SACRORVM BIBLIORVM TOMVS PRIMVS.

SACRORVM
BIBLIORVM
TOMVS
PRIMVS

Opr. XVI
D. 73.

225255 I. V

BIBLIA SACRA

HEBRAICE,
CHALDAICE,
GRÆCE, &
Latine

PIETATIS CONCORDIÆ. Isaiæ, II.

PHILIPPI II. REG. CATHOL. PIETATE,
ET STVDIO AD SACROSANCTÆ
ECCLESIÆ VSVM

CHRISTOPH. PLANTINVS EXCVD. ANTVERPIÆ.

STETITQVE REX SVPER GRADVM, ET FOEDVS PERCVSSIT CORAM DOMINO, VT AMBVLARENT POST DOMINVM; ET CVSTODIRENT PRAECEPTA EIVS, ET SVSCITARENT VERBA FOEDERIS HVIVS, QVAE SCRIPTA ERANT IN LIBRO ILLO. 4. REG. 23.

AVT GLADIO

AVT VERBO

PHILIPPO II. HISPANIAR. REGI CATHOLICO, QVOD RELIGIONEM EXPIANDAM, PIETATEMQ. INSTAVRANDÆ CVRAVERIT POS.

IOSIAS MONVMENTVM REGIS NOVAT.

OB DELETOS ARVSPICES BAAL. 4. REG. 22.

OB TEMPLI SARTATECTA CVRATA. 4. REG. 22.

DPTSS PATRVM NOSTRORVM S.

P. AE.

MVLTIFARIAM MVLTISQ. MODIS OLIM
DEVS AD PATRES LOCVTVS EST.
Hebr. 1.

ARCANI CONSILII APPARATIO.
1. Corinth. 10.

VERE DOMVS DEI ISTA

ET HÆC PORTA CÆLI.

Declaratio sermonum tuorum illuminat. Psal. 118.

Śląska Biblioteka

BENEDICTI ARIÆ MONTANI HISPALENSIS IN SACRORVM BIBLIORVM QVADRILINGVIVM RÆGIAM EDITIONEM,

De diuinæ ſcripturæ dignitate, linguarum vſu & Catholici Regis conſilio,

PRÆFATIO.

INTER omnes cogitationum, conſiliorum, actionum, curarum, ſtudiorúmque rationes, quibus humanus animus in hac mortali vita teneri atque exerceri poteſt, nullum genus eſt quod vel naturæ ipſius magis proprium & conſentaneum, vel vtile ac neceſſarium magis, vel ad vitam inſtituendam commodius aptiúsque ſit, quàm certa & clara ſui ipſius cognitio, nec nõ vera ac perſpicua originis propriæ, & cauſſæ, quamobrẽ editus natúſq. fuerit, notitia, ac demũ omnium eorum, quæ vel ad ipſius dignitatem & amplitudinẽ facere, vel ad extremam felicitatem conducere ac pertinere poſſunt, exacta, optiméque ſubducta ratio. Omnibus enim naturis rerum quæ in mundo conditæ conſpiciuntur, finem quendam, & certum ac præſcriptum quoddam negocii actioníſque genus conſtitutũ eſſe conſtat. quod vbi rectè excultum præſtitúmque fuerit, ſuis vniuſcuiuſque partibus, dignitati ac perfectioni ſatisfactum eſſe exiſtimatur. Ad huiuſmodi autem rerum definitionem exempla illa pertinent, in quibus aues ad volatũ, equi ad curſũ, piſces ad frequentãdas aquas, dracones, & cete grandia, ad percurrendum mare, nata eſſe dicuntur: atque, vt altius etiam ſpectemus, nubes ad imbuendã imbribus terram, Solísq. temperandos æſtus, Sol, Luna atque aſtra ad dierum noctiúmq. viciſſitudines cõſtituendas, & ad gubernanda, fouenda, temperandáq. ea omnia quæ ſub cælo ſunt corpora, atque adeò ad orbem terra-

Iob. *Pſ.* 113. *Gene.* 1. *Pſ.* 113.

rum perluſtrandum conſtituta eſſe, vel vſu ipſo comprobantur. Quanquam verò non omnia hæc, quæ cõmemorauimus, rerũ genera, munerũ & officiorum ſuorũ perfectam cognitionem ſortita ſunt, nihilominus tamen impoſitas ſibi à natura partes, adeò apto & certo curſu, adeò decenti atque eleganti dexteritate ſingula trã-ſigunt, vt perfectiſsimæ cuiuſdam cognitionis ac perſpiciẽtiæ rationem præeuntem ſequi videantur: atque illud certè conſtanti & definita agendi ratione probent, ſapientiſsimam & prouidentiſsimam mentem quandam principem eſſe, cuius nutũ pene intueri, & arbitrium reuereri videantur, conſiliúmq. tantò aptius ac diligentius exequantur ſingula, quantò digniores partes altiorémque naturæ locum ſortita ſunt. Etenim ſi, à primis rerum elemẽtis initio ducto, omnia earum naturarum, quæ ex illis conſtant, loca vſque ad cælum, cælorúmque ignes, atque luces percurramus, nullum profectò reperietur genus, quod, tametſi ſenſus & cognitionis participem naturam non obtineat, iis tamen qui id ſentire & cognoſcere poſſunt, non manifeſtè arguat & probet, quicquid ab ipſis fit, non alienũ eſſe à ratione, ordine & conſilio cuiuſdam omnium rerum gubernatricis mentis, quam Deum appellamus: cuius numen omnia aſsiduo, apto, & perpetuo obſequio reuerentur, efficientia obſeruant, ac pro voce & eloquio, muneribus ſuis certiſsimè & aptiſsimè exequendis, laudant: ſicut ſcriptum eſt: Benedicite omnia opera Domini, Domino: laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.

OMNIVM autem rerum quæ ſub primo cælo conditæ conſpiciuntur, hominem præſtantiſsimã naturam ſortitum eſſe, ipſa rationum, cauſſarum, efficientiarum & pulchritudinis ſingulorũ generũ, ſapienter obſeruata & collata dignitas apertiſsimè comprobat. cæterarum quippe naturæ formarum ſingulæ, vniuerſi mundi partem aliquam obtinere & tueri, nonnulláque cum aliis cognatione & ſimilitudine coniunctæ, rurſus etiam diuiſæ & propria muneris & actionis virtute inter ſe diſtinctæ obſeruantur. Vna autem hominis natura cæterarum perfectionibus omnium,

dignitate,

dignitate, pulchritudine, virtute, habilitate, & aptitudine adeò antecellit, vt nihil egregii in cæteris inueniatur, cuius ille virtutem & viuam imaginem magna ex parte in se agnoscendam non ostendat: neque inferiores tantùm species rerum exprimat, sed mentis vi & rationis, (cuius est præcipuè particeps) ipsum optimum atq. maximum Deum, cognatione ferè quadam, aut certè illustrissima & præstantissima similitudine attingat, quandamq. in se vniuersi veluti summam vel reipsa habeat, vel specie referat. Quamobrem ab iis qui sapienti iudicio rerum dignitatem atque virtutem æstimauerunt, homo ipse μικρόκοσμος est appellatus. Hinc autem illud apertè consequi videtur, vt cùm omnes aliæ res munus aliquod, in quo versentur, quódque efficiant, atque propriũ & certum finem, quò peruenire contendant, propositum habeãt, eóque præstantiorem, quò vnaquæque digniores naturæ partes fuerit sortita; necesse sit vt homini quoque suus sit finis constitutus, quò propriarum actionum, totiúsque vitæ dirigatur vsus, & suum etiam negocii & muneris præcipuè obeundi genus definitum; ídque adeo pro naturæ ac dignitatis suæ ratione, cæterorum infra se omnium præstantissimum statuatur.

QVONIAM verò in hominis natura singularẽ ac præcipuam quandam virtutem, qua cætera omnia animantiũ genera carent, eámq. vltra agendi facultatem ad consequendum proprium finem vim quandam esse cõstat, qua finis ipse, atque eæ res, quæ ad eũ maximè faciunt, cognosci & optari; eæ etiam quæ nõ aptæ, aut incõmodæ iudicãtur, dignosci, vitari, ac reiici possunt; cúmque huiusmodi in ipso virtus vt præstantissima, purissima, atq. efficacissima, ita præcipuè propria sit: consentaneũ maximè fuerit, omnes vitæ actionúmque rationes, huius tantæ virtutis, vbi facultas arbitriúmq. per ætatem accesserit, vsu exercitationéq. instituere, atque hoc modo, tam admirabili dignitati respondere, sibíque constare, ac nobili & probato cursu ad optatum exitum peruenire. Itaque homini non solùm iter suum diligenter facere, sed vnde initium, quæ viæ ratio, quis modus, & quis tãdem sit finis, quænam

nam bene confecti itineris gloria conſtet, imprimis cognoſcere, exploratúmq. habere maximè conuenit. Verùm enimuerò communis cuiuſdam humanæ naturæ hoſtis & aduerſarii infenſiſsimi callida excogitatáque malitia & opera accidit, vt hæc tam propria & neceſſaria, quam indicauimus, in hominibus notitia perturbata fuerit; vt, poſtquam homo de proprio illuſtri & celſo ſtatu conuulſus, déque adiunctis vltra naturalem facultatem ex diuina gratia magnarum dotum præſidiis deiectus in eum locum, quem nunc tenet, miſerè deuenit, ſi tantùm homo & nullo præterea maiori auxilio inſtructus, nullo ſuperiori duce vſus, nulla maiori luce illuſtratus fuerit, quamuis multum cogitet, coniectet, atque exerceatur, nunquam tamen tantum cogitatione & notitia conſequatur, vt maxima & copioſiſsima pars earum rerum quas cognouerit & explorauerit, cum minima earum, quas ignorat, portione conferri compararíq. poſsit (vt de aliarum etiam virtutum damno in illa prima ruina accepto nihil impræſentiarũ dicamus) ita vt poſt multum ſtudium, multámque operam adhibitam, tamen in plurimis rebus atque rationibus, quas ſibi notas exploratáſque eſſe arbitretur, falli, labi, atque errare tandem deprehendatur. Quanquã enim humana mens veri inueniendi & cognoſcendi auida & capax natura ſua, atque adeò inuenti amantiſsima ſit: quòd tamen ad illius inuentionem ratiocinatione plerunque vtatur; ſæpenumero accidit ex permixta boni & mali, qua prædituſ Gen .3. eſt, cognitione, atq. ex communis aduerſarii artibus & dolis, vt aut in ipſo ratiocinandi vſu, vel malè explicandis initiis, vel perperã ineunda ratione, decipiatur. Aliquando enim falſa pro veris, incerta pro certis admittuntur, ex quibus nihil verum, nihílve certum deduci queat: & tametſi maximè certa atque explorata principia ſint; tamen quòd cum propoſiti & quæſiti generis ratione non cohæreant, totam argumentationem labefactant. Quòd ſi hanc cognitionis primam lucem turbatam & obſcuratam eſſe contingat, cæteram omnem actionem & vitæ hinc inſtituendæ viam vel peruerſam, vel certè ancipitem, atque dubiam fore neceſſe

cesse est: maximè quòd certa quædam vis grauissimi ponderis in hominum membris sentiatur, quæ in deteriorem plerunque partem agentes impellat, atque spreto mentis iudicio & consilio ad sensuum & appetitus obsequium trahat, & quæ maximo conatu suscipi, summóque studio curari atque effici oportuerat, ea vel negligere, vel leuissimè curare; quæ verò cõtemni, despici, ac vitari par fuerat, ea diligentissimè & studiosissimè capessere atq. appositissimè agere & conficere penè cogat, adeò vt vnã hãc ex grauissimis & molestissimis hominũ miseriis D. Paulus apertè docuerit.

QVAM quidem ob rem nonnulli olim magno iudicio præditi viri cùm intellexissent quantum ad actionum humanarum rectè iacienda fundamenta, atque absoluenda etiam incœpta referret, à necessariarum rerum notitia, atque ipsius hominis originis & finis cõstitutione rationem instituere, ad suam vtilitatem aliorúmque doctrinam, quantum assidua meditatione & contẽto studio inuenire in hoc genere potuerũt, inuestigare & cõsequi conati sunt; quæ verò inuenta ab ipsis essent, tum sermone cũ suæ ætatis hominibus, tum scriptis etiam, cum posteritate communicarunt, multáque reliquerunt præcepta atque instituta, non solùm ad rerum caussarúmq. cognitionẽ, sed ad rectam studiorum & officiorum institutionem capiendam, certúmq. statuendum finem, quem ipsi beatitatem vel felicitatẽ appellauêre. Atque ex hoc loco nata est illa humanæ vitæ institutrix disciplinæ pars, quæ Philosophia dicitur; atque ea, triplici partitione, in naturæ, morum, diuinarúmque rerum contemplationem diducitur.

ATVERO quòd hi quos indicauimus auctores homines, hoc est eadem cũ cæteris, post naturæ lapsum, imbecillitatis & ignorantiæ cõditione, fuere, eundémq. verorum bonorum in omni genere detrectatorem sortiti sunt cõmunem illũ humano generi inimicũ, (cuius ea mens, ísq. animus perpetuò fuit, vt iis maiori studio, maioríq. contentione, callidiore dolo ac fraude insidietur, qui quidẽ à vulgo separari, cæterísq. hominibus bonorũ studio & vsu anteire conantur;) his, inquã, de causis effectum fuisse depre-

deprehenſum eſt, vt pleriq. omnes tum in hominis ipſius natura, & origine, ac finibus cognoſcendis, tum in vitæ præceptis, & inſtitutis tradendis à certa veritatis via non leuiter aberrauerint, ac pro priuati vel conſilii, vel ſtudii ratione ſuos vnuſquiſque bonorum fines variè ſtatuerit; illis autem, ita in varias diuerſásque ſectas & familias diductis, accidit, vt veritatis inueniendæ ſemitæ tunc fortaſſe magis, quàm antea, obſcuræ, turbatæ, incertæque redditæ ſint: deinde verò plerique ſic in hoc diſquirendi genere priores ſunt ſecuti, vt iam non tam ſapientiæ, quàm contentionis, & obtrectationis, priuatæque gloriæ ſtudio aliorũ excogitata & inuenta opprimerent & perturbarent. Atque hoc vnum ex callidiſſimis & optatiſsimis aduerſarii noſtri commentis fuit, qui huiuſmodi propriæ ſententiæ in hominibus cognito ſtudio vſus, diſcordias & contentiones induxit, quibus ea etiam impediret & opprimeret, quæ communi, concordíque ſtudio & opera in cognoſcendæ veritatis ratione inueniri potuiſſent: quæ tametſi nec plurima, nec valde etiam exacta fortaſſe fuiſſent; iis tamen, quæ inuenta ſunt, plura & meliora experiri contigiſſet.

QVANQVAM verò nonnulli ex illis minus etiam quàm cæteri aberrantes, in veri inueniendi ſtudio tempus operámque non malè poſuiſſe, meliúsque cæteris inuenta iudicaſſe, atq. morũ, officiorúmq. humanorum commoda præcepta tradidiſſe videantur: tamen in maximarum & vtiliſsimarum rerum inuẽtione ac definitione vel nimium à veritate deuiauêre, vel quò intenderant, longiſsimo interuallo non peruenerunt: itaque parum etiã iſti ſuis laboribus attulêre adiumenti ad eam rem, quam hominis natura maximè requirebat, hoc eſt ad propriam originẽ, certúmque finem cognoſcendum, atque actiones, ſtudiáque ſua certis rationibus ad propoſitam ſibi metam exoptatamq. beatitudinem referenda. Etenim in iis ſcriptis, quæ vel huiuſmodi auctoribus edita extant, vel aliis lecta referuntur, manifeſtò apparet, quanta naturæ atque originis hominum, eorúmq. auctoris & conditoris, & cauſſarum mundi primarum ignoratio fuerit, quàm parum

aut

aut potius nihil prorſus de animorum natura & dignitate ab iis cognitũ. Quis enim in illorũ ſcriptis hoc non videt, nimirum qua ratione omnino latens obſcuráq. humanæ infirmitatis, imperfectionis, ſiue, vt ita dicamus, nequitiæ cauſſa eſt, eadem quoq. certũ ac verũ huiuſmodi vitii remediũ non ſolùm nõ adhibitum, ſed neq. vel ab ipſis ſapiẽtiſsimis ac perſpicaciſsimi ingenii hominibus inuentũ, nec excogitatum fuiſſe: vt etiam obſcurè, ieiunè, & ambiguè de animorũ immortalitate diſputatũ ſit? adeò vt maxima huiuſcemodi rerum & argumentorũ pars, ab iis, qui acutiſsimi, ſubtiliſsimíq. habiti fuêre, vel ſublata omnino atq. negata, vel indigniſsimè tractata fuerit. quanuis enim illorũ, in hoc genere, ſentẽtias defendere, affirmare atq. exponere nõnulli ex iis, qui eorũ ſectas ſequebãtur, conati poſtea ſint: illo tamẽ labore & ſtudio prorſus inutili, quid, obſecro, aliud præſtiterũt, quàm vt à magiſtris falſò tradita, ſuis ſuffragiis obſcurè, inſulsè, inepté ac ambiguè confirmarent? Iam verò de corporũ reſurrectione quis vnquã ex iſtis quicquam, non dicam, affirmauit, ſed vel ſomniauit, vel emendicata aliqua voce ſignificauit? Profectò, ſi humanorum ingeniorum inuenta, monumentáque à principio repetamus, diligentiſſiméque euoluamus, nihil certum exploratúmque magis ex diuturna lectione & interpretatione emerget, quàm vt intelligamus, veritatem plurimis & maximi momenti rebus, vel humanæ mentis imbecillitate, vel aduerſarii opera, vel indagatorum ambitione & contentione, occultatã; in cæteris verò vel obſcuratã & celatã fuiſſe, vel rariſsimè nudã & ſimplicem apparuiſſe: quã ſi nonnunquam extitiſſe quibuſdam in locis concedamus; tamẽ varia & fallaci, inani & ambigua fabularũ ſpecie inuolutam, vel tantis quæſtionũ, argumentationũ & artificiorũ difficultatibus implicitã, vt non magis ferè prodeſſe ita traditã, quàm omnino deſideratã affirmare poſsimus. Hac itaq. ratione, quarum rerum cognitio planè erat neceſſaria, earum, inquam, cognoſcendarum via hominibus fermè occluſa fuerat, rurſúſq. mille errorum ſemitæ iam patebãt, quibus alii aliter ingreſsi proprium exitium miſerè ſubibant.

Plato.

Lucian. de veritate.

VERVM enimuerò benigniſsimus & clementiſsimus Deus, qui hominum genus maximi boni atque honoris cauſſa à ſe vltro creatum atq. editum, eiuſdem miſericordiæ & propoſiti conſtãtia prouehere, amplificare & beare deſtinarat, magna ad eam rem atq. abdita conſilia ſapientiſsimè à ſe inita, quoad rem totã perfecit, ſuis temporibus eſt executus: ex quibus vnum illud fuit, vt, qua tempeſtate vera diuinarum humanarúmq. rerum cognitio, maxima errorum, fabularum & idololatriæ confuſione, & obſcuriſsima caligine detentis hominũ mentibus, tegebatur, clariſsima & ſuauiſsima verbi ſui lux, fideliſsimorum miniſtrorum operæ ac diligentiæ credita, tandem mundo illuceſceret, eadémque propria voce hominibus clariſsimè audita, miraculis, portentis, *Heb. 2.* ſignis, & Spirituſſancti varia diſtributione, ac demum grauiſsimis in obtrectatores & contumaces animaduerſionibus comprobata confirmaretur.

DIVINVM hoc in homines beneficium adeò magnum, adeóq. admirabile eſſe intelligimus, vt ſi pro dignitate æſtimare ac prædicare velimus, vltra præfationis modũ ad immenſum conſcribendum librum tranſire cogamur: nec tamen multo tempore, magno labore, omnibúsq. ingenii conſumptis viribus vel minimã quidem eius laudum partem attingere poſsimus. Siquidẽ nemo hominum adeò celeri & exercitata lingua eſt, vt ea excipere atque explicare valeat, quæ de diuini verbi dignitate atque vſu cogitare humana poteſt mens: nemo præterea tantùm mente atq. ingenio pollet, vt huius tantæ rei magnitudinẽ atque præſtãtiam, non dicam conſequi & exæquare, ſed aſſequi cogitatione poſsit.

HOC enim ſacrum verbum à diuinæ ſapientiæ conſilio & auctoritate profectum, veritas ipſa eſt, quæ breuibus librorũ voluminibus, inexhauſtos diuinarum & humanarũ rerum cognitionis theſauros continet, in quibus, quæ hominibus & cognitu digniſsima & vtiliſs. facillimáq. ſunt, & quædã maximi etiã momẽti, quæ prouectioribus & ſanctioribus aperiri ſolẽt, myſteria cõtinentur. Hæc lux eſt quæ humanã illuſtrans mentẽ, omniũ neceſſariarum

rerum

rerum veritatem docet: hæc animos ad difficile virtutis iter ſtrenuè ac ſtudiosè capeſſendum incitat atque accendit: hæc ad doctrinarum, diſciplinarum, atque artium omnium rationes examinandas, veráque à falſis, & honeſta à turpibus diſcernenda, iudicium illuſtrat & informat. Hoc etiam verbum fundamentum iacit veritatis, & certitudinis earum omnium rerum quas humana mens confingere rectè poteſt. Hoc demum rationum omnium, quas hominibus ſubductas eſſe oporteat & expediat, integram ſummam præfinit. Nam quid mundus, quid homines, quod eorum initium, cuiuſmodi natura & partes, quis omnium auctor ac moderator, quæ nam cauſſa ſit quamobrē editi fuerint, quis vitæ finis, quis vſus ac modus, quæ veri boni inueniēdi ratio, & quæ eius conſequendi & obtinendi via certiſsima ſit, apertè docet: errorum præterea & deceptionis incommodorúmque pericula & diſcrimina quàm multa & varia ſint, commonet: quo auctore illa, quibus artibus, viribus & conatu creentur, ſignificat. Præterea malorum omnium expulſorem, & bonorum auctorem Deum Chriſto filio eius pontifice & conciliatore oſtendit, ac totum humanæ ſalutis, tum ab ipſo afferendæ, tum hominibus ipſis obtinendæ conſilium negotiúmque exponit. Denique tum breues definitiones, tum longas & apertas explicationes; adhæc viarū atq. ſemitarum, quas in omni vitæ parte rectè obeunda maximè noſſe, inire expediat ac tenere, declarat: præterea difficultatum, incommoditatum, & offenſionum ac detrimentorum, quæ accidere poſſent, omnium cauſſas; qua ratione euitari, effugi vel corrigi ea poſsint, qua in omni tēpeſtate & procella arte inſtrui deceat; quē in toto vitæ curriculo modum tenere; quæ ſigna & præcepta obſeruare oporteat, donec tutus & trāquillus teneatur portus, apertè demonſtrat. Summas profectò & diuinas laudes, vario & multiplici argumentorū genere refertas, huius ſacroſancti verbi legitimi, & à Spiritu ſancto comprobati, miniſtri ac interpretes colligere diligenter ſunt conati, quas tamen oratione complecti non potuerunt, vt & res ipſa docuit, & ipſi vltrò confeſsi ſunt.

At verò omnes ingenii & animi vires in eam rem direxerũt, vt huius diuini verbi vtiliſsimum, & ad vitam omnem inſtituendam atque felicitatem inueniendam oportuniſsimum ſtudium mortalibus commendarent.

DVAE autem verbi huius partes communi & notiſsimo diuiſionis vſu habẽtur ab vno eodémq. diuino ſpiritu, vnico cõſilio, hoc eſt, humanæ ſalutis cauſa profectæ; pro temporũ verò ac miniſtrorũ rationibus, & efficientia, atq. vſu diſtinctæ. quarũ alterã Vetus, alterã Nouũ teſtamentũ dicimus. Illa legem cõplectitur, quam ſcriptã vocant, cum vaticiniis, & expoſitionibus, cúmq. alterius partis, hoc eſt, noui teſtamenti prophetiis quæ Chriſtum illius miniſtrum prædicant: Hæc legem, quam gratiæ appellamus, Euangelio & cæteris, ex eo deductis, voluminibus explicatam demonſtrat. Altera lucerna eſt, quæ mortalium pedibus adhibita, ſemitas vitæ illuſtrat, & ad clariorem expectandã lucẽ excitat. Altera lumẽ eſt etiam ad mentes interius illuſtrandas aptiſsimum & cõmodiſsimũ, quo lumine clarius ea omnia, quæ maximè hominibus noſſe expedit, ipſis innoteſcunt, in quos expeditiora Spiritus ſancti dona promiſſa cõferuntur, cuius efficiẽtia vtriusq. teſtamẽti myſteria cognoſci, ac re ipſa cõprobari poſsunt, propter egregiã quandam virtutẽ, quã in ſeipſis ex diuino beneficio experiri fideles noui teſtamẽti cultores poſſunt, qui quidẽ id in cordibus conſcriptũ agnoſcũt, quod antea lapidibus inciſum legebãt. Ex quo fit, vt magis inflammentur, vehementioríque teneantur ſtudio earum rerum quas melius iam norunt, & beneficii, quod à diuino hoc verbo acceperũt, magnitudinem apertiùs intelligant.

Pſ.118.

Iob.

MAXIMVM quidẽ & nullis laudibus æquandũ, nullo precio æſtimandũ cæleſtis illius veteris teſtamẽti doctrinæ, tum verbis, tum verò etiã ſcriptis ſibi creditæ, munus veteres eſſe exiſtimarunt, ídque perpetuis laudibus celebrarunt, & ſummopere commendarunt. Sed qui alteram partem, priori quidem illa maiorem, adepti ſunt, multò maiori admiratione perpetuáq. gratulatione, diuinũ verbũ, totis viribus & cõtento quodã ſtudio, celebrarunt; vtpote

vt potè qui non ſementis tantùm participes, ſed meſſe etiam & fructibus maximè aucti euaſiſſent. Huius admirandi beneficii verbi Dei rectæ ac piæ mentis homines, concepta atque amplificata ex diuinæ gratiæ muneribus fide, & Chriſti liberatoris myſteriis imbuti, ac ſalutis veræ animati ſpe, totius ætatis agendæ viam certam, concinnatámque obtinebunt, atque ad ſtudia rectè vtilitérque ſibi paranda, actionéſque omnes peroptato exitu concludendas, ineundi conſilii commodiſsima facultate vtentur. huiuſmodi namque ſtudium magnas & oportunas prudentiæ ac ſapientiæ rationes ſuppeditat, & quid petendum, quid fugiendum ſit, apertè declarat, certa quoque ac neceſſaria præcepta præbet, quibus in omnes partes vſus vitæ confirmari poteſt. Præcipuè verò id euenit, quòd diuinam gratiam atque beneuolentiam ad omne ſapienter inſtitutum opus prompto auxilio, ſubſidióque conciliat: ſicut in plurimis diuinorum librorum locis apertè eſt promiſſum: ex quibus ille eſt: Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo: & folium eius non defluet, & omnia quæcunque fecerit proſperabuntur. Quoniam nouit Dominus viam iuſtorum. Atque hæc quidem res, plurimis iíſque apertiſsimis tam priuatè quàm publicè editis exemplis, in orbe terrarum, ac gentibus omnibus confirmata eſt. Scimus enim eas vel perſonas, vel familias, vel integras etiam Reſpublicas, quæ Chriſto, eiúſque Eccleſiæ nomen dederant, atque huius verbi præceptis & inſtitutis gubernatæ fuerant, ſub diuina tutela & præſidio magnopere floruiſſe. contrà verò florentiſsimas Reſpublicas, & antiquis & noſtris ſeculis ab Eccleſiæ communione ac dignitate diſcedentes, ob repulſum diuinum verbum grauiſsimis caſibus intercidiſſe, vt Apoſtolus teſtatur: Qui per Angelos dictus eſt ſermo, firmus factus eſt, & omnis præuaricatio & inobedientia iuſtam habuit mercedis retributionem. Atq. huius ſacræ diſciplinæ vtiliſsimũ & maximè neceſſariũ, aptiſsimũq. ſtudiũ iis penes quos rerũ ſumma eſt, Regibus, Principibus

Pſal. 1.

Heb. 2.

Magiſtratibúsque ſummopere commendatur; eiuſdémque obſeruantia & cultus in publicis & priuatis obeũdis rectéq. gerendis negotiis proponitur, ſicut de Iſraelitis regibus, quos pietatis ſtudio atq. etiam diuinæ diſciplinæ auſcultatione à Chriſtianis ſuperari oportet, ſcriptum eſt: Poſtquam autem ſederit Rex in ſolio
Deut.17. regni ſui, deſcribet ſibi Deuteronomiũ Legis huius in volumine,
» accipiens exemplar à ſacerdotibus Leuiticæ tribus, & habebit ſe-
» cum, legetqúe illud omnibus diebus vitæ ſuæ, vt diſcat timere
» Dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba & ceremonias eius,
» quæ in Lege præcepta ſunt. Ob huiuſmodi igitur & complures a-
» lias cauſſas, quas enumerare & referre longum ſit, & ab inſtituto noſtro alienum, hic diuinæ doctrinæ theſaurus antiquis gentibus & populis, quibus aliquando cognitus eſt, maximo in precio habitus, ſummóque ſtudio optatus, & ſumma religione obſeruatus atque cultus; & cum iis, apud quos deſiderabatur, ſtudiosè ac benignè communicatus eſt: atque ita ſumma diligentia & optima fide (quoad fieri potuit) ex iis linguis, quibus primùm conſcriptus ac editus fuerat, in alias pluribus gentibus familiares, ad publicam vtilitatem, fuit tranſlatus.

NVLLVM quamuis maximum laborem, nullum vel effuſiſsimum ſumptum, ad ſacras literas intelligendas & cũ iis qui cuperent communicandas, non ſuſcipiendum, ſuſtinendum, atque impendendum, & veteres olim cenſuêre, & ii nunc etiam cenſent, quibus eximia ipſarum præſtantia, & inſignis fructus, qui ex iis percipitur, cognitus ac perſpectus eſt. Ideóq. fuêre permulti, qui cùm illos patrio ac familiari ſermone redditos legere ac tractare nondum ſatis eſſe exiſtimarent, peregrinas linguas, quibus dictatos olim, & conſcriptos, vel exactiùs expoſitos acceperant, ſumma cura, aſsiduáque diligentia didicêre, fontéſq. ipſos inſignis vtilitatis opinione & ſpe cõcepta, adiêre: quos nullius profectò, in hac re, impenſæ & operæ vnquam pœnituiſſe, imò omnes pro ſuo vnumquemque labore magnum operæ pretium ex ea re percepiſſe, & percepturos eos qui ſe imitarẽtur, prædicaſſe & cõfirmaſſe

firmaſſe conſtat. Atque ad hanc rationem pertinet ſtudioſa illa, & diligens, ac multis locis apud antiquos Eccleſiaſticos auctores obſeruata laus & commendatio linguarum Hebraicæ, Chaldaicæ, ac Græcæ; quæ partim originales (vt ita dicam) partim ad originalium interpretationem & explicationem commodiſsimè præ cæteris referuntur. neque verò earum linguarum periti ſolùm, verùm etiam qui eas nondum deguſtarunt, rem ipſam non ex proprio affectu, ſed ex veritate & ratione æſtimantes, & vtiliter, & (penè dixerim) neceſsariò addiſci eas & ſciri debere ſuis teſtimoniis comprobarunt: quippe in quibus ſacri libri olim conſcripti, ac traditi, & ad noſtra vſq. tempora ſunt conſeruati: & ex quibus duæ genuinæ, ſiue originales ſunt; veteris quidem teſtamenti, Hebraica; noui verò, aut omni, aut certè maiori ex parte Græca: id quod vltra communem ſcriptorum omnium ſententiam à nobis etiam ſuo loco oportunè demonſtrabitur.

Conc. Flo rent.

Auguſt. de doct. Chriſt.

AT VERO infenſiſſimus ille & ſempiternus humani generis hoſtis, ac diuinæ gloriæ aduerſarius impudentiſsimus, qui ſacros cæleſtis verbi libros, non ſolùm ad humanæ felicitatis rationes cõſtituendas, ſed ad ſuam ipſius malitiam & fraudem detegendam, immanitatem & crudelitatem euitandam & contemnendam, etiam aptiſsimum, oportuniſsimúmque inſtrumentum eſſe cognouerat (vtpote quibus rerum omnium, quæ hominibus maximè expediunt, cognoſcendarum integra continetur ſumma) omni aſtu, & calliditate, omni ingenio, & totis viribus illud præter cætera molitus eſt, vt hãc tam commodam hominum generi, támque ſibi, conſiliis, ſtudiísque ſuis incommodam, imò prorſus aduerſariam diuinorum beneficiorum rationem, homines ipſi vel omnino ignorarent, vel ſecus quàm oportebat, atque decebat, vſurparent: namque eos ex vtriuſque vitii cauſſa maximis tanti illius boni commoditatibus carituros eſſe intellexerat. Quanquam verò complures artes, modósque tentauerit, vt hominibus tanti boni vſum interturbaret; hæc duo tamen inter cætera potiſsimùm ſpectauit, vt ſcilicet omni conſilio, induſtria,

ſtria, ingenio, conatu & labore cui ad hanc vſq. diem nō pepercit, efficeret vt diuini verbi notitia, fides, & vſus prorſus de terrarum orbe adimeretur, & illius vtilitati paulatim ab hominibus neglectæ (quod mox in promptu eſt) in tantæ lucis locum, denſiſſimæ caliginis, & ignorantiæ tenebræ ſuccederent: quibus obſiti homines in varios errores, & grauiſſ. pericula deducerentur: vt
Pſal.119. ſcriptum eſt: Maledicti qui declinant à mandatis tuis: Et, Longè
„à peccatoribus ſalus, quia iuſtificationes tuas non exquiſierunt. Etenim ſimulac hoſtis ille diuinum verbum in eum neglectionis locum, apud homines deducere potuit, quàm certam ipſis miſeriam, quantas calamitates importarit, Ioſiæ regis ætatem mox conſecuta tempora apertè ſatis declarauêre.

ALTERVM verò conſilium quod aduerſarius inſtituit, vt cùm diuinum verbum labefactare, & ex orbe terrarum penitus excludere non poſſet: id enim in æternum duraturum omnino eſſe & audierat, & non ſine dolore cognouerat: (ſcriptū eſt enim: In æternum, Domine, verbum tuum permanet in cælo) hoc eſt,
Pſal.119. vt ſcilicet, illud ſaltem curaret, vt ſeſe ipſius verbi interpretem, atque explicatorem præberet, ſuæqúe in ea re diligentiæ vicarios ſupponeret miniſtros mendaces quāplurimos, quos ſuo ipſius ſpiritu actos, ſacrorum librorum interpretationem, cum veritate ipſa ac Spiritus ſancti ſententia & conſilio omnino pugnantem, ſuſcipere atq. aggredi cogeret. Perſpiciebat enim idem omnino detrimentum, ſimilémque miſeriam ferè hominibus, ex vtróuis commento afferri: eoſdem enim ferè exitus habet, ſi quis medicina vel non vtatur omnino, vel abutatur. Curauit itaque hominibus perſuadere, primùm, ipſorum res citra diuinum verbum aliis modis, rationibúsq. geri & adminiſtrari commodiſsimè poſſe. Atq. hoc errore gentes olim cunctas & eos omnes qui infideles appellantur, obcæcauit: in quem errorem tamen cùm omnes homines inducere non potuerit, eorum mentibus ſaltē tenebras infundere conatus eſt, vt à veritate, & ſimplici, ac genuina ſententia & ratione deductos, vel inutiles & pueriles diuini verbi interpretationes, vel

falſas,

falsas, impias, erroribus fallaciisque refertas, aut ob varias & inter se pugnantes commentationes, planè confusas definitiones obtruderet. Atque adeò insitum sibi huiusmodi propositum fuisse, ipse manifestis exemplis, in astutissima & callidissima illa tentatione, à Christo Domino, ad vtilitatem, eruditionem, disciplinámque nostram perlata, & superata, declarauit. Initio enim nulla diuini verbi mentione facta, humanis rationibus & subtilissimis argumentis experiri atq. agere cũ illo cœpit: quæ cùm diuini verbi auctoritate, à propugnãte Christo, excipi, retundi ac dissici videret; alteram à se iam diu munitam, ac sæpius probatã instituit viam. magistrũ itaque cùm ageret, diuini verbi auctoritate, non ex germana sententia, sed ex sua calliditate & fallacia expositi, abusus est.

OMNIA in vniuersum ab illo, ad intercipiendum hominibus diuini verbi fructum, & commenta, & consilia, ex huiusmodi capitibus, alterum respiciunt. Sacrarum enim Scripturarũ studium, simplicis & parum ingeniosæ operæ falsa notatione, neglectũ aliquando fuisse, quòd ornamentis & subtilitatibus minimè decoratũ videatur, quas quidẽ in Philosophica exercitatione inueniri quidã putant, apud quãplures ex iis qui elegantiores literas excolũt, sæpius deprehẽdimus. deinde etiam in scholis & locis publicis, in quibus sapientia coli dicitur, aut nullas, aut certè postremas partes, diuinũ verbũ, quorundã hominũ iudicio obtinuisse; quosdam etiam ab eo, obscuritatis & maximæ difficultatis opinione concepta, abhorruisse obseruauimus: ab aliis verò facilitatis, & perspicuitatis, ac nullius omnino negocii persuasione, id in quo multũ & temporis & laboris consumi oporteret, indignũ habitũ esse vidimus. præterea multorũ animis eam opinionem insedisse intelleximus, vt, scilicet, antiquarũ linguarũ ad sacras literas referendum studium, vel nocens & improbandum, vel superuacaneum & inutile à plerisque existimatum sit. (neque verò hic vllã studiosorum vel conditionem vel classem notamus, sed quorundam hominum indicamus sententias.) Cætera porrò commenta

quæ in

quæ in hoc genere frequenter audita lectáque sunt, eò tendunt & spectant omnia, vt diuini verbi imminuta æstimatione, eius quoq. studium paulatim remissum tandē negligatur: ídq. excogitatis argumentis agitur; quæ cùm primo quidē aspectu quandā aut ingenii, aut zeli atque studii speciem habere videantur, reipsa tamen inania sunt, & eorum, à quibus producuntur, vel veri ignorationem, vel priuatam tantùm ambitionem, æmulationem, contentionémq. arguunt. Illud enim (vt iam alia omittamus) exēplis omnibus est abundè demōstratum, huiusmodi homines, qui aut diuinorū librorum dignitati, aut linguarum, in quibus illi conscripti fuerant, vtilitati & studiis obtrectauêre, eiusmodi artium & rerum, de quibus sententiam ferebant, ignaros prorsus atque expertes fuisse, non intelligentes (vt D. Pauli vtamur verbis) quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. 1. Timot. 1.

RVRSVS autem alteram etiam nocendi sequutus viam, maxima quoque hominibus intulit detrimenta, dum cuiusdam, sacræ scripturæ legendæ vehementis studii simulatione, & ficto quodam fructus, qui ex eius lectione percipi potest, desiderio, mendaces, audacissimósque magistros excitauit, qui ambitione corrupti, inscitia, stultitia & insolētia turgidi, malitia exagitati, vel diuini verbi partem aliquam turbulento ac temerario incœpto, contaminare, violare, & peruertere auderent, vel eius propriam & germanam sententiam, mendosis & falsis interpretationibus adiectis perturbarent, atq. à vero argumento & instituto deuii, priuati commodi & studii rationem tantùm haberent: quo quidem in genere alii aliis, alii autem omnibus, nonnulli verò pluribus, quidam paucioribus diuinorum oraculorum partibus, magna tamen omnes & temeritate & impietate iis abusi sunt. Cúmque vnam tantùm sapientiam diuinam, simplicem, sanctam, sibique constantem semperqúe similem, repugnantiæ dissensionísque totius expertem, sacra contineant scripta, ab istis tamen, per summum nefas, à certa veritatis ipsius, quam definiunt, ratione, ad suos vniuscuiusque errores, priuatas sectas, opiniones, hæreses,

hæreſes, ſeditionésque detorta ſunt, ídque tanta incommodatione, ineptitudine & repugnantia, quantam, inter verum & falſum, lucem & tenebras eſſe conſtat. Ita per diuerſa tempora huiuſmodi machinationes aduerſarius ille, ad diuinarum ſcripturarum auctoritatem labefactandam, vel ad verum earum vſum hominibus adimendum, eſt commolitus. Interdum autem hac ratione, interdum verò illa, perſæpe vtraque, ille generis noſtri capitalis hoſtis, honoris diuini obtrectator, mendaciorum parens, hæreſeon magiſter, diſsidiorum artifex; atque, vt vno verbo eius & naturam & actiones denique omnes concludam, ille, inquam, diabolus, concepta hac fraude, poſtea hominibus impoſuit.

NVLLA verò poſt hominum memoriam præteritorum temporum ætate, maiorem & nocentiorem hominum animis zizaniorum copiam, in hoc veritatis & ſapientiæ aruo, malignus ille ſpiritus diſſeminaſſe deprehenditur, quàm miſerrima & turbulentiſsima hac tempeſtate, cùm maximam totius Europæ Chriſtianorum partem, variis & grauibus erroribus ductam, atque ab Eccleſiæ Romanæ omnium catholicorum & legitimorum miniſtrorum capitis communi obſeruantia abalienatam, odiis, diſſidiis, diſcordiis, pluribúſque ſectis & factionibus, quàm linguis olim gentes apud famoſam illam Babylonem diſtinctæ, diſsipatæ, & in varias familias, atque adeò in varia ſtudia diductæ fuiſſe leguntur, miſerè diſtraxerit, & tandem ſeditionibus penè euerterit: ex quo quidem loco ac tempore tot tantáſque diſcordias, contentiones, ac teterrima bella orta, & diutius, quàm par eſſet, in orbe terrarum graſſata eſſe exiſtimamus.

NEMO prudens ac pius non videt, & magno affectus dolore gemit: nullus eſt etiam cæterorum, quin ſentiat atque experiatur, quo in motu temporum, & in quàm miſera rerum conuerſione & perturbatione verſemur; vt in plerisque Europæ partibus nec vna natio cum alia de religionis rationibus, nec de communi & ciuili vita ac pace conſentiat, imò in eadem regione, in eadem ciuitate, atque adeo in vna eadémque familia, quanta ſit & ſententiarum,

tiarum, & ſtudiorũ diuerſitas à veræ & ſimplicis pietatis & charitatis Chriſtianæ definitionibus prorſus aliena: quot inter fratres diſcordiæ, inimicitiæ, inſidiæ, contentiones, pugnæ, direptiones, exſpoliationes, fraudes, latrocinia, terra & mari creata pericula, cæteráque mala & incommoda, quæ hoc loco perſequi ſuperuacaneum omnino ſit: potiſsimùm, cùm aperto & manifeſto theatro acta quotidie ſpectentur. Nec profectò celari diſsimularíve poteſt ætatis huius dedecus: de quo vtinam leuiora multò, quàm diximus, confiteri ſatis ſit. Maxima enim pars Chriſtianorũ, qui non ita pridẽ ſumma pace ac tranquillitate fruebantur, atq. vnius fidei concordia & pietatis profeſsione, iiſdem Eccleſiaſticæ diſciplinæ miniſteriis, iiſdẽ inſtitutis parebant, eiuſdem omnes capitis ductu & prudentia gubernabantur; & in eadem ſacramentorũ communione, in eodẽ inſtituto, in eadem etiam confeſsione, & ſpiritualiũ beneficiorum vſu permanebant, & eadem ſpe viuebãt, nunc miſerandis & variis modis obcæcati, omnium inimicitiarum exercent artes, non ſine ſumma diuinæ maieſtatis offenſione, magnóque Chriſtiani nominis opprobrio & dedecore, ſuóque ipſorum malo, ac detrimento grauiſsimo. Itaque facilè coniicere licet, ex quo, tum ex diuino verbo, tum ex ſcripturarum lectione, Dei ipſius, ac veræ pietatis cognitionem adepti ſumus, nunquam à cõmuni omnium hoſte tantum, adeóq. pernicioſum & commune incendium inter populos qui Deum norunt, fuiſſe excitatum.

NEQVE verò quemquam fugit, quonam artium ſuarum genere vſus, Chriſtianos homines in hanc fraudem aduerſarius egerit, peruerſa, videlicet, & malitioſa nimíſque indigna ſacrorum ſermonum & librorum interpretatione, quam, adhibita ad eam rem audaciſsimorum miniſtrorum copia, inſtruxit, multò maiore, quàm ea olim fuerat ſacrificulorum, qui Achabi & Iezabelis ætate & impio iuſſu, aduerſus veri numinis præcepta, & pietatis concordiam, contra ius ac fas, falſorum deorum ſacrilegos cultus ſecuti ſunt: atque adeò ad eam quam dicimus inferendam calamitatem, eius quæ tum proximè effluxerat ætatis vitio,

occaſio-

occaſionem nactus eſt, cùm diuinarum ſcripturarum ſtudia inter Chriſtianos nimium remiſſa, imò ſepulta penè, ac diſciplinæ ferè omnes aſpera & inculta quadam barbarie obductæ eſſent: hac inquam negligentiæ humanæ occaſione arrepta, ad errores, doctrináſque falſas edocendas rationem inſtituit callidiſsimam. Inprimis enim diuinarum literarum auctoritatem & dignitatem commendatam, atque humanæ ſapientiæ, prudentiæ, & iudicio omni(vt par erat)prælatam: poſtea peruerſarum interpretationum & deprauationum exitiali veneno inſperſit; cuius vi plurimorum hominum ingenia & iudicia corrupit, innumerabiléſque perdidit animas, ac denique Chriſtianam miſerè perturbauit Rempublicam.

AT VERO vel in ipſis huius perturbationis initiis, horum hominum machinationes, quæ, diuini verbi deprauato vſu, prætendebantur, probiſsimorum, pientiſsimorum, & veritatis, pacis atque concordiæ ſtudioſiſsimorum virorum diligentia & opera, veris, certis, atque validiſsimis, ex eodem verbo depromptis telis, ictibúſque impugnari, labefactari, ac dirui cœperant. (illa enim, ad mendacium, mendaciorúmque Principis ipſius commenta omnia redarguenda, euertenda, atque diluenda, aptiſsima & validiſsima arma ſunt.) Igitur cùm hæc diuinæ veritatis ratio aduerſariis ex animi ſententia non ſuccederet, alius illicò dolus adhibitus eſt, excogitata aduerſus Latinas interpretationes, quibus iã tot ſeculis ad hanc vſq. diem catholica Eccleſia vſa fuerat, cõtentioſiſsima reprehenſione, atq. aduerſus eam præcipuè, quæ propter ſingularem, inter cæteras, auctoritatem, antiquúmque vſum, Vulgata, ſiue Communis appellata, & à plerísque Diuo Hieronymo adſcripta eſt. His autem impudenter atque inſolenter reprehenſis ac repudiatis, aliæ ſubſtituebantur interpretationes, ex propria magis auctorum, quàm, ex diuini ſpiritus ſententia, aut ex linguarum ipſarum examinata, diligentíque inueſtigatione profectæ: in quibus plurima loca ad ſuas ipſorum factiones & contentiones promouendas conſultò deprauata &

corrupta deprehendimus,quæ tamen illi nunquamexiſtimaſſent fore, vt à noſtris deprehẽderentur, quos à linguarum ſtudio & cognitione prorſus alienos, & eos, qui nullum ea in re laborem conſumere vellent, omnino credebant: atque peruerſo hoc adducti conſilio, Babylonicum illud opus vrgentes, ad finem perducere contendebant, vt ſaltem nomen aliquod ſibi quærerent antequã diſperderentur ſub cælo. Itaque elati inſolentia quadam & audacia,qua ne ipſis quidem gigantibus cedunt, veritatem impugnare, & cæli lucísque puram ſimplicitatem & integritatem, ſalebroſis illis ac præruptis interpretationũ rupibus, & montibus eo deductis, & admotis, violare & corrumpere moliti ſunt. Sed tamen hæc non minori negotio, quàm cætera peſsimarum rerum inſtituta initia, contrarios omnino illorum conſiliis exitus habuêre.Illud enim ſolùm effecerũt,vt noſtris ad oppugnandum animi adderẽtur,qui ad linguarũ capeſſenda ſtudia incitati,labore & diligentia illis & cultiores, & longè doctiores,atq. adeò veritatis acerrimi propugnatores euaſerunt. Iam enim extiterunt quàmplurimi catholici viri, ſacrarũ linguarũ peritiſsimi, à quibus aduerſarii, de illo ſuarum interpretationum præſidio, veritatis, & germanæ ſententiæ demonſtratione, & cõſtanti aſſertione deiecti; & manifeſtæ tum linguarum imperitiæ,tum etiam fraudis & deprauationis conuicti ſunt: quandoquidẽ nullum caput eorũ quæ vel ad pietatem & fidem,vel ad morum probitatẽ & integritatem informandã & inſtituendã facere,& ſpectare poſſunt,in antiquioribus linguis repertum eſt, quod in Latinis veterum interpretationibus non abundè cõtineretur. Quanquã enim in oratione,ac ſermonis ſerie, dicendi vario genere,verborúmq. numero, alia ſit huius, alia verò illius linguæ ratio; rerũ tamẽ & ſententiarum põdus,ad pietatem docendam idem ab omnibus afferri comprobatur. qua in re inueſtigãda, inueniẽda,tractãda & iudicanda multò profectò plura & elegantiora illarũ linguarũ mỹſteria à noſtris obiter verè indicata & aperta ſunt, quã ab iſtis,magno labore vel cognita & celata, vel mentiendi ſtudio cõficta & enuntiata fuerint. Id quod facile

docetur

docetur & cõfirmatur ex frequentibus & manifeſtis exẽplis apud catholicos, & Romanæ Eccleſiæ ſtudioſos auctores, linguarũ peritos, qui hactenus extitere, & indies etiã plures, cũ ſumma Chriſtianæ totius Reip. vtilitate, & laude, doctiſsima ſcripta in lucem proferẽt. Hoc loco diuinæ dignitatis ac gloriæ callidiſsimus obtrectator, quamuis, quod moliebatur, perſæpe expertus ſit; efficere tamen non potuit, vt antiquarum & receptarum interpretationum auctoritas & fides ab aduerſariis infirmaretur, aut eius ſtudium parui fieret; quaſi verò eo ſtudio homines ad pietatem aut parum aut nihil omnino incitarentur; quinimo eius ope ad ſchiſmata & errores amplectendos conuolarent. Etenim huiuſmodi antiquarum linguarum cognitio à nonnullis (vt diximus) deſpici, atque negligi aliquando cœpit, qui zelo magis, quàm rectè inſtituta ratione, de hac re vel familiari ſermone, vel publicis diſputationibus, vel ſcriptis etiam libris agentes, ea magis improbabant, quæ minus cognouerant. fuit hæc profectò maxima & aſtutiſsima communis hoſtis calliditas ad vtrarúmq. partiũ fouendã diſcordiã, confuſionémq. religionũ promouendã, auferendúmq. diuinarum ſcripturarũ vſum, vt ſcilicet moliretur, vt ab alteris interpretationũ Latinarũ fides; ab alteris verò antiquarũ linguarum germana & vera dignitas imminueretur, & magna proinde, præter veritatis confirmationẽ, vtilitas quæ ex eis percipitur, negligeretur.

A TVERO illuſtrator ille mentium diuinus Spiritus, qui ex ſupremis ſedibus, vt potentiſsimus Aquilo ſpirans, errores omnes arguit, ac detegit, & nubes veritatis luci obiectas diſiicit, huiuſmodi temporis caliginẽ, quæ ſcripturarũ ſacrarũ vtilitatem & ſplendorẽ hominibus abſconditũ obſcurabant, validiſsimè diſcuſsit. Nam & ille plurimos ex catholicæ Eccleſiæ filiis ad linguarũ capeſſenda ſtudia, illarúmq. præſidio aduerſariorũ diruẽdas moles, noſtrarúmq. interpretationum fidẽ & integritatẽ defendendam & piiſsimis ac doctiſsimis ſcriptis aſſerendã animauit, eandémq. rem Eccleſiaſticis ſanctionibus, & grauiſsima Conciliorũ auctoritate cõfirmauit: tũ interpretationibus receptis & approbatis, tum

ſacrarum linguarum commendato ſtudio, quarum vtilitati & dignitati nullo tempore ab Eccleſia detractum, ſed perpetuò potiùs conſultum, illuſtribúsque nominibus & titulis cùm in veteri Teſtamento Hebraicæ veritatis; tum in nouo Græci textus plurimùm tributum, cæteríſque linguis & earum explicationibus pro cuiuſque & dignitatis & vſus ratione fuit proſpectum.

QVONIAM verò à ſceleratiſsima illa hoſtis malitia, & rabioſa nocendi cupiditate, ad quoduis impium facinus perpetrandũ, nullam occaſionem prætermittendam fore, ex renouatis perſæpe exemplis arguere non immeritò poſsumus; ſuſpicari valde, vel potius certò ſcire oportuit, hac turbulentiſsima tempeſtate eiuſmodi inſolentiſsimos miniſtros illi inueniendos atque excitandos eſſe; quibus, cùm falſarum interpretationum conſilium ex animi ſententia non ſuccederet; illico ad diuinam ſcripturam, in quouis antiquarum linguarum genere deprauandam & corrumpendam, audacia & temeritas adderetur, atque Hebraicam veritatem, & Græcam lectionem, quò ſua inſtituta & ſtudia, falſáque dogmata obtruderent, & vtcunque tuerentur, contaminare & mutare nulla religio eſſet: quippe quibus nullum iam, in ſacrorum librorum ſimplici & germana lectione, fundamentum, nulla antiquarum linguarum cognitio, quam ſe adeptos exiſtimabant, amplius ſupereſſet.

ATQVI non iniuria huiuſmodi periculi & maleficii ſuſpicio in eos cadere potuit, qui dum altero illo oppugnationis genere, quod quidem vſui ſibi fore ſperabant, aduerſus veritatem magno impetu experiri in animo habebant; non niſi validiſsimis & certiſsimis linguarum ipſarum telis propulſati deſtiterunt. Vt enim in cæteris omnibus rebus, omnes, quod aiunt, neruos intendebant, vt ſuum illud ædificium perficerent; ita in hoc etiam genere nihil non experturi erant, quò veritatem ipſam contaminari, fraudari, atque imminui poſſe arbitrarentur; maximè verò in Hebraica lingua, cuius quidem exacta interpretatio cum vulgatiſsimis & frequentiſsimis noſtri ſeculi erroribus

& fal-

& falsis dogmatibus magnopere pugnat. Neque verò ab huiusmodi vel consiliis, vel incœptis, aut timore, aut pudore, aut religione vlla deterreri potuissent perfidi hi mendaciorum auctores & assertores, quibus nec Dei timor, nec hominum reuerentia ob oculos versatur, quemadmodum ex ipsis eorum impiis conatibus & studiis ac ne fario euentu apertissimè arguitur: potissimũ verò in tanta diuinarum & humanarum rerũ perturbatione, atq. in turbulentissimo hoc Ecclesiæ Christianæ statu, luctuosissimóque tempore, quo quidem & charitas & omnis ferè pietas ab hominũ mentibus discesit. Nam, qui huiusmodi sunt, nec dilectionis ducuntur, nec timoris coërcentur spiritu; tantùm ambitionis propriæ impetu, ac mendaciorum patris spiritu concitati aguntur. Etenim apud nonnulli auctores legimus, huius errorum spiritus impulsu, aut fraude, quosdam olim ex Iudæorum gente, eò vel insolentiæ vel insipientiæ deuenisse, vt Christianæ Ecclesiæ initio, nonnulla verba immutarint quæ suam illam oppugnandæ Christianæ veritatis contentionem omnino interfringere possent: verùm huiusmodi ab illis contaminata loca rarissima fuêre, & in nostrorum scriptorum libris, tum etiam in ipsorum Iudæorum excusis & manu scriptis exemplaribus omnia ferè notata atque indicata sunt. Nam tametsi vel hominum illorum fraude, vel librariorum inscitia, vel temporum iniuria nonnulla in iis, quibus vtimur, Hebraicis libris mutatio facta fuerit; nullum tamen vel verbum, nullum item elementum, vel punctum olim fuisse commemoratur, quod in locupletissimo illo thesauro, quem Mazzoreth appellant, asseruatum non reperiatur. In eo enim, tanquam in sacra & fida quadam custodia, summa diligentia, & magno studio constituta, antiquæ lectionis reliquiæ, monumenta, indicia, vestigia, exempláq. omnia continentur, & ratio conferendæ veteris ac nouæ lectionis ostenditur: ex quibus quidẽ simul collatis, certa quædam via extat, ad cuius præscriptã normã sacra mysteria indicari possunt. cuius rei exẽpla nos, suo loco, in hoc opere aliquãdo, & aliàs etiã, Deo iuuante, apponemus.

QVAMVIS autem nullam omnino ſuſpitionem haberemus, fore vt religionis Catholicæ aduerſarii, qui noſtris temporibus Eccleſiæ pacem turbauêre, ſcripturarum loca vlla contentionis cauſſa mutarent; nihilominus tamen, diuini verbi integritatem & ſanctitatem, in reddendis ſacræ ſcripturæ libris, tum verò maximè in ipſis exemplaribus, & linguis, quæ interpretationum examen continent, ſummo ſtudio procurari, & ſartam tectam conſeruari oporteret: vt hoc modo & pietatis ſtudium erga Deum, & dignum erga Chriſtianam Rempublicam præſtaretur officium: quod vnà ſecum illam trahit cautionem, ne integrum vnquam ſit hæreticorum audaciæ nefaria fraude ſacræ ſcripturæ loca corrumpere, & ad ſuos detorquere errores: quod alioquin fortaſſe tentare veriti non eſſent, idq. tot in locis, quot errores ſuſciperent tuendos, vt nullus finis eorum pertinaciæ ſtatui poſſet.

CÆTERVM veritatis ille pater, & piorum omniũ protector, Eccleſiæ Catholicæ illuſtrator, verbíque ſui aſſertor Deus, hodierno die etiam effecit, ne res tanti ponderis ac momenti ab illo malorum omnium auctore, illiúſque miniſtris, in id, quod expectari ac timeri poterat, diſcrimen, adduceretur; eámque mentem PHILIPPO II. Catholico Hiſpaniarum Regi, & Principi potentiſsimo, & Chriſtianæ pietatis ſtudioſiſsimo, iniecit, vt inter quamplurima conſilia, quæ pietatis, & diuini cultus, publicæ vtilitatis ſacroſanctæ Eccleſiæ, ac denique totius Reipubl. Chriſtianæ gratia, ab ipſo prudentiſsimè inita, fortiſsimè ſuſcepta, feliciſsiméque ſunt peracta, de ſacris etiam libris, antiquis linguis, & earum optimis interpretationibus, qua fieri poteſt diligentia, inter ſe collatis, excudẽdis, is etiã deliberaret; vtpote, cui inter plurimas ad communẽ ſalutem, & tranquillitatẽ multarum gentiũ, & nationum à ſe gubernandarũ diuinitus datas, & fideliſsimè ſuſceptas curas, vnum pietatis ac religionis puræ ſtudium, præcipuum, & maximum, atque ad omnem publicam rem ſtabiliendam firmiſsimum fundamentum eſſe conſtat. Cui etiam in comperto eſt, aptiſsimam rationem qua ad religionem ſanctiſsimè

mè colendam homines perduci poſsint, in diuinorum oraculorum cognitione, eorúmque legitima obſeruatione contineri: íd-que ei, & piorum hominum iudiciis & omnium ætatum exemplis confirmatum eſt. Igitur & à doctiſsimis, & peritiſsimis viris, quales in Hiſpaniis quamplurimi ex publicis Academiis, & ex ſacræ religionis Magiſtratibus, cenſores & iudices, atque adeò ex omni Eccleſiaſtico ordine miniſtri conſpiciuntur, ad tantam rem deliberandam adhibitis; communi omnium ſententia confirmatum eſt huiuſmodi Regis conſilium, non tanquam vtile tantùm, ſed etiam veluti planè neceſſarium ac diuinum comprobari, & omnium ſuffragiis poſtulari, omniúmque piorum ſtudio, vt expleretur, orari oportere. Id quod Rex ipſe libentiſsimè ſuſceptum, maturè exſequi atque perficere inſtituit: præſertim verò, cùm eorum omnium, quæ ad eam rem parandam & oportuna, ac etiam neceſſaria erant, magnam copiam apud ſe eſſe intelligeret: ſéque iis viris, qui tanto huic operi & exordiendo, expoliendo, & omnibus ſuis numeris, & partibus abſoluendo præeſſe poſſent, quales ipſe rei literariæ amantiſsimus quamplures continuò fouet, omnino nõ carere cõſpiceret. Tantũ igitur Catholici Regis cõſilio, ſtudio, auctoritate atq. benignitate præſtitum eſt, vt operis huius admiranda moles, maximis rerum difficultatibus ſuperatis, extructa, & ad publicum Catholicæ Eccleſiæ vſum, æternúmq. Chriſtianæ veritatis monumentum, ſtabilita & expoſita denique fuerit: cuius inſpectionẽ, nulli Chriſtianæ pietatis ſtudioſo non gratiſsimam, vtiliſsimámque fore arbitramur; cùm propter eximiam omnis generis charactérum elegantiam, & egregiam optimi & celeberrimi Typographi operam; tum verò maximè propter ſummam integræ, & incorruptæ lectionis perfectionem, quam, præter aſsiduam doctiſsimorum, & linguarum omnium peritiſsimorum hominum diligentiam, variorum quoque & correctiſsimorum exemplarium, Romanorum videlicet, Venetorum, Conſtantinopolitanorum, & Germanorũ collatio nobis præſtitit: Complutenſibus verò potiſsimùm

hac in parte vſi ſumus, quæ quidē à celebratiſsimo ac pientiſsimo viro Franciſco Ximenio Toletano Archiepiſcopo, Hiſpan. præſide ſummo, S. R. E. Cardinali, magno ſtudio, incredibili ſumptu, inſigni diligentia, vtiliſsimóque euentu edita quondam fuerant, & apud doctos homines magno in pretio habita : quæ tamen, quia propter miram eorum paucitatem & raritatem deſiderabantur, hoc in opere non modò inſtaurata, ſed multis etiam in partibus aucta, integrata, locupletata, magno etiam appoſitiſsimóque rerum & verborum apparatu exornata ſunt. Nam præter excellentem formarum, chartæ, & characterum præſtantiam: integras etiam Chaldaicas, in veteri teſtamento, paraphraſes, & Syriacæ, in nouo, lectionis libros, eoſdémque diligenti ſtudio & cenſura examinatos, & commoda latinarum interpretationum copia inſtructos, opus hoc Complutenſibus Bibliis addit; &, quod ad lectionis & ſententiarum diſtinctionem, explicationémque plurimùm confert, accentus omnes, Hebraicóſque apices, (quos nunquam perire Chriſtus patietur) diligentiſsimè obſeruatos adiungit. Inſignem præterea rerum & verborum ſupellectilem aliàs variis codicibus diſperſam, hoc vnum opus continet, quæ magis vſu percipi, quàm oratione indicari poſſunt. His accedunt variarum, in omnibus linguis, lectionum propoſita exempla: quæ quidem quot, & quantos lectoribus fructus allatura ſint, nemo facilè æſtimare poteſt. Sunt præterea integra Hebraica Biblia, nouúmque Teſtamentum Græcum, cum Latinis ad verbum interpretationibus, maiori, quàm vnquam antea, diligentia & ſedulitate elaboratis, quæ, præterquam quod ad ſententiarum cognoſcenda myſteria plurimū adiumenti afferunt, Latinum hominem Hebraicā & Græcam; Græcum verò & Hebraicum Latinam linguam ſine præceptore, ac nullo penè negotio docere poſſunt. Addita præterea ſunt oportunis locis difficiliorum verborum Hebraicorum, Græcorum & Syriacorū themata, quas radices Hebræi dicunt. Poſtremū verò & vtiliſsimū illud volumen adiungitur, quod, quia multarum, & ad familiares

miliares diuini verbi explicationes, commodiſsimarum rerum copioſam, ac multiplicem ſuppeditat materiam, SACRORVM LIBRORVM APPARATVM inſcripſimus; quo in opere dictionaria, obſeruationes, arcanorum ſermonum interpretationes, multáque alia cognitu digniſsima continentur. Atq. hæc quidem omnia magnæ ſacrarũ literarum ſtudioſis, vtilitati; magnóq. vſui Catholicæ Eccleſiæ futura à PHILIPPO Catholico Rege curata; eiúsq. tum auctoritate ac dignitate, tum liberalitate Regia expedita, & inſigni rerum omnium diuerſitate ac elegantia inſignita, ad optimum & feliciſsimum exitum, diuinæ prouidentiæ ſummo beneficio, tandẽ perducta ſunt. Etenim tantum opus, quod maximos ſumptus, inſignem artificum diligentiam, exemplarium oportunam copiam, operarum frequentiam aſsiduam, multorúmque iudiciorum ſententias ex variis Europæ partibus collectas, exigebat, ſine præſenti Dei numine & auxilio effici & abſolui non potuit: adeò vt ipſam tot rerum atq. perſonarum vnanimẽ, perpetuam & indefeſſam facultatem, non tam hominũ opera & ſtudio comparatã, quàm diuinitus oblatam & conceſſam fuiſſe palàm ſit fatendum; opúſque ipſum vt argumento & re planè diuinũ eſt, ita etiam vt hoc modo, atq. hoc tẽpore, huius Regis tanto ſtudio ederetur, ex diuino conſilio profectum fuiſſe, dubitandũ minimè ſit: quod quidem vel ex eo cõſtat, quòd Pius V. P. M. qui hodierno die Catholicæ Eccleſiæ pro Chriſto ſanctiſsimè præeſt, vbi hoc præclariſsimũ & vtiliſsimum opus, Regis ſtudio & ſumptu Antuerpiæ inſtitutũ, inchoatúmq. intellexiſſet, miſſo à ſe ad Albanum Ducem, Belgii præfectũ, gratulationis & honoris cauſa, in tantæ victoriæ ab eo reportatæ gratiã, legato, præter alia in mandatis dederit, vt opus ipſum, operíſq. promotores omnes fauſto & grato Sanctitatis ſuæ nomine, nutu, aſſenſu atque auſpiciis, benedictione etiam adiuncta, proſequeretur: qua quidem re nulla alia ſub cælo vel Regi ipſi gratior, vel Regiis hominibus, in eo opere, continuis laboribus, augendo & expoliendo incendendis aut aptior, aut magis accommodata eſſe potuit.

tuit. Quamobrem omnium bonorum, totiúſque felicitatis auctori Deo ſumma & eximia gratulatio inprimis facienda eſt, qui Regi, tantis publicarum rerum curis diſtento, & grauiſsiſimis negotiis occupato, eam mentem iniecit, vt præter cætera pietatis, prudentiæ, & communis vtilitatis ſtudioſiſsima conſilia, quibus abundat; hoc etiam diuini verbi colendi, aſſerendi, atque exornandi ſtudium ad cæteras eius animi dotes adderetur, atque hac ratione optimè de vniuerſa Chriſtianorum Eccleſia mereretur. Deinde etiam communia & aſsidua vota ſunt facienda, vt is erga verbi ſui ſtudium atque legitimum cultum omnibus totius orbis hominibus ſpiritus afferatur; íſque addatur & confirmetur animus, qui ad numinis ſui laudem & gloriam amplificandam, atque ad æternæ ſalutis vſum percipiendum ſit ipſis aptiſsimus.

EIVSDEM BENEDICTI ARIAE MONTANI ALIA AD LECTOREM PRÆFATIO.

In qua de totius operis vſu, dignitate, & apparatu ex ordine diſſeritur.

AMPLISSIMOS, & *vberrimos fructus, qui ex illuſtri hoc opere percipientur, Lector, nulla ſanè faciliori ratione tibi repræſentare potuimus, quàm ſi, ſingulas eius partes, eo quo collocatæ ſunt ordine, diligenti explicatione perſequeremur. Ita enim fiet, vt nullo prorſus diſpendio, ſed certa, & compendiaria via ad ſingula capita, rectà deducaris, & tanto labore, ipſe abſq; vllo negotio commodè vtaris. Sed quia ex veterum exemplarium cum noſtro hoc diligenti collatione, quid alij, qui in eodem opere non mediocrem diligentiam aliàs adhibuerunt (quorum laboribus nihil detrahimus) & quid deinde nos in hac parte præſtiterimus, planius, & apertius cognoſcetur: Complutenſibus Bibliis, quæ communi omnium, penè, doctorum virorum conſenſu, ex iis omnibus quæ hactenus in lucem prodierunt, potiſſima, atq; antiquorum idiomatum inſigni diuerſitate maximè illuſtrata conſpiciuntur, ad vnguem examinatis, & cum noſtris hiſce, quæ fieri poterit, diligentia collatis, quid per nos in noſtra hac editione effectum ſit, quò res tota clarius pateat, breuiter exponemus. In iis itaque, vt characterum elegantiam, quibus pollent, & ordinem, ac ſeriem dictionum ſuis locis diſpoſitarum, miſſam faciamus: Hebraica veritas puris dictionibus, & clauſulis bene diſtinctis, atq; omnibus, vt par erat, ſuo ordine collocatis, dilucidè conſpicitur. Græcum item contextum ea habent, cui interpoſita eſt Latina interpretatio, quæ ad verbum aptè reſpondet. His additur Vulgata editio, Sancto Hieronymo pleruńq; adſcripta, quæ inter Hebræum, & Græcum textum medium obtinet locum. Præterea in eorum infima pagina legitur Onkeloſii in quinque libros Moſis Chaldaica paraphraſis, cui è regione addita eſt Latina interpretatio. Opus certè omni laude dignum, & (temporibus illis) ſatis eruditum, atq; elaboratum. Verum enimuerò, vt nihil eſt ſimul & inuentum & perfectum; nonnulla in iis aut omnino deſiderantur, aut etiam, ſi ad doctiſſimorum monumentorum, quæ hodierno die extant, exactiorem normam reducantur, minus accuratè deſcripta, atque imperfecta, paſſim offenduntur: cùm Latina interpretatio, ob literarum alphabeti frequentem interiectionem, lectorem nonnunquam remoretur: vulgata autem editio Hebraicæ non ſatis è regione reſpondeat: nulliq; Hebraici accentus, qui antiquam Muſices rationem indicãt, & qui ſingulas periodos diſtinguunt, ibi conſpiciantur: atque ex Hebraicorum vocabulorum thematis, ſeu radicibus (quas vocant) quæ ibi ferè conſiſtunt in verbis perfectis, quæ vel ab ipſis Hebraici idiomatis Tyronibus facilè inueſtigari poſſunt, omiſsis interim difficilioribus, parum omnino vtilitatis antiquiſſimæ linguæ ſtudioſis afferãt. Deinde excepta Onkeloſii paraphraſi, cuius ſupra meminimus, cæteri omnes libri παραφραστικῶς verſi, partim à Ionathã Vzielis filio in poſteriores prophetas, partim à Ioſeph Caco, atq; aliis antiquis auctoribus in reliquos ſacræ ſcripturæ libros, in iis planè deſiderantur. Id verò conſultò, ob eam potiſſimùm cauſam, quòd quædam in Chaldaico textu reperirentur, quæ vel ſuperuacanea, aut etiã apocrypha viderentur, alia etiam nondum latinitate donata eſſent, factum eſſe exiſtimatur. Atque hæc quidem omnia Ximenio illi Cardinali excelſi ingenij viro, & de Chriſtiana eccleſia ob eius in ea adiuuanda, atq; omni ex parte exornanda, inſignẽ liberalitatẽ optimè merito, correctiſſimè deſcripta atq; latina interpretatione aucta, in Chriſtianæ Reip. vtilitatẽ excuſa, ſacrarũ literarum ſtudioſi iam accepta referrent, niſi ſupremũ eius fatũ vna die vnaq; hora tantũ virum nobis eripuiſſet. Quas quidem Chaldaicas paraphraſes in Latinum ſermonem conuerſas, atq; adeo de verbo redditas, & ad fidem tum Hiſpanorum, tum Venetorum exemplarium ſumma diligentia caſtigatas & correctas, in regio hoc opere non deſiderari comperies. Eæ verò præter illas, quæ, vt diximus, aliàs in quinque libros Moſis editæ fuerunt, hæ ſunt: Hiſtoriarum libri*

qui

qui prieres Prophetæ dicuntur: Quindecim posteriorum Prophetarum explanatio: Psalterium, ac Prouerbiorum libri qui vna voce תֹּאַר *appellantur. Qui omnes, quanta cura, studio, & diligentia & expurgati, & Latini facti fuerint, & res ipsa docet, & nos etiam, suis locis, Deo dante, commodius demonstrabimus. Habent itaque Theologi, & sacrarum linguarum studiosi vetus testamentum: illud quidem Hebraicum, Chaldaicum, Græcum, ac Latinum: Nouum verò Syriacè, Græcè, & Latinè conscriptum. Quibus accedit, in eorum gratiam qui minus in antiquis linguis sunt exercitati, triplex, Latino idiomate, veteris testamenti interpretatio, quæ Hebraicam veritatem, cui cæteræ linguæ se interpretes præbent, ita reddit, vt non mediocrem, sed certè amplissimum fructum ex ea sint reportaturi. Opus procul dubio, omnibus suis partibus absolutum. quod quidem nullis annotationibus magis illustrari potest: cùm in eo, veluti primario, & summæ auctoritatis exemplari, vberrimi quatuor linguarum fontes contineantur. Cætera verò quæ ad veteris testamenti tempora referuntur, eodem idiomatis genere, quo scripta reperiuntur, Græca scilicet, Græcè, & Latina Latinè, diligenter correcta his annexa conspicies. Nouum denique testamentum, quod antehac Græcè tantùm, & Latinè à Christianis legebatur, iam Syriaca (vt diximus) lingua conscriptum, ex optimis quibusq; exemplaribus expressum prodit: idq; duplex: alterum Syriacis, & genuinis characteribus, vt huius idiomatis dignitas suorum characterum forma appositissimè repræsentata, &, vt par est, ornata, apud nos perpetuò conseruaretur: alterum verò in infima margine, ceu limbus in extrema veste, Hebraicis literis, & omnibus suis punctis, & numeris constans huc etiam accesset; vt iis qui in Hebraica, quàm in Syriaca lingua exercitatiores sunt, hac ratione consuleretur. Ne verò Hebraici, aut Syriaci idiomatis ignari, nobilissimæ huius linguæ fructu carerent, Latina interpretatio, summa fide, & diligentia adhibita est à Guidone Fabritio Boderiano, viro de quouis linguarum genere optimè merito, & ecclesiasticæ disciplinæ studiosissimo, qui & hanc suam interpretationem summo studio elaboratam, atq; adeo se ipsum vnà cum fratre Hebraicæ linguæ peritissimo, nulla patriæ, affinium, domesticorum, ac denique priuatæ vtilitatis habita ratione, alacri promptoq; animo obtulit. Ne verò quidquam, quod ad regij planè operis splendorem pertinere videbatur, prætermissum existimes: singulæ tabulæ, ære artificiosè celatæ, suis locis insertæ sunt. quibus tabulis singulorum textuum, ac diuinorum mysteriorum, quæ sub eis latent, explicatio, licet exiguo loco contenta, longo tamen ac diuino prorsus argumento tractatur; vt studiosus quisque animaduertere poterit. In summa nihil omnino ad dignitatem, ac amplissimum tanti operis ornamentum desiderari potest, quod huc non accesserit: ita vt verè regium sit, & regiæ munificentiæ, ac liberalitatis specimen præ se ferat. Denique vt præclarissimum hoc munus, quod Christianæ Reip. exhibetur, omni ex parte auctum, atq; illustratum prodiret, nihilq; in eo planè desideraretur, quod ad sacros vsus pertinere posse existimetur; postrema ea volumina librorum calci subiecimus, quæ ex multiplici, quam suppeditare possunt, rerũ & verborum copia,* APPARATVS SACER, *à nobis inscripta sunt. In iis singularum linguarum varias lectiones, quæ vel ad Grammaticam rationem, vt in Hebraicis dictionibus plerunque, aut etiam ad ipsius sententiæ explicationem pertinent, vt in cæteris linguis, veluti in refertissimo promptuario, reperies. Quæ quidem inter se collatæ, quantum vtilitatis allaturæ sint, deprehendent ipsarum studiosi. eas certè ex optimis quibusque, & non solùm nostro, verùmetiam multorum doctorum suffragio approbatissimis exemplaribus, quæ ad manus nostras peruenerunt, non sine labore desumpsimus. Quibus addo quatuor Grammaticæ artis tractatus, vniuscuiusque scilicet ex quadruplici antiquissimarum linguarum genere, Hebræa, nempe, Chaldæa, Syriaca, & Græca suum. His autem, quatuor etiam Dictionaria sacræ lectioni perutilia annexa sunt. Atque hæc quidem in priore Apparatus parte habentur. In posteriore verò, rerum in sacra potissimùm lectione necessariarum non pœnitenda tibi supellex exhibetur. Primò enim sese offert liber Idiotismorum, qui quidem in Hebraica lingua satis frequentes occurrunt: isq; rerum copia, & varietate ita insignis, vt quidquid ad Hebraicam, aut etiam Latinam lectionem de verbo redditam spectare videtur, abundè tibi præbeat. Præterea duos*

libros

libros reperies: quorum alter, eo quòd rerum ferè omnium naturas, actionésque subindicet, & sermonem ex rebus ipsis natum exponat, De arcano sermone inscriptus est. Alter verò quo pars illa significationis tractatur, quæ gestu, atque habitu instituitur, Actionis nomen sortitus est. Sed quia cuiuis patet, tum ad res explicandas, tum etiam ad certam rerum veritatem indagandam, ac tandem etiam constituendam, ex locorum, temporúmque ratione, & ponderum, ac mensurarum exacta cognitione plurimum lucis, & delectationis accedere: omnia Geographiæ, & Topographiæ præcepta, quæ quidem ad sacrarum lectionum explicationem satis esse possunt, ab ipsis sacris descriptionibus, & annotationibus excerpta, duobus libris prosecuti sumus. Temporis deinde, ac ætatis illius, quæ iam inde à condito orbe ad Christum vsque longa serie effluxerat, exquisitæ, certam quandam, ac breuem rationem tradidimus. Sub finem, ponderum æstimationem diligenter examinatam, ac sacræ architecturæ præceptionibus, atque exemplis iucundis omnino, & dignis quæ ab omnibus perdiscantur, concinnè exornatam exhibemus. quibus nihil ad arcanos & occultos diuinorum oraculorum sensus explicandos, aut aptius, aut magis accommodatum requiri, aut desiderari potest. Nulla enim ratione vnquam fiet, vt veram cognitionem earum historiarum, quas hîc egregiè celatas, aptéque, & appositè, vt supra admonuimus, suo loco collocatas, conspicies, sub ipsis imaginibus absconditam, & quodammodo (vt ita dicam) latentem, quis rectè assequatur, nisi prius artificiosa, ac diuina planè imaginum structura ei cognita, ac perspecta sit. Index denique his omnibus additus est; breuis ille quidem; sed sua præstantia, insignique vtilitate, quod satis est, prolixus. In eo enim non singula tantùm verba; verùmetiam omnia in locos communes redacta & copiosissimæ sacrorum locorum concordantiæ (quas vocant) in cõpendium redactæ, magno labore Lectorem subleuabunt. Ne verò quidquam antiquissimæ linguæ tyrones ab incœpto dimoueret, quinimo, vt ad eius purissimos fontes amplus eis pateret aditus; non sine doctissimorum, ac piissimorum virorum limato, subtiliq; iudicio effecimus, vt Hebraica Biblia integra cum Latina interpretatione, in qua verbum verbo redditur, separatim excusa, Octauum in regio hoc opere tomum complerent. Qua in parte perficienda, & pro operis dignitate exornanda, quantum laboris, studij, ac diligentiæ adhibitum sit, & res ipsa clarè docere poterit, & nos in eius præfatione, Deo iuuante, apertè demonstrabimus. Nam præter versus qui versibus, & verba quæ verbis respondent, atque alia aliis ita cohærent, vt absque vllo negotio Hebræa & Latina simul legi, & conferri possint: interpretatio Latina Pagnini apposita est; qua quidem interdum in marginem reiecta, aliam commodiorem omnino substituimus, vt durior plerunque Latina interpretatio ipsam Hebraicæ phrasis veritatem aptius exprimeret: quod facilè animaduertent qui diligentius ambas conferent. Jsq; tomus nobis aptissimus omnino visus est, cui, maiori cum fructu, & vtilitate, quàm in superioribus, Hebræorum vocabulorum themata insererentur. In ipsis autem radicibus annotandis, potissimarum sanè, ac difficillimarum certus delectus in studiosorum gratiam habitus est. faciliores verò suis locis collocauimus. Hæc ferè sunt, Lector, quorum te admonitum volumus, vt apparatissimo, atque amplissimo hoc opere, quod in totius Christianæ Reip. gratiam prodit, commodissimè vtaris. neque enim de eius vtilitate nobis hoc loco pluribus propositum est dicere: quippe quòd eius præstantiam ne eloquentissimus quidem orator, vt par est, copiosissima oratione consequi possit. Sed quid in hac parte præstitum sit, si ei operam dabis, ex te ipse verè cognosces. Jd enim, bona omnium venia, liberè ausim affirmare, nullum vnquam ex Typographica arte tantum adeóque insigne beneficium in Christianam Remp. fuisse collatum. si enim operis ipsius magnitudinem, splendorem & dignitatem attentè considerabis, Lector, quid prius, aut etiam quid magis admirari debeas, haud facilè scies. Te enim tot idiomatum diuersitas, fideles vbique interpretationes, characterum præstantia, tabularum elegantia, ac denique totus hic præstantissimus Apparatus ita oculos atq; animum tenebit tuum, vt verè dicas, tanti huius muneris, Deo Opt. Max. cuius ope, & auxilio inchoatum, ac denique non sine manifesto ac summo eius fauore, & singulari beneficio ad optatissimum finem tandem

aliquando perductum est; mox etiam doctissimis ac vigilantissimis viris quorum opera & industria tibi, quale est, exhibetur, ingentes & nunquam intermorituras gratias esse habendas.

VOS ITAQVE ARCHITECTI, PONDERVM, AC MENSVRARVM PERITI, ARITHMETICI, HEBRÆÆ, CHALDÆÆ, GRAECÆ, SYRIACÆ, ET LATINÆ LINGVAE STVDIOSI; VOS DENIQVE ERVDITISSIMI THEOLOGI, QVICQVID IN AVREO AC PLANE DIVINO HOC MVNERE VOBIS EXHIBETVR, ID TOTVM PHILIPPI REGIS POTENTISSIMI, AC DE RE LITERARIA OPTIME MERITI, CVIVS MANDATO NOS PRO EIVS ERGA LITERATOS HOMINES STVDIO, AC AMORE HVIC TANTO OPERI PRÆFVIMVS, INSIGNI PIETATI, FLAGRANTI SACRARVM LITERARVM DESIDERIO, MAGNIFICENTISSIMIS SVMPTIBVS, AMPLISSIMÆ MVNIFICENTIÆ, VEREQVE PRINCIPE HOMINE DIGNÆ LIBERALITATI ACCEPTVM REFERTE. DENIQVE NE SOLVM LITERATORVM TVRBA, QVÆ HODIERNO DIE EXTAT, VERVMETIAM POSTERI TANTORVM LABORVM, AC VIGILIARVM, INGENIO PRÆSTANTIBVS, ET ERVDITIONE PERFECTA HOMINIBVS, QVI, QVANTVM LABORIS ET OPERAE, IN SACRATISSIMO HOC OPERE IMPENDERINT, ET RES IPSA DOCET ET CHRISTIANA RESPVBLICA ABVNDE COGNOSCET, DEBITVM HONOREM, AC OPTIMO IVRE DEBITAS TANTI BENEFICII GRATIAS AGANT, (NIHIL ENIM MAIORI DIGNVM ET COMMENDATIONE, ET MEMORIA, ET SEMPITERNA GLORIA IN INFINITA POSTERITATE AB ILLIS EXPECTARI POTERAT) EORVM NOMINA ET COGNOMINA PERPETVVM LABORIS, OPERÆ, STVDII, DILIGENTIÆ, ERVDITIONIS, DOCTRINÆ, ANIMIQVE AD CHRISTIANAM REMPVBLICAM PRO VIRIBVS IVVANDAM ADMODVM PROPENSI, CLARVM ET ILLVSTRE TESTIMONIVM HOC LOCO ADSCRIBI CVRAVIMVS.

Itaque, ne quamplurimos Hispanos, Italos, & Gallos, qui nos sua ope, & auxilio plurimùm iuuerunt, hoc loco referamus: eos tantùm recensebimus, qui ab ipso operis initio ad finem vsque, tum in eo parando, describendo, vertendo, adornando, immutando, aut corrigendo multum laboris, operæ, ac diligentiæ adhibuerunt. ex quorum numero, CHRISTOPHORI PLANTINI *viri de Typographica arte, qua cæteræ omnes illustrantur & viuunt, optimè meriti, summam ingenij dexteritatem, admirabilem prudentiam, sedulam operam, infinitos labores, ac denique omnibus in rebus insignem diligentiam, nemo satis admirari, ac dignis laudibus extollere potest. nec est, Lector, quod pluribus hac de re tecum agam: res enim per se ipsa loquitur. Non solùm enim infinita, tum veterum, tum etiam recentiorum, in omni artium, & scientiarum genere volumina, quæ ab eius prælo in totius Christianæ Reip. gratiam continuò prodeunt, quàm mirificè is rem literariam augeat, amplificet, & exornet, literatis omnibus fidem faciunt: verùmetiam præstantissimus hic sacrosanctæ Theologiæ, & antiquissimarum linguarum Thesaurus, quonam ille sua industria & labore in adiuuanda Rep. sit animo, & huius, & futuri seculi hominibus luculentissimum erit testimonium.*

Maximam verò partẽ eorum, quæ hîc diligenter correcta, exornata, perpolita & elaborata sunt, FRANCISCI RAPHELINGII, *quem sibi generum Plantinus adsciuit, summæ industriæ, incredibili diligentiæ, continuæ sedulitati, perspicaci ingenio, & præstanti iudicio, acceptam referre debes. Te enim Lector iudicem appello, vt ex operis ipsius magnitudine, præstantia, & dignitate tute æstimes quot & quales fuerint huius viri labores, & quàm insignis antiquarum linguarum peritia; qua, meo quidem iudicio, nemini suo iure cedit. Amplissimus enim hic scientiarum, & linguarum Thesaurus se, huius viri ope, & industria ita vt vides, correctissimum in lucem prodiisse, sua raritate & excellentia apertè testatur.*

GVIDONEM

GVIDONEM FABRICIVM, *cuius suprà meminimus, tum genere, tum ob præclaras animi dotes, verè nobilem, atque inter clarissimos Galliæ Poëtas non immeritò connumerandum, Catholicæ Ecclesiæ, ac religionis Christianæ studiosissimum, Hebraici idiomatis peritissimum, atque adeo Syriacæ linguæ insigni cognitione ornatum, (quod quidem vel ex ipsa Noui Testamenti Syriaci latina interpretatione apertè cognosci potest) non est quod meis verbis hoc loco commendem: eius quippe insignis eruditio, & opera, qua nos in hoc opere mirificè iuuit, ipsa per se satis prædicant à studiosis omnibus huic viro plurimùm deberi.*

NICOLAVM FABRICIVM *Guidonis fratrem, in antiquis, ac potissimùm in Hebraica lingua non infeliciter versatum, qui sua diligentia & continuis laboribus, in hoc opere transcribendo, interpretando & corrigendo inter cæteros nobis etiam adiumento fuit, huic catalogo meritò inserendum duximus.*

In primis autem sacrarum literarum studiosi, AVGVSTINO HVNNÆO, *&* CORNELIO GOVDANO, *duobus Louanienſis Gymnasij luminibus, sacræ Theologiæ Doctoribus, & publicis professoribus, ac toti rei literariæ addictissimis, ingentes habeant gratias. his enim propter insignem eruditionem, & sacrarum linguarum non vulgarem cognitionem, optimi Regis mandato, hoc opus euoluendum, ac diligenter examinandum, à Louanienſi Academia commissum est. Qui quidem, quo sunt felici ingenio, & maturo, & ad grauissimas quasq; res apto iudicio (adhibito ad eam rem* IOANNE HARLEMIO *sacræ Theologiæ Licentiato, in omni linguarum genere exercitatissimo, S. Scripturæ & Hebraicæ linguæ apud Louanienſes in Societate Iesu professore) suo munere, vt à tantis viris expectari poterat, cum summa laude perfuncti sunt: atque, hac quidem in parte, ipsorum decretum, pro ea, quam obtinent, auctoritate, interpositum est.*

De me autem, ac de meo labore & industria (quantulacumq; ea est) nihil profiteor. Hoc tamen vnum non reticebo: me, scilicet, continuò immortales Deo gratias agere, quòd decem idiomatum cognitionem pro sua clementia & benignitate, mihi impertitus sit. Quorum idiomatum gratia, (cùm sapientissimo, & potentissimo Regi nostro, eiusq; à Consiliis amplissimis viris, ingratus non sim,) dum plerique grauissimi ac doctissimi viri in Hispania, publicis muneribus, pro sua quisque doctrina, & dignitate funguntur: mihi, in hac mea peregrinatione, tantum munus demandatum est. In quo quidem, qua ratione sim versatus, aliorum esto iudicium.

AT, NE ERGA EOS, *qui in transmittendis ad nos correctissimis exemplaribus, aut etiam nobis suo consilio, ope & industria in hoc opere adfuerunt, ingrati animi vitio laborare videamur: atque, vt tuo, Lector, desiderio, hac etiam in parte abundè satisfaciamus; nomina præstantissimorum quorundam virorum, qui egregiam operam nobiscum consumpserunt, & quibus non parum debent sacrarum literarum studiosi, hoc loco cæteris adiecimus. Inter quos* CARDINALI SPINOSÆ, *Regij, in Hispaniis summi consilij, & sanctæ Inquisitionis Præsidi Amplissimo, non paruæ sunt habendæ gratiæ. eius enim consilio & fauore, conuocatis etiam ad eam rem præstantissimis viris, Regiq; à Consiliis, Rex noster optimus & sapientissimus, præstantissima hæc Biblia inchoari, & ad finem perduci voluit.*

COMPLVTENSI ACADEMIÆ *multùm debent literati homines. Illa enim, duobus & quadraginta Theologiæ Doctoribus vndique collectis, suo suffragio Regis institutum velut sanctissimum comprobauit.*

Nec verò GRANVELLANVS CARDINALIS *Amplissimus hoc loco nobis defuit: pro eo enim quo erga rem literariam, ac potissimùm sacrosanctæ Theologiæ studia est propenso animo, Bibliorum Græcorum exemplaria, suis impensis ad Vaticanorum fidem descripta, ac diligentissimè collata, ad nos oportunè transmisit.*

Nec possum, Lector, SIRLETI *etiam* CARDINALIS *operam, laborem, industriam, ac doctrinam propè singularem tibi non vehementer commendare. Is enim, præter grauissimas occupationes, quibus Amplissimus & sacratissimus Cardinalium ordo distineri solet, ani-*

mum ad ſacrarum literarum ſtudia ita conuertit, vt iam Theologorum labor in perquirendis ſacrorum voluminum variis lectionibus, magna ex parte ſit ſubleuatus: tanta enim induſtria & iudicio eas collegit, & quas ſequi, & quas reiicere oporteat, ita doctè admonuit, vt meritò tanti beneficij immortales gratias ampliſsimo huic viro habere debeas.

IOANNES REGLA *felici ſsimæ memoriæ Caroli Quinti Cæſaris Inuictiſsimi Confeſſor (quem vocant) inſtituti Hieronymiani apud Hiſpanos ſuam hac etiam in parte præſtitit operam.*

PETRVS SERRANVS *Cordubenſis, in Complutenſi Academia Theologiæ Doctor, F. LVDOVICVS STRADA Theologus Abulenſis, AMBROSIVS MORVS Cordubẽſis omni diſciplinarum genere ornatus, & GABRIEL ZAYAS regiorum (quos vocant) Statuum à ſecretis, ſuis votis, & diligenti procuratione, vt hoc opus quale eſt, in lucem prodiret, pro viribus effecerunt.*

Ab ANDREA MASIO viro à Conſiliis, & ſecretis Ducis Cliuiæ, plerisque valde doctis annotationibus, & Chaldaica Paraphraſi in priores Prophetas, Pſalmos, Eccleſiaſten, & Ruth, ope Hiſpani exemplaris à ſe Romæ inuenti, &, quod maximum eſt, Dictionario Syriaco cum eiuſdem idiomatis doctiſsima Grammatica aucti ſumus. ſummam certè cõmendationem præſtantiſsimus & antiquarum linguarum peritiſsimus hic vir apud omnes ſtudioſos meretur.

Eſt etiam nobis à CLEMENTE ANGLO Philoſophiæ, & Medicinæ Doctore, qui in hiſce regionibus propter Chriſtianam religionem exulat, exhibitum Pentateuchi Græci, ex Thomæ Mori Bibliotheca elegantiſsimum exemplar.

His autem omnibus addo GVLIELMVM CANTERVM, virum præter generis nobilitatem, & rei familiaris amplitudinem, in Græcis, & Latinis literis feliciter verſatum, reiq; publicæ ſtudioſiſsimum, atque adeo de hoc opere omni ex parte benemeritum.

Detulimus & nos ex Complutenſi Bibliotheca poſteriorum Prophetarum Paraphraſim Latinam ex Chaldaica factam: Atque adeo ex noſtra antiquiſsimum exemplar poſteriorum Prophetarum Hebraicè, & Chaldaicè ſcriptum.

CHRISTOPHORVS PLANTINVS *habuit penes ſe Complutenſia Bibliorum exemplaria excuſa. Præterea Veneta, Hebraica, Chaldaica, & Græca, & Germanica Hebræa, & alia ſuis typis aliàs impreſſa: deinde Græca omnia, quæ quidem in Galliis, & Germania extant celeberrima.*

DANIEL BOMBERGVS *pius & doctus vir, & paterni tum nominis, tum ingenij hæres, Noui Teſtamenti antiquiſsimũ exemplar Syriacum Colonia Agrippina ad nos attulit. quod quidem magno nobis fuit vſui, & commodo. Id enim contulimus cum ijs noſtris, quæ Ferdinandi optimi ac piiſsimi Imperatoris beneficio, paucos ante annos cum Latina Eccleſia communicata fuerant.*

Itaque iam ex te ipſe, Lector, facilè potes coniicere, quale & quantum munus tibi offeratur: cùm ad id parandum tot, & tam inſignium virorum induſtria, & ſingularis, qua præditi ſunt, doctrina acceſſerit. Supereſt tantùm, vt omnes vno ore à Deo Opt. Max. continuis precibus expoſtulemus, vt Chriſtiana Reſp. cuius vtilitati omnes hi labores conſecrati ſunt, tanto hoc munere, quàm fieri poteſt diutiſsimè ac feliciſsimè fruatur. Vale. Datum Antuerpiæ. X. CAL. SEXTILES. CIↃ IↃ LXXI.

PHILIPPVS II. HISPANIARVM REX FERDINANDO ALBÆ DVCI, SVO APVD BELGAS PRAEFECTO,

Affini chariſsimo S.

NOn es neſcius, vt opinor, quantã Catholica Eccleſia perceperit vtilitatem ex præſtantiſſimo illo Bibliorum trilinguiũ opere, Franciſci Ximenij Cardinalis, atq. Archiepiſcopi, dum viueret, Toletani ſingulari induſtria, & maximis ſumptibus, iã ante multos annos Compluti excuſo. Vix enim dici poteſt quam gratiam inierit, & quantã apud omnes ſacrarum literarum ſtudioſos præ cæteris auctoritatem obtinuerit. quod quidẽ vel ex eo apertè cognoſci poteſt, quòd in tota paſſim Europa id ita feliciter diſtractũ eſt, vt hodierno die, non modò non venale alicubi exhibeatur, ſed vt ne vnus quidem illorum apud quos eſt, vt eo careat, aliquo pretio adduci poſſit. Ea quippe rerum pretioſarum ſolet eſſe raritas. Qua quidem ex re non minimũ rei literariæ incommodum afferri palàm eſt. Infinitos enim eſſe quorum ſtudia, eo quòd tanto theſauro carent, retardantur, nemo eſt qui dubitet. Quamobrem cùm à Chriſtophoro Plantino ciue Antuerpienſi, de arte Typographica, vt accepimus, benemerito, opus Complutenſi illi ſimile, aut illo etiam maius & elegantius parari intellexerimus, eiusque rei magnitudini hominis tum induſtriam, tum etiam diligentiam ſufficere poſſe cognouerimus: ad Regiæ dignitatis, quam cæleſtis Maieſtatis beneficio obtinemus, præcipuas curas maximè pertinere exiſtimauimus, hac quoq. in parte, Chriſtianæ Reip. non deeſſe. Re igitur cum ſupremi noſtri & ſanctæ Inquiſitionis Conſilij Præſide, atq. aliis compluribus viris, quorum erga Deum pietatem, & erga nos fidem, & ſacrarum literarum inſignem peritiam iam diu cognitam perſpectámque habemus, communicata; & noſtro hoc conſilio non ſolùm omnium ſuffragiis valde comprobato, verùm etiã ſummè collaudato: Deo nos opus gratiſſimum, Chriſtianæ verò Reip. vtiliſſimum facturos exiſtimauimus, ſi vt præſtantiſſima ea Biblia linguarum diuerſitate, characterum elegantia, ac omni denique ornatu & ſplẽdore illuſtrata in lucem prodirent, efficeremus, ac piis eius viri conatibus noſtro auxilio & auctoritate adeſſemus. Vt igitur conſilium hoc noſtrum ad eum, quem optamus, finem perducatur: ex eorum ſententia, qui à nobis ad hanc deliberationem adhibiti ſunt, Benedicto Ariæ Montano Doctori Theologo ex aulicis & ſacerdotibus noſtris, cuius linguarum ferè omnium opportunam cognitionem, & bonarum omnium artium ac diſciplinarum non vulgarẽ peritiam, atque adeo inſignẽ morũ probitatem nobis abundãti exemplo, atque tibi omnibus his nominibus noto perſpectã habemus, eius negotij executionẽ cõmiſimus. Eum itaq. in iſtas regiones quibus tu noſtro nomine præes, miſſum & auctoritate noſtra communitum & noſtro inſtructum conſilio, vt ex diplomate quod ei dedimus, atq. ex ipſo abundè cognoſces, pro eo quo es erga religionẽ Chriſtianam ſtudio, atque erga nos reuerentia, & humaniter, & honorificè à te exceptum iri confidimus. Gratam certè nobis rem feceris, ſi, in iis quæ ad totius operis procurationem & incrementum, ipſiúſque Montani commoditatem, aut etiam amplitudinem pertinebunt, ei non deeris. Simulac igitur ex hiſce literis noſtris totius noſtri conſilij rationem acceperis; Plantino quo loci fueris accerſito, eíque hac de re, voluntate noſtra, præter eas quas ad eum dedimus literas, per te coràm expoſita, vt omnem operam & ſedulitatem in toto hoc opere adhibeat, noſtro nomine commendabis. Literas præterea ad Antuerpiẽſem Magiſtratum dabis, quibus, vt eo, quo decet, honore ipſum Montanum veluti ex familia noſtra hominem excipiant, eiúsq. procurationem, quo ad fieri poterit,

commendatam habeant noſtro etiam nomine ſignificabis. Spes certè nos magna fouet, fore, vt hoc Chriſtianæ Reip. adeo neceſſarium opus ad eum, quem ſperamus exitum feliciter, diuina fauente clementia, tandem aliquando perducatur, ſi tu, vt confidimus, quam in rebus noſtris vigilantiam & curam ponere ſolitus es, hac etiam in parte adhibebis. Vale. Datum Madriti VIII. Cal. April. M. D. LXVIII.

EGO REX

Çayas.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX HISPANIARVM, VTRIVSQVE SICILIAE, HIERVSALEM, &c.

Fideli nobis dilecto Chriſtophoro Plantino Typographo Antuerpienſi.

FIDELIS *nobis dilecte, Ex literis à Caya datis, intellexiſſe te arbitramur, quantum nobis Bibliorum quinquelinguium, quæ ad Complutenſis exemplaris formam excudere paras, & characteres ipſi, & ſpecimen omne placuerit, quamq; vehementer conſilium iſtud, inceptumq; tuum, ob communem Catholicæ Eccleſiæ vtilitatem fuerit etiam probatum, dignumq; iudicatum, quod auctoritate dignitateque noſtra, atque omni opportuno ſubſidio proſequeremur, cùm officij, ſtudijq; noſtri ſit, diuinas res, & quæ ad veram pietatem, Catholicamq; Eccl ſiam pertineant, in primis procurare, promouere, & tueri. Quamobrem Benedicto Ariam Montanum, Doctorem Theologum, ex aulæ noſtræ ſacerdotibus iſtuc cum literis, & commoda, ad eam adminiſtrandã rem, facultate, legare decreuimus. Vbi igitur conſilij noſtri rationem ex Albano Duce (qui noſtro nomine, & belli et pacis rebus in iſtis regionibus noſtris præeſt) atque ex ipſius Benedicti expoſitione cognoueris, gratiſsimum ſanè nobis, atque iſta tua in nos reuerentia et fide dignum officium feceris, ſi ad ſacros libros, illis linguis et characteribus excudendos, omni diligentia atque opera perquam maturè accingaris, remq; ipſam ad eum, quem ſperamus, exitum perducas. Aderit tibi noſtro nomine atque auctoritate ipſe Benedictus Arias, cui cùm et Theologiæ facultatis, et linguarum non vulgarem peritiam eſſe cognouerimus, id curæ atque oneris impoſuimus (homini aliâs ex familia auláque noſtra, atque ſatis ſpectatæ erga nos fidei) vt te in ea re quàm plurimùm, tum conſilio atque opera, tum etiam recognoſcendo opere ipſo adiuuet. tibi autem voluntatem noſtram obſeruandam proponimus, nequid, videlicet, hac in adornanda atque expedienda impreſsione, præter eius Montani cognitionem ſententiamq; fiat. Nam præterquam quod id operis ipſius magnitudo, grauitas, et dignitas, atque vniuerſæ Chriſtianæ religionis vſus poſtulat, noſtræ etiam, de eo opere ornando atque amplificando, voluntati ſatisfiet. Et ea re, nos ad omnem honeſtam, opportunámque cauſam tuam, benignè paratos reddes. Datum Madriti, Octauo Cal. April.* M. D. LXVIII.

Philippus.

Gab:de Çayas.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX HISPANIARVM, VTRIVSQVE SICILIÆ, HIERVSALEM, &c.

Venerabilibus deuotis nobis dilectis Rectori, Decanis, ac Doctoribus filiæ nostræ Vniuersitatis Louanienſis.

VENERABILES deuoti nobis dilecti, Benedictus Arias Montanus Doctor Theologus, Capellanus, & familiaris noſter, certiores nos per epiſtolam fecit, & ſe à vobis gratè, ac liberaliter exceptum, & noſtrũ de imprimendis, ad publicam vtilitatem, quinquelinguibus Bibliis, conſilium (cuius rei cauſa ille iſtuc venerat) vehementer probatum, laudatumque fuiſſe; vtpote, quibus ex ſacrarum diſciplinarum cognitione, & perpetuo religionis Catholicæ ſtudio, horum etiam Bibliorum ſumma vtilitas, & maxima ad totius Catholicæ Eccleſiæ vſum commoditas explorata ſit; cuius quidem Eccleſiæ omni ex parte iuuandæ, ſumma atque optima cura nos præcipuè tangimur. Idẽ etiam Benedictus ſibi, ab iſtius Academiæ Theologis operam, ſedulitatem, & omne, ad hanc, quam molimur, impreſſionem, opportunum officium, vltro ac libenter oblata, promiſſaque eſſe, narrauit, atque ea in re, veſtrum erga ſacroſanctam religionem, ergaque nos eximium ſtudium, & ſingularem fidem, plurimùm commendans: quantum etiam ſibi iſtius Vniuerſitatis pietas, ordo, decor, diſciplina, exercitatio, denique vniuerſa ratio placuerit, ſignificauit. Quæ quidem omnia, etſi ex diuturna veſtrarum rerum obſeruatione, & notitia nobis perſpecta iam pridem ſunt; tamẽ eius teſtimonio cognouiſſe gratum fuit, cuius erga religionem ſtudium, & erga nos fides, cum non vulgari bonarum literarum peritia, probata ſunt. Placuit igitur nobis, has ad vos literas dare, quibus ea, quæ ille de vobis, de officiis, ſtudiiſq. veſtris, ac de integra iſtius inſignis Vniuerſitatis re, ſcripſerit, iucunda fuiſſe teſtemur, atque oblata à vobis ad dictorum Bibliorum commodiſſimam expeditionem omnia conſilij, operæ, ac ſedulitatis officia, præter publicam Eccleſiaſticæ rei (quæ in hoc opere agitur, & vobis communis quoque eſſe debet) curam, fidelis etiam nos obſequij, & diligentis ſtudij nomine, inter alia veſtra, quæ iam conſtant, quæque porro expectantur, peculiariter acceptũ iri confirmemus. Si quid præterea in priuata eiuſdem Montani cauſa à vobis præſtitum fuerit, id etiam pergratum nobis fore recipimus; quòd illum, tum ob alia, tum ob ſpectatam in nos fidem, & grata obſequia, diligamus. Datum Madriti, XVIII. Cal. Septembris. M. D. LXVIII.

Philippus.

Gab: de Çayas.

ACTORVM PVBLICOR.
AD REGIA BIBLIA ET
SACRVM APPARATVM PERTI-
NENTIVM EXEMPLA
PRÆCIPVA.

PHILIPPVS II. HISPANIARVM
REX FERDINANDO ALBÆ DVCI, SVO
APVD BELGAS PRÆFECTO,

Affini chariſsimo S.

NOn es neſcius, vt opinor, quantam Catholica Eccleſia perceperit vtilitatem ex præſtantiſſimo illo Bibliorum trilinguium opere, Franciſci Ximenij Cardinalis, atque Archiepiſcopi, dum viueret, Toletani ſingulari induſtria, & maximis ſumptibus, iam ante multos annos Compluti excuſo. Vix enim dici poteſt quam gratiam inierit, & quantam apud omnes ſacrarum literarum ſtudioſos præ cæteris auctoritatem obtinuerit. quod quidem vel ex eo apertè cognoſci poteſt, quòd in tota paſſim Europa id ita feliciter diſtractum eſt, vt hodierno die, non modò nõ venale alicubi exhibeatur, ſed vt ne vnus quidem illorum apud quos eſt, vt eo careat, aliquo pretio adduci poſſit. Ea quippe rerum pretioſarum ſolet eſſe raritas. Qua quidē ex re non minimum rei literariæ incommodum afferri palàm eſt. infinitos enim eſſe, quorum ſtudia, eò quòd tanto theſauro carent, retardantur, nemo eſt qui dubitet. Quamobrem cùm à Chriſtophoro Plantino ciue Antuerpienſi, de arte Typographica, vt accepimus, bene merito, opus Complutenſi illi ſimile, aut illo etiam maius & elegantius parari intellexerimus, eiuſque rei magnitudini hominis tum induſtriam, tum etiam diligentiam ſufficere poſſe cognouerimus: ad Regiæ dignitatis, quam cæleſtis Maieſtatis beneficio obtinemus, præcipuas curas maximè pertinere exiſtimauimus, hac quoque in parte Chriſtianæ Reip. non deeſſe. Re igitur cum ſupremi noſtri & ſanctę Inquiſitionis Conſilij Preſide, atque aliis compluribus viris, quorum erga Deum pietatem, & erga nos fidem, & ſacrarum literarum inſignem peritiam iam diu cognitã perſpectamque habemus, communicata; & noſtro hoc conſilio non ſolùm omnium ſuf-

fragiis

fragiis valde comprobato, verùm etiã ſummè collaudato: Deo nos opus gratiſsimum, Chriſtianæ verò Reip. vtiliſsimum facturos exiſtimauimus, ſi vt præſtantiſsima ea Biblia linguarũ diuerſitate, characterum elegantia, ac omni denique ornatu & ſplendore illuſtrata in lucem prodirent, efficeremus, ac piis eius viri conatibus noſtro auxilio & auctoritate adeſſemus. Vt igitur conſilium hoc noſtrum ad eum, quem optamus, finem perducatur; ex eorum ſentẽtia, qui à nobis ad hanc deliberationem adhibiti ſunt, Benedicto Ariæ Montano Doctori Theologo ex aulicis & ſacerdotibus noſtris, cuius linguarum ferè omnium opportunam cognitionem, & bonarum omnium artium ac diſciplinarum non vulgarem peritiam, atque adeò inſignem morum probitatem nobis abundanti exemplo, atque tibi omnibus his nominibus noto perſpectam habemus, eius negotij executionem commiſimus. Eum itaque in iſtas regiones, quibus tu noſtro nomine præes, miſſum & auctoritate noſtra communitum, & noſtro inſtructum conſilio, vt ex diplomate quod ei dedimus, atque ex ipſo abundè cognoſces, pro eo quo es erga Religionem Chriſtianam ſtudio, atque erga nos reuerentia, & humaniter, & honorificè à te exceptum iri confidimus. Gratam certè nobis rem feceris, ſi in iis, quæ ad totius operis procurationem & incrementum, ipſiusque Montani commoditatem, aut etiam amplitudinem pertinebunt, ei non deeris. Simulac igitur ex hiſce literis noſtris totius noſtri conſilij rationem acceperis; Plantino quò loci fueris accerſito, eique hac de re, voluntate noſtra, præter eas quas ad eum dedimus literas, per te coràm expoſita, vt omnem operam & ſedulitatem in toto hoc opere adhibeat, noſtro nomine commẽdabis. Literas præterea ad Antuerpienſem Magiſtratum dabis, quibus, vt eo, quo decet, honore ipſum Montanum veluti ex familia noſtra hominem excipiant, eiuſque procurationem, quoad fieri poterit, commẽdatam habeant, noſtro etiam nomine ſignificabis. Spes certè nos magna fouet, fore, vt hoc Chriſtianæ Reip. adeò neceſſarium opus ad eũ, quem ſperamus, exitum, feliciter, diuina fauente clementia, tandem aliquando perducatur, ſi tu, vt confidimus, quam in rebus noſtris vigilantiam & curam ponere ſolitus es, hac etiam in parte adhibebis. Vale. Datum Madriti, VIII. Calend. April. M. D. LXVIII.

EGO REX.

Çayas.

PHILIPPVS DEI GRATIA

REX HISPANIARVM, VTRIVSQVE SICILIÆ, HIERVSALEM, &c.

Fideli nobis dilecto Christophoro Plantino Typographo Antuerpiensi.

FIDELIS *nobis dilecte, Ex literis à Çaya datis, intellexisse te arbitramur, quantum nobis Bibliorum quinquelinguium, quæ ad Complutensis exemplaris formam excudere paras, & characteres ipsi, & specimen omne placuerit, quamq; vehementer consilium istud, inceptumq; tuum, ob communem Catholicæ Ecclesiæ vtilitatem fuerit etiam probatum, dignumq; iudicatum, quod auctoritate dignitateq; nostra, atque omni opportuno subsidio prosequeremur, cùm officij, studijq; nostri sit, diuinas res, & quæ ad veram pietatem, Catholicamq; Ecclesiam pertineant, in primis procurare, promouere, & tueri. Quamobrem Benedictum Ariam Montanum, Doctorem Theologum, ex aulæ nostræ sacerdotibus istuc cum literis, & commoda, ad eam administrandam rem, facultate, legare decreuimus. Vbi igitur consilij nostri rationem ex Albano Duce (qui nostro nomine & belli & pacis rebus in istis regionibus nostris præest) atque ex ipsius Benedicti expositione cognoueris, gratissimum sanè nobis, atque ista tua in nos reuerentia & fide dignum officium feceris, si ad sacros libros, illis linguis & characteribus excudendos, omni diligentia atque opera perquam maturè accingaris, remq; ipsam ad eum, quem speramus, exitum perducas. Aderit tibi nostro nomine atque auctoritate ipse Benedictus Arias, cui cùm & Theologiæ facultatis, & linguarum non vulgarem peritiam esse cognouerimus, id curæ atque oneris imposuimus (homini aliâs ex familia aulaq; nostra, atque satis spectatæ erga nos fidei) vt te in ea re quàm plurimùm, tum consilio atque opera, tum etiam recognoscendo opere ipso adiuuet. Tibi autem voluntatem nostram obseruandam proponimus; nequid, videlicet, hac in adornanda atque expedienda impressione, præter eius Montani cognitionem sententiamq; fiat. Nam præterquam quòd id operis ipsius magnitudo, grauitas, & dignitas, atque vniuersæ Christianæ Religionis vsus postulat, nostra etiam, de eo opere ornando atque amplificando, voluntati satisfiet. Et ea re, nos ad omnem honestam, opportunamq; causam tuam, benignè paratos reddes. Datum Madriti, octauo Cal. April.* M. D. LXVIII.

Philippus.

Gab: de Çayas.

BENED. ARIÆ MONTANI

APVD LOVANIENSEM

ACADEMIAM LEGATIONIS SVÆ

EXPOSITIO FACTA X. CAL. IVN. AN. M. D. LXVIII.

PHILIPPVS Rex noſter, idemque dominus meus, cuius regiæ aulæ familiaris ego ſum, vt eſt ille maxima in rebus omnibus, quæ ad Chriſtianam remp. & Catholicæ Eccleſiæ vtilitatem pertinere poſſunt, prouidentia & cura; inter cæteras animi ſui cogitationes, quibus aſſiduè vt ſacroſanctæ Religioni proſpiciat, intentus eſt; illud non poſtremo loco habuit, prouidere videlicet, quemadmodum ſacra Biblia, iis linguis, quæ antiqua Eccleſiæ probatione & ſententia exemplares habentur, integra, incorrupta, auguſta, ſanctaque, cum cura, tum dignitate auctoritateque ſua tueretur: atque illuſtria illa & celeberrima exemplaria, quæ à Cardinale olim Ximenio, Hiſpaniarum præfecto, Complutenſis Academiæ inſtitutore magnis ſumptibus excuſa, nunc magno multorum deſiderio petuntur, doctis omnibus & piis viris communicaret. Igitur cùm diu multumque de ea re deliberaſſet, ad id tandem conſilium eſt adductus, vt huiuſmodi ſanctiſſimos libros in hac Belgica regione (quæ non minùs ab illo quàm propria patria diligitur) excudendos decerneret, vtereturque ad eam rem Chriſtophori Plantini Antuerpienſis ciuis opera; cuius fides & in typographica arte diligentia & elegantia, magno cum prouinciæ huius honore, tum Regi ipſi cognita, tum omnium etiam doctorũ per vniuerſam Europam iudicio probata eſt. Id verò negotij atque oneris mihi impoſuit, vt nomine auctoritateque ſua functus, huic operi procurando præeſſem: id quod ipſe quanquam difficile admodum atque tædioſum exiſtimarem, tamen reuerenter ſubij; non quòd me ea facultate præditum putem, vt ad ferendum idoneus eſſe poſſim (equidem non hac modò, ſed quacunque etiam minori gerẽda re longè inferiorẽ me agnoſco;) ſed quòd Dei auxilium (cuius cauſa in hoc negotio agitur) aſſiduis precibus expetendum mihi non defuturũ ſperauerim primùm; deinde omnẽ ex vobis in hac re operam, ſedulitatem, atque diligentiam, & Regi ipſi noſtro & mihi promitterem. qui qua eſtis eruditione, & doctrina maxima, & ardẽtiſſimo in Eccleſiæ vtilitatem & publicam literariam rem ſtudio, ſingulari etiam in Regem noſtrum obſeruantia & fide, communem hanc catholicæ Religionis & ſtudioſorum omnium cauſam iuuare plurimùm & promouere poteritis. id quod Rex ipſe noſter à vobis, ſi quando res id exigat, & ſibi pollicitus eſt & ſperat; ac demum præſtitum grato ac Regio animo ita excipiet, vt neminem vnquam veſtrum benignitatis erga ſe illius pœnitere poſſit. Vt autem muneris atque legationis meæ fides vobis fiat, Albani Ducis ſummi in his prouinciis Regia auctoritate & nomine imperatoris ac præſidis literas, Regis ipſius iuſſu ad vos datas, reddo.

PHILIPPVS DEI GRATIA
REX HISPANIARVM, VTRIVSQVE SICILIÆ, HIERVSALEM, &c.

Venerabilibus deuotis nobis dilectis Rectori, Decanis, ac Doctoribus filiæ nostræ Vniuersitatis Louanienſis.

VENERABILES deuoti nobis dilecti, Benedictus Arias Montanus Doctor Theologus, Capellanus, & familiaris noſter, certiores nos per epiſtolam fecit, & ſe à vobis gratè ac liberaliter exceptum, & noſtrum de imprimendis, ad publicam vtilitatem, Quinquelinguibus Bibliis cõſilium (cuius rei cauſa ille iſtuc venerat) vehementer probatum, laudatumque fuiſſe; vtpote, quibus ex ſacrarum diſciplinarum cognitione, & perpetuo religionis Catholicæ ſtudio, horum etiam Bibliorum ſumma vtilitas, & maxima ad totius Catholicæ Eccleſiæ vſum commoditas explorata ſit; cuius quidem Eccleſiæ omni ex parte iuuandæ, ſumma atque optima cura nos præcipuè tangimur. Idem etiam Benedictus ſibi, ab iſtius Academiæ Theologis operam, ſedulitatem, & omne ad hanc, quam molimur, impreſſionem opportunum officium, vltro ac libenter oblata promiſſaque eſſe, narrauit, atque ea in re, veſtrum erga ſacroſanctam Religionem, ergaque nos eximium ſtudiũ, & ſingularem fidem, plurimùm commendans: quantum etiam ſibi iſtius Vniuerſitatis pietas, ordo, decor, diſciplina, exercitatio, denique vniuerſa ratio placuerit, ſignificauit. Quæ quidem omnia, etſi ex diuturna veſtrarum rerum obſeruatione, & notitia nobis perſpecta iam pridem ſunt; tamen eius teſtimonio cognouiſſe gratum fuit, cuius erga Religionem ſtudium, & erga nos fides, cum non vulgari bonarum literarum peritia, probata ſunt.

Placuit igitur nobis, has ad vos literas dare, quibus ea, quæ ille de vobis, de officiis, ſtudiisque veſtris, ac de integra iſtius inſignis Vniuerſitatis re, ſcripſerit, iucũda fuiſſe teſtemur, atque oblata à vobis ad dictorum Bibliorum commodiſſimam expeditionem omnia conſilij, operæ, ac ſedulitatis officia, præter publicam Eccleſiaſticæ rei (quæ in hoc opere agitur, & vobis communis quoque eſſe debet) curam, fidelis etiam nos obſequij, & diligentis ſtudij nomine, inter alia veſtra, quæ iam conſtant, quæque porrò expectantur, peculiariter acceptum iri confirmemus. Si quid præterea in priuata eiuſdem Montani cauſa à vobis præſtitum fuerit, id etiam pergratum nobis fore recipimus; quòd illum, tum ob alia, tum ob ſpectatam in nos fidem, & grata obſequia, diligamus. Datum Madriti, XVIII. Calend. Septemb. M. D. LXVIII.

Philippus.

Gab: de Cayas.

DELIBERATIONIS A BENED.

ARIA MONTANO LOVANIENSI

ACADEMIÆ PRIDIE FESTI OMNIVM SANCTORVM

ANNI M. D. LXVIII. PROPOSITAE EXEMPLVM.

BENEDICTVS Arias Montanus Hiſpalenſis Doctor Theologus, Philippi Regis Catholici aulæ familiaris ac ſacerdos, atque in hanc prouinciam Regia auctoritate ad eam rem legatus, vt excudendis Antuerpiæ quadrilinguibus Bibliis adſit,& quicquid ad eius operis perfectionem cõferre poſſe intellexerit, diligenter curet, vt in legationis ſuę exemplis & mandatis pleniùs cõtinetur, inſigni huic & piiſſimæ atque catholicæ Louanienſi Academiæ, quam ſemel iam inuiſerat & ſalutauerat, Chriſtianam pacem omnemque amplitudinem & felicitatẽ publicè ac priuatè imprimis cupit & precatur. Deinde verò, præclarum opus hoc, quod ad totius Catholicæ Eccleſiæ vtilitatem inſtitutum inceptumque eſt, vt communem cauſam, denuo commẽdat. Siquidem cùm ipſe apud Complutenſem Academiam, vnde huius operis exemplum primum extiterat, ex Regis mandato ac ſupremi inquiſitionis Senatus Præſidis ſentẽtia libera legatione fungeretur, illam tantùm rem agendam ſibi eſſe duxit, vt de operis ipſius inſtaurandi vtilitate conſultaretur; quam cùm maximam, certiſſimam & perpetuam fore, omnibus omnium ſententiis eſſet iudicatum, de cæteris omnibus rebus, quæ ad huius operis commoditatem, ſplendorem atque amplitudinem facere poſſent, accuratè inſpiciendis & iudicandis, ad hunc pientiſſimum & doctiſſimum ſenatum, vtpote loco ipſi, in quo opus inſtruitur viciniſſimũ,& omnibus partibus oportuniſſimum, referre conſtituit. Igitur duo nunc in primis apud ampliſſimam hanc Academiam agenda illi in hac cauſa ſunt, quorum alterum illud eſt: Cùm Catholicus Rex noſter opus hoc, non modò oportunis Dictionariis inſtructum, ſed omnibus partibus, quæcunque ad vſum commoditatemque ſtudioſorum facere poſſunt, auctum eſſe voluerit, videri multis doctis ac piis viris, non huius regionis tantùm, ſed Hiſpanis maximè ex Complutenſi Academia, quibus hoc conſilium eſt communicatum, Italis & Gallis etiam, verſionem aliquam ex Hebræo literalem, ſiue ad verbum, vt vocant, addi oportere, vt iis, qui in illa lingua ſeſe exercere voluerint, hac commoditate conſulatur, ſicut Græcis & Chaldæis, verſione etiam adiuncta, conſulitur. Sed cùm iis, quæ per ſingulas paginas impreſſæ ſunt, columnis nihil addi poſſit, quod operis dignitatem ac puritatem quodammodo non premat, eiuſmodi verſio ſeorſim imprimẽda atque inter cæteras Apparatus partes collocanda videtur.

Ex verſionibus verò iis quæ ad verbũ hactenus extitêre, illa præcipuè doctis probatur quæ à Xante Pagnino Vaticanæ bibliothecæ quondam præfecto edita fuit, tum quòd ſummorum Pontificum priuilegiis comprobata, tum etiam quòd ea ad eum, propter quem edita eſt, vſum, commoditatis plurimum, ſuſpitionis & offenſionis minimum habere cenſeatur. Huius autem rei ſtatuendæ conſilium & iudicium penes præclaram Louanienſem Academiam hanc ex Regis noſtri mandato eſſe decreuit legatus, vt qui probè intellexerit, nihil veſtris ſententiis ſtatuendum fore quod maturè deliberatum rectèque perſpectum non fuerit.

Quærit igitur primùm: An ad ſtudioſorum vtilitatem & operis ornamentum verſionem aliquam ex Hebraico ad verbum in Apparatu addi placeat: Et ſi placuerit, quænam ex iis, quæ circunferuntur, potiſſimùm probetur. Deinde orat, vt eam, quæ maximè probata fuerit, doctiſſimis ex ſenatu veſtro in Theologiæ diſciplina & linguarum peritiſſimis viris relegendam committatis, vt ſi quid vel correctione vel annotatione indigere deprehẽſum fuerit, quod cum ſanctis ac receptis dogmatis pugnet, id animaduerſione oportuna obſeruetur.

Alterum verò, quod curari cupit, illud eſt: Vt Chaldaicæ paraphraſeos Latinam verſionem, quæ in Complutenſibus Bibliis, præterquam in Pentateucho deſiderabatur, quam is Compluto ex Regis noſtri iuſſu allatam ſuis locis additurus eſt, antequam prælo mandetur, eruditis ac piis vni vel pluribus ſimul aut per partes commiſſa relegatur,& ex more approbetur. Nam cùm in Hiſpania iam olim Cardinalis Ximenius Complutenſium Bibliorum auctor paraphraſin illam Latinè ex verbo reddi curatam & pene correctam atque expurgatam edere ſeorſim moliretur, morte præuentus abſoluere quod inſtituerat non potuit. Orat igitur vt hunc laborem ſubire non pigeat, qui Deo imprimis & Regi noſtro gratiſſimus, Eccleſiæ vtiliſſimus, atque Academiæ huic honeſtiſſimus eſt futurus.

PHILIPPO II. REGI

CATHOLICO, ET MONARCHÆ POTENTISSIMO,

Sacroſanctæque & diuinitus acceptæ Religionis propugnatori acerrimo, perpetuam felicitatem.

VESTRAE Regiæ & Catholicæ Maieſtatis literas, Philippe Rex inuictiſſime, omni erga nos amore atque benignitate & erga vniuerſam remp. Chriſtianam pietate atque charitate refertiſſimas eruditiſſimus ſacræ Theologiæ doctor veſtrique ſacerdotalis collegij venerandus presbyter Benedictus Arias Montanus nobis reddidit: quæ quidem licet obſeruantiam noſtram, qua Regiam Maieſtatē veſtram hactenus ſemper coluimus, ſedulamque quam in eius mandatis exequēdis præſtitimus fidem (eæ enim, vt ingenuè quod verum eſt fateamur, antea ſummæ erāt) augere vix potuerint; incredibile tamen dictu quantum omnium noſtrū animos exhilararint, & in priſtino officio prioreq; erga veſtram Regiam Maieſtatem obſeruantia noui & incōparabilis beneficij, quo nos vniuerſamque remp. Chriſtianam Regia veſtra Maieſtas pro ſua munificentia afficere conſtituerat, denuntiatione confirmarint. His enim diligenter & attentè perlectis, expoſitioneque mandatorum, quæ commemoratus dominus Arias Montanus ad nos habebat, audita, quum intelligeremus veſtram Regiam Maieſtatem in medio grauiſſimorum & periculoſiſſimorū bellorum feruore de Catholica religione non tantùm armis fortiter propugnanda, ſed etiam ſalutaris doctrinæ & veritatis cognitione inſigniter exornanda atque inſtruenda cogitare, ideoque iubere vt ſacra Biblia cum optimis antiquiſsimisque ipſorum verſionibus ſumma cura ſummaque fide nitidiſsimis exquiſitiſsimisq; Chriſtophori Plantini typographi præſtantiſsimi typis imprimerētur, ac ad huius operis (quo nullum præclarius, nullum magnificentius poſt typographicam artem in lucem prodiit) celeriorem & expeditiorem abſolutionem ingentem pecuniæ vim ad ſubleuandos typographi ſumptus liberaliter offerre, maximam nobis omnibus hæc res commouit admirationem, & vt moderationem qua Maieſtas veſtra Regia ampliſsimas & longiſsimè latiſsimeque patentes regiones iam multos annos feliciter adminiſtrat, non tam humano quàm diuino conſilio niti atque dirigi certò crederemus, effecit. Itaque Deo opt. max. in primis, qui hanc mentem proculdubio veſtræ Regiæ Maieſtati inſpirauit, & deinde veſtræ Maieſtati Regiæ, quæ diuinæ inſpirationi tam prompto animo obediuit, tum noſtræ huius Louanienſis academiæ (ad quam non vtilitas modò, ſed etiam non contemnēdus honor tam præclari operis & beneficij omnibus ſeculorū ætatibus prędicandi redundat, quòd ſingulas

Bibliorum partes antequam prẹlo mandẽtur, examinandi, & de iis ſenten tiam ferẽdi prouinciam veſtra Regia & catholica Maieſt. nobis commiſe-rit) tum vniuerſæ catholicæ Eccleſiæ nomine pro hoc tanto & tam illuſtri beneficio quàm poſſumus maximas agimus gratias: atqui licet par reddere beneficiũ neque Deo (cui omnia noſtra bona accepta ferre debemus) neq; veſtræ Regiæ Maieſtati (cui poſt Deum & corporis & animi vitam catho-lici Belgicæ præſertim regionis conſeruatam referre debent) poſsimus, ſe-dulò tamen nauabimus operam hoc tam eximium & inſigne beneficium perpetua ſempiternaque colendo memoria, noſtrisque qualibuſcunque officiis præſtandis, ne in ingratos hoc beneficium collatum fuiſſe veſtra Regia Maieſtas vnquam meritò conqueri poſſit. Cæterùm qua fide, dili-gentia & ſedulitate in ea prouincia quam veſtra Regia Maieſtas ſuis literis nobis mandauerat, verſati ſimus, partim reipſa, noſtri laboris atque dili-gentiæ teſte fideliſſima, partim domini Benedicti Ariæ Montani (viri cum propter ſingularem animi cãdorem & probitatem eximiam, tum propter raram vel potius inauditam eruditionis excellentiam eo loco & honore, quo apud veſtram Regiam Maieſtatem eſt, digniſsimi) literis abundè edo-ctum opinamur. Qua quidẽ opinione quum iamdiu noſter animus eſſet imbutus, ea vna cauſa fuit cur hactenus ad literas veſtræ Maieſtatis nihil à nobis reſcribendo ſit reſponſum. Huic & altera acceſsit noſtro iudicio grauiſsima: quum enim veſtræ Maieſtatis literis ſolicitudinẽ, diligentiam, atque operam nobis imperatam videremus, officij perſolutionem potius quàm literarum reſponſionem à nobis poſtulari atque expectari iudicaui-mus; ob idque maiori nobis curæ fuit, vt diligentia & opera præſtanda in mandatis veſtræ Regiæ Maieſtatis ſedulò fideliterque exequendis volun-tati veſtræ ſatisfaceremus, quàm vt in eo quod iam reſcriptum ſciebamus denuo inculcando, vulgari & vſitatæ inter homines reſcribendi conſue-tudini inſeruiremus. Ne tamen noſtrum tam diuturnum ſilentium ſecus quàm res habet, & iam expoſuimus, veſtra Regia Maieſt. interpretaretur, huic quoque parti ſatisfaciendum tandem duximus, maluimusque literis non magnopere neceſſariis ſcribendis parum prudentes auſteris cenſori-bus videri, quàm ſi id non feciſſemus, parum officioſi à veſtra Regia Maie-ſtate iudicari. Quod reliquum eſt, per ſplendidiſſimi nominis veſtri glo-riam, quam ſempiternæ hominum memoriæ conſecrari ſummopere cu-pimus, veſtram Regiam & Catholicam Maieſtatem oramus atque obſe-cramus, vt noſtram operam, quam in inchoato Bibliorum opere pro no-ſtra virili parte iam præſtare cœpimus, & ad finem vſque operis Deo adiu-uante nos præſtituros eſſe prompto & lubenti animo ſpondemus, no-ſtrumque tam diuturnum ſilentium quo hactenus nullo quidem literarũ veſtrę Maieſt. neglectu, ſed magno (vt nobis videbatur) iudicio vſi ſumus, æqui bonique conſulere, noſtræque Louanienſis academiæ clientulæ ſuæ obſequentiſſimæ & addictiſsimæ vtilitatẽ, dignitatem, ornamẽtaque om-nia, ea quam hactenus noſtro maximo bono ſummaque quiete ſumus ex-

perti,

perti, paterna cura atque diligentia tueri, conſeruare, atque amplificare omni reliquo tempore dignetur. Deus opt. max. veſtram Regiam & Catholicam Maieſtatem, ad vniuerſi orbis Chriſtiani pacem reſtaurandam felicitatemque tuendam atque prouehendam, quàm diutiſſimè incolumem ſeruare dignetur. Louanij, pridie Calendas Octobres, anno Domini M. D. L X I X.

Catholicæ & potentiſſimæ veſtræ Regiæ Maieſt. deditiſſimi,
Rector, doctores, & vniuerſa Louanienſis academia.

Sic ſubſcriptum,

Auguſtinus Hunnæus Machlinianus &c.

Supraſcriptio erat,

Sereniſſimo & re & nomine Catholico Hiſpaniarum Regi Philippo II. monarchæ omnium quos Chriſtianus orbis habet potentiſſimo.

VNIVERSIS & singulis præsentes literas inspecturis, lecturis, seu audituris, GYSBERTVS SCHOOCK vtriusque Iuris Doctor, Almæ Vniuersitatis studij generalis oppidi Louanienſis Mechlinienſis diœceſis Rector, ſalutem in Domino ſempiternam, cum agnitione veritatis infraſcriptorum. Notum facimus & præſentibus atteſtamur, excuſſis & diligenter inueſtigatis actis noſtræ Vniuerſitatis, nos comperiſſe, quòd anno à Natiuitate Domini milleſimo, quingenteſimo, ſexageſimo octauo, ſeptimo Idus Octobris, in conſeſſu prædictæ Vniuerſitatis comparuit nobiliſſimus vir & eruditiſſimus S. Theologiæ Doctor, plurimarumque linguarum cognitione admirandus, Dominus & Magiſter B. ARIAS MONTANVS, aulæ Regiæ Catholicæ Maieſtatis in Hiſpania ſacerdos, ab eadem Regia Catholica Maieſtate in has inferioris Germaniæ prouincias, ad ſacra Biblia variis linguis, quibus primùm à ſuis auctoribus in lucem edita ſunt, cum optimis quibuſque eorum verſionibus, tum veteribus, tum nouis, aliisque eorundem ornamentis, atque appendicibus per CHRISTOPH. PLANTINVM imprimenda legatus. Qui porrexit nobis, & antedictæ Vniuerſitatis conſeſſui Sereniſſimi Regis noſtri Catholici literas. Quibus cum magna reuerentia & humili exoſculatione ſuſceptis & lectis, eadem Vniuerſitas pium ac deuotum erga Catholicam religionem de huiuſmodi Bibliis imprimendis inſtitutum regium, ſummoperè laudandum, & omni diligentia iuuandum promouendumque cenſuit, eidemque Regiæ Catholicæ Maieſtati de ſingulari fauore bonoque affectu erga ſtudia Theologica, & vniuerſam noſtram Academiam, gratias egit quàm potuit maximas, omnemq; operam atque diligentiam ad prædictum opus promouendum; & ad optatum finem, quantum in ſe eſſet, perducendum promiſit. Deinde, iam nominatus dominus B. ARIAS MONTANVS, circa opus prædictum perficiendum, eidem almę Vniuerſitati prædicti Regis nomine, & incumbentis ſibi muneris ratione, quædam in dicto conſeſſu propoſuit. Et imprimis cùm Rex Catholicus hoc opus ſuum, non modò idoneis Dictionariis & Grammaticis inſtructum, ſed omnibus partibus, quæcunque ad vſum commoditatemque ſtudioſorum, momenti aliquid haberent, auctum eſſe vellet, cumque multis doctis & piis viris non huius modò regionis, ſed Hiſpanis quoque, Italis, Gallis, & aliis videretur verſionem aliquam ad verbum textui Hebræo addi oportere, vt iis qui in illa lingua ſeſe exercere vellent, hac etiam in parte conſuleretur, deliberandum propoſuit: An ne expediret ad ſtudioſorum vtilitatem & operis ornamẽtum, talem ad verbum ex Hebræo verſionem in fine operis addi? Deinde ſi hoc probaretur, quænam ex his quæ hactenus extiterunt, potiſſimùm deligi deberet? Et an ne Santis Pagnini verſio maximè ad hoc præ aliis nouis verſionibus idonea eſſet? præſertim cùm illa (licet non ſemper Hebraicam phraſim, & vim ſatis expreſſerit) tamen propiùs quàm cæteræ, ad eam accedat, & ex illuſtribus ſummorum Pontificum priuilegiis, probationibusque multum auctoritatis habeat. Ad hæc idem D. B. ARIAS MONTANVS petiuit à nobis, vt deligerentur viri doctrina ac diligentia præſtantes, linguarumque cognitione inſtructi, qui in eiuſmodi verſione (ſi qua in parte opus eſſet) repurganda, ac præterea in Græcis, Hebræis, Chaldæis, & Syriacis Dictionariis, Grammaticis, & verſionibus, aliisque ad horum Bibliorum apparatum & ornamentum facientibus partibus, antequam prælo committerentur, examinandis & diiudicandis, cenſorum munere fungerentur. Quibus ita propoſitis, matura deliberatione hac de re habita, Viſum eſt nobis, ex omnium facultatum, præcipuè verò Theologicæ facultatis decreto, non modò conueniens, verùm etiam valdè vtile & neceſſarium eſſe; vt huic præclaro operi Regio perficiendo verſio ad verbum Hebraico textui ſuperponeretur, atque inter eas, quæ recèns editæ ſunt, Santis Pagnini verſio omnium commodiſſima tutiſſimaque eſt iudicata. Atque ad eam verſionem examinandam, cæteraque omnia quæ per dictum D. B. ARIAM MONTANVM propoſita fuerant, rectè atque ex ſententia Regiæ Maieſtatis exequenda noſtro iudicio, ac cæterorum omnium cõcordibus ſuffragiis, Cenſores delecti ſunt venerabiles & eximij viri D.D. & Magiſtri AVGVSTINVS HVNNÆVS, Regius & ordinarius, & CORNELIVS REYNERI GOVDANVS, Ordinarius, in dicta noſtra hac Academia S. Theologiæ profeſſores. Qui eam commiſſionem cum reuerentia ſuſcipientes, omnem ſolicitudinem, diligentiam atque operam, ad dictum opus Regium conſummandum promptè & libenter promiſerunt. Atque vt munus ſibi commiſſum meliùs & perfectiùs explerent, celeriusque & expeditiùs abſoluerent, honorabilem virum Dominum & Magiſtrum IOHANNEM VVILHELMI HARLEMIVM, ſacræ Theologiæ Licentiatum, ac ſocietatis Ieſu in dicto oppido Louanienſi, ſacræ Scripturæ, & Hebraicæ linguæ profeſſorem publicum, necnon quinque linguarum ad eam Dictionariorum, Grammaticarum, & verſionum examinationem, de qua ſuprà diximus, faciendam neceſſariarum peritiſſimum, ſibi ſocium & adiutorem aſſumpſerunt. Iidemque Cenſores quum iam duorum annorum diligentia & labore munus ſibi commiſſum expleuiſſent, Regiumque Bibliorum opus ex ea parte, quæ ad ſuum pertinebat officium, ad finem perduxiſſent: tandem die quo præſentes literæ ſcriptę ſunt, coram nobis & dictæ noſtræ Vniuerſitatis deputatis ordinariis, aliisque per nos in maiori numero aſſumptis, præſente etiam antedicto Domino & Magiſtro BENEDICTO ARIA MONTANO, in loco Capellari Eccleſiæ collegiatæ S. Petri dicti oppidi Louanienſis comparentes, omnes ſacri operis Regij, & apparatus Bibliorum partes diligenter antea lectas & examinatas, à ſe approbatas fuiſſe, ſeſeque approbare declararunt & affirmarunt, eaſdemque nobis & dictis Dominis de concilio noſtro exhibuerunt, & quicquid in commemorato negotio ipſis à nobis commiſſo egiſſent, per partes ſingulas, prout ſequitur, retulerunt. Imprimis videlicet, quòd verſionem Santis Pagnini, ad diuerſarum editionum eiuſdem auctoris exemplaria diligenter cum Hebraico exemplari, atque vulgata verſione Latina, nec non eiuſdem Pagnini linguæ ſanctæ Theſauro contulerunt, & erratis correctis approbarunt. Item quòd noui Teſtamenti Latinam verſionem, quam ad textum Græcum antenominatus D. B. ARIAS MONTANVS quoad fieri poterat, accommodauit, examinarunt & approbarũt: illamque vtiliter textui Græco ſuperponendã, vt verbo verbum reſpondeat (ſicut in Hebraico textu veteris Teſtamenti factum erat) iudicarunt. Præterea quòd antenominati D. B. ARIÆ MONTANI verſionem paraphraſeos Chaldaicæ in libros Ioſue, Iudicum, Regum, Eſther, Pſalmorum, Eccleſiaſtæ, & item Paraphraſeos Chaldaicæ in Prophetas maiores & minores ex Complutenſi Bibliotheca allatam, & ad Hebraicam & Chaldaicam veritatem, ab eodem B. ARIA MONTANO correctam Latinam interpretationem diligenter examinarunt, examinatamque & repurgatam Calend. April. Anno milleſimo, quingenteſimo, ſeptuageſimo, ita probarunt, vt ad ipſum textum Hebraicum, Latinumque plurimis in locis illuſtrandum, vtilem iudicarent. Quodque inſuper ipſi Domini Cenſores Noui Teſtamenti Syriaca lingua conſcripti, Latinam verſionem à nobili viro Domino & Magiſtro GVIDONE FABRITIO BODERIANO confectam, per integros tres menſes cum eodem Magiſtro GVIDONE attentè legerunt: & cum Syriaco ac Græco

exemplari

exemplari diligenter contulerunt; eamque ad textum vulgatæ editionis Latinæ illustrandum, perutilem esse, Calendis Iuliis anni suprapositi asseruerunt. Præter hæc autem exhibitam ipsis Dominis Censoribus Grammaticam Syriacam, vnà cum Dictionario eiusdem linguæ, à doctissimo ac Orientalium linguarũ peritissimo viro ANDREA MASIO Bruxellensi confectam, ea, vt sacrarum literarum studiosis non mediocrem allatura vtilitatem, postridie Calend. Augusti anno prædicto se approbasse dixerunt. Iidem quoque Domini Censores Dictionarium Syro-chaldaicum Domini ac Magistri GVIDONIS FABRICII BODERIANI viri Hebraicæ, Syriacæ & Chaldaicæ linguæ doctissimi, post diligentem eius examinationem sese approbare testificati sunt. Probasse quoque sese iam anteà pridie Calendas Apriles, Anno millesimo, quingentesimo, sexagesimo nono Epitomen Thesauri linguæ Hebraicæ, auctore Sante Pagnino Lucensi, eamque magno cum fructu Hebrææ linguæ studiosorum imprimendam & diuulgandam censuisse asseruerunt. Lexicon denique Græcũ, diligentia & impensis CHRISTOPHORI PLANTINI ad sacrorum Bibliorum vsum concinnatum, iidem Domini Censores à se probatum fuisse, Anno millesimo quingentesimo septuagesimo primo, die octauo Calendas Apriles dixerunt. Qua quidem relatione audita, omnes ad vnum, nullo reclamante, quicquid à dictis Dominis Censoribus in negotio prædicto factum erat, vehementer laudarunt & approbarunt, agentes sæpedicto Domino & Magistro BENEDICTO ARIÆ MONTANO, pro sua in obeunda legatione sibi commissa, Regiisque mandatis expediendis fide ac vigilantia, suo atque Christianæ Reipublicæ nomine, ingentes gratias. Similiter quoque commemoratis Dominis Censoribus, AVGVSTINO HVNNÆO, CORNELIO GOVDANO, & IOHANNI HARLEMIO, quòd magna cum cura, & diligentia in hoc sacro opere Regio (quo nullum sacrarum literarum studiis prouehendis vtilius, nullum præclarius aut magnificentius post Typographicam artem inuentam, in lucem prodiit) versati, negotiũ sibi commissum fideliter exequuti essent, gratias maximas egerunt. Ad quorum omnium & singulorum præmissorum fidem & testimonium præsentes literas fieri, & per Notarium publicum dictæ almæ Vniuersitatis Scribam iuratum subsignari, sigillique Rectoratus dictæ Vniuersitatis iussimus & fecimus appensione communiri. Datum & actum Louanij, Anno à Natiuitate Domini millesimo quingentesimo septuagesimo primo, mensis Martij die vigesimasexta.

Conrardus Syluius dictæ Vniuersitatis Notarius.

CENSVRA DOCTORVM PARISIENSIVM.

NOS *Doctores Theologi infrà subscripti, de hac re consulti, iudicauimus versionẽ* XANTIS PAGNINI *Lucensis addendam esse ad Biblia Complutensia, quæ nunc recuduntur à Plantino Typographo Antuerpiensi, vt sit adiumento studiosis linguæ sanctæ, ad cuius proprietatem inter eas, quæ hactenus prodierunt, ea versio proximè videtur accedere. Datum Parisiis, Anno 1569. die 8. Martij.*

Subsig.

H. Nebrisius. I. Benedictus S. Theolog. Decanus.
I. Faber. Dequictebeusius.
G. Postel. Reg. Lector. Genebrardus Hebr. lit. Regius Professor.

NOS *subscripti Doctores facultatis Parisiensis sacra Biblia Philippi II. Hispaniarum Regis Catholici mandato, opera verò Benedicti Ariæ Montani Theologi Hispalensis, & Guidonis Fabricij Boderiani natione Galli, iuuantibus Francisco Raphelingio & Nicolao Fabricio, in lucem emissa, cum ipsorum Dictionariis & reliquo apparatu, à Plantino typis Hebraicè, Syriacè, Græcè, & Latinè expressa ad formam Complutensium Bibliorum olim in Hispania impressorum, vidimus, approbauimus, digna denique censuimus quæ à Catholicis legerentur, & opponerentur falsis & impiis hæreticorum translationibus, quibus fucum imperitis linguarum facere conantur. Scriptum & chirographis nostris signatum, Anno Domini 1572. die quarta Aprilis.*

P. Danesius Episcopus Vauroñ.

De Saincles. S. Vigor. Prouost.
I. Cogneu. De Quictebeuf. Genebrard.

COPIE DVNE LETTRE DV DVC D'ALVE A L'EVESQVE D'ANVERS.

DON Fernando Aluarez de Toledo, Duc d'Alue, &c. Lieutenant, Gouuerneur, & Capitaine general.

TRESREVEREND Pere en Dieu, treſchier & bien amé. Oultre la Bible vniuerſelle, que le Roy auoit donné charge au docteur Arias Montanus de faire imprimer en ceſte ville en quatre langues auec ſes interpretations, lon eſt auſſi apres pour imprimer autres volumes de choſe ſeruãt à l'intelligẽce de ladicte Bible & parties d'icelle, leſquelles s'intitulent *Apparato ſacro*; & entre icelles y a pluſieurs eſcriptz compoſez par ledict docteur Arias Montanus, & autres perſonnes doctes, qui ont trauaillé & trauaillent à enrichir ceſt œuure. Mais comme ſemblables choſes nouuelles, ou non imprimees auparauant, ne ſe peuuent imprimer ſans viſitation & approbation precedente, eſtant ceſt œuure plus ſolemnel que les ordinaires; il conuient que ladicte approbation ſe face auec toute auctorité & ſolemnité poſſible. Et d'autant que ledict docteur Arias Montanus ne peult eſtre iuge de ſes propres eſcriptz; nous vous requerons, que quand ledict docteur Arias Montanus vous preſentera leſdicts eſcriptz, & pieces ſeruantes audict œuure, vous les commettiez à la perſonne ou perſonnes du college des viſitateurs, que à noſtre ordonnance & par auctorité de ſa Maieſté vous auez eſleu, afin qu'ils les viſitent & approuuent, pour autant que touche la ſanité de la doctrine; & que icelle approbation ſoit auſſi ſolemnizee auec le ſuffrage de tous ceulx du college, ou la plus grande partie, & l'interuention de voſtre auctorité: afin que ceſte approbation ſe face comme requiert vn œuure ſi principal. Ce que nous vous recommandons tant plus à certes pour auoir entendu par lettres de ſa Maieſté, que telle eſt ſon intẽtion. Treſreuerend Pere en Dieu treſchier & bien amé, noſtre Seigneur vous ait en ſa ſaincte guarde. D'Anuers, ce dernier iour de Feburier 1570.

Le Duc d'Alue.

Subſigné

Courte ville.

EPISTOLA LOVANIENSIVM
AD SVMMVM
PONTIFICEM.

BEATISSIME PATER,

MVLTORVM fide digniſſimorum ſermonibus, certoque relatu ad nos perlatum eſt, Philippum II. Catholicum Hiſpaniarum Regem, Apoſtolicæ & Catholicæ Eccleſiæ inclytum atque inuictum propugnatorē, noſtrique Belgij monarcham præſtantiſſimum, veſtræ Sanctitati muneris loco librarium opus, vnum in ſuo genere poſt hominum memoriam excellentiſſimum,& proculdubio Reip. Chriſtianę longè vtiliſſimum (nimirum ſacra Biblia, ex parte quidem veteris Teſtamenti, Hebraica, Græca, Latina, & maxima ex parte Chaldaica; ex parte verò noui Teſtamēti Græca, Latina, atque Syriaca, à Chriſtophoro Plantino Catholicæ Maieſtatis architypographo Antuerpiano, artifice in ſua profeſſione excellētiſſimo, opera quatuor integrorū annorum,& ſumptu incredibili, ex Complutenſi exemplari, quatenus id exemplar extendebatur, ſumma fide atque diligentia expreſſa) mittere. In quo opere, quantum ad vetus Teſtamentum attinet, quod paraphraſi Chaldaicæ in Complutenſi editione deerat, id ex Bibliis Venetis, collatis tamen priùs cum M.S. Chaldaico exemplari, quod Cardinalis Ximenius ante mortem ſuam Complutī per viros doctos fideliter corrigi iuſſerat, ſuppletum eſt. Nouum verò Teſtamentum in hac memorabili editione, Syriaco textu (ex eo Syriaco Noui Teſtamenti exemplari, quod nuper mandato & liberalitate Ferdinandi Imperatoris, felicis memoriæ, in gratiam Syrorum Chriſtianorum, Viennæ typis mandatum eſt, expreſſo) cum eiuſdem catholica & doctiſſima verſione è regione reſpondente, auctum atque locupletatum eſt. His omnibus in iſta editione acceſſit Apparatus ſacer, lectiſſimos libros, & ad ſacræ Scripturæ verum germanumque ſenſum eruditè inueſtigandū & feliciter inueniendum vtiliſſimos, continens. Eſt enim hic Apparatus in tres tomos diſtributus: Quorum primus libros ad earum linguarum, quibus in iſtis Bibliis ſacra Scriptura expreſſa eſt, prima rudimenta facilè addiſcenda vtiliſſimos continet. Secundus verò tomus ad earundem linguarum primam exercitationem atque meditationem plurimum earum ſtudioſis adiumenti allaturus eſt. Tertius verò tomus variarum rerum ad ſacræ Scripturę verum germanumque ſenſum perſpiciendum cognitu neceſſarium, copia eſt refertus. Quorum trium tomorum, quemadmodum ipſorum ſacrorum Bibliorum ſingulæ partes (vt ex ſubſcriptione ipſis ad calcem adiecta cernere licet) à doctis & catholicis viris, magno & conſiderato iudicio, ad id munus ex noſtra potiſſimùm Louanienſi Academia delectis, ſedulò examinatæ, correctæ, & legitimè approbatæ ſunt. Itaque ſicut Catholica Maieſtas, ſuum amplificandæ Catholicæ Religionis pium

ſtudium,

ſtudium, ſingularemque erga ſedem Apoſtolicam amorem atque reuerentiam hoc tam magnifico opere atque munere, quod ſuo iuſſu & nutu, atque etiam ſumptu, veſtri Pontificatus tempore in lucem prodit, ad veſtram Sanctitatem mittendo declarat; ita noſtra Louanienſis Academia (cuius doctoribus Theologis, vnà cum D. Benedicto Aria Montano Hiſpalenſi doctore Theologo, cum propter ſingularem eius probitatem, & magnam eruditionem, tum propter peregrinarum vulgoque ignotarum linguarum eximiam peritiam, ad hanc functionem electo, & ex Hiſpania auctoritate Regia Antuerpiam miſſo, Catholica Maieſtas iam cõmemoratorum Bibliorum recognoſcendorum, corrigendorum, approbandorumque munus, ſecundum Tridentini Concilij decretum commiſit) operam atque diligentiam, quam in iſto Bibliorum opere, Regioque munere per quadriennij ſpatiũ ſtrenuè, fideliter, alacriterque præſtitit, veſtræ Sanctitati offerẽdo, ſuamque erga veſtram Sanctitatem obſeruantiam & animi propenſionem teſtando, ſe totam quàm poteſt humillimè veſtræ Sanctitatis patrocinio & protectioni committendam atque credendam putauit, & nominatim iſtos duos doctores Theologos (nimirum M. Auguſtinum Hunnæum Machlinianum, ordinarium & Regium S. Theologiæ profeſſorem, Theologicæque facultatis hoc tempore Decanum, & M. Cornelium Reyneri Goudanum, ſacræ etiam Theologiæ profeſſorem ordinarium, viros cùm vitæ probitate, tum eruditionis excellentia, & variarum linguarum peritia clariſſimos) vnà cum illorũ adiutore M. Iohanne Harlemio, venerãdo Societatis Ieſu ſacerdote, & doctiſſimo Theologiæ Licentiato, multarumque linguarum peritiſſimo, qui in iſtis Bibliis recognoſcẽdis atque approbandis Cenſorum munere diligenter, fideliterque functi ſunt, veſtræ Sanctitati præcipuè commẽdandos exiſtimauit. Simul quoque teſtificatur eadẽ Louanienſis Academia Sanctitati veſtræ, atque Maieſtati Catholicæ addictiſſima, quemadmodum in hoc pio & ſancto negotio, diuinæ gloriæ illuſtrandæ, & orthodoxæ fidei Catholicæque Eccleſiæ dilatandæ ſtudio, nullis neque laboribus, neque vigiliis, neque adminiculis, quæ potuit impertiri, pepercit. Ita quoque ad idem in omnibus aliis rebus, quaſcunque ad Dei gloriam Catholicamque Religionẽ amplificandam veſtræ Sanctitati nobis imperare libebit, præſtandum, ſeſe paratiſſimam propenſiſſimamque eſſe. Deus opt. max. pro ſua immenſa bonitate veſtram Sanctitatem Reip. Chriſtianę, cui maximè neceſſaria eſt, quàm diutiſſimè incolumem ſeruare dignetur. Datum Louanij, XIII. Calend. Maias, Anno Domini M. D. LXXII.

Veſtræ Sanctitatis obſeruantiſſima eique deditiſſima
Louanienſis Academia.

B. ARIÆ MONTANI
LEGATI AD SVMMVM
PONTIF. ORATIO.

CVM me in Hiſpania catholicis, piis, & honeſtis parentibus ortum & educatum, atque ab infantia in bonarum literarum ſtudiis, à iuuentute verò in Theologicis diſciplinis exercitatum, catholicæ Religionis, quam vſque ad mortem profitebor, amore flagrantem; nulla maior cupiditas, imò nulla cura maior & puerum & iuuenem & iam virum teneret, quàm vt hanc ſanctam Apoſtolicam ſedem, quam totius Chriſtianæ Eccleſiæ caput eſſe cognoueram, aliquando inuiſerem & ſalutarem; meq; ei filium, vt decebat, fideliſſimum & obedientiſſimum offerrem, atque eiuſdem gratiis maternaq; benedictione oblectarem & reficerem. idq; cùm ſæpe animo conſtituiſſem meo, & inire paraſſem; tamẽ ſemper, vel eorum, quos charos habere debebam, morbis aut funeribus, vel meæ ipſius aduerſa valetudine, vel aliis neceſſariis impedimentis, quò minùs tandem perficere poſſem, retinebar. Cùm autem aliud exequi non valerem conſilium, ſtudiumq; meum, Deo, cui probari credideram, omnino permittebam; illud perpetuò ſperans, fore, vt in melius commodiusq; tempus reſeruarer, quo maiore cum animi mei fructu Sedi huic ſanctiſſimæ me filium, famulum & cultorem, illuſtri aliquo argumento exhiberem. Hanc demum ſpem, quam animo fouebam meo, Deus ipſe, qui corda hominum inſpicit & honeſta vota ſecundat, mihi certiſſimam euentu ipſo effecit, tanta votorum meorum amplificatione, vt & illi gratulari perpetuò debeam, qui longè plura mihi ac maiora quàm peterem aut intelligerem, contulerit; ac me ipſum felicem dicere, qui hoc tempore ad hunc locum tam honeſta & ſancta cauſa, tam illuſtri auctoritate, peruenerim. Video enim me Romæ eſſe incolumem, ſuperatis omnibus difficultatibus, laboribus ac periculis, quibus longum & varium iter ex Belgio huc inſtitutũ infeſtari frequenter ſolet. At quo tempore? feliciſſimo initio Pontificatus Gregorij tertij decimi, quem pietatis, ſanctitatis, Eccleſiaſticarum atque aliàs publicarum rerum omnium maxima cognitio, & cæterarum virtutum, quæ ad Chriſtianam Eccleſiam gubernandam neceſſariæ ſunt, plurima ac perpetua per omnes Eccleſiaſticorum magiſtratuum gradus explorata & perſpecta, ad hunc ſupremum locum, ſummo omnium patrum cõſenſu, lætiſſimo totius Chriſtianæ reipub. plauſu euexerunt. Miſſus verò ſum à Philippo Hiſpaniarum Rege, cognomẽto, re, ac virtute Catholico; cuius erga hanc ſacroſanctam Sedem ardentiſſimum ſtudium, & erga omnem Chriſtianam remp. merita cùm plurimis aliis argumentis iam ſæpius conſtiterint, indieſq; magis conſtent; ea etiam res, cuius præcipuè cauſa ipſe legatus huc aduenì, apertè demonſtrat. quam vobis, Pater ſanctiſſime, quanta breuitate potero (quòd iam aliàs vtcunque notam intellexerim) exponam.

Nemo vel mediocriter in bonis diſciplinis ac ſacris literis eruditus eſt, qui ignoret, quanta cum vtilitatis laude & experientia à ſtudioſis Catholicæ veritatis exceptum fuerit opus illud Bibliorũ, quod ante annos octoginta illuſtriſſimus Franciſcus Ximenius, huius S.R.E. Cardinalis, Hiſpaniæ Præſes, Compluti maximis impenſis imprimendum curauit. Sed quoniam longo iam tempore ex illis exemplaribus, quæ per totum ferè orbem diſperſa erant, vix vnum aut alterum reperiri poterat, idq; plerunque mutilum ac mancum, nec niſi ingenti pecuniæ ſumma redimendum; creuerat mirum in modum iam illius deſiderium apud

diuinarum

diuinarum literarum catholicos ſtudioſos omnes. Nam cætera quæ ab hæreticis edebantur Hebraico-Latina, vel Græco-Latina Biblia, etſi lectionem ipſam Hebraicam vel Græcam integram conſeruarent (ſi tamen conſeruabant;) tamen verſiones per eoſdem deprauatiſſimas habebant Latinas, neque legi ſine periculo poterant magno. Quamobrem cùm Philippus Catholicus Rex, qui omni ſtudio, facultate, & opera in eam rem intendit, vt piis ac doctis, catholicæq; Religionis ſtudioſis quàm maximè proſit, intellexiſſet Chriſtophorum Plantinum, virum catholicum ac pium, apprime eruditum, probatiſſimis moribus, atque in typographica arte omnium qui hactenus extitêre facilè principem, Antuerpiæ eſſe, qui huiuſmodi magnum opus ad communem piorum & Catholicorum vtilitatẽ libenter ſuſciperet, modò Regia liberalitate in eo ſuſcipiendo iuuaretur; noluit piiſſimus Rex viro bono in tam honeſta ac tam vtili Chriſtiano orbi cauſa deeſſe, maximè cùm videret hoc publicè ab inſignibus Hiſpaniæ Academiis etiam per literas ad ſe datas poſtulari. Verùm vt maiori cura, diligentia ac ſedulitate res ageretur omnis, communicato conſilio cum Inquiſitionis ac ſupremi conſilij Præſide, decreuit optimus Rex, vt præter pecuniam ſummam, quam ipſe in hoc opere impenſurus erat, ego, qui illius Regiæ aulæ familiaris ſacerdoſq; omnium minimus ſum, in Belgium legatus procuratorq; mitterer, omni operi expediendo interfuturus: eo quòd præter Theologiæ diſciplinam, quam profitebar, in illis ſacris linguis, Hebraica, Chaldaica, Syriaca, Græca & Latina aliquam eruditionis partem diuino beneficio fuerim aſſecutus. Adfuit mihi Albanus Dux optimus & pientiſſimus, huiusq; ſanctæ Sedis deuotiſſimus filius; cuius prudentia ac dexteritate tantam prouincia illa pacem obtinuit, vt ego legationem meam viris doctis quàmplurimis ad hoc opus inductis curare potuerim. Fuimus in labore per quatuor integros annos, à quinta decima Maij menſis, quo ego in Belgium perueni, anni milleſimi quingẽteſimi ſexageſimi octaui, vſque ad vltimam Martij huius anni ſeptuageſimi ſecundi; cùm tamen nemo eſſet qui credere poſſet, tantum opus, tanta elegantia, tantaq; maieſtate, tanto ſumptu, tanta denique mole abſolutum iri, propter ſummam rerum omnium caritatem, maximè verò propter bellorum tempeſtates in Galliis, & in aliis prouinciis, vnde nobis chartarum & operarum, totiusq; materiæ copia petenda erat. Atque his difficultatibus omnibus gratia, prouidentia, atque ope Dei, in cuius honorem opus hoc à Philippo Catholico inſtituebatur, ſuperatis, tandem ſtructura omnis magnis quidem ſumptibus, ſexaginta perpetuis operis, magnis virorum doctorum laboribus eſt abſoluta.

Initio autem cùm ego ex Hiſpania proficiſcebar, iuſſus à Rege meo ſum, vt aliquot præcipuè exemplaria in membranis imprimenda curarem; ex quibus vnũ huic ſanctæ Sedi primitiarum ſacrarum nomine offerretur. Cùm primùm itaque opus abſolutum eſſe cognouit Catholicus Rex, primùm omnium illud exemplar in membranis excuſum, Sanctitati veſtræ ab initio deſtinatum, deferri in hanc vrbem iuſſit, meq; ipſum huc legauit, qui illius nomine hæc ſacra Biblia, ſuumq; erga ſacram & catholicam Religionem ſtudium, & ſatis aliàs perſpectum animum Sanctitati veſtræ offerrem: atque vt ipſe meo etiam nomine in reddenda totius operis ratione, & ſingulis partibus indicandis, meas partes agerem.

Ipſe igitur Philippi Catholici Regis nomine ad ſacros Sanctitatis veſtræ prouolutus pedes, ſacroſancta Biblia, tribus linguis, Hebraica, Græca, & Latina, ex Complutenſi exemplari expreſſa, cum paraphraſi Chaldaica integra, & Nouo Teſtamento Græco, Latino ac Syriaco, vobis Pater ſanctiſſime offero, opus characterum elegantia, librorum forma planè Regia, & prorſus digna hoc felici tempore, in quo Gregorius XIII. *Eccleſiæ Dei præeſt; quam Philippus Catholicus filius magno ſtudio, omni officio ac pietate proſequitur.*

Quod

Quod verò ad operis integritatem attinet, ego Benedictus Arias Montanus sacerdos omnium minimus & indignissimus, homo catholicus, huius sanctæ Sedis filius studiosissimus, inter pios atque eruditos ab infantia versatus, harum sacrarũ linguarum non ignarus, offero Sanctitati vestræ Biblia ipsa (de Bibliis nũc loquor) à me à prima pagina ad vltimam vsque diligenter Græcè, Latinè, & Chaldaicè perlecta, & cũ exemplaribus fidelissimè collata, tanta fide, vt non solùm si verbum aliquod deprauatum deprehendatur, sed si vel vnus apex aut iota vnum in illis meritò desideretur, cæteris coadiutoribus meis exceptis & à culpa liberatis, ipse perpetuam ignorantiæ & negligentiæ notam subire velim, meq; vnum omni correctioni obnoxium exhibeam. Atque ergà Bibliorum ipsorum opus, & integritatis professionem, sic meam fidem coram Sanctitate vestra profiteor.

Est etiam aliud opus, sanctissime Pater, quod non tam Biblia ipsa, quàm linguarum sacrarum studiosos spectet. id interea dum sacra Biblia imprimerentur, adornandum apparandumq; curabam, magis adeò ex consilio ac desiderio studiosorum & piorum virorum, quàm ex Regis mei iussu, qui mihi Bibliorum procurationẽ præcipuè demandauerat. Eius operis illa ratio est:

Cùm multi hactenus extiterint Grammaticæ artis libri ad Hebræam, Chaldæam, & Græcam linguam discendam compositi, quorum alij longiora, breuiora alij, nonnulli minùs dilucida præcepta contineant; visum est & illud consilium commodissimum, si iis qui has discere linguas cupiunt, præcepta proponeremus eiusmodi, quæ cum perspicuitate magna, magnum etiam compendium exhiberent: ad eandem etiam rationem Vocabularia siue Dictionaria instrueremus. Ex huiusmodi itaque Præceptionibus ac Dictionariis vnum tomum confecimus, cuius inscriptio est, DE VERBORVM COPIA.

Sed quoniam non satis est præceptorũ & verborũ notitiam habere, nisi & EXERCITATIO *ipsarum linguarũ accedat; alterum construximus tomũ, in quo Biblia Hebraica essent, cum interpretatione interlineari ad verbum & ad phrasim, ex Xantis Pagnini Lucensis, huius sanctæ Sedis quondã bibliothecarij, laboribus & lucubrationibus potissimùm appositæ, nostrum etiam huic interpretationi aptandæ studium addentes; & Nouum quoque Testamentum Græcum ad eandem exercitationis rationem, ex vulgata editione Latina, quam integram semper scripsimus, atque vbi à Græca phrasi variaret, in margine adnotauimus.*

TERTIVM TOMVM *totum ferè ipse conscripsi, in quo multa continentur, quæ iis qui sacrorum librorũ quacunque lingua studiosi sunt, magnum non modò compendium, sed operæ pretiũ allatura esse existimabam. Hæc omnia, nec Biblia sunt quæ à me Regio nomine offeruntur, nec illorum Bibliorum partes; sed sunt doctorum virorum ac mei labores, quos piis catholicis, et sacrarũ disciplinarum studiosis iuuandis impendimus. quorũ omnium nomine per me quoque Sanctitati vestræ offeruntur. cui si placeant, & probentur, magni nobis præmij loco fuerit. Certè illa doctis viris permultis placuerunt: quæ tamen nos, non pro optimis omnium quæ extare possunt, sed omnium quæ hactenus extitêre tutissimis exhibemus; cupientes maximè aliquorum doctorum virorum diligentia & studio his nostris meliora ac præstantiora ad publicam vtilitatem exhiberi.*

Et quoniam opus ipsum, quod Regio nomine Sanctitati vestræ offertur, suam dignitatem, suasq; quas mereatur laudes prædicabit, nihil ipse de ea re amplius addam. neque enim commendatione indiget mea id, quod suam speciem apertè præfert æstimandam. Sed id quod constare maximè cupimus, ac Rex cum primis Catholicus profitetur, se omni studio, industria, auctoritate ac liberalitate semper præsto esse ac fore, tam in literis ac disciplinis bonis

promouendis, quàm in cæteris omnibus procurandis rebus, quæ ad pietatis & ad huius Sanctæ Ecclesiæ Romanæ cultum faciant. Quæ quidem Ecclesia non solùm bonas literarum disciplinas, & sacras linguas, Hebraicam, Græcam, Latinam, & Chaldaicam; sed & alias elegantes humani ingenij artes, Musicen, Architecturam, Picturam & Sculpturam conseruauit hactenus. quæ si hoc uno Catholicæ Ecclesiæ præsidio destitutæ forent, omnino iam periissent. Atque huius pietatis exemplo, præter alia multa quæ iam exhibita à Rege Catholico fuêre testimonia, hæc sacra Biblia ad Sanctitatem uestram mitti, & se ac suum studium commendatum uobis semper, sempérq; gratum esse percupit. Ego uerò illorum qui in hoc sancto negotio mecum suos labores contulerunt, & meo nomine, hunc Apparatum, ueluti appendicem, hoc est uidua illius Christo Domino probata exemplo æra minuta duo, si quid illa ad Catholicæ pietatis sarta tecta ualere possunt, in hoc sacrum ærarium, quò, quicunque religione ac pietate calent, sua donaria pro facultatis ratione conferre debent, deuotissimo animo, & magno ac prompto ad plura præstandum si possem, antè Sanctitatis uestræ pedes confero.

APOSTOLICARVM LITERARVM AD REGEM CATHOLICVM EXEMPLVM.

CARISS. IN CHRISTO FILIO NOSTRO PHILIPPO, HISPANIARVM REGI CATHOLICO.

CArissime in Christo Fili noster, salutem &c. Præclarum Maiestatis tuę consilium, diligentemque operam à tuis tuo iussu positam in sacris libris, quæ Biblia appellantur, emendandis, tuaque magna impensa quadruplici lingua edendis, vehementer probamus. est enim opus verè Regium, tuaque insigni virtute & pietate dignissimum. Siquidem in tantis occupationibus, tamque multis exercitibus, populis, Regnis, tanta tua cum laude, & Christi, atque eius Ecclesiæ gloria administrandis, horum quoque sic emendatorum librorum beneficio Christianam remp. afficiendi curam suscipere voluisti. Quod quidem beneficium permagnũ est. Nam quod ad Theologiam attinet, quæ est summa Philosophia, his libris omnia nostrę Religionis, & Diuinitatis mysteria explicantur. Quod verò attinet ad eam partem, quæ Moralis nominatur, hinc quoque omnia ad

ad omnes virtutes præcepta colliguntur, quibus quidem duabus partibus omnis noſtræ ſalutis & felicitatis ratio continetur; vt nihil poſſit eſſe horum librorum lectione dignius, nihil fructuoſius, nihil omni hominum generi accommodatius, nihil maiori doctrina & ſapientia refertius. quæ omnia Gregorius quodã in loco diuinitus explicat, & alibi ſic breuiſſimè complectitur: Quid eſt Scriptura ſacra, niſi epiſtola quædam omnipotentis Dei ad creaturam ſuam? Nihil autem ſapientius Deo, nihil melius, nihil noſtri amantius; nihil igitur eius ſcriptura præſtantius, nihil vtilius, nihil neceſſarius. Hunc fructum agnoſcentes hæretici, dum inſito quodam & implacabili in Chriſtum atque eius Eccleſiam odio nobis inuidẽt ſempiternam beatitudinẽ, conanturque eam fidem, quam Chriſtus ſuo ipſius ſanxit ſanguine euertere; corrumpunt codices, eosque ad ſuas impietates accommodant, veteri ſuo ſcilicet artificio, atque à ſanctis Patribus multis locis cognito, & detecto. id enim ſcribit Gregorius feciſſe eos in Synodo Epheſina, & Chalcedonenſi. Idemque aliis in locis factitaſſe deprehenderunt Leo, Baſilius, alijque permulti. quo ſcelere nihil poteſt fieri pernicioſius. deprauata enim lege & norma rectè pieque viuẽdi, ſentiendique, vniuerſæ Religionis & ſanctitatis interitus cõſequatur neceſſe eſt. Quòd ſi tantum in incorrupta horum librorum auctoritate vtilitatis poſitum eſt vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ; perſpicuum eſt, optimè de eadẽ repub. pietatem tuam meritam eſſe, meditanda & curanda quàm emendatiſſima horum librorum editione; vnde te neque rei ipſius difficultas, neque tanta, quantam ſuſtines, tot, tantarumque, & tam longè terra marique diſiunctarum rerum moles deterrere potuit. Vtinam autem, qui hos libros legerint, ſanctiſſimo ſpiritui eorum auctori in amore reſpondeant, ſuasque omnes cogitationes, curas, actiones dirigant ad illum, qui principium eſt ſine fine, & finis ſine principio, Deus benedictus, trinus & vnus, qui viuit & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen. Datum Romæ apud S. Marcum, die XXIII. Auguſt. M. D. LXXII. Pontificatus noſtri anno primo.

Ant. Buccapadulius.

MOTVS PROPRIVS.

GREGORIVS PP. XIII.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM. Vniuerſalis Eccleſia tãquam generalis omnium Chriſti fidelium mater & tutrix, tunc verò officij ſui partes opportuna diſpenſat, cùm ad cunctas orbis regiones conſiderationis ſuę dirigens intuitum, ſingulis ſingulas beneficentiæ ſuæ partes ita impartitur, vt & cuilibet quod ſuum eſt intactum reſeruetur, & quiſque honeſto laborum ſuorum fructu minimè defraudetur. Cùm itaque, ſicut accepimus, & res ipſa nos docuit, chariſſimus in Chriſto filius noſter Philippus Hiſpaniarũ Rex Catholicus, qui non minùs per arma, & leges, quàm per doctorum virorum conuentus ſummo ſemper zelauit ſtudio, vt in Regnorũ & Dominiorum ſuorum partibus fides catholica præſeruaretur illæſa; prouidè cõſiderans nullo id modo faciliùs certiusque conſequi poſſe, quàm ſi præcipua adhibeatur diligentia, vt ſalutaris doctrinæ candor incõtaminatus, & inconcuſſa fidei veritas ex ipſis ſacrarum literarum voluminibus eliciatur, qui muti magiſtri fidelium eſſe ſolent; atque adeò ſi volumina ipſa iuxta natiuam, & receptam cuiuſque linguæ veritatem vndique prodierint quàm integerrima, in eam proinde curam & cogitationem incubuerit, vt Bibliorum libri quatuor antiquis linguis conſcripti, addita etiam Syra, ad ipſam antiquã veritatem redacti, ac multis etiam figuris exornati, vniuerſis fidelibus legendi proponerentur; quin etiam vt eis adiungerẽtur nonnulli tomi, Sacri apparatus nuncupati, per quos ipſorum Bibliorum intellectus facilior & explicatior appareret. Dilecto itaque filio Benedicto Ariæ Montano presbytero Hiſpalenſi, capellano ſuo, id oneris impoſuit; vt adhibitis aliquibus aliis viris doctrina & pietate pręſtantibus, ac collatis quibuſque melioris notæ exemplaribus, illo præcipuè quod Complutenſe nuncupatur, quippe quod pridem antequam hæreſes huius temporis irreperent, excuſum, multam vſque adeò apud Catholicos auctoritatẽ obtinuiſſe dignoſcitur; opus illud quàm diligentiſſimè emulgandum curaret, Apparatusque ipſos componeret. Quod cùm is non ſine ſuo ac aliorum doctorum virorum maximo ſtudio, aſſiduoque labore tandem præſtitiſſet; idem Philippus Rex opus ipſum Biblicum, ſacrumque in illud Apparatum tribus tomis contentum, per dilectum etiam filium Chriſtophorum Plantinum, ciuem Antuerpienſem, Regium Prototypographũ, elegãtiſſimis typis ad ſingulas eas linguas accõmodatis imprimi, & per dilectos etiã filios Vniuerſitatem Louanienſem, ac doctores Theologicæ facultatis Pariſienſis diligẽter examinari & approbari procurauit; vnumque totius eius operis exemplar in membranis excuſum, tanquam fructus eiuſmodi

modi curæ ſuæ primitias, ad nos per eundem Benedictum Ariam offerri curauit. quod nobis libenter acceptum, & ſtudiosè viſum, adeò gratum fuit, adeoque elegans iudicatum, vt in noſtra bibliotheca Vaticana reponi iuſſerimus, perpetuum ipſius ornamentum, & Regiæ pietatis monumentum futurum. Et licèt idem Philippus Rex, vt etiam accepimus, pro ſua liberalitate & munificentia in eo ipſo opere adornando, componendo, & excudendo magnos ſumptus fecerit; nihilominus vt res ipſa docet, idem Chriſtophorus Plantinus præter maximam curam, diligentiam, atque operam, non minimam etiam pecuniæ vim in ea re perficienda contuliſſe videtur. quorum omnium iuſta mercede laborum fraudaretur, ſi alij eiuſmodi Bibliorũ opus cum Apparatu, aut Apparatum ipſum, eiúsve partes aliquot ſeorſum excuderent. Nos igitur volentes ipſius Chriſtophori, tanquam de bonis & piis ſtudiis benemerentis, indemnitati & vtilitati in hac parte conſulere; Motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, eidem Chriſtophoro per præſentes concedimus, ne quis per viginti annos proximè futuros Bibliorum opus cum Apparatuum tomis coniunctis, vel Apparatus ipſos, vel eorum partem aliquam ſeorſum, ſine ipſius Chriſtophori licentia imprimere, aut ab aliis impreſſa vendere, ſeu in eorum apothecis, vel aliàs tenere poſſit. Præſenti quoque edicto inhibemus omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus in quibuſcunque locis, tam in Italia quàm extra Italiam exiſtentibus, præſertim Typographis & Bibliopolis, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis maioris eo ipſo incurrenda, à qua non niſi per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, aut in mortis articulo conſtituti abſolui poſſint. in terris verò, & locis nobis & Romanæ Eccleſiæ mediatè vel immediatè ſubiectis, ſub eadem, nec non duorum millium ducatorum auri de Camera, partim Cameræ Apoſtolicæ, partim verò ipſi Chriſtophoro applicandis; & inſuper amiſſionis eorum omnium librorum pœnis toties ipſo facto, & abſque alia declaratione quoties contrauentum fuerit incurrendis, ne intra dictos viginti annos eos Bibliorum libros cum tomis Apparatuum huiuſmodi, vel tomos ipſos, aut eorum aliquem ſeorſim, ſine eiuſdem Chriſtophori, aut eius qui ab ipſo Chriſtophoro ius & cauſam habuerit, licentia & permiſſione imprimere, ſeu ab ipſis, vel aliis, præterquam ab ipſo Chriſtophoro, vel ab eo ius & cauſam habente impreſſos, & imprimendos vendere, aut venales habere, ſeu proponere audeant, vel præſumãt. Mandantes vniuerſis venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, eorumque in ſpiritualibus vicariis generalibus; & in Dominiis nobis mediatè vel immediatè ſubiectis, exiſtentibus legatis, vicelegatis, gubernatoribus, & aliis officialibus; vt quoties pro parte dicti Chriſtophori, vel ab eo ius & cauſam habentis, fuerint requiſiti, vel eorum aliquis fuerit requiſitus, eidẽ in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, eadem præinſerta cõtra inobedientes, & rebelles per cenſuras Eccleſiaſticas illas etiã ſæpiùs aggrauantes, & per alia iuris remedia neceſſaria & opportuna exequantur,

quantur, inuocato etiam ad hoc auxilio brachij ſecularis. Inſuper, qu ia difficile foret, præſentes literas ad ſingula quæque loca deferri; volumu s, & Apoſtolica auctoritate decernimus, quòd earundem præſentium trar.ſumptis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutę munitis, eadem prorſus fides adhibeatur. quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Ac inſuper ex nunc irritum, & inane quidquid ſecùs ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit, attentari decernimus. Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non quorumcunque locorum & terrarum, etiam Almæ vrbis, & illorum impreſſorum etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis & conſuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & literis Apoſtolicis ſub quibuſcunque tenoribus & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarū derogatoriis, aliisq; efficacioribus & inſolitis clauſulis irritantibus, & aliis decretis in genere vel in ſpecie conceſſis, confirmatis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus illorum tenores, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur, præſentibus, pro expreſſis habentes, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice duntaxat ſpecialiter & expreſsè derogamus contrariis quibuſcunque. Datum Romæ apud Sanctum Marcum, ſub annulo Piſcatoris, die prima Septembris, M. D. LXXII. Pontificatus noſtri anno primo.

Ca. Glorierius.

Et ſuper ſigillum erat ſcriptum,

Habet ſignaturam.

ALIARVM LITERARVM A PONTIFICE AD REGEM CATHOL. POST DISCESSVM ARIÆ MONTANI EX VRBE EXEMPLVM.

CARISSIME in Christo fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Reuertitur ad Maiestatem tuam dilectus filius Benedictus Arias Montanus, quem in iis sermonibus quos cum eo habuimus de sacris Bibliis, Maiestatis tuæ iussu tam multiplici lingua, támque accuratè editis, atque ad nos allatis, déque aliis rebus ad Religionem pertinentibus, cognouimus pium, doctum, ac prudentem: quibus de causis non dubitamus Maiestati tuæ commendatum fore, atque vbi res tulerit, à tua benignitate fautum, atque adiutum iri. Datum Romæ, apud Sanctum Petrũ, sub Annulo Piscatoris, die xxv. mensis Octob. M. D. lxxii. Pontificatus nostri anno primo.

Ant. Buccapadulius.

CAESAREVM PRIVILEGIVM.

MAXIMILIANVS SECVNDVS, Diuina fauente clementia, electus Romanorũ Imperator, ſemper Auguſtus; ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, & Sclauoniæ, &c. Rex; Archidux Auſtriæ; Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, & Vuirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c. Notum eſſe volumus vniuerſis. Cùm Sereniſſimi Hiſpaniarum Regis Catholici, fratris, ſororij, & patruelis noſtri chariſſimi, prototypographus Antuerpienſis, Chriſtophorus Plantinus, nobis quàm humillimè expoſuerit, ſe in imprimẽdis omnis generis auctoribus hactenus non mediocrẽ duntaxat nauaſſe operam atque diligentiam; verùm etiam ab hinc elapſo quadriennio, ſub auſpiciis & patrocinio eiuſdem Regis Catholici, in reipublicæ Chriſtianæ commodum & vtilitatem Eccleſiæ, ingens Bibliorum volumen, velut Hexaplum Complutenſe, in lucem edere decreuiſſe; vereri autem, ne id ipſum opus ab aliis quoque, qui alienis laboribus & vigiliis inſidiantur, ac propriis commodis cum aliorum iactura inhiare ſolent, imprimatur; & proinde humillimè à nobis petierit, vti ipſum fauore noſtro Cęſareo, ac firmiſſimo Priuilegio contra æmulorum fraudes ac dolos, tutum ac munitum clementer reddere dignaremur. Nos itaque, qui eruditorum hominum conatus, cùm in rempublicam literariam multa quotidie commoda liberaliter conferunt, fauore & gratia noſtra prouehendos eſſe ſemper duximus; eiuſdem Plantini humillimis precibus clementer annuentes, antedictum Bibliorum opus ab ipſo publicandum, Priuilegio noſtro donauimus, adeoque hiſce ſcienter, ac animo bene deliberato, & Cæſarea auctoritate noſtra diſertè donamus, & proinde omnibus iis, qui in ſacro Romano Imperio, ac Regnis Dominiisque noſtris hæreditariis, vel imprimendis vel vendendis libris vacant, ſeu quacunque alia ratione librariam negotiationem exercent, tenore præſentium ſeriò inhibemus, & vetamus, ne quis eorum ſupraſcripta opera, poſteaquam eiuſdem Plantini ſtudio ac diligentia in lucem prodierint, ad decennium ab editionis die numerandum intra Sacri Romani Imperij, & omnium Regnorũ ac Prouinciarum noſtrarum fines, eodem vel alio charactere recudere, aut vbicunque recudenda dare, vel alibi impreſſa adducere, vendere vel diſtrahere palàm vel occultè auſit. Quiſquis verò aliter fecerit, & interdictum hoc noſtrum neglexerit, is debebit non ſolùm eiuſmodi libris impreſſis, quos nimirum præfatus Plantinus, vel eius hæredes, aut manda-

mandatum habentes ab eo, auxilio magiſtratus eius loci, aut ſua quoque auctoritate apprehendere, & ſibi vendicare poterunt, priuari; verùm etiã inſuper decem marchis auri puri noſtro Imperiali fiſco, fraudis vindici, & dicto Plantino, eiúsve hæredibus ex æquo ſoluendis & numerandis, mulctari. Dummodò tamen prædictus Plantinus prædictorum Bibliorum exemplar quamprimùm ſuis ſumptibus ad Imperialem Cancellariam noſtram tranſmittat. Quod ſi neglexerit, hac noſtra gratia & Priuilegio neutiquam gaudere poterit, ſed eo ſtatim priuatus & exutus eſſe cenſeatur. Proinde mandamus vniuerſis ac ſingulis noſtris & S. Rom. Imperij ſubditis ac fidelibus dilectis, tam Eccleſiaſticis quàm ſecularibus, cuiuſcunque gradus, ſtatus & conditionis fuerint, præſertim verò iis qui in Magiſtratu conſtituti ſunt, vel ſuperiorum ſuorum, vel ſuo ipſius nomine ac loco Iuris & Iuſtitiæ adminiſtrationem exercent; ne quenquam hoc Priuilegium ſeu interdictum noſtrum impunè violare, ſpernere, vel negligere patiantur. Sed ſi quos contumaces compererint, præſcripta pæna plecti, & quibuſcunque rectè fieri poteſt modis, coerceri curent. Quatenus & ipſi grauiſſimam indignationem noſtram, ac eandem mulctam incurrere noluerint. Quòd autem hæc rata ac firma ſint, hiſce literis noſtris teſtatum eſſe voluimus, quas dedimus manus noſtræ ſubſcriptione, & ſigilli noſtri appenſione roboratas. Datæ in ciuitate noſtra Vienna Auſtriæ, vigeſima ſexta die menſis Ianuarij, anno &c. ſeptuageſimo ſecundo: Regnorum noſtrorum, Romani decimo, Hungarici nono, Bohemici verò vigeſimo tertio.

Maximilianus.

Ad mandatum ſacræ Cæſareæ
Maieſtatis proprium,

A. Erſtenberger.

Reſta Braun.

PRIVILEGIA REGNORVM
ET PROVINCIARVM PHILIPPI II.
REGIS CATHOLICI.

REGNI CASTILIÆ
PRIVILEGIVM.

DON PHILIPPE SEGVNDO, por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hieruſalem, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galizia, de Mallorca, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corçega, de Murcia, de Iaen, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, de las yſlas de Canaria, de las Indias, yſlas y tierra firme del mar Oceano: Conde de Barçelona: Señor de Vizcaya, y de Molina: Duque de Athenas, y Neopatria: Conde de Roſſellon, y de Cerdania: Marques de Oriſtan, y de Gociano: Archiduque de Auſtria: Duque de Borgoña, y de Brabante, y Milan: Conde de Flandes, y de Tyrol, &c. Por quanto por parte de vos Chriſtophoro Plantino vezino dela villa de Anuers, y nueſtro Prototypographo en los nueſtros eſtados baxos, nos haſido hecha relacion, Que por nueſtro mandado (con interuencion y aſſiſtencia del Doctor Benito Arias Montano nueſtro Capellan de la orden de Santiago, que por nos fue embiado particular y expreſſamente para eſte effecto) aueis trabajado de quatro años à eſta parte en imprimir la ſagrada Biblia en cinco lenguas, es aſſaber, Hebrea, Chaldea, Griega, Latina, y Syriaca, y al fin de toda ella ſe ha hecho y pueſto de nueuo vna obra intitulada, *Apparatus ſacer*, que contiene diuerſos tratados muy prouechoſos para la intelligencia de la miſma Biblia, laqual por ſer grande ſe ha partido en muchos tomos, y el titulo de toda ella es el que ſe ſigue: *Integra in vetus Teſtamentum paraphraſis Chaldaica, cum ſua interpretatione Latina. Noui Teſtamenti textus Syriacus, charactere Syro & Hebræo impreſſus, cum reſpondente ſua interpretatione Latina, per M. Guidonem Fabricium. Veteris Teſtamenti libri Hebraico ſermone conſcripti, cum interpretatione Latina ad Hebraicam phraſim accommodata & textui ſuperpoſita. Nouum Teſtamentum vniuerſum Græcum, cum Latina verſione ad Græcam phraſim expreſſa & Græco textui ſuperpoſita. Apparatus ſacer, cuius partes ſunt: Dictionarium Syriacum, Syrochaldaicum, & Græcum, earumq; quatuor linguarum, quatuor Grammatica introductiones. Variarum lectionum ſacræ Scripturæ in diuerſis linguis libellus. Liber de Hebraicis Idiotiſmis. Liber de Arcano ſermone. Liber de Actione ſiue habitu. Liber de Geographia ſacra. Liber de Ponderibus & menſuris ſacris. Liber de Sæculis & temporibus. Liber de ſacris fabricis.*

Todos los quales dichos libros, ò tomos eſtan ya acabados de imprimir con ſus proprios caracteres de las dichas lenguas, corregidos con mucho cuydado y diligencia, y viſtos y approbados por las inſignes Vniuerſidades de Louayna y Paris, y auiendolos embiado à Roma con el dicho Doctor Arias Montano à nueſtro muy ſancto Padre el Papa Gregorio XIII. los mando viſitar y reconoſcer con el miramiento que la qualidad de la obra requeria, y auiendole conſtado ſer de grande vtilidad, ſeruicio y beneficio

ficio à la vniuerſal Yglesia Catholica, en teſtimonio dello nos eſcriuio vn Breue loandola, y mando dar vn Motu proprio, para que ſolo vos la pudieſſedes imprimir, y vender por tiempo de veinte años, como ſe vera por el tenor de los dichos Breue y Motu proprio de ſu Sanctidad, que ſe ha de poner y imprimir en el principio de la miſma Biblia, y nos ſupplicaſtes que acatãdo lo referido, nos aſſi miſmo os mandaſſemos dar priuilegio para que por el tiempo que fueſſemos ſeruido, vos, ò, quien vueſtro poder huuiere tan ſolamente, pudieſſedes imprimir y vender en eſtos nueſtros Reynos la dicha Biblia, y los tratados del Apparato ſacro, à ella añadidos, ò, como la nueſtra merced fueſſe, y nos acatandolo ſuſodicho, y conformãdo nos con la voluntad y conceſſion de ſu Sanctidad, y el beneficio y vtilidad que dello ſe ſigue, y el trabajo, cuydado, diligencia, y gaſto que en la dicha impreſſion aueis pueſto, lo auemos auido por bien, y por la preſente damos licencia y facultad à vos el dicho Chriſtophoro Plantino, para que por tiempo de veinte años primeros ſiguientes (queſe cuenten des de el dia dela data deſta nueſtra carta adelante) vos, ò, quien vueſtro poder huuiere, y no otra perſona alguna, podeis imprimir y imprimais en eſtos nueſtros Reynos y Señorios la dicha Biblia, y tratados del dicho Apparato ſacro à ella añadidos. Y prohibimos y defendemos, que (durante el tiempo de los dichos veinte años) otras perſonas algunas, de qualquier eſtado, qualidad, ò condicion, que ſean, no puedan imprimir, ni hazer imprimir directa ni indirectamente la dicha Biblia, ni ninguna coſa ni parte della, ni del dicho Apparato, ni impreſſa por otros en todo ni en parte taerla de fuera à eſtos nueſtros Reynos, ni venderla en ellos, ſino tan ſolamente vos el dicho Chriſtophoro Plantino, ò quien vueſtro poder huuiere, ſo pena de perder la tal impreſſion, ò impreſſiones, y los moldes y apparejos con que la imprimieren, y mas treinta mill marauedis por cada vez que lo contrario hizieren. laqual pena applicamos en eſta manera: La tercia parte para nueſtra camara, y la otra tercia parte para el denunciador, y la otra tercia parte para el Iuez que lo ſentenciare. Y mandamos à qualeſquier Iuezes y Iuſticias deſtos nueſtros Reynos y Señorios, y à cada vno en ſu iuriſdicion, que ſiendo requeridos por vos el dicho Chriſtophoro Plantino, ò por quien vueſtro poder tuuiere, executen en los tales las dichas penas, y aſſi miſmo mandamos à los del nueſtro Conſejo, Preſidente, y oydores de las nueſtras Audiencias, Alcaldes, Alguaziles de la nueſtra caſa, y Corte, y Canchillerias, y otros qualeſquier nueſtros Iuezes, y Iuſticias deſtos nueſtros Reynos y Señorios, que guarden y cumplan, y hagan guardar y cumplir eſta nueſtra carta, y lo en ella contenido. Fecha en la nueſtra villa de Madrid, à veynte y dos dias del mes de Hebrero del año del naſcimiento de nueſtro Saluador Ieſu Chriſto, de mill y quinientos y ſetenta y tres.

Yo el Rey.

Yo Iuan Vazq. de Salazar Secret°. de ſu Catholica Mag^t. la fize ſcreuir por ſu mandado.

Regiſt^do.
Iorge de Olaal de Bergara.
El Doctor Velaſco.
El Doctor Franciſco Hernandez de Lieuana.

Por Canciller, Iorge de Olaal de Bergara.
El Licenciado Fuen-mayor.

REGNI ARAGONIÆ
PRIVILEGIVM.

NOS DON PHILIPPE, por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hieruſalem, de Vngria, de Dalmacia, de Croacia, de Leon, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorca, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corſega, de Murcia, de Iaën, de los Algarbes, de Algezira, de Gibraltar, de las iſlas de Canaria, de las iſlas Indias, y tierra firme del mar Oceano: Archiduque de Auſtria: Duque de Borgoña, de Brabante, y de Milan: Conde de Barçelona, de Flandres, y de Tyrol: Señor de Vizcaya, y de Molina: Duque de Athenas, y de Neopatria: Conde de Roſſellon, y de Çerdaña: Marques de Oriſtan, y Gociano. Por quanto vos el amado nueſtro Chriſtophoro Plantino vezino dela villa de Anuers, y nueſtro Prototypographo en los nueſtros eſtados baxos, ſegun por vueſtra parte ſe nos ha refferido, haueis entendido por nueſtra orden y mandado, con interuencion y aſſiſtencia del Doctor Benito Arias Montano nueſtro Capellan de la ordẽ de Sanct Yago, que por nos fue embiado para eſte effecto, de quatro años à eſta parte en imprimir la ſagrada Biblia en cinco lenguas, es aſſaber, Hebrea, Chaldea, Griega, Latina, y Syriaca, y al fin de toda ella ſe ha hecho y pueſto de nueuo vna obra intitulada, *Apparatus ſacer*, que cõtiene diuerſos tractados muy prouechoſos para la intelligencia de la miſma Biblia, laqual por ſer grande ſe ha partido en muchos tomos, y el titulo de toda ella es el que ſe ſigue: *Integra in Vetus Teſtamentum paraphraſis Chaldaica, cum ſua interpretatione Latina. Noui Teſtamenti textus Syriacus, charactere Syro & Hebraeo impreſſus, cum reſpondente ſua interpretatione Latina, per M. Guidonem Fabricium. Veteris Teſtamenti libri Hebraico ſermone conſcripti, cum interpretatione Latina ad Hebraicam phraſim accommodata & textui ſuperpoſita. Nouũ Teſtamentum vniuerſum Graecum, cum Latina verſione ad Graecam phraſim expreſſa & Graeco textui ſuperpoſita. Apparatus ſacer, cuius partes ſunt: Dictionarium Syriacum, Syrochaldaicum, & Graecum, earumq; quatuor linguarum, quatuor Grammaticæ introductiones. Variarum lectionum ſacræ Scripturæ in diuerſis linguis libellus. Liber de Hebraicis Idiotiſmis. Liber de Arcano ſermone. Liber de Actione ſiue habitu. Liber de Geographia ſacra. Liber de Ponderibus & menſuris ſacris. Liber de Saculis & temporibus. Liber de ſacris fabricis.* Todos los quales libros, ò tomos eſtan ya acabados de imprimir con ſus proprios caracteres de las dichas lenguas, corregidos con mucho cuydado y diligencia, y viſtos y approbados por las inſignes Vniuerſidades de Louayna y Paris, y hauiendolos embiado à Roma con el dicho Doctor Arias Montano à nueſtro muy ſancto Padre Gregorio Papa XIII. ſu Sanctidad los mando ver y reconocer con el miramiento que la qualidad de la obra requeria, y conſtãdole ſer de grande vtilidad, ſeruicio y beneficio à la vniuerſal Ygleſia catholica, en teſtimonio dello nos ſcriuio vn Breue loandola, y mando dar vn Motu proprio, para que ſolo vos lo pudieſſedes imprimir y vender por tiempo de veynte años, como mas largamente ſe contiene en los dichos Breue y Motu proprio, que ſe han de poner y imprimir en el principio de la dicha Biblia. Por loqual nos fiziſtes ſupplicar humilmente fueſſemos ſeruido dar os licencia y facultad, para que por tiempo de veynte años vos ò la perſona que vueſtra

orden

orden y poder tubiere pudieſſedes imprimir, hazer imprimir, y vender en los Reynos y Segñorios de nueſtra Corona de Aragon la dicha Biblia,y los tractados de Apparato ſacro à ella añadidos, con prohibition que ninguno otro los pudieſſe imprimir, ni hazer imprimir,ni vender ſin vueſtra orden y facultad. E nos hauida conſideration à lo ſobredicho, y al beneficio y vtilidad que dello ſe ſigue,y al trabajo,cuydado,diligencia,y gaſto, que en la dicha impreſſion haueis pueſto y ſoſtenido, conformando nos aſſi miſmo con la voluntad de ſu Sanctitad, hauemos tenido por bien condeſcender à vueſtra peticion. Porende con tenor de las preſentes de nueſtra cierta ſciencia y Real auctoridad, deliberadamente y cõſulta Damos licencia, permiſſo,y facultad à vos el dicho Chriſtophoro Plantino, y à quien vueſtra orden y poder tuuiere, que por tiempo de veynte años contaderos del dia preſente e infraſcripto en adelante podais imprimir, ò hazer imprimir en quales quiere ciudades, villas, y lugares de los dichos nueſtros Reynos y Señorios dela Corona de Aragon al impreſſor, ò impreſſores que quiſieredes la dicha Biblia, y tractados del dicho Apparato ſacro à ella añadidos. Prohibiendo, ſegun que con las preſentes prohibimos y vedamos, que ninguna otra perſona los pueda imprimir, ni hazer imprimir,ni vender en todo ni en parte, ni lleuar à vender en los dichos nueſtros Reynos y Señorios de la corona de Aragon los impreſſos en otros lugares, ſino vos el dicho Chriſtophoro Plantino, ò la perſona, ò perſonas que vueſtra orden y poder tuuieren,por tiempo de los dichos veynte años, So pena de dozientos florines de oro de Aragon, y perdimiento de moldes y libros,diuididera en tres yguales partes, vna para nueſtros Reales cofres, otra para vos, y otra para el accuſador, en laqual pena ſe incurra todas las vezes que ſe hiziere, y contrauiniere à eſta nueſtra licencia. Mandando con el miſmo tenor de las preſentes de la dicha nueſtra cierta ſciencia y Real auctoridad,à quales quiere Lugartenientes y Capitanes generales, Regentes la Cancelleria,Regente el officio de general Gouernador,y Portantes vezes de aquel, Aguaziles, porteros, vergueros, y à otros qualesquiere officiales y miniſtros nueſtros mayores y menores en lo dichos nueſtros Reynos y Segñorios conſtituydos y conſtituyderos,y à ſus Lugartenientes, y Regentes los dichos officios, So incorrimiẽto de nueſtra ira e indignation, y pena de mil florines de oro de Aragon, de los bienes del que lo contrario hiziere exigederos, y à nueſtros Reales cofres applicaderos,que la preſente nueſtra licencia y conceſſion,y todo lo en ella contenido tengan, guarden y obſeruen, tener,guardar,y obſeruar hagan ſin contradiction alguna, ſi nueſtra gracia les es chara, y de mas de nueſtra ira e indignacion en la pena ſobredicha deſean no encorrer. En teſtimonio de loqual mandamos dar las preſentes con nueſtro ſello Real comun en el dorſo ſelladas. Dato en le Pardo, à veynte dias de Hebrero, año del naſcimiento de nueſtro Señor mil,quinientos,ſetenta y tres.

Yo el Rey.

Vidit Don Benedictus Vicus. Vidit Comes G. Th. Vidit Sapena Regens.

Vidit Talajero pro conſeruatore generali. Vidit Epiſcopus Vrgellenſis R.

Vidit Sentis R. Vidit Campi R.

CONSILII PRIVATI IN
BELGIO PRIVILEGIVM.

PHilippe, par la grace de Dieu Roy de Caſtille, de Leon, d'Arragon, de Nauarre, de Naples, de Ieciſle, de Maillorque, de Sardaine, des iſles Indes, & terre ferme de la mer Oceane: Archiduc d'Auſtrice: Duc de Bourgoingne, de Lothiers, de Brabant, de Lembourg, de Luxembourg, de Gheldres, & de Milan: Conte de Habſbourg, de Flandres, d'Arthois, de Bourgoingne: Palatin & de Haynnau, de Hollande, de Zeelande, de Namur, & de Zutphen: Prince de Zwaue: Marquis du ſainct Empire: Seigneur de Frize, de Salins, de Malines, des cité, villes, & pays d'Vtrecht, d'Oueryſſel, & Groeninge: & Dominateur en Aſie & en Afrique. A tous ceulx qui ces preſentes verront ſalut.
Receu auons l'humble ſupplication de noſtre chier & bien amé le Docteur Benedictus Arias Montanus noſtre Chappelain domeſtique, contenant, comme depuis enuiron quatre ans en çà, il a eſté par nous enuoyé en noz pays de par de çà, auec charge & commiſſion expreſſe de faire (à l'vtilité commune de la ſaincte Egliſe Catholicque, & à la commodité de toutes perſonnes ſtudieuſes des ſainctes lettres) bien & deuement imprimer, par Chriſtophle Plantin noſtre prototypographe, les ſainctes Bibles Catholicques, és trois langues, Hebraicque, Grecque, & Latine, auec l'entiere paraphraſe Chaldaicque ancienne, & les interpretations Latines du Grec, & du Chaldee, ſelon la copie des Bibles iadis imprimees en noſtre Vniuerſité de Complute en Eſpaigne, en y adjouſtant les Grammaires, Dictionaires, & autres traictez, qui pourroyent plus diſtinctement, commodieuſement, & amplement ſeruir, pour plus facilement apprendre leſdictes langues, & les phraſes ou manieres de parler d'icelles, qu'il n'auoit eſté faict auſdictes Bibles de Complute: & auec ce d'y adiouſter pluſieurs figures & pourtraicts, & le tout en beaucoup meilleur papier, & characteres que n'eſtoyent leſdictes Bibles. Et comme par la grace diuine l'oeuure quaſi paracheuee, doibt ſelon noſtre intention, deſſeing, & deſir, de brief eſtre mis en lumiere, & que oultre vne bonne ſomme de deniers par nous y employez, ledict Chriſtophle Plantin y a ſemblablement par l'eſpace de quatre ans faict & employé, & continue encoires iournellement de faire maints couſts, fraix, & deſpences, auec le continuel trauail, diligence, ſoing, & induſtrie, ſans riens y auoir eſpargné pour recouurer & faire faire toutes ſortes de characteres propices, & toutes autres choſes propres pour la commodité & dignité de telle oeuure: il nous a ſupplié, luy accorder noz lettres d'octroy & preuilege, contenant deffence à tous aultres de ne imprimer leſdictes Bibles endeans les Vingt ans prochainement venans. Pource eſt il que nous, les choſes ſuſdictes conſiderees, & veue l'atteſtation de ceulx de noſtre Vniuerſité de Louuain, touchant les ſuſdictes Bibles, audict Chriſtophle Plantin Prototypographe ſuppliant, inclinans à ſa ſupplication & requeſte, auons octroyé, conſenty et accordé, octroyons, conſentons, & accordons, en luy donnant congié & licence, de grace eſpeciale par ces preſentes, que doreſenauant durant le temps & terme de Vingt ans prochainement venans & entreſuyuans l'vn l'autre, à commencer de la date de ceſtes, il pourra imprimer, ou faire imprimer, vendre, & diſtribuer, en & par tous noz pays & ſeigneuries, les ſuſdictes Bibles Catholicques en trois langues, ſicomme, Hebraicque, Grecque, & Latine, auec la paraphraſe Chaldaicque ancienne, & les interpretations Latines du Grecq, & Chaldee, enſemble les Grammaires, Dictionnaires, & autres traictez en dependans. Et enoultre afin que ledict ſuppliant ne perde ſes paynes, fraiz, miſes, labeurs & deſpens que luy a conuenu & conuiendra faire & ſupporter à la cauſe dicte, Interdiſons & deffendons par ceſdictes preſentes à tous autres Imprimeurs, Libraires, et aultres quelsconques, de quelque eſtat ou condition ils ſoyent, de noſdicts pays & ſeigneuries, que durant leſdicts Vingt ans, ils ne s'auanchent de imprimer ou vendre, ne faire imprimer ou vendre, directement ou indirectement leſdictes Bibles en la forme ſuſdicte, en iceulx noz pays, à payne de confiſcation deſdictes Bibles qui ainſi ſeroyent apres luy imprimees, & de cincquante florins, du pris de quarante gros chaſcuy florin, d'amende pour le tout, & pour chaſcun deſdicts liures à part, de ſix ſemblables florins, à applicquer moytié par moytié à noſtre prouffict & dudict ſuppliant.

Si donnons ey mandement à noz amez & feaulx les Chief Presidents & gens de noz priué et grand Conſaulx, Presidents & gens de noſtre chambre de Conſeil ey Flandres, grand Bailly et gens de noſtre Conſeil à Mons, Presidents & gens de noſtre Conſeil prouincial d'Arthois, Souuerneur, Cancelier, Presidens & aultres de noz Conſaulx de Hollande, Vtrecht, & Vfriſe, Et à tous noz aultres Juſticiers & Officiers cui ce regardera, leurs Lieutenants, & à chaſcuy d'eulx endroict ſoy, & ſicomme à luy appertiendra, que de noſtre preſente grace, octroy, accord, & de tout le contenu ey ceſdictes preſentes, durant le temps seloy & par la maniere que dict eſt, ils facent, ſeuffrent, & laiſſent ledict ſuppliant plainement & paiſiblement iouyr & vſer, ſans luy faire mectre ou donner, ne ſouffrir eſtre faict, mis ou donné aulcuy deſtourbier ou empeſchement au contraire, procedant & faiſant proceder contre les tranſgreſſeurs par execution de ladicte payne, & aultrement ey la maniere dicte. Car ainſi nous plaiſt il. En teſmoing de ce auons faict mettre noſtre ſeel à ces preſentes. Donné ey noſtre Ville de Bruxelles, le xj. iour de Januier, l'An de noſtre Seigneur Mil, cincq cens, ſoixante onze. De noz Regnes, aſſçauoir d'Eſpaigne, Secille &c, le xxj. et de Naples le xxiij.

Par le Roy,

En ſon Conſeil.

I. De la Torre.

Le meſme Priuilege de la Maieſté Catholicque pour le meſme temps & ſur les meſmes peines a eſté auſſi octroyé au ſuſdict Plantin au Conſeil de Brabant, le douzieſme iour de Vfeburier, audict an.

Soubſigné,

Par le Roy.

I. De Perre.

REGNI NEAPOLITANI
PRIVILEGIVM.

PHILIPPVS DEI GRATIA REX
CASTELLÆ, ARAGONVM, VTRIVSQVE SICILIÆ, HIERVSALEM, VNGARIÆ, DALMATIÆ, ET CROATIÆ, &c.

ANTONIVS Perrenotus, S.R.C. tit. Sancti Petri ad Vincula Presbyter, Cardinalis de Granuela, prę fatæ Regiæ & Catholicæ Maiestatis à consiliis status, & in hoc Regno locum tenens, & Capitaneus generalis, &c. Mag^co viro Christophoro Plantino, ciui Antuerpiensi, & præfatæ Catholicæ Maiestatis Prototypographo fideli Regio, dilecto, gratiam Regiam & bonam voluntatem. Cùm ex præclarorum virorum literis certiores facti simus, opus Bibliorum quinque linguarum, cum tribus Apparatuum tomis, celeberrimum, reiq́ue publicę Christianæ vtilissimū, eiusdem sereniſſimæ Maiestatis iussu, ope atque auspiciis, ad publicam totius Christiani orbis commoditatem & ornamentum, typis longè elegantissimis, & præstantissimi viri Benedicti Ariæ Montani præcipua cura & studio, quàm emendatissimè à te excusum esse, eiusdemq́; exemplar sanctissimo Domino nostro PP. Gregorio XIII. oblatum, ita placuisse, vt præfatæ Maiestatis sanctos conatus, & Regi Catholico in primis conuenientes, summopere laudarit, & amplissima tibi priuilegia ad hoc opus tuendum Motu proprio concesserit; Nos quoque cum naturali genio impellimur ad fouendum præclara quæque ingenia, quæ insigni quopiam conatu ad publica commoda promouenda atque augenda aspirant; primùm quidem longè præclarissimum hoc suæ Maiestatis studium, vt vere Heroicum & Ptolomęi, Eumenis, aliorumq́ue olim conatibus in Bibliothecis instruendis eò præstantius, quòd non vanæ stimulo gloriæ, vt illi, sed rectæ Religionis conseruandæ & propagandæ zelo susceptum, meritò suspicientes; deinde eximiam operam doctissimi B. Ariæ Montani, ac immortali laude dignam admirantes, rebusq́ue tuis, quemadmodū tuo nomine expetitur, prospicere cupientes, ne meritis frauderis fructibus tantæ operæ, & impensæ, quæ summa solicitudine & industria in opus ad finem feliciter perducendum à te etiam insumpta esse accepimus; cumq́ue certò constet, opus hoc nunquam hactenus hoc in Regno excusum esse, dignumq́ue ipso S. sedis Apostolicæ suffragio sit iudicatum vt diuulgetur ac priuilegiis ornetur. Tuis igitur iustissimis votis, vt deliberato consilio, ita alacri & exporrecta fronte lubenter annuentes; tenore præsentium ex gratia speciali, præfatæ Maiestatis nomine, cum deliberatione & assistentia Regij collateralis consilij, statuimus & decreuimus, ne quis intra viginti annos proximos, à die dat. præsentium deinceps numerandos, in hoc Regno dictum Bibliorum opus, cum Apparatuum tomis coniunctis, vel Apparatus ipsos, aut eorū partem aliquam seorsum, citra ipsius Christophori, aut causam & ius ab ipso habentis, licentiam imprimere, aut ab aliis impressa vendere, aut in suis officinis vel aliàs tenere possit. Volentes & decernẽtes expresse,

quod

quòd ſi quis contra noſtrã præſentem ordinationẽ & inhibitionẽ facere vel attentare præſumpſerit, ipſo facto incurrat pro qualibet vice pęnam vnciarũ auri viginti quinque, tibi vel cauſam & ius à te habenti pro medietate, & pro alia medietate Regio fiſco applicandam, opusque ipſum vt ſuprà, ſiue per exemplum alibi impreſſum, & in Regnum ipſum importatum, tibi deuoluatur, & ſit tuum, aut cauſam & ius à te habentium. Mandantes propterea per præſentes omnibus & ſingulis Officialibus, & ſubditis Regiis maioribus & minoribus, quocunque nomine nuncupatis, officio, auctoritate, poteſtate, & iuriſdictione fungentibus, quatenus tibi, vel ius à te habenti, aut alteræ legitimæ perſonæ pro tua parte, præſtent & præſtari faciant omne auxiliũ, conſilium & fauorem oportunum & neceſſarium ſuper conſecutione dictæ pęnæ pecuniariæ, dictorumque librorum in caſibus prædictis tibi deuolutorum, adeò vt pro prædictis ad nos recurſum habere tibi neceſſe non ſit. Et ſi ſecus factum fuerit, ſtatim incurrant iram & indignationem Regiam atque noſtram, ac pænam ducatorum mille. In quorum fidem præſentes fieri iuſſimus, ſolito ſigillo à tergo impreſſas, pñtanti ſingulis vicibus remanſuras. Datum Neapoli, die XXVI. Septemb. M. D. LXXII.

Ant. Card. Granuelanus.

Vidit Reberterius R. Vidit Salernitanus.

Vidit Montenegro.

Dominus locum tenens & Capitaneus generalis mandauit mihi Ludouico de Lobera pro ſecretario.

CAROLI IX. GALLIÆ REGIS
PRIVILEGII EXEMPLVM.

Charles par la grace de Dieu Roy de France, A tous ceulx qui ces presentes lettres verront, salut. Sçauoir faisons, que suyuant la requeste & supplication à nous faicte de la part de nostre cher & bien amé Christophle Plantin, Prototypographe & maistre Imprimeur de nostre tresamé frere le Roy d'Espaigne, demeurant en la Ville d'Anuers, contenant que depuis quatre ans il a incessamment trauaillé, par l'expres cõmandement de nostre dict frere, à faire nouuellement imprimer la saincte Bible en cinq langues, à sçauoir, Hebraique, Chaldee, Grecque, Latine, & Syriaque: en quoy luy auroit tousiours assisté vng Docteur en Theologie Espagnol, nommé Benedictus Arias Montanus, enuoyé expres par nostre dict frere en la Ville d'Anuers pour ce seul effect: laquelle Bible est en plusieurs Volumes, dont l'inscription s'ensuit: *Integra in vetus Testamentum paraphrasis Chaldaica, cum sua interpretatione Latina. Noui Testamenti textus Syriacus, charactere Syro & Hebræo impressus, cum respondente sua interpretatione Latina, per M. Guidonem Fabricium. Veteris Testamenti libri Hebraico sermone cõscripti, cũ interpretatione Latina ad Hebraicam phrasim accommodata & textui Hebræo superposita. Nouũ Testamentum vniuersum Græcũ, cum Latina versione ad Græcã phrasim expensa & Græco textui superposita. Apparatus sacer, cuius partes sunt: Dictionarium Hebraicum, Syriacum, Syrochaldaicum, & Græcum, earumq; quatuor linguarum, quatuor Grammatica introductiones. Variarũ lectionum sacræ Scripturæ in diuersis linguis libellus. Liber de Hebraicis Idiotismis. Liber de Arcano sermone. Liber de Actione siue habitu. Liber de Geographia sacra. Liber de Ponderibus & mensuris sacris. Liber de Sæculis & temporibus. Liber de sacris fabricis.*

Tous lesquels liures ayans esté veus & soigneusement examinez par plusieurs bons & scauants Docteurs en la faculté de Theologie, tant de nostre Vniuersité de Paris que aussy de celle de Louain, ont esté approuuez & iugez tresdignes pour estre mis en lumiere, & estre veuz & leuz de tous bons Chrestiens, ainsi que appert par les attestations cy attachees. Pour l'impression de laquelle Bible & aultres liures dessus declairez, ledict Plantin a trauaillé iournellement durant quatre ans en grand soing & vigilance, & y a employé grandes sommes de deniers, tant pour auoir toutes sortes de characteres propices, papier, & aultres choses propres pour la commodité & dignité d'vne telle oeuure: & aussy pour auoir entretenu durant ledict temps de quatre ans plusieurs gens doctes en toutes langues pour seruir de correcteurs: Lesquelles despenses, fraiz, & mises, il luy seroit tresmal aisé de retirer, s'il estoit permis à aultres imprimeurs de nostre Royaume d'imprimer cy apres lesdicts liures, ou aucuns d'iceulx sur ses exemplaires. & cela aduenant seroit le fruster de tous ses labeurs, & des grandes despenses qu'il y a employees. Pour à quoy obuier auroit obtenu de nostre dict frere le Roy d'Espaigne le priuilege cy attaché, par lequel est defendu à tous autres imprimeurs de ses pays, terres, & seigneuries, de ne imprimer lesdicts liures, ny aulcuns d'iceulx, durant le temps & espace de vingt ans: nous ayant ledict Plantin faict supplier, que luy vouliſsions octroyer semblables graces. Pource est il que nous, inclinant liberallement à la supplication et requeste dudict Plantin, en consideration des choses susdictes, & pour le singulier desir qu'auons tousiours eu d'exalter & accroistre, d'aultant que faire le pouuons, l'honneur & gloire de Dieu, & la saincte Foy Catholicque, à la confusion & extirpation de tous heretiques, apres auoir faict veoir à nostre priué Conseil les certifications des Docteurs en Theologie desdictes Vniuersitez de Paris, & de Louuain, A iceluy Plantin & à ses facteurs & commis auons de noz grace speciale, plaine puissance & auctorité Royale permis, & permettons de pouuoir vendre ladicte saincte Bible, & aultres liures dessus declairez en & par toutes les places & prouinces de nostre Royaulme, pays, terres, &

ſeigneuries de noſtre obeiſſance. Seffendant treſexpreſſement à tous aultres imprimeurs & libraires de reimprimer ladicte Bible, ny aucun de ſdicts liures, ſoit en particulier & par interpoſitiõ parmy d'aultres liures, ny d'apporter, vendre, ny debiter en ceſtuy noſtre Royaulme aulcuns ſemblables liures, qui pourroyent eſtre imprimez ailleurs hors de noſtredict Royaulme ſur les exemplaires dudict Plantin, ſoit en tout ou partie, & ce durant le temps & eſpace de vingt ans prochainement venants, à conter du iour & date de ces preſentes, Sur peine de confiſcatiõ deſdictes Bibles & liures qui ſe trouueront d'aultre impreſſiõ que celle dudict Plantin, & oultre de cinq cents liures tournois d'amende, applicable moytié à nous, & moytié audict Plantin pour ſes dommages & intereſts. Si donnons en mandement à noſtre Preuoſt de Paris, & tous noz Baillifs, Seneſchaulx, ou leurs lieutenants, & à chaſcun d'eulx endroict ſoy, que de noz preſentes grace & preuilege ils ſouffrent & facent plainement & paiſiblement iouyr ledict Plantin, ſes facteurs & commis, en mulctant ceulx qui contreuiendront en noſdictes deffences des peines & amendes deſſus declairees, ſans aulcune moderatiõ. Car tel eſt noſtre plaiſir, Nonobſtant toutes choſes à ce contraires. Donné à Bloys, le xiij. iour d'Auril, L'an de grace Mil, cinq cens, ſoixante douze. Et de noſtre Regne le douzieſme.

Par le Roy.

Me. Anthoine de St. Pol. Me. des reqtes. ordinaire de l'hoſtel põt.

Fiſes.

CENSVRA, ET APPROBATIO
THEOLOGORVM PARISIENSIVM.

Nos ſubſcripti Doctores facultatis Pariſienſis ſacra Biblia Philippi II. Hiſpaniarum Regis Catholici mandato, opera verò Benedicti Ariæ Montani Theologi Hiſpalenſis, & Guidonis Fabricij Boderiani natione Galli, iuuantibus Franciſco Raphelengio, & Nicolao Fabricio, in lucem emiſſa, cum ipſorum Dictionariis & reliquo Apparatu, à Plantino typis Hebraicè, Syriacè, Græcè, & Latinè expreſſa ad formam Complutenſium Bibliorum olim in Hiſpania impreſſorum, vidimus, approbauimus, digna denique cenſuimus quæ à Catholicis legerentur, & opponerentur falſis & impiis hæreticorum tranſlationibus, quibus fucum imperitis linguarum facere conantur. Scriptum, & chirographis noſtris ſignatum, Anno Domini 1572. die quarta Aprilis.

P. Daneſius Epiſcopus Vauroñ.

De Saincte. S. Vigor. Prouoſt.

I. Cogneu. De Quictebeuf. Genebrard.

EXCELLENTISS. DVCIS ET ILLVSTRISS. SENATVS VENETI PRIVILEGII EXEMPLVM.

LOYSIVS Mocenigo, Dei gratia, Dux Venetiarum, &c. Vniuersis, & singulis Rectoribus, Magistratibus, Officialibus, & aliis ministris nostris tam præsentibus quàm futuris, ad quos harũ litterarum executio spectat et pertinet, fidelibus dilectis salutem, & dilectionis affectum. Significamus vobis, hodie in Consilio nostro Rogatorum captam fuisse partem tenoris infrascripti, videlicet:

Hà ricercato alla Sig^ria nostra il Sig^r Ambasciator del Ser^mo Re Catholico, qui residente in nome di sua Catholica Maestà, che vogliamo conceder Priuilegio à D. Christophoro Plantino, cittadino d'Anuersa, stampatore Regio, per l'impressione, che la Maestà sua hà fatta fare della sacra Biblia, & del sacro Apparato contenuto in tre tomi; & essendo conueniente darle ogni satisfattione; L'anderà parte, che sia concesso al sudetto D. Christophoro Plantino, cittadino d'Anuersa, stampator Regio, che niun altro, che lui, ò chi hauerà causa da lui, non possa per il spatio de anni vinti prossimi, stampar, ne far stampar, ne altroue stampata vender, l'opra della sacra Biblia conguinta con i tomi delli Apparati, ouero essi Apparati, ò parte di essi separatamente, si in questa Città, come in alcun luogo del Dominio nostro, Sotto pena di perder i libri, che si ritrouassero, quali siano del sop^ta D. Christophoro Plantino, & de pagar ducati trecento, vn terzo de quali sia applicato alla Casa nostra dell'Arsenal, vno all' Hospedal della Pietà, & l'altro à quell' offitio, ò Magistrato, che farà l'essecutione. Essendo però obligato il sopranominato Plantino, ò altri per suo nome, osseruar quanto è disposto per le leggi nostre in materia di stampe. Dat. in nostro Ducali Palatio, die XXV. Octob. Indictione prima. M. D. LXXII.

Ita signatum,

PHILIPPI II. HISPAN. REGIS

EX CONSILIO BRABANTIÆ

PRIVILEGII EXEMPLVM.

PHilippe par la grace de Dieu Roy de Castille, de Leon, d'Arragon, de Nauarre, de Naples, de Secille, de Maillorque, de Sardaine, des isles Indes, & terre ferme de la mer Oceane: Archiduc d'Austrice: Duc de Bourgoingne, de Lothiere, de Brabant, de Lembourg, de Luxembourg, de Gelldres, & de Milan: Conte de Habsbourg, de Flandres, d'Arthois, de Bourgoingne: Palatin & de Haynnau, de Hollande, de Zelande, de Namur, & de Zutphen. Prince de Zwaue: Marquis du sainct Empire: Seigneur de Frize, de Salins, de Malines, des cité, villes, & pays d'Vtrecht, d'Oueryssel, & Groeninge: & Dominateur en Asie & en Africque. A tous ceulx qui ces presentes verront salut. Receu auons l'humble supplication de nostre chier & bien amé le Docteur Benedictus Arias Montanus nostre Chappelain domestique, contenant, comme depuis enuiron quatre ans en çà, il a esté par nous enuoyé en nos pays de par de çà, auec charge & commission expresse de faire (à l'vtilité commune de la saincte Eglise Catholicque, & à la commodité de toutes personnes studieuses des sainctes lettres) bien & deuement imprimer, par Christophle Plantin nostre prototypographe, les sainctes Bibles Catholicques, és trois langues, Hebraicque, Grecque, & Latine, auec l'entiere paraphrase Chaldaicque ancienne, & les interpretations Latines du Grec, & du Chaldee, selon la copie des Bibles ia dicte imprimees en nostre Vniuersité de Complute en Espaigne, en y adioustant les Grammaires, Dictionaires, & aultres traictez, qui pourroyent plus distinctement, commodieusement & amplement seruir, pour plus facilement apprendre lesdictes langues, & les phrases ou manieres de parler d'icelles, qu'il n'auoit esté faict ausdictes Bibles de Complute: & auec ce d'y adiouster plusieurs figures & pourtraicts, & le tout en beaucoup meilleur papier & characteres que n'estoyent lesdictes Bibles. Et comme par la grace diuine l'oeuure quasi paracheuee, doibt selon nostre intention, dessing, & desir, de bref estre mis en lumiere, & que oultre vne bonne somme de deniers par nous y employez, ledict Christophle Plantin y a semblablement par l'espace de quatre ans faict & employé, & continue encores iournellement de faire maintz couts, frais & despences, auec le continuel trauail, diligence, soing & industrie, sans riens y auoir espargné pour recouurer & faire faire toutes sortes de characteres propices, & toutes autres choses propres pour la commodité & dignité de telle oeuure: il nous a supplié, luy accorder nos lettres d'octroy & preuilege, contenant defence à tous aultres de ne imprimer lesdictes Bibles endeans les vingt ans prochainement venans. Pource est il que nous les choses susdictes considerees, & veue l'attestation de ceulx de nostre Vniuersité de Louuain, touchant les susdictes Bibles, audict Christophle Plantin Prototypographe suppliant, inclinans à sa supplication & requeste, auons octroyé, consenty & accordé, octroyons, consentons, & accordons, en luy donnant congié & licence, de grace especiale par ces presentes, que dores enauant durant le temps & terme de vingt ans prochainement venans & entresuyuans l'vn l'autre, à commencer de la date de cestes, il pourra imprimer, ou faire imprimer, vendre, & distribuer en & par tous nosdicts pays de Brabant les susdictes Bibles Catholicques en trois langues, sicomme, Hebraicque, Grecque, & Latine, auec la Paraphrase Chaldaicque ancienne, & les interpretations Latines du Grecq, & Chaldee, ensemble les Grammaires, Dictionnaires, & autres traictez en dependans. Et enoultre afin que ledict suppliant ne perde ses paynes, frais, mises, labeurs & despens que luy a conuenu & conuiendra faire & supporter à la cause dicte, Interdisons & defendons par ces dictes presentes à tous autres Imprimeurs, Libraires, & aultres quelsconques, de quelque estat ou condition ilz soyent, de nosdicts pays de Brabant, que durant lesdicts vingt ans, ilz ne s'auancent de imprimer ou vendre, ne faire imprimer ou vendre, directement ou indirectement lesdictes Bibles en la forme susdicte, en iceulx nos pays. A payne de confiscation desdictes Bibles qui ainsi seroyent apres luy imprimees, & de cinquante florins, du prix de quarante gros chascun florin, d'amende pour le tout, & pour chascun desdicts liures à part, de six semblables florins, à applicquer moytié par moytié à nostre prouffict & dudict suppliant. Si donnons en mandement à nos amez & feaulx les Chancelier & gens de nostre Conseil en Brabant, Maieur de Louuain, Amptman de Bruxelles, Escoutestes d'Anuers & de Boisleduc, & à tous nos autres Justiciers & Officiers cuy ce regardera, leurs Lieutenants, & à chascun d'eulx endroict soy, & sicomme à luy appertiendra, que de nostre presente grace, octroy, accord, & de tout le contenu en cesdictes presentes, durant le temps selon & par la maniere que dict est, ilz facent, seuffrent, & laissent ledict suppliant plainement & paisiblement iouyr & vser, sans luy faire mettre ou donner, ne souffrir estre faict, mis ou donné aulcun destourbier ou empeschement au contraire, procedant & faisant proceder contre les transgresseurs par execution de ladicte payne, & aultrement en la maniere dicte. Car ainsi nous plaist il. En tesmoing de ce auons faict mettre nostre seel à ces presentes. Donné en nostre ville de Bruxelles, le douziesme iour du mois de Febvrier, l'An de nostre Seigneur Mil, cinq cens, soixante onze, selon la coustume de nostre Court de Brabant. De nos Regnes, assçauoir d'Espaigne, Sicille &c. le xxi. & de Naples le xxiii.

Par le Roy.

Soubsigné

I. De Perre.

DOCTORVM VIRORVM
CARMINA ENCOMIASTICA.

וישא בנידיבטוש אריאש מונטאנוס את משלו ויאמר

בהיותי בארץ כתיים
בא לי לידי גליון
מלא חכמה ורב שכלות
אין קם כמוהו בישראל
אשר יכול בכל שירה
למשול משל בדברים
אחד לשון אחד כשרון
כל הבנין מהאבנים
שאין כל חילוץ והמורה
אבל כלו טעם דעתם
בהלול אל עתיק שנים
תמצא בו דעה טמונה
תמצא עיון דעת כמות
וכל אשר אני דורש
הן מצאתי במקום צר
אני אומר הן לי אוצר

במהוללה עיר רומיים
כתוב כלו בהגיון
אין ערך לו בכל גלות
אחרי אותו פזר האל
ששוררים במשורה
שהם יפים ונבחרים
טעם שלם ישר פתרון
משקל שוה ואין שונים
באותיות בכל שורה
גדול ורב שונה והם
וחכמתם בכל מנים
תמצא בו דעת תכונה
דעת רופא דעת רמות
מכל מלמד ומפרש
סתום בכח מעוצר
זהב ופז אבן נוצר

לכן את שהיה אפל
אשוב אבוא בעזרת יה
אבוא אנוירשה לזבולי
אשר הוא ברוב חרשים
מהיר ונכון למלאכתו
באותיות דפוס חרות
בגד לפיליפוס מלכי
בגד עשה לו לכבוד
וכי נלבש הוא זה רכוש
ובגד זה לא יפרץ
וביום לא יבלה
אקח אני הפנינים
שמצאתים במגילה
אשים אותם בזה מעיל
אחור בקץ אז בפניו
בכל מקום אשר שם הם

מעתה אעשה לעופל
מגן בכל עת לי היה
לבית פלנטינוס חביב לי
בעזר אל עם אנשים
עם חתנו וכל ביתו
על יופייהן הנחמדות
ולו כוהן דל אנוכי
יקר ואין יכול לאבוד
אורו נראה מפה עד כוש
לא ירצץ לא ימרץ
ואור הודו לא יכלה
זהב ופז והאבנים
קטנה זאת ובתהילה
שלמלכי תחת או עיל
או בשולים ובאופניו
כל ישומם על מראיהם :

לך אלי בגלגלי זבולי
גדול הכל יכל יכול ויוכל
להביט להטך אלאה ואלהה
להגיד חילך החל וכלה
ולא גודל כלליך אכלכל
וחלילה לכבודך בכלי
אבל אגדל בהגדיל להגיגי
הלא אחול ואזחל אֶל בחללי
זלי לבב ליחרך לדלג
זלי לבוז לגו ידל ויכלו
ובהלל אגדלך בגודל
לך אגלה חלי לבי והגלי
ובכלואי לגבי בחלאי
ולב כלל ולכאבי בחלל
בחלחלה וחיל כלו ויליל
להט גואל בהגאילי לטוחי
בלי לאח וגואל הגאולה
אבל חבל לבבי לי לבדי
ואלבט וילוזו הליכי
בהואל אלבב לאוילי
לרל אסבול ולי אחרל להטיב
ולא אאהל להחבא בכלאי
ולא אוכל אלי כלכל ואוכל
והולדי והולידי לבהו
והאבל והחבל בחלדי
להבל הובלו הכל ואובל

גדולה לא אגדלך ברגלי
ולא אוכל להללך ביכלי
הלא הולל לכוכבי והלי
ולא לזהבך יגדל גלילי
אלהי בשלו אילי וחילי
לבשא אחרולה אכלה יכולי
ולכבודי אחלל בחלילי
ואבהל בהלולי ואחלי
להורך והלא אוחל בהללי
כאילי ולא אזל אילי
ואלוה לחילי לא לכולי
בדלחי ויבדל בדילי
לחי אוביל ביובלי ויכלי
לך אכלה ולא אכלה ביחלי
ואל היכליך לך אטיל חללי
ולא יחדל בכל לולי ולילי
ולולי גאלך אללי לי
ולידידי ולגדולי וחילי
וחבלי לבדו חלדי וחבלי
כאלו בכלואי אלך בכבלי
ואגילה בילדי חיל כגילי
ולך יגל בהגדילי גדילי
ובכלובי בהגדילך גבולי
הלא אוכל להחבא ולכלי
זבהלה ובלהה בחדלי
והחבל אכל חלדי בהבלי
וגדיאל וחיל היחלאלי

והכלה בכלה וחוילה
כגל יוטל ויוכל לאבדו
כדל בדל ובחלך אלחך
וכהלך אהלך אהלך
לזבח לך חלבי כליל
וכנבלה לחכי להגך
ולב חליו יכלכל כלכלהו
וכל יוכל ללהב חיל ויאבל
בגלגולי הלא אלה אלוה
ולב להט בלהבה ולבה
בהכלא בזוללי ילידי
וכלי יחליט לחי וגלדי
וכלה אכלה לוח אחלי
כלי גולה ולא כליל וגלה
טלה חלב יכלוהו לבאיו
ואילה לחגור הלטאה
חבלילה כיולדה וחולח
לך אלי אלוה כל יחולל
והואל לאהוב ילדי לביאה
ובגללך ולא בכלל כלואי
ואולי הלכו בכולח ואולי
וכל גולי בגיל הוביל והאכיל
ויחולו דגלי לאגודה
ויחולו לוייך בהלל
בחבל גואלי אגיל ויגאל
כזול חילי בגילה ואיחל

יחבל כל כלי חבל וכחלי
ויאלח ויכלה האוילי
גלילי חילך חילי וגואלי
לאטי לא לאישי ואוילי
לחטא אאבל אבל אגיל באבלי
ואלו אהבלה אוכל כלילי
בהלבב לבב חובל בחבלי
לכידודי ולא אוכל בגחלי
וחוחל לו בחבלי וחבולי
בהזיל לבבי אטבול בגלי
וגוזלי ליר חובלי וגוזלי
לאיר אללה ולא אבליג בגילי
וטלטלה לאהלי כטלטלי
לרדך בגלולי גלילי
ולבו אל גליל טלה ובדלי
וכלה כחלה בכלי וכחלי
לאב חולה חייליה והחליא
ואל אילי וזלולי כטלי
ואדול ואגאל ביובלי
דלה כלי בלא חבל וכדלי
לאט אוליך בהיכלי ואילי
אויל האוהלי האכיל וחלי
וחיל אהלה ואהליבה באהלי
ואולי גדלך יכל גלילי
כאליה וחכלילי כלילי
לך אלי בגלגלי זבולי :

בית אל מים שוד משיתי
דורש תכלית פלא בנעים

חפץ לראות אור יראני
זמר בית אל ימצאנו :

תכלית לכל נוצר בעץ המתיק מרי מים בהעתירו לפול שמים
אבן בעת געת במימיך קנרה חמרתך וימתקו המים

מרום מראשון מקומם מקדשנו ממציא מצויים מאין מחולל משמרות מרומו מאפס מעמיד מערכות מחברת מבהילות מתוחו מוחלט מהאר מבלי מה מחוגה מזלות מכוונות מקבילות מציב מראשית מעגלים מסובלים מערכה טול מערכה מקשר מכימה מעדנות מושכות מכסיל מפתח מונה מספר משרתים מכתירים מלקטים מפניו משאת מסדר מוסדותיו מרגות משתלשלות מבדיל מים ממים מרתיח מסיד מצולה מוריד מטרות מעוזו משקה מוצק מעליותיו מלאה מחקר מבקשיו מרוממותו מחליש מבט מציציו מגבהו מתואר משוללות מקצר מבטא מליצים מעומק מהלליו מסתהר מלב מחוכמים מגאותו מוצק מחסדיו מודיע מורכיו: מלך מלכי מלכים מי מקדושים מתקרב מסביבותה מקומך מבוא מדורך מנשק מקים מתנשא ממקומות מגבילים מדור מתעלה ממרורות מקיפים מערוכיך מאורות מתאימות מרכבת משנה משרתיך מזרים מזהירים מפזרים מְשִׁלֶךָ מתועעים מתשוקה מסבתם מעודת מוצאים משתנים מהלכם מאסף מחצבים מפורדים מתנגה ממסך מקצתם מתרכב מתחדשת מקריבתם מתכונת מיושרת משביב מאורך מקרם מקור מושפע מנגדך מתפשט מתפרד מחנה מדעים מופלאים מזוקק מציאותו מושכלים מנפשם מוסכלים מבלתם מכוסים מטוראים מופשטים מגאות מתעלסים מזיוך מבלי מסך מתוכם משרת מעון מצבך מאפל מיוסדים מארמה מלביש מהדרו מורכבים מוכנים מקבלי מעשתו מלאכתו מלאכה מיוקרת מיחדת מזג משכיל מחוקה מהמונות מרום מנבחר מיתר מזוגה מטה מרוחו מנורת מזמה משלחת מקטרת מור מסתעפת מטהרת מקדש מעלה מתפארת מכבודה מחוקן מחמד מצוי מגונה מתיפה מנויה מצמידיה מתקשט מי מטרה משכלת מחפשת מסתריו מצפוננו מכבדת מפרסמת מחצבה מגדת מולדתה מרימה מכשול מרך מלמדת מקלש מסוקשי מוך:

מי מלל מפלאותיך מלפנו מבהמות מחכמנו ממעופף מרריכנו מסלול מסוקל מתנובות משומר ממזיקין מנחילנו מצות מצומדות מכלות מכחישים מחיות מזהירים מחבטות מעבטי מעגל מצותך מחסה מביניהם מסחור מנוקים מעין מהמורת מודר מעות מישור מרוכה מפשעים מוכן מלפנים מטבח מעול מעקם מסילתם מורישׁ מקהלו מרוה מצחם משלחת מלאכים מחבלים מבורך מבנים מאושר מגבר מרשם מקימם מאהבה מוצל מאש מתלהשת משכן מליצה מקובלת מסיני משרת משה מבחוריו מה מחוק מרבש מנעמך מנופת מתנותיך מה מר מלענת מרורותיך משפטיך מאזני משפט מדת מלאכת מחשבת משקל מרברים משורת מפעלים מהלכים מפלם מוסרך מסער מטיבי מצער משקיט מרוצת מכעיסים מרבה מוקדי מלעיב מגורש מערן מקול מלחשים: מלבי משפטיך מחמאות מעודדי משמים מניעי מתעצל מקיצי מתיב מאשמניס מנעורי מרותי מאמרם מחקרם מכתבם מחדרי משכיחם משרתי מסך משוכה מיועץ מתנכר מאותי משוך מנהרותם מר מדלי מטרדת משואות מחצוני מקול מכאיבים מחצצים מבין משאבי משבר מעכוני מועף מקדים מבחירי מנוח משכחי מרגוע מרטוני מנעורי מוצאת משוחרר מפרך מעבידי מאמצי ממולם מוץ מסוער מגורן: משניח מצאת מרחם מהרתי מצוא מוצאות מכאובות מגרוני מסבות משחתי מעינותי מה מצאתי מעלה מהודרת מנוחתי מעלפת מנור מסגרות מעילי מוסבות משבצות מרפש מעוטרת מארה מצנפתי מקופת מרוקדה מטעמי מבצרי מחרסות משושי מעצבה מספד מר מלולי מגרעת מכל מעברי מקומה משסנת מצער מבוכות מראשותי מרגליתי מחשך מורשי מתאוננים מלינים מזמיני מבריחי מהסתפת משכיות מבטחים מהנכני מגרי מרום מנודיו מכיר מנודה מועילי ממושך מורט מריבי משיח משמן מעודי מערו מתני מאוויי משוכים ממשוכה מחלתי מסרני מטרות מכוסות מאריבות מרדה מפנים מפה מאיחור מקצה מזה מעי מפלה מחוסת מות מנתק מיתרי מחזק מחריבי מכלכל מגורלי משכל מקבץ מפריחי מעצם מנידי מבטיח מחריבי מבחירת מעבריו מאסריו מנהג משגעים מנהגו מהעלם מכשירי מתרשל מתשועה מחזיקי משענתו מתיאש מקוויו מתראה משהדל מוסכלת מועצות מסוכן מתרפה מאויבו מבקש מוהו מה מותרו מסבל מצוקותיו מה מנתי מחלדי מעניקי מתן משחתו מחר מאת מונים משכורתי מחליף מה מזייפה משקלותיו מיודעיו מענגי משמניו מתי מספר מוזריו מטותו משטמתו מרובים מארבה מאד מאד מחושקיו מקלונו משיגים מחכמה מכבור מעט:

מנחיני מבטן משכב מתרוששׁ מאשפות מרים מרודים ממצולה משה מהתום מעמסות מערה מחלואים מדור מתפלל משולל מטובה מתודה ממעמקים מצפצף מארץ מחוזה משליך מרי מחמדים מפשיט מלבושי משי מכלול מחלצות מהכסה מחצלות משחת מאיש מראהו מרוע מעלליו מסתרו מחשכים מגולחו מעקשים מחשכו מבוע מקולקל מעשיו מקור משחת מבית מחוץ מצופה מרמה מטעים מהלכו מנהיב מגזעו מטעם מחטיאיו משיאיו משרשו מוסרם משפילו משרתו מפילי מסוכתו ממנו מוצאם מקלל מוראיו מתגאה מחבר מהתלות ממשל משליכם מלונו מערת מנאפים מרבץ מרצחים מרעה מריחים מלא מדינתו מכינם מאכלות מתלעותיו מה מחשבתו מראה מלוטשת מראה מאמין מזולתו מקבלת מראה מומיו מהכיר מחסורו מהעלמת מקים מצבת מסה מי מריבה מנסך מים מרים מארריכם מחבת משפתי מספח מתענג מך מואם מערנה מלך מוציא מחתה מאוצרותיו מביע מבאיש ממהק מוסר מולידיו משדד מכל מלמדיו מתחשב משכיל מצריו משצף מקשה מצור מצחו מביט מפלת מוסרים מהיצב מנגד מנגר מביט מדקרות מרעים מהרה מושיעם מחיר מהלומות מלשמים מיקר משך מחשבות מפנינים מושא מלך מואב משיחו מושל מקשיב משואות מדוחים מרש מרשנא ממוכן מרעיו מגנבי ממון מלומדי מלחמה משגיח מחלוניו מחרכיו מציץ מפרשי מכמורת מפזר מתחסר מכבד משה מתלאות מקטב מרירי מורדף מראגה מדבר מוסדותיו מפותחים משתגערו מרוחה מפתם מריי מריו מתנבא מלבו מבזה מחזה מתנבאין מוכיחין מצעק ממסגר מצרים מעי מעי מוחלי משמים מפרי מצולותי משביעי מחמם מרורותי מושב מרחב מנוחה מתנבל מוטות מורא מפרק מפליג משגה מבראשונה מהרסה מבכירה מצרה מתחלחלת מחבליה מקללת מאבנים משכבי מזורג מחרתה מהנחמת מעמלה מאהבית מנשקת: מרחם מקימי מעפר מסכן מציל מעונה מחזק ממנו מחה מעות מהרחץ מטומאתו מתעצב מקרומות מהרעם מנפשו משפטיך מצדיק מחזיק מרירי מעליו מבקש מחילתך מהבייש מהביא מענהו משכנותיך מוחה משתאות מחריש מתאחר מהתנפל משתחוה מרחוק: מלבי מצודתה מחצי מקנאים משגבנו מגדודי מתקוסם מפלטנו מלשון מגדף מתי מועד מבשר משמיע מושעות מוכש ממשלות מקצרה מועד מועדים מחצות מרעדים מתי מועד מתנוססיך מבקעי מגדלים מחמיית מנענעים מרגשת מצלתים מריע מקדש ממלכה מקום מקנה משכן מחוקק מושב מחוקקים מושב מלוצצים מנגינת משטרם מנצחי מזמור מנוצחים מחללים מחוללים מחזיק מנגנים מרוחתי מגנה מרוע מכמנו מחמודות מושלכים מרגליות משתפכות מוצאות מגנזיך מטמוני מופה מוקדשים מרורות מטולים מנבלים מטפחות מבחניך מטולאות מזבחותיך מרמם מנאצים משמרי משמרתך מאוספי משמר משחריך מגודפים מאין מנחם מבקריך מדוקרים מאין מחום מכהם מכוער מזורם מגלעד מתעתע משתעשע מיחליך משתומם מתאוה מחנק מות מעצמותיו מניעים מסעינו מרחקים מזרח מפורדים משמרות מאסרנו מערב מתוחים מיתרי מסגריו מעורר מחרף מצהלותינו מתאנות מקוננותינו מתסרות מדוריותינו מרקד מגדלות מרחקנו מגרול מצחותינו מפזז מפחי מאשים מכבירי מנורותינו מכרכר מקול מפצים מקרקרי מבצרותינו משיג מקלות מסכה מקלסיך משבית מעברך מאבר מנוס מנהם מלכנו מחוננו מעולם מלט מעתיריך מצפיך מארצות מאויביהם משוך מצפוננו מלאך מליץ מערב מבהילנו מסיר ממתגנו מועקה מתג משפחינו מחיינו מיומים מי מנוחות מנהלנו סרים מאגג מלכנו מנשא מלכותנו:

תם

המימים עולות תשע מאות ושמים ותשעה מספרים:

זאת תבקשת תחלת כל מליותיה שם חברתיה אנו הדל באלפי ידעיה הפניני בר אברהם ברדשו להתפלל לאשר ממני השובה והתועלות האמיתיות ולו יאות המהלל וההוד על כל זולתי הפלגתו במילי הפלא ופלא להראות העמים וחשרים את כבוד הלשון ומעלתו ואת יקר תפארת גדולתו:

וחתכם אדוני אבי יצ בראותו תכונת תבקשה ורוחב דרכיה וחמרת פליאותיה מתר למצא וכת אמר

בני חוצב להב · בטורי מי זחב · ראה ערכם ורחב · בחמנע פרס:
ראה אם מימיך · אזי בארומיך · חיאמר עמך · ונתתי מקרם:

שִׁיר לְגִילְבֶּרְטוּס גְּנִיבְּרַרְדוּס מוֹרֶה חָכְמַת
הָאֱלֹהִים וּמְלַמֵּד לָשׁוֹן עִבְרִית עַל סְפְרֵי
הַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּדְפְּסוּ בְּמִצְוַת פִילִיפּוֹס מֶלֶךְ
סְפָרַד יר״ה

שְׁנֵי שָׂרִים מַה־שֹּׁלֵא יָ־ כְּלוּ לַעֲשׂוֹת בְּלְתִּי יָגוֹן
בְּיוֹם זֶה מֶלֶךְ הַמְּלָכִים לְבַדְּךָ אַתָּה עוֹשֶׂה׃
לְעַם הָאֵל מֶלֶךְ פָּרָס בְּרָכוֹת וּנְכָסִים נָתַן
וּבָנָה מִקְדָּשׁ לֵאלֹהִים אֲשֶׁר הָרַם אוֹיֵב קָשָׁה׃
וְחָלְמִי שִׁלְטוֹן מִצְרַיִם וְנָנִית סִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ
לְכָל עוֹלָם הִכְרִיז לְלִמּוּד בְּשִׁבְעִים אִישׁ מְצוּוֹת עָשֵׂה׃
וְאַתָּה בֶּן גֶּזַע קָרוֹשׁ מְאוֹד נִכְבַּדְתָּ מִשְּׁנֵיהֶם
כְּכוֹרֶשׁ בְּחֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהָלֹא טְהֹרָתָ מִכּוּשָׁה׃
כְּמוֹ מֶלֶךְ מִצְרֵי חָתָה לְכָל־אָדָם כְּחֵבִי קָדָשׁ
בְּרוֹב הַצוּרוֹת וְלָשׁוֹנוֹת לְהוֹדִיעַ סוֹדוֹת הַשָּׁה׃
בְּכֵן בְּשִׁתֵּי פָנִים אֶת־עִיר קְרוֹשׁ יִשְׂרָאֵל בָּנִיתָה
לְמַעַן הִצְמַח מְבִירַת וּמְבַחוּץ עַל כֹּל מַעֲשֶׂה׃
בְּכֵן שַׁדַּי שֶׁהָיָה עִם שְׁנֵיהֶם יַצְלִיחַ דַּרְכֶּךָ
וְהַרְבֵּה מֵהֶמָּה יוֹסִיף וְכָאֵלֶּה אִתָּךְ יַעֲשֶׂה׃

HAEC sua Hebraica sic Latinè adumbrauit Gilbertus Genebrardus Theologus Parisiensis, & Lutetiæ diuinarum Hebraicarumque literarum professor Regius.

ANTIQVIS *bini quod vix potuere diebus*
Reges, nunc Regum maxime solus agis.
Persa Cyrus Domino sacratam condidit ædem,
Dona Dei populo, iuraque multa dedit.
Vulgauit Pharius diuina volumina princeps
Septenûm decies percitus arte virûm.
Sancta patris Caroli soboles tu vincis vtrũque,
Cum Persa à Mauris diruta templa pias.
Cum Rege Ægypti toti das Biblia mundo,
Pluribus & linguis, pluribus atque typis.
Sic sanctam ædificas duplici ratione Sionem,
Viuat vt exterius, viuat & interius.
Ergo quod Numen Regem tunc rexit vtrũque,
Nunc te in perpetuũ dirigat vsq; & amet.

וּיפְתַּח יְהוֹחָנָן בֵּינְדִיקְטוּס צַרְפָּתִי וּבְמוֹנַסְטֵירִיוֹן בִּישִׁיבַת
אַנְקְלִיס פְּרַנְקִישְׁקָנוּס אַת־פִּיו בְּזֶה שִׁיר פְּשׁוּט עַל־רֶנֶת
הַגְּדוֹל הַמְּקֻרָא שְׁנִדְפַּס בְּמִצְוֹת הַגָּדוֹל וְהָאַדִּיר בְּמְאֹד מְאֹד
פִּילִיפּוֹס מֶלֶךְ סְפָרַדִים יְרֵה בְּבֵית בְּרִישְׁטוֹפּוֹרוּ פַלַנְטִין
הַדּוֹפֵס וְאִישׁ נוֹצְרִי פֶּה אַנְוִירְשֶׁה הָעִיר הַגְּדוֹלָה
וְהַמְּהוֹלָלָה בְּשֶׁנֶת לְגָאוֹלָתֵינוּ שֵׁע לְפֶק וְעַל רֶנֶת שֶׁנִּזְכַּר
הַמֶּלֶךְ וְעַל רֶנֶת הָרַב אַרְיֵאשׁ מוֹנְטַנּוֹס וְהָרַב פָּאבֶּר
וְיִזְמוֹר עֲלֵיהֶם לֵאמוֹר

דּוֹר הַקְּדָמוֹן זֶרַע נַחַ גַּם דּוֹר עֵבֶר בְּלֶם בֵּינוּ
הִגִּיד רָאִי־ נוּ נִפְלָאוֹת כִּי־פְעַל פִּ־ עַל בֵּימֵינוּ׃
הֵן סֵפֶר יָ־ חִיד בְּסְפָרִים הַיּוֹם נִדְפַּס כָּל־הַמְּקֹרָא
קִרְאוּ בוֹ־ נָא וְקְחוּ אוֹתוֹ כִּי־כוֹלֵל וְכָ־ רֵי־אֵל נוֹרָא׃
טוֹם אוֹ שֶׁקֶר אֵין בּוֹ כִּי־אִם חָכְמַת אֱנָךְ יוֹרֶה אֶתְכֶם *מֵאֵל
עַל־כֵּן חַחְגוּ בוֹ יוֹם וָלַיִל וְיִהְיוּ תָמִיד בְּלְבָבְכֶם׃
אָז תַּצְלִיחוּ אֶת־דְּרָכֵיכֶם גַּם לֹא תָבוֹא לַכֶּם הַוָּה
אַךְ תַּקְחוּ אֶת־ חֶסֶד אֶת־חֵן גַּם בְּרָכוֹת הַ־ טוֹב מֵיהוָה׃
עַתָּה צְרָפַת יוֹדַעַת־אֵל לֹא־כֵן יוֹדְעָה בֵּית־יִשְׂרָאֵל
וְסִפַּרְ הַ־ תּוֹרָה יוֹדָעָה לֹא־בָה אָבַד זִכְרוֹן הָאֵל׃
אֲשְׁרֵיךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נָאֶ־ סֶן פִּילִיפּוֹס יְשֵׁנוּ מוֹלַךְ
לֹא קָם כָּמוֹ־ הוּ עַל־דּוֹרוֹ שֶׁאֶת־הָאֵל־ הִים יִתְהַלָּךְ׃
רַב אַרְיֵאשׁ רַב פָּאבֶּר בְּמִ־ לָאכָה זֹאת הַ־ יוּ רֹאשׁ פִּינָה
לִכְבוֹד צְרָפַת וְסִפַּרְ וְלִ־ לַמֵּד לִבְנֵי־ הֵן הַבִּינָה׃
אַשְׁרֵיכֶם כִּי־צִיּוֹן מֵעַ־ הָה תְּחָקוֹר מִ־ כֻּם הַתּוֹרָה
חֲפֵקְתֶּם בַּת־ יַעֲקוֹב כִּי־עַל־ יָדֵכֶם דַּעַת עֵבֶר מְפָרָה׃
מִי יַגִּיד אֶת־ מַעֲשִׂים הָאִישׁ־ יִם שָׁעָשׂוּ עַל־זֶה סֵפֶר
גַּם זֹאת גַּם חוֹקֵף מַעֲבֵ־ דֵיהֶם אִם־לֹא רַב מִסַּפֵּר׃
וֵאלֹהִים זָ־ כוֹר יְזָכוֹר עָ־ לָם שֶׁהֵמִטִּי־ בּוּ אֶת־נוֹצְרִים
וְיוֹם שְׁלוֹם שָׂכָר לָהֶם יִנָּתֵן מִ־ שַׂר הַשָּׂכְרִים׃

אָבִיר

IN EDITIONIS SYRIACÆ ἐγκώμιον psallebat F. Iochannes Benedictus *Gallus, necnon instituti Franciscani alumnus.*

עַתָּה אֲהַלֵּל הָאִישִׁים יְקָרִים גַּם־כֵּן אֲגַדֵּל מַעֲשָׂיו בְּ־ תוֹ־ לוֹרֹת׃
לֹא קָם כָּמוֹ פוֹסְטֵל נָבוֹן לְשׁוֹנוֹת יָצָא שְׁמוֹ כָּל־אַרְצוֹת אוֹ גְּבְ־ לוֹרֹת׃
פַּבֵּר לְשׁוֹן כַּשְׂדִּים אָהַב וְהִפְרָה אוֹתוֹ לְאוֹר הוֹצִיא מִתּוֹךְ אֲפֵ־ לוֹרֹת׃
אָכֵן יְתִוָּה הִרְחִיב אֶת־לְבָבוֹ לַעֲשׂוֹת עֲתִיקָה הַזֹּאת גַּם לְכַ־ לוֹרֹת׃
וּפֶם פְּלַנְטִין אַשְׁרֵיהוּ בְּרוֹרוֹ גַּם יֵשׁ־שְׁמוֹ נִכְבָּד אוֹ רַב פְּעָ־ לוֹרֹת׃
קִרְאוּ בְּסֵפֶר זֶה דִּבְרֵי אֱמוּנָה נַשְׁקוּ לְסֵפֶר כָּל־יָמִים וְלֵי־ לוֹרֹת׃
הֵן־ הֵרוּ מִסֵּפֶר עֹז גְּנִיבֵי נִדְפַּס בְּבֵית כּוֹפְרִין הוֹלְכִים בְּעוֹ־ לוֹת׃
אַךְ זֹאת עֲתִיקָה רַב פַּבֵּר הַהַלֵּל וּתְהִי כְּבוֹדוֹ גָּדוֹל בַּ־ קָהָ־ לוֹרֹת׃

בנ״ך

הַשִּׁירָה׃

אֲנִי מוֹרֶה לְאֵל פּוֹרֶה
מִבּוֹר תַּחְתִּית גְּוָיָתִי
וְלַעֲטֶרֶת וְתִפְאֶרֶת
אָתְכּוֹן תָּמִיד תְּפִלָּתִי ׃
אָהֲיָה כָּהֶר אַתָּה סֵתֶר
צִנָּה רָצוֹן לְנִשְׁמָתִי
אַתָּה יָשֶׁר אַתָּה נָשָׁר
רוֹחֵף עַל־מֵי אַרְמָתִי ׃
וְאַתָּה יָה לְךָ הָיָה
רֵאשִׁית חָכְמָה וְגַן עֵדֶן
וּבֵיהוִי אֲשֶׁר קָוִי
נִבְנָה כְּמוֹ אֶדֶן ׃
הָאֵל חָסֶד אַתָּה יוֹסֵד
אֶת הָעוֹלָם בְּסוֹד רַחֲמִים
אַתָּה מַיִם מְשָׁמֵים
וְעַל מֵנִיף בֶּהָהָרִים ׃
אֱלֹהִים חַר לְךָ פַּחַר
הַדִּין קָשֶׁה וְאֵשׁ בּוֹעֶרֶת
וּבֵיהוָה בְּתוֹךְ נוֹעָה
עֵץ הַחַיִּים וְתִפְאָרָה ׃
נֵצַח סָדֶר הוֹד וְהֶדֶר
הָיוּ לָכֶם צִבְאוֹת צְבָאוֹת
אֵל חַי שַׁדַּי אֲשֶׁר לוֹ דַּי
צַדִּיק אָבִיר בְּרִית וְאוֹת ׃
יְסוֹד עוֹלָם יְכוֹל־כֹּלָם
שַׁדַּד שְׁדִים וְצָרְנוּ
שְׁמוֹר נַפְשִׁי בְּטוֹב חֹפְשִׁי
פֶּן אֶכָּשֵׁל בְּצוּרֵנוּ ׃

בֶּרֶת סוֹפֵר רַע וְכוֹפֵר
בַּצּוּר עִיקַר מְקוֹר חַיִּים
פֶּן הוּא יָמֵת כָּל־הָאָמֹת
בָּאָרֶץ בַּיִם וְהוֹךְ אִיִּים ׃
לְךָ אֹהֶל אֲשֶׁר יַהֵל
עַל עַבְדְּךָ אַתְּ אֲדֹנָי
שָׁכִינָתִי תְּכוּנָתִי
לְכִי צִיּוֹן וְהַר סִינַי ׃
לְכִי סְפָה לְכִי חֲפָה
אָרוֹן בְּרִית לְכָה כַלָּה
אַתָּה חֹרֶשׁ חַחַת קֹדֶשׁ
מַלְכוּת לְכִי וְכֹל כְּלָה ׃
לְךָ שִׁלְטוֹן אֲנִי קְטוֹן
אֶשִׁיר הַשִּׁיר וְהַתּוֹרָה
עֲלֵי סֵפֶר מְלֵא שֶׁפֶר
אַרְנִין נַפְשִׁי וְטוּב אוֹרָה ׃
אָב בֵּן רוּחַ אֶתְלֶה לוּחַ
בְּתוֹךְ הֵיכָל שָׁפָנְיָתִי
כֹּל יָשִׂיחַ בַּמַּשִּׂיחַ
כִּי עַל יָדוֹ זֶה קָנְיָתִי ׃
יְשׁוּעָתָה אֲנִי עַתָּה
אָמַר מִזְמוֹר עַל כִּנּוֹרִי
וְאָגִילָה עַל מְגִילָה
שֶׁמְּאִירָה כָּל־הוֹן אוֹרִי ׃
אֲנִי מַעְתִּיק בְּכְתָב עַתִּיק
סֵפֶר רִאשׁוֹן בַּסְּפָרִים
אֲשֶׁר בּוֹ אֵל פְּרוּת מְלֵל
וַדָּבָר הוּא אָת דְּבָרִים ׃

אַרְיֵה וְשׁוֹר הָאִישׁ מִישׁוֹר
עִם הַנָּשֶׁר בָּאוֹפָנִים
אֶל עִבְרִיִּים וְרוֹמִיִּים
אֲרַמִּיִּים וְיָוָנִים
שָׂאוּ בְּרִית וְזֹאת אַחֲרִית
וְרֹאשׁוֹנָה אֶל כָּל עַמִּים
וְלִישׁוּעָה בְּקוֹל שׁוֹעַ
שִׁירוּ כָבוֹד בְּכָל יָמִים ׃
סִפְרַת מוֹרִים סִפְרַת אוֹרִים
סִפְרַת חַיִּים לְפִי רֻדִּי
וּפִתְחִי בַּמַּפְתֵּחַ
סֵפֶר רוֹדֶה סְפָרָדִי ׃
חָנָה חֻלְּךָ לְכָל־מֻלְךָ
לִקְרֹא תָּמִיד בְּהַתּוֹרָה
אֲשֶׁר עוֹשֶׂה בְּיָדֵי מֹשֶׁה
שָׁם עִם נוּרָא מְאוֹד נוֹרָא ׃
רוֹעֶה רוֹעִים רַבִּים תּוֹעִים
בְּזֶה סֵפֶר בְּלִי רֵעָה
כִּי עִם חֲפַל לֹא עִם שֶׁפַל
הָעַם נָבָל בְּכֵן רֵעָה ׃
עָבוּר אָמֵשׁ זָרַח שָׁמֶשׁ
שֶׁמֶשׁ צֶדֶק בְּלִבֵּינוּ
וְהָכִינָה בְּהָבִינָה
מְלָכֵינוּ וְרַבֵּינוּ ׃
רְצָפַת צַרְפַת
צָרַף בָּאֵשׁ מְנוֹרָתָה
אָז יִשְׂרָאֵל אָז יִשְׁמָעֵאל
יִרְאוּ הָאוֹר בְּשׁוֹרָתָה ׃

HANC DEO OPT. MAX. CANEBAT ODAM
GVIDO FABRICIVS BODERIANVS, TOTO
BIBLIORVM OPERE REGIO FELICITER
ABSOLVTO, M. D. LXXI. CAL. MAII.

ΕΙΣ ΙΕΡΑ ΒΙΒΛΙΑ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ.

Ἡ σελίδων ἁγίων ἁγιωλάτη, ἢ θεοπνεύστων
πασῶν τῶν γραφέων πανθεοπνευστολάτη.
Ἡ σοφιῶν σοφίη, βίβλων βίβλος, σύνθεν ἔφυρε
καὶ βιβλεφωνυμιῶν σεμνολάτλιν, Βιβλία.
Τεῦτο παλαιοτάτων θείης χρησήιον ὄμφης
τῇ θείῃ δυνάμει εἰσέτι σωζόμενον.
Μήπως ψευδογραφοῖτ', ἢ ψευδογραφηθὲν ἀνορθοῖ
γλώσσῃ ἐπαλλήλῃ ψεύδος ἐλεγχόμενον.
Εὐσεβέος βασιλῆος ἀπ' ἀσεβέοντε Φιλίππου
ἀδοκίῃ γλώσσαις ποικίλον ἐξεδόθη.
Εἰδὲ μέγα κλεῖος Πεισιστράτου βασιλῆϊ
ψευδογραφῆς ψευδὴ ῥύσαι αἰδοπόλον·
Πόσσον μεῖζον ἔοι τὸ κλέος βασιλῆϊ Φιλίππου
ψευδέων ἀψευδὴ ῥυσαμένου λογίη.

τέλος.

B. ARIAE MONTANI
HISPAL. AD CHRISTIANVM
LECTOREM DE SYRIACIS NOVI
TESTAMENTI LIBRIS
ADMONITIO.

CVM *Tridenti in ſacro Eccleſiæ Catholicæ Concilio eſſemus, Syriaci exemplaris, Ferdinandi Imperatoris felicis memoriæ iuſſu & liberalitate ad Orientalium Eccleſiarum vtilitatem impreſſi, inq́ lucem publicam nobis etiam editi, copiam Pragenſis Archiepiſcopi Cæſaris ipſius Legati opera nactus ſum. quod cùm nouitate characteris non antea viſi, quanquam ab Arabica forma non longè abſcedentis, tum ſtudio ipſo cognoſcendæ illius linguæ, mihi mirũ in modum placuit. Dolui autẽ quòd in illo exemplari quædam deſiderarentur volumina, quæ apud Græcos & Latinos integrum Noui Teſtamenti librorum numerũ conficiunt, nimirum ex Canonicis epiſtolis aliquæ, & integra Ioannis Euangeliſtæ Apocalypſis, & cuiuſdam apud eundem Ioannem in Euangelio capitis pars, in qua adulteræ mulieris, ad tentandum Chriſti iudicium malitiosè à Scribis & Phariſæis producta, hiſtoria narratur. Sed multò etiam grauiùs & vehementiùs eundem voluminũ illorum defectum biennio pòſt dolui, vbi linguæ illius peritiam diuino beneficio ſum aſſecutus: quippe cùm tantam in illo libro commoditatem, ad Teſtamenti Noui Græcè & Latinè intelligendi vſum capi poſſe intellexerim, quantam mortalium nemo æſtimare queat, antequam vel illud ipſum exemplar Syriacum linguæ rectè cognitæ, vel eius fidelem verſionẽ cum Græcis & Latinis contulerit & compoſuerit. Quandoquidem multa loca ſubobſcura in iis familiaribus apud nos linguis reperiuntur, quæ ex illius exemplaris lectione fiunt apertiſſima, ſibiq́ ipſis & cum noſtris & cum re, de qua ſermo fit, mirè conſtant. Cùm autem in Canonicis illis vltimis Ioannis Epiſtolis atque in Apocalypſi maximè plurima difficillima paſſim inueniantur loca, ad quorum explicationem non parum lucis illius antiquiſſimæ & Chriſto Apoſtoliſq́ familiaris linguæ obſeruatione afferri poſſe crediderim; non potui non dolere, quòd illi libelli nobis etiam in eodem exemplari non conſtarent: quos tametſi Græca linguæ primùm ſcriptos ſcirem, tamen inde in Syricam, vt nobis in Latinam, à Syris tranſlatos fuiſſe oportere intelligebam. Et quanquam archetypa quidem linguæ, quæ Græca, vt diximus, eſt, exemplar nobis integrum ſupereſſet, tamen illam Syricam verſionẽ extare quoque cupiebam, idq́ diligenter cognoſcere ſtudebam; atque ita eſſe intellexi primùm ex Alberti Vuidmanſtadij, viri piiſſimi ac doctiſſimi ſacri Imperij Nomophylacis, & aliorũ præclariſſimorum teſtimonio, qui illi operi Ferdinandi Cæſaris iuſſu imprimendo operam nauarunt. deinde ex Andrea Diacono Babylonico, mihi familiariter noto, atque illius linguæ peritiſſimo, qui mecum diu ac frequenter conuerſatus eſt in Regia curia apud Mantuam Carpentanam. Demùm etiam idem Romæ cognoui, multis ſummis viris referentibus Moſis Mardeni, & Calebi Babylonici ſermones, ſi quidem vterque propriæ nationis Patriarcha, Romæ per idem tempus ante decem & octo annos fuêre, atque illas*

Epiſtolas

Epiſtolas, nec non Ioannis Apoſtoli & Euangeliſtæ Apocalypſim apud illarum regionum Chriſtianos eſſe, magnáq; illic veneratione vtpote diuina eloquia & habita & credita obſeruari aſſerebant. Verùm enimuerò quòd multo tempore poſt alias Noui Teſtamenti partes illis ex Græca lingua in ſuam conuerſa ſunt, ſeorſum in iuſto volumine contineri vnà cum aliis Legis, Prophetarum, & Hagiographorum libris, neque adeò communem horum voluminum lectionem populo eſſe, quòd multis myſteriis & intellectu difficillimis refertam crederent. Recepiſſe autem Moſem illum in ſe curam volumina illa Apocalypſis & Canonicarum Ioannis, cum Veteris etiam Teſtamenti codicibus, ad nos tranſmittendi; exiſtimari verò eundem morte occupatum id præſtare non potuiſſe. Cùm igitur ſacra Biblia Philippi Catholici Regis iuſſu imprimenda omnibus partibus abſolutiſsima edere ſtuderemus, quanquam dolebamus vehementer volumina illa miniſtris Germanicis & Bombergianis exemplaribus Noui Teſtamenti deſiderari; tamen non ideò exiſtimauimus ſacrorum oraculorum ſtudioſos illo aliorum omnium librorum, qui nobis ſuppetebant, theſauro eſſe defraudandos, in quo tantum vtilitatis ad noſtrarum archetyparum linguarum & verſionum explicandam ſententiam eſſe manifeſtò ſciremus. Præſertim cùm Apocalypſis & Canonicæ illæ Epiſtolæ & in Græcis exemplaribus ſalua nobis conſtarent, & in Latina lingua feliciter verſæ haberentur. Nam de Veteris Teſtamenti Syricis libris non adeò laborauimus, eò quòd ex iis fragmentis, quæ nobis videre contigit, illam ſacrorum librorum partem non ex Hebraica & primæua lingua, ſed ex Græca ab Origene permixta verſione ad Syros eſſe tranſlatam cognouerim, id quod inſtituto noſtro non multum conferre exiſtimabamus. Vt autem optandum eſt & curandum diligenter, vt Apocalypſim cum Canonicis illis aliquando habeamus, atque id Regia cura & liberalitate futurum propediem ſperamus; ſic etiam non committendum fuit, vt iis interim libris, qui nobis contingunt, careremus, præſertim cùm maximum ex illis operæ pretium ſtudioſis noſtris neceſſarium eſſe certò ſciremus, & ad locorum, qui in noſtris linguis ſubobſcura videntur, explicationem, & ad confirmationem ſacrorum rituum & diuini cultus iam ab antiquis temporibus in Catholica Romana Eccleſia obſeruati. Adulteræ hiſtoria verißima eſt, & ab Euangeliſta Ioanne deſcriptæ; ſed qua nonnulla Græca exemplaria caruerint, ex quibus vnum Chryſoſtomo contigit, vnum etiam ſimile Syris olim, ex quo illi ſibi Euangelium illud verterint, contigiſſe arbitramur. Quòd verò de Ioannis Euangeliſtæ, Apoſtoli & Theologi, variis agnomentis quidam commentantur, falsò exiſtimantes tres aut duos illos fuiſſe Ioannes: quoniam non huius loci diſputare eſt, nos in aliud tempus conſultò reſeruamus, docturi manifeſtè, reipſa eundem Ioannem Apoſtolum tribus illis cognomentis varias ob cauſas fuiſſe appellatum.

DANIELI BOMBERGO

I. V. DOCTORI BENED. ARIAS MONTANVS S. P. D.

CVM *anno quinquagesimo nono Venetiis essem, certis auctoribus accepi, duo Noui Testamẽti Syrici manuscripta exemplaria patrem tuum Danielem habuisse, venerandæ vetustatis & magnæ auctoritatis volumina. Ea cùm nobis hoc tempore ad sacrorum librorum (quos ex Catholici Regis consilio & auctoritate excudimus) expeditionem vtilissima, imò necessaria existimarem; omni diligentia inuestiganda curaui, nec aliam commodiorem reperiendi rationem hactenus cognoui, quàm vt te, qui vt generis & nominis, ita etiam eruditionis hæres patri tuo successisti, de ea re nobis curanda adirem. Cùm verò propter assiduas occupationes præsentem alloqui non possem, epistola compellare constitui, atque ea quidem breui & tumultuaria (propter negotia quibus distineor perpetuò,) sed tamen quam apud te perinde valere cupiam, atque ipse ego si præsens agerem. Scis quantum totius Christianæ reipub. & studiosorum omnium intersit, vt Biblia hæc omnibus auxiliis, subsidiis aucta, apparatuq́; instructa omni, quàm optimè & quàm citissimè absoluantur. Perfecimus iam ferme totũ Vetus Instrumentum, atque Nouum propediem inchoare paramus. Et quoniã in Syricis non habemus manuscripta exemplaria, quibus vtamur ad collationem & correctionem impressorum, præter vnum Hebraicis literis exaratum, illis patris tui quærendis operam damus. quorum (si tu vel alterum vel vtrumque habes) copiam nobis facias oro. sin verò non habes, vbi autem illa sunt nosti, & publica Ecclesiasticaq́; rei causa, & Regij nominis auctoritate postulo, vt omni diligentia adhibita, vndecunque illa perquisita nobis accommodes, tibi aut cui tu volueris post vsum nostrum integra fide reddenda. Fuêre qui mihi affirmarent illa Coloniæ esse (nam Francofurti ipse inquirẽda curaueram.) Non autẽ existimo graue me tibi onus impositurum, si vbicũque ea sint, ad nos afferendi causa, cùm opus fuerit, eò vsque excurras. Omnino enim carere nollemus huiusmodi exemplaribus, etiam si Venetias vsque aut longius tibi esset excurrendum. Officium igitur & pietate tua dignum, & Regi nostro gratissimum facies, si quod postulo, quàm maturrimè & diligentissimè curaueris, atque in ea efficienda re omnẽ tuam operam posueris. Vale. Antuerpiæ, 10. Calend. Iunias, 1570.*

TESTIMONIVM
COLONIENSIVM.

VNIVERSIS & singulis, cuiuscunque status, præeminentiæ, & dignitatis fuerint, ad quos hæ patentes literę nostræ dirigentur, easdem legerint, viderint, vel audiuerint; Nos Cõsules & Senatus Imperialis ciuitatis Coloniæ Agrippinæ, salutem & omne bonum. Noueritis, quòd coram nobis personaliter constituti fuerint honesti ac discreti viri & conciues nostri, Marcus Velberger mandatarius honesti Caroli Bombergers Doctoris, Daniel Bomberger, Georgius vom Steine, & Dominicus Petitpas. Quibus sic constitutis, dictus Marcus Velberger nomine quo suprà narrabat, quòd dictus Doctor Carolus Bomberger Exemplar Noui Testamenti Syriaca lingua, duobus voluminibus comprehensum, miræ antiquitatis, quondam Danielis Bombergers, patris sui bonæ memoriæ, impensis Venetias ex Syria delatũ, noluit Danieli fratri suo, id requirenti nomine, interpellatione, & petitione D. Benedicti Ariæ Montani, Catholici Regis in sacra causa legati, concedere, nisi vel octuaginta aurei coronati pignoris loco ipsi numerentur, asseruandi ab eo quoad exemplar, vbi impressioni inseruierit, restituatur; vel aliàs sufficienter per ciuem aliquem Colonienſem ei caueatur de dicto exemplari infra sex menses restituendo. Et quoniam dictus Daniel Bomberger in præsentiarum commoditatem prælibatos aureos exponendi non habeat, eapropter à discreto Georgio vom Stein conciue nostro præsenti obtinuit, vt pro se cauere dignaretur. Qui ad manus nostras legitimè stipulando, cauit in illum effectum, quòd dicto Carolo Bombergio prælibatum exemplar in hac nostra ciuitate, & infra sex menses proximè sequẽtes sanum & integrum restitui debeat. Sin minùs, quòd tunc modò dictus Georgius vom Stein tanquam principalis debitor dicto Carolo, eiúsve supramemorato mandatario, prælibatos aureos octuaginta, ad xxiij. Batzeos numerando, sine aliqua mora, exceptione vel contradictione vlla, exoluere debeat ac velit, absque fraude. Ne autem eiusmodi voluntariæ obligationis dictus Georgius vom Stein damnum aliquod patiatur; discretus Dominicus Petitpas, etiam conciuis noster, ad manus nostras stipulando promisit, se sæpedictum Georgium vom Stein etiam sine aliqua exceptione vel tergiuersatione suprafactæ obligationis indemnem habiturum. Porrò Daniel Bomberger similiter ac solenniter stipulando obligauit se, quòd si iusto ac præmisso tempore exemplar prælibatum non restituatur, ac Dominicus Petitpas, cæterique fideiussores prædicti, seu aliquis eorum exinde damnum aliquod paterentur, se eiusmodi damnum cum omnibus inde secutis bona fide, & vt virum bonum decet, restituturũ, dictosque promissores omninò indemnes habiturum esse, exceptionibus quibuscunque in contrarium facientibus exclusis. In cuius rei fidem & testimonium præsentes literas sigilli nostri ad causas appensione muniri mandauimus. Datæ XIIII. Iunij, Anno LXX.

Ita signatum,

Laur. Creb.

TABVLARVM IN REGIIS BIBLIIS DEPICTARVM BREVIS EXPLICATIO,

Per Christophorum Plantinum.

In primo tomo sunt tabulæ tres.

PRIMA tabula continet significationem concordiæ omnium Imperiorũ in Christianæ Religionis cultum & studium. Assyriorum enim & Persarum, nec non Græcorum & Latinorum nationes certis animantium imaginibus indicantur: quas omnes in Christi Regni obedientiam conspiraturas Isaias prædicebat; Habitabit lupus cum agno, & pardus cum hœdo accubabit: vitulus, & leo, & ouis simul morabuntur, & puer paruulus minabit eos. Vitulus & vrsus pascentur, simul requiescent catuli eorum, & leo quasi bos comedet paleas. Isai. 11.

Huic tabulæ addita est corona quatuor arborum ramis connexa, quæ vsum quatuor linguarum sacrarum ad vnam Christianæ Religionis disciplinam significat. Constat enim Israeliticam regionem generosarum palmarum copia insignem fuisse, Babylonicam salicibus abundasse, Græcos oliuæ imagine fuisse significatos, apud quos Athenæ celeberrimum gymnasium Palladi consecratum fuit, Palladi autem oliua dedicabatur. Latinorum verò symbolum quercus fuit, Saturno prisco sacra.

In supremæ tabulæ fastigio columba est, sancti Spiritus significatione notissima, cuius auctoritate vtriusque Testamenti liber nobis constat.

Sub columnarum basibus duo symbola sunt, ex altera parte Archimedis nudi cum libro procurrentis imago, ab Aria Montano iamdiu delecta, certa quadam suorum studiorum significatione. Ex altera verò parte Plantini Typographi symbolum est circinus, altero pede fixo, altero laborante.

Secunda primi tomi tabula.

HAEC tabula à Benedicto Aria posita est, ad Philippi Regis pietatem significandam, & studium erga Catholicam Religionem ostendendum. Huius enim Regis cura & felicitas maxima multis exemplis in vtraque administrandi Regni ratione probatur. Nam si bellicas artes spectemus, constat illum nemini vltrò bellum intulisse, vtpote ab omni iniuriæ inferendæ cogitatione alienum principem, & tamen sæpè illatum sibi suisque regionibus, aut tentatum ab aliis fortissimè sustinuisse, & felicissimè superasse. Hanc rationem palma significat ad dexterum tabulæ latus cõstituta, bellorum exuuiis atque tropheis ornata, & inscriptione adiuncta, OB DELETOS ARVSPICES BAAL. hac significatione videlicet, Philippum Regem Iosiæ optimi Regis exemplo armis, ferro atque igni omnium hæreticorum & schismaticorum fœces ex suis regionibus expurgasse. Si verò pacis commoda obseruemus, affirmare etiam possumus, nullum multis ab hinc annis Principem extitisse, qui in Religione colenda, Iustitia administranda, literarum promouendis studiis, & eruditis viris ornandis, denique literis, pictura, sculptura, cæterisque liberalibus aut honestis artibus aut vitæ commodissimis, quales sunt agricultura & nauigatio, illustrandis & amplificandis, huic anteponi possit. Hanc autem rationem oliua indicat siniſtro tabulæ latere constituta, omnium artium, quas pax alit & cõfirmat, instrumentis ornata. cui inferius inscriptio additur, OB TEMPLI SARTA TECTA CVRATA. Non solùm enim aruspices Baal, hoc est, schismaticos & hæreticos ex suis regionibus delendos curauit Philippus, sed diuini cultus cognitionem, studium, & exercitationem summa auctoritate, cura, atque diligentia promouit & promouet.

Ex

Ex altera autem parte, qua bellorum trophæa ſunt, manus eſt in lapide titulari conſtituta, gladium tenens, quæ alterum Regis munus ſignificat, hoc eſt, Iuſtitiæ plenam & ſeueram adminiſtrationem in eos qui publicam honeſtatem & pacem vel vi, vel iniuria inferenda, vel fraude facienda violant. Ex altero verò caduceus ſiue Regium ſceptrum eſt, oculis adhibitis vigilantibus : hoc altera manu tenetur, quæ in lapide etiam titulari conſtituta eſt. Hæc verò imago Regiam ſedulitatem, vigilantiam, diligentiam & conſtantiam ſignificat in emendanda legibus, ac moribus adornanda republica. Illius partis inſcriptio eſt, AVT GLADIO: huius verò, AVT VERBO. nam vel hoc, vel illo modo (vt magis expedire pro rerum, perſonarum ac temporum ratione videatur) perpetuò Regem in gubernanda repub. attentum eſſe oportet.

In hac tabula baſis conſtructa eſt, inque baſi Pietatis Regiæ imago conſtituta, eademque ſacrorum Bibliorum quadrilinguium exemplum manu tenens, quod ante aram ad Catholicæ Eccleſiæ vſum offert. Aræ verò inſcriptio ſic habet: DEO P. F. SS. hoc eſt, Patri, Filio, Spiritui ſancto, PATRVM NOSTROR. SACRVM. Quòd nullam religionem aut agnoſcat Rex, aut in ſuis ditionibus admitti velit, niſi eam quam patres noſtri coluerunt, hoc eſt, Catholicam Romanam. Nouas has & cæteras omnes ſectas falſiſſimas cenſeat, & repudiet. Huius autem Catholicæ Religionis fouendæ, colendæ, & propagandæ cauſa hoc ſacrorum Bibliorum omnibus antiquis atque ſacris linguis conſtans opus, diligentiſſimè atque integerrimè impreſſum, inſtaurandũ curauerit, ad Ioſiæ Regis pientiſſimi exemplum, qui inuentum in templo diuinæ legis exemplar in multa exempla deſcriptum populo exhibuerit, lege lata, vt ille ſolus Deus coleretur, eoque modo quem liber ille præſcriberet. Hanc autem totam rationem ex ſacræ Scripturæ locis petitam antiqua inſcriptionum phraſi baſis ipſa exponit.

Tertiæ tabulæ explicatio.

TERTIA tabula Veteris Teſtamẽti, hoc eſt quinque librorum Moſis, auctoritatem indicat, cuius ratio breuiter exponetur. Teſtamentum Vetus diuinarum humanarumque rerum notitiam imprimis continet, & diuinorum etiam de humana ſalute promiſſorũ, Deique voluntatis, humanorumque officiorum doctrinam, tum aperto & perſpicuo, tum figurato & ænigmatico ſermone hominibus exhibet. Tantorum verò argumentorum fidem, reuerentiam, obſeruantiamque maximam eſſe oportet hominibus, dummodo conſtet eorundem auctoritatem eſſe diuinam, neque eſſe hominem horum librorum auctorem primum. Hoc autem ita ſe habere, Diuus Paulus in primo epiſtolæ ad Hebræos capite confirmat, aſſerens Angelorum miniſterio Dei nomine olim nõ ſemel nec vno modo, ſed multifariam multisque modis illorum librorum & rerum, quæ in illis continentur, auctoritatem & fidem ſpectatiſſimam certiſſimamque fuiſſe, idque nobis conſtare multis & maximis teſtibus à Deo delectis. Nam poſt ſalutem orbi ab aquis reſtitutam Deus per angelum Noe alloquutus, in fide & ſpe ſalutis expectandæ confirmauit, & promiſſi ac propoſiti ſui repetitione & expoſitione animauit, ſicut ſcriptum eſt, Statuam pactum meum vobiſcum. Gen. 9.

Deinde verò poſt trecentos & amplius annos eorundem promiſſorum clariorem etiam & explicatiorem rationem Abrahamo inter diuiſorum cadauerum partes dormienti inſtaurauit, ſicut ſcriptum eſt, Scito prænoſcens, quòd peregrinum futurum ſit ſemen tuum &c. Et paulò pòſt, In illa die pepigit Dominus fœdus cum Abraham.

Poſt hæc verò centum circiter annis tranſactis, Iacob in viſione ſcalæ illa omnia myſteria indicata ſunt: eidem demum confirmata, iam mutato Iacob in Iſraelis nomine, & appellatione populi in illius familiam conſtituta, ſicut ſcriptũ eſt, Gen. 32. Non dimittam, niſi benedixeris mihi. ait ergo, Quod eſt nomen tibi? Reſpondit, Iacob. At ille, Nequaquam, inquit, appellabitur nomen tuum Iacob, ſed Iſrael &c. Atque in illo loco magna myſteria continentur.

Præterea Moſen apud ardentem atque illæſum rubum Angelus Dei nomine, de parata iam proximeque futura filiorum Iſrael ſalute alloquutus eſt, in qua humanæ ſalutis ratio vt in figura continebatur. Tandem verò Moſis legiſlatoris auctoritas, & legis ipſius totiusque Veteris Teſtamenti fides publicè facta eſt, non vni aut paucis & raris, quanquam maximis aliàs viris, vt olim, ſed omni in vniuerſum Iſraelitarum populo audienti tonitrua & ſonum tubæ de medio igni, in ſublimi aëris loco & vocem humana maiorem, qua decem legis præcepta pronuntiata ſunt, & Moſes ipſe verus Dei miniſter & interpres eſt confirmatus. Quibus ex teſtimoniis omnibus apertè conſtat, Pentateuchi auctoritatem eſſe diuinam.

Secundi tomi tabulæ explicatio breuis.

PRIMA tabula continebat legis à Deo latæ certiſſimam fidem, omni populo publicè factam, vt ex poſtrema illius imagine obſeruauimus. Sed quia Vetus Teſtamẽtum non ſolùm leges à Deo ſancitas, verùm

verùm etiam promiſſa terrena continebat, quibus velut vmbra aut imagine quadam cæleſtis regni promiſſa ſignificabantur; oportuit illa præſtari & expleri, atque illorum exemplo edito confirmari etiã ſpem cæleſtium promiſſorum, quæ tandem credentibus atque obedientibus obtinenda erant. Ideoque in ſecundo tomo, qui Ioſue, libros Iudicum ac Regum continet, appingitur ingreſſus filiorum Iſrael in regionem promiſſam: quem, vbi tempus à Deo præſcriptum acceſſit, nullæ vires, aut opes, nulla potentia, nulla conſilia humana impedire potuerunt: immò & flumina ipſa contra naturæ curſum reducta, admirabili conceſſione iuuerunt. atque ita qui per Angelos dictus eſt ſermo, factus eſt firmus. id enim conſtitit populo Iſraelitico in regionem deducto promiſſam, ibidemque diutiſſimè commorante, atque populorum labores, vt Pſaltes ait, poſſidente.

Quarti tomi tabulæ explicatio.

QVARTVS tomus Prophetarum ſcripta continet, qui variis legationum, vaticiniorum & actionum generibus Iſraelitarum populum diuinæ voluntatis cognoſcendæ, ac puræ religionis colendæ rationes docuerunt, atque in huiuſmodi adminiſtrando munere multa eademque grauiſſima multi ex illis pertulerunt. Quamobrem vineæ Domini exercituum imagine hic tomus ornatur, cuius deſcriptionem ex Iſaiæ vaticinio, atque ex Euangelica lectione petere licebit. Eſt autem hæc tabula argumento maximæ ſolicitudinis, curæ, ac diligentiæ, quam Deus in Eccleſia ſua excolenda, ornanda, amplificandaque ponit.

Quinti tomi tabulæ explicatio.

NOVI Teſtamenti fidem non ſecus atque Veteris diuina auctoritate conſtare, tabula hæc indicat: eamque tanto digniorem eſſe, quanto Angelis Dei ipſe Dei filius, huius Teſtamenti miniſter & interpres, præſtat: quantoque maiori & illuſtriori rerum & teſtimoniorum apparatu confirmari hoc Teſtamentum voluit Deus. Antè enim quàm Euangelium à Chriſto enuntiaretur, Iohannes Baptiſta, multis miraculis ac manifeſtis ſignis ab ipſo infantis à matre concipiendi tempore ad baptiſmi exerciti vſque dies, illuſtris extitit. Hic venit in teſtimonium, vt teſtimonium perhiberet de lumine. Hic verò teſtimonio diuino edoctus cognouit Ieſum Nazarenum eum eſſe, quem antiqua vatum oracula prædixerant, tempora omnia expectauerant, hoc eſt, Dei filium dilectum, Noui Teſtamenti miniſtrum, & publicæ ſalutis procuratorem atque pontificem. Hoc itaque teſtimonium Ioannes ipſe conſtantiſſimo animo integerrimoque officio hominibus publicè pronunciauit.

De Apparatus tabulis.

IN Apparatu ſunt multæ tabulæ, quarum rationes ex ipſis libris, quibus adduntur, petendæ ſunt.

ORDO LIBRORVM
VETERIS TESTAMENTI.

In primo tomo est

- Genesis.
- Exodus.
- Leuiticus.
- Numeri.
- Deuteronomium.

In secundo tomo est

- Iosue.
- Liber Iudicum.
- Ruth.
- Regum I. II. III. IIII.
- Paralipoménon I. II.

In tertio tomo est

- Esdræ I. II. III. IIII.
- Tobias.
- Iudith.
- Esther.
- Iob.
- Liber Psalmorum.
- Prouerbia Salomonis.
- Ecclesiastes.
- Canticum Canticorum.
- Liber Sapientiæ.
- Ecclesiasticus.

In quarto tomo est

- Isaiæ Prophetia.
- Ieremiæ.
- Baruch.
- Ezechielis.
- Danielis.
- Osee.
- Ioëlis.
- Amos.
- Abdiæ.
- Ionæ.
- Michęæ.
- Nahum.
- Habacuc.
- Sophoniæ.
- Aggęi.
- Zachariæ.
- Malachiæ.
- Machabęorum I. II.

ORDO LIBRORVM NOVI TESTAMENTI.

Quintus tomus cõtinet libros Noui Testamenti, qui sunt

- Euangelium secundum Matthęum.
- Euangelium secundum Marcum.
- Euangelium secundum Lucam.
- Euangelium secundum Iohannem.
- Acta Apostolorum.
- Pauli Epistola ad Romanos.
- Ad Corinthios I. II.
- Ad Galatas.
- Ad Ephesios.
- Ad Philippenses.
- Ad Colossenses.
- Ad Thessalonicenses I. II.
- Ad Timotheum I. II.
- Ad Titum.
- Ad Philémonem.
- Ad Hebræos.
- Iacobi Epistola.
- Petri Epistolæ I. II.
- Ioannis Epistolæ I. II. III.
- Iudæ Epistola.
- Apocalypsis.

SACRI APPARATVS PARTIVM SERIES COMPACTORIBVS OBSERVANDA.

Primus tomus De verborũ copia cõtinet

- GRAMMATICAM Hebraicam cum Hebraico Dictionario.
- Grammaticam Chaldaicam cum Syrochaldaico Dictionario.
- Grammaticam Syricam, cum Syro Dictionario, siue Syrorum peculio.
- Grammaticam Grȩcam cum Dictionario Græco.

Secundus tomus De linguarum exercitatione continet

- Biblia Hebraica Veteris Testamenti, cum interpretatione Latina ad verbum interlineali, & verborum radicibus in margine.
- Nouum Testamentum Græcum, cum interpretatione Latina interlineali.
- Hebraicorum idiotismorum librum.

Tertius tomus De copia rerum continet libros

- Ioseph, siue De arcani sermonis interpretatione.
- Ieremias, siue de actione.
- Tubal Cain, siue de mensuris sacris, cum tabula ænea sicli in fine.
- Phalegh, siue de gentium sedibus primis, cum tabula orbis in fine.
- Canaan, siue de duodecim gentibus, cum tabula terrę Canaan in fine.
- Caleb, siue de terrę promissę partitione, cum tabula terrę Israel in fine.
- Noah, siue de sacris fabricis, cum tabulis decem, hoc ordine:
  - Tab. I Arca Noe.
  - II Sacri tabernaculi ichnographia.
  - III Sacri tabernaculi orthographia ex interiori prospectu.
  - IIII Sacri tabernaculi orthographia ex prospectu exteriori.
  - V Tabernaculi absoluti &c. exemplum.
  - VI Candelabri, altarium, & arcę fœderis exemplum.
  - VII Castrametationis ordo.
  - VIII Templi Ierosolymitani antiqui, cũ atriis &c. ichnographia.
  - IX Sacrę ædis ichnographia, & sciographię pars.
  - X Templi cum porticu, cellis &c. orthographia.
- Aaron, siue de sanctorũ vestimentorum &c. cum tabula sacerdotis depicti in fine.
- Neemias, siue de antiquę Ierusalem situ, cum tabula in fine.
- Daniel, siue de sęculis codex integer.
- Index Biblicus.
- Hebrȩorum, Chaldȩorum, Grȩcorum & Latinorũ nominũ propriorum.
- Variarum lectionum Chaldaicarum.
- Variarum lectionum Hebraicarum, siue מסורת.
- Variarum lectionum Grȩcarum.
- Variarum lectionum Latinarum.
- Tabula titulorum totius Noui Testamenti.

DE TRIBVS MAIORIBVS D. HIERONYMI PROLOGIS AD PROPRIA LOCA REFERENDIS.

QVONIAM sacrorum librorum initia, iuxta receptam & obseruatam Typographicæ legis honestatem, non patiebãtur aliquid in iisdem foliis præponi sine magno vacantis paginæ nec satis decenti interuallo; necesse fuit tres longiores D. Hieronymi prologos, suo vnumquemque folio imprimi. quorum longissimus, ante titularem paginam quinque librorum Legis immediatè ponendus est: secundus ante titularem paginam libri Iosue immediatè etiam: tertius eodem modo ante prologum eiusdem sancti Doctoris in Matthæi Euangelium. Titularem paginam appellamus, in qua portæ cuiusdam imago est, cum librorum contentorum inscriptione.

EPISTOLA

EPISTOLA B. HIERONYMI
AD PAVLINVM PRESBYTERVM, DE OMNIBVS DIVINÆ HISTORIÆ LIBRIS.

FRATER Ambroſius tua mihi munuſcula perferẽs, detulit ſimul & ſuauiſsimas literas, quæ à principio amicitiarũ, fidem probatæ iam fidei & veteris amicitiæ noua præferebant. Vera enim illa neceſsitudo eſt, & Chriſti glutino copulata, quã non vtilitas rei familiaris, non præſentia tantùm corporum, non ſubdola & palpans adulatio: ſed Dei timor, & diuinarum ſcripturarum ſtudia conciliant. CAP. 1. Legimus in veteribus hiſtoriis quoſdã luſtraſſe prouincias, nouos adiiſſe populos, maria tranſiſſe: vt eos, quos ex libris nouerant, coram quoque viderent. Sic Pythagoras Memphiticos vates, ſic Plato Aegyptum & Architam Tarentinum, eámque oram Italiæ, quæ quondam magna Græcia dicebatur, laborioſiſsimè peragrauit: vt qui Athenis magiſter erat & potens, cuiúſque doctrinã Academiæ Gymnaſia perſonabant, fieret peregrinus atque diſcipulus: malens aliena verecundè diſcere, quàm ſua impudenter ingerere. Denique cùm literas quaſi toto orbe fugientes perſequitur, captus à piratis & venundatus, etiã tyranno crudeliſsimo paruit, ductus captiuus, vinctus & ſeruus: tamen quia philoſophus, maior ementе ſe fuit. Ad Titum Liuium lacteo eloquentiæ fonte manantẽ, de vltimis Hiſpaniæ Galliarúmque finibus quoſdam veniſſe nobiles legimus: & quos ad contemplationem ſui Roma non traxerat, vnius hominis fama perduxit. Habuit illa ætas inauditum omnibus ſeculis, celebrandúmque miraculum, vt vrbẽ tantam ingreſsi, aliud extra vrbem quærerent. Apollonius, ſiue ille magus (vt vulgus loquitur) ſiue philoſophus, vt Pythagorici tradunt, intrauit Perſas, pertranſiuit Caucaſum, Albanos, Scythas, Maſſagetas, opulentiſsima Indiæ regna penetrauit: & ad extremum, latiſsimo Phi-

ſon

ſon amne tranſmiſſo, peruenit ad Brachmanas, vt Hiarcham in throno ſedentem aureo, & de Tantali fonte potantem, inter paucos diſcipulos de natura, de moribus ac de cũrſu dierum & ſyderum audiret docentem. Inde per Elamitas, Babylonios, Chaldæos, Medos, Aſſyrios, Parthos, Syros, Phœnices, Arabes, Palæſthinos: reuerſus Alexandriã, perrexit ad Aethiopiã, vt Gymnoſophiſtas, & famoſiſsimã Solis mẽſam videret in ſabulo. Inuenit ille vir vbiq; quod diſceret, & ſemper proficiẽs, ſemper ſe melior fieret. Scripſit ſuper hoc pleniſsimè octo voluminibus Philoſtratus.

II. Quid loquar de ſeculi hominibus? cùm Apoſtolus Paulus, vas electionis, & magiſter Gentiũ, qui de cõſcientia tanti in ſe hoſpitis loquebatur, dicens: An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Chriſtus? poſt Damaſcũ Arabiámq; luſtratam aſcendit Hieroſolymã, vt videret Petrum, & manſit apud eũ diebus quindecim. Hoc enim myſterio hebdoadis & ogdoadis futurus Gentium prædicator inſtruẽdus erat. Rurſúmq; poſt annos quatuordecim, aſſumpto Barnaba & Tito, expoſuit cũ Apoſtolis Euangelium, ne fortè in vacuũ curreret, aut cucurriſſet. Habet neſcio quid latentis energiæ viuæ vocis actus, & in aures diſcipuli de auctoris ore transfuſa, fortiùs ſonat. Vnde & Aeſchines, cùm Rhodi exularet, & legeretur illa Demoſthenis oratio, quã aduerſus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus, ſuſpirans ait: Quid ſi ipſam audiſſetis beſtiam ſua verba reſonantem?

Act. 9. c. *2. Cor. 13. a.*

Gala. 1. d.

Gala. 2. d.

III. Nec hoc dico, quòd ſit aliquid in me tale, quod vel poſsis à me audire, vel velis diſcere: ſed quo ardor tuus & diſcendi ſtudium etiã abſq; nobis per ſe probari debeat. Ingenium docile & ſine doctore laudabile eſt. Non quid inuenias, ſed quid quæras cõſideramus. Mollis cera, & ad formandũ facilis, etiam ſi artificis & plaſtæ ceſſent manus, tamẽ virtutis totũ eſt quicquid eſſe poteſt. Paulus Apoſtolus ad pedes Gamalielis legẽ Moyſi & Prophetas didiciſſe ſe gloriatur: vt armatus ſpiritualibus telis, poſtea doceret confidenter. Arma enim noſtræ militiæ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo, ad deſtructionẽ munitionũ, & cogitationes deſtruentes, & omnẽ altitudinem extollentem ſe aduerſus ſcientiam Dei, & captiuantes

Act. 22. a.

2. Cor. 13. b.

ptiuantes omnẽ intellectum ad obediendum Christo, & parati
subiugare omnẽ inobedientiam. Timotheum scribit ab infantia 2.Tim.3.d. 1.Tim.4.d.
sacris literis eruditũ, & hortatur ad studium lectionis, ne negligat
gratiam quæ data sit ei per impositionẽ manus presbyterii. Tito Tit.1.b.
præcipit, vt inter cæteras virtutes episcopi, quas breui sermone
depinxit, scientiam quoq; non negligat scripturarũ. Obtinẽtem,
inquit,eum,qui secundũ doctrinam est,fidelem sermonẽ:vt po-
tens sit exhortari in doctrina sana, & contradicentes reuincere.

Sancta quippe rusticitas solùm sibi prodest,& quantùm ædifi- IIII.
cat ex vitæ merito Ecclesiam Christi,tantũ nocet si destruentibus
non resistat. Malachias Propheta,imò per Malachiam Dominus Malac.2.b.
interrogauit sacerdotes legẽ:intantum sacerdotis officiũ est,inter-
rogatũ respõdere de lege. Et in Deuteronomio legimus:Interro- Deut.32.a.
ga patrem tuũ,& annunciabit tibi:seniores tuos, & dicent tibi. In
Psalmo quoque cxviii. Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ
in loco peregrinationis meæ. Et in descriptione iusti viri, cùm eũ
arbori vitæ Dauid, quæ est in paradiso,compararet : inter cæteras
virtutes hoc etiam intulit:In lege Domini voluntas eius,& in lege Psal.1.a.
eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissimæ visio- Dan.12.b.
nis ait,iustos fulgere quasi stellas: & intelligẽtes,id est,doctos,quasi
firmamentum. Vides quantum inter se distant iusta rusticitas, &
docta iustitia. alii stellis,alii cælo comparantur. quanquam iuxta
Hebraicam veritatẽ vtrunq; de eruditis possit intelligi. Ita enim
apud eos legimus:Qui autem docti fuerint,fulgebũt quasi splen-
dor firmamenti : & qui ad iustitiam erudiunt multos,quasi stellæ
in perpetuas æternitates. Cur dicitur Paulus Apostolus vas ele- Act.4.c.
ctionis? nempe quia vas legis,& Scripturarũ sanctarum erat arma-
rium. Pharisæi stupent in doctrina Domini:& mirantur in Petro
& Iohanne quomodo legem sciant, cùm literas non didicerint.
Quicquid enim aliis exercitatio,& quotidiana in Lege meditatio
tribuere solet, illis hoc Spiritus sanctus suggerebat : & erant,iuxta
quod scriptum est, docibiles Deo. Duodecim annos Saluator Isa.54.d. Iohan.6.e.
impleuerat, & in templo senes de quæstionibus Legis interrogãs, Luc.2.f. 2.cor.11.b.
magis docet dũ prudenter interrogat. Nisi fortè rusticũ Petrum,

ruſticum Iohannem dicimus: quorũ vterque dicere poterat, Et ſi imperitus ſermone, non tamen ſcientia. Iohannes ruſticus, piſca-
Iohan. 1. a. tor, indoctus: & vnde illa vox, obſecro, In principio erat Verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum? λόγος Græcè multa ſignificat: nam & verbum eſt, & ratio, & ſupputatio, & cauſa vniuſcuiuſque rei, per quam ſunt ſingula quæ ſubſiſtunt: quæ vniuerſa rectè intelligimus in Chriſto.

v. Hoc doctus Plato neſciuit, hoc Demoſthenes eloquẽs ignora-
Abd. 1. c. *Iſai. 29. c.* uit. Perdam (inquit) ſapientiam ſapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Vera ſapientia perdet falſam ſapientiam. &
1. cor. 1. c. *2. cor. 1. b.* quanquã ſtultitia prædicationis in cruce ſit: tamẽ Paulus ſapientiam loquitur inter perfectos: ſapientiam autem non ſeculi huius, quæ deſtruitur, nec principum huius ſeculi, ſed loquitur Dei ſapientiam in myſterio abſconditam, quã prædeſtinauit Deus ante ſecula: Dei ſapientia Chriſtus eſt. Chriſtus enim, Dei virtus & Dei ſapientia. hæc ſapientia in myſterio abſcondita eſt: de qua & noni Pſalmi titulus prænotatur, Pro occultis filii: in quo ſunt om-
coloſ. 2. a. nes theſauri ſapiẽtiæ & ſcientiæ Dei abſcõditi. Et qui in myſterio abſconditus erat, prædeſtinatus eſt ante ſecula: prædeſtinatus autem & præfiguratus in Lege & Prophetis. Vnde & Prophetæ appellabantur Videntes: quia videbant eum quem cæteri non vide-
Iohan. 8. g. bant. Abraham vidit diem eius, & lætatus eſt. Aperiebantur cæli
Ezech. 1. a. *Pſal. 118.* Ezechieli, qui populo peccatori clauſi erãt. Reuela, inquit Dauid,
Rom. 7. c. *2. cor. 3. d.* oculos meos, & conſiderabo miracula de lege tua. Lex enim ſpiritalis eſt, & reuelatione opus eſt, vt intelligatur, ac reuelata facie
Apoc. 5. a. Dei gloriam contemplemur. Liber in Apocalypſi ſeptem ſigillis ſignatus oſtenditur: quem ſi dederis homini ſcienti literas vt le-
Iſa. 29. d. *Apoc. 3. b.* gat, reſpõdebit tibi: Nõ poſſum, ſignatus eſt enim. Quanti hodie putant ſe noſſe literas, tenent ſignatum Librum, nec aperire poſſunt, niſi ille reſerauerit, qui habet clauem Dauid: qui aperit, &
Act. 8. c. nemo claudit: claudit, & nemo aperit. In Actibus Apoſtolorũ ſanctus Eunuchus, imò ſanctus vir (ſic enim eũ Scriptura cognominat) cùm legeret Iſaiã Prophetã, interrogatus à Philippo: Putáſne intelligis quæ legis? reſpõdit: Quomodo poſsũ, niſi aliquis me docue-

docuerit? Ego (vt de me loquar interim) nec ſanctior ſum hoc Eunucho, nec ſtudioſior, qui de Aethiopia, id eſt, de extremis finibus mundi venit ad templum: reliquit aulam regiam: & tantus amator legis diuinæque ſcientiæ fuit, vt etiam in vehiculo literas legeret ſacras. Et tamẽ cùm librũ teneret, & verba Domini cogitatione cõciperet, lingua volueret, labiis perſonaret, ignorabat eum, quem in libro neſciens venerabatur. Venit Philippus, oſtendit ei Ieſum, qui clauſus latebat in litera. O mira doctoris virtus! Eadẽ hora credidit Eunuchus: baptizatur, fidelis & ſanctus eſt, ac magiſter de diſcipulo, plus in deſerto fonte Eccleſiæ, quàm in aurato ſynagogæ templo reperit.

Hæc à me perſtricta ſunt breuiter (neque enim epiſtolaris an- VI.
guſtia euagari longiùs patiebatur) vt intelligeres te in Scripturis ſacris ſine præuio & monſtrante ſemitam non poſſe ingredi.

Taceo de Grammaticis, Rhetoribus, Philoſophis, Geometris, Dialecticis, Muſicis, Aſtronomis, Aſtrologis, Medicis, quorum ſciẽtia mortalibus ſatis vel vtiliſsima eſt: & in tres partes ſcinditur: in doctrinã, rationẽ, & vſum. Ad minores artes veniam, & quæ nõ tam lingua quàm manu adminiſtrãtur. Agricolæ, cæmentarii, fabri metallorũ, lignorúmq; cæſores: lanarii quoque & fullones, & cæteri qui variam ſupellectilẽ, & vilia opuſcula fabricant, abſque doctore eſſe non poſſunt quod cupiunt. Quod medicorum eſt, promittunt medici: tractant fabrilia fabri. Sola Scripturarum ars eſt, quam ſibi paſsim omnes vendicãt. Scribimus indocti doctíq; poëmata paſsim. Hanc garrula anus, hanc delirus ſenex, hanc ſophiſta verboſus, hanc vniuerſi præſumunt, lacerant, docent antequã diſcant. Alii obducto ſupercilio, grandia verba trutinãtes inter mulierculas de ſacris literis philoſophantur. Alii diſcunt (proh pudor) à fœminis, quod viros doceant: & ne parum hoc ſit, quadã facilitate verborũ, imò audacia ediſſerunt aliis quod ipſi nõ intelligunt. Taceo de mei ſimilibus: qui ſi fortè ad Scripturas ſanctas poſt ſeculares literas venerint, & ſermone compoſito aures populi mulſerint, quicquid dixerint, hoc legem Dei putant: nec ſcire dignãtur quid Prophetæ, quid Apoſtoli ſenſerint, ſed ad ſenſũ ſuũ

incongrua aptant teſtimonia, quaſi grande ſit, & non vitioſiſsimũ dicendi genus, deprauare ſententias, & ad volũtatem ſuam ſacrã ſcripturam trahere repugnantẽ. Quaſi non legerimus Homerocentonas, & Virgiliocentonas: ac ſi non ſic etiã & Maronem ſine Chriſto poſsimus dicere Chriſtianũ, quia ſcripſerit: Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna, Iam noua progenies cælo demittitur alto. Et Patrem loquentem ad filium: Nate meæ vires, mea magna potẽtia ſolus. Et poſt verba Saluatoris in cruce: Talia perſtabat memorans, fixúsque manebat. Puerilia ſunt hæc, & circulatorum ludo ſimilia, docere quod ignores: imò, vt cum ſtomacho loquar, nec hoc quidem ſcire quod neſcias.

VII. *Geneſis.* Videlicet manifeſtiſsima eſt Geneſis, in qua de creatura mundi, de exordio generis humani, de diuiſione terræ, de confuſione linguarũ, de deſcenſione vſque ad Aegyptũ ſcribitur Hebræorũ.

Exodus. Patet Exodus cum decem plagis, cum decalogo, cum myſticis diuinisque præceptis.

Leuiticus. In promptu eſt Leuiticus Liber, in quo ſingula ſacrificia, imò ſingulæ penè ſyllabæ, & veſtes Aaron, & totus ordo Leuiticus ſpirant cæleſtia ſacramenta.

Numeri. Numeri verò, nónne totius Arithmeticæ, & Prophetiæ Balaam, & quadraginta duarum manſionum per eremum myſteria continent?

Deuteronomium. Deuteronomium verò ſecunda Lex, & Euangelicæ Legis præfiguratio, nónne ſic ea habet quæ priora ſunt, vt tamen noua ſint omnia de veteribus? Hucuſque Moyſes, hucuſque Pentateuchus: quibus quinque verbis loqui ſe velle, Apoſtolus in Eccleſia gloriatur. *1. Cor. 14. d. 15.*

Iob. Iob exemplar patientiæ, quæ non myſteria ſuo ſermone complectitur? Proſa incipit, verſu labitur, pedeſtri ſermone finitur: omnésque leges dialecticæ, propoſitione, aſſumptione, confirmatione, cõcluſione determinat. Singula in eo verba, plena ſunt ſenſibus. Et (vt de cæteris ſileam) reſurrectionem corporum ſic prophetat, vt nullus de ea manifeſtiùs & cautiùs ſcripſerit. Scio (inquit) quòd redemptor meus viuit, & in nouiſsimo die de terra ſurre- *Cap. 19. d. 15.*

ſurrecturus ſum:& rurſum circũdabor pelle mea,& in carne mea videbo Deum, quem viſurus ſum ego ipſe, & oculi mei conſpecturi ſunt, & non alius. Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo.

Veniam ad Ieſum Naue,qui typũ Domini nõ ſolùm in geſtis, verùm etiã in nomine præfert: tranſit Iordanem, hoſtium regna ſubuertit, diuidit terram victori populo, & per ſingulas vrbes, viculos, montes, flumina, torrentes atque confinia, Eccleſiæ cæleſtísque Ieruſalem ſpiritualia regna deſcribit. *Iosue, siue Ieſus Naue.*

In Iudicum libro, quot principes populi, tot figuræ ſunt. *Lib. Iudicũ.*

Ruth Moabitis,Iſaiæ explet vaticiniũ,dicentis,Emitte agnum Domine dominatorẽ terræ,de Petra deſerti,ad montẽ filiæ Sion. *Ruth. Iſa.16.a.1.*

Samuel in Heli mortuo,& in occiſione Saul,veterẽ legem abolitam monſtrat. Porrò in Sadoc atque Dauid,noui ſacerdotii,nouíque imperii ſacramenta teſtatur. *Reg. 1. & 11.*

Malachim, id eſt, tertius & quartus Regum liber, à Salomone vſque ad Iechoniam, & à Ieroboam filio Nabath vſque ad Oſee, qui ductus eſt in Aſſyrios, regnũ Iuda & regnum deſcribit Iſrael. Si hiſtoriam reſpicias, verba ſimplicia ſunt: ſi in literis ſenſum latentem inſpexeris, Eccleſiæ paucitas, & hæreticorum contra Eccleſiam bella narrantur. *Reg. 111. & 1111.*

Duodecim prophetæ in vnius voluminis anguſtias coartati, multò aliud quàm ſonant in litera, præfigurant.

Oſee crebrò nominat Ephraim, Samariam, Ioſeph, Iezrahel, & vxorem fornicariam, & fornicationis filios, & adulteram cubiculo clauſam mariti,multo tempore ſedere viduam, & ſub veſte lugubri viri ad ſe reditum præſtolari. *Oſee.*

Ioël filius Phatuel deſcribit terram duodecim tribuum,eruca, brucho,locuſta, rubigine vaſtante conſumptam: & poſt euerſionem prioris populi, effuſum iri Spiritum ſanctũ ſuper ſeruos Dei & ancillas, id eſt,ſuper centũ viginti credentium nomina, & effuſum iri in cœnaculo Sion. Qui centum viginti ab vno vſque ad quindecim paulatim, & per incrementa ſurgentes, quindecim graduum numerũ efficiunt, qui in Pſalterio myſticè cõtinentur. *Ioel. Act.2.c.*

Amos paſtor,& ruſticus, & ruborum mora diſtringens,paucis verbis *Amos.*

verbis explicari nõ poteſt. Quis enim dignè exprimat tria & quatuor ſcelera Damaſci, & Gazæ, & Tyri, & Idumææ, & filiorum Ammon,& Moab:& in ſeptimo et octauo gradu Iudæ & Iſrael? Hic loquitur ad vaccas pingues, quæ ſunt in Samariæ monte, & ruituram domum maiorem minorémque teſtatur. Ipſe cernit fictorem locuſtæ, & ſtãtem Dominum ſuper murũ litum vel adamantinum, & vncinum pomorum attrahentem ſupplicia peccatoribus: et famem in terra, non famem panis, nec ſitim aquæ: ſed audiendi verbum Dei.

Abdias. Abdias, qui interpretatur ſeruus Domini, pertonat contra Edom, & ſanguineum terrenúmque fratrem, fratris quoque Iacob ſemper æmulum, haſta percutit ſpiritali.

Ionas. Ionas pulcherrima columba naufragio ſuo paſsionem Domini præfigurans, mundum ad pœnitentiã reuocat: & ſub nomine Niniue, Gentibus ſalutem nuntiat.

Michæas. Michæas de Moraſthi cohæres Chriſti, vaſtationem annuntiat filiæ latronis, et obſidionem ponit contra eam: quia maxillam percuſſerit iudicis Iſrael.

Nahum. Nahum conſolator orbis, increpat ciuitatem ſanguinum: & poſt euerſionem illius loquitur: Ecce ſuper montes pedes euangelizantis, et annuntiantis pacem.

Habacuc. Habacuc luctator fortis et rigidus, ſtat ſuper cuſtodiam ſuam, & figit gradum ſuper munitionem, vt Chriſtum in cruce cõtem-
cap.3.a.5. pletur, & dicat: Operuit cælos gloria eius, et laudis eius plena eſt terra. Splendor eius vt lux erit: cornua in manibus eius: ibi abſcondita eſt fortitudo eius.

Sophonias. Sophonias ſpeculator, & arcanorum Dei cognitor, audit clamorem à porta piſcium, et eiulatum à Secunda, & contritionem à collibus. Indicit quoque vlulatum habitatoribus Pilæ: quia conticuit omnis populus Chanaan, diſperſi ſunt vniuerſi qui inuoluti erant argento.

Aggæus. Aggæus feſtiuus et lætus, qui ſeminauit in lachrymis, vt in gaudio meteret, deſtructũ templum ædificat, Deúmq; Patrem indu-
cap.2.b.7. cit loquentẽ. Adhuc vnũ modicúmq;, & ego commouebo cælũ

&

&terram, & mare, & aridam: & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus.

Zacharias memor Domini, multiplex in prophetia, Iesum ve- *Zacharias.*
stibus sordidis indutum, & lampadem oculorum septem, candelàbrúmque aureum cum totidem lucernis quot oculis: duas quoque oliuas à siniſtris lampadis cernit & à dextris: vt post equos rufos, nigros, varios, & albos, & disipatas quadrigas ex Ephraim, & equum de Hierusalem, pauperem regem vaticinetur & prædicet, sedentem super pullum filium asinæ subiugalis.

Malachias apertè, & in fine omniũ Prophetarum, de abiectione *Malachias.*
Israel, & vocatione gentium, Non est mihi, ait, voluntas in vobis, *cap. 1. c. 11.*
dicit Dominus exercituum: & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis vsque ad occasum, magnum est nomẽ meum in Gentibus: & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda.

Isaiam, Ieremiam, Ezechiel, & Daniel, quis potest vel intellige- *Isaias.*
re vel exponere? Quorum primus non prophetiam videtur mihi texere, sed Euangelium.

Secundus virgam nuceam, & ollam succensam à facie Aqui- *Ieremias.*
lonis, & pardum spoliatum suis coloribus, & quadruplex díuersis metris nectit alphabetum.

Tertius & principia & finẽ tantis habet obscuritatibus inuolu- *Ezechiel.*
ta, vt apud Hebræos ipsæ partes cum exordio Geneseos ante annos triginta non legantur.

Quartus verò, qui & extremus inter quatuor Prophetas, tem- *Daniel.*
porum conscius, & totius mundi philohistoricus, lapidem præcisum de monte sine manibus, & regna omnia subuertentem, claro sermone pronuntiat.

Dauid Simonides noster, Pindarus & Alcæus, Flaccus quoq;, *Dauid.*
Catullus, atque Serenus, Christum lyra personat, & in decachordo psalterio, ab inferis excitat resurgentem.

Salomon pacificus, & amabilis Domini, mores corrigit, naturã *Prouerb. Ecclesiastes. canticum.*
docet, Ecclesiam iungit & Christum, sanctarúmque nuptiarum dulce canit epithalamium.

Esther

Eſther. Eſther in Eccleſiæ typo populum liberat de periculo, & interfecto Aman, qui interpretatur iniquitas, partes conuiuii, & diem celebrem mittit in poſteros.

Paralipomenon. Paralipomenon liber, id eſt, inſtrumẽti veteris epitome, tantus ac talis eſt, vt abſque illo ſi quis ſciẽtiam Scripturarum ſibi voluerit arrogare, ſeipſum irrideat. Per ſingula quippe nomina iuncturáſque verborum & prætermiſſæ in Regum libris tanguntur hiſtoriæ, & innumerabiles explicantur Euangelii quæſtiones.

Eſdras. Nehemias. Eſdras, & Nehemias, adiutor videlicet, & conſolator à Domino, in vno volumine arctantur: inſtaurant templum, muros extruunt ciuitatis: omníſque illa turba populi redeuntis in patriam: & deſcriptio Sacerdotũ, Leuitarum, Iſraelitarum, proſelytorũ: ac per ſingulas familias murorum ac turrium opera diuiſa; aliud in cortice præferũt, aliud in medulla retinent. Cernis me Scripturarum amore raptum, exceſsiſſe modũ epiſtolæ, & tamen non impleſſe quod volui. Audiuimus tantùm quid noſſe, quid cupere debeamus, vt & nos quoque poſsimus dicere: Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas in omni tempore. Cæterùm illud Socraticũ impletur in nobis: Hoc tantùm ſcio, quod neſcio. Tangam & Nouum breuiter Teſtamentum.

Pſal. 118. c.

Matthæus. Marcus. Lucas. Iohannes. Matthæus, Marcus, Lucas, & Iohannes, quadriga Domini, & verum Cherub, quod interpretatur Scientiæ plenitudo, per totum corpus oculati ſunt, ſcintillæ emicant, diſcurrunt fulgura, pedes habent rectos, & in ſublime tendẽtes, terga pennata & vbique volantia: tenent ſe mutuò, ſibíque perplexi ſunt, & quaſi rota in rotam voluuntur, & pergunt quocunque eos flatus Spiritus ſancti perduxerit.

Paulus Apoſtolus. Paulus Apoſtolus ad ſeptem ſcribit Eccleſias: octaua enim ad Hebræos à pleriſque extra numerum ponitur. Timotheum inſtruit ac Titum, & Philemonem pro fugitiuo famulo deprecatur. Super quo meliùs tacere puto, quàm pauca ſcribere.

Actus Apoſtolorum. Actus Apoſtolorũ nudam quidẽ videntur ſonare hiſtoriã, & naſcentis Eccleſiæ infantiam texere: ſed ſi nouerimus ſcriptorem eorũ Lucam eſſe medicũ, cuius laus eſt in Euangelio, animaduer-

timus

timus pariter omnia verba illius, animæ languentis esse medicinam.

Iacobus, Petrus, Iohannes, Iudas, septem epistolas ediderunt tam mysticas quàm succinctas, & breues pariter ac longas: breues in verbis, longas in sententiis: vt rarus sit, qui non in earum cæcutiat lectione. *Iacobus. Petrus. Iohannes. Iudas.*

Apocalypsis Iohannis tot habet sacramẽta quot verba. Parum dixi, & pro merito voluminis laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentiæ. Oro te frater charissime, inter hæc viuere, ista meditari, nihil aliud nosse, nihil aliud quærere: nónne videtur tibi iam hîc in terris regni cælestis habitaculum? Nolo vt offendaris in Scripturis sanctis simplicitate, & quasi vilitate verborũ, quæ vel vitio interpretum, vel de industria sic prolatæ sunt, vt rusticam concionem faciliùs instruerent, & in vna eadémque sentẽtia aliter doctus, aliter sentiret indoctus. Non sum tam petulans & hebes, vt hæc me nosse pollicear, & eorum fructus capere in terra, quorum radices in cælo fixæ sunt: sed velle fateor. Sedenti me præfero: magistrum renuens, comitem spondeo. Petenti datur, pulsanti aperitur, quærens inuenit. Discamus in terris, quorum scientia nobis perseueret in cælo. obuiis te manibus excipiam, & (vt ineptè aliquid ac de Hermagoræ tumiditate effundam) quicquid quæsieris, tecum scire conabor. *Apocalypsis.* *Matth. 7. a. Luc. 11. b.*

VIII. Habes hîc amantissimum tui fratrem Eusebium, qui literarũ tuarum mihi gratiam duplicauit, referens honestatem morũ tuorum, contemptum seculi, fidem amicitiæ, amorem Christi. Nam prudentiam & eloquii venustatem, etiam absque illo ipsa epistola præferebat. Festina, quæso te, & hærẽti in salo nauiculæ funem magis præscinde quàm solue. Nemo renuntiaturus seculo bene potest vendere quæ contempsit vt venderet. Quicquid in sumptus de tuo tuleris, pro lucro computa. Antiquum dictum est: Auaro deest tam quod habet quàm quod non habet. Credenti totus mundus diuitiarum est: infidelis autẽ etiam obolo indiget. Sic viuamus quasi nihil habentes, & omnia possidentes. Victus atque vestitus diuitiæ Christianorum sunt. Si habes in potestate *2. Cor. 6. b.*

rem

Matt. 5. 2. rem tuam, vende: ſi non habes, proiice. Tollenti tunicam & pallium relinquendū eſt. Scilicet niſi tu ſemper recraſtinans, & diem de die trahens, cautè & pedetentim tuas poſſeſsiunculas vendideris, non habet Chriſtus vnde alat pauperes ſuos. Totum Deo
Matth. 4. c dedit, qui ſe obtulit. Apoſtoli tantùm nauem & retia reliquerunt.
Mar. 12. d.
Luc. 21. a. Vidua duo æra miſit in gazophylacium, & præfertur Crœſi diuitiis. Facilè contemnit omnia, qui ſe ſemper cogitat eſſe moriturum.

PENTATEV-

שער בית י׳ הקדמוני

חמשה

חומשי

תורה

תרגום על אורייתא

ΠΕΝΤΑΤΕΥΧΟΣ.

QVINQVE LIBRI

MOYSI.

פַּלְגֵי מַיִם לֵב־מֶלֶךְ בְּיַד־יְהוָה
עַל־כָּל־אֲשֶׁר יַחְפֹּץ יַטֶּנּוּ׃

1 בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת
2 הָאָרֶץ׃ וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ
עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־
3 פְּנֵי הַמָּיִם׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי־אוֹר
4 וַיְהִי־אוֹר׃ וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל
5 אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר
יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם אֶחָד׃
6 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וִיהִי מַבְדִּיל
7 בֵּין מַיִם לָמָיִם׃ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת־הָרָקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין
הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לָרָקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לָרָקִיעַ
8 וַיְהִי־כֵן׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָרָקִיעַ שָׁמָיִם וַיְהִי־עֶרֶב
9 וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם שֵׁנִי׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקָּווּ הַמַּיִם
מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאֶה הַיַּבָּשָׁה וַיְהִי־
10 כֵן׃ וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבָּשָׁה אֶרֶץ וּלְמִקְוֵה הַמַּיִם קָרָא
11 יַמִּים וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תַּדְשֵׁא
הָאָרֶץ דֶּשֶׁא עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ
12 אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃ וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דֶּשֶׁא
עֵשֶׂב מַזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה־פְּרִי אֲשֶׁר זַרְעוֹ־בוֹ
13 לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר
14 יוֹם שְׁלִישִׁי׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֹת בִּרְקִיעַ
הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלָּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתֹת
15 וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים׃ וְהָיוּ לִמְאוֹרֹת בִּרְקִיעַ
16 הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי־כֵן׃ וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים
אֶת־שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת־הַמָּאוֹר הַגָּדֹל לְמֶמְשֶׁלֶת
הַיּוֹם וְאֶת־הַמָּאוֹר הַקָּטֹן לְמֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה וְאֵת
17 הַכּוֹכָבִים׃ וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בִּרְקִיעַ הַשָּׁמָיִם לְהָאִיר
18 עַל־הָאָרֶץ׃ וְלִמְשֹׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר
19 וּבֵין הַחֹשֶׁךְ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי־טוֹב׃ וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־
20 בֹקֶר יוֹם רְבִיעִי׃ וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׁרְצוּ הַמַּיִם שֶׁרֶץ
נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל־הָאָרֶץ עַל־פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמָיִם׃

CAPVT PRIMVM.

1 IN principio creauit Deus cælum & terrã. * Terra autem
2 A erat inanis & vacua: & tenebræ erant ſuper faciẽ abyſsi: Heb.11.a Pſal.88. Hie.10,b
& ſpiritus Dei ferebatur ſu-
3 per aquas. * Dixitq́, Deus, Fiat lux. Et facta eſt
4 lux. * Et vidit Deus lucem quòd eſſet bona: &
5 diuiſit lucem à tenebris. * Appellauitq́, lucem
diem; & tenebras noctẽ. Factumq́; eſt veſpere
6 & mane dies vnus. * Dixit quoque Deus, Fiat
firmamentũ in medio aquarum; & diuidat a-
7 quas ab aquis. * Et fecit Deus firmamentum,
diuiſitq́; aquas quæ erant ſub firmamento, ab
his quæ erant ſuper firmamentũ. Et factum eſt
8 ita. * Vocauitq́; Deus firmamentũ, cælum: &
factum eſt veſpere, & mane dies ſecundus.
9 * Dixit verò Deus, Congregentur aquæ quæ
ſub cęlo ſunt, in locum vnum: & appareat ari-
10 da. Et factum eſt ita. * Et vocauit Deus aridã,
terram: congregationeſq́; aquarum appellauit
11 maria. Et vidit Deus quòd eſſet bonum. * Et
B ait, Germinet terra herbã virentem & facien-
tem ſemen; & lignum pomiferũ faciens fructũ
iuxta genus ſuum, cuius ſemen in ſemetipſo ſit
12 ſuper terram. Et factũ eſt ita. * Et protulit terra
herbam virentẽ, & facientẽ ſemen iuxta genus
ſuũ; lignumq́; faciens fructũ, & habens vnum-
quodq; ſementem ſecundũ ſpeciem ſuam. Et
13 vidit Deus quòd eſſet bonum. * Et factum eſt
14 veſpere & mane dies tertius. * Dixit autẽ Deus,
Fiant luminaria in firmamento cæli; & diui- Pſa.135.
dant diem ac noctẽ; & ſint in ſigna & tẽpora
15 & dies & annos: * Vt luceãt in firmamẽto cæli,
16 & illuminent terrã. Et factum eſt ita. * Fecitq́;
Deus duo luminaria magna: luminare maius,
vt præeſſet diei: & luminare minus, vt pręeſſet
17 nocti: & ſtellas. * Et poſuit eas Deus in firma-
18 mẽto cæli, vt lucerẽt ſuper terrã: * Et pręeſſent
diei ac nocti; & diuiderent lucem ac tenebras.
19 Et vidit Deus quòd eſſet bonũ. * Et factum eſt
20 veſpere, & mane dies quartus. * Dixit etiam
Deus, Producant aquæ reptile animæ viuentis,
& volatile ſuper terram ſub firmamento cæli.

תרגום אונקלוס

בקדמין

1 בְּרָא יְיָ יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא׃ 2 וְאַרְעָא הֲוָת צְדְיָא וְרִקְנְיָא וַחֲשׁוֹכָא עַל־אַפֵּי תְהוֹמָא וְרוּחָא דַיְיָ מְנַשְׁבָא עַל
אַפֵּי מַיָּא׃ 3 וַאֲמַר יְיָ יְהֵא נְהוֹרָא וַהֲוָה נְהוֹרָא׃ 4 וַחֲזָא יְיָ יָת נְהוֹרָא אֲרֵי טָב וְאַפְרֵשׁ יְיָ בֵּין נְהוֹרָא וּבֵין
חֲשׁוֹכָא׃ 5 וּקְרָא יְיָ לְנְהוֹרָא יוֹמָא וְלַחֲשׁוֹכָא קְרָא לֵילְיָא וַהֲוָה רַמְשׁ וַהֲוָה צַפְרָא יוֹמָא חַד׃ 6 וַאֲמַר יְיָ יְהֵא רְקִיעָא בְּמֵצִיעוּת מַיָּא
וְיְהֵא מַפְרֵשׁ בֵּין מַיָּא לְמַיָּא׃ 7 וַעֲבַד יְיָ יָת רְקִיעָא וְאַפְרֵשׁ בֵּין מַיָּא דִּמְלַרַע לִרְקִיעָא וּבֵין מַיָּא דִּמְלֵעֵל לִרְקִיעָא וַהֲוָה כֵן׃ 8 וּקְרָא יְיָ
לִרְקִיעָא שְׁמַיָּא וַהֲוָה רַמְשׁ וַהֲוָה צַפְרָא יוֹם תִּנְיָן׃ 9 וַאֲמַר יְיָ יִתְכַּנְשׁוּן מַיָּא מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא לַאֲתַר חַד וְתִתְחֲזֵי יַבֶּשְׁתָּא וַהֲוָה כֵן׃ 10 וּקְרָא
יְיָ לְיַבֶּשְׁתָּא אַרְעָא וְלִבְיַת כְּנִישׁוּת מַיָּא קְרָא יַמֵּי וַחֲזָא יְיָ אֲרֵי טָב׃ 11 וַאֲמַר יְיָ תַּרְאֵי אַרְעָא תְּאָה עִשְׂבָא דְבַר זַרְעָה מְזַדְרַע אִילָן פֵּרִין עָבֵד
פֵּרִין לְזַנּוֹתֵי דְּבַר זַרְעֵה בֵּה עַל אַרְעָא וַהֲוָה כֵן׃ 12 וְאַפְּקַת אַרְעָא תְּאָה עִשְׂבָא דְבַר זַרְעֵה מְזַדְרַע לְזַנּוֹתֵי וְאִילָן עָבֵד פֵּרִין דְּבַר זַרְעֵה
בֵּהּ לְזַנּוֹתֵי וַחֲזָא יְיָ אֲרֵי טָב׃ 13 וַהֲוָה רַמְשׁ וַהֲוָה צַפְרָא יוֹם תְּלִיתָאי׃ 14 וַאֲמַר יְיָ יְהוֹן נְהוֹרִין בִּרְקִיעָא דִשְׁמַיָּא לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא וַהֲוָה כֵן׃
15 וִיהוֹן לִנְהוֹרִין בִּרְקִיעָא דִשְׁמַיָּא לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא וַהֲוָה כֵן׃ 16 וַעֲבַד יְיָ
יָת תְּרֵין נְהוֹרִין רַבְרְבִין יָת נְהוֹרָא רַבָּא לְמִשְׁלַט בְּיוֹמָא וְיָת נְהוֹרָא זְעִירָא לְמִשְׁלַט בְּלֵילְיָא וְיָת כּוֹכְבַיָּא׃ 17 וְיָהַב יָתְהוֹן יְיָ בִּרְקִיעָא
דִשְׁמַיָּא לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא׃ 18 וּלְמִשְׁלַט בְּיוֹמָא וּבְלֵילְיָא וּלְאַפְרָשָׁא בֵּין נְהוֹרָא וּבֵין חֲשׁוֹכָא וַחֲזָא יְיָ אֲרֵי טָב׃ 19 וַהֲוָה רַמְשׁ וַהֲוָה
צַפְרָא יוֹם רְבִיעָאי׃ 20 וַאֲמַר יְיָ יִרְחֲשׁוּן מַיָּא רְחָשָׁא נַפְשָׁא חַיְתָא וְעוֹפָא דְפָרַח עַל אַרְעָא עַל אַפֵּי אִויר רְקִיעַ שְׁמַיָּא׃

CAPVT PRIMVM.

IN principio fecit Deus cælum & terrã. ‡ *At terra erat inuiſibilis et incõpoſita, et tenebræ ſuper abyſſum: & ſpiritus Dei ferebatur ſuper aquam.* ‡ *Et dixit Deus, Fiat lux, & facta eſt lux.* ‡ *Et vidit Deus lucẽ, quòd bona: & diuiſit Deus inter lucem, & inter tenebras.* ‡ *Et vocauit Deus lucẽ diẽ: & tenebras vocauit noctẽ: & factũ eſt veſpere; & factũ eſt mane, dies vnus.* ‡ *Et dixit Deus, Fiat firmamentũ in medio aquæ: & ſit diuidẽs inter aquã, & aquã.* ‡ *Et fecit Deus firmamentũ, & diuiſit Deus inter aquã, quæ erat ſub firmamẽto: & inter aquã, quæ ſuper firmamentũ.* ‡ *Et vocauit Deus firmamentũ cælũ: & vidit Deus, quòd bonũ. Et factũ eſt veſpere, & factũ eſt mane, dies ſecũdus.* ‡ *Et dixit Deus, Cõgregetur aqua quæ ſub cælo, in cõgregationẽ vnã, & appareat arida. Et factũ eſt ita, et cõgregata eſt aqua quæ ſub cælo, in cõgregationes ſuas: et apparuit arida.* ‡ *Et vocauit Deus aridã, terrã: et cõgregationes aquarũ, vocauit maria. Et vidit Deus quòd bonũ.* ‡ *Et dixit Deus, Germinet terra herbã fœni ſeminantẽ ſemẽ ſecundũ genus et ſecundũ ſimilitudinẽ: & lignũ pomiferũ faciens fructũ, cuius ſemen ipſius in ipſo ſecundũ genus ſuper terrã. Et factum eſt ita.* ‡ *Et protulit terra herbã fœni ſeminantẽ ſemen ſecundũ genus & ſecundũ ſimilitudinẽ: & lignũ pomiferũ faciens fructũ, cuius ſemẽ eius in ipſo, ſecundum genus ſuper terrã. Et vidit Deus quòd bonũ.* ‡ *Et factũ eſt veſpere, & factũ eſt mane, dies tertius.* ‡ *Et dixit Deus: Fiant luminaria in firmamento cæli, vt luceant ſuper terrã, ad diuidendum inter diẽ, & inter noctẽ; & ſint in ſigna, & in tẽpora, & in dies, & in annos.* ‡ *Et ſint in illuminationẽ in firmamento cæli, vt luceant ſuper terram. Et factũ eſt ita.* ‡ *Et fecit Deus duo luminaria magna: luminare magnũ in principatus diei: & luminare minus in principatus noctis: et ſtellas.* ‡ *Et poſuit eas Deus in firmẽto cæli: vt lucerẽt ſuper terrã;* ‡ *Et præeſſent diei, & nocti, & diuiderẽt inter lucẽ et inter tenebras: et vidit Deus quòd bonũ.* ‡ *Et factũ eſt veſpere, & factũ eſt mane, dies quartus.* ‡ *Et dixit Deus, Producant aquæ reptilia animarũ viuentiũ, & volatilia volãtia ſuper terrã; ſecundũ firmamentũ cæli: & factũ eſt ita.*

1 ΕΝ ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.
2 ‡ ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος· καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου. καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. ‡ καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, γενηθήτω
3 φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. ‡ καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὸ φῶς, ὅτι
4 καλόν. καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ
5 σκότους. ‡ καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία. ‡ καὶ εἶ-
6 πεν ὁ θεὸς, γενηθήτω στερέωμα ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος· καὶ ἔστω διαχωρίζον
7 ἀνὰ μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος. ‡ καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα. καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος,
8 καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. ‡ καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς, ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέ
9 ρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα δευτέρα. ‡ καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά. καὶ ἐγένετο οὕτως· καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ
10 εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτοῦ, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά. ‡ καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὴν ξηράν, γῆν· καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας. καὶ εἶ
11 δεν ὁ θεὸς, ὅτι καλόν. ‡ καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν· οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος
12 ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως. ‡ καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χόρτου σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον καρπιμον ποιοῦν καρπόν· οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ
13 τῆς γῆς. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. ‡ καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο
14 πρωΐ, ἡμέρα τρίτη. ‡ καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ· ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνὰ μέσον τῆς νυκτός· καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα,
15 καὶ εἰς καιροὺς, καὶ εἰς ἡμέρας, καὶ εἰς ἐνιαυτούς ‡ καὶ ἔστωσαν εἰς
φαύσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ
16 ἐγένετο οὕτως. ‡ καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας· καὶ τὸν φωστῆρα τὸν
17 ἐλάσσω εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός· καὶ τοὺς ἀστέρας· ‡ καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ
18 θεὸς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ· ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς, ‡ καὶ ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός· καὶ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τοῦ φω
19 τὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους· καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. ‡ καὶ ἐγέ-
20 νετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τετάρτη. ‡ καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν, καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐγένετο οὕτως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT PRIMVM.

IN principio creauit Deus cælum & terram. [2] Terra autem erat deſerta & vacua; & tenebræ ſuper faciem abyſſi: & ſpiritus Dei inſufflabat ſuper faciem aquarum. [3] Et dixit Deus, Sit lux: & fuit lux. [4] Et vidit Deus lucem quòd eſſet bona. Et diuiſit Deus inter lucem & inter tenebras. [5] Appellauitque Deus lucem diem, & tenebras vocauit noctem. Et fuit veſpere & fuit mane dies vnus. [6] Et dixit Deus, Sit firmamentum in medio aquarum: & diuidat inter aquas & aquas. [7] Et fecit Deus firmamentum: & diuiſit inter aquas quæ erant ſubter firmamentum: & inter aquas quæ erant ſuper firmamentum: & fuit ita. [8] Et vocauit Deus firmamentum cælum. Et fuit veſpere & fuit mane, dies ſecundus. [9] Et dixit Deus, Congregentur aquæ quæ ſub cælo ſunt, in locum vnum: & appareat arida. Et fuit ita. [10] Et vocauit Deus aridam terram: & locum congregationis aquarum appellauit maria. Et vidit Deus quòd eſſet bonum. [11] Et dixit Deus, Germinet terra germinationem herbæ, cuius filius ſementis ſeminatur: arboremque fructiferam facientem fructus ſecundum genus ſuum; cuius filius ſementis in ipſo ſit ſuper terram. Et fuit ita. [12] Et produxit terra germen herbæ, cuius filius ſementis ſeminatur ſecundum genus ſuum; & arborem facientem fructus, cuius filius ſementis in ipſo ſecundum genus ſuum. Et vidit Deus quòd eſſet bonum. [13] Et fuit veſpere & fuit mane, dies tertius. [14] Et dixit Deus, Sint luminaria in firmamento cæli, vt diuidant inter diem & noctem: & ſint in ſigna & in tempora: & vt numerentur per ea dies & anni. [15] Et ſint in luminaria in firmamento cæli ad illuminandum ſuper terram: & fuit ita. [16] Et fecit Deus duo luminaria magna: luminare maius, vt dominaretur in die: & luminare minus, vt dominaretur in nocte: & ſtellas. [17] Et poſuit eas Deus in firmamento cæli ad illuminandum ſuper terram: [18] Et vt dominarentur in die & in nocte: & vt diuiderent inter lucẽ & tenebras: & vidit Deus quòd eſſet bonũ. [19] Et fuit veſpere & fuit mane, dies quartus. [20] Et dixit Deus, Serpant aquæ reptile animæ viuẽtis: & auem quæ volat ſuper terrã ſuper faciẽ aëris firmamenti cælorum.

21 ויברא אלהים את־התנינם הגדלים ואת כל־נפש
החיה הרמשת אשר שרצו המים למינהם ואת כל־
22 עוף כנף למינהו וירא אלהים כי־טוב: ויברך אתם
אלהים לאמר פרו ורבו ומלאו את־המים בימים והעוף
23 ירב בארץ: ויהי־ערב ויהי־בקר יום חמישי:
24 ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה
25 ורמש וחיתו־ארץ למינה ויהי־כן: ויעש אלהים
את־חית הארץ למינה ואת־הבהמה למינה ואת כל־
26 רמש האדמה למינהו וירא אלהים כי־טוב: ויאמר
אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים
ובעוף השמים ובבהמה ובכל־הארץ ובכל הרמש
27 הרמש על־הארץ: ויברא אלהים את־האדם בצלמו
בצלם אלהים ברא אתו זכר ונקבה ברא אתם:
28 ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו
ומלאו את־הארץ וכבשה ורדו בדגת הים ובעוף
29 השמים ובכל־חיה הרמשת על־הארץ: ויאמר
אלהים הנה נתתי לכם את־כל־עשב זרע זרע אשר על־
פני כל־הארץ ואת־כל־העץ אשר־בו פרי־עץ זרע זרע
30 לכם יהיה לאכלה: ולכל־חית הארץ ולכל־עוף
השמים ולכל רומש על־הארץ אשר־בו נפש חיה את־
31 כל־ירק עשב לאכלה ויהי־כן: וירא אלהים את־כל־
אשר עשה והנה־טוב מאד ויהי־ערב ויהי־בקר יום
ב 1 הששי: ב ויכלו השמים והארץ וכל־צבאם:
2 ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה וישבת
3 ביום השביעי מכל־מלאכתו אשר עשה: ויברך
אלהים את־יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל־
4 מלאכתו אשר־ברא אלהים לעשות: אלה
תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות יהוה
5 אלהים ארץ ושמים: וכל שיח השדה טרם יהיה
בארץ וכל־עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר יהוה

21 * Creauitque Deus cete grandia, & omnem a-
C nimam viuentem atque motabilem, quã pro-
duxerãt aquę in ſpecies ſuas, & omne volatile
ſecũdum genus ſuũ. Et vidit Deus quòd eſſet
22 bonum: * Benedixitq; eis, dicens; Creſcite & In.eod.d
multiplicamini, & replete aquas maris; aueſq;
23 multiplicent ſuper terram. * Et factum eſt ve-
24 ſpere & mane, dies quintus. * Dixit quoque
Deus: Producat terra animam viuentẽ in ge-
nere ſuo, iumẽta & reptilia & beſtias terræ ſe-
25 cundũ ſpecies ſuas. Factumq; eſt ita. * Et fecit
De' beſtias terræ iuxta ſpecies ſuas, iumẽta &
omne reptile terræ in genere ſuo. Et vidit De'
26 quòd eſſet bonũ. * Et ait, Faciamus hominem Inf.5.a.
ad imaginẽ & ſimilitudinem noſtrã, & præſit Sap.2.d. & 10.a. Ecc.17.al Mar.10. a.Sup. eod.c. Infr.8.& 9.a.c.
piſcibus maris & volatilibus cæli & beſtiis, v-
niuerſęq; terræ, omniq; reptili quod mouetur
27 in terra. * Et creauit Deus hominẽ ad imaginẽ
D ſuã, ad imaginẽ Dei creauit illum; maſculũ &
28 fœminã creauit eos. * Benedixitque illis Deus,
& ait: Creſcite & multiplicamini, & replete
terrã, & ſubiicite eam: & dominamini piſcibus
maris & volatilibus cęli & vniuerſis animan-
29 tibus quę mouẽtur ſuper terrã. * Dixitq; Deus:
Ecce dedi vobis oẽm herbã afferentẽ ſemẽ ſup
terrã, & vniuerſa ligna quæ habẽt in ſemetip-
ſis ſemẽté generis ſui, vt ſit vobis in eſcã & cũ-
30 ctis animãtibus terrę: * Omniq; volucri cęli &
vniuerſis quæ mouẽtur in terra; & in quibus
eſt anima viuẽs: vt habeãt ad veſcendũ. Et fa-
31 ctũ eſt ita. * Viditq; Deus cũcta quę fecerat, & Ecc.93.e Mar.7.d
erãt valde bona. Et factũ eſt veſpere & mane,
dies ſextus. CAP. II.

1 IGitur perfecti ſunt cęli & terra, & omnis or
2 natus eorũ. * Cõpleuítq; Deus die ſeptimo o- Exo.20.b Heb.4.b.
A pus ſuũ quod fecerat, & requieuit die ſeptimo
3 ab vniuerſo opere quod patrarat. * Et benedi-
xit diei ſeptimo, & ſanctificauit illum: quia in
ipſo ceſſauerat ab omni opere ſuo quod crea-
4 uit Deus vt faceret. * Iſtę ſunt generationes cę
li & terræ quãdo creatæ ſunt, in die quo fecit
5 Dñs Deus cęlũ & terrã. * Et omne virgultũ agri
anteq̃ oriretur in terra, omnémq; herbã regio
nis priuſquã germinaret; nõ enim pluerat dñs

תרגום אונקלוס

21 וּבְרָא יְיָ יָת תַּנִּינַיָּא רַבְרְבַיָּא וְיָת כָּל נַפְשָׁא חַיְתָא דְרָחִישׁוּ מַיָּא לְזַנֵיהוֹן וְיָת כָּל עוֹפָא דְפָרַח לְזַנּוֹהִי וַחֲזָא יְיָ אֲרֵי טָב:
22 וּבָרִיךְ יָתְהוֹן יְיָ לְמֵימַר פּוּשׁוּ וְסִגוּ וּמְלוּ יָת מַיָּא בִּימַיָּא וְעוֹפָא יִסְגֵּי בְּאַרְעָא: 23 וַהֲוָה רְמַשׁ וַהֲוָה צַפַּר יוֹם חֲמִישָׁאָה:
24 וַאֲמַר יְיָ תַּתְהוֹן יְיָ לְמֵימַר פּוּשׁוּ וְסִגוּ וּמְלוּ יָת מַיָּא בִּימַיָּא וְעוֹפָא יִסְגֵּי בְּאַרְעָא: 25 וַעֲבַד יְיָ יָת חֵיוַת אַרְעָא לְזַנָהָא וְיָת בְּעִירָא לְזַנָהָא וְיָת כָּל
חֵפֵיק אַרְעָא נַפְשָׁא חַיְתָא לְזַנָהָא בְּעִירָא וְרָחֲשָׁא וְחֵיוַת אַרְעָא לְזַנְהָא וַהֲוָה כֵּן: 26 וַאֲמַר יְיָ נַעֲבֵיד אָדָם בְּצַלְמָנָא כְּדְמוּתָנָא וְיִשְׁלְטוּן בְּנוּנֵי יַמָּא וּבְעוֹפָא דִשְׁמַיָּא וּבִבְעִירָא וּבְכָל
אַרְעָא וּבְכָל רָחֲשָׁא דְרָחֵישׁ עַל אַרְעָא: 27 וּבְרָא יְיָ יָת אָדָם בְּצַלְמֵהּ בְּצֶלֶם דְּיְיָ בְּרָא יָתֵהּ דְּכַר וְנוּקְבָא בְּרָא יָתְהוֹן: 28 וּבָרִיךְ
יָתְהוֹן יְיָ וַאֲמַר לְהוֹן יְיָ פּוּשׁוּ וְסִגוּ וּמְלוּ יָת אַרְעָא וּתְקוֹפוּ עֲלָהָא וּשְׁלוּטוּ בְּנוּנֵי יַמָּא וּבְעוֹפָא דִשְׁמַיָּא וּבְכָל חַיְתָא דְרָחֲשָׁת עַל אַרְעָא:
29 וַאֲמַר יְיָ הָא יְהַבִית לְכוֹן יָת כָּל עִשְׂבָּא דְבַר זַרְע מְזַדְרַע דְעַל אַפֵּי כָּל אַרְעָא וְיָת כָּל אִילָנָא דְבֵהּ אִבָּא דְאִילָנָא דְבַר זַרְע מְזַדְרַע לְכוֹן יְהֵא לְמֵיכַל:
30 וּלְכָל חַיְתָא דְאַרְעָא וּלְכָל עוֹפָא דִשְׁמַיָּא וּלְכָל דְרָחֵישׁ עַל אַרְעָא דְבֵיהּ נַפְשָׁא חַיְתָא יָת כָּל יָרוֹקָא דְעִשְׂבָּא לְמֵיכַל וַהֲוָה כֵּן: 31 וַחֲזָא יְיָ יָת כָּל

ב

1 דְעָבַד וְהָא טַב לַחְדָא וַהֲוָה רְמַשׁ וַהֲוָה צַפַּר יוֹם שְׁתִיתָאי:
2 וְאִשְׁתַּכְלַלוּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְכָל חֵילֵיהוֹן: 2 וְחַמִיד יְיָ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה עֵבִידְתֵּיהּ דַעֲבַד וְנַח בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מִכָּל עִבְדְתֵּיהּ דַעֲבַד:
3 וּבָרִיךְ יְיָ יָת יוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְקַדִישׁ יַתֵּיהּ אֲרֵי בֵּיהּ נַח מִכָּל עֵבִידְתֵּיהּ דִבְרָא יְיָ לְמֶעְבַּד: 4 אִלֵּין תּוֹלְדָת שְׁמַיָּא וְאַרְעָא כַּד אִתְבְּרִיאוּ
בְּיוֹמָא דְבָרָא יְיָ אֱלָהָא אַרְעָא וּשְׁמַיָּא: 5 וְכָל אִילַן חַקְלָא עַד לָא יְהֵא בְּאַרְעָא וְכָל עִשְׂבָּא דְחַקְלָא עַד לָא יִצְמַח אֲרֵי לָא אַמְטַר יְיָ

** Et fecit Deus cete grandia,& omnem animam a-* 21
nimalium reptilium,quæ produxerũt aquæ ſecundũ
genera eorũ, & omne volatile pennatũ ſecundũ ge-
*nus. Et vidit Deus quòd bona. * Et benedixit eis* 22
Deus,dicẽs,Creſcite et multiplicamini,et replete a-
quas in maribus, & volatilia multiplicentur ſuper
*terrã.*Et factũ eſt veſpere & factũ eſt mane, dies* 23
*quintus.*Et dixit Deus: Producat terra animã vi-* 24
uentẽ ſecundũ genus,quadrupedia,et reptilia et be-
ſtias terræ, & iumẽta, & omnia reptilia terræ ſe-
*cundũ genus eorũ. Et factum eſt ita.*Et fecit Deus* 25
beſtias terræ ſecundũ genus,et iumẽta,& oĩa repti
lia terræ ſecundũ genus eorũ. Et vidit Deus quòd
*bona.*Et dixit Deus;Faciamus hominẽ ad imaginẽ* 26
noſtrã et ad ſimilitudinẽ,& præſint piſcibus maris,
& volatilibus cæli,et iumẽtis, et omnibus terræ,et
*omnibus reptilibus reptantibus ſuper terrã.*Et fe-* 27
cit Deus hominẽ, ad imaginẽ Dei fecit illũ; maſculũ
*et fœminã fecit eos.*Et benedixit eis Deus,dicens:* 28
Creſcite & multiplicamini & replete terrã, et do-
minamini ei,et imperate piſcibus maris,et volatili-
bus cæli; et omnibus iumẽtis,et omni terræ, & om-
*nibus reptilibus reptantibus ſuper terrã. * Et dixit* 29
Deus: Ecce dedi vobis omnem herbã ſeminiferã ſe-
minãtem ſemen,quod eſt ſuper terrã: et omne lignũ,
quod habet in ſemetipſo fructũ ſeminis ſeminiferi,
*vobis erit in eſcã:*Et omnibus beſtiis terræ,et omni-* 30
bus volatilibus cæli,et omni reptili reptãti ſuper ter
rã,quod habet in ſemetipſo animã vitæ: et oẽm her
*bã viridem in eſcã. Et factum eſt ita.*Et vidit Deus* 31
omnia quæcunq; fecit,et ecce bona valde. Et factũ
eſt veſpere,et factum eſt mane,dies ſexta.

CAP. II.

ET perfecti ſunt cælum et terra, et omnis orna- 1
*tus eorum. * Et perfecit Deus in die ſexta ope-* 2
ra ſua, quæ fecit, & requieuit Deus in die ſe-
*ptima ab omnibus operibus ſuis, quæ fecit. *Et be-* 3
nedixit Deus diei ſeptimo, & ſanctificauit illum:
quia in illo ceſſauit ab omnibus operibus ſuis, quæ
*incepit Deus facere.*Hic liber generationis cæli &* 4
terræ, quando facta ſunt, qua die fecit Deus cæ-
*lum & terram. * Et omne virgultum agri ante-* 5
quàm oriretur in terra,& omnem herbam agri an-
tequàm germinaret; non enim pluerat Dominus

21 * καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ κήτη τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζώων
ἑρπετῶν, ἃ ἐξήγαγε τὰ ὕδατα κατὰ γένη αὐτῶν· καὶ πᾶν πετε-
22 νὸν πτερωτὸν κατὰ γένος. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλά· * καὶ εὐλόγη-
σεν αὐτὰ ὁ θεὸς· λέγων, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώ-
σατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς θαλάσσαις· καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθω-
23 σαν ἐπὶ τῆς γῆς. * καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα
24 πέμπτη. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν
κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἑρπετὰ καὶ θηρία τῆς γῆς, καὶ τὰ κτήνη,
καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν. καὶ ἐγένετο
25 ὕτως· * καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ τὰ
κτήνη καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν· καὶ εἶδεν
26 ὁ θεὸς ὅτι καλά. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰ-
κόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν· καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς
θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ πάν-
των τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς.
27 * καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον· κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐ-
28 τόν· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· * καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ
θεὸς, λέγων, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ
κατακυριεύσατε αὐτῆς· καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ
τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς
29 γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. * καὶ εἶπεν
ὁ θεὸς, ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πᾶν χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρ
μα, ὅ ἐστιν ἐπάνω τῆς γῆς· καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν
30 σπέρματος σπορίμου, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν· * καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις
τῆς γῆς, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ παντὶ ἑρπετῷ
ἕρποντι ἐπὶ τῆς γῆς· ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, καὶ πᾶν
31 χόρτον χλωρὸν εἰς βρῶσιν. καὶ ἐγένετο ὕτως. * καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ
πάντα ὅσα ἐποίησεν· καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ
ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα ἕκτη.

1 Β΄. * Καὶ συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ πᾶς ὁ
2 κόσμος αὐτῶν. * καὶ συνετέλεσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ
ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐποίησεν· καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
3 ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἐποίησεν· * καὶ εὐ-
λόγησεν ὁ θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν·
ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν
4 ἤρξατο ὁ θεὸς ποιεῖν. * αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ
γῆς, ὅτε ἐγένετο· ᾗ ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν
5 γῆν· * καὶ πᾶν χλωρὸν ἀγροῦ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ
πάντα χόρτον ἀγροῦ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι· οὐ γὰρ ἔβρεξε κύριος

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Et creauit Deus colubros magnos,& omnem animam viuentẽ reptilium,quæ produxerant aquæ ſecundũ ſpecies ſuas;& omnẽ volucrẽ,quæ volat, ſecundum genus ſuum;& vidit Deus quòd eſſet bonum. [22] Et benedixit eis Deus,dicens: Creſcite & multiplicamini & replete aquas maris: & volucris multiplicetur in terra. [23] Et fuit veſpere & fuit mane,dies quintus. [24] Et dixit Deus, Producat terra animam viuentem ſecundum genus ſuũ, iumentum & reptile & beſtiam terræ ſecundum ſpecies ſuas: & fuit ita. [25] Et fecit Deus beſtiam terræ ſecundum genus ſuum, & iumentum iuxta genus ſuum,& omne reptile terræ iuxta genus ſuum:& vidit Deus quòd eſſet bonum. [26] Et dixit Deus,Faciamus hominem ad imaginem noſtram, ſicut ſimilitudo noſtra;& dominetur in piſces maris & in volatilia cælorum,& in iumenta,& in omnem terram;& in omne reptile quod reptat ſuper terram. [27] Et creauit Deus hominem ad imaginem ſuam;ad imaginem Dei creauit illum; maſculum & fœminam creauit eos. [28] Et benedixit eis Deus,& dixit eis Deus,Creſcite & multiplicamini,& replete terram,& roboramini ſuper eam; & dominamini piſcibus maris,& volatili cæli, & omni animanti quod reptat ſuper terram. [29] Et dixit Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam, cuius granum ſementis ſeminatur, quæ eſt ſuper faciem vniuerſæ terræ,& omnem arborem in qua eſt fructus arboris, cuius granum ſementis ſeminatur; vobis erit ad veſcendum: [30] Et omni beſtiæ terræ, & omni volatili cæli,& omni reptili quod reptat ſuper terram, in quo eſt anima viuens; omnem virentem herbam ad veſcendum. Et fuit ita. [31] Et vidit Deus cuncta quæ fecerat:& ecce bona valde. Et fuit veſpere & fuit mane,dies ſextus. CAP. II.

ET perfecti ſunt cæli & terra, & omnis exercitus eorum. [2] Et delectatus eſt Deus in die ſeptimo opere ſuo quod fecerat, & requieuit in die ſeptimo ab vniuerſo opere ſuo quod fecerat. [3] Et benedixit Deus diei ſeptimo & ſanctificauit eum: quia in ipſo requieuit ab vniuerſo opere ſuo quod creauit Deus vt faceret. [4] Iſtæ ſunt generationes cæli & terræ quando creatæ ſunt, in die quo creauit Dominus Deus terram & cælum. [5] Et omnem arborem agri, antequam eſſet in terra; & omnem herbam agri antequam germinaret, quia non pluerat Dominus

אֱלֹהִים עַל־הָאָרֶץ וְאָדָם אַיִן לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה׃
* וְאֵד יַעֲלֶה מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת־כָּל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
* וַיִּיצֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם עָפָר מִן־הָאֲדָמָה וַיִּפַּח
בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה׃ * וַיִּטַּע
יְהוָה אֱלֹהִים גַּן־בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם וַיָּשֶׂם שָׁם אֶת־הָאָדָם
אֲשֶׁר יָצָר׃ * וַיַּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־עֵץ
נֶחְמָד לְמַרְאֶה וְטוֹב לְמַאֲכָל וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגָּן
וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע׃ * וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת־
הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים׃ * שֵׁם הָאֶחָד
פִּישׁוֹן הוּא הַסֹּבֵב אֵת כָּל־אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר־שָׁם
הַזָּהָב׃ * וְזהַב הָאָרֶץ הַהִוא טוֹב שָׁם הַבְּדֹלַח וְאֶבֶן
הַשֹּׁהַם׃ * וְשֵׁם־הַנָּהָר הַשֵּׁנִי גִּיחוֹן הוּא הַסּוֹבֵב אֵת כָּל־
אֶרֶץ כּוּשׁ׃ * וְשֵׁם הַנָּהָר הַשְּׁלִישִׁי חִדֶּקֶל הוּא הַהֹלֵךְ
קִדְמַת אַשּׁוּר וְהַנָּהָר הָרְבִיעִי הוּא פְּרָת׃ * וַיִּקַּח יְהוָה
אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וַיַּנִּחֵהוּ בְּגַן־עֵדֶן לְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ׃
* וַיְצַו יְהוָה אֱלֹהִים עַל־הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל
תֹּאכֵל׃ * וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי
בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים
לֹא־טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה־לּוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ׃
* וַיִּצֶר יְהוָה אֱלֹהִים מִן־הָאֲדָמָה כָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת
כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל־הָאָדָם לִרְאוֹת מַה־יִּקְרָא־
לוֹ וְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָא־לוֹ הָאָדָם נֶפֶשׁ חַיָּה הוּא שְׁמוֹ׃
* וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁמוֹת לְכָל־הַבְּהֵמָה וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם
וּלְכֹל חַיַּת הַשָּׂדֶה וּלְאָדָם לֹא־מָצָא עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ׃
* וַיַּפֵּל יְהוָה אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל־הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח
אַחַת מִצַּלְעֹתָיו וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתֶּנָּה׃ וַיִּבֶן יְהוָה
אֱלֹהִים אֶת־הַצֵּלָע אֲשֶׁר־לָקַח מִן־הָאָדָם לְאִשָּׁה
וַיְבִאֶהָ אֶל־הָאָדָם׃ * וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפַּעַם
עֶצֶם מֵעֲצָמַי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת יִקָּרֵא אִשָּׁה
כִּי מֵאִישׁ לֻקְחָה־זֹּאת׃

B Deus ſuper terrã: & homo nõ erat qui operaretur terrã. *Sed fons aſcẽdebat è terra irrigãs vniuerſam ſuperficiẽ terræ. * Formauit igitur Dñs Deus hominẽ de limo terrę, & inſpirauit in faciẽ eius ſpiraculũ vitę: & factus eſt homo in animã viuentẽ. *Plantauerat autem Dominus Deus paradiſum voluptatis à principio, in quo poſuit hominẽ quẽ formauerat. *Produxítq; Dñs Deus de humo omne lignũ pulchrũ viſu; & ad veſcendũ ſuaue: lignũ etiã vitę in medio paradiſi, lignúmq; ſciẽtię boni & mali. * Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigãdũ paradiſum: qui inde diuiditur in quatuor capita. *Nomẽ vni Phiſon: ipſe eſt qui circuit omnẽ terrã Euilath vbi naſcitur aurũ. *Et aurum terrę illius optimũ eſt. ibíq; inuenitur bdeliũ, & lapis onychinus. *Et nomẽ fluuij ſecũdi Geon. Ipſe eſt qui circuit oẽm terrã Æthiopiæ. * Nomẽ verò fluminis tertij Tigris: ipſe vadit contra Aſſyrios. Fluuius autem quartus ipſe eſt Euphrates. * Tulit ergo Dñs Deus hominẽ, & poſuit eum in paradiſum voluptatis, vt operaretur & cuſtodiret illum. * Præcepítq; ei, dicens: Ex omni ligno paradiſi comede. *De ligno autẽ ſcientiæ boni & mali ne comedas; in quacunq; enim die comederis ex eo, morte morieris. *Dixit quoq; Dominus Deus, Non eſt bonũ hominem eſſe ſolũ: faciamus ei adiutoriũ ſimile ſibi. *Formatis igitur Dñs Deus de humo cunctis animãtibus terrę & vniuerſis volatilibus cæli: adduxit ea ad Adam, vt videret quid vocaret ea. Omne enim quod vocauit Adam animæ viuẽtis, ipſum eſt nomẽ eius. *Appellauítq; Adã nominibus ſuis cuncta animantia & vniuerſa volatilia cæli, & oẽs beſtias terræ. Adæ verò non inueniebatur adiutor ſimilis eius. *Immiſitq; Dñs Deus ſoporẽ in Adã. Cúmq; obdormiſſet, tulit vnã de coſtis eius, & repleuit carnem pro ea. * Et ædificauit Dominus Deus coſtam quam tulerat de Adam, in mulierem; & adduxit eam ad Adam. *Dixítque Adam: Hoc nunc os ex oſſibus meis & caro de carne mea. Hæc vocabitur virago, quoniam de viro ſumpta eſt.

Tob.8.b. Sap.10.a 2.Cor. 13.f.

Ec.24.e.

1.Co.2.b

תרגום אונקלוס

אֱלָהָא עַל אַרְעָא וֶאֱנָשׁ לֵית לְמִפְלַח יַת אַרְעָא׃ 6 וַעֲנָנָא הֲוָה סָלֵיק מִן אַרְעָא וּמַשְׁקֵי יַת כָּל אַפֵּי אַרְעָא׃ 7 וּבְרָא יְיָ אֱלָהָא יַת אָדָם
עַפְרָא מִן אַרְעָא וּנְפַח בְּאַפּוֹהִי נִשְׁמְתָא דְחַיֵּי וַהֲוָה אָדָם לְרוּחַ מְמַלְלָא׃ 8 וּנְצִיב יְיָ אֱלָהָא גִּנְתָא בְּעֵדֶן מִלְקַדְמִין וְשַׁוִּי תַּמָּן יַת אָדָם
דִּבְרָא׃ 9 וְאַצְמַח יְיָ אֱלָהָא מִן אַרְעָא כָּל אִילָן דְמֶרְגַּג לְמֶחְזֵי וְטָב לְמֵיכַל וְאִילָן חַיֵּיא בְּמִצְיעוּת גִּנְתָא וְאִילָן דְאָכְלִי פֵּירוֹהִי חַכְמִין בֵּין
טָב וּבִישׁ׃ 10 וְנַהֲרָא נָפֵק מֵעֶדֶן לְאַשְׁקָאָה יַת גִּנְתָא וּמִתַּמָּן יִתְפְּרֵשׁ וְיֶהֱא לְאַרְבְּעָה רֵישֵׁי נַהֲרִין׃ 11 שׁוּם חַד פִּישׁוֹן הוּא דְאַקִּיף
יַת כָּל אַרְעָא דַחֲוִילָה דְתַמָּן דַהֲבָא׃ 12 וּדְהַב אַרְעָא הַהִיא טָב תַּמָּן בְּדוֹלְחָא וַאֲבְנֵי בוֹרְלָא׃ 13 וְשׁוּם נַהֲרָא תִּנְיָנָא גִּיחוֹן הוּא דְאַקִּיף
יַת כָּל אַרְעָא דְכוּשׁ׃ 14 וְשׁוּם נַהֲרָא תְּלִיתָאי חִדֶּקֶל הוּא דְמַדַּבַּר קֳדָמָא דְאַתּוּרָאָה וְנַהֲרָא רְבִיעָאָה הוּא פְּרָת׃ 15 וּדְבַר יְיָ אֱלָהָא
יַת אָדָם וְאַשְׁרְיֵיהּ בְּגִנְתָא דְעֵדֶן לְמִפְלְחָהּ וּלְמִטְרָהּ׃ 16 וּפַקֵּיד יְיָ אֱלָהָא עַל אָדָם לְמֵימָר מִכֹּל אִילַן גִּנְתָא מֵיכַל תֵּיכוֹל׃ 17 וּמֵאִילַן דְאָכְלִי
פֵּירוֹהִי חַכְמִין בֵּין טָב וּבִישׁ לָא תֵיכוֹל מִנֵּיהּ אֲרֵי בְּיוֹמָא דְתֵיכוֹל מִנֵּיהּ מֵיתָא תְּמוּת׃ 18 וַאֲמַר יְיָ אֱלָהָא לָא טָב לְמֶהֱוֵי אָדָם בִּלְחוֹדוֹהִי אֶעְבֵּיד
לֵיהּ סְמִיךְ כְּקִבְלֵיהּ׃ 19 וּבְרָא יְיָ אֱלָהָא מִן אַרְעָא כָּל חַיְתָא דְחַקְלָא וְיָת כָּל עוֹפָא דִשְׁמַיָּא וְאַיְתִי לְוָת אָדָם לְמֶחְזֵי מָה יִקְרֵי לֵיהּ וְכָל דְּיִקְרֵי לֵיהּ אָדָם נַפְשָׁא חַיְתָא הוּא שְׁמֵיהּ׃
קָרֵי לֵיהּ אָדָם נַפְשָׁא חַיְתָא הוּא שְׁמֵיהּ׃ 20 וּקְרָא אָדָם שְׁמָהָן לְכָל בְּעִירָא וּלְעוֹפָא דִשְׁמַיָּא וּלְכָל חַיְתָא דְחַקְלָא וּלְאָדָם לָא אַשְׁכַּח
סְמִיךְ כְּקִבְלֵיהּ׃ 21 וְאַפֵּיל יְיָ אֱלָהָא שִׁנְתָא עַל אָדָם וּדְמוֹךְ וּנְסִיב חָדָא מֵעִלְעוֹהִי וְשַׁוִּי בִּשְׂרָא תְּחוֹתוֹהִי׃ 22 וּבְנָא יְיָ יַת עִלְעָתָא דְנְסִיב
מִן אָדָם לְאִנְתּוּ וְאַיְתִינַהּ לְוָת אָדָם׃ 23 וַאֲמַר אָדָם הָדָא זִמְנָא גַּרְמָא מִגַּרְמַי וּבִשְׂרָא מִבִּשְׂרִי לְדָא יִתְקְרֵי אִתְּתָא אֲרֵי מִבַּעְלָה אִתְנְסִיבַת דָּא׃

Deus ſuper terram; & homo non erat ad operandum eam. ⁶ *Fons autem aſcendebat ex terra, et irrigabat omnem faciem terræ.* ⁷ *Et formauit Deus hominem, puluerem accipiens de terra; et inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ: & factus eſt homo in animam viuentem.* ⁸ *Et plantauit dominus Deus paradiſum in Eden ad orientem, & poſuit illic hominem, quem formauit.*

⁹ *Et produxit Deus adhuc de terra omne lignum pulchrum ad viſum, et bonum ad cibum: & lignum vitæ in medio paradiſi; & lignum ſciendi ſcientiam boni & mali.* ¹⁰ *Fluuius autem egreditur ex Eden ad irrigandum paradiſum: inde diuiditur in quatuor principia.* ¹¹ *Nomen vni Phiſon: hic qui circuit omnem terram Euilat, illic vbi eſt aurum.*

¹² *Et aurum terræ illius bonum. illic eſt carbunculus & lapis praſinus.* ¹³ *Et nomen fluuio ſecundo, Geon: hic circuit omnem terram Æthiopiæ.*

¹⁴ *Et fluuius tertius, Tigris: hic qui vadit contra Aſſyrios. At fluuius quartus, hic Euphrates.*

¹⁵ *Et accepit dominus Deus hominem quem formauit; & poſuit eum in paradiſo voluptatis, ad operandum eum & cuſtodiendum.* ¹⁶ *Et præcepit dominus Deus Adæ, dicens: Ex omni ligno quod in paradiſo, eſcam comedes:* ¹⁷ *Ex autem ligno cognoſcendi bonum & malum, non comedatis ex eo; qua autem die comederitis ex eo, morte moriemini.*

¹⁸ *Et dixit dominus Deus, non bonum eſſe hominem ſolum; faciamus ei adiutorem ſecũdum eum.*

¹⁹ *Et formauit Deus adhuc ex terra omnes beſtias agri, & omnia volatilia cæli. Et adduxit ea ad Adam; vt videret quid vocabit ea: & omne quodcunque vocauit ipſum Adam animam viuentem, hoc nomen illi.* ²⁰ *Et vocauit Adam nomina omnibus iumentis, & omnibus volatilibus cæli, & omnibus beſtiis terræ. At Adam non inuentus eſt adiutor ſimilis ſibi.* ²¹ *Et immiſit Deus ſoporem in Adam, & dormiuit; & tulit vnam coſtarum eius, & repleuit carnem pro ea.*

²² *Et ædificauit dominus Deus coſtam quam accepit ab Adam, in mulierem; & adduxit eam ad Adam.* ²³ *Et dixit Adam, Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur mulier, quoniam de viro ſuo aſſumpta eſt hæc.*

ὁ θεὸς ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐργάζεσθαι αὐτήν.
6 πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσω-
7 πον τῆς γῆς. καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν
ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς,
8 καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. καὶ ἐφύτευσεν κύ-
ριος ὁ θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδὲμ κατὰ ἀνατολάς. καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν
9 ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασεν. καὶ ἐξανέτειλεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς
γῆς πᾶν ξύλον ὡραῖον εἰς ὄρασιν καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν· καὶ τὸ ξύ-
λον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέ-
10 ναι γνωσὸν καλῶ καὶ πονηρόν. ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ
Ἐδὲμ ποτίζειν τὸν παράδεισον. ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰς τέσσαρας
11 ἀρχάς. ὄνομα τῷ ἑνὶ Φισών· οὗτός ἐστιν ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν
12 γῆν Εὐιλάτ· ἐκεῖ οὗ ἔστι τὸ χρυσίον. καὶ τὸ χρυσίον τῆς γῆς
ἐκείνης καλόν· ἐκεῖ ἔστιν ὁ ἄνθραξ καὶ ὁ λίθος ὁ πράσινος.
13 καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ, Γεών· οὗτός ἐστιν ὁ κυκλῶν
14 πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας. καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος,
Τίγρις· οὗτός ἐστιν ὁ πορευόμενος κατέναντι Ἀσσυρίων· ὁ δὲ πο-
15 ταμὸς ὁ τέταρτος, οὗτός ἐστιν Εὐφράτης. καὶ ἔλαβεν κύριος ὁ
θεὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασεν, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδεί-
16 σῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν· καὶ ἐνε-
τείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ Ἀδάμ, λέγων, Ἀπὸ παντὸς ξύλου
17 τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ. ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου
τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἧ
δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε.
18 καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς, οὐ καλόν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον,
19 ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς
ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ πάντα τὰ πε-
τεινὰ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδάμ, ἰδεῖν
τί καλέσει αὐτά· καὶ πᾶν ὃ ἂν ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδὰμ ψυ-
20 χὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. καὶ ἐκάλεσεν Ἀδὰμ ὀνό-
ματα πᾶσι τοῖς κτήνεσι, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ,
καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς· τῷ δὲ Ἀδὰμ οὐχ εὑρέθη βοη-
21 θὸς ὅμοιος αὐτῷ. καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ τὸν
Ἀδάμ, καὶ ὕπνωσεν· καὶ ἔλαβεν μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ
22 ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντ' αὐτῆς. καὶ ᾠκοδόμησεν κύριος
ὁ θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ εἰς γυναῖκα·
23 καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδάμ. καὶ εἶπεν Ἀδάμ, Τοῦτο
νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη
κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη αὕτη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Deus ſuper terram: & homo non erat ad operandum terram. [6] Et nubes aſcendebat de terra; & irrigabat vniuerſam faciem terræ. [7] Et creauit dominus Deus hominem puluerem de terra; & inſpirauit in faciem eius animam vitæ: & fuit homo in ſpiritum loquentem. [8] Et plantauit dominus Deus hortum in loco voluptatis à principio; & poſuit ibi hominem quem creauit. [9] Et germinare fecit dominus Deus de terra omnem arborem quæ erat deſiderabilis ad videndum, & bona ad veſcendum; & arborem vitæ in medio horti; & arborem cuius fructus manducantes ſcient inter bonum & malum. [10] Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum hortum. Et inde diuidebatur; & erat in quatuor capita fluminum. [11] Nomen vnius Phiſon: ipſe eſt qui circuit omnem terram Euila; vbi eſt aurum. [12] Et aurum terræ illius bonum: ibi eſt bdelium & lapis onychinus. [13] Et nomen fluuij ſecundi, Gion: ipſe eſt qui circuit omnem terram Æthiopiæ. [14] Et nomen fluuij tertij, Hidecel: ipſe eſt qui vadit ad orientem Aſſyriæ. Et fluuius quartus eſt Euphrates. [15] Et tulit dominus Deus hominem; & collocauit eum in horto voluptatis, vt operaretur eum, & cuſtodiret illum. [16] Et præcepit dominus Deus Adæ, dicens, Ex omni arbore horti comedens comedes. [17] Et de arbore cuius fructum comedentes ſcient inter bonum & malum, non comedes ex ea; quoniam in die qua comederis ex ea, morte morieris. [18] Et dixit dominus Deus, Non eſt bonum eſſe hominem ſolum; faciam ei adiutorium quaſi eum. [19] Et creauit dominus Deus de terra omnes beſtias agri & omnia volatilia cæli; & adduxit ad Adam vt videret quid vocaret ea: & omne quod vocabat Adam animę viuentis, ipſum eſt nomen eius. [20] Et vocauit Adam nominibus omne iumentum & volatile cęli, & omnem beſtiam agri: & Adæ non inuenit adiutorium quaſi eum. [21] Et immiſit dominus Deus ſoporem in Adam, & dormiuit; & tulit vnam de coſtis eius, & poſuit carnem pro ea. [22] Et ædificauit dominus Deus coſtam quam tulerat de Adam in mulierem; & adduxit eam ad Adam. [23] Et dixit Adam: Hæc nunc os de oſſibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur mulier, quia de viro ſuo aſſumpta eſt iſta.

24 * עַל־כֵּן יַעֲזָב־אִישׁ אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ
25 וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד : * וַיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִּים הָאָדָם
וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבּוֹשָׁשׁוּ :

ג 1 * וְהַנָּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר
עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִשָּׁה אַף כִּי־אָמַר
2 אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכֹּל עֵץ הַגָּן : * וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה
3 אֶל־הַנָּחָשׁ מִפְּרִי עֵץ־הַגָּן נֹאכֵל : * וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר
בְּתוֹךְ־הַגָּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְּעוּ בּוֹ
4 פֶּן־תְּמֻתוּן : * וַיֹּאמֶר הַנָּחָשׁ אֶל־הָאִשָּׁה לֹא־מוֹת
5 תְּמֻתוּן : * כִּי יוֹדֵעַ אֱלֹהִים כִּי בְיוֹם אֲכָלְכֶם מִמֶּנּוּ
וְנִפְקְחוּ עֵינֵיכֶם וִהְיִיתֶם כֵּאלֹהִים יוֹדְעֵי טוֹב וָרָע :
6 * וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תַאֲוָה־הוּא
לָעֵינַיִם וְנֶחְמָד הָעֵץ לְהַשְׂכִּיל וַתִּקַּח מִפִּרְיוֹ וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן
7 גַּם־לְאִישָׁהּ עִמָּהּ וַיֹּאכַל : * וַתִּפָּקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם
וַיֵּדְעוּ כִּי עֵירֻמִּם הֵם וַיִּתְפְּרוּ עֲלֵה־תְאֵנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם
8 חֲגֹרֹת : * וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן
לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים
9 בְּתוֹךְ עֵץ הַגָּן : * וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הָאָדָם וַיֹּאמֶר
10 לוֹ אַיֶּכָּה : * וַיֹּאמֶר אֶת־קֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בַגָּן וָאִירָא כִּי־
11 עֵירֹם אָנֹכִי וָאֶחָבֵא : * וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם
אָתָּה הֲמִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי אֲכָל־מִמֶּנּוּ
12 אָכָלְתָּ : * וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי
13 הִוא נָתְנָה־לִּי מִן־הָעֵץ וָאֹכֵל : * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים
לָאִשָּׁה מַה־זֹּאת עָשִׂית וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַנָּחָשׁ הִשִּׁיאַנִי
14 וָאֹכֵל : * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל־הַנָּחָשׁ כִּי עָשִׂיתָ
זֹּאת אָרוּר אַתָּה מִכָּל־הַבְּהֵמָה וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל־
15 גְּחֹנְךָ תֵלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל־יְמֵי חַיֶּיךָ : * וְאֵיבָה אָשִׁית
בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זַרְעֲךָ וּבֵין זַרְעָהּ הוּא יְשׁוּפְךָ רֹאשׁ
16 וְאַתָּה תְּשׁוּפֶנּוּ עָקֵב : * אֶל־הָאִשָּׁה אָמַר
הַרְבֶּה אַרְבֶּה עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל־

24 * Quamobrẽ relinquet homo patrẽ ſuũ & matrẽ,& adhærebit vxori ſuæ,& erũt duo in carne vna. * Erat autẽ vterq; nudus, Adã ſcilicet & vxor eius;& non erubeſcebant. CAP. III. Mat.19.a Mar.10.a Eph.5.g. 1.Co.6.d

1 SEd & ſerpẽs erat callidior cũctis animãtibus
A terræ quæ fecerat dñs Deus. Qui dixit ad mulierẽ,Cur præcepit vobis Deus vt nõ comederetis ex omni ligno paradiſi? *Cui reſpondit mulier,De fructu lignorũ quę ſunt in paradiſo,veſcimur: *De fructu verò ligni quod eſt in medio paradiſi,præcepit nobis Deus ne comederemus,& ne tangeremus illud, ne fortè moriamur. *Dixit autẽ ſerpẽs ad mulierẽ;Nequaquam morte moriemini. *Scit enim Deus q̃ in quocunq; die comederitis ex eo, aperiẽtur oculi veſtri;& eritis ſicut dij ſciẽtes bonũ & malũ. *Vidit igitur mulier q̃ bonũ eſſet lignũ ad veſcendũ & pulchrũ oculis aſpectúq; delectabile: &tulit de fructu illius &comedit,dedítque viro ſuo;qui comedit. *Et aperti ſunt oculi amborũ.Cúmq; cognouiſſent ſe eſſe nudos, conſuerũt folia ficus, & fecerũt ſibi perizomata. *Et cùm audiſſent vocẽ dñi Dei deãbulãtis in paradiſo ad aurã poſt meridiẽ, abſcondit ſe Adã & vxor eius à facie dñi Dei in medio ligni paradiſi. *Vocauítq; dñs Deus Adã,& dixit ei:Vbi es? *Qui ait:Vocẽ tuã audiui in paradiſo, & timui,eo q̃ nudus eſſem; & abſcõdime. * Cui dixit dñs:Quis enim indicauit tibi q̃ nudus eſſes:niſi q̃ ex ligno de quo præceperã tibi ne comederes,comediſti? *Dixítq; Adã: Mulier quã dediſti mihi ſociã, dedit mihi de ligno, & comedi. *Et dixit dominus Deus ad C mulierẽ,Quare hoc feciſti? Quę reſpõdit,Serpens decepit me,& comedi. *Et ait dominus Deus ad ſerpẽtẽ, Quia feciſti hoc,maledictus es inter omnia animantia & beſtias terræ. Super pectus tuum gradiêris,& terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ. * Inimicitias ponam inter te & mulierem, & ſemen tuum & ſemen illius. Ipſa conteret caput tuum, & tu inſidiaberis calcaneo eius. * Mulieri quoque dixit, Multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos. In dolore paries filios,& ſub 1.Cor. 14.g.

תרגום אונקלוס

24 עַל כֵּן יִשְׁבֹּק גְּבַר בֵּית מִשְׁכְּבֵי אֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ וְיִדְבַּק בְּאִתְּתֵיהּ וִיהוֹן לִבְשָׂרָא חַדָּא : 25 וַהֲווֹ תַּרְוֵיהוֹן עַרְטֵלָאִין אָדָם וְאִתְּתֵיהּ וְלָא הֲווֹ
מִתְכַּלְמִין : ג 1 וְחִוְיָא הֲוָה מַכִּים מִכָּל חֵיוָת חַקְלָא דַּעֲבַד יְיָ אֱלָהָא וַאֲמַר לְאִתְּתָא בְּקוּשְׁטָא אֲרֵי אֲמַר יְיָ לָא
תֵיכְלוּן מִכָּל אִילָנָא דִּי בְמִצְיעוּת גִּנְתָּא : 2 וַאֲמָרַת אִתְּתָא לְחִוְיָא מִפְּרִי אִילַן גִּנְתָּא נֵכוֹל : 3 וּמִפְּרִי אִילָנָא דִּי בְמִצְיעוּת גִּנְתָּא אֲמַר יְיָ לָא תֵיכְלוּן מִנֵּיהּ וְלָא
תִקְרְבוּן בֵּיהּ דִּלְמָא תְּמוּתוּן : 4 וַאֲמַר חִוְיָא לְאִתְּתָא לָא מֵיתָת תְּמוּתוּן : 5 אֲרֵי גְלֵי קֳדָם יְיָ אֲרֵי בְּיוֹמָא דְּתֵיכְלוּן מִנֵּיהּ וְיִתְפַּתְּחוּן עֵינֵיכוֹן
וִהְווֹן כְּרַבְרְבַיָּא חַכְמִין בֵּין טַב וּבִישׁ : 6 וַחֲזַת אִתְּתָא אֲרֵי טַב אִילָנָא לְמֵיכַל וַאֲרֵי אָסוּ הוּא לְעֵינִין וּמְרַגֵּג אִילָנָא לְאִסְתַּכָּלָא בֵּיהּ וּנְסִיבַת מֵאִבֵּיהּ
וַאֲכָלַת וְיָהֲבַת אַף לְבַעְלָהּ עִמָּהּ וַאֲכָל : 7 וְאִתְפַּתָּחָא עֵינֵי תַּרְוֵיהוֹן וְיָדְעוּ אֲרֵי עַרְטֵלָאִין אִינוּן וְחַשִׁיטוּ לְהוֹן טַרְפֵּי תְאֵנִין וַעֲבָדוּ לְהוֹן זָרָזִין :
8 וּשְׁמָעוּ יָת קָל מֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָא מְתְהַלָּךְ בְּגִנְתָּא לְמִנַח יוֹמָא וְאִסְתַּמָּרוּ אָדָם וְאִתְּתֵיהּ מִן קֳדָם יְיָ אֱלָהָא בְּגוֹ אִילַן גִּנְתָּא : 9 וּקְרָא יְיָ אֱלָהָא
לְאָדָם וַאֲמַר לֵיהּ אָן אַתְּ : 10 וַאֲמַר יָת קָל מֵימְרָךְ שְׁמָעִית בְּגִנְתָּא וּדְחֵילִית אֲרֵי עַרְטֵלַאי אֲנָא וְאִסְתַּמָּרִית : 11 וַאֲמַר מַן חַוִי לָךְ אֲרֵי עַרְטֵלַאי
אָת הֲמִן אִילָנָא דְּפַקֶּדְתִּינָךְ בְּדִיל דְּלָא לְמֵיכַל מִנֵּיהּ אֲכַלְתְּ : 12 וַאֲמַר אָדָם אִתְּתָא דִּיהַבְתְּ עִמִּי הִיא יְהַבַת לִי מִן אִילָנָא וַאֲכָלִית :
13 וַאֲמַר יְיָ אֱלָהָא לְאִתְּתָא מַה־דָּא עֲבַדְתְּ וַאֲמְרַת אִתְּתָא חִוְיָא אַטְעָיַנִי וַאֲכָלִית : 14 וַאֲמַר יְיָ אֱלָהָא לְחִוְיָא אֲרֵי עֲבַדְתָּ דָא לִיט אַתְּ מִכָּל
בְּעִירָא וּמִכָּל חֵיוַת חַקְלָא עַל מֵעָךְ תֵּזֵל וַעֲפָרָא תֵּיכוֹל כָּל־יוֹמֵי חַיָּיךְ : 15 וּדְבָבוּ אֲשַׁוִי בֵּינָךְ וּבֵין אִתְּתָא וּבֵין בְּנָךְ וּבֵין בְּנָהָא הוּא יְהֵא נָטַר לָךְ
מַה דַּעֲבַדְתְּ לֵיהּ מִלְקַדְמִין וְאַתְּ תְּהֵא נָטַר לֵיהּ בְּסוֹפָא : 16 לְאִתְּתָא אֲמַר אַסְגָּאָה אַסְגֵּי צַעֲרִיךְ וְעִדּוּאָיִךְ בְּצַעַר תֵּלְדִי בְּנִין וְלוֹת

*Propter hoc relinquet homo patrem ſuum & matrem, & adhærebit ad vxorem ſuam, & erunt duo in carne vna. *Et erant duo nudi, & Adam et vxor eius, & non erubeſcebant. 24 25

CAP. III.

AT ſerpens erat prudentiſſimus omnium beſtiarũ quæ ſuper terrã, quas fecit Dominus Deus: & dixit ſerpens mulieri, Quare dixit Deus, nõ comedatis ab omni ligno quod in paradiſo? *Et dixit mulier ſerpenti, Ab omni ligno paradiſi veſcimur: *Ab autẽ fructu ligni quod eſt in medio paradiſi, dixit Deus, Non comedatis ex eo, neq; tangatis illud, vt non moriamini. *Et dixit ſerpẽs mulieri, Non morte moriemini*. Scit enim Deus, quòd quacunque die comederitis ex eo; aperientur veſtri oculi, & eritis ſicut dij, ſcientes bonum et malum. *Et vidit mulier quòd bonum lignum in eſcam, & quòd placidum oculis ad videndum, & pulchrum eſt ad intelligendum: & accipiens mulier de fructu eius comedit: & dedit & viro ſuo cum ea, & comederunt. *Et aperti ſunt oculi amborum: & cognouerunt quia nudi erant, & conſuerunt folia ficus; et fecerunt ſibi perizomata. *Et audierunt vocem domini Dei deambulantis in paradiſo in meridie; & abſconditi ſunt et Adam et vxor eius à facie domini Dei in medio paradiſi. *Et vocauit dominus Deus Adam: & dixit ei, Vbi es? *Et dixit Adam, Vocem tuam audiui deambulantis in paradiſo, & timui, quia nudus ſum, et abſcõditus ſum. *Et dixit ei, Quis indicauit tibi quòd nudus es, niſi à ligno quod præcepi tibi hoc ſolo non comedere, ab eo comediſti? *Et dixit Adam, Mulier quam dediſti mecum, hæc mihi dedit à ligno, & comedi. *Et dixit Deus mulieri, Quid hoc feciſti? Et dixit mulier, Serpẽs decepit me, et comedi. *Et ait dominus Deus ſerpenti: Quia feciſti hoc, maledictus tu præ omnibus beſtiis, & præ omnibus iumentis quæ ſuper terram: ſuper pectus et ventrem gradieris, et terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ. *Et inimicitiam ponam inter te & inter mulierem, et inter ſemen tuum, & inter ſemen illius, ipſe tuum conteret caput, et tu conteres illius calcaneum. *Et mulieri dixit: Multiplicans multiplicabo triſtitias tuas, & gemitus tuos: in doloribus paries filios: & ad

24 *ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπ & τὸν πατέρα αὐτ καὶ
τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσε) πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτ·
25 καὶ ἔσονται ④ δύο εἰς σάρκα μίαν. *καὶ ἦσαν ④ δύο γυ-
μνοί, ὅ, τε ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτ, καὶ οὐκ ἠχύνοντ.

γ'. *Ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατ & πάντων τῶν
θηρίων τῶν ἀπὶ τῆς γῆς, ὧν ἐποίησε κύ ὁ θεός. καὶ εἶ-
πεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· τί ὅτι εἶπεν ὁ θεὸς οὐμὴ φάγητε ἀπὸ
2 παντὸς ξύλ τ ἐν τῷ παραδείσῳ; *καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ
3 ὄφι, ἀπὸ παντὸς ξύλου τ παραδείσου φαγόμεθα· *ἀπὸ δ
τ καρπ τ ξύλου ὅ ἐστιν ἐν μέσῳ τ παραδείσου, εἶπεν ὁ
θεός, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτ, οὐδεμὴ ἅψησθε αὐτ, ἵνα μὴ
4 ἀποθάνητε. *καὶ εἶπεν ὁ ὄφις τῇ γυναικί· οὐ θανάτῳ ἀπο-
5 θανεῖσθε· *ᾔδ γὰ ὁ θεὸς, ὅτι ᾗ ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτ,
διανοιχθήσονται ὑμῶ ④ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γι-
6 νώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν. *καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ ὅτι καλὸν τὸ
ξύλον εἰς βρῶσιν, καὶ ὅτι ἀρεσὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν, καὶ ὡ-
ραῖόν ἐσι τ κατανοῆσαι· καὶ λαβοῦσα ἡ γυνὴ τ καρπ
αὐτ, ἔφαγε· καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ
7 ἔφαγον. *καὶ διηνοίχθησαν ④ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, & ἔγνωσαν
ὅτι γυμνοί ἦσαν. & ἔῤῥαψαν φύλλα συκῆς, & ἐποίησαν αὑτοῖς
8 περιζώματα. *καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρί τ θεοῦ περιπα-
τοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τοδειλινόν. ᾗ ἐκρύβησαν ὅ, τε ἀδὰμ
& ἡ γυνὴ αὐτ ἀπὸ προσώπ κυρί τ θεοῦ ἐν μέσῳ τ παρα-
9 δείσου. *& ἐκάλεσεν κύ ὁ θεὸς τὸν ἀδὰμ, ᾗ εἶπεν αὐτῷ,
10 ποῦ εἶ; *& εἶπεν ἀδὰμ, τ φωνῆς σ ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ
11 παραδείσῳ, ᾗ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, & ἐκρύβην· *ᾗ εἶπεν
αὐτῷ, τίς ἀνήγγελέ σοι ὅτι γυμνὸς εἶ, εἰμὴ ἀπὸ τ ξύλ τ ἐντε-
12 λάμην σοι τότε μόνε μὴ φαγεῖν, ἀπ' αὐτ ἔφαγες; *& εἶ-
πεν ἀδὰμ, ἡ γυνὴ ἣν δέδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ
13 τ ξύλ, & ἔφαγον. *& εἶπεν ὁ θεὸς τῇ γυναικί· τί τοῦτο ἐποίη-
14 σας; & εἶπεν ἡ γυνὴ, ὁ ὄφις ἠπάτησέν με, & ἔφαγον. *& εἶπεν
κύριος ὁ θεὸς τῷ ὄφει· ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ
ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν ἐπὶ
τ γῆς· ἐπὶ τῷ στήθ ᾗ τῇ κοιλίᾳ πορεύσῃ, ᾗ γῆν φαγῇ πάσας
15 τὰς ἡμέρας τ ζωῆς σ. *& ἔχθραν θήσω ἀναμέσον σ καὶ
ἀναμέσον τ γυναικὸς, & ἀναμέσον τ σπέρματός σε, & ἀναμέ-
σον τ σπέρματος αὐτ. αὐτός σε τηρήσ κεφαλὴν, & σὺ τρή-
16 σῃς αὐτ πτέρναν. *& τῇ γυναικὶ εἶπεν· πληθύνων πληθυνῶ τὰς
λύπας σ & τὸν στεναγμόν σ. ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, & πρὸς

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Propterea relinquet homo lectulum patris ſui & matris ſuæ, & adhęrebit vxori ſuæ, & erunt in carnem vnam. [25] Et erant ambo nudi, Adam & vxor eius; & non erubeſcebant.

CAP. III.

ET ſerpens erat ſapientior cunctis beſtiis agri quas fecit Dñs Deus: & dixit mulieri, Verúmne eſt quod dixit Deus: non comedatis ex omni arbore horti? [2] Et dixit mulier ſerpenti, De fructu arboris horti comedemus. [3] Sed de fructu arboris quæ eſt in medio paradiſi, dixit Deus, Non comedetis ex eo; neque accedatis ad eum: ne forte moriamini. [4] Et dixit ſerpens mulieri, Non morte moriemini. [5] Quoniam manifeſtum eſt coram Deo quòd in die qua comederitis ex eo, aperientur oculi veſtri: & eritis ſicut principes ſcientes inter bonum & malum. [6] Et vidit mulier quòd bona eſſet arbor ad veſcendum, & quòd ſalutifera eſſet oculis, & delectabilis arbor ad intuendum in eã: & tulit de fructu eius & comedit, & dedit etiã marito ſuo, & comedit cum ea. [7] Et aperti ſunt oculi amborum: & cognouerunt quòd nudi eſſent: & conſuerunt ſibi folia ficus; & fecerunt ſibi cinctoria. [8] Et audierunt vocem verbi domini Dei deambulantis in horto ad auram diei; & abſconderunt ſe Adam & vxor eius à facie domini Dei in medio arboris horti. [9] Et vocauit dominus Deus Adam; & dixit ei, Vbi es tu? [10] Et ait, Vocem verbi tui audiui in horto, & timui quoniam nudus ſum ego, & abſcondi me. [11] Et ait, Quis indicauit tibi quòd nudus eſſes tu? nunquid de arbore, de qua præcepi tibi vt non comederes, ex ea comediſti? [12] Et dixit Adam, Mulier quam dediſti mecum, ipſa dedit mihi de arbore, & comedi. [13] Et dixit dominus Deus mulieri, Quid hoc feciſti? & dixit mulier, Serpens ſeduxit me, & comedi. [14] Et dixit dominus Deus ſerpenti; Quia feciſti hoc: maledictus tu præ omnibus iumentis & præ omnibus beſtiis agri: ſuper ventrem tuum gradieris; & puluerem comedes omnibus diebus vitæ tuæ. [15] Et inimicitiam ponam inter te & inter mulierem, & inter filium tuum, & inter filium eius: ipſe obſeruabit tibi quod feciſti ei à principio, & tu obſeruabis ei in finem. [16] Mulieri dixit, Multiplicans multiplicabo tribulationes tuas, & conceptiones tuas: & in tribulatione paries filios, & ad

17 אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ וְהוּא יִמְשָׁל־בָּךְ׃ *וּלְאָדָם אָמַר
כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתֶּךָ וַתֹּאכַל מִן־הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ
לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ בְּעִצָּבוֹן
18 תֹּאכְלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ *וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ
19 וְאָכַלְתָּ אֶת־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה׃ *בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם
עַד שׁוּבְךָ אֶל־הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לֻקָּחְתָּ כִּי־עָפָר אַתָּה
20 וְאֶל־עָפָר תָּשׁוּב׃ *וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי
21 הִוא הָיְתָה אֵם כָּל־חָי׃ *וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לְאָדָם
22 וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם׃ *וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לָדַעַת טוֹב וָרָע
וְעַתָּה פֶּן־יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וָחַי
23 לְעֹלָם׃ *וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגַּן־עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת־
24 הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם׃ *וַיְגָרֶשׁ אֶת־הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן
מִקֶּדֶם לְגַן־עֵדֶן אֶת־הַכְּרֻבִים וְאֵת לַהַט הַחֶרֶב
הַמִּתְהַפֶּכֶת לִשְׁמֹר אֶת־דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים׃

1 ד *וְהָאָדָם יָדַע אֶת־חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר
2 וַתֵּלֶד אֶת־קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת־יְהוָה׃ *וַתֹּסֶף
לָלֶדֶת אֶת־אָחִיו אֶת־הָבֶל וַיְהִי־הֶבֶל רֹעֵה צֹאן וְקַיִן
3 הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה׃ *וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי
4 הָאֲדָמָה מִנְחָה לַיהוָה׃ *וְהֶבֶל הֵבִיא גַם־הוּא מִבְּכֹרוֹת
צֹאנוֹ וּמֵחֶלְבֵהֶן וַיַּשַׁע יְהוָה אֶל־הֶבֶל וְאֶל־מִנְחָתוֹ׃
5 *וְאֶל־קַיִן וְאֶל־מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה וַיִּחַר לְקַיִן מְאֹד וַיִּפְּלוּ
6 פָּנָיו׃ *וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־קַיִן לָמָּה חָרָה לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ
7 פָּנֶיךָ׃ *הֲלוֹא אִם־תֵּיטִיב שְׂאֵת וְאִם לֹא תֵיטִיב לַפֶּתַח
חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל־בּוֹ׃
8 *וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיְהִי בִּהְיוֹתָם
9 בַּשָּׂדֶה וַיָּקָם קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ׃ *וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־קַיִן אֵי הֶבֶל אָחִיךָ וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי
10 הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי׃ *וַיֹּאמֶר מֶה עָשִׂיתָ קוֹל
דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן־הָאֲדָמָה׃

viri potestate eris, & ipse dominabitur tui.
17 *Adę verò dixit, Quia audisti vocẽ vxoris tuę, & comedisti de ligno ex quo præceperã tibi ne comederes: maledicta terra in opere tuo. In laboribus comedes ex ea cũctis diebus vitę tuę.
18 *Spinas & tribulos germinabit tibi: & comedes herbas terræ.*
19 In sudore vultus tui vesceris pane, donec reuertaris in terrã, de qua sumptus es: quia puluis es & in puluerẽ reuerteris.
20 *Et vocauit Adam nomẽ vxoris suæ Eua, eo ꝙ mater esset cunctorum viuentiũ.*
21 Fecit quoq; dominus Deus Adę & vxori eius tunicas pelliceas: & induit eos.*
22 Et ait: Ecce Adam quasi vnus ex nobis factus est sciens bonum & malum. Nunc ergo ne fortè mittat manũ suã & sumat etiã de ligno vitæ & comedat; & viuat
23 in æternũ.* Emisit eum dñs Deus de paradiso voluptatis, vt operaretur terram de qua sumptus est.*
24 Eiecítq; Adã: & collocauit ante paradisum voluptatis Cherubim & flammeum gladium atque versatilem ad custodiendam viam ligni vitæ.

CAP. IIII.

1 ADam verò cognouit vxorẽ suam Euã, quę
4 cõcepit & peperit Cain, dicẽs: Possedi hominem per dominũ.*
2 Rursũmq; peperit fratrem eius Abel. Fuit autẽ Abel pastor ouiũ, &
3 Cain agricola.* Factum est autem post multos dies vt offerret Cain de fructibus terræ mune-
A ra Domino:* Abel quoq; obtulit de primogenitis gregis sui & de adipibus eorũ. Et respexit Heb.11.a
5 Dñs ad Abel & ad munera eius.* Ad Cain autem & ad munera illius non respexit. Iratusq; Sap.10.a
6 est Cain vehemẽter, & cõcidit vultus eius.* Dixítq; Dominus ad eũ, Quare iratus es, & cur
7 cõcidit facies tua?* Nónne si bene egeris, recipies: sin autẽ male, statim in foribus peccatum aderit? Sed sub te erit appetitus eius, & tu do-
8 minaberis illius.* Dixitq́; Cain ad Abel fratrẽ
B suũ: Egrediamur foras. Cũq́; essẽt in agro: cõsurrexit Cain aduersus fratrẽ suũ Abel, & interfecit eũ.*
9 Et ait dñs ad Cain, Vbi est Abel frater tuus? qui respõdit, Nescio. Nunquid custos fra
10 tris mei sum ego?* Dixitq́; ad eũ, Quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.

תרגום אונקלוס

17 בַּעְלָךְ תְּהֵא תְּיוֹבְתֵּךְ וְהוּא יְשַׁלּוֹט בָּךְ׃ וּלְאָדָם אֲמַר אֲרֵי קַבֶּלְתָּ לְמֵימַר אִתְּתָךְ וַאֲכַלְתְּ מִן אִילָנָא דְּפַקֵּדְתָּךְ לְמֵימַר לָא תֵיכוֹל מִנֵּהּ לִיטָא אַרְעָא
18 בְּרִילְיָכִי בְּצַעַר תֵּיכְלִנַּהּ כָּל־יוֹמֵי חַיָּיךְ׃ וְכוּבִין וְאָטָדִין תַּצְמַח לָךְ וְתֵיכֹל יַת עִשְׂבָּא דְחַקְלָא׃
19 בְּזֵעָתָא דְאַפָּךְ תֵּיכֹל לַחְמָא עַד דְּתְתוּב לְאַרְעָא דְמִנַּהּ אִתְבְּרִיתָא אֲרֵי עַפְרָא אַתְּ וּלְעַפְרָא תְּתוּב׃
20 וְקָרָא אָדָם שׁוּם אִתְּתֵהּ חַוָּה אֲרֵי הִיא הֲוָת אִמָּא דְכָל־בְּנֵי אֱנָשָׁא׃ 21 וַעֲבַד יְיָ אֱלָהָא
לְאָדָם וּלְאִתְּתֵהּ לְבוּשִׁין דִּיקָר עַל־מְשַׁךְ בִּשְׂרְהוֹן וְאַלְבְּשִׁינוּן׃ 22 וַאֲמַר יְיָ אֱלָהָא הָא אָדָם הֲוָה יְחִידַי בְּעָלְמָא מִנֵּהּ לְמִדַּע טַב וּבִישׁ וּכְעַן דִּלְמָא
יוֹשֵׁט יְדֵהּ וְיִסַּב אַף מֵאִילַן חַיֵּיא וְיֵכֹל וְיִחֵי לְעָלַם׃ 23 וְשַׁלְּחֵהּ יְיָ אֱלָהָא מִגִּנְתָּא דְעֵדֶן לְמִפְלַח יַת אַרְעָא דְאִתְבְּרִי מִתַּמָּן׃ 24 וְתָרֵךְ יַת אָדָם
וְאַשְׁרֵיהּ מִמַּדְרַם לְגִנְתָּא דְעֵדֶן יַת כְּרוּבַיָּא וְיַת־שְׁנַן חַרְבָּא דְמִתְהַפְכָא לְמִטַּר יַת אִילַן חַיֵּיא׃

ד 1 וְאָדָם יְדַע יַת חַוָּה אִתְּתֵהּ וְעַדְיַאת וְיָלְדַת יַת קַיִן וַאֲמָרַת קְנֵיתִי גְּבַר קֳדָם יְיָ׃ 2 וְאוֹסִפַת לְמֵילַד יַת אֲחוּהִי
יַת הֶבֶל וַהֲוָה הֶבֶל רָעֵי עָנָא וְקַיִן הֲוָה גְּבַר פָּלַח בְּאַרְעָא׃ 3 וַהֲוָה מִסּוֹף יוֹמִין וְאַיְתִי קַיִן מֵאִבָּא דְאַרְעָא תְּקָרוּבְתָּא קֳדָם יְיָ׃ 4 וְהֶבֶל אַיְתִי
אַף הוּא מִבּוּכְרֵי עָאנֵיהּ וּמֵתַרְבֵּיהוֹן וְקַבֶּל יְיָ בִּרְעוּתָא לְהֶבֶל וּלְתֻקְרוּבְתֵּהּ׃ 5 וּלְקַיִן וּלְתֻקְרוּבְתֵּהּ לָא קַבֶּל בִּרְעוּתָא וּתְקַף לְקַיִן לַחְדָא וּנְפַלוּ
אַפּוֹהִי׃ 6 וַאֲמַר יְיָ לְקַיִן לְמָה תְקוֹף לָךְ וּלְמָה דְנָן נְפַלוּ אַפָּךְ׃ 7 הֲלָא אִם תּוֹטִיב עוֹבָדָךְ יִשְׁתְּבַק לָךְ וְאִם לָא תּוֹטִיב לְיוֹם דִּינָא חֲטָאָךְ נְטִיר
דְּהוּא עָתִיד לְיִתְפְּרָעָא מִנָּךְ אִם לָא תְּתוּב וְאִם תְּתוּב יִשְׁתְּבַק לָךְ׃ 8 וְאֲמַר קַיִן לְהֶבֶל אֲחוּהִי וַהֲוָה בְּמֶהֱוֵיהוֹן בְּחַקְלָא וְקָם קַיִן עַל הֶבֶל אֲחוּהִי וְקַטְלֵהּ׃
9 וַאֲמַר יְיָ לְקַיִן אָן הֶבֶל אֲחוּךְ וַאֲמַר לָא יְדַעְנָא הֲנָטֵר אֲחִי אָנָא׃ 10 וַאֲמַר מָה עֲבַדְתָּ קַל דְּמֵי אֲחוּךְ צָעֲקִין אֵלַי מִן אַרְעָא׃

virũ tuũ cõuersio tua, & ipse tui dominabitur. ‡ *Et Adæ dixit: Quia audisti vocẽ vxoris tuæ, et comedisti de ligno, quo præcepi tibi hoc solo nõ comedere, ab eo comedisti: maledicta terra in operibus tuis, in tristitiis comedes eã cunctis diebus vitæ tuæ.* ‡ *Spinas & tribulos germinabit tibi: & comedes herbam agri.* ‡ *In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec reuertaris tu in terrã ex qua sumptus es: quia terra es & in terrã redibis.* ‡ *Et vocauit Adã nomen vxoris suæ vita: quoniã ipsa fuit mater cunctorum viuentium.* ‡ *Et fecit Dominus Deus Adæ & vxori eius tunicas pelliceas, & induit eos.* ‡ *Et dixit eis: Ecce Adã factus est vt vnus ex nobis ad sciendum bonũ & malum; & nunc nequando extendat manum suam; & sumat de ligno vitæ, & comedat, et viuet in æternũ.* ‡ *Et emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis, vt operaretur terram, de qua sumptus est.* ‡ *Et eiecit Adam, & collocauit eum ante paradisum voluptatis; & posuit Cherubim & flammeum gladium versatilem ad custodiendam viam ligni vitæ.*

17 τὴν ἀνδραση ἡ ἀποστροφή σε. καὶ αὐτός σε κυριεύσει. ‡ καὶ τῷ
ἀδὰμ εἶπεν· ὅτι ἤκουσας τ φωνῆς τ γυναικός σε, καὶ ἔφαγες
ἀπὸ τ ξύλου, ἕ ἐνετειλάμην σοι τοῦτο μόνου μὴ φαγεῖν, ἀπ'
αὐτ ἔφαγες, ϑπικατάρατ ἡ γῆ ἐν τῖς ἔργοις σε. ἐν λύ-
18 παις φαγῇ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τ ζωῆς σε. ‡ ἀκάν-
θας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῇ τὸν χόρτον τοῦ ἀ-
19 γροῦ· ‡ ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σε φαγῇ τὸν ἄρτον σε, ἕως
τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθης· ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς
20 γῆν ἀπελεύσῃ· ‡ καὶ ἐκάλεσεν ἀδὰμ τὸ ὄνομα τ γυναικὸς
21 αὐτ ζωή, ὅτι αὕτη ἦν μήτηρ πάντων τῶν ζώντων. ‡ καὶ ἐποίη-
σεν κύριος ὁ ϑεὸς τῷ ἀδὰμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτ χιτῶνας δερ-
22 ματίνους, καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς· ‡ καὶ εἶπεν αὐτῖς· ἰδὲ ἀδὰμ
γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν τοῦ γινώσκειν καλὸν κ πονηρόν· καὶ νῦν
μήποτε ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα αὐτ, καὶ λάβῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου τ
23 ζωῆς, καὶ φάγῃ, καὶ ζήσε εἰς τὸν αἰῶνα· ‡ καὶ ἐξαπέστειλεν
αὐτὸν κύριος ὁ ϑεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐργάζεσ-
24 τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη. ‡ καὶ ἐξέβαλε τὸν ἀδὰμ, καὶ κατῴ-
κισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς. καὶ ἔταξε τὰ
χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν τὴν στρεφομένην φυ
1 λάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. δ΄. ‡ Ἀδὰμ
δὲ ἔγνω εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτ. καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε τὸν
2 κάϊν. καὶ εἶπεν, ἐκτησάμην ἄνϑρωπον διὰ τ ϑεοῦ. ‡ καὶ προσέ-
θετο τεκεῖν τὸν ἀδελφὸν αὐτ τὸν ἄβελ. ἦν δὲ ἄβελ ποιμὴν
3 προβάτων. κάϊν δὲ ἦν ἐργαζόμενος τὴν γῆν. ‡ καὶ ἐγένετο
μετ' ἡμέρας ἤνεγκε κάϊν ἀπὸ τῶν καρπῶν τ γῆς θυσίαν τῷ κυ-
4 ρίῳ. ‡ καὶ ἄβελ ἤνεγκεν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῶν πρωτοτόκων τῶν προ-
βάτων αὐτ, καὶ ἀπὸ τῶν στεάτων αὐτῶν. καὶ ἐπεῖδεν ὁ ϑεὸς ϑπὶ
5 ἄβελ καὶ ϑπὶ τοῖς δώροις αὐτ. ‡ ϑπὶ δὲ κάϊν καὶ ϑπὶ ταῖς θυ-
σίαις αὐτ οὐ προσέσχεν. καὶ ἐλύπησε τὸν κάϊν λίαν, καὶ συνέ-
6 πεσε τὸ πρόσωπον αὐτ. ‡ καὶ εἶπε κύριος ὁ ϑεὸς τῷ κάϊν, ἵνατί
7 περίλυπος ἐγένου, καὶ ἵνατί συνέπεσε τὸ πρόσωπόν σου; ‡ οὐκ
ἐὰν ὀρϑῶς προσενέγκῃς, ὀρϑῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἥμαρτες; ἡσύχα-
8 σον· πρὸς σὲ ἡ ἀποστροφὴ αὐτ, καὶ σὺ αὐτ ἄρξεις. ‡ καὶ εἶπεν
κάϊν πρὸς ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτ· διέλϑωμεν εἰς τὸ πεδίον.
καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ, ἀνέστη κάϊν ϑπὶ
9 ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν. ‡ καὶ εἶπεν ὁ ϑεὸς
πρὸς κάϊν, ποῦ ἐστὶν ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; καὶ εἶπεν, οὐ γινώσκω. μὴ
10 φύλαξ τ ἀδελφ μου εἰμὶ ἐγώ; ‡ καὶ εἶπεν ὁ ϑεὸς, τί ἐποίησας
τοῦτο; φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρός με ἐκ τ γῆς.

Et Adæ dixit: Quia audisti vocẽ vxoris tuæ, et comedisti de ligno, quo præcepi tibi hoc solo nõ comedere, ab eo comedisti: maledicta terra in operibus tuis, in tristitiis comedes eã cunctis diebus vitæ tuæ. ‡ *Spinas & tribulos germinabit tibi: & comedes herbam agri.* ‡ *In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec reuertaris tu in terrã ex qua sumptus es: quia terra es & in terrã redibis.* ‡ *Et vocauit Adã nomen vxoris suæ vita: quoniã ipsa fuit mater cunctorum viuentium.* ‡ *Et fecit Dominus Deus Adæ & vxori eius tunicas pelliceas, & induit eos.* ‡ *Et dixit eis: Ecce Adã factus est vt vnus ex nobis ad sciendum bonũ & malum; & nunc nequando extendat manum suam; & sumat de ligno vitæ, & comedat, et viuet in æternũ.* ‡ *Et emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis, vt operaretur terram, de qua sumptus est.* ‡ *Et eiecit Adam, & collocauit eum ante paradisum voluptatis; & posuit Cherubim & flammeum gladium versatilem ad custodiendam viam ligni vitæ.*

CAP. IIII.

Adam autem cognouit Euam vxorem suam, 1
& concipiens peperit Cain, & dixit: Possedi hominem per Deum. ‡ *Et addidit parere fratrem* 2
eius Abel: & fuit Abel pastor ouium: Cain autem fuit operans terram. ‡ *Et factum est post dies,* 3
obtulit Cain de fructibus terræ sacrificium Domino. ‡ *Et Abel obtulit & ipse de primogenitis ouium suarum, & de adipibus eorum: & respexit Deus ad* 4
Abel & ad munera eius. ‡ *Ad autem Cain & ad* 5
sacrificia eius non attendit. & tristificauit Cain valde: & concidit vultus eius. ‡ *Et dixit Dominus Deus Cain: Quare tristis factus es, & quare* 6
concidit facies tua? ‡ *Non si rectè obtuleris, rectè autem non diuiseris: peccasti? quiesce. ad te conuersio eius: et tu ipsius dominaberis.* ‡ *Et dixit Cain* 8
ad Abel fratrem suum, Egrediamur in agrum. & factum est cùm essent ipsi in agro: surrexit Cain in Abel fratrem suum: & interfecit eum.
‡ *Et ait Deus ad Cain: Vbi est Abel frater tuus?* 9
& dixit, Non scio. nunquid custos fratris mei sum ego? ‡ *Et dixit Deus: Quid fecisti hoc? vox san-* 10
guinis fratris tui clamat ad me de terra.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

virum tuum erit conuersio tua: & ipse dominabitur tui. [17] Adæ quoque dixit: Quia obedisti verbo vxoris tuæ, & comedisti de arbore de qua præcepi tibi, dicens: Ne comedas ex ea; Maledicta terra propter te: in tribulatione comedes eam omnibus diebus vitæ tuæ. [18] Et spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbam agri. [19] In sudore vultus tui comedes panem: donec reuertaris in terram de qua creatus es: quia puluis tu, & in puluerem reuertêris. [20] Et vocauit Adam nomen vxoris suæ Euam; eo quòd ipsa esset mater omnium filiorum hominis. [21] Et fecit Dominus Deus Adæ & vxori eius vestimenta honoris super cutem carnis suæ, & induit eos. [22] Et dixit Dominus Deus, Ecce Adam est vnicus in seculo, ex se sciens bonum & malum; & nunc fortè extendet manum suam, & sumet etiam de arbore vitæ, & comedet & viuet in æternum. [23] Et emisit eum Dominus Deus de horto voluptatis, vt operaretur terram de qua creatus fuerat. [24] Et eiecit Adam: & collocauit ad orientem horti voluptatis Cherubim & acutum gladium versatilem, ad custodiendam viam arboris vitæ.

CAP. IIII.

ET Adam cognouit Euam vxorem suam: & concepit & peperit Cain, & dixit; Possedi virum coram Domino. [2] Et addidit vt pareret fratrem eius Abel. Fuitque Abel pastor ouium: & Cain fuit vir agricola. [3] Et factum est post aliquot dies; & adduxit Cain de fructu terræ munus coram Domino. [4] Et Abel adduxit etiam ipse de primogenitis ouium suarum & de adipibus earum: & susceptit Dominus cum beneplacito Abel & munus eius. [5] Cain autẽ & munus eius non susceptit cũ beneplacito: & iratus est Cain vehementer, & ceciderũt vultus eius. [6] Dixitq; Dominus ad Cain, Cur iraseeris tu; & quare ceciderunt vultus tui? [7] Nonne si bene egeris opera tua, dimittetur tibi? & si nõ bene egeris, in diem iudicij peccatũ tuum seruatũ est; in qua futurũ est vt vlciscatur de te, si non conuerteris; & si cõuerteris, dimittetur tibi. [8] Et loquens Cain ad Abel fratrẽ suum: fuitq; cùm essent in agro, & surrexit Cain contra Abel fratrem suum & occidit eum. [9] Et dixit Dominus ad Cain, Vbi est Abel frater tuus? Et dixit: Nescio. Núquid custos fratris mei ego sum? [10] Et ait, Quid fecisti? vox sanguinis generationũ quę futuræ erãt succedere de fratre tuo, clamãt corã me de terra.

יא *וְעַתָּה אָרוּר אָתָּה מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת־פִּיהָ
יב לָקַחַת אֶת־דְּמֵי אָחִיךָ מִיָּדֶךָ׃ *כִּי תַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה
יג לֹא־תֹסֵף תֵּת־כֹּחָהּ לָךְ נָע וָנָד תִּהְיֶה בָּאָרֶץ׃ *וַיֹּאמֶר
יד קַיִן אֶל־יְהוָה גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשֹׂא׃ *הֵן גֵּרַשְׁתָּ אֹתִי הַיּוֹם
מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפָּנֶיךָ אֶסָּתֵר וְהָיִיתִי נָע וָנָד בָּאָרֶץ
טו וְהָיָה כָּל־מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי׃ *וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה לָכֵן כָּל־
הֹרֵג קַיִן שִׁבְעָתַיִם יֻקָּם וַיָּשֶׂם יְהוָה לְקַיִן אוֹת לְבִלְתִּי
טז הַכּוֹת־אֹתוֹ כָּל־מֹצְאוֹ׃ *וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּשֶׁב
יז בְּאֶרֶץ־נוֹד קִדְמַת־עֵדֶן׃ *וַיֵּדַע קַיִן אֶת־אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר
וַתֵּלֶד אֶת־חֲנוֹךְ וַיְהִי בֹּנֶה עִיר וַיִּקְרָא שֵׁם הָעִיר כְּשֵׁם
יח בְּנוֹ חֲנוֹךְ׃ *וַיִּוָּלֶד לַחֲנוֹךְ אֶת־עִירָד וְעִירָד יָלַד אֶת־
מְחוּיָאֵל וּמְחִיָּאֵל יָלַד אֶת־מְתוּשָׁאֵל וּמְתוּשָׁאֵל יָלַד
יט אֶת־לָמֶךְ׃ *וַיִּקַּח־לוֹ לֶמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם הָאַחַת
כ עָדָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צִלָּה׃ *וַתֵּלֶד עָדָה אֶת־יָבָל הוּא
כא הָיָה אֲבִי יֹשֵׁב אֹהֶל וּמִקְנֶה׃ *וְשֵׁם אָחִיו יוּבָל הוּא
כב הָיָה אֲבִי כָּל־תֹּפֵשׂ כִּנּוֹר וְעוּגָב׃ *וְצִלָּה גַם־הִיא
יָלְדָה׃ אֶת־תּוּבַל קַיִן לֹטֵשׁ כָּל־חֹרֶשׁ נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל
כג וַאֲחוֹת תּוּבַל־קַיִן נַעֲמָה׃ *וַיֹּאמֶר לֶמֶךְ לְנָשָׁיו עָדָה
וְצִלָּה שְׁמַעַן קוֹלִי נְשֵׁי לֶמֶךְ הַאְזֵנָּה׃ אִמְרָתִי כִּי אִישׁ
כד הָרַגְתִּי לְפִצְעִי וְיֶלֶד לְחַבֻּרָתִי׃ *כִּי שִׁבְעָתַיִם יֻקַּם־קָיִן
כה וְלֶמֶךְ שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה׃ *וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת־אִשְׁתּוֹ
וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שָׁת־לִי אֱלֹהִים זֶרַע
כו אַחֵר תַּחַת הֶבֶל כִּי הָרָגוֹ קָיִן׃ *וּלְשֵׁת גַּם־הוּא יֻלַּד־
בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אֱנוֹשׁ אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם יְהוָה׃

ה א זֶה סֵפֶר
תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם בִּדְמוּת
ב אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ׃ *זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָאָם
וַיְבָרֶךְ אֹתָם וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמָם אָדָם בְּיוֹם הִבָּרְאָם׃
ג *וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בִּדְמוּתוֹ
כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת׃

11 * Nunc igitur maledictus eris ſuper terrá, quę
aperuit os ſuũ, & ſuſcepit ſanguiné fratris tui
12 de manu tua. *Cùm operat⁹ fueris eá, nõ dabit
tibi fructus ſuos. Vagus & profugus eris ſuper
13 terrã. *Dixitq́ue Cain ad dominum, Maior eſt
14 iniquitas mea, q̃ vt veniã merear. * Ecce eiicis
C me hodie à facie terræ, & à facie tua abſcõdar,
& ero vagus & profugus in terra. Omnis igi-
15 tur qui inuenerit me, occidet me. * Dixitq́; ei
dñs, Nequaq̃ ita fiet: ſed omnis qui occiderit
Cain, ſeptuplũ punietur. Poſuitq́; dñs in Cain
ſignũ, vt nõ interficeret eũ omnis qui inueniſ
16 ſet eum. Egreſſuſq́; Cain à facie dñi habitauit
17 profugus in terra ad oriẽtalẽ plagã Eden. *Co
gnouit autẽ Cain vxorẽ ſuã, quę cõcepit & pe
perit Enoch. Et ædificauit ciuitatẽ, & vocauit
18 nomen eius ex nomine filij ſui Enoch. *Porrò
Enoch genuit Irad, & Irad genuit Mauiael, &
Mauiael genuit Mathuſael, & Mathuſael ge-
19 nuit Lamech. *Qui accepit duas vxores: nomẽ
20 vni Ada, & nomẽ alteri Sella. * Genuitq́; Ada
Iabel, qui fuit pater habitãtiũ in tẽtoriis, atq;
21 paſtorũ. * Et nomẽ fratris eius Iubal. Ipſe fuit
22 pater canẽtiũ cithara & organo. * Sella quoq;
D genuit Tubal-cain, qui fuit malleator & faber
in cũcta opera ęris & ferri. Soror verò Tubal-
23 cain Noema. * Dixitq́; Lamech vxoribus ſuis
Adę & Sellę, Audite vocẽ meã vxores Lamech,
auſcultate ſermonẽ meũ. Quoniã occidi virũ
in vulnus meũ, & adoleſcẽtulũ in liuorẽ meũ.
24 * Septuplũ vltio dabitur de Cain, de Lamech
25 verò ſeptuagies ſepties. * Cognouit quoq; ad-
huc Adã vxorẽ ſuã, & peperit filiũ. Vocauitq;
nomẽ eius Seth, dicẽs: Poſuit mihi Deus ſemẽ
26 aliud pro Abel, quẽ occidit Cain. *Sed & Seth
natus eſt filius, quem vocauit Enos. Iſte cœpit
inuocare nomen Domini. CAP V.

1 A HIc eſt liber generationis Adam in die qua
creauit Deus hominem, ad imaginem Dei
2 fecit illum. *Maſculũ & fœminã creauit eos, &
benedixit illis, & vocauit nomen eorũ Adã in
3 die qua creati ſunt. *Vixit autẽ Adam centum
triginta annis, & genuit filiũ ad imaginẽ & ſi-
militudinẽ ſuam: vocauitq; nomen eius Seth.

תרגום אונקלוס

יא וּכְעַן לִיט אַתְּ מִן אַרְעָא דְּפִתְחַת יָת פֻּמַּהּ לְמִסַּב יָת דְּמֵי אֲחוּךְ מִן יְדָךְ׃ יב אֲרֵי תִפְלַח יָת אַרְעָא לָא תּוֹסִיף לְמִתַּן חֵילָהּ לָךְ מְטַלְטֵל וְגָלֵי תְּהֵא
בְּאַרְעָא׃ יג וַאֲמַר קַיִן קָדָם יְיָ רַב חוֹבִי מִלְמִשְׁבַּק׃ יד הָא תְּרַכְתָּא יָתִי יוֹמָא דֵּין מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא וּמִן קֳדָמָךְ אֶהֵא מִטַּלְטֵל וְגָלֵי
בְּאַרְעָא וִיהֵא כָּל דְּיִשְׁכְּחִנַּנִי יִקְטְלִנַנִי׃ טו וַאֲמַר לֵהּ יְיָ בְּכֵן כָּל דְּקָטֵלְיִן לְקַיִן לְשִׁבְעָה דָרִין יִתְפְּרַע מִנֵּהּ וְשַׁוִי יְיָ לְקַיִן אָתָא בְּדִיל דְּלָא לְמִקְטַל
יָתֵהּ כָּל דְּיִשְׁכְּחִנֵּהּ׃ טז וּנְפַק קַיִן מִן קֳדָם יְיָ וְיָתֵב בְּאַרְעָא דְּנוֹד לְקִדְמָא דְּעֵדֶן׃ יז וְיָדַע קַיִן יָת אִתְּתֵהּ וְעַדְיָאת וְיָלְדַת יָת חֲנוֹךְ וַהֲוָה בָּנֵי קִרְתָּא
וְקָרָא שְׁמָא דְּקִרְתָּא כִּשְׁמָא דִּבְרֵהּ חֲנוֹךְ׃ יח וְאִתְיְלִד לַחֲנוֹךְ יָת עִירַד וְעִירַד אוֹלִיד יָת מְחוּיָאֵל וּמְחוּיָאֵל אוֹלִיד יָת מְתוּשָׁאֵל וּמְתוּשָׁאֵל אוֹלִיד יָת לֶמֶךְ׃
יט וּנְסֵב לֵהּ לֶמֶךְ תַּרְתֵּין נְשִׁין שׁוּם חֲדָא עָדָה וְשׁוּם תִּנְיָנְתָא צִלָּה׃ כ וְיָלְדַת עָדָה יָת יָבָל הוּא הֲוָה רַבְּהוֹן דְּיָתְבֵי מַשְׁכְּנִין וּמָרֵי גַּיְתִין׃ כא וְשׁוּם אֲחוּהִי
יוּבָל הוּא הֲוָה רַבְּהוֹן דְּכָל דִּי מְמַנֵּן עַל פּוּם כִּנּוֹרָא וַאֲבוּבָא׃ כב וְצִלָּה אַף הִיא יָלְדַת יָת תּוּבַל קַיִן הוּא הֲוָה רַבְּהוֹן דְּכָל יָרְעֵי עֲבִידַת נְחָשָׁא וּפַרְזְלָא
וַאֲחָתֵהּ דְּתוּבַל קַיִן נַעֲמָה׃ כג וַאֲמַר לֶמֶךְ לִנְשׁוֹהִי עָדָה וְצִלָּה שְׁמַעַן קוֹלִי נְשֵׁי לֶמֶךְ אֲצִיתָ לְמֵימְרִי אֲרֵי לָא גְבַר קַטֵּלִית דְּבִרְיֵהּ אֲנָא מָבֵל חוֹבִין וְאַף־
לָא עֻלֵּימָא חַבֻּלַת דְּבִרְיֵהּ יְשֵׁחֵיצִי זַרְעִי׃ כד אֲרֵי לְשִׁבְעָה דָרִין יִתְפְּרַע לְקַיִן הָכָא לְלֶמֶךְ שַׁבְעִין וְשִׁבְעָה׃ כה וְיָדַע אָדָם עוֹד יָת אִתְּתֵהּ וְיָלְדַת בַּר וּקְרַת יָת
שְׁמֵהּ שֵׁת אֲרֵי שַׁוִּי לִי יְיָ בַּר אָחֳרָן חֲלַף הֶבֶל אֲרֵי קְטָלֵהּ קַיִן׃ כו וּלְשֵׁת אַף הוּא יְתִילַד בַּר וּקְרָא יָת שְׁמֵהּ אֱנָשׁ בְּכֵין שְׁרִיאוּ בְנֵי אֱנָשָׁא לְצַלָּאָה בִּשְׁמָא
דַּיְיָ׃

ה א דֵּין סִפְרָא דְּתוֹלְדָת אָדָם בְּיוֹמָא דְּבָרָא יְיָ אָדָם בִּדְמוּתָא דְּאִתְבְּרִיאוּ׃ ב יְהַוֹן וּבָרִיךְ יָתְהוֹן וּקְרָא יָת שְׁמַהְהוֹן אָדָם בְּיוֹמָא דְּאִתְבְּרִיאוּ׃ ג וְחַיָּא אָדָם מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין וְאוֹלִיד בִּדְמוּתֵהּ כְּצַלְמֵהּ וּקְרָא יָת שְׁמֵהּ שֵׁת׃

11 * Et nunc maledictus tu à terra, quæ aperuit os
suum ad suscipiendum sanguinem fratris tui à ma-
nu tua. 12 * Quoniam operaberis terram, & non ad-
det virtutem suam dare tibi. suspirans & tremens
eris super terrã. 13 * Et dixit Cain ad Dñm: Maius de-
lictũ meũ, quàm vt remittatur mihi. 14 * Et eijcies me
hodie à facie terræ: & à facie tua abscondar. & ero
gemens & tremens super terrã: & erit oĩs inueniẽs
me, occidet me. 15 * Et dixit ei dñs Deus: Nõ sic omnis
qui occiderit Cain, septem vindictas exoluet. & po
suit dominus Deus signum Cain, vt non interficeret
eum omnis qui inuenisset eum. 16 * Et egressus est Cain à
facie Dei: & habitauit in terra Naid, contra Eden.
17 * Et cognouit Cain vxorem suã: & concipiens, pepe-
rit Enoch. & fuit ædificans ciuitatem: & nomina-
uit ciuitatem in nomen filij sui Enoch. 18 * Natus est au
tem Enoch Gaidad: & Gaidad genuit Mauiael: &
Mauiael genuit Mathusala. & Mathusala genuit
Lamech. 19 * Et accepit sibi Lamech duas vxores: no-
men vni, Adda: & nomen secundæ, Sella. 20 * Et pepe-
rit Adda Jobel. hic fuit pater habitantium in ten-
toriis pastorum. 21 * Et nomen fratri suo Iubal. hic fuit,
qui ostendit psalterium & citharam. 22 * Sella autem
peperit & ipsa Thobel. & fuit malleator faber æ-
ris & ferri: soror autem Thobel, Noema. 23 * Dixit
autem Lamech vxoribus suis Adda & Sella: Au-
dite meam vocem vxores Lamech, auscultate meos
sermones: quoniam virũ occidi in vulnus mihi, &
adolescentulum in liuorem mihi. 24 * Quia septies vin-
dicatum est Cain; ex autem Lamech, septuagesies se-
ptem. 25 * Cognouit autem Adam Euam vxorem suã:
& concipiens, peperit filium; & nominauit nomen
eius Seth: dicens, Suscitauit enim mihi Deus semen
aliud pro Abel, quem occidit Cain. 26 * Et Seth fuit fi-
lius: nominauit autem nomen eius Enos. hic sperauit
inuocare nomen domini Dei.

CAP. V.

1 Hic liber generationis hominum. qua die fe-
cit Deus Adam: ad imaginem Dei fecit illum.
2 * Masculum & fœminam fecit eos; & benedi-
xit eis: & nominauit nomen eius Adam, qua die
fecit eos. 3 * Vixit autem Adam annos du-
centos triginta: & genuit ad figuram suam, &
ad imaginem suam: & nominauit nomen eius Seth.

11 * Καὶ νῦν ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ τ῀ς γῆς, ἡ ἔχωσε τὸ στόμα αὐτ῀
12 δέξασθαι τὸ αἷμα τ῀ ἀδελφ῀ σου ἐκ τ῀ς χειρός σου. * ὅτι ἐργᾶ
τὴν γῆν, καὶ οὐ προσθήσει τὴν ἰσχὺν αὐτ῀ς δοῦναί σοι. στένων καὶ
13 τρέμων ἔσῃ ἐπὶ τ῀ς γ῀ς. * Καὶ εἶπε Καὶν πρὸς κύριον, μείζων ἡ
14 αἰτία μου τοῦ ἀφεθῆναί με. * καὶ ἐκβάλῃς με σήμερον ἀπὸ
προσώπου τ῀ς γ῀ς, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου κρυβήσομαι· καὶ ἔ-
σομαι στένων καὶ τρέμων ἐπὶ τ῀ς γ῀ς, καὶ ἔσται πᾶς ὁ εὑρίσκων με ἀ-
15 ποκτενεῖ με. * Καὶ εἶπεν αὐτῷ κύριος ὁ θεός, οὐχ οὕτως πᾶς ὁ ἀπο-
κτείνας Καὶν, ἑπτὰ ἐκδικήματα ἀποδοθήσεται. Καὶ ἔθετο κύριος ὁ
θεὸς σημεῖον τῷ Καὶν, τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν πάντα τὸν εὑρίσκοντα
16 αὐτόν. * καὶ ἐξῆλθε Καὶν ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ. Καὶ ᾤκησεν ἐν
17 γῇ ναΐδ, κατέναντι ἐδέν. * καὶ ἔγνω Καὶν τὴν γυναῖκα αὐτ῀ς· Καὶ
συλλαβοῦσα, ἔτεκε τὸν Ἐνώχ. καὶ ἦν οἰκοδομῶν πόλιν. Καὶ ἐπω-
νόμασε τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτ῀ς Ἐνώχ.
18 * ἐγεννήθη Ἰ῀ρὰδ τῷ Ἐνώχ γαϊδάδ· Καὶ γαϊδὰδ ἐγέννησε τὸν
μαιήλ· καὶ μαιὴλ ἐγέννησε τὸν μαθουσαλά. Καὶ μαθουσαλὰ
19 ἐγέννησε τὸν λάμεχ. * καὶ ἔλαβεν αὐτῷ λάμεχ δύο γυναῖ-
κας· ὄνομα τῇ μιᾷ, Ἀδδὰ· καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ, Σέλλα.
20 * καὶ ἔτεκεν Ἀδδὰ τὸν Ἰωβήλ· οὗτος ἦν πατὴρ οἰκούντων ἐν σκη
21 ναῖς κτηνοτρόφων. * καὶ ὄνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτ῀ς, Ἰουβάλ. οὗ-
22 τος ἦν, ὁ καταδείξας ψαλτήριον καὶ κιθάραν. * Σελλὰ δὲ ἔτε-
κεν Καὶ αὐτὴ τὸν Θοβέλ. Καὶ ἦν σφυροκόπος χαλκεὺς χαλκοῦ Καὶ
23 σιδήρου. ἀδελφὴ δὲ Θοβέλ, Νοεμά. * εἶπε δὲ λάμεχ ταῖς γυ-
ναιξὶν αὐτ῀ς Ἀδδὰ καὶ Σελλά, ἀκούσατέ μου τ῀ς φωνῆς γυ-
ναῖκες λάμεχ, ἐνωτίσασθέ μου τοὺς λόγους· ὅτι ἄνδρα ἀπέ-
24 κτεινα εἰς τραῦμα ἐμοί, καὶ νεανίσκον εἰς μώλωπα ἐμοί. * ὅτι
ἑπτάκις ἐκδεδίκηται Καὶν, ἐπὶ δὲ λάμεχ, ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.
25 * ἔγνω δὲ Ἀδὰμ Εὔαν τὴν γυναῖκα αὐτ῀ς· καὶ συλλαβοῦσα,
ἔτεκεν υἱόν· Καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτ῀ς Σήθ· λέγουσα, Ἐξα-
νέστησε γάρ μοι ὁ θεὸς σπέρμα ἕτερον ἀντὶ Ἄβελ, ὃν ἀπέκτει-
26 νε Καὶν. * Καὶ τῷ Σὴθ ἐγένετο υἱός. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα
αὐτ῀ς, Ἐνώς. οὗτος ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ
1 θεοῦ. ε΄. Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων.
ἡ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν Ἀδάμ· κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν
2 αὐτόν. * ἄρσεν Καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς· Καὶ ηὐλόγησεν αὐτούς.
Καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτ῀ς Ἀδάμ, ἡ ἡμέρα ἐποίησεν αὐ-
3 τούς. * ἔζησε δὲ Ἀδὰμ ἔτη διακόσια τριάκοντα. Καὶ ἐγέννησε
κατ' τὴν ἰδέαν αὐτ῀ς, Καὶ κατ' τὴν εἰκόνα αὐτ῀ς, Καὶ ἐπωνόμασε τὸ
ὄνομα αὐτ῀ς, Σήθ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et nunc maledictus tu de terra quæ aperuit os suum, vt susciperet sanguinem fratris tui de manu tua. 12 Quando operatus fueris terram, non dabit amplius tibi virtutem suam: instabilis & transmigrans eris in terra. 13 Et dixit Cain coram Domino: Magna est iniquitas mea, vt dimittatur. 14 Ecce eiecisti me hodie de superficie terræ: & à facie tua ero absconditus; & ero instabilis & transmigrans in terra: & erit omnis qui inuenerit me, occidet me. 15 Et dixit ei Dominus: Propterea omnes qui occiderint Cain, in septem generationes vindicta assumetur ex eo: & posuit Dominus in Cain signũ, vt non occideret eũ omnis qui inuenisset eũ. 16 Et egressus est Cain à facie Dñi; & habitauit in terra Nod, ad Orientẽ Eden. 17 Et cognouit Cain vxorẽ suã; & cõcepit & peperit Enoch: & fuit ædificator ciuitatis. & vocauit nomen ciuitatis sicut nomẽ filij sui Enoch. 18 Et natus est ipsi Enoch Irad. Et Irad genuit Mauiael, & Mauiael genuit Mathusael, & Mathusael genuit Lamech. 19 Et accepit sibi Lamech duas vxores: nomen vnius Ada, & nomẽ alterius Sella. 20 Et peperit Ada Iabal: ipse fuit magister habitantiũ in tabernaculis, & possidẽtiũ pecora. 21 Et nomẽ fratris sui Iubal: ipse fuit magister canẽtiũ in cithara & organo. 22 Et Sella etiã ipsa peperit Tubal-Cain: qui fuit magister eorũ oĩm sciẽtiũ opus æris & ferri: & soror ipsius Tubal-Cain fuit Naama. 23 Et dixit Lamech vxoribus suis Adæ & Sellę: Audite vocem meã vxores Lamech; auscultate sermonem meum. Quoniam non occidi virum, vt propter eum ego portem peccatum: neque adolescentulum disperdidi, vt propter eum consumatur semen meum. 24 Quoniam si in septem generationes vindicta dabitur de Cain, nónne de Lamech in septuaginta & septem? 25 Et cognouit Adam rursus vxorem suam, & peperit filium: & vocauit nomen eius Seth: quoniam posuit Deus mihi filium alium pro Abel: quia interfecit eum Cain. 26 Et Seth quoque natus est filius: & vocauit momen eius Enos. tunc incœperunt filij hominum orare in nomine Domini.

CAP. V.

1 Hic est liber generationis Adã, in die qua creauit Deus hoĩem: ad similitudinẽ Dei fecit illũ. 2 Masculũ & fœminã creauit eos; & benedixit illis: & vocauit nomẽ eorũ Adã, in die qua creati sunt. 3 Et vixit Adã cẽtũ & triginta annis: & genuit ad similitudinem suã secũdum imaginem suam: & vocauit nomen eius Seth.

4 וַיִּהְיוּ יְמֵי־אָדָם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שֵׁת שְׁמֹנֶה מֵאוֹת
5 שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי אָדָם
אֲשֶׁר־חַי תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיָּמֹת׃
6 וַיְחִי־שֵׁת חָמֵשׁ שָׁנִים וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־
7 אֱנוֹשׁ׃ וַיְחִי־שֵׁת אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־אֱנוֹשׁ שֶׁבַע
8 שָׁנִים וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ
כָּל־יְמֵי־שֵׁת שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה
9 וַיָּמֹת׃ וַיְחִי אֱנוֹשׁ תִּשְׁעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־קֵינָן׃
10 וַיְחִי אֱנוֹשׁ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־קֵינָן חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה
11 וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל־
יְמֵי אֱנוֹשׁ חָמֵשׁ שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃
12 וַיְחִי קֵינָן שִׁבְעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־מַהֲלַלְאֵל׃
13 וַיְחִי קֵינָן אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מַהֲלַלְאֵל אַרְבָּעִים
שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
14 וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי קֵינָן עֶשֶׂר שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה
15 וַיָּמֹת׃ וַיְחִי מַהֲלַלְאֵל חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁשִּׁים שָׁנָה
16 וַיּוֹלֶד אֶת־יָרֶד׃ וַיְחִי מַהֲלַלְאֵל אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ
אֶת־יֶרֶד שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד
17 בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי מַהֲלַלְאֵל חָמֵשׁ
18 וְתִשְׁעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ וַיְחִי־
יֶרֶד שְׁתַּיִם וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־חֲנוֹךְ׃
19 וַיְחִי־יֶרֶד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־חֲנוֹךְ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה
20 וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי־יֶרֶד שְׁתַּיִם וְשִׁשִּׁים
21 שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ וַיְחִי חֲנוֹךְ חָמֵשׁ
22 וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־מְתוּשֶׁלַח׃ וַיִּתְהַלֶּךְ
חֲנוֹךְ אֶת־הָאֱלֹהִים אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מְתוּשֶׁלַח
שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
23 וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי חֲנוֹךְ חָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת
24 שָׁנָה׃ וַיִּתְהַלֶּךְ חֲנוֹךְ אֶת־הָאֱלֹהִים וְאֵינֶנּוּ כִּי־
לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים׃

4 * Et facti ſunt dies Adá, poſtquam genuit Seth, octingenti anni: genuítque filios & fi-
5 lias. * Et factum eſt omne tempus quod vixit Adam, anni nongenti triginta; & mor-
6 tuus eſt. * Vixit quoque Seth centum quinque annis: & genuit Enos.
7 * Vixítque Seth poſtquam genuit Enos, o-ctingentis ſeptem annis: genuítque filios &
8 filias. * Et facti ſunt omnes dies Seth
B nongentorum duodecim annorum: & mor-
tuus eſt.
9 * Vixit verò Enos nonaginta annis: & ge-
10 nuit Caïnan. * Poſt cuius ortum vi-xit octingentis quindecim annis: & genuit filios & filias.
11 *Factíque ſunt omnes dies Enos nongenti-quinque anni: & mortuus eſt.
12 * Vixit quoque Caïnan ſeptuaginta annis: & genuit Malalehel.
13 * Et vixit Caïnan poſtquam genuit Malalehel, octingétis quadraginta annis: genuitque filios & filias.
14 * Et facti ſunt omnes dies Caïnan nongenti decem anni: & mortuus eſt.
15 * Vixit autem Malalehel ſexagintaquinque
16 annis: & genuit Iared. * Et vixit Malalehel
C poſtquam genuit Iared, octingentis triginta
17 annis: & genuit filios & filias. * Et facti ſunt omnes dies Malalehel octingenti nonaginta quinque anni: & mortuus eſt.
18 * Vixitque Iared centum ſexaginta duobus annis: & genuit Enoch.
19 * Et vixit Iared poſtquam genuit Enoch, o-ctingentis annis: & genuit filios & filias.
20 *Et facti ſunt omnes dies Iared nongéti ſexa-gintaduo anni: & mortuus eſt.
21 * Porrò Enoch vixit ſexagintaquinque an- Eccl. 44. c. Heb. 11.
nis: & genuit Mathuſalem.
22 *Et ambulauit Enoch cum Deo. Et vixit E-noch poſtquam genuit Mathuſalem trecen-
D tis annis: & genuit filios & filias.
23 * Et facti ſunt omnes dies Enoch trecenti
24 ſexaginta quinque anni. * Ambulauitque cũ Deo, & non apparuit: quia tulit eum Deus.

תרגום אונקלוס

4 וַהֲוֹו יוֹמֵי אָדָם בָּתַר דְּאוֹלִיד יַת שֵׁת תְּמָנֵי מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ 5 וַהֲוֹו כָּל יוֹמֵי אָדָם דְּחַי תְּשַׁע מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין וּמִית׃ 6 וְחַיָה
שֵׁת מְאָה וְחַמֵשׁ שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת אֱנוֹשׁ׃ 7 וְחַיָא שֵׁת בָּתַר דְּאוֹלִיד יַת אֱנוֹשׁ שְׁבַע שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ 8 וַהֲוֹו כָּל
יוֹמֵי שֵׁת תְּשַׁע מְאָה וְתַרְתֵּי עֶשְׂרֵה שְׁנִין וּמִית׃ 9 וְחַיָא אֱנוֹשׁ תְּשְׁעִין שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת קֵינָן׃ 10 וְחַיָא אֱנוֹשׁ בָּתַר
דְּאוֹלִיד יַת קֵינָן חֲמֵשׁ מְאָה וְחַמֵשׁ עֲשְׂרֵה שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ 11 וַהֲוֹו כָּל יוֹמֵי אֱנוֹשׁ תְּשַׁע מְאָה וְחַמֵשׁ שְׁנִין וּמִית׃
12 וְחַיָא קֵינָן שְׁבְעִין שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת מַהֲלַלְאֵל׃ 13 וְחַיָא קֵינָן בָּתַר דְּאוֹלִיד יַת מַהֲלַלְאֵל חֲמֵשׁ מְאָה וְאַרְבְּעִין
שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ 14 וַהֲוֹו כָּל יוֹמֵי קֵינָן תְּשַׁע מְאָה וַעֲשַׂר שְׁנִין וּמִית׃ 15 וְחַיָא מַהֲלַלְאֵל שִׁתִּין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין וְאוֹלִיד
יַת יָרֶד׃ 16 וְחַיָא מַהֲלַלְאֵל בָּתַר דְּאוֹלִיד יַת יָרֶד תְּמָנֵי מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ 17 וַהֲוֹו כָּל יוֹמֵי מַהֲלַלְאֵל
תְּמָנֵי מְאָה וּתְשְׁעִין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין וּמִית׃ 18 וְחַיָא יֶרֶד מְאָה וּשְׁתִּין וּתְרֵין שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת חֲנוֹךְ׃ 19 וְחַיָא יֶרֶד בָּתַר
דְּאוֹלִיד יַת חֲנוֹךְ תְּמָנֵי מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ 20 וַהֲוֹו כָּל יוֹמֵי יֶרֶד תְּשַׁע מְאָה וְשִׁתִּין וְתְרֵין שְׁנִין וּמִית׃ 21 וְחַיָא
חֲנוֹךְ שִׁתִּין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת מְתוּשֶׁלַח׃ 22 וְהַלִיךְ חֲנוֹךְ בְּקֳדָם דְּחַלְתָּא דַיְיָ בָּתַר דְּאוֹלִיד יַת מְתוּשֶׁלַח תְּלַת מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד
בְּנִין וּבְנָן׃ 23 וַהֲוֹו כָּל יוֹמֵי חֲנוֹךְ תְּלַת מְאָה וְשִׁתִּין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין׃ 24 וַאֲזַל חֲנוֹךְ בָּרַתר דְּחַלְתָּא דַיְיָ
וְלֵיתוֹהִי אֲרֵי לָא אֲסִיתֵיהּ יְיָ׃

4 * Facti ſunt autem dies Adam quos vixit, poſtquàm genuit ipſe Seth, anni ſeptingenti: & genuit filios & filias.

5 * Et facti ſunt omnes dies Adam, quos vixit, anni nongenti triginta: & mortuus eſt.

6 * Vixit autem Seth annos ducentos quinque: & genuit Enos.

7 * Et vixit Seth poſtquàm genuit ipſe Enos, annos ſeptingentos ſeptem: & genuit filios & filias.

8 * Et facti ſunt omnes dies Seth, anni nongenti duodecim: & mortuus eſt.

9 * Et vixit Enos annos centum nonaginta: & genuit Cainan.

10 * Et vixit Enos poſtquam genuit ipſe Cainan, annos ſeptingentos quindecim: & genuit filios & filias.

11 * Et facti ſunt omnes dies Enos, anni nongenti quinque: & mortuus eſt.

12 * Et vixit Cainan annos centum ſeptuaginta: & genuit Malalehel.

13 * Et vixit Cainan poſtquam genuit ipſe Malalehel, annos ſeptingentos quadraginta: & genuit filios & filias.

14 * Et facti ſunt omnes dies Cainan, anni nongenti decem: & mortuus eſt.

15 * Et vixit Malalehel annos centum ſexaginta quinque: & genuit Iared.

16 * Et vixit Malalehel poſtquam genuit ipſe Iared, annos ſeptingentos triginta: & genuit filios & filias.

17 * Et facti ſunt omnes dies Malalehel anni octingenti nonaginta quinque: & mortuus eſt.

18 * Et vixit Iared annos centum ſexaginta duos: & genuit Enoch.

19 * Et vixit Jared poſtquam genuit ipſe Enoch, annos octingentos: & genuit filios & filias.

20 * Et facti ſunt omnes dies Iared, anni nongenti ſexaginta duo: & mortuus eſt.

21 * Et vixit Enoch annos centũ ſexaginta quinque, & genuit Mathuſala.

22 * Placuit autem Enoch Deo. & vixit Enoch poſtquam genuit ipſe Mathuſalem, annos ducentos: & genuit filios & filias.

23 * Et facti ſunt omnes dies Enoch, anni trecenti ſexaginta quinque.

24 * Et placuit Enoch Deo. & non inueniebatur, quia tranſtulit eum Deus.

4 * ἐγένοντο ὃ αἱ ἡμέραι ἀδὰμ, ἃς ἔζησε μ᾽ τὸ γωνῆσαι αὐτὸν τὸν σὴθ, ἔτη ἐπτακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς & θυγατέρας.

5 * & ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀδὰμ, ἃς ἔζησεν, ἔτη ἐννακόσια τριάκοντα, & ἀπέθανεν.

6 * ἔζησε δὲ σὴθ ἔτη διακόσια πέντε· & ἐγέννησε τὸν ἐνώς.

7 * & ἔζησε σὴθ μ᾽ τὸ γωνῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνώς, ἔτη ἑπτακόσια ἑπτά· & ἐγέννησεν υἱοὺς & θυγατέρας.

8 * & ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι σὴθ, ἔτη ἐννακόσια δεκαδύο, & ἀπέθανεν.

9 * & ἔζησεν ἐνὼς ἔτη ἑκατὸν ἐνενήκοντα· & ἐγέννησε τὸν καϊνάν.

10 * καὶ ἔζησεν ἐνὼς μ᾽ τὸ γωνῆσαι αὐτὸν τὸν καϊνὰν, ἔτη ἑπτακόσια δεκαπέντε· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς ϗ θυγατέρας.

11 * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἐνὼς ἔτη ἐννακόσια πέντε, καὶ ἀπέθανεν.

12 * καὶ ἔζησε καϊνὰν ἔτη ἑκατὸν ἑβδομήκοντα· καὶ ἐγέννησε τὸν μελελεήλ.

13 * & ἔζησε καϊνὰν μ᾽ τὸ γωνῆσαι αὐτὸν τὸν μελελεήλ, ἔτη ἑπτακόσια τεσσαράκοντα· ϗ ἐγέννησεν υἱοὺς ϗ θυγατέρας.

14 * & ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι καϊνὰν, ἔτη ἐννακόσια δέκα· ϗ ἀπέθανεν.

15 * ϗ ἔζησε μελελεὴλ ἔτη ἑκατὸν ἑξηκονταπέντε· & ἐγέννησε τὸν ἰάρεδ.

16 * ϗ ἔζησε μελελεὴλ μ᾽ τὸ γωνῆσαι αὐτὸν τὸν ἰάρεδ, ἔτη ἑπτακόσια τριάκοντα· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς & θυγατέρας.

17 * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι μελελεὴλ ἔτη ὀκτακόσια ἐνενηκονταπέντε· & ἀπέθανεν.

18 * καὶ ἔζησεν ἰάρεδ ἔτη ἑκατὸν ἑξηκονταδύο· καὶ ἐγέννησε τὸν ἐνώχ.

19 * καὶ ἔζησεν ἰάρεδ μ᾽ τὸ γωνῆσαι αὐτὸν τὸν ἐνώχ, ἔτη ὀκτακόσια· ϗ ἐγέννησεν υἱοὺς ϗ θυγατέρας.

20 * ϗ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἰάρεδ ἔτη ἐννακόσια ἑξηκονταδύο· ϗ ἀπέθανεν.

21 * καὶ ἔζησεν ἐνὼχ ἔτη ἑκατὸν ἑξηκονταπέντε· & ἐγέννησε τὸν μαθουσαλά.

22 * εὐηρέσησε δὲ ἐνὼχ τῷ θεῷ· ϗ ἔζησεν ἐνὼχ μ᾽ τὸ γωνῆσαι αὐτὸν τὸν μαθουσαλὰ, ἔτη διακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς ϗ θυγατέρας.

23 * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἐνὼχ ἔτη τριακόσια ἑξηκονταπέντε.

24 * καὶ εὐηρέσησεν ἐνὼχ τῷ θεῷ. & οὐχ ηὑρίσκετο, διότι μετατέθεικεν αὐτὸν ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et fuerunt dies Adam poſtquam genuit Seth, octingenti anni: & genuit filios & filias. 5 Et fuerunt omnes dies Adam quibus vixit, nongenti & triginta anni: & mortuus eſt. 6 Et vixit Seth centum & quinque annis: & genuit Enos.
7 Et vixit Seth poſtquam genuit Enos, octingentis & ſeptem annis: & genuit filios & filias. 8 Et fuerunt omnes dies Seth nongenti & duodecim anni: & mortuus eſt. 9 Et vixit Enos nonaginta annis: & genuit Chaïnan.
10 Et vixit Enos poſtquam genuit Chaïnan, octingentis & quindecim annis: & genuit filios & filias.
11 Et fuerunt omnes dies Enos nongenti & quinque anni: & mortuus eſt. 12 Et vixit Chaïnan ſeptuaginta annis: & genuit Malalehel. 13 Et vixit Chainan poſtquam genuit Malalehel octingentis & quadraginta annis: & genuit filios & filias.
14 Et fuerunt omnes dies Chaïnan nongenti & decem anni: & mortuus eſt.
15 Et vixit Malalehel ſexaginta & quinque annis: & genuit Iared. 16 Et vixit Malalehel poſtquam genuit Iared, octingentis & triginta annis: & genuit filios & filias. 17 Et fuerunt omnes dies Malalehel, octingenti & nonaginta & quinque anni: & mortuus eſt. 18 Et vixit Iared centum & ſexaginta & duobus annis: & genuit Enoch.
19 Et vixit Iared poſtquam genuit Enoch, octingentis annis: & genuit filios & filias. 20 Et fuerunt omnes dies Iared nongenti & ſexaginta & duo anni: & mortuus eſt. 21 Et vixit Enoch ſexaginta & quinque annis: & genuit Mathuſalach.
22 Et ambulauit Enoch in timore Dei, poſtquam genuit Mathuſalach, trecentis annis: & genuit filios & filias.
23 Et fuerunt omnes dies Enoch trecenti & ſexaginta & quinque anni. 24 Et ambulauit Enoch in timore Dei. & non comparuit: nec etiam occidit eum Deus.

25 * וַיְחִי מְתוּשֶׁלַח שֶׁבַע וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד
26 אֶת־לֶמֶךְ׃ * וַיְחִי מְתוּשֶׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־לֶמֶךְ
שְׁתַּיִם וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים
27 וּבָנוֹת׃ * וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי מְתוּשֶׁלַח תֵּשַׁע וְשִׁשִּׁים שָׁנָה
28 וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ * וַיְחִי־לֶמֶךְ שְׁתַּיִם
29 וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בֵּן׃ * וַיִּקְרָא אֶת־
שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמֵעִצְּבוֹן יָדֵינוּ מִן־
30 הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אֵרְרָהּ יְהוָה׃ * וַיְחִי־לֶמֶךְ אַחֲרֵי
הוֹלִידוֹ אֶת־נֹחַ חָמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה
31 וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ * וַיִּהְיוּ כָּל־יְמֵי־לֶמֶךְ שֶׁבַע וְשִׁבְעִים
32 שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמֹת׃ * וַיְהִי־נֹחַ בֶּן־חֲמֵשׁ
מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד נֹחַ אֶת־שֵׁם אֶת־חָם וְאֶת־יָפֶת׃

1 ו * וַיְהִי כִּי־הֵחֵל הָאָדָם לָרֹב
2 עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וּבָנוֹת יֻלְּדוּ לָהֶם׃ * וַיִּרְאוּ בְנֵי־
הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הֵנָּה וַיִּקְחוּ לָהֶם
3 נָשִׁים מִכֹּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא־יָדוֹן
רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם בְּשַׁגַּם הוּא בָשָׂר וְהָיוּ יָמָיו מְאָה
4 וְעֶשְׂרִים שָׁנָה׃ * הַנְּפִלִים הָיוּ בָאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם
וְגַם אַחֲרֵי־כֵן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶל־בְּנוֹת
הָאָדָם וְיָלְדוּ לָהֶם הֵמָּה הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אַנְשֵׁי
5 הַשֵּׁם׃ * וַיַּרְא יְהוָה כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם
בָּאָרֶץ וְכָל־יֵצֶר מַחְשְׁבֹת לִבּוֹ רַק רַע כָּל־הַיּוֹם׃
6 * וַיִּנָּחֶם יְהוָה כִּי־עָשָׂה אֶת־הָאָדָם בָּאָרֶץ וַיִּתְעַצֵּב
7 אֶל־לִבּוֹ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶמְחֶה אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר־
בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ
8 וְעַד־עוֹף הַשָּׁמָיִם כִּי נִחַמְתִּי כִּי עֲשִׂיתִם׃ * וְנֹחַ מָצָא חֵן
9 בְּעֵינֵי יְהוָה׃ * אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק
תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת־הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ־נֹחַ׃
10 * וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת־שֵׁם אֶת־חָם וְאֶת־יָפֶת׃
11 * וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס׃

25 * Vixit quoque Mathusalem centum octoginta septem annis: & genuit Lamech.
26 * Et vixit Mathusalem postquam genuit Lamech, septingentis octoginta duobus annis:
27 & genuit filios & filias. * Et facti sunt omnes dies Mathusalem nongenti sexaginta no-
28 uem anni: & mortuus est. * Vixit autem Lamech centum octoginta duobus annis: &
29 genuit filiũ: * Vocauitque nomen eius Noe: dicens, Iste cõsolabitur nos ab operibus & laboribus manuũ nostrarum, in terra cui maledixit
30 Dñs. * Vixitque Lamech postquam genuit Noe, quingẽtis nonagintaquinq; annis: & ge-
31 nuit filios & filias. * Et facti sunt omnes dies Lamech septingenti septuaginta septem
32 anni: & mortuus est. * Noe verò cùm quingentorum esset annorum, genuit Sem, Cham & Iaphet.

CAP. VI.

1 CVmque cœpissẽt homines multiplicari super terram, & filias procreassent:
A
2 * Videntes filij Dei filias hominum quòd essent pulchræ; acceperunt sibi vxores ex omni-
3 bus quas elegerant. * Dixitque Dominus: Non permanebit spiritus meus in homine in ęternum; quia caro est: Eruntque dies illius centum viginti annorum.
4 * Gigantes autem erant super terram in diebus illis. Postquam enim ingressi sunt filij Dei ad filias hominum; illęque genuerunt: isti sunt potentes à seculo viri famosi.
5 * Videns autem Dominus quòd multa malitia hominum esset in terra; & cũcta cogitatio cordis intẽta esset ad malum omni tempore:
6 * Pœnituit eum quòd hominẽ fecisset in ter-
B ra. & tactus dolore cordis intrinsecus:
7 * Delebo, inquit, hominem quem creaui à facie terræ, ab homine vsque ad animantia: à reptili vsque ad volucres cæli. pœnitet enim me
8 fecisse eos. * Noe verò inuenit gratiã corã dño.
9 * Hę sunt generationes Noe. Noe vir iust⁹ atq; perfectus fuit in generationibus suis: cũ Deo
10 ambulauit. * Et genuit tres filios, Sem, Cham,
11 & Iaphet. * Corrupta est autem terra coram Deo; & repleta est iniquitate.

תרגום אונקלוס

25 וְחַיָּא מְתוּשֶׁלַח מְאָה וּתְמָנִין וּשְׁבַע שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת לֶמֶךְ׃ 26 וְחַיָּא מְתוּשֶׁלַח בָּתַר דְּאוֹלִיד יַת לֶמֶךְ שְׁבַע מְאָה וּתְמָנִין וְתַרְתֵּין שְׁנִין
וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ 27 וַהֲווֹ כָּל־יוֹמֵי מְתוּשֶׁלַח תְּשַׁע מְאָה וְשִׁתִּין וּתְשַׁע שְׁנִין וּמִית׃ 28 וְחַיָּא לֶמֶךְ מְאָה וּתְמָנִין וְתַרְתֵּין שְׁנִין וְאוֹלִיד בַּר׃
29 וּקְרָא יַת שְׁמֵיהּ נֹחַ לְמֵימַר דֵּין יְנַחֲמִנָּנָא מֵעוֹבָדָנָא וּמֵלְאוּת יְדָנָא מִן אַרְעָא דְּלַטָּהּ יְיָ׃ 30 וְחַיָּא לֶמֶךְ בָּתַר דְּאוֹלִיד יַת נֹחַ חֲמֵשׁ מְאָה וְתִשְׁעִין
וַחֲמֵשׁ שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ 31 וַהֲווֹ כָּל יוֹמֵי לֶמֶךְ שְׁבַע מְאָה וְשִׁבְעִין וּשְׁבַע שְׁנִין וּמִית׃ 32 וַהֲוָה נֹחַ בַּר חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד נֹחַ יַת
שֵׁם יַת חָם וְיַת יָפֶת׃

ו 1 וַהֲוָה כַּד שָׁרִיאוּ בְּנֵי אֱנָשָׁא לְמִסְגֵּי עַל אַפֵּי אַרְעָא וּבְנָתָא יְתִילָדָן לְהוֹן׃ 2 וְחָזוֹ
בְּנֵי רַבְרְבַיָּא יַת בְּנָת אֱנָשָׁא אֲרֵי שַׁפִּירָן אִנּוּן וּנְסִיבוּ לְהוֹן נְשִׁין מִכָּל דְּיִתְרְעִיו׃ 3 וַאֲמַר יְיָ לָא יִתְקַיֵּים דָּרָא בִישָׁא הָדֵין קָדָמַי לְעָלַם בְּדִיל
דְּאִנּוּן בְּשָׂרָא וְעוֹבָדֵיהוֹן בִּישִׁין וְאַרְכָא יְהֵיב לְהוֹן מְאָה וְעֶשְׂרִין שְׁנִין אִם יְתוּבוּן׃ 4 גִּבָּרַיָּא הֲווֹ בְּאַרְעָא בְּיוֹמַיָּא הָאִנּוּן וְאַף בָּתַר כֵּן חֲעָלוּ בְּנֵי
רַבְרְבַיָּא לְוָת בְּנָת אֱנָשָׁא וְיָלְדָן לְהוֹן אִנּוּן גִּבָּרַיָּא דְּמִן עָלְמָא אֱנָשֵׁי דִּשְׁמָא׃ 5 וּגְלִי קֳדָם יְיָ אֲרֵי סְגִיאַת בִּישַׁת אֱנָשָׁא בְּאַרְעָא וְכָל יְצַר
מַחְשְׁבַת לִבֵּיהּ לְחוֹד בִּישׁ כָּל יוֹמָא׃ 6 וְחָב יְיָ בְּמֵימְרֵיהּ אֲרֵי עֲבַד יַת אֱנָשָׁא בְּאַרְעָא וְאֶתְכְּפִיהוֹן לְמִתְבַּר תּוֹקְפֵיהוֹן כִּרְעוּתֵיהּ׃
7 וַאֲמַר יְיָ אֶמְחֵה יַת אֱנָשָׁא דְּבָרֵיתִי מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא מֵאֱנָשָׁא עַד בְּעִירָא עַד רָחֲשָׁא וְעַד עוֹפָא דִּשְׁמַיָּא אֲרֵי תָּבֵית בְּמֵימְרִי אֲרֵי עֲבַדְתִּינוּן׃
8 וְנֹחַ אַשְׁכַּח רַחְמִין קֳדָם יְיָ׃ 9 אִלֵּין תּוֹלְדָת נֹחַ נֹחַ גְּבַר זַכָּאי שְׁלִים הֲוָה בְּדָרֹהָתֵהּ דַּיְיָ הַלִּיךְ נֹחַ׃ 10 וְאוֹלִיד
נֹחַ תְּלָתָא בְנִין יַת שֵׁם יַת חָם וְיַת יָפֶת׃ 11 וְאִתְחַבְּלַת אַרְעָא קֳדָם יְיָ וְאִתְמְלִיאַת אַרְעָא חֲטוֹפִין׃

Et vixit Mathusalem annos centum sexaginta quinque: & genuit Lamech. 25
* *Et vixit Mathusalem postquam genuit ipse Lamech, annos octingentos duos: & genuit filios & filias.* 26
* *Et facti sunt omnes dies Mathusalæ, quas vixit, anni nongenti sexaginta nouem: & mortuus est.* 27
* *Et vixit Lamech annos centum octuagintaocto: & genuit filium:* 28
* *Et nominauit nomen eius Noe, dicens: Hic requiescere faciet nos ab operibus nostris, & à tristitiis manuum nostrarum, & à terra cui maledixit dominus Deus.* 29
* *Et vixit Lamech postquam genuit ipse Noe, annos quingentos sexaginta quinque: & genuit filios & filias.* 30
* *Et facti sunt omnes dies Lamech, anni septingenti quinquaginta tres: & mortuus est.* 31
* *Et Noe erat annorum quingentorum: & genuit Noe tres filios, Sem, Cham, Japheth.* 32

CAP. VI.

ET factum est quando cœperunt homines multifieri super terram: & filiæ natæ sunt eis. 1
* *Videntes autem filij Dei filias hominum, quòd pulchræ sunt; acceperunt sibi vxores ex omnibus quas elegerant.* 2
* *Et dixit dominus Deus: Non permanebit spiritus meus in hominibus istis in æternum: eo quòd sunt ipsi carnes. erunt autem dies illorum centum viginti anni.* 3
* *At gigantes erant super terram in diebus illis.* 4
& post illud, postquam ingressi sunt filij Dei ad filias hominum, & genuerunt illis. isti fuerunt gigantes à seculo, homines nominati.
* *Videns autem Dominus Deus, quòd multiplicatæ sunt malitiæ hominum super terram; & omnis cogitat in corde suo diligenter ad mala omnibus diebus.* 5
* *Et considerauit Deus, quòd fecit hominem in terra: & cogitauit:* 6
* *Et dixit Deus, Delebo hominem, quem feci, à facie terræ; ab homine vsque ad iumentum, & à reptilibus vsque ad volatilia cæli: quia consideraui quoniam feci eum.* 7
* *Noe autem inuenit gratiam coram Domino Deo.* 8
* *Hæ autem generationes Noe: Noe homo iustus, perfectus existēs in generatione sua: Deo placuit Noe.* 9
* *Genuit autem Noe tres filios, Sem, Cham, Iapheth.* 10
* *Corrupta est autem terra coram Deo, & repleta est terra iniquitate.* 11

25 * καὶ ἔζησε μαθζαλὰ ἔτη ἑκατὸν ἑξηκονταπέντε· καὶ ἐ-
26 γέννησε τὸν λάμεχ. * καὶ ἔζησε μαθσαλὰ, μετὰ τὸ γεν-
νῆσαι αὐτὸν τὸν λάμεχ, ἔτη ὀκτακόσια δύο· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς
27 καὶ θυγατέρας. * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι μαθ-
ζαλὰ, ἃς ἔζησεν, ἔτη ἐννακόσια ἑξηκονταεννέα· καὶ ἀπέθα-
28 νεν. * καὶ ἔζησε λάμεχ ἔτη ἑκατὸν ὀγδοηκονταοκτώ· καὶ
29 ἐγέννησεν υἱόν. * καὶ ἐπωνόμασεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ νῶε· λέ-
γων, οὗτος διαναπαύσει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἔργων ἡμῶν, καὶ
ἀπὸ τῶν λυπῶν τῶν χειρῶν ἡμῶν, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς κατηρά-
30 σατο κύριος ὁ θεός. * καὶ ἔζησε λάμεχ μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν νῶε, ἔτη πεντακόσια ἑξηκονταπέντε· καὶ ἐγέννησεν
31 υἱοὺς καὶ θυγατέρας. * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι
λάμεχ, ἔτη ἑπτακόσια πεντηκονταπτὰ· καὶ ἀπέθανεν.
32 * καὶ νῶε ἦν ἐτῶν πενταχοσίων· καὶ ἐγέννησε νῶε τρεῖς υἱούς, τὸν
σὴμ, τὸν χαμ, τὸν ἰάφεθ. ς'.
1 * Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤρξατο οἱ ἄνθρωποι πολλοὶ γίνεσθαι
ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ θυγατέρες ἐγεννήθησαν αὐτοῖς.
2 * εἰδότες δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων,
ὅτι καλαί εἰσιν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν, ὧν ἐξε-
3 λέξαντο. * καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεός, οὐμὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦ-
μά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα, διὰ τὸ εἶναι αὐ-
τοὺς σάρκας. ἔσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι ἔτη.
4 * Οἱ δὲ γίγαντες ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεί-
ναις· καὶ μετ' ἐκεῖνο, ὡς ἂν εἰσεπορεύοντο οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ πρὸς
τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐγέννησαν ἑαυτοῖς. ἐκεῖνοι
ἦσαν οἱ γίγαντες οἱ ἀπ' αἰῶνος, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί.
5 * ἰδὼν δὲ κύριος ὁ θεὸς, ὅτι ἐπληθύνθη ἡ κακία τῶν
ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ
αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας.
6 * καὶ ἐνεθυμήθη ὁ θεὸς, ὅτι ἐποίησεν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ
7 τῆς γῆς· καὶ διενοήθη. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς, ἀπαλεί-
ψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ
ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἀπὸ ἑρπετῶν ἕως πετεινῶν τοῦ οὐρα-
νοῦ· ὅτι ἐνεθυμήθην ὅτι ἐποίησα αὐτούς.
8 * νῶε δὲ εὗρε χάριν ἐναντι κυρίου τοῦ θεοῦ.
9 * αὗται δὲ αἱ γενέσεις νῶε. νῶε ἄνθρωπος, δίκαιος, τέλειος
ὢν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ, τῷ θεῷ εὐηρέστησε νῶε.
10 * ἐγέννησε δὲ νῶε τρεῖς υἱοὺς, τὸν σὴμ, τὸν χαμ, τὸν ἰάφεθ.
11 * ἐφθάρη δὲ ἡ γῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ· καὶ ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Et vixit Mathusalach centum & octoginta & septem annis: & genuit Lamech. [26] Et vixit Mathusalach postquam genuit Lamech, septingentis & octoginta & duobus annis: & genuit filios & filias. [27] Et fuerunt omnes dies Mathusalach nongenti & sexaginta & nouem anni: & mortuus est. [28] Et vixit Lamech centum & octoginta & duobus annis: & genuit filium. [29] Et vocauit nomen eius Noe: dicens, Iste consolabitur nos ab operibus nostris, & à labore manuum nostrarum, de terra cui maledixit Dominus. [30] Et vixit Lamech postquam genuit Noe, quingentis & nonaginta & quinque annis: & genuit filios & filias. [31] Et fuerunt omnes dies Lamech septingenti & septuaginta & septem anni: & mortuus est. [32] Et fuit Noe filius quingentorum annorum: & genuit Noe, Sem, Cham & Iaphet. CAP. VI.

ET factum est cùm cœpissent filij hominum multiplicari super faciem terræ, & filiæ natæ essent eis: [2] Et vidissent filij principum filias hominum quòd essent pulchræ; acceperunt sibi vxores ex omnibus quas voluerunt. [3] Et dixit Dominus: Non permanebit generatio pessima hæc coram me in æternum: eò quòd caro sunt, & opera eorum pessima. & terminus dabitur eis centum & viginti annorum, si fortè conuertantur. [4] Gigantes erant in terra in diebus illis: & etiam postquam ingressi sunt filij principum ad filias hominum, & genuerunt eis. Ipsi sunt potentes à seculo viri nominis. [5] Et palam fuit coram Domino, quòd multa esset malicia hominis in terra: & omnis sensus cogitationis cordis sui esset malus omni tempore. [6] Et pœnituit Dominum in verbo suo, quòd fecisset hominem in terra: & dixit in verbo suo, vt contereret fortitudinem eorum iuxta beneplacitum suum. [7] Et dixit Deus: Delebo hominem quem creaui super faciem terræ, ab homine vsque ad iumentum, vsque ad reptile, & vsque ad volucres cæli: quoniam pœnitet me in verbo meo quòd fecerim eos. [8] Noe autem inuenit misericordiam coram Domino. [9] Istæ sunt generationes Noe: Noe vir iustus perfectusque fuit in generationibus suis. in timore Dei ambulauit Noe. [10] Et genuit Noe tres filios, Sem, Cham & Iaphet. [11] Et corrupta est terra coram Deo: & impleta est terra rapinis.

12 * וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי־הִשְׁחִית
כָּל־בָּשָׂר אֶת־דַּרְכּוֹ עַל־הָאָרֶץ׃
13 * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל־בָּשָׂר בָּא לְפָנַי כִּי־
מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת־
הָאָרֶץ׃ 14 * עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי־גֹפֶר קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת־
הַתֵּבָה וְכָפַרְתָּ אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ בַּכֹּפֶר׃ 15 * וְזֶה אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה אֹרֶךְ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים
אַמָּה רָחְבָּהּ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ׃ 16 * צֹהַר תַּעֲשֶׂה
לַתֵּבָה וְאֶל־אַמָּה תְכַלֶּנָּה מִלְמַעְלָה וּפֶתַח הַתֵּבָה
בְּצִדָּהּ תָּשִׂים תַּחְתִּיִּם שְׁנִיִּם וּשְׁלִשִׁים תַּעֲשֶׂהָ׃
17 * וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת־הַמַּבּוּל מַיִם עַל־הָאָרֶץ לְשַׁחֵת
כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־
בָּאָרֶץ יִגְוָע׃ 18 * וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּךְ וּבָאתָ
אֶל־הַתֵּבָה אַתָּה וּבָנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּנְשֵׁי־בָנֶיךָ אִתָּךְ׃
19 * וּמִכָּל־הָחַי מִכָּל־בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא אֶל־
הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתָּךְ זָכָר וּנְקֵבָה יִהְיוּ׃ 20 * מֵהָעוֹף
לְמִינֵהוּ וּמִן־הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ מִכֹּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה
לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכֹּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחֲיוֹת׃ 21 * וְאַתָּה
קַח־לְךָ מִכָּל־מַאֲכָל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְאָסַפְתָּ אֵלֶיךָ וְהָיָה לְךָ
וְלָהֶם לְאָכְלָה׃ 22 * וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ
אֱלֹהִים כֵּן עָשָׂה׃

ז 1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה לְנֹחַ בֹּא־אַתָּה וְכָל־בֵּיתְךָ אֶל־
2 הַתֵּבָה כִּי־אֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה׃ * מִכֹּל
הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה תִּקַּח־לְךָ שִׁבְעָה שִׁבְעָה אִישׁ
וְאִשְׁתּוֹ וּמִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר לֹא טְהֹרָה הִוא שְׁנַיִם
3 אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ׃ * גַּם מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם שִׁבְעָה שִׁבְעָה
זָכָר וּנְקֵבָה לְחַיּוֹת זֶרַע עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ׃
4 * כִּי לְיָמִים עוֹד שִׁבְעָה אָנֹכִי מַמְטִיר עַל־הָאָרֶץ
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וּמָחִיתִי אֶת־כָּל־
הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃

GENESIS. Translat. B. Hierony. Noe.

12 * Cumque vidisset Deus terram esse corruptam: omnis quippe caro corruperat viam suã
13 super terram: * Dixit ad Noe, Finis vniuersę carnis venit coram me: repleta est terra iniC quitate à facie eorum: & ego disperdam eos
14 cum terra. * Fac tibi arcam de lignis leuigatis. mansiunculas in arca facies; & bitumine
15 linies intrinsecus & extrinsecus. * Et sic facies eam: Trecentorum cubitorum erit longitudo arcæ: quinquaginta cubitorum latitudo: &
16 triginta cubitorum altitudo illius. * Fenestram in arca facies: & in cubito consũmabis summitatem eius. Ostium autem arcæ pones in latere deorsum. Cœnacula & tristega facies
17 in ea. * Ecce ego adducam aquas diluuij super terram, vt interficiam omnem carnem, in qua spiritus vitæ est subter cælum: & vniD uersa quæ in terra sunt consumentur.
18 * Ponámque fœdus meum tecum: & ingredieris arcam tu & filij tui, vxor tua, & vxores fi
19 liorum tuorum tecum: * Et ex cunctis animantibus vniuersæ carnis bina inducesin arcam; vt viuant tecum, masculini sexus & fœ-
20 minini. * De volucribus iuxta genus suum, & de iumentis in genere suo, & ex omni reptili terræ secundum genus suum: bina de omnibus ingredientur tecum, vt possint viuere.
21 * Tolles igitur tecum ex omnibus escis quæ Heb. 11. b.
mandi possunt: & comportabis apud te, & e-
22 runt tam tibi, quàm illis in escam. * Fecit igitur Noe omnia quæ præceperat illi Deus.

CAP. VII.

1 A DIxitq; Dominus ad eum: Ingredere tu & omnis domus tua in arcam. Te enim vidi
2 iustũ corã me in generatione hac. * Ex omnib⁹ animãtibus mundis tolles septena & septena, masculũ & fœminã: de animantibus verò im-
3 mundis, duo & duo, masculũ & fœminã. * Sed & de volatilibus cęli, septena & septena, masculum & fœminam: vt saluetur semen super
4 faciem vniuersæ terræ. * Adhuc enim & post dies septem ego pluam super terram quadraginta dieb⁹ & quadraginta noctib⁹; & delebo omnẽ substantiam quã feci de supficie terræ.

תרגום אונקלוס

12 וַחֲזָא יְיָ יָת אַרְעָא וְהָא אִתְחַבְּלָה אֲרֵי חַבִּילוּ כָּל בִּשְׂרָא אֱנָשׁ אָרְחֵיהּ עַל אַרְעָא׃ 13 וַאֲמַר יְיָ לְנֹחַ קֵיצָא דְכָל בִּשְׂרָא עַלַת לְקֳדָמַי אֲרֵי
אִתְמְלִיאַת אַרְעָא חֲטוֹפִין מִן קֳדָם עוֹבְדֵיהוֹן בִּישַׁיָּא וְהָא אֲנָא מְחַבְּלְהוֹן עִם אַרְעָא׃ 14 עֲבִיד לָךְ תֵּיבוּתָא דְאָעִין דְקִדְרוֹס מְדוֹרִין תַּעֲבִיד יָת
תֵּיבוּתָא וְתַחְפֵּי יָתָהּ מִגָּו וּמִבָּרָא בְּכוּפְרָא׃ 15 וְדֵין דְתַעֲבִיד יָתָהּ תְּלַת מְאָה אַמִּין אָרְכָּא דְתֵיבוּתָא חַמְשִׁין אַמִּין פּוּתְיָיהּ וּתְלָתִין אַמִּין
רוּמָהּ׃ 16 נְיָהוֹר תַּעֲבִיד לְתֵיבוּתָא וּלְאַמְתָא תְּשַׁכְלְלִינַהּ מִלְעֵלָא וְתַרְעָא דְתֵיבוּתָא בְּסִטְרָהּ תְּשַׁוִי מְדוֹרִין אַרְעָאִין תִּנְיָנִין וּתְלִיתָאִין תַּעֲבְרִינַהּ׃
17 וַאֲנָא הָא אֲנָא מַיְיתֵי יָת טוֹפָנָא מַיָּא עַל אַרְעָא לְחַבָּלָא כָּל בִּשְׂרָא דְבֵיהּ רוּחָא דְחַיֵּי מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא כָּל דִּי בְאַרְעָא יְמוּתוּן׃ 18 וַאֲקִים יָת
קְיָמִי עִמָּךְ וְתֵיעוֹל לְתֵיבוּתָא אַתְּ וּבְנָךְ וְאִתְּתָךְ וּנְשֵׁי בְנָךְ עִמָּךְ׃ 19 וּמִכָּל דְחַי מִכָּל בִּשְׂרָא תְּרֵין מִכּוֹלָּא תַּעֵיל לְתֵיבוּתָא לְקַיָּמָא עִמָּךְ דְכַר
וְנוּקְבָּא יְהוֹן׃ 20 מֵעוֹפָא לְזַנּוֹהִי וּמִן בְּעִירָא לְזַנָּהּ מִכָּל רְחֲשָׁא דְאַרְעָא לְזַנּוֹהִי תְּרֵין מִכּוֹלָּא יֵעֲלוּן לְוָתָךְ לְקַיָּמָא׃ 21 וְאַתְּ סַב לָךְ מִכָּל
מֵיכָל דְמִתְאֲכֵל וְתִכְנוֹשׁ לְוָתָךְ וְיֶהֱוֶא לָךְ וְלְהוֹן לְמֵיכָל׃ 22 וַעֲבַד נֹחַ כְּכֹל דְפַקֵּיד יְהֵיוֵה יְיָ כֵּן עָבַד׃

ז 1 וַאֲמַר יְיָ לְנֹחַ עוֹל אַתְּ וְכָל אֱנָשׁ בֵּיתָךְ לְתֵיבוּתָא אֲרֵי יָתָךְ חֲזֵיתִי זַכָּאי קֳדָמַי בְּדָרָא הָדֵין׃
2 מִכָּל בְּעִירָא דַכְיָתָא תִּסַּב לָךְ שִׁבְעָה דְכַר וְנוּקְבָּא וּמִן בְּעִירָא דְלֵיתַהָא דַכְיָתָא תְּרֵין דְכַר וְנוּקְבָּא׃ 3 אַף מֵעוֹפָא
דִשְׁמַיָּא שִׁבְעָא שִׁבְעָא דְכַר וְנוּקְבָּא לְקַיָּמָא זַרְעָא עַל אַפֵּי כָּל אַרְעָא׃ 4 אֲרֵי לְזִמָּן יוֹמִין עוֹד שִׁבְעָא אֲנָא מַחֵית מְטָרָא עַל
אַרְעָא אַרְבְּעִין יְמִין וְאַרְבְּעִין לֵילְיָן וְאֶמְחֵי יָת כָּל יְקוּמָא דְעַבְדִית מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא׃

* *Et vidit dominus Deus terram; & erat corrupta; quia corrupit omnis caro viam ſuam ſuper terram.* 12
* *Et dixit Deus ad Noe: Tempus omnis hominis venit coram me: quia repleta eſt terra iniquitate ab eis. & ecce ego diſperdam eos, & terram.* 13
* *Fac igitur tibi arcam de lignis quadratis: manſiunculas facies in ea. & bituminabis eam intrinſecus & extrinſecus bitumine.* 14
* *Et ſic facies arcam: trecentorum cubitorum longitudo arcæ, & quinquaginta cubitorum latitudo, & triginta cubitorum altitudo.* 15
* *Colligens facies arcã: & in cubitum conſummabis eam deſuper: at portam facies ex latere: inferiora bicamerata & tricamerata facies eam.* 16
* *Ego autem ecce inducam diluuium, aquam ſuper terram; vt interficiam omnem carnem, in qua eſt ſpiritus vitæ ſubter cælum: & quæcunque ſunt ſuper terrã, morientur.* 17
* *Et ſtatuã fœdus meũ tecũ. Ingredieris autem in arcã tu, & filij tui, & vxor tua, & vxores filiorum tuorum tecum:* 18
* *Et ab omnibus iumentis, & ab omnibus beſtiis, & ab omni carne bina bina; ab omnibus induces in arcam, vt nutrias tecum. maſculus & fœmina erunt;* 19
* *Ab omnibus auibus volatilibus cæli ſecundum genus, & ab omnibus iumentis ſecundum genus, & ab omnibus reptilibus reptantibus ſuper terram ſecundum genus eorum: bina bina de omnibus ingredientur ad te, vt nutriantur tecum, maſculus & fœmina.* 20
* *Tu autem accipies tecum ex omnibus eſcis quas comeditis, & congregabis apud te ipſum: & erunt tibi & illis ad manducandum.* 21
* *Et fecit Noe omnia quæcunque præcepit ei Deus: ſic fecit.* 22

CAP. VII.

ET dixit dominus Deus ad Noe: Ingredere tu, & omnis domus tua in arcam: quoniam te vidi iuſtũ corã me in generatione hac. 1
* *Ex autẽ iumẽtis mundis, introduc ad te ſeptẽ ſeptẽ, maſculum & fœminã: & ex iumentis non mundis, bina bina, maſculum & fœminam: Et de volucribus cæli ſeptẽ* 2
* *Septem, maſculum & fœminam, vt nutriatur ſemen ſuper omnem terrã.* 3
* *Adhuc enim diebus ſeptẽ, ego inducã pluuiã ſuper terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus: & delebo omnẽ reſurrectionẽ, quam feci à facie terræ, ab homine vſq; ad pecus.* 4

12 * καὶ εἶδεν κύριος ὁ θεὸς τὴν γῆν· καὶ ἦν κατεφθαρμένη· ὅτι κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτῆς ἐπὶ τῆς γῆς.
13 * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς νῶε· καιρὸς παντὸς ἀνθρώπου ἥκει ἐναντίον ἐμοῦ· ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καταφθείρω αὐτοὺς, καὶ τὴν γῆν.
14 * ποίησον ἐν σεαυτῷ κιβωτὸν ἐκ ξύλων τετραγώνων, νοσσιὰς ποιήσεις ἐπ' αὐτῆς· καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἔσωθεν
15 καὶ ἔξωθεν τῇ ἀσφάλτῳ. * καὶ οὕτως ποιήσεις τὴν κιβωτὸν, τριακοσίων πηχέων τὸ μῆκος τῆς κιβωτοῦ, καὶ πεντήκοντα πηχέων τὸ πλάτος, καὶ τριάκοντα πηχέων τὸ ὕψος.
16 * θυρωμάγων ποιήσεις τὴν κιβωτὸν, καὶ εἰς πῆχυ συντελέσεις αὐτὴν ἄνωθεν· τιὸν θύραν ποιήσεις ἐκ πλαγίων· κατάγεια διώροφα καὶ τριώροφα ποιήσεις αὐτήν.
17 * ἐγὼ ἰδοὺ ἐπάξω τὸν κατακλυσμὸν, ὕδωρ ἐπὶ τὴν γῆν, καταφθεῖραι πᾶσαν σάρκα, ἐν ᾗ ἐστὶ πνεῦμα ζωῆς ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ὅσα ἂν ᾖ ἐπὶ τῆς γῆς, τελευτήσει.
18 * καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου μετὰ σοῦ. εἰσελεύσῃ εἰς τὴν κιβωτὸν σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ἡ γυνή σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν
19 υἱῶν σου μετὰ σοῦ. * καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ πάσης σαρκὸς δύο δύο, ἀπὸ πάντων εἰσάξεις εἰς τὴν κιβωτὸν, ἵνα τρέφῃς μετὰ σεαυτοῦ· ἄρσεν καὶ
20 θῆλυ ἔσονται. * ἀπὸ πάντων τῶν ὀρνέων τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ κατὰ γένος, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν κατὰ γένος, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν, δύο δύο ἀπὸ πάντων εἰσελεύσονται πρός σε, τρέ-
21 φειν μετὰ σοῦ ἄρσεν καὶ θῆλυ. * σὺ δὲ λήψει μεθ' σεαυτοῦ ἀπὸ πάντων τῶν βρωμάτων ἃ ἔδεται, καὶ συνάξεις πρὸς σεαυ-
22 τόν· καὶ ἔσται σοὶ καὶ ἐκείνοις φαγεῖν. * καὶ ἐποίησε νῶε πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ θεός· οὕτως ἐποίησεν. ζ.

1 * Καὶ εἶπεν κυρίῳ ὁ θεὸς πρὸς νῶε· εἴσελθε σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου εἰς τὴν κιβωτόν· ὅτι σὲ εἶδον δίκαιον ἐνώπιόν ἐμοῦ ἐν
2 τῇ γενεᾷ ταύτῃ. * ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν εἰσάγαγε πρὸς σὲ ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν
3 τῶν μὴ καθαρῶν, δύο δύο ἄρσεν καὶ θῆλυ· * καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, διαθρέψαι σπέρ
4 μα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. * ἔτι γὰρ ἡμερῶν ἑπτὰ ἐγὼ ἐπάγω ὑετὸν ἐπὶ τῆς γῆς, τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· καὶ ἐξαλείψω πᾶσαν τὴν ἀνάστασιν, ἣν ἐποίησα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Et vidit Deus terram: & ecce erat corrupta; quoniam corruperat omnis caro, vnuſquiſque viam ſuam ſuper terram.
[13] Et dixit Deus ad Noe: Finis vniuerſæ carnis venit coram me: quoniam repleta eſt terra rapinis à facie operum ſuorum peſſimorum: & ecce ego diſperdam eos cum terra. [14] Fac tibi arcam de lignis cedri: manſiones facies in arca: & operies eam intus & foris bitumine.
[15] Et ſic facies eam: trecentorum cubitorum erit longitudo arcæ: quinquaginta cubitorum latitudo; & triginta cubitorum altitudo eius.
[16] Feneſtram facies in arca; & in cubito conſummabis eam deſuper: & oſtium arcæ in latere eius pones: manſiones inferiores, ſecundas & tertias facies in ea. [17] Et ecce ego adducam diluuium aquarum ſuper terram, vt diſperdat omnem carnem in qua eſt ſpiritus vitæ ſub cælo: omnia quæ in terra ſunt, morientur. [18] Et ſtatuam pactum meum tecum: & ingredieris in arcam tu, & filij tui, & vxor tua, & vxores filiorum tuorum tecum: [19] Et de omni viuenti de vniuerſa carne, bina de omnibus introduces in arcam: vt ſuſtententur tecum, maſculus & fœmina erunt. [20] De volucribus ſecundum ſpecies ſuas, & de iumentis ſecundum ſpecies ſuas, & de omni reptili terræ iuxta ſpecies ſuas: bina ex omnibus ingredientur tecum, vt permaneant. [21] Et tu ſume tibi de omni eſca quæ comeditur, & repones apud te; & erit tibi & eis ad veſcendum. [22] Et fecit Noe iuxta omnia quæ præcepit ei Dominus: ita fecit.

CAP. VII.

ET dixit Dominus ad Noe: Ingredere tu, & omnes homines domus tuæ in arcam: quia te vidi iuſtum coram me in generatione hac.
[2] Ex omnibus animantibus mundis tolles ſeptena ſeptena, maſculum & fœminam: de beſtiis quoque immundis bina, maſculum & fœminam. [3] De volucribus quoque cæli ſeptena ſeptena, maſculum & fœminam; vt conſeruetur ſemen ſuper faciem vniuerſæ terræ.
[4] Quia adhuc poſt tempus ſeptem dierum, ego deſcendere faciam pluuiam ſuper terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus: & delebo omnem ſubſtantiam quam feci deſuper faciem terræ.

5 וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּהוּ יְהוָֹה׃ * וְנֹחַ בֶּן־שֵׁשׁ
6 מֵאוֹת שָׁנָה וְהַמַּבּוּל הָיָה מַיִם עַל־הָאָרֶץ׃
7 וַיָּבֹא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ אֶל־הַתֵּבָה׃
8 מִפְּנֵי מֵי הַמַּבּוּל׃ * מִן־הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִן־
הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינֶנָּה טְהֹרָה וּמִן־הָעוֹף וְכֹל אֲשֶׁר־
9 רֹמֵשׂ עַל־הָאֲדָמָה׃ * שְׁנַיִם שְׁנַיִם בָּאוּ אֶל־נֹחַ
אֶל־הַתֵּבָה זָכָר וּנְקֵבָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ׃
10 * וַיְהִי לִשְׁבְעַת הַיָּמִים וּמֵי הַמַּבּוּל הָיוּ עַל־הָאָרֶץ׃
11 * בִּשְׁנַת שֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי־נֹחַ בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי
בְּשִׁבְעָה־עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בַּיּוֹם הַזֶּה נִבְקְעוּ כָּל־
מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ׃
12 * וַיְהִי הַגֶּשֶׁם עַל־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
13 לָיְלָה׃ * בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בָּא נֹחַ וְשֵׁם־וְחָם וְיֶפֶת
בְּנֵי־נֹחַ וְאֵשֶׁת נֹחַ וּשְׁלֹשֶׁת נְשֵׁי־בָנָיו אִתָּם אֶל־
14 הַתֵּבָה׃ * הֵמָּה וְכָל־הַחַיָּה לְמִינָהּ וְכָל־הַבְּהֵמָה
לְמִינָהּ וְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ לְמִינֵהוּ וְכָל־
15 הָעוֹף לְמִינֵהוּ כֹּל צִפּוֹר כָּל־כָּנָף׃ * וַיָּבֹאוּ אֶל־נֹחַ
אֶל־הַתֵּבָה שְׁנַיִם שְׁנַיִם מִכָּל־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר־בּוֹ רוּחַ
16 חַיִּים׃ * וְהַבָּאִים זָכָר וּנְקֵבָה מִכָּל־בָּשָׂר בָּאוּ
כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר יְהוָֹה בַּעֲדוֹ׃
17 * וַיְהִי הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם עַל־הָאָרֶץ וַיִּרְבּוּ הַמַּיִם
18 וַיִּשְׂאוּ אֶת־הַתֵּבָה וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ׃ * וַיִּגְבְּרוּ
הַמַּיִם וַיִּרְבּוּ מְאֹד עַל־הָאָרֶץ וַתֵּלֶךְ הַתֵּבָה עַל־פְּנֵי
19 הַמָּיִם׃ * וְהַמַּיִם גָּבְרוּ מְאֹד מְאֹד עַל־הָאָרֶץ
וַיְכֻסּוּ כָּל־הֶהָרִים הַגְּבֹהִים אֲשֶׁר־תַּחַת כָּל־הַשָּׁמָיִם׃
20 * חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה מִלְמַעְלָה גָּבְרוּ הַמָּיִם וַיְכֻסּוּ
21 הֶהָרִים׃ * וַיִּגְוַע כָּל־בָּשָׂר הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ
בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבַחַיָּה וּבְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ
22 וְכֹל הָאָדָם׃ * כֹּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת־רוּחַ חַיִּים בְּאַפָּיו
מִכֹּל אֲשֶׁר בֶּחָרָבָה מֵתוּ׃

5 * Fecit ergo Noe omnia quæ mandauerat ei
6 Dominus. * Eratque sexcentorum annorum,
quando diluuij aquæ inundauerũt super ter-
7 ram. * Et ingressus est Noe & filij eius, vxor
B eius,& vxores filiorum eius cum eo in arcam, Mat. 24. d.
8 propter aquas diluuij. * De animantibus
quoque mundis & immundis, & de volucri-
bus, & ex omni quod mouetur super terram;
9 * Duo & duo ingressi sunt ad Noe in arcam,
masculus & fœmina; sicut præceperat Deus
10 Noe. * Cumque transissent septem dies, a-
quæ diluuij inundauerunt super terram.
11 * Anno sexcentesimo vitæ Noe, mense secũ-
do, septimo decimo die mensis, rupti sunt o-
mnes fontes abyssi magnæ; & cataractæ cæli
12 apertæ sunt. * Et facta est pluuia super terram
C quadraginta diebus & quadraginta noctibus.
13 * In articulo diei illius ingressus est Noe, &
Sem,& Cham & Iaphet filij eius,& vxor illi9,
& tres vxores filiorum eius cum eis in arcam:
14 * Ipsi,& omne animal secundum genus suũ,
vniuersaque iumenta in genere suo, & omne
quod mouetur super terrã in genere suo,cun-
ctumque volatile secundum genus suum.
15 * Vniuersæ aues,omnesque volucres ingressæ
sunt ad Noe in arcam bina & bina ex omni
16 carne in qua erat spiritus vitæ. * Et quæ in-
gressa sunt,masculus & fœmina ex omni car-
ne introierunt; sicut præceperat ei Deus: &
17 inclusit eum Dominus deforis. * Factũq; est
diluuium quadraginta dieb9 super terram: &
multiplicatæ sunt aquæ, & eleuauerunt arcã
18 in sublime à terra. * Vehementer enim inũda- Ecc'. 39. c.
uerunt, & omnia repleuerũt in superficie ter-
19 ræ. Porrò arca ferebatur super aquas. * Et aquę
D præualuerunt nimis super terrã: opertiq; sunt
20 oẽs montes excelsi sub vniuerso cęlo. * Quin-
decim cubitis altior fuit aqua super montes
21 quos operuerat. * Consumptaque est om-
nis caro quæ mouebatur super terram, volu-
crum animantium bestiarum, omniumq; re-
ptilium quæ reptant super terram. vniuersi
22 homines, * Et cuncta in quibus spiracu-
lum vitæ est in terra, mortua sunt.

תרגום אונקלוס

5 וַעֲבַד נֹחַ כְּכָל דְּפַקְּדֵיהּ יְיָ׃ 6 וְנֹחַ בַּר שִׁית מְאָה שְׁנִין וְטוֹפָנָא הֲוָה מַיָּא עַל אַרְעָא׃ 7 וַאֲתָא נֹחַ וּבְנוֹהִי
וְאִתְּחֵיהּ וּנְשֵׁי בְנוֹהִי עִמֵּיהּ לְתֵיבוּתָא מִן קֳדָם מֵי טוֹפָנָא׃ 8 מִן בְּעִירָא דַכְיָתָא וּמִן בְּעִירָא דְלַיתָהָא דַכְיָתָא וּמִן עוֹפָא וְכָל דְּרָחִישׁ עַל
אַרְעָא׃ 9 תְּרֵין תְּרֵין עַלוּ עִם נֹחַ לְתֵיבוּתָא דְכַר וְנוּקְבָא כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת נֹחַ׃ 10 וַהֲוָה לְזִמַּן שִׁבְעָא יוֹמִין וּמֵי טוֹפָנָא
הֲווֹ עַל אַרְעָא׃ 11 בְּשְׁנַת שִׁית מְאָה שְׁנִין לְחַיֵּי נֹחַ בְּיַרְחָא תִנְיָנָא בְּשִׁבְעָא עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא בְּיוֹמָא הָדֵין יְתְבָּזְעוּ כָּל מַבּוּעֵי תְהוֹמָא
רַבָּא וְכַוֵּי שְׁמַיָּא יְתְפַּתָּחוּ׃ 12 וַהֲוָה מְטַר נְחִית עַל אַרְעָא אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילְוָן׃ 13 בְּכַרְסָא יוֹמָא הָדֵין עַל נֹחַ וְשֵׁם
וְחָם וְיֶפֶת בְּנֵי נֹחַ וְאִתַּת נֹחַ וּתְלַת נְשֵׁי בְנוֹהִי עִמְּהוֹן לְתֵיבוּתָא׃ 14 אִינּוּן וְכָל חַיְתָא לְזַנְהָ וְכָל בְּעִירָא לְזַנְהָ וְכָל רָחֵשָׁא דְרָחֵישׁ עַל אַרְעָא
לְזַנְוֹהִי וְכָל עוֹפָא לְזַנְוֹהִי כָּל צִפַּר כָּל דְּפָרַח׃ 15 וְעַלוּ עִם נֹחַ לְתֵיבוּתָא תְּרֵין תְּרֵין מִכָּל בְּשְׂרָא דְּבֵיהּ רוּחָא דְחַיֵּי׃ 16 וְעַלְיָא
דְכַר וְנוּקְבָא מִכָּל בְּשְׂרָא עַלוּ כְּמָא דְפַקֵּיד יָתֵיהּ יְיָ וַאֲגִין יְיָ עֲלוֹהִי׃ 17 וַהֲוָה טוֹפָנָא אַרְבְּעִין יוֹמִין עַל אַרְעָא וּסְגִיאוּ מַיָּא
וּנְטַלוּ יָת תֵּיבוּתָא וְאִתְרָמַת מֵעַל אַרְעָא׃ 18 וְתַקִּיפוּ מַיָּא וּסְגִיאוּ לַחְדָּא עַל אַרְעָא וּמְהַלְכָא תֵּיבוּתָא עַל אַפֵּי
מַיָּא׃ 19 וּמַיָּא תַּקִּיפוּ לַחְדָּא לַחְדָּא עַל אַרְעָא וְאִתְחַפְיוּ כָּל טוּרַיָּא רָמַיָּא דְתְחוֹת כָּל שְׁמַיָּא׃ 20 חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה
אַמִּין מִלְעֵילָא תַּקִּיפוּ מַיָּא וְחַפּוּ טוּרַיָּא׃ 21 וּמִית כָּל בְּשְׂרָא דְרָחֵישׁ עַל אַרְעָא בְּעוֹפָא וּבִבְעִירָא בְּחַיְתָא וּבְכָל
רָחֵשָׁא דְרָחֵישׁ עַל אַרְעָא וְכָל אֱנָשָׁא׃ 22 כָּל דִּנְשְׁמָתָא רוּחָא דְחַיֵּי בְּאַפּוֹהִי מִכָּל דִּבְיַבָּשְׁתָּא מִיתוּ׃

5 * Et fecit Noe omnia quæcunque præcepit ei dominus Deus. 6 * Noe autem erat annorum sexcentorum, & diluuium aquæ fuit super terram. 7 * Ingressus est autem Noe, & filij eius, & uxor eius, & uxores filiorum eius, cum eo in arcam, propter aquam diluuij: 8 * Et de iumentis mundis, & de iumentis non mundis, & de volucribus, & de omnibus reptilibus reptantibus super terram: 9 * Duo duo de omnibus ingressa sunt ad Noe in arcam, masculus & fœmina, sicut præcepit Dominus Deus Noe.

10 * Et factum est post septem dies, & aqua diluuij facta est super terram.

11 * In sexcentesimo anno, in uita Noe, secundo mense, septima & uigesima mensis: in die hac rupti sunt omnes fontes abyssi, & cataractæ cæli apertæ sunt. 12 * Et facta est pluuia super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus.

13 * In die hac ingressus est Noe, Sem, Cham, Iapheth, filij Noe, & uxor Noe, & tres uxores filiorum eius cum eis in arcam:

14 * Et omnes bestiæ terræ secundum genus, & omnia iumenta terræ secundum genus, & omne volucre volatile secundũ genus, & omne reptile quod mouetur super terram secundum genus,

15 * Ingressa sunt ad Noe in arcam; bina bina ex omni carne, in qua est spiritus vitæ.

16 * Et quæ ingressa sunt masculus & fœmina ex omni carne ingressa sunt ad Noe in arcam; sicut præcepit dominus Deus Noe. & clausit dominus Deus deforis eius arcam.

17 Et factum est diluuium quadraginta diebus & quadraginta noctibus. & multiplicata est aqua, & eleuauit arcam: & exaltata est à terra. 18 * Et inualuit aqua, & multiplicata est valde super terrã: & ferebatur arca super aquã. 19 * At aqua inualuit nimis valde super terram: & cooperuit omnes montes excelsos qui erant subter cælum. 20 * Quindecim cubitos desuper exaltata est aqua: & cooperuit omnes montes. 21 * Et mortua est omnis caro quæ mouebatur super terra, volatilium, & iumentorũ, & bestiarũ, & omne reptile quod mouetur super terram, & oĩs homo: 22 * Et omnia quæcunque habent spiritũ uitæ, & omnis qui erat super aridam, mortuus est.

5 * καὶ ἐποίησε νῶε πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος ὁ
6 θεός. * νῶε δὲ ἦν ἐτῶν ἑξακοσίων, καὶ ὁ κατακλυσμὸς ὕ-
7 δατος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. * εἰσῆλθε δὲ νῶε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ, μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτὸν, διὰ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ.
8 * καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν
τῶν μὴ καθαρῶν· καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν
9 ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς· * δύο δύο, ἀπὸ πάντων εἰσῆλθε πρὸς νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν ἄρσεν καὶ θῆλυ· καθὰ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε.
10 * καὶ ἐγένετο μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ κατα-
11 κλυσμοῦ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς. * ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει, ἐν τῇ ζωῇ τοῦ νῶε, τοῦ δευτέρου μηνὸς, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐρράγησαν πᾶσαι αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, καὶ αἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνεῴχθησαν.
12 * καὶ ἐγένετο ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ
13 τεσσαράκοντα νύκτας. * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ εἰσῆλθε νῶε, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ οἱ υἱοὶ νῶε, καὶ ἡ γυνὴ νῶε, καὶ αἱ τρεῖς γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν κιβωτόν.
14 * καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ πάντα τὰ κτήνη τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ πᾶν ὄρνεον πετεινὸν κατὰ γένος, καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος·
15 * εἰσῆλθε πρὸς νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν, δύο δύο ἀπὸ πάσης
16 σαρκὸς, ἐν ᾗ ἐστι πνεῦμα ζωῆς. * καὶ τὰ εἰσπορευόμενα ἄρσεν καὶ θῆλυ ἀπὸ πάσης σαρκὸς, εἰσῆλθε πρὸς νῶε, εἰς τὴν κιβωτόν· καθὰ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε. καὶ ἔκλει
17 σε κύριος ὁ θεὸς ἔξωθεν αὐτοῦ τὴν κιβωτόν. * καὶ ἐγένετο ὁ κατακλυσμὸς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· καὶ ἐ-
πληθύνθη τὸ ὕδωρ· καὶ ἐπῆρε τὴν κιβωτὸν, καὶ ὑψώθη ἀπὸ τῆς
18 γῆς. * καὶ ἐπεκράτει τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπληθύνθη σφόδρα ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐπεφέρετο ἡ κιβωτὸς ἐπάνω τοῦ ὕδατος.
19 * τὸ δὲ ὕδωρ ἐπεκράτει σφόδρα σφοδρῶς ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐπεκάλυψε πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ, ἃ ἦν ὑποκά-
20 κάτω τοῦ οὐρανοῦ. * δεκαπέντε πήχεις ἐπάνω ὑψώθη
21 τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπεκάλυψε πάντα τὰ ὄρη. * καὶ ἀπέθανε πᾶσα σὰρξ κινουμένη ἐπὶ τῆς γῆς, τῶν πετεινῶν, καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ τῶν θηρίων· καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ
22 τῆς γῆς, καὶ πᾶς ἄνθρωπος· * καὶ πάντα ὅσα ἔχει πνοὴν ζωῆς, καὶ πᾶς ὃς ἦν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀπέθανεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Et fecit Noe iuxta omnia quæ præcepit ei Dominus. [6] Et Noe erat filius sexcentorum annorum: & diluuium aquæ fuit super terram. [7] Et ingressus est Noe, & filij eius, & vxor eius, & vxores filiorum eius cum eo in arcam, à facie aquæ diluuij. [8] De animalibus mundis, & de animalibus immundis, & de volucribus, & de omnibus quæ reptant super terram; [9] Bina & bina intrauerunt cum Noe in arcam, masculus & fœmina; sicut præcepit Deus Noe. [10] Et factum est post tempus septem dierum, & aquæ diluuij fuerunt super terram. [11] In anno sexcentesimo vitæ Noe, in mense secundo, in decimaseptima die mensis, in die hac rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ: & feneſtræ cæli apertæ sunt. [12] Et pluuia descendit super terram quadraginta diebus & quadraginta noctibus. [13] In articulo diei huius ingressus est Noe, & Sem, & Cham, & Iaphet, filij Noe; & vxor Noe, & tres vxores filiorum eius cum eis in arcam. [14] Ipsi, & omne animal secundum genus suũ, & omnia iumenta secundum genus suum, & omnia reptilia quæ reptant super terram secundum genus suum, & omnes volucres secundum species suas; omnis auis, & omne quod volat. [15] Et ingressi sunt cum Noe in arcam bina & bina, ex omni carne in qua est spiritus vitæ. [16] Et quæ ingressa sunt masculus & fœmina ex omni carne introierunt; sicut præcepit ei Dominus: & protexit Dominus super eum. [17] Et fuit diluuium quadraginta diebus super terram: & creuerunt aquæ, & eleuauerunt arcam: & eleuata est desuper terram. [18] Et prævaluerunt aquæ, & creuerunt valde super terram: & ferebatur arca super faciem aquarum. [19] Et aquæ prævaluerunt valde nimis super terram: & operti sunt omnes montes excelsi qui sunt sub omnibus cælis. [20] Quindecim cubitis altitudine prævaluerunt aquæ; & operuerunt montes. [21] Et mortua est omnis caro quæ mouebatur super terram, in volucribus, & in animalibus, & in bestiis, & in omni reptili quod reptat super terram; & omnes homines. [22] Omnia in quibus est spiraculum spiritus vitæ in naribus suis; ex omnibus quæ sunt in arida, mortua sunt.

23 וַיִּמַּח אֶת־כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם
עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן־הָאָרֶץ
24 וַיִּשָּׁאֶר אַךְ־נֹחַ וַאֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה׃ * וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם
עַל־הָאָרֶץ חֲמִשִּׁים וּמְאַת יוֹם׃

ח 1 * וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֵת כָּל־הַחַיָּה וְאֶת־
כָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה וַיַּעֲבֵר אֱלֹהִים רוּחַ עַל־
2 הָאָרֶץ וַיָּשֹׁכּוּ הַמָּיִם׃ * וַיִּסָּכְרוּ מַעְיְנֹת תְּהוֹם וַאֲרֻבֹּת
3 הַשָּׁמָיִם וַיִּכָּלֵא הַגֶּשֶׁם מִן־הַשָּׁמָיִם׃ * וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם
מֵעַל הָאָרֶץ הָלוֹךְ וָשׁוֹב וַיַּחְסְרוּ הַמַּיִם מִקְצֵה חֲמִשִּׁים
4 וּמְאַת יוֹם׃ * וַתָּנַח הַתֵּבָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּשִׁבְעָה־
5 עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ עַל הָרֵי אֲרָרָט׃ * וְהַמַּיִם הָיוּ הָלוֹךְ
וְחָסוֹר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בָּעֲשִׂירִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ
6 רָאשֵׁי הֶהָרִים׃ * וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ
7 אֶת־חַלּוֹן הַתֵּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה׃ * וַיְשַׁלַּח אֶת־הָעֹרֵב
וַיֵּצֵא יָצוֹא וָשׁוֹב עַד־יְבֹשֶׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ׃
8 * וַיְשַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ לִרְאוֹת הֲקַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל
9 פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ * וְלֹא־מָצְאָה הַיּוֹנָה מָנוֹחַ לְכַף־רַגְלָהּ
וַתָּשָׁב אֵלָיו אֶל־הַתֵּבָה כִּי מַיִם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ
וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּקָּחֶהָ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו אֶל־הַתֵּבָה׃
10 * וַיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וַיֹּסֶף שַׁלַּח אֶת־הַיּוֹנָה
11 מִן־הַתֵּבָה׃ * וַתָּבֹא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה
עֲלֵה־זַיִת טָרָף בְּפִיהָ וַיֵּדַע נֹחַ כִּי־קַלּוּ הַמַּיִם מֵעַל
12 הָאָרֶץ׃ * וַיָּחֶל עוֹד שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וַיְשַׁלַּח
13 אֶת־הַיּוֹנָה וְלֹא־יָסְפָה שׁוּב־אֵלָיו עוֹד׃ * וַיְהִי בְּאַחַת
וְשֵׁשׁ־מֵאוֹת שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ חָרְבוּ
הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ וַיָּסַר נֹחַ אֶת־מִכְסֵה הַתֵּבָה וַיַּרְא
14 וְהִנֵּה חָרְבוּ פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ * וּבַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּשִׁבְעָה
וְעֶשְׂרִים יוֹם לַחֹדֶשׁ יָבְשָׁה הָאָרֶץ׃
15 * וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ לֵאמֹר׃
16 * צֵא מִן־הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבָנֶיךָ וּנְשֵׁי־בָנֶיךָ אִתָּךְ׃

23 * Et deleuit omnem ſubſtantiam quæ erat ſuper terram, ab homine vſque ad pecus, tam reptile, quàm volucres cæli: & deletæ ſunt de terra. Remanſit autem ſolus Noe, & qui cum
24 eo erant in arca. * Obtinueruntq; aquæ terrā centum quinquaginta diebus. CAP. VIII.
1 A Recordatus autem Deus Noe, cunctorumque animantium, & omnium iumentorum quæ erant cum eo in arca: adduxit ſpiritum ſuper terram, & imminutæ ſunt aquæ:
2 * Et clauſi ſunt fontes abyſſi, & cataractę cę-
3 li: & prohibitæ ſunt pluuiæ de cælo. * Reuerſæque ſunt aquæ de terra, euntes & redeuntes: & cœperunt minui poſt centum quinquagin
4 ta dies. * Requieuitque arca menſe ſeptimo, viceſimoſeptimo die menſis ſuper montes Ar-
5 meniæ. * At verò aquę ibant & decreſcebāt vſque ad decimum menſem. Decimo enim menſe, prima die menſis, apparuerunt cacu-
6 mina montium * Cumque tranſiſſent quadraginta dies, aperiens Noe feneſtram arcæ
7 quam fecerat, * Dimiſit coruum, qui egrediebatur & reuertebatur, donec ſiccarétur a-
8 quæ ſuper terram. * Emiſit quoque colum-
B bam poſt eū, vt videret ſi iam ceſſaſſent aquæ
9 ſuper faciem terræ. * Quæ cùm non inueniſſet vbi requieſceret pes eius, reuerſa eſt ad eum in arcam. Aquæ enim erant ſuper vniuerſam terram. Extendítque manum ſuam, & ap
10 prehenſam intulit in arcā. * Expectatis autē vltra ſeptē diebus aliis, rurſum dimiſit columbā
11 ex arca. * At illa venit ad eū ad veſperā, portans ramū oliuæ virentibus foliis in ore ſuo. Intellexit ergo Noe q̄ ceſſaſſent aquæ ſuper terrā.
12 * Expectauítq; nihilominus ſeptē alios dies, & emiſit colūbā, quæ nō eſt reuerſa vltra ad eū.
13 * Igitur ſexcenteſimo primo anno, primo men
C ſe, prima die menſis, imminutæ ſunt aquæ ſuper terram. Et aperiens Noe tectum arcæ, aſpexit, vidítque quòd exiccata eſſet ſuperfi-
14 cies terræ. * Menſe ſecundo, ſeptimo & viceſi-
15 mo die mēſis, arefacta eſt terra. * Locutus eſt au-
16 tē De⁹ ad Noe, dicens: * Egredere de arca tu, & vxor tua, filij tui, & vxores filiorū tuorū tecū.

תרגום אונקלוס

23 וּמְחָא יָת כָּל יְקוּמָא דְעַל אַפֵּי אַרְעָא מֵאֱנָשָׁא עַד בְּעִירָא עַד רָחֲשָׁא וְעַד עוֹפָא דִשְׁמַיָּא וְאִתְמְחִיאוּ מִן אַרְעָא וְאִשְׁתְּאַר בְּרַם נֹחַ וּדְעִמֵּיהּ
בְּתֵבוּתָא׃ 24 וּתְקִיפוּ מַיָּא עַל אַרְעָא מְאָה וְחַמְשִׁין יוֹמִין׃

ח

1 וּדְכִיר יְיָ יָת נֹחַ וְיָת כָּל חַיְתָא וְיָת כָּל בְּעִירָא דְעִמֵּיהּ בְּתֵיבוּתָא וְאַעְבַּר יְיָ רוּחָא עַל אַרְעָא וְנָחוּ מַיָּא׃ 2 וְאִסְתְּכָרוּ מַבּוּעֵי
תְהוֹמָא וְכַוֵּי שְׁמַיָּא וְאִתְכְּלִי מְטָרָא מִן שְׁמַיָּא׃ 3 וְתָבוּ מַיָּא מֵעַל אַרְעָא אָזְלִין וְתָיְבִין וַהֲסַרוּ מַיָּא מִסּוֹף מְאָה וְחַמְשִׁין יוֹמִין׃
4 וְנָחַת תֵּיבוּתָא בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּשִׁבְעָה עְשַׂר יוֹמָא לְיַרְחָא עַל טוּרֵי קַרְדוּ׃ 5 וּמַיָּא הֲווֹ אָזְלִין וְחַסְרִין עַד יַרְחָא עֲשִׂירָאָה בַּעֲשִׂירָאָה בְּחַד
לְיַרְחָא אִתְחֲזִיאוּ רֵישֵׁי טוּרַיָּא׃ 6 וַהֲוָה מִסּוֹף אַרְבְּעִין יְמִין וּפְתַח נֹחַ יַת כַּוַּת תֵּיבוּתָא דַעֲבַד׃ 7 וּשְׁלַח יַת עוֹרְבָא וּנְפַק מִיפַק
וְתָאֵיב עַד דְיַבִּישׁוּ מַיָּא מֵעַל אַרְעָא׃ 8 וּשְׁלַח יַת יוֹנָה מִלְוָתֵיהּ לְמֶחְזֵי אִם קַלּוּ מַיָּא מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא׃ 9 וְלָא אַשְׁכַּחַת יוֹנָה
מְנַח לְפַרְסַת רַגְלָהּ וְתָבַת לְוָתֵיהּ לְתֵיבוּתָא אֲרֵי מַיָּא עַל אַפֵּי כָּל אַרְעָא וְאוֹשִׁיט יְדֵיהּ וְנַסְבָהּ וְאַעֲיל יָתָהּ לְוָתֵיהּ לְתֵיבוּתָא׃ 10 וְאוֹרִיךְ עוֹד
שִׁבְעָא יוֹמִין אָחֳרָנִין וְאוֹסִיף שַׁלַּח יַת יוֹנָה מִן תֵּיבוּתָא׃ 11 וַאֲתָת לְוָתֵיהּ יוֹנָה לְעִידָן רַמְשָׁא וְהָא טְרַף זֵיתָא תְּבִיר מַחַת בְּפֻמָּהּ וְיָדַע נֹחַ אֲרֵי
קַלּוּ מַיָּא מֵעַל אַרְעָא׃ 12 וְאוֹרִיךְ עוֹד שִׁבְעָא יוֹמִין אָחֳרָנִין וְשַׁלַּח יַת יוֹנָה וְלָא אוֹסִיפַת לְמִיתַב לְוָתֵיהּ עוֹד׃ 13 וַהֲוָה בְּשִׁית מְאָה
וְחַדָּא שְׁנִין בְּקַדְמָאָה בְּחַד לְיַרְחָא נְגוֹבוּ מַיָּא מֵעַל אַרְעָא וְאַעְדִּי נֹחַ יַת חוֹפָאָה דְתֵיבוּתָא וַחֲזָא וְהָא נְגוֹבוּ אַפֵּי אַרְעָא׃ 14 וּבְיַרְחָא
וְשִׁבְעָא יוֹמָא לְיַרְחָא יְבֶשַׁת אַרְעָא׃ 15 וּמַלֵּיל יְיָ עִם נֹחַ לְמֵימַר׃ 16 פּוֹק מִן תֵּיבוּתָא אַתְּ וְאִתְּתָךְ וּבְנָךְ וּנְשֵׁי בְנָךְ עִמָּךְ׃

Et deleuit omne ſurgens quod erat ſuper faciem 23
terræ, ab homine vſque ad pecus, & reptilia, &
volucres cæli: & deleta ſunt de terra. & remanſit
Noe ſolus, & qui cum eo in arca.

Et exaltata eſt aqua ſuper terram diebus cen 24
tum quinquaginta.

CAP. VIII.

ET recordatus eſt Deus Noe, & omnium beſtia- 1
rum, & omnium iumentorum, & omnium vo-
latilium, & omnium reptilium reptantium, quæcun
que erant cum eo in arca. & induxit Deus ſpiri-
tum ſuper terram, & ceſſauit aqua: Et cooperti 2
ſunt fontes abyſſi, & cataractæ cæli. Et remiſ- 3
ſa eſt aqua vadens à terra: & imminuebatur aqua
poſt centum quinquaginta dies. Et ſedit ar- 4
ca in ſeptimo menſe, ſeptima & vigeſima menſis, ſu
per montes Ararat. Aqua diminuebatur vſ- 5
que ad decimum menſem. apparuerunt autem capi-
ta montium in decimo menſe, prima menſis.

Et factum eſt poſt quadraginta dies, & aperuit 6
Noe feneſtram arcæ, quam fecit: Et miſit cor- 7
uum ad videndum, ſi ceſſauit aqua. & exiens, non
eſt reuerſus, donec ſiccaretur aqua à facie terræ.

Et emiſit columbam poſt eum, vt videret, 8
ſi ceſſauit aqua à facie terræ. Et non inue- 9
niens columba requiem pedibus ſuis, reuerſa eſt ad
eum in arcam, quia aqua erat ſuper omnem faciem
terræ: & extendens manum ſuam, accepit eam, &
induxit eam ad ſe in arcam.

Et exſpectans vltra ſeptem dies, emiſit colum- 10
bam ex arca: Et reuerſa eſt ad eum columba, 11
& habebat folium oliuæ feſtucam in ore ſuo. & co-
gnouit Noe, quòd ceſſauit aqua à facie terræ.

Et expectans adhuc ſeptem dies, emiſit colum- 12
bam: & non addidit reuerti ad eum vltra.

Et factum eſt in vno & ſexcenteſimo anno, in 13
vita Noe, primo menſe, defecit aqua à facie terræ.
& aperuit Noe tectum arcæ, quam fecit: & vidit
quòd defecit aqua à facie terræ.

In autem ſecundo menſe, ſeptima & decima 14
die, arefacta eſt terra. & ſeptima & vigeſima mē-
ſis aperuit arcam. Et ait Dominus Deus Noe, 15
dicens: Egredere de arca tu, & filij tui, 16
& vxor tua, & vxores filiorum tuorum tecum:

23 καὶ ἐξήλειψε πᾶν τὸ ἀνάστημα, ὃ ἦν ἐπὶ προσώπου
τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἑρπετῶν, καὶ πετεινῶν τοῦ
οὐρανοῦ· καὶ ἐξηλείφθησαν ἀπὸ τῆς γῆς. καὶ κατελείφθη νῶε
24 μόνος, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ. καὶ ὑψώθη τὸ ὕ-
δωρ ἐπὶ τῆς γῆς ἡμέρας ἑκατὸν πεντήκοντα. η΄.
1 Καὶ ἀνεμνήσθη ὁ θεὸς τοῦ νῶε, καὶ πάντων τῶν θηρίων, καὶ πάν-
των τῶν κτηνῶν, καὶ πάντων τῶν πετεινῶν, καὶ πάντων τῶν ἑρπε-
τῶν τῶν ἑρπόντων, ὅσα ἦν μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτόν. καὶ ἐπή-
γασεν ὁ θεὸς πνεῦμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐκόπασεν τὸ ὕδωρ.
2 καὶ ἐπεκαλύφθησαν αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, καὶ οἱ κατα-
3 ράκται τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐνεδίδου τὸ ὕδωρ πορευόμενον ἀπὸ
τῆς γῆς. καὶ ἠλαττονοῦτο τὸ ὕδωρ, μετὰ ἑκατὸν πεντήκοντα ἡμέ-
4 ρας. καὶ ἐκάθισεν ἡ κιβωτὸς ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, ἑβδόμῃ
5 καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Ἀραράτ. τὸ ὕδωρ ἠ-
λαττονεῖτο ἕως τοῦ δεκάτου μηνός. ὤφθησαν αἱ κεφαλαὶ τῶν
6 ὀρέων ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ, τῇ πρώτῃ τοῦ μηνός. καὶ ἐγένε-
7 το μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας· καὶ ἀνέῳξε νῶε τὴν θυρίδα τῆς
8 κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησε. καὶ ἀπέστειλε τὸν κόρακα ἰδεῖν, εἰ κε-
κόπακε τὸ ὕδωρ. καὶ ἐξελθὼν, οὐκ ἀνέστρεψεν, ἕως οὗ ξηρανθῇ-
9 ναι τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. καὶ ἐξαπέστειλε τὴν
περιστερὰν ὀπίσω αὐτοῦ, ἰδεῖν, εἰ κεκόπακε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προ-
σώπου τῆς γῆς. καὶ μὴ εὑροῦσα ἡ περιστερὰ ἀνάπαυσιν
τοῖς ποσὶν αὐτῆς, ὑπέστρεψεν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν κιβωτὸν, ὅτι
ὕδωρ ἦν ἐπὶ παντὸς προσώπου τῆς γῆς· καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖ-
ρα αὐτοῦ, ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν
10 κιβωτόν. καὶ ἐπιχὼν ἔτι ἑπτὰ ἡμέρας, ἐξαπέστειλε τὴν
11 περιστερὰν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. καὶ ἀπέστρεψε πρὸς αὐτὸν ἡ
περιστερά· καὶ εἶχεν φύλλον ἐλαίας κάρφος ἐν τῷ στόματι αὐ-
τῆς. καὶ ἔγνω νῶε, ὅτι κεκόπακε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς
12 γῆς. καὶ ἐπιχὼν ἔτι ἑπτὰ ἡμέρας, ἐξαπέστειλε τὴν πε-
ριστερὰν, καὶ οὐ προσέθετο τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς αὐτὸν ἔτι.
13 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑνὶ καὶ ἑξακοσιοστῷ ἔτει, ἐν τῇ ζωῇ τοῦ νῶε,
τοῦ πρώτου μηνὸς ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.
καὶ ἀπεκάλυψε νῶε τὴν στέγην τῆς κιβωτοῦ, καὶ ἐπόησεν. καὶ εἶ-
δεν, ὅτι ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.
14 ἐν ᾧ τῷ δευτέρῳ μηνὶ ἑπτὰ καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ ἐξηράνθη
15 ἡ γῆ. καὶ ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς ἀνέῳξε τὴν κιβωτόν. καὶ
16 εἶπεν κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε, λέγων· ἔξελθε ἐκ τῆς κιβωτοῦ
σὺ, καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ἡ γυνή σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετὰ σοῦ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et deleuit omnem ſubſtantiam quæ erat ſuper faciem terræ, ab homine vſque ad iumentum, vſque ad reptile, & vſque ad volucres cæli: & deleta ſunt de terra: & relictus eſt ſolummodo Noe, & qui cum eo erant in arca. 24 Et prævaluerunt aquæ ſuper terram centum & quinquaginta diebus.

CAP. VIII.

ET recordatus eſt Deus Noe, & omnium animalium & omnium iumentorum quæ erant cum eo in arca: & tranſire fecit Deus ventum ſuper terram: & ceſſarunt aquæ. 2 Et clauſi ſunt fontes abyſſi, & feneſtræ cæli: & prohibita eſt pluuia de cælo.
3 Et reuerſæ ſunt aquæ deſuper terram, euntes & reuertentes: & diminutæ ſunt aquæ poſt centum & quinquaginta dies.
4 Et quieuit arca in menſe ſeptimo, in decima ſeptima die menſis, ſuper montes Cardu. 5 Et aquæ ibant & diminuebantur vſque ad decimum menſem: in prima die menſis decimi apparuerunt capita montium. 6 Et factum eſt in fine quadraginta dierum; & aperuit Noe feneſtram arcæ quam fecerat: 7 Et emiſit coruum; & egrediebatur & reuertebatur, donec ſiccarentur aquæ deſuper terram.
8 Et emiſit columbam à ſe, vt videret ſi alleuiatæ fuiſſent aquæ deſuper faciem terræ. 9 Et non inuenit columba requiem plantæ pedis ſui: & reuerſa eſt ad eum in arcam: quoniam aquæ erant ſuper faciem vniuerſæ terræ: & extendit manum ſuam, & tulit eam; & induxit eam ſecum in arcam.
10 Et expectauit adhuc ſeptem diebus aliis, & rurſus emiſit columbam ex arca. 11 Et venit ad eum columba in tempore veſpertino: & ecce folium oliuæ quod decerpſerat ore ſuo: & cognouit Noe quòd aquæ imminutæ erant deſuper terram. 12 Et expectauit vltra ſeptem diebus aliis; & emiſit columbam; & nunquam eſt reuerſa ad eum amplius. 13 Et factum eſt in ſexcenteſimo & vno anno, prima die menſis, ſiccatæ ſunt aquæ deſuper terram: & abſtulit Noe tectum arcæ: & vidit; & ecce ſiccata erat facies terræ. 14 Et in menſe ſecundo, vigeſima ſeptima die menſis, arefacta eſt terra. 15 Et locutus eſt Deus cum Noe, dicens: 16 Egredere de arca tu, & vxor tua, & filij tui, & vxores filiorum tuorum tecũ.

17 כֹּל־הַחַיָּה אֲשֶׁר־אִתְּךָ מִכָּל־בָּשָׂר בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה
וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ הוֹצֵא אִתָּךְ וְשָׁרְצוּ
18 בָאָרֶץ וּפָרוּ וְרִבוּ עַל־הָאָרֶץ׃ וַיֵּצֵא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ
19 וּנְשֵׁי־בָנָיו אִתּוֹ׃ כָּל־הַחַיָּה כָּל־הָרֶמֶשׂ וְכָל־הָעוֹף
כֹּל רוֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ לְמִשְׁפְּחֹתֵיהֶם יָצְאוּ מִן־הַתֵּבָה׃
20 וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה
21 וּמִכֹּל הָעוֹף הַטָּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ׃ וַיָּרַח יְהוָה
אֶת־רֵיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־לִבּוֹ לֹא אֹסִף לְקַלֵּל
עוֹד אֶת־הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע
מִנְּעָרָיו וְלֹא־אֹסִף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת־כָּל־חַי כַּאֲשֶׁר
22 עָשִׂיתִי׃ עֹד כָּל־יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקֹר וָחֹם וְקַיִץ
וָחֹרֶף וְיוֹם וָלַיְלָה לֹא יִשְׁבֹּתוּ׃

ט 1 וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־נֹחַ וְאֶת־בָּנָיו
2 וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ׃ וּמוֹרַאֲכֶם
וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל־חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם
בְּכֹל אֲשֶׁר תִּרְמֹשׂ הָאֲדָמָה וּבְכָל־דְּגֵי הַיָּם בְּיֶדְכֶם
3 נִתָּנוּ׃ כָּל־רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא־חַי לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה
4 כְּיֶרֶק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כֹּל׃ אַךְ־בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ
5 דָּמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ׃ וְאַךְ אֶת־דִּמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֶדְרֹשׁ
מִיַּד כָּל־חַיָּה אֶדְרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו
6 אֶדְרֹשׁ אֶת־נֶפֶשׁ הָאָדָם׃ שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם
7 דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ כִּי בְצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם׃ וְאַתֶּם
פְּרוּ וּרְבוּ שִׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ־בָהּ׃
8 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ וְאֶל־בָּנָיו אִתּוֹ לֵאמֹר׃
9 וַאֲנִי הִנְנִי מֵקִים אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם וְאֶת־זַרְעֲכֶם
10 אַחֲרֵיכֶם׃ וְאֵת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם
בָּעוֹף בַּבְּהֵמָה וּבְכָל־חַיַּת הָאָרֶץ אִתְּכֶם מִכֹּל יֹצְאֵי
11 הַתֵּבָה לְכֹל חַיַּת הָאָרֶץ׃ וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי
אִתְּכֶם וְלֹא־יִכָּרֵת כָּל־בָּשָׂר עוֹד מִמֵּי הַמַּבּוּל וְלֹא־
יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחֵת הָאָרֶץ׃

17 *Cuncta animantia quæ sunt apud te, ex omni carne tam in volatilibus, quàm in bestiis, & vniuersis reptilibus quæ reptãt super terram, educ tecum; & ingredimini super terram. Cre- Sup. 1. c. & d.
18 scite & multiplicamini super eam. *Egressus & inf. 9. a
D est ergo Noe, & filij eius, & vxor illius, & vxo-
19 res filiorum eius cũ eo. *Sed & omnia animãtia, iumẽta, & reptilia quæ reptãt super terram
20 secũdũ genus suũ, egressa sunt de arca. *Aedificauit autẽ Noe altare Dño: & tollens de cũctis pecoribus & volucribus mundis, obtulit
21 holocausta sup altare. *Odoratusq; est Dñs odorẽ suauitatis: & ait ad eũ, Nequaq̃ vltra maledicã terrę ꝓpter homines. sensus enim & cogitatio humani cordis in malũ prona sunt ab adolescẽtia sua. Nõ igitur vltra percutiã omnẽ
22 animã viuẽtẽ, sicut feci. *Cunctis diebus terrę semẽtis & messis, frigus & æstus, ęstas & hyẽs, nox & dies non requiescent. CAP. IX.

1 A Benedixitq; Deꝰ Noe & filiis eiꝰ: & dixit ad
eos: Crescite & multiplicamini, & replete
2 terrã. *Et terror vester ac tremor sit sup cuncta animalia terrę, & super oẽs volucres cęli, cũ vniuersis quæ mouẽtur sup terrã. oẽs pisces ma- Sup. 1. d. & 8. c.
3 ris manui vestræ traditę sũt: *Et oẽ ꝙ mouetur & viuit, erit vobis in cibũ. Quasi olera virẽtia
4 tradidi vobis omnia: *Excepto ꝙ carnẽ cũ sanguine nõ comedetis. *Sãguinẽ enim animarũ
5 vestrarũ requirã de manu cũctarũ bestiarũ, & de manu hominis. de manu viri & fratris eius
6 requirã animã hominis. *Quicũq; effuderit humanũ sãguinẽ, fũdetur sanguis illius. Ad ima- Mat. 26. a.
7 ginẽ quippe Dei factus est homo. *Vos autem Apo. 13. c.
crescite & multiplicamini; & ingredimini sup
8 terrã, & implete eam. *Hæc quoq; dixit Deus
9 ad Noe, & ad filios eius cum eo. *Ecce ego sta- Esa. 54. c.
tuam pactum meum vobiscum, & cum semi-
10 ne vestro post vos: *Et ad omnẽ animã viuentem quę est vobiscum, tã in volucribus, quàm in iumentis & pecudibus terræ; cunctísq; quæ
B egressa sunt de arca, & vniuersis bestiis terræ.
11 *Statuam pactum meũ vobiscũ, & nequaq̃ vltra interficietur omnis caro aquis diluuij: neque erit deinceps diluuium dissipans terram.

תרגום אונקלוס

17 כָּל חַיְתָא דְעִמָּךְ מִכָּל בִּשְׂרָא בְּעוֹפָא וּבִבְעִירָא וּבְכָל רָחֲשָׁא דְרָחֵישׁ עַל אַרְעָא תַּפִּיק עִמָּךְ וְיִתְיַלְדוּן בְּאַרְעָא וְיִפְּשׁוּן וְיִסְגּוֹן עַל אַרְעָא׃
18 וּנְפַק נֹחַ וּבְנוֹהִי וְאִתַּתֵּיהּ וְנְשֵׁי בְנוֹהִי עִמֵּיהּ׃ 19 כָּל חַיְתָא כָּל רָחֲשָׁא וְכָל עוֹפָא כָּל דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא לְזַרְעַיְתְהוֹן נְפַקוּ מִן
תֵּיבוּתָא׃ 20 וּבְנָא נֹחַ מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ וּנְסִיב מִכָּל בְּעִירָא דַכְיָא וּמִכָּל עוֹפָא דַכְיָא וְאַסֵּק עֲלָוָן עַל מַדְבְּחָא׃ 21 וְקַבֵּיל יְיָ בְּרַעֲוָא יָת
קוּרְבָּנֵיהּ וַאֲמַר יְיָ בְּמֵימְרֵיהּ לָא אוֹסִיף לְמֵילַט עוֹד יָת אַרְעָא בְּדִיל חוֹבֵי אֱנָשָׁא אֲרֵי יְצַרָא לִבָּא דֶאֱנָשָׁא בִּישׁ מִעֻיְרֵיהּ וְלָא אוֹסִיף עוֹד לְמִמְחֵי יָת
כָּל חַיָּא כְּמָא דְעֲבַדִית׃ 22 עוֹד כָּל יוֹמֵי אַרְעָא זַרְעָא וְחֻצְדָא וְקוּרָא וְחוּמָא וְקַיְטָא וְסִתְוָא וְיוֹמֵי וְלֵילֵי לָא יַבְטְלוּן׃

ט 1 וּבָרִיךְ יְיָ יָת נֹחַ וְיָת בְּנוֹהִי וַאֲמַר לְהוֹן פּוּשׁוּ וְסִגּוּ וּמְלוֹ יָת אַרְעָא׃ 2 וּדְחַלְתְּכוֹן
וְאֵימַתְכוֹן תְּהֵא עַל כָּל חֵוֹת אַרְעָא וְעַל כָּל עוֹפָא דִשְׁמַיָּא בְּכָל דְּתַרְחִישׁ אַרְעָא וּבְכָל נוּנֵי יַמָּא בִּידֵיכוֹן יְהוֹן מְסִירִין׃ 3 כָּל רָחֲשָׁא דְהוּא חַי
לְכוֹן יְהֵא לְמֵיכָל כִּירוֹקָא דְעִשְׂבָּא יְהָבִית לְכוֹן יָת כּוּלָּא׃ 4 בְּרַם בִּשְׂרָא בְּנַפְשֵׁיהּ דְמֵיהּ לָא תֵיכְלוּן׃ 5 וּבְרַם יָת דִּמְכוֹן לְנַפְשָׁתֵיכוֹן
אֶתְבַּע מִיַּד כָּל חַיְתָא אֶתְבְּעִינֵיהּ וּמִידָא דֶאֱנָשָׁא מִידָא דְגַבַּר דִּישׁוּר דְמָא דַאֲחוּהִי אֶתְבַּע יָת נַפְשָׁא דֶאֱנָשָׁא׃ 6 דִּישׁוּר דְמָא דֶאֱנָשָׁא בְּסַהֲדִין עַל מֵימַר
דַיְנַיָּא דְמֵיהּ יְתְשֵׁד אֲרֵי בְּצַלְמָא יְיָ עֲבַד יָת אֱנָשָׁא׃ 7 וְאַתּוּן פּוּשׁוּ וְסִגּוּ אִתְיַלְדוּ בְּאַרְעָא וּסְגוּ בַּהּ׃ 8 וַאֲמַר יְיָ לְנֹחַ וּלְבָנוֹהִי עִמֵּיהּ לְמֵימַר׃
9 וַאֲנָא הָא אֲנָא מְקִים יָת קְיָמִי עִמְּכוֹן וְעִם בְּנֵיכוֹן בָּתְרֵיכוֹן׃ 10 וְיָת כָּל נַפְשָׁא חַיְתָא דְעִמְּכוֹן בְּעוֹפָא בִּבְעִירָא וּבְכָל חַיְתָא דְאַרְעָא עִמְּכוֹן מִכָּל
נָפְקֵי תֵּיבוּתָא לְכָל חַיְתָא דְאַרְעָא׃ 11 וַאֲקִים יָת קְיָמִי עִמְּכוֹן וְלָא יִשְׁתֵּצֵי כָּל בִּשְׂרָא עוֹד מֵימֵי טוֹפָנָא וְלָא יְהֵא עוֹד טוֹפָנָא לְחַבָּלָא אַרְעָא׃

* *Et omnes beſtiæ quæcunque ſunt tecum, & omnis caro à volatilibus vſque ad iumenta, & omne reptile quod mouetur ſuper terram, educ tecum: & creſcite & multiplicamini, & replete terram.* 17

* *Et egreſſus eſt Noe, & vxor eius, & filij eius, & vxores filiorũ eius cum eo;* * *Et omnes beſtiæ, & omnia iumenta, & omne volatile, & omne reptile quod mouetur ſuper terrã, egreſſa ſunt ex arca.* 18 19

* *Et ædificauit Noe altare Domino: & accepit de cunctis iumentis mundis, & de cunctis volatilibus mundis, & obtulit holocauſtum ſuper altare.* 20

* *Et odoratus eſt dominus Deus odorem ſuauitatis. & ait dominus Deus, recogitans: Non addam vltra maledicere terræ, propter opera hominũ: quia incũbit cogitatio hominis diligẽter ad mala ex adoleſcentia ſua. Non addã igitur percutere omnem carnẽ viuẽtem, ſicut feci cunctis diebus terræ.* * *Semẽtis & meſsis, frigus & calor, æſtas & ver, diem & noctem non requieſcent.* 21 22

CAP. IX.

ET *benedixit Deus Noe, & filiis eius: & dixit eis, Creſcite & multiplicamini, & replete terrã, & dominamini eius.* * *Et tremor veſter, & timor veſter erit ſuper omnes beſtias terræ, & ſuper omnia volatilia cæli, & ſuper oĩa quæ mouentur ſuper terrã. & omnes piſces maris ſub manibus vobis dedi.* * *Et omne volatile, quod eſt viuẽs, vobis erit in cibũ. tanquã olera herbæ dedi vobis omnia.* * *Veruntamen carnes in ſanguine animæ non comedetis.* * *Etenim veſtrum ſanguinem animarum veſtrarum de manu cunctarum beſtiarum requiram illum: & de manu hominis fratris eius, requiram animam hominis.* * *Qui effuderit ſanguinem hominis, pro ſanguine hominis, eius effundetur, quia in imagine Dei feci hominem.* * *Vos autem creſcite & multiplicamini, & replete terram, & dominamini eius.* * *Et ait Deus ad Noe, & filios eius cum eo, dicens:* * *Ecce ego ſtatuo pactum meum vobis, et ſemini veſtro poſt vos:* * *Et omni animæ viuenti vobiſcum, in æternum, à volucribus, et à iumentis, et omnibus beſtiis terræ, quæcunque ſunt vobiſcum, ab omnibus exeuntibus ex arca.* * *Et ſtatuam pactum meũ ad vos. et non morietur omnis caro vltra ab aqua diluuij; et non vltra erit diluuium aquæ, ad corrumpendum omnem terram.* 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

17 * καὶ πάντα τὰ θηρία ὅσα ἐστὶ μετ' σοῦ, ἀπὸ πάσης σαρκὸς ἀπὸ πετεινῶν ἕως κτηνῶν, καὶ πᾶν ἑρπετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξάγαγε μετ' σεαυτοῦ· καὶ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ 18 πληρώσατε τὴν γῆν. * ἐξῆλθε νῶε, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ 19 οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ· * πάντα τὰ θηρία, καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πᾶν πετεινὸν, καὶ πᾶν ἑρ- 20 πετὸν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξῆλθεν κατὰ τὰς κλῆσεις αὐτῶν. * ὠκοδόμησε νῶε θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ· καὶ ἔλαβεν ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀνήνεγκεν ὁλοκαυτώσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. 21 * καὶ ὠσφράνθη κύριος ὁ θεὸς ὀσμὴν εὐωδίας· καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς, διανοηθεὶς, οὐκ προσθήσω ἔτι καταράσασθαι τὴν γῆν, διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων· ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ, ἐκ νεότητος αὐτοῦ. οὐ προσθήσω οὖν πατάξαι πᾶσαν σάρκα ζῶσαν, καθὼς ἐποίησα 22 πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς. * σπέρμα καὶ θερισμὸς, ψῦχος καὶ καῦμα, θέρος καὶ ἔαρ, ἡμέραν καὶ νύκτα, οὐ καταπαύσουσιν. 1 Θ΄. * Καὶ εὐλόγησεν ὁ θεὸς νῶε, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ· καὶ εἶπεν αὐτοῖς, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πλη- 2 ρώσατε τὴν γῆν, καὶ καταχυριεύσατε αὐτῆς. * καὶ ὁ τρόμος ὑμῶν, καὶ ὁ φόβος ὑμῶν ἔσαι ἐπὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ πάντας τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης ὑπὸ χεῖρας ὑμῖν δέδωκα. 3 * καὶ πᾶν πετεινὸν, ὅ ἐστι ζῶν, ὑμῖν ἔσαι εἰς βρῶσιν· ὡς λάχανα χόρτου δέδωκα ὑμῖν 4 τὰ πάντα. * πλὴν κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς οὐ φάγεσθε. 5 * καὶ γὰρ τὸ ὑμέτερον αἷμα τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἐκ χειρὸς πάντων τῶν θηρίων ἐκζητήσω αὐτό· ἐκ χειρὸς ἀνθρώπου ἀδελφοῦ αὐτοῦ, 6 ἐκζητήσω τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. * ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος ἀνθρώπου, τὸ αὐτοῦ ἐκχυθήσεται· ὅτι ἐν εἰκόνι θεοῦ ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον. 7 * ὑμεῖς δὲ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε 8 καὶ πληρώσατε τὴν γῆν· καὶ καταχυριεύσατε αὐτῆς. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς 9 πρὸς νῶε, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, λέγων, * ἰδοὺ ἐγὼ ἀνίστημι τὴν διαθήκην μου ὑμῖν, καὶ τῷ σπέρματι ὑμῶν μετ' ὑμᾶς· * καὶ πάσῃ 10 ψυχῇ ζώσῃ μεθ' ὑμῶν, εἰς τὸν αἰῶνα, ἀπὸ ὀρνέων, καὶ ἀπὸ κτηνῶν, καὶ παῖσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, ὅσα ἐστὶ μεθ' ὑμῶν, ἀπὸ πάντων τῶν 11 ἐξελθόντων ἐκ τῆς κιβωτοῦ. * καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς ὑμᾶς· καὶ οὐκ ἀποθανεῖται πᾶσα σὰρξ ἔτι ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ κατακλυσμοῦ. καὶ οὐκ ἔσται ἔτι κατακλυσμὸς ὕδατος, καταφθεῖραι πᾶσαν τὴν γῆν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et cuncta animantia quæ tecum ſunt ex omni carne, tã de volucribus, quàm de iumentis, & de reptilibus quę reptant ſuper terram, educ tecum: & generent in terra, & multiplicentur & creſcant ſuper terram. 18 Et egreſſus eſt Noe, & filij ſui, & vxor eius, & vxores filiorum ſuorum cum eo. 19 Omnia animalia, & omnia reptilia, & omnes volucres; omne quod mouetur ſuper terram ſecundũ generationes eorum, egreſſa ſunt de arca. 20 Et ędificauit Noe altare corã Dño: & tulit ex oĩbus animalibus mundis, & ex omnibus volucribus mundis; & obtulit holocauſtum ſuper altare. 21 Et ſuſcepit Dominus cum beneplacito oblationem eius: & dixit Dominus in verbo ſuo, Non addã maledicere rurſus terram, propter peccata hominum: quoniam ſenſus cordis humani malus eſt ab infantia ſua: & non addam vltra percutere omne viuens, ſicut feci. 22 Adhuc omnibus diebus terræ ſeminatio & meſſis, & frigus & calor, & æſtus & hyems, & dies & noctes non ceſſabunt.

CAP. IX.

ET benedixit Deus Noe & filiis eius: & dixit eis, Creſcite & multiplicamini, & replete terrã. 2 Et timor veſter & terror erit ſuper beſtias terræ, & ſuper omnes volucres cæli, in omni quod reptat ſuper terrã, & in omnibus piſcibus maris: qui in manu veſtra traditi ſunt. 3 Omne quod mouetur & viuit, vobis erit ad veſcendũ: quaſi herbã virentem dedi vobis omnia. 4 Veruntamẽ carnẽ cum anima ſua ſanguineq; ſuo non comedetis. 5 Etenim ſanguinẽ animarũ veſtrarũ requiram: de manu cunctarũ beſtiarũ requirã eũ: & de manu hominis, de manu viri qui effuderit ſanguinem fratris ſui, requiram animam hominis. 6 Quicunque effuderit ſanguinem hominis cum teſtibus, per ſententiam iudicum, ſanguis eius fundetur: quoniam ad imaginẽ Dei fecit hominem. 7 Vos autẽ creſcite & multiplicamini, generationẽq; facite in terra, & multiplicamini in ea. 8 Et dixit Deus ad Noe & ad filios eius cũ eo, dicens: 9 Ecce ego ſtatuam pactum meum vobiſcũ, & cũ filiis veſtris poſt vos: 10 & cũ omni anima viuenti quæ eſt vobiſcũ, tam in volucribus, quàm in aĩalibus, & in omnibus beſtiis terrę quæ ſunt vobiſcum, ex omnibus egredientibus de arca in vniuerſis animantibus terræ. 11 Et ſtatuam pactum meum vobiſcũ: & non conſummabitur vltra omnis caro propter aquas diluuij: neque erit vltra diluuium ad diſperdendã terrã.

12 * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֹאת אוֹת־הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן
בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר אִתְּכֶם לְדֹרֹת
13 עוֹלָם׃ * אֶת־קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן וְהָיְתָה לְאוֹת
14 בְּרִית בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ׃ * וְהָיָה בְּעַנְנִי עָנָן עַל־הָאָרֶץ
15 וְנִרְאֲתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן׃ * וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר
בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר וְלֹא־
יִהְיֶה עוֹד הַמַּיִם לְמַבּוּל לְשַׁחֵת כָּל־בָּשָׂר׃
16 * וְהָיְתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם
בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל־נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל־
17 הָאָרֶץ׃ * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־נֹחַ זֹאת אוֹת־הַבְּרִית
אֲשֶׁר הֲקִימֹתִי בֵּינִי וּבֵין כָּל־בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ׃
18 * וַיִּהְיוּ בְנֵי־נֹחַ הַיֹּצְאִים מִן־
הַתֵּבָה שֵׁם וְחָם וְיֶפֶת וְחָם הוּא אֲבִי כְנָעַן׃
19 * שְׁלֹשָׁה אֵלֶּה בְּנֵי־נֹחַ וּמֵאֵלֶּה נָפְצָה כָּל־הָאָרֶץ׃
20 * וַיָּחֶל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כָּרֶם׃
21 * וַיֵּשְׁתְּ מִן־הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלֹה׃
22 * וַיַּרְא חָם אֲבִי כְנַעַן אֶת עֶרְוַת אָבִיו וַיַּגֶּד לִשְׁנֵי־אֶחָיו
23 בַּחוּץ׃ * וַיִּקַּח שֵׁם וָיֶפֶת אֶת־הַשִּׂמְלָה וַיָּשִׂימוּ עַל־
שְׁכֶם שְׁנֵיהֶם וַיֵּלְכוּ אֲחֹרַנִּית וַיְכַסּוּ אֶת עֶרְוַת אֲבִיהֶם
24 וּפְנֵיהֶם אֲחֹרַנִּית וְעֶרְוַת אֲבִיהֶם לֹא רָאוּ׃ * וַיִּיקַץ
25 נֹחַ מִיֵּינוֹ וַיֵּדַע אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן׃ * וַיֹּאמֶר
26 אָרוּר כְּנַעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו׃ * וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ
27 יְהוָה אֱלֹהֵי שֵׁם וִיהִי כְנַעַן עֶבֶד לָמוֹ׃ * יַפְתְּ אֱלֹהִים
לְיֶפֶת וְיִשְׁכֹּן בְּאָהֳלֵי־שֵׁם וִיהִי כְנַעַן עֶבֶד לָמוֹ׃
28 * וַיְחִי־נֹחַ אַחַר הַמַּבּוּל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַחֲמִשִּׁים
29 שָׁנָה׃ * וַיְהִי כָּל־יְמֵי־נֹחַ תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה
וַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וַיָּמֹת׃

1 * וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת בְּנֵי־נֹחַ שֵׁם
2 חָם וָיֶפֶת וַיִּוָּלְדוּ לָהֶם בָּנִים אַחַר הַמַּבּוּל׃ * בְּנֵי יֶפֶת
גֹּמֶר וּמָגוֹג וּמָדַי וְיָוָן וְתֻבַל וּמֶשֶׁךְ וְתִירָס׃

12 *Dixitq; Deus, Hoc est signũ fœderis quod do
inter me & vos, & ad omnẽ animã viuentem
quæ est vobiscũ in generationes sempiternas.
13 *Arcũ meũ ponã in nubibus, & erit signũ fœ
14 deris inter me & inter terrã. * Cũq; obduxero
C nubibus cęlũ, apparebit arcus meus in nubi-
15 bus. * Et recordabor fœderis mei vobiscũ, &
cũ omni anima viuente quę carnẽ vegetat: &
nõ erunt vltra aquæ diluuij ad delẽdã vniuer-
16 sam carnẽ. *Eritq; arcus in nubibus, & videbo
illũ; & recordabor fœderis sempiterni, quod
pactũ est inter Deũ, & omnẽ animã viuentem
17 vniuersę carnis quæ est super terrã. *Dixitque
Deus Noe: Hoc est signũ fœderis q̃ cõstitui
18 inter me & omnẽ carnẽ super terrã. *Erant er-
go filij Noe qui egressi sunt de arca, Sẽ, Cham
& Iaphet. Porrò Chã ipse est pater Chanaan.
19 *Tres isti filij sunt Noe, & ab his disseminatũ
est õne genus hominũ super vniuersam terrã.
20 *Cœpitque Noe vir agricola exercere terrã: &
21 plãtauit vineã. *Bibẽsq; vinũ, inebriatus est: &
22 nudatus est in tabernaculo suo. *Quod cũ vi-
D disset Chã, pater Chanaã, verenda s. patris sui
esse nudata, nũtiauit duobus fratribus suis fo
23 ras. *At verò Sem & Iaphet palliũ imposuerũt
humeris suis; & incedentes retrorsum, operue
runt verenda patris sui. Faciesq; eorum a-
uersæ erant, & patris virilia non viderunt.
24 *Euigilans autem Noe ex vino, cùm didicisset
25 quæ fecerat ei filiꝰ suꝰ minor, *Ait: Maledictus
Chanaã: seruus seruorum erit fratribus suis.
26 * Dixitque: Benedictus Dominus Deus Sem:
27 sit Chanaan seruus eius. * Dilatet Deus Ia-
phet, & habitet in tabernaculis Sem: sitque
28 Chanaan seruus eius. * Vixit autem Noe post
diluuium, trecentis quinquaginta annis.
29 * Et impleti sunt omnes dies eius, nongen-
torum quinquaginta annorum: & mortuus
est.

CAP. X.

1 HÆ generationes filiorum Noe, Sem,
A Cham, & Iaphet: natíque sunt eis filij 1.Pa.1.a
2 post diluuium. * Filij Iaphet, Gomer &
Magog, & Madai, & Iauan, & Thubal, &
Mosoch, & Thyras.

תרגום אונקלוס

12 וַאֲמַר יְיָ דָּא אָת קְיָמָא דַּאֲנָא יָהֵיב בֵּין מֵימְרִי וּבֵינֵיכוֹן וּבֵין כָּל נַפְשָׁא חַיְתָא דְּעִמְּכוֹן לְדָרָת עָלְמָא׃
13 יָת קַשְׁתִּי יַהֲבִית בַּעֲנָנָא וְתִהֵא לְאָת קְיָם בֵּין מֵימְרִי וּבֵין אַרְעָא׃
14 וְיְהֵא בַּעֲנָנוּתִי עֲנָנָא עַל אַרְעָא וְתִתְחֲזֵי קַשְׁתָּא בַּעֲנָנָא׃
15 וְדַכִּירְנָא יָת קְיָמִי דְּבֵין מֵימְרִי וּבֵינֵיכוֹן וּבֵין כָּל נַפְשָׁא חַיְתָא בְּכָל בִּשְׂרָא וְלָא יְהֵא עוֹד מַיָּא לְטוֹפָנָא לְחַבָּלָא כָּל בִּשְׂרָא׃
16 וְתְהֵא קַשְׁתָּא בַּעֲנָנָא וְאֶחְזִינַהּ לְדַכָּרָן קְיָם עָלַם בֵּין מֵימְרָא דַיְיָ וּבֵין כָּל נַפְשָׁא חַיְתָא בְּכָל בִּשְׂרָא דְּעַל אַרְעָא׃
17 וַאֲמַר יְיָ לְנֹחַ דָּא אָת קְיָמָא דַּאֲקֵימִית בֵּין מֵימְרִי וּבֵין כָּל בִּשְׂרָא דְּעַל אַרְעָא׃
18 וַהֲווֹ בְּנֵי נֹחַ דְּנָפְקִין מִן תֵּיבוּתָא שֵׁם וְחָם וְיָפֶת וְחָם הוּא אֲבוּהִי דִּכְנָעַן׃
19 תְּלָתָא אִילֵּין בְּנֵי נֹחַ וּמֵאִילֵּין אִתְבַּדַּרַת כָּל אַרְעָא׃
20 וְשָׁרִי נֹחַ גְּבַר פַּלַּח בְּאַרְעָא וּנְצַב כַּרְמָא׃
21 וּשְׁתִי מִן חַמְרָא וּרְוִי וְאִתְגְּלִי בְּגוֹ מַשְׁכְּנֵיהּ׃
22 וַחֲזָא חָם אֲבוּהִי דִּכְנַעַן יָת עֶרְיָתָא דַּאֲבוּהִי וְחַוִי לְתַרִין אַחוֹהִי בְּשׁוּקָא׃
23 וְשַׁוִיאוּ עַל כְּתֵף תַּרְוֵיהוֹן וַאֲזָלוּ מַחְזְרִין וְחַפּוּ יָת עֶרְיָתָא דַּאֲבוּהוֹן וְאַפֵּיהוֹן מַחְזְרִין וְעֶרְיָתָא דַּאֲבוּהוֹן לָא חָזוּ׃
24 וְאִיתְעַר נֹחַ מֵחַמְרֵיהּ וְיָדַע יָת דַּעֲבַד לֵיהּ בְּרֵיהּ זְעֵירָא׃
25 וַאֲמַר לֵיט כְּנַעַן עַבְדָּ פַּלַּח יְהֵא לְאַחוֹהִי׃
26 וַאֲמַר בְּרִיךְ יְיָ אֱלָהָא דְּשֵׁם וִיהֵא כְּנַעַן עַבְדָּא לְהוֹן׃
27 יַפְתְּ יְיָ לְיֶפֶת וְיִשְׁרֵי שְׁכִינְתֵּיהּ בְּמַשְׁכְּנֵי דְשֵׁם וְיְהֵא כְּנַעַן עַבְדָּא לְהוֹן׃
28 וְחַיָּא נֹחַ בָּתַר טוֹפָנָא תְּלָת מְאָה וְחַמְשִׁין שְׁנִין׃
29 וַהֲווֹ כָּל יוֹמֵי נֹחַ תְּשַׁע מְאָה וְחַמְשִׁין שְׁנִין וּמִית׃

1 תּוֹלְדָת בְּנֵי נֹחַ שֵׁם וְחָם וְיָפֶת וְאִתְיְלִדוּ לְהוֹן בְּנִין בָּתַר טוֹפָנָא׃
2 בְּנֵי יֶפֶת גֹּמֶר וּמָגוֹג וּמָדַי וְיָוָן וְתֻבַל וּמֶשֶׁךְ וְתִירָס׃

* *Et dixit dominus Deus Noe: Hoc signum fœderis, quod ego do inter me & vos, & inter omnem animam quæ est vobiscum in generationes sempiternas:* 12
* *Arcum meum pono in nube: & erit in signum fœderis, inter me & terram.* 13
* *Et erit in connubilando me nubes super terram, apparebit arcus meus in nube:* 14
* *Et recordabor fœderis mei, quod est inter me & vos, & inter omnem animam in omni carne: & non erit aqua in diluuium, ad delendam vniuersam carnem.* 15
* *Et erit arcus meus in nube: & videbo illum, vt recorder fœderis sempiterni, inter me & vos, & inter animam viuentem in omni carne quæ est super terram.* 16
* *Et ait Dñs Deus Noe: Hoc signum fœderis, quod constitui inter me, & inter omnem carnem quæ est super terram.* 17
* *Erant autem filij Noe, qui egressi sunt de arca, Sem, Cham, Iapheth. Cham autem erat pater Chanaan.* 18
* *Tres isti sunt filij Noe. ab istis disseminati sunt super omnem terram.* 19
* *Et cœpit Noe homo agricola terræ: & plantauit vineam.* 20
* *Et bibit de vino: & inebriatus est: & nudatus est in domo sua.* 21
* *Et vidit Cham pater Chanaan nuditatem patris sui: & egressus, nunciauit duobus fratribus suis foris.* 22
* *Et accipientes Sem & Japheth pallium, imposuerunt super duo dorsa eorum, & abierunt retrorsum, & operuerunt nuditatem patris sui: & facies eorum retrorsum, & nuditatem patris sui non viderunt.* 23
* *Euigilauit autem Noe à vino, & cognouit quæcunque fecit ei filius suus iunior.* 24
* *Et ait: Maledictus Chanaan: seruus domesticus erit fratribus suis.* 25
* *Et ait: Benedictus dominus Deus Sem: & erit Chanaan seruus domesticus eius.* 26
* *Dilatet Deus Iapheth, & habitet in domibus Sem. & erit Chanaan seruus eorum.* 27
* *Vixit autem Noe post diluuium, annos trecentos quinquaginta.* 28
* *Et fuerunt omnes dies Noe, nongenti quinquaginta anni: & mortuus est.* 29

CAP. X.

Hæ generationes filiorum Noe, Sem, Cham, Japheth. & nati sunt eis filij post diluuium. 1
* *Filij Iapheth, Gomer, & Magog, & Madai, & Iauan, & Thobal, & Mosoch, & Thiras.* 2

12 * καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε, τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς διαθήκης, ὃ ἐγὼ δίδωμι ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον πάσης ψυχῆς, ἥ ἐστι μεθ' ὑμῶν εἰς γενεὰς αἰωνίους·
13 * τὸ τόξον μου τίθημι ἐν τῇ νεφέλῃ. καὶ ἔσται εἰς σημεῖον διαθήκης, ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ τῆς γῆς.
14 * καὶ ἔσται ἐν τῷ συννεφεῖν με νεφέλας ἐπὶ τὴν γῆν· ὀφθήσε-
15 ται τὸ τόξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ· * καὶ μνησθήσομαι τῆς διαθήκης μου, ἥ ἐστιν ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον πάσης ψυχῆς ἐν πάσῃ σαρκί· καὶ οὐκ ἔσται ὕδωρ εἰς κατακλυσμόν, ὥστε ἐξαλεῖψαι πᾶσαν σάρκα.
16 * καὶ ἔσται τὸ τόξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ· καὶ ὄψομαι αὐτό, τοῦ μνησθῆναι διαθήκην αἰώνιον, ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον ψυχῆς ζώσης ἐν πάσῃ σαρκί, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς.
17 * καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε, τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς διαθήκης, ἧς διατίθεμαι ἀναμέσον ἐμοῦ, καὶ ἀναμέσον πάσης σαρκὸς, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῆς γῆς.
18 * ἦσαν δὲ οἱ υἱοὶ νῶε, οἱ ἐξελθόντες ἐκ τῆς κιβωτοῦ, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ· χὰμ δὲ ἦν πατὴρ χαναάν.
19 * τρεῖς οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ νῶε· ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν ἐπὶ
20 πᾶσαν τὴν γῆν. * ἤρξατο δὲ νῶε ἄνθρωπος γεωργὸς γῆς·
21 καὶ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα. * καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ ἐμεθύσθη, καὶ
22 ἐγυμνώθη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. * καὶ εἶδεν χὰμ ὁ πατὴρ χναὰν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν ἀπήγγειλε τοῖς δυσὶν
23 ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἔξω. * καὶ λαβόντες σὴμ καὶ ἰάφεθ τὸ ἱμάτιον, ἐπέθεντο ἐπὶ τὰ δύο νῶτα αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπισθοφανῶς, καὶ ἐκάλυψαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῶν ὀπισθοφανῶς, καὶ τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν
24 οὐκ εἶδον. * ἐξύπνησε δὲ νῶε ἀπὸ τοῦ οἴνου, καὶ ἔγνω ὅσα ἐ-
25 ποίησεν αὐτῷ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος. * καὶ εἶπεν, ἐπικατάρατος χαναάν. παῖς οἰκέτης ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.
26 * καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ σήμ· καὶ ἔσται χαναὰν
27 παῖς οἰκέτης αὐτοῦ. * πλατύναι ὁ θεὸς τῷ ἰάφεθ, καὶ κατοικησάτω ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ σήμ· καὶ ἔσται χαναὰν παῖς αὐτῶν.
28 * ἔζησε δὲ νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμὸν, ἔτη τριακόσια πεν-
29 τήκοντα. * καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι νῶε, ἐνιακόσια πεντήκοντα ἔτη· καὶ ἀπέθανεν.

ι΄.

1 * Αὗται αἱ γενέσεις τῶν υἱῶν νῶε, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ· καὶ ἐ-
2 γεννήθησαν αὐτοῖς υἱοὶ μετὰ τὸν κατακλυσμόν. * υἱοὶ ἰάφεθ, γάμερ, καὶ μαγὼγ, καὶ μαδαὶ, καὶ ἰωϊνὰν, καὶ θοβὲλ, καὶ μοσὸχ, καὶ θειρᾶς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Dixitque Deus: Hoc est signum pacti quod ego ponam inter verbum meum, & inter vos, & inter omnem animam viuentem quæ est vobiscum in generationes seculi. [13] Arcum meum ponam in nube; & erit in signum fœderis inter verbum meum & terram. [14] Et erit cùm adduxero nubem super terram, & videbitur arcus in nube. [15] Et recordabor pacti mei quod est inter verbum meum, & inter vos, & inter omnem animam viuentem in vniuersa carne: neque erit vltra aqua diluuij ad disperdendam omnem carnem. [16] Et erit arcus in nube; & videbo eum in memoriam fœderis sempiterni, quod est inter verbum Dei, & inter omnem animam viuentem in vniuersa carne quæ est super terram. [17] Dixitque Deus ad Noe: Hoc est signum fœderis inter verbum meum, & vniuersam carnem quæ est super terram. [18] Et fuerunt filij Noe qui egressi sunt de arca, Sem, & Cham, & Iapheth. & Cham ipse est pater Chanaan. [19] Tres isti sunt filij Noe: & ab his disseminata est vniuersa terra. [20] Et cœpit Noe esse vir operarius in terra: & plantauit vineam. [21] Et bibit ex vino, & inebriatus est: & nudatus est in medio tabernaculi sui. [22] Et vidit Cham pater Chanaan verenda patris sui: & nuntiauit duobus fratribus suis foras. [23] Et tulerunt Sem, & Iapheth pallium, & imposuerunt super humerum amborum: & abierunt retrorsum, & operuerunt verenda patris sui: & facies eorum auersæ erant, & verenda patris sui non viderunt. [24] Euigilans autem Noe ex vino, cognouit quod fecerat ei filius suus minor. [25] Et ait, Maledictus Chanaan: seruus seruiens erit fratribus suis. [26] Et ait: Benedictus dominus Deus Sem: & sit Chanaan seruus illis. [27] Dilatet Deus Iapheth: & habitet gloria eius in tabernaculis Sem: & sit Chanaan seruus eis. [28] Et vixit Noe post diluuium trecentis & quinquaginta annis.
[29] Et fuerunt omnes dies Noe, nongenti & quinquaginta anni: & mortuus est.

CAP. X.

ET hæ sunt generationes filiorum Noe, Sem, & Cham, & Iapheth: natique sunt eis filij post diluuium.
* Filij Iapheth, Gomer, & Magog, & Madai, & Iauan, & Tubal, & Mesech, & Thiras.

* וּבְנֵי גֹמֶר אַשְׁכְּנַז וְרִיפַת וְתֹגַרְמָה׃
* וּבְנֵי יָוָן אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ כִּתִּים וְדֹדָנִים׃
* מֵאֵלֶּה נִפְרְדוּ אִיֵּי הַגּוֹיִם בְּאַרְצֹתָם אִישׁ לִלְשֹׁנוֹ
לְמִשְׁפְּחֹתָם בְּגוֹיֵהֶם׃ * וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם
וּפוּט וּכְנָעַן׃ * וּבְנֵי כוּשׁ סְבָא וַחֲוִילָה וְסַבְתָּה וְרַעְמָה וְסַבְתְּכָא וּבְנֵי רַעְמָה
וְרַעְמָה וְסַבְתְּכָא וּבְנֵי רַעְמָא שְׁבָא וְדֵדָן׃ * וְכוּשׁ
יָלַד אֶת־נִמְרֹד הוּא הֵחֵל לִהְיוֹת גִּבֹּר בָּאָרֶץ׃
* הוּא־הָיָה גִבֹּר־צַיִד לִפְנֵי יְהוָה עַל־כֵּן יֵאָמֵר כְּנִמְרֹד
גִּבּוֹר צַיִד לִפְנֵי יְהוָה׃ * וַתְּהִי רֵאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ
בָּבֶל וְאֶרֶךְ וְאַכַּד וְכַלְנֵה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר׃ * מִן־הָאָרֶץ
הַהִוא יָצָא אַשּׁוּר וַיִּבֶן אֶת־נִינְוֵה וְאֶת־רְחֹבֹת עִיר
וְאֶת־כָּלַח׃ * וְאֶת־רֶסֶן בֵּין נִינְוֵה וּבֵין כָּלַח הִוא
הָעִיר הַגְּדֹלָה׃ * וּמִצְרַיִם יָלַד אֶת־לוּדִים וְאֶת־
עֲנָמִים וְאֶת־לְהָבִים וְאֶת־נַפְתֻּחִים׃ * וְאֶת־
פַּתְרֻסִים וְאֶת־כַּסְלֻחִים אֲשֶׁר יָצְאוּ מִשָּׁם פְּלִשְׁתִּים
וְאֶת־כַּפְתֹרִים׃ * וּכְנַעַן יָלַד אֶת־צִידֹן
בְּכֹרוֹ וְאֶת־חֵת׃ * וְאֶת־הַיְבוּסִי וְאֶת־הָאֱמֹרִי וְאֶת־
הַגִּרְגָּשִׁי׃ * וְאֶת־הַחִוִּי וְאֶת־הָעַרְקִי וְאֶת־הַסִּינִי׃
* וְאֶת־הָאַרְוָדִי וְאֶת־הַצְּמָרִי וְאֶת־הַחֲמָתִי וְאַחַר נָפֹצוּ
מִשְׁפְּחוֹת הַכְּנַעֲנִי׃ * וַיְהִי גְּבוּל הַכְּנַעֲנִי מִצִּידֹן
בֹּאֲכָה גְרָרָה עַד־עַזָּה בֹּאֲכָה סְדֹמָה וַעֲמֹרָה וְאַדְמָה
וּצְבוֹיִם עַד־לָשַׁע׃ * אֵלֶּה בְנֵי־חָם לְמִשְׁפְּחֹתָם
לִלְשֹׁנֹתָם בְּאַרְצֹתָם בְּגוֹיֵהֶם׃ * וּלְשֵׁם יֻלַּד
גַּם־הוּא אֲבִי כָל־בְּנֵי עֵבֶר אֲחִי יֶפֶת הַגָּדוֹל׃ * בְּנֵי
שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר וְאַרְפַּכְשַׁד וְלוּד וְאָרָם׃ * וּבְנֵי
אֲרָם עוּץ וְחוּל וְגֶתֶר וָמָשׁ׃ * וְאַרְפַּכְשַׁד יָלַד אֶת־
שָׁלַח וְשֶׁלַח יָלַד אֶת־עֵבֶר׃ * וּלְעֵבֶר יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים
שֵׁם הָאֶחָד פֶּלֶג כִּי בְיָמָיו נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם אָחִיו
יָקְטָן׃ * וְיָקְטָן יָלַד אֶת־אַלְמוֹדָד וְאֶת־שָׁלֶף
וְאֶת־חֲצַרְמָוֶת וְאֶת־יָרַח׃

3 * Porrò filij Gomer, Assenez, & Riphat, &
4 Thogorma. * Filij autem Iauan, Helisa, &
5 Tharsis, Cethim, & Dodanim. * Ab his diuisę sunt insulę gentiũ in regionibus suis, vnusquisq; secũdũ linguã, & familias in nationib⁹
6 suis. * Filij autem Cham, Chus, & Mesraim, &
7 Phuth, & Chanaan. * Filij autem Chus, Saba, Euila, & Sabatha, & Regma, & Sabathaca. Fi- 1.Pa.1.a
8 lij Regma, Saba & Dadã. * Porrò Chus genuit
9 Nẽroth. ipse cœpit esse potẽs in terra: * Et erat robustus venator coram Domino. Ab hoc
B exiuit prouerbiũ, Quasi Nẽroth robustus ve-
10 nator corã Domino. * Fuit autem principium regni eius Babylon, & Arach, & Acad, & Cha
11 lanne in terra Sennaar. * De terra illa egressus est Assur, & ædificauit Niniuẽ, & plateas ciui-
12 tatis, & Chale: * Resen quoq; inter Niniuẽ &
13 Chale: hæc est ciuitas magna. * At verò Mesraĩ genuit Ludim, & Anamim, & Laabim, & Ne-
14 ptuim; * Et Phetrusim, & Celluim: de quibus
15 egressi sunt Philistiim, & Capturim. * Chanaã autem genuit Sidonem primogenitum suum,
16 Ethæum; * Et Hiebusæum, & Amorræum, &
17 Gergesæum; * Et Euæum, & Arachæum, Cy-
18 næum; * Et Aradium, Samaræũ, & Amathæũ: C & per hos dissẽminati sunt populi Chananæ-
19 orum. * Factiq́ue sunt termini Chanaan venientibus à Sidone Ieraram, vsque ad Gazam, donec ingrediaris Sodomam & Gomorram, & Adamam, & Seboym, vsque Le-
20 sa. * Hi sunt filij Cham in cognationibus, & linguis, & generationibus, terrisq́;, & gẽtibus
21 suis. * De Sem quoque nati sunt patre omnium filiorum Heber, fratre Iapheth maio-
22 re. * Filij Sem, Helam, & Assur, & Ar- 1.Pa.1.d
phaxad, Lud, & Aram.
23 * Filij Aram, Hus, & Hul, & Gether, &
24 Mes. * At verò Arphaxad genuit Sa-
25 le: de quo ortus est Heber. * Natique D sunt Heber filij duo: nomen vni, Phaleg: eo quòd in diebus eius diuisa sit terra: & nomen fratris eius, Iectan.
26 * Qui Iectan genuit Elmodad, & Saleph, & Asarmoth, Iare.

תרגום אונקלוס

3 וּבְנֵי גֹּמֶר אַשְׁכְּנַז וְרִיפַת וְחוֹגַרְמָה׃ 4 וּבְנֵי יָוָן אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישׁ כִּתָּיֵא וְדָדָנָיֵא׃ 5 מֵאִילֵּין אִתְפָּרְדוּ נַגְוָת עַמְמַיָּא בְּאַרְעָהוֹן גְּבַר
לְלִישָׁנֵיהּ לְזַרְעָיָתְהוֹן בְּעַמְמֵיהוֹן׃ 6 וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם וּפוּט וּכְנָעַן׃ 7 וּבְנֵי כוּשׁ סְבָא וַחֲוִילָה וְסַבְתָּה וְרַעְמָה וְסַבְתְּכָא וּבְנֵי רַעְמָה
שְׁבָא וּדְדָן׃ 8 וְכוּשׁ אוֹלִיד יָת נִמְרֹד הוּא שָׁרֵי לְמֶהֱוֵי גִּבָּר בְּאַרְעָא׃ 9 הוּא הֲוָה גִּבָּר תַּקִּיף קֳדָם יְיָ עַל כֵּן יִתְאֲמַר כְּנִמְרֹד גִּבָּר תַּקִּיף קֳדָם
יְיָ׃ 10 וַהֲוָת רֵישׁ מַלְכוּתֵיהּ בָּבֶל וְאֶרֶךְ וְאַכַּד וְכַלְנֵה בְּאַרְעָא דְּבָבֶל׃ 11 מִן אַרְעָא הַהִיא נְפַק אַשּׁוּר וּבְנָא יָת נִינְוֵה וְיָת רְחוֹבֹת קִרְתָּא
וְיָת כָּלַח׃ 12 וְיָת רֶסֶן בֵּין נִינְוֵה וּבֵין כָּלַח הִיא קִרְתָּא רַבְתָּא׃ 13 וּמִצְרַיִם אוֹלִיד יָת לוּדִים וְיָת עֲנָמִים וְיָת לְהָבִים וְיָת נַפְתֻּחִים׃
14 וְיָת פַּתְרוֹסָאֵי וְיָת כַּסְלוּחָאֵי דְּנָפְקוּ מִתַּמָּן פְּלִשְׁתָּאֵי וְיָת קַפּוּטְקָאֵי׃ 15 וּכְנַעַן אוֹלִיד יָת צִידוֹן בּוּכְרֵיהּ וְיָת חֵת׃ 16 וְיָת יְבוּסָאֵי וְיָת
אֱמוֹרָאֵי וְיָת גִּרְגָּשָׁאֵי׃ 17 וְיָת חִוָּאֵי וְיָת עַרְקָאֵי וְיָת אֲנָתוֹסָאֵי׃ 18 וְיָת חֲמָתָאֵי וְיָת צַלְמוֹנָאֵי וּבָתַר כֵּן אִתְבַּדַּרוּ זַרְעָיַת
כְּנַעֲנָאֵי׃ 19 וַהֲוָה תְּחוּם כְּנַעֲנָאֵי מִצִּידוֹן מָטֵי לְגֶרַר עַד עַזָּה מָטֵי לְסְדוֹם וַעֲמוֹרָה וְאַדְמָה וּצְבוֹיִם עַד לָשַׁע׃ 20 אִילֵּין בְּנֵי חָם לְזַרְעָיָתְהוֹן
לְלִישָׁנֵיהוֹן בְּאַרְעָהוֹן בְּעַמְמֵיהוֹן׃ 21 וּלְשֵׁם אִתְיְלִיד אַף הוּא אֲבוּהוֹן דְּכָל בְּנֵי עֵבֶר אֲחוּהִי דְיֶפֶת רַבָּא׃ 22 בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר
וְאַרְפַּכְשַׁד וְלוּד וַאֲרָם׃ 23 וּבְנֵי אֲרָם עוּץ וְחוּל וְגֶתֶר וָמַשׁ׃ 24 וְאַרְפַּכְשַׁד אוֹלִיד יָת שֶׁלַח וְשֶׁלַח אוֹלִיד יָת
עֵבֶר׃ 25 וּלְעֵבֶר אִתְיְלִיד תְּרֵין בְּנִין שׁוּם חַד פָּלֶג אֲרֵי בְיוֹמוֹהִי אִתְפְּלִיגַת אַרְעָא וְשׁוּם אֲחוּהִי יָקְטָן׃
26 וְיָקְטָן אוֹלִיד יָת אַלְמוֹדָד וְיָת שָׁלֶף וְיָת חֲצַר־מָוֶת וְיָת יָרַח׃

3 * Et filij Gomer Aschonez, & Rhiphath, et Thogorma.
4 * Et filij Iaynan, Elissa, & Tharsis, Citij, Rhodij.
5 * Ab iis diuisæ sunt insulæ gentium in terra eorum: vnusquisque secundum linguam in familiis suis, & gentibus suis.
6 * Filij autem Cham, Chus, & Mesraim, Phuth, & Chanaan.
7 * Filij autem Chus, Saba, & Euila, et Sabatha, & Regma, & Sabathaca. filij autem Regma, Seba & Dadan.
8 * Chus autem genuit Nemrod. hic cœpit esse gigas super terram.
9 * Iste erat gigas venator coram domino Deo. propter hoc dicent, quòd Nemrod gigas venator coram Domino Deo.
10 * Et fuit principium regni eius, Babylon, & Arach, & Acad, & Chalanne, in terra Sennaar.
11 * Ex terra illa egressus est Asur, & ædificauit Niniuen, & Rhooboth ciuitatem, & Chalac:
12 * Et Dasem, inter Niniuen & inter Chalac. hæc ciuitas magna.
13 * Et Mesaraim genuit Ludim, & Anamiim & Labiim, & Nephthuim.
14 * Et Phetrusiim, & Celuim: vnde egressi sunt inde Philistiim, & Caphthurim.
15 * Chanaan autem genuit Sidonem primogenitum suum, & Ettæum,
16 * Et Iebusæum, & Amorrhæum, & Gergesæum:
17 * Et Euæum, &
18 Arachæum, & Cynæum, * Et Aradium, & Samarium, & Amathæum. & post hæc dissemineta sunt tribus Chananæorum.
19 * Et facti sunt termini Chananæorum à Sidone, donec veniatur in Gerara & Gazan, donec veniatur Sodomam & Gomorram, Adama & Seboim vsque ad Lasa.
20 * Hi filij Cham, in tribubus suis, secundum linguas suas, in regionibus suis, & in gentibus suis.
21 * Et Sem natus est & ipsi patri omnium filiorum Heber, fratri Japheth maioris.
22 * Filij Sem, Elam & Asur, & Arphaxad, & Luth, & Aram, & Cainan:
23 * Et filij Aram, Hus & Ul, & Gether, & Mes.
24 * Et Arphaxad genuit Cainan: Cainan autem genuit Sale. Sale autem genuit Eber.
25 * Et Eber nati sunt duo filij: nomen vni, Phalec: quia in diebus eius diuisa est terra: & nomen fratri eius, Jectan.
26 * Jectan autem genuit Elmodad, & Saleph, & Asarmoth, & Iared.

3 * καὶ υἱοὶ γάμερ, ἀχαναΐζ, καὶ ῥιφαθ, καὶ θογωρμά.
4 * καὶ υἱοὶ ἰωυναν, ἐλισα, & θαρσεῖς, κίτοι, & ῥόδιοι.
5 * ἐκ τούτων ἀφωρίσθησαν νῆσοι τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ γῇ αὐτῶν· ἕκας & κῆ γλῶσσαν ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, & τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν.
6 * υἱοὶ δὲ χαμ, χοῦς, & μεσραεὶμ, φόθ, κὴ χαναάν.
7 * υἱοὶ δὲ χοὺς, σαβὰ, καὶ ἐυειλὰ, & σαβαθὰ, καὶ ῥεγμὰ, & σαβαθακά. υἱοὶ δὲ ῥεγμὰ, σέβα, & δαδάν.
8 * χοὺς δὲ ἐγέννησε τὸν νεμβρώδ. οὗτος ἤρξατο εἶναι γίγας ἐπὶ τῆς γῆς.
9 * ἦν γίγας κυνηγὸς ἔνωπι κυρίου θεοῦ. διὰ τοῦτο ἐροῦσιν, ὡς νεμβρὼδ γίγας κυνηγὸς ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ.
10 * & ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, βαβυλὼν, καὶ ὀρέχ· & ἀρχάδ, & χαλάννη, ἐν τῇ γῇ σεναάρ.
11 * ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης ἐξῆλθεν ἀσσύριος· & ᾠκοδόμησε τὴν νινευὶ, καὶ τὴν ῥοωβὼθ πόλιν, καὶ τὴν χαλάκ·
12 * καὶ τὴν δασὲμ, ἀναμέσον νινευὶ, καὶ ἀναμέσον χαλάκ. αὕτη ἡ πόλις ἡ μεγάλη.
13 * καὶ μεσραεὶμ ἐγέννησε τοὺς λουδιεὶμ, καὶ τοὺς ἀνειαμιεὶμ, & τοὺς λαβιεὶμ, καὶ τοὺς
14 νεφθουεὶμ· * καὶ τοὺς πατροσονιεὶμ, & τοὺς χασλωνιεὶμ, ὅθεν ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν φυλιστιεὶμ, & τοὺς καφθορεὶμ.
15 * χαναὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σιδῶνα πρωτότοκον αὐτοῦ, καὶ τὸν
16 χεθαῖον· * καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, & τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὸν
17 γεργεσαῖον, * καὶ τὸν ἐυαῖον, καὶ τὸν ἀρουκαῖον, καὶ τὸν
18 ἀσενναῖον, * καὶ τὸν ἀράδιον, & τὸν σαμαραῖον, & τὸν ἀμαθί. καὶ μετὰ ταῦτα διεσπάρησαν αἱ φυλαὶ τῶν χαναναίων.
19 * & ἐγένετο τὰ ὅρια τῶν χαναναίων ἀπὸ σιδῶνος ἕως εἰσελθεῖν εἰς γέραρα καὶ γάζαν, ἕως ἐλθεῖν σοδόμων καὶ γομόρρας· ἀδαμα καὶ σεβωεὶμ ἕως λασά.
20 * ἕτοι οἱ υἱοὶ χαμ, ἐν ταῖς φυλαῖς αὐτῶν, κὴ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν.
21 * καὶ τῷ σὴμ ἐγεννήθη καὶ αὐτῷ πατρὶ πάντων τῶν υἱῶν ἔβερ, ἀδελφῷ ἰάφεθ & μείζονος.
22 * υἱοὶ σὴμ, αἰλὰμ, καὶ ἀσσύρ, καὶ ἀρφαξὰδ, καὶ λούδ, καὶ ἀράμ, καὶ καϊνάν.
23 * καὶ υἱοὶ ἀράμ, ὡς καὶ οὖλ, καὶ γαθὲρ, καὶ μοσόχ.
24 * & ἀρφαξὰδ ἐγέννησε τὸν καϊνάν· καϊνὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σαλά. σαλὰς δὲ ἐγέννησε τὸν ἔβερ.
25 * καὶ τῷ ἔβερ ἐγεννήθησαν δύο υἱοί· ὄνομα τῷ ἑνὶ, φαλέκ· ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, διεμερίσθη ἡ γῆ. καὶ ὄνομα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἰεκτάν.
26 * ἰεκτὰν δὲ ἐγέννησε τὸν ἰελμοδὰδ, & τὸν σαλὲφ, & τὸν ἀσαρμωθ, καὶ ἰεράχ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et filij Gomer, Aschenez, & Riphat, & Togarma. 4 Et filij Iauan, Helisa & Tharsis, Cethim & Dodanim. 5 Ab his diuisæ sunt insulæ gentium in terris suis, vnusquisque secundum linguam suam, secundum familias suas in populis suis. 6 Et filij Cham, Chus, & Mesraim, & Phut, & Chanaan. 7 Et filij Chus, Saba, & Euila, & Sabatha, & Regma, & Sabathaca: & filij Regma, Saba & Dedan.
8 Et Chus genuit Nemrod: ipse cœpit esse potens in terra. 9 Ipse erat vir robustus coram Domino: propterea dicebatur, Quasi Nemrod vir robustus coram Domino. 10 Et fuit principium regni sui Babylon, & Erech, & Achad, & Calane in terra Babylonis.
11 De terra illa egressus est Asur; & ædificauit Niniuen, & Rooboth ciuitatem, & Chale; 12 Et Resen, quæ est inter Niniue & inter Chale. hæc est ciuitas magna. 13 Et Mesraim genuit Ludim, & Ananiim, & Laabim, & Neptuim: 14 Et Phetrusim & Cesluim: de quibus egressi sunt Philistiim & Cappadoces. 15 Et Chanaan genuit Sidon primogenitum suum, & Ethæum: 16 Et Iebusæos, & Amorræos, & Gergesæos: 17 Et Euæos, & Arachæos, & Cinæos:
18 Et Aradios, & Samarathæos, & Amathæos: & postea dissemineta sunt familiæ Chananæorum. 19 Et fuit terminus Chananæorum à Sidone, pertingens Geraram vsque Gazam, pertingens Sodomam & Gomorram, & Adama, & Seboym vsque Lassa.
20 Isti sunt filij Cham per cognationes suas, & linguas suas in terris suis, in populis suis.
21 Et de Sem nati sunt: ipse quoque est pater omnium filiorum Heber, frater Iapheth maior. 22 Filij Sem, Helam, & Asur, & Arphaxad, & Lud, & Aram. 23 Et filij Aram, Hus, & Hul, & Gether, & Mes. 24 Arphaxad autem genuit Sale: & Sale genuit Heber:
25 Et de Heber nati sunt duo filij: nomen vnius Phaleg: quia in diebus suis diuisa est terra: & nomen fratris sui, Iectan. 26 Iectan autem genuit Elmodad, & Saleph, & Asarmoth, & Iare:

27 * וְאֶת־הָדוֹרָם וְאֶת־אוּזָל וְאֶת־דִּקְלָה׃
28 * וְאֶת־עוֹבָל וְאֶת־אֲבִימָאֵל וְאֶת־שְׁבָא׃
29 * וְאֶת־אוֹפִר וְאֶת־חֲוִילָה וְאֶת־יוֹבָב כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי
30 יָקְטָן׃ * וַיְהִי מוֹשָׁבָם מִמֵּשָׁא בְּאֲכָה סְפָרָה הַר הַקֶּדֶם׃
31 * אֵלֶּה בְנֵי־שֵׁם לְמִשְׁפְּחֹתָם לִלְשֹׁנֹתָם בְּאַרְצֹתָם לְגוֹיֵהֶם׃
32 * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־נֹחַ לְתוֹלְדֹתָם בְּגוֹיֵהֶם וּמֵאֵלֶּה
נִפְרְדוּ הַגּוֹיִם בָּאָרֶץ אַחַר הַמַּבּוּל׃ יא

1 * וַיְהִי כָל־הָאָרֶץ שָׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחָדִים׃ * וַיְהִי
2 בִּנְסָעָם מִקֶּדֶם וַיִּמְצְאוּ בִקְעָה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם׃
3 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ הָבָה נִלְבְּנָה לְבֵנִים וְנִשְׂרְפָה
לִשְׂרֵפָה וַתְּהִי לָהֶם הַלְּבֵנָה לְאָבֶן וְהַחֵמָר הָיָה לָהֶם
4 לַחֹמֶר׃ * וַיֹּאמְרוּ הָבָה נִבְנֶה־לָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ
בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם פֶּן נָפוּץ עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ׃
5 * וַיֵּרֶד יְהוָה לִרְאֹת אֶת־הָעִיר וְאֶת־הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ
6 בְּנֵי הָאָדָם׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה הֵן עַם אֶחָד וְשָׂפָה אַחַת
לְכֻלָּם וְזֶה הַחִלָּם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא־יִבָּצֵר מֵהֶם כֹּל
7 אֲשֶׁר יָזְמוּ לַעֲשׂוֹת׃ * הָבָה נֵרְדָה וְנָבְלָה שָׁם שְׂפָתָם
8 אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שְׂפַת רֵעֵהוּ׃ * וַיָּפֶץ יְהוָה אֹתָם
9 מִשָּׁם עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וַיַּחְדְּלוּ לִבְנֹת הָעִיר׃ * עַל־
כֵּן קָרָא שְׁמָהּ בָּבֶל כִּי־שָׁם בָּלַל יְהוָה שְׂפַת כָּל־הָאָרֶץ
וּמִשָּׁם הֱפִיצָם יְהוָה עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ׃
10 * אֵלֶּה תוֹלְדֹת שֵׁם שֵׁם בֶּן־מְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־
11 אַרְפַּכְשַׁד שְׁנָתַיִם אַחַר הַמַּבּוּל׃ * וַיְחִי־שֵׁם אַחֲרֵי
הוֹלִידוֹ אֶת־אַרְפַּכְשַׁד חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים
12 וּבָנוֹת׃ * וְאַרְפַּכְשַׁד חַי חֲמֵשׁ וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה
13 וַיּוֹלֶד אֶת־שָׁלַח׃ * וַיְחִי אַרְפַּכְשַׁד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־
שָׁלַח שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים
14 וּבָנוֹת׃ * וְשָׁלַח חַי שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־
15 עֵבֶר׃ * וַיְחִי־שָׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־עֵבֶר שָׁלֹשׁ שָׁנִים
וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃

27 * Et Adoram,& Iazal,& Decla; * Et Hebal,
28 & Abimahel, Saba; * Et Iophir, & Euila, &
29 Iobab.omnes isti filij Iectan. *Et facta est ha-
30 bitatio eorum de Messa, pergẽtibus vsque Se-
31 phar montem Orientalem. *Isti sunt filij Sem
secũdum cognationes, & linguas, & regiones
32 in gentibus suis. * Hæ familiæ Noe iuxta po-
pulos & nationes suas.Ab his diuisæ sunt gẽ-
tes in terra post diluuium.

CAP. XI.

1 ERat autem terra labij vnius, & sermonum
2 eorundem.*Cumq; proficiscerentur de O-
A riente, inuenerunt cãpum in terra Sennaar,&
3 habitauerunt in eo.*Dixitq; alter ad proximũ
suum: Venite,faciamus lateres, & coquamus
eos igni.Habueruntq; lateres pro saxis, & bi-
4 tumen pro cęmento.*Et dixerunt: Venite, fa-
ciamus nobis ciuitatẽ & turrẽ, cuius culmen
pertingat ad cælũ, & celebremus nomen no-
strũ antequam diuidamur in vniuersas terras.
5 * Descendit autẽ Dominus vt videret ciuitatẽ
6 & turrẽ quam ędificabant filij Adã.*Et dixit:
Ecce vnus est populus, & vnum est labium
omnibus.Cœperuntq; hoc facere;nec desistẽt
à cogitationibus suis, donec eas opere com-
7 pleant.*Venite igitur,descendamus,& cõfun
B damus ibi linguam eorũ, vt non audiat vnus-
8 quisque vocem proximi sui.*Atque ita diuisit
eos Dominus ex illo loco in vniuersas terras:
9 & cessauerunt ædificare ciuitatẽ. * Et idcirco
vocatũ est nomen eius Babel, quia ibi confu-
sum est labium vniuersæ terræ.Et inde disper-
sit eos Dñs super faciem cunctarũ regionum.
10 *Hæ sunt generationes Sem : Sem erat cẽtum
annorum quando genuit Arphaxad, biennio
11 post diluuium.*Vixitq;Sem postquam genuit
Arphaxad,quingẽtis annis: & genuit filios &
12 filias.*Porrò Arphaxad vixit triginta quinque
13 annis:& genuit Sale.*Vixitq; Arphaxad post-
quam genuit Sale, trecentis tribus annis: &
14 genuit filios & filias. * Sale quoque vi-
15 xit triginta annis: & genuit Heber. *Vixitq;
Sale postquam genuit Heber, quadringentis
tribus annis: & genuit filios & filias.

תרגום אונקלוס

27 וְיָת הֲדוֹרָם וְיָת אוּזָל וְיָת דִּקְלָה׃ 28 וְיָת עוֹבָל וְיָת אֲבִימָאֵל וְיָת שְׁבָא׃ 29 וְיָת אוֹפִיר וְיָת חֲוִילָה וְיָת יוֹבָב כָּל אִילֵּין בְּנֵי
יָקְטָן׃ 30 וַהֲוָה מוֹתַבְנֵיהוֹן מִמֵּשָׁא מָטֵי לְמַפַּר טוּר מַדִּינְחָא׃ 31 אִילֵּין בְּנֵי שֵׁם לְזַרְעָיָתְהוֹן לְלִישָׁנֵיהוֹן בְּאַרְעָא לְעַמְמֵיהוֹן׃ 32 אִילֵּין
זַרְעָיַת בְּנֵי נֹחַ לְתוֹלָדָתְהוֹן בְּעַמְמֵיהוֹן וּמֵאִלֵּין אִתְפְּרַשׁוּ עַמְמַיָּא בְּאַרְעָא בָּתַר טוּפָנָא׃ יא

1 וַהֲוָה כָּל אַרְעָא לִשָׁן חַד וּמַמְלַל חָד׃ 2 וַהֲוָה כְּמֵיטַלְהוֹן בְּקַדְמֵיתָא וְאַשְׁכַּחוּ בִקְעְתָא בְּאַרְעָא דְּבָבֶל וְיָתְיְבוּ תַּמָּן׃ 3 וַאֲמַרוּ
גְּבַר לְחַבְרֵיהּ הָבוּ נִרְמֵי לְבֵנִין וְנוֹקְדִנּוּן בְּנוּרָא וַהֲוָת לְהוֹן לְבֵינְתָא לְאַבְנָא וַחֲמָרָא הֲוָת לְהוֹן לְשִׁיעַ׃ 4 וַאֲמַרוּ הָבוּ נִבְנֵה לָנָא קִרְתָּא
וּמִגְדְּלָא וְרֵישֵׁיהּ מָטֵי עַד צֵית שְׁמַיָּא וְנַעְבֵּיד לָנָא שְׁמָא דִּלְמָא נִתְבַּדַּר עַל אַפֵּי כָל אַרְעָא׃ 5 וְאִתְגְּלִי יְיָ לְאִתְפָּרָעָא עַל עוֹבָדֵי קַרְתָּא וּמִגְדְּלָא
דִּבְנוּ בְּנֵי אֱנָשָׁא׃ 6 וַאֲמַר יְיָ הָא עַם חַד וְלִישָׁן חַד לְכֻלְּהוֹן וְדֵין דְּשָׁרוּ לְמֶעְבַּד וּכְעַן לָא יִתְמְנַע מִנְּהוֹן כָּל דְּחַשִּׁיבוּ לְמֶעְבַּד׃ 7 הָבוּ
נִתְגְּלֵי וּנְבַלְבֵּל תַּמָּן לִשַׁנְהוֹן דְּלָא יְשְׁמְעוּן אֱנָשׁ לִישַׁן חַבְרֵיהּ׃ 8 וּבַדַּר יְיָ יְהוֹן מִתַּמָּן עַל אַפֵּי כָל אַרְעָא וְאִתְמְנַעוּ מִלְּמִבְנֵי קַרְתָּא׃ 9 עַל
כֵּן קְרָא שְׁמַהּ בָּבֶל אֲרֵי תַּמָּן בַּלְבֵּל יְיָ לִישַׁן כָּל אַרְעָא וּמִתַּמָּן בַּדְּרִינּוּן יְיָ עַל אַפֵּי כָל אַרְעָא׃ 10 אִילֵּין תּוֹלָדָת שֵׁם בַּר מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד
יָת אַרְפַּכְשָׁד תְּרֵתֵין שְׁנִין בָּתַר טוּפָנָא׃ 11 וְחַיָּא שֵׁם בָּתַר דְּאוֹלִיד יָת אַרְפַּכְשָׁד חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ 12 וְאַרְפַּכְשָׁד חַי
תְּלָתִין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין וְאוֹלִיד יָת שָׁלַח׃ 13 וַחֲיָא אַרְפַּכְשָׁד בָּתַר דְּאוֹלִיד יָת שָׁלַח אַרְבַּע מְאָה וּתְלָת שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ 14 וְשָׁלַח חֲיָא
תְּלָתִין שְׁנִין וְאוֹלִיד יָת עֵבֶר׃ 15 וְחַיָּא שָׁלַח בָּתַר דְּאוֹלִיד יָת עֵבֶר אַרְבַּע מְאָה וּתְלָת שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃

*Et Adoram, et Aizal, & Decla, *Et Ebal, & Abimael, & Saban; *Et Vphir, et Euilat, et Iobab. ōnes isti filij Jectan. *Et facta est habitatio eorū de Messa, vsq; ad Sephar montē Oriētis. *Isti filij Sē in tribus suis, secundū linguas suas, in regionibus suis, & in gentibus suis. *Hæ tribus filiorū Noe secundū cognationes eorū, secundū gentes eorū. ab istis dissemi-natæ sunt insulæ gentium in terra, post diluuium.

CAP. XI.

ET erat omnis terra labiū vnū, et vox vna omnibus. *Et factū est cū mouerētur ipsi ab Oriente, inuenerūt cāpū in terra Sēnaar; et habitauerūt ibi. *Et dixit homo proximo suo: Venite, laterificemus laterē, & coquamus eos igni. & factus est illis later in lapidē, et bitumen fuit illis lutū. *Et dixerūt, Venite, ædificemus nobis ciuitatē & turrim, cuius erit caput vsq; ad cælum: & faciamus nobis nomē, antequā dispergamur nos à facie vniuersæ terræ. *Et descēdit dñs Deus vt videret ciuitatē & turrim, quā ædificauerūt filij hominum. *Et dixit Dominus: Ecce genus vnum, & labium vnum omnium. et hoc cœperunt facere, & nunc non deficiēt ab eis omnia, quæcūque aggressi sunt facere. *Venite, & descendentes, confundamus eorum linguā, vt non audiant vnusquisque vocem proximi. *Et dispersit Dominus ipsos inde super faciem omnis terræ: & cessauerunt ædificātes ciuitatē & turrim. *Propter hoc vocatum est nomē eius, Cōfusio: quia ibi confudit Dñs labia vniuersæ terræ: & inde dispersit eos Dñs super faciē omnis terræ. *Et hæ generationes Sē: Sēau tē erat filius centum annorū, quādo genuit Arphaxad, secūdo anno post diluuiū. *Et vixit Sē postquā genuit ipse Arphaxad, annos quingētos, & genuit filios & filias: & mortuus est. *Et vixit Arphaxad annos cētū triginta quinq;, & genuit Cainan. *Et vixit Arphaxad postquam genuit ipse Cainan, annos quadringentos triginta: & genuit filios & filias: & mortuus est. et vixit Cainan annos cētū triginta, et genuit Sala. et vixit Cainā postquā genuit ipse Sala, annos trecentos triginta: et genuit filios & filias: & mortuus est. *Et vixit Sala annos centum triginta, & genuit Eber. *Et vixit Sala postquam genuit ipse Eber, annos trecentos triginta: & mortuus est.

17 *καὶ τὸν ὀδορραὶμ, καὶ ἀιζὴλ, καὶ δεκλά· *καὶ γεβὰλ, καὶ τὸν ἀβι-
28 μεὴλ, καὶ Σαβάν· *καὶ ὀφεὶρ, καὶ τὸν ευειλὰτ, καὶ ιωβὰβ. πάν-
29 τες οὗτοι υἱοὶ ιεκτάν. *καὶ ἐγένετο ἡ κατοίκησις αὐτῶν, ἀπὸ
30 μασσὴ ἕως εἰς σωφηρὰ ὄρος ἀνατολῶν. *ἕτοι υἱοὶ σὴμ ἐν ταῖς
31 φυλαῖς αὐτῶν, καὶ γλώσσας αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ
32 ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν. *αὗται αἱ φυλαὶ υἱῶν νωε κατὰ συγγε-
νείας αὐτῶν, καὶ ἔθνη αὐτῶν. ἀπὸ τούτων διεσπάρησαν νῆσοι
τῶν ἐθνῶν ἐπὶ τῆς γῆς, μετὰ τὸν κατακλυσμόν. ια΄.

1 *Καὶ ἦν πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος ἓν, καὶ φωνὴ μία πᾶσι. *καὶ ἐγέ-
2 νετο ἐν τῷ κινῆσαι αὐτοὺς ἀπὸ ἀνατολῶν, εὗρον πεδίον ἐν γῇ
3 σενναὰρ, καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ. *καὶ εἶπεν ἄνθρωπος τῷ πλησίον
αὐτοῦ, δεῦτε πλινθεύσωμεν πλίνθος, καὶ ὀπήσωμεν αὐτὰς πυ-
ρί. καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἡ πλίνθος εἰς λίθον, καὶ ἄσφαλτος ἦν αὐτοῖς
4 ὁ πηλός. *καὶ εἶπον, δεῦτε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ
πύργον, οὗ ἔσται ἡ κεφαλὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ποιήσωμεν ἑ-
αυτοῖς ὄνομα, πρὸ τοῦ διασπαρῆναι ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου
5 πάσης τῆς γῆς. *καὶ κατέβη κύριος ὁ θεὸς ἰδεῖν τὴν πόλιν καὶ
6 τὸν πύργον, οὓς ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. *καὶ εἶπε
κύριος, ἰδοὺ γένος ἓν καὶ χεῖλος ἓν ἁπάντων. καὶ τοῦτο ἤρξαντο
ποιῆσαι· καὶ νῦν οὐκ ἐκλείψει ἀπ' αὐτῶν πάντα, ὅσα ἂν ἐπι-
7 θυμῶσι ποιεῖν. *δεῦτε καταβάντες συγχέωμεν αὐτῶν γλῶσ-
8 σαν ἵνα μὴ ἀκούσωσιν ἕκαστος τῆς φωνῆς τοῦ πλησίον. *καὶ
διέσπειρε κύριος αὐτοὺς ἐκεῖθεν ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς.
9 καὶ ἐπαύσαντο οἰκοδομοῦντες τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον. *διὰ
τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτῇ, σύγχυσις· ὅτι ἐκεῖ συνέχεε κύριος
τὰ χείλη πάσης τῆς γῆς, καὶ ἐκεῖθεν διέσπειρεν αὐτοὺς ὁ κύριος ἐπὶ
10 πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. *καὶ αὗται αἱ γενέσεις σὴμ· σὴμ υἱὸς ἦν
υἱὸς ἑκατὸν ἐτῶν, ὅτε ἐγέννησε τὸν ἀρφαξὰδ, δευτέρῳ ἔτει μετὰ τὸν
11 κατακλυσμόν. *καὶ ἔζησε σὴμ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν ἀρ-
φαξὰδ, ἔτη πεντακόσια· καὶ ἐγέννησε υἱοὺς καὶ θυγατέρας· καὶ
12 ἀπέθανεν. *καὶ ἔζησεν ἀρφαξὰδ ἔτη ἑκατὸν τριακονταπέντε,
13 καὶ ἐγέννησε τὸν καϊνάν. *καὶ ἔζησεν ἀρφαξὰδ, μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν καϊνάν, ἔτη τετρακόσια τριάκοντα· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς
καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. καὶ ἔζησε καϊνὰν ἔτη ἑκατὸν τριά-
κοντα· καὶ ἐγέννησε τὸν σαλά. καὶ ἔζησε καϊνὰν, μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν Σαλὰ, ἔτη τριακόσια τριάκοντα· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς
14 καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. *καὶ ἔζησε Σαλὰ ἔτη ἑκατὸν
15 τριάκοντα, καὶ ἐγέννησε τὸν ἔβερ. *καὶ ἔζησε σαλὰ, μετὰ τὸ γεν-
νῆσαι αὐτὸν τὸν ἔβερ, ἔτη τριακόσια τριάκοντα· καὶ ἀπέθανεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17. Et Aduram, & Vzal, & Decla: 18 Et Hobal, & Abimael, & Saba: 19 Et Ophir, & Euila, & Iobab: omnes isti filij Iectan. 30 Et fuit habitatio eorum à Messa, pertingens vsque Sephar montem Orientalem. 31 Isti sunt filij Sem per cognationes, & linguas suas, in terris suis, in populis suis. 32 Istæ sunt cognationes filiorum Noe per generationes suas in populis suis: & ab his diuisi sunt populi in terra post diluuium.

CAP. XI.

ERatque omnis terra linguæ vnius, & loquelæ vnius. 2 Et factum est cùm proficiscerentur in principio, & inuenissent campum in terra Babylonis, habitauerunt ibi. 3 Dixeruntque vnusquisque ad proximum suum: Venite, faciamus lateres, & coquamus eos igni: & erat eis later pro lapide, & bitumen erat eis pro luto. 4 Et dixerunt, Venite, ædificemus nobis ciuitatem & turrim: & culmen eius pertingat vsque ad cælos: & faciamus nobis nomen, ne fortè dispergamur super faciem vniuersæ terræ. 5 Et apparuit Dominus, vt vlcisceretur super opera ciuitatis & turris, quas ædificauerunt filij hominum. 6 Et dixit Dominus: Ecce populus vnus, & lingua vna est omnibus illis. & hoc est quod cœperunt facere, & nunc non prohibetur ab eis omne quod cogitauerunt facere. 7 Venite, appareamus, & confundamus ibi linguam eorum, vt non audiat vnusquisque linguam proximi sui. 8 Et dispersit eos Dominus inde super faciem vniuersæ terræ: & prohibiti sunt ab ædificatione ciuitatis. 9 Idcirco vocatum est nomen eius Babel: quoniam ibi confudit Dominus linguam vniuersæ terræ. & inde dispersit eos Dominus super faciem vniuersæ terræ. 10 Hæ sunt generationes Sem: Sem filius centum annorum erat, quando genuit Arphaxad, duobus annis post diluuium. 11 Et vixit Sem postquam genuit Arphaxad, quingentis annis: & genuit filios & filias. 12 Et Arphaxad vixit triginta & quinque annis, & genuit Sale. 13 Et vixit Arphaxad postquam genuit Sale, quadringentis & tribus annis: & genuit filios & filias. 14 Et Sale vixit triginta annis, & genuit Heber. 15 Et vixit Sale postquam genuit Heber, quadringentis & tribus annis: & genuit filios & filias.

16 * וַיְחִי־עֵבֶר אַרְבַּע וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־פָּלֶג׃
17 * וַיְחִי־עֵבֶר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־פֶּלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
18 * וַיְחִי־פֶלֶג שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־רְעוּ׃
19 * וַיְחִי־פֶלֶג אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־רְעוּ תֵּשַׁע שָׁנִים
וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
20 * וַיְחִי רְעוּ שְׁתַּיִם וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־שְׂרוּג׃
21 * וַיְחִי רְעוּ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שְׂרוּג שֶׁבַע שָׁנִים
22 וּמָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃ * וַיְחִי שְׂרוּג
23 שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־נָחוֹר׃ * וַיְחִי שְׂרוּג אַחֲרֵי
הוֹלִידוֹ אֶת־נָחוֹר מָאתַיִם שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
24 * וַיְחִי נָחוֹר תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־
25 תָּרַח׃ * וַיְחִי נָחוֹר אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־תָּרַח תְּשַׁע־
עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּמְאַת שָׁנָה וַיּוֹלֶד בָּנִים וּבָנוֹת׃
26 * וַיְחִי־תֶרַח שִׁבְעִים שָׁנָה וַיּוֹלֶד אֶת־אַבְרָם
27 אֶת־נָחוֹר וְאֶת־הָרָן׃ * וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת תֶּרַח תֶּרַח
הוֹלִיד אֶת־אַבְרָם אֶת־נָחוֹר וְאֶת־הָרָן וְהָרָן הוֹלִיד אֶת־
28 לוֹט׃ * וַיָּמָת הָרָן עַל־פְּנֵי תֶּרַח אָבִיו בְּאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ
29 בְּאוּר כַּשְׂדִּים׃ * וַיִּקַּח אַבְרָם וְנָחוֹר לָהֶם נָשִׁים שֵׁם
אֵשֶׁת־אַבְרָם שָׂרָי וְשֵׁם אֵשֶׁת־נָחוֹר מִלְכָּה בַּת־הָרָן
30 אֲבִי־מִלְכָּה וַאֲבִי יִסְכָּה׃ * וַתְּהִי שָׂרַי עֲקָרָה אֵין לָהּ
31 וָלָד׃ * וַיִּקַּח תֶּרַח אֶת־אַבְרָם בְּנוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן־הָרָן
בֶּן־בְּנוֹ וְאֶת שָׂרַי כַּלָּתוֹ אֵשֶׁת אַבְרָם בְּנוֹ וַיֵּצְאוּ אִתָּם
מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ עַד־חָרָן וַיֵּשְׁבוּ
32 שָׁם׃ * וַיִּהְיוּ יְמֵי־תֶרַח חָמֵשׁ שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה
וַיָּמָת תֶּרַח בְּחָרָן׃

יב

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
אַבְרָם לֶךְ־לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ
2 אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ׃ * וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וַאֲבָרֶכְךָ
וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ וְהְיֵה בְּרָכָה׃

GENESIS. Translat. B. Hierony. Noe.

16 * Vixit autem Heber triginta quatuor an-
17 nis, & genuit Phaleg. * Et vixit Heber post-
quam genuit Phaleg, quadringentis triginta
18 annis, & genuit filios & filias. * Vixit quoque
19 Phaleg triginta annis, & genuit Reu. * Vixítque Phaleg postquam genuit Reu, ducentis nouem annis: & genuit filios & filias.
20 * Vixit autem Reu triginta duobus annis, &
21 genuit Sarug. * Vixit quoque Reu postquam genuit Sarug, ducentis septem annis: & ge-
22 nuit filios & filias. * Vixit autem Sarug triginta annis, & genuit Nachor.
23 * Vixítque Sarug postquam genuit Nachor, ducentis annis: & genuit filios & filias.
24 * Vixit autem Nachor viginti nouem an-
25 nis, & genuit Thare. * Vixitque Nachor post-
D quam genuit Thare, centum decem & nouem 1.Par.1.b. Ioſ.24.a.
26 annis: & genuit filios & filias. * Vixitque Thare septuaginta annis, & genuit Abram,
27 & Nachor, & Aran. * Hæ ſunt autẽ generationes Thare. Thare genuit Abram, Nachor, & Aran. Porrò Aran genuit Loth.
28 * Mortuuſque eſt Aran ante Thare patrem ſuum, in terra natiuitatis ſuæ in Vr Chaldæo-
29 rum. * Duxerunt autem Abram & Nachor vxores: nomen vxoris Abram, Sarai: & nomen vxoris Nachor, Melcha, filia Aram, patris Melchæ & patris Ieſche. Heb.11.e Ioſ.4.a. Ne.9.b. Iudi.5.a. Sap.10.a.
30 * Erat autem Sarai ſterilis, nec habebat li-
31 beros. * Tulit itaque Thare Abram filium ſuum, & Loth filium Aran, filium filij ſui, & Sarai nurum ſuam, vxorem Abram filij ſui: & eduxit eos de Vr Chaldæorum, vt irent in terram Chanaan. Veneruntque vſque Aran, Iudit.5.a Sap.10.a
32 & habitauerunt ibi. * Et facti ſunt dies Tha-
re, ducentorum quinque annorum: & mortuus eſt in Aran.

CAP. XII.

1 A DIxit autem Dominus ad Abram: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui; & veni in terram quam mon-
2 ſtrauero tibi. * Faciamque te in gentem Act.7.a. magnam; & benedicam tibi; & magnificabo nomen tuum: eríſque benedictus.

תרגום אונקלוס

16 וְחַיָא עֵבֶר אַרְבַּע וּתְלָתִין שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת פָּלֶג׃ 17 וַחֲיָא עֵבֶר בָּתַר דְּאוֹלִיד יַת פָּלֶג אַרְבַּע מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין וְאוֹלִיד
בְּנִין וּבְנָן׃ 18 וַחֲיָא פָּלֶג תְּלָתִין שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת רְעוּ׃ 19 וַחֲיָא פָּלֶג בָּתַר דְּאוֹלִיד יַת רְעוּ מָאתָן וּתְשַׁע שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין
וּבְנָן׃ 20 וַחֲיָא רְעוּ תְּלָתִין וְתַרְתֵּין שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת שְׂרוּג׃ 21 וַחֲיָא רְעוּ בָּתַר דְּאוֹלִיד יַת שְׂרוּג מָאתָן וּשְׁבַע שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין
וּבְנָן׃ 22 וַחֲיָא שְׂרוּג תְּלָתִין שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת נָחוֹר׃ 23 וַחֲיָא שְׂרוּג בָּתַר דְּאוֹלִיד יַת נָחוֹר מָאתָן שְׁנִין וְאוֹלִיד בְּנִין
וּבְנָן׃ 24 וַחֲיָא נָחוֹר עֶשְׂרִין וּתְשַׁע שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת תָּרַח׃ 25 וַחֲיָא נָחוֹר בָּתַר דְּאוֹלִיד יַת תָּרַח מְאָה וּתְשַׁע עֶשְׂרֵה שְׁנִין
וְאוֹלִיד בְּנִין וּבְנָן׃ 26 וַחֲיָא תָּרַח שִׁבְעִין שְׁנִין וְאוֹלִיד יַת אַבְרָם יַת נָחוֹר וְיַת הָרָן׃ 27 וְאִילֵּין תּוֹלְדָת תָּרַח תָּרַח אוֹלִיד יַת
אַבְרָם יַת נָחוֹר וְיַת הָרָן וְהָרָן אוֹלִיד יַת לוֹט׃ 28 וּמִית הָרָן בְּחַיֵּי תָּרַח אֲבוּהִי בְּאַרַע יַלְדוּתֵיהּ בְּאוּר דְּכַשְׂדָּאֵי׃ 29 וּנְסִיב
אַבְרָם וְנָחוֹר לְהוֹן נְשִׁין שׁוּם אִתַּת אַבְרָם שָׂרַי וְשׁוּם אִתַּת נָחוֹר מִלְכָּה בַּת הָרָן אֲבוּהִי דְּמִלְכָּה וַאֲבוּהִי דְּיִסְכָּה׃ 30 וַהֲוָת שָׂרַי
עַקְרָה לֵית לַהּ וְלָד׃ 31 וּדְבַר תָּרַח יַת אַבְרָם בְּרֵיהּ וְיַת לוֹט בַּר הָרָן בַּר בְּרֵיהּ וְיַת שָׂרַי כַּלְתֵּיהּ אִיתַּת אַבְרָם בְּרֵיהּ
וּנְפַקוּ עִמְּהוֹן מֵאוּר דְּכַשְׂדָּאֵי לְמֵיזַל לְאַרְעָא דִּכְנַעַן וַאֲתוֹ עַד חָרָן וְיַתְבוּ תַּמָּן׃ 32 וַהֲווֹ יוֹמֵי תָּרַח מָאתָן וַחֲמֵשׁ שְׁנִין
וּמִית תָּרַח בְּחָרָן׃

יב

1 וַאֲמַר יְיָ לְאַבְרָם אֱזֵיל לָךְ מֵאַרְעָךְ וּמִיַּלְדוּתָךְ
וּמִבֵּית אֲבוּךְ לְאַרְעָא דַּאֲחַזִינָךְ׃ 2 וְאֶעְבְּדִינָךְ לְעַם סַגִי וַאֲבָרְכִינָךְ וַאֲרַבֵּי שְׁמָךְ וּתְהֵא מְבָרַךְ׃

* Et vixit Eber annos centũ triginta quatuor, & genuit Phalec. * Et vixit Eber poſtquam genuit ipſe Phalec, annos trecentos ſeptuaginta: & genuit filios & filias: & mortuus eſt.

* Et vixit Phalec annos centum triginta quatuor, & genuit Ragau. * Et vixit Phalec poſtquam genuit ipſe Ragau, annos ducentos nouẽ: & genuit filios & filias: & mortuus eſt.

* Et vixit Ragau annos centum triginta duo, & genuit Seruch.

* Et vixit Ragau poſtquam genuit ipſe Seruch, annos ducentos ſeptem, & genuit filios & filias: & mortuus eſt. * Et vixit Seruch annos centum triginta, & genuit Nachor. * Et vixit Seruch poſtquam genuit ipſe Nachor, annos ducentos: & genuit filios & filias: & mortuus eſt.

* Et vixit Nachor annos centum ſeptuaginta nouem, & genuit Thare. * Et vixit Nachor poſtquam genuit ipſe Thare, annos centum viginti quinque: & genuit filios & filias: & mortuus eſt. * Et vixit Thare annos ſeptuaginta, & genuit Abram, & Nachor, & Aran.

* Hæ generationes Thare: Thare genuit Abram, & Nachor, & Aran. Aran genuit Loth. * Et mortuus eſt Aran coram Thare patre ſuo in terra qua natus eſt, in regione Chaldæorum.

* Et acceperunt Abram & Nachor ſibi vxores: nomen vxori Abram, Sara: & nomen vxori Nachor, Melcha, filia Aran, & pater Melcha, & pater Ieſcha. * Et erat Sara ſterilis; & non genuerat.

* Et accepit Thare Abram filium ſuum, & Loth filiũ Aran, filium filij ſui, & Saran nurum ſuam, vxorem Abram filij ſui: & eduxit eos de regione Chaldæorum, vt irent in terram Chanaan. & venerunt vſque ad Charan, & habitauerunt illic.

* Et facti ſunt dies Tharæ in terra Charan, anni ducenti quinque: & mortuus eſt Thare in Charan.

CAP. XII.

ET dixit Dominus Abram: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam tibi monſtrabo. * Et faciam te in gentem magnam. & benedicam te, & magnificabo nomen tuum: & eris benedictus.

16 * Καὶ ἔζησεν Ἔβερ ἔτη ἑκατὸν τριακονταὲξ ἔτη, καὶ ἐγέννη-
17 σε τὸν Φαλέκ. * καὶ ἔζησεν Ἔβερ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν
Φαλὲκ, ἔτη τριακόσια ἑβδομήκοντα, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ
18 θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε Φαλὲκ ἔτη ἑ-
κατὸν τριάκοντα ἔξ ἔτη· καὶ ἐγέννησε τὸν Ραγαύ.
19 * καὶ ἔζησε Φαλὲκ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Ραγαύ, ἔ-
τη διακόσια ἐννέα, καὶ ἐγέννησεν υἱὸς καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέ-
20 θανεν. * Καὶ ἔζησε Ραγαὺ ἔτη ἑκατὸν τριάκοντα δύο, καὶ
21 ἐγέννησε τὸν Σεροὺχ. * Καὶ ἔζησε Ραγαύ, μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν Σεροὺχ, ἔτη διακόσια ἑπτά· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ
22 θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε Σεροὺχ ἔτη ἑ-
κατὸν τριάκοντα, καὶ ἐγέννησε τὸν Ναχώρ.
23 * Καὶ ἔζησε Σεροὺχ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Ναχώρ,
ἔτη διακόσια· καὶ ἐγέννησεν υἱὸς καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν.
24 * καὶ ἔζησε Ναχὼρ ἔτη ἑκατὸν ἑβδομηκονταεννέα, καὶ ἐ-
25 γέννησε τὸν Θαρά. * καὶ ἔζησε Ναχώρ, μετὰ τὸ γεννῆσαι
αὐτὸν τὸν Θαρά, ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιπέντε· καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς
26 καὶ θυγατέρας· καὶ ἀπέθανεν. * καὶ ἔζησε Θαρὰ ἑπτὰ ἔτη ἑβδο-
μήκοντα, καὶ ἐγέννησε τὸν Ἄβραμ, καὶ τὸν Ναχὼρ, καὶ τὸν Ἀράν.
27 * αὗται αἱ γενέσεις Θαρά· Θαρὰ ἐγέννησε τὸν Ἄβραμ, καὶ τὸν
28 Ναχὼρ, καὶ τὸν Ἀράν. Ἀρὰν ἐγέννησε τὸν Λώτ. * καὶ ἀπέθα-
νεν Ἀρὰν ἐνώπιον Θαρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ᾗ ἐγεννήθη, ἐν
29 τῇ χώρᾳ τῶν Χαλδαίων. * καὶ ἔλαβον Ἄβραμ καὶ Ναχὼρ ἑαυ-
τοῖς γυναῖκας· ὄνομα τῇ γυναικὶ Ἄβραμ, Σάρα· καὶ ὄνομα τῇ
γυναικὶ Ναχὼρ, Μελχά, θυγάτηρ Ἀρὰν, καὶ πατὴρ Μελχά, καὶ
πατὴρ Ἰεσχά.
30 * καὶ ἦν Σάρα στεῖρα, καὶ οὐκ ἐτεκνοποίει· * καὶ ἔλα-
31 βε Θαρὰ τὸν Ἄβραμ υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν Λὼτ υἱὸν Ἄρραν,
υἱὸν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν Σάραν τὴν νύμφην αὐτοῦ, γυ-
ναῖκα Ἄβραμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ τῆς
χώρας τῶν Χαλδαίων, πορευθῆναι εἰς γῆν Χαναάν. καὶ ἦλ-
θον ἕως Χαράν· καὶ ᾤκησαν ἐκεῖ.
32 * καὶ ἐγένοντο αἱ ἡμέραι Θαρὰ ἐν γῇ Χαρὰν, ἔτη διακόσια
πέντε· καὶ ἀπέθανε Θαρὰ ἐν Χαράν. ιϛ΄.
1 * Καὶ εἶπε κύριος τῷ Ἄβραμ, Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου,
καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου· καὶ
δεῦρο εἰς τὴν γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω.
2 * καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα· καὶ εὐλογήσω σε, καὶ μεγα-
λυνῶ τὸ ὄνομά σου, καὶ ἔσῃ εὐλογημένος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et vixit Heber triginta & quatuor annis, & genuit Phaleg. 17 Et vixit Heber poſtquam genuit Phaleg, quadringentis & triginta annis: & genuit filios & filias. 18 Et vixit Phaleg triginta annis, & genuit Reu. 19 Et vixit Phaleg poſtquam genuit Reu, ducentis & nouem annis: & genuit filios & filias. 20 Et vixit Reu triginta & duobus annis, & genuit Saruch.
21 Et vixit Reu poſtquam genuit Saruch, ducentis & ſeptem annis: & genuit filios & filias. 22 Et vixit Saruch triginta annis, & genuit Nachor. 23 Et vixit Saruch poſtquam genuit Nachor, ducentis annis: & genuit filios & filias.
24 Et vixit Nachor viginti & nouem annis, & genuit Thare. 25 Et vixit Nachor poſtquam genuit Thare, centum & decem & nouem annis: & genuit filios & filias. 26 Et vixit Thare ſeptuaginta annis, & genuit Abram, Nachor, & Aran.
27 Hæ ſunt generationes Thare: Thare genuit Abram, Nachor, & Aran: Aran autem genuit Loth. 28 Et mortuus eſt Aran viuente Thare patre ſuo, in terra natiuitatis ſuæ, in Vr Chaldæorum. 29 Et acceperunt ſibi Abram & Nachor vxores: nomen vxoris Abram, Sarai: & nomen vxoris Nachor, Melcha, filia Aran, patris Melchæ, & patris Ieſchæ.
30 Eratque Sarai ſterilis: nec erat ei filius. 31 Et tulit Thare Abram filium ſuum, & Loth filium Aran filium filij ſui; & Sarai nurum ſuam, vxorem Abram filij ſui: & egreſſi ſunt ſimul de Vr Chaldæorum, vt irent in terram Chanaan. veneruntque vſque Aran; & habitauerunt ibi. 32 Et fuerunt dies Thare, ducenti & quinque anni: & mortuus eſt Thare in Aran.

CAP. XII.

ET dixit Dominus ad Abram: Proficiſcere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, ad terram quam monſtrauero tibi.
2 Et faciam te in populum magnum: & benedicam tibi: & magnificabo nomen tuum: & eris benedictus.

3 * וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל
4 מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה׃ * וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו
יְהוָה וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים
5 שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מֵחָרָן׃ * וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת־שָׂרַי אִשְׁתּוֹ
וְאֶת־לוֹט בֶּן־אָחִיו וְאֶת־כָּל־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכָשׁוּ וְאֶת־
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנָעַן
6 וַיָּבֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן׃ * וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם
שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ׃ * וַיֵּרָא
7 יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת
וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה הַנִּרְאֶה אֵלָיו׃ * וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם
הָהָרָה מִקֶּדֶם לְבֵית־אֵל וַיֵּט אָהֳלָה בֵּית־אֵל מִיָּם וְהָעַי
מִקֶּדֶם וַיִּבֶן־שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה׃
9 * וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה׃
10 * וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר
11 שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעָב בָּאָרֶץ׃ * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב
לָבוֹא מִצְרַיְמָה וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרַי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה־נָא
12 יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת־מַרְאֶה אָתְּ׃ * וְהָיָה כִּי־יִרְאוּ
אֹתָךְ הַמִּצְרִים וְאָמְרוּ אִשְׁתּוֹ זֹאת וְהָרְגוּ אֹתִי וְאֹתָךְ
13 יְחַיּוּ׃ * אִמְרִי־נָא אֲחֹתִי אָתְּ לְמַעַן יִיטַב־לִי בַּעֲבוּרֵךְ
14 וְחָיְתָה נַפְשִׁי בִּגְלָלֵךְ׃ * וַיְהִי כְּבוֹא אַבְרָם מִצְרַיְמָה
וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת־הָאִשָּׁה כִּי־יָפָה הִוא מְאֹד׃
15 * וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שָׂרֵי פַרְעֹה וַיְהַלְלוּ אֹתָהּ אֶל־פַּרְעֹה
16 וַתֻּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פַּרְעֹה׃ * וּלְאַבְרָם הֵיטִיב
בַּעֲבוּרָהּ וַיְהִי־לוֹ צֹאן־וּבָקָר וַחֲמֹרִים וַעֲבָדִים
17 וּשְׁפָחֹת וַאֲתֹנֹת וּגְמַלִּים׃ * וַיְנַגַּע יְהוָה אֶת־פַּרְעֹה
נְגָעִים גְּדֹלִים וְאֶת־בֵּיתוֹ עַל־דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם׃
18 * וַיִּקְרָא פַרְעֹה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי
19 לָמָּה לֹא־הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אִשְׁתְּךָ הִוא׃ * לָמָּה אָמַרְתָּ
אֲחֹתִי הִוא וָאֶקַּח אֹתָהּ־לִי לְאִשָּׁה וְעַתָּה הִנֵּה
אִשְׁתְּךָ קַח וָלֵךְ׃

3 *Benedicã benedicẽtibus tibi, & maledicã maledicẽtibus tibi. atq; in te benedicẽtur vniuer-
4 sę cognationes terræ. *Egressus est itaq; Abrã sicut præcepat ei Dñs; & iuit cũ eo Loth. Septuagintaquĩq; annorũ erat Abrã, cũ egrederetur de Aran. *Tulítq, Sarai vxorẽ suã, & Loth
B filiũ frĩs sui, vniuersamq́, substãtiã quã possederant; & aĩas quas fecerant in Arã: & egressi sunt vt irẽt in terrã Chanaã. Cũq; venissẽt in
6 eã: *Pertrãsiuit Abrã terrã vsq; ad locũ Sichẽ, & vsq; ad cõuallẽ illustrẽ. Chananęus autẽ tũc
7 erat in terra. *Apparuit autẽ Dñs Abrã, & dixit ei: Semini tuo dabo terrã hãc. Qui ędificauit
8 ibi altare Dño, qui apparuerat ei. *Et inde trãsgrediẽs ad mõtẽ q erat cõtra oriẽtẽ Bethel, tetẽdit ibi tabernaculũ suũ ab occidẽte habẽs Be-
C thel, & ab oriẽte Hai. Ædificauit quoq; ibi al-
9 tare Dño, & inuocauit nomẽ eius. *Perrexitq; Abram vadẽs & vltra ꝓgrediẽs ad Meridiem.
10 *Facta est autem fames in terra: descendítque Abram in Ægyptum, vt peregrinaretur ibi.
11 pręualuerat enim fames in terra. * Cúmque propè essẽt vt ingrederetur Ægyptum, dixit Sarai vxori suę: Noui quòd pulchra sis mu-
12 lier. *Et quòd cùm viderint te Ægyptij, dicturi sunt, Vxor illius est: & interficient me; & te
13 reseruabunt. *Dic ergo, obsecro te, quòd soror Inf. 20. c.
D mea sis, vt bene sit mihi propter te; & viuat a-
14 nima mea ob gratiam tui. *Cùm itaque ingressus esset Abram Ægyptum; viderunt Ægy-
15 ptij mulierem quòd esset pulchra nimis. *Et nuntiauerunt principes Pharaoni; & laudauerunt eam apud illum. Et sublata est mulier
16 in domum Pharaonis. *Abram verò bene vsi sunt propter illam. Fuerúntque ei oues & boues, & asini, & serui, & famulæ, & asinæ & ca-
17 meli. * Flagellauit autẽ Dominus Pharaonem plagis maximis, & domum eius propter Sarai
18 vxorem Abram. * Vocauítque Pharao Abrã, & dixit ei: Quidnã est hoc quod fecisti mihi? Quare nõ indicasti mihi quòd vxor tua esset?
* Quã ob causam dixisti esse sororem tuam; vt tollerem eam mihi in vxorem? Nunc igitur ecce coniunx tua: accipe eam, & vade.

תרגום אונקלוס

3 וַאֲבָרֵךְ מְבָרְכָךְ וּמְלַטְּטָךְ אֲלוֹט וְיִתְבָּרְכוּן בְּדִילָךְ כָּל זַרְעַיָּת אַרְעָא׃ 4 וַאֲזַל אַבְרָם כְּמָא דְמַלֵּיל עִמֵּיהּ יְיָ וַאֲזַל עִמֵּיהּ לוֹט וְאַבְרָם בַּר
שְׁבְעִין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין בְּמִפְּקֵיהּ מֵחָרָן׃ 5 וּדְבַר אַבְרָם יַת שָׂרַי אִתְּתֵיהּ וְיַת לוֹט בַּר אַחוּהִי וְיַת כָּל קִנְיָנְהוֹן דְּקָנוּ וְיַת כָּל נַפְשָׁתָא דְשַׁעְבִּידוּ
לְאוֹרַיְתָא בְּחָרָן וּנְפַקוּ לְמֵיזַל לְאַרְעָא דִכְנַעַן וַאֲתוֹ לְאַרְעָא דִכְנָעַן׃ 6 וַעֲבַר אַבְרָם בְּאַרְעָא עַד אֲתַר שְׁכֶם עַד מֵישַׁר מוֹרֶה וּכְנַעֲנָאָה
בְּכֵין שָׁרֵי בְּאַרְעָא׃ 7 וְאִתְגְּלִי יְיָ לְאַבְרָם וַאֲמַר לִבְנָךְ אֶתֵּן יַת אַרְעָא הָדָא וּבְנָא תַּמָּן מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ דְּאִתְגְּלִי לֵיהּ׃ 8 וְאִסְתַּלַּק
מִתַּמָּן לְטוּרָא מִמַּדְנַח לְבֵיתְאֵל וּפְרֵסִיהּ לְמַשְׁכְּנֵיהּ בֵּיתְאֵל מִמַּעַרְבָא וְעַי מִמַּדְנְחָא וּבְנָא תַּמָּן מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ וְצַלִּי בְּשׁוּמָא דַיְיָ׃ 9 וּנְטַל
אַבְרָם אָזֵל וְנָטֵל לְדָרוֹמָא׃ 10 וַהֲוָה כַפְנָא בְּאַרְעָא וּנְחַת אַבְרָם לְמִצְרַיִם לְאִתּוֹתָבָא תַּמָּן אֲרֵי תַקִּיף כַּפְנָא בְּאַרְעָא׃
11 וַהֲוָה כַּד קָרִיב לְמֵעַל לְמִצְרַיִם וַאֲמַר לְשָׂרַי אִתְּתֵיהּ הָא כְעַן יָדַעְנָא אֲרֵי אִתְּתָא שַׁפִּירַת חֵיזוּ אַתְּ׃ 12 וִיהֵי כַּד יֶחֱזוֹן יָתִיךְ מִצְרָאֵי וְיֵמְרוּן
אִתְּתֵיהּ דָּא וְיִקְטְלוֹן יָתִי וְיָתִיךְ יְקַיְּמוּן׃ 13 אֱמָרִי כְעַן דַּאֲחָתִי אָתְּ בְּדִיל דְּיוֹטֶב לִי בְּדִילָיְכִי וְתִתְקַיֵּים נַפְשִׁי בְּפִתְגָמָיְכִי׃ 14 וַהֲוָה כַּד
עַל אַבְרָם לְמִצְרַיִם וַחֲזוֹ מִצְרָאֵי יַת אִתְּתָא אֲרֵי שַׁפִּירָא הִיא לַחְדָּא׃ 15 וַחֲזוֹ יָתַהּ רַבְרְבֵי פַרְעֹה וְשַׁבַּחוּ יָתַהּ לְוָת פַּרְעֹה וְאִתְּבְּרַת אִתְּתָא
לְבֵית פַּרְעֹה׃ 16 וּלְאַבְרָם אוֹטֶב בְּדִילָהּ וַהֲווֹ לֵיהּ עָאן וְתוֹרִין וַחֲמָרִין וְעַבְדִין וְאַמְהָן וַאֲתָנָן וּגְמַלִּין׃ 17 וְאַיְתִי יְיָ עַל פַּרְעֹה
מַכְתְּשִׁין רַבְרְבִין וְעַל אֱינָשׁ בַּיְתֵיהּ עַל עִיסַק שָׂרַי אִתַּת אַבְרָם׃ 18 וּקְרָא פַרְעֹה לְאַבְרָם וַאֲמַר מַד דָּא עֲבַדְתָּ לִי לְמָה לָא
חַוִּיתָ לִי אֲרֵי אִתְּתָךְ הִיא׃ 19 לְמָה אֲמַרְתְּ דַּאֲחָתִי הִיא וְדִבֶּרִית יָתַהּ לִי לְאִנְתּוּ וּכְעַן הָא אִתְּתָךְ דְּבַר וַאֲזֵיל׃

** Et benedicam benedicentes te, & maledicentes*
3 *te, maledicam. & benedicentur in te omnes tribus*
terræ. 4 ** Et abiit Abram ſicut locutus eſt ei Do-*
minus: & iuit cum eo Lot. Abram autem erat an-
norum ſeptuaginta quinque, quando egreſſus eſt de
Charan. 5 ** Et accepit Abram Sarā vxorem ſuam, &*
Lot filium fratris ſui; & omnem ſubſtantiam eo-
rum quæcunque poſsidebant, & omnem animam
quam poſsiderunt in Charan: & egreſſus eſt vt iret
in terram Chanaan. 6 ** Et pertranſiuit Abram*
terram vſque ad locum Sichem, ad quercum excel-
ſam. at Chananæi tunc habitabant terram.

** Et apparuit Dominus Abram, & dixit ei: Se-*
7 *mini tuo dabo terram hanc. & ædificauit illic A-*
bram altare Domino, qui apparuit ei. 8 ** Et receſ-*
ſit inde ad montem ad Orientem Bethel. & ſtatuit
tabernaculum ſuum in Bethel verſus mare, & Hay
ad Orientem: & ædificauit ibi altare Domino:
& inuocauit in nomine Domini. 9 ** Et diſceſ-*
ſit Abram, & vadens caſtrametatus eſt in deſer-
to. 10 ** Et facta eſt fames in terra. & deſcendit Abrā*
in Ægyptum, vt habitaret ibi: quia inualuit fames
in terra. 11 ** Factum eſt autem quando appropinqua-*
uit Abram vt ingrederetur in Ægyptum, dixit A-
brā Saræ vxori ſuæ: Noui ego quòd mulier pulchra
es: 12 ** Erit ergo cùm viderint te Ægyptij, dicēt quòd*
vxor illius eſt hæc, & interficient me: te autē ven-
dicabunt. 13 ** Dic ergo quòd ſoror illius ſum, vt bene*
mihi ſit propter te, & viuet anima mea propter te.

14 ** Factum eſt autem quando ingreſſus eſt Abram*
in Ægyptum, videntes Ægyptij mulierem quòd
pulchra erat nimis. 15 ** Et viderunt eam principes*
Pharaonis, & laudauerunt eam ad Pharaonem:
& induxerunt eam in domum Pharaonis. 16 ** Et*
Abram bene vſi ſunt propter eam. & fuerunt ei
oues, & vituli, & aſini, & ſerui, & famulæ,
& muli, & cameli. 17 ** Et cruciauit Dominus Pha-*
raonem cruciatibus magnis & malis, et domum e-
ius propter Saram vxorem Abram. 18 ** Vocans au-*
tem Pharao Abram, dixit: Quid hoc feciſti mihi,
quia non renunciaſti mihi, quòd vxor tua eſt?

19 ** Et quare dixiſti, quòd ſoror mea eſt? et acce-*
pi eam mihi vxorem. et nunc ecce vxor tua coram
te, accipiens recede.

3 * Ⓒ εὐλογήσω τοὺς εὐλογοῦντάς σε, Ⓒ τοὺς καταρωμένους
σε, καταράσομαι. Ⓒ ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς
4 γῆς. * καὶ ἐπορεύθη Ἄβραμ καθὰ ἐλάλησεν αὐτῷ κύριος·
Ⓒ ᾤχετο μετ' αὐτοῦ Λώτ. Ἄβραμ δὲ ἦν ἐτῶν ἑβδομήκοντα-
5 πέντε, ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ Χαράν· * Ⓒ ἔλαβεν Ἄβραμ Σάραν
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, Ⓒ τὸν Λὼτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, Ⓒ
πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, ὅσα ἐκτήσαντο, Ⓒ πᾶσαν
ψυχὴν, ἣν ἐκτήσαντο ἐν Χαράν. Ⓒ ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς
6 γῆν Χαναάν. * Ⓒ διώδευσεν Ἄβραμ τὴν γῆν ἕως τοῦ τόπου
συχέμ, ἕως τῆς δρυὸς τῆς ὑψηλοῦ. Ⓗ δὲ Χαναναῖοι τότε κα-
7 τῴκουν τὴν γῆν. Ⓒ ὤφθη κυρίῳ τῷ Ἄβραμ, καὶ εἶπεν
αὐτῷ, τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, Ⓒ ᾠκοδόμησεν
ἐκεῖ Ἄβραμ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ τῷ ὀφθέντι αὐτῷ.
8 * Ⓒ ἀπέστη ἐκεῖθεν εἰς τὸ ὄρος κατὰ ἀνατολὰς Βαιθήλ. καὶ
ἔστησε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐν Βαιθὴλ κατὰ θάλασσαν, Ⓒ Ἀγγὲ
κατὰ ἀνατολάς· Ⓒ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ· Ⓒ
9 ἐπεκαλέσατο ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου. * καὶ ἀπῆρεν Ἄ-
βραμ, Ⓒ πορευθεὶς ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ.
10 * Ⓒ ἐγένετο λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς· Ⓒ κατέβη Ἄβραμ εἰς Αἴ-
γυπτον παροικῆσαι ἐκεῖ· ὅτι ἐνίσχυεν ὁ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς.
11 * ἐγένετο ὡς ἤγγισεν Ἄβραμ εἰσελθεῖν εἰς Αἴγυπτον,
εἶπεν Ἄβραμ Σάρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, γινώσκω ἐγώ, ὅτι γυνὴ
12 εὐπρόσωπος εἶ. * ἔσται οὖν ὡς ἂν ἴδωσί σε Ⓗ Αἰγύ-
πτιοι, ἐροῦσιν ὅτι γυνὴ αὐτοῦ ἐστιν αὕτη, Ⓒ ἀποκτενοῦσί με, σὲ
δὲ περιποιήσονται.
13 * εἰπὲ οὖν ὅτι ἀδελφή μού ἐστι, ὅπως ἂν εὖ μοι γένηται
διὰ σέ, Ⓒ ζήσεται ἡ ψυχή μου ἕνεκά σου.
14 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα εἰσῆλθεν Ἄβραμ εἰς Αἴγυπτον· ἰδόντες
Ⓗ Αἰγύπτιοι τὴν γυναῖκα, ὅτι καλὴ ἦν σφόδρα.
15 * Ⓒ εἶδον αὐτὴν Ⓗ ἄρχοντες Φαραὼ, Ⓚ ἐπῄνεσαν αὐτὴν
πρὸς Φαραὼ, Ⓒ εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον Φαραώ.
16 * Ⓒ τῷ Ἄβραμ εὖ ἐχείρισαντο δι' αὐτήν. Ⓒ ἐγένοντο αὐτῷ
πρόβατα, Ⓒ μόσχοι, Ⓒ ὄνοι, Ⓒ παῖδες, Ⓒ παιδίσκαι, Ⓒ ἡμιό-
17 νοι, Ⓒ κάμηλοι. * Ⓚ ἤλασε κύριος τὸν Φαραὼ ἐλασμοῖς
μεγάλοις Ⓚ πονηροῖς, Ⓒ τὸν οἶκον αὐτοῦ σὺν Σάρᾳ τῆς γυ-
18 ναικὸς Ἄβραμ. * καλέσας δὲ Φαραὼ τὸν Ἄβραμ, εἶπε, τί
τοῦτο ἐποίησάς μοι, ὅτι οὐκ ἀπήγγειλάς μοι, ὅτι γυνή σου ἐστί;
19 * Ⓒ ἵνατί εἶπας ὅτι ἀδελφή μου ἐστί; Ⓒ ἔλαβον αὐτὴν ἐμαυ-
τῷ γυναῖκα. Ⓚ νῦν ἰδοὺ ἡ γυνή σου ἐναντίον σου, λαβὼν ἀπότρεχε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Benedicamque benedicentibus tibi, & maledicentibus tibi maledicam: & benedicentur propter te omnes cognationes terræ. 4 Et abiit Abram ſicut locutus eſt cum eo Dñs: & abiit cum eo Loth. Abram autē erat filius ſeptuaginta & quinque annorū, cùm egrederetur de Aran. 5 Et tulit Abrā Sarai vxorem ſuam, & Loth filium fratris ſui, & omnē poſſeſſionē ſuam quam poſſederant, & omnes animas quas ſubiecerant legi in Aran: & egreſſi ſunt vt irent in terram Chanaan: & venerunt in terram Chanaan. 6 Et pertranſiuit Abram per terram vſque ad locum Sichem, vſque ad planiciem More. Chananæus autem tunc morabatur in terra. 7 Et apparuit Dominus Abram, & dixit: Filiis tuis dabo terram hanc: & ædificauit ibi altare Domino, qui apparuerat ei. 8 Et aſcendit inde in montem qui erat ad Orientem Bethel, & tetendit tabernaculum ſuum, ab Occidente habens Bethel, & ab Oriente Hai. & ædificauit ibi altare coram Domino: & orauit in nomine Domini. 9 Et profectus eſt Abram vadens & proficiſcens ad Meridiem. 10 Et fuit fames in terra. deſcenditque Abram in Ægyptum, vt peregrinaretur ibi: quoniam præualuerat fames in terra. 11 Et factum eſt cùm appropinquaret vt ingrederetur in Ægyptum, dixit Sarai vxori ſuæ: Ecce nunc cognoui quòd mulier pulchra aſpectu tu es: 12 Et erit cùm viderint te Ægyptij, & dicent, Vxor eius eſt hæc: interficientq; me, & te reſeruabunt. 13 Dic nunc quòd ſoror mea ſis tu; vt bene ſit mihi propter te, & ſuſtentetur anima mea propter verba tua. 14 Et factum eſt cùm ingreſſus eſſet Abram in Ægyptum, viderunt Ægyptij mulierem quòd pulchra eſſet nimis. 15 Et viderunt eam principes Pharaonis: & laudauerunt eam apud Pharaonem: & ſublata eſt mulier in domum Pharaonis: 16 Et Abram benefecit propter eam. Et fuerunt ei oues, & boues, & aſini, & ſerui, & ancillæ, & aſinæ, & cameli.

17 Et adduxit Dominus ſuper Pharaonem plagas magnas, & ſuper homines domus eius, propter Sarai vxorem Abram. 18 Vocauitque Pharao Abram, & dixit: Quid eſt hoc quod feciſti mihi? quare non nuntiaſti mihi quòd vxor tua eſſet? 19 Quare dixiſti, ſoror mea eſt? & tuli eam mihi in vxorem: & nunc ecce vxor tua: tolle, & vade.

20 * וַיְצַו עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיְשַׁלְּחוּ אֹתוֹ וְאֶת־אִשְׁתּוֹ
וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ׃

יג 1 * וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל־
2 אֲשֶׁר־לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הַנֶּגְבָּה׃ * וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד
3 בַּמִּקְנֶה בַּכֶּסֶף וּבַזָּהָב׃ * וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו מִנֶּגֶב וְעַד־
בֵּית־אֵל עַד־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־הָיָה שָׁם אָהֳלֹה בַּתְּחִלָּה
4 בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעָי׃ * אֶל־מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר־
עָשָׂה שָׁם בָּרִאשֹׁנָה וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בְּשֵׁם יְהוָה׃
5 * וְגַם־לְלוֹט הַהֹלֵךְ אֶת־אַבְרָם הָיָה צֹאן־וּבָקָר וְאֹהָלִים׃
6 * וְלֹא־נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לָשֶׁבֶת יַחְדָּו כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם
7 רָב וְלֹא יָכְלוּ לָשֶׁבֶת יַחְדָּו׃ * וַיְהִי־רִיב בֵּין רֹעֵי מִקְנֵה־
אַבְרָם וּבֵין רֹעֵי מִקְנֵה־לוֹט וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי אָז יֹשֵׁב
8 בָּאָרֶץ׃ * וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־לוֹט אַל־נָא תְהִי מְרִיבָה
בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין רֹעַי וּבֵין רֹעֶיךָ כִּי־אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ׃
9 * הֲלֹא כָל־הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ הִפָּרֶד נָא מֵעָלָי אִם־הַשְּׂמֹאל
וְאֵימִנָה וְאִם־הַיָּמִין וְאַשְׂמְאִילָה׃
10 * וַיִּשָּׂא־לוֹט אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־כָּל־כִּכַּר הַיַּרְדֵּן כִּי
כֻלָּהּ מַשְׁקֶה לִפְנֵי שַׁחֵת יְהוָה אֶת־סְדֹם וְאֶת־עֲמֹרָה
11 כְּגַן־יְהוָה כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בֹּאֲכָה צֹעַר׃ * וַיִּבְחַר־לוֹ
לוֹט אֵת כָּל־כִּכַּר הַיַּרְדֵּן וַיִּסַּע לוֹט מִקֶּדֶם וַיִּפָּרְדוּ
12 אִישׁ מֵעַל אָחִיו׃ * אַבְרָם יָשַׁב בְּאֶרֶץ־כְּנָעַן וְלוֹט
13 יָשַׁב בְּעָרֵי הַכִּכָּר וַיֶּאֱהַל עַד־סְדֹם׃ * וְאַנְשֵׁי סְדֹם
14 רָעִים וְחַטָּאִים לַיהוָה מְאֹד׃ * וַיהוָה אָמַר אֶל־
אַבְרָם אַחֲרֵי הִפָּרֶד־לוֹט מֵעִמּוֹ שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה
מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אַתָּה שָׁם צָפֹנָה וָנֶגְבָּה וָקֵדְמָה
15 וְיָמָּה׃ * כִּי אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֶה לְךָ
16 אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֲךָ עַד־עוֹלָם׃ * וְשַׂמְתִּי אֶת־זַרְעֲךָ כַּעֲפַר
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אִם־יוּכַל אִישׁ לִמְנוֹת אֶת־עֲפַר הָאָרֶץ
17 גַּם־זַרְעֲךָ יִמָּנֶה׃ * קוּם הִתְהַלֵּךְ בָּאָרֶץ לְאָרְכָּהּ
וּלְרָחְבָּהּ כִּי לְךָ אֶתְּנֶנָּה׃

20 * Præcepitque Pharao ſuper Abram viris, & deduxerunt eum,& vxorẽ eius,& omnia quę habebat. CAP. XIII.

1 A Ascendit ergo Abrã de Ægypto, ipſe,& vxor eius,& oĩa quæ habebat;& Loth cum
2 eo ad auſtralẽ plagã. *Erat autem diues valde
3 in poſſeſſione auri & argenti. *Reuerſusq; eſt per iter quo venerat à meridie in Bethel, vſq; ad locũ vbi priùs fixerat tabernaculũ inter Be
4 thel & Hai: *In loco altaris quod fecerat pri⁹;
5 & inuocauit ibi nomẽ Domini. *Sed & Loth, qui erat cum Abram,fuerunt greges ouium,
6 & armenta,& tabernacula: *Nec poterat eos capere terra,vt habitarent ſimul. Erat quippe
B ſubſtantia eorũ multa; & nequibant habitare
7 cõmuniter: *Vnde facta eſt rixa inter paſtores Inf. 36.a
gregũ Abram,& Loth. Eo autẽ tempore Chananæus & Pherezæus habitabãt in terra illa.
8 *Dixit ergo Abrã ad Loth: Ne,quæſo,ſit iurgiũ inter me & te,& inter paſtores meos & pa Hierem.
9 ſtores tuos: fratres enim ſumus. *Ecce vniuerſa terra coram te eſt: recede à me,obſecro. Si ad 40.b.
ſiniſtrã ieris,ego dexteram tenebo: ſi tu dexte-
10 ram elegeris, ego ad ſiniſtram pergam. *Ele-
C uatis itaq; Loth oculis, vidit omnem circa regionẽ Iordanis, quæ vniuerſa irrigabatur anteq̃ ſubuerteret Dominus Sodomã & Gomorrã, ſicut paradiſus Dñi, & ſicut Ægyptus veni-
11 entibus in Segor. *Elegítq; ſibi Loth regionẽ circa Iordanem, & receſſit ab Oriente. diuiſi-
12 que ſunt alterutrũ à fratre ſuo. *Abrã habita-
D uit in terra Chanaã. Loth verò moratus eſt in oppidis quæ erant circa Iordanẽ: & habitauit
13 in Sodomis. *Homines autẽ Sodomitę peſſi-
14 mi erãt, & peccatores corã Dño nimis. *Dixitque Dñs ad Abrã, poſtq̃ diuis⁹ eſt ab eo Loth: Leua oculos tuos, & vide à loco in quo nũc es ad Aquilonẽ & Meridiẽ, ad Oriẽtẽ & Occidẽ
15 tẽ; *Omnẽ terrã q̃ cõſpicis, tibi dabo,& ſemini Infr. 17. b. & 26.a
16 tuo vſq; in ſempiternũ. *Faciãq; ſemẽ tuũ ſicut Rom.4.d
puluerẽ terræ. Si quis poteſt hominũ numera re puluerẽ terrę, ſemẽ quoq; tuũ numerari po
17 terit. *Surge ergo, & pãbula terrã in lõgitudine & in latitudine ſua; quia tibi datur⁹ sũ eã.

תרגום אונקלוס

20 וּפַקֵּיד עֲלוֹהִי פַּרְעֹה גֻּבְרִין וַאֲלַוִּיאוּ יָתֵיהּ וְיָת אִתְּתֵיהּ וְיָת כָּל דִּילֵיהּ׃

יג 1 וְסָלִיק אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאִתְּתֵיהּ וְכָל דִּילֵיהּ וְלוֹט עִמֵּיהּ לְדָרוֹמָא׃ 2 וְאַבְרָם יַקִּיר לַחְדָּא בִּבְעִירָא בְּכַסְפָּא וּבְדַהֲבָא׃ 3 וַאֲזַל לְמַטְלָנוֹהִי מִדָּרוֹמָא וְעַד
בֵּיתְאֵל עַד אַתְרָא דְּפָרִסֵיהּ תַּמָּן לְמַשְׁכְּנֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא בֵּין בֵּיתְאֵל וּבֵין עָי׃ 4 לַאֲתַר מַדְבְּחָא דַּעֲבַד תַּמָּן בְּקַדְמֵיתָא וְצַלִּי תַּמָּן אַבְרָם בִּשְׁמָא דַיְיָ׃
5 וְאַף לְלוֹט דַּאֲזַל עִם אַבְרָם הֲוּוֹ עָאן וְתוֹרִין וּמַשְׁכְּנִין׃ 6 וְלָא סוֹבְרַת יַתְהוֹן אַרְעָא לְמִיתַב כַּחֲדָא אֲרֵי הֲוָה קִנְיָנְהוֹן סַגִּי וְלָא יְכִילוּ לְמִיתַב
כַּחֲדָא׃ 7 וַהֲוָה מַצּוּתָא בֵּין רַעֲיֵי בְעִירֵי דְּאַבְרָם וּבֵין רַעֲיֵי בְעִירֵי דְּלוֹט וּכְנַעֲנָאָה וּפְרִיזָאָה בְּכֵין יָתֵיב בְּאַרְעָא׃ 8 וַאֲמַר אַבְרָם לְלוֹט לָא כְעַן
תְּהֵא מָצוּתָא בֵּינִי וּבֵינָךְ וּבֵין רַעֲיָתַי וּבֵין רַעֲיָתָךְ אֲרֵי גֻּבְרִין אַחִין אֲנַחְנָא׃ 9 הֲלָא כָל אַרְעָא קֳדָמָךְ אִתְפְּרַשׁ כְּעַן מְלָּתַי אִם אַתְּ לִצְפּוֹנָא אֲנָא
לְדָרוֹמָא וְאִם אַתְּ לְדָרוֹמָא אֲנָא לְצִפּוֹנָא׃ 10 וּזְקַף לוֹט יָת עֵינוֹהִי וַחֲזָא יָת כָּל מֵישַׁר יַרְדְּנָא אֲרֵי כּוּלֵּהּ בֵּית שַׁקְיָא קֳדָם חֲבָלוּת יְיָ יָת סְדוֹם וְיָת עֲמוֹרָה
כְּגִנְתָא דַיְיָ כְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמֵיתֵי צֹעַר׃ 11 וּבְחַר לֵיהּ לוֹט יָת כָּל מֵישַׁר יַרְדְּנָא וּנְטַל לוֹט בְּקַדְמֵיתָא וְאִתְפְּרַשׁוּ גְּבַר מִלְוַת אֲחוּהִי׃ 12 אַבְרָם
יָתֵיב בְּאַרְעָא דְּכְנַעַן וְלוֹט יָתֵיב בְּקִרְוֵי מֵישְׁרָא וּפְרַס עַד סְדוֹם׃ 13 וַאֲנָשִׁין דְּסְדוֹם בִּישִׁין בְּמָמוֹנְהוֹן וְחַיָּבִין בִּגְוֵיהוֹן קֳדָם יְיָ לַחְדָּא׃ 14 וַיְיָ
אֲמַר לְאַבְרָם בָּתַר דְּאִתְפְּרַשׁ לוֹט מִלְוָתֵיהּ זְקוֹף כְּעַן עֵינָךְ וַחֲזִי מִן אַתְרָא דְּאַתְּ תַּמָּן לְצִפּוֹנָא וּלְדָרוֹמָא וּלְמַדְנְחָא וּלְמַעַרְבָא׃ 15 אֲרֵי יָת כָּל אַרְעָא
דְּאַתְּ חָזֵי לָךְ אֶתְּנִינַהּ וְלִבְנָיךְ עַד עָלְמָא׃ 16 וַאֲשַׁוִּי יָת בְּנָךְ סַגִּיאִין כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא כְּמָא דְּלֵית אָפְשַׁר לְגַבַר לְמִמְנֵי יָת עַפְרָא דְּאַרְעָא אַף
בְּנָךְ לָא יִתְמְנוֹן׃ 17 קוּם הַלֵּיךְ בְּאַרְעָא לְאוֹרְכַהּ וּלְפוּתְיַהּ אֲרֵי לָךְ אֶתְּנִינַהּ׃

20 * Et præcepit Pharao viris de Abram comitatari eum, & vxorem eius, & omnia quæcunque erant ei, & Lot cum eo.

CAP. XIII.

1 * Ascendit autem Abram de Ægypto, ipse, & vxor eius, & omnia sua, & Lot cum eo in desertum. 2 * Abram autem erat diues valde, in pecoribus, & argento, & auro. 3 * Et abiit vnde egressus est in desertum, vsque Bethel, vsque ad locum vbi fuit tentorium eius prius, inter Bethel et inter Hai: 4 * In locum altaris, quod fecit illic prius. & inuocauit Abram nomen Domini.

5 * Et Lot, qui simul ibat cum Abram, fuerunt oues, & boues, & armenta: 6 * Et non capiebat eos terra, vt habitarent simul: quoniam substantia eorum multa, & non poterant habitare simul.

7 * Et facta est pugna inter pastores pecorum Abram, & inter pastores Lot. at Chananæi & Pherezæi tunc habitabant terram.

8 * Dixit autem Abram Lot: Ne sit pugna inter me & te, & inter pastores meos, & inter pastores tuos: quia homines fratres sumus nos.

9 * Non ecce omnis terra coram te est? recede à me: si tu ad sinistram, ego ad dexteram: si tu ad dexteram, ego ad sinistram.

10 * Et eleuans oculos suos Lot, vidit omnem circa regionem Iordanis: quia irrigata erat antequã subuerteret Deus Sodomam & Gomorram, sicut paradisus Dei, et sicut terra Ægypti, donec veniatur in Segor. 11 * Et elegit Lot sibi omnem circa regionẽ Iordanis: et recessit Lot ab Oriente: et diuisi sunt vnusquisque à fratre suo. 12 * Abrã autẽ habitauit in terra Chanaã. Lot autẽ habitauit in terra finitimorum: & habitauit in Sodomis. 13 * At homines qui in Sodomis, mali et peccatores coram Deo nimis. 14 * Dixit autẽ Deus ad Abram, postquã diuisus est Lot ab eo: Suspiciẽs oculis tuis, vide à loco vbi tu nũc es, ad aquilonem, et meridiem, et orientem, & mare. 15 * Quia omnem terram quã tu vides, tibi dabo eã, & semini tuo vsque in seculum. 16 * Et faciam semen tuum sicut arenã terræ. si potest aliquis numerare arenam terræ, & semen tuum numerabit. 17 * Surgens perambula terram in longitudinem suam, & in latitudinem: quia tibi dabo eam, & semini tuo in seculum.

20 * Ϛ ἐνετείλατο Φαραὼ ἀνδράσι, περὶ Ἄβραμ συμπορευθῆναι αὐτὸν, Ϛ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, καὶ Λὼτ μετ' αὐτοῦ. ιγ΄.

1 * Ἀνέβη δὲ Ἄβραμ ἐξ Αἰγύπτου αὐτὸς, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ Λὼτ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἔρημον.

2 * Ἄβραμ ἦν πλούσιος σφόδρα, ἐν κτήνεσι, καὶ ἀργυρίῳ, καὶ χρυσίῳ. 3 * Ϛ ἐπορεύθη ὅθεν ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἕως Βαιθὴλ, ἕως τοῦ τόπου οὗ ἦν ἡ σκηνὴ αὐτοῦ τὸ πρότερον, 4 ἀναμέσον Βαιθὴλ καὶ ἀναμέσον Ἀγγέ. * εἰς τὸν τόπον οὗ ἐποίησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον, οὗ ἐποίησεν ἐκεῖ τὸ πρωτοκτίσιον. καὶ ἐπεκαλέσατο Ἄβραμ τὸ ὄνομα κυρίου. 5 * Ϛ Λὼτ τῷ συμπορευομένῳ μετὰ 6 Ἄβραμ, ἦν πρόβατα, Ϛ βόες, καὶ κτήνη. * καὶ οὐκ ἐχώρει αὐτοὺς ἡ γῆ κατοικεῖν ἅμα· ὅτι ἦν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν πολλά· 7 Ϛ οὐκ ἠδύναντο κατοικεῖν ἅμα. * καὶ ἐγένετο μάχη ἀναμέσον τῶν ποιμένων τῶν κτηνῶν τοῦ Ἄβραμ, καὶ ἀναμέσον τῶν ποιμένων τοῦ Λώτ. Ⓐ ὁ Χαναναῖοι καὶ Ⓐ Φερεζαῖοι τότε κα- 8 τῴκουν τὴν γῆν. * εἶπε δὲ Ἄβραμ τῷ Λώτ· μὴ ἔστω μάχη ἀναμέσον ἐμοῦ Ϛ σοῦ, Ϛ ἀναμέσον τῶν ποιμένων μου, Ϛ ἀναμέσον τῶν ποιμένων σου· ὅτι ἄνθρωποι ἀδελφοί ἐσμεν ἡ- 9 μεῖς. * οὐχὶ ὅλη πᾶσα ἡ γῆ ἐναντίον σου ἐστι; διαχωρίσθητι ἀπ' ἐμοῦ· εἰ σὺ εἰς ἀριστερὰ, ἐγὼ εἰς δεξιά· εἰ σὺ εἰς δε- 10 ξιὰ, ἐγὼ εἰς ἀριστερά. * καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ Λὼτ, ἐπεῖδε πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, ὅτι ποτίζομένη ἦν πρὸ τοῦ καταστρέψαι τὸν θεὸν σόδομα Ϛ γόμορρα, ὡς ὁ παράδεισος τοῦ θεοῦ Ϛ ὡς ἡ γῆ Αἰγύπτου, ἕως ἐλθεῖν εἰς Ζόαρα. 11 * Ϛ ἐξελέξατο Λὼτ ἑαυτῷ πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, Ϛ ἀπῆρε Λὼτ ἀπὸ ἀνατολῶν· Ϛ διεχωρίσθησαν ἕκας Ⓐ ἀπὸ 12 τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. * Ἄβραμ ᾤκησεν εἰς γῆν Χαναάν· Λὼτ ᾤκησεν ἐν γῇ τῶν περιχώρων, Ϛ ἐσκήνωσεν 13 ἐν Σοδόμοις. * οἱ δὲ ἄνθρωποι οἱ ἐν Σοδόμοις πονηροὶ καὶ ἁ- 14 μαρτωλοὶ ἐναντίον τοῦ θεοῦ σφόδρα. * εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς Ἄ- βραμ μετὰ τὸ διαχωρισθῆναι τὸν Λὼτ ἀπ' αὐτοῦ, ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἴδε ἀπὸ τοῦ τόπου οὗ σὺ νῦν εἶ, πρὸς βορρᾶν Ϛ 15 λίβα, Ϛ ἀνατολὴν, καὶ θάλασσαν· * ὅτι πᾶσαν τὴν γῆν ἣν σὺ ὁρᾷς, σοὶ δώσω αὐτὴν, καὶ τῷ σπέρματί σου ἕως αἰῶνος Ϛ. 16 * Ϛ ποιήσω τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς γῆς. εἰ δύναταί τις ἐξαριθμῆσαι τὴν ἄμμον τῆς γῆς, Ϛ τὸ σπέρμα σου ἐξαριθμή- 17 σει). * ἀναστὰς διόδευσον τὴν γῆν εἰς τὸ μῆκος αὐτῆς Ϛ εἰς τὸ πλάτος· ὅτι σοὶ δώσω αὐτὴν Ϛ τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Præcepitque super eum Pharao viris: & comitati sunt eum, & vxorem suam, & omnia quæ habebat. CAP. XIII. ET ascendit Abram de Ægypto ipse & vxor eius, & omnia sua, & & Loth cum eo ad Austrum. 2 Et Abram erat honoratus valde in pecoribus & argento & auro. 3 Et abiit per mansiones suas à meridie, & vsque Bethel, & vsque ad locum in quo tetenderat prius tabernaculum suum inter Bethel, & inter Hai; 4 ad locum altaris quod ibi fecerat prius: & orauit ibi Abram in nomine domini. 5 Sed & Loth qui abiit cum Abram, fuerunt oues, & boues, & tabernacula. 6 Et non poterat sustinere eos terra vt habitarent simul: quia erat substantia eorum multa: & non poterant habitare simul. 7 Et facta est rixa inter pastores pecorum Abram, & pastores pecorum Loth: Chananæus autem & Pherezæus tunc habitabant in terra. 8 Et dixit Abram ad Loth, Ne sit nunc iurgium inter me & inter te, & inter pastores meos & inter pastores tuos: quoniam viri fratres sumus nos. 9 Ecce omnis terra coram te est, recede nunc à me; si tu ad Aquilonem, ego ad Meridiem; & si tu ad Meridiem, ego ad Aquilonem. 10 Et leuauit Loth oculos suos, & vidit omnem planiciem Iordanis quia tota esset irrigua antequam disperderet Dominus Sodomam & Gomorram, sicut hortus Domini, & sicut terra Ægypti ad introitum Sogor. 11 Et elegit sibi Loth omnem planiciem Iordanis, & profectus est Loth prius: & diuisi sunt vnusquisque à fratre suo. 12 Abram habitabat in terra Chanaan, & Loth habitabat in vrbibus campestribus, & tetendit tabernacula vsque ad Sodomam. 13 Viri autem Sodomæ erant iniqui cum suo mamona, & pessimi in corporibus suis coram Domino nimis. 14 Dixitque Dominus ad Abram postquam diuisus est Loth ab eo: Leua nunc oculos tuos, & vide à loco in quo tu es, ad Aquilonem & ad Meridiem, & ad Orientem, & ad Occidentem. 15 Quoniam omnem terram quam tu vides, tibi dabo eam, & filiis tuis vsq; in seculum. 16 Et ponam filios tuos multos sicut puluerem terræ. sicut enim non est possibile viro numerare puluerem terræ: sic filij tui non numerabuntur. 17 Surge ambula per terram in longitudine & in latitudine sua: quia tibi dabo eam.

18 * וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לֶחֶם וָיָיִן וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן׃
19 * וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃
20 * וּבָרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן אֲשֶׁר מִגֵּן צָרֶיךָ בְּיָדֶךָ וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל׃
21 * וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ סְדֹם אֶל אַבְרָם תֶּן לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרְכֻשׁ קַח לָךְ׃
22 * וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל מֶלֶךְ סְדֹם הֲרִימֹתִי יָדִי אֶל יְהוָה אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃
23 * אִם מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל וְאִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשַׁרְתִּי אֶת אַבְרָם׃
24 * בִּלְעָדַי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים וְחֵלֶק הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ אִתִּי עָנֵר אֶשְׁכֹּל וּמַמְרֵא הֵם יִקָּחוּ חֶלְקָם׃

יד

1 * וַיְהִי בִּימֵי אַמְרָפֶל מֶלֶךְ שִׁנְעָר אַרְיוֹךְ מֶלֶךְ אֶלָּסָר כְּדָרְלָעֹמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעָל
2 מֶלֶךְ גּוֹיִם׃ * עָשׂוּ מִלְחָמָה אֶת בֶּרַע מֶלֶךְ סְדֹם וְאֶת בִּרְשַׁע מֶלֶךְ עֲמֹרָה שִׁנְאָב מֶלֶךְ אַדְמָה וְשֶׁמְאֶבֶר
3 מֶלֶךְ צְבוֹיִם וּמֶלֶךְ בֶּלַע הִיא צֹעַר׃ * כָּל אֵלֶּה חָבְרוּ
4 אֶל עֵמֶק הַשִּׂדִּים הוּא יָם הַמֶּלַח׃ * שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה עָבְדוּ אֶת כְּדָרְלָעֹמֶר וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה
5 מָרָדוּ׃ * וּבְאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה בָּא כְדָרְלָעֹמֶר וְהַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּכּוּ אֶת רְפָאִים בְּעַשְׁתְּרֹת
קַרְנַיִם וְאֶת הַזּוּזִים בְּהָם וְאֶת הָאֵימִים בְּשָׁוֵה
6 קִרְיָתָיִם׃ * וְאֶת הַחֹרִי בְּהַרְרָם שֵׂעִיר עַד אֵיל
7 פָּארָן אֲשֶׁר עַל הַמִּדְבָּר׃ * וַיָּשֻׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל עֵין
מִשְׁפָּט הִוא קָדֵשׁ וַיַּכּוּ אֶת כָּל שְׂדֵה הָעֲמָלֵקִי וְגַם
8 אֶת הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב בְּחַצְצֹן תָּמָר׃ * וַיֵּצֵא מֶלֶךְ סְדֹם
וּמֶלֶךְ עֲמֹרָה וּמֶלֶךְ אַדְמָה וּמֶלֶךְ צְבוֹיִם וּמֶלֶךְ בֶּלַע
הִוא צֹעַר וַיַּעַרְכוּ אִתָּם מִלְחָמָה בְּעֵמֶק הַשִּׂדִּים׃
9 * אֶת כְּדָרְלָעֹמֶר מֶלֶךְ עֵילָם וְתִדְעָל מֶלֶךְ גּוֹיִם
וְאַמְרָפֶל מֶלֶךְ שִׁנְעָר וְאַרְיוֹךְ מֶלֶךְ אֶלָּסָר אַרְבָּעָה
10 מְלָכִים אֶת הַחֲמִשָּׁה׃ * וְעֵמֶק הַשִּׂדִּים בְּאֵרֹת
בֶּאֱרֹת חֵמָר וַיָּנֻסוּ מֶלֶךְ סְדֹם וַעֲמֹרָה וַיִּפְּלוּ שָׁמָּה
11 וְהַנִּשְׁאָרִים הָרָה נָסוּ׃ * וַיִּקְחוּ אֶת כָּל רְכֻשׁ סְדֹם
12 וַעֲמֹרָה וְאֶת כָּל אָכְלָם וַיֵּלֵכוּ׃ * וַיִּקְחוּ אֶת לוֹט
וְאֶת רְכֻשׁוֹ בֶּן אֲחִי אַבְרָם וַיֵּלֵכוּ וְהוּא יֹשֵׁב בִּסְדֹם׃
13 * וַיָּבֹא הַפָּלִיט וַיַּגֶּד לְאַבְרָם הָעִבְרִי וְהוּא שֹׁכֵן בְּאֵלֹנֵי
מַמְרֵא הָאֱמֹרִי אֲחִי אֶשְׁכֹּל וַאֲחִי עָנֵר וְהֵם בַּעֲלֵי
14 בְּרִית אַבְרָם׃ * וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וַיָּרֶק
אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ שְׁמֹנָה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת
וַיִּרְדֹּף עַד דָּן׃

18 *Moues igitur tabernaculũ ſuũ Abrã, venit & habitauit iuxta cõuallẽ Mãbre, quę eſt in Hebrõ: ædificauítq; ibi altare Dño. CAP. XIIII.
1 FActũ eſt autẽ in illo tẽpore, vt Amraphel rex
A Sẽnaar, & Arioch rex Ponti, & Chodorlaomor rex Elamitarũ, & Thadal rex gẽtiũ, *Inirẽt bellũ cõtra Baſa regẽ Sodomorũ, & contra
2 Berſa regẽ Gomorrę, & contra Sẽnaab regẽ Adamæ, & contra Semeber regẽ Seboim, cõtráque regẽ Bale: ipſa eſt Segor. *Omnes hi con-
3 uenerunt in vallem ſilueſtrem, quæ nunc eſt
4 mare ſalis. *Duodecim enim annis ſeruierant Chodorlaomor, & tertio decimo anno receſſerunt ab eo. *Igitur quarto decimo anno, ve-
5 nit Chodorlaomor, & reges qui erant cũ eo, & percuſſerunt Raphaim in Aſtaroth Carnaym, & Zuzim cũ eis, & Emim in Saue Cariathaĩ:
6 *Et Chorræos in montibus Seyr, vſque ad cãpeſtria Pharã; quę eſt in ſolitudine. *Reuerſiq;
7 ſunt, & venerũt vſque ad fontem Meſphat, ipſa eſt Chades: & percuſſerunt omnem regionẽ Amalechitarũ, & Amorręorum qui habitabãt
8 in Aſaſonthamar. *Et egreſſi ſunt rex Sodomo
B rum, & rex Gomorrę, rexq; Adamæ, & rex Seboim, necnon & rex Bale, quæ eſt Segor: & direxerunt aciem contra eos in valle ſilueſtri:
9 *Scilicet aduerſus Chodorlaomor regẽ Elamitarũ, & Thadal regẽ Gẽtium, & Amraphel regem Sẽnaar, & Arioch regẽ Ponti; quatuor
10 reges aduerſus quinq;. *Vallis autẽ ſilueſtris habebat puteos multos bituminis. Itaq; rex Sodomorũ & rex Gomorrę terga verterunt, ceciderũtq; ibi: & qui remanſerãt, fugerũt ad mõ
11 tem. *Tulerunt autẽ omnẽ ſubſtantiã Sodomorũ & Gomorręorũ, & vniuerſa quę ad cibũ
12 ptinẽt, & abierũt. *Necnõ & Loth & ſubſtãtiã eius filiũ frĩs Abrã qui habitabat in Sodomis.
13 *Et ecce vnus qui euaſerat, nũciauit Abrã Hebræo, q̃ habitabat ĩ cõualle Mãbre Ammorręi fratris Eſchol & fratris Aner. Hi enim pepigerãt fœdus cũ Abrã. *Quod cùm audiſſet Abrã, captũ videlicet Loth fratrẽ ſuum; numerauit expeditos vernaculos ſuos, trecẽtos decem & octo: & perſecutus eſt eos vſque Dan.

תרגום אונקלוס

18 וּפָרַם אַבְרָם וַאֲתָא וְיָתֵיב בְּמֵישְׁרֵי מַמְרֵא דִּי בְחֶבְרוֹן וּבְנָא תַּמָּן מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ׃

יד

1 וַהֲוָה בְּיוֹמֵי אַמְרָפֶל מַלְכָּא דְּבָבֶל אַרְיוֹךְ מַלְכָּא דְּאֶלָּסַר כְּדָרְלָעֹמֶר מַלְכָּא דְּעֵילָם וְתִדְעָל מַלְכָּא דְּעַמְמִין׃ 2 עֲבַדוּ קְרָבָא עִם
בֶּרַע מַלְכָּא דְסָדוֹם וְעִם בִּרְשַׁע מַלְכָּא דַּעֲמוֹרָה שִׁנְאָב מַלְכָּא דְאַדְמָה וְשֶׁמְאֶבֶר מַלְכָּא דִּבְלַע הִיא צֹעַר׃ 3 כָּל אִלֵּין אִתְכַּנָּשׁוּ
לְמֵישַׁר חַקְלָיָא הוּא יַמָּא דְמִלְחָא׃ 4 תְּרֵתָּא עֲשְׂרֵה שְׁנִין פְּלַחוּ יַת כְּדָרְלָעֹמֶר וּבְתְלַת עֲשְׂרֵה שְׁנִין מְרָדוּ׃ 5 וּבְאַרְבַּע עֲשְׂרֵה שְׁנִין אֲתָא
כְדָרְלָעֹמֶר וּמַלְכַיָּא דְעִמֵּיהּ וּמְחוֹ יַת גִּבָּרַיָּא דִּי בְעַשְׁתָּרוֹת קַרְנַיִם וְיַת אֶמְתָנֵי דִּי בְהֶמְתָּא וְיַת אֱמוֹרָאֵי דִּי
בְטוּרַיָּא דְשֵׂעִיר עַד מֵישַׁר פָּארָן דְּסָמִיךְ עַל מַדְבְּרָא׃ 6 וְתָבוּ וַאֲתוֹ לְמֵישַׁר פִּילוּג דִּינָא הִיא רֻקֵּם וּמְחוֹ יַת כָּל חֲקַל עֲמַלְקָאֵי וְאַף יַת
אֱמוֹרָאָה דְיָתֵיב בְּעֵין גֻּדִי׃ 7 וּנְפַק מַלְכָּא דְסָדוֹם וּמַלְכָּא דַּעֲמוֹרָה וּמַלְכָּא דְאַדְמָה וּמַלְכָּא דִּצְבוֹיִם וּמַלְכָּא דִּבְלַע הִיא צֹעַר וְסַדַּרוּ
עִמְּהוֹן קְרָבָא בְּמֵישַׁר חַקְלָיָא׃ 8 עִם כְּדָרְלָעֹמֶר מַלְכָּא דְעֵילָם וְתִדְעָל מַלְכָּא דְעַמְמִין וְאַמְרָפֶל מַלְכָּא דְּבָבֶל וְאַרְיוֹךְ מַלְכָּא דְאֶלָּסַר
אַרְבְּעָה מַלְכִין לְקֻבֵּיל חַמְשָׁה׃ 9 וּמֵישַׁר חַקְלָיָא בְּרֵין מַסְקָן חֵימָרָא וַעֲרָקוּ מַלְכָּא דְסָדוֹם וַעֲמוֹרָה וּנְפָלוּ תַּמָּן וּדְאִשְׁתְּאַרוּ לְטוּרָא
עֲרָקוּ׃ 10 וְשִׁבוּ יַת כָּל קִנְיָנֵיהוֹן דִּסְדוֹם וַעֲמוֹרָה וְיַת כָּל מֵיכְלֵהוֹן וַאֲזָלוּ׃ 11 וְשִׁבוּ יַת לוֹט וְיַת קִנְיָנֵיהּ בַּר אֲחוּהִי דְאַבְרָם
וַאֲזָלוּ וְהוּא יָתֵיב בְּסְדוֹם׃ 12 וַאֲתָא מְשֵׁיזְבָא וְחַוִּי לְאַבְרָם עִבְרָאָה וְהוּא שָׁרֵי בְּמֵישְׁרֵי מַמְרֵא אֱמוֹרָאָה אֲחוּהִי דְאֶשְׁכּוֹל וַאֲחוּהִי דַעֲנֵר וְאִינּוּן
מָארֵי קְיָימֵיהּ דְּאַבְרָם׃ 13 וּשְׁמַע אַבְרָם אֲרֵי אִשְׁתְּבִי אֲחוּהִי וְזָרִיז יַת עוֹלֻמּוּהִי יְלִידֵי בֵיתֵיהּ חְלָת מְאָה וּתְמָנֵי עֲשַׂר וּרְדַף עַד דָּן׃

* *Et mouens tabernaculum Abram, veniens habitauit iuxta quercum Mambre, quæ erat in Chebron: & ædificauit ibi altare Domino.* 18

CAP. XIIII.

FActum est autem in regno Amraphel regis Sennaar, Arioch rex Elasar, Chodorlaomor rex Elă, & Thargal rex gentium, 1 *Fecit bellum cum Balla rege Sodomorum, & cum Barsa rege Gomorræ, & Sennaar rege Adama, & Symor rege Seboim, & rege Balac: hæc est Segor.* 2

* *Omnes hi conuenerunt in vallem salsam. hoc mare salis.* 3 *Duodecim annis ipsi seruierunt Chodorlaomor: & tertiodecimo anno recesserunt.* 4

* *In autem quartodecimo anno venit Chodorlaomor & reges cum eo: & trucidauerunt gigantes in Astaroth, Carnain, & gentes fortes cum eis: & Emmæos in Sane ciuitate:* 5 *Et Chorræos in montibus Seir, vsque ad terebinthum Pharam: quæ est in solitudine.* 6 *Et reuersi venerunt ad fontem iudicij: ipsa est Cades. & trucidauerũt omnes principes Amalec, & Amorræos, & habitantes in Asasonthamar.* 7

* *Egressus est autem rex Sodomorum, & rex Gomorræ, & rex Adama, & rex Seboim, & rex Balac, hæc est Segor: et occurrerũt cum acie eis in prælium in valle salsa,* 8 *Aduersus Chodorlaomor regem Elam, & Thargal regem gentium, & Amraphel regem Sĕnaar, et Arioch regem Elasor, et quatuor reges aduersus quinque.* 9 *At vallis salsa, putei putei bituminis. fugit autem rex Sodomorum, & rex Gomorræ: et ceciderunt illic. at qui remanserunt, fugerunt in montana.* 10 *Acceperunt autem equitatum omnem Sodomorum et Gomorræ, & omnes cibos eorum, & abierunt.* 11

* *Acceperunt autem & Lot filium fratris Abram, & supellectilem eius, & abierunt: erat enim habitans in Sodomis.* 12

* *Adueniens autem quidam saluatorum, nuntiauit Abrã transitori: ipse autĕ habitabat apud quercum Mambre Ammor fratris Eschol, & fratris Aunan: qui erant confœderati Abram.* 13 *Audiens autem Abrã quòd captiuatus est Lot nepos eius, numerauit proprios vernaculos suos, trecentos decem & octo; & persecutus est vsque ad Dan.* 14

18 * Ἐ ἀποσκηνώσας ἄβεραμ, ἐλθὼν κατῴκησε ἐπὶ τὴν δρῦν τὴν μαμβρή· ἣ ἦν ἐν χεβρών. καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ. ιδ'.

1 * Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῇ ἀμαρφὰλ βασιλέως σεννααὰρ, ἀριὼχ βασιλεὺς ἐλασαὰρ, χοδολλογομὼρ βασιλεὺς αἰ-
2 λὰμ, καὶ θαργὰλ βασιλεὺς ἐθνῶν· * ἐποίησε πόλεμον μετὰ βαλλὰ βασιλέως Σοδόμων, καὶ μετὰ βαρσὰ βασιλέως γομόρρας, καὶ σεννααὰρ βασιλέως ἀδαμὰ, καὶ συμὼρ βασιλέως σε-
3 βωείμ, καὶ βασιλέως βαλὰκ· αὕτη ἐστὶ σηγώρ. * πάντες οὗτοι συνεφώνησαν ἐπὶ τὴν φάραγγα τὴν ἁλικήν. αὕτη θά-
4 λασσα τῶν ἁλῶν. * δώδεκα ἔτη αὐτοὶ ἐδούλευσαν τῷ χοδολλογομώρ· καὶ τῷ τρισκαιδεκάτῳ ἔτει ἀπέστησαν.
5 * ἐν δὲ τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει ἦλθε χοδολλογομὼρ καὶ οἱ βασιλεῖς μετ' αὐτοῦ, καὶ κατέκοψαν τοὺς γίγαντας τοὺς ἐν
6 ἀσαρωθ, καρναΐν, καὶ ἔθνη ἰσχυρὰ ἅμα αὐτοῖς· καὶ τοὺς ἐμ-
μαίους ἐν Σαυῆ τῇ πόλει, * καὶ τοὺς χωρραίους τοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι σηὶρ ἕως τερεβίνθου τῆς φαράν· ἥ ἐστιν ἐν τῇ ἐρήμῳ.
7 * καὶ ἀναστρέψαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν πηγὴν τῆς κρίσεως· αὕτη ἐστὶ κάδης· καὶ κατέκοψαν πάντας τοὺς ἄρχοντας ἀμα-
8 λήκ, καὶ τοὺς ἀμορραίους, καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἀσασονθα-
μάρ. ἐξῆλθε δὲ βασιλεὺς Σοδόμων, καὶ βασιλεὺς γομόρρας, καὶ βασιλεὺς ἀδαμὰ, καὶ βασιλεὺς σεβωείμ, καὶ βασι-
λεὺς βαλάκ· αὕτη ἐστὶ σηγώρ· καὶ παρετάξαντο αὐτοῖς εἰς πό-
9 λεμον ἐπὶ τῇ κοιλάδι τῇ ἁλικῇ, * πρὸς χοδολλογομὼρ βασιλέα ἐλὰμ, καὶ θαργὰλ βασιλέα ἐθνῶν, καὶ ἀμαρ-
φὰλ βασιλέα σεννααὰρ, καὶ ἀριὼχ βασιλέα ἐλασὼρ, καὶ οἱ
10 τέσσαρες βασιλεῖς πρὸς τοὺς πέντε. * ἡ δὲ κοιλὰς ἡ ἁλι-
κὴ, φρέατα φρέατα ἀσφάλτου. ἔφυγε δὲ βασιλεὺς Σοδόμων,
καὶ βασιλεὺς γομόρρας, καὶ ἐνέπεσον ἐκεῖ. οἱ δὲ καταλειφθέν-
11 τες, ἔφυγον εἰς τὴν ὀρεινήν. * ἔλαβον δὲ τὴν ἵππον πᾶσαν τὴν Σοδόμων καὶ γομόρρας, καὶ πάντα τὰ βρώματα αὐτῶν, καὶ ἀπῆλθον.
12 * ἔλαβον δὲ καὶ τὸν λὼτ υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ ἄβεραμ, καὶ τὴν ἀπο-
13 σκευὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπῆρχοντο. ἦν γὰρ καταυλιῶν ἐν Σοδόμοις. * πα-
ραγενόμενος δέ τις τῶν ἀναστωθέντων, ἀπήγγειλε τῷ ἄβεραμ τῷ περάτῃ· αὐτὸς δὲ κατῴκει πλησίον τῆς δρυὸς τῆς μαμβρὴ ἀμ-
μωρ τοῦ ἀδελφοῦ ἐσχώλ, καὶ ἀδελφοῦ ἀυναύ· οἱ ἦσαν συνω-
14 μόται τοῦ ἄβραμ. * ἀκούσας δὲ ἄβεραμ, ὅτι ἠχμαλώ-
τευται ὁ λὼτ ὁ ἀδελφιδοῦς αὐτοῦ, ἠρίθμησε τοὺς ἰδίους οἰκογενεῖς
αὐτοῦ, τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτώ· καὶ κατεδίωξεν ἕως Δάν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Et tetendit Abram tabernaculum & venit, & habitauit in planicie Mamre, quæ est in Ebron: & ædificauit ibi altare coram Domino.

CAP. XIIII.

ET factum est in diebus Amraphel regis Babylonis: Arioch, rex Elasar; Codorlaomor, rex Elam; & Tadaal rex gentium, [2] fecerunt prælium cum Bera rege Sodomæ, & cum Bersa rege Gomorrę, Senaab rege Adamæ, & Semeber rege Seboim & rege Balæ: ipsa est Segor. [3] Omnes hi congregati sunt in valle campestri quæ est mare salis. [4] Duodecim annis seruierant Codorlaomor, & in tertiodecimo anno rebellauerunt.

[5] In quartodecimo autem anno venit Codorlaomor, & reges qui erant cum eo: & percusserunt gigantes qui erãt in Astaroth Carnaim, & robustos qui erant in Ham: & horrendos qui erant in Saue Cariathaim: [6] Et Chorræos qui erant in montibus Seyr vsque ad planiciem Pharam, quæ est iuncta deserto. [7] Et reuersi sunt & venerunt ad planiciem diuisionis Iudicij, quæ est Cades: & percusserunt omnem regionem Amalech & Amorręum, qui habitabat in Engadi. [8] Et egressus est rex Sodomæ, & rex Gomorræ, & rex Adamæ, & rex Seboim, & rex Balæ quæ est Sogor: & inierunt cum eis certamen in valle campestri, [9] Cum Codorlaomor rege Elam, & Tadaal rege Gentium, & Amraphel rege Babylonis, & Arioch rege Elasar: quatuor reges contra quinque. [10] Vallis autem campestris habebat puteos ex quibus effodiebatur bitumen: & fugerunt rex Sodomæ, & rex Gomorræ, & ceciderunt ibi: & qui remanserant, in montem fugerunt. [11] Et deprędati sunt omnem substantiam Sodomæ & Gomorræ, & omnes cibos eorum: & abierunt. [12] Ceperunt quoque Loth filium fratris Abræ, & substantiam eius, & abierunt: & ipse habitabat in Sodoma. [13] Et venit qui euaserat, & nunciauit Abræ Hebræo qui morabatur in campestribus Mamre Amorręi fratris Eschol, & fratris Aner: & hi erant confœderati Abræ. [14] Et audiuit Abram quòd captus esset frater suus, & armauit pueros suos natos in domo sua trecentos & decem & octo, & persecutus est vsque Dan.

15 * וַיֶּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה הוּא וְעַבָדָיו וַיַּכֵּם וַיִּרְדְּפֵם
16 עַד־חוֹבָה אֲשֶׁר מִשְּׂמֹאל לְדַמָּשֶׂק׃ * וַיָּשֶׁב אֵת כָּל־
הָרְכֻשׁ וְגַם אֶת־לוֹט אָחִיו וּרְכֻשׁוֹ הֵשִׁיב וְגַם אֶת־
17 הַנָּשִׁים וְאֶת־הָעָם׃ * וַיֵּצֵא מֶלֶךְ־סְדֹם לִקְרָאתוֹ
אַחֲרֵי שׁוּבוֹ מֵהַכּוֹת אֶת־כְּדָרְלָעֹמֶר וְאֶת־הַמְּלָכִים
18 אֲשֶׁר אִתּוֹ אֶל־עֵמֶק שָׁוֵה הוּא עֵמֶק הַמֶּלֶךְ׃ * וּמַלְכִּי־
צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לֶחֶם וָיָיִן וְהוּא כֹהֵן לְאֵל
19 עֶלְיוֹן׃ * וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן
20 קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ * וּבָרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן אֲשֶׁר־מִגֵּן
21 צָרֶיךָ בְּיָדֶךָ וַיִּתֶּן־לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל׃ * וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־סְדֹם
22 אֶל־אַבְרָם תֶּן־לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרְכֻשׁ קַח־לָךְ׃ * וַיֹּאמֶר
אַבְרָם אֶל־מֶלֶךְ סְדֹם הֲרִמֹתִי יָדִי אֶל־יְהוָה אֵל עֶלְיוֹן
23 קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ * אִם־מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ־נַעַל
וְאִם־אֶקַּח מִכָּל־אֲשֶׁר־לָךְ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשַׁרְתִּי
24 אֶת־אַבְרָם׃ * בִּלְעֲדֵי רַק אֲשֶׁר אָכְלוּ הַנְּעָרִים וְחֵלֶק
הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָלְכוּ אִתִּי עָנֵר אֶשְׁכֹּל וּמַמְרֵא הֵם
יִקָּחוּ חֶלְקָם׃

טו

1 * אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְבַר־
יְהוָה אֶל־אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר אַל־תִּירָא אַבְרָם
2 אָנֹכִי מָגֵן לָךְ שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד׃ * וַיֹּאמֶר אַבְרָם
אֲדֹנָי יֱהוִה מַה־תִּתֶּן־לִי וְאָנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי וּבֶן־מֶשֶׁק
3 בֵּיתִי הוּא דַּמֶּשֶׂק אliעֶזֶר׃ * וַיֹּאמֶר אַבְרָם הֵן
לִי לֹא נָתַתָּה זָרַע וְהִנֵּה בֶן־בֵּיתִי יוֹרֵשׁ אֹתִי׃ * וְהִנֵּה
דְבַר־יְהוָה אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִירָשְׁךָ זֶה כִּי־אִם אֲשֶׁר
5 יֵצֵא מִמֵּעֶיךָ הוּא יִירָשֶׁךָ׃ * וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר
הַבֶּט־נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם־תּוּכַל
לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ׃ * וְהֶאֱמִן
7 בַּיהוָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לּוֹ צְדָקָה׃ * וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָתֶת לְךָ אֶת־הָאָרֶץ
הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ׃

GENESIS. Translat.B.Hierony. *Abram.*

15 *Et diuisis sociis,irruit super eos nocte:per-
C cussitq; eos;& persecut⁹ est vsque Hoba, quæ
16 est ad lęuā Damasci. *Reduxítq; omnem sub-
stantiā, & Loth fratrem suum cum substantia
17 illius;mulieres quoque & populū. *Egressus
est autē rex Sodomorū in occursum eius,post-
quā reuersus est à cæde Chodorlaomor, & re-
gum qui cum eo erant in valle Saue, quæ est
18 vallis regis. *At verò Melchisedech rex Salem
proferēs panem & vinum: erat enim sacerdos
19 Dei altissimi. *Benedixitq; ei,& ait: Benedi-
ctus Abrā Deo excelso,qui creauit cęlū& ter-
20 ram. *Et benedictus De⁹ excelsus,quo prote-
gente hostes in manibus tuis sunt. Et dedit ei
21 decimas ex omnibus. *Dixit autem rex Sodo-
morū ad Abram:Da mihi animas;cętera tolle
22 tibi. *Qui respondit ei: Leuo manū meam ad
D dominū Deum excelsum , possessorem cæli &
23 terræ: *Quòd à filo subtegminis vsq; ad cor-
rigiā caligæ non accipiā ex omnibus quæ tua
24 sunt:ne dicas,Ego ditaui Abrā. *Exceptis his
quæ comederunt iuuenes, & partibus virorū
qui venerunt mecū Aner,Eschol,& Mambre;
isti accipiant partes suas.

CAP. XV.

1 AHis itaque trāsactis,factus est sermo Domi-
ni ad Abrā per visionē,dicens: Noli time-
re,Abram : ego protector tuus , & merces tua
2 magna nimis. *Dixitque Abram: Domine
Deus,quid dabis mihi?Ego vadam absque li-
beris ; & filius procuratoris domus meæ iste
3 Damascus Eliezer. *Addiditq; Abram: Mihi
autem non dedisti semen : & ecce vernaculus
4 meus hęres meus erit. *Statimque sermo Do-
mini factus est ad eum , dicens: Non erit hic
hæres tuus; sed qui egredietur de vtero tuo,i-
5 psum habebis hæredem. *Eduxitque eum fo-
ras,& ait illi:Suspice cælum, & numera stellas
B si potes. & dixit ei : Sic erit semen tuum.
6 *Credidit Abram Domino ; & reputatum
7 est illi ad iustitiam . *Dixítque ad eum: Rom.4.a Gal.3.a Iac.2.d
Ego Dominus qui eduxi te de Vr Chaldæo-
rum , vt darem tibi terram istam ; & possidē-
res eam.

תרגום אונקלוס

15 וְאִתְפְּלִיג עֲלֵיהוֹן בְּלֵילְיָא הוּא וְעַבְדּוֹהִי וּמְחוֹנוֹן וּרְדַפִינוּן עַד חוֹבָה דְּמִצְפּוֹנָא לְדַמָּשֶׂק׃ 16 וַאֲתֵיב יַת כָּל קִנְיָנָא וְאַף יַת לוֹט אֲחוּהִי
וְקִנְיָנֵיהּ אֲתֵיב וְאַף יַת נְשַׁיָּא וְיַת עַמָּא׃ 17 וּנְפַק מַלְכָּא דִּסְדוֹם לְקַדְמוּתֵיהּ בָּתַר דְּתָב מִלְּמִסְחֵי יַת כְּדָרְלָעֹמֶר וְיַת מַלְכַיָּא דְּעִמֵּיהּ לְמֵישַׁר
מְפָנָא הוּא בִּירַת דִּיסָא דְּמַלְכָּא׃ 18 וּמַלְכִּי צֶדֶק מַלְכָּא דִּירוּשְׁלֵם אַפִּיק לֶחֶם וְחַמַר וְהוּא מְשַׁמֵּשׁ קֳדָם אֵל עִלָּאָה׃ 19 וּבָרְכֵיהּ
וַאֲמַר בְּרִיךְ אַבְרָם קֳדָם אֵל עִלָּאָה דְּקִנְיָנֵיהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא׃ 20 וּבְרִיךְ אֵל עִלָּאָה דְּמְסַר שָׁנְאָךְ בִּידָךְ וְיַהֵב לֵיהּ חַד מִן עַשְׂרָה מִכּוֹלָא׃
21 וַאֲמַר מַלְכָּא דְּסְדוֹם לְאַבְרָם הַב לִי נַפְשָׁתָא וְקִנְיָנָא דְּבַר לָךְ׃ 22 וַאֲמַר אַבְרָם לְמַלְכָּא דְּסְדוֹם אֲרֵימִית יְדִי בְּצְלוֹ קֳדָם יְיָ אֵל עִלָּאָה
דְּקִנְיָנֵיהּ שְׁמַיָּא וְאַרְעָא׃ 23 אִם מְחוּטָא וְעַד עֲרַקַת מְסָנָא וְאִם אֶסַּב מִכָּל דִּילָךְ וְלָא תֵימַר אֲנָא עַתַּרִית יַת אַבְרָם׃ 24 בַּר מְדַאֲכָלוּ
עָלֵימַיָּא וְחוּלַק גֻּבְרַיָּא דַּאֲזָלוּ עִמִּי עָנֵר אֶשְׁכֹּל וּמַמְרֵא אִנּוּן יְקַבְּלוּן חוּלָקְהוֹן׃

טו

1 בָּתַר פִּתְגָמַיָּא הָאֵלֶּין הֲוָה מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ לְאַבְרָם בְּנְבוּאָה לְמֵימַר לָא תְּדְחַל אַבְרָם מֵימְרִי תְּקוֹף לָךְ אַגָּרָךְ סַגִּי לַחֲדָא׃
2 וַאֲמַר אַבְרָם יְיָ אֱלָהִים מָה תִּתֶּן לִי וַאֲנָא אָזֵיל בְּלָא וְלַד וּבַר פַּרְנָסָאָה הֲדֵין דְּבֵיתִי הוּא דַּמַּשְׁקָאָה אֱלִיעֶזֶר׃ 3 וַאֲמַר אַבְרָם הָא לִי לָא
יְהַבְתְּ וְלַד וְהָא בַר בֵּיתִי יֵרַת יָתִי׃ 4 וְהָא מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ לֵיהּ לְמֵימַר לָא יֵרְתִינָךְ דֵּין אֱלָהִין בַּר דְּתוֹלִיד הוּא יֵרְתִינָךְ׃ 5 וְאַפֵּיק יָתֵיהּ
לְבָרָא וַאֲמַר אִסְתְּכִי כְּעַן לִשְׁמַיָּא וּמְנִי כּוֹכְבַיָּא אִם תְּיכוֹל לְמִמְנֵי יָתְהוֹן וַאֲמַר לֵיהּ כְּדֵין יְהוֹן בְּנָךְ׃ 6 וְהֵימִין בְּמֵימְרָא דַּיְיָ וְחַשְׁבַהּ לֵיהּ
לְזָכוּ׃ 7 וַאֲמַר לֵיהּ אֲנָא יְיָ דְּאַפְּקָתָךְ מֵאוּרָא דְּכַשְׂדָּאֵי לְמִיתַּן לָךְ יַת אַרְעָא הָנָא לְמֵרְתָהּ׃

15 * Et irruit ſuper eos nocte, ipſe, & pueri eius: & percußit eos; & perſecutus eſt vſque ad Chobal, quæ eſt in ſiniſtra Damaſci. 16 * Et reduxit omnem equitatum Sodomorum: et Lot nepotem ſuum reduxit, & ſubſtantiam ſuam, & mulieres, & populum. 17 * Egreſſus eſt autem rex Sodomorum, et rex Gomorræ in occurſum eius, poſtquam reuerſus eſt à cæde Chodorlaomor, & regum qui cum eo in valle Saue. hic erat campus regis Melchiſedec.

18 * Et Melchiſedec rex Salem protulit ipſi panes & vinum: erat autem ſacerdos Dei altißimi.

19 * Et benedixit ei Melchiſedec: & dixit, Benedictus Abram Deo altißimo, qui creauit cælum & terram. 20 * Et benedictus dominus Deus altiſſimus, qui tradidit inimicos tuos captiuos tuos. & dedit ei Abram decimam ex omnibus.

21 * Dixit autem rex Sodomorum ad Abram: Da mihi viros: at equitatum accipe tibi ipſi.

22 * Dixit autem Abram ad regem Sodomorum: Extendam manum meam ad Deum altißimum, qui creauit cælum & terram: 23 * Si à filo vſque ad corrigiam calceamĕti accipiam ex omnibus tuis: vt non dicas, quòd ego ditaui Abram:

24 * Præter ea quæ comederunt iuuenes, & partem virorum qui venerunt mecum, Eſchol, Aner, Mambre: iſti accipient partem.

CAP. XV.

1 POſt autem verba hæc, factum eſt verbum Domini ad Abram in viſione, dicens: Ne timeas, Abram: ego protegam te. merces tua multa erit nimis. 2 * Dicit autem Abram: Domine, quid mihi dabis? ego autem dimittor ſine liberis: at filius Maſec vernaculæ meæ, hic, Damaſcus Eliezer.

3 * Et ait Abram, Quoniam mihi non dediſti filium, at vernaculus meus hæreditabit me.

4 * Et ſtatim vox Dei facta eſt ad eum, dicens: Nō hæreditabit te hic; ſed qui egredietur de te, hic hæreditabit te. 5 * Eduxit autem eum foras: & dixit ipſi: Reſpice in cælum, & numera ſtellas, ſi poteris numerare ipſas. & dixit: Sic erit ſemen tuum.

6 * Credidit autem Abram Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam. 7 * Dixit autem ad eum: Ego Deus qui eduxi te de regione Chaldæorum, vt darĕ tibi terram hanc hæreditare.

15 * καὶ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν νύκτα αὐτὸς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ· καὶ ἐπάταξεν αὐτούς· καὶ κατεδίωξεν ἕως χοβὰλ· ἥ ἐστιν 16 ἐν ἀριστερᾷ δαμασκοῦ. * καὶ ἀπέστρεψε πᾶζαν τὴν ἵππον Σοδόμων· ☩ τὸν λὼτ τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ ἀπέστρεψε, καὶ τὰ 17 ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ☩ τὰς γυναῖκας, ☩ τὸν λαόν. * ἐξῆλθε ὁ βασιλεὺς Σοδόμων, ☩ βασιλεὺς Γομόρρας εἰς συνάντησιν αὐτῷ, μετὰ τὸ ἀποστρέψαι ἀπὸ τῆς κοπῆς Χοδολλογομὼρ, ☩ τῶν βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν κοιλάδα τὴν Σαυή. ἥτις ἐστὶν 18 πεδίον βασιλέως μελχισεδέκ. * καὶ μελχισεδὲκ βασιλεὺς Σαλὴμ ἐξήνεγκεν αὐτῷ ἄρτους καὶ οἶνον. ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ ☩ 19 ὑψίστου. * καὶ ηὐλόγησεν αὐτὸν μελχισεδέκ· ☩ εἶπεν, εὐλογημένος Ἄβραμ τῷ θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν ☩ τὴν γῆν. 20 * ☩ εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος· ὃς παρέδωκε σοὺς ἐχθρούς σου ὑποχειρίους σου. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ Ἄβραμ δεκάτην 21 ἀπὸ πάντων. * εἶπε δὲ ὁ βασιλεὺς Σοδόμων πρὸς Ἄβραμ, 22 δός μοι σοὺς ἄνδρας, τὴν δὲ ἵππον λάβε σεαυτῷ. * εἶπε δὲ Ἄβραμ πρὸς τὸν βασιλέα Σοδόμων, ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου πρὸς 23 τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν ☩ τὴν γῆν, * εἰ ἀπὸ σπαρτίου ἕως σφαιρωτῆρος ὑποδήματος λήψομαι ἀπὸ πάντων ὧν σῶν, ἵνα μὴ εἴπῃς, ὅτι ἐγὼ ἐπλούτησα τὸν Ἄβραμ.

24 * πλὴν ὧν ἔφαγον οἱ νεανίσκοι, ☩ τῆς μερίδος τῶν ἀνδρῶν τῶν συμπορευθέντων μετ' ἐμοῦ, ἐσχὼλ, Ἀνὴρ, Μαμβρή. οὗτοι λή-

1 ψονται μερίδα. ιε'. Μετὰ δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς Ἄβραμ ἐν ὁράματι, λέγων, μὴ φοβοῦ Ἄβραμ, ἐγὼ ὑπερασπίζω σου. ὁ μισθός σου πολὺς

2 ἔσται σφόδρα. * λέγει δὲ Ἄβραμ, δέσποτα τί μοι δώσεις; ἐγὼ δὲ ἀπολύομαι ἄτεκνος· ὁ δὲ υἱὸς μαστὲκ τῆς οἰκογενοῦς μου, οὗτος δαμασκὸς ἐλιέζερ.

3 * καὶ εἶπεν Ἄβραμ, ἐπειδὴ ἐμοὶ οὐκ ἔδωκας τέκνον, ὁ δὲ οἰκογενής μου κληρονομήσει με.

4 * ☩ εὐθὺς φωνὴ θεοῦ ἐγένετο πρὸς αὐτὸν, λέγων, οὐ κληρονομήσει σε οὗτος, ἀλλ' ὃς ἐξελεύσεται ἐκ σοῦ, οὗτος κλη-

5 ρονομήσει σε. * ἐξήγαγε δὲ αὐτὸν ἔξω· ☩ εἶπεν αὐτῷ, ἀνάβλεψον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἀρίθμησον σὺ ἀστέρας, εἰ δυνήσῃ ἐξαριθμῆσαι αὐτούς. ☩ εἶπεν, οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου.

6 * ἐπίστευσε δὲ Ἄβραμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δι-

7 καιοσύνην. * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ ὁ θεὸς ὁ ἐξαγαγών σε ἐκ χώρας χαλδαίων, ὥς τε δοῦναί σοι τὴν γῆν ταύτην κληρονομῆσαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et diuiſis ſeruis ſuis contra eos, percuſſerunt eos nocte, & perſecutus eſt eos vſque Hoba: quæ eſt ad Aquilonem Damaſci. 16 Et reduxit vniuerſam ſubſtantiam, & etiam Loth fratrem ſuum, & ſubſtantiam eius reduxit, mulieres quoque & populum. 17 Et egreſſus eſt rex Sodomæ in occurſum eius poſtquam reuerſus eſt à cæde Codorlaomor, & regum qui erant cum eo in valle plana: quæ erat locus refrigerij regis. 18 Et Melchiſedech rex Ieruſalem adduxit panem & vinum: & ipſe erat miniſter coram Deo excelſo. 19 Et benedixit ei: & dixit, Benedictus Abram coram Deo excelſo, cuius poſſeſſio eſt cælum & terra. 20 Et benedictus Deus excelſus qui tradidit hoſtes tuos in manu tua. Et dedit ei vnum ex decem de omnibus. 21 Et dixit rex Sodomæ ad Abram: Da mihi animas, & ſubſtantiam tolle tibi. 22 Et dixit Abram regi Sodomæ: Leuo manum meam in oratione coram Deo excelſo, cuius poſſeſſio cælum & terra eſt: 23 Si à filo & vſque ad corrigiam calceamenti accipiam ex omnibus quæ tua ſunt: & non dices, ego ditaui Abram. 24 Exceptis his quæ comederunt iuuenes, & parte virorum qui venerunt mecum; Aner, Eſchol, & Mamre: illi recipiant partes ſuas.

CAP. XV.

1 POſt verba hæc factus eſt ſermo à facie Domini ad Abram in prophetia dicens: Ne timeas Abram; verbum meum erit fortitudo tua, merces tua multa nimis. 2 Et dixit Abram: Domine deus quid dabis mihi? & ego vado abſque liberis, & filius gubernator iſte qui in domo mea eſt; ipſe eſt Damaſcenus Eliezer. 3 Et dixit Abram: Ecce mihi non dediſti generationem: & ecce filius domus meę hęres meus erit. 4 Et ecce ſermo à facie Domini factus eſt ad eum dicens, Non erit hic hęres tuus, ſed filius quem genueris, ipſe erit hęres tuus. 5 Et eduxit eum foras: & dixit: Reſpice nunc cælum, & numera ſtellas, ſi potes numerare eas. Et dixit ei: Sic erunt filij tui. 6 Et credidit in verbo Domini, & reputatum eſt ei ad iuſtitiam. 7 Dixitque ei, Ego Dominus qui eduxi te de Vr Chaldæorum, vt darem tibi terram hanc in hæreditatem.

8 * וַיֹּאמַר אֲדֹנָי יֱהוִה בַּמָּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה׃
9 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו קְחָה לִי עֶגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת
10 וְאַיִל מְשֻׁלָּשׁ וְתֹר וְגוֹזָל׃ * וַיִּקַּח־לוֹ אֶת־כָּל־
אֵלֶּה וַיְבַתֵּר אֹתָם בַּתָּוֶךְ וַיִּתֵּן אִישׁ־בִּתְרוֹ לִקְרַאת
11 רֵעֵהוּ וְאֶת־הַצִּפֹּר לֹא בָתָר׃ * וַיֵּרֶד הָעַיִט עַל־
12 הַפְּגָרִים וַיָּשֶׁב אֹתָם אַבְרָם׃ * וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לָבוֹא
וְתַרְדֵּמָה נָפְלָה עַל־אַבְרָם וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה
13 גְדֹלָה נֹפֶלֶת עָלָיו׃ * וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדֹעַ תֵּדַע
כִּי־גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ
14 אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה׃ * וְגַם אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר
15 יַעֲבֹדוּ דָן אָנֹכִי וְאַחֲרֵי־כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל׃ * וְאַתָּה
תָּבוֹא אֶל־אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקָּבֵר בְּשֵׂיבָה טוֹבָה׃
16 * וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי לֹא־שָׁלֵם עֲוֹן הָאֱמֹרִי
17 עַד־הֵנָּה׃ * וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָה וַעֲלָטָה הָיָה וְהִנֵּה
תַנּוּר עָשָׁן וְלַפִּיד אֵשׁ אֲשֶׁר עָבַר בֵּין הַגְּזָרִים הָאֵלֶּה׃
18 * בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת יְהוָה אֶת־אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר
לְזַרְעֲךָ נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְּהַר מִצְרַיִם עַד־
19 הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר־פְּרָת׃ * אֶת־הַקֵּינִי וְאֶת־הַקְּנִזִּי
20 וְאֶת הַקַּדְמֹנִי׃ * וְאֶת־הַחִתִּי וְאֶת־הַפְּרִזִּי וְאֶת־
21 הָרְפָאִים׃ * וְאֶת־הָאֱמֹרִי וְאֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־
הַגִּרְגָּשִׁי וְאֶת־הַיְבוּסִי׃

יו

1 * וְשָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם
לֹא יָלְדָה לוֹ וְלָהּ שִׁפְחָה מִצְרִית וּשְׁמָהּ הָגָר׃
2 * וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל־אַבְרָם הִנֵּה־נָא עֲצָרַנִי יְהוָה
מִלֶּדֶת בֹּא־נָא אֶל־שִׁפְחָתִי אוּלַי אִבָּנֶה מִמֶּנָּה
3 וַיִּשְׁמַע אַבְרָם לְקוֹל שָׂרָי׃ * וַתִּקַּח שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם
אֶת־הָגָר הַמִּצְרִית שִׁפְחָתָהּ מִקֵּץ עֶשֶׂר שָׁנִים לְשֶׁבֶת
אַבְרָם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְאַבְרָם אִישָׁהּ לוֹ
4 לְאִשָּׁה׃ * וַיָּבֹא אֶל־הָגָר וַתַּהַר וַתֵּרֶא כִּי הָרָתָה
וַתֵּקַל גְּבִרְתָּהּ בְּעֵינֶיהָ׃

8 * At ille ait: Domine Deus, vnde scire possum, quòd possessurus sum eam? 9 * Et respondit Dominus: Sume, inquit, mihi vaccã trienně, & capram trimam, & arietẽ annorum trium, 10 turturem quoque & columbam. * Qui tollens C vniuersa hæc, diuisit ea per medium; & vtrasque partes contra se altrinsecus posuit. aues 11 autem non diuisit. * Descenderuntque volucres super cadauera, & abigebat eas Abram.
12 * Cumque sol occumberet, sopor irruit super Abram; & horror magnus & tenebrosus inua 13 sit eum. * Dictúmque est ad eum: Scito præ- Act.7.2.
noscens quòd peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua; & subiicient eos seruituti; & affligent quadringentis annis. * Ve- 14 runtamen gentem cui seruituri sunt, ego iudicabo. & post hæc egredientur cũ magna sub- 15 stantia. * Tu autem ibis ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona. * Generatione 16 autem quarta reuertentur huc. necdum enim completæ sunt iniquitates Amorræorum vs- 17 que ad præsens tempus. * Cùm ergo occubuis- D set sol, facta est caligo tenebrosa: & apparuit clibanus fumans, & lampas ignis transiens in- 18 ter diuisiones illas. * In illo die pepigit Dominus fœdus cum Abram, dicens: Semini tuo dabo terram hanc, à fluuio Ægypti, vsque ad 19 fluuium magnum Euphratem: * Cinæos, & 20 Cenezæos, Cethmonæos, * Et Ethæos, & Pherezæos; Raphaim quoque,
21 * Et Ammorrẹos, & Chananẹos, & Gergesæos, & Iebusæos.

CAP. XVI.

1 GItur Sarai vxor Abram non genuerat sibi A liberos: sed habens ancillam Ægyptiam, no 2 mine Agar. * Dixit marito suo, Ecce concluſit me Dominus ne parerem: ingredere ad ancillam meam, si fortè saltem ex illa suscipiam filios. Cúmq; ille acquiesceret deprecã- 3 ti. * Tulit Agar Ægyptiam ancillam suam post annos decem quàm habitare cœperant in terra Chanaan; & dedit eam viro suo vxorem.
4 * Qui ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns, despexit dominam suam.

תרגום אונקלוס

8 וַאֲמַר יְיָ אֱלֹהִים בְּמָה אֵדַע אֲרֵי אֵרְתִינָהּ׃ 9 וַאֲמַר לֵיהּ קָרֵיב קֳדָמַי עֶגְלִין תְּלָתָא וְעִוִּין תְּלָתָא וְדִכְרִין תְּלָתָא וְשַׁפְנִינָא וּבַר
יוֹנָה׃ 10 וְקָרֵיב קֳדָמוֹהִי יַת כָּל אִלֵּין וּפַלֵּיג יַתְהוֹן בְּשׁוּיֵה וְיָהַב פַּלְגֵיָא פַּלַג לְקֹבֶיל חַבְרֵיהּ וְיַת עוֹפָא לָא פַלִּיג׃ 11 וּנְחַת עוֹפָא עַל
פַּלְגֵיָא וְתָרִיךְ יָתְהוֹן אַבְרָם׃ 12 וַהֲוָה שְׁמָשָׁא לְמֵיעַל וְשִׁנְתָא נְפַלַת עַל אַבְרָם וְהָא אֵימָה קְבֵל רַב נְפַלַת עֲלוֹהִי׃ 13 וַאֲמַר
לְאַבְרָם מְיַדַּע תִּדַּע אֲרֵי דַיָּרִין יְהוֹן בְּנָךְ בְּאַרְעָא דְּלָהוֹן וְיִפְלְחוּן בְּהוֹן וְיעַנּוֹן יָתְהוֹן אַרְבַּע מְאָה שְׁנִין׃ 14 וְאַף יַת עַמָּא
דְיִפְלְחוּן דָּאִין אֲנָא וּבָתַר כֵּן יִפְקוּן בְּקִנְיָנָא סַגִּי׃ 15 וְאַתְּ תֵּיכְנִישׁ לְוָת אֲבָהָתָךְ בְּשָׁלָם תִּתְקְבַר בְּשֵׂיבוּ טָבָא׃ 16 וְדָרָא
רְבִיעָאָה יְתוּבוּן הָכָא אֲרֵי לָא שְׁלִים חוֹבָא דֶּאֱמוֹרָאֵה עַד הָכָא׃ 17 וַהֲוָה שִׁמְשָׁא עַלַת וְקַבְלָא הֲוָה וְהָא תַנּוּר דְּתִנּן וּבְעוֹר דְּאֶשָׁא
דַּעֲרָא בֵּין פַּלְגֵיָא הָאִלֵּין׃ 18 בְּיוֹמָא הַהוּא גְּזַר יְיָ עִם אַבְרָם קְיָם לְמֵימַר לִבְרָךְ יָהֲבִית יַת אַרְעָא הָדָא מִנַּהֲרָא דְּמִצְרַיִם עַד נַהֲרָא
רַבְּתָא נַהֲרָא פְּרָת׃ 19 יַת שַׁלְמָאֵי וְיַת קְנִיזָאֵי וְיַת קַדְמוֹנָאֵי׃ 20 וְיַת חִיתָּאֵי וְיַת פְּרִזָאֵי וְיַת גִּבָּרָאֵי׃ 21 וְיַת אֱמוֹרָאֵי וְיַת כְּנַעֲנָאֵי
וְיַת גִּרְגָּשָׁאֵי וְיַת יְבוּסָאֵי׃

יו

1 וְשָׂרַי אִתַּת אַבְרָם
מְצָרְתָא וּשְׁמָהּ הָגָר׃ 2 וַאֲמָרַת שָׂרַי לְאַבְרָם הָא כְעַן מְנָעַנִי יְיָ מִלְמִילַד עוֹל בְּעַן לְוַת אַמְתִי מָאִים אִתְבְּנִי מִינַהּ וְקַבֵּיל אַבְרָם
לְמֵימַר שָׂרָי׃ 3 וּדְבָרַת שָׂרַי אִיתַּת אַבְרָם יַת הָגָר מְצָרְתָא אַמְתָהּ מִסּוֹף עֲשַׂר שְׁנִין לְמִיתַב אַבְרָם בְּאַרְעָא דְכְנַעַן וְיהַבַת
יָתַהּ לְאַבְרָם בַּעֲלָהּ לֵיהּ לְאִנְתּוּ׃ 4 וְעַל לְוַת הָגָר וְעִדְּאַת אֲרֵי עִדַּאַת וְקַלַּת רֵיבוֹנָתַהּ בְּעֵינָהָא׃

8 * *Ait autem: Dominator Domine Deus secundum quid sciam, quòd hæreditabo eam?* 9 * *Dixit autem illi: Accipe mihi vitulam triennem, & caprã trimam, & arietem trimum, & turturem, & columbam.* 10 * *Et accepit ipsi omnia hæc: & diuisit ea media; & posuit ea contraria ad inuicem: at aues non diuisit.* 11 * *Descenderunt autem volucres super corpora & diuisiones eorum: & sedit cum eis Abram.* 12 * *Circa autem solis occasus, extasis cecidit super Abram: & ecce caligo tenebrosa irruit in eum.* 13 * *Et dictum est ad Abram: Cognoscens scies, quòd peregrinum erit semen tuum in terra nõ sua & subijcient seruituti eos; & affligent, & humiliabunt annis quadringentis.* 14 * *Et gentem cui seruient, iudicabo ego, dicit Dominus. post autẽ hæc regredientur huc cum supellectili multa.* 15 * *Tu autem ibis ad patres tuos cum pace, sepultus in senectute bona.* 16 * *Quarta autem generatione reuertentur huc. nondum enim completæ sunt iniquitates Amorrhæorum vsque nunc.* 17 * *Postquam autem iam fuit sol ad occasum, flamma facta est. & ecce clibanus fumans; & venerũt lãpades ignis, quæ pertransierunt per medium diuisionum istarum.*

18 * *In die illa disposuit Dominus fœdus Abram, dicens: Semini tuo dabo terram hanc, à flumine Ægypti, vsque ad flumen magnum Euphratem;*

19 * *Cenæos, & Cenezæos, & Cedmonæos,*

20 * *Et Chettæos, & Pherezæos, & Raphaim,*

21 * *Et Amorrhæos, & Chananæos, & Gergesæos, & Jebusæos.*

CAP. XVI.

1 *Sara autem vxor Abram non peperit ei. erat autem ipsi ancilla Ægyptia, cui nomen Agar.*

2 * *Dixit autem Sara ad Abram: Ecce iam concluſit me Dominus ne parerem: ingredere igitur ad ancillam meam, vt suscipiam filios ex ea. Audiuit autem Abram vocem Saræ.*

3 * *Et accipiens Sara vxor Abram Agar Ægyptiam suam ancillam, post decem annos habitationis Abram in terra Chanaan; & dedit eam Abram viro suo ipsi vxorem.*

4 * *Et ingressus est ad Agar; & concepit. & vidit, quòd in ventre habet: & inhonorata fuit domina coram ipsa.*

8 * εἶπε ὁ, δέσποτα κύριε θεὲ κῦ τί γνώσομαι, ὅτι κληρο-
9 νομήσω αὐτήν; * εἶπε δὲ αὐτῷ, λάβε μοι δάμαλιν
τριετίζουσαν, καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα,
10 καὶ τρυγόνα, καὶ περιστεράν. * ἔλαβεν αὐτῷ πάντα
ταῦτα· καὶ διεῖλεν αὐτὰ μέσα· ἔθηκεν αὐτὰ ἀντιπρόσωπα
11 ἀλλήλοις· τὰ ὄρνεα δὲ διεῖλε. * κατέβη δὲ τὰ ὄρ-
νεα ἐπὶ τὰ σώματα τὰ διχοτομήματα αὐτῶν. καὶ συνεκά-
θισεν αὐτοῖς Ἀβραμ.

12 * ὡσεὶ ὁ ἥλιος δυσμὰς ἔκρασις ἐπέπεσε τῷ Ἀβραμ, καὶ
ἰδοὺ γνόφος σκοτεινὸς ἐπιπίπτει αὐτῷ.

13 * καὶ ἐρρέθη πρὸς Ἀβραμ, γινώσκων γνώσῃ, ὅτι πάροικον
ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ· καὶ δουλώσουσιν αὐτοὺς, καὶ
κακώσουσι, καὶ ταπεινώσουσιν ἔτη τετρακόσια.

14 * καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἂν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγὼ, λέγει κύριος.
μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὧδε μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς.

15 * σὺ δὲ πορεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου μετ' εἰρήνης, ταφεὶς
16 ἐν γήρᾳ καλῷ. * τετάρτῃ δὲ γενεᾷ ἀποστραφήσονται
ὧδε. ὅπως γὰρ ἀναπεπλήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν ἀμορραίων
17 ἕως τοῦ νῦν. * ἐπεὶ δὲ ἦδη ἐγένετο ὁ ἥλιος πρὸς δυσμὰς,
φλὸξ ἐγένετο· καὶ ἰδοὺ κλίβανος καπνιζόμενος, καὶ ἦλθον
λαμπάδες πυρός· αἳ διῆλθον ἀναμέσον τῶν διχοτομημά-
των τούτων.

18 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διέθετο κύριος διαθήκην τῷ Ἀ-
βραμ, λέγων, τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, ἀπὸ τοῦ
ποταμοῦ αἰγύπτου ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου εὐφράτου,

19 * τοὺ κενναίους, καὶ τοὺς κενεζαίους, καὶ τοὺς κεδμωναίους,
20 * καὶ τοὺς χεταίους, καὶ τοὺς φερεζαίους, καὶ τοὺς ραφαείμ,
21 * καὶ τοὺς ἀμορραίους, καὶ τοὺς χαναναίους, καὶ τοὺς γεργε-
σαίους, καὶ τοὺς ἰεβουσαίους. ις'.

1 * Σάρα δὲ ἡ γυνὴ Ἀβραμ οὐκ ἔτικτεν αὐτῷ· ἦν δὲ αὐ-
2 τῇ παιδίσκη αἰγυπτία, ᾗ ὄνομα Ἄγαρ. * εἶπε δὲ Σάρα
πρὸς Ἀβραμ, ἰδοὺ δὴ συνέκλεισέ μοι κύριος τοῦ μὴ τίκτειν. εἴσ-
ελθε οὖν πρὸς τὴν παιδίσκην μου, ἵνα τεκνοποιήσωμαι ἐξ αὐ-
3 τῆς. ἐπήκουσε δὲ Ἀβραμ τῆς φωνῆς Σάρας. * καὶ λαβοῦ-
σα Σάρα ἡ γυνὴ Ἀβραμ Ἄγαρ τὴν αἰγυπτίαν τὴν ἑαυτῆς
παιδίσκην, μετὰ δέκα ἔτη κατῴκησαν Ἀβραμ ἐν γῇ χανααν, καὶ
ἔδωκεν αὐτὴν Ἀβραμ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς αὐτῷ γυναῖκα.

4 * καὶ εἰσῆλθε πρὸς Ἄγαρ, καὶ συνέλαβε· καὶ εἶδεν, ὅτι ἐν γα-
στρὶ ἔχει, καὶ ἠμελήθη ἡ κυρία ἐνωπιτίον αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et dixit: Domine Deus, in quo sciam, quòd hereditabo eam? 9 Et dixit ei: Offer coram me vitulos tres, & capras tres, & arietes tres, & turturem, & filium columbæ. 10 Et obtulit coram eo omnia hæc, & diuisit ea æqualiter: & posuit diuisiones, vnamquamque è regione alterius; aues autem non diuisit. 11 Et descenderunt volucres super diuisiones, & eiecit eas Abram. 12 Et factum est cùm sol occumberet, & somnus cecidit super Abram: & ecce horrot tenebrosus magnus cecidit super eum. 13 Et dixit ad Abram: Sciens scies quia peregrini erunt filij tui in terra non sua; & in seruitutem redigent eos, & affligent eos quadringentis annis. 14 Populum quoque cui seruituri sunt, ego iudicabo, & post hæc egredientur cum magna substantia. 15 Et tu colligêris ad patres tuos in pace, sepelierisque in senectute bona. 16 Generatione autem quarta reuertentur huc: quoniam non est completum peccatum Amorrei vsque adhuc. 17 Et factum est cùm occubuisset sol, & caligo facta esset: & ecce clibanus fumans, & lampas ignis quæ transibat inter diuisiones illas. 18 In die illa pepigit Dominus pactum cum Abram, dicens: Filiis tuis dabo terram hanc à fluuio Ægypti vsque ad fluuium magnum Euphratem: 19 Salameos, & Cenezæos, & Cedmonæos; 20 Et Etheos, & Pherezeos, & Gigantes: 21 Et Amorræos, & Chananæos, & Gergesæos, & Iebuseos.

CAP. XVI.

1 SArai autem vxor Abram non pepererat ei, & habebat ancillam Ægyptiam: & nomen eius Agar. 2 Dixitque Sarai ad Abram: Ecce nunc priuauit me Dominus generatione, ingredere nunc ad ancillam meam, si forte suscipiam filios ex ea. Et obediuit Abram verbo Sarai. 3 Et tulit Sarai vxor Abram Agar Ægyptiam ancillam post decem annos, ex quo habitauit Abram in terra Chanaan: & dedit eam Abram marito suo in vxorem. 4 Et ingressus est ad Agar, & concepit. Et videns quia concepit, despexit dominam suam in oculis suis.

5 * וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל־אַבְרָם חֲמָסִי עָלֶיךָ אֲנֹכִי נָתַתִּי
שִׁפְחָתִי בְּחֵיקֶךָ וַתֵּרֶא כִּי הָרָתָה וָאֵקַל בְּעֵינֶיהָ
6 יִשְׁפֹּט יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶיךָ׃ * וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל־
שָׂרַי הִנֵּה שִׁפְחָתֵךְ בְּיָדֵךְ עֲשִׂי־לָהּ הַטּוֹב בְּעֵינָיִךְ
7 וַתְּעַנֶּיהָ שָׂרַי וַתִּבְרַח מִפָּנֶיהָ׃ * וַיִּמְצָאָהּ מַלְאַךְ
יְהוָה עַל־עֵין הַמַּיִם בַּמִּדְבָּר עַל־הָעַיִן בְּדֶרֶךְ שׁוּר׃
8 * וַיֹּאמַר הָגָר שִׁפְחַת שָׂרַי אֵי־מִזֶּה בָאת וְאָנָה
תֵלֵכִי וַתֹּאמֶר מִפְּנֵי שָׂרַי גְּבִרְתִּי אָנֹכִי בֹרַחַת׃
9 * וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ יְהוָה שׁוּבִי אֶל־גְּבִרְתֵּךְ
10 וְהִתְעַנִּי תַּחַת יָדֶיהָ׃ * וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ
יְהוָה הַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֵךְ וְלֹא יִסָּפֵר מֵרֹב׃
11 * וַיֹּאמֶר לָהּ מַלְאַךְ יְהוָה הִנָּךְ הָרָה וְיֹלַדְתְּ בֵּן וְקָרָאת
שְׁמוֹ יִשְׁמָעֵאל כִּי־שָׁמַע יְהוָה אֶל־עָנְיֵךְ׃ * וְהוּא
יִהְיֶה פֶּרֶא אָדָם יָדוֹ בַכֹּל וְיַד כֹּל בּוֹ וְעַל־פְּנֵי כָל־
אֶחָיו יִשְׁכֹּן׃ * וַתִּקְרָא שֵׁם־יְהוָה הַדֹּבֵר אֵלֶיהָ אַתָּה
אֵל רָאִי כִּי אָמְרָה הֲגַם הֲלֹם רָאִיתִי אַחֲרֵי רֹאִי׃
14 * עַל־כֵּן קָרָא לַבְּאֵר בְּאֵר לַחַי רֹאִי הִנֵּה בֵּין־קָדֵשׁ
15 וּבֵין בָּרֶד׃ * וַתֵּלֶד הָגָר לְאַבְרָם בֵּן וַיִּקְרָא אַבְרָם
16 שֵׁם־בְּנוֹ אֲשֶׁר־יָלְדָה הָגָר יִשְׁמָעֵאל׃ * וְאַבְרָם בֶּן־
שְׁמֹנִים שָׁנָה וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּלֶדֶת־הָגָר אֶת־יִשְׁמָעֵאל
לְאַבְרָם׃

יז

1 * וַיְהִי אַבְרָם בֶּן־תִּשְׁעִים
שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אֲנִי־אֵל שַׁדַּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים׃
2 * וְאֶתְּנָה בְרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְאַרְבֶּה אוֹתְךָ בִּמְאֹד
3 מְאֹד׃ * וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל־פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים
4 לֵאמֹר׃ * אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאַב־הֲמוֹן
5 גּוֹיִם׃ * וְלֹא־יִקָּרֵא עוֹד אֶת־שִׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה
6 שִׁמְךָ אַבְרָהָם כִּי אַב־הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ׃ * וְהִפְרֵתִי
אֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד וּנְתַתִּיךָ לְגוֹיִם וּמְלָכִים מִמְּךָ יֵצֵאוּ׃

GENESIS. Translat.B.Hieronymi. *Abram.*

5 * Dixitq; Sarai ad Abrā, Iniquè agis cōtra me.
B Ego dedi ancillā meā in sinū tuū: quę vidēs q̄ cōcepit; despectui me habet. iudicet Dñs in-
6 ter me & te. * Cui respōdit Abrā: Ecce, ait, ancilla tua in manu tua est, vtere ea vt libet. Af-
7 fligente igitur eā Sarai, fugā iniit. * Cūq; inuenisset eā angelus Dñi iuxta fontē aquæ in soli-
8 tudine quæ est in via Sur in deserto: * Dixit ad
C illā, Agar ancilla Sarai, vnde venis: & quò vadis? quę respōdit; A facie Sarai dominę meę ego
9 fugio. * Dixitq; ei angelus Dñi; Reuertere ad
10 dominā tuā: & humiliare sub manu illius. * Et rursū, Multiplicās, inquit, multiplicabo semē
11 tuū & nō numerabitur præ multitudine. * Ac deinceps ecce, ait, cōcepisti & paries filiū: vocabisq; nomē eius Hismael: eo q̄ audierit Dñs Iudicum 13.b. Luc. 1.c.
12 afflictionē tuā. * Hic erit ferus homo: manus eius contra omnes: & manus omnium contra
D eum, & è regione vniuersorū fratrum suorum
13 figet tabernacula. * Vocauit autem Agar nomen Domini qui loquebatur ad eā: tu Deus qui vidisti me. Dixit enim, Profectò hic vidi
14 posteriora vidētis me. * Propterea appellauit puteum illum, puteum viuentis & videntis me. Ipse est inter Cades & Barad.
15 * Peperitq́ue Agar Abræ filium, qui vocauit
16 nomen eius Hismael. * Octoginta & sex annorum erat Abram, quando peperit ei Agar Hismaelem.

CAP. XVII.

1 POstquam verò nonaginta & nouem an-
A norum esse cœperat, apparuit ei Domi-
nus. Dixitque ad eum, Ego Deus omnipotens. Ambula coram me, & esto perfectus.
2 * Ponamq́ue fœdus meum inter me & te, & multiplicabo te vehementer nimis.
3 * Cecidit Abram pronus in faciem. Dixít-
4 que ei Deus: * Ego sum, & ponam pactum meum tecum, erisq́ue pater multarum gen- Infr. eo.
5 tium. * Nec vltra vocabitur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraam, quia patrem
6 multarum gentium constitui te. * Faciamq́ue te crescere vehementissimè, & ponam te in Eccl. 44. c. Rom. 4.c
gentibus, regésque ex te egredientur.

תרגום אונקלוס

5 וַאֲמָרַת שָׂרַי לְאַבְרָם דִּין לִי עֲלָךְ אֲנָא יְהֵבִית אַמְתִּי בְּיָדָךְ וְחָזַת אֲרֵי עֲדִיאַת וְקַלְיִת בְּעֵינָהָא יְדִין יְיָ בֵּינִי וּבֵינָךְ׃ 6 וַאֲמַר אַבְרָם לְשָׂרַי הָא
אַמְתִּיךְ בִּידִיךְ עֲבִידִי לָהּ כִּדְתַקִּין בְּעֵינָיְכִי וְעַנְיַהּ שָׂרַי וְעָרְקַת מִן קֳדָמָהָא׃ 7 וְאַשְׁכְּחַהּ מַלְאָכָא דַיְיָ עַל עֵינָא דְמַיָּא בְּמַדְבְּרָא עַל עֵינָא בְּאוֹרְחָא
דְּחָגְרָא׃ 8 וַאֲמַר הָגָר אַמְתָא דְשָׂרַי מִנַּן אַתְּ אָתְיָא וּלְאַן אַתְּ אָזְלָא וַאֲמָרַת מִן קֳדָם שָׂרַי רִיבּוֹנְתִּי אֲנָא עָרְקַת׃ 9 וַאֲמַר לַהּ מַלְאָכָא
דַיְיָ תּוּבִי לְוָת רִיבּוֹנְתִּיךְ וְאִשְׁתַּעְבְּדִי תְּחוֹרֶת יְדָהָא׃ 10 וַאֲמַר לַהּ מַלְאָכָא דַיְיָ אַסְגָּאָה אַסְגֵּי יַת בְּנָיְכִי וְלָא יִתְמְנוֹן מִסְּגִי׃ 11 וַאֲמַר
לַהּ מַלְאָכָא דַיְיָ הָא אַתְּ מְעַדְיָא וְתֵילִיד בַּר וְתִקְרֵי שְׁמֵיהּ יִשְׁמָעֵאל אֲרֵי קַבֵּיל יְיָ צְלוֹתִיךְ׃ 12 וְהוּא יְהֵא עָרוֹד בֶּאֱנָשָׁא הוּא יְהֵא צָרִיךְ
לְכוֹלָּא וְאַף כָּל בְּנֵי אֱינָשָׁא יְהוֹן צְרִיכִין לֵיהּ וְעַל אַפֵּי כָּל אַחוֹהִי יִשְׁרֵי׃ 13 וְצַלִּיאַת בִּשְׁמָא דַיְיָ דִּיתְמַלֵּל עִמַּהּ אֶמְרַת אַתְּ הוּא אֱלָהָא חֲזִי
כְוָתָא אֲרֵי אֲמָרַת הָא אֲנָא שְׁרֵיתִי חָזְיָא בָּתַר דְּיִתְגְּלִי לִי׃ 14 עַל כֵּן קְרָא לְבֵירָא דְמַלְאַךְ קַיְמָא יְתְחֲזִי עֲלָהָא הָא בֵּין רֵיקָם וּבֵין
חַגְרָא׃ 15 וִילִידַת הָגָר לְאַבְרָם בַּר וּקְרָא אַבְרָם שׁוּם בְּרֵיהּ דִּילִדַת הָגָר יִשְׁמָעֵאל׃ 16 וְאַבְרָם בַּר תְּמָנִין וְשִׁית שְׁנִין
כַּד יְלִידַת הָגָר יַת יִשְׁמָעֵאל לְאַבְרָם׃

יז

1 וְיָתְגְּלִי יְיָ לְאַבְרָם וַאֲמַר לֵיהּ אֲנָא אֵל שַׁדַּי פְּלַח קֳדָמַי וֲהֵוֵי שְׁלִים׃ 2 וְאֶתֵּן קְיָמִי בֵּין מֵימְרִי וּבֵינָךְ וַאֲסַגֵּי יָתָךְ לַחְדָּא לַחְדָּא׃ 3 וּנְפַל אַבְרָם
עַל אַפּוֹהִי וּמַלֵּיל עִמֵּיהּ יְיָ לְמֵימַר׃ 4 אֲנָא הָא גְזַר קְיָמִי עִמָּךְ וּתְהֵי לְאַב סְגֵי עַמְמִין׃ 5 וְלָא יִתְקְרֵי עוֹד יַת שְׁמָךְ אַבְרָם וִיהֵא שְׁמָךְ אַבְרָהָם
אֲרֵי אַב סְגֵי עַמְמִין יְהַבְתָּךְ׃ 6 וְאַפֵּישׁ יָתָךְ לַחְדָּא לַחְדָּא וְאֶתְּנִנָּךְ לְכִנְשִׁין וּמַלְכִין דְּשַׁלִּישִׁין בְּעַמְמַיָּא מִנָּךְ יִפְקוּן׃

* *Dixit autem Sara ad Abram : Iniurias patior ex te . ego dedi ancillam meam in ſinum tuum. uidens autem quòd in utero habet , inhonorata ſui coram ipſa: iudicet Deus inter me & te.* 5

* *Dixit autem Abram ad Saram: Ecce ancilla tua in manibus tuis: utere ea ut tibi placitum eſt. & afflixit eam Sara, & fugit à facie eius.* 6

* *Inuenit autẽ eam angelus Domini ſuper fonte aquæ.* 7 * *Et dixit illi angelus Domini: Agar, ancilla Saræ, unde uenis? & quò uadis? & ait: A facie Saræ dominæ meæ ego fugio.* 8

* *Dixit autem ei angelus : Reuertere ad dominam tuam; & humiliare ſub manibus eius.* 9

* *Et dixit ei angelus Domini: Multiplicans multiplicabo ſemen tuũ, & non numerabitur præ multitudine.* 10 * *Et ait ei angelus Domini : Ecce tu in utero habes , & paries filium: & uocabis nomen eius , Iſmael : quia exaudiuit Deus humiliationem tuam.* 11 * *Hic erit ferus homo. manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum. & ante faciem omnium fratrum ſuorum habitabit.* 12 * *Et uocauit nomen Domini loquentis ad eam , Tu es Deus qui uidiſti me: quia dixit, Et enim coram uidi eũ qui apparuit mihi.* 13 * *Propterea appellauit puteũ, Puteum ubi coram uidi: ecce inter Cades & inter Barad.* 14 * *Et peperit Agar Abram filium, & uocauit nomen filij ſui, quem peperit ipſi Agar, Iſmael.* 15

* *Abram autem erat annorum octoginta ſex, quando peperit Agar Iſmael Abram.* 16

CAP. XVII.

ERat autem Abram annorum nonaginta: & apparuit Dominus Abram , & dixit ei: Ego ſum Deus tuus: complace coram me, & eſto irreprehenſibilis. 1

* *Et ponam fœdus meum inter me & inter te, & multiplicabo te ualde.* 2

* *Et cecidit Abram ſuper faciem ſuam: & locutus eſt ei Deus, dicens:* 3

* *Et ecce fœdus meum tecum, & eris pater multitudinis gentium.* 4 * *Et non uocabitur ultra nomen tuum Abram , ſed erit nomen tuum Abraam; quia patrem multarum gentium poſui te.* 5

* *Et faciam creſcere te ualde nimis : & ponam te in gentes, & reges gentium ex te erunt.* 6

5 * εἶπε δὲ σάρα πρὸς ἄβραμ, ἀδικοῦμαι ἐκ θῦ· ἐγὼ δέδωκα τὴν παιδίσκην μου εἰς τὸν κόλπον σου. ἰδοῦσα δὲ ὅτι ἐν γαστρὶ ἔχει, ἠτιμάσθην ἐναντίον αὐτῆς, κρῖναι ὁ θεὸς ἀνὰ-
6 μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. * εἶπε δὲ ἄβραμ πρὸς σάραν, ἰδοὺ ἡ παιδίσκη σου ἐν ταῖς χερσί σου, χρῶ αὐτῇ ὡς ἂν σοι δοκῇ. καὶ ἐκάκωσεν αὐτὴ σάρα· καὶ ἀπέδρα ἀπὸ προσώπου
7 αὐτῆς. * εὗρε δὲ αὐτὴν ἄγγελος κυρίου ἐπὶ τῆς πη-
8 γῆς τοῦ ὕδατος. * καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, ἄ-γαρ παιδίσκη σάρας, πόθεν ἔρχῃ; καὶ ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶ-πεν, ἀπὸ προσώπου σάρας τῆς κυρίας μου ἐγὼ ἀποδιδράσκω.
9 * εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ ἄγγελος, ἀποστράφηθι πρὸς τὴν κυρίαν σου, καὶ ταπεινώθητι ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῆς.
10 * καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, πληθύνων πληθυνῶ
11 τὸ σπέρμα σου, καὶ οὐκ ἀριθμηθήσε ὑπὸ τοῦ πλήθους. * καὶ εἶπεν αὐτῇ ὁ ἄγγελος κυρίου, ἰδοὺ σὺ ἐν γαστρὶ ἔχεις, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰσμαήλ. ὅτι ἐπήκουσεν ὁ θεὸς τῆς τα-
12 πεινώσεώς σου. * οὗτος ἔσται ἄγριος ἄνθρωπος· αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ πάντας, καὶ αἱ χεῖρες πάντων ἐπ' αὐτόν. καὶ κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατοικήσει.
13 * καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ λαλοῦντος πρὸς αὐ-τήν· σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ ἐπιδών με· ὅτι εἶπε, καὶ γὰρ ἐνώπιον εἶδον ὀ-
14 φθέντα μοι. * ἕνεκα τούτου ἐκάλεσε τὸ φρέαρ, φρέαρ τοῦ ἐνώπιον εἶδον· ἰδοὺ ἀναμέσον κάδης καὶ ἀναμέσον βαραδ.
15 * καὶ ἔτεκεν ἄγαρ τῷ ἄβραμ υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνο-μα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ ἄγαρ, ἰσμαήλ.
16 * ἄβραμ δὲ ἦν ἐτῶν ογδοηκονταἕξ, ὅτε ἔτεκεν ἄγαρ τὸν ἰσμαὴλ τῷ ἄβραμ. ιζ΄.
1 * Ἐγένετο δὲ ἄβραμ ἐτῶν ἐνενηκονταεννέα· καὶ ὤφθη κυρίῳ τῷ ἄβραμ· καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐγώ εἰμι ὁ θεός σου· εὐα-ρέστει ἐνώπιόν μου, καὶ γίνου ἄμεμπτος·
2 * καὶ θήσομαι τὴν διαθήκην μου ἀναμέσον ἐμοῦ, καὶ ἀνα-μέσον σου· καὶ πληθυνῶ σε σφόδρα.
3 * καὶ ἔπεσεν ἄβραμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ ἐλάλησεν
4 αὐτῷ ὁ θεὸς, λέγων· * καὶ ἰδοὺ ἡ διαθήκη μου μετ' ἐμοῦ· καὶ ἔσῃ πατὴρ πλήθους ἐθνῶν.
5 * καὶ οὐ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου ἄβραμ, ἀλλ' ἔσται τὸ ὄνομά σου ἀβραάμ· ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε.
6 * καὶ αὐξανῶ σε σφόδρα σφόδρα· καὶ θήσω σε εἰς ἔθνη· καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐκ σοῦ ἐξελεύσονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et dixit Sarai ad Abram: Iudicium habeo contra te: ego dedi ancillam meam in manu tua: & videns quia concepit; deſpecta ſum in oculis eius: iudicet Dominus inter me & te. 6 Et dixit Abram ad Sarai: Ecce ancilla tua in manu tua eſt, fac ei ſicut placuerit in oculis tuis. Et afflixit eam Sarai, & fugit à facie eius. 7 Et inuenit eam Angelus Domini iuxta fontem aquarum in ſolitudine iuxta fontem, quæ eſt in via Agara.
8 Et dixit Agar ancilla Sarai, Vnde venis: & quò vadis? Et dixit: A facie Sarai dominæ meæ ego fugio. 9 Et dixit Angelus Domini: Reuertere ad dominam tuam, & ſubiicere ſub manu eius. 10 Et dixit ei Angelus Domini: Multiplicans multiplicabo filios tuos, & non numerabuntur præ multitudine. 11 Et dixit ei Angelus Domini: Ecce tu concepiſti & paries filium: & vocabis nomen eius Iſmael : quia ſuſcepit Dominus orationem tuam. 12 Et ipſe erit onager in hominibus. ipſe indigebit omnibus, & etiam omnes filij hominum indigebunt eo . & è regione omnium fratrum ſuorum morabitur. 13 Et orauit in nomine Domini qui locutus eſt cum ea dicens: Tu es Deus videns omnia; quia dixit, Ecce ego cœpi videre poſtquam apparuit mihi. 14 Propterea appellauit puteum: Puteum ſuper quem apparuit Angelus vitæ. ecce eſt inter Recam & Agara. 15 Et peperit Agar Abræ filium, & vocauit nomen filij ſui quem peperit Agar, Iſmaelem. 16 Et Abram filius octoginta & ſex annorum erat quando peperit Agar Iſmaelem Abrae.

CAP. XVII.

ERatque Abram filius nonaginta & nouem annorum, & apparuit Dominus Abræ, & dixit ei : Ego Deus omnipotens: ſeruias coram me, & eſto perfectus. 2 Et dabo fœdus meum inter verbum meum, & inter te, & multiplicabo te vehementer nimis. 3 Et cecidit Abram ſuper faciem ſuam: & locutus eſt cum eo Deus, dicens: 4 Ecce ego pepigi pactum meum tecum; & eris in patrem multarum gentium. 5 Et non vocabitur vltra nomen tuum Abram: ſed erit nomen tuum Abraham: quia patrem multarum gentium dedi te.
6 Et multiplicabo te valde nimis, & ponam te in gentes; & reges qui dominabuntur populis, ex te egredientur.

7 * וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ
לְדֹרֹתָם לִבְרִית עוֹלָם לִהְיוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וּלְזַרְעֲךָ
8 אַחֲרֶיךָ: * וְנָתַתִּי לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֵת אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ
אֵת כָּל־אֶרֶץ כְּנַעַן לַאֲחֻזַּת עוֹלָם וְהָיִיתִי לָהֶם
9 לֵאלֹהִים: * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת־
בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר אַתָּה וְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם:
10 * זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זַרְעֲךָ
11 אַחֲרֶיךָ הִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר: * וּנְמַלְתֶּם אֵת בְּשַׂר
12 עָרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם: * וּבֶן־
שְׁמֹנַת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל־זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם יְלִיד בָּיִת
וּמִקְנַת־כֶּסֶף מִכֹּל בֶּן־נֵכָר אֲשֶׁר לֹא מִזַּרְעֲךָ הוּא:
13 * הִמּוֹל יִמּוֹל יְלִיד בֵּיתְךָ וּמִקְנַת כַּסְפֶּךָ וְהָיְתָה בְרִיתִי
14 בִּבְשַׂרְכֶם לִבְרִית עוֹלָם: * וְעָרֵל זָכָר אֲשֶׁר לֹא־יִמּוֹל
אֶת־בְּשַׂר עָרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ
15 אֶת־בְּרִיתִי הֵפַר: * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־
אַבְרָהָם שָׂרַי אִשְׁתְּךָ לֹא־תִקְרָא אֶת־שְׁמָהּ שָׂרָי
16 כִּי שָׂרָה שְׁמָהּ: * וּבֵרַכְתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה
לְךָ בֵּן וּבֵרַכְתִּיהָ וְהָיְתָה לְגוֹיִם מַלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה
17 יִהְיוּ: * וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל־פָּנָיו וַיִּצְחָק וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ
הַלְבֶן מֵאָה־שָׁנָה יִוָּלֵד וְאִם־שָׂרָה הָבַת־תִּשְׁעִים
18 שָׁנָה תֵּלֵד: * וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־הָאֱלֹהִים לוּ
19 יִשְׁמָעֵאל יִחְיֶה לְפָנֶיךָ: * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֲבָל שָׂרָה
אִשְׁתְּךָ יֹלֶדֶת לְךָ בֵּן וְקָרָאתָ אֶת־שְׁמוֹ יִצְחָק
וַהֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתּוֹ לִבְרִית עוֹלָם לְזַרְעוֹ
20 אַחֲרָיו: * וְלִישְׁמָעֵאל שְׁמַעְתִּיךָ הִנֵּה בֵּרַכְתִּי אֹתוֹ
וְהִפְרֵיתִי אֹתוֹ וְהִרְבֵּיתִי אֹתוֹ בִּמְאֹד מְאֹד שְׁנֵים־
21 עָשָׂר נְשִׂיאִם יוֹלִיד וּנְתַתִּיו לְגוֹי גָּדוֹל: * וְאֶת־בְּרִיתִי
אָקִים אֶת־יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֶד לְךָ שָׂרָה לַמּוֹעֵד הַזֶּה
22 בַּשָּׁנָה הָאַחֶרֶת: * וַיְכַל לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיַּעַל אֱלֹהִים
מֵעַל אַבְרָהָם:

7 * Et ſtatuam pactum meum inter me & te, &
inter ſemen tuum poſt te in generationibus
B ſuis fœdere ſempiterno; vt ſim Deus tuus, &
8 ſeminis tui poſt te. * Dabóque tibi, & ſemini
tuo poſt te, terram peregrinationis tuæ, om-
nem terram Chanaã in poſſeſſionem æternã:
9 eróque Deus eorum. * Dixítque iterũ Deus
ad Abraam: Et tu ergo cuſtodies pactũ meũ,
& ſemen tuum poſt te in generationibus ſuis.
10 * Hoc eſt pactum meum quod obſeruabitis
inter me & vos, & ſemen tuum poſt te. Cir-
Luc.2.c. 11 cuncidetur ex vobis omne maſculinum: * Et
circuncidetis carnem præputij veſtri; vt ſit
12 in ſignũ fœderis inter me & vos. * Infans o-
cto dierũ circuncidetur in vobis. omne maſ-
13 culinum in generationibus veſtris; * Tam
vernaculus, quàm emptitius circuncidetur, &
quicunque non fuerit de ſtirpe veſtra. Erítque
pactum meum in carne veſtra, in fœdus æter-
14 num. * Maſculus cuius præputij caro cir-
cunciſa non fuerit, delebitur anima illa de po
pulo ſuo: quia pactum meum irritum fecit.
15 * Dixit quoque Deus ad Abraam: Sarai v-
C xorem tuam non vocabis, Sarai, ſed, Saram.
16 * Et benedicam ei, & ex illa dabo tibi fi-
lium, cui benedicturus ſum. erítque in na-
tiones: & reges populorum orientur ex eo.
17 * Cecidit Abraam in faciem ſuam: & riſit
in corde ſuo, dicens: Putáſne centenario na-
ſcetur filius? & Sara nonagenaria pariet?
18 * Dixítque ad Deum: Vtinam Hiſmael
viuat coram te.
19 * Et ait Deus ad Abraam: Sara vxor tua
pariet tibi filium; vocabíſque nomen eius I-
ſaac. Et conſtituam pactum meum illi in fœ-
dus ſempiternum, & ſemini eius poſt eum.
20 * Super Hiſmael quoque exaudiui te: Ecce
benedicam ei; & augebo & multiplicabo eum
valde. Duodecim duces generabit: & faciam
D illum creſcere in gentem magnam.
21 * Pactum verò meum ſtatuam ad Iſaac,
quem pariet tibi Sara tẽpore iſto in anno al-
22 tero. * Cúmque finitus eſſet ſermo loquen-
tis cum eo, aſcendit Deus ab Abraam.

תרגום אונקלוס

7 וַאֲקִים יָת קְיָמִי בֵּין מֵימְרִי וּבֵינָךְ וּבֵין בְּנָךְ בָּתְרָךְ לְדָרֵיהוֹן לִקְיָם עָלַם לְמֶהֱוֵי לָךְ לֵאלָהָא וְלִבְנָךְ בָּתְרָךְ: 8 וְאֶתֵּן לָךְ וְלִבְנָךְ בָּתְרָךְ
יָת אַרַע תּוֹתָבוּתָךְ יָת כָּל אַרְעָא דְכְנַעַן לַאֲחָסָנַת עָלַם וְאֶהֱא לְהוֹן לֵאלָהָא: 9 וַאֲמַר יְיָ לְאַבְרָהָם וְאָנְתְּ יָת קְיָמִי תִּטַּר אַתְּ וּבְנָךְ בָּתְרָךְ
לְדָרֵיהוֹן: 10 דָּא קְיָמִי דְּתִטְּרוּן בֵּין מֵימְרִי וּבֵינֵיכוֹן וּבֵין בְּנָךְ בָּתְרָךְ מִגְזַר לְכוֹן כָּל דְּכוּרָא: 11 וְתִגְזְרוּן יָת בִּשְׂרָא דְעָרְלַתְכוֹן
וְיֶהֱא לְאָת קְיָם בֵּין מֵימְרִי וּבֵינֵיכוֹן: 12 וּבַר תְּמָנְיָא יוֹמִין יִגְזַר לְכוֹן כָּל דְּכוּרָא לְדָרֵיכוֹן יְלִיד בֵּיתָא וְזָבִין כַּסְפָּא מִכָּל בַּר עַמְמִין דְּלָא
מִבְּנָךְ הוּא: 13 מִגְזַר יִגְזַר יְלִיד בֵּיתָךְ וְזָבִין כַּסְפָּךְ וִיהֵי קְיָמִי בִּבְשַׂרְכוֹן לִקְיָם עָלַם: 14 וְעָרֵל דְּכוּרָא דְּלָא יִגְזַר יָת
בִּשְׂרָא דְעָרְלָתֵיהּ וְיִשְׁתֵּצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ יָת קְיָמִי אַתְּפַר: 15 וַאֲמַר יְיָ לְאַבְרָהָם שָׂרַי אִנְתְּתָךְ לָא תִקְרֵי שְׁמַהּ שָׂרָי
אֲרֵי שָׂרָה שְׁמַהּ: 16 וַאֲבָרֵךְ יָתַהּ וְאַף יָהֲבִית מִנַּהּ לָךְ בַּר וַאֲבָרְכִנַּהּ וְתֶהֱא לְכִנְשִׁין מַלְכִין דְּשַׁלִּיטִין בְּעַמְמַיָּא מִנַּהּ
יְהוֹן: 17 וּנְפַל אַבְרָהָם עַל אַפּוֹהִי וְחַדִי וַאֲמַר בְּלִבֵּיהּ הַלְבַן מְאָה שְׁנִין יִתְיְלִיד וְאִם שָׂרָה הַבַּת תִּשְׁעִין שְׁנִין תֵּלִיד: 18 וַאֲמַר
אַבְרָהָם קֳדָם יְיָ לְוַי יִשְׁמָעֵאל יִתְקַיֵּים קָדָמָךְ: 19 וַאֲמַר יְיָ בְּקוּשְׁטָא שָׂרָה אִנְתְּתָךְ תֵּלִיד לָךְ בַּר וְתִקְרֵי יָת שְׁמֵיהּ יִצְחָק וַאֲקִים
יָת קְיָמִי עִמֵּיהּ לִקְיָם עָלַם וְלִבְנוֹהִי בָּתְרוֹהִי: 20 וּלְיִשְׁמָעֵאל קַבֶּלִית צְלוֹתָךְ הָא בָרְכִית יָתֵיהּ וְאַפֵּישׁ יָתֵיהּ וְאַסְגֵּי יָתֵיהּ לַחְדָא
לַחְדָא תְּרֵין עֲשַׂר רַבְרְבִין יוֹלִיד וְאֶתְּנִינֵיהּ לְעַם סַגִּי: 21 וְיָת קְיָמִי אֲקִים עִם יִצְחָק דְּתֵלֵד לָךְ שָׂרָה לְזִמְנָא הָדֵין בְּשַׁתָּא
אָחֳרָנָא: 22 וְשֵׁצִי לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ וְאִסְתַּלַּק וְקָרָא דַיְיָ מֵעַל עוֹהִי דְּאַבְרָהָם:

7 * Et ſtatuam pactum meũ inter me & inter te, &
inter ſemen tuum poſt te in generationes ſuas, in fœ-
dus ſempiternum, vt ſim tuus Deus, & ſeminis tui
poſt te. 8 * Et dabo tibi & ſemini tuo poſt te terrã
quam habitas, omnem terram Chanaan in poſſeſſio-
nem æternam. & ero illis in Deum.
9 * Et dixit Deus ad Abraam: Tu autem pactum
meum cuſtodies, & ſemen tuum poſt te in genera-
tiones ſuas. 10 * Et hoc pactum quod obſeruabis
inter me & vos, & inter ſemen tuum poſt te; cir-
cuncidetur vobis omne maſculinum: 11 * Et cir-
cuncidetis carnem præputij veſtri: & erit in ſignũ
fœderis inter me & vos. 12 * Et infans octo die-
rum circuncidetur vobis; omne maſculinum in ge-
nerationes veſtras. 13 * Vernaculus domus tuæ, &
emptitius ex omni filio alieno, qui non eſt de ſemine
tuo, circunciſione circuncidetur. et erit pactum meũ
in carne veſtra in fœdus æternum. 14 * Et incircun-
ciſus maſculus, qui non circuncidetur carnem præpu
tij ſui in die octaua, exterminabitur; & delebitur
anima illa de genere ſuo: quia pactum meum diſſipa-
uit. 15 * Et dixit Deus Abraam: Sara vxor tua
non vocabitur nomen eius vltra Sara, ſed Sarra e-
rit nomen eius.
16 * Benedicam autem ei: & dabo tibi ex ea filiũ.
& benedicam ei: & erit in gentes. & reges gentiũ
ex illo erunt. 17 * Et cecidit Abraam in faciem
ſuam, & riſit: & ait in mente, dicens: Si centena-
rio naſcetur filius? & ſi Sarra nonaginta annorum
pariet?
18 * Dixit autem Abraam ad Deum: Iſmael hic
viuat coram te.
19 * Dixit autem Deus ad Abraam: Ecce Sarra v-
xor tua pariet tibi filium: & vocabis nomen eius
Iſaac. & ponam pactum meum ad eum, in fœdus
ſempiternum, & ſemini eius poſt eum.
20 * De autem Iſmael ecce exaudiui te. ecce bene-
dicam ei, & augebo eum, & multiplicabo eum val-
de. duodecim gentes generabit: & dabo illum in
gentem magnam.
21 * At pactum meum ſtatuam ad Iſaac, quem pa-
riet tibi Sarra in tempore hoc, in anno altero.
22 * Perfecit autem loquens ad eum: & aſcendit
Deus ab Abraam.

7 * καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον σου, καὶ
ἀναμέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν, εἰς δια-
θήκην αἰώνιον εἶναί σου ὁ θεὸς, καὶ τοῦ σπέρματός σου μετὰ σέ.
8 * καὶ δώσω σοι καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ τὴν γῆν, ἣν πα-
οικεῖς, πᾶσαν τὴν γῆν χαναὰν εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον· καὶ ἔσο-
9 μαι αὐτοῖς εἰς θεόν. * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς ἀβραάμ· σὺ δὲ
τὴν διαθήκην μου διατηρήσεις, καὶ τὸ σπέρμα σου μετὰ σὲ εἰς
10 τὰς γενεὰς αὐτῶν. * καὶ αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διατηρήσεις ἀνα-
μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν, καὶ ἀναμέσον τοῦ σπέρματός σου μετὰ
11 σέ· περιτμηθήσεται ὑμῖν πᾶν ἀρσενικόν· * καὶ περιτμηθήσε-
σθε τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας ὑμῶν. καὶ ἔσται εἰς σημεῖον δια-
12 θήκης ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν. * καὶ παιδίον ὀκτὼ ἡμερῶν πε-
ριτμηθήσεται ὑμῖν, πᾶν ἀρσενικὸν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν.
13 * ὁ οἰκογενὴς τῆς οἰκίας σου, καὶ ὁ ἀργυρώνητος ἀπὸ παν-
τὸς υἱοῦ ἀλλοτρίου ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρματός σου, περιτμη-
θήσεται· καὶ ἔσται ἡ διαθήκη μου ἐπὶ τῆς σαρκὸς ὑμῶν
14 εἰς διαθήκην αἰώνιον. * καὶ ἀπερίτμητος ἄρσην, ὃς οὐ
περιτμηθήσεται τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῇ ὀγδόῃ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκεί-
νη ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς· ὅτι τὴν διαθήκην μου διεσκέδασε.
15 * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ, σάρα ἡ γυνή σου οὐκληθή-
σεται τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐπὶ σάρᾳ, ἀλλὰ σάρρα ἔσται τὸ ὄνομα
16 αὐτῆς. * εὐλογήσω δὲ αὐτήν· καὶ δώσω σοι ἐξ αὐτῆς τέκνον· καὶ
εὐλογήσω αὐτό· καὶ ἔσται εἰς ἔθνη. καὶ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐξ αὐτοῦ
17 ἔσονται. * καὶ ἔπεσεν ἀβραὰμ ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ,
καὶ ἐγέλασε· καὶ εἶπε τῇ διανοίᾳ, λέγων· εἰ τῷ ἑκατονταετεῖ
γενήσεται υἱός; καὶ εἰ ἡ σάρρα ἐννενηκονταετὴς τέξεται;
18 * εἶπε δὲ ἀβραὰμ πρὸς θεόν, ἰσμαὴλ οὗτος ζήτω
19 ἐνώπιόν σου. * εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἀβραάμ, ἰδοὺ σάρ-
ρα ἡ γυνή σου τέξεταί σοι υἱόν· καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ
ἰσαάκ. καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτὸν, εἰς διαθή-
κην αἰώνιον, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν.
20 * περὶ δὲ ἰσμαὴλ ἰδοὺ ἐπήκουσά σου· ἰδοὺ εὐλογήσω
αὐτὸν, καὶ αὐξανῶ αὐτὸν, καὶ πληθυνῶ αὐτὸν σφόδρα. δώ-
δεκα ἔθνη γεννήσει· καὶ δώσω αὐτὸν εἰς ἔθνος μέγα.
21 * τὴν δὲ διαθήκην μου στήσω πρὸς ἰσαάκ, ὃν τέξε-
ταί σοι σάρρα εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ ἑτέρῳ.
22 * συνετέλεσε δὲ λαλῶν πρὸς αὐτόν· καὶ ἀνέβη ὁ θεὸς
ἀπὸ ἀβραάμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et ſtatuam pactum meum inter verbum meum, & inter te; & inter filios tuos poſt te in generationibus ſuis in pactum ſempiternum: vt ſim tibi in Deum, & filius tuis poſt te. 8 Et dabo tibi & filiis tuis poſt te, terram habitationis tuæ, vniuerſam terram Chanaan in hæreditatem ęternã: & ero eis in Deum. 9 Et dixit Deus Abrahæ: Tu autem pactum meum ſeruabis; tu & filij tui poſt te in generationibus ſuis. 10 Hoc eſt pactum meum quod ſeruabitis inter verbum meum & inter vos, & inter filios tuos poſt te: vt circuncidatur in vobis omnis maſculus. 11 Et circuncidetis carnem pręputij veſtri: & erit in ſignum fœderis inter verbum meum, & inter vos. 12 Et filius octo dierum circuncidetur in vobis: omnis maſculus in generationibus veſtris; tam natus domi quàm emptus argento ab omnibus filiis populorum qui non ſunt de filiis tuis.
13 Circunciſione circuncidetur tam natus domi tuæ quàm emptus argento tuo; & erit pactum meum in carne veſtra in pactum æternum. 14 Et maſculus habens præputium qui non circunciderit carnem præputij ſui, peribit homo ille de populo ſuo: quoniam pactum meum irritum fecit.
15 Et dixit Deus ad Abraham: Sarai vxorem tuam non vocabis nomen eius Sarai: ſed Sara eſt nomen eius. 16 Et benedicam ei, & inſuper dabo tibi ex ea filium, & benedicam ei, & erit in gentes; & reges qui dominabuntur populis, ex ea erunt. 17 Et cecidit Abraham ſuper faciem ſuam, & gauiſus eſt. Et dixit in corde ſuo: Nunquid homini centum annorum naſcetur filius? & ſi Sara nonagenaria pariet? 18 Et dixit Abraham coram Deo: Vtinam Iſmael permaneat coram te. 19 Et dixit deus: In veritate Sara vxor tua pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Iſaac; & ſtatuam pactum meum cum eo in pactum æternum, & filiis ſuis poſt eum. 20 Et ſuper Iſmael ſuſcepi orationem tuam: ecce benedixi ei, & creſcere eum faciam, & multiplicabo eum valde nimis: duodecim principes generabit, & ponam eum in gentem magnam. 21 Et pactum meum ſtatuam cum Iſaac; quem pariet tibi Sara in tempore iſto anno altero.
22 Et cùm conſummaſſet loqui cum eo: aſcendit gloria Domini deſuper Abraham.

23 * וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ וְאֵת כָּל־יְלִידֵי
בֵיתוֹ וְאֵת כָּל־מִקְנַת כַּסְפּוֹ כָּל־זָכָר בְּאַנְשֵׁי בֵּית אַבְרָהָם
וַיָּמָל אֶת־בְּשַׂר עָרְלָתָם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
24 אִתּוֹ אֱלֹהִים: * וְאַבְרָהָם בֶּן־תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע שָׁנָה
25 בְּהִמֹּלוֹ בְּשַׂר עָרְלָתוֹ: * וְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ בֶּן־שְׁלֹשׁ
26 עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּהִמֹּלוֹ אֵת בְּשַׂר עָרְלָתוֹ: * בְּעֶצֶם
27 הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אַבְרָהָם וְיִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ: * וְכָל־
אַנְשֵׁי בֵיתוֹ יְלִיד בָּיִת וּמִקְנַת כֶּסֶף מֵאֵת בֶּן־נֵכָר
נִמְלוּ אִתּוֹ:

יח

1 * וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בְּאֵלֹנֵי
מַמְרֵא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח־הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם:
2 * וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו
וַיַּרְא וַיָּרָץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה:
3 * וַיֹּאמַר אֲדֹנָי אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אַל־נָא
4 תַּעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ: * יֻקַּח־נָא מְעַט־מַיִם וְרַחֲצוּ
5 רַגְלֵיכֶם וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ: * וְאֶקְחָה פַת־לֶחֶם
וְסַעֲדוּ לִבְּכֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ כִּי־עַל־כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל־
6 עַבְדְּכֶם וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: * וַיְמַהֵר
אַבְרָהָם הָאֹהֱלָה אֶל־שָׂרָה וַיֹּאמֶר מַהֲרִי שְׁלֹשׁ
7 סְאִים קֶמַח סֹלֶת לוּשִׁי וַעֲשִׂי עֻגוֹת: * וְאֶל־הַבָּקָר
רָץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן־בָּקָר רַךְ וָטוֹב וַיִּתֵּן אֶל־הַנַּעַר
8 וַיְמַהֵר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ: * וַיִּקַּח חֶמְאָה וְחָלָב וּבֶן־
הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם וְהוּא־עֹמֵד עֲלֵיהֶם
9 תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכֵלוּ: * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ
10 וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֹהֶל: * וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ
כָּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה־בֵן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וְשָׂרָה שֹׁמַעַת
11 פֶּתַח הָאֹהֶל וְהוּא אַחֲרָיו: * וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים
בָּאִים בַּיָּמִים חָדַל לִהְיוֹת לְשָׂרָה אֹרַח כַּנָּשִׁים:
12 * וַתִּצְחַק שָׂרָה בְקִרְבָּהּ לֵאמֹר אַחֲרֵי בְלֹתִי הָיְתָה־
לִּי עֶדְנָה וַאדֹנִי זָקֵן:

23 * Tulit autem Abraam Hismael filium suũ,
& omnes vernaculos domus suæ, vniuersos;
quos emerat, & cunctos mares ex omnibus
viris domus suæ: & circuncidit carnẽ præpu-
tij eorum statim in ipsa die, sicut præceperat
24 ei Deus. * Abraam nonaginta & nouem e-
rat annorum, quando circuncidit carnẽ præ-
25 putij sui: * Et Hismael filius suus tredecim
annos impleuerat tempore circũcisionis suæ.
26 * Eadem die circunciſus est Abraam, & His-
27 mael filius eius: * Et omnes viri domus illius,
tam vernaculi, quàm emptitij, & alienigenæ
pariter circunciſi sunt. CAP. XVIII.

1 A Apparuit autẽ ei Dominus in conualle Mã-
bre, sedenti in ostio tabernaculi sui, in ip-
2 so feruore diei. *Cumq; eleuassẽt oculos, ap-
paruerunt ei tres viri stantes prope eũ. Quos
cùm vidisset, cucurrit in occursum eorum de
ostio tabernaculi sui: & adorauit in terra.
3 * Et dixit: Domine, si inueni gratiam in ocu
4 lis tuis, ne transeas seruum tuum. * Sed afferã Act.16.c
pauxillum aquæ, & lauentur pedes vestri: &
5 requiescite sub arbore. *Ponamq; buccel- 1.Reg.
lam panis; & confortetur cor vestrum: postea 28.d.
trãsibitis. idcirco enim declinastis ad seruum
vestrum. Qui dixerunt: Fac vt locutus es.
6 *Festinauit Abraam in tabernaculum ad Sa-
ram: dixitq; ei: Accelera, tria sata similæ com
7 misce, & fac subcinericios panes. *Ipse verò ad
armentum cucurrit, & tulit inde vitulum te-
nerrimum & optimum: deditq; puero, qui
8 festinauit & coxit illum. * Tulit quoque bu-
tyrum, & lac, & vitulum quem coxerat, & po-
suit coram eis. Ipse verò stabat iuxta eos sub
9 arbore. Cúmque comedissent: * Dixerunt ad
eum, Vbi est Sara vxor tua? Ille respondit: Ec-
10 ce in tabernaculo est. * Cui dixit: Reuertens
veniam ad te tempore isto, vita comite: & ha-
B bebit filium Sara vxor tua. Quo audito Sara, 4.Reg.4.
11 risit post ostium tabernaculi. *Erant autẽ am- c.
bo senes prouectæq; ætatis: & desierant Sa- Rom.9.b
12 ræ fieri muliebria. * Quæ risit occultè di-
cens: Postquàm consenui, & dominus meus Luc.1.b.
vetulus est, voluptati operam dabo? 1.Pet.3.
a.

תרגום אונקלוס

23 וּדְבַר אַבְרָהָם יָת יִשְׁמָעֵאל בְּרֵיהּ וְיָת כָּל יְלִידֵי בֵיתֵיהּ וְיָת כָּל זְבִינָת כַּסְפֵּיהּ כָּל דְּכוֹרָא בְּאֱנָשֵׁי בֵּית אַבְרָהָם וּגְזַר יָת בִּשַׂר עָרְלַתְהוֹן
בְּכַרְן יוֹמָא הָדֵין כְּמָא דְּמַלֵּיל עִמֵּיהּ יְיָ: 24 וְאַבְרָהָם בַּר תִּשְׁעִין וְתִשַׁע שְׁנִין בְּמִגְזַרְיהּ בְּשָׂרָא דְעָרְלָתֵיהּ: 25 וְיִשְׁמָעֵאל בְּרֵיהּ בַּר תְּלַת עֲשְׂרֵה
שְׁנִין כַּד גְּזַר יָת בִּשְׂרָא דְעָרְלָתֵיהּ: 26 בְּכַרְן יוֹמָא הָדֵין יְתְגְּזַר אַבְרָהָם וְיִשְׁמָעֵאל בְּרֵיהּ: 27 וְכָל אֱנָשֵׁי בֵיתֵיהּ יְלִידֵי בֵיתָא וּזְבִינֵי כַסְפָּא מִן בַּר
עַמְמִין יְתְגְּזָרוּ עִמֵּיהּ:

יח

1 וְאִתְגְּלִי לֵיהּ יְיָ בְּמֵישְׁרֵי מַמְרֵא וְהוּא
יָתֵיב בְּתְרַע מַשְׁכְּנָא כְּמֵיחַם יוֹמָא: 2 וּזְקַף עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְהָא תְלָתָא גֻבְרִין קָיְמִין עֲלוֹהִי וַחֲזָא וּרְהַט לְקַדְמוּתְהוֹן מִתְּרַע מַשְׁכְּנָא וּסְגִד עַל
אַרְעָא: 3 וַאֲמַר יְיָ אִם כְּעַן אַשְׁכַּחְתִּי רַחְמִין קֳדָמָךְ לָא כְעַן תֶּעְבַּר מֵעַל עַבְדָּךְ: 4 יִסְבוּן כְּעַן זְעִיר מַיָּא וְאִסְחוֹ רַגְלֵיכוֹן
וְאִסְתְּמִיכוּ תְּחוֹת אִילָנָא: 5 וְאֶסַּב פִּתָּא דְלַחְמָא וּסְעָדוּ לִבְכוֹן בָּתַר כֵּן תַּעְבְּרוּן אֲרֵי עַל כֵּן עֲבַרְתּוּן עַל עַבְדְּכוֹן וַאֲמָרוּ כֵּן תַּעְבִּיד כְּמָא
דְמַלֶּלְתָּא: 6 וְאוֹחִי אַבְרָהָם לְמַשְׁכְּנָא לְוַת שָׂרָה וַאֲמַר אוֹחִי תְּלַת סְאִין קֶמְחָא דְסוּלְתָא לוּשִׁי וַעֲבְדִי גְּרִיסָן: 7 וּלְוַת תּוֹרִין
רַחֵט אַבְרָהָם וּנְסֵב כַּר תּוֹרֵי רַכִּיךְ וְטָב וְיָהַב לְעֻלֵימָא וְאוֹחִי לְמֶעְבַּד יָתֵיהּ: 8 וּנְסֵב שְׁמָנָא וְחָלָבָא וּבַר תּוֹרֵי דַּעֲבַד וְיָהַב קֳדָמֵיהוֹן וְהוּא מְשַׁמֵּשׁ
עֲלֵיהוֹן תְּחוֹת אִילָנָא וַאֲכָלוּ: 9 וַאֲמָרוּ לֵיהּ אַן שָׂרָה אִתְּתָךְ וַאֲמַר הָא בְמַשְׁכְּנָא: 10 וַאֲמַר מֵיתָב אֵתוּב לְוָתָךְ כְּעִדָּנָא
דְאִתְּתָךְ קַיְמִין וְהָא בַר לְשָׂרָה אִתְּתָךְ וְשָׂרָה שְׁמָעָה בְּתְרַע מַשְׁכְּנָא וְהוּא אֲחוֹרוֹהִי: 11 וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה סִיבוּ עַלּוּ בְּיוֹמִין פְּסַק
סַלְמָתְהוֹן לְשָׂרָה אֹרַח כִּנְשָׁיָא: 12 וְחַיְּכַת שָׂרָה בְּמֵעָהָא לְמֵימַר בָּתַר דְּסֵיבִית תְּהֵא לִי עֶדְנָא וְרִבּוֹנִי סִיב:

* *Accepit autem Abraam Ismael filium suum,* 23
& omnes vernaculos suos, et omnes qui empti sunt,
& omne masculum virorum qui in domo Abraam;
& circuncidit præputia eorum, in tempore diei illius, sicut locutus est ei Deus.

* *Abraam autem erat annorum nonaginta no-* 24
uem, quando circuncidit carnem præputij sui.

* *Ismael autem filius eius annorum tredecim e-* 25
rat, quando circuncisus est carnem præputij sui.

* *In tempore diei illius circuncisus est Abraam,* 26
& Ismael filius eius; * *Et omnes viri domus* 27
eius, & vernaculi eius, & emptitij ex alienigenis gentibus.

CAP. XVIII.

APparuit autem illi Deus ad quercum Mam- 1
bre, sedente ipso in ostio tabernaculi sui in meridie. * *Suspiciens autem oculis suis, vidit:* 2
& ecce tres viri steterunt super eum. & videns, cucurrit in occursum eis, de ostio tabernaculi sui: et adorauit super terra. * *Et dixit: Domine,* 3
si vtique inueni gratiam coram te, ne transeas seruum tuum. * *Accipiatur aqua, & lauent pe-* 4
des vestros: & refrigerate sub arbore.

* *Et accipiam panem, & comedetis: & post hoc* 5
transibitis in viam vestram; cuius causa declinastis ad seruum vestrum. & dixit: Sic fac, sicut dixisti.

* *Et festinauit Abraam ad tabernaculum, ad Sar-* 6
ram, & dixit ei: Accelera, & commisce tres mensuras similæ, & fac subcineritias. * *Et ad boues* 7
cucurrit Abraam, & tulit vitulum tenerum et bonum; & dedit puero, & festinauit facere illum.

* *Accepit autẽ butyrum, et lac, & vitulum quẽ* 8
fecit; & apposuit eis: & comederunt. ipse autem astabat eis sub arbore.

* *Dixit autem ad eum: Vbi Sarra vxor tua?* 9
Ille autem respondens, dixit: Ecce in tabernaculo.

* *Dixit autem: Reuertens veniam ad te secun-* 10
dum tempus hoc in horas; & habebit filium Sarra vxor tua. Sarra autem audiuit ad ostium tabernaculi existens post eum.

* *Abraam autem & Sarra prouecti erant die-* 11
bus. desierant autem Sarræ fieri muliebria. * *Risit* 12
autem Sarra in seipsa, dicens: Nondum quidẽ mihi fuit vsque nunc. at dominus meus senex.

23 * ἔλαβε ὁ ἀβραὰμ ἰσμαὴλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ πάντας
τοὺς οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἀργυρωνήτους, ⁊ πᾶν ἄρ-
σεν τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ ἀβραάμ, ⁊ περιέτεμε τὰς ἀ-
κροβυσίας αὐτῶν, ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθὰ ἐ-
λάλησεν αὐτῷ ὁ θεός.

24 * ἀβραὰμ ὢν ἦν ἐτῶν ἐννενήκοντα ἐννέα, ἡνίκα περιέτεμε
25 τὴν ἀκροβυσίας αὐτοῦ. * ἰσμαὴλ ὁ υἱὸς αὐ-
τοῦ ἐτῶν δεκατριῶν ἦν, ἡνίκα περιετέτμητο τὴν σάρκα τῆς
26 ἀκροβυσίας αὐτοῦ. * ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας ἐκείνης
27 περιετμήθη ἀβραὰμ καὶ ἰσμαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ· * καὶ
πάντες ⓐ ἄνδρες τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ⁊ ⓐ οἰκογενεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ
ἀργυρώνητοι ἐξ ἀλλογενῶν ἐθνῶν. ιή.

1 * Ὤφθη δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς πρὸς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῇ, κα-
θημένου αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ μεσημβρίας.
2 * ἀναβλέψας δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε· καὶ ἰδοὺ
τρεῖς ἄνδρες εἱστήκεισαν ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ἰδὼν, προσέδραμεν
εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ
3 προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν. * καὶ εἶπεν, κύριε εἰ ἄρα
εὗρον χάριν ἐναντίον σου, μὴ παρέλθῃς τὸν παῖδά σου.
4 * ληφθήτω δὴ ὕδωρ, ⁊ νιψάτωσαν τοὺς πόδας ὑμῶν· καὶ
5 καταψύξατε ὑπὸ τὸ δένδρον. * ⁊ λήψομαι ἄρτον, ⁊
φάγεσθε· καὶ μετὰ τοῦτο παρελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν, οὗ ἕνεκα
ἐξεκλίνατε πρὸς τὸν παῖδα ὑμῶν. καὶ εἶπεν, οὕτως ποίησον, κα-
6 θὰ εἴρηκας. * καὶ ἔσπευσεν ἀβραὰμ ἐπὶ τὴν σκη-
νὴν πρὸς Σάρραν, ⁊ εἶπεν αὐτῇ· σπεῦσον, ⁊ φύρασον τρία μέ-
τρα σεμιδάλεως, καὶ ποίησον ἐγκρυφίας.
7 * ⁊ εἰς τὰς βόας ἔδραμεν ἀβραάμ, καὶ ἔλαβε μοσχά-
ριον ἁπαλὸν καὶ καλὸν, καὶ ἔδωκε τῷ παιδὶ, ⁊ ἐτάχυνε τοῦ
8 ποιῆσαι αὐτό. * ἔλαβε δὲ βούτυρον, καὶ γάλα, καὶ τὸ μο-
σχάριον ὃ ἐποίησε· ⁊ παρέθηκεν αὐτοῖς, ⁊ ἔφαγον. αὐτὸς δὲ
παρειστήκει αὐτοῖς ὑπὸ τὸ δένδρον.
9 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν, ποῦ Σάρρα ἡ γυνή σου; ὁ δὲ ἀποκρι-
10 θεὶς, εἶπεν, ἰδοὺ ἐν τῇ σκηνῇ. * εἶπε δὲ, ἐπανασρέφων
ἥξω πρός σε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ὥρας, ⁊ ἕξει υἱὸν Σάρρα
ἡ γυνή σου. Σάρρα δὲ ἤκουσε πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς οὖ-
11 σα ὄπισθεν αὐτοῦ. * ἀβραὰμ δὲ ⁊ Σάρρα πεπρεσβη-
κότες ἦσαν ἡμερῶν. ἐξέλιπε δὲ Σάρρα γίνεσθαι τὰ γυναικεῖα.
12 * ἐγέλασε δὲ Σάρρα ἐν ἑαυτῇ λέγουσα, οὔπω μέν μοι
γέγονεν ἕως τοῦ νῦν· ὁ δὲ κύριός μου πρεσβύτης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Et tulit Abraham Ismaelem filium suum, & omnes vernaculos domus suæ, & omnes quos emerat argento suo; cunctos masculos ex viris domus Abrahæ; & circuncidit carnem præputij eorum in ipsa die; sicut locutus est cum eo Deus. [24] Et Abraham erat filius nonaginta & nouem annorum, quando circuncidit carnem præputij sui: [25] Et Ismael filius eius erat filius tredecim annorum, quando circuncisa est caro præputij sui. [26] In ipsa die circuncisus est Abraham, & Ismael filius eius; [27] Et omnes viri domus suæ, tam vernaculi, quàm emptitij de filiis populorum, circuncisi sunt cum eo.

CAP. XVIII.

ET apparuit ei Dominus in conualle Mamre; & ipse sedebat in ostio tabernaculi, cùm incaluisset dies. [2] Et leuauit oculos suos, & vidit: & ecce tres viri stantes iuxta eum. & vidit, & cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi: & adorauit super terram. [3] Et dixit: Domine, si inueni nunc gratiam coram te, ne transeas, obsecro, à seruo tuo. [4] Accipiant nunc pauxillum aquæ, & lauate pedes vestros: & recumbite sub arbore. [5] Et accipiam buccellam panis; & confortate cor vestrum: postea transibitis; quia idcirco transistis iuxta seruum vestrum. Et dixerunt: Sic facies, sicut locutus es. [6] Et festinauit Abraham in tabernaculo ad Saram: & dixit, Accelera, tria sata farinæ similę commisce, & fac placentas. [7] Et ad boues cucurrit Abraham, & tulit vitulum tenerum & optimum; & dedit puero; & festinauit vt coqueret eum. [8] Et tulit butyrum, & lac, & vitulum quem coxerat; & posuit coram eis: & ipse ministrabat iuxta eos sub arbore: & comederunt. [9] Et dixerunt ei: Vbi est Sara vxor tua? [10] Et dixit: Ecce in tabernaculo est. Et ait: Reuertens reuertar ad te in tempore isto quo vos eritis viui: & ecce filius erit Saræ vxori tuæ. & Sara audiebat in ostio tabernaculi: & ostium erat à tergo eius. [11] Abraham autem & Sara senuerant, & prouectæ erant ætatis: & desierat esse Saræ consuetudo mulierum. [12] Et risit Sara intra se, dicens: Postquam consenui, erit mihi iuuentus; & dominus meus senex est.

13 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַבְרָהָם לָמָּה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה
14 לֵאמֹר הַאַף אָמְנָם אֵלֵד וַאֲנִי זָקַנְתִּי׃ * הֲיִפָּלֵא
מֵיְהוָה דָּבָר לַמּוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וּלְשָׂרָה
15 בֵּן׃ * וַתְּכַחֵשׁ שָׂרָה לֵאמֹר לֹא צָחַקְתִּי כִּי יָרֵאָה
16 וַיֹּאמֶר לֹא כִּי צָחָקְתְּ׃ * וַיָּקֻמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים
וַיַּשְׁקִפוּ עַל־פְּנֵי סְדֹם וְאַבְרָהָם הֹלֵךְ עִמָּם לְשַׁלְּחָם׃
17 * וַיהוָה אָמָר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי
18 עֹשֶׂה׃ * וְאַבְרָהָם הָיוֹ יִהְיֶה לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם
19 וְנִבְרְכוּ־בוֹ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ * כִּי יְדַעְתִּיו לְמַעַן אֲשֶׁר
יְצַוֶּה אֶת־בָּנָיו וְאֶת־בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ
יְהוָה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא יְהוָה
20 עַל־אַבְרָהָם אֵת אֲשֶׁר־דִּבֶּר עָלָיו׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה זַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה כִּי־רָבָה וְחַטָּאתָם
21 כִּי כָבְדָה מְאֹד׃ * אֵרְדָה־נָּא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ
הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָלָה וְאִם־לֹא אֵדָעָה׃
22 * וַיִּפְנוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ סְדֹמָה וְאַבְרָהָם עוֹדֶנּוּ
23 עֹמֵד לִפְנֵי יְהוָה׃ * וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הַאַף תִּסְפֶּה
24 צַדִּיק עִם־רָשָׁע׃ * אוּלַי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם בְּתוֹךְ
הָעִיר הַאַף תִּסְפֶּה וְלֹא־תִשָּׂא לַמָּקוֹם לְמַעַן חֲמִשִּׁים
25 הַצַּדִּיקִם אֲשֶׁר בְּקִרְבָּהּ׃ * חָלִלָה לְךָ מֵעֲשֹׂת כַּדָּבָר
הַזֶּה לְהָמִית צַדִּיק עִם־רָשָׁע וְהָיָה כַצַּדִּיק כָּרָשָׁע
חָלִלָה לָךְ הַשֹּׁפֵט כָּל־הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט׃
26 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אִם־אֶמְצָא בִסְדֹם חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם
27 בְּתוֹךְ הָעִיר וְנָשָׂאתִי לְכָל־הַמָּקוֹם בַּעֲבוּרָם׃ * וַיַּעַן
אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הִנֵּה־נָא הוֹאַלְתִּי לְדַבֵּר אֶל־אֲדֹנָי
28 וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר׃ * אוּלַי יַחְסְרוּן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִם
חֲמִשָּׁה הַתַּשְׁחִית בַּחֲמִשָּׁה אֵת כָּל־הָעִיר וַיֹּאמֶר לֹא
29 אַשְׁחִית אִם־אֶמְצָא שָׁם אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה׃ * וַיֹּסֶף
עוֹד לְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמֶר אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם אַרְבָּעִים
וַיֹּאמֶר לֹא אֶעֱשֶׂה בַּעֲבוּר הָאַרְבָּעִים׃

13 * Dixit autem Dominus ad Abraam: Quare
risit Sara vxor tua, dicens: Num verè paritura
14 sum anus? * Nũquid Deo quicquã est difficile? Iuxta cõdictum reuertar ad te hoc eodem
tempore, vita comite; & habebit Sara filium.
15 * Negauit Sara, dicens: Non risi; timore perter
rita. Dominus autẽ, Non est, inquit, ita, sed ri-
16 sisti. * Cùm ergo surrexissent inde viri, direxe-
runt oculos contra Sodomã: & Abraam simul
17 gradiebatur, deducẽs eos. * Dixitq; Dominus:
C Num celare potero Abraã quæ gesturus sum?
18 * Cùm futurus sit in gentem magnam ac robu
stissimã; & benedicendæ sint in eo omnes na-
19 tiones terræ? * Scio enim quòd præcepturus sit
filiis suis, & domui suæ post se, vt custodiant
viam Domini; & faciant iudicium & iustitiã:
vt adducat Dominus propter Abraam omnia
20 quę locutus est ad eum. * Dixit iraque Domi-
nus: Clamor Sodomorum & Gomorræorum
multiplicatus est; & peccatum eorum aggra-
21 uatũ est nimis. * Descẽdam, & videbo, vtrum
clamorem, qui venit ad me, opere cõpleuerit:
22 an non est ita, vt sciam. * Conuerteruntque se Ionæ 1.3
inde, & abierunt Sodomam. Abraam verò ad-
23 huc stabat coram Dño: * Et appropinquãs, ait:
24 Nunquid perdes iustum cum impio? * Si fue-
rint quinquaginta iusti in ciuitate, peribũt si-
mul, & non parces loco illi propter quinqua-
25 ginta iustos, si fuerint in eo? * Absit à te vt rem
hanc facias; & occidas iustum cũ impio: fiát-
que iustus sicut impius. Non est hoc tuũ, qui
iudicas omnem terram: nequaquam facias iu-
26 diciũ hoc. * Dixitq; Dominus ad eum: Si inue
nero Sodomis quinquaginta iustos in medio
27 ciuitatis, dimittã omni loco propter eos. * Re-
D spondit Abraam, & ait: Quia semel cœpi, lo-
quar ad Dominũ meum, cùm sim puluis & ci-
28 nis. * Quid si minus quinquaginta iustis quĩ-
que fuerint, delebis propter quinque vniuer-
sam vrbem? Et ait: Non delebo, si inuenero i-
29 bi quadraginta quinque. * Rursumque lo-
cutus est ad eum: Si autem quadraginta ibi
inuenti fuerint, quid facies? Ait: Non percu-
tiam propter quadraginta.

תרגום אונקלוס

13 וַאֲמַר יְיָ לְאַבְרָהָם לְמָה דְנָן חַיְכַת שָׂרָה לְמֵימַר הֲבְרַם בְּקִשְׁטָא אֵילֵד וַאֲנָא סָבְיָת׃ 14 הֲיִתְכַּסֵי מִן קֳדָם יְיָ פִּתְגָמָא לִזְמַן אֲתוּב לְוָתָךְ
כְּעִדָּן דַּאֲתוּן קַיְמִין וּלְשָׂרָה בַר׃ 15 וְכַדְבַת שָׂרָה לְמֵימַר לָא חַיְכֵית אֲרֵי דְחֵלַת וַאֲמַר לָא אֱלָהֵין חַיְכְתְּ׃ 16 וְקָמוּ מִתַּמָּן גֻּבְרַיָּא וְאִסְתְּכִיאוּ
עַל אַפֵּי סְדוֹם וְאַבְרָהָם אָזֵל עִמְהוֹן לְאַלְוָאֵיהוֹן׃ 17 וַיְיָ אֲמַר הַמְכַסֵי אֲנָא מֵאַבְרָהָם דַּאֲנָא עָבֵד׃ 18 וְאַבְרָהָם מֶהֱוֵא לְעַם סַגִי
וְתַקִּיף וְיִתְבָּרְכִין בְּדִילֵיהּ כָּל עַמְמֵי אַרְעָא׃ 19 אֲרֵי יְדַעְתֵּ֫יהּ בְּדִיל דְיִפְקֵיד יַת בְּנוֹהִי וְיַת אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ בָּתְרוֹהִי וְיִטְּרוּן אוֹרְחָן דְיְיָ לְמֶעְבַּד צְדָקְתָא וְדִינָא בְּדִיל דְאַיְתֵי יְיָ עַל אַבְרָהָם יַת דְמַלֵיל לְאֵיתָאָה עֲלוֹהִי׃ 20 וַאֲמַר יְיָ קְבֵלַת דְסְדוֹם וַעֲמוֹרָה אֲרֵי סְגִיאָת וְחוֹבְהוֹן אֲרֵי
תְקִיפַת לַחְדָא׃ 21 אֵתְגְלִי כְּעַן וְאֵידַע הֲכְקְבִילְתְהוֹן דְעַדוּ עֲבִיד אֶעֱבִיד עִמְהוֹן גְמִירָא אִם לָא תֵיבִין וְאִם תֵיבִין לָא אִתְפְרָע׃
22 וְאִתְפְנִיאוּ מִתַּמָּן גֻּבְרַיָּא וַאֲזַלוּ לִסְדוֹם וְאַבְרָהָם עַד כְּעַן מְשַׁמֵּשׁ בְּצִלּוֹ קֳדָם יְיָ׃ 23 וּקְרֵב אַבְרָהָם וַאֲמַר הֲבִרְגַז תְּשֵׁצִי צַדִּיקַיָּא עִם חַיָּבַיָּא׃
24 מָאִים אִית חַמְשִׁין זַכָּאִין בְּגוֹ קַרְתָּא הֲבִרְגַז תְּשֵׁצִי וְלָא תְשָׁבוֹק לְאַתְרָא בְּדִיל חַמְשִׁין זַכָּאִין דִי בְגַוָהּ׃ 25 קְשׁוֹט אֵינוֹן דִינָךְ מִלְמֶעְבַּד
כְּפִתְגָמָא הָדֵין לְשֵׁצָאָה זַכָּאָה עִם חַיָּבָא וְיֶהֱא זַכָּאָה כְּחַיָּבָא קְשׁוֹט אֵינוֹן דִינָךְ הַדַיָּן דְכָל אַרְעָא לָא בְרַם יַעֲבִיד דִינָא׃ 26 וַאֲמַר יְיָ אִם
אַשְׁכַּח בִּסְדוֹם חַמְשִׁין זַכָּאִין בְּגוֹ קַרְתָּא וְאֶשְׁבוֹק לְכָל אַתְרָא בְּדִילְהוֹן׃ 27 וַאֲתֵיב אַבְרָהָם וַאֲמַר הָא כְעַן אַסְגֵיתִי לְמַלָּלָא קֳדָם
יְיָ וַאֲנָא עָפָר וּקְטָם׃ 28 מָאִים יַחְסְרוּן מֵחַמְשִׁין זַכָּאִין חַמְשָׁא הֲתְחַבֵּל בְּחַמְשָׁא יַת כָּל קַרְתָּא וַאֲמַר לָא אֲחַבֵּל אִם אַשְׁכַּח תַּמָּן אַרְבְּעִין
וְחַמְשָׁא׃ 29 וְאוֹסֵף עוֹד לְמַלָּלָא עִמֵיהּ וַאֲמַר מָאִים יִשְׁתַּכְחוּן תַּמָּן אַרְבְּעִין וַאֲמַר לָא אֶעְבֵּיד גְמִירָא בְּדִיל אַרְבְּעִין׃

13 * Ait autem Dominus ad Abraam, dicens: Quare risit Sarra in seipsa, dicens: Num verè pariam? ego consenui. 14 * Nunquid impossibile erit apud Dominum verbum? in tempus hoc in horas reuertar ad te: & erit Sarræ filius.

15 * Negauit autem Sarra, dicens: Non risi. timuit enim. Et ait illi, non, sed risisti.

16 * Cùm surrexissent autem viri, inde respexerũt in faciem Sodomorum & Gomorræ. Abraam autem simul gradiebatur cum eis, comitans eos.

17 * At Dominus dixit: Non celabo ab Abraam seruo meo quæ ego facio. 18 * Abraam autem futurus erit in gentem magnam & multam. & benedicentur in ipso omnes gentes terræ.

19 * Scio enim quòd præcipiet filiis suis, & domui suæ post se: & custodient vias Domini, vt faciant iustitiam & iudicium; vt adducat Dominus super Abraam omnia quæcunque locutus est ad eum.

20 * Dixit autem Dominus: Clamor Sodomorum et Gomorræ multiplicatus est apud me: & peccata eorum magna valde. 21 * Et descendens igitur videbo, si secundum clamorem eorũ qui venit ad me, perficiunt. si autem non, vt sciam. 22 * Et reuersi viri inde, venerunt in Sodomam. Abraam autem erat stans coram Domino. 23 * Et appropinquans Abraam, ait: Nunquid simul perdes iustum cum impio? & erit iustus sicut impius? 24 * Si fuerint quinquaginta iusti in ciuitate, perdes eos? non remittes omni loco propter quinquaginta iustos, si fuerint in ea? 25 * Nequaquam facias verbum hoc, occidere iustum cum impio: & erit iustus sicut impius? nequaquam. qui iudicas omnem terram, non facies iudicium? 26 * Dixit autem Dominus: Si fuerint in Sodomis quinquaginta iusti, remittam omni ciuitati, & omni loco propter eos.

27 * Et respondens Abraam, dixit: Nunc cœpi loqui ad Dominum. ego autem sum terra & puluis.

28 * Si autem minus fuerint quinquaginta iusti, in quadraginta quinque, perdes propter quadraginta quinque omnem ciuitatem? Et dixit: Non perdam, si inuenero illic quadraginta quinque. 29 * Et addidit vltra loqui ad eum, & dixit: Si inuenti fuerint illic quadraginta. & dixit: Non perdam propter quadraginta.

13 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς Αβραάμ, λέγων· τί ὅτι ἐγέλασε Σάρρα ἐν ἑαυτῇ λέγουσα· ἀρά γε ἀληθῶς τέξομαι; ἐγὼ γε-
14 γήρακα. * μὴ ἀδυνατήσει τῷ θεῷ ῥῆμα; εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ὥρας ἀναστρέψω πρός σε· καὶ ἔσαι τῇ Σάρρᾳ
15 υἱός. * ἠρνήσατο δὲ Σάρρα, λέγουσα· οὐκ ἐγέλασα· ἐφοβήθη γάρ. καὶ εἶπεν αὐτῇ, οὐχί, ἀλλ' ἐγέλασας.
16 * Ἐξαναστάντες δὲ οἱ ἄνδρες ἐκεῖθεν κατέβλεψαν ἐπὶ πρόσωπον Σοδόμων καὶ Γομόρρας. Αβραὰμ δὲ συνεπορεύετο μετ' αὐτῶν συμπροπέμπων αὐτούς.
17 * ὁ δὲ κύριος εἶπεν· μὴ κρύψω ἀπὸ Αβραὰμ τοῦ παι-
18 δός μου ἃ ἐγὼ ποιῶ. * Αβραὰμ δὲ γινόμενος ἔσαι εἰς ἔθνος μέγα καὶ πολύ· καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν αὐτῷ πάντα
19 τὰ ἔθνη τῆς γῆς. * ᾔδειν γὰρ ὅτι συντάξει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μετ' αὐτόν· καὶ φυλάξουσι τὰς ὁδὸς κυρίου τοῦ ποιεῖν δικαιοσύνην καὶ κρίσιν, ὅπως ἂν ἐπαγάγῃ κύριος ἐπὶ Αβραὰμ πάντα ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτόν.
20 * εἶπε δὲ κύριος, κραυγὴ Σοδόμων καὶ Γομόρρας πεπλήθυνται πρός με· καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφό-
21 δρα. * καὶ καταβὰς ἴδω ὄψομαι, εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ἐρχομένην πρός με, συντελοῦσι· εἰ δὲ μή, ἵνα γνῶ.
22 * καὶ ἀποστρέψαντες οἱ ἄνδρες ἐκεῖθεν, ἦλθον εἰς Σόδομα. Αβραὰμ δὲ ἦν ἑστηκὼς ἔναντι κυρίου.
23 * καὶ ἐγγίσας Αβραὰμ, εἶπε· μὴ συναπολέσεις δίκαιον
24 μετ' ἀσεβοῦς· καὶ ἔσαι ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής; * ἐὰν ὦσι πεντήκοντα δίκαιοι ἐν τῇ πόλει, ἀπολέσεις αὐτούς· οὐκ ἀνή-
25 σεις πάντα τὸν τόπον ἕνεκα τῶν πεντήκοντα δικαίων, ἐὰν ὦσιν ἐν
αὐτῇ; * μηδαμῶς ποιήσεις τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἀποκτεῖναι δίκαιον μετ' ἀσεβοῦς· καὶ ἔσαι ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσεβής. μηδαμῶς· ὁ κρίνων
26 πᾶσαν τὴν γῆν, οὐ ποιήσεις κρίσιν; * εἶπε δὲ κύριος, ἐὰν ὦσιν ἐν Σοδόμοις πεντήκοντα δίκαιοι, ἀνήσω ὅλῃ τὴν πόλιν καὶ πάντα
27 τὸν τόπον δι' αὐτούς. * καὶ ἀποκριθεὶς Αβραὰμ, εἶπε· ἰδοὺ ἠρξάμην λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριον· ἐγὼ δέ εἰμι γῆ καὶ σποδός·
28 * ἐὰν δὲ ἐλαττονωθῶσιν οἱ πεντήκοντα δίκαιοι εἰς τεσσαρακονταπέντε, ἀπολεῖς ἕνεκεν τῶν τεσσαρακονταπέντε πᾶσαν τὴν πόλιν; καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω ἐκεῖ τεσσαρακονταπέντε.
29 * καὶ προσέθηκεν ἔτι λαλῆσαι πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν· ἐὰν εὑρεθῶσιν ἐκεῖ τεσσαράκοντα· καὶ εἶπεν, οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν τεσσαράκοντα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et dixit Dominus Abrahæ: Quare risit Sara, dicens: Nunquid in veritate partura sum, & ego consenui? 14 Nunquid occultabitur à facie Domini verbum? In tempore reuertar ad te, sicut nunc quo eritis viui: & Saræ erit filius. 15 Et negauit Sara, dicens: Non risi: quia timuit. & ait: Nequaquam; sed risisti. 16 Et surrexerunt inde viri, & respexerunt contra faciem Sodomæ: & Abraham ibat cum eis, vt comitaretur eos. 17 Dixitque Dominus: Nunquid celabo ego ab Abraham quod ego facio? 18 Abraham autem erit in gentem magnam & robustã: & benedicentur propter eum omnes populi terræ. 19 Quia noui quòd præcipiet filiis suis, & viris domus suæ post se, vt custodiant vias quę rectæ sunt coram Domino; vt faciant iustitiam & iudicium: vt adducat Dominus super Abraham, quod locutus est vt adduceret super eum.

20 Dixitque Dominus: Clamor Sodomæ & Gomorræ, quia multus est; & peccatum eorum, quia forte est nimis. 21 Apparebo nunc, & diiudicabo, vtrum sicut clamor qui venit coram me fecerint, consumabo eos, si non egerint pœnitentiã. si autem egerint pœnitentiam, non vlciscar.

22 Et recesserunt inde viri; & abierunt Sodomam: & Abraham adhuc stabat in oratione coram Domino. 23 Et accessit Abraham & dixit: Nunquid in furore consumes iustum cum impio? 24 Si fortè sunt quinquaginta iusti in medio ciuitatis, num in furore consumes: & non dimittes loco propter quinquaginta iustos, qui sunt in medio eius? 25 Vera sunt iudicia tua: ne facias sicut rem hanc, vt consumas iustum cum impio, vt sit iustus sicut impius: vera sunt iudicia tua. Nunquid iudex vniuersæ terræ non vtique faciet iudicium? 26 Dixitque Dominus: Si inuenero in Sodoma quinquaginta iustos in medio ciuitatis, dimittam omni loco propter eos. 27 Et respondit Abraham, & dixit: Multum locutus sum coram Domino, cùm sim ego puluis & cinis. 28 Fortè deficient de quinquaginta iustis, quinque: nunquid disperdes propter quinque omnem ciuitatem? Et dixit: Non disperdam, si inuenero ibi quadraginta & quinque. 29 Additque rursus loqui cum eo, & dixit: Fortè inuenientur ibi quadraginta. Et dixit: Non faciam consumationem propter quadraginta.

30 * וַיֹּאמֶר אַל־נָא יִחַר לַאדֹנָי וַאֲדַבְּרָה אוּלַי יִמָּצְאוּן
שָׁם שְׁלֹשִׁים וַיֹּאמֶר לֹא אֶעֱשֶׂה אִם־אֶמְצָא שָׁם
31 שְׁלֹשִׁים: * וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא הוֹאַלְתִּי לְדַבֵּר אֶל־
אֲדֹנָי אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית
32 בַּעֲבוּר הָעֶשְׂרִים: * וַיֹּאמֶר אַל־נָא יִחַר לַאדֹנָי
וַאֲדַבְּרָה אַךְ־הַפָּעַם אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֲשָׂרָה
33 וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה: * וַיֵּלֶךְ יְהוָה
כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל־אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב
לִמְקֹמוֹ:

יט

1 * וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה בָּעֶרֶב
וְלוֹט יֹשֵׁב בְּשַׁעַר־סְדֹם וַיַּרְא־לוֹט וַיָּקָם לִקְרָאתָם
2 וַיִּשְׁתַּחוּ אַפַּיִם אָרְצָה: * וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא־אֲדֹנַי סוּרוּ
נָא אֶל־בֵּית עַבְדְּכֶם וְלִינוּ וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁכַּמְתֶּם
3 וַהֲלַכְתֶּם לְדַרְכְּכֶם וַיֹּאמְרוּ לֹא כִּי בָרְחוֹב נָלִין: * וַיִּפְצַר־
בָּם מְאֹד וַיָּסֻרוּ אֵלָיו וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּיתוֹ וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה
4 וּמַצּוֹת אָפָה וַיֹּאכֵלוּ: * טֶרֶם יִשְׁכָּבוּ וַאֲנְשֵׁי הָעִיר
אַנְשֵׁי סְדֹם נָסַבּוּ עַל־הַבַּיִת מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן כָּל־הָעָם
5 מִקָּצֶה: * וַיִּקְרְאוּ אֶל־לוֹט וַיֹּאמְרוּ לוֹ אַיֵּה הָאֲנָשִׁים
אֲשֶׁר־בָּאוּ אֵלֶיךָ הַלָּיְלָה הוֹצִיאֵם אֵלֵינוּ וְנֵדְעָה אֹתָם:
6 * וַיֵּצֵא אֲלֵהֶם לוֹט הַפֶּתְחָה וְהַדֶּלֶת סָגַר אַחֲרָיו:
7 * וַיֹּאמֶר אַל־נָא אַחַי תָּרֵעוּ: * הִנֵּה־נָא לִי שְׁתֵּי
8 בָנוֹת אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ אִישׁ אוֹצִיאָה־נָּא אֹתָן אֲלֵיכֶם
וַעֲשׂוּ לָהֶן כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם רַק לָאֲנָשִׁים הָאֵל אַל־תַּעֲשׂוּ
9 דָּבָר כִּי־עַל־כֵּן בָּאוּ בְּצֵל קֹרָתִי: * וַיֹּאמְרוּ גֶּשׁ־הָלְאָה
וַיֹּאמְרוּ הָאֶחָד בָּא־לָגוּר וַיִּשְׁפֹּט שָׁפוֹט עַתָּה נָרַע לְךָ
מֵהֶם וַיִּפְצְרוּ בָאִישׁ בְּלוֹט מְאֹד וַיִּגְּשׁוּ לִשְׁבֹּר הַדָּלֶת:
10 * וַיִּשְׁלְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־יָדָם וַיְבִיאוּ אֶת־לוֹט אֲלֵיהֶם
11 הַבַּיְתָה וְאֶת־הַדֶּלֶת סָגָרוּ: * וְאֶת־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־
פֶּתַח הַבַּיִת הִכּוּ בַּסַּנְוֵרִים מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל וַיִּלְאוּ
לִמְצֹא הַפָּתַח:

30 * Ne quæſo, inquit, indigneris, Domine, ſi
loquar: Quid ſi ibi inuenti fuerint triginta?
Reſpondit: Non faciã, ſi inuenero ibi triginta.
31 *Quia ſemel, ait, cœpi, loquar ad Dominum
meum: Quid ſi ibi inuẽti fuerint viginti? Ait:
32 Non interficiam propter viginti. *Obſecro,
inquit, ne iraſcaris, Domine, ſi loquar adhuc
ſemel. Quid ſi inuenti fuerint ibi decẽ? Dixit:
33 Non delebo propter decem. *Abiit Dominus
poſtquam ceſſauit loqui ad Abraam: & ille re-
uerſus eſt in locum ſuum.

CAP. XIX.

1 VEneruntque duo angeli Sodomam veſpe-
A rè, ſedente Loth in foribus ciuitatis. Qui
cùm vidiſſet eos, ſurrexit, & iuit obuiam eis:
2 adorauitque pronus in terram. *Et dixit: Ob-
ſecro, domini, declinate in domum pueri ve-
ſtri; & manete ibi: lauate pedes veſtros; & ma
nè proficiſcemini in viam veſtram. Qui dixe-
3 runt: Minimè; ſed in platea manebimus. *Cõ-
pulit illos oppidò, vt diuerterent ad eum. In-
greſſique domum eius, fecit conuiuium; coxit
4 azyma; & comederunt. * Priùs autem quàm Luc. 24. d.
irent cubitum, viri ciuitatis vallauerunt do-
B mum illius à puero vſque ad ſenem; omnis po
5 pulus ſimul. * Vocaueruntque Loth, & dixe-
runt ei: Vbi ſunt viri, qui introierunt ad te no
6 cte? educ illos huc, vt cognoſcam9 eos. *Egreſ-
ſus ad eos Loth, poſt tergum accludens oſtiũ,
7 *ait: Nolite, quæſo, fratres mei, nolite malum
8 hoc facere. *Habeo duas filias, quæ necdũ co-
gnouerunt virũ: educam eas ad vos, & abuti-
mini eis ſicut vobis placuerit; dũ modò viris
iſtis nihil mali faciatis; quia ingreſſi ſunt ſub
9 vmbra culminis mei. *At illi dixerunt: Recede Iudith 10.f.
illuc. & rurſus: Ingreſſus eſt, inquiunt, vt ad-
uena, nunquid vt iudices? Te ergo ipſum ma
gis, quàm hos affligemus. vimque faciebant
Loth vehementiſſimè. iamque prope erat vt 2.Pe.2.b
10 effringerent fores. *Et ecce miſerunt manum
C viri, & introduxerunt ad ſe Loth, clauſerúnt-
11 que oſtium. * Et eos qui foris erant percuſ- 4.Re.6.d
ſerũt cæcitate, à minimo vſque ad maximum:
ita vt oſtium inuenire non poſſent.

תרגום אונקלוס

30 וַאֲמַר לָא כְּעַן יִתְקוֹף רָגְזָא דַיְיָ וַאֲמַלֵּיל מָאִים יִשְׁתַּכְחוּן תַּמָּן תְּלָתִין וַאֲמַר לָא אֶעֱבִיד גְּמִירָא אִם אֶשְׁכַּח תַּמָּן תְּלָתִין:
31 וַאֲמַר הָא כְּעַן אֲסֻגְיֵתִי לְמַלָּלָא קֳדָם יְיָ מָאִים יִשְׁתַּכְחוּן תַּמָּן עֶשְׂרִין וַאֲמַר לָא אֶחַבֵּל בְּרִיל הָעֶשְׂרִין:
32 וַאֲמַר לָא כְּעַן יִתְקוֹף רָגְזָא דַיְיָ וַאֲמַלֵּיל בְּרַם בְּזִמְנָא הָדָא מָאִים יִשְׁתַּכְחוּן תַּמָּן עַשְׂרָה וַאֲמַר לָא אֶחַבֵּיל בְּרִיל עַשְׂרָה:
33 וְאִסְתַּלַק יְקָרָא דַיְיָ כַּד שֵׁצִי לְמַלָּלָא עִם אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם תָּב לְאַתְרֵיהּ:

יט

1 וַאֲתוֹ תְּרֵין מַלְאָכַיָּא לְסְדוֹם בְּרַמְשָׁא וְלוֹט יָתֵיב בְּתָרְעָא דִסְדוֹם וַחֲזָא
2 לוֹט וְקָם לְקַדָּמוּתְהוֹן וּסְגִד עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא: וַאֲמַר בְּבַעוּ כְעַן רִבּוֹנַי זוּרוּ כְעַן לְבֵית עַבְדְּכוֹן וּבִיתוּ וְאַסְחוּ רַגְלֵיכוֹן וּתְקַדְּמוּן וְתֵהָכוֹן
3 לְאָרְחֲכוֹן וַאֲמַרוּ לָא אֱלָהֵין בִּרְחוֹבָא נְבִית: וְאָתְקֵף בְּהוֹן לַחְדָּא וְזָרוּ לְוָתֵיהּ וְעָלוּ לְבֵיתֵיהּ וַעֲבַד לְהוֹן מִשְׁתְּיָא וּפַטִּיר אֲפָה לְהוֹן וַאֲכָלוּ:
4 עַד לָא שְׁכִבוּ וֶאֱנָשֵׁי קִרְתָּא אֱנָשֵׁי סְדוֹם אַקִּיפוּ עַל בֵּיתָא מֵעֻלֵּימָא וְעַד סָבָא כָּל עַמָּא מִסּוֹפֵיהּ:
5 וּקְרוֹ לְלוֹט וַאֲמַרוּ לֵיהּ אַן גֻּבְרַיָּא דַאֲתוֹ
6 לְוָתָךְ בְּלֵילְיָא אַפֵּיקִינּוּן לְוָתָנָא וְנִדַּע יָתְהוֹן: וּנְפַק לְוָתְהוֹן לוֹט לְתָרְעָא וְדָשָׁא אֲחַר בָּתְרוֹהִי:
7 וַאֲמַר בְּבַעוּ כְעַן אֲחַי לָא תְבִאְשׁוּן:
8 הָא כְעַן לִי תַּרְתֵּין בְּנָת דְּלָא יָדְעִין גְּבַר אַפֵּיק כְּעַן יָתְהֵין לְוָתְכוֹן וְעֲבִדוּ לְהֵין כְּתַקִּין בְּעֵינֵיכוֹן לְחוֹד לְגֻבְרַיָּא הָאִלֵּין לָא תַּעְבְּדוּן מִדְעַם אֲרֵי עַל כֵּן עַלּוּ
בְּטַלֵּל שְׁרוּתִי:
9 וַאֲמַרוּ קְרִיב לְהַלָּא וַאֲמַרוּ חַד אָתָא לְאִתּוֹתָבָא וְהָא דַּיָּנָא כְּעַן נְבָאֵשׁ לָךְ מִדִּילְהוֹן וְאַתְקִיפוּ בְּגֻבְרָא בְּלוֹט לַחְדָּא
וּקְרִיבוּ לְמִתְבַּר דַּשָּׁא:
10 וְאוֹשִׁיטוּ גֻּבְרַיָּא יָת יְדֵיהוֹן וְאַעֲילוּ יָת לוֹט לְוָתְהוֹן לְבֵיתָא וְיָת דַּשָּׁא אֲחִידוּ:
11 וְיָת
גֻּבְרַיָּא דְּבִתְרַע בֵּיתָא מְחוֹ בְּשִׁבְרִירַיָּא מִזְּעֵירָא וְעַד רַבָּא וְלָאֲיוּ לְאַשְׁכָּחָא תַּרְעָא:

30 * *Et ait: Nunquid si locutus fuero, Domine? Si autem inuenti fuerint illic triginta. & dixit: Non perdam propter triginta.* 31 * *Et dixit: Postquam habeo loqui ad Dominum; Si autem inuenti fuerint illic viginti. & dixit, Non perdam, si inuenero illic viginti.* 31 * *Et dixit: Nunquid, Domine, si locutus fuero adhuc semel: Si autem inuẽti fuerint illic decem. & dixit, Non perdam propter decem.*

33 * *Abijt autem Dominus, vt cessauit loquens Abraam. & Abraam reuersus est in locum suum.*

CAP. XIX.

1 *VEnerunt autem duo angeli in Sodomam vespere. Lot autem sedebat apud portam Sodomorũ. videns autem Lot, surrexit in occursum illis: et adorauit facie in terram.* 2 * *Et dixit: Ecce, domini, declinate in domum pueri vestri; & manete, & lauate pedes vestros: & manicantes, proficiscemini viam vestram. Dixerunt autem: Non, sed in platea manebimus.* 3 * *Et coegit eos, & declinauerunt ad eum. & ingressi sunt in domum eius: & fecit illis conuiuium, & azymos coxit eis; et comederunt.* 4 * *Antequam dormierant autem viri ciuitatis Sodomitæ, circuierũt domum à puero vsque ad senem, omnis populus simul.*

5 * *Et vocauerunt Lot, & dixerunt ad eum: Vbi sunt viri qui ingressi sunt ad te nocte? educ illos ad nos, vt coeamus cum eis. egressus est autem Lot ad vestibulum; at ostium adaperuit post se.* 7 * *Ait autem eis: Nequaquam viri fratres, ne malum feceritis.*

8 * *Sunt autem mihi duæ filiæ, quæ non cognouerunt virum: educam eas ad vos, & vtimini eis, sicut placuerit vobis; solùm in viros istos ne faciatis iniustum: cuius causa ingressi sunt sub tegmine trabium mearum.* 9 * *Dixerunt autem illi: Recede illuc. ingressus es habitare, nunquid & iudicium iudicare? nunc ergo te affligemus magis quàm illos. & coegerunt virum Lot vehementer: & appropinquauerunt confringere ostium.* 10 * *Extendentes autem viri manus, attraxerunt Lot in domum ad se; & ostium domus clauserunt.*

11 * *At viros existentes ad ianuam, percusserunt in cæcitate à minimo vsque ad magnum: & fatigati sunt quærentes ostium.*

30 * καὶ εἶπε, μή πι ἐὰν λαλήσω κύριε; ἐὰν ᾖ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ τριάκοντα. καὶ εἶπεν, οὐμὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν τριάκοντα.

31 * καὶ εἶπεν, ἐπειδὴ ἔχω λαλῆσαι πρὸς τὸν κύριον, ἐὰν δὲ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ εἴκοσι. καὶ εἶπεν, οὐμὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὕρω ἐκεῖ εἴκοσι. 32 * καὶ εἶπε, μή πι κύριε ἐὰν λαλήσω ἔπ ἄπαξ· ἐὰν ᾖ εὑρεθῶσιν ἐκεῖ δέκα. Καὶ εἶπεν, οὐμὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν δέκα.

33 * ἀπῆλθε ᾗ ὁ κύριος, ὡς ἐπαύσατο λαλῶν τῷ Ἀβραάμ· καὶ Ἀβραὰμ ἀπέστρεψεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. ιθ'.

1 * Ἦλθον δὲ οἱ δύο ἄγγελοι εἰς Σόδομα ἑσπέρας. Λὼτ ᾗ ἐκάθητο ὤρᾳ τὴν πύλην Σοδόμων. ἰδὼν δὲ Λὼτ, ἀνέστη εἰς συνάντησιν αὐτοῖς· καὶ προσεκύνησε τῷ προσώπῳ ἐπὶ τὴν 2 γῆν. * καὶ εἶπεν, ἰδὲ κύριοι ἐκκλίνατε εἰς τὸν οἶκον τοῦ παιδὸς ὑμῶν, καὶ καταλύσατε, καὶ νίψασθε τοὺς πόδας ὑμῶν, καὶ ὀρθρίσαντες, ἀπελεύσεσθε τὴν ὁδὸν ὑμῶν· εἶπον δὲ, οὐχί, ἀλλ' ἐν τῇ πλατείᾳ καταλύσομεν.

3 * Καὶ παρεβιάσατο αὐτοὺς, καὶ ἐξέκλιναν πρὸς αὐτόν· καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον, καὶ ἄζυμους ἔπεψεν αὐτοῖς, καὶ ἔφαγον.

4 * πρὸ δ' κοιμηθῆναι ᾗ, οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως οἱ Σοδομῖται, ἐκύκλωσαν τὴν οἰκίαν ἀπὸ νεανίσκου ἕως πρεσβύτου, 5 πᾶς ὁ λαὸς ἅμα. * Καὶ προσεκάλεσαν τὸν Λὼτ· Καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν, ποῦ εἰσὶν οἱ ἄνδρες οἱ εἰσελθόντες πρός σε τὴν 6 νύκτα. * ἐξάγαγε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, ἵνα συγχρώμεθα αὐτοῖς. ἐξῆλθε δὲ Λὼτ πρὸς τὸ πρόθυρον, τὴν ᾗ θύραν προσέωξεν ὀπίσω αὐτοῦ.

7 * εἶπε ᾗ αὐτοῖς, μηδαμῶς ἄνδρες ἀδελφοὶ, μὴ πονηρεύ- 8 σητε. * εἰσὶ δέ μοι δύο θυγατέρες, αἳ οὐκ ἔγνωσαν ἄνδρα· ἐξάξω αὐτὰς πρὸς ὑμᾶς, καὶ χρᾶσθε αὐταῖς, καθ' ὃ ἂν ἀρέσκοι ὑμῖν· μόνον εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους μὴ ποιήσητε ἄδικον, οὗ ἕνεκεν εἰσῆλθον ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν δοκῶν μου.

9 * εἶπαν δὲ αὐτῷ, ἀπόστα ἐκεῖ· εἰσῆλθες παροικεῖν, μὴ καὶ κρίσιν κρίνειν; νῦν οὖν σὲ κακώσομεν μᾶλλον ἢ ἐκείνους· καὶ παρεβιάζοντο τὸν ἄνδρα τὸν Λὼτ σφόδρα· καὶ ἤγγισαν συντρίψαι 10 τὴν θύραν. * ἐκτείναντες δὲ οἱ ἄνδρες τὰς χεῖρας, εἰσεσπάσαντο τὸν Λὼτ εἰς τὸν οἶκον πρὸς ἑαυτοὺς, καὶ τὴν θύραν οὗ οἶκου ἀπέκλεισαν.

11 * τοὺς δὲ ἄνδρας τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς θύρας ἐπάταξαν ἐν ἀορασίᾳ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου· καὶ παρελύθησαν ζητοῦντες τὴν θύραν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et dixit: Ne, obsecro, irascatur furor Domini; & loquar: Fortè inuenientur ibi triginta. Et dixit: Non faciam consumationem, si inuenero ibi triginta. 31 Et dixit: Ecce nunc multum locutus sum coram Domino: fortè inuenientur ibi viginti. & dixit: Non disperdam propter viginti. 32 Et ait: Ne, obsecro, irascatur furor Domini, & loquar tantummodo hac vice: Fortè inuenientur ibi decem. & dixit: Non disperdam propter decem. 33 Et eleuata est gloria Domini cùm cessasset loqui cum Abraham. & Abraham reuersus est in locum suum. CAP. XIX.

ET venerunt duo angeli Sodomam vesperè: & Lot sedebat in porta Sodomæ. Et vidit Lot, & surrexit in occursum eorum: & adorauit pronus super terram. 2 Et ait: Obsecro nunc, domini mei, declinate nunc in domum serui vestri: & manete, & lauate pedes vestros: & manè surgentes, ibitis in viam vestram. & dixerunt: Nequaquam; sed in platea manebimus. 3 Et compulit eos valde; & declinauerunt ad eum, & ingressi sunt in domum eius: & fecit eis conuiuium, & azyma coxit eis; & comederunt. 4 Priusquam autem irent cubitum, viri ciuitatis viri Sodomæ vallauerunt domum à puero vsque ad senem, omnis populus simul. 5 Et vocauerunt Lot, & dixerunt ei: Vbi sunt viri qui venerunt ad te nocte? educ eos ad nos, & cognoscemus eos. 6 Et egressus est ad eos Lot ad portam; & ostium clausit post se. 7 Et ait: Obsecro nunc, fratres mei, nolite malè facere. 8 Ecce nunc habeo duas filias, quæ non cognouerunt virum: educam nunc eas ad vos, & facite illis sicut placuerit in oculis vestris: tantummodo viris istis ne faciatis quicquam; quia propterea ingressi sunt sub vmbra tegminis mei. 9 Et dixerunt: Recede illuc: & dixerunt, Vnus venit ad peregrinandum, & ecce iudicat iudicium. nunc malefaciemus tibi magis, quàm eis: & compulerunt virum Lot valde; & accesserunt ad confringendam ianuam. 10 Et extenderunt viri manus suas, & introduxerunt Lot ad se in domum; & ianuam clauserunt. 11 Et viros qui erant in porta domus, percusserunt cæcitate à minimo vsque ad maximum. defatigatique sunt vt inuenirent portam.

12 * וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים אֶל־לוֹט עֹד מִי־לְךָ פֹּה חָתָן וּבָנֶיךָ
וּבְנֹתֶיךָ וְכֹל אֲשֶׁר־לְךָ בָּעִיר הוֹצֵא מִן־הַמָּקוֹם׃
13 * כִּי־מַשְׁחִתִים אֲנַחְנוּ אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי־גָדְלָה
צַעֲקָתָם אֶת־פְּנֵי יְהוָה וַיְשַׁלְּחֵנוּ יְהוָה לְשַׁחֲתָהּ׃
14 * וַיֵּצֵא לוֹט וַיְדַבֵּר אֶל־חֲתָנָיו לֹקְחֵי בְנֹתָיו וַיֹּאמֶר
קוּמוּ צְאוּ מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי־מַשְׁחִית יְהוָה אֶת־
הָעִיר וַיְהִי כִמְצַחֵק בְּעֵינֵי חֲתָנָיו׃ 15 * וּכְמוֹ הַשַּׁחַר
עָלָה וַיָּאִיצוּ הַמַּלְאָכִים בְּלוֹט לֵאמֹר קוּם קַח אֶת־
אִשְׁתְּךָ וְאֶת־שְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ הַנִּמְצָאֹת פֶּן־תִּסָּפֶה
בַּעֲוֹן הָעִיר׃ 16 * וַיִּתְמַהְמָהּ וַיַּחֲזִיקוּ הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ
וּבְיַד־אִשְׁתּוֹ וּבְיַד שְׁתֵּי בְנֹתָיו בְּחֶמְלַת יְהוָה עָלָיו
וַיּוֹצִאֻהוּ וַיַּנִּחֻהוּ מִחוּץ לָעִיר׃ 17 * וַיְהִי כְהוֹצִיאָם
אֹתָם הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הִמָּלֵט עַל־נַפְשֶׁךָ אַל־תַּבִּיט
אַחֲרֶיךָ וְאַל־תַּעֲמֹד בְּכָל־הַכִּכָּר הָהָרָה הִמָּלֵט פֶּן־
תִּסָּפֶה׃ 18 * וַיֹּאמֶר לוֹט אֲלֵהֶם אַל־נָא אֲדֹנָי׃
19 * הִנֵּה־נָא מָצָא עַבְדְּךָ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַתַּגְדֵּל חַסְדְּךָ
אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּדִי לְהַחֲיוֹת אֶת־נַפְשִׁי וְאָנֹכִי לֹא אוּכַל
לְהִמָּלֵט הָהָרָה פֶּן־תִּדְבָּקַנִי הָרָעָה וָמַתִּי׃
20 * הִנֵּה־נָא הָעִיר הַזֹּאת קְרֹבָה לָנוּס שָׁמָּה וְהִוא מִצְעָר
אִמָּלְטָה נָּא שָׁמָּה הֲלֹא מִצְעָר הִוא וּתְחִי נַפְשִׁי׃
21 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נָשָׂאתִי פָנֶיךָ גַּם לַדָּבָר הַזֶּה לְבִלְתִּי
הָפְכִּי אֶת־הָעִיר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ׃ 22 * מַהֵר הִמָּלֵט שָׁמָּה
כִּי לֹא אוּכַל לַעֲשׂוֹת דָּבָר עַד־בֹּאֲךָ שָׁמָּה עַל־כֵּן קָרָא
שֵׁם־הָעִיר צוֹעַר׃ 23 * הַשֶּׁמֶשׁ יָצָא עַל־הָאָרֶץ וְלוֹט בָּא
צֹעַרָה׃ 24 * וַיהוָה הִמְטִיר עַל־סְדֹם וְעַל־עֲמֹרָה
גָּפְרִית וָאֵשׁ מֵאֵת יְהוָה מִן־הַשָּׁמָיִם׃ 25 * וַיַּהֲפֹךְ אֶת־
הֶעָרִים הָאֵל וְאֵת כָּל־הַכִּכָּר וְאֵת כָּל־יֹשְׁבֵי הֶעָרִים
וְצֶמַח הָאֲדָמָה׃ 26 * וַתַּבֵּט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו וַתְּהִי נְצִיב
מֶלַח׃ 27 * וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־
עָמַד שָׁם אֶת־פְּנֵי יְהוָה׃

12 * Dixerũt autem ad Loth: Habes hic quempiam tuorum generum, aut filios, aut filias?
13 omnes qui tui sunt; educ de vrbe hac. * Delebimus enim locum istum; eò quòd increuerit clamor eorum coram Domino: qui misit
14 nos, vt perdamus illos. * Egressus itaque Loth, locutus est ad generos suos, qui accepturi erant filias eius; & dixit: Surgite, & egredimini de loco isto; quia delebit Dominus ciuitatem hanc. & visus est eis quasi ludens loqui.
15 * Cumque esset manè, cogebant eum angeD li, dicentes: Surge, tolle vxorem tuam, & duas Sap.10.
filias quas habes, ne & tu pariter pereas in sce-
16 lere ciuitatis. * Dissimulante illo, apprehenderunt manum eius, & manũ vxoris, ac duarum filiarum eius, eò quòd parceret Dominus
illi. eduxeruntque eum, & posuerunt extra
17 ciuitatem. * Ibique locuti sunt ad eum, dicentes: Salua animam tuam. noli respicere post tergũ; nec stes in omni circa regione: sed in monte saluum te fac, ne & tu simul pereas.
18 * Dixitque Loth ad eos: Quæso, domine
19 mi. * Quia inuenit seruus tuus gratiam co- Sap.10.
ram te, & magnificasti misericordiam tuam, quam fecisti mecũ, vt saluares animam meã: nec possum in monte saluari, ne fortè appre-
20 hendat me malum, & moriar. * Est ciuitas hęc E iuxta, ad quam possum fugere, parua; & saluabor in ea. nunquid non modica est, & viuet
21 anima mea? * Dixitque ad eum: Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas, vt nõ subuertã vr-
22 bem, pro qua locutus es. * Festina, & saluare ibi: quia non potero facere quicquam, donec ingrediaris illuc. idcircò vocatum est nomen
23 vrbis illius, Segor. * Sol egressus est super
24 terram; & Loth ingressus est Segor. * Igitur Dominus pluit super Sodomam & Gomor- Esa. 13.a Hie. 50.f. Amos 4.a Lu. 17.d. Ezech. 16.f. Sap. 10.a Osee 11. c.
ram sulphur & ignem à Domino de cælo:
25 * Et subuertit ciuitates has, & omnem circa regionem, vniuersos habitatores vrbium, &
26 cuncta terræ virentia. * Respiciénsque vxor eius post se, versa est in statuam salis.
27 * Abraam autem consurgens manè, vbi steterat priùs cum Domino:

תרגום אונקלוס

12 וַאֲמַרוּ גַּבְרַיָּא לְלוֹט עוֹד מַאן לָךְ הָכָא חַתָּנָךְ וּבְנָךְ וּבְנָתָךְ וְכָל דְּלָךְ בְּקַרְתָּא אַפֵּיק מִן אַתְרָא׃
13 אֲרֵי מְחַבְּלִין אֲנַחְנָא יָת אַתְרָא הָדֵין אֲרֵי סְגִיאַת קְבִילְהוֹן קֳדָם יְיָ וְשַׁלְחָנָא יְיָ לְחַבָּלוּתָהּ׃
14 וּנְפַק לוֹט וּמַלֵּיל עִם חַתְנוֹהִי נָסְבֵי בְנָתֵיהּ וַאֲמַר קוּמוּ פְּקוּ מִן אַתְרָא הָדֵין
אֲרֵי מְחַבֵּל יְיָ יָת קַרְתָּא וַהֲוָה כְּמִחָאֵיךְ בְּעֵינֵי חַתְנוֹהִי׃
15 וּכְמִסַּק צַפְרָא הֲוָה וְדָחִיקוּ מַלְאֲכַיָּא בִּלוֹט לְמֵימַר קוּם דְּבַר יָת אִתְּתָךְ וְיָת
תַּרְתֵּין בְּנָתָךְ דְּאִשְׁתְּכַחַן מְהֵימָנָן עִמָּךְ דִּלְמָא תִּלְקֵי בְּחוֹבֵי קַרְתָּא׃
16 וְאִתְעַכַּב וְאַתְקִיפוּ גַּבְרַיָּא בִּידוֹהִי וּבִידָא דְאִתְּתֵיהּ וּבִיד תַּרְתֵּין
בְּנָתֵיהּ בְּרַחֲם יְיָ עֲלוֹהִי וְאַפְּקוּהִי וְאַשְׁרוּהִי מִבָּרָא לְקַרְתָּא׃
17 וַהֲוָה כַּד אַפֵּיק יָתְהוֹן לְבָרָא וַאֲמַר חוּס עַל נַפְשָׁךְ לָא תִסְתְּכִי לַאֲחוֹרָךְ
וְלָא תֵקוּם בְּכָל מֵישְׁרָא לְטוּרָא אִשְׁתְּזִיב דִּלְמָא תִּלְקֵי׃
18 וַאֲמַר לוֹט לְהוֹן בְּבָעוּ כְּעַן רִבּוֹנִי׃ 19 הָא כְעַן אַשְׁכַּח עַבְדָּךְ
רַחְמִין בְּעֵינָךְ וְאַסְגֵּיתָא טִיבוּתָךְ דַּעֲבַדְתָּ עִמִּי לְקַיָּמָא יָת נַפְשִׁי וַאֲנָא לֵית אֲנָא יָכֵל לְאִשְׁתְּזָבָא לְטוּרָא דִּלְמָא תְּעָרְעִינַנִי בִּישְׁתָּא וְאֲמוּת׃
20 הָא כְעַן קַרְתָּא הָדָא קְרִיבָה לְמֶעְרַק לְהַמָּן וְהִיא זְעִירָא אִשְׁתֵּיזֵב כְּעַן לְהַמָּן הֲלָא זְעִירָא הִיא וְתֶחְקֵיִם נַפְשִׁי׃
21 וַאֲמַר לֵיהּ הָא נְסִיבִית אַפָּךְ אַף לְפִתְגָמָא הָדֵין בְּדִיל דְּלָא לְמֶהֱפַךְ יָת קַרְתָּא רַבְעִיתָ עֲלָהּ׃
22 אוֹחִי אִשְׁתֵּיזֵב לְהַמָּן אֲרֵי לָא אִיכּוֹל לְמֶעְבַּד מִדַּעַם עַד
מֵיתָךְ לְהַמָּן עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ דְּקַרְתָּא צוֹעַר׃ 23 שִׁמְשָׁא נְפַק עַל אַרְעָא וְלוֹט אֲתָא לְצוֹעַר׃
24 וַיְיָ אַמְטַר עַל סְדוֹם וְעַל עֲמוֹרָה גֻּפְרִיתָא
וְאֶשְׁתָּא מִן קֳדָם יְיָ מִן שְׁמַיָּא׃ 25 וַהֲפַךְ יָת קִרְוַיָּא הָאִילֵּין וְיָת כָּל יַתְבֵי קִרְוַיָּא וְצִמְחָא דְאַרְעָא׃
26 וְאִסְתְּכִיאַת אִתְּתֵיהּ מִבָּתְרוֹהִי וַהֲוָת קָמְתָא דְמִילְחָא׃ 27 וְאַקְדִּים אַבְרָהָם בְּצַפְרָא לְאַתְרָא דְשַׁמֵּשׁ תַּמָּן בְּצְלוֹ קֳדָם יְיָ׃

* *Dixerunt autem viri ad Lot: Sunt tibi hic* 12
generi, aut filij, aut filiæ? aut si quis tibi alius est in
ciuitate? educ de loco isto: * *quia perdimus nos locum* 13
istum: quia exaltatus est clamor eorum coram Do-
mino. & misit nos Dominus delere eam.

* *Egressus est autem Lot, & locutus est ad ge-* 14
neros suos, qui acceperunt filias suas; & dixit: Sur-
gite, & egredimini de loco isto: quia delebit Domi-
nus ciuitatem. visus est autem deridere coram gene-
ris suis. * *Vt autem diluculum factum est, ur-* 15
gebant angeli Lot, dicentes: Surgens accipe vxorem
tuam, & filias quas habes; & egredere, vt non pe-
reas cum iniquitatibus ciuitatis. * *Et turbati* 16
sunt. & tenuerunt angeli manum eius, & manum
vxoris eius, & manus duarũ filiarum eius, eò quòd
parceret Dominus illi.

* *Et factum est quando eduxerunt eos foras, et* 17
dixerũt: Saluans salua tuam ipsius animam. ne re-
spexeris in retrorsum, neque steteris in omni circum
regione. in montem saluare, ne fortè simul compre-
hendaris. * *Dixit autem Lot ad eos: Quæso, Do-* 18
mine: * *Quia inueni puer tuus gratiam coram te,* 19
& magnificasti iustitiam tuam, quid facis super me
vt viuat anima mea. ego autem non potero saluari
in monte, ne apprehendant me mala, & moriar.

* *Ecce ciuitas hæc iuxta, vt fugiam ego illuc: quæ* 20
est parua, & saluabor. non parua est, & saluabi-
tur anima mea propter te?

* *Et dixit ei: Ecce admiratus sum tuam faciem.* 21
& in verbo hoc ne euertam ciuitatem, de qua lo-
cutus es. * *Festina ergo saluari illic: non enim* 22
potero facere rem, donec venias tu illuc. propter hoc
vocauit nomen ciuitatis illius, Segor.

* *Sol egressus est super terram, & Lot ingressus* 23
est in Segor.

* *Et Dominus pluit super Sodomã & Gomor-* 24
ram sulphur & ignem à Domino de cælo.

* *Et subuertit ciuitates has, et omnem circa re-* 25
gionem, & omnes habitantes in ciuitatibus, et ger-
minantia super terram.

* *Et respexit vxor eius retrorsum: & facta est* 26
statua salis.

* *Manicauit autem Abraam diluculo, in locum* 27
vbi steterat coram Domino.

12 * εἶπον δὲ οἱ ἄνδρες πρὸς τὸν λωτ, εἰσί σοι ὧδε γαμβροὶ
ἢ υἱοὶ ἢ θυγατέρες; ἢ εἴπις σοι ἄλλος ἐστὶν ἐν τῇ πόλει; ἐξάγα-
13 γε ἐκ τοῦ τόπου τούτου. * ὅτι ἀπόλλυμεν ἡμεῖς τὸν τόπον
τοῦτον· ὅτι ὑψώθη ἡ κραυγὴ αὐτῶν ἐνώπιον κυρίου· καὶ ἀπέ-
στειλεν ἡμᾶς κύριος ἐκτρίψαι αὐτήν.

14 * ἐξῆλθε δὲ λωτ, καὶ ἐλάλησε πρὸς τοὺς γαμβροὺς αὐ-
τοῦ, τοὺς εἰληφότας τὰς θυγατέρας αὐτοῦ· καὶ εἶπεν, ἀνάστητε,
καὶ ἐξέλθετε ἐκ τοῦ τόπου τούτου, ὅτι ἐκτρίψει κύριος τὴν πόλιν.
ἔδοξε δὲ γελοιάζειν ἐνώπιον τῶν γαμβρῶν αὐτοῦ.

15 * ὡς δὲ ὄρθρος ἐγένετο, ἐπεσπέλαζον οἱ ἄγγελοι τὸν λωτ,
λέγοντες· ἀναστὰς παράλαβε τὴν γυναῖκά σου, καὶ τὰς θυ-
γατέρας ἃς ἔχεις, καὶ ἔξελθε, ἵνα μὴ συναπόλῃ ταῖς ἀνο-
16 μίαις τῆς πόλεως. * καὶ ἐταράχθησαν· καὶ ἐκράτησαν οἱ
ἄγγελοι τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ τῆς χειρὸς τῆς γυναικὸς αὐ-
τοῦ, καὶ τῶν χειρῶν τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, ἐν τῷ φείσασθαι
κύριον αὐτοῦ.

17 * καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἐξήγαγον αὐτοὺς ἔξω, καὶ εἶπον, σώ-
ζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχήν· μὴ ἐμβλέψῃς εἰς τὰ ὀπίσω, μὴ
18 σταθῇς ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ· εἰς τὸ ὄρος σώζου, μή
ποτε συμπαραληφθῇς. * εἶπε δὲ λωτ πρὸς αὐτούς, δέο-
19 μαι κύριε· * ἐπειδὴ εὗρεν ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον σου,
καὶ ἐμεγάλωσας τὴν δικαιοσύνην σου, ὃ ποιεῖς ἐπ' ἐμὲ τοῦ
ζῆσαι τὴν ψυχήν μου· ἐγὼ δὲ οὐ μὴ θέλω σωθῆναι εἰς
20 τὸ ὄρος, μὴ καταλάβῃ με τὰ κακὰ καὶ ἀποθάνω. * ἰδοὺ
πόλις αὕτη ἐγγύς, καταφυγεῖν με ἐκεῖ, ἥ ἐστι μικρά, καὶ σω-
θήσομαι· ἐ μικρά ἐστι, καὶ ζήσεται ἡ ψυχή μου, ἕνεκέν σου;
21 * καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ ἐθαύμασά σου τὸ πρόσωπον· καὶ
ἐπὶ τῷ ῥήματι τούτῳ τοῦτο καταστρέψαι τὴν πόλιν, περὶ
22 ἧς ἐλάλησας. * σπεῦσον οὖν τοῦ σωθῆναι ἐκεῖ. οὐ γὰρ
δυνήσομαι ποιῆσαι πρᾶγμα, ἕως τοῦ ἐλθεῖν σε ἐκεῖ. διὰ τοῦ-
το ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἐκείνης συγώρ.

23 * ὁ ἥλιος ἐξῆλθεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ λωτ εἰσῆλθεν εἰς ση-
24 γώρ. * καὶ κύριος ἔβρεξεν ἐπὶ σόδομα καὶ γόμορρα
θεῖον, καὶ πῦρ παρὰ κυρίου ἐξ οὐρανοῦ.

25 * καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας, καὶ πᾶσαν τὴν περί-
χωρον, καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσιν, καὶ τὰ ἀ-
26 νατέλλοντα ἐπὶ τῆς γῆς. * καὶ ἐπέβλεψεν ἡ γυνὴ αὐτοῦ εἰς τὰ
27 ὀπίσω, καὶ ἐγένετο στήλη ἁλός. * ὤρθρισε δὲ ἀβραὰμ
τὸ πρωῒ εἰς τὸν τόπον ὅπου εἱστήκει ἔνωπι κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Dixeruntque viri ad Lot: Quoscunque habes hic generos tuos, & filios tuos, & filias tuas, & omnia quæ habes in ciuitate, educ de loco
isto: 13 Quoniam disperdemus nos locum istum: quia magnus est clamor eorum coram Domino. & misit nos Dominus, vt disperderemus
eum. 14 Et egressus est Lot, & locutus est cum generis suis, qui accepturi erant filias suas: & ait: Surgite, egredimini de loco isto, quia disperdet
Dominus ciuitatem. & fuit quasi ridiculum in oculis generorum suorum. 15 Et cùm ascendisset aurora, & esset manè, coëgerunt angeli Lot,
dicentes: Surge, & tolle vxorem tuam, & duas filias tuas quæ inuentæ sunt fideles tecum; ne fortè percutiaris in peccatis ciuitatis. 16 Et cùm
moram fecisset, apprehenderunt viri manus eius, & manum vxoris eius, & manum duarum filiarum eius, eo quòd misereretur Dominus illius; & e-
duxerunt eum, & posuerunt eum extra ciuitatem. 17 Et factum est cùm eduxissent eos foras, ait: Miserere animæ tuæ: non respicias post
tergum tuum; neque stes in omni planicie: sed in monte saluum te fac, ne fortè pereas. 18 Et ait Lot ad eos: Obsecro nunc, domini mei:
19 Ecce nunc inuenit seruus tuus misericordiam in oculis tuis; & multiplicasti bonitatem tuam quam fecisti mecum, sustentando animam
meam: & ego non possum saluari in monte, ne fortè occurrat mihi malum, & moriar. 20 Ecce nunc ciuitas hæc iuxta est ad fugiendum ibi,
& est parua. saluabor nunc ibi: nónne parua est? & viuet anima mea. 21 Dixitque ei: Ecce suscepi faciem tuam etiam pro hac re, vt non
subuertam ciuitatem pro qua rogasti. 22 Festina, saluare ibi; quia non possum quicquam facere, donec venias illuc. Propterea voca-
uit nomen ciuitatis Sogor. 23 Sol egressus est super terram: & Lot venit in Sogor. 24 Et Dominus pluit super So-
domam & Gomorram sulphur & ignem à facie Domini de cælo. 25 Et subuertit ciuitates has, & omnem planiciem, & om-
nes habitatores vrbium, & germen terræ. 26 Et respexit vxor eius post se: & facta est statua salis. 27 Et surrexit A-
braham manè, ad locum vbi steterat in oratione coram Domino.

28 * וַיַּשְׁקֵף עַל־פְּנֵי סְדֹם וַעֲמֹרָה וְעַל כָּל־פְּנֵי אֶרֶץ
הַכִּכָּר וַיַּרְא וְהִנֵּה עָלָה קִיטֹר הָאָרֶץ כְּקִיטֹר
29 הַכִּבְשָׁן: * וַיְהִי בְּשַׁחֵת אֱלֹהִים אֶת־עָרֵי הַכִּכָּר
וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־אַבְרָהָם וַיְשַׁלַּח אֶת־לוֹט מִתּוֹךְ
הַהֲפֵכָה בְּהַהפֵךְ אֶת־הֶעָרִים אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהֶן לוֹט:
30 * וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיֵּשֶׁב בָּהָר וּשְׁתֵּי בְנֹתָיו עִמּוֹ כִּי
יָרֵא לָשֶׁבֶת בְּצוֹעַר וַיֵּשֶׁב בַּמְּעָרָה הוּא וּשְׁתֵּי בְנֹתָיו:
31 * וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל־הַצְּעִירָה אָבִינוּ זָקֵן וְאִישׁ
אֵין בָּאָרֶץ לָבוֹא עָלֵינוּ כְּדֶרֶךְ כָּל־הָאָרֶץ:
32 * לְכָה נַשְׁקֶה אֶת־אָבִינוּ יַיִן וְנִשְׁכְּבָה עִמּוֹ וּנְחַיֶּה
33 מֵאָבִינוּ זָרַע: * וַתַּשְׁקֶין אֶת־אֲבִיהֶן יַיִן בַּלַּיְלָה
הוּא וַתָּבֹא הַבְּכִירָה וַתִּשְׁכַּב אֶת־אָבִיהָ וְלֹא־יָדַע
בְּשִׁכְבָהּ וּבְקוּמָהּ: * וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה
אֶל־הַצְּעִירָה הֵן שָׁכַבְתִּי אֶמֶשׁ אֶת־אָבִי נַשְׁקֶנּוּ יַיִן
גַּם־הַלַּיְלָה וּבֹאִי שִׁכְבִי עִמּוֹ וּנְחַיֶּה מֵאָבִינוּ זָרַע:
35 * וַתַּשְׁקֶין גַּם בַּלַּיְלָה הַהוּא אֶת־אֲבִיהֶן יַיִן וַתָּקָם
הַצְּעִירָה וַתִּשְׁכַּב עִמּוֹ וְלֹא־יָדַע בְּשִׁכְבָהּ וּבְקוּמָהּ:
36 * וַתַּהֲרֶין שְׁתֵּי בְנוֹת־לוֹט מֵאֲבִיהֶן: * וַתֵּלֶד הַבְּכִירָה
37 בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מוֹאָב הוּא אֲבִי־מוֹאָב עַד־הַיּוֹם:
38 * וְהַצְּעִירָה גַּם־הִוא יָלְדָה בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן־עַמִּי הוּא
אֲבִי בְנֵי־עַמּוֹן עַד־הַיּוֹם:

כ 1 * וַיִּסַּע מִשָּׁם אַבְרָהָם אַרְצָה הַנֶּגֶב וַיֵּשֶׁב
2 בֵּין־קָדֵשׁ וּבֵין שׁוּר וַיָּגָר בִּגְרָר: * וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־
שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֲחֹתִי הִוא וַיִּשְׁלַח אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ גְּרָר
3 וַיִּקַּח אֶת־שָׂרָה: * וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־אֲבִימֶלֶךְ בַּחֲלֹם
הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הִנְּךָ מֵת עַל־הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־לָקַחְתָּ
4 וְהִוא בְּעֻלַת בָּעַל: * וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא קָרַב אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר
אֲדֹנָי הֲגוֹי גַּם־צַדִּיק תַּהֲרֹג: * הֲלֹא הִוא אָמַר־לִי
אֲחֹתִי הִוא וְהִיא־גַם־הִוא אָמְרָה אָחִי הִוא בְּתָם־
לְבָבִי וּבְנִקְיֹן כַּפַּי עָשִׂיתִי זֹאת:

28 *Intuitus est Sodomā & Gomorrā,&vniuersā
terrā regionis illius. viditq; ascēdētē fauillā de
29 terra,quasi fornacis fumū. *Cū enim subuerte
F ret De⁹ ciuitates regionis illius,recordatus est
Abraę;& liberauit Loth de subuersione vrbiū
30 in quib⁹ habitauerat. *Ascēdítq; Loth de Se-
gor;& māsit in mōte : duę quoq; filiæ eius cū
eo. timuerat enī manere in Segor. Et māsit in
31 spelūca ipse & duę filię eius cū eo. *Dixítq; ma
ior ad minorē: Pater noster senex est: & nullus
virorū remāsit in terra,q̄ possit ingredi ad nos
32 iuxta morē vniuersæ terrę. *Veni,inebriem⁹eū
vino;dormiamúsq; cū eo, vt seruare possimus
33 ex patre nostro semē. *Dederunt itaque patri
G suo bibere vinum nocte illa.Et ingressa est ma
ior;dormiuítq; cum patre . At ille non sensit,
nec quādo accubuit filia, nec quādo surrexit.
34 *Altera quoq;die dixit maior ad minorē: Ecce
dormiui heri cum patre meo. Demus ei bibe-
re vinum etiā hac nocte ; & dormies cum eo,
35 vt saluemus semen de patre nostro. *Dederūt-
que etiam & illa nocte patri suo bibere vinū.
ingressaq; minor filia, dormiuit cū eo: & nec
quidē tunc sensit quādo cōcubuerit,vel quā-
36 do illa surrexit. * Conceperunt ergo duę filiæ
37 Loth de patre suo. *Peperitq; maior filiū,& vo
cauit nomē eius Moab . ipse est pater Moabi-
38 tarū vsque in prę̄sentē diem. *Minor quoque
peperit filium,& vocauit nomen eius Ammō,
id est, filius populi mei. ipse est pater Ammo-
nitarum vsque hodie. CAP. XX.

1 PRofectus inde Abraam in terram Austra-
A lem,habitauit inter Cades & Sur : & pere-
2 grinatus est in Geraris . *Dixitque de Sara
vxore sua,Soror mea est. Misit ergo Abime-
3 lech rex Geraræ,& tulit eā. *Venit autē Deus
ad Abimelech per somnium nocte , & ait illi,
En morieris propter mulierem,quā tulisti; ha
4 bet enim virum. *Abimelechvetò non tetige-
rat eam. & ait: Domine,Nū gentem ignoran
5 tem & iustam interficies? *Nónne ipse dixit
mihi,Soror mea est? & ipsa ait,Frater meus est.
In simplicitate cordis mei, & mundicia ma-
nuum mearum feci hoc.

תרגום אונקלוס

28 וְאִסְתְּכִי עַל אַפֵּי סְדוֹם וַעֲמוֹרָה וְעַל כָּל אַפֵּי אַרְעָא דְּמִישְׁרָא וַחֲזָא וְהָא סְלִיק תְּנָנָא דְּאַרְעָא כִּתְנָנָא דַּאֲתוּנָא: 29 וַהֲוָה בְּחַבָּלוּת יְיָ יָת קִרְוֵי
מֵישְׁרָא וּדְכִיר יְיָ יָת אַבְרָהָם וּשְׁלַח יָת לוֹט מִגּוֹ הַפֵּכְתָּא כַּד הַפֵּךְ יָת קִרְוַיָּא דַּהֲוָה יָתֵב בְּהֶן לוֹט: 30 וּסְלֵק לוֹט מִצּוֹעַר וְיָתֵב בְּטוּרָא וְתַרְתֵּין
בְּנָתֵיהּ עִמֵּיהּ אֲרֵי דָחִיל לְמִיתַב בְּצוֹעַר וְיָתֵב בִּמְעָרְתָּא הוּא וְתַרְתֵּין בְּנָתֵיהּ: 31 וַאֲמָרַת רַבְּתָא לְזְעֵירְתָּא אֲבוּנָא סִיב וּגְבַר לֵית בְּאַרְעָא לְמֵעַל עָלָנָא
כְּאוֹרַח כָּל אַרְעָא: 32 אֱתָא נַשְׁקֵי יָת אֲבוּנָא חַמְרָא וְנִשְׁכּוֹב עִמֵּיהּ וּנְקַיֵּים מֵאֲבוּנָא בְּנִין: 33 וְאַשְׁקְיָאן יָת אֲבוּהֶן חַמְרָא בְּלֵילְיָא הוּא וְעָלַת
רַבְּתָא וּשְׁכִבַת עִם אֲבוּהִי וְלָא יְדַע בְּמִשְׁכְּבָהּ וּבְמִקְמָהּ: 34 וַהֲוָה בְּיוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וַאֲמָרַת רַבְּתָא לְזְעֵירְתָּא הָא שְׁכִבִית רַמְשָׁא עִם אֲבָא נַשְׁקִינֵיהּ
חַמְרָא אַף בְּלֵילְיָא וְעוּלִי שִׁכְבִי עִמֵּיהּ וּנְקַיֵּים מֵאֲבוּנָא בְּנִין: 35 וְאַשְׁקְיָאן אַף בְּלֵילְיָא הַהוּא יָת אֲבוּהֶן חַמְרָא וְקָמַת זְעֵירְתָּא וּשְׁכִבַת עִמֵּיהּ וְלָא
יְדַע בְּמִשְׁכְּבָהּ וּבְמִקְמָהּ: 36 וְעִדְיָאן תַּרְתֵּין בְּנָת לוֹט מֵאֲבוּהֶן: 37 וְיָלְדַת רַבְּתָא בַּר וּקְרַת שְׁמֵיהּ מוֹאָב הוּא אֲבוּהוֹן דְּמוֹאָבָאֵי עַד יוֹמָא
דֵּין: 38 וּזְעֵירְתָּא אַף הִיא יְלָדַת בַּר וּקְרַת שְׁמֵיהּ בַּר עַמִּי הוּא אֲבוּהוֹן דְּבְנֵי עַמּוֹן עַד יוֹמָא דֵּין:

כ 1 וּנְטַל מִתַּמָּן אַבְרָהָם לְאַרְעָא דְּדָרוֹמָא וְיָתֵב בֵּין רֵיקָם וּבֵין חֲגָרָא וְאִתְחוֹתַב בִּגְרָר: 2 וַאֲמַר אַבְרָהָם עַל שָׂרָה אִתְּתֵיהּ
אֲחָתִי הִיא וּשְׁלַח אֲבִימֶלֶךְ מַלְכָּא דִּגְרָר וּדְבַר יָת שָׂרָה: 3 וַאֲתָא מֵימְרָא מִן קֳדָם יְיָ לְוָת אֲבִימֶלֶךְ בְּחֶזְוָא דְּלֵילְיָא וַאֲמַר לֵיהּ הָא אַתְּ מָאֵית עַל עִיסָּק
אִתְּתָא דְּנַסְבְתָּ וְהִיא אִתַּת גְּבַר: 4 וַאֲבִימֶלֶךְ לָא קְרַב לְוָתַהּ וַאֲמַר יְיָ הֲעַם אַף זַכָּאי תְּקַטֵּל: 5 הֲלָא
הוּא אֲמַר לִי אֲחָתִי הִיא וְהִיא אַף הִיא אֲמָרַת אָחִי הוּא בְּקַשִׁיטוּת לִבִּי וּבְזַכָּאוּת יְדֵי עֲבַדִית דָּא:

28 *Et respexit super faciē Sodomorum & Gomorrorū, & super faciē circa regionis; & vidit: & ecce flamma de terra, sicut vapor fornacis. 29 *Et factū est cū subuerteret Deus omnes ciuitates regionis, recordatus est autē Deus Abraā: & emisit Lot de medio subuersionis, cū subuerteret ciuitates in quibus habitauit in eis Lot. 30 *Egressus est autē Lot de Segor, et sedit in mōte, ipse & duæ filiæ eius cū eo. timuit enī habitare in Segor: & habitauit in spelūca, ipse, et duæ filiæ eius cū eo. 31 *Dixit autē senior ad iuniorē: Pater noster senior: & nemo est super terram qui ingrediatur ad nos, sicut conuenit vniuersæ terræ. 32 *Veni, et potemus patrem nostrū vino; & dormiamus cū eo; & suscitemus ex patre nostro semen. 33 *Potauerunt autē patrē suum vino in nocte illa: & ingressa senior, dormiuit cum patre suo in nocte illa. & nō sciuit, cū dormiret ipse, & cū resurgeret. 34 *Factum est autē in crastinū, & dixit senior ad iuniorē: Ecce dormiui heri cū patre nostro: potemus eū vino & in nocte hac; & ingressa, dormi cū eo, et suscitemus ex patre nostro semen. 35 *Potauerūt autē in nocte illa patrē suū vino: & ingressa iunior, dormiuit cū patre suo. & nō sciuit cū dormiret ipse, & resurgeret. 36 *Et cōceperūt ex patre suo duæ filiæ Lot. 37 *Et peperit senior filiū, & vocauit nomen eius Moab, dicens de patre meo. hic pater Moabitarū vsq; in hodiernū diē. 38 *Peperit autē & iunior filium, & vocauit nomen eius Ammō, filius generis mei. hic pater Ammonitarum vsque in hodiernum diem.

28 *Ⲥ ἐπέβλεψεν ἐπὶ πρόσωπον Ⲥοδόμων καὶ Γομόρρων, καὶ ἐπὶ πρόσωπον τ̄ ⲡεριχώρου, καὶ εἶδε· Ⲥ ἰδοὺ φλὸξ ἀν τ̄ γῆς, ὡς ἀτ-
29 μὶς καμίνου. *Ⲥ ἐγένετο ἐν τῷ διαστρέψαι τὸν θεὸν πάσας τὰς πόλεις τ̄ ⲡεριοίκου. ἐμνήσθη ὁ θεὸς τ̄ Ⲁβραάμ· καὶ ἐξαπέστειλε τὸν λὼτ ἀπ μέσου τ̄ καταστροφῆς ἐν τῷ καταστρέψαι τὰς πό-
30 λεις ἐν αἷς κατῴκει ἐν αὐταῖς λώτ. *ἀνέβη ὁ λὼτ ἀπ σηγώρ· Ⲥ ἐκάθητο ἐν τῷ ὄρει αὐτὸς, Ⲥ αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. ἐφοβήθη γὰρ κατοικῆσαι ἐν σηγώρ· Ⲥ κατῴκησεν ἐν τῷ σπηλαίῳ
31 αὐτὸς Ⲥ αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. *εἶπε ὁ ἡ πρεσβυτέρα πρὸς τὴν νεωτέραν· ὁ πατὴρ ἡμῶν πρεσβύτερος, Ⲥ ἀνὴρ ἔστιν ἐπὶ
32 τ̄ γῆς, ὃς εἰσελεύσε) πρὸς ἡμᾶς, ὡς καθήκει πάσῃ τῇ γῇ. *δεῦρο Ⲥ ποτίσωμεν τὸν πατέρα ἡμῶν οἶνον, Ⲥ κοιμηθῶμεν μετ' αὐτοῦ,
33 Ⲥ ἐξαναστήσωμεν ἀπ̄ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σπέρμα. *ἐπότισαν δὲ τὸν πατέρα αὐτῶν οἶνον ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· Ⲥ εἰσελθοῦσα ἡ πρεσβυτέρα ἐκοιμήθη μετ̄ τοῦ πατρὸς αὐτ̄ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· Ⲥ οὐκ ᾔδει
34 ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτὸν Ⲥ ἀναστῆναι. *ἐγένετο ὁ ἐν τῇ ἐπαύριον, Ⲥ εἶπεν ἡ πρεσβυτέρα πρὸς τὴν νεωτέραν· ἰδοὺ ἐκοιμήθην χθὲς μετ̄ τοῦ πατρὸς ἡμῶν· ποτίσωμεν αὐτὸν οἶνον Ⲥ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, Ⲥ
35 εἰσελθοῦσα κοιμήθητι μετ' αὐτοῦ, Ⲥ ἐξαναστήσωμεν ἀπ̄ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σπέρμα. *ἐπότισαν ὁ ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ τὸν πατέρα αὐτῶν οἶνον· Ⲥ εἰσελθοῦσα ἡ νεωτέρα, ἐκοιμήθη μετ̄ τοῦ πατρὸς αὐτ̄· καὶ
36 οὐκ ᾔδει ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτὸν Ⲥ ἀναστῆναι. *Ⲥ συνέλαβον ἀπ̄
37 τοῦ πατρὸς αὐτῶν αἱ δύο θυγατέρες λώτ. *καὶ ἔτεκεν ἡ πρεσβυτέρα υἱόν, Ⲥ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ μωάβ, λέγουσα ἀπ̄ τοῦ πα-
38 τρός μου· οὗτος πατὴρ μωαβιτῶν ἕως τ̄ σήμερον ἡμέρας. *ἔτεκεν ὁ καὶ ἡ νεωτέρα υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀμμών, υἱὸς γένους μου· οὗτος πατὴρ ἀμμονιτῶν ἕως τῆς σήμερον ἡμέ-
1 ρας. κα΄. * Καὶ ἐκίνησεν Ⲁβραὰμ ἐκεῖθεν πρὸς λίβα· καὶ ᾤκησεν ἀναμέσον Καδὴς, καὶ ἀναμέσον Σὺρ· καὶ παῴκησεν
2 ἐν Γεράροις. *εἶπε δὲ Ⲁβραὰμ περὶ Σάρρας τ̄ γυναικὸς αὐτοῦ, ὅτι ἀδελφή μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰπεῖν, ὅτι γυνή μου ἐστί· μή ποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τ̄ πόλεως δι' αὐτήν. ἀπέστειλε
3 ὁ ἀβιμέλεχ βασιλεὺς Γεράρων, καὶ ἔλαβε τὴν Σάρραν. *καὶ εἰσῆλθεν ὁ θεὸς πρὸς ἀβιμέλεχ τὴν νύκτα, Ⲥ εἶπεν· ἰδοὺ ἀποθνήσκεις σὺ περὶ τ̄ γυναικός, ἣν ἔλαβες· αὕτη δέ ἐστι Ⲥεωρηκυῖα
4 ἀνδρί. *ἀβιμέλεχ δὲ οὐχ ἥψατο αὐτῆς. καὶ εἶπε, κύριε ἔθνος ἀγνοεῖ καὶ δίκαιον σὺ οὐκ ἀποκτενεῖς. *οὐκ αὐτός μοι εἶπεν, ἀδελφή μου ἐστίν; καὶ αὐτὴ μοι εἶπεν, ἀδελφός μου ἐστίν; ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, καὶ δικαιοσύνῃ χειρῶν ἐποίησα τοῦτο.

CAP. XX.

ET mouit Abraam illinc ad Austrū, & habitauit inter Cades et inter Sur, et habitauit in Geraris. *Dixit autē Abraā de Sarra vxore sua, quia soror mea est: timuit enim dicere, quia vxor mea est; ne fortè interficerent illum viri ciuitatis propter illam. Misit autem Abimelech rex Gerarum, & accepit Sarram. *Et ingressus est Deus ad Abimelech nocte, & dixit: Ecce morieris tu, pro vxore quam accepisti: hæc autem est cohabitans viro. *Abimelech autem non tetigit eam. & dixit: Domine, gentem ignorantem & iustam non interficies. *Non ipse mihi dixit, Soror mea est? & ipsa mihi dixit, Frater meus est? in puro corde, & iustitia manuum feci hoc.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[28] Et aspexit contra faciem Sodomæ & Gomorræ, & contra faciem terræ campestris: & vidit: & ecce ascendit fumus de terra sicut fumus fornacis. [29] Et factum est cùm disperderet Dominus ciuitates campestres, recordatus est Dominus Abrahæ, & misit Lot de medio subuersionis, quãdo subuertit ciuitates in quibus habitabat Lot. [30] Et ascendit Lot de Sogor, & habitauit in monte, & duæ filiæ eius cum eo: quia timuit habitare in Sogor: & habitauit in spelunca, ipse & duæ filiæ eius. [31] Et dixit maior minori: Pater noster senex est; & non est vir in terra, vt ingrediatur ad nos iuxta consuetudinem vniuersæ terræ. [32] Veni, potemus patrem nostrum vino: & cubemus cum eo, & reseruabimus de patre nostro filios.

[33] Et potauerunt patrem suum vino in nocte illa: & ingressa est maior, & concubuit cum patre suo. & nescisuit quando cubuit, nec quando surrexit. [34] Et factum est in die sequenti, & dixit maior minori: Ecce concubui heri cum patre meo. potemus eum vino etiam in hac nocte, & ingredere, cuba cum eo, vt reseruemus de patre nostro filios. [35] Et potauerunt etiam in nocte illa patrem suum vino; & surrexit minor, & concubuit cum eo: & nescisuit quando cubuit, nec quando surrexit. [36] Et conceperunt duæ filiæ Lot de patre suo. [37] Et peperit maior filium, & vocauit nomen eius Moab. ipse est pater Moabitarum vsque in diem hanc. [38] Et minor etiam ipsa peperit filium, & vocauit nomen eius, filium populi mei. ipse est pater filiorum Amon vsque in diem hanc.

CAP. XX.

ET profectus est inde Abraham in terram Australem; & habitauit inter Recam & Agara; & peregrinatus est in Gerar. [1] Et dixit Abraham de Sara vxore sua: Soror mea est. Et misit Abimelech rex Gerar, & tulit Saram. [3] Et venit verbum à facie Dei ad Abimelech in visione noctis: & ait illi: En tu morieris propter mulierem quam tulisti: est enim vxor viri. [4] Et Abimelech non accessit ad eam. & ait: Domine, nunquid gentem etiam iustam interficies? [5] Nónne ipse dixit mihi: Soror mea est. & ipsa quoque ait: Frater meus est? in rectitudine cordis mei, & in munditia manuum mearum feci hoc.

6 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאֱלֹהִים בַּחֲלֹם גַּם אָנֹכִי יָדַעְתִּי כִּי
בְתֹם־לְבָבְךָ עָשִׂיתָ זֹאת וָאֶחְשֹׂךְ גַּם־אָנֹכִי אֹתְךָ מֵחֲטוֹ־
7 לִי עַל־כֵּן לֹא־נְתַתִּיךָ לִנְגֹּעַ אֵלֶיהָ: * וְעַתָּה הָשֵׁב
אֵשֶׁת־הָאִישׁ כִּי־נָבִיא הוּא וְיִתְפַּלֵּל בַּעַדְךָ וְחֵיֵה וְאִם־
אֵינְךָ מֵשִׁיב דַּע כִּי־מוֹת תָּמוּת אַתָּה וְכָל־אֲשֶׁר־לָךְ:
8 * וַיַּשְׁכֵּם אֲבִימֶלֶךְ בַּבֹּקֶר וַיִּקְרָא לְכָל־עֲבָדָיו וַיְדַבֵּר
אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאָזְנֵיהֶם וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים
9 מְאֹד: * וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־
עָשִׂיתָ לָּנוּ וּמֶה־חָטָאתִי לָךְ כִּי־הֵבֵאתָ עָלַי וְעַל־
מַמְלַכְתִּי חֲטָאָה גְדֹלָה מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא־יֵעָשׂוּ
10 עָשִׂיתָ עִמָּדִי: * וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־אַבְרָהָם
11 מָה־רָאִיתָ כִּי עָשִׂיתָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: * וַיֹּאמֶר
אַבְרָהָם כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין יִרְאַת אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם
12 הַזֶּה וְהָרָגוּנִי עַל־דְּבַר אִשְׁתִּי: * וְגַם־אָמְנָה
אֲחֹתִי בַת־אָבִי הִוא אַךְ לֹא בַת־אִמִּי וַתְּהִי־לִי לְאִשָּׁה:
13 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְעוּ אֹתִי אֱלֹהִים מִבֵּית אָבִי וָאֹמַר לָהּ
זֶה חַסְדֵּךְ אֲשֶׁר תַּעֲשִׂי עִמָּדִי אֶל כָּל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
14 נָבוֹא שָׁמָּה אִמְרִי־לִי אָחִי הוּא: * וַיִּקַּח אֲבִימֶלֶךְ
צֹאן וּבָקָר וַעֲבָדִים וּשְׁפָחֹת וַיִּתֵּן לְאַבְרָהָם וַיָּשֶׁב
15 לּוֹ אֶת־שָׂרָה אִשְׁתּוֹ: * וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ הִנֵּה
16 אַרְצִי לְפָנֶיךָ בַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ שֵׁב: * וּלְשָׂרָה אָמַר הִנֵּה
נָתַתִּי אֶלֶף כֶּסֶף לְאָחִיךְ הִנֵּה הוּא־לָךְ כְּסוּת
עֵינַיִם לְכֹל אֲשֶׁר אִתָּךְ וְאֵת כֹּל וְנֹכָחַת:
17 * וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל־הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים
18 אֶת־אֲבִימֶלֶךְ וְאֶת־אִשְׁתּוֹ וְאַמְהֹתָיו וַיֵּלֵדוּ: * כִּי־
עָצֹר עָצַר יְהוָה בְּעַד כָּל־רֶחֶם לְבֵית אֲבִימֶלֶךְ עַל־דְּבַר
שָׂרָה אֵשֶׁת אַבְרָהָם:

כא

1 * וַיהוָה פָּקַד אֶת־שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר
2 וַיַּעַשׂ יְהוָה לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר: * וַתַּהַר וַתֵּלֶד שָׂרָה
לְאַבְרָהָם בֵּן לִזְקֻנָיו לַמּוֹעֵד אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ אֱלֹהִים:

6 *Dixítque ad eũ Deus: Et ego ſcio quòd ſimplici corde feceris;& ideò cuſtodiui te, ne peccares in me: & non dimiſi vt tangeres eam.
7 *Nunc ergo redde viro ſuo vxorem: & orabit pro te;quia propheta eſt: & viues. Si autem nolueris reddere, ſcito quòd morte morieris
8 tu,& omnia quæ tua ſunt. *Statímque de nocte conſurgẽs Abimelech,vocauit omnes ſeruos ſuos, & locutus eſt vniuerſa verba hæc in auribus eorum. timuerúntq; omnes viri val-
9 de. *Vocauit autẽ Abimelech etiam Abraam,
C & dixit ei: Quid feciſti nobis? quid peccauimus in te,quia induxiſti ſuper me & ſuper regnum meum peccatum grande? quæ nõ debuiſti facere,feciſti nobis. * Rurſuſque expo-
10 ſtulans,ait: Quid vidiſti vt hoc faceres?
11 *Reſpondit Abraam: Cogitaui mecum,dicẽs: Forſitan non eſt timor Dei in loco iſto; & in- Sup.12.a
12 terficient me propter vxorem meam. *Aliàs autem & verè ſoror mea eſt, filia patris mei, & non filia matris meæ: & duxi eam in vxorem.
13 *Poſtquam autem eduxit me Deus de domo patris mei;dixi ad eam: Hanc miſericordiam facies mecum: in omni loco ad quem ingre-
14 diemur,dices quòd frater tuus ſim. * Tulit igitur Abimelech oues,& boues, & ſeruos, &
D ancillas;& dedit Abraam. reddidítque illi Sa-
15 ram vxorem ſuam. *Et ait: Terra coram vobis eſt:vbicunque tibi placuerit, habita.
16 *Saræ autem dixit:Ecce mille argenteos dedi fratri tuo: hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum ſunt: & quocunque perrexeris,memento te deprehenſam.
17 * Orante autem Abraam,ſanauit Deus Abimelech,& vxorem, ancilláſque eius; & pepererunt.
18 * Concluſerat enim Dominus omnem vuluam domus Abimelech, propter Saram vxorem Abraæ.

CAP. XXI.

1 A VIſitauit autem Dominus Saram, ſicut promiſerat;& impleuit quę locutus eſt.
2 * Concepítque & peperit filium in ſenectute ſua,tempore quo prędixerat ei Deus. 1.Re.2.d Heb.11.c Mat.1.a

---

תרגום אונקלוס

6 וַאֲמַר לֵיהּ יְיָ בְּחֶלְמָא אַף קָדְמַי גְּלֵי אֲרֵי בְּקִשְׁיטוּת לִבָּךְ עֲבַדְתָּ דָּא וּמְנַעִית אַף אֲנָא יָתָךְ מִלְמֶחְטֵי קָדָמַי עַל כֵּן לָא שְׁבַקְתָּךְ לְמִקְרַב לְוָתָהּ:
7 וּכְעַן אֲתֵיב אִיתַּת גַּבְרָא אֲרֵי נְבִיאָה הוּא וְיִצְלֵי עֲלָךְ וְתֵיחֵי וְאִם לֵיתָךְ מֵיהֵיב דַּע אֲרֵי מִיתָּת תְּמוּת אַתְּ וְכָל דִּילָךְ: 8 וְאַקְדִּים אֲבִימֶלֶךְ בְּצַפְרָא
וּקְרָא לְכָל עַבְדּוֹהִי וּמַלֵּיל יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין קָדָמֵיהוֹן וּדְחִילוּ גְבָרַיָּא לַחְדָּא: 9 וּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם וַאֲמַר לֵיהּ מָה עֲבַדְתָּ לָנָא וּמָה חָבֵית
לָךְ אֲרֵי אַיְתֵיתָא עֲלַי וְעַל מַלְכוּתִי חוֹבָא רַבָּה עוֹבְדִין דְּלָא כְשָׁרִין לְאִתְעֲבָדָא עֲבַדְתָּ עִמִּי: 10 וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם מָה חֲזֵיתָ אֲרֵי עֲבַדְתָּ יַת
פִּתְגָמָא הָדֵין: 11 וַאֲמַר אַבְרָהָם אֲרֵי אֲמָרִית לְחוֹד לֵית דַּחְלָא דַייָ בְּאַתְרָא הָדֵין וְיִקְטְלוּנַנִי עַל עִיסַק אִתְּתִי: 12 וּבְרַם בְּקוּשְׁטָא אֲחָת בַּת אַבָּא
הִיא בְּרַם לָא בַת אִמִּי וַהֲוָת לִי לְאִנְתוּ: 13 וַהֲוָה כַּד טְעוֹ עַמְמַיָּא בָּתַר עוֹבְדֵי יְדֵיהוֹן וַיְתֵי קָרִיב יְיָ לְרַחֲלֵתֵיהּ מִבֵּית אַבָּא וַאֲמָרִית לָהּ דֵּין טִיבוּתִיךְ
דְּתַעְבְּדִי עִמִּי לְכָל אַתְרָא דְנֵעוֹל לְתַמָּן אֵמְרִי עֲלַי אֲחִי הוּא: 14 וּנְסֵב אֲבִימֶלֶךְ עָאן וְתוֹרִין וַעֲבָדִין וְאִמְהָן וְיָהֵב לְאַבְרָהָם וַאֲתֵיב לֵיהּ
יַת שָׂרָה אִתֵּתֵיהּ: 15 וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ הָא אַרְעִי קֳדָמָךְ בְּדִשְׁפִּיר בְּעֵינָךְ תֵּב: 16 וּלְשָׂרָה אֲמַר הָא יַהֲבִית אֶלֶף סְלְעִין דְּכַסַף לַאֲחוּכִךְ הָא
הוּא לִיךְ כְּסוּת דִּיקָר חֲלַף דְּשַׁלְחִית דְּבַרְתִּיךְ וַחֲזֵית יָתִיךְ וְיַת כָּל דְּעִמָּךְ וְעַל כָּל מָה דְּאֶמְרַתְּ וְאִתּוֹכַחַת: 17 וְצַלִּי אַבְרָהָם קֳדָם יְיָ
וְאַסִּי יְיָ יַת אֲבִימֶלֶךְ וְיַת אִתְּתֵיהּ וְאַמְהָתֵיהּ וְאִתְרַוָחוּ: 18 אֲרֵי מֵיחַד אֲחַד יְיָ בְּאַפֵּי כָּל פְּתַח וְלָדָא לְבֵית אֲבִימֶלֶךְ עַל
עִיסַק שָׂרָה אִיתַּת אַבְרָהָם:

כא

1 וְיְיָ דְּכִיר יַת שָׂרָה כְּמָא דַּאֲמַר וַעֲבַד יְיָ
לְשָׂרָה כְּמָא דְמַלֵּיל: 2 וְאַעְדְּיַאת וְיָלְדַת שָׂרָה לְאַבְרָהָם בַּר לְסִבְתּוּתֵי לִזְמַן דְּמַלֵּיל לֵיהּ יְיָ:

* *Dixit autem illi Deus per ſomnium: Et ego cognoui, quòd in puro corde feciſti hoc · & peperci tibi, ne peccares in me: propter hoc non dimiſi te tangere illam.* 6 * *Nunc autem redde mulierem homini; quia propheta eſt: & orabit pro te, & viues. ſi autem non reddideris, ſcito quòd morieris tu, et omnia tua.* 7

* *Et manicauit Abimelech diluculo, & vocauit omnes ſeruos ſuos: & locutus eſt ſecundum omnia verba hæc in aures eorum. timuerunt autem omnes viri valdè.* 8 * *Et vocauit Abimelech Abraam, & dixit ei: Quid hoc feciſti mihi? nunquid peccaui in te, quia feciſti ſuper me & ſuper regnum meum peccatum grande? opus quod nullus fecit, feciſti mihi.* 9 * *Dixit autem Abimelech Abraam: Quid videns feciſti hoc?* 10

* *Dixit autem Abraam: Dixi enim, Forſitan non eſt cultus Dei in loco iſto: meq; interficient propter vxorem meam.* 11 * *Et enim verè ſoror mea eſt, ex patre, ſed non ex matre: facta eſt autem mihi in vxorem.* 12

* *Factum eſt autem, quando eduxit me Deus de domo patris mei: & dixi ei, Hanc iuſticiam facies in me, in omnem locum, quocunque ingreſſi fuerimus illuc, dic me, quia frater meus eſt.* 13

* *Accepit autem Abimelech mille didrachmas, & oues, & vitulos, & ſeruos, & ancillas; & dedit Abraham. & reddidit illi Sarram vxorem ſuam.* 14 * *Et dixit Abimelech Abraam: Ecce terra mea coram te: vbicunque tibi placuerit, habita.* 15

* *Et Sarræ dixit: Ecce dedi fratri tuo mille didrachmas: hæc tibi erunt in precium faciei tuæ, & omnibus qui tecum; & omnia verè loquere.* 16

* *Orauit autem Abraam ad Deum; & ſanauit Deus Abimelech, & vxorem ſuam, & omnes ancillas eius, & omnia iumenta eorum; & pepererũt.* 17

* *Quia concludens concluſit Deus de foris omnem vuluam in domo Abimelech, propter Sarram vxorem Abraam.* 18

CAP. XXI.

ET *Dominus viſitauit Sarram, ſicut dixit: & fecit Dominus Sarræ ſicut locutus eſt.* 1

* *Et concipiens peperit Abraam filium in ſenectute, in tempus ſicut locutus eſt ei Dominus.* 2

6 * εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ θεὸς κατ' ὕπνον· καὶ γὰρ ἔγνων, ὅτι ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ ἐποίησας τοῦτο, καὶ ἐφείσαμέν σου ἵνα μὴ ἁμαρτήσῃς εἰς ἐμέ· ἕνεκα τούτου οὐκ ἀφῆκά σε ἅψασθαι αὐτῆς. 7 * νῦν δὲ ἀπόδος τὴν γυναῖκα τῷ ἀνθρώπῳ· ὅτι προφήτης ἐστὶ, καὶ προσεύξεται περὶ σοῦ, καὶ ζήσεις. εἰ δὲ μὴ ἀποδώς, γνῶθι ὅτι ἀποθανῇ σὺ καὶ πάντα τὰ σά.

8 * καὶ ὤρθρισεν ἀβιμέλεχ τὸ πρωΐ, καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς παῖδας αὐτοῦ· καὶ ἐλάλησε πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν. ἐφοβήθησαν οὖν πάντες οἱ ἄνδρες σφόδρα.

9 * καὶ ἐκάλεσεν ἀβιμέλεχ τὸν ἀβραάμ· καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί τοῦτο ἐποίησάς μοι, μήτι ἥμαρτον εἰς σὲ, ὅτι ἐποίησας ἐπ' ἐμὲ καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἁμαρτίαν μεγάλην; ἔργον 10 οὐ δεῖ πεποίηκεν, πεποίηκάς μοι. * εἶπε δὲ ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ, τί ἐνιδὼν ἐποίησας τοῦτο;

11 * εἶπε δὲ ἀβραάμ· εἶπα γὰρ, ἄρα οὐκ ἔστι θεοσέβεια ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ· ἐμέ τε ἀποκτενοῦσιν ἕνεκεν τῆς γυναικός μου.

12 * καὶ γὰρ ἀληθῶς ἀδελφή μού ἐστιν ἐκ πατρὸς, ἀλλ' οὐκ ἐκ μητρός· ἐγένετό μοι εἰς γυναῖκα.

13 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐξήγαγέ με ὁ θεὸς ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου· καὶ εἶπα αὐτῇ, ταύτην τὴν δικαιοσύνην ποιήσεις εἰς ἐμὲ, εἰς πάντα τόπον, οὗ ἂν εἰσέλθωμεν ἐκεῖ· εἶπον ἐμὲ, ὅτι 14 ἀδελφός μου ἐστίν. * ἔλαβε δὲ ἀβιμέλεχ χίλια δίδραχμα, καὶ πρόβατα, καὶ μόσχους, καὶ παῖδας, καὶ παιδίσκας, καὶ ἔδωκε τῷ ἀβραάμ· καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ Σάρραν τὴν 15 γυναῖκα αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν ἀβιμέλεχ τῷ ἀβραάμ, ἰδοὺ ἡ γῆ μου ἐνώπιόν σου· οὗ ἐάν σοι ἀρέσκῃ κατοίκει.

16 * καὶ τῇ Σάρρᾳ εἶπεν, ἰδοὺ δέδωκα τῷ ἀδελφῷ σου χίλια δίδραχμα· ταῦτά σοι ἔσται εἰς τιμὴν τοῦ προσώπου σου, καὶ πάσαις ταῖς μετὰ σοῦ· καὶ πάντα ἀληθεύσει.

17 * προσηύξατο δὲ ἀβραὰμ πρὸς τὸν θεόν· καὶ ἰάσατο ὁ θεὸς τὸν ἀβιμέλεχ, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ πάσας τὰς παιδίσκας αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ ἔτεκον.

18 * ὅτι συγκλείων συνέκλεισεν ὁ θεὸς ἔξωθεν πᾶσαν μήτραν ἐν τῷ οἴκῳ ἀβιμέλεχ, ἕνεκεν Σάρρας τῆς γυναικὸς ἀβραάμ. κά.

1 * Καὶ κύριος ἐπεσκέψατο τὴν Σάρραν, καθὰ εἶπε, καὶ ἐποίησε κύριος τῇ σάρρᾳ καθὰ ἐλάλησε.

2 * καὶ συλλαβοῦσα, ἔτεκε τῷ ἀβραὰμ υἱὸν εἰς τὸ γῆρας, εἰς τὸν καιρὸν καθὰ ἐλάλησεν αὐτῷ κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et ait illi Deus per ſomnium: Manifeſtum eſt etiam coram me, quòd in rectitudine cordis tui feciſti hoc: & prohibui quoque ego te, ne peccares coram me: propterea non dimiſi te, vt accederes ad eam. 7 Et nunc redde vxorem viro; quia propheta eſt; & orabit pro te, & viues. & ſi nolueris reddere, ſcito quòd morte morieris tu, & omnia quæ tua ſunt. 8 Et ſurrexit Abimelech manè, & vocauit omnes ſeruos ſuos; & locutus eſt vniuerſa verba hæc coram eis: & timuerunt viri valdè. 9 Et vocauit Abimelech Abraham, & dixit ei: Quid feciſti nobis, & quid peccaui tibi; quia induxiſti ſuper me, & ſuper regnum meum peccatum grande? opera quæ non erant digna fieri, feciſti mecum. 10 Et ait Abimelech ad Abraham: Quid vidiſti, quòd feciſti rem hanc? 11 Dixitque Abraham: Quia dixi, fortè non eſt timor Dei in loco iſto; & interficient me propter vxorem meam. 12 Sed & in veritate ſoror mea eſt, filia patris mei, ſed non filia matris meæ; & fuit mihi in vxorem. 13 Et factum eſt cùm aberraſſent populi poſt opera manuum ſuarum, me applicauit Dominus ad timorem ſuum ex domo patris mei. Et dixi ei: Hæc eſt miſericordia tua quam facies mecum; in omni loco in quem ingrediemur, dic de me, Frater meus eſt. 14 Et tulit Abimelech oues, & boues, & ſeruos, & ancillas; & dedit Abrahæ: & reddidit ei Saram vxorem ſuam. 15 Dixitque Abimelech: Ecce terra mea coram te eſt; vbicunque placuerit oculis tuis, habita. 16 Saræ autem dixit: Ecce dedi mille ſiclos argenti fratri tuo. ecce illud eſt tibi velamen honoris: pro eo quòd miſerim tollere te, & viderim te, & omnia quę tecum ſunt, & ſuper omnia quæ dixiſti, eſtoque reprehenſa. 17 Et orauit Abraham coram Deo, & ſanauit Deus Abimelech, & vxorem eius, ancillaſque eius, & refrigerati ſunt. 18 Quoniam concludens concluſerat Dominus omnem aperturam vuluæ domus Abimelech, propter Saram vxorem Abraham.

CAP. XXI.

RECordatuſque eſt Dominus Saræ, ſicut dixerat: & fecit Dominus Saræ ſicut locutus eſt. 2 Et concepit & peperit Sara Abrahæ filium in ſenectute ſua, in tempore quo locutus fuerat ei Deus.

3 * וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת־שֵׁם־בְּנוֹ הַנּוֹלַד־לוֹ אֲשֶׁר־
4 יָלְדָה־לּוֹ שָׂרָה יִצְחָק׃ * וַיָּמָל אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק
בְּנוֹ בֶּן־שְׁמֹנַת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים׃
5 * וְאַבְרָהָם בֶּן־מְאַת שָׁנָה בְּהִוָּלֶד לוֹ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ׃
6 * וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחֹק עָשָׂה־לִי אֱלֹהִים כָּל־הַשֹּׁמֵעַ
7 יִצְחַק־לִי׃ * וַתֹּאמֶר מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הֵינִיקָה־
8 בָנִים שָׂרָה כִּי־יָלַדְתִּי בֵן לְזִקְנָיו׃ * וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד
וַיִּגָּמַל וַיַּעַשׂ אַבְרָהָם מִשְׁתֶּה גָּדוֹל בְּיוֹם הִגָּמֵל אֶת־
9 יִצְחָק׃ * וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת־בֶּן־הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר־
10 יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק׃ * וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גָּרֵשׁ
הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת־בְּנָהּ כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן־הָאָמָה
11 הַזֹּאת עִם־בְּנִי עִם־יִצְחָק׃ * וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי
12 אַבְרָהָם עַל אודֹת בְּנוֹ׃ * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־אַבְרָהָם
אַל־יֵרַע בְּעֵינֶיךָ עַל־הַנַּעַר וְעַל־אֲמָתֶךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר
אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע׃
13 * וְגַם אֶת־בֶּן־הָאָמָה לְגוֹי אֲשִׂימֶנּוּ כִּי זַרְעֲךָ הוּא׃
14 * וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם ׀ בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח־לֶחֶם וְחֵמַת מַיִם וַיִּתֵּן
אֶל־הָגָר שָׂם עַל־שִׁכְמָהּ וְאֶת־הַיֶּלֶד וַיְשַׁלְּחֶהָ וַתֵּלֶךְ
15 וַתֵּתַע בְּמִדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע׃ * וַיִּכְלוּ הַמַּיִם מִן־הַחֵמֶת
16 וַתַּשְׁלֵךְ אֶת־הַיֶּלֶד תַּחַת אַחַד הַשִּׂיחִם׃ * וַתֵּלֶךְ
וַתֵּשֶׁב לָהּ מִנֶּגֶד הַרְחֵק כִּמְטַחֲוֵי קֶשֶׁת כִּי אָמְרָה אַל־
אֶרְאֶה בְּמוֹת הַיֶּלֶד וַתֵּשֶׁב מִנֶּגֶד וַתִּשָּׂא אֶת־קֹלָהּ וַתֵּבְךְּ׃
17 * וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־קוֹל הַנַּעַר וַיִּקְרָא מַלְאַךְ אֱלֹהִים
אֶל־הָגָר מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר לָהּ מַה־לָּךְ הָגָר אַל־תִּירְאִי
כִּי־שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל־קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא־שָׁם׃
18 * קוּמִי שְׂאִי אֶת־הַנַּעַר וְהַחֲזִיקִי אֶת־יָדֵךְ בּוֹ כִּי־לְגוֹי
19 גָּדוֹל אֲשִׂימֶנּוּ׃ * וַיִּפְקַח אֱלֹהִים אֶת־עֵינֶיהָ וַתֵּרֶא
בְּאֵר מָיִם וַתֵּלֶךְ וַתְּמַלֵּא אֶת־הַחֵמֶת מַיִם וַתַּשְׁקְ אֶת־
20 הַנָּעַר׃ * וַיְהִי אֱלֹהִים אֶת־הַנַּעַר וַיִּגְדָּל וַיֵּשֶׁב
בַּמִּדְבָּר וַיְהִי רֹבֶה קַשָּׁת׃

GENESIS. Translat.B.Hierony. *Abraam.*

3 * Vocauitque Abraam nomen filij sui quem
4 genuit ei Sara, Isaac. * Et circuncidit eum o-
5 ctauo die, sicut præceperat ei Deus. * Cùm
esset centum annorum, hac quippe ætate pa- Iof.24.d.
6 tris natus est Isaac. * Dixitque Sara: Risum
fecit mihi Deus; & quicunque audierit, cor-
7 ridebit mihi. * Rursumque ait: Quis au-
diturus crederet Abraam, quòd Sara lactaret
8 filium, quem peperit ei iam seni? * Creuit
igitur puer, & ablactatus est. Fecitque Abraã
grande conuiuium in die ablactationis eius.
9 * Cúmque vidisset Sara filium Agar Ægyp-
10 tiæ ludentem cum Isaac filio suo; * Dixit ad
B Abraam: Eiice ancillam hanc, & filium eius.
Non enim erit hæres filius ancillæ, cum filio
11 meo Isaac. * Durè accepit hoc Abraam pro
12 filio suo. * Cui dixit Deus: Non tibi videatur
asperum super puero & super ancilla tua. O-
mnia quæ dixerit tibi Sara, audi vocem eius: Rom.9.b
quia in Isaac vocabitur tibi semen.
13 * Sed & filium ancillæ faciam in gentem ma-
14 gnam; quia semen tuum est. * Surrexit itaq;
Abraam mane: & tollens panem & vtrem a-
quæ, impositque scapulæ eius: tradiditque pue-
rum, & dimisit eam. Quæ cùm abisset, errabat
15 in solitudine Bersabee. * Cumque consump-
ta esset aqua in vtre, abiecit puerum subter
16 vnam arborem, quæ ibi erat: * Et abiit, sedít-
que è regione procul quantum potest arcus
iacere. Dixit enim: Non videbo morientem
C puerum. & sedens contrà, leuauit vocem suã,
17 & fleuit. * Exaudiuit autem Deus vocem
pueri. Vocauitque Angelus Dei Agar de cælo,
dicens: Quid agis Agar? Noli timere: exaudi-
uit enim Deus vocem pueri, de loco in quo
18 est. * Surge, & tolle puerum; & tene
manum illius: quia in gentem magnam fa-
ciam eum.
19 * Aperuitque oculos eius Deus. quæ vi-
dens puteum aquæ, abiit, & impleuit vtrem,
deditque puero bibere.
20 * Et fuit cum eo. qui creuit, & mora-
tus est in solitudine: factusque est iuuenis sa-
gittarius.

תרגום אונקלוס

3 וּקְרָא אַבְרָהָם יַת שׁוּם בְּרֵיהּ דְּיִתְיְלִיד לֵיהּ דְּילִידַת לֵיהּ שָׂרָה יִצְחָק׃ 4 וּגְזַר אַבְרָהָם יַת יִצְחָק בְּרֵיהּ בַּר תְּמָנְיָא יוֹמִין כְּמָא דְּפַקֵּיד יְהֵיהּ יְיָ׃
5 וְאַבְרָהָם בַּר מְאָה שְׁנִין כַּד אִתְיְלִיד לֵיהּ יַת יִצְחָק בְּרֵיהּ׃ 6 וַאֲמָרַת שָׂרָה חֶדְוָה עֲבַד לִי יְיָ כָּל דְּיִשְׁמַע יַחְדִּי לִי׃ 7 וַאֲמָרַת מְהֵימָן
דַּאֲמַר לְאַבְרָהָם וְקַיֵּים דְּחוֹנִיק בְּנִין שָׂרָה אֲרֵי יְלֵדִית בַּר לְסִבְהוּתֵי׃ 8 וּרְבָא רַבְיָא וְאִתְחַסִּיל וַעֲבַד אַבְרָהָם מִשְׁתְּיָא רַבָּא בְּיוֹמָא דְּיִתְחַסִּיל
יַת יִצְחָק׃ 9 וַחֲזָת שָׂרָה יַת בַּר הָגָר מִצְרִיתָא דְּילֶדֶת לְאַבְרָהָם מְחַאֵיךְ׃ 10 וַאֲמָרַת לְאַבְרָהָם תָּרֵךְ יַת אַמְתָא הָדָא וְיַת בְּרַהּ אֲרֵי
לָא יֵרַת בַּר אַמְתָא הָדָא עִם בְּרִי עִם יִצְחָק׃ 11 וּבְאַשׁ פִּתְגָמָא לַחְדָא בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל עִסַּק בְּרֵיהּ׃ 12 וַאֲמַר יְיָ לְאַבְרָהָם לָא
יַבְאֵישׁ בְּעֵינָךְ עַל עֻלֵּימָא וְעַל אַמְתָךְ כֹּל דְּתֵימַר לָךְ שָׂרָה קַבֵּל מֵימְרַהּ יִתְקְרוֹן לָךְ בְּנִין׃ 13 וְאַף יַת בַּר אַמְתָא לְעַם
אֲשַׁוֵּינֵיהּ אֲרֵי בְּרָךְ הוּא׃ 14 וְאַקְדֵּם אַבְרָהָם בְּצַפְרָא וּנְסֵב לַחְמָא וְרוֹקְבָא דְּמַיָּא וִיהַב לְהָגָר שַׁוִּי עַל כְּתְפַהּ וְיַת רַבְיָא וְשַׁלְחַהּ וְאָזְלַת
וְטָעַת בְּמַדְבְּרָא דְּבֵרְשָׁבַע׃ 15 וּשְׁלִימוּ מַיָּא מִן רוֹקְבָא וּרְמַת יַת רַבְיָא תְּחוֹת חַד מִן אִילָנַיָּא׃ 16 וְאָזְלַת וִיתֵבַת לַהּ מְקַבֵּל
אַרְחֵקַת כְּמֵיגַר בְּקַשְׁתָּא אֲרֵי אֲמָרַת לָא אֶחֱזֵי בְּמוֹתָא דְּרַבְיָא וִיתֵבַת מְקַבֵּיל וַאֲרִימַת יַת קָלַהּ וּבְכָת׃ 17 וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ יַת קָלֵיהּ דְּרַבְיָא
וּקְרָא מַלְאֲכָא דַּייָ לְהָגָר מִן שְׁמַיָּא וַאֲמַר לַהּ מַה לֵיךְ לְהָגָר לָא תְּדְחֲלִי אֲרֵי שְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ יַת קָלֵיהּ דְּרַבְיָא בַּאֲתַר דְּהוּא תַּמָּן׃ 18 קוּמִי טוּלִי
יַת רַבְיָא וְאַתְקִיפִי יַת יְדָיךְ בֵּיהּ אֲרֵי לְעַם רַב אֲשַׁוֵּינֵיהּ׃ 19 וּגְלָא יְיָ יַת עֵינָהָא וַחֲזַת בֵּירָא דְּמַיָּא וְאָזְלַת וּמְלַת יַת רְוֹקְבָא מַיָּא
וְאַשְׁקְיַאת יַת רַבְיָא׃ 20 וַהֲוָה מֵימְרָא דַּייָ בְּסַעֲדֵיהּ דְּרַבְיָא וּרְבָא וִיתֵב בְּמִדְבְּרָא וַהֲוָה רַבֵּי קַשְׁתָּא׃

* *Et vocauit nomen filij ſui, qui fuit illi, quem peperit illi Sarra, Iſaac.* 3
* *Circuncidit autem Abraam Iſaac die octaua, ſicut præcepit ei Dominus.* 4
* *Et Abraam erat annorum centum, quando natus eſt ei Iſaac filius eius.* * *Dixit autem Sarra:* 5 6
Riſum mihi fecit Dominus: qui enim audiuerit, con gaudebit mihi.
* *Et dixit, Quis annunciabit Abraam, quòd* 7
lactat puerum Sarra, quia peperi filium in ſenectute mea? * *Et creuit puer, & ablactatus eſt.* 8
& fecit Abraam conuiuium magnum, qua die ablactatus eſt Iſaac filius eius. * *Videns autem* 9
Sarra filium Agar Ægyptiæ, qui fuit Abraam, ludentem cum Iſaac filio ſuo. * *Et dixit Abraam:* 10
Eiice ancillam & filium eius. non enim hæreditabit filius ancillæ cum filio meo Iſaac. * *Durum au-* 11
tem apparuit verbum valdè coram Abraam de filio ſuo Iſmael. * *Dixit autem Deus Abraam:* 12
Ne durum ſit coram te de puero & de ancilla. omnia quæcunque dixerit tibi Sarra, audi vocem eius: quia in Iſaac vocabitur tibi ſemen.
* *Et filium autem ancillæ in gentem magnam fa-* 13
ciam eum, quia ſemen tuum eſt.
* *Surrexit autem Abraam manè, & accepit pa-* 14
nes & vtrem aquæ, & dedit Agar. & impoſuit puerum ſuper humeros eius; & dimiſit eam. abiens autem errabat per deſertum, iuxta puteũ iuramenti. * *Defecit autem aqua vtris: & proiecit* 15
puerum ſubter vnam abietem. * *Et abiens, ſe-* 16
dit è regione eius de longè, quaſi arcus iactum. dixit enim: Non videbo mortem filij mei. & ſedit contrà. clamans autem puer fleuit.
* *Exaudiuit autem Deus puerum de loco vbi e-* 17
rat. & vocauit angelus Domini Agar de cælo, & dixit ei: Quid eſt Agar? ne timeas. exaudiuit enim Deus vocem pueri de loco vbi eſt.
* *Surge, accipe puerum: & tene manum eius.* 18
in enim gentem magnam faciam eum.
* *Et aperuit Deus oculos eius: et vidit puteum* 19
aquæ viuæ: & abiit, & impleuit vtrem. & potauit puerum ſuum.
* *Et fuit Deus cum puero. & creuit, & habi-* 20
tauit in deſerto. factus eſt autem ſagittarius.

3 * καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενομένου αὐτῷ, ὃν
4 ἔτεκεν αὐτῷ σάρρα, ἰσαάκ. * περιέτεμε δὲ ἀβραὰμ τὸν ἰ-
σαὰκ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ· καθὰ συνετείλατο αὐτῷ κύριος.
5 * καὶ ἀβραὰμ ἦν ἐτῶν ἑκατόν, ἡνίκα γέγονεν αὐτῷ ἰσαὰκ
6 ὁ υἱὸς αὐτοῦ. * εἶπε δὲ σάρρα, γέλωτά μοι ἐποίησε κύριος. ὃς
7 δ' ἂν ἀκούσῃ συγχαρεῖταί μοι. * καὶ εἶπε, τίς ἀναγγελεῖ τῷ
ἀβραὰμ, ὅτι θηλάζει παιδίον σάρρα, ὅτι ἔτεκον υἱὸν ἐν τῷ
8 γήρᾳ μου. * καὶ ηὐξήθη τὸ παιδίον, καὶ ἀπεγαλακτίσθη. καὶ
ἐποίησεν ἀβραὰμ δοχὴν μεγάλην, ἧ ἡμέρᾳ ἀπεγαλακτί-
9 σθη ἰσαὰκ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. * ἰδοῦσα δὲ σάρρα τὸν υἱὸν ἄγαρ τῆς
αἰγυπτίας, ὃς ἐγένετο τῷ ἀβραὰμ, παίζοντα μετὰ ἰσαὰκ τοῦ
10 υἱοῦ αὐτῆς· * καὶ εἶπε τῷ ἀβραὰμ, ἔκβαλε τὴν παιδίσκην
καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης
11 μετὰ τοῦ υἱοῦ μου ἰσαάκ. * σκληρὸν δὲ ἐφάνη τὸ ῥῆμα σφόδρα
ἐναντίον ἀβραὰμ περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἰσμαήλ.
12 * εἶπε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ· μὴ σκληρὸν ἔστω ἐνώπιόν σου
περὶ τοῦ παιδίου, καὶ περὶ τῆς παιδίσκης. πάντα ὅσα ἂν εἴπῃ
σοι σάρρα, ἄκουε τῆς φωνῆς αὐτῆς· ὅτι ἐν ἰσαὰκ κληθήσεταί
13 σοι σπέρμα· * καὶ τὸν υἱὸν δὲ τῆς παιδίσκης εἰς ἔθνος μέγα
ποιήσω αὐτὸν ὅτι σπέρμα σόν ἐστιν.
14 * ἀνέστη δὲ ἀβραὰμ τὸ πρωΐ, καὶ ἔλαβεν ἄρτους καὶ ἀσκὸν ὕ-
δατος, καὶ ἔδωκε τῇ ἄγαρ. καὶ ἐπέθηκε τὸ παιδίον ἐπὶ τῶν ὤ-
μων αὐτῆς, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὴν· ἀπελθοῦσα δὲ ἐπλανᾶτο κατὰ
15 τὴν ἔρημον, κατὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου. * ἐξέλιπε δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ
ἀσκοῦ. καὶ ἔρριψε τὸ παιδίον ὑποκάτω μιᾶς ἐλάτης.
16 * καὶ ἀπελθοῦσα ἐκάθητο ἀπέναντι αὐτοῦ μακρόθεν, ὡσεὶ τό-
ξου βολήν. εἶπε γὰρ, μὴ ἴδω τὸν θάνατον τοῦ παιδίου μου. καὶ
ἐκάθισεν ἀπέναντι. ἀναβοῶσα δὲ τὸ παιδίον ἔκλαυσεν.
17 * ἐπήκουσε δὲ ὁ θεὸς τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἦν. καὶ ἐκά-
λεσεν ἄγγελος κυρίου τὴν ἄγαρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπεν αὐ-
τῇ· τί ἐστιν ἄγαρ; μὴ φοβοῦ. ἐπακήκοε γὰρ ὁ θεὸς τῆς φωνῆς
τοῦ παιδίου ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἐστιν.
18 * ἀνάστηθι λάβε τὸ παιδίον· καὶ κράτησον τῆς χειρὸς αὐτοῦ.
εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω αὐτό.
19 * καὶ ἀνέῳξεν ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς· καὶ εἶδε φρέαρ
ὕδατος ζῶντος· καὶ ἐπορεύθη, καὶ ἔπλησε τὸν ἀσκὸν· καὶ ἐ-
πότισε τὸ παιδίον αὐτῆς.
20 * καὶ ἦν ὁ θεὸς μετὰ τοῦ παιδίου· καὶ ηὐξήθη, καὶ κατῴκησεν ἐν
τῇ ἐρήμῳ. ἐγένετο δὲ ὡς τοξότης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Vocauitq; Abraham nomen filij ſui qui natus eſt ei, quem peperit ei Sara, Iſaac. 4 Et circuncidit Abraham Iſaac filium ſuum, filium octo dierum, ſicut præcepit ei Deus. 5 Abraham autem erat filius centum annorum quando natus eſt ei Iſaac filius ſuus. 6 Et dixit Sara, Gaudium mihi fecit Deus; omnis qui audierit, congratulabitur mihi. 7 Et dixit, Fidelis eſt qui dixit Abrahæ, & impleuit quòd lactaret filios Sara, quia peperi filium in ſenectute ſua. 8 Et creuit puer, & ablactatus eſt. Et fecit Abraham conuiuium magnum in die quo ablactatus eſt Iſaac. 9 Et vidit Sara filium Agar Ægyptiæ quem peperit Abrahæ ludentem. 10 Et dixit Abrahæ, Eiice ancillam hanc & filium eius, quia non erit hæres filius ancillæ huius cum filio meo Iſaac. 11 Et diſplicuit verbum nimis in oculis Abrahæ, propter filium ſuum.
12 Dixitque Deus Abrahæ, Ne diſpliciat in oculis tuis ſuper puero & ſuper ancilla tua: omnia quæ dixerit tibi Sara, acquieſce illi, quoniam in Iſaac vocabuntur tibi filij. 13 Filium quoque ancillæ in gentem ponam eum, quia filius tuus eſt. 14 Et ſurrexit Abraham mane, & tulit panem & lagenam aquæ, & dedit ipſi Agar, ponens ſuper humerum eius & puerum, & dimiſit eam, & abiit & errabat in deſerto Berſabeæ. 15 Et conſumptæ ſunt aquæ de lagena, & proiecit puerum ſubter vnam arborem. 16 Et abiit, & ſedit è regione, longe quantum poteſt arcus iacere; quia dixit, non videbo mortem pueri. Seditque è regione, & leuauit vocem ſuam & fleuit. 17 Et audita eſt coram Deo vox pueri. Et vocauit Angelus Dei Agar de cælo; & dixit ei: Quid tibi Agar? ne timeas: quoniam audita eſt coram Domino vox pueri in loco in quo ipſe eſt. 18 Surge tolle puerum & apprehende manu tua eum, quoniam in populum magnum ponam eum. 19 Et aperuit Deus oculos eius & vidit puteum aquæ, & abiit, & impleuit lagenam aqua, & dedit puero bibere. 20 Et fuit verbum Dei in adiutorium pueri, & creuit, & habitauit in deſerto, & fuit iaculator arcus.

21 * וַיֵּשֶׁב בְּמִדְבַּר פָּארָן וַתִּקַּח־לוֹ אִמּוֹ אִשָּׁה מֵאֶרֶץ
22 מִצְרָיִם: * וַיְהִי בָּעֵת הַהִוא וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל
שַׂר־צְבָאוֹ אֶל־אַבְרָהָם לֵאמֹר אֱלֹהִים עִמְּךָ בְּכֹל אֲשֶׁר־
23 אַתָּה עֹשֶׂה: * וְעַתָּה הִשָּׁבְעָה לִי בֵּאלֹהִים הֵנָּה אִם־
תִּשְׁקֹר לִי וְלִנִינִי וְלִנֶכְדִּי כַּחֶסֶד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמְּךָ
24 תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעִם־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־גַּרְתָּה בָּהּ: * וַיֹּאמֶר
25 אַבְרָהָם אָנֹכִי אִשָּׁבֵעַ: * וְהוֹכַח אַבְרָהָם אֶת־אֲבִימֶלֶךְ
עַל־אֹדוֹת בְּאֵר הַמַּיִם אֲשֶׁר גָּזְלוּ עַבְדֵי אֲבִימֶלֶךְ:
26 * וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ לֹא יָדַעְתִּי מִי עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה
וְגַם־אַתָּה לֹא־הִגַּדְתָּ לִי וְגַם אָנֹכִי לֹא שָׁמַעְתִּי בִּלְתִּי
27 הַיּוֹם: * וַיִּקַּח אַבְרָהָם צֹאן וּבָקָר וַיִּתֵּן לַאֲבִימֶלֶךְ
28 וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם בְּרִית: * וַיַּצֵּב אַבְרָהָם אֶת־שֶׁבַע
29 כִּבְשֹׂת הַצֹּאן לְבַדָּהֶן: * וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־אַבְרָהָם
מָה הֵנָּה שֶׁבַע כְּבָשֹׂת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הִצַּבְתָּ לְבַדָּנָה:
30 * וַיֹּאמֶר כִּי אֶת־שֶׁבַע כְּבָשֹׂת תִּקַּח מִיָּדִי בַּעֲבוּר
תִּהְיֶה־לִּי לְעֵדָה כִּי חָפַרְתִּי אֶת־הַבְּאֵר הַזֹּאת:
31 * עַל־כֵּן קָרָא לַמָּקוֹם הַהוּא בְּאֵר שָׁבַע כִּי שָׁם
32 נִשְׁבְּעוּ שְׁנֵיהֶם: * וַיִּכְרְתוּ בְרִית בִּבְאֵר שָׁבַע
וַיָּקָם אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל שַׂר־צְבָאוֹ וַיָּשֻׁבוּ אֶל־אֶרֶץ
33 פְּלִשְׁתִּים: * וַיִּטַּע אֶשֶׁל בִּבְאֵר שָׁבַע וַיִּקְרָא־שָׁם
34 בְּשֵׁם יְהוָה אֵל עוֹלָם: * וַיָּגָר אַבְרָהָם בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים
יָמִים רַבִּים:

כב

1 * וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים
נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי:
2 * וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ
אֶת־יִצְחָק וְלֶךְ־לְךָ אֶל־אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה
עַל אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ: 3 * וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם
בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֶת
יִצְחָק בְּנוֹ וַיְבַקַּע עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־
אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים:

21 * Habitauítque in deſerto Pharan: & accepit illi mater ſua vxorem de terra Ægypti.
22 * Eodem tempore dixit Abimelech, & Phicol princeps exercitus eius ad Abraam: Deus Infr. 26.
23 tecum eſt in vniuerſis quæ agis. * Iura ergo per Deum, ne noceas mihi, & poſteris meis, ſtirpíque meæ: ſed iuxta miſericordiam quam feci tibi, facies mihi, & terræ in qua verſatus es
24 aduena. * Dixítque Abraam: Ego iurabo.
25 * Et increpauit Abimelech propter puteum aquæ, quem vi abſtulerant ſerui eius.
26 * Reſpondítque Abimelech: Neſciui quis fecerit hanc rem. ſed & tu non indicaſti mihi,
27 & ego non audiui præter hodie. * Tulit itaque Abraam oues & boues, & dedit Abimelech. percuſſeruntque ambo fœdus.
28 * Et ſtatuit Abraam ſeptem agnas gregis
29 ſeorſum. * Cui dixit Abimelech: Quid ſibi volunt ſeptem agnæ iſtæ, quas ſtare feciſti
30 ſeorſum? * At ille; Septem, inquit, agnas accipies de manu mea, vt ſint mihi in teſtimoniũ
31 quoniam ego fodi puteum iſtum. * Idcircò vocatus eſt locus ille, Berſabee; quia ibi vter-
32 que iurauit. * Et inierunt fœdus pro puteo iuramenti. Surrexit autem Abimelech, & Phicol princeps exercitus eius, reuerſíque ſunt in
33 terram Paleſtinorum. * Abraam verò plantauit nemus in Berſabee: & inuocauit ibi nomen Domini Dei æterni.
34 * Et fuit colonus terræ Paleſtinorum diebus multis.

CAP. XXII.

1 Iudit.8.c Heb.11. d. AQVæ poſtquam geſta ſunt, tentauit Deus Abraam, & dixit ad eum: Abraam, Abraã. At ille reſpondit: Adſum.
2 * Ait illi: Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis Iſaac, & vade in terram viſionis; atque ibi offeres eum in holocauſtum ſuper vnum montium, quem monſtrauero tibi.
3 * Igitur Abraam de nocte conſurgens, ſtrauit aſinum ſuum, ducés ſecum duos iuuenes, & Iſaac filium ſuum. Cúmque concidiſſet ligna in holocauſtum, abiit ad locum quẽ præceperat ei Deus.

תרגום אונקלוס

21 וְיָתֵב בְּמַדְבְּרָא דְפָארָן וּנְסִבַת לֵיהּ אִמֵּיהּ אִתְּתָא מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם: 22 וַהֲוָה בְּעִדָּנָא הַהִיא וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל רַב חֵילֵיהּ לְאַבְרָהָם לְמֵימַר
מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעֲדָךְ בְּכָל דְּאַתְּ עָבֵד: 23 וּכְעַן קַיֵּים לִי בְּמֵימְרָא דַיְיָ הָכָא דְּלָא תְשַׁקַּר לִי וְלִבְרִי וּלְבַר בְּרִי כְּטִיבוּתָא דְּעַבְדִית עִמָּךְ תַּעְבֵּד
עִמִּי וְעִם אַרְעָא דְאִתְגַּיַּרְתָּא בַּהּ: 24 וַאֲמַר אַבְרָהָם אֲנָא אֱקַיֵּים: 25 וְהוֹכַח אַבְרָהָם עִם אֲבִימֶלֶךְ עַל עֵיסַק בֵּירָא דְמַיָּא דַּאֲנִיסוּ
עַבְדֵי אֲבִימֶלֶךְ: 26 וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ לָא יְדָעִית מַאן עֲבַד יַת פִּתְגָמָא הָדֵין וְאַף אַנָּא לָא שְׁמָעִית אֱלָהֵין יוֹמָא דֵין:
27 וּדְבַר אַבְרָהָם עָאן וְתוֹרִין וְיָהַב לַאֲבִימֶלֶךְ וּגְזַרוּ תַּרְוֵיהוֹן קְיָם: 28 וְאֱקִים אַבְרָהָם יַת שֶׁבַע חוּרְפָּאן דְּעָאן בִּלְחוֹדֵיהוֹן: 29 וַאֲמַר
אֲבִימֶלֶךְ לְאַבְרָהָם מַה אִינִין שֶׁבַע חוּרְפָּאן הָאִלֵּין דַּאֲקֵימְתָּ בִּלְחוֹדֵיהוֹן: 30 וַאֲמַר אֲרֵי יַת שֶׁבַע חוּרְפָּאן תְּיַסַּב מִן יְדִי בְּדִיל דִּתְהֵא לִי לְסַהֲיוּתָא
אֲרֵי חָפֵרִית יַת בֵּירָא הָדֵין: 31 עַל כֵּן קָרָא לְאַתְרָא הַהוּא בְּאֵר שָׁבַע אֲרֵי תַּמָּן קַיִימוּ תַּרְוֵיהוֹן: 32 וּגְזַרוּ קְיָם בִּבְאֵר שָׁבַע
וְקָם אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכֹל רַב חֵילֵיהּ וְתָבוּ לְאַרְעָא פְּלִשְׁתָּאֵי: 33 וּנְצַב נְצַבָא בְּבֵרָא דְשָׁבַע וְצַלִּי תַּמָּן בִּשְׁמָא דַיְיָ אֱלָהּ עָלְמָא:
34 וְאִתּוֹתֵב אַבְרָהָם בְּאַרַע פְּלִשְׁתָּאֵי יוֹמִין סַגִּיאִין:

כב

1 וַהֲוָה בָּתַר פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין וַיְיָ נַסֵּי יַת אַבְרָהָם וַאֲמַר לֵיהּ אַבְרָהָם וַאֲמַר הָא אֲנָא:
2 וְאֲמַר דַּבַּר כְּעַן יַת בְּרָךְ יַת יְחִידָךְ דְּרָחֵימְתָּא יַת יִצְחָק
וְאֵזֵיל לָךְ לְאַרְעָא פָּלְחָנָא וְאַסְקֵיהּ תַּמָּן לְעֹלָתָא עַל חַד מִן טוּרַיָּא דְּאֵימַר לָךְ:
3 יַת תְּרֵין עֻלֵּימוֹהִי עִמֵּיהּ וְיַת יִצְחָק בְּרֵיהּ וְצַלַּח אָעֵי דְעֹלָתָא וְקָם וַאֲזַל לְאַתְרָא דַּאֲמַר לֵיהּ יְיָ:

21 * Et habitauit in deserto Pharan: & accepit illi mater eius uxorem de Ægypto.

22 * Et factum est in tempore illo: & dixit Abimelech & Hochozad pronubus eius, & Phichol princeps exercitus eius ad Abraam, dicēs: Deus tecum in omnibus quæcunque feceris.

23 * Nunc ergo iura mihi Deum, ne noceas mihi, neque semini meo, neque nomini meo: sed secundùm iustitiam quam feci tecum, facies mecum, & terræ quam habitasti in ea.

24 * Et dixit Abraam: Ego iuro.

25 * Et increpauit Abraam Abimelech pro puteis aquæ, quos abstulerant serui Abimelech.

26 * Et dixit ei: Non sciui quis fecit verbum hoc: neque tu mihi annunciasti; neque ego audiui, nisi hodie.

27 * Et accepit Abraam oues & vitulos, & dedit Abimelech: & disposuerunt ambo testamentum.

28 * Et statuit Abraam septem agnas ouium solas.

29 * Et dixit Abimelech Abraam: Quid sunt septem agnæ ouium harum, quas statuisti solas?

30 * Et dixit: Quia septem agnas accipies à me, vt sint mihi in testimonium, quia ego fodi puteum hūc.

31 * Propter hoc vocauit nomen loci illius, Puteum iuramenti: quia illic iurauerunt ambo.

32 * Et posuerunt fœdus super puteum iuramenti. Surrexit autem Abimelech, & Ochozad pronubus eius, et Phichol princeps exercitus eius, & reuersi sunt in terram Philistijm.

33 * Et plantauit Abraam agrum super puteum iuramenti: & inuocauit ibi nomen Domini, Deus æternus.

34 * Habitauit autem Abraam in terra Philisthijm dies multos.

CAP. XXII.

1 ET factum est post verba hæc, Deus tentauit Abraam; & dixit ei: Abraam, Abraam. & dixit: Ecce ego.

2 * Et dixit: Accipe filium tuum dilectum, quem dilexisti Isaac, & vade in terram excelsam: & offer eum ibi in holocaustum super vnum montium, quos tibi dixero.

3 * Surgens autem Abraam manè, strauit asinum suum. assumpsit autem secum duos pueros, & Isaac filium suum. & scindens ligna in holocaustum; surgens abiit: & venerunt in locum quem dixit ei Deus.

21 * καὶ κατῴκησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Φαράν· καὶ ἔλαβεν αὐτῷ ἡ
22 μήτηρ αὐτοῦ γυναῖκα ἐκ τῆς αἰγύπτου. * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ· καὶ εἶπεν Ἀβιμέλεχ, καὶ Ὀχοζὰθ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ Φιχὼλ ὁ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως αὐτοῦ πρὸς
Ἀβραάμ, λέγων· ὁ θεὸς μετὰ σοῦ ἐν πᾶσιν οἷς ἂν ποιῇς.
23 * νῦν οὖν ὄμοσόν μοι τὸν θεὸν μὴ ἀδικήσειν με, μὴ δὲ τὸ σπέρμα μου, μὴ δὲ τὸ ὄνομά μου· ἀλλὰ κατὰ τὸ δικαιοσύνην ἣν ἐποίησα μετὰ σοῦ, ποιήσεις μετ' ἐμοῦ, καὶ τῇ γῇ ᾗ παρῴκη-
24 σας ἐν αὐτῇ. * καὶ εἶπεν Ἀβραάμ, ἐγὼ ὀμοῦμαι.
25 * Ἐνήλεγξεν Ἀβραὰμ τὸν Ἀβιμέλεχ περὶ τῶν φρεάτων ὕδατος, ὧν ἀφείλοντο οἱ παῖδες Ἀβιμέλεχ.
26 * Καὶ εἶπεν αὐτῷ, οὐκ ἔγνων τίς ἐποίησε τὸ ῥῆμα τοῦτο· σὺ δὲ οὐ μοι ἀπήγγειλας, οὐδὲ ἐγὼ ἤκουσα, ἀλλ' ἢ σήμερον.
27 * καὶ ἔλαβεν Ἀβραὰμ πρόβατα καὶ μόσχους, καὶ ἔδωκεν Ἀβιμέλεχ, καὶ διέθεντο ἀμφότεροι διαθήκην.
28 * Καὶ ἔστησεν Ἀβραὰμ ἑπτὰ ἀμνάδας τῶν προβάτων μόνας.
29 * καὶ εἶπεν Ἀβιμέλεχ τῷ Ἀβραάμ· τί εἰσιν αἱ ἑπτὰ ἀμνάδες τῶν προβάτων τούτων, ἃς ἔστησας μόνας;
30 * καὶ εἶπεν, ὅτι τὰς ἑπτὰ ἀμνάδας λήψῃ παρ' ἐμοῦ, ἵνα ὦσί μοι εἰς μαρτύριον, ὅτι ἐγὼ ὤρυξα τὸ φρέαρ τοῦτο.
31 * διὰ τοῦτο ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, Φρέαρ ὁρκισμοῦ· ὅτι ἐκεῖ ὤμοσαν ἀμφότεροι.
32 * καὶ ἔθηκαν διαθήκην ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὁρκισμοῦ. ἀνέστη δὲ Ἀβιμέλεχ, καὶ Ὀχοζὰθ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ ὁ Φιχὼλ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρε-
ψαν εἰς τὴν γῆν τῶν Φυλιστιείμ.
33 * Καὶ ἐφύτευσεν Ἀβραὰμ ἄλσος ἐπὶ τῷ φρέατι τοῦ ὅρκου. Καὶ ἐπεκαλέσατο ἐκεῖ τὸ ὄνομα κυρίου, θεὸς αἰώνιος.
34 * παρῴκησε δὲ Ἀβραὰμ ἐν τῇ γῇ τῶν Φυλιστιείμ ἡμέρας πολλάς. κβ΄.
1 * Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ὁ θεὸς ἐπείρασε τὸν Ἀβραάμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀβραάμ, Ἀβραάμ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ
2 ἐγώ. * καὶ εἶπεν, λάβε τὸν υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν, ὃν ἠγάπησας τὸν Ἰσαάκ· καὶ πορεύθητι εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλήν· καὶ ἀνένεγκε αὐτὸν ἐκεῖ εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐφ' ἓν τῶν ὀρέων, ὧν ἄν σοι εἴπω.
3 * ἀναστὰς δὲ Ἀβραὰμ τὸ πρωῒ ἐπέσαξεν τὸν ὄνον αὐτοῦ. παρέλαβε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ δύο παῖδας, καὶ Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ κόψας ξύλα εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἀναστὰς ἐπορεύθη καὶ ἦλθον εἰς τὸν τόπον ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et habitauit in deserto Pharan: & accepit ei mater eius vxorem de terra Ægypti. 22 Et factum est in tempore illo: & dixit Abimelech, & Phicol princeps exercitus eius ad Abraham, dicens: Verbum Dei est in adiutorium tuum in vniuersis quæ tu agis. 23 Et nunc iura mihi per verbum Domini hic, ne noceas mihi, & filio meo, & filio filij mei: iuxta misericordiam quam feci tecum, facies mecum, & cum terra in qua peregrinatus es. 24 Et ait Abraham: Ego iurabo. 25 Et increpauit Abraham Abimelech propter puteum aquæ, quem vi abstulerant serui Abimelech. 26 Et ait Abimelech: Nescio quis fecit rem hanc: & tu quoque non indicasti mihi; neque ego audiui, nisi hodie. 27 Et tulit Abraham oues & boues, & dedit Abimelech; & pepigerunt ambo fœdus. 28 Et statuit Abraham septem agnas ouium seorsum. 29 Dixitque Abimelech ad Abraham: Quæ sunt istæ septem agnæ, quas statuisti seorsum?

30 Et ait: Quoniam septem agnas accipies de manu mea, vt sit mihi in testimonium, quoniam fodi puteum istum. 31 Propterea vocauit locum illum, Bersabee: quia ibi iurauerunt ambo: 32 Et inierunt pactum in Bersabee. Surrexitque Abimelech, & Phicol princeps exercitus eius, & reuersi sunt in terram Philistinorum. 33 Et plantauit plantationem in Bersabee: & orauit ibi in nomine domini Dei æterni. 34 Et peregrinatus est Abraham in terra Philistinorum diebus multis.

CAP. XXII.

ET factum est post verba hęc, & Deus tentauit Abraham, & dixit ei: Abraham. & ait: Ecce ego. 2 Et dixit: Tolle nunc filium tuum vnicum tuum, quem diligis Isaac; & vade in terram diuini cultus, & offer illum coram me ibi in holocaustum super vnum montium, quem dixero tibi. 3 Et surrexit Abraham manè, & strauit asinum suum; & tulit duos pueros suos secum, & Isaac filium suum: & concidit ligna in holocaustum: & surrexit, & abiit in locum quem dixerat ei Deus.

4 ✱ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־
5 הַמָּקוֹם מֵרָחֹק: ✱ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו שְׁבוּ־
לָכֶם פֹּה עִם־הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר נֵלְכָה עַד־כֹּה
6 וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם: ✱ וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־
עֲצֵי הָעֹלָה וַיָּשֶׂם עַל־יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת־
הָאֵשׁ וְאֶת־הַמַּאֲכֶלֶת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: ✱ וַיֹּאמֶר
7 יִצְחָק אֶל־אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי
בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעֹלָה:
8 ✱ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹהִים יִרְאֶה־לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי
9 וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: ✱ וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר־
לוֹ הָאֱלֹהִים וַיִּבֶן שָׁם אַבְרָהָם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־
הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיָּשֶׂם אֹתוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
10 מִמַּעַל לָעֵצִים: ✱ וַיִּשְׁלַח אַבְרָהָם אֶת־יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת־
11 הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת־בְּנוֹ: ✱ וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָה
מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי:
12 ✱ וַיֹּאמֶר אַל־תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל־הַנַּעַר וְאַל־תַּעַשׂ לוֹ
מְאוּמָה כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־יְרֵא אֱלֹהִים אַתָּה
וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ מִמֶּנִּי:
13 ✱ וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־אַיִל
אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־
14 הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ: ✱ וַיִּקְרָא
אַבְרָהָם שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא יְהוָה יִרְאֶה אֲשֶׁר
15 יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר יְהוָה יֵרָאֶה: ✱ וַיִּקְרָא מַלְאַךְ
16 יְהוָה אֶל־אַבְרָהָם שֵׁנִית מִן־הַשָּׁמָיִם: ✱ וַיֹּאמֶר בִּי
נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־יְהוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־הַדָּבָר
17 הַזֶּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידֶךָ: ✱ כִּי־בָרֵךְ
אֲבָרֶכְךָ וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם
וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת הַיָּם וְיִרַשׁ זַרְעֲךָ אֵת שַׁעַר
18 אֹיְבָיו: ✱ וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר
שָׁמַעְתָּ בְקֹלִי:

4 ✱ Die autem tertio, eleuatis oculis, vidit
5 locum procul. ✱ Dixitque ad pueros suos,
Expectate hic cum asino: ego & puer illuc
vsque properantes, postquam adorauerimus,
6 reuertemur ad vos. ✱ Tulit quoque li-
gna holocausti, & imposuit super Isaac filium
suum. ipse verò portabat in manibus ignem
B & gladium. Cumque duo pergerent simul,
7 ✱ Dixit Isaac patri suo: Pater mi. at ille respon-
dit: Quid vis, fili? Ecce, inquit, ignis & ligna,
vbi est victima holocausti?
8 ✱ Dixit autem Abraam: Deus prouidebit si-
bi victimam holocausti, fili mi. pergebant er-
9 go pariter: ✱ Et venerunt ad locum quem
ostenderat ei Deus: in quo ædificauit altare:
& desuper ligna composuit. Cumque alligas-
set Isaac filium suum, posuit eum in altare su-
10 per struem lignorum. ✱ Extenditque ma-
num, & arripuit gladium, vt immolaret filiũ
11 suum. ✱ Et ecce angelus Domini de cælo cla-
C mauit, dicens: Abraam, Abraam. qui respon- Macha.
12 dit: Adsum. ✱ Dixitque ei; Non extendas
manum tuam super puerum, neque facias illi
quicquam. Nunc cognoui quòd timeas Deũ;
& non pepercisti vnigenito filio tuo propter
me.
13 ✱ Leuauit Abraam oculos suos; viditque
post tergum arietem, inter vepres hærentem
cornibus. quem assumens, obtulit holocau-
stum pro filio.
14 ✱ Appellauitque nomen loci illius, Domi-
nus videt. vnde vsque hodie dicitur: In mon-
te Dominus videbit.
15 ✱ Vocauit autem angelus Domini Abraam
secundò de cælo,
16 ✱ Dicens: Per memetipsum iuraui, dicit Do- Eccl. 44. d. Hie. 44. f. Heb. 6. c.
minus: quia fecisti hanc rem, & non pepercis-
ti filio tuo vnigenito:
17 ✱ Benedicam tibi, & multiplicabo semen
tuum sicut stellas cæli, & velut arenam quæ
est in littore maris. Possidebit semen tuum
portas inimicorum suorum.
18 ✱ Et benedicentur in semine tuo omnes gẽ-
D tes terræ, quia obedisti voci meæ.

תרגום אונקלוס

4 בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּזְקַף אַבְרָהָם יַת עֵינוֹהִי וַחֲזָא יַת אַתְרָא מֵרָחִיק: 5 וַאֲמַר אַבְרָהָם לְעֻלֵּימוֹהִי אוֹרִיכוּ לְכוֹן הָכָא עִם חֲמָרָא וַאֲנָא וְעֻלֵּימָא
נְתְמְטֵי עַד כָּא וְנִסְגּוֹד וְנָתוּב לְוָתְכוֹן: 6 וּנְסֵיב אַבְרָהָם יַת אָעֵי עֲלָתָא וְשַׁוִּי עַל יִצְחָק בְּרֵיהּ וּנְסֵיב בִּידֵיהּ יַת אֶשְׁתָּא וְיַת סַכִּינָא וַאֲזַלוּ
תַּרְוֵיהוֹן כַּחֲדָא: 7 וַאֲמַר יִצְחָק לְאַבְרָהָם אֲבוּהִי וַאֲמַר אַבָּא וַאֲמַר הָא אֶנָא בְרִי וַאֲמַר הָא אֶשְׁתָּא וְאָעֵיָא וְאַן אִמְּרָא לְעֹלְתָּא:
8 וַאֲמַר אַבְרָהָם קֳדָם יְיָ גְּלִי לֵיהּ אִמְּרָא לְעֹלְתָּא בְּרִי וַאֲזָלוּ תַּרְוֵיהוֹן כַּחֲדָא: 9 וַאֲתוֹ לְאַתְרָא דַּאֲמַר לֵיהּ יְיָ וּבְנָה תַמָּן אַבְרָהָם יַת
מַדְבְּחָא וְסַדַּר יַת אָעֵיָא וַעֲקַד יַת יִצְחָק בְּרֵיהּ וְשַׁוִּי יָתֵיהּ עַל מַדְבְּחָא מֵעַל לְאָעֵיָא: 10 וְאוֹשֵׁיט אַבְרָהָם יַת יְדֵיהּ וּנְסֵיב יַת סַכִּינָא
לְמִיכַּס יַת בְּרֵיהּ: 11 וּקְרָא לֵיהּ מַלְאָכָא דַּייָ מִן שְׁמַיָּא וַאֲמַר אַבְרָהָם אַבְרָהָם וַאֲמַר הָא אֲנָא: 12 וַאֲמַר לָא תּוֹשֵׁיט
יְדָךְ לְעֻלֵּימָא וְלָא תַּעְבֵּד לֵיהּ מִדְּעַם אֲרֵי כְּעַן יַדְּעִנָא אֲרֵי דְּחִילָא דַייָ אַתְּ וְלָא מְנַעְתָּ יַת בְּרָךְ יַת יְחִידָךְ מִנִּי:
13 וּזְקַף אַבְרָהָם יַת עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְהָא דִיכְרָא בָּתַר דְּאִתְּחַר בְּאִילָנָא בְּקַרְנוֹהִי וַאֲזַל אַבְרָהָם וּנְסֵיב יַת דִּיכְרָא וְאַסְּקֵיהּ לְעֹלְתָּא חֲלַף בְּרֵיהּ:
14 וְצַלִּי וּפְלַח אַבְרָהָם תַּמָּן בְּאַתְרָא הַהוּא וַאֲמַר קֳדָם יְיָ הָכָא יְהוֹן פָּלְחִין דָּרַיָּא בְּכֵין יְתָאֲמַר בְּיוֹמָא תְּרִין בְּטוּרָא תְּרִין אַבְרָהָם קֳדָם יְיָ פְּלַח:
15 וּקְרָא מַלְאֲכָא דַּייָ לְאַבְרָהָם תִּנְיָנוּת מִן שְׁמַיָּא: 16 וַאֲמַר בְּמֵימְרִי קַיֵּימִית אֲמַר יְיָ אֲרֵי חֲלַף דַּעֲבַדְתְּ יַת פִּתְגָמָא
הָדֵין וְלָא מְנַעְתָּ יַת בְּרָךְ יַת יְחִידָךְ: 17 אֲרֵי בָּרָכָא אֲבָרְכִינָךְ וְאַסְגָּאָה אַסְגֵּי יַת בְּנָךְ כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא וּכְחָלָא דְעַל כֵּיף יַמָּא וְיֵירְתוּן
בְּנָךְ יַת קִרְוֵי שָׂנְאֵיהוֹן: 18 וְיִתְבָּרְכוּן בְּדִיל בְּנָךְ כָּל עַמְמֵי אַרְעָא חֲלַף דְּקַבֵּילְתָּ בְּמֵימְרִי:

‡ *Die tertia, & reſpiciens Abraam oculis ſuis, vidit locum à longè.*

‡ *Et dixit Abraam pueris ſuis: Sedete hic cum aſino: ego autem & puer tranſibimus vſque huc: et poſtquam adorauerimus, reuertemur ad vos.*

‡ *Accepit autem Abraam ligna holocauſti, & impoſuit Iſaac filio ſuo. accepit autem & ignem in manibus & gladium: & abierunt duo ſimul.*

‡ *Ait autem Iſaac ad Abraam patrem ſuum, dicens: Pater. ille autem dixit: Quid eſt, fili? dixit autem: Ecce ignis & ligna, vbi eſt ouis in holocauſtum?* ‡ *Dixit autem Abraam: Deus videbit ſibi ouem in holocauſtum, fili. pergentes autem vterque pariter:* ‡ *Venerunt in locum, quem dixit ei Deus. & ædificauit Abraam altare: & impoſuit ligna. & cùm colligaſſet Iſaac filium ſuum, impoſuit eum in altare ſuper ligna.*

‡ *Et extendit Abraam manum ſuam ad accipiendum gladium, vt iugularet filium ſuum.*

‡ *Et vocauit eum angelus Domini de cælo, & dixit ei: Abraam, Abraam. ille autem dixit: Ecce ego.* ‡ *Et dixit: Ne inijcias manum tuam ſuper puerum, neque facias ei nihil. nunc enim cognoui, quòd times tu Deum: & non pepercisti filio tuo dilecto propter me.*

‡ *Et aſpiciens Abraam oculis ſuis, vidit: & ecce aries vnus detentus in planta ſabec ex cornibus. & abijt Abraam, & accepit arietem: & obtulit eum in holocauſtum, pro Iſaac filio ſuo.*

‡ *Et vocauit Abraam nomen loci illius, Dominus vidit. vt dicant hodie, In monte Dominus viſus eſt.*

‡ *Et vocauit angelus Domini Abraam ſecundò de cælo:*

‡ *Dicens: Per memetipſum iuraui, dicit Dominus: propterea quòd feciſti verbum hoc, & non pepercisti filio tuo dilecto propter me:*

‡ *Profectò benedicens benedicam te; & multiplicans multiplicabo ſemen tuum, ſicut ſtellas cæli, & ſicut arenam iuxta labium maris: & hæreditabit ſemen tuum ciuitates aduerſariorum.*

‡ *Et benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ: quia obediſti meæ voci.*

4 ‡ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ ἀναβλέψας Ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε τὸν τόπον ὑπὸ μακρόθεν.

5 ‡ καὶ εἶπεν Ἀβραὰμ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καθίσατε αὐτοῦ μετὰ τοῦ ὄνου· ἐγὼ δὲ καὶ τὸ παιδάριον διελευσόμεθα ἕως ὧδε. καὶ προσκυνήσαντες, ἀνασρέψομεν πρὸς ὑμᾶς.

6 ‡ ἔλαβε δὲ Ἀβραὰμ τὰ ξύλα τῆς ὁλοκαρπώσεως, καὶ ἐπέθηκεν Ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ἔλαβε δὲ καὶ τὸ πῦρ μετὰ χεῖρας, καὶ τὴν μάχαιραν· καὶ ἐπορεύθησαν ὁ δὺο ἅμα.

7 ‡ εἶπε δὲ Ἰσαὰκ πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἶπας· πάτερ. ὁ δὲ εἶπεν, τί ἐστι τέκνον; εἶπε δέ, ἰδοὺ τὸ πῦρ καὶ τὰ ξύλα, ποῦ ἐστι τὸ πρόβατον τὸ εἰς ὁλοκάρπωσιν;

8 ‡ εἶπε δὲ Ἀβραὰμ, ὁ θεὸς ὄψεται ἑαυτῷ πρόβατον εἰς ὁλοκάρπωσιν τέκνον. πορευθέντες δὲ ἀμφότεροι ἅμα·

9 ‡ ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός. καὶ ᾠκοδόμησεν Ἀβραὰμ θυσιαστήριον· καὶ ἐπέθηκε τὰ ξύλα. καὶ συμποδίσας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐπέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπάνω τῶν ξύλων.

10 ‡ καὶ ἐξέτεινεν Ἀβραὰμ τὴν χεῖρα αὐτοῦ λαβεῖν τὴν μάχαιραν, σφάξαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

11 ‡ καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀβραὰμ, Ἀβραάμ· ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ.

12 ‡ καὶ εἶπεν, μὴ ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸ παιδάριον, μηδὲ ποιήσῃς αὐτῷ μηδέν. νῦν γὰρ ἔγνων, ὅτι φοβῇ σὺ τὸν θεόν· καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ.

13 ‡ καὶ ἀναβλέψας Ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, εἶδε· καὶ ἰδοὺ κριὸς εἷς κατεχόμενος ἐν φυτῷ Ζαβὲκ ἐκ τῶν κεράτων. καὶ ἐπορεύθη Ἀβραὰμ, καὶ ἔλαβε τὸν κριὸν, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἀντὶ Ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

14 ‡ καὶ ἐκάλεσεν Ἀβραὰμ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, κύριος εἶδεν. ἵνα εἴπωσι σήμερον, ἐν τῷ ὄρει κύριος ὤφθη.

15 ‡ καὶ ἐκάλεσεν ἄγγελος κυρίου τὸν Ἀβραὰμ δεύτερον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ·

16 ‡ λέγων, κατ' ἐμαυτοῦ ὤμοσα, λέγει κύριος. οὗ ἕνεκεν ἐποίησας τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ

17 υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ. ‡ ἢ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. καὶ κληρονομήσει τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναν-

18 τίων. ‡ καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς· ἀνθ' ὧν ὑπήκουσας τῆς ἐμῆς φωνῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Die autem tertia, leuauit Abraham oculos ſuos, & vidit locum à longè. [5] Et dixit Abraham pueris ſuis: Expectate vos hic cum aſino: ego autem & puer accedemus vſque illuc; & adorabimus, & reuertemur ad vos. [6] Et tulit Abraham ligna holocauſti, & poſuit ſuper Iſaac filium ſuum: & accepit in manu ſua ignem & gladium, & abierunt ambo ſimul. [7] Aitque Iſaac ad Abraham patrem ſuum, dicens: Pater mi. & ait: Ecce ego, fili mi. Et ait: Ecce ignis & ligna; vbi ergo eſt agnus in holocauſtum? [8] Et dixit Abraham: Coram Deo reuelabitur ſibi agnus in holocauſtum, fili mi. & abierunt ambo ſimul: [9] Et venerunt ad locum quem dixerat ei Deus. & ædificauit ibi Abraham altare, & ordinauit ligna: & ligauit Iſaac filium ſuum, & poſuit eum ſuper altare deſuper ligna. [10] Extenditque Abraham manum ſuam, & tulit gladium, vt immolaret filium ſuum. [11] Et vocauit eum angelus Domini de cælo, & dixit: Abraham, Abraham. & ait: Ecce ego. [12] Et dixit. Ne extendas manum tuam ad puerum; neque facias illi quicquam: nunc enim ſcio quòd timens Deum tu es: & non pepercisti filio tuo vnico propter me. [13] Et leuauit Abraham oculos ſuos, & vidit: & ecce aries, poſtquam apprehenſus eſt in arbore cornibus ſuis. Et abiit Abraham, & tulit arietem, & obtulit eum in holocauſtum pro filio ſuo.

[14] Et orauit, atque immolauit Abraham in loco illo. Et dixit coram Domino: Hic erunt ſeruientes generationes. Propterea dicebatur in die hac, In monte iſto Abraham coram Domino immolauit. [15] Et vocauit angelus Domini Abraham ſecundò de cælo:

[16] Et ait: Per verbum meum iuraui, dicit Dominus, quia feciſti hanc rem, & non pepercisti filio tuo vnico:

[17] Quoniam benedictione benedicam te, & multiplicans multiplicabo filios tuos ſicut ſtellas cæli, & ſicut arenam quæ eſt in littore maris: & hæreditabunt filij tui ciuitates inimicorum ſuorum: [18] Et benedicentur propter filios tuos omnes populi terræ, pro eo quòd obediſti verbo meo.

19 * וַיָּשָׁב אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר
20 שָׁבַע וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם בִּבְאֵר שָׁבַע׃ * וַיְהִי
אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֻּגַּד לְאַבְרָהָם לֵאמֹר הִנֵּה
21 יָלְדָה מִלְכָּה גַם־הִוא בָּנִים לְנָחוֹר אָחִיךָ׃ * אֶת־
עוּץ בְּכֹרוֹ וְאֶת־בּוּז אָחִיו וְאֶת־קְמוּאֵל אֲבִי אֲרָם׃
22 * וְאֶת־כֶּשֶׂד וְאֶת־חֲזוֹ וְאֶת־פִּלְדָּשׁ וְאֶת־יִדְלָף וְאֶת
23 בְּתוּאֵל׃ * וּבְתוּאֵל יָלַד אֶת־רִבְקָה שְׁמֹנָה אֵלֶּה
24 יָלְדָה מִלְכָּה לְנָחוֹר אֲחִי אַבְרָהָם׃ * וּפִילַגְשׁוֹ וּשְׁמָהּ
רְאוּמָה וַתֵּלֶד גַּם־הִוא אֶת־טֶבַח וְאֶת־גַּחַם וְאֶת־תַּחַשׁ
וְאֶת־מַעֲכָה׃

כג

1 * וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה
שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה׃
2 * וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
3 וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ׃ * וַיָּקָם
אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וַיְדַבֵּר אֶל־בְּנֵי־חֵת לֵאמֹר׃
4 * גֵּר־וְתוֹשָׁב אָנֹכִי עִמָּכֶם תְּנוּ לִי אֲחֻזַּת־קֶבֶר עִמָּכֶם
5 וְאֶקְבְּרָה מֵתִי מִלְּפָנָי׃ * וַיַּעֲנוּ בְנֵי־חֵת אֶת־אַבְרָהָם
6 לֵאמֹר לוֹ׃ * שְׁמָעֵנוּ אֲדֹנִי נְשִׂיא אֱלֹהִים אַתָּה
בְּתוֹכֵנוּ בְּמִבְחַר קְבָרֵינוּ קְבֹר אֶת־מֵתֶךָ אִישׁ מִמֶּנּוּ
7 אֶת־קִבְרוֹ לֹא יִכְלֶה מִמְּךָ מִקְבֹּר מֵתֶךָ׃ * וַיָּקָם
8 אַבְרָהָם וַיִּשְׁתַּחוּ לְעַם־הָאָרֶץ לִבְנֵי־חֵת׃ * וַיְדַבֵּר
אִתָּם לֵאמֹר אִם־יֵשׁ אֶת־נַפְשְׁכֶם לִקְבֹּר אֶת־מֵתִי מִלְּפָנַי
9 שִׁמְעוּנִי וּפִגְעוּ־לִי בְּעֶפְרוֹן בֶּן־צֹחַר׃ * וְיִתֶּן־לִי אֶת־
מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר־לוֹ אֲשֶׁר בִּקְצֵה שָׂדֵהוּ בְּכֶסֶף
10 מָלֵא יִתְּנֶנָּה לִי בְּתֹכְכֶם לַאֲחֻזַּת־קָבֶר׃ * וְעֶפְרוֹן יֹשֵׁב
בְּתוֹךְ בְּנֵי־חֵת וַיַּעַן עֶפְרוֹן הַחִתִּי אֶת־אַבְרָהָם בְּאָזְנֵי
11 בְנֵי־חֵת לְכֹל בָּאֵי שַׁעַר־עִירוֹ לֵאמֹר׃ * לֹא־אֲדֹנִי
שְׁמָעֵנִי הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לָךְ וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ לְךָ נְתַתִּיהָ
12 לְעֵינֵי בְנֵי־עַמִּי נְתַתִּיהָ לָּךְ קְבֹר מֵתֶךָ׃ * וַיִּשְׁתַּחוּ
אַבְרָהָם לִפְנֵי עַם־הָאָרֶץ׃

19 * Reuersus est Abraam ad pueros suos: abieruntque Bersabee simul; & habitauit ibi. Gal.3.d.
20 * His itaque gestis, nunciatum est Abraam quòd Melcha quoque genuisset filios Nachor
21 fratri suo; * Hus primogenitum, & Buz fratrem eius, & Chamuel patrem Syrorum;
22 * Et Caseth, & Asau; Pheldas quoque &
23 Iedlaf, * Et Bathuel, de quo nata est Rebecca. Octo istos genuit Melcha Nachor fratri
24 Abraam. * Concubina verò illius, nomine Roma, peperit Thabee, & Gaom, & Thaas, & Maacha.

CAP. XXIII.

1 VIxit autem Sara cẽtum viginti septem an-
2 nis. * Et mortua est in ciuitate Arbee, A quæ est Hebron in terra Chanaan. Venitque Abraam, vt plangeret & fleret eam.
3 * Cumque surrexisset ab officio funeris, locutus est ad filios Heth, dicens:
4 * Aduena sum & peregrinus apud vos: date mihi ius sepulchri vobiscum, vt sepeliam
5 mortuum meum. * Responderunt filij Heth,
6 dicentes: * Audi nos, domine: Princeps Dei es apud nos: in electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum: nullusque te prohibere poterit, quin in monumento eius sepelias mortuum tuum.
7 * Surrexit Abraam, & adorauit populum B terræ, filios videlicet Heth.
8 * Dixitque ad eos: Si placet animæ vestræ, vt sepeliam mortuum meum; audite me: & intercedite pro me apud Ephron filium Seor:
9 * Vt det mihi speluncam duplicem, quam habet in extrema parte agri sui. pecunia digna tradat eam mihi coram vobis in possessionem sepulchri.
10 * Habitabat autem Ephron in medio filiorum Heth. Responditque Ephron ad Abraã cunctis audientibus qui ingrediebantur portam ciuitatis illius, dicens:
11 * Nequaquam ita fiet, domine mi: sed tu magis ausculta quod loquor: Agrum trado tibi, & speluncã quæ in eo est, præsentibus filiis populi mei: sepeli mortuum tuum.
12 * Adorauit Abraam coram populo terræ.

תרגום אונקלוס

19 וְתָב אַבְרָהָם לְעֻלֵּימוֹהִי וְקָמוּ וַאֲזָלוּ כַּחֲדָא לִבְאֵר דְּשָׁבַע וִיתֵב אַבְרָהָם בִּבְאֵר דְּשָׁבַע׃ 20 וַהֲוָה בָּתַר פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין וְאִתְחַוָּה לְאַבְרָהָם
לְמֵימַר הָא יְלִידַת מִלְכָּה אַף הִיא בְּנִין לְנָחוֹר אֲחוּכִי׃ 21 יָת עוּץ בּוּכְרֵיהּ וְיָת בּוּז אֲחוּהִי וְיָת קְמוּאֵל אֲבוּהִי דַּאֲרָם׃ 22 וְיָת כֶּשֶׂד וְיָת חֲזוֹ
וְיָת פִּלְדָּשׁ וְיָת יִדְלָף וְיָת בְּתוּאֵל׃ 23 וּבְתוּאֵל אוֹלִיד יָת רִבְקָה תְּמַנְיָא אִילֵּין יְלִידַת מִלְכָּה לְנָחוֹר אֲחוּהִי דְּאַבְרָהָם׃ 24 וּלְחֵינְתֵּיהּ
וּשְׁמָהּ רְאוּמָה וְיָלִידַת אַף הִיא יָת טֶבַח וְיָת גַּחַם וְיָת תַּחַשׁ וְיָת מַעֲכָה׃

כג

1 וַהֲווֹ חַיֵּי שָׂרָה מְאָה וְעֶשְׂרִין וּשְׁבַע שְׁנִין שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה׃ 2 וּמִיתַת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן בְּאַרְעָא דִּכְנַעַן וַאֲתָא
אַבְרָהָם לְמִסְפְּדָא לְשָׂרָה וּלְמִבְכֵּהּ׃ 3 וְקָם אַבְרָהָם מֵעַל אַפֵּי מֵיתֵיהּ וּמַלֵּיל עִם בְּנֵי חִיתָאָה לְמֵימַר׃ 4 דַּיָּר וְתוֹתָב אֲנָא עִמְּכוֹן
הַבוּ לִי אֲחֻסָּנַת קְבוּרָה עִמְּכוֹן וְאֶקְבַּר יָת מֵתִי מִן קֳדָמָי׃ 5 וַאֲתִיבוּ בְּנֵי חִיתָאָה יָת אַבְרָהָם לְמֵימַר לֵיהּ׃ 6 קַבֵּיל מִנָּנָא רִבּוֹנָא רַב קָדָם
יְיָ אַתְּ בֵּינָנָא בְּשַׁפַּר קְבָרָנָא קְבַר יָת מֵתָךְ אֱיֵנַשׁ מִנָּנָא יָת קִבְרֵיהּ לָא יִמְנַע מִנָּךְ מִלְּמִקְבַּר מֵתָךְ׃ 7 וְקָם אַבְרָהָם וּסְגִד לְעַמָּא דְאַרְעָא לִבְנֵי
חִיתָאָה׃ 8 וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן לְמֵימַר אִם אִית רַעֲוָא לְנַפְשֵׁיכוֹן לְמִקְבַּר יָת מֵתִי מִן קֳדָמַי קַבִּילוּ מִנִּי וּבְעוֹ לִי בְּעֶפְרוֹן בַּר צֹחַר׃
9 וְיִתֶּן לִי יָת מְעָרַת כַּפֵּילְתָּא דְּהִיא דִּי בִסְטַר חַקְלֵיהּ בְּכַסַף שְׁלִים יְהַבְנִינַהּ לִי בֵּינֵיכוֹן לַאֲחֻסָּנַת קְבוּרָא׃ 10 וְעֶפְרוֹן יָתֵב בְּגוֹ בְּנֵי
חִיתָאָה וַאֲתִיב עֶפְרוֹן חִיתָאָה יָת אַבְרָהָם קֳדָם בְּנֵי חִיתָאָה לְכָל עָלֵל תְּרַע קַרְתֵּיהּ לְמֵימַר׃ 11 לָא רִבּוֹנִי קַבֵּיל מִנִּי חַקְלָא יְהַבִית לָךְ
וּמְעָרְתָא דְּבֵיהּ לָךְ יְהַבִיתַהּ לְעֵינֵי בְּנֵי עַמִּי יְהַבִיתַהּ לָךְ קְבַר מֵתָךְ׃ 12 וּסְגִד אַבְרָהָם קֳדָם עַמָּא דְאַרְעָא׃

19 * Reuersus est autem Abraam ad pueros suos: & surgentes, abierunt simul ad puteum iuramenti: & habitauit Abraam super puteum iuramenti.

20 * Factum est autem post verba hæc, & nunciatum est Abraam, dicentes: Ecce peperit Melcha & ipsa filios Nachor fratri tuo: 21 * Hus primogenitum, & Buz fratrem eius, & Camuel patrem Syrorum; 22 * Et Chazad, & Asau, & Phalas, & Ieldad, & Bathuel: 23 * Et Bathuel genuit Rebeccam. Octo isti filij, quos peperit Melcha Nachor, fratri Abraam. 24 * Et concubina illius, cui nomen Roma, peperit & ipsa Tabee, & Gaon, & Thaas, & Maacha.

CAP. XXIII.

1 FVit autem vita Sarræ, anni centum viginti septem. 2 * Et mortua est Sarra in ciuitate Arboc, quæ est in conualle: hæc est Chebron in terra Chanaan. Venit autem Abraam plangere Sarran & flere. 3 * Et surrexit Abraam à mortuo. & dixit filiis Het, dicens: 4 * Aduena & peregrinus ego sum vobiscum: date ergo mihi possessionem vobiscum; & sepeliam mortuum meum à me.

5 * Responderunt autem filij Het ad Abraam: dicentes: Non, domine. 6 * Audi autem nos: Rex à Deo es tu in nobis: in electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum. nullus enim nostrum non prohibebit sepulchrum suum à te, vt sepelias mortuum tuum illic. 7 * Surgens autem Abraam, adorauit populum terræ, filios Het. 8 * Et locutus est ad eos Abraam, dicens: Si habetis in anima vestra, vt sepeliam mortuum meum à facie mea, audite me: Loquimini pro me Ephron filio Saar:

9 * Et det mihi speluncam duplicem, quæ est eius, exeuntem in parte agri sui. argento digno det mihi illam in vobis, in possessionem sepulchri.

10 * Ephron autem sedebat in medio filiorum Het. Respondens autem Ephron Hettæus ad Abraam, dixit, audientibus filiis Het, & omnibus ingredientibus in ciuitatem, dicens:

11 * Apud me esto, domine: & audi me: Agrum, & speluncam quæ in eo, tibi do; coram omnibus ciuibus meis dedi tibi. sepeli mortuum tuum.

12 * Et adorauit Abraam coram populo terræ.

19 * ἀπεστράφη ὁ Ἀβραὰμ πρὸς τοὺς παῖδας αὐτοῦ· καὶ ἀναστάντες, ἐπορεύθησαν ἅμα ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου· καὶ κατῴκησεν Ἀβραὰμ ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου.

20 * ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀνηγγέλη τῷ Ἀβραάμ, λέγοντες, ἰδοὺ τέτοκεν Μελχὰ καὶ αὐτὴ υἱοὺς τῷ Ναχὼρ τῷ 21 ἀδελφῷ σου, * τὸν Ὡὺς πρωτότοκον, καὶ τὸν Βαὺζ ἀδελφὸν 22 αὐτοῦ, καὶ τὸν Καμουὴλ πατέρα Σύρων, * καὶ τὸν Χασάθ, καὶ τὸν Ἀζαύ, καὶ τὸν Φαλδᾶς, καὶ τὸν Ἰελδάθ, καὶ τὸν Βα- 23 θουήλ· * καὶ Βαθουὴλ ἐγέννησε τὴν Ῥεβέκκαν. ὀκτὼ οὗτοι υἱοί, οὓς ἔτεκε Μελχὰ τῷ Ναχὼρ τῷ ἀδελφῷ Ἀβραάμ.

24 * καὶ ἡ παλλακὴ αὐτοῦ, ᾗ ὄνομα Ῥεμαύ, ἔτεκεν καὶ αὐτὴ τὸν Ταὰθ, καὶ τὸν Γαὲν, καὶ τὸν Θὰχ, καὶ τὸν Χωμᾶ.

κγ'.

1 * Ἐγένετο δὲ ἡ ζωὴ Σάῤῥας ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιεπτά· 2 * καὶ ἀπέθανε Σάῤῥα ἐν τῇ πόλει Ἀρβόκ, ἥ ἐστιν ἐν τῷ κοιλώματι· αὕτη ἐστὶ Χεβρὼν ἐν τῇ γῇ Χαναάν. ἦλθε δὲ Ἀβραὰμ κόψασθαι Σάῤῥαν καὶ πενθῆσαι.

3 * καὶ ἀνέστη Ἀβραὰμ ἀπὸ τοῦ νεκροῦ· καὶ εἶπε τοῖς υἱοῖς Χέτ, 4 λέγων· * πάροικος καὶ παρεπίδημός εἰμι μεθ' ὑμῶν. δότε οὖν μοι κτῆσιν μεθ' ὑμῶν· καὶ θάψω τὸν νεκρόν μου ἀπ' ἐμοῦ. 5 * ἀπεκρίθησαν δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ Χὲτ πρὸς Ἀβραάμ, λέγοντες· μὴ κύριε· 6 * ἄκουσον ἡμῶν· βασιλεὺς θεοῦ εἶ σὺ ἐν ἡμῖν· ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς μνημείοις ἡμῶν θάψον τὸν νεκρόν σου. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν οὐκ κωλύσει τὸ μνημεῖον αὐτοῦ ἀπὸ 7 σοῦ, τοῦ θάψαι τὸν νεκρόν σου ἐκεῖ. * ἀναστὰς δὲ Ἀβραὰμ προσεκύνησε τῷ λαῷ τῆς γῆς, τοῖς υἱοῖς τοῦ Χέτ.

8 * καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς Ἀβραὰμ, λέγων· εἰ ἔχετε τὴν ψυχὴν ὑμῶν, ὡς τε θάψαι τὸν νεκρόν μου ἀπὸ προσώπου μου, ἀκούσατέ μου, καὶ λαλήσατε περὶ ἐμοῦ πρὸς Ἐφρὼν τὸν τοῦ Σααρ· 9 * καὶ δότω μοι τὸ σπήλαιον τὸ δίπλουν, ὅ ἐστιν αὐτοῦ, τὸ ὂν ἐν μέρει τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ. ἀργυρίου τοῦ ἀξίου δότω μοι αὐτὸ ἐν ὑμῖν εἰς κτῆσιν μνημείου.

10 * Ἐφρὼν δὲ ἐκάθητο ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν Χέτ· ἀποκριθεὶς δὲ Ἐφρὼν ὁ Χεταῖος πρὸς Ἀβραάμ, εἶπεν, ἀκουόντων τῶν υἱῶν Χέτ, καὶ πάντων εἰσπορευομένων εἰς τὴν πόλιν, λέγων· 11 * παρ' ἐμοὶ γίνου κύριε· ἄκουσόν μου· τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπήλαιον τὸ ἐν αὐτῷ, σοὶ δίδωμι· ἐνωπίον πάντων τῶν πολιτῶν μου δέδωκά σοι· θάψον τὸν νεκρόν σου.

12 * καὶ προσεκύνησεν Ἀβραὰμ ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et reuersus est Abraham ad pueros suos: & surrexerunt, & abierunt simul ad Bersabee: & habitauit Abraham in Bersabee. 20 Et factum est post verba hæc, & nunciatum est Abrahæ, dicendo: Ecce peperit Melcha etiam ipsa filios Nachor fratri tuo: 21 Hus primogenitum eius, & Bus fratrem eius, & Camuel patrem Aram, 22 Et Caseth, & Azau, & Pheldas, & Iedlaph, & Bathuel. 23 Bathuel autem genuit Rebeccam. istos octo peperit Melcha Nachor, fratri Abrahæ. 24 Concubina autem eius, cuius nomen Roma, ipsa quoque peperit Thabee, & Gaam, & Thaas, & Maacha.

CAP. XXIII.

1 FVit autem vita Saræ, centum & viginti & septem annorum, qui fuerunt anni vitæ Saræ. 2 Et mortua est Sara in Cariatharbe, ipsa est Hebron in terra Chanaan. Et venit Abraham, vt lugeret Saram, & fleret eam. 3 Et surrexit Abraham à conspectu mortui sui. Et locutus est cum filiis Heth, dicens: 4 Aduena & peregrinus ego sum vobiscum: date mihi possessionem sepulchri vobiscum, vt sepeliam mortuum meum à facie mea. 5 Et responderunt filij Heth ad Abraham, dicendo ei: 6 Acquiesce nobis, domine noster: princeps coram Deo tu es inter nos: in meliori sepulchrorum nostrorum sepeli mortuum tuum. Non prohibebit vir ex nobis sepulchrum suum à te, quin sepelias mortuum tuum. 7 Et surrexit Abraham, & adorauit populum terræ, filios videlicet Heth.

8 Locutusque est cum eis, dicens: Si est voluntas animæ vestræ, vt sepeliam mortuum meum à facie mea, acquiescite mihi; & rogate pro me Ephron filium Seor; 9 Vt det mihi speluncam duplicem suam, quæ est in latere agri sui: pecunia digna tradat eam mihi inter vos in possessionem sepulchri. 10 Ephron autem stabat in medio filiorum Heth: & respondit Ephron Ethæus ad Abraham coram filiis Heth, ingredientibus portam ciuitatis illius, dicens: 11 Nequaquam, domine mi: sed acquiesce mihi: agrum tibi dabo, & speluncam quæ in eo est tibi dabo: coram filiis populi mei tradam eam tibi: sepeli mortuum tuum. 12 Et adorauit Abraham coram populo terræ.

13 * וַיְדַבֵּר אֶל־עֶפְרוֹן בְּאָזְנֵי עַם־הָאָרֶץ לֵאמֹר אַךְ
אִם־אַתָּה לוּ שְׁמָעֵנִי נָתַתִּי כֶּסֶף הַשָּׂדֶה קַח מִמֶּנִּי
14 וְאֶקְבְּרָה אֶת־מֵתִי שָׁמָּה׃ * וַיַּעַן עֶפְרוֹן אֶת־
15 אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ׃ * אֲדֹנִי שְׁמָעֵנִי אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאֹת
שֶׁקֶל־כֶּסֶף בֵּינִי וּבֵינְךָ מַה־הִוא וְאֶת־מֵתְךָ קְבֹר׃
16 * וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל־עֶפְרוֹן וַיִּשְׁקֹל אַבְרָהָם
לְעֶפְרֹן אֶת־הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנֵי בְנֵי־חֵת אַרְבַּע
17 מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עֹבֵר לַסֹּחֵר׃ * וַיָּקָם שְׂדֵה עֶפְרוֹן
אֲשֶׁר בַּמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר לִפְנֵי מַמְרֵא הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה
אֲשֶׁר־בּוֹ וְכָל־הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּכָל־גְּבֻלוֹ
18 סָבִיב׃ * לְאַבְרָהָם לְמִקְנָה לְעֵינֵי בְנֵי־חֵת בְּכֹל בָּאֵי
19 שַׁעַר־עִירוֹ׃ * וְאַחֲרֵי־כֵן קָבַר אַבְרָהָם אֶת־שָׂרָה
אִשְׁתּוֹ אֶל־מְעָרַת שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה עַל־פְּנֵי מַמְרֵא הִוא
20 חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ * וַיָּקָם הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ
לְאַבְרָהָם לַאֲחֻזַּת־קָבֶר מֵאֵת בְּנֵי־חֵת׃

1 כד * וְאַבְרָהָם
זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיהוָה בֵּרַךְ אֶת־אַבְרָהָם בַּכֹּל׃
2 * וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־עַבְדּוֹ זְקַן בֵּיתוֹ הַמֹּשֵׁל בְּכָל־
3 אֲשֶׁר־לוֹ שִׂים־נָא יָדְךָ תַּחַת יַרְכִּי׃ * וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּיהוָה
אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי
4 מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ׃ * כִּי אֶל־
אַרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי תֵּלֵךְ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לִבְנִי לְיִצְחָק׃
5 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָעֶבֶד אוּלַי לֹא־תֹאבֶה הָאִשָּׁה לָלֶכֶת
אַחֲרַי אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת הֲהָשֵׁב אָשִׁיב אֶת־בִּנְךָ אֶל־
6 הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יָצָאתָ מִשָּׁם׃ * וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם
7 הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תָּשִׁיב אֶת־בְּנִי שָׁמָּה׃ * יְהוָה אֱלֹהֵי
הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לָקָחַנִי מִבֵּית אָבִי וּמֵאֶרֶץ מוֹלַדְתִּי וַאֲשֶׁר
דִּבֶּר־לִי וַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע־לִי לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־
הָאָרֶץ הַזֹּאת הוּא יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ לְפָנֶיךָ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה
לִבְנִי מִשָּׁם׃

GENESIS. Translat.B.Hieronÿ. *Abraam.*

13 * Et locutus est ad Ephron, circunstante plebe eius: Quæso vt audias me. Dabo pecuniã pro agro: susci-
14 pe eam. & sic sepeliam mortuum meum in agro. *Respondítque Ephrõ:
15 * Domine mi, audi me. Terra quam postulas quadringentos siclos argenti valet. Istud est precium inter me & te: sed quantum est hoc?
16 sepeli mortuum tuum. *Quod cùm audisset D Abraam, appendit pecuniam quam Ephron postulauerat, audientibus filiis Heth, quadrĩgentos siclos argenti probatæ monetæ publi-
17 cæ. *Confirmatusq; est ager quondam Ephronis, in quo erat spelunca duplex, respiciens Mambre, tã ipse quàm spelunca, & omnes arbores eius, in cunctis terminis eius per circui-
18 tum, * Abraæ in possessionem videntibus filiis Heth, & cunctis qui intrabant portam ci-
19 uitatis illius. *Atque ita sepeliuit Abraam Saram vxorem suam in spelũca agri duplici quæ respiciebat Mambre: hæc est Hebron in terra
20 Chanaan. *Et confirmatus est ager, & antrum quod erat in eo Abraæ, in possessionem monumenti à filiis Heth.

CAP. XXIIII.

1 ERat autem Abraam senex, dierumq; mul-
A torum: & Dominus in cunctis benedixe-
2 rat ei. * Dixítque ad seruum seniorem domus suæ, qui præerat omnibus quæ habebat: Pone
3 manum tuam subter femur meum; *Vt adiurem te per dominum Deum cæli & terræ, vt non accipias vxorẽ filio meo de filiabus Cha-
4 naneorum inter quos habito: *Sed ad terram & cognationem meam proficiscaris, & inde
5 accipias vxorem filio meo Isaac. *Respondit seruus: Si noluerit mulier venire mecũ in terram hanc, nũquid reducere debeo filiũ tuum
6 ad locum de quo tu egressus es? *Dixítque Abraam: Caue ne quãdo reducas filium meum
7 illuc. * Dominus Deus cæli & terræ, qui tulit me de domo patris mei, & de terra natiuitatis meæ, qui locutus est mihi, & iurauit mihi, dicens: Semini tuo dabo terram hanc; ipse mittet angelum suum coram te: & accipies inde vxorem filio meo.

תרגום אונקלוס

13 ומַלֵּיל עִם עָפְרוֹן קֳדָם עַמָּא דְאַרְעָא לְמֵימַר בְּרַם אִם אַתְּ עָבֵד לִי טִיבוּ קַבֵּל מִנִּי אֶתֶּן כַּסְפָּא דְמֵי חַקְלָא קַבֵּל מִנִּי וְאֶקְבַּר יַת מֵיתִי לְתַמָּן׃
14 וַאֲתֵיב עָפְרוֹן יַת אַבְרָהָם לְמֵימַר לֵיהּ׃ 15 רְבוֹנִי קַבֵּל מִנִּי אַרְעָ שַׁוְיָא אַרְבַּע מְאָה סְלְעִין דְּכְסַף בֵּינִי וּבֵינָךְ מָה הִיא וְיָת מֵתָךְ
קְבַר׃ 16 וְקַבֵּל אַבְרָהָם מִן עָפְרוֹן וּתְקַל אַבְרָהָם לְעָפְרוֹן יַת כַּסְפָּא דְמַלֵּל קֳדָם בְּנֵי חֵיתָאָה אַרְבַּע מְאָה סְלְעִין דְּכְסַף דְּמִתְקַבֵּל
בְּסְחוֹרְתָא בְּכָל מְדִינָתָא׃ 17 וְקָם חַקְלָא עָפְרוֹן דִּי בְכַפֵּילְתָּא דִּי קֳדָם מַמְרָא חַקְלָא וּמְעָרְתָא דְּיָבֶיהּ וְכָל אִילָנָא דִּי בְחַקְלָא דִּי בְכָל
תְּחוּמֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר׃ 18 לְאַבְרָהָם לְזִבְנוּתְהִי לְעֵינֵי בְנֵי חֵיתָאָה בְּכָל עָלֵל תְּרַע קִרְתֵּיהּ׃ 19 וּבָתַר כֵּן קְבַר אַבְרָהָם יַת שָׂרָה
אִתְּתֵיהּ בִּמְעָרַת חֲקַל כַּפֵּילְתָּא דְעַל אַפֵּי מַמְרָא הִיא חֶבְרוֹן בְּאַרְעָא דִּכְנָעַן׃ 20 וְקָם חַקְלָא וּמְעָרְתָא דְּיָבֶיהּ לְאַבְרָהָם לַאֲחֻסַּנַת
קְבוּרָה מִן בְּנֵי חֵיתָאָה׃

כד

1 וְאַבְרָהָם סִיב עַל בְּיוֹמִין וַיְיָ
בָּרִיךְ יַת אַבְרָהָם בְּכוֹלָּא׃ 2 וַאֲמַר אַבְרָהָם לְעַבְדֵּיהּ סָבָא דְבֵיתֵיהּ דְּשַׁלִּיט בְּכָל דִּילֵיהּ שַׁו כְּעַן יְדָךְ תְּחוֹת יַרְכִּי׃ 3 וַאֲקַיֶּימְ עֲלָךְ בְּמֵימְרָא
דַּיְיָ אֱלָהָא דִּשְׁמַיָּא וֵאלָהָא דְאַרְעָא דְּלָא תְּיַסַּב אִיתְּתָא לְבְרִי מִבְּנָת כְּנַעֲנָאָה דַּאֲנָא יָתֵב בֵּינֵיהוֹן׃ 4 אֱלָהֵין לְאַרְעִי וּלְיַלְדוּתִי תֵּיזֵל וְתִסַּב אִיתְּתָא
לִבְרִי לְיִצְחָק׃ 5 וַאֲמַר לֵיהּ עַבְדָּא מָאִים לָא תֵּיבֵי אִיתְּתָא לְמֵיתֵי בָּתְרַיי לְאַרְעָא הָדָא הַאֲתָבָא אָתֵיב יַת בְּרָךְ לְאַרְעָא דִּנְפַקְתָּ מִתַּמָּן׃
6 וַאֲמַר לֵיהּ אַבְרָהָם אִסְתְּמַר לָךְ דִּלְמָא תָּתֵיב יַת בְּרִי לְתַמָּן׃ 7 יְיָ אֱלָהָא דִּשְׁמַיָּא דְּדַבְּרַנִי מִבֵּית אַבָּא וּמֵאַרַע יַלְדוּתִי וּדְמַלֵּל לִי
וּדְקַיֶּים לִי לְמֵימַר לִבְרָךְ אֶתֵּן יַת אַרְעָא הָדָא הוּא יְשַׁלַּח מַלְאֲכֵיהּ קֳדָמָךְ וְתִסַּב אִיתְּתָא לִבְרִי מִתַּמָּן׃

* *Et dixit Ephron in aures coram populo terræ:* 13
Quoniam apud me es, audi me. argentum agri accipe à me, & sepeliam mortuum meum illic.

* *Respondit autem Ephron Abraam, dicens:* 14

* *Nequaquam, domine: audiui enim quadringentarum didrachmarum argenti: sed quid vtique esset hoc inter me & te? tu autem mortuum tuum sepeli.* 15

* *Et audiuit Abraam Ephron: & restituit Abraam Ephron argentum, quod locutus est in aures filiorum Het; quadringentas didrachmas argenti probati mercatoribus.* 16

* *Et stetit ager Ephron, qui erat in spelunca duplici, quæ est secundum faciem Mambre, ager et spelunca quæ erat in eo, & omnis arbor quæ erat in agro, quæ est in terminis eius in circuitu,* 17

* *Abraam in possessionem coram filiis Het, & omnibus ingredientibus in ciuitatem.* 18

* *Post autem hæc sepeliuit Abraam Sarram vxorem suam in spelunca agri duplici, quæ est coram Mambre: hæc est Hebron in terra Chanaan.* 19

* *Et confirmatus est ager, & spelunca quæ in eo, Abraam in possessionem sepulchri, à filiis Het.* 20

CAP. XXIIII.

ET *Abraam erat senior prouectus diebus: & Dominus benedixit Abraam per omnia.* 1

* *Et dixit Abraam seruo suo seniori domus suæ, principi suorum omnium: Pone manum tuam subter femur meum.* 2

* *Et adiurabo te dominum Deum cæli & Deum terræ, vt non accipias vxorem Isaac filio meo de filiabus Chananæorum, cum quibus ego habito inter ipsos:* 3

* *Sed in terram meam vbi ego natus sum ibis, & in tribum meam: & accipies vxorem filio meo Isaac inde.* 4

* *Dixit autem ad eum seruus: Si igitur non voluerit mulier venire mecum retrò in terram hanc, reducam filium tuum in terram, vnde egressus es inde?* 5

* *Dixit autem ad eum Abraam: Caue tibi ne reducas filium meum illuc.* 6

* *Dominus Deus cæli, & deus terræ, qui tulit me de domo patris mei, et de terra qua genitus sum: qui locutus est mihi, & iurauit mihi, dicēs: Tibi dabo terram hanc & semini tuo: ipse mittet angelum suum ante te: & accipies vxorem filio meo inde.* 7

13 * καὶ εἶπε τῷ Ἐφρὼν εἰς τὰ ὦτα ἐν ἀντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς. ἐπειδὴ πρός ἐμοῦ εἶ, ἄκουσόν μου· τὸ ἀργύριον τοῦ ἀγροῦ λάβε παρ' ἐμοῦ, καὶ θάψω τὸν νεκρόν μου ἐκεῖ.

14 * ἀπεκρίθη ὁ Ἐφρὼν τῷ Ἀβραάμ, λέγων· * οὐχί κύριε.

15 ἀκήκοα γὰρ τετρακοσίων διδράχμων ἀργυρίου· ἀλλὰ τί αὐτὸ εἴη τοῦτο ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ; σὺ δὲ τὸν νεκρόν σου θάψον.

16 * Ἤκουσεν Ἀβραὰμ τοῦ Ἐφρών· καὶ ἀπεκατέστησεν Ἀβραὰμ τῷ Ἐφρὼν τὸ ἀργύριον, ὃ ἐλάλησεν εἰς τὰ ὦτα τῶν υἱῶν Χὲτ, τετρακόσια δίδραχμα ἀργυρίου δοκίμου ἐμπόροις.

17 * Καὶ ἔστη ὁ ἀγρὸς Ἐφρών, ὃς ἦν ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ, ὃ ἐστι κατὰ πρόσωπον Μαμβρῆ, ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ σπήλαιον ὃ ἦν ἐν αὐτῷ, καὶ πᾶν δένδρον, ὃ ἦν ἐν τῷ ἀγρῷ, ὅ ἐστιν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐ-

18 τοῦ κύκλῳ, * τῷ Ἀβραὰμ εἰς κτῆσιν ἐναντίον τῶν υἱῶν τοῦ Χὲτ, καὶ πάντων τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὴν πόλιν.

19 * μετὰ δὲ ταῦτα ἔθαψεν Ἀβραὰμ Σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ἀγροῦ τῷ διπλῷ, ὅ ἐστιν ἀπέναντι Μαμβρῆ. αὕτη ἐστὶ Χεβρὼν ἐν τῇ γῇ Χαναάν.

20 * καὶ ἐκυρώθη ὁ ἀγρὸς καὶ τὸ σπήλαιον τὸ ἐν αὐτῷ τῷ Ἀβραὰμ εἰς κτῆσιν τάφου, παρὰ τῶν υἱῶν τοῦ Χὲτ. κδ΄.

1 * Καὶ Ἀβραὰμ ἦν πρεσβύτερος προβεβηκὼς ἡμερῶν. καὶ κύριος εὐλόγησε τὸν Ἀβραὰμ κατὰ πάντα.

2 * καὶ εἶπεν Ἀβραὰμ τῷ παιδὶ αὐτοῦ τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς οἰκίας αὐτοῦ τῷ ἄρχοντι τῶν αὐτοῦ πάντων· θὲς τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου·

3 * καὶ ὀμοῦμαί σε κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸν θεὸν τῆς γῆς, ἵνα μὴ λάβῃς γυναῖκα Ἰσαὰκ τῷ υἱῷ μου ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν Χαναναίων, μεθ' ὧν ἐγὼ οἰκῶ ἐν αὐτοῖς·

4 * ἀλλ' εἰς τὴν γῆν μου ὅ ἐγὼ ἐγενόμην πορεύσῃ, καὶ εἰς τὴν φυλήν μου. καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου Ἰσαὰκ ἐκεῖθεν.

5 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς, ἐὰν οὖν μὴ βούλῃται ἡ γυνὴ πορευθῆναι μετ' ἐμοῦ ὀπίσω εἰς τὴν γῆν ταύτην, ἀποστρέψω τὸν υἱόν σου εἰς τὴν γῆν, ὅθεν ἐξῆλθες ἐκεῖθεν;

6 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν Ἀβραάμ· πρόσεχε σεαυτῷ μὴ ἀποστρέψῃς τὸν υἱόν μου ἐκεῖ.

7 * κύριος ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ θεὸς τῆς γῆς, ὃς ἔλαβέ με ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου, καὶ ἐκ τῆς γῆς τῆς γενήθλίου, ὃς ἐλάλησέ μοι, καὶ ὤμοσέ μοι, λέγων· σοὶ δώσω τὴν γῆν ταύτην καὶ τῷ σπέρματί σου· αὐτὸς ἀποστελεῖ τὸν ἄγγελον αὐτοῦ ἔμπροσθέν σου· καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκεῖθεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et locutus est cum Ephron coram populo terræ, dicens: Si tu vtique facis mecum misericordiam, acquiesce mihi: dabo pecuniam pro agro; accipe illam à me, vt sepeliam ibi mortuum meum. 14 Respondit; Ephron ad Abraham, dicens ei: 15 Domine mi, acquiesce mihi: terra quæ valet quadringentos siclos argenti, inter me & te quæ est? & mortuum tuum sepeli. 16 Et acquieuit Abraham Ephron: & appendit Abraham argentum, quod Ephron locutus fuerat coram filiis Heth, quadringentos siclos argenti, quod recipiebatur pro mercimoniis in vnaquaque prouincia. 17 Et confirmatus est ager Ephron, in quo est spelunca duplex, quæ est ante Mamre; tam ager quàm spelunca quæ in eo est, & omnes arbores quæ sunt in agro, & in omni termino eius per circuitum; 18 Abrahæ in emptionem, videntibus omnibus filiis Heth, qui intrabant portam ciuitatis illius. 19 Et post hæc sepeliuit Abraham Saram vxorem suam in spelunca duplici, in agro qui est contra faciem Mamre. ipsa est Hebron in terra Chanaan. 20 Confirmatusque est ager, & spelunca quæ in eo est, Abrahæ in possessionem sepulchri à filiis Heth.

CAP. XXIIII.

ET Abraham erat senex, prouectæque ætatis: & Dominus benedixit Abraham in omnibus. 2 Dixitque Abraham seruo suo seniori domus suæ, qui præerat omnibus quæ habebat: Pone nunc manum tuam subter femur meum: 3 Et adiurabo te per verbum Domini Dei cæli & Dei terræ, quòd non accipias vxorem filio meo de filiabus Chananæorum, inter quos ego habito. 4 Sed ad terram meam, & ad generationem meam ibis; & accipies vxorem filio meo Isaac. 5 Dixitque ei seruus: Fortè nolet mulier venire post me in terram hanc: nunquid reducens reducam filium tuum ad terram de qua egressus es? 6 Et dixit ei Abraham: Caue ne fortè reducas filium meum illuc.

7 Dominus Deus cæli, qui tulit me de domo patris mei, & de terra natiuitatis meæ: & qui locutus est mihi, & qui iurauit mihi, dicens: Filiis tuis dabo terram hanc, ipse mittet angelum suum coram te; & accipies vxorem filio meo inde.

8 ואם־לא תאבה האשה ללכת אחריך ונקית
מִשְׁבֻעָתִי זֹאת רַק אֶת־בְּנִי לֹא תָשֵׁב שָׁמָּה׃
9 וַיָּשֶׂם הָעֶבֶד אֶת־יָדוֹ תַּחַת יֶרֶךְ אַבְרָהָם אֲדֹנָיו
10 וַיִּשָּׁבַע לוֹ עַל־הַדָּבָר הַזֶּה׃ וַיִּקַּח הָעֶבֶד עֲשָׂרָה
גְמַלִּים מִגְּמַלֵּי אֲדֹנָיו וַיֵּלֶךְ וְכָל־טוּב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ
11 וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־אֲרַם נַהֲרַיִם אֶל־עִיר נָחוֹר׃ וַיַּבְרֵךְ
הַגְּמַלִּים מִחוּץ לָעִיר אֶל־בְּאֵר הַמָּיִם לְעֵת עֶרֶב
12 לְעֵת צֵאת הַשֹּׁאֲבֹת׃ וַיֹּאמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי
אַבְרָהָם הַקְרֶה־נָא לְפָנַי הַיּוֹם וְעֲשֵׂה־חֶסֶד עִם
13 אֲדֹנִי אַבְרָהָם׃ הִנֵּה אָנֹכִי נִצָּב עַל־עֵין הַמָּיִם וּבְנוֹת
14 אַנְשֵׁי הָעִיר יֹצְאֹת לִשְׁאֹב מָיִם׃ וְהָיָה הַנַּעֲרָ אֲשֶׁר
אֹמַר אֵלֶיהָ הַטִּי־נָא כַדֵּךְ וְאֶשְׁתֶּה וְאָמְרָה שְׁתֵּה
וְגַם גְּמַלֶּיךָ אַשְׁקֶה אֹתָהּ הֹכַחְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיִצְחָק
15 וּבָהּ אֵדַע כִּי־עָשִׂיתָ חֶסֶד עִם־אֲדֹנִי׃ וַיְהִי־הוּא
טֶרֶם כִּלָּה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רִבְקָה יֹצֵאת אֲשֶׁר יָלְדָה
לִבְתוּאֵל בֶּן־מִלְכָּה אֵשֶׁת נָחוֹר אֲחִי אַבְרָהָם
16 וְכַדָּהּ עַל־שִׁכְמָהּ׃ וְהַנַּעֲרָ טֹבַת מַרְאֶה מְאֹד בְּתוּלָה
וְאִישׁ לֹא יְדָעָהּ וַתֵּרֶד הָעַיְנָה וַתְּמַלֵּא כַדָּהּ וַתָּעַל׃
17 וַיָּרָץ הָעֶבֶד לִקְרָאתָהּ וַיֹּאמֶר הַגְמִיאִינִי נָא מְעַט־
18 מַיִם מִכַּדֵּךְ׃ וַתֹּאמֶר שְׁתֵּה אֲדֹנִי וַתְּמַהֵר וַתֹּרֶד כַּדָּהּ
19 עַל־יָדָהּ וַתַּשְׁקֵהוּ׃ וַתְּכַל לְהַשְׁקֹתוֹ וַתֹּאמֶר גַּם
20 לִגְמַלֶּיךָ אֶשְׁאָב עַד אִם־כִּלּוּ לִשְׁתֹּת׃ וַתְּמַהֵר וַתְּעַר
כַּדָּהּ אֶל־הַשֹּׁקֶת וַתָּרָץ עוֹד אֶל־הַבְּאֵר לִשְׁאֹב וַתִּשְׁאַב
21 לְכָל־גְּמַלָּיו׃ וְהָאִישׁ מִשְׁתָּאֶה לָהּ מַחֲרִישׁ לָדַעַת
22 הַהִצְלִיחַ יְהוָה דַּרְכּוֹ אִם־לֹא׃ וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ
הַגְּמַלִּים לִשְׁתֹּת וַיִּקַּח הָאִישׁ נֶזֶם זָהָב בֶּקַע מִשְׁקָלוֹ
23 וּשְׁנֵי צְמִידִים עַל־יָדֶיהָ עֲשָׂרָה זָהָב מִשְׁקָלָם׃ וַיֹּאמֶר
בַּת־מִי אַתְּ הַגִּידִי נָא לִי הֲיֵשׁ בֵּית־אָבִיךְ מָקוֹם לָנוּ
24 לָלִין׃ וַתֹּאמֶר אֵלָיו בַּת־בְּתוּאֵל אָנֹכִי בֶּן־מִלְכָּה
אֲשֶׁר יָלְדָה לְנָחוֹר׃

GENESIS. Translat.B.Hieronymi. *Abraam.*

8 *Sin autem mulier noluerit sequi te, nō teneberis iuramēto. filium tantū meum ne reduBcas illuc. *Posuit ergo seruus manū sub femore Abraam domini sui;& iurauit illi super sermone hoc. *Tulitq; decem camelos de grege dñi sui:& abiit, ex omnibus bonis eius portās secum. profectusq; perrexit in Mesopotamiā ad vrbē Nachor. *Cumq; camelos fecisset accūbere extra oppidū,iuxta puteum aquæ, vesperè,eo tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendā aquā:*Orauit Dñm, dicēs: Dñe Deus domini mei Abraā,occurre,obsecro,mihi hodie: & fac misericordiam cū dño meo Abraā. *Ecce ego sto prope fōtē aquæ,& filiæ habitatorum huius ciuitatis egrediētur ad hauriendā aquam. *Igitur puella cui dixero,incli na hydriam tuā vt bibam: & illa responderit, bibe; quin & camelis tuis dabo potū: ipsa est quā præparasti seruo tuo Isaac: & per hoc intelligā, quòd feceris misericordiā cū dño meo Abraam. *Necdum intra se verba cōpleuerat, & ecce Rebecca egrediebatur,filia Bathuel,filij Melchę, vxoris Nachor fratris Abraā,habēs hydriam in scapula sua:*Puella decora nimis, virgoq; pulcherrima,& incognita viro.descēderat autē ad fontem, & impleuerat hydriam aquæ,ac reuertebatur. *Occurritq; ei seruus, & ait: Pauxillum aquæ mihi ad bibendū prębe de hydria tua.*Quæ respōdit:Bibe,domine mi. celeriterq; depositi hydriam super vlnam suam, & dedit ei potum. *Cumque ille bibisset, adiecit: Quin & camelis tuis hauriā aquam,donec cuncti bibant. *Effundensque hydriam in canalibus, recurrit ad puteum, vt hauriret aquam, & haustam, omnibus camelis dedit.*Ipse autē contemplabatur eam tacitus,scire volens vtrū prosperum iter suū fecisset Dominus,an non. *Postquā autē biberunt cameli,protulit vir inaures aureas appendentes siclos duos, & armillas totidem pondo siclorū decem: *dixitq; ad eam: Cuius es filia? indica mihi. Est in domo patris tui locus ad manendū? *Quæ respōdit:Filia sum Bathuelis,filij Nachor, quem peperit ei Melcha.

Iudit.9.a

תרגום אונקלוס

8 וְאִם לָא תֵיבֵי אִתְּתָא לְמֵיתֵי בָּתְרָךְ וְהָא זַכָּאי מִמּוֹמָתִי דָּא לְחוֹד יָת בְּרִי לָא תְהֵיב לְתַמָּן׃ 9 וְשַׁוִּי עַבְדָּא יַת יְדֵיהּ תְּחוֹת יַרְכָּא דְּאַבְרָהָם
רִבּוֹנֵיהּ וְקַיֵּים לֵיהּ עַל פִּתְגָמָא הָדֵין׃ 10 וּדְבַר עַבְדָּא עֲשָׂרָה גַּמְלִין מִגַּמְלֵי רִבּוֹנֵיהּ וַאֲזַל וְכָל שְׁפַר רִבּוֹנֵיהּ בִּידֵיהּ וְקָם וַאֲזַל לַאֲרָם
דְּעַל פְּרָת לְקִרְתָּא דְּנָחוֹר׃ 11 וְאַשְׁרִי גַּמְלַיָּא מִבָּרָא לְקִרְתָּא דְּמַיָּא לְעִידָּן דְּנָפְקָן מַלְיָתָא׃ 12 וַאֲמַר יְיָ אֱלָהָא
דְּרִבּוֹנִי אַבְרָהָם זַמֶּן כְּעַן קֳדָמַי יוֹמָא דֵּין וְעֲבֵד טִיבוּ עִם רִבּוֹנִי אַבְרָהָם׃ 13 הָא אֲנָא קָאֵים עַל עֵינָא דְּמַיָּא וּבְנָת אֱנָשֵׁי קִרְתָּא נָפְקָן
לְמִמְלֵי מַיָּא׃ 14 וְהֵא ע֠לֵימְתָּא דְּאֵמַר לַהּ אַרְכִּינִי כְּעַן קָלְחִיךְ וְאֶשְׁתֵּי וְתֵימַר אֵשְׁתְּ וְאַף גַּמְלָךְ אַשְׁקֵי יַתָּהּ זַמֵּינְתָּא לְעַבְדָּךְ לְיִצְחָק
וּבָהּ אִדַּע דְּעַבְדְּתָ טִיבוּ עִם רִבּוֹנִי׃ 15 וַהֲוָה הוּא עַד לָא שֵׁצִי לְמַלָּלָא וְהָא רִבְקָה נְפָקָה דְּיָתִילְדָה לְבְתוּאֵל בַּר מִלְכָּה אִתַּת
נָחוֹר אֲחוּהִי דְּאַבְרָהָם וְקוּלְחָהּ עַל כְּתְפָהּ׃ 16 וְע֠לֵימְתָּא שַׂפִּירַת חֵזוּ לַחְדָּא בְּתוּלְתָּא וּגְבַר לָא יְדָעָהּ וְנָחֲתַת לְעֵינָא וּמְלַת קָלְחָהּ וּסְלִיקַת׃
17 וּרְהַט עַבְדָּא לְקַדָּמוּתָהּ וַאֲמַר אַטְעִימְנִי כְּעַן זְעִיר מַיָּא מִקּוּלְחִיךְ׃ 18 וַאֲמָרַת אִשְׁתֵּי וְאוּחֵי וְנָחֲתַת קוּלְחָהּ עַל יְדָהּ וְאַשְׁקִי
יָתֵיהּ׃ 19 וְשֵׁצִי לְאַשְׁקוּיֵיהּ וַאֲמָרַת אַף לְגַמְלָךְ אֲמַלִּי עַד דִּיסַפְּקוּן לְמִשְׁתֵּי׃ 20 וְאוּחֵיאַת וְנָפְצַת קוּלְחָהּ לְבֵית שַׁקְיָא וְרָהֲטַת עוֹד
לְבֵירָא לְמִמְלֵי וּמְלַת לְכָל גַּמְלוֹהִי׃ 21 וּגְבַרָא שַׁתֵּי בָּהּ מְסַחַפֵּל שָׁתִיק לְמִידַּע הֲהַצְלַח יְיָ אָרְחֵיהּ אִם לָא׃ 22 וַהֲוָה כַּד סַפְּקוּ גַּמְלַיָּא לְמִשְׁתֵּי
וּנְסֵב גַּבְרָא קְדָשָׁא דְּדַהֲבָא תְּקָלָא מַתְקָל עֲשַׂר סְלְעִין דְּדַהַב הֲוָה מַתְקָלֵהּוֹן׃ 23 וַאֲמַר בַּת מַן אַתְּ חַוִּי כְּעַן לִי
הַאִירַת בֵּית אֲבִיךְ אֲתַר כָּשַׁר לָנָא לְמֵבָת׃ 24 וַאֲמָרַת לֵיהּ בַּת בְּתוּאֵל אֲנָא בַּר מִלְכָּה דְּיָלְדַת לְנָחוֹר׃

* *Si autem noluerit mulier venire tecum in terram hanc, mundus eris à iuramento meo hoc. tantum filium meum ne reducas illuc.* * *Et posuit seruus manum suam sub femore Abraam domini sui. & iurauit ei de verbo hoc.* * *Et accepit seruus decem camelos de camelis domini sui, & de omnibus bonis domini sui cum ipso. & surgens abijt in Mesopotamiam, in ciuitatem Nachor.*

* *Et fecit quiescere camelos extra ciuitatem, apud puteum aquæ ad vesperum, quando egrediuntur aquatrices.* * *Et dixit: Domine Deus domini mei Abraam, prosperum fac coram me hodie: & fac misericordiam cum domino meo Abraam.*

* *Ecce steti in fonte aquæ; at filiæ hominum habitantium ciuitatem egrediuntur ad hauriendam aquam.* * *Et erit virgo cui vtique ego dixero, Inclina hydriam tuam, vt bibam: & dixerit mihi, bibe: & camelos tuos potabo, donec vtique cessent bibentes, hanc præparasti seruo tuo Isaac. & in hoc cognoscam, quòd fecisti misericordiam cum domino meo Abraam.* * *Et factum est antequam perficeret ipse loquēs in mente, & ecce Rebecca egrediebatur genita Bathuel, filio Melchæ vxoris Nachor fratris Abraam, habens hydriam super humeros.*

* *At virgo erat decora aspectu valdè. virgo erat: vir non cognouit eam. Descendens autem ad fontē, impleuit hydriam, & ascendit.* * *Cucurrit autē seruus in occursum ipsi, & dixit ei: Pota me parum aquæ de hydria tua.* * *Illa autem dixit: Bibe, domine. & festinauit, & deposuit hydriam super brachium suum, et potauit eum:* * *Donec cessauit bibens. et dixit, Et camelis tuis hauriam aquam, donec vtique omnes bibant.* * *Et festinauit, & euacuauit hydriam in adaquatorium: & cucurrit iterum ad puteum, vt hauriret: & hausit aquam omnibus camelis.* * *At homo considerabat eam: & tacebat, vt cognosceret si prosperam fecit Dominus viam suam, an non.* * *Factum est autem quando cessauerūt omnes cameli bibere, accepit homo duas inaures aureas, drachmæ ponderis, & duas armillas in manibus eius; decem aureorum pondus earum. et interrogauit eā,* * *Et dixit: Filia cuius es? indica mihi.* * *et si est apud patrē tuū locꝰ nobis ad manēdū.* * *Et dixit ei: Filia Bathuel sū Melcha, quē peperit Nachor.*

8 * ἐὰν ὃ μὴ θέλῃ ἡ γυνὴ πορευθῆναι μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν γῆν ταύτην, καθαρὸς ἔσῃ ἀπὸ τοῦ ὅρκου μου τούτου. μόνον τὸν υἱόν μου μὴ ἀποστρέψῃς ἐκεῖ. 9 * Καὶ ἔθηκεν ὁ παῖς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὑπὸ τὸν μηρὸν Ἀβραὰμ τοῦ κυρίου αὐτοῦ· καὶ ὤμοσεν αὐτῷ περὶ 10 τοῦ ῥήματος τούτου. * Καὶ ἔλαβεν ὁ παῖς δέκα καμήλους ἀπὸ τῶν καμήλων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν τοῦ κυρίου αὐτοῦ μετ' ἐαυτοῦ· καὶ ἀναστὰς, ἐπορεύθη εἰς Μεσοποταμίαν 11 εἰς τὴν πόλιν Ναχώρ. * Καὶ ἐκοίμισε τὰς καμήλους ἔξω τῆς πόλεως παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος τὸ πρὸς ὀψέ· ἡνίκα ἐκπο- 12 ρεύονται αἱ ὑδροφόραι. * Καὶ εἶπε, κύριε ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου Ἀβραάμ, εὐόδωσόν ἐναντίον ἐμοῦ σήμερον, καὶ ποίησον ἔλεος 13 μετὰ τοῦ κυρίου μου Ἀβραάμ. * ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος, αἱ δὲ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων τῶν οἰκούντων τὴν 14 πόλιν ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ. * καὶ ἔσται ἡ παρθέ- νος ᾗ ἂν ἐγὼ εἴπω, ἐπίκλινον τὴν ὑδρίαν σου ἵνα πίω· καὶ εἴ- πῃ μοι, πίε, καὶ τὰς καμήλους σου ποτιῶ, ἕως ἂν παύσωνται πίνουσαι, ταύτην ἡτοίμασας τῷ παιδί σου Ἰσαάκ· καὶ ἐν τού- τῳ γνώσομαι, ὅτι ἐποίησας ἔλεος μετὰ τοῦ κυρίου μου Ἀβραάμ. 15 * καὶ ἐγένετο πρὸ τοῦ συντελέσαι αὐτὸν λαλοῦντα ἐν τῇ διανοίᾳ· καὶ ἰδοὺ Ῥεβέκκα ἐξεπορεύετο ἡ τεχθεῖσα Βαθουὴλ, υἱῷ Μελχᾶς, τῆς γυναικὸς Ναχὼρ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀβραάμ, ἔχου- 16 σα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων. * ἡ δὲ παρθένος ἦν καλὴ τῇ ὄψει σφόδρα. παρθένος λίαν· ἀνὴρ οὐκ ἔγνω αὐτήν. καταβᾶ- 17 σα δὲ ἐπὶ τὴν πηγὴν, ἔπλησε τὴν ὑδρίαν, καὶ ἀνέβη. * ἔδραμε δὲ ὁ παῖς εἰς συνάντησιν αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ, πότισόν με μι- 18 κρὸν ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου. * ἡ δὲ εἶπε, πίε κύριε· καὶ ἔσπευ- σε, καὶ καθεῖλε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς, καὶ ἐ- 19 πότισεν αὐτόν. * ἕως δὲ ἐπαύσατο πίνων. καὶ εἶπε, καὶ ταῖς 20 καμήλοις σου ὑδρεύσομαι, ἕως ἂν πᾶσαι πίωσι. * καὶ ἔ- σπευσε, καὶ ἐξεκένωσε τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τὸ ποτίστηριον· καὶ ἔδρα- με πάλιν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἀντλῆσαι· καὶ ὑδρεύσατο πάσαις 21 ταῖς καμήλοις. * ὁ δὲ ἄνθρωπος κατεμάνθανεν αὐτῇ· καὶ παρεσιώπα τοῦ γνῶναι εἰ εὐόδωκε κύριος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἢ 22 οὔ. * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐπαύσαντο πᾶσαι αἱ κάμηλοι πίνου- σαι, ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος δύο ἐνώτια χρυσᾶ ἀνὰ δραχμὴν ὁλ- κῆς, καὶ δύο ψέλια ἐπὶ ταῖς χεῖρας αὐτῆς. δέκα χρυσῶν ὁλκὴ αὐ- 23 τῶν. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτήν· * καὶ εἶπεν, θυγάτηρ τίνος εἶ; ἀνάγγειλόν 24 μοι. καὶ εἰ ἔστι παρὰ τῷ πατρί σου τόπος ἡμῖν καταλῦσαι. * καὶ εἶ- πεν αὐτῷ, θυγάτηρ Βαθουὴλ εἰμὶ τοῦ Μελχᾶς, ὃν ἔτεκε τῷ Ναχώρ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et si noluerit mulier venire post te, eris innocens à maledictione mea hac: tantummodo filium meum ne reducas illuc. 9 Et posuit seruus manum suam sub femore Abraham domini sui: & iurauit illi super verbo hoc. 10 Et tulit seruus decem camelos de camelis domini sui: & abiit, & omnia optima domini sui portans in manu sua. & surrexit, & abiit in Syriam, quæ est iuxta Euphratem, in ciuitatem Nachor. 11 Et accumbere fecit camelos extra ciuitatem, iuxta puteum aquæ, in tempore vespertino, in quo mulieres egrediuntur ad hauriendam aquam. 12 Et ait: Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obsecro, mihi hodie; & fac misericordiam cum domino meo Abraham. 13 Ecce ego sto prope fontem aquæ, & filiæ hominum ciuitatis egrediuntur ad hauriendam aquam. 14 Et erit puella cui dixero: Inclina, obsecro, hydriam tuam vt bibam. & dixerit, bibe, & camelos quoque tuos adaquabo; ipsam præparasti seruo tuo Isaac: & in hoc sciam, quòd fecisti misericordiam cum domino meo. 15 Et factum est antequam ille cessasset loqui, ecce Rebecca egrediebatur, quæ nata est Bathuel, filio Melchæ vxoris Nachor, fratris Abrahæ; & hydria sua super humerum eius. 16 Et puella erat pulchra aspectu valdè; virgo, & vir non cognouerat eam. & descendit ad fontem, & impleuit hydriam suam; & ascendit. 17 Et cucurrit seruus in occursum eius, & ait: Fac me gustare, obsecro, paululum aquæ de hydria tua. 18 Et ait: Bibe, domine mi. & festinauit, & deposuit hydriam super manum suam; & dedit ei bibere. 19 Et cùm cessasset bibere, dixit: Etiam camelis tuis hauriam, donec cessent bibere. 20 Et festinauit, & effudit hydriam suam in canali: & cucurrit iterum ad puteum ad hauriendum, & hausit omnibus camelis eius. 21 Vir autem admirabatur eam tacitus contemplando, vt sciret vtrum prosperasset Dominus viam suam, an non. 22 Et factum est quando cessauerunt bibere cameli, tulit vir inaurem auream appendentem siclum vnum, & duas armillas super manus eius, appendentes decem siclos auri. 23 Et ait: Cuius filia es tu? indica, obsecro, mihi, si est in domo patris tui locus sufficiens nobis ad manendum. 24 Et dixit ei, Filia Bathuelis ego sum, filij Melchæ, quem peperit de Nachor.

25 * וַתֹּאמֶר אֵלָיו גַּם־תֶּבֶן גַּם־מִסְפּוא רַב עִמָּנוּ גַּם־
26 מָקוֹם לָלוּן: * וַיִּקֹּד הָאִישׁ וַיִּשְׁתַּחוּ לַיהוָה: * וַיֹּאמֶר
27 בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם אֲשֶׁר לֹא־עָזַב
חַסְדּוֹ וַאֲמִתּוֹ מֵעִם אֲדֹנִי אָנֹכִי בַּדֶּרֶךְ נָחַנִי יְהוָה
28 בֵּית אֲחֵי אֲדֹנִי: * וַתָּרָץ הַנַּעֲרָ וַתַּגֶּד לְבֵית אִמָּהּ
29 כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה: * וּלְרִבְקָה אָח וּשְׁמוֹ לָבָן וַיָּרָץ
30 לָבָן אֶל־הָאִישׁ הַחוּצָה אֶל־הָעָיִן: * וַיְהִי כִּרְאֹת
אֶת־הַנֶּזֶם וְאֶת־הַצְּמִדִים עַל־יְדֵי אֲחֹתוֹ וּכְשָׁמְעוֹ
אֶת־דִּבְרֵי רִבְקָה אֲחֹתוֹ לֵאמֹר כֹּה־דִבֶּר אֵלַי
הָאִישׁ וַיָּבֹא אֶל־הָאִישׁ וְהִנֵּה עֹמֵד עַל־הַגְּמַלִּים
31 עַל־הָעָיִן: * וַיֹּאמֶר בּוֹא בְרוּךְ יְהוָה לָמָּה תַעֲמֹד בַּחוּץ
32 וְאָנֹכִי פִּנִּיתִי הַבַּיִת וּמָקוֹם לַגְּמַלִּים: * וַיָּבֹא הָאִישׁ
הַבַּיְתָה וַיְפַתַּח הַגְּמַלִּים וַיִּתֵּן תֶּבֶן וּמִסְפּוא לַגְּמַלִּים
וּמַיִם לִרְחֹץ רַגְלָיו וְרַגְלֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ:
33 * וַיְיֻשַּׂם לְפָנָיו לֶאֱכֹל וַיֹּאמֶר לֹא אֹכַל עַד אִם־דִּבַּרְתִּי
34 דְּבָרַי וַיֹּאמֶר דַּבֵּר: * וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי:
35 * וַיהוָה בֵּרַךְ אֶת־אֲדֹנִי מְאֹד וַיִּגְדָּל וַיִּתֶּן־לוֹ צֹאן
וּבָקָר וְכֶסֶף וְזָהָב וַעֲבָדִם וּשְׁפָחֹת וּגְמַלִּים וַחֲמֹרִים:
36 * וַתֵּלֶד שָׂרָה אֵשֶׁת אֲדֹנִי בֵּן לַאדֹנִי אַחֲרֵי זִקְנָתָהּ
37 וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ: * וַיַּשְׁבִּעֵנִי אֲדֹנִי
לֵאמֹר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר
38 אָנֹכִי יֹשֵׁב בְּאַרְצוֹ: * אִם־לֹא אֶל־בֵּית־אָבִי תֵּלֵךְ
39 וְאֶל־מִשְׁפַּחְתִּי וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לִבְנִי: * וָאֹמַר אֶל־
40 אֲדֹנִי אֻלַי לֹא־תֵלֵךְ הָאִשָּׁה אַחֲרָי: * וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה
אֲשֶׁר־הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנָיו יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ אִתָּךְ וְהִצְלִיחַ
דַּרְכֶּךָ וְלָקַחְתָּ אִשָּׁה לִבְנִי מִמִּשְׁפַּחְתִּי וּמִבֵּית אָבִי:
41 * אָז תִּנָּקֶה מֵאָלָתִי כִּי תָבוֹא אֶל־מִשְׁפַּחְתִּי וְאִם־לֹא
42 יִתְּנוּ לָךְ וְהָיִיתָ נָקִי מֵאָלָתִי: * וָאָבֹא הַיּוֹם אֶל־הָעָיִן
וָאֹמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם אִם־יֶשְׁךָ־נָא מַצְלִיחַ
דַּרְכִּי אֲשֶׁר אָנֹכִי הֹלֵךְ עָלֶיהָ:

GENESIS. Translat.B.Hierony. *Abraam.*

25 *Et addidit,dicens: Palearũ quoq;& fœni plu
rimũ est apud nos,&locus spaciosus est ad ma
26 nẽdũ. *Inclinauit se homo: & adorauit Dñm,
27 *dicẽs:Benedict'dñs Deus domini meiAbraã;
D qui nõ abstulit misericordiá & veritatem suã
à dño meo: & recto itinere me perduxit in do-
28 mũ fratris domini mei.*Cucurrit itaq; puella;
& nunciauit in domũ matris suæ oĩa quæ au-
29 dierat. *Habebat autẽ Rebecca fratrẽ nomine
Laban,qui festinus egressus est ad hominẽ vbi
30 erat fons. *Cũq; vidisset inaures & armillas in
manibus sororis suæ, & audisset cuncta verba
referẽtis hæc,locutus est mihi homo,venit ad
virũ, qui stabat iuxta camelos & prope fõtem
31 aquæ.* Dixítq; ad eum: Ingredere,benedicte
Domini.Cur foris stas? Pręparaui domum,&
32 locum camelis tuis.*Et introduxit eum in ho
spitium,ac destrauit camelos,dedítque paleas
& fœnum,& aquam ad lauandos pedes came-
33 lorum & virorum,qui venerant cum eo. * Et
appositus est in conspectu eius panis. qui ait:
Nõ comedam, donec loquar sermones meos.
34 respondit ei: Loquere. *At ille: Seruus,inquit,
35 Abraam sum.*Et Dominus benedixit domino
meovaldè,& magnificatus est,& dedit ei oues
& boues,argentum & aurum,seruos & ancil-
36 las,camelos & asinos. * Et peperit Sara vxor
domini mei filium domino meo in senectute Sup.21.
37 sua: dedítque illi omnia quæ habuerat. * Et 2.
adiurauit me dominus meus, dicens: Non ac- Sup.24.
cipies vxorem filio meo de filiabus Chananæ-
38 orum,in quorum terra habito: * Sed ad do-
mum patris mei perges: & de cognatione mea
39 accipies vxorem filio meo. *Ego verò respon-
di domino meo: Quid si noluerit venire me-
40 cum mulier? *Dominus ait;In cuius cõspectu
E ambulo,mittet angelum suum tecum;& diri-
get viam tuam ; accipiésque vxorem filio meo
de cognatione mea, & de domo patris mei.
41 * Innocens eris à maledictione mea, cùm ve-
neris ad proximos meos,&non dederint tibi.
42 *Veni ergo hodie ad fontẽ aquæ; & dixi: Do-
mine Deus domini mei Abraham,si direxisti
viam meam in qua nunc ambulo.

תרגום אונקלוס

25 וַאֲמָרַת לֵיהּ אַף חִבְנָא אַף כִּיסָתָא סַגִּי עִמָּנָא אַתַר כְּשַׁר לְמִבָּת׃ 26 וּכְרַע גַּבְרָא וּסְגִד קֳדָם יְיָ׃ 27 וַאֲמַר בְּרִיךְ יְיָ אֱלָהֵיהּ דְּרִבּוֹנִי
אַבְרָהָם דְּלָא שְׁבַק טִיבוּתֵיהּ וְקִשְׁטֵיהּ מִן רִבּוֹנִי אֲנָא בְּאוֹרַח מֵימְרִי דְּרִבּוֹנִי׃ 28 וְרָהֲטַת עוּלֵימְתָּא וְחַוִּית לְבֵית אִמַּהּ
כְּפִתְגָמַיָּא הָאִלֵּין׃ 29 וּלְרִבְקָה אֲחָא וּשְׁמֵיהּ לָבָן וּרְהַט לָבָן לְוַת גַּבְרָא לְבַרָּא לְוַת עֵינָא׃ 30 וַהֲוָה כַּד חֲזָא יַת קָדָשָׁא וְיַת שִׁירַיָּא עַל
יְדֵי אֲחָתֵיהּ וְכַד שְׁמַע יַת פִּתְגָמֵי רִבְקָה אֲחָתֵיהּ לְמֵימַר כְּדֵין מַלֵּל עִמִּי גַּבְרָא וַאֲתָא לְוַת גַּבְרָא וְהָא קָאֵים עַל גַּמַלַיָּא עַל עֵינָא׃ 31 וַאֲמַר
עוֹל בְּרִיכָא דַּייָ לְמָה אַתְּ קָאֵים בְּבָרָא וַאֲנָא פַּנֵּיתִי בַיְתָא וַאֲתַר כְּשַׁר לְגַמַלַיָּא׃ 32 וְעַאל גַּבְרָא לְבַיְתָא וְשָׁרָא גַּמַלַיָּא וְיָהַב חִוְּרָנָא
וְכִיסְתָא לְגַמַלַיָּא וּמַיָּא לְאַסְחָאָה רַגְלוֹהִי וְרַגְלֵי גַּבְרַיָּא דְּעִמֵּיהּ׃ 33 וְשַׁוִּיו קֳדָמוֹהִי לְמֵיכַל וַאֲמַר לָא אֵיכוֹל עַד דַּאֲמַלֵּל פִּתְגָמַי וַאֲמַר
מַלֵּל׃ 34 וַאֲמַר עַבְדָּא דְּאַבְרָהָם אֲנָא׃ 35 וַייָ בָּרִיךְ יַת רִבּוֹנִי בַּתַר דְּסִיבַת וְיָהַב לֵיהּ עָאן וְתוֹרִין וְכַסְפָּא וְדַהֲבָא וְעַבְדִין וְאַמְהָן
וְגַמְלִין וְחֲמָרִין׃ 36 וְיָלְדַת שָׂרָה אִתַּת רִבּוֹנִי בַּר לְרִבּוֹנִי בָּתַר דְּסִיבַת וְיָהַב לֵיהּ יַת כָּל דִּלֵיהּ׃ 37 וְקַיְּימֵנִי עֲלַי רִבּוֹנִי לְמֵימַר
לָא תִּסַּב אִתְּתָא לִבְרִי מִבְּנָתָא דִּכְנַעֲנָאֵי דַּאֲנָא יָתֵב בְּאַרְעֲהוֹן׃ 38 אֱלָהֵין לְבֵית אֲבָא תֵּיזֵל וּלְזַרְעִיתִי וְתִסַּב אִתְּתָא לִבְרִי׃ 39 וַאֲמָרִית
לְרִבּוֹנִי מָאִים לָא תֵּיזֵל אִתְּתָא בָּתְרָי׃ 40 וַאֲמַר לִי ייָ דְּפַלְחִית קֳדָמוֹהִי יְשַׁלַּח מַלְאֲכֵיהּ עִמָּךְ וְיַצְלַח אָרְחָךְ וְתִסַּב אִתְּתָא לִבְרִי מִזַּרְעִיתִי
וּמִבֵּית אֲבָא׃ 41 בְּכֵין תְּהֵא זַכַּאי מִמּוֹמָתִי אֲרֵי תֵּיהָךְ לְזַרְעִיתִי וְאִם לָא יִתְּנוּן לָךְ וּתְהֵא זַכַּאי מִמּוֹמָתִי׃ 42 וַאֲתֵיתִי יוֹמָא דֵּין לְעֵינָא
וַאֲמָרִית ייָ אֱלָהֵיהּ דְּרִבּוֹנִי אַבְרָהָם אִם אִית כְּעַן רַעֲוָא קֳדָמָךְ לְאַצְלָחָא אָרְחִי דַּאֲנָא אָזֵיל עֲלָהּ׃

* Et dixit ei: Paleæ & pabula multa apud nos; & locus ad manendum. * Et complacens homo, adorauit Dominum: * Et dixit: Benedictus dominus Deus domini mei Abraam, qui non reliquisti iustitiam tuam, & veritatem à domino meo Abraam, méque prosperè duxit Dominus ad domum fratris domini mei, ad accipiendam vxorem filio suo.

* Et currens puella, nunciauit in domum matris suæ, secundum verba hæc.

* At Rebeccæ erat frater, cui nomen Laban. & cucurrit Laban ad hominem foras ad fontem.

* Et factum est quando vidit inaures & armillas in duabus manibus sororis suæ; & quando audiuit verba Rebeccæ sororis suæ, dicentis: Sic locutus est mihi homo. & venit ad hominẽ, stante ipso iuxta camelos prope fontem. * Et dixit ei: Huc ingredere, benedicte domini: & cur stetisti foris? ego autem præparaui domum, et locum camelis.

* Ingressus est autem homo in domum, et destruit camelos: & dedit paleas & pabula camelis, & aquam pedibus ipsius, & pedibus virorum qui cũ eo. * Et apposuit illis panes ad comedendum. & dixit: Non comedam, donec loquar ego verba mea. & dixit: Loquere. * Et dixit: Seruus Abraam sum ego. * Dominus autẽ benedixit domino meo valdè. & exaltatus est. & dedit ei oues & vitulos, aurum, & argentum, & seruos, & ancillas, camelos & asinos. * Et peperit Sarra mulier domini mei filium vnum domino meo, postquam consenuit ipse. & dedit ipsi quæcunq; erant ei. * Et adiurauit me dominus meus, dicens: Non accipies vxorẽ filio meo de filiabus Chananæorum, inter quos ego habito in terra eorum: * Sed ad domum patris mei perges, & ad tribum meam, & accipies vxorem filio meo.

* Et dixi domino meo; Ne fortè non veniat mulier mecum. * Et dixit mihi: Dominus Deus cui cõplacui coram eo, ipse mittet angelum suum tecum, & prosperabit viam tuam: & accipies vxorẽ filio meo de tribu mea, & de domo patris mei. * Tunc innocens eris à maledictione mea; quando enim veneris ad meam tribum, & non tibi dederint, eris innocẽs à iuramento tuo. * Et veniens hodie ad fontem, dixi: Domine Deus domini mei Abraã, si tu prosperam facis viam meam, in qua nũc ego ambulo in ea.

25 * καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἄχυρα καὶ χορτάσματα πολλὰ παρ' ἡ-
26 μῖν, καὶ τόπος ἕτοιμος καταλῦσαι. * καὶ εὐδοκήσας ὁ ἄνθρω-
27 πος, προσεκύνησε τῷ κυρίῳ. * καὶ εἶπεν, εὐλογητὸς κύ-
ριος ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου Αβραάμ· ὃς οὐ κατέλιπες τὴν δι-
καιοσύνην σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου ἀπὸ τοῦ κυρίου μου Αβραάμ· ἐμέ τε εὐόδωσε κύριος εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου μου
28 λαβεῖν γυναῖκα τῷ υἱῷ αὐτοῦ. * καὶ δραμοῦσα ἡ παῖς ἀνήγγειλεν εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτῆς κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα.
29 * τῇ δὲ Ρεβέκκᾳ ἦν ἀδελφὸς, ᾧ ὄνομα Λάβαν· καὶ ἔδραμε
30 Λάβαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔξω ἐπὶ τὴν πηγήν. * ὡς ἐγέ-
νετο ἡνίκα εἶδε τὰ ἐνώτια καὶ τὰ ψέλια ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, καὶ ὅτε ἤκουσε τὰ ῥήματα Ρεβέκκας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, λεγούσης· οὕτω λελάληκέ μοι ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἦλθε πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἐσηκὸς αὐτὸς ἐπὶ τῶν καμήλων ἐπὶ τῆς
31 πηγῆς· * καὶ εἶπεν αὐτῷ, δεῦρο εἴσελθε εὐλογητὸς κυρίου· καὶ ἱνατί ἕστηκας ἔξω; ἐγὼ δὲ ἡτοίμακα τὸν οἰκίσκον, καὶ τόπον
32 ταῖς καμήλοις. * εἰσῆλθε δὲ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν οἰκίσκον. καὶ ἀπέσαξε τὰς καμήλους· καὶ ἔδωκεν ἄχυρα καὶ χορτάσματα ταῖς καμήλοις, καὶ ὕδωρ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, καὶ τοῖς ποσὶ τῶν ἀν-
33 δρῶν τῶν μετ' αὐτοῦ. * καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς ἄρτους φαγεῖν· καὶ εἶπεν, οὐ μὴ φάγω, ἕως οὗ λαλήσω τὰ ῥήματά μου·
34 καὶ εἶπε, λάλησον. * καὶ εἶπε, παῖς Αβραάμ εἰμὶ ἐγώ.
35 * κύριος δὲ εὐλόγησε τὸν κύριόν μου σφόδρα· καὶ ὑψώθη· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ πρόβατα καὶ μόσχους, χρυσίον καὶ ἀργύριον, καὶ παῖ-
36 δας καὶ παιδίσκας, καμήλους καὶ ὄνους. * καὶ ἔτεκε Σάρρα ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου μου υἱὸν ἕνα τῷ κυρίῳ μου, μετὰ τὸ γηρᾶσαι αὐ-
37 τόν. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὅσα ἦν αὐτῷ. * καὶ ὥρκισέ με ὁ κύριός μου, λέγων· οὐ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἀπὸ τῶν θυγα-
38 τέρων τῶν Χαναναίων, ἐν οἷς ἐγὼ παροικῶ ἐν τῇ γῇ αὐτῶν. * ἀλλ' εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου πορεύσῃ καὶ εἰς τὴν φυλήν μου, καὶ λήψῃ
39 γυναῖκα τῷ υἱῷ μου. * καὶ εἶπα τῷ κυρίῳ μου, μή ποτε ἀπο-
40 δυθῇ ἡ γυνὴ μετ' ἐμοῦ. * καὶ εἶπέ μοι, κύριος ὁ θεὸς ᾧ εὐηρέ-στησα ἐναντίον αὐτοῦ, αὐτὸς ἀποστελεῖ τὸν ἄγγελον αὐτοῦ μετ' σου, καὶ εὐοδώσει τὴν ὁδόν σου, καὶ λήψῃ γυναῖκα τῷ υἱῷ μου ἐκ τῆς φυ
41 λῆς μου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. * τότε ἀθῷος ἔσῃ ἀπὸ τῆς ἀρᾶς μου. ἡνίκα γὰρ ἐὰν ἔλθῃς εἰς τὴν ἐμὴν φυλήν,
42 καὶ μή σοι δῶσι, ἔσῃ ἀθῷος ἀπὸ τοῦ ὁρκισμοῦ σου. * καὶ ἐλθὼν σήμερον ἐπὶ τὴν πηγήν, εἶπον, κύριε ὁ θεὸς τοῦ κυρίου μου Αβραάμ, εἰ σὺ εὐοδοῖς τὴν ὁδόν μου, ἐν ᾗ νῦν ἐγὼ πορεύομαι ἐν αὐτῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Et ait ei: Etiam palearum & pabuli multum est apud nos: locus quoque sufficiens ad manendum. [26] Et flexit vir genua sua: & adorauit coram Domino. [27] Et ait: Benedictus Dominus Deus domini mei Abraham, qui non dimisit misericordiam suam, & veritatem suam à domino meo: & recta via duxit me Dominus in domum fratris domini mei. [28] Et cucurrit puella, & nunciauit in domo matris suæ verba hæc. [29] Erat autem Rebeccæ frater, & nomen eius Laban: & cucurrit Laban ad virum foras ad fontem. [30] Et factum est, cùm vidisset inaurem & armillas in manibus sororis suæ, & cùm audisset verba Rebeccæ sororis suæ, dicentis, Hæc locutus est mecum vir. venitque ad virum; & ecce stabat iuxta camelos prope fontem. [31] Et ait: Ingredere, benedicte Domini: cur stas foris? ego autem præparaui domũ, & locum aptum camelis. [32] Et ingressus est vir in domum, & soluit camelos, & dedit paleas & pabulum camelis; & aquam ad lauandos pedes eius, & pedes virorum qui erant cum eo. [33] Et posuerunt coram eo cibum: & ait: Non comedam, donec loquar sermones meos. & dixit, Loquere. [34] Et ait: Seruus Abrahæ ego sum. [35] Et Dominus benedixit domino meo valdè: & magnificatus est: & dedit ei oues & boues, & argentum & aurum, & seruos, & ancillas, & camelos & asinos. [36] Et peperit Sara vxor domini mei filium domino meo postquam senuit: deditque illi omnia quæ habebat. [37] Et adiurauit me dominus meus, dicens: Non accipies vxorem filio meo de filiabus Chananæorum, in quorum terra ego habito: [38] Sed ad domum patris mei ibis, & ad cognationem meam; & accipies vxorem filio meo.

[39] Et dixi domino meo: Fortè non veniet mulier post me. [40] Et dixit mihi: Dominus in cuius conspectu ego seruio, mittet angelum suum tecum; & diriget viam tuam: & accipies vxorem filio meo de cognatione mea, & de domo patris mei. [41] Tunc eris innocens à maledictione mea, quando ieris ad cognationem meam: & si non dederint tibi, eris innocens à maledictione mea. [42] Et veni hodie ad fontem: & dixi: Domine Deus domini mei Abraham, si est voluntas coram te, vt dirigas viam meam in qua nunc ego ambulo.

43 * הִנֵּה אָנֹכִי נִצָּב עַל־עֵין הַמָּיִם וְהָיָה הָעַלְמָה
הַיֹּצֵאת לִשְׁאֹב וְאָמַרְתִּי אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי־נָא מְעַט־
44 מַיִם מִכַּדֵּךְ׃ * וְאָמְרָה אֵלַי גַּם־אַתָּה שְׁתֵּה וְגַם
לִגְמַלֶּיךָ אֶשְׁאָב הִוא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־הֹכִיחַ יְהוָה לְבֶן־
45 אֲדֹנִי׃ * אֲנִי טֶרֶם אֲכַלֶּה לְדַבֵּר אֶל־לִבִּי וְהִנֵּה
רִבְקָה יֹצֵאת וְכַדָּהּ עַל־שִׁכְמָהּ וַתֵּרֶד הָעַיְנָה וַתִּשְׁאָב
46 וָאֹמַר אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי נָא׃ * וַתְּמַהֵר וַתּוֹרֶד כַּדָּהּ
מֵעָלֶיהָ וַתֹּאמֶר שְׁתֵּה וְגַם־גְּמַלֶּיךָ אַשְׁקֶה וָאֶשְׁתְּ
47 וְגַם הַגְּמַלִּים הִשְׁקָתָה׃ * וָאֶשְׁאַל אֹתָהּ וָאֹמַר
בַּת־מִי אָתְּ וַתֹּאמֶר בַּת־בְּתוּאֵל בֶּן־נָחוֹר אֲשֶׁר
יָלְדָה־לּוֹ מִלְכָּה וָאָשִׂם הַנֶּזֶם עַל־אַפָּהּ וְהַצְּמִידִים
48 עַל־יָדֶיהָ׃ * וָאֶקֹּד וָאֶשְׁתַּחֲוֶה לַיהוָה וָאֲבָרֵךְ אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם אֲשֶׁר הִנְחַנִי בְּדֶרֶךְ אֱמֶת
49 לָקַחַת אֶת־בַּת־אֲחִי אֲדֹנִי לִבְנוֹ׃ * וְעַתָּה
אִם־יֶשְׁכֶם עֹשִׂים חֶסֶד וֶאֱמֶת אֶת־אֲדֹנִי
הַגִּידוּ לִי וְאִם־לֹא הַגִּידוּ לִי וְאֶפְנֶה עַל־יָמִין אוֹ
50 עַל־שְׂמֹאל׃ * וַיַּעַן לָבָן וּבְתוּאֵל וַיֹּאמְרוּ מֵיְהוָה
יָצָא הַדָּבָר לֹא נוּכַל דַּבֵּר אֵלֶיךָ רַע אוֹ־טוֹב׃
51 * הִנֵּה־רִבְקָה לְפָנֶיךָ קַח וָלֵךְ וּתְהִי אִשָּׁה לְבֶן־
52 אֲדֹנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁמַע עֶבֶד
אַבְרָהָם אֶת־דִּבְרֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה לַיהוָה׃
53 * וַיּוֹצֵא הָעֶבֶד כְּלֵי־כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּבְגָדִים וַיִּתֵּן
54 לְרִבְקָה וּמִגְדָּנֹת נָתַן לְאָחִיהָ וּלְאִמָּהּ׃ * וַיֹּאכְלוּ
וַיִּשְׁתּוּ הוּא וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עִמּוֹ וַיָּלִינוּ וַיָּקוּמוּ
55 בַבֹּקֶר וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי לַאדֹנִי׃ * וַיֹּאמֶר אָחִיהָ וְאִמָּהּ
תֵּשֶׁב הַנַּעֲרָ אִתָּנוּ יָמִים אוֹ עָשׂוֹר אַחַר תֵּלֵךְ׃
56 * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַל־תְּאַחֲרוּ אֹתִי וַיהוָה הִצְלִיחַ דַּרְכִּי
57 שַׁלְּחוּנִי וְאֵלְכָה לַאדֹנִי׃ * וַיֹּאמְרוּ נִקְרָא לַנַּעֲרָ
58 וְנִשְׁאֲלָה אֶת־פִּיהָ׃ * וַיִּקְרְאוּ לְרִבְקָה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ
הֲתֵלְכִי עִם־הָאִישׁ הַזֶּה וַתֹּאמֶר אֵלֵךְ׃

43 * Ecce ſto iuxta fontem aquæ: & virgo quæ
egredietur ad hauriendã aquã, audierit à me,
da mihi pauxillum aquæ ad bibendũ de hy-
44 dria tua: *Et dixerit mihi: Et tu bibe, & came-
lis tuis hauriam: ipſa eſt mulier quam præpa-
45 rauit Dominus filio domini mei. *Cumq; hęc
tacitus mecum voluerem, apparuit Rebecca,
veniens cum hydria quã portabat in ſcapula:
deſcẽditq; ad fontem, & hauſit aquam. Et aio
46 ad eam: Da mihi paululũ bibere. *Quæ feſti-
nans depoſuit hydriã de humero, & dixit mi-
hi, Et tu bibe, & camelis tuis tribuam potum.
47 Bibi, & adaquauit camelos. * Interrogauiq́ue
eam, & dixi: Cuius es filia? quæ reſpondit: Fi-
F lia Bathuelis ſum, filij Nachor, quem peperit
ei Melcha. ſuſpendi itaque inaures ad ornan-
dam faciem eius; & armillas poſui in manibus
48 eius. * Pronuſq́ue adoraui Dominum, bene-
dicens domino Deo domini mei Abraam; qui
perduxit me recto itinere, vt ſumerem filiã fra
49 tris dñi mei filio eius. *Quamobrem ſi facitis
miſericordiam & veritatem cum domino meo,
indicate mihi. ſin autem aliud placet, & hoc
dicite mihi; vt vadam ad dexteram ſiue ad ſi-
50 niſtram. *Reſponderuntq; Laban & Bathuel:
A Domino egreſſus eſt ſermo. non poſſumus
extra placitum eius quicquã aliud loqui tecũ.
51 * En Rebecca coram te eſt: tolle eam, & pro-
ficiſcere: & ſit vxor filij dñi tui, ſicut locutus
52 eſt Dñs. *Quod cùm audiſſet puer Abraã, pro
53 cidẽs adorauit in terrã Dñm. *Prolatiſq; vaſis
argẽteis & aureis, ac veſtibus, dedit ea Rebec-
cæ p munere. fratribus quoq; eius & matri,
54 dona obtulit. *Inito conuiuio veſcentes pari-
ter & bibẽtes, manſerũt ibi. Surgens autẽ ma-
nè, locutus eſt puer: Dimittite me vt vadam ad
55 dominum meum. *Reſponderuntq; frater ei⁹
& mater: Maneat puella ſaltem decem dies a-
56 pud nos, & poſteà proficiſcetur. * Nolite, ait,
me retinere: quia Dñs direxit viam meam. Di-
57 mittite me, vt pergam ad dñm meum. *Et di-
xerunt: Vocemus puellã, & quæramus ipſius
58 volũtatẽ. *Cũq; vocata veniſſet, ſciſcitati ſunt:
G Vis ire cum homine iſto? Quæ ait: Vadam.

תרגום אונקלוס

43 הָא אֲנָא קָאֵים עַל עֲיָנָא דְמַיָא וִתְהֵי ע֠לֵימְתָא דְתִפּוֹק לְמִסְחֵי וְאֵימַר לָהּ אַשְׁקִינִי כְּעַן זְעִיר מַיָא מִקּוּלְתִיךְ׃ 44 וְתֵימַר לִי אַף אַת אַשְׁתְּ
וְאַף לְגַמְלָךְ אַסְחֵי הִיא אִתְּתָא דְזַמִּין יְיָ לְבַר רִבּוֹנִי׃ 45 עַד לָא שֵׁצֵיתִי לְמַלָּלָא עִם לִבִּי וְהָא רִבְקָה נְפְקַת וְקוּלְחָהּ עַל כְּתָפָהּ
וְנָחַתַת לְעַיְנָא וּמְלַת וַאֲמַרִית לָהּ אַשְׁקִינִי כְּעַן׃ 46 וְאוֹחֵיאַת וְנָחַתַת קוּלְחָהּ מֵעָלָהּ וַאֲמַרַת אֶשְׁתְּ וְאַף גְּמָלָךְ אַשְׁקִי וּשְׁתֵיתִי וְאַף
יַת גַּמְלַיָא אַשְׁקִיאַת׃ 47 וּשְׁאֵלִית יָתָהּ וַאֲמַרִית בַּת מָן אַתְּ וַאֲמַרַת בַּת בְּתוּאֵל בַּר נָחוֹר דְיָלְדַת לֵיהּ מִלְכָּה וְשַׁוִיתִי קָדָשָׁא עַל אַפָּהָא
וְשִׁירַיָא עַל יְדָהָא׃ 48 וְכְרַעִית וְסְגֵדִית קֳדָם יְיָ וּבָרֵכִית יַת יְיָ אֱלָהֵיהּ דְרִבּוֹנִי אַבְרָהָם דְדַבְּרַנִי בְּאוֹרַח קְשׁוֹט לְמִסַּב יַת בַּת
אֲחוּהִי דְרִבּוֹנִי לִבְרֵיהּ׃ 49 וּכְעַן אִם אִיתְכוֹן עָבְדִין טִיבוּ וּקְשׁוֹט עִם רִבּוֹנִי חַוּוּ לִי וְאִם לָא חַוּוּ לִי וְאֶפְנֵי עַל יַמִּינָא אוֹ עַל שְׂמָאלָא׃
50 וַאֲתֵיב לָבָן וּבְתוּאֵל וַאֲמַרוּ מִן קֳדָם יְיָ נְפַק פִּתְגָמָא לֵית אֲנַחְנָא יְכִלִין לְמַלָּלָא עִמָּךְ בִּישׁ אוֹ טָב׃ 51 הָא רִבְקָה קֳדָמָךְ דַבַּר וֵאֲזַל
וּתְהֵא אִתְּתָא לְבַר רִבּוֹנָךְ כְּמָא דְמַלֵל יְיָ׃ 52 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע עַבְדָא דַאֲבְרָהָם יַת פִּתְגָמֵיהוֹן וּסְגֵד עַל אַרְעָא קֳדָם יְיָ׃ 53 וְאַפֵּיק עַבְדָא
מָאנִין דְכַסַף וּמָאנִין דְדָהַב וּלְבוּשִׁין וְיָהַב לְרִבְקָה וּמַגְדָנִין יְהַב לַאֲחוֹהָ וּלְאִמַּהּ׃ 54 וַאֲכַלוּ וּשְׁתִיאוּ הוּא וּגְבָרַיָא דְעִמֵּיהּ וּבִיתוּ וְקָמוּ
בְצַפְרָא וַאֲמַר שַׁלְחוּנִי לְוַת רִבּוֹנִי׃ 55 וַאֲמַר אַחוּהָ וְאִמַּהּ תֵּתֵיב ע֠לֵימְתָא עִמָּנָא עִידָן בְּעִידָן אוֹ עַשְׂרָה יַרְחִין בָּתַר כֵּן תֵּזֵל׃ 56 וַאֲמַר לְהוֹן
לָא תְאַחֲרוּן יָתִי וַיְיָ אַצְלַח אָרְחִי שַׁלְחוּנִי וְאֵיזֵל לְוַת רִבּוֹנִי׃ 57 וַאֲמָרוּ נִקְרֵי לְע֠לֵימְתָא וְנִשְׁמַע מַה דְהִיא אֲמַרַת׃
58 וּקְרוֹ לְרִבְקָה וַאֲמָרוּ לָהּ הֲתֵזְלִין עִם גַּבְרָא הָדֵין וַאֲמַרַת אֵיזֵל׃

* *Ecce ſteti ſupra fontem aquæ, & filiæ hominũ* 43
ciuitatis egrediuntur ad hauriendum aquam. et erit
virgo, cui vtique ego dixero, Pota me parum aquæ
de hydria tua: * *Et dixerit mihi: Bibe tu: &* 44
camelis tuis hauriam aquam, hæc mulier quam præ-
parauit Dominus ſuo ſeruo Iſaac. & in hoc cogno-
ſcam, quòd feciſti miſericordiã domino meo Abraã.
* *Et factum eſt, antequam ego perficerem loqui* 45
in mente mea: & ecce ſtatim Rebecca egreſſa eſt, ha-
bens hydriam ſuper humeros: & deſcendit ad fon-
tem; & hauſit aquam. & dixi ei: Pota me parum
aquæ. * *Et feſtinans depoſuit hydriam ſuam à ſe-* 46
ipſa. & dixit, Bibe tu; & camelis tuis potũ dabo:
& bibi, & camelos meos adaquauit. * *Et in-* 47
terrogaui eam, & dixi: Cuius filia es? nuncia mihi.
illa autẽ dixit: Filia Bathuel ſum ego, filij Nachor,
quem peperit ei Melcha. & circumpoſui ei inaures,
& armillas circa manus eius. * *Et complacens,* 48
adoraui Dominum. & benedixi dominum Deum
domini mei Abraam; qui proſperauit me in via ve-
ritatis, vt acciperem filiam fratris domini mei filio
ſuo. * *Si ergo facitis vos miſericordiam & iuſti-* 49
tiam cum domino meo, nunciate mihi. ſi autem non,
nunciate mihi, vt reuertar ad dextram vel ad ſini-
ſtram. * *Reſpondentes autem Laban & Bathuel,* 50
dixerunt: A Domino egreſſa eſt res hæc. non poteri-
mus tibi contradicere malum aut bonum. * *Ecce* 51
Rebecca coram te, tollens reuertere: & ſit vxor fi-
lio domini tui, ſicut locutus eſt Dominus. * *Factum* 52
eſt autem cùm audiret puer Abraam verba eorum,
adorauit ſuper terram Dominum. * *Et proferens* 53
ſeruus vaſa argentea & aurea, & veſtem, dedit
Rebeccæ: & dona dedit fratri eius, & matri eius.
* *Et comederunt & biberunt, ipſe & viri* 54
cum eo exiſtentes; & dormierunt. & ſurgens puer
manè, dixit: Dimittite me, vt vadam ad dominum
meum. * *Dixerunt autem fratres eius & mater:* 55
Maneat virgo nobiſcum dies quaſi decem: & poſt
hoc proficiſcetur. * *Ille autem dixit ad eos: Ne* 56
detineatis me. & dominus proſperauit viã meam:
dimittite me, vt pergam ad dominum meum. * *Dixe-* 57
runt autem: Vocemus puellam: interrogemus os eus.
* *Et vocauerunt Rebeccam, & dixerunt ei: Ibis* 58
cum homine iſto? illa autem dixit, Vadam.

43 * ἰδὺ ἐφέστηκα ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος, καὶ αἱ θυγατέρες
τῶν ἀνθρώπων τῆς πόλεως ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ.
καὶ ἔσται ἡ παρθένος, ἣ ἂν ἐγὼ εἴπω, πότισόν με μικρὸν ὕδωρ
44 ἀπὸ τῆς ὑδρίας σου, * καὶ εἴπῃ μοι, πίε σύ, καὶ ταῖς καμήλοις σου ὑδρεύσομαι· αὕτη ἡ γυνὴ ἣν ἡτοίμασε κύριος τῷ ἑαυτοῦ θεράποντι Ἰσαάκ· καὶ ἐν τούτῳ γνώσομαι ὅτι ἐποίησας ἔ-
45 λεος τῷ κυρίῳ μου Ἀβραάμ. * καὶ ἐγένετο πρὸ τοῦ με συντελέσαι λαλοῦντα τῇ διανοίᾳ μου· καὶ ἰδὺ ἐυθὺς ῥεβέκκα ἐξεπορεύετο ἔχουσα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ κατέβη ἐπὶ τὴν πηγὴν, καὶ ὑδρεύσατο. καὶ εἶπα αὐτῇ, πότι-
46 σόν με μικρὸν ὕδωρ. * καὶ σπεύσασα καθεῖλε τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἀφ' ἑαυτῆς· καὶ εἶπε, πίε σύ, καὶ τὰς καμήλους σου πο-
47 τιῶ. καὶ ἔπιον, καὶ τὰς καμήλους μου ἐπότισε. * καὶ ἠρώτησα αὐτὴν, καὶ εἶπα, τίνος θυγάτης εἶ, ἀνάγγειλόν μοι. ἡ δὲ εἶπε, θυγάτης Βαθουὴλ εἰμὶ ἐγὼ τοῦ ναχὼρ, ὃν ἔτεκεν αὐτῷ μελχά. καὶ περιέθηκα αὐτῇ τὰ ἐνώπια καὶ τὰ ψέλια περὶ
48 τὰς χεῖρας αὐτῆς. * καὶ εὐδοκήσας προσεκύνησα τῷ κυρίῳ· καὶ εὐλόγησα κύριον τὸν θεὸν τοῦ κυρίου μου Ἀβραάμ· ὃς εὐόδωσέ με ἐν ὁδῷ ἀληθείας λαβεῖν τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελ-
49 φοῦ τοῦ κυρίου μου τῷ υἱῷ αὐτοῦ. * εἰ οὖν ποιεῖτε ὑμεῖς ἔλεος καὶ δικαιοσύνην πρὸς τὸν κύριόν μου, ἀπαγγείλατέ μοι. εἰ δὲ μὴ, ἀπαγγείλατέ μοι ἵνα ἐπιστρέψω εἰς δεξιὰ ἢ εἰς ἀριστερά.
50 * ἀποκριθέντες δὲ Λάβαν καὶ Βαθουὴλ, εἶπον· παρὰ κυρίου ἐξῆλθε τὸ πρᾶγμα τοῦτο· οὐ δυνησόμεθά σοι ἀντεῖπεῖν κακὸν
51 ἢ καλόν. * ἰδὺ ῥεβέκκα ἐνωπίον σου, λαβὼν ἀπότρεχε· καὶ ἔστω γυνὴ τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος.
52 * ἐγένετο δὲ ὡς ἤκουσε τὸν παῖδα τοῦ Ἀβραὰμ τῶν ῥημά-
53 των αὐτῶν, προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν τῷ κυρίῳ. * καὶ προσενέγκας ὁ παῖς σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ, καὶ ἱματισμὸν, ἔδωκε τῇ ῥεβέκκα. καὶ δῶρα ἔδωκε τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς, καὶ τῇ μητρὶ αὐ-
54 τῆς. * καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ ἐκοιμήθησαν. καὶ ἀναστὰς ὁ παῖς, πρωΐ, εἶπεν· ἐκπέμψατέ
55 με, ἵνα ἀπέλθω πρὸς τὸν κύριον μου. * εἶπον δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς καὶ ἡ μήτηρ, μενάτω ἡ παρθένος μεθ' ἡμῶν ἡμέρας ὡσεὶ δέκα· καὶ
56 μετὰ ταῦτα ἀπελεύσεται. * ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, μὴ καθέχετέ με. καὶ κύριος εὐώδωσε τὴν ὁδόν μου, ἐκπέμψατέ με ἵνα ἀπέλ-
57 θω πρὸς τὸν κύριον μου. * εἶπον δὲ, καλέσωμεν τὴν παῖδα, καὶ ἐρωτήσωμεν τὸ στόμα αὐτῆς. * καὶ ἐκάλεσαν τὴν ῥεβέκκαν, καὶ εἶπον
58 αὐτῇ· πορεύσῃ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ἡ δὲ εἶπε, πορεύσομαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Ecce ego ſto iuxta fontem aquæ: & erit puella quæ egreſſa fuerit ad hauriendum: & dixero ei, Da mihi, obſecro, paululum aquæ ad bibendum de hydria tua: 44 Et dixerit mihi: Tu quoque bibe, & etiam camelis tuis hauriam: ipſa eſt mulier quam præparauit Dominus filio domini mei. 45 Antequam ceſſarem loqui cum corde meo; ecce Rebecca egrediebatur, & hydria ſua ſuper humerum eius erat: deſcenditque ad fontem, & impleuit illam. & dixi ei: Da mihi bibere, obſecro. 46 Et feſtinauit, & depoſuit hydriam ſuam deſuper ſe: & dixit, Bibe; & etiam camelis tuis potum dabo. & bibi; camelos quoque adaquauit. 47 Et interrogaui eam, & dixi: Cuius filia es tu? & ait; Filia Bathuelis, filij Nachor, quem peperit ei Melcha. & poſui inaurem ſuper faciem eius, & armillas ſuper manus eius. 48 Et flexi genua, & adoraui coram Domino: & benedixi domino Deo domini mei Abraham, qui duxit me in viam rectam, vt acciperem filiam fratris domini mei filio ſuo. 49 Et nunc ſi vos facitis miſericordiam & veritatem cum domino meo, annunciate mihi. ſi autem non, indicate mihi; & diuertam ad dexteram aut ad ſiniſtram. 50 Reſponditque Laban & Bathuel, & dixerunt: A facie Domini egreſſus eſt ſermo: non poſſumus nos loqui tecum malum aut bonum. 51 Ecce Rebecca coram te eſt. tolle eam, & vade; & ſit vxor filio domini tui, ſicut locutus eſt Dominus. 52 Et factum eſt cùm audiſſet ſeruus Abrahæ verba eorum, adorauit in terra coram Domino. 53 Et protulit ſeruus vaſa argentea, & vaſa aurea, & veſtes, & dedit Rebeccæ; & munera dedit fratri eius & matri. 54 Et comederunt & biberunt, ille & viri qui erant cum eo: & dormierunt, & ſurrexerunt manè. Et dixit: Mittite me ad dominum meum. 55 Et dixit frater eius & mater: Maneat puella nobiſcum aliquo tempore, aut decem menſibus; & poſteà ibit. 56 Et dixit eis: Ne retineatis me: Dominus autem direxit viam meam: dimittite me vt vadam ad dominum meum. 57 Dixeruntque, Vocemus puellam, & audiamus quid ipſa dicat.
58 Vocaueruntque Rebeccam, & dixerunt ei: Nunquid ibis cum viro iſto? & dixit, Vadam.

59 * וַיְשַׁלְּחוּ אֶת־רִבְקָה אֲחֹתָם וְאֶת־מֵנִקְתָּהּ
60 וְאֶת־עֶבֶד אַבְרָהָם וְאֶת־אֲנָשָׁיו: * וַיְבָרְכוּ אֶת־
רִבְקָה וַיֹּאמְרוּ לָהּ אֲחֹתֵנוּ אַתְּ הֱיִי לְאַלְפֵי רְבָבָה
61 וְיִירַשׁ זַרְעֵךְ אֶת שַׁעַר שֹׂנְאָיו: * וַתָּקָם רִבְקָה וְנַעֲרֹתֶיהָ
וַתִּרְכַּבְנָה עַל־הַגְּמַלִּים וַתֵּלַכְנָה אַחֲרֵי הָאִישׁ
62 וַיִּקַּח הָעֶבֶד אֶת־רִבְקָה וַיֵּלֶךְ: * וְיִצְחָק בָּא מִבּוֹא
63 בְּאֵר לַחַי רֹאִי וְהוּא יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב: * וַיֵּצֵא
יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה לִפְנוֹת עָרֶב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא
64 וְהִנֵּה גְמַלִּים בָּאִים: * וַתִּשָּׂא רִבְקָה אֶת־
עֵינֶיהָ וַתֵּרֶא אֶת־יִצְחָק וַתִּפֹּל מֵעַל הַגָּמָל:
65 * וַתֹּאמֶר אֶל־הָעֶבֶד מִי־הָאִישׁ הַלָּזֶה הַהֹלֵךְ בַּשָּׂדֶה
לִקְרָאתֵנוּ וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד הוּא אֲדֹנִי וַתִּקַּח הַצָּעִיף
66 וַתִּתְכָּס: * וַיְסַפֵּר הָעֶבֶד לְיִצְחָק אֵת כָּל־הַדְּבָרִים
67 אֲשֶׁר עָשָׂה: * וַיְבִאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח
אֶת־רִבְקָה וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַיֶּאֱהָבֶהָ וַיִּנָּחֵם
יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ: כה

1 * וַיֹּסֶף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ קְטוּרָה:
2 * וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־זִמְרָן וְאֶת־יָקְשָׁן וְאֶת־מְדָן וְאֶת־מִדְיָן
3 וְאֶת־יִשְׁבָּק וְאֶת־שׁוּחַ: * וְיָקְשָׁן יָלַד אֶת־שְׁבָא
וְאֶת־דְּדָן וּבְנֵי דְדָן הָיוּ אַשּׁוּרִם וְלֻטוּשִׁם וְלְאֻמִּים:
4 * וּבְנֵי מִדְיָן עֵיפָה וָעֵפֶר וַחֲנֹךְ וַאֲבִידָע וְאֶלְדָּעָה כָּל־
5 אֵלֶּה בְּנֵי קְטוּרָה: * וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת־כָּל־אֲשֶׁר
6 לוֹ לְיִצְחָק: * וְלִבְנֵי הַפִּילַגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם
נָתַן אַבְרָהָם מַתָּנֹת וַיְשַׁלְּחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ בְּעוֹדֶנּוּ חַי
7 קֵדְמָה אֶל־אֶרֶץ קֶדֶם: * וְאֵלֶּה יְמֵי שְׁנֵי־חַיֵּי אַבְרָהָם
אֲשֶׁר־חָי מְאַת שָׁנָה וְשִׁבְעִים שָׁנָה וְחָמֵשׁ שָׁנִים:
8 * וַיִּגְוַע וַיָּמָת אַבְרָהָם בְּשֵׂיבָה טוֹבָה זָקֵן וְשָׂבֵעַ וַיֵּאָסֶף
9 אֶל־עַמָּיו: * וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל בָּנָיו אֶל־
מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֶל־שְׂדֵה עֶפְרֹן בֶּן־צֹחַר הַחִתִּי אֲשֶׁר
עַל־פְּנֵי מַמְרֵא:

GENESIS. Translat.B.Hieron. *Abraam.*

59 * Dimiserunt ergo eam & nutricem illius,
60 seruumque Abraam,& comites eius. * Imprecantes prospera sorori suæ, atque dicentes: Soror nostra es. Crescas in mille millia: & possideat semẽ tuum portas inimicorum suorum. 61 * Igitur Rebecca & puellæ illius, ascensis camelis, secutæ sunt virum; qui festinus reuertebatur ad dominum suum.
62 * Eo autem tempore deambulabat Isaac per viam quæ ducit ad puteum, cuius nomen est Viuentis & Videntis. habitabat enim in
63 terra Australi. * Et egressus fuerat ad meditandum in agro inclinata iam die. Cúmque eleuasset oculos,vidit camelos venientes pro-
64 cul. * Rebecca quoque conspecto Isaac, descendit de camelo. 65 * Et ait ad puerum, Quis est ille homo, qui venit per agrum in occursum nobis? dixitque ei: Ipse est dominus meus.At illa tollens citò pallium suum, ope-
66 ruit se. * Seruus autem cuncta quæ gesserat, narrauit domino suo Isaac.
67 * Qui introduxit eam in tabernaculum Saræ matris suæ: & accepit eam vxorem: & in tantum dilexit eam,vt doloré qui ex morte matris eius acciderat,temperaret.

CAP. XXV.

1 ABraam verò aliam duxit vxorem, nomine
2 Cethurã:*Quę peperit ei Zãran,& Iecsan,
3 & Madã,& Madiã,& Iesboch,& Sue. *Iecsan quoque genuit Saba & Dadan. Filij Dadan
A fuerunt Assurim,& Lathusim, & Laomim. 2.Para. 1.c.
4 *At verò ex Madiã ortus est Epha, & Epher, & Enoch,& Abida,& Heldaa. oẽs hi filij Ce-
5 thurę. *Deditq; Abraam cuncta quę possede-
6 rat Isaac. *Filiis autẽ concubinarũ,largitus est munera:&separauit eos ab Isaac filio suo,dum adhuc ipse viueret, ad plagam Orientalem.
7 * Fuerunt autem dies vitæ Abraæ, centum
8 septuaginta quinque anni. * Et deficiens mortuus est in senectute bona, prouectæq; ętatis,& plenus dierum: congregatusq; est ad
9 populũ suum. *Et sepelierunt eũ Isaac & Hismael filij sui, in spelũca duplici; quę sita est in
B agro Ephrõ filij Seor Ethęi, è regione Mãbre.

תרגום אונקלוס

59 ושלחו ית רבקה אחתהון וית מיניקתה וית עבדא דאברהם וית גבריהי: 60 וברכיו ית רבקה ואמרו לה אחתנא את היי לאלפין
ולרבבן ויירתון בנייכי ית קריוי שנאיהון: 61 וקמת רבקה ועלימותה ורכיבן על גמלייא ואזלן בתר גברא ודבר עבדא ית רבקה ואזל:
62 ויצחק עאל במיתוהי מבירא דמלאך קיימא אתחזי עלוהי והוא יתב בארעא דדרומא: 63 ונפק יצחק לצלאה בחקלא לעדן מפני רמשא
וזקף עינוהי וחזא והא גמלייא אתן: 64 וזקפת רבקה ית עיניה וחזת ית יצחק ואתרכינת מעל גמלא: 65 ואמרת לעבדא מן גברא
דייבי דמהלך בחקלא לקדמותנא ואמר עבדא הוא רבוני ונסבת עיפא ואתכסיאת: 66 ואשתעי עבדא ליצחק ית כל פתגמייא דעבד:
67 ואעלה יצחק למשכנא חזא והא תקנן עובדהא כעובדי שרה אמיה ונסב ית רבקה והות ליה לאנתו ורחמה ויתנחם יצחק בתר דמיתת
אמיה: כה 1 ואוסף אברהם ונסב אתתא ושמה קטורה:
2 וילדת ליה ית זמרן וית יקשן וית מדן וית ישבק וית שוח: 3 ויקשן אוליד ית שבא וית דדן ובני דדן הוו משיירין ולשכונין
ולגנון: 4 ובני מדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה כל אלין בני קטורה: 5 ויהב אברהם ית כל דיליה ליצחק:
6 ולבני לחינתא די לאברהם יהב אברהם מתנן ושלחינון מעל יצחק ברייה עד דהוא קיים קדמא לארע בני מדינחא: 7 ואלין יומי
שני חיי אברהם דחיא מאה ושבעין וחמש שנין: 8 ויתנגיד ומית אברהם בשיבו טבא סיב ושבע יומין ויתכנש לעמיה:
9 וקברו יתיה יצחק וישמעאל בנוהי למערת כפלתא בחקל עפרון בר צחר חיתאה דעל אפי ממרא:

59 * Et dimiſerunt Rebeccam ſororem eorum, & ſubſtantiam eius: & ſeruum Abraam, & eos qui cum eo. 60 * Et benedixerunt Rebeccam ſororem eorum: & dixerunt ei: Soror noſtra es. fias in millia decem millium: & hæreditet ſemen tuum ciuitates aduerſariorum.

61 * Surgens autem Rebecca, & ancillæ eius, aſcenderunt ſuper camelos, & abierunt cum homine. Et accipiens puer Rebeccam, abiit.

62 * Iſaac autem ambulabat per deſertum iuxta puteum viſionis. ipſe autem habitabat in terra ad Aphricum. 63 * Egreſſus eſt autem Iſaac exerceri in agro ad Meridiem. & reſpiciens oculis, vidit camelos venientes. 64 * Et reſpiciens Rebecca oculis, vidit Iſaac. & deſiliit à camelo.

65 * Et dixit puero: Quis eſt homo ille qui venit in agro in occurſum noſtrum? dixit autem puer: Hic dominus meus. at illa accipiens pallium, cooperuit ſe.

66 * Et narrauit ſeruus Iſaac cuncta verba quæ fecit.

67 * Intrauit autem Iſaac in domum matris ſuæ. et accepit Rebeccã, et fuit illius vxor. & dilexit eam; & conſolatus eſt Iſaac de Sarra matre ſua.

CAP. XXV.

1 ADijciens autem Abraam, accepit vxorem, cui nomen Chetura. 2 * Peperit autem illi Zambran, & Jectan, & Madal, & Madian, & Jeſboc, & Sobe. 3 * Jectan autem genuit Saba, & Dedan. Filij Dedan fuerunt, Aſſurim, & Lattuſim, & Laomim. 4 * Filij autem Madian, Gephar, & Apher, & Enoch, & Abida, & Raga. omnes iſti fuerunt filij Cheturæ.

5 * Dedit autem Abraam omnem ſubſtantiam ſuam Iſaac filio ſuo.

6 * Et filiis concubinarum ſuarum dedit Abraam munera: & miſit eos ab Iſaac filio ſuo, adhuc viuente ipſo, ad Orientem in terram Orientis.

7 * Iſti autem anni dierum vitæ Abraam, quos vixit, centum ſeptuaginta quinque anni. 8 * Et deficiens, mortuus eſt Abraam in ſenectute bona, ſenex & plenus dierum; & appoſitus eſt ad populum ſuum. 9 * Et ſepelierunt eum Iſaac & Iſmael filij eius, in ſpelunca duplici, in agro Ephron Saar Ethæi, qui eſt è regione Mambre.

59 * καὶ ἐξέπεμψαν τὴν ῥεβέκκαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς, καὶ τὸν παῖδα τοῦ ἀβραάμ, καὶ τοὺς μετ' 60 αὐτοῦ. * καὶ ἐυλόγησαν ῥεβέκκαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, καὶ εἶπον αὐτῇ· ἀδελφὴ ἡμῶν εἶ. γίνου εἰς χιλιάδας μυριάδων καὶ κληρονομησάτω τὸ σπέρμα σου τὰς πόλεις τῶν ὑπεναντίων. 61 * ἀναστᾶσα δὲ ἡ ῥεβέκκα, καὶ αἱ ἄβραι αὐτῆς, ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς καμήλους, καὶ ἐπορεύθησαν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ἀ- 62 ναλαβὼν ὁ παῖς τὴν ῥεβέκκαν, ἀπῆλθεν. * ἰσαὰκ δὲ ἐπορεύετο διὰ τῆς ἐρήμου κατὰ τὸ φρέαρ τῆς ὁράσεως. αὐτὸς δὲ κα- 63 τῴκει ἐν τῇ γῇ πρὸς λίβα. * ἐξῆλθε δὲ ἰσαὰκ ἀδολεχῆσαι ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς δείλην. καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς, 64 εἶδε καμήλους ἐρχομένας. * καὶ ἀναβλέψασα ῥεβέκκα τοῖς ὀφθαλμοῖς, εἶδε τὸν ἰσαάκ. καὶ κατεπήδησεν ἀπὸ τῆς καμήλου· 65 * καὶ εἶπε τῷ παιδί· τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ πορευόμενος ἐν τῷ πεδίῳ εἰς συνάντησιν ἡμῖν; εἶπε δὲ ὁ παῖς, οὗτός ἐστιν ὁ κύριός μου. ἡ δὲ λαβοῦσα τὸ θέριστρον, περιεβάλετο. 66 * καὶ διηγήσατο ὁ παῖς τῷ ἰσαὰκ πάντα τὰ ῥήματα ἃ ἐποίη- 67 σεν. * εἰσῆλθε δὲ ἰσαὰκ εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔλαβε τὴν ῥεβέκκαν· καὶ ἐγένετο αὐτοῦ γυνή. καὶ ἠγάπησεν αὐτήν· καὶ παρεκλήθη ἰσαὰκ περὶ σάρρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

κε'.

1 * Προσθέμενος δὲ ἀβραὰμ, ἔλαβε γυναῖκα, ᾗ ὄνομα 2 χεττούρα. * ἔτεκε δὲ αὐτῷ τὸν ζεμβραὰν, καὶ τὸν ιεκλὰν, καὶ τὸν μαδὰλ, καὶ τὸν μαδιὰν, καὶ τὸν ιεσβὸκ, καὶ τὸν σβέ.

3 * ιεκλὰν δὲ ἐγέννησε τὸν σαβὰ, καὶ τὸν δεδάν. υἱοὶ δεδὰν ἐγέ- 4 νοντο ἀσσουρείμ, καὶ λαθουσείμ, καὶ λαωμείμ. * υἱοὶ δὲ μα- διὰμ, γεφὰς, καὶ ἀφεὶς, καὶ ἐνὼχ, καὶ ἀβιδὰ, καὶ ῥαγά. πάντες οὗ- 5 τοι ἦσαν υἱοὶ χεττούρας. * ἔδωκε δὲ ἀβραὰμ πάντα τὰ ὑπάρ- 6 χοντα αὐτοῦ ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. * καὶ τοῖς υἱοῖς τῶν παλλα- κῶν αὐτοῦ, ἔδωκεν ἀβραὰμ δόματα· καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς ἀπὸ ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἔτι ζῶντος αὐτοῦ, πρὸς ἀνατολὰς εἰς γῆν ἀνατολῶν.

7 * Ταῦτα δὲ τὰ ἔτη ἡμερῶν τῆς ζωῆς ἀβραὰμ ὅσα ἔζησεν, ἑκατὸν ἑβδομήκοντα πέντε ἔτη.

8 * καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν ἀβραὰμ ἐν γήρᾳ καλῷ πρεσβύ- της, καὶ πλήρης ἡμερῶν· καὶ προστέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

9 * καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἰσαὰκ καὶ ἰσμαὴλ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν, εἰς τὸν ἀγρὸν ἐφρὼν τοῦ σααὶ τοῦ χετ- ταίου, ὃς ἐστιν ἀπέναντι μαμβρῆ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

59 Dimiſeruntque Rebeccam ſororem ſuam, & nutricem eius, & ſeruum Abrahæ, & viros eius. 60 Et benedixerunt Rebeccæ, atque dixerunt ei: Soror noſtra tu ſis in millia millium: & poſſideant filij tui ciuitates inimicorum ſuorum. 61 Et ſurrexit Rebecca & puellæ eius, & aſcenderunt ſuper camelos; & ibant poſt virum. & tulit ſeruus Rebeccam, & abiit. 62 Iſaac autem veniebat de puteo ſuper quo angelus vitæ apparuit: & ipſe habitabat in terra Auſtrali. 63 Et egreſſus eſt Iſaac ad orandum in agro in tempore veſpertino: & leuauit oculos ſuos, & vidit; & ecce cameli veniebant. 64 Et leuauit oculos ſuos Rebecca, & vidit Iſaac; & inclinauit ſe ſuper camelum. 65 Et ait ſeruo: Quis eſt vir ille, qui ambulat in agro in occurſum noſtrum? Et ait ſeruus: Ipſe eſt dominus meus. & tulit pallium, & operuit ſe. 66 Et narrauit ſeruus Iſaac omnia quæ fecerat. 67 Et introduxit eam Iſaac in tabernaculum. & vidit: & ecce opera eius recta erant, ſicut opera Saræ matris ſuæ. Et accepit Rebeccam, & fuit ei in vxorem: & dilexit eam: & conſolatus eſt Iſaac poſtquàm mortua eſt mater eius.

CAP. XXV.

ET addidit Abraham, & accepit vxorem; & nomen eius Cethura. 2 Et peperit ei Zamran, & Iecſan, & Madan, & Madian, & Iesboch, & Sue. 3 Iecſan autem genuit Saba & Dadan. Filij autem Dadan fuerunt in caſtris, & in tabernaculis, & in inſulis. 4 Et filij Madian, Epha, & Epher, & Enoch, & Abida, & Heldaa. omnes hi filij Cethuræ. 5 Et dedit Abraham omnia ſua Iſaac. 6 Filiis autem concubinæ Abrahæ, dedit Abraham munera: & miſit eos ab Iſaac filio ſuo, dum adhuc ipſe viueret ad Orientem, in terram filiorum Orientis. 7 Et hi ſunt dies annorum vitæ Abrahæ, quibus vixit centum & ſeptuaginta & quinque anni. 8 Et defecit, & mortuus eſt Abraham in ſenectute bona, ſenex & plenus dierum: congregatuſque eſt ad populum ſuum. 9 Et ſepelierunt eum Iſaac & Iſmael filij ſui, in ſpelunca duplici, in agro Ephron filij Seor Ethæi, è regione Mamre.

10 * הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר־קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי־חֵת שָׁמָּה
11 קֻבַּר אַבְרָהָם וְשָׂרָה אִשְׁתּוֹ: * וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת
אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק
12 עִם־בְּאֵר לַחַי רֹאִי: * וְאֵלֶּה תֹּלְדֹת יִשְׁמָעֵאל
בֶּן־אַבְרָהָם אֲשֶׁר יָלְדָה הָגָר הַמִּצְרִית שִׁפְחַת
13 שָׂרָה לְאַבְרָהָם: * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל
בִּשְׁמֹתָם לְתֹלְדֹתָם בְּכֹר יִשְׁמָעֵאל נְבָיוֹת וְקֵדָר
14 וְאַדְבְּאֵל וּמִבְשָׂם: * וּמִשְׁמָע וְדוּמָה וּמַשָּׂא:
15 * חֲדַד וְתֵימָא יְטוּר נָפִישׁ וְקֶדְמָה:
16 * אֵלֶּה הֵם בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם בְּחַצְרֵיהֶם
17 וּבְטִירֹתָם שְׁנֵים־עָשָׂר נְשִׂיאִם לְאֻמֹּתָם: * וְאֵלֶּה שְׁנֵי
חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל מְאַת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים
18 וַיִּגְוַע וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו: * וַיִּשְׁכְּנוּ מֵחֲוִילָה
עַד־שׁוּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מִצְרַיִם בְּאֲכָה אַשּׁוּרָה עַל־פְּנֵי
כָּל־אֶחָיו נָפָל:
19 * וְאֵלֶּה תֹּלְדֹת יִצְחָק בֶּן־אַבְרָהָם אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת־
20 יִצְחָק: * וַיְהִי יִצְחָק בֶּן־אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת־
רִבְקָה בַּת־בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי מִפַּדַּן אֲרָם אֲחוֹת לָבָן
21 הָאֲרַמִּי לוֹ לְאִשָּׁה: * וַיֶּעְתַּר יִצְחָק לַיהוָה לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ
כִּי עֲקָרָה הִוא וַיֵּעָתֶר לוֹ יְהוָה וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ:
22 * וַיִּתְרֹצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם־כֵּן לָמָּה זֶּה
23 אָנֹכִי וַתֵּלֶךְ לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה: * וַיֹּאמֶר יְהוָה
לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ
24 וּלְאֹם מִלְאֹם יְאַמָּץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר: * וַיִּמְלְאוּ
25 יָמֶיהָ לָלֶדֶת וְהִנֵּה תוֹמִם בְּבִטְנָהּ: * וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן
אַדְמוֹנִי כֻּלּוֹ כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו:
26 * וְאַחֲרֵי־כֵן יָצָא אָחִיו וְיָדוֹ אֹחֶזֶת בַּעְקֵב עֵשָׂו וַיִּקְרָא
שְׁמוֹ יַעֲקֹב וְיִצְחָק בֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אֹתָם:
27 * וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו אִישׁ יֹדֵעַ צַיִד אִישׁ שָׂדֶה
וְיַעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהָלִים:

GENESIS. Translat.B.Hierony. *Isaac.*

10 * Quam emerat à filiis Heth. ibi sepultus
est ipse & Sara vxor eius.
11 * Et post obitum illius, benedixit Deus Isaac
filio eius, qui habitabat iuxta puteum, nomi-
ne Viuentis & Videntis.
12 * Hæ sunt generationes Hismael filij Abrae,
quem peperit ei Agar Ægyptia, famula Saræ.
13 * Et hæc nomina filiorum eius in vocabulis 1. Para. 1.b.
& generationib⁹ suis. Primogenitus Hismael,
Nabaioth, deinde Cedar, & Adbehel, & Mab-
14 sam, * Masma quoque & Duma, & Massa,
15 * Adad, & Thema, & Iatur, & Naphis, &
16 Cedma. * Isti sunt filij Hismael: & hæc
nomina per castella & oppida eorum: duode-
cim principes tribuum suarum.
17 * Et facti sunt anni vitæ Hismaelis, centum
triginta septem. deficiensque mortuus est; &
18 appositus ad populum suum. * Habitauit
C autem ab Euila vsque Sur, quæ respicit Ægy-
ptum introeuntibus Assyrios. Coram cunctis
fratribus suis obiit.
19 * Hæ quoque sunt generationes Isaac filij
20 Abraam. Abraam genuit Isaac. * Qui cùm
quadraginta esset annorum, duxit vxorem Re
beccã, filiam Bathuelis Syri de Mesopotamia, Rom.5.b
21 sororẽ Laban. * Deprecatus est Isaac Dominũ
pro vxore sua, eo quòd esset sterilis. Qui exau
22 diuit eum: & dedit cõceptum Rebeccæ. * Sed
collidebantur in vtero eius paruuli. quæ ait:
Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit cõ-
cipere? Perrexitq; Rebecca, vt cõsuleret Dñm.
23 * Qui respondens, ait: Duæ gentes sunt in vte- Rom.9.c
ro tuo: & duo populi ex vẽtre tuo diuidẽtur:
populúsq; populũ superabit, & maior seruiet
24 minori. * Iam tempus pariendi aduenerat: &
25 ecce gemini in vtero eius reperti sunt. * Qui
prim⁹ egressus est, ruffus erat, & totus in morẽ
pellis hispidus. vocatũq, est nomen eius Esau.
26 * Protinus alter egrediens, plantã fratris tene- Osee 12.
bat manu: & idcircò appellauiteũ, Iacob. Se- 2.
xagenarius erat Isaac, quando nati sunt paruu
27 li. * Quibus adultis, factus est Esau vir gnarus
venandi, & homo agricola. Iacob autem vir
simplex, habitabat in tabernaculis.

תרגום אונקלוס

10 חַקְלָא דְּזַבֵּן אַבְרָהָם מִן בְּנֵי חֵיתָאָה תַּמָּן יְתְקְבַר אַבְרָהָם וְשָׂרָה אִתְּתֵיהּ׃ 11 וַהֲוָה בָּתַר דְּמִית אַבְרָהָם וּבָרִיךְ יְיָ יָת יִצְחָק בְּרֵיהּ וְיָתֵב
יְצְחָק עִם בֵּירָא דְּמַלְאַךְ קַיָּמָא אִתְחֲזִי עֲלָהּ׃ 12 וְאִלֵּין תּוֹלְדָת יִשְׁמָעֵאל בַּר אַבְרָהָם דְּיָלְדַת הָגָר מִצְרֵיתָא אַמְתָא דְּשָׂרָה לְאַבְרָהָם׃
13 וְאִלֵּין שְׁמָהָן בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל בְּשְׁמָהָתְהוֹן לְתוֹלְדָתְהוֹן בּוּכְרָא דְּיִשְׁמָעֵאל נְבָיוֹת וְקֵדָר וְאַדְבְּאֵל וּמִבְשָׂם׃ 14 וּמִשְׁמָע וְדוּמָה
וּמַשָּׂא׃ 15 חֲדַד וְתֵימָא יְטוּר נָפִישׁ וְקַדְמָה׃ 16 אִלֵּין אִינּוּן בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל וְאִלֵּין שְׁמָהָתְהוֹן בְּפַצְחֵיהוֹן וּבְכַרְכֵיהוֹן חֲרֵי עֲשַׂר
רַבְרְבִין לְאֻמֵּיהוֹן׃ 17 וְאִלֵּין שְׁנֵי חַיֵּי יִשְׁמָעֵאל מְאָה וּתְלָתִין וּשְׁבַע שְׁנִין וְיִתְנַגִּיד וּמִית וְיִתְכְּנֵשׁ לְעַמֵּיהּ׃ 18 וּשְׁרוֹ מֵחֲוִילָה עַד חַגְרָא
דְּעַל אַפֵּי מִצְרַיִם לְמֶהֱוֵי אָתוּר עַל אַפֵּי כָּל אֲחוֹהִי שְׁרָא׃ 19 וְאִלֵּין תּוֹלְדָת יִצְחָק בַּר אַבְרָהָם אַבְרָהָם אוֹלִיד יָת יִצְחָק׃ 20 וַהֲוָה יִצְחָק
בַּר אַרְבְּעִין שְׁנִין כַּד נְסֵב יָת רִבְקָה בַּת בְּתוּאֵל אֲרַמָּאָה מִפַּדַּן אֲרָם אֲחָתֵיהּ דְּלָבָן אֲרַמָּאָה לֵיהּ לְאִנְתּוּ׃ 21 וְצַלִּי יִצְחָק קֳדָם יְיָ לָקֳבֵיל
אִתְּתֵיהּ אֲרֵי עֲקָרָא הִיא וְקַבֵּל צְלוֹתֵיהּ יְיָ וְעַדַּיַּת רִבְקָה אִתְּתֵיהּ׃ 22 וְדַחֲקִין בְּנַיָּא בְּמֵעָהָא וַאֲמָרַת אִם כֵּן לְמָה דְנָן אֲנָא וַאֲזָלַת
לְמִתְבַּע אֻלְפָּן מִן קֳדָם יְיָ׃ 23 וַאֲמַר יְיָ לַהּ תְּרֵין עַמְמִין בִּמְעַיְכִי וּתְרֵין מַלְכְוָן מִמְּעַיְכִי יִתְפְּרְשָׁן וּמַלְכוּ מִמַּלְכוּ יִתְקַף וְרַבָּא יִשְׁתַּעְבַּד
לְזְעִירָא׃ 24 וּשְׁלִימוּ יוֹמָהָא לְמֵילַד וְהָא תְיוֹמִין בִּמְעָהָא׃ 25 וּנְפַק קַדְמָאָה סִימוֹק כְּוַוֵּיהּ כְּגֶלֶם דְּשָׂעָר וּקְרוֹ שְׁמֵיהּ
עֵשָׂו׃ 26 וּבָתַר כֵּן נְפַק אֲחוּהִי וִידֵיהּ אֲחִידָא בְּעִקְבָּא דְּעֵשָׂו וּקְרוֹ שְׁמֵיהּ יַעֲקֹב וְיִצְחָק בַּר שְׁתִּין שְׁנִין כַּד יְלָדַת יָתְהוֹן׃ 27 וּרְבִיאוּ
עֻלֵּימַיָּא וַהֲוָה עֵשָׂו גְּבַר נַחְשִׁרְכַן גְּבַר נָפַק חַקְלָא וְיַעֲקֹב גְּבַר שְׁלִים מְשַׁמֵּשׁ בֵּית אֻלְפָּנָא׃

* *Agrũ & ſpeluncam, quam poſſedit Abraam à* 10
filiis Het: illic ſepelierunt Abraam & Sarram vxorem ſuam.

* *Factum eſt autem poſtquam mortuus eſt Abraã,* 11
benedixit Deus Iſaac filio eius. & habitauit Iſaac iuxta puteum viſionis.

* *Hæ autem generationes Iſmael filij Abraam,* 12
quem peperit Agar Ægyptia, famula Sarræ Abraã.

* *Et hæc nomina filiorum Iſmael, & nomina ge-* 13
nerationum eius, ſecundum nomen generationum eius primogenitus Iſmael, Nabaioth, & Cedar, & Nabdehel, & Maſſam, * *Et Maſman, & Iduma,* 14
& Maſſe, * *Et Adad, & Theman,* 15
& Iatur, & Naphes, & Cedma. * *Iſti ſunt* 16
filij Iſmael: & hæc nomina eorum in manſionibus eorum, & in tabernaculis eorum: duodecim principes ſecundum gentes eorum. * *Et iſti anni vi-* 17
tæ Iſmael, centum triginta ſeptem anni. & deficiẽs mortuus eſt: & appoſitus eſt ad genus ſuum.

* *Habitauit autem ab Euila vſque ad Sur, quæ* 18
eſt ante faciẽ Ægypti, donec veniatur ad Aſſyrios. ante faciem omnium fratrum ſuorum habitauit.

* *Et hæ generationes Iſaac filij Abraam. Abraam* 19
genuit Iſaac. * *Erat autem Iſaac annorum qua-* 20
draginta, quando accepit Rebeccam, filiam Bathuel Syri, ſibi vxorem. * *Deprecatus eſt autem Iſaac* 21
pro Rebecca vxore ſua Dominum; quia erat ſterilis. exaudiuit autem eum Deus: & concepit Rebecca in vtero vxor eius. * *Saltabant autem pueruli in* 22
ea. dixit autem: Si ſic mihi futurum eſt fieri, quare mihi hoc? abiit autem interrogare à Domino. * *Et* 23
ait Dominus illi: Duæ gentes in vtero tuo ſunt: & duo populi ex ventre tuo diuidentur. & populus populum ſuperabit: & maior ſeruiet minori.

* *Et impleti ſunt dies vt pareret ipſa: & huic* 24
erant gemini in vtero eius. * *Egreſſus eſt autem* 25
primogenitus ruffus totus, & ſicut pellis, hiſpidus. vocauit autem nomen eius, Eſau. * *Et poſt hoc* 26
egreſſus eſt frater eius, & manus eius apprehendens calcaneum Eſau: & vocauit nomen eius, Iacob. Iſaac autem erat annorum ſexaginta, quando peperit eos Rebecca. * *Creuerunt autem iuuenes. et fuit* 27
Eſau homo ſciens venari ruſticus. Iacob autem fuit homo ſimplex, habitans domum.

10 * τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ σπήλαιον, ὃ ἐκτήσατο ἀβραὰμ παρὰ τῶν
υἱῶν χὲτ· ἐκεῖ ἔθαψαν ἀβραὰμ καὶ Σάρραν τὴν γυναῖ-
11 κα αὐτοῦ. * ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀβραάμ, εὐλόγη-
σεν ὁ θεὸς ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ κατῴκησεν ἰσαὰκ παρὰ τὸ
12 φρέαρ τῆς ὁράσεως. * αὗται δὲ αἱ γενέσεις ἰσμαὴλ τοῦ
υἱοῦ ἀβραάμ, ὃν ἔτεκεν ἄγαρ ἡ αἰγυπτία, ἡ παιδίσκη Σάρρας
13 τῷ ἀβραάμ. * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσμαὴλ,
καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γενεῶν αὐτοῦ· κατ' ὄνομα τῶν γενεῶν αὐ-
τοῦ πρωτότοκος ἰσμαήλ· ναβεωθ, καὶ κηδάρ, καὶ ναβδεήλ,
14 καὶ μασσάν, * καὶ μασμάν, καὶ ἰδουμᾶ, καὶ μασσῆ,
15 * καὶ χολδάδ, καὶ θεμάν, καὶ ἰητοὺρ, καὶ ναφείς, καὶ κεδεμά.
16 * οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ ἰσμαήλ· καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν
ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν καὶ ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτῶν· δώδεκα ἄρ-
17 χοντες κατὰ ἔθνη αὐτῶν. * καὶ ταῦτα τὰ ἔτη τῆς ζωῆς ἰσ-
μαήλ, ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔτη. καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν· καὶ
18 προστέθη πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ. * κατῴκησε δὲ ἀπὸ εὐιλὰτ
ἕως σὺρ, ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον αἰγύπτου ἕως ἐλθεῖν πρὸς ἀσσυρίους·
κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ κατῴκησεν.
19 * Καὶ αὗται αἱ γενέσεις ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ ἀβραάμ. ἀ-
βραὰμ ἐγέννησε τὸν ἰσαάκ.
20 * ἦν δὲ ἰσαὰκ ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὅτε ἔλαβε τὴν ῥεβέκ-
καν, θυγατέρα βαθουὴλ τοῦ σύρου ἐκ παδὰν συρίας, ἀδελφὴν λάβαν
τοῦ σύρου ἑαυτῷ γυναῖκα.
21 * ἐδεήθη δὲ ἰσαὰκ περὶ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κατὰ κυ-
ρίου· ὅτι ἦν στεῖρα. ἐπήκουσε δὲ αὐτοῦ ὁ θεός· καὶ συνέλαβε
ῥεβέκκα ἐν γαστρὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.
22 * ἐσκίρτων δὲ τὰ παιδία ἐν αὐτῇ. εἶπε δὲ εἰ οὕτω μοι μέλλει
γίνεσθαι, ἱνατί μοι τοῦτο; ἐπορεύθη δὲ πυθέσθαι παρὰ κυρίου.
23 * καὶ εἶπε κύριος αὐτῇ· δύο ἔθνη ἐν τῇ γαστρί σου εἰσί· καὶ δύο
λαοὶ ἐκ τῆς κοιλίας σου διασταλήσονται. καὶ λαὸς λαοῦ ὑπερέξει·
καὶ ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι.
24 * καὶ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν· καὶ τῆδε ἦν
25 δίδυμα ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. * ἐξῆλθε δὲ ὁ πρωτότοκος πυ-
ρράκης ὅλος, καὶ ὡσεὶ δορὰ, δασύς. ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα
26 αὐτοῦ ἠσαύ. * καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ
ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐπειλημμένη τῆς πέρνης ἠσαύ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνο-
μα αὐτοῦ ἰακώβ. ἰσαὰκ δὲ ἐτῶν ἑξήκοντα, ὅτε ἔτεκεν αὐ-
27 τοὺς ῥεβέκκα. * ἠυξήνθησαν δὲ οἱ νεανίσκοι. καὶ ἦν ἠσαὺ
ἄνθρωπος εἰδὼς κυνηγεῖν ἀγροικος. ἰακὼβ δὲ ἦν ἄνθρω-
πος ἄπλαστος, οἰκῶν οἰκίαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Quem agrum emit Abraham à filiis Heth. ibi ſepultus eſt Abraham & Sara vxor eius. 11 Factumque eſt poſtquam mortuus eſt Abraham, & benedixit Deus Iſaac filio eius: & habitauit Iſaac iuxta puteum ſuper quo apparuit angelus vitæ. 12 Et hæ ſunt generationes Iſmael filij Abraham, quem peperit Agar Ægyptia ancilla Saræ Abrahæ. 13 Et hæc ſunt nomina filiorum Iſmael, per nomina ſua in generationibus ſuis. Primogenitus Iſmael, Nabaioth, & Cedar, & Adbeel, & Mabſam, 14 Et Maſma, & Duma, & Maſſa, 15 Adad & Thema, Iethur, Naphis & Cedma. 16 Hi ſunt filij Iſmael: & hæc nomina eorum in villis ſuis, & in ciuitatibus ſuis: duodecim principes per nationes ſuas. 17 Et hi ſunt anni vitæ Iſmaelis, centum & triginta & ſeptem anni. & defecit & mortuus eſt: & congregatus eſt ad populum ſuum. 18 Et habitauerunt ab Euila vſque Agara, quæ eſt è regione Ægypti, pertingens vſque ad Aſſyriam: è regione omniũ frattum ſuorum habitauit. 19 Et hæ ſunt generationes Iſaac, filij Abrahæ. Abraham genuit Iſaac. 20 Erat autem Iſaac quadraginta annorum ætatis, quando accepit ſibi Rebeccam filiam Bathuelis Syri, de Meſopotamia Syriæ, ſororem Laban Syri in vxorem. 21 Orauitque Iſaac coram Domino pro vxore ſua: quoniam ſterilis erat. & ſuſcepit Dominus orationem eius, & concepit Rebecca vxor eius. 22 Et collidebantur filij in vtero eius. & ait: Si ſic mihi futurum erat, ad quid ego concepi? & abiit, vt quæreret oraculum à facie Domini. 23 Et ait ei Dominus: Duo populi ſunt in viſceribus tuis: & duo regna de vtero tuo diuidentur: & regnum regno fortius erit: & maior ſeruiet minori. 24 Et impleti ſunt dies eius vt pareret: & ecce gemini in vtero eius erant. 25 Et egreſſus eſt primus ruffus totus, quaſi pallium hiſpidum: & vocauerunt nomen eius, Eſau. 26 Et poſteà egreſſus eſt frater eius, & manus eius tenebat plantam Eſau. & vocauit nomen eius, Iacob. Iſaac autem erat ſexaginta annorum ætatis, quando genuit eos. 27 Et creuerunt pueri: & fuit Eſau vir venator, vir egrediens in agrum. Iacob autem erat vir perfectus, miniſter domus doctrinæ.

28 * וְיִצְחָק אֶת־עֵשָׂו כִּי־צַיִד בְּפִיו וְרִבְקָה אֹהֶבֶת אֶת־יַעֲקֹב :
29 * וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד וַיָּבֹא עֵשָׂו מִן־הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיֵף :
30 * וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל־יַעֲקֹב הַלְעִיטֵנִי נָא מִן־הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה כִּי עָיֵף אָנֹכִי עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ אֱדוֹם :
31 * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מִכְרָה כַיּוֹם אֶת־בְּכֹרָתְךָ לִי :
32 * וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה־זֶּה לִי בְּכֹרָה :
33 * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הִשָּׁבְעָה לִּי כַּיּוֹם וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת־בְּכֹרָתוֹ לְיַעֲקֹב :
34 * וְיַעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיָּקָם וַיֵּלַךְ וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת־הַבְּכֹרָה :

כו

1 * וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל־אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ־פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה :
2 * וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר אַל־תֵּרֵד מִצְרַיְמָה שְׁכֹן בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ :
3 * גּוּר בָּאָרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמְּךָ וַאֲבָרְכֶךָּ כִּי־לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אֶתֵּן אֶת־כָּל־הָאֲרָצֹת הָאֵל וַהֲקִמֹתִי אֶת־הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ :
4 * וְהִרְבֵּיתִי אֶת־זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְנָתַתִּי לְזַרְעֲךָ אֵת כָּל־הָאֲרָצֹת הָאֵל וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ :
5 * עֵקֶב אֲשֶׁר־שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי :
6 * וַיֵּשֶׁב יִצְחָק בִּגְרָר :
7 וַיִּשְׁאֲלוּ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לְאִשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אֲחֹתִי הִוא כִּי יָרֵא לֵאמֹר אִשְׁתִּי פֶּן־יַהַרְגֻנִי אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם עַל־רִבְקָה כִּי־טוֹבַת מַרְאֶה הִוא :
8 * וַיְהִי כִּי־אָרְכוּ־לוֹ שָׁם הַיָּמִים וַיִּשְׁקֵף אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחַלּוֹן וַיַּרְא וְהִנֵּה יִצְחָק מְצַחֵק אֵת רִבְקָה אִשְׁתּוֹ :
9 * וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר אַךְ הִנֵּה אִשְׁתְּךָ הִוא וְאֵיךְ אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִוא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק כִּי אָמַרְתִּי פֶּן־אָמוּת עָלֶיהָ :

28 * Isaac amabat Esau, eo quòd de venationibus illius vesceretur: & Rebecca diligebat Iacob.
29 * Coxit autem Iacob pulmentum. Ad quem cùm venisset Esau de agro lassus,
30 * Ait: Da mihi de coctione hac ruffa, quia oppidò lassus sum. Quam ob causam vocatum est nomen eius, Edom.
31 * Cui dixit Iacob: Vende mihi primogenita tua. Abdiæ 1. a.
32 * Ille respondit: En morior: quid mihi proderunt primogenita?
33 * Ait Iacob: Iura ergo mihi. Iurauit ei Esau:
34 & vendidit primogenita. * Et sic accepto pane, & lentis edulio, comedit & bibit. & abiit, paruipẽdens quòd primogenita vẽdidisset. Heb. 12. d.

CAP. XXVI.

1 ORta autem fame super terram, post eã sterilitatem quæ acciderat in dieb⁹ Abraam, abiit Isaac ad Abimelech regem Palæstinorum in Gerara.
2 * Apparuitque ei Dominus, & ait: Ne descendas in Ægyptum: sed quiesce in terra quã
3 dixero tibi; * Et peregrinare in ea. eroque tecum, & benedicam tibi. Tibi enim & semini tuo dabo vniuersas regiones has, cõplens iuramentum, quod spopondi Abraam patri tuo.
4 * Et multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli. Daboque posteris tuis vniuersas regiones has: & benedicẽtur in semine tuo omnes Rom. 4. d.
5 gentes terræ: * Eo quòd obedierit Abraam B voci meæ, & custodierit præcepta & mandata mea, & cæremonias, legesque seruauerit.
6 * Mansit itaque Isaac in Geraris.
7 * Qui cùm interrogaretur à viris loci illius super vxore sua, respondit: Soror mea est. Timuerat enim confiteri, quòd sibi esset sociata coniugio; reputans ne fortè interficerẽt eum propter illius pulchritudinem.
8 * Cúmque pertransissent dies plurimi, & ibidem moraretur; prospiciens Abimelech rex Palęstinorum per fenestram, vidit eum iocan
9 tem cum Rebecca vxore sua. * Et accersito eo, ait: Perspicuũ est quòd vxor tua sit. Cur mentitus es eam sororem tuam esse? Respondit: Timui ne morerer propter eam.

תרגום אונקלוס

28 ורחים יצחק ית עשו ארי מציד הוה אכל ורבקה רחמת ית יעקב :
29 ובשל יעקב תבשילא ואתא עשו מן חקלא והוא משלהי :
30 ואמר עשו ליעקב אטעימני כען מן סמוקא הדין ארי משלהי אנא על כן קרא שמיה אדום :
31 ואמר יעקב זבן כיום דילהין ית בכורותך לי :
32 ואמר עשו הא אנא אזל לממת ולמה דין לי בכורתא :
33 ואמר יעקב קיים לי כיום דילהין וקיים ליה וזבן ית בכורותה ליעקב :
34 ויעקב יהב לעשו לחם ותבשיל דטלופחין ואכל ושתי וקם ואזל ושט עשו ית בכורתא :

כו

1 והוה כפנא בארעא בר מכפנא קדמאה דהוה ביומי אברהם ואזל יצחק לות אבימלך מלכא דפלשתאי לגרר :
2 ואתגלי להה ייי ואמר לא תחות למצרים שרי בארעא דאימר לך :
3 דור בארעא הדא ויהי מימרי בסעדך ואברכינך ארי לך ולבנך אתין ית כל ארעתא האלין ואקיים ית קיימא דקיימית לאברהם אבוך :
4 ואסגי ית בנך ככוכבי שמיא ואתין לבנך ית כל ארעתא האלין ויתברכון בדיל בנך כל עממי ארעא :
5 חלף דקבל אברהם במימרי ונטר מטרת מימרי פקודי קיימי ואוריתי :
6 ויתב יצחק בגרר :
7 ושאלו אינשי אתרא על עסק אתתיה ואמר אחתי היא ארי דחיל למימר אתתי דלמא יקטלונני אינשי אתרא על רבקה ארי שפירת חיזו היא :
8 והוה כד סגיאו ליה תמן יומיא ואסתכי אבימלך מלכא דפלשתאי מן חרכא ואחזא והא יצחק מחייך עם רבקה אתתיה :
9 וקרא אבימלך ליצחק ואמר ברם הא אתתך היא ואיכדין אמרת אחתי היא ואמר ליה יצחק ארי אמרית דילמא אמות עלה :

28 * Dilexit autem Isaac Esau, quia venatio illius cibus ei. Rebecca autem diligebat Iacob.

29 * Coxit autem Iacob coctionem lentis. venit autem Esau de agro deficiens: 30 * Dixit autem Esau Iacob: Ciba me de coctione tua ruffa hac: quia deficio. propter hoc vocatum est nomen eius Edom.

31 * Dixit autem Iacob Esau: Vende mihi hodie primogenita tua. 32 * Dixit autem Esau: Ecce ego vado mori; & vt quid mihi ista primogenita?

33 * Et dixit ei Iacob: Iura mihi hodie. & iurauit ei. vendidit autem Esau primogenita sua.

34 * Iacob autem dedit Esau panem & coctionem lentis. & comedit & bibit: & surgens abijt. & vilipendit Esau primogenita sua.

CAP. XXVI.

1 FActa est autem fames super terram, absque fame priore, quæ fuit in tempore Abraam. et abiit Isaac ad Abimelech regem Philistium in Gerara.

2 * Apparuit autem ei Dominus, & dixit: Ne descendas in Ægyptum: habita autem in terra, quam tibi dixero.

3 * Et habita in terra hac. & ero tecum: & benedicam tibi. tibi enim & semini tuo dabo terram hanc. & statuam iuramentum meum, quod iurauí Abraam patri tuo.

4 * Et multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli: & dabo semini tuo omnem terram hanc: & benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ:

5 * Eo quòd obediuit Abraam pater tuus meæ voci, & custodiuit omnia præcepta mea, & mandata mea, & iustificationes meas, & omnia legitima mea.

6 * Habitauit autem Isaac in Geraris.

7 * Et interrogauerunt viri loci de Rebecca vxore sua. & dixit: Soror mea est. timuit enim dicere, quòd vxor mea est; ne fortè interficerent eum viri loci pro Rebecca: quia erat pulchra aspectu.

8 * Fuit autem multo tempore illic. Prospiciens autem Abimelech rex per fenestram, vidit Isaac ludentem cum Rebecca vxore sua.

9 * Vocauit autem Abimelech Isaac, & dixit ei: Vtiq; vxor tua est. cur dixisti, quòd soror mea est? Dixit autem ei Isaac: Dixi enim, ne fortè moriar propter illam.

28 * ἠγάπησε ὁ ἰσαὰκ τὸν ἠσαῦ, ὅτι θήρα αὐτοῦ βρῶσις αὐτῷ. ρεβέκκα ὁ ἠγάπα τὸν ἰακώβ.

29 * ἥψησε ὁ ἰακὼβ ἔψημα φακοῦ· ἦλθε ὁ ἠσαῦ ἐκ τοῦ πεδίου ἐκλείπων. 30 * εἶπε ὁ ἠσαῦ τῷ ἰακώβ, γεῦσόν με ἐκ τοῦ ἐψήματός σου τοῦ πυρροῦ τούτου· ὅτι ἐκλείπω. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐδώμ. 31 * εἶπε ὁ ἰακὼβ τῷ ἠσαῦ, ἀπόδου μοι σήμερον τὰ πρωτοτόκιά σου. 32 * εἶπε ὁ ἠσαῦ, ἰδοὺ ἐγὼ πορεύομαι τελευτᾶν· καὶ ἵνατί μοι ταῦτα τὰ πρωτότοκια; 33 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ἰακὼβ· ὄμοσόν μοι σήμερον. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ. ἀπέδοτο ὁ ἠσαῦ τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ.

34 * ἰακὼβ δὲ ἔδωκε τῷ ἠσαῦ ἄρτον καὶ ἔψημα φακοῦ· καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιε· καὶ ἀναστὰς ἀπῴχετο. καὶ ἐφαύλισεν ἠσαῦ τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ.

κς΄.

1 * Ἐγένετο δὲ λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς, χωρὶς τοῦ λιμοῦ τοῦ πρώτου, ὃς ἐγένετο ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ ἀβραάμ. καὶ ἐπορεύθη ἰσαὰκ πρὸς ἀβιμέλεχ βασιλέα φυλιστιείμ εἰς γεδδαρα.

2 * ὤφθη ὁ αὐτῷ κύριος, καὶ εἶπε, μὴ καταβῇς εἰς αἴγυπτον. κατοίκησον ὁ ἐν τῇ γῇ, ᾗ ἄν σοι εἴπω. 3 * καὶ παροίκησον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ, καὶ εὐλογήσω σε· σοὶ γὰρ καὶ τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην. καὶ στήσω τὸν ὅρκον μου, ὃν ὤμοσα ἀβραὰμ τῷ πατρί σου.

4 * καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ· καὶ δώσω τῷ σπέρματί σου πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην· καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.

5 * ἀνθ' ὧν ὑπήκουσεν ἀβραὰμ ὁ πατήρ σου τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ ἐφύλαξε πάντα τὰ προστάγματά μου, καὶ τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὰ δικαιώματά μου, καὶ πάντα τὰ νόμιμά μου.

6 * κατῴκησε ὁ ἰσαὰκ ἐν γεδδάρις.

7 * καὶ ἐπηρώτησαν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου περὶ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· καὶ εἶπεν, ἀδελφή μου ἐστίν. ἐφοβήθη γὰρ εἰπεῖν, ὅτι γυνή μου ἐστί· μή ποτε ἀποκτείνωσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου περὶ ῥεβέκκας· ὅτι καλὴ ὡραία τῇ ὄψει.

8 * ἐγένετο ὁ πολυχρόνιον ἐκεῖ. παρακύψας ὁ ἀβιμέλεχ ὁ βασιλεὺς διὰ τῆς θυρίδος, εἶδε τὸν ἰσαὰκ παίζοντα μετὰ ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ.

9 * ἐκάλεσε ὁ ἀβιμέλεχ τὸν ἰσαάκ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἄρα γε γυνή σου ἐστί. τί ὅτι εἶπας, ὅτι ἀδελφή μου ἐστίν; εἶπε ὁ αὐτῷ ἰσαάκ· εἶπα γάρ, μή ποτε ἀποθάνω δι' αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Et dilexit Isaac Esau, quia de venatione eius edebat: & Rebecca diligebat Iacob. 29 Et coxit Iacob pulmentum: & venit Esau de agro; & ipse erat lassus. 30 Et dixit Esau ad Iacob: Da mihi de coctione hac ruffa, quia lassus sum ego. propterea vocatum est nomen eius, Edom. 31 Et ait Iacob: Vende mihi hodie primogenita tua. 32 Et dixit Esau: Ecce ego vado ad mortem: & ad quid mihi primogenita? 33 Et dixit Iacob: Iura mihi hodie. & iurauit ei, & vendidit primogenita sua Iacob. 34 Iacob autem dedit Esau panem & edulium lentium: & comedit & bibit: & surrexit & abiit: & paruipendit Esau primogenita.

CAP. XXVI.

ET fuit fames in terra, præter famem priorem quæ fuit in diebus Abrahæ: & abiit Isaac ad Abimelech regem Philistinorum in Gerara.

2 Et apparuit ei Dominus, & dixit ei: Ne descendas in Ægyptum: sed morare in terra quam dixero tibi. 3 Habita in terra hac: & erit verbum meum in adiutorium tibi: & benedicam tibi; quia tibi & filiis tuis dabo vniuersas terras has: & confirmabo iuramentum quod iurauí Abrahæ patri tuo. 4 Et multiplicabo filios tuos sicut stellas cæli: & dabo filiis tuis vniuersas terras has: & benedicentur propter filios tuos omnes populi terræ: 5 Eo quòd obediuit Abraham verbo meo, & custodiuit custodiam verbi mei, præcepta mea, pacta mea, & leges meas.

6 Habitauitque Isaac in Geraris. 7 Et interrogauerunt viri loci super vxore sua. Et ait: Soror mea est: quoniam timuit dicere, Vxor mea est; ne fortè interficerent eum viri loci illius propter Rebeccam: quoniam pulchra aspectu ipsa erat.

8 Et factum est cùm multis diebus ibi moraretur; prospexit Abimelech rex Philistinorum per fenestram: & vidit; & ecce Isaac ludebat cum Rebecca vxore sua. 9 Et vocauit Abimelech Isaac, & ait: Ecce vtique vxor tua est: quomodo ergo dixisti, Soror mea est? Et dixit ei Isaac: Quia dixi, ne fortè moriar propter eam.

10 * וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ כִּמְעַט שָׁכַב
11 אַחַד הָעָם אֶת־אִשְׁתֶּךָ וְהֵבֵאתָ עָלֵינוּ אָשָׁם׃ * וַיְצַו
אֲבִימֶלֶךְ אֶת־כָּל־הָעָם לֵאמֹר הַנֹּגֵעַ בָּאִישׁ הַזֶּה
12 וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוּמָת׃ * וַיִּזְרַע יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהִוא
וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהִוא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה׃
13 * וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְגָדֵל עַד כִּי־גָדַל מְאֹד׃
14 * וַיְהִי־לוֹ מִקְנֵה־צֹאן וּמִקְנֵה בָקָר וַעֲבֻדָּה רַבָּה
15 וַיְקַנְאוּ אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים׃ * וְכָל־הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ
עַבְדֵי אָבִיו בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו סִתְמוּם פְּלִשְׁתִּים
16 וַיְמַלְאוּם עָפָר׃ * וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ אֶל־יִצְחָק לֵךְ
17 מֵעִמָּנוּ כִּי־עָצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד׃ * וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם יִצְחָק וַיִּחַן
18 בְּנַחַל־גְּרָר וַיֵּשֶׁב שָׁם׃ * וַיָּשָׁב יִצְחָק וַיַּחְפֹּר אֶת־
בְּאֵרֹת הַמַּיִם אֲשֶׁר חָפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו
וַיְסַתְּמוּם פְּלִשְׁתִּים אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיִּקְרָא
19 לָהֶן שֵׁמוֹת כַּשֵּׁמֹת אֲשֶׁר קָרָא לָהֶן אָבִיו׃ * וַיַּחְפְּרוּ
עַבְדֵי־יִצְחָק בַּנָּחַל וַיִּמְצְאוּ־שָׁם בְּאֵר מַיִם חַיִּים׃
20 * וַיָּרִיבוּ רֹעֵי גְרָר עִם־רֹעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמָּיִם
21 וַיִּקְרָא שֵׁם־הַבְּאֵר עֵשֶׁק כִּי הִתְעַשְּׂקוּ עִמּוֹ׃ * וַיַּחְפְּרוּ
בְּאֵר אַחֶרֶת וַיָּרִיבוּ גַּם־עָלֶיהָ וַיִּקְרָא שִׁטְנָה׃
22 * וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם וַיַּחְפֹּר בְּאֵר אַחֶרֶת וְלֹא רָבוּ עָלֶיהָ
וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחֹבוֹת וַיֹּאמֶר כִּי עַתָּה הִרְחִיב יְהוָה
23 לָנוּ וּפָרִינוּ בָּאָרֶץ׃ * וַיַּעַל מִשָּׁם בְּאֵר שָׁבַע׃
24 * וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם אָבִיךָ אַל־תִּירָא כִּי־אִתְּךָ אָנֹכִי וּבֵרַכְתִּיךָ
25 וְהִרְבֵּיתִי אֶת־זַרְעֲךָ בַּעֲבוּר אַבְרָהָם עַבְדִּי׃ * וַיִּבֶן
שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה וַיֵּט־שָׁם אָהֳלֶה וַיִּכְרוּ־
26 שָׁם עַבְדֵי־יִצְחָק בְּאֵר׃ * וַאֲבִימֶלֶךְ הָלַךְ אֵלָיו מִגְּרָר
27 וַאֲחֻזַּת מֵרֵעֵהוּ וּפִיכֹל שַׂר־צְבָאוֹ׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
יִצְחָק מַדּוּעַ בָּאתֶם אֵלָי וְאַתֶּם שְׂנֵאתֶם אֹתִי
וַתְּשַׁלְּחוּנִי מֵאִתְּכֶם׃

GENESIS. Translat.B.Hierony. Isaac.

10 * Dixitque Abimelech: Quare imposuisti nobis? Potuit coire quispiam de populo cum
vxore tua: & induxeras super nos grande pec-
11 catum. * Præcepitque omni populo, dicens:
Qui tetigerit hominis huius vxorem, morte
12 morietur. * Seminauit autem Isaac in ter-
ra illa, & inuenit in ipso anno centuplum. be-
13 nedixitque ei Dominus. * Et locupletatus
est homo· & ibat proficiens atque succrescés,
14 donec magnus vehementer effectus est. * Ha-
buitque possessiones ouium, & armentorum,
& familiæ plurimum. Ob hoc inuidentes ei
15 Palęstini, * Omnes puteos, quos foderant ser
ui patris illius Abraam, illo tempore obstruxe-
16 runt, implentes humo: * In tantum vt ipse A-
bimelech diceret ad Isaac: Recede à nobis:
17 quoniam potentior nobis factus es valde. * Et
D ille discedēs, vt veniret ad torrētē Gerarę, habi
18 taretq; ibi: * Rursũ fodit alios puteos, quos fo-
derāt serui patris sui Abraā: & quos illo mor-
tuo, olim obstruxerāt Philistiim: appellauitq;
eos eisdē nominibus, quibus antè pater voca-
19 uerat. * Foderuntque in torrente, & repere-
20 runt aquam viuā. * Sed & ibi iurgium fuit pa-
storum Geraræ, aduersus pastores Isaac, di-
centium: Nostra est aqua. Quamobrem nomē
putei ex eo quod acciderat, vocauit Calum-
21 niam. * Foderunt autem & alium; & pro illo
quoque rixati sunt: appellauitque eum, Ini-
22 micitias. * Profectus inde, fodit alium puteū;
pro quo nō contēderunt. itaq; vocauit nomē
eius Latitudo: dicēs: Nūc dilatauit nos Dñs,
23 & fecit crescere sup terrā. * Ascēdit autem Isaac
24 ex illo loco in Bersabee: * Vbi apparuit ei Dñs
E in ipsa nocte, dicēs: Ego sum Deus Abraā pa-
tris tui. noli timere: quia ego tecū sum. Bene-
dicā tibi, & multiplicabo semē tuū propter ser
25 uum meū Abraā. * Itaq; ædificauit ibi altare: &
inuocato nomine Dñi, extendit tabernaculū.
26 præcepitq; seruis suis, vt foderent puteū. * Ad
quē locū cū venissent de Geraris, Abimelech,
& Ochozath amicus illius, & Phicol dux mi-
27 litum. * Locutus est Isaac: Quid venistis ad
me, hominē quē odistis, & expulistis à vobis?

תרגום אונקלוס

10 וַאֲמַר אֲבִימֶלֶךְ מָה דָא עֲבַדְתָּ לַנָא כִּזְעֵיר פּוֹן שְׁכִיב חַד דְּמַיְחַד בְּעַמָּא עִם אִתְּתָךְ וְאַיְתֵיתָא עֲלָנָא חוֹבָא׃ 11 וּפַקֵּד אֲבִימֶלֶךְ
יָת כָּל עַמָּא לְמֵימַר דְּיַנֵּיק בְּגַבְרָא הָדֵין וּבְאִתְּתֵהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל׃ 12 וְזָרַע יִצְחָק בְּאַרְעָא הַהִיא וְאַשְׁכַּח בְּשַׁתָּא הַהִיא עַל חַד מְאָה
בִּרְשַׁעְרוֹהִי וּבָרְכֵיהּ יְיָ׃ 13 וּרְבָא גַבְרָא וַאֲזַל סָגֵי וְרַבִּי עַד דִּרְבָא לַחֲדָא׃ 14 וַהֲוָה לֵיהּ גֵּיתֵי עָנָא וְגֵיתֵי תּוֹרֵי וּפָלְחָנָא סַגִּי
וְקַנִּיאוּ בֵּיהּ פְּלִשְׁתָּאֵי׃ 15 וְכָל בֵּירַיָא דַּחֲפָרוּ עַבְדֵי אֲבוּהִי בְּיוֹמֵי דְּאַבְרָהָם אֲבוּהִי טְמוּנוּן פְּלִשְׁתָּאֵי וּמְלוּנוּן עַפְרָא׃ 16 וַאֲמַר
אֲבִימֶלֶךְ לְיִצְחָק אֲזֵיל מֵעִמָּנָא אֲרֵי תְקֵיפְתָּא מִנָּנָא לַחֲדָא׃ 17 וַאֲזַל מִתַּמָּן יִצְחָק וּשְׁרָא בְּנַחְלָא דִּגְרָר וְיָתֵב תַּמָּן׃ 18 וְתָב יִצְחָק וַחֲפַר
יָת בֵּירִין דְּמַיָּא דַּחֲפָרוּ בְּיוֹמֵי דְּאַבְרָהָם אֲבוּהִי וּטְמוּנוּן פְּלִשְׁתָּאֵי כַּתַר דְּמִית אַבְרָהָם וּקְרָא לְהֶן שְׁמָהָן כִּשְׁמָהָן דַּהֲווֹ קָרֵי לְהֶן אֲבוּהִי׃
19 וַחֲפָרוּ עַבְדֵי יִצְחָק בְּנַחְלָא וְאַשְׁכָּחוּ תַּמָּן בֵּירָא דְמַיִין נוּבְעִין׃ 20 וּנְצוּ רַעְיָתָא דִּגְרָר עִם רַעְיָתָא דְיִצְחָק לְמֵימַר דִּילָנָא מַיָּא וּקְרָא
שְׁמָהּ דְּבֵירָא עֶסֶק אֲרֵי אִתְעַסָּקוּ עִמֵּיהּ׃ 21 וַחֲפָרוּ בֵּירָא אָחֳרִי וּנְצוּ אַף עֲלָהּ וּקְרוּ שְׁמָהּ שִׂטְנָה׃ 22 וְאִסְתַּלַק מִתַּמָּן וְחָפַר בֵּירָא
אָחֳרִי וְלָא נְצוּ עֲלָהּ וּקְרָא שְׁמָהּ רְחֹבוֹת וַאֲמַר אֲרֵי כְּעַן יַפְתֵּי יְיָ לָנָא וְיַפְשִׁינָנָא בְּאַרְעָא׃ 23 וְיִסְתַּלַק מִתַּמָּן לְבֵירָא דְשָׁבַע׃ 24 וְאִתְגְּלִי
לֵיהּ יְיָ בְּלֵילְיָא הַהוּא וַאֲמַר אֲנָא אֱלָהֵיהּ דְּאַבְרָהָם אֲבוּךְ לָא תִּדְחַל אֲרֵי בְּסַעֲדָךְ מֵימְרִי וַאֲבָרְכִינָךְ וְאַסְגֵּי יַת בְּנָךְ בְּדִיל אַבְרָהָם עַבְדִּי׃
25 וּבְנָא תַּמָּן מַדְבְּחָא וְצַלִּי בִּשְׁמָא דַּיְיָ וּפַרְסָה תַּמָּן מַשְׁכְּנֵיהּ וּכְרוֹ תַּמָּן עַבְדֵי יִצְחָק בֵּירָא׃ 26 וַאֲבִימֶלֶךְ אֲזַל לְוָתֵיהּ מִגְּרָר וְסִיעַת מַרְחֲמוֹהִי
וּפִיכֹל רַב חֵילֵיהּ׃ 27 וַאֲמַר לְהוֹן יִצְחָק מָה דֵין אֲתֵיתוּן לְוָתִי וְאַתּוּן סְנֵיתוּן לִוָתִי וּשְׁלַחְתּוּנַנִי מִלְוָתְכוֹן׃

Dixit autem illi Abimelech: Quid hoc feciſti nobis? ferè quis dormiuiſſet ex genere meo cum vxore tua, & induxiſſes ſuper nos ignorantiam. *Præcepit autem Abimelech omni populo ſuo, dicens: Omnis qui tetigerit hominem hunc, & vxorem eius, mortis reus erit.* *Seminauit autem Iſaac in terra illa: et inuenit in anno illo centuplicatũ ordeum. benedixit autem ei Dominus.* *Et exaltatus eſt homo. & proficiens, maior factus eſt: donec magnus factus eſt valdè.* *Fuerunt autem ei armenta ouium, & armenta boum, & agricolationes multæ. Inuiderunt autem ei Philiſtijm:* *Et omnes puteos, quos foderant ſerui patris ſui, obſtruxerunt eos in tempore patris ſui Philiſtijm: & impleuerunt eos terra.*

Dixit autem Abimelech ad Iſaac: Recede à nobis: quoniam potentior nobis factus es valde. *Et diſceſſit Iſaac indè, & manſit in valle Gerarorum, & habitauit illic.* *Et rurſus Iſaac fodit puteos aquæ, quos foderunt ſerui Abraam patris ſui, et obſtruxerunt eos Philiſtim, poſtquam mortuus eſt Abraam pater eius. & cognominauit eis nomina, ſecundùm nomina quæ nominauit pater eius.* *Et foderũt ſerui Iſaac in valle Gerarorũ, & inuenit illic puteũ aquæ viuentis.* *Et pugnauerunt paſtores Gerarorũ cũ paſtoribus Iſaac, dicentes ſuam eſſe aquã. & vocauerunt nomen loci illius, Iniuſtitia. iniuſtitia affecerunt enim eum.* *Profectus autem indè, fodit puteum alterum. rixati ſunt autem & de illo, & vocauit nomen loci illius, Inimicitiæ.* *Profectus autem indè, fodit puteum alterum. & non pugnauerũt pro eo: & vocauit nomen eius, Latitudo: dicens, quia nũc dilatauit Dominus nobis, et auxit nos ſuper terrã.* *Aſcendit autem inde ad puteũ iuramenti.* *Et apparuit illi Dñs in nocte illa: et dixit: Ego ſum Deus Abraã patris tui. ne timeas. tecũ enĩ ſum: & benedicam tibi: et multiplicabo ſemen tuũ, propter Abraã patrẽ tuum.* *Et ædificauit ibi altare: & inuocauit nomẽ Dñi. & fixit illic tabernaculum ſuum. foderũt autẽ ibi ſerui Iſaac puteũ in valle Gerarorum.* *Et Abimelech iuit ad eum de Geraris, & Hochozat pronubus eius, & Phicol dux exercitus eius.* *Et dixit eis Iſaac: Vt quid veniſtis ad me? vos autem odiſtis me; & expuliſtis me à vobis.*

10 *εἶπε δὲ αὐτῷ ἀβιμέλεχ, τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν; μικροῦ πὶς ἐκοιμήθη ἐν τοῦ γένους μου μετὰ τῆς γυναικός σου, καὶ ἐπήγαγες
11 ἐφ' ἡμᾶς ἄγνοιαν.* *ἐνετείλατο δὲ ἀβιμέλεχ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, λέγων, πᾶς ὁ ἁψάμενος τοῦ ἀνθρώπου τούτου καὶ τῆς γυ-
12 ναικὸς αὐτοῦ, θανάτῳ ἔνοχος ἔσται.* *ἔσπειρε δὲ ἰσαὰκ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ· καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ ἑκατοστεύουσαν κρι-
13 θήν· εὐλόγησε δὲ αὐτὸν κύριος.* *καὶ ὑψώθη ὁ ἄνθρωπος· καὶ προβαίνων, μείζων ἐγένετο, ἕως οὗ μέγας ἐγένετο σφόδρα.
14* *ἐγένετο δὲ αὐτῷ κλῆνη προβάτων, καὶ κλῆνη βοῶν, καὶ γεω-
15 γία πολλά. ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ φυλιστιείμ.* *καὶ πάντα τὰ φρέατα, ἃ ὤρυξαν οἱ παῖδες τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐνέφραξαν αὐτὰ ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ οἱ φυλιστιείμ, καὶ ἔπλη-
16 σαν αὐτὰ γῆς.* *εἶπε δὲ ἀβιμέλεχ πρὸς ἰσαάκ, ἄπελθε
17 ἀφ' ἡμῶν· ὅτι δυνατώτερος ἡμῶν ἐγένου σφόδρα.* *καὶ ἀπῆλθεν ἰσαὰκ ἐκεῖθεν· καὶ κατέλυσεν ἐν τῇ φάραγγι γεράρων,
18 καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ.* *καὶ πάλιν ἰσαὰκ ὤρυξε τὰ φρέατα τοῦ ὕδατος· ἃ ὤρυξαν οἱ παῖδες ἀβραὰμ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐνέφραξαν αὐτὰ οἱ φυλιστιείμ, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ἀβραὰμ τὸν
πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐπωνόμασεν αὐτοῖς ὀνόματα κατὰ τὰ ὀνόματα ἃ
19 ὠνόμασεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ.* *καὶ ὤρυξαν οἱ παῖδες ἰσαὰκ ἐν τῇ φά-
20 ραγγι γεράρων.* *καὶ εὗρεν ἐκεῖ φρέαρ ὕδατος ζῶντος.* *καὶ ἐμαχέσαντο οἱ ποιμένες γεράρων μετὰ τῶν ποιμένων ἰσαάκ, φά-
σκοντες αὐτῶν εἶναι τὸ ὕδωρ.* *καὶ ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκεί-
21 νου ἀδικία. ἠδίκησαν γὰρ αὐτόν.* *ἀπάραντες δὲ ἐκεῖθεν, ὤρυξε
φρέαρ ἕτερον. καὶ περὶ τούτου δὲ καὶ κατὰ ἐκείνου· καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄ-
22 νομα αὐτοῦ ἐχθρία.* *ἀπάρας δὲ ἐκεῖθεν, ὤρυξεν φρέαρ
ἕτερον· καὶ οὐκ ἐμαχέσαντο περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα
αὐτοῦ εὐρυχωρία· λέγων, διότι νῦν ἐπλάτυνε κύριος ἡμῖν, καὶ ηὔ-
23 ξησεν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς.* *ἀνέβη δὲ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ
24 ὅρκου.* *καὶ ὤφθη αὐτῷ κύριος ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· καὶ εἶπεν, ἐ-
γώ εἰμι ὁ θεὸς ἀβραὰμ τοῦ πατρός σου. μὴ φοβοῦ· μετὰ σοῦ γάρ
εἰμι. καὶ εὐλογήσω σε, καὶ πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, διὰ ἀβραὰμ τὸν
25 πατέρα σου.* *καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον. καὶ ἐπεκαλέσα-
το τὸ ὄνομα κυρίου. καὶ ἔπηξεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ. ὤρυξαν δὲ
26 ἐκεῖ οἱ παῖδες ἰσαὰκ φρέαρ ἐν τῇ φάραγγι γεράρων.* *καὶ
ἀβιμέλεχ ἐπορεύθη πρὸς αὐτὸν ἀπὸ γεράρων, καὶ ὀχοζὰθ ὁ
νυμφαγωγὸς αὐτοῦ, καὶ φιγὼλ ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως
27 αὐτοῦ.* *καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰσαάκ, ἵνατί ἤλθετε πρός με; ὑ-
μεῖς δὲ ἐμισήσατέ με, καὶ ἐξαπεστείλατέ με ἀφ' ὑμῶν.*

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et ait Abimelech: Quid eſt hoc quod feciſti nobis? parùm affuit, quin dormiſſet vnus de populo cum vxore tua: & induxiſſes ſuper nos peccatum. 11 Et præcepit Abimelech omni populo, dicens: Qui nocuerit huic viro & vxori ſuæ, morte morietur. 12 Et ſeminauit Iſaac in terra illa, & inuenit in anno illo centuplum quàm æſtimauerat: & benedixit ei Dominus. 13 Et creuit vir; & ibat multiplicans & creſcens, donec creuit vehementer. 14 Et fuerunt ei greges ouium, & greges boum, & familia magna: & inuidebant ei Palæſtini.

15 Et omnes puteos quos foderunt ſerui patris ſui in diebus Abrahæ patris ſui obthurauerunt Palæſtini, & impleuerunt eos puluere.

16 Et ait Abimelech ad Iſaac: Recede à nobis, quoniam fortior nobis factus es valdè. 17 Et abiit indè Iſaac, & habitauit iuxta torrentem Geraræ: & moratus eſt ibi. 18 Et reuerſus eſt Iſaac, & fodit puteos aquarum, quos foderant in diebus Abrahæ patris ſui: & obthurauerant eos Philiſtiim poſtquam mortuus eſt Abraham: appellauitque eos eiſdem nominibus, quibus vocabat eos pater eius. 19 Et foderunt ſerui Iſaac in torrente: & inuenerunt ibi puteum aquarum manantium. 20 Et rixati ſunt paſtores Geraræ cum paſtoribus Iſaac, dicentes: Noſtra eſt aqua: & vocauit nomen putei, Litigium: eo quòd litigauerunt cum eo. 21 Et foderunt alium puteum: & ſuper eum quoque rixati ſunt: & vocauit nomen eius Aduerſarium. 22 Et aſcendit indè, & fodit puteum alium: & non ſunt rixati ſuper eum: & vocauit nomen eius Rooboth: & ait: Quoniam nunc dilatabit nos Dominus, & creſcere nos faciet ſuper terram. 23 Et aſcendit indè in Berſabee.

24 Et apparuit ei Dominus in nocte illa: & ait: Ego Deus Abraham patris tui. ne timeas: quia in adiutorium tuum erit verbum meum: & benedicam tibi: & multiplicabo filios tuos propter Abraham ſeruum meum. 25 Et ædificauit ibi altare: & orauit in nomine Domini. & tetendit ibi tabernaculum ſuum: & foderunt ibi ſerui Iſaac puteum. 26 Abimelech autem abiit ad eum de Geraris, comitatus amicis ſuis, & Phicol principe exercitus ſui. 27 Et dixit eis Iſaac: Vt quid veniſtis ad me? vos autem odiſtis me, & dimiſiſtis me à vobis.

28 * וַיֹּאמְרוּ רָאוֹ רָאִינוּ כִּי־הָיָה יְהוָה עִמָּךְ וַנֹּאמֶר
תְּהִי נָא אָלָה בֵּינוֹתֵינוּ בֵּינֵינוּ וּבֵינֶךָ וְנִכְרְתָה בְרִית
29 עִמָּךְ׃ * אִם־תַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ רָעָה כַּאֲשֶׁר לֹא
נְגַעֲנוּךָ וְכַאֲשֶׁר עָשִׂינוּ עִמְּךָ רַק־טוֹב וַנְּשַׁלְּחֲךָ בְשָׁלוֹם
30 אַתָּה עַתָּה בְּרוּךְ יְהוָה׃ * וַיַּעַשׂ לָהֶם מִשְׁתֶּה
31 וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ׃ * וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר וַיִּשָּׁבְעוּ אִישׁ לְאָחִיו
32 וַיְשַׁלְּחֵם יִצְחָק וַיֵּלְכוּ מֵאִתּוֹ בְשָׁלוֹם׃ * וַיְהִי
בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי יִצְחָק וַיַּגִּדוּ לוֹ עַל־אֹדוֹת
הַבְּאֵר אֲשֶׁר חָפָרוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ מָצָאנוּ מָיִם׃
33 * וַיִּקְרָא אֹתָהּ שִׁבְעָה עַל־כֵּן שֵׁם־הָעִיר בְּאֵר שָׁבַע
34 עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ * וַיְהִי עֵשָׂו בֶּן־אַרְבָּעִים
שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת־יְהוּדִית בַּת־בְּאֵרִי הַחִתִּי וְאֶת
35 וְאֶת־בָּשְׂמַת בַּת־אֵילֹן הַחִתִּי׃ * וַתִּהְיֶיןָ מֹרַת רוּחַ
לְיִצְחָק וּלְרִבְקָה׃

כז

1 * וַיְהִי כִּי־זָקֵן יִצְחָק
וַתִּכְהֶין עֵינָיו מֵרְאֹת וַיִּקְרָא אֶת־עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדֹל
2 וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּנִי׃ * וַיֹּאמֶר הִנֵּה־
3 נָא זָקַנְתִּי לֹא יָדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי׃ * וְעַתָּה שָׂא־נָא
כֵלֶיךָ תֶּלְיְךָ וְקַשְׁתֶּךָ וְצֵא הַשָּׂדֶה וְצוּדָה לִי צָיִד׃
4 * וַעֲשֵׂה־לִי מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי וְהָבִיאָה לִי
וְאֹכֵלָה בַּעֲבוּר תְּבָרֶכְךָ נַפְשִׁי בְּטֶרֶם אָמוּת׃
5 * וְרִבְקָה שֹׁמַעַת בְּדַבֵּר יִצְחָק אֶל־עֵשָׂו בְּנוֹ וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו
6 הַשָּׂדֶה לָצוּד צַיִד לְהָבִיא׃ * וְרִבְקָה אָמְרָה אֶל־
יַעֲקֹב בְּנָהּ לֵאמֹר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶת־אָבִיךָ מְדַבֵּר
7 אֶל־עֵשָׂו אָחִיךָ לֵאמֹר׃ * הָבִיאָה לִי צַיִד וַעֲשֵׂה־
לִי מַטְעַמִּים וְאֹכְלָה וַאֲבָרֶכְךָ לִפְנֵי יְהוָה לִפְנֵי
8 מוֹתִי׃ * וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע בְּקֹלִי לַאֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה
9 אֹתָךְ׃ * לֶךְ־נָא אֶל־הַצֹּאן וְקַח־לִי מִשָּׁם שְׁנֵי
גְדָיֵי עִזִּים טֹבִים וְאֶעֱשֶׂה אֹתָם מַטְעַמִּים לְאָבִיךָ
כַּאֲשֶׁר אָהֵב׃

28 * Qui responderunt: Vidimus tecum esse Iudit. 11 a.
Dominum: & idcircò nos diximus: Sit iuramentum inter nos; & ineamus fœdus;
29 * Vt non facias nobis quicquam mali; sicut & nos nihil tuorum attigimus; nec fecimus quod te læderet: sed cum pace dimisimus auctum benedictione Domini.
30 * Fecit ergo eis conuiuium: & post cibum,
31 & potum, * Surgentes manè, iurauerunt sibi mutuò. dimisitque eos Isaac pacificè in lo-
32 cum suum. * Ecce autem venerunt in ipso die serui Isaac, annunciantes ei de puteo quē foderant, atque dicentes: Inuenimus aquam.
33 * Vnde appellauit eam, Abundantiam: & G nomē vrbi impositum est Bersabee, vsque in præsentem diem.
34 * Esau verò quadragenarius duxit vxores
35 duas, Iudith filiam Beeri Ethæi, & Basemath filiam Elon eiusdem loci: * Quæ ambæ offenderant animum Isaac & Rebeccæ.

CAP. XXVII.

1 SEnuit autem Isaac, & caligauerunt oculi
A Scius; & videre non poterat. vocauitque Esau filium suum maiorem, & dixit ei: Fili mi. Heb. 11. 4.
Qui respondit, Adsum.
2 * Cui pater, Vides, inquit, quòd senuerim; & ignorem diem mortis meæ.
3 * Sume arma tua, & pharetram, & arcum, & egredere foras. Cúmque venatu aliquid apprehenderis,
4 * Fac mihi inde pulmentum, sicut velle me nosti: & affer vt comedam: & benedicat tibi anima mea, antequàm moriar.
5 * Quod cùm audisset Rebecca; & ille abiisset in agrum, vt iussionem patris impleret:
6 * Dixit filio suo Iacob: Audiui patrem tuũ loquentem cum Esau fratre tuo, & dicentē ei:
7 * Affer mihi de venatione tua; & fac cibos vt comedam: & benedicam tibi coram Domino, antequàm moriar.
8 * Nunc ergo, fili mi, acquiesce consiliis meis.
9 * Et pergens ad gregem, affer mihi duos hę-
B dos optimos, vt faciam ex eis escas patri tuo, quibus libenter vescitur.

תרגום אונקלוס

28 וַאֲמָרוּ מֶחֱזָא חֲזֵינָא אֲרֵי הֲוָה מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעֲדָךְ וַאֲמַרְנָא תְּהֵוֵת בֵּין אֲבָהָתָנָא בֵּינָנָא וּבֵינָךְ וְנִגְזַר קְיָם עִמָּךְ׃
29 אִם תַּעְבֵּד עִמָּנָא בִּישָׁא כְּמָה דְלָא אַנְזֵיקְנָךְ וּכְמָה דַעֲבַרְנָא עִמָּךְ לְחוֹד טָב וְשַׁלַּחְנָךְ בְּשָׁלָם אַתְּ בְּעַן בְּרִיכָא דַיְיָ׃ 30 וַעֲבַד לְהוֹן מִשְׁתְיָא
וַאֲכַלוּ וּשְׁתִיאוּ׃ 31 וְאַקְדִימוּ בְצַפְרָא וְקַיְימוּ גְבַר לַאֲחוּהִי וְשַׁלְחִנּוּן יִצְחָק וַאֲזַלוּ מִלְוֵיהּ בְּשָׁלָם׃ 32 וַהֲוָה בְיוֹמָא הַהוּא וַאֲתוֹ עַבְדֵי
יִצְחָק וְחַוְיוּ לֵיהּ עַל עֵיסָק בֵּירָא דַחֲפָרוּ וַאֲמַרוּ לֵיהּ אַשְׁכַּחְנָא מַיָא׃ 33 וּקְרָא יָתָהּ שִׁבְעָה עַל כֵּן שְׁמָהּ דְקַרְתָא בֵּירָא דְשָׁבַע עַד יוֹמָא הָדֵין׃
34 וַהֲוָה עֵשָׂו בַּר אַרְבְּעִין שְׁנִין וּנְסֵיב אִתְּתָא יָת יְהוּדִית בַּת בְּאֵרִי חִיתָאָה וְיָת בָּשְׂמַת בַּת אֵילוֹן חִיתָאָה׃ 35 וַהֲוָאָה מְסָרְבָן וּמְרַגְזָן עַל
מֵימַר יִצְחָק וְרִבְקָה׃

כז

1 וַהֲוָה כַּד סִיב יִצְחָק וְכָהָיָאן עֵינוֹהִי מִלְּמֶחֱזֵי
וּקְרָא יָת עֵשָׂו בְּרֵיהּ רַבָּא וַאֲמַר לֵיהּ בְּרִי וַאֲמַר לֵיהּ הָא אֲנָא׃ 2 וַאֲמַר הָא כְעַן סֵיבִית לָא יְדָעִית יוֹמָא דְמוֹתִי׃ 3 וּכְעַן סַב כְּעַן
זֵינָךְ סַיְפָךְ וְקַשְׁתָּךְ וּפוֹק לְחַקְלָא וְצוּד לִי צֵידָא׃ 4 וְעֲבֵד לִי חַבְשִׁילִין כְּמָה דְרַחֲמִית וְאַעֵיל לִי וְאֵיכֹל בְּדִיל דִּתְבָרְכִינָךְ נַפְשִׁי עַד לָא
אָמוּת׃ 5 וְרִבְקָה שְׁמַעַת כַּד מַלֵּיל יִצְחָק עִם עֵשָׂו בְּרֵיהּ וַאֲזַל עֵשָׂו לְחַקְלָא לְמֵיצַד צֵידָא לְאַיְתָאָה׃ 6 וְרִבְקָה אֲמֶרֶת
לְיַעֲקֹב בְּרָהּ לְמֵימַר הָא שְׁמָעִית יָת אֲבוּךְ מְמַלֵּל עִם עֵשָׂו אַחוּךְ לְמֵימַר׃ 7 אַיְתִי לִי צֵידָא וַעֲבֵד לִי חַבְשִׁילִין וְאֵיכֹל וַאֲבָרְכִינָךְ
קֳדָם יְיָ קֳדָם מוֹתִי׃ 8 וּכְעַן בְּרִי קַבֵּל בְּמֵימְרִי לְמָה דַאֲנָא מְפַקֵּד יָתָךְ׃ 9 אֱזַל כְּעַן לְעָנָא
וְסַב לִי תְּרֵין גַּדְיֵי עִזִּין טָבִין וְאֶעְבֵּד יָתְהוֹן חַבְשִׁילִין לַאֲבוּךְ כְּמָה דְרַחֲמִים׃

28 ‡ *Et dixerunt ei: Videntes vidimus, quia Dominus erat tecum: & diximus, sit imprecatio inter te & inter nos, & disponemus tecum fœdus:*

29 ‡ *Non facere nobiscum malum, sicut non abominati sumus te nos. & quemadmodum vsi sumus te benè, & dimisimus te cum pace: & nunc benedictus tu à Domino.*

30 ‡ *Et fecit eis conuiuium, & comederunt & biberunt.*

31 ‡ *Et surgentes manè, iurauit vnusquisque proximo: & dimisit eos Isaac.*

32 ‡ *Et discesserunt ab eo cum salute. Factum est autem in die illa: & venientes serui Isaac, nunciauerunt ei de puteo quem foderunt: & dixerunt ei: Inuenimus aquam.*

33 ‡ *Et vocauit eum Iuramentum: propter hoc vocauit nomen ciuitati illi, Puteus iuramenti, vsque in hodiernum diem.*

34 ‡ *Erat autem Esau annorum quadraginta, & accepit vxorem Iudith, filiam Beor Ethæi: & Basemath, filiam Elom Ethæi.*

35 ‡ *Et erant contendentes cum Isaac & Rebecca.*

CAP. XXVII.

1 *Factum est autem cùm senuisset Isaac, hebetati sunt oculi eius ad videndum. & vocauit Esau filium suum seniorem, & dixit: Fili. & dixit: Ecce ego.*

2 ‡ *Et dixit: Ecce consenui, & non scio diem mortis meæ.*

3 ‡ *Nunc ergo sume apparatum tuum, & pharetram & arcum: & egredere in agrum, & venare mihi venationem:*

4 ‡ *Et fac mihi edulia, sicut amo ego: & affer mihi, vt comedam: & benedicat tibi anima mea, antequàm moriar ego.*

5 ‡ *Rebecca autem audiuit loquentem Isaac ad Esau filium suum. Abijt autem Esau in agrum, ad venandum venationem patri suo.*

6 ‡ *Et Rebecca dixit ad Iacob filium suum iuniorem: Vide, ego audiui loquentem patrem tuum ad Esau fratrem tuum, dicentem:*

7 ‡ *Venare mihi venationem; & fac mihi edulia, & comedens benedicam tibi coram Domino.*

8 ‡ *Nunc ergo, fili mi, audi me, sicut ego tibi præcipio.*

9 ‡ *Et abiens ad oues, accipe mihi inde duos hædos teneros & pulchros: & faciam edulia patri tuo, sicut amat.*

28 ‡ καὶ εἶπον αὐτῷ, ἰδόντες ἑωράκαμεν, ὅτι κύριος μετ᾽ σοῦ. καὶ εἴπομεν, γενέσθω δὴ ἀναμέσον σοῦ καὶ ἀναμέσον ἡμῶν· καὶ διαθησόμεθα μετὰ σοῦ διαθήκην·

29 ‡ μὴ ποιῆσαι μεθ᾽ ἡμῶν κακόν, καθότι οὐκ ἐβδελυξάμεθά σε ἡμεῖς. καὶ οὐ τέτοπον ἐχρησάμεθά σου καλῶς· καὶ ἐξαπεστείλαμέν σε μετ᾽ εἰρήνης· καὶ νῦν εὐλογημένος σὺ ὑπὸ κυ-

30 ρίου. ‡ καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς δοχήν· καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον.

31 ‡ καὶ ἀναστάντες τὸ πρωΐ, ὤμοσεν ἕκας ᾧ τῷ πλησίον· καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς Ἰσαάκ.

32 ‡ καὶ ἀπῆλθον ἀπ᾽ αὐτοῦ μετὰ σωτηρίας. ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· καὶ παραγενόμενοι οἱ παῖδες Ἰσαὰκ ἀπήγγειλαν αὐτῷ περὶ τοῦ φρέατος οὗ ὤρυξαν. καὶ εἶπον αὐτῷ, εὕ-

33 ρομεν ὕδωρ. ‡ καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ ὅρκος. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῇ πόλει ἐκείνῃ φρέαρ ὅρκου ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.

34 ‡ ὢν δὲ ἦν Ἡσαῦ ἐτῶν τεσσαράκοντα· καὶ ἔλαβε γυναῖκα τὴν Ἰουδίθ, θυγατέρα Βεὼρ τοῦ χεταίου· καὶ τὴν Βασεμαθ, θυ-

35 γατέρα ἐλὼμ χεταίου. ‡ καὶ ἦσαν ἐρίζουσαι τῷ Ἰσαὰκ καὶ τῇ ῥεβέκκᾳ

κζ΄.

1 ‡ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ γηρᾶσαι Ἰσαάκ, ἠμβλύνθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ τοῦ ὁρᾶν. καὶ ἐκάλεσεν Ἡσαῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν πρεσβύτερον, καὶ εἶπεν, υἱέ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ.

2 ‡ καὶ εἶπεν, ἰδοὺ γεγήρακα, καὶ οὐ γινώσκω τὴν ἡμέραν τοῦ

3 τελευτῆς μου. ‡ νῦν οὖν λάβε τὸ σκεῦός σου, τήν τε φάρετραν, καὶ τὸ τόξον, καὶ ἔξελθε εἰς τὸ πεδίον, καὶ θήρευσόν

4 μοι θήραν. ‡ καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα, ὡς φιλῶ ἐγώ· καὶ ἔνεγκέ μοι, ἵνα φάγω· καὶ εὐλογήσῃ σε ἡ ψυχή μου, πρὶν ἢ ἀποθανεῖν με.

5 ‡ ῥεβέκκα δὲ ἤκουσε λαλούντος Ἰσαὰκ πρὸς Ἡσαῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. ἐπορεύθη δὲ Ἡσαῦ εἰς τὸ πεδίον θηρεῦσαι θήραν τῷ πα-

6 τρὶ αὐτοῦ. ‡ καὶ ῥεβέκκα εἶπε πρὸς Ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον· ἰδοὺ, ἐγὼ ἤκουσα λαλοῦντος σοῦ πρὸς

7 Ἡσαῦ τὸν ἀδελφόν σου, λέγοντος· ‡ θήρευσόν μοι θήραν, καὶ ποίησόν μοι ἐδέσματα, καὶ φαγὼν εὐλογήσω σε ἐναν-

8 τίον κυρίου. ‡ νῦν οὖν υἱέ μου ἄκουσόν μου, καθὰ ἐγὼ σοι

9 ἐντέλλομαι· ‡ καὶ πορευθεὶς εἰς τὰ πρόβατα, λάβε μοι ἐκεῖθεν δύο ἐρίφους ἁπαλοὺς καὶ καλούς· καὶ ποιήσω ἐδέσματα τῷ πατρί σου, ὡς φιλεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[28] Et dixerunt: Videntes vidimus, quoniam erat verbum Domini in adiutorium tuum. & diximus: Confirmetur nunc iuramentum quod erat inter patres nostros, & inter nos & te: & ineamus pactum tecum. [29] Si feceris nobiscum malum, sicut non nocuimus tibi, & sicut fecimus tecum tantummodo bonum, & dimisimus te in pace. tu nunc benedictus es Domini. [30] Fecitque eis conuiuium; & comederunt & biberunt. [31] Et surrexerunt manè, & iurauerunt vnusquisque fratri suo. & dimisit eos Isaac, & profecti sunt ab eo in pace. [32] Et fuit in ipso die, & venerunt serui Isaac, & nunciauerunt ei de puteo quem foderant: & dixerunt ei: Inuenimus aquam. [33] Et vocauit eum Sebaa: propterea nomen ciuitatis fuit Bersabee, vsque in diem hanc. [34] Eratque Esau ætatis quadraginta annorum, & accepit vxorem Iudith, filiam Beeri Ethæi, & Basemath filiam Elon Ethæi. [35] Et fuerunt rebelles, & irritatrices contra mandatum Isaac & Rebeccæ.

CAP. XXVII.

ET factum est cùm senuisset Isaac, caligauerunt oculi eius, & videre non poterat. Vocauitque Esau filium suum maiorem; & dixit ei: Fili mi. & dixit ei: Ecce ego. [2] Et ait: Ecce nunc senui; nescio diem qua moriturus sum. [3] Et nunc tolle, obsecro, arma tua, gladium tuum, & arcum tuum, & egredere in agrum, & venare mihi venationem. [4] Et fac mihi edulia, sicut dilexi: & affer mihi, vt comedam, & benedicat tibi anima mea antequàm moriar. [5] Et Rebecca audiebat quando loquebatur Isaac cum Esau filio suo. & abiit Esau in agrum ad venandum, vt afferret venationem. [6] Et Rebecca ait Iacob filio suo, dicens: Ecce audiui patrem tuum loquentem cum Esau fratre tuo, & dicentem: [7] Affer mihi venationem: & fac mihi edulia, vt comedam; & benedicam tibi coram Domino ante mortem meam. [8] Et nunc, fili mi, acquiesce verbo meo, quod ego præcipio tibi. [9] Vade nunc ad oues, & tolle mihi inde duos hædos caprarum optimos, & faciam ex eis edulia patri tuo, sicut dilexit.

10 * וְהֵבֵאת לְאָבִיךָ וְאָכַל בַּעֲבוּר אֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ לִפְנֵי
11 מוֹתוֹ : * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־רִבְקָה אִמּוֹ הֵן עֵשָׂו אָחִי
12 אִישׁ שָׂעִיר וְאָנֹכִי אִישׁ חָלָק : * אוּלַי יְמֻשֵּׁנִי אָבִי
וְהָיִיתִי בְעֵינָיו כִּמְתַעְתֵּעַ וְהֵבֵאתִי עָלַי קְלָלָה וְלֹא
13 בְרָכָה : * וַתֹּאמֶר לוֹ אִמּוֹ עָלַי קִלָּלָתְךָ בְנִי אַךְ
14 שְׁמַע בְּקֹלִי וְלֵךְ קַח־לִי : * וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח וַיָּבֵא לְאִמּוֹ
וַתַּעַשׂ אִמּוֹ מַטְעַמִּים כַּאֲשֶׁר אָהֵב אָבִיו :
15 * וַתִּקַּח רִבְקָה אֶת־בִּגְדֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל הַחֲמֻדֹת
אֲשֶׁר אִתָּהּ בַּבָּיִת וַתַּלְבֵּשׁ אֶת־יַעֲקֹב בְּנָהּ הַקָּטָן :
16 * וְאֵת עֹרֹת גְּדָיֵי הָעִזִּים הִלְבִּישָׁה עַל־יָדָיו וְעַל
17 חֶלְקַת צַוָּארָיו : * וַתִּתֵּן אֶת־הַמַּטְעַמִּים וְאֶת־
18 הַלֶּחֶם אֲשֶׁר עָשְׂתָה בְּיַד יַעֲקֹב בְּנָהּ : * וַיָּבֹא אֶל־
אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי מִי אַתָּה בְּנִי :
19 * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו אָנֹכִי עֵשָׂו בְּכֹרֶךָ עָשִׂיתִי
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֵלָי קוּם־נָא שְׁבָה וְאָכְלָה
20 מִצֵּידִי בַּעֲבוּר תְּבָרְכַנִּי נַפְשֶׁךָ : * וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־
בְּנוֹ מַה־זֶּה מִהַרְתָּ לִמְצֹא בְנִי וַיֹּאמֶר כִּי הִקְרָה
21 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנָי : * וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב
גְּשָׁה־נָּא וַאֲמֻשְׁךָ בְּנִי הַאַתָּה זֶה בְּנִי עֵשָׂו אִם־
22 לֹא : * וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיְמֻשֵּׁהוּ
וַיֹּאמֶר הַקֹּל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו :
23 * וְלֹא הִכִּירוֹ כִּי־הָיוּ יָדָיו כִּידֵי עֵשָׂו אָחִיו שְׂעִרֹת
24 וַיְבָרְכֵהוּ : * וַיֹּאמֶר אַתָּה זֶה בְּנִי עֵשָׂו וַיֹּאמֶר אָנִי :
25 * וַיֹּאמֶר הַגִּשָׁה־לִּי וְאֹכְלָה מִצֵּיד בְּנִי לְמַעַן תְּבָרֶכְךָ
נַפְשִׁי וַיַּגֶּשׁ־לוֹ וַיֹּאכַל וַיָּבֵא לוֹ יַיִן וַיִּשְׁתְּ :
26 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק אָבִיו גְּשָׁה־נָּא וְשָׁקָה־לִּי בְנִי :
27 * וַיִּגַּשׁ וַיִּשַּׁק־לוֹ וַיָּרַח אֶת־רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר
רְאֵה רֵיחַ בְּנִי כְּרֵיחַ שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרַכוֹ יְהוָה :
28 * וְיִתֶּן לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ
וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ :

10 * Quas cùm intuleris, & comederit, benedicat tibi priusquam moriatur.
11 * Cui ille respondit: Nosti quòd Esau frater meus homo pilosus sit, & ego lenis.
12 * Si attrectauerit me pater meus & senserit, timeo ne putet me sibi voluisse illudere: & inducat super me maledictionem, pro bene-
13 dictione. * Ad quem mater: In me sit, ait, ista maledictio, fili mi: tãtùm audi vocem meam, & pergens affer quæ dixi.
14 * Abiit, & attulit, deditque matri. parauit C illa cibos, sicut velle nouerat patrem illius.
15 * Et vestibus Esau valdè bonis, quas apud se habebat domi, induit eum:
16 * Pelliculasque hædorum circundedit ma-
17 nibus; & colli nuda protexit. * Deditque pulmentum, & panes quos coxerat tradidit.
18 * Quibus illatis, dixit: Pater mi. At ille respondit: Audio: Quis es tu, fili mi?
19 * Dixitque Iacob: Ego sum primogenitus tuus Esau. feci sicut præcepisti mihi. Surge, sede, & comede de venatione mea, vt beneuicat
20 mihi anima tua. * Rursumq; Isaac ad filium suũ, Quomodo, inquit, tam citò inuenire potuisti, fili mi? qui respondit: Volũtas Dei fuit,
21 vt citò occurreret mihi quod volebam. * Dixitque Isaac: Accede huc, vt tãgam te, fili mi, & probẽ, vtrùm tu sis filius meus Esau, an nõ.
22 * Accessit ille ad patrem; & palpato eo, dixit D Isaac: Vox quidem, vox Iacob est; sed manus,
23 manus sunt Esau. * Et non cognouit eum: quia pilosæ manus similitudinem maioris ex-
24 presserant. Benedicens ergo illi, *ait: Tu es fi-
25 lius meus Esau? respondit: Ego sum. *At ille: Affer, inquit, mihi cibos de venatione tua, fili mi, vt benedicat tibi anima mea. Quos cũ ob-
26 latos comedisset, obtulit ei etiam vinũ. *Quo Heb. 11. d.
hausto, dixit ad eũ: Accede ad me, & da mihi
27 osculũ, fili mi. *Accessit, & osculatus est eum. Statimq; vt sensit vestimentorũ eius fragrantiam, benedicens illi, ait: Ecce odor filij mei sicut odor agri, cui benedixit Dominus.
28 * Det tibi Deus de rore cæli, & de pinguedine terræ abundantiam frumenti, vini, & olei.

תרגום אונקלוס

10 וְתַעֲיל לַאֲבוּךְ וְיֵיכֹל בְּדִיל דִּיבָרְכִנָּךְ קֳדָם מוֹתֵהּ : 11 וַאֲמַר יַעֲקֹב לְרִבְקָה אִמֵּיהּ הָא עֵשָׂו אַחִי גְּבַר שַׂעְרָן וַאֲנָא גְּבַר שְׁעִיעָ :
12 מָאִים יְמוּשִׁינַנִי אֲבָא וְאֶהֵי בְּעֵינוֹהִי כְּמִתְלָעֵב וְאֵיתֵי עֲלַי לְוָטִין וְלָא בִרְכָן : 13 וַאֲמָרַת לֵיהּ אִמֵּיהּ עֲלַי לְוָטִין בְּרִי בְּרַם קַבֵּל מִנִּי וְאֵזֵל וּנְסַב וְאַיְתִי לְאִמֵּהּ וְעַבְדַת אִמֵּהּ תַּבְשִׁילִין כְּמָה דְּרָחֵים אֲבוּהִי :
14 עָלָךְ אֱלָהִין בִּרְכָן בְּרִי בְּרַם קַבֵּל מִנִּי וְאֵזֵל סַב לִי : 15 וּנְסֵבַת רִבְקָה יָת לְבוּשֵׁי עֵשָׂו בְּרָהּ רַבָּא דְּכְיָתָא וְאַלְבְּשַׁת יָת יַעֲקֹב בְּרָהּ זְעֵירָא : 16 וְיָת מִשְׁכֵּי דְּגַדְיֵי בַּר עִזֵּי
אַלְבִּישַׁת עַל יְדוֹהִי וְעַל שְׁעִיעוּת צַוָּארֵיהּ : 17 וְיָהֲבַת יָת תַּבְשִׁילָא וְיָת לַחְמָא דְּעַבְדַת בִּיד יַעֲקֹב בְּרָהּ : 18 וְעָאל לְוָת אֲבוּהִי וַאֲמַר אֲבָא
וַאֲמַר הָא אֲנָא מַאן אַתְּ בְּרִי : 19 וַאֲמַר יַעֲקֹב לַאֲבוּהִי אֲנָא עֵשָׂו בּוּכְרָךְ עֲבֵדִית כְּמָה דְמַלֵּילְתָּא עִמִּי קוּם כְּעַן אִסְתְּחַר וֶאֱכֹל מִצֵּידִי
בְּדִיל דִּיתְבָרְכִנַּנִי נַפְשָׁךְ : 20 וַאֲמַר יִצְחָק לִבְרֵיהּ מַה דֵּין אוֹחֵיתָ לְאַשְׁכָּחָא בְּרִי וַאֲמַר אֲרֵי זַמֵּן יְיָ אֱלָהָךְ קֳדָמָי : 21 וַאֲמַר
יִצְחָק לְיַעֲקֹב קְרֵב כְּעַן וַאֲמוּשִׁנָּךְ בְּרִי הַאַתְּ דֵּין בְּרִי עֵשָׂו אִם לָא : 22 וּקְרֵב יַעֲקֹב לְוָת יִצְחָק אֲבוּהִי וּמַשֵּׁיהּ וַאֲמַר קָלָא קָלֵיהּ
דְיַעֲקֹב וִידָיָא יְדוֹהִי דְעֵשָׂו : 23 וְלָא אִשְׁתְּמוֹדְעֵיהּ אֲרֵי הֲוָאָה יְדוֹהִי כִּידֵי עֵשָׂו אַחוֹהִי שַׂעְרָנִין וּבָרְכֵיהּ : 24 וַאֲמַר אַתְּ דֵּין בְּרִי עֵשָׂו וַאֲמַר
אֲנָא : 25 וַאֲמַר קָרֵב קֳדָמַי וְאֵיכֹל מְצֵיד בְּרִי בְּדִיל דִּיתְבָרְכִנָּךְ נַפְשִׁי וּקְרִיב לֵיהּ וַאֲכַל וְאַיְתִי לֵיהּ חַמְרָא וּשְׁתִי : 26 וַאֲמַר
לֵיהּ יִצְחָק אֲבוּהִי קְרֵיב כְּעַן וְנַשֵּׁיק לִי בְּרִי : 27 וּקְרֵב וְנַשֵּׁיק לֵיהּ וַאֲרַח יָת רֵיחָא דִּלְבוּשׁוֹהִי וּבָרְכֵיהּ וַאֲמַר חֲזֵי רֵיחָא דִּבְרִי כְּרֵיחָא
דְחַקְלָא דְּבָרְכֵיהּ יְיָ : 28 וְיִתֵּן לָךְ יְיָ מִטַּלָּא דִּשְׁמַיָּא וּמִטּוּבָא דְּאַרְעָא וּסְגִיאוּת עִבּוּר וַחֲמָר :

10 * Et inferes patri tuo, & comedet; vt benedicat tibi pater tuus antequam moriatur.

11 * Dixit autem Jacob ad Rebeccam matrem suã, Est frater meus vir pilosus: ego autem vir lævis.

12 * Ne fortè ergo attrectet me pater meus: & ero coram eo sicut despiciens. & inducam super me maledictionem, & non benedictionem.

13 * Dixit autem ei mater: Super me maledictio tua, fili. solùm exaudi vocẽ meam: et pergens affer mihi.

14 * Abiens autem, accepit & attulit matri. & fecit mater eius edulia, sicut amabat pater eius.

15 * Et accipiens Rebecca vestem Esau filij sui senioris pulchram, quæ erat apud ipsam in domo, induit eam Iacob filium suum iuniorem.

16 * Et pelles hædorum circumposuit circum brachia eius, & circa nuda colli eius.

17 * Et dedit edulia & panes quos fecit in manus Jacob filij sui.

18 * Et intulit patri suo, & dixit, Pater. ille autem dixit, Ecce ego. quis es tu fili?

19 * Et dixit Iacob patri suo: Ego Esau primogenitus tuus, feci sicut locutus es mihi. surgens sede, & comede de venatione mea, vt benedicat mihi anima tua.

20 * Dixit autem Isaac filio suo: Quid hoc, quòd citò inuenisti, fili? ille autem dixit, quòd tradidit dominus Deus tuus coram me.

21 * Dixit autem Isaac Jacob: Appropinqua mihi, et contrectabo te, fili, si tu es filius meus Esau, an non.

22 * Appropinquauit autem Iacob ad Isaac patrem suum: & contrectauit eum, & dixit: Ipsa quidem vox, vox Jacob: at manus, manus Esau.

23 * Et non cognouit eum. erant enim manus eius, sicut manus Esau fratris eius pilosæ: & benedixit ei.

24 * Et dixit, Tu es filius meus Esau? ille autem dixit, Ego.

25 * Et dixit: Affer mihi, & comedam de venatione tua, fili; vt benedicat tibi anima mea. & attulit ei, & comedit: & obtulit ei vinum, & bibit.

26 * Et dixit ei pater eius Isaac, Appropinqua mihi, & osculare me, fili.

27 * Et appropinquans, osculatus est eum: & odoratus est odorem vestimentorum eius. & benedixit ei, & dixit: Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus.

28 * Et dabit tibi Deus de rore cæli, & de pinguedine terræ multitudinem frumenti & vini.

10 * καὶ εἰσίσεις τῷ πατρί σου, καὶ φάγε, ὅπως εὐλογήσῃ σε ὁ
11 πατήρ σου πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν. * εἶπε δὲ ἰακὼβ πρὸς ῥε-
βέκκαν τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἔσιν ὁ ἀδελφός μου ἀνὴρ δασύς,
12 ἐγὼ δὲ ἀνὴρ λεῖος. * μή ποτε οὖν ψηλαφήσῃ με ὁ πα-
τήρ μου, καὶ ἔσομαι ἐνώπιον αὐτοῦ ὡς καταφρονῶν· καὶ ἐπάξω
13 ἐπ᾽ ἐμαυτὸν κατάραν, καὶ οὐκ εὐλογίαν. * εἶπε δὲ αὐ-
τῷ ἡ μήτηρ, ἐπ᾽ ἐμὲ ἡ κατάρα σου τέκνον· μόνον ἐπάκουσόν τῆς
φωνῆς μου· καὶ πορευθεὶς ἔνεγκέ μοι.
14 * πορευθεὶς δὲ ἔλαβε καὶ ἤνεγκε τῇ μητρί· καὶ ἐποίησεν ἡ μή-
τηρ αὐτοῦ ἐδέσματα, καθὰ ἐφίλει ὁ πατὴρ αὐτοῦ.
15 * καὶ λαβοῦσα ῥεβέκκα τὴν στολὴν ἣν αὐτῆς τοῦ πρεσβυτέρου τὴν καλὴν, ἣν ἦν παρ᾽ αὐτῇ ἐν τῷ οἴκῳ, ἐ-
νέδυσεν αὐτὴν ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον·
16 * καὶ τὰ δέρματα τῶν ἐρίφων περιέθηκε περὶ τοὺς βρα-
χίονας αὐτοῦ, καὶ περὶ τὰ γυμνὰ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ.
17 * καὶ ἔδωκε τὰ ἐδέσματα ἃ ἔθου ἄρτους οὓς ἐποίησεν εἰς ἰὰς
18 χεῖρας ἰακὼβ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. * εἰσήνεγκε τῷ πατρὶ αὐ-
τοῦ. καὶ εἶπε, πάτερ· ὁ δὲ εἶπεν, ἰδοὺ ἐγώ. τίς εἶ σὺ τέκνον;
19 * καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἐγώ εἰμι Ησαῦ ὁ πρωτότοκός
σου. πεποίηκα καθὼς λελάληκάς μοι· ἀνάστα κάθισον, καὶ
φάγε ἀπὸ τῆς θήρας μου, ὅπως εὐλογήσῃ με ἡ ψυχή σου.
20 * εἶπε δὲ ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· τί τοῦτο ὃ ταχὺ εὗρες ὦ τέκνον;
ὁ δὲ εἶπεν, ὃ παρέδωκε κύριος ὁ θεός σου ἐναντίον ἐμοῦ.
21 * εἶπε δὲ ἰσαὰκ τῷ ἰακὼβ, ἔγγισόν μοι, καὶ ψηλαφήσω σε
τέκνον, εἰ σὺ εἶ ὁ υἱός μου ἦσαῦ ἢ οὔ.
22 * ἤγγισε δὲ ἰακὼβ πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ ἐψη-
λάφησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν, ἡ μὲν φωνὴ, φωνὴ ἰακώβ· αἱ δὲ χεῖρες,
23 χεῖρες ἦσαῦ. * καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτόν· ἦσαν γὰρ αἱ χεῖρες
αὐτοῦ, ὡς αἱ χεῖρες ἦσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δασεῖαι. καὶ εὐλό-
24 γησεν αὐτόν. * καὶ εἶπεν, σὺ εἶ ὁ υἱός μου ἦσαῦ; ὁ δὲ εἶπεν,
25 ἐγώ. * καὶ εἶπε, προσάγαγέ μοι, καὶ φάγομαι ἀπὸ τῆς
θήρας σου τέκνον, ἵνα εὐλογήσῃ σε ἡ ψυχή μου· καὶ προσή-
νεγκεν αὐτῷ, καὶ ἔφαγεν· καὶ εἰσήνεγκεν αὐτῷ οἶνον, καὶ ἔπιεν.
26 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἰσαάκ· ἔγγισόν μοι, καὶ φίλη-
27 σόν με τέκνον. * καὶ ἐγγίσας ἐφίλησεν αὐτόν· καὶ ὠσφράνθη τὴν
ὀσμὴν τῶν ἱματίων αὐτοῦ. καὶ εὐλόγησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ
ὀσμὴ τοῦ υἱοῦ μου, ὡς ὀσμὴ ἀγροῦ πλήρους, οὗ εὐλόγησε κύριος.
28 * καὶ δώσει σοι ὁ θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς
πιότητος τῆς γῆς πλῆθος σίτου καὶ οἴνου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et afferes patri tuo, & comedet; vt benedicat tibi ante mortem suam. 11 Et dixit Iacob Rebeccæ matri suæ: Ecce Esau frater meus vir pilosus est, & ego vir lenis. 12 Fortè contrectabit me pater meus, & ero in oculis suis quasi illudens, & inducam super me maledictiones, & non benedictiones. 13 Et dixit ei mater sua: Mihi dictum est per prophetiam, quòd non venient maledictiones super te, nisi benedictiones, fili mi: tantummodo acquiesce mihi, & vade, tolle mihi. 14 Et abiit, & tulit & attulit matri suæ. Et fecit mater eius edulia, sicut dilexit pater eius. 15 Et tulit Rebecca vestimenta Esau filij sui maioris, quæ erant munda, quæ secum erant in domo, & induit Iacob filium suum minorem: 16 Et pelles hædorum induit super manus eius, & super lenitatem colli sui. 17 Et posuit edulia quæ fecerat, & panem in manu Iacob filij sui. 18 Et ingressus est ad patrem suum, & ait: Pater mi. & dixit: Ecce ego. quis es tu fili mi? 19 Et ait Iacob patri suo: Ego sum Esau primogenitus tuus: feci sicut mihi locutus es: Surge, obsecro, recumbe & comede de venatione mea, vt benedicat mihi anima tua. 20 Et ait Isaac filio suo: Quid est hoc, quòd tam citò inuenisti, fili mi? & ait: Quoniam præparauit Dominus Deus tuus coram me. 21 Et dixit Isaac ad Iacob; Accede, obsecro, & attrectabo te, fili mi; vtrùm tu sis filius meus Esau, an non. 22 Et accessit Iacob ad Isaac patrem suum; & attrectauit eum: & ait: Vox, vox Iacob: & manus, manus Esau. 23 Et non cognouit eum, quoniam erant manus eius sicut manus Esau fratris sui pilosæ: & benedixit ei: 24 Et ait: Tu es filius meus Esau? & dixit, Ego sum. 25 Et ait: Accede coram me, & comedam de venatione filij mei, vt benedicat tibi anima mea. Et obtulit ei, & comedit; & attulit ei vinum, & bibit. 26 Et dixit ei Isaac pater eius: Accede, obsecro, & osculare me, fili mi. 27 Et accessit, & osculatus est eum: & odoratus est odorem vestimentorum suorum: & benedixit ei. Et ait: Ecce odor filij mei, sicut odor agri, cui benedixit Dominus. 28 Det autem tibi Dominus de rore cæli, & de bono terræ, & multitudinem frumenti & vini.

29 יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲוּ לְךָ לְאֻמִּים הֱוֵה גְבִיר
לְאַחֶיךָ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ בְּנֵי אִמֶּךָ אֲרֻרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרְכֶךָ
30 בָּרוּךְ׃ * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת־יַעֲקֹב
וַיְהִי אַךְ יָצֹא יָצָא יַעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו
31 וְעֵשָׂו אָחִיו בָּא מְצֵידוֹ׃ * וַיַּעַשׂ גַּם־הוּא מַטְעַמִּים
וַיָּבֵא לְאָבִיו וַיֹּאמֶר לְאָבִיו יָקֻם אָבִי וְיֹאכַל מִצֵּיד
32 בְּנוֹ בַּעֲבוּר תְּבָרֲכַנִי נַפְשֶׁךָ׃ * וַיֹּאמֶר לוֹ יִצְחָק אָבִיו
33 מִי־אַתָּה וַיֹּאמֶר אֲנִי בִנְךָ בְכֹרְךָ עֵשָׂו׃ * וַיֶּחֱרַד יִצְחָק
חֲרָדָה גְדֹלָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי־אֵפוֹא הוּא
הַצָּד־צַיִד וַיָּבֵא לִי וָאֹכַל מִכֹּל בְּטֶרֶם תָּבוֹא
34 וָאֲבָרְכֵהוּ גַּם־בָּרוּךְ יִהְיֶה׃ * כִּשְׁמֹעַ עֵשָׂו אֶת־
דִּבְרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צְעָקָה גְדֹלָה וּמָרָה עַד־מְאֹד
וַיֹּאמֶר לְאָבִיו בָּרְכֵנִי גַם־אֲנִי אָבִי׃ * וַיֹּאמֶר בָּא
35 אָחִיךָ בְּמִרְמָה וַיִּקַּח בִּרְכָתֶךָ׃ * וַיֹּאמֶר הֲכִי קָרָא
שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעְקְבֵנִי זֶה פַּעֲמַיִם אֶת־בְּכֹרָתִי לָקָח
וְהִנֵּה עַתָּה לָקַח בִּרְכָתִי וַיֹּאמֶר הֲלֹא־אָצַלְתָּ לִי
37 בְּרָכָה׃ * וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לְעֵשָׂו הֵן גְּבִיר שַׂמְתִּיו
לָךְ וְאֶת־כָּל־אֶחָיו נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים וְדָגָן וְתִירֹשׁ
38 סְמַכְתִּיו וּלְכָה אֵפוֹא מַה־אֶעֱשֶׂה בְנִי׃ * וַיֹּאמֶר
עֵשָׂו אֶל־אָבִיו הַבְרָכָה אַחַת הִוא לְךָ אָבִי בָּרְכֵנִי
39 גַּם־אֲנִי אָבִי וַיִּשָּׂא עֵשָׂו קֹלוֹ וַיֵּבְךְּ׃ * וַיַּעַן יִצְחָק
אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשָׁבֶךָ
40 וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעָל׃ * וְעַל־חַרְבְּךָ תִחְיֶה וְאֶת־
אָחִיךָ תַּעֲבֹד וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תָּרִיד וּפָרַקְתָּ עֻלּוֹ מֵעַל
41 צַוָּארֶךָ׃ * וַיִּשְׂטֹם עֵשָׂו אֶת־יַעֲקֹב עַל־הַבְּרָכָה
אֲשֶׁר בֵּרְכוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר עֵשָׂו בְּלִבּוֹ יִקְרְבוּ יְמֵי אֵבֶל
42 אָבִי וְאַהַרְגָה אֶת־יַעֲקֹב אָחִי׃ * וַיֻּגַּד לְרִבְקָה
אֶת־דִּבְרֵי עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדֹל וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְיַעֲקֹב
בְּנָהּ הַקָּטָן וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה עֵשָׂו אָחִיךָ מִתְנַחֵם
לְךָ לְהָרְגֶךָ׃

29 * Et ſeruiant tibi populi,& adorent te tribus. Eſto dominus fratrum tuorum: & incuruentur ante te filij matris tuę.qui maledixerit tibi,ſit ille maledictus : & qui benedixerit ti-
30 bi,benedictionibus repleatur. * Vix Iſaac ſermonem impleuerat; & egreſſo Iacob foras,ve
31 nit Eſau: * Coctoſque de venatione cibos E intulit patri,dicens: Surge,pater mi: & comede de venatione filij tui, vt benedicat mihi a-
32 nima tua. * Dixitque illi Iſaac:Quis enim es tu? qui reſpondit: Ego ſum filius tuus primo-
33 genitus Eſau. * Expauit Iſaac ſtupore vehementi;& vltra quàm credi poteſt admirás,ait: Quis igitur ille eſt,qui dudum captam venationem attulit mihi , & comedi ex omnibus, priuſquàm tu venires? Benedixique ei, & erit
34 benedictus. * Auditis Eſau ſermonibus patris,irrugiit clamore magno; & conſternatus,
35 ait:Benedic etiam & mihi,pater mi. *Qui ait: Venit germanus tuus fraudulenter,& accepit
36 benedictionem tuam.*At ille ſubiunxit:Iuſtè F vocatum eſt nomen eius Iacob. Supplantauit enī me, en altera vice. primogenita mea antè tulit, & nūc ſecūdò ſurripuit benedictionem meā.Rurſumq; ad patrē:Nunquid non reſer-
37 uaſti,ait,& mihi benedictionē? *Reſpondit Iſaac: Dñm tuū illū conſtitui, & omnes fratres ſuos ſeruituti eius ſubiugaui. frumēto & vino ſtabiliui eū; & tibi poſt hæc,fili mi, vltrà quid
38 faciam? *Cui Eſau:Nū vnā,inquit,tantùm benedictionē habes,pater? mihi quoq;,obſecro,
39 vt benedicas.Cūq; eiulatu magno fleret, *Mo tus Iſaac, dixit ad eum: In pinguedine terræ, & in rore cæli deſuper erit benedictio tua. Heb.12.c
40 * Viues in gladio : & fratri tuo ſeruies: tempuſque veniet cùm excutias & ſoluas iugum
41 eius de ceruicibus tuis. * Oderat ergo ipſe Eſau Iacob , pro benedictione qua benedixerat ei pater. Dixítque in corde ſuo: Venient dies luctus patris mei, & occidam Iacob fra-
42 trem meum. * Nunciata ſunt hæc Rebeccæ. quæ timens, & vocans Iacob filium ſuum, dixit ad eum:Ecce Eſau frater tuus minatur,vt occidat te. Abd.1.b

תרגום אונקלוס

29 יִפְלְחוּנָךְ עַמְמִין וְיִשְׁתַּעְבְּדִין לָךְ מַלְכָוָן הֱוֵי רַב לְאַחָיךְ וְיִסְגְּדוּן לָךְ בְּנֵי אִמָּךְ לֵיטָךְ יְהוֹן לֵיטִין וּמְבָרְכָךְ יְהוֹן בְּרִיכִין׃
30 וַהֲוָה כַּד שֵׁצִי יִצְחָק לְבָרָכָא יָת יַעֲקֹב מִן קֳדָם מִפַּק נְפַק יַעֲקֹב מִן קֳדָם יִצְחָק אֲבוּהִי וְעֵשָׂו אַחוּהִי עַאל מְצֵידֵיהּ׃ 31
הוּא חַבְשִׁילִין וְאַיְתִי לַאֲבוּהִי וַאֲמַר לַאֲבוּהִי יְקוּם אֲבָא וְיֵיכֹל מְצֵידֵיהּ דְּיִתְבָּרְכִנַּנִי נַפְשָׁךְ׃ 32 וַאֲמַר לֵיהּ יִצְחָק אֲבוּהִי
מַאן אַתְּ וַאֲמַר אֲנָא בְּרָךְ בְּכֹרָךְ עֵשָׂו׃ 33 וְתָוֵה יִצְחָק תְּוָהָא רַבָּא עַד לַחְדָּא וַאֲמַר מַן הוּא דְיַכִּי דָּצַד צֵידָא וְאַעֵיל לִי וַאֲכֶלִית מִכּוֹלָּא
עַד לָא תֵּיעוֹל וּבָרְכֵיתֵיהּ אַף בְּרִיךְ יְהֵא׃ 34 כַּדְשְׁמַע עֵשָׂו יָת פִּתְגָמֵי אֲבוּהִי וּצְוַח צְוָחָא רַבָּא וּמְרִירָא עַד לַחְדָּא וַאֲמַר לַאֲבוּהִי בָּרְכִנִי אַף
אֲנָא אֲבָא׃ 35 וַאֲמַר עַאל אֲחוּךְ בְּחָכְמְתָא וְקַבִּיל בִּרְכָתָךְ׃ 36 וַאֲמַר יָאוּת קְרָא שְׁמֵיהּ יַעֲקֹב וְאַכְמַנִי דְּנָן תַּרְתֵּין זִמְנִין יָת בְּכִירוּתִי
נְסֵב וְהָא כְּעַן קַבֵּל בִּרְכָתִי וַאֲמַר הֲלָא שְׁבַקְתְּ לִי בִּרְכְתָא׃ 37 וַאֲתֵיב יִצְחָק וַאֲמַר לְעֵשָׂו הָא רַב שַׁוִּיתֵיהּ לָךְ וְיָת כָּל אֲחוּהִי יְהַבִית לֵיהּ
לְעַבְדִין וְעִבּוּר וַחֲמַר סְעַדְתֵּיהּ וְלָךְ הָכָא מָה אֶעְבֵּד בְּרִי׃ 38 וַאֲמַר עֵשָׂו לַאֲבוּהִי הֲבִרְכְתָא חָדָא הִיא לָךְ אֲבָא בָּרְכְנִי אַף אֲנָא אֲבָא וַאֲרִים
עֵשָׂו קָלֵיהּ וּבְכָא׃ 39 וַאֲתֵיב יִצְחָק אֲבוּהִי וַאֲמַר לֵיהּ הָא מִטּוּבָא דְאַרְעָא יְהֵא מוֹתְבָךְ וּמִטַּלָּא דִשְׁמַיָּא מִלְעֵילָּא׃ 40 וְעַל חַרְבָּךְ
חֲיֵי וְיָת אֲחוּךְ תִּפְלַח וְיְהֵא כַּד יַעְבְּרוּן בְּנוֹהִי עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא וְתַעְדֵּי נִירֵיהּ מֵעַל צַוָּארָךְ׃ 41 וּנְטַר עֵשָׂו דְּבָבוּ לְיַעֲקֹב עַל בִּרְכְתָא
דְּבָרְכֵיהּ אֲבוּהִי וַאֲמַר עֵשָׂו בְּלִבֵּיהּ יְקָרְבוּן יוֹמֵי אֵבְלָא דַאֲבָא וְאֶקְטוֹל יָת יַעֲקֹב אָחִי׃ 42 וְאִתְחַוָּא לְרִבְקָה יָת פִּתְגָמֵי עֵשָׂו
בְּרָהּ רַבָּא וּשְׁלַחַת וּקְרַת לְיַעֲקֹב בְּרָהּ זְעֵירָא וַאֲמָרַת לֵיהּ הָא עֵשָׂו אֲחוּךְ מְקַטְלָךְ׃

29 * Et ſeruiant tibi gentes: & adorabunt te principes. & eſto dominus fratris tui: & adorabunt te filij patris tui. qui maledixerit tibi, maledictus: at benedicens tibi, benedictus.

30 * Et factum eſt poſtquam ceſſauit Iſaac benedicens Iacob filio ſuo: & factum eſt vt egreſſus eſt Iacob à facie Iſaac patris ſui, & Eſau frater eius venit de venatione. 31 * Et fecit & ipſe edulia, & obtulit patri ſuo: & dixit: Surgat pater meus, & comedat de venatione filij ſui, vt benedicat mihi anima tua.

32 * Et dixit illi Iſaac pater eius: Quis es tu? ille autem dixit: Ego ſum filius tuus primogenitus Eſau.

33 * Expauit autem Iſaac ſtupore magno valdè, & dixit: Quis igitur qui venatus eſt mihi venationem, & intulit mihi, & comedi de omnibus antequàm tu venires? & benedixi ei, & benedictus erit. 34 * Factum eſt autem quando audiuit Eſau verba Iſaac patris ſui; & clamauit voce magna et amara valdè: & ait, Benedic & mihi, pater.

35 * Ait autem illi: Veniens frater tuus cum dolo, accepit benedictionem tuam.

36 * Et dixit: Juſtè vocatum eſt nomen eius Jacob. ſupplantauit enim me iam ſecundò, & primogenita mea tulit: & nunc accepit benedictionem meam. et dixit Eſau patri ſuo: Non relicta eſt mihi benedictio pater? 37 * Reſpondens autem Iſaac, dixit Eſau: Si dominum illum feci tuum, & omnes fratres eius ſeruos: frumento & vino ſtabiliui eum: tibi autem quid faciam, fili?

38 * Dixit autem Eſau ad patrem ſuum: Num benedictio vna tibi eſt, pater? benedic & mihi, pater. Cõpuncto autem Iſaac, exclamauit voce Eſau, et fleuit.

39 * Reſpondens autem Iſaac pater eius, dixit ei: Ecce de pinguedine terræ erit habitatio tua, & de rore cæli deſuper. 40 * Et in gladio tuo viues: & fratri tuo ſeruies. erit autẽ quando deponas & detrahas iugũ eius de collo tuo. 41 * Et iratus eſt Eſau Iacob, pro benedictione qua benedixit ei pater eius. Dixit autem Eſau in mente ſua: Appropinquent dies luctus patris mei, vt occidam Jacob fratrem meum.

42 * Nunciata ſunt autem Rebeccæ verba Eſau filij ſui ſenioris. & mittens, vocauit Iacob filium ſuum iuniorem, & dixit ei: Ecce Eſau frater tuus minatur tibi occidere te.

29 * καὶ δουλωσάτωσάν σοι ἔθνη· καὶ προσκυνήσουσί σοι ἄρχοντες. ⸗ γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου. καὶ προσκυνήσουσί σοι υἱοὶ τοῦ πατρός σου. ὁ καταρώμενός σοι, ἐπικατάρατος· 30 ὁ δὲ εὐλογῶν σε, εὐλογημένος. * ⸗ ἐγένετο μετὰ τὸ παύσασθαι Ισαὰκ εὐλογοῦντα Ιακὼβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθεν Ιακὼβ ἀπὸ προσώπου Ισαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ὁ ἀδελ- 31 φὸς αὐτοῦ Ησαῦ ἦλθεν ἀπὸ τῆς θήρας. * καὶ ἐποίησε καὶ αὐτὸς ἐδέσματα, καὶ προσήνεγκε τῷ πατρὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπεν· ἀναστήτω ὁ πατήρ μου, καὶ φαγέτω ἀπὸ τῆς θήρας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· ὅπως 32 εὐλογήσῃ με ἡ ψυχή σου. * ⸗ εἶπεν αὐτῷ Ισαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ· τίς εἶ σύ; ὁ δὲ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ὁ υἱός σου ὁ πρωτότοκος Ησαῦ. 33 * ἐξέστη δὲ Ισαὰκ ἔκστασιν μεγάλην σφόδρα, καὶ εἶπεν· τίς οὖν ὁ θηρεύσας μοι θήραν, καὶ εἰσήνεγκέ μοι, καὶ ἔφαγον ἀπὸ πάντων πρὸ τοῦ σὲ ἐλθεῖν· καὶ εὐλόγησα αὐτόν, καὶ εὐλογημένος 34 ἔσται. * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤκουσεν Ησαῦ τὰ ῥήματα Ισαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· ⸗ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ καὶ πικρὰν σφόδρα· καὶ 35 εἶπεν, εὐλόγησον δὴ κἀμὲ πάτερ. * εἶπε δὲ αὐτῷ, ἐλθὼν ὁ ἀδελ- 36 φός σου μετὰ δόλου, ἔλαβε τὴν εὐλογίαν σου. * ⸗ εἶπε, δικαίως ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ιακώβ. ἐπτέρνικε γάρ με ἤδη δεύτερον, τά τε πρωτοτόκιά μου εἴληφε· καὶ νῦν ἔλαβε τὴν εὐλογίαν μου. καὶ εἶπεν Ησαῦ τῷ πατρὶ αὐτοῦ· οὐχὶ ὑπολέλει- 37 πταί μοι εὐλογία πάτερ; * ἀποκριθεὶς δὲ Ισαὰκ εἶπε τῷ Ησαῦ· εἰ κύριον αὐτὸν ἐποίησά σου, καὶ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οἰκέτας· σίτῳ καὶ οἴνῳ ἐστερέωσα αὐτόν. σοὶ δὲ τί ποιήσω τέκνον; 38 * εἶπε δὲ Ησαῦ πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ· μὴ εὐλογία μία σοί ἐστι πάτερ; εὐλόγησον δὴ κἀμὲ πάτερ. καὶ ἀνυψώθη δὲ Ισαὰκ, ἀνεβόησε φωνῇ Ησαῦ, καὶ ἔκλαυσεν.

39 * ἀποκριθεὶς δὲ Ισαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς ἔσται ἡ κατοίκησίς σου, καὶ ἀπὸ τῆς 40 δρόσου τοῦ οὐρανοῦ ἄνωθεν. * ⸗ ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ σου ζήσῃ· καὶ τῷ ἀδελφῷ σου δουλεύσεις. ἔσται δὲ ἡνίκα ἂν καθέλῃς καὶ ἐκκύσῃς τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου.

41 * ⸗ ἐνεκότει Ησαῦ τῷ Ιακὼβ περὶ τῆς εὐλογίας ἧς εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. εἶπε δὲ Ησαῦ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ, ἐγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀποκτείνω Ια- 42 κὼβ τὸν ἀδελφόν μου. * ἀπηγγέλη δὲ ῥεβέκκα τὰ ῥήματα Ησαῦ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τοῦ πρεσβυτέρου. καὶ πέμψασα, ἐκάλεσεν Ιακὼβ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν νεώτερον, ⸗ εἶπεν αὐτῷ, ἰδοὺ Ησαῦ ὁ ἀδελφός σου ἀπειλεῖταί σοι τοῦ ἀποκτεῖναί σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Seruiant tibi populi, & ſubiiciantur tibi regna. eſto princeps fratribus tuis: & adorabunt te filij matris tuæ. maledicentes tibi, erunt maledicti: & benedicentes tibi, erunt benedicti. 30 Et factum eſt cùm conſummaſſet Iſaac benedicere Iacob, Iacob egrediente à facie Iſaac patris ſui, Eſau frater eius veniebat de venatione ſua. 31 Et fecit quoque ipſe edulia, & intulit patri ſuo, & dixit ei: Surgat pater meus, & comedat de venatione filij ſui; vt benedicat mihi anima tua. 32 Et ait illi pater eius: Quis es tu? & dixit: Ego filius tuus primogenitus tuus Eſau.

33 Et admiratus eſt Iſaac admiratione magna vſque nimis. & ait: Quis eſt ille qui venatus eſt venationem, & attulit mihi, & comedi ex omnibus priuſquàm intrares? & benedixi ei, benedictus quoque erit. 34 Quando audiuit Eſau verba patris ſui, clamauit clamore magno & amaro vſque nimis: & dixit patri ſuo: Benedic etiam mihi, pater mi. 35 Et ait: Venit frater tuus ſapienter, & accepit benedictionem tuam.

36 Et ait: Rectè vocatum eſt nomen eius, Iacob· ſupplantauit enim me his duabus vicibus: primogenita mea tulit; & ecce nunc ſuſcepit benedictionem meam. Et dixit: Nunquid non reſeruaſti mihi benedictionem? 37 Reſponditque Iſaac, & dixit ad Eſau: Ecce principem conſtitui eum tibi; & omnes fratres ſuos dedi ei in ſeruos: & frumento & vino ſtabiliui eum: & nunc tibi quid faciam vltrà, fili mi? 38 Et dixit Eſau patri ſuo: Nunquid benedictio vna tantùm eſt tibi, pater mi? benedic quoque mihi pater mi. & leuauit Eſau vocem ſuam, & fleuit.

39 Et reſpondit Iſaac pater eius, & ait illi: Ecce de optimo terræ erit habitatio tua, & de rore cæli deſuper. 40 Et in gladio tuo viues: & fratri tuo ſeruies: & erit quando tranſgredientur filij eius verba legis, auferes iugum eius de ceruicibus tuis. 41 Et habuit Eſau odio Iacob, pro benedictione qua benedixerat ei pater eius. Et dixit Eſau in corde ſuo: Appropinquabunt dies luctus patris mei; & interficiam Iacob fratrem meum. 42 Nunciataque ſunt Rebeccæ verba Eſau filij ſui maioris: & miſit & vocauit Iacob filium ſuum minorem: & dixit ei: Ecce Eſau frater tuus inſidiatur tibi vt interficiat te.

43 * וְעַתָּה בְנִי שְׁמַע בְּקֹלִי וְקוּם בְּרַח־לְךָ אֶל־לָבָן אָחִי
44 חָרָנָה : * וְיָשַׁבְתָּ עִמּוֹ יָמִים אֲחָדִים עַד אֲשֶׁר־
45 תָּשׁוּב חֲמַת אָחִיךָ : * עַד־שׁוּב אַף־אָחִיךָ מִמְּךָ
וְשָׁכַח אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָ לוֹ וְשָׁלַחְתִּי וְלָקַחְתִּיךָ מִשָּׁם
46 לָמָּה אֶשְׁכַּל גַּם־שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד : * וַתֹּאמֶר
רִבְקָה אֶל־יִצְחָק קַצְתִּי בְחַיַּי מִפְּנֵי בְנוֹת חֵת אִם־
לֹקֵחַ יַעֲקֹב אִשָּׁה מִבְּנוֹת חֵת כָּאֵלֶּה מִבְּנוֹת הָאָרֶץ
לָמָּה לִי חַיִּים : כח

1 * וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל־יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ
אֹתוֹ וַיְצַוֵּהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא־תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן :
2 * קוּם לֵךְ פַּדֶּנָה אֲרָם בֵּיתָה בְתוּאֵל אֲבִי אִמֶּךָ וְקַח־
3 לְךָ מִשָּׁם אִשָּׁה מִבְּנוֹת לָבָן אֲחִי אִמֶּךָ : * וְאֵל שַׁדַּי
יְבָרֵךְ אֹתְךָ וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לִקְהַל עַמִּים :
4 * וְיִתֶּן־לְךָ אֶת־בִּרְכַת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ
לְרִשְׁתְּךָ אֶת־אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֲשֶׁר־נָתַן אֱלֹהִים
5 לְאַבְרָהָם : * וַיִּשְׁלַח יִצְחָק אֶת־יַעֲקֹב וַיֵּלֶךְ פַּדֶּנָה
אֲרָם אֶל־לָבָן בֶּן־בְּתוּאֵל הָאֲרַמִּי אֲחִי רִבְקָה אֵם
6 יַעֲקֹב וְעֵשָׂו : * וַיַּרְא עֵשָׂו כִּי־בֵרַךְ יִצְחָק אֶת־
יַעֲקֹב וְשִׁלַּח אֹתוֹ פַּדֶּנָה אֲרָם לָקַחַת־לוֹ מִשָּׁם
אִשָּׁה בְּבָרְכוֹ אֹתוֹ וַיְצַו עָלָיו לֵאמֹר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה
7 מִבְּנוֹת כְּנָעַן : * וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶל־אָבִיו וְאֶל־אִמּוֹ
8 וַיֵּלֶךְ פַּדֶּנָה אֲרָם : * וַיַּרְא עֵשָׂו כִּי רָעוֹת בְּנוֹת כְּנָעַן
9 בְּעֵינֵי יִצְחָק אָבִיו : * וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל־יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח
אֶת־מָחֲלַת בַּת־יִשְׁמָעֵאל בֶּן־אַבְרָהָם אֲחוֹת נְבָיוֹת
עַל־נָשָׁיו לוֹ לְאִשָּׁה :
10 * וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה : * וַיִּפְגַּע
11 בַּמָּקוֹם וַיָּלֶן שָׁם כִּי־בָא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם
12 וַיָּשֶׂם מְרַאֲשֹׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא : * וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה
סֻלָּם מֻצָּב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמָיְמָה וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי
אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ :

43 * Nunc ergo,fili,audi vocem meam: & cō-
G surgens fuge ad Laban fratrem meum in Arā:
44 * Habitabisque cum eo dies paucos,donec
45 requiescat furor fratris tui: *Et cesset indigna-
tio eius; obliuiscaturque eorum quæ fecisti in
eum. posteà mittam & adducam te indè huc.
46 Cur vtroque orbabor filio in vno die? *Dixit-
q; Rebecca ad Isaac: Tædet me vitæ meę pro-
pter filias Heth. Si acceperit Iacob vxorem de
stirpe huius terræ,nolo viuere.

CAP. XXVIII.

1 A VOcauit itaq; Isaac Iacob, & benedixit eū:
præcepitque ei,dicens: Noli accipere con-
2 iugem de genere Chanaan: * Sed vade &
proficiscere in Mesopotamiam Syriæ, ad do-
mum Bathuel patris matris tuæ; & accipe ti-
bi inde vxorem de filiabus Laban auūculi tui.
3 * Deus autem omnipotens benedicat tibi,&
crescere te faciat atque multiplicet, vt sis in
4 turbas populorum. * Et det tibi benedictio-
nes Abraæ, & semini tuo post te; vt possideas
terram peregrinationis tuæ, quam pollicitus
5 est auo tuo. * Cumque dimisisset eum Isaac,
profectus peruenit in Mesopotamiam Syriæ,
ad Laban filium Bathuel Syri fratrem Rebec-
6 cæ matris suę. *Videns autē Esau quòd bene-
B dixisset pater suus Iacob,& misisset eū in Me-
sopotamiam Syrię,vt indè vxorem duceret: &
post benedictionem præcepisset ei,dicens: Nō
7 accipies vxorē de filiabus Chanaan: *Quódq;
obediens Iacob parentibus suis, isset in Syriā.
8 * Probans quoque quòd non libenter aspi-
9 ceret filias Chanaan pater suus· *Iuit ad His-
maelem,& duxit vxorem absq; his quas priùs
habebat,Melech filiam Hismael filij Abraam,
10 sororem Nabaioth. *Igitur egressus Iacob de
11 Bersabee,pergebat Aran. * Cúmque venisset
ad quendam locum,&vellet in eo requiescere
C post solis occubitum, tulit de lapidibus qui
iacebant: & supponens capiti suo, dormiuit
12 in eodem loco. * Vidítque in somnis scalam
stantem super terram, & cacumen illius tan-
gens cælum: angelos quoque Dei ascenden-
tes & descendentes per eam.

תרגום אונקלוס

43 וּכְעַן בְּרִי קַבֵּל מִנִּי וְקוּם אֱזֵיל לָךְ לְוָת לָבָן אַחִי לְחָרָן ׃ 44 וְתֵיתֵב עִמֵּיהּ יוֹמִין זְעִירִין עַד דְּיֵיהוֹב רְגָזָא דַאֲחוּךְ ׃ 45 עַד דְּיֵיהוֹב
רְגָזָא דַאֲחוּךְ מִנָּךְ וְיִתְנְשֵׁי יָת דַּעֲבַדְתְּ לֵהּ וְאֶשְׁלַח וַאֲיַתְּבִינָךְ מִתַּמָּן לְמָה אֶתְכַּל מִתְרֵיכוֹן יוֹמָא חַד ׃ 46 וַאֲמָרַת רִבְקָה לְיִצְחָק עָקֵית בְּחַיַּי מִן
קֳדָם בְּנָת חֵת אִם נָסֵב יַעֲקֹב אִתְּתָא מִבְּנָת חֵיתָאֵד כְּאִלֵּין מִבְּנָת אַרְעָא לְמָה לִי חַיִּין ׃ כח

1 וּקְרָא יִצְחָק לְיַעֲקֹב וּבָרִיךְ יְהֵיהּ וּפְקֵדֵיהּ וַאֲמַר לֵיהּ לָא תִסַּב אִתְּתָא מִבְּנָת כְּנָעַן ׃ 2 קוּם אֱזֵל
לְפַדַּן אֲרָם לְבֵית בְּתוּאֵל אֲבוּהָ דְאִמָּךְ וְסַב לָךְ מִתַּמָּן אִתְּתָא מִבְּנָת לָבָן אֲחוּהָ דְאִמָּךְ ׃ 3 וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ יָתָךְ וְיַפְשִׁינָךְ וַיְסַגִּינָךְ וְיֶהֱוֵי
לְכִינְשָׁת שִׁבְטִין ׃ 4 וְיִתֵּן לָךְ יָת בִּרְכְתָא דְאַבְרָהָם לָךְ וְלִבְנָךְ עִמָּךְ לְמֵירְתָךְ יָת אַרַע תּוֹתָבוּתָךְ דִּיהַב יְיָ לְאַבְרָהָם ׃ 5 וּשְׁלַח
יִצְחָק יָת יַעֲקֹב וַאֲזַל לְפַדַּן אֲרָם לְוָת לָבָן בַּר בְּתוּאֵל אֲרַמָּאָה אֲחוּהָ דְרִבְקָה אִמֵּיהּ דְיַעֲקֹב וְעֵשָׂו ׃ 6 וַחֲזָא עֵשָׂו אֲרֵי בָרִיךְ יִצְחָק יָת
יַעֲקֹב וְשַׁלַּח יְהֵיהּ לְפַדַּן אֲרָם לְמִסַּב לֵיהּ מִתַּמָּן אִתְּתָא כַּד בָּרְכֵיהּ יְהֵיהּ וּפְקִיד עֲלוֹהִי לְמֵימַר לָא תִסַּב אִתְּתָא מִבְּנָת כְּנָעַן ׃ 7 וְקַבֵּיל יַעֲקֹב
לְמֵימַר אֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ וַאֲזַל לְפַדַּן אֲרָם ׃ 8 וַחֲזָא עֵשָׂו אֲרֵי בִישִׁין בְּנָת כְּנַעַן בְּעֵינֵי יִצְחָק אֲבוּהִי ׃ 9 וַאֲזַל עֵשָׂו לְוָת
יִשְׁמָעֵאל וּנְסַב יָת מַחֲלַת בַּת יִשְׁמָעֵאל בַּר אַבְרָהָם אֲחָתֵיהּ דִּנְבָיוֹת עַל נְשׁוֹהִי לֵהּ לְאִתּוּ ׃ 10 וּנְפַק יַעֲקֹב מִבְּאֵרָא דְשָׁבַע וַאֲזַל
לְחָרָן ׃ 11 וְיָעַר בְּאַתְרָא וּבָת תַּמָּן אֲרֵי עַאל שִׁמְשָׁא וּנְסַב מֵאַבְנֵי אַתְרָא וְשַׁוִּי אֵיסְתְּדוֹהִי וּשְׁכִיב בְּאַתְרָא הַהוּא ׃ 12 וְחֶלֶם
וְהָא סְלֵימָא נְעִיץ בְּאַרְעָא וְרֵישֵׁהּ מָטֵי עַד צֵידַת שְׁמַיָּא וְהָא מַלְאֲכַיָּא דַיְיָ סָלְקִין וְנָחְתִין בֵּיהּ ׃

43 * Nunc ergò, ô fili, audi meam vocem: & surgens fuge in Mesopotamiam ad Laban fratrem meũ
44 in Charran: * Et habita cum eo dies aliquot,
45 donec auertatur furor, * Et ira fratris tui à te;
& obliuiscatur quæ feciſti ei. & mittens accersam te indè, ne fortè orber à duobus vobis in die vna.
46 * Dixit autem Rebecca ad Isaac: Infensa sum vitæ meæ propter filias filiorum Het. Si accepero Iacob vxorem de filiabus terræ huius, vt quid mihi viuere?

CAP. XXVIII.

1 ADuocans autem Isaac Iacob, benedixit ei. & præcepit ei, dicens: Non accipies vxorem de filiabus Chananæorum.
2 * Surgens fuge in Mesopotamiam, in domum Bathuel patris matris tuæ: & accipe tibi ipsi vxorem de filiabus Laban fratris matris tuæ.
3 * At Deus meus benedicat tibi, fili, & multiplicet te, & eris in congregationem gentium.
4 * Et dabit tibi benedictionem Abraam patris mei tibi, & semini tuo post te, ad hæreditandum terram incolatus tui: quam dedit Deus Abraam.
5 * Et misit Isaac Iacob: & abiit in Mesopotamiam, ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem Rebeccæ matris Iacob & Esau.
6 * Vidit autem Esau quòd benedixit Isaac Iacob, & misit in Mesopotamiam Syriæ, accipere sibi vxorem indè cùm benediceret ei: & præcepit ei, dicens: Non accipies vxorem de filiabus Chananæorum.
7 * Et audiuit Iacob patrem & matrem suam: & profectus est in Mesopotamiam.
8 * Et vidit Esau quòd malæ sunt filiæ Chanaan coram Isaac patre suo.
9 * Et abiit Esau ad Ismael: & accepit Maeleth filiam Ismael filij Abraam, sororem Nabeoth, ad vxores suas vxorem.
10 * Et egressus est Iacob de puteo iuramenti: & abiit in Charran.
11 * Et occurrit loco: & dormiuit ibi. occiderat enim sol. & tulit de lapidibus loci, & posuit ad caput suum: & dormiuit in loco illo.
12 * Et somniauit. & ecce scala firmata in terra, cuius caput perueniebat in cælum: & angeli Dei ascendebant & descendebant super eam.

43 * νῦν οὖν ὦ τέκνον ἄκουσόν μου τῆς φωνῆς, καὶ ἀναστὰς ἀπόδραθι εἰς τὴν μεσοποταμίαν πρὸς λάβαν τὸν ἀδελφόν μου
44 εἰς χαρράν· * καὶ οἰκήσεις μετ' αὐτοῦ ἡμέρας τινὰς, ἕως ἂν
45 ἀποστρέψῃ τὸν θυμὸν, * καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ σου ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐπιλάθηται ἃ πεποίηκας αὐτῷ· κἀγὼ ἀποστείλασα μεταπέμψομαί σε ἐκεῖθεν, μή ποτε ἀποτεκνωθῶ ἀπὸ τῶν δύο ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.
46 * εἶπε δὲ ῥεβέκκα πρὸς ἰσαάκ, προσώχθικα τῇ ζωῇ μου διὰ τὰς θυγατέρας τῶν υἱῶν χέτ. εἰ λήψεται ἰακὼβ γυναῖκα ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῆς γῆς ταύτης, ἵνατί μοι τὸ ζῆν;

κη'.

1 * Προσκαλεσάμενος δὲ ἰσαὰκ τὸν ἰακὼβ, εὐλόγησεν αὐτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ, λέγων, μὴ λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν
2 θυγατέρων τῶν χαναναίων· * ἀναστὰς ἀπόδραθι εἰς τὴν μεσοποταμίαν, εἰς τὸν οἶκον βαθουὴλ πατρὸς τῆς μητρός σου· καὶ λάβε σεαυτῷ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων λάβαν τοῦ ἀ-
3 δελφοῦ τῆς μητρός σου. * ὁ δὲ θεός μου εὐλογήσαι σε τέκνον, καὶ πληθύναι σε, καὶ ἔσῃ εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν.
4 * καὶ δώσει σοι εὐλογίαν ἀβραὰμ τοῦ πατρός μου σοὶ, καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ, κληρονομῆσαι τὴν γῆν τῆς παροική-
5 σεώς σου· ἣν ἔδωκεν ὁ θεὸς τῷ ἀβραάμ. * καὶ ἀπέστειλεν ἰσαὰκ τὸν ἰακώβ· καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν μεσοποταμίαν, πρὸς λάβαν υἱὸν βαθουὴλ τοῦ συρου, ἀδελφὸν ῥεβέκκας τῆς μητρὸς ἰακὼβ καὶ
6 ἠσαύ. * εἶδε δὲ ἠσαὺ ὅτι εὐλόγησεν ἰσαὰκ τὸν ἰακὼβ, καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὴν μεσοποταμίαν τῆς συρίας, λαβεῖν ἑαυτῷ γυναῖκα ἐκεῖθεν ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ, λέγων, οὐ λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων.
7 * καὶ ἤκουσεν ἰακὼβ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐπορεύθη
8 εἰς μεσοποταμίαν. * καὶ εἶδεν ἠσαὺ, ὅτι πονηραί εἰσιν αἱ θυγατέ-
9 ρες χαναὰν ἐναντίον ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· * καὶ ἐπορεύθη ἠσαὺ πρὸς ἰσμαήλ· καὶ ἔλαβε τὴν μαελὲθ θυγατέρα ἰσμαὴλ τοῦ υἱοῦ ἀβραάμ, ἀδελφὴν ναβαὼθ πρὸς ταῖς γυναιξὶν
10 αὐτοῦ γυναῖκα. * καὶ ἐξῆλθεν ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὅρκου· καὶ ἐπορεύθη εἰς χαρράν. * καὶ ἀπήντησε τόπῳ· καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ. ἔδυ γὰρ ὁ ἥλιος. καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν λίθων τοῦ τόπου, καὶ ἔθηκεν πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ· καὶ ἐκοι-
12 μήθη ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ. * καὶ ἐνυπνιάσθη. καὶ ἰδοὺ κλίμαξ ἐστηριγμένη ἐν τῇ γῇ, ἧς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον ἐπ' αὐτῷ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Et nunc, fili mi, acquiesce mihi: & surge, vade ad Laban fratrem meum in Aran: 44 Et habitabis apud eum dies paucos, donec quiescat ira fratris tui: 45 Donec reuertatur ira fratris tui à te: & obliuiscatur eius quod feciſti ei. Et mittam adducamque te indè: cur orbabor ambobus vobis die vna? 46 Et dixit Rebecca ad Isaac: Pœnitet me vitæ propter filias Heth. si acceperit Iacob vxorem de filiabus Heth similem istis de filiabus terræ, ad quid mihi est vita?

CAP. XXVIII.

VOcauitque Isaac Iacob, & benedixit ei: & præcepit ei, & dixit ei: Non accipies vxorem de filiabus Chanaan. 2 Surge, vade in Mesopotamiam Syriæ, in domum Bathuelis patris matris tuæ, & accipe tibi indè vxorem de filiabus Laban fratris matris tuæ. 3 Et Deus omnipotens benedicat tibi: & creſcere te faciat & multiplicet te: & sis in turbas tribuum. 4 Et det tibi benedictionem Abrahæ, & filiis tuis tecum; vt possideas terram habitationis tuæ, quam dedit Deus Abrahæ. 5 Et dimisit Isaac Iacob, & abiit in Mesopotamiam Syriæ, ad Laban filium Bathuelis Syri, fratrem Rebeccæ matris Iacob & Esau. 6 Et vidit Esau quòd benedixit Isaac Iacob, & misit eum in Mesopotamiam Syriæ, vt acciperet indè sibi vxorem: & quòd quando benedixit ei, præcepisset ei, dicens: Non accipies vxorem de filiabus Chanaan. 7 Et quòd obediſſet Iacob verbo patris & matris suæ, & iuisset in Mesopotamiam Syriæ. 8 Videns igitur Esau quòd displicuissent filiæ Chanaan in oculis Isaac patris sui: 9 Abiit quoque Esau ad Ismael, & accepit Maalath filiam Ismaelis, filij Abraham, sororem Nabaioth sibi in vxorem super vxores suas. 10 Et egressus est Iacob de Bersabee, & ibat in Aran. 11 Et venit ad quendam locum: & mansit ibi, quoniam occubuit sol: & tulit de lapidibus loci, & suppoſuit capiti suo: & cubuit in loco illo. 12 Et somniauit: & ecce scala erat defixa in terra, & caput illius pertingebat vsque ad cælum: & ecce angeli Domini ascendebant & descendebant per eam.

13 * וְהִנֵּה יְהוָה נִצָּב עָלָיו וַיֹּאמַר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם אָבִיךָ וֵאלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב
14 עָלֶיהָ לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ׃ * וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר
הָאָרֶץ וּפָרַצְתָּ יָמָּה וָקֵדְמָה וְצָפֹנָה וָנֶגְבָּה וְנִבְרְכוּ
15 בְךָ כָּל־מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה וּבְזַרְעֶךָ׃ * וְהִנֵּה
אָנֹכִי עִמָּךְ וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ וַהֲשִׁבֹתִיךָ אֶל־
הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֶזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם־
16 עָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ׃ * וַיִּקַץ יַעֲקֹב
מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָכֵן יֵשׁ יְהוָה בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא
17 יָדָעְתִּי׃ * וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה־נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה
אֵין זֶה כִּי אִם־בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם׃
18 * וַיַּשְׁכֵּם יַעֲקֹב בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח אֶת־הָאֶבֶן אֲשֶׁר־שָׂם
מְרַאֲשֹׁתָיו וַיָּשֶׂם אֹתָהּ מַצֵּבָה וַיִּצֹק שֶׁמֶן עַל־רֹאשָׁהּ׃
19 * וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית־אֵל וְאוּלָם לוּז
20 שֵׁם־הָעִיר לָרִאשֹׁנָה׃ * וַיִּדַּר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר אִם־
יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר
אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן־לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבֶגֶד לִלְבֹּשׁ׃
21 * וְשַׁבְתִּי בְשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה
22 יְהוָה לִי לֵאלֹהִים׃ * וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי
מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן־לִי עַשֵּׂר
אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ׃

כט

1 * וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אַרְצָה בְנֵי־קֶדֶם׃
2 * וַיַּרְא וְהִנֵּה בְאֵר בַּשָּׂדֶה וְהִנֵּה־שָׁם שְׁלֹשָׁה עֲדְרֵי־
צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ כִּי מִן־הַבְּאֵר הַהוּא יַשְׁקוּ הָעֲדָרִים
3 וְהָאֶבֶן גְּדֹלָה עַל־פִּי הַבְּאֵר׃ * וְנֶאֶסְפוּ־שָׁמָּה
כָּל־הָעֲדָרִים וְגָלְלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר
וְהִשְׁקוּ אֶת־הַצֹּאן וְהֵשִׁיבוּ אֶת־הָאֶבֶן עַל־פִּי הַבְּאֵר
4 לִמְקֹמָהּ׃ * וַיֹּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אַחַי מֵאַיִן אַתֶּם
5 וַיֹּאמְרוּ מֵחָרָן אֲנָחְנוּ׃ * וַיֹּאמֶר לָהֶם הֲיְדַעְתֶּם אֶת־
לָבָן בֶּן־נָחוֹר וַיֹּאמְרוּ יָדָעְנוּ׃

13 * Et Dominum innixum scalæ, dicentem
sibi: Ego sum dominus Deus Abraam patris
tui,& Deus Isaac. Terram in qua dormis, tibi
dabo & semini tuo.
14 * Eritque semen tuum quasi puluis terræ.
Dilataberis ad Orientem & Occidentem, &
Septemtrionem & Meridiem: & benedicen-
tur in te & in semine tuo cunctæ tribus terræ.
15 * Et ero custos tuus quocunque perrexeris:
& reducam te in terram hanc: nec dimittam,
nisi compleuero vniuersa quę dixi.
16 * Cumque euigilasset Iacob de somno, ait:
D Verè Dominus est in loco isto; & ego nescie-
17 bam. * Pauensque, Quàm terribilis est,
inquit, locus iste! Non est hic aliud, nisi do-
mus Dei, & porta cæli.
18 * Surgens ergo Iacob manè, tulit lapidem
quem suppossuerat capiti suo,& erexit in titu-
lum, fundens oleum desuper.
19 * Appellauitque nomen vrbis, Bethel, quæ
priùs Luza vocabatur.
20 * Vouit etiam votum, dicens: Si fuerit Deus Sap. 10.b Act. 12.b Inf. 13.b
mecum, & custodierit me in via per quam ego
ambulo, & dederit mihi panem ad vescendũ,
& vestimentum ad induendum:
21 * Reuersusque fuero prosperè ad domũ pa-
tris mei, erit mihi Dominus in Deum.
22 * Et lapis iste quem erexi in titulum, voca-
bitur Domus Dei: cunctorumq; quæ dederis
mihi, decimas offeram tibi.

CAP. XXIX.

1 PRofectus ergo Iacob, venit in terram O-
A rientalem.
2 * Et vidit puteum in agro; tres quoque gre-
ges ouium accubantes iuxta eum. nam ex illo
adaquabantur pecora: & os eius grandi lapi-
de claudebatur.
3 * Mósque erat, vt cunctis ouibus congrega-
tis, deuoluerent lapidem: & refectis gregibus,
rursum super os putei ponerent.
4 * Dixítque ad pastores: Fratres, vnde estis?
qui responderunt, De Aran.
5 * Quos interrogans: Nunquid, ait, nostis
Laban filium Nachor? Dixerunt: Nouimus.

תרגום אונקלוס

13 וְהָא יְקָרָא דַיְיָ מְעַתַּד עֲלוֹהִי וַאֲמַר אֲנָא יְיָ אֱלָהָא דְּאַבְרָהָם אֲבוּךְ וֵאלָהֵיהּ דְּיִצְחָק אַרְעָא דְּאַתְּ שָׁכִיב עֲלָהָא לָךְ אֶתְּנִינַהּ וְלִבְנָךְ׃
14 וִיהוֹן בְּנָךְ סַגִּיאִין כְּעַפְרָא דְאַרְעָא וְתִתְקַף לְמַעְרְבָא וּלְמַדְנְחָא וּלְצִפּוּנָא וּלְדָרוֹמָא וְיִתְבָּרְכוּן בְּדִילָךְ כָּל זַרְעַיָּת אַרְעָא וּבְדִיל בְּנָךְ׃ 15 וְהָא
מֵימְרִי בְסַעְדָךְ וְאֶטְרִינָךְ בְּכָל אֲתַר דְּתֵהָךְ וַאֲתֵיבִינָךְ לְאַרְעָא הָדָא אֲרֵי לָא אֶשְׁבְּקִינָךְ עַד דְּאֶעְבֵּד יַת דְּמַלֶּלִית לָךְ׃ 16 וְאִתְעַר יַעֲקֹב מִשְּׁנָתֵיהּ
וַאֲמַר בְּרַם בְּקוּשְׁטָא יְקָרָא דַיְיָ שָׁרֵי בְּאַתְרָא הָדֵין וַאֲנָא לָא הֲוֵיתִי יָדַע׃ 17 וּדְחִיל וַאֲמַר מָה דְחִילוּ אַתְרָא הָדֵין לֵית דֵּין אֶלָּא בֵּית אֱלָהִין
אַתַר דְּרַעְוָא בֵּיהּ מִן קֳדָם יְיָ וְדֵין תְּרַע קֳבֵיל שְׁמַיָּא׃ 18 וְאַקְדֵּם יַעֲקֹב בְּצַפְרָא וּנְסֵב יַת אַבְנָא דְשַׁוִּי אִיסַּהֲדוּתֵיהּ וְשַׁוִּי יָתָהּ קָמָה וְאֶרִיק
מִשְׁחָא עַל רֵישָׁהּ׃ 19 וּקְרָא יַת שְׁמָא דְאַתְרָא הַהוּא בֵּית־אֵל וּבְרַם לוּז שְׁמָא דְקַרְתָּא בְּקַדְמֵיתָא׃ 20 וְקַיֵּים יַעֲקֹב קְיָם לְמֵימַר
אִם יְהֵא מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדִּי וְיִטְרִינַנִי בְּאוֹרְחָא הָדֵין דַּאֲנָא אָזֵיל וְיִתֵּן לִי לַחְמָא לְמֵיכַל וּכְסוּי לְמִלְבַּשׁ׃ 21 וְאֶהוֹב בְּשְׁלָם לְבֵית אַבָּא
וְיְהֵא מֵימְרָא דַיְיָ לִי לֶאֱלָהָא׃ 22 וְאַבְנָא הָדָא דְשַׁוִּיתִי קָמָא תְּהֵא דָּאֲהֵי פָּלַח עֲלָהּ קֳדָם יְיָ וְכָל דְּתִתֵּן לִי חַד מִן עַשְׂרָה אַפְרִישִׁנֵּהּ
קֳדָמָךְ׃

כט

1 וּנְטַל יַעֲקֹב רַגְלוֹהִי וַאֲזַל לְאַרַע
בְּנֵי מַדִּינְחָא׃ 2 וַחֲזָא וְהָא בֵּירָא בְחַקְלָא וְהָא תַמָּן תְּלָתָא עֶדְרִין דְּעָאן רְבִיעִין עֲלָהָא אֲרֵי מִן בֵּירָא הַהוּא מַשְׁקִין עֲדָרַיָּא וְאַבְנָא רַבְּתָא
עַל פּוּמָא דְבֵירָא׃ 3 וּמִתְכַּנְשִׁין תַּמָּן כָּל עֲדָרַיָּא וּמְגַנְדְּרִין יַת אַבְנָא מֵעַל פּוּמָא דְבֵירָא וּמַשְׁקִין יַת עָנָא וּמְתֵיבִין יַת אַבְנָא עַל פּוּמָא דְבֵירָא
לְאַתְרָהּ׃ 4 וַאֲמַר לְהוֹן יַעֲקֹב אַחַי מִנָּן אַתּוּן וַאֲמָרוּ מֵחָרָן אֲנַחְנָא׃ 5 וַאֲמַר לְהוֹן הַיְדַעְתּוּן יַת לָבָן בַּר נָחוֹר וַאֲמָרוּ יַדְּעִנָא׃

* *At Dominus firmatus erat ſuper eam. & dixit: Ego Deus patris tui Abraam, et Deus Iſaac. ne timeas: terra in qua tu dormis ſuper eã, tibi dabo eam, & ſemini tuo.* 13

* *Et erit ſemen tuum ſicut arena terræ: & dilatabitur ad mare, & Auſtrum, & ad Aquilonẽ, & ad Orientem. & benedicentur in te omnes tribus terræ, & in ſemine tuo.* 14

* *Et ecce ego tecum, cuſtodiens te in terra omni quocunque perrexeris. et reducam te in terrã hanc: quia nõ te derelinquã, donec faciam ego omnia quæcunque locutus ſum tibi.* 15

* *Et ſurrexit Iacob de ſomno ſuo, et dixit: Quia eſt Dominus in loco iſto, ego autem non ſciebam.* 16

* *Et timuit: & dixit: Quàm terribilis locus iſte! non eſt hoc niſi domus Dei, & hæc porta cæli.* 17

* *Et ſurrexit Iacob manè, & tulit lapidem, quẽ ſuppoſuit illic ad caput ſuum: & ſtatuit eum titulum, & effudit oleum ſuper ſummitatem eius.* 18

* *Et vocauit nomen loci illius, Domus Dei. & Lammaus erat nomen ciuitati prius.* 19

* *Et vouit Iacob votum, dicens: Si fuerit Dominus Deus mecũ, & cuſtodierit me in via hac qua ego ambulabo; & dederit mihi panẽ ad comedendũ, & veſtimentum ad induendum:* 20

* *Et reuerſus fuero cum ſalute in domum patris mei; & erit mihi Dominus in Deum:* * *Et lapis iſte quem ſtatui titulum, erit mihi domus Dei. et omnium quæ mihi dederis, decima decimabo ea tibi.* 21 22

CAP. XXIX.

ET eleuans Iacob pedes, abiit in terram Orientis, 1 *ad Laban ex Bathuel Syro, fratrem Rebeccæ, matris Iacob & Eſau.* * *Et vidit: & ecce puteus in agro. erant autem illic tres greges ouium, requieſcentes in eo. ex enim puteo illo adaquabant pecora. lapis autem erat magnus ſuper os putei.* 2

* *Et congregabantur illic omnia pecora & paſtores, & reuoluebant lapidem ab ore putei: & adaquabant oues, & rurſus reponebant lapidem ſuper os putei in locum ſuum.* 3

* *Dixit autem illis Iacob: Fratres, vnde eſtis vos? illi autem dixerunt: Ex Charran.* 4

* *Ait autem illis: Nunquid cognoſcitis Laban filium Nachor? illi autem dixerunt: Cognoſcimus.* 5

13 * ὁ δὲ κύριος ἐπεστήριχτο ἐπ' αὐτῆς. καὶ εἶπεν, ἐγὼ ὁ θεὸς τοῦ πατρός σου ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ. μὴ φοβοῦ· ἡ γῆ ἐφ' ἧ σὺ καθεύδεις ἐπ' αὐτῆς, σοὶ δώσω αὐτὴν, καὶ τῷ σπέρματί 14 σου. * καὶ ἔσται τὸ σπέρμα σου ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς. καὶ πλατυνθήσῃ ἐπὶ θάλασσαν, καὶ λίβα, καὶ ἐπὶ βορρᾶν, καὶ ἐπὶ ἀνατολάς. καὶ ἐνδυλογηθήσονται ἐν σοὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς 15 γῆς, καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου. * καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μετὰ σοῦ διαφυλάσσων σε ἐν τῇ γῇ πάσῃ, ἐάν πορεύσῃ. καὶ ἀποστρέψω σε εἰς τὴν γῆν ταύτην· ὅτι οὐμή σε ἐγκαταλείπω, ἕως οὗ ποιῆσαί με πάντα ὅσα ἐλάλησά σοι.

16 * καὶ ἐξηγέρθη ἰακὼβ ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ὅτι ἔστι κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ἤδειν. * καὶ ἐφοβήθη. καὶ εἶπεν, ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι τοῦτο ἀλλ' ἢ οἶκος θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ.

18 * καὶ ἀνέστη ἰακὼβ τὸ πρωΐ, καὶ ἔλαβε τὸν λίθον, ὃν ὑπέθηκεν ἐκεῖ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. καὶ ἔστησεν αὐτὸν στήλην, καὶ ἐπέ19 χεεν ἔλαιον ἐπὶ τὸ ἄκρον αὐτῆς. * καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, οἶκος θεοῦ. καὶ λαμμαὼς ἦν ὄνομα τῇ 20 πόλει τὸ πρότερον. * καὶ ηὔξατο ἰακὼβ εὐχὴν, λέγων, ἐὰν ᾖ κύριος ὁ θεὸς μετ' ἐμοῦ, καὶ φυλάξῃ με ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ, ᾗ ἐγὼ πορεύομαι, καὶ δῶσί μοι ἄρτον φαγεῖν, καὶ ἱμάτιον περιβαλέσθαι· * καὶ ἀποστρέψομαι μετὰ σωτηρίας εἰς 21 τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, καὶ ἔσται μοι κύριος εἰς θεόν·

22 * καὶ ὁ λίθος οὗτος ὃν ἔστησα στήλην, ἔσται μοι οἶκος θεοῦ. καὶ πάντων ὧν ἐάν μοι δῶς, δεκάτην ἀποδεκατώσω αὐτά σοι.

κθ΄.

1 * Καὶ ἦρας ἰακὼβ τοὺς πόδας, ἐπορεύθη εἰς γῆν ἀνατολῶν, πρὸς λάβαν τὸν τοῦ βαθουὴλ τοῦ σύρου, ἀδελφὸν ῥεβέκκας μητρὸς ἰακὼβ καὶ ἠσαύ. 2 * καὶ ὁρᾷ· καὶ ἰδοὺ φρέαρ ἐν τῷ πεδίῳ. ἦσαν δὲ ἐκεῖ τρία ποίμνια προβάτων ἀναπαυόμενα ἐπ' αὐτοῦ. ἐκ γὰρ τοῦ φρέατος ἐκείνου ἐπότιζον τὰ ποί3 μνια· λίθος δὲ ἦν μέγας ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ φρέατος. * καὶ συνήγοντο ἐκεῖ πάντα τὰ ποίμνια καὶ οἱ ποιμένες· καὶ ἀπεκύλιον τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος, καὶ ἐπότιζον τὰ πρόβατα, καὶ πάλιν ἀποκαθίσων τὸν λίθον ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ φρέα4 τος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰακὼβ, ἀδελφοὶ πόθεν ἐστὲ ὑμεῖς; οἱ δὲ εἶπαν, ἐκ χαρράν.

5 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, μὴ γινώσκετε λάβαν τὸν υἱὸν ναχώρ; οἱ δὲ εἶπαν, γινώσκομεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Et ecce gloria Domini ſtabat ſuper eam: & ait, Ego dominus Deus Abrahæ patris tui, & Deus Iſaac: terram ſuper qua tu cubas, tibi dabo eam, & filiis tuis. [14] Et erunt filij tui multi, quaſi puluis terræ: & prævalebis ad Occidentem, & ad Orientem, & ad Aquilonem, & ad Auſtrum: & benedicentur propter te omnes cognationes terræ, & propter filios tuos. [15] Et ecce verbum meum in adiutorium tuum erit: & cuſtodiam te in omni loco quò ibis: & reducam te ad terram hanc: quoniam non derelinquam te, donec faciam quod locutus ſum tibi. [16] Euigilauitque Iacob de ſomno ſuo, & ait: Vtique in veritate gloria Domini habitat in loco iſto: & ego neſciebam. [17] Et timuit: & ait: Quàm terribilis eſt locus iſte! non eſt locus communis, ſed locus in quo beneplacitum eſt coram Deo: & è regione loci huius eſt porta cæli. [18] Et ſurrexit Iacob manè, & tulit lapidem quem ſuppoſuerat capiti ſuo: & ſtatuit eum in titulum: & effudit oleum ſuper caput eius. [19] Et vocauit nomen loci illius, Bethel: nomen autem ciuitatis Luz priùs vocabatur. [20] Et vouit Iacob votum, dicens: Si fuerit verbum Dei in adiutorium meum, & cuſtodierit me in via hac in qua ego ambulo; & dederit mihi panem ad veſcendum, & veſtimentum ad induendum: [21] Et reuerſus fuero in pace in domum patris mei: & erit mihi verbum Domini in Deum: [22] Et lapis iſte, quem poſui in titulum, erit ſuper quem ſeruiam coram Domino. & omnium quæ dederis mihi, vnum ex decem ſeparabo coram te.

CAP. XXIX.

ET leuauit Iacob pedes ſuos, & abiit in terram filiorum Orientis. [2] Et vidit: & ecce puteus in agro, & ecce ibi tres greges ouium accubantes iuxta eum: quia de puteo illo adaquabantur greges: & lapis grandis erat ſuper os putei. [3] Et congregabantur ibi omnes greges: & deuoluebant lapidem ab ore putei, & adaquabant oues; & reducebant lapidem ſuper os putei in locum ſuum. [4] Dixitque eis Iacob: Fratres mei, vnde eſtis? & dixerunt: De Aran nos ſumus. [5] Et dixit eis: Nunquid noſtis Laban filium Nachor? & dixerunt: Nouimus.

6 * וַיֹּאמֶר לָהֶם הֲשָׁלוֹם לוֹ וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם וְהִנֵּה
7 רָחֵל בִּתּוֹ בָּאָה עִם־הַצֹּאן׃ * וַיֹּאמֶר הֵן עוֹד הַיּוֹם
גָּדוֹל לֹא־עֵת הֵאָסֵף הַמִּקְנֶה הַשְׁקוּ הַצֹּאן וּלְכוּ רְעוּ׃
8 * וַיֹּאמְרוּ לֹא נוּכַל עַד אֲשֶׁר יֵאָסְפוּ כָל־הָעֲדָרִים
וְגָלְלוּ אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר וְהִשְׁקִינוּ הַצֹּאן׃
9 * עוֹדֶנּוּ מְדַבֵּר עִמָּם וְרָחֵל בָּאָה עִם־הַצֹּאן
10 אֲשֶׁר לְאָבִיהָ כִּי רֹעָה הִוא׃ * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָה
יַעֲקֹב אֶת־רָחֵל בַּת־לָבָן אֲחִי אִמּוֹ וְאֶת־צֹאן לָבָן
אֲחִי אִמּוֹ וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב וַיָּגֶל אֶת־הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר
11 וַיַּשְׁקְ אֶת־צֹאן לָבָן אֲחִי אִמּוֹ׃ * וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל
12 וַיִּשָּׂא אֶת־קֹלוֹ וַיֵּבְךְ׃ * וַיַּגֶּד יַעֲקֹב לְרָחֵל כִּי אֲחִי
אָבִיהָ הוּא וְכִי בֶן־רִבְקָה הוּא וַתָּרָץ וַתַּגֶּד לְאָבִיהָ׃
13 * וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ לָבָן אֶת־שְׁמַע יַעֲקֹב בֶּן־אֲחֹתוֹ וַיָּרָץ
לִקְרָאתוֹ וַיְחַבֵּק־לוֹ וַיְנַשֵּׁק־לוֹ וַיְבִיאֵהוּ אֶל־בֵּיתוֹ
וַיְסַפֵּר לְלָבָן אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃
14 * וַיֹּאמֶר לוֹ לָבָן אַךְ עַצְמִי וּבְשָׂרִי אָתָּה וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ
15 חֹדֶשׁ יָמִים׃ * וַיֹּאמֶר לָבָן לְיַעֲקֹב הֲכִי־אָחִי אַתָּה
וַעֲבַדְתַּנִי חִנָּם הַגִּידָה לִי מַה־מַּשְׂכֻּרְתֶּךָ׃
16 * וּלְלָבָן שְׁתֵּי בָנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לֵאָה וְשֵׁם הַקְּטַנָּה
17 רָחֵל׃ * וְעֵינֵי לֵאָה רַכּוֹת וְרָחֵל הָיְתָה יְפַת־תֹּאַר
18 וִיפַת מַרְאֶה׃ * וַיֶּאֱהַב יַעֲקֹב אֶת־רָחֵל וַיֹּאמֶר אֶעֱבָדְךָ
19 שֶׁבַע שָׁנִים בְּרָחֵל בִּתְּךָ הַקְּטַנָּה׃ * וַיֹּאמֶר לָבָן טוֹב
תִּתִּי אֹתָהּ לָךְ מִתִּתִּי אֹתָהּ לְאִישׁ אַחֵר שְׁבָה עִמָּדִי׃
20 * וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרָחֵל שֶׁבַע שָׁנִים וַיִּהְיוּ בְעֵינָיו כְּיָמִים
21 אֲחָדִים בְּאַהֲבָתוֹ אֹתָהּ׃ * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבָן
הָבָה אֶת־אִשְׁתִּי כִּי מָלְאוּ יָמָי וְאָבוֹאָה אֵלֶיהָ׃
22 * וַיֶּאֱסֹף לָבָן אֶת־כָּל־אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה׃
23 * וַיְהִי בָּעֶרֶב וַיִּקַּח אֶת־לֵאָה בִתּוֹ וַיְבִא אֹתָהּ אֵלָיו
24 וַיָּבֹא אֵלֶיהָ׃ * וַיִּתֵּן לָבָן לָהּ אֶת־זִלְפָּה שִׁפְחָתוֹ
לִלְאָה בִתּוֹ שִׁפְחָה׃

6 * Sanúsne eſt, inquit? Valet, inquiunt. &
B ecce Rachel filia eius venit cum grege ſuo.
7 * Dixitque Iacob: Adhuc multum diei ſu-
pereſt: nec eſt tempus vt reducantur ad cau-
las greges. date antè potum ouibus; & ſic eas
ad paſtum reducite.
8 * Qui reſponderunt: Non poſſumus, do-
nec omnia pecora congregentur: & amoueamus lapidem de ore putei, vt adaquemus gre-
9 ges. * Adhuc loquebantur, & ecce Rachel
C veniebat cum ouibus patris ſui. nam gregem
ipſa paſcebat.
10 * Quam cùm vidiſſet Iacob, & ſciret conſo-
brinam ſuam, oueſque Laban auunculi ſui, a-
mouit lapidē quo puteus claudebatur. & ad-
11 aquato grege, * Oſculatus eſt eam. Et ele-
12 uata voce, fleuit: * Et indicauit ei quòd fra-
ter eſſet patris ſui, & filius Rebeccæ. At illa feſ-
13 ſtinans, nunciauit patri ſuo. * Qui cùm au-
diſſet veniſſe Iacob filium ſororis ſuæ, occur-
D rit obuiam ei: complexuſque eum & in oſcu-
la ruēs, duxit in domum ſuam. Auditis autem
14 cauſis itineris, * Reſpondit: Os meum es
& caro mea. Et poſtquam impleti ſunt dies
15 menſis vnius, * Dixit ei: Num quia frater
meus es, gratis ſeruies mihi? Dic quid merce-
16 dis accipias. * Habebat verò duas filias: no-
men maioris Lia, minor verò appellabatur Ra
17 chel. * Sed Lia lippis erat oculis: Rachel
decora facie, & venuſto aſpectu.
18 * Quam diligens Iacob, ait: Seruiam tibi
pro Rachel filia tua minore ſeptem annis.
19 * Reſpondit Laban: Melius eſt vt tibi eam
dem, quàm alteri viro. mane apud me.
20 * Seruiuit ergo Iacob pro Rachel ſeptem an-
nis: & videbantur illi pauci dies præ amoris
21 magnitudine. * Dixitque ad Laban: Da mi-
E hi vxorem meam, quia iam tempus impletum
22 eſt, vt ingrediar ad illam. * Qui vocatis mul-
tis amicorum turbis ad conuiuium, fecit nu-
23 ptias. * Et veſperè Liam filiam ſuam in-
24 troduxit ad eum: * Dans ancillam filiæ
Zelpham nomine. Ad quam cùm ex more Ia-
cob fuiſſet ingreſſus:

תרגום אונקלוס

6 וַאֲמַר לְהוֹן הַשְׁלֵם לֵהּ וַאֲמַרוּ שְׁלֵם וְהָא רָחֵל בְּרֵתֵיהּ אָתְיָא עִם עָנָא׃ 7 וַאֲמַר הָא עוֹד יוֹמָא רַבָּא לָא עִדָּן לְמִכְנַשׁ
בְּעִירָא אַשְׁקוּ עָנָא וְאֶזִילוּ רְעוּ׃ 8 וַאֲמָרוּ לָא נְכֵל עַד דְּיִתְכַּנְשׁוּן כָּל עֲדָרַיָּא וְיִנַּגְּדוּן יַת אַבְנָא מֵעַל פּוּמָא דְּבֵירָא וְנַשְׁקֵי יַת
עָנָא׃ 9 עַד דְּהוּא מְמַלֵּל עִמְּהוֹן וְרָחֵל אָתַת עִם עָנָא דִּי לַאֲבוּהָ אֲרֵי רָעְיָתָא הִיא׃ 10 וַהֲוָה כַּד חֲזָא יַעֲקֹב יַת רָחֵל בַּת
לָבָן אֲחוּהָא דְּאִמֵּהּ וְיַת עָנָא דְּלָבָן אֲחוּהָא דְּאִמֵּהּ וּקְרֵב יַעֲקֹב וְגַנֵּד יַת אַבְנָא מֵעַל פּוּמָא דְּבֵירָא וְאַשְׁקִי יַת עָנָא דְּלָבָן אֲחוּהָא דְּאִמֵּהּ׃
11 וְנַשֵּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל וְאָרִים יַת קָלֵהּ וּבְכָא׃ 12 וְחַוִּי יַעֲקֹב לְרָחֵל אֲרֵי בַּר אֲחַת אֲבוּהָ הוּא וַאֲרֵי בַּר רִבְקָה הוּא וְרָהֲטַת וְחַוִּיאַת
לַאֲבוּהָ׃ 13 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע לָבָן יַת שְׁמַע יַעֲקֹב בַּר אֲחָתֵיהּ וְרָהַט לְקַדְמוּתֵיהּ וְנָפֵיק לֵהּ וְנַשֵּׁיק לֵהּ וְאַעֲלֵיהּ לְבֵיתֵיהּ וְאִשְׁתַּעִי
לְלָבָן יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין׃ 14 וַאֲמַר לֵהּ לָבָן בְּרַם קָרִיבִי וּבְשָׂרִי אַתְּ וְיֵתֵב עִמֵּיהּ יָרֵחַ יוֹמִין׃ 15 וַאֲמַר לָבָן לְיַעֲקֹב הֲמִדְּאָחִי אַתְּ
וְתִפְלְחִנַּנִי מַגָּן חַוִּי לִי מָה אַגְרָךְ׃ 16 וּלְלָבָן תַּרְתֵּין בְּנָן שׁוּם רַבְּתָא לֵאָה וְשׁוּם זְעֵירְתָּא רָחֵל 17 וְעֵינֵי לֵאָה יָאַיָּן וְרָחֵל הֲוָת שַׁפִּירָא
בְּרִיוָא וְיָאֲיָה בְּחֶזְוָא׃ 18 וּרְחֵם יַעֲקֹב יַת רָחֵל וַאֲמַר אֶפְלְחִנָּךְ שְׁבַע שְׁנִין בְּרַחֵל בְּרַתָּךְ זְעֵירְתָּא׃ 19 וַאֲמַר לָבָן טָב דְּאֶתֵּן יָהָהּ לָךְ
מִדְּאֶתֵּן יָהָהּ לִגְבַר אָחוֹרָן תֵּיב עִמִּי׃ 20 וּפְלַח יַעֲקֹב בְּרָחֵל שְׁבַע שְׁנִין וַהֲווֹ בְּעֵינוֹהִי כְּיוֹמִין זְעֵירִין בְּדִרְחִימוּתֵיהּ יָהָהּ׃ 21 וַאֲמַר יַעֲקֹב לְלָבָן
הַב יַת אִתְּתִי אֲרֵי שְׁלִימוּ יוֹמַי וְאֵעוֹל לְוָתָהּ׃ 22 וּכְנַשׁ לָבָן יַת כָּל אֱנָשֵׁי אַתְרָא וַעֲבַד מִשְׁתְּיָא׃ 23 וַהֲוָה בְּרַמְשָׁא וּדְבַר יַת לֵאָה
בְּרֵתֵיהּ וְאַעַל יָהָהּ לְוָתֵיהּ וְעַאל לְוָתָהּ׃ 24 וְיָהַב לָבָן לָהּ יַת זִלְפָּה אַמְתֵּיהּ לְלֵאָה בְּרֵתֵיהּ לְאַמְתּוּ׃

* *Ait autem illis: Sanus est? illi autem dixerunt,* 6
Sanus est. & ecce Rachel filia eius venit cum ouibus patris sui. * *Et dixit eis Iacob: Adhuc est* 7
dies multa nondũ vt congregentur greges. adaquãtes oues, abeuntes pascite. * *Illi autem dixe-* 8
runt: Non possumus, donec congregentur omnes pastores, & reuoluant lapidem à puteo, & adaquemus
oues. * *Adhuc eo loquente illis, & ecce Rachel* 9
filia Laban veniebat cum ouibus patris sui. hæc enim pascebat oues patris sui.

* *Factum est autem vt vidit Iacob Rachel fi-* 10
liam Laban fratris matris suæ, & oues Laban fratris matris suæ: et accedens Iacob, reuoluit lapidem
ab ore putei: & adaquauit oues Laban fratris matris suæ. * *Et osculatus est Iacob Rachel: et clamãs* 11
voce sua, fleuit. * *Et indicauit Rachel, quòd fra-* 12
ter patris sui est, & quòd filius Rebeccæ est. et currens, nunciauit patri suo, secundùm verba hæc. * *Fa-* 13
ctum est autem vt audiuit Laban nomen Iacob filij
sororis suæ, cucurrit in occursum eius. & complexus
eum, osculatus est: & induxit illum in domum suã:
& narrauit Laban omnia verba eius. * *Et dixit* 14
ei Laban: Ex ossibus meis & ex carne mea es tu. et
fuit cum eo mensem dierum. * *Dixit autem Laban* 15
Iacob: Quia enim frater meus es, non seruies mihi
gratis? nuncia mihi, quid tua merces est. * *At Laban* 16
duæ filiæ erant: nomen maiori Lia, & nomen secun-
dæ Rachel. * *At oculi Liæ infirmi: Rachel* 17
autem pulchra aspectu, & decora facie valdè.

* *Dilexit autem Rachel Iacob: & dixit, Seruiã* 18
tibi septem annos, pro Rachel filia tua iuniore.

* *Dixit autem Laban: Melius tibi dare me eam,* 19
quàm dare me eam viro alteri. habita mecum.

* *Et seruiuit Iacob pro Rachel annos septem. &* 20
erant coram eo quasi dies pauci, eo quòd diligeret
ipse eam.

* *Dixit autem Iacob ad Laban: Da mihi vxo-* 21
rem meam: impleti sunt enim dies, vt ingrediar ad
illam. * *Congregauit autem Laban omnes vi-* 22
ros loci, & fecit nuptias.

* *Et facta est vespera: & accipiens Liam filiam* 23
suam, introduxit ad Iacob: & ingressus est ad eam
Iacob. * *Dedit autem Laban Liæ filiæ suæ Zel-* 24
phan ancillam suam, illi ancillam.

6 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, ὑγιαίνει; καὶ εἶπον, ὑγιαίνει. καὶ ἰδοὺ ῥα-
χὴλ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἤρχετο μετὰ τῶν προβάτων τοῦ πατρὸς αὐ-
7 τῆς. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰακώβ· ἔτι ἔστιν ἡμέρα πολλὴ οὔπω
συναχθῆναι τὰ ποίμνια. ποτίσαντες τὰ πρόβατα, ἀπελ-
8 θόντες βόσκετε. * καὶ εἶπον, οὐ δυνάμεθα, ἕως τοῦ συνα-
χθῆναι πάντας τοὺς ποιμένας, καὶ ἀποκυλίσωσι τὸν λίθον ἀπὸ τοῦ
9 φρέατος, καὶ ποτίσωμεν τὰ πρόβατα. * ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος
αὐτοῖς, καὶ ἰδοὺ ῥαχὴλ θυγάτηρ λάβαν ἤρχετο μετὰ τῶν προβά-
των τοῦ πατρὸς αὐτῆς. αὕτη γὰρ ἔβοσκε τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς
10 αὐτῆς. * ἐγένετο δὲ ὡς εἶδεν ἰακὼβ ῥαχὴλ θυγατέρα λάβαν ἀ-
δελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ τὰ πρόβατα λάβαν ἀδελφοῦ τῆς
μητρὸς αὐτοῦ. καὶ προσελθὼν ἰακὼβ, ἀπεκύλισε τὸν λίθον
ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος· καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα
11 λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. * καὶ ἐφίλησεν ἰα-
12 κὼβ τὴν ῥαχήλ· καὶ βοήσας τῇ φωνῇ αὐτοῦ, ἔκλαυσε. * καὶ
ἀπήγγειλε τῇ ῥαχὴλ, ὅτι ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐστι, καὶ ὅτι
υἱὸς ῥεβέκκας ἐστί. καὶ δραμοῦσα ἀπήγγειλε τῷ πατρὶ αὐτῆς, κα-
13 τὰ τὰ ῥήματα ταῦτα. * ἐγένετο δὲ ὡς ἤκουσε λάβαν τὸ ὄνομα
ἰακὼβ τοῦ υἱοῦ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, ἔδραμεν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ.
καὶ περιλαβὼν αὐτὸν, ἐφίλησεν· καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον
αὐτοῦ. καὶ διηγήσατο τῷ λάβαν πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ.
14 * καὶ εἶπεν αὐτῷ λάβαν, ὀστέων μου, καὶ σαρκός μου
15 εἶ σύ. καὶ ἦν μετ' αὐτοῦ μῆνα ἡμερῶν. * εἶπε δὲ λάβαν τῷ ἰακώβ·
ὅτι δὲ ἀδελφός μου εἶ, δουλεύσεις μοι δωρεάν; ἀπάγγειλόν μοι,
16 τί σου ὁ μισθός ἐστι. * τῷ δὲ λάβαν δύο θυγατέρες ἦσαν ὄνομα
17 τῇ μείζονι, λεία· καὶ ὄνομα τῇ δευτέρᾳ, ῥαχήλ. * αἱ δὲ ὀφθαλ-
μοὶ λείας ἀσθενεῖς· ῥαχὴλ δὲ καλὴ τῷ εἴδει, καὶ ὡραία τῇ ὄψει
18 σφόδρα. * ἠγάπησε δὲ τὸν ῥαχὴλ ὁ ἰακώβ· καὶ εἶπε, δουλεύ-
σω σοι ἑπτὰ ἔτη περὶ ῥαχὴλ τὴν θυγατέρα σου τὴν νεωτέραν.
19 * εἶπε δὲ λάβαν, βέλτιόν σοι δοῦναί με αὐτὸν, ἢ δοῦναί με
20 αὐτὸν ἀνδρὶ ἑτέρῳ· οἴκησον μετ' ἐμοῦ. * καὶ ἐδούλευσεν ἰα-
κὼβ περὶ ῥαχὴλ ἔτη ἑπτά. καὶ ἦσαν ἐναντίον αὐτοῦ ὡς ἡμέραι
21 ὀλίγαι, διὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν αὐτόν. * εἶπε δὲ ἰακὼβ πρὸς
λάβαν, δός μοι τὸν γυναῖκά μου, πεπλήρωνται γὰρ αἱ ἡμέραι,
22 ὅπως εἰσέλθω πρὸς αὐτόν. * συναγαγὼν δὲ λάβαν πάντας τοὺς
23 ἄνδρας τοῦ τόπου, καὶ ἐποίησε γάμον. * καὶ ἐγένετο ἑσπέρα· καὶ
λαβὼν λείαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, εἰσήγαγε πρὸς ἰακώβ.
24 καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν ἰακώβ. * ἔδωκε δὲ λάβαν λείᾳ τῇ θυγα
τρὶ αὐτοῦ ζελφὰν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, αὐτῇ παιδίσκην.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et dixit eis: Nunquid pax est ei? & dixerunt: Pax. Et ecce Rachel filia eius veniebat cum ouibus. 7 Et ait: Ecce adhuc multum diei
superest: non est tempus vt colligantur pecora: adaquate oues, & ite ad pastum. 8 Et dixerunt: Non possumus, donec congregentur om-
nes greges; & deuoluant lapidem ab ore putei, & potum demus ouibus. 9 Adhuc ille loquebatur cum eis, & Rachel venit cum ouibus pa-
tris sui: nam oues ipsa pascebat. 10 Et factum est cùm vidisset Iacob Rachel filiam Laban fratris matris suæ, & oues Laban fratris matris suæ,
accessit Iacob, & reuoluit lapidem ab ore putei: & adaquauit oues Laban fratris matris suæ. 11 Et osculatus est Iacob Rachel: & le-
uauit vocem suam, & fleuit. 12 Et narrauit Iacob Rachel, quòd filius sororis patris sui ipse esset, & quòd filius Rebeccæ esset. & cu-
currit, & nunciauit patri suo. 13 Et factum est cùm audisset Laban rumorem de Iacob filio sororis suæ, cucurrit in occursum eius: &
amplexatus est eum, & osculatus est eum; & introduxit eum in domum suam: & narrauit Laban omnia verba hæc. 14 Et ait ei La-
ban: Vtique consanguineus meus & caro mea tu es. & habitauit cum eo mensem dierum. 15 Et dixit Laban ad Iacob: Nunquid quia fra-
ter meus es, seruies mihi gratis? indica mihi quæ erit merces tua. 16 Habebat autem Laban duas filias, nomen maioris Lia, & nomen mi-
noris Rachel. 17 Oculi autem Liæ erant pulchri: & Rachel erat decora forma & decora aspectu. 18 Et dilexit Iacob Rachel, &
ait: Seruiam tibi septem annis pro Rachel filia tua minori. 19 Et dixit Laban: Melius est vt dem eam tibi, quàm vt tradam viro alteri: habi-
ta mecum. 20 Et seruiuit Iacob pro Rachel septem annis: & fuerunt in oculis eius quasi dies pauci, eo quòd diligebat eam. 21 Et
dixit Iacob ad Laban: Da mihi vxorem meam, quoniam impleti sunt dies seruitutis meæ; & ingrediar ad illam. 22 Congregauitque Laban
omnes viros loci, & fecit conuiuium. 23 Et facto vespere, tulit Liam filiam suam; & introduxit eam ad eum, & ingressus est ad eam.
24 Et dedit Laban Zelpham ancillam suam Liæ filiæ suæ in famulam.

25 * וַיְהִי בַּבֹּקֶר וְהִנֵּה־הִוא לֵאָה וַיֹּאמֶר אֶל־לָבָן מַה־זֹּאת
עָשִׂיתָ לִּי הֲלֹא בְרָחֵל עָבַדְתִּי עִמָּךְ וְלָמָּה רִמִּיתָנִי :
26 * וַיֹּאמֶר לָבָן לֹא־יֵעָשֶׂה כֵן בִּמְקוֹמֵנוּ לָתֵת הַצָּעִירָה
27 לִפְנֵי הַבְּכִירָה : * מַלֵּא שְׁבֻעַ זֹאת וְנִתְּנָה לְךָ גַּם־אֶת־
זֹאת בַּעֲבֹדָה אֲשֶׁר־תַּעֲבֹד עִמָּדִי עוֹד שֶׁבַע־שָׁנִים
28 אֲחֵרוֹת : * וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב כֵּן וַיְמַלֵּא שְׁבֻעַ זֹאת וַיִּתֶּן־לוֹ
29 אֶת־רָחֵל בִּתּוֹ לוֹ לְאִשָּׁה : * וַיִּתֵּן לָבָן לְרָחֵל בִּתּוֹ אֶת־
30 בִּלְהָה שִׁפְחָתוֹ לָהּ לְשִׁפְחָה : * וַיָּבֹא גַּם אֶל־רָחֵל
וַיֶּאֱהַב גַּם־אֶת־רָחֵל מִלֵּאָה וַיַּעֲבֹד עִמּוֹ עוֹד שֶׁבַע־שָׁנִים
31 אֲחֵרוֹת : * וַיַּרְא יְהוָה כִּי־שְׂנוּאָה לֵאָה וַיִּפְתַּח אֶת־
32 רַחְמָהּ וְרָחֵל עֲקָרָה : * וַתַּהַר לֵאָה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא
שְׁמוֹ רְאוּבֵן כִּי אָמְרָה כִּי־רָאָה יְהוָה בְּעָנְיִי כִּי עַתָּה
33 יֶאֱהָבֵנִי אִישִׁי : * וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתֹּאמֶר כִּי־שָׁמַע
יְהוָה כִּי־שְׂנוּאָה אָנֹכִי וַיִּתֶּן־לִי גַּם־אֶת־זֶה וַתִּקְרָא
34 שְׁמוֹ שִׁמְעוֹן : * וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתֹּאמֶר עַתָּה
הַפַּעַם יִלָּוֶה אִישִׁי אֵלַי כִּי־יָלַדְתִּי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים עַל־
35 כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ לֵוִי : * וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתֹּאמֶר
הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת־יְהוָה עַל־כֵּן קָרְאָה שְׁמוֹ יְהוּדָה
וַתַּעֲמֹד מִלֶּדֶת :

ל

1 * וַתֵּרֶא רָחֵל
כִּי לֹא יָלְדָה לְיַעֲקֹב וַתְּקַנֵּא רָחֵל בַּאֲחֹתָהּ וַתֹּאמֶר
אֶל־יַעֲקֹב הָבָה־לִּי בָנִים וְאִם־אַיִן מֵתָה אָנֹכִי :
2 * וַיִּחַר־אַף יַעֲקֹב בְּרָחֵל וַיֹּאמֶר הֲתַחַת אֱלֹהִים אָנֹכִי
3 אֲשֶׁר מָנַע מִמֵּךְ פְּרִי־בָטֶן : * וַתֹּאמֶר הִנֵּה־אֲמָתִי
בִלְהָה בֹּא אֵלֶיהָ וְתֵלֶד עַל־בִּרְכַּי וְאִבָּנֶה גַּם־אָנֹכִי
4 מִמֶּנָּה : * וַתִּתֶּן־לוֹ אֶת־בִּלְהָה שִׁפְחָתָהּ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא
5 אֵלֶיהָ יַעֲקֹב : * וַתַּהַר בִּלְהָה וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֵּן :
6 * וַתֹּאמֶר רָחֵל דָּנַנִי אֱלֹהִים וְגַם שָׁמַע בְּקֹלִי וַיִּתֶּן־לִי
7 בֵּן עַל־כֵּן קָרְאָה שְׁמוֹ דָן : * וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בִּלְהָה
שִׁפְחַת רָחֵל בֵּן־שֵׁנִי לְיַעֲקֹב :

25 * Facto manè, vidit Liam: & dixit ad socerum suum: Quid est quod facere voluisti? nõne pro Rachel seruiui tibi? quare imposuisti
26 mihi? * Respondit Laban: Non est in loco nostro consuetudinis, vt minores antè tradamus ad nuptias. * Imple hebdomadam
27 dierum huius copulæ: & hanc quoque dabo tibi pro opere quo seruiturus es mihi septem annis aliis. * Acquieuit placito: & hebdo-
F mada transacta, Rachel duxit vxorem:
29 * Cui pater seruam Balam tradiderat.
30 * Tandemque potitus optatis nuptiis, amorem sequentis priori prætulit, seruiens apud
31 eum septem annis aliis. * Videns autem Dominus quòd despiceret Liam, aperuit vluam eius, sorore sterili permanente.
32 * Quæ conceptum genuit filium, vocauitq; nomen eius, Ruben, dicens: Vidit Dominus humilitatem meam. Nunc amabit me vir
33 meus. * Rursumque concepit & peperit filium, & ait: Quoniam audiuit me Dominus haberi contemptui, dedit etiam istum mihi.
34 vocauitque nomen eius, Simeon. * Concepítque tertiò, & genuit alium filium: dixítque: Nunc quoque copulabitur mihi maritus meus, eo quòd pepererim ei tres filios. & idcir cò appellauit nomen eius, Leui. 1. Par. 2. *.
35 * Quartò concepit & peperit filium, & ait: Modò confitebor Domino. & ob hoc vocauit eum, Iudam. Cessauítque parere.

CAP. XXX.

1 CErnens autem Rachel quòd infœcunda esset, inuidit sorori suę: & ait marito suo: Da
A mihi liberos, alioquin moriar.
2 * Cui iratus, respondit Iacob: Num pro Deo ego sum, qui priuauit te fructu ventris tui?
3 * At illa; Habeo, inquit, famulam Balam: ingredere ad illã, vt pariat super genua mea;
4 & habeam ex illa filios. * Dedítque illi Balã in cõiugiũ. quæ ingresso ad se viro, * Cõcepit &
5 6 peperit filium. * Dixítque Rachel: Iudicauit mihi Deus, & exaudiuit vocem meam, dãs mihi filiũ. & idcircò appellauit nomen eius Dan.
7 * Rursũmque Bala concipiens, peperit alterũ.

תרגום אונקלוס

25 וַהֲוָה בְּצַפְרָא וְהָא הִיא לֵאָה וַאֲמַר לְלָבָן מָה דָּא עֲבַדְתְּ לִי הֲלָא בְּרָחֵל פְּלַחִית עִמָּךְ וְלְמָה שְׁקַרְתְּ בִּי :
26 וַאֲמַר לָבָן לָא יִתְעֲבֵד כְּדֵין
בְּאַתְרָנָא לְמִתַּן זְעֵירְתָא קֳדָם רַבְּתָא :
27 אַשְׁלֵם שְׁבוּעְתָא דָּדָא וְנִתַּן לָךְ אַף יַת דָּא בְּפֻלְחָנָא דְּתִפְלַח עִמִּי עוֹד שְׁבַע שְׁנִין
אָחֳרָנִין :
28 וַעֲבַד יַעֲקֹב כְּדֵין וְאַשְׁלֵם שְׁבוּעְתָא דָּדָא וְיָהַב לֵהּ יַת רָחֵל בְּרְתֵיהּ לֵהּ לְאִנְתּוּ :
29 וְיָהַב לָבָן לְרָחֵל בְּרְתֵיהּ יַת בִּלְהָה אַמְתֵיהּ
לֵהּ לְאַמְהוּ :
30 וְעָאל אַף לְוָת רָחֵל וְרָחֵם אַף יַת מִלְּאָה וּפְלַח עִמֵּיהּ עוֹד שְׁבַע שְׁנִין אָחֳרָנִין :
31 וּגְלֵי קֳדָם יְיָ אֲרֵי שְׂנִיאַתָּא
לֵאָה וְיָהַב לָהּ עִדּוּי וְרָחֵל עֲקָרָא :
32 וְעִדַּיְאַת לֵאָה וְיָלְדַת בַּר וּקְרַת שְׁמֵהּ רְאוּבֵן אֲרֵי אֲמָרַת אֲרֵי גְלֵי קֳדָם יְיָ עַלְבָּנִי אֲרֵי כְעַן יְרַחֲמִנַּנִי
בַּעְלִי :
33 וְעִדַּיְאַת עוֹד וְיָלְדַת בַּר וַאֲמָרַת אֲרֵי שְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ אֲרֵי שְׂנִיאַתָּא אֲנָא וְיָהַב לִי אַף יַת דֵּין וּקְרַת יַת שְׁמֵיהּ שִׁמְעוֹן :
34 וְעִדַּיְאַת
עוֹד וְיָלְדַת בַּר וַאֲמָרַת כְּעַן זִמְנָא יִתְחַבַּר לִי בַּעְלִי אֲרֵי יָלֵידִית לֵיהּ תְּלָתָא בְנִין עַל כֵּן קְרָא שְׁמֵהּ לֵוִי :
35 וְעִדַּיְאַת עוֹד וְיָלְדַת בַּר וַאֲמָרַת
הָדָא זִמְנָא אוֹדֵי קֳדָם יְיָ עַל כֵּן קְרַת שְׁמֵיהּ יְהוּדָה וְקַמַּת מִלְּמֵילַד :

ל

1 וַחֲזַת רָחֵל אֲרֵי לָא יָלְדַת לְיַעֲקֹב וְקַנְיָאַת רָחֵל בַּאֲחָתָהּ וַאֲמָרַת לְיַעֲקֹב הַב לִי בְנִין וְאִם לָא מָיְתָא אֲנָא :
2 וּתְקֵף
רְגָזָא דְיַעֲקֹב בְּרָחֵל וַאֲמַר הֲמִנִי אֲנָא בָּעְיָא הֲלָא מִן קֳדָם יְיָ דְּמָנַע מִנִּיךְ וְלָדָא דְמֵעֵיךְ :
3 וַאֲמָרַת הָא אַמְתִי בִלְהָה עוֹל לְוָתַהּ וְתֵלֵד
וְאֶבְנֵא אַרְבֵּי וְאִתְבְּנֵי אַף אֲנָא מִנַּהּ :
4 וְיָהֲבַת לֵיהּ יַת בִּלְהָה אַמְתַהּ לְאִתּוּ וְעָאל לְוָתַהּ יַעֲקֹב :
5 וְעִדַּיְאַת בִּלְהָה וְיָלְדַת לְיַעֲקֹב בַּר :
6 וַאֲמָרַת רָחֵל דַּנַנִי יְיָ וְאַף קַבֵּל צְלוֹתִי וְיָהַב לִי בַּר עַל כֵּן קְרַת שְׁמֵיהּ דָּן :
7 וְעִדַּיְאַת עוֹד וְיָלְדַת בִּלְהָה אַמְתָא דְרָחֵל בַּר תִּנְיָן לְיַעֲקֹב :

* *Et factum est autē manè, & ecce erat Lia. Dixit* 25
autem Iacob ad Laban: Quid hoc feciſti mihi? non
pro Rachel ſeruiui tibi: & quare decepiſti me?
* *Dixit autem Laban, Non eſt ſic in loco iſto, dare* 26
iuniorem antequàm ſeniorem. * *Imple ergo ſe-* 27
ptena huius, & dabo tibi & hanc pro opere quod
operatus fueris apud me, annos ſeptem alios.
* *Fecit autem Iacob ſic; & impleuit hebdoma-* 28
dam eius. & dedit illi Laban Rachel filiam ſuam illi
vxorem. * *Dedit autem Laban Rachel filiæ ſuæ* 29
Ballam ancillam ſuam, illi ancillam. *Et ingreſ- 30*
ſus eſt ad Rachel. Dilexit autem Rachel magis quàm
Liam: & ſeruiuit ei ſeptem annos alios.
* *Videns autem Dominus, quòd odio habetur* 31
Lia, aperuit vuluam eius. Rachel autem erat ſterilis.
* *Et concepit Lia, & peperit filium Iacob: & vo-* 32
cauit nomen eius Ruben: dicēs, Quia vidit Dominus
humilitatem meam: nunc me diliget vir meus.
* *Et concepit rurſum Lia, & peperit filium ſe-* 33
cundū Iacob. & dixit, Quia audiuit Dominus quòd
odio habeor, & addidit mihi & hunc. vocauit au-
tem nomen eius Symeon. * *Et concepit adhuc,* 34
& peperit filium. & dixit: In hoc tempore apud
me erit vir meus. peperi enim ei tres filios: propter
hoc vocauit nomen eius Leui.
* *Et concipiens adhuc, peperit filium. & dixit,* 35
Nunc adhuc hoc confitebor Domino. propter hoc vo
cauit nomen eius Iudam. & ceſſauit parere.

CAP. XXX.

VIdens autem Rachel, quòd non peperit Iacob, & 1
inuidit Rachel ſorori ſuæ: et dixit Iacob: Da mi-
hi filium, alioquin moriar ego.
* *Iratus eſt autem Iacob Rachel, et dixit ei: Nun-* 2
quid pro Deo ego ſum, qui priuauit te fructu vētris?
* *Dixit autem Rachel Iacob: Ecce ancilla mea Bal-* 3
la: ingredere ad illam, & pariet ſuper genua mea, et
habebo filios ex illa. * *Et dedit Ballam ancillam* 4
ſuam illi vxorem. ingreſſus eſt autem ad eam Iacob.
* *Et concepit Balla ancilla Rachel, & peperit Ia-* 5
cob filium. * *Et dixit Rachel: Iudicauit mihi* 6
Deus, & exaudiuit vocem meam: & dedit mihi
filium. propter hoc vocauit nomen eius Dan.
* *Et concepit adhuc Balla ancilla Rachel, & pe-* 7
perit filium ſecundum Iacob.

25 * καὶ ἐγένετο ὀψὲ τοπρωΐ, καὶ ἰδοὺ λῶ λεία. εἶπε δὲ ἰακὼβ
πρὸς τὸν λάβαν· τί τοῦτο ἐποίησάς μοι; οὐ χάριν ῥαχὴλ ἐδού-
26 λευσά σοι; καὶ ἵνατί παρελογίσω μες; * εἶπε δὲ λάβαν, οὐκ
ἔστιν οὕτως ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, δοῦναι τὴν νεωτέραν πρὸ τῆς
27 πρεσβυτέρας. * ἀναπλήρωσον οὖν τὰ ἑβδομα ταύτης, καὶ
δώσω σοι καὶ ταύτην ἀντὶ τῆς ἐργασίας ἧς ἐργᾷ παρ᾽ ἐμοὶ, ἔτη
28 ἕπτα ἕτερα. * ἐποίησε δὲ ἰακὼβ οὕτως· καὶ ἀνεπλήρωσε τὰ
ἑβδομα αὐτῆς. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ λάβαν ῥαχὴλ τὴν θυγατέ-
29 ρα αὐτοῦ, αὐτῷ γυναῖκα. * ἔδωκε δὲ λάβαν ῥαχὴλ τῇ θυ-
γατρὶ αὐτοῦ βαλλὰν τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, αὐτῇ παιδίσκην.
30 * καὶ εἰσῆλθε πρὸς τὴν ῥαχήλ. ἠγάπησε δὲ ῥαχὴλ μᾶλ-
31 λον ἢ λείαν. καὶ ἐδούλευσεν αὐτῷ ἕπτα ἔτη ἕτερα. * ἰδὼν δὲ
κύριος, ὅτι μισεῖται λεία, ἤνοιξε τὴν μήτραν αὐτῆς. ῥα-
32 χὴλ δὲ ἦν στεῖρα. * καὶ συνέλαβε λεία καὶ ἔτεκεν υἱὸν τῷ ἰα-
κώβ. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ῥουβήν· λέγουσα, διότι εἶδε
κύριος τὴν ταπείνωσίν μου, νῦν με ἀγαπήσει ὁ ἀνήρ μου.
33 * καὶ συνέλαβε πάλιν λεία, καὶ ἔτεκεν υἱὸν δεύτερον τῷ
ἰακώβ. καὶ εἶπεν, ὅτι ἤκουσε κύριος, ὅτι μισοῦμαι καὶ ἔδω-
κέ μοι καὶ τοῦτον. ἐκάλεσε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, συμεών.
34 * καὶ συνέλαβεν ἔτι, καὶ ἔτεκεν υἱόν· καὶ εἶπεν, ἐν τῷ νῦν
καιρῷ πρὸς ἐμοῦ ἔσαι ὁ ἀνήρ μου. ἔτεκον γὰρ αὐτῷ τρεῖς υἱούς· διὰ
35 τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, λευΐ. * καὶ συλλαβοῦσα
ἔτι, ἔτεκεν υἱόν. καὶ εἶπε, νῦν ἔτι τοῦτο ἐξομολογήσομαι κυρίῳ.
διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰούδαν. καὶ ἔστη τοῦ τεκεῖν.

λ.

1 * Ἰδοῦσα δὲ ῥαχὴλ, ὅτι οὐ τέτοκε τῷ ἰακώβ· καὶ ἐζήλωσε
ῥαχὴλ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς. καὶ εἶπε τῷ ἰακώβ, δός μοι
2 τέκνον· εἰ δὲ μὴ, τελευτήσω ἐγώ. * ἐθυμώθη δὲ ἰακὼβ τῇ
ῥαχήλ· καὶ εἶπεν αὐτῇ, μὴ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ εἰμι, ὃς ἐστέρησέ σε
3 καρπὸν κοιλίας; * εἶπε δὲ ῥαχὴλ τῷ ἰακώβ· ἰδοὺ ἡ παιδίσκη
μου βαλλά. εἴσελθε πρὸς αὐτὴν· καὶ τέξεται ἐπὶ τῶν γονάτων
4 μου καὶ τεκνοποιηθήσομαι ἐξ αὐτῆς. * καὶ ἔδωκε βαλλὰν τὴν
παιδίσκην αὐτῆς αὐτῷ γυναῖκα. εἰσῆλθε δὲ πρὸς αὐτὴν ἰα-
5 κώβ. * καὶ συνέλαβε βαλλὰ ἡ παιδίσκη ῥαχὴλ, καὶ ἔτεκε τῷ ἰακὼβ υἱόν.
6 * καὶ εἶπε ῥαχὴλ, ἔκρινέ μοι ὁ θεός· καὶ ἐπήκουσε τῆς φωνῆς μου·
καὶ ἔδωκέ μοι υἱόν. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ δάν.
7 * καὶ συνέλαβεν ἔτι βαλλὰ ἡ παιδίσκη ῥαχὴλ, καὶ ἔτε-
κεν υἱὸν δεύτερον τῷ ἰακώβ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Et facto manè, ecce ipſa erat Lia: & dixit ad Laban: Quid eſt hoc quod feciſti mihi? nónne pro Rachel ſeruiui apud te? quare ergo mentitus es mihi? [26] Et ait Laban: Non ſolet fieri hoc in loco noſtro, vt detur minor antequàm maior. [27] Imple hebdomadam huius, & dabimus tibi etiam hanc, pro ſeruitute qua ſeruies mihi adhuc ſeptem annis aliis. [28] Et fecit Iacob ſicut dixerat: & impleuit hebdomadam huius. & dedit ei Rachel filiam ſuam in vxorem. [29] Et dedit Laban Rachel filiæ ſuæ Balam ancillam ſuam in famulam. [30] Et ingreſſus eſt etiam ad Rachel: dilexit & Rachel magis quàm Liam. & ſeruiuit apud eum rurſus aliis ſeptem annis. [31] Et manifeſtum fuit coram Domino quòd odioſa eſſet Lia: & dedit ei vt conciperet: & Rachel erat ſterilis. [32] Et concepit Lia & peperit filium, & vocauit nomen eius Ruben: quia dixit, Quoniam manifeſta fuit coram Domino iniuria mea. nunc enim diliget me maritus meus. [33] Et concepit rurſus & peperit filium, & ait: Quia auditum eſt coram Domino quoniam odio habita eſſem ego: & dedit mihi etiam hunc: & vocauit nomen eius Simeon. [34] Concepitque iterum & peperit filium, & ait: Nunc hac vice copulabitur mihi maritus meus; quia peperi ei tres filios: propterea vocauit nomen eius Leui. [35] Et concepit vltrà & peperit filium, & ait: Hac vice confitebor coram Domino. propterea vocauit nomen eius Iuda. ceſſauitque parere.

CAP. XXX.

ET vidit Rachel quòd non pepererat ex Iacob: & inuidit Rachel ſorori ſuæ; & dixit ad Iacob: Da mihi filios, alioquin moriar. [2] Et iratus eſt furor Iacob in Rachel; & ait: Nunquid à me tu petis filios? nónne à facie Domini debuiſſes petere, qui prohibuit à te generationem ventris tui? [3] Et ait. Ecce ancilla mea Bala; ingredere ad eam, vt pariat: & ego ero nutrix, & ſuſcipiam quoque ego filios ex ea. [4] Et dedit ei Balam ancillam ſuam in vxorem: & ingreſſus eſt ad eam Iacob. [5] Et concepit Bala, & peperit filium Iacob. [6] Et ait Rachel: Iudicauit me Deus; & ſuſcepit orationem meam, & dedit mihi filium: idcircò vocauit nomen eius Dan. [7] Concepitque rurſus & peperit Bala ancilla Rachel filium ſecundum Iacob.

8 * וַתֹּאמֶר רָחֵל נַפְתּוּלֵי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי עִם־
אֲחֹתִי גַּם־יָכֹלְתִּי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ נַפְתָּלִי׃
9 * וַתֵּרֶא לֵאָה כִּי עָמְדָה מִלֶּדֶת וַתִּקַּח אֶת־זִלְפָּה
10 שִׁפְחָתָהּ וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְיַעֲקֹב לְאִשָּׁה׃ * וַתֵּלֶד זִלְפָּה
11 שִׁפְחַת לֵאָה לְיַעֲקֹב בֵּן׃ * וַתֹּאמֶר לֵאָה בָּגָד וַתִּקְרָא
12 אֶת־שְׁמוֹ גָּד׃ * וַתֵּלֶד זִלְפָּה שִׁפְחַת לֵאָה בֵּן שֵׁנִי
13 לְיַעֲקֹב׃ * וַתֹּאמֶר לֵאָה בְּאָשְׁרַי כִּי אִשְּׁרוּנִי בָנוֹת
14 וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אָשֵׁר׃ * וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן
בִּימֵי קְצִיר־חִטִּים וַיִּמְצָא דוּדָאִים בַּשָּׂדֶה וַיָּבֵא
אֹתָם אֶל־לֵאָה אִמּוֹ וַתֹּאמֶר רָחֵל אֶל־לֵאָה תְּנִי־
15 נָא לִי מִדּוּדָאֵי בְנֵךְ׃ * וַתֹּאמֶר לָהּ הַמְעַט קַחְתֵּךְ
אֶת־אִישִׁי וְלָקַחַת גַּם אֶת־דּוּדָאֵי בְנִי וַתֹּאמֶר רָחֵל
16 לָכֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה תַּחַת דּוּדָאֵי בְנֵךְ׃ * וַיָּבֹא
יַעֲקֹב מִן־הַשָּׂדֶה בָּעֶרֶב וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ
וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׂכֹר שְׂכַרְתִּיךְ בְּדוּדָאֵי בְנִי
17 וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ בַּלַּיְלָה הוּא׃ * וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶל־
18 לֵאָה וַתַּהַר וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֵּן חֲמִישִׁי׃ * וַתֹּאמֶר לֵאָה
נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָרִי אֲשֶׁר נָתַתִּי שִׁפְחָתִי לְאִישִׁי וַתִּקְרָא
19 שְׁמוֹ יִשָּׂשכָר׃ * וַתַּהַר עוֹד לֵאָה וַתֵּלֶד בֵּן־שִׁשִּׁי
20 לְיַעֲקֹב׃ * וַתֹּאמֶר לֵאָה זְבָדַנִי אֱלֹהִים אֹתִי זֵבֶד
טוֹב הַפַּעַם יִזְבְּלֵנִי אִישִׁי כִּי־יָלַדְתִּי לוֹ שִׁשָּׁה בָנִים
21 וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ זְבֻלוּן׃ * וְאַחַר יָלְדָה בַּת וַתִּקְרָא
22 אֶת־שְׁמָהּ דִּינָה׃ * וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־רָחֵל וַיִּשְׁמַע
23 אֵלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת־רַחְמָהּ׃ * וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן
24 וַתֹּאמֶר אָסַף אֱלֹהִים אֶת־חֶרְפָּתִי׃ * וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
25 יוֹסֵף לֵאמֹר יֹסֵף יְהוָה לִי בֵּן אַחֵר׃ * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יָלְדָה
רָחֵל אֶת־יוֹסֵף וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבָן שַׁלְּחֵנִי וְאֵלְכָה
26 אֶל־מְקוֹמִי וְלְאַרְצִי׃ * תְּנָה אֶת־נָשַׁי וְאֶת־יְלָדַי אֲשֶׁר
עָבַדְתִּי אֹתְךָ בָהֶן וְאֵלֵכָה כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־עֲבֹדָתִי
אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ׃

8 * Pro quo ait Rachel: Comparauit me Deus cum sorore mea: & inualui. vocauitque eum,
9 Neptalim. * Sentiens Lia quòd parere desisset, Zelpham ancillam suã marito tradidit.
10 * Qua post conceptum edente filium,
11 * Dixit: Feliciter. & idcircò vocauit nomẽ
12 eius Gad. * Peperit quoque Zelpha alte-
13 rum. * Dixitque Lia: Hoc pro beatitu-
B dine mea. beatam quippe me dicent mulieres, propterea appellauit eum Aser.
14 * Egressus autem Ruben tempore messis triticeę in agrum, repperit mandragoras; quas matri Liæ detulit. Dixitque Rachel: Da mihi partem de mandragoris filij tui.
15 * Illa respondit: Parum ne tibi videtur quòd præripueris maritum mihi, nisi etiam mandragoras filij mei tuleris? Ait Rachel: Dormiat tecum hac nocte pro mãdragoris filij tui.
16 * Redeuntique ad vesperam Iacob de agro, egressa est in occursum eius Lia. & ait: Ad me, inquit, intrabis: quia mercede conduxi te pro mandragoris filij mei. dormiuitque cum
C ea nocte illa.
17 * Et exaudiuit Deus preces eius. concepít-
18 que & peperit filium quintum. * Et ait: Dedit Deus mercedem mihi: quia dedi ancillam meam viro meo. appellauítq; nomen eius
19 Isachar. * Rursum Lia concipiens peperit
20 sextum filium: * Et ait: Dotauit me Deus dote bona. Etiam hac vice mecum erit maritus meus; eo quòd genuerim ei sex filios. & idcircò appellauit nomen eius Zabulon.
21 * Post quem peperit filiam, nomine Dinam.
22 * Recordatusque Deus Rachelis, exaudiuit
23 eam: & aperuit vuluam eius. * Quæ concepit & peperit filium: dicens: Abstulit Deus
24 opprobrium meum. * Et vocauit nomen
D illius Ioseph: dicens: Addat mihi Dominus
25 filium alterum. * Nato autem Ioseph, dixit Iacob socero suo: Dimitte me, vt reuertar 3.Reg. 11.d.
in patriam meam, & ad terram meam.
26 * Da mihi vxores & liberos meos, pro quibus seruiui tibi, vt abeam. Tu verò nosti seruitutem qua seruiui tibi.

תרגום אונקלוס

8 וַאֲמֶרֶת רָחֵל קְבֵל בָּעוּתִי יְיָ בְּהִתְחַנָּנוּתִי בְּצַלוֹתִי חֲמֵרַת דְּיִהֵב לִי וְלָד כַּאֲחָתִי אַף יְתֵיהַב לִי וּקְרַת שְׁמֵיהּ נַפְתָּלִי׃
9 וַחֲזַת לֵאָה אֲרֵי קָמַת מֵלְמֵילַד וּדְבָרַת יַת זִלְפָּה אַמְתָהּ וְיָהֲבַת לְיַעֲקֹב לְאִיתּוּ׃
10 וְיָלְדַת זִלְפָּה אַמְתָא דְלֵאָה בַּר תִּנְיָן לְיַעֲקֹב׃
11 וַאֲמֶרֶת לֵאָה אֲתָא גַד וּקְרַת יַת שְׁמֵיהּ גָּד׃
12 וְיָלְדַת זִלְפָּה אַמְתָא דְלֵאָה בַּר תִּנְיָן לְיַעֲקֹב׃
13 וַאֲמֶרֶת לֵאָה בְּחוּנַנְי נְשַׁיָּא וּקְרַת יַת שְׁמֵיהּ אָשֵׁר׃
14 וַאֲזַל רְאוּבֵן בְּיוֹמֵי חֲצַד חִטִּין וְאַשְׁכַּח יַבְרוּחִין בְּחַקְלָא וְאַיְתִי יָתְהוֹן לְלֵאָה אִמֵּהּ וַאֲמֶרֶת רָחֵל
15 לְלֵאָה הַבִי כְעַן לִי מִיַבְרוּחֵי דִבְרִיךְ׃ וַאֲמֶרֶת לָהּ הֲזָעִיר דְּדַבַרְתְּ יַת בַּעְלִי וְתִסְבִּין אַף יַת יַבְרוּחֵי דִבְרִי וַאֲמֶרֶת רָחֵל בְּכֵן יִשְׁכַּב
16 עִמִּיךְ בְּלֵילְיָא חֲלַף יַבְרוּחֵי דִבְרִיךְ׃ וְעַאל יַעֲקֹב מִן חַקְלָא בְרַמְשָׁא וְנַפְקַת לֵאָה לְקַדְמוּתֵיהּ וַאֲמֶרֶת לְוָתִי תֵּעוֹל אֲרֵי מִיגַר אֲגַרְתִּיךְ
17 בְּיַבְרוּחֵי דִבְרִי וּשְׁכַב עִמָּהּ בְּלֵילְיָא הוּא׃ וְקַבֵּל יְיָ צְלוֹתָא דְלֵאָה וְעִדְּיַאת וְיָלְדַת לְיַעֲקֹב בַּר חַמְשָׁאי׃
18 וַאֲמֶרֶת לֵאָה יְהַב יְיָ אַגְרִי אֲרֵי יְהַבִית אַמְתִי לְבַעְלִי וּקְרַת שְׁמֵיהּ יִשָּׂשכָר׃
19 וְעִדְּיַאת עוֹד לֵאָה וְיָלְדַת בַּר שְׁתֵיתַאי לְיַעֲקֹב׃
20 וַאֲמֶרֶת לֵאָה יְהַב יְיָ יָתִי חוּלַק טַב הָדָא זִמְנָא יְהֵא מְדוֹרָא דְבַעְלִי לְוָתִי לֵיהּ שִׁיתָּא בְנִין וּקְרַת יַת שְׁמֵיהּ זְבוּלוּן׃
21 וּבָתַר כֵּן יְלָדַת בְּרָתָא וּקְרַת יַת שְׁמֵיהּ דִינָה׃
22 וְעַאל דְכַרְנָא דְרָחֵל קֳדָם יְיָ וְקַבֵּל צְלוֹתָהּ יְיָ וְיָהֲב לָהּ עִדּוּי׃
23 וְעִדְּיַאת וְיָלְדַת בַּר וַאֲמֶרֶת כְּנַשׁ יְיָ יַת חִסּוּדִי׃
24 וּקְרַת יַת שְׁמֵיהּ יוֹסֵף לְמֵימַר יוֹסֵף יְיָ לִי בַּר אָחֳרָן׃
25 וַהֲוָה כַּד יְלִידַת רָחֵל יַת יוֹסֵף וַאֲמַר יַעֲקֹב לְלָבָן שַׁלְחֵנִי וְאֵיזֵל לְאַתְרִי וּלְאַרְעִי׃
26 הַב יַת נְשַׁי וְיַת בְּנַי דְּפִלְחֵית יָתָךְ בָּהֶן וְאֵיזֵל אֲרֵי אַתְּ יָדַעְתְּ יַת פֻּלְחָנִי דְּפִלַחְתִּיךְ׃

8 ‡ Et dixit: Auxiliatus est mihi Deus: & comparata sum cum sorore mea. & inualui: & vocauit nomen eius Nephthalim.

9 ‡ Vidit autem Lia quòd cessauit parere: & accepit ancillam suam, & dedit eam Iacob vxorem.

10 ‡ Concepit autem Zelpha ancilla Liæ: & peperit Iacob filium. 11 ‡ Et dixit Lia: Felix facta sum. & vocauit nomen eius Gad. 12 ‡ Et concepit adhuc Zelpha ancilla Liæ, et peperit Iacob filium secundũ.

13 ‡ Et dixit Lia: Beata ego, quia beatam dicunt me mulieres. & vocauit nomen eius Aser.

14 ‡ Abijt autem Ruben in die messis tritici; & inuenit poma mandragoræ in agro: & attulit ea ad Liam matrem suam. Dixit autem Rachel Liæ sorori suæ: Da mihi de mandragoris filij tui.

15 ‡ Dixit autem Lia: Non satis tibi, quòd accepisti virum meum; nunquid & mandragoras filij mei accipies? dixit autem Rachel: Non sic: dormiat tecũ nocte ista pro mandragoris filij tui.

16 ‡ Ingressus est autem Iacob ex agro vesperè: & egressa est Lia in occursum ei. & ait: Ad me ingredieris hodie. mercede conduxi enim te pro mandragoris filij mei. & dormiuit cum ea nocte illa.

17 ‡ Et exaudiuit Deus Lian. & concipiens, peperit filium quintum Iacob. 18 ‡ Et ait Lia: Dedit mihi Deus mercedem meam; eo quòd dedi ancillam meam viro meo. & vocauit nomen eius Issachar, quod est merces.

19 ‡ Et concepit adhuc Lia, & peperit filium sextum Iacob. 20 ‡ Et dixit Lia: Donauit mihi Deus donum bonum in hoc tempore. eliget me vir meus: peperi enim illi sex filios. & vocauit nomen eius Zabulon.

21 ‡ Et post hoc peperit filiam, & vocauit nomen eius Dina.

22 ‡ Recordatus est autem Deus Rachel, & exaudiuit eam Deus. & aperuit eius vuluam.

23 ‡ Et concipiens peperit filium Iacob. Dixit autem Rachel: Abstulit meum Deus opprobrium. 24 ‡ Et vocauit nomen eius Ioseph: dicens: Addidit mihi Deus filium alterum.

25 ‡ Factum est autem vt peperit Rachel Ioseph, dixit Iacob Labã: Dimitte me, vt reuertar in locum meum & in terram meam.

26 ‡ Redde mihi vxores meas & filios meos, pro quibus seruiui tibi, & abibo. tu enim scis seruitutem quam seruiui tibi.

8 ‡ καὶ εἶπε, Συνελάβετό μοι ὁ θεὸς ϗ Συνανεσράφην τῇ ἀδελφῇ μου. καὶ ἐδυνάσθην. ϗ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, νε-
9 φθαλείμ. ‡ εἶδε δὲ λεία, ὅτι ἀπέση τοῦ τίκτειν· καὶ ἔλαβε τὴν παιδίσκην αὐτῆς, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ ἰακὼβ γυναῖκα.
10 ‡ Συνέλαβε δὲ ζελφὰ ἡ παιδίσκη λείας· ϗ ἔτεκε τῷ ἰακὼβ
11 υἱόν. ‡ καὶ εἶπε λεία, εὐτύχηκα. ϗ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐ-
12 τοῦ, γάδ. ‡ καὶ Συνέλαβεν ἔτι ζελφὰ ἡ παιδίσκη λείας. ϗ
13 ἔτεκε τῷ ἰακὼβ υἱὸν δεύτερον. ‡ καὶ εἶπε λεία, μακαρία ἐγώ· ὅτι μακαρίζουσί με αἱ γυναῖκες. ϗ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐ-
14 τοῦ, ἀσήρ. ‡ ἐπορεύθη δὲ ρουβὴν ἐν ἡμέρᾳ θερισμοῦ πυρῶν. ϗ εὗρε μῆλα μανδραγορῶν ἐν τῷ ἀγρῷ· ϗ ἤνεγκεν αὐτὰ πρὸς λείαν τὴν μητέρα αὐτοῦ. εἶπε δὲ ραχὴλ λείᾳ τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς, δός μοι τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου.
15 ‡ εἶπε δὲ λεία, οὐχ ἱκανόν σοι, ὅτι ἔλαβες τὸν ἄνδρα μου; μὴ ϗ σὺ μανδραγόρας τοῦ υἱοῦ μου λήψῃ; εἶπε δὲ ραχὴλ, οὐχ οὕτως, κοιμηθήτω μετὰ σοῦ τὴν νύκτα ταύτην ἀντὶ τῶν μαν-
16 δραγορῶν τοῦ υἱοῦ σου. ‡ εἰσῆλθε δὲ ἰακὼβ ἐξ ἀγροῦ ἑσπέρας· ϗ ἐξῆλθε λεία εἰς Συνάντησιν αὐτῷ· ϗ εἶπε, πρός με εἰσελεύσῃ σήμερον. μεμίσθωμαι γάρ σε ἀντὶ τῶν μανδραγορῶν τοῦ υἱοῦ μου. καὶ ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς τὴν νύκτα ἐκείνην.
17 ‡ ϗ ἐπήκουσεν ὁ θεὸς λείας. καὶ Συλλαβοῦσα, ἔτεκεν υἱὸν
18 πέμπτον τῷ ἰακώβ. ‡ ϗ εἶπε λεία· δέδωκέ μοι ὁ θεὸς τὸν μισθόν μου, ἀνθ' ὧν ἔδωκα τὴν παιδίσκην μου τῷ ἀνδρί μου.
19 ϗ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰσάχαρ, ὅ ἐστι μισθός. ‡ ϗ Συν-
20 έλαβεν ἔτι λεία· καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἕκτον τῷ ἰακώβ. ‡ καὶ εἶπε λεία· δεδώρηταί μοι ὁ θεὸς δῶρον καλὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ. αἱρεῖταί με ὁ ἀνήρ μου, ἔτεκον γὰρ αὐτῷ ἓξ υἱούς. ϗ ἐκάλεσε τὸ ὄ-
21 νομα αὐτοῦ, ζαβουλών. ‡ ϗ μετὰ τοῦτο ἔτεκεν θυγατέρα. καὶ ἐ-
22 κάλεσε τὸ ὄνομα αὐτῆς, δίνα. ‡ ἐμνήσθη δὲ ὁ θεὸς ραχὴλ, καὶ ἐπήκουσεν αὐτῆς ὁ θεός. καὶ ἀνέῳξεν αὐτῆς τὴν μήτραν.
23 ‡ καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱὸν τῷ ἰακώβ. εἶπε δὲ ραχὴλ, ἀφεῖλέ μου ὁ θεὸς τὸ ὄνειδος.
24 ‡ καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἰωσήφ. λέγουσα, προσθέ-
25 θετό μοι ὁ θεὸς υἱὸν ἕτερον. ‡ ἐγένετο δὲ ὡς ἔτεκεν ραχὴλ τὸν ἰωσὴφ, εἶπεν ἰακὼβ τῷ λάβαν, ἀπόστειλόν με, ἵνα ἀπέλθω εἰς τὸν τόπον μου ϗ εἰς τὴν γῆν μου.
26 ‡ ἀπόδος μοι τὰς γυναῖκάς μου ϗ τὰ παιδία μου, ὧν δεδούλευκά σοι, ϗ ἀπέλθω. σὺ γὰρ γινώσκεις τὴν δουλείαν ἣν δεδούλευκά σοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et ait Rachel: Suscepit Deus deprecationem meam, cùm deprecata sum in oratione mea: concupiui vt esset mihi filius sicut sorori meæ; quod vtique concessum est mihi. & vocauit nomen eius Neptali. 9 Et vidit Lia quòd cessasset parere: & tulit Zelpham ancillam suam, & dedit eam Iacob in vxorem. 10 Et peperit Zelpha ancilla Liæ Iacob filium. 11 Et dixit Lia, Venit felicitas: & vocauit nomen eius Gad. 12 Et peperit Zelpha ancilla Liæ filium secundum Iacob. 13 Et ait Lia: Laus erit mihi: quoniam nunc laudabunt me mulieres. & vocauit nomen eius Aser.

14 Et abiit Ruben in diebus messis tritici, & inuenit mandragoras in agro; & attulit eas Liæ matri suæ. Et dixit Rachel ad Liam: Da mihi, obsecro, de mandragoris filij tui. 15 Et ait ei: Nunquid parum est quòd tulisti maritum meum, nisi quòd accipias etiam mandragoras filij mei? Et ait Rachel: Propterea cubabit tecum hac nocte pro mandragoris filij tui. 16 Et venit Iacob de agro vesperè, & egressa est Lia in occursum eius: & ait: Ad me ingredere; quoniam mercede conduxi te pro mandragoris filij mei. & cubuit cum ea nocte illa. 17 Et susceptit Deus orationem Liæ; & concepit & peperit filium quintum Iacob. 18 Et ait Lia: Dedit Deus mercedem meam; quia dedi ancillam meam marito meo. & vocauit nomen eius Isachar. 19 Et concepit rursus Lia, & peperit filium sextum Iacob. 20 Et ait Lia: Dedit mihi Deus optimam partem: hac vice erit habitatio mariti mei apud me; quoniam peperi ei sex filios. & vocauit nomen eius Zabulon.

21 Et posteà peperit filiam, & vocauit nomen eius Dinam. 22 Et venit memoria Rachelis in conspectu Dei: & susceptit Deus orationem eius; & dedit ei vt conciperet. 23 Et concepit & peperit filium: & ait, Abstulit Deus opprobrium meum. 24 Et vocauit nomen eius Ioseph, dicens: Addat mihi Dominus filium alterum. 25 Et factum est cùm peperisset Rachel Ioseph, & dixit Iacob ad Laban: Dimitte me, vt vadam in locum meum & in terram meam. 26 Da mihi vxores meas & filios meos, pro quibus seruiui tibi, vt vadam. quoniam tu nosti seruitutem meam qua seruiui tibi.

27 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבָן אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
28 נִחַשְׁתִּי וַיְבָרְכֵנִי יְהוָה בגללך: * וַיֹּאמֶר נָקְבָה שְׂכָרְךָ
29 עָלַי וְאֶתֵּנָה: * וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת אֲשֶׁר
30 עָבַדְתִּיךָ וְאֵת אֲשֶׁר־הָיָה מִקְנְךָ אִתִּי: * כִּי מְעַט
אֲשֶׁר־הָיָה לְךָ לְפָנַי וַיִּפְרֹץ לָרֹב וַיְבָרֶךְ יְהוָה אֹתְךָ
לְרַגְלִי וְעַתָּה מָתַי אֶעֱשֶׂה גַם־אָנֹכִי לְבֵיתִי:
31 * וַיֹּאמֶר מַה אֶתֶּן־לָךְ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא־תִתֶּן־לִי
מְאוּמָה אִם־תַּעֲשֶׂה־לִּי הַדָּבָר הַזֶּה אָשׁוּבָה אֶרְעֶה
32 צֹאנְךָ אֶשְׁמֹר: * אֶעֱבֹר בְּכָל־צֹאנְךָ הַיּוֹם הָסֵר מִשָּׁם
כָּל־שֶׂה נָקֹד וְטָלוּא וְכָל־שֶׂה חוּם בַּכְּשָׂבִים
33 וְטָלוּא וְנָקֹד בָּעִזִּים וְהָיָה שְׂכָרִי: * וְעָנְתָה־בִּי
צִדְקָתִי בְּיוֹם מָחָר כִּי־תָבוֹא עַל־שְׂכָרִי לְפָנֶיךָ כֹּל
אֲשֶׁר־אֵינֶנּוּ נָקֹד וְטָלוּא בָּעִזִּים וְחוּם בַּכְּשָׂבִים
34 גָּנוּב הוּא אִתִּי: * וַיֹּאמֶר לָבָן הֵן לוּ יְהִי כִּדְבָרֶךָ:
35 * וַיָּסַר בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־הַתְּיָשִׁים הָעֲקֻדִּים
וְהַטְלָאִים וְאֵת כָּל־הָעִזִּים הַנְּקֻדּוֹת וְהַטְלָאֹת
כֹּל אֲשֶׁר־לָבָן בּוֹ וְכָל־חוּם בַּכְּשָׂבִים וַיִּתֵּן בְּיַד־בָּנָיו:
36 * וַיָּשֶׂם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בֵּינוֹ וּבֵין יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב
37 רֹעֶה אֶת־צֹאן לָבָן הַנּוֹתָרֹת: * וַיִּקַּח־לוֹ יַעֲקֹב
מַקַּל לִבְנֶה לַח וְלוּז וְעַרְמוֹן וַיְפַצֵּל בָּהֶן פְּצָלוֹת לְבָנוֹת
38 מַחְשֹׂף הַלָּבָן אֲשֶׁר עַל־הַמַּקְלוֹת: * וַיַּצֵּג אֶת־
הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר פִּצֵּל בָּרְהָטִים בְּשִׁקְתוֹת הַמַּיִם
אֲשֶׁר תָּבֹאן הַצֹּאן לִשְׁתּוֹת נֶגֶד הַצֹּאן וַיֵּחַמְנָה
39 בְּבֹאָן לִשְׁתּוֹת: * וַיֶּחֱמוּ הַצֹּאן אֶל־הַמַּקְלוֹת וַתֵּלַדְן
40 הַצֹּאן עֲקֻדִּים נְקֻדִּים וּטְלָאִים: * וְהַכְּשָׂבִים הִפְרִיד
יַעֲקֹב וַיִּתֵּן פְּנֵי הַצֹּאן אֶל־עָקֹד וְכָל־חוּם בְּצֹאן לָבָן
וַיָּשֶׁת לוֹ עֲדָרִים לְבַדּוֹ וְלֹא שָׁתָם עַל־צֹאן לָבָן:
41 * וְהָיָה בְּכָל־יַחֵם הַצֹּאן הַמְקֻשָּׁרוֹת וְשָׂם
יַעֲקֹב אֶת־הַמַּקְלוֹת לְעֵינֵי הַצֹּאן בָּרְהָטִים
לְיַחֲמֵנָה בַּמַּקְלוֹת:

27 * Ait illi Laban: Inueniam gratiam in conſpectu tuo. Experimento didici, quia benedixerit
28 mihi Deus propter te. * Conſtitue mercedem
29 tuam quam dem tibi. * At ille reſpondit: Tu
noſti quomodo ſeruierim tibi, & quãta in ma-
30 nibus meis fuerit poſſeſſio tua. * Modicum ha-
buiſti antequàm venirem ad te; & nũc diues
effectus es: benedixitq́, tibi Dñs ad introitum
meum. Iuſtũ eſt igitur vt aliquando prouideã
31 domui meæ. * Dixitq́, Laban: Quid tibi dabo?
E At ille ait: Nihil volo: ſed ſi feceris quod po-
ſtulo, iterum paſcam & cuſtodiam pecora tua.
32 * Gyra omnes greges tuos, & ſepara cunctas
oues varias & ſparſo vellere, & quodcunque
fuluum, & maculoſum, variumq́ue fuerit, tã
in ouibus, quàm in capris, erit merces mea.
33 * Reſpondebitq; mihi cras iuſtitia mea, quãdo
placiti tẽpus aduenerit corã te, & omnia quæ
non fuerint varia & maculoſa & fulua, tam in
34 ouibus quàm in capris, furti me argues. * Di-
35 xitque Laban: Gratum habeo quod petis. * Et
ſeparauit in die illa capras, & oues, & hircos,
& arietes varios & maculoſos. Cunctum autẽ
F gregem vnicolorẽ, id eſt, albi & nigri velleris,
36 tradidit in manu filiorũ ſuorũ. * Et poſuit ſpa-
ciũ itineris trium dierũ inter ſe & generum, q
37 paſcebat reliquos greges eius. * Tollés ergo Ia
cob virgas populeas virides, & amygdalinas,
& ex platanis, ex parte decorticauit eas. detra-
ctiſq́; corticibus, in his quæ ſpoliata fuerant,
cãdor apparuit. illa verò quę integra fuerãt, vi
ridia pmãſerunt: atq; in hunc modũ color ef-
38 fectus eſt varius. * Poſuitq́; eas in canalibus vbi
effundebatur aqua, vt cũ veniſsẽt greges ad bi
bẽdũ, ante oculos haberẽt virgas; & ĩ aſpectu
39 earũ conciperẽt. * Factũq́; eſt vt in ipſo calore
coit⁹ oues intuerẽtur virgas, & parerẽt macu-
40 loſa & varia, & diuerſo colore reſperſa. * Diui-
G ſitq; gregẽ Iacob, & poſuit virgas in canalib⁹
añ oculos arietũ. Erãt autẽ alba & nigra quęq;
Labã, cetera verò Iacob ſepatis ĩter ſe gregib⁹.
41 * Igr̃ qñ primo tẽpore aſcẽdebãt oues, ponebat
Iacob virgas in canalibus aquarũ ante oculos
arietũ & ouiũ, vt in earũ cõtẽplatione cõcipẽt.

תרגום אונקלוס

27 וַאֲמַר לֵיהּ לָבָן אִם כְּעַן אַשְׁכַּחְתֵּיהּ רַחְמִין בְּעֵינָךְ נְסֵיתִי וּבָרְכַנִי יְיָ בְּדִילָךְ: 28 וַאֲמַר פָּרֵישׁ אַגְרָךְ עֲלַי וְאֶתֵּן: 29 וַאֲמַר לֵיהּ
אַתְּ יְדַעְתָּ יַת דִּי פְלַחְתָּךְ וְיַת דַּהֲוָה לָךְ קָדָמַי וְתָקֵף לְסַגֵּי וּבָרִיךְ יְיָ יָתָךְ בְּדִילִי וּכְעַן אֵימָתַי אֶעְבֵּד אַף אֲנָא
לְבֵיתִי: 31 וַאֲמַר מָה אֶתֵּן לָךְ וַאֲמַר יַעֲקֹב לָא תִתֵּן לִי מִדְעַם אִם תַּעֲבֵד לִי יַת פִּתְגָמָא הָדֵין אֶתוּב אֶרְעֵה עָנָךְ אֶטַּר: 32 אֶעְבַּר
בְּכָל עָנָךְ יוֹמָא דֵין אַעְדֵּי מִתַּמָּן כָּל אִימַּר נְמוּר וּרְקוּעַ וְכָל אִימַּר שְׁחוֹם בְּאִמְּרַיָּא וּרְקוּעַ וְנְמוּר בְּעִזַּיָּא וְיֵהֵא אַגְרִי:
33 וְתַסְהֵיד עֲלַי זְכוּתִי בְּיוֹם מְחַר אֲרֵי תֵּעוֹל עַל אַגְרִי קֳדָמָךְ כָּל דְּלֵיתוֹהִי נְמוּר וּרְקוּעַ בְּעִזַּיָּא וּשְׁחוֹם בְּאִמְּרַיָּא גְּנוּבָא הוּא עִמִּי:
34 וַאֲמַר לָבָן בְּרַם לֵוַי יְהֵא כְּפִתְגָמָךְ: 35 וְאַעְדִּי בְּיוֹמָא הַהוּא יַת תְּיָשַׁיָּא רְגוֹלַיָּא וּרְקוּעַיָּא וְיַת כָּל עִזַּיָּא נְמוֹרָתָא וּרְקוּעָתָא כָּל דְּחִיוָר בֵּיהּ וְכָל דְּשְׁחוֹם
בְּאִמְּרַיָּא וְיָהַב בְּיַד בְּנוֹהִי: 36 וְשַׁוִּי מַהַלָּךְ תְּלָתָא יוֹמִין בֵּינוֹהִי וּבֵין יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב רָעֵי יַת עָנָא דְּלָבָן דְּאִשְׁתְּאַרָא:
37 וּנְסַב לֵיהּ יַעֲקֹב חֻטְרִין דְּלִבְנֶה רְטִיבִין וְדִדְלוּז וְדִדְלוּב וְקַלְּיף בְּהוֹן קְלָפִין חִוָּרִין קְלִיף חִוַּר דְּעַל חֻטְרַיָּא: 38 וּדְעִיץ יַת חֻטְרַיָּא דְּקַלְּיף
בְּרַהֲטַיָּא אֲתַר בֵּירַת שַׁקְיָא דְּמַיָּא אֲתַר דְּאָתְיָן עָנָא לְמִשְׁתֵּי לָקְבֵלֵיהֶן דְּעָנָא וּמִתְיַחֲמָן בְּמֵיתֵיהֶן לְמִשְׁתֵּי: 39 וְאִתְיַחֲמָן
עָנָא לְחֻטְרַיָּא וְיָלְדָן עָנָא רְגוֹלִין נְמוֹרִין וּרְקוּעִין: 40 וְאִמְּרַיָּא אַפְרֵשׁ יַעֲקֹב וְיָהַב בְּרִישׁ עָנָא כָּל דִּרְגוֹל וְכָל דְּשְׁחוֹם
בְּעָנָא דְּלָבָן וְשַׁוִּי לֵיהּ עֶדְרִין בִּלְחוֹדוֹהִי וְלָא עֲרִיבִינוּן עִם עָנָא דְּלָבָן: 41 וַהֲוֵי בְּכָל עִדָּן דְּמִתְיַחֲמָן עָנָא מְבַכְּרָתָא
וְשַׁוִּי יַעֲקֹב יַת חֻטְרַיָּא לְקָבֵלֵיהֶן דְּעָנָא בִּרְהָטַיָּא לְיַחֲמוּתְהֶן בְּחֻטְרַיָּא:

* *Dixit autem ei Laban: Si inueni gratiam co-* 27
ram te, augurarer vtique. benedixit me Deus tuo
ingreſſu. * *Diſtingue mercedem tuam ad me, et* 28
dabo. * *Dixit autem illi Iacob: Tu ſcis ſeruitutem* 29
quam ſeruiui tibi. & quanta erant pecora tua me-
cum. * *Parua enim erant quæcunque tibi erant* 30
coram me. & aucta ſunt in multitudinem. & bene-
dixit te Dominus in pede meo. nunc ergo quando fa-
ciam & ego mihi ipſi domum? * *Et dixit Laban* 31
illi: Quid tibi dabo? ait autem illi Iacob: Non dabis
mihi nihil. ſi feceris mihi verbum hoc, iterum paſcã
oues tuas, & cuſtodiam. * *Tranſeant omnes oues* 32
tuæ hodie: & ſepara inde omnem ouem fuſcam in
agnis, & omne ſubalbum & ſparſum in capris: erit
mihi merces. * *Et exaudiet me iuſtitia mea in die* 33
craſtina: quia eſt merces mea in conſpectu tuo. omne
quod non fuerit ſparſum aut ſubalbum in capris, et
fuſcum in agnis, furatum erit apud me.

* *Dixit autem illi Laban: Sit ſecundum verbum* 34
tuum. * *Et diſtinxit in die illa hircos ſparſos,* 35
& ſubalbos, & omnes capras ſparſas & ſubalbas,
& omne fuſcum quod erat in agnis, & omne quod
erat album in ipſis. & dedit per manum filiorum
ſuorum, gregem ſingulariter.

* *Et poſuit ſpatium viam trium dierum, inter* 36
eos & inter Iacob. Iacob autem paſcebat oues La-
ban reliquas.

* *Accepit autem ſibi Iacob virgam ſtyracinam* 37
viridem, & nuceam, & platani: & decorticauit
eis Iacob cortices albas, circumtrahens viride. ap-
paruit autem in virgis album, quod decorticauit,
varium.

* *Et appoſuit virgas quas decorticauit in cana-* 38
libus concharum aquæ: vt cùm venirent oues ad bi-
bendum, in conſpectu virgarum venientibus ipſis ad
bibendum, * *Conciperent oues in virgas. & pe-* 39
pererunt oues ſubalbas et varias & cineratas ſpar
ſas. * *Et agnos ſeparauit Iacob, & poſuit co-* 40
ram ouibus arietem ſubalbum, & omne varium in
agnis, & ſeparauit ſibi greges per ſeipſum, & non
miſcuit eos ad oues Laban. * *Factum eſt autem* 41
in tẽpore quo conceperunt oues in vtero accipientes,
poſuit Iacob virgas coram ouibus in canalibus, vt
conciperent ipſæ ſecundum virgas.

27 * εἶπε ὁ ἀυτῷ λάβαν, εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον σου, οἰωνι-
28 σαίμην ἄν. εὐλόγησέ με ὁ θεὸς τῇ σῇ εἰσόδῳ. * διάσειλον
29 τὸν μισθόν σου πρός με, καὶ δώσω. * εἶπε ὁ ἀυτῷ ἰακώβ, σὺ
γινώσκεις τὴν δουλείαν, ἣν δεδούλευκά σοι. καὶ ὅσα ἦν κτήνη σου
30 μετ' ἐμοῦ. * μικρὰ γὰρ ἦν ὅσα σοι ἦν ἐνώπιόν μου· καὶ ηὐξήθη εἰς
πλῆθος. καὶ εὐλόγησέ σε κύριος ἐπὶ τῷ ποδί μου. νῦν ὅν πότε
31 ποιήσω κἀγὼ ἐμαυτῷ οἶκον. * καὶ εἶπε λάβαν ἀυτῷ, τί σοι δώ-
σω; εἶπε ὁ ἀυτῷ ἰακώβ, οὐ δώσεις μοι ὀθέν. ἐὰν ποιήσῃς μοι τὸ
ῥῆμα τοῦτο, πάλιν ποιμανῶ τὰ πρόβατά σου, καὶ φυλάξω.
32 * παρελθέτω πάντα τὰ πρόβατά σου σήμερον, καὶ διαχώρισον
ἐκεῖθεν πᾶν πρόβατον φαιὸν ἐν τοῖς ἀρνάσι, καὶ πᾶν διάλευκον καὶ
33 ῥαντὸν ἐν ταῖς αἰξίν, ἔσται μοι μισθός. * καὶ ἐπακούσεταί μου ἡ
δικαιοσύνη μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἀύριον. ὅτι ἔρχεται ὁ μισθός μου ἐ-
νώπιόν σου. πᾶν ὃ ἂν μὴ ᾖ ῥαντὸν ἢ διάλευκον ἐν ταῖς αἰξί, καὶ
34 φαιὸν ἐν τοῖς ἀρνάσι, κεκλεμμένον ἔσται παρ' ἐμοί. * εἶπε
35 ὁ ἀυτῷ λάβαν, ἔστω κατὰ τὸ ῥῆμά σου. * καὶ διέσειλεν ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς τράγους τοὺς ῥωσοὺς καὶ τοὺς διαλεύκους, καὶ
πάσας τὰς αἶγας τὰς ραντὰς καὶ τὰς διαλεύκους, καὶ πᾶν φαιόν,
ὃ ἦν ἐν τοῖς ἀρνάσι, καὶ πᾶν, ὃ ἦν λευκὸν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἔδωκε
διὰ χειρὸς τῶν υἱῶν ἀυτοῦ, ποίμνιον καθαμόνας.
36 * καὶ ἀπέστησεν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν, ἀναμέσον ἀυτοῦ καὶ ἀνα-
μέσον ἰακώβ· ἰακὼβ δὲ ἐποίμαινε τὰ πρόβατα λάβαν τὰ ὑπο-
37 λειφθέντα. * ἔλαβε δὲ ἑαυτῷ ἰακὼβ ῥάβδον συρακίνην
χλωρὰν, καὶ καρυίνην, καὶ πλατάνου. καὶ ἐλέπισεν αὐτὰς ἰακὼβ
λεπίσματα λευκὰ, φαιούσων τὸ χλωρόν. ἐφαίνετο δὲ ἐπὶ
ταῖς ῥάβδοις τὸ λευκὸν, ὃ ἐλέπισε, ποικίλον.
38 * καὶ παρέθηκε τὰς ῥάβδους, ἃς ἐλέπισεν ἐν τοῖς λειοῖς
τῶν ποτιστηρίων τοῦ ὕδατος. ἵνα ὡς ἂν ἔλθωσι τὰ πρόβατα πιεῖν,
ἐνώπιον τῶν ῥάβδων ἐλθόντων αὐτῶν εἰς τὸ πιεῖν·
39 * ἐγκισήσωσι τὰ πρόβατα εἰς τὰς ῥάβδους. καὶ ἔτικτον τὰ
πρόβατα διάλευκα καὶ ποικίλα καὶ στοδοειδῆ ῥαντά.
40 * τοὺς δὲ ἀμνοὺς διέσειλεν ἰακώβ, καὶ ἔθηκεν ἐναντίον
τῶν προβάτων κριὸν διάλευκον, καὶ πᾶν ποικίλον ἐν τοῖς ἀ-
μνοῖς καὶ διεχώρισεν ἑαυτῷ ποίμνια κατ' ἑαυτόν, καὶ οὐκ ἔμιξεν
αὐτὰ εἰς τὰ πρόβατα λάβαν.
41 * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐνεκίσων τὰ πρόβατα ἐν
γαστρὶ λαμβάνοντα, ἔθηκεν ἰακὼβ τὰς ῥάβδους ἐνώπιον
τῶν προβάτων ἐν τοῖς λειοῖς, τοῦ ἐγκισῆσαι αὐτὰ κατὰ τὰς
ῥάβδους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[27] Et dixit ei Laban: Si nunc inueni gratiam in oculis tuis, expertus ſum quòd benedixerit mihi Deus propter te. [28] Et ait, Conſtitue mercedem tuam mihi; & dabo tibi. [29] Et dixit ei: Tu noſti quomodo ſeruierim tibi; & quanta erant pecora tua apud me. [30] Quoniam pauca quæ erant tibi coram me, creuerunt in multitudinem. Et benedixit tibi Dominus propter me: & nunc quando faciam etiam ego pro domo mea? [31] Et dixit: Quid dabo tibi? Et ait Iacob: Non dabis mihi quicquam: ſed ſi feceris mihi verbum hoc, reuertar & paſcã oues tuas, & cuſtodiã eas. [32] Tranſibo per vniuerſas oues tuas hodie. aufer indè omnem agnum varium & ſparſo vellere, & omnem agnũ nigrum in agnis, & ſparſum & maculoſum in capris: & hoc erit merces mea. [33] Et teſtificabitur mihi iuſtitia mea in die craſtino, quando veneris ſuper mercedem meam, quæ erit coram te. omne quod non fuerit maculoſum & reſperſum in capris, & nigrum in agnis furto ſublatum eſt apud me. [34] Et dixit Laban, Vtinam eſſet ſicut verbum tuum. [35] Et ſeparauit in die illa omnes hircos varios pedibus & reſperſos vellere, & omnes capras maculoſas & reſperſas, omne in quo erat macula alba, & omne quod erat nigrum in agnis, & tradidit in manu filiorum ſuorum. [36] Et poſuit ſpacium trium dierum inter ſe & inter Iacob. Iacob autem paſcebat oues Laban quæ remanſerant. [37] Et tulit ſibi Iacob virgas populeas, & ex amygdalo & ex platano. & decorticauit in eis decorticationem: & vbi detractæ ſunt cortices, apparuit album quod erat in virgis. [38] Et defixit virgas quas decorticauerat in canalibus in loco adaquationis aquarum, quò veniebant oues ad bibendum, vt contra oues eſſent virgæ, & calefierent cùm venirent ad bibendum.

[39] Calefiebantque oues ante virgas, & pariebant oues varia maculoſa atque reſperſa. [40] Agnos autem ſeparauit Iacob, & poſuit ante oues omne quod erat maculoſum, & omne quod erat nigrum in ouibus Laban. Et poſuit ſibi greges ſeorſum; & non miſcuit eos cum ouibus Laban. [41] Et factum eſt in omni tempore quo calefiebant oues temporaneæ, ponebat Iacob virgas in conſpectu ouium in canalibus, vt calefierent ante virgas.

42 וּבְהַעֲטִיף הַצֹּאן לֹא יָשִׂים וְהָיָה הָעֲטֻפִים
43 לְלָבָן וְהַקְשֻׁרִים לְיַעֲקֹב׃ * וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ מְאֹד
מְאֹד וַיְהִי־לוֹ צֹאן רַבּוֹת וּשְׁפָחוֹת וַעֲבָדִים וּגְמַלִּים
וַחֲמֹרִים׃

לא

1 * וַיִּשְׁמַע אֶת־דִּבְרֵי בְנֵי־
לָבָן לֵאמֹר לָקַח יַעֲקֹב אֵת כָּל־אֲשֶׁר לְאָבִינוּ וּמֵאֲשֶׁר
2 לְאָבִינוּ עָשָׂה אֵת כָּל־הַכָּבֹד הַזֶּה׃ * וַיַּרְא יַעֲקֹב אֶת־
3 פְּנֵי לָבָן וְהִנֵּה אֵינֶנּוּ עִמּוֹ כִּתְמֹל שִׁלְשֹׁום׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־יַעֲקֹב שׁוּב אֶל־אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וּלְמוֹלַדְתֶּךָ
4 וְאֶהְיֶה עִמָּךְ׃ * וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב וַיִּקְרָא לְרָחֵל וּלְלֵאָה
5 הַשָּׂדֶה אֶל־צֹאנוֹ׃ * וַיֹּאמֶר לָהֶן רֹאֶה אָנֹכִי אֶת־פְּנֵי
אֲבִיכֶן כִּי־אֵינֶנּוּ אֵלַי כִּתְמֹל שִׁלְשֹׁם וֵאלֹהֵי אָבִי הָיָה
6 עִמָּדִי׃ * וְאַתֶּנָּה יְדַעְתֶּן כִּי בְכָל־כֹּחִי עָבַדְתִּי אֶת־
7 אֲבִיכֶן׃ * וַאֲבִיכֶן הֵתַל בִּי וְהֶחֱלֵף אֶת־מַשְׂכֻּרְתִּי
עֲשֶׂרֶת מֹנִים וְלֹא־נְתָנוֹ אֱלֹהִים לְהָרַע עִמָּדִי׃
8 * אִם־כֹּה יֹאמַר נְקֻדִּים יִהְיֶה שְׂכָרֶךָ וְיָלְדוּ כָל־הַצֹּאן
נְקֻדִּים וְאִם־כֹּה יֹאמַר עֲקֻדִּים יִהְיֶה שְׂכָרֶךָ וְיָלְדוּ כָל־
9 הַצֹּאן עֲקֻדִּים׃ * וַיַּצֵּל אֱלֹהִים אֶת־מִקְנֵה
10 אֲבִיכֶם וַיִּתֶּן־לִי׃ * וַיְהִי בְּעֵת יַחֵם הַצֹּאן וָאֶשָּׂא עֵינַי
וָאֵרֶא בַּחֲלוֹם וְהִנֵּה הָעַתֻּדִים הָעֹלִים עַל־הַצֹּאן עֲקֻדִּים
11 נְקֻדִּים וּבְרֻדִּים׃ * וַיֹּאמֶר אֵלַי מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים
12 בַּחֲלוֹם יַעֲקֹב וָאֹמַר הִנֵּנִי׃ * וַיֹּאמֶר שָׂא־נָא עֵינֶיךָ
וּרְאֵה כָּל־הָעַתֻּדִים הָעֹלִים עַל־הַצֹּאן עֲקֻדִּים
נְקֻדִּים וּבְרֻדִּים כִּי רָאִיתִי אֵת כָּל־אֲשֶׁר לָבָן עֹשֶׂה
13 לָךְ׃ * אָנֹכִי הָאֵל בֵּית־אֵל אֲשֶׁר מָשַׁחְתָּ שָּׁם מַצֵּבָה
אֲשֶׁר נָדַרְתָּ לִי שָׁם נֶדֶר עַתָּה קוּם צֵא מִן־הָאָרֶץ
14 הַזֹּאת וְשׁוּב אֶל־אֶרֶץ מוֹלַדְתֶּךָ׃ * וַתַּעַן רָחֵל וְלֵאָה
וַתֹּאמַרְנָה לוֹ הַעוֹד לָנוּ חֵלֶק וְנַחֲלָה בְּבֵית אָבִינוּ׃
15 * הֲלוֹא נָכְרִיּוֹת נֶחְשַׁבְנוּ לוֹ כִּי מְכָרָנוּ וַיֹּאכַל גַּם־אָכוֹל
אֶת־כַּסְפֵּנוּ׃

42 *Quando verò ſerotina admiſſura erat, & cõ
ceptus extremus, non ponebat eas. Factaq́ue
ſunt ea quæ erant ſerotina Laban, & quæ pri-
43 mi temporis, Iacob. *Ditatuſq́ue eſt homo vl-
tra modum: & habuit greges multos, ancillas
& ſeruos, camelos & aſinos.

CAP. XXXI.

1 *POſtquam autem audiuit verba filiorum La
A ban, dicentiũ: Tulit Iacob omnia quæ fue-
runt patris noſtri: & de illius facultate ditat⁹,
2 factus eſt inclytus. *Animaduertit quoq; faciẽ
Laban, quòd non eſſet erga ſe ſicut heri & nu
3 diuſtertius. *Maximè dicẽte ſibi Domino, Re-
uertere in terrã patrum tuorum, & ad gene-
4 rationem tuam: eroq́; tecum. *Miſit & voca-
uit Rachel & Liam in agrũ, vbi paſcebat gre-
5 ges. *Dixitq́; eis: Video faciẽ patris veſtri, quòd
nõ ſit erga me ſicut heri & nudiuſtertius. De⁹
6 aũt patris mei fuit mecũ. *Et ipſæ noſtis q́ to-
7 tis viribus meis ſeruierĩ patri veſtro. ſed & pa-
ter veſter circunuenit me, & mutauit merce-
dẽ meam decem vicibus: & tamen non dimi-
8 ſit eum Deus, vt noceret mihi. *Si quando di-
xit, Variæ erunt mercedes tuæ, pariebant oẽs
oues varios fœtus: quãdo verò econtrariò ait,
B Alba quæq; accipies pro mercede, omnes gre-
9 ges alba pepererunt. *Tulítque Deus ſubſtan-
10 tiam patris veſtri, & dedit mihi. *Poſtquã enĩ
cõceptus ouium tempus aduenerat, leuaui o-
culos meos, & vidi in ſomniis aſcendentes ma-
res ſuper fœminas, varios & maculoſos, & di-
11 uerſorũ colorum. *Dixitq; angelus Dei ad me
in ſomniis: Iacob. & ego reſpondi: Adſum.
12 *Qui ait: Leua oculos tuos, & vide vniuerſos
maſculos aſcendentes ſuper fœminas, varios,
maculoſos atq; reſperſos. vidi enim oĩa quę fe-
13 cit tibi Laban. *Ego ſum Deus Bethel, vbi vn- Sup. 28.
xiſti lapidem, & votum vouiſti mihi. Nunc er d.
go ſurge, & egredere de terra hac, reuertens in Inf. 32.c.
14 terram natiuitatis tuæ. *Reſponderuntq́; Ra-
chel & Lia: Nunquid habemus reſidui quic-
C quam in facultatibus & hęreditate domus pa
15 tris noſtri? *Nónne quaſi alienas reputauit
nos, & vendidit, comeditq́ue precium noſtrũ?

תרגום אונקלוס

42 וּבְלִקּוּשׁוּת עָנָא לָא מְשַׁוִּי וַהֲוָה לְקִישַׁיָּא לְלָבָן וּבַכִּירַיָּא לְיַעֲקֹב׃ 43 וְתַקֵּף גַּבְרָא לַחְדָּא לַחְדָּא וַהֲוָה לֵיהּ עָאן סַגִּיאָן וְאַמְהָן
וְעַבְדִין וּגְמַלִּין וַחֲמָרִין׃ 1 וּשְׁמַע יַת פִּתְגָמֵי בְנֵי לָבָן דַּהֲווֹ אָמְרִין נְסֵב
יַעֲקֹב יַת כָּל דִּי לַאֲבוּנָא וּמִן דִּי לַאֲבוּנָא קָנָא יַת כָּל נִכְסַיָּא הָאִלֵּין׃ 2 וַחֲזָא יַעֲקֹב יַת סְבַר אַפֵּי לָבָן וְהָא לֵיתַנִין עִמֵּהּ כְּמֶאֱתְמָלִי וּמִדְקַדְמוֹתִי׃
3 וַאֲמַר יְיָ לְיַעֲקֹב תּוּב לְאַרַע אֲבָהָתָךְ וּלְיַלְדוּתָךְ וְיֶהֱא מֵימְרִי בְּסַעֲדָךְ׃ 4 וּשְׁלַח יַעֲקֹב וּקְרָא לְרָחֵל וּלְלֵאָה לְחַקְלָא לְוָת עָנְיֵהּ׃ 5 וַאֲמַר
לָהֶן חָזֵי אֲנָא יַת סְבַר אַפֵּי דַּאֲבוּכֶן אֲרֵי לֵיתַנִין עִמִּי כְּמֶאֱתְמָלִי וּמִדְקַדְמוֹתִי וֵאלָהֵיהּ דַּאֲבָא מֵימְרֵיהּ הֲוָה בְּסַעֲדִי׃ 6 וְאַתֵּן יְדַעְתִּין אֲרֵי בְּכָל
חֵילִי פְּלַחִית יַת אֲבוּכֶן׃ 7 וַאֲבוּכֶן שַׁקַּר בִּי וְאַשְׁנִי יַת אַגְרִי עֲשַׂר זִמְנִין וְלָא שַׁבְקֵיהּ יְיָ לְאַבָאשָׁא עִמִּי׃ 8 אִם כְּרִין הֲוָה
אָמַר נְמוּרִין יְהֵא אַגְרָךְ וְיַלְדִין כָּל עָנָא נְמוּרִין וְאִם כְּרִין הָכֵי הֲוָה אָמַר רְגוּלִין יְהֵא אַגְרָךְ וְיַלְדִין כָּל עָנָא רְגוּלִין׃ 9 וְאַפְרֵשׁ יְיָ מִן בְּעִירָא דַּאֲבוּכֶן
וְיָהַב לִי׃ 10 וַהֲוָה בְּעִדָּן דְּמִתְיַחֲמָא עָנָא וְזָקֵפִית עֵינַי וַחֲזִית בְּחֶלְמָא וְהָא תְיָשַׁיָּא דְּסָלְקִין עַל עָנָא רְגוּלִין נְמוּרִין וּפְצִיחִין׃
11 וַאֲמַר לִי מַלְאֲכָא דַּייְיָ בְּחֶלְמָא יַעֲקֹב וַאֲמָרִית הָא אָנָא׃ 12 וַאֲמַר זְקוֹף כְּעַן עֵינָךְ וַחֲזִי כָּל תְּיָשַׁיָּא דְּסָלְקִין עַל עָנָא רְגוּלִין נְמוּרִין וּפְצִיחִין
אֲרֵי גְלֵי קֳדָמַי יַת כָּל דְּלָבָן עָבֵד לָךְ׃ 13 אֲנָא אֱלָהָא דְּאִתְגְלִי עֲלָךְ בְּבֵית־אֵל דְּמִשַׁחְתָּ תַּמָּן קָמָא דְּקַיֵּימְתָּ תַּמָּן קְיָם כְּעַן קוּם פֹּק מִן
אַרְעָא הָדָא וְתוּב לְאַרַע יַלְדוּתָךְ׃ 14 וַאֲתֵיבַת רָחֵל וְלֵאָה וַאֲמַרָה לֵיהּ הַעַד כְּעַן לָנָא חוּלָק וַאֲחָסָנָא בְּבֵית אֲבוּנָא׃
15 הֲלָא נָכְרָאן אִתְחַשַּׁבְנָא לֵיהּ אֲרֵי זַבִּינָנָא וַאֲכַל אַף מֵיכַל יַת כַּסְפָּנָא׃

42 * *Quando autem pariebant oues, non ponebat. facta sunt autem non signata Laban, at signata Iacob.* 43 * *Et ditatus est homo valdè nimis: & fuerunt ei pecora multa, & boues, & serui, & ancillæ, & cameli, & asini, & muli.*

CAP. XXXI.

1 *AVdiuit autem Jacob verba filiorum Laban, dicentium: Tulit Iacob omnia quæ patris nostri: & de his quæ patris nostri, fecit omnem gloriam hanc.* 2 * *Et vidit Jacob faciem Laban, & ecce non erat ad eum sicut heri & tertia die.* 3 * *Dixit autem Dominus ad Iacob: Reuertere in terram patris tui, & in generationem tuam; & ero tecum.*

4 * *Mittens autem Iacob, vocauit Lian et Rachel in agrum vbi erant greges.*

5 * *Et ait illis: Video ego faciem patris vestri, quòd non est erga me, sicut heri & tertia die. at Deus patris mei fuit mecum.* 6 * *Et ipsæ autem scitis, quòd in omni fortitudine mea seruiui patri vestro.*

7 * *At pater vester decepit me, & mutauit mercedem meam decem agnorum: et non dedit illi Deus malefacere mihi.* 8 * *Si sic diceret, Varia erunt tua merces, & parient omnes oues varia. si autem diceret, alba erunt tua merces, & parient omnes oues alba.* 9 * *Et abstulit Deus omnia pecora patris vestri, & dedit mihi ea.* 10 * *Et factum est, quando concipiebant oues, in vtero accipientes. & vidi oculis meis eas in somnio: & ecce hirci & arietes ascendentes super oues & capras, subalbi, & varij, & cinerati sparsi.*

11 * *Et dixit mihi angelus Dei per somnium: Iacob, Jacob. ego autem dixi: Quid est?*

12 * *Et dixit mihi: Respice oculis tuis, & vide hircos & arietes ascendentes super oues et capras subalbas & varias & cineratas sparsas. vidi enim quæcunque tibi Laban facit.* 13 * *Ego sum Deus qui apparui tibi in loco Dei, vbi vnxisti mihi illic titulum, & vouisti mihi votum. nunc ergo surge, & egredere de terra hac, & vade in terram natiuitatis tuæ.*

14 * *Et respondentes Lia & Rachel, dixerunt ei: Nunquid est nobis adhuc pars hæreditatis in hiis quæ patris nostri?* 15 * *Non quasi alienæ reputatæ sumus ei? vendidit enim nos; & deuorauit deuoratione argentum nostrum.*

42 * ἡνίκα δ' ἂν ἔτεκον τὰ πρόβατα οὐκ ἐτίθει· ἐγένετο δὲ τὰ ἄσημα τοῦ λάβαν, τὰ δὲ ἐπίσημα τοῦ ἰακώβ.

43 * καὶ ἐπλούτησεν ὁ ἄνθρωπ@ σφόδρα σφόδρα. καὶ ἐγένετο αὐτῷ κλῆνη πολλαὶ, καὶ βόες, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι, καὶ κάμηλοι, καὶ ὄνοι, καὶ ἡμίονοι.

λα'.

1 Ἤκουσε δὲ ἰακὼβ τὰ ῥήματα τῶν υἱῶν λάβαν, λεγόντων, εἴληφεν ἰακὼβ πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ ἐκ τῶν τοῦ πατρὸς ἡμῶν πεποίηκε πᾶσαν τὴν δόξαν ταύτην.

2 * Καὶ εἶδεν ἰακὼβ τὸ πρόσωπον τοῦ λάβαν, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν πρὸς 3 αὐτὸν, ὡς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς ἰακὼβ, ἀποστρέφου εἰς τὴν γῆν τοῦ πατρός σου, καὶ εἰς τὴν γενεάν 4 σου, καὶ ἔσομαι μετὰ σοῦ. * ἀποστείλας δὲ ἰακὼβ, ἐκάλεσε 5 λείαν καὶ ῥαχὴλ εἰς τὸ πεδίον ἔνθα ἦν τὰ ποίμνια. * καὶ εἶπεν αὐταῖς· ὁρῶ ἐγὼ τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἔστι πρὸς ἐμοῦ, ὡς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. ὁ δὲ θεὸς τοῦ πατρός μου ἦν 6 μετ' ἐμοῦ. * καὶ αὐταὶ δὲ οἴδατε, ὅτι ἐν πάσῃ ἰσχύι μου δεδού- 7 λευκα τῷ πατρὶ ὑμῶν. * ὁ δὲ πατὴρ ὑμῶν παρενεθύσατό με, καὶ ἤλλαξε τὸν μισθόν μου τῶν δέκα ἀμνῶν. καὶ οὐκ ἔδωκεν 8 αὐτῷ ὁ θεὸς κακοποιῆσαί με. * ἐὰν οὕτως εἶπῃ, τὰ ποικίλα ἔσαι σου μισθός καὶ τέξε) πάντα τὰ πρόβατα ποικίλα. ἐὰν δὲ εἴπῃ, τὰ λευκὰ ἔσαι σου μισθός· καὶ τέξε) πάντα τὰ πρόβατα 9 λευκά. * καὶ ἀφεῖλεν ὁ θεὸς πάντα τὰ κλῆνη τοῦ πατρὸς ὑ- 10 μῶν, καὶ ἔδωκέ μοι αὐτά. * καὶ ἐγένετο, ἡνίκα ἐνεκίσων τὰ πρόβατα, ἐν γαστρὶ λαμβάνοντα· καὶ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου αὐτὰ ἐν τῷ ὕπνῳ· καὶ ἰδοὺ ④ τράγοι καὶ ④ κριοὶ ἀναβαί- νοντες ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας, διάλευκοι καὶ ποικίλοι 11 καὶ ἀποδοειδεῖς ῥαντοί. * καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελ@ τ@ θεοῦ καθ' 12 ὕπνον, ἰακὼβ, ἰακώβ. ἐγὼ δὲ εἶπον, τί ἐστι; * καὶ εἶπέ μοι, ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἰδὲ σὺ τράγους καὶ σὺ κριοὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ τὰς αἶγας διαλεύκους καὶ ποικίλους καὶ ἀποδοδδεῖς ῥαντούς. ἑώρακα γὰρ ὅσα σοι λάβαν 13 ποιεῖ. * ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τόπῳ θεοῦ οὗ ἤλειψάς μοι ἐκεῖ στήλην, καὶ ηὔξω μοι εὐχήν. νῦν οὖν ἀνάστηθι, καὶ ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς ταύτης, καὶ ἀπέλθε εἰς τὴν γῆν τ@ γενέσεώς σου.

14 * Καὶ ἀποκριθεῖσαι λεία καὶ ῥαχὴλ, εἶπον αὐτῷ, μὴ ἔσιν ἡμῖν ἔτι μερὶς κληρονομίας ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς ἡμῶν;

15 * ὡς ἀλλότριαι λελογίσμεθα αὐτῷ; πέπρακε γὰρ ἡμᾶς, καὶ κατέφαγε καταβρώσει τὸ ἀργύριον ἡμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

42 Et quando oues erant serotinæ, non ponebat. Erantque serotinæ Laban, & temporaneæ Iacob. 43 Et creuit vir valdè nimis: & habuit oues multas, & seruos, & ancillas, & camelos & asinos.

CAP. XXXI.

ET audiuit verba filiorum Laban, qui dicebant: Tulit Iacob vniuersa quę erant patris nostri: & de his quæ erant patris nostri, acquisiuit omnẽ substantiam istam. 2 Et vidit Iacob aspectum vultus Laban: & ecce non erat cum eo, sicut heri & nudiustertius. 3 Et dixit Deus ad Iacob: Reuertere in terram patrum tuorum & natiuitatis tuæ: & erit verbum meũ in adiutorium tuum. 4 Et misit Iacob, & vocauit Rachel & Liam in agrũ vbi erant oues suæ. 5 Et dixit eis: Video ego aspectum vultus patris vestri, quòd non est mecum sicut heri & nudiustertius: & verbum Dei patris mei fuit in adiutorium meum. 6 Et vos scitis quòd omni virtute mea seruiui patri vestro. 7 Pater autem vester mentitus est mihi; & mutauit mercedem meam decem vicibus: & non dimisit eum Deus vt noceret mihi. 8 Si sic dicebat, Varia erunt pro mercede tua; pariebant omnes oues varia. & si sic dicebat, Maculosa erunt pro mercede tua; pariebant omnes oues maculosa. 9 Et separauit Dominus de pecoribus patris vestri, & dedit mihi.

10 Et factum est in tempore quo oues calefiebant, leuaui oculos meos, & vidi in somnio: & ecce arietes qui ascendebant super oues, erant varij, & maculosi & respersi. 11 Et dixit mihi angelus Dei in somnio: Iacob. & dixi: Ecce ego. 12 Et ait: Leua nunc oculos tuos, & vide omnes arietes qui ascendunt super oues, maculosos, varios atque respersos: quoniam manifestum est coram me omne quod facit tibi Laban. 13 Ego sum Deus qui apparui tibi in Bethel, vbi vnxisti titulum, vbi vouisti coram me votum. nunc surge, egredere de terra hac, & reuertere in terram natiuitatis tuæ.

14 Et respondentes Rachel & Lia, atque dixerunt ei: Nunquid adhuc est nobis pars & hæreditas in domo patris nostri? 15 Nónne extraneæ reputatæ sumus ei, quia vendidit nos, & comedit quoque argentum nostrum?

16 * כִּי כָל־הָעֹשֶׁר אֲשֶׁר הִצִּיל אֱלֹהִים מֵאָבִינוּ לָנוּ
הוּא וּלְבָנֵינוּ וְעַתָּה כֹּל אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֵלֶיךָ
17 עֲשֵׂה׃ * וַיָּקָם יַעֲקֹב וַיִּשָּׂא אֶת־בָּנָיו וְאֶת־
18 נָשָׁיו עַל־הַגְּמַלִּים׃ * וַיִּנְהַג אֶת־כָּל־מִקְנֵהוּ
וְאֶת־כָּל־רְכֻשׁוֹ אֲשֶׁר רָכָשׁ מִקְנֵה קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ
בְּפַדַּן אֲרָם לָבוֹא אֶל־יִצְחָק אָבִיו אַרְצָה כְּנָעַן׃
19 * וְלָבָן הָלַךְ לִגְזֹז אֶת־צֹאנוֹ וַתִּגְנֹב רָחֵל אֶת־
20 הַתְּרָפִים אֲשֶׁר לְאָבִיהָ׃ * וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת־לֵב לָבָן
21 הָאֲרַמִּי עַל־בְּלִי הַגִּיד לוֹ כִּי בֹרֵחַ הוּא׃ * וַיִּבְרַח הוּא
וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וַיָּקָם וַיַּעֲבֹר אֶת־הַנָּהָר וַיָּשֶׂם אֶת־פָּנָיו
22 הַר הַגִּלְעָד׃ * וַיֻּגַּד לְלָבָן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כִּי בָרַח
23 יַעֲקֹב׃ * וַיִּקַּח אֶת־אֶחָיו עִמּוֹ וַיִּרְדֹּף אַחֲרָיו דֶּרֶךְ
24 שִׁבְעַת יָמִים וַיִּדְבַּק אֹתוֹ בְּהַר הַגִּלְעָד׃ * וַיָּבֹא
אֱלֹהִים אֶל־לָבָן הָאֲרַמִּי בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ
הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תְּדַבֵּר עִם־יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד־רָע׃
25 * וַיַּשֵּׂג לָבָן אֶת־יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב תָּקַע אֶת־אָהֳלוֹ בָּהָר
26 וְלָבָן תָּקַע אֶת־אֶחָיו בְּהַר הַגִּלְעָד׃ * וַיֹּאמֶר לָבָן
לְיַעֲקֹב מֶה עָשִׂיתָ וַתִּגְנֹב אֶת־לִבִּי וַתְּנַהֵג אֶת־
27 בְּנֹתַי כִּשְׁבֻיוֹת חָרֶב׃ * לָמָּה נִחְבֵּאתָ לִבְרֹחַ
וַתִּגְנֹב אֹתִי וְלֹא־הִגַּדְתָּ לִי וַאֲשַׁלֵּחֲךָ בְשִׂמְחָה
28 וּבְשִׁרִים בְּתֹף וּבְכִנּוֹר׃ * וְלֹא נְטַשְׁתַּנִי לְנַשֵּׁק לְבָנַי
29 וְלִבְנֹתָי עַתָּה הִסְכַּלְתָּ עָשׂוֹ׃ * יֶשׁ־לְאֵל יָדִי
לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע וֵאלֹהֵי אֲבִיכֶם אֶמֶשׁ אָמַר אֵלַי
לֵאמֹר הִשָּׁמֶר לְךָ מְדַבֵּר עִם־יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד־רָע׃
30 * וְעַתָּה הָלֹךְ הָלַכְתָּ כִּי־נִכְסֹף נִכְסַפְתָּה לְבֵית אָבִיךָ
31 לָמָּה גָנַבְתָּ אֶת־אֱלֹהָי׃ * וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן
כִּי יָרֵאתִי כִּי אָמַרְתִּי פֶּן־תִּגְזֹל אֶת־בְּנוֹתֶיךָ מֵעִמִּי׃
32 * עִם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶת־אֱלֹהֶיךָ לֹא יִחְיֶה נֶגֶד אַחֵינוּ
הַכֶּר־לְךָ מָה עִמָּדִי וְקַח־לָךְ וְלֹא־יָדַע יַעֲקֹב כִּי רָחֵל
גְּנָבָתַם׃

16 * Sed Deus tulit opes patris noſtri, & eas tradidit nobis ac filiis noſtris . vnde omnia quæ præcepit tibi Deus, fac.
17 * Surrexit autem Iacob, & impoſitis liberis ac coniugibus ſuis ſuper camelos, abiit.
18 * Tulitque omnem ſubſtantiam ſuam, & greges, & quicquid in Meſopotamia acquiſierat, pergens ad Iſaac patrem ſuum in terram Cha-
19 naan. * Eo tempore ierat Laban ad tondendas oues : & Rachel furata eſt idola patris
20 ſui. * Noluitque Iacob confiteri ſocero ſuo quòd fugeret.
21 * Cumque abiſſet tam ipſe, quàm omnia quæ iuris ſui erant, & amne tranſmiſſo perge-
22 ret contra montem Galaad, * Nunciatum D eſt Laban die tertio, quòd fugeret Iacob.
23 * Qui aſſumptis fratribus ſuis, perſecutus eſt eum diebus ſeptem; & comprehendit eum
24 in monte Galaad. * Viditque in ſomnis dicentem ſibi Dominum: Caue ne quicquam aſperè loquaris contra Iacob.
25 * Iámque Iacob extenderat in monte tabernaculum. Cumque ille conſecutus fuiſſet eum cum fratribus ſuis, in eodem monte Galaad fi-
26 xit tentorium. * Et dixit ad Iacob: Quare ita egiſti, vt clam me abigeres filias meas qua-
27 ſi captiuas gladio? * Cur ignorante me fugere voluiſti, nec indicare mihi, vt proſequerer te cum gaudio, & canticis, & tympanis, &
28 citharis? * Non es paſſus vt oſculerer filios
29 meos & filias. ſtultè operatus es. * Et nũc quidem valet manus mea reddere tibi malum; ſed 1.Reg. 13.c. 2.Par.16 c.
Deus patris tui heri dixit mihi : Caue ne loquaris contra Iacob quicquam durius.
30 * Eſto : Ad tuos ire cupiebas, & deſiderio erat tibi domus patris tui. Cur furatus es deos meos?
31 * Reſpondit Iacob: Quòd inſcio te profe-
E ctus ſum, timui ne violenter auferres filias
32 tuas. * Quod autem furti me arguis; apud quemcunq; inueneris deos tuos, necetur coram fratribus noſtris. Scrutare; quicquid tuorum apud me inueneris, aufer. hæc dicens, ignorabat quòd Rachel furata eſſet idola.

תרגום אונקלוס

16 אֲרֵי כָל עוּתְרָא דְּאַפְרֵשׁ יְיָ מֵאֲבוּנָא דִּילָנָא הוּא וְלִבְנָנָא וּכְעַן כָּל דַּאֲמַר יְיָ לָךְ עֲבֵד׃
17 וְקָם יַעֲקֹב וּנְטַל יַת בְּנוֹהִי וְיָת נְשׁוֹהִי עַל גַּמְלַיָּא׃
18 וּדְבַר יַת כָּל גֵּיתוֹהִי וְיָת כָּל קִנְיָנֵיהּ דִּיקְנָא גֵּיתֵי קִנְיָנֵיהּ דִּיקְנָא בְּפַדַּן אֲרָם לְמֵיתֵי לְוָת יִצְחָק אֲבוּהִי לְאַרְעָא
19 דִּכְנַעַן׃ וְלָבָן אֲזַל לְמִיגַּז יַת עָאנֵיהּ וּגְנֵיבַת רָחֵל יַת צַלְמָנַיָּא דִּי לַאֲבוּהָא׃
20 וְכַסִּי יַעֲקֹב מִן לָבָן אֲרַמָּאָה עַל דְּלָא חַוִּי
21 לֵהּ אֲרֵי אָזַל הוּא׃ וַאֲזַל הוּא וְכָל דִּילֵיהּ וְקָם וַעֲבַר יַת פְּרָת וְשַׁוִּי יַת אַפּוֹהִי לְטוּרָא דְּגִלְעָד׃
22 וְאִתְחַוִּאָה לְלָבָן בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה
23 אֲרֵי אָזַל יַעֲקֹב׃ וּדְבַר יַת אֲחוֹהִי עִמֵּיהּ וּרְדַף בָּתְרוֹהִי מַהֲלַךְ שִׁבְעָה יוֹמִין וְאַדְבֵּק יַתְהוֹן בְּטוּרָא דְּגִלְעָד׃
24 וַאֲתָא מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ
לְוָת לָבָן אֲרַמָּאָה בְּחֶלְמָא דְּלֵילְיָא וַאֲמַר לֵיהּ אִסְתְּמַר לָךְ דִּילְמָא תְּמַלֵּיל עִם יַעֲקֹב מִטַּב עַד בִּישׁ׃
25 וְאַדְבֵּק לָבָן יַת יַעֲקֹב וְיַעֲקֹב פְּרַס
יַת מַשְׁכְּנֵהּ בְּטוּרָא וְלָבָן אֲשְׁרִי יַת אֲחוֹהִי בְּטוּרָא דְּגִלְעָד׃
26 וַאֲמַר לָבָן לְיַעֲקֹב מָה עֲבַדְתָּ וְכַסִּיתָ מִנִּי וְדַבַּרְתָּ יַת בְּנָתַי כְּשִׁבְיָן
27 חַרְבָּא׃ לְמָה אִיטַּמַּרְתָּ לְמֵיזַל וְכַסִּיתָ מִנִּי וְלָא חַוִּיתָ לִי וְשַׁלְּחִיתָךְ בְּחֶדְוָא וּבְתֻשְׁבְּחָן בְּתוּפִין וּבְחִינְגִין׃
28 וְלָא
שְׁבַקְתַּנִי לְנַשָּׁקָא לִבְנַי וְלִבְנָתַי כְּעַן אַסְכֵּילְתָּא לְמֶעְבַּד׃
29 אִית חֵילָא בִּידִי לְמֶעְבַּד עִמְּכוֹן בִּישׁ וֵאלָהָא דַּאֲבוּכוֹן רְמָשָׁא אֲמַר לִי לְמֵימַר
אִסְתַּמַּר לָךְ מִלְּמַלָּא עִם יַעֲקֹב מִטַּב עַד בִּישׁ׃
30 וּכְעַן מֵיזַל אָזַלְתָּ אֲרֵי חַמָּרָא חַמֵּידְתָּא לְבֵית אֲבוּךְ לְמָה גְנֵבְתָּ יַת דְּחַלְתִּי׃
31 וַאֲתֵיב יַעֲקֹב וַאֲמַר לְלָבָן אֲרֵי דְּחֵילִית אֲרֵי אֲמָרִית דִּילְמָא תְּנוּס יַת בְּנָתָךְ מִנִּי׃
32 אֲתַר דְּתַשְׁכַּח יַת דְּחַלְתָּךְ לָא יִתְקַיֵּים קֳדָם
אַחֲנָא אִשְׁתְּמוֹדַע לָךְ מָה דְּעִמִּי וְסַב לָךְ וְלָא יָדַע יַעֲקֹב אֲרֵי רָחֵל גְּנֵבַתְנוּן׃

* *Omnes diuitias & gloriam, quam abstulit* 16
Deus patris nostri, nobis erit & filiis nostris. nunc
ergo quæcunque tibi dixit Deus, fac.

* *Surgens autem Iacob, accepit uxores suas, &* 17
filios suos super camelos: * *Et abduxit omnem* 18
substantiam suam, & omnem supellectilem suam,
quam acquisiuit in Mesopotamia; & omnia sua, vt
abiret ad Isaac patrem suum in terram Chanaan.

* *Laban autem abiit ad tondendum oues suas.* 19
furata est autem Rachel idola patris sui.

* *Abscondit autem Iacob Laban Syro, ne indi-* 20
caret ei, quòd fugit.

* *Et fugit ipse, & sua omnia, & transiuit flu-* 21
men; & festinauit in montem Galaad.

* *Nunciatum est autem Laban Syro die tertia,* 22
quòd fugit Iacob. * *Et assumens filios suos, &* 23
fratres suos cum eo, persecutus est post eum viã die-
rum septem: & comprehendit eũ in monte Galaad.

* *Venit autem Deus ad Laban Syrum per som-* 24
num nocte, & dixit ei: Caue ne fortè loquaris ad
Iacob mala. & comprehendit Laban Iacob.

* *Iacob autem fixit tabernaculum suum in mon-* 25
te. Laban autem statuit fratres suos in monte Ga-
laad. * *Dixit autem Laban Iacob: Quid feci sti?* 26
quare fugisti clàm, & furatus es me; & abduxisti
filias meas, quasi captiuas gladio?

* *Et si annunciasses mihi, misissem te cum læti-* 27
tia, & cum musicis, & tympanis, & cithara?

* *Non dignus habitus sum osculari filios meos,* 28
& filias meas. nunc autem stultè egisti.

* *Et nunc autem valet manus mea malefacere* 29
tibi. At Deus patris tui heri ait ad me, dicens: Cu-
stodi teipsum, ne fortè loquaris cum Iacob mala.

* *Nunc ergo vade: desiderio enim desiderasti,* 30
in domum patris tui abire: quare furatus es deos
meos?

* *Respondit Iacob, & dixit Laban: Dixi* 31
enim, ne fortè auferas filias tuas à me, & om-
nia mea.

* *Cognosce ergo quid est tuorum apud me, &* 32
accipe. & non cognouit apud eum nihil. Et dixit Ia-
cob: Apud quem inuenti fuerint dei tui, non viuet
coram fratribus nostris. nesciebat autem Iacob, quòd
Rachel vxor eius furata est eos.

16 * πάντα τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δόξαν, ἣν ἀφείλετο ὁ θεὸς τοῦ
πατρὸς ἡμῶν, ἡμῖν ἔσται καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν. νῦν οὖν ὅσα σοι
17 εἴρηκεν ὁ θεὸς, ποίει. * ἀναστὰς ὁ ἰακὼβ, ἔλαβε τὰς γυ-
ναῖκας αὐτοῦ, καὶ τὰ παιδία αὐτοῦ ἐπὶ τὰς καμήλους·
18 * καὶ ἀπήγαγε πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν
τὴν ὑποσκευὴν αὐτοῦ, ἣν ἐκτήσατο ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ,
καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ ἀπελθεῖν πρὸς ἰσαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἰς
γῆν χαναάν.
19 * λάβαν δὲ ὤχετο κεῖραι τὰ πρόβατα αὐτοῦ. ἔκλεψε δὲ ῥα-
χὴλ τὰ εἴδωλα τοῦ πατρὸς αὐτῆς.
20 * ἔκρυψε δὲ ἰακὼβ λάβαν τὸν σύρον, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι
21 αὐτῷ, ὅτι ἀποδιδράσκει. * καὶ ἀπέδρα αὐτὸς, καὶ τὰ αὐτοῦ
πάντα, καὶ διέβη τὸν ποταμὸν, καὶ ὥρμησεν εἰς τὸ ὄρος γαλαάδ.
22 * ἀπηγγέλη δὲ λάβαν τῷ σύρῳ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτι ἀπέ-
23 δρα ἰακώβ. * καὶ παρελαβὼν τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀ-
δελφοὺς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ ὁδὸν ἡμερῶν
ἑπτά. καὶ κατέλαβεν αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει γαλαάδ.
24 * ἦλθε δὲ ὁ θεὸς πρὸς λάβαν τὸν σύρον καθ' ὕπνον τῆς νύ-
κτος, καὶ εἶπεν αὐτῷ· φύλαξαι μή ποτε λαλήσῃς πρὸς ἰα-
κὼβ πονηρά. καὶ κατέλαβε λάβαν τὸν ἰακώβ.
25 * ἰακὼβ δὲ ἔπηξε τὸ σκηνὸν αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει. λάβαν δὲ
ἔστησε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει γαλαάδ.
26 * εἶπε δὲ λάβαν τῷ ἰακώβ, τί ἐποίησας; ἵνα λάθρᾳ ἀπέδρας κρυ-
φῇ, καὶ ἐκλοποφόρησάς με, καὶ ἀπήγαγες τὰς θυγατέρας μου,
27 ὡς αἰχμαλώτιδας μαχαίρας; * καὶ εἰ ἀνήγγειλάς μοι,
ἐξαπέστειλα ἄν σε μετ' εὐφροσύνης, καὶ μετ' ᾠδῶν, καὶ τυ-
28 πάνων, καὶ κιθάρας. * οὐ κατηξιώθην φιλῆσαι τὰ παι-
δία μου, καὶ τὰς θυγατέρας μου. νῦν δὲ ἀφρόνως ἔπραξας.
29 * καὶ νῦν δὲ ἰσχύει ἡ χείρ μου κακοποιῆσαί σε. ὁ δὲ θεὸς τοῦ
πατρός σου χθὲς εἶπε πρός με, λέγων, φύλαξον σεαυτὸν, μή
30 ποτε λαλήσῃς μετὰ ἰακὼβ πονηρά. * νῦν οὖν πεπόρευσο,
ἐπιθυμίαν γὰρ ἐπεθύμησας, εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἀπελ-
θεῖν, ἵνατί ἔκλεψας τοὺς θεούς μου;
31 * ἀπεκρίθη ἰακὼβ, καὶ εἶπε τῷ λάβαν. εἶπα γὰρ, μή ποτε ἀ-
φέλῃ τὰς θυγατέρας σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ πάντα τὰ ἐμά.
32 * ἐπίγνωθι οὖν τί ἐστι τῶν σῶν παρ' ἐμοί, καὶ λάβε. καὶ οὐκ ἐ-
πέγνω παρ' αὐτῷ οὐδέν. καὶ εἶπεν ἰακὼβ· παρ' ᾧ ἂν εὑρεθῶσιν Ⓖ
θεοί σου, οὐ ζήσε͂ται ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. οὐκ ἤδει δὲ ἰα-
κὼβ, ὅτι ῥαχὴλ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔκλεψεν αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Quoniam omnes diuitiæ quas abstulit Deus ex patre nostro, nostræ sunt & filiorum nostrorum. Et nunc quodcunque dixerit tibi Deus, fac. 17 Et surrexit Iacob, & leuauit filios suos & vxores suas super camelos: 18 Et duxit vniuersa pecora sua, & omnem substantiam suam quam acquisierat in Mesopotamia Syriæ, vt veniret ad Isaac patrem suum in terram Chanaan. 19 Laban autem abierat ad tondendas oues suas: & tulit Rachel imagines quæ erant patris sui. 20 Et celauit Iacob à Laban Syro, & non indicauit ei quòd ipse proficisceretur.
21 Et abiit ipse & omnia sua, & surrexit & transiuit Euphratem: & posuit faciem suam contra montem Galaad. 22 Et nunciatum est Laban in die tertio quòd abiisset Iacob. 23 Et tulit fratres suos secum, & persecutus est post eum itinere septem dierum: & comprehendit eum in monte Galaad. 24 Et venit verbum à facie Dei ad Laban Syrum in somnio noctis, & dixit ei: Caue tibi ne loquaris cum Iacob à bono vsque ad malum. 25 Et comprehendit Laban Iacob. Et Iacob tetenderat tabernaculum suum in monte. & Laban collocauit fratres suos in monte Galaad. 26 Et dixit Laban ad Iacob: Quid feci sti? & celasti à me, & duxisti filias meas quasi captiuas gladio? 27 Quare occultè abiisti, & celasti à me, & non indicasti mihi, vt dimitterem te cum gaudio & canticis, cum tympanis & citharis? 28 Et non permisisti me, vt osculares filios meos & filias meas? nunc stultè egisti.
29 Et potestas in manu mea, vt facerem vobiscum malum: sed Deus patris vestri hesterna nocte ait mihi, dicens: Caue tibi ne loquaris cum Iacob à bono vsque ad malum. 30 Et nunc abiens abiisti, quoniam cupiens cupiebas domum patris tui. cur tulisti deos meos?
31 Et respondit Iacob, & dixit ad Laban: Quoniam timui, dicens, ne violenter auferres filias tuas à me.
32 Locus in quo inueneris deum tuum, non permaneat. coram fratribus nostris cognosce quid tuum sit apud me; & tolle tibi. Et nesciebat Iacob quòd Rachel accepisset eos.

33 * וַיָּבֹא לָבָן בְּאֹהֶל־יַעֲקֹב וּבְאֹהֶל לֵאָה וּבְאֹהֶל שְׁתֵּי
הָאֲמָהֹת וְלֹא מָצָא וַיֵּצֵא מֵאֹהֶל לֵאָה וַיָּבֹא בְּאֹהֶל
34 רָחֵל : * וְרָחֵל לָקְחָה אֶת־הַתְּרָפִים וַתְּשִׂמֵם בְּכַר
הַגָּמָל וַתֵּשֶׁב עֲלֵיהֶם וַיְמַשֵּׁשׁ לָבָן אֶת־כָּל־הָאֹהֶל
35 וְלֹא מָצָא : * וַתֹּאמֶר אֶל־אָבִיהָ אַל־יִחַר בְּעֵינֵי אֲדֹנִי
כִּי לוֹא אוּכַל לָקוּם מִפָּנֶיךָ כִּי־דֶרֶךְ נָשִׁים לִי וַיְחַפֵּשׂ
36 וְלֹא מָצָא אֶת־הַתְּרָפִים : * וַיִּחַר לְיַעֲקֹב וַיָּרֶב
בְּלָבָן וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְלָבָן מַה־פִּשְׁעִי מַה חַטָּאתִי
37 כִּי דָלַקְתָּ אַחֲרָי : * כִּי־מִשַּׁשְׁתָּ אֶת־כָּל־כֵּלַי מַה־
מָּצָאתָ מִכֹּל כְּלֵי־בֵיתֶךָ שִׂים כֹּה נֶגֶד אַחַי וְאַחֶיךָ
38 וְיוֹכִיחוּ בֵּין שְׁנֵינוּ : * זֶה־לִּי עֶשְׂרִים שָׁנָה אָנֹכִי
עִמָּךְ רְחֵלֶיךָ וְעִזֶּיךָ לֹא שִׁכֵּלוּ וְאֵילֵי צֹאנְךָ לֹא אָכָלְתִּי :
39 * טְרֵפָה לֹא־הֵבֵאתִי אֵלֶיךָ אָנֹכִי אֲחַטֶּנָּה מִיָּדִי
40 תְּבַקְשֶׁנָּה גְּנַבְתִּי יוֹם וּגְנֵבְתִּי לָיְלָה : * הָיִיתִי
בַיּוֹם אֲכָלַנִי חֹרֶב וְקֶרַח בַּלָּיְלָה וַתִּדַּד שְׁנָתִי מֵעֵינָי :
41 * זֶה־לִּי עֶשְׂרִים שָׁנָה בְּבֵיתֶךָ עֲבַדְתִּיךָ אַרְבַּע־
עֶשְׂרֵה שָׁנָה בִּשְׁתֵּי בְנֹתֶיךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצֹאנֶךָ
42 וַתַּחֲלֵף אֶת־מַשְׂכֻּרְתִּי עֲשֶׂרֶת מֹנִים : * לוּלֵי אֱלֹהֵי
אָבִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וּפַחַד יִצְחָק הָיָה לִי כִּי עַתָּה
רֵיקָם שִׁלַּחְתָּנִי אֶת־עָנְיִי וְאֶת־יְגִיעַ כַּפַּי רָאָה
43 אֱלֹהִים וַיּוֹכַח אָמֶשׁ : * וַיַּעַן לָבָן וַיֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב
הַבָּנוֹת בְּנוֹתַי וְהַבָּנִים בָּנַי וְהַצֹּאן צֹאנִי וְכֹל אֲשֶׁר־
אַתָּה רֹאֶה לִי־הוּא וְלִבְנֹתַי מָה־אֶעֱשֶׂה לָאֵלֶּה
44 הַיּוֹם אוֹ לִבְנֵיהֶן אֲשֶׁר יָלָדוּ : * וְעַתָּה לְכָה נִכְרְתָה
45 בְרִית אֲנִי וָאָתָּה וְהָיֶה לְעֵד בֵּינִי וּבֵינֶךָ : * וַיִּקַּח
46 יַעֲקֹב אֶבֶן וַיְרִימֵהָ מַצֵּבָה : * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאֶחָיו
לִקְטוּ אֲבָנִים וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ־גָל וַיֹּאכְלוּ
47 שָׁם עַל־הַגָּל : * וַיִּקְרָא־לוֹ לָבָן יְגַר שָׂהֲדוּתָא וְיַעֲקֹב
48 קָרָא לוֹ גַּלְעֵד : * וַיֹּאמֶר לָבָן הַגַּל הַזֶּה עֵד בֵּינִי וּבֵינֶךָ
הַיּוֹם עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ גַּלְעֵד :

33 * Ingressus itaque Laban tabernaculum Iacob & Liæ, & vtriusque famulæ, non inuenit.
34 cúmque intrasset tentorium Rachelis, * Illa festinans abscondit idola subter stramenta cameli; & sedit desuper. scrutantíque omne ten
35 torium, & nihil inuenienti, * ait: Ne irascatur dominus meus, quòd coram te assurgere nequeo; quia iuxta consuetudinem fœminarũ nunc accidit mihi. sic delusa sollicitudo quæ-
36 rentis est. * Tuménsque Iacob cum iurgio ait: Quam ob culpam meam, & ob quod pec-
37 catum meum sic exarsisti post me? * Et scru-
F tatus es omnem supellectilem meam. quid inuenisti de cuncta substantia domus tuæ? Pone hic coram fratribus meis & fratribus tuis; &
38 iudicent inter me & te. * Idcircò viginti annis fui tecum. Oues tuæ & capræ steriles non fuerunt: arietes gregis tui non co
39 medi: * Nec captum à bestia ostendi tibi. ego damnum omne reddebam. quicquid furtim
40 peribat, à me exigebas. * Die noctúque æstu vrgebar & gelu. fugiebátque somnus ab ocu-
41 lis meis. * Sícque per viginti annos in domo tua seruiui tibi, quatuordecĩ pro filiabus, Sup. 29. d.
& sex pro gregibus tuis. Immutasti quoque
42 mercedẽ meã decẽ vicibus. * Nisi Deus patris mei Abraam, & timor Isaac affuisset mihi, forsitan modò nudũ me dimisisses. Afflictionem meã & laborem manuũ mearũ respexit Deus;
43 & arguit te heri. * Respondit ei Labã: Filię mę & filij, & greges tui, & omnia quæ cernis mea sunt. quid possũ facere filiis & nepotib⁹ meis?
44 * Veni ergo & ineamus fœdus, vt sit testimonium inter me & te.
45 * Tulit itaque Iacob lapidem, & erexit il-
46 lum in titulum. * Dixítque fratribus suis: Afferte lapides. qui congregantes, fecerunt tumulum; comederúntque super eum.
47 * Quem vocauit Laban, Tumulum testis: &
G Iacob, Aceruum testimonij: vterq; iuxta pro-
48 prietatem linguæ suæ. * Dixítque Laban: Tumulus iste testis erit inter me & te hodie: & idcircò appellatũ est nomen eius Galaad, id est, Tumulus testis.

תרגום אונקלוס

33 וְעָאל לָבָן בְּמַשְׁכְּנָא דְיַעֲקֹב וּבְמַשְׁכְּנָא דְּתַרְתֵּין לְחֵינָתָא וְלָא אַשְׁכַּח וּנְפַק מִמַּשְׁכְּנָא דְּלֵאָה וְעָאל בְּמַשְׁכְּנָא דְּרָחֵל׃ 34 וְרָחֵל
נְסִיבַת יַת צַלְמָנַיָּא וְשַׁוְיָתִינוּן בַּעֲבִיטָא דִּגְמַלָּא וְיָתְבַת עֲלֵיהוֹן וּמַשֵּׁישׁ לָבָן יַת כָּל מַשְׁכְּנָא וְלָא אַשְׁכַּח׃ 35 וַאֲמָרַת לַאֲבוּהָא לָא יִתְקוֹף בְּעֵינֵי רִבּוֹנִי
אֲרֵי לָא אִיכֹל לְמֵיקָם מִן קֳדָמָךְ אֲרֵי אוֹרַח נְשִׁין לִי וּבְלִשׁ וְלָא אַשְׁכַּח יַת צַלְמָנַיָּא׃ 36 וּתְקֵף לְיַעֲקֹב וּנְצָא עִם לָבָן וַאֲתֵיב יַעֲקֹב
וַאֲמַר לְלָבָן מָה חוֹבִי וּמָה סוּרְחָנִי אֲרֵי רְדִיפְתָּא בָּתְרָאי׃ 37 אֲרֵי מַשֵּׁישְׁתָּ יַת כָּל מָאנִי מָה אַשְׁכַּחְתָּ מִכָּל מָאנֵי בֵיתָךְ שַׁוֵּי כְּעַן קֳדָם
אַחַי וְאַחָךְ וְיוֹכִיחוּן בֵּין תַּרְוַנָא׃ 38 דְּנָן עֶשְׂרִין שְׁנִין אֲנָא עִמָּךְ רְחֵלָךְ וְעִיזָּךְ לָא אַתְכִּילוּ וְדִכְרֵי עָאנָךְ לָא אֲכָלִית׃ 39 תְּבִירָא
לָא אַיְתֵיתִי לָךְ דַּהֲוָת שַׁגְיָא מִן מְנַיְנָא מִנִּי אַתְּ בָּעֵי לָהּ נִטְרִית בִּימָמָא וְנִטְרִית בְּלֵילְיָא׃ 40 הֲוֵיתִי בִימָמָא אֲכָלַנִי שַׁרְבָא וּגְלִידָא הֲוַת
נָחֵית עֲלַי בְּלֵילְיָא וְנַדַּת שְׁנָתִי מֵעֵינָי׃ 41 דְּנָן לִי עֶשְׂרִין שְׁנִין בְּבֵיתָךְ פְּלַחְתָּךְ אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שְׁנִין בְּתַרְתֵּין בְּנָתָךְ וְשִׁית שְׁנִין בְּעָאנָךְ וְאַשְׁנֵיתָא
יַת אָגְרִי עֲשַׂר זִמְנִין׃ 42 אִילְמָלֵי אֱלָהֵיהּ דַּאֲבָא אֱלָהֵיהּ דְּאַבְרָהָם וּדְחִיל לֵיהּ יִצְחָק הֲוָה בְּסַעְדִּי אֲרֵי כְעַן רֵיקָן שַׁלַּחְתָּנִי יַת עַמְלִי וְיַת
לֵיאוּת יְדֵי גְּלֵי קֳדָם יְיָ וְאוֹכַח בְּרַמְשָׁא׃ 43 וַאֲתֵיב לָבָן וַאֲמַר לְיַעֲקֹב בְּנָתַי וּבְנַיָּא בְּנַי וְעָאנָא עָאנָאי וְכֹל דְּאַתְּ חָזֵי לִי הוּא
וְלִבְנָתַי מָה אֶעְבֵּד לְאִלֵּין יוֹמָא דֵין אוֹ לִבְנֵיהֶן דִּילְדָן׃ 44 וּכְעַן אֱתָא נִגְזַר קְיָם אֲנָא וְאַתְּ וְיְהֵא לְסָהִיד בֵּינִי וּבֵינָךְ׃ 45 וּנְסֵיב
יַעֲקֹב אַבְנָא וַאֲרֵמַהּ קָמָא׃ 46 וַאֲמַר יַעֲקֹב לְאַחוֹהִי לְקָטוּ אַבְנִין וּנְסִיבוּ אַבְנִין וַעֲבָדוּ דְּגוֹרָא וַאֲכָלוּ תַּמָּן עַל דְּגוֹרָא׃ 47 וּקְרָא לֵיהּ לָבָן יְגַר
סָהֲדוּתָא וְיַעֲקֹב קְרָא לֵיהּ גַּלְעֵד׃ 48 וַאֲמַר לָבָן דְּגוֹרָא הָדֵין סָהִיד בֵּינִי וּבֵינָךְ יוֹמָא דֵין עַל כֵּן קְרָא שְׁמֵיהּ גַּלְעֵד׃

* *Ingreſſus autem Laban, ſcrutatus eſt domum* 33
Liæ; & non inuenit. & egreſſus ex domo Liæ, ſcrutatus eſt domum Iacob, et in domo duarum ancillarum; & non inuenit. ingreſſus eſt autem & in domum Rachel. * *Rachel autem accepit idola, &* 34
iniecit ea in ſtramentis cameli; & ſedit ſuper eis.

* *Et dixit patri ſuo: Non grauiter fer, domine,* 35
non potero ſurgere corã te: quia quæ ſecundùm conſuetudinem muliebrium mihi ſunt. Scrutatus eſt autem Laban coram ipſo in omni domo, & non inuenit idola. * *Iratus eſt autem Iacob; & rixatus eſt cum* 36
Laban. & reſpondens Iacob, dixit Laban: Quæ iniquitas mea, & quid peccatum meum, quòd perſecutus es poſt me? * *Et quòd ſcrutatus es omnia* 37
vaſa domus meæ? quid inueniſti de omnibus vaſis tuis? pone hic coram fratribus tuis & fratribus meis, & arguant inter duos nos.

* *Hi mihi viginti anni ego ſum tecum. oues tuæ* 38
& capræ tuæ non fuerunt ſteriles: arietes ouiũ tuarum non comedi. * *A beſtia comeſtum non attuli* 39
tibi. ego ſoluebã à meipſo furta diei, & furta noctis.

* *Fui combuſtus æſtu diei, & glacie noctis. & fu-* 40
giebat ſomnus ab oculis meis. * *Iſti mihi viginti* 41
anni ego ſum in domo tua. ſeruiui tibi quatuordecim annos pro filiabus tuis, & ſex annos in ouibus tuis. & decepiſti mercedem meam decem agnis. * *Niſi* 42
Deus patris mei Abraã fuiſſet mihi, & timor Iſaac, nunc vacuum me miſiſſes. humilitatem meam, & laborẽ manuum mearum vidit Deus: & redarguit te heri. * *Reſpondens autem Laban, dixit Ia-* 43
cob: Filiæ, filiæ meæ: & filij, filij mei: & pecora, pecora mea. & omnia quæcunque tu vides, mea ſunt, & filiarum mearum. quid faciam iſtis hodie, aut filiis earum quos pepererunt?

* *Nunc ergo veni: diſponamus fœdus ego &* 44
tu: & erit in teſtimonium inter me & te. * *Acci-* 45
piens autem Iacob lapidem, ſtatuit eum titulũ. * *Di-* 46
xit autẽ Iacob fratribus ſuis: Colligite lapides. et collegerunt lapides, et fecerunt collem: & comederunt illic ſuper collem, & biberunt. * *Et vocauit eũ La-* 47
ban, Collis teſtimonij: at Iacob vocauit eum, Collis teſtis. * *Dixit autem Laban: Tumulus iſte teſtis* 48
eſt inter me & te hodie. propter hoc vocatum eſt nomen loci, Collis teſtificatur.

33 * εἰσελθὼν ὁ λάβαν ἠρεύνησε τὴν οἰκον λείας, καὶ οὐχ εὗρεν. καὶ
ἐξελθὼν ἐκ τῆς οἰκου λείας, ἠρεύνησε τὴν οἰκον ιακὼβ, καὶ ἐν τῷ
οἰκῳ τῶν δύο παιδισκῶν, & οὐχ εὗρεν. εἰσῆλθε ὁ & εἰς τὴν οἰκον ρα-
34 χήλ. * ραχὴλ ὁ ἔλαβε τὰ εἴδωλα, & ἐνέβαλεν αὐτὰ εἰς
35 τὰ ζάγματα τῆς καμήλου, & ἐπεκάθισεν αὐτοῖς. * & εἶπε
τῷ πατρὶ αὐτ, μὴ βαρέως φέρε κύριε, ὁδωὴθημαι ἀναστῆναι
ἐνώπιόν σου· ὅτι τὰ καθ' ἑθισμὸν τῶν γυναικείων μοι ἐστίν. ἠρεύ-
νησε ὁ λάβαν ἐνώπιον αὐτῆ ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ, & οὐχ εὗρε τὰ εἴ-
36 δωλα. * ὠργίσθη ὁ ιακὼβ, & ἐμαχέσατο τῷ λάβαν. & ἀπο-
κριθεὶς ιακὼβ, εἶπε τῷ λάβαν, τί τὸ ἀδίκημά μου; & τί τὸ ἁ-
37 μάρτημά μου· ὅτι καθεδίωξας ὀπίσω μου; * & ὅτι ἠρεύνηκας
πάντα τὰ σκεύη σου οἴκε μου; τί εὗρες ἀπὸ πάντων τῶν σκευῶν
σου; θὲς ὧδε ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν σε & σῶν ἀδελφῶν μου, καὶ
38 ἐλεγξάτωσαν ἀναμέσον τῶν δύο ἡμῶν. * ταῦτά μοι εἴκοσι
ἔτη ἐγώ εἰμι μετὰ σου. τὰ πρόβατά σε, & αἶγές σε οὐκ ἠλεκνώ-
39 θησαν· κριὸς τῶν προβάτων σε οὐ καθέφαγον. * θηριόβρω-
τον οὐκ ἐνήνοχά σοι. ἐγὼ ἀπελίννυον παρ' ἐμαυτοῦ κλέμματα
40 ἡμέρας, & κλέμματα νυκτός. * ἐγημόμην συγκαύματι & τῷ καύματι τῆς ἡμέρας, & τῷ παγετῷ τῆς νυκτός. καὶ ἀφίσα-
41 το ὁ ὕπν & ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. * ταῦτά μοι εἴκοσι ἔ-
τη ἐγώ εἰμι ἐν τῇ οἰκίᾳ σου. ἐδούλευσά σοι δεκατέσσαρα ἔτη
ἀντὶ τῶν θυγατέρων σου, καὶ ἓξ ἔτη ἐν τοῖς προβάτοις σου. &
42 παρελογίσω τὸν μισθόν μου δέκα ἀμνάσιν. * εἰμὴ ὁ θεὸς
τοῦ πατρός μου ἀβραὰμ ἦν μοι, καὶ ὁ φόβ ισαὰκ, νῦν ἂν κε-
νόν με ἐξαπέστειλας. τὴν ταπείνωσίν μου & τὸν πόνον τῶν χει-
43 ρῶν μου εἶδεν ὁ θεὸς· & ἤλεγξέ σε χθές. * ἀποκριθεὶς ὁ λά-
βαν, εἶπε τῷ ιακὼβ· αἱ θυγατέρες, θυγατέρες μου· καὶ & υἱοί,
υἱοί μου· & τὰ κτήνη, κτήνη μου. & πάντα ὅσα σὺ ὁρᾷς, ἐμά ἐστι,
καὶ τῶν θυγατέρων μου. τί ποιήσω ταύταις σήμερον, ἢ τοῖς
44 τέκνοις αὐτῶν, οἷς ἔτεκον; * νῦν οὖν δεῦρο διαθῶμεν διαθή-
κην ἐγὼ καὶ σύ. καὶ ἔσαι εἰς μαρτύριον ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ
45 σοῦ. * λαβὼν ὁ ιακὼβ λίθον, ἔστησεν αὐτὸν στήλην.
46 * εἶπε ὁ ιακὼβ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, συλλέγετε λίθους, & συ-
νέλεξαν λίθους, καὶ ἐποίησαν βουνόν· καὶ ἔφαγον ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ
47 βουνοῦ, & ἔπιον. * & ἐκάλεσεν αὐτὸν λάβαν, βουνὸς τ μαρ-
48 τυρίας. ὁ ὁ ιακὼβ ἐκάλεσεν αὐτὸν, βουνὸς μάρτυς. * εἶπε
δὲ λάβαν, ὁ βουνὸς οὗτ μαρτυρεῖ ἀναμέσον ἐμοῦ & σοῦ
σήμερον. διὰ τοῦτο ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, βουνὸς μαρ-
τυρεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Et ingreſſus eſt Laban in tabernaculum Iacob, & in tabernaculum Liæ, & in tabernaculum duarum concubinarum; & non inuenit. & egreſſus eſt de tabernaculo Liæ, & ingreſſus eſt in tabernaculum Rachelis. 34 Rachel autem accepit imagines, & poſuit eas in ſtramentis cameli; & ſedit deſuper. & attrectauit Laban vniuerſa quæ erant in tabernaculo, & non inuenit. 35 Et dixit patri ſuo: Ne diſpliceat in oculis domini mei, quoniam non poſſum ſurgere coram te: conſuetudo enim mulierum eſt mihi. Et ſcrutatus eſt, & non inuenit imagines. 36 Et iratus eſt Iacob, & rixatus eſt cum Laban. & reſpondens Iacob, dixit ad Laban: Quæ eſt iniquitas mea, & quod eſt delictum meum, quia perſecutus es poſt me? 37 Quoniã attrectaſti omnia vaſa mea; quid inueniſti de vniuerſis vaſis domus tuæ? pone nunc corã fratribus meis & fratribus tuis, & iudicent inter nos ambos.

38 Iſtis viginti annis quibus ego fui apud te, oues tuæ & capræ tuæ non fuerunt orbatæ: & arietes ouiũ tuarum non comedi. 39 Dilaceratum non adduxi tibi: quod deficiebat ex numero, à me tu quærebas illud: cuſtodiebam in die, & cuſtodiebam in nocte. 40 In die conſumabat me æſtus, & glacies deſcendebat ſuper me in nocte: & receſſit ſomnus ab oculis meis. 41 Iſtis viginti annis ſeruiui tibi in domo tua: quatuordecim annis pro duabus filiabus tuis, & ſex annis pro ouibus tuis: & mutaſti mercedem meam decem vicibus. 42 Niſi quòd Deus pãtris mei Deus Abrahæ, & ille quem timebat Iſaac fuiſſet in adiutorium meum, iam nunc vacuum me dimiſiſſes. labor meus & afflictio manuum mearũ manifeſta ſunt corã Deo: & arguit te heſterna nocte. 43 Et reſpondit Laban & dixit ad Iacob: Filiæ, ſunt filiæ meæ: & filij, ſunt filij mei; & oues, ſunt oues meæ: & quodcunq; tu vides, meum eſt: & quid faciam iſtis filiabus meis hodie, aut filiis earũ quos pepererunt? 44 Et nunc veni, ineamus fœdus ego & tu: & ſit in teſtimonium inter me & te. 45 Et tulit Iacob lapidem, & erexit eum in titulum. 46 Et ait Iacob fratribus ſuis: Colligite lapides: & tulerunt lapides, & fecerunt aceruum; & comederunt ibi ſuper aceruum. 47 Et vocauit eum Laban, Aceruum teſtimonij: Iacob autem appellauit eum, Galaad. 48 Et ait Laban: Aceruus iſte erit teſtis inter me & inter te hodie: ideò appellauit nomen eius, Galaad.

49 * Et adiecit Laban: Intueatur & iudicet Dñs
50 inter nos, quando recesserimus à nobis: *Si af-
flixeris filias meas, & si introduxeris alias vxo-
res super eas. Nullus sermonis nostri testis est
51 absq; Deo, qui pręsens respicit. *Dixítq; rursus
ad Iacob: En tumulus hic & lapis quē erexi, in-
52 ter me & te testis erit. *Tumulus, inquā, iste & lapis sint in testimoniū: si aut ego transiero il-
lum pergens ad te, aut tu pręterieris malū mi-
53 hi cogitans. * Deus Abraam & Deus Nachor iudicet inter nos, Deus patris eorum. Iurauit
54 ergo Iacob per timorem patris sui Isaac. *Im-
molatisque victimis in monte, vocauit fratres suos vt ederent panem. qui cùm comedissent,
55 manserunt ibi. * Laban verò de nocte consur-
gens, osculatus est filios & filias suas: & bene-
dixit illis, reuersusque est in locum suum.

CAP. XXXII.

1 IAcob autē abiit in itinere quo cœperat: fue-
2 runtq; ei obuiam angeli Dei. *Quos cùm vi-
A disset, ait: Castra Dei sūt hæc. & appellauit no
3 men loci illius Manaim, id est Castra. * Misit autem & nuncios ante se ad Esau fratrem suū
4 in terra Seir, in regione Edom. *Præcepitq; eis dicens: Sic loquimini domino meo Esau. hæc dicit frater tuus Iacob: Apud Laban peregri-
natus sum; & fui vsque in præsentem diem.
5 * Habeo boues, & asinos, & oues & seruos & ancillas: mittoq; nunc legationē ad dominū meum, vt inueniam gratiam in conspectu
6 tuo. * Reuersique sunt nuncij ad Iacob, di-
centes: Venimus ad Esau fratrem tuum, & ec-
ce properat in occursum tuum cum quadrin
7 gentis viris. * Timuit Iacob valdè: & per-
territus diuisit populum qui secum erat: gre-
ges quoque & oues, & boues, & camelos, in
duas turmas:
8 * Dicens: Si venerit Esau ad vnam turmam, & percusserit eam, alia turma, quæ reliqua est, saluabitur.
9 * Dixítque Iacob: Deus patris mei Abraam, & Deus patris mei Isaac, Domine qui dixisti Sup. 31. b. mihi, Reuertere in terram tuam, & in locum natiuitatis tuæ, & benefaciam tibi.

49 * וְהַמִּצְפָּה אֲשֶׁר אָמַר יִצֶף יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ כִּי
50 נִסָּתֵר אִישׁ מֵרֵעֵהוּ: * אִם־תְּעַנֶּה אֶת־בְּנֹתַי וְאִם־
תִּקַּח נָשִׁים עַל־בְּנֹתַי אֵין אִישׁ עִמָּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים
51 עֵד בֵּינִי וּבֵינֶךָ: * וַיֹּאמֶר לָבָן לְיַעֲקֹב הִנֵּה
הַגַּל הַזֶּה וְהִנֵּה הַמַּצֵּבָה אֲשֶׁר יָרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ:
52 * עֵד הַגַּל הַזֶּה וְעֵדָה הַמַּצֵּבָה אִם־אֲנִי לֹא־
אֶעֱבָר אֵלֶיךָ אֶת־הַגַּל הַזֶּה וְאִם־אַתָּה לֹא־
תַעֲבֹר אֵלַי אֶת־הַגַּל הַזֶּה וְאֶת־הַמַּצֵּבָה הַזֹּאת
53 לְרָעָה: * אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי נָחוֹר יִשְׁפְּטוּ
בֵּינֵינוּ אֱלֹהֵי אֲבִיהֶם וַיִּשָּׁבַע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו
54 יִצְחָק: * וַיִּזְבַּח יַעֲקֹב זֶבַח בָּהָר וַיִּקְרָא לְאֶחָיו לֶאֱכָל־
55 לֶחֶם וַיֹּאכְלוּ לֶחֶם וַיָּלִינוּ בָּהָר: * וַיַּשְׁכֵּם לָבָן בַּבֹּקֶר
וַיְנַשֵּׁק לְבָנָיו וְלִבְנוֹתָיו וַיְבָרֶךְ אֹתָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב
לָבָן לִמְקֹמוֹ: לב

1 * וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ־בוֹ מַלְאֲכֵי
2 אֱלֹהִים: * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר רָאָם מַחֲנֵה אֱלֹהִים
זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא מַחֲנָיִם:
3 * וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל־עֵשָׂו אָחִיו
4 אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם: * וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה
תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם־לָבָן
5 גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד־עָתָּה: * וַיְהִי־לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד
וְשִׁפְחָה וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד לַאדֹנִי לִמְצֹא־חֵן בְּעֵינֶיךָ:
6 * וַיָּשֻׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל־יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל־אָחִיךָ
אֶל־עֵשָׂו וְגַם הֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ וְאַרְבַּע־מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ:
7 * וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ וַיַּחַץ אֶת־הָעָם אֲשֶׁר־אִתּוֹ
וְאֶת־הַצֹּאן וְאֶת־הַבָּקָר וְהַגְּמַלִּים לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת:
8 * וַיֹּאמֶר אִם־יָבוֹא עֵשָׂו אֶל־הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכָּהוּ
9 וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה: * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי
אָבִי אַבְרָהָם וֵאלֹהֵי אָבִי יִצְחָק יְהוָה הָאֹמֵר אֵלַי שׁוּב
לְאַרְצְךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאֵיטִיבָה עִמָּךְ:

תרגום אונקלוס

49 וּסְכוֹתָא דַּאֲמַר יְסָךְ מֵימְרָא דַּיְיָ בֵּינִי וּבֵינָךְ אֲרֵי נִתְכַּסֵּי גְּבַר מֵחַבְרֵיהּ: 50 אִם תְּעַנֵּי יָת בְּנָתַי וְאִם תִּסַּב נְשִׁין עַל בְּנָתַי לֵית אֱנָשׁ עִמָּנָא
חֲזֵי מֵימְרָא דַּיְיָ סָהִיד בֵּינִי וּבֵינָךְ: 51 וַאֲמַר לָבָן לְיַעֲקֹב הָא דְּגוֹרָא הָדֵין וְהָא קָמְתָא דַּאֲקֵימִית בֵּינִי וּבֵינָךְ: 52 סָהִיד דְּגוֹרָא הָדֵין וְסָהֲדָא
קָמְתָא אִם אֲנָא לָא אֶעְבַּר לְוָתָךְ יָת דְּגוֹרָא הָדֵין וְאִם אַתְּ לָא תֶּעְבַּר לְוָתִי יָת דְּגוֹרָא הָדֵין וְיָת קָמְתָא הָדָא לְבִישׁוּ: 53 אֱלָהֵיהּ דְּאַבְרָהָם וֵאלָהֵיהּ
דְּנָחוֹר יְדוּנוּן בֵּינָנָא אֱלָהֵיהּ דַּאֲבוּהוֹן וְקַיֵּים יַעֲקֹב בִּרְדַחֵיל לֵיהּ אֲבוּהִי יִצְחָק: 54 וּנְכֵים יַעֲקֹב נִכְסָתָא בְּטוּרָא וּקְרָא לְאַחוֹהִי לְמֵיכַל
לַחְמָא וַאֲכַלוּ לַחְמָא וּבִיתוּ בְּטוּרָא: 55 וְאַקְדִּים לָבָן בְּצַפְרָא וְנַשֵּׁיק לִבְנוֹהִי וְלִבְנָתֵיהּ וּבָרִיךְ יַתְהוֹן וַאֲזַל וְתָב לָבָן לְאַתְרֵיהּ:

לב

1 וְיַעֲקֹב אֲזַל לְאוֹרְחֵיהּ וְעָרְעוּ בֵּיהּ מַלְאֲכַיָּא דַּיְיָ:
2 וַאֲמַר יַעֲקֹב כַּד חֲזָנוּן מַשְׁרְיָתָא מִן קֳדָם יְיָ דֵּין וְקָרָא שְׁמָא דְּאַתְרָא הַהוּא מַחֲנָיִם: 3 וּשְׁלַח יַעֲקֹב אִזְדִּין קֳדָמוֹהִי לְוָת עֵשָׂו
אֲחוּהִי לְאַרְעָא דְּשֵׂעִיר חַקְלָא דֶּאֱדוֹם: 4 וּפַקֵּיד יָתְהוֹן לְמֵימַר כְּדֵנָן תֵּימְרוּן לְרִבּוֹנִי לְעֵשָׂו כְּדֵנָן אֲמַר עַבְדָּךְ יַעֲקֹב עִם לָבָן דָּרִית
וְאוֹחֲרִית עַד כְּעַן: 5 וַהֲווֹ לִי תּוֹרִין וַחֲמָרִין עָאן וְעַבְדִין וְאַמְהָן וְשִׁלְחִית לְאַשְׁכָּחָא רַחֲמִין בְּעֵינָךְ: 6 וְתָבוּ אִזְגַּדִּיָא לְוָת
יַעֲקֹב לְמֵימַר אֲתֵינָא לְוָת אֲחוּךְ לְוָת עֵשָׂו וְאַף אָזֵיל לְקַדְמוּתָךְ וְאַרְבַּע מְאָה גַּבְרִין עִמֵּיהּ: 7 וּדְחִיל יַעֲקֹב לַחֲדָא וְעָקַת לֵיהּ וּפְלִיג יָת עַמָּא דְּעִמֵּיהּ
וְיָת עָנָא וְיָת תּוֹרֵי וְגַמְלַיָּא לְתְרֵין מַשְׁרְיָתָא: 8 וַאֲמַר אִם יֵיתֵי עֵשָׂו לְמַשְׁרְיָתָא חָדָא וְיִמְחִינַהּ וְיֶהֱוֵא מַשְׁרְיָתָא דִּישְׁתְאַרָא לְשֵׁיזָבוּתָא:
9 וַאֲמַר יַעֲקֹב אֱלָהֵיהּ דְּאַבָּא אַבְרָהָם וֵאלָהֵיהּ דְּאַבָּא יִצְחָק יְיָ דַּאֲמַר לִי תּוּב לְאַרְעָךְ וּלְיַלְדוּתָךְ וְאוֹטֵיב עִמָּךְ:

49 ‡ *Et visio quam dixit. respiciat Deus inter me & te; quia discedemus alter ab altero.*

50 ‡ *Si humiliaueris filias meas, si acceperis vxores super filias meas, vide, nullus nobiscum est; Deus testis inter me & te.*

51 ‡ *Et dixit Laban Iacob: Ecce tumulus iste & titulus, quem statui inter me & te, testis est.*

52 ‡ *Tumulus iste & titulus, quem statui, hic testis est. si enim transgrediar ego ad te, neque tu transgrediaris ad me collem istum & titulum istum in malitia.*

53 ‡ *Deus Abraam & Deus Nachor iudicabit inter nos. & iurauit Iacob per timorem Isaac patris sui.*

54 ‡ *Et sacrificauit sacrificium in monte. & vocauit fratres suos, & comederunt & biberunt, & dormierunt in monte.*

55 ‡ *Surgens autem Laban manè, osculatus est filios & filias suas, & benedixit eis. & reuersus est Laban in locum suum.*

CAP. XXXII.

1 *ET Iacob abiit viam suam. & respiciens, vidit castra Dei castrametata; & obuiauerunt ei angeli Dei.*

2 ‡ *Dixit autem Iacob, quando vidit eos, Castra Dei ista. et vocauit nomen loci illius, Castra.*

3 ‡ *Misit autem Iacob antè ad Esau fratrem suum in terram Seir, in regionem Edom.*

4 ‡ *Et præcepit eis, dicens: Sic dicetis domino meo Esau: sic dicit seruus tuus Iacob: Cum Laban habitaui, & moratus sum vsque nunc.*

5 ‡ *Et fuerunt mihi boues, & asini, & oues, & serui, & ancillæ. & misi domino meo Esau nunciare, vt inueniat seruus tuus gratiam coram te.*

6 ‡ *Et reuersi sunt nuncij ad Iacob, dicentes: Venimus ad fratrem tuum Esau. & ecce ipse venit in occursum tuum, & quadringenti viri cum eo.*

7 ‡ *Timuit autem Iacob valdè, & dubitauit: & diuisit populum qui cum eo, & boues & oues, in duas turmas.*

8 ‡ *Et dixit Iacob: Si venerit Esau ad turmam vnam, & percusserit eam, erit turma secunda vt saluetur.*

9 ‡ *Dixit autem Iacob: Deus patris mei Abraam, & Deus patris mei Isaac; Domine qui dixisti mihi, Reuertere in terram natiuitatis tuæ, & bene tibi faciam.*

49 ‡ καὶ ἡ ὅρασις ἣν εἶπεν. ἐπείδοι ὁ θεὸς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. ὅτι ἀποκρυπτόμεθα ἕτερος ἀπὸ τοῦ ἑτέρου.

50 ‡ εἰ ταπεινώσῃς τὰς θυγατέρας μου, εἰ λάβῃς γυναῖκας ἐπὶ ταῖς θυγατράσι μου, ὅρα, οὐθεὶς μεθ' ἡμῶν ἐστιν· ὁ θεὸς μάρτυς ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ.

51 ‡ καὶ εἶπε λάβαν τῷ ἰακὼβ, ἰδοὺ ὁ βουνὸς οὗτος καὶ ἡ στήλη, ἣν ἔστησα ἀναμέσον ἐμοῦ

52 καὶ σοῦ, μαρτυρεῖ. ‡ ὁ βουνὸς οὗτος καὶ ἡ στήλη, ἣν ἔστησα, αὕτη μαρτυρεῖ. ἐάν τε γὰρ διαβῶ ἐγὼ πρός σε, μὴ σὺ διαβῇς πρός με τὸν βουνὸν τοῦτον καὶ τὴν στήλην ταύτην ἐπὶ κακίᾳ.

53 ‡ ὁ θεὸς ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς ναχὼρ κρινεῖ ἀναμέσον ἡμῶν. καὶ ὤμοσεν ἰακὼβ κατὰ τοῦ φόβου ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

54 ‡ καὶ ἔθυσε θυσίαν ἐν τῷ ὄρει· καὶ ἐκάλεσε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν τῷ ὄρει.

55 ‡ ἀναστὰς δὲ λάβαν τὸ πρωΐ, κατεφίλησε τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἀπεστράφη λάβαν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

λβ'.

1 ‡ Καὶ ἰακὼβ ἀπῆλθε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ ἀναβλέψας, εἶδε παρεμβολὴν θεοῦ παρεμβεβληκυῖαν. καὶ συνήντησαν

2 αὐτῷ οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ. ‡ εἶπε δὲ ἰακὼβ, ἡνίκα εἶδεν αὐτοὺς· παρεμβολὴ θεοῦ αὕτη. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, παρεμβολαί. ‡ ἀπέστειλε δὲ ἰακὼβ ἔμπροσθεν

3 πρὸς ἠσαῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ εἰς γῆν σηείρ, εἰς χώραν ἐδώμ.

4 ‡ καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς, λέγων, οὕτως ἐρεῖτε τῷ κυρίῳ μου ἠσαῦ, οὕτως λέγει ὁ παῖς σου ἰακὼβ, μετὰ λάβαν παρῴκησα,

5 καὶ ἐχρόνισα ἕως τοῦ νῦν· ‡ καὶ ἐγένοντό μοι βόες, καὶ ὄνοι, καὶ πρόβατα, καὶ παῖδες, καὶ παιδίσκαι. καὶ ἀπέστειλα τῷ κυρίῳ μου ἠσαῦ ἀπαγγεῖλαι, ἵνα εὕρῃ ὁ παῖς σου χάριν ἐνώ-

6 πιόν σου. ‡ καὶ ἀπέστρεψαν οἱ ἄγγελοι πρὸς ἰακὼβ, λέγοντες, ἤλθομεν πρὸς τὸν ἀδελφόν σου ἠσαῦ· καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἔρχεται εἰς συνάντησίν σου, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ' αὐτοῦ.

7 ‡ ἐφοβήθη δὲ ἰακὼβ σφόδρα, καὶ ἠπορεῖτο. καὶ διεῖλε τὸν λαὸν τὸν μετ' αὐτοῦ, καὶ τοὺς βόας, καὶ τὰ πρόβατα εἰς

8 δύο παρεμβολάς. ‡ καὶ εἶπεν ἰακὼβ, ἐὰν ἔλθῃ ἠσαῦ εἰς παρεμβολὴν μίαν, καὶ κόψῃ αὐτὴν, ἔσται ἡ παρεμβολὴ ἡ διαλειφθεῖσα εἰς τὸ σώζεσθαι.

9 ‡ εἶπε δὲ ἰακὼβ, ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου ἀβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου ἰσαὰκ, κύριε ὁ εἰπών μοι, ἀπότρεχε εἰς τὴν γῆν τῆς γενέσεώς σου, καὶ εὖ σοι ποιήσω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

49 Et speculam, quia dixit: Speculetur verbum Domini inter me & te, quando absentes fuerimus vnusquisque à proximo suo. 50 Si afflixeris filias meas, & si acceperis vxores super filias meas, non est vir nobiscum, vide quòd verbum Domini est testis inter me & te. 51 Et dixit Laban ad Iacob: Ecce tumulus iste: & ecce titulus quem erexi inter me & te. 52 Testis tumulus iste, & testis titulus, quòd ego non transibo tumulum hunc ad te, & quòd tu non pertransibis tumulum hunc & titulum hunc in malum mihi. 53 Deus Abraham & Deus Nachor iudicent inter nos, Deus patrum eorum. Et iurauit Iacob per illum quem timebat pater suus Isaac. 54 Et immolauit Iacob victimam in monte, & vocauit fratres suos, vt comederent panem: & comederunt panem, & dormierunt in monte. 55 Et surrexit Laban manè, & osculatus est filios suos & filias suas, & benedixit eis: & abiit. & reuersus est Laban in locum suum.

CAP. XXXII.

IAcob autem abiit per viam suam: & obuiauerunt ei angeli Dei. 2 Et ait Iacob quando vidit eos: Castra à facie Dei sunt hæc. Et vocauit nomen loci illius, Manaim. 3 Et misit Iacob nuncios ante se ad Esau fratrem suum, ad terram Seir regionis Idumeæ. 4 Et præcepit eis, dicens: Sic dicetis domino meo Esau: hæc dicit seruus tuus Iacob: Apud Laban peregrinatus sum, & moratus sum vsque nunc. 5 Habeoque boues & asinos, & seruos & ancillas: & mitto vt indicem domino meo, vt inueniam gratiam in oculis tuis. 6 Et reuersi sunt nuncij ad Iacob, dicentes: Venimus ad fratrem tuum Esau: & ipse quoque venit in occursum tuum, & quadringenti viri cum eo. 7 Et timuit Iacob valdè, & angustiatus est: & diuisit populum qui erat cum eo, & oues, & boues, & camelos in duas turmas. 8 Et ait: Si venerit Esau ad vnam turmam, & percusserit eam, turma quæ reliqua est, saluabitur. 9 Et dixit Iacob: Deus patris mei Abraham, & Deus patris mei Isaac, Dominus qui dixit mihi: Reuertere in terram tuam, & in locum natiuitatis tuæ: & benefaciam tibi.

10 *Minor sum cunctis miserationibus tuis, &
B veritate tua, quam explesti seruo tuo. In baculo
meo transiui Iordanem istum, & nunc cum
11 duabus turmis regredior. *Erue me de manu
fratris mei Esau: quia valdè eum timeo, ne
forte veniens, percutiat matrem cum filiis.
12 *Tu locutus es quòd benefaceres mihi: &
dilatares semẽ meum sicut arenam maris, quę
13 præ multitudine numerari non potest. *Cúmque dormisset ibi nocte illa, separauit de his
14 quæ habebat munera Esau fratri suo: *Capras
ducentas, hircos viginti: oues ducentas, & a-
15 rietes viginti: *Camelos fœtas cum pullis
suis triginta; vaccas quadraginta, & tauros viginti; asinas viginti, & pullos earum decem.
16 *Et misit per manus seruorum suorum singulos seorsum greges. dixitq́, pueris suis: Antecedite me, & sit spatium inter gregẽ & gre-
17 gem. *Et præcepit priori, dicens: Si obuium
habueris fratrem meum Esau, & interrogauerit te, Cuius es? aut, quò vadis? aut, cuius sunt
18 ista quæ sequeris? *Respondebis: Serui tui
C Iacob. munera misit domino suo Esau: ipse
19 quoque post nos venit. *Similiter dedit mandata secundo & tertio, & cunctis qui sequebantur greges, dicens: Iisdem verbis loquimi-
20 ni ad Esau, cùm inueneritis eum. *Et addetis: Ipse quoque seruus tuus Iacob iter nostrũ
insequitur. dixit enim: Placabo illum muneribus quæ præcedunt: & postea videbo illum.
21 forsitan propiciabitur mihi. *Præcesserunt
itaque munera ante eum. ipse verò mansit no-
22 cte illa in castris. *Cumque maturè surrexisset, tulit duas vxores suas, & totidem famulas cum vndecim filiis, & transiuit vadum Ia-
23 boch. *Traductisque omnibus quæ ad se
24 pertinebant, *Mansit solus. & ecce vir luctabatur cum eo vsque mane.
25 *Qui cùm videret quòd eum superare non Osee.12.
posset, tetigit neruum femoris eius, & statim *.
emarcuit.
26 *Dixitque ad eum: Dimitte me. iam enim
D ascendit aurora. Respondit: Non dimittam
te, nisi benedixeris mihi.

10 * קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל־הָאֱמֶת אֲשֶׁר
עָשִׂיתָ אֶת־עַבְדֶּךָ כִּי בְמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת־הַיַּרְדֵּן
11 הַזֶּה וְעַתָּה הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת: * הַצִּילֵנִי נָא
מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו כִּי־יָרֵא אָנֹכִי אֹתוֹ פֶּן־יָבוֹא וְהִכַּנִי
12 אֵם עַל־בָּנִים: * וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב
עִמָּךְ וְשַׂמְתִּי אֶת־זַרְעֲךָ כְּחול הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִסָּפֵר
13 מֵרֹב: * וַיָּלֶן שָׁם בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיִּקַּח מִן־הַבָּא
14 בְּיָדוֹ מִנְחָה לְעֵשָׂו אָחִיו: * עִזִּים מָאתַיִם
וּתְיָשִׁים עֶשְׂרִים רְחֵלִים מָאתַיִם וְאֵילִים עֶשְׂרִים:
15 * גְּמַלִּים מֵינִיקוֹת וּבְנֵיהֶם שְׁלֹשִׁים פָּרוֹת
אַרְבָּעִים וּפָרִים עֲשָׂרָה אֲתֹנֹת עֶשְׂרִים וְעַיָרִם עֲשָׂרָה:
16 * וַיִּתֵּן בְּיַד־עֲבָדָיו עֵדֶר עֵדֶר לְבַדּוֹ וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדָיו
עִבְרוּ לְפָנַי וְרֶוַח תָּשִׂימוּ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר:
17 * וַיְצַו אֶת־הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגָּשְׁךָ עֵשָׂו אָחִי
וְשָׁאֲלֵךָ לֵאמֹר לְמִי־אַתָּה וְאָנָה תֵּלֵךְ וּלְמִי אֵלֶּה
18 לְפָנֶיךָ: * וְאָמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב מִנְחָה הִוא שְׁלוּחָה
19 לַאדֹנִי לְעֵשָׂו וְהִנֵּה גַם־הוּא אַחֲרֵינוּ: * וַיְצַו גַּם אֶת־
הַשֵּׁנִי גַּם אֶת־הַשְּׁלִישִׁי גַּם אֵת כָּל־הַהֹלְכִים אַחֲרֵי
הָעֲדָרִים לֵאמֹר כַּדָּבָר הַזֶּה תְּדַבְּרוּן אֶל־עֵשָׂו בְּמֹצַאֲכֶם
20 אֹתוֹ: * וַאֲמַרְתֶּם גַּם הִנֵּה עַבְדְּךָ יַעֲקֹב אַחֲרֵינוּ כִּי־אָמַר
אֲכַפְּרָה פָנָיו בַּמִּנְחָה הַהֹלֶכֶת לְפָנַי וְאַחֲרֵי־כֵן אֶרְאֶה
21 פָּנָיו אוּלַי יִשָּׂא פָנָי: * וַתַּעֲבֹר הַמִּנְחָה עַל־פָּנָיו וְהוּא
22 לָן בַּלַּיְלָה־הַהוּא בַּמַּחֲנֶה: * וַיָּקָם בַּלַּיְלָה הוּא וַיִּקַּח
אֶת־שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת־שְׁתֵּי שִׁפְחֹתָיו וְאֶת־אַחַד עָשָׂר
23 יְלָדָיו וַיַּעֲבֹר אֵת מַעֲבַר יַבֹּק: * וַיִּקָּחֵם וַיַּעֲבִרֵם אֶת־
24 הַנָּחַל וַיַּעֲבֵר אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ: * וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ
25 וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר: * וַיַּרְא כִּי לֹא יָכֹל
לוֹ וַיִּגַּע בְּכַף־יְרֵכוֹ וַתֵּקַע כַּף־יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֵאָבְקוֹ עִמּוֹ:
26 * וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ
כִּי אִם־בֵּרַכְתָּנִי:

תרגום אונקלוס

10 זְעֵירָן זַכְוָתַי מִכָּל חַסְדִּין וּמִכָּל טַבְוָן דַּעֲבַדְתָּ עִם עַבְדָּךְ אֲרֵי בְיַרְדְּנָא הָדֵין וְכְעַן הֲוֵיתִי לְתַרִין מַשְׁרְיָן: 11 שֵׁזְבְנִי כְּעַן
מִידָא דְאַחַי מִידָא דְעֵשָׂו אֲרֵי דָחֵיל אֲנָא דְּיֵתֵי וְיִקְטְלִינַנִי אִמָּא עַל בְּנַיָּא: 12 וְאַתְּ אֲמַרְתְּ אוֹטָבָא אוֹטֵיב עִמָּךְ וַאֲשַׁוֵּי יָת בְּנָךְ סַגִּיאִין
כְּחָלָא דְיַמָּא דְלָא יְתְמְנוֹן מִסְּגִי: 13 וּבָת תַּמָּן בְּלֵילְיָא הַהוּא וּנְסִיב מִדְּאִיתֵי בִּידֵיהּ תְּקָרוּבְתָּא לְעֵשָׂו אֲחוּהִי: 14 עִזֵּי מָאתָן וּתְיָשַׁיָּא עֶשְׂרִין
רָחֵלֵי מָאתָן וְדִכְרֵי עֶשְׂרִין: 15 גַּמְלֵי מֵנִיקָתָא וּבְנֵיהוֹן תְּלָתִין תּוֹרָתָא אַרְבְּעִין וְתוֹרֵי עֶשְׂרָה אַתְנָן עֶשְׂרִין וְעַיְלֵי עֶשְׂרָה: 16 וְיָהַב בִּיַד
עַבְדּוֹהִי עֲדָרָא עֲדָרָא בִּלְחוֹדוֹהִי וַאֲמַר לְעַבְדּוֹהִי עֲבָרוּ קֳדָמַי וְרוּחָא תְּשׁוּוֹן בֵּין עֲדָרָא וּבֵין עֲדָרָא: 17 וּפַקֵּיד יָת קַדְמָאָה לְמֵימַר אֲרֵי יְעַרְעִינָךְ עֵשָׂו
אֲחִי וּשְׁאֵלִינָךְ לְמֵימַר דְּמַאן אַתְּ וּלְאַן אָזֵיל וּלְמַאן אִלֵּין דְּקֳדָמָךְ: 18 וְתֵימַר דְּעַבְדָּךְ דְּיַעֲקֹב תְּקָרוּבְתָּא הִיא דְּמִשְׁתַּלְחָא לְרִבּוֹנִי
לְעֵשָׂו וְהָא אַף הוּא אָתֵי בָּתְרָנָא: 19 וּפַקֵּיד אַף יָת תִּנְיָנָא אַף יָת תְּלִיתָאָה אַף יָת כָּל דְּאָזְלִין בָּתַר עֲדָרַיָּא לְמֵימַר כְּפִתְגָמָא הָדֵין תְּמַלְלוּן עִם
עֵשָׂו כַּד תַּשְׁכְּחוּן יְתֵיהּ: 20 וְתֵימְרוּן אַף הָא עַבְדָּךְ יַעֲקֹב אָתֵי בָּתְרָנָא אֲרֵי אֲמַר אֲנַחְנֵיהּ לְרַגְזֵיהּ בְּתִקְרוּבְתָּא דְאָזְלָא קֳדָמַי וּבָתַר כֵּן אֲחֱזֵי
אַפּוֹהִי מָאִים יְסַב אַפָּי: 21 וְעָבְרַת תִּקְרוּבְתָּא עַל אַפּוֹהִי וְהוּא בָת בְּלֵילְיָא הַהוּא בְּמַשְׁרְיָתָא: 22 וְקָם בְּלֵילְיָא הוּא וְדַבַּר יָת תַּרְתֵּין
נְשׁוֹהִי וְיָת תַּרְתֵּין לְחֵינָתֵיהּ וְיָת חַד עֲשַׂר בְּנוֹהִי וְעָבַר יָת מַעֲבַר יוּבְקָא: 23 וְדַבְּרִינוּן וְאַעְבְּרִינוּן יָת נַחְלָא וְאַעְבַּר יָת דִּילֵיהּ:
24 וְיִשְׁתְּאַר יַעֲקֹב בִּלְחוֹדוֹהִי וְאִשְׁתַּדַּל גְּבַר עִמֵּיהּ עַד מִיסַק צַפְרָא: 25 וַחֲזָא אֲרֵי לָא יְכִיל לֵיהּ וּקְרִיב בְּפִתְיֵי יַרְכֵּיהּ וְעָק פְּתְיֵי יַרְכָּא דְיַעֲקֹב
בְּאִשְׁתַּדָּלוּתֵיהּ עִמֵּיהּ: 26 וַאֲמַר שַׁלְּחִנִי אֲרֵי סְלִיק צַפְרָא וַאֲמַר לָא אֲשַׁלְּחִינָךְ אֱלָהֵין בָּרְכְתַנִי:

* *Sufficiat mihi ab omni iuſtitia, & ab omni ve-* 10
ritate, quam feciſti ſeruo tuo. in enim virga mea hac
tranſiui Iordanem hunc. nunc autem factus ſum in
duas turmas. * *Erue me de manu fratris mei,* 11
de manu Eſau: quia timeo eum ego, ne fortè veniēs
percutiat me, & matrem ſuper filios.
* *Tu autem dixiſti: Benè tibi faciam: & ponam* 12
ſemen tuum ſicut arenam maris, quæ nō numerabi-
tur præ multitudine.
* *Et dormiuit illic nocte illa: & accepit de qui-* 13
bus ferebat dona, & miſit Eſau fratri ſuo.
* *Capras ducentas, hircos viginti: oues ducen-* 14
tas, arietes viginti:
* *Camelos lactantes, & filios eorum triginta:* 15
boues quadraginta, tauros viginti, aſinos viginti,
& pullos decem.
* *Et dedit ea per manum ſeruis ſuis greges ſingu-* 16
lariter. & dixit pueris ſuis: Ite ante me, & ſpaciū
facite inter gregem & gregem.
* *Et præcepit primo, dicens: Si tibi obuiauerit* 17
Eſau frater meus, et interrogauerit te, dicens, Cuius
es? & quò vadis? & cuius ea quæ vadunt ante te?
* *Dices: Serui tui Iacob: dona miſit domino meo* 18
Eſau: & ecce ipſe poſt nos.
* *Et præcepit primo, & ſecundo, & tertio, &* 19
omnibus antecedentibus poſt greges iſtos, dicens, Se-
cundùm verbum hoc loquimini Eſau, cùm inuene-
ritis eum vos. * *Et dicetis: Ecce ſeruus tuus ve-* 20
nit poſt nos. dixit enim, Placabo faciem eius in do-
nis præcedentibus: & poſt hoc videbo faciem eius: for-
ſitan enim ſuſcipiet faciem meam.
* *Et præceſſerunt munera ante faciem ſuam.* 21
* *Ipſe autem dormiuit nocte illa in caſtris. Sur-* 22
gens autem nocte illa, accepit duas mulieres, et duas
ancillas, & vndecim filios ſuos, & tranſiuit tran-
ſitum Iaboch. * *Et accepit eos, & tranſiuit tor-* 23
rentem: & traduxit omnia ſua.
* *Relictus eſt autem Iacob ſolus. & luctabatur* 24
homo cum eo vſque ad mane. * *Vidit autem quòd* 25
non poteſt ad eum. & tetigit latitudinem femoris e-
ius, & emarcuit latitudo femoris Iacob cùm luctа-
retur ipſe cum eo. * *Et dixit ei: Dimitte me. a-* 26
ſcendit enim diluculum. ille autem dixit: Non te di-
mittam, niſi mihi benedixeris.

10 * ἱκανούνθω μοι ἀπὸ πάσης δικαιοσύνης, καὶ ἀπὸ πάσης ἀ-
λη θείας, ἧς ἐποίησας τῷ παιδί σου. ἐν γὰρ τῇ ῥάβδῳ μου ταύτῃ
διέβλεω τὸν ἰορδάνλω τοῦτον. νυνὶ δὲ γέγονα εἰς δύο παρεμβο-
11 λάς. * ἐξελοῦ με ἐκ χειρὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἐκ χειρὸς
ἠσαῦ· ὅτι φοβοῦμαι αὐτὸν ἐγὼ, μή ποτε ἐλθὼν παταξῃ με, καὶ
12 μητέρα ἐπὶ τέκνοις. * σὺ δὲ εἶπας, εὖ σοι ποιήσω. καὶ θή-
σω τὸ σπέρμα σου ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, ἣν οὐκ ἀρι-
13 θμηθήσε) ται ἀπὸ τοῦ πλήθους. * καὶ ἐκοιμήθη ἐκεῖ τὴν
νύκτα ἐκείνλω. καὶ ἔλαβεν ὧν ἔφερε δῶρα, καὶ ἐξαπέστειλεν ἠ-
14 σαῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. * αἶγας διακοσίας, τράγους
15 εἴκοσι, πρόβατα διακόσια, κριοὺς εἴκοσι· * καμήλους
θηλαζούσας, καὶ τὰ παιδία αὐτῶν τριάκοντα, βόας τεσσαράκο-
ντα, ταύρους εἴκοσι, ὄνους εἴκοσι, καὶ πώλους δέκα.
16 * καὶ ἔδωκεν αὐτὰ διὰ χειρὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ ποίμνια
καθαμόνας. καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, πορεύεσθε ἔμπροσθέν
μου, καὶ διάστημα ποιεῖτε ἀναμέσον ποίμνης καὶ ποίμνης.
17 * καὶ ἐνετείλατο τῷ πρώτῳ, λέγων, ἐάν σε συναντήσῃ ἠ-
σαῦ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἐρωτᾷ σε, λέγων, τίνος εἶ; καὶ ποῦ πο-
ρεύῃ; καὶ τίνος τὰ πορευόμενα ἔμπροσθέν σου;
18 * ἐρεῖς δοῦλός σου ἰακώβ, δῶρα ἀπέσταλκε τῷ κυρίῳ μου
19 ἠσαῦ· καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ὀπίσω ἡμῶν. * καὶ ἐνετείλατο τῷ πρώ-
τῳ, καὶ τῷ δευτέρῳ, καὶ τῷ τρίτῳ, καὶ πᾶσι τοῖς πορευομένοις
ὀπίσω τῶν ποιμνίων τούτων, λέγων, κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο λαλή-
20 σατε ἠσαῦ ἐν τῷ εὑρεῖν αὐτὸν ὑμᾶς. * καὶ ἐρεῖτε, ἰδοὺ ὁ
παῖς σου ἰακὼβ) ὀπίσω ἡμῶν. εἶπε γὰρ, ἐξιλάσομαι τὸ πρό-
σωπον αὐτοῦ ἐν τοῖς δώροις τοῖς προπορευομένοις, καὶ μετὰ τοῦτο
ὄψομαι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· ἴσως γὰρ προσδέξε) ται τὸ πρόσωπόν
21 μου. * καὶ παρεπορεύετο τὰ δῶρα κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ.
22 * αὐτὸς δὲ ἐκοιμήθη τὴν νύκτα ἐκείνλω ἐν τῇ παρεμβο-
λῇ. ἀναστὰς δὲ τὴν νύκτα ἐκείνλω, ἔλαβε τὰς δύο γυναῖκας,
καὶ τὰς δύο παιδίσκας, καὶ τὰ ἕνδεκα παιδία αὐτοῦ, καὶ διέβη
23 τὴν διάβασιν τοῦ ἰαβώκ. * καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς, καὶ διέβη
τὸν χειμάρρω. καὶ διεβίβασε πάντα τὰ αὐτοῦ.
24 * κατελείφθη δὲ ἰακὼβ μόνος. καὶ ἐπάλαιεν ἄνθρωπος
25 μετ' αὐτοῦ ἕως πρωΐ. * εἶδε δὲ, ὅτι οὐ δύνα) ται πρὸς αὐτόν. καὶ ἥ-
ψατο τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνάρκησε τὸ πλάτος τοῦ
26 μηροῦ ἰακὼβ ἐν τῷ παλαίειν αὐτὸν μετ' αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν
αὐτῷ, ἀπόστειλόν με. ἀνέβη γὰρ ὁ ὄρθρος. ὁ δὲ εἶπεν, οὐ μή σε ἀ-
ποστείλω, ἐὰν μή με εὐλογήσῃς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Minora ſunt merita mea omnibus miſericordiis & beneficiis quæ feciſti cum ſeruo tuo; quoniam ſolus tranſiui Iordanem iſtum, & nunc factus ſum in duas turmas. 11 Libera me, obſecro, de manu fratris mei, de manu Eſau: quoniam ego timeo eum, ne fortè veniat & interficiat matrem cum filiis. 12 Tu autem dixiſti, Benefaciens benefaciam tibi: & ponam filios tuos multos, quaſi arenam maris, qui non numerabuntur præ multitudine. 13 Et dormiuit ibi in nocte illa: & tulit de his quæ habebat in manu ſua munus Eſau fratri ſuo: 14 Capras ducentas, & hircos viginti: oues ducentas, & arietes viginti: 15 Camelos lactantes, & filios earum triginta, vaccas quadraginta, & tauros decem; aſinas viginti & pullos decem. 16 Et tradidit in manum ſeruorum ſuorum ſingulos greges ſeorſum. & ait ſeruis ſuis: Tranſite ante me, & ponetis ſpacium inter gregem & gregem. 17 Et præcepit primo, dicens: Si obuiauerit tibi Eſau frater meus, & interrogauerit te, dicens: Cuius es tu? & quò vadis? & cui ſunt iſta quæ ducis ante te? 18 Dices: Serui tui Iacob: munus eſt miſſum domino meo Eſau: & ecce ipſe quoque venit poſt nos. 19 Et præcepit etiam ſecundo & tertio, omnibus quoque qui ſequebantur greges, dicens: Secundùm verbum hoc loquimini cum Eſau, quando inueneritis eum: 20 Dicetisque: Ecce quoque ſeruus tuus Iacob venit poſt nos: quia dixit, Quieſcere faciam iram eius munere quod præcedit ante me; & poſteà videbo faciem eius: forſitan ſuſcipiet faciem meam.
21 Et proceſſit munus ante faciem ſuam: & ipſe dormiuit nocte illa in caſtris. 22 Et ſurrexit ipſa nocte, & tulit duas vxores ſuas, & duas concubinas ſuas, & vndecim filios ſuos, & tranſiuit vadum Iaboch. 23 Et tulit eos, & traduxit eos per torrentem, & traduxit omnia ſua. 24 Et remanſit Iacob ſolus, & luctabatur vir cum eo, donec aſcendit aurora. 25 Et vidit quòd non potuiſſet cum eo: & tetigit in palmam femoris eius, & commota eſt palma femoris Iacob cùm luctaretur cum eo. 26 Et ait: Dimitte me: quia aſcendit aurora. & dixit ei: Non dimittam te, niſi benedixeris mihi.

27 * וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה־שְּׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב׃ * וַיֹּאמֶר
28 לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל כִּי־שָׂרִיתָ עִם־
29 אֱלֹהִים וְעִם־אֲנָשִׁים וַתּוּכָל׃ * וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר
הַגִּידָה־נָּא שְׁמֶךָ וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה תִּשְׁאַל לִשְׁמִי וַיְבָרֶךְ
30 אֹתוֹ שָׁם׃ * וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמָּקוֹם פְּנִיאֵל כִּי־
רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל־פָּנִים וַתִּנָּצֵל נַפְשִׁי׃
31 * וַיִּזְרַח־לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת־פְּנוּאֵל וְהוּא צֹלֵעַ
32 עַל־יְרֵכוֹ׃ * עַל־כֵּן לֹא־יֹאכְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־גִּיד
הַנָּשֶׁה אֲשֶׁר עַל־כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף־
יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנָּשֶׁה׃

לג

1 * וַיִּשָּׂא
יַעֲקֹב עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־עֵשָׂו בָּא וְעִמּוֹ אַרְבַּע מֵאוֹת
אִישׁ וַיְחַץ אֶת־הַיְלָדִים עַל־לֵאָה וְעַל־רָחֵל וְעַל
2 שְׁתֵּי הַשְּׁפָחוֹת׃ * וַיָּשֶׂם אֶת־הַשְּׁפָחוֹת וְאֶת־יַלְדֵיהֶן
רִאשֹׁנָה וְאֶת־לֵאָה וְיַלְדֶיהָ אַחֲרֹנִים וְאֶת־רָחֵל וְאֶת־
3 יוֹסֵף אַחֲרֹנִים׃ * וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה
4 שֶׁבַע פְּעָמִים עַד־גִּשְׁתּוֹ עַד־אָחִיו׃ * וַיָּרָץ עֵשָׂו
לִקְרָאתוֹ וַיְחַבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל־צַוָּארָו וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ׃
5 * וַיִּשָּׂא אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־הַנָּשִׁים וְאֶת־הַיְלָדִים
וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה לָךְ וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים אֲשֶׁר־חַנַּן
6 אֱלֹהִים אֶת־עַבְדֶּךָ׃ * וַתִּגַּשְׁן הַשְּׁפָחוֹת הֵנָּה וְיַלְדֵיהֶן
7 וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ׃ * וַתִּגַּשׁ גַּם־לֵאָה וְיַלְדֶיהָ וַיִּשְׁתַּחֲווּ וְאַחַר
8 נִגַּשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל וַיִּשְׁתַּחֲווּ׃ * וַיֹּאמֶר מִי לְךָ כָּל־הַמַּחֲנֶה
הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגָשְׁתִּי וַיֹּאמֶר לִמְצֹא־חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי׃
9 * וַיֹּאמֶר עֵשָׂו יֶשׁ־לִי רָב אָחִי יְהִי לְךָ אֲשֶׁר־לָךְ׃
10 * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אַל־נָא אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
וְלָקַחְתָּ מִנְחָתִי מִיָּדִי כִּי־עַל־כֵּן רָאִיתִי פָנֶיךָ כִּרְאֹת פְּנֵי
11 אֱלֹהִים וַתִּרְצֵנִי׃ * קַח־נָא אֶת־בִּרְכָתִי אֲשֶׁר
הֻבָאת לָךְ כִּי־חַנַּנִי אֱלֹהִים וְכִי יֶשׁ־לִי כֹל וַיִּפְצַר־
בּוֹ וַיִּקָּח׃

GENESIS. Translat.B.Hierony. *Iacob.*

27 * Ait ergo: Quod est nomẽ tibi? Respondit:
28 Iacob. * At ille: Nequaquã, inquit, Iacob ap- Inf.35.b
pellabitur nomẽ tuum, sed Israel: quoniam si
contra Deũ fortis fuisti, quanto magis contra
29 homines præualebis? *Interrogauit eũ Iacob:
Dic mihi quo appellaris nomine. Respondit: Iud.13.c
Cur quæris nomen meum? & benedixit ei in
30 eodẽ loco. *Vocauitq; Iacob nomẽ loci illius,
Phanuel: dicens: Vidi Deum facie ad faciẽ: &
31 salua facta est anima mea. *Ortusq; est ei statĩ
sol, postquam transgressus est Phanuel. ipse ve
32 rò claudicabat pede. *Quã ob causam non co
medunt neruũ filij Israel, qui emarcuit in fe-
more Iacob, vsq; in præsentem diem, eo quòd
tetigerit neruũ femoris eius, & obstupuerit.

CAP. XXXIII.

1 A Eleuans autem Iacob oculos, vidit veniẽtẽ
Esau, & cũ eo quadringentos viros. Diui-
sitq; filios Lię & Rachel, ambarumq; famula-
2 rum. *Et posuit vtrãq; ancillam & liberos ea-
rum in principio, Liã verò & filios eius in se-
cundo loco, Rachel autem & Ioseph nouissi-
3 mos. *Et ipse progrediens, adorauit pronus in
terram septies, donec appropinquaret frater
4 eius. *Currens itaque Esau obuiam fratri suo,
amplexatus est eum: stringẽsq; collum eius,
5 & osculans, fleuit. *Leuatisq; oculis, vidit mu-
lieres & paruulos earum: & ait, Quid sibi vo-
lunt isti? & si ad te ptineant? Respõdit: Paruu
6 li sunt quos donauit mihi Deus seruo tuo. *Et
B appropinquãtes ancillæ & filij earũ, incuruati
7 sunt. *Accessit quoq; Lia cũ pueris suis; & cũ
similiter adorassent, extremi Ioseph & Rachel
8 adorauerũt. *Dixitq; Esau: Quęnã sunt istę tur
mæ quas obuiã habui? Respondit: Vt inueniẽ
9 gratiã corã dño meo. *At ille ait: Habeo pluri-
10 ma, frater mi. sint tua tibi. *Dixítque Iacob:
Noli ita, obsecro: sed si inueni gratiam in ocu- 2.Reg.
lis tuis, accipe munusculum de manibus meis. 19.c.
Sic enim vidi faciem tuam, quasi viderim vul
11 tum Dei. esto mihi propitius: * Et susci pe- 1.Reg.
nedictionem quam attuli tibi, & quam dona- 25.d.
uit mihi Deus tribuens omnia. vix fratre com
pellente, susci piens:

תרגום אונקלוס

27 וַאֲמַר לֵיהּ מָה שְׁמָךְ וַאֲמַר יַעֲקֹב׃ 28 וַאֲמַר לָא יַעֲקֹב יִתְאֲמַר עוֹד שְׁמָךְ אֱלָהִין יִשְׂרָאֵל אֲרֵי רַב אַתְּ קֳדָם יְיָ וְעִם גְּבָרַיָּא וּיכֵלְתָּא׃
29 וּשְׁאַל יַעֲקֹב וַאֲמַר חַוִּי כְּעַן שְׁמָךְ וַאֲמַר לְמָה דְנַן אַתְּ שָׁאֵל לִשְׁמִי וּבָרִיךְ יַתֵּיהּ תַּמָּן׃ 30 וּקְרָא יַעֲקֹב שְׁמָא דַאֲתְרָא פְּנִיאֵל אֲרֵי חֲזִיתִי
מַלְאֲכָא דַיְיָ אַפִּין בְּאַפִּין וְאִשְׁתְּזִבַת נַפְשִׁי׃ 31 וּדְנַח לֵיהּ שִׁמְשָׁא כְּמָא דְעָבַר יַת פְּנוּאֵל וְהוּא מַטְלָע עַל יַרְכֵּיהּ׃ 32 עַל כֵּן לָא אָכְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יַת גִּידָא דְנַשְׁיָא דְעַל פְּתֵי יַרְכָּא עַד יוֹמָא הָדֵין אֲרֵי קָרֵיב בְּפְתֵי יַרְכָּא דְיַעֲקֹב בְּגִידָא דְנַשְׁיָא׃

לג

1 וּזְקַף יַעֲקֹב עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְהָא עֵשָׂו אָתֵא וְעִמֵּיהּ אַרְבַּע מְאָה גִּבְרִין וּפַלֵּיג יַת בְּנַיָּא עַל לֵאָה
וְעַל רָחֵל וְעַל תַּרְתֵּין לְחֵינָתָא׃ 2 וְשַׁוִּי יַת לְחֵינָתָא וְיַת בְּנֵיהֶן קַדְמֵיתָא וְיַת לֵאָה וּבְנָהָא בָּתְרָאִין וְיַת רָחֵל וְיַת יוֹסֵף בָּתְרָאִין׃ 3 וְהוּא
עָבַר קֳדָמֵיהוֹן וּסְגִיד עַל אַרְעָא שְׁבַע זִמְנִין עַד מִקְרֵיבֵיהּ עַד אֲחוּהִי׃ 4 וּרְהַט עֵשָׂו לְקַדְמוּתֵיהּ וְגַפֵּיף לֵיהּ וּנְפַל עַל צַוְּארֵיהּ וְנַשְׁקֵיהּ
וּבְכוֹ׃ 5 וּזְקַף יַת עֵינוֹהִי וַחֲזָא יַת בְּנַיָּא וַאֲמַר מַן אִלֵּין לָךְ וַאֲמַר בְּנַיָּא דְחָס יְיָ יַת עַבְדָּךְ׃ 6 וּקְרִיבָא לְחֵינָתָא אִינִין
וּבְנֵיהֶן וּסְגִידָן׃ 7 וּקְרִיבַת אַף לֵאָה וּבְנָהָא וּסְגִידוּ וּבָתַר כֵּן קְרִיב יוֹסֵף וְרָחֵל וּסְגִידוּ׃ 8 וַאֲמַר מַן לָךְ כָּל מַשְׁרְיָתָא הָדָא דְעָרַעְתִּ
וַאֲמַר לְאַשְׁכָּחָא רַחְמִין בְּעֵינֵי רִבּוֹנִי׃ 9 וַאֲמַר עֵשָׂו אִית לִי סַגִּי אָחִי אֲצַלַּח בְּדִילָךְ׃ 10 וַאֲמַר יַעֲקֹב בְּבָעוּ כְּעַן אִם כְּעַן אַשְׁכַּחִית
רַחְמִין בְּעֵינָךְ וּתְקַבֵּיל תְּקָרוּבְתִּי מִן יְדִי אֲרֵי עַל כֵּן חֲזִיתִינּוּן לְאַפָּךְ כְּחֵזוּ אַפֵּי רַבְרְבַיָּא וְאִתְרְעִיתָא לִי׃ 11 קַבֵּיל כְּעַן יַת תְּקָרוּבְתִּי דְאֵיתוּתֵיאַת
לָךְ אֲרֵי רַחִים עֲלַי יְיָ וַאֲרֵי אִית לִי כּוֹלָא וַאִתְקֵיף בֵּיהּ וְקַבֵּיל׃

* *Dixit autem illi: Quod nomen tibi? dixit autem, Iacob.* * *Dixit autem illi: Non vocabitur vltrà nomen tuum Iacob, ſed Iſrael erit nomen tuũ. quoniam præualuiſti cum Deo, & cum hominibus potens.* * *Interrogauit autem Iacob, & dixit: Indica mihi nomen tuum. & ait: Quare hoc interrogas tu nomen meum? & benedixit ei illic.*

* *Et vocauit nomen loci illius, Facies Dei. vidi enim Deum, facie ad faciem: & ſalua facta eſt anima mea.*

* *Ortus eſt autem ei ſol, quando præteriit facies Dei. ipſe autem claudicabat femore ſuo.*

* *Propter hoc non comedant filij Iſrael neruum qui emarcuit, qui eſt ſuper latitudinem femoris, vſque ad diem hanc: quia tetigit latitudinem femoris Iacob nerui, qui emarcuit.*

CAP. XXXIII.

RESpiciens autem Iacob, vidit: Et ecce Eſau frater eius veniens, & quadringenti viri cum eo. & diuiſit Iacob filios ad Liam, & ad Rachel, & duas ancillas.

* *Et fecit duas ancillas, & filios earum in primis, & Liam & filios eius poſt, Rachel autem & Joſeph vltimos.*

* *Ipſe autem præceßit ante eos. & adorauit ſuper terram ſepties, donec appropinquaret fratri ſuo.*

* *Et accurrit Eſau in occurſum ei: & amplexatus eum, oſculatus eſt. & cecidit ſuper collum eius. & fleuerunt ambo.*

* *Et reſpiciens Eſau, vidit mulieres & puerulos. & dixit: Quid hæc tibi ſunt? & ait: Paruuli, quibus miſertus eſt Deus ſerui tui.*

* *Et appropinquauerunt ancillæ & filij earum, et adorauerũt.*

* *Et appropinquauit Lia, & filij eius, & adorauerunt. & poſt hoc appropinquauit Rachel & Ioſeph, & adorauerunt.*

* *Et ait: Quid hæc tibi ſunt? omnes turmæ iſtæ, quibus obuiaui? ille autem dixit, Vt inueniat ſeruus tuus gratiam coram te, domine.*

* *Dixit autem Eſau: Sunt mihi multa, frater. ſint tibi tua.*

* *Dixit autem Iacob: Si inueni gratiam coram te, accipe dona per meas manus. propter hoc vidi faciem tuam, ſicut ſi quis videret faciem Dei. & benedices mihi.*

* *Accipe benedictiones meas, quas attuli tibi: quia miſertus eſt mei Deus: et ſunt mihi omnia. & compulit eum, & accepit.*

27 * εἶπε ὃ αὐτῷ, τί ὄνομά σοι; εἶπε ὃ, ἰακώβ.
28 * εἶπε δὲ ἐ αὐτῷ, οὐ κληθήσε ἔτι τὸ ὄνομά σου ἰακώβ, ἀλλ' ἰσραὴλ ἔσαι τὸ ὄνομά σου. ὅτι ἐνίσχυσας μετὰ θεοῦ, & μετὰ ἀνθρώπων δυνατός.
29 * ἠρώτησε ὃ ἰακώβ, & εἶπεν, ἀνάγγειλόν μοι τὸ ὄνομά σου. & εἶπεν, ἵνατί τοῦτο ἐρωτᾷς σὺ τὸ ὄνομά μου; & εὐλόγησεν αὐτὸν ἐκεῖ.
30 * καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, εἶδος θεοῦ. εἶδον γὰρ τὸν θεὸν, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη ἡ ψυχή μου.
31 * ἀνέτειλε ὃ αὐτῷ ὁ ἥλιος, ἡνίκα παρῆλθε τὸ εἶδος τοῦ θεοῦ. αὐτὸς ὃ ἐπεκάζε τῷ μηρῷ αὐτοῦ.
32 * ἕνεκεν τούτου οὐ μὴ φάγωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ νεῦρον, ὃ ἐνάρκησεν, ὅ ἐστιν ἐπὶ τὸ πλάτος τοῦ μηροῦ, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης· ὅτι ἥψατο τοῦ πλάτους τοῦ μηροῦ ἰακὼβ τοῦ νεύρου, ὃ ἐνάρκησεν.

λγ'.

1 * Ἀναβλέψας ὃ ἰακὼβ, εἶδε· & ἰδοὺ ἠσαῦ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐρχόμενος, καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες μετ' αὐτοῦ. καὶ διεῖλεν ἰακὼβ τὰ παιδία ἐπὶ λείαν, & ἐπὶ ῥαχὴλ, καὶ τὰς δύο παιδίσκας.
2 * & ἐποίησε τὰς δύο παιδίσκας & τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἐν πρώτοις, & λείαν, & τὰ παιδία αὐτῆς ὀπίσω· ῥαχὴλ ὃ καὶ ἰωσὴφ ἐσχάτους.
3 * αὐτὸς ὃ προῆλθεν ἔμπροσθεν αὐτῶν. & προσεκύνησεν ἐπὶ τὴν γῆν ἑπτάκις, ἕως ἐγγίσαι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.
4 * καὶ προστρέχαμεν ἠσαῦ εἰς συνάντησιν αὐτῷ. & φιλαβὼν αὐτὸν, ἐφίλησε. & ἔπεσε ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἔκλαυσαν ἀμφότεροι.
5 * & ἀναβλέψας ἠσαῦ, εἶδε τὰς γυναῖκας & τὰ παιδία. & εἶπε, τί σοι ταῦτά ἐστί; & εἶπε, τὰ παιδία, οἷς ἠλέησεν ὁ θεὸς τὸν παῖδά σου.
6 * & προσήγγισαν αἱ παιδίσκαι & τὰ τέκνα αὐτῶν, & προσεκύνησαν.
7 * καὶ ἤγγισε λεία, καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ προσεκύνησαν· & μετὰ τοῦτο προσήγγισε ῥαχὴλ & ἰωσὴφ, καὶ προσεκύνησαν.
8 * & εἶπε, τί σοι ταῦτά ἐστί; πᾶσαι αἱ παρεμβολαὶ αὗται, αἷς ὑπήντησας; ὃ ἐ εἶπεν, ἵνα εὕρῃ ὁ παῖς σου χάριν ἐναντίον σου κύριε.
9 * εἶπε ὃ ἠσαῦ, ἔστι μοι πολλὰ ἀδελφέ. ἔστω σοι τὰ σά.
10 * εἶπε ὃ ἰακὼβ, εἰ εὗρον χάριν ἐναντίον σου, δέξαι τὰ δῶρα διὰ τῶν ἐμῶν χειρῶν. ἕνεκεν τούτου εἶδον τὸ πρόσωπόν σου, ὡς ἂν τις ἴδοι πρόσωπον θεοῦ. καὶ εὐλογήσεις με.
11 * λάβε τὰς εὐλογίας μου, ἃς ἤνεγκά σοι. ὅτι ἠλέησέ με ὁ θεὸς, & ἔστι μοι πάντα. & ἐβιάσατο αὐτὸν, & ἔλαβε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et dixit ei: Quod eſt nomen tuum? & ait: Iacob. 28 Et dixit ei: Non dicetur vltrà Iacob nomen tuum, ſed Iſrael: quoniam princeps es tu coram Deo, & cum hominibus præualebis. 29 Et interrogauit eum Iacob, & ait: Indica, obſecro, nomen tuum. & dixit: Ad quid quæris nomen meum? & benedixit ei ibi. 30 Et vocauit Iacob nomen loci, Peniel: quia vidi angelum Dei facie ad faciem: & ſalua facta eſt anima mea. 31 Et ortus eſt ei ſol quando tranſiuit Phanuel: & ipſe claudicabat ſuper femur ſuum. 32 Propterea non comedunt filij Iſrael neruum qui emarcuit, qui eſt iuxta palmam femoris, vſque in præſentem diem: eo quòd tetigit in palmam femoris Iacob, in neruo qui emarcuit.

CAP. XXXIII.

ET leuauit Iacob oculos ſuos, & vidit: & ecce Eſau veniebat, & cum eo quadringenti viri: & diuiſit filios cum Lia, & cum Rachel, & cum duabus concubinis: 2 Et poſuit concubinas & filios earum in principio: Liamque & filios ſuos poſteriores: Rachel autem & Ioſeph nouiſſimos. 3 Et ipſe tranſiuit ante eos, & adorauit ſuper terram ſeptem vicibus, donec appropinquauit vſque ad fratrem ſuum.

4 Et cucurrit Eſau in occurſum eius: & amplexatus eſt eum, & ruit ſuper collum eius, & oſculatus eſt eum: & fleuerunt. 5 Et leuauit oculos ſuos, viditque mulieres & filios: & ait: Qui ſunt iſti tibi? & ait: Filij ſunt quos donauit Deus ſeruo tuo. 6 Et acceſſerunt concubinæ & filij earum, & adorauerunt. 7 Et acceſſit etiam Lia & filij ſui, & adorauerunt: & poſteà acceſſit Ioſeph & Rachel, & adorauerunt.

8 Et ait: Ad quid tibi hæc turma quam obuiam habui? & ait: Vt inueniam gratiam in oculis domini mei. 9 Et dixit Eſau: Habeo multum, frater mi: proſit tibi quod tuum eſt. 10 Et dixit Iacob: Obſecro nunc, ſi inueni nunc gratiam in oculis tuis, vt ſuſcipias munus meum de manu mea: quia ſic vidi faciem tuam, quaſi viderim faciem principum: & placuiſti mihi. 11 Suſcipe, obſecro, munus meum quod oblatum eſt tibi: quoniam miſertus eſt mihi Deus, & quoniam habeo omnia. & coegit eum, & ſuſcepit.

12 * וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנֵלֵכָה וְאֵלְכָה לְנֶגְדֶּךָ׃ 13 * וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אֲדֹנִי יֹדֵעַ כִּי־הַיְלָדִים רַכִּים וְהַצֹּאן וְהַבָּקָר עָלוֹת
14 עָלָי וְדָפְקוּם יוֹם אֶחָד וָמֵתוּ כָּל־הַצֹּאן׃ * יַעֲבָר־נָא
אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדּוֹ וַאֲנִי אֶתְנַהֲלָה לְאִטִּי לְרֶגֶל
הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר־לְפָנַי וּלְרֶגֶל הַיְלָדִים עַד אֲשֶׁר־
15 אָבֹא אֶל־אֲדֹנִי שֵׂעִירָה׃ * וַיֹּאמֶר עָשָׂו אַצִּיגָה־נָּא
עִמְּךָ מִן־הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה אֶמְצָא־חֵן
16 בְּעֵינֵי אֲדֹנִי׃ * וַיָּשָׁב בַּיּוֹם הַהוּא עֵשָׂו לְדַרְכּוֹ שֵׂעִירָה׃
17 * וְיַעֲקֹב נָסַע סֻכֹּתָה וַיִּבֶן לוֹ בַּיִת וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סֻכֹּת
עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם סֻכּוֹת׃
18 * וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכֶם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בְּבֹאוֹ
19 מִפַּדַּן אֲרָם וַיִּחַן אֶת־פְּנֵי הָעִיר׃ * וַיִּקֶן אֶת־חֶלְקַת
הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה־שָׁם אָהֳלֹו מִיַּד בְּנֵי־חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם
20 בְּמֵאָה קְשִׂיטָה׃ * וַיַּצֵּב־שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא־לוֹ
אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃

לד

1 * וַתֵּצֵא דִינָה בַּת־לֵאָה
אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב לִרְאוֹת בִּבְנוֹת הָאָרֶץ׃ 2 * וַיַּרְא
אֹתָהּ שְׁכֶם בֶּן־חֲמוֹר הַחִוִּי נְשִׂיא הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֹתָהּ
3 וַיִּשְׁכַּב אֹתָהּ וַיְעַנֶּהָ׃ * וַתִּדְבַּק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה בַּת־יַעֲקֹב
4 וַיֶּאֱהַב אֶת־הַנַּעֲרָ וַיְדַבֵּר עַל־לֵב הַנַּעַר׃ * וַיֹּאמֶר שְׁכֶם
אֶל־חֲמוֹר אָבִיו לֵאמֹר קַח־לִי אֶת־הַיַּלְדָּה הַזֹּאת
5 לְאִשָּׁה׃ * וְיַעֲקֹב שָׁמַע כִּי טִמֵּא אֶת־דִּינָה בִּתּוֹ
וּבָנָיו הָיוּ אֶת־מִקְנֵהוּ בַּשָּׂדֶה וְהֶחֱרִשׁ יַעֲקֹב עַד־
6 בֹּאָם׃ * וַיֵּצֵא חֲמוֹר אֲבִי־שְׁכֶם אֶל־יַעֲקֹב לְדַבֵּר אִתּוֹ׃
7 * וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ מִן־הַשָּׂדֶה כְּשָׁמְעָם וַיִּתְעַצְּבוּ
הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר לָהֶם מְאֹד כִּי נְבָלָה עָשָׂה בְיִשְׂרָאֵל
8 לִשְׁכַּב אֶת־בַּת־יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יֵעָשֶׂה׃ * וַיְדַבֵּר חֲמוֹר
אִתָּם לֵאמֹר שְׁכֶם בְּנִי חָשְׁקָה נַפְשׁוֹ בְּבִתְּכֶם תְּנוּ נָא
9 אֹתָהּ לוֹ לְאִשָּׁה׃ * וְהִתְחַתְּנוּ אֹתָנוּ בְּנֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ־
לָנוּ וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ תִּקְחוּ לָכֶם׃

12 * Ait: Gradiamur simul,eroque socius itineris tui. 13 * Dixitque Iacob:Nosti,domine
C mi,quòd paruulos habeam teneros & oues & boues fœtas mecum; quas si plus in ambulãdo fecero laborare, morientur vna die cuncti greges. 14 * Præcedat dominus meus ante seruum suum, & ego sequar paulatim vestigia eius,sicut videro paruulos meos posse,donec veniam ad dominum meum in Seir.
15 * Respondit Esau: Oro te,vt de populo qui mecum est, saltem socij remaneant viæ tuæ. Non est,inquit,necesse:hoc vno tantùm indigeo, vt inueniam gratiam in conspectu tuo, 16 domine mi. * Reuersus est itaque illo die 17 Esau itinere quo venerat in Seir. * Et Iacob
D venit in Sochot: vbi ædificata domo, & fixis tentoriis,appellauit nomen loci illius Sochot, 18 id est,tabernacula. * Transiuitque in Salem vrbem Sichimorum,quæ est in terra Chanaã, postquàm reuersus est de Mesopotamia Syrię, 19 & habitauit iuxta oppidum. * Emitque partem agri in qua fixerat tabernacula,à filiis E- 20 mor patris Sichem centum agnis. * Et erecto ibi altari, inuocauit super illud fortissimum Deum Israel.

CAP. XXXIIII.

1 EGressa est autem Dina filia Liæ, vt videret 2 mulieres regionis illius. * Quam cùm vi-
A disset Sichem,filius Emor Euæi, princeps terræ illius,adamauit eam:& rapuit,& dormiuit 3 cum illa,vi opprimens virginem. *Et conglu- 2.Reg. 13.c.
tinata est anima eius cum ea: tristemque deliniuit blanditiis. 4 *Et pergens ad Emor patrem suũ,Accipe,inquit,mihi puellã hanc coniugẽ.
5 *Quod cũ audisset Iacob,absentib⁹ filiis,& in pastu pecorũ occupatis, siluit donec redirent.
6 *Egresso autẽ Emor patre Sichẽ vt loqueretur
7 ad Iacob, *Ecce filij eius veniebãt de agro: auditoq; quod acciderat,irati sũt valdè,eo q᷑ fœdã rem operatus esset in Israel, & violata filia
8 Iacob, rem illicitam perpetrasset. * Locutus
B est itaque Emor ad eos: Sichem filij mei adhæsit anima filiæ vestrę. date eam illi vxorem.
9 * Et iungamus vicissim connubia. filias vestras tradite nobis,& filias nostras accipite.

תרגום אונקלוס

12 וַאֲמַר טוֹל וּנְהַךְ וְאֵיזַל לְקִבְלָךְ׃ 13 וַאֲמַר לֵיהּ רִבּוֹנִי יָדַע אֲרֵי יַנְקַיָּא רַכִּיכִין וְעָנָא וְתוֹרֵי מֵנִיקָתָא עֲלַי וְאִם יִדְחֲקִינוּן יוֹמָא חַד וִימוּתוּן
כָּל עָנָא׃ 14 יְעִבַּר כְּעַן רִבּוֹנִי קֳדָם עַבְדֵּיהּ וַאֲנָא אֶדַבַּר בְּנִיחַ לְרַגְלַי יַנְקַיָּא עַד דְּאֵיעוֹל לְוָת רִבּוֹנִי לְשֵׂעִיר׃ 15 וַאֲמַר
עֵשָׂו אֶשְׁבּוֹק כְּעַן עִמָּךְ מִן עַמָּא דְּעִמִּי וַאֲמַר לְמָה דְנָן אַשְׁכַּח רַחֲמִין בְּעֵינֵי רִבּוֹנִי׃ 16 וְתָב בְּיוֹמָא הַהוּא עֵשָׂו לְאוֹרְחֵיהּ לְשֵׂעִיר׃ 17 וְיַעֲקֹב
נְטַל לְסֻכּוֹת וּבְנָא לֵיהּ בֵּיתָא וּלְגֵיתֵיהּ עֲבַד מְטַלְּנִין עַל כֵּן קְרָא שְׁמָא דַאֲתְרָא סֻכּוֹת׃ 18 וַאֲתָא יַעֲקֹב שְׁלִם לְקַרְתָּא דִשְׁכֶם דִּי בְּאַרְעָא
דִכְנַעַן בְּמֵיתוֹהִי מִפַּדַּן אֲרָם וּשְׁרָא לְקֳבֵיל קַרְתָּא׃ 19 וּזְבַן יַת אַחֲסָנַת חַקְלָא דְפָרְסֵיהּ תַּמָּן מַשְׁכְּנֵיהּ מִידָא דִבְנֵי חֲמוֹר אֲבוּהִי
דִשְׁכֶם בְּמֵאָה חוּרְפָּן׃ 20 וַאֲקִים תַּמָּן מַדְבְּחָא וּפְלַח עֲלוֹהִי קֳדָם אֵל אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל׃

לד

1 וְנִפְקַת דִּינָה בַּת לֵאָה דִילִידַת לְיַעֲקֹב לְמֶחֱזֵי בִּבְנָת אַרְעָא׃ 2 וַחֲזָא יָתָהּ שְׁכֶם בַּר חֲמוֹר חִיוָאָה רַבָּא דְאַרְעָא וּנְסִיב יָתָהּ
וּשְׁכִיב יָתָהּ וְעַנְיָהּ׃ 3 וְאִתְרְעִיאַת נַפְשֵׁיהּ בְּרִינָה בַּת יַעֲקֹב וּרְחִים יַת עֲלֵימְתָא וּמַלֵּיל תַּנְחוּמִין עַל לִבָּא דַעֲלֵימְתָא׃ 4 וַאֲמַר שְׁכֶם לַחֲמוֹר
אֲבוּהִי לְמֵימַר סַב לִי יַת עֲלֵימְתָא הָדָא לְאִיתּוּ׃ 5 וְיַעֲקֹב שְׁמַע אֲרֵי סָאִיב יַת דִּינָה בְּרְתֵּיהּ וּבְנוֹהִי הֲווֹ עִם גֵּיתוֹהִי בְּחַקְלָא וּשְׁתִיק יַעֲקֹב עַד
מֵיתֵיהוֹן׃ 6 וּנְפַק חֲמוֹר אֲבוּהִי דִשְׁכֶם לְוָת יַעֲקֹב לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ׃ 7 וּבְנֵי יַעֲקֹב עַלּוּ מִן חַקְלָא כַּד שְׁמַעוּ וְיִתְנַסִּיסוּ גֻּבְרַיָּא וּתְקִיף לְהוֹן לַחֲדָא
אֲרֵי קָלָנָא עֲבַד בְּיִשְׂרָאֵל לְמִשְׁכַּב יַת בְּרְתָּא דְיַעֲקֹב וּכְדֵין לָא כְשַׁר לְמֶעְבַּד׃ 8 וּמַלֵּיל חֲמוֹר עִמְּהוֹן לְמֵימַר שְׁכֶם בְּרִי אִתְרְעִיאַת נַפְשֵׁיהּ בִּבְרְתְכוֹן
הַבוּ כְעַן יָתָהּ לֵיהּ לְאִיתּוּ׃ 9 וְאִתְחַתְּנָא בְּנָנָא בְּנָתֵיכוֹן תִּתְּנוּן לָנָא וְיָת בְּנָתָנָא תִּסְבּוּן לְכוֹן׃

12 * Et dixit: Discedentes, gradiamur in rectam.
13 * Dixit autem illi: Dominus meus scit, quòd teneriores pueri, & oues & boues fœtæ sunt apud me. si ergo vrgeam eos diem vnum, morientur omnia pecora.
14 * Præcedat dominus meus ante seruum suum: ego autem fortis ero in via secundùm ocium ambulationis quæ ante me, & secundum pedem puerulorum meorum, donec veniam ad dominum meum in Seir.
15 * Dixit autem Esau: Relinquam tecum de populo qui mecum. Ille autem dixit: Ad quid hoc? satis, quòd inueni gratiam coram te, domine.
16 * Reuersus est autem Esau in die illa in viam suã
17 in Seir. * Et Iacob discedit in tabernacula: & fecit sibi domos, & pecoribus suis fecit tabernacula. propter hoc vocauit nomen loci illius, Tabernacula.
18 Et venit Jacob in Salem ciuitatem Sicimorum, quæ est in terra Chanaan, quando venit de Mesopotamia Syriæ: & castrametatus est secundum faciem ciuitatis.
19 * Et acquisiuit partem agri, vbi statuit ibi tabernaculum suum, ab Hemor patre Sychem, centum agnis.
20 * Et statuit illic altare: & inuocauit Deum Israel. CAP. XXXIIII.

1 EGressa est autem Dina, filia Liæ, quam peperit Iacob, vt cognosceret filias indigenarum.
2 * Et vidit eam Sychem filius Emor Euæus, princeps terræ. & accipiens eam, dormiuit cum illa, & humiliauit eam.
3 * Et intendit animæ Dinæ filiæ Iacob: & dilexit virginem. & locutus est secundum mentem virginis ei.
4 * Ait autem Sychem ad Emor patrem suum, dicens: Accipe mihi puellam hanc in vxorem.
5 * Iacob autem audiuit quòd polluit Sychem filius Emor Dinam filiam suam. at filij sui erant cum pecoribus in agro. tacuit autem Iacob, donec venirent ipsi.
6 * Egressus est autem Emor pater Sychem ad Iacob, vt loqueretur ei.
7 * At filij Iacob venerunt de agro. vt autem audierunt, cõpuncti sunt viri, & triste fuit illis valdè: quia turpe fecit in Israel Sychem, dormiens cum filia Jacob: & non sic erit.
8 * Et locutus est eis Emor, dicens: Sychem filius meus elegit ex anima filiam vestram. date eam illi vxorem.
9 * Et affinitatem cõtrahite nobiscum. filias vestras date nobis, & filias nostras accipite filiis vestris.

12 * καὶ εἶπεν, ἀπάραντες, πορευθῶμεν εἰς εὐθείαν.
13 * εἶπε δὲ αὐτῷ, ὁ κύριός μου γινώσκει, ὅτι ἁπαλώτερα τὰ παιδία, καὶ τὰ πρόβατα καὶ ⟨ὁ⟩ βόες λοχεύουσί) ἐπ' ἐμέ. ἐὰν οὖν καταδιώξω αὐτοὺς ἡμέραν μίαν, ἀποθανοῦνται πάντα τὰ
14 κτήνη. * προελθέτω ὁ κύριός μου ἔμπροσθεν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἐνισχύσω ἐν τῇ ὁδῷ κατὰ σχολὴν τῆς πορεύσεως τῆς ἐναντίον μου, καὶ κατὰ πόδα τῶν παιδαρίων μου, ἕως ἔλθω
15 πρὸς τὸν κύριόν μου εἰς σηείρ. * εἶπε δὲ ἠσαῦ, καταλείψω μετ' ἐμοῦ, ἀπὸ τοῦ λαοῦ τοῦ μετ' ἐμοῦ. ὁ δὲ εἶπε, ἵνατί τοῦτο; ἱκανὸν, ὅτι εὗρον χάριν ἐνωπίον σου κύριε.
16 * ἀπέστρεψε δὲ ἠσαῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὴν ὁδὸν αὐ-
17 τοῦ εἰς σηείρ. * Ἰακὼβ ἀπαίρει εἰς σκηνάς· καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ οἰκίας, καὶ τοῖς κτήνεσιν αὐτοῦ ἐποίησε σκηνάς. διὰ τοῦτο ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, σκηναί.
18 * καὶ ἦλθεν ἰακὼβ εἰς σαλὴμ πόλιν σηκήμων, ἥ ἐστιν ἐν γῇ χαναάν. ὅτε ἦλθεν ἐκ τῆς μεσοποταμίας συρίας. καὶ παρενέβαλεν κατὰ πρόσωπον τῆς πόλεως.
19 * καὶ ἐκτήσατο τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ, οὗ ἔστησεν ἐκεῖ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, παρὰ ἐμμὼρ πατρὸς συχέμ, ἑκατὸν ἀμνῶν.
20 * καὶ ἔστησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον· καὶ ἐπεκαλέσατο τὸν θεὸν ισραήλ. λδ'.

1 * Ἐξῆλθε δὲ δίνα, ἡ θυγάτηρ λείας, ἣν ἔτεκεν τῷ ἰακὼβ, καταμαθεῖν τὰς θυγατέρας τῶν ἐγχωρίων. 2 * καὶ εἶδεν αὐτὴν συχὲμ υἱὸς ἐμμὼρ ὁ �ευαῖος, ὁ ἄρχων τῆς γῆς. καὶ λαβὼν αὐτὴν, ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς, καὶ ἐταπείνωσεν αὐτήν. 3 * καὶ προσέσχε τῇ ψυχῇ δίνας τῆς θυγατρὸς ἰακὼβ. καὶ ἠγάπησε τὴν παρθένον. καὶ ἐλάλησε
4 κατὰ τὴν διάνοιαν τῆς παρθένου αὐτῆς. * εἶπε δὲ συχὲμ πρὸς ἐμμὼρ τὸν πατέρα αὐτοῦ, λέγων, λάβε μοι τὴν παῖδα ταύτην εἰς γυναῖκα.
5 * ἰακὼβ δὲ ἤκουσεν, ὅτι ἐμίανε συχὲμ ὁ υἱὸς ἐμμὼρ δίναν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἦσαν μετὰ τῶν κτηνῶν ἐν τῷ πεδίῳ. παρεσιώπησε δὲ ἰακὼβ, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτούς. 6 * ἐξῆλθε δὲ ἐμμὼρ ὁ
7 πατὴρ συχὲμ πρὸς ἰακὼβ, λαλῆσαι αὐτῷ. * οἱ δὲ υἱοὶ ἰακὼβ ἦλθον ἐκ τοῦ πεδίου. ὡς δὲ ἤκουσαν, καὶ λυπηθέντες οἱ ἄνδρες, καὶ λυπρὸν ἦν αὐτοῖς σφόδρα· ὅτι ἄσχημον ἐποίησεν ἐν ἰσραὴλ συχὲμ, κοιμηθεὶς μετὰ τῆς θυγατρὸς ἰακώβ. καὶ οὐχ ὕτως ἔσται.
8 * καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς ἐμμὼρ, λέγων, συχὲμ ὁ υἱός μου προείλετο τῇ ψυχῇ τὴν θυγατέρα ὑμῶν· δότε αὐτὴν αὐτῷ
9 γυναῖκα. * καὶ συγκλιθῆτε πρὸς ἡμᾶς. τὰς θυγατέρας ὑμῶν δότε ἡμῖν, καὶ τὰς θυγατέρας ἡμῶν λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et dixit: Proficiscere & eamus, & ibo è regione tui. 13 Et dixit ei: Dominus meus scit quoniam paruuli sunt teneri, & oues & boues lactantes apud me: & si fatigarent eas vno die, morientur omnes oues. 14 Transeat nunc dominus meus ante seruum suum: & ego ducam paulatim, iuxta gressum familiæ quæ est coram me, & secundum gressum paruulorum, donec veniam ad dominum meum in Seir. 15 Et dixit Esau: Dimittam nunc tecum de populo qui mecum est. Et dixit: Ad quid? inueniam gratiam in oculis dñi mei. 16 Et reuersus est Esau in die illa per viam suã in Seir.
17 Et Iacob profectus est in Sochoth. & ædificauit sibi domum, & pecoribus suis fecit vmbracula. propterea vocatum est nomen loci, Sochoth.
18 Et venit Iacob sanus in ciuitatem Sichem, quæ est in terra Chanaan, quando veniebat de Mesopotamia Syriæ: & mansit è regione ciuitatis.
19 Emitque possessionem agri, in quo tetenderat tabernaculum suum de filiis Hemor patris Sichem centum agnis. 20 Et erexit ibi altare, & sacrificauit super illud coram fortissimo Deo Israel. CAP. XXXIIII.

ET egressa est Dina filia Liæ, quam pepererat ex Iacob, vt videret filias terræ. 2 Et vidit eam Sichem filius Hemor Euæi, principis terræ: & tulit eam, dormiuitque cum ea: & oppressit eam. 3 Et complacuit animæ suæ in Dina filia Iacob: & dilexit puellam: & locutus est consolationes ad cor puellæ. 4 Et ait Sichem ad Hemor patrem suum, dicens: Accipe mihi puellam hanc in vxorem. 5 Et Iacob audiuit quòd violata esset Dina filia sua: & filij sui erant cum pecoribus suis in agro: & siluit Iacob, donec venirent. 6 Egressusque est Hemor pater Sichem ad Iacob, vt loqueretur cum eo. 7 Filij autem Iacob venerunt de agro: cumque audissent quod factum fuerat, indignati sunt viri, & irati sunt valdè: quoniam ignominia facta esset in Israel, dormiendo cum filia Iacob: & sic non debuerat fieri. 8 Et locutus est Hemor cum eis, dicens: Animæ Sichem filij mei complacuit filia vestra: date, obsecro, eam ipsi in vxorem. 9 Et iungite connubia nobiscum: filias vestras dabitis nobis, & filias nostras accipietis vobis.

10 * Et habitate nobiscum . terra in potestate
vestra est: exercete, negociamini ; & possidete
11 eam. * Sed & Sichem ad patrem & ad fra-
tres eius ait·Inueniam gratiam coram vobis:
12 & quæcunque statueritis,dabo. * Auge-
te dotem,& munera postulate: & libenter tri-
buam quod petieritis: tãtùm date mihi puel-
lam hanc vxorem.

13 * Responderunt filij Iacob Sichem & pa-
tri eius in dolo,fœuientes ob stuprum sororis.
14 * Non possumus facere quod petitis,nec da-
re sororẽ nostram homini incircunciso; quod
illicitum & nefarium est apud nos.
15 * Sed in hoc valebimus fœderari, si volue-
ritis esse similes nostri;& circuncidatur in vo-
16 bis omnis masculini sexus. * Tunc dabi-
mus & accipiemus mutuò filias vestras ac no-
stras : & habitabimus vobiscum, erimúsq; v-
17 nus populus. * Si autem circuncidi nolue-
ritis,tollemus filiam nostram,& recedemus.
18 * Placuit oblatio eorum Emor, & Sichem
filio eius.
19 * Nec distulit adolescens, quin statim,
C quod petebatur,expleret. Amabat enim puel-
lam valdè: & erat inclytus in omni domo pa-
tris sui.
20 * Ingressíque portam vrbis, locuti sunt ad
21 populum: * Viri isti pacifici sunt, & vo-
lunt habitare nobiscum. Negocientur in ter-
ra,& exerceant eam, quæ spaciosa & lata,cul-
toribus indiget. filias eorum accipiemus vxo-
res,& nostras illis dabimus.
22 * Vnum est quo differtur tantum bonum,
Si circuncidamus masculos nostros ritum gen
23 tis imitantes: * Et substantia eorum,& pe-
cora, & cuncta quæ possident , nostra erunt.
Tantum in hoc acquiescamus : & habitantes
simul,vnum efficiamus populum.
24 * Assensíque sunt omnes,circuncisis cunctis
25 maribus. * Et ecce die tertio,quando gra-
uissimus vulnerum dolor est,arreptis duo filij
Iacob Simeon &Leui fratres Dinæ gladiis,in-
D gressi sunt vrbem confidenter , interfectísque
omnibus masculis:

10 * וְאִתָּנוּ תֵּשֵׁבוּ וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה לִפְנֵיכֶם שְׁבוּ וְסִחֲרוּהָ
11 וְהֵאָחֲזוּ בָהּ : * וַיֹּאמֶר שְׁכֶם אֶל־אָבִיהָ וְאֶל־
אַחֶיהָ אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֵיכֶם וַאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלָי
12 אֶתֵּן : * הַרְבּוּ עָלַי מְאֹד מֹהַר וּמַתָּן וְאֶתְּנָה
כַּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלָי וּתְנוּ־לִי אֶת־הַנַּעֲרָ לְאִשָּׁה :
13 * וַיַּעֲנוּ בְנֵי־יַעֲקֹב אֶת־שְׁכֶם וְאֶת־חֲמוֹר אָבִיו
בְּמִרְמָה וַיְדַבֵּרוּ אֲשֶׁר טִמֵּא אֶת דִּינָה אֲחֹתָם :
14 * וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַזֶּה
לָתֵת אֶת־אֲחֹתֵנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר־לוֹ עָרְלָה כִּי־
15 חֶרְפָּה הִוא לָנוּ : * אַךְ־בְּזֹאת נֵאוֹת לָכֶם
אִם תִּהְיוּ כָמֹנוּ לְהִמֹּל לָכֶם כָּל־זָכָר :
16 * וְנָתַנּוּ אֶת־בְּנֹתֵינוּ לָכֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיכֶם נִקַּח־
17 לָנוּ וְיָשַׁבְנוּ אִתְּכֶם וְהָיִינוּ לְעַם אֶחָד : * וְאִם־לֹא
תִשְׁמְעוּ אֵלֵינוּ לְהִמּוֹל וְלָקַחְנוּ אֶת־בִּתֵּנוּ וְהָלָכְנוּ :
18 * וַיִּיטְבוּ דִבְרֵיהֶם בְּעֵינֵי חֲמוֹר וּבְעֵינֵי שְׁכֶם בֶּן־
19 חֲמוֹר : * וְלֹא־אֵחַר הַנַּעַר לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר כִּי חָפֵץ
20 בְּבַת־יַעֲקֹב וְהוּא נִכְבָּד מִכֹּל בֵּית אָבִיו : * וַיָּבֹא
חֲמוֹר וְשֶׁכֶם בְּנוֹ אֶל־שַׁעַר עִירָם וַיְדַבְּרוּ אֶל־אַנְשֵׁי עִירָם
21 לֵאמֹר : * הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שְׁלֵמִים הֵם אִתָּנוּ וְיֵשְׁבוּ
בָאָרֶץ וְיִסְחֲרוּ אֹתָהּ וְהָאָרֶץ הִנֵּה רַחֲבַת־יָדַיִם לִפְנֵיהֶם
אֶת־בְּנֹתָם נִקַּח־לָנוּ לְנָשִׁים וְאֶת־בְּנֹתֵינוּ נִתֵּן
22 לָהֶם : * אַךְ־בְּזֹאת יֵאֹתוּ לָנוּ הָאֲנָשִׁים לָשֶׁבֶת
אִתָּנוּ לִהְיוֹת לְעַם אֶחָד בְּהִמּוֹל לָנוּ כָּל־זָכָר כַּאֲשֶׁר
23 הֵם נִמֹּלִים : * מִקְנֵהֶם וְקִנְיָנָם וְכָל־בְּהֶמְתָּם הֲלוֹא
24 לָנוּ הֵם אַךְ נֵאוֹתָה לָהֶם וְיֵשְׁבוּ אִתָּנוּ : * וַיִּשְׁמְעוּ
אֶל־חֲמוֹר וְאֶל־שְׁכֶם בְּנוֹ כָּל־יֹצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ וַיִּמֹּלוּ
25 כָּל־זָכָר כָּל־יֹצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ : * וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
בְּהְיוֹתָם כְּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי־יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי
אֲחֵי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל־הָעִיר בֶּטַח
וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר :

תרגום אונקלוס

10 וְעִמָּנָא תֵּיתְבוּן וְאַרְעָא תְּהֵא קֳדָמֵיכוֹן תֵּיבוּ וְעֲבִידוּ בָּהּ סְחוֹרְתָּא וְאַחְסִינוּ בָּהּ : 11 וַאֲמַר שְׁכֶם לַאֲבוּהָא וְלַאֲחָתָא אַשְׁכַּח רַחְמִין
בְּעֵינֵיכוֹן וּדְתֵיתְרוּן לִי אֶתֵּן : 12 אַסְגוּ עֲלַי לַחְדָּא מוֹהֲרִין וּמַתְּנָן כְּמָה דְתֵימְרוּן לִי וְהַבוּ לִי יַת עֻלֵּימְתָּא לְאִיתוּ : 13 וַאֲתֵיבוּ
בְּנֵי יַעֲקֹב יַת שְׁכֶם וְיַת חֲמוֹר אֲבוּהִי בְּחָכְמְתָא וּמַלִּילוּ דְסָאִיב יַת דִּינָה אֲחָתְהוֹן : 14 וַאֲמָרוּ לְהוֹן לָא נִיכֵל לְמֶעְבַּד פִּתְגָמָא הָדֵין לְמִיתַּן
יַת אֲחָתָנָא לְגֶבֶר דְּלֵיהּ עָרְלְתָא אֲרֵי חִסּוֹדָא הִיא לָנָא : 15 בְּרַם בְּדָא נִטְפַּס לְכוֹן אִם תְּהוֹן כְּוָתָנָא לְמִגְזַר לְכוֹן כָּל דְּכוּרָא :
16 וְנִתֵּן יַת בְּנָתָנָא לְכוֹן וְיַת בְּנָתֵיכוֹן נִסַּב לָנָא וְנֵיתֵב עִמְּכוֹן וּנְהֵא לְעַמָּא חַד : 17 וְאִם לָא תְקַבְּלוּן מִנָּנָא לְמִגְזַר וּנְדַבַּר יַת
בְּרַתָּנָא וְנֵיזֵל : 18 וּשְׁפַרוּ פִּתְגָמֵיהוֹן בְּעֵינֵי חֲמוֹר וּבְעֵינֵי שְׁכֶם בַּר חֲמוֹר : 19 וְלָא אוֹחַר עֻלֵּימָא לְמֶעְבַּד פִּתְגָמָא אֲרֵי יְהֵרְעֵי
בִּרְחָנָא דְיַעֲקֹב וְהוּא יְקִיר מִכֹּל בֵּית אֲבוּהִי : 20 וַאֲתָא חֲמוֹר וּשְׁכֶם בְּרֵיהּ לְתֶרַע קִרְתְּהוֹן וּמַלִּילוּ עִם אֱנָשֵׁי קִרְתְּהוֹן לְמֵימַר : 21 גְּבַרַיָּא
הָאִלֵּין שְׁלֵמִין אינוּן עִמָּנָא וְיֵתְבוּן בְּאַרְעָא וְיֵעְבְּדוּן בָּהּ סְחוֹרְתָּא וְאַרְעָא הָא פַּתְיָא יְדִין קֳדָמֵיהוֹן יַת בְּנָתְהוֹן נִסַּב לָנָא לְנִשִּׁין וְיַת בְּנָתָנָא נִתֵּן לְהוֹן :
22 בְּרַם בְּדָא יִטְפְּסוּן לָנָא גְּבַרַיָּא לְמֶהֱוֵי לְעַמָּא חַד בְּמִגְזַר לָנָא כָּל דְּכוּרָא כְּמָא דְאִינוּן גְּזִירִין : 23 גֵּיתֵיהוֹן
וְקִנְיָנְהוֹן וְכָל בְּעִירְהוֹן הֲלָא דִלָּנָא אינוּן בְּרַם נִטְפַּס לְהוֹן וְיֵתְבוּן עִמָּנָא : 24 וְקַבִּילוּ מִן חֲמוֹר וּמִן שְׁכֶם בְּרֵיהּ כָּל נָפְקֵי תְּרַע
קִרְתֵּיהּ וּגְזַרוּ כָּל דְּכוּרָא כָּל נָפְקֵי תְּרַע קִרְתֵּיהּ : 25 וַהֲוָה בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה כַּד תְּקִיפוּ עֲלֵיהוֹן כְּאֵיבֵיהוֹן וּנְסִיבוּ תְּרֵין בְּנֵי יַעֲקֹב
שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה גְּבַר חַרְבֵּיהּ וְעַלוּ עַל קִרְתָּא דֵּיתָבָא לְרוּחְצַן וּקְטָלוּ כָּל דְּכוּרָא :

* *Et inter nos habitate. & terra ecce lata coram* 10
vobis: habitate, & negociamini in ea, & acquirite
in ea. * *Dixit autem Sychem ad patrem eius, &* 11
ad fratres eius, dicens: Inueniam gratiam coram
vobis: & quodcunque dixeritis, dabimus.
* *Implete dotem valdè, & dabo sicut dixeritis* 12
mihi: & dabitis mihi puellam hanc in vxorem.
* *Responderunt autem filij Iacob Sychem & E-* 13
mor patri suo cum dolo: & locuti sunt eis, quia pol-
luerant Dinam sororem suam. * *Et dixerunt* 14
eis Symeon & Leui fratres Dinæ: Non poterimus
facere verbum hoc, dare sororem nostram homini ha-
benti præputium: est enim opprobrium nobis. * *So-* 15
lùm in hoc assimilabimur vobis, & habitabimus in-
ter vos, si fueritis sicut nos & vos, in circuncidendo
vestrum omne masculinum. * *Et dabimus fi-* 16
lias nostras vobis, & de filiabus vestris accipiemus
nobis: & habitabimus apud vos, & erimus genus
vnum. * *Si autem non audieritis nos, & cir-* 17
cunciſi fueritis, accipientes filiam nostrã, abibimus.
* *Et placuerunt verba coram Emor, & coram* 18
Sychem filio Emor. * *Et non tardauit iuuenis fa-* 19
cere verbum hoc. incubuerat enim filiæ Iacob. ipse
autem erat glorioſissimus omnium qui in domo pa-
tris sui. * *Venit autem Emor & Sychem filius e-* 20
ius ad portam ciuitatis eorum, & locuti sunt ad vi-
ros ciuitatis eorum, dicentes: * *Homines isti pa-* 21
cifici sunt: nobiscum habitent super terram, & ne-
gocientur in ea. at terra ecce lata coram eis. filias eo-
rum accipiemus nobis vxores, & filias nostras da-
bimus eis. * *Solum in hoc assimilabuntur no-* 22
bis homines isti vt habitent vobiscum, vt sit popu-
lus vnus, in circuncidendo nostrum omne masculi-
num, sicut & ipsi circunciſi sunt.
* *Et pecora eorum, & quadrupedia eorum, &* 23
omnis substantia non nostra erunt? solum in hoc as-
similemur eis: & habitabunt nobiscum.
* *Et audierunt Emor & Sychem filium eius om-* 24
nes exeuntes portam ciuitatis eorum: et circuncide-
runt carnẽ præputij eorum omne masculum. * *Factũ* 25
est autẽ in die tertio, quãdo erat in dolore, accipiẽtes
duo filij Iacob Symeon & Leui fratres Dinæ, vnuſ-
quisque gladium suum, ingreßi sunt in ciuitatẽ con-
fidenter, & interfecerunt omne masculinum.

10 * καὶ ἐν ἡμῖν κατοικεῖτε. καὶ ἡ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον
ὑμῶν, κατοικεῖτε, καὶ ἐμπορεύεσθε ἐν αὐτῇ, καὶ κλᾶσθε ἐν αὐτῇ.
11 * εἶπε δὲ συχὲμ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτῆς, λέγων, εὕρομι χάριν ἐναντίον ὑμῶν. καὶ ὃ ἂν εἴ-
12 πητε, δώσομεν. * πληθύνατε τὸν φέρνην σφόδρα, καὶ δώ-
σω καθὸ ἂν εἴπητέ μοι, καὶ δώσετέ μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἰς
13 γυναῖκα. * ἀπεκρίθησαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰακὼβ τῷ συχὲμ καὶ
ἐμμὼρ τῷ πατρὶ αὐτοῦ μετὰ δόλου· καὶ ἐλάλησαν αὐτοῖς, ὅτι ἐ-
14 μίανεν δῖναν τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν. * καὶ εἶπον αὐτοῖς
συμεὼν καὶ λευὶ οἱ ἀδελφοὶ δίνας, οὐ δυνησόμεθα ποιῆσαι
τὸ ῥῆμα τοῦτο, δοῦναι τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἀνθρώπῳ ἔχοντι
15 ἀκροβυστίαν, ἔστι γὰρ ὄνειδος ἡμῖν. * μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιω-
θησόμεθα ὑμῖν, καὶ οἰκήσομεν ἐν ὑμῖν, ἐὰν γένησθε ὡς ἡμεῖς καὶ
ὑμεῖς, ἐν τῷ περιτμηθῆναι ὑμῶν πᾶν ἀρσενικόν.
16 * καὶ δώσομεν τὰς θυγατέρας ἡμῶν ὑμῖν, καὶ ἀπὸ τῶν θυγα-
τέρων ὑμῶν ληψόμεθα ἡμῖν, καὶ οἰκήσομεν παρ' ὑμῖν, καὶ ἐσό-
17 μεθα γένος ἕν. * ἐὰν δὲ μὴ εἰσακούσητε ἡμῶν, καὶ περι-
τέμνησθε, λαβόντες τὸν θυγατέρα ἡμῶν, πορευσόμεθα.
18 * καὶ ἤρεσαν οἱ λόγοι ἐναντίον ἐμμὼρ, καὶ ἐναντίον συχὲμ,
19 τοῦ υἱοῦ ἐμμώρ. * καὶ οὐκ ἐχρόνισεν ὁ νεανίσκος ποιῆσαι τὸ
ῥῆμα τοῦτο, ἐνεκάθευδεν γὰρ τῇ θυγατρὶ ἰακώβ. αὐτὸς δὲ ἦν ἐνδοξότατος
20 πάντων τῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. * ἦλθε δὲ ἐμμὼρ καὶ
συχὲμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ ἐλάλη-
21 σαν πρὸς τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως αὐτῶν, λέγοντες· * οἱ ἄνθρωποι
οὗτοι εἰρηνικοί εἰσι, μεθ' ἡμῶν οἰκείτωσαν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐμπορευ-
έσθωσαν ἐν αὐτῇ. ἡ δὲ γῆ ἰδοὺ πλατεῖα ἐναντίον αὐτῶν. τὰς θυ-
γατέρας αὐτῶν λησόμεθα ἡμῖν γυναῖκας, καὶ τὰς θυγατέρας
22 ἡμῶν δώσομεν αὐτοῖς. * μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθήσονται ἡμῖν οἱ ἄν-
θρωποι οὗτοι τοῦ οἰκεῖν μεθ' ἡμῶν, ὥστε εἶναι λαὸν ἕνα, ἐν τῷ περι-
τέμνεσθαι ἡμῶν πᾶν ἀρσενικόν, καθὰ καὶ αὐτοὶ περιτέτμηνται.
23 * καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν καὶ τὰ τετράποδα αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ ὑποζύ-
χια αὐτῶν οὐχ ἡμῶν ἔσται; μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθῶμεν αὐτοῖς, καὶ οἰ-
24 κήσουσι μεθ' ἡμῶν. * καὶ εἰσήκουσαν ἐμμὼρ καὶ συχὲμ τοῦ υἱοῦ αὐ-
τοῦ πάντες οἱ ἐκπορευόμενοι τὸν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν.
καὶ περιέτεμον τὸν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτῶν πᾶν ἄρσεν.
25 * ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ὅτε ἦσαν ἐν τῷ πόνῳ, λα-
βόντες δύο υἱοὶ ἰακὼβ συμεὼν καὶ λευὶ, οἱ ἀδελφοὶ δίνας, ἕκας τὸν μάχαιραν αὐτῶν, εἰσῆλθον εἰς τὸν πόλιν
ἀσφαλῶς, καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἀρσενικόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et nobiscum habitabitis. terra autem est coram vobis: manete, & negociamini in ea, atque possidete eam. 11 Dixitque Sichem patri eius & fratribus: Inueniam gratiam in oculis vestris: & quicquid dixeritis mihi, dabo. 12 Multiplicate nimis super me dotem & munera, & dabo sicut dixeritis mihi: & date mihi puellam in vxorem. 13 Et responderunt filij Iacob ad Sichem & ad Hemor, atque locuti sunt sapienter: eo quòd violata esset Dina soror eorum. 14 Dixeruntque eis: Non possumus facere rem hanc, vt demus sororem nostram viro habenti præputium: quoniam opprobrium est nobis. 15 Sed in hoc conueniemus vobiscum, Si fueritis sicut nos, vt circuncidatur ex vobis omnis masculus. 16 Et dabimus filias nostras vobis: & filias vestras accipiemus nobis: & habitabimus vobiscum: erimusque in vnum populum. 17 Et si non acquieueritis nobis vt circuncidamini, tollemus filiam nostram, & ibimus. 18 Et placuerunt verba eorum in oculis Hemor, & in oculis Sichem filij Hemor. 19 Et non distulit puer facere rem illam: quoniam complacuit sibi in filia Iacob: & ipse erat honorabilior omni domo patris sui. 20 Et venit Hemor & Sichem filius eius ad portam ciuitatis eorum: & locuti sunt cum viris ciuitatis eorum, dicentes: 21 Viri isti pacifici sunt nobiscum: & habitabunt in terra, & negociabuntur in ea. terra autem ecce spacioſa est & lata coram eis. filias eorum accipiemus nobis in vxores, & filias nostras dabimus eis. 22 Sed in hoc conuenient nobiscum viri, vt habitent nobiscum, vt simus in populum vnum: si circuncidetur in nobis omnis masculus, sicut ipsi circunciſi sunt. 23 Pecora eorum & armenta, & omnia iumenta eorum, nónne nobis erunt? Veruntamen conueniamus cum eis, & habitent nobiscum. 24 Et obedierunt Hemor & Sichem filio eius omnes qui ingrediebantur portam ciuitatis illius: & circunciderunt omnes masculos, omnes qui egrediebantur portam ciuitatis illius. 25 Et factum est in die tertio, quando prævaluerunt dolores eorum super eos, duo filij Iacob Simeon & Leui fratres Dinæ, tulerunt vnuſquiſque gladium suum, & ingreſſi sunt ciuitatem qua habitabat confidenter, & interfecerunt omnem masculum.

26 * וְאֶת־חֲמוֹר וְאֶת־שְׁכֶם בְּנוֹ הָרְגוּ לְפִי־חָרֶב
27 וַיִּקְחוּ אֶת־דִּינָה מִבֵּית שְׁכֶם וַיֵּצֵאוּ: * בְּנֵי יַעֲקֹב
בָּאוּ עַל־הַחֲלָלִים וַיָּבֹזּוּ הָעִיר אֲשֶׁר טִמְּאוּ אֲחוֹתָם:
28 * אֶת־צֹאנָם וְאֶת־בְּקָרָם וְאֶת־חֲמֹרֵיהֶם וְאֵת
29 אֲשֶׁר־בָּעִיר וְאֶת־אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה לָקָחוּ: * וְאֶת־
כָּל־חֵילָם וְאֶת־כָּל־טַפָּם וְאֶת־נְשֵׁיהֶם שָׁבוּ וַיָּבֹזּוּ
30 וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר בַּבָּיִת: * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־שִׁמְעוֹן
וְאֶל־לֵוִי עֲכַרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישֵׁנִי בְּיֹשֵׁב הָאָרֶץ
בַּכְּנַעֲנִי וּבַפְּרִזִּי וַאֲנִי מְתֵי מִסְפָּר וְנֶאֶסְפוּ עָלַי וְהִכּוּנִי
31 וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי: * וַיֹּאמְרוּ הֲכְזוֹנָה יַעֲשֶׂה
אֶת־אֲחוֹתֵנוּ:

לה

1 * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־
יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵית־אֵל וְשֶׁב־שָׁם וַעֲשֵׂה־שָׁם
מִזְבֵּחַ לָאֵל הַנִּרְאָה אֵלֶיךָ בְּבָרְחֲךָ מִפְּנֵי עֵשָׂו אָחִיךָ:
2 * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־בֵּיתוֹ וְאֶל כָּל־אֲשֶׁר עִמּוֹ הָסִירוּ
אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּתֹכְכֶם וְהִטַּהֲרוּ וְהַחֲלִיפוּ
3 שִׂמְלֹתֵיכֶם: * וְנָקוּמָה וְנַעֲלֶה בֵית־אֵל וְאֶעֱשֶׂה־
שָּׁם מִזְבֵּחַ לָאֵל הָעֹנֶה אֹתִי בְּיוֹם צָרָתִי וַיְהִי עִמָּדִי
4 בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלָכְתִּי: * וַיִּתְּנוּ אֶל־יַעֲקֹב אֵת כָּל־אֱלֹהֵי
הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּיָדָם וְאֶת־הַנְּזָמִים אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם
וַיִּטְמֹן אֹתָם יַעֲקֹב תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר עִם־שְׁכֶם:
5 * וַיִּסָּעוּ וַיְהִי חִתַּת אֱלֹהִים עַל־הֶעָרִים אֲשֶׁר
6 סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְנֵי יַעֲקֹב: * וַיָּבֹא
יַעֲקֹב לוּזָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנַעַן הִוא בֵּית־אֵל הִוא
7 וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־עִמּוֹ: * וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא
לַמָּקוֹם אֵל בֵּית־אֵל כִּי שָׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים
8 בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אָחִיו: * וַתָּמָת דְּבֹרָה מֵינֶקֶת רִבְקָה
וַתִּקָּבֵר מִתַּחַת לְבֵית־אֵל תַּחַת הָאַלּוֹן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אַלּוֹן
9 בָּכוּת: * וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב עוֹד
בְּבֹאוֹ מִפַּדַּן אֲרָם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ:

GENESIS. Translat.B.Hierony. *Iacob.*

26 * Emor & Sichem pariter necauerunt, tollentes Dinam de domo Sichem sororem suam.
27 * Quibus egressis, irruerunt super occisos cæteri filij Iacob; & depopulati sunt vrbem in vl
28 tionem stupri: * Oues eorum, & armenta, & asinos; cunctaque vastantes quæ in domibus &
29 in agris erant. * Paruulos quoque eorum, & vxores duxerunt captiuas. * Quibus perpetratis
30 audacter Iacob dixit ad Symeon & Leui: Turbastis me, & odiosum fecistis me Chananæis & Pherezæis, habitatoribus terræ huius. Nos pauci sumus: illi congregati, percutient me,
31 & delebor ego & domus mea. * Respondetũt: Nunquid vt scorto abuti debuere sorore nostra?

CAP. XXXV.

1 A IN terea locutus est Deus ad Iacob: Surge, & ascẽde Bethel, & habita ibi. Fácq; altare Deo qui apparuit tibi, quando fugiebas Esau fra-
2 trem tuum. * Iacob verò conuocata omni domo sua, ait: Abiicite deos alienos qui in medio vestri sunt: & mundamini, ac mutate vestimẽ-
3 ta vestra. * Surgite, & ascendamus in Bethel, vt faciamus ibi altare Deo, qui exaudiuit me in die tribulationis meæ; & socius fuit itineris
4 mei. * Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos habebant, & inaures quæ erant in auribus eorum. at ille infodit eas subter terebin-
5 thum, quæ est post vrbem Sichem. * Cúmque profecti essent, terror Dei inuasit omnes per circuitum ciuitates; & non sunt ausi persequi
6 recedentes. * Venit igitur Iacob Luzam, quę est in terra Chanaan, cognomento Bethel, ipse & omnis populus cum eo.
7 * Ædificauitque ibi altare: & appellauit nomen loci illius, Domus Dei. Ibi enim apparuit ei Deus, cùm fugeret fratrem suum.
8 * Eodem autem tempore mortua est Del-
B bora, nutrix Rebeccæ: & sepulta est ad radices Bethel, subter quercum. vocatumque est nomen loci illius, Quercus fletus.
9 * Apparuit autem iterum Deus Iacob, postquàm reuersus est de Mesopotamia Syrię: benedixitque ei.

תרגום אונקלוס

26 וְיָת חֲמוֹר וְיָת שְׁכֶם בְּרֵיהּ קְטָלוּ לְפִתְגָם דְּחַרֶב וּדְבָרוּ יָת דִּינָה מִבֵּית שְׁכֶם וּנְפָקוּ: 27 בְּנֵי יַעֲקֹב עַלוֹ לְחַלָּצָא קְטִילַיָּא וּבְזַזוּ
קַרְתָּא דְסָאִיבוּ אֲחָתְהוֹן: 28 יָת עָאנְהוֹן וְיָת תּוֹרֵיהוֹן וְיָת חֲמָרֵיהוֹן וְיָת דִּי בְקָרְתָּא וְיָת דִּי בְחַקְלָא בָּזוּ: 29 וְיָת כָּל נִכְסֵיהוֹן
וְיָת כָּל טַפְלֵיהוֹן וְיָת נְשֵׁיהוֹן שְׁבוּ וּבָזוּ וְיָת כָּל דִּי בְבֵיתָא: 30 וַאֲמַר יַעֲקֹב לְשִׁמְעוֹן וּלְלֵוִי עֲכַרְתּוּן יָתִי לְמִתַּן דְּבָבוּ בֵּינִי וּבֵין יָתְבֵי אַרְעָא
בְּכְנַעֲנָאָה וּבְפְרִזָאָה וַאֲנָא עַם דְּמִנְיָן וְיִתְכַּנְשׁוּן עֲלַי וְיִמְחוּנַנִי וְאֶשְׁתֵּצֵי אֲנָא וְאֵנָשׁ בֵּיתִי: 31 וַאֲמָרוּ הֲכִנְפָקַת בְּרָא יַעְבֵּד יָת
אֲחָתָנָא: לה 1 וַאֲמַר יְיָ לְיַעֲקֹב קוּם סַק לְבֵית אֵל וְתֵיב תַּמָּן וַעֲבֵיד תַּמָּן
מַדְבְּחָא לֵאלָהָא דְאִתְגְלִי לָךְ בְּמֵעֲרָקָךְ מִן קֳדָם עֵשָׂו אֲחוּךְ: 2 וַאֲמַר יַעֲקֹב לֶאֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ וּלְכָל דְּעִמֵּיהּ אַעְדּוֹ יָת טָעוֹת עַמְמַיָּא דְבֵינֵיכוֹן
וְאַדְכּוּ וְשַׁנּוּ כְּסוּתְכוֹן: 3 וְנְקוּם וְנִסַּק לְבֵית אֵל וְאֶעְבֵּד תַּמָּן מַדְבְּחָא לֵאלָהָא דְקַבֵּיל צְלוֹתִי בְּעִידָן עַקְתִּי וַהֲוָה מֵימְרֵיהּ בְּסַעְדִי
בְּאוֹרְחָא דְאָזֵלִית: 4 וְיָהֲבוּ לְיַעֲקֹב יָת כָּל טָעוֹת עַמְמַיָּא דִבְיָדְהוֹן וְיָת קָרָשַׁיָּא דִי בְאוּדְנֵיהוֹן וְטַמַּר יַעֲקֹב תְּחוֹת בּוּטְמָא דְעִם
שְׁכֶם: 5 וּנְטַלוּ וַהֲוָה דַחְלָא מִן קֳדָם יְיָ עַל עַמְמַיָּא דִי בְקִרְוֵי סָחֲרֵיהוֹן וְלָא רַדְפוּ בָּתַר בְּנֵי יַעֲקֹב: 6 וַאֲתָא יַעֲקֹב לְלוּז דִי בְאַרְעָא
דִכְנַעַן הִיא בֵּיתְאֵל הוּא וְכָל עַמָּא דְעִמֵּיהּ: 7 וּבְנָא תַּמָּן מַדְבְּחָא וּקְרָא לַאֲתְרָא אֵל בֵּיתְאֵל אֲרֵי תַּמָּן יְתְגְלִי לֵיהּ מַלְאֲכָא דַיְיָ בְּמֵעֲרָקֵיהּ
מִן קֳדָם אֲחוּהִי: 8 וּמִיתַת דְּבוֹרָה מֵינִיקְתָּא דְרִבְקָה וְאִתְקְבָרַת מִלְּרַע לְבֵית אֵל בְּשִׁפּוֹלֵי מֵישְׁרָא וּקְרָא שְׁמֵיהּ מֵישַׁר
בָּכוּתָא: 9 וְאִתְגְלִי יְיָ לְיַעֲקֹב עוֹד בְּמֵיתוֹהִי מִפַּדַּן אֲרָם וּבָרִיךְ יָתֵיהּ:

* *Et Emor & Sichem filium eius occiderunt in* 26
ore gladij: & tulerunt Dinam de domo Sichem, &
egreßi ſunt. * *At filij Iacob ingreßi ſunt ſuper* 27
vulneratos, & diripuerunt ciuitatem, in qua pollue
runt Dinam ſororem ſuam. * *Et oues eorum, &* 28
boues eorum, & aſinos eorum, quæcunque erant in
vrbe, & quæcunque erant in agro, tulerunt: *Et* 29
omnia corpora eorum, & omnem ſupellectilem eo-
rum, & vxores eorum captiuauerunt; et diripue-
runt quæcunque erant in ciuitate, & quæcunque e-
rant in domibus. *Dixit autem Iacob Symeon &* 30
Leui: Odioſum me feciſtis, ita vt malus ego ſim om-
nibus habitantibus terram, inque Chananæis &
in Pherezæis. ego autem pauciſſimus ſum in nume-
ro: & congregati ſuper me, percutient me: & dele-
bor ego & domus mea. * *Illi autem dixerunt: Sed* 31
ſicut ſcorto vtentur ſorore noſtra?

CAP. XXXV.

Dixit autem Deus ad Iacob: Surgens, aſcende in 1
locum Bethel, & habita ibi: & fac ibi altare
Deo qui apparuit tibi, cùm fugeres à facie Eſau fra-
tris tui. *Dixit autem Iacob domui ſuæ, & omni-* 2
bus qui cum eo: Tollite deos alienos de medio ve-
ſtrum, & mundamini, & mutate veſtimenta ve-
ſtra. * *Et ſurgentes, aſcendamus in Bethel; & fa-* 3
ciamus ibi altare Deo, qui exauduit me in die tri-
bulationis: qui fuit mecum, & ſaluauit me in via,
qua ambulaui. * *Et dederunt Iacob deos alienos,* 4
qui erant in manibus eorum, & inaures quæ in au-
ribus eorum. & abſcondit ea Iacob ſub terebintho
quæ in Sicimis. & perdidit ea, vſque in hodiernum
diem. * *Et profectus eſt Iſrael de Sicimis: & fa-* 5
ctus eſt timor Dei ſuper ciuitates quæ in circuitu eo-
rum: & non perſecuti ſunt poſt filios Iſrael. *Venit* 6
autē Iacob in Luza, in terra Chanaā, quæ eſt Bethel,
ipſe & omnis populus qui erat cum eo. * *Et ædifi-* 7
cauit ibi altare: & vocauit nomen loci, Bethel: il-
lic enim apparuit ei Deus, cùm fugeret ipſe à facie
Eſau fratris ſui. * *Mortua eſt autem Debora nu-* 8
trix Rebeccæ, & ſepulta eſt inferius Bethel ſub
quercu: & vocauit Iacob nomen eius, Quercus
fletus. * *Apparuit autem Deus Iacob adhuc in* 9
Luza, quando venit de Meſopotamia Syriæ. & be-
nedixit ei Deus.

26 * τὸν τε Ἐμμωὲ & συχὲμ τὸν υἱὸν αὐτῦ ἀπέκτειναν ἐν στό-
μαλι μαχαίρας. & ἔλαβον τὴν δῖναν ἐκ τῦ οἴκου τῦ συχὲμ,
27 καὶ ἐξῆλθον. * ④ οἱ υἱοὶ ἰακὼβ εἰσῆλθον ἐπὶ τοὺς τραυ-
ματίας, καὶ διήρπασαν τὴν πόλιν, ἐν ᾗ ἐμίανναν δῖναν τὴν
28 ἀδελφὴν αὐτῶν. * καὶ τὰ πρόβατα αὐτῶν, & τοὺς βόας
αὐτῶν, καὶ τοὺς ὄνους αὐτῶν, ὅσα ἦν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὅσα ἦν ἐν
29 τῷ πεδίῳ, ἔλαβον. * καὶ πάντα τὰ σώματα αὐτῶν, & πᾶ-
σαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἠχμα-
λώτευσαν. & διήρπασαν ὅσα ἦν ἐν τῇ πόλει, & ὅσα ἦν ἐν τοῖς
30 οἰκίαις. * εἶπε δὲ ἰακὼβ συμεὼν & λευὶ, μισητόν με πεποιή-
κατε, ὥς τε πονηρόν με εἶναι πᾶσι τοῖς καθημένοις τὴν γῆν, ἔν
τε τοῖς χαναναίοις, & ἐν τοῖς φερεζαίοις. ἐγὼ δὲ ὀλιγοστός εἰμι
ἐν ἀριθμῷ. & συναχθέντες ἐπ' ἐμέ, συγκόψουσί με, καὶ ἐκ-
31 τριβήσομαι ἐγὼ, & ὁ οἶκός μου. * ④ δὲ εἶπον, ἀλλ' ὡσεὶ
πόρνῃ χρήσονται τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν. λέ.
1 * Εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς ἰακὼβ, ἀνασὰς, ἀνάβηθι εἰς τὸν τόπον
βεθήλ. & οἴκει ἐκεῖ, & ποίησον ἐκεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ τῷ
ὀφθέντι σοι, ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν ἀπὸ προσώπου ἡσαῦ τοῦ ἀ-
2 δελφοῦ σου. * εἶπε δὲ ἰακὼβ, τῷ οἴκῳ αὐτῦ, & πᾶσι τοῖς
μετ' αὐτῦ, ἄρατε τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους ἐκ μέσου ὑμῶν,
καὶ καθαρίσθητε, & ἀλλάξατε τὰς στολὰς ὑμῶν.
3 * καὶ ἀνασάντες ἀναβῶμεν εἰς βαιθὴλ, & ποιήσωμεν ἐ-
κεῖ θυσιαστήριον τῷ θεῷ, τῷ ἐπακούσαντί μου ἐν ἡμέρᾳ θλί-
ψεως, ὃς ἦν μετ' ἐμοῦ, & διέσωσέ με ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἐπορεύθην.
4 * & ἔδωκαν τῷ ἰακὼβ τοὺς θεοὺς τοὺς ἀλλοτρίους, οἳ ἦσαν
ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνώτια τὰ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν. καὶ
κατέκρυψεν αὐτὰ ἰακὼβ ὑπὸ τὴν τερέβινθον τὴν ἐν σικί-
μοις. & ἀπώλεσεν αὐτὰ, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.
5 * καὶ ἐξῆρεν ἰσραὴλ ἐκ σικίμων. & ἐγένετο φόβος θεοῦ ἐ-
πὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτῶν. καὶ οὐ κατεδίωξαν ὀπίσω τῶν
6 υἱῶν ἰσραήλ. * ἦλθε δὲ ἰακὼβ εἰς λυζᾶ ἐν γῇ χαναὰν, ἥ ἐστι
7 βεθὴλ, αὐτὸς & πᾶς ὁ λαὸς οὗ ἦν μετ' αὐτῦ. * καὶ ᾠκοδόμησεν
ἐκεῖ θυσιαστήριον, & ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, βαιθήλ. ἐκεῖ
γὰρ ἐφάνη αὐτῷ ὁ θεὸς, ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν αὐτὸν ἀπὸ προσ-
8 ώπου ἡσαῦ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῦ. * ἀπέθανε δὲ δεβόρρα ἡ
τροφὸς ῥεβέκκας, καὶ ἐτάφη κατώτερον βαιθὴλ ὑπὸ τὴν βά-
λανον, καὶ ἐκάλεσεν ἰακὼβ τὸ ὄνομα αὐτῆς, βάλανον πέν-
9 θους. * ὤφθη δὲ ὁ θεὸς ἰακὼβ ἔτι ἐν λυζᾶ, ὅτε παρεγένετο
ἐκ μεσοποταμίας τ συρίας. & ἐυλόγησεν αὐτὸν ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[26] Hemor quoque & Sichem filium eius occiderunt in ore gladij: & tulerunt Dinam de domo Sichem, & egreſſi ſunt. [27] Filij autem Iacob ingreſſi ſunt ad ſpolium interfectorum: & deprædati ſunt vrbem, eo quòd violauerunt ſororem ſuam. [28] Oues eorum, & boues, & aſinos eorum, & omnia quæ erant in ciuitate & in agro deprædati ſunt. [29] Et omnem ſupellectilem eorum, & omnes paruulos ſuos, & omnes mulieres eorum captiuauerunt, atque deprædati ſunt omnia quæ erant in domibus. [30] Et dixit Iacob ad Simeon & Leui: Conturbaſtis me, vt ponerētis inimicitiam inter me & Chananæum, & Pherezæum habitatores terræ. Ego autem habeo populum paucum: & congregabuntur contra me, & percutient me; & peribo ego & viri domus meæ. [31] Et dixerunt: Nunquid ſicut cum meretrice fieri debuit cum ſorore noſtra?

CAP. XXXV.

ET dixit Deus ad Iacob: Surge, aſcende in Bethel, & habita ibi: & fac ibi altare Deo qui apparuit tibi, quando fugiebas à facie Eſau fratris tui. [1] Et dixit Iacob viris domus ſuæ, & omnibus qui ſecum erant: Auferte idola populorum quæ ſunt in medio veſtri: & mundamini, & mutate veſtimenta veſtra: [3] Et ſurgamus, & aſcendamus in Bethel, & faciam ibi altare Deo, qui ſuſcepit orationem meam in tempore tribulationis meæ: & fuit verbum eius in adiutorium meum in via qua ambulaui. [4] Et dederunt Iacob omnia idola populorum quæ erant in manibus ſuis, & inaures quæ erant in auribus ſuis. Et abſcondit eas Iacob ſub quercu, quæ eſt iuxta Sichem. [5] Profectique ſunt, & fuit terror à facie Dei ſuper omnes populos qui erant in ciuitatibus per circuitum eorum; & non ſunt ſecuti poſt filios Iacob. [6] Et venit Iacob in Luzam, quæ eſt in terra Chanaan: ipſa eſt Bethel, ipſe & omnis populus qui cum eo erat. [7] Et ædificauit ibi altare: & appellauit locum, Deus Bethel: quoniam ibi apparuit ei angelus Dei, quando fugiebat à facie fratris ſui. [8] Et mortua eſt Debbora nutrix Rebeccæ, & ſepulta eſt ſubtus Bethel in planicie vallis. & vocauit nomen eius, Vallis planctus. [9] Et apparuit Deus iterum Iacob, quando veniebat de Meſopotamia Syriæ: & benedixit ei.

10 * וַיֹּאמֶר־לוֹ אֱלֹהִים שִׁמְךָ יַעֲקֹב לֹא־יִקָּרֵא שִׁמְךָ עוֹד
יַעֲקֹב כִּי אִם־יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
11 יִשְׂרָאֵל : * וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים אֲנִי אֵל שַׁדָּי פְּרֵה
וְרֵבֵה גּוֹי וּקְהַל גּוֹיִם יִהְיֶה מִמֶּךָּ וּמְלָכִים מֵחֲלָצֶיךָ יֵצֵאוּ :
12 * וְאֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק לְךָ
13 אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ : * וַיַּעַל
14 מֵעָלָיו אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ : * וַיַּצֵּב יַעֲקֹב
מַצֵּבָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ מַצֶּבֶת אָבֶן וַיַּסֵּךְ
15 עָלֶיהָ נֶסֶךְ וַיִּצֹק עָלֶיהָ שָׁמֶן : * וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶת־שֵׁם
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אִתּוֹ שָׁם אֱלֹהִים בֵּית־אֵל :
16 * וַיִּסְעוּ מִבֵּית אֵל וַיְהִי־עוֹד כִּבְרַת־הָאָרֶץ לָבוֹא
17 אֶפְרָתָה וַתֵּלֶד רָחֵל וַתְּקַשׁ בְּלִדְתָּהּ : * וַיְהִי בְּהַקְשֹׁתָהּ
בְּלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמְיַלֶּדֶת אַל־תִּירְאִי כִּי־גַם־זֶה לָךְ
18 בֵּן : * וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מֵתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶן־
19 אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא־לוֹ בִנְיָמִין : * וַתָּמָת רָחֵל וַתִּקָּבֵר
20 בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה הִוא בֵּית לָחֶם : * וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה
עַל־קְבֻרָתָהּ הִוא מַצֶּבֶת קְבֻרַת־רָחֵל עַד־הַיּוֹם :
21 * וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וַיֵּט אָהֳלָה מֵהָלְאָה לְמִגְדַּל־עֵדֶר :
22 * וַיְהִי בְּשָׁכֵן יִשְׂרָאֵל בָּאָרֶץ הַהִוא וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב
אֶת־בִּלְהָה פִּילֶגֶשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל
וַיִּהְיוּ בְנֵי־יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר :
23 * בְּנֵי לֵאָה בְּכֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי וִיהוּדָה
24 וְיִשָּׂשכָר וּזְבֻלוּן : * בְּנֵי רָחֵל יוֹסֵף וּבִנְיָמִן : * וּבְנֵי
25 בִלְהָה שִׁפְחַת רָחֵל דָּן וְנַפְתָּלִי : * וּבְנֵי זִלְפָּה שִׁפְחַת
לֵאָה גָּד וְאָשֵׁר אֵלֶּה בְּנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר יֻלַּד־לוֹ בְּפַדַּן אֲרָם:
27 * וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו מַמְרֵא קִרְיַת הָאַרְבַּע
28 הִוא חֶבְרוֹן אֲשֶׁר־גָּר־שָׁם אַבְרָהָם וְיִצְחָק : * וַיִּהְיוּ
29 יְמֵי יִצְחָק מְאַת שָׁנָה וּשְׁמֹנִים שָׁנָה : * וַיִּגְוַע יִצְחָק
וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו זָקֵן וּשְׂבַע יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֵשָׂו
וְיַעֲקֹב בָּנָיו :

10 * Dicens: Non vocaberis vltrà Iacob: sed
Israel erit nomen tuum. & appellauit eum Is-
11 rael. * Dixitque ei: Ego Deus omnipo- Supra 32 f.
tens: Cresce & multiplicare: gentes & popu-
li nationum ex te erunt. reges de lumbis tuis
egredientur.
12 * Terramque quam dedi Abraam & Isaac,
dabo tibi, & semini tuo post te.
13 * Et recessit ab eo.
14 * Ille verò erexit titulum lapideum, in lo-
C co quo locutus fuerat ei Deus, libans super
eum libamina,& effundens oleum.
15 * Vocánsque nomen loci illius,Bethel.
16 * Egressus autem indè, venit verno tempo
re ad terram quæ ducit Effratam. In qua cùm
17 parturiret Rachel, * Ob difficultatem par-
tus periclitari cœpit. Dixitque ei obstetrix:
Noli timere,quia & hunc habebis filium.
18 * Egrediente autem anima præ dolore, &
imminente iam morte, vocauit nomẽ filij sui
Bennoni, id est, filius doloris mei. pater verò
appellauit eum Beniamin,id est,filius dextrę.
19 * Mortua estergo Rachel, & sepulta est in
via quæ ducit Effratam: hæc est Bethleem.
20 * Erexitque Iacob titulum super sepulchrũ
D eius. Hic est titulus monumenti Rachel vsq;
21 in præsentem diem. * Egressus indè,fixit
22 tabernaculum trans turrem gregis. * Cúm-
que habitaret in illa regione, abiit Ruben, &
dormiuit cũ Bala concubina patris sui. Quod
illum minimè latuit. Erant autem filij Iacob
23 duodecim. * Filij Liæ,primogenitus Rubẽ, &
Symeon,& Leui, Iudas, & Isachar,& Zabulõ.
24 * Filij Rachel, Ioseph & Beniamin.
25 * Filij Balæ ancillæ Rachelis, Dã & Neptalĩ.
26 * Filij Zelphæ ancillæ Liæ, Gad & Aser. hi
sunt filij Iacob, qui nati sunt ei in Mesopota-
27 mia Syriæ. * Venit etiam ad Isaac patrem suum
in Mãbre ciuitatem Arbee, hęc est Hebron; in
28 qua peregrinatus est Abraam & Isaac. * Et cõ-
pleti sunt dies Isaac cẽtum octoginta annorũ.
29 * Consumptusq; ætate mortuus est: & appo-
situs est populo suo senex &plenus dierum.& sepelierunt eum Esau & Iacob filij sui.

תרגום אונקלוס

10 וַאֲמַר לֵיהּ יְיָ שְׁמָךְ יַעֲקֹב לָא יִתְקְרֵי שְׁמָךְ עוֹד יַעֲקֹב אֱלָהֵין יִשְׂרָאֵל יְהֵא שְׁמָךְ וּקְרָא יַת שְׁמֵיהּ יִשְׂרָאֵל : 11 וַאֲמַר לֵיהּ יְיָ אֲנָא אֵל שַׁדַּי
פּוּשׁ וְסָגֵי עַם וְכֻנְשַׁת שִׁבְטִין יְהוֹן מִינָךְ וּמַלְכִין שַׁלִּיטִין בְּעַמְמַיָּא מִנָּךְ יִפְקוּן : 12 וְיָת אַרְעָא דְיַהֲבִית לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק לָךְ אֶתְּנִינַהּ
וְלִבְנָךְ בָּתְרָךְ אֶתֵּן יַת אַרְעָא : 13 וְיִסְתַּלַק מֵעֲלוֹהִי יְקָרָא דַיְיָ בְּאַתְרָא דְמַלֵּיל עִמֵּיהּ : 14 וַאֲקִים יַעֲקֹב קַמְתָּא בְּאַתְרָא דְמַלֵּיל עִמֵּיהּ
קַמְתָּא דְאַבְנָא וְנַסֵּיךְ עֲלַהּ נִיסוּכִין וַאֲרִיק עֲלַהּ מִשְׁחָא : 15 וּקְרָא יַעֲקֹב יַת שְׁמָא דְאַתְרָא דְמַלֵּיל עִמֵּיהּ תַּמָּן יְיָ בֵּיתְאֵל : 16 וּנְטַלוּ מִבֵּית־
אֵל וַהֲוָה עוֹד כְּרוּב אַרְעָא לְמֵיעַל לְאֶפְרָת וִילִידַת רָחֵל וּקְשָׁיָאת בְּמֵילְדָהּ : 17 וַהֲוָה בְּמִקְשָׁיוּתָהּ בְּמֵילְדָהּ וַאֲמָרַת לַהּ חַיָּתָא לָא
תְּדַחֲלִין אֲרֵי אַף דֵּין לִיךְ בַּר : 18 וַהֲוָה בְּמִפַּק נַפְשָׁהּ אֲרֵי מִיתָה וּקְרַת שְׁמֵיהּ בַּר רְוָנִי וַאֲבוּהִי קְרָא לֵיהּ בִּנְיָמִין : 19 וּמִיתַת
רָחֵל וְיִתְקְבְּרַת בְּאוֹרַח אֶפְרָת הִיא בֵּית לָחֶם : 20 וַאֲקִים יַעֲקֹב קָמָא עַל קְבוּרְתָּהּ הִיא קָמַת קְבוּרְתָּא דְרָחֵל עַד יוֹמָא הָדֵין : 21 וּנְטַל
יִשְׂרָאֵל וּפְרַסֵּיהּ לְמַשְׁכְּנֵיהּ מִלְהַלְאָה לְמִגְרְלָא דְעֶדֶר : 22 וַהֲוָה כַּד שְׁרָא יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא הַהִיא וַאֲזַל רְאוּבֵן וְשִׁכִיב יַת בִּלְהָה לְחֵינַת
אֲבוּהִי וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַהֲווֹ בְנֵי יַעֲקֹב תְּרֵין עֲשַׂר : 23 בְּנֵי לֵאָה בּוּכְרָא דְיַעֲקֹב רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי וִיהוּדָה וְיִשָּׂשכָר וּזְבוּלוּן : 24 בְּנֵי רָחֵל
יוֹסֵף וּבִנְיָמִין : 25 וּבְנֵי בִלְהָה אַמְתָא דְרָחֵל דָּן וְנַפְתָּלִי : 26 וּבְנֵי זִלְפָּה אַמְתָא דְלֵאָה גָּד וְאָשֵׁר אִלֵּין בְּנֵי יַעֲקֹב דְיִתְיְלִידוּ לֵיהּ בְּפַדַּן
אֲרָם : 27 וַאֲתָא יַעֲקֹב לְוָת יִצְחָק אֲבוּהִי מַמְרֵא קִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן דְּדָר תַּמָּן אַבְרָהָם וְיִצְחָק : 28 וַהֲווֹ יוֹמֵי יִצְחָק מְאָה וְתָמְנִין
שְׁנִין : 29 וְיִתְנַגִּיד יִצְחָק וּמִית וְיִתְכְּנֵישׁ לְעַמֵּיהּ סִיב וּשְׂבַע יוֹמִין וּקְבָרוּ יָתֵיהּ עֵשָׂו וְיַעֲקֹב בְּנוֹהִי :

* *Et dixit illi Deus: Nomen tuum non vocabi-* 10
tur vltrà Iacob, ſed Iſrael erit nomen tuum.
* *Dixit autem ei Deus: Ego Deus tuus: creſce,* 11
& multiplicare: gentes & congregationes gentium
erunt ex te, & reges de lumbo tuo exibunt.
* *Et terram, quam dedi Abraam & Iſaac, tibi* 12
dedi eam: tibi erit, & ſemini tuo poſt te dabo ter-
ram hanc. * *Aſcendit autem Deus ab eo de lo-* 13
co, vbi locutus eſt cum eo. * *Et ſtatuit Ia-* 14
cob titulum in loco, quo locutus eſt cum eo Deus: ti-
tulum lapideum, & fecit ſuper eam libamen, &
effudit ſuper eam oleum. * *Et vocauit Jacob* 15
nomen loci, in quo locutus eſt cum eo illic Deus,
Bethel. * *Diſcedens autem Jacob de Bethel,* 16
fixit tabernaculum ſuum vltra turrim Gader. Fa-
ctum eſt autem, quando appropinquauit Chabrath,
vt veniret in Ephrata, peperit Rachel: & cùm
pareret, difficilè peperit. * *Factum eſt autem* 17
cùm difficulter ipſa pareret, dixit ei obſtetrix: Con-
fide; & enim iſte tibi filius eſt. * *Factum eſt* 18
autem cùm emitteret ipſa animã, moriebatur enim,
vocauit nomen eius, Filius doloris mei. at pater vo-
cauit nomen eius, Beniamin. * *Mortua eſt* 19
autem Rachel, & ſepulta eſt in via Ephrata. hæc eſt
Bethleem. * *Et ſtatuit Iacob titulum ſuper mo-* 20
numentum eius. hic eſt titulus ſuper monumẽto Ra-
chel, vſque diem hunc. * *Factum eſt autem* 22
quando habitauit Iſrael in terra illa, abiit Ruben,
& dormiuit cum Balla concubina patris ſui Iacob.
& audiuit Iſrael, & malum apparuit in conſpectu
eius. erant autem filij Iacob duodecim. * *Filij* 23
Liæ, primogenitus Iacob, Ruben, & Symeon, Leui,
Iudas, Iſſachar, Zabulon. * *Filij autem Rachel,* 24
Ioſeph & Beniamin. * *Filij autem Ballæ ancillæ* 25
Rachel, Dan, & Nephthalim. * *Filij autem Zel-* 26
phæ ancillæ Liæ, Gad & Aſer. iſti filij Iacob, qui fue-
runt ei in Meſopotamia Syriæ. * *Venit autem Ia-* 27
cob ad Iſaac patrem ſuum in Mambre, in ciuitatem
Agri. hæc eſt Chebron in terra Chanaan, vbi habi-
tauit Abraam & Iſaac. * *Fuerunt autem* 28
dies Iſaac, quos vixit, anni centum octoginta.
* *Et deficiens Iſaac, mortuus eſt: & appoſitus* 29
eſt ad genus ſuum ſenior, & plenus dierum. & ſe-
pelierunt eum Eſau & Jacob filij eius.

10 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ θεός. τὸ ὄνομά ϲου οὐ κληθήσε͂ται ἔτι ια-
11 κὼϐ, ἀλλὰ ἰσραὴλ ἔσται τὸ ὄνομά ϲου. * εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ
θεὸς, ἐγὼ ὁ θεός ϲου, αὐξάνου, καὶ πληθύνου, ἔθνη καὶ ϲυνα-
γωγαὶ ἐθνῶν ἔϲονται ἐκ ϲοῦ, καὶ βασιλεῖς ἐκ τῆς ὀσφύος ϲου
12 ἐξελεύϲονται. * ϲὲ τὴν γῆν, ἣν ἔδωκα ἀϐραὰμ καὶ ι-
σαὰκ, ϲοὶ δέδωκα αὐτήν· ϲοὶ ἔσται, καὶ τῷ ϲπέρματί ϲου μετ᾽
13 ϲὲ δώσω τὴν γῆν ταύτην. * ἀνέϐη δὲ ὁ θεὸς ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐκ
14 τοῦ τόπου, οὗ ἐλάλησε μετ᾽ αὐτοῦ. * καὶ ἔϲπεισεν ἰακὼϐ
σπήλαιον ἐν τῷ τόπῳ, ᾧ ἐλάλησε μετ᾽ αὐτοῦ ὁ θεὸς, σπήλαιον λιθί-
νην, καὶ ἐποίησεν ἐπ᾽ αὐτὴν ϲπονδὴν, καὶ ἐπέχεεν ἐπ᾽ αὐτὴν ἔ-
15 λαιον. * καὶ ἐκάλεϲεν ἰακὼϐ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐλά-
16 λησεν μετ᾽ αὐτοῦ ἐκεῖ ὁ θεὸς, Βαυθήλ. * ἀπάραϲ δὲ ἰακὼϐ
ἐκ Βαυθὴλ, ἔπηξε τὴν ϲκηνὴν αὐτοῦ, ἐπέκεινα τοῦ πύργου Γαδέρ.
ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤγγιϲε χαϐραθὰ τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐφραθὰ,
17 ἔτεκε ῥαχήλ. καὶ ἐν τῷ τίκτειν, ἐδυϲτόκηϲεν. * ἐγένετο δὲ ἐν
τῷ ϲκληρῶϲαι αὐτὴν τίκτειν, εἶπεν αὐτῇ ἡ μαῖα, θάρϲει, ϲὺ γὰρ οὗ-
18 τός ϲοι υἱός ἐϲιν. * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἀφιέναι αὐτὴν τὴν ψυχὴν,
ἀπέθνηϲκε γάρ, ἐκάλεϲε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, υἱὸς ὀδύνης μου· ὁ δὲ πατὴρ
19 ἐκάλεϲε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Βενιαμίν. * ἀπέθανε δὲ ῥαχὴλ, καὶ
20 ἐτάφη ἐν τῇ ὁδῷ ἐφραθᾶ. αὕτη ἐϲὶ Βηθλεέμ. * καὶ ἔϲτηϲεν
ἰακὼϐ ϲτήλην ἐπὶ τοῦ μνημείου αὐτῆς· αὕτη ἐϲὶ ϲτήλη ἐπὶ
τοῦ μνημείου ῥαχὴλ, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
22 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα κατῴκηϲεν ἰϲραὴλ ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ, ἐ-
πορεύθη ῥουβὴμ, καὶ ἐκοιμήθη μετὰ Βάλλας τῆς παλλακῆς τοῦ
πατρὸς αὐτοῦ ἰακὼϐ. καὶ ἤκουϲεν ἰϲραὴλ, καὶ πονηρὸν ἐφάνη ἐ-
νώπιον αὐτοῦ. ἦϲαν δὲ οἱ υἱοὶ ἰακὼϐ δώδεκα.
23 * υἱοὶ λείας, πρωτότοκος ἰακὼϐ, ῥουβὶν, καὶ ϲυμεὼν,
24 λευὶ, ἰούδας, ἰϲσάχαρ, ζαϐουλών. * υἱοὶ δὲ ῥαχὴλ, ἰωσὴφ,
25 καὶ βενιαμίν. * υἱοὶ δὲ Βάλλας παιδίσκης ῥαχὴλ, δὰν, καὶ νε-
26 φθαλείμ. * υἱοὶ δὲ ζελφᾶς παιδίσκης λείας, γὰδ, καὶ ἀσήρ.
οὗτοι υἱοὶ ἰακὼϐ, οἳ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς ϲυρίας.
27 * ἦλθε δὲ ἰακὼϐ πρὸς ἰϲαὰκ τὸν πατέρα αὐτοῦ, εἰς μαμ-
ϐρῆ, εἰς πόλιν τοῦ πεδίου. αὕτη ἐϲὶ χεϐρὼν ἐν γῇ χαναάν,
οὗ παῴκηϲεν ἀϐραὰμ καὶ ἰϲαάκ.
28 * ἐγένοντο δὲ αἱ ἡμέραι ἰϲαάκ, ἃς ἔζηϲεν, ἔτη ἑκα-
τὸν ὀγδοήκοντα.
29 * καὶ ἐκλιπὼν ἰϲαὰκ ἀπέθανεν· καὶ προϲετέθη πρὸς τὸ
γένος αὐτοῦ πρεϲϐύτερος, καὶ πλήρης ἡμερῶν. καὶ ἔθαψαν
αὐτὸν ἠϲαῦ καὶ ἰακὼϐ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Dixitque ei Deus: Non vocabitur vltrà nomen tuum Iacob, ſed Iſrael erit nomen tuum. & vocauit nomen eius, Iſrael. [11] Et dixit ei Deus: Ego Deus omnipotens: creſce & multiplicare: populus & congregatio tribuum erunt ex te, & reges qui dominabuntur populis, ex te egrediẽtur. [12] Et dabo tibi terram quam dedi Abrahæ & Iſaac, & filiis tuis poſt te dabo eam. [13] Et aſcendit ab eo gloria Domini in loco vbi locutus fuerat cum eo. [14] Et erexit Iacob titulum in loco vbi locutus fuerat cum eo; titulum lapideum: & libauit ſuper eum libamina, & effudit ſuper eum oleum. [15] Et vocauit Iacob nomen loci, Bethel; in quo locutus fuerat ei Deus. [16] Et profecti ſunt de Bethel: & cùm adhuc eſſet ſpacium terræ vt ingrederetur Ephratam, parturiuit Rachel: & aggrauata eſt in partu ſuo. [17] Et factum eſt cùm aggrauaretur in partu ſuo, ait ei obſtetrix: Ne timeas, quoniam hic quoque erit tibi filius. [18] Et factum eſt cùm egrederetur anima eius & moreretur, vocauit nomen filij, Filium doloris mei. pater autem eius appellauit eum, Beniamin. [19] Et mortua eſt Rachel, & ſepulta eſt in via Ephratæ: ipſa eſt Bethleem. [20] Erexitque Iacob titulum ſuper ſepulchrum eius: ipſe eſt titulus ſepulturæ Rachel vſque in diem hanc. [21] Et profectus eſt Iſrael, & tetendit tabernaculum ſuum vltra turrim gregis. [22] Et factum eſt cùm moraretur Iſrael in terra illa, abiit Ruben, & dormiuit cum Bala concubina patris ſui: & audiuit Iſrael. Fueruntque filij Iacob duodecim. [23] Filij Liæ, primogenitus Iacob, Ruben, Simeon, & Leui, & Iuda, & Iſachar, & Zabulon. [24] Filij Rachel, Ioſeph & Beniamin. [25] Filij autem Balæ ancillæ Rachel, Dan & Neptali. [26] Et filij Zelphæ ancillæ Liæ, Gad, & Aſer. iſti ſunt filij Iacob qui nati ſunt ei in Meſopotamia Syriæ. [27] Venit autem Iacob ad Iſaac patrem ſuum in Mamre ciuitatem Arbee: ipſa eſt Hebron, in qua peregrinatus eſt Abraham & Iſaac. [28] Et fuerunt dies Iſaac centum & octoginta anni. [29] Et defecit & mortuus eſt: & congregatus eſt ad populum ſuum, ſenex & plenus dierum. & ſepelierunt eum Eſau & Iacob filij ſui.

לו

1 * וְאֵלֶּה תֹּלְדוֹת עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם׃
2 * עֵשָׂו לָקַח אֶת־נָשָׁיו מִבְּנוֹת כְּנָעַן אֶת־עָדָה בַּת־
אֵילוֹן הַחִתִּי וְאֶת־אָהֳלִיבָמָה בַּת־עֲנָה בַּת־צִבְעוֹן
3 הַחִוִּי׃ * וְאֶת־בָּשְׂמַת בַּת־יִשְׁמָעֵאל אֲחוֹת נְבָיוֹת׃
4 * וַתֵּלֶד עָדָה לְעֵשָׂו אֶת־אֱלִיפָז וּבָשְׂמַת יָלְדָה אֶת־
5 רְעוּאֵל׃ * וְאָהֳלִיבָמָה יָלְדָה אֶת־יעיש וְאֶת־יַעְלָם
וְאֶת־קֹרַח אֵלֶּה בְּנֵי עֵשָׂו אֲשֶׁר יֻלַּד־לוֹ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃
6 * וַיִּקַּח עֵשָׂו אֶת־נָשָׁיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בְּנֹתָיו וְאֵת
כָּל־נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ וְאֶת־מִקְנֵהוּ וְאֵת־כָּל־בְּהֶמְתּוֹ
וְאֵת כָּל־קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל־
7 אֶרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אָחִיו׃ * כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רָב
מִשֶּׁבֶת יַחְדָּו וְלֹא יָכְלָה אֶרֶץ מְגוּרֵיהֶם לָשֵׂאת אֹתָם
8 מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם׃ * וַיֵּשֶׁב עֵשָׂו בְּהַר שֵׂעִיר עֵשָׂו הוּא
9 אֱדוֹם׃ * וְאֵלֶּה תֹּלְדוֹת עֵשָׂו אֲבִי אֱדוֹם בְּהַר
10 שֵׂעִיר׃ * אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֵשָׂו אֱלִיפַז בֶּן־עָדָה אֵשֶׁת
11 עֵשָׂו רְעוּאֵל בֶּן־בָּשְׂמַת אֵשֶׁת עֵשָׂו׃ * וַיִּהְיוּ בְּנֵי
12 אֱלִיפָז תֵּימָן אוֹמָר צְפוֹ וְגַעְתָּם וְקְנַז׃ * וְתִמְנַע
הָיְתָה פִילֶגֶשׁ לְאֱלִיפַז בֶּן־עֵשָׂו וַתֵּלֶד לֶאֱלִיפַז אֶת־
13 עֲמָלֵק אֵלֶּה בְּנֵי עָדָה אֵשֶׁת עֵשָׂו׃ * וְאֵלֶּה בְּנֵי
רְעוּאֵל נַחַת וָזֶרַח שַׁמָּה וּמִזָּה אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי בָּשְׂמַת
14 אֵשֶׁת עֵשָׂו׃ * וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי אָהֳלִיבָמָה בַּת־עֲנָה
בַּת־צִבְעוֹן אֵשֶׁת עֵשָׂו וַתֵּלֶד לְעֵשָׂו אֶת־יעיש וְאֶת־
15 יַעְלָם וְאֶת־קֹרַח׃ * אֵלֶּה אַלּוּפֵי בְּנֵי־עֵשָׂו בְּנֵי אֱלִיפַז
בְּכוֹר עֵשָׂו אַלּוּף תֵּימָן אַלּוּף אוֹמָר אַלּוּף צְפוֹ אַלּוּף קְנַז׃
16 * אַלּוּף קֹרַח אַלּוּף גַּעְתָּם אַלּוּף עֲמָלֵק אֵלֶּה אַלּוּפֵי
אֱלִיפַז בְּאֶרֶץ אֱדוֹם אֵלֶּה בְּנֵי עָדָה׃ * וְאֵלֶּה בְּנֵי
17 רְעוּאֵל בֶּן־עֵשָׂו אַלּוּף נַחַת אַלּוּף זֶרַח אַלּוּף שַׁמָּה אַלּוּף
מִזָּה אֵלֶּה אַלּוּפֵי רְעוּאֵל בְּאֶרֶץ אֱדוֹם אֵלֶּה בְּנֵי בָּשְׂמַת
אֵשֶׁת עֵשָׂו׃

CAP. XXXVI.

1 HÆ autem sunt generationes Esau: ipse est
A Edom.
2 * Esau accepit vxores de filiabus Chanaan,
Ada filiam Elon Ethæi, & Oolibama filiam A-
næ filij Sebeon Euæi.
3 * Basemath quoque filiam Hismael soro-
rem Nabaioth.
4 * Peperit autem Ada Eliphaz: Basemath
5 genuit Rahuel. * Oolibama genuit Ie-
hus, & Ihelon, & Chore. hi filij Esau qui na-
ti sunt ei in terra Chanaan.
6 * Tulit autem Esau vxores suas, & filios, &
filias, & omnem animam domus suæ, & sub-
stantiam, & pecora, & cuncta quæ habere po-
terat in terra Chanaan, & abiit in alteram re-
gionem: recessitque à fratre suo Iacob.
7 * Diuites enim erant valdè, & simul habi-
B tare non poterant: nec sustinebat eos terra pe
regrinationis eorum, præ multitudine gregũ.
8 * Habitauitque Esau in monte Seyr: ipse Sup.11.a
est Edom.
9 * Hæ autem sunt generationes Esau patris
Edom in monte Seyr:
10 * Et hæc nomina filiorum eius: Eliphaz fi-
lius Ada vxoris Esau. Rahuel quoque filius Ba
11 semath vxoris eius. * Fueruntq; Eliphaz
filij Theman, Omar, Sephua, & Gatham, &
12 Chenez, & Chore. * Erat autem Thamna
concubina Eliphaz filij Esau, quæ peperit ei
13 Amalech. hi sunt filij Ada vxoris Esau. * Filij
autem Rahuel, Naath, & Zara, Semma & Me
14 za. hi filij Basemath vxoris Esau. * Isti quo-
que erant filij Oolibama filię Anæ, filij Sebeõ
vxoris Esau, quos genuit ei Iehus, & Ihelon,
15 & Chore. * Hi duces filiorum Esau: fi-
lij Eliphaz primogeniti Esau, dux Theman,
dux Omar, dux Cephua, dux Chenez:
16 * Dux Chore, dux Gatham, dux Amalech. hi
filij Eliphaz in terra Edom. & hi filij Ada.
17 * Hi quoque filij Rahuel filij Esau, dux Na-
ath, dux Zara, dux Semma, dux Meza. hi au-
tem duces Rahuel in terra Edom: isti filij Ba-
semath vxoris Esau.

תרגום אונקלוס

לו
1 וְאִלֵּין תּוֹלְדָת עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם׃
2 עֵשָׂו נְסִיב יָת נְשׁוֹהִי מִבְּנָת כְּנָעַן יָת עָדָה בַּת אֵילוֹן
חִיוָאָה וְיָת אָהֳלִיבָמָה בַּת עֲנָה בַּת צִבְעוֹן חִיוָיָה׃
3 וְיָת בָּשְׂמַת בַּת יִשְׁמָעֵאל אֲחָתֵיהּ דִּנְבָיוֹת׃ 4 וְיָלִידַת עָדָה לְעֵשָׂו
יָת אֱלִיפָז וּבָשְׂמַת יָלִידַת יָת רְעוּאֵל׃ 5 וְאָהֳלִיבָמָה יָלִידַת יָת יְעוּשׁ וְיָת יַעְלָם וְיָת קֹרַח אִלֵּין בְּנֵי עֵשָׂו דְּאִתְיְלִידוּ לֵיהּ בְּאַרְעָא
דִּכְנָעַן׃ 6 וּדְבַר עֵשָׂו יָת נְשׁוֹהִי וְיָת בְּנָתֵיהּ וְיָת כָּל נַפְשָׁת בֵּיתֵיהּ וְיָת גֵּיהוֹהִי וְיָת כָּל קִנְיָנֵיהּ דְּקָנְיָא
בְּאַרְעָא דִּכְנָעַן וַאֲזַל לְאַרַע אֲחָרִי מִן קֳדָם יַעֲקֹב אֲחוֹהִי׃ 7 אֲרֵי הֲוָה קִנְיָנְהוֹן סְגִי מִלְּמִיתַב כַּחֲדָא וְלָא יְכִילַת אַרַע
חוּלְבּוּהְהוֹן לְסוֹבְרָא יַתְהוֹן מִן קֳדָם גֵּיהֵיהוֹן׃ 8 וְיָתִיב עֵשָׂו בְּטוּרָא דְשֵׂעִיר עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם׃ 9 וְאִלֵּין
תּוֹלְדָת עֵשָׂו אֲבוּהוֹן דְּאֱדוֹמָאֵי בְּטוּרָא דְשֵׂעִיר׃ 10 אִלֵּין שְׁמָהָן בְּנֵי עֵשָׂו אֱלִיפָז בַּר עָדָה אִיתַּת עֵשָׂו רְעוּאֵל בַּר בָּשְׂמַת אִיתַּת
עֵשָׂו׃ 11 וַהֲווֹ בְּנֵי אֱלִיפָז תֵּימָן אוֹמָר צְפוֹ וְגַעְתָּם וְקְנַז׃ 12 וְתִמְנָע הֲוָת פִּילַגְשׁ לֶאֱלִיפָז בַּר עֵשָׂו וְיָלְדַת לֶאֱלִיפָז יָת
מְנַהּ עֲמָלֵק אִלֵּין בְּנֵי עָדָה אִתַּת עֵשָׂו׃ 13 וְאִלֵּין בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת זֶרַח שַׁמָּה וּמִזָּה אִלֵּין הֲווֹ בְּנֵי בָּשְׂמַת אִיתַּת עֵשָׂו׃ 14 וְאִלֵּין הֲווֹ
בְּנֵי אָהֳלִיבָמָה בַּת עֲנָה בַּת צִבְעוֹן אִיתַּת עֵשָׂו וְיָלְדַת לְעֵשָׂו יָת יְעוּשׁ וְיָת יַעְלָם וְיָת קֹרַח׃ 15 אִלֵּין רַבְרְבֵי בְּנֵי עֵשָׂו בְּנֵי אֱלִיפָז בְּכָרָא דְעֵשָׂו
רַבָּא תֵּימָן רַבָּא אוֹמָר רַבָּא צְפוֹ רַבָּא קְנַז׃ 16 רַבָּא קֹרַח רַבָּא גַּעְתָּם רַבָּא עֲמָלֵק אִלֵּין רַבְרְבֵי אֱלִיפָז בְּאַרְעָא דֶאֱדוֹם אִלֵּין בְּנֵי עָדָה׃
17 וְאִלֵּין בְּנֵי רְעוּאֵל בַּר עֵשָׂו רַבָּא נַחַת רַבָּא זֶרַח רַבָּא שַׁמָּה רַבָּא מִזָּה אִלֵּין רַבְרְבֵי רְעוּאֵל בְּאַרְעָא דֶאֱדוֹם אִלֵּין בְּנֵי בָּשְׂמַת אִיתַּת עֵשָׂו׃

CAP. XXXVI.

HÆ autem generationes Esau: ipse est Edom.
* Esau autem accepit vxores suas de filiabus Chananæorum, Ada, filiam Elom Ethæi, & Eliba, filiam Enan, filij Sebagon Euæi.
* Et Basemath, filiam Ismael, sororem Nabaioth.
* Peperit autem ei Ada Eliphaz: & Besamath peperit Raguel.
* Et Elibama peperit Jeul, & Jeglom, & Core. hi filij Esau, qui fuerunt ei in terra Chanaan.
* Accepit autem Esau vxores suas, & filios suos & filias, & omnia corpora domus suæ, & omnem substantiam, & omnia pecora, & omnia quæcunque possedit, & omnia quæcunque acquisiuit in terra Chanaan; & abiit Esau de terra Chanaan, à facie Jacob fratris sui.
* Erat enim substantia eorum multa, vt habitarent simul: & non poterat terra habitationis eorum ferre eos, præ multitudine substantiæ eorum.
* Habitauit autem Esau in monte Seir. Esau, ipse est Edom. Habitauit autem Jacob in terra qua habitauit pater suus in terra Chanaan.
* Hæ autem generationes Esau patris Edom in monte Seir.
* Et ista nomina filiorum Esau, Eliphas, filius Ada vxoris Esau: & Raguel, filius Basemath vxoris Esau.
* Fuerunt autem filij Eliphas, Theman, Omar, Sophar, Gothan, Cenez.
* Thamna autẽ concubina Eliphas filij Esau, peperit Eliphas Amalec. hi filij Ada, vxoris Esau.
* Hi autem filij Raguel, Nazeth, Zaresome, & Mose. hi fuerunt filij Basemath, vxoris Esau.
* Hi autem fuerunt filij Libemas filiæ Enam, filij Sebegon vxoris Esau. peperit autem Esau Jeul, & Jeglon, & Core.
* Hi duces filij Esau: Elibas, primogeniti Esau, dux Theman, dux Omar, dux Sophar, dux Cenez.
* Dux Core, dux Gotha, dux Amalec. hi duces Eliphas in terra Idumææ. hi filij Adas.
* Et hi filij Raguel, filij Esau, dux Nachoth, dux Zare, dux Some, dux Moze. hi duces Raguel in Edom. hi filij Basemas, vxoris Esau.

λς'.

1 * αὗται δὲ αἱ γενέσεις ησαυ· αὐτός ἐστιν ἐδώμ.
2 * ησαυ δὲ ἔλαβε τὰς γυναῖκας αὐτοῦ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων. τὴν ἀδὰ, θυγατέρα ἐλὼμ & χεταίου. & τὴν
3 ἐλιβᾶ, θυγατέρα ἐνὰν & ἀδελφὴν σεβαλὼν & ευαίου. * & τὴν βα-
4 σεμὰθ, θυγατέρα ισμαὴλ, ἀδελφὴν ναβαιώθ. * ἔτεκε δὲ ἀσὰ ἀδὰ τὸν ἐλιφάζ. καὶ βασεμὰθ ἔτεκε τὸν ραγουήλ.
5 * καὶ ἐλιβαμὰ ἔτεκε τὸν ιεούλ, & τὸν ιεγλόμ, & τὸν κορέ. οὗτοι υἱοὶ ησαυ, οἱ ἐγένοντο αὐτῷ ἐν γῇ χαναάν.
6 * ἔλαβε δὲ ησαυ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ, & τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, & τὰς θυγατέρας, & πάντα τὰ σώματα τοῦ οἴκου αὐτοῦ, & πάντα τὰ ὑπάρχοντα, καὶ πάντα τὰ κήνη, καὶ πάντα ὅσα ἐκτήσατο, & πάντα ὅσα ἐποιήσατο ἐν γῇ χαναάν, & ἐπορεύθη ησαυ ἐκ τῆς γῆς χαναάν, ἀπὸ προσώπου ιακὼβ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.
7 * ἦν γὰρ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν πολλὰ, τοῦ οἰκεῖν ἅμα. & οὐκ ἠδύνατο ἡ γῆ τῆς παροικήσεως αὐτῶν φέρειν αὐτοὺς, ἀπὸ
8 τοῦ πλήθους τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν. * ᾤκησε δὲ ησαυ ἐν τῷ ὄρει σηείρ. ησαυ, αὐτός ἐστιν ἐδώμ. κατῴκει δὲ ιακὼβ ἐν
9 τῇ γῇ, ᾗ παρῴκησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν γῇ χαναάν. * αὗται δὲ αἱ γενέσεις ησαυ τοῦ πατρὸς ἐδὼμ ἐν τῷ ὄρει σηείρ.
10 * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ησαυ. ἐλιφὰς, υἱὸς ἀδὰ γυναικὸς ησαυ. & ραγουὴλ, υἱὸς βασεμὰθ γυναικὸς ησαυ.
11 * ἐγένοντο δὲ υἱοὶ ἐλιφᾶς, θεμὰν, ὠμὰρ, ζωφὰρ, γοθὸμ, καὶνεζ.
12 * θαμνὰ δὲ ἡ παλλακὴ ἐλιφᾶς & υἱοῦ ησαυ, ἔτεκε τῷ ἐλιφᾶς τὸν ἀμαλήκ. οὗτοι υἱοὶ ἀδὰ, γυναικὸς ησαυ.
13 * οὗτοι δὲ υἱοὶ ραγουὴλ, ναζὲθ, ζαρεθμαὶ, & μοζέ. οὗτοι ἦσαν υἱοὶ βασεμὰθ, γυναικὸς ησαυ.
14 * οὗτοι δὲ ἦσαν υἱοὶ λιβεμὰς θυγατρὸς ενὰν, τοῦ υἱοῦ σεβεγὼν γυναικὸς ησαυ. ἔτεκε δὲ τῷ ησαυ τὸν ιεὺλ, καὶ τὸν ιεγλόμ, & τὸν κορέ.
15 * οὗτοι ἡγεμόνες υἱοὶ ησαυ. υἱοὶ ἐλιβὰς, πρωτότοκος ησαυ, ἡγεμὼν θεμὰν, ἡγεμὼν ὠμὰρ, ἡγεμὼν ζωφὰρ, ἡγεμὼν κενέζ.
16 * ἡγεμὼν κορὲ, ἡγεμὼν γοθὰ, ἡγεμὼν ἀμαλήκ. οὗτοι ἡγεμόνες ἐλιφᾶς ἐν γῇ ἰδουμαίας. οὗτοι υἱοὶ ἀδάς.
17 * καὶ οὗτοι υἱοὶ ραγουὴλ, υἱοὶ ησαυ, ἡγεμὼν ναχὼθ, ἡγεμὼν ζαρὲ, ἡγεμὼν σομὲ, ἡγεμὼν μοζέ. οὗτοι ἡγεμόνες ραγουὴλ ἐν τῇ αἰδώμ. οὗτοι υἱοὶ βασεμὰς, γυναικὸς ησαυ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXVI.

HÆ autem sunt generationes Esau: ipse est Edom.
[2] Esau accepit vxores suas de filiabus Chanaan: Ada filiam Elon Ethæi, & Oolibama filiam Anæ filiam Sebeon Euæi:
[3] Et Basemath filiam Ismaelis sororem Nabaioth.
[4] Peperit autem Ada Eliphaz de Esau, & Basemath peperit Rahuel.
[5] Et Oolibama peperit Iehus, & Hielom, & Chore. hi filij Esau, qui nati sunt ei in terra Chanaan.
[6] Tulit autem Esau vxores suas, & filios suos, & filias suas, & omnes animas domus suæ, & pecora sua, & omnia iumenta sua, & vniuersam substantiam quam acquisierat in terra Chanaan; & abiit in terram aliam, propter Iacob fratrem suum:
[7] Quia erat substantia eorum multa, vt habitarent simul: & non poterat terra habitationis eorum sustinere eos, propter pecora eorum.
[8] Et habitauit Esau in monte Seir. Esau, ipse est Edom.
[9] Et hæ sunt generationes Esau patris Idumęorum in monte Seir.
[10] Hæc sunt nomina filiorum Esau: Eliphaz filius Ada vxoris Esau, Rahuel filius Basemath vxoris Esau.
[11] Fueruntque filij Eliphaz, Theman, Omar, Sepho, & Gatham, & Cenez.
[12] Erat autem Thamna concubina Eliphaz filij Esau, ex qua natus est Amalech. hi sunt filij Ada, vxoris Esau.
[13] Filij autem Rahuel, Naath, & Zara, & Semma, & Meza. hi filij Basemath, vxoris Esau.
[14] Et isti filij Oolibama, filiæ Anę, filiæ Sebeon, vxoris Esau, quæ peperit ei Hieus, & Hielon, & Chore.
[15] Isti sunt duces filiorum Esau, filij Eliphaz primogeniti Esau: dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux Cenez:
[16] Dux Chore, dux Gatham, dux Amalech. hi duces Eliphaz in terra Edom: hi filij Ada.
[17] Hi quoq; filij Rahuel filij Esau, dux Naath, dux Zara, dux Samma, dux Meza. hi duces Rahuel in terra Edom: isti filij Basemath vxoris Esau.

18 * וְאֵלֶּה בְּנֵי אָהֳלִיבָמָה אֵשֶׁת עֵשָׂו אֲלוּף יְעוּשׁ אֲלוּף
יַעְלָם אֲלוּף קֹרַח אֵלֶּה אַלּוּפֵי אָהֳלִיבָמָה בַּת־עֲנָה
19 אֵשֶׁת עֵשָׂו׃ * אֵלֶּה בְנֵי־עֵשָׂו וְאֵלֶּה אַלּוּפֵיהֶם הוּא
20 אֱדוֹם׃ * אֵלֶּה בְנֵי־שֵׂעִיר הַחֹרִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
21 לוֹטָן וְשׁוֹבָל וְצִבְעוֹן וַעֲנָה׃ * וְדִישׁוֹן וְאֵצֶר וְדִישָׁן אֵלֶּה
22 אַלּוּפֵי הַחֹרִי בְּנֵי שֵׂעִיר בְּאֶרֶץ אֱדוֹם׃ * וַיִּהְיוּ בְנֵי־
23 לוֹטָן חֹרִי וְהֵימָם וַאֲחוֹת לוֹטָן תִּמְנָע׃ * וְאֵלֶּה בְּנֵי
24 שׁוֹבָל עַלְוָן וּמָנַחַת וְעֵיבָל שְׁפוֹ וְאוֹנָם׃ * וְאֵלֶּה בְּנֵי־
צִבְעוֹן וְאַיָּה וַעֲנָה הוּא עֲנָה אֲשֶׁר מָצָא אֶת־הַיֵּמִם
25 בַּמִּדְבָּר בְּרָעֹתוֹ אֶת־הַחֲמֹרִים לְצִבְעוֹן אָבִיו׃ * וְאֵלֶּה
26 בְּנֵי־עֲנָה דִּשׁוֹן וְאָהֳלִיבָמָה בַּת־עֲנָה׃ * וְאֵלֶּה בְּנֵי
27 דִישָׁן חֶמְדָּן וְאֶשְׁבָּן וְיִתְרָן וּכְרָן׃ * אֵלֶּה בְּנֵי־אֵצֶר בִּלְהָן
28 וְזַעֲוָן וַעֲקָן׃ * אֵלֶּה בְּנֵי־דִישָׁן עוּץ וַאֲרָן׃ * אֵלֶּה
29 אַלּוּפֵי הַחֹרִי אַלּוּף לוֹטָן אַלּוּף שׁוֹבָל אַלּוּף צִבְעוֹן אַלּוּף
30 עֲנָה׃ * אַלּוּף דִּשׁוֹן אַלּוּף אֵצֶר אַלּוּף דִּישָׁן אֵלֶּה
אַלּוּפֵי הַחֹרִי לְאַלּוּפֵיהֶם בְּאֶרֶץ שֵׂעִיר׃
31 * וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ
32 בְּאֶרֶץ אֱדוֹם לִפְנֵי מְלָךְ־מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּמְלֹךְ
33 בָּאֱדוֹם בֶּלַע בֶּן־בְּעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהָבָה׃ * וַיָּמָת בֶּלַע
34 וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו יוֹבָב בֶּן־זֶרַח מִבָּצְרָה׃ * וַיָּמָת יוֹבָב
35 וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו חֻשָׁם מֵאֶרֶץ הַתֵּימָנִי׃ * וַיָּמָת חֻשָׁם
וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַד בֶּן־בְּדַד הַמַּכֶּה אֶת־מִדְיָן בִּשְׂדֵה
36 מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ עֲוִית׃ * וַיָּמָת הֲדַד וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו
37 שַׂמְלָה מִמַּשְׂרֵקָה׃ * וַיָּמָת שַׂמְלָה וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו
38 שָׁאוּל מֵרְחֹבוֹת הַנָּהָר׃ * וַיָּמָת שָׁאוּל וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו
39 בַּעַל חָנָן בֶּן־עַכְבּוֹר׃ * וַיָּמָת בַּעַל חָנָן בֶּן־עַכְבּוֹר וַיִּמְלֹךְ
תַּחְתָּיו הֲדָר וְשֵׁם עִירוֹ פָּעוּ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהֵיטַבְאֵל בַּת־
40 מַטְרֵד בַּת מֵי זָהָב׃ * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת אַלּוּפֵי עֵשָׂו
לְמִשְׁפְּחֹתָם לִמְקֹמֹתָם בְּשִׁמֹתָם אַלּוּף אַלְוָה אַלּוּף יְתֵת׃

18 * Hi autem filij Oolibama vxoris Esau, dux Iehus, dux Ihelon, dux Chore. hi duces Oolibama filiæ Anæ vxoris Esau.
19 * Isti sunt filij Esau, & hi duces eorum: ipse est Edom.
20 * Isti sunt filij Seir Horrei habitatores terræ, Lothan, & Sobal, & Sebeon, & Anan:
21 * Et Dison, & Eser, & Disan. hi duces Horræi, filij Seir in terra Edom.
22 * Facti sunt autem filij Lothan Horræi & Emam. erat autem soror Lothan, Tamna.
23 * Et isti filij Sobal, Aluhan, & Maneeth, & Ebal, & Sephi, & Onan.
24 * Et hi filij Sebeon, Ahia & Ana. iste est Ana qui inuenit aquas calidas in solitudine, cũ
25 pasceret asinas Sebeon patris sui. * Habuit quę filium Disan, & filiam Oolibama.
26 * Et isti filij Disan, Amdam, & Iesban, &
27 Iethran, & Charan. * Hi quoque filij E-
28 ser, Balaan, & Zeuan, & Achan. * Habuit
29 autem filios Disan, Hus & Aran. * Hi duces Horræorum, dux Lothan, dux Sobal, dux
30 Sebeon, dux Ana, * Dux Dison, dux Eser, dux Disan. isti duces Horrẹorum, qui imperauerunt in terra Seir. *Reges autem qui regnauerunt in terra Edom, antequàm haberent re-
31 32 gẽ filij Israel; * Fuerunt hi: Balach filius Beor,
33 nomenq́; vrbis eius Denaba. *Mortuus est au
D tẽ Balach, & regnauit pro eo Iobab filius Za-
34 ræ de Bosra. *Cumq́; mortuus esset Iobab, regnauit pro eo Husan de terra Themanorum.
35 *Hoc quoq; mortuo, regnauit pro eo Adad, filius Badadi, qui percussit Madian in regione
36 Moab: & nomen vrbis eius Auith. *Cumque mortuus esset Adad, regnauit pro eo Semla de
37 Maserecha. *Hoc quoq; mortuo, regnauit p
38 eo Saul, de fluuio Roboth. *Cumq́; & hic obisset, succesſit in regnũ Balanã filius Achobor.
39 *Isto quoque mortuo, regnauit pro eo Adad; nomenque vrbis eius Phou. & appellabatur vxor eius Meezabel, filia Matreth filię Mizaab.
40 * Hæc ergo nomina ducum Esau in cognationibus, & locis, & vocabulis suis: dux Thamna, dux Aluba, dux Ietheth.

תרגום אונקלוס

18 וְאִלֵּין בְּנֵי אָהֳלִיבָמָה אִיתַּת עֵשָׂו רַבָּא יְעוּשׁ רַבָּא יַעְלָם רַבָּא קֹרַח אִלֵּין רַבְרְבֵי אָהֳלִיבָמָה בַּת עֲנָה אִיתַּת עֵשָׂו׃
19 אִלֵּין בְּנֵי עֵשָׂו וְאִלֵּין רַבְרְבֵיהוֹן הוּא אֱדוֹם׃
20 אִלֵּין בְּנֵי שֵׂעִיר חוֹרָאָה יָתְבֵי אַרְעָא לוֹטָן וְשׁוֹבָל וְצִבְעוֹן וַעֲנָה׃
21 וְדִישׁוֹן וְאֵצֶר וְדִישָׁן אִלֵּין רַבְרְבֵי חוֹרָאֵי בְּנֵי שֵׂעִיר בְּאַרְעָא דֶאֱדוֹם׃
22 וַהֲווֹ בְּנֵי לוֹטָן חוֹרִי וְהֵימָם וַאֲחָתִיה דְלוֹטָן תִּמְנַע׃
23 וְאִלֵּין בְּנֵי שׁוֹבָל עַלְוָן וּמָנַחַת וְעֵיבָל שְׁפוֹ
וְאוֹנָם׃ 24 וְאִלֵּין בְּנֵי צִבְעוֹן וְאַיָּה וַעֲנָה הוּא עֲנָה דְאַשְׁכַּח יָת גִּבְרַיָּא בְּמַדְבְּרָא כַּד הֲוָה רָעֵי יָת חֲמָרַיָּא לְצִבְעוֹן אֲבוּהִי׃
25 וְאִלֵּין בְּנֵי עֲנָה דִּישׁוֹן וְאָהֳלִיבָמָה בַּת עֲנָה׃ 26 וְאִלֵּין בְּנֵי דִישָׁן חֶמְדָּן וְאֶשְׁבָּן וְיִתְרָן וּכְרָן׃
27 אִלֵּין בְּנֵי אֵצֶר בִּלְהָן וְזַעֲוָן וַעֲקָן׃ 28 אִלֵּין בְּנֵי דִישָׁן עוּץ
וַאֲרָן׃ 29 אִלֵּין רַבְרְבֵי חוֹרָאֵי רַבָּא לוֹטָן רַבָּא שׁוֹבָל רַבָּא צִבְעוֹן רַבָּא עֲנָה׃
30 רַבָּא דִישׁוֹן רַבָּא אֵצֶר רַבָּא דִישָׁן אִלֵּין רַבְרְבֵי חוֹרָאֵי לְרַבְרְבַנֵיהוֹן
בְּאַרְעָא דְשֵׂעִיר׃ 31 וְאִלֵּין מַלְכַיָּא דְמַלְכוּ בְּאַרְעָא דֶאֱדוֹם קֳדָם דְמַלֵּךְ מַלְכָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
32 וּמְלַךְ בֶּאֱדוֹם בָּלַע בַּר בְּעוֹר וְשׁוּם קַרְתֵּיהּ דִּנְהָבָה׃
33 וּמִית בָּלַע וּמְלַךְ תְּחוֹתוֹהִי יוֹבָב בַּר זֶרַח מִבָּצְרָה׃
34 וּמִית יוֹבָב וּמְלַךְ תְּחוֹתוֹהִי חוּשָׁם מֵאַרְעָא דְתֵימָנָא׃
35 וּמִית חוּשָׁם וּמְלַךְ תְּחוֹתוֹהִי הֲדַד בַּר בְּדַד דְּקַטַל יָת מִדְיָן בְּחַקְלֵי מוֹאָב וְשׁוּם קַרְתֵּיהּ עֲוִית׃
36 וּמִית הֲדַד וּמְלַךְ תְּחוֹתוֹהִי שַׂמְלָה מִמַּשְׂרֵקָה׃
37 וּמִית שַׂמְלָה וּמְלַךְ תְּחוֹתוֹהִי שָׁאוּל מֵרְחוֹבֵי דְעַל פְּרָת׃
38 וּמִית שָׁאוּל וּמְלַךְ תְּחוֹתוֹהִי בַּעַל חָנָן בַּר עַכְבּוֹר׃
39 וּמִית בַּעַל חָנָן בַּר עַכְבּוֹר וּמְלַךְ תְּחוֹתוֹהִי הֲדַר וְשׁוּם אִיתְּתֵיהּ מְהֵיטַבְאֵל בַּת מַטְרֵד בַּת מַצְרַף דַּהֲבָא׃
40 וְאִלֵּין שְׁמָהָת
רַבְרְבֵי עֵשָׂו לְזַרְעִיָּתְהוֹן לַאֲתְרֵיהוֹן בְּשֻׁמָּהָתְהוֹן רַבָּא תִּמְנַע רַבָּא עַלְוָה רַבָּא יְתֵת׃

18 * Hi autem filij Elibemas, vxoris Esau, dux Jeul, dux Jeglom, dux Core. hi duces Elibemas. hi
19 filij Esau. * Et hi duces eorum. hi sunt filij
20 Edom. * Hi autem filij Seir Horræi, habitantis
21 terram: Lotan, Sobal, Sebegon, Ana:
* Et Leson, & Asar, & Rison. hi duces Chor-
22 ræi, filij Seir, in terra Edom.
* Fuerunt autem filij Lotan, Chorri, & Eman.
23 soror autem Lotan, Themna. * Hi autem filij
Sobal, Tolam, & Manachath, & Jebel, Sophan, &
24 Oman. * Et hi filij Sebeon, Eæ, & Enan. hic
Enan, qui inuenit Eamin in deserto, quando inuenit
subiugalia Sebeon patris sui. * Hi autem fi-
25 lij Enan, Deson, & Elibemath, filia Enan.
* Hi autem filij Deson, Abada, & Asba, & Je-
26 thran, & Charran. * Hi autem filij Asar,
27 Balaam, & Zucam, & Jucham. * Hi au-
28 tem filij Reson, Os, & Arran. * Hi duces
29 Chorri, dux Lotan, dux Sobal, dux Sebegon, dux A-
na, * Dux Deson, dux Asar, dux Reson. hi
30 duces Chorri, in ducatibus suis in terra Edom.
* Et hi reges qui regnauerunt in Edom, antequã
31 regnaret rex in Israel. * Et regnauit in E-
32 dom Balac filius Beor: & nomen ciuitati eius, De-
naba. * Mortuus est autem Balac, & reg-
33 nauit pro eo Jobab, filius Zara de Bosorra.
* Mortuus est autem Iobab, & regnauit pro eo
34 Asom, de terra Themanorum.
* Mortuus est autem Asom, & regnauit pro eo
35 Adad filius Barad, qui percussit Madian in campo
Moab: & nomen ciuitati eius, Gethem.
* Mortuus est autem Adad, & regnauit pro eo
36 Samaa de Masecca. * Mortuus est autem Sa-
37 maa, & regnauit pro eo Saul de Rooboth, quæ apud
fluuium. * Mortuus est autem Saul, & re-
38 gnauit pro eo Balenon filius Achobor.
* Mortuus est autem Balenon filius Achobor, &
39 regnauit pro eo Arath filius Barad: & nomen ciui-
tati eius, Phogor. nomen vxori eius Methebeel,
filia Matraith, filij Mezoob.
* Hæc nomina ducum Esau, in tribubus eo-
40 rum, secundùm locum eorum, in regionibus eo-
rum, & in gentibus eorum: dux Thamna, dux Go-
la, dux Jether.

18 * οὗτοι οἱ υἱοὶ ἐλιβεμάς, γυναικὸς ἩΕσαυ, ἡγεμὼν ἰεὺλ, ἡγε-
μὼν ἰεγλόμ, ἡγεμὼν κορέ. οὗτοι ἡγεμόνες ἐλιβεμάς. οὗτοι υἱοὶ
19 ἩΕσαυ. * Ⓒ οὗτοι ἡγεμόνες αὐτῶν. οὗτοί εἰσιν υἱοὶ αἰδών.
20 * οὗτοι οἱ υἱοὶ σηεὶρ ὁ χορραίου, ὁ κατοικοῦντες τὴν γῆν,
21 λωτάν, Ϛωβάλ, Ϛεβεγών, ἀνά· * καὶ λησών, καὶ ἀ-
σαρ, καὶ ρισών. οὗτοι ἡγεμόνες τοῦ χορραίου, τοῦ υἱοῦ σηεὶρ ἐν
τῇ γῇ ἐδώμ.
22 * ἐγένοντο δὲ οἱ υἱοὶ λωτάν, χορρεί, καὶ ἐμάν. ἀδελφὴ δὲ λω-
23 τάν, θεμνά. * οὗτοι οἱ υἱοὶ Ϛωβάλ, τωλάμ, καὶ μα-
ναχάθ, καὶ γεβήλ, Ϛωφάν, καὶ ὠμάν.
24 * καὶ οὗτοι υἱοὶ σεβεγών, αἰαί, καὶ ἐναν. οὗτος ἐναν, ὃς
εὗρε τοὺς ἐαμὶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτε εὕρετα ὑποζύγια σεβεγὼν
25 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. * οὗτοι δὲ υἱοὶ ἐναν, δαισών, καὶ ἐ-
λιβεμάθ, θυγάτης ἐναν.
26 * οὗτοι δὲ υἱοὶ δησών, ἀβαδά, Ϛ ἀσβά, καὶ ἰθράν, Ϛ χαρράν.
27 * οὗτοι οἱ υἱοὶ ἀσαρ, βαλαάμ, καὶ ζυκάμ, Ϛ ἰυκάμ.
28 * ὗτοι οἱ υἱοὶ ρυσών, ὠς, Ϛ ἀρράν. * ὗτοι ἡγεμόνες χορρί.
29 ἡγεμὼν λωτάν, ἡγεμὼν σωβάλ, ἡγεμὼν σεβεγών, ἡγεμὼν ἀνά·
30 * ἡγεμὼν δησών, ἡγεμὼν ἀσάρ, ἡγεμὼν ρησών. οὗτοι ἡγεμόνες χορ
31 ρεί, ἐν ταῖς ἡγεμονίαις αὐτῶν ἐν γῇ ἐδώμ. * καὶ οὗτοι οἱ βασιλεῖς
οἱ βασιλεύσαντες ἐν ἐδώμ, πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι βασιλέα ἐν
32 ἰσραήλ. * Ⓒ ἐβασίλευσεν ἐν ἐδώμ, βαλὰκ υἱὸς βαιώρ· Ϛ ὄ-
33 νομα τῇ πόλει αὐτοῦ, δεννάβα. * ἀπέθανε δὲ βαλὰκ, Ϛ ἐβασί-
34 λευσεν ἀντ' αὐτοῦ, ἰωβὰβ υἱὸς ζαρὰ ἐκ βοσόρρας. * ἀπέθανε
δὲ ἰωβὰβ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, ἀσὸμ, ἐκ τῆς γῆς θεμανῶν.
35 * ἀπέθανε δὲ ἀσὸμ, Ϛ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, ἀδὰδ, υἱὸς βα
ραδ, ὁ ἐκκόψας μαδιὰμ ἐν τῷ πεδίῳ μωάβ. Ϛ ὄνομα τῇ πό-
36 λει αὐτοῦ, γεθέμ. * ἀπέθανε δὲ ἀδὰδ, Ϛ ἐβασίλευσεν ἀντ'
αὐτοῦ, Ϛαμαὰ ἐκ μασεκκᾶς.
37 * ἀπέθανε δὲ σαμαά, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, σαοὺλ
ἐκ ροωβὼθ τῆς ποταμοῦ.
38 * ἀπέθανε δὲ Ϛαοὺλ, καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ βαλενών,
39 υἱὸς ἀχοβώρ. * ἀπέθανε δὲ βαλενὼν, υἱὸς ἀχοβώρ, καὶ ἐ-
βασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ ἀδάδ, υἱὸς βαράδ. καὶ ὄνομα τῇ πό-
λει αὐτοῦ φογώρ. ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ μετεβεὴλ, θυγάτης
ματραιθ, υἱοῦ μεζοόβ.
40 * Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἡγεμόνων ἩΕσαυ, ἐν ταῖς φυλαῖς
αὐτῶν, καὶ τόπον αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνε-
σιν αὐτῶν. ἡγεμὼν θαμνά, ἡγεμὼν γῶλα, ἡγεμὼν ἰεθέρ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Hi autem filij Oolibama vxoris Esau: dux Iehus, dux Hielom, dux Chore. hi duces Oolibama filiæ Anæ, vxoris Esau.
19 Isti sunt filij Esau, & hi duces eorum: ipse est Edom. 20 Isti sunt filij Seir Horræi habitatores terræ: Lothan, & Sobal, & Sebeon,
& Ana: 21 Et Dison, & Eser, & Disan. hi duces Horræi filij Seir in terra Edom. 22 Fueruntque filij Lothan, Horri,
& Hemam. soror autem Lothan, Thamna. 23 Et isti filij Sobal, Aluan, & Maneeth, & Hebal, Sephi & Onam.
24 Et hi filij Sebeon, Aya & Ana. iste est Ana qui inuenit gigantes in solitudine, cùm pasceret asinos Sebeon patris sui. 25 Et hi
filij Anæ, Dissон, & Oolibama filia Anæ. 26 Hi autem filij Disan, Amdan, & Eseban, & Iethran, & Charan.
27 Isti sunt filij Eser, Balan, & Zaauan, & Achan. 28 Hi sunt filij Disan, Hus & Aran. 29 Isti sunt duces Horræi: dux
Lothan, dux Sobal: 30 Dux Sebeon, dux Ana, dux Dison, dux Eser, dux Disan. isti duces Horræorum secundùm principatus eorum in terra
Seyr. 31 Et isti sunt reges qui regnauerunt in terra Edom, antequàm regnaret rex in filiis Israel. 32 Regnauit autem in Edom Ba-
le filius Beor, & nomen ciuitatis eius Denaba. 33 Mortuus est autem Bale, & regnauit pro eo Iobab filius Zare de Bosra. 34 Mor-
tuus est autem Iobab, & regnauit pro eo Husam de terra Australi. 35 Mortuusque est Husam, & regnauit pro eo Hadad filius Bedad, qui
interfecit Madian in campestribus Moab: & nomen vrbis eius Auith. 36 Mortuusque est Hadad, & regnauit pro eo Semla de Maserecha.
37 Mortuusque est Semla, & regnauit pro eo Saul de Rooboth, quæ est iuxta Euphratem. 38 Mortuusque est Saul, & regnauit pro eo
Baalanan filius Achobor. 39 Mortuusque est Baalanan filius Achobor, & regnauit pro eo Adar: & nomen vrbis eius Phou: & nomen v-
xoris eius Mehetabel filia Mathreth, filia aurificis. 40 Et hæc sunt nomina principum Esau secundùm cognationes eorum, per loca eo-
rum, in nominibus suis, dux Thamna, dux Alua, dux Ietheth:

41 * אַלּוּף אָהֳלִיבָמָה אַלּוּף אֵלָה אַלּוּף פִּינֹן׃ * אַלּוּף
42 קְנַז אַלּוּף תֵּימָן אַלּוּף מִבְצָר׃ * אַלּוּף מַגְדִּיאֵל אַלּוּף
43 עִירָם אֵלֶּה אַלּוּפֵי אֱדוֹם לְמוֹשְׁבֹתָם בְּאֶרֶץ אֲחֻזָּתָם הוּא
עֵשָׂו אֲבִי אֱדוֹם׃

לז

1 * וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו
2 בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ * אֵלֶּה תֹּלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף
בֶּן־שְׁבַע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רֹעֶה אֶת־אֶחָיו בַּצֹּאן וְהוּא
נַעַר אֶת־בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת־בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף
3 אֶת־דִּבָּתָם רָעָה אֶל־אֲבִיהֶם׃ * וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת־
יוֹסֵף מִכָּל־בָּנָיו כִּי־בֶן־זְקֻנִים הוּא לוֹ וְעָשָׂה לוֹ כְּתֹנֶת
4 פַּסִּים׃ * וַיִּרְאוּ אֶחָיו כִּי־אֹתוֹ אָהַב אֲבִיהֶם מִכָּל־אֶחָיו
5 וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַּבְּרוֹ לְשָׁלֹם׃ * וַיַּחֲלֹם יוֹסֵף
6 חֲלוֹם וַיַּגֶּד לְאֶחָיו וַיּוֹסִפוּ עוֹד שְׂנֹא אֹתוֹ׃ * וַיֹּאמֶר
7 אֲלֵיהֶם שִׁמְעוּ־נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתִּי׃ * וְהִנֵּה
אֲנַחְנוּ מְאַלְּמִים אֲלֻמִּים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה
אֲלֻמָּתִי וְגַם־נִצָּבָה וְהִנֵּה תְּסֻבֶּינָה אֲלֻמֹּתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶיןָ
8 לַאֲלֻמָּתִי׃ * וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֶחָיו הֲמָלֹךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם־
מָשׁוֹל תִּמְשֹׁל בָּנוּ וַיּוֹסִפוּ עוֹד שְׂנֹא אֹתוֹ עַל־חֲלֹמֹתָיו
9 וְעַל־דְּבָרָיו׃ * וַיַּחֲלֹם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיְסַפֵּר אֹתוֹ
לְאֶחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חָלַמְתִּי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ
10 וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי׃ * וַיְסַפֵּר אֶל־
אָבִיו וְאֶל־אֶחָיו וַיִּגְעַר־בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם
הַזֶּה אֲשֶׁר חָלָמְתָּ הֲבוֹא נָבוֹא אֲנִי וְאִמְּךָ וְאַחֶיךָ
11 לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אָרְצָה׃ * וַיְקַנְאוּ־בוֹ אֶחָיו וְאָבִיו
12 שָׁמַר אֶת־הַדָּבָר׃ * וַיֵּלְכוּ אֶחָיו לִרְעוֹת אֶת־צֹאן
13 אֲבִיהֶם בִּשְׁכֶם׃ * וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הֲלוֹא
אַחֶיךָ רֹעִים בִּשְׁכֶם לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ
14 הִנֵּנִי׃ * וַיֹּאמֶר לוֹ לֶךְ־נָא רְאֵה אֶת־שְׁלוֹם אַחֶיךָ וְאֶת־
שְׁלוֹם הַצֹּאן וַהֲשִׁבֵנִי דָּבָר וַיִּשְׁלָחֵהוּ מֵעֵמֶק חֶבְרוֹן
וַיָּבֹא שְׁכֶמָה׃

41 * Dux Oolibama,dux Ela,dux Phinon.
42 * Dux Cenez, dux Theman,dux Mabsar,
43 * Dux Mabdiel,dux Hiram. hi duces Edō, habitantes in terra imperij sui: ipse est Esau pater Idumæorum.

1 * Habitauit autem Iacob in terra Chanaan,
2 in qua pater suus peregrinatus est. * Et hæ sunt generationes eius: CAP. XXXVII.
A Ioseph cùm sedecim esset annorum, pascebat gregem cum fratribus suis adhuc puer: & erat cum filiis Balæ & Zelphæ vxorum patris sui: accusauitque fratres suos apud patrem
3 crimine pessimo. * Israel autem diligebat Ioseph super omnes filios suos, eò quòd in senectute genuisset eum: fecitque ei tunicam po-
4 lymitam. * Videntes autem fratres eius quòd à patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum, nec poterat ei quicquam pacificè loqui.
5 * Accidit quoq; vt visum somniū referret fratribus suis: quæ causa maioris odij seminariū
6 fuit. * Dixitq; Ioseph fratribꝰ suis: Audite som-
7 niū meū quod vidi: * Putabā nos ligare manipulos in agro: & quasi cōsurgere manipulum
B meū & stare, vestrosq; manipulos circūstātes,
8 adorare manipulū meū. * Respōderunt fratres eius: Nūquid rex noster eris, aut subiiciemur ditioni tuæ? Hæc ergo causa somniorū atq; sermonum inuidię, & odij fomitem ministrauit.
9 * Aliud quoq; vidit somnium: quod narrans fratribus, ait: Vidi per somniū, quasi solē & lu-
10 nam, & stellas vndecim adorare me. * Quod cū patri suo & fratribꝰ retulisset, increpauit eū pater suus, & dixit: Quid sibi vult hoc somniū quod vidisti? num ego, & mater tua, & fratres
11 tui adorabimus te super terram? * Inuidebant
D ei igitur fratres sui: pater verò rē tacitus con-
12 siderabat. * Cūq; fratres illius in pascendis gre-
13 gibus patris morarentur in Sichem, * Dixit ad eum Israel: Fratres tui pascunt oues in Sichimis: veni, mittam te ad eos. Quo respon-
14 dente, Prępsto sum: * Ait: Vade, & vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos & pecora: & renuncia mihi quid agatur. Missus de valle Hebron, venit in Sichem.

תרגום אונקלוס

41 רַבָּא אָהֳלִיבָמָה רַבָּא אֵלָה רַבָּא פִּינֹן׃ 42 רַבָּא קְנַז רַבָּא תֵּימָן רַבָּא מִבְצָר׃ 43 רַבָּא מַגְדִּיאֵל רַבָּא עִירָם אִלֵּין רַבְרְבֵי אֱדוֹם
לְמוֹתְבֵיהוֹן בְּאַרַע אַחְסָנַתְהוֹן הוּא עֵשָׂו אֲבוּהִי דֶּאֱדוֹם׃

לז

1 וְיָתֵיב יַעֲקֹב בְּאַרַע תּוֹתָבוּת אֲבוּהִי בְּאַרְעָא
דְכְנָעַן׃ 2 אִלֵּין תּוֹלְדָת יַעֲקֹב
יוֹסֵף בַּר שְׁבַע עֶשְׂרֵה שְׁנִין כַּד הֲוָה רָעֵי עִם אֲחוֹהִי בְּעָנָא וְהוּא
רְבֵי עִם בְּנֵי בִלְהָה וְעִם בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אֲבוּהִי וְאַיְתִי יוֹסֵף יָת טִיפְּחוֹן בִּישָׁא לְוָת אֲבוּהוֹן׃ 3 וְיִשְׂרָאֵל רְחִים יָת יוֹסֵף מִכֹּל בְּנוֹהִי אֲרֵי בַר חַכִּים
הוּא לֵיהּ וַעֲבַד לֵיהּ כְּתוּנָא דְפַסֵּי׃ 4 וַחֲזוֹ אֲחוֹהִי אֲרֵי יָתֵיהּ רְחִים אֲבוּהוֹן מִכֹּל אֲחוֹהִי וּשְׂנוֹ יָתֵיהּ וְלָא צָבְנָן לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ שְׁלָם׃ 5 וְחַלַם
יוֹסֵף חֶלְמָא וְחַוִי לַאֲחוֹהִי וְאוֹסִיפוּ עוֹד לְמִסְנֵי יָתֵיהּ׃ 6 וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמַעוּ כְּעַן חֶלְמָא הָדֵין דְּחַלְמֵית׃ 7 וְהָא אֲנַחְנָא מְאַסְרִין
בְּגוֹ חַקְלָא וְהָא קָמַת אֲסָרְתִּי וְאַף אִזְדַּקִּיפַת וְהָא סְתַּחְרָן אֲסָרוּתְכוֹן וְסָגְדָן לַאֲסָרְתִּי׃ 8 וַאֲמַרוּ לֵיהּ אֲחוֹהִי הֲמַלְכוּ אַתְּ מְרַמֵּי לְמִמְלַךְ עָלָנָא
אוֹ שָׁלְטָנָא אַתְּ סְבִיר לְמִשְׁלַט בָּנָא וְאוֹסִיפוּ עוֹד לְמִסְנֵי יָתֵיהּ עַל חֶלְמוֹהִי וְעַל פִּתְגָמוֹהִי׃ 9 וַחֲלַם עוֹד חֶלְמָא אָחֳרִי וְאִשְׁתְּעִי לַאֲחוֹהִי
וַאֲמַר הָא חַלְמֵית חֶלְמָא עוֹד וְהָא שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא וְחַד עֲשַׂר כּוֹכְבַיָּא סָגְדָן לִי׃ 10 וְאִשְׁתְּעִי לַאֲבוּהִי וְלַאֲחוֹהִי וּנְזַף בֵּיהּ אֲבוּהִי וַאֲמַר לֵיהּ מָה
חֶלְמָא הָדֵין דְּחַלְמְתָּא הֲמֵיתָא נֵיתֵי אֲנָא וְאִמָּךְ וַאֲחָךְ לְמִסְגַּד לָךְ עַל אַרְעָא׃ 11 וְקַנִּיאוּ בֵּיהּ אֲחוֹהִי וַאֲבוּהִי נְטַר יָת פִּתְגָמָא׃ 12 וַאֲזַלוּ
אֲחוֹהִי לְמַרְעֵי יָת עָנָא דַּאֲבוּהוֹן בִּשְׁכֶם׃ 13 וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף הֲלָא אַחָךְ רָעֵן בִּשְׁכֶם אֵיתָא וְאֶשְׁלְחִינָךְ לְוָתְהוֹן וַאֲמַר לֵיהּ הָא אָנָא׃
14 וַאֲמַר לֵיהּ אֱזוֹל כְּעַן חֲזֵי יָת שְׁלָמָא דְאַחָךְ וְיָת שְׁלָמָא דְעָנָא וַאֲתֵיבְנִי פִּתְגָמָא וְשַׁלְחֵיהּ מִמֵּישַׁר חֶבְרוֹן וַאֲתָא לִשְׁכֶם׃

* *Dux Elibemas, dux Olas, dux Phinon:* 41
* *Dux Cenes, dux Theman, dux Mazar:* 42
* *Dux Magediel, dux Zaphoin. hi duces Edom,* 43
in ædificatis in terra possessionis eorum. hic Esau pater Edom.

* *Habitabat autem Jacob in terra, vbi habitauit pater eius in terra Chanaan.* 1

* *Hæ generationes Jacob:* 2

CAP. XXXVII.

IOseph decem & septem annorum erat, pascẽs cum fratribus suis oues patris sui, existens iuuenis cum filiis Ballæ, & cum filiis Zelphæ, vxorum patris sui. attulit autem Ioseph vituperium malum ad Jsrael patrem suum. * *Jacob autem diligebat Joseph præter omnes filios eius: quia filius senectutis erat ei. fecit autem ei tunicam variam.* * *Videntes autem fratres eius, quòd eum amat pater ex omnibus filiis eius, oderunt eum fratres eius; & non poterant loqui illi nihil pacificum.* * *Somnians autem Joseph somnium, nunciauit illud fratribus suis.* * *Et ait illis: Audite somnium hoc quod somniaui:* * *Putabam vos ligare manipulos in medio agro: et surrexit meus manipulus, & erectus est: conuersi autẽ manipuli vestri, adorauerunt meum manipulum.* * *Dixerunt autem illi fratres eius: Nunquid regnãs regnabis super nos, aut dominans dominaberis nobis? et addiderũt adhuc odio habere eum propter somnia eius, & propter verba eius.* * *Vidit autem somnium alterum, & narrauit illud patri suo, & fratribus suis: & dixit: Ecce somniaui somnium alterum: sicut sol & luna, & vndecim stellæ adorabant me.* * *Et increpauit eum pater suus, & dixit ei: Quid somnium hoc quod somniasti? nunquid venientes veniemus egoque & mater tua, & fratres tui ad adorandum te super terram?*

* *Inuiderunt autem ei fratres eius. at pater eius seruauit verbum.*

* *Abierunt autem fratres eius pascere oues patris sui in Sychem.* * *Et dixit Jsrael ad Ioseph: Non fratres tui pascunt in Sychem? Veni, mittam te ad eos. Dixit autem ei: Ecce ego.*

* *Ait autem illi Jsrael: Vadens vide si sani sunt fratres tui, & oues: & nuncia mihi. & misit eum ex valle Ebron: & venit in Sychem.*

41 * ἡγεμὼν ἐλιβεμάς, ἡγεμὼν ὀλάς, ἡγεμὼν φινών·
42 * ἡγεμὼν κενές, ἡγεμὼν θεμαν, ἡγεμὼν μαζαρ·
43 * ἡγεμὼν μαγεδιὴλ, ἡγεμὼν ζαφωίν. οὗτοι ἡγεμόνες ἐδώμ, ἐν ταῖς κατωκοδομημέναις ἐν τῇ γῇ τῆς κλήσεως αὐτῶν. οὗτος ἦν Ησαυ πατὴρ ἐδώμ.

1 * κατῴκει δὲ ἰακὼβ ἐν τῇ γῇ, οὗ παῴκησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ
2 ἐν γῇ χανααν. * αὗται αἱ γενέσεις ἰακώβ.

λζ.

Ιωσὴφ δεκαεπτὰ ἐτῶν ἦν, ποιμαίνων μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὢν νέος μετὰ τῶν υἱῶν βαλλᾶς, καὶ μετὰ τῶν υἱῶν ζελφᾶς, τῶν γυναικῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. κατήνεγκε δὲ ἰωσὴφ ψόγον πονηρὸν πρὸς ἰσραὴλ τὸν πα-
3 τέρα αὐτοῦ. * ἰακὼβ δὲ ἠγάπα τὸν ἰωσὴφ παρὰ πάντας τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ· ὅτι υἱὸς γήρους ἦν αὐτῷ. ἐποίησε δὲ αὐτῷ χιτῶ-
4 να ποικίλον. * ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὸν φιλεῖ ὁ πατὴρ ἐκ πάντων τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἐμίσησαν αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο λαλεῖν αὐτῷ οὐδὲν εἰρηνικόν.
5 * ἐνυπνιασθεὶς δὲ ἰωσὴφ ἐνύπνιον, ἀπήγγειλεν αὐτὸ τοῖς ἀδελ-
6 φοῖς αὐτοῦ. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἀκούσατέ μου τοῦ ἐνυπνίου τούτου, οὗ ἐ-
7 νυπνιασάμην. * ὤμην ὑμᾶς δεσμεύειν δράγματα ἐν μέσῳ τῷ πεδίῳ, καὶ ἀνέστη τὸ ἐμὸν δράγμα, καὶ ὠρθώθη· ὑμεῖς δὲ περιφέντα δὲ τὰ δράγματα ὑμῶν, προσεκύνησαν τὸ ἐμὸν δράγμα.
8 * εἶπον δὲ αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, μὴ βασιλεύων βασιλεύσῃς ἐφ' ἡμᾶς, ἢ κυριεύων κυριεύσῃ ἡμῶν; καὶ προσέθεντο ἔτι μισεῖν αὐτὸν ἕνεκεν τῶν ἐνυπνίων αὐτοῦ, καὶ ἕνεκεν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ.
9 * εἶδεν δὲ ἐνύπνιον ἕτερον, καὶ διηγήσατο αὐτὸ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἐνυπνιασάμην ἐνύπνιον ἕτερον. ὥσπερ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ ἕνδεκα ἀστέρες προσεκύνουν
10 με. * καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί τὸ ἐνύπνιον τοῦτο, ὃ ἐνυπνιάσθης; ἆρά γε ἐλθόντες ἐλευσόμεθα ἐγώ τε καὶ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου προσκυνῆσαί σοι ἐπὶ τὴν γῆν;
11 * ἐζήλωσαν δὲ αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ διετήρη-
12 σε τὸ ῥῆμα. * ἐπορεύθησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ βόσκειν τὰ πρό-
13 βατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν εἰς συχέμ. * καὶ εἶπεν ἰσραὴλ πρὸς ἰωσὴφ, οὐχ οἱ ἀδελφοί σου ποιμαίνουσιν εἰς συχέμ; δεῦρο ἀπο-
14 στείλω σε πρὸς αὐτούς. εἶπε δὲ αὐτῷ, ἰδοὺ ἐγώ. * εἶπε δὲ αὐτῷ ἰσραὴλ, πορευθεὶς ἴδε, εἰ ὑγιαίνουσιν οἱ ἀδελφοί σου, καὶ τὰ πρόβατα· καὶ ἀπάγγειλόν μοι. καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν ἐκ τῆς κοιλάδος τῆς χεβρών· καὶ ἦλθεν εἰς συχέμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

41 Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon: 42 Dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar: 43 Dux Magdihel, dux Hiran. hi duces Edom in habitationibus suis, in terra possessionis eorum: ipse est Esau pater Idumæorum.

CAP. XXXVII.

1 Habitauit autem Iacob in terra habitationis patris sui in terra Chanaan. 2 Hæ sunt generationes Iacob:

IOseph filius erat decem & septem annorum, quando pascebat oues cum fratribus suis: & ipse nutriebatur cum filiis Balæ, & cum filiis Zelphæ vxorum patris sui. Et adduxit Ioseph accusationem eorum malam ad patrem suum. 3 Israel autem diligebat Ioseph plusquàm vniuersos filios suos: quoniam filius sapiens erat ei. fecitque ei tunicam polymitam. 4 Et viderunt fratres eius quòd diligeret eum pater suus plusquàm omnes fratres eius: & oderunt eum, & nolebant loqui pacificè cum eo. 5 Et somniauit Ioseph somnium; & narrauit fratribus suis: & addiderunt amplius odio habere eum. 6 Et ait eis: Audite, obsecro, somnium hoc quod somniaui: 7 Ecce ligabamus manipulos in medio agri: & ecce stabat manipulus meus, & etiam erigebatur: & ecce circundabant eum manipuli vestri, & adorabant manipulum meum. 8 Et dixerunt ei fratres sui: Nunquid regnare existimas super nos? aut dominari putas nostri? Et addiderunt amplius odio habere eum propter somnia sua, & propter verba eius. 9 Somniauitque iterum somnium aliud: & narrauit eum fratribus suis, & ait: Ecce somniaui iterùm somnium, & ecce sol & luna & vndecim stellæ adorabant me. 10 Et narrauit patri suo & fratribus suis: increpauitque eum pater suus, & ait: Quid est somnium hoc quod somniasti? nunquid venientes veniemus ego, & mater tua, & fratres tui, vt adoremus te super terram? 11 Inuiderunt̃que ei fratres sui: & pater eius conseruabat verbum. 12 Et abierunt fratres eius ad pascendas oues patris sui in Sichem. 13 Et dixit Israel ad Ioseph: Ecce fratres tui pascunt oues in Sichem. veni, & mittam te ad eos. Et dixit ei: Ecce ego. 14 Et ait ei: Vade, obsecro, nunc, vide pacem fratrum tuorum, & pacem ouium; & redde mihi responsum. Misitque eum de valle Hebron, & venit in Sichem.

15 * וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תֹעֶה בַּשָּׂדֶה וַיִּשְׁאָלֵהוּ הָאִישׁ
16 לֵאמֹר מַה־תְּבַקֵּשׁ : * וַיֹּאמֶר אֶת־אַחַי אָנֹכִי
מְבַקֵּשׁ הַגִּידָה־נָּא לִי אֵיפֹה הֵם רֹעִים :
17 * וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נָסְעוּ מִזֶּה כִּי שָׁמַעְתִּי אֹמְרִים נֵלְכָה
דֹתָיְנָה וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחַר אֶחָיו וַיִּמְצָאֵם בְּדֹתָן :
18 * וַיִּרְאוּ אֹתוֹ מֵרָחֹק וּבְטֶרֶם יִקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַכְּלוּ
19 אֹתוֹ לַהֲמִיתוֹ : * וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו הִנֵּה־בַעַל
20 הַחֲלֹמוֹת הַלָּזֶה בָּא : * וְעַתָּה׀ לְכוּ וְנַהַרְגֵהוּ
וְנַשְׁלִכֵהוּ בְּאַחַד הַבֹּרוֹת וְאָמַרְנוּ חַיָּה רָעָה אֲכָלָתְהוּ
21 וְנִרְאֶה מַה־יִּהְיוּ חֲלֹמֹתָיו : * וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיַּצִּלֵהוּ
22 מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נַכֶּנּוּ נָפֶשׁ : * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רְאוּבֵן
אַל־תִּשְׁפְּכוּ־דָם הַשְׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל־הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר
בַּמִּדְבָּר וְיָד אַל־תִּשְׁלְחוּ־בוֹ לְמַעַן הַצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם
23 לַהֲשִׁיבוֹ אֶל־אָבִיו : * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־בָּא יוֹסֵף אֶל־
אֶחָיו וַיַּפְשִׁיטוּ אֶת־יוֹסֵף אֶת־כָּתָּנְתּוֹ אֶת־כְּתֹנֶת
24 הַפַּסִּים אֲשֶׁר עָלָיו : * וַיִּקָּחֻהוּ וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ הַבֹּרָה
51 וְהַבּוֹר רֵק אֵין בּוֹ מָיִם : * וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכָל־לָחֶם
וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֹרְחַת יִשְׁמְעֵאלִים
בָּאָה מִגִּלְעָד וְגְמַלֵּיהֶם נֹשְׂאִים נְכֹאת וּצְרִי וָלֹט
26 הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרָיְמָה : * וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־
אֶחָיו מַה־בֶּצַע כִּי נַהֲרֹג אֶת־אָחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת־דָּמוֹ :
27 * לְכוּ וְנִמְכְּרֶנּוּ לַיִּשְׁמְעֵאלִים וְיָדֵנוּ אַל־תְּהִי־בוֹ כִּי־
28 אָחִינוּ בְשָׂרֵנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו : * וַיַּעַבְרוּ
אֲנָשִׁים מִדְיָנִים סֹחֲרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת־יוֹסֵף
מִן־הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת־יוֹסֵף לַיִּשְׁמְעֵאלִים בְּעֶשְׂרִים
29 כֶּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת־יוֹסֵף מִצְרָיְמָה : * וַיָּשָׁב רְאוּבֵן
אֶל־הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין־יוֹסֵף בַּבּוֹר וַיִּקְרַע אֶת־בְּגָדָיו :
30 * וַיָּשָׁב אֶל־אֶחָיו וַיֹּאמֶר הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ וַאֲנִי אָנָה אֲנִי־
31 בָא : * וַיִּקְחוּ אֶת־כְּתֹנֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים
וַיִּטְבְּלוּ אֶת־הַכְּתֹנֶת בַּדָּם :

15 * Inuenitque eum vir errantem in agro,&
16 interrogauit quid quæreret. * At ille re-
ſpondit,Fratres meos quæro. indica mihi v-
17 bi paſcant greges. * Dixítque ei vir: Re-
D ceſſerunt de loco iſto: audiui autem eos dicẽ-
tes: Eamus in Dothaim. Perrexit itaque Io-
ſeph poſt fratres ſuos: & inuenit eos in Do-
18 thaim. * Qui cùm vidiſſent eum procul,
antequàm accederet ad eos,cogitauerunt illũ
19 occidere. * Et mutuò loquebantur: Ecce ſo-
20 mniator venit. * Venite,occidamus eum, Mat. 21. d. Marc. 12 b. Luc. 20. a.
& mittamus in ciſternam veterem. dicemúſ-
E que,Fera peſsima deuorauit eum: & tunc ap-
parebit quid illi proſint ſomnia ſua.
21 * Audiens autem hæc Ruben, nitebatur li-
22 berare eum de manibus eorum: * Et dice-
bat: Non interficiamus animã eius, nec effun-
damus ſanguinem: ſed proiicite eum in ciſter-
nam veterem, quæ eſt in ſolitudine: manuſq;
veſtras ſeruate innoxias. Hoc autem dicebat,
volẽs eripere eum de manibus eorum;& red-
23 dere patri ſuo. * Confeſtim igitur vt per-
uenit ad fratres ſuos,nudauerunt eum tunica
24 talari & polymita. * Miſeruntque eum in
ciſternam veterem, quæ non habebat aquam.
25 * Et ſedentes vt comederent panem, vide-
F runt Hiſmaelitas viatores venire de Galaad,
& camelos eorum portantes aromata, & reſi-
26 nam, & ſtacten in Ægyptum. * Dixit ergo
Iudas fratribus ſuis: Quid nobis prodeſt, ſi
occiderimus fratrem noſtrum, & celauerimus
27 ſanguinem ipſius? * Melius eſt vt venun-
detur Hiſmaelitis; & manus noſtræ non pol-
luantur. frater enim & caro noſtra eſt. Ac-
28 quieuerunt fratres ſermonibus illius. * Et
prętereũtibus Madianitis negociatoribus,ex-
trahentes eum de ciſterna, vendiderunt eum
Hiſmaelitis viginti argenteis: qui duxerunt
29 eum in Ægyptum. * Reuerſuſque Ruben
ad ciſternam, non inuenit puerum: & ſciſsis
30 veſtibus, * Pergens ad fratres ſuos, ait: Puer
31 non comparet: & ego quò ibo? * Tule-
runt autem tunicam eius, & in ſanguinem
hædi, quem occiderant, tinxerunt.

תרגום אונקלוס

15 וְאַשְׁכְּחֵיהּ גַּבְרָא וְהָא טָעֵי בְּחַקְלָא וּשְׁאֵלֵיהּ גַּבְרָא לְמֵימָר מָה אַתְּ בָּעֵי :
16 וַאֲמַר יַת אַחַי אֲנָא בָּעֵי חַוִּי בְעַן לִי אֵיכָא אִינּוּן
רָעָן : 17 וַאֲמַר גַּבְרָא נְטָלוּ מִכָּא אֲרֵי שְׁמָעִית דַּאֲמָרִין נֵזֵיל לְדֹתָן וַאֲזַל יוֹסֵף בָּתַר אַחְוָהִי וְאַשְׁכַּחִינוּן בְּדֹתָן :
18 מֵרַחִיק וְעַד לָא קָרִיב לְוָתְהוֹן וְחַשִּׁיבוּ עֲלוֹהִי לְמִקְטְלֵיהּ : 19 וַאֲמָרוּ גְּבַר לְאַחְוָהִי הָא מָרֵי חֶלְמַיָּא דְיָכֵי אָתֵי :
20 וּכְעַן אֱתוֹ וְנִקְטְלִינֵיהּ וְנִרְמִינֵיהּ בְּחַד מִן גּוּבַיָּא וְנֵימַר חַיְתָא בִּישְׁתָּא אֲכָלְתֵּיהּ וְנֶחֱזֵי מָרֵי חֶלְמָתוֹהִי : 21 וּשְׁמַע רְאוּבֵן וְשֵׁיזְבֵיהּ מִידֵיהוֹן וַאֲמַר לָא
נְקְטְלִינֵיהּ נָפֶשׁ : 22 וַאֲמַר לְהוֹן רְאוּבֵן לָא תּוֹשְׁדוּן דְּמָא רְמוּ יַתֵּיהּ לְגוּבָּא הָדֵין דִּי בְמַדְבְּרָא וִידָא לָא תִשְׁטוּן בֵּיהּ בְּרִיל לְשֵׁיזָבָא יַתֵּיהּ
מִידֵיהוֹן לְאֲתָבוּתֵיהּ לְוָת אֲבוּהִי : 23 וַהֲוָה כַּד אֲתָא יוֹסֵף לְוָת אֲחְוָהִי וְאַשְׁלַחוּ יַת יוֹסֵף יַת כְּתוּנֵיהּ יַת כְּתוּנָא דְפַסֵּי
דַּעֲלוֹהִי : 24 וְנַסְבוּהִי וּרְמוּ יַתֵּיהּ לְגוּבָּא וְגוּבָּא רֵיקָא לֵית בֵּיהּ מַיָּא : 25 וְאִסְתַּחַרוּ לְמֵיכַל לַחְמָא וּזְקָפוּ עֵינֵיהוֹן וַחֲזוֹ וְהָא
שְׁיָירַת עָרַבָאֵי אָתְיָא מִגִּלְעַד וְגַמָּלֵיהוֹן טְעוּנִין שְׁעָף וְקִטָּף וּלְטוּם אָזְלִין לְאַחָתָא לְמִצְרָיִם : 26 וַאֲמַר יְהוּדָה לַאֲחְוָהִי מָה מָמוֹן אֲתַגַּי
לָנָא אֲרֵי נְקְטוֹל יַת אָחוּנָא וּנְכַסֵּי עַל דְּמֵיהּ : 27 אֱתוֹ וְנִזְבְּנִינֵיהּ לַעֲרַבָאֵי וִידָנָא לָא תְהֵא בֵּיהּ אֲרֵי אַחוּנָא בִשְׂרָנָא הוּא וְקַבִּילוּ מִינֵיהּ
אֲחְוָהִי : 28 וַעֲבָרוּ גְּבָרֵי מְרַיָנָאֵי תַּגָּרֵי וּנְגִידוּ וְאַסִּיקוּ יַת יוֹסֵף מִן גּוּבָּא וְזַבִּינוּ יַת יוֹסֵף לַעֲרַבָאֵי בְּעֶשְׂרִין סְלְעִין דְּכַסְפָּא וְאַיְתִיאוּ יַת יוֹסֵף
לְמִצְרָיִם : 29 וְתָב רְאוּבֵן לְגוּבָּא וְהָא לֵית יוֹסֵף בְּגוּבָּא וּבַזַע יַת לְבוּשׁוֹהִי : 30 וְתָב לְוָת אֲחְוָהִי וַאֲמַר עֻלֵּימָא לֵיתוֹהִי וַאֲנָא
לְאַן אֲנָא אָתֵי : 31 וְנְסִיבוּ יַת כְּתוּנָא דְיוֹסֵף וְנְכִיסוּ צְפִיר בַּר עִזֵּי וּטְבַלוּ יַת כְּתוּנָא בְּדָמָא :

15 * Et inuenit eum homo errantem in agro. interrogauit autem eum homo, Quid quæris?
16 * Ille autem dixit: Fratres meos quæro: nuncia mihi vbi pascunt.
17 * Dixit autem ei homo: Recesserunt hinc. audiui enim eos dicentes: Eamus in Dothaim. & abijt Ioseph post fratres suos: & inuenit eos in Dothaim.
18 * Præuiderunt autem eum à longè, antequàm appropinquaret ipse ad eos. & malignati sunt vt occiderent illum.
19 * Dixit autem vnusquisque ad fratrem suum: Ecce somniator ille venit.
20 * Nunc ergo venite, interficiamus eum, & projiciamus eum in vnam cisternarum. et dicemus, Bestia mala deuorauit eum: & videbimus, quid erunt somnia eius.
21 * Audiens autem Ruben, abstulit eum de manibus eorum.
22 * Et ait: Non percutiamus eum in animam. dixit autem eis Ruben: Ne effundatis sanguinem: eijcite autem eum in vnam cisternarum harum, quæ in solitudine: manum autem ne intuleritis ei, vt eriperet eum de manibus eorum, & redderet eum patri suo.
23 * Factum est autem quando venit Ioseph ad fratres suos, exuerunt Ioseph tunicam variam quæ circa eum.
24 * Et accipientes eum, proiecerunt in cisternam. at cisterna vacua; aquam non habebat.
25 * Sederunt manducare panem: & respicientes oculis, viderunt: et ecce viatores Ismaelitæ veniebant ex Galaad: & cameli eorum pleni erant aromatibus, & resina, & stacte: ibant autem deducere in Ægyptum.
26 * Dixit autem Iudas ad fratres suos: Quid vtile, si occiderimus fratrem nostrũ, & absconderimus sanguinem eius?
27 * Venite, vendamus eũ Ismaelitis istis: at manus nostræ ne sint super eũ: quia frater et caro nostra est. obedierunt autẽ fratres eius.
28 * Et præteribant homines Madianitæ mercatores: & extraxerunt & ascẽdere fecerunt Ioseph ex cisterna: & vendiderunt Ioseph Ismaelitis viginti aureis. & deduxerunt Ioseph in Ægyptum.
29 * Reuersus est autẽ Ruben ad cisternã: & nõ inuenit Ioseph in cisterna. & rupit vestimenta sua:
30 * Et reuersus est ad fratres suos, et ait: Puer non est in cisterna: ego autem quò ibo adhuc?
31 * Accipientes autem tunicam Ioseph, iugulauerunt hædum caprarũ:

15 * καὶ εὗρεν αὐτὸν ἄνθρωπος πλανώμενον ἐν τῷ πεδίῳ. ἠ-
16 ρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος, τί ζητεῖς; * ὁ δὲ εἶπε, τοὺς ἀ-
δελφούς μου ζητῶ· ἀνάγγειλόν μοι ποῦ βόσκουσιν.
17 * εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἄνθρωπος, ἀπῆρκασιν ἐντεῦθεν. ἤκουσα γὰρ
αὐτῶν λεγόντων, πορευθῶμεν εἰς Δωθαείμ. καὶ ἐπορεύθη Ἰω-
σὴφ κατόπισθεν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ· καὶ εὗρεν αὐτοὺς ἐν Δω-
18 θαείμ. * φθάσαντες δὲ αὐτὸν μακρόθεν, πρὸ τοῦ ἐγγίσαι
αὐτὸν πρὸς αὐτούς. καὶ ἐπονηρεύοντο τοῦ ἀποκτεῖναι αὐτόν.
19 * εἶπε δὲ ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἰδοὺ ὁ ἐνυπνια-
20 σθεὶς ἐκεῖνος ἔρχεται. * νῦν οὖν δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν,
καὶ ῥίψωμεν αὐτὸν εἰς ἕνα τῶν λάκκων. καὶ ἐροῦμεν, θηρίον
πονηρὸν κατέφαγεν αὐτόν. καὶ ὀψόμεθα, τί ἔσται τὰ ἐνύπνια
21 αὐτοῦ. * ἀκούσας δὲ Ῥουβὴλ, ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν
22 αὐτῶν. * καὶ εἶπεν, οὐ παταξωμεν αὐτὸν εἰς ψυχήν. εἶπε
δὲ αὐτοῖς Ῥουβὴλ, μὴ ἐκχέητε αἷμα, ἐμβάλετε δὲ αὐτὸν εἰς ἕ-
να τῶν λάκκων τούτων, τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, χεῖρα δὲ μὴ ἐπενέγ-
κητε αὐτῷ, ὅπως ἐξέληται αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀπο-
23 δῷ αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἦλθεν Ἰωσὴφ
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐξέδυσαν Ἰωσὴφ τὸν χιτῶνα τὸν
24 ποικίλον τὸν ποδὴρη αὐτόν. * καὶ λαβόντες αὐτὸν, ἔρρι-
ψαν εἰς τὸν λάκκον. ὁ δὲ λάκκος κενὸς, ὕδωρ οὐκ εἶχεν.
25 * ἐκάθισαν δὲ ἐσθίειν ἄρτον· καὶ ἀναβλέψαντες τοῖς ὀ-
φθαλμοῖς, εἶδον· καὶ ἰδοὺ ὁδοιπόροι ἰσμαηλίται ἦρχοντο ἐκ
γαλαάδ· καὶ αἱ κάμηλοι αὐτῶν ἔγεμον θυμιαμάτων καὶ
ῥυτήνης καὶ σαχίης. ἐπορεύοντο δὲ καταγειν εἰς αἴγυπτον.
26 * εἶπε δὲ ἰούδας πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, τί χρήσιμον, ἐὰν
ἀποκτείνωμεν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ κρύψωμεν τὸ αἷμα αὐτοῦ;
27 * δεῦτε ἀποδώμεθα αὐτὸν τοῖς ἰσμαηλίταις τούτοις, αἱ
δὲ χεῖρες ἡμῶν μὴ ἔσωσαν ἐπ' αὐτὸν, ὅτι ἀδελφὸς καὶ σὰρξ ἡ-
μῶν ἐστιν. ἤκουσαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ.
28 * καὶ παρεπορεύοντο οἱ ἄνθρωποι οἱ μαδιναῖοι οἱ ἔμπο-
οροι, καὶ ἐξείλκυσαν καὶ ἀνεβίβασαν τὸν Ἰωσὴφ ἐκ τοῦ λάκκου·
καὶ ἀπέδοντο τὸν Ἰωσὴφ τοῖς ἰσμαηλίταις εἴκοσι χρυσῶν. καὶ κα-
29 τήγαγον τὸν Ἰωσὴφ εἰς αἴγυπτον. * ἀνέστρεψε δὲ Ῥουβὴλ
ἐπὶ τὸν λάκκον, καὶ οὐκ εὗρε τὸν Ἰωσὴφ ἐν τῷ λάκκῳ· καὶ διέ-
30 ρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. * καὶ ἐπέστρεψε πρὸς τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, τὸ παιδάριον οὐκ ἔστιν ἐν τῷ λάκκῳ· ἐγὼ
31 δὲ ποῦ πορεύσομαι ἔτι; * λαβόντες δὲ τὸν χιτῶνα
τοῦ Ἰωσὴφ, ἔσφαξαν ἔριφον αἰγῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Inuenitque eum vir, & aberrabat in agro, & interrogauit eum vir, dicens: Quid quæris? 16 Et dixit: Fratres meos ego quæro. indica, obsecro, mihi vbi ipsi pascant. 17 Et ait vir: Profecti sunt hinc: quoniam audiui illos dicentes: Eamus in Dothan. & abiit Ioseph post fratres suos: & inuenit eos in Dothan. 18 Et viderunt eum à longè: & antequàm appropinquaret ad eos, cogitauerunt contra illum vt interficerent eum. 19 Dixitque vnusquisque ad fratrem suum: Ecce dominus somniorum iste qui venit. 20 Et nunc venite, occidamus eum, & proiiciamus eum in vnam ex cisternis: & dicemus, Bestia pessima comedit eum: & videbimus quis erit finis somniorum suorum. 21 Audiuitque Ruben, & liberauit eum de manibus eorum: & ait: Non interficiamus animam eius. 22 Dixitque Ruben: Non effundatis sanguinem: proiicite eum in cisternam hanc, quæ est in solitudine: & manum non extendatis in eum: vt liberaret eum de manibus eorum, vt reduceret eum patri suo. 23 Et factum est cùm venisset Ioseph ad fratres suos, nudauerunt Ioseph tunica sua, tunica polymita, quæ erat super eum. 24 Et tulerunt eum, & miserunt eum in cisternam. cisterna autem erat vacua, in qua non erant aquæ. 25 Et recubuerunt ad comedendum panem: & leuauerunt oculos suos, & viderunt: & ecce turba Arabum veniebat de Galaad, & cameli eorum onerati aromatis, resina, & stacte, ibant vt descenderent in Ægyptum. 26 Dixitque Iudas fratribus suis: Quid lucri erit nobis si occiderimus fratrem nostrum, & cooperuerimus sanguinem eius? 27 Venite, & vendamus eum Arabibus: & manus nostra non sit in eum: quoniam frater noster, & caro nostra est: & obedierunt ei fratres sui. 28 Et transierunt viri negociatores Madianitæ: & extraxerunt & leuauerunt Ioseph de cisterna, & vendiderunt eum Arabibus viginti siclis argenti: & adduxerunt Ioseph in Ægyptum. 29 Et reuersus est Ruben ad cisternam: & ecce Ioseph non erat in cisterna: & scidit vestimenta sua. 30 Et reuersus est ad fratres suos, & ait: Puer non comparet: & ego quò vadam? 31 Et tulerunt tunicam Ioseph, & mactauerunt hædum caprarum: & tinxerunt tunicam in sanguinem.

32 * וַיְשַׁלְּחוּ אֶת־כְּתֹנֶת הַפַּסִּים וַיָּבִיאוּ אֶל־אֲבִיהֶם
וַיֹּאמְרוּ זֹאת מָצָאנוּ הַכֶּר־נָא הַכְּתֹנֶת בִּנְךָ הִוא אִם־
33 לֹא: * וַיַּכִּירָהּ וַיֹּאמֶר כְּתֹנֶת בְּנִי חַיָּה רָעָה אֲכָלָתְהוּ
34 טָרֹף טֹרַף יוֹסֵף: * וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שִׂמְלֹתָיו וַיָּשֶׂם שַׂק
35 בְּמָתְנָיו וַיִּתְאַבֵּל עַל־בְּנוֹ יָמִים רַבִּים: * וַיָּקֻמוּ כָל־
בָּנָיו וְכָל־בְּנֹתָיו לְנַחֲמוֹ וַיְמָאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי־
אֵרֵד אֶל־בְּנִי אָבֵל שְׁאֹלָה וַיִּבְךְּ אֹתוֹ אָבִיו:
36 * וְהַמְּדָנִים מָכְרוּ אֹתוֹ אֶל־מִצְרַיִם לְפוֹטִיפַר סְרִיס
פַּרְעֹה שַׂר הַטַּבָּחִים: לח

1 * וַיְהִי בָּעֵת הַהִוא וַיֵּרֶד
יְהוּדָה מֵאֵת אֶחָיו וַיֵּט עַד־אִישׁ עֲדֻלָּמִי וּשְׁמוֹ חִירָה:
2 * וַיַּרְא־שָׁם יְהוּדָה בַּת־אִישׁ כְּנַעֲנִי וּשְׁמוֹ שׁוּעַ וַיִּקָּחֶהָ
3 וַיָּבֹא אֵלֶיהָ: * וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ עֵר:
4 וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אוֹנָן: * וַתֹּסֶף
5 עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁלָה וְהָיָה בְכְזִיב
6 בְּלִדְתָּהּ אֹתוֹ: * וַיִּקַּח יְהוּדָה אִשָּׁה לְעֵר בְּכוֹרוֹ וּשְׁמָהּ
7 תָּמָר: * וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיְמִתֵהוּ
8 יְהוָה: * וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן בֹּא אֶל־אֵשֶׁת אָחִיךָ וְיַבֵּם
9 אֹתָהּ וְהָקֵם זֶרַע לְאָחִיךָ: * וַיֵּדַע אוֹנָן כִּי לֹא לוֹ יִהְיֶה
הַזֶּרַע וְהָיָה אִם־בָּא אֶל־אֵשֶׁת אָחִיו וְשִׁחֵת אַרְצָה
10 לְבִלְתִּי נְתָן־זֶרַע לְאָחִיו: * וַיֵּרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה
11 וַיָּמֶת גַּם־אֹתוֹ: * וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְתָמָר כַּלָּתוֹ שְׁבִי אַלְמָנָה
בֵּית־אָבִיךְ עַד־יִגְדַּל שֵׁלָה בְנִי כִּי אָמַר פֶּן־יָמוּת גַּם־
12 הוּא כְּאֶחָיו וַתֵּלֶךְ תָּמָר וַתֵּשֶׁב בֵּית אָבִיהָ: * וַיִּרְבּוּ הַיָּמִים
וַתָּמָת בַּת־שׁוּעַ אֵשֶׁת־יְהוּדָה וַיִּנָּחֶם יְהוּדָה וַיַּעַל עַל־
13 גֹּזְזֵי צֹאנוֹ הוּא וְחִירָה רֵעֵהוּ הָעֲדֻלָּמִי תִּמְנָתָה: * וַיֻּגַּד
14 לְתָמָר לֵאמֹר הִנֵּה חָמִיךְ עֹלֶה תִמְנָתָה לָגֹז צֹאנוֹ: * וַתָּסַר
בִּגְדֵי אַלְמְנוּתָהּ מֵעָלֶיהָ וַתְּכַס בַּצָּעִיף וַתִּתְעַלָּף וַתֵּשֶׁב
בְּפֶתַח עֵינַיִם אֲשֶׁר עַל־דֶּרֶךְ תִּמְנָתָה כִּי רָאֲתָה כִּי־גָדַל
שֵׁלָה וְהוּא לֹא־נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה:

32 *Mittẽtes qui ferrent ad patrẽ, & dicerẽt: Hãc
G inuenimus: vide vtrùm tunica filij tui ſit, an
33 nõ. *Quã cũ cognouiſſet pater, ait: Tunica fi-
lij mei eſt. fera peſſima comedit eũ: beſtia de-
34 uorauit Ioſeph. *Sciſſiſq; veſtibus, indutus eſt
35 cilitio, lugẽs filium ſuũ multo tẽpore. *Cõgre-
gatis autẽ cunctis liberis eius, vt lenirẽt dolo-
rẽ patris, noluit conſolationẽ accipere: ſed ait:
Deſcẽdã ad filiũ meũ lugens in infernũ. & illo
36 perſeuerante in fletu; *Madianitæ vendiderũt
Ioſeph in Ægypto, Phutiphari eunucho Pha-
raonis, magiſtro militum. CAP. XXXVIII.
1 EOdẽ tẽpore, deſcendens Iudas à fratribus
A ſuis, diuertit ad virũ Odolamiten, nomine
2 Hyra. *Vidítq; ibi filiã hominis Chananæi, vo
cabulo Sue. & accepta vxore, ingreſſus eſt ad
3 eam. *Quę concepit & peperit filiũ, & vocauit
4 nomẽ eius Her. *Rurſumq; concepto fœtu, na
5 tum filiũ vocauit Onã. *Tertiũ quoq; peperit,
quẽ appellauit Sela. quo nato, parere vltrà ceſ-
6 ſauit. *Dedit autem Iudas vxorem primoge-
7 nito ſuo Her, nomine Thamar. *Fuit quoque
Her primogenit⁹ Iudę, neq; in cõſpectu Dñi:
8 & ideò ab eo occiſus eſt. *Dixit ergo Iudas ad
Onã filiũ ſuũ: Ingredere ad vxorẽ fratris tui, &
9 ſociare illi, vt ſuſcites ſemẽ fratri tuo. *Ille ſciẽs
nõ naſci ſibi filios, introiẽs ad vxorẽ fratris ſui,
ſemen fundebat in terrã; ne liberi fratris noĩe
10 naſcerẽtur. *Et idcircò percuſſit eum Dñs, eo
11 quòd rẽ deteſtabilẽ faceret. *Quãobrẽ dixit Iu
das Thamar nurui ſuę: Eſto vidua in domo pa
tris tui, donec creſcat Sela filius meus. Time-
bat enim, ne & ipſe moreretur, ſicut fratres e-
ius. quę abiit, & habitauit in domo patris ſui.
12 *Euolutis autem multis annis, mortua eſt filia
Suæ vxor Iudæ. Qui poſt luctũ, conſolatione
ſuſcepta, aſcendebat ad tonſores ouium ſuarũ,
ipſe & Hyras opilio gregis Odolamita in Tha-
13 mnas. *Nunciatúmq; eſt Thamar, quòd ſocer
illius aſcenderet in Thamnas ad tõdendas o-
14 ues. *Quæ depoſitis viduitatis veſtibus, aſſum
pſit theriſtrum: & mutato habitu, ſedit in bi-
uio itineris quod ducit Thamnan: eo quòd
creuiſſet Sela, & non eum accepiſſet maritum.

תרגום אונקלוס

32 וְשַׁלַּחוּ יַת כְּתוּנָא דְּפַסֵּי וְאַיְתִיאוּ לְוָת אֲבוּהוֹן וַאֲמָרוּ רָא אַשְׁכַּחְנָא אֲשְׁתְּמוֹדַע כְּעַן הַכְתּוּנָא דִּבְרָךְ הִיא אִם לָא: 33 וְאִשְׁתְּמוֹדְעָהּ וַאֲמַר
כְּתוּנָא דִּבְרִי חַיְתָא בִּישְׁתָּא אֲכָלְתֵּיהּ מְקַטֵּל קְטִיל יוֹסֵף: 34 וּבַזַּע יַעֲקֹב לְבוּשׁוֹהִי וְשַׁוִּי שַׂקָּא בְּחַרְצֵיהּ וְיִתְאַבַּל עַל בְּרֵיהּ יוֹמִין סַגִּיאִין: 35 וְקָמוּ כָּל בְּנוֹהִי וְכָל בְּנָתֵיהּ לְנַחֲמוּתֵיהּ וְסָרִיב לְקַבָּלָא תַּנְחוּמִין וַאֲמַר אֲרֵי אֵיחוֹת עַל בְּרִי כַּד אֲבֵילָא לִשְׁאוֹל וּבְכָא יָתֵיהּ אֲבוּהִי: 36 וּמִדְיָנָאֵי
זַבִּינוּ יָתֵיהּ לְמִצְרָאֵי לְפוֹטִיפַר רַבָּא דְּפַרְעֹה רַב קְטוֹלַיָּא: לח 1 וַהֲוָה בְּעִדָּנָא הַהִיא וּנְחַת יְהוּדָה מֵעִם אַחוֹהִי וּסְטָא לְוָת גַּבְרָא עֲדוּלָמָאָה
וּשְׁמֵיהּ חִירָה: 2 וַחֲזָא תַּמָּן יְהוּדָה גְּבַר תַּגָּרָא וּשְׁמֵיהּ שׁוּעַ וְנַסְבָהּ וְעַל לְוָתָהּ: 3 וְעַדַּיַאת וְיָלִידַת בַּר וּקְרָא יַת שְׁמֵיהּ עֵר: 4 וְעַדַּיַאת עוֹד
וְיָלִידַת בַּר וּקְרָת יַת שְׁמֵיהּ אוֹנָן: 5 וְאוֹסִיפַת עוֹד וְיָלִידַת בַּר וּקְרָת יַת שְׁמֵיהּ שֵׁלָה וַהֲוָה בְּכְזִיב כַּד יְלִידַת יָתֵיהּ: 6 וּנְסֵיב יְהוּדָה אִתְּתָא לְעֵר
בּוּכְרֵיהּ וּשְׁמָהּ תָּמָר: 7 וַהֲוָה עֵר בּוּכְרָא דִּיהוּדָה בִּישׁ קֳדָם יְיָ וְאֲמִיתֵיהּ יְיָ: 8 וַאֲמַר יְהוּדָה לְאוֹנָן עוֹל לְוַת אִיתַּת אָחוּךְ וְיַבֵּם יָתָהּ וְאָקֵים זַרְעָא
לְאָחוּךְ: 9 וְיָדַע אוֹנָן אֲרֵי לָא עַל שְׁמֵיהּ יְתְקְרֵי זַרְעָא וַהֲוֵי כַּד עָלִיל לְוַת אִתַּת אָחוֹהִי וְחַבֵּל אוֹרְחֵיהּ עַל אַרְעָא בְּדִיל דְּלָא לְקַיְּמָא זַרְעָא לְאָחוֹהִי:
10 וּבְאֵישׁ קֳדָם יְיָ דַּעֲבַד וַאֲמִית אַף יָתֵיהּ: 11 וַאֲמַר יְהוּדָה לְתָמָר כַּלָּתֵיהּ תֵּיבִי אַרְמְלָא בֵּית אֲבוּיִךְ עַד דְּיִרְבָּא שֵׁלָה בְּרִי אֲרֵי אֲמַר דִּילְמָא יְמוּת אַף
הוּא כְּאָחוֹהִי וַאֲזָלַת תָּמָר וְיָתְבַת בְּבֵית אֲבוּהָא: 12 וְסַגִּיאוּ יוֹמַיָּא וּמִיתַת בַּת שׁוּעַ אִיתַּת יְהוּדָה וְיִתְנְחֵם יְהוּדָה וּסְלִיק לְוַת גָּזְזֵי עָאנוֹהִי הוּא וְחִירָה
חַבְרֵיהּ עֲדוּלָמָאָה לְתִמְנָת: 13 וְיִתְחַוָּאָה לְתָמָר לְמֵימָר הָא חָמוּךְ סְלִיק לְתִמְנָת לְמֵיגַז עָאנוֹהִי: 14 וַאֲעַדַּיַאת יַת לְבוּשֵׁי אַרְמְלוּתָהּ מִינָהּ וְיִתְכַּסְיַאת
בְּעִיפָּא וְיִתְקַנַּת וְיָתְבַת בְּפָרְשׁוּת עֵינַיִן דִּי עַל אוֹרַח תִּמְנָת אֲרֵי חָזָת אֲרֵי רַבָּא שֵׁלָה וְהִיא לָא יְתִיהֲבַת לֵיהּ לְאִיתּוּ:

* Et polluerunt tunicam variam: & attulerũt pa 32
tri ſuo: & dixerũt: Hanc inuenimus: noſce ſi tunica
filij tui eſt, an non. * Et cognouit eam: & ait: Tunica 33
filij mei eſt: beſtia mala deuorauit eum: beſtia rapuit
Ioſeph. * Rupit autem Jacob veſtimenta ſua, & im 34
poſuit cilicium ſuper lumbum ſuum: & lugebat filiũ
ſuum dies multos. * Congregati ſunt autem omnes fi- 35
lij eius & filiæ, & venerunt conſolari eum, & nõ
voluit conſolationem accipere, dicẽs, Quòd deſcẽdã
ad filium meum lugens in infernum. & fleuit eum
pater eius. * At Madianitæ vendiderunt Ioſeph 36
in Ægyptum Phutiphari eunucho Pharaonis, prin-
cipi coquorum.

CAP. XXXVIII.

FActum eſt autem in tempore illo, deſcẽdit Iudas 1
à fratribus ſuis, & peruenit vſque ad hominem
quendam Odollamiten, cui nomen Iras. * Et vidit il- 2
lic Judas filiam hominis Chananæi, cui nomen Saua.
& accepit eam, & ingreſſus eſt ad eam. * Et conci- 3
piens peperit filium, & vocauit nomen eius Her.
* Et concipiens adhuc, peperit filium; & vocauit no- 4
men eius Onan. * Et adiiciens, peperit filium, & vo 5
cauit nomẽ eius Silõ. hæc autem erat in Chasbi, quã-
do peperit eos. * Et accepit Judas vxorem Her pri- 6
mogenito ſuo, cui nomẽ Thamar. * Fuit autẽ Her pri- 7
mogenitus Iudæ malus corã Dño: et occidit eũ Deꝰ.
* Dixit autẽ Judas Onã: Ingredere ad vxorẽ fratris 8
tui, & duc vxorẽ eam, & ſuſcita ſemen fratri tuo.
* Sciẽs autẽ Onã quòd non eius erit ſemen: factũ eſt 9
quãdo ingreſſus eſt ad vxorẽ fratris ſui, effudit ſuper
terrã, ne daret ſemẽ fratri ſuo. * Malũ autẽ apparuit 10
corã Deo, quia fecit hoc: et occidit et hũc. * Dixit au 11
tẽ Judas Thamar nurui ſuæ: Sede vidua in domo pa-
tris tui, donec magnus efficiatur Silõ filius meus. di-
xit enĩ, ne fortè moriatur et iſte, ſicut et fratres eius.
abiẽs autẽ Thamar, ſedit in domo patris ſui. * Mul- 12
tiplicati ſunt autem dies, & mortua eſt Saua vxor
Juda. & conſolatus Judas, aſcendit ad tondentes o-
ues ſuas, ipſe & Iras paſtor eius Odollamitas in
Thamna. * Et nunciatum eſt Thamar nurui ſuæ, di- 13
centes: Ecce ſocer tuus aſcendit in Thamna, tondere
oues ſuas. * Et auferens veſtimenta viduitatis à ſe, 14
induit theriſtrum, & ornata eſt ad portas Enan,
quæ eſt in tranſitu Thãnan, vidit enĩ quòd magnus
factus eſt Silõ: ipſe autem non dedit eam illi vxorẽ.

32 * Καὶ ἐμόλυναν τὸν χιτῶνα τὸν ποικίλον. Καὶ εἰσήνεγκαν τῷ πατρὶ
αὐτῶ, καὶ εἶπον, Τοῦτον εὕρομεν, ἐπίγνωθι εἰ χιτὼν τοῦ υἱοῦ σου ἐστὶν ἢ οὔ.
33 * καὶ ἐπέγνω αὐτὸν καὶ εἶπεν, Χιτὼν τοῦ υἱοῦ μού ἐστι. θηρίον πονηρὸν
34 κατέφαγεν αὐτόν· θηρίον ἥρπασε τὸν Ἰωσήφ. * διέρρηξε Ἰακὼβ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐπέθετο σάκκον ἐπὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ,
35 καὶ ἐπένθει τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡμέρας πολλάς. * Συνήχθησαν δὲ πάντες
οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ θυγατέρες, καὶ ἦλθον, ἵνα παρακαλέσωσιν αὐτὸν, καὶ
οὐκ ἤθελε παρακαλεῖσθαι, λέγων, ὅτι καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν
36 μου πενθῶν εἰς ᾅδου. καὶ ἔκλαυσεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. * Οἱ δὲ
Μαδιναῖοι ἀπέδοντο τὸν Ἰωσὴφ εἰς Αἴγυπτον πετεφρῆ τῷ ἀπὸ-
δούλῳ Φαραὼ ἀρχιμαγείρῳ.

λή.

1 * Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ ἐβη Ἰούδας ἀπὸ τῶν ἀδελ-
φῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφίκετο ἕως πρὸς ἄνθρωπόν τινα Ὀδολλαμίτην, ᾧ
2 ὄνομα Εἰρᾶς. * Καὶ εἶδεν ἐκεῖ Ἰούδας θυγατέρα ἀνθρώπου Χαναναίου,
3 ᾗ ὄνομα Σαυᾶ. Καὶ ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτήν. * Καὶ συλ
4 λαβοῦσα, ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ἤρ. * Καὶ συλλα-
5 βοῦσα ἔτι, ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Αὐνάν. * καὶ πρόσ
θεῖσα ἔτεκεν υἱὸν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Σηλώμ. αὐτὴ ἦ
6 ἦν ἐν Χασβὶ, ἡνίκα ἔτεκεν αὐτούς. * καὶ ἔλαβεν Ἰούδας γυναῖκα
7 ᾗ τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ, ᾗ ὄνομα Θάμαρ. * Ἐγένετο δὲ ἦς πρωτότοκος
8 Ἰούδα πονηρὸς ἐνώπιον κυρίου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ θεός. * εἶπε
δὲ Ἰούδας τῷ Αὐνάν, εἴσελθε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ
σου, καὶ ἐπιγάμβρευσαι αὐτὴν, καὶ ἀνάστησον σπέρμα τῷ ἀδελφῷ
9 σου. * Γνοὺς δὲ Αὐνάν, ὅτι οὐκ αὐτοῦ ἔσται τὸ σπέρμα, ἐγένετο ὅταν εἰσῆλ
θε πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ μὴ
10 δοῦναι σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. * πονηρὸν δὲ ἐφάνη ἐνώπιον τοῦ
11 θεοῦ, ὅτι ἐποίησε καὶ τοῦτον, καὶ ἐθανάτωσε καὶ τοῦτον. * εἶπε δὲ Ἰούδας Θάμαρ
τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, κάθου χήρα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός σου, ἕως μέγας
γένηται Σηλὼ ὁ υἱός μου. εἶπε γὰρ μή ποτε ἀποθάνῃ καὶ οὗτος, ὡς
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. ἀπελθοῦσα δὲ Θάμαρ, ἐκάθητο ἐν
12 τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς. * ἐπληθύνθησαν δὲ αἱ ἡμέραι, καὶ
ἀπέθανε Σαυὰ ἡ γυνὴ Ἰούδα. καὶ παρακληθεὶς Ἰούδας, ἀνέ-
βη ἐπὶ τοὺς κείροντας τὰ πρόβατα αὐτοῦ, αὐτὸς καὶ ἑταῖρος ὁ ποι-
13 μὴν αὐτοῦ ὁ Ὀδολλαμίτης εἰς Θαμνά. * καὶ ἀπηγγέλη Θάμαρ
τῇ νύμφῃ αὐτοῦ, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ πενθερός σου ἀνέβη εἰς Θα-
14 μνὰ, κεῖραι τὰ πρόβατα αὐτοῦ. * καὶ ἀφελομένη τὰ ἱμάτια
τῆς χηρεύσεως ἀφ' ἑαυτῆς, ἀφιέβαλε τὸ θέριστρον, καὶ ἐκαλλω-
πίσατο πρὸς ταῖς πύλαις Ἐναὶν, ἥ ἐστιν ἐν παρόδῳ Θαμνᾶν, εἶδε γὰρ
ὅτι μέγας ἐγένετο Σηλὼμ· αὐτὸς δὲ οὐκ ἔδωκεν αὐτὴν αὐτῷ γυναῖκα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

32 Et miſerunt tunicam polymitam; & attulerunt patri ſuo, atque dixerunt: Hanc inuenimus: cognoſce nunc ſi tunica filij tui eſt, an non.
33 Et cognouit eam: & ait: Tunica filij mei eſt: beſtia peſſima comedit eum; occiſione occiſus eſt Ioſeph. 34 Et ſcidit Iacob veſtimenta ſua: & poſuit ſaccum in lumbis ſuis: & luxit diebus multis ſuper filium ſuum. 35 Et ſurrexerunt omnes filij ſui, & omnes filiæ ſuæ, vt conſolarentur eum: & noluit accipere conſolationem: & ait: Quoniam deſcendam ſuper filium meum lugens in infernum. & planxit eum pater eius. 36 Madianitæ autem vendiderunt eum in Ægypto Putiphari principi Pharaonis, magiſtro militum.

CAP. XXXVIII.

ET factũ eſt in illo tẽpore, & deſcẽdit Iudas à fratribus ſuis: & diuertit ad virũ Odolamitẽ, cuius nomẽ erat Hyra. 2 Viditq; ibi Iudas filiam hoĩs mercatoris, cuius nomẽ erat Sue: & accepit eã, ingreſſuſq; eſt ad eã. 3 Et concepit, & peperit filiũ, & vocauit nomẽ eius, Her. 4 Cõcepitq; rurſus, & peperit filiũ, & vocauit nomẽ eius Onan. 5 Et addidit rurſus, & peperit filiũ, vocauitq; nomen eius Sela: & erat in Chezib quãdo peperit eũ. 6 Et accepit Iudas vxorẽ Her primogenito ſuo, cuius nomẽ erat Thamar. 7 Erat autem Her primogenitus Iudæ malus corã Dño: & occidit eum Dominus.
8 Dixitq; Iudas ad Onã: Ingredere ad vxorẽ fratris tui, & ſociare illi, & ſuſcita ſemen fratri tuo. 9 Cognouitq; Onan, quoniã non noĩe eius vocaretur ſemẽ: & quando ingrediebatur ad vxorem fratris ſui, corrũpebat viam ſuã ſuper terram, vt non ſuſcitaret ſemen fratri ſuo. 10 Diſplicuitq; corã Dño quod fecit: & interfecit etiã ipſum. 11 Dixitque Iudas Thamar nurui ſuæ: Eſto vidua in domo patris tui, donec creſcat Sela filius meus: dixit enim, ne fortè moriatur etiã ipſe, ſicut fratres eius. Et abiit Thamar, & habitauit in domo patris ſui. 12 Poſt multos autem dies mortua eſt filia Suæ vxor Iudę. & conſolatus eſt Iudas; & aſcendit ad tonſores ouium ſuarum in Thamnath, ipſe & Hyra ſocius eius Odolamites. 13 Nunciatumque eſt Thamar, dicendo: Ecce ſocer tuus aſcendit in Thamnath, ad tondendas oues ſuas. 14 Et depoſuit veſtimenta viduitatis ſuæ à ſe, & operuit ſe pallio, & ornauit ſe: & ſedit in biuio itineris, quod eſt iuxta viam Thamnath: quoniam vidit quòd creuerat Sela, & ipſa non tradebatur ei in vxorem.

15 * וַיִּרְאֶה יְהוּדָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה כִּי כִסְּתָה
16 פָּנֶיהָ׃ * וַיֵּט אֵלֶיהָ אֶל־הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמֶר הַבָּה־נָּא
אָבוֹא אֵלַיִךְ כִּי לֹא יָדַע כִּי כַלָּתוֹ הִוא וַתֹּאמֶר מַה־
17 תִּתֶּן־לִי כִּי תָבוֹא אֵלָי׃ * וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֲשַׁלַּח
גְּדִי־עִזִּים מִן־הַצֹּאן וַתֹּאמֶר אִם־תִּתֵּן עֵרָבוֹן עַד
18 שָׁלְחֵךְ׃ * וַיֹּאמֶר מָה־הָעֵרָבוֹן אֲשֶׁר אֶתֶּן לָךְ
וַתֹּאמֶר חָתֻמְךָ וּפְתִילֶךָ וּמַטְּךָ אֲשֶׁר בְּיָדֶךָ וַיִּתֶּן־לָהּ
19 וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַתַּהַר לוֹ׃ * וַתָּקָם וַתֵּלֶךְ וַתָּסַר
צְעִיפָהּ מֵעָלֶיהָ וַתִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי אַלְמְנוּתָהּ׃
20 * וַיִּשְׁלַח יְהוּדָה אֶת־גְּדִי הָעִזִּים בְּיַד רֵעֵהוּ הָעֲדֻלָּמִי
21 לָקַחַת הָעֵרָבוֹן מִיַּד הָאִשָּׁה וְלֹא מְצָאָהּ׃ * וַיִּשְׁאַל
אֶת־אַנְשֵׁי מְקֹמָהּ לֵאמֹר אַיֵּה הַקְּדֵשָׁה הִוא
בָּעֵינַיִם עַל־הַדָּרֶךְ וַיֹּאמְרוּ לֹא־הָיְתָה בָזֶה קְדֵשָׁה׃
22 * וַיָּשָׁב אֶל־יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לֹא מְצָאתִיהָ וְגַם אַנְשֵׁי
הַמָּקוֹם אָמְרוּ לֹא־הָיְתָה בָזֶה קְדֵשָׁה׃ * וַיֹּאמֶר
23 יְהוּדָה תִּקַּח־לָהּ פֶּן נִהְיֶה לָבוּז הִנֵּה שָׁלַחְתִּי הַגְּדִי
24 הַזֶּה וְאַתָּה לֹא מְצָאתָהּ׃ * וַיְהִי כִּמְשֻׁלָּשׁ
חֳדָשִׁים וַיֻּגַּד לִיהוּדָה לֵאמֹר זָנְתָה תָּמָר כַּלָּתֶךָ
וְגַם הִנֵּה הָרָה לִזְנוּנִים וַיֹּאמֶר יְהוּדָה הוֹצִיאוּהָ
25 וְתִשָּׂרֵף׃ * הִוא מוּצֵאת וְהִיא שָׁלְחָה אֶל־חָמִיהָ
לֵאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר־אֵלֶּה לוֹ אָנֹכִי הָרָה וַתֹּאמֶר הַכֶּר־
נָא לְמִי הַחֹתֶמֶת וְהַפְּתִילִים וְהַמַּטֶּה הָאֵלֶּה׃
26 * וַיַּכֶּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צָדְקָה מִמֶּנִּי כִּי־עַל־כֵּן לֹא־
27 נְתַתִּיהָ לְשֵׁלָה בְנִי וְלֹא־יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ׃ * וַיְהִי
28 בְּעֵת לִדְתָּהּ וְהִנֵּה תְאוֹמִים בְּבִטְנָהּ׃ * וַיְהִי
בְלִדְתָּהּ וַיִּתֵּן־יָד וַתִּקַּח הַמְיַלֶּדֶת וַתִּקְשֹׁר עַל־יָדוֹ
29 שָׁנִי לֵאמֹר זֶה יָצָא רִאשֹׁנָה׃ * וַיְהִי כְּמֵשִׁיב יָדוֹ
וְהִנֵּה יָצָא אָחִיו וַתֹּאמֶר מַה־פָּרַצְתָּ עָלֶיךָ פָּרֶץ וַיִּקְרָא
30 שְׁמוֹ פָּרֶץ׃ * וְאַחַר יָצָא אָחִיו אֲשֶׁר עַל־יָדוֹ הַשָּׁנִי
וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זָרַח׃

15 * Quam cùm vidisset Iudas, suspicatus est esse
meretricem.operuerat enim vultum suum, ne
16 agnosceretur. *Ingredienſque ad eam,ait,Di-
mitte me,vt coeã tecũ. Nesciebat enim quòd
17 nurus sua esset. *Qua respondente, Quid da-
bis mihi,vt fruaris concubitu meo?dixit: Mit
C tam tibi hædum de gregibus. Rursumq; illa
dicente, Patiar quod vis, si dederis mihi arra-
18 bonẽ,donec mittas quod polliceris. *Ait Iu-
das:Quid tibi vis pro arrabone dari?respõdit:
Annulum tuum & armillã,& baculum quem
manu tenes. Ad vnum igitur coitum mulier
19 concepit. *Et surgens abiit.depositoq; habitu
quẽ sumpserat, induta est viduitatis vestibus.
20 *Misit autem Iudas hædum per pastorem suũ
Odolamitem, vt reciperet pignus quod dede-
21 rat mulieri.Qui cùm non inuenisset eam,*In-
terrogauit homines loci illius, Vbi est mulier
quæ sedebat in biuio? respondentibus cũctis,
22 Non fuit in loco isto meretrix. * Reuersus est
ad Iudam,& dixit ei: Non inueni eam. sed &
homines loci illius dixerunt mihi, nunquam
23 sedisse ibi scortum. * Ait Iudas: Habeat sibi.
Certè mẽdacij arguere nos non potest.ego mi-
si hædum quem promiseram;& tu non inue-
24 nisti eam. *Ecce autẽ post tres menses nuncia-
uerunt Iudæ,dicentes: Fornicata est Thamar
nurus tua; & videtur vterus illius intumesce-
D re. Dixitq; Iudas:Producite eã, vt cõburatur.
25 *Quæ cũ duceretur ad pœnã,misit ad socerũ
suum,dicẽs: De viro cuius hæc sunt, concepi.
cognosce cuius sit anulus & armilla,& bacul'.
26 * Qui agnitis muneribus,ait: Iustior me est:
quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen
27 vltrà non cognouit eam. *Instante autem par-
28 tu,apparuerunt gemini in vtero. * Atque in
ipsa effusione infantium, vnus protulit manũ,
in qua obstetrix ligauit coccinum,dicens: Iste 1.Pa.2.a Mat.1.a.
29 egredietur prior. *Illo verò retrahente manũ,
egressus est alter. Dixitque mulier: Quare di-
uisa est propter te maceria? Et ob hanc causam
30 vocauit nomen eius,Phares. * Posteà egres-
sus est frater eius, in cuius manu erat cocci-
num: quem appellauit, Zaram.

תרגום אונקלוס

15 וַחֲזָאָה יְהוּדָה וְחַשְׁבָהּ לְנַפְקַת בָּרָא אֲרֵי כַּסְיַאת אַפָּהָא׃ 16 וְסָטָא לְוָתָהּ לְאוֹרְחָא וַאֲמַר הַבִי כְּעַן אֵעוֹל לְוָתִיךְ אֲרֵי לָא יְדַע אֲרֵי כַלָּתֵיהּ
הִיא וַאֲמָרַת מָה תִּתֵּן לִי אֲרֵי הֵעוֹל לְוָתִי׃ 17 וַאֲמַר אֲנָא אֲשַׁדַּר גַּדְיָא בַּר עִיזֵי מִן עָאנָא וַאֲמָרַת אִם תִּתֵּן מַשְׁכּוֹנָא עַד דְּתִשְׁלַח׃ 18 וַאֲמַר
מָה מַשְׁכּוֹנָא דְּאֶתֵּן לָךְ וַאֲמָרַת עִזְקָתָךְ וְשׁוּשִׁיפָךְ וְחוּטְרָךְ דִּי בִידָךְ וְיָהַב לָהּ וְעַל לְוָתָהּ וְעַדְיַאת לֵיהּ׃ 19 וְקָמַת וְאָזְלַת וְאַעְדְּיַאת עִיפָּהּ
מִינָהּ וּלְבִישַׁת לְבוּשֵׁי אַרְמְלוּתָהּ׃ 20 וְשְׁלַח יְהוּדָה יַת גַּדְיָא בַּר עִיזֵי בִּידָא דְרַחֲמֵיהּ עֲדוּלָמָאָה לְמִיסַב מַשְׁכּוֹנָא מִידָא דְאִתְתָּא וְלָא
אַשְׁכְּחָהּ׃ 21 וּשְׁאַל יַת אֱנָשֵׁי אַתְרָהּ לְמֵימַר אַן מְקַדְּשְׁתָּא הִיא בְּעֵינִין עַל אוֹרְחָא וַאֲמַרוּ לָא הֲוָת הָכָא מְקַדְּשְׁתָּא׃ 22 וְתָב
לְוַת יְהוּדָה וַאֲמַר לָא אַשְׁכַּחְתֵּיהָ וְאַף אֱנָשֵׁי אַתְרָא אֲמַרוּ לָא הֲוָת הָכָא מְקַדְּשְׁתָּא׃ 23 וַאֲמַר יְהוּדָה וְאַף לָא אַשְׁכַּחְתֵּיהָ וְאַף
שַׁדְּרִית גַּדְיָא הָדֵין וְאַתְּ לָא אַשְׁכַּחְתֵּיהּ׃ 24 וַהֲוָה כְּתַלְתּוּת יַרְחַיָא וְאִתְחַוָא לִיהוּדָה לְמֵימַר זַנְיַאת תָּמָר כַּלָּתָךְ וְאַף הָא מְעַדְיָא מְזַנּוּתָא
וַאֲמַר יְהוּדָה אַפְּקוּהָא וְתִיתּוֹקַד׃ 25 הִיא מְתַפְּקָא וְהִיא שְׁלַחַת לְוָת חֲמוּהָא לְמֵימַר לְגַבַּר דְּאִלֵּין דִּילֵיהּ מְנֵיהּ אֲנָא מְעַדְיָא וַאֲמָרַת
אִשְׁתְּמוֹדַע כְּעַן דְּמַאן עִזְקְתָא וְשׁוּשִׁיפָא וְחוּטְרָא הָאִלֵּין׃ 26 וְאִשְׁתְּמוֹדַע יְהוּדָה וַאֲמַר זַכָּאָה מִנִּי הִיא מְעַדְיָא אֲרֵי עַל כֵּן לָא
יְהַבְתָּהּ לְשֵׁלָה בְרִי וְלָא אוֹסֵף עוֹד לְמִדְעָהּ׃ 27 וַהֲוָה בְּעִידָן מֵילְדָהּ וְהָא תְיוֹמִין בִּמְעָהָא׃ 28 וַהֲוָה בְּמֵילְדָהּ וִיהַב יְדָא
וּנְסִיבַת חַיָּתָא וּקְטָרַת עַל יְדֵיהּ זְהוֹרִיתָא לְמֵימַר דֵּין נְפַק קַדְמֵיתָא׃ 29 וַהֲוָה כַּד אֲתֵיב יְדֵיהּ וְהָא נְפַק אֲחוּהִי וַאֲמָרַת מָה תְקוֹף סַגִּי עֲלָךְ
לְמִתְקַף וּקְרָא שְׁמֵיהּ פָּרֶץ׃ 30 וּבָתַר כֵּן נְפַק אֲחוּהִי דְעַל יְדֵיהּ זְהוֹרִיתָא וּקְרָא שְׁמֵיהּ זָרַח׃

* *Et videns eam Iudas, putauit eam meretricem esse. cooperuit enim faciem suam, & nō cognouit eam.* 15
* *Declinauit autem ad eam viam. & ait illi: Sine me ingredi ad te. non enim cognouit quòd nurus eius est.* 16
* *Illa autem dixit: Quid mihi dabis, si ingressus fueris ad me? & ait: Ego tibi mittam hædum caprarum de ouibus meis.* 17
* *Illa autem dixit: Si dederis mihi pignus, donec mittas tu. Ille autem dixit: Quod pignus tibi dabo? illa autem dixit: Anulum tuum, & armillā, & virgam quæ in manu tua. & dedit ei, & ingressus est ad eam: & in vtero concepit ex eo.* 18
* *Et surgens, abiit. & deposuit pallium suum à seipsa, & induit vestimenta viduitatis suæ.* 19
* *Misit autem Iudas hædum ex capris in manu pastoris sui Odollamitæ, vt reciperet pignus à muliere. & non inuenit eam.* 20
* *Interrogauit autem viros qui ex loco, Vbi est meretrix quæ erat in Enan in via? & dixerunt: Non fuit hic meretrix.* 21
* *Et reuersus est ad Iudam: & ait, Non inueni: & homines qui de loco, dicunt non esse hic meretricem.* 22
* *Ait autem Iudas: Habeat ea. sed ne fortè derideamur. ego quidem misi hædum hunc, tu autem non inuenisti.* 23
* *Factum est post trimestre, nunciatum est Iudæ, dicentes: Fornicata est Thamar nurus tua: & ecce in vtero habet de fornicatione. Dixit autem Iudas: Educite eam, & comburatur.* 24
* *Ipsa autem adducta, misit ad socerum suum, dicens: Ex homine cuius hæc sunt, ego in vtero habeo. & ait: Cognosce cuius anulus, & armilla, & virga hæc.* 25
* *Cognouit autem Iudas: et ait, Iustificata est Thamar quàm ego. cuius causa non dedi eam Silon filio meo. & non addidit vltrà cognoscere eam.* 26
* *Factum est autem quando peperit, & huic erāt gemini in vtero eius.* 27
* *Factum est autem cùm pareret ipsa, vnus protulit manum suam. accipiens autem obstetrix, ligauit super manum eius coccinum, dicens: Hic egredietur prior.* 28
* *Vt autem contraxit manum, & statim egressus est frater eius: illa autem dixit, quid diuisa est propter te maceria? et vocauit nomen eius Phares.* 29
* *Et post hoc egressus est frater eius, in quo erat super manum eius coccinum: & vocauit nomen eius, Zara.* 30

15 * καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἰούδας, ἔδοξεν αὐτὸν πόρνον εἶναι. κατεκαλύψατο γὰρ τὸ πρόσωπον αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐπέγνω αὐτήν.
16 * ἐξέκλινε δὲ πρὸς αὐτὸν τὴν ὁδόν. καὶ εἶπεν αὐτῇ, ἔασόν με εἰσελθεῖν πρός σε. οὐ γὰρ ἔγνω, ὅτι νύμφη αὐτοῦ ἐστιν.
17 * ἡ δὲ εἶπε, τί μοι δώσεις, ἐὰν εἰσέλθῃς πρός με; καὶ εἶπεν, ἐγὼ σοι ἀποστελῶ ἔριφον αἰγῶν ἐκ τῶν προβάτων μου.
18 * ἡ δὲ εἶπεν, ἐὰν δῶς μοι ἀρραβῶνα, ἕως οὗ ἀποστείλαί σε. ὁ δὲ εἶπεν, τίνα τὸν ἀρραβῶνα σοι δώσω; ἡ δὲ εἶπε, τὸν δακτύλιόν σου, καὶ τὸν ὁρμίσκον, καὶ τὸν ῥάβδον τὸν ἐν τῇ χειρί σου. καὶ ἔδωκεν αὐτῇ, καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν· καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ.
19 * καὶ ἀναστᾶσα, ἀπῆλθε. καὶ ἀφεῖλετο τὸ θέρος ἀφ' ἑαυτῆς, καὶ ἐνεδύσατο τὰ ἱμάτια τῆς χηρείας αὐτῆς.
20 * ἀπέστειλε δὲ ἰούδας τὸν ἔριφον ἐξ αἰγῶν ἐν χειρὶ τοῦ ποιμένος αὐτοῦ τοῦ ὁδολλαμίτου, κομίσασθαι τὸν ἀρραβῶνα παρὰ τῆς γυναικός· καὶ οὐχ εὗρεν αὐτόν.
21 * ἐπηρώτησε δὲ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐκ τοῦ τόπου, ποῦ ἐστιν ἡ πόρνη ἡ γλυμένη ἐν ἐναὶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ; καὶ εἶπαν, οὐκ ἦν ἐνταῦθα πόρνη.
22 * καὶ ἀπέστρεψε πρὸς ἰούδαν· καὶ εἶπεν, οὐχ εὗρον. καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἐκ τόπου, λέγουσι, μὴ εἶναι ὧδε πόρνην.
23 εἶπε δὲ ἰούδας, ἐχέτω αὐτά· ἀλλὰ μή ποτε καταγελασθῶμεν. ἐγὼ μὲν ἀπέστειλα τὸν ἔριφον τοῦτον, σὺ δὲ οὐχ εὕρηκας.
24 * ἐγένετο μετὰ τρίμηνον, ἀπηγγέλη τῷ ἰούδᾳ, λέγοντες, ἐκπεπόρνευκε θάμαρ ἡ νύμφη σου. καὶ ἰδοὺ ἐν γαστρὶ ἔχει ἐκ πορνείας. εἶπε δὲ ἰούδας, ἐξαγάγετε αὐτήν, καὶ
25 κατακαυθήτω. * αὐτῆς δὲ ἀγομένης, ἀπέστειλε πρὸς τὸν πενθερὸν αὐτοῦ, λέγουσα, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου τούτου ταῦτά ἐστιν, ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔχω. καὶ εἶπεν, ἐπίγνωθι, τίνος ὁ δακτύλιος καὶ ὁ ὁρμίσκος καὶ ἡ
26 ῥάβδος αὕτη. * ἐπέγνω δὲ ἰούδας, καὶ εἶπε, δεδικαίωται θάμαρ ἢ ἐγώ. οὗ ἕνεκεν οὐκ ἔδωκα αὐτὴν σηλὼ τῷ υἱῷ μου. καὶ οὐ προσέθετο ἔτι τοῦ γνῶναι αὐτήν.
27 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἔτεκεν, καὶ τῆδε ἰδοὺ δίδυμα ἐν τῇ γαστρὶ
28 αὐτῆς. * ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τίκτειν αὐτὴν, ὁ εἷς προεξήνεγκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ. λαβοῦσα δὲ ἡ μαῖα, ἔδησεν ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ κόκκινον, λέγουσα, οὗτος ἐξελεύσεται πρότερος.
29 * ὡς δὲ ἐπισύναγε τὴν χεῖρα, καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. ἡ δὲ εἶπε, τί διεκόπη διὰ σὲ φραγμός;
30 καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, φαρές. * καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆλθεν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ ἦν ἐπὶ τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κόκκινον· καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζαρά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et vidit eam Iudas, & putauit eam esse meretricem; quia operuerat faciem suam. 16 Et declinauit ad eam in viam, & ait: Permitte, obsecro, vt ingrediar ad te. non enim sciebat quòd nurus sua esset. Et ait: Quid dabis mihi vt ingrediaris ad me? 17 Et dixit: Ego mittam hædum caprarum de gregibus. Et ait: Si dederis mihi pignus, donec mittas. 18 Et dixit: Quod erit pignus quod dabo tibi? & ait: Anulus tuus, & sudarium tuum, & baculus tuus, qui est in manu tua. Et dedit ei: & ingressus est ad eam, & concepit ex eo. 19 Et surrexit & abiit: & deposuit pallium suum à se, & induit se vestimento viduitatis suæ. 20 Et misit Iudas hædum de capris per manum amici sui Odolamitæ, vt acciperet pignus de manu mulieris: & non inuenit eam. 21 Et interrogauit homines loci, dicens: Vbi est meretrix quæ erat in biuio itineris? & dixerunt: Non est hic meretrix. 22 Et reuersus est ad Iudam, & ait: Non inueni eam. viri quoque loci dixerunt: Non est hic meretrix. 23 Dixitque Iudas: Accipiat sibi pignus, ne fortè simus in derisum: ecce misi hædum hunc, & tu non inuenisti eam.

24 Et factum est post tres menses: & nunciatum est Iudæ, dicendo: Fornicata est Thamar nurus tua: & ecce concepit ex fornicatione. & dixit Iudas: Educite eam, & comburatur. 25 Ipsa educebatur: & ipsa misit ad socerum suum, dicens: De viro cuius hæc sunt, ego concepi: & ait: Cognosce, obsecro, cuius est anulus, & sudarium, & baculus hic. 26 Et cognouit Iudas: & ait, Iustificata est: ex me ipsa concepit; eo quòd non tradidi eam Sela filio meo. & vltrà non cognouit eam. 27 Et factum est in tempore partus, & ecce gemelli in vtero eius erant.

28 Et factum est cùm pareret, protulit vnus manum. & accepit obstetrix coccinum, & ligauit super manum eius coccinum, dicens: Hic egressus est prior. 29 Et factum est cùm reduceret manum suam, ecce egressus est frater eius. & ait: Quàm maxima fortitudo fuit in te, vt prævaleres? & vocauit nomen eius, Phares. 30 Et post hæc egressus est frater eius, super cuius manu erat coccinum: & vocauit nomen eius Zara.

לט

1 * ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר
סריס פרעה שר הטבחים איש מצרי מיד הישמעאלים
2 אשר הורדהו שמה : * ויהי יהוה את־יוסף ויהי איש
3 מצליח ויהי בבית אדניו המצרי : * וירא אדניו כי
יהוה אתו וכל אשר־הוא עשה יהוה מצליח
4 בידו : * וימצא יוסף חן בעיניו וישרת אתו ויפקדהו
5 על־ביתו וכל־יש־לו נתן בידו : * ויהי מאז הפקיד
אתו בביתו ועל כל אשר יש־לו ויברך יהוה את־בית
המצרי בגלל יוסף ויהי ברכת יהוה בכל־אשר יש־לו
6 בבית ובשדה : * ויעזב כל־אשר־לו ביד יוסף ולא־
ידע אתו מאומה כי אם־הלחם אשר־הוא אוכל ויהי
7 יוסף יפה תאר ויפה מראה : * ויהי אחר
הדברים האלה ותשא אשת־אדניו את־עיניה אל־
8 יוסף ותאמר שכבה עמי : * וימאן ויאמר אל־אשת
אדניו הן אדני לא־ידע אתי מה־בבית וכל אשר־יש־
9 לו נתן בידי : * איננו גדול בבית הזה ממני ולא־
חשך ממני מאומה כי אם־אותך באשר את־אשתו
ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לאלהים :
10 * ויהי כדברה אל־יוסף יום ׀ יום ולא־שמע אליה
11 לשכב אצלה להיות עמה : * ויהי כהיום הזה ויבא
הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם
12 בבית : * ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי ויעזב
13 בגדו בידה וינס ויצא החוצה : * ויהי כראותה כי־
14 עזב בגדו בידה וינס החוצה : * ותקרא לאנשי ביתה
ותאמר להם לאמר ראו הביא לנו איש עברי לצחק
בנו בא אלי לשכב עמי ואקרא בקול גדול :
15 * ויהי כשמעו כי־הרימתי קולי ואקרא ויעזב בגדו
16 אצלי וינס ויצא החוצה : * ותנח בגדו אצלה עד־בוא
אדניו אל־ביתו :

CAP. XXXIX.

1 IGitur Ioseph ductus est in Ægyptũ : emítq;
A Ieum Phutiphar eunuchus Pharaonis prin-
ceps exercitus sui, vir Ægyptius, de manu His
maelitarum, à quibus perductus erat.
2 * Fuítque Dominus cum eo : & erat vir in
cunctis prosperè agens. habitauitque in domo
3 domini sui: * Qui optimè nouerat Domi-
num esse cum eo; & omnia quæ gereret ab eo,
4 dirigi in manu illius. * Inuenítq; Ioseph gra-
tiam coram domino suo, & ministrabat ei.
5 * A quo præpositus omnibus, gubernabat
creditam sibi domum, & vniuersa quæ ei tra-
dita fuerant. Benedixitque Dominus domui
Ægyptij propter Ioseph : & multiplicauit tã
B in ædibus, quàm in agris cunctã eius substan-
6 tiam. * Nec quicquam aliud nouerat, nisi pa
nem quo vescebatur. Erat autem Ioseph pul- 1.Reg. 16.b.
7 chra facie, & decorus aspectu. * Post multos
itaque dies, iniecit domina sua oculos suos in
8 Ioseph. & ait: Dormi mecum. * Qui nequa-
quam acquiescens operi nefario, dixit ad eam:
Ecce dominus meus omnibus mihi traditis,
9 ignorat quid habeat in domo sua: * Nec quic-
quam est quod non in mea sit potestate, vel
non tradiderit mihi, præter te quæ vxor eius
es. quomodo ergo possum hoc malum facere,
10 & peccare in Deum meum? * Huiuscemodi
verbis per singulos dies loquebatur, & mulier
molesta erat adolescenti: & ille recusabat stu-
11 prũ. * Accidit autem quadam die, vt intraret
C Ioseph domũ, & operis quippiã absq; arbitris
12 faceret. * Et illa apprehẽsa lacinia vestimenti Sup.eo.
eius, diceret: Dormi mecũ. Qui relicto in ma-
13 nu ei⁹ pallio, fugit, & egressus est foras. * Cũq;
vidisset mulier vestẽ in manibus suis, & se esse
14 contemptam, * Vocauit ad se homines do-
mus suę, & ait ad eos: En introduxit virũ Hę-
bræum, vt illuderet nobis. ingressus est ad me,
15 vt coiret mecum. * Cúmque ego succla-
massem, & audisset vocem meam, reliquit pal-
16 lium quod tenebam, & fugit foras. * In ar-
gumentum ergo fidei, retentum pallium, o-
stendit marito reuertenti domum:

תרגום אונקלוס

לט

1 ויוסף אתחת למצרים וזבניה פוטיפר רבא דפרעה רב קטולאי גבר
מצראי מידא דערבאי דאחתוהי להתן : 2 והוה מימרא דייי בסעדיה דיוסף והוה גבר מצלח והוה בבית רבוניה מצראי : 3 וחזא רבוניה
ארי הוה מימרא דייי בסעדיה וכל דהוא עבד ייי מצלח בידיה : 4 ואשכח יוסף רחמין בעינוהי ושמש קדמוי ומנייה על ביתיה וכל דאית ליה
מסר בידיה : 5 והוה מעידן דמני יתיה בביתיה ועל כל דאית ליה ובריך ייי ית בית מצראה בדיל יוסף והוה ברכתא דייי בכל דאית ליה
בביתא ובחקלא : 6 ושבק כל דיליה בידא דיוסף ולא ידע עמיה מדעם אלהין לחמא דהוה אכל והוה יוסף שפירא בריוא ויאי
בחזוא : 7 והוה בתר פתגמיא האילין וזקפת איתת רבוניה ית עינהא לות יוסף ואמרת שכב עמי : 8 וסריב ואמר לאיתת רבוניה הא
רבוני לא ידע עמי מה די בביתא וכל דאית ליה מסר בידי : 9 ליתוהי רב בביתא הדין ממני ולא מנע ממני מדעם אלהין יתיך בדיל דאת אנתתיה
ואכדין אעביד בישתא רברבתא הדא ואחוב קדם ייי : 10 והוה כד מלילת עם יוסף יום יום ולא קביל מיניה למהוי עמה :
11 והוה ביומא הדין ועל לביתא למברך בכתבי חשבניה וליית אינש מאנשי ביתא תמן בביתא : 12 ואחדתיה בלבושיה למימר שכב עמי
ושבקיה ללבושיה בידה וערק ונפק לשוקא : 13 והוה כד חזת ארי שבקיה בידה וערק לשוקא : 14 וקראת לאנשי ביתה
ואמרת להון למימר חזו אייתי לנא גבר עבראה לחייכא בנא על לותי למשכב עמי וקרית בקלא רבא : 15 והוה כד שמע ארי אמרית קלי
וקרית ושבקיה ללבושיה לותי וערק ונפק לשוקא : 16 ואנחת ללבושיה לותה עד על רבוניה לביתיה :

CAP. XXXIX.

IOseph autem deductus est in Ægyptum: & emit eum Petephres eunuchus Pharaonis, princeps coquorum, vir Ægyptius, de manu Ismaelitarum, qui deduxerunt eum illuc. * Et fuit Dominus cum Ioseph. & fuit vir fortunatus, & fuit in domo apud dominum suum Aegyptium. *Sciebat autem dominus eius, quòd Dominus erat cum eo: & quæcunq; faceret, Dñs prosperaret in manibus eius. & inuenit gratiam Ioseph coram dño suo. * Placuit autem ei; & constituit eum super domum suam: & omnia quæcunque erant ei, dedit in manum Ioseph. *Factũ est autem postquam constitutus est ipse super domum eius, & super omnia quæcunque erant ei. Et benedixit Dñs domum Aegyptij propter Joseph. & facta est benedictio dñi in existentibus ei in domo et in agro eius. * Et cõmisit omnia quæcunque erant ei, in manus Joseph et non sciebat eorũ quæ apud se nihil, præter panem quo vescebatur ipse. & erat Joseph pulcher facie, & decorus aspectu valdè. *Et factũ est post verba hæc, & iniecit vxor dñi eius oculos suos in Ioseph: & dixit, Dormi mecum. *Ille autem non voluit. dixit autem vxori dñi sui: Si dñs meus non scit propter me in domo sua: & oĩa quæcunque sunt ei, dedit in manus meas. * Et non est in domo hac, neque excipit à me nihil, præter te; eo quòd tu vxor eius es. & quomodo faciam verbum malum hoc, & peccabo coram Deo? *Quando autem loquebatur Ioseph diem ex die, & non obediuit ei dormire cum ea, vt coiret cum ea. * Facta est autem talis quædã dies, & intrauit Ioseph in domũ facere opera sua; et nemo erat in domo intus. *Et attraxit eũ vestimentis, dicens: Dormi mecum. & relinquens vestimenta sua in manibus eius, fugit, & egressus est foras. * Et factum est, vt vidit quòd relinquens vestimenta sua in manibus eius, fugit, & egressus est foras: * Et vocauit existentes in domo, & ait illis, dicens: Videte, introduxit nobis seruum Hebræum illudere nobis. intrauit ad me, dicens: Dormiam tecum. & clamaui voce magna. * Cùm autem audiret ipse quòd exaltaui vocem meam, et clamaui, relinquens vestimenta sua apud me, fugit, & egressus est foras. * Et relinquit vestimenta apud se, donec venit dominus in domum suam.

λθ'.

1 * Ιωσὴφ ὃ κατήχθη εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἐκτήσατο αὐτὸν Πετεφρὴς ὁ εὐνοῦχος Φαραὼ, ἀρχιμάγειρος, ἀνὴρ Αἰγύπτιος, 2 ἐκ χειρὸς Ἰσμαηλιτῶν, οἱ κατήγαγον αὐτὸν ἐκεῖ. * Καὶ ἦν κύριος μετὰ Ἰωσήφ· καὶ ἦν ἀνὴρ εὐπιτυχαίνων. καὶ ἐγένετο 3 ἐν τῷ οἴκῳ εἶναι τῷ κυρίῳ αὐτοῦ τῷ Αἰγυπτίῳ. * ἤδει δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ, ὅτι κύριος ἦν μετ' αὐτοῦ, καὶ ὅσα ἂν ποιῇ, κύριος εὐοδοῖ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. καὶ εὗρεν χάριν Ἰωσὴφ ἐναντίον τοῦ κυ- 4 ρίου αὐτοῦ. * ἐυηρέστησε δὲ αὐτῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου 5 αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, ἔδωκε διὰ χειρὸς Ἰωσήφ. * ἐγένετο δὲ μετὰ τὸ καταστῆναι αὐτὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ. * καὶ εὐλόγησεν κύριος τὸν οἶκον τοῦ Αἰγυπτίου διὰ Ἰωσήφ. καὶ ἐγένετο εὐλογία κυρίου ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ἐν 6 τῷ οἴκῳ, καὶ ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. * καὶ ἐπέστρεψε πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, εἰς χεῖρας Ἰωσήφ. καὶ οὐκ ἤδει τῶν παρ' ἑαυτοῦ οὐδέν, πλὴν τοῦ ἄρτου οὗ κατήσθιεν αὐτός. καὶ ἦν Ἰωσὴφ καλὸς τῷ εἴδει, καὶ ὡραῖος 7 τῇ ὄψει σφόδρα. * καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἐπέβαλεν ἡ γυνὴ τοῦ κυρίου αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐπὶ Ἰωσήφ, καὶ 8 εἶπε, κοιμήθηθι μετ' ἐμοῦ. * ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν. εἶπε δὲ τῇ γυναικὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, εἰ ὁ κύριός μου οὐ γινώσκει δι' ἐμὲ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτῷ, ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖράς μου.

9 * καὶ οὐκ ὑπάρχει ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ. οὐδὲ ὑπεξῄρηται ἀπ' ἐμοῦ οὐδέν, πλὴν σοῦ, διὰ τὸ σὲ γυναῖκα αὐτοῦ εἶναι, καὶ πῶς ποιήσω τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, καὶ ἁμαρτήσομαι ἐναντίον τοῦ θεοῦ.

10 * ἡνίκα δὲ ἐλάλει τῷ Ἰωσὴφ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ οὐχ ὑπήκουσεν αὐτῇ καθεύδειν μετ' αὐτῆς, τοῦ συγγενέσθαι αὐτῇ.

11 * ἐγένετο δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, καὶ εἰσῆλθεν Ἰωσὴφ εἰς τὸν οἶκον ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἦν τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔσω.

12 * καὶ ἐπελάβετο αὐτοῦ τῶν ἱματίων, λέγουσα, κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ, καὶ καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐ- 13 τῆς, ἔφυγε, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω. * καὶ ἐγένετο, ὡς εἶδεν ὅτι καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς, ἔφυγε, καὶ ἐξ- 14 ῆλθεν ἔξω. * καὶ ἐκάλεσε τοὺς ὄντας ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, λέγουσα, ἴδετε, εἰσήγαγε ἡμῖν παῖδα ἑβραῖον ἐμπαίζειν ἡμῖν. εἰσῆλθε πρός με, λέγων, κοιμηθήσομαι μετ' ἐμοῦ. 15 καὶ ἐβόησα φωνῇ μεγάλῃ. * ἐν δὲ τῷ ἀκοῦσαι αὐτὸν, ὅτι ὕψωσα τὴν φωνήν μου, καὶ ἐβόησα, καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ παρ' 16 ἐμοὶ, ἔφυγε, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω. * καὶ κατέλιμπανε τὰ ἱμάτια παρ' ἑαυτῇ, ἕως ἦλθεν ὁ κύριος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXIX.

IOseph autẽ deductus est in Ægyptũ; & emit eũ Putiphar princeps Pharaonis, magister militum, vir Ægyptius, de manu Arabum; qui deduxerunt eum ibi. [2] Et factũ est verbũ Domini in auxilium Ioseph: & fuit vir prosperè agẽs; eratq; in domo domini sui Ægyptij. [3] Et vidit dñs eius ꝙ erat verbũ Dñi in auxiliũ eius: & oĩa quæ ipse faciebat, Dñs dirigebat in manu sua. [4] Et inuenit Ioseph misericordiã in oculis eius: & ministrabat ei; & cõstituit eũ super domũ suam: & oĩa quæ habebat, tradidit in manu eius. [5] Et factum est ab eo tempore quo cõstituit eum in domo sua, & super omnia quæ habebat; & benedixit Dñs domui Ægyptij ꝓpter Ioseph: & fuit benedictio Domini in omnibus quæ habebat in domo & in agro. [6] Et reliquit oĩa sua in manu Ioseph; & nõ nouerat cũ eo quicq̃, nisi panẽ quo vescebatur. Eratq; Ioseph pulcher facie, & decorus aspectu. [7] Et factum est post verba hæc, leuauit vxor domini sui oculos ad Ioseph; & dixit: Cuba mecum. [8] Et noluit. & ait vxori domini sui: Ecce dominus meus non nouit mecum quicquam eorũ quæ in domo sua sunt, & omnia sua tradidit in manu mea. [9] Non est ipse maior me in domo hac: neq; prohibuit à me quicquam prẽter te; eo quòd tu vxor eius es. quomodo ergo faciam hoc magnum malum, & peccabo coram Deo? [10] Et factum est cùm loqueretur cum Ioseph per singulos dies, non acquieuit ei vt cubaret cum ea, vt esset cum ea. [11] Et factum est quadam die, & ingressus est in domum, vt inuestigaret scripturas rationis suæ. & nullus vir de hominibus domus erat ibi in domo. [12] Apprehenditque vestimenta eius, dicens: Cuba mecum. Et reliquit vestimenta sua in manu eius: & fugit, & egressus est foras. [13] Et factum est cùm vidisset quòd reliquisset vestimenta eius in manu sua, & quòd fugisset foras: [14] Vocauit viros domus suæ: & ait eis, dicens: Videte, adduxit nobis virum Hebræum, vt illuderet nobis: ingressus est ad me vt cubaret mecum: & clamaui voce magna. [15] Et factum est cùm audiret quòd eleuarem vocem meam & clamarem, reliquit vestimenta sua apud me; & fugit, & egressus est foras. [16] Et retinuit vestimentum eius apud se, donec veniret dominus eius in domum suam.

17 * וַתְּדַבֵּר אֵלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר בָּא אֵלַי הָעֶבֶד
18 הָעִבְרִי אֲשֶׁר־הֵבֵאתָ לָנוּ לְצַחֵק בִּי׃ * וַיְהִי כְּהָרִימִי
19 קוֹלִי וָאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בִּגְדוֹ אֶצְלִי וַיָּנָס הַחוּצָה׃ * וַיְהִי
כִּשְׁמֹעַ אֲדֹנָיו אֶת־דִּבְרֵי אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר דִּבְּרָה אֵלָיו לֵאמֹר
20 כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה עָשָׂה־לִי עַבְדֶּךָ וַיִּחַר אַפּוֹ׃ * וַיִּקַּח
אֲדֹנֵי יוֹסֵף אֹתוֹ וַיִּתְּנֵהוּ אֶל־בֵּית הַסֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר־
אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים וַיְהִי־שָׁם בְּבֵית הַסֹּהַר׃
21 * וַיְהִי יְהוָה אֶת־יוֹסֵף וַיֵּט אֵלָיו חֶסֶד וַיִּתֵּן חִנּוֹ בְּעֵינֵי
22 שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר׃ * וַיִּתֵּן שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר בְּיַד־יוֹסֵף
אֵת כָּל־הָאֲסִירִם אֲשֶׁר בְּבֵית הַסֹּהַר וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר
23 עֹשִׂים שָׁם הוּא הָיָה עֹשֶׂה׃ * אֵין שַׂר בֵּית־הַסֹּהַר
רֹאֶה אֶת־כָּל־מְאוּמָה בְּיָדוֹ בַּאֲשֶׁר יְהוָה אִתּוֹ וַאֲשֶׁר
הוּא עֹשֶׂה יְהוָה מַצְלִיחַ׃

מ

1 * וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָטְאוּ מַשְׁקֵה מֶלֶךְ־
2 מִצְרַיִם וְהָאֹפֶה לַאדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרָיִם׃ * וַיִּקְצֹף
פַּרְעֹה עַל שְׁנֵי סָרִיסָיו עַל שַׂר הַמַּשְׁקִים וְעַל שַׂר
3 הָאֹפִים׃ * וַיִּתֵּן אֹתָם בְּמִשְׁמַר בֵּית שַׂר הַטַּבָּחִים אֶל־
4 בֵּית הַסֹּהַר מְקוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף אָסוּר שָׁם׃ * וַיִּפְקֹד שַׂר
הַטַּבָּחִים אֶת־יוֹסֵף אִתָּם וַיְשָׁרְתֵם וַיִּהְיוּ יָמִים
5 בְּמִשְׁמָר׃ * וַיַּחַלְמוּ חֲלוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חֲלֹמוֹ בְּלַיְלָה
אֶחָד אִישׁ כִּפְתְרוֹן חֲלֹמוֹ הַמַּשְׁקֶה וְהָאֹפֶה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ
6 מִצְרַיִם אֲשֶׁר אֲסוּרִים בְּבֵית הַסֹּהַר׃ * וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם
7 יוֹסֵף בַּבֹּקֶר וַיַּרְא אֹתָם וְהִנָּם זֹעֲפִים׃ * וַיִּשְׁאַל אֶת־
סְרִיסֵי פַרְעֹה אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּמִשְׁמַר בֵּית־אֲדֹנָיו לֵאמֹר
8 מַדּוּעַ פְּנֵיכֶם רָעִים הַיּוֹם׃ * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו חֲלוֹם
חָלַמְנוּ וּפֹתֵר אֵין אֹתוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הֲלוֹא
9 לֵאלֹהִים פִּתְרֹנִים סַפְּרוּ־נָא לִי׃ * וַיְסַפֵּר שַׂר־
הַמַּשְׁקִים אֶת־חֲלֹמוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה
גֶפֶן לְפָנָי׃

17 * Et ait: Ingressus est ad me seruus Hebræus, quem adduxisti, vt illuderet mihi.
18 * Cumque audisset me clamare, reliquit pallium quod tenebam, & fugit foras.
19 * His auditis dominus, & nimium credulus verbis coniugis, iratus est valdè.
20 * Tradiditque Ioseph in carcerem, vbi vincti regis custodiebantur: & erat ibi clausus.
21 * Fuit autem Dominus cum Ioseph, & misertus est illius: & dedit ei gratiam in conspectu principis carceris:
22 * Qui tradidit in manu illius vniuersos vinctos qui in custodia tenebantur: & quicquid fiebat, sub ipso erat.
23 * Nec nouerat aliquid cunctis ei creditis. Dominus enim erat cum illo, & omnia opera eius dirigebat.

CAP. XL.

1 A His itaque gestis, accidit vt peccarent duo eunuchi, pincerna regis Ægypti, & pistor domino suo.
2 * Iratusque contra eos Pharao, (nam alter pincernis præerat, alter pistoribus)
3 * Misit eos in carcerem principis militum, in quo erat vinctus & Ioseph.
4 * At custos carceris tradidit eos Ioseph, qui & ministrabat eis. aliquantulũ temporis fluxerat, & illi in custodia tenebantur.
5 * Viderunt que ambo somnium nocte vna, iuxta interpretationem congruam sibi.
6 * Ad quos cùm introisset Ioseph manè, & vidisset eos tristes:
7 * Scisitatus est eos, dicens: Cur tristior est
B hodie solito facies vestra?
8 * Qui responderunt: Somnium vidimus, & non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad eos Ioseph: Nunquid non Dei est interpretatio? referte mihi quid videritis.
9 * Narrauit prior præpositus pincernarum somnium suum: Videbam coram me vitem,

תרגום אונקלוס

17 וּמַלֵּילַת עַמֵּיהּ כְּפִתְגָמַיָּא הָאִלֵּין לְמֵימַר עַל לָוַתִּי עַבְדָּא עִבְרָאָה דְּאַיְתֵיתָא לָנָא לְחַיָּכָא בִּי׃ 18 וַהֲוָה כַּד אֲרַמִית קָלִי וּקְרֵית וְשַׁבְקֵיהּ
לְלִבּוּשֵׁיהּ לְוָתִי וַעֲרַק לְשׁוּקָא׃ 19 וַהֲוָה כַּד שְׁמַע רִבּוֹנֵיהּ יָת פִּתְגָמֵי אִיתְּתֵיהּ דְּמַלֵּילַת עִמֵּיהּ לְמֵימַר כְּפִתְגָמַיָּא הָאִלֵּין עֲבַד לִי עַבְדָּךְ וּתְקֵיף
רְגָזֵיהּ׃ 20 וּדְבַר רִבּוֹנֵיהּ דְּיוֹסֵף יָתֵיהּ וְיַהֲבֵיהּ לְבֵית אֲסִירֵי אֲתַר דַּאֲסִירֵי מַלְכָּא תַּמָּן אֲסִירִין וַהֲוָה תַמָּן בְּבֵית אֲסִירֵי׃ 21 וַהֲוָה מֵימְרָא
דַּייָ בְּסַעֲדֵיהּ דְּיוֹסֵף וּנְגַד לֵיהּ חִסְדָּא וְיַהֲבֵיהּ לְרַחְמִין קֳדָם רַב בֵּית אֲסִירֵי׃ 22 וְיַהַב רַב בֵּית אֲסִירֵי בִּידָא דְּיוֹסֵף יָת כָּל אֲסִירַיָּא דִּי בְּבֵית
אֲסִירֵי וְיָת כָּל דְּעַבְדִין תַּמָּן הוּא הֲוָה מְרֵי עֲבַד׃ 23 לֵית רַב בֵּית אֲסִירֵי חָזֵי יָת כָּל סְרָחָן בִּידֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ דְּמֵימְרָא דַּייָ וְיָי בְּסַעֲדֵיהּ וּדְהוּא עָבֵד יָיָ
מַצְלַח׃

מ

1 וַהֲוָה בָּתַר פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין סְרִחוּ* בֵּיהּ שַׁקְיָא דְּמַלְכָּא דְּמִצְרַיִם וְנַחְתּוֹמָא לְרִבּוֹנֵיהוֹן לְמַלְכָּא דְּמִצְרָיִם׃ 2 וּרְגִיז פַּרְעֹה עַל תְּרֵין רַבְרְבָנוֹהִי עַל רַב שָׁקֵי וְעַל רַב נַחְתּוֹמֵי׃ וְיַהַב יַתְהוֹן
בְּמַטְרָא בֵּית רַב קְטוֹלַיָּא לְבֵית אֲסִירֵי אֲתַר דְּיוֹסֵף אֲסִיר תַּמָּן׃ 4 וּמַנִּי רַב קְטוֹלַיָּא יָת יוֹסֵף עִמְּהוֹן וְשַׁמֵּשׁ יַתְהוֹן וַהֲווֹ יוֹמִין בְּמַטְרָא׃
5 וְחַלְמוּ חֶלְמָא תַּרְוֵיהוֹן גְּבַר חֶלְמֵיהּ בְּלֵילְיָא חַד גְּבַר כְּפִשְׁרַן חֶלְמֵיהּ שַׁקְיָא וְנַחְתּוֹמָא דִּי לְמַלְכָּא דְּמִצְרַיִם דַּאֲסִירִין בְּבֵית אֲסִירֵי׃ 6 וַאֲתָא
לְוָתְהוֹן יוֹסֵף בְּצַפְרָא וַחֲזָא יָתְהוֹן וְהָא אִנּוּן נְסִיסִין׃ 7 וּשְׁאַל יָת רַבְרְבֵי פַרְעֹה דְּעִמֵּיהּ בְּמַטְרָא בֵּית רִבּוֹנֵיהּ לְמֵימַר מָדֵין אַפֵּיכוֹן בִּישִׁין יוֹמָא
דֵּין׃ 8 וַאֲמָרוּ לֵיהּ חֶלְמָא חֶלֵימְנָא וּפִשְׁרָא לֵית לֵיהּ וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף הֲלָא מִן קֳדָם יְיָ פִּשְׁרָן חֶלְמָא אִשְׁתַּעוּ כְּעַן לִי׃ 9 וְאִשְׁתַּעִי רַב שָׁקֵי יָת
חֶלְמֵיהּ לְיוֹסֵף וַאֲמַר לֵיהּ בְּחֶלְמִי וְהָא גֶּפְנָא קֳדָמָי׃

17 * Et locuta est ei secundùm verba hæc, dicens: Ingressus est ad me seruus Hebræus, quem introduxisti ad nos illudere mihi: & dixit, Dormiam tecum. 18 * Vt autem audiuit quòd exaltaui vocem meam & clamaui, relinquens vestimenta sua apud me, fugit, & egressus est. 19 * Factum est autem vt audiuit dominus eius verba vxoris suæ, quæcunque locuta est ad eum, dicens, Sic fecit mihi seruus tuus. & iratus est ira. 20 * Et accipiens dominus Ioseph, iniecit eum in munitionem, & in locum in quo vincti regis detinentur illic in munitione.

21 * Et fuit Dominus cum Ioseph, et effudit ei misericordiam; & dedit ei gratiam coram principe carceris. 22 * Et dedit princeps carceris carcerem per manum Ioseph, & omnes adductos in carcere, & omnia quæcunque faciunt illic, ipse erat faciens.

23 * Non erat princeps carceris ex carcere sciens propter ipsum nihil: omnia enim erant per manum Ioseph, eo quòd Dominus cum illo erat. & quæcunque ipse faciebat, Dominus prosperabat in manibus eius.

CAP. XL.

1 FActum est autem post verba hæc, peccauit princeps pincernarum regis Ægypti, & princeps pistorum domino suo regi Aegypti.

2 * Et iratus est Pharao super duobus Eunuchis suis; super principe pincernarum, & super principe pistorum. 3 * Et posuit eos in custodia in carcere in locum vbi Ioseph iacebat ibi. 4 * Et commendauit princeps carceris Ioseph ipsos: & astitit eis. fuerant autem dies in carcere.

5 * Et viderunt ambo somnium in vna nocte vnum: quorum visiones insomnij eorum. pincerna & pistor erant regi Aegypti existentes in carcere.

6 * Intrauit autem ad eos Ioseph manè, & vidit eos, & erant conturbati.

7 * Et interrogauit eunuchos Pharaonis qui erant cum eo, dicens: Quare facies vestræ tristes hodie?

8 * Illi autem dixerunt: Somnium vidimus: & coniectans illud, non est. dixit autem eis Ioseph, Nõ per Deum manifestatio eius est? narrate ergo mihi.

9 * Et narrauit princeps pincernarum somnium suum Ioseph: & ait illi sic: In somnio meo erat vitis coram me:

17 * καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, λέγουσα, εἰσῆλθε πρός με ὁ παῖς ὁ Ἑβραῖος, ὃν εἰσήγαγες πρὸς ἡμᾶς, ἐμπαῖξαι μοι· καὶ εἶπε, κοιμηθήσομαι μετ' αὐτοῦ.

18 * ὡς δὲ ἤκουσεν, ὅτι ὕψωσα τὴν φωνήν μου, καὶ ἐβόησα, καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ παρ' ἐμοὶ, ἔφυγε, καὶ ἐξῆλθεν.

19 * ἐγένετο δὲ ὡς ἤκουσεν ὁ κύριος αὐτοῦ τὰ ῥήματα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὅσα ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν, λέγουσα, οὕτως ἐποίησέ μοι ὁ παῖς σου. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ. 20 * καὶ λαβὼν ὁ κύριος Ἰωσὴφ, ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸ ὀχύρωμα, καὶ εἰς τὸν τόπον, ἐν ᾧ οἱ δεσμῶται τοῦ βασιλέως κατέχονται ἐκεῖ ἐν τῷ ὀχυρώματι.

21 * καὶ ἦν κύριος μετὰ Ἰωσὴφ, καὶ κατέχεν αὐτοῦ ἔλεος, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν ἐνώπιον τοῦ ἀρχιδεσμοφύλακος. 22 * καὶ ἔδωκεν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τὸ δεσμωτήριον διὰ χειρὸς Ἰωσὴφ, καὶ πάντας τοὺς ἀπηγμένους ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, καὶ πάντα ὅσα ποιοῦσιν ἐκεῖ, αὐτὸς ἦν ποιῶν.

23 * οὐκ ἦν ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ τοῦ δεσμωτηρίου γινώσκων δι' αὐτὸν οὐδέν. πάντα γὰρ ἦν διὰ χειρὸς Ἰωσὴφ, διὰ τὸν κύριον μετ' αὐτοῦ εἶναι· καὶ ὅσα αὐτὸς ἐποίει, κύριος εὐώδου ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ.

μ'.

1 * Ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἥμαρτεν ὁ ἀρχοινοχόος τοῦ βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ ὁ ἀρχισπουδοποιὸς τῷ κυρίῳ αὐτῶν βασιλεῖ Αἰγύπτου. 2 * καὶ ὠργίσθη Φαραὼ ἐπὶ τοῖς δυσὶν εὐνούχοις αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ ἀρχοινοχόῳ, καὶ ἐπὶ ἀρχισπουδοποιῷ. 3 * καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ εἰς τὸ δεσμωτήριον, εἰς τὸν τόπον, οὗ Ἰωσὴφ ἐπέκειτο ἐκεῖ.

4 * καὶ συνέστησεν ὁ ἀρχιδεσμώτης τῷ Ἰωσὴφ αὐτούς· καὶ παρέσῃ αὐτοῖς. ἦσαν δὲ ἡμέρας ἐν τῇ φυλακῇ.

5 * καὶ εἶδον ἀμφότεροι ἐνύπνιον ἐν μιᾷ νυκτὶ ἕν. ὧν αἱ ὁράσεις τοῦ ἐνυπνίου αὐτῶν. ὁ οἰνοχόος καὶ ὁ σπουδοποιὸς ἦσαν τῷ βασιλεῖ Αἰγύπτου ὄντες ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ.

6 * εἰσῆλθε δὲ πρὸς αὐτοὺς Ἰωσὴφ πρωΐ, καὶ εἶδεν αὐτοὺς, καὶ ἦσαν τεταραγμένοι· 7 * καὶ ἠρώτα τοὺς εὐνούχους Φαραὼ, οἳ ἦσαν μετ' αὐτοῦ, λέγων, τί ὅτι τὰ πρόσωπα ὑμῶν σκυθρωπὰ σήμερον; 8 * οἱ δὲ εἶπαν, ἐνύπνιον εἴδομεν, καὶ ὁ συγκρίνων αὐτὸ, οὐκ ἔστιν. εἶπε δὲ αὐτοῖς Ἰωσὴφ, οὐχὶ διὰ τοῦ θεοῦ ἡ διασάφησις αὐτοῦ ἐστί; διηγήσασθε δή μοι. 9 * καὶ διηγήσατο ὁ ἀρχοινοχόος τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ τῷ Ἰωσήφ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ἔτως, ἐν τῷ ὕπνῳ μου ἰδοὺ ἄμπελος ἐναντίον μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et locuta est cum eo verba hæc, dicens: Ingressus est ad me seruus Hebræus, quem adduxisti nobis, vt illuderet mihi. 18 Et factum est cùm eleuarem vocem meam & clamarem, reliquit vestimenta sua apud me, & fugit foras. 19 Et factum est cùm audiret dominus eius verba vxoris suæ, quæ locuta est ad eum, dicens: Sicut verba hæc fecit mihi seruus tuus: & iratus est furor eius. 20 Tulitque dominus Ioseph eum, & tradidit eum in domum carceris vbi vincti regis erant. eratque ibi in domo carceris. 21 Et fuit verbum Domini in auxilium Ioseph, & fecit cum eo misericordiam, & dedit illi gratiam coram principe carceris. 22 Et tradidit princeps carceris in manu Ioseph omnes vinctos qui erant in domo carceris: & omnia quæ fiebant ibi, ipse faciebat. 23 Nullum delictum videbat princeps carceris in manu eius, eo quòd verbum Domini erat in auxilium eius. & quod ipse faciebat, Dominus dirigebat.

CAP. XL.

ET factum est post verba hæc, peccauerunt pincerna regis Ægypti, & pistor domino suo regi Ægypti. 2 Et iratus est Pharao contra duos principes suos, contra principem pincernarum, & contra principem pistorum. 3 Et posuit eos in custodia in domo magistri militum, in domo vinctorum vbi Ioseph erat vinctus. 4 Et posuit princeps militum cum eis Ioseph, & ministrabat eis. & fuerunt aliquibus diebus in custodia. 5 Somniauerunt autem somnium ambo, vnusquisque somnium suum in nocte vna, singuli iuxta interpretationem somnij sui: pincerna videlicet & pistor regis Ægypti, qui vincti erant in domo carceris. 6 Venitque ad eos Ioseph manè, & vidit eos; & ecce erant tristes. 7 Et interrogauit principes Pharaonis, qui secum erant in custodia in domo domini sui, dicens: Quare facies vestræ tristes sunt hodie? 8 Et dixerunt ei: Somnium somniauimus, & non est qui interpretetur illud. Dixitque eis Ioseph: Vtique à facie Dei est interpretatio somnij: narrate, obsecro, mihi. 9 Narrauitque princeps pincernarum somnium suum Ioseph, & dixit ei: In somnio meo ecce vitis erat coram me:

10 * וּבְגֶפֶן שְׁלֹשָׁה שָׂרִיגִם וְהִוא כְּפָרַחַת עָלְתָה נִצָּהּ
11 הִבְשִׁילוּ אַשְׁכְּלֹתֶיהָ עֲנָבִים : * וְכוֹס פַּרְעֹה בְּיָדִי
וָאֶקַּח אֶת־הָעֲנָבִים וָאֶשְׂחַט אֹתָם אֶל־כּוֹס פַּרְעֹה
12 וָאֶתֵּן אֶת־הַכּוֹס עַל־כַּף פַּרְעֹה : * וַיֹּאמֶר לוֹ
יוֹסֵף זֹאת פִּתְרֹנוֹ שְׁלֹשֶׁת הַשָּׂרִגִים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם :
13 * בְּעוֹד׀ שְׁלֹשֶׁת יָמִים יִשָּׂא פַרְעֹה אֶת־רֹאשֶׁךָ
וְהֵשִׁיבְךָ עַל־כַּנֶּךָ וְנָתַתָּ כוֹס־פַּרְעֹה בְּיָדוֹ כַּמִּשְׁפָּט
14 הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מַשְׁקֵהוּ : * כִּי אִם־זְכַרְתַּנִי
אִתְּךָ כַּאֲשֶׁר יִיטַב לָךְ וְעָשִׂיתָ־נָּא עִמָּדִי חָסֶד וְהִזְכַּרְתַּנִי
אֶל־פַּרְעֹה וְהוֹצֵאתַנִי מִן־הַבַּיִת הַזֶּה :
15 * כִּי־גָנֹב גֻּנַּבְתִּי מֵאֶרֶץ הָעִבְרִים וְגַם־פֹּה לֹא־
16 עָשִׂיתִי מְאוּמָה כִּי־שָׂמוּ אֹתִי בַּבּוֹר : * וַיַּרְא שַׂר־
הָאֹפִים כִּי־טוֹב פָּתַר וַיֹּאמֶר אֶל־יוֹסֵף גַּם־אֲנִי
17 בַּחֲלוֹמִי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סַלֵּי חֹרִי עַל־רֹאשִׁי : * וּבַסַּל
הָעֶלְיוֹן מִכֹּל מַאֲכַל פַּרְעֹה מַעֲשֵׂה אֹפֶה וְהָעוֹף אֹכֵל
18 אֹתָם מִן־הַסַּל מֵעַל רֹאשִׁי : * וַיַּעַן יוֹסֵף וַיֹּאמֶר זֹאת
19 פִּתְרֹנוֹ שְׁלֹשֶׁת הַסַּלִּים שְׁלֹשֶׁת יָמִים הֵם : * בְּעוֹד׀
שְׁלֹשֶׁת יָמִים יִשָּׂא פַרְעֹה אֶת־רֹאשְׁךָ מֵעָלֶיךָ וְתָלָה
אוֹתְךָ עַל־עֵץ וְאָכַל הָעוֹף אֶת־בְּשָׂרְךָ מֵעָלֶיךָ :
20 * וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יוֹם הֻלֶּדֶת אֶת־פַּרְעֹה וַיַּעַשׂ
מִשְׁתֶּה לְכָל־עֲבָדָיו וַיִּשָּׂא אֶת־רֹאשׁ שַׂר הַמַּשְׁקִים
21 וְאֶת־רֹאשׁ שַׂר הָאֹפִים בְּתוֹךְ עֲבָדָיו : * וַיָּשֶׁב אֶת־שַׂר
הַמַּשְׁקִים עַל־מַשְׁקֵהוּ וַיִּתֵּן הַכּוֹס עַל־כַּף פַּרְעֹה :
22 * וְאֶת־שַׂר הָאֹפִים תָּלָה כַּאֲשֶׁר פָּתַר לָהֶם יוֹסֵף :
23 * וְלֹא־זָכַר שַׂר־הַמַּשְׁקִים אֶת־יוֹסֵף וַיִּשְׁכָּחֵהוּ :

מא

1 * וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפַרְעֹה
2 חֹלֵם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל־הַיְאֹר : * וְהִנֵּה מִן־
הַיְאֹר עֹלֹת שֶׁבַע פָּרוֹת יְפוֹת מַרְאֶה וּבְרִיאֹת
בָּשָׂר וַתִּרְעֶינָה בָּאָחוּ :

10 * In qua erant tres propagines, crescere pau-
C latim in gemmas, & post flores vuas matures-
11 cere: * Calicemque Pharaonis in manu
mea. Tuli ergo vuas, & expressi in calicem quē
tenebam, & tradidi poculum Pharaoni.
12 * Respondit Ioseph: Hæc est interpretatio
somnij: Tres propagines, tres adhuc dies sunt;
13 * Post quos recordabitur Pharao ministe-
rij tui, & restituet te in gradum pristinum; da-
bisque ei calicem iuxta officium tuum, sicut
ante facere consueueras.
14 * Tantùm memento mei, cùm tibi bene
fuerit: & facies mecum misericordiam, vt sug
geras Pharaoni, vt educat me de isto carcere.
15 * Quia furtim sublatus sum de terra He-
D bræorum: & hic innocens in lacū missus sum.
16 * Videns pistorum magister quòd pruden-
ter somnium dissoluisset, ait: Et ego vidi som-
nium, quòd tria canistra farinæ haberem su-
17 per caput meum: * Et in vno canistro
quod erat excelsius, portare me putabam om-
nes cibos, qui fiunt arte pistoria: auesque co-
medere ex eo.
18 * Respondit Ioseph: Hæc est interpretatio
somnij: Tria canistra tres adhuc dies sunt:
19 * Post quos auferet Pharao caput tuum; ac
suspendet te in cruce; & lacerabunt volucres
carnes tuas.
20 * Ex inde dies tertius natalicius Pharaonis
erat: qui faciens grande conuiuiū pueris suis,
recordatus est inter epulas magistri pincerna-
rum, & pistorum principis.
21 * Restituitque alterum in locum suum, vt
porrigeret ei poculum:
22 * Alterum suspendit in patibulo; vt conie-
ctoris veritas probaretur.
23 * Et tamen succedentibus prosperis, præ-
positus pincernarum oblitus est interpretis sui.

CAP. XLI.

1 A POst duos annos vidit Pharao somnium: pu
tabat se stare super fluuium:
2 * De quo ascendebant septem boues pul-
chræ & crassæ nimis: & pascebantur in locis
palustribus.

תרגום אונקלוס

10 וּבְגֻפְנָא חַלָּתָא שִׁבְשִׁין וְהֵיא כַּד אַפְרַחַת אַפֵּיקַת לַבְלְבִין וַאֲנִיצַת נֵץ בַּשִּׁילוּ אַתְכְּלָהָא חֲווֹ עִנְּבִין : 11 וְכָסָא דְּפַרְעֹה בִּידִי וּנְסֵיבִית יָת עִנְּבַיָּא
וְעַצְרִית יָתְהוֹן עַל כָּסָא דְּפַרְעֹה וְיָהֲבִית יָת כָּסָא עַל יְדָא דְּפַרְעֹה : 12 וַאֲמַר לֵיהּ יוֹסֵף דֵּין פּוּשְׁרָנֵיהּ תְּלָתָא שִׁבְשִׁין תְּלָתָא יוֹמִין אִנּוּן :
13 בְּסוֹף תְּלָתָא יוֹמִין יְדַכַּרִינָךְ פַּרְעֹה וְיָתֵיב כַּסָּא דְּפַרְעֹה בִּידֵיהּ כְּהִלְכְתָא קַדְמָאָה דַּהֲוֵיתָא מַשְׁקֵי לֵיהּ : 14 אֱלָהֵין
חֲדַכְּרִינַנִי עִמָּךְ כַּד יוֹשֵׁיב לָךְ וְתַעְבֵּיד כְּעַן עִמִּי טִיבוּ וְתַדְכְּרִינַנִי לְוָת פַּרְעֹה וְתַפְּקִינַנִי מִן בֵּית אֲסִירֵי הָדֵין : 15 אֲרֵי מְגַנַּב אִתְגְּנֵבִית מֵאַרַע
עִבְרָאֵי וְאַף הָכָא לָא עֲבָדִית מִדְעָם אֲרֵי שַׁוִּיאוּ יָתִי בְּבֵית אֲסִירֵי : 16 וַחֲזָא רַב נַחְתּוֹמֵי אֲרֵי שַׁוִּיאוּת פִּשְׁר וַאֲמַר לְיוֹסֵף אַף אֲנָא בְּחֶלְמִי וְהָא
תְּלָתָא סַלִּין דְּחִירוּ עַל רֵישִׁי : 17 וּבְסַלָּא עִלָּאָה מִכֹּל מֵיכְלָא דְּפַרְעֹה עוֹבַד נַחְתּוֹם וְעוֹפָא אָכֵל יָתְהוֹן מִן סַלָּא מֵעִלֵּוֵי רֵישִׁי :
18 וַאֲתֵיב יוֹסֵף וַאֲמַר דֵּין פּוּשָׁרָנֵיהּ תְּלָתָא סַלִּין תְּלָתָא יוֹמִין אִנּוּן : 19 בְּסוֹף תְּלָתָא יוֹמִין יַעְדֵּי פַּרְעֹה יָת רֵישָׁךְ מִנָּךְ וְיִצְלוֹב יָתָךְ עַל
צְלִיבָא וְיֵכוֹל עוֹפָא יָת בִּשְׂרָךְ מִנָּךְ : 20 וַהֲוָה בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה יוֹם בֵּירַת וַלְדָא דְּפַרְעֹה וַעֲבַד מִשְׁתְּיָא לְכָל עַבְדּוֹהִי וּדְכַר יָת רֵישׁ רַב
שָׁקֵי וְיָת רֵישׁ רַב נַחְתּוֹמֵי בְּגוֹ עַבְדּוֹהִי : 21 וַאֲתֵיב יָת רַב שָׁקֵי עַל שָׁקְיוּתֵיהּ וְיָהַב כָּסָא עַל יְדָא דְּפַרְעֹה : 22 וְיָת רַב נַחְתּוֹמֵי צְלַב כְּמָא
דְּפַשַׁר לְהוֹן יוֹסֵף : 23 וְלָא דְכַר רַב שָׁקֵי יָת יוֹסֵף וְאַנְשִׁיהּ :

מא

1 וַהֲוָה מִסּוֹף תַּרְתֵּין שְׁנִין דְּיוֹמִין וּפַרְעֹה חָלֵם וְהָא קָאֵים עַל נַהֲרָא : 2 וְהָא מִן נַהֲרָא סָלְקָן
שֶׁבַע תּוֹרִין שַׁפִּירִין לְמֶחֱזֵי וּפַטִּימִין בְּשַׂר וְרַעְיָן בַּאֲחָוָא :

10 * Jn autem vite tres propagines, & ipſa vireſcens producebat germina maturos racemos vuæ:

11 * Et calix Pharaonis in manu mea: & accepi vuam, & expreßi eam in calicem, & dedi calicem in manum Pharaonis.

12 * Et dixit ei Joſeph: Hoc conjectatio eius: Tres propagines tres dies ſunt:

13 * Adhuc tres dies, et recordabitur Pharao principatus tui: & reſtituet te ad principatum pincernatus tui, & dabis calicem Pharaonis in manum eius, ſecundùm principatum tuum priorem, ſicut eras vinum fundens.

14 * Sed memento mei per temetipſum, quando benè tibi fuerit: & facies mecum miſericordiam: & recordatus de me ad Pharaonem, & educes me de carcere iſto.

15 * Quia furto ſurreptus ſum de terra Hebræorum: & hic non feci nihil, ſed iniecerunt me in domum lacus huius.

16 * Et vidit princeps piſtorum, quòd rectè conjectauit: & ait Ioſeph, & ego vidi ſomnium: Putabam tria caniſtra farinarum tollere ſuper caput meum:

17 * Jn autem caniſtro ſuperiore ab omnibus generibus, quæ comedit Pharao opere piſtoris: & aues cæli comederunt illa à caniſtro capitis mei.

18 * Reſpondens autem Joſeph, ait illi: Hæc conjectatio eius: Tria caniſtra tres dies ſunt:

19 * Adhuc tribus diebus, et auferet Pharao caput tuum à te, & ſuſpendet te in ligno: & comedent aues cæli carnes tuas à te.

20 * Factum eſt autem in die tertia, natiuitatis dies erat Pharaonis: & faciebat conuiuium omnibus ſeruis ſuis: & recordatus eſt principis pincernarum, & principatus principis piſtorum in medio ſeruorum ſuorum:

21 * Et reſtituit principem pincernarum in principatum ſuum: & dedit calicem in manum Pharaonis.

22 * At principem piſtorum ſuſpendit, ſicut conjectauit eis Joſeph.

23 * Et non recordatus eſt princeps pincernarum Joſeph: ſed oblitus eſt eius.

CAP. XLI.

1 * Factum eſt autem poſt duos annos dierum, Pharao vidit ſomnium: Exiſtimabat ſtare ſuper flumen:

2 * Et ecce quaſi ex flumine aſcendebant ſeptem boues pulchræ facie & electæ carnibus, & paſcebantur in achi.

10 * ἐν ᾗ τῇ ἀμπέλῳ τρεῖς πυθμένες, καὶ αὐτὴ θάλλουσα ἀνθηλωχυῖα βλάστοις· πεπείρους βότρυας σταφυλῆς.

11 * Ϛ τὸ ποτήριον Φαραὼ ἐν τῇ χειρί μου, καὶ ἔλαβον τὴν σταφυλὴν, καὶ ἐξέθλιψα αὐτὴν εἰς τὸ ποτήριον, καὶ ἔδωκα τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα Φαραώ.

12 * καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἰωσὴφ, Τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ· Ⓓ τρεῖς

13 πυθμένες, τρεῖς ἡμέραι εἰσίν. * ἔτι τρεῖς ἡμέραι, Ϛ μνησθήσεταί Φαραὼ τῆς ἀρχῆς σου, Ϛ ἀποκαταστήσει σε ἐπὶ τὴν ἀρχιοινοχοΐαν σου, Ϛ δώσεις τὸ ποτήριον Φαραὼ εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχὴν σου τὴν πρότερον, ὡς ἦσθα οἰνο-

14 χοῶν. * ἀλλὰ μνήσθητί μου διὰ σεαυτοῦ, ὅταν εὖ σοι γένηται). Ϛ ποιήσεις μετ' ἐμοῦ ἔλεος· Ϛ μνησθεὶς περὶ ἐμοῦ πρὸς Φαραὼ, Ϛ ἐξάξεις με ἐκ τοῦ οἰκήματος τούτου.

15 * ὅτι κλοπῇ ἐκλάπην ἐκ γῆς Ἑβραίων, καὶ ὧδε οὐκ ἐποίησα οὐδέν, ἀλλ' ἐνέβαλόν με εἰς τὸν οἶκον τοῦ λάκκου τούτου.

16 * καὶ εἶδεν ὁ ἀρχισποποιὸς, ὅτι ὀρθῶς συνέκρινε καὶ εἶπε τῷ Ἰωσὴφ, καὶγὼ εἶδον ἐνύπνιον· ὤμην τρία κανᾶ χονδρειτῶν

17 αἴρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου· * ἐν ᾗ κανῷ τῷ ἐπάνω ἀπὸ πάντων τῶν βρωμάτων, ὧν ἐσθίει Φαραὼ ἔργῳ σποποιᾶς, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατήσθιον αὐτὰ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῆς κεφαλῆς μου.

18 * ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωσὴφ, εἶπεν αὐτῷ, αὕτη ἡ σύγκρισις αὐτοῦ, τὰ τρία κανᾶ, τρεῖς ἡμέραι εἰσίν·

19 * ἔτι τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἀφελεῖταί Φαραὼ τὴν κεφαλήν σου ἀπὸ σοῦ, Ϛ κρεμάσει σε ἐπὶ ξύλου, Ϛ φάγονται τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ τὰς σάρκας σου ἀπὸ σοῦ.

20 * ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, γενέσεως ἡμέραν ἦν Φαραὼ, Ϛ ἐποίει πότον πᾶσι τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ ἐμνήσθη τοῦ ἀρχιοινοχόου, Ϛ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀρχισποποιοῦ ἐν μέσῳ τῶν παι-

21 δίων αὐτοῦ. * καὶ ἀποκατέστησε τὸν ἀρχιοινοχόον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, Ϛ ἔδωκε τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα Φαραώ.

22 * τὸν δὲ ἀρχισποποιὸν ἐκρέμασε, καθὰ συνέκρινεν αὐτοῖς

23 Ἰωσήφ. * καὶ οὐκ ἐμνήσθη ὁ ἀρχιοινοχόος τοῦ Ἰωσὴφ, ἀλλ' ἐπελάθετο αὐτοῦ.

μα'.

1 * Ἐγένετο δὲ μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν, Φαραὼ εἶδεν ἐνύπνιον. ὅτε-

2 τὸ ἑστάναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ· * καὶ ἰδοὺ ὡσεὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνέβαινον ἑπτὰ βόες, καλαὶ τῷ εἴδει, καὶ ἐκλεκταὶ ταῖς σαρξὶν, καὶ ἐνέμοντο ἐν τῇ ἄχι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et in vite erant tres palmites: & erat quaſi florens, & producebat gemmas: & poſt flores maturabant vuæ in botris ſuis. 11 Et calix Pharaonis erat in manu mea: & tollebam vuas, & exprimebam eas in calice Pharaonis, & ponebam calicem in manu Pharaonis. 12 Dixitque ei Ioſeph: Hæc eſt interpretatio eius: Tres palmites, tres dies ſunt: 13 In fine trium dierum recordabitur tui Pharao, & reducet te ad miniſterium tuum, & pones calicem Pharaonis in manu eius, ſicut antè conſueueras quando eras pincerna eius. 14 Sed memento mei tecum, cùm benè fuerit tibi, & facies, obſecro, mecum miſericordiam, & recordaberis mei apud Pharaonem, & educes me de hoc carcere. 15 Quoniam furto ſublatus ſum de terra Hebræorum: & hic quoque nihil feci, vt ponerent me in carcerem. 16 Et vidit princeps piſtorum quòd rectè interpretatus eſſet: & dixit ad Ioſeph: Ego quoque videbam in ſomnio meo: & ecce tria caniſtra plena pane principali erant ſuper caput meum. 17 Et in caniſtro ſuperiori erat de omni cibo Pharaonis, qui fit arte piſtoria: & aues comedebant ea quæ erant in caniſtro ſuper capite meo. 18 Reſponditque Ioſeph, & ait: Hæc eſt interpretatio eius: Tria caniſtra, tres dies ſunt. 19 In fine trium dierum auferet Pharao caput tuum à te, & ſuſpendet te in patibulo: & comedent aues carnes tuas à te. 20 Et factum eſt in die tertio, die natiuitatis Pharaonis, fecit conuiuium omnibus ſeruis ſuis: & recordatus eſt capitis principis pincernarum, & capitis principis piſtorum in medio ſeruorum ſuorum. 21 Et reduxit principem pincernarum ad miniſterium ſuum, & poſuit calicem ſuper manum Pharaonis. 22 Et principem piſtorum ſuſpendit, ſicut interpretatus eſt eis Ioſeph. 23 Et non eſt recordatus princeps pincernarum Ioſeph: ſed oblitus eſt eius.

CAP. XLI.

ET factum eſt poſt duos annos, & Pharao ſomniauit: & ecce ſtabat ſuper flumen: * Et ecce de flumine aſcendebant ſeptem boues pulchræ viſu, & pingues carnibus: & paſcebantur in prato.

3 * וְהִנֵּה שֶׁבַע פָּרוֹת אֲחֵרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן מִן־
הַיְאֹר רָעוֹת מַרְאֶה וְדַקּוֹת בָּשָׂר וַתַּעֲמֹדְנָה אֵצֶל
4 הַפָּרוֹת עַל־שְׂפַת הַיְאֹר׃ * וַתֹּאכַלְנָה הַפָּרוֹת רָעוֹת
הַמַּרְאֶה וְדַקֹּת הַבָּשָׂר אֵת שֶׁבַע הַפָּרוֹת יְפֹת
5 הַמַּרְאֶה וְהַבְּרִיאֹת וַיִּיקַץ פַּרְעֹה׃ * וַיִּישָׁן
וַיַּחֲלֹם שֵׁנִית וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים עֹלוֹת בְּקָנֶה
6 אֶחָד בְּרִיאוֹת וְטֹבוֹת׃ * וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים
דַּקּוֹת וּשְׁדוּפֹת קָדִים צֹמְחוֹת אַחֲרֵיהֶן׃
7 * וַתִּבְלַעְנָה הַשִּׁבֳּלִים הַדַּקּוֹת אֵת שֶׁבַע
הַשִּׁבֳּלִים הַבְּרִיאוֹת וְהַמְלֵאוֹת וַיִּיקַץ פַּרְעֹה
8 וְהִנֵּה חֲלוֹם׃ * וַיְהִי בַבֹּקֶר וַתִּפָּעֶם רוּחוֹ וַיִּשְׁלַח
וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־חֲכָמֶיהָ
וַיְסַפֵּר פַּרְעֹה לָהֶם אֶת־חֲלֹמוֹ וְאֵין־פּוֹתֵר אוֹתָם
9 לְפַרְעֹה׃ * וַיְדַבֵּר שַׂר הַמַּשְׁקִים אֶת־פַּרְעֹה
10 לֵאמֹר אֶת־חֲטָאַי אֲנִי מַזְכִּיר הַיּוֹם׃ * פַּרְעֹה קָצַף
עַל־עֲבָדָיו וַיִּתֵּן אֹתִי בְּמִשְׁמַר בֵּית שַׂר הַטַּבָּחִים
11 אֹתִי וְאֵת שַׂר הָאֹפִים׃ * וַנַּחַלְמָה חֲלוֹם בְּלַיְלָה
12 אֶחָד אֲנִי וָהוּא אִישׁ כְּפִתְרוֹן חֲלֹמוֹ חָלָמְנוּ׃ * וְשָׁם
אִתָּנוּ נַעַר עִבְרִי עֶבֶד לְשַׂר הַטַּבָּחִים וַנְּסַפֶּר־לוֹ וַיִּפְתָּר־
לָנוּ אֶת־חֲלֹמֹתֵינוּ אִישׁ כַּחֲלֹמוֹ פָּתָר׃
13 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־פָּתַר־לָנוּ כֵּן הָיָה אֹתִי הֵשִׁיב עַל־כַּנִּי
14 וְאֹתוֹ תָלָה׃ * וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וַיִּקְרָא אֶת־יוֹסֵף
וַיְרִיצֻהוּ מִן־הַבּוֹר וַיְגַלַּח וַיַּחֲלֵף שִׂמְלֹתָיו וַיָּבֹא אֶל־
15 פַּרְעֹה׃ * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף חֲלוֹם חָלַמְתִּי
וּפֹתֵר אֵין אֹתוֹ וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי עָלֶיךָ לֵאמֹר תִּשְׁמַע
16 חֲלוֹם לִפְתֹּר אֹתוֹ׃ * וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת־פַּרְעֹה לֵאמֹר
17 בִּלְעָדָי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת־שְׁלוֹם פַּרְעֹה׃ * וַיְדַבֵּר
פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף בַּחֲלֹמִי הִנְנִי עֹמֵד עַל־שְׂפַת הַיְאֹר׃
18 * וְהִנֵּה מִן־הַיְאֹר עֹלוֹת שֶׁבַע פָּרוֹת בְּרִיאוֹת בָּשָׂר
וִיפֹת תֹּאַר וְתִרְעֶינָה בָּאָחוּ׃

3 * Aliæ quoque ſeptem emergebant de flumine fœdæ confectæque macie, & paſcebantur in ipſa amnis ripa in locis virentibus:
4 * Deuoraueruntque eas quarum mira ſpecies & habitudo corporum erat. Expergefactus Pharao,
5 * Rurſum dormiuit; & vidit alterum ſomnium: Septem ſpicæ pullulabant in culmo vno plenæ atque formoſæ:
6 * Aliæ quoque totidem ſpicæ tenues & pcuſſæ vredine oriebantur,
7 * Deuorantes omnem priorum pulchritudinem. Euigilans Pharao poſt quietem,
8 * Et facto manè, pauore perterritus, miſit ad omnes coniectores Ægypti, cunctoſque ſapientes: & accerſitis, narrauit ſomnium: nec erat qui interpretaretur.
9 * Tunc demum reminiſcens magiſter pincernarum, ait: Confiteor peccatum meum.
10 * Iratus rex ſeruis ſuis, me & magiſtrum piſtorum retrudi iuſſit in carcerem principis militum:
11 * Vbi vna nocte vterque vidimus ſomniũ, præſagium futurorum.
12 * Erat ibi puer Hebræus, eiuſdem ducis militum famulus: cui narrantes ſomnia, audiuimus quicquid poſteà rei probauit euentus.
13 * Ego enim redditus ſum officio meo, & ille ſuſpenſus eſt in cruce.
14 * Protinus ad regis imperium eductum de carcere Ioſeph, totonderunt, ac veſte mutata, obtulerunt ei.
15 * Cui ille ait: Vidi ſomnia; nec eſt qui edifferat; quæ audiui te ſapientiſſimè coniicere.
16 * Reſpondit Ioſeph: Abſque me Deus reſpondebit proſpera Pharaoni.
17 * Narrauit ergo Pharao quæ viderat: Putabam me ſtare ſuper ripam fluminis:
18 * Et ſeptem boues de amne conſcendere, pulchras nimis, & obeſis carnibus: quæ in paſtu paludis virecta carpebant.

תרגום אונקלוס

3 וְהָא שֶׁבַע תּוֹרָן אָחֳרָנִין סָלְקָן בָּתְרֵיהֶן מִן נַהֲרָא בִּישָׁן לְמֶחֱזֵי וְחַסִירָן בְּשַׂר וְקָמָן לְקִבְלֵיהֶן דְּתוֹרָתָא עַל כֵּיף נַהֲרָא׃ 4 וַאֲכַלָן תּוֹרָתָא
בִּישָׁן לְמֶחֱזֵי וְחַסִירָן בְּשַׂר יַת שֶׁבַע תּוֹרָתָא שַׁפִירָן לְמֶחֱזֵי וּפַטִימָתָא וְאִתְעַר פַּרְעֹה׃ 5 וּדְמוֹךְ וְחֶלֶם תִּנְיָנוּת וְהָא שֶׁבַע שִׁבְלִין סָלְקָן
בְּקַנְיָא חַד פַּטִימָן וְטָבָן׃ 6 וְהָא שֶׁבַע שִׁבְלַיָּא לַקְיָין וּשְׁקִיפָן קָדוּם צָמְחָן בָּתְרֵיהֶן׃ 7 וּבְלָעָן שִׁבְלַיָּא לַקְיָתָא יַת שֶׁבַע
שִׁבְלַיָּא פַּטִימָתָא וּמַלְיָתָא וְאִתְעַר פַּרְעֹה וְהָא חֶלְמָא׃ 8 וַהֲוָה בְּצַפְרָא וּמְטַרְפָא רוּחֵיהּ וּשְׁלַח וּקְרָא לְכָל חַרְטֻמֵי מִצְרָאֵי וּלְכָל
חַכִּימָתָא וְאִשְׁתָּעֵי פַּרְעֹה לְהוֹן יַת חֶלְמֵיהּ וְלֵית דְּפַשַׁר יַתְהוֹן לְפַרְעֹה׃ 9 וּמַלֵּיל רַב שָׁקֵי עִם פַּרְעֹה לְמֵימַר יַת סוּרְחָנִי אֲנָא
מַדְכַּר יוֹמָא דֵין׃ 10 פַּרְעֹה רְגַז עַל עַבְדּוֹהִי וִיהַב יָתִי בְּמַטְרַת בֵּית רַב קְטוֹלַיָּא יָתִי וְיַת רַב נַחְתּוֹמֵי׃ 11 וְחַלְמְנָא חֶלְמָא
בְּלֵילְיָא חַד אֲנָא וְהוּא גְּבַר כְּפִשְׁרַן חֶלְמֵיהּ חַלֶמְנָא׃ 12 וְתַמָּן עִמָּנָא עוּלֵם עִבְרָאָה עַבְדָּא לְרַב קְטוֹלַיָּא וְאִשְׁתָּעֵינָא לֵיהּ וּפַשַׁר לָנָא יַת
חֶלְמָנָא גְּבַר כְּפִשְׁרַן חֶלְמֵיהּ פְּשַׁר׃ 13 וַהֲוָה כְּמָא דְּפַשַׁר לָנָא כֵּן הֲוָה יְהֵי אֲתֵיב עַל שְׁמוּשִׁי וְיָתֵיהּ צְלָב׃ 14 וּשְׁלַח פַּרְעֹה וּקְרָא
יַת יוֹסֵף וְאַרְהֲטוּהִי מִבֵּית אֲסִירֵי וְסַפַּר וְשַׁנִּי כְּסוּתֵיהּ וְעָל לְוָת פַּרְעֹה׃ 15 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף חֶלְמָא חֲלֵימִית וּפַשַׁר לֵית לֵיהּ
וַאֲנָא שְׁמִעִית עֲלָךְ לְמֵימַר דְּאַתְּ שָׁמַע חֶלְמָא וּמְפַשַׁר יְהֵיהּ׃ 16 וַאֲתֵיב יוֹסֵף יַת פַּרְעֹה לְמֵימַר בַּר מִן חָכְמְתִי אֱלָהִין מִן קֳדָם
יְיָ אִתְהַב יַת שְׁלָמָא דְּפַרְעֹה׃ 17 וּמַלֵּיל פַּרְעֹה עִם יוֹסֵף בְּחֶלְמִי הָא אֲנָא קָאֵים עַל כֵּיף נַהֲרָא׃
18 וְהָא מִן נַהֲרָא סָלְקָן שֶׁבַע תּוֹרָן פַּטִימָן בְּשַׂר וְשַׁפִירָן לְמֶחֱזֵי וְרָעְיָן בַּאֲחוָא׃

* *Aliæ autem boues ſeptem aſcendebant poſt ipſas de flumine, turpes facie, & graciles carnibus: & paſcebantur apud boues apud labium fluminis:* 3
* *Et deuorarunt ſeptem boues turpes & graciles carnibus, ſeptem boues pulchras facie & electas. excitatus eſt autem Pharao:* 4
* *Et ſomniauit ſecundò: & ecce ſeptē ſpicæ aſcendebant in propagine vna electa & pulchræ:* 5
* *Et ecce ſeptem ſpicæ tenues & à vento corruptæ oriebantur poſt eas:* 6
* *Et deuorabant ſeptem ſpicæ tenues & à vento corruptæ, ſeptem ſpicas electas & plenas. excitatus eſt autem Pharao: & erat ſomnium.* 7
* *Factum eſt autem manè, & conturbata eſt anima eius. & mittens, vocauit omnes expoſitores Aegypti, & omnes ſapientes eius: & narrauit eis Pharao ſomnium ſuum, & non erat indicans illud Pharaoni.* 8
* *Et locutus eſt princeps pincernarum ad Pharaonem, dicens: Peccatum meum recordor hodie.* 9
* *Pharao iratus fuit ſeruis ſuis, & poſuit nos in cuſtodia, in domo principis coquorum, meque et principem piſtorum.* 10
* *Et vidimus ſomnium in nocte vna egoque & ipſe, vnuſquiſque ſecundùm ſuũ ſomnium vidimus.* 11
* *Erat autem ibi nobiſcum iuuenis ſeruus Hebræus principis coquorum: & narrauimus ei, & coniectauit nobis.* 12
* *Factum eſt autem, ſicut coniectauit nobis, ſic & accidit; meque reſtitui ad principatum meum, illum autem ſuſpendi.* 13
* *Mittens autem Pharao, vocauit Ioſeph: & eduxerunt eum ex munitione: et totonderunt eum, & mutauerunt veſtimentum eius; & venit ad Pharaonem.* 14
* *Dixit autem Pharao Ioſeph,* 15 *Somnium vidi, & coniectans non eſt illud. ego autem audiui de te dicentes, Audientem te ſomnia, coniectare ea.*
* *Reſpondens autem Ioſeph, dixit Pharaoni: Sine Deo non reſpondebitur ſalutare Pharaoni.* 16
* *Locutus eſt autem Pharao Ioſeph, dicens: In ſomnio meo putabam ſtare iuxta labium fluminis:* 17
* *Et quaſi ex flumine aſcendebant ſeptem boues electæ carnibus, & pulchræ facie, & paſcebantur in achi.* 18

3 * ἄλλαι δὲ βόες ἑπτὰ ἀνέβαινον μετ' αὐτὰς ἐκ τοῦ ποταμοῦ, αἰσχραὶ τῷ εἴδει, καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξίν, καὶ ἐνέμοντο ἐπὶ τὰς βόας, ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ.
4 * καὶ κατέφαγον αἱ ἑπτὰ βόες αἱ αἰσχραὶ καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξὶν, τὰς ἑπτὰ βόας τὰς καλὰς τῷ εἴδει καὶ τὰς ἐκλεκτάς. ἠγέρθη ὁ Φαραώ·
5 * καὶ ἐνυπνιάσθη τὸ δεύτερον· καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ στάχυες ἀνέβαινον
6 ἐν πυθμένι ἑνὶ ἐκλεκτοὶ καὶ καλοί. * καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ στάχυες λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύοντο μετ' αὐτούς·
7 * καὶ κατέπιον οἱ ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι, τοὺς ἑπτὰ στάχυας τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ τοὺς πλήρεις. ἠγέρθη ὁ Φαραώ, καὶ ἰδοὺ ἐνύπνιον.
8 * ἐγένετο ὀρθρίσας, καὶ ἐταράχθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. καὶ ἀποστείλας ἐκάλεσε πάντας τοὺς ἐξηγητὰς Αἰγύπτου, καὶ πάντας τοὺς σοφοὺς αὐτῆς, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς Φαραὼ τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων αὐτὸ τῷ Φαραώ.
9 * καὶ ἐλάλησεν ὁ ἀρχιοινοχόος πρὸς Φαραώ, λέγων, τὴν ἁμαρτίαν μου ἀναμιμνήσκω σήμερον·
10 * Φαραὼ ὠργίσθη τοῖς παισὶν αὐτοῦ, καὶ ἔδετο ἡμᾶς ἐν φυλακῇ, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀρχιμαγείρου, ἐμέ τε καὶ τὸν ἀρχισιτο-
11 ποιόν. * καὶ εἴδομεν ἐνύπνιον ἐν νυκτὶ μιᾷ ἐγώ τε καὶ αὐτὸς, ἕκας-
τος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ ἐνύπνιον εἴδομεν.
12 * ἦν δὲ ἐκεῖ μεθ' ἡμῶν νεανίσκος παῖς ἑβραῖος τοῦ ἀρχιμαγείρου, καὶ διηγησάμεθα αὐτῷ, καὶ συνέκρινεν ἡμῖν.
13 * ἐγένετο δὲ, καθὼς συνέκρινεν ἡμῖν, οὕτως καὶ συνέβη, ἐμέ τε ἀποκαταστάθηναι ἐπὶ τοῦ ἀρχοῦ μου, ἐκεῖνον δὲ κρεμασθῆναι.
14 * ἀποστείλας δὲ Φαραὼ, ἐκάλεσε τὸν Ἰωσήφ. καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν ἐκ τοῦ ὀχυρώματος, καὶ ἐξύρησαν αὐτὸν, καὶ ἤλλαξαν τὴν στολὴν αὐτοῦ· καὶ ἦλθε πρὸς Φαραώ.
15 * εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσὴφ, ἐνύπνιον ἑώρακα, καὶ ὁ συνκρίνων οὐκ ἔστιν αὐτό. ἐγὼ δὲ ἀκήκοα περὶ σοῦ λεγόντων, ἀκούσαντά σε ἐνύπνια, συγκρίναι αὐτά.
16 * ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωσὴφ, εἶπε τῷ Φαραώ, ἄνευ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀποκριθήσεται τὸ σωτήριον Φαραώ.
17 * ἐλάλησε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσὴφ, λέγων, ἐν τῷ ὕπνῳ μου ὤμην ἑστάναι ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ·
18 * καὶ ὡσεὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνέβαινον ἑπτὰ βόες ἐκλεκταὶ ταῖς σαρξὶν, καὶ καλαὶ τῷ εἴδει, καὶ ἐνέμοντο ἐν τῷ ἄχι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et ecce ſeptem boues aliæ aſcendebant poſt eas de flumine, deformes aſpectu, & macilentæ carnibus, & ſtabant contra boues in ripa fluminis. 4 Comedebantque boues deformes viſu & macilentæ carnibus, ſeptem alias boues pulchras viſu & pingues: & expergefactus eſt Pharao. 5 Et obdormiuit, & ſomniauit iterùm· & ecce ſeptem ſpicæ pullulabant in culmo vno, pingues & optimæ: 6 Et ecce ſeptem ſpicæ concuſſæ & percuſſæ vredine oriebantur poſt eas. 7 Et deuorabant ſpicæ concuſſæ ſeptem ſpicas pingues & plenas. Et expergefactus eſt Pharao: & ecce ſomnium. 8 Et facto manè, conturbatus eſt ſpiritus eius: & miſit & vocauit omnes magiſtros Ægypti, & omnes ſapientes eius: & narrauit eis Pharao ſomnium ſuum; & non erat qui interpretaretur illud Pharaoni. 9 Et locutus eſt princeps pincernarum Pharaoni, dicens: Peccati mei ego recordor hodie. 10 Pharao iratus eſt contra ſeruos ſuos; & poſuit me in cuſtodia domus principis militum: principem quoque piſtorum mecum poſuit. 11 Et ſomniauimus ego & ille in vna nocte ſomnium; vnuſquiſque iuxta interpretationem ſomnij ſui ſomniauimus. 12 Eratque ibi nobiſcum puer Hebræus, ſeruus principis militum: & narrauimus ei ſomnia, & interpretatus eſt nobis: iuxta interpretationem vniuſcuiuſque ſomnij interpretatus eſt. 13 Et factum eſt ſicut interpretatus eſt nobis, ita fuit. me reduxit ad miniſterium meum, ipſum autem ſuſpendit. 14 Et miſit Pharao & vocauit Ioſeph, & fecerunt eum feſtinanter exire de carcere: & attonſus eſt, & mutauit veſtimenta ſua, & ingreſſus eſt ad Pharaonem. 15 Dixitque Pharao ad Ioſeph: Somnium ſomniaui, & non eſt qui interpretetur illud: & ego audiui de te, dicentes, quòd audis ſomnium, & interpretaris illud. 16 Reſponditque Ioſeph Pharaoni, dicens: Non ex ſapientia mea, ſed à facie Domini reſpondebitur pax Pharaoni. 17 Locutuſque eſt Pharao cum Ioſeph, dicens: In ſomnio meo ecce ego ſtabam ſuper ripam fluminis: 18 Et ecce de flumine aſcendebant ſeptem boues pulchræ & pingues carne, & formoſæ aſpectu: & paſcebantur in prato.

19 * וְהִנֵּה שֶׁבַע־פָּרוֹת אֲחֵרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן דַּלוֹת
וְרָעוֹת תֹּאַר מְאֹד וְרַקּוֹת בָּשָׂר לֹא־רָאִיתִי כָהֵנָּה בְּכָל־
20 אֶרֶץ מִצְרַיִם לָרֹעַ : * וַתֹּאכַלְנָה הַפָּרוֹת הָרַקּוֹת
וְהָרָעוֹת אֵת שֶׁבַע הַפָּרוֹת הָרִאשֹׁנוֹת הַבְּרִיאוֹת :
21 * וַתָּבֹאנָה אֶל־קִרְבֶּנָה וְלֹא נוֹדַע כִּי־בָאוּ אֶל־קִרְבֶּנָה
22 וּמַרְאֵיהֶן רַע כַּאֲשֶׁר בַּתְּחִלָּה וָאִיקָץ : * וָאֵרֶא בַּחֲלֹמִי
וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים עֹלֹת בְּקָנֶה אֶחָד מְלֵאוֹת וְטֹבוֹת :
23 * וְהִנֵּה שֶׁבַע שִׁבֳּלִים צְנֻמוֹת דַּקּוֹת שְׁדֻפוֹת קָדִים
24 צֹמְחוֹת אַחֲרֵיהֶם : * וַתִּבְלַעְנָה הַשִּׁבֳּלִים הַדַּקּוֹת
אֵת שֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הַטֹּבוֹת וָאֹמַר אֶל־הַחַרְטֻמִּים
25 וְאֵין מַגִּיד לִי : * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־פַּרְעֹה חֲלוֹם פַּרְעֹה
אֶחָד הוּא אֵת אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הִגִּיד לְפַרְעֹה :
26 * שֶׁבַע פָּרֹת הַטֹּבֹת שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה וְשֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים
הַטֹּבֹת שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה חֲלוֹם אֶחָד הוּא :
27 * וְשֶׁבַע הַפָּרוֹת הָרַקּוֹת וְהָרָעֹת הָעֹלֹת אַחֲרֵיהֶן
שֶׁבַע שָׁנִים הֵנָּה וְשֶׁבַע הַשִּׁבֳּלִים הָרֵקוֹת שְׁדֻפוֹת
28 הַקָּדִים יִהְיוּ שֶׁבַע שְׁנֵי רָעָב : * הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר
דִּבַּרְתִּי אֶל־פַּרְעֹה אֲשֶׁר הָאֱלֹהִים עֹשֶׂה הֶרְאָה אֶת־
29 פַּרְעֹה : * הִנֵּה שֶׁבַע שָׁנִים בָּאוֹת שָׂבָע גָּדוֹל בְּכָל־
30 אֶרֶץ מִצְרָיִם : * וְקָמוּ שֶׁבַע שְׁנֵי רָעָב אַחֲרֵיהֶן וְנִשְׁכַּח
כָּל־הַשָּׂבָע בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְכִלָּה הָרָעָב אֶת־הָאָרֶץ :
31 * וְלֹא־יִוָּדַע הַשָּׂבָע בָּאָרֶץ מִפְּנֵי הָרָעָב הַהוּא אַחֲרֵי־
32 כֵן כִּי־כָבֵד הוּא מְאֹד : * וְעַל הִשָּׁנוֹת הַחֲלוֹם אֶל־
פַּרְעֹה פַּעֲמָיִם כִּי־נָכוֹן הַדָּבָר מֵעִם הָאֱלֹהִים וּמְמַהֵר
33 הָאֱלֹהִים לַעֲשֹׂתוֹ : * וְעַתָּה יֵרֶא פַּרְעֹה אִישׁ נָבוֹן וְחָכָם
34 וְיָשִׁיתֵהוּ עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם : * יַעֲשֶׂה פַרְעֹה וְיַפְקֵד
פְּקִדִים עַל־הָאָרֶץ וְחִמֵּשׁ אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשֶׁבַע
35 שְׁנֵי הַשָּׂבָע : וְיִקְבְּצוּ אֶת־כָּל־אֹכֶל הַשָּׁנִים הַטֹּבוֹת
הַבָּאוֹת הָאֵלֶּה וְיִצְבְּרוּ־בָר תַּחַת יַד־פַּרְעֹה אֹכֶל
בֶּעָרִים וְשָׁמָרוּ :

19 * Et ecce has sequebantur aliæ septem boues in tantum deformes & macilentæ, vt nun quam tales in terra Ægypti viderim.
20 * Quæ deuoratis & consumptis prioribus, nullum saturitatis dedere vestigium:
21 * Sed simili macie & squalore torpebant.
22 Euigilans, * rursus sopore depressus, vidi somnium: Septem spicæ pullulabant in culmo vno plenæ atque pulcherrimæ:
23 * Aliæ quoque septem tenues, & percussæ vredine, oriebantur è stipula:
24 * Quæ priorum pulchritudinem deuorauerunt. Narraui coniectoribus somnium, & nemo est qui edisserat.
25 * Respondit Ioseph: Somnium regis vnum Dest. quæ facturus est Deus, ostendit Pharaoni.
26 * Septem boues pulchræ, & septem spicæ plenæ, septem vbertatis anni sunt: eandémq; vim somnij comprehendunt.
27 * Septem quoque boues tenues atque macilentæ, quæ ascenderunt post eas, & septem spicæ tenues, & vento vrente percussæ, septem anni venturæ sunt famis.
28 * Qui hoc ordine complebuntur.
29 * Ecce septem anni venient fertilitatis magnæ in vniuersa terra Ægypti:
30 * Quos sequentur septem anni alij tantæ sterilitatis, vt obliuioni tradatur cuncta retro abundantia. Consumptura est enim fames omnem terram.
31 * Et vbertatis magnitudinem perditura est inopiæ magnitudo.
32 * Quod autem vidisti secundò, ad eandem rem pertinens somnium, firmitatis indicium est: eo quòd fiat sermo Dei, & velocius impleatur.
33 * Nunc ergo prouideat rex virum sapientē & industrium, & præficiat eum terræ Ægypti:
34 * Qui constituat præpositos per cunctas regiones: & quintam partem fructuum per
35 septem annos fertilitatis, * Qui iam nunc futuri sunt, congreget in horrea: & omne frumentum sub Pharaonis potestate condatur, seruetúrque in vrbibus.

תרגום אונקלוס

19 וְהָא שְׁבַע תּוֹרָן אָחֳרָנִין סְלִיקָן בָּתְרֵיהֶן חֲשִׁיכָן וּבִישָׁן לְמֶחֱזֵי לַחְדָּא וַחֲסִירָן בְּשַׂר לָא חֲזִיתִי דִּיכְוָתְהֶן בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם
לְבִישׁוּ : 20 וַאֲכָלָן תּוֹרָתָא חֲסִירָתָא וּבִישָׁתָא יַת שֶׁבַע תּוֹרָתָא קַדְמָיְתָא פַּטִּימָתָא : 21 וְעָלָן לְמֵעֱכָן וְלָא אִתְיְדַע אֲרֵי עָלָן לְמֵעֱכָן
וּמָחֲזֵיהוֹן בִּישׁ כְּיוֹד בְּקַדְמֵיתָא וְאִתְעָרִית : 22 וַחֲזֵית בְּחֶלְמִי וְהָא שֶׁבַע שִׁבְּלַיָּא סָלְקָן בְּקָנְיָא חַד מַלְיָאן וְטָבָן : 23 וְהָא שֶׁבַע שִׁבְּלַיָּא
נָצָן לַקְיָין שְׁקִיפָן קְדוּם צָמְחָן בָּתְרֵיהֶן : 24 וּבְלַעָן שִׁבְּלַיָּא לַקְיָיתָא יַת שֶׁבַע שִׁבְּלַיָּא טָבָתָא וַאֲמָרִית לַחַרְטֻמַיָּא וְלֵית דְּמְחַוֵי לִי : 25 וַאֲמַר
יוֹסֵף לְפַרְעֹה חֶלְמָא דְפַרְעֹה חַד הוּא יַת דַּיָּיי עָתִיד לְמֶעְבַּד חַוִי לְפַרְעֹה : 26 שֶׁבַע תּוֹרָתָא טָבָתָא שֶׁבַע שְׁנִין אִינִין וְשֶׁבַע שִׁבְּלַיָּא טָבָתָא
שֶׁבַע שְׁנִין אִינִין חֶלְמָא חַד הוּא : 27 וְשֶׁבַע תּוֹרָתָא חֲסִירָתָא וּבִישָׁתָא דְסַלְקָן בָּתְרֵיהֶן שֶׁבַע שְׁנִין אִינִין וְשֶׁבַע שִׁבְּלַיָּא לַקְיָיתָא וּשְׁקִיפָן קְדוּם
יְהֶוְיָן שֶׁבַע שְׁנֵי כַפְנָא : 28 הוּא פִּתְגָמָא דְמַלֶּלִית עִם פַּרְעֹה יַת דַּיָּיי עָתִיד לְמֶעְבַּד אַחֲזִי לְפַרְעֹה : 29 הָא שֶׁבַע שְׁנַיָּא אָתְיָין
שַׂבְעָא רַבָּא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם : 30 וְיקוּמוּן שֶׁבַע שְׁנֵי כַפְנָא בָּתְרֵיהוֹן וְיִתְנְשֵׁי כָּל שַׂבְעָא בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם וְיֵשֵׁיצִי כַפְנָא יַת עַמָּא
דְאַרְעָא : 31 וְלָא יִתְיְדַע שַׂבְעָא בְּאַרְעָא מִן קֳדָם כַּפְנָא הַהוּא דְּיָהֵא כַּתַּר כֵּן אֲרֵי תַקִּיף הוּא לַחְדָּא : 32 וְעַל דְּאִתְנֵי חֶלְמָא לְפַרְעֹה תְּנֵן
תַּרְתֵּין זִמְנִין אֲרֵי תַקִּין פִּתְגָמָא מִן קֳדָם יְיָ וּמוֹחִי יְיָ לְמֶעְבְּדֵיהּ : 33 וּכְעַן יֶחֱזֵי פַּרְעֹה גְּבַר סָכְלְתָן וְחַכִּים וּמַנְּנֵיהּ עַל אַרְעָא דְמִצְרָיִם :
34 יַעֲבֵיד פַּרְעֹה וּמַנֵּי מְהֵמְנִין עַל אַרְעָא וְיִזְרוֹן יַת אַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּשֶׁבַע שַׁבְעָא : 35 וְיִכְנְשׁוּן יַת כָּל עִבּוּר שְׁנַיָּא טָבָתָא דְאָתְיָין
אִלֵּין וְיִצְרוֹן עִבּוּרָא תְּחוֹת יַד מְהֵמְנֵי פַּרְעֹה עִיבּוּרָא בְּקִרְוַיָּא וְיִטְרוֹן :

19 * Et ecce ſeptem boues aliæ aſcendebant poſt eas ex flumine, malæ & deformes aſpectu, & graciles carnibus: quales non vidi tales in omni terra Aegypti turpiores. 20 * Et deuorauerunt ſeptem boues graciles & turpes, ſeptem boues primas pulchras & electas. 21 * Et ingreſſæ ſunt in ventres earum: & non manifeſtæ fuerunt, quòd ingreſſæ ſunt in ventres earum. & aſpectus earum deformes, ſicut & prius. Suſcitatus autem,

22 * Dormiui: & vidi rurſus in ſomno meo, & quaſi ſeptem ſpicæ aſcendebant in propagine vna plenæ & pulchræ: 23 * Aliæ autem ſeptem ſpicæ tenues & à vento corruptæ pullulabant, vicinæ earum. 24 * Et deuorauerunt ſeptem ſpicæ tenues & à vento corruptæ, ſeptem ſpicas pulchras & plenas. dixi ergo expoſitoribus, & non fuit indicans mihi illud.

25 * Et dixit Ioſeph Pharaoni: Somnium Pharaonis vnum eſt: quæcunque Deus facit, oſtendit Pharaoni.

26 * Septem boues pulchræ, ſeptem anni ſunt: & ſeptem ſpicæ pulchræ, ſeptem anni ſunt. ſomnium Pharaonis vnum eſt.

27 * Et ſeptem boues tenues aſcendentes poſt eas, ſeptem anni ſunt: & ſeptem ſpicæ tenues & à vento corruptæ, ſeptem anni ſunt. erunt ſeptem anni famis. 28 * At verbum quod dixi Pharaoni, quæcunque Deus facit, oſtendit Pharaoni.

29 * Ecce ſeptem annis veniet abundantia multa in omni terra Aegypti. 30 * Venient autem ſeptem anni famis poſt hæc: & obliuiſcentur ſaturitatis in omni terra Aegypti. & conſumet fames terram.

31 * Et non cognoſcetur abundantia in terra, præfame futura poſt hæc. fortis enim erit valdè. 32 * De eo autem quòd iteratum eſt ſomniũ Pharaoni bis, quia verum erit verbum à Deo: & accelerabit Deus vt faciat illud. 33 * Nunc ergo conſidera hominem prudẽtẽ & ſapientem, et conſtitue eum ſuper terrã Aegypti. 34 * Et faciat Pharao, et conſtituat præpoſitos ſuper terram, et quintent omnes fruges terræ Aegypti ſeptem annorum abundantiæ: 35 * Et congregent omnes eſcas ſeptem annorum venientium bonorum horum, & congregetur frumentum ſub manu Pharaonis, eſcæ in ciuitatibus cuſtodiantur.

19 * καὶ ἰδοὺ ἑπτὰ βόες ἕτεραι ἀνέβαινον ὀπίσω αὐτῶν ἐκ τοῦ ποταμοῦ, πονηραὶ καὶ αἰσχραὶ τῷ εἴδει, καὶ λεπταὶ ταῖς σαρξίν, οἵας οὐκ εἶδον τοιαύτας ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτου αἰσχρολέρας.

20 * καὶ κατέφαγον αἱ ἑπτὰ βόες αἱ λεπταὶ καὶ αἰσχραὶ τὰς ἑπτὰ βόας τὰς πρώτας τὰς καλὰς καὶ τὰς ἐκλεκτάς·

21 * καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν, καὶ διάδηλοι ἐγένοντο, ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν· καὶ αἱ ὄψεις αὐτῶν αἰσχραί, καθάπερ καὶ τὸ πρωΐ. ἐξεγερθεὶς δὲ,

22 * ἐκοιμήθην· καὶ εἶδον πάλιν ἐν τῷ ὕπνῳ μου, καὶ ὡσεὶ ἑπτὰ στάχυες ἀνέβαινον ἐν πυθμένι ἑνὶ πλήρεις καὶ καλοί·

23 * ἄλλοι δὲ ἑπτὰ στάχυες λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι ἀνεφύοντο,

24 ἐχόμενοι αὐτῶν, * καὶ κατέπιον ④ ἑπτὰ στάχυες ④ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι τοὺς ἑπτὰ στάχυας τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς πλήρεις. εἶπα δὲ τοῖς ἐξηγηταῖς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀπαγγέλλων μοι αὐ-

25 τό. * καὶ εἶπεν ἰωσὴφ τῷ φαραώ, τὸ ἐνύπνιον φαραὼ ἕν ἐστιν. ὅσα ὁ θεὸς ποιεῖ, ἔδειξε τῷ φαραώ.

26 * αἱ ἑπτὰ βόες αἱ καλαὶ, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν· καὶ ④ ἑπτὰ στάχυες ④ καλοὶ, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν. τὸ ἐνύπνιον φαραὼ ἕν ἐστιν.

27 * καὶ αἱ ἑπτὰ βόες αἱ λεπταὶ αἱ ἀναβαίνουσαι ὀπίσω αὐτῶν, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν· καὶ ④ ἑπτὰ στάχυες ④ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι, ἑπτὰ ἔτη ἐστίν. ἔσονται ἑπτὰ ἔτη λιμοῦ.

28 * τὸ δὲ ῥῆμα ὃ εἶπα φαραὼ, ὅσα ὁ θεὸς ποιεῖ, ἔδειξε τῷ

29 φαραώ. * ἰδοὺ ἑπτὰ ἔτη ἔρχε) εὐθηνία πολλὴ ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου.

30 * ἥξει δὲ ἑπτὰ ἔτη λιμοῦ μετὰ ταῦτα· καὶ ἐπιλήσ(ον) τ πλησμονῆς ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτου. καὶ ἀναλώσει ὁ λιμὸς τὴν γῆν.

31 * καὶ οὐκ ἐπιγνωσθήσε) ἡ εὐθηνία ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ λιμοῦ τοῦ ἐρχομένου μετὰ ταῦτα. ἰσχυρὸς γὰρ ἔσαι σφόδρα.

32 * ὡς δὲ τὸ δευτερῶσαι τὸ ἐνύπνιον φαραὼ δίς, ὅτι ἀληθὲς ἔσαι τὸ ῥῆμα παρὰ τοῦ θεοῦ· καὶ ταχυνεῖ ὁ θεὸς τοῦ

33 ποιῆσαι αὐτό. * νῦν οὖν σκέψαι ἄνθρωπον φρόνιμον καὶ σύνετον, καὶ κατάστησον αὐτὸν ἐπὶ γῆς αἰγύπτου.

34 * καὶ ποιησάτω φαραὼ, καὶ καταστησάτω ἐπάρχους ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἀποπεμπωσάτωσαν πάντα τὰ γενήματα τῆς γῆς αἰγύπτου τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῆς εὐθηνίας·

35 * καὶ συναγέτωσαν πάντα τὰ βρώματα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν τῶν ἐρχομένων τῶν καλῶν τούτων, καὶ συναχθήτω ὁ σῖτος ὑπὸ χεῖρα φαραὼ, βρώματα ἐν ταῖς πόλεσι φυλαχθήτω·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et ecce ſeptem boues aliæ aſcendebant poſt eas, macilentæ nimis, & deformes aſpectu, & diminutæ carnibus. non vidi ſimiles eis tantum deformes in vniuerſa terra Ægypti. 20 Et comedebant boues macilentæ & deformes, alias ſeptem boues priores pingues.

21 Et ingrediebantur in vterum eatum, & non cognoſcebatur quòd ingreſſæ fuiſſent in vterum earum; & aſpectus earum erat deformis ſicut priùs. & euigilaui: 22 Vidíque in ſomnio meo, & ecce ſeptem ſpicæ aſcendebant in calamo vno plenæ & bonæ: 23 Et ecce ſeptem ſpicæ aliæ inanes & tenues, & percuſſæ vredine oriebantur poſt eas. 24 Et deuorabant ſeptem ſpicæ inanes, ſeptem alias ſpicas pingues & bonas. Et dixi ſomnium coniectoribus, & nullus fuit qui indicaret mihi. 25 Dixitque Ioſeph Pharaoni: Somnium Pharaonis vnum eſt; quod facturus eſt Deus, oſtendit Pharaoni. 26 Septem boues bonæ, ſeptem anni ſunt: & ſeptem ſpicæ bonæ, ſeptem anni ſunt: ſomnium vnum eſt. 27 Septem autem boues macilentæ & deformes, quæ aſcendebant poſt eas, ſeptem anni ſunt: & ſeptem ſpicæ tenues & percuſſæ vredine, erunt ſeptem anni famis. 28 Ipſe eſt ſermo quem locutus ſum cum Pharaone: quod Deus facturus eſt, oſtendit Pharaoni.

29 Ecce ſeptem anni ſaturitatis magnæ venient in vniuerſa terra Ægypti. 30 Et conſurgent poſt eos ſeptem anni famis; & obliuioni tradetur omnis ſaturitas in terra Ægypti. & conſumet fames populum terræ. 31 Et non cognoſcetur ſaturitas in terra Ægypti, propter famem illam quæ erit poſteà; quoniam valdè grauis erit. 32 Et quia iteratum eſt ſomnium Pharaonis his duabus vicibus, indicat quoniam certus erit ſermo à facie Dei; & citò faciet eum Deus. 33 Et nunc prouideat Pharao virum prudentem & ſapientem, & conſtituat eum ſuper terram Ægypti. 34 Faciat hoc Pharao, & conſtituat præpoſitos ſuper terram, & muniant terram Ægypti in ſeptem annis ſaturitatis;

35 Et congregent omne frumentum annorum bonorum iſtorum qui venturi ſunt, & condant frumentum ſub poteſtate præpoſitorum Pharaonis, ſeruentque frumentum in vrbibus.

36 * וְהָיָה הָאֹכֶל לְפִקָּדוֹן לָאָרֶץ לְשֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב אֲשֶׁר
תִּהְיֶיןָ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְלֹא־תִכָּרֵת הָאָרֶץ בָּרָעָב :
37 * וַיִּיטַב הַדָּבָר בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי כָּל־עֲבָדָיו :
38 * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־עֲבָדָיו הֲנִמְצָא כָזֶה אִישׁ אֲשֶׁר
39 רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ : * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אַחֲרֵי
הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתְךָ אֶת־כָּל־זֹאת אֵין־נָבוֹן
40 וְחָכָם כָּמוֹךָ : * אַתָּה תִּהְיֶה עַל־בֵּיתִי וְעַל־פִּיךָ יִשַּׁק
41 כָּל־עַמִּי רַק הַכִּסֵּא אֶגְדַּל מִמֶּךָּ : * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־
יוֹסֵף רְאֵה נְתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם :
42 * וַיָּסַר פַּרְעֹה אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל־יַד
יוֹסֵף וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ בִּגְדֵי־שֵׁשׁ וַיָּשֶׂם רְבִד הַזָּהָב עַל־
43 צַוָּארוֹ : * וַיַּרְכֵּב אֹתוֹ בְּמִרְכֶּבֶת הַמִּשְׁנֶה אֲשֶׁר־
לוֹ וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו אַבְרֵךְ וְנָתוֹן אֹתוֹ עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרָיִם :
44 * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אֲנִי פַּרְעֹה וּבִלְעָדֶיךָ לֹא־
יָרִים אִישׁ אֶת־יָדוֹ וְאֶת־רַגְלוֹ בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם :
45 * וַיִּקְרָא פַרְעֹה שֵׁם־יוֹסֵף צָפְנַת פַּעְנֵחַ וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־
אָסְנַת בַּת־פּוֹטִי־פֶרַע כֹּהֵן אֹן לְאִשָּׁה וַיֵּצֵא יוֹסֵף עַל־
46 אֶרֶץ מִצְרָיִם : * וְיוֹסֵף בֶּן־שְׁלֹשִׁים שָׁנָה בְּעָמְדוֹ לִפְנֵי
פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרָיִם וַיֵּצֵא יוֹסֵף מִלִּפְנֵי פַרְעֹה וַיַּעֲבֹר
47 בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם : * וַתַּעַשׂ הָאָרֶץ בְּשֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע
48 לְקֻמָצִים : * וַיִּקְבֹּץ אֶת־כָּל־אֹכֶל שֶׁבַע שָׁנִים
אֲשֶׁר הָיוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּתֵּן־אֹכֶל בֶּעָרִים אֹכֶל שְׂדֵה־
49 הָעִיר אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיהָ נָתַן בְּתוֹכָהּ : * וַיִּצְבֹּר יוֹסֵף בָּר
כְּחוֹל הַיָּם הַרְבֵּה מְאֹד עַד כִּי־חָדַל לִסְפֹּר כִּי־אֵין
50 מִסְפָּר : * וְלִיוֹסֵף יֻלַּד שְׁנֵי בָנִים בְּטֶרֶם תָּבוֹא
שְׁנַת הָרָעָב אֲשֶׁר יָלְדָה־לוֹ אָסְנַת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן
51 אֹן : * וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת־שֵׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה כִּי־
נַשַּׁנִי אֱלֹהִים אֶת־כָּל־עָמְלִי וְאֵת כָּל־בֵּית אָבִי :
52 * וְאֵת שֵׁם הַשֵּׁנִי קָרָא אֶפְרַיִם כִּי־הִפְרַנִי אֱלֹהִים
בְּאֶרֶץ עָנְיִי :

36 * Et præparetur futuræ ſeptem annorum
fami, quę oppreſſura eſt Ægyptum, & non cō
37 ſumetur terra inopia. *Placuit Pharaoni con-
38 ſilium, & cunctis miniſtris eius. * Locutuſq́;
eſt ad eos: Num inuenire poterimus talē vi-
39 rum, qui ſpiritu Dei plenus ſit? * Dixit ergo
ad Ioſeph: Quia oſtēdit tibi Deus omnia quæ
locutus es, nunquid ſapientiorem & conſimi-
40 lem tui inuenire potero? * Tu eris ſuper do-
mum meam: & ad tui oris imperium cunctus
populus obediet. vno tantùm regni ſolio prę- Dan.2.g.
41 cedam te. * Dixitq́ue rurſum Pharao ad Io-
ſeph: Ecce conſtitui te ſuper vniuerſam terrā
42 Ægypti. * Tulitq́ue anulum de manu ſua,
& dedit eum in manu eius. veſtiuitq́ue eum
ſtola byſſina, & collo torquem auream circū-
43 poſuit. * Fecitq́ue eum aſcendere ſuper cur-
rum ſuum ſecundum, clamante præcone, vt
omnes coram eo genu flecterent, & præpoſi-
tum eſſe ſcirent vniuerſæ terræ Ægypti.
44 * Dixit quoq; rex Ægypti ad Ioſeph: Ego ſum
Pharao. abſq; tuo imperio nō mouebit quiſ-
F quam manum aut pedem in omni terra Æ-
45 gypti. * Vertitq́ue nomen eius, & vocauit eū
lingua Ægyptiaca, Saluatorem mundi. Dedit-
que illi vxorem Aſſenē, filiam Phutipharis ſa-
cerdotis Heliopoleos. Egreſſus eſt itaq; Ioſeph
46 ad terrā Ægypti. *Triginta annorū erat, quā-
do ſtetit in conſpectu regis Pharaonis: & cir-
47 cuiuit omnes regiones Ægypti. * Venitq́; fer-
48 tilitas ſeptem annorum. *Et in manipulos re-
dactæ ſegetes, cōgregatæ ſunt in horrea Ægy-
pti. oīs etiam frugum abundantia in ſingulis
49 vrbibus condita eſt. * Tantáq; fuit abūdantia
tritici, vt arenæ maris coæquaretur: & copia
50 menſuram excederet. *Natíq; ſunt Ioſeph filij
duo, antequam veniret fames, quos peperit ei
Aſſenez, filia Phutipharis ſacerdotis Heliopo-
51 leos. * Vocauítque nomen primogeniti Ma-
naſſes, dicens: Obliuiſci me fecit Deus omniū
G laborum meorum, & domus patris mei.
52 * Nomen quoque ſecundi appellauit, E-
phraim, dicens: Creſcere me fecit Deus in ter-
ra paupertatis meæ.

תרגום אונקלוס

36 וִיהֵא עִבּוּרָא גְנִיז לְאַרְעָא בְּשֶׁבַע שְׁנֵי כַפְנָא דְּתֶהֱוְיִין בְּאַרְעָא דְּמִצְרָיִם וְלָא יִשְׁתְּצֵי עַמָּא דְּאַרְעָא בְּכַפְנָא : 37 וּשְׁפַר פִּתְגָמָא בְּעֵינֵי פַרְעֹה
וּבְעֵינֵי כָּל עַבְדּוֹהִי : 38 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְעַבְדּוֹהִי הֲנַשְׁכַּח כְּדֵין גְּבַר דְּרוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ בֵּיהּ : 39 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף
דְּאוֹדַע יְיָ יָתָךְ יַת כָּל דָּא לֵית סָכְלְתָנ וְחַכִּים דְּכְוָתָךְ : 40 אַתְּ תְּהֵי מְמַנָּא עַל בֵּיתִי וְעַל מֵימְרָךְ יְתִיזֵן כָּל עַמִּי לְחוֹד כָּרְסִי מַלְכוּתָא הֲדֵין אֶהֵי יַקִּיר מִנָּךְ : 41 וַאֲמַר
פַּרְעֹה לְיוֹסֵף חֲזִי דְּמַנְיִתִי יָתָךְ עַל כָּל אַרְעָא דְּמִצְרָיִם : 42 וְאַעְדִּי פַרְעֹה יַת עִזְקְתֵיהּ מֵעַל יְדֵיהּ וְיָהַב יָתָהּ עַל יְדָא דְּיוֹסֵף וְאַלְבֵּישׁ יָתֵיהּ לְבוּשִׁין דְּבוּץ
וְשַׁוִּי מָנִיכָא דְּדַהֲבָא עַל צַוְּארֵיהּ : 43 וְאַרְכִּיב יָתֵיהּ בְּרַתִיכָא דְּתִנְיָנָא דִּילֵיהּ וְאַכְרִיזוּ קֳדָמוֹהִי דֵּין אֲבָא לְמַלְכָּא וּמַנִּי יָתֵיהּ עַל כָּל אַרְעָא
דְּמִצְרָיִם : 44 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף אֲנָא פַּרְעֹה וּבַר מִן מֵימְרָךְ לָא יְרִים גְּבַר יַת יְדֵיהּ לְמֵיהַד זַיִן וְיַת רַגְלֵיהּ לְמִרְכַּב עַל סוּסְיָא בְּכָל אַרְעָא
דְּמִצְרָיִם : 45 וּקְרָא פַּרְעֹה שְׁמָא דְּיוֹסֵף גַּבְרָא דְּמִטַּמְרָן גַּלְיָן לֵיהּ וְיָהַב לֵיהּ יַת אָסְנַת בַּת פּוֹטִיפֶּרַע רַבָּא דְּאוֹן לְאִנְתּוּ וּנְפַק יוֹסֵף שַׁלִּיט עַל
אַרְעָא דְּמִצְרָיִם : 46 וְיוֹסֵף בַּר תְּלָתִין שְׁנִין כַּד קָם קֳדָם פַּרְעֹה מַלְכָּא דְּמִצְרַיִם וּנְפַק יוֹסֵף מִן קֳדָם פַּרְעֹה וַעֲבַר שַׁלִּיט בְּכָל אַרְעָא
דְּמִצְרָיִם : 47 וּכְנַשׁוּ דַיְירֵי אַרְעָא בְּשֶׁבַע שְׁנֵי שַׂבְעָא עִבּוּרָא לְאוֹצָרִין : 48 וּכְנַשׁ יַת כָּל עִיבּוּר שֶׁבַע שְׁנִין דַּהֲוָאָה בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְיָהַב
עִבּוּרָא בְּקִרְוַיָּא עִבּוּר חֲקַל קִרְתָּא דִּי בְסָחֲרָנָהָא יְהַב בְּגַוָּהּ : 49 וּכְנַשׁ יוֹסֵף עִבּוּרָא כְּחָלָא דְּיַמָּא סַגִּי לַחְדָּא עַד דְּפְסַק מִלְּמִמְנֵי אֲרֵי לֵית מְנָן :
50 וְלִיוֹסֵף אִתְיְלִידוּ תְּרֵין בְּנִין עַד לָא עַלַת שַׁתָּא דְּכַפְנָא דִּילִידַת לֵיהּ אָסְנַת בַּת פּוֹטִיפֶּרַע רַבָּא דְּאוֹן : 51 וּקְרָא יוֹסֵף יַת שׁוּם בְּכְרָא מְנַשֶּׁה אֲרֵי
אַנְשַׁנַנִי יְיָ יַת כָּל עַמְלִי וְיַת כָּל בֵּית אַבָּא : 52 וְיַת שׁוּם תִּנְיָנָא קְרָא אֶפְרַיִם אֲרֵי אַפְשַׁנַנִי יְיָ בְּאַרַע שַׁעְבּוּדִי :

* *Et erunt escæ custoditæ terræ in septem annos* 36
famis, qui erunt in terra Ægypti: & non conteretur terra in fame.

* *Placuerunt autem verba coram Pharaone, et* 37
coram omnibus seruis eius.

* *Et ait Pharao seruis suis: Nunquid inueniemus hominem talem, qui habet Spiritum Dei in seipso?* 38

* *Ait autem Pharao Ioseph: Quia ostendit* 39
Deus tibi omnia hæc, non est homo prudentior & sapientior te.

* *Tu eris super domum meam: & in ore tuo obediet omnis populus meus. veruntamen throno superabo te ego.* 40

* *Dixit autem Pharao Ioseph: Ecce constituo* 41
te hodie super omnem terram Aegypti.

* *Et accipiens Pharao anulum de manu sua, circunposuit eum super manum Ioseph: & induit eum stola byssina, & circumposuit torquem auream circum collum eius.* 42

* *Et fecit ascendere eum super currum secundum eius: & prædicauit ante eum præco. & constituit eum super omnem terram Aegypti.* 43

* *Dixit autem Pharao: Ioseph, ego Pharao: sine te non extollet nullus manum suam in omni terra Aegypti.* 44

* *Et vocauit Pharao nomen Ioseph, Psonthomphanech. & dedit ei Aseneth filiam Petephræ, sacerdotis Heliopoleos, ipsi vxorem.* 45

* *Ioseph autem erat annorum triginta, quando stetit coram Pharaone rege Aegypti. Egressus est autem Ioseph à facie Pharaonis, & pertransiit omnem terram Aegypti.* 46

* *Et fecit terra in septem annis abundantiæ manipulos:* 47

* *Et congregauit omnes cibos septem annorum, in quibus erat abundantia in terra Aegypti: & posuit escas in ciuitatibus: escas agrorum ciuitatis qui in circuitu eius, posuit in ipsa.* 48

* *Et congregauit Ioseph triticum quasi arenã maris multam valdè: donec non potuit numerare: neque enim erat numerus.* 49

* *At Ioseph fuerunt filij duo,* 50
antequàm venirent septem anni famis, quos peperit ei Aseneth filia Petephræ sacerdotis Heliopoleos.

* *Vocauit autem Ioseph nomen primogeniti, Manasse: quia obliuisci me fecit Deus omnium dolorum meorum, & omnium qui patris mei.* 51

* *At nomen secundi vocauit Ephraim: quia auxit me Deus in terra humilitatis meæ.* 52

36 * καὶ ἔσαι τὰ βρώματα πεφυλαγμένα τῇ γῇ εἰς τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ, ἃ ἔσονται ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἐκτελεσθήσεται ἡ γῆ ἐν τῷ λιμῷ.

37 * ἤρεσε δὲ τὰ ῥήματα ἐνώπιον Φαραὼ, καὶ ἐναντίον πάντων τῶν παίδων αὐτοῦ.

38 * καὶ εἶπε Φαραὼ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, μὴ εὑρήσομεν ἄνθρωπον τοιοῦτον, ὃς ἔχει πνεῦμα θεοῦ ἐν αὐτῷ;

39 * εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσὴφ, ἐπειδὴ ἔδειξεν ὁ θεός σοι πάντα ταῦτα, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος φρονιμώτερος καὶ σωφρονέστερός σου.

40 * σὺ ἔσῃ ἐπὶ τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἐπὶ τῷ στόματί σου ὑπακούσεται πᾶς ὁ λαός μου. πλὴν τοῦ θρόνου ὑπερέξω σου ἐγώ.

41 * εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσὴφ, ἰδοὺ καθίστημί σε σήμερον ἐπὶ πάσης τῆς γῆς αἰγύπτου.

42 * καὶ περιελόμενος Φαραὼ τὸν δακτύλιον ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, περιέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν χεῖρα Ἰωσὴφ, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν στολὴν βυσσίνην, καὶ περιέθηκεν κλοιὸν χρυσοῦν περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ.

43 * ἐπεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἅρμα τὸ δευτερεῦον τῶν αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ κῆρυξ· καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐφ' ὅλης γῆς αἰγύπτου.

44 * εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ἰωσὴφ, ἐγὼ Φαραώ· ἄνευ σου οὐκ ἐξαρεῖ ἀνὴρ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ πάσῃ γῇ αἰγύπτου.

45 * ἐκάλεσε Φαραὼ τὸ ὄνομα Ἰωσὴφ, Ψονθομφανήχ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν Ἀσενὲθ, θυγατέρα πετεφρὴ ἱερέως ἡλιουπόλεως αὐτῷ γυναῖκα.

46 * Ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐτῶν τριάκοντα, ὅτε ἔστη ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου. ἐξῆλθε δὲ Ἰωσὴφ ἀπὸ προσώπου Φαραὼ, καὶ διῆλθε πᾶσαν γῆν αἰγύπτου.

47 * καὶ ἐποίησεν ἡ γῆ ἐν τοῖς ἑπτὰ ἔτεσι τῆς εὐθυνίας δράγματα·

48 * καὶ συνήγαγε πάντα τὰ βρώματα τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, ἐν οἷς ἦν ἡ εὐθυνία ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἔθηκε τὰ βρώματα ἐν ταῖς πόλεσιν. βρώματα τῶν πεδίων τῆς πόλεως τῶν κύκλῳ αὐτῆς ἔθηκεν ἐν αὐτῇ.

49 * καὶ συνήγαγε Ἰωσὴφ σῖτον ὡσεὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης πολλὴν σφόδρα· ἕως οὐκ ἠδύνατο ἀριθμῆσαι· οὐ γὰρ ἦν ἀριθμός.

50 * τῷ δὲ Ἰωσὴφ ἐγένοντο υἱοὶ δύο πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ οὓς ἔτεκεν αὐτῷ Ἀσενὲθ, θυγάτηρ πετεφρὴ ἱερέως ἡλιουπόλεως.

51 * ἐκάλεσε δὲ Ἰωσὴφ τὸ ὄνομα τοῦ πρωτοτόκου, μανασσή· ὅτι ἐπιλαθέσθαί με ἐποίησεν ὁ θεὸς πάντων τῶν πόνων μου, καὶ πάντων τῶν τοῦ πατρός μου.

52 * τὸ δὲ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν, ἐφραίμ· ὅτι ηὔξησέ με ὁ θεὸς ἐν γῇ ταπεινώσεώς μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

36 Et erit frumentum seruatum in terra pro septem annis famis, qui futuri sunt in terra Ægypti: & non consumetur fame populus terræ. 37 Et placuit sermo in oculis Pharaonis, & in oculis seruorũ suorum. 38 Dixitque Pharao seruis suis: Nunquid inueniemus talem virum, in quo spiritus prophetię à facie Dei est? 39 Dixitque Pharao ad Ioseph: Postquam scire te fecit Deus omnia hæc, non est sapiens nec prudens similis tui. 40 Tu eris præpositus super domum meam: & ad verbum tuum gubernabitur omnis populus meus. tantummodo hoc regio solio ero honorabilior te. 41 Dixitq; Pharao ad Ioseph: Vide quòd constitui te super vniuersam terram Ægypti. 42 Et abstulit Pharao anulum suum de manu sua, & dedit eum in manu Ioseph: & induit eum vestimentis byssinis, & posuit torquem aureum super collum eius: 43 Et ascendere eum fecit in quadriga sua secunda: & præconizare fecit coram eo, Hic est pater regis. & constituit eum super omnem terram Ægypti. 44 Dixitque Pharao ad Ioseph: Ego Pharao, & absque verbo tuo non leuabit vir manum suam ad tenenda arma, neque pedem suum ad equitandum super equum in vniuersa terra Ægypti. 45 Et vocauit Pharao nomen Ioseph, Vir cui secreta reuelantur. Deditq; ei Aseneth, filiam Putipharis principis On, in vxorẽ. Egressusq; est Ioseph dominans per vniuersam terram Ægypti. 46 Ioseph autem triginta annorum ætatis erat, quando stetit corã Pharaone rege Ægypti. & egressus est Ioseph à facie Pharaonis, & transiuit dominans in vniuersam terram Ægypti. 47 Et congregauerunt habitatores terræ frumentum in horreis in septem annis fertilitatis. 48 Et congregauit omne frumentum annorum septem quod fuit in terra Ægypti: & posuit frumentum in vrbibus; in vnaquaque vrbe posuit frumentum agri qui in circuitu eius erat. 49 Et congregauit Ioseph frumentum quasi arenam maris multum nimis: donec cessaret numerari, eo quòd non habebat numerum. 50 Ioseph autem nati sunt duo filij, antequàm veniret annus famis, quos peperit ei Aseneth filia Putipharis principis On. 51 Vocauitque Ioseph nomen primogeniti, Manasses: dicens, Quia obliuisci me fecit Deus omnis laboris mei, & omnis domus patris mei.
52 Nomen autem secundi appellauit, Ephraim: dicens: Quia crescere me fecit Deus in terra subiectionis meæ.

53 * וַתִּכְלֶינָה שֶׁבַע שְׁנֵי הַשָּׂבָע אֲשֶׁר הָיְתָה בְּאֶרֶץ
54 מִצְרָיִם: * וַתָּחֵלְנָה שֶׁבַע שְׁנֵי הָרָעָב לָבוֹא כַּאֲשֶׁר
אָמַר יוֹסֵף וַיְהִי רָעָב בְּכָל־הָאֲרָצוֹת וּבְכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם
55 הָיָה לָחֶם: * וַתִּרְעַב כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְעַק הָעָם
אֶל־פַּרְעֹה לַלָּחֶם וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה לְכָל־מִצְרַיִם לְכוּ אֶל־
56 יוֹסֵף אֲשֶׁר־יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ: * וְהָרָעָב הָיָה עַל־כָּל־
פְּנֵי הָאָרֶץ וַיִּפְתַּח יוֹסֵף אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּהֶם וַיִּשְׁבֹּר
57 לְמִצְרַיִם וַיֶּחֱזַק הָרָעָב בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: * וְכָל־הָאָרֶץ
בָּאוּ מִצְרַיְמָה לִשְׁבֹּר אֶל־יוֹסֵף כִּי חָזַק הָרָעָב בְּכָל־
הָאָרֶץ:

מב

1 * וַיַּרְא יַעֲקֹב כִּי
יֶשׁ־שֶׁבֶר בְּמִצְרָיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִתְרָאוּ:
2 * וַיֹּאמֶר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי כִּי יֶשׁ־שֶׁבֶר בְּמִצְרַיִם רְדוּ־
3 שָׁמָּה וְשִׁבְרוּ־לָנוּ מִשָּׁם וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת: * וַיֵּרְדוּ
4 אֲחֵי־יוֹסֵף עֲשָׂרָה לִשְׁבֹּר בָּר מִמִּצְרָיִם: * וְאֶת־בִּנְיָמִין
אֲחִי יוֹסֵף לֹא־שָׁלַח יַעֲקֹב אֶת־אֶחָיו כִּי אָמַר פֶּן־יִקְרָאֶנּוּ
5 אָסוֹן: * וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לִשְׁבֹּר בְּתוֹךְ הַבָּאִים כִּי־
6 הָיָה הָרָעָב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: * וְיוֹסֵף הוּא הַשַּׁלִּיט עַל־
הָאָרֶץ הוּא הַמַּשְׁבִּיר לְכָל־עַם־הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ אֲחֵי יוֹסֵף
7 וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לוֹ אַפַּיִם אָרְצָה: * וַיַּרְא יוֹסֵף אֶת־אֶחָיו
וַיַּכִּרֵם וַיִּתְנַכֵּר אֲלֵיהֶם וַיְדַבֵּר אִתָּם קָשׁוֹת וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם מֵאַיִן בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנַעַן לִשְׁבָּר־אֹכֶל:
8 * וַיַּכֵּר יוֹסֵף אֶת־אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכָּרֻהוּ: * וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף
9 אֶת הַחֲלֹמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מְרַגְּלִים
10 אַתֶּם לִרְאוֹת אֶת־עֶרְוַת הָאָרֶץ בָּאתֶם: * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
11 לֹא אֲדֹנִי וַעֲבָדֶיךָ בָּאוּ לִשְׁבָּר־אֹכֶל: * כֻּלָּנוּ בְּנֵי אִישׁ־
12 אֶחָד נָחְנוּ כֵּנִים אֲנַחְנוּ לֹא־הָיוּ עֲבָדֶיךָ מְרַגְּלִים: * וַיֹּאמֶר
13 אֲלֵהֶם לֹא כִּי־עֶרְוַת הָאָרֶץ בָּאתֶם לִרְאוֹת: * וַיֹּאמְרוּ
שְׁנֵים עָשָׂר עֲבָדֶיךָ אַחִים אֲנַחְנוּ בְּנֵי אִישׁ־אֶחָד בְּאֶרֶץ
כְּנָעַן וְהִנֵּה הַקָּטֹן אֶת־אָבִינוּ הַיּוֹם וְהָאֶחָד אֵינֶנּוּ:

53 * Igitur transactis septem vbertatis annis, quę
54 fuerant in Ægypto: * Cœperunt venire septem
anni inopiæ, quos prædixerat Ioseph. & in vniuerso orbe fames pręualuit. in cuncta etiam
55 terra Ægypti fames erat. * Qua esuriente, clamauit populus ad Pharaonem, alimēta petēs.
quibus ille respondit: Ite ad Ioseph: & quic-
56 quid ipse vobis dixerit, facite. * Crescebat autē
quotidie fames in omni terra: aperuitque Ioseph vniuersa horrea, & vendebat Ægyptiis:
57 nam & illos oppresserat fames. * Omnesque prouinciæ veniebant in Ægyptum, vt emerēt escas, & malū inopiæ tēperarent. CAP. XLII.

1 A Vdiens autem Iacob q̄ alimenta vende-
A rentur in Ægypto, dixit filiis suis: Quare
2 negligitis? * Audiui quòd triticum venundetur in Ægypto. descendite, & emite nobis necessaria, vt possimus viuere, & non consuma-
3 mur inopia. * Descendentes igitur fratres Ioseph decem, vt emerent frumēta in Ægypto:
4 * Beniamin domi retento à Iacob, qui dixerat
B fratribus eius, ne fortè in itinere quicquā pa-
5 tiatur mali: * Ingressi sunt terram Ægypti, cū aliis qui pergebant ad emendum. erat autem
6 fames in terra Chanaan. * Et Ioseph erat princeps in terra Ægypti: atque ad eius nutum frumenta populis vendebantur. Cumque adoras-
7 sent eum fratres sui, * Et agnouisset eos, quasi ad alienos durius loquebatur: interrogās eos, Vnde venistis? qui responderunt: De terra
8 Chanaan, vt emamus victui necessaria. * Et tamen fratres ipse cognoscens, non est cognitus
9 ab eis. * Recordatusq; somniorum quę aliquā-do viderat, ait ad eos: Exploratores estis; vt vi-
10 deatis infirmiora terræ venistis. * Qui dixerūt, Non est ita, domine: sed serui tui venerunt vt
11 emerent cibos. * Omnes filij vnius viri sumus. pacifici venimus; nec quicquam famu-
12 li tui machinantur mali. * Quibus ille respondit: Aliter est. immunita terræ huius con
13 siderare venistis. * At illi dixerunt: Duode-
C cim, inquiunt, fratres serui tui sumus, filij viri vnius in terra Chanaan. minimus cum patre nostro est: alius non est super.

תרגום אונקלוס

53 וּשְׁלִימָא שֶׁבַע שְׁנֵי שַׂבְעָא דַּהֲוָאָה בְּאַרְעָא דְּמִצְרָיִם: 54 וּשְׁרִיאָה שֶׁבַע שְׁנֵי כַפְנָא לְמֵיתֵי כְּמָא דַּאֲמַר יוֹסֵף וַהֲוָה כַפְנָא בְּכָל אַרְעָתָא וּבְכָל
אַרְעָא דְּמִצְרַיִם הֲוָה לַחְמָא: 55 וּכְפִינַת כָּל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְצַוַּח עַמָּא לְוַת פַּרְעֹה לַחְמָא וַאֲמַר פַּרְעֹה לְכָל מִצְרָאֵי אֱזִילוּ לְוַת יוֹסֵף דְּיֵימַר לְכוֹן
תַּעְבְּדוּן: 56 וְכַפְנָא הֲוָה עַל כָּל אַפֵּי אַרְעָא וּפְתַח יוֹסֵף יַת כָּל אוֹצָרַיָּא דִּי בְּהוֹן עֵיבוּרָא וְזַבִּין לְמִצְרָיִם וּתְקִיף כַּפְנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרָיִם:
57 וְכָל דַּיָּירֵי אַרְעָא אָתוֹ לְמִצְרַיִם לְמִזְבַּן עֵיבוּרָא מִן יוֹסֵף אֲרֵי תַקִּיף כַּפְנָא בְּכָל אַרְעָא:

מב

1 וְחָזָא יַעֲקֹב אֲרֵי אִית עֵיבוּרָא מְזַדְּבַן בְּמִצְרַיִם וַאֲמַר יַעֲקֹב לְבָנוֹהִי לְמָה דְנָן תִּתְחַזּוֹן: 2 וַאֲמַר הָא שְׁמָעִית אֲרֵי אִית עֵיבוּרָא
מְזַדְּבַן בְּמִצְרַיִם חֲתוּ לְתַמָּן וּזְבְנוּ לָנָא מִתַּמָּן וּנְחֵי וְלָא נְמוּת: 3 וּנְחָתוּ אֲחֵי יוֹסֵף עֲשָׂרָה לְמִזְבַּן עֵיבוּרָא מִמִּצְרָיִם: 4 וְיָת בִּנְיָמִין אֲחוּהִי דְיוֹסֵף לָא
שְׁלַח יַעֲקֹב עִם אֲחוֹהִי אֲרֵי אֲמַר דִּילְמָא יְעָרְעִנֵּיהּ מִלְּתָא: 5 וַאֲתוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִזְבַּן עֵיבוּרָא בְּגוֹ עָלַיָּא אֲרֵי הֲוָה כַפְנָא בְּאַרְעָא דִכְנָעַן:
הוּא דְשַׁלִּיט עַל אַרְעָא הוּא מְזַבֵּן עֵיבוּרָא לְכָל עַמָּא דְּאַרְעָא וַאֲתוֹ אֲחֵי יוֹסֵף וּסְגִידוּ לֵיהּ עַל אַפֵּיהוֹן עַל אַרְעָא: 7 וַחֲזָא יוֹסֵף יָת אֲחוֹהִי
וְאִשְׁתְּמוֹדַע לְהוֹן וְחַשִׁיב מַה דִּימַלֵּיל עִמְּהוֹן וַאֲמַר לְהוֹן מְנָן אַתְיתוּן וַאֲמָרוּ מֵאַרְעָא דִכְנָעַן לְמִזְבַּן עֵיבוּרָא: 8 וְאִשְׁתְּמוֹדַע יוֹסֵף יָת
אֲחוֹהִי וְאִינּוּן לָא אִשְׁתְּמוֹדָעוּהִי: 9 וּדְכִיר יוֹסֵף יָת חֶלְמַיָּא דַּחֲלֵים לְהוֹן וַאֲמַר לְהוֹן אֲלִילֵי אַתּוּן לְמֶחְזֵי יָת בְּרַקָּא דְאַרְעָא אַתֵיתוּן: 10 וַאֲמָרוּ לֵיהּ
לָא רִבּוֹנִי וְעַבְדָּךְ אֲתוֹ לְמִזְבַּן עֵיבוּרָא: 11 כּוּלָּנָא בְּנֵי גַּבְרָא חַד נַחְנָא כֵּיוָנִי אֲנַחְנָא לָא הֲווֹ עַבְדָּךְ אֲלִילֵי: 12 וַאֲמַר לְהוֹן לָא אֱלָהֵין בְּרַקָּא דְאַרְעָא
אַתֵיתוּן לְמֶחְזֵי: 13 וַאֲמָרוּ תְּרֵי עֲשַׂר עַבְדָּךְ אַתִּין אֲנַחְנָא בְּנֵי גַּבְרָא חַד בְּאַרְעָא דִכְנָעַן וְהָא זְעִירָא עִם אֲבוּנָא יוֹמָא דֵין וְחַד לֵיתוֹהִי:

53 * Transierunt autem septem anni abundantiæ, qui fuerunt in terra Ægypti.

54 * Et inceperunt septem anni famis venire, sicut dixit Ioseph. & facta est fames in omni terra: in autem omni terra Ægypti erant panes.

55 * Et esuriuit omnis terra Ægypti. Clamauit autem populus ad Pharaonem pro panibus. dixit autem Pharao omnibus Aegyptiis: Ite ad Ioseph: & quod dixerit vobis, facite.

56 * Et fames erat super faciem omnis terræ. Aperuit autem Ioseph omnia horrea: & vendebat omnibus Aegyptiis.

57 * Et omnes regiones venerunt in Aegyptum, emere ad Ioseph. Inualuit enim fames in omni terra.

CAP. XLII.

1 VIdens autem Iacob, quia est venditio tritici in Aegypto, dixit ad filios suos: Vt quid pigri estis?

2 * Ecce audiui quia est triticum in Aegypto: descendite illuc, & emite nobis paruas escas, vt viuamus, & non moriamur.

3 * Descenderunt autem fratres Ioseph decem emere triticum ex Aegypto.

4 * At Beniamin fratrem Ioseph non misit cum fratribus suis. dixit enim, ne fortè accidat ei languor.

5 * Venerunt autem filij Israel in Aegyptum, emere triticum cum venientibus. erat enim fames in terra Chanaan.

6 * Ioseph autem erat princeps terræ. hic vendebat omni populo terræ. Venientes autem fratres Ioseph, adorauerunt eum in faciem super terram.

7 * Videns autem Ioseph fratres suos, cognouit; & alienatus est in eis: et locutus est eis dura. & ait illis, Vnde venistis? Illi autem dixerunt: De terra Chanaan, emere escas.

8 * Cognouit autem Ioseph fratres suos: ipsi autem non cognouerunt eum.

9 * Et recordatus est Ioseph somniorum, quæ vidit ipse. & ait illis: Exploratores estis: considerare vestigia regionis venistis.

10 * Illi autem dixerunt: Non, domine: serui tui venimus emere escas.

11 * Omnes sumus filij vnius hominis: pacifici sumus: non sunt serui tui exploratores.

12 * Ait autem illis: Non: sed vestigia terræ venistis videre.

13 * Illi autem dixerunt: Duodecim sumus serui tui fratres in terra Chanaan: & ecce iunior cum patre nostro hodie. at alter non est.

53 * παρῆλθε δὲ τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς εὐθηνίας, ἃ ἐγένοντο ἐν γῇ
54 αἰγύπτου. * καὶ ἤρξατο τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ ἔρχεσθαι, καθὰ εἶπεν ἰωσήφ. καὶ ἐγένετο λιμὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἐν δὲ πάσῃ γῇ αἰγύπτου ἦσαν ἄρτοι.

55 * καὶ ἐπείνασε πᾶσα ἡ γῆ αἰγύπτου. ἔκραξε δὲ ὁ λαὸς πρὸς φαραὼ περὶ ἄρτων. εἶπε δὲ φαραὼ πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις, πορεύεσθε πρὸς ἰωσήφ, καὶ ὃ ἂν εἴπῃ ὑμῖν, ποιήσατε.

56 * καὶ ὁ λιμὸς ἦν ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς. ἀνέῳξε δὲ ἰωσὴφ πάντας τοὺς σιτοβολῶνας, καὶ ἐπώλει πᾶσι
57 τοῖς αἰγυπτίοις. * καὶ πᾶσαι αἱ χῶραι ἀνῆλθον εἰς αἴγυπτον, ἀγοράζειν πρὸς ἰωσήφ. ἐπεκράτησε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ.

μβ'.

1 * Ἰδὼν δὲ ἰακὼβ, ὅτι ἔστι πρᾶσις σίτου ἐν αἰγύπτῳ, εἶπε πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἱνατί ῥαθυμεῖτε;

2 * ἰδοὺ ἀκήκοα, ὅτι ἔστι σῖτος ἐν αἰγύπτῳ, καταβάντες ἐκεῖ, καὶ ἀγοράσατε ἡμῖν μικρὰ βρώματα, ἵνα ζῶμεν, καὶ μὴ ἀποθάνωμεν.

3 * κατέβησαν δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσὴφ οἱ δέκα πρίασθαι σῖτον ἐξ αἰγύπτου.

4 * τὸν δὲ βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν ἰωσὴφ, οὐκ ἀπέστειλε μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. εἶπε γὰρ, μή ποτε συμβῇ αὐτῷ μαλακία.

5 * ἦλθον δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς αἴγυπτον ἀγοράζειν σῖτον μετὰ τῶν ἐρχομένων. ἦν γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ χαναάν.

6 * ἰωσὴφ δὲ ἦν ὁ ἄρχων τῆς γῆς. οὗτος ἐπώλει παντὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς. ἐλθόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσὴφ, προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν.

7 * ἰδὼν δὲ ἰωσὴφ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπέγνω· καὶ ἠλλοτριώθη ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς σκληρά. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πόθεν ἥκατε; οἱ δὲ εἶπαν, ἐκ γῆς χαναὰν, ἀγοράζαι βρώματα.

8 * ἐπέγνω δὲ ἰωσὴφ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐπέ-
9 γνωσαν αὐτόν. * καὶ ἐμνήσθη ἰωσὴφ τῶν ἐνυπνίων, ὧν εἶδεν αὐτός. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, κατάσκοποι ἐστὲ, καταμαθεῖν τὰ ἴχνη
10 τῆς χώρας ἥκατε. * οἱ δὲ εἶπαν, οὐχὶ κύριε, οἱ παῖδές σου
11 ἦλθομεν πρίασθαι βρώματα. * πάντες ἐσμὲν υἱοὶ ἑνὸς ἀνθρώπου, εἰρηνικοὶ ἐσμὲν, οὐκ εἰσὶν οἱ παῖδές σου κατάσκοποι.
12 * εἶπε δὲ αὐτοῖς, οὐχί, ἀλλὰ τὰ ἴχνη τῆς γῆς ἦλθε ἰδεῖν.
13 * οἱ δὲ εἶπαν, δώδεκα ἐσμὲν οἱ παῖδές σου ἀδελφοὶ ἐν γῇ χαναὰν, καὶ ἰδοὺ ὁ νεώτερος μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σήμερον· ὁ δὲ ἕτερος οὐχ ὑπάρχει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et completi sunt septem anni saturitatis qui fuerant in terra Ægypti. 14 Et cœperunt venire septem anni famis, sicut dixit Ioseph. Et fuit fames in vniuersis terris: & in omni terra Ægypti erat panis. 15 Esuriebat quoque omnis terra Ægypti: & clamauit populus ad Pharaonem pro pane. dixitque Pharao omnibus Ægyptiis: Ite ad Ioseph: & sicut dixerit vobis, facite. 16 Fames autem erat super faciem vniuersæ terræ. & aperuit Ioseph vniuersa horrea in quibus erat frumentum, & vendidit Ægyptiis. prævalebatque fames in terra Ægypti. 17 Omnesq; habitatores terræ veniebant in Ægyptum, vt emerent frumentum à Ioseph: quoniam prævaluerat fames in vniuersa terra. CAP. XLII.

ET vidit Iacob quòd frumentum vendebatur in Ægypto: & dixit filiis suis, Quare negligitis? 2 Dixitque: Ecce audiui quòd frumentum venditur in Ægypto: descendite illuc, & emite nobis indè, & viuemus, & non moriemur. 3 Descenderuntque fratres Ioseph decem, vt emerent frumentum in Ægypto. 4 Beniamin autem fratrem Ioseph non misit Iacob cum fratribus suis. dixit enim, ne fortè accidat ei mors.

5 Veneruntque filij Israel, vt emerent frumentum cum aliis venientibus: quoniam fames erat in terra Chanaan. 6 Ioseph autem ipse erat qui præerat in terra: ipse vendebat frumentum omni populo terræ. veneruntque fratres Ioseph, & proni in terra adorauerunt eum. 7 Viditq; Ioseph fratres suos, & cognouit eos: & cogitabat quid loqueretur cum eis: & locutus est eis dura. dixitque eis: Vnde venitis? & dixerunt: De terra Chanaan, ad emendum frumentum. 8 Cognouitque Ioseph fratres suos: & ipsi non cognouerunt eum. 9 Recordatusque est Ioseph somniorum quæ somniauit eis: & ait illis: Exploratores estis vos; ad videndum infirmiora terræ venistis. 10 Et dixerunt ei: Nequaquam, domine: sed serui tui venerunt ad emendum frumentum. 11 Omnes nos sumus filij vnius viri: recti sumus; non fuerunt serui tui exploratores. 12 Dixitque eis: Nequaquam: sed infirmiora terræ venistis videre. 13 Dixeruntque: Duodecim fratres serui tui nos, filij vnius viri in terra Chanaan: & ecce minimus cum patre nostro est hodie: & vnus non comparet.

14 * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵכֶם לֵאמֹר
15 מְרַגְּלִים אַתֶּם : * בְּזֹאת תִּבָּחֲנוּ חֵי פַּרְעֹה אִם־תֵּצְאוּ
16 מִזֶּה כִּי אִם־בְּבוֹא אֲחִיכֶם הַקָּטֹן הֵנָּה : * שִׁלְחוּ מִכֶּם
אֶחָד וְיִקַּח אֶת־אֲחִיכֶם וְאַתֶּם הֵאָסְרוּ וְיִבָּחֲנוּ דִּבְרֵיכֶם
הֲאֶמֶת אִתְּכֶם וְאִם־לֹא חֵי פַּרְעֹה כִּי מְרַגְּלִים אַתֶּם :
17 * וַיֶּאֱסֹף אֹתָם אֶל־מִשְׁמָר שְׁלֹשֶׁת יָמִים : * וַיֹּאמֶר
18 אֲלֵהֶם יוֹסֵף בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי זֹאת עֲשׂוּ וִחְיוּ אֶת־
19 הָאֱלֹהִים אֲנִי יָרֵא : * אִם־כֵּנִים אַתֶּם
אֲחִיכֶם אֶחָד יֵאָסֵר בְּבֵית מִשְׁמַרְכֶם וְאַתֶּם לְכוּ
20 הָבִיאוּ שֶׁבֶר רַעֲבוֹן בָּתֵּיכֶם : * וְאֶת־אֲחִיכֶם הַקָּטֹן
תָּבִיאוּ אֵלַי וְיֵאָמְנוּ דִבְרֵיכֶם וְלֹא תָמֻתוּ וַיַּעֲשׂוּ־כֵן :
21 * וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו אֲבָל אֲשֵׁמִים | אֲנַחְנוּ עַל־
אֲחִינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהִתְחַנְּנוֹ אֵלֵינוּ וְלֹא
22 שָׁמָעְנוּ עַל־כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת : * וַיַּעַן
רְאוּבֵן אֹתָם לֵאמֹר הֲלוֹא אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם | לֵאמֹר
אַל־תֶּחֶטְאוּ בַיֶּלֶד וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וְגַם־דָּמוֹ הִנֵּה נִדְרָשׁ :
23 * וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי שֹׁמֵעַ יוֹסֵף כִּי הַמֵּלִיץ בֵּינֹתָם :
24 * וַיִּסֹּב מֵעֲלֵיהֶם וַיֵּבְךְּ וַיָּשָׁב אֲלֵהֶם וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם
וַיִּקַּח מֵאִתָּם אֶת־שִׁמְעוֹן וַיֶּאֱסֹר אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם :
25 * וַיְצַו יוֹסֵף וַיְמַלְאוּ אֶת־כֵּלֵיהֶם בָּר וְלַהֲשִׁיב כַּסְפֵּיהֶם
אִישׁ אֶל־שַׂקּוֹ וְלָתֵת לָהֶם צֵדָה לַדָּרֶךְ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן :
26 * וַיִּשְׂאוּ אֶת־שִׁבְרָם עַל־חֲמֹרֵיהֶם וַיֵּלְכוּ מִשָּׁם :
27 * וַיִּפְתַּח הָאֶחָד אֶת־שַׂקּוֹ לָתֵת מִסְפּוֹא לַחֲמֹרוֹ בַּמָּלוֹן
וַיַּרְא אֶת־כַּסְפּוֹ וְהִנֵּה־הוּא בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ :
28 * וַיֹּאמֶר אֶל־אֶחָיו הוּשַׁב כַּסְפִּי וְגַם הִנֵּה בְאַמְתַּחְתִּי
וַיֵּצֵא לִבָּם וַיֶּחֶרְדוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו לֵאמֹר מַה־זֹּאת
29 עָשָׂה אֱלֹהִים לָנוּ : * וַיָּבֹאוּ אֶל־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אַרְצָה
30 כְּנָעַן וַיַּגִּידוּ לוֹ אֵת כָּל־הַקֹּרֹת אֹתָם לֵאמֹר : * דִּבֶּר
הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאָרֶץ אִתָּנוּ קָשׁוֹת וַיִּתֵּן אֹתָנוּ כְּמְרַגְּלִים
אֶת־הָאָרֶץ :

14 * Hoc est, ait, quod locutus sum: explora-
15 tores estis. * Iam nunc experimentum
vestri capiam: Per salutem Pharaonis, non e-
grediemini hinc, donec veniat frater vester
16 minimus. * Mittite ex vobis vnum, &
adducat eum. vos autem eritis in vinculis, do-
nec probentur quæ dixistis, vtrùm vera an fal
sa sint. alioquin, per salutem Pharaonis, ex-
17 ploratores estis. * Tradidit ergo illos
18 custodiæ tribus diebus. * Die autem ter-
tio eductis de carcere, ait: Facite quæ dixi, &
viuetis: Deum enim timeo.
19 * Si pacifici estis, frater vester vnus ligetur
D in carcere: vos autem abite, & ferte frumenta
20 quæ emistis in domos vestras: * Et fra-
trem vestrum minimũ ad me adducite, vt pos
sim vestros probare sermones, & non moria-
21 mini. fecerunt vt dixerat. * Et locuti
sunt ad inuicem: Meritò hæc patimur, quia
peccauimus in fratrem nostrum; videntes an-
gustias animæ illius, dum deprecaretur nos, &
non audiuimus. idcircò venit super nos ista
22 tribulatio. * E quibus vnus Ruben ait:
Nunquid non dixi vobis, nolite peccare in
puerum, & non audistis me? en sanguis eius
23 exquiritur. * Nesciebãt enim quòd intellige-
E ret Ioseph, eo quòd per interpretem loquere-
24 tur ad eos. * Auertitq; se parumper, & fleuit: inf.43.g.
& reuersus, locutus est ad eos, tollensq; Symeõ
25 & ligans illis præsentibus. * Iussit ministris
vt implerent eorum saccos tritico, & repone-
rẽt pecunias singulorum in sacculis suis: datis
26 supra cibariis in via. qui fecerunt ita. * At illi
portantes frumẽta in asinis suis, profecti sunt.
27 * Apertoq; vnus sacco, vt daret iumento pabu
lũ in diuersorio, cõtẽplatus pecuniã in ore sac-
28 culi, * dixit fratribus suis: Reddita est mihi pe-
cunia: en habetur in sacco. & obstupefacti tur
batique mutuò dixerunt: Quidnam est hoc
29 quod fecit nobis Deus? * Veneruntque ad
F Iacob patrem suum in terra Chanaan: & nar-
rauerunt ei omnia quę accidissent sibi, dicen-
30 tes: * Locutus est nobis dominus terræ du-
rè: & putauit nos exploratores esse prouincię.

תרגום אונקלוס

14 וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף הוּא דְמַלֶּלִית עִמְּכוֹן לְמֵימַר אַלִילֵי אַתּוּן : 15 בְּדָא תְּתְבַּחֲרוּן חֵי פַּרְעֹה אִם חֲפִקִין מִכָּא אֱלָהֵין בְּמֵיתֵי אֲחוּכוֹן
זְעֵירָא הָכָא : 16 שְׁלְחוּ מִנְּכוֹן חַד וְיִדְבַּר יַת אֲחוּכוֹן וְאַתּוּן תִּתְאַסְרוּן וְיִתְבַּחֲרוּן פִּתְגָמֵיכוֹן הַקְשׁוֹט אַתּוּן אָמְרִין וְאִם לָא חֵי פַּרְעֹה אֲרֵי אַלִילֵי
אַתּוּן : 17 וּכְנַשׁ יָתְהוֹן כְּבֵית מַטְרָא תְּלָתָא יוֹמִין : 18 וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה דָּא עֲבִידוּ וְאִתְקַיְּימוּ מִן קֳדָם יְיָ אֲנָא דָחֵיל :
19 אִם כֵּינָאֵי אַתּוּן אֲחוּכוֹן חַד יְתְאֲסַר בְּבֵית מַטְרְתְּכוֹן וְאַתּוּן אֲזִילוּ אוֹבִילוּ עִיבוּרָא דְחַסִּיר בְּבָתֵּיכוֹן : 20 וְיָת אֲחוּכוֹן זְעֵירָא תַּיְתוּן לְוָתִי
וְיֵהֲמְנוּן פִּתְגָמֵיכוֹן וְלָא תְמוּתוּן וַעֲבַדוּ כֵן : 21 וַאֲמַרוּ גְּבַר לַאֲחוּהִי בְּקְשְׁטָא חַיָּבִין אֲנַחְנָא עַל אֲחוּנָא דְחֲזֵינָא עֲקַת נַפְשֵׁיהּ כַּד חָוֵה מִתְחַנֵּן
לָנָא וְלָא קַבֵּלְנָא מִנֵּיהּ עַל כֵּן אֲתַת עָלָנָא עֲקָתָא דָּא : 22 וַאֲתֵיב רְאוּבֵן יְהוֹן לְמֵימַר הֲלָא אֲמֵרִית לְכוֹן לְמֵימַר לָא תְחוֹבוּן בְּעֻלֵּימָא
וְלָא קַבֵּלְתּוּן וְאַף דְּמֵיהּ הָא מִתְבְּעֵי : 23 וְאִינוּן לָא יְדָעִין אֲרֵי שְׁמִיעַ יוֹסֵף אֲרֵי מְתוּרְגְּמָן הֲוָה בֵּינֵיהוֹן : 24 וְאִסְתְּחַר מִלְוָתְהוֹן
וּבְכָא וְתָב לְוָתְהוֹן וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן וּדְבַר מִנְּהוֹן יַת שִׁמְעוֹן וַאֲסַר יָתֵיהּ לְעֵינֵיהוֹן : 25 וּפַקִּיד יוֹסֵף וּמְלוֹ יַת מָנֵיהוֹן עִיבוּרָא וּלְאָתָבָא כַּסְפֵּיהוֹן
גְּבַר לְשַׂקֵּיהּ וּלְמִיתַּן לְהוֹן זְוָדִין לְאָרְחָא וַעֲבַד לְהוֹן כֵּן : 26 וּנְטָלוּ יַת עִיבוּרֵיהוֹן עַל חֲמָרֵיהוֹן וַאֲזָלוּ מִתַּמָּן : 27 וּפְתַח חַד יַת שַׂקֵּיהּ לְמִתַּן
כְּסָתָא לַחֲמָרֵיהּ בְּבֵית מְבָתָא וַחֲזָא יַת כַּסְפֵּיהּ וְהָא הוּא בְּפוּם טָעֲנֵיהּ : 28 וַאֲמַר לְאַחוֹהִי אִיתּוֹתֵב כַּסְפִּי וְאַף הָא הוּא בְּטָעֲנִי וּנְפַק מַדַּע לִבְהוֹן
וּתְוָהוּ גְּבַר לְאַחוּהִי לְמֵימַר מַה דָּא עֲבַד יְיָ לָנָא : 29 וַאֲתוֹ לְוָת יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן לְאַרְעָא דִכְנַעַן וְחַוִּיאוּ לֵיהּ יַת כָּל דְּעָרַע יְהוֹן לְמֵימַר :
30 מַלֵּיל גַּבְרָא רְבוֹנָא דְאַרְעָא עִמָּנָא קָשְׁיָן וִיהַב יָתָנָא כְּמְאַלְּלֵי יַת אַרְעָא :

14 * Ait autem illis Ioseph: Hoc est quod dixi vobis, dicens, quòd exploratores estis.
15 * In hoc manifesti estis: per salutem Pharaonis, non egrediemini hinc, si non frater vester iunior venerit huc.
16 * Mittite ex vobis vnum, & accipite fratrem vestrum. vos autem abducimini, donec manifesta fiant verba vestra, si dicitis verum, an non: si autem non, per salutem Pharaonis, profectò exploratores estis.
17 * Et posuit eos in carcere dies tres.
18 * Ait autem illis die tertia: Hoc facite, & viuetis. & enim Deum ego timeo.
19 * Si pacifici estis, frater vester vnus detineatur in carcere: ipsi autem ite, & adducite emptionem frumentationis vestræ:
20 * Et fratrem vestrum iuniorem ducite ad me, & credentur verba vestra: si autem non, moriemini. fecerunt autem sic.
21 * Et aiunt vnusquisque ad fratrem suum: Certè, in peccatis enim sumus pro fratre nostro: quia despeximus tribulationem animæ eius, quando deprecabatur nos, & non exaudiuimus eum: & propter hoc venit super nos tribulatio hæc.
22 * Respondens autem Ruben, ait illis: Non locutus sum vobis, dicens, Ne iniuria afficiatis puerulũ; & non exaudistis me? ecce sanguis eius exquiritur.
23 * Ipsi autem non sciebant, quòd audit Ioseph: nam interpres inter eos erat.
24 * Auersus autem ab eis, fleuit Ioseph. & rursus acceßit ad eos, & locutus est illis. & accepit Symeon ab eis, & ligauit eum coram illis.
25 * Præcepit autem Ioseph implere vasa eorum frumento: & reddere argentum vnicuiq; in saccum suum: & dare illis commeatum in viam. & factum est illis sic.
26 * Et imponentes triticum super asinos suos, abierunt inde.
27 * Soluens autem vnus saccum suum, vt daret pabula asinis suis vbi manserunt, & vidit ligaturam argenti sui: et erat super os sacci.
28 * Et ait fratribus suis: Redditum est mihi argentum; & ecce hoc in sacco meo. & obstupefactum est cor eorum: & turbati sunt adinuicem, dicentes: Quid hoc fecit Deus nobis?
29 * Venerũt autem ad Iacob patrem suum, in terram Chanaan, et nunciauerunt ei omnia quæ acciderant eis, dicentes:
30 * Locutus est homo dominus terræ ad nos dura; & posuit nos in carcere, quasi explorantes terram.

14 * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσὴφ, τοῦτό ἐστιν ὃ εἴρηκα ὑμῖν, λέγων, ὅτι κατάσκοποι ἐστέ.
15 * ἐν τούτῳ φανεῖσθε. μὰ τὸν τοῦ ὑγιάνω Φαραώ, οὐ μὴ ἐξέλθητε ἐντεῦθεν, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος ἔλθῃ ὧδε.
16 * ἀποστείλατε ἐξ ὑμῶν ἕνα, καὶ λάβετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν. ὑμεῖς δὲ ἀπάχθητε, ἕως ἂν φανερὰ γένωνται τὰ ῥήματα ὑμῶν, εἰ ἀληθεύετε, ἢ οὔ. εἰ δὲ μή, νὴ τὸν ὑγίαν Φαραώ, ἥμισυ κατάσκοποι ἐστέ.
17 * καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν φυλακῇ ἡμέρας τρεῖς.
18 * εἶπε δὲ αὐτοῖς τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, τοῦτο ποιήσατε, καὶ ζήσεσθε. τὸν γὰρ θεὸν ἐγὼ φοβοῦμαι.
19 * εἰ εἰρηνικοί ἐστε, ἀδελφὸς ὑμῶν εἷς καταχεσθήτω ἐν τῇ φυλακῇ· αὐτοὶ δὲ βαδίσατε, καὶ ἀπαγάγετε τὸν ἀλφασμὸν τῆς οἰκοδοσίας ὑμῶν·
20 * καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν νεώτερον ἀγάγετε πρός με, καὶ πεσθήσονται τὰ ῥήματα ὑμῶν· εἰ δὲ μή, ἀποθανεῖσθε. ἐποίησαν δὲ οὕτως.
21 * καὶ εἶπαν ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ναὶ, ἐν ἁμαρτίαις γὰρ ἐσμὲν περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν, ὅτι ὑπερεῖδομεν τὴν θλῖψιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ὅτε καλεῖτο ἡμῶν, καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν αὐτοῦ. καὶ ἕνεκεν τούτου ἐπῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ θλῖψις αὕτη.
22 * ἀποκριθεὶς δὲ ῥουβὴν, εἶπεν αὐτοῖς, οὐκ ἐλάλησα ὑμῖν, λέγων, μὴ ἀδικήσητε τὸ παιδάριον, καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ μου; ἰδοὺ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκζητεῖται.
23 * αὐτοὶ δὲ οὐκ ἤδειζαν, ὅτι ἀκούει ἰωσήφ· ὁ γὰρ ἑρμηνευτὴς ἀναμέσον αὐτῶν ἦν.
24 * ἀποστραφεὶς δὲ ἀπ' αὐτῶν, ἔκλαυσεν ἰωσήφ. καὶ πάλιν προσῆλθε πρὸς αὐτούς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς. καὶ ἔλαβε τὸν συμεὼν ἀπ'
25 αὐτῶν, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐναντίον αὐτῶν. * ἐνετείλατο δὲ ἰωσὴφ ἐμπλῆσαι τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν σίτου, καὶ ἀποδοῦναι τὸ ἀργύριον ἑκάστῳ εἰς τὸν σάκκον αὐτοῦ, καὶ δοῦναι αὐτοῖς ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν
26 ὁδόν. καὶ ἐγένηθη αὐτοῖς οὕτως. * καὶ ἐπιθέντες τὸν σῖτον ἐπὶ τοὺς
27 ὄνους αὐτῶν, ἀπῆλθον ἐκεῖθεν. * λύσας δὲ εἷς τὸν μάρσιππον αὐτοῦ, δοῦναι χορτάσματα τοῖς ὄνοις αὐτοῦ ἐκ καλέλυσαν, καὶ εἶδε τὸν δεσμὸν τοῦ ἀργυρίου αὐτοῦ· καὶ ἦν ἐπάνω τοῦ στόματος τοῦ μαρσίπ-
28 που. * καὶ εἶπε τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ἀπεδόθη μοι τὸ ἀργύριον, καὶ ἰδοὺ ἔστο ἐν τῷ μαρσίππῳ μου. καὶ ἐξέζη ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ ἐταράχθησαν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες, Τί ἔστο ἐποίησεν ὁ θεὸς ἡμῖν;
29 * ἦλθον δὲ πρὸς ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτῶν, εἰς γῆν χαναάν· καὶ ἀ-
30 πήγειλαν αὐτῷ πάντα τὰ συμβάντα αὐτοῖς, λέγοντες, * λελάληκεν ὁ ἄνθρωπος ὁ κύριος τῆς γῆς πρὸς ἡμᾶς σκληρὰ, καὶ ἔθετο ἡμᾶς ἐν φυλακῇ, ὡς κατασκοπεύοντας τὴν γῆν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Dixitque eis Ioseph: Hoc est quod locutus sum vobiscum, dicens: Exploratores estis vos. 15 In hoc probabimini. per vitam Pharaonis, non egrediemini hinc, donec veniat frater vester minimus huc. 16 Mittite ex vobis vnum, & tollat fratrem vestrum: vos autem eritis vincti. & probabuntur sermones vestri, vtrùm verum dicitis. & si non, per vitam Pharaonis, quòd exploratores estis vos. 17 Et posuit eos in custodia tribus diebus. 18 Et dixit eis Ioseph in die tertio: Hoc facite, & viuetis: à facie Dei ego timeo. 19 Si recti estis vos, frater vester vnus sit vinctus in domo custodiæ vestræ: vos autem ite, & afferte frumentum, quod defecit in domo vestra. 20 Et fratrem vestrum minimum adducite ad me: & verificabuntur verba vestra; & non moriemini. & fecerunt ita. 21 Dixeruntque vnusquisque ad fratrem suum: Verè debitores sumus in fratrem nostrum; eo quòd vidimus angustiam animæ eius, quando deprecabatur nos, & nō acquieuimus ei; propterea venit super nos tribulatio hæc. 22 Respondítque eis Ruben: Nónne dixi vobis, nolite peccare in puerum; & non acquieuistis? sanguis quoque eius ecce exquiritur. 23 Ipsi autem non sciebant quòd audiebat Ioseph: quoniam interpres erat inter eos.

24 Et declinauit ab eis, & fleuit, & reuersus est ad eos, locutusque est cum eis: & tulit ex eis Symeon, & ligauit eum coram oculis eorum.

25 Et iussit Ioseph vt implerent vasa eorum frumento; & vt reduceretur pecunia vniuscuiusque in sacculum suum; & vt darentur eis cibaria in viam. & fecit eis ita. 26 Et imposuerunt frumenta sua in asinis suis: & abierunt indè. 27 Aperuítque vnus sacculum suum, vt daret pabulum asino suo in diuersorio, & vidit pecuniam suam; & ecce erat in ore sacculi sui. 28 Et dixit fratribus suis: Reddita est pecunia mea: & ecce est in sacculo meo. Et facti sunt quasi insani: & obstupuerunt ad inuicem, dicentes: Quid est hoc quod fecit nobis Deus?

29 Et venerunt ad Iacob patrem suum in terra Chanaan, & narrauerunt ei omnia quæ acciderant eis, dicentes: 30 Locutus est vir dominus terræ nobiscum dura: & putauit nos esse exploratores terræ.

31 * וַנֹּאמֶר אֵלָיו כֵּנִים אֲנַחְנוּ לֹא הָיִינוּ מְרַגְּלִים׃
32 * שְׁנֵים עָשָׂר אֲנַחְנוּ אַחִים בְּנֵי אָבִינוּ הָאֶחָד אֵינֶנּוּ
33 וְהַקָּטֹן הַיּוֹם אֶת־אָבִינוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃ * וַיֹּאמֶר אֵלֵינוּ
הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאָרֶץ בְּזֹאת אֵדַע כִּי כֵנִים אַתֶּם אֲחֵיכֶם
הָאֶחָד הַנִּיחוּ אִתִּי וְאֶת־רַעֲבוֹן בָּתֵּיכֶם קְחוּ וָלֵכוּ׃
34 * וְהָבִיאוּ אֶת־אֲחִיכֶם הַקָּטֹן אֵלַי וְאֵדְעָה כִּי לֹא
מְרַגְּלִים אַתֶּם כִּי כֵנִים אַתֶּם אֶת־אֲחִיכֶם אֶתֵּן לָכֶם
35 וְאֶת־הָאָרֶץ תִּסְחָרוּ׃ * וַיְהִי הֵם מְרִיקִים שַׂקֵּיהֶם
וְהִנֵּה־אִישׁ צְרוֹר־כַּסְפּוֹ בְשַׂקּוֹ וַיִּרְאוּ אֶת־צְרֹרוֹת
36 כַּסְפֵּיהֶם הֵמָּה וַאֲבִיהֶם וַיִּירָאוּ׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אֹתִי שִׁכַּלְתֶּם יוֹסֵף אֵינֶנּוּ וְשִׁמְעוֹן אֵינֶנּוּ
37 וְאֶת־בִּנְיָמִן תִּקָּחוּ עָלַי הָיוּ כֻלָּנָה׃ * וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן
אֶל־אָבִיו לֵאמֹר אֶת־שְׁנֵי בָנַי תָּמִית אִם־לֹא אֲבִיאֶנּוּ
38 אֵלֶיךָ תְּנָה אֹתוֹ עַל־יָדִי וַאֲנִי אֲשִׁיבֶנּוּ אֵלֶיךָ׃ * וַיֹּאמֶר
לֹא־יֵרֵד בְּנִי עִמָּכֶם כִּי־אָחִיו מֵת וְהוּא לְבַדּוֹ נִשְׁאָר
וְקָרָאָהוּ אָסוֹן בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ וְהוֹרַדְתֶּם אֶת־
שֵׂבָתִי בְיָגוֹן שְׁאוֹלָה׃

מג

1 * וְהָרָעָב כָּבֵד בָּאָרֶץ׃
2 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלּוּ לֶאֱכֹל אֶת־הַשֶּׁבֶר אֲשֶׁר הֵבִיאוּ
מִמִּצְרַיִם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֲבִיהֶם שֻׁבוּ שִׁבְרוּ־לָנוּ מְעַט־
3 אֹכֶל׃ * וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוּדָה לֵאמֹר הָעֵד הֵעִד בָּנוּ
הָאִישׁ לֵאמֹר לֹא־תִרְאוּ פָנַי בִּלְתִּי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם׃
4 * אִם־יֶשְׁךָ מְשַׁלֵּחַ אֶת־אָחִינוּ אִתָּנוּ נֵרְדָה וְנִשְׁבְּרָה־
5 לְךָ אֹכֶל׃ * וְאִם־אֵינְךָ מְשַׁלֵּחַ לֹא נֵרֵד כִּי־הָאִישׁ
אָמַר אֵלֵינוּ לֹא־תִרְאוּ פָנַי בִּלְתִּי אֲחִיכֶם אִתְּכֶם׃
6 * וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל לָמָּה הֲרֵעֹתֶם לִי לְהַגִּיד לָאִישׁ הַעוֹד
7 לָכֶם אָח׃ * וַיֹּאמְרוּ שָׁאֹל שָׁאַל הָאִישׁ לָנוּ וּלְמוֹלַדְתֵּנוּ
לֵאמֹר הַעוֹד אֲבִיכֶם חַי הֲיֵשׁ לָכֶם אָח וַנַּגֶּד־לוֹ עַל־
פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲיָדוֹעַ נֵדַע כִּי יֹאמַר הוֹרִידוּ אֶת־
אֲחִיכֶם׃

31 *Cui respõdimus: Pacifici sumus: nec vllas mo
32 limur insidias. *Duodecĩ fratres vno patre ge- Sup. 60.
niti sumus: vnus nõ est super; minimus cũ pa-
33 tre nostro est in terra Chanaã. *Qui ait nobis:
Sic probabo q̃ pacifici sitis. fratrẽ vestrũ vnũ
dimittite apud me, & cibaria domibus vestris
34 necessaria sumite & abite. *Fratrẽq́; vestrũ mi-
nimũ adducite ad me, vt sciã q̃ nõ sitis explo-
ratores: & istũ qui tenetur in vinculis, recipere
possitis; ac deĩceps quæ vultis emẽdi habeatis
35 licentiã. *His dictis, cũ frumenta effunderent,
singuli reppererunt in ore saccorũ ligata pecu
36 nias. exterritisq́; simul omnibus, * Dixit pater
Iacob: Absq; liberis me esse feciſtis. Ioseph nõ
G est super: Symeon tenetur in vinculis, & Bẽia-
min auferetis in me hæc oĩa mala reciderunt.
37 *Cui respõdit Ruben: Duos filios meos inter-
fice, si nõ reduxero illum tibi. Trade illũ in ma
38 nu mea, ego eũ tibi restituã. *At ille, Non de-
scẽdet, inquit, filius meus vobiscũ. frater eius
mortuus est, & ipse solus remãsit. si quid ei ad-
uersitatis acciderit in terra, ad quã pergitis, de-
ducetis canos meos cum dolore ad inferos.

CAP. XLIII.

1 INterĩ fames omnẽ terrã vehemẽter preme-
2 bat. *Cõsumptisq́; cibis, quos exÆgypto de-
tulerant, dixit Iacob ad filios suos: Reuertimi- Inf.42.c.
3 ni, & emite nobis pauxillũ escarũ. *Respondit
Iudas: Denunciauit nobis vir ille sub attesta-
tione iusiurãdi, dicẽs: Nõ videbitis faciẽ meã,
nisi fratrẽ vestrum minimum adduxeritis vo-
4 biscũ. *Si ergo vis eum mittere nobiscũ, perge-
5 mus pariter, & ememus tibi necessaria: *Si au-
tem nõ vis, nõ ibimus. Vir enim, vt sæpè dixi-
mus, denunciauit nobis, dicẽs: Non videbitis
faciem meam, absque fratre vestro minimo.
6 * Dixit eis Israel: In meam hoc feciſtis miseriã,
vt indicaretis ei & alium habere vos fratrem.
7 *At illi respondẽrunt: Interrogauit nos homo
B per ordinem nostram progeniem; si pater vi-
ueret, si haberemus fratrem. & nos respondi-
mus ei consequenter, iuxta id quod fuerat sci-
scitatus. Nunquid scire poteramus quòd di-
cturus esset, Adducite fratrem vestrũ vobiscũ?

תרגום אונקלוס

31 וַאֲמַרְנָא לֵיהּ כֵּינָאֵי אֲנַחְנָא לָא הֲוֵינָא אַלֵּילִי׃ 32 תְּרֵי עֲשַׂר אֲנַחְנָא אַחִין בְּנֵי אֲבוּנָא חַד לֵיהוֹדֵי וְעֵירָא יוֹמָא דֵין עִם אֲבוּנָא
בְּאַרְעָא דְכְנָעַן׃ 33 וַאֲמַר לָנָא גַּבְרָא רִיבּוֹנָא דְאַרְעָא בְּדָא אִיתַּע אֲרֵי כֵּינָאֵי אַתּוּן אֲחוּכוּן חַד שִׁבְקוּ לְוָתִי וְעִיבוּרָא דְחַסִּיר בְּבָתֵּיכוֹן סִיבוּ
וָאֲזִילוּ׃ 34 וְאַיְתוֹ יָת אֲחוּכוֹן זְעֵירָא לְוָתִי וְאִתַּע אֲרֵי לָא אַלֵּילִי אַתּוּן אֲחוּכוֹן אֶתֵּן לְכוֹן וְיָת אַרְעָא תַּעְבְּדוּן בָּהּ
סְחוֹרְתָּא׃ 35 וַהֲוָה אֵינוּן מְרִיקִין שַׂקֵּיהוֹן וְהָא גְּבַר צְרַר כַּסְפֵּיהּ בְּשַׂקֵּיהּ וַחֲזוֹ יָת צְרֹרֵי כַּסְפֵּיהוֹן אִינוּן וַאֲבוּהוֹן וְדָחִילוּ׃ 36 וַאֲמַר
לְהוֹן יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן יָתִי אַתְכֵּלְתּוּן יוֹסֵף לֵיתוֹהִי וְיָת בְּנְיָמִין תְּדַבְּרוּן עֲלֵי הֲוָאַת כּוּלְּהוֹן׃ 37 וַאֲמַר רְאוּבֵן לַאֲבוּהִי לְמֵימַר יָת תְּרֵין
בְּנַי תְּמִית אִם לָא אַיְתִינֵיהּ לָךְ הַב יָתֵיהּ עַל יְדִי וַאֲנָא אֲתֵיבִינֵיהּ לָךְ׃ 38 וַאֲמַר לָא יֵחוֹת בְּרִי עִמְכוֹן אֲרֵי אַחוּתֵי מִית וְהוּא בְּלְחוֹדוֹהִי אִשְׁתְּאַר
וְיַעְרְעִינֵיהּ מוֹתָא בְּאָרְחָא דְתַהֲכוֹן בָּהּ וְתַחְתּוּן יָת שֵׂיבָתִי בְּרוּגְזָא לִשְׁאוֹל׃

מג

1 וְכַפְנָא תַּקִּיף בְּאַרְעָא׃ 2 וַהֲוָה כַּד סַפִּיקוּ לְמֵיכַל יָת עִיבוּרָא דְאַיְתִיאוּ מִמִּצְרַיִם וַאֲמַר לְהוֹן אֲבוּהוֹן תּוּבוּ זְבוֹנוּ
לָנָא זְעֵיר עִיבוּרָא׃ 3 וַאֲמַר לֵיהּ יְהוּדָה לְמֵימָר אַסְהָדָא אַסְהַד בָּנָא לְמֵימָר לָא תֶחְזוּן אַפַּי כַּד אֲחוּכוֹן עִמְּכוֹן׃ 4 אִם אִיתָךְ מְשַׁלַּח
יָת אֲחוּנָא עִמָּנָא נֵחוֹת וְנִזְבּוֹן לָךְ עִיבוּרָא׃ 5 וְאִם לֵיתָךְ מְשַׁלַּח לָא נֵחוֹת אֲרֵי גַּבְרָא אֲמַר לָנָא לָא תֶחְזוּן אַפַּי אֱלָהֵין כַּד אֲחוּכוֹן עִמְּכוֹן׃
6 וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְמָה אַבֵּאִישְׁתּוּן לִי לְחַוָּאָה לְגַבְרָא הַעַד כְּעַן לְכוֹן אֲחָא׃ 7 וַאֲמָרוּ מְשַׁאַל שְׁאֵיל גַּבְרָא לָנָא וְלִילְדוּתָנָא לְמֵימַר הַעַד כְּעַן אֲבוּכוֹן
קַיָּים הַאִית לְכוֹן אֲחָא וַהֲוֵינָא לֵיהּ עַל מֵימַר פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין הַמְנַדַּע הֲוֵינָא יָדְעִין אֲרֵי יֵימַר אַחֵיתוּ יָת אֲחוּכוֹן׃

31 *Diximus autem illi: Pacifici ſumus: non ſumus*
exploratores. 32 *Duodecim fratres ſumus, filij patris*
noſtri. vnus non eſt: at iunior cum patre noſtro ho-
die eſt in terra Chanaan. 33 *Dixit autem nobis homo*
dominus terræ: In hoc ſciam quòd pacifici eſtis: fra-
trem veſtrum vnum relinquite hic mecum: at emp-
tionem frumentationis domus veſtræ accipiẽtes, ab-
ite: 34 *Et adducite ad me fratrem veſtrum iunio-*
rem: & ſciam quòd non exploratores eſtis, ſed quòd
pacifici eſtis. & fratrem veſtrum reddam vobis;
& in terra negociamini. 35 *Factum eſt autem cùm*
euacuarent ipſi ſaccos ſuos, & erat vniuſcuiuſque
ligatura argenti in ſacco ipſorum. & viderunt li-
gaturas argenti ſui ipſi, & pater eorum: & timue-
runt. 36 *Ait autem illis Iacob pater eorum: Me*
ſine filiis feciſtis: Ioſeph non eſt: Symeon non eſt, &
Beniamin accipietis. ſuper me facta ſunt iſta omnia.
37 *Ait autem Ruben patri ſuo, dicens: Duos filios*
meos interfice, ſi non adduxero illum ad te. da illum
in manum meam, & ego adducam illum ad te. 38 *Ille*
autem dixit: Non deſcendet filius meus vobiſcum,
quia frater eius mortuus eſt, et ipſe ſolus relictus eſt;
& accidet illum ægrotare in via qua ibitis, & de-
ducetis meam ſenectutem cum triſtitia ad inferos.

CAP. XLIII.

1 *AT fames inualuit ſuper terram.*
2 *Factum eſt autem quando conſumauerunt*
comedere triticum, quod attulerunt ex Ægypto, &
ait illis pater eorum: Iterum euntes emite nobis pau
cas eſcas. 3 *Ait autem illi Iudas, dicens: Teſtimo-*
nio teſtatus eſt nobis homo, dicens: Non videbitis
faciem meam, ſi non frater veſter iunior vobiſcum
fuerit. 4 *Si quidem igitur miſeris fratrem noſtrum*
nobiſcum, deſcendemus, & ememus tibi eſcas.
5 *Si autem non miſeris fratrem noſtrum nobiſ-*
cum, non ibimus. & enim homo ait nobis, dicens:
Non videbitis faciem meam, ſi non frater veſter
iunior vobiſcum fuerit. 6 *Ait autem Iſrael, Quid*
malefeciſtis mihi, annunciantes homini, quòd eſt vo-
bis frater? 7 *Illi autem dixerunt: Interrogans in-*
terrogauit nos homo, et generationẽ noſtram, dicens:
Si adhuc pater veſter viuit, & ſi eſt vobis frater. et
indicauimus ei ſecundũ interrogationẽ hanc. nũquid
ſciebamus quòd dicet nobis, Adducite fratrẽ veſtrũ?

31 εἶπαμὲν ὃ αὐτῷ, εἰρηνικοὶ ἐσμεν, οὐκ ἐσμὲν κατάσκοποι.
32 ὁ ὡδεκα ἀδελφοὶ ἐσμεν, υἱοὶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν· ὁ εἷς οὐκ ὑπάρ-
χει, ὁ δὲ μικρότερος μετὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν σήμερόν ἐστιν ἐν γῇ χα-
33 ναάν. εἶπε δὲ ἡμῖν ὁ ἄνθρωπος ὁ κύριος τῆς γῆς, ἐν τούτῳ γνώ-
σομαι, ὅτι εἰρηνικοὶ ἐστέ· ἀδελφὸν ὑμῶν ἕνα ἄφετε ὧδε μετ' ἐμοῦ·
τὸν δὲ ἀγορασμὸν τῆς σιτοδοσίας τοῦ οἴκου ὑμῶν λαβόντες, ἀπέλ-
34 θετε. καὶ ἀναλάβετε πρός με τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν νεώτερον,
καὶ γνώσομαι, ὅτι οὐ κατάσκοποι ἐστέ, ἀλλ' ὅτι εἰρηνικοί ἐστέ. καὶ
τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν ἀποδώσω ὑμῖν, καὶ τῇ γῇ ἐμπορεύεσθε.
35 ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καταικνοῦν αὐτοὺς τοὺς σάκκους αὐτῶν, καὶ ἦν
ἑκάστου ὁ δεσμὸς τοῦ ἀργυρίου ἐν τῷ σάκκῳ αὐτῶν· καὶ εἶδον τοὺς
δεσμοὺς τοῦ ἀργυρίου αὐτῶν αὐτοί, καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν, καὶ ἐφο-
36 βήθησαν. εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰακὼβ ὁ πατὴρ αὐτῶν, ἐμὲ ἠτεκνώ-
σατε, ἰωσὴφ οὐκ ἔστι, συμεὼν οὐκ ἔστι, καὶ τὸν βενιαμὶν λήψε-
37 σθε, ἐπ' ἐμὲ ἐγένετο ταῦτα πάντα. εἶπε δὲ ῥουβὶν τῷ πατρὶ
αὐτοῦ, λέγων, τοὺς δύο υἱούς μου ἀπόκτεινον, ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν
πρός σε. δὸς αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρά μου, κἀγὼ ἄξω αὐτὸν πρός σε.
38 ὁ δὲ εἶπεν, οὐ καταβήσεται ὁ υἱός μου μετ' ὑμῶν, ὅτι ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ ἀπέθανε, καὶ αὐτὸς μόνος καταλέλειπται, καὶ συμβήσε-
ται αὐτὸν μαλακισθῆναι ἐν τῇ ὁδῷ, ᾗ ἂν πορεύησθε, καὶ κα-
τάξετέ μου τὸ γῆρας μετὰ λύπης εἰς ᾅδου. μγ'.
1 Ο δὲ λιμὸς ἐνίσχυσεν ἐπὶ τῆς γῆς.
2 ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐτελέσθησαν καταφαγεῖν τὸν σῖτον, ὃν ἤ-
νεγκαν ἐξ αἰγύπτου· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν, πάλιν
3 πορευθέντες πρίασθε ἡμῖν μικρὰ βρώματα. εἶπε δὲ
αὐτῷ ἰούδας, λέγων, διαμαρτυρίᾳ διεμαρτύρατο ἡμῖν ὁ ἀν-
θρωπος, λέγων, οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν μὴ ὁ ἀ-
4 δελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μετ' ὑμῶν ᾖ. εἰ μὲν οὖν ἀποστέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν μετ' ἡμῶν, καταβησόμεθα, καὶ ἀγο-
5 ράσομέν σοι βρώματα. εἰ δὲ μὴ ἀποστέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡ-
μῶν μετ' ἡμῶν, οὐ πορευσόμεθα· ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἶπεν ἡμῖν,
λέγων, οὐκ ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ὑ-
6 μῶν ὁ νεώτερος μετ' ὑμῶν ᾖ. εἶπε δὲ ἰσραὴλ, τί ἐκακο-
ποιήσατέ με, ἀναγείλαντες τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι ἔστιν ὑμῖν ἀδελ-
7 φός; οἱ δὲ εἶπαν, ἐρωτῶν ἐπηρώτησεν ἡμᾶς ὁ ἄνθρωπος,
καὶ τὴν γένεσιν ἡμῶν, λέγων, εἰ ἔτι ὁ πατὴρ ὑμῶν ζῇ, καὶ
εἰ ἔστιν ὑμῖν ἀδελφός. καὶ ἀνηγείλαμεν αὐτῷ, κατὰ τὴν ἐπε-
ρώτησιν ταύτην. μὴ εἴδομεν, ὅτι ἐρεῖ ἡμῖν, ἀγάγετε τὸν ἀ-
δελφὸν ὑμῶν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Et diximus ei: Recti ſumus nos: non ſumus exploratores. 32 Duodecim fratres ſumus nos, filij patris noſtri: vnus non comparet, & minimus hodie eſt cum patre noſtro in terra Chanaan. 33 Dixitque nobis vir dominus terræ: In hoc ſciam quòd recti eſtis vos; vnum fratrem veſtrum dimittite apud me; & frumentum quod defecit in domo veſtra tollite, & abite. 34 Et adducite fratrem veſtrum minimum ad me, vt ſciam quòd non eſtis exploratores; ſed quòd recti eſtis vos: fratrem veſtrum dabo vobis; & in terra negociabimini. 35 Et factum eſt, ipſis effundentibus ſacculos ſuos, ecce argentum ligatum vniuſcuiuſque viri erat in ore ſacculi ſui: & viderunt argentum ligatum, ipſi & pater eorum: & timuerunt. 36 Dixitq; eis Iacob pater eorum: Abſque liberis me feciſtis: Ioſeph non ſupereſt, & Symeon non eſt hic; & Beniamin auferetis. ſuper me fuerunt omnia hæc. 37 Aitque Ruben patri ſuo, dicens: Duos filios meos interficies, ſi non reduxero eum tibi: trade illum in manu mea, & ego reducam eum tibi. 38 Et ait: Non deſcendet filius meus vobiſcum; quoniam frater eius mortuus eſt, & ipſe ſolus remanſit. & ſi acciderit ei mors in via in qua ambulatis, deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

CAP. XLIII.

FAmes autem prævalebat in terra. 2 Et factum eſt cùm conſumaſſent edere frumentum quod attulerant de Ægypto, ait illis pater eorum: Reuertimini, & emite nobis pauxillum frumenti. 3 Et ait ei Iudas, dicens: Conteſtans conteſtatus eſt nos vir, dicens: Non videatis faciem meam, niſi cùm fuerit frater veſter vobiſcum. 4 Si tu mittis fratrem noſtrum nobiſcum, deſcendemus, & ememus tibi frumentum: 5 Et ſi non mittis, non deſcendemus: quia vir dixit nobis, Non videatis faciem meã, niſi quando frater veſter fuerit vobiſcũ. 6 Dixitq; Iſrael: Quare malefeciſtis mihi, vt nũciaretis viro, ſi adhuc erat vobis frater? 7 Et dixerunt: Interrogans interrogauit nos vir pro generatione noſtra, dicens, Si adhuc pater veſter viuit, ſi eſt vobis alius frater: narrauimuſque ei iuxta ordinem verborum iſtorum. nunquid ſcire poteramus quòd dicturus eſſet, Deducite fratrem veſtrum?

8 * וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־יִשְׂרָאֵל אָבִיו שִׁלְחָה הַנַּעַר
אִתִּי וְנָקוּמָה וְנֵלֵכָה וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת גַּם־אֲנַחְנוּ
9 גַּם־אַתָּה גַּם־טַפֵּנוּ: * אָנֹכִי אֶעֶרְבֶּנּוּ מִיָּדִי
תְּבַקְשֶׁנּוּ אִם־לֹא הֲבִיאֹתִיו אֵלֶיךָ וְהִצַּגְתִּיו לְפָנֶיךָ
10 וְחָטָאתִי לְךָ כָּל־הַיָּמִים: * כִּי לוּלֵא הִתְמַהְמָהְנוּ
11 כִּי־עַתָּה שַׁבְנוּ זֶה פַּעֲמָיִם: * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
יִשְׂרָאֵל אֲבִיהֶם אִם־כֵּן אֵפוֹא זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ
מִזִּמְרַת הָאָרֶץ בִּכְלֵיכֶם וְהוֹרִידוּ לָאִישׁ מִנְחָה מְעַט
צֳרִי וּמְעַט דְּבַשׁ נְכֹאת וָלֹט בָּטְנִים וּשְׁקֵדִים:
12 * וְכֶסֶף מִשְׁנֶה קְחוּ בְיֶדְכֶם וְאֶת־הַכֶּסֶף הַמּוּשָׁב
בְּפִי אַמְתְּחֹתֵיכֶם תָּשִׁיבוּ בְיֶדְכֶם אוּלַי מִשְׁגֶּה
13 הוּא: * וְאֶת־אֲחִיכֶם קְחוּ וְקוּמוּ שׁוּבוּ אֶל־
14 הָאִישׁ: * וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לִפְנֵי הָאִישׁ
וְשִׁלַּח לָכֶם אֶת־אֲחִיכֶם אַחֵר וְאֶת־בִּנְיָמִין וַאֲנִי
15 כַּאֲשֶׁר שָׁכֹלְתִּי שָׁכָלְתִּי: * וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים אֶת־הַמִּנְחָה
הַזֹּאת וּמִשְׁנֶה־כֶּסֶף לָקְחוּ בְיָדָם וְאֶת־בִּנְיָמִן וַיָּקֻמוּ
16 וַיֵּרְדוּ מִצְרַיִם וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יוֹסֵף: * וַיַּרְא יוֹסֵף אִתָּם
אֶת־בִּנְיָמִין וַיֹּאמֶר לַאֲשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ הָבֵא אֶת־
הָאֲנָשִׁים הַבַּיְתָה וּטְבֹחַ טֶבַח וְהָכֵן כִּי אִתִּי יֹאכְלוּ
17 הָאֲנָשִׁים בַּצָּהֳרָיִם: * וַיַּעַשׂ הָאִישׁ כַּאֲשֶׁר אָמַר יוֹסֵף
18 וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה יוֹסֵף: * וַיִּירְאוּ
הָאֲנָשִׁים כִּי הוּבְאוּ בֵּית יוֹסֵף וַיֹּאמְרוּ עַל־דְּבַר
הַכֶּסֶף הַשָּׁב בְּאַמְתְּחֹתֵינוּ בַּתְּחִלָּה אֲנַחְנוּ מוּבָאִים
לְהִתְגֹּלֵל עָלֵינוּ וּלְהִתְנַפֵּל עָלֵינוּ וְלָקַחַת אֹתָנוּ
19 לַעֲבָדִים וְאֶת־חֲמֹרֵינוּ: * וַיִּגְּשׁוּ אֶל־הָאִישׁ אֲשֶׁר עַל־
20 בֵּית יוֹסֵף וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו פֶּתַח הַבָּיִת: * וַיֹּאמְרוּ בִּי
21 אֲדֹנִי יָרֹד יָרַדְנוּ בַּתְּחִלָּה לִשְׁבָּר־אֹכֶל: * וַיְהִי כִּי־
בָאנוּ אֶל־הַמָּלוֹן וַנִּפְתְּחָה אֶת־אַמְתְּחֹתֵינוּ וְהִנֵּה
כֶסֶף־אִישׁ בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ כַּסְפֵּנוּ בְּמִשְׁקָלוֹ וַנָּשֶׁב
אֹתוֹ בְיָדֵנוּ:

GENESIS. Translat. B. Hieronymi. *Ioseph.*

8 * Iudas quoque dixit patri suo: Mitte puerum mecum, vt proficiscamur, & possimus viuere, ne moriamur nos & paruuli nostri.
9 * Ego suscipio puerum: de manu mea require illum. nisi reduxero & reddidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore.
10 * Si non intercessisset dilatio, iam vice al- Inf. 44. 8.
11 tera venissemus. * Igitur Israel pater eorum dixit ad eos: Si sic necesse est, facite quod
C vultis. Sumite de optimis terræ frugibus in vasis vestris, & deferte viro munera, modicum resinę, & mellis, & storacis, stactes, & terebin-
12 thi, & amygdalarum. * Pecuniamque duplicem ferte vobiscum: & illam quam inuenistis in sacculis, reportate, ne fortè errore fa-
13 ctum sit. * Sed & fratrem vestrum tollite,
14 & ite ad virum. * Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem: & remittat vobiscū fratrē vestrum quem tenet in vinculis, & hunc Beniamin. ego autem quasi orbatus absque liberis ero.
15 * Tulerunt ergo viri munera, & pecuniam duplicem, & Beniamin: descenderuntque in Ægyptum: & steterunt coram Ioseph.
16 * Quos cùm ille vidisset, & Beniamin si-
D mul, præcepit dispensatori domus suæ, dicens: Introduc viros domum, & occide victimas, & instrue conuiuium: quoniam hodie mecum sunt comesturi meridie.
17 * Fecit ille quod sibi fuerat imperatum: & introduxit viros domum.
18 * Ibiq; exterriti, dixerunt mutuò: Propter pecuniam quam retulimus priùs in saccis nostris, introducti sumus; vt deuoluat in nos calumniam: & violenter subiiciat seruituti & nos & asinos nostros.
19 * Quamobrem in ipsis foribus accedentes, ad dispensatorem locuti sunt:
20 * Oramus, domine, vt audias nos: Iam antè descendimus, vt emeremus escas. Sup. 42. 3.
21 * Quibus emptis, cùm venissemus ad diuersorium, aperuimus saccos nostros, & inuenimus pecuniam in ore saccorum; quam
E nunc eodem pondere reportauimus.

תרגום אונקלוס

8 וַאֲמַר יְהוּדָה לְיִשְׂרָאֵל אֲבוּהִי שְׁלַח עָלֵימָא עִמִּי וְנָקוּם וְנֵיזֵל וּנְחֵי וְלָא נְמוּת אַף אֲנַחְנָא אַף אַתְּ אַף טַפְלָנָא: 9 אֲנָא מְעָרְבְנָא בֵּיהּ
מִן יְדִי תְּבָעֵינֵיהּ אִם לָא אֵיתִינֵיהּ לָךְ וַאֲקִמֵינֵיהּ קֳדָמָךְ וֶאֱהֵי חָטֵי לָךְ כָּל יוֹמַיָּא: 10 אֲרֵי אִילּוֹלֵפוֹן בְּדָא נְרַתְעַכְּבְנָא אֲרֵי כְּעַן הֵיבְנָא דְנָן הַרְחֵין
זִמְנִין: 11 וַאֲמַר לְהוֹן יִשְׂרָאֵל אֲבוּהוֹן אִם כֵּן הוּא דָא עֲבִידוּ סִיבוּ מִדְמְשַׁבַּח בְּאַרְעָא בְּמָנֵיכוֹן וְאַחֵידוּ לְגַבְרָא הַקְרוּבְתָּא זְעֵיר קְטַף וּזְעֵיר
דְּבַשׁ שְׁעָף וּלְטוּם בּוֹטְנִין וְשִׁקְדִין: 12 וְכַסְפָּא עַל חַד תְּרֵין סִיבוּ בִּידֵיכוֹן וְיָת כַּסְפָּא דְאִתְהַדַּר בְּפוּם טָעֲנֵיכוֹן תְּתֵיבוּן בִּידֵיכוֹן דִּלְמָא שְׁלִיו
הֲוָת: 13 וְיָת אֲחוּכוֹן דְּבַרוּ וְקוּמוּ תּוּבוּ לְוָת גַּבְרָא: 14 וְאֵל שַׁדַּי יִתֵּן לְכוֹן רַחֲמִין קֳדָם גַּבְרָא וְיִפְטַר לְכוֹן יָת אֲחוּכוֹן אָחֳרָנָא וְיָת
בִּנְיָמִין וַאֲנָא כְּמָא דִּתְכוֹלִית אִתְכָּלִית: 15 וּנְסִיבוּ גַּבְרַיָּא יָת תְּרֵין כַּסְפָּא וְסִיבוּ בִּידֵיהוֹן וְדַבְרוּ יָת בִּנְיָמִין
וְקָמוּ וּנְחַתוּ לְמִצְרַיִם וְקָמוּ קֳדָם יוֹסֵף: 16 וַחֲזָא יוֹסֵף עִמְּהוֹן יָת בִּנְיָמִין וַאֲמַר לְרוּמְמָנָא עַל בֵּיתֵיהּ אַעֵיל יָת גַּבְרַיָּא לְבֵיתָא וּנְכוֹס
נִכְסָתָא וְאַתְקִין אֲרֵי עִמִּי יֵיכְלוּן גַּבְרַיָּא בְּשֵׁירוּתָא: 17 וְעָבַד גַּבְרָא כְּמָא דַאֲמַר יוֹסֵף וְאַעֵיל גַּבְרָא יָת גַּבְרַיָּא לְבֵית יוֹסֵף: 18 וּדְחִילוּ
גַּבְרַיָּא אֲרֵי אִתְעַלוּ לְבֵית יוֹסֵף וַאֲמַרוּ עַל עִסַּק כַּסְפָּא דְאִתְהַדַּר בְּטוּעֲנָנָא בְּקַדְמֵיתָא אֲנַחְנָא מְתְעַלְּין לְאִתְרַבָּרָא עֲלָנָא וּלְאִסְתַּקָּפָא עֲלָנָא
וּלְסַקָּנֵי יָתָנָא לְעַבְדִין וְיָת חֲמָרָנָא: 19 וּקְרִיבוּ לְוָת גַּבְרָא דִּי מְמָנָא עַל בֵּית יוֹסֵף וּמַלִּילוּ עִמֵּיהּ בִּתְרַע בֵּיתָא:
20 וַאֲמַרוּ בְּבָעוּ רְבוֹנִי מֵיחַת נְחֵיתְנָא בְּקַדְמֵיתָא לְמִזְבַּן עִבּוּרָא: 21 וַהֲוָה כַּד אֲתֵינָא לְבֵית מְבָתָא וּפְתַחְנָא יָת טוּעֲנָנָא וְהָא כַּסְפָּא
גְּבַר בְּפוּם טוּעֲנֵיהּ כַּסְפָּנָא בְּמִתְקָלֵיהּ וַאֲתֵיבְנָא יָתֵיהּ בִּידָנָא:

8 * Dixit autem Judas ad Israel patrem suum: Mitte puerum mecum, & surgentes ibimus, ut viuamus & non moriamur & nos & tu, & substantia nostra. 9 * Ego suscipio eum; de manu mea require illum. si non adduxero illum ad te, & statuero eum coram te, peccans ero in te omnibus diebus. 10 * Si non enim tardauissemus, iam reuersi fuissemus bis.

11 * Ait autem illis Israel pater eorum: Si sic est, hoc facite: accipite de fructibus terræ in vasis vestris, & deducite homini dona resinæ, & mellis, et thymiama, & staeten, & terebinthum, et nuces.

12 * Et argentum duplex accipite in manibus vestris, & argentum quod reductum est in saccis vestris, reducite vobiscum; ne fortè ignorantia est.

13 * Et fratrem vestrum accipite, & surgentes descendite ad hominem. 14 * At Deus meus det vobis gratiam coram homine; & remittat fratrem vestrum vnum, & Beniamin. ego quidem enim sicut liberis orbatus sum, liberis orbatus sum.

15 * Accipientes autem viri dona ista, & argentum duplex acceperunt in manibus eorum, & Beniamin; & surgentes descenderunt in Aegyptum: & steterunt coram Joseph.

16 * Vidit autem Joseph eos, & Beniamin fratrem suum vterinum. & dixit ei qui super domum suã: Introduc homines in domum: & occide victimas, & para. mecum enim comedent homines panes meridie.

17 * Fecit autem homo sicut dixit Joseph. & introduxit homines in domum Ioseph.

18 * Videntes autem viri quòd introducti sunt in domum Joseph, dixerunt: Propter argentum quod redditum est in saccis nostris priùs, nos introducimur, vt calumnietur nos, & imponat nobis, vt accipiat nos in seruos, & asinos nostros.

19 * Accedentes autem ad hominem qui super domo Ioseph, locuti sunt ei in porta domus,

20 * Dicentes: Oramus, domine: descendimus priùs emere escas. 21 * Factum est autem quando venimus ad manendum, & aperuimus saccos nostros, & hoc argentum vniuscuiusque in sacco eius: argentum nostrum in statera reduximus nunc in manibus nostris.

8 * εἶπε ὃ ἰούδας πρὸς ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἀπόστειλον τὸ παιδάριον μετ' ἐμοῦ, καὶ ἀναστάντες πορευσόμεθα, ἵνα ζῶμεν καὶ μὴ ἀποθάνωμεν, καὶ ἡμεῖς καὶ σὺ καὶ ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν.

9 * ἐγὼ ἐκδέχομαι αὐτόν· ἐκ χειρός μου ζήτησον αὐτόν. ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρός σε, καὶ στήσω αὐτὸν ἐνώπιόν σου, ἡμαρτηκὼς ἔσομαι εἰς σὲ πάσας τὰς ἡμέρας.

10 * εἰ μὴ γὰρ ἐβραδύναμεν, ἤδη ἂν ὑποστρέψαμεν δίς.

11 * εἶπε ὃ αὐτοῖς ἰσραὴλ ὁ πατὴρ αὐτῶν, εἰ οὕτως ἐστί, τοῦτο ποιήσατε· λάβετε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς ἐν τοῖς ἀγγείοις ὑμῶν, καὶ καταγάγετε τῷ ἀνθρώπῳ δῶρα τῆς ῥητίνης, καὶ τοῦ μέλιτος, καὶ θυμίαμα, καὶ στακτήν, καὶ τερέβινθον, καὶ κάρυα·

12 * καὶ τὸ ἀργύριον διττὸν λάβετε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν· καὶ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποστραφὲν ἐν τοῖς μαρσίπποις ὑμῶν, ἀποστρέψατε μεθ' ὑμῶν· μήποτε ἀγνόημά ἐστιν.

13 * καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν λάβετε, καὶ ἀναστάντες καταβητε
14 πρὸς τὸν ἄνθρωπον. * ὁ δὲ θεός μου δώη ὑμῖν χάριν ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀποστείλαι τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν τὸν ἕνα, καὶ τὸν βενιαμίν. ἐγὼ μὲν γὰρ καθάπερ ἠτέκνωμαι, ἠτέκνωμαι.

15 * λαβόντες δὲ οἱ ἄνδρες τὰ δῶρα ταῦτα, καὶ τὸ ἀργύριον διπλοῦν ἔλαβον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ τὸν βενιαμίν. καὶ ἀναστάντες, κατέβησαν εἰς αἴγυπτον· καὶ ἔστησαν ἐναντίον ἰωσήφ.

16 * εἶδε δὲ ἰωσὴφ αὐτούς, καὶ τὸν βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ὁμομήτριον. καὶ εἶπε τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, εἰσάγαγε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν οἶκον, καὶ σφάξον θύματα, καὶ ἑτοίμασον· μετ' ἐμοῦ γὰρ φάγονται οἱ ἄνθρωποι ἄρτους τὸν με-
17 σημβρίαν. * ἐποίησε δὲ ὁ ἄνθρωπος, καθὰ εἶπεν ἰωσήφ. καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν οἶκον ἰωσήφ.

18 * ἰδόντες δὲ οἱ ἄνδρες, ὅτι εἰσηνέχθησαν εἰς τὸν οἶκον ἰωσὴφ, εἶπον, διὰ τὸ ἀργύριον τὸ ἀποστραφὲν ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν τὸ πρωΐ, ἡμεῖς εἰσαγόμεθα, τοῦ συκοφαντῆσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπιθέσθαι ἡμῖν, τοῦ λαβεῖν ἡμᾶς εἰς παῖδας, καὶ
19 τοὺς ὄνους ἡμῶν. * προσελθόντες δὲ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου τοῦ ἰωσὴφ, ἐλάλησαν αὐτῷ ἐν τῷ πυ-
20 λῶνι τοῦ οἴκου· * λέγοντες, δεόμεθα κύριε, κατέβημεν τὸ πρωΐ πρίασθαι βρώματα.

21 * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἤλθομεν εἰς τὸ καταλῦσαι, καὶ ἠνοίξαμεν τοὺς μαρσίππους ἡμῶν, καὶ τόδε τὸ ἀργύριον ἑκάστου ἐν τῷ μαρσίππῳ αὐτοῦ· τὸ ἀργύριον ἡμῶν ἐν σταθμῷ ἀπεστρέψαμεν νῦν ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Dixitque Iudas ad Israel patrem suum: Mitte puerum mecum; & surgamus & eamus; & viuemus, & non moriemur, tam nos quàm tu, familia quoque nostra. 9 Ego in meam fidem suscipio puerum: de manu mea exquires eum. si non reduxero eum tibi, & statuero eum coram te, ero peccans tibi omnibus diebus. 10 Quoniam nisi moram fecissemus in hoc, iam nunc reuersi fuissemus duabus vicibus. 11 Dixitque Israel pater eorum: Si sic necesse est, hoc facite: tollite de optimis terræ in vasis vestris, & deferte viro munera; paululum resinæ, & modicum mellis, storacis & terebinthi, & amygdalarum. 12 Et argentum duplex tollite in manu vestra: & argentum quod redditum est in ore sacculorum vestrorum reducite in manu vestra: fortè errore factum fuit. 13 Fratrem quoque vestrum tollite; & surgite, reuertimini ad virum.

14 Et Deus omnipotens det vobis misericordiam coram viro, vt soluat fratrem vestrum alium; & Beniamin remittat vobiscum. & ego sicut orbatus sum, orbabor. 15 Et tulerunt viri munus hoc; & duplex argentum tulerunt in manibus suis: tulerunt quoque Beniamin, & surrexerunt & descenderunt in Ægyptum; & steterunt coram Ioseph. 16 Et vidit Ioseph cum eis Beniamin: & dixit illi qui erat præpositus super domum suam: Introduc viros in domum; & occide victimas, & præpara: quia mecum comesturi sunt viri in prandio. 17 Fecitque vir sicut dixerat Ioseph; & introduxit viros in domum Ioseph. 18 Et timuerunt viri, eò quòd introducti essent in domum Ioseph: & dixerunt: Propter argentum quod priùs reductum est in sacculis nostris, nos sumus introducti, vt dominetur nostri, & quærat occasiones contra nos, & possideat nos in seruos, & asinos nostros. 19 Et accesserunt ad virum qui erat præpositus super domum Ioseph, & locuti sunt cum eo in porta domus: 20 Et dixerunt: Rogamus, domine, vt audias nos: Descendentes descendimus prius ad emendum frumentum.

21 Et factum est quando venimus in domum diuersorij, & aperuimus saccos nostros, ecce argentum vniuscuiusque erat in ore sacci sui: & inuenimus argentum nostrum in suo pondere; & reducimus illud in manu nostra.

12 * וְכֶסֶף אַחֵר הוֹרַדְנוּ בְיָדֵנוּ לִשְׁבָּר־אֹכֶל לֹא יָדַעְנוּ מִי־
23 שָׂם כַּסְפֵּנוּ בְּאַמְתְּחֹתֵינוּ : * וַיֹּאמֶר שָׁלוֹם לָכֶם אַל־
תִּירָאוּ אֱלֹהֵיכֶם וֵאלֹהֵי אֲבִיכֶם נָתַן לָכֶם מַטְמוֹן
בְּאַמְתְּחֹתֵיכֶם כַּסְפְּכֶם בָּא אֵלָי וַיּוֹצֵא אֲלֵהֶם אֶת־
24 שִׁמְעוֹן : * וַיָּבֵא הָאִישׁ אֶת־הָאֲנָשִׁים בֵּיתָה
יוֹסֵף וַיִּתֵּן־מַיִם וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיהֶם וַיִּתֵּן מִסְפּוֹא
25 לַחֲמֹרֵיהֶם : * וַיָּכִינוּ אֶת־הַמִּנְחָה עַד־בּוֹא יוֹסֵף
בַּצָּהֳרַיִם כִּי שָׁמְעוּ כִּי־שָׁם יֹאכְלוּ לָחֶם : * וַיָּבֹא יוֹסֵף
26 הַבַּיְתָה וַיָּבִיאוּ לוֹ אֶת־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר־בְּיָדָם הַבַּיְתָה
27 וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לוֹ אָרְצָה : * וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר
הֲשָׁלוֹם אֲבִיכֶם הַזָּקֵן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם הֲעוֹדֶנּוּ חָי :
28 * וַיֹּאמְרוּ שָׁלוֹם לְעַבְדְּךָ לְאָבִינוּ עוֹדֶנּוּ חָי וַיִּקְּדוּ
29 וַיִּשְׁתַּחֲוּ : * וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־בִּנְיָמִין אָחִיו בֶּן־
אִמּוֹ וַיֹּאמֶר הֲזֶה אֲחִיכֶם הַקָּטֹן אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם אֵלָי
30 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יָחְנְךָ בְנִי : * וַיְמַהֵר יוֹסֵף כִּי־נִכְמְרוּ
רַחֲמָיו אֶל־אָחִיו וַיְבַקֵּשׁ לִבְכּוֹת וַיָּבֹא הַחַדְרָה וַיֵּבְךְּ
31 שָׁמָּה : * וַיִּרְחַץ פָּנָיו וַיֵּצֵא וַיִּתְאַפַּק וַיֹּאמֶר שִׂימוּ
32 לָחֶם : * וַיָּשִׂימוּ לוֹ לְבַדּוֹ וְלָהֶם לְבַדָּם וְלַמִּצְרִים
הָאֹכְלִים אִתּוֹ לְבַדָּם כִּי לֹא יוּכְלוּן הַמִּצְרִים לֶאֱכָל אֶת־
33 הָעִבְרִים לֶחֶם כִּי־תוֹעֵבָה הוּא לְמִצְרָיִם : * וַיֵּשְׁבוּ
לְפָנָיו הַבְּכֹר כִּבְכֹרָתוֹ וְהַצָּעִיר כִּצְעִרָתוֹ וַיִּתְמְהוּ
34 הָאֲנָשִׁים אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ : * וַיִּשָּׂא מַשְׂאֹת מֵאֵת פָּנָיו
אֲלֵהֶם וַתֵּרֶב מַשְׂאַת בִּנְיָמִן מִמַּשְׂאֹת כֻּלָּם חָמֵשׁ יָדוֹת
וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ :

מד

1 * וַיְצַו אֶת־אֲשֶׁר עַל־בֵּיתוֹ לֵאמֹר
מַלֵּא אֶת־אַמְתְּחֹת הָאֲנָשִׁים אֹכֶל כַּאֲשֶׁר יוּכְלוּן שְׂאֵת
2 וְשִׂים כֶּסֶף־אִישׁ בְּפִי אַמְתַּחְתּוֹ : * וְאֶת־גְּבִיעִי גְּבִיעַ
הַכֶּסֶף תָּשִׂים בְּפִי אַמְתַּחַת הַקָּטֹן וְאֵת כֶּסֶף שִׁבְרוֹ וַיַּעַשׂ
3 כִּדְבַר יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֵּר : * הַבֹּקֶר אוֹר וְהָאֲנָשִׁים שֻׁלְּחוּ
הֵמָּה וַחֲמֹרֵיהֶם :

22 *Sed & aliud attulimus argentũ, vt emamus quę nobis neceſſaria ſunt. non eſt in noſtra cõ ſcientia, quis poſuerit eã in marſupiis noſtris.
23 *At ille reſpondit: Pax vobiſcũ: nolite timere. Deus veſter,& Deus patris veſtri dedit vobis theſauros in ſaccis veſtris. nã pecuniã quã dediſtis mihi,probatam ego habeo. Eduxitq́;
24 ad eos Symeon. *Et introductis domũ,attulit F aquam,& lauerunt pedes ſuos: deditq́; pabu-
25 lum aſinis eorum.*Illi verò parabant munera, donec ingrederetur Ioſeph meridie. audierant
26 enim q̃ ibi comeſturi eſſent panẽ. *Igitur ingreſſus eſt Ioſeph domum ſuam;obtuleruntq́; ei munera tenentes in manibus ſuis: & adora-
27 uerunt p̃ni in terrã.*At ille clementer reſalu- Sup.29.a
tatis eis,interrogauit eos,dicens: Sanús ne eſt pater veſter ſenex,de quo dixeratis mihi? ad-
28 huc viuit? *Qui reſpõderũt:Soſpes eſt ſeruus tuus pater noſter:adhuc viuit. & incuruati a-
29 dorauerũt eũ. *Attollens autẽ Ioſeph oculos, vidit Beniamin fratrẽ ſuũ vterinũ: & ait: Iſte eſt frater veſter paruul', de quo dixeratis mihi? Et rurſum: De9,inquit, miſereatur tui,fili mi.
30 *Feſtinauitq́;in domũ:quia cõmota fuerãt vi- G ſcera ei9 ſup fratre ſuo,& erũpebãt lacrymę:& Sup.43.e & inf.45.
31 introiẽs cubiculũ,fleuit.*Rursũq́;lota facie e-
32 greſſus,cõtinuit ſe· & ait,Ponite panes.*Quibus appoſitis ſeorsũ Ioſeph,&ſeorsũ fratrib9, Ægyptiis quoq́; qui veſcebãtur ſimul ſeorsũ, illicitũ eſt enĩ Ægyptiis comedere cũ Hebręis,
23 & profanũ putãt huiuſcemodi cõuiuiũ. *Sederũt corã eo primogenitus iuxta primogeni-
ta ſua,& minimus iuxta ætatẽ ſuã: & mirabã-
34 tur nimis: *Sũptis partibus quas ab eo acceperant. Maiorq́; pars venit Beniamin,ita vt quĩque partibus excederet. Biberuntque, & inebriati ſunt cum eo. CAP. XLIIII.

1 PRæcepit autem Ioſeph diſpenſatori domus
A ſuæ,dicens: Imple ſaccos eorum frumento, quantum poſſunt capere: & pone pecuniam
2 ſingulorum in ſummitate ſacci. *Scyphum autẽ meum argenteum, & precium quod dedit tritici, pone in ore ſacci iunioris. Factumq́; eſt
3 ita. *Et orto manè, dimiſſi ſunt cum aſinis ſuis.

תרגום אונקלוס

22 וְכַסְפָּא אָחֳרָנָא אֵתֵינָא בִידָנָא לְמִזְבַּן עִבּוּרָא לָא יְדַעְנָא מַן שַׁוִּי כַּסְפָּנָא בְּטוּעֲנָנָא : 23 וַאֲמַר שְׁלֵם לְכוֹן לָא תְּדְחֲלוּן אֱלָהֲכוֹן
וֵאלָהָא דַּאֲבוּכוֹן יְהַב לְכוֹן סִימָא בְּטוּעֲנֵיכוֹן כַּסְפְּכוֹן אֲתָא לְוָתִי וַאפֵּיק לְוָתְהוֹן יַת שִׁמְעוֹן : 24 וְאַעֵיל גַּבְרָא יַת בֵּית יוֹסֵף וְיַהַב מַיָא
וְאַסְחוּ רַגְלֵיהוֹן וְיַהַב כְּסָתָא לַחֲמָרֵיהוֹן : 25 וְאַהְקִינוּ יַת תְּקָרוּבְתָּא עַד דְּעַל יוֹסֵף בְּשֵׁירוּתָא אֲרֵי שְׁמַעוּ אֲרֵי תַּמָן אָכְלִין לַחְמָא : 26 וְעַל
יוֹסֵף לְבַיְתָא וְאַעִילוּ לֵיהּ יַת תְּקָרוּבְתָּא דִּי בִידֵיהוֹן לְבַיְתָא וּסְגִידוּ לֵיהּ עַל אַרְעָא : 27 וּשְׁאֵיל לְהוֹן לְשָׁלֵם וַאֲמַר הַשְׁלֵם לַאֲבוּכוֹן סָבָא
דַּאֲמַרְתּוּן הַעַד כְּעַן הוּא קַיָים : 28 וַאֲמָרוּ שְׁלֵם לְעַבְדָּךְ לַאֲבוּנָא עַד כְּעַן קַיָים וּכְרָעוּ וּסְגִידוּ : 29 וְזָקַף עֵינוֹהִי וַחֲזָא יַת בִּנְיָמִין אַחוּהִי בַּר
אִמֵּיהּ וַאֲמַר הֲדֵין אַחוּכוֹן זְעִירָא דַּאֲמַרְתּוּן לִי וַאֲמַר מָן קֳדָם יְיָ יְתְרְחֵם עֲלָךְ בְּרִי : 30 וְאוֹחִי יוֹסֵף אֲרֵי אִתְגּוֹלַלוּ רַחֲמוֹהִי עַל אָחוּהִי וּבָעָא לְמִבְכֵּי
וְעַל לְאִדְרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבָא וּבְכָא תַּמָן : 31 וְאַסְחֵי אַפּוֹהִי וּנְפַק וְאִתְחַסַן וַאֲמַר שַׁוּוֹ לַחְמָא : 32 וְשַׁוִּיאוּ לֵיהּ בִּלְחוֹדוֹהִי וְלְהוֹן בִּלְחוֹדֵיהוֹן
וּלְמִצְרָאֵי דְּאָכְלִין עִמֵּיהּ בִּלְחוֹדֵיהוֹן אֲרֵי לָא יָכְלִין מִצְרָאֵי לְמֵיכַל עִם עִבְרָאֵי דַּחֲלִין לֵיהּ עִבְרָאֵי אָכְלִין : 33 וְאַסְחָרוּ
קֳדָמוֹהִי רַבָּא כְּרִבְיוּתֵיהּ וּזְעִירָא כִּזְעִירוּתֵיהּ וּתְרַוּהוּ גְּבָרַיָא גְּבַר לְחַבְרֵיהּ : 34 וּנְטַל חוּלָקִין מִן קֳדָמוֹהִי לְוָתְהוֹן וּסְגִיאַת חוּלָקָא דְּבִנְיָמִין מֵחוּלָקֵי כּוּלְהוֹן
חַמְשָׁ־ד חוּלָקִין וְשָׁתִיו וְרַוִיאוּ עִמֵּיהּ :

מד

1 מַלִּי יַת טוּעֲנֵי גְּבַרַיָא עִבּוּרָא כְּמָא דְיָכְלִין לְמִטְעַן וְשַׁוּ כְּסַף גְּבַר בְּפוּם טוּעֲנֵיהּ : 2 וְיָת כַּלִּידִי בִּלְיָרָא דְּכַסְפָּא תְּשַׁוִּי בְּפוּם טוּעֲנָא דְּזְעִירָא וְיָת כְּסַף
זְבִינוֹהִי וַעֲבַד כְּפִתְגָּמָא דְּיוֹסֵף דְּמַלִּיל : 3 צַפְרָא נְהַר וְגִבְרַיָא אִתְפְּטָרוּ אִינּוּן וַחֲמָרֵיהוֹן :

* *Et argentum aliud attulimus nobiſcum, eme-* 22
re eſcas. non ſcimus quis iniecit argentum in ſaccos
noſtros. * *Ait autem illis: Propitius vo-* 23
bis: ne timeatis. Deus veſter & Deus patrum ve-
ſtrorum dedit vobis theſauros in ſaccis veſtris: at
argentum veſtrum, probatum habeo. & eduxit
ad eos Symeon. * *Et attulit aquam lauare pe-* 24
des eorum: & dedit pabula aſinis eorum.
* *Parauerunt autem dona, donec intraret Ioſeph* 25
meridie: audiuerunt enim quòd illic debet prandere.
* *Ingreſſus eſt autem Ioſeph in domum, & obtu-* 26
lerunt ei munera, quæ habebant in manibus ſuis in
domum. & adorauerunt eum in faciem ſuper ter-
ram. * *Interrogauit autem eos: Quomodo ha-* 27
betis? & ait: Si ſanus eſt pater veſter ſenior, quem
dixiſtis? adhuc viuit? * *Illi autem dixerunt: Sanus* 28
eſt ſeruus tuus pater noſter: adhuc viuit. & ait:
Benedictus homo ille Deo. & inclinantes adorauе-
runt eum. * *Reſpiciens autem oculis ſuis, vi-* 29
dit Beniamin fratrem ſuum vterinum: & ait, Hic
frater veſter iunior, quem dixiſtis ad me adducere?
& ait, Deus miſereatur tui, fili. * *Turbatus eſt* 30
autem Ioſeph: reuoluta ſunt enim viſcera eius ſuper
fratre ſuo, & quæſiuit flere. ingreſſus autem in cu-
biculum ſuum, fleuit. * *Et lauans faciem, egreſſus* 31
continuit ſe; & ait: Apponite panes. * *Et ap-* 32
poſuerunt ei ſoli, & ipſis per ſeipſos, & Ægyptiis
ſimul veſcentibus cum eo per ſeipſos: non enim po-
terant Ægyptij ſimul comedere cum Hebræis pa-
nes: abominatio enim eſt Ægyptiis. * *Sede-* 33
runt autem coram eo primogenitus ſecundùm anti-
quitatem ſuam, & iunior ſecundum iuuentutem
ſuam: ſtupefacti ſunt autẽ homines vnuſquiſque ad
fratrem ſuum. * *Tulerunt autem partes ab eo ad* 34
illos. magnificata eſt autẽ pars Beniamin præter par-
tes omnium quincupliciter ad eas quæ illorum. bibe-
runt autem, & inebriati ſunt cum eo. CA. XLIIII.

ET præcepit Ioſeph ei qui ſuper domum ſuam, di- 1
cens: Implete ſaccos hominũ eſcis, quæcunque po
tuerint tollere: & inijcite vniuſcuiuſq; argentum in
ore ſacci. * *Et ſcyphum meum argenteum inijcite in* 2
ſaccum iunioris, & precium tritici eius. factum eſt
autem ſecundùm verbum Ioſeph, ſicut dixit. * *Ma-* 3
nè illuxit, & homines miſſi ſunt ipſi et aſini eorum.

22 * ϗ ἀργύριον ἕτερον ἠνέγκαμεν μεθ' ἑαυτῶν, ἀγοράζαι
βρώματα· οὐκ οἴδαμεν τὶς ἐνέβαλεν τὸ ἀργύριον εἰς θὺ
23 μαρσίππους ἡμῶν. * εἶπε δὲ αὐτοῖς, ἵλεως ὑμῖν, μὴ φοβεῖ-
σθε. ὁ θεὸς ὑμῶν, ⁊ ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ἔδωκεν ὑμῖν θη-
σαυρὸς ἐν ταῖς μαρσίπποις ὑμῶν· τὸ δὲ ἀργύριον ὑμῶν, ἐυδο-
24 κιμεῖν ἀπέχω. ϗ ἐξήγαγε πρὸς αὐτοὺς τὸν συμεών. * ⁊ ἤνεγ-
κεν ὕδωρ νίψαι θὺς πόδας αὐτῶν· ⁊ ἔδωκε χορτάσματα τοῖς
25 ὄνοις αὐτῶν. * ἡτοίμαζαν δὲ τὰ δῶρα, ἕως θῦ εἰσελθεῖν ἰω-
σὴφ μεσημβρίας. ἤκουζαν γὰρ ὅτι ἐκεῖ μέλλει ἀρίστᾶν.
26 * εἰσῆλθε δὲ ἰωσὴφ εἰς τὴν οἰκίαν, ⁊ προσήνεγκαν αὐτῷ τὰ
δῶρα, ἃ εἶχον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν εἰς τὸν οἶκον. ⁊ προσεκύ-
27 νησαν αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. * ἠρώτησε δὲ αὐ-
θὺς, πῶς ἔχετε; ⁊ εἶπεν, εἰ ὑγιαίνει ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ πρεσβύτε-
28 ρος, ὃν εἴπατε, ἔτι ζῇ; * ⁋ δὲ εἶπαν, ὑγιαίνει ὁ παῖς σου ὁ πα-
τὴρ ἡμῶν, ἔτι ζῇ. ⁊ εἶπεν, εὐλογητὸς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τῷ
29 θεῷ. ϗ κύψαντες προσεκύνησαν αὐτῷ. * ἀναβλέψας δὲ τοῖς
ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ἶδεν βενιαμὶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ὁμομή-
τριον· ⁊ εἶπεν, θῦτ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος, ὃν εἴπατε πρός
30 με ἀγαγεῖν; ⁊ εἶπεν, ὁ θεὸς ἐλεήσαι σε τέκνον. * ἐταράχθη
δὲ ἰωσὴφ· ἐλεοσυρέφετο γὰρ τὰ ἔντερα αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ, ϗ ἐζήτει κλαῦσαι. εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸ ταμεῖον αὐτοῦ, ἔ-
31 κλαυσεν. * ⁊ νιψάμενος τὸ πρόσωπον, ἐξελθὼν, ἐνεκρα-
32 τεύσατο. ⁊ εἶπεν, παράθετε ἄρτους. * ϗ παρέθηκαν αὐτῷ μό-
νῳ, ⁊ αὐτοῖς καθ' ἑαυτοὺς, ⁊ τοῖς αἰγυπτίοις, τοῖς συνδειπνοῦσιν
μετ' αὐτοῦ καθ' ἑαυτούς· οὐ γὰρ ἠδύναντο ⁋ αἰγύπτιοι συνεσθίειν
μετὰ τῶν ἑβραίων ἄρτους· βδέλυγμα γάρ ἐστι τοῖς αἰγυπτίοις.
33 * ἐκάθισαν δὲ ἐναντίον αὐτοῦ, ὁ πρωτότοκος κατὰ τὰ πρέσβεια
αὐτοῦ, ⁊ ὁ νεώτερος κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ. ἐξίσωτο δὲ ⁋ ἄν-
34 θρωποι ἕκας πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. * ἦραν δὲ μερίδας
παρ' αὐτοῦ πρὸς αὐτούς· ἐμεγαλύνθη δὲ ἡ μερὶς βενιαμὶν
ὑπὲρ τὰς μερίδας πάντων πενταπλασίως πρὸς τὰς ἐκείνων.
ἔπιον δὲ, ϗ ἐμεθύσθησαν μετ' αὐτοῦ. μδ΄.
1 * Καὶ ἐνετείλατο ἰωσὴφ τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, λέγων,
πλήσατε θὺς μαρσίππους τῶν ἀνθρώπων βρωμάτων, ὅσα ἂν
δύνωνται ἆραι· ϗ ἐμβάλετε ἑκάστου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τὸ σό-
2 ματος τὸ μαρσίππου. * ⁊ τὸ κόνδυ μου τὸ ἀργυροῦν ἐμβά-
λετε εἰς τὸν μάρσιππον τὸ νεωτέρου, ϗ τὴν τιμὴν τοῦ σίτου
3 αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ϗ τὸ ῥῆμα ἰωσὴφ, καθὼς εἶπε. * τὸ πρωῒ
διέφαυσεν, ⁊ οἱ ἄνθρωποι ἀπεστάλησαν αὐτοὶ ⁊ οἱ ὄνοι αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[22] Aliud quoque argentum afferimus in manu noſtra, ad emendum frumentum. neſcimus quis poſuit argentum noſtrum in ſaccis noſtris.
[23] Dixitque eis: Pax vobis: nolite timere: Deus veſter & Deus patris veſtri dedit vobis theſaurum in ſaccis veſtris. argentum veſtrum venit ad me. Et eduxit ad eos Symeon. [24] Et introduxit vir homines in domum Ioſeph: & dedit aquam, & lauerunt pedes ſuos: & dedit pabulum aſinis ſuis. [25] Et parauerunt munera antequàm veniret Ioſeph ad prandium: quia audierant quòd ibi comeſturi erant panem. [26] Et ingreſſus eſt Ioſeph in domum, & obtulerunt ei muneta quæ erant in manibus eorum in domo. & adorauerunt eum proni in terram. [27] Et ſalutauit eos, & ait: Nunquid eſt pax patri veſtro ſeni, quem dixiſtis? nunquid adhuc viuit? [28] Et dixerunt: Pax eſt ſeruo tuo patri noſtro: adhuc viuit. & incuruati ſunt, & adorauerunt. [29] Et leuauit oculos ſuos, & vidit Beniamin fratrem ſuum, filium matris ſuæ: & ait: Eſt hic frater veſter minimus, quem dixiſtis mihi? & ait: Deus miſereatur tui, fili mi. [30] Et feſtinauit Ioſeph, & ingreſſus eſt in cœnaculum cubiculi ſui, & volebat flere: & fleuit ibi: quia commota fuerant viſcera eius ſuper fratrem ſuum. [31] Et lauit faciem ſuam, & egreſſus eſt, & confortatus eſt. & dixit: Ponite panem. [32] Et poſuerunt ei ſeorſum, & illis ſeorſum, & Ægyptiis qui comedebant cum eo ſeorſum: non enim poterant Ægyptij comedere cum Hebræis panem: quoniam pecus quod Ægyptij colunt, Hebræi comedunt. [33] Et diſcubuerunt coram eo, maior iuxta maioritatem ſuam, & minor iuxta minoritatem ſuam. & admirati ſunt viri adinuicem. [34] Et datæ ſunt eis portiones à facie eius: & maior fuit portio Beniamin quincupliciter portionibus omnium. & biberunt, & inebriati ſunt cum eo.

CAP. XLIIII.

PRæcepit autem diſpenſatori domus ſuæ, dicens: Imple ſaccos virorum frumento, quantum poſſunt portare: & pone argentum vniuſcuiuſque in ore ſacci ſui. [2] Calicem autem meum argenteum pones in ore ſacci minoris, & argentum emptionis ſuæ. fecitque iuxta verbum Ioſeph quod locutus fuerat. [3] Ortoque manè, viri dimiſſi ſunt, ipſi & aſini ſui.

4 * הֵם יָצְאוּ אֶת־הָעִיר לֹא הִרְחִיקוּ וְיוֹסֵף אָמַר לַאֲשֶׁר
עַל־בֵּיתוֹ קוּם רְדֹף אַחֲרֵי הָאֲנָשִׁים וְהִשַּׂגְתָּם וְאָמַרְתָּ
5 אֲלֵהֶם לָמָּה שִׁלַּמְתֶּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה: * הֲלוֹא זֶה
אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה אֲדֹנִי בּוֹ וְהוֹא נַחֵשׁ יְנַחֵשׁ בּוֹ הֲרֵעֹתֶם
6 אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם: * וַיַּשֶּׂג וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם אֶת־
7 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו לָמָּה יְדַבֵּר אֲדֹנִי
כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָלִילָה לַעֲבָדֶיךָ מֵעֲשׂוֹת כַּדָּבָר
8 הַזֶּה: * הֵן כֶּסֶף אֲשֶׁר מָצָאנוּ בְּפִי אַמְתְּחֹתֵינוּ
הֲשִׁיבֹנוּ אֵלֶיךָ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְאֵיךְ נִגְנֹב מִבֵּית אֲדֹנֶיךָ
9 כֶּסֶף אוֹ זָהָב: * אֲשֶׁר יִמָּצֵא אִתּוֹ מֵעֲבָדֶיךָ וָמֵת וְגַם־
10 אֲנַחְנוּ נִהְיֶה לַאדֹנִי לַעֲבָדִים: * וַיֹּאמֶר גַּם־עַתָּה
כִּדְבָרֵיכֶם כֵּן־הוּא אֲשֶׁר יִמָּצֵא אִתּוֹ יִהְיֶה־לִּי עֶבֶד
11 וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּם: * וַיְמַהֲרוּ וַיּוֹרִדוּ אִישׁ אֶת־
12 אַמְתַּחְתּוֹ אַרְצָה וַיִּפְתְּחוּ אִישׁ אַמְתַּחְתּוֹ: * וַיְחַפֵּשׂ
בַּגָּדוֹל הֵחֵל וּבַקָּטֹן כִּלָּה וַיִּמָּצֵא הַגָּבִיעַ בְּאַמְתַּחַת
13 בִּנְיָמִן: * וַיִּקְרְעוּ שִׂמְלֹתָם וַיַּעֲמֹס אִישׁ עַל־חֲמֹרוֹ
14 וַיָּשֻׁבוּ הָעִירָה: * וַיָּבֹא יְהוּדָה וְאֶחָיו בֵּיתָה יוֹסֵף
15 וְהוּא עוֹדֶנּוּ שָׁם וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו אָרְצָה: * וַיֹּאמֶר
לָהֶם יוֹסֵף מָה־הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם הֲלוֹא
16 יְדַעְתֶּם כִּי־נַחֵשׁ יְנַחֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר כָּמֹנִי: * וַיֹּאמֶר
יְהוּדָה מַה־נֹּאמַר לַאדֹנִי מַה־נְּדַבֵּר וּמַה־נִּצְטַדָּק
הָאֱלֹהִים מָצָא אֶת־עֲוֹן עֲבָדֶיךָ הִנֶּנּוּ עֲבָדִים לַאדֹנִי
גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם אֲשֶׁר־נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ:
17 * וַיֹּאמֶר חָלִילָה לִּי מֵעֲשׂוֹת זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא
הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ הוּא יִהְיֶה־לִּי עֶבֶד וְאַתֶּם עֲלוּ לְשָׁלוֹם
אֶל־אֲבִיכֶם:
18 * וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי יְדַבֶּר־נָא
עַבְדְּךָ דָבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנִי וְאַל־יִחַר אַפְּךָ בְּעַבְדֶּךָ כִּי כָמוֹךָ
19 כְּפַרְעֹה: * אֲדֹנִי שָׁאַל אֶת־עֲבָדָיו לֵאמֹר הֲיֵשׁ
לָכֶם אָב אוֹ־אָח:

GENESIS. Translat.B.Hierony. *Ioseph.*

4 * Iamque vrbem exierant, & processerant paululum, tunc Ioseph accersito dispensatore domus, ait: Surge, inquit, & persequere viros: & apprehensis, dicito: Quare reddidistis ma-
5 lum pro bono? * Scyphus quem furati estis,
B ipse est in quo bibit dominus meus, & in quo
6 augurari solet. pessimam rem feciſtis. * Fecit ille vt iusserat: & apprehensis, per ordinem
7 locutus est. * Qui responderunt: Quare sic loquitur dominus noster, vt serui tui tantum
8 flagitij commiserint? * Pecuniam quam inuenimus in summitate saccorũ, reportauimus ad te de terra Chanaan. & quomodo consequens est, vt furati simus de domo domini tui
9 aurum vel argentum? * Apud quemcunque fuerit inuẽtum seruorum tuorum quod quæris, moriatur: & nos erimus serui domini no-
10 stri. * Qui dixit eis: Fiat iuxta vestram sententiam: apud quemcunq; fuerit inuentum, ipse
11 sit seruus meus: vos autem eritis innoxij. * Itaque festinatò, deponentes in terram saccos, a-
12 peruerũt singuli. * Quos scrutatus, incipiens à maiore vsq; ad minimum, inuenit scyphum in
13 sacco Beniamin. * At illi scissis vestibus, one-
C ratisque rursum asinis, reuersi sunt in oppidũ.
14 * Primusque Iudas cũ fratribus ingressus est ad Ioseph, (necdũ enĩ de loco abierat) omnes-
15 que ante eũ pariter in terrã corruerũt. * Quibus ille ait: Cur sic agere voluistis? an ignoratis
16 quod non sit similis mei in augurandi scientia? * Cui Iudas: Quid respõdebimus, inquit, dño meo, vel quid loquemur, aut iuste poterimus obtẽdere? Deꝰ inuenit iniquitatem seruorũ tuorũ. En omnes serui sumus dñi mei, & nos, & apud
17 quem inuentus est scyphus. * Respondit Ioseph: Absit à me, vt sic agam. qui furatus est scyphum, ipse sit seruus meus: vos autem abi-
18 te liberi ad patrem vestrum. * Accedens autem propiùs Iudas, confidenter ait: Oro, domine, audi me, vt loquatur seruus tuus verbum in auribus tuis; & ne irascaris famulo
D tuo: Tu es enim post Pharaonem dominus
19 meus. * Interrogasti priùs seruos tuos: Habetis patrem aut fratrem?

תרגום אונקלוס

4 אִינוּן נְפָקוּ מִן קַרְתָּא לָא אַרְחִיקוּ וְיוֹסֵף אֲמַר לְרַמְמָנָא עַל בֵּיתֵיהּ קוּם רְדַף בָּתַר גַּבְרַיָּא וְתַדְבְּקִינוּן וְתֵימַר לְהוֹן לְמָה אֲשְׁלֵמְתּוּן בִּשְׁתָּא
חֲלַף טָבְתָּא: 5 הֲלָא דֵּין דְּשָׁתֵי רִבּוֹנִי בֵּיהּ וְהוּא בַּרָקָא מְבַרַּק בֵּיהּ אַבְאֶשְׁתּוּן דַּעֲבַדְתּוּן: 6 וְאַדְבְּקִינוּן וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן יַת פִּתְגָמַיָּא
דָּאִלֵּין: 7 וַאֲמַרוּ לֵיהּ לְמָה יְמַלֵּיל רִבּוֹנִי כְּפִתְגָמַיָּא דָּאִלֵּין חַס לְעַבְדָּךְ מִלְּמֶעְבַּד כְּפִתְגָמָא הָדֵין: 8 הָא כַסְפָּא דְּאַשְׁכַּחְנָא בְּפוּם טוֹעֲנָנָא
אֲתֵיבְנָא לְוָתָךְ מֵאַרְעָא דִּכְנַעַן וְאֵכֵּין נִגְנוֹב מִבֵּית רִבּוֹנָךְ מָאנִין דְּכַסַף אוֹ מָאנִין דִּדְהַב: 9 דְּיִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ מֵעַבְדָּךְ יְמוּת וְאַף אֲנַחְנָא נְהֵי
לְרִבּוֹנִי לְעַבְדִּין: 10 וַאֲמַר אַף כְּעַן כְּפִתְגָמֵיכוֹן כֵּן הוּא דְּיִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ יְהֵא לִי עַבְדָּא וְאַתּוּן תְּהוֹן זַכָּאין: 11 וְאוֹחִיאוּ
וְאַחִיתוּ גְּבַר טוֹעֲנֵיהּ לְאַרְעָא וּפְתַחוּ גְּבַר טוֹעֲנֵיהּ: 12 וּבְלַשׁ בְּרַבָּא שָׁרִי וּבְזְעִירָא שְׁצִי וְאִשְׁתְּכַח כַּלִּיָּא בְּטוֹעֲנָא דְּבִנְיָמִין: 13 וּבְזָעוּ
לְבוּשֵׁיהוֹן וּרְמוּ גְּבַר עַל חֲמָרֵיהּ וְתָבוּ לְקַרְתָּא: 14 וְעַל יְהוּדָה וַאֲחוֹהִי לְבֵית יוֹסֵף וְהוּא עַד כְּעַן תַּמָּן וּנְפַלוּ קֳדָמוֹהִי עַל אַרְעָא: 15 וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף מָה
עוֹבָדָא הָדָא דַּעֲבַדְתּוּן הֲלָא יְדַעְתּוּן אֲרֵי בַּרָקָא מְבַרַּק גַּבְרָא דִּכְוָתִי: 16 וַאֲמַר יְהוּדָה מָה נֵאמַר לְרִבּוֹנִי מָה
נְמַלֵּיל וּמָה נְזַכֵּי וּמָן קֳדָם יְיָ אִשְׁתְּכַח חוֹבָא דְּעַבְדָּךְ הָא אֲנַחְנָא עַבְדִּין לְרִבּוֹנִי אַף אֲנַחְנָא אַף דְּאִשְׁתְּכַח כַּלִּיָּא בִּידֵיהּ: 17 וַאֲמַר חַס
לִי מִלְּמֶעְבַּד דָּא גַּבְרָא דְּאִשְׁתְּכַח כַּלִּיָּא בִּידֵיהּ הוּא יְהֵא לִי עַבְדָּא וְאַתּוּן סַקוּ לְשָׁלֵם לְוָת אֲבוּכוֹן: 18 וּקְרִיב לְוָתֵיהּ יְהוּדָה וַאֲמַר
בְּבָעוּ רִבּוֹנִי יְמַלֵּיל כְּעַן עַבְדָּךְ פִּתְגָמָא קֳדָם רִבּוֹנִי וְלָא יִתְקוֹף רְגָזָךְ בְּעַבְדָּךְ אֲרֵי כְּפַרְעֹה כֵּן אָתְּ: 19 רִבּוֹנִי שְׁאַל
יַת עַבְדּוֹהִי לְמֵימַר הַאִית לָכוֹן אֲבָא אוֹ אָחָא:

* *Exeuntibus autem ipsis ciuitatem, non aberant* 4
longè. & Ioseph dixit ei qui super domum suam:
Surgens persequere post homines, & comprehen-
des eos, & dices illis: Quare reddidistis mala pro
bonis? * *Quare furati estis meum scyphum ar-* 5
genteum? non hoc est in quo bibit dominus meus?
ipse autem augurio auguratur in eo. mala perfecistis
quæ fecistis. * *Inueniens autem illos, dixit* 6
eis secundùm verba hæc.

* *Illi autem dixerunt ei: Quare loquitur domi-* 7
nus secundùm verba hæc? absit seruis tuis facere
secundùm verbum hoc.

* *Si quidem argentum, quod inuenimus in saccis* 8
nostris, reduximus ad te de terra Chanaan: quomo-
do furaremur de domo domini tui argentum aut au-
rum? * *Apud quem inuentus fuerit scyphus* 9
seruorum tuorum, moriatur: & nos autem erimus
domino nostro serui. * *Ille autem dixit: Et* 10
nunc sicut dicitis, sic erit. apud quem inuentus fue-
rit scyphus, erit meus seruus: vos autem eritis mun-
di. * *Et festinauerunt, & deposuerunt v-* 11
nusquisque saccum suum super terram; & aperuit
vnusquisque saccum suum. * *Scrutatus est* 12
autem à seniore incipiens, donec venit ad iuniorem:
& inuenit scyphum in sacco Beniamin. * *Et di-* 13
ruperunt vestimenta sua, & imposuerunt vnusq-
quisque saccum suum super asinum suum, & reuersi
sunt in ciuitatem.

Ingressus est autem Iudas & fratres eius ad Jo- 14
seph, adhuc illo existente illic. & ceciderunt coram
illo super terram. * *Dixit autem illis Joseph:* 15
Quid rem hanc feciſtis? non scitis quòd augurio au-
gurabitur homo, qualis ego? * *Dixit autem Judas:* 16
Quid respondebimus domino, aut quid loquemur,
aut quid iustificabimur? at Deus inuenit iniquitatẽ
seruorum tuorum. ecce sumus serui domino nostro, et
nos, & apud quem inuentus est scyphus. * *Dixit au-* 17
tem Ioseph: Ne mihi sit facere verbum istud. homo
apud quem inuentus est scyphus, ille erit meus ser-
uus: vos autem ascendite cum salute ad patrẽ vestrũ.
* *Appropinquans autem ei Iudas, dixit: Oro, dñe,* 18
loquatur seruus tuus verba coram te, et ne iraſcaris
seruo tuo, quia tu es post Pharaonẽ, dñe. *Tu interro* 19
gasti seruos tuos, dicẽs, Si habetis patrẽ aut fratrem?

4 * Ἐξελθόντων δὲ αὐτῶν τὴν πόλιν, οὐκ ἀπέχον μακράν.
καὶ ἰωσὴφ εἶπε τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἀναστὰς ἐπιδίωξον
ὀπίσω τῶν ἀνθρώπων, καὶ καταλήψῃ αὐτοὺς, καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς,
τί ὅτι ἀνταπεδώκατε πονηρὰ ἀντὶ καλῶν;
5 * ἱνατί ἔκλεψατέ μου τὸ κόνδυ τὸ ἀργυροῦν; ὅ τοῦτό ἐστιν
ἐν ᾧ πίνει ὁ κύριός μου; αὐτὸς δὲ οἰωνισμῷ οἰωνίζεται ἐν αὐ-
τῷ. πονηρὰ συνετελέσατε ἃ πεποιήκατε.
6 * εὑρὼν δὲ αὐτοὺς, εἶπεν αὐτοῖς κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα.
7 * ὁ δὲ εἶπαν αὐτῷ, ἱνατί λαλεῖ ὁ κύριος κατὰ τὰ ῥήματα
ταῦτα; μὴ γένοιτο τοῖς παισί σου ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο.
8 * εἰ τὸ μὲν ἀργύριον, ὃ εὕρομεν ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν,
ἀπεστρέψαμέν πρός σε ἐκ γῆς χαναάν, πῶς ἂν κλέψαιμεν
ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ κυρίου σου ἀργύριον ἢ χρυσίον;
9 * παρ' ᾧ ἂν εὑρεθῇ τὸ κόνδυ τῶν παίδων σου, ἀποθνησκέτω·
καὶ ἡμεῖς δὲ ἐσόμεθα τῷ κυρίῳ ἡμῶν παῖδες.
10 * ὁ δὲ εἶπεν, καὶ νῦν ὡς λέγετε, οὕτως ἔσαι· παρ' ᾧ ἂν εὑρε-
θῇ τὸ κόνδυ, ἔσαι μου παῖς, ὑμεῖς δὲ ἔσεσθε καθαροί.
11 * καὶ ἔσπευσαν, καὶ καθεῖλαν ἕκαστος τὸν μάρσιππον αὐ-
τοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἤνοιξεν ἕκαστος τὸν μάρσιππον αὐτοῦ.
12 * ἠρεύνησε δὲ ἀπὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἀρξάμενος, ἕως ἦλθεν ἐπὶ
τὸν νεώτερον· καὶ εὗρε τὸ κόνδυ ἐν τῷ μαρσίππῳ τοῦ Βενιαμίν.
13 * καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐπέθηκαν ἕκαστος τὸν
μάρσιππον αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρεψαν εἰς τὴν
14 πόλιν. * εἰσῆλθε δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πρὸς ἰω-
σὴφ, ἔτι αὐτοῦ ὄντος ἐκεῖ. καὶ ἔπεσαν ἐναντίον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν
15 γῆν. * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσὴφ, τί τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐποιή-
σατε; οὐκ οἴδατε, ὅτι οἰωνισμῷ οἰωνιεῖται ὁ ἄνθρωπος, οἷος
16 ἐγώ; * εἶπε δὲ ἰούδας, τί ἀντεροῦμεν τῷ κυρίῳ, ἢ τί λα-
λήσωμεν, ἢ τί δικαιωθῶμεν; ὁ δὲ θεὸς εὗρεν τὴν ἀδικίαν τῶν
παίδων σου. ἰδοὺ ἐσμὲν οἰκέται τῷ κυρίῳ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς, καὶ
παρ' ᾧ εὑρέθη τὸ κόνδυ.
17 * εἶπε δὲ ἰωσὴφ, μή μοι γένοιτο ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο. ὁ
ἄνθρωπος παρ' ᾧ εὑρέθη τὸ κόνδυ, αὐτὸς ἔσαι μου παῖς· ὑμεῖς
δὲ ἀναβητε μετὰ σωτηρίας πρὸς τὸν πατέρα ὑμῶν.
18 * ἐγγίσας δὲ αὐτῷ ἰούδας, εἶπεν, δέομαι κύριε, λαλη-
σάτω ὁ παῖς σου ῥήματα ἐνώτιόν σου, καὶ μὴ θυμωθῇς τῷ
παιδί σου, ὅτι σὺ εἶ μετὰ Φαραὼ κύριε.
19 * σὺ ἠρώτησας τοὺς παῖδάς σου, λέγων, εἰ ἔχετε πατέρα,
ἢ ἀδελφόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Illi egressi sunt de ciuitate; non longè abierant. & Ioseph dixit dispensatori domus suæ, Surge, sequere post viros; & apprehendes eos, & dices eis: Quare reddidistis malum pro bono? 5 Nónne hic calix erat quo bibebat dominus meus? & ipse quærens quæsiuit eum: malam rem feciſtis. 6 Apprehenditque eos; & locutus est cum eis verba hæc. 7 Et dixerunt ei: Quare loquitur dominus noſter talia verba? absit à seruis tuis facere hanc rem. 8 Ecce argentum quod inuenimus in ore saccorum nostrorum retulimus ad te de terra Chanaan: quomodo ergo furati essemus de domo domini tui vasa argentea aut vasa aurea? 9 Apud quemcunque de seruis tuis fuerit inuentus scyphus, moriatur: nos quoque erimus serui domino noſtro. 10 Et dixit: Etiam nunc iuxta sermones vestros ita est; apud quemcunque fuerit inuentus, erit mihi seruus; vos autem eritis innoxij. 11 Et festinauerunt, & deposuerunt vnusquisque saccum suum in terra, & aperuit vnusquisque saccum suum. 12 Et scrutatus est: in maiore incœpit, & in minore perfecit; & inuentus est scyphus in sacco Beniamin. 13 Et sciderunt vestimenta sua: & onerauerunt vnusquisque asinum suum, & reuersi sunt in ciuitatem. 14 Et ingressus est Iudas & fratres eius in domum Ioseph; & ipse adhuc erat ibi. & corruerunt coram eo in terram.

15 Dixitque eis Ioseph: Quid est hoc quod feciſtis? nesciebatis quòd inuestigans inuestigaret vir sicut ego? 16 Dixitque Iudas: Quid dicemus domino meo, quid loquemur, aut quo iustificabimur? A facie enim Dei inuentum est peccatum seruorum tuorum. ecce sumus serui domino meo, tam nos quàm ille in cuius manu inuentus est scyphus. 17 Et ait: Absit à me hoc facere. vir in cuius manu inuentus est scyphus, erit mihi seruus: vos autem ascendite in pace ad patrem vestrum. 18 Et accessit ad eum Iudas, & ait: Obsecro, domine mi, vt loquatur nunc seruus tuus verbum coram domino meo; & non iraſcatur furor tuus super seruum tuum; quoniam talis es tu sicut Pharao.

19 Dominus meus interrogauit seruos suos, dicens: Num habetis patrem aut fratrem?

20 * וַנֹּאמֶר אֶל־אֲדֹנִי יֶשׁ־לָנוּ אָב זָקֵן וְיֶלֶד זְקֻנִים
קָטָן וְאָחִיו מֵת וַיִּוָּתֶר הוּא לְבַדּוֹ לְאִמּוֹ וְאָבִיו אֲהֵבוֹ :
21 * וַתֹּאמֶר אֶל־עֲבָדֶיךָ הורִדֻהוּ אֵלָי וְאָשִׂימָה עֵינִי עָלָיו :
22 * וַנֹּאמֶר אֶל־אֲדֹנִי לֹא־יוּכַל הַנַּעַר לַעֲזֹב אֶת־אָבִיו
23 וְעָזַב אֶת־אָבִיו וָמֵת : * וַתֹּאמֶר אֶל־עֲבָדֶיךָ אִם־לֹא
יֵרֵד אֲחִיכֶם הַקָּטָן אִתְּכֶם לֹא תֹסִפוּן לִרְאוֹת פָּנָי :
24 * וַיְהִי כִּי עָלִינוּ אֶל־עַבְדְּךָ אָבִי וַנַּגֶּד־לוֹ אֶת דִּבְרֵי
25 אֲדֹנִי : * וַיֹּאמֶר אָבִינוּ שֻׁבוּ שִׁבְרוּ־לָנוּ מְעַט־אֹכֶל :
26 * וַנֹּאמֶר לֹא נוּכַל לָרֶדֶת אִם־יֶשׁ אָחִינוּ הַקָּטָן אִתָּנוּ
וְיָרַדְנוּ כִּי־לֹא נוּכַל לִרְאוֹת פְּנֵי הָאִישׁ וְאָחִינוּ הַקָּטָן
27 אֵינֶנּוּ אִתָּנוּ : * וַיֹּאמֶר עַבְדְּךָ אָבִי אֵלֵינוּ אַתֶּם יְדַעְתֶּם
28 כִּי שְׁנַיִם יָלְדָה־לִּי אִשְׁתִּי : * וַיֵּצֵא הָאֶחָד מֵאִתִּי וָאֹמַר
29 אַךְ טָרֹף טֹרַף וְלֹא רְאִיתִיו עַד־הֵנָּה : * וּלְקַחְתֶּם
גַּם־אֶת־זֶה מֵעִם פָּנַי וְקָרָהוּ אָסוֹן וְהוֹרַדְתֶּם אֶת־שֵׂיבָתִי
30 בְּרָעָה שְׁאֹלָה : * וְעַתָּה כְּבֹאִי אֶל־עַבְדְּךָ אָבִי וְהַנַּעַר
31 אֵינֶנּוּ אִתָּנוּ וְנַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ : * וְהָיָה כִּרְאוֹתוֹ
כִּי־אֵין הַנַּעַר וָמֵת וְהוֹרִידוּ עֲבָדֶיךָ אֶת־שֵׂיבַת עַבְדְּךָ
32 אָבִינוּ בְּיָגוֹן שְׁאֹלָה : * כִּי עַבְדְּךָ עָרַב אֶת־הַנַּעַר מֵעִם
אָבִי לֵאמֹר אִם־לֹא אֲבִיאֶנּוּ אֵלֶיךָ וְחָטָאתִי לְאָבִי כָּל־
33 הַיָּמִים : * וְעַתָּה יֵשֶׁב־נָא עַבְדְּךָ תַּחַת הַנַּעַר עֶבֶד
34 לַאדֹנִי וְהַנַּעַר יַעַל עִם־אֶחָיו : * כִּי־אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל־
אָבִי וְהַנַּעַר אֵינֶנּוּ אִתִּי פֶּן אֶרְאֶה בָּרָע אֲשֶׁר יִמְצָא
אֶת־אָבִי :

מה

1 * וְלֹא־יָכֹל
יוֹסֵף לְהִתְאַפֵּק לְכֹל הַנִּצָּבִים עָלָיו וַיִּקְרָא הוֹצִיאוּ
כָל־אִישׁ מֵעָלָי וְלֹא־עָמַד אִישׁ אִתּוֹ בְּהִתְוַדַּע יוֹסֵף
2 אֶל־אֶחָיו : * וַיִּתֵּן אֶת־קֹלוֹ בִּבְכִי וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם
3 וַיִּשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה : * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו אֲנִי
יוֹסֵף הַעוֹד אָבִי חָי וְלֹא־יָכְלוּ אֶחָיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי
נִבְהֲלוּ מִפָּנָיו :

20 * Et nos respondimus tibi domino meo: Est
nobis pater senex, & puer paruulus qui in se-
nectute illius natus est, cuius vterinus frater
est mortuꝰ, & ipsũ solũ habet mater sua: pater
21 verò tenerè diligit eũ. * Dixistiqúe seruis tuis:
Adducite eum ad me, & ponã oculos meos su
22 per illum. * Suggessimus tibi dño meo: Nõ po
test puer relinquere patrẽ suum. si enim illum
23 dimiserit, morietur. * Et dixisti seruis tuis: Nisi Su.43.a.
E venerit frater vester minimus vobiscũ, nõ vi-
24 debitis amplius faciẽ meam. * Cùm ergo ascen
dissemus ad famulũ tuum patrem nostrum,
narrauimus ei omnia quæ locutus est dominꝰ
25 meus. * Et dixit pater noster, Reuertimini, &
26 emite nobis parum tritici. * Cui diximus: Nõ
possumus ire. si frater noster minimus descen-
derit nobiscũ, proficiscemur simul: alioquin
illo absente, non audemus videre faciem viri.
27 * At ille respondit: Vos scitis quòd duos ge-
28 nuerit mihi vxor mea: * Egressus est vnus, &
F dixistis, Bestia deuorauit eum: & huc vsque Su.37.d.
29 non comparet. * Si tuleritis & istum, & ali-
quid ei in via cõtigerit, deducetis canos meos
30 cum mœrore ad inferos. * Igitur si intrauero
ad seruum tuum patrem nostrum, & puer de-
fuerit, (cùm anima illius ex huius anima de-
31 pendeat) * Videritq́; eum non esse nobiscũ, mo
rietur: & deducent famuli tui canos eius cum
32 dolore ad inferos. * Ego ppriè seruus tuus sum; Su.43.b.
q in meã hũc recepi fidẽ; & spopõdi dicẽs, Nisi
G reduxero eum, peccati reus ero in patrẽ oĩ tẽ-
33 pore. * Manebo itaq; seruus tuus pro puero in
ministerio dñi mei, & puer ascendat cũ fratri-
34 bus suis. * Non enĩ possum redire ad patrẽ ab-
sente puero; ne calamitatis, quę oppressura est
patrem meum, testis assistam. CAP. XLV.

1 A NOn se poterat vltrà cohibere Ioseph, mul
tis corã astantibus. vnde pręcepit vt egre
derẽtur cũcti foras, & nullus interesset alienus
2 agnitioni mutuę. * Eleuauitq́; vocem cum fle- Su.41.e.
& 43.g.
tu: quam audierunt Ægyptij, omnisq́; domus
3 Pharaonis. * Et dixit fratribus suis: Ego sum Io
seph. adhuc pater meus viuit? Non poterant
respondere fratres, nimio terrore perterriti.

תרגום אונקלוס

20 וַאֲמַרְנָא לְרִבּוֹנִי אִית לָנָא אֲבָא סָבָא וּבַר סִיבְתִּין זְעִיר וַאֲחוֹהִי מִית וְאִשְׁתְּאַר הוּא בִּלְחוֹדוֹהִי לְאִמֵּיהּ וַאֲבוּהִי רְחִים לֵיהּ :
21 וַאֲמַרְתְּ לְעַבְדָּךְ אַחֲתוּהִי לְוָתִי וַאֲשַׁוִּי עֵינִי עֲלוֹהִי : 22 וַאֲמַרְנָא לְרִבּוֹנִי לָא יְכוֹל עֻלֵּימָא לְמִשְׁבַּק יָת אֲבוּהִי וְאִם יִשְׁבוֹק יָת אֲבוּהִי יְמוּת :
23 וַאֲמַרְתְּ לְעַבְדָּךְ אִם לָא יֵיחֵת אֲחוֹכוֹן זְעִירָא עִמְּכוֹן לָא תּוֹסְפוּן לְמֶחֱזֵי אַפָּי :
24 וַהֲוָה כַּד סְלֵיקְנָא לְוָת עַבְדָּךְ אֲבָא וְחַוֵּינָא לֵיהּ יָת פִּתְגָמֵי רִבּוֹנִי :
25 וַאֲמַר אֲבוּנָא תּוּבוּ זְבֹנוּ לָנָא זְעִיר עִיבּוּרָא : 26 וַאֲמַרְנָא לָא נִיכֵל לְמֵיחַת אִם אִית אֲחוּנָא זְעִירָא עִמָּנָא וְנֵיחֵת עִמָּנָא דְּלָא נִיכֵל לְמֶחֱזֵי אַפֵּי
גַּבְרָא וַאֲחוּנָא זְעִירָא לֵיתוֹהִי עִמָּנָא : 27 וַאֲמַר עַבְדָּךְ אֲבָא לָנָא אַתּוּן יְדַעְתּוּן אֲרֵי תַּרְתִּין יְלָדַת לִי אִתְּתִי : 28 וּנְפַק חַד מִלְוָתִי וַאֲמָרִית בְּרַם
מְקָטַל קְטִיל וְלָא חֲזִיתֵיהּ עַד כְּעַן : 29 וְתַרְבְּרִין אַף יָת דֵּין מִן קֳדָמַי וְעָרְעִינֵיהּ מוֹתָא וְתַחֲתוּן יָת סִיבְתִּי בְּבִשְׁתָּא לִשְׁאוֹל : 30 וּכְעַן כְּמֵיתִי
לְוָת עַבְדָּךְ אֲבָא וְעֻלֵּימָא לֵיתוֹהִי עִמָּנָא וְנַפְשֵׁיהּ חֲבִיבָה לֵיהּ כְּנַפְשֵׁיהּ : 31 וְיְהֵא כַּד יְחֵזֵי אֲרֵי לֵית עֻלֵּימָא וְיָמוּת וְיַחֲתוּן עַבְדָּךְ יָת שֵׂיבַת עַבְדָּךְ
אֲבוּנָא בְּדָוונָא לִשְׁאוֹל : 32 אֲרֵי עַבְדָּךְ מְעָרַב בְּעֻלֵּימָא מִן אֲבָא לְמֵימַר אִם לָא אַיְתִינֵיהּ לָךְ וַאֲחֵי חֲטֵי לַאֲבָא כָּל יוֹמַיָּא : 33 וּכְעַן יֵתֵיב כְּעַן
עַבְדָּךְ תְּחוֹת עֻלֵּימָא עַבְדָּא לְרִבּוֹנִי וְעֻלֵּימָא לֵיתוֹהִי עִמֵּי דְּלֵימָא אָחֵי בְּבִשְׁתָּא דְּתַשְׁכַּח
יָת אֲבָא : מה 1 וְלָא יָכִיל יוֹסֵף לְאִתְחַסָּנָא לְכָל דְּקַיְימִין עֲלוֹהִי וּקְרָא אַפִּיקוּ כָּל
אֱנָשׁ מִלְוָתִי וְלָא קָם אֱנָשׁ עִמֵּיהּ כַּד אִתְּיְדַע יוֹסֵף עִם אַחוֹהִי : 2 וְיָהַב יָת קָלֵיהּ בִּבְכִיתָא וּשְׁמַעוּ מִצְרָאֵי וּשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה : 3 וַאֲמַר יוֹסֵף
לְאַחוֹהִי אֲנָא יוֹסֵף הַעַד כְּעַן אֲבָא קַיָּים וְלָא יְכִילוּ אַחוֹהִי לְאָתָבָא יָתֵיהּ פְּתָגָם אֲרֵי אִתְבְּהִילוּ מִן קֳדָמוֹהִי :

* Et diximus dño: Eſt nobis pater ſenior, et puer ſe- 20
nectutis iunior illi, & frater eius mortuus eſt; ipſe
autẽ ſolus relictus eſt matri ſuæ: at pater eũ dilexit.
* Dixiſti autẽ ſeruis tuis: Adducite eũ ad me, & cu- 21
rã habebo illius. * Et diximus domino meo: Nõ pote- 22
rit puer relinquere patrem ſuum: ſi autem reliquerit
patrem, morietur. * Tu autem dixiſti ſeruis tuis: Si 23
non deſcenderit frater veſter iunior vobiſcum, non
adijcietis videre faciem meam.
* Factum eſt autem quando aſcendimus ad ſer- 24
uum tuum patrem noſtrum, nũnciauimus ei verba
domini noſtri. * Dixit autem pater noſter: Ite 25
rurſum, emite nobis paucas eſcas. * Nos au- 26
tem diximus: Non poterimus deſcendere. ſed ſi qui-
dem frater noſter iunior deſcenderit nobiſcum, de-
ſcendemus. non enim poterimus videre faciem ho-
minis, fratre noſtro iuniore non exiſtente nobiſcum.
* Dixit autem ſeruus tuus pater noſter ad nos: 27
Vos ſcitis, quia duos peperit mihi vxor: * Et 28
egreſſus eſt vnus à me; & dixiſtis, quia à beſtia de-
uoratus eſt: & non vidi eum vſque nunc. * Si 29
ergo tuleritis & hunc ex facie mea, & acciderit ei
languor in via, & deducetis meam ſenectutem cum
triſtitia ad inferos. * Nunc ergo ſi intrauero 30
ad ſeruum tuum patrem autẽ noſtrum, & puer non
fuerit nobiſcum; at anima illius pendet ex anima hu
ius. * Et erit cùm viderit ipſe non exiſtentem pue- 31
rum nobiſcum, morietur. & deducent ſerui tui ſe-
nectutem ſerui tui patris autem noſtri, cum triſtitia
ad inferos. * Et enim ſeruus tuus ſuſcepit puerum 32
à patre meo, dicens: Si non adduxero illum ad te, pec
cans ero erga patrem omnibus diebus. * Nunc 33
ergo manebo tibi ſeruus pro puero, domeſticus do-
mini mei: at puer aſcendat cum fratribus ſuis.
* Quomodo enim aſcendam ad patrem, puero non 34
exiſtente nobiſcum? vt non videam mala, quæ in-
uenient patrem meum.

CAP. XLV.

ET non potuit Joſeph tolerare omnes aſtãtes ei. ſed 1
dixit: Emittite omnes à me. & non aſtitit nullus
Ioſeph, quando notus factus eſt fratribus ſuis. * Et 2
miſit vocẽ cum fletu. audierunt autẽ omnes Ægyptij,
et audibile fuit in domũ Pharaonis. * Dixit autẽ Io- 3
ſeph ad fratres ſuos: Ego sũ Joſeph. adhuc pater meꝰ
viuit? et nõ poterãt frẽs eiꝰ rñdere ei. turbati sũt enĩ.

20 * καὶ εἴπαμεν τῷ κυρίῳ, ἔστιν ἡμῖν πατὴρ πρεσβύτερος, καὶ
παιδίον γήρους νεώτερον αὐτῷ, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανεν,
αὐτὸς δὲ μόνος ὑπελείφθη τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ὁ δὲ πατὴρ αὐτὸν
21 ἠγάπησεν. * εἶπας δὲ τοῖς παισί σου, καταγάγετε αὐτὸν πρός με,
22 καὶ ἐπιμελοῦμαι αὐτοῦ. * καὶ εἴπαμεν τῷ κυρίῳ μου· οὐ δυνή-
σεται τὸ παιδίον καταλιπεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἐὰν δὲ καταλίπῃ
23 τὸν πατέρα, ἀποθανεῖται. * σὺ δὲ εἶπας τοῖς παισί σου, ἐὰν μὴ
καταβῇ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν, οὐ προσθήσε-
24 σθε ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου. * ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἀνέβημεν πρὸς τὸν
παιδά σου πατέρα ἡμῶν, ἀπηγείλαμεν αὐτῷ τὰ ῥήματα τοῦ κυ
25 ρίου ἡμῶν. * εἶπε δὲ ὁ πατὴρ ἡμῶν, βαδίσατε πάλιν, ἀγοράσα-
26 τε ἡμῖν μικρὰ βρώματα. * ἡμεῖς δὲ εἴπαμεν, οὐ δυνησόμεθα
καταβῆναι. ἀλλ' εἰ μὲν ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ νεώτερος καταβαίνῃ
μεθ' ἡμῶν, καταβησόμεθα· οὐ γὰρ δυνησόμεθα ἰδεῖν τὸ πρό
σωπον τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν τοῦ νεωτέρου μὴ ὄντος μεθ' ἡ-
27 μῶν. * εἶπε δὲ ὁ παῖς σου ὁ πατὴρ ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς, ὑμεῖς γι-
28 νώσκετε, ὅτι δύο ἔτεκέ μοι ἡ γυνή. * καὶ ἐξῆλθεν ὁ εἷς ἀπ' ἐμοῦ,
καὶ εἴπατε, ὅτι θηριόβρωτος γέγονεν, καὶ οὐχ εἶδον αὐτὸν ἄχρι
29 νῦν. * ἐὰν οὖν λάβητε καὶ τοῦτον ἐκ προσώπου μου, καὶ συμ-
βῇ αὐτῷ μαλακία ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ κατάξετέ μου τὸ γῆρας μετ'
30 λύπης εἰς ᾅδου. * νῦν οὖν ἐὰν εἰσπορεύωμαι εἰς τὸν παῖδά σου,
πατέρα δὲ ἡμῶν, καὶ τὸ παιδίον μὴ ᾖ μεθ' ἡμῶν, ἡ δὲ ψυχὴ αὐ-
31 τοῦ ἐκκρέμαται ἐκ τῆς ψυχῆς τούτου· * καὶ ἔσται ἐν τῷ ἰ-
δεῖν αὐτὸν μὴ ὂν τὸ παιδίον μεθ' ἡμῶν, τελευτήσει. καὶ κατά-
ξουσιν οἱ παῖδές σου τὸ γῆρας τοῦ παιδός σου, πατρὸς δὲ ἡμῶν, μετ'
32 λύπης εἰς ᾅδου. * ὁ γὰρ παῖς σου ἐκδέδεκται τὸ παιδίον παρὰ
τοῦ πατρός μου, λέγων, ἐὰν μὴ ἀγάγω αὐτὸν πρός σε, ἡμαρτη-
33 κὼς ἔσομαι πρὸς τὸν πατέρα πάσας τὰς ἡμέρας. * νῦν οὖν παρα-
μενῶ οἱ παῖς ἀντὶ τοῦ παιδίου, οἰκέτης τοῦ κυρίου μου. τὸ δὲ
34 παιδίον ἀναβήτω μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. * πῶς γὰρ ἀναβή-
σομαι πρὸς τὸν πατέρα, τοῦ παιδίου μὴ ὄντος μετ' ἐμοῦ; ἵνα
μὴ ἴδω τὰ κακὰ, ἃ εὑρήσει τὸν πατέρα μου. με.

1 * Καὶ οὐκ ἠδύνατο ἰωσὴφ ἀνέχεσθαι πάντων τῶν παρεστηκό-
των αὐτῷ. ἀλλ' εἶπεν, ἐξαποστείλατε πάντας ἀπ' ἐμοῦ. καὶ οὐ πα
ρεστήκει οὐδεὶς τῷ ἰωσὴφ ἡνίκα ἀνεγνωρίζετο τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.
2 * καὶ ἀφῆκε φωνὴν μετὰ κλαυθμοῦ. ἤκουσαν δὲ πάντες οἱ αἰγύ-
3 πτιοι, καὶ ἀκουστὸν ἐγένετο εἰς τὸν οἶκον φαραώ. * εἶπε δὲ ἰωσὴφ πρὸς
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐγώ εἰμι ἰωσὴφ, ἔτι ὁ πατήρ μου ζῇ; καὶ οὐκ
ἠδύναντο οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἀποκριθῆναι αὐτῷ, ἐταράχθησαν γὰρ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Et diximus domino meo: Eſt nobis pater ſenex, & filius ſenectutis paruulus: frater autem eius mortuus eſt, & remanſit ſolus ipſe matri ſuæ; & pater eius dilexit eum. [21] Et dixiſti ſeruis tuis: Deducite eum ad me, & ponam oculum meum ſuper eum. [22] Diximuſque domino meo, Non poteſt puer relinquere patrem ſuum: ſi autem reliquerit patrem ſuum, morietur. [23] Et dixiſti ſeruis tuis: Non videatis vltrà faciem meam, ſi non deſcenderit frater veſter minimus vobiſcum. [24] Et factum eſt cùm aſcendimus ad ſeruum tuum patrem noſtrum, narrauimus ei verba domini mei. [25] Dixitque pater noſter: Reuertimini, emite nobis modicum frumenti. [26] Et diximus: Non poſſumus deſcendere: ſi ierit frater noſter minimus nobiſcum, deſcendemus; quoniam non poſſumus videre faciem viri, ſi frater noſter minimus non ierit nobiſcum. [27] Dixitque nobis pater noſter ſeruus tuus: Vos ſcitis quia duos peperit mihi vxor mea: [28] Egreſſuſque eſt vnus à me, & dixi, occiſione occiſus eſt, & non vidi eum vſque in præſens. [29] Et ſi tuleritis hunc à facie mea, & acciderit ei mors, deducetis caniciem meam cum afflictione ad inferos. [30] Et nunc cùm venero ad ſeruum tuum patrem meum, & puer non redierit nobiſcum; & anima eius eſt ei dilecta, quaſi anima ſua. [31] Cúmque viderit quòd puer non eſt nobiſcum, morietur, & deducent ſerui tui caniciem patris noſtri ſerui tui cum mœrore ad inferos. [32] Seruus enim tuus ſpopondit pro puero apud patrem meum, dicens: Si non reduxero eum tibi, eróque peccati reus in patrem meum omnibus diebus. [33] Et nunc maneat, obſecro, ſeruus tuus pro puero in ſeruitute domini mei, & puer aſcendat cum fratribus ſuis. [34] Quomodo potero aſcendere ad patrem meum, puero non exiſtente mecum? ne videam malum quod inueniet patrem meum.

CAP. XLV.

ET non poterat Ioſeph ſuſtinere omnes exiſtentes apud eum: & clamauit, Educite omnes homines à me. & nullus ſtetit cum eo, quando agnitus eſt Ioſeph à fratribus ſuis. [2] Et leuauit vocem ſuam cum fletu, & audierunt Ægyptij, audiuitque domus Pharaonis. [3] Dixitque Ioſeph fratribus ſuis: Ego ſum Ioſeph. nunquid adhuc pater meus viuit? Et non poterant fratres eius reſpondere ei verbum; quoniam turbati erant coram eo.

4 * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו גְּשׁוּ־נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ וַיֹּאמֶר
אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם אֲשֶׁר־מְכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרָיְמָה׃
5 * וְעַתָּה אַל־תֵּעָצְבוּ וְאַל־יִחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי־מְכַרְתֶּם
אֹתִי הֵנָּה כִּי לְמִחְיָה שְׁלָחַנִי אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם׃
6 * כִּי־זֶה שְׁנָתַיִם הָרָעָב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְעוֹד חֲמֵשׁ
7 שָׁנִים אֲשֶׁר אֵין־חָרִישׁ וְקָצִיר׃ * וַיְשַׁלְּחֵנִי אֱלֹהִים
לִפְנֵיכֶם לָשׂוּם לָכֶם שְׁאֵרִית בָּאָרֶץ וּלְהַחֲיוֹת
8 לָכֶם לִפְלֵיטָה גְּדֹלָה׃ * וְעַתָּה לֹא־אַתֶּם
שְׁלַחְתֶּם אֹתִי הֵנָּה כִּי הָאֱלֹהִים וַיְשִׂימֵנִי לְאָב
לְפַרְעֹה וּלְאָדוֹן לְכָל־בֵּיתוֹ וּמֹשֵׁל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
9 * מַהֲרוּ וַעֲלוּ אֶל־אָבִי וַאֲמַרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר
בִּנְךָ יוֹסֵף שָׂמַנִי אֱלֹהִים לְאָדוֹן לְכָל־מִצְרָיִם רְדָה
10 אֵלַי אַל־תַּעֲמֹד׃ * וְיָשַׁבְתָּ בְּאֶרֶץ־גֹּשֶׁן וְהָיִיתָ
קָרוֹב אֵלַי אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבְנֵי בָנֶיךָ וְצֹאנְךָ וּבְקָרְךָ וְכָל־
11 אֲשֶׁר־לָךְ׃ * וְכִלְכַּלְתִּי אֹתְךָ שָׁם כִּי־עוֹד חֲמֵשׁ
שָׁנִים רָעָב פֶּן־תִּוָּרֵשׁ אַתָּה וּבֵיתְךָ וְכָל־אֲשֶׁר־לָךְ׃
12 * וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רֹאוֹת וְעֵינֵי אָחִי בִנְיָמִין כִּי־פִי הַמְדַבֵּר
13 אֲלֵיכֶם׃ * וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי אֶת־כָּל־כְּבוֹדִי בְּמִצְרַיִם
וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר רְאִיתֶם וּמִהַרְתֶּם וְהוֹרַדְתֶּם אֶת־אָבִי
14 הֵנָּה׃ * וַיִּפֹּל עַל־צַוְּארֵי בִנְיָמִן־אָחִיו וַיֵּבְךְּ וּבִנְיָמִן
15 בָּכָה עַל־צַוָּארָיו׃ * וַיְנַשֵּׁק לְכָל־אֶחָיו וַיֵּבְךְּ עֲלֵהֶם
16 וְאַחֲרֵי כֵן דִּבְּרוּ אֶחָיו אִתּוֹ׃ * וְהַקֹּל נִשְׁמַע בֵּית פַּרְעֹה
לֵאמֹר בָּאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וַיִּיטַב בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו׃
17 * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אֱמֹר אֶל־אַחֶיךָ זֹאת עֲשׂוּ
טַעֲנוּ אֶת־בְּעִירְכֶם וּלְכוּ־בֹאוּ אַרְצָה כְּנָעַן׃
18 * וְקֹחוּ אֶת־אֲבִיכֶם וְאֶת־בָּתֵּיכֶם וּבֹאוּ אֵלָי
וְאֶתְּנָה לָכֶם אֶת־טוּב אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאִכְלוּ אֶת־חֵלֶב
19 הָאָרֶץ׃ * וְאַתָּה צֻוִּיתָה זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם עֲגָלוֹת לְטַפְּכֶם וְלִנְשֵׁיכֶם וּנְשָׂאתֶם
אֶת־אֲבִיכֶם וּבָאתֶם׃

4 * Ad quos ille clementer: Accedite, inquit, ad me. & cùm accessissent propè: Ego sum, ait, Ioseph frater vester, quem vēdidistis in Ægyptum. 5 * Nolite pauere: neq; vobis durum esse videatur, ꝙ vendidistis me in his regionibus. pro salute enim vestra misit me Deus 6 ante vos in Ægyptum. * Biennium est enim B quòd cœpit fames in terra esse: & adhuc quinque anni restant, quibus nec arari poterit nec 7 meti. * Præmisitque me Deus, vt reseruemini super terram, & escas ad viuēdum habere pos- 8 sitis. * Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum; qui fecit me quasi patrē Pharaonis, & dominum vniuersæ domus eius, ac 9 principem in omni terra Ægypti. * Festinate, & ascendite ad patrem meū; & dicetis ei: Hęc C mandat filius tuus Ioseph: Deus fecit me dominum vniuersæ terræ Ægypti. descende ad 10 me, ne morēris. * Et habitabis in terra Gessem. eriscque iuxta me tu, & filij tui, & filij filiorum tuorum; oues tuæ, & armenta tua, & vniuersa 11 quæ possides: * Ibiq; te pascam. Adhuc enim quinque anni residui sunt famis: ne & tu pereas, & omnis domus tua, & omnia quę possi- 12 des. * En oculi vestri, & oculi fratris mei Bēiamin, vidēt ꝙ os meum loquatur ad vos. * Nunciate patri meo vniuersam gloriā meā, & cun- D cta quę vidistis in Ægypto. festinate, & adduc- 14 cite eū ad me. * Cūq; amplexatus cecidisset in collū Bēiamin fratris sui, fleuit; illo quoq; simi- 15 liter flente sup collū eius. * Osculatúsq; est Ioseph omnes fratres suos, & plorauit super sin- 16 gulos. póstq; ausi sunt loqui ad eū. * Auditūq; est & celebri sermone vulgatū ī aula regis, Venerūt fratres Ioseph. & gauisus est Pharao atq; 17 omnis familia eiꝰ. * Dixitq; ad Ioseph, vt imperaret fratribus suis, dicens: Onerantes iumēta, 18 ite in terram Chanaan: * Et tollite indè patrem vestrum & cognationem, & venite ad me: & ego dabo vobis oīa bona Ægypti, vt comeda- 19 tis medullā terræ. * Præcipe etiam vt tollant plaustra de terra Ægypti, ad subuectionē paruulorum suorū ac coniugū. & dicito: Tollite patrem vestrū: & properate q̄ citius veniētes.

Inf. 50. c.

תרגום אונקלוס

4 וַאֲמַר יוֹסֵף לַאֲחוֹהִי קְרִיבוּ כְעַן לְוָתִי וּקְרִיבוּ וַאֲמַר אֲנָא יוֹסֵף אֲחוּכוֹן דְּזַבַּנְתּוּן יָתִי לְמִצְרָיִם׃ 5 וּכְעַן לָא תִתְנַסְסוּן וְלָא יִתְקוֹף בְּעֵינֵיכוֹן
דְּזַבַּנְתּוּן יָתִי הָכָא אֲרֵי לְקַיָּמָא שְׁלַחַנִי יְיָ קֳדָמֵיכוֹן׃ 6 אֲרֵי דְנָן תַּרְתֵּין שְׁנִין כַּפְנָא בְגוֹ אַרְעָא וְעוֹד חֲמֵשׁ שְׁנִין דְּלֵית זְרוֹעָה וַחֲצָדָא׃
7 וְשַׁלְחַנִי יְיָ קֳדָמֵיכוֹן לְשַׁוָּאָה לְכוֹן שְׁאָרָה בְּאַרְעָא וּלְקַיָּמָא לְכוֹן לְשֵׁיזָבָא רַבָּא׃ 8 וּכְעַן לָא אַתּוּן שְׁלַחְתּוּן יָתִי הָכָא אֱלָהִין מִן קֳדָם
יְיָ וְשַׁוַּנִי יְיָ קֳדָמֵיכוֹן לְשַׁוָּאָה וְלִרְבּוֹן לְכָל אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ וְשַׁלִּיט בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 9 אוֹחוּ וְסַקוּ לְוָת אֲבָא וְתֵימְרוּן לֵיהּ כְּרֵנָן אֲמַר בְּרָךְ
יוֹסֵף שַׁוַּנִי יְיָ לְרִבּוֹן לְכָל מִצְרָאֵי חֵת לְוָתִי לָא תִתְעַכַּב׃ 10 וְתֵיתֵיב בְּאַרְעָא דְגֹשֶׁן וְתֶהֱוֵי קָרִיב לִי אַתְּ וּבְנָךְ וּבְנֵי בְנָךְ וְעָאנָךְ וְתוֹרָךְ וְכָל
דִּילָךְ׃ 11 וְאֵיזוֹן יָתָךְ תַּמָּן אֲרֵי עוֹד חֲמֵשׁ שְׁנִין כַּפְנָא דִילְמָא תִסְכַּן אַתְּ וָאֱנָשׁ בֵּיתָךְ וְכָל דִּילָךְ׃ 12 וְהָא עֵינֵיכוֹן חָזָן
וְעֵינֵי אַחִי בִנְיָמִין אֲרֵי בְלִישַׁנְכוֹן אֲנָא מְמַלֵּיל עִמְּכוֹן׃ 13 וְתְחַוּוּן לַאֲבָא יָת כָּל יְקָרִי בְּמִצְרַיִם וְיָת כָּל דַּחֲזֵיתוּן וְהוֹחוּן וְתַחְתּוּן יָת
אֲבָא הָכָא׃ 14 וּנְפַל עַל צַוְּארֵי בִנְיָמִין אַחוּהִי וּבְכָא וּבִנְיָמִין בְּכָא עַל צַוְּארֵיהּ׃ 15 וּנְשֵׁיק לְכָל אַחוֹהִי וּבְכָא עֲלֵיהוֹן
וּבָתַר כֵּן מַלִּילוּ אַחוֹהִי עִמֵּיהּ׃ 16 וְקָלָא אִשְׁתְּמַע בֵּית פַּרְעֹה לְמֵימַר אֲתוֹ אַחוֹהִי דְיוֹסֵף וּשְׁפַר בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי עַבְרוֹהִי׃
17 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף אֱמַר לַאֲחָךְ דָּא עֲבִידוּ טְעוּנוּ יָת בְּעִירְכוֹן וַאֲזִילוּ אוֹבִילוּ לְאַרְעָא דְכְנָעַן׃ 18 וּדְבַרוּ יָת אֲבוּכוֹן וְיָת אֱנָשׁ
בָּתֵּיכוֹן וְאֱתוֹ לְוָתִי וְאֶתֵּן לְכוֹן יָת שְׁפַר אַרְעָא דְמִצְרָיִם וְתֵיכְלוּן יָת טוּבָא דְאַרְעָא׃ 19 וְאַתְּ מְתְפַּקֵּיד דָּא עֲבִידוּ סִיבוּ לְכוֹן מֵאַרְעָא
דְמִצְרַיִם עֶגְלָן לְטַפְלֵיכוֹן וְלִנְשֵׁיכוֹן וְתִשְׁלוֹן יָת אֲבוּכוֹן וְתֵיתוֹן׃

* *Dixit autem Ioseph ad fratres suos: Appropinquate ad me. & appropinquarunt. & ait: Ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Aegyptum.* 4
* *Nunc ergo ne contristemini: neque durum videatur vobis, quòd vendidistis me huc. in enim vitam misit me Deus ante vos.* 5
* *Hic enim secundus annus fames super terram: & adhuc reliqui quinque anni, in quibus non erit aratio, neque messis.* 6
* *Misit enim me Deus ante vos, vt relinquerentur vobis reliquiæ super terram, & enutrire vobis reliquias magnas.* 7
* *Nunc ergo non vos me misistis huc, sed Deus: & fecit me quasi patrem Pharaonis, & dominum totius domus eius, & principem totius terræ Ægypti.* 8
* *Festinantes igitur ascendite ad patrem meum, & dicite ei: Hæc dicit filius tuus Ioseph: Fecit me Deus dominum totius terræ Ægypti: descende ergo ad me, & non morêris.* 9
* *Et habitabis in terra Gesem: & eris iuxta me tu, & filij tui, & filij filiorum tuorum, oues tuæ, & boues tuæ, & quæcunque tibi sunt.* 10
* *Et pascam te ibi. adhuc enim quinque anni fames: vt non delearis tu, & filij tui, & omnis substantia tua: ecce oculi vestri vident:* 11
* *Et oculi Beniamin fratris mei, quia os meum loquens ad vos.* 12
* *Nunciate ergo patri meo omnem gloriam meam in Ægypto: & quæcunque vidistis. & festinantes deducite patrem meum huc.* 13
* *Et cadens super collum Beniamin fratris sui, fleuit super eum. & Beniamin fleuit super collum eius.* 14
* *Et osculatus omnes fratres suos, fleuit super eos. & post hæc locuti sunt fratres eius ad eum.* 15
* *Et diuulgata est vox in domum Pharaonis, dicentes: Venerunt fratres Ioseph. gauisus est autem Pharao, & familia eius.* 16
* *Dixit autem Pharao Ioseph: Dic fratribus tuis: Hoc facite: Implete vehicula vestra tritico, & abite in terram Chanaan.* 17
* *Et assumentes patrem vestrum, & substantias vestras, venite ad me: et dabo vobis ex omnibus bonis Aegypti. & comedetis medullam terræ.* 18
* *Tu autem præcipe hæc; accipere ipsos currus ex terra Aegypti filiis vestris, & vxoribus: & assumentes patrem vestrum, aduenite.* 19

4 * εἶπε δὲ ἰωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐγγίσατε πρός με· καὶ ἤγγισαν. καὶ εἶπεν, ἐγώ εἰμι ἰωσὴφ ὁ ἀδελφὸς ὑ-
5 μῶν, ὃν ἀπέδοσθε εἰς αἴγυπτον. * νῦν οὖν μὴ λυπεῖσθε, μὴ ὀκληρὸν φανήτω ὑμῖν, ὅτι ἀπέδοσθέ με ὧδε· εἰς γὰρ
6 ζωὴν ἀπέστειλέ με ὁ θεὸς ἔμπροσθεν ὑμῶν. * τοῦτο γὰρ δεύτερον ἔτος λιμὸς ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἔτι πέντε
7 ἔτη, ἐν οἷς οὐκ ἔσται ἀροτρίασις, οὐδὲ ἀμητός. * ἀπέστειλε γάρ με ὁ θεὸς ἔμπροσθεν ὑμῶν, ὑπολείπεσθαι ὑμῖν κατάλειμμα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ σκεπάσαι ὑμῖν κατάλειψιν με-
8 γάλην. * νῦν οὖν οὐχ ὑμεῖς με ἀπεστάλκατε ὧδε, ἀλλ' ὁ θεός. καὶ ἐποίησέ με ὡς πατέρα φαραὼ, καὶ κύριον παντὸς
9 τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ἄρχοντα πάσης γῆς αἰγύπτου. * σπεύσαντες οὖν ἀνάβητε πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ εἴπατε αὐτῷ, τάδε λέγει υἱός σου ἰωσήφ· ἐποίησέ με ὁ θεὸς κύριον πάσης τῆς γῆς αἰγύπτου, κατάβηθι οὖν πρός με, καὶ μὴ μείνῃς.
10 * καὶ κατοικήσεις ἐν γῇ γεσέμ· καὶ ἔσῃ ἐγγύς μου σὺ καὶ ⓐ υἱοί σου, καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου, καὶ πρόβατά σου, καὶ ⓐ βόες σου, καὶ
11 ὅσα σοί ἐστιν. * καὶ σκεπάσω σε ἐκεῖ. ἔτι γὰρ πέντε ἔτη λιμός· ἵνα μὴ ἐκτριβῇς σὺ καὶ υἱοί σου, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχον-
12 τά σου, ἰδοὺ ⓐ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν βλέπουσιν. * καὶ ⓐ ὀφθαλμοὶ βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὅτι τὸ στόμα μού τὸ
13 λαλοῦν πρὸς ὑμᾶς. * ἀπαγγείλατε οὖν τῷ πατρί μου πᾶσαν τὴν δόξαν μου τὴν ἐν αἰγύπτῳ καὶ ὅσα εἴδετε. καὶ τα-
14 χύνατε καταγάγετε τὸν πατέρα μου ὧδε. * καὶ ἐπιπεσὼν ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἔ-κλαυσεν ἐπ' αὐτῷ. καὶ βενιαμὶν ἔκλαυσεν ἐπὶ τῷ τραχή-
15 λῳ αὐτοῦ. * καὶ καταφιλήσας πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτοῖς. καὶ μετὰ ταῦτα ἐλάλησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐ-
16 τοῦ πρὸς αὐτόν. * καὶ διεβοήθη ἡ φωνὴ εἰς τὸν οἶκον φαραὼ, λέγοντες, ἥκασιν ⓐ ἀδελφοὶ ἰωσήφ. ἐχάρη ὁ φαραὼ, καὶ
17 ἡ θεραπεία αὐτοῦ. * εἶπε δὲ φαραὼ τῷ ἰωσὴφ, εἶπον τοῖς ἀδελφοῖς σου, τοῦτο ποιήσατε, γεμίσατε τὰ φορεῖα ὑ-
18 μῶν σίτου, καὶ ἀπέλθετε εἰς γῆν χαναάν. * καὶ παραλαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, ἥκατε πρός με. καὶ δώσω ὑμῖν πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰγύπτου· καὶ φά-
19 γεσθε τὸν μυελὸν τῆς γῆς. * σὺ δὲ ἔντειλαι ταῦτα, λαβεῖν αὐτοὺς ἁμάξας ἐκ τῆς γῆς αἰγύπτου τοῖς παιδίοις ὑ-μῶν, καὶ ταῖς γυναιξίν. καὶ ἀναλαβόντες τὸν πατέρα ὑμῶν, παραγίνεσθε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Dixitque Ioseph fratribus suis: Accedite nunc ad me: & accesserunt. & ait: Ego sum Ioseph frater vester, quem vendidistis in Ægyptum.
5 Et nunc nolite contristari: neque displiceat in oculis vestris, quòd vendidistis me huc: quoniam in sustentationem misit me Dominus ante vos.
6 Quoniam duo anni famis sunt transacti in medio terræ: & adhuc quinque anni remanent, in quibus non erit seminatio nec messis.
7 Et misit me Deus ante vos, vt poneret vobis reliquias in terra; & vt sustentaret vos liberatione magna.
8 Et nunc non vos misistis me huc; sed à Deo missus sum: & posuit me in patrem Pharaonis, & in dominum omnibus viris domus suæ, & dominatorem in vniuersa terra Ægypti.
9 Festinate, & ascendite ad patrem meum, & dicetis ei: Hæc dicit filius tuus Ioseph: Posuit me Deus in dominum omnibus Ægyptiis. descende ad me, ne morêris.
10 Habitabisque in terra Gesen: & eris iuxta me tu, & filij tui, & filij filiorum tuorum, & oues tuæ, & boues tui, & vniuersa quæ habes.
11 Et nutriam te ibi: quoniam adhuc quinque anni restant famis: ne fortè penuriam patiaris tu, & viri domus tuæ, & vniuersa quæ habes.
12 Et ecce oculi vestri vident, & oculi fratris mei Beniamin, quòd vestra lingua ego loquor vobiscum.
13 Et nunciabitis patri meo vniuersam gloriam meam, quam habeo in Ægypto, & omnia quæ vidistis: festinabitisque, & deducetis patrem meum huc.
14 Et ruit super ceruicem Beniamin fratris sui, & fleuit. Beniamin quoque fleuit super ceruicem eius.
15 Et osculatus est omnes fratres suos, & fleuit super eos: & posteà locuti sunt fratres eius cum eo.
16 Et rumor auditus est in domo Pharaonis, dicendo: Venerunt fratres Ioseph. & placuit in oculis Pharaonis, & in oculis seruorum eius.
17 Dixitque Pharao ad Ioseph: Dic fratribus tuis, Hoc facite: onerate iumenta vestra: & ite, & afferte in terram Chanaan.
18 Et tollite patrem vestrum, & homines domus vestræ, & venite ad me; & dabo vobis optimam terram Ægypti; & comedetis bona terræ.
19 Tu autem præcipe eis, Hoc facite: tollite vobis de terra Ægypti currus familiæ vestræ & vxoribus vestris: & tollite patrem vestrũ, & venite.

20 * וְעֵינְכֶם אַל־תָּח�s עַל־כְּלֵיכֶם כִּי־טוּב כָּל־אֶרֶץ
21 מִצְרַיִם לָכֶם הִוא: * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן לָהֶם
יוֹסֵף עֲגָלוֹת עַל־פִּי פַרְעֹה וַיִּתֵּן לָהֶם צֵדָה לַדָּרֶךְ:
22 * לְכֻלָּם נָתַן לָאִישׁ חֲלִפוֹת שְׂמָלֹת וּלְבִנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ
23 מֵאוֹת כֶּסֶף וְחָמֵשׁ חֲלִפֹת שְׂמָלֹת: * וּלְאָבִיו שָׁלַח
כְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמֹרִים נֹשְׂאִים מִטּוּב מִצְרַיִם וְעֶשֶׂר אֲתֹנֹת
24 נֹשְׂאֹת בָּר וָלֶחֶם וּמָזוֹן לְאָבִיו לַדָּרֶךְ: * וַיְשַׁלַּח אֶת־
25 אֶחָיו וַיֵּלֵכוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַל־תִּרְגְּזוּ בַּדָּרֶךְ: * וַיַּעֲלוּ
26 מִמִּצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנַעַן אֶל־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם: * וַיַּגִּדוּ
לוֹ לֵאמֹר עוֹד יוֹסֵף חַי וְכִי־הוּא מֹשֵׁל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם
27 וַיָּפָג לִבּוֹ כִּי לֹא־הֶאֱמִין לָהֶם: * וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו אֵת
כָּל־דִּבְרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵהֶם וַיַּרְא אֶת־הָעֲגָלוֹת
אֲשֶׁר־שָׁלַח יוֹסֵף לָשֵׂאת אֹתוֹ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם:
28 * וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל רַב עוֹד־יוֹסֵף בְּנִי חַי אֵלְכָה וְאֶרְאֶנּוּ
בְּטֶרֶם אָמוּת:

מו

1 * וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וַיָּבֹא בְּאֵרָה שָׁבַע
2 וַיִּזְבַּח זְבָחִים לֵאלֹהֵי אָבִיו יִצְחָק: * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
לְיִשְׂרָאֵל בְּמַרְאֹת הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר
3 הִנֵּנִי: * וַיֹּאמֶר אָנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אָבִיךָ אַל־תִּירָא
4 מֵרְדָה מִצְרַיְמָה כִּי־לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׂימְךָ שָׁם: * אָנֹכִי
אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה וְאָנֹכִי אַעַלְךָ גַּם־עָל�ֹה וְיוֹסֵף יָשִׁית
5 יָדוֹ עַל־עֵינֶיךָ: * וַיָּקָם יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֶת־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם וְאֶת־טַפָּם וְאֶת־נְשֵׁיהֶם
6 בָּעֲגָלוֹת אֲשֶׁר־שָׁלַח פַּרְעֹה לָשֵׂאת אֹתוֹ: * וַיִּקְחוּ אֶת־
מִקְנֵהֶם וְאֶת־רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ
7 מִצְרַיְמָה יַעֲקֹב וְכָל־זַרְעוֹ אִתּוֹ: * בָּנָיו וּבְנֵי בָנָיו אִתּוֹ
בְּנֹתָיו וּבְנוֹת בָּנָיו וְכָל־זַרְעוֹ הֵבִיא אִתּוֹ מִצְרַיְמָה:
8 * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיְמָה יַעֲקֹב
וּבָנָיו בְּכֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן:

20 * Nec dimittatis quicquam de supellectili
E vestra;quia omnes opes Ægypti vestrę erunt.
21 * Feceruntque filij Israel,vt eis mandatum
fuerat.Quibus dedit Ioseph plaustra secũdùm
Pharaonis imperium, & cibaria in itinere.
22 * Singulis quoque proferri iussit binas sto-
las.Beniamin verò dedit trecentos argenteos,
23 cum quinque stolis optimis: *Tantundem pe
cuniæ & vestium mittẽs patri suo, addens eis
asinos decem,qui subueherent ex omnibus di
uitiis Ægypti,& totidem asinas triticum in i-
24 tinere,panesque portantes.*Dimisit ergo fra-
tres suos:& proficiscentibus,ait: Ne irascimi-
25 ni in via. *Qui ascendentes ex Ægypto,vene-
F runt in terram Chanaan ad patrem suum Ia-
26 cob. *Et nunciauerũt ei dicentes:Ioseph filius
tuus viuit : & ipse dominatur in omni terra
Ægypti.Quo audito Iacob,quasi de graui so-
27 mno euigilans,tamen non credebat eis. * Illi
econtrà referebãt omnem ordinem rei.Cúm-
G que vidisset plaustra,& vniuersa quæ miserat,
28 reuixit spiritus eius: * Et ait:Sufficit mihi,si
adhuc Ioseph filius meus viuit. vadam, & vi-
debo illum antequàm moriar. CAP. XLVI.

1 PRofectusque Israel cum omnibus quæ ha-
A bebat, venit ad puteum iuramenti:& ma-
2 ctatis ibi victimis Deo patris sui Isaac: *Audi-
uit eum per visionem nocte vocãtem se,& di-
centem sibi:Iacob, Iacob.cui respondit: Ecce
3 adsum.*Ait illi Deus:Ego sũ fortissimus Deus
patris tui.noli timere;sed descende in Aegyp-
tum: quia in gentem magnam faciam te ibi.
4 * Ego descendà tecum illuc. & ego indè adu-
cã te reuertentem.Ioseph quoq; ponet ma-
5 nus suas super oculos tuos. * Surrexit Iacob à
puteo iuramenti: tuleruntq; eum filij cũ par-
uulis & vxoribus suis in plaustris, quæ mise-
6 rat Pharao ad portandum senem: *Et omnia
quæ possederat in terra Chanaan: venitque in
7 Aegyptum cum omni semine suo: * Filij eius
& nepotes, filiæ,& cuncta simul progenies.
8 * Hæc sunt autem nomina filiorum Israel,
B qui ingressi sunt in Aegyptum,ipse cum libe-
ris suis. Primogenitus, Ruben.

תרגום אונקלוס

20 וְעֵינְכוֹן לָא תֶחוּס עַל מָנֵיכוֹן אֲרֵי שִׁפַּר כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם דִּלְכוֹן הִוא: 21 וַעֲבַדוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָהַב לְהוֹן יוֹסֵף עֶגְלָן עַל מֵימַר
פַּרְעֹה וְיָהַב לְהוֹן זְוָדִין לְאוֹרְחָא: 22 לְכוּלְהוֹן יְהַב לְגַבַּר אֲצְטְלָנִין דִּלְבוּשִׁין וְלִבְנְיָמִין יְהַב תְּלַת מְאָה סִלְעִין דְּכַסַף וַחֲמֵשׁ אֲצְטְלָנִין דִּלְבוּשִׁין:
23 וְלַאֲבוּהִי שְׁלַח כְּדָא עֲשָׂרָה חֲמָרִין טְעִינִין מִטּוּבָא דְמִצְרַיִם וְעֶשֶׂר אַתָּנָן טְעִינָן עִיבוּר וְלֶחֶם וְזָוָדִין לַאֲבוּהִי לְאוֹרְחָא: 24 וּשְׁלַח יַת אֲחוֹהִי
וַאֲזַלוּ וַאֲמַר לְהוֹן לָא תְהַנְצוּן בְּאָרְחָא: 25 וּסְלִיקוּ מִמִּצְרַיִם וַאֲתוֹ לְאַרְעָא דִכְנַעַן לְוַת יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן: 26 וְחַוִיאוּ לֵיהּ לְמֵימַר עַד כְּעַן יוֹסֵף
קַיָּים וַאֲרֵי הוּא שַׁלִּיט בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם וַהֲוָה מְלַיָּא פַּיְגָן עַל לִיבֵיהּ אֲרֵי לָא דַיְמִין לְהוֹן: 27 וּמַלִּילוּ עִמֵּיהּ יַת כָּל פִּתְגָמֵי יוֹסֵף
דְמַלִּיל עִמְּהוֹן וְחָזָא יַת עֶגְלָתָא דְשַׁלַּח יוֹסֵף לְמִיטַל יָתֵיהּ וּשְׁרָת רוּחַ קֻדְשָׁא עַל יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן: 28 וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל סַגִּי לִי חָרְוָא עַד כְּעַן
יוֹסֵף בְּרִי קַיָּים אֵיזֵל וְאֶחֱזִינֵיהּ עַד לָא אָמוּת:

מו

1 וּנְטַל יִשְׂרָאֵל וְכָל דִּילֵיהּ וַאֲתָא לְבְאֵר שָׁבַע וּנְכִסִין נְכִסִין לֵאלָהֵיהּ דַאֲבוּהִי יִצְחָק: 2 וַאֲמַר יְיָ לְיִשְׂרָאֵל בְּחָזְוָא דְלֵילְיָא וַאֲמַר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַאֲמַר הָא אֲנָא: 3 וַאֲמַר
אֲנָא אֵל אֱלָהָא דַאֲבוּךְ לָא תְדַחַל מִלְמֵיחַת לְמִצְרַיִם אֲרֵי לְעַם סַגִּי אֲשַׁוִינָךְ תַּמָּן: 4 אֲנָא אֵחוֹת עִמָּךְ לְמִצְרַיִם וַאֲנָא אַסְקִינָךְ אַף אַסָּקָא וְיוֹסֵף
יְשַׁוֵי יְדֵיהּ עַל עֵינָךְ: 5 וְקָם יַעֲקֹב מִבֵּירָא דְשָׁבַע וּנְטָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן וְיַת טַפְלֵיהוֹן וְיַת נְשֵׁיהוֹן בְּעֶגְלָתָא דִשְׁלַח פַּרְעֹה לְמִיטַל
יָתֵיהּ: 6 וּדְבָרוּ יַת גֵּיתֵיהוֹן וְיַת קִנְיָנֵיהוֹן דְקָנוֹ בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וַאֲתוֹ לְמִצְרַיִם יַעֲקֹב וְכָל בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ: 7 בְּנוֹהִי וּבְנֵי בְנוֹהִי עִמֵּיהּ בְּנָת
וּבְנָת בְּנוֹהִי וְכָל בְּנוֹהִי אַיְתִי עִמֵּיהּ לְמִצְרַיִם: 8 וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְעָלוּ לְמִצְרַיִם יַעֲקֹב וּבְנוֹהִי בְּכְרָא דְיַעֲקֹב רְאוּבֵן:

* *Et ne parcatis oculis ſupellectilibus veſtris:* 20
nam omnia bona Aegypti vobis erunt.

* *Fecerunt autem ſic filij Iſrael. Dedit autem* 21
Ioſeph eis currus ſecundùm dicta à Pharaone rege.
& dedit illis cibaria in viam.

* *Et omnibus dedit duplices ſtolas. at Beniamin* 22
dedit trecentos aureos, & quinque mutatorias ſto-
las. * *Et patri ſuo miſit ſecundùm ipſa, &* 23
decem aſinos ferentes de omnibus bonis Aegypti, &
decem mulas ferentes panes patri ſuo in viam.

* *Dimiſit autem fratres ſuos, & abierunt. &* 24
ait illis: Ne iraſcamini in via. * *Et aſcende-* 25
runt ex Aegypto, & venerunt in terram Chanaan
ad Iacob patrem ſuum. * *Et nunciauerunt ei,* 26
dicentes, Quòd filius tuus Ioſeph viuit: & ipſe im-
perat omni terræ Aegypti. Et ſtupefactus eſt men-
te Iacob. non enim credidit illis. * *Locuti ſunt au-* 27
tem ei omnia quæ dicta ſunt à Ioſeph, quæcunque di-
xit illis. videns autem currus quos miſit Ioſeph, vt
aſſumerent illum, reuixit ſpiritus Iacob patris eorũ.

* *Dixit autem Iſrael: Magnum mihi eſt, ſi adhuc* 28
filius meus Ioſeph viuit. abiens videbo eum ante-
quàm moriar.

CAP. XLVI.

Diſcedens autem Iſrael, & omnia ſua, venit ad 1
puteum iuramenti: & ſacrificauit ſacrificium
Deo patris ſui Iſaac. * *Ait autem Deus Iſrael in* 2
viſione noctis, dicens, Iacob, Iacob. ille autem dixit,
Quid eſt? * *Ait ei Deus, dicens: Ego ſum Deus pa-* 3
trum tuorum: ne timeas deſcendere in Aegyptum:
in enim gentem magnam faciam te illic. * *Et ego* 4
deſcendam tecum in Aegyptum: & ego reducam te
in finem. & Ioſeph imponet manus ſuas ſuper oculos
tuos. * *Surrexit autem Iacob à puteo iuramenti:* 5
& tulerunt filij Iſrael Iacob patrem ſuum, & ſu-
pellectilem, & vxores ſuas ſuper currus, quos mi-
ſit Ioſeph tollere ipſum. * *Et tulerunt ſubſtantias* 6
eorum, & omnem poſſeſſionem quam poſſederunt in
terra Chanaan. et ingreſſi ſunt in Aegyptum, Iacob
& omne ſemen eius cum eo: * *Filij, & filij filio-* 7
rum ſuorum cum eo, filiæ, & filiæ filiarum ſuarum,
& omne ſemen eius duxit in Aegyptum. * *Hæc* 8
autem nomina filiorũ Iſrael, qui ingreſſi ſunt in Ae-
gyptum cum Iacob patre eorum. Iacob & filij eius
primogenitus Iacob, Ruben.

20 * καὶ μὴ φείσησθε τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν ὑποσκευῶν ὑμῶν,
21 τὰ γὰρ πάντα ἀγαθὰ αἰγύπτου ὑμῖν ἔσται. * ἐποίησαν δὲ
οὕτως ⓘ υἱοὶ ἰσραήλ. ἔδωκε δὲ ἰωσὴφ αὐτοῖς ἁμάξας κατὰ τὰ
εἰρημένα ὑπὸ φαραὼ τοῦ βασιλέως. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐπισι-
22 τισμὸν εἰς τὴν ὁδόν. * καὶ πᾶσιν ἔδωκε διπλᾶς στολάς. τῷ
δὲ βενιαμὶν ἔδωκε τριακοσίους χρυσοῦς, καὶ πέντε ἐξαλ-
23 λαξάσας στολάς. * καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀπέστειλε κατὰ τὰ
αὐτὰ, καὶ δέκα ὄνους αἴροντας ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰ-
γύπτου, καὶ δέκα ἡμιόνους αἰροῦσας ἄρτους τῷ πατρὶ αὐτοῦ εἰς
24 ὁδόν. * ἐξαπέστειλε δὲ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ· καὶ ἐπορεύθη-
25 σαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ ὀργίζεσθε ἐν τῇ ὁδῷ. * καὶ ἀ-
νέβησαν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἦλθον εἰς γῆν χαναὰν πρὸς ἰακὼβ
26 τὸν πατέρα αὐτῶν. * καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ, λέγοντες, ὅτι
ὁ υἱός σου ἰωσὴφ ζῇ· καὶ αὐτὸς ἄρχει πάσης γῆς αἰγύπτου. καὶ
27 ἐξέστη τῇ διανοίᾳ ἰακώβ. οὐ γὰρ ἐπίστευσεν αὐτοῖς. * ἐλά-
λησαν δὲ αὐτῷ πάντα τὰ ῥηθέντα ὑπὸ ἰωσὴφ, ὅσα εἶπεν αὐ-
τοῖς, ἰδὼν δὲ τὰς ἁμάξας, ἃς ἀπέστειλεν ἰωσὴφ, ὥστε ἀναλα-
βεῖν αὐτὸν, ἀνεζωπύρησε τὸ πνεῦμα ἰακὼβ τοῦ πατρὸς αὐτῶν.
28 * εἶπε δὲ ἰσραήλ, μέγα μοί ἐστιν εἰ ἔτι ὁ υἱός μου ἰωσὴφ ζῇ.
πορευθεὶς ὄψομαι αὐτὸν πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν. μς'.
1 * Ἀπάρας δὲ ἰσραὴλ, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, ἦλθεν ἐπὶ
φρέαρ τοῦ ὅρκου. καὶ ἔθυσε θυσίαν τῷ θεῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἰσαάκ.
2 * εἶπε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἰσραὴλ ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς, λέγων,
3 ἰακὼβ, ἰακώβ· ὁ δὲ εἶπε, τί ἐστιν; * εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς, λέ-
γων, ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου· μὴ φοβοῦ καταβῆναι
4 εἰς αἴγυπτον. εἰς γὰρ ἔθνος μέγα ποιήσω σε ἐκεῖ. * καὶ ἐγὼ
καταβήσομαι μετὰ σοῦ εἰς αἴγυπτον. καὶ ἐγὼ ἀναβιβάσω σε εἰς
τέλος. καὶ ἰωσὴφ ἐπιβαλεῖ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφ-
5 θαλμούς σου. * ἀνέστη δὲ ἰακὼβ ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὅρκου. καὶ
ἀνέλαβον ⓘ υἱοὶ ἰσραὴλ ἰακὼβ τὸν πατέρα αὐτῶν, καὶ τὴν ἀποσκευὴν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐπὶ τὰς ἁμάξας, ἃς ἀπέστ-
6 λεν ἰωσὴφ ἆραι αὐτόν. * καὶ ἀνέλαβον τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν,
καὶ πᾶσαν τὴν κτῆσιν, ἣν ἐκτήσαντο ἐν γῇ χαναὰν, καὶ εἰσῆλ-
θον εἰς αἴγυπτον, ἰακὼβ καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.
7 * υἱοὶ, καὶ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, θυγατέρες, καὶ θυ-
γατέρες τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἤγαγε μετ' αὐτοῦ εἰς
8 αἴγυπτον. * ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, τῶν
εἰσελθόντων εἰς αἴγυπτον ἅμα ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτῶν. ἰα-
κὼβ καὶ ⓘ υἱοὶ αὐτοῦ πρωτότοκος ἰακὼβ, ῥουβίμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Et oculus veſter non parcat ſupellectili veſtræ: quoniam optima totius terræ Ægypti veſtra erunt. [21] Feceruntque ita filij Iſrael. & dedit eis Ioſeph plauſtra ſecundùm præceptum Pharaonis: & dedit eis cibaria in viam. [22] Vnicuique omnium dedit ſtolas vt induerentur. Beniamin quoque dedit trecentos ſiclos argenteos, & quinque ſtolas indumenti. [23] Patri quoque ſuo ſimiliter miſit decem aſinos oneratos bonis Ægypti, & decem aſinas portantes frumentum, & panes, & cibaria patri ſuo in viam. [24] Et miſit fratres ſuos, & abierunt: & dixit eis: Non contendatis in via. [25] Et aſcenderunt de Ægypto, & venerunt in terram Chanaan ad Iacob patrem ſuum: [26] Et narrauerunt ei, dicentes: Adhuc Ioſeph viuit: & quòd dominatur in vniuerſa terra Ægypti. Et erant verba hæc vacillantia in corde ſuo; quoniam non credebat eis. [27] Et locuti ſunt cum eo omnia verba Ioſeph, quæ locutus fuerat cum eis. & vidit plauſtra quæ miſerat Ioſeph, vt portarent eum. Et requieuit ſpiritus ſanctus ſuper Iacob patrem ſuum. [28] Dixitque Iſrael: Magnum gaudium eſt mihi, Ioſeph filio meo adhuc viuente. vadam, & videbo eum antequàm moriar.

CAP. XLVI.

PRofectuſque eſt Iſrael, & omnia ſua, & venit in Berſabee: & immolauit ibi victimas Deo patris ſui Iſaac. [2] Aitque Deus ad Iſrael in viſione noctis, dicens: Iacob, Iacob. & dixit: Ecce ego. [3] Et dixit, Ego ſum fortiſſimus Deus patris tui: ne timeas deſcendere in Ægyptum; quoniam in gentem magnam ponam te ibi. [4] Ego deſcendam tecum in Ægyptum: ego quoque indè aſcendere te faciam. & Ioſeph ponet manum ſuam ſuper oculos tuos. [5] Et ſurrexit Iacob de Berſabee, & tulerunt filij Iſrael Iacob patrem ſuum, & familiam eorum, & vxores eorum, in plauſtris quæ miſit Pharao vt portarent eum. [6] Adduxerunt quoque pecora eorum, & ſubſtantiam quam acquiſierunt in terra Chanaan, & venerunt Iacob & omnes filij ſui cum eo in Ægyptum: [7] Tam filij ſui, quàm filij filiorum ſuorum cùm eo: filias quoque ſuas, & filias filiorum ſuorum, & omnẽ progeniem ſuam, adduxit ſecũ in Ægyptũ. [8] Et hæc ſunt noĩa filiorũ Iſrael, qui ingreſſi ſunt in Ægyptũ: Iacob & filij eius. Primogenitus Iacob, Rubẽ,

9 וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ וּפַלּוּא וְחֶצְרֹן וְכַרְמִי׃
10 וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצֹחַר וְשָׁאוּל בֶּן־הַכְּנַעֲנִית׃
11 וּבְנֵי לֵוִי גֵּרְשׁוֹן קְהָת וּמְרָרִי׃
12 וּבְנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה וָפֶרֶץ וָזָרַח וַיָּמָת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיִּהְיוּ בְּנֵי־פֶרֶץ חֶצְרֹן וְחָמוּל׃
13 וּבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלָע וּפֻוָּה וְיוֹב וְשִׁמְרֹן׃
14 וּבְנֵי זְבוּלֻן סֶרֶד וְאֵלוֹן וְיַחְלְאֵל׃
15 לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב בְּפַדַּן אֲרָם וְאֵת דִּינָה בִּתּוֹ כָּל־נֶפֶשׁ בָּנָיו וּבְנֹתָיו שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ׃
16 וּבְנֵי גָד צְפִיוֹן וְחַגִּי שׁוּנִי וְאֶצְבֹּן עֵרִי וַאֲרוֹדִי וְאַרְאֵלִי׃
17 וּבְנֵי אָשֵׁר יִמְנָה וְיִשְׁוָה וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשֶׂרַח אֲחֹתָם וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל׃
18 אֵלֶּה בְּנֵי זִלְפָּה אֲשֶׁר נָתַן לָבָן לְלֵאָה בִתּוֹ וַתֵּלֶד אֶת־אֵלֶּה לְיַעֲקֹב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה נָפֶשׁ׃
19 בְּנֵי רָחֵל אֵשֶׁת יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבִנְיָמִן׃
20 וַיִּוָּלֶד לְיוֹסֵף בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יָלְדָה לוֹ אָסְנַת בַּת־פּוֹטִי פֶרַע כֹּהֵן אֹן אֶת־מְנַשֶּׁה וְאֶת־אֶפְרָיִם׃
21 וּבְנֵי בִנְיָמִן בֶּלַע וָבֶכֶר וְאַשְׁבֵּל גֵּרָא וְנַעֲמָן אֵחִי וְרֹאשׁ מֻפִּים וְחֻפִּים וָאָרְד׃
22 אֵלֶּה בְּנֵי רָחֵל אֲשֶׁר יֻלַּד לְיַעֲקֹב כָּל־נֶפֶשׁ אַרְבָּעָה עָשָׂר׃
23 וּבְנֵי דָן חֻשִׁים׃
24 וּבְנֵי נַפְתָּלִי יַחְצְאֵל וְגוּנִי וְיֵצֶר וְשִׁלֵּם׃
25 אֵלֶּה בְּנֵי בִלְהָה אֲשֶׁר נָתַן לָבָן לְרָחֵל בִּתּוֹ וַתֵּלֶד אֶת־אֵלֶּה לְיַעֲקֹב כָּל־נֶפֶשׁ שִׁבְעָה׃
26 כָּל־הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרַיְמָה יֹצְאֵי יְרֵכוֹ מִלְּבַד נְשֵׁי בְנֵי־יַעֲקֹב כָּל־נֶפֶשׁ שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ׃
27 וּבְנֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר־יֻלַּד־לוֹ בְּמִצְרַיִם נֶפֶשׁ שְׁנָיִם כָּל־הַנֶּפֶשׁ לְבֵית־יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיְמָה שִׁבְעִים׃
28 וְאֶת־יְהוּדָה שָׁלַח לְפָנָיו אֶל־יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גֹּשְׁנָה וַיָּבֹאוּ אַרְצָה גֹּשֶׁן׃
29 וַיֶּאְסֹר יוֹסֵף מֶרְכַּבְתּוֹ וַיַּעַל לִקְרַאת־יִשְׂרָאֵל אָבִיו גֹּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל־צַוָּארָיו וַיֵּבְךְ עַל־צַוָּארָיו עֹוד׃

9 *Filij Rubẽ,Enoch,& Phallu,& Esrõ,& Charmi.* 10 *Filij Symeon,Iamuel,& Iamin,& Ahod, & Iachin,&Saher,& Saul filius Chananitidis. Exod.1.a & 6.b. Nu. 16.a 1.Pa.5.a
11 *Filij Leui,Gerson,& Caath,& Merari.
12 *Filij Iuda,Her,& Onan,& Sela,& Phares & Zara. Mortui sunt autem Her & Onan in terra Chanaan. Natique sunt filij Phares, Esron & Amul.
13 *Filij Isachar,Thola, & Phua,& Semron.
14 *Filij Zabulon,Sareth,& Helõ, & Iahelel.
15 *Hi filij Liæ,quos genuit in Mesopotamia Syriæ,cum Dina filia sua. Omnes animæ filiorum eius & filiarum, triginta tres.
16 *Filij Gad,Sephon, & Aggi, & Esebon,& Suni,& Heri,& Arodi,& Areli.
17 *Filij Aser,Iemna, & Iesua, & Iesui,& Beria: Sara quoque soror eorum. filij Beria, Heber & Melchiel.
18 *Hi filij Zelphæ quam dedit Laban Liæ filię suę: & hos genuit Iacob sedecim animas.
19 *Filij Rachel, vxoris Iacob,Ioseph & Benia-
20 min. *Natique sunt Ioseph filij in terra Ægypti,quos genuit ei Assenez filia Phutipharis sacerdotis Heliopoleos,Manasses & E-
21 phraim. *Filij Beniamin,Bela,& Bechor, & Asbel,& Gera,& Naaman,& Echi,& Ros, & Mophim,& Ophim,& Ared.
22 *Hi filij Rachel quos genuit Iacob. omnes
23 animæ quatuordecim. *Filij Dan,Vsan.
24 *Filij Neptalim, Iasiel, & Guni, & Ieser,&
25 Salem. *Hi filij Balæ,quam dedit Laban Racheli filiæ suę: & hos genuit Iacob: omnes ani
26 mæ septem. *Cunctęq; animæ quæ ingressæ sunt cum Iacob in Ægyptũ, & egressę sunt de femore illius,absq; vxoribus filiorum eius,sexaginta sex. *Filij autem Ioseph,qui nati sunt
27 ei in terra Ægypti, animæ duæ. omnes animę domus Iacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptũ,
28 fuere septuaginta. *Misit autem Iacob Iudam D ante se ad Ioseph, vt nunciaret ei,& ille occur
29 reret in Gessen. *Quò cùm peruenisset,iuncto Ioseph curru suo,ascẽdit obuiam patri ad eundem locum. videnśque eum, irruit super collum eius; & interamplexus, fleuit.

תרגום אונקלוס

9 וּבְנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ וּפַלּוּא וְחֶצְרֹן וְכַרְמִי׃ 10 וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצֹחַר וְשָׁאוּל בַּר כְּנַעֲנָאָה׃ 11 וּבְנֵי לֵוִי גֵּרְשׁוֹן קְהָת וּמְרָרִי׃ 12 וּבְנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה וָפֶרֶץ וָזָרַח וְהָווּ בְּנֵי פֶרֶץ חֶצְרוֹן וְחָמוּל׃ 13 וּבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלָע וּפֻוָּה וְיוֹב וְשִׁמְרֹן׃ 14 וּבְנֵי זְבוּלֻן סֶרֶד וְאֵלוֹן וְיַחְלְאֵל׃ 15 אִלֵּין בְּנֵי לֵאָה דְּיָלְדַת לְיַעֲקֹב בְּפַדַּן אֲרָם וְיָת דִּינָה בְּרְחֵיהּ כָּל נַפְשָׁת בְּנוֹהִי וּבְנָתֵיהּ תְּלָתִין וּתְלַת׃ 16 וּבְנֵי גָד צְפִיוֹן וְחַגִּי שׁוּנִי וְאָצְבֹּן עֵרִי וַאֲרוֹדִי וְאַרְאֵלִי׃ 17 וּבְנֵי אָשֵׁר יִמְנָה וְיִשְׁוָה וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשֶׂרַח אֲחָתְהוֹן וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל׃ 18 אִלֵּין בְּנֵי זִלְפָּה דְּיָהַב לָבָן לְלֵאָה בְּרְחֵיהּ וְיָלִידַת יָת אִלֵּין לְיַעֲקֹב שִׁית עֲשַׂר נַפְשָׁן׃ 19 בְּנֵי רָחֵל אִיהַת יַעֲקֹב יוֹסֵף וּבִנְיָמִין׃ 20 וְאִתְיְלִיד לְיוֹסֵף בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם דְּיָלִידַת לֵיהּ אָסְנַת בַּת פּוֹטְפָּרַע רַבָּא דְּאוֹן יָת מְנַשֶּׁה וְיָת אֶפְרָיִם׃ 21 וּבְנֵי בִנְיָמִן בֶּלַע וָבֶכֶר וְאַשְׁבֵּל גֶּרָא וְנַעֲמָן אֵחִי וְרֹאשׁ מֻפִּים וְחֻפִּים וַאֲרְד׃ 22 אִלֵּין בְּנֵי רָחֵל דְּיִתְיְלִדוּ לְיַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא אַרְבְּעָה עָשָׂר׃ 23 וּבְנֵי דָן חוּשִׁים׃ 24 וּבְנֵי נַפְתָּלִי יַחְצְאֵל וְגוּנִי וְיֵצֶר וְשִׁלֵּם׃ 25 אִלֵּין בְּנֵי בִלְהָה דְּיָהַב לָבָן לְרָחֵל בְּרְחֵיהּ וְיָלִידַת יָת אִלֵּין לְיַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא שִׁבְעָה׃ 26 כָּל נַפְשָׁתָא דְּעַלָא עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם נָפְקֵי יַרְכֵיהּ בַּר מִנְּשֵׁי בְנֵי יַעֲקֹב כָּל נַפְשָׁתָא שִׁתִּין וְשֵׁשׁ׃ 27 וּבְנֵי יוֹסֵף דְּאִתְיְלִידוּ לֵיהּ בְּמִצְרַיִם נַפְשָׁתָא תַּרְתֵּין כָּל נַפְשָׁתָא לְבֵית יַעֲקֹב דְּעַלָא לְמִצְרַיִם שִׁבְעִין׃ 28 וְיָת יְהוּדָה שְׁלַח קֳדָמוֹהִי לְוָת יוֹסֵף לְפַנָּאָה קֳדָמוֹהִי לְגֹשֶׁן וַאֲתוֹ לְאַרְעָא דְּגֹשֶׁן׃ 29 וְסַכֵּיךְ יוֹסֵף יָת רְתִיכֵיהּ וּסְלִיק לְקַדָּמוּת יִשְׂרָאֵל אֲבוּהִי לְגֹשֶׁן וְאִתְחֲזִי לֵיהּ וּנְפַל עַל צַוָּארֵיהּ וּבְכָא עַל צַוָּארֵיהּ עוֹד׃

* Filij autem Ruben, Enoch, & Phallu, Asron & Charmi. * Filij autem Symeon, Iemuel, & Iamin, & Aod, & Achin, & Saar, & Saul filius Chananitidis. * Filij autem Leui, Gerson, & Caath, & Merari. * Filij autem Iuda, Er, & Aunan, & Selon, & Phares, & Zara: mortuus est autem Er & Aunan in terra Chanaan. Fuerunt autem filij Phares, Esrom & Iemuil. * Filij autem Isachar, Thola, & Phua, & Asum, & Sambram. * Filij autem Zabulon, Sered, & Allon, & Achoel. * Hi filij Liæ, quos peperit Iacob in Mesopotamia Syriæ: & Dinan filiam eius. omnes animæ filij & filiæ, triginta tres. * Filij autem Gad, Saphon, & Aggis, & Saunis, & Thasoban, & Aedis, & Aroedis, & Aroelis. * Filij autem Aser, Iemna, & Essua, & Ieul, & Baria, & Sara soror eorum. filij autem Baria, Chobor, & Melchiel. * Hi filij Zelphæ, quam dedit Laban Liæ filiæ suæ, quæ peperit hos Iacob, decem & sex animas. * Filij autem Rachel vxoris Iacob, Ioseph & Beniamin. * Fuerunt autem filij Ioseph in terra Aegypti, quos peperit ei Aseneth, filia Petephræ sacerdotis Heliopoleos, Manasse, & Ephraim. fuerunt autem filij Manasse, quos peperit ei concubina Syra, Machir: Machir autem genuit Galaad. Filij autem Ephraim fratris Manasse, Sutalaam, & Taam. filij autem Sutalaam, Edem.

* Filij autem Beniamin, Bala, Bochor, & Asbi, Gera, & Noeman, et Anchis, Ros, & Mamphin, et Ophim. Gera autem genuit Arad. * Hi filij Rachel, quos peperit Iacob. oĕs animæ decĕ et octo. * filij autem Dan, Asom. * Et filij Nephthalim, Asiel, et Guni, & Issaar, & Sellĕ. * Hi filij Ballæ, quã dedit Laban Rachel filiæ suæ, quæ peperit hos Iacob: omnes animæ septĕ. * Omnes autĕ animæ quæ ingressæ sunt cum Iacob in Aegyptũ, qui egressi sunt de femoribus eius, absq; vxoribus filiorũ Iacob, omnes animæ sexaginta sex. * Filij autem Ioseph, qui fuerunt ei in Aegypto, animæ nouĕ. omnes animæ domus Iacob quæ ingressæ sunt in Aegyptũ, septuaginta quinq;. * At Iudã misit ante se ad Ioseph, vt occurreret illi ad Heroũ ciuitatĕ in terrã Ramesse. * Jũgĕs autĕ Ioseph curr⁹ suos, ascĕdit in occursũ Israel patri suo, ad Heroũ ciuitatĕ. et visus ei, cecidit super collũ eius, et fleuit fletu multo.

9 * υἱοὶ δὲ ῥουβὴν, ἐνὼχ, καὶ φαλλοὺ, ἀσρὼν, καὶ χαρμί.
10 * υἱοὶ δὲ συμεὼν, ἰεμουὴλ, καὶ ἰαμὶν, καὶ ἀὼδ, καὶ ἀχὶν, καὶ σααὲ,
11 καὶ Σαοὺλ υἱὸς τῆς χαναανίτιδος. * υἱοὶ δὲ λευὶ, γηρσὼν, καὶ
12 καὰθ, καὶ μεραρεί. * υἱοὶ δὲ ἰούδα, ἦρ, καὶ αὐνὰν, καὶ σηλὼν, καὶ
φαρὲς, καὶ ζαρά. ἀπέθανε δὲ ἦρ καὶ αὐνὰν ἐν γῇ χαναάν. ἐγέ-
13 νοντο δὲ υἱοὶ φαρὲς, ἐσρὼμ, καὶ ἰεμουήλ. * υἱοὶ δὲ ἰσάχαρ,
14 θωλὰ, καὶ φουὰ, καὶ ἀὠβὺμ, καὶ ζαμβράμ. * υἱοὶ δὲ ζαβουλὼν,
15 σεριὴδ, καὶ ἀλλὼν, καὶ ἀχοήλ. * οὗτοι υἱοὶ λειὰς, ὃς ἔτεκε τῷ
ἰακὼβ ἐν μεσοποταμίᾳ τῆς συρίας, καὶ δίναν τὴν θυγατέρα
αὐτοῦ. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ υἱοὶ καὶ θυγατέρες, τριακοντατρεῖς.
16 * υἱοὶ δὲ γαὰδ, ζαφὼν, καὶ ἀγγὶς, καὶ ζαυνὶς, καὶ θαβὰν,
17 καὶ ἀηδὶς, καὶ ἀροηδὶς, καὶ ἀροηλής. * υἱοὶ δὲ ἀσὶρ, ἰεμνὰ,
καὶ ἐσουὰ, καὶ ἰεουὶλ, καὶ βαρία, καὶ ζαρὰ, ἀδελφὴ αὐτῶν· υἱοὶ δὲ
18 βαρία, χοβὲρ, καὶ μελχιήλ. * οὗτοι υἱοὶ ζελφὰς, ἣν ἔδωκε λάβαν λειὰ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. ἃ ἔτεκε τούτους τῷ ἰακὼβ,
19 δέκα καὶ ἓξ ψυχάς. * υἱοὶ δὲ ῥαχὴλ γυναικὸς ἰακὼβ,
20 ἰωσὴφ καὶ βενιαμίν. * ἐγένοντο δὲ υἱοὶ ἰωσὴφ ἐν γῇ αἰγύπτου, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἀσενὲθ, θυγάτηρ πετεφρὴ ἱερέως ἡλιουπόλεως, τὸν μανασσὴ, καὶ τὸν ἐφραίμ. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ μανασσὴ, οὓς ἔτεκεν αὐτῷ ἡ παλλακὴ ἡ σύρα, τὸν μαχίρ. μαχὶρ δὲ ἐγέννησε τὸν γαλαάδ. υἱοὶ δὲ ἐφραὶμ ἀδελφοῦ μανασσὴ, σουταλαάμ, καὶ ταάμ. υἱοὶ δὲ σουταλαάμ, ἐδέμ.
21 * υἱοὶ δὲ βενιαμὶν, βαλὰ, βοχὼρ, καὶ ἀσβὴ, γηρὰ, καὶ νοεμὰν, καὶ ἀχὶς, ῥὼς, καὶ μωφὶν, καὶ ὀφιμίν. γηρὰ δὲ ἐγέννησε
22 τὸν ἀραάδ. * οὗτοι υἱοὶ ῥαχὴλ, οὓς ἔτεκε τῷ ἰακώβ. πᾶσαι
23 αἱ ψυχαὶ δεκατρεῖς. * υἱοὶ δὲ δὰν, ἀσώμ.
24 * καὶ υἱοὶ νεφθαλὶμ, ἀσιὴλ, καὶ γωνὶ, καὶ ἰσσαὰρ, καὶ σελλήμ.
25 * οὗτοι υἱοὶ βαλλὰς, ἣν ἔδωκε λάβαν ῥαχὴλ τῇ θυγατρὶ
αὐτοῦ, ἃ ἔτεκε τούτους τῷ ἰακώβ· πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἑπτά.
26 * πᾶσαι δὲ αἱ ψυχαὶ αἱ εἰσελθοῦσαι μετὰ ἰακὼβ εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, χωρὶς τῶν γυναικῶν τῶν
27 υἱῶν ἰακώβ, πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἑξηκονταέξ. * υἱοὶ δὲ ἰωσὴφ, οἱ γενόμενοι αὐτῷ ἐν αἰγύπτῳ, ψυχαὶ ἐννέα. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ οἴκου ἰακὼβ αἱ εἰσελθοῦσαι εἰς αἴγυπτον, ἑβδομηκονταπέντε.
28 * τὸν δὲ ἰούδαν ἀπέστειλεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ πρὸς ἰωσὴφ, συ-
29 ναντῆσαι αὐτῷ κατ' ἠρώων πόλιν, εἰς γῆν ῥαμεσσή. * ζεύξας δὲ ἰωσὴφ τὰ ἅρματα αὐτοῦ, ἀνέβη εἰς συνάντησιν ἰσραὴλ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, κατ' ἠρώων πόλιν. καὶ ὀφθεὶς αὐτῷ, ἔπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἔκλαυσεν κλαυθμῷ πλείονι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Filij autem Ruben, Enoch, & Phallu, & Efron, & Charmi. [10] Et filij Symeon, Iamuel, & Iamin, & Ahod, & Iachin, & Sacher, & Saul filius Chananitidis. [11] Filij autem Leui, Gerson, & Caath, & Merari. [12] Filij autem Iuda, Her, & Onan, & Sela, & Phares & Zara. mortuique sunt Her & Onan in terra Chanaan. Filij autem Phares fuerunt Efron & Amul. [13] Et filij Isachar, Thola, & Phua, & Iob, & Semeron. [14] Filij autem Zabulon, Sared, & Helon, & Ialeel. [15] Isti sunt filij Liæ, quos peperit de Iacob in Mesopotamia Syriæ, & Dina filia sua. omnes animæ filiorum & filiarum eius, triginta & tres. [16] Filij autem Gad, Sephion, & Aggi, Suni quoque & Esebon, Heri, & Arodi, & Areli. [17] Filij autem Asser, Iemna, & Iesua, & Iesui, & Beria, Sara quoque soror eorum. Filij quoque Beria, Heber & Melchiel. [18] Hi sunt filij Zelphæ, quam dedit Laban Liæ filiæ suæ: & peperit de Iacob istas sedecim animas. [19] Filij Rachel vxoris Iacob, Ioseph & Beniamin. [20] De Ioseph quoque nati sunt in terra Ægypti Manasses & Ephraim, quos peperit ei Aseneth filia Putipharis principis On. [21] Filij autem Beniamin, Bale, & Bechor, & Asbel, & Gera, & Nahaman, & Achi, & Ros, Mupim quoque & Hupim, & Arde. [22] Hi sunt filij Rachel, qui nati sunt Iacob: omnes animæ quatuordecim. [23] Et filij Dan, Hussim. [24] Filij autem Neptali, Iasiel, & Gumi, & Gesser, & Silem. [25] Isti sunt filij Balæ, quam dedit Laban Rachel filiæ suæ, & hos peperit ex Iacob, omnes animæ septem. [26] Cunctæque animæ quæ ingressæ sunt cum Iacob in Ægyptum, egredientes à femore suo, præter vxores filiorum Iacob, omnes animæ sexaginta & sex. [27] Et filij Ioseph qui nati sunt ei in Ægypto, animæ duæ. omnes animæ domus Iacob quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuerunt septuaginta. [28] Et misit ante se Iudam in Ægyptum ad Ioseph in Gessen, vt præpararet ante se; & venit in terram Gessen. [29] Et iunxit Ioseph currum suum, & ascendit in occursum Israel patris sui in Gessen. & cùm vidisset eum, ruit super collum eius, & insuper fleuit super collum eius.

30 * וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף אָמוּתָה הַפָּעַם אַחֲרֵי
31 רְאוֹתִי אֶת־פָּנֶיךָ כִּי עוֹדְךָ חָי׃ * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־
אֶחָיו וְאֶל־בֵּית אָבִיו אֶעֱלֶה וְאַגִּידָה לְפַרְעֹה
וְאֹמְרָה אֵלָיו אַחַי וּבֵית־אָבִי אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ־כְּנַעַן
32 בָּאוּ אֵלָי׃ * וְהָאֲנָשִׁים רֹעֵי צֹאן כִּי־אַנְשֵׁי מִקְנֶה
33 הָיוּ וְצֹאנָם וּבְקָרָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם הֵבִיאוּ׃ * וְהָיָה
34 כִּי־יִקְרָא לָכֶם פַּרְעֹה וְאָמַר מַה־מַּעֲשֵׂיכֶם׃ * וַאֲמַרְתֶּם
אַנְשֵׁי מִקְנֶה הָיוּ עֲבָדֶיךָ מִנְּעוּרֵינוּ וְעַד־עַתָּה גַּם־אֲנַחְנוּ
גַּם־אֲבֹתֵינוּ בַּעֲבוּר תֵּשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן כִּי־תוֹעֲבַת מִצְרַיִם
כָּל־רֹעֵה צֹאן׃

מז

1 * וַיָּבֹא יוֹסֵף
וַיַּגֶּד לְפַרְעֹה וַיֹּאמֶר אָבִי וְאַחַי וְצֹאנָם וּבְקָרָם וְכָל־
אֲשֶׁר לָהֶם בָּאוּ מֵאֶרֶץ כְּנָעַן וְהִנָּם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן׃
2 * וּמִקְצֵה אֶחָיו לָקַח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים וַיַּצִּגֵם לִפְנֵי
3 פַּרְעֹה׃ * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־אֶחָיו מַה־מַּעֲשֵׂיכֶם
וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה רֹעֵה צֹאן עֲבָדֶיךָ גַּם־אֲנַחְנוּ גַּם־
4 אֲבוֹתֵינוּ׃ * וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה לָגוּר בָּאָרֶץ בָּאנוּ
כִּי־אֵין מִרְעֶה לַצֹּאן אֲשֶׁר לַעֲבָדֶיךָ כִּי־כָבֵד הָרָעָב
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וְעַתָּה יֵשְׁבוּ־נָא עֲבָדֶיךָ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן׃
5 * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ וְאַחֶיךָ בָּאוּ
6 אֵלֶיךָ׃ * אֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָנֶיךָ הִוא בְּמֵיטַב הָאָרֶץ
הוֹשֵׁב אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אַחֶיךָ יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן
וְאִם־יָדַעְתָּ וְיֶשׁ־בָּם אַנְשֵׁי־חַיִל וְשַׂמְתָּם שָׂרֵי מִקְנֶה
7 עַל־אֲשֶׁר־לִי׃ * וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־יַעֲקֹב אָבִיו וַיַּעֲמִדֵהוּ
8 לִפְנֵי פַרְעֹה וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת־פַּרְעֹה׃ * וַיֹּאמֶר
9 פַּרְעֹה אֶל־יַעֲקֹב כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ׃ * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
אֶל־פַּרְעֹה יְמֵי שְׁנֵי מְגוּרַי שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה מְעַט
וְרָעִים הָיוּ יְמֵי שְׁנֵי חַיַּי וְלֹא הִשִּׂיגוּ אֶת־יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי
10 אֲבֹתַי בִּימֵי מְגוּרֵיהֶם׃ * וַיְבָרֶךְ יַעֲקֹב אֶת־פַּרְעֹה וַיֵּצֵא
מִלִּפְנֵי פַרְעֹה׃

30 * Dixitque pater ad Ioseph: Iam lætus moriar, quia vidi faciem tuam; & superstitē te re-
31 linquo. * Et ille locutus est ad fratres suos, & ad omnem domum patris sui: Ascendā & nunciabo Pharaoni, dicamque ei: Fratres mei, & domus patris mei, qui erāt in terra Chanaan,
32 venerunt ad me: * Et sunt viri pastores ouiū; curamq; habent alendorum gregū. Pecora sua & armenta, & omnia quæ habere potuerunt,
33 adduxerunt secum. * Cumq; vocauerit vos, &
34 dixerit, Quod est opus vestrum? * Respondebitis, Viri pastores sumus serui tui, ab infantia nostra vsque in præsens, & nos & patres nostri. Hæc autem dicetis, vt habitare positis in terra Gessen: quia detestantur Ægyptij omnes pastores ouium.

CAP. XLVII.

1 A INgressus ergo Ioseph, nunciauit Pharaoni, dicens: Pater meus & fratres, oues eorum & armenta, & cuncta quæ possident, venerunt de terra Chanaan · & ecce consistunt in terra
2 Gessen. * Extremos quoque fratrum suorum
3 quinque viros constituit coram rege. * Quos ille interrogauit: Quid habetis operis? Respōderunt: Pastores ouium sumus serui tui, &
4 nos & patres nostri. * Ad peregrinandum in terrā tuā venimus: quoniā non est herba gregibus seruorum tuorum, ingraueſcente fame in terra Chanaan. Petimusque vt esse nos iu-
5 beas seruos tuos in terra Gessen. * Dixit itaque rex ad Ioseph: Pater tuus & fratres tui ve
6 nerunt ad te. * Terra Ægypti in conspectu tuo est: in optimo loco fac eos habitare; & trade eis terram Gessen. Quod si nosti in eis esse
B viros industrios, constitue illos magistros pe-
7 corum meorum. * Post hæc introduxit Ioseph patrem suum ad regem, & statuit eum
8 coram eo. Qui benedicens illi: * Et interrogatus ab eo, Quot sunt dies annorum vi-
9 tæ tuæ? * Respondit: Dies peregrinationis vitæ meæ, centum triginta annorum sunt, parui & mali: & non peruenerunt vsque ad dies patrū meorum, quibus peregrinati sunt.
10 * Et benedicto rege, egressus est foras.

תרגום אונקלוס

30 וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף אִלּוּ אֲנָא מָאִית זִמְנָא הָדָא מִתְנַחֵם אֲנָא בָּתַר דַּחֲזֵיתִינוּן לְאַפָּךְ אֲרֵי עַד כְּעַן אַתְּ קַיָּים׃ 31 וַאֲמַר יוֹסֵף לְאַחוֹהִי
וּלְבֵית אֲבוֹהִי אֶסַּק וַאֲחַוִּי לְפַרְעֹה וְאֵימַר לֵיהּ אַחַי וּבֵית אֲבָא דִּי בְאַרְעָא דִּכְנַעַן אֲתוֹ לְוָתִי׃ 32 וְגִבְרַיָּא רָעֵי עָנָא אֲרֵי מָרֵי גֵּיתֵי הֲווֹ
וְעָנְהוֹן וְחוֹרֵיהוֹן וְכֹל דִּילְהוֹן אֵיתֵיאוּ׃ 33 וְיְהֵי כַּד יִקְרֵי לְכוֹן פַּרְעֹה וְיֵימַר מָה עוֹבְדֵיכוֹן׃ 34 וְתֵימְרוּן גִּבְרֵי מָרֵי גֵּיתֵי הֲווֹ עַבְדָךְ מִזְּעֵירְנָא
וְעַד כְּעַן אַף אֲנַחְנָא אַף אֲבָהָתָנָא בְּדִיל דְּתֵיתְבוּן בְּאַרְעָא דְּגֹשֶׁן אֲרֵי מְרַחֲקִין מִצְרָאֵי כָּל רָעֵי עָנָא׃

מז

1 וַאֲתָא יוֹסֵף וְחַוִי לְפַרְעֹה וַאֲמַר אֲבָא וְאַחַי וְעָנְהוֹן וְחוֹרֵיהוֹן וְכָל דִּילְהוֹן אִתּוֹ
מֵאַרְעָא דִכְנַעַן וְאִינוּן בְּאַרְעָא דְגֹשֶׁן׃ 2 וּמִקְצָת אֲחוֹהִי דְבַר חַמְשָׁה גִּבְרִין וְאַקְמִינוּן קֳדָם פַּרְעֹה׃ 3 וַאֲמַר פַּרְעֹה לַאֲחוֹהִי מָה
עוֹבְדֵיכוֹן וַאֲמָרוּ לְפַרְעֹה רָעֵי עָנָא עַבְדָךְ אַף אֲבָהָתָנָא׃ 4 וַאֲמָרוּ לְפַרְעֹה לְאִתּוֹתָבָא בְּאַרְעָא אֲתֵינָא אֲרֵי לֵית מַרְעָא לְעָנָא דִי
לְעַבְדָךְ אֲרֵי תַקִּיף כַּפְנָא בְּאַרְעָא דִכְנַעַן וּכְעַן יְתִבוּן כְּעַן עַבְדָךְ בְּאַרְעָא דְגֹשֶׁן׃ 5 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיוֹסֵף לְמֵימַר אֲבוּךְ וְאַחָךְ אֲתוֹ לְוָתָךְ׃
6 אַרְעָא דְמִצְרַיִם קֳדָמָךְ הִיא בְּרַשְׁפִּיר בְּאַרְעָא אוֹתֵיב יָת אֲבוּךְ וְיָת אַחָךְ וְאִיתֵי בְּהוֹן גִּבְרִין דְחַיְלָא וְתִמַנִּינוּן רַבָּנֵי
גֵּיתַי עַל דִּילִי׃ 7 וְאַיְתִי יוֹסֵף יָת יַעֲקֹב אֲבוּהִי וַאֲקֵמֵיהּ קֳדָם פַּרְעֹה וּבָרִיךְ יַעֲקֹב יָת פַּרְעֹה׃ 8 וַאֲמַר פַּרְעֹה לְיַעֲקֹב כַּמָּא יוֹמֵי שְׁנֵי
חַיָּיךְ׃ 9 וַאֲמַר יַעֲקֹב לְפַרְעֹה יוֹמֵי שְׁנֵי תוֹתָבוּתַי מְאָה וּתְלָתִין שְׁנִין זְעִירִין וּבִישִׁין הֲווֹ יוֹמֵי שְׁנֵי חַיַּי וְלָא אַדְבִּיקוּ יָת יוֹמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אֲבָהָתַי בְּיוֹמֵי
תוֹתְבוּתְהוֹן׃ 10 וּבָרִיךְ יַעֲקֹב יָת פַּרְעֹה וְנִפַּק מִן קֳדָם פַּרְעֹה׃

30 * Et ait Iſrael ad Ioſeph: Moriar ex nunc, quia vidi faciem tuam. adhuc enim tu viuis.

31 * Dixit autem Joſeph ad fratres ſuos: Aſcendens nunciabo Pharaoni, & dicam illi: Fratres mei & domus patris mei, qui erant in terra Chanaan, venerunt ad me. * At viri ſunt paſtores. 32 viri enim pecoris nutritores ſunt. & pecora, & boues, & omnem ſubſtantiam ſuam adduxerunt.

33 * Si ergo vocauerit vos Pharao, & dixerit: 34 Quod opus veſtrum eſt? * Dicetis: Viri pecorum nutritores ſumus ſerui tui ab infantia vſque nunc, & nos & patres noſtri: vt habitetis in terra Geſem Arabiæ. abominatio enim Aegyptiis omnis paſtor ouium.

CAP. XLVII.

1 VEniens autem Ioſeph, nunciauit Pharaoni, dicens: Pater meus & fratres mei, & pecora & boues eorum, & omnia ſua, venerunt de terra Chanaan, & ecce ſunt in terra Geſem.

2 * Ab autem fratribus ſuis accepit quinque viros, & ſtatuit eos coram Pharaone.

3 * Et dixit Pharao fratribus Ioſeph, Quod opus veſtrum? illi autem dixerunt Pharaoni: Paſtores ouium ſerui tui, & nos & patres noſtri.

4 * Dixerunt autem Pharaoni: Ad habitandum in terra venimus. non enim ſunt paſcua pecoribus ſeruorum tuorum. inualuit enim fames in terra Chanaan. nunc ergo habitabimus ſerui tui in terra Geſem.

5 * Et ait Pharao ad Ioſeph, dicens: Pater tuus & fratres tui venerunt ad te:

6 * Ecce terra Aegypti coram te eſt: in optima terra fac habitare patrem tuum & fratres tuos. habitent in terra Geſem. ſi autem ſcis, quòd ſunt in eis viri potentes, conſtitue eos principes meorum pecorum.

7 * Introduxit autem Ioſeph Iacob patrem ſuum, & ſtatuit eum coram Pharaone. & benedixit Iacob Pharaoni.

8 * Dixit autem Pharao Iacob: Quot anni dierum vitæ tuæ? 9 * Et ait Iacob Pharaoni: Dies annorum vitæ meæ, quos peregrinor, centum triginta anni. pauci & mali fuerunt dies annorum vitæ meæ. non peruenerunt ad dies annorum vitæ patrũ meorum, quos dies peregrinati ſunt.

10 * Et benedicens Iacob Pharaonem, egreſſus eſt ab eo.

30 * καὶ εἶπεν Ισραὴλ πρὸς Ιωσὴφ, ἀποθανοῦμαι ἀπὸ τοῦ νῦν, ἐπεὶ ἑώρακα τὸ πρόσωπόν σου· ἔτι γὰρ σὺ ζῇς.

31 * εἶπε δὲ Ιωσὴφ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἀναβὰς, ἀπαγγελῶ τῷ Φαραώ· καὶ ἐρῶ αὐτῷ, ⓐ ἀδελφοί μου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου, οἱ ἦσαν ἐν γῇ Χαναὰν ἥκασι πρός με.

32 * ⓐ ἄνδρες εἰσὶ ποιμένες· ἄνδρες γὰρ κτηνοτρόφοι εἰσί· καὶ τὰ κτήνη, καὶ τοὺς βόας, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἀ-
33 γήχασιν. * ἐὰν οὖν καλέσῃ ὑμᾶς Φαραώ, καὶ εἴπῃ,
34 τί ἔργον ὑμῖν ἐστίν; * ἐρεῖτε, ἄνδρες κτηνοτρόφοι ἐσμὲν ⓐ παῖδές σου ἀπὸ παιδὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ ἡμεῖς, καὶ ⓐ πατέρες ἡμῶν· ἵνα κατοικήσητε ἐν γῇ Γεσὲμ Ἀραβίας. βδέλυγμα γὰρ Αἰγυπτίοις πᾶς ποιμὴν προβάτων.

μζ.

1 * Ελθὼν δὲ Ιωσὴφ ἀπήγγειλε τῷ Φαραώ, λέγων, ὁ πατήρ μου, καὶ ⓐ ἀδελφοί μου, καὶ τὰ κτήνη, καὶ ⓐ βόες αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ αὐτῶν ἥκασιν ἐκ γῆς Χαναάν, καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἐν
2 γῇ Γεσέμ. * ἀπὸ δὲ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ παρέλαβε πέντε ἄνδρας, καὶ ἔστησεν αὐτοὺς ἐναντίον Φαραώ.

3 * καὶ εἶπε Φαραὼ τοῖς ἀδελφοῖς Ιωσήφ, τί τὸ ἔργον ὑμῶν; ⓐ δὲ εἶπαν τῷ Φαραώ, ποιμένες προβάτων ⓐ παῖδές σου, καὶ ἡμεῖς, καὶ ⓐ πατέρες ἡμῶν.

4 * εἶπαν δὲ Φαραώ, παροικεῖν ἐν τῇ γῇ ἤκομεν· οὐ γάρ ἐστι νομὴ τοῖς κτήνεσι τῶν παίδων σου. ἐνίσχυσε γὰρ ὁ λιμὸς ἐν γῇ Χαναάν. νῦν οὖν κατοικήσομεν ⓐ παῖδές σου ἐν γῇ Γεσέμ.

5 * καὶ εἶπε Φαραὼ πρὸς Ιωσὴφ, λέγων, ὁ πατήρ σου καὶ ⓐ ἀδελφοί σου ἥκασι πρός σε·

6 * ἰδοὺ ἡ γῆ Αἰγύπτου ἐνώπιόν σου ἐστὶν, ἐν τῇ βελτίστῃ γῇ κατοίκησον τὸν πατέρα σου, καὶ τοὺς ἀδελφούς σου· κατοικήτωσαν ἐν γῇ Γεσέμ. εἰ δὲ ἐπίστῃ, ὅτι εἰσὶν ἐν αὐτοῖς ἄνδρες δυνατοὶ, κατάστησον αὐτοὺς ἄρχοντας τῶν ἐμῶν κτηνῶν.

7 * εἰσήγαγε δὲ Ιωσὴφ Ιακὼβ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐνώπιον Φαραώ. καὶ ηὐλόγησεν Ιακὼβ τὸν
8 Φαραώ. * εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ Ιακώβ, πόσα ἔτη ἡμε-
9 ρῶν τῆς ζωῆς σου; * καὶ εἶπεν Ιακὼβ τῷ Φαραώ, αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου, ἃς παροικῶ, ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη. μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγόνασιν αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου. οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς τῶν
10 πατέρων μου, ἃς ἡμέρας παῴκησαν. * καὶ εὐλογήσας Ιακὼβ τὸν Φαραὼ, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et dixit Iſrael ad Ioſeph: Quanuis nunc morerer, iam conſolatus eſſem, poſtquam vidi faciem tuam, quoniam adhuc tu viuis. 31 Et dixit Ioſeph fratribus ſuis, & domui patris ſui: Aſcendam & nunciabo Pharaoni, dicamque ei: Fratres mei, & domus patris mei, quæ erat in terra Chanaã, venerunt ad me: 32 Et ſunt viri paſtores ouium, quia poſſeſſores gregum fuerunt. Oues quoque ſuas, & boues, & omnia ſua adduxerunt.

33 Cumque vocauerit vos Pharao, & dixerit, Quod eſt opus veſtrum? 34 Dicetis. Viri poſſeſſores gregum fuerunt ſerui tui ab adoleſcentia noſtra vſque nunc, tam nos quàm patres noſtri, vt habitetis in terra Geſen. quoniam abominantur Ægyptij omnes paſtores ouium.

CAP. XLVII.

ET venit Ioſeph, & nunciauit Pharaoni; & ait: Pater meus, & fratres mei, & oues eorum, & omnia quæ habent, venerunt de terra Chanaan; & ipſi ſtant in terra Geſen. 2 Extremos quoque fratrum ſuorum tulit quinque viros, & conſtituit eos coram Pharaone. 3 Dixítque Pharao fratribus eius, Quod eſt opus veſtrum? & dixerunt Pharaoni: Paſtores ouium ſumus ſerui tui, tam nos quàm patres noſtri. 4 Dixeruntque Pharaoni: Ad habitandum in terra venimus; quoniam non eſt paſtus ouibus ſeruorum tuorum, quia valida fames eſt in terra Chanaan: & nunc quæſumus vt habitent ſerui tui in terra Geſen. 5 Et ait Pharao ad Ioſeph, dicens: Pater tuus & fratres tui venerunt ad te. 6 Terra Ægypti coram te eſt: in meliori loco terræ colloca patrem tuum, & fratres tuos, & habitent in terra Geſen. & ſi cognoſcis eſſe inter eos viros fortes, conſtitue eos principes pecorum meorum. 7 Et adduxit Ioſeph Iacob patrem ſuum, & ſtatuit eum coram Pharaone. & benedixit Iacob Pharaoni. 8 Dixítque Pharao ad Iacob: Quot ſunt anni vitæ tuæ? 9 Et dixit Iacob ad Pharaonem: Anni vitæ peregrinationis meę, centum & triginta anni ſunt, pauci & mali: & non attigerunt vſque ad dies vitæ patrum meorum in diebus peregrinationis ſuæ. 10 Benedixítque Iacob Pharaoni, & egreſſus eſt à facie Pharaonis.

11 * וַיּוֹשֶׁב יוֹסֵף אֶת־אָבִיו וְאֶת־אֶחָיו וַיִּתֵּן לָהֶם
אֲחֻזָּה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמֵיטַב הָאָרֶץ בְּאֶרֶץ רַעְמְסֵס
12 כַּאֲשֶׁר צִוָּה פַּרְעֹה׃ * וַיְכַלְכֵּל יוֹסֵף אֶת־אָבִיו
וְאֶת־אֶחָיו וְאֵת כָּל־בֵּית אָבִיו לֶחֶם לְפִי הַטָּף׃
13 * וְלֶחֶם אֵין בְּכָל־הָאָרֶץ כִּי־כָבֵד הָרָעָב מְאֹד וַתֵּלַהּ
אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶרֶץ כְּנַעַן מִפְּנֵי הָרָעָב׃ * וַיְלַקֵּט
14 יוֹסֵף אֶת־כָּל־הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם וּבְאֶרֶץ
כְּנַעַן בַּשֶּׁבֶר אֲשֶׁר־הֵם שֹׁבְרִים וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת־
15 הַכֶּסֶף בֵּיתָה פַּרְעֹה׃ * וַיִּתֹּם הַכֶּסֶף מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם וּמֵאֶרֶץ כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ כָל־מִצְרַיִם אֶל־יוֹסֵף
לֵאמֹר הָבָה־לָנוּ לֶחֶם וְלָמָּה נָמוּת נֶגְדֶּךָ כִּי אָפֵס
16 כָּסֶף׃ * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף הָבוּ מִקְנֵיכֶם וְאֶתְּנָה לָכֶם
בְּמִקְנֵיכֶם אִם־אָפֵס כָּסֶף׃ * וַיָּבִיאוּ אֶת־מִקְנֵיהֶם
17 אֶל־יוֹסֵף וַיִּתֵּן לָהֶם יוֹסֵף לֶחֶם בַּסּוּסִים וּבְמִקְנֵה
הַצֹּאן וּבְמִקְנֵה הַבָּקָר וּבַחֲמֹרִים וַיְנַהֲלֵם בַּלֶּחֶם
18 בְּכָל־מִקְנֵהֶם בַּשָּׁנָה הַהִוא׃ * וַתִּתֹּם הַשָּׁנָה
הַהִוא וַיָּבֹאוּ אֵלָיו בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־
נְכַחֵד מֵאֲדֹנִי כִּי אִם־תַּם הַכֶּסֶף וּמִקְנֵה הַבְּהֵמָה
אֶל־אֲדֹנִי לֹא נִשְׁאַר לִפְנֵי אֲדֹנִי בִּלְתִּי אִם־גְּוִיָּתֵנוּ
19 וְאַדְמָתֵנוּ׃ * לָמָּה נָמוּת לְעֵינֶיךָ גַּם־אֲנַחְנוּ
גַּם־אַדְמָתֵנוּ קְנֵה־אֹתָנוּ וְאֶת־אַדְמָתֵנוּ בַּלָּחֶם
וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְאַדְמָתֵנוּ עֲבָדִים לְפַרְעֹה וְתֵן־זֶרַע
וְנִחְיֶה וְלֹא נָמוּת וְהָאֲדָמָה לֹא תֵשָׁם׃
20 * וַיִּקֶן יוֹסֵף אֶת־כָּל־אַדְמַת מִצְרַיִם לְפַרְעֹה כִּי־
מָכְרוּ מִצְרַיִם אִישׁ שָׂדֵהוּ כִּי־חָזַק עֲלֵהֶם הָרָעָב וַתְּהִי
21 הָאָרֶץ לְפַרְעֹה׃ * וְאֶת־הָעָם הֶעֱבִיר אֹתוֹ לֶעָרִים
22 מִקְצֵה גְּבוּל־מִצְרַיִם וְעַד־קְצֵהוּ׃ * רַק אַדְמַת
הַכֹּהֲנִים לֹא קָנָה כִּי חֹק לַכֹּהֲנִים מֵאֵת פַּרְעֹה
וְאָכְלוּ אֶת־חֻקָּם אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם פַּרְעֹה עַל־כֵּן לֹא מָכְרוּ
אֶת־אַדְמָתָם׃

GENESIS. Translat.B.Hierony. *Ioseph.*

11 * Ioseph verò patri & fratribus suis dedit
C possessionem in Ægypto in optimo terræ loco Rameſſes, vt præceperat Pharao.
12 * Et alebat eos omnemque domum patris sui, præbens cibaria singulis.
13 * In toto enim orbe panis deerat: & oppresserat fames terram maximè Ægypti & Chanaan.
14 * E quibus omnem pecuniam congrega-
D uit pro venditione frumenti, & intulit eam in ærarium Regis.
15 * Cumque defeciſſet emptoribus precium, venit cuncta Ægyptus ad Ioseph, dicens: Da nobis panes. quare morimur coram te deficiente pecunia?
16 * Quibus ille respondit: Adducite pecora vestra, & dabo vobis pro eis cibos, si precium non habetis.
17 * Quæ cùm adduxiſſent, dedit eis alimenta pro equis, & ouibus, & bobus, & asinis: sustentauitque eos illo anno pro commutatione pecorum.
18 * Venerunt quoque anno secundo, & dixerunt ei: Non celamus domino nostro, quòd deficiente pecunia, pecora simul defecerunt: nec clam te est, quòd absq; corporibus & terra nihil habeamus.
19 * Cur ergo morimur te vidente? & nos & E terra nostra tui erimus. eme nos in seruitutem regiam, & præbe semina, ne pereunte cultore, redigatur terra in solitudinem.
20 * Emit igitur Ioseph omnem terram Ægypti, vendentibus singulis possessiones suas, præ magnitudine famis: subiecitque eam Pharaoni:
21 * Et cunctos populos eius à nouissimis terminis Ægypti, vsque ad extremos fines eius:
22 * Præter terram Sacerdotum quæ à rege tradita fuerat eis quibus & statuta cibaria ex horreis publicis præbebantur: & idcircò non sunt compulsi vendere possessiones suas.

תרגום אונקלוס

11 וְאוֹתֵיב יוֹסֵף יָת אֲבוּהִי וְיָת אַחוֹהִי וְיָהַב לְהוֹן אֲחֻסָּנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּרַשְׁפִּיר בְּאַרְעָא בְּאַרְעָא דְרַעְמְסֵס כְּמָא דְפַקִּיד פַּרְעֹה׃
12 וְזָן יוֹסֵף יָת אֲבוּהִי וְיָת אַחוֹהִי וְיָת כָּל בֵּית אֲבוּהִי לַחְמָא לְפוּם טַפְלָא׃
13 וְלַחְמָא לֵית בְּכָל אַרְעָא אֲרֵי תַקִּיף כַּפְנָא לַחְדָּא וְאִשְׁתַּלְהִי עַמָּא דְאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְעַמָּא דְאַרְעָא דִכְנַעַן מִן קֳדָם כַּפְנָא׃
14 וּלְקַט יוֹסֵף יָת כָּל כַּסְפָּא דְאִשְׁתְּכַח בְּאַרְעָא דְכְנַעַן וּבְאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּעִיבּוּרָא דְאִינּוּן זָבְנִין וְאַיְתִי יוֹסֵף יָת כַּסְפָּא לְבֵית פַּרְעֹה׃
15 וּשְׁלִים כַּסְפָּא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם וּמֵאַרְעָא דִכְנַעַן וַאֲתוֹ כָּל מִצְרָאֵי לְוָת יוֹסֵף לְמֵימַר הַב לָנָא לַחְמָא וּלְמָא נְמוּת לְקֳבְלָךְ אֲרֵי שְׁלִים כַּסְפָּא׃
16 וַאֲמַר יוֹסֵף הַבוּ גֵּיתֵיכוֹן וְאֶתֵּן לְכוֹן בְּגֵיתֵיכוֹן אִם שְׁלִים כַּסְפָּא׃
17 וְאַיְתִיאוּ יָת גֵּיתֵיהוֹן לְוָת יוֹסֵף וְיָהַב לְהוֹן יוֹסֵף לַחְמָא בְּסוּסְוָתָא וּבְגֵיתֵי עָנָא וּבְגֵיתֵי תּוֹרֵי וּבַחֲמָרַיָּא וְזָנִינוּן בְּלַחְמָא בְּכָל גֵּיתֵיהוֹן בְּשַׁתָּא הַהִיא׃
18 וּשְׁלִימָא שַׁתָּא הַהִיא וַאֲתוֹ לְוָתֵיהּ בְּשַׁתָּא תִנְיֵיתָא וַאֲמָרוּ לֵיהּ לָא נְכַסֵּי מִן רְבוֹנִי אֲלָהֵין שְׁלִים כַּסְפָּא וְגֵיתֵי בְּעִירָא לְוָת רְבוֹנִי לָא אִשְׁתְּאַר קֳדָם רְבוֹנִי אֶלָּהֵין גְּוִיתָנָא וְאַרְעָנָא׃
19 לְמָה נְמוּת לְקֳבְלָךְ אַף אֲנַחְנָא אַף אַרְעָנָא קְנֵה יָתָנָא וְיָת אַרְעָנָא בְּלַחְמָא וּנְהֵי אֲנַחְנָא וְאַרְעָנָא עַבְדִין לְפַרְעֹה וְהַב בַּר זַרְעָא וּנְחֵי וְלָא נְמוּת וְאַרְעָא לָא תֵבוֹר׃
20 וְזַבֶּן יוֹסֵף יָת כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם לְפַרְעֹה אֲרֵי זַבִּינוּ מִצְרָאֵי גְּבַר חֲקָלֵיהּ אֲרֵי תַקִּיף עֲלֵיהוֹן כַּפְנָא וַהֲוָה אַרְעָא לְפַרְעֹה׃
21 וְיָת עַמָּא אַעְבַּר יָתְהוֹן מְקָרְוֵי לְקָרְוֵי מִסְיֵפֵי תְּחוֹם מִצְרָאֵי וְעַד סוֹפֵיהּ׃
22 לְחוּד אַרְעָא כּוּמָרַיָּא לָא זְבִין אֲרֵי חוּלָקָא לְכוּמָרַיָּא מִן קֳדָם פַּרְעֹה וְאָכְלִין יָת חוּלָקְהוֹן דְיָהַב לְהוֹן פַּרְעֹה עַל כֵּן לָא זַבִּינוּ יָת אַרְעֲהוֹן׃

* *Et habitare fecit Ioseph patrem suum & fra-* 11
tres suos, & dedit eis possessionem in terra Ægy-
pti, in optima terra, in terra Rameſſe, ſicut præce-
pit Pharao. * *Et triticum metiebatur Jo-* 12
seph patri & fratribus ſuis, & omni domui patris
ſui, triticum per corpus.

* *Triticum autem non erat in omni terra. inua-* 13
luit enim fames ualdè. defecit autem terra Aegy-
pti, & terra Chanaan à fame.

* *Congregauit autem Ioseph omne argentum quod* 14
inuentum eſt in terra Ægypti & in terra Chanaan
à tritico quod emerunt, & triticum metiebatur eis:
& induxit Ioseph omne argentum in domum Pha-
raonis.

* *Et defecit omne argentum de terra Ægypti,* 15
& de terra Chanaan. Venerunt autem omnes Aegy
ptij ad Ioseph, dicentes: Da nobis panes. & quare
morimur coram te? defecit enim argẽtum noſtrum.

* *Dixit autem illis Ioseph: Afferte pecora ue-* 16
ſtra, & dabo uobis panes pro pecoribus uestris, ſi
defecit argentum.

* *Duxerunt autem pecora ſua ad Ioseph: & de-* 17
dit eis Ioseph panes pro equis, & pro ouibus, &
pro bobus, & pro aſinis. & enutriuit eos in pani-
bus pro omnibus pecoribus eorum in anno illo.

* *Egreſſus eſt autem annus ille, & uenerunt ad eũ* 18
in anno ſecundo, & dixerunt ei: Ne fortè deleamur
à domino noſtro. ſi enim defecit argentum, & ſub-
ſtantia, & pecora ad te dominum noſtrum, & non
relictum eſt nobis coram domino noſtro niſi propriũ
corpus & terra noſtra. * *Vt ergo non moriamur* 19
coram te, & terra deſoletur, eme nos & terram no
ſtram pro panibus: & erimus & nos & terra no-
ſtra ſerui Pharaoni. da ſemen, ut ſeminemus, et ui-
uamus, & non moriamur, et terra non deſolabitur.

* *Et emit Ioseph omnem terram Aegyptiorũ Pha-* 20
raoni. uendiderunt enim Aegyptij terrã ſuam Pha-
raoni. inualuit eorum fames, & fuit terra Pharaoni.

* *Et populum ſubiecit ſibi in ſeruos, à nouiſſimis* 21
terminis Aegypti, & uſque extremos: * *Præter* 22
terram Sacerdotum ſolùm: nõ poſſedit hanc Ioseph.
in donatione enim dedit dona Sacerdotibus Pharao:
& comedebant donationem quam dedit eis Pha-
rao, propter hoc non uendiderunt terram ſuam.

11 * καὶ κατῴκησεν ἰωσὴφ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς κατάσχεσιν ἐν γῇ αἰγύπτου, ἐν τῇ βελτίστῃ γῇ ἐν τῇ γῇ ραμεσσῆ, καθὰ συνέταξε φαραώ.

12 * καὶ ἐπεμέτρει ἰωσὴφ τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ παντὶ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, σῖτον κατὰ σῶμα.

13 * σῖτος δὲ οὐκ ἦν ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἐνίσχυσεν γὰρ ὁ λιμὸς σφόδρα. ἐξέλιπε δὲ ἡ γῆ αἰγύπτου, καὶ ἡ γῆ χαναὰν ἀπὸ τοῦ λιμοῦ.

14 * συνήγαγε δὲ ἰωσὴφ πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ εὑρεθὲν ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐν γῇ χαναὰν ἀπὸ τοῦ σίτου, οὗ ἠγόραζον, καὶ ἐσιτομέτρει αὐτοῖς, καὶ εἰσήγαγεν ἰωσὴφ πᾶν τὸ ἀργύριον εἰς τὸν
15 οἶκον φαραώ. * καὶ ἐξέλιπε πᾶν τὸ ἀργύριον ἐκ τῆς αἰγύπτου, καὶ ἐκ γῆς χαναάν. ἦλθον δὲ πάντες οἱ αἰγύπτιοι πρὸς ἰωσὴφ, λέγοντες, δός ἡμῖν ἄρτους, καὶ ἵνατί ἀποθνήσκομεν ἐναντίον σου; ἐκλέλοιπε γὰρ τὸ ἀργύριον ἡμῶν.

16 * εἶπε δὲ αὐτοῖς ἰωσὴφ, φέρετε τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ δώσω ὑμῖν ἄρτους ἀντὶ τῶν κτηνῶν ὑμῶν, εἰ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον.

17 * ἤγαγον δὲ τὰ κτήνη αὐτῶν πρὸς ἰωσήφ· καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἰωσὴφ ἄρτους, ἀντὶ τῶν ἵππων, καὶ ἀντὶ τῶν προβάτων, καὶ ἀντὶ τῶν βοῶν, καὶ ἀντὶ τῶν ὄνων. καὶ ἐξέθρεψεν αὐτοὺς ἐν ἄρτοις ἀντὶ πάντων τῶν κτηνῶν αὐτῶν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ.

18 * ἐξῆλθε δὲ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ, καὶ εἶπαν αὐτῷ, μὴ ποτε ἐκτελῶμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν. εἰ γὰρ ἐκλέλοιπε τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ τὰ κτήνη πρὸς τὸν κύριον ἡμῶν, καὶ οὐκ ὑπολέλειπται ἡμῖν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἀλλ' ἢ τὸ ἴδιον σῶμα καὶ ἡ γῆ ἡμῶν.

19 * ἵνα οὖν μὴ ἀποθάνωμεν ἐναντίον σου, καὶ ἡ γῆ ἐρημωθῇ, κτῆσαι ἡμᾶς καὶ τὴν γῆν ἡμῶν ἀντὶ ἄρτων, καὶ ἐσόμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ γῆ ἡμῶν παῖδες τῷ φαραώ. δὸς σπέρμα, ἵνα σπείρωμεν, καὶ ζῶμεν, καὶ μὴ ἀποθάνωμεν, καὶ ἡ γῆ οὐκ ἐρημωθή-
20 σεται. * καὶ ἐκτήσατο ἰωσὴφ πᾶσαν τὴν γῆν τῶν αἰγυπτίων τῷ φαραώ. ἀπέδοντο γὰρ οἱ αἰγύπτιοι τὴν γῆν αὐτῶν τῷ φαραώ. ἐπεκράτησεν αὐτῶν ὁ λιμὸς, καὶ ἐγένετο ἡ γῆ τῷ φαραώ.

21 * καὶ τὸν λαὸν κατεδουλώσατο ἑαυτῷ εἰς παῖδας, ἀπ' ἄκρων ὁρίων αἰγύπτου, καὶ ἕως τῶν ἄκρων·

22 * χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον. οὐκ ἐκτήσατο ταύτην ἰωσὴφ, ἐν δόσει γὰρ ἔδωκε δόματα τοῖς ἱερεῦσι φαραώ. καὶ ἤσθιον τὴν δόσιν, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς φαραώ· διὰ τοῦτο οὐκ ἀπέδοντο τὴν γῆν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et collocauit Ioseph patrem ſuum & fratres ſuos, & dedit eis poſſeſſionem in terra Ægypti in meliori loco terræ, in terra Rameſſes, ſicut præceperat Pharao. 12 Et alebat Ioseph patrem ſuum, & fratres ſuos, & omnem domum patris ſui; præbens panem iuxta familiam vniuſcuiuſque. 13 Neque erat panis in vniuerſa terra; quoniam præualuerat fames nimis: & deficiebat populus terræ Ægypti; & populus terræ Chanaan propter famem. 14 Et congregauit Ioseph argentum quod inuentum eſt in terra Ægypti, & in terra Chanaan pro frumento quod ipſi emebant, & intulit Ioseph argentum in domum Pharaonis. 15 Conſumatumque eſt argentum de terra Ægypti & de terra Chanaan: & venerunt omnes Ægyptij ad Ioseph, dicentes: Da nobis panem. cur moriemur coram te, cùm conſumatum ſit argentum? 16 Dixitque Ioseph: Afferte pecora veſtra: & dabo vobis frumentum pro pecoribus veſtris, ſi argentum conſumatum eſt. 17 Adduxeruntque pecora ſua ad Ioseph, & dedit eis Ioseph panem pro equis, & pro pecoribus ouium, & pro bobus, & aſinis: & alebat eos pane ipſo anno pro vniuerſis pecoribus ſuis. 18 Et completus eſt annus ille, & venerunt ad eum in ſecundo anno, atque dixerunt ei: Non celauimus quicquam domino noſtro, cùm defecit argentum; pecora quoque adduximus ad dominum noſtrum, & nihil remanet coram domino noſtro, niſi corpora noſtra & terra noſtra. 19 Quare moriemur coram te, tam nos quàm terra noſtra? eme nos & terram noſtram pro pane: & erimus nos & terra noſtra ſeruientes Pharaoni: & præbe ſemina, & viuemus, & non moriemur; & terra non deſolabitur.

20 Emitque Ioseph omnem terram Ægypti Pharaoni: quoniam vendiderunt vnuſquiſque Ægyptiorum agrum ſuum, quia præualebat ſuper eos fames: & fuit terra Pharaoni. 21 Populum autem tranſtulit de ciuitate in ciuitatem, à finibus termini Ægypti, vſque ad extremum eius.

22 Sed terram Sacerdotum non emit: quoniam portio dabatur Sacerdotibus à Pharaone, & comedebant portionem ſuam, quam dabat eis Pharao: propterea non vendiderunt terras ſuas.

23 * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־הָעָם הֵן קָנִיתִי אֶתְכֶם הַיּוֹם וְאֶת־
אַדְמַתְכֶם לְפַרְעֹה הֵא־לָכֶם זֶרַע וּזְרַעְתֶּם אֶת־הָאֲדָמָה:
24 * וְהָיָה בַּתְּבוּאֹת וּנְתַתֶּם חֲמִישִׁית לְפַרְעֹה וְאַרְבַּע
הַיָּדֹת יִהְיֶה לָכֶם לְזֹרַע הַשָּׂדֶה וּלְאָכְלְכֶם וְלַאֲשֶׁר
25 בְּבָתֵּיכֶם וְלֶאֱכֹל לְטַפְּכֶם: * וַיֹּאמְרוּ הֶחֱיִתָנוּ נִמְצָא־
26 חֵן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי וְהָיֵינוּ עֲבָדִים לְפַרְעֹה: * וַיָּשֶׂם אֹתָהּ
יוֹסֵף לְחֹק עַד־הַיּוֹם הַזֶּה עַל־אַדְמַת מִצְרַיִם לְפַרְעֹה
לַחֹמֶשׁ רַק אַדְמַת הַכֹּהֲנִים לְבַדָּם לֹא הָיְתָה לְפַרְעֹה:
27 * וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ
וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד:
28 * וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה
וַיְהִי יְמֵי־יַעֲקֹב שְׁנֵי חַיָּיו שֶׁבַע שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּמְאַת
29 שָׁנָה: * וַיִּקְרְבוּ יְמֵי־יִשְׂרָאֵל לָמוּת וַיִּקְרָא לִבְנוֹ
לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ שִׂים־
נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי וְעָשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וֶאֱמֶת אַל־נָא
30 תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם: * וְשָׁכַבְתִּי עִם־אֲבֹתַי וּנְשָׂאתַנִי
מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתָּנִי בִּקְבֻרָתָם וַיֹּאמַר אָנֹכִי אֶעֱשֶׂה
31 כִּדְבָרֶךָ: * וַיֹּאמֶר הִשָּׁבְעָה לִּי וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל
עַל־רֹאשׁ הַמִּטָּה:

מח

1 * וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר
לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חֹלֶה וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי בָנָיו עִמּוֹ אֶת־
2 מְנַשֶּׁה וְאֶת־אֶפְרָיִם: * וַיַּגֶּד לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בִנְךָ
יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ וַיִּתְחַזֵּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל־הַמִּטָּה:
3 * וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־יוֹסֵף אֵל שַׁדַּי נִרְאָה־אֵלַי בְּלוּז
4 בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיְבָרֶךְ אֹתִי: * וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנְנִי מַפְרְךָ
וְהִרְבִּיתִךָ וּנְתַתִּיךָ לִקְהַל עַמִּים וְנָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ
5 הַזֹּאת לְזַרְעֲךָ אַחֲרֶיךָ אֲחֻזַּת עוֹלָם: * וְעַתָּה שְׁנֵי־
בָנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־בֹּאִי אֵלֶיךָ
מִצְרַיְמָה לִי־הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כִּרְאוּבֵן
וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ־לִי:

GENESIS. Translat.B.Hierony. *Ioseph.*

23 * Dixit ergo Ioseph ad populos: En vt cernitis & vos, & terram vestram Pharao possidet.
24 accipite semina, & serite agros, * vt fruges habere possitis. Quintam partem regi dabitis:
quatuor reliquas permitto vobis in sementē,
25 & in cibum familiis & liberis vestris. * Qui responderunt: Salus nostra in manu tua est. respiciat nos tantùm dominus noster, & lęti seruiemus regi. * Ex eo tempore vsque in præsentē diē, in vniuersa terra Ægypti regibus quinta pars soluitur: & factum est quasi in legem;
absque terra Sacerdotali, quę libera ab hac cō
27 ditione fuit. * Habitauit ergo Israel in Ægy-
G pto, id est, in terra Gessen: & possedit eam; au-
28 ctusque est & multiplicatus nimis. * Et vixit in ea decem & septem annis. Factique sunt omnes dies vitæ illius, centum quadraginta septem
29 annorum. * Cumque appropinquare cerneret diem mortis eius, vocauit filium suum Ioseph, & dixit ad eum: Si inueni gratiam in Su.24.a.
conspectu tuo, pone manum tuam sub femore meo; & facies mihi misericordiam & veri-
30 tatē, vt non sepelias me in Ægypto: * Sed dormiam cum patribus meis: & auferas me de terra hac, cōdasq; in sepulchro maiorū meorum.
Cui respondit Ioseph: Ego faciam quod iuss. Su.25.a.
31 sisti. * Et ille: Iura ergo, inquit, mihi. Quo iurante, adorauit Israel Dominum, cōuersus ad lectuli caput. CAP. XLVIII.

1 A Hisitaque transactis, nunciatum est Ioseph quòd ægrotaret pater suus. qui assumptis
B duobus filiis Manasse & Ephraim, ire perrexit.
2 * Dictumque est seni, Ecce filius tuus Ioseph venit ad te. Qui confortatus, sedit in lectulo.
3 * Et ingresso ad se Ioseph, ait: Deus omnipotens apparuit mihi in Luza, quæ est in terra
4 Chanaan: benedixitq; mihi: * Et ait: Ego te augebo & multiplicabo, & faciam te in turbas populorum. daboque tibi terram hanc, & semini tuo post te in possessionem sempiternā.
5 * Duo ergo filij tui, qui nati sunt tibi in terra Ægypti, antequàm huc venirem ad te, mei erunt, Ephraim & Manasses: sicut Ruben & Symeon reputabuntur mihi.

תרגום אונקלוס

23 וַאֲמַר יוֹסֵף לְעַמָּא הָא קְנֵיתִי יַתְכוֹן יוֹמָא דֵין וְיָת אַרְעֲכוֹן לְפַרְעֹה הָא לְכוֹן בַּר זַרְעָא וְתִזְרְעוּן יָת אַרְעָא: 24 וְיְהֵי בַּאֲעוֹלֵי
עַלְלָתָא וְתִתְּנוּן חַד מִן חַמְשָׁא לְפַרְעֹה וְאַרְבַּע חוּלָקִין יְהוֹן לְכוֹן לְבַר זַרְעָא דְּחַקְלָא וּלְמֵיכְלֵיכוֹן וּלְמֵיכָל לְטַפְלֵיכוֹן: 25 וַאֲמַרוּ
קַיֵּימְתָּנָא נַשְׁכַּח רַחְמִין בְּעֵינֵי רִבּוֹנִי וּנְהֵי עַבְדִין לְפַרְעֹה: 26 וְשַׁוִי יָתֵהּ יוֹסֵף לְגֵזֵרָא עַד יוֹמָא הָדֵין עַל אַרְעָא דְמִצְרַיִם לְפַרְעֹה לַחוֹד אַרַע כּוּמָרַיָא בִּלְחוֹדֵיהוֹן לָא הֲוָת לְפַרְעֹה: 27 וְיָתֵיב יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּאַרְעָא דְגוֹשֶׁן וְאַחְסִינוּ בָהּ וּפְרִישׁוּ וּסְגִיאוּ
לַחֲדָא: 28 וַחֲיָא יַעֲקֹב בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵי שְׁנִין וַהֲווֹ יוֹמֵי יַעֲקֹב שְׁנֵי חַיָּיהִי מְאָה וְאַרְבְּעִין וּשְׁבַע שְׁנִין: 29 וּקְרִיבוּ יוֹמֵי יִשְׂרָאֵל
לְמֵיתָת וּקְרָא לִבְרֵיהּ לְיוֹסֵף וַאֲמַר לֵיהּ אִם כְּעַן אַשְׁכַּחִית רַחְמִין בְּעֵינָךְ שַׁוִּי כְעַן יָדָךְ תְּחוֹת יַרְכִּי וְתַעְבֵּיד עִמִּי טִיבוּ וּקְשׁוֹט לָא כְעַן תְּקַבְּרִינַנִי בְּמִצְרָיִם:
30 וְאֶשְׁכַּב עִם אֲבָהָתַי וְתִטְלִינַנִי מִמִּצְרַיִם וְתִקְבְּרִינַנִי בִּקְבוּרְתְּהוֹן וַאֲמַר אֲנָא אֶעְבֵּיד כְּפִתְגָמָךְ: 31 וַאֲמַר קַיֵּים לִי וְקַיֵּים לֵיהּ וּסְגִיד
יִשְׂרָאֵל עַל רֵישׁ עָרְסָא: מח 1 וַהֲוָה בָּתַר פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין וַאֲמַר לְיוֹסֵף הָא אֲבוּךְ שָׁכִיב
מָרַע וּדְבַר יָת תְּרֵין בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ יָת מְנַשֶּׁה וְיָת אֶפְרָיִם: 2 וְחַוִי לְיַעֲקֹב וַאֲמַר הָא בְרָךְ יוֹסֵף אָתֵי לְוָתָךְ וְיִתַּקַּף יִשְׂרָאֵל וְיֵתֵיב עַל עַרְסָא:
3 וַאֲמַר יַעֲקֹב לְיוֹסֵף אֵל שַׁדַּי אִתְגְּלִי לִי בְּלוּז בְּאַרְעָא דְכְנַעַן וּבָרִיךְ יָתִי: 4 וַאֲמַר לִי הָא אֲנָא מַפֵּישׁ לָךְ וּמַסְגֵּי לָךְ וְאֶתְּנִנָךְ לְכְנִשְׁת
שִׁבְטִין וְאֶתֵּן יָת אַרְעָא הָדָא לִבְנָךְ בָּתְרָךְ אַחְסָנַת עָלַם: 5 וּכְעַן תְּרֵין בְּנָךְ דְּאִתְיְלִידוּ לָךְ בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם עַד מֵיתִי לְוָתָךְ
לְמִצְרַיִם דִּי לִי אִינוּן אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כְּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יְהוֹן קֳדָמָי:

* *Dixit autem Ioseph Ægyptiis: Ecce emi vos,* 23
& terram vestram hodie Pharaoni. accipite vobis
semina, & seminate terram. * *Et erunt* 24
germina eius, & dabitis quintam partem Pharao-
ni. at quatuor partes erunt vobis ipsis in semen ter-
ræ, & in cibum vobis, & omnibus qui in domibus
vestris. * *Et dixerunt: Saluasti nos: inue-* 25
nimus gratiam coram domino nostro; & erimus ser-
ui Pharaoni. * *Et posuit eis Ioseph in præcep-* 26
tum vsque in diem hanc super terram Aegypti, Pha
raoni dare quintam partem: absque terra Sacerdo-
tum solùm, quæ non fuit Pharaoni.

* *Habitauit autem Israel in terra Aegypti in* 27
terra Gesem: & habuerunt hæreditates in ea: &
aucti sunt & multiplicati sunt valdè.

* *Vixit autem Iacob in terra Aegypti decem se-* 28
ptem annis. & fuerunt dies Iacob annorum vitæ
eius, centum quadraginta septem anni.

* *Appropinquauerunt autem dies Israel vt mo-* 29
reretur: & vocauit filium suum Ioseph: & ait il-
li: Si inueni gratiam coram te, suppone manum tuam
sub femore meo: & facies super me misericordiam
& veritatem, vt non sepelias me in Aegypto.

* *Sed dormiam cum patribus meis: & auferes* 30
me ex Aegypto, & sepelies me in sepultura eorum.
Ille autem dixit: Ego faciam secundùm verbum tuũ.

* *Ait autem illi: Jura mihi. & iurauit ei. &* 31
adorauit Israel super summitatem virgæ eius.

CAP. XLVIII.

FActum est autem post verba hæc, & nunciatum 1
est Ioseph, quòd pater tuus turbatur. Et assumẽs
duos filios suos secum, Manassem & Ephraim, ve-
nit ad Iacob. * *Nunciatum est autem Iacob, di-* 2
centes: Ecce filius tuus Ioseph venit ad te. & confor
tatus Israel, sedit super lectum. * *Et ait Iacob Jo-* 3
seph: Deus apparuit mihi in Luza in terra Chanaan;
& benedixit mihi: * *Et dixit mihi: Ecce ego au-* 4
gebo te, & multiplicabo te, & faciam te in congre-
gationes gentium: & dabo tibi terram hanc, & se-
mini tuo post te, in possessionem sempiternam.

* *Nunc ergo duo filij tui, qui nati sunt tibi in* 5
terra Aegypti, antequàm ego venirem ad te in Ae-
gyptum, mei sunt, Ephraim & Manasse: sicut Ru-
ben & Symeon erunt mihi.

23 * εἶπε δὲ ἰωσὴφ τοῖς αἰγυπτίοις, ἰδοὺ κέκτημαι ὑμᾶς, καὶ
τὴν γῆν ὑμῶν σήμερον τῷ φαραώ. λάβετε ἑαυτοῖς σπέρμα-
24 τα, καὶ σπείρατε τὴν γῆν. * καὶ ἔσται τὰ γενήματα αὐ-
τῆς, καὶ δόσετε τὸ πέμπτον μέρος τῷ φαραώ· τὰ δὲ τέσσαρα
μέρη ἔσται ὑμῖν αὐτοῖς εἰς σπέρμα τῆ γῆ, καὶ εἰς βρῶσιν ὑμῖν,
25 καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν. * καὶ εἶπαν, σέσωκας ἡμᾶς,
εὕροιμεν χάριν ἐναντίον τοῦ κυρίου ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθα παῖδες
26 τῷ φαραώ. * καὶ ἔθετο αὐτοῖς ἰωσὴφ εἰς πρόσταγμα, ἕως
τῆς ἡμέρας ταύτης ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου τῷ φαραὼ ἀποπέμπειν,
χωρὶς τῆς γῆς τῶν ἱερέων μόνον, ἣ οὐκ ἦν τῷ φα-
27 ραώ. * κατῴκησε δὲ ἰσραὴλ ἐν γῇ αἰγύπτου ἐπὶ γῆς Γε-
σέμ. καὶ ἐκληρονομήθησαν ἐπ' αὐτῆς· καὶ ηὐξήθησαν καὶ ἐπλη-
28 θύνθησαν σφόδρα. * ἐπέζησε δὲ ἰακὼβ ἐν γῇ αἰγύπτῳ
δεκαεπτὰ ἔτη. καὶ ἐγένοντο αἱ ἡμέραι ἰακὼβ ἐνιαυτῶν τῆς ζωῆς
29 αὐτοῦ, ἑκατὸν τεσσαρακονταεπτὰ ἔτη. * ἤγγισαν δὲ αἱ ἡ-
μέραι ἰσραὴλ τοῦ ἀποθανεῖν, καὶ ἐκάλεσεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰω-
σὴφ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰ εὕρηκα χάριν ἐνώπιόν σου, ὑπόθες τὴν
χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, καὶ ποιήσεις ἐπ' ἐμὲ ἐλεημοσύ-
νην καὶ ἀλήθειαν τοῦ μὴ θάψαι με ἐν αἰγύπτῳ.
30 * ἀλλὰ κοιμηθήσομαι μετὰ τῶν πατέρων μου, καὶ ἀρεῖς με
ἐξ αἰγύπτου, καὶ θάψεις με ἐν τῷ τάφῳ αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν, ἐγὼ
ποιήσω κατὰ τὸ ῥῆμά σου.
31 * εἶπε δὲ αὐτῷ, ὄμοσόν μοι. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ. καὶ προσε-
κύνησεν ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.

μή.

1 * ἐγένετο δὲ μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀπηγγέλη τῷ ἰωσὴφ,
ὅτι ὁ πατήρ σου ἐνοχλεῖται. καὶ ἀναλαβὼν σὺν δύο υἱοὺς αὐτοῦ μεθ'
ἑαυτοῦ, τὸν μανασσῆ καὶ τὸν ἐφραὶμ, ἦλθε πρὸς ἰακώβ.
2 * ἀπηγγέλη δὲ τῷ ἰακὼβ, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ υἱός σου ἰωσὴφ ἔρ-
χεται πρός σε. καὶ ἐνισχύσας ἰσραὴλ ἐκάθισεν ἐπὶ τὴν
κλίνην.
3 * καὶ εἶπεν ἰακὼβ τῷ ἰωσὴφ, ὁ θεὸς ὤφθη μοι ἐν λούζα ἐν
γῇ χαναὰν, καὶ ἐλόγησέ με·
4 * καὶ εἶπέ μοι, ἰδοὺ ἐγὼ αὐξανῶ σε, καὶ πληθυνῶ σε, καὶ ποιή-
σω σε εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν, καὶ δώσω σοι τὴν γῆν ταύτην, καὶ
τῷ σπέρματί σου μετὰ σὲ εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον.
5 * νῦν οὖν οἱ δύο υἱοί σου, οἱ γενόμενοί σοι ἐν γῇ αἰγύπτου,
πρὸ τοῦ με ἐλθεῖν πρός σε εἰς αἴγυπτον, ἐμοί εἰσιν, ἐφραὶμ καὶ
μανασσῆ, ὡς ῥουβὴν καὶ συμεὼν ἔσονταί μοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Dixitque Ioseph populo: Ecce emi vos hodie & terram vestram Pharaoni: ecce do vobis sementem, & seminabitis terram. [24] Et erit cùm produxerit fructus, dabitis quintam partem Pharaoni: quatuor autem partes erunt vobis in sementem agrorum; & vt comedatis vos & homines domus vestræ, & in cibum familiæ vestræ. [25] Et dixerunt: Viuificasti nos: inuenimus gratiam in oculis domini nostri, & erimus serui Pharaoni.

[26] Et posuit illud Ioseph in statutum vsque in præsentem diem super terram Ægypti, quod darent quintam partem Pharaoni. sola enim terra Sacerdotum non fuit Pharaoni. [27] Habitauitque Israel in terra Ægypti, in terra Gessen: & possederunt eam: & multiplicati sunt, & creuerunt nimis.

[28] Vixitque Iacob in terra Ægypti decem & septem annis. & fuerunt dies annorum vitæ Iacob, centum & quadraginta & septem anni. [29] Et appropinquauerunt dies Israel vt moreretur: & vocauit filium suum Ioseph, & dixit ei: Si inueni nunc gratiam in oculis tuis, pone, obsecro, manum tuam sub femore meo, & facies mecum misericordiam & veritatem; ne sepelias me, obsecro, in Ægypto. [30] Et dormiam cum patribus meis: & auferes me de Ægypto, & sepelies me in sepulchris eorum. Et dixit: Ego faciam secundùm verbum tuum. [31] Et dixit: Iura mihi. & iurauit ei. & adorauit Israel super caput lectuli.

CAP. XLVIII.

ET factum est post verba hæc, & dictum est ad Ioseph: Ecce pater tuus iacet infirmus: & tulit duos filios suos secum, Manassen & Ephraim.

[2] Et nunciatum est Iacob, atque dictum est ei: Ecce filius tuus Ioseph venit ad te. & confortatus est Israel: & sedit in lectulo.

[3] Et dixit Iacob ad Ioseph: Deus omnipotens apparuit mihi in Luza in terra Chanaan, & benedixit mihi: [4] Et dixit ad me: Ecce ego multiplicabo te, & crescere te faciam; & ponam te in congregationem tribuum: & dabo terram hanc & filiis tuis post te in possessionem æternam.

[5] Et nunc duo filij tui Ephraim & Manasses, qui nati sunt tibi in terra Ægypti, antequàm venirem ad te in Ægyptum, mei erunt: sicut Ruben & Symeon erunt coram me.

6 * וּמוֹלַדְתְּךָ אֲשֶׁר הוֹלַדְתָּ אַחֲרֵיהֶם לְךָ יִהְיוּ עַל
7 שֵׁם אֲחֵיהֶם יִקָּרְאוּ בְּנַחֲלָתָם : * וַאֲנִי בְּבֹאִי
מִפַּדָּן מֵתָה עָלַי רָחֵל בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בַּדֶּרֶךְ בְּעוֹד כִּבְרַת־
אֶרֶץ לָבֹא אֶפְרָתָה וָאֶקְבְּרֶהָ שָׁם בְּדֶרֶךְ אֶפְרָת
8 הִוא בֵּית לָחֶם : * וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּנֵי
9 יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי־אֵלֶּה : * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָבִיו
בָּנַי הֵם אֲשֶׁר־נָתַן־לִי אֱלֹהִים בָּזֶה וַיֹּאמֶר קָחֶם־
10 נָא אֵלַי וַאֲבָרְכֵם : * וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזֹּקֶן
לֹא יוּכַל לִרְאוֹת וַיַּגֶּשׁ אֹתָם אֵלָיו וַיִּשַּׁק לָהֶם
11 וַיְחַבֵּק לָהֶם : * וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף רְאֹת
פָּנֶיךָ לֹא פִלָּלְתִּי וְהִנֵּה הֶרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם
12 אֶת־זַרְעֶךָ : * וַיּוֹצֵא יוֹסֵף אֹתָם מֵעִם בִּרְכָּיו
13 וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו אָרְצָה : * וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת־שְׁנֵיהֶם
אֶת־אֶפְרַיִם בִּימִינוֹ מִשְׂמְאל יִשְׂרָאֵל וְאֶת־מְנַשֶּׁה
14 בִּשְׂמֹאלוֹ מִימִין יִשְׂרָאֵל וַיַּגֶּשׁ אֵלָיו : * וַיִּשְׁלַח
יִשְׂרָאֵל אֶת־יְמִינוֹ וַיָּשֶׁת עַל־רֹאשׁ אֶפְרַיִם וְהוּא
הַצָּעִיר וְאֶת־שְׂמֹאלוֹ עַל־רֹאשׁ מְנַשֶּׁה שִׂכֵּל אֶת־
15 יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר : * וַיְבָרֶךְ אֶת־יוֹסֵף וַיֹּאמֶר
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלְּכוּ אֲבֹתַי לְפָנָיו אַבְרָהָם וְיִצְחָק
הָאֱלֹהִים הָרֹעֶה אֹתִי מֵעוֹדִי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה :
16 * הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל־רָע יְבָרֵךְ אֶת־הַנְּעָרִים
וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ לָרֹב
17 בְּקֶרֶב הָאָרֶץ : * וַיַּרְא יוֹסֵף כִּי־יָשִׁית אָבִיו יַד־
יְמִינוֹ עַל־רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיֵּרַע בְּעֵינָיו וַיִּתְמֹךְ יַד־אָבִיו
לְהָסִיר אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ־אֶפְרַיִם עַל־רֹאשׁ מְנַשֶּׁה :
18 * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אָבִיו לֹא־כֵן אָבִי כִּי־זֶה הַבְּכֹר
19 שִׂים יְמִינְךָ עַל־רֹאשׁוֹ : * וַיְמָאֵן אָבִיו וַיֹּאמֶר
יָדַעְתִּי בְנִי יָדַעְתִּי גַּם־הוּא יִהְיֶה־לְעָם וְגַם־
הוּא יִגְדָּל וְאוּלָם אָחִיו הַקָּטֹן יִגְדַּל מִמֶּנּוּ וְזַרְעוֹ יִהְיֶה
מְלֹא־הַגּוֹיִם :

6 * Reliquos autem quos genueris post eos,
tui erunt: & nomine fratrum suorum voca-
7 buntur in possessionibus suis. * Mihi enim
quando veniebam de Mesopotamia, mortua
est Rachel in terra Chanaan, in ipso itinere. e-
ratque vernum tempus: & ingrediebar Ephra
tam, & sepeliui eam iuxta viam Ephratæ: quæ
8 alio nomine appellatur Bethleem. * Videns
autem filios eius, dixit ad eum: Qui sunt isti?
9 * Respondit, Filij mei sunt, quos donauit
mihi Deus in hoc loco. Adduc, inquit, eos ad
10 me, & benedicam illis. * Oculi enim Israel
caligabant præ nimia senectute, & clarè vide-
C re non poterat. Applicitosque ad se, deosculà-
11 tus & circumplexus eos, * Dixit ad filium
suum: Non sum fraudatus aspectu tuo: insu-
12 per ostendit mihi Deus semen tuum. * Cúm-
que tulisset eos Ioseph de gremio patris, ado-
13 rauit pronus in terram. * Et posuit Ephraim
ad dexteram suam, id est, ad sinistrā Israel, Ma
nassen verò in sinistra sua, ad dexteram scilicet
14 patris: applicuítque ambos ad eum. * Qui ex-
tendens manum dexteram, posuit super caput
Ephraim iunioris fratris, sinistram autem sup
caput Manasse, qui maior natu erat, commu-
15 tans manus. * Benedixítq; Iacob Ioseph: & ait:
Deus in cuius conspectu ambulauerūt patres
mei Abraam & Isaac, Deus qui pascit me ab
16 adolescentia mea vsq; in præsentē diem: * An-
gelus qui eruit me de cūctis malis, benedicat
pueris istis: & inuocetur super eos nomē meū,
nomina quoque patrum meorum Abraam &
Isaac; & crescant in multitudinem sup terram.
17 * Videns autem Ioseph quòd posuisset pater
suus dexteram manum super caput Ephraim,
D grauiter accepit. & apprehensam manum pa-
tris, leuare conatus est de capite Ephraī, & trās
18 ferre super caput Manasse. * Dixítq; ad patrē:
Non ita conuenit, pater: quia hic est primoge
nitus. pone dexteram tuam super caput eius.
19 * Qui renuens, ait: Scio, fili mi, scio: & iste
quippe erit in populos, & multiplicabitur:
sed frater eius iunior maior erit illo: & semen
illius crescet in gentes.

תרגום אונקלוס

6 וּבְנִין דְּתוֹלִיד בָּתְרֵיהוֹן דִּילָךְ יְהוֹן עַל שׁוּם אַחוּהוֹן יִתְקְרוּן בְּאַחְסַנְתְּהוֹן :
7 וַאֲנָא בְּמֵיתִי מִפַּדָּן מִיתַת עֲלַי רָחֵל בְּאַרְעָא דִכְנַעַן
בְּאָרְחָא בְּעוֹד בְּרוּב אַרְעָא לְמֵיעַל לְאֶפְרָת וּקְבַרְתָּהּ תַּמָּן בְּאָרַח אֶפְרָת הִיא בֵּית לַחְם :
8 וַחֲזָא יִשְׂרָאֵל יַת בְּנֵי יוֹסֵף וַאֲמַר מַן
אִילֵּין :
9 וַאֲמַר יוֹסֵף לַאֲבוּהִי בְּנַי אינוּן דִיהַב לִי יְיָ הָכָא וַאֲמַר קָרֵיבִינוּן כְּעַן לְוָתִי וַאֲבָרְכִינוּן :
10 וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל יְקָרָן
מִסְּיבוּ לָא יְכִל לְמֶחֱזֵי וְקָרֵיב יַתְהוֹן לְוָתֵיהּ וְנַשֵּׁיק לְהוֹן וְגַפֵּיף לְהוֹן :
11 וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף מְחֵזֵי אַפָּךְ לָא סְבָרִית וְהָא אַחֲזֵי יָתִי יְיָ
אַף יַת בְּנָךְ :
12 וְאַפֵּיק יוֹסֵף יַתְהוֹן מִן קֳדָמוֹהִי וּסְגִיד עַל אַפּוֹהִי עַל אַרְעָא :
13 וּדְבַר יוֹסֵף יַת תַּרְוֵיהוֹן יַת אֶפְרַיִם בִּימִינֵיהּ
מִשְׂמָאלָא דְיִשְׂרָאֵל וְיַת מְנַשֶּׁה בְּשְׂמָאלֵיהּ מִימִינָא דְיִשְׂרָאֵל וְקָרֵיב לְוָתֵיהּ :
14 וְאוֹשִׁיט יִשְׂרָאֵל יַת יַמִּינֵיהּ וְשַׁוִּי עַל רֵישָׂא דְאֶפְרַיִם
וְהוּא זְעִירָא וְיַת שְׂמָאלֵיהּ עַל רֵישָׂא דִמְנַשֶּׁה אַחְכִּמִינוּן לִידוֹהִי אֲרֵי מְנַשֶּׁה בְּכְרָא :
15 וּבָרִיךְ יַת יוֹסֵף וַאֲמַר יְיָ דְּפַלְחוּ אֲבָהָתַי
קֳדָמוֹהִי אַבְרָהָם וְיִצְחָק יְיָ דְּזָן יָתִי מֵאִיתַי עַד יוֹמָא הָדֵין :
16 מַלְאָכָא דְּפָרַק יָתִי מִכָּל בִּישָׁא יְבָרֵךְ יַת עֻלֵּימַיָּא וְיִתְקְרֵי בְּהוֹן שְׁמִי
וְשׁוּם אֲבָהָתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִכְנוּנֵי יַמָּא יִסְגוֹן בְּנֵי אֱינָשָׁא עַל אַרְעָא :
17 וַחֲזָא יוֹסֵף אֲרֵי שַׁוִּי אֲבוּהִי יַד יְמִינֵיהּ עַל רֵישָׂא
דְאֶפְרַיִם וּבְאֵישׁ בְּעֵינוֹהִי וְסַעֲרָא לֵידֵיהּ דַאֲבוּהִי לְאַעֲדָאָה יָתָהּ מֵעַל רֵישָׂא דְאֶפְרַיִם לַאֲנָחוּתָהּ עַל רֵישָׂא דִמְנַשֶּׁה :
18 וַאֲמַר
יוֹסֵף לַאֲבוּהִי לָא כֵן אָבָא אֲרֵי דֵין בְּכְרָא שַׁוִּי יַמִּינָךְ עַל רֵישֵׁיהּ :
19 וְסָרֵיב אֲבוּהִי וַאֲמַר יַדְעָנָא בְּרִי יַדְעָנָא אַף הוּא יְהֵי לְעָם וְאַף
הוּא יִסְגֵּי וּבְרֵם אָחוּהִי זְעִירָא יִסְגֵּי מִנֵּיהּ וּבְנוֹהִי יְהוֹן שַׁלִּיטִין בְּעַמְמַיָּא :

* *At posteri, quos genueris post hæc, tui erunt. in nomine fratrum suorum, vocabuntur in illorum hæreditatibus.* 6
* *Ego autem quando veniebam de Mesopotamia Syriæ, mortua est Rachel mater tua in terra Chanaan, appropinquãte me secundùm Hippodromum chabratha terræ, antequàm venirem Ephrata: & sepeliui eam illic, in via Hippodromi. ipsa est Bethleem.* 7
* *Videns autem Israel filios Ioseph, dixit, Qui isti?* 8
* *Dixit autem Ioseph patri suo: Filij mei sunt, quos dedit mihi Deus hic. Et ait Iacob: Adduc mihi eos, vt benedicam eis.* 9
* *At oculi Israel grauati fuerant præsenectute,* 10
& non poterat videre. & applicuit illos ad eum: et osculatus est eos, & circumplexus est eos.
* *Et ait Israel ad Ioseph: Ecce facie tua non sum* 11
priuatus; & ecce ostendit mihi Deus & semen tuum.
* *Et eduxit eos Ioseph à genibus eius, et* 12
adorauerunt eum in faciem super terram.
* *Accipiens autem Ioseph duos filios suos, ipsum* 13
quidem Ephraim in dextera sua, à sinistris autem Israel, at Manasse in sinistra, à dextris autem Israel; & applicuit illos ei.
* *Extendens autem Israel* 14
manum dexteram, imposuit super caput Ephraim; hic autem erat iunior: et sinistram super caput Manasse, commutans manus.
* *Et benedixit eis:* 15
& ait: Deus cui placuerunt patres mei in conspectu eius, Abraam & Isaac, Deus qui pascit me à iuuentute mea vsque in diem hanc:
* *Angelus* 16
qui liberauit me ex omnibus malis, benedicat pueros istos. & inuocabitur super eos nomen meum, et nomen patrum meorum Abraam & Isaac, & multiplicentur in multitudinem multam super terram.
* *Videns autem Ioseph quia iniecit pater ma-* 17
num suam dexteram super caput Ephraim, graue illi visum est: & apprehendit Ioseph manum patris sui, vt auferret eam de capite Ephraim super caput Manasse.
* *Dixit autem Ioseph patri suo:* 18
Non sic, pater: hic enim primogenitus: impone dexteram tuam super caput eius.
* *Et non voluit: sed dixit: Scio, fili, scio: ip-* 19
se erit in populum, & ipse exaltabitur. sed frater eius iunior maior illo erit, & semen eius erit in multitudinem gentium.

6 * Τὰ ὃ ἔγγονα, ἃ ἂν γνήσῃς μετ' αὐτά, σοὶ ἔσονται. ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κληθήσονται ἐν τοῖς κλήροις αὐτῶν.
7 * ἐγὼ δὲ ἡνίκα ἠρχόμην ἐκ Μεσοποταμίας τῆς Συρίας, ἀπέθανε Ραχὴλ ἡ μήτηρ σου ἐν γῇ Χαναάν, ἐγγίζοντός μου κατὰ τὸν ἱππόδρομον Χαβραθὰ τῆς γῆς, πρὸ τοῦ ἐλθεῖν Ἐφραθά. καὶ κατώρυξα αὐτὴν ἐκεῖ, ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἱπποδρόμου. αὐτή ἐστι Βηθλεέμ.
8 * ἰδὼν δὲ Ἰσραὴλ τοὺς υἱοὺς Ἰω-
9 σὴφ, εἶπε, τίνες ἔτι; * εἶπε δὲ Ἰωσὴφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, υἱοί μου εἰσὶν, οὓς ἔδωκέ μοι ὁ θεὸς σὺ ταῦθα. καὶ εἶπεν Ἰακώβ, πρόσ-
10 αγαγέ μοι αὐτοὺς, ἵνα εὐλογήσω αὐτούς. * ὁ δὲ ὀφθαλμοὶ Ἰσραὴλ ἐβαρυώθησαν ἀπὸ τοῦ γήρους, καὶ οὐκ ἠδύνατο βλέπειν. καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· καὶ ἐφίλησεν
11 αὐτοὺς, καὶ περιέλαβεν αὐτούς. * καὶ εἶπεν Ἰσραὴλ πρὸς Ἰωσὴφ, ἰδοὺ τὸ πρόσωπόν σου οὐκ ἐστερήθην, καὶ ἰδοὺ ἔδειξέ
12 μοι ὁ θεὸς καὶ τὸ σπέρμα σου. * καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς Ἰωσὴφ ἀπὸ τῶν γονάτων αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ ἐπὶ
13 πρόσωπον ἐπὶ τῆς γῆς. * λαβὼν δὲ Ἰωσὴφ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, τὸν μὲν Ἐφραὶμ τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ἐξ ἀριστερῶν δὲ Ἰσρα-
14 ὴλ, τὸν δὲ Μανασσὴ ἐν τῇ ἀριστερᾷ, ἐκ δεξιῶν δὲ Ἰσραὴλ, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς αὐτῷ. * συνεὶς δὲ Ἰσραὴλ τῇ χειρὶ τῇ δεξιᾷ, ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἐφραὶμ, οὗτος δὲ
15 ἦν ὁ νεώτερος, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Μανασσὴ, συναλλάξας τὰς χεῖρας· * καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ εἶπεν, ὁ θεὸς ᾧ εὐηρέστησαν οἱ πατέρες μου ἐνώπιον αὐτοῦ, Ἀβρα-
16 ὰμ καὶ Ἰσαὰκ, ὁ θεὸς ὁ τρέφων με ἐκ νεότητός μου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης· * ὁ ἄγγελος ὁ ῥυσάμενός με ἐκ πάντων τῶν κα-
κῶν, εὐλογήσαι τὰ παιδία ταῦτα. καὶ ἐπικληθήσεται ἐπ' αὐτοῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ τὸ ὄνομα τῶν πατέρων μου, Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ, καὶ πληθυνθείησαν εἰς πλῆθος πολὺ ἐπὶ τῆς γῆς.
17 * ἰδὼν δὲ Ἰωσὴφ, ὅτι ἐπέβαλεν ὁ πατὴρ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἐφραὶμ, βαρὺ αὐτῷ κατεφάνη, καὶ ἀνελάβετο Ἰωσὴφ τῆς χειρὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀφελεῖν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς Ἐφραὶμ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
18 Μανασσή. * εἶπε δὲ Ἰωσὴφ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, οὐχ οὕτως πάτερ· οὗτος γὰρ ὁ πρωτότοκος· ἐπίθες τὴν δεξιάν σου ἐπὶ τὴν
19 κεφαλὴν αὐτοῦ. * καὶ οὐκ ἠθέλησεν. ἀλλ' εἶπεν, οἶδα τέκνον, οἶδα. αὐτὸς ἔσται εἰς λαὸν, καὶ αὐτὸς ὑψωθήσεται· ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος μείζων αὐτοῦ ἔσται, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἔσται εἰς πλῆθος ἐθνῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et filij quos genueris post eos, tui erunt: in nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis. 7 Et cùm ego venissem de Mesopotamia, mortua est Rachel in terra Chanaan in via, cùm adhuc esset spatium terræ, vt ingrederer in Ephratam: & sepeliui eam in via Ephratæ, quæ est Bethleem. 8 Et vidit Israel filios Ioseph, & dixit: Qui sunt isti? 9 Et dixit Ioseph ad patrem suum: Filij mei sunt, quos dedit mihi Deus hic. Et ait: Applica, obsecro, eos ad me, vt benedicam eis. 10 Oculi autem Israel grauati erant præ senectute; & non poterat videre. & applicauit eos ad eum, & osculatus est eos, & amplexatus est eos. 11 Dixitque Israel ad Ioseph: Nunquam putaui videre faciem tuam: & ecce ostendit mihi Deus etiam filios tuos. 12 Et eduxit eos Ioseph à facie eius: & adorauit pronus in terram. 13 Et tulit Ioseph ambos, Ephraim in dextera sua ad sinistram Israel, & Manassen in sinistra eius ad dexteram Israel: & applicauit eos ad eum. 14 Et tetendit Israel dexteram suam, & posuit eam super caput Ephraim, qui erat iunior, & sinistram suam super caput Manasse: docuit manus suas, quanuis Manasses erat primogenitus. 15 Et benedixit Ioseph, & ait: Deus in cuius conspectu seruierunt patres mei Abraam & Isaac, Deus qui pauit me à natiuitate mea vsque in diem hanc: 16 Angelus qui eruit me ab omni malo, benedicat pueris: & inuocetur in eis nomen meum, & nomen patrum meorum Abraham & Isaac, & quasi pisces maris multiplicentur inter filios hominum super terra. 17 Et vidit Ioseph quòd posuit pater suus dexteram suam super caput Ephraim, & displicuit in oculis suis: & sustulit manum patris sui, vt amoueret eam de capite Ephraim, vt poneret eam super caput Manasse.
18 Et ait Ioseph patri suo: Non ita decet, pater mi: hic enim est primogenitus; pone dexteram tuam super caput eius.
19 Et noluit pater suus. & ait: Scio, fili mi, scio: ipse quippe erit in populum, & etiam ipse multiplicabitur. sed frater eius iunior multiplicabitur magis quàm ille, & filij sui erunt dominantes in populis.

20 * וַיְבָרֲכֵם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּךָ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
יְשִׂמְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה וַיָּשֶׂם אֶת־אֶפְרַיִם
לִפְנֵי מְנַשֶּׁה׃

21 * וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף הִנֵּה אָנֹכִי מֵת
וְהָיָה אֱלֹהִים עִמָּכֶם וְהֵשִׁיב אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ
אֲבֹתֵיכֶם׃

22 * וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ שְׁכֶם אַחַד עַל־אַחֶיךָ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי
מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחַרְבִּי וּבְקַשְׁתִּי׃

מט

1 * וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל־בָּנָיו וַיֹּאמֶר
הֵאָסְפוּ וְאַגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר־יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים׃

2 * הִקָּבְצוּ וְשִׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וְשִׁמְעוּ אֶל־יִשְׂרָאֵל
אֲבִיכֶם׃

3 * רְאוּבֵן בְּכֹרִי אַתָּה כֹחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי יֶתֶר שְׂאֵת
וְיֶתֶר עָז׃

4 * פַּחַז כַּמַּיִם אַל־תּוֹתַר כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אָז
חִלַּלְתָּ יְצוּעִי עָלָה׃

5 * שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִים כְּלֵי חָמָס מְכֵרֹתֵיהֶם׃

6 * בְּסֹדָם אַל־תָּבֹא נַפְשִׁי בִּקְהָלָם
אַל־תֵּחַד כְּבֹדִי כִּי בְאַפָּם הָרְגוּ אִישׁ וּבִרְצֹנָם
עִקְּרוּ שׁוֹר׃

7 * אָרוּר אַפָּם כִּי עָז וְעֶבְרָתָם כִּי קָשָׁתָה אֲחַלְּקֵם
בְּיַעֲקֹב וַאֲפִיצֵם בְּיִשְׂרָאֵל׃

8 * יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ יָדְךָ בְּעֹרֶף אֹיְבֶיךָ יִשְׁתַּחֲווּ
לְךָ בְּנֵי אָבִיךָ׃

9 * גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה מִטֶּרֶף בְּנִי עָלִיתָ כָּרַע רָבַץ
כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיא מִי יְקִימֶנּוּ׃

GENESIS. Translat.B.Hierony. *Ioseph.*

20 * Benedixitque eis in tempore illo, dicens: In te benedicetur Israel, atque dicetur: Faciat tibi Deus sicut Ephraim, & sicut Manasse. constituitque Ephraim ante Manassen.

21 * Et ait ad Ioseph filium suum: En ego morior: & erit Deus vobiscum, reducetque vos ad terram patrum vestrorum.

22 * Do tibi partem vnam extra fratres tuos, quam tuli de manu Ammorræi in gladio & arcu meo.

CAP XLIX.

1 A VOcauit autem Iacob filios suos, & ait eis: Congregamini, vt annunciem quę ventura sunt vobis in diebus nouissimis.

2 * Congregamini, & audite, filij Iacob, audite Israel patrem vestrum:

3 * Ruben primogenitus meus: Tu fortitudo mea, & principium doloris mei. prior in donis, maior in imperio.

4 * Effusus es sicut aqua. non crescas, quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratum eius.

5 * Symeon & Leui fratres vasa iniquitatis bellantia.

6 * In consilium eorum non veniat anima mea, & in cœtu illorum non sit gloria mea: quia in furore suo occiderunt virum, & in voluntate sua suffoderunt murum.

7 * Maledictus furor eorum, quia pertinax, & indignatio eorum, quia dura. diuidam eos in Iacob, & dispergam eos in Israel.

8 * Iuda, te laudabunt fratres tui. Manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorum: ado-B rabunt te filij patris tui.

9 * Catulus leonis Iuda. Ad prædam, fili mi, ascendisti: requiescens accubuisti vt leo, & quasi leæna: quis suscitabit eum?

תרגום אונקלוס

20 וּבָרְכִינוּן בְּיוֹמָא הַהוּא לְמֵימַר בָּךְ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר יְשַׁוִּינָךְ יְיָ כְּאֶפְרָיִם וְכִמְנַשֶּׁה וְשַׁוִּי יַת אֶפְרַיִם קֳדָם מְנַשֶּׁה׃ 21 וַאֲמַר
יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף הָא אֲנָא מָאִית וְיֵהֵי מֵימְרָא דַּיְיָ בְּסַעֲדֵיכוֹן וַאֲתֵיב יַתְכוֹן לְאַרְעָא אֲבָהָתְכוֹן׃ 22 וַאֲנָא יַהֲבִית לָךְ חוּלַק חַד יַתִּיר
עַל אַחָךְ דְּנְסֵיבִית מִידָא דֶאֱמוֹרָאָה בְּצָלוֹתִי וּבְבָעוּתִי׃

מט

1 וּקְרָא יַעֲקֹב לְבָנוֹהִי וַאֲמַר אִתְכַּנְשׁוּ וַאֲחַוִּי לְכוֹן יַת דְּיֵעֲרַע יַתְכוֹן בְּסוֹף יוֹמַיָּא׃ 2 אִתְכַּנְשׁוּ
וּשְׁמַעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וְקַבִּילוּ אוּלְפָּן מִן יִשְׂרָאֵל אֲבוּכוֹן׃ 3 רְאוּבֵן בְּוֻכְרִי אַתְּ חֵילִי וְרֵישׁ תְּקְפִּי לָךְ הֲוָה חֱזֵי לְמִיסַב תְּלָתָא חוּלָקִין
בְּכוּרְתָא כְּהוּנְתָא וּמַלְכוּתָא׃ 4 עַל דַּאֲזַלְתָּ לָקֳבֵיל אַפָּךְ הַכְמַיָּא בְּרַם לָא אַהֲנֵיתָא חוּלָק יַתִּיר לָא תִיסַב אֱרֵי סְלֵיקְתָּא לְבֵית
מִשְׁכְּבֵי אֲבוּךְ בְּכֵין אַחֵילְתָּא לְשַׁוּוּיֵי בְּרֵי סָלֵיקְתָּא׃ 5 שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אַחִין גְּבָרִין גְּבָרִין בְּאַרַע תּוֹתָבוּתְהוֹן עֲבַדוּ
גְּבוּרָא׃ 6 בְּרַזְהוֹן לָא חֲוַת נַפְשִׁי בְּאִתְכַּנְשׁוּתְהוֹן לְמֵהַךְ לָא נָחֲתַת מִן יְקָרִי אֱרֵי בְּרִגְזֵיהוֹן קַטָּלוּ קְטוֹל וּבְרַעוּתְהוֹן תְּרַעוּ
שׁוּר סָנְאָה׃ 7 לֵיט רְגָזֵיהוֹן אֱרֵי תַקִּיף וְחֵימַתְהוֹן אֱרֵי קַשְׁיָא אֲפַלְגִינוּן בְּיַעֲקֹב וַאֲבַדְרִנוּן בְּיִשְׂרָאֵל׃ 8 יְהוּדָה
אַתְּ אוֹדָיָתָא וְלָא בָּהֵתְיָתָא בָּךְ לָךְ יוֹדוּן אַחָךְ יָדָךְ תְּתָקֵף עַל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ יְתְבָּרְרוּן שַׁנָּאךְ יְהוֹן מַחֲזִרִין קְדָמָךְ וְיהוֹן מְקַדְּמִין לְמִשְׁאַל בִּשְׁלָמָךְ בְּנֵי
אֲבוּךְ׃ 9 שַׁלְטוֹן יְהֵא בְּשֵׁירְוָיָא וּבְסוֹפָא יִתְרַבֵּא מַלְכָּא מְדַבֵּית יְהוּדָה אֱרֵי מִדִּין קְטוֹלָא בְּרִי נַפְשָׁךְ סְלֵיקְתָּא יְנוּחַ יִשְׂרֵי בְּתֵקּוֹף כְּאַרְיָא
וּכְלֵיתָא וְלֵית מַלְכוּ דְּתִזְדַּעְזְעִנֵּיהּ׃

* *Et benedixit eis in die illa, dicens: In vobis benedicetur Israel, dicentes: Faciat te Deus, sicut Ephraim & sicut Manasse. & posuit Ephraim ante Manasse.* 20

* *Dixit autem Israel Ioseph: Ecce ego morior: & erit Deus vobiscum, & reducet vos in terram patrum vestrorum.* 21

* *Ego autem do tibi Sicimam præcipuam super fratres tuos, quam accepi de manu Amorræorum in gladio meo & arcu.* 22

CAP. XLIX.

VOcauit autem Iacob filios suos, & ait: Congregamini, vt annunciem vobis quod occurret vobis in nouissimis diebus. 1

* *Congregamini, & audite, filij Iacob: audite Israel patrem vestrum.* 2

* *Ruben primogenitus meus: tu fortitudo mea, & principium filiorum meorum: durus ad ferendum, & durus contumax; iniuriam fecisti.* 3

* *Sicut aqua non efferueas. ascendisti enim super cubile patris tui: tunc maculasti stratum, quò ascendisti.* 4

* *Symeon & Leui fratres consumauerunt iniquitatem propositi sui.* 5

* *In consiliũ eorum non veniat anima mea, & in cœtu illorum non contendant iecora mea: quia in furore suo interfecerunt homines, & in concupiscentia sua subneruauerunt taurum.* 6

* *Maledictus furor eorum, quia pertinax: & ira eorum, quia indurata est. diuidam eos in Iacob, & dispergam illos in Israel.* 7

* *Iuda, te laudabunt fratres tui. Manus tuæ super dorsum inimicorum tuorum. adorabunt te filij patris tui.* 8

* *Catulus leonis Iuda. ex germine, fili mi, ascendisti. recumbens, dormiuisti vt leo, & sicut catulus leonis. quis suscitabit eum?* 9

20 * Ϛ εὐλόγησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων, ἐν ὑμῖν εὐλογηθήσεται ἰσραὴλ, λέγοντες, ποιήσαι σε ὁ θεὸς, ὡς ἐφραὶμ καὶ ὡς μανασσή· καὶ ἔθηκε τὸν ἐφραὶμ ἔμπροσθεν τοῦ μανασσή.

21 * εἶπε δὲ ἰσραὴλ τῷ ἰωσὴφ, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω, καὶ ἔσται ὁ θεὸς μεθ' ὑμῶν, καὶ ἀποστρέψει ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων ὑμῶν.

22 * ἐγὼ δὲ δίδωμί σοι σίκιμα ἐξαίρετον ὑπὲρ τοὺς ἀδελφούς σου· ἣν ἔλαβον ἐκ χειρὸς ἀμορραίων ἐν μαχαίρᾳ μου καὶ τόξῳ.

μθ'.

1 * Ἐκάλεσε δὲ ἰακὼβ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν, Ϛυνάχθητε, ἵνα ἀναγγείλω ὑμῖν, τί ἀπαντήσει ὑμῖν, ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν.

2 * ἀθροίσθητε καὶ ἀκούσατε υἱοὶ ἰακὼβ, ἀκούσατε ἰσραὴλ τοῦ πατρὸς ὑμῶν.

3 * ῥουβὴν πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχύς μου, Ϛ ἀρχὴ τῶν τέκνων μου, σκληρὸς φέρεσθαι, καὶ σκληρὸς αὐθάδης. ἐξύβεισας·

4 * ὡς ὕδωρ μὴ ζέσῃς. ἀνέβης γὰρ ἐπὶ τὴν κοίτην τοῦ πατρός σου. τότε ἐμίανας τὴν στρωμνήν, ἣ ἀνέβης.

5 * συμεὼν καὶ λευὶ ἀδελφοὶ συνετέλεσαν ἀδικίαν ἐξαιρέσεως αὐτῶν.

6 * εἰς βουλὴν αὐτῶν μὴ ἔλθῃ ψυχή μου, καὶ ἐπὶ τῇ συσάξει αὐτῶν μὴ ἐρίσαι τὰ ἥπατά μου. ὅτι ἐν τῷ θυμῷ αὐτῶν ἀπέκτειναν ἀνθρώπους, Ϛ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν ἐνευροκόπησαν ταῦρον.

7 * ἐπικατάρατος ὁ θυμὸς αὐτῶν, ὅτι αὐθάδης. Ϛ ἡ μῆνις αὐτῶν, ὅτι ἐσκληρεύθη. διαμερίω αὐτοὺς ἐν ἰακὼβ, καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν ἰσραήλ.

8 * ἰούδα, σὲ αἰνέσουσι Ϭ ἀδελφοί σου. αἱ χεῖρές σου ἐπὶ νώτου τῶν ἐχθρῶν σου. προσκυνήσουσί σε Ϭ υἱοὶ τοῦ πατρός σου.

9 * σκύμνος λέοντος ἰούδα. ἐκ βλαστοῦ υἱέ μου ἀνέβης. ἀναπεσὼν, ἐκοιμήθης ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος. τίς ἐγερεῖ αὐτόν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Et benedixit eis in die illa, dicens: In te benedicetur Israel, dicens: Ponat te Deus sicut Ephraim, & sicut Manassen: & posuit Ephraim ante Manassen. [21] Dixitque Israel ad Ioseph: Ecce ego morior: & erit verbum Domini in adiutorium vestrum, & reducet vos in terram patrum vestrorum. [22] Ego autem do tibi partem vnam præcipuam super fratres tuos, quam tuli de manu Amorræi oratione mea & deprecatione mea.

CAP. XLIX.

ET vocauit Iacob filios suos, & ait: Congregamini, & nunciabo vobis quæ vobis euenient in fine dierum. [2] Congregamini, & audite filij Iacob, & suscipite doctrinam ab Israel patre vestro. [3] Ruben primogenitus meus es tu, robur meum & principium fortitudinis meæ: tu accepturus eras partes tres, primogenituram scilicet, & sacerdotium, & regnum. [4] Sed quia secutus es voluntatem tuam, sicut aqua effusa, non proficies, neque accipies portionem superexcrescentem: quoniam ascendisti cubile patris tui; tunc, fili mi, violasti, quando ascendisti stratum meum. [5] Symeon & Leui fratres, viri fortissimi in terra peregrinationis suæ fecerunt fortitudinem. [6] In secreto eorum non fuit anima mea, & in congregatione eorum non conueniat gloria mea; quoniam in furore suo occiderunt occisionem, & in voluntate sua suffoderũt murum inimicorum. [7] Maledictus sit furor eorum, quoniam fortis; & ira eorum, quia dura. diuidam eos in Iacob, & dispergam eos in Israel. [8] Iuda laudabo te, & non es confusus: te laudabunt fratres tui. Manus tua prævalebit contra inimicos tuos. dispergentur hostes tui: conuertentur retrorsum in conspectu tuo, & præuenient salutantes te filij patris tui. [9] Dominium erit ei in principio; sed in fine magnificabitur regnum domus Iuda: quoniam de iudicio mortis, fili mi, animam tuam abstulisti. requiescet, & habitabit in fortitudine quasi leo & quasi leæna: neque erit regnum quod commoueat eum.

10 * לֹא־יָסוּר שֵׁבֶט מִיהוּדָה
וּמְחֹקֵק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי־יָבֹא שִׁילֹה וְלוֹ יִקְּהַת
עַמִּים׃

11 * אֹסְרִי לַגֶּפֶן עִירֹה וְלַשֹּׂרֵקָה בְּנִי אֲתֹנוֹ כִּבֵּס בַּיַּיִן לְבֻשׁוֹ
וּבְדַם־עֲנָבִים סוּתֹה׃

12 * חַכְלִילִי עֵינַיִם מִיָּיִן וּלְבֶן־שִׁנַּיִם מֵחָלָב׃

13 * זְבוּלֻן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכֹּן וְהוּא לְחוֹף אֳנִיֹּת
וְיַרְכָתוֹ עַל־צִידֹן׃

14 * יִשָּׂשכָר חֲמֹר גָּרֶם רֹבֵץ
בֵּין הַמִּשְׁפְּתָיִם׃

15 * וַיַּרְא מְנֻחָה כִּי טוֹב וְאֶת־הָאָרֶץ כִּי נָעֳמָה
וַיֵּט שִׁכְמוֹ לִסְבֹּל וַיְהִי לְמַס עֹבֵד׃

16 * דָּן יָדִין עַמּוֹ כְּאַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃

17 * יְהִי־דָן נָחָשׁ עֲלִי־דָרֶךְ
שְׁפִיפֹן עֲלִי־אָרַח הַנֹּשֵׁךְ עִקְבֵי־סוּס וַיִּפֹּל רֹכְבוֹ
אָחוֹר׃

18 * לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְהוָה׃

19 * גָּד גְּדוּד יְגוּדֶנּוּ וְהוּא יָגֻד עָקֵב׃

20 * מֵאָשֵׁר שְׁמֵנָה לַחְמוֹ וְהוּא יִתֵּן
מַעֲדַנֵּי־מֶלֶךְ׃

21 * נַפְתָּלִי אַיָּלָה שְׁלֻחָה הַנֹּתֵן
אִמְרֵי־שָׁפֶר׃

22 * בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף בֵּן פֹּרָת עֲלֵי־עָיִן בָּנוֹת צָעֲדָה
עָלֵי־שׁוּר׃

23 * וַיְמָרְרֻהוּ וְרֹבּוּ וַיִּשְׂטְמֻהוּ בַּעֲלֵי חִצִּים׃

24 * וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קַשְׁתּוֹ וַיָּפֹזּוּ זְרֹעֵי יָדָיו מִידֵי אֲבִיר
יַעֲקֹב מִשָּׁם רֹעֶה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל׃

10 * Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est: & ipse erit expectatio gentium.

11 * Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem, ô fili mi, asinam suam. Lauabit in vino stolam suam, & in sanguine vuæ pallium suum.

12 * Pulchriores sunt oculi eius vino, & dentes eius lacte candidiores.

13 * Zabulon in littore maris habitabit, & in statione nauium, pertingens vsque ad Sydonem.

14 * Isachar asinus fortis, accubans inter terminos.

15 * Vidit requiem quòd esset bona, & terram quòd optima, & suppossuit humerum C suum ad portandum; factusque est tributis seruiens.

16 * Dan iudicabit populum suum, sicut & alia tribus in Israel.

17 * Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita mordens vngulas equi, vt cadat ascensor eius retrò.

18 * Salutare tuum expectabo, Domine.

19 * Gad accinctus præliabitur ante eum; & ipse accingetur retrorsum.

20 * Aser pinguis panis eius, & præbebit delitias regibus.

21 * Neptalim seruus emissus, & dans eloquia pulchritudinis.

22 * Filius accrescens Ioseph, filius accrescens & decorus aspectu. Filiæ discurrerunt super murum:

23 * Sed exasperauerunt eum, & iurgati sunt: inuiderúntque illi habentes iacula.

24 * Sedit in forti arcus eius, & dissoluta sunt vincula brachiorum & manuum illius per manus potentis Iacob. Indè pastor egressus est lapis Israel.

תרגום אונקלוס

10 לָא יַעְדֵי עֲבִיד שׁוּלְטַן מִדְּבִית יְהוּדָה וְסַפְרָא מִבְּנֵי בְנוֹהִי עַד דְּיֵתֵי מְשִׁיחָא דִּדִילֵיהּ הִיא מַלְכוּתָא וְלֵיהּ יִשְׁתַּמְעוּן עַמְמַיָּא׃ 11 יַסְחַר יִשְׂרָאֵל לְקַרְתֵּיהּ
עַמָּא יְבַנּוּן הֵיכְלֵיהּ יְהוֹן צַדְּיקַיָּא סְחוֹר סְחוֹר לֵיהּ וְעַבְדֵי אוֹרַיְתָא בְּאִלֵּפָן עִמֵּיהּ יְהֵא אַרְגְּוָן טָב לְבוּשׁוֹהִי כְּסוּתֵיהּ מֵילַת צְבָע זְהוֹרִי וְצִבְעוֹנִין׃
12 יְסַמְּקוּן טוּרוֹהִי בְּכַרְמוֹהִי יְטוּפוּן נַעֲוֹהִי בַּחֲמַר יְחִוָּרָן בְּקָעָתֵיהּ בְּעִבּוּר וּבְעִדְרֵי עָנָא׃ 13 זְבוּלוֹן עַל סְפַר יַמַּיָּא יִשְׁרֵי וְהוּא יְכַבֵּישׁ מָחוּזִין
בְּסַפְוָנָן וְטוּב יַמָּא יְכוֹל וּתְחוּמֵיהּ יְהֵא מָטֵי עַד צִידוֹן׃ 14 יִשָּׂשכָר עַתִּיר בְּנִכְסִין וְאַחְסַנְתֵּיהּ בֵּין תְּחוּמַיָּא׃ 15 וַחֲזָא חוּלָקָא אֲרֵי טָב וְיָה אַרְעָא אֲרֵי
מְעַבְּדָא פֵּירִין וְיִכְבֵּישׁ מָחוּזֵי עַמְמַיָּא וִישֵׁיצֵי יַת דַּיָּרֵיהוֹן וְדִישְׁתַּאֲרִין בְּהוֹן יְהוֹן לֵיהּ פָּלְחִין וּמַסְקֵי מִסִּין׃ 16 מְדִבִּית דָּן יְתִבַּחַר וְיקוֹם גַּבְרָא בְּיוֹמוֹהִי
יִתְפְּרֵק עַמֵּיהּ וּבְשִׁנּוֹהִי יְנוּחוּן כַּחֲדָא שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל׃ 17 יְהֵא גַּבְרָא דְיִתְבַּחַר וְיקוֹם מִדְּבִית דָּן אִתְּמֵיהּ תִּתְרְמֵי עַל עַמְמַיָּא וּמַחֲתֵיהּ תִּתְקַף
בְּפִלְשָׁתָאֵי כְּחֵוֵי חוֹרְמָן יִשְׁרֵי עַל אֲרָחָא וְכִפְתָנָא יְכְמוֹן עַל שְׁבִילָא יְקַטֵּיל גִּבְרִין בְּמַשְׁרְיָת פִּלְשָׁתָאֵי פָּרְשִׁין עִם רַגְלָאִין יַעֲקַר סוּסָנָן וּרְתִיכִין וְיִמַּגַּר
רוֹכְבֵיהוֹן לַאֲחוֹרָא׃ 18 לְפוּרְקָנָךְ סַבְּרִית יְיָ אֲמַר אַבְרָהָם יַעֲקֹב לָא לְפוּרְקָנֵיהּ דְּגִדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ דְּהוּא פוּרְקָן שָׁעָה וְלָא לְפוּרְקָנֵיהּ דִּשְׁמְשׁוֹן בַּר
מָנוֹחַ דְּהוּא פוּרְקָן עָבַר אֶלָּא לְפוּרְקָנֵיהּ דְּמְשִׁיחָא יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵיהּ וּלְפוּרְקָנֵיהּ סְגִיאַת נַפְשִׁי׃ 19 וְבֵית גָּד מַשְׁרְיָת
מְזַיְנִין כַּד יַעְבְּרוּן בְּנוֹהִי יַת יַרְדְּנָא קֳדָם אַחְוֹהוֹן לְקַרְבָא בְּנִכְסִין סַגִּיאִין יְהוּבוּן לְאַרְעָהוֹן׃ 20 דְּאָשֵׁר טָבָא אַרְעֵיהּ וְהוּא מְרַבְיָא בְּתַפְנוּקֵי מַלְכִין׃
21 נַפְתָּלִי בְּאַרְעָא טָבָא יִתְרְמֵי עַדְבֵיהּ וְאַחְסַנְתֵּיהּ חֲהֵא מְעַבְּדָא פֵּירִין יְהוֹן מוֹדָן וּמְבָרְכִין עֲלֵיהוֹן׃ 22 בְּרִי דְיִסְגֵּי יוֹסֵף בְּרִי דְיִתְבָּרַךְ בְּגוּפָן דְּנָצִיב
עַל עֵינָא דְמַיָּא תֵּרֵין שִׁבְטִין יְפָקוּן מִבְּנוֹהִי יְקַבְּלוּן חוּלָקָא וְאַחְסַנְתָּא׃ 23 וְאִסְתָּרוּ עֲמִיהּ וְנָקְמוּהִי וַאֲעִיקוּ לֵיהּ גִּבְרִין גִּבָּרִין מָרֵי פִּלַגְוָתָא׃
24 וִיתֵיבַת בְּחוֹן נְבִיאוּתָא עַל דְּקַיָּים אוֹרַיְתָא בְּסִתְרָא וְשֵׁזִיב תּוּקְפָּא רוּחֲצָנֵיהּ בְּכֵן אִתְּרַמֵּא וְדָהַב טָב עַל דְּרָעוֹהִי אַחְסִין מַלְכוּתָא וּתְקֵיף דָּא חָנָה לֵיהּ מִן
קֳדָם אֵל תַּקִּיפָא דְיַעֲקֹב דִּי בְּמֵימְרֵיהּ זָן אֲבָהָן וּבְנִין שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל׃

* *Non deficiet princeps ex Iuda, & dux ex femoribus eius, donec veniant reposita ei: & ipse expectatio gentium.* 10

* *Ligans ad vineam pullum suum, & pampino pullum asinæ suæ. lauabit in vino stolam suam, & in sanguine vuæ pallium suum.* 11

* *Pulchri oculi eius præ vino: & albi dentes eius quàm lac.* 12

* *Zabulon maritimus habitabit & ipse iuxta portum nauium: & extendet vsque ad Sidonem.* 13

* *Issachar bonum concupiuit, requiescens inter sortes.* 14

* *Et videns requiem, quòd bona, & terram quòd pinguis: supposuit humerum suum ad laborandum. & factus est vir agricola.* 15

* *Dan iudicabit populum suum, sicut & vna tribus in Israel.* 16

* *Et fiat Dan coluber in via, insidens in semita: mordens calcaneum equi; & cadet eques retrorsum.* 17

* *Salutare expectans Domini.* 18

* *Gad tentatio tentabit eum. ipse autem tentabit eum iuxta pedes.* 19

* *Aser pinguis eius panis: & ipse dabit cibum principibus.* 20

* *Nephthali truncus remissus, porrigens in germine pulchritudinem.* 21

* *Filius auctus Ioseph: filius auctus desiderabilis. filius meus iunior ad me reuertere:* 22

* *In quem consulentes conuiciati sunt: & insidiati sunt ei domini sagittationum.* 23

* *Et contriti sunt cum fortitudine arcus eorum: & dissoluti sunt nerui brachiorum manuum eorum per manum potentis Iacob. indè corroboratur Israel à Deo patre tuo.* 24

10 * οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ ἰούδα, ⁊ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ. καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν.

11 * δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ, καὶ τῇ ἕλικι τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ. πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν περιβολὴν αὐτοῦ.

12 * χλαροποιοὶ ⁊ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ οἴνου· καὶ λευκοὶ ⁊ ὀδόντες αὐτοῦ ἢ γάλα.

13 * ζαβουλὼν παραλίου κατοικήσει καὶ αὐτὸς παρ' ὅρμον πλοίων, καὶ παρατενεῖ ἕως σιδῶνος.

14 * ἰσσάχαρ τὰ καλὰ ἐπεθύμησεν, ἀναπαυόμενος ἀναμέσον τῶν κλήρων.

15 * καὶ ἰδὼν τὴν ἀνάπαυσιν, ὅτι καλὴ, καὶ τὴν γῆν, ὅτι πίων, ὑπέβλεψε τὸν ὦμον αὐτοῦ εἰς τὸ ποιεῖν. καὶ ἐγένετο ἀνὴρ γεωργός.

16 * λαὸν κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὡσεὶ καὶ μία φυλὴ ἐν ἰσραήλ.

17 * καὶ γενηθήτω λαὸς ὄφις ἐφ' ὁδοῦ, ἐγκαθήμενος ἐπὶ τρίβου, λάκκων πέρνων ἵππου· καὶ πεσεῖται ὁ ἱππεὺς εἰς τὰ ὀπίσω.

18 * τὴν σωτηρίαν προσμένων κυρίου.

19 * γὰδ πειρατήριον πειράσει αὐτόν· αὐτὸς δὲ πειράσει αὐτὸν ⁊ τοὺς πόδας.

20 * ἀπὸ πίων αὐτοῦ ὁ ἄρτος· καὶ αὐτὸς δώσει τροφὴν ἄρχουσι.

21 * νεφθαλὶ στέλεχος ἀνειμένον ἐποιήσεις ἐν τῷ γενήματι κάλλος.

22 * υἱὸς ηὐξημένος ἰωσήφ. υἱὸς ηὐξημένος ζηλωτός. υἱός μου νεώτερος πρός με ἀνάστρεψον.

23 * εἰς ὃν διαβαλλόμενοι ἐλοιδόρησαν. ⁊ ἐνεῖχον αὐτῷ κύριοι τοξεύματος.

24 * καὶ συνετρίβη μετὰ κράτους τὰ τόξα αὐτῶν. καὶ ἐξελύθη τὰ νεῦρα βραχιόνων χειρῶν αὐτῶν, διὰ χεῖρα δυνάστου ἰακώβ. ἐκεῖθεν ὁ καθηγούμενος ἰσραὴλ παρὰ θεοῦ τοῦ πατρός σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Non auferetur habens principatum à domo Iuda, neque scriba à filiis filiorum eius, donec veniat Messias cuius est regnum: & ei obedient populi. 11 Habitabit Israel in circuitu ciuitatis suæ: populi ædificabunt templum eius: eruntque iusti in circuitu eius, & factores legis in doctrina eius. purpura optima erit vestimentum illius; operimentum eius erit sericum tinctum coccino variisque coloribus.

12 Montes eius rubicundiores erunt in vineis suis: distillabunt colles eius vinum. dealbabuntur campi eius frumento, & gregibus ouium.

13 Zabulon iuxta portum maris habitabit, & ipse subiiciet prouincias nauibus: & bona maris comedet; & terminus eius erit pertingens vsque ad Sydonem. 14 Isachar diues in substantia, & possessio eius erit inter terminos. 15 Et vidit partem suam quòd erat bona, & terram quia fructifera: & subiiciet prouincias populorum, & disperdet habitatores earum: & qui relicti fuerint in eis, erunt ei seruientes & tributarij. 16 De domo Dan eligetur & consurget vir; in diebus eius liberabitur populus suus, & in annis eius requiescent simul tribus Israel. 17 Erit vir qui eligetur & consurget de domo Dan, cuius timor irruet super populos; & percutiet fortiter Philistęos, quasi coluber: aspis insidiabitur iuxta semitam, interficiet robustos in castris Philistinorum equites cum peditibus: eneruabit equos & quadrigas, & deiiciet ascensores eorum retrorsum. 18 Salutare tuum expecto, Domine, dixit pater noster Iacob: Non expecto salutare Gedeon filij Ioas, quæ est salus temporalis: neque salutare Samson filij Manuę, quæ est salus transitoria: sed expecto redemptionem Christi, filij Dauid, qui venturus est ad accersiendum sibi filios Israel; cuius redemptionem desiderat anima mea. 19 Castra armatorum de domo Gad transibunt Iordanem ad prælium coram fratribus suis, & cum multa substantia reuertentur in terram suam. 20 Terra Aser optima erit: & ipse enutrietur delitiis regum. 21 Neptali in terra optima cadet sors eius, & possessio eius erit faciens fructus: laudabunt & benedicent super eos. 22 Filius accrescens Ioseph: filius qui benedicetur quasi vitis quæ plantata est iuxta fontem aquarum: duo tribus egredientur de filiis suis; suscipientque partem & hæreditatem suam. 23 Et coangustiauerunt eum, & vlti sunt in eum; & exasperauerunt eum viri fortissimi, viri dissensionum. 24 Et completa est in eis prophetia, eo quòd obseruauit legem in occulto, proposuitque constantem spem suam: tunc positum est aurum optimum super brachia eius, corroborauit & confirmauit regnum eius, quod fuit ei datum à facie Dei fortissimi Iacob; cuius verbo gubernantur patres & filij tribuum Israel.

25 * מֵאֵל אָבִיךָ וְיַעְזְרֶךָּ וְאֵת שַׁדַּי וִיבָרְכֶךָּ בִּרְכֹת שָׁמַיִם
מֵעָל בִּרְכֹת תְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת בִּרְכֹת שָׁדַיִם וָרָחַם :
26 * בִּרְכֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל־בִּרְכֹת הוֹרַי עַד תַּאֲוַת גִּבְעֹת
עוֹלָם תִּהְיֶיךָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו :
27 * בִּנְיָמִן זְאֵב יִטְרָף בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד וְלָעֶרֶב יְחַלֵּק שָׁלָל :
28 * כָּל־אֵלֶּה שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵים עָשָׂר וְזֹאת אֲשֶׁר־דִּבֶּר
לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר כְּבִרְכָתוֹ בֵּרַךְ
אֹתָם : 29 * וַיְצַו אוֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֲנִי נֶאֱסָף אֶל־עַמִּי
קִבְרוּ אֹתִי אֶל־אֲבֹתָי אֶל־הַמְּעָרָה אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה עֶפְרֹן
הַחִתִּי : 30 * בַּמְּעָרָה אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר־עַל־
פְּנֵי מַמְרֵא בְּאֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם אֶת־הַשָּׂדֶה
מֵאֵת עֶפְרֹן הַחִתִּי לַאֲחֻזַּת־קָבֶר : 31 * שָׁמָּה קָבְרוּ אֶת־
אַבְרָהָם וְאֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ שָׁמָּה קָבְרוּ אֶת־יִצְחָק וְאֶת
רִבְקָה אִשְׁתּוֹ וְשָׁמָּה קָבַרְתִּי אֶת־לֵאָה : 32 * מִקְנֵה
הַשָּׂדֶה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־בּוֹ מֵאֵת בְּנֵי־חֵת : 33 * וַיְכַל יַעֲקֹב
לְצַוֹּת אֶת־בָּנָיו וַיֶּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל־הַמִּטָּה וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף
אֶל־עַמָּיו :

נ

1 * וַיִּפֹּל יוֹסֵף עַל־פְּנֵי אָבִיו וַיֵּבְךְּ עָלָיו וַיִּשַּׁק־לוֹ :
2 * וַיְצַו יוֹסֵף אֶת־עֲבָדָיו אֶת־הָרֹפְאִים לַחֲנֹט אֶת־אָבִיו
3 וַיַּחַנְטוּ הָרֹפְאִים אֶת־יִשְׂרָאֵל : * וַיִּמְלְאוּ־לוֹ אַרְבָּעִים
יוֹם כִּי כֵן יִמְלְאוּ יְמֵי הַחֲנֻטִים וַיִּבְכּוּ אֹתוֹ מִצְרַיִם שִׁבְעִים
4 יוֹם : * וַיַּעַבְרוּ יְמֵי בְכִיתוֹ וַיְדַבֵּר יוֹסֵף אֶל־בֵּית פַּרְעֹה
לֵאמֹר אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֵיכֶם דַּבְּרוּ־נָא בְאָזְנֵי
5 פַּרְעֹה לֵאמֹר : * אָבִי הִשְׁבִּיעַנִי לֵאמֹר הִנֵּה אָנֹכִי מֵת
בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן שָׁמָּה תִקְבְּרֵנִי וְעַתָּה
6 אֶעֱלֶה־נָּא וְאֶקְבְּרָה אֶת־אָבִי וְאָשׁוּבָה : * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה
7 עֲלֵה וְקְבֹר אֶת־אָבִיךָ כַּאֲשֶׁר הִשְׁבִּיעֶךָ : * וַיַּעַל יוֹסֵף
לִקְבֹּר אֶת־אָבִיו וַיַּעֲלוּ אִתּוֹ כָּל־עַבְדֵי פַרְעֹה זִקְנֵי בֵיתוֹ
וְכֹל זִקְנֵי אֶרֶץ־מִצְרָיִם :

GENESIS. Translat.B.Hierony. *Ioseph.*

25 * Deus patris tui erit adiutor tuus, & omnipotens benedicet tibi benedictionibus cæli desuper, benedictionibus abysi iacẽtis deorsum, benedictionibus vberum & vuluæ.
26 *Benedictiones patris tui confortatæ sunt be
D nedictionibus patrum eius, donec veniret desiderium collium æternorum. Fiant in capite Ioseph, & in vertice Nazarei inter fratres suos.
27 * Beniamin lupus rapax: manè comedet prę-
28 dam, & vesperè diuidet spolia. * Omnes hi in tribubus Israel duodecim. Hæc locutus est eis pater suus: benedixitque singulis benedi-
29 ctionibus propriis. * Et præcepit eis, dicens: Ego congregor ad populum meum. sepelite me cum patribus meis in spelũca duplici, quæ
30 est in agro Ephron Ethæi, * Contra Mambre in terra Chanaã, quam emit Abraam cum agro ab Ephron Ethæo, in possessionem sepul
31 chri. * Ibi sepelierunt eum, & Saram vxorem eius. Ibi sepultus est Isaac cum Rebecca coniu-
33 ge sua. ibi & Lia condita iacet. *Finitisq; mandatis quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum, & obiit: appositusque est ad populum suum.

CAP. L.

1 QVod cernens Ioseph, ruit super faciem pa-
2 tris, flens, & deosculans eum. *Præcepitq; A seruis suis medicis, vt aromatibus condirent
3 patrem. * Quibus iussa explentibus, transierunt quadraginta dies. iste quippe mos erat cadauerum conditorum. Fleuitque eum Æ-
4 gyptus septuaginta diebus. * Et expleto planctus tempore, locutus est Ioseph ad familiam Pharaonis: Si inueni gratiam in conspectu vestro, loquimini in auribus Pharaonis:
5 * Eo quòd pater meus adiurauerit me, dicens: En morior: in sepulchro meo quod fodi mihi in terra Chanaan, sepelies me. Ascendam igitur, & sepeliam patrem meum, ac reuertar.
6 * Dixitque ei Pharao: Ascende, & sepeli pa
7 trem tuum, sicut adiuratus es. * Quo ascendente, ierunt cum eo omnes senes domus Pharaonis, cunctique maiores natu terræ Ægypti:

תרגום אונקלוס

25 מֵימַר אֱלָהָא דַאֲבוּךְ יְהֵי בְסַעֲדָךְ וַיְת שַׁדַּי וִיבָרְכִנָּךְ בִּרְכָן דְּנָחְתָן מִשְׁלָא דִשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָא בִּרְכָן דְּנָגְדָן מִפַּעֲמָקֵי אַרְעָא מִלְּרַע בִּרְכָתָא דַּאֲבוּךְ
וְדְאִמָּךְ : 26 בִּרְכָתָא דַּאֲבוּךְ יְהוֹסְפָן עַל בִּרְכָתָא דִּי לִי בָּרִיכוּ אֲבָהָתַי דְּחַמִּידוּ לְהֵוֵן רַבְרְבַיָּא דְמָן עָלְמָא יְהֵוֵן כָּל אִילֵין לְרֵישָׁא דְיוֹסֵף וּלְגַבְרָא פְּרִישָׁא
דַּאֲחוֹהִי : 27 בִּנְיָמִין בְּאַרְעֵיהּ תְּשָׁרֵי שְׁכִינְתָא וּבְאַחְסַנְתֵּיהּ יְהֵי בֵּית מַקְדְּשָׁא בְּצַפְרָא וּבְפַנְיָא יְהוֹן מְקָרְבִין כַּהֲנַיָּא קָרְבָּנָא וּלְעִידָן רַמְשָׁא יְהוֹן מְפַלְּגִין
מִזְהַר חוּלָקְהוֹן מִשְׁאָר קוּדְשַׁיָּא : 28 כָּל אִילֵין שִׁבְמַיָּא דְיִשְׂרָאֵל תְּרֵי עֲשַׂר וְדָא דְמַלֵּיל עִמְּהוֹן אֲבוּהוֹן וּבָרִיךְ יְהוֹנָתָן גְּבַר דִּי כְּבִרְכָתֵיהּ בָּרִיךְ יְתְהוֹן :
29 וּפַקֵּיד יְתְהוֹן וַאֲמַר לְהוֹן אֲנָא מִתְכַּנִּישׁ לְעַמִּי קִבְרוּ יָתִי עִם אֲבָהָתַי בִּמְעָרְתָא דִּי בַחֲקַל עָפְרוֹן חִתָּאָה : 30 בִּמְעָרְתָא דִּי בַחֲקַל כַּפֵּלְתָּא דְעַל אַפֵּי
מַמְרֵא בְּאַרְעָא דְכְנַעַן דְּזַבֶן אַבְרָהָם יָת חַקְלָא מִן עָפְרוֹן חִתָּאָה לַאֲחֻסַּנַת קְבוּרָה : 31 תַּמָּן קְבָרוּ יָת אַבְרָהָם וְיָת שָׂרָה אִתְּתֵיהּ תַּמָּן קְבָרוּ יָת יִצְחָק
וְיָת רִבְקָה אִתְּתֵיהּ וְתַמָּן קְבֶרִית יָת לֵאָה : 32 זְבִינִי חַקְלָא וּמְעָרְתָא דִּיבֵיהּ מִן בְּנֵי חִתָּאָה : 33 וְשֵׁצִי יַעֲקֹב לְפַקָּדָא יָת בְּנוֹהִי וּכְנַשׁ רַגְלוֹהִי לְעַרְסָא
וְאִתְנְגִיד וְאִתְכַּנִּישׁ לְעַמֵּיהּ : נ 1 וּנְפַל יוֹסֵף עַל אַפֵּי אֲבוּהִי וּבְכָא עֲלוֹהִי וְנַשִּׁיק לֵיהּ : 2 וּפַקֵּיד יוֹסֵף יָת עַבְדּוֹהִי יָת
אַסְיָא לְמֶחְנַט יָת אֲבוּהִי וַחֲנַטוּ אַסְוָתָא יָת יִשְׂרָאֵל : 3 וּשְׁלִימוּ לֵיהּ אַרְבְּעִין יוֹמִין אֲרֵי כֵן שָׁלְמִין יוֹמֵי חֲנִיטָא וּבְכוֹ יָתֵיהּ מִצְרָאֵי שִׁבְעִין יוֹמִין :
4 וַעֲבָרוּ יוֹמֵי בְכִיתֵיהּ וּמַלֵּיל יוֹסֵף עִם בֵּית פַּרְעֹה לְמֵימַר אִם כְּעַן אַשְׁכַּחִית רַחְמִין בְּעֵינֵיכוֹן מַלִּילוּ כְּעַן קֳדָם פַּרְעֹה לְמֵימַר : 5 אֲבָא קַיֵּים עֲלַי
לְמֵימַר הָא אֲנָא מָאֵית בְּקִבְרִי דְּאַתְקֵנִית לִי בְּאַרְעָא דְכְנַעַן תַּמָּן תִּקְבְּרִנַּנִי וּכְעַן אֵיסַק כְּעַן וְאֶקְבַּר יָת אֲבָא וְאָתוּב : 6 וַאֲמַר פַּרְעֹה סַק וּקְבוֹר יָת
אֲבוּךְ כְּמָא דְקַיֵּים עֲלָךְ : 7 וּסְלֵק יוֹסֵף לְמִקְבַּר יָת אֲבוּהִי וּסְלִיקוּ עִמֵּיהּ כָּל עַבְדֵי פַרְעֹה סָבֵי בֵיתֵיהּ וְכָל סָבֵי אַרְעָא דְמִצְרָיִם :

Et adiuuit te Deus meus: & benedixit tibi benedictionem cæli desuper, & benedictionem terræ habentis omnia, propter benedictionem vberum & vuluæ: ✱ *Benedictionem patris tui & matris tuæ. confortatus est super benedictiones montium stabilium: et in benedictionibus collium æternorum, erunt super caput Joseph, & super verticem quibus præfuit fratrum.* ✱ *Beniamin lupus rapax, manè comedet adhuc, & ad vesperam distribuet escam.* ✱ *Omnes hi filij Jacob, duodecim: & hæc locutus est illis pater eorum. & benedixit pater eorũ: et benedixit eis singulis secundùm benedictionem eius.* ✱ *Benedixit eis: & ait illis: Ego apponor ad populum meum: sepelite me cum patribus meis in spelunca, quæ est in agro Ephron Ethæi:* ✱ *In spelunca duplici, quæ est contra Mambre, in terra Chanaan: quam possedit Abraam speluncam ab Ephron Ethæo in possessione sepulchri.* ✱ *Illic sepelierunt Abraam & Sarram vxorem eius. & illic sepelierunt Isaac & Rebeccam vxorem eius: & illic sepelierunt Liam,* ✱ *in possessione agri et speluncæ existentis in eo, quam à filiis Heth.*

✱ *Et cessauit Iacob præcipiens filiis suis. & colligens pedes super lectum, defecit: & appositus est ad populum suum.*

25 ✱ καὶ ἐβοήθησέ σοι ὁ θεὸς ὁ ἐμός· & εὐλόγησέ σε εὐλογίᾳ οὐρανοῦ ἄνωθεν, καὶ εὐλογίαν γῆς ἐχούσης πάντα. ἕνεκεν εὐλο-
26 γίας μασῶν & μήτρας· ✱ εὐλογίας πατρός σου & μητρός σου. ἐπεκράτησεν ὑπὲρ εὐλογίας ὀρέων μονίμων, & ἐπ' εὐλογίαις βουνῶν αἰωνίων, ἔσονται ἐπὶ κεφαλῆς ἰωσὴφ, & ἐπὶ
27 κορυφῆς ὢν ἡγήσατο ἀδελφῶν. ✱ βενιαμὶν λύκος ἁρπαξ, τὸ πρωινὸν ἔδεται ἕπι, & εἰς τὸ ἑσπέρας διαδώσει τροφήν.
28 ✱ πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰακώβ, δώδεκα. καὶ ταῦτα ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν. καὶ εὐλόγησεν ὁ πατὴρ αὐτῶν, καὶ εὐλόγησεν αὐτοῦ ἕκαστον κατὰ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ.
29 ✱ εὐλόγησεν αὐτοὺς, & εἶπεν αὐτοῖς, ἐγὼ προστίθεμαι πρὸς τὸν λαόν μου· θάψετέ με μετὰ τῶν πατέρων μου ἐν τῷ σπη-
30 λαίῳ, ὅ ἐστιν ἐν τῷ ἀγρῷ ἐφρὼν τοῦ χετταίου, ✱ ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ, τῷ ἀπέναντι μαμβρῆ, ἐν γῇ χαναάν· ὃ ἐκτήσατο ἀβραὰμ τὸ σπήλαιον παρὰ ἐφρὼν τοῦ χετταίου ἐν κτήσει
31 μνημείου. ✱ ἐκεῖ ἔθαψαν ἀβραὰμ & σάρραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. καὶ ἐκεῖ ἔθαψαν ἰσαὰκ & ρεβέκκαν τὴν γυναῖ-
32 κα αὐτοῦ. & ἐκεῖ ἔθαψα τὴν λείαν, ✱ ἐν κτήσει τοῦ ἀγροῦ & τοῦ σπηλαίου τοῦ ὄντος ἐν αὐτῷ, τὸ παρὰ τῶν υἱῶν χέτ.
33 ✱ & κατέπαυσεν ἰακὼβ ἐπιτάσσων τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. & ἐξάρας τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν κλίνην, ἐξέλιπεν. καὶ προστέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

CAP. L.

ET cadens Ioseph super faciem patris sui, fleuit super eum: & osculatus est eum. ✱ *Et præcepit Ioseph seruis suis funeratoribus, funerare patrem suum. & funerauerunt funeratores Israel.*

✱ *Et impleuerunt eius quadraginta dies: (sic enim numerantur dies sepulturæ) & fleuit eum Aegyptus septuaginta dies.* ✱ *Postquàm autem præterierunt dies planctus, locutus est Joseph ad potentes Pharaonis, dicens: Si inueni gratiam coram vobis, loquimini in auribus Pharaonis, dicentes:*

✱ *Pater meus adiurauit me antequàm moreretur, dicens: In sepulchro quod fodi mihi in terra Chanaan, illic me sepelies. nunc ergo ascendens, sepeliam patrem meum, & reuertar.* ✱ *Et dixit Pharao Joseph: Ascende, sepeli patrem tuum, sicut adiurauit te. & ascendit Joseph sepelire patrem suum.*

✱ *Et ascenderunt cũ eo omnes serui Pharaonis, et seniores domus eius, et omnes seniores terræ Aegypti.*

ν'.

1 ✱ Καὶ ἐπέπεσεν ἰωσὴφ ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
2 ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτόν· & ἐφίλησεν αὐτόν. ✱ & προσέταξεν ἰωσὴφ τοῖς παισὶν αὐτοῦ τοῖς ἰατροῖς αὐτοῦ, ἐνταφιάσαι τὸν πατέρα αὐτοῦ. & ἐνεταφίασαν οἱ ἐνταφιασταὶ τὸν ἰσραήλ.
3 ✱ & ἐνεπλήρωσαν αὐτοῦ τεσσαράκοντα ἡμέρας· ἕτως γὰρ ἀριθμοῦνται αἱ ἡμέραι τῆς ταφῆς· καὶ ἐπένθησεν αὐτὸν αἴγυπτος ἑβ-
4 δομήκοντα ἡμέρας. ✱ ἐπεὶ δὲ παρῆλθοσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους, ἐλάλησεν ἰωσὴφ πρὸς τοὺς δυνάστας φαραὼ, λέγων, εἰ δέ μοι χάριν ἐνώπιον ὑμῶν, λαλήσατε εἰς τὰ ὦτα φαραὼ, λέ-
5 γοντες, ✱ ὁ πατήρ μου ὥρκισέ με πρὸ τοῦ τελευτῆσαι, λέγων, ἐν τῷ μνημείῳ ᾧ ὤρυξα ἐμαυτῷ ἐν γῇ χαναάν, ἐκεῖ με θάψεις. νῦν οὖν ἀναβὰς, θάψω τὸν πατέρα μου, & ἐπανελεύσομαι.
6 ✱ & εἶπε φαραὼ τῷ ἰωσὴφ ἀνάβηθι, θάψον τὸν πατέρα σου, καθάπερ ὥρκισέ σε. καὶ ἀνέβη ἰωσὴφ θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ.
7 ✱ & συνανέβησαν μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ παῖδες φαραὼ, & οἱ πρεσβύτεροι τοῦ οἴκου αὐτοῦ, & πάντες οἱ πρεσβύτεροι τῆς αἰγύπτου·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Verbum Dei patris tui erit in adiutorium tuum, & omnipotẽs benedicat tibi benedictionibus roris qui descẽdit de cælo desuper, benedictionibus quę ascẽdũt de profundis terræ deorsũ, benedictionibus patris tui & matris tuæ. [26] Benedictiones patris tui addẽtur super benedictiones quibus benedixerunt me patres mei, quas optauerunt principes qui à seculo fuerunt: erunt omnes istæ benedictiones super caput Ioseph, & super virum qui segregatus fuit à fratribus suis. [27] In terra Beniamin habitabit templi maiestas, & in possessione eius ædificabitur sanctuarium: manè & vesperè offerẽt sacerdotes oblationes, & in tẽpore vespertino diuident residuũ portionũ suarũ, de reliquis quæ sanctificata sunt. [28] Omnes hi tribus Israel duodecim: & hoc est quod locutus est cũ eis pater eorũ. & benedixit eis: iuxta benedictionem vniuscuiusque benedixit eis. [29] Et præcepit eis & dixit eis: Ego congregor ad populum meum: sepelite me cum patribus meis in spelunca quæ est in agro Ephron Ethæi: [30] In spelunca duplici quę est in agro qui est contra faciẽ Mambre in terra Chanaan: quem agrum emit Abraham ab Ephron Ethæo in possessionem sepulchri. [31] Ibi sepelierunt Abraham & Saram vxorem eius: ibi sepelierunt Isaac & Rebeccã vxorẽ eius: ibiq; sepeliui Liam. [32] emptio agri & speluncæ quæ in eo est à filiis Heth. [33] Et cessauit Iacob præcipere filiis suis: & collegit pedes suos in lectulum, & defecit: congregatusque est ad populum suum. CAP. L.

ET ruit Ioseph super faciem patris sui, & fleuit super eum; & osculatus est eum. [2] Et præcepit Ioseph seruis suis medicis, vt condirent patrem suum; & condierunt medici Israelem. [3] Et expletis quadraginta diebus, quibus complebantur dies conditorum, fleuerunt eum Ægyptij septuaginta diebus. [4] Et trãsierunt dies planctus eius: & locutus est Ioseph cum domo Pharaonis, dicẽs: Si inueni gratiam in oculis vestris, loquimini, obsecro, coram Pharaone, dicentes: [5] Quòd pater meus adiurauit me dicens: Ecce morior: in sepulchro meo quod præparaui mihi in terra Chanaã, ibi sepelies me: & nunc ascendam, obsecro, & sepeliam patrem meum; & reuertar. [6] Dixitq; Pharao: Ascende, sepeli patrem tuum, sicut adiurauit te. [7] Ascenditque Ioseph vt sepeliret patrem suum: & ascenderunt cum eo omnes serui Pharaonis seniores domus suæ, & omnes senes terræ Ægypti.

8 * וְכֹל בֵּית יוֹסֵף וְאֶחָיו וּבֵית אָבִיו רַק טַפָּם
9 וְצֹאנָם וּבְקָרָם עָזְבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן : * וַיַּעַל עִמּוֹ
גַּם רֶכֶב גַּם פָּרָשִׁים וַיְהִי הַמַּחֲנֶה כָּבֵד מְאֹד :
10 * וַיָּבֹאוּ עַד גֹּרֶן הָאָטָד אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּסְפְּדוּ
שָׁם מִסְפֵּד גָּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד וַיַּעַשׂ לְאָבִיו אֵבֶל
11 שִׁבְעַת יָמִים : * וַיַּרְא יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי
אֶת הָאֵבֶל בְּגֹרֶן הָאָטָד וַיֹּאמְרוּ אֵבֶל כָּבֵד זֶה
לְמִצְרַיִם עַל כֵּן קָרָא שְׁמָהּ אָבֵל מִצְרַיִם
12 אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן : * וַיַּעֲשׂוּ בָנָיו לוֹ כֵּן כַּאֲשֶׁר
13 צִוָּם : * וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ בָנָיו אַרְצָה כְּנַעַן וַיִּקְבְּרוּ
אֹתוֹ בִּמְעָרַת שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר קָנָה
אַבְרָהָם אֶת הַשָּׂדֶה לַאֲחֻזַּת קֶבֶר מֵאֵת
14 עֶפְרֹן הַחִתִּי עַל פְּנֵי מַמְרֵא : * וַיָּשָׁב יוֹסֵף
מִצְרַיְמָה הוּא וְאֶחָיו וְכָל הָעֹלִים אִתּוֹ לִקְבֹּר
15 אֶת אָבִיו אַחֲרֵי קָבְרוֹ אֶת אָבִיו : * וַיִּרְאוּ אֲחֵי
יוֹסֵף כִּי מֵת אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ לוּ יִשְׂטְמֵנוּ יוֹסֵף
וְהָשֵׁב יָשִׁיב לָנוּ אֵת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר גָּמַלְנוּ אֹתוֹ :
16 * וַיְצַוּוּ אֶל יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ צִוָּה לִפְנֵי מוֹתוֹ
17 לֵאמֹר : * כֹּה תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אָנָּא שָׂא נָא
פֶּשַׁע אַחֶיךָ וְחַטָּאתָם כִּי רָעָה גָּמְלוּךָ וְעַתָּה שָׂא
נָא לְפֶשַׁע עַבְדֵי אֱלֹהֵי אָבִיךָ וַיֵּבְךְּ יוֹסֵף בְּדַבְּרָם
18 אֵלָיו : * וַיֵּלְכוּ גַּם אֶחָיו וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ
19 הִנֶּנּוּ לְךָ לַעֲבָדִים : * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף אַל
20 תִּירְאוּ כִּי הֲתַחַת אֱלֹהִים אָנִי : * וְאַתֶּם
חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשָׁבָהּ לְטֹבָה לְמַעַן
עֲשֹׂה כַּיּוֹם הַזֶּה לְהַחֲיֹת עַם רָב :
21 * וְעַתָּה אַל תִּירָאוּ אָנֹכִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת
22 טַפְּכֶם וַיְנַחֵם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם : * וַיֵּשֶׁב יוֹסֵף
בְּמִצְרַיִם הוּא וּבֵית אָבִיו וַיְחִי יוֹסֵף מֵאָה וָעֶשֶׂר
שָׁנִים :

8 * Domus Ioseph cum fratribus suis, absque paruulis, & gregibus, absque armentis, quæ dereliquerunt in terra Gessen.
9 * Habuit quoque in comitatu currus, & equites, & facta est turba non modica.
10 * Veneruntque ad aream Achad, quę sita est trans Iordanem: vbi celebrantes exequias plăctu magno atque vehementi, impleuerunt se-
11 ptem dies. * Quod cùm vidissent habitatores terræ Chanaan, dixerũt: Planctus magnus est iste Ægyptiis. & idcircò vocatum est nomẽ
12 loci illius, Planctus Ægypti. * Fecerunt er-
13 go filij Iacob sicut præceperat eis: * Et portantes eum in terram Chanaan, sepelierunt eum in spelunca duplici, quam emerat Abraã cum agro in possessionem sepulchri ab Ephrõ Ethæo contra faciem Mambre.
14 * Reuersúsque est Ioseph in Ægyptum C cum fratribus suis & omni comitatu, sepulto patre.
15 * Quo mortuo, timentes fratres eius, & mutuò colloquentes, ne fortè memor sit iniuriæ quam passus est, & reddat nobis omne malum quod fecimus:
16 * Mandauerunt ei, dicentes: Pater tuus præcepit nobis antequàm moreretur,
17 * Vt hæc tibi verbis illius diceremus: Obsecro vt obliuiscaris sceleris fratrum tuorum, & peccati atque malitiæ quam exercuerunt in te. Nos quoque oramus vt seruis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus audi-
18 tis, fleuit Ioseph. * Veneruntque ad eum fratres sui, & proni adorantes in terram, di-
19 xerunt: Serui tui sumus. * Quibus ille respondit: Nolite timere. Num Dei possu-
20 mus resistere voluntati? * Vos cogitastis de me malum; sed Deus vertit illud in bonũ; vt exaltaret me sicut in præsentiarum cernitis, & saluos faceret multos populos.
21 * Nolite timere: Ego pascam vos, & paruulos vestros. Consolatusque est eos; & blandè
22 & leniter est locutus. * Et habitauit in Ægypto cum omni domo patris sui. Vixitque centum decem annis.

תרגום אונקלוס

8 וְכֹל בֵּית יוֹסֵף וַאֲחוֹהִי וּבֵית אֲבוֹהִי לְחוֹד טַפְלֵיהוֹן וְעָנְהוֹן וְתוֹרֵיהוֹן שְׁבַקוּ בְּאַרְעָא דְגוֹשֶׁן :
9 וּסְלִיקוּ עִמֵּיהּ אַף רְתִיכִין אַף פָּרָשִׁין וַהֲוָת מַשְׁרִיתָא מְגִיאָה לַחֲדָא :
10 וַאֲתוֹ עַד בֵּית אִדְרֵי דְאָטָד דִי בְעִבְרָא דְיַרְדְּנָא וּסְפַדוּ תַּמָּן מִסְפֵּד רַב וְתַקִּיף לַחֲדָא וַעֲבַד
לַאֲבוֹהִי אֶבְלָא שִׁבְעָא יוֹמִין :
11 וַחֲזָא יָתֵב אַרְעָא כְּנַעֲנָאָה יָת אֶבְלָא בְּבֵית אִדְרֵי דְאָטָד וַאֲמַרוּ אֶבְלָא תַּקִּיף דֵּין לְמִצְרָאֵי עַל כֵּן קְרָא
שְׁמֵהּ אָבֵל מִצְרַיִם דִּי בְעִבְרָא דְיַרְדְּנָא :
12 וַעֲבַדוּ בְנוֹהִי לֵיהּ כְּמָא דְפַקְּדִינוּן :
13 וּנְטָלוּ יָתֵיהּ בְּנוֹהִי לֵיהּ לְאַרְעָא דְכְנָעַן
וּקְבָרוּ יָתֵיהּ בְּמְעָרַת חֲקַל כַּפְלָתָא דְזַבֵּן אַבְרָהָם יָת חַקְלָא לַאֲחֻסַּנַת קְבוּרָה מִן עָפְרוֹן חִתָּאָה עַל אַפֵּי מַמְרֵא :
14 וְתָב יוֹסֵף
לְמִצְרַיִם הוּא וַאֲחוֹהִי וְכָל דְסַלִּיקוּ עִמֵּיהּ לְמִקְבַּר יָת אֲבוֹהִי בָּתַר דְקַבַּר יָת אֲבוֹהִי :
15 וַחֲזוֹ אֲחוֹהִי דְיוֹסֵף אֲרֵי מִית אֲבוֹהוֹן וַאֲמַרוּ
דִלְמָא יִסְטַר לָנָא רְבָבוּ יוֹסֵף וַאֲתָבָא יָתֵיב לָנָא יָת כָּל בִּישְׁתָּא דְגְמַלְנָא יָתֵיהּ :
16 וּפַקִּידוּ לְוָת יוֹסֵף לְמֵימַר אֲבוּךְ פַּקִּיד קָדָם
מוֹתֵיהּ לְמֵימַר :
17 כְּדֵין תֵּאמְרוּן לְיוֹסֵף בְּבָעוּ שְׁבָק כְּעַן לְחוֹבֵי אֲחָךְ וּלְחַשָּׁאֵיהוֹן אֲרֵי בִישָׁא גְמָלוּךְ וּכְעַן שְׁבָק כְּעַן לְחוֹבֵי עַבְדֵי
אֱלָהֵיהּ דַאֲבוּךְ וּבְכָא יוֹסֵף בְּמַלָּלוּתְהוֹן עִמֵּיהּ :
18 וַאֲזָלוּ אַף אֲחוֹהִי וּנְפַלוּ קֳדָמוֹהִי וַאֲמַרוּ הָא אֲנַחְנָא לָךְ לְעַבְדִין :
19 וַאֲמַר
לְהוֹן יוֹסֵף לָא תְדַחֲלוּן אֲרֵי דָחִיל מִן קֳדָם יְיָ אָנָא :
20 וְאַתּוּן חַשֵּׁבְתּוּן עֲלַי בִּשְׁתָּא מִן קֳדָם יְיָ אִתְחַשִּׁבַת לְטָבָא בְּדִיל לְמֶעְבַּד כְּיוֹמָא
דֵּדִין לְקַיָּמָא עַם סַגִּיאָ :
21 וּכְעַן לָא תְדַחֲלוּן אֲנָא אֵיזוּן יָתְכוֹן וְיָת טַפְלֵיכוֹן וַנְחֵים יָתְהוֹן וּמַלֵּיל תַּנְחוּמִין עַל לִבְּהוֹן :
22 וְיָתֵיב יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם הוּא וּבֵית אֲבוֹהִי וַחֲיָא יוֹסֵף מְאָה וְעֶשֶׂר שְׁנִין :

8 * Et omnis domus Ioseph, & fratres eius, & omnis domus paterna eius: & cognationem & oues & boues reliquerunt in terra Gesem.

9 * Et ascenderunt cum eo & currus & equites, & facta est turba magna valdè.

10 * Et venerunt ad aream Atad, quod est trans Iordanem. & planxerunt eum illic planctu magno & forti valdè. & fecit planctum patri suo septem dies.

11 * Et viderunt habitatores terræ Chanaan planctum in area Atad, & dixerunt: Planctus magnus est iste Ægyptiis. propter hoc vocauerunt nomen loci illius, Planctus Ægypti: quod est trans Iordanem.

12 * Et fecerunt ei sic filij eius, sicut præcepit eis.

13 * Et acceperunt eum filij sui in terram Chanaan: & sepelierunt eum in spelunca duplici, quam possedit Abraam speluncam in possessione sepulchri ab Ephron Ethæo, contra Mambre.

14 * Et reuersus est Ioseph in Ægyptum, ipse & fratres eius, & omnes qui ascenderant sepelire patrem eius.

15 * Videntes autem fratres Ioseph quòd mortuus est pater eorum, dixerunt: Ne fortè memor iniuriæ sit nobis Ioseph, & retributionem retribuat nobis omnia mala, quæ ostendimus ei.

16 * Et venientes ad Ioseph, dixerunt: Pater tuus adiurauit, antequàm moreretur ipse, dicens:

17 * Sic dicite Ioseph: Dimitte eis iniquitatem & peccatum eorũ, quia mala tibi ostenderunt. & nunc suscipe iniquitatem seruorum Dei patris tui. & fleuit Ioseph, loquentibus illis ad eum.

18 * Et venientes ad eum dixerunt: Ecce nos tibi serui.

19 * Et dixit illis Ioseph: Ne timeatis: nam Dei sum ego.

20 * Vos cogitastis contra me mala, at Deus cogitauit de me in bona, vt fieret sicut hodie, vt aleretur populus multus.

21 * Et ait illis: Ne timeatis. ego pascam vos, & domos vestras. & consolatus est eos; & locutus est in cor eorum.

22 * Et habitauit Ioseph in Aegypto, ipse & omnis domus patris eius. Et vixit Ioseph annos centum decem.

8 * καὶ πᾶσα ἡ πανοικία ἰωσὴφ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ οἰκία ἡ πατρικὴ αὐτοῦ· καὶ τὰ συγγένειαν, καὶ τὰ πρόβατα καὶ τοὺς βόας ὑπελίποντο ἐν γῇ γεσέμ.

9 * καὶ συναν έβησαν μετ' αὐτοῦ καὶ ἅρματα καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐγένετο ἡ παρεμβολὴ μεγάλη σφόδρα.

10 * καὶ παρεγένοντο ἐφ' ἅλωνα ἀτάδ· ὅ ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου. καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν ἐκεῖ κοπετὸν μέγαν καὶ ἰσχυρὸν σφόδρα· καὶ ἐποίησε τὸ πένθος τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἑπτὰ ἡμέρας.

11 * καὶ ἴδον οἱ κάτοικοι τῆς γῆς χανααν τὸ πένθος ἐν ἅλωνι ἀτάδ· καὶ εἶπαν, πένθος μέγα ἐστὶ τοῦτο τοῖς αἰγυπτίοις. διὰ τοῦτο ἐκάλεσαν τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, πένθος αἰγύπτου, ὅ ἐστι πέραν τοῦ ἰορδάνου.

12 * καὶ ἐποίησαν αὐτῷ οὕτως οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς.

13 * καὶ ἀνέλαβον αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰς γῆν χαναάν. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν· ὃ ἐκτήσατο ἀβραὰμ τὸ σπήλαιον ἐν κτήσει μνημείου παρὰ ἐφρὼν τοῦ χεταίου, κατέναντι μαμβρή.

14 * καὶ ὑπέστρεψεν ἰωσὴφ εἰς αἴγυπτον, αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ συναναβάντες θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ.

15 * ἰδόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ ἰωσὴφ, ὅτι τέθνηκεν ὁ πατὴρ αὐτῶν, εἶπαν, μή ποτε μνησικακήσει ἡμῖν ἰωσὴφ, καὶ ἀποδῷ ἀποδώσει ἡμῖν πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐνεδειξάμεθα αὐτῷ.

16 * καὶ παρήγγειλαν πρὸς ἰωσὴφ, εἶπαν, ὁ πατήρ σου ὤρκισε πρὸ τοῦ τελευτῆσαι αὐτὸν, λέγων·

17 * οὕτως εἴπατε ἰωσὴφ, ἄφες αὐτοῖς τὴν ἀδικίαν, καὶ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ὅτι πονηρά σοι ἐνεδείξαντο. καὶ νῦν δέξαι τὴν ἀδικίαν τῶν θεραπόντων τοῦ θεοῦ τοῦ πατρός σου. καὶ ἔκλαυσεν ἰωσὴφ, λαλούντων αὐτῶν πρὸς αὐτόν.

18 * καὶ ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν, εἶπαν, ἰδοὺ ἡμεῖς σοι οἰκέται.

19 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἰωσὴφ, μὴ φοβεῖσθε, τοῦ γὰρ θεοῦ εἰμὶ ἐγώ.

20 * ὑμεῖς ἐβουλεύσασθε κατ' ἐμοῦ πονηρά, ὁ δὲ θεὸς ἐβουλεύσατο περὶ ἐμοῦ εἰς ἀγαθά, ὅπως δὴ γένηται ὡς σήμερον, ἵνα διατραφῇ λαὸς πολύς.

21 * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, μὴ φοβεῖσθε. ἐγὼ διαθρέψω ὑμᾶς, καὶ τὰς οἰκίας ὑμῶν. καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς, καὶ ἐλάλησεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν.

22 * καὶ κατῴκησεν ἰωσὴφ ἐν αἰγύπτῳ, αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ πανοικία τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἔζησεν ἰωσὴφ ἔτη ἑκατὸν δέκα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Omnisque domus Ioseph, & fratres sui, & domus patris sui; exceptis paruulis, oues quoque eorum & boues dereliquerunt in terra Gessen. 9 Ascenderuntque cum eo currus & equites; eratque turba magna nimis. 10 Et venerunt vsque ad aream Atad, quæ est vltra Iordanem, & planxerunt ibi planctum magnum atque nimis vehementem. & fecit patri suo luctum septem diebus: 11 Et vidit habitator terræ Chanaan luctum qui fiebat in loco areæ Atad: & dixerunt: Luctus vehemens est iste Ægyptiis. & idcircò vocatum est nomen eius, Luctus Ægypti; qui est trans Iordanem. 12 Feceruntque filij eius, sicut præceperat eis. 13 Portaueruntque eum filij sui in terram Chanaan: & sepelierunt eum in spelunca duplici quæ est in agro, qui est contra faciem Mamre: quem agrum emit Abraham in possessionem sepulchri à filiis Heth. 14 Reuersusque est Ioseph in Ægyptum, ipse & fratres eius, & omnes qui ascenderunt cum eo, vt sepelirent patrem eius, postquàm sepeliuit patrem suum. 15 Viderunteque fratres Ioseph quòd mortuus esset pater eorum: & dixerunt: Fortè obseruabit nobis Ioseph inimicitiam, & reddet nobis omne malum quod tribuimus ei. 16 Mandaueruntque ad Ioseph, dicentes: Pater tuus præcepit ante mortem suam, dicens: 17 Sic dicetis ad Ioseph: Obsecro vt dimittas delicta fratrum tuorum & peccata, quia malum retribuerunt tibi: & nunc dimitte, obsecro, delicta seruorum Dei patris tui. & fleuit Ioseph cùm loquerentur cum eo. 18 Ierunt quoque fratres sui, & ceciderunt coram eo, atque dixerunt: Ecce nos sumus serui tui. 19 Dixitque eis Ioseph: Ne timeatis; quoniam ego timeo à facie Dei: 20 Vos autem cogitastis contra me malum, sed coram Deo reputatum est in bonum, vt faceret sicut in die hac, vt sustentaret populum multum. 21 Et nunc nolite timere; ego pascam vos & familiam vestram. & consolatus est eos, & locutus est consolationem ad cor eorum. 22 Et habitauit Ioseph in Ægypto, ipse & domus patris sui. Et vixit Ioseph centum & decem annis.

Q

23 * וַיַּרְא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שִׁלֵּשִׁים גַּם בְּנֵי מָכִיר
בֶּן־מְנַשֶּׁה יֻלְּדוּ עַל־בִּרְכֵּי יוֹסֵף׃

24 * וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל־אֶחָיו אָנֹכִי מֵת וֵאלֹהִים פָּקֹד יִפְקֹד
אֶתְכֶם וְהֶעֱלָה אֶתְכֶם מִן־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃

25 * וַיַּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד
אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהַעֲלִתֶם אֶת־עַצְמֹתַי מִזֶּה׃

26 * וַיָּמָת יוֹסֵף בֶּן־מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים וַיַּחַנְטוּ אֹתוֹ
וַיִּישֶׂם בָּאָרוֹן בְּמִצְרָיִם׃

23 * Et vidit Ephraim filios vsque ad tertiam generationem. Filij quoque Machir filij Manasse nati sunt in genibus Ioseph.

24 * Quibus transactis, locutus est fratribus suis: Post mortem meam Deus visitabit vos, & ascendere vos faciet de terra ista, ad terram quam iurauit Abraam, Isaac, & Iacob.

25 * Cumque adiurasset eos, atque dixisset: Deus visitabit vos, asportate ossa mea vobiscum de loco isto.

26 * Mortuus est, expletis centum decem vitæ suæ annis: & conditus aromatibus, repositus est in loculo in Ægypto.

תרגום אונקלוס

23 וַחֲזָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנִין תְּלִיתָאִין אַף בְּנֵי מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה אִתְיְלִידוּ וְרַבִּי יוֹסֵף׃

24 וַאֲמַר יוֹסֵף לְאַחוֹהִי אֲנָא מָאִית וַיְיָ מְרַחֵם דְּכִיר יְתְכוֹן וְיַסֵּק יְתְכוֹן מִן אַרְעָא הָדָא לְאַרְעָא דְקַיֵּים לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃

25 וְאוֹמִי יוֹסֵף יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר מְרַחֵם דְּכִיר יְיָ יְתְכוֹן וְתַסְקוּן יַת גַּרְמַי מִכָּא׃

26 וּמִית יוֹסֵף בַּר מְאָה וְעֶשְׂר שְׁנִין וְחַנְטוּ יָתֵיהּ וְשַׁמוּהִי בַּאֲרוֹנָא בְּמִצְרָיִם׃

תם ונשלם ספר בראשית

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיבטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

23 * *Et vidit Ioseph Ephraim filios vsque ad tertiam generationem. & filij Machir, filij Manasse, nati sunt in femoribus Ioseph.*

24 * *Et ait Ioseph fratribus suis, dicens: Ecce ego morior: visitatione autem visitabit vos Deus; & reducet vos de terra ista, in terram quam iurauit Deus patribus nostris, Abraam, Isaac & Iacob.*

25 * *Et adiurauit Ioseph filios Israel, dicens: In visitatione qua visitabit vos Deus, & simul portabitis ossa mea hinc vobiscum.*

26 * *Et mortuus est Ioseph, annorum existens centum decem: & sepelierunt eum, & posuerunt in arca in Aegypto.*

23 * Καὶ ἴδεν ἰωσὴφ ἐφραὶμ παιδία, ἕως τείτης γ҃ενεᾶς. καὶ υἱοὶ μαχεὶρ τοῦ υἱοῦ μανασσὴ ἐτέχθησαν ἐπὶ μηρῶν ἰωσήφ.

24 * Καὶ εἶπεν ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, λέγων, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποθνήσκω, ἐπισκοπὴ δὲ ἐπισκέψε᾽ ὑμᾶς ὁ θεὸς, καὶ ἀνάξει ὑμᾶς ἐκ τῆς γῆς ταύτης εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσεν ὁ θεὸς τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ἀβραὰμ, ἰσαὰκ, καὶ ἰακώβ.

25 * καὶ ὥρκισεν ἰωσὴφ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, λέγων, ἐν τῇ ἐπισκοπῇ ᾗ ἐπισκέψεται ὑμᾶς ὁ θεὸς, καὶ συνκομίσετε τὰ ὀστᾶ μου ἐντεῦθεν μεθ᾽ ὑμῶν.

26 * Καὶ ἐτελεύτησεν ἰωσὴφ, ἐτῶν ὢν ἑκατὸν δέκα. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν, καὶ ἐτέθη ἐν τῇ λάρνακι ἐν αἰγύπτῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et vidit Ioseph de Ephraim filios tertios: filij quoque Machir filij Manasse nati sunt, quos nutriuit Ioseph.

24 Dixitque Ioseph fratribus suis: Egomorior: & Deus recordans recordabitur vestri: & leuabit vos de terra hac, in terram quam iurauit Abrahæ, & Isaac & Iacob.

25 Et adiurauit Ioseph filios Israel, dicens: Memoria memor erit vestri Deus: & leuabitis ossa mea hinc.

26 Mortuusque est Ioseph cùm esset ætatis centum & decem annorum. & condierunt eum aromatibus, & posuerunt eum in arca in Ægypto.

Finis libri Geneseos.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus recensuit

1 אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
מִצְרַיְמָה אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ׃
2 * רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וִיהוּדָה׃
3 * יִשָּׂשכָר זְבוּלֻן וּבִנְיָמִן׃ 4 * דָּן וְנַפְתָּלִי
5 גָּד וְאָשֵׁר׃ * וַיְהִי כָּל־נֶפֶשׁ יֹצְאֵי יֶרֶךְ־יַעֲקֹב שִׁבְעִים
6 נָפֶשׁ וְיוֹסֵף הָיָה בְּמִצְרָיִם׃ * וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל־אֶחָיו
7 וְכֹל הַדּוֹר הַהוּא׃ * וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ
וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֹתָם׃
8 * וַיָּקָם מֶלֶךְ־חָדָשׁ עַל־מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע אֶת־
9 יוֹסֵף׃ * וַיֹּאמֶר אֶל־עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב
10 וְעָצוּם מִמֶּנּוּ׃ * הָבָה נִתְחַכְּמָה לּוֹ פֶּן־יִרְבֶּה וְהָיָה
כִּי־תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם־הוּא עַל־שֹׂנְאֵינוּ
11 וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה מִן־הָאָרֶץ׃ * וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי
מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְלֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת
12 לְפַרְעֹה אֶת־פִּתֹם וְאֶת־רַעַמְסֵס׃ * וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ
אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ וַיָּקֻצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
13 * וַיַּעֲבִדוּ מִצְרַיִם אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ׃ * וַיְמָרְרוּ
14 אֶת־חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבֵנִים וּבְכָל־
עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֵת כָּל־עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָהֶם
15 בְּפָרֶךְ׃ * וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַמְיַלְּדֹת הָעִבְרִיֹּת
אֲשֶׁר שֵׁם הָאַחַת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פּוּעָה׃
16 * וַיֹּאמֶר בְּיַלֶּדְכֶן אֶת־הָעִבְרִיּוֹת וּרְאִיתֶן עַל־הָאָבְנָיִם
אִם־בֵּן הוּא וַהֲמִתֶּן אֹתוֹ וְאִם־בַּת הִוא וָחָיָה׃
17 * וַתִּירֶאן הַמְיַלְּדֹת אֶת־הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר אֲלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַתְּחַיֶּיןָ אֶת־הַיְלָדִים׃
18 * וַיִּקְרָא מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לַמְיַלְּדֹת וַיֹּאמֶר לָהֶן מַדּוּעַ
עֲשִׂיתֶן הַדָּבָר הַזֶּה וַתְּחַיֶּיןָ אֶת־הַיְלָדִים׃
19 * וַתֹּאמַרְןָ הַמְיַלְּדֹת אֶל־פַּרְעֹה כִּי לֹא כַנָּשִׁים
הַמִּצְרִיֹּת הָעִבְרִיֹּת כִּי־חָיוֹת הֵנָּה בְּטֶרֶם תָּבוֹא
אֲלֵהֶן הַמְיַלֶּדֶת וְיָלָדוּ׃

EXODVS. Translat.B.Hieron. *Pharaõ.*

INCIPIT LLBER HELLESMOTH, QVEM NOS EXODI DICIMVS, CAP. I.

1 A HÆc sunt noïa filiorum Israel, Gen. 46. 2.
qui ingressi sunt in Ægyptũ
cũ Iacob.singuli cũ domibus
suis introierunt.*Ruben, Sy-
3 meõ,Leui,Iudas,*Isachar,Za
4 bulõ,& Bẽiamin, *Dan,Ne-
5 ptalim,Gad,& Aser. *Erant igitur omnes aïæ
eorũ qui egressi sunt de femore Iacob,septua-
6 ginta.Ioseph autẽ in Ægypto erat. *Quo mor
tuo,& vniuersis fratribus eius,oĩq; cognatio-
7 ne sua: *Filij Israel creuerũt,&quasi germinã-
tes multiplicati sunt;ac roborati nimis,imple
8 uerũt terrã. *Surrexit interea rex nouus super
9 Ægyptũ,qui ignorabat Ioseph:*Et ait ad po-
pulũ suũ, Ecce populus filiorũ Israel multus &
10 fortior nobis est. *Venite,sapiẽter opprimam9
eũ,ne fortè multiplicetur:& si ingruerit cõtra
nos bellũ,addatur inimicis nostris, expugna-
11 tisq; nobis,egrediatur de terra.*Pręposuit ita-
B que eis magistros operũ, vt affligerẽt eos one-
ribus. ædificauerúntq; vrbes tabernaculorum
12 Pharaoni,Phiton & Rameses. *Quãtóq; op-
primebãt eos,tãto magis multiplicabantur &
13 crescebãt. oderántq; filios Israel Ægyptij: *Et
14 affligebãt illudentes & inuidẽtes eis:*Atq;ad
amaritudinẽ perducebant vitã eorũ operibus
duris luti & lateris, oĩq; famulatu quo in ter-
15 ræ operibus premebantur. *Dixit autem rex
Ægypti obstetricibus Hebręorum;quarũ vna
16 vocabatur Sephora, altera Phua: *Præcipiens
C eis:Quando obstetricabitis Hebræas, & par-
tus tempus aduenerit,si masculꝰ fuerit,inter-
17 ficite eũ,si fœmina,reseruate.*Timuerunt au-
tem obstetrices Deum, & non fecerunt iuxta
præceptum regis Ægypti, sed conseruabant
18 mares. *Quibus accersitis ad se rex,ait: Quid-
nam est hoc quod facere voluistis, vt pueros
19 seruaretis? *Quæ responderunt: Non sunt
D Hebrææ sicut Ægyptiæ mulieres. ipsæ enim
obstetricandi habent scientiam:& priusquàm
veniamus ad eas, pariunt.

תרגום אונקלוס

א

וְאֵלִין שְׁמָהָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּעָלוּ לְמִצְרַיִם עִם יַעֲקֹב גְּבַר וְאֵינָשׁ בֵּיתֵיהּ עָלוּ׃ 2 רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וִיהוּדָה׃ 3 יְשָׂשכָר
זְבוּלוּן וּבִנְיָמִין׃ 4 דָּן וְנַפְתָּלִי גָּד וְאָשֵׁר׃ 5 וַהֲוָה כָּל נַפְשָׁתָא נָפְקֵי יַרְכָּא דְיַעֲקֹב שִׁבְעִין נַפְשִׁין עִם יוֹסֵף דַּהֲוָה
בְּמִצְרָיִם׃ 6 וּמִית יוֹסֵף וְכָל אֲחוֹהִי וְכָל דָּרָא הַהוּא׃ 7 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְפִישׁוּ וְאִתְיַלִּידוּ וּסְגִיאוּ וּתְקִיפוּ בְּלַחְדָּא לַחְדָּא וְאִתְמְלִיאַת אַרְעָא
מִנְּהוֹן׃ 8 וְקָם מַלְכָּא חַדְתָּא עַל מִצְרַיִם דְּלָא מְקַיֶּים גְּזֵירַת דְּיוֹסֵף׃ 9 וַאֲמַר לְעַמֵּיהּ הָא עַמָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל סַגֵּן וְתַקִּיפִין מִנָּנָא׃ 10 הַבוּ
נִתְחַכַּם לְהוֹן דְּיִלְמָא יִסְגוֹן וְיְהֵי אֲרֵי תְעָרַעְנָא קְרָבָא וְיִתּוֹסְפָן אַף אִינוּן עַל בַּעֲלֵי דְבָבָנָא וְיִגִיחוּן בָּנָא קְרָב וְיִסְקוּן מִן אַרְעָא׃ 11 וּמַנִּיאוּ עֲלֵיהוֹן
שְׁלְטוֹנִין מַבְאִישִׁין בְּדִיל לְעַנוֹאֵיהוֹן בְּפָלְחַנְהוֹן וּבְנוּ קָרְוֵי בֵּית אוֹצָרָא לְפַרְעֹה יָת פִּיתֹם וְיָת רַעַמְסֵס׃ 12 וּכְמָא דְמַעֲנַיִן לְהוֹן כֵּן סַגֵּן וְכֵן תַּקִּיפִין
וְעָקַת לְמִצְרָאֵי מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 13 וְאַפְלְחוּ מִצְרָאֵי יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקָשְׁיוּ׃ 14 וַאֲמָרְרוּ יָת חַיֵּיהוֹן בְּפָלְחָנָא קַשְׁיָא בְּטִינָא וּבְלִיבְנֵי וּבְכָל
פָּלְחָנָא בְחַקְלָא יָת כָּל פָּלְחָנְהוֹן דְּאַפְלְחוּ בְהוֹן בְּקָשְׁיוּ׃ 15 וַאֲמַר מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְחַיָּתָא יְהוֹדָיְתָא דְשׁוּם חָדָא שִׁפְרָה וְשׁוּם תִּנְיָתָא פּוּעָה׃
16 וַאֲמַר כַּד תָּהֲווֹיְן מְיַלְּדָן יָת יְהוֹדָיָתָא וְתֶחְזְיָן עַל מַתְבְּרָא אִם בְּרָא הוּא וְתִקְטְלוֹן יָתֵיהּ וְאִם בְּרַתָּא הִיא תְּקַיְּמוּנַהּ׃ 17 וּדְחִילָא חַיָּתָא מִן קֳדָם
יְיָ וְלָא עֲבָדָא כְּמָא דְמַלֵּיל לָהֶן מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וְקַיְּמָא יָת בְּנַיָּא׃ 18 וּקְרָא מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְחַיָּתָא וַאֲמַר לְהֶן מָה דֵין עֲבַדְתּוּן פִּתְגָמָא הָדֵין וְקַיְּמְתּוּן
יָת בְּנַיָּא׃ 19 וַאֲמָרַת חַיָּתָא לְפַרְעֹה אֲרֵי לָא כְנִשְׁיָא מִצְרָיָתָא יְהוֹדָיָתָא אֲרֵי חַכִּימָן אִינִין עַד לָא עַלַת לְוָתְהֶן חַיָּתָא וְיָלְדָן׃

CAP. I.

Hæc nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Ægyptum cum Iacob patre eorum, vnusquisq; cum domibus suis introierunt. 1

*Ruben, Symeon, Leui, Iudas, 2
*Issachar, Zabulon, & Beniamin, 3
*Dan, & Nephthali, Gad & Aser. Ioseph autem erat in Ægypto. 4
*Erant autem omnes animæ quæ egressæ sunt ex Iacob, quinque & septuaginta. 5
*Mortuus est autem Ioseph, & omnes fratres eius, & omnis generatio illa. 6
*At filij Israel creuerũt & multiplicati sunt, & abundantes fuerunt, et inualuerunt valdè nimis. multiplicauit autem terra illos. 7
*Surrexit autem rex alter super Aegyptũ, qui non cognoscebat Ioseph. 8
*Dixit autem genti suæ: Ecce gens filiorum Israel magna valdè multitudo, et præualet super nos. 9
*Venite ergo sapienter opprimamus eos, ne fortè multiplicetur: & quando acciderit nobis bellum, addentur & isti ad aduersarios: & debellantes nos, egredientur de terra. 10
*Et præfecit eis præfectos operum, vt affligerent eos in operibus. & ædificauerunt ciuitates munitas Pharaoni, & Phithon, & Rameses, & On, quæ est Heliopolis. 11
*Quanto autem eos humiliabant, tanto plures fiebant: & inualuerunt valdè. & abominationem habuerunt Aegyptij à filiis Israel. 12
*Et oppresserunt Aegyptij filios Israel vi: 13
*Et afflixerunt eorum vitam in operibus duris in luto & lateritio, & omnibus operibus quæ in agris, secundùm omnia opera quibus in seruitutem redegerunt eos cum vi. 14
*Et ait rex Aegyptiorum obstetricibus Hebræorum, vni earũ erat nomen Sephora, & nomen secundæ Phua: 15
*Et ait illis: Quando obstetricabitis Hebræas, et fuerint ad pariendum, si quidem masculus fuerit, interficite illum: si autem fœmina, reseruate illam. 16
*Timuerunt autem obstetrices Deum, & non fecerunt sicut præcepit illis rex Aegypti: & viuificabant masculos. 17
*Vocauit autem rex Aegypti obstetrices, & ait illis: Quare fecistis rem hanc, & viuificastis masculos? 18
*Dixerunt autem obstetrices Pharaoni: Non sicut mulieres Aegyptiæ, Hebrææ: pariunt enim priusquam ingrediantur ad eas obstetrices, & pepererunt. 19

α'.

1 Αὐτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, τῶν εἰσπεπορευμένων εἰς αἴγυπτον ἅμα ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτῶν, ἕκαστος παρὰ οἰκὶ αὐτῶν εἰσήλθοσαν· 2 *ῥουβὶμ, συμεὼν, λευὶ, ἰούδας, 3 *ἰσάχαρ, ζαβουλὼν, καὶ βενιαμὶν, 4 *δὰν, καὶ νεφθαλὶ, γὰδ, καὶ ἀσήρ. ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐν αἰγύπτῳ. 5 *ἦσαν δὲ πᾶσαι ψυχαὶ αἱ ἐξελθοῦσαι ἐξ ἰακὼβ, πέντε καὶ ἑβδομήκοντα. 6 *ἐτελεύτησε δὲ ἰωσὴφ καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσα ἡ γενεὰ ἐκείνη. 7 *οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ηὐξήθησαν, καὶ ἐπληθύνθησαν, καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο, καὶ κατίσχυον σφόδρα σφόδρα. ἐπλήθυνε δὲ ἡ γῆ αὐτούς. 8 *ἀνέστη δὲ βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν ἰωσήφ. 9 *εἶπε δὲ τῷ ἔθνει αὐτοῦ, ἰδοὺ τὸ ἔθνος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ μέγα πολὺ πλῆθος, καὶ ἰσχύει ὑπὲρ ἡμᾶς. 10 *δεῦτε οὖν καταφθείρωμεν αὐτοὺς, μήποτε πληθυνθῇ, καὶ ἡνίκα ἂν συμβῇ ἡμῖν πόλεμος, προσθήσονται καὶ αὐτοὶ πρὸς τοὺς ὑπεναντίους· καὶ ἐκπολεμήσαντες ἡμᾶς, ἐξελεύσονται ἐκ τῆς γῆς. 11 *καὶ ἐπέστησαν αὐτοῖς ἐπισάτας τῶν ἔργων, ἵνα κακώσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔργοις. καὶ ᾠκοδόμησαν πόλεις ὀχυρὰς τῷ φαραὼ, τήν τε φιθὼμ καὶ ραμεσσὴ, καὶ ὼν, ἥ ἐστιν ἡλιούπολις. 12 *καθ' ὅσον δὲ αὐτοὺς ἐταπείνουν, τοσοῦτῳ πλείους ἐγίνοντο. καὶ ἴσχυον σφόδρα. καὶ ἐβδελύσσοντο οἱ αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ. 13 *καὶ κατεδυνάστευον οἱ αἰγύπτιοι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ βίᾳ· 14 *καὶ κατωδυνῶων αὐτῶν τὸν ζωὸν ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς σκληροῖς, ἐν τῷ πηλῷ καὶ τῇ πλινθίᾳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις, ὧν πάντα τὰ ἔργα, ὧν κατεδουλοῦντο αὐτοὺς μετὰ βίας. 15 *καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῶν αἰγυπτίων ταῖς μαίαις τῶν ἑβραίων, τῇ μιᾷ αὐτῶν ὄνομα σεφώρα, καὶ τὸ ὄνομα τῆς δευτέρας, φουά· 16 *καὶ εἶπεν αὐταῖς, ὅταν μαιοῦσθε τὰς ἑβραίας, καὶ ὦσι πρὸς τὸ τίκτειν, ἐὰν μὲν ἄρσεν ᾖ, ἀποκτείνατε αὐτό· ἐὰν δὲ θῆλυ, περιποιήσασθε αὐτό. 17 *ἐφοβήθησαν δὲ αἱ μαῖαι τὸν θεὸν, καὶ οὐκ ἐποίησαν καθ' ὅτι συνέταξεν αὐταῖς ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου. καὶ ἐζωογόνουν τὰ ἄρσενα. 18 *ἐκάλεσε δὲ ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου τὰς μαίας, καὶ εἶπεν αὐταῖς, διότι ἐποιήσατε τὸ πρᾶγμα τοῦτο, καὶ ἐζωογονεῖτε τὰ ἄρσενα; 19 *εἶπαν δὲ αἱ μαῖαι τῷ φαραὼ, οὐχ ὡς αἱ γυναῖκες αἰγύπτιαι, αἱ ἑβραῖαι, τίκτουσι γὰρ πρὶν ἢ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὰς τὰς μαίας, καὶ ἔτεκον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. I.

ET hæc sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt Ægyptum cum Iacob, singuli cum viris domus suæ introierunt:
2 Ruben, Symeon, Leui, & Iudas, 3 Isachar, Zabulon, & Beniamin, 4 Dan, & Neptali, Gad & Aser.
5 Erantque omnes animæ egredientium de femore Iacob, septuaginta animæ, cum Ioseph qui erat in Ægypto. 6 Mortuusque est Ioseph & omnes fratres eius, & omnis generatio illa. 7 Filij autem Israel creuerunt, & nati sunt in multitudinem, & roborati sunt vehementer nimis; & impleta est terra ex eis. 8 Et surrexit rex nouus in Ægypto, qui non confirmabat decreta Ioseph.
9 Et ait ad populum suum: Ecce populus filiorum Israel multus & fortior nobis: 10 Venite, sapienter agamus contra eos, ne fortè multiplicentur; & quando acciderit nobis bellum, addantur quoque ipsi inimicis nostris, & inient contra nos bellum, & ascendent de terra.
11 Et constituerunt super eos principes malefacientes, vt affligerent eos in operibus suis. ædificaueruntque vrbes thesaurorum Pharaoni, Phiton & Rameses. 12 Et quanto affligebant eos, tanto multiplicabantur, & tanto roborabantur. & tribulatio erat Ægyptiis propter filios Israel. 13 Et seruire fecerunt Ægyptij filios Israel durè: 14 Et ad amaritudinem perduxerunt vitam eorum in seruitute dura, in luto, & in lateribus, & in omni seruitute in agro, in omnibus operibus suis, quibus eos grauiter seruire fecerunt. 15 Dixitque rex Ægypti obstetricibus Iudæorum, nomen vnius Sephora, & nomen alterius Phua. 16 Et ait: Quando obstetricabitis Iudæas, videbitis in partu si filius fuerit, interficietis eum; & si filia fuerit, reseruabitis eam. 17 Timueruntque obstetrices à facie Dei, & non fecerunt sicut locutus fuerat eis rex Ægypti, sed conseruabant filios. 18 Vocauitque rex Ægypti obstetrices, & ait: Cur fecistis hanc rem, & reseruatis filios? 19 Et dixerunt obstetrices ad Pharaonem: Quia non sunt sicut mulieres Ægyptiæ, mulieres Iudææ; quia ipsæ sapientes sunt; & antequam veniat ad eas obstetrix, pariunt.

20 * וַיֵּיטֶב אֱלֹהִים לַמְיַלְּדֹת וַיִּרֶב הָעָם וַיַּעַצְמוּ מְאֹד :
21 * וַיְהִי כִּי־יָרְאוּ הַמְיַלְּדֹת אֶת־הָאֱלֹהִים וַיַּעַשׂ לָהֶם
22 בָּתִּים : * וַיְצַו פַּרְעֹה לְכָל־עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל־הַבֵּן הַיִּלּוֹד
הַיְאֹרָה תַּשְׁלִיכֻהוּ וְכָל־הַבַּת תְּחַיּוּן :

ב

1 * וַיֵּלֶךְ אִישׁ
2 מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת־בַּת־לֵוִי : * וַתַּהַר הָאִשָּׁה
וַתֵּלֶד בֵּן וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי־טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה
3 יְרָחִים : * וְלֹא־יָכְלָה עוֹד הַצְפִינוֹ וַתִּקַּח־לוֹ
תֵּבַת גֹּמֶא וַתַּחְמְרָה בַחֵמָר וּבַזָּפֶת וַתָּשֶׂם בָּהּ
אֶת־הַיֶּלֶד וַתָּשֶׂם בַּסּוּף עַל־שְׂפַת הַיְאֹר :
4 * וַתִּתַּצַּב אֲחֹתוֹ מֵרָחֹק לְדָעָה מַה־יֵּעָשֶׂה לוֹ :
5 * וַתֵּרֶד בַּת־פַּרְעֹה לִרְחֹץ עַל־הַיְאֹר וְנַעֲרֹתֶיהָ
הֹלְכֹת עַל־יַד הַיְאֹר וַתֵּרֶא אֶת־הַתֵּבָה בְּתוֹךְ
6 הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת־אֲמָתָהּ וַתִּקָּחֶהָ : * וַתִּפְתַּח
וַתִּרְאֵהוּ אֶת־הַיֶּלֶד וְהִנֵּה־נַעַר בֹּכֶה וַתַּחְמֹל עָלָיו
7 וַתֹּאמֶר מִיַּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה : * וַתֹּאמֶר אֲחֹתוֹ אֶל־
בַּת־פַּרְעֹה הַאֵלֵךְ וְקָרָאתִי לָךְ אִשָּׁה מֵינֶקֶת מִן
8 הָעִבְרִיֹּת וְתֵינֵק לָךְ אֶת־הַיָּלֶד : * וַתֹּאמֶר־לָהּ בַּת־
פַּרְעֹה לֵכִי וַתֵּלֶךְ הָעַלְמָה וַתִּקְרָא אֶת־אֵם הַיָּלֶד :
9 * וַתֹּאמֶר לָהּ בַּת־פַּרְעֹה הֵילִיכִי אֶת־הַיֶּלֶד הַזֶּה
וְהֵינִיקֵהוּ לִי וַאֲנִי אֶתֵּן אֶת־שְׂכָרֵךְ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד
10 וַתְּנִיקֵהוּ : * וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבִאֵהוּ לְבַת־פַּרְעֹה וַיְהִי־
לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן־הַמַּיִם
11 מְשִׁיתִהוּ : * וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל־
אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם וַיַּרְא אִישׁ מִצְרִי מַכֶּה אִישׁ־עִבְרִי
12 מֵאֶחָיו : * וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי־אֵין אִישׁ וַיַּךְ אֶת־
13 הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחוֹל : * וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וְהִנֵּה
שְׁנֵי־אֲנָשִׁים עִבְרִים נִצִּים וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה
תַכֶּה רֵעֶךָ :

20 * Bene ergo fecit Deus obſtetricibus : & creuit populus, confortatusque eſt nimis.
21 * Et quia timuerunt obſtetrices Deum, æ-
22 dificauit eis domos. * Præcepit ergo Pharao omni populo ſuo, dicens: Quicquid maſculini ſexus natum fuerit, in flumen proiicite. quicquid fœminini, reſeruate.

CAP. II.

1 EGreſſus eſt poſt hæc vir de domo Leui, &
2 accepit vxorem ſtirpis ſuæ. * Quæ con-
A cepit & peperit filium: & videns eum elegantem, abſcondit tribus menſibus.
3 * Cumque iam celare non poſſet, ſumpſit
ſiſcellam ſcirpeam, & liniuit eam bitumine ac pice; poſuitque intus infantulum, & expo-
4 ſuit eum in arecto ripæ fluminis. * Stante procul ſorore eius, & conſiderante euentum
5 rei. * Ecce autem deſcendebat filia Pharaonis, vt lauaretur in flumine: & puellæ eius gradiebantur per crepidinem aluei. Quę cùm vidiſſet ſiſcellam in papyrione, miſit vnam è
6 famulabus ſuis. * Et allatam aperiens, cernenſque in ea paruulum vagientem, miſerta eius, ait: De infantibus Hebræorum eſt
7 hic. * Cui ſoror pueri: Vis, inquit, vt vadam, & vocem tibi mulierem Hebræam, quæ
8 nutrire poſſit infantulum? * Reſpondit, Vade. perrexit puella, & vocauit matrem ſuam.
9 * Ad quam locuta filia Pharaonis: Accipe, ait, puerum iſtum, & nutri mihi; ego dabo ti-
B bi mercedem tuam. Suſcepit mulier, & nutri-
10 uit puerum. * Adultumque tradidit filiæ Pharaonis: quem illa adoptauit in locum filij. vocauitque nomen eius Moyſes: dicens,
11 Quia de aqua tuli eum. * In diebus illis poſtquam creuerat Moyſes, egreſſus eſt ad fratres ſuos: viditque afflictionem eorum, & virum Ægyptium percutientem quendam de
12 Hebræis fratribus ſuis. * Cumque circunſpexiſſet huc atque illuc, & nullum adeſſe vidiſſet, percuſſum Ægyptium abſcondit ſabulo.
13 * Et egreſſus die altero, conſpexit duos Hebræos rixantes: dixitque ei qui faciebat iniuriam: Quare percutis proximum tuum?

תרגום אונקלוס

20 וְאוֹטֶב יְיָ לַחַיָּתָא וּסְגִי עַמָּא וּתְקִיפוּ לַחְדָּא : 21 וַהֲוָה כַּד דְּחִילָא חַיָּתָא מִן קֳדָם יְיָ וַעֲבַד לְהֶן בָּתִּין : 22 וּפַקֵּיד פַּרְעֹה לְכָל עַמֵּיהּ
לְמֵימַר כָּל בְּרָא דְאִתְיְלִיד מִן יְהוּדָאֵי לְנַהְרָא תְּרַמּוּנֵיהּ וְכָל בְּרָתָא תְּקַיְּמוּן :
ב
1 וַאֲזַל גַּבְרָא מִבֵּית לֵוִי וּנְסִיב יַת בַּת לֵוִי : 2 וְעַדַּיָּאת אִתְּתָא וִילִידַת בַּר וַחֲזַת יָתֵיהּ אֲרֵי טָב הוּא וְאַטְמַרְתֵּיהּ תְּלָתָא יַרְחִין :
3 וְלָא יְכִילַת עוֹד לְאַטְמָרוּתֵיהּ וּנְסֵיבַת לֵיהּ תֵּבוּתָא דְגוֹמָא וְחַפְתַּהּ בְּחֵימָרָא וּבְזוּפְתָּא וְשַׁוִּיאַת בָּהּ יַת רַבְיָא וְשַׁוִּיאַת בְּבִיף נַהֲרָא : 4 וְאִתְעַתַּד אֲחָתֵיהּ מֵרָחִיק לְמִידַּע מַה יִתְעֲבַד לֵיהּ : 5 וְנָחֲתַת בַּת פַּרְעֹה לְמִסְחֵי עַל נַהֲרָא וְעֻלֵּימָתָהּ מְהַלְכָן עַל כֵּיף נַהֲרָא וַחֲזַת יַת תֵּבוּתָא
בְּגוֹ יַעֲרָא וְאוֹשִׁיטַת יַת אַמְתָהּ וּנְסֵיבַתָּהּ : 6 וּפְתַחַת וַחֲזַיְתֵיהּ יַת רַבְיָא וְהָא עֻלֵּימָא בָּכֵי וְחָסַת עֲלוֹהִי וַאֲמָרַת מִן בְּנֵי יְהוּדָאֵי דֵּין :
7 וַאֲמָרַת אֲחָתֵיהּ לְבַת פַּרְעֹה הַאֵיזֵל וְאֶקְרֵי לִיךְ אִתְּתָא מֵנְקְתָא מִן יְהוּדָאֵי וְתֵינֵק לִיךְ יַת רַבְיָא : 8 וַאֲמָרַת לַהּ בַּת פַּרְעֹה אֵיזִילִי וְאָזְלַת
עֻלֵּימְתָּא וּקְרָאת יַת אִמֵּיהּ דְּרַבְיָא : 9 וַאֲמָרַת לַהּ בַּת פַּרְעֹה אוֹבִילִי יַת רַבְיָא הָדֵין וְאוֹנִיקֵיהּ לִי וַאֲנָא אֶתֵּן יַת אַגְרִיךְ וּנְסֵיבַת אִתְּתָא יַת רַבְיָא
וְאוֹנִיקַתֵּיהּ : 10 וּרְבָא רַבְיָא וְאַיְתֵיתֵיהּ לְבַת פַּרְעֹה וְהֲוָה לַהּ לְבַר וּקְרָאת שְׁמֵיהּ מֹשֶׁה וַאֲמָרַת אֲרֵי מִן מַיָּא שְׁחַלְתֵּיהּ :
11 וַהֲוָה בְּיוֹמָיָא הָאִינוּן וּרְבָא מֹשֶׁה וּנְפַק עִם אַחוֹהִי וַחֲזָא בְּפֻלְחָנְהוֹן וַחֲזָא גְּבַר מִצְרָאִי מָחֵי גְּבַר יְהוּדָאִי מֵאַחוֹהִי : 12 וְאִסְתְּפִנִי
לְכָא וּלְכָא וַחֲזָא אֲרֵי לֵית גַּבְרָא וּמְחָא יַת מִצְרָאָה וְאַטְמַרְתֵּיהּ בְּחָלָא : 13 וּנְפַק בְּיוֹמָא תִנְיָנָא וְהָא תְרֵין גַּבְרִין יְהוּדָאִין
נָצִין וַאֲמַר לְחַיָּבָא לְמָה אַתְּ מָחֵי לְחַבְרָךְ :

* *Bene autem faciebat Deus obſtetricibus. & creuit populus, & inualuit valdè.* * *Quoniam timuerunt obſtetrices Deum: fecit ſibi ipſis domos.*

* *Præcepit autem Pharao omni populo ſuo, dicens: Omne maſculum quod natum fuerit Hebræis, in flumen proïjcite; & omnem fœminam, viuificate illam.*

CAP. II.

FVit autem quidam de tribu Leui, & accepit de filiabus Leui: & habuit eam. * *Et in ventre concepit, & peperit maſculum. Videntes autem illum elegantem, abſconderunt illum menſibus tribus.* * *Quoniam autem non potuerunt amplius abſconderè illum, accepit illi mater eius arculam, & liniuit eam bitumine & pice; & impoſuit puerum in ea: & poſuit eam in palude iuxta flumen.* * *Et ſpeculabatur ſoror eius de longè, vt diſceret quid accideret illi.*

* *Deſcendit autem filia Pharaonis, vt lauaretur ad flumen. & ancillæ eius gradiebantur ſuper flumen: & videns arculam in palude, mittens ancillam, accepit illam.* * *Aperiens autem, cernit parvulum vagientem in arcula. & miſerta eſt illius filia Pharaonis: & dixit: De infantibus Hebræorum hic.* * *Et dixit ſoror eius filiæ Pharaonis: Vis vocem tibi mulierem quæ nutriat ex Hebræis, & lactabit tibi infantulum?* * *Ait autem illi filia Pharaonis: Vade. pergens autem puella, vocauit matrẽ pueri.* * *Dixit autem ad illam filia Pharaonis: Serua mihi puerum iſtum, & lacta mihi illum: ego autem dabo tibi mercedem. accepit autem mulier infantem, & lactauit illum.* * *Adulto autem puero, attulit illum ad filiam Pharaonis: & factus eſt illi in filium. vocauit autem nomen illius, Moyſen: dicens, Quoniam ex aqua illum tuli.* * *Factum eſt autem in diebus multis illis, magnus factus Moyſes, egreſſus eſt ad fratres ſuos filios Iſrael. cogitans autem afflictionem illorum, aſpicit hominem Ægyptiũ percutientem quendam Hebræum de fratribus ſuis filiis Iſrael.* * *Cùm circunſpexiſſet autem huc & illuc, non videt vllum: & percutiens Ægyptium, abſcondit eum in ſabulo.* * *Egreſſus autem die ſecundo, videt duos viros Hebræos rixantes. & dicit facienti iniuriam: Cur tu percutis proximum?*

20 * διὸ ἐποίει ὁ θεὸς τοῖς μαίαις· καὶ ἐπλήθυνεν ὁ λαὸς, καὶ ἴ-
21 σχυεν σφόδρα. * ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο αἱ μαῖαι τὸν θεὸν,
ἐποίησεν ἑαυταῖς οἰκίας.
22 * συνέταξε δὲ φαραὼ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, λέγων, πᾶν ἄρ-
σεν ὃ ἂν τεχθῇ τοῖς ἑβραίοις, εἰς τὸν ποταμὸν ῥίψατε, καὶ πᾶν θῆ-
λυ ζωογονεῖτε αὐτό.

β'.

1 * Ην δέ τις ἐκ τῆς φυλῆς λευΐ, καὶ ἔλαβεν ἐκ τῶν θυγα-
2 τέρων λευΐ, καὶ ἔχεν αὐτεῦ· * καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν,
καὶ ἔτεκεν ἄρσεν. ἰδόντες δὲ αὐτὸ ἀστεῖον, ἐσκέπαζαν αὐτὸ μῆ-
3 νας τρεῖς. * ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἠδυνάσθη ἔτι κρύπτειν αὐτό, ἔ-
λαβεν αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θήκην, καὶ κατέχρισεν αὐτὴν ἀ-
σφάλτῳ καὶ πίσῃ, καὶ ἐνέβαλε τὸ παιδίον εἰς αὐτήν, καὶ ἔθη-
4 κεν αὐτὴν εἰς τὸ ἕλος παρὰ τὸν ποταμόν. * καὶ κατεσκό-
πευεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ μακρόθεν, μαθεῖν, τί τὸ ἀποβησόμε-
5 νον αὐτῷ. * κατέβη δὲ ἡ θυγάτηρ φαραὼ λουσαμένη ἐπὶ
τὸν ποταμόν. καὶ αἱ ἄβραι αὐτῆς περιεπορεύοντο ἐπὶ τὸν ποτα-
μόν· καὶ ἰδοῦσα τὴν θήκην ἐν τῷ ἕλει, ἀποστείλασα τὴν ἄ-
6 βραν, ἀνείλετο αὐτήν. * ἀνοίξασα δὲ, ὁρᾷ παιδίον
κλαῖον ἐν τῇ θήκῃ. καὶ ἐφείσατο αὐτοῦ ἡ θυγάτηρ φαραώ. καὶ
ἔφη, ἀπὸ τῶν παιδίων τῶν ἑβραίων τοῦτο.
7 * καὶ εἶπεν ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ τῇ θυγατρὶ φαραώ, θέλεις κα-
λέσω σοι γυναῖκα τροφοῦσαν ἐκ τῶν ἑβραίων, καὶ θηλά-
8 σει σοι τὸ παιδίον; * εἶπε δὲ αὐτῇ ἡ θυγάτηρ φαραώ, πο-
ρεύου· ἀπελθοῦσα δὲ ἡ νεανὶς, ἐκάλεσε τὴν μητέρα τοῦ παιδίου.
9 * εἶπε δὲ πρὸς αὐτὴν ἡ θυγάτηρ φαραώ, διατήρησόν μοι
τὸ παιδίον τοῦτο, καὶ θήλασόν μοι αὐτό· ἐγὼ δὲ δώσω σοι τὸν μισθόν.
10 ἔλαβε δὲ ἡ γυνὴ τὸ παιδίον, καὶ ἐθήλαζεν αὐτό. * ὡς δὲ ηὐξή-
θη τὸ παιδίον, εἰσήγαγε αὐτὸ πρὸς τὴν θυγατέρα φα-
ραώ. καὶ ἐγένετο αὐτῇ εἰς υἱόν· ἐπωνόμασε δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ
μωυσῆν· λέγουσα, ὅτι ἐκ τοῦ ὕδατος αὐτὸν ἀνειλόμην.
11 * ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πολλαῖς ἐκείναις, μέγας
γενόμενος μωυσῆς, ἐξῆλθε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς
ἰσραὴλ. καταλαβὼν δὲ τὸν πόνον αὐτῶν, ὁρᾷ ἄνθρωπον αἰγύπ-
τιον τύπτοντά τινα ἑβραῖον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
12 * περιβλεψάμενος δὲ ὧδε καὶ ὧδε, καὶ ὁρᾷ οὐδένα, καὶ πατά-
13 ξας τὸν αἰγύπτιον, ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ. * ἐξελθὼν δὲ
τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ, ὁρᾷ δύο ἄνδρας ἑβραίους διαπληκτιζομέ-
νους. καὶ λέγει τῷ ἀδικοῦντι, διατί σὺ τύπτεις τὸν πλησίον;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et benefecit Deus obſtetricibus: & creuit populus, confortatique ſunt nimis. 21 Et factum eſt cùm obſtetrices timuiſſent à facie Dei, fecit eis domos. 22 Et præcepit Pharao omni populo ſuo, dicens: Omnis filius qui natus fuerit ex Iudæis, in flumen proiicite eum; & omnem filiam reſeruabitis.

CAP. II.

ET abiit vir de domo Leui, & accepit filiam Leui. 2 Et concepit mulier, & peperit filium. & vidit eum quòd eſſet bonus, & abſcondit eum tribus menſibus. 3 Et non potuit vltrà abſcondere eum: & accepit ei arcam ſcirpeam, & liniuit eam bitumine ac pice; poſuitque in ea infantem: & poſuit eam in caricto, quod erat in ripa fluminis. 4 Et ſtetit ſoror eius procul, vt ſciret quid fieret de eo. 5 Et deſcendit filia Pharaonis vt lauaretur in flumine: & puellæ eius gradiebantur iuxta ripam fluminis, & vidit arcam in medio carecti; & extendit brachium ſuum, & tulit eam: 6 Et aperuit eam, & vidit puerum: & ecce puer plorabat; & miſertus eſt eius, & ait: De filiis Iudæorum eſt iſte.

7 Dixitque ſoror eius ad filiam Pharaonis: Nunquid ibo, & vocabo tibi mulierem nutricem de Iudæis, & lactabit tibi puerum?

8 Et dixit ei filia Pharaonis: Vade. Et abiit puella, & vocauit matrem eiuſdem pueri.

9 Et dixit ei filia Pharaonis: Tolle puerum hunc, & lacta eum mihi; & ego dabo mercedem tuam. & ſuſcepit mulier puerum, & lactauit eum.

10 Et creuit puer, & tradidit eum filiæ Pharaonis; & fuit ei in filium: & vocauit nomen eius Moyſen, dicens: Quoniam de aquis extraxi eum.

11 Et factum eſt in diebus illis, & creuit Moyſes, & egreſſus eſt cum fratribus ſuis, & vidit ſeruitutem eorum. Viditque virum Ægyptium percutientem virum Iudæum de fratribus ſuis: 12 Et aſpexit huc & illuc, & vidit quòd nullus vir aderat: & percuſſit Ægyptium, & abſcondit eum in arena. 13 Et egreſſus eſt in die altera, & ecce duo viri Iudæi rixabantur, & ait impio: Cur tu percutis proximum tuum?

14 *Qui respondit: Quis cõstituit te principẽ & iudicẽ super nos? Nũ occidere me tu vis,sicut heri occidisti Ægyptiũ? Timuit Moyses,&ait:
15 Quomodo palã factũ est verbũ istud? *Audiuitq; Pharao sermonẽ hunc,& quærebat occidere Moysen. qui fugiẽs de cõspectu eius,moratus est in terra Madian:& sedit iuxta puteũ.
16 *Erant autẽ sacerdoti Madian septẽ filiæ, quæ C venerãt ad hauriendã aquã: & impletis canali-
17 bꝰ,adaquare cupiebãt greges patris sui. *Superuenere pastores,& eiecerũt eas. Surrexitq; Moyses,& defensis puellis,adaquauit oues ea-
18 rũ. *Quæ cùm reuertissent ad Raguel patrem suum,dixit ad eas: Cur velociꝰ venistis solito?
19 *Respõderunt: Vir Ægyptius liberauit nos de manu pastorum· insuper & hausit aquam no-
20 biscum,potumque dedit ouibus. *At ille: Vbi est, inquit? quare dimisistis hominem? vocate
21 eum,vt comedat panẽ. *Iurauit ergo Moyses ꝙ habitaret cum eo. accepitq; Sephoram filiã
22 eius vxorẽ: *Quæ peperit ei filium,quem vocauit Gersom,dicens: Aduena fui in terra alie
23 na. alterum verò peperit,quẽ vocauit Eliezer, dicens: *Deus enim patris mei adiutor meus: & eripuit me de manu Pharaonis. Post multũ verò temporis mortuus est rex Ægypti. & ingemiscẽtes filij Israel propter opera, vociferati sunt. Ascenditque clamor eorum ad Deum ab
24 operibus: *Et audiuit gemitum eorum; ac recordatus est fœderis, quod pepigit cũ Abraã,
25 Isaac & Iacob. *Et respexit Deus filios Israel, & liberauit eos.

CAP. III.

1 MOyses autem pascebat oues Iethro soceri
A sui sacerdotis Madian. Cúmque minasset
gregem ad interiora deserti, venit ad montem
2 Dei Oreb. *Apparuitque ei Dominus in flamma ignis de medio rubi: & videbat quòd
3 rubus arderet, & non combureretur. *Dixit ergo Moyses: Vadam, & videbo visionem hanc magnam,quare non comburatur rubus.
4 *Cernens autem Dominus, quòd pergeret ad videndum, vocauit eum de medio rubi,& ait: Moyses,Moyses. qui respondit: Adsum.

14 * וַיֹּאמֶר מִי שָׂמְךָ לְאִישׁ שַׂר וְשֹׁפֵט עָלֵינוּ הֲלְהָרְגֵנִי
אַתָּה אֹמֵר כַּאֲשֶׁר הָרַגְתָּ אֶת־הַמִּצְרִי וַיִּירָא מֹשֶׁה
15 וַיֹּאמֶר אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר : * וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת־
הַדָּבָר הַזֶּה וַיְבַקֵּשׁ לַהֲרֹג אֶת־מֹשֶׁה וַיִּבְרַח מֹשֶׁה
מִפְּנֵי פַרְעֹה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ־מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל־הַבְּאֵר :
16 * וּלְכֹהֵן מִדְיָן שֶׁבַע בָּנוֹת וַתָּבֹאנָה וַתְּדַלֶּנָה
וַתְּמַלֶּאנָה אֶת־הָרְהָטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן אֲבִיהֶן :
17 * וַיָּבֹאוּ הָרֹעִים וַיְגָרְשׁוּם וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיּוֹשִׁעָן וַיַּשְׁקְ אֶת־
18 צֹאנָם : * וַתָּבֹאנָה אֶל־רְעוּאֵל אֲבִיהֶן וַיֹּאמֶר מַדּוּעַ
19 מְהַרְתֶּן בֹּא הַיּוֹם : * וַתֹּאמַרְן אִישׁ מִצְרִי הִצִּילָנוּ מִיַּד
20 הָרֹעִים וְגַם־דָּלֹה דָלָה לָנוּ וַיַּשְׁקְ אֶת־הַצֹּאן : * וַיֹּאמֶר
אֶל־בְּנֹתָיו וְאַיּוֹ לָמָּה זֶּה עֲזַבְתֶּן אֶת־הָאִישׁ קִרְאֶן לוֹ
21 וְיֹאכַל לָחֶם : * וַיּוֹאֶל מֹשֶׁה לָשֶׁבֶת אֶת־הָאִישׁ וַיִּתֶּן
22 אֶת־צִפֹּרָה בִתּוֹ לְמֹשֶׁה : * וַתֵּלֶד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ
23 גֵּרְשֹׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה : * וַיְהִי בַיָּמִים
הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־
הָעֲבֹדָה וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שַׁוְעָתָם אֶל־הָאֱלֹהִים מִן־הָעֲבֹדָה:
24 * וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־
25 בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב : * וַיַּרְא
אֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹהִים :

ג

1 * וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֶה אֶת־
צֹאן יִתְרוֹ חֹתְנוֹ כֹּהֵן מִדְיָן וַיִּנְהַג אֶת־הַצֹּאן אַחַר
2 הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל־הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה : * וַיֵּרָא מַלְאַךְ
יְהוָה אֵלָיו בְּלַבַּת־אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיַּרְא וְהִנֵּה
3 הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל : * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אָסֻרָה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה מַדּוּעַ לֹא־
4 יִבְעַר הַסְּנֶה : * וַיַּרְא יְהוָה כִּי סָר לִרְאוֹת וַיִּקְרָא
אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי :

תרגום אונקלוס

14 וַאֲמַר מַן שַׁוְיָךְ לְגֻבַר רַב וְדַיָּן עֲלָנָא הַלְמִקְטְלִי אַתְּ אָמֵר כְּמָא דְקַטַלְתָּ יָת מִצְרָאָה וּדְחִיל מֹשֶׁה וַאֲמַר בְּקֻשְׁטָא אִתְיְדַע פִּתְגָמָא :
15 וּשְׁמַע פַּרְעֹה יָת פִּתְגָמָא הָדֵין וּבָעָא לְמִקְטַל יָת מֹשֶׁה מִן קֳדָם פַּרְעֹה וִיתֵיב מֹשֶׁה דְמִדְיָן וִיתֵיב עַל בֵּירָא : 16 וּלְרַבָּא דְמִדְיָן
שֻׁבַע בְּנָן וַאֲתָאן וּדְלָאן וּמְלָיָן יָת רַהֲטַיָּא לְאַשְׁקָאָה יָת עָנָא דַאֲבוּהֶן : 17 וַאֲתוֹ רַעְיָא וּטְרָדִינִין וְקָם מֹשֶׁה וּפְרַקִינִין וְאַשְׁקִי יָת עָנְהֶן :
18 וַאֲתָאָה לְוָת רְעוּאֵל אֲבוּהֶן וַאֲמַר מָה דֵין אוֹחֵיתוּן לְמֵיתֵי יוֹמָא דֵין : 19 וַאֲמַרָא גַּבְרָא מִצְרָאָה שֵׁיזְבָנָא מִידָא דְרַעְיָא וְאַף מְרַלָא דְלָא לָנָא
וְאַשְׁקִי יָת עָנָא : 20 וַאֲמַר לִבְנָתֵיהּ וְאַן הוּא לְמָה דְנָן שְׁבַקְתּוּן יָת גַּבְרָא קְרֵן לֵיהּ וְיֵיכוֹל לַחְמָא : 21 וּצְבִי מֹשֶׁה לְמֵיתַב עִם גַּבְרָא וְיַהַב
יָת צִפּוֹרָה בְרָתֵיהּ לְמֹשֶׁה : 22 וְיָלְדַת בַּר וּקְרָא יָת שְׁמֵיהּ גֵּרְשֹׁם אֲרֵי אֲמַר דַּיָּר הֲוֵיתִי בְּאַרְעָא נָכְרָאָה : 23 וַהֲוָה בְיוֹמַיָּא סַגִּיאַיָּה הָאִינוּן
וּמִית מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וְאִתְאַנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן פֻּלְחָנָא קַשְׁיָא וְסָלִיקַת קְבִילְתְּהוֹן לְקֳדָם יְיָ מִן פֻּלְחָנָא : 24 וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ
יָת קְבִילְתְּהוֹן וּדְכִיר יְיָ יָת קְיָמֵיהּ דְעִם אַבְרָהָם וְעִם יִצְחָק וְעִם יַעֲקֹב : 25 וּגְלֵי קֳדָם יְיָ שַׁעְבּוּדָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר בְּמֵימְרֵיהּ לְמִפְרַקְהוֹן
יְיָ : ג 2 וּמֹשֶׁה הֲוָה רָעֵי יָת עָנָא דְיִתְרוֹ חֲמוּתֵי רַבָּא דְמִדְיָן וּדְבַר יָת עָנָא לְאַתַר שְׁפַר רַעְיָא
דְמֵדְבְּרָא וַאֲתָא לְטוּרָא דְאִתְגְּלִי עֲלוֹהִי יְקָרָא דַיְיָ לְחוֹרֵב : 2 וְיִתְגְּלִי מַלְאֲכָא דַיְיָ לֵיהּ בְּשַׁלְהוֹבִית אֶשְׁתָּא מִגּוֹ אֲסָנָא וַחֲזָא וְהָא אֲסָנָא בָּעֵיר
בְּאֶשְׁתָּא וַאֲסָנָא לֵיתוֹהִי מְתָאֲכָל : 3 וַאֲמַר מֹשֶׁה אֶתְפְּנֵי כְעַן וְאֶחְזֵי יָת חֲזוֹנָא רַבָּא הָדֵין מָה דֵין לָא מִתּוֹקַד אֲסָנָא : 4 וּגְלֵי קֳדָם יְיָ
אֲרֵי אִתְפְּנִי לְמֶחְזֵי וּקְרָא לֵיהּ יְיָ מִגּוֹ אֲסָנָא וַאֲמַר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַאֲמַר הָא אֲנָא :

14 * Ille autem dixit: Quis te constituit principem & iudicem super nos? nunquid occidere me tu vis, quemadmodũ occidisti heri Ægyptium? Timuit autẽ Moyses, & ait: Si sic manifestum factũ est verbum hoc. 15 * Audiuit autem Pharao verbum hoc, et quærebat occidere Moysen. Recessit autem Moyses à cõspectu Pharaonis, & habitauit in terra Madian. Cùm venisset autem in terra Madian, sedit iuxta puteum. 16 * At sacerdoti Madian erant septem filiæ, pascentes oues patris sui Iethro. Cùm venissent autem, hauriebant quoad impleuerunt canales, vt adaquarent oues patris sui Iethro. 17 * Superuenientes autem pastores, eiecerunt eas. surgens autem Moyses, liberauit illas, & adaquauit oues earum. 18 * Reuersæ sunt autem ad Raguel patrem suum. Ille autem dixit eis: Quare festinauistis aduenientẽdo hodie?

19 * Illæ autem dixerunt: Homo Aegyptius liberauit nos à pastoribus: et hausit aquam nobis, & adaquauit oues nostras. 20 * Ille autem dixit filiabus suis: Et vbi est? & cur sic dimisistis hominem? vocate igitur eum, vt comedat panem. 21 * Habitauit autem Moyses apud hominem: & dedit Sephoram filiam suam Moysi vxorem. 22 * In ventre autem habens mulier, peperit filium: & vocauit Moyses nomen illius, Gersam: dicens, Quòd aduena sum in terra aliena. 23 * At nomen secundi vocauit Eliezer. & enim Deus patris mei adiutor meus, & eripuit me de manu Pharaonis. Post autem dies multos illos, mortuus est rex Aegypti: & ingemuerunt filij Israel propter opera, & exclamauerunt: & ascendit clamor eorum ad Deum ab operibus. 24 * Et audiuit Deus gemitum eorum: & recordatus est Deus fœderis sui quod ad Abraã, et Isaac, & Iacob. 25 * Et respexit Deus filios Israel, & cognitus est eis.

CAP. III.

1 ET Moyses erat pascens oues Iethro soceri sui, sacerdotis Madian: & duxit oues in desertum: & venit ad montem Dei Oreb. 2 * Apparuit autem ei angelus Dñi in flãma ignis ex rubo, et videt quòd rubus ardebat igne: at rubus non comburebatur. 3 * Dixit autẽ Moyses: Accedens videbo visionẽ magnã hãc, quare nõ cõburitur rubus. 4 * postquã autẽ vidit Dñs quòd pergit ad vidẽdũ, vocauit eũ Dñs ex rubo. et dixit, Moyses, Moyses. ille ãt dixit, quid est?

14 * ὁ δὲ εἶπεν, τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμᾶς; μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς τὸν αἰγύπτιον; ἐφοβήθη δὲ μωυσῆς. καὶ εἶπεν, εἰ οὕτως ἐμφανὲς γέγονε 15 τὸ ῥῆμα τοῦτο. * ἤκουσε δὲ φαραὼ τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἐζήτει ἀνελεῖν τὸν μωυσῆν. ἀνεχώρησε δὲ μωυσῆς ἀπὸ προσώπου φαραὼ, καὶ κατῴκησεν ἐν γῇ μαδιάν. ἐλθὼν δὲ εἰς γῆν μα- 16 διάν, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ φρέατος. * τῷ δὲ ἱερεῖ μαδιάν, ἦσαν ἑπτὰ θυγατέρες, ποιμαίνουσαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰοθόρ. προσαγόμεναι δὲ ἐπλήρουν τοὺς ἐπαμφύας, ποτίζαι τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἰοθόρ. 17 * προσαγόμενοι δὲ οἱ ποιμένες ἐξέβαλον αὐτάς. ἀναστὰς δὲ μωυσῆς, ἐρρύσατο αὐτάς, καὶ ἐπότισεν τὰ πρόβατα αὐτῶν. 18 * παρεγένοντο δὲ πρὸς ῥαγουὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπεν αὐταῖς, πόθεν ἐτάχυνατε τοῦ προσαγαγέσθαι σήμερον; 19 * αἱ δὲ εἶπαν, ἄνθρωπος αἰγύπτιος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ποιμένων, καὶ ἐπλήρωσεν ἡμῖν, καὶ ἐπότισε τὰ πρόβατα ἡμῶν. 20 * ὁ δὲ εἶπεν ταῖς θυγατράσιν αὐτοῦ, καὶ ποῦ ἐστιν; τί ἵνατί ἔτως καταλελοίπατε τὸν ἄνθρωπον; καλέσατε δὴ αὐτὸν, ὅπως φά- 21 γῃ ἄρτον. * κατῳκίσθη δὲ μωυσῆς παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ· καὶ ἔξ- 22 έδοτο σεπφώραν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ μωυσῆ γυναῖκα. * ἐν γαστρὶ δὲ λαβοῦσα ἡ γυνὴ, ἔτεκεν υἱόν· καὶ ἐπωνόμασε μωυσῆς τὸ ὄνομα αὐτοῦ γηρσάμ· λέγων, ὅτι παροικός εἰμι ἐν γῇ ἀλλο- 23 τρίᾳ. * τὸ δὲ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν ἐλιέζερ. ὁ γὰρ θεὸς τοῦ πατρός μου βοηθός μου, καὶ ἐρρύσατό με ἐκ χειρὸς φαραώ. μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας τὰς πολλὰς ἐκείνας, ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου. καὶ κατεστέναξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἔργων, καὶ ἀνεβόησαν· καὶ ἀνέβη ἡ βοὴ αὐτῶν πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν ἔρ- 24 γων. * καὶ εἰσήκουσεν ὁ θεὸς τὸν στεναγμὸν αὐτῶν, καὶ ἐμνήσθη ὁ 25 θεὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ τῆς πρὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ. * καὶ ἐπίδεν ὁ θεὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ἐπεγνώσθη αὐτοῖς. γ'.

1 * Καὶ μωυσῆς ἦν ποιμαίνων τὰ πρόβατα ἰοθόρ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ τοῦ ἱερέως μαδιάν. καὶ ἤγαγε τὰ πρόβατα εἰς ἔ- 2 ρημον. καὶ ἦλθεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ χωρήβ. * ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς ἐκ τοῦ βάτου, καὶ ὁρᾷ, ὅτι ἡ βάτος ἐκαίετο πυρὶ, ἡ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο.

3 * εἶπεν δὲ μωυσῆς, παρελθὼν ὄψομαι τὸ ὅραμα τὸ μέγα 4 τοῦτο, τί ὅτι οὐ κατακαίεται ἡ βάτος. * ὡς δὲ εἶδε κύριος ὅτι προσάγει ἰδεῖν, ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ἐκ τῆς βάτου· καὶ εἶπεν, μωυσῆ, μωυσῆ. ὁ δὲ εἶπεν, τί ἐστιν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et dixit: Quis te posuit virum principem & iudicem super nos? nunquid vt occidas me, tu dicis hoc, sicut occidisti Ægyptium? Et timuit Moyses, & ait: Verè notum factum est verbum. 15 Et audiuit Pharao sermonem hunc; & quærebat occidere Moysen: & fugit Moyses à facie Pharaonis, & habitauit in terra Madian: & sedebat iuxta puteum. 16 Principi autem Madian erant septem filiæ, & veniebant & hauriebant & implebant canales, vt adaquarent oues patris sui. 17 Veniebantque pastores, & eiiciebant eas. & surrexit Moyses, & liberauit eas: & adaquauit oues earum. 18 Et venerunt ad Raguel patrem suum. qui ait: Quid est hoc quòd velocius solito hodie veniistis? 19 Et dixerunt: Vir Ægyptius liberauit nos de manu pastorum: & insuper hauriens hausit nobis, & adaquauit oues. 20 Et dixit filiabus suis: Et vbi est ille? quare ergo reliquistis virum? vocate eum, vt comedat panem. 21 Et voluit Moyses habitare cum illo: & dedit Sephoram filiam suam Moysi. 22 Et peperit filium: & vocauit nomen eius Gersom: quia dixit, Aduena fui in terra aliena. 23 Et factum est post multos dies, & mortuus est rex Ægypti: & ingemuerunt filij Israel propter duram seruitutem, quæ erat super eos: & clamauerunt. & ascendit clamor eorum coram Deo, propter seruitutem. 24 Et auditus est coram Deo clamor eorum: & recordatus est Deus pacti sui quod pepigit cum Abraham, & cum Isaac, & cum Iacob. 25 Et nota fuit coram Domino subiectio filiorum Israel. & dixit in verbo suo, vt liberaret eos.

CAP. III.

MOyses autem pascebat oues Iethro principis Madian soceri sui. & minauit oues ad locum optimi pastus in deserto: & venit in montem Oreb: vbi reuelata est gloria Dei. 2 Et apparuit ei angelus Domini in flamma ignis de medio rubi: & vidit, & ecce rubus ardebat igni, & rubus non consumebatur. 3 Et dixit Moyses: Declinabo nunc, & videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus. 4 Et reuelatum est coram Domino quòd declinaret ad videndum: & vocauit eum Deus de medio ignis, & ait: Moyses, Moyses. qui dixit: Ecce ego.

5 * וַיֹּאמֶר אַל־תִּקְרַב הֲלֹם שַׁל־נְעָלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת־קֹדֶשׁ הוּא׃
6 * וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֱלֹהֵי אָבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק
וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב וַיַּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרֵא מֵהַבִּיט אֶל־
7 הָאֱלֹהִים׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה רָאֹה רָאִיתִי אֶת־עֳנִי עַמִּי
אֲשֶׁר בְּמִצְרָיִם וְאֶת־צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי נֹגְשָׂיו כִּי
8 יָדַעְתִּי אֶת־מַכְאֹבָיו׃ * וָאֵרֶד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם
וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן־הָאָרֶץ הַהִוא אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה וּרְחָבָה אֶל־
אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ אֶל־מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי
9 וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי׃ * וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלָי וְגַם־רָאִיתִי אֶת־הַלַּחַץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם
10 לֹחֲצִים אֹתָם׃ * וְעַתָּה לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֶל־פַּרְעֹה
11 וְהוֹצֵא אֶת־עַמִּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־הָאֱלֹהִים מִי אָנֹכִי כִּי אֵלֵךְ אֶל־פַּרְעֹה וְכִי אוֹצִיא
12 אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם׃ * וַיֹּאמֶר כִּי־אֶהְיֶה
עִמָּךְ וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת כִּי אָנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ
אֶת־הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעַבְדוּן אֶת־הָאֱלֹהִים עַל
13 הָהָר הַזֶּה׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים הִנֵּה
אָנֹכִי בָא אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם וְאָמְרוּ־לִי מַה־שְּׁמוֹ
14 מָה אֹמַר אֲלֵהֶם׃ * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה אֶהְיֶה
אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה
15 שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם׃ * וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה
כֹּה תֹאמַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם
אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב שְׁלָחַנִי
16 אֲלֵיכֶם זֶה־שְּׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זִכְרִי לְדֹר דֹּר׃ * לֵךְ
וְאָסַפְתָּ אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב
לֵאמֹר פָּקֹד פָּקַדְתִּי אֶתְכֶם וְאֶת־הֶעָשׂוּי לָכֶם
בְּמִצְרָיִם׃

5 * At ille: Non appropies, inquit, huc. Solue calciamentum de pedibus tuis. locus enim
6 in quo stas, terra sancta est. * Et ait: Ego sum Deus patris tui, Deus Abraam, Deus Isaac, & Deus Iacob. Abscondit Moyses faciem suam: non enim audebat aspicere contra Deũ.
7 * Cui ait Dominus: Vidi afflictionem populi mei in Ægypto: & clamorem eius audiui, propter duritiam eorum qui præsunt operi-
8 bus. & sciens dolorem eius: * Descendi,
B vt liberem eum de manibus Ægyptiorum; & educam de terra illa, in terram bonam & spacioſam, in terram quæ fluit lacte & melle, ad loca Chananæi, & Ethæi, & Ammorræi, & Phe-
9 rezæi, & Euæi, & Iebusæi. * Clamor ergo filiorum Israel venit ad me; vidiq́ue afflictionẽ
10 eorum, qua ab Ægyptiis opprimuntur. * Sed veni, & mittam te ad Pharaonem, vt educas populum meum filios Israel de Ægypto.
11 * Dixitq́; Moyses ad Deum: Quis sum ego, vt vadam ad Pharaonem, & educam filios Is-
12 rael de Ægypto? * Qui dixit ei: Ego ero tecum. & hoc habebis signum, quòd miserim te. Cùm eduxeris populum de Ægypto, immolabis Deo super montem istum.
13 * Ait Moyses ad Deum: Ecce ego vadam ad filios Israel, & dicam eis: Deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint mihi,
C Quod est nomen eius, quid dicam eis?
14 * Dixit Deus ad Moysen: Ego sum qui sum. Ait: Sic dices filiis Israel: Qui est, misit me ad vos.
15 * Dixitq́ue iterùm Deus ad Moysen: Hæc dices filiis Israel: Dominus Deus patrum vestrorum Deus Abraam, & Deus Isaac, & Deus Iacob, misit me ad vos. Hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meum in generatione & generationem.
16 * Vade, Congrega seniores Israel, & dices ad eos: Dominus Deus patrum vestrorum apparuit mihi, Deus Abraam, & Deus Isaac, & Deus Iacob, dicens: Visitans visitaui vos, & vidi omnia quæ acciderunt vobis in Ægypto:

תרגום אונקלוס

5 וַאֲמַר לָא תִקְרַב לְהַלָּאה שְׁרִי סְנָךְ מֵעַל רַגְלָךְ אֲרֵי אַתְרָא דְאַת קָאֵם עֲלוֹהִי אַרְעָא קַדִּישָׁא הִוא׃
6 וַאֲמַר אֲנָא אֱלָהֵיהּ דְאָבוּךְ אֱלָהֵיהּ דְאַבְרָהָם אֱלָהֵיהּ דְיִצְחָק וֵאלָהֵיהּ דְיַעֲקֹב וְכַבְשִׁינוּן מֹשֶׁה אַפּוֹהִי אֲרֵי דָחֵיל מִלְאִסְתַּכָּלָא לְצֵית יְקָרָא דַיְיָ׃
7 וַאֲמַר יְיָ מְגָלֵא גְּלֵי קֳדָמַי יָת שַׁעְבּוּד עַמִּי דִּי בְמִצְרַיִם וְיָת קְבִילְתְּהוֹן שְׁמִיעַ קֳדָמַי מִן קֳדָם שְׁלִטוֹנֵיהוֹן אֲרֵי גְּלֵי קֳדָמַי בֵּיבִיהוֹן׃
8 וְאִתְגְּלֵיתִי לְשֵׁיזָבוּתְהוֹן מִידָא דְמִצְרָאֵי וּלְאַסָּקוּתְהוֹן מִן אַרְעָא הַהִיא לְאַרְעָא טָבָא וּפַתְיָא לְאַרְעָא עָבְדָא חָלָב וּדְבָשׁ לַאֲתַר כְּנַעֲנָאֵי וְחִתָּאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי וּפְרִיזָאֵי וְחִיוָאֵי וְיבוּסָאֵי׃
9 וּכְעַן הָא קְבִילַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלַת לְקֳדָמַי וְאַף גְּלֵי קֳדָמַי יָת דְּוָחְקָא דְמִצְרָאֵי דּוֹחֲקִין לְהוֹן׃
10 וּכְעַן אֱתָא וְאֶשְׁלְחִינָךְ לְוָת פַּרְעֹה וְאַפֵּיק יָת עַמִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם׃
11 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ מַן אֲנָא אֲרֵי אֵיזֵל לְוָת פַּרְעֹה וַאֲרֵי אַפֵּיק יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם׃
12 וַאֲמַר אֲרֵי יְהֵא מֵימְרִי בְּסַעֲדָךְ וְדֵין לָךְ אָתָא אֲרֵי אֲנָא שְׁלַחְתָּךְ בְּאַפָּקוּתָךְ יָת עַמָּא מִמִּצְרַיִם תִּפְלְחוּן קֳדָם יְיָ עַל טוּרָא הָדֵין׃
13 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ הָא אֲנָא אָתֵי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵימַר לְהוֹן אֱלָהָא דַאֲבָהָתְכוֹן שַׁלְחַנִי לְוָתְכוֹן וְיֵימְרוּן לִי מָה שְׁמֵיהּ מָה אֵימַר לְהוֹן׃
14 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַאֲמַר כְּדֵין תֵּימַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שַׁלְחַנִי לְוָתְכוֹן׃
15 וַאֲמַר עוֹד יְיָ לְמֹשֶׁה כְּדֵין תֵּימַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלָהָא דַאֲבָהָתְכוֹן אֱלָהֵיהּ דְיִצְחָק וֵאלָהֵיהּ דְיַעֲקֹב שַׁלְחַנִי לְוָתְכוֹן דֵּין שְׁמִי לְעָלַם וְדֵין דְּכַרְנִי לְכָל דָּר וְדָר׃
16 אֱזֵיל וְתִכְנוֹשׁ יָת סָבֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן יְיָ אֱלָהָא דַאֲבָהָתְכוֹן אִתְגְּלִי לִי אֱלָהֵיהּ דְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב לְמֵימַר מְרַכַּר דְּכִירְנָא
יָתְכוֹן וְיָת דְּאִתְעֲבַר לְכוֹן בְּמִצְרָיִם׃

5 ✱ *At ille dixit: Non appropinques huc. ſolue calciamentum de pedibus tuis. & enim locus in quo tu ſtas, terra ſancta eſt.*

6 ✱ *Et dixit ei: Ego ſum Deus patris tui, Deus Abraam, & Deus Iſaac, & Deus Jacob. Auertit autem Moyſes faciem ſuam: timuit enim aſpicere contra Deum.*

7 ✱ *Dixit autem Dominus ad Moyſen: Videns vidi afflictionem populi mei qui in Ægypto: & clamorem eorum audiui, propter operum præfectos. ſcio enim dolorem eorum:*

8 ✱ *Et deſcendi, vt liberem eos ex manu Aegyptiorum, & educam eos ex terra illa, & inducam eos in terram bonam & multam, in terram manantem lac & mel, in locum Chananæorum, & Ethæorum, & Amorræorum, & Pherezæorum, & Euæorum, & Gergeſæorum, & Jebuſæorum.*

9 ✱ *Et nunc ecce clamor filiorum Iſrael venit ad me: & ego vidi afflictionem, qua Aegyptij opprimunt eos.*

10 ✱ *Et nunc veni, Mittam te ad Pharaonem regem Aegypti: & educes populum meum filios Iſrael ex terra Aegypti.*

11 ✱ *Et dixit Moyſes ad Deum: Quis ſum ego, vt vadam ad Pharaonem regem Aegypti, & vt educam filios Iſrael ex terra Aegypti?*

12 ✱ *Dixit autem Deus ad Moyſen, dicens: Quia ero tecum. & hoc tibi ſignum, quòd ego te mitto, vt educas tu populum meum ex Ægypto, & ſeruietis Deo in monte hoc.*

13 ✱ *Et dixit Moyſes ad Deum: Ecce ego vadam ad filios Iſrael, et dicam ad eos: Deus patrum veſtrorum miſit me ad vos. & ſi interrogauerint me, Quod nomen ei? quid dicam ad eos?*

14 ✱ *Et dixit Dominus ad Moyſen: Ego ſum qui ſum. & dixit: Sic dices filiis Iſrael: Qui eſt, miſit me ad vos.*

15 ✱ *Et dixit Deus rurſus ad Moyſen: Sic dices filiis Iſrael: Dominus Deus patrum veſtrorum, Deus Abraam, & Deus Iſaac, & Deus Jacob, miſit me ad vos. hoc meum eſt nomen ſempiternum, & memoriale generationum generationibus.*

16 ✱ *Vadens igitur, congrega ſeniores filiorum Iſrael, & dices ad eos: Dominus Deus patrum veſtrorum apparuit mihi, Deus Abraam, & Deus Iſaac, et Deus Iacob. dicēs: Viſitatione viſitaui vos. et quæcunq; cōtigerunt vobis in Aegypto, vidi.*

5 ✱ ὁ δὲ εἶπεν, μὴ ἐγγίσῃς ὧδε. λῦσαι τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ σὺ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστίν.

6 ✱ καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς τοῦ πατρός σου, ὁ θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ. ἀπέστρεψε δὲ μωυσῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. ἐδιλαβεῖτο γὰρ καταβλέψαι ἐνώπιον τοῦ
7 θεοῦ. ✱ εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἰδὼν ἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τῆς κραυγῆς αὐτῶν ἀκήκοα ἀπὸ τῶν ἐργοδιωκτῶν. οἶδα γὰρ τὴν ὀδύνην αὐτῶν.

8 ✱ καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐκ χειρὸς Αἰγυπτίων, καὶ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης, καὶ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, εἰς τὸν τόπον τῶν Χαναναίων, καὶ Χετταίων, καὶ Ἀμορραίων, καὶ Φερεζαίων, καὶ Εὐαίων, καὶ Γεργεσαίων, καὶ Ἰεβουσαίων.

9 ✱ καὶ νῦν ἰδοὺ ἡ κραυγὴ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἥκει πρός με. κἀγὼ ἑώρακα τὴν θλῖψιν, ἣν οἱ Αἰγύπτιοι θλίβουσιν αὐτούς.

10 ✱ καὶ νῦν δεῦρο ἀποστέλλω σε πρὸς Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου· καὶ ἐξάξεις τὸν λαόν μου τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰ-
11 γύπτου. ✱ καὶ εἶπεν μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν, τίς εἰμι ἐγώ, ὅτι πορεύομαι πρὸς Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐξάξω τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου.

12 ✱ εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν, λέγων, ὅτι ἔσομαι μετὰ σοῦ. καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον, ὅτι ἐγώ σε ἀποστέλλω ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν σε τὸν λαόν μου ἐξ Αἰγύπτου, καὶ λατρεύσετε τῷ θεῷ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ.

13 ✱ καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν, ἰδοὺ ἐγὼ ἐλεύσομαι πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτούς, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἐὰν ἐρωτήσωσί με, τί τὸ ὄνομα αὐτῷ; τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς;

14 ✱ καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν· ἐγώ εἰμι ὁ ὤν. καὶ εἶπεν, οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ὁ ὢν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς.

15 ✱ καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πάλιν πρὸς μωυσῆν, οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν, ὁ θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ, ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς. Αὐτό μου ἐστὶ τὸ ὄνομα αἰώνιον, καὶ μνημόσυνον γενεῶν γενεᾶς.

16 ✱ ἐλθὼν οὖν συνάγαγε τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν ὤφθη μοι, ὁ θεὸς Ἀβραάμ, καὶ θεὸς Ἰσαάκ, καὶ θεὸς Ἰακώβ, λέγων, Ἐπισκοπῇ ἐπέσκεμμαι ὑμᾶς. καὶ ὅσα συμβέβηκεν ὑμῖν ἐν Αἰγύπτῳ, ἑώρακα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et dixit ei: Non appropinques huc: ſolue calciamentum tuum de pedibus tuis; quoniam locus ſuper quem tu ſtas, terra ſancta eſt.

6 Et ait: Ego ſum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob. Et inclinauit Moyſes vultum ſuum, quoniam timuit intueri verſus gloriam Dei.

7 Et dixit Dominus: Reuelata eſt coram me ſubiectio populi mei qui eſt in Ægypto: & clamor eorum auditus eſt in conſpectu meo, propter exactores eorum; quoniam reuelati ſunt coram me dolores eorum.

8 Et apparui, vt liberarem eos de manu Ægyptiorum, & vt aſcendere faciam eos de terra hac, ad terram bonam & ſpacioſam, ad terram fluentem lacte & melle, ad locum Chananæi, & Ethæi, & Amorræi, & Pherezæi, & Euæi, & Iebuſæi.

9 Et nunc clamor filiorum Iſrael venit coram me: manifeſta eſt etiam coram me tribulatio qua Ægyptij tribulant eos.

10 Et nunc veni, & mittam te ad Pharaonem; & educ populum meum filios Iſrael de Ægypto.

11 Et dixit Moyſes coram Deo: Quis ego ſum, vt vadam ad Pharaonem, & vt educam filios Iſrael de Ægypto?

12 Et dixit ei: Quia erit verbum meum in adiutorium tuum. & hoc tibi ſignum quòd ego mitto te: Cùm eduxeris populum de Ægypto, ſeruietis coram Domino ſuper montem hunc.

13 Et dixit Moyſes coram Deo: Ecce ego vadam ad filios Iſrael, & dicam eis: Deus patrum veſtrorum miſit me ad vos. & dicent mihi: Quod eſt nomen eius? quid dicam eis?

14 Et dixit Deus ad Moyſen: Ero qui ero. & dixit: Sic dices filiis Iſrael: Qui ero, miſit me ad vos.

15 Dixitque iterum Deus ad Moyſen: Hæc dices filiis Iſrael: Dominus Deus patrum veſtrorum, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob miſit me ad vos. hoc eſt nomen meum in æternum, & hoc eſt memoriale meum in omni generatione & generationem.

16 Vade, & congrega ſeniores Iſrael, & dices eis: Dominus Deus patrum veſtrorum apparuit mihi, Deus Abraham, Iſaac, & Iacob, dicens: Recordans recordatus ſum veſtri, & omnium quæ facta ſunt vobis in Ægypto.

17 * וְאֹמַר אַעֲלֶה אֶתְכֶם מֵעֳנִי מִצְרַיִם אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי
וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֶל־אֶרֶץ זָבַת
18 חָלָב וּדְבָשׁ : * וְשָׁמְעוּ לְקֹלֶךָ וּבָאתָ אַתָּה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶל־מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַאֲמַרְתֶּם אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִיִּים
נִקְרָה עָלֵינוּ וְעַתָּה נֵלְכָה־נָּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר
19 וְנִזְבְּחָה לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ : * וַאֲנִי יָדַעְתִּי כִּי לֹא־יִתֵּן
20 אֶתְכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַהֲלֹךְ וְלֹא בְּיָד חֲזָקָה : * וְשָׁלַחְתִּי
אֶת־יָדִי וְהִכֵּיתִי אֶת־מִצְרַיִם בְּכֹל נִפְלְאֹתַי אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה
21 בְּקִרְבּוֹ וְאַחֲרֵי־כֵן יְשַׁלַּח אֶתְכֶם : * וְנָתַתִּי אֶת־חֵן
הָעָם הַזֶּה בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וְהָיָה כִּי תֵלֵכוּן לֹא תֵלְכוּ רֵיקָם:
22 * וְשָׁאֲלָה אִשָּׁה מִשְּׁכֶנְתָּהּ וּמִגָּרַת בֵּיתָהּ כְּלֵי־כֶסֶף
וּכְלֵי זָהָב וּשְׂמָלֹת וְשַׂמְתֶּם עַל־בְּנֵיכֶם וְעַל־בְּנֹתֵיכֶם
וְנִצַּלְתֶּם אֶת־מִצְרָיִם :

ד

1 * וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמַר וְהֵן לֹא־יַאֲמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ
2 בְּקֹלִי כִּי יֹאמְרוּ לֹא־נִרְאָה אֵלֶיךָ יְהוָה : * וַיֹּאמֶר אֵלָיו
3 יְהוָה מַזֶּה בְיָדֶךָ וַיֹּאמֶר מַטֶּה : * וַיֹּאמֶר הַשְׁלִכֵהוּ
אַרְצָה וַיַּשְׁלִכֵהוּ אַרְצָה וַיְהִי לְנָחָשׁ וַיָּנָס מֹשֶׁה מִפָּנָיו :
4 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאֹחֵז בִּזְנָבוֹ
5 וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיַּחֲזֵק בּוֹ וַיְהִי לְמַטֶּה בְּכַפּוֹ : * לְמַעַן יַאֲמִינוּ
כִּי־נִרְאָה אֵלֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
6 אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב : * וַיֹּאמֶר יְהוָה לוֹ עוֹד הָבֵא־
נָא יָדְךָ בְּחֵיקֶךָ וַיָּבֵא יָדוֹ בְּחֵיקוֹ וַיּוֹצִאָהּ וְהִנֵּה יָדוֹ
7 מְצֹרַעַת כַּשָּׁלֶג : * וַיֹּאמֶר הָשֵׁב יָדְךָ אֶל־חֵיקֶךָ וַיָּשֶׁב
יָדוֹ אֶל־חֵיקוֹ וַיּוֹצִאָהּ מֵחֵיקוֹ וְהִנֵּה שָׁבָה כִּבְשָׂרוֹ :
8 * וְהָיָה אִם־לֹא יַאֲמִינוּ לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקֹל הָאֹת
הָרִאשׁוֹן וְהֶאֱמִינוּ לְקֹל הָאֹת הָאַחֲרוֹן : * וְהָיָה אִם־לֹא
9 יַאֲמִינוּ גַם לִשְׁנֵי הָאֹתוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּן לְקֹלֶךָ
וְלָקַחְתָּ מִמֵּימֵי הַיְאֹר וְשָׁפַכְתָּ הַיַּבָּשָׁה וְהָיוּ הַמַּיִם אֲשֶׁר
תִּקַּח מִן־הַיְאֹר וְהָיוּ לְדָם בַּיַּבָּשָׁת :

17 * Et dixi, vt educam vos de afflictione Ægypti in terram Chananæi, & Ethæi, & Ammorræi, & Pherezæi, & Euæi, & Iebusæi, ad terram
18 fluentem lacte & melle. * Et audient vocem tuam. ingredieriſq; tu & ſeniores Iſrael ad regem Ægypti, & dices ad eum: Dominus Deus Hebræorum vocauit nos: Ibimus viam trium dierum in ſolitudinẽ, vt immolemus Domi- Infr. 8. g.
19 no Deo noſtro. * Sed ego ſcio, quòd non dimittet vos rex Ægypti vt eatis, niſi per manũ
20 validam. * Extendamque manum meam, & percutiam Ægyptum in cunctis mirabilibus meis, quæ facturus ſum in medio eorum. Poſt Inf. 11. 2. & 12. a.
21 hoc dimittet vos: * Daboque gratiam populo huic coram Ægyptiis. Et cùm egrediemini, nõ
22 exibitis vacui: * Sed poſtulabit mulier à vicina ſua, & ab hoſpita ſua vaſa argentea & aurea ac veſtes, ponetiſque eas ſuper filios & filias veſtras, & ſpoliabitis Ægyptum.

CAP. IIII.

1 A Reſpondẽs Moyſes, ait: Non credent mihi, neque audient vocem meam: ſed dicent,
2 Non apparuit tibi Dominus. * Dixit ergo ad eum: Quid eſt quod tenes in manu tua? Reſpõ
3 dit, Virga. * Dixitque Dominus: Proiice eam in terram, proiecit: & verſa eſt in colubrum;
4 ita vt fugeret Moyſes. * Dixitq; Dominus: Extende manum tuam, & apprehende caudam eius. extendit, & tenuit; verſaq; eſt in vir-
5 gam. * Vt credant, inquit, quòd apparuerit tibi dominus Deus patrum ſuorum, Deus A-
6 braam, & Deus Iſaac, & Deus Iacob. * Dixitq; Dominus rurſum: Mitte manum tuam in ſinum tuum. quam cùm miſiſſet in ſinum, pro-
7 tulit leproſam inſtar niuis. * Retrahe, ait, manum tuam in ſinum tuum. retraxit, & protu-
8 lit iterùm, & erat ſimilis carni reliquæ. * Si
B non crediderint, inquit, tibi, neque audierint ſermonem ſigni prioris, credent verbo ſigni
9 ſequentis. * Quod ſi nec duobus quidem his ſignis crediderint, neque audierint vocem tuam, ſume aquam fluminis, & effunde eam ſuper aridam: & quicquid hauſeris de fluuio, vertetur in ſanguinem.

תרגום אונקלוס

17 וְאֵמְרִית אַסֵּיק יָתְכוֹן מִשִּׁעְבּוּד מִצְרָאֵי לְאַרַע כְּנַעֲנָאֵי וְחִתָּאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי וּפְרִיזָאֵי וְחִיוָאֵי וְיבוּסָאֵי לְאַרְעָא עָבְדָא חָלָב וּדְבָשׁ : 18 וְיִקְבְּלוּן מֵימְרָךְ
וְתֵיתֵי אַתְּ וְסָבֵי יִשְׂרָאֵל לְמַלְכָּא דְמִצְרַיִם וְתֵימְרוּן לֵיהּ יְיָ אֱלָהָא דְיהוּדָאֵי אִתְקְרִי עֲלָנָא וּכְעַן נֵיזֵל כְּעַן מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין בְּמַדְבְּרָא וּנְרַבַּח קֳדָם יְיָ
אֱלָהָנָא : 19 וְקַדָמַי גְּלִי אֲרֵי לָא יְשִׁבּוֹק יָתְכוֹן מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְמֵהָךְ אֱלָהֵין מִן קֳדָם דְּחֵילָא תַּקִּיפָא : 20 וְאֶשְׁלַח פּוֹן יַת מְחַת גְּבוּרְתִּי
וְאֶמְחֵי יַת מִצְרָאֵי בְּכָל פָּרִשְׁוָתַי דְּאֶעְבֵּיד בֵּינֵיהוֹן וּבָתַר כֵּן יְשַׁלַּח יָתְכוֹן : 21 וְאֶתֵּן יַת עַמָּא הָדֵין לְרַחֲמִין בְּעֵינֵי מִצְרָאֵי וִיהֵי אֲרֵי תְהָכוֹן לָא
תְהָכוֹן רֵיקָנִין : 22 וְתִשְׁאַל אִתְּתָא מִשְּׁבֵיבְתָהּ וּמִקְרִיבַת בֵּיתָהּ מָנִין דְכַסַף וּמָנִין דְדָהַב וּלְבוּשִׁין וְתָשְׁווּן עַל בְּנֵיכוֹן וְעַל בְּנָתֵיכוֹן וְתִרוֹקְנוּן
יַת מִצְרָאֵי :

ד

1 וַאֲתֵיב מֹשֶׁה וַאֲמַר וְהָא לָא יְהֵמְנוּן לִי וְלָא יְקַבְּלוּן מִנִּי אֲרֵי
יֵמְרוּן לָא יִתְגְּלִי לָךְ יְיָ : 2 וַאֲמַר לֵיהּ יְיָ מַה דֵין בִּידָךְ וַאֲמַר חוּטְרָא : 3 וַאֲמַר רְמוֹהִי לְאַרְעָא וּרְמָהִי לְאַרְעָא וַהֲוָה לְחִוְיָא וְעָרַק מֹשֶׁה מִן
קֳדָמוֹהִי : 4 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אוֹשֵׁיט יְדָךְ וְאֶחוֹד בְּרָנְבֵיהּ וְאוֹשֵׁיט יְדֵיהּ וְאִתְקֵיף בֵּיהּ וַהֲוָה לְחִטְרָא בִּידֵיהּ : 5 בְּדִיל דְיֵהֱמְנוּן אֲרֵי יִתְגְּלִי לָךְ יְיָ
אֱלָהָא דַאֲבָהָתְהוֹן אֱלָהֵיהּ דְאַבְרָהָם אֱלָהֵיהּ דְיִצְחָק וֵאלָהֵיהּ דְיַעֲקֹב : 6 וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ עוֹד אַעֵיל כְּעַן יָדָךְ בְּעִיטְפָךְ וַאֲעֵיל יָדֵיהּ בְּעִיטְפֵיהּ וְאַפְקַהּ
וְהָא יְדֵיהּ חִוָרָא כְּתַלָגָא : 7 וַאֲמַר תַּב יְדָךְ לְעִיטְפָךְ וַאֲתֵיב יְדֵיהּ לְעִיטְפֵיהּ וְאַפְקַהּ מֵעִיטְפֵיהּ וְהָא תָבַת תָּוַת כְּבִשְׂרֵיהּ : 8 וִיהֵי אִם לָא יְהֵמְנוּן
לָךְ וְלָא יְקַבְּלוּן לְקָל אָתָא קַדְמָאָה וִיהֵמְנוּן לְקָל אָתָא הָאֲחִין וְלָא יְקַבְּלוּן מֵימְרָךְ וְתִיסַב מִמַּיָא דִי
בְנַהֲרָא וְתֵישׁוֹד לְיַבֶּשְׁתָּא וִיהוֹן מַיָא דְתִיסַב מִן נַהֲרָא וִיהוֹן לְדָמָא בְּיַבֶּשְׁתָּא :

** Et dixi, Reducam vos ex afflictione Aegyptiorum in terram Chananæorũ, & Ethæorum, & Amorræorum, & Pherefæorum, & Gergefæorum, et Euæorũ, & Jebufæorum, in terram manantem lacte & melle. *Et audient tuam vocem: & ingredieris tu, & feniores Iſrael ad Pharaonẽ regem Aegypti, & dices ad eum: Dñs Deus Hebræorum vocauit nos. ibimus igitur viam trium dierum in ſolitudinẽ, vt ſacrificemus domino Deo noſtro. *Ego verò ſcio, quòd non dimittet vos rex Aegypti ire, niſi cum manu valida. *Et extendens manum meam, percutiam Aegyptios in omnibus mirabilibus meis, quæ faciam in eis. & poſt hæc dimittet vos. *Et dabo gratiam populo huic coram Aegyptiis. quando autem egreßi fueritis, non recedetis vacui. *Sed poſtulabit mulier à vicino & cohabitatore ſuo vaſa argẽtea, & aurea, & veſtes: & imponetis ſuper filios veſtros, et ſuper filias veſtras, & ſpoliate Aegyptios.*

17 * Καὶ εἶπα, ἀναβιβάσω ὑμᾶς ἐκ τῆς κακώσεως τῶν αἰγυπτίων εἰς τὴν γῆν χαναναίων, καὶ χεταίων, καὶ ἀμορραίων, καὶ φερεζαίων, καὶ γεργεσαίων, καὶ εὐαίων, καὶ ἰεβουσαίων, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. 18 * καὶ εἰσακούονταί σου τ φωνῆς. καὶ εἰσελεύσῃ συ, καὶ ἡ γερουσία ἰσραὴλ πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου. καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων προσκέκληκε ἡμᾶς. πορευσόμεθα δὴ ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, 19 ἵνα θύσωμεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. *ἐγὼ γὰρ οἶδα, ὅτι οὐ προήσεται ὑμᾶς βασιλεὺς αἰγύπτου πορευθῆναι, ἐὰν μὴ μετὰ χειρὸς 20 κραταιᾶς. *καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου καταξω δὴ αἰγυπτίους ἐν πᾶσι τοῖς θαυμασίοις μου, οἷς ποιήσω ἐν αὐτοῖς. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξαποστελεῖ ὑμᾶς. 21 *καὶ δώσω χάριν τῷ λαῷ τούτῳ ἐνώπιον τῶν αἰγυπτίων. ὅταν γὰρ ἐκπορεύησθε, οὐκ ἀπελεύσεσθε 22 κενοί· * ἀλλὰ αἰτήσει γυνὴ παρὰ γείτονος καὶ συσκήνου αὐτῆς σκεύη ἀργυρᾶ, καὶ χρυσᾶ, καὶ ἱματισμόν. καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν, καὶ ἐπὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν, καὶ ἐπισυσκευάσατε τοὺς αἰγυπτίους.

CAP. IIII.

*Respõdit verò Moyſes, et dixit: Si igitur nõ crediderint mihi, neque audiuerint vocẽ meã: dicẽt enim, quòd non apparuit tibi Deus, quid dicã ad eos? *Dixit autẽ ei Dñs: Quid hoc eſt quod in manu tua? ille autẽ dixit: Virga. * et dixit: Proïjce eã in terrã. & proiecit eam in terrã, & facta eſt coluber: & fugit Moyſes ab eo. *Et dixit Dñs ad Moyſen: Extẽde manũ tuã, & apprehende caudam. extendens igitur manũ, apprehẽdit caudã, et facta eſt virga in manu ſua. *Vt credant tibi, quòd apparuit tibi dñs Deus patrum ſuorum, Deus Abraam, & Deus Iſaac, & Deus Iacob. *Dixit autem ei Dominus rurſus: Mitte manum tuam in ſinum tuum. & miſit manum in ſinum ſuum: & eduxit eam ex ſinu ſuo, & facta eſt manus eius leproſa ſicut nix. *Et dixit rurſus: Mitte manum tuam in ſinum tuum: & miſit manum in ſinum ſuum: & eduxit eam de ſinu ſuo, & rurſus reſtituta eſt in colorem carnis ſuæ.*

** Si verò non crediderint tibi, neque audierint vocem ſigni primi, credent tibi vocem ſigni ſecundi. * Et erit ſi non crediderint duobus ſignis his, neque audierint vocem tuam, accipies ab aqua fluminis, & effundes ſuper aridam: & erit aqua quam accipies à flumine ſanguis ſuper aridam.*

1 * Ἀπεκρίθη δὲ μωυσῆς, καὶ εἶπεν, ἐὰν ἔτι μὴ πιστεύσωσί μοι, μηδὲ εἰσακούσωσι τ φωνῆς μου· ἐροῦσι γὰρ, ὅτι οὐκ ὤφθαι σοι ὁ 2 θεὸς, τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς; * εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος, τί τοῦτό ἐστι τ ἐν 3 χειρί σου; ὁ δὲ εἶπεν, ῥάβδος. * καὶ εἶπε, ῥῖψον αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἔρριψεν αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο ὄφις· καὶ ἔφυ- 4 γε μωυσῆς ἀπ' αὐτοῦ. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐπιλαβοῦ τῆς κέρκου. ἐκτείνας οὖν τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο τῆς κέρκου· καὶ ἐγένετο ῥάβδος ἐν τῇ χειρὶ 5 αὐτοῦ· * ἵνα πιστεύσωσι σοι, ὅτι ὤφθαι σοι κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων αὐτῶν, ὁ θεὸς ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς ἰα- 6 κώβ. * εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος πάλιν, εἰσένεγκε τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ἡ χεὶρ 7 αὐτοῦ λεπρὸς ὡσεὶ χιών. * καὶ εἶπε πάλιν, εἰσένεγκε τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν κόλπον σου. καὶ εἰσήνεγκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ πάλιν 8 ἀπεκαλέσατο εἰς τὴν χροιὰν τ σαρκὸς αὐτοῦ. * ἐὰν δὲ μὴ πιστεύσωσί σοι, μηδὲ εἰσακούσωσι τ φωνῆς τ σημείου τ πρώτου, πιστεύσω 9 σί σοι τ φωνῆς τ σημείου τ δευτέρου. * καὶ ἔσται ἐὰν μὴ πιστεύσωσί σοι τοῖς δυσὶ σημείοις τούτοις, μηδὲ εἰσακούσωσι τ φωνῆς σου, λή- ψῃ ἀπὸ τ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐκχεεῖς ἐπὶ τὸ ξηρόν. καὶ ἔσται τὸ ὕδωρ ὃ ἂν λάβῃς ἀπὸ τ ποταμοῦ αἷμα ἐπὶ τοῦ ξηροῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et dixi: Aſcendere faciam vos de ſubiectione Ægyptiorum, ad terram Chananæi, & Ethæi, & Amorræi, & Pherezæi, & Euæi, & Iebuſæi, ad terram fluentem lacte & melle. 18 Et obedient tibi: & venies tu, & ſeniores Iſrael ad regem Ægypti, dicetisque ei: Dominus Deus Iudæorum inuocatus eſt ſuper nos. & nunc eamus, obſecro, itinere trium dierum per deſertum, vt immolemus domino Deo noſtro. 19 Et in conſpectu meo manifeſtum eſt, quòd non dimittet vos rex Ægypti vt eatis, niſi propter timorem fortem. 20 Mittamque ſtatim plagam fortitudinis meæ, & percutiam Ægyptios in cunctis mirabilibus meis, quæ facturus ſum in medio eorum: & poſt hæc mittet vos. 21 Et dabo populum hunc in gratiam in oculis Ægyptiorum. & quando ieritis, non ibitis vacui: 22 Sed poſtulabit mulier à vicina ſua, & à propinqua domus ſuæ vaſa argentea, & vaſa aurea, & veſtes; ponetisque ſuper filios veſtros & ſuper filias veſtras: & vacuos relinquetis Ægyptios.

CAP. IIII.

Respondítque Moyſes, & ait: Ecce non credent mihi, nec obedient mihi: quia dicent, Non apparuit tibi Dominus. 2 Dixítque ei Dominus: Quid eſt hoc quod tenes in manu tua? & ait: Virga. 3 Et dixit ei: Proiice eam in terram. & proiecit eam in terram, & verſa eſt in colubrum: & fugit Moyſes à facie eius. 4 Et dixit Dominus ad Moyſen: Extende manum tuam, & apprehende caudam eius. & extendit manum ſuam, & tenuit eum; verſáque eſt in virgam in manu eius. 5 Vt credant quòd apparuerit tibi dominus Deus patrum ſuorum, Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob. 6 Dixítque rurſum Dominus ei: Mitte nunc manum tuam in ſinum tuum. & miſit manum ſuam in ſinum ſuum; & eduxit eam, & ecce manus eius erat alba ſicut nix. 7 Et dixit: Reduc manum tuam in ſinum tuum. & reduxit manum ſuam in ſinum ſuum; & eduxit eam de ſinu ſuo, & ecce reuerſa eſt ſicut caro eius. 8 Et erit ſi non crediderint tibi, neq; obedierint voci ſigni prioris, credent voci ſigni poſterioris. 9 Et erit ſi non crediderint etiam duobus ſignis, neque obedierint tibi, tolles de aquis quæ ſunt in flumine, & effundes in aridam. & aquæ quas tuleris de flumine, vertentur in ſanguinem in arida.

10 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה בִּי אֲדֹנָי לֹא־אִישׁ
דְּבָרִים אָנֹכִי גַּם מִתְּמוֹל גַּם מִשִּׁלְשֹׁם גַּם
מֵאָז דַּבֶּרְךָ אֶל־עַבְדֶּךָ כִּי כְבַד־פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן אָנֹכִי׃
11 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו מִי שָׂם פֶּה לָאָדָם אוֹ מִי־
יָשׂוּם אִלֵּם אוֹ חֵרֵשׁ אוֹ פִקֵּחַ אוֹ עִוֵּר הֲלֹא אָנֹכִי יְהוָה׃
12 * וְעַתָּה לֵךְ וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם־פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר
תְּדַבֵּר׃ 13 * וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי שְׁלַח־נָא בְּיַד־תִּשְׁלָח׃
14 * וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֲהֲרֹן אָחִיךָ
הַלֵּוִי יָדַעְתִּי כִּי־דַבֵּר יְדַבֵּר הוּא וְגַם הִנֵּה־הוּא
יֹצֵא לִקְרָאתֶךָ וְרָאֲךָ וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ׃ 15 * וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו
וְשַׂמְתָּ אֶת־הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם־פִּיךָ
וְעִם־פִּיהוּ וְהוֹרֵיתִי אֶתְכֶם אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן׃
16 * וְדִבֶּר־הוּא לְךָ אֶל־הָעָם וְהָיָה הוּא יִהְיֶה־לְּךָ
לְפֶה וְאַתָּה תִּהְיֶה־לּוֹ לֵאלֹהִים׃ 17 * וְאֶת־הַמַּטֶּה
הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדֶךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־בּוֹ אֹתֹת׃
18 * וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל־יֶתֶר חֹתְנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ
אֵלְכָה־נָּא וְאָשׁוּבָה אֶל־אַחַי אֲשֶׁר־בְּמִצְרַיִם
וְאֶרְאֶה הֶעוֹדָם חַיִּים וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ
לְשָׁלוֹם׃ 19 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לֵךְ שֻׁב
מִצְרָיִם כִּי־מֵתוּ כָל־הָאֲנָשִׁים הַמְבַקְשִׁים אֶת־נַפְשֶׁךָ׃
20 * וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶת־בָּנָיו וַיַּרְכִּבֵם עַל־
הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אַרְצָה מִצְרָיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־מַטֵּה
הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ׃ 21 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּלֶכְתְּךָ
לָשׁוּב מִצְרַיְמָה רְאֵה כָל־הַמֹּפְתִים אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי
בְיָדֶךָ וַעֲשִׂיתָם לִפְנֵי פַרְעֹה וַאֲנִי אַחֲזֵק אֶת־לִבּוֹ
וְלֹא יְשַׁלַּח אֶת־הָעָם׃ 22 * וְאָמַרְתָּ אֶל־פַּרְעֹה
כֹּה אָמַר יְהוָה בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל׃ 23 * וָאֹמַר אֵלֶיךָ
שַׁלַּח אֶת־בְּנִי וְיַעַבְדֵנִי וַתְּמָאֵן לְשַׁלְּחוֹ הִנֵּה אָנֹכִי הֹרֵג
אֶת־בִּנְךָ בְּכֹרֶךָ׃ 24 * וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יְהוָה
וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ׃

10 * Ait Moyses: Obsecro, Domine: non sum eloquens ab heri & nudius tertius, & ex quo locutus es ad seruum tuum: impeditioris &
11 tardioris linguæ sum. * Dixit Dominus ad eum: Quis fecit os hominis; aut quis fabricatus est mutum, & surdum; videntem, &
12 cæcum? nónne ego? * Perge igitur, & ego ero in ore tuo, doceboque quid loquaris.
13 * At ille: Obsecro Domine, inquit, mitte
14 quem missurus es. * Iratus Dominus in Moysen, ait: Aaron frater tuus Leuites, scio quòd eloquens sit. ecce ipse egredietur in occursum tuum: vidénsque te, lætabitur corde.
15 * Loquere ad eum, & pone verba mea in
C ore eius: & ego ero in ore tuo, & in ore illius
16 & ostendam vobis quid agere debeatis. * Et ipse loquetur pro te ad populum: & erit os tuum, tu autem eris ei in his quæ ad Deum
17 pertinent. * Virgam quoque hanc sume in manu tua, in qua facturus es signa.
18 * Abiit Moyses, & reuersus est ad Iethro socerum suum. dixitque ei: Vadam & reuertar ad fratres meos in Ægyptum, vt videam si adhuc viuant. Cui ait Iethro, Vade in pace.
19 * Dixit ergo Dominus ad Moysen in Ma- Mat.2.b.
dian: Vade, & reuertere in Ægyptum. mortui sunt enim omnes qui quærebant animam
20 tuam. * Tulit ergo Moyses vxorem suam, & filios suos, & imposuit eos super asinum: reuersusque est in Ægyptum, portans virgam Dei in manu sua.
21 * Dixitque ei Dominus reuertenti in Ægyptum: Vide vt omnia ostenta quæ posui in manu tua facias coram Pharaone. Ego indurabo cor eius, & non dimittet populum.
22 * Diceisque ad eum: Hæc dicit Dominus: Filius meus primogenitus Israel.
23 * Dixi tibi: Dimitte filium meum, vt seruiat mihi? & noluisti dimittere eum. Ec-
D ce ego interficiam filium tuum primogenitum.
24 * Cumque esset in itinere in diuersorio, occurrit ei Dominus: & volebat occidere eum.

תרגום אונקלוס

10 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ בְּבָעוּ יְיָ לָא גְבַר דְּמִילּוֹל אֲנָא אַף מֵאֶתְמָלִי אַף מִדְּקַדְמוֹהִי אַף מֵעִידָן דְּמַלֵּילְתָּא עִם עַבְדָּךְ אֲרֵי יַקִּיר מַטְלָל וְעָמִיק לִישָׁן
אֲנָא׃ 11 וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ מַן שַׂוִּי פּוּמָא לֶאֱנָשָׁא אוֹ מַן שַׂוִּי אִלֵּימָא אוֹ חֵרְשָׁא אוֹ פִּקֵּיחָא אוֹ עִוָּרָא הֲלָא אֲנָא יְיָ׃ 12 וּכְעַן אֵזֵל
וּמֵימְרִי יְהֵא עִם פּוּמָךְ וְאַלְפִּינָךְ דְּתֵימַלִּיל׃ 13 וַאֲמַר בְּבָעוּ יְיָ שְׁלַח בְּעַן בִּידָא דְּכָשֵׁר לְמִשְׁלַח׃ 14 וְתַקִּיף רְגָזָא דַּייָ בְּמֹשֶׁה וַאֲמַר הֲלָא
אַהֲרֹן אֲחוּךְ לֵיוָאָה גְּלִי קֳדָמַי אֲרֵי מַלָּלָא יְמַלֵּיל הוּא וְאַף הָא הוּא נָפֵיק לְקֳדָמוֹתָךְ וַיְחָזִינָךְ וְיֶחְדֵּי בְּלִבֵּיהּ׃ 15 וּתְמַלֵּיל עִמֵּיהּ וְתָשַׁוִּי יָת
פִּתְגָמַיָּא בְּפוּמֵיהּ וּמֵימְרִי יְהֵא עִם פּוּמָךְ וְעִם פּוּמֵיהּ וְאַלֵּיף יָתְכוֹן יָת דְּתַעְבְּרוּן׃ 16 וְיִתְמַלֵּיל הוּא לָךְ עִם עַמָּא וְיְהֵי הוּא יְהֵי לָךְ לְמִתּוּרְגְּמָן
וְאַתְּ תְּהֵי לֵיהּ לְרַב׃ 17 וְיָת חֻטְרָא הָדֵין תְּסַב בִּידָךְ דְּתַעְבֵּיד בֵּיהּ יָת אָתַיָּא׃ 18 וַאֲזַל מֹשֶׁה וְתָב לְוָת יֶתֶר חֲמוֹהִי וַאֲמַר
לֵיהּ אֵיזֵיל כְּעַן וְאֵיתוּב לְוָת אַחֲוַי דִּי בְמִצְרַיִם וְאֶחֱזֵי עַיְנִין קַיְימִין וַאֲמַר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה אֵזֵל לִשְׁלָם׃ 19 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה בְּמִדְיָן
אֵזֵל תּוּב לְמִצְרַיִם אֲרֵי מִיתוּ כָל גַּבְרַיָּא דְּבָעוֹ לְמִקְטְלָךְ׃ 20 וּדְבַר מֹשֶׁה יָת אִתְּתֵיהּ וְיָת בְּנוֹהִי וְאַרְכְּבִינוּן עַל חֲמָרָא וְתָב לְאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם וּנְסִיב מֹשֶׁה יָת חֻטְרָא דְּיִתְעֲבִידוּ בֵּיהּ נִיסִּין מִן קֳדָם יְיָ בִּידֵיהּ׃ 21 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה בְּמֵיהָכָךְ לְמֵיתַב לְמִצְרַיִם חֲזִי כָּל מוֹפְתַיָּא
דְּשַׁוִּיתִי בִידָךְ וְתַעְבְּדִינוּן קֳדָם פַּרְעֹה וַאֲנָא אַתְקֵיף יָת לִבֵּיהּ וְלָא יְשַׁלַּח יָת עַמָּא׃ 22 וְתֵימַר לְפַרְעֹה כְּרַנְן אֲמַר יְיָ בְּרִי בְּכָרִי
יִשְׂרָאֵל׃ 23 וְאֵמְרִית לָךְ שַׁלַּח יָת בְּרִי וְיִפְלְחִנִּי קֳדָמָי וְאִם סָרִיב אַתְּ לְשַׁלָּחוּתֵיהּ הָא אֲנָא קָטֵיל יָת בְּרָךְ בְּכוֹרָךְ׃
24 וַהֲוָה בְּאַרְחָא בְּבֵית מְבָתָא וְעָרַע בֵּיהּ מַלְאֲכָא דַּייָ וּבָעָא לְמִקְטְלֵיהּ׃

10 * Dixit autem Moyſes ad Dominum: Oro, Domine, non eloquens ſum ante heri, neque ante tertiam diem, neque ex quo cœpiſti loqui ſeruo tuo. gracili uoce, & tarda lingua ego ſum.

11 * Dixit autem Dominus Moyſi: Quis dedit os homini, & quis fecit mutum & ſurdum, uidentem & cæcum? non ego dominus Deus?

12 * Et nunc uade, & ego aperiam os tuum, & inſtruam te quæ debes loqui.

13 * Et dixit Moyſes, Obſecro, Domine, elige potentem alium, quem mittes.

14 * Et iratus ira Dominus contra Moyſen, dixit: Non ecce Aaron frater tuus Leuita? ſcio quòd loquens loquetur ipſe tibi. & ecce ipſe egredietur in occurſum tibi: & uidens te, lætabitur in ſeipſo.

15 * Et dices ad eum, & dabis uerba mea in os eius. & ego aperiam os tuum & os eius, & inſtruam uos quæ facietis.

16 * Et ipſe loquetur quæ ad populum, & ipſe erit tuum os: tu uerò illi eris quæ ad Deum.

17 * Et uirgam hanc uerſam in colubrum accipies in manu tua, in qua facies in ea ſigna.

18 * Abiit autem Moyſes, & reuerſus eſt ad Jethro ſocerum ſuum: & dicit, Ibo, & reuertar ad fratres meos qui ſunt in Aegypto, & uidebo ſi adhuc uiuunt. Et dixit Jethro Moyſi: Vade ſanus.

19 Poſt autem dies multos illos, mortuus eſt rex Aegypti. * Dixit uerò Dominus ad Moyſen in terra Madian: Vade, proficiſcere in Aegyptum. mortui ſunt enim omnes quærentes animam tuam.

20 * Accipiens autem Moyſes uxorem & filios, impoſuit eos ſuper ſubiugalia, & reuerſus eſt in Aegyptum. accepit autem Moyſes uirgam quam à Deo in manu ſua.

21 * Dixit autem Dominus ad Moyſen: Abeunte & reuertente in Aegyptum, uide omnia portenta quæ dedi in manu tua; facies ea coram Pharaone. ego uerò indurabo illius cor, & non dimittet populum.

22 * Tu autem dices Pharaoni: Hæc dicit Dominus, Filius primogenitus meus Jſrael.

23 * Dixi autem tibi, Dimitte populum meum, ut mihi ſeruiat. Si quidem igitur non uolueris dimittere ipſos, uide igitur, ego interficiam filiũ tuũ primogenitum.

24 * Factum eſt autẽ in uia in diuerſorio, occurrit illi angelus dñi, et quærebat interficere illũ.

10 * εἶπε ὁ μωυσῆς πρὸς κύριον, δέομαι κύριε, οὐχ ὑλαλὸς εἰμι πρὸ τῆς ἐχθὲς, οὐδὲ πρὸ τῆς τείτης ἡμέρας, οὐ ὃ ἀφ' οὗ ἤρξω λαλεῖν τῷ θεράποντί σου· ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ἐγώ εἰμι. 11 * εἶπε δὲ κύριος τῷ μωυσῆ, τίς ἔδωκε στόμα ἀνθρώπῳ, ἢ τίς ἐποίησε δύσκωφον καὶ κωφὸν, βλέποντα καὶ τυφλόν; οὐκ ἐγὼ κύριος ὁ θεός; 12 * καὶ νῦν πορεύου, καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου, καὶ συμβιβάσω σε ἃ μέλλεις λαλῆσαι. 13 * καὶ εἶπε μωυσῆς, δέομαι κύριε, πρόχειρος ἄλλον, ὃν ἀποστελεῖς. 14 * καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ κύριος τῷ μωυσῆ, εἶπεν, οὐκ ἰδοὺ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ὁ λευίτης, ἐπίσταμαι, ὅτι λαλῶν λαλήσει αὐτός σοι. καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐξελεύσεται εἰς συναντησίν σοι. καὶ ἰδών σε χαρήσεται ἐν ἑαυτῷ. 15 * καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, καὶ δώσεις τὰ ῥήματά μου εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ· καὶ ἐγὼ ἀνοίξω τὸ στόμα σου καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ 16 συμβιβάσω ὑμᾶς, ἃ ποιήσετε. * καὶ αὐτός σοι λαλήσει καὶ πρὸς λαὸν, καὶ αὐτὸς ἔσται σὸ στόμα. σὺ δὲ αὐτῷ ἔσῃ καὶ πρὸς 17 τὸν θεόν. * καὶ τὴν ῥάβδον ταύτην τὴν σεσαφεισμὴν εἰς ὄφιν, λήψῃ ἐν τῇ χειρί σου, ἐν ᾗ ποιήσεις ἐν αὐτῇ τὰ σημεῖα. 18 * ἐπορεύθη δὲ μωυσῆς, καὶ ἀπέστρεψε πρὸς ἰοθὸρ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ· καὶ λέγει, πορεύομαι, καὶ ἀποστρέψω πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου τοὺς ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ὄψομαι, εἰ ἔτι ζῶσιν. καὶ εἶπεν ἰοθὸρ τῷ μωυσῆ, βάδιζε ὑγιαίνων. μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας τὰς πολλὰς ἐκείνας, ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου.

19 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν γῇ μαδιὰμ, βάδιζε, ἄπελθε εἰς αἴγυπτον. τεθνήκασι γὰρ πάντες οἱ ζητοῦντες τὴν 20 ψυχήν σου. * ἀναλαβὼν δὲ μωυσῆς τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδία, ἀνεβίβασεν αὐτὰ ἐπὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς αἴγυπτον. ἔλαβε δὲ μωυσῆς τὴν ῥάβδον τὴν θεοῦ 21 ἐν χειρὶ αὐτοῦ. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, πορευομένου σου καὶ ἀποστρέφοντος εἰς αἴγυπτον, ὅρα πάντα τὰ τέρατα, ἃ ἔδωκα ἐν τῇ χειρί σου, ποιήσεις αὐτὰ ἐνώπιον φαραώ. ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ αὐτοῦ τὴν καρδίαν, καὶ οὐ μὴ 22 ἐξαποστείλῃ τὸν λαόν. * σὺ δὲ ἐρεῖς τῷ φαραώ, τάδε λέγει κύριος, υἱός πρωτότοκός μου ἰσραήλ.

23 * εἶπα δέ σοι, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσῃ. εἰ μὴ οὖν μὴ βούλῃ ἐξαποστεῖλαι αὐτούς, ὅρα οὖν ἐγὼ 24 ἀποκτενῶ τὸν υἱόν σου τὸν πρωτότοκον. * ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐν τῷ καταλύματι, συνέπεσεν αὐτῷ ἄγγελος κυρίου. καὶ ἐζήτει ἀποκτεῖναι αὐτόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Dixitque Moyſes coram Domino: Obſecro, Domine, non ſum vir eloquens etiam ab heri & nudius tertius, & ex tempore quo locutus fuiſti cum ſeruo tuo; quoniam grauis loquelæ, & linguæ profundæ ego ſum. 11 Dixitque Dominus ad eum: Quis poſuit os homini, aut quis poſuit mutum, aut ſurdum, aut videntem aut cæcum? nónne ego Dominus? 12 Et nunc vade, & verbum meum erit in ore tuo; & docebo te quid loquaris. 13 Et ait: Obſecro, Domine, mitte nunc per manum illius qui dignus eſt vt mittatur. 14 Iratuſque eſt furor Domini in Moyſen: & ait, Ecce Aaron frater tuus Leuita: notum eſt coram me quòd ipſe loquens loquetur. & ecce ipſe quoque egredietur in occurſum tuum: & videbit te, & lætabitur in corde ſuo. 15 Et loquêris cum eo; & pones ſermones in ore ſuo: & verbum meum erit cum ore tuo & cum ore eius, & docebo vos quid acturi eſtis. 16 Loqueturque ipſe pro te cum populo: & ipſe erit interpres tuus, & tu eris ei in principem.

17 Virgam quoque hanc ſume in manu tua, in qua facturus es ſigna. 18 Abiitque Moyſes, & reuerſus eſt ad Iethro ſocerum ſuum, & dixit ei: Vadam nunc & reuertar ad fratres meos qui ſunt in Ægypto, & videbo ſi adhuc ipſi viuant. Dixitque Iethro ad Moyſen: Vade in pace.

19 Dixitque Dominus ad Moyſen in Madian: Vade reuertere in Ægyptum, quia mortui ſunt omnes viri qui quærebant interficere te. 20 Et tulit Moyſes vxorem ſuam, & filios ſuos, & impoſuit eos ſuper aſinum, & reuerſus eſt in terram Ægypti. Et tulit Moyſes virgam, qua miracula fierent à facie Dei in manu ſua. 21 Dixitque Dominus ad Moyſen: Cùm ieris vt reuertaris in Ægyptum, vide omnia portenta quæ poſui in manu tua, & facies ea coram Pharaone: & ego indurabo cor eius, & non dimittet populum. 22 Et dices ad Pharaonem: Hæc dicit Dominus: Filius meus primogenitus meus Iſrael. 23 Dixique tibi: Dimitte filium meum, vt ſeruiat coram me in deſerto. Et ſi noles dimittere eum, ecce ego interficiam filium tuum primogenitum tuum. 24 Et factum eſt cùm eſſet in via in diuerſorio, occurrit ei angelus Domini, & quærebat interficere eum.

25 * וַתִּקַּח צִפֹּרָה צֹר וַתִּכְרֹת אֶת־עָרְלַת בְּנָהּ וַתַּגַּע
26 לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי חֲתַן־דָּמִים אַתָּה לִי : * וַיִּרֶף מִמֶּנּוּ
27 אָז אָמְרָה חֲתַן דָּמִים לַמּוֹלֹת : * וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־אַהֲרֹן לֵךְ לִקְרַאת מֹשֶׁה הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלֶךְ וַיִּפְגְּשֵׁהוּ
28 בְּהַר הָאֱלֹהִים וַיִּשַּׁק־לוֹ : * וַיַּגֶּד מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן אֵת
כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ וְאֵת כָּל־הָאֹתֹת אֲשֶׁר
29 צִוָּהוּ : * וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיַּאַסְפוּ אֶת־כָּל־זִקְנֵי בְּנֵי
30 יִשְׂרָאֵל : * וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֹתֹת לְעֵינֵי הָעָם :
31 * וַיַּאֲמֶן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי־פָקַד יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְכִי רָאָה אֶת־עָנְיָם וַיִּקְדוּ וַיִּשְׁתַּחֲווּ :

ה

1 * וְאַחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה כֹּה־
אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שַׁלַּח אֶת־עַמִּי וְיָחֹגּוּ לִי
2 בַּמִּדְבָּר : * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקֹלוֹ
לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעְתִּי אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־
3 יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלֵּחַ : * וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא
עָלֵינוּ נֵלְכָה נָּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבְּחָה
4 לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ פֶּן־יִפְגָּעֵנוּ בַדֶּבֶר אוֹ בֶחָרֶב : * וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לָמָּה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תַּפְרִיעוּ אֶת־
5 הָעָם מִמַּעֲשָׂיו לְכוּ לְסִבְלֹתֵיכֶם : * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה הֵן־
רַבִּים עַתָּה עַם הָאָרֶץ וְהִשְׁבַּתֶּם אוֹתָם מִסִּבְלֹתָם :
6 * וַיְצַו פַּרְעֹה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־הַנֹּגְשִׂים בָּעָם וְאֶת־
7 שֹׁטְרָיו לֵאמֹר : * לֹא תֹאסִפוּן לָתֵת תֶּבֶן לָעָם לִלְבֹּן
הַלְּבֵנִים כִּתְמֹל שִׁלְשֹׁם הֵם יֵלְכוּ וְקֹשְׁשׁוּ לָהֶם תֶּבֶן :
8 * וְאֶת־מַתְכֹּנֶת הַלְּבֵנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמֹול
שִׁלְשֹׁם תָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ כִּי־נִרְפִּים הֵם
עַל־כֵּן הֵם צֹעֲקִים לֵאמֹר נֵלְכָה נִזְבְּחָה לֵאלֹהֵינוּ :
9 * תִּכְבַּד הָעֲבֹדָה עַל־הָאֲנָשִׁים וְיַעֲשׂוּ־בָהּ וְאַל־יִשְׁעוּ
בִּדְבָרֵי־שָׁקֶר :

EXODVS. Translat.B.Hierony. *Moyses.*

25 *Tulit ilicò Sephora acutissimã petrã, & circũcidit præputiũ filij sui. tetigitq; pedes eius, &
26 ait: Sponsus sanguinum tu mihi es. *Et dimisit eum postquam dixerat: Sponsus sanguinũ
27 tu mihi es ob circuncisionem. *Dixitque Dñs ad Aaron: Vade in occursum Moysi in desertum. qui perrexit obuiam ei in montem Dei:
28 & osculatus est eũ. *Narrauitque Moyses Aaron omnia verba Domini, pro quibus miserat
29 eum; & signa quæ mandauerat. *Venerũtque simul, & congregauerunt cunctos seniores filiorum Israel. *Locutusque est Aaron oĩa verba quæ dixerat Dominus ad Moysen: & fecit
30 signa coram populo. *Et credidit populus. audieruntq; quòd visitasset Dominus filios Israel, & quòd respexisset afflictionem illorum:
31 & proni adorauerunt.

CAP. V.

1 APost hæc ingressi sunt Moyses & Aaron, & dixerunt Pharaoni: Hæc dicit Dñs Deus Israel: Dimitte populum meum, vt sacrificet
2 mihi in deserto. *At ille respondit: Quis est Dominus, vt audiam vocem eius, & dimittã Israel? nescio Dominum; & Israel non dimit-
3 tam. *Dixeruntque, Deus Hebræorum vocauit nos, vt eamus viam trium dierum in solitudinem, & sacrificemus domino Deo nostro;
4 ne fortè accidat nobis pestis aut gladius. *Ait ad eos rex Ægypti: Quare Moyses & Aaron solicitatis populum ab operibus suis? Ite ad
5 onera vestra. *Dixitque Pharao: Multus est populus terræ. Videtis quòd turba succreuerit, quanto magis si dederitis eis requiem
6 ab operibus? *Præcepit ergo in die illo præfectis operum & exactoribus populi, dicens:
7 *Nequaquam vltrà dabitis paleas populo ad conficiendos lateres sicut priùs: sed ipsi vadant & colligant stipulas: *Et mensuram
8 B laterum, quam priùs faciebant, imponetis super eos: nec minuetis quicquam. Vacant enim: & idcircò vociferantur, dicẽtes: Eamus,
9 & sacrificemus Deo nostro. *Opprimantur operibus, & expleant ea; vt non acquiescant verbis mendacibus.

תרגום אונקלוס

25 וּנְסִיבַת צִפּוֹרָה טִינָרָא וּגְזָרָה יַת עָרְלַת בְּרָהּ וְקָרִיבַת לְקֳדָמוֹהִי וַאֲמָרַת בְּרַמָא דְמָהוֹלְתָא חֲדִין אִתְיְהַב חַתָנָא לִי : 26 וְנָח מִנֵּיהּ בְּבֵין
אֲמָרַת אִתְּלִי דְמָא דְמָהוֹלְתָא חֲדִין אִיחְחַיֵּב חַתָנָא קְטוֹל : 27 וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן אֱזֵיל לְקֳדָמוֹת מֹשֶׁה לְמַדְבְּרָא וַאֲזַל וְעַרְעֵיהּ בְּטוּרָא דְיְחֻגְלִי
עֲלוֹהִי וְקָרָא דַיְיָ וְנַשֵּׁיק לֵיהּ : 28 וְחַוִי מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא דַיְיָ דְשַׁלְחֵיהּ וְיַת כָּל אָתַיָּא דְפַקְּדֵיהּ : 29 וַאֲזַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכַנְשׁוּ
יַת כָּל סָבֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : 30 וּמַלֵּיל אַהֲרֹן יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא דְמַלֵּיל יְיָ לְמֹשֶׁה וַעֲבַד אָתַיָּא לְעֵינֵי עַמָּא : 31 וְהֵימִין עַמָּא וּשְׁמָעוּ אֲרֵי דְכִיר יְיָ יַת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲרֵי גְלֵי קֳדָמוֹהִי יַת שַׁעְבּוּדְהוֹן וּכְרָעוּ וּסְגִידוּ :

ה

1 וּבָתַר כֵּן עָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַאֲמָרוּ לְפַרְעֹה כְּרַנ אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל שְׁלַח יַת עַמִּי וְיַחֲגוּן קֳדָמַי בְּמַדְבְּרָא : 2 וַאֲמַר פַּרְעֹה שְׁמָא דַיְיָ לָא יְתְגְלִי לִי דַאֲקַבֵּיל
בְּמֵימְרֵיהּ לְשַׁלָחָא יַת יִשְׂרָאֵל לָא יְדַעְנָא יַת יְיָ וְאַף יַת יִשְׂרָאֵל לָא אֲשַׁלַח : 3 וַאֲמָרוּ אֱלָהָא דְיהוּדָאֵי אִתְקְרִי עֲלָנָא נֵזֵיל כְּעַן מַהֲלַךְ תְּלָתָא
יוֹמִין בְּמַדְבְּרָא וּנְדַבַּח קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא דִילְמָא יְעָרְעִנָּנָא בְּמוּתָא אוֹ בְקְטוֹל : 4 וַאֲמַר לְהוֹן מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְמָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תְּבַטְלוּן יַת
עַמָּא מֵעֲבִידְתְּהוֹן אֲזִילוּ לְפֻלְחַנְכוֹן : 5 וַאֲמַר פַּרְעֹה הָא מִדְסַגִיאִין כְּעַן עַמָּא דְאַרְעָא וְתַבְטְלוּן יַתְהוֹן מִפֻּלְחַנְהוֹן : 6 וּפַקִּיד פַּרְעֹה בְּיוֹמָא
הַהוּא יַת שׁלְטוֹנֵי עַמָּא וְיַת סָרְכוֹהִי לְמֵימַר : 7 לָא תּוֹסְפוּן לְמִיתֵּן תִּבְנָא לְעַמָּא לְמִרְמֵי לְבְנִין כְּמֵאֶתְמָלִי וּמִדְקֳדָמוֹהִי אִינּוּן יֵזְלוּן וְיִגְבְּרוּן לְהוֹן תִּבְנָא :
8 וְיַת סְכוּם לְבְנָיָא דְאִינּוּן עָבְדִין מֵאֶתְמָלִי וּמִדְקֳדָמוֹהִי תְּמַנּוּן עֲלֵיהוֹן לָא תְמַנְעוּן מִנֵּיהּ אֲרֵי בַטְלָנִין אִינּוּן עַל כֵּן אִינּוּן צָוְחִין לְמֵימַר נֵיזֵיל נְדַבַּח קֳדָם
אֱלָהָנָא : 9 תְּתִיקַר פֻּלְחָנָא עַל גְּבַרַיָּא וְיִתְעַסְקוּן בַּהּ וְלָא יְהַסְּקוּן בְּפִתְגָמִין בְּטֵלִין :

Et accipiens Sephora petram, circuncidit præputium filij sui: & procidit ad pedes suos: & dixit: Stetit sanguis circuncisionis filij mei. 25 *Et abijt ab eo angelus: quoniam dixit, Stetit sanguis circuncisionis filij mei.* 26 *Dixit autem Dominus ad Aaron: Abi in occursum Moysi in desertum. & abijt, & obuiauit illi in monte Dei: & osculati sunt adinuicem.* 27 *Et narrauit Moyses Aaron omnes sermones Domini, quos misit ad eum, & omnia signa quæ mandauit ei.* 28

Abijt autem Moyses & Aaron, & congregauerunt seniores filiorum Israel. 29

Et locutus est Aaron omnia verba, quæ locutus est Deus ad Moysen. & fecit signa coram populo. 30 *Et credidit populus, & lætatus est; quòd visitauit Dominus filios Israel, & quòd vidit eorum tribulationem. inclinatus autem populus, adorauerunt.* 31

CAP. V.

ET post hæc ingressus est Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt ei: Hæc dicit dominus Deus Israel: Dimitte populum meum, vt festum agant in deserto. 1 *Et dixit Pharao: Quis est, cuius audiam vocem eius, vt dimittam filios Israel? non noui Dominum; et Israel non dimittam.* 2 *Et dicunt ei: Deus Hebræorum vocauit nos. ibimus igitur viam trium dierum in desertum, vt sacrificemus Deo nostro; ne fortè occurrat nobis mors vel cædes.* 3 *Et dixit eis rex Ægypti: Cur Moyses & Aaron auertitis populum ab operibus? recedite vnusquisque vestrum ad opera sua.* 4 *Et dixit Pharao: Ecce nunc multiplicatur populus terræ: non igitur cessare faciamus eos ab operibus.* 5

Præcepit autem Pharao præfectis operum populi & scribis, dicens: 6 *Non amplius adijcietis dare stipulam populo in laterificium, sicut heri & tertia die. ipsi vadant & colligant sibi stipulas:* 7

Et constructionem laterificij, quod ipsi faciunt per singulos dies, imponetis ipsis: non auferetis ab eis quicquam. Vacant enim; propter hoc clamauerunt, dicentes: Eamus, & sacrificemus Deo nostro. 8 *Aggrauentur opera hominum horum: & curent hæc, & non curent in verbis vanis.* 9

25 καὶ λαβοῦσα Σεπφώρα ψῆφον, περιέτεμε τὴν ἀκροβυσίαν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. καὶ προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, ἔση τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου.

26 καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ὁ ἄγγελος· διότι εἶπεν, ἔση τὸ
27 αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου μου. εἶπε δὲ κύριος πρὸς Ἀαρών, πορεύθητι εἰς συναντησιν μωυσῆ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἐπορεύθη, καὶ συνελήφθησαν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τοῦ θεοῦ, καὶ
28 κατεφίλησαν ἀλλήλους. καὶ διήγειλε μωυσῆς Ἀαρὼν, πάντας τοὺς λόγους κυρίου, οὓς ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν, καὶ πάν-
29 τα τὰ σημεῖα ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ. καὶ ἐπορεύθη ὁ μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν, καὶ συνήγαγον τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

30 καὶ ἐλάλησεν Ἀαρὼν πάντα τὰ ῥήματα, ἃ ἐλάλησεν ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν. καὶ ἐποίησε τὰ σημεῖα ἐναντίον τοῦ λαοῦ.

31 καὶ ἐπίστευσεν ὁ λαὸς καὶ ἐχάρη, ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ κύριος τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ὅτι εἶδεν αὐτῶν τὴν θλῖψιν. κύψας δὲ ὁ λαὸς προσεκύνησαν. ε'.

1 Καὶ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθε μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν πρὸς Φαραὼ, καὶ εἶπαν αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ. ἐξα-
2 πόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα ἑορτάσωσι ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ εἶπε Φαραὼ, τίς ἐστιν, οὗ εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ, ὥστε ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ; οὐκ οἶδα τὸν κύριον, καὶ τὸν
3 ἰσραὴλ οὐκ ἐξαποστελῶ. καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων προσκέκληται ἡμᾶς. πορευσόμεθα οὖν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπως θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν, μήποτε
4 συναντήσῃ ἡμῖν θάνατος ἢ φόνος. καὶ εἶπεν αὐτοῖς βασιλεὺς αἰγύπτου, ἵνατί μωυσῆ καὶ Ἀαρὼν διασκέδαστε τὸν λαὸν ἀπὸ τῶν ἔργων; ἀπέλθετε ἕκαστος ὑμῶν πρὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ.

5 καὶ εἶπεν Φαραὼ, ἰδοὺ νῦν πολυπλήθει ὁ λαὸς τῆς γῆς, μὴ
6 σὺν καταπαύσωμεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἔργων. καὶ συνέταξε τοῖς Φαραὼ τοῖς ἐργοδιώκταις τοῦ λαοῦ καὶ τοῖς γραμματεῦσι, λέ-
7 γων· οὐκ ἔτι προσθήσετε διδόναι ἄχυρον τῷ λαῷ εἰς τὴν πλινθουργίαν, καθάπερ ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. αὐτοὶ πορευ-
8 έσθωσαν καὶ συναγαγέτωσαν ἑαυτοῖς τὰ ἄχυρα· καὶ τὴν σύνταξιν τῆς πλινθουργίας, ἧς αὐτοὶ ποιοῦσι καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐπιβαλεῖτε αὐτοῖς. οὐκ ἀφελεῖτε ἀπ' αὐτῶν οὐδέν. ὀκνολάζουσι γάρ· διὰ τοῦτο κεκράγασι, λέγοντες, πορευθῶμεν,
9 καὶ θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν. βαρυνέσθωσαν τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ μεριμνάτωσαν ταῦτα, καὶ μὴ μεριμνάτωσαν ἐν λόγοις κενοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Tulitque Sephora petram, & circuncidit præputium filij sui, & obtulit coram eo: & ait, Propter sanguinem circuncisionis huius detur mihi sponsus meus. [26] Et cùm dimisisset eum, tunc dixit: Nisi propter sanguinem circuncisionis huius, condemnatus erat ad mortem sponsus meus. [27] Dixitque Dominus ad Aaron: Vade in occursum Moysi in desertum. & abiit, & occurrit ei in monte vbi reuelata fuerat gloria Dei; & osculatus est eum. [28] Narrauitque Moyses Aaron omnia verba Domini, pro quibus misit eum; & omnia signa quæ mandauerat ei. [29] Et abiit Moyses & Aaron, & congregauerunt omnes seniores filiorum Israel: [30] Et locutus est Aaron omnia verba quæ locutus fuerat Dominus ad Moysen; & fecit signa coram populo. [31] Et credidit populus; & audiuerunt quòd recordatus fuisset Dominus filiorum Israel; & quòd nota esset coram eo afflictio eorum. & incuruati sunt, & adorauerunt.

CAP. V.

ET post hæc ingressi sunt Moyses & Aaron, & dixerunt ad Pharaonem: Hæc dicit dominus Deus Israel: Dimitte populum meum, vt sacrificent coram me in deserto. [2] Et dixit Pharao: Nomen Domini non est reuelatum mihi, vt obediam verbo eius, & vt dimittam Israel. non est reuelatum mihi nomen Domini; Israel quoque non dimittam. [3] Dixeruntque, Deus Iudæorum inuocatus est super nos; eamus nunc viam trium dierum in solitudinem, & sacrificemus coram dño Deo nostro; ne fortè accidat nobis mors aut occisio. [4] Dixitque eis rex Ægypti: Vt quid Moyses & Aaron cessare facitis populum ab operibus suis? ite ad seruitutem vestram. [5] Dixitque Pharao: Ecce nunc multùs est populus terræ, & cessare facitis eos ab operibus suis. [6] Et præcepit Pharao in die illo præfectis populi & exactoribus eius, dicens: [7] Nolite dare vltrà paleas populo, vt conficiant lateres sicut heri & nudius tertius. ipsi vadant & colligant sibi paleas. [8] Et numerum laterum quem ipsi faciebant heri & nudius tertius imponetis super eos, nec minuetis ab eo; quoniam ociosi sunt: propterea clamant, dicentes: Eamus, & sacrificemus coram Deo nostro. [9] Aggrauetur opus super viros, & occupentur in eo, & non occupentur in verbis ociosis.

10 * וַיֵּצְאוּ נֹגְשֵׂי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וַיֹּאמְרוּ אֶל־הָעָם לֵאמֹר
11 כֹּה אָמַר פַּרְעֹה אֵינֶנִּי נֹתֵן לָכֶם תֶּבֶן: * אַתֶּם
לְכוּ קְחוּ לָכֶם תֶּבֶן מֵאֲשֶׁר תִּמְצָאוּ כִּי אֵין נִגְרָע
12 מֵעֲבֹדַתְכֶם דָּבָר: * וַיָּפֶץ הָעָם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם
13 לְקֹשֵׁשׁ קַשׁ לַתֶּבֶן: * וְהַנֹּגְשִׂים אָצִים לֵאמֹר כַּלּוּ
מַעֲשֵׂיכֶם דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ כַּאֲשֶׁר בִּהְיוֹת הַתֶּבֶן:
14 * וַיֻּכּוּ שֹׁטְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־שָׂמוּ עֲלֵהֶם נֹגְשֵׂי
פַּרְעֹה לֵאמֹר מַדּוּעַ לֹא כִלִּיתֶם חָקְכֶם לִלְבֵן כִּתְמוֹל
15 שִׁלְשֹׁם גַּם־תְּמוֹל גַּם־הַיּוֹם: * וַיָּבֹאוּ שֹׁטְרֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּצְעֲקוּ אֶל־פַּרְעֹה לֵאמֹר לָמָּה תַּעֲשֶׂה כֹּה
16 לַעֲבָדֶיךָ: * תֶּבֶן אֵין נִתָּן לַעֲבָדֶיךָ וּלְבֵנִים אֹמְרִים
לָנוּ עֲשׂוּ וְהִנֵּה עֲבָדֶיךָ מֻכִּים וְחָטָאת עַמֶּךָ:
17 * וַיֹּאמֶר נִרְפִּים אַתֶּם נִרְפִּים עַל־כֵּן אַתֶּם אֹמְרִים
18 נֵלְכָה נִזְבְּחָה לַיהוָה: * וְעַתָּה לְכוּ עִבְדוּ וְתֶבֶן לֹא־
19 יִנָּתֵן לָכֶם וְתֹכֶן לְבֵנִים תִּתֵּנוּ: * וַיִּרְאוּ שֹׁטְרֵי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֹתָם בְּרָע לֵאמֹר לֹא־תִגְרְעוּ מִלִּבְנֵיכֶם דְּבַר־
20 יוֹם בְּיוֹמוֹ: * וַיִּפְגְּעוּ אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן נִצָּבִים
21 לִקְרָאתָם בְּצֵאתָם מֵאֵת פַּרְעֹה: * וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם
יֵרֶא יְהוָה עֲלֵיכֶם וְיִשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאַשְׁתֶּם אֶת־רֵיחֵנוּ
בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו לָתֵת־חֶרֶב בְּיָדָם לַהֲרָגֵנוּ:
22 * וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אֲדֹנָי לָמָּה הֲרֵעֹתָה
23 לָעָם הַזֶּה לָמָּה זֶּה שְׁלַחְתָּנִי: * וּמֵאָז בָּאתִי אֶל־
פַּרְעֹה לְדַבֵּר בִּשְׁמֶךָ הֵרַע לָעָם הַזֶּה וְהַצֵּל לֹא־הִצַּלְתָּ
אֶת־עַמֶּךָ:

ו

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
עַתָּה תִּרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפַרְעֹה כִּי בְיָד חֲזָקָה יְשַׁלְּחֵם
2 וּבְיָד חֲזָקָה יְגָרְשֵׁם מֵאַרְצוֹ: * וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים
3 אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה: * וָאֵרָא אֶל־
אַבְרָהָם אֶל־יִצְחָק וְאֶל־יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי וּשְׁמִי יְהוָה
לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם:

EXODVS. Translat.B.Hierony. *Moyses.*

10 * Igitur egressi præfecti operũ & exactores ad
populum dixerunt: Sic dicit Pharao: Nõ do
11 vobis paleas. * Ite, & colligite sicubi inuenire
poteritis; nec minuetur quicquã de opere ve-
12 stro. * Dispersusque est populus in omnẽ terrã
13 Ægypti, ad colligẽdas paleas. * Præfecti quoq;
operum instabãt, dicẽtes: Cõplete opus vestrũ
quotidie, vt priùs facere solebatis quando da-
14 bãtur vobis paleæ. * Flagellatiq; sunt, qui præ-
C erant operibus filiorum Israel ab exactoribus
Pharaonis, dicentibus: Quare non implestis
mensurã laterum sicut priùs, nec heri nec ho-
15 die? * Veneruntq; præpositi filiorum Israel, &
vociferati sunt ad Pharaonẽ, dicẽtes: Cur ita
16 agis contra seruos tuos? * Paleę non dantur no
bis, & lateres similiter imperantur. en famuli
tui flagellis cædimur, & iniustè agitur contra
17 populũ tuum. * Qui ait: Vacatis ocio: & idcir-
18 cò dicitis, Eamus, & sacrificem Domino. * Ite
ergo & operamini: Paleæ non dabũtur vobis,
& reddetis consuetum numerum laterum.
19 * Videbántque se præpositi filiorum Israel in
malum, eo quòd diceretur eis, Non minuetur
quicquã operis de lateribus per singulos dies.
20 * Occurrerúntque Moysi & Aaron, qui stabãt
21 ex aduerso egredientes à Pharaone: * Et dixe-
runt ad eos: Videat Dominus & iudicet, quo-
niam fœtere fecistis odorem nostrum coram
Pharaone & seruis eius, & prębuistis ei gladiũ
22 vt occideret nos. * Reuersúsque est Moyses ad
Dominum, & ait: Domine, cur afflixisti po-
23 pulum istum? quare misisti me? * Ex eo enim
quo ingressus sum ad Pharaonem, vt loquerer
ex nomine tuo, afflixit populũ tuum, & non
liberasti eos.

CAP. VI.

1 A Dixítque Dominus ad Moysen: Nunc vi-
debis quę facturus sum Pharaoni. per ma
num enim fortem dimittet eos, & in manu ro
2 busta eiiciet illos de terra sua. * Locutusque
est Deus ad Moysen, dicens: Ego Dominus:
3 * Qui apparui Abraam, Isaac, & Iacob, in
Deo omnipotente: & nomen meum Adonai
non indicaui eis.

תרגום אונקלוס

10 ונפקו שלטוני עמא וסרכוהי ואמרו לעמא למימר כדנן אמר פרעה ליה אנא יהיב לכון תיבנא: 11 אתון אזילו סיבו לכון תיבנא
מאתר דתשכחון ארי לא ימנע מפלחנכון מרעם: 12 ובדר עמא בכל ארעא דמצרים לגבבא גילי לתיבנא: 13 ושלטונייא דחקין
למימר אשלימו עיבידתכון פתגם יום ביומיה כמא דהויתון עבדין כד יתיהב לכון תיבנא: 14 ולקו סרכי בני ישראל דמניאו עליהון שלטוני
פרעה למימר מה דין לא אשלמתון גזירתכון למרמי לבנין כמאתמלי ומדקדמוהי אף אתמלי אף יומא הדין: 15 ואתו סרכי בני ישראל וצוחו
קדם פרעה למימר למה את עביד כדין לעבדך: 16 תיבנא לא מתיהיב לעבדך ולבנייא אמרין לנא עבדו והא עבדך לקן וחטאן עליהון
עמך: 17 ואמר בטלנין אתון בטלנין על כן אתון אמרין ניזיל נדבח קדם ייי: 18 וכען אזילו פלחו ותיבנא לא מתיהב לכון ופכום
לבנייא תתנון: 19 וחמו סרכי בני ישראל ית מימרא לא תמנעון מלבניכון פתגם יום ביומיה: 20 ועדעו ית משה וית אהרן
קיימין לקדמותהון במפקהון מלות פרעה: 21 ואמרו להון יתגלי ייי עליכון ויתפרע דאבאשתון ית ריחנא בעיני פרעה ובעיני עבדוהי למתן
חרבא בידיהון למקטלנא: 22 ותב משה קדם ייי ואמר ייי למה אבאשתא לעמא הדין למה דנן שלחתני: 23 ומעידן דעליית לות פרעה
למללא בשמך אתבאש לעמא הדין ושיזבא לא שיזבתא ית עמך:

ז

1 ואמר
ייי למשה כען תחזי דאעביד לפרעה ארי בידא תקיפא ישלחינון ובידא תקיפא יתרכינון מארעיה:
2 ומליל ייי עם משה ואמר ליה אנא
ייי: 3 ואתגליתי לאברהם ליצחק וליעקב באל שדי ושמי ייי לא אודעית להון:

Vrgebant autem eos præfecti operum, & scribæ populi: & locuti sunt ad populum, dicentes: Hæc dicit Pharao: Non amplius do vobis paleas. 10

Ipsi vos euntes, colligite vobis ipsis paleas vnde inueneritis: non enim aufertur à constructione vestra quicquam. 11

Et dispersus est populus in tota terra Aegypti, vt congregaret stipulam in paleas. 12

At præfecti operum vrgebant ipsos, dicentes: Complete opera pertinentia per diem, sicut & quando palea dabatur vobis. 13

Et flagellati sunt scribæ generis filiorum Israel, constituti super ipsos à præfectis Pharaonis, dicentes: Quare non compleuistis constructiones vestras lateritij, sicut & heri, & tertia die, & quod hodie? 14

Ingredientes autem Scribæ filiorum Israel, exclamauerunt ad Pharaonem, dicẽtes: Quare sic facis tuis seruis? 15

Palea non datur seruis tuis, & lateritium, dicunt nobis, facite. ecce famuli tui flagellati sunt: iniuria afficies ergo populum tuum. 16

Et dixit eis: Vacatis, ocioſi estis: propter hoc dicitis, Eamus, sacrificemus Domino nostro. 17

Nunc igitur euntes laborate. nam palea vobis non dabitur, & constructionem lateritij reddetis. 18

Videbant autem scribæ filiorum Israel seipsos in malis, dicentes: Non relinquetis à lateritio quod pertinet ad diem. 19

Occurrerunt autem Moysi & Aaron venientibus in occursum eis, exeuntibus illis à Pharaone. 20

Et dixerunt eis: Videat Deus vos & iudicet, quòd abominati estis odorem nostrum coram Pharaone, & coram seruis eius, vt det gladium in manus eius, vt occidat nos. 21

Conuersus est autem Moyses ad Deum, & dixit: Domine, quare afflixisti populum hunc? & cur misisti me? 22

Et ex quo ingressus sum ad Pharaonem, vt loquerer in tuo nomine, afflixit populum hunc, et nõ liberasti populum tuum. 23

CAP. VI.

ET dixit Dominus ad Moysen: Iam videbis quæ faciam Pharaoni. in enim manu valida dimittet eos, & in brachio excelso eiiciet eos de terra sua. 1

Locutus est autem Deus ad Moysen, & dixit ad eum: Ego Dominus. 2

Et apparui ad Abraam, & Isaac, & Jacob, Deus existens eorum. & nomen meum Dominus non manifestaui eis. 3

10 * κατέστησαν δὲ αὐτοὺς ⓐ ἐργοδιῶκται, & γραμματεῖς τοῦ λαοῦ. καὶ ἔλεγον πρὸς τὸν λαὸν, λέγοντες, τάδε λέγει Φα-
11 ραω, οὐκ ἔτι δίδωμι ὑμῖν ἄχυρα. * αὐτοὶ ὑμεῖς πορευόμενοι συλλέγετε ἑαυτοῖς ἄχυρα, ὅθεν ἂν εὕρητε. οὐ γὰρ ἀφαι-
12 ρεῖται ἀπὸ τῆς συντάξεως ὑμῶν οὐθέν. * & διεσπάρη ὁ λαὸς ἐν ὅλῃ γῇ αἰγύπτου συναλαγεῖν καλάμην εἰς ἄχυρα.
13 * ⓐ δὲ ἐργοδιῶκται καὶ ἔσπευδον αὐτοὺς, λέγοντες, συντελεῖτε τὰ ἔργα τὰ καθήκοντα καθ' ἡμέραν, καθάπερ καὶ ὅτε τὰ
14 ἄχυρα ἐδίδοτο ὑμῖν. * & ἐμαστιγώθησαν ⓐ γραμματεῖς τοῦ γένους τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ⓐ καταστάντες ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ τῶν ἐπισατῶν τοῦ φαραὼ, λέγοντες, διατί οὐ συνετελέσατε τὰς συντάξεις ὑμῶν τῆς πλινθίας, καθάπερ & ἐχθὲς & τρί-
15 την ἡμέραν, & τὸ τῆς σήμερον; * εἰσελθόντες δὲ ⓐ γραμματεῖς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, κατεβόησαν πρὸς φαραὼ, λέγοντες, ἱνατί οὕτω ποιεῖς τοῖς σοῖς οἰκέταις;
16 * ἄχυρα οὐ δίδοται τοῖς οἰκέταις σου, καὶ τὴν πλινθίδα λέγουσιν ἡμῖν, ποιεῖτε. ἰδοὺ ⓐ παῖδές σου μεμαστίγωνται.
17 ἀδικήσεις οὖν τὸν λαόν σου. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς, σχολάζετε, σχολάζετε ἐστέ. διὰ τοῦτο λέγετε, πορευθῶμεν, θύ-
18 σωμεν τῷ κυρίῳ ἡμῶν. * νῦν οὖν πορευθέντες ἐργάζεσθε. τὰ γὰρ ἄχυρα ὑμῖν οὐ δοθήσεται, τὴν δὲ συντάξιν τῆς πλινθίας
19 ἀποδώσετε. ἑώρων δὲ ⓐ γραμματεῖς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἑαυτοὺς ἐν κακοῖς, λέγοντες, οὐκ ἀπολείψετε ἀπὸ τῆς πλιν-
20 θίας τὸ καθῆκον τῇ ἡμέρᾳ. * συνέτυχον δὲ μωυσῆ καὶ ἀαρὼν ἐρχομένοις εἰς συνάντησιν αὐτοῖς. ἐκπορευομένων
21 αὐτῶν ἀπὸ φαραώ. * & εἶπον αὐτοῖς, ἐπίδοι ὁ θεὸς ὑμᾶς καὶ κρίναι, ὅτι ἐβδελύξατε τὴν ὀσμὴν ἡμῶν ἐναντίον φαραὼ, & ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, δοῦναι ῥομφαίαν εἰς τὰς
22 χεῖρας αὐτοῦ, τοῦ ἀποκτεῖναι ἡμᾶς. * ἐπέστρεψε δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν θεὸν, καὶ εἶπε, κύριε, διατί ἐκάκωσας τὸν λαὸν
23 τοῦτον; & ἱνατί ἀπέστειλάς με; * καὶ ἀφ' οὗ εἰσεπορεύμην πρὸς φαραὼ λαλῆσαι ἐπὶ τῷ σῷ ὀνόματι, ἐκάκωσε τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ οὐκ ἐρρύσω τὸν λαόν σου. ς΄.
1 * Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἤδη ὄψῃ ἃ ποιήσω τῷ φαραώ· ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς, & ἐν βραχί-
2 ονι ὑψηλῷ ἐκβαλεῖ αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ. * ἐλάλησε δὲ ὁ θεὸς πρὸς μωυσῆν, & εἶπεν πρὸς αὐτὸν, ἐγὼ κύριος.
3 * & ὤφθην πρὸς ἀβραὰμ & ἰσαὰκ & ἰακὼβ, θεὸς ὢν αὐτῶν. & τὸ ὄνομά μου κύριος οὐκ ἐδήλωσα αὐτοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Et egressi sunt præfecti populi & exactores eius, & dixerunt populo: Hæc dicit Pharao: Non ego dabo vobis paleas. [11] Vos ite & tollite vobis paleas de loco in quo inueneritis, quoniam non minuetur quicquam de operibus vestris. [12] Et dispersus est populus in omnem terram Ægypti, ad colligendas stipulas & paleas. [13] Præfecti autem instabant, dicentes: Implete opus vestrum per singulos dies, sicut faciebatis quando dabantur vobis paleæ. [14] Percussique sunt præpositi filiorum Israel quos constituerant super eos præfecti Pharaonis, dicentes: Quare non complestis numerum vestrum, vt conficeretis lateres, sicut nudius tertius, nec heri nec hodie? [15] Et venerunt præfecti filiorum Israel, & clamauerunt coram Pharaone, dicentes: Quare sic facis seruis tuis? [16] Paleæ non dantur seruis tuis; & dicunt nobis, Facite lateres. & ecce serui tui percutiuntur, & peccat super eos populus tuus. [17] Et ait: Ocioſi estis ocioſi: idcircò vos dicitis, Eamus, & sacrificemus coram Domino: [18] Et nunc ite & operamini, & paleæ non dabuntur vobis, & summam laterum reddetis. [19] Videbantque se præfecti filiorum Israel in malum; eo quòd diceretur eis, Non minuatis quicquam de lateribus vestris per singulos dies. [20] Occurreruntque Moysi & Aaron, qui stabant in conspectu eorum cùm egrederentur à Pharaone. [21] Dixeruntque eis: Appareat Dominus super vos, & vindictam sumat, eo quòd fœtere feciſtis odorem nostrum in oculis Pharaonis & in oculis seruorum eius, vt daretis gladium in manibus suis, vt occiderent nos. [22] Et reuersus est Moyses coram Domino, & ait: Domine, quare malefeciſti huic populo? vt quid misisti me? [23] Et ex eo tempore quo ingressus sum ad Pharaonem, vt loquerer in nomine tuo, malefecit populo huic: & liberans non liberasti populum tuum. CAP. VI.

DIxitque Dominus ad Moysen: Nunc videbis quod facturus sum Pharaoni: quoniam per manum fortem dimittet eos, & per manum validam eiiciet eos de terra sua. [2] Locutusque est Dominus cum Moyse, & dixit ei: Ego Dominus. [3] Reuelatusque fui Abrahæ, Isaac, & Iacob in Deo omnipotenti: & nomen meum Adonai non indicaui eis.

4 * וְגַם הֲקִמֹתִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּם לָתֵת לָהֶם אֶת־אֶרֶץ
5 כְּנַעַן אֶת אֶרֶץ מְגֻרֵיהֶם אֲשֶׁר־גָּרוּ בָהּ׃ * וְגַם אֲנִי
שָׁמַעְתִּי אֶת־נַאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבִדִים
6 אֹתָם וָאֶזְכֹּר אֶת־בְּרִיתִי׃ * לָכֵן אֱמֹר לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֲנִי יְהוָה וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלֹת מִצְרַיִם
וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבֹדָתָם וְגָאַלְתִּי אֶתְכֶם בִּזְרוֹעַ נְטוּיָה
7 וּבִשְׁפָטִים גְּדֹלִים׃ * וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהָיִיתִי
לָכֶם לֵאלֹהִים וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא
8 אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרָיִם׃ * וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי לָתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֹתָהּ לָכֶם מוֹרָשָׁה אֲנִי יְהוָה׃
9 * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֵּן אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל־
10 מֹשֶׁה מִקֹּצֶר רוּחַ וּמֵעֲבֹדָה קָשָׁה׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה
11 אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * בֹּא דַבֵּר אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם
וְיְשַׁלַּח אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ׃ * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לִפְנֵי
12 יְהוָה לֵאמֹר הֵן בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא־שָׁמְעוּ אֵלַי וְאֵיךְ
יִשְׁמָעֵנִי פַּרְעֹה וַאֲנִי עֲרַל שְׂפָתָיִם׃
13 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וַיְצַוֵּם אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהוֹצִיא אֶת־
14 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * אֵלֶּה רָאשֵׁי
בֵּית־אֲבֹתָם בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל חֲנוֹךְ וּפַלּוּא
15 חֶצְרֹן וְכַרְמִי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת רְאוּבֵן׃ * וּבְנֵי שִׁמְעוֹן
יְמוּאֵל וְיָמִין וְאֹהַד וְיָכִין וְצֹחַר וְשָׁאוּל בֶּן־הַכְּנַעֲנִית
16 אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת שִׁמְעוֹן׃ * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־לֵוִי
לְתֹלְדֹתָם גֵּרְשׁוֹן וְקְהָת וּמְרָרִי וּשְׁנֵי חַיֵּי לֵוִי שֶׁבַע
17 וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה׃ * בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לִבְנִי וְשִׁמְעִי
18 לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ * וּבְנֵי קְהָת עַמְרָם וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן
וְעֻזִּיאֵל וּשְׁנֵי חַיֵּי קְהָת שָׁלֹשׁ וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה׃
19 * וּבְנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַלֵּוִי
לְתֹלְדֹתָם׃

4 * Pepigíque fœdus cum eis, vt darem eis terram Chanaan, terram peregrinationis eo-
5 rum, in qua fuerunt aduenæ. * Ego audi-ui gemitum filiorum Iſrael, quo Ægyptij op-preſſerunt eos, & recordatus ſum pacti mei.
6 * Ideò dic filiis Iſrael: Ego Dominus, qui educam vos de ergaſtulo Ægyptiorum, & e-ruam de ſeruitute, ac redimam in brachio ex-
7 celſo, & iudiciis magnis. * Et aſſumam vos mihi in populum, & ero veſter Deus. & ſcietis quia ego ſum dominus Deus veſter,
B qui eduxerim vos de ergaſtulo Ægyptiorum.
8 * Et induxerim vos in terram ſuper quam leuaui manum meam, vt darem eam Abraam, Iſaac & Iacob. daboque illam poſsidendam
9 vobis, ego Dominus. * Narrauit ergo Moyſes omnia filiis Iſrael: qui non acquie-uerunt ei, propter anguſtiam ſpiritus, & opus
10 duriſsimum. * Locutuſque eſt Dominus
11 ad Moyſen, dicens: * Ingredere, & loquere ad Pharaonem regem Ægypti, vt dimittat fi-
12 lios Iſrael de terra ſua. * Reſpondit Moy-ſes coram Domino: Ecce filij Iſrael non au-diunt me, & quomodo audiet Pharao? præ-ſertim cùm incircunciſus ſim labiis?
13 * Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, & dedit mandatum ad filios Iſrael, & ad Pharaonem regem Ægypti, vt educerent filios Iſrael de terra Ægypti.
14 * Iſti ſunt principes domorum per fami-
C lias ſuas: Filij Ruben primogeniti Iſraelis, Enoch & Phallu, Eſron & Charmi. hæ cog-
15 nationes Ruben. * Filij Symeon, Iamuel, Ge. 46.b Nu. 26.a 1.Pa. 5.b
& Iamin, & Ahod, & Iachin, & Saber, & Sa-ul filius Chananitidis. hæ progenies Symeon.
16 * Et hęc nomina filiorum Leui per cogna-tiones ſuas, Gerſon, & Caath, & Merari. An-ni autem vitæ Leui fuerunt centum triginta
17 ſeptem. * Filij Gerſon, Iobni, & Semei 1.Pa.23. 2.
18 per cognationes ſuas. * Filij Caath, Am-ram, & Iſuar, & Hebron, & Oziel. Anni quo-que vitæ Caath, centum triginta tres.
19 * Filij Merari, Mooli, & Muſi. hæ cogna-tiones Leui per familias ſuas.

תרגום אונקלוס

4 וְאַף אֲקֵימִית יָת קְיָמִי עִמְּהוֹן לְמִתַּן לְהוֹן יָת אַרְעָא דִכְנַעַן יָת אַרַע תּוֹתָבוּתְהוֹן דְאִתּוֹתַבוּ בָהּ׃ 5 וְאַף קָדָמַי שְׁמִיעַ יָת קְבִילַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל דְמִצְרָאֵי מְפַלְחִין בְּהוֹן וְדַכִּירְנָא יָת קְיָמִי׃ 6 בְּכֵין אֱמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנָא יְיָ וְאַפֵּיק יָתְכוֹן מִגּוֹ דְחוּק פּוּלְחַן מִצְרָאֵי וַאֲשֵׁזִיב יָתְכוֹן
מִפֻּלְחָנְהוֹן וְאֶפְרוֹק יָתְכוֹן בִּדְרָעָא מְרַמְמָא וּבְדִינִין רַבְרְבִין׃ 7 וַאֲקָרֵב יָתְכוֹן קֳדָמַי לְעַם וָאֶהֱא לְכוֹן לֵאלָהָא וְתִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ
אֱלָהֲכוֹן דְאַפֵּיק יָתְכוֹן מִגּוֹ דְחוּק פּוּלְחַן מִצְרָאֵי׃ 8 וְאָעֵיל יָתְכוֹן לְאַרְעָא דְקַיֵּימִית בְּמֵימְרִי לְמִתַּן יָתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב
וְאֶתֵּן יָתָהּ לְכוֹן יְרוּתָא אֲנָא יְיָ׃ 9 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה כֵּן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא קַבִּילוּ מִן מֹשֶׁה מֵעֲיֵק רוּחָא וּמִפֻּלְחָנָא דַהֲוָת קַשְׁיָא
עֲלֵיהוֹן׃ 10 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 11 עוֹל מַלֵּיל עִם פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וְיְשַׁלַּח יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעֵיהּ׃
12 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ לְמֵימַר הָא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא קַבִּילוּ מִנִּי וְאֵכְדֵין יְקַבֵּיל מִנִּי פַּרְעֹה וַאֲנָא יַקִּיר מַמְלָל׃ 13 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם
אַהֲרֹן וּפַקְּדִינוּן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְוָת פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְאַפָּקָא יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 14 אִילֵּין רֵישֵׁי בֵּית אֲבָהָתְהוֹן
בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכְרָא דְיִשְׂרָאֵל חֲנוֹךְ וּפַלּוּא חֶצְרוֹן וְכַרְמִי אִלֵּין זַרְעִיָּת רְאוּבֵן׃ 15 וּבְנֵי שִׁמְעוֹן יְמוּאֵל וְיָמִין וְאוֹהַד וְיָכִין וְצוֹחַר וְשָׁאוּל בַּר
כְּנַעֲנִיְתָא אִלֵּין זַרְעִיָּת שִׁמְעוֹן׃ 16 וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי לֵוִי לְתוֹלְדָתְהוֹן גֵּרְשׁוֹן וְקָהָת וּמְרָרִי וּשְׁנֵי חַיֵּי לֵוִי מְאָה וּתְלָתִין וּשְׁבַע שְׁנִין׃
17 בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לִבְנִי וְשִׁמְעִי לְזַרְעִיָּתְהוֹן׃ 18 וּבְנֵי קָהָת עַמְרָם וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעוּזִיאֵל וּשְׁנֵי חַיֵּי קָהָת מְאָה וּתְלָתִין וּתְלָת שְׁנִין׃
19 וּבְנֵי מְרָרִי מַחְלִי וּמוּשִׁי אִלֵּין זַרְעִיָּת לֵוִי לְתוֹלְדָתְהוֹן׃

4 ‡ Et cõstitui fœdus meum cum eis, vt darem eis terram Chananæorum, terram quam habitauerunt, in qua & habitauerunt in ea.

5 ‡ Et ego audiui gemitum filiorum Iſrael, quæ Ægyptij in ſeruitutem redegerunt eos. & recordatus ſum fœderis mei.

6 ‡ Vade, loquere filiis Iſrael, dicens: Ego Dominus: & educam vos à ſeruitute Ægyptiorum: & liberabo vos de potentia eorum; & redimam vos in brachio excelſo, & iudicio magno.

7 ‡ Et accipiam vos mihi ipſi in populum: & ero veſter Deus. & cognoſcetis, quòd ego Dominus Deus veſter, educens vos de potentia Ægyptiorum.

8 ‡ Et adducam vos in terram, in quam extendi manum meam, vt darem eam Abraam, & Iſaac, & Iacob. & dabo eam vobis in ſortem. ego Dominus.

9 ‡ Locutus eſt autem Moyſes ſic filiis Iſrael: & non audiuerunt Moyſen præ puſillanimitate, & præ operibus duris.

10 ‡ Ait autem Dominus ad Moyſen, dicens:

11 ‡ Ingredere, loquere ad Pharaonem regem Aegypti, vt dimittat filios Iſrael de terra ſua.

12 ‡ Locutus eſt autem Moyſes coram Domino, dicens: Ecce filij Iſrael non audiuerunt me; & quomodo Pharao audiet me? ego autem balbus ſum.

13 ‡ Dixit autem Dominus ad Moyſen & Aaron: & mandauit eis ad Pharaonem regem Aegypti, vt educat filios Iſrael de terra Aegypti.

14 ‡ Et hi principes domorum familiarum eorum. Filij Ruben primogeniti Iſrael, Enoch, & Phallu, Eſrom, & Charmi. hæc cognatio Ruben.

15 ‡ Et filij Symeon, Iemuel, & Jamin, & Aod, & Iachin, & Sear, & Saul, qui ex Phœniſſa. hæ familiæ filiorum Symeon.

16 ‡ Et hæc nomina filiorum Leui per cognationes eorum, Gerſon, Caath, & Merari. & hi anni vitæ Leui, centum triginta ſeptem anni.

17 ‡ Et hi filij Gerſon, Lobeni, & Semei, domus familiarum eorum.

18 ‡ Et filij Caath, Amram, & Iſſuar, & Hebron, & Oziel: & anni vitæ Caath, centum triginta tres anni.

19 ‡ Et filij Merari, Mooli, & Muſi. hæ domus familiarum Leui per cognationes eorum.

4 ‡ καὶ ἔστησα τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτοὺς, ὥστε δοῦναι αὐτοῖς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, τὴν γῆν ἣν παρῴκησαν, ἐν ᾗ καὶ παρῴκησαν ἐπ' αὐτῆς.

5 ‡ καὶ ἐγὼ εἰσήκουσα τὸν στεναγμὸν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ. οἳ ⓐ αἰγύπτιοι κατεδουλοῦντο αὐτούς. καὶ ἐμνήσθην τῆς διαθήκης

6 μου. ‡ βάδιζε, εἶπον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ἐγὼ κύριος, ⓒ ἐξάξω ὑμᾶς ἀπὸ δουλείας τῶν αἰγυπτίων. καὶ ῥύσομαι ὑμᾶς ἐκ τῆς δουλείας αὐτῶν, καὶ λυτρώσομαι ὑμᾶς ἐν

7 βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ κρίσει μεγάλῃ. ‡ καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἐμαυτῷ εἰς λαόν· ⓒ ἔσομαι ὑμῖν θεός. ⓒ γνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑ-

8 μᾶς ἐκ τῆς δουλείας τῶν αἰγυπτίων. ‡ ⓒ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν, ἐφ' ἣν ἐξέτεινα τὴν χεῖρά μου, δοῦναι αὐτὴν τῷ ἀβραὰμ ⓒ τῷ ἰσαὰκ ⓒ τῷ ἰακώβ. καὶ δώσω αὐτὴν ὑμῖν ἐν κλήρῳ· ἐγὼ κύριος.

9 ‡ ἐλάλησε δὴ μωυσῆς οὕτως τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, ⓒ οὐκ εἰσήκουσαν μωυσῆ ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας, καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν σκληρῶν.

10 ‡ εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

11 ‡ εἴσελθε, λάλησον πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, ἵνα ἐξαποστείλῃ σὺν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ·

12 ‡ ἐλάλησε δὴ μωυσῆς ἐνώπιον κυρίου, λέγων, ἰδοὺ ⓐ υἱοὶ ἰσραὴλ οὐκ εἰσήκουσάν μου, ⓒ πῶς φαραὼ εἰσακούσεταί μου, ἐγὼ δὲ ἄλογός εἰμι.

13 ‡ εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, καὶ συνέταξεν αὐτοῖς πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, ἵνα ἐξαγάγῃ σὺν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αἰγύπτου.

14 ‡ ⓒ δὲ οἱ ἀρχηγοὶ οἴκων πατριῶν αὐτῶν. υἱοὶ ῥουβὴν πρωτότοκοι ἰσραὴλ, ἐνὼχ, ⓒ φαλλὺ, ἀσρὼμ ⓒ χαρμί, αὗται αἱ συγ-

15 γένειαι ῥουβήν. ‡ ⓒ υἱοὶ συμεών, ἰεμουὴλ, ⓒ ἰαμὶν, ⓒ ἀὼδ, καὶ ἰαχείν, ⓒ ζααρ, καὶ σαοὺλ ὁ ἐκ τῆς φοινίσσης. αὗται αἱ πα-

16 τριαὶ τῶν υἱῶν συμεών. ‡ καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν λευὶ κατὰ συγγενείας αὐτῶν, γεδσών, καὰθ, καὶ μεραρεῖ. ⓒ ταῦτα

17 τὰ ἔτη τῆς ζωῆς λευὶ, ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔτη. ‡ ⓒ δὲ υἱοὶ

18 γεδσών, λοβενὶ, ⓒ σεμεὶ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. ‡ ⓒ ⓐ υἱοὶ καὰθ, ἀβραὰμ, ⓒ ἰσααρ, καὶ χεβρῶν, ⓒ ὀζιήλ. ⓒ τὰ ἔτη τῆς ζωῆς καὰθ, ἑκατὸν τριακονταμία ἔτη.

19 ‡ καὶ υἱοὶ μεραρεῖ, μοολὶ, ⓒ ὁμασί. αὗται δὲ οἶκοι πατριῶν λευὶ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et etiam ſtatui pactum meum cum eis, vt darem eis terram Chanaan, terram peregrinationis eorum in qua peregrinati ſunt.
5 Et in conſpectu meo auditus eſt clamor filiorum Iſrael, eo quòd Ægyptij ſeruire faciunt eos: & recordatus ſum pacti mei.
6 Ideò dic filiis Iſrael, Ego Dominus: & educam vos de medio tribulationis ſeruitutis Ægyptiorum: & liberabo vos de ſeruitute eorum; & redimam vos in brachio excelſo, & iudiciis magnis. 7 Et applicabo vos coram me in populum, & ero vobis in Deum: & ſcietis quia ego dominus Deus veſter, qui eduxi vos de medio tribulationis ſeruitutis Ægyptiorum. 8 Et inducam vos in terram pro qua iuraui in verbum meum, vt darem eam Abrahæ, Iſaac & Iacob; & dabo eam vobis in hæreditatem, ego Dominus.
9 Locutuſque eſt Moyſes filiis Iſrael: & non acquieuerunt Moyſi propter anguſtiam ſpiritus, & duram ſeruitutem quæ erat ſuper eos.
10 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 11 Ingredere, loquere cum Pharaone rege Ægypti, vt mittat filios Iſrael de terra ſua. 12 Et locutus eſt Moyſes coram Domino, dicens: Ecce filij Iſrael non acquieuerunt mihi: quomodo ergo acquieſcet mihi Pharao? & ego ſum grauis loquelæ. 13 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe & cum Aaron, & dedit eis mandatum ad filios Iſrael, & ad Pharaonem regem Ægypti, vt educerent filios Iſrael de terra Ægypti. 14 Iſti ſunt principes domus patrum ſuorum. Filij Ruben primogeniti Iſrael, Enoch, & Phallu, Eſron & Charmi. hæ cognationes Ruben. 15 Filij autem Symeon, Iamuel, & Iamin, & Ahod, & Iachin, & Saher, & Saul filius Chananitidis. hæ cognationes Symeon. 16 Et hæc nomina filiorum Leui per cognationes ſuas, Gerſon, & Caath, & Merari. Anni autem vitæ Leui fuerunt centum triginta ſeptem. 17 Filij autem Gerſon, Lobni, & Semei, per cognationes ſuas. 18 Filij autem Caath, Amram, & Iſaar, & Hebron, & Oziel. Anni autem vitæ Caath, centum & triginta & tres anni. 19 Filij autem Merari, Mooli, & Muſi. hæ ſunt cognationes Leui per familias ſuas.

20 * וַיִּקַּח עַמְרָם אֶת־יוֹכֶבֶד דֹּדָתוֹ לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד
לוֹ אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְשֶׁנֵי חַיֵּי עַמְרָם שֶׁבַע
21 וּשְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה׃ * וּבְנֵי יִצְהָר קֹרַח וָנֶפֶג
22 וְזִכְרִי׃ * וּבְנֵי עֻזִּיאֵל מִישָׁאֵל וְאֶלְצָפָן וְסִתְרִי׃
23 * וַיִּקַּח אַהֲרֹן אֶת־אֱלִישֶׁבַע בַּת־עַמִּינָדָב אֲחוֹת
נַחְשׁוֹן לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא
24 אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר׃ * וּבְנֵי קֹרַח אַסִּיר וְאֶלְקָנָה
25 וַאֲבִיאָסָף אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַקָּרְחִי׃ * וְאֶלְעָזָר בֶּן־
אַהֲרֹן לָקַח־לוֹ מִבְּנוֹת פּוּטִיאֵל לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ
אֶת־פִּינְחָס אֵלֶּה רָאשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם לְמִשְׁפְּחֹתָם׃
26 * הוּא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לָהֶם הוֹצִיאוּ
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־צִבְאֹתָם׃
27 * הֵם הַמְדַבְּרִים אֶל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לְהוֹצִיא
אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃
28 * וַיְהִי בְּיוֹם דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
29 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר אֲנִי יְהוָה דַּבֵּר אֶל־
פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי דֹבֵר אֵלֶיךָ׃
30 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה הֵן אֲנִי עֲרַל שְׂפָתַיִם וְאֵיךְ
יִשְׁמַע אֵלַי פַּרְעֹה׃ ז

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה רְאֵה נְתַתִּיךָ אֱלֹהִים לְפַרְעֹה וְאַהֲרֹן אָחִיךָ
2 יִהְיֶה נְבִיאֶךָ׃ * אַתָּה תְדַבֵּר אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּךָּ
וְאַהֲרֹן אָחִיךָ יְדַבֵּר אֶל־פַּרְעֹה וְשִׁלַּח אֶת־בְּנֵי־
3 יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ׃ * וַאֲנִי אַקְשֶׁה אֶת־לֵב פַּרְעֹה
וְהִרְבֵּיתִי אֶת־אֹתֹתַי וְאֶת־מוֹפְתַי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
4 * וְלֹא־יִשְׁמַע אֲלֵכֶם פַּרְעֹה וְנָתַתִּי אֶת־יָדִי בְּמִצְרַיִם
וְהוֹצֵאתִי אֶת־צִבְאֹתַי אֶת־עַמִּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
5 מִצְרַיִם בִּשְׁפָטִים גְּדֹלִים׃ * וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־אֲנִי
יְהוָה בִּנְטֹתִי אֶת־יָדִי עַל־מִצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת־בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם׃

20 * Accepit autem Amram vxorem Iochabet Num. 26
patruelē ſuam, quę peperit ei Aaron, & Moy-
ſen, & Mariam. Fuerúntque anni vitæ Amrā,
21 centum triginta ſeptem. *Filij quoque Iſuar,
22 Chore, & Napheg, & Zechri. * Filij quoque
Oziel, Miſael, & Eliſaphan, & Sechri.
23 * Accepit autem Aaron vxorem Eliſabeth,
D filiam Aminadab ſororem Naaſon, quæ pe-
perit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Itha-
24 mar. * Filij quoque Chore, Aſer, & Helca-
na, & Abiaſaph. hæ ſunt cognationes Chori-
25 tarum. * At verò Eleazar filius Aaron ac-
cepit vxorem de filiabus Phutiel, quæ peperit
ei Phinees. Hi ſunt principes familiarum Le-
26 uiticarum per cognationes ſuas. * Iſte eſt
Aaron & Moyſes, quibus præcepit Dominus
vt educerent filios Iſrael de terra Ægypti, per
27 turmas ſuas. * Hi ſunt qui loquuntur ad
Pharaonem regem Ægypti, vt educant filios
Iſrael de Ægypto. Iſte eſt Moyſes & Aaron,
28 * In die qua locutus eſt Dominus ad Moy-
29 ſen in terra Ægypti. * Et locutus eſt Do-
minus ad Moyſen, dicens: Ego Dominus. lo-
quere ad Pharaonem regem Ægypti, omnia
30 quæ loquor tibi. * Et ait Moyſes coram
Domino: En incircunciſus labiis ſum. quo-
modo audiet me Pharao?

CAP. VII.

1 DIxitque Dominus ad Moyſen: Ecce con-
A ſtitui te Deum Pharaonis: & Aaron fra-
ter tuus erit propheta tuus.
2 * Tu loquêris ei omnia quæ mando tibi:
& ille loquetur ad Pharaonem, vt dimittat fi-
lios Iſrael de terra ſua.
3 * Sed ego indurabo cor eius, & multiplica-
bo ſigna & oſtenta mea in terra Ægypti:
4 * Et non audiet vos: immittámque ma-
num meam ſuper Ægyptum, & educam ex-
ercitum & populum meũ filios Iſrael de ter-
ra Ægypti per iudicia maxima.
5 * Et ſcient Ægyptij, quia ego ſum Do-
minus, qui extenderim manum meam ſuper
Ægyptum, & eduxerim filios Iſrael de me-
dio eorum.

תרגום אונקלוס

20 וּנְסִיב עַמְרָם יַת יוֹכֶבֶד בַּת אַחַת אֲבוּהִי וִילִידַת לֵיהּ לְאַהֲרֹן וְיַת מֹשֶׁה וּשְׁנֵי חַיֵּי עַמְרָם מְאָה וּתְלָתִין וּשְׁבַע שְׁנִין׃
22 וּבְנֵי יִצְהָר קֹרַח וָנֶפֶג וְזִכְרִי׃ 23 וּנְסִיב אַהֲרֹן יַת אֱלִישֶׁבַע בַּת עַמִּינָדָב אֲחָתֵיהּ דְּנַחְשׁוֹן לֵיהּ
לְאַנְחוּתֵיהּ וִילִידַת לֵיהּ יַת נָדָב וְיַת אֲבִיהוּא יַת אֶלְעָזָר וְיַת אִיתָמָר׃ 24 וּבְנֵי קֹרַח אַסִּיר וְאֶלְקָנָה וַאֲבִיאָסָף אִלֵּין זַרְעִיַּת קָרְחָה׃ 25 וְאֶלְעָזָר
בַּר אַהֲרֹן נְסִיב לֵיהּ מִבְּנָת פּוּטִיאֵל לֵיהּ לְאִנְחוּתֵיהּ וִילִידַת לֵיהּ יַת פִּינְחָס אִלֵּין רֵישֵׁי אֲבָהָת לֵיָאֵי לְזַרְעִיָּתְהוֹן׃ 26 הוּא אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה
דַּאֲמַר יְיָ לְהוֹן אַפִּיקוּ יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם עַל חֵילֵיהוֹן׃ 27 אִינּוּן דְמַמַלְלִין עִם פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְאַפָּקָא יַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃ 28 וַהֲוָה בְּיוֹמָא דְמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם׃ 29 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
לְמֵימַר אֲנָא יְיָ מַלֵּיל עִם פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם יַת כָּל דַּאֲנָא מְמַלֵּיל לָךְ׃ 30 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ הָא אֲנָא יַקִּיר מַמְלַל וְאֵכֵּין
יְקַבֵּיל מִנִּי פַּרְעֹה׃ ז 1 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה חֲזִי דְמַנִּיתָךְ רַב לְפַרְעֹה וְאַהֲרֹן
אַחוּךְ יְהֵא מְתוּרְגְּמָנָךְ׃ 2 אַתְּ תְּמַלֵּיל יַת כָּל דַּאֲפַקְּדִינָךְ וְאַהֲרֹן אַחוּךְ יְמַלֵּיל עִם פַּרְעֹה וְיִשְׁלַח יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעֵיהּ׃ 3 וַאֲנָא
אַקְשֵׁי יַת לִבָּא דְפַרְעֹה וְאַסְגֵּי יַת אָתְוָתַי וְיַת מוֹפְתַי בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 4 וְלָא יְקַבֵּיל מִנָּכוֹן פַּרְעֹה וְאֶתֵּן יַת מְחַת גְּבוּרְתִּי עַל מִצְרָיִם
וְאַפֵּיק יַת חֵילַי יַת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּדִינִין רַבְרְבִין׃ 5 וְיִדְּעוּן מִצְרָאֵי אֲרֵי אֲנָא יְיָ כַּד אֲרִימִית יַת מְחַת גְּבוּרְתִּי
עַל מִצְרַיִם וְאַפֵּיק יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֵּינֵיהוֹן׃

20 * Et accepit Amram Jochabed filiam fratris patris sui sibi in vxorem. & genuit ei & Aaron & Moysen, & Mariam sororem eorum. At anni vitæ Amram, centum triginta septem anni.

21 * Et filij Jsuar, Chore, & Napheg, & Zechri.

22 * Et filij Oziel, Misael, et Elisaphan, et Zechri.

23 * Accepit autem Aaron Elisabeth, filiam Aminadab, sororem Naason, sibi vxorem. & peperit ei ipsumque Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Jthamar.

24 * Filij autem Chore, Aser, & Elcana, & Abiasab. hæ generationes Chore.

25 * Et Eleazar Aaron, accepit filiam Phutiel sibi vxorem: & peperit ei Phinees. hi principatus familiæ Leuitarum per generationes eorum.

26 * Hic Aaron & Moyses, quibus dixit ipsis Deus vt educerent filios Jsrael ex Ægypto, cum exercitu eorum.

27 * Hi sunt qui loquuntur ad Pharaonem regem Ægypti, vt educerent filios Jsrael ex Ægypto. ipse Moyses & Aaron:

28 * Qua die locutus est Dominus Moysi in terra Ægypti.

29 * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Ego Dominus: loquere ad Pharaonem regem Aegypti, quæcunque ego dico ad te.

30 * Et dixit Moyses coram Domino: Ecce ego gracili voce sum, & quomodo audiet me Pharao?

CAP. VII.

1 ET ait Dominus ad Moysen, dicens: Ecce dedi te deum Pharaonis. & Aaron frater tuus erit tuus propheta.

2 * Tu verò loquêris ei omnia quæcunque tibi præcipio. at Aaron frater tuus loquetur ad Pharaonem, vt dimittat filios Jsrael de terra sua.

3 * Ego autem indurabo cor Pharaonis, & multiplicabo signa mea & portenta mea in terra Aegypti. 4 * Et non audiet vos Pharao: & inijciam manum meam in Aegyptum, & educam cum potentia mea populum meum filios Jsrael de terra Aegypti cum vltione magna.

5 * Et cognoscent Aegyptij, quòd ego sum Dominus, extendens manum meam contra Aegyptum; et educam filios Jsrael de medio eorum.

20 * καὶ ἔλαβεν ἀμεραμ τὴν ἰωχαβὲδ θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἐγέννησεν αὐτῷ τὸν τε ἀαρὼν καὶ μωυσῆν καὶ μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. ἔτη δὲ ἔτη τῆς ζωῆς ἀμεραμ ἑκατὸν τριακονταεπτὰ ἔτη.

21 * υἱοὶ ἰσααρ, κορέ, καὶ ναφὲκ, καὶ ζεχρί.

22 * καὶ υἱοὶ ὀζιὴλ, μισαὴλ, καὶ ἐλισαφάν, καὶ ζεχρί.

23 * ἔλαβε δὲ ἀαρὼν τὴν ἐλισάβεθ θυγατέρα ἀμιναδὰβ ἀδελφὴν ναασσῶν ἑαυτῷ γυναῖκα· καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν τε ναδὰβ, καὶ ἀβιούδ, καὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ.

24 * υἱοὶ δὲ κορέ, ασσείς, καὶ ἐλκανὰ, καὶ ἀβιάζαρ. αὗται αἱ γε-
25 νέσεις κορέ. * καὶ ἐλεάζαρ ὁ τοῦ ἀαρὼν, ἔλαβε τὴν θυγατέρα φουτιὴλ αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν φινεές. αὗται αἱ ἀρχαὶ πατριῶν λευιτῶν, κατὰ γενέσεις αὐτῶν.

26 * οὗτοι ἀαρὼν καὶ μωυσῆς, οἷς εἶπεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐξαγαγεῖν
τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, σὺν δυνάμει αὐτῶν.

27 * οὗτοί εἰσιν οἱ διαλεγόμενοι πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, ὥστε ἐξαγαγεῖν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου. αὐ-
28 τὸς μωυσῆς καὶ ἀαρών· * ᾗ ἡμέρᾳ ἐλάλησε κύριος
29 μωυσῆ ἐν γῇ αἰγύπτου. * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἐγὼ κύριος· λάλησον πρὸς φαραὼ βασι-
30 λέα αἰγύπτου, ὅσα ἐγὼ λέγω πρός σε. * καὶ εἶπεν μωυσῆς ἐνώπιον κυρίου, ἰδοὺ ἐγὼ ἰσχνόφωνός εἰμι, καὶ πῶς εἰσακούσεταί μου φαραώ;

ζ΄.

1 * Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, ἰδοὺ δέδωκά σε θεὸν φαραώ. καὶ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἔσται σου προφήτης.

2 * σὺ δὴ λαλήσεις αὐτῷ πάντα ὅσα σοι ἐντέλλομαι. ὁ δὲ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου λαλήσει πρὸς φαραώ, ὥστε ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ.

3 * ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ πληθυνῶ τὰ σημεῖά μου, καὶ τὰ τέρατά μου ἐν γῇ αἰγύπτου·

4 * καὶ οὐκ εἰσακούσεταί ὑμῶν φαραώ, καὶ ἐπιβαλῶ τὴν χεῖρά μου ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ἐξάξω σὺν δυνάμει μου τὸν λαόν μου τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν κρίσει μεγάλῃ.

5 * καὶ γνώσονται οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐκτείνων τὴν χεῖρά μου ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ἐξάξω τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ μέσου αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et accepit Amram Iochebed filiam sororis patris sui sibi in vxorem: & peperit ei Aaron & Moysen. Anni autem vitæ Amram, fuerunt centum & triginta & septem anni. 21 Filij autem Isaar, Chore, & Napheg, & Zechri.
22 Et filij Oziel, Misael, & Helisaphan, & Sethri. 23 Accepitque Aaron sibi Helisabee filiam Aminadab, sororem Naason, in vxorem: & peperit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar. 24 Filij quoque Chore, Aser, & Elchana, & Abiasaph. hæ sunt generationes Chore. 25 Eleazar autem filius Aaron accepit sibi de filiabus Phutiel vxorem: & peperit ei Phinees. hi sunt principes patrum Leuitarum per cognationes suas. 26 Ipse est Aaron & Moyses, quibus dixit Dominus, Educite filios Israel de terra Ægypti, per turmas suas. 27 Ipsi sunt qui locuti sunt cum Pharaone rege Ægypti, vt educerent filios Israel de Ægypto: ipse est Moyses & Aaron. 28 Et factum est in die qua locutus est Dominus cum Moyse in terra Ægypti. 29 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: Ego Dominus: Loquere cum Pharaone rege Ægypti omnia quæ ego loquor tibi. 30 Et ait Moyses coram Domino: Ecce ego sum grauis loquelæ: & quomodo acquiescet mihi Pharao?

CAP. VII.

DIxitque Dominus ad Moysen: Vide quòd constitui te principem Pharaoni: & Aaron frater tuus erit interpres tuus. 2 Tu loquêris omnia quæ mando tibi: & Aaron frater tuus loquetur cum Pharaone, vt dimittat filios Israel de terra sua. 3 Et ego indurabo cor Pharaonis: & multiplicabo signa mea & portenta mea in terra Ægypti. 4 Et non acquiescet vobis Pharao: & ponam plagam fortitudinis meæ super Ægyptum, & educam exercitum meum, populum meum filios Israel de terra Ægypti per iudicia magna. 5 Et scient Ægyptij quia ego Dominus, cùm leuauero plagam fortitudinis meæ super Ægyptum, & eduxero filios Israel de medio eorum.

6 * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתָם כֵּן
7 עָשׂוּ׃ * וּמֹשֶׁה בֶּן־שְׁמֹנִים שָׁנָה וְאַהֲרֹן בֶּן־שָׁלֹשׁ
וּשְׁמֹנִים שָׁנָה בְּדַבְּרָם אֶל־פַּרְעֹה׃
8 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
9 * כִּי יְדַבֵּר אֲלֵכֶם פַּרְעֹה לֵאמֹר תְּנוּ לָכֶם מוֹפֵת
וְאָמַרְתָּ אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־מַטְּךָ וְהַשְׁלֵךְ לִפְנֵי־פַרְעֹה
10 יְהִי לְתַנִּין׃ * וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה וַיַּעֲשׂוּ
כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּשְׁלֵךְ אַהֲרֹן אֶת־מַטֵּהוּ לִפְנֵי
11 פַרְעֹה וְלִפְנֵי עֲבָדָיו וַיְהִי לְתַנִּין׃ * וַיִּקְרָא גַם־פַּרְעֹה
לַחֲכָמִים וְלַמְכַשְּׁפִים וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֵם חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם
12 בְּלַהֲטֵיהֶם כֵּן׃ * וַיַּשְׁלִיכוּ אִישׁ מַטֵּהוּ וַיִּהְיוּ לְתַנִּינִם
13 וַיִּבְלַע מַטֵּה־אַהֲרֹן אֶת־מַטֹּתָם׃ * וַיֶּחֱזַק לֵב פַּרְעֹה
14 וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כָּבֵד לֵב פַּרְעֹה מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם׃
15 * לֵךְ אֶל־פַּרְעֹה בַּבֹּקֶר הִנֵּה יֹצֵא הַמַּיְמָה וְנִצַּבְתָּ
לִקְרָאתוֹ עַל־שְׂפַת הַיְאֹר וְהַמַּטֶּה אֲשֶׁר־נֶהְפַּךְ לְנָחָשׁ
16 תִּקַּח בְּיָדֶךָ׃ * וְאָמַרְתָּ אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים
שְׁלָחַנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר שַׁלַּח אֶת־עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי בַּמִּדְבָּר
17 וְהִנֵּה לֹא־שָׁמַעְתָּ עַד־כֹּה׃ * כֹּה אָמַר יְהוָה בְּזֹאת
תֵּדַע כִּי אֲנִי יְהוָה הִנֵּה אָנֹכִי מַכֶּה בַּמַּטֶּה אֲשֶׁר־בְּיָדִי
18 עַל־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר וְנֶהְפְּכוּ לְדָם׃ * וְהַדָּגָה אֲשֶׁר
בַּיְאֹר תָּמוּת וּבָאַשׁ הַיְאֹר וְנָלְאוּ מִצְרַיִם לִשְׁתֹּת מַיִם
19 מִן־הַיְאֹר׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־אַהֲרֹן
קַח מַטְּךָ וּנְטֵה יָדְךָ עַל־מֵימֵי מִצְרַיִם עַל־נַהֲרֹתָם
עַל־יְאֹרֵיהֶם וְעַל־אַגְמֵיהֶם וְעַל כָּל־מִקְוֵה מֵימֵיהֶם
וְיִהְיוּ דָם וְהָיָה דָם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבָעֲצִים
20 וּבָאֲבָנִים׃ * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה וַיָּרֶם בַּמַּטֶּה וַיַּךְ אֶת־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיְאֹר
לְעֵינֵי פַרְעֹה וּלְעֵינֵי עֲבָדָיו וַיֵּהָפְכוּ כָּל־הַמַּיִם אֲשֶׁר
בַּיְאֹר לְדָם׃

6 * Fecit itaq; Moyſes & Aaron ſicut præceperat
7 Dñs, ita egerunt. * Erat autem Moyſes octogi-
B ta annorum, & Aarõ octoginta trium, quãdo
8 locuti ſunt ad Pharaonem. * Dixítque Dñs ad
9 Moyſen & Aarõ: * Cùm dixerit vobis Pharao,
Oſtendite ſigna, dices ad Aaron: Tolle virgam
tuam, & proiice eam corã Pharaone, ac verta-
10 tur in colubrum. * Ingreſſi itaq; Moyſes & Aa-
ron ad Pharaonem, fecerunt ſicut præceperat
Dñs. Tulitq; Aaron virgam coram Pharaone,
11 & ſeruis eius, quæ verſa eſt in colubrũ. * Voca-
uit autem Pharao ſapientes & maleficos, & fe
cerũt etiã ipſi per incãtationes Ægyptiacas, & 2.Ti.3.b
12 arcana quędam ſimiliter. * Proieceruntque
ſingulivirgas ſuas, quę verſę ſunt in dracones.
C ſed deuorauit virga Aaron virgas eorum.
13 * Induratúmque eſt cor Pharaonis; & non
audiuit eos, ſicut præceperat Dominus.
14 * Dixit autem Dominus ad Moyſen: Ingra-
uatum eſt cor Pharaonis, & non vult dimit-
15 tere populum. * Vade ad eum manè: ecce e-
gredietur ad aquas: & ſtabis in occurſum eius
ſuper ripam fluminis: & virga quæ conuerſa
16 eſt in draconem, tolles in manu tua: * Dicéſq;
ad eum: Dominus Deus Hebręorum miſit me
ad te, dicens: Dimitte populũ meum, vt ſacri-
ficet mihi in deſerto; & vſque ad præſens au-
17 dire noluiſti. * Hæc igitur dicit Dominus: In
hoc ſcies quòd ſim Dominus: Ecce percu-
tiam virga quæ in manu mea eſt aquam flu-
18 minis, & vertetur in ſanguinem. * Piſces quo-
que qui ſunt in fluuio, morientur: & compu-
treſcent aquæ, & affligentur Ægyptij biben-
19 tes aquam fluminis. * Dixit quoque Dominus
ad Moyſen: Dic ad Aaron: Tolle virgam tuã,
& extende manum tuam ſuper aquas Ægy-
pti, & ſuper fluuios eorum, & riuos, & palu-
des; & omnes lacus aquarum, vt vertantur
in ſanguinem: & ſit cruor in omni terra Æ-
gypti, tam in ligneis vaſis, quàm in ſaxeis.
20 * Feceruntque Moyſes & Aaron ſicut præce-
D perat Dominus. & eleuans virgam, percuſſit
aquam fluminis coram Pharaone & ſeruis e-
ius, quæ verſa eſt in ſanguinem.

תרגום אונקלוס

6 וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָתְהוֹן כֵּן עֲבָדוּ׃
7 וּמֹשֶׁה בַּר תְּמָנִין שְׁנִין וְאַהֲרֹן בַּר חֲמָנִין וְחַדָּא שְׁנִין בְּמַלָּלוּתְהוֹן עִם
פַּרְעֹה׃ 8 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְמֵימַר׃ 9 אֲרֵי יְמַלֵּיל עִמְכוֹן פַּרְעֹה לְמֵימַר הַבוּ לְכוֹן מוֹפֵת וְתֵימַר לְאַהֲרֹן סַב יָת
חֻטְרָךְ וּרְמֵי קֳדָם פַּרְעֹה יְהֵא לְתַנִּינָא׃ 10 וְעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יָת פַּרְעֹה עֲבָדוּ כֵּן כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ וּרְמָא אַהֲרֹן יָת חֻטְרֵיהּ קֳדָם פַּרְעֹה
וְקֳדָם עַבְדּוֹהִי וַהֲוָה לְתַנִּינָא׃ 11 וּקְרָא אַף פַּרְעֹה לְחַכִּימַיָּא וְלַחַרְשַׁיָּא וַעֲבַדוּ אַף אִינּוּן חַרְשֵׁי מִצְרָאֵי בְּלַחֲשֵׁיהוֹן כֵּן׃ 12 וּרְמוֹ
גְּבַר חֻטְרֵיהּ וַהֲווֹ לְתַנִּינַיָּא וּבְלַע חוּטְרָא דְאַהֲרֹן יָת חֻטְרֵיהוֹן׃ 13 וְאִתְקַף לִיבָּא דְפַרְעֹה וְלָא קַבֵּיל מִנְּהוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ׃ 14 וַאֲמַר
יְיָ לְמֹשֶׁה אִתְקַר לִבָּא דְפַרְעֹה סָרֵיב לְשַׁלָּחָא עַמָּא׃ 15 אֱזֵיל לְוָת פַּרְעֹה בְּצַפְרָא הָא נָפֵיק לְמַיָּא וְתִתְעַתַּד לְקֳדָמוֹתֵיהּ עַל כֵּיף נַהֲרָא
וְחוּטְרָא דְיִתְהַפַּךְ לְחֻיְיָא תְּסַב בִּידָךְ׃ 16 וְתֵימַר לֵיהּ יְיָ אֱלָהָא דְיהוּדָאֵי שְׁלְחַנִי לְוָתָךְ לְמֵימַר שַׁלַּח יָת עַמִּי וְיִפְלְחוּן קֳדָמַי בְּמַדְבְּרָא
וְהָא לָא קַבֵּילְתָּא עַד כְּעַן׃ 17 כְּדֵנָן אֲמַר יְיָ בְּרָא תִדַּע אֲרֵי אֲנָא מָחֵי בְּחוּטְרָא דִי בִידִי עַל מַיָּא דִי בְנַהֲרָא וְיִתְהַפְּכוּן
לְדָמָא׃ 18 וְנוּנֵי דִי בְנַהֲרָא יְמוּתוּן וְיִסְרֵי נַהֲרָא וְיִלְאוּן מִצְרָאֵי לְמִשְׁתֵּי מַיָּא מִן נַהֲרָא׃ 19 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱמַר לְאַהֲרֹן
סַב חֻטְרָךְ וּאֲרֵים יְדָךְ עַל מַיָּא דְמִצְרָאֵי עַל נַהֲרֵיהוֹן וְעַל אֲגַמֵּיהוֹן וְעַל כָּל בֵּירַת בְּנִישׁוּת מֵימֵיהוֹן וְיהוֹן דָּמָא וִיהֵי דָּמָא בְּכָל אַרְעָא
דְמִצְרַיִם וּבְמָאנֵי אָעָא וּבְמָאנֵי אַבְנָא׃ 20 וַעֲבַדוּ כֵּן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ וַאֲרִים בְּחוּטְרָא וּמְחָא יָת מַיָּא דִי בְנַהֲרָא
לְעֵינֵי פַרְעֹה וּלְעֵינֵי עַבְדּוֹהִי וְאִתְהַפָּכוּ כָּל מַיָּא דִי בְנַהֲרָא לְדָמָא׃

* Fecit verò Moyſes & Aaron ſicut præcepit eis Dominus.ſic fecerunt. 6
* Moyſes autem erat annorũ octoginta, Aaron autem octoginta trium annorum, quando locuti ſunt ad Pharaonem. 7
* Et ait Dominus ad Moyſen et Aaron, dicens: 8
* Et ſi loquitur ad vos Pharao, dicens: Date nobis ſignum vel portentũ: et dices Aaron fratri tuo, Accipe virgam, & proiice eam coram Pharaone & coram ſeruis eius, & erit draco. 9
* Ingreſſus eſt autẽ Moyſes & Aaron coram Pharaone & ſeruis eius, & fecerunt ſic, ſicut præcepit eis Dominus. & proiecit Aaron virgam coram Pharaone & coram ſeruis eius, & facta eſt draco. 10
* Conuocauit autem Pharao ſapientes et veneficos, & fecerunt & incantatores Aegyptiorũ incantationibus ſuis ſimiliter. 11
* Et proiecerunt vnuſquiſque virgam ſuam, & factæ ſunt dracones: & deuorauit virga Aaron illorum virgas. 12
* Et induratum eſt cor Pharaonis, & non audiuit illos, ſicut locutus eſt eis Dominus. 13
* Dixit autem Dominus ad Moyſen: Aggrauatum eſt cor Pharaonis, vt non dimittat populum. 14
* Vade ad Pharaonem manè; ecce ipſe egredietur ad aquam. & ſtabis obuians ei ſuper labium fluminis, et virgam conuerſam in colubrum accipies in manu tua. 15
* Et dices ad eum: Dominus Deus Hebræorum miſit me ad te, dicens: Dimitte populum meum, vt ſeruiant mihi in deſerto: & ecce non audiuiſti vſque huc. 16
* Hæc dicit Dominus: In hoc cognoſces quòd ego Dominus: Ecce ego percutiam virga quæ in manu mea in aquam quæ in fluuio, & vertetur in ſanguinem. 17
* Et piſces qui in flumine, morientur. & feruebit fluuius: & non poterunt Aegyptij bibere aquam à flumine. 18
* Dixit autem Dominus ad Moyſen: Dic Aaron fratri tuo, Accipe virgam tuã, & extende manum tuam ſuper aquas Ægypti, & ſuper fluuios eorum, & ſuper riuos eorum, & ſuper paludes eorum, et ſuper omnem congregatam aquam eorum; & erit ſanguis: & fuit ſanguis in omni terra Ægypti, inque lignis & lapidibus. 19
* Et fecerunt ſic Moyſes & Aaron, ſicut præcepit eis Dominus. Et eleuans Aaron virgam ſuam, percuſſit aquam in flumine coram Pharaone, & coram ſeruis eius, et conuerſa eſt tota aqua, quæ in flumine, in ſanguinem. 20

6 * ἐποίησε ὃ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς
7 κύριος, οὕτως ἐποίησαν. * μωυσῆς δὲ ἦν ἐτῶν ὀγδοήκοντα,
ἀαρὼν δὲ ὀγδοηκονταπέντε ἐτῶν, ἡνίκα ἐλάλησαν πρὸς φαραώ.
8 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων·
9 * καὶ ἐὰν λαλήσει πρὸς ὑμᾶς φαραὼ, λέγων, δότε ἡμῖν
σημεῖον ἢ τέρας, καὶ ἐρεῖς ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, λάβε τὴν
ῥάβδον, καὶ ῥίψον αὐτὴν ἐνώπιον φαραὼ, καὶ ἐνώπιον τῶν
10 θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἔσται δράκων. * εἰσῆλθε δὲ μωυσῆς
καὶ ἀαρὼν ἐναντίον φαραὼ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ· καὶ ἐποί-
ησαν οὕτως, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος. καὶ ἔρριψεν
ἀαρὼν τὴν ῥάβδον ἐνώπιον φαραὼ, καὶ ἐνώπιον τῶν θερα-
11 πόντων αὐτοῦ· καὶ ἐγένετο δράκων. * συνεκάλεσε δὲ φαραὼ τοὺς
σοφιστὰς, καὶ τοὺς φαρμακοὺς, καὶ ἐποίησαν καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν
12 αἰγυπτίων ταῖς φαρμακίαις αὐτῶν ὡσαύτως. * καὶ ἔρριψαν
ἕκας ὃν τὴν ῥάβδον αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο δράκοντες. καὶ κατέπιεν
13 ἡ ῥάβδος ἀαρὼν τὰς ἐκείνων ῥάβδους. * καὶ κατίσχυσεν ἡ
καρδία φαραὼ· καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησεν
14 αὐτοῖς κύριος. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, βεβάρυται
15 ἡ καρδία φαραὼ, οὐ μὴ ἐξαποστείλῃ τὸν λαόν. * βάδι-
σον πρὸς φαραὼ τοπερῶ, ἰδοὺ αὐτὸς ἐκπορεύεται ἐπὶ τὸ ὕ-
δωρ· καὶ στήσῃ σεαυτὸν αὐτῷ ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὴν
16 ῥάβδον τὴν στραφεῖσαν εἰς ὄφιν, λήψῃ ἐν τῇ χειρί σου. * καὶ
ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων ἀπέσταλκέ με
πρὸς σε, λέγων, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύσω σοί
17 μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἰδοὺ οὐκ εἰσήκουσας ἕως τούτου. * τάδε
λέγει κύριος, ἐν τούτῳ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ τύπτω τῇ
ῥάβδῳ τῇ ἐν τῇ χειρί μου ἐπὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ με-
18 ταβαλεῖ εἰς αἷμα. * καὶ οἱ ἰχθύες οἱ ἐν τῷ ποταμῷ τελευ-
τήσουσι· καὶ σαπήσεται ὁ ποταμὸς, καὶ ἀδυνήσονται οἱ αἰγύπτιοι πι-
19 εῖν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἶπον
ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, λάβε τὴν ῥάβδον σου, καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖ-
ρά σου ἐπὶ τὰ ὕδατα αἰγύπτου, καὶ ἐπὶ τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν, καὶ
ἐπὶ τὰς διώρυγας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἕλη αὐτῶν, καὶ ἐπὶ πᾶν συ-
νεχὸς ὕδωρ αὐτῶν, καὶ ἔσται αἷμα, καὶ ἐγένετο αἷμα ἐν πάσῃ τῇ
20 γῇ αἰγύπτου, ἐν τε τοῖς ξύλοις καὶ τοῖς λίθοις. * καὶ ἐποίησαν
οὕτως μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς κύριος· καὶ
ἐπάρας ἀαρὼν τὴν ῥάβδον αὐτοῦ, ἐπάταξε τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ πο
ταμῷ ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ
μετέβαλε πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ εἰς αἷμα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Fecitque Moyſes & Aaron ſicut præceperat eis Dominus: ita fecerunt. 7 Moyſes autem erat ætatis octoginta annorum, & Aaron octoginta & trium annorum erat, quando locuti ſunt cum Pharaone. 8 Et ait Dominus ad Moyſen & Aaron, dicens: 9 Cùm locutus fuerit vobiſcum Pharao, dicens: Date ſignum: & dices ad Aaron, Tolle virgam tuam, & proiice coram Pharaone, & vertetur in colubrum. 10 Et ingreſſus eſt Moyſes & Aaron ad Pharaonem, & fecerunt ſicut eis præceperat Dominus. & proiecit Aaron virgam ſuam coram Pharaone & coram ſeruis ſuis, & verſa eſt in colubrum. 11 Vocauit quoque Pharao ſapientes & maleficos, & fecerunt etiam ipſi malefici Ægyptiorum per incantationes ſuas ſimiliter. 12 Proieceruntque vnuſquiſque virgam ſuam, & verſæ ſunt in colubros: & deuorauit virga Aaron virgas eorum.
13 Et induratum eſt cor Pharaonis, & non acquieuit eis ſicut locutus fuerat Dominus. 14 Dixitque Dominus ad Moyſen: Ingrauatum eſt cor Pharaonis; noluit dimittere populum. 15 Vade ad Pharaonem manè: ecce egredietur ad aquas, & ſtabis obuiam ei ſuper ripam fluminis: & virgam quæ verſa eſt in colubrum, tolles in manu tua: 16 Diceſque ei: Dominus Deus Iudæorum miſit me ad te, dicens: Dimitte populum meum, vt ſeruiant coram me in deſerto. & ecce non acquieuiſti huc vſque. 17 Hæc dicit Dominus: In hoc ſcies quòd ego Dominus: ecce ego percutio virga quæ eſt in manu mea ſuper aquas quæ ſunt in flumine, & vertentur in ſanguinem. 18 Et piſces qui ſunt in flumine morientur. & computreſcet fluuius, & laborabunt Ægyptij vt bibant aquas de flumine. 19 Dixitque Dominus ad Moyſen: Dic ad Aaron: Tolle virgam tuam, & leua manum tuam ſuper aquas Ægypti, ſuper fluuios eorum, & ſuper riuos eorum, & ſuper paludes eorum, & ſuper omnem locum congregationis aquarum eorum, vt vertantur in ſanguinem: & ſit ſanguis in vniuerſa terra Ægypti, in vaſis quoque ligneis, & in vaſis lapideis. 20 Feceruntque ita Moyſes & Aaron, ſicut præceperat Dominus: & leuauit virgam, & percuſſit aquas quæ erant in flumine ante oculos Pharaonis, & ante oculos ſeruorum eius, & verſæ ſunt omnes aquæ quæ erant in flumine, in ſanguinem.

21 * וְהַדֹּבָה אֲשֶׁר־בַּיְאֹר תָּמֹת וַיִּבְאַשׁ הַיְאֹר וְלֹא־יָכְלוּ
מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מַיִם מִן־הַיְאֹר וַיְהִי הַדָּם בְּכָל־אֶרֶץ
22 מִצְרָיִם : * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן חַרְטֻמֵּי מִצְרַיִם בְּלָטֵיהֶם וַיֶּחֱזַק
לֵב־פַּרְעֹה וְלֹא־שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה :
23 * וַיִּפֶן פַּרְעֹה וַיָּבֹא אֶל־בֵּיתוֹ וְלֹא־שָׁת לִבּוֹ גַּם־לָזֹאת :
24 * וַיַּחְפְּרוּ כָל־מִצְרַיִם סְבִיבֹת הַיְאֹר מַיִם לִשְׁתּוֹת כִּי
25 לֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מִמֵּימֵי הַיְאֹר : * וַיִּמָּלְאוּ שִׁבְעַת יָמִים
אַחֲרֵי הַכּוֹת יְהוָה אֶת־הַיְאֹר :

ח

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פַּרְעֹה
וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁלַּח אֶת־עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי :
2 * וְאִם־מָאֵן אַתָּה לְשַׁלֵּחַ הִנֵּה אָנֹכִי נֹגֵף אֶת־כָּל־
3 גְּבוּלְךָ בַּצְפַרְדְּעִים : * וְשָׁרַץ הַיְאֹר צְפַרְדְּעִים וְעָלוּ
וּבָאוּ בְּבֵיתֶךָ וּבַחֲדַר מִשְׁכָּבְךָ וְעַל־מִטָּתֶךָ וּבְבֵית עֲבָדֶיךָ
4 וּבְעַמֶּךָ וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרֹתֶיךָ : * וּבְכָה וּבְעַמְּךָ
5 וּבְכָל־עֲבָדֶיךָ יַעֲלוּ הַצְפַרְדְּעִים : * וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־אַהֲרֹן נְטֵה אֶת־יָדְךָ בְּמַטֶּךָ עַל־
הַנְּהָרֹת עַל־הַיְאֹרִים וְעַל־הָאֲגַמִּים וְהַעַל אֶת־
6 הַצְפַרְדְּעִים עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם : * וַיֵּט אַהֲרֹן אֶת־יָדוֹ עַל
מֵימֵי מִצְרַיִם וַתַּעַל הַצְפַרְדֵּעַ וַתְּכַס אֶת־אֶרֶץ מִצְרָיִם :
7 * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן הַחַרְטֻמִּים בְּלָטֵיהֶם וַיַּעֲלוּ אֶת־הַצְפַרְדְּעִים
8 עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם : * וַיִּקְרָא פַרְעֹה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן
וַיֹּאמֶר הַעְתִּירוּ אֶל־יְהוָה וְיָסֵר הַצְפַרְדְּעִים מִמֶּנִּי
וּמֵעַמִּי וַאֲשַׁלְּחָה אֶת־הָעָם וְיִזְבְּחוּ לַיהוָה :
9 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפַרְעֹה הִתְפָּאֵר עָלַי לְמָתַי אַעְתִּיר
לְךָ וְלַעֲבָדֶיךָ וּלְעַמְּךָ לְהַכְרִית הַצְפַרְדְּעִים מִמְּךָ
10 וּמִבָּתֶּיךָ רַק בַּיְאֹר תִּשָּׁאַרְנָה : * וַיֹּאמֶר לְמָחָר
וַיֹּאמֶר כִּדְבָרְךָ לְמַעַן תֵּדַע כִּי־אֵין כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ :
11 * וְסָרוּ הַצְפַרְדְּעִים מִמְּךָ וּמִבָּתֶּיךָ וּמֵעֲבָדֶיךָ וּמֵעַמְּךָ רַק
בַּיְאֹר תִּשָּׁאַרְנָה :

21 * Et piſces qui erant in flumine mortui ſunt. computruitq́; fluuius, & non poterant Ægyptij bibere aquā fluminis: & fuit sāguis in to-
22 ta terra Ægypti. * Feceruntq́; ſimiliter malefici Ægyptiorum incantationibus ſuis. Et indura-
tum eſt cor Pharaonis: nec audiuit eos, ſicut
23 præceperat Dñs. * Auertítq; ſe, & ingreſſus eſt domum ſuam, nec appoſuit cor etiam hac vi-
24 ce. * Foderunt autem omnes Ægyptij per circuitum fluminis aquam vt biberent. nō enim
25 poterant bibere aquam fluminis. * Impletíque ſunt ſeptem dies, poſtquam percuſsit Dominus fluuium.

CAP. VIII.

1 A DIxit quoque Dominus ad Moyſen: Ingredere ad Pharaonem, & dices ad eum: Sup.7.e.
Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meū,
2 vt ſacrificet mihi. * Si autem nolueris dimittere, ecce ego percutiam omnes terminos tuos
3 ranis. * Et ebulliet fluuius ranas, quæ aſcendēt & ingredientur domum tuam, & cubiculum lectuli tui, & ſuper ſtratum tuū, & in domos ſeruorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & in reliquias ciborum tuorum.
4 * Et ad te, & ad populū tuū, & ad omnes ſer-
5 uos tuos intrabūt ranę. * Dixitq́; Dñs ad Moyſē: Dic ad Aarō, Extēde manū tuā ſup fluuios & ſuper riuos & paludes, & educ ranas ſuper
6 terrā Ægypti. * Extendit Aaron manū ſuper a-
B quas Ægypti; & aſcēderūt ranæ, operuerūtq́;
7 terrā Ægypti. * Fecerūt autē & malefici per incātationes ſuas ſimiliter; eduxerūtq́; ranas ſup
8 terram Ægypti. * Vocauit autē Pharao Moyſē & Aarō, & dixit eis: Orate Dñm vt auferat ranas à me & à populo meo: & dimittam popu-
9 lū, vt ſacrificet Domino. * Dixítq; Moyſes ad Pharaonem: Conſtitue mihi quando deprecer pro te, & pro ſeruis tuis, & p populo tuo; vt abigātur ranę à te, & à domo tua, & à ſeruis tuis, & à populo tuo, & tātùm in flumine re-
10 maneāt. * Qui reſpōdit, Cras. At ille, Iuxta, inquit, verbū tuū faciā, vt ſcias quoniā nō eſt ſi-
11 cut dominus Deus noſter. * Et recedent ranę à te, & à domo tua, & à ſeruis tuis, & à populo tuo; & tantùm in flumine remanebunt.

תרגום אונקלוס

21 וְנוּנֵי דִי בְנַהֲרָא מְיהוּ וּסְרִי נַהֲרָא וְלָא יְכִילוּ מִצְרָאֵי לְמִשְׁתֵּי מַיָּא מִן נַהֲרָא וַהֲוָה דְמָא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם : 22 וַעֲבַדוּ כֵּן חַרְשֵׁי מִצְרָאֵי
בְּלַחֲשֵׁיהוֹן וְאִתְקַף לִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא קַבֵּיל מִנְּהוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ : 23 וְאִתְפְּנִי פַּרְעֹה וְעַל לְבֵיתֵיהּ וְלָא שַׁוִּי לִבֵּיהּ אַף לְדָא : 24 וְחַפְּרוּ
כָּל מִצְרָאֵי סוּחֲרָנוּתָא נַהֲרָא מַיָּא לְמִשְׁתֵּי אֲרֵי לָא יְכִילוּ לְמִשְׁתֵּי מִן מַיָּא דִי בְנַהֲרָא : 25 וּשְׁלִימוּ שַׁבְעָא יוֹמִין בָּתַר דְּמְחָא יְיָ יָת
נַהֲרָא :

ח

1 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עוֹל לְוָת פַּרְעֹה וְתֵימַר לֵיהּ כְּדֵין
אֲמַר יְיָ שַׁלַּח יָת עַמִּי וְיִפְלְחוּן קֳדָמָי : 2 וְאִם מְסָרֵב אַתְּ לְשַׁלָּחָא הָא אֲנָא מָחֵי יָת כָּל תְּחוּמָךְ בְּעִירְדְּעָנַיָּא : 3 וְיִרְבֵּי נַהֲרָא עִירְדְּעָנַיָּא
וְיִסְקוּן וְיֵעֲלוּן בְּבֵיתָךְ וּבְאֵידְרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבָךְ וְעַל עַרְסָתָךְ וּבְבֵית עַבְדָּךְ וּבְאַצְוָתָךְ : 4 וּבָךְ וּבְעַמָּךְ וּבְכָל עַבְדָּךְ יִסְקוּן
עִירְדְּעָנַיָּא : 5 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱמַר לְאַהֲרֹן אֲרֵים יָת יְדָךְ בְּחוּטָרָךְ עַל נַהֲרָיָא וְעַל אֲרִיטַיָּא וְעַל אַגְמַיָּא וְאַסֵּיק יָת עִירְדְּעָנַיָּא עַל
אַרְעָא דְמִצְרָיִם : 6 וְאֲרִים אַהֲרֹן יָת יְדֵיהּ עַל מַיָּא דְמִצְרַיִם וּסְלִיקוּ עִירְדְּעָנַיָּא וַחֲפוֹ יָת אַרְעָא דְמִצְרָיִם : 7 וַעֲבַדוּ כֵּן
חַרְשַׁיָּא בְּלַחֲשֵׁיהוֹן וְאַסִּיקוּ יָת עִירְדְּעָנַיָּא עַל אַרְעָא דְמִצְרָיִם : 8 וּקְרָא פַרְעֹה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר צַלּוֹ קֳדָם יְיָ וְיַעְדֵּי עִירְדְּעָנַיָּא
מִנִּי וּמֵעַמִּי וְאֶשְׁלַח יָת עַמָּא וְיִדְבְּחוּן קֳדָם יְיָ : 9 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְפַרְעֹה שְׁאַל לָךְ גְּבוּרָה וְהַב לָךְ זְמַן לְאֵימָתַי אֲצַלֵּי עֲלָךְ וְעַל עַבְדָּךְ וְעַל
עַמָּךְ לְשֵׁיצָאָה עִירְדְּעָנַיָּא מִנָּךְ וּמִבָּתָּךְ לְחוֹד דִּבְנַהֲרָא יִשְׁתָּאֲרִין : 10 וַאֲמַר לְמָחָר וַאֲמַר כְּפִתְגָמָךְ בָּדִיל דְּתִדַּע אֲרֵי לֵית כְּיְיָ אֱלָהָנָא :
11 וְיַעְדוֹן עִירְדְּעָנַיָּא מִנָּךְ וּמִבָּתָּךְ וּמֵעַבְדָּךְ וּמֵעַמָּךְ לְחוֹד דִּבְנַהֲרָא יִשְׁתָּאֲרִין :

*21 Et piſces qui in flumine, mortui ſunt. & com-
putruit flumen, & non potuerunt Ægyptij bibe-
re aquam à flumine: & erat ſanguis in omni terra
Ægypti. *22 Fecerunt autem ſimiliter & incan-
tatores Ægyptiorum incantationibus ſuis. Et indu-
ratum eſt cor Pharaonis, & non audiuit eos, ſicut
dixit Dominus. *23 Conuerſus autem Pharao, in-
greſſus eſt in domum ſuam: & non appoſuit men-
tem ſuam neque in hoc. *24 Foderunt autem om-
nes Ægyptij per circuitum fluminis, vt biberent a-
quam; & non poterant bibere aquam à flumine.
*25 Et impleti ſunt ſeptem dies, poſtquam percuſ-
ſit Dominus flumen.*

21 *καὶ οἱ ἰχθύες οἱ ἐν τῷ ποταμῷ, ἐτελεύτησαν. καὶ ἐπώζε-
σεν ὁ ποταμός. καὶ οὐκ ἠδυνάντο οἱ αἰγύπτιοι πεῖν ὕδωρ ἀπὸ
22 τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἦν τὸ αἷμα ἐν πάσῃ τῇ γῇ αἰγύπτου. *ἐποίη-
σαν ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων ταῖς φαρμακί-
αις αὐτῶν. καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία Φαραὼ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν
23 αὐτῶν, καθάπερ εἶπε κύριος. *ἸΠιστραφεὶς ὁ Φαραὼ, εἰσῆλ-
θεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἐπέστρεψε τὸν νοῦν αὐτοῦ καὶ τὰ ἐπὶ
24 τούτῳ. *ὤρυξαν δὲ πάντες οἱ αἰγύπτιοι κύκλῳ τοῦ ποταμοῦ,
ὥστε πεῖν ὕδωρ. *καὶ οὐκ ἠδυνάντο πεῖν ὕδωρ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ.
25 *καὶ ἀνεπλεώθησαν ἑπτὰ ἡμέραι, μετὸ τὸ πατάξαι κύριον
τὸν ποταμόν.

η΄.

1 *Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἴσελθε πρὸς φαραὼ, καὶ ἐ-
ρεῖς πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου,
2 ἵνα μοι λατρεύσωσιν. *εἰ δὲ μὴ βούλῃ σὺ ἐξαποστεῖλαι, ἰδοὺ
3 ἐγὼ τύπτω πᾶσαν τὰ ὅριά σου βατράχοις. *καὶ ἐξερεύξεται ὁ
ποταμὸς τοὺς βατράχους. καὶ ἀναβαίνοντες, εἰσελεύσονται εἰς τοὺς
οἴκους σου, καὶ εἰς τὰ ταμεῖα τῶν κοιτώνων σου, καὶ ἐπὶ τῶν κλινῶν
σου, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου, καὶ
4 ἐν τοῖς φυράμασί σου, καὶ ἐν τοῖς κλιβάνοις σου. *καὶ ἐπὶ σὲ, καὶ
ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ τοὺς θεραπόντας σου ἀναβήσονται οἱ
5 βάτραχοι. *εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἶπον ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, ἔκτεινον τῇ χειρί σου τὴν ῥάβδον ἐπὶ τοὺς
ποταμοὺς, καὶ ἐπὶ τὰς διώρυγας, καὶ ἐπὶ τὰ ἕλη, καὶ ἀνάγαγε
6 τοὺς βατράχους. *καὶ ἐξέτεινεν ἀαρὼν τὴν χεῖρα ἐπὶ
τὰ ὕδατα αἰγύπτου, καὶ ἀνήγαγε τοὺς βατράχους. καὶ ἀνε-
βιβάσθη ὁ βάτραχος, καὶ ἐκάλυψε πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύ-
7 πτου. *ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπ-
τίων ταῖς φαρμακίαις αὐτῶν, καὶ ἀνήγαγον τοὺς βατράχους
8 ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου. *καὶ ἐκάλεσε φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν,
καὶ εἶπεν, δεῖσθε πρὸς τὸν κύριον, καὶ ἀπελέτω τοὺς βατράχους
ἀπ' ἐμοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ μου, καὶ ἐξαποστελῶ τὸν λαόν, καὶ θύσουσι
9 κυρίῳ. *εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς φαραὼ, τάξαι πρός με πότε δέ-
ξομαί σοι, καὶ σοῦ, καὶ τῶν θεραπόντων σου, καὶ τοῦ λαοῦ σου,
ἀφανίσαι τοὺς βατράχους ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου, καὶ ἀπὸ
10 τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, πλὴν ἐν τῷ ποταμῷ ὑπολειφθήσονται. *ὁ δὲ
εἶπεν, εἰς αὔριον. εἶπεν αὖ, ὡς εἴρηκας. ἵνα ἰδῇς ὅτι οὐκ ἔστιν
11 ἄλλος πλὴν κυρίου. *καὶ ἀπελευσθήσονται οἱ βάτραχοι ἀ-
πὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων σου, καὶ
ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου· πλὴν ἐν τῷ ποταμῷ ὑπολειφθήσονται.

CAP. VIII.

*Dixit autem Dominus ad Moyſen: Ingredere ad
Pharaonem, & dices ad eum: Hæc dicit Domi-
nus, Dimitte populum meum, vt mihi ſeruiant. *Si
autem non volueris tu dimittere, ecce ego percutio
omnes terminos tuos ranis. *Et eructabit fluuius
ranas, & aſcendentes ingredientur in domos tuas,
& in penetralia cubiculorum tuorum, & in lectos
tuos, & in domos ſeruorum tuorum, & populi tui,
& in maßis tuis, & in furnis tuis: *Et in te,
& in populum tuum, & in ſeruos tuos aſcendent
ranæ. *Dixit autem Dominus ad Moyſen: Dic
Aaron fratri tuo, Extende manu tua virgam ſuper
fluuios, & ſuper riuos, & ſuper paludes, & educ
ranas. *Et extendit Aaron manum ſuper aquas
Ægypti, & eduxit ranas. & aſcendit rana, & o-
peruit totam terram Ægypti. *Fecerunt autem
ſimiliter & incantatores Ægyptiorum incantatio-
nibus ſuis, & eduxerunt ranas ſuper terram Æ-
gypti. *Et vocauit Pharao Moyſen & Aaron, &
dixit: Orate ad Dominum, & auferat ranas à me,
& à populo meo; & dimittam populum, & ſacrifi-
cabunt Domino. *Dixit autem Moyſes ad Pharao-
nẽ: Conſtitue ad me quando orabo pro te & pro ſer-
uis tuis, & pro populo tuo, ad delendum ranas à te,
& à populo tuo, & à domibus veſtris: verumta-
men in fluuio remanebunt. *Ille autem dixit, Cras.
Dixit igitur, Vt dixiſti: vt ſcias quòd non eſt alius
præter Dominum. *Et auferentur ranæ à te, & à
domibus veſtris, & à ſeruis tuis, & à populo tuo.
veruntamen in fluuio relinquentur.*

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Piſces quoque qui erant in flumine mortui ſunt. & putruit flumen, & non poterant Ægyptij bibere aquam de flumine: & fuit ſanguis in vniuerſa terra Ægypti. 22 Feceruntque ſimiliter malefici Ægyptiorum per incantationes ſuas. & induratum eſt cor Pharaonis, & non acquieuit eis, ſicut locutus fuerat Dominus. 23 Auerritque ſe Pharao, & ingreſſus eſt in domum ſuam, & non poſuit cor ſuum etiam ad hoc. 24 Foderuntque omnes Ægyptij per circuitum fluminis, vt biberent aquas: quia non poterant bibere ex aquis quæ erant in flumine. 25 Impletique ſunt ſeptem dies, poſtquam percuſſit Dominus fluuium.

CAP. VIII.

DIxitque Dominus ad Moyſen: Ingredere ad Pharaonem, & dices ei: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, vt ſeruiant coram me. 2 Et ſi nolueris dimittere, ecce ego percutiam omnem terminum tuum ranis. 3 Et producet fluuius ranas, & aſcendent & ingredientur in domum tuam, & in cubiculum domus ſtrati tui, & ſuper lectulum tuum, & in domum ſeruorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & in panaria tua. 4 In te quoque, & in populum tuum, & in omnes ſeruos tuos aſcendent ranæ. 5 Dixitque Dominus ad Moyſen: Dic ad Aaron, Leua manum tuam cum virga tua ſuper fluuios, & ſuper riuulos, & ſuper paludes; & aſcendere fac ranas ſuper terram Ægypti.

6 Et leuauit Aaron manum ſuam ſuper aquas Ægypti, & aſcenderunt ranæ, & operuerunt terram Ægypti. 7 Et fecerunt ſimiliter malefici per incantationes ſuas, & aſcendere fecerunt ranas ſuper terram Ægypti. 8 Vocauit autem Pharao Moyſen & Aaron, & ait: Orate coram Domino, vt auferat ranas à me & à populo meo: & dimittam populum, & immolabunt coram Domino. 9 Dixitque Moyſes ad Pharaonem: Pete tibi portentum, & conſtitue tibi tempus quando deprecer pro te, & pro ſeruis tuis, & pro populo tuo, vt conſumantur ranæ à te & à domo tua: tantummodo in flumine remanebunt. 10 Dixitque, Cras. Et ait: Iuxta verbum tuum, vt ſcias quia nullus eſt ſicut dominus Deus noſter.

11 Et auferentur ranæ à te, & à domo tua, & à ſeruis tuis, & à populo tuo: tantùm in flumine remanebunt.

12 * וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מֵעִם פַּרְעֹה וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־
יְהוָה עַל־דְּבַר הַצְפַרְדְּעִים אֲשֶׁר־שָׂם לְפַרְעֹה׃
13 * וַיַּעַשׂ יְהוָה כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיָּמֻתוּ הַצְפַרְדְּעִים
מִן־הַבָּתִּים מִן־הַחֲצֵרֹת וּמִן־הַשָּׂדֹת׃
14 * וַיִּצְבְּרוּ אֹתָם חֳמָרִם חֳמָרִים וַתִּבְאַשׁ הָאָרֶץ׃
15 * וַיַּרְא פַּרְעֹה כִּי הָיְתָה הָרְוָחָה וְהַכְבֵּד אֶת־לִבּוֹ וְלֹא
שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃ 16 * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־אַהֲרֹן נְטֵה אֶת־מַטְּךָ וְהַךְ
אֶת־עֲפַר הָאָרֶץ וְהָיָה לְכִנִּם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
17 * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן וַיֵּט אַהֲרֹן אֶת־יָדוֹ בְמַטֵּהוּ וַיַּךְ אֶת־עֲפַר
הָאָרֶץ וַתְּהִי הַכִּנָּם בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה כָּל־עֲפַר הָאָרֶץ
הָיָה כִנִּים בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ 18 * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן הַחַרְטֻמִּים
בְּלָטֵיהֶם לְהוֹצִיא אֶת־הַכִּנִּים וְלֹא יָכָלוּ וַתְּהִי
הַכִּנָּם בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה׃ 19 * וַיֹּאמְרוּ הַחַרְטֻמִּם
אֶל־פַּרְעֹה אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִוא וַיֶּחֱזַק לֵב־פַּרְעֹה
וְלֹא־שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃
20 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הַשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וְהִתְיַצַּב
לִפְנֵי פַרְעֹה הִנֵּה יוֹצֵא הַמָּיְמָה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו
כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁלַּח עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי׃ 21 * כִּי אִם־אֵינְךָ
מְשַׁלֵּחַ אֶת־עַמִּי הִנְנִי מַשְׁלִיחַ בְּךָ וּבַעֲבָדֶיךָ וּבְעַמְּךָ
וּבְבָתֶּיךָ אֶת־הֶעָרֹב וּמָלְאוּ בָתֵּי מִצְרַיִם אֶת־
הֶעָרֹב וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הֵם עָלֶיהָ׃ 22 * וְהִפְלֵיתִי
בַיּוֹם הַהוּא אֶת־אֶרֶץ גֹּשֶׁן אֲשֶׁר עַמִּי עֹמֵד עָלֶיהָ
לְבִלְתִּי הֱיוֹת־שָׁם עָרֹב לְמַעַן תֵּדַע כִּי אֲנִי יְהוָה
בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ 23 * וְשַׂמְתִּי פְדֻת בֵּין עַמִּי וּבֵין עַמֶּךָ
לְמָחָר יִהְיֶה הָאֹת הַזֶּה׃ 24 * וַיַּעַשׂ יְהוָה כֵּן
וַיָּבֹא עָרֹב כָּבֵד בֵּיתָה פַּרְעֹה וּבֵית עֲבָדָיו וּבְכָל־
אֶרֶץ מִצְרַיִם תִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ מִפְּנֵי הֶעָרֹב׃
25 * וַיִּקְרָא פַּרְעֹה אֶל־מֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר לְכוּ זִבְחוּ
לֵאלֹהֵיכֶם בָּאָרֶץ׃

12 * Egreſsíque ſunt Moyſes & Aaron à Pha-
D raone: & clamauit Moyſes ad Dominum, pro
ſponſione ranarum, quã condixerat Pharao-
13 ni. * Fecítque Dominus iuxta verbum Moyſi,
& mortuę ſunt ranæ de domibus, & de villis,
14 & de agris. * Congregaueruntque eas in im-
15 menſos aggeres; & computruit terra. * Vidẽs
autem Pharao quòd data eſſet requies, ingra-
uauit cor ſuum; & non audiuit eos, ſicut præ-
16 ceperat Dominus. * Dixítque Dominus ad
Moyſen: Loquere ad Aaron, Extende virgam
tuam, & percute puluerem terræ, & ſint cini-
17 phes in vniuerſa terra Ægypti. * Feceruntque
ita. Extendit Aaron manum virgam tenens,
percuſsítque puluerem terræ: & facti ſunt ci-
niphes in hominibus & iumentis. omnis pul-
uis terræ verſus eſt in ciniphes per totam ter-
18 ram Ægypti. * Feceruntque ſimiliter malefici
incantationibus ſuis, vt educerent ciniphes,
E & non potuerunt. Erantque ciniphes tam in
19 hominibus, quàm in iumentis. * Et dixerunt
malefici ad Pharaonem: Digitus Dei eſt hic.
Induratúmq; eſt cor Pharaonis, & nõ audiuit
20 eos, ſicut præceperat Dominus. * Dixit quo- Inf. 9. c.
que Dominus ad Moyſen: Conſurge diluculò, & ſta coram Pharaone. egredietur enim ad
aquas: & dices ad eum: Hæc dicit Dominus,
Dimitte populum meum, vt ſacrificet mihi.
21 * Quod ſi non dimiſeris eum, ecce ego mittã
in te, & in ſeruos tuos, & in populum tuum,
& in domos tuas omne genus muſcarum: &
implebuntur omnes domus Ægyptiorũ mu-
ſcis diuerſi generis, & vniuerſa terra ĩ qua fue-
22 rint. * Faciamque mirabilem in die illa terram
F Geſſen, in qua populus meus eſt, vt nõ ſint ibi
muſcæ; vt ſcias quoniam ego Dominus in me-
23 dio terræ. * Ponámque diuiſionem inter po-
pulum meum, & populum tuum. cras erit ſi-
24 gnum iſtud. * Fecítque Dñs ita. Et venit muſca
grauiſsima in domos Pharaonis & ſeruorum
eius, & in omnẽ terram Ægypti: corruptáque
25 eſt terra ab huiuſcemodi muſcis. * Vocauít-
que Pharao Moyſen & Aaron, & ait eis: Ite,
& ſacrificate Deo veſtro in terra hac.

תרגום אונקלוס

12 וּנְפַק מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִלְוַת פַּרְעֹה וְצַלִּי מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ עַל עִיסַק עוּרְדְעַנַיָּא דְשַׁוִּי לְפַרְעֹה׃
13 וְעָבַד יְיָ כְּפִתְגָמָא דְמֹשֶׁה וּמִיתוּ עוּרְדְעַנַיָּא מִן בָּתַּיָּא וּמִן דָּרָתָא וּמִן חַקְלָתָא׃
14 וּכְנָשׁוּ יָתְהוֹן דְגוּרִין דְגוּרִין וּסְרִיאוּ עַל אַרְעָא׃ 15 וַחֲזָא פַּרְעֹה אֲרֵי חֲוָת רַוְחָא וְיַקֵּר
יָת לִיבֵּיהּ וְלָא קַבֵּיל מִנְהוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ׃ 16 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱמַר לְאַהֲרֹן אֲרֵים יָת חֻטְרָךְ וּמְחֵי יָת עַפְרָא דְאַרְעָא וִיהֵי לְקַלְמִיתָא בְּכָל
אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 17 וַעֲבָדוּ כֵן וַאֲרִים אַהֲרֹן יָת יְדֵיהּ בְּחֻטְרֵיהּ וּמְחָא יָת עַפְרָא דְאַרְעָא וַהֲוָת קַלְמִיתָא בַּאֱינָשָׁא וּבִבְעִירָא כָּל עַפְרָא דְאַרְעָא
הֲוָת קַלְמִיתָא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 18 וַעֲבָדוּ כֵן חַרְשַׁיָּא בִלְחָשֵׁיהוֹן לְאַפָּקָא יָת קַלְמִיתָא וְלָא יְכִילוּ וַהֲוָת קַלְמִיתָא בַּאֱינָשָׁא וּבִבְעִירָא׃
19 וַאֲמַרוּ חַרְשַׁיָּא לְפַרְעֹה מְחָא מִן קֳדָם יְיָ הִיא וְאִתַּקַּף לִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא קַבֵּיל מִנְהוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ׃ 20 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
אַקְדֵּים בְּצַפְרָא וְתִתְעַתַּד קֳדָם פַּרְעֹה הָא נָפֵיק לְמַיָּא וְתֵימַר לֵיהּ כְּדֵין אֲמַר יְיָ שַׁלַּח עַמִּי וְיִפְלְחוּן קֳדָמָי׃ 21 אֲרֵי אִם לֵיתָךְ מַשְׁלַח
יָת עַמִּי הָא אֲנָא מַשְׁלַח בָּךְ וּבְעַבְדָּךְ וּבְעַמָּךְ וּבְבָתָּךְ יָת עָרוֹבָא וְיִתְמַלְיָן בָּתֵּי מִצְרָאֵי יָת עָרוֹבָא וְאַף אַרְעָא דְאִינּוּן עֲלָהּ׃
22 וְאַפְרֵישׁ בְּיוֹמָא הַהוּא יָת אַרְעָא דְגֹשֶׁן דְעַמִּי קָאֵים עֲלָהּ בְּדִיל דְּלָא לְמֶהֱוֵי תַּמָּן עָרוֹבָא בְּדִיל דְּתִדַּע אֲרֵי אֲנָא יְיָ שַׁלִּיט בְּגוֹ אַרְעָא׃
23 וַאֲשַׁוֵּי פּוּרְקָן לְעַמִּי וְעַל עַמָּךְ אֵיתִי מָחָא לְמָחָר יְהֵא אָתָא הָדֵין׃ 24 וַעֲבַד יְיָ כֵּן וַאֲתָא עָרוֹבָא תַּקִּיף לְבֵית
פַּרְעֹה וּלְבֵית עַבְדּוֹהִי וּבְכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם אִתְחַבָּלַת אַרְעָא מִן קֳדָם עָרוֹבָא׃ 25 וּקְרָא פַּרְעֹה לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר
אֱזִילוּ דַּבְּחוּ קֳדָם אֱלָהֲכוֹן בְּאַרְעָא׃

12 * *Egressus est autem Moyses & Aaron à Pha-*
raone. & exclamauit Moyses ad Dominum pro fi-
nitione ranarum, sicut constituit Pharaoni.
13 * *Fecit autem Dominus sicut dixit Moyses. &*
mortuæ sunt ranæ ex domibus, & ex habitationi-
bus, & ex agris. 14 * *Et congregauerunt illas*
cumulos cumulos: & computruit terra.
15 * *Videns autem Pharao quòd facta est requies,*
aggrauatum est cor eius: & non audiuit illos, sicut
locutus est Dominus. 16 * *Dixit autem Dominus*
ad Moysen: Dic Aaron, Extende manu virgam
tuam, & percute puluerem terræ, & erũt ciniphes
in tota terra Ægypti. 17 * *Extendit igitur*
Aaron manu virgam, & percußit puluerem ter-
ræ, & facti sunt ciniphes in hominibus, & in qua-
drupedibus, & in omni puluere terræ, facti sunt
ciniphes in tota terra Ægypti.
18 * *Fecerunt autem similiter & incantatores in-*
cantationibus suis, vt educerent ciniphem; & non
potuerunt. & facti sunt ciniphes inque hominibus,
& in quadrupedibus. 19 * *Dixerunt igitur*
incantatores Pharaoni: Digitus Dei est hoc. & in-
duratum est cor Pharaonis, & non audiuit illos, si-
cut locutus est Dominus. 20 * *Dixit autem Dominus*
ad Moysen: Surge manè, & sta coram Pharaone: et
ecce ipse egredietur ad aquam. & dices ad eũ: Hæc
dicit Dominus: Dimitte populum meum, vt mihi
seruiant in deserto. 21 * *Si autem non volueris di-*
mittere populum meum, ecce ego mittam super te, et
super seruos tuos, & super populum tuum, & su-
per domos vestras muscam caninam. & implebun-
tur domus Ægyptiorum musca canina, & terra in
qua sunt in ipsa. 22 * *Et glorificabo in die illa ter-*
ram Gesen, in qua populus meus est in ipsa, in qua
non erit illic musca canina; vt videas quòd ego Do-
minus vniuersæ terræ. 23 * *Et dabo diuisio-*
nem inter meum populum & inter tuum populum.
in autem cras erit signum hoc in terra. 24 * *Fecit*
autem Dominus sic. & venit musca canina mul-
titudo in domos Pharaonis, & in domos seruorum
eius, & in omnem terram Ægypti. & destructa
est terra à musca canina. 25 * *Vocauit autem*
Pharao Moysen & Aaron, dicens: Abeuntes sa-
crificate Deo vestro in terra.

12 * ἐξῆλθε ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἀπὸ φαραώ. καὶ ἐβόησε μωυσῆς πρὸς κύριον περὶ τοῦ ὁρισμοῦ τῶν βατράχων, ὡς
13 ἐτάξατο φαραώ. * ἐποίησε ὁ κύριος καθάπερ εἶπε μωυσῆς. καὶ ἐτελεύτησαν οἱ βάτραχοι ἐκ τῶν οἰκιῶν, καὶ ἐκ
14 τῶν ἐπαύλεων, καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν. * καὶ συνήγαγον αὐτοὺς θημωνίας θημωνίας. καὶ ἐπώζεσεν ἡ γῆ.
15 * ἰδὼν ὁ φαραὼ ὅτι γέγονεν ἀνάψυξις, ἐβαρύνθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησε κύριος.
16 * εἶπε ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἶπον ἀαρών, ἔκτεινον τῇ χειρὶ τὴν ῥάβδον σου, καὶ πάταξον τὸ χῶμα τῆς γῆς, καὶ ἔσονται
17 σκνῖπες ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. * ἐξέτεινεν οὖν ἀαρὼν τῇ χειρὶ τὴν ῥάβδον, καὶ ἐπάταξε τὸ χῶμα τῆς γῆς, καὶ ἐγένετο οἱ σκνῖπες ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσι, καὶ ἐν παντὶ χώματι τῆς γῆς ἐγένετο οἱ σκνῖπες ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου.
18 * ἐποίησαν ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ ταῖς φαρμακίαις αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν τὸν σκνῖπα, καὶ οὐκ ἠδυνήθη. καὶ ἐγένοντο σκνῖπες ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσιν.
19 * εἶπαν οὖν οἱ ἐπαοιδοὶ τῷ φαραώ, δάκτυλος θεοῦ ἐστι τοῦτο. καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία φαραώ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν, καθάπερ ἐλάλησε κύριος.
20 * εἶπε ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν, ὄρθριζον πρωΐ, καὶ στῆθι ἐναντίον φαραώ, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐξελεύσεται ἐπὶ τὸ ὕδωρ· καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, τάδε λέγει κύριος, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ.
21 * ἐὰν δὲ μὴ βούλῃ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν μου, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελῶ ἐπί σε, καὶ ἐπὶ σοὺς θεραπόντας σου, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐπὶ σοὺς οἴκους· καὶ πλησθήσονται οἱ οἶκοι τῶν αἰγυπτίων τὴν κυνόμυιαν, καὶ ἡ γῆ ἐφ' ἧς εἰσὶν ἐπ' αὐτῆς.
22 * καὶ θαυμαστώσω ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὴν γῆν Γεσὲμ, ἐφ' ἧς ὁ λαός μου ἐστὶν ἐπ' αὐτῆς, ἐφ' ἧς οὐκ ἔσται ἐκεῖ κυνόμυια· ἵνα ᾖς, ὅτι ἐγὼ κύριος πάσης τῆς γῆς.
23 * καὶ δώσω διαστολὴν ἀναμέσον τοῦ ἐμοῦ λαοῦ, καὶ ἀναμέσον τοῦ σοῦ λαοῦ. ἐν ᾗ τῇ ἐπαύριον ἔσται τὸ σημεῖον τοῦτο ἐπὶ
24 τῆς γῆς. * ἐποίησε ὁ κύριος οὕτως. καὶ παρεγένετο ἡ κυνόμυια πλῆθος εἰς τοὺς οἴκους φαραώ, καὶ εἰς τοὺς οἴκους τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ εἰς πᾶσαν γῆν αἰγύπτου. καὶ ἐξολεθρεύθη ἡ γῆ ἀπὸ τῆς κυνομυίας.
25 * ἐκάλεσε ὁ φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων, ἀπελθόντες θύσατε τῷ θεῷ ὑμῶν ἐν τῇ γῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Egressúsque est Moyses & Aaron à Pharaone: & orauit Moyses coram Domino super negocium ranarum quod imposuerat Pharaoni.
13 Fecitque Dominus iuxta verbum Moysi: & mortuæ sunt ranæ de domibus, & de atriis, & de agris. 14 Et congregauerunt eas in aggeres, aggeres: & computruerunt super terram. 15 Viditque Pharao quòd erat requies, & aggrauauit cor suum; & non acquieuit eis, sicut locutus fuerat Dominus. 16 Dixitque Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron, Leua virgam tuam, & percute puluerem terræ, & erit in ciniphes in vniuersa terra Ægypti. 17 Feceruntque ita: & leuauit Aaron manum suam cum virga sua, & percussit puluerem terræ, & fuerunt ciniphes in hominibus & in iumentis: omnis puluis terræ versus est in ciniphes in vniuersa terra Ægypti. 18 Feceruntque similiter malefici per incantationes suas, vt educerent ciniphes, & non potuerunt. erantque ciniphes in hominibus, & in iumentis. 19 Dixeruntque malefici ad Pharaonem: Plaga à facie Dei est. Et induratum est cor Pharaonis, & non acquieuit eis, sicut locutus fuerat Dominus. 20 Dixitque Dominus ad Moysen: Surge diluculo, & sta coram Pharaone. ecce egredietur ad aquas, & dices ei: Hæc dicit Dominus, Dimitte populum meum, vt seruiant coram me. 21 Quod si non tu dimiseris populum meum, ecce ego mittam in te, & in seruos tuos, & in populum tuum, & in domos tuas mixtionem bestiarum: & implebuntur domus Ægyptiorum mixtione, vniuersa quoque terra in qua ipsi fuerint. 22 Diuidamque in die illa terram Gessen, in qua populus meus habitat, vt non sit ibi mixtio: vt scias quoniam ego Dominus dominator in medio terræ. 23 Ponamque redemptionem populo meo: & super populum tuum inducam plagam: cras erit hoc signum. 24 Fecitque Dominus ita. & venit mixtio grauissima in domum Pharaonis, & in domum seruorum eius, & in omnem terram Ægypti. corruptaque est terra propter mixtionem. 25 Vocauitque Pharao Moysen & Aaron, & ait: Ite sacrificate coram Deo vestro in terra.

26 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לֹא נָכוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם
נִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ הֵן נִזְבַּח אֶת־תּוֹעֲבַת מִצְרַיִם
27 לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקְלֻנוּ׃ * דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים נֵלֵךְ
בַּמִּדְבָּר וְנִזְבְּחָנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר יֹאמַר אֵלֵינוּ׃
28 * וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אָנֹכִי אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וּזְבַחְתֶּם לַיהוָה
אֱלֹהֵיכֶם בַּמִּדְבָּר רַק הַרְחֵק לֹא־תַרְחִיקוּ לָלֶכֶת הַעְתִּירוּ
29 בַּעֲדִי׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי יוֹצֵא מֵעִמָּךְ
וְהַעְתַּרְתִּי אֶל־יְהוָה וְסָר הָעָרֹב מִפַּרְעֹה מֵעֲבָדָיו וּמֵעַמּוֹ
מָחָר רַק אַל־יֹסֵף פַּרְעֹה הָתֵל לְבִלְתִּי שַׁלַּח אֶת־
30 הָעָם לִזְבֹּחַ לַיהוָה׃ * וַיֵּצֵא מֹשֶׁה מֵעִם פַּרְעֹה
31 וַיֶּעְתַּר אֶל־יְהוָה׃ * וַיַּעַשׂ יְהוָה כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיָּסַר
הֶעָרֹב מִפַּרְעֹה מֵעֲבָדָיו וּמֵעַמּוֹ לֹא נִשְׁאַר אֶחָד׃
32 * וַיַּכְבֵּד פַּרְעֹה אֶת־לִבּוֹ גַּם בַּפַּעַם הַזֹּאת וְלֹא
שִׁלַּח אֶת־הָעָם׃

ט

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פַּרְעֹה
וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים שַׁלַּח
2 אֶת־עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי׃ * כִּי אִם־מָאֵן אַתָּה לְשַׁלֵּחַ
3 וְעוֹדְךָ מַחֲזִיק בָּם׃ * הִנֵּה יַד־יְהוָה הוֹיָה בְּמִקְנְךָ
אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בַּסּוּסִים בַּחֲמֹרִים בַּגְּמַלִּים בַּבָּקָר וּבַצֹּאן
4 דֶּבֶר כָּבֵד מְאֹד׃ * וְהִפְלָה יְהוָה בֵּין מִקְנֵה יִשְׂרָאֵל
וּבֵין מִקְנֵה מִצְרָיִם וְלֹא יָמוּת מִכָּל־לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּבָר׃
5 * וַיָּשֶׂם יְהוָה מוֹעֵד לֵאמֹר מָחָר יַעֲשֶׂה יְהוָה הַדָּבָר
6 הַזֶּה בָּאָרֶץ׃ * וַיַּעַשׂ יְהוָה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה מִמָּחֳרָת
וַיָּמָת כָּל מִקְנֵה מִצְרָיִם וּמִמִּקְנֵה בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא־מֵת
7 אֶחָד׃ * וַיִּשְׁלַח פַּרְעֹה וְהִנֵּה לֹא־מֵת מִמִּקְנֵה יִשְׂרָאֵל
עַד־אֶחָד וַיִּכְבַּד לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שִׁלַּח אֶת־הָעָם׃
8 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן קְחוּ לָכֶם
מְלֹא חָפְנֵיכֶם פִּיחַ כִּבְשָׁן וְזָרְקוֹ מֹשֶׁה הַשָּׁמַיְמָה
לְעֵינֵי פַּרְעֹה׃

26 * Et ait Moyses: Non poteſt ita fieri. abominationes enim Ægyptiorũ immolabimus domino Deo noſtro? quòd ſi mactauerim' ea quæ colunt Ægyptij coram eis, lapidibus nos
27 obruent. * Viam trium dierum pergemus in
G ſolitudinem, & ſacrificabimus domino Deo
28 noſtro, ſicut præcepit nobis. * Dixítq; Pharao: Ego dimittam vos, vt ſacrificetis domino Deo veſtro in deſerto: veruntamẽ longius ne
29 abeatis. rogate pro me. * Et ait Moyſes: Egreſſus à te, orabo Dominum: & recedet muſca à Pharaone, & à ſeruis ſuis, & à populo eius cras. Veruntamen noli vltrà fallere, vt non di
30 mittas populum ſacrificare Domino. * Egreſſúſque Moyſes à Pharaone, orauit Dominum.
31 * Qui fecit iuxta verbum illius: & abſtulit muſcas à Pharaone, & à ſeruis ſuis, & à populo eius. non ſuperfuit nec vna quidem.
32 * Et ingrauatum eſt cor Pharaonis, ita vt nec hac quidem vice dimitteret populum.

CAP. IX.

1 A DIxit autem Dominus ad Moyſen: Ingredere ad Pharaonem, & loquere ad eum: Hæc dicit dominus Deus Hebræorum: Dimitte populum meum, vt ſacrificet mihi.
2 * Quod ſi adhuc renuis, & retines eos:
3 * Ecce manus mea erit ſuper agros, & ſuper equos & aſinos, & camelos, & oues, & bo
4 ues, peſtis valdè grauis. * Et faciet Dominus mirabile inter poſſeſsiones Iſrael & poſſeſsiones Ægyptiorum, vt nil omninò pereat ex his
5 quæ pertinent ad filios Iſrael. * Conſtituítque Dominus tempus, dicens: Cras faciet Do-
6 minus verbum iſtud in terra. * Fecit ergo Dominus verbum hoc altera die: & mortua ſunt omnia animantia Ægyptiorum. de animalibus verò filiorum Iſrael, nihil omninò
7 periit. * Et miſit Pharao ad videndum; nec
B erat quicquam mortuum de his quæ poſsidebat Iſrael. Ingrauatúmque eſt cor Pharao-
8 nis, & non dimiſit populum. * Et dixit Dominus ad Moyſen & Aaron: Tolle plenas manus cineris de camino, & ſpargat illum Moyſes in cælum coram Pharaone.

תרגום אונקלוס

26 וַאֲמַר מֹשֶׁה לָא תַקִּין לְמֶעְבַּד כִּדְנָן אֲרֵי בְּעִירָא דְּמִצְרָאֵי דַּחֲלִין לֵיהּ מִנֵּיהּ אֲנַחְנָא נָסְבִין לְדַבָּחָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא הָא נִדְבַּח יָת בְּעִירָא
דְּמִצְרָאֵי דַּחֲלִין לֵיהּ וְאִינּוּן יְהוֹן חָזֵן הֲלָא יִרְגְּמִנָא׃ 27 מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין נֵיזֵיל בְּמַדְבְּרָא וְנִדְבַּח קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא כְּמָא דְיֵימַר לָנָא׃
28 וַאֲמַר פַּרְעֹה אֲנָא אֲשַׁלַּח יָתְכוֹן וְתִדְבְּחוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן בְּמַדְבְּרָא לְחוֹד אַרְחָקוּן לְמֵיזַל צְלוֹ אַף עָלָי׃ 29 וַאֲמַר מֹשֶׁה הָא
אֲנָא נָפֵיק מֵעִמָּךְ וַאֲצַלִּי קֳדָם יְיָ וְיֶעְדֵּי עָרוֹבָא מִפַּרְעֹה מֵעַבְדּוֹהִי וּמֵעַמֵּיהּ מְחַר לְחוֹד לָא יוֹסִיף פַּרְעֹה לְשַׁקָּרָא בְּדִיל דְּלָא לְשַׁלָּחָא יָת עַמָּא לְדַבָּחָא
קֳדָם יְיָ׃ 30 וּנְפַק מֹשֶׁה מִלְוָת פַּרְעֹה וְצַלִּי קֳדָם יְיָ׃ 31 וַעֲבַד יְיָ כְּפִתְגָמָא דְּמֹשֶׁה וְאַעְדֵּי עָרוֹבָא מִפַּרְעֹה מֵעַבְדּוֹהִי וּמֵעַמֵּיהּ לָא אִשְׁתְּאַר
חַד׃ 32 וְיַקַּר פַּרְעֹה יָת לִיבֵּיהּ אַף בְּזִימְנָא הָדָא וְלָא שַׁלַּח יָת עַמָּא׃

ט

1 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עוֹל לְוָת פַּרְעֹה וְתֵימַר לֵיהּ כְּדֵין אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דִיהוּדָאֵי שַׁלַּח יָת עַמִּי וְיִפְלְחוּן קֳדָמָי׃ 2 אֲרֵי
אִם מְסָרֵב אַתְּ לְשַׁלָּחָא וְעַד כְּעַן אַתְּ מַחְקֵיף בְּהוֹן׃ 3 הָא מָחָא מִן קֳדָם יְיָ הֲוָיָה בְּגֵיתָךְ דִּי בְחַקְלָא בְּסוּסָוָתָא בַּחֲמָרֵי בִּגְמָלֵי בְּתוֹרֵי וּבְעָנָא
מוֹתָא סַגִּי לַחְדָּא׃ 4 וְיַפְרֵישׁ יְיָ בֵּין בְּעִירָא דְיִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּעִירָא דְמִצְרָאֵי וְלָא יְמוּת מִכֹּל דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִדַּעַם׃ 5 וְשַׁוִּי יְיָ זִמְנָא לְמֵימַר
מְחַר יַעְבֵּיד יְיָ פִּתְגָמָא הָדֵין בְּאַרְעָא׃ 6 וַעֲבַד יְיָ יָת פִּתְגָמָא הָדֵין מִיּוֹמָא דָּנָה וּמִית כָּל בְּעִירָא דְמִצְרָאֵי וּמִבְּעִירָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָא מִית
חַד׃ 7 וְשִׁלַּח פַּרְעֹה וְהָא לָא מִית מִבְּעִירָא דְיִשְׂרָאֵל עַד חַד וְאִתְקַר לִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא שַׁלַּח יָת עַמָּא׃ 8 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן סִבוּ
לְכוֹן מְלֵי חָפְנֵיכוֹן פִּיחָא דְאַתּוּנָא וְיִזְרְקִנֵיהּ מֹשֶׁה לְצֵית שְׁמַיָּא לְעֵינֵי פַּרְעֹה׃

26 * Et dixit Moyses: Non posßibile fieri sic. nam abominationes Ægyptiorum sacrificabimus domino Deo nostro? si enim sacrificauerimus abominationes Ægyptiorum coram ipsis, lapidabimur.

27 * Viam trium dierum ambulabimus in deserto, & sacrificabimus domino Deo nostro, sicut dixit nobis.

28 * Et dixit Pharao: Ego dimittam vos, & sacrificate domino Deo vestro in deserto: sed nō longè procedetis ire. orate igitur pro me ad Dominum.

29 * Dixit autem Moyses: Ecce ego egrediar à te, & orabo ad Deum, & recedet musca canina à te, & à seruis tuis, & à populo tuo cras. non addas vltrà, Pharao, decipere, vt non dimittas populum sacrificare Domino.

30 * Egressus est autem Moyses à Pharaone, & orauit ad Deum.

31 * Fecit autem Dominus sicut dixit Moyses, & abstulit muscam caninam à Pharaone, & à seruis eius, & populo eius; & non relicta est neque vna.

32 * Et ingrauauit Pharao cor suum & in tempore hoc, & non voluit dimittere populum.

CAP. IX.

1 DIxit autem Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & dices ei: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum, Dimitte populum meum, vt mihi seruiant.

2 * Si quidem igitur non volueris dimittere populum meum, sed adhuc retines eos:

3 * Ecce manus Domini erit in iumentis tuis quæ in campis, inque equis & subiugalibus, & camelis, & bobus, & ouibus mors magna valdè.

4 * Et mirabilia faciam ego in die illa inter iumēta Ægyptiorum, & inter iumenta filiorum Israel: & non morietur ab omnibus Israel filiis dicibile.

5 * Et dedit Deus terminum, dicens: Jn crastinum faciet Dominus verbum hoc in terra.

6 * Et fecit Dominus verbum hoc crastina. & mortua sunt omnia iumēta Ægyptiorum. ab autem iumentis filiorum Israel non mortuum est quicquam.

7 * Videns autem Pharao, quòd non mortuum est à iumentis filiorū Israel quicquam, ingrauatum est cor Pharaonis, & non dimisit populum.

8 * Ait autem Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: Tollite vobis plenas manus cineris camini, & spargat Moyses in cælum corā Pharaone & coram seruis eius, & fiat puluis super omnem terram Ægypti.

26 * καὶ εἶπε μωυσῆς, οὐ δυνατὸν γὰρ οὕτως. τὰ γὰρ βδελύγματα τῶν αἰγυπτίων θύσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. ἐὰν γὰρ θύσωμεν τὰ βδελύγματα τῶν αἰγυπτίων ἐναντίον αὐτῶν, λιθοβολιωθησόμεθα.

27 * ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν πορευσόμεθα εἰς τὴν ἔρημον. καὶ θύσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, καθάπερ εἶπεν ἡμῖν.

28 * Καὶ εἶπε φαραὼ, ἐγὼ ἀποστελῶ ὑμᾶς, καὶ θύσατε τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, πλὴν οὐ μακρὰν ἀποτενεῖτε πορευθῆναι. εὔξασθε οὖν περὶ ἐμοῦ πρὸς κύριον.

29 * εἶπε δὲ μωυσῆς, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξελεύσομαι ἀπὸ σοῦ, καὶ εὔξομαι πρὸς τὸν θεόν, καὶ ἀπελεύσεται ἡ κυνόμυια ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων σου, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου αὔριον. μὴ προσθῆς ἔτι φαραὼ ἐξαπατῆσαι, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαὸν θῦσαι κυρίῳ.

30 * ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ, καὶ προσηύξατο πρὸς

31 τὸν θεόν. * ἐποίησε δὲ κύριος καθάπερ εἶπε μωυσῆς, καὶ ἀπεστειλε τὴν κυνόμυιαν ἀπὸ φαραὼ, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀπελείφθη ἐδεμία.

32 * καὶ ἐβάρυνε φαραὼ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ καιροῦ τούτου, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν.

θ΄.

1 * Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, εἴσελθε πρὸς φαραὼ, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων, ἐξαπόστειλον

2 τὸν λαόν μου, ἵνα μοι λατρεύσωσιν. * εἰ μὲν οὖν μὴ θέλῃ ἐξαπο-

3 στεῖλαι τὸν λαόν μου, ἀλλ' ἔτι ἐπικρατεῖς αὐτοῦ, * ἰδοὺ χεὶρ κυρίου ἔσται ἐν τοῖς κτήνεσί σου τοῖς ἐν τοῖς πεδίοις, ἵππους καὶ τοῖς ὑποζυγίοις, καὶ ταῖς καμήλοις, καὶ βουσὶ, καὶ προβάτοις θά-

4 νατος μέγας σφόδρα. * καὶ θαυμάσει κύριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνὰ μέσον τῶν κτηνῶν τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν κτηνῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ τελευτήσει ἀπὸ πάντων τοῦ ἰσραὴλ

5 υἱῶν ῥητόν. * καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς ὅρον, λέγων, ἐν τῇ αὔριον ποιή-

6 σει κύριος τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς. * καὶ ἐποίησε κύριος τὸ ῥῆμα τοῦτο τῇ ἐπαύριον. καὶ ἐτελεύτησε πάντα τὰ κτήνη τῶν αἰγυπτίων. ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐκ ἐτελεύτησεν οὐ-

7 δέν. * ἰδὼν δὲ φαραὼ, ὅτι οὐκ ἐτελεύτησεν ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐδὲν, ἐβαρύνθη ἡ καρδία φαραὼ, καὶ οὐκ ἀπέστειλε

8 τὸν λαόν. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων, λάβετε ὑμῖν πλήρεις τὰς χεῖρας αἰθάλης καμινιαίας, καὶ πασάτω μωυσῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ γενηθήτω κονιορτὸς ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Dixitque Moyses: Non decet ita fieri: quoniam animal quod Ægyptij colunt, nos immolabimus, vt sacrificemus coram domino Deo nostro? quod si immolauerimus animal quod ipsi colunt ipsis videntibus, nónne lapidabunt nos? 27 Viam trium dierum ibimus in solitudinem, & sacrificabimus coram domino Deo nostro, sicut præcepit nobis. 28 Dixitque Pharao: Ego dimittam vos, vt sacrificetis coram domino Deo vestro in deserto. Veruntamen longius non recedatis, orate etiam pro me. 29 Et ait Moyses: Ecce ego egrediar à te, & orabo coram Domino, & auferet mixtionem à Pharaone, & à seruis suis, & à populo suo cras. veruntamen non addat Pharao vltrà mentiri, vt non dimittat populum ad sacrificandum coram Domino. 30 Egressusque est Moyses à Pharaone, & orauit coram Domino. 31 Et fecit Dominus iuxta verbum Moysi, & abstulit mixtionem à Pharaone & à seruis suis, & à populo suo: nec vna quidem remansit. 32 Et ingrauauit Pharao cor suum etiam hac vice; & non dimisit populum.

CAP. IX.

1 DIxitque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & loquere ei: Hæc dicit dominus Deus Iudæorum: Dimitte populum meum, vt seruiant coram me. 2 Quod si nolueris dimittere eos, & adhuc tu retines eos: 3 Ecce plaga à facie Domini erit in pecoribus tuis quæ sunt in agro, in equis, in asinis, in camelis, in bobus, & in ouibus; pestis grandis nimis. 4 Et diuidet Dominus inter pecora Israel, & inter pecora Ægyptiorum: & nihil morietur ex omnibus quæ possident filij Israel. 5 Posuitque Dominus terminum, dicens: Cras faciet Dominus verbum istud in terra. 6 Fecitque Dominus verbum hoc sequenti die, & mortuum est omne animal Ægyptiorum; & de animalibus filiorum Israel nec vnum mortuum est. 7 Misitque Pharao: & ecce de animalibus filiorum Israel nec vnum quidem mortuum erat. Et ingrauatum est cor Pharaonis: & non dimisit populum. 8 Et dixit Dominus ad Moysen & Aaron: Tollite vobis plenos pugillos vestros fauillæ fornacis, & spargat illam Moyses versus cælum ante oculos Pharaonis.

9 * וְהָיָה לְאָבָק עַל כָּל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְהָיָה עַל־הָאָדָם
וְעַל־הַבְּהֵמָה לִשְׁחִין פֹּרֵחַ אַבַעְבֻעֹת בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
10 * וַיִּקְחוּ אֶת־פִּיחַ הַכִּבְשָׁן וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי פַרְעֹה וַיִּזְרֹק
אֹתוֹ מֹשֶׁה הַשָּׁמָיְמָה וַיְהִי שְׁחִין אַבַעְבֻעֹת פֹּרֵחַ בָּאָדָם
11 וּבַבְּהֵמָה׃ * וְלֹא־יָכְלוּ הַחַרְטֻמִּים לַעֲמֹד לִפְנֵי מֹשֶׁה
מִפְּנֵי הַשְּׁחִין כִּי־הָיָה הַשְּׁחִין בַּחַרְטֻמִּם וּבְכָל־מִצְרָיִם׃
12 * וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר
13 דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
הַשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי פַרְעֹה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה־
אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים שַׁלַּח אֶת־עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי׃
14 * כִּי בַּפַּעַם הַזֹּאת אֲנִי שֹׁלֵחַ אֶת־כָּל־מַגֵּפֹתַי אֶל־לִבְּךָ
וּבַעֲבָדֶיךָ וּבְעַמֶּךָ בַּעֲבוּר תֵּדַע כִּי אֵין כָּמֹנִי בְּכָל־הָאָרֶץ׃
15 * כִּי עַתָּה שָׁלַחְתִּי אֶת־יָדִי וָאַךְ אוֹתְךָ וְאֶת־עַמְּךָ בַּדֶּבֶר
16 וַתִּכָּחֵד מִן־הָאָרֶץ׃ * וְאוּלָם בַּעֲבוּר זֹאת הָעֲמַדְתִּיךָ
בַּעֲבוּר הַרְאֹתְךָ אֶת־כֹּחִי וּלְמַעַן סַפֵּר שְׁמִי בְּכָל־הָאָרֶץ׃
17 * עוֹדְךָ מִסְתּוֹלֵל בְּעַמִּי לְבִלְתִּי שַׁלְּחָם׃ * הִנְנִי
18 מַמְטִיר כָּעֵת מָחָר בָּרָד כָּבֵד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־הָיָה כָמֹהוּ
19 בְּמִצְרַיִם לְמִן־הַיּוֹם הִוָּסְדָה וְעַד־עָתָּה׃ * וְעַתָּה
שְׁלַח הָעֵז אֶת־מִקְנְךָ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר לְךָ בַּשָּׂדֶה כָּל־
הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה אֲשֶׁר־יִמָּצֵא בַשָּׂדֶה וְלֹא יֵאָסֵף הַבַּיְתָה
20 וְיָרַד עֲלֵהֶם הַבָּרָד וָמֵתוּ׃ * הַיָּרֵא אֶת־דְּבַר יְהוָה
מֵעַבְדֵי פַרְעֹה הֵנִיס אֶת־עֲבָדָיו וְאֶת־מִקְנֵהוּ אֶל־
21 הַבָּתִּים׃ * וַאֲשֶׁר לֹא־שָׂם לִבּוֹ אֶל־דְּבַר יְהוָה וַיַּעֲזֹב
22 אֶת־עֲבָדָיו וְאֶת־מִקְנֵהוּ בַּשָּׂדֶה׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְטֵה אֶת־יָדְךָ עַל־הַשָּׁמַיִם וְיִהְיֶה
בָרָד בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־הָאָדָם וְעַל־הַבְּהֵמָה
23 וְעַל כָּל־עֶשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וַיֵּט מֹשֶׁה
אֶת־מַטֵּהוּ עַל־הַשָּׁמַיִם וַיהוָה נָתַן קֹלֹת וּבָרָד
וַתְּהַלֶּךְ אֵשׁ אַרְצָה וַיַּמְטֵר יְהוָה בָּרָד עַל־אֶרֶץ
מִצְרָיִם׃

9 * Sitque puluis super omnem terram Ægypti. erunt enī in hominibus & iumentis vlcera, & vesicæ turgentes in vniuersa terra Ægypti. 10 *Tuleruntq; cinerem de camino, & steterunt corā Pharaone. & sparsit illum Moyses in cælum. factáque sunt vlcera vesicarum turgentium in hominibus & iumentis. 11 *Nec poterant malefici stare coram Moyse, propter vlcera quæ in illis erant, & in omni terra Ægypti. 12 * Indurauitque Dominus cor Pharaonis; & non audiuit eos, sicut locutus est Dominus ad Moysen. 13 *Dixítque Dominus ad Moysen: Manè consurge & sta coram Pharaone, & dices ad eū: Hæc dicit dominus Deus Hebræorum: Dimitte populum meum, vt sacrificet mihi: 14 *Quia in hac vice mittam omnes plagas meas super cor tuum, & super seruos tuos, & super populum tuū; vt scias quòd non sit similis mei in omni terra. 15 *Nunc enim extendens manū, percutiam te & populū tuum peste; peribisq; de terra. 16 *Idcircò autem posui te, vt ostendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in omni terra. 17 *Adhuc retines populum meum, & non vis eū dimittere? 18 *Ecce pluam cras hac ipsa hora grandinem multam nimis, qualis nō fuit in Ægypto à die qua fūdata est, vsque in præsens tempus. 19 *Mitte ergo iam nunc, & congrega iumenta tua, & omnia quæ habes in agro. homines enim & iumenta & vniuersa quæ inuenta fuerint foris: nec cōgregata de agris, ceciderit́q; super ea grando, morientur. 20 *Qui timuit verbum Domini de seruis Pharaonis, fecit confugere seruos suos, & iumenta in domos. 21 * Qui autem neglexit sermonem Domini, dimisit seruos suos & iumenta in agris. 22 *Et dixit Dominus ad Moysen: Extende manum tuam in cælum, vt fiat grando in vniuersa terra Ægypti, super homines, & super iumenta, & super omnem herbam agri in terra Ægypti. 23 * Extendítque Moyses virgam in cælum, & Dominus dedit tonitrua, & grandinem, ac discurrentia fulgura super terram. Pluitque Dominus grandinem super terram Ægypti.

Rom.9.c

Psa.77. Psa.104.

תרגום אונקלוס

9 וִיהִי לְאַבְקָא עַל כָּל אַרְעָא דְמִצְרַיִם וְיֶהֱוֵי עַל אֱנָשָׁא וְעַל בְּעִירָא לִשְׁחִין סְגֵי אֲבַעְבּוּעִין בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 10 וּנְסִיבוּ יַת פִּיחָא
דַאֲתוּנָא וְקָמוּ קֳדָם פַּרְעֹה וּזְרַק יָתֵיהּ מֹשֶׁה לְצֵית שְׁמַיָּא וַהֲוָה שְׁחִין אֲבַעְבּוּעִין סְגֵי בֶּאֱנָשָׁא וּבִבְעִירָא׃ 11 וְלָא יְכִילוּ חַרְשַׁיָּא לְמֵיקַם קֳדָם
מֹשֶׁה מִן קֳדָם שְׁחִנָא אֲרֵי הֲוָה שְׁחִנָא בַּחַרְשַׁיָּא וּבְכָל מִצְרָאֵי׃ 12 וְאַתְקֵיף יְיָ יַת לִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא קַבֵּיל מִנְּהוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה׃
13 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אַקְדֵּים בְּצַפְרָא וְתֵיתַצַּב קֳדָם פַּרְעֹה וְתֵימַר לֵיהּ כְּרַנָּן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִהוּדָאֵי שַׁלַּח יַת עַמִּי וְיִפְלְחוּן קֳדָמָי׃ 14 אֲרֵי
בְּזִמְנָא הָדָא אֲנָא שָׁלַח יַת כָּל מַחֲתַי לְלִבָּךְ וּבְעַבְדָּךְ וּבְעַמָּךְ בְּדִיל דְּתִידַע אֲרֵי לֵית דְּכְוָתִי שַׁלִּיט בְּכָל אַרְעָא׃ 15 אֲרֵי כְעַן קָרִיב קֳדָמַי דְּאֶשְׁלַח
פּוּן יַת מַחַת גְּבוּרְתִּי וְאֶמְחֵי יָתָךְ וְיָת עַמָּךְ בְּמוֹתָא וְאִשְׁתֵּצֵית מִן אַרְעָא׃ 16 וּבְרַם בְּדִיל דָּא קַיֵּימְתָּךְ בְּדִיל לְאַחֲזָיוּתָךְ יַת חֵילִי וּבְדִיל דְּיִהוֹן מְשַׁתְּעָן
גְּבוּרְתִּי שְׁמִי בְּכָל אַרְעָא׃ 17 עַד כְּעַן אַתְּ כְּבֵישַׁת לֵיהּ לְעַמִּי בְּדִיל דְּלָא לְשַׁלָּחוּתְהוֹן׃ 18 הָא אֲנָא מַחֵית בְּעִידָנָא הָדֵין מְחַר בְּרַדָא
תַּקִּיף לַחְדָּא וְלָא הֲוָה דְכְוָתֵיהּ בְּמִצְרַיִם לְמִן יוֹמָא דְאִשְׁתַּכְלַלַת וְעַד כְּעַן׃ 19 וּכְעַן שְׁלַח כְּנוֹשׁ יַת גֵּיתָךְ וְיַת כָּל דְּלָךְ בְּחַקְלָא כָּל אֱנָשָׁא וּבְעִירָא
דְּיִשְׁתְּכַח בְּחַקְלָא וְלָא יִתְכְּנֵישׁ לְבֵיתָא וְיֵחוֹת עֲלֵיהוֹן בַּרְדָא וְיִמוּתוּן׃ 20 דְּדָחֵיל מִן פִּתְגָמָא דַיְיָ מֵעַבְדֵי פַרְעֹה כְּנֵישׁ יַת עַבְדּוֹהִי וְיַת גֵּיתֵיהּ
לְבֵיתָא׃ 21 וּדְלָא שַׁוִּי לִבֵּיהּ לְפִתְגָמָא דַיְיָ שְׁבַק יַת עַבְדּוֹהִי וְיַת בְּעִירֵיהּ בְּחַקְלָא׃ 22 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲרֵים יַת יְדָךְ עַל צֵית שְׁמַיָּא וְיֶהֱוֵי
בָּרְדָא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם עַל אֱנָשָׁא וְעַל בְּעִירָא וְעַל כָּל עִשְׂבָּא דְחַקְלָא בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 23 וַאֲרִים מֹשֶׁה יַת חֻטְרֵיהּ עַל צֵית שְׁמַיָּא וַיְיָ
יְהַב קָלִין וּבָרְדָא וּמְהַלְכָא אֵישָׁתָא עַל אַרְעָא וְאַמְטַר יְיָ בָּרְדָא עַל אַרְעָא דְמִצְרָיִם׃

* *Et erit ſuper homines, & ſuper quadrupedia,* 9
vlcera veſicæ feruentes inque hominibus, & in
quadrupedibus, & in omni terra Ægypti.
* *Et accepit cinerem camini coram Pharaone,* 10
& coram ſeruis eius, & ſparſit eum Moyſes in cæ-
lum; & facta ſunt vlcera veſicæ feruentes inque
hominibus, & in quadrupedibus.
* *Et non potuerunt incantatores ſtare coram* 11
Moyſe propter vlcera. facta ſunt enim vlcera in
incantatoribus, & in omni terra Ægypti.
* *Indurauit autem Dominus cor Pharaonis, et* 12
non audiuit eos, ſicut conſtituit Dominus Moyſi.
* *Dixit autem Dominus ad Moyſen: Surge ma-* 13
nè, & ſta coram Pharaone, & dices ad eum: Hæc
dicit Dominus Deus Hebræorum: Dimitte popu-
lum meum, vt ſeruiant mihi.
* *In enim nunc tempore ego mitto omnia occur-* 14
rentia mea in cor tuum, & ſeruorum tuorum, &
populi tui; vt videas, quòd non eſt alius ſicut ego
in omni terra.
* *Nunc enim mittens manum meã, percutiam* 15
te, & populum tuum interficiam, et deleberis à ter-
ra. * *Et propter hoc ſeruatus es, vt oſtendam* 16
in te fortitudinem meã: & vt narretur nomen meũ
in omni terra. * *Adhuc igitur tu retines popu-* 17
lum meum, vt non dimittas eos.
* *Ecce ego pluo hac hora cras grandinem multam* 18
valdè, quæ talis non fuit in Ægypto, ex qua die cõ-
dita eſt, & vſque ad diem hanc.
* *Nunc igitur feſtina congregare iumenta tua, et* 19
quæcunque tibi ſunt in agro: omnes enim homines
& iumenta, quæcunque inuenta fuerint in agris, et
non ingredientur in domum, ceciderit autem ſuper
ea grando, morientur. * *Qui timet verbum Do-* 20
mini ſeruorum Pharaonis, congregauit iumenta ſua
in domos. * *Qui autem non attendit mente ad* 21
verbum Domini, dimiſit iumenta in agris.
* *Dixit autem Dominus ad Moyſen: Extende* 22
manum tuam in cælum, & erit grando ſuper omnẽ
terram Ægypti, ſuperque homines et iumenta, &
ſuper omnem herbam quæ in terra. * *Extendit autẽ* 23
Moyſes manum in cælum, & Dñs dedit voces &
grandinẽ, & diſcurrit ignis ſuper terram: & pluit
Dominus grandinem ſuper omnem terram Ægypti.

9 * καὶ ἔσαι ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπους, καὶ ἐπὶ τὰ τετράποδα
ἕλκη φλυκτίδες ἀναζέουσαι σύν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς
10 τετράποσι, & ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. * καὶ ἔλαβε τὴν
ἀποθάλιν τῆς καμινείας ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐναντίον τῶν
θεραπόντων αὐτοῦ, & ἔπασεν αὐτὴν μωυσῆς εἰς τὸν οὐρανὸν,
καὶ ἐγένετο ἕλκη φλυκτίδες ἀναζέουσαι σύν τε τοῖς ἀνθρώποις,
11 & ἐν τοῖς τετράποσι. * & οὐκ ἠδυνάντο οἱ φαρμακοὶ
στῆναι ἐναντίον μωυσῆ διὰ τὰ ἕλκη. ἐγένετο γὰρ τὰ ἕλκη ἐν τοῖς
12 φαρμακοῖς, & ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. * ἐσκλήρυνε δὲ κύ-
ριος τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ οὐκ εἰσήκουσεν αὐτῶν καθὰ συ-
13 νέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυ-
σῆν, ὄρθριζον πρωῒ, καὶ στῆθι ἐνάντιον φαραὼ, καὶ ἐρεῖς πρὸς
αὐτὸν, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων, ἐξαπόστειλον
14 τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύσωσί μοι. * ἐν τῷ γὰρ νῦν και-
ρῷ ἐγὼ ἀποστέλλω πάντα τὰ σωφαντήματά μου εἰς τὴν καρ-
δίαν σου, & τῶν θεραπόντων σου, & τοῦ λαοῦ σου· ἵνα ᾖδῃς,
15 ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλος, ὡς ἐγὼ ἐν πάσῃ τῇ γῇ. * νῦν γὰρ
ἀποστείλας τὴν χεῖρά μου πατάξω σε, καὶ τὸν λαόν σου θα-
16 νατώσω, καὶ ἐκτριβήσῃ ἀπὸ τῆς γῆς. * καὶ ἕνεκα τού-
του διετηρήθης, ἵνα σοὶ δείξωμαι ἐν σοὶ τὴν ἰσχύν μου· καὶ ὅ-
17 πως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. * ἔτι οὖν
σὺ ἐμποιῇ τοῦ λαοῦ μου, τοῦ μὴ ἐξαποστεῖλαι αὐτούς.
18 * ἰδοὺ ἐγὼ βρέχω ταύτην τὴν ὥραν αὔριον χάλαζαν
πολλὴν σφόδρα, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν ἐν αἰγύπτῳ, ἀφ' ἧς
ἡμέρας ἔκτισαι, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
19 * νῦν οὖν κατάσπευσον συναγαγεῖν τὰ κτήνη σου, καὶ ὅ-
σα σοί ἐστιν ἐν τῷ πεδίῳ. πάντες γὰρ ἄνθρωποι, & τὰ κτήνη,
ὅσα ἂν εὑρεθῇ ἐν τοῖς πεδίοις, & μὴ εἰσέλθῃ εἰς οἰκίαν, πέσῃ δὲ
20 ἐπ' αὐτὰ ἡ χάλαζα, τελευτήσει. * ὁ φοβούμενος
τὸ ῥῆμα κυρίου τῶν θεραπόντων φαραὼ, συνήγαγε τὰ κτή-
21 νη αὐτοῦ εἰς τοὺς οἴκους. * ὃς δ' μὴ προσέσχε τῇ διανοίᾳ
εἰς τὸ ῥῆμα κυρίου, ἀφῆκε τὰ κτήνη ἐν τοῖς πεδίοις.
22 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου
εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἔσαι χάλαζα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν αἰ-
γύπτου, ἐπί τε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πᾶσαν
23 βοτάνην τὴν ἐπὶ τῆς γῆς. * ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν
χεῖρα εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ κύριος ἔδωκε φωνὰς & χάλαζαν·
καὶ διέτρεχε τὸ πῦρ ἐπὶ τῆς γῆς. & ἔβρεξε κύριος χάλαζαν
ἐπὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Et erit in puluerem tenuiſſimum ſuper omnem terram Ægypti. Et erit in hominibus & in iumentis, & pecoribus ſcabies germinans veſicas in vniuerſa terra Ægypti. [10] Et tulerunt fauillam fornacis, & ſteterunt coram Pharaone, & ſparſit illam Moyſes verſus cælum. Et fuit ſcabies, & veſicæ multæ in hominibus, & in pecoribus. [11] Et non poterant malefici ſtare coram Moyſe propter ſcabiem: quia erat ſcabies in maleficis, & in omnibus Ægyptiis. [12] Et ingrauauit Dominus cor Pharaonis, & non acquieuit eis: ſicut locutus fuerat Dominus cum Moyſe.
[13] Dixitque Dominus ad Moyſen, Conſurge manè: & ſta coram Pharaone: diceſque ei, Hæc dicit dominus Deus Iudæorũ: Dimitte populũ meum, vt ſeruiant coram me. [14] Quia in hac vice ego mitto omnes plagas meas in cor tuum, & in ſeruos tuos, & in populum tuum: vt ſcias quoniam non eſt ſimilis mei dominator in vniuerſa terra. [15] Quoniam nunc prope eſt coram me: vt mittam plagam fortitudinis meæ, & percutiam te, & populum tuum peſte: conſumaberiſque de terra. [16] Veruntamen propter hoc ſuſtinui te, vt oſtenderem tibi fortitudinem meam, & vt narrent potentiam nominis mei, in vniuerſa terra. [17] Adhuc tu ſubiectum retines populum meum: vt non dimittas eos. [18] Ecce ego deſcendere faciam cras, hac ipſa hora, grandinem fortem nimis, cui ſimilis non fuit in Ægypto, à die qua fundata eſt, vſque nunc. [19] Nunc autem mitte: congrega pecora tua quæ ſunt in agro; omnes enim homines, & iumenta quæ inuenta fuerint in agro, & non fuerint congregata in domum; deſcenderitque ſuper ea grando; morientur. [20] Qui timuit verbum Domini de ſeruis Pharaonis, congregauit ſeruos ſuos, & pecora ſua in domos. [21] Et qui non appoſuit cor ſuum verbo Domini, dimiſit ſeruos ſuos, & pecora ſua in agro. [22] Dixitque Dominus ad Moyſen: Leua manum tuam verſus cælum: vt ſit grando in vniuerſa terra Ægypti, ſuper homines, & ſuper iumenta, & ſuper omnem herbam agri in terra Ægypti. [23] Eleuauitque Moyſes virgam ſuam verſus cælum, & Dominus dedit voces, & grandinem, & diſcurrebat ignis ſuper terram. Pluitque Dominus grandinem ſuper terram Ægypti.

24 * וַיְהִי בָרָד וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת בְּתוֹךְ הַבָּרָד כָּבֵד מְאֹד
אֲשֶׁר לֹא־הָיְתָה כָמֹהוּ בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָז הָיְתָה
25 לְגוֹי: * וַיַּךְ הַבָּרָד בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם אֵת כָּל־אֲשֶׁר
בַּשָּׂדֶה מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה וְאֵת כָּל־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה
26 הִכָּה הַבָּרָד וְאֵת־כָּל־עֵץ הַשָּׂדֶה שִׁבֵּר: * רַק בְּאֶרֶץ
27 גֹּשֶׁן אֲשֶׁר־שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה בָרָד: * וַיִּשְׁלַח
פַּרְעֹה וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם חָטָאתִי
הַפָּעַם יְהוָה הַצַּדִּיק וַאֲנִי וְעַמִּי הָרְשָׁעִים:
28 * הַעְתִּירוּ אֶל־יְהוָה וְרַב מִהְיֹת קֹלֹת אֱלֹהִים וּבָרָד
29 וְאֲשַׁלְּחָה אֶתְכֶם וְלֹא תֹסִפוּן לַעֲמֹד: * וַיֹּאמֶר אֵלָיו
מֹשֶׁה כְּצֵאתִי אֶת־הָעִיר אֶפְרֹשׂ אֶת־כַּפַּי אֶל־יְהוָה
הַקֹּלוֹת יֶחְדָּלוּן וְהַבָּרָד לֹא יִהְיֶה־עוֹד לְמַעַן תֵּדַע
30 כִּי לַיהוָה הָאָרֶץ: * וְאַתָּה וַעֲבָדֶיךָ יָדַעְתִּי כִּי טֶרֶם
31 תִּירָאוּן מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים: * וְהַפִּשְׁתָּה וְהַשְּׂעֹרָה
32 נֻכָּתָה כִּי הַשְּׂעֹרָה אָבִיב וְהַפִּשְׁתָּה גִּבְעֹל: * וְהַחִטָּה
33 וְהַכֻּסֶּמֶת לֹא נֻכּוּ כִּי אֲפִילֹת הֵנָּה: * וַיֵּצֵא מֹשֶׁה מֵעִם
פַּרְעֹה אֶת־הָעִיר וַיִּפְרֹשׂ כַּפָּיו אֶל־יְהוָה וַיַּחְדְּלוּ הַקֹּלוֹת
34 וְהַבָּרָד וּמָטָר לֹא־נִתַּךְ אָרְצָה: * וַיַּרְא פַּרְעֹה כִּי־חָדַל
הַמָּטָר וְהַבָּרָד וְהַקֹּלֹת וַיֹּסֶף לַחֲטֹא וַיַּכְבֵּד לִבּוֹ הוּא
35 וַעֲבָדָיו: * וַיְחֲזֵק לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שִׁלַּח אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:

ו

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בֹּא
אֶל־פַּרְעֹה כִּי־אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת־לִבּוֹ וְאֶת־לֵב עֲבָדָיו
2 לְמַעַן שִׁתִי אֹתֹתַי אֵלֶּה בְּקִרְבּוֹ: * וּלְמַעַן תְּסַפֵּר בְּאָזְנֵי
בִנְךָ וּבֶן־בִּנְךָ אֵת אֲשֶׁר הִתְעַלַּלְתִּי בְּמִצְרַיִם וְאֶת־אֹתֹתַי
3 אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בָם וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה: * וַיָּבֹא
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֹּה־אָמַר יְהוָה
אֱלֹהֵי הָעִבְרִים עַד־מָתַי מֵאַנְתָּ לֵעָנֹת מִפָּנָי שַׁלַּח
עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי:

24 * Et grando & ignis mixta pariter ferebantur. tantæq; fuit magnitudinis, quanta antè nunquam apparuit in vniuerſa terra Ægypti,
25 ex quo gens illa condita eſt. * Et percuſsit grā-
D do in omni terra Ægypti cuncta quæ fuerũt in agris, ab homine vſq; ad iumentum, cunctamq; herbam agri percuſsit grādo; & omne
26 lignum regionis confregit: * Tantùm in terra Geſſen, vbi erant filij Iſrael, grando non ceci-
27 dit. * Miſitque Pharao, & vocauit Moyſen & Aaron dicens ad eos: Peccaui etiam nunc. Dominus iuſtus, & ego & populus meus impij.
28 * Orate Dominum, vt deſinãt tonitrua Dei, & grando; vt dimittam vos, & nequaquã hic
29 vltrà maneatis. * Ait Moyſes: Cùm egreſſus fuero de vrbe, extendam palmas meas ad Dominum; & ceſſabunt tonitrua, & grando non
30 erit: vt ſcias quia Domini eſt terra. * Noui autem quòd & tu & ſerui tui necdum timeatis
31 dominum Deum. * Linum ergo & hordeum læſum eſt, eo quòd hordeum eſſet virens, & li
32 num iam folliculos germinaret. * Triticum autem & far non ſunt læſa, quia ſerotina erant.
33 * Egreſſuſque Moyſes à Pharaone ex vrbe, tetendit manus ad Dominum: & ceſſauerunt tonitrua & grando; nec vltrà ſtillauit pluuia
34 ſuper terram. * Videns autem Pharao quòd ceſſaſſet pluuia, & grando, & tonitrua, auxit peccatum, & ingrauatum eſt cor eius, & ſer-
35 uorum illius. * Et induratum nimis: nec dimiſit Iſrael, ſicut præceperat Dominus per manum Moyſi.

CAP. X.

1 ET dixit Dominus ad Moyſen: Ingredere ad
A Pharaonem. ego enim induraui cor eius & ſeruorum illius, vt faciam ſigna mea hæc in
2 eo: * Et narres in auribus filij tui & nepotum tuorum, quotiens contriuerim Ægyptios, & ſigna fecerim in eis: & ſciatis quia ego Domi-
3 nus. * Introierunt ergo Moyſes & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt ei, Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum: Vſquequo non vis ſubiici mihi? Dimitte populum meum, vt ſacrificet mihi.

תרגום אונקלוס

24 וַהֲוָה בַרְדָּא וְאֶשָׁתָא מִשְׁתַּלְהֲבָא בְגוֹ בַרְדָּא תַּקִּיף לַחְדָּא דְּלָא הֲוָה דְכְוָתֵיהּ בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם מֵעִידָן דַּהֲוָת לְעַמָּא: 25 וּמְחָא
בַּרְדָּא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם יַת כָּל דִּי בְחַקְלָא מֵאֱנָשָׁא וְעַד בְּעִירָא וְיָת כָּל עִשְׂבָּא דְחַקְלָא מְחָא בַרְדָּא וְיָת כָּל אִילָנֵי חַקְלָא תְּבַר: 26 לְחוֹד
בְּאַרְעָא דְגֹשֶׁן דְּתַמָּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא הֲוָה בַרְדָּא: 27 וּשְׁלַח פַּרְעֹה וּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר לְהוֹן חָבֵית זִמְנָא הָדָא יְיָ זַכָּאָה וַאֲנָא וְעַמִּי
חַיָּבִין: 28 צַלּוֹ קֳדָם יְיָ וְסַגֵּי קֳרָמוֹהִי רַוַח דְּלָא יְהוֹן עֲלָנָא קָלִין דְּלָטִ כְּאִלֵּין מִן קֳדָם יְיָ וּבַרְדָּא וְאֶשְׁלַח יַתְכוֹן וְלָא תּוֹסְפוּן לְאִתְעַכָּבָא:
29 וַאֲמַר לֵיהּ מֹשֶׁה כְּמִפְקִי מִן קַרְתָּא אֶפְרוֹשׁ יַת יְדַי בְּצְלוֹ קֳדָם יְיָ קָלַיָּא יִתְמַנְעוּן וּבַרְדָּא לָא יְהֵא עוֹד בְּדִיל דְּתִידַע אֲרֵי דַיְיָ אַרְעָא: 30 וְאַתְּ
וְעַבְדָּךְ יָדַעְנָא אֲרֵי עַד כְּעַן לָא אִתְכְּנַעְתּוּן מִן קֳדָם יְיָ אֱלֹהִים: 31 וְכִתָּנָא וְסַעֲרֵי לְקוֹ אֲרֵי שַׁעֲרַיָּא אֲבִיב וְכִתָּנַיָּא גִּבְעוֹלִין: 32 וְחִטַּיָּא
וְכוֹסְמְתָא לָא לְקוֹ אֲרֵי אֲפֵלָתָא אִינִין: 33 וּנְפַק מֹשֶׁה מִלְוַת פַּרְעֹה יַת קַרְתָּא וּפְרַשׂ יְדוֹהִי בְּצְלוֹ קֳדָם יְיָ וְאִתְמְנָעוּ קָלַיָּא וּבַרְדָּא וּמְטָרָא דַהֲוָא
נָחִית לָא מְטָא עַד אַרְעָא: 34 וַחֲזָא פַּרְעֹה אֲרֵי יִתְמְנַע מְטָרָא וּבַרְדָּא וְקָלַיָּא וְאוֹסִיף לְמֶחְטֵי וְיַקֵּר לִיבֵּיהּ הוּא וְעַבְדּוֹהִי: 35 וְאִתַּקַּף
לִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא שַׁלַּח יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה:

ו

1 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עוֹל לְוַת פַּרְעֹה אֲרֵי אֲנָא יַקֵּירִית יַת לִבֵּיהּ וְיַת לִבָּא דְעַבְדּוֹהִי בְּדִיל לְשַׁוָּאָה אָתְוָתַי אִלֵּין בֵּינֵיהוֹן:
2 וּבְדִיל דְּתִשְׁתָּעֵי קֳדָם בְּרָךְ וּבַר בְּרָךְ יַת נִסִּין דְּעַבְדִית בְּמִצְרַיִם וְיַת אָתְוָתַי דְּשַׁוִּיתִי בְּהוֹן וְתִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ: 3 וְעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְוַת פַּרְעֹה
וַאֲמַרוּ לֵיהּ כִּרְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיהוּדָאֵי עַד אֵימָתַי מְסָרֵב אַתְּ לְאִתְכְּנָעָא מִן קֳדָמַי שַׁלַּח עַמִּי וְיִפְלְחוּן קֳדָמָי:

* *Erat autem grando & ignis ardens in grandine. at grando multa valdè, quæ talis non fuit in Ægypto, ex quo facta fuit in ipsa gens.* 24
* *Percussit autem grando in omni terra Ægypti omnia quæcunque erant in agro, ab homine vsque ad iumentum: & omnem herbam quæ erat in agro, percussit grando, & omnia ligna quæ in agris confregit.* 25
* *Sed in terra Gesem, vbi erant filij Israel, non fuit grando.* 26
* *Mittens autem Pharao, vocauit Moysen et Aaron, & dixit eis: Peccaui nunc: Dominus iustus, ego autem & populus meus impij.* 27
* *Orate ergo ad Dominum, & cessent fieri voces Dei, & grando, & ignis: & dimittam vos, & non amplius addetis manere.* 28
* *Dixit autem ei Moyses: Cum egrediar ciuitatem, extendam manus meas ad Dominum. & voces cessabunt, & grando, & pluuia non erit amplius: vt scias quòd Domini terra.* 29
* *Et tu & serui tui, scio quòd nunquam timetis Dominum.* 30
* *At linum & hordeum percussum est: nam hordeum germinauerat, at linum seminificans.* 31
* *Et triticum & far non percussum est: serotina enim erant.* 32
* *Egressus est Moyses à Pharaone extra ciuitatem, & extendit manus ad Dominum: & voces cessauerunt, et grando, & pluuia non stillauit super terram.* 33
* *Videns autem Pharao quòd cessauit pluuia, & grando, & voces, addidit ad peccandum: et ingrauatum est eius cor, & seruorum suorum.* 34
* *Et induratum est cor Pharaonis: & nõ dimisit filios Israel, sicut locutus est Dominꝰ Moysi.* 35

CAP. X.

It autem Dominus ad Moysen, dicens: Ingredere ad Pharaonem. ego enim aggrauaui eius cor, & cor seruorum suorum, vt deinceps superueniant signa mea hæc super eos. 1
* *Vt narretis in aures filiorum vestrorum, & filiis filiorum vestrorum, quæcunque illusi Ægyptiis, & signa mea quæ feci in eis: & scietis quòd ego Dominus.* 2
* *Ingressus est autem Moyses & Aaron coram Pharaone, & dixerunt ei: Hæc dicit dominus Deus Hebræorum: Vsquequo non vis reuereri me? dimitte populum meum, vt seruiant mihi.* 3

24 * ἰὼ ὴ χάλαζα καὶ τὸ πῦρ φλογίζον ἐν τῇ χαλάζῃ. ἡ ὴ χάλαζα πολλὴ σφόδρα, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν ἐν αἰγύπτῳ, ἀφ' ἧς γεγένηται ἐπ' αὐτῆς ἔθνος.
25 * ἐπάταξε ὴ χάλαζα ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου πάντα ὅσα ἰὼ ἐν τῷ πεδίῳ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. καὶ πᾶσαν βοτάνην τὴν ἐν τῷ πεδίῳ ἐπάταξεν ἡ χάλαζα. καὶ πάντα τὰ ξύλα τὰ ἐν τοῖς πεδίοις συνέτριψεν.
26 * πλὴν ἐν γῇ γεσὲμ, οὗ ἦζον υἱοὶ ἰσραὴλ, οὐκ ἐγένετο ἡ χάλαζα.
27 * ἀποστείλας ὴ φαραὼ, ἐκάλεσε τὸν μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἡμάρτηκα τὸ νῦν, ὁ κύριος δίκαιος, ἐγὼ ὴ καὶ ὁ
28 λαός μου ἀσεβεῖς. * προσεύξασθε οὖν πρὸς κύριον, καὶ παυσάσθω τὸ γενηθὲν φωνὰς θεοῦ, καὶ χάλαζα, καὶ πῦρ, καὶ ἐξαποστελῶ ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔτι προσθήσεσθε μένειν.
29 * εἶπε ὴ αὐτῷ μωυσῆς, ὡς ἂν ἐξέλθω τὴν πόλιν ἐκπετάσω τὰς χεῖράς μου πρὸς κύριον. καὶ αἱ φωναὶ παύσονται, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ ὁ ὑετὸς οὐκ ἔσται ἔτι. ἵνα γνῶς, ὅτι τοῦ κυρίου ἡ
30 γῆ. * καὶ σὺ καὶ οἱ θεραπόντες σου, ἐπίσταμαι, ὅτι οὐδέπω φοβεῖσθε τὸν κύριον.
31 * τὸ ὴ λίνον καὶ ἡ κριθὴ ἐπλήγη. ἡ γὰρ κριθὴ παρεσκεύα,
32 τὸ ὴ λίνον ἐσπερματίζον. * ὁ ὴ πυρὸς καὶ ἡ ὀλύρα οὐκ ἐπλήγη, ὄψιμα γὰρ ἰώ.
33 * ἐξῆλθε μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἐξεπέτασε τὰς χεῖρας πρὸς κύριον, καὶ αἱ φωναὶ ἐπαύσθησαν, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ ὁ ὑετὸς οὐκ ἔσταξεν ἐπὶ τὴν γῆν.
34 * ἰδὼν ὴ φαραὼ, ὅτι πέπαυται ὁ ὑετὸς, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ αἱ φωναὶ, προσέθετο τοῦ ἁμαρτάνειν. καὶ ἐβάρυνεν ἀυτοῦ τὴν
35 καρδίαν, καὶ τῶν θεραπόντων ἀυτοῦ. * καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία φαραὼ. καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καθάπερ ἐλάλησε κύριος τῷ μωυσῆ. ι'.
1 * Εἶπε ὴ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, εἴσελθε πρὸς φαραώ· ἐγὼ γὰρ ἐβάρυνα ἀυτοῦ τὴν καρδίαν, καὶ τὴν καρδίαν τῶν θεραπόντων ἀυτοῦ, ἵνα ἐξῆς ἐπέλθῃ τὰ σημεῖά μου ταῦτα ἐπ'
2 αὐτούς. * ὅπως διηγήσῃ εἰς τὰ ὦτα τῶν τέκνων ὑμῶν, καὶ τοῖς τέκνοις τῶν τέκνων ὑμῶν, ὅσα ἐμπέπαιχα τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ τὰ σημεῖά μου, ἃ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς. καὶ γνώσεσθε, ὅτι
3 ἐγὼ κύριος. * εἰσῆλθε ὴ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν πρὸς φαραὼ, καὶ εἶπον αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν ἑβραίων, ἕως τίνος οὐ βούλει συντρίβεσθαί με, ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα λατρεύσωσί μοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Fuitque grando, & ignis discurrens in medio grandinis nimis validus; cuius similis non fuit in vniuersa terra Ægypti, à tempore quo fuit in ea populus. [25] Et percussit grando in omni terra Ægypti omnia quæ erant in agro, ab homine vsque ad iumentum: & omnem herbam agri percussit grando, omnesque arbores agri confregit. [26] Tamen in terra Gessen, vbi erant filij Israel, non fuit grando. [27] Misitque Pharao & vocauit Moysen & Aaron, & dixit eis: Peccaui hac vice: Dominus iustus, & ego & populus meus impij. [28] Orate coram Domino, vt sit à facie eius refrigerium multum; & non sint super nos tonitrua maledictionis huiusmodi à facie Domini, neque grando: & dimittam vos, nec vltrà retinebo vos. [29] Dixitque ei Moyses: Cùm egressus fuero de vrbe, extendam manus meas in oratione coram Domino. tonitrua cessabunt, & grando non erit amplius; vt scias quia Domini est terra. [30] Noui enim quòd tu & serui tui adhuc non humiliamini à facie Domini Dei. [31] Linum autem & hordeum percussa sunt, eo quòd hordeum erat virens, & linum iam folliculos germinarat. [32] Triticum autem & far non sunt percussa, quia serotina erant. [33] Egressusque est Moyses à Pharaone ex vrbe: & extendit manum suam in oratione coram Domino. & cessauerunt tonitrua, & grando & pluuia quæ descendebat, non peruenit ad terram. [34] Viditque Pharao quòd cessasset pluuia, & grando, & tonitrua: & auxit peccatum, & ingrauauit cor suum ipse & serui eius. [35] Ingrauatumque est cor Pharaonis; & non dimisit filios Israel, sicut locutus fuerat Dominus per manum Moysi.

CAP. X.

DIxitque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem; quia ego ingrauaui cor eius, & cor seruorum suorum, vt ponerem signa mea hæc in medio eorum. [2] Et vt narres coram filio tuo, & coram filio filij tui, miracula quæ feci in Ægypto; & signa mea quæ posui in ea: & scias quia ego Dominus. [3] Ingressusque est Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt ei: Hæc dicit dominus Deus Iudæorum: Vsquequo non vis humiliari coram me? dimitte populum meum, vt seruiant coram me.

4 כִּי אִם־מָאֵן אַתָּה לְשַׁלֵּחַ אֶת־עַמִּי הִנְנִי מֵבִיא
5 מָחָר אַרְבֶּה בִּגְבֻלֶךָ׃ וְכִסָּה אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְלֹא
יוּכַל לִרְאֹת אֶת־הָאָרֶץ וְאָכַל אֶת־יֶתֶר הַפְּלֵטָה
הַנִּשְׁאֶרֶת לָכֶם מִן־הַבָּרָד וְאָכַל אֶת־כָּל־הָעֵץ הַצֹּמֵחַ
6 לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה׃ וּמָלְאוּ בָתֶּיךָ וּבָתֵּי כָל־עֲבָדֶיךָ
וּבָתֵּי כָל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא רָאוּ אֲבֹתֶיךָ וַאֲבוֹת אֲבֹתֶיךָ
מִיּוֹם הֱיוֹתָם עַל־הָאֲדָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפֶן וַיֵּצֵא
7 מֵעִם פַּרְעֹה׃ וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי פַרְעֹה אֵלָיו עַד־מָתַי
יִהְיֶה זֶה לָנוּ לְמוֹקֵשׁ שַׁלַּח אֶת־הָאֲנָשִׁים וְיַעַבְדוּ
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם הֲטֶרֶם תֵּדַע כִּי אָבְדָה מִצְרָיִם׃
8 וַיּוּשַׁב אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם לְכוּ עִבְדוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִי וָמִי
9 הַהֹלְכִים׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בִּנְעָרֵינוּ וּבִזְקֵנֵינוּ נֵלֵךְ
בְּבָנֵינוּ וּבְבֹתֵינוּ בְּצֹאנֵנוּ וּבְבְקָרֵנוּ נֵלֵךְ כִּי חַג־יְהוָה
10 לָנוּ׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יְהִי כֵן יְהוָה עִמָּכֶם כַּאֲשֶׁר
אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת־טַפְּכֶם רְאוּ כִּי רָעָה נֶגֶד פְּנֵיכֶם׃
11 לֹא כֵן לְכוּ נָא הַגְּבָרִים וְעִבְדוּ אֶת־יְהוָה כִּי אֹתָהּ
אַתֶּם מְבַקְשִׁים וַיְגָרֶשׁ אֹתָם מֵאֵת פְּנֵי פַרְעֹה׃
12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְטֵה יָדְךָ עַל־אֶרֶץ
מִצְרַיִם בָּאַרְבֶּה וְיַעַל עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְיֹאכַל אֶת־כָּל־
13 עֵשֶׂב הָאָרֶץ אֵת כָּל־אֲשֶׁר הִשְׁאִיר הַבָּרָד׃ וַיֵּט מֹשֶׁה
אֶת־מַטֵּהוּ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיהוָה נִהַג רוּחַ קָדִים בָּאָרֶץ
כָּל־הַיּוֹם הַהוּא וְכָל־הַלָּיְלָה הַבֹּקֶר הָיָה וְרוּחַ הַקָּדִים
14 נָשָׂא אֶת־הָאַרְבֶּה׃ וַיַּעַל הָאַרְבֶּה עַל כָּל־אֶרֶץ
מִצְרַיִם וַיָּנַח בְּכָל גְּבוּל מִצְרָיִם כָּבֵד מְאֹד לְפָנָיו לֹא־
הָיָה כֵּן אַרְבֶּה כָּמֹהוּ וְאַחֲרָיו לֹא יִהְיֶה־כֵּן׃
15 וַיְכַס אֶת־עֵין כָּל־הָאָרֶץ וַתֶּחְשַׁךְ הָאָרֶץ וַיֹּאכַל אֶת־
כָּל־עֵשֶׂב הָאָרֶץ וְאֶת כָּל־פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר הוֹתִיר
הַבָּרָד וְלֹא־נוֹתַר כָּל־יֶרֶק בָּעֵץ וּבְעֵשֶׂב הַשָּׂדֶה בְּכָל־
אֶרֶץ מִצְרָיִם׃

4 *Sin autem reſiſtis,& non vis dimittere eũ, ecce ego inducam craslocuſtam in fines tuos.
5 *Quę operiet ſuperficiẽ terrę,ne quicquã ei' appareat; ſed comedatur quod reſiduum fuerit grandini. corrodet enim omnia ligna quę
6 germinant in agris: *Et implebunt domos tuas,& ſeruorum tuorum, & omnium Ægyptiorum, quãtam non viderunt patres tui, & aui ex quo orti ſunt ſuper terram vſq; in prę-
ſentem diem.auertítq; ſe,& egreſſus eſt à Pha
7 raone. *Dixerunt autem ſerui Pharaonis ad
B eum: Vſquequo patiemur hoc ſcandalum? di mitte homines,vt ſacrificẽt dño Deo ſuo.nõ-
* ne vides quòd perierit Ægyptus?*Reuocaue-runtque Moyſen & Aarõ ad Pharaonem, qui dixit eis: Ite, ſacrificate domino Deo veſtro.
9 Quínam ſunt qui ituri ſunt?*Ait Moyſes,Cũ paruulis noſtris & ſenioribus,pergemus cum filiis & filiabus,cum ouibus & armentis. Eſt
10 enim ſolennitas domini Dei noſtri.*Et reſpõ-dit Pharao: Sic Dominus ſit vobiſcum,quo-modo ego dimittam vos,& paruulos veſtros,
11 cui dubium eſt quòd peſsimè cogitetis.*Non fiat ita,ſed ite tantùm viri,& ſacrificate Domi no. hoc enim & ipſi petiſtis. Statímque eiecti
12 ſunt de conſpectu Pharaonis. *Dixit autem Apo. 9.8
Dominus ad Moyſen: Extẽde manum tuam ſuper terram Ægypti ad locuſtam, vt aſcen-dat ſuper terram, & deuoret omnem herbam
13 quæ reſidua fuerit grandini. *Et extendit Moyſes virgam ſuper terram Ægypti,& Do-
C minus induxit ventum vrentem tota die il-la & nocte.Et manè facto, ventus vrens leua-
14 uit locuſtas.*Quæ aſcenderunt ſuper vniuer-ſam terram Ægypti, & ſederunt in cunctis fi-nibus Ægyptiorum innumerabiles, quales ante illud tempus non fuerant, nec poſtea fu
15 turæ ſunt. *Operueruntque vniuerſam ſuperficiem terræ, vaſtantes omnia. Deuora-ta eſt igitur herba terræ, & quicquid pomo-rum in arboribus fuit, quæ grando dimiſe-rat. Nihil quoque omnino virens relictum eſt in lignis, & in herbis terræ in cuncta Æ-gypto.

תרגום אונקלוס

4 אֲרֵי אִם מְסָרֵב אַתְּ לְשַׁלָּחָא יָת עַמִּי הָא אֲנָא מַיְתֵי מָחָר גוּבָא בִּתְחוּמָךְ׃
5 וְיִכְסֵי יָת שְׂאַר שֵׂיזְבָתָא דִּישְׁתְּאֲרַת לְכוֹן מִן בַּרְדָּא וְיֵכוּל יָת כָּל אִילָנָא דְּאַצְמַח לְכוֹן מִן חַקְלָא׃
6 וְיִתְמַלְיָן בָּתָּךְ וּבָתֵּי כָל עַבְדָּךְ וּבָתֵּי כָל מִצְרָאֵי דְּלָא חֲזוֹ אֲבָהָתָךְ וַאֲבָהָת אֲבָהָתָךְ מִיּוֹם מְהֵוֵיהוֹן עַל אַרְעָא עַד יוֹמָא הָדֵין וְאִתְפְּנִי וּנְפַק מִלְוָת פַּרְעֹה׃
7 וַאֲמַרוּ עַבְדֵי פַרְעֹה לֵיהּ עַד אֵימָתַי יְהֵי דֵין לָנָא לְתַקָּלָא שַׁלַּח יָת גְּבָרַיָּא וְיִפְלְחוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲהוֹן הַעַד כְּעַן לָא יְדַעְתְּ אֲרֵי אֲבַדַת מִצְרָיִם׃
8 וְאִתּוֹתֵב יָת מֹשֶׁה וְיָת אַהֲרֹן לְוָת פַּרְעֹה וַאֲמַר לְהוֹן אֲזִילוּ פְּלְחוּ קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן מַאן דְּאָזְלִין׃
9 וַאֲמַר מֹשֶׁה בְּעוּלֵימָנָא וּבְסָבָנָא נֵזֵיל בִּבְנָנָא וּבִבְנָתָנָא בְּעָנָנָא וּבְחוֹרָנָא נֵזֵיל אֲרֵי חַגָּא קֳדָם יְיָ לָנָא׃
10 וַאֲמַר לְהוֹן יְהֵי כְעַן מֵימְרָא דַּייָ בְּסַעֲדֵיכוֹן כַּד אֲשַׁלַּח יָתְכוֹן וְיָת טַפְלֵיכוֹן חֲזוֹ אֲרֵי בִישָׁא דְּאַתּוֹן סְבִירִין לְמֶעְבַּד לָקֳבֵיל אַפֵּיכוֹן׃
11 לָא כֵן אֱזִילוּ כְעַן גְּבָרַיָּא וּפְלְחוּ קֳדָם יְיָ אֲרֵי יָתֵהּ אַתּוּן בָּעַן וְתֵרִיךְ יָתְהוֹן מִן קֳדָם פַּרְעֹה׃
12 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲרֵים יְדָךְ עַל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְיֵיתֵי גוּבָא וְיִסַּק עַל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְיֵיכוֹל יָת כָּל דְּאַשְׁאַר בַּרְדָּא׃
13 וְאֲרִים מֹשֶׁה יָת חֻטְרֵיהּ עַל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם וַייָ דְּבַר רוּחַ קִידּוּמָא בְּאַרְעָא כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָל לֵילְיָא צַפְרָא הֲוָה וְרוּחַ קִדּוּמָא נְטַל יָת גוּבָא׃
14 וּסְלִיק גוּבָא עַל כָּל אַרְעָא דְּמִצְרַיִם וּשְׁרָא בְּכָל תְּחוּם מִצְרַיִם תַּקִּיף לַחְדָּא קֳדָמוֹהִי לָא הֲוָה כֵן גוּבָא דְּכְוָתֵיהּ וּבָתְרוֹהִי לָא יְהֵי כֵּן׃
15 וַחֲפָא יָת עֵין שְׂמָשָׂא דְּאַרְעָא וַאֲכַל יָת כָּל עִשְׂבָּא דְּאַרְעָא וְיָת כָּל פֵּרֵי אִילָנָא דְּאִשְׁתְּאַר בַּרְדָּא וְלָא אִשְׁתְּאַר כָּל יָרוֹק בְּאִילָנָא וּבְעִשְׂבָּא דְּחַקְלָא בְּכָל אַרְעָא דְּמִצְרָיִם׃

4 * Si autem non volueris tu dimittere populum meum, ecce ego inducam hac hora cras locustam mul
tam in omnes terminos tuos: 5 * Et operiet su-
perficiem terræ: & non poteris videre terram: &
comedet omne residuum quod relictum est, quod re-
liquit vobis grando; & comedet omne lignum ger-
minans vobis in terra. 6 * Et implebuntur
tuæ domus, & domus seruorum tuorum, & omnes
domus quæ in omni terra Ægyptiorum: quæ nun-
quam viderunt patres tui, neque proaui ipsorum,
ex qua die facti sunt in terra, vsque ad diem hanc.
Et declinans Moyses, egressus est à Pharaone.
7 * Et dicunt serui Pharaonis ad eum: Vsquequo
erit hoc nobis scandalum? dimitte homines, vt ser-
uiant domino Deo suo. an scire vis, quòd perijt
Ægyptus? 8 * Et reuocauerunt & Moysen &
Aaron ad Pharaonem, & dixit eis: Ite & ser-
uite domino Deo vestro. qui autem, & qui sunt i-
turi? 9 * Et ait Moyses: Cum iuuenibus & se-
nioribus ibimus, cum filiis & filiabus, & ouibus,
& bobus nostris. est enim festum domini Dei nostri.
10 * Et dixit ad eos: Sit sic: Dominus vobiscum,
sicut dimitto vos. nunquid etiam supellectilem ve
stram? videte quòd nequitia inest vobis.
11 * Non sic: ite autem viri, & seruite Deo. hoc
enim ipsi quæritis. Eiecerunt autem eos à facie Pha
raonis. 12 * Et dixit Dominus ad Moysen: Ex-
tende manum tuam super terram Ægypti, & ascen
dat locusta super terram Ægypti, & comedet om-
nem herbam terræ, & omnem fructum lignorum
quæ reliquit grando. 13 * Et extendit Moyses
virgam in cælum, & Dominus induxit ventum
Austrum super terram, tota die illa & tota nocte.
manè factum est, & ventus Auster leuauit locu-
stam. 14 * Et induxit eam in omnem terram Æ-
gypti, & requieuit super omnes terminos Ægypti
multa valdè. prior ea non fuit talis locusta, & post
hanc non erit sic.
15 * Et operuit superficiem terræ, & corrupta
est terra: & comedit omnem herbam terræ, &
omnem fructum lignorum, qui relictus est à
grandine. Non relictum est viride quicquam in
lignis, & in omni herba agri in omni terra Ae-
gypti.

4 * ἐὰν δὲ μὴ θέλῃς σὺ ἐξαποστεῖλαι τὸν λαόν μου, ἰδοὺ
ἐγὼ ἐπάγω ταύτῃ τῇ ὥρᾳ αὔριον ἀκρίδα πολλὴν ἐπὶ πά-
5 σα τὰ ὅριά σου· * καὶ καλύψει τὸ ὄψιν τῆς γῆς, καὶ οὐ
δυνήσῃ καθορᾶν τὸ γῆν, καὶ κατέδεται πᾶν τὸ σωζόμενον τὸ κα
ταλειφθὲν, ὃ κατέλιπεν ὑμῖν ἡ χάλαζα, καὶ κατέδεται πᾶν
6 τὸ ξύλον τὸ φυόμενον ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς. * καὶ πλησθήσον-
ται αἱ οἰκίαι σου αἱ οἰκίαι τῶν θεραπόντων σου, καὶ πᾶσαι αἱ
οἰκίαι αἱ ἐν πάσῃ τῇ γῇ τῶν αἰγυπτίων· ἃ οὐδέποτε ἑωράκασιν
οἱ πατέρες σου, οὐδὲ οἱ πρόπαπποι αὐτῶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας
γεγόνασιν ἐπὶ τῆς γῆς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐκκλίνας
7 μωυσῆς ἐξῆλθεν ἀπὸ φαραώ. * καὶ λέγουσιν οἱ θερά-
ποντες φαραὼ πρὸς αὐτὸν, ἕως τίνος ἔσται τοῦτο ἡμῖν
σκῶλον; ἐξαπόστειλον τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως λατρεύσωσι κυ-
ρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν· ἢ εἰδέναι βούλει, ὅτι ἀπόλωλεν αἴγυπτος.
8 * καὶ ἀπέστρεψαν τόν τε μωυσῆν καὶ ἀαρὼν πρὸς φαραώ,
καὶ εἶπεν αὐτοῖς, πορεύεσθε καὶ λατρεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑ-
μῶν. τίνες δὲ καὶ τίνες εἰσὶν οἱ πορευόμενοι;
9 * καὶ λέγει μωυσῆς, σὺν τοῖς νεανίσκοις καὶ τοῖς πρεσβυτέ-
ροις πορευόμεθα, σὺν τοῖς υἱοῖς, καὶ θυγατράσι, καὶ προβά-
τοις, καὶ βουσὶν ἡμῶν. ἔστι γὰρ ἑορτὴ κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν.
10 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἔσω οὕτως, κύριος μεθ' ὑμῶν, κα-
θότι ἀποστέλλω ὑμᾶς. μὴ καὶ τὸν ἀποσκευὴν ὑμῶν; ἴδετε, ὅτι
11 πονηρία πρόκειται ὑμῖν. * μὴ οὕτως, πορεύεσθε οἱ ἄν-
δρες, καὶ λατρεύσατε τῷ θεῷ, τοῦτο γὰρ αὐτοὶ ἐκζητεῖτε. ἐξέβα-
12 λον οὖν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου φαραώ. * καὶ εἶπε κύριος
πρὸς μωυσῆν, ἔκλεινον τὸν χεῖρά σου ἐπὶ τὸν γῆν αἰγύπτου,
καὶ ἀναβήτω ἀκρὶς ἐπὶ τὸν γῆν αἰγύπτου, καὶ καλέσει πᾶσαν
τὸν βοτάνην τῆς γῆς, καὶ πᾶσα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὧν ὑπε
13 λίπετο ἡ χάλαζα. * καὶ ἐξέτεινε μωυσῆς τὸν ῥάβδον εἰς
τὸν οὐρανόν, καὶ κύριος ἐπήγαγεν πνεῦμα νότον ἐπὶ τὸν γῆν,
ὅλην τὸν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ὅλην τὸν νύκτα. πρωῒ ἐγένετο,
14 καὶ τὸ πνεῦμα τὸ νότος ἀνέλαβε τὸν ἀκρίδα· * καὶ ἀνήγαγεν αὐ-
τὴν ἐπὶ πᾶσαν τὴν αἴγυπτον, καὶ κατέπαυσεν ἐπὶ πάντα τὰ ὅρια
αἰγύπτου πολλὴ σφόδρα. πρότερα αὐτῆς οὐ γέγονεν τοιαύτη
15 ἀκρὶς, καὶ μετ' ταύτην οὐκ ἔσται οὕτως. * καὶ ἐκάλυψε τὴν
ὄψιν τῆς γῆς, καὶ ἐφθάρη ἡ γῆ. καὶ κατέφαγεν πᾶσαν τὸν βο-
τάνην τῆς γῆς, καὶ πάντα τὸν καρπὸν τῶν ξύλων, ὃς ὑπελείφθη
ἀπὸ τῆς χαλάζης. οὐκ ὑπελείφθη χλωρὸν οὐδὲν ἐν τοῖς ξύ-
λοις, καὶ ἐν πάσῃ βοτανῇ τοῦ πεδίου, ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Quod si non vis dimittere populum meum, ecce ego adducam cras locustam in terminos tuos: 5 Et cooperiet terram, ita vt so-
lis radij non possent ad eam penetrare: & consumet reliqua quæ reseruata & relicta fuerant vobis à grandine: & comedet omnes arbores quæ ger-
minant vobis in agro. 6 Implebuntque domos tuas, & domos omnium seruorum tuorum, & domos omnium Ægyptiorum: quan-
tam non viderunt patres tui, & patres patrum tuorum, à die quo fuerunt super terram vsque in diem hanc. Auertitque se & egressus est à Pharaone.
7 Dixeruntque serui Pharaonis ad eum: Vsquequo erit hoc nobis in scandalum? dimitte viros, vt seruiant coram domino Deo suo: nunquid
adhuc nescis quòd perierit Ægyptus? 8 Reductique sunt Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixit eis: Ite, seruite coram domino
Deo vestro. Qui ituri sunt? 9 Dixitque Moyses: Cum paruulis nostris, & cum senioribus nostris ibimus, cum filiis nostris, &
cum filiabus nostris, cum ouibus nostris, & cum bobus nostris ibimus: quia solennitas est nobis coram Domino. 10 Dixitque eis: Sic
sit verbum Domini in adiutorium vestrum, sicut dimittam vos & familiam vestram. videte quomodo malum, quod vos putatis facere, contra faciem
vestram stat. 11 Non sic: sed ite nunc viri, & seruite coram domino Deo vestro: quoniam hoc ipsum vos petistis. eiecitque eos à conspectu
Pharaonis. 12 Dixitque Dominus ad Moysen: Leua manum tuam super terram Ægypti, vt veniat locusta, & ascendat super terram Ægypti,
& comedat omnem herbam terræ, omnia quæ reliquit grando. 13 Et leuauit Moyses virgam suam super terram Ægypti, & Dominus induxit
ventum Orientalem in terram tota die illa & tota nocte. factoque manè, ventus Orientalis leuauit locustam. 14 Ascenditque locusta super
vniuersam terram Ægypti, & mansit in vniuerso termino Ægypti nimis valida; qualis anteà non fuerat similis ei, nec posteà erit talis. 15 Coo-
peruitque terram, ita vt radij solis non possent ad eam peruenire, & obscurata est terra, & deuorauit omnem herbam terræ, & omnes fructus arboris
quos reliquit grando: nihilque viride remansit in arboribus, & in herba agri in vniuersa terra Ægypti.

16 * וַיְמַהֵר פַּרְעֹה לִקְרֹא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר חָטָאתִי
17 לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלָכֶם : * וְעַתָּה שָׂא נָא חַטָּאתִי אַךְ
הַפַּעַם וְהַעְתִּירוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְיָסֵר מֵעָלַי רַק אֶת־
18 הַמָּוֶת הַזֶּה : * וַיֵּצֵא מֵעִם פַּרְעֹה וַיֶּעְתַּר אֶל־יְהוָה :
19 * וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה רוּחַ־יָם חָזָק מְאֹד וַיִּשָּׂא אֶת־הָאַרְבֶּה
וַיִּתְקָעֵהוּ יַמָּה סוּף לֹא נִשְׁאַר אַרְבֶּה אֶחָד בְּכֹל גְּבוּל
20 מִצְרָיִם : * וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שִׁלַּח
21 אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
נְטֵה יָדְךָ עַל־הַשָּׁמַיִם וְיִהְיֶה חֹשֶׁךְ עַל־אֶרֶץ מִצְרָיִם
22 וְיָמֵשׁ חֹשֶׁךְ : * וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הַשָּׁמָיִם וַיְהִי
חֹשֶׁךְ־אֲפֵלָה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים :
23 * לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו וְלֹא־קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתָּיו
שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּלְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אוֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם :
24 * וַיִּקְרָא פַּרְעֹה אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לְכוּ עִבְדוּ אֶת־
יְהוָה רַק צֹאנְכֶם וּבְקַרְכֶם יֻצָּג גַּם־טַפְּכֶם יֵלֵךְ
25 עִמָּכֶם : * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַּם־אַתָּה תִתֵּן בְּיָדֵנוּ וְזָבְחִים
26 וְעֹלֹת וְעָשִׂינוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ : * וְגַם־מִקְנֵנוּ יֵלֵךְ
עִמָּנוּ לֹא תִשָּׁאֵר פַּרְסָה כִּי מִמֶּנּוּ נִקַּח לַעֲבֹד אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ לֹא־נֵדַע מַה־נַּעֲבֹד אֶת־
27 יְהוָה עַד־בֹּאֵנוּ שָׁמָּה : * וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה
28 וְלֹא אָבָה לְשַׁלְּחָם : * וַיֹּאמֶר־לוֹ פַּרְעֹה לֵךְ מֵעָלָי
הִשָּׁמֶר לְךָ אַל־תֹּסֶף רְאוֹת פָּנַי כִּי בְיוֹם רְאֹתְךָ פָּנַי
29 תָּמוּת : * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֵּן דִּבַּרְתָּ לֹא־אֹסֵף עוֹד
רְאוֹת פָּנֶיךָ :

יא

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
עוֹד נֶגַע אֶחָד אָבִיא עַל־פַּרְעֹה וְעַל־מִצְרַיִם
אַחֲרֵי־כֵן יְשַׁלַּח אֶתְכֶם מִזֶּה כְּשַׁלְּחוֹ כָּלָה גָּרֵשׁ
2 יְגָרֵשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה : * דַּבֶּר־נָא בְּאָזְנֵי הָעָם וְיִשְׁאֲלוּ
אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רְעוּתָהּ כְּלֵי־כֶסֶף
וּכְלֵי זָהָב :

16 *Quamobrem festinus Pharao vocauit Moysen & Aaron, & dixit eis: Peccaui in dominum
17 Deum vestrum, & in vos. *Sed nunc dimittite peccatum mihi etiam hac vice: & rogate dominum Deum vestrum, vt auferat à me mor-
18 tem istam. * Egressusque est Moyses de con-
19 spectu Pharaonis, & orauit Dominum. *Qui flare fecit ventum ab Occidente vehementissimum: & arreptam locustam, proiecit in ma- Sap.17.a & 18.a.
re rubrum. non remansit nec vna quidem in
20 cunctis finibus Ægypti. * Et indurauit Dominus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israel.
21 * Dixit autem Dominus ad Moysen: Exten-
D de manum tuam in cælum, & sint tenebræ super terram Ægypti, tam densæ, vt palpari
22 queant. * Extenditque Moyses manum in cælum, & factæ sunt tenebræ horribiles in v-
23 niuersa terra Ægypti. * Tribus diebus nemo vidit fratrem suum: nec mouit se de loco in quo erat. Vbicunque autem habitabant filij
24 Israel, lux erat. *Vocauitque Pharao Moysen & Aaron, & dixit eis: Ite, sacrificate Domino. oues tantùm vestræ & armenta remaneant:
25 paruuli vestri eant vobiscum. * Ait Moyses: Hostias quoq; & holocausta dabis nobis, quę
26 offeramus domino Deo nostro. *Cuncti greges pergent nobiscum. Non remanebit ex eis vngula, quæ necessaria sunt in cultum domini Dei nostri; præsertim cùm ignoremus quid debeat immolari, donec ad ipsum locum per-
27 ueniamus. * Indurauit autem Dominus cor Pharaonis, & noluit dimittere eos.
28 * Dixítque Pharao ad Moysen: Recede à me, & caue ne vltrà videas faciẽ meam. quocunque die apparueris mihi, morieris.
29 * Respondit Moyses: Ita fiat vt locutus es. non videbo vltrà faciem tuam.

CAP. XI.

1 ET dixit Dominus ad Moysen: Adhuc vna A plaga tangam Pharaonem & Ægyptum, & post hæc dimittet vos, & exire compellet.
2 * Dices ergo omni plebi, vt postulet vir ab amico suo, & mulier à vicina sua, vasa argentea & aurea.

תרגום אונקלוס

16 וְאוֹחִי פַּרְעֹה לְמִקְרֵי לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַאֲמַר חֲבֵית קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וּלְכוֹן :
17 וּכְעַן שְׁבוֹק כְּעַן חוֹבִי בְּרַם זִימְנָא הָדָא וְצַלּוֹ
קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְיַעְדֵּי מִנִּי לְחוֹד יַת מוֹתָא הֵדֵין :
18 וּנְפַק מִלְּוַת פַּרְעֹה וְצַלִּי קֳדָם יְיָ :
19 וַהֲפַךְ יְיָ רוּחַ מַעֲרְבָא תַּקִּיף לַחְדָּא וּנְטַל יַת
גּוֹבָא וּרְמָהִי לְיַמָּא דְסוּף לָא אִשְׁתְּאַר גּוֹבָא חַד בְּכָל תְּחוּם מִצְרָיִם :
20 וְאַתְקֵיף יְיָ יַת לִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא שַׁלַּח יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
21 וַאֲמַר
יְיָ לְמֹשֶׁה אֲרֵים יְדָךְ עַל צֵית שְׁמַיָּא וִיהֵי חֲשׁוֹכָא עַל אַרְעָא דְמִצְרָיִם כַּהֲדֵין דְּיִתְעַדֵּי קְבַל לֵילְיָא :
22 וַאֲרִים מֹשֶׁה יַת יְדֵיהּ עַל צֵית שְׁמַיָּא וַהֲוָה
חֲשׁוֹךְ קְבַל בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם תְּלָתָא יוֹמִין :
23 לָא חֲזוֹ גְּבַר יַת אֲחוֹהִי וְלָא קָמוּ אֱנָשׁ מִתְּחוֹהִי תְּלָתָא יוֹמִין וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲוָה נְהוֹרָא
בְּמוֹתְבָנֵיהוֹן :
24 וּקְרָא פַּרְעֹה לְמֹשֶׁה וַאֲמַר אֱזִילוּ פְּלַחוּ קֳדָם יְיָ לְחוֹד עָנְכוֹן וְתוֹרֵיכוֹן שְׁבוֹקוּ אַף טַפְלֵיכוֹן יֵזֵיל עִמְּכוֹן :
25 וַאֲמַר
מֹשֶׁה אַף אַתְּ תִּתֵּן בִּידָנָא נִכְסַת קוּדְשִׁין וְעֹלָוָן וְנַעְבֵּיד קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא :
26 וְאַף בְּעִירָנָא יֵזֵיל עִמָּנָא לָא נִשְׁאַר מִדַּעַם אֲרֵי מִנֵּיהּ אֲנַחְנָא
נָסְבִין לְמִפְלַח קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא וַאֲנַחְנָא לָית אֲנַחְנָא יָרְעִין מַה נִפְלַח קֳדָם יְיָ עַד מֵיתָנָא לְתַמָּן :
27 וְאַתְקֵיף יְיָ יַת לִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא אֲבֵי
לְשַׁלָּחוּתְהוֹן :
28 וַאֲמַר לֵיהּ פַּרְעֹה אֱזֵיל מֵעִלָּנִי אִסְתַּמַּר לָךְ לָא תּוֹסֵף לְמֶחֱזֵי אַפַּי אֲרֵי בְּיוֹמָא דְתֶחֱזֵי אַפַּי תְּמוּת :
29 וַאֲמַר מֹשֶׁה
יָאוּת מַלֵּילְתָּא לָא אוֹסֵיף עוֹד לְמֶחֱזֵי אַפָּךְ :

יא

1 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
עוֹד מַכְתָּשׁ חַד אֲנָא עַל פַּרְעֹה וְעַל מִצְרַיִם בָּתַר כֵּן יְשַׁלַּח יַתְכוֹן מִכָּא כְּשַׁלָּחוּתֵיהּ גְּמִירָא תָּרְכָא יְתֶרֶךְ יָתְכוֹן מִכָּא :
2 מַלֵּיל כְּעַן קֳדָם
עַמָּא וְיִשְׁאֲלוּן גְּבַר מִן חַבְרֵיהּ וְאִתְּתָא מִן חַבְרְתָּהּ מָנִין דְּכְסַף וּמָנִין דְּדָהָב :

* Festinauit autem Pharao vocare Moysen & Aaron, dicens: Peccaui coram domino Deo vestro, & in vos. 16
* Suscipite igitur meum peccatum etiam & nunc: & orate ad dominum Deum vestrum, & auferat à me mortem hanc. 17
* Egressus est autem Moyses à Pharaone, & orauit ad Deum. 18
* Et proiecit Dominus ventum à mari vehementem, & arripuit locustam, & proiecit eam in rubrum mare: & non relicta est locusta vna in omni terra Ægypti. 19
* Et indurauit Dominus cor Pharaonis, & non dimisit filios Israel. 20
* Dixit autem Dominus ad Moysen: Extende manum tuam in cælum, & fiant tenebræ super terram Ægypti, palpabiles tenebræ. 21
* Extendit autem Moyses manum in cælum, et factæ sunt tenebræ, obscuritas, & tempestas super omnem terram Ægypti tribus diebus. 22
* Et non vidit vllus fratrem suum: et non surrexit vllus ex cubili suo tribus diebus. omnibus autem filiis Israel erat lux in omnibus in quibus erãt. 23
* Et vocauit Pharao Moysen & Aaron, dicẽs: Ite, seruite domino Deo vestro: veruntamen oues & boues relinquite. & supellex vestra eat vobiscum. 24
* Et dixit Moyses: Sed & tu dabis nobis holocausta & hostias, quas faciemus domino Deo nostro. 25
* Et iumenta nostra ibunt nobiscum, & non relinquemus vngulam. ab eis enim accipiemus ad seruiendum domino Deo nostro. Nos autem non scimus quid seruiemus Domino, quoad veniamus nos illuc. 26
* Indurauit autem Dñs cor Pharaonis, & non voluit dimittere eos. 27
* Et ait Pharao: Recede à me: caue tibi amplius non addere videre meam faciem: qua autem die apparueris mihi, morieris. 28
* Ait autem Moyses: Sic dixisti. non amplius apparebo tibi in faciem. 29

CAP. XI.

DIxit autem Dominus ad Moysen: Adhuc vnam plagam inducam super Pharaonẽ & super Ægyptum: & post hæc dimittet vos hinc. quando autem dimiserit vos, cum omni eiectione eiiciet vos. 1
* Loquere igitur clam in aures populi, & petat vnusquisque à vicino, & mulier à vicina, vasa argentea, & aurea, & vestes. 2

16 * κατέσπευσεν ὁ φαραὼ καλέσαι μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων, ἡμάρτηκα ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ εἰς ὑμᾶς.
17 * καὶ νῦν ἄφες μοι τὴν ἁμαρτίαν ἔτι καὶ νῦν, καὶ προσεύξασθε πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ περιελέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸν θάνατον τοῦτον.
18 * ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραώ,
19 καὶ ηὔξατο πρὸς τὸν θεόν. * καὶ μετέβαλεν κύριος πνεῦμα ἐκ θαλάσσης σφοδρόν, καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. καὶ οὐχ ὑπελείφθη
20 ἀκρὶς μία ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτῳ. * καὶ ἐσκλήρυνε κύριος τὴν καρδίαν φαραώ, καὶ οὐκ ἐξαπέστειλε τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ.
21 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ γενηθήτω σκότος ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου,
22 ψηλαφητὸν σκότος. * ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἐγένετο σκότος, γνόφος, καὶ θύελλα ἐ-
23 πὶ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου τρεῖς ἡμέρας. * καὶ οὐκ εἶδεν οὐδεὶς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐξανέστη οὐδεὶς ἐκ τῆς κοίτης αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας. πᾶσι δὲ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἦν φῶς ἐν πα-
24 σιν οἷς κατεγίνοντο. * καὶ ἐκάλεσε φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων, βαδίζετε, λατρεύετε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, πλὴν τῶν προβάτων καὶ τῶν βοῶν ὑπολείπεσθε. καὶ ἡ ἀποσκευὴ ὑμῶν ἀποτρεχέτω μεθ' ὑμῶν.
25 * καὶ εἶπε μωυσῆς, ἀλλὰ καὶ σὺ δώσεις ἡμῖν ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας, ἃς ποιήσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν.
26 * καὶ τὰ κτήνη ἡμῶν πορεύσεται μεθ' ἡμῶν, καὶ οὐχ ὑπολειψόμεθα ὁπλήν. ἀπ' αὐτῶν γὰρ ληψόμεθα λατρεύσαι κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ οὐκ οἴδαμεν τί λατρεύσομεν κυρίῳ, ἕως
27 τοῦ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐκεῖ. * ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν φαραώ, καὶ οὐκ ἐβούλήθη ἐξαποστεῖλαι αὐτούς.
28 * καὶ λέγει φαραὼ, ἄπελθε ἀπ' ἐμοῦ, πρόσεχε σεαυτῷ ἔτι μὴ προσθῆναι ἰδεῖν μου τὸ πρόσωπον. ἧ γὰρ ἂν ἡμέρᾳ ὀφθῇς
29 μοι, ἀποθανῇ. * λέγει δὲ μωυσῆς, οὕτως εἴρηκας· οὐκ ἔτι ὀφθήσομαί σοι εἰς πρόσωπον.

ια΄.

1 * Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔτι μίαν πληγὴν ἐπάξω ἐπὶ φαραὼ, καὶ ἐπ' αἴγυπτον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξαποστελεῖ ὑμᾶς ἐντεῦθεν. ὅταν δὲ ἐξαποστέλλῃ ὑμᾶς, σὺν πάσῃ ἐκβολῇ
2 ἐκβαλεῖ ὑμᾶς. * λάλησον δὴ κρυφῇ εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, καὶ αἰτησάτω ἕκαστος παρὰ τοῦ πλησίον, καὶ γυνὴ παρὰ τῆς πλησίον σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ ἱματισμόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Festinauitque Pharao, & vocauit Moysen & Aaron, & ait: Peccaui coram domino Deo vestro, & vobis. 17 Et nunc dimitte, obsecro, peccatum meum tantummodo hac vice: & orate coram domino Deo vestro, vt auferat à me solummodo mortem istam. 18 Egressusque est à Pharaone, & orauit coram Domino. 19 Et conuertit Dominus ventum Occidentalem nimis validum, & tulit locustam, & proiecit eam in mare rubrum: nec vna quidem locusta remansit in vniuerso termino Ægypti. 20 Et indurauit Dominus cor Pharaonis, & non dimisit filios Israel. 21 Dixitque Dominus ad Moysen: Leua manum tuam versus cælum, vt sint tenebræ super terram Ægypti, etiam postquam recesserit obscuritas noctis. 22 Et leuauit Moyses manum suam versus cælum: & fuerunt tenebræ obscuræ in vniuersa terra Ægypti tribus diebus. 23 Nullus vir vidit fratrem suum: neque surrexerunt singuli de locis suis tribus diebus. omnibus autem filiis Israel erat lux in habitationibus suis. 24 Vocauitque Pharao Moysen, & ait: Ite, seruite coram Domino: oues tantùm vestras & boues relinquite: familia quoque vestra eat vobiscum. 25 Et ait Moyses: Tu quoque dabis in manibus nostris hostias sanctas & holocausta, vt faciamus coram domino Deo nostro. 26 Pecora quoque nostra pergent nobiscum: non dimittemus quicquam; quoniam ex eis debemus accipere, vt seruiamus coram domino Deo nostro. Nos autem nescimus in quo seruituri simus coram domino Deo nostro, donec veniamus illuc. 27 Indurauit autem Dominus cor Pharaonis, & noluit dimittere eos. 28 Dixitque ei Pharao: Recede à me: caue tibi ne vltrà videas faciem meam; quoniam in die in quo videris faciem meam, morieris. 29 Dixitque Moyses: Rectè locutus es: non addam vltrà videre faciem tuam.

CAP. XI.

ET dixit Dominus ad Moysen: Adhuc plagam vnam inducam super Pharaonem & super Ægyptum: posteà dimittet vos hinc. cumque dimiserit, omninò proiiciet vos hinc. 2 Loquere nunc coram populo, vt postulet vir ab amico suo, & mulier ab amica sua vasa argentea & vasa aurea.

3 * וְיִתֵּן יְהוָה אֶת־חֵן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם גַּם הָאִישׁ
משֶׁה גָּדוֹל מְאֹד בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּעֵינֵי עַבְדֵי־פַרְעֹה
4 וּבְעֵינֵי הָעָם: * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר יְהוָה
5 כַּחֲצֹת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרָיִם: * וּמֵת
כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פַּרְעֹה הַיֹּשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ
עַד בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחַר הָרֵחָיִם וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה:
6 * וְהָיְתָה צְעָקָה גְּדֹלָה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר כָּמֹהוּ
7 לֹא נִהְיָתָה וְכָמֹהוּ לֹא תֹסֵף: * וּלְכֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֹא יֶחֱרַץ־כֶּלֶב לְשֹׁנוֹ לְמֵאִישׁ וְעַד־בְּהֵמָה לְמַעַן תֵּדְעוּן
8 אֲשֶׁר יַפְלֶה יְהוָה בֵּין מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל: * וְיָרְדוּ
כָּל־עֲבָדֶיךָ אֵלֶּה אֵלַי וְהִשְׁתַּחֲווּ־לִי לֵאמֹר צֵא אַתָּה
וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־בְּרַגְלֶיךָ וְאַחֲרֵי־כֵן אֵצֵא וַיֵּצֵא
9 מֵעִם־פַּרְעֹה בָּחֳרִי־אָף: * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה לֹא־יִשְׁמַע אֲלֵיכֶם פַּרְעֹה לְמַעַן רְבוֹת מוֹפְתַי
10 בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: * וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ אֶת־כָּל־
הַמֹּפְתִים הָאֵלֶּה לִפְנֵי פַּרְעֹה וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה
וְלֹא־שִׁלַּח אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאַרְצוֹ:

יב

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
2 לֵאמֹר: * הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן
3 הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: * דַּבְּרוּ אֶל־כָּל־עֲדַת
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בֶּעָשֹׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ
4 שֶׂה לְבֵית־אָבֹת שֶׂה לַבָּיִת: * וְאִם־יִמְעַט הַבַּיִת
מִהְיוֹת מִשֶּׂה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֹב אֶל־בֵּיתוֹ בְּמִכְסַת
נְפָשֹׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תָּכְסוּ עַל־הַשֶּׂה: * שֶׂה תָמִים
זָכָר בֶּן־שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן־הַכְּבָשִׂים וּמִן־הָעִזִּים
6 תִּקָּחוּ: * וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר
יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת־יִשְׂרָאֵל בֵּין
הָעַרְבָּיִם:

3 * Dabit autem Dominus gratiam populo
suo coram Ægyptiis. Fuitque Moyses vir ma-
gnus valdè in terra Ægypti coram seruis Pha-
4 raonis & omni populo. * Et ait: Hæc dicit
B Dominus: Media nocte ingrediar in Ægyp-
5 tum: * Et morietur omne primogenitum in
terra Ægyptiorum, à primogenito Pharaonis,
qui sedet in solio eius, vsque ad primogenitũ
ancillæ quę est ad molam, & omnia primoge-
6 nita iumentorum. * Erítque clamor magnus
C in vniuersa terra Aegypti, qualis nec ante fuit,
7 nec posteà futurus est. * Apud omnes autem
filios Israel non mutiet canis ab homine vs-
que ad pecus; vt sciatis quanto miraculo di-
8 uidet Dominus Aegyptios & Israel. * De-
scendentque omnes serui tui isti ad me, & ad-
orabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis
D populus qui subiectus est tibi. post hæc egre-
diemur. Et exiuit à Pharaone iratus nimis.
9 * Dixit autem Dominus ad Moysen: Non
audiet vos Pharao, vt multa signa fiant in ter-
10 ra Aegypti. * Moyses autem & Aaron fe-
cerunt omnia signa & ostenta quę scripta sunt
coram Pharaone. Et indurauit Dominus cor
Pharaonis, nec dimisit filios Israel de terra sua.

CAP. XII.

1 DIxit quoque Dominus ad Moysen & Aa-
2 ron in terra Aegypti: * Mensis iste vo-
A bis principium mensium, primus erit in men
3 sibus anni. * Loquimini ad vniuersum
cœtum filiorum Israel, & dicite eis: Decima
die mensis huius tollat vnusquisque agnum
per familias & domos suas.
4 * Sin autem minor est numerus, vt suffi-
cere possit ad vescendum agnum, assumet vi-
cinum suum qui coniunctus est domui eius
iuxta numerum animarum quę sufficere pos-
5 sunt ad esum agni. * Erit autem agnus abs-
que macula masculus anniculus: iuxta quem
ritum tolletis & hædum.
6 * Et seruabitis eum vsque ad quartam de-
cimam diem mensis huius. Immolabítque
eum vniuersa multitudo filiorum Israel ad
vesperam.

תרגום אונקלוס

3 וְיהַב יְיָ יָת עַמָּא לְרַחֲמִין בְּעֵינֵי מִצְרָאֵי אַף גַּבְרָא מֹשֶׁה רַב לַחְדָּא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּעֵינֵי עַבְדֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי עַמָּא: 4 וַאֲמַר
מֹשֶׁה כִּרְנַן אֲמַר יְיָ כְּפַלְגוּת לֵילְיָא אֲנָא מִתְגְּלֵי בְּגוֹ מִצְרָאֵי: 5 וְיָמוּת כָּל בּוּכְרָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבּוּכְרָא דְפַרְעֹה דְיָתִיב לְמִיתַב עַל כָּרְסֵי
מַלְכוּתֵיהּ עַד בּוּכְרָא דְאַמְתָּא דִי בְבֵית רֵחַיָּא וְכָל בּוּכְרָא דִבְעִירָא: 6 וִיהֵי צְוָחְתָא רַבְּתָא בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם דִכְוָתַהּ לָא הֲוָת וְדִכְוָתַהּ לָא
תּוֹסִיף: 7 וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא יְנַזֵּיק כַּלְבָּא בְּלִישָׁנֵיהּ לְמֵאֱנָשָׁא וְעַד בְּעִירָא בְּדִיל דְתִדְעוּן אֲרֵי אַפְרֵישׁ יְיָ בֵּין מִצְרָאֵי וּבֵין
יִשְׂרָאֵל: 8 וְיַחְתּוּן כָּל עַבְדָךְ אִלֵּין וְיִבְעוּן מִנִּי לְמֵימַר פּוֹק אַתְּ וְכָל עַמָּא דְעִמָּךְ וּבָתַר כֵּן אֶפּוֹק וּנְפַק מִן קֳדָם פַּרְעֹה בְּתָקוֹף רְגָז:
9 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לָא יְקַבֵּיל מִנָּכוֹן פַּרְעֹה בְּדִיל לְאַסְגָּאָה מוֹפְתַי בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם: 10 וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עֲבַדוּ יָת כָּל מוֹפְתַיָּא הָאִלֵּין
קֳדָם פַּרְעֹה וַאֲתַקֵּיף יְיָ יָת לִבָּא דְפַרְעֹה וְלָא שַׁלַּח יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעֵיהּ:

יב

1 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְמֵימַר: 2 יַרְחָא הָדֵין לְכוֹן רֵישׁ יַרְחַיָּא קַדְמָאֵי הוּא לְכוֹן לְיַרְחֵי
שַׁתָּא: 3 מַלִּילוּ עִם כָּל כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל לְמֵימַר בְּעֲשָׂרָא לְיַרְחָא הָדֵין וְיִסְבּוּן לְהוֹן גְּבַר אִימַר לְבֵית אֲבָא אִימַר לְבֵיתָא:
4 וְאִם יְזָעַר בֵּיתָא מִלְאִתְמְנָאָה עַל אִימְרָא וְיִסַּב הוּא וְשַׁבֵּיבֵיהּ דְקָרִיב לְבֵיתֵיהּ בְּמִנְיַן נַפְשָׁתָא גְּבַר לְפוּם מֵיכְלֵיהּ תְּחַשְׁבוּן עַל אִימְרָא:
5 אִימַר שְׁלִים דְּכַר בַּר שַׁתָּא יְהֵא לְכוֹן מִן אִמְּרַיָּא וּמִן בְּנֵי עִזַּיָּא תְּסָבוּן: 6 וִיהֵי לְכוֹן לְמַטְרָא עַד אַרְבְּעָה עֲשַׂר יוֹמָא לְיַרְחָא
דֵּדֵין וְיִכְסוּן יָתֵיהּ כָּל קְהַל כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל בֵּין שְׁמַשָּׁיָא:

* *Dominus autem dedit gratiam populo coram Ægyptiis, & mutuauerunt illis. Et homo Moyſes magnus factus eſt valdè coram Ægyptiis, et coram Pharaone & coram omnibus ſeruis eius.*

* *Et dixit Moyſes: Hæc dicit Dominus: Circa mediam noctem ego ingredior in medium Ægypti.*

* *Et morietur omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, qui ſedet in throno, & vſque ad primogenitum ancillæ quæ eſt ad molam, & vſque ad primogenitum omnis iumenti.*

* *Et erit clamor magnus per omnem terram Ægypti, qui talis non factus fuit, & talis non amplius apponetur.* * *Et in omnibus filiis Iſrael non mutiet canis lingua ſua, ab homine vſque ad pecus: vt ſcias quanta mirificabit Dominus inter Ægyptios & Iſrael.*

* *Et deſcendent omnes ſerui tui iſti ad me, & adorabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis populus tuus quem tu ducis: & poſt hæc egrediar. Egreſſus eſt autem Moyſes à Pharaone cum ira.*

* *Et dixit Dominus ad Moyſen: Non audiet vos Pharao: vt multiplicem ſigna mea et prodigia mea in terra Ægypti.*

* *Moyſes autem & Aaron fecerunt omnia oſtenta hæc in terra Ægypti coram Pharaone. Indurauit autem Dominus cor Pharaonis, & non voluit dimittere filios Iſrael ex terra ſua.*

CAP. XII.

DIxit autem Dominus ad Moyſen & Aaron in terra Ægypti, dicens:

* *Menſis iſte vobis principium menſium: primus eſt vobis in menſibus anni.*

* *Loquere ad omnem congregationem filiorum Iſrael, dicens: Decima menſis huius accipiant vnuſquiſque agnum per domos familiarum, agnum per domum.* * *Si autem pauci fuerint qui in domo, vt non ſufficientes ſint ad agnum, aſſumet ſecum vicinum proximum ſuum iuxta numerum animarũ, vnuſquiſq; quod ſufficit ſibi cõnumerabitur in agnũ.*

* *Agnus perfectus, maſculus, immaculatus, aniculus erit vobis. ab agnis & ab hædis accipietis.*

* *Et erit vobis ſeruatum vſque ad quartam & decimã menſis huius. et immolabunt eũ omnis multitudo congregationis filiorum Iſrael ad veſperam.*

5 * κύριος δὲ ἔδωκε χάριν τῷ λαῷ ἐνώπιον τῶν αἰγυπτίων. καὶ ἔχηρδυ αὐτοῖς. καὶ ὁ ἄνθρωπος μωυσῆς μέγας ἐγήνθη σφόδρα, ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἐναντίον φαραὼ, καὶ ἐνώπιον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ.

4 * καὶ εἶπε μωυσῆς, τάδε λέγει κύριος· ὡσεὶ μέσας
5 νύκτας ἐγὼ εἰσπορεύομαι εἰς μέσον αἰγύπτου· * καὶ τελευτήσει πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτῳ, ἀπὸ πρωτοτόκου φαραὼ, ὃς κάθηται ἐπὶ θρόνου, καὶ ἕως τοῦ πρωτοτόκου τῆς θεραπαίνης τῆς ὀπίσω μύλου, καὶ ἕως πρωτοτόκου παντὸς κτήνους.
6 * καὶ ἔσται κραυγὴ μεγάλη κατὰ πᾶσαν γῆν αἰγύπτου, ἥτις τοιαύτη οὐ γέγονεν, καὶ τοιαύτη οὐκ ἔτι προσθήσεται.
7 * καὶ ἐν πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ οὐ γρύξει κύων τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ὅπως εἰδῆς ὅσα θαυμάσει κύριος ἀνὰ μέσον τῶν αἰγυπτίων καὶ τοῦ ἰσραήλ.
8 * καὶ καταβήσονται πάντες οἱ παῖδές σου οὗτοι πρός με, καὶ προσκυνήσουσί με, λέγοντες, ἔξελθε σύ, καὶ πᾶς ὁ λαός σου οὗ σὺ ἀφηγῇ. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσομαι. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς ἀπὸ φαραὼ μετὰ θυμοῦ.
9 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, οὐκ εἰσακούσεταί ὑμῶν φαραὼ, ἵνα πληθυνθῶ τὰ σημεῖα μου, καὶ τὰ τέρατά μου ἐν τῇ γῇ
10 αἰγύπτῳ. * μωυσῆς δὲ καὶ ἀαρὼν ἐποίησαν πάντα τὰ τέρατα ταῦτα ἐν γῇ αἰγύπτου ἐναντίον φαραώ. ἐσκλήρυνε δὲ κύριος τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐξαποστεῖλαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αὐτοῦ.

ιϐ'.

1 * Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν ἐν γῇ αἰγύπτου,
2 λέγων· * ὁ μὴν οὗτος ὑμῖν ἀρχὴ μηνῶν, πρῶτός ἐστιν ὑμῖν
3 ἐν τοῖς μησὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ. * λάλησον πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, λέγων, τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου λαβέτωσαν ἕκας καθ' οἴκους πατριῶν, πρόβατον κατ' οἰκίαν.
4 * ἐὰν δὲ ὀλιγοστοὶ ὦσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὥστε μὴ ἱκανοὺς εἶναι εἰς τὸ πρόβατον, προσλήψεται μετ' ἐαυτοῦ τὸν γείτονα τὸν πλησίον αὐτοῦ κατ' ἀριθμὸν ψυχῶν, ἕκαστος τὸ ἀρκοῦν αὐτῷ συναριθμηθήσεται εἰς πρόβατον.
5 * πρόβατον τέλειον, ἄρσεν, ἄμωμον, ἐνιαύσιον ἔσται ὑμῖν. ἀπὸ τῶν ἀρνῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἐρίφων λήψεσθε.
6 * καὶ ἔσται ὑμῖν διατετηρημένον ἕως τῆς τέσσαρες καὶ δεκάτης τοῦ μηνὸς τούτου. καὶ σφάξουσιν αὐτὸ πρὸς τὸ πλῆθος συναγωγῆς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ πρὸς ἑσπέραν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Deditque Dominus gratiam populo in oculis Ægyptiorum. vir quoque Moyſes erat magnus valdè in terra Ægypti, in oculis ſeruorum Pharaonis, & in oculis populi. [4] Et ait Moyſes: Hæc dicit Dominus: Media nocte ego apparebo in medio Ægypti: [5] Et morietur omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, qui futurus eſt vt ſedeat ſuper ſolium regni eius, vſque ad primogenitum ancillæ quæ eſt in domo molarum, & omne primogenitum iumentorum. [6] Et erit clamor magnus in vniuerſa terra Ægypti, qualis nunquam fuit, & ſimilis ei non erit vltrà. [7] Nullumque filiorum Iſrael lædet canis latrans lingua ſua ab homine vſque ad iumentum; vt ſciatis quòd diuiſerit Dominus inter Ægyptios & inter Iſrael. [8] Deſcendentque omnes ſerui tui iſti ad me, & rogabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis populus qui tecum eſt, & poſt hæc egrediar. & egreſſus eſt à facie Pharaonis cum ira furoris. [9] Dixit autem Dominus ad Moyſen: Non acquieſcet vobis Pharao, vt multiplicem portenta mea in terra Aegypti. [10] Moyſes autem & Aaron fecerunt omnia portenta hæc coram Pharaone. Et indurauit Dominus cor Pharaonis, & non dimiſit filios Iſrael de terra ſua.

CAP. XII.

DIxitque Dominus ad Moyſen & Aaron in terra Aegypti, dicens: [2] Menſis iſte erit vobis principium menſium: primus erit vobis in menſibus anni. [3] Loquimini cum omni cœtu filiorum Iſrael, dicentes: In decima die menſis huius tollat vnuſquiſque ſibi agnum pro domo paterna; agnum pro domo. [4] Si autem pauci numero fuerint, vt non poſſint ſufficere ad veſcendum agnum, tollat ipſe & vicinus eius qui propinquus eſt domui ſuæ, iuxta numerum animarum, ſinguli iuxta quod poſſint ſufficere ad veſcendum, numerabimini ad veſcendum agnum. [5] Agnus immaculatus maſculus anniculus erit vobis, de agnis & de filiis caprarum accipietis. [6] Et erit vobis in cuſtodiam vſque ad quartamdecimam diem menſis huius. Immolabuntque eum omnis eccleſia filiorum Iſrael ad veſperam.

ז * וְלָקְחוּ מִן־הַדָּם וְנָתְנוּ עַל־שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת וְעַל־
הַמַּשְׁקוֹף עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר־יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָהֶם׃
ח * וְאָכְלוּ אֶת־הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי־אֵשׁ וּמַצּוֹת
ט עַל־מְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ׃ * אַל־תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא
וּבָשֵׁל מְבֻשָּׁל בַּמָּיִם כִּי אִם־צְלִי־אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל־
י כְּרָעָיו וְעַל־קִרְבּוֹ׃ * וְלֹא־תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר
יא וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ׃ * וְכָכָה תֹּאכְלוּ
אֹתוֹ מָתְנֵיכֶם חֲגֻרִים נַעֲלֵיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם וּמַקֶּלְכֶם
בְּיֶדְכֶם וַאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּחִפָּזוֹן פֶּסַח הוּא לַיהוָה׃
יב * וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ־מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְהִכֵּיתִי כָל־
בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה וּבְכָל־
יג אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה׃ * וְהָיָה
הַדָּם לָכֶם לְאֹת עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר אַתֶּם שָׁם וְרָאִיתִי
אֶת־הַדָּם וּפָסַחְתִּי עֲלֵכֶם וְלֹא־יִהְיֶה בָכֶם נֶגֶף
יד לְמַשְׁחִית בְּהַכֹּתִי בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה
לָכֶם לְזִכָּרוֹן וְחַגֹּתֶם אֹתוֹ חַג לַיהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם
טו חֻקַּת עוֹלָם תָּחָגֻּהוּ׃ * שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ
אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם כִּי כָל־
אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם
טז הָרִאשֹׁן עַד־יוֹם הַשְּׁבִעִי׃ * וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־
קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־
מְלָאכָה לֹא־יֵעָשֶׂה בָהֶם אַךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל־נֶפֶשׁ
יז הוּא לְבַדּוֹ יֵעָשֶׂה לָכֶם׃ * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַמַּצּוֹת
כִּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת־צִבְאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם׃
יח * בָּרִאשֹׁן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ
מַצֹּת עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בָּעָרֶב׃
יט * שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָל־אֹכֵל
מַחְמֶצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בַּגֵּר
וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ׃

7 * Et ſument de ſanguine eius, ac ponent ſu
per vtrumque poſtem, & in ſuperliminaribus
8 domorum in quibus comedent illum. * Et
edent carnes nocte illa aſſas igni, & azymos
9 panes cum lactucis agreſtibus. * Non co-
B medetis ex eo crudum quid, nec coctũ aqua:
ſed aſſum tantùm igni. caput cum pedibus e-
10 ius & inteſtinis vorabitis. * Nec remanebit
quicquam ex eo vſque manè. ſi quid reſiduũ
11 fuerit, igne comburetis. * Sic autem come-
detis illum: Renes veſtros accingetis, & calcia
menta habebitis in pedibus, tenentes baculos
in manibus: & comedetis feſtinãter. eſt enim
12 Phaſe, id eſt, Tranſitus Domini. *Et tranſibo
per terrã Ægypti nocte illa, percutiamque o-
mne primogenitum in terra Ægypti, ab ho-
mine vſque ad pecus: & in cunctis diis Ægy-
13 pti faciam iudicia, ego Dominus. *Erit au-
C tem ſanguis vobis in ſignũ in ædibus in qui-
bus eritis: & videbo ſanguinem, & tranſibo
vos: nec erit in vobis plaga diſperdens, quan
14 do percuſſero terram Ægypti. * Habebitis
autem hunc diem in monimentum, & cele-
brabitis eum ſolennem Domino in genera-
15 tionibus veſtris cultu ſempiterno. * Septem
diebus azyma comedetis. In die primo non e-
rit fermentum in domibus veſtris. quicunque
comederit fermẽtum, peribit anima illa de Iſ-
16 rael, à primo die vſque ad diẽ ſeptimũ. *Dies
prima erit ſancta ac ſolennis, & dies ſeptima
eadem feſtiuitate venerabilis. nihil operis fa-
cietis in eis, exceptis his quæ ad veſcendũ per-
17 tinent. * Et obſeruabitis azyma. In ea-
dem enim ipſa die educam exercitum veſtrum Le.23.a. Nu.33.c
de terra Ægypti: & cuſtodietis diem iſtum in
D generationes veſtras ritu perpetuo.
18 * Primo menſe quartadecima die menſis ad
veſperam, comedetis azyma vſque ad diem
viceſimam primam eiuſdem menſis ad veſ-
19 peram. * Septem diebus fermenta-
tum non inuenietur in domibus veſtris. Qui
comederit fermentatum, peribit anima eius
de cœtu Iſrael, tam de aduenis quàm de in-
digenis terræ.

תרגום אונקלוס

7 וְיִסְבּוּן מִן דְּמָא וְיִתְּנוּן עַל תְּרֵין סַפַּיָּא וְעַל שַׁקְפָּא עַל בָּתַּיָּא דְּיֵכְלוּן יָתֵיהּ בְּהוֹן׃ * 8 וְיֵכְלוּן יָת בִּשְׂרָא בְּלֵילְיָא הָדֵין טְוֵי נוּר וּפַטִּיר
עַל מְרָרִין יֵכְלוּנֵיהּ׃ 9 לָא תֵיכְלוּן מִנֵּיהּ כַּד חָי וְאַף לָא כַּד מְבַשָּׁל מְבַשָּׁל בְּמַיָּא אֱלָהֵין טְוֵי נוּר רֵישֵׁיהּ עַל כָּרְעוֹהִי וְעַל גַּוֵּיהּ׃ 10 וְלָא
תַשְׁאֲרוּן מִנֵּיהּ עַד צַפְרָא וּדְיִשְׁתְּאַר מִנֵּיהּ עַד צַפְרָא בְּנוּרָא תּוֹקְדוּן׃ 11 וְכֵדֵין תֵּיכְלוּן יָתֵיהּ חַרְצֵיכוֹן יְהוֹן אֲסִירִין מְסָנֵיכוֹן בְּרַגְלֵיכוֹן
וְחֻטְרֵיכוֹן בִּידֵיכוֹן וְתֵיכְלוּן יָתֵיהּ בְּבֶהָלוּ פִּסְחָא הוּא קֳדָם יְיָ׃ 12 וְאֶתְגְּלֵי בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּלֵילְיָא הָדֵין וְאֶקְטוֹל כָּל בּוּכְרָא בְּאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם מֵאֱנָשָׁא וְעַד בְּעִירָא וּבְכָל טַעֲוָת מִצְרָאֵי אֶעְבֵּיד דִּינִין אֲנָא יְיָ׃ 13 וְהֵוֵי דְמָא לְכוֹן לְאָת עַל בָּתַּיָּא דְּאַתּוּן תַּמָּן וְאֶחְזֵי יָת דְּמָא
וְאֶחוּס עֲלֵיכוֹן וְלָא יְהֵא לְכוֹן מוֹתָא לְחַבָּלָא בְּמִקְטְלִי בְּאַרְעָא דְּמִצְרָיִם׃ 14 וְיְהֵי יוֹמָא הָדֵין לְכוֹן לְדָכְרָנָא וּתְחַגּוּן יָתֵיהּ חַגָּא קֳדָם יְיָ
לְדָרֵיכוֹן קְיָם עָלַם תַּחְגּוּנֵיהּ׃ 15 שִׁבְעָה יוֹמִין פַּטִּיר תֵּיכְלוּן בְּרַם בְּיוֹמָא קַדְמָאָה תְּבַטְּלוּן חֲמִירָא מִבָּתֵּיכוֹן אֲרֵי כָּל דְּיֵכוֹל חֲמִיעָ
וְיִשְׁתֵּצֵי אֱנָשָׁא דַּהֲוּא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹמָא קַדְמָאָה עַד יוֹמָא שְׁבִיעָאָה׃ 16 וּבְיוֹמָא קַדְמָאָה מְעָרַע קַדִּישׁ וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעָרַע קַדִּישׁ
יְהֵא לְכוֹן כָּל עִיבִידָא לָא יִתְעֲבֵיד בְּהוֹן בְּרַם דְּמִתְאֲכֵל לְכָל נַפְשׁ הוּא בִּלְחוֹדוֹהִי יִתְעֲבֵיד לְכוֹן׃ 17 וְתִטְּרוּן יָת פַּטִּירָן אֲרֵי בְּכַרְנ יוֹמָא הָדֵין
אַפֵּיקִית יָת חֵילֵיכוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְתִטְּרוּן יָת יוֹמָא הָדֵין לְדָרֵיכוֹן לְקָיָם עָלַם׃ 18 בְּנִיסָן בְּאַרְבְּעָה עַשְׂרָ יוֹמָא לְיַרְחָא בְּרַמְשָׁא
תֵּיכְלוּן פַּטִּירָן עַד יוֹמָא חַד וְעֶשְׂרִין לְיַרְחָא בְּרַמְשָׁא׃ 19 שִׁבְעָא יוֹמִין חֲמִיר לָא יִשְׁתְּכַח בְּבָתֵּיכוֹן אֲרֵי כָּל דְּיֵכוֹל מַחְמְעָא וְיִשְׁתֵּצֵי
אֱנָשָׁא הַהוּא מִכְּנִישְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל בְּגִיּוֹרָא וּבְיַצִיבָא דְּאַרְעָא׃

7 * Et accipient de ſanguine, & ponent in duobus poſtibus, & ſuper limen, in domibus in quibus comederint illos in ipſis. 8 * Et comedent carnes hac nocte aſſas igne, & azyma cum herbis amaris comedent. 9 * Non comedetis ab eis crudum neque coctum in aqua, ſed aſſa igne caput cum pedibus & inteſtinis. 10 * Non relinquetis ex ipſis vſque ad manè. & os non confringetis ab eo. at relicta ex eo vſque ad manè, in igne comburetis.

11 * Sic autem comedetis eum: Lumbi veſtri accincti, & calciamenta in pedibus veſtris, & baculi veſtri in manibus veſtris. & comedetis eum cum feſtinatione: Paſcha eſt Domini.

12 * Et tranſibo in terra Ægypti in nocte hac, & percutiam omne primogenitum in terra Ægypti ab homine vſque ad pecus: & in omnibus dis Ægyptiorum faciam vltionem, ego Dominus.

13 * Et erit ſanguis vobis in ſigno in domibus, in quibus vos eritis illic: & videbo ſanguinem, & protegam vos: & non erit in vobis plaga vt deleamini, quando percuſſero in terra Ægypti.

14 * Et erit dies hæc vobis in memoriale, & celebrabitis eam feſtum Domino in generationes veſtras, legitimum ſempiternum. celebrate eam ſeptem dies. 15 * Azyma comedetis: ab autem die prima expelletis fermentum ex domibus veſtris. Omnis qui comederit fermentum, peribit anima illa ex Iſrael: à die prima, vſque ad diem ſeptimam.

16 * Et dies prima vocabitur ſancta. & dies ſeptima vocata ſancta erit vobis. omne opus ſeruile non facietis in eis, præter quæ fient omni animæ, hoc ſolùm fiet vobis.

17 * Et cuſtodietis mandatum hoc. in enim hac die educam exercitum veſtrum ex terra Ægypti. & facietis diem hanc in generationes veſtras legitimum ſempiternum.

18 * Incipiente quarta decima die menſis primi, à veſpera comedetis azyma, vſque ad diem vnam & vigeſimam menſis, vſque ad veſperam.

19 * Septem dies fermentum non inuenietur in domibus veſtris. omnis qui comederit fermentatum, peribit anima illa ex congregatione Iſrael, inque aduenis & in indigenis terræ.

7 * Καὶ λήψονται ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ θήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο σταθμῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ φλιῶν, ἐν τοῖς οἴκοις ἐν οἷς αὐτὸ φάγωσιν 8 αὐτὸ ἐν αὐτοῖς. * καὶ φάγονται τὰ κρέα ταύτῃ τῇ νυκτὶ ὀπτὰ πυρί, καὶ ἄζυμα ἐπὶ πικρίδων ἔδονται.

9 * οὐκ ἔδεσθε ἀπ' αὐτοῦ ὠμὸν οὐδὲ ἥψημένον ἐν ὕδατι, ἀλλ' ἢ ὀπτὰ πυρὶ κεφαλὴν σὺν τοῖς ποσὶ καὶ τοῖς ἐνδοθίοις.

10 * οὐ καταλείψετε ἀπ' αὐτοῦ ἕως πρωΐ. καὶ ὃ σωθήσεται ἀπ' αὐτοῦ ἕως πρωΐ, 11 ἐν πυρὶ κατακαύσετε. * οὕτως δὲ φάγεσθε αὐτό· αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι, καὶ τὰ ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν, καὶ αἱ βακτηρίαι ὑμῶν ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν. καὶ ἔδεσθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς, πάσχα ἐστὶ κυρίου.

12 * καὶ διελεύσομαι ἐν γῇ Αἰγύπτου ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, καὶ πατάξω πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ Αἰγύπτου ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν Αἰγυπτίων ποιήσω τιμωρίαν, 13 ἐγὼ κύριος. * καὶ ἔσται τὸ αἷμα ὑμῖν ἐν σημείῳ ἐπὶ τῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς ὑμεῖς ἔσεσθε ἐκεῖ, καὶ ὄψομαι τὸ αἷμα, καὶ σκεπάσω ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν πτῶσις τοῦ ἐκτρίβειν, ὅταν παίω ἐν γῇ Αἰγύπτου.

14 * καὶ ἔσται ἡ ἡμέρα αὕτη ὑμῖν εἰς μνημόσυνον, καὶ ἑορτάσετε αὐτὸ ἑορτὴν κυρίῳ εἰς γενεὰς ὑμῶν, νόμιμον αἰώνιον. ἑορτάζετε αὐτὸ ἐπτὰ ἡμέρας. 15 * ἄζυμα φάγεσθε. ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης ἀφανιεῖτε ζύμην ἐν τῶν οἰκιῶν ὑμῶν. πᾶς ὃς ἂν φάγῃ ζύμην, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐξ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς ἡμέρας πρώτης, ἕως τῆς ἡμέρας τῆς 16 ἑβδόμης. * καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κεκλήσεται ἁγία. καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐταῖς, πλὴν ὅσα ποιηθήσεται πάσῃ ψυχῇ, 17 τοῦτο μόνον ποιηθήσεται ὑμῖν. * καὶ φυλάξασθε τὴν ἐντολὴν ταύτην. ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐξάξω τὴν δύναμιν ὑμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου. καὶ ποιήσετε τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς γενεὰς ὑμῶν νόμιμον αἰώνιον.

18 * ἐν ἀρχομήνῃ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου ἀφ' ἑσπέρας ἔδεσθε ἄζυμα ἕως ἡμέρας μιᾶς καὶ εἰκάδος τοῦ μηνὸς, ἕως ἑσπέρας.

19 * ἑπτὰ ἡμέρας ζύμη οὐχ εὑρεθήσεται ἐν ταῖς οἰκίαις ὑμῶν. πᾶς ὃς ἂν φάγῃ ζυμωτὸν, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ συναγωγῆς Ἰσραὴλ, εἴτε τῶν προσηλύτων εἴτε τῶν αὐτόχθονων τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et ſument de ſanguine, & ponent ſuper duos poſtes & in ſuperliminare ſuper domibus, in quibus comedent illum. 8 Et comedent carnem in nocte illa aſſam igni, & azymum panem cum amaris herbis comedent illum. 9 Non comedetis ex eo crudum neque coctum aqua, ſed aſſum igni: caput eius cum cruribus & inteſtinis eius comedetis. 10 Et non relinquetis ex eo vſque manè: & quod reſiduum fuerit vſque manè, igne comburetis. 11 Sic enim comedetis illum: Lumbi veſtri ſint accincti, calciamenta veſtra in pedibus veſtris, & baculi veſtri ſint in manibus veſtris, & comedetis eum feſtinanter: eſt enim Phaſe coram Domino. 12 Et apparebo in terra Ægypti in nocte illa, interficiamque omne primogenitum in terra Ægypti, ab homine vſque ad pecus: & in cunctis idolis Ægyptiorum faciam iudicia, ego Dominus. 13 Erit autem ſanguis vobis in ſignum in domibus in quibus eritis. & videbo ſanguinem, & miſerebor veſtri: & non erit in vobis mors diſperdens, cùm interfecero in terra Ægypti. 14 Et erit hic dies vobis in memoriam, & celebrabitis eum ſolennem coram Domino in generationibus veſtris: fœdere ſempiterno celebrabitis eum. 15 Septem diebus azyma comedetis, in die autem primo auferetis fermentum de domibus veſtris. Omnis enim qui comederit fermentatum, peribit homo ille de Iſrael, à die primo, vſque in diem ſeptimum. 16 In die autem primo ſolennitas ſancta erit vobis. in die quoque ſeptimo ſolennitas ſancta erit vobis. nullum opus fiet in eis: ſed id quod pertinet ad veſcendum omni animæ, illud ſolummodo fiet vobis. 17 Et obſeruabitis azyma, quia in hac eadem die eduxi exercitus veſtros de terra Ægypti: obſeruabitiſque diem hanc in generationibus veſtris fœdere ſempiterno. 18 In menſe Niſan, in quartadecima die menſis ad veſperam comedetis azyma, vſque ad diem viceſimam primam menſis ad veſperam. 19 Septem diebus fermentum non inuenietur in domibus veſtris: quia omnis qui comederit fermentatum, peribit homo ille de cœtu Iſrael, tam de aduenis, quàm de indigenis terræ.

20 כָּל־מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם תֹּאכְלוּ
21 מַצּוֹת׃ * וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם מְשְׁכוּ וְקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם וְשַׁחֲטוּ
22 הַפָּסַח׃ * וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֵזוֹב וּטְבַלְתֶּם בַּדָּם
אֲשֶׁר־בַּסַּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל־הַמַּשְׁקוֹף וְאֶל־שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת
מִן־הַדָּם אֲשֶׁר בַּסָּף וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח־בֵּיתוֹ
23 עַד־בֹּקֶר׃ * וְעָבַר יְהוָה לִנְגֹּף אֶת־מִצְרַיִם וְרָאָה אֶת־
הַדָּם עַל־הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזֹת וּפָסַח יְהוָה עַל־
הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל־בָּתֵּיכֶם לִנְגֹּף׃
24 * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה לְחָק־לְךָ וּלְבָנֶיךָ עַד־
25 עוֹלָם׃ * וְהָיָה כִּי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִתֵּן יְהוָה
לָכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הָעֲבֹדָה הַזֹּאת׃
26 * וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת
27 לָכֶם׃ * וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח־פֶּסַח הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר פָּסַח
עַל־בָּתֵּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנָגְפּוֹ אֶת־מִצְרַיִם וְאֶת־
28 בָּתֵּינוּ הִצִּיל וַיִּקֹּד הָעָם וַיִּשְׁתָּחֲווּ׃ * וַיֵּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כֵּן עָשׂוּ׃
29 * וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיהוָה הִכָּה כָל־בְּכוֹר
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר פַּרְעֹה הַיֹּשֵׁב עַל־כִּסְאוֹ עַד
בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה׃
30 * וַיָּקָם פַּרְעֹה לַיְלָה הוּא וְכָל־עֲבָדָיו וְכָל־
מִצְרַיִם וַתְּהִי צְעָקָה גְדֹלָה בְּמִצְרָיִם כִּי־אֵין בַּיִת
31 אֲשֶׁר אֵין־שָׁם מֵת׃ * וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה
וַיֹּאמֶר קוּמוּ צְאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַּם־אַתֶּם גַּם־בְּנֵי
32 יִשְׂרָאֵל וּלְכוּ עִבְדוּ אֶת־יְהוָה כִּדְבַרְכֶם׃ * גַּם־
צֹאנְכֶם גַּם־בְּקַרְכֶם קְחוּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם וְלֵכוּ וּבֵרַכְתֶּם
33 גַּם־אֹתִי׃ * וַתֶּחֱזַק מִצְרַיִם עַל־הָעָם לְמַהֵר
לְשַׁלְּחָם מִן־הָאָרֶץ כִּי אָמְרוּ כֻּלָּנוּ מֵתִים׃ * וַיִּשָּׂא
34 הָעָם אֶת־בְּצֵקוֹ טֶרֶם יֶחְמָץ מִשְׁאֲרֹתָם צְרֻרֹת בְּשִׂמְלֹתָם
עַל־שִׁכְמָם׃

20 * Omne fermentatum non comedetis: in
21 cunctis habitaculis vestris edetis azyma. * Vocauit autem Moyses omnes seniores filiorum
Israel, & dixit ad eos: Ite tollentes animal per
22 familias vestras, & immolate Phase. * Fasciculumque hyssopi tingite in sanguine qui est in
limine, & aspergite ex eo superliminare & vtrumque postem. Nullus vestrum egrediatur
23 ostium domus suæ vsque manè. * Transibit
enim Dominus percutiens Ægyptios. Cũque
viderit sanguinem in superliminari & invtroque poste, transcendet ostium domus, & non
24 sinet percussorem ingredi domos vestras & le
dere. * Custodi verbum istud legitimum, ti-
25 bi & filiis tuis vsque in æternum. * Cumque
introieritis terram quã Dominus daturus est
vobis, vt pollicitus est, obseruabitis cæremo-
26 nias istas. * Et cùm dixerint vobis filij vestri,
27 Quæ est ista religio? * Dicetis eis: Victima
transitus Domini est, quando transiuit super
E domos filiorum Israel in Ægypto, percutiens
Ægyptios, & domos nostras liberans. Incur-
28 uatusque populus, adorauit. * Et egressi fi-
lij Israel, fecerunt sicut præceperat Dominus
29 Moysi & Aaron. * Factum est autem in Psa.77. Sap.18.
noctis medio, percussit Dominus omne pri-
F mogenitum in terra Ægypti, à primogenito
Pharaonis, qui in solio eius sedebat, vsque ad
primogenitum captiuæ quæ erat in carcere,
& omne primogenitum iumentorum.
30 * Surrexit Pharao nocte, & omnes serui e-
ius, cunctaque Ægyptus: & ortus est clamor
magnus in Ægypto. neque enim erat domus,
31 in qua non iaceret mortuus. * Vocatísque Pharao Moyse & Aaron nocte, ait: Sur-
gite, egredimini à populo meo vos & filij Is-
rael: Ite & immolate Domino, sicut dicitis. Sup.11.8 Inf.cod.
32 * Oues vestras & armenta assumite, vt petieratis: & abeuntes benedicite mihi.
33 * Vrgebantque Ægyptij populum Israel
de terra exire velociter, dicentes: Omnes mo-
34 riemur. * Tulit igitur populus consperſam
farinam antequam fermentaretur; & ligans in
palliis, posuit super humeros suos.

תרגום אונקלוס

20 כָּל מַחְמְעָא לָא תֵיכְלוּן בְּכָל מוֹתְבָנֵיכוֹן תֵּיכְלוּן פַּטִירָן׃ 21 וּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל סָבֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְהוֹן אִתְנַגִּידוּ וְסִיבוּ לְכוֹן מִבְּנֵי
עָנָא לְזַרְעֲיָתְכוֹן וְכוּסוּ פִּסְחָא׃ 22 וְתִסְבוּן אֵסָרַת אֵזוֹבָא וְתִטְבְּלוּן בִּדְמָא דִּי בְמָנָא וְתַדְּרִין סַפָּיָא מִן דְּמָא דִּי בְמָנָא וַאֲתוּן לָא
תִּפְקוּן אֱינָשׁ מִתְרַע בֵּיתֵיהּ עַד צַפְרָא׃ 23 וְאִתְגְּלִי יְיָ לְמִמְחֵי יַת מִצְרָאֵי וְיֶחֱזֵי יָת דְּמָא עַל שַׁקְפָּא וְעַל תַּרְתֵּין סַפָּיָא וְיֶחוֹס יְיָ עַל תַּרְעָא וְלָא
יְשַׁבּוֹק מְחַבָּלָא לְמֵיעַל לְבָתֵּיכוֹן לְמִמְחֵי׃ 24 וְתִטְּרוּן יָת פִּתְגָמָא הָדֵין לְקְיָם לָךְ וְלִבְנָךְ עַד עָלְמָא׃ 25 וִיהֵי אֲרֵי תֵּעֲלוּן לְאַרְעָא דְּיִתֵּן יְיָ
לְכוֹן כְּמָא דְּמַלֵּיל וְתִטְּרוּן יָת פֻּלְחָנָא הָדָא׃ 26 וִיהֵי אֲרֵי יֵמְרוּן לְכוֹן בְּנֵיכוֹן מַה פֻּלְחָנָא הָדָא לְכוֹן׃ 27 וְתֵימְרוּן דִּבְחַ חַיָּס הוּא קֳדָם יְיָ
דְּחָס עַל בָּתֵּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם כַּד מְחָא יָת מִצְרָאֵי וְיָת בָּתָּנָא שֵׁזִיב וּכְרַע עַמָּא וּסְגִידוּ׃ 28 וַאֲזָלוּ וַעֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
כֵּן עֲבָדוּ׃ 29 וַהֲוָה בְּפַלְגוּת לֵילְיָא וְיְיָ קְטַל כָּל בּוּכְרָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִבּוּכְרָא דְּפַרְעֹה דְּיָתִיב עַל כָּרְסִי מַלְכוּתֵיהּ עַד
בּוּכְרָא דְּשָׁבְיָא דִּי בְבֵית אֲסִירֵי וְכָל בּוּכְרָא דִּבְעִירָא׃ 30 וְקָם פַּרְעֹה בְּלֵילְיָא הוּא וְכָל עַבְדּוֹהִי וְכָל מִצְרָאֵי וַהֲוָת צְוָחְתָא רַבְּתָא
בְּמִצְרַיִם אֲרֵי לֵית בַּיְתָא דְּלָא תַּמָּן בֵּיהּ מַיְתָא׃ 31 וּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן בְּלֵילְיָא וַאֲמַר קוּמוּ פּוּקוּ מִגּוֹ עַמִּי אַף אַתּוּן אַף בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאֲזִלוּ פֻּלְחוּ קֳדָם יְיָ כְּמָא דַּחֲוֵיתוּן אֲמָרִין׃ 32 אַף עָנְכוֹן אַף תּוֹרֵיכוֹן דַּבְּרוּ כְּמָא דְּמַלֵּילְתּוּן וַאֲזִלוּ צַלּוּ אַף עֲלַי׃
33 וְתַקִּיפוּ מִצְרָאֵי עַל עַמָּא לְאוֹחָאָה לְשַׁלְּחוּתְהוֹן מִן אַרְעָא אֲמָרֵי אֲמַרוּ כֻּלָּנָא מָיְתִין׃ 34 וּנְטַל עַמָּא יָת לִישָׁתְהוֹן עַד לָא חֲמַע
מוֹתַר אַצְוָתְהוֹן צְרִיר בְּלִבּוּשֵׁיהוֹן עַל כְּתֵפֵיהוֹן׃

* *Omne fermentatum non comedetis. in omni habitaculo vestro comedetis azyma.*
* *Vocauit autem Moyses omnem senatum Israel, & dixit ad eos: Euntes accipite vobis ipsis agnum per cognationes vestras, & sacrificate Pascha.*
* *Accipietis autem fasciculum hyssopi, & tingentes ex sanguine qui apud ianuam, & tangetis limen, & vtrosque postes à sanguine qui apud ianuam. vos autem non egrediemini vnusquisque ianuam domus suæ vsque ad manè.*
* *Et transibit Dominus ad percutiendum Ægyptios, & videbit sanguinem in limine, & super vtrosque postes. & transibit Dominus ianuam, & non sinet exterminatorem ingredi in domos vestras ad percutiendum.*
* *Et seruabitis verbum hoc legitimum tibi, & filiis tuis vsque ad seculum.*
* *Si autem ingressi fueritis in terram quam dederit Dominus vobis, sicut locutus est, seruabitis cultum hunc.*
* *Et erit si dixerint ad vos filij vestri, Quis cultus hic?*
* *Et dicetis eis: Victima Pascha hoc Domino, qui protexit domos filiorum Israel in Ægypto, quãdo percussit Ægyptios: at domos nostras liberauit. & incuruatus populus, adorauit.*
* *Et euntes fecerunt filij Israel sicut præcepit Dominus Moysi & Aaron, sic fecerunt.*
* *Factum est autem media nocte, & Dominus percussit omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, sedente in throno, & vsque ad primogenitum captiuæ quæ in carcere, & omne primogenitum iumenti.*
* *Et surrexit Pharao nocte, & omnes serui eius, & omnes Ægyptij, & factus est clamor magnus in omni terra Ægypti. non enim erat domus in qua non erat in ea mortuus.*
* *Et vocauit Pharao Moysen & Aaron nocte, & dixit eis: Surgite, et egredimini ex populo meo; & vos & filij Israel, ite & seruite domino Deo vestro, sicut dicitis:*
* *Et oues & boues vestras accipiẽtes ite, sicut dixistis: benedicite autẽ et mihi.*
* *Et vrgebant Ægyptij populum festinãter eijcere eos ex terra. dixerunt enim quòd omnes nos morimur.*
* *Tulit autem populus farinam suam antequàm fermentarentur massæ eorum, ligatæ in vestibus eorum super humeros.*

20 * πᾶν ζυμωτὸν οὐκ ἔδεσθε. ἐν πάσαις καταικητηρίῳ ὑμῶν
21 ἔδεσθε ἄζυμα. * ἐκάλεσε δὲ μωυσῆς πᾶσαν τὴν γερουσίαν ἰσραὴλ· καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἀπελθόντες λάβετε ὑμῖν αὐτοῖς πρόβατον κατὰ συγγενείας ὑμῶν, καὶ θύσατε τὸ πάσχα.
22 * λήψεσθε δὲ δέσμην ὑσσώπου, καὶ βάψαντες ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ προκειμένου θύσαι, καὶ θίξετε τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ προκειμένου θύσαι. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθε ἕκαστος τὴν θύραν τοῦ οἴκου αὐτοῦ
23 ἕως πρωΐ. * καὶ παρελεύσεται κύριος παταξαι τοὺς αἰγυπτίους, καὶ ὄψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν. καὶ παρελεύσεται κύριος τὴν θύραν, καὶ οὐκ ἀφήσει τὸν ὀλοθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς οἰκίας ὑμῶν παλαξαι.
24 * καὶ φυλάξεσθε τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ νόμιμον σεαυτῷ, καὶ τοῖς υἱοῖς σου ἕως αἰῶνος.
25 * ἐὰν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν δώσει κύριος ὑμῖν, καθότι ἐλάλησε, φυλάξεσθε τὴν λατρείαν ταύτην.
26 * καὶ ἔσται ἐὰν λέγωσι πρὸς ὑμᾶς οἱ υἱοὶ ὑμῶν τίς ἡ λα-
27 τρεία αὕτη; * καὶ ἐρεῖτε αὐτοῖς, θυσία τὸ πάσχα τοῦτο κυρίῳ, ὃς ἐσκέπασε τοὺς οἴκους τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν αἰγύπτῳ, ἡνίκα ἐπάταξε τοὺς αἰγυπτίους, τοὺς δὲ οἴκους ἡμῶν ἐῤῥύσατο. καὶ
28 κύψας ὁ λαὸς προσεκύνησε. * καὶ ἀπελθόντες ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῆ καὶ ἀ-
29 δρὼν, οὕτως ἐποίησαν. * ἐγένετο δὲ μεσούσης τῆς νυκτὸς, καὶ κύριος ἐπάταξε πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἀπὸ πρωτοτόκου φαραὼ, τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἕως πρωτοτόκου τῆς αἰχμαλωτίδος τῆς ἐν τῷ λάκκῳ, καὶ πᾶν πρωτότοκον
30 κτήνους. * καὶ ἀνέστη φαραὼ νυκτὸς, καὶ πάντες οἱ θεράποντες αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ αἰγύπτιοι, καὶ ἐγένετο κραυγὴ μεγάλη ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτου. οὐ γὰρ ἦν οἰκία ἐν ᾗ οὐκ ἦν ἐν αὐτῇ τεθνηκώς.
31 * καὶ ἐκάλεσε φαραὼ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν νυκτὸς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, ἀνάστητε, καὶ ἐξέλθετε ἐκ τοῦ λαοῦ μου, καὶ ὑμεῖς καὶ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ πορεύεσθε καὶ λατρεύετε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, καθὰ λέγετε.
32 * καὶ τὰ πρόβατα, καὶ τοὺς βόας ὑμῶν ἀναλαβόντες πορεύεσθε, καθάπερ εἰρήκατε, εὐλογήσατε δὴ καὶ μέ.
33 * καὶ κατεβιάζοντο οἱ αἰγύπτιοι τὸν λαὸν σπουδῇ ἐκβαλεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς. εἶπαν γὰρ ὅτι πάντες ἡμεῖς ἀποθνήσκο-
34 μεν. * ἀνέλαβε δὲ ὁ λαὸς τὸ σὰις αὐτῶν πρὸ τοῦ ζυμωθῆναι τὰ φυράματα αὐτῶν, ἐνδεδεμένα ἐν τοῖς ἱματίοις αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὤμων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Nihil fermentatum comedetis: in cunctis habitationibus vestris comedetis azyma. [21] Vocauit autem Moyses omnes seniores Israel, & dixit ad eos: Capite & tollite vobis de filiis ouium per familias vestras, & immolate Phasc. [22] Tolletisque manipulum hyssopi, & tingetis in sanguine qui est in vase, & aspergetis superliminare & duos postes de sanguine qui est in vase. Nullusque vestrum egrediatur ab ostio domus suæ vsque manè. [23] Et reuelabitur Dominus vt percutiat Ægyptios: videbitque sanguinem in superliminare & super duo limina, & miserebitur Dominus super ostium: & non sinet vastatorem ingredi domos vestras ad percutiendum. [24] Et obseruabitis verbum istud in pactum tibi, & filiis tuis vsque in æternum. [25] Eritque quando introieritis terram quam Dominus daturus est vobis, sicut locutus est, obseruabitis cultum hunc. [26] Et erit cùm dixerint vobis filij vestri: Quid est cultus hic vobis? [27] Et dicetis: Sacrificium pro misericordia est coram Domino, eo quòd misertus est super domos filiorum Israel in Ægypto, quando percussit Ægyptios, & domos nostras liberauit. Incuruatusque est populus, & adorauerunt. [28] Ieruntque filij Israel, & fecerunt sicut præceperat Dominus Moysi & Aaron, ita fecerunt. [29] Factumque est in noctis medio, & Dominus occidit omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, qui sessurus erat super solium regni eius, vsque ad primogenitum captiuæ quæ erat in domo vinctorum, & omne primogenitum iumentorum. [30] Surrexitq; Pharao in nocte, ipse & omnes serui eius, & omnes Ægyptij: & fuit clamor magnus in Ægypto, quia nulla domus erat in qua nõ esset aliquis mortuus. [31] Vocauitque Moysen & Aaron nocte, & ait: Surgite, egredimini de medio populi mei tam vos quàm filij Israel: & ite seruite coram Domino, sicut dicebatis. [32] Oues quoque vestras & boues assumite, sicut loquebamini; & ite orate etiam pro me. [33] Prævalescebantque Ægyptij super populum, vt citò mitterent eos de terra: quia dixerunt, omnes nos mortui sumus. [34] Tulitque populus massam suam antequàm fermentaretur, sicut erat in panariis suis, ligatam in palliis suis super humeros suos impositam.

35 * ובני־ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים
36 כלי־כסף וכלי זהב ושמלת: * ויהוה נתן את־חן
העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את־מצרים:
37 * ויסעו בני־ישראל מרעמסס סכתה כשש־מאות
38 אלף רגלי הגברים לבד מטף: * וגם־ערב רב עלה
39 אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד: * ויאפו את־הבצק
אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ כי־גרשו
ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם־צדה לא־עשו
40 להם: * ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים
41 שלשים שנה וארבע מאות שנה: * ויהי מקץ
שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום
42 הזה יצאו כל־צבאות יהוה מארץ מצרים: * ליל
שמרים הוא ליהוה להוציאם מארץ מצרים
הוא־הלילה הזה ליהוה שמרים לכל־בני ישראל
43 לדרתם: * ויאמר יהוה אל־משה ואהרן
44 זאת חקת הפסח כל־בן־נכר לא־יאכל בו: * וכל־
עבד איש מקנת־כסף ומלתה אתו אז יאכל בו:
45 * תושב ושכיר לא־יאכל בו: * בבית אחד יאכל
46 לא־תוציא מן־הבית מן־הבשר חוצה ועצם לא־
47 תשברו־בו: * כל־עדת ישראל יעשו אתו: * וכי־
48 יגור אתך גר ועשה פסח ליהוה המול לו כל־זכר ואז
יקרב לעשתו והיה כאזרח הארץ וכל־ערל לא־יאכל
49 בו: * תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר בתוככם:
50 * ויעשו כל־בני ישראל כאשר צוה יהוה את־משה
51 ואת־אהרן כן עשו: * ויהי בעצם היום הזה
הוציא יהוה את־בני ישראל מארץ מצרים על־
צבאתם:

יג

1 * וידבר יהוה אל־משה לאמר:
2 * קדש־לי כל־בכור פטר כל־רחם בבני ישראל
באדם ובבהמה לי הוא:

35 * Fecerunt́q; filij Israel sicut præceperat Dominus Moysi: & petierunt ab Ægyptiis vasa
36 argentea & aurea, vestemq́; plurimam. *Dñs autem dedit gratiam populo coram Ægyptiis
vt commodarẽt eis, & spoliauerunt Ægyptios.
37 *Profectíque sunt filij Israel de Rameſſe in So
G chot sexcenta ferè millia peditũ virorũ, absq;
38 paruulis & mulieribus: *Sed & vulgus ꝑmis-
cuũ innumerabile ascẽdit cũ eis oues, & armẽ
39 ta animãtia diuersi generis multa nimis. *Co-
xeruntq́; farinã quam dudũ de Ægypto con-
spersam tulerant, & fecerunt subcineritios pa
nes azymos. neq; enim poterant fermẽtari co Su.11.a.
gentibus exire Ægyptiis, & nullam facere si-
nentibus morã, nec pulmẽti quicquã occur-
40 rerat præparare. *Habitatio autẽ filiorũ Israel
qui manserũt in Ægypto, fuit quadringẽto-
41 rũ triginta annorũ. *Quibus expletis, eadem
die egressus est oĩs exercitus Domini de terra
42 Ægypti. *Nox est ista obseruabilis Dñi, quan
do eduxit eos de terra Ægypti. Hanc obser-
uare debent omnes filij Israel in generationi-
43 bus suis. *Dixítq; Dominus ad Moysen & Aa-
ron: Hęc est religio Phase. Omnis alienigena
44 non comedet ex eo. *Omnis autem seruus em
45 ptitius circuncidetur, & sic comedet. *Aduena
46 & mercenarius non edent ex eo. *In vna do-
mo comedetur: nec efferetis de carnibus eius Nu.9 g.
Io. 19.g.
47 foras, nec os illius confringetis. *Oĩs cœtus fi-
49 liorum Israel faciet illud. *Quòd si quis pere
grinorũ in vestrã voluerit transire coloniã, &
facere Phase Dñi, circuncidetur priùs õne mas
culinũ eius, & tunc ritè celebrabit, eritq́; sicut
indigena terræ. Si quis autẽ circũcisus nõ fue-
49 rit, non vescetur ex eo. *Eadẽ lex erit indigenę
50 & colono, qui peregrinatur apud vos. *Fece-
runtq́; omnes filij Israel, sicut præceperat Do-
51 minus Moysi & Aaron: *Et eadem die eduxit
Dominus filios Israel de terra Ægypti ꝑ tur-
mas suas.

CAP. XIII.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen, di-
2 cẽs: *Sanctifica mihi omne primogenitũ,
A quod aperit vuluam in filiis Israel, tam de ho
minibus quàm de iumẽtis. mea sunt enim oĩa.

תרגום אונקלוס

35 ובני ישראל עבדו כפתגמא דמשה ושאילו ממצראי מני דרהב ולבושין: 36 וייי יהב ית עמא לרחמין בעיני מצראי
ואשאלונון ותרוקינון ית מצראי: 37 ונטלו בני ישראל מרעמסס לסוכות כשית מאה אלפין רגלאין כר מן טפלא: 38 ואף ערבין
סגיאין סליקו עמהון ועאן ותורי גיתי חקיף לחדא: 39 ואפו ית לישא דאפיקו ממצרים גריצן פטירן ארי לית חמיע ארי אתרכו ממצרים
ולא יכילו לאתעכבא ואף זוודין לא עבדו להון: 40 ומותבניהון דבני ישראל דיתיבו במצרים ארבע מאה ותלתין שנין: 41 והוה
מסוף ארבע מאה ותלתין שנין והוה בכרן יומא הדין נפקו כל חיליא דייי ממצרים: 42 ליל נטיר הוא קדם ייי לאפקותהון ממצרים
דמצרים הוא ליליא הדין קדם ייי נטיר לכל בני ישראל לדריהון: 43 ואמר ייי למשה ולאהרן דא גזירת פסחא כל בר ישראל דאשתמד
לא יכול ביה: 44 וכל עבד גבר זביני כספא ותגזר יתיה בכן יכול ביה: 45 תותבא ואגירא לא יכול ביה: 46 בחבורא חדא יתאכל
לא תפקון מן בייתא מן בישרא לברא וגרמא לא תתברון ביה: 47 כל כנישתא דישראל יעבדון יתיה: 48 וארי יתגייר עמכון גיורא ויעביד
פסחא קדם ייי גזר ליה כל דכורא ובכן יקרב למעבדיה ויהי כיציבא דארעא וכל חילוני לא יכול ביה: 49 אוריתא חדא תהא ליציבא ולגיורא
דיתגייר ביניכון: 50 ועבדו כל בני ישראל כמא דפקיד ייי ית משה וית אהרן כן עבדו: 51 והוה בכרן יומא הדין אפיק ייי ית בני
ישראל מארעא דמצרים על חיליהון:

יג

1 ומליל ייי עם משה למימר:
2 אקדיש קדמי כל בוכרא פתח כל ולדא בבני ישראל באינשא ובבעירא דילי הוא:

* *At filij Iſrael fecerunt ſicut præcepit eis Moy-* 35
ſes. & petierunt ab Ægyptiis vaſa argentea, &
aurea, & veſtem. * *Et Dominus dedit gra-* 36
tiam populo ſuo coram Ægyptiis, & commodaue-
runt eis: & ſpoliauerunt Ægyptios.

* *Profecti autem filij Iſrael de Rameſſe in So-* 37
choth ad ſexcenta millia peditum viri, præter ſupel-
lectilem. * *Et vulgus promiſcuum multum a-* 38
ſcendit cum eis, & oues, & boues, & iumenta
multa valdè.

* *Et coxerunt farinam quod eduxerant ex Æ-* 39
gypto, ſubcineritios azymos. non enim fermentata
fuit. Eiecerunt enim eos Ægyptij, & non potue-
runt expectare: neque pulmentum fecerunt ſibi ad
viam. * *At habitatio filiorum Iſrael, quam* 40
habitauerunt ipſi & patres eorum in terra Ægypti
& in terra Chanaan ipſi & patres eorum, quadrin
genti triginta anni.

* *Et factum eſt poſt quadringentos & triginta* 41
annos, egreſſus eſt omnis exercitus Domini de terra
Ægypti. * *Nox obſeruationis eſt Domino, vt* 42
eduxit eos ex terra Ægypti. Illa nox hæc obſeruatio
Domino, vt omnibus filiis Iſrael ſit in generationes
eorum. * *Dixit autem Dominus ad Moyſen* 43
& Aaron: Hæc lex Paſchæ. omnis alienigena non
comedet ex eo. * *Et omnem ſeruum alicuius* 44
vel emptitium circuncides eum, & tunc comedet
ex eo. * *Aduena vel mertenarius non comedet* 45
ex eo. * *In domo vna comedetur: & non efferetis ex* 46
domo de carnibus extrà: & os non confringetis ab
eo. * *omnis cœtus Iſrael faciet hoc.* * *Si autem quis* 47
acceſſerit in vobis aduena, & fecerit Paſcha Dño, 48
circuncides illius omne maſculum. & tunc accedet
facere illud: & erit ſicut & indigena terræ. omnis
incircunciſus non comedet ex eo. * *Lex vna erit* 49
indigenæ & aduenienti aduenæ in vobis. * *Et fe-* 50
cerunt filij Iſrael, ſicut præcepit Dominus Moyſi et
Aaron ad eos, ſic fecerunt. * *Et factum eſt in die* 51
illa, eduxit Dominus filios Iſrael ex terra Ægypti
cum exercitu eorum.

CAP. XIII.

A *It autem Dominus ad Moyſen, dicens:* 1
* *Sanctifica mihi omne primogenitum primo-* 2
generatum aperiens omnem vuluam in filiis Iſrael,
ab homine vſque ad iumentum, meum eſt.

35 * Καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐποίησαν καθὰ συνέταξεν αὐτοῖς μωυσῆς. καὶ ἤτησαν παρὰ τῶν αἰγυπτίων σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ,
36 καὶ ἱματισμόν. * καὶ κύριος ἔδωκε χάριν τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐναντίον τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἔχησαν αὐτοῖς, καὶ ἐσκύλευσαν τοὺς
37 αἰγυπτίους. * ἀπαράντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ ραμεσσῆ εἰς σοχὼθ εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας πεζῶν, οἱ ἄνδρες, πλὴν
38 τῆς ἀποσκευῆς. * καὶ ἐπίμικτος πολὺς συνανέβη αὐτοῖς, καὶ
39 πρόβατα, καὶ βόες, καὶ κτήνη πολλὰ σφόδρα. * καὶ ἔπεψαν τὸ σαὶς ὃ ἐξήνεγκαν ἐξ αἰγύπτου, ἐγκρυφίας ἄζυμους. οὐ γὰρ ἐζυμώθη. ἐξέβαλον γὰρ αὐτοὺς οἱ αἰγύπτιοι, καὶ οὐκ ἠδυνάσθησαν ὑπομεῖναι, οὐδὲ ἐπισιτισμὸν ἐποίησαν ἑαυτοῖς
40 εἰς τὴν ὁδόν. * ἡ δὲ κατοίκησις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὧν κατῴκησαν αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἐν γῇ αἰγύπτου καὶ ἐν γῇ
41 χαναὰν αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, τετρακόσια τριάκοντα ἔτη. * καὶ ἐγένετο μετὰ τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη, ἐξῆλθε
42 πᾶσα στρατιὰ κυρίου ἐκ γῆς αἰγύπτου. * νὺξ παρφυλακῆς ἐστι τῷ κυρίῳ, ὥστε ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. ἐκείνη ἡ νὺξ αὕτη παρφυλακὴ κυρίῳ, ὥστε πᾶσι υἱοῖς ἰσραὴλ εἶναι εἰς χρείας αὐτῶν.

43 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, οὗτος ὁ νόμος πά-
44 σχα. πᾶς ἀλλογενὴς οὐκ ἔδεται ἀπ' αὐτοῦ. * καὶ παῖδα οἰκέτην τινὸς ἢ ἀργυρώνητον περιτεμεῖς αὐτόν. καὶ τότε φάγεται
45 ἀπ' αὐτοῦ. * πάροικος ἢ μισθωτὸς οὐκ ἔδεται ἀπ' αὐτοῦ.
46 * ἐν οἰκίᾳ μιᾷ βρωθήσεται, καὶ οὐκ ἐξοίσετε ἐκ τῆς οἰκίας τῶν κρεῶν ἔξω, καὶ ὀστοῦν οὐ συντρίψετε ἀπ' αὐτοῦ.
47 * πᾶσα συναγωγὴ ἰσραὴλ ποιήσει αὐτό.
48 * ἐὰν δέ τις προσέλθῃ ἐν ὑμῖν προσήλυτος, καὶ ποιῇ τὸ πάσχα κυρίῳ, περιτμηθήτω αὐτοῦ πᾶν ἀρσενικόν. καὶ τότε προσελθὼν ποιήσει αὐτό. καὶ ἔσται ὥσπερ καὶ ὁ αὐτόχθων τῆς γῆς.
49 πᾶς ὁ ἀπερίτμητος οὐκ ἔδεται ἀπ' αὐτοῦ. * νόμος εἷς ἔσται τῷ ἐγχωρίῳ καὶ τῷ προσελθόντι προσηλύτῳ ἐν ὑμῖν.
50 * καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῆ καὶ ἀαρὼν πρὸς αὐτούς, οὕτως ἐποίησαν.
51 * καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξήγαγε κύριος τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου σὺν δυνάμει αὐτῶν.

ιγ΄.

1 * Εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων.
2 * ἁγίασόν μοι πᾶν πρωτότοκον προβάλλουσαν διανοίγον πᾶσαν μήτραν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ἐμόν ἐστιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

35 Filij autem Iſrael fecerunt iuxta verbum Moyſi, & petierunt ab Ægyptiis vaſa aurea & vaſa argentea, & veſtes. 36 Dominus autem dedit populo gratiam in oculis Ægyptiorum, & commodauerunt eis, & vacuos reliquerunt Ægyptios. 37 Profectiúque ſunt filij Iſrael de Rameſſes in Sochoth, quaſi ſexcenta millia peditum, præter familiam. 38 Extranei quoque multi aſcenderunt cum eis, & oues, & boues & pecora multa nimis. 39 Et coxerunt maſſam quam eduxerant de Ægypto. feceruntque placentas azymas, quia non erat fermentatum, eo quòd eiecti fuerant de Ægypto, & non poterant immorari; viaticum quoque non parauerunt ſibi. 40 Habitatio autem filiorum Iſrael qua habitauerunt in Aegypto, fuit quadringentorum & triginta annorum. 41 Et factum eſt poſt quadringentos & triginta annos, in hac eadē die, egreſſi ſunt omnes exercitus Domini de terra Aegypti. 42 Nox obſeruabilis eſt coram Domino, vt educeret eos de terra Aegypti: hæc eſt nox illa coram Domino, obſeruanda filiis Iſrael in generationibus ſuis. 43 Dixitque Dominus ad Moyſen & Aaron: Hic eſt ritus Phaſe. omnis filius Iſrael qui fuerit apoſtata, non comedat ex eo. 44 Omnis autem ſeruus alicuius emptus argento, ſi circunciderit eū, tunc comedet ex eo. 45 Aduena & mercenarius non comedent ex eo. 46 In ſocietate vna comedetis: non efferetis de carnibus eius ex domo foras: & os non confringetis in eo. 47 Omnis cœtus Iſrael faciet illud. 48 Et quando tranſierit ad veſtram religionem aliquis proſelytus, & fecerit Phaſe coram Domino, circuncidetur omnis maſculus eius, & tunc accedet vt faciat illud, & erit ſicut indigena terræ, & omnis prophanus non comedet ex eo. 49 Lex vna erit indigenæ & proſelyto qui morabitur vobiſcum. 50 Feceruntque filij Iſrael ſicut præceperat Dominus Moyſi & Aaron, ita fecerunt.
51 Et factum eſt in ipſa die, eduxit Dominus filios Iſrael de terra Aegypti per turmas ſuas.

CAP. XIII.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 2 Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit omnem vuluam in filiis Iſrael in hominibus & in iumentis, meum eſt.

3 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם זָכוֹר אֶת־הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים כִּי בְחֹזֶק יָד הוֹצִיא יְהוָה
4 אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חָמֵץ׃ * הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים
5 בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב׃ * וְהָיָה כִּי־יְבִיאֲךָ יְהוָה אֶל־אֶרֶץ
הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וְעָבַדְתָּ
6 אֶת־הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה׃ * שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל
7 מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חַג לַיהוָה׃ * מַצּוֹת יֵאָכֵל אֶת
שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ
8 שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלֶךָ׃ * וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר
9 בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְהוָה לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם׃ * וְהָיָה לְךָ
לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת
יְהוָה בְּפִיךָ כִּי בְיָד חֲזָקָה הוֹצִיאֲךָ יְהוָה מִמִּצְרָיִם׃
10 * וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָהּ מִיָּמִים יָמִימָה׃
11 * וְהָיָה כִּי־יְבִאֲךָ יְהוָה אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי
12 כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ וְלַאֲבֹתֶיךָ וְנָתָנָהּ לָךְ׃ * וְהַעֲבַרְתָּ
כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לַיהוָה וְכָל־פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר
13 יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיהוָה׃ * וְכָל־פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה
בְשֶׂה וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ וְכֹל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ
14 תִּפְדֶּה׃ * וְהָיָה כִּי־יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ מָחָר לֵאמֹר מַה־זֹּאת
וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם מִבֵּית
15 עֲבָדִים׃ * וַיְהִי כִּי־הִקְשָׁה פַּרְעֹה לְשַׁלְּחֵנוּ וַיַּהֲרֹג יְהוָה
כָּל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְכַר אָדָם וְעַד־בְּכוֹר בְּהֵמָה
עַל־כֵּן אֲנִי זֹבֵחַ לַיהוָה כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם הַזְּכָרִים וְכָל־בְּכוֹר
16 בָּנַי אֶפְדֶּה׃ * וְהָיָה לְאוֹת עַל־יָדְכָה וּלְטוֹטָפֹת בֵּין
עֵינֶיךָ כִּי בְחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְהוָה מִמִּצְרָיִם׃
17 * וַיְהִי בְשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת־הָעָם וְלֹא־
נָחָם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי
אָמַר אֱלֹהִים פֶּן־יִנָּחֵם הָעָם בִּרְאֹתָם מִלְחָמָה
וְשָׁבוּ מִצְרַיְמָה׃

3 * Et ait Moyſes ad populũ: Mementote diei huius in qua egreſsi eſtis de Ægypto,& de domo ſeruitutis: quoniã ĩ manu forti eduxit vos Dñs de loco iſto, vt non comedatis fermẽtatum panẽ. 4 *Hodie egredimini menſe nouarũ frugum. 5 *Cúmq; introduxerit te Dñs in terram Chananæi,& Ethęi,& Amorræi, & Euęi, & Iebuſæi, quã iurauit patribus tuis, vt daret tibi terram fluẽtem lacte & melle, celebrabis 6 hunc morem ſacrorũ menſe iſto. *Septem diebus veſceris azymis, & in die ſeptimo erit ſo- 7 lennitas Dñi. *Azyma comedetis ſeptem diebus. Non apparebit apud te aliquid fermẽta- 8 tum, nec in cunctis finibus tuis. *Narrabiſq́ue filio tuo in die illo, dicẽs : Hoc eſt quod fecit mihi Dñs, quando egreſſus ſum de Ægypto. 9 *Et erit quaſi ſignũ in manu tua, & quaſi monimentũ ante oculos tuos; & vt lex Dñi ſemper ſit in ore tuo. in manu enim forti eduxit 10 te Dñs de Ægypto. *Cuſtodies huiuſcemodi 11 cultũ ſtatuto tempore à diebus in dies. *Cũq́; introduxerit te Dñs in terrã Chananęi, ſicut iurauit tibi & patribus tuis, & dederit tibi eam: 12 *Separabis omne quod aperit vuluã Dño, & q̃ primitiuũ eſt in pecoribus tuis. quicq̃d habue- 13 ris maſculini ſex⁹, conſecrabis Dño. *Primogenitũ aſini mutabis oue: quodſi nõ redemeris, C interficies omne autẽ primogenitũ hoĩs de fi- 14 liis tuis, precio redimes. *Cũq́; interrogauerit te filius tuus cras, dicẽs: Quid eſt hoc? reſpondebis ei: In manu forti eduxit nos Dñs de ter- 15 ra Ægypti de domo ſeruitutis. *Nã cũ indurat⁹ eſſet Pharao, & nollet nos dimittere, occidit Dñs õne primogenitũ in terra Ægypti, à primogenito hoĩs, vſq; ad primogenitũ iumẽtorũ. idcircò ĩmolo Dño oẽ q̃ aperit vuluã maſculini ſexus: & oĩa primogenita filiorũ meorũ 16 redimo. *Erit igr̃ quaſi ſignũ ĩ manu tua, & q̃ſi appẽſũ q̃d ob recordationẽ añ oculos tuos, eo q̃ in manu forti eduxit nos Dñs de Ægypto. 17 *Igitur cũ emiſiſſet Pharao populũ, nõ eos duxit De⁹ per viã terræ Philiſtiĩ, quæ vicina eſt; reputãs ne fortè pœniteret eũ ſi vidiſſet aduersũ ſe bella cõſurgere & reuerteretur Ægyptũ.

Inf. 34.g Num.8.c Luc.2.d. Pſal. 113

תרגום אונקלוס

3 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעַמָּא הָווֹ דְכִירִין יַת יוֹמָא הָדֵין דְּנְפַקְתּוּן מִן מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוּתָא אֲרֵי בְּתֻקּוֹף יְדָא אַפֵּיק יְיָ יַתְכוֹן מִכָּא וְלָא יִתְאֲכֵל
חָמִיעַ׃ 4 יוֹמָא דֵין אַתּוּן נָפְקִין בְּיַרְחָא דַאֲבִיבָא׃ 5 וִיהֵי אֲרֵי יַעֲלִינָךְ יְיָ לְאַרַע כְּנַעֲנָאָה וְחִתָּאָה וֶאֱמוֹרָאָה וְחִוָּאָה וְיבוּסָאָה דְקַיֵּים
לַאֲבָהָתָךְ לְמִיתַּן לָךְ אַרַע עָבְדָא חָלָב וּדְבָשׁ וְתִפְלַח יַת פּוּלְחָנָא הָדֵין בְּיַרְחָא הָדֵין׃ 6 שִׁבְעָא יוֹמִין תֵּיכוֹל פַּטִּירִין וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה חַגָּא קֳדָם
יְיָ׃ 7 פַּטִּיר יִתְאֲכֵל יַת שִׁבְעָא יוֹמִין וְלָא יִתְחֲזֵי לָךְ חָמִיעַ וְלָא יִתְחֲזֵי לָךְ חֲמִירָא בְּכָל תְּחוּמָךְ׃ 8 וְתֵימַר לִבְנָךְ בְּיוֹמָא הַהוּא לְמֵימַר
בְּדִיל דָּא עֲבַד יְיָ לִי בְּמִפְּקִי מִמִּצְרָיִם׃ 9 וִיהֵי לָךְ לְאָת עַל יָדָךְ וּלְדוּכְרָן בֵּין עֵינָךְ בְּדִיל דִּתְהֵי אוֹרַיְתָא דַיְיָ בְּפוּמָךְ אֲרֵי בִּידָא תַּקִּיפָא אַפְּקָךְ
יְיָ מִמִּצְרָיִם׃ 10 וְתִטַּר יַת קְיָמָא הָדֵא לְזִמְנָהּ מִזְּמַן לְזִמָּן׃ 11 וִיהֵי אֲרֵי יַעֲלִינָךְ יְיָ לְאַרַע כְּנַעֲנָאָה כְּמָא דְקַיֵּים לָךְ וְלַאֲבָהָתָךְ
וְיָהֲנִינָהּ לָךְ׃ 12 וְתַעְבַּר כָּל פָּתַח וַלְדָּא קֳדָם יְיָ וְכָל פָּתַח וַלְדָּא דִּיהוֹן לָךְ דִּכְרִין תַּקְדִּישׁ קֳדָם יְיָ׃ 13 וְכָל בּוּכְרָא דַחֲמָרָא תְּפָרוֹק
בְּאִימְרָא וְאִם לָא תִּפְרוֹק וְתִקְפֵּיהּ וְכָל בּוּכְרָא דֶאֱנָשָׁא בִּבְנָךְ תִּפְרוֹק׃ 14 וִיהֵי אֲרֵי יִשְׁאֲלִינָךְ בְּרָךְ מָחָר לְמֵימָר מַה דָּא וְתֵימַר לֵיהּ בְּתֻקּוֹף
יְדָא אַפְּקָנָא יְיָ מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוּתָא׃ 15 וַהֲוָה כַּד אַקְשִׁי פַּרְעֹה לְשַׁלְּחוּתָנָא וּקְטַל יְיָ כָּל בּוּכְרָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבּוּכְרָא דֶאֱנָשָׁא
וְעַד בּוּכְרָא דִבְעִירָא עַל כֵּן אֲנָא דָבַח קֳדָם יְיָ כָּל פָּתַח וַלְדָּא דּוּכְרֵיָא וְכָל בּוּכְרָא דִבְנַי אֶפְרוֹק׃ 16 וִיהֵי לְאָת עַל יָדָךְ וּלְתַפְילִין בֵּין עֵינָךְ אֲרֵי
בִּידָא תַּקִּיפָא אַפְּקָנָא יְיָ מִמִּצְרָיִם׃ 17 וַהֲוָה כַּד שְׁלַח פַּרְעֹה יַת עַמָּא וְלָא דַבְּרִינוּן יְיָ אֹרַח אַרַע פְּלִשְׁתָּאֵי אֲרֵי קְרִיבָא הוּא אֲרֵי אֲמַר יְיָ
דִּילְמָא יְוֹעוּן עַמָּא בְּמֶחֱזֵיהוֹן קְרָבָא וְיהוּבוּן לְמִצְרָיִם׃

3 * Dixit autem Moyſes ad populum: Recordamini diei huius, in qua egreſsi eſtis ex Ægypto, ex domo ſeruitutis. in enim manu forti eduxit Dominus vos hinc: & non comedetur fermentum. 4 * In enim hodierna die vos egredimini in menſe nouorum.

5 * Et erit quando introduxerit te Dominus Deus tuus in terram Chananæorum, & Ethæorum, & Euæorum, & Gergeſæorum, & Amorræorum, et Pherezæorum, & Iebuſæorum, quam iurauit patribus tuis dare tibi, terram fluentem lacte & melle: & facies ſeruitutem hanc in menſe hoc. 6 * Sex dies comedetis azyma, at die ſeptima feſtum Domino.

7 * Azyma comedetis ſeptem dies. non apparebit tibi fermentatum, neque erit tibi fermẽtum omnibus terminis tuis. 8 * Et narrabis filio tuo in die illa, dicens: Propter hoc fecit dominus Deus meus, quòd egreſſus ſum ex Ægypto. 9 * Et erit tibi in ſignum in manu tua, & memoriale ante oculos tuos, vt ſit lex Domini in ore tuo. in enim manu forti eduxit te Dominus ex Ægypto. 10 * Et ſerua legem hanc ſecundùm tempora annorum, à diebus in dies. 11 * Et erit cùm introduxerit te dñs Deus tuus in terram Chananæorum, quemadmodum iurauit patribus tuis, & dabit tibi eam: 12 * Et ſeparabis omne aperiens vuluam, maſculina Domino; & omne aperiens vuluam ex armentis in iumentis tuis: quæcunque fuerint tibi, maſculina Domino. 13 * Omne aperiens vuluam aſinæ, mutabis oue. ſi autem nõ mutaueris, redimes illud. Omne primogenitum hominis filiorum tuorum redimes. 14 * Si autem interrogauerit te filius tuus poſt hæc, dicens: Quid hoc? & dices ei, Quòd in manu forti eduxit nos Dominus de terra Ægypti ex domo ſeruitutis. 15 * Quando autem indurauit Pharao ad dimittendum nos, occidit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenitis hominum, vſque ad primogenita iumentorum. propter hoc ego ſacrifico Domino omne aperiens vuluã, maſculina, & omne primogenitum filiorum meorũ redimam. 16 * Et erit in ſignum in manu tua, & immobile ante oculos tuos. in enim manu forti eduxit te Dominus ex Ægypto. 17 * Vt autem dimiſit Pharao populum, non perduxit eos Deus viam terræ Philiſtiim, quòd propè erat. dixit enĩ Deus, ne fortè pœniteret populũ videntẽ bellũ, et reuertatur in Ægyptũ.

3 * εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν λαὸν, μνημονεύετε τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐν ᾗ ἐξήλθετε ἐξ αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγε κύριος ὑμᾶς ἐντεῦθεν. καὶ βρωθήσεται ζύμη. 4 * ἐν γὰρ τῇ σήμερον ὑμεῖς ἐκπορεύεσθε ἐν μηνὶ τῶν νέων. 5 * καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, καὶ χετταίων, καὶ ἀμορραίων, καὶ φερεζαίων, καὶ ἰεβουσαίων, ἣν ὤμοσε τοῖς πατράσι σου δοῦναί σοι, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ ποιήσεις τὴν λατρείαν ταύτην ἐν τῷ μηνὶ τούτῳ. 6 * ἓξ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἑορτὴ 7 κυρίῳ. * ἄζυμα ἔδεσθε ἑπτὰ ἡμέρας. οὐκ ὀφθήσεται σοι ζυμωτὸν, οὐδὲ ἔσται σοι ζύμη πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου. 8 * καὶ ἀναγγελεῖς τῷ υἱῷ σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων, διὰ τοῦτο ἐποίησε κύριός ὁ θεός μου, ὡς ἐξεπορευόμην ἐξ αἰγύ- 9 πτου. * καὶ ἔσται σοι εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ μνημόζυνον πρὸ ὀφθαλμῶν σου, ὅπως ἂν γένηται ὁ νόμος κυρίου ἐν τῷ στόματί σου. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγέ σε κύ- 10 ριος ἐξ αἰγύπτου. * καὶ φυλάξαι τὸν νόμον τοῦτον κατὰ 11 καιροὺς ὡρῶν, ἀφ' ἡμερῶν εἰς ἡμέρας. * καὶ ἔσται ὡς ἂν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων, ὃν 12 τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου, καὶ δώσει σοι αὐτήν. * ἀφορεῖς πᾶν διανοῖγον μήτραν, τὰ ἄρσενικὰ τῷ κυρίῳ, ἀπὸ πᾶν διανοῖγον μήτρα ἐκ τῶν βουκολίων ἐν τοῖς κτήνεσί σου. ὅσα 13 ἂν γένηται σοι, τὰ ἄρσενικὰ τῷ κυρίῳ. * πᾶν διανοῖγον μήτραν ὄνου ἀλλάξεις προβάτῳ. ἐὰν δὲ μὴ ἀλλάξῃς, λυτρώσῃ αὐτό. πᾶν πρωτότοκον ἀνθρώπου τῶν υἱῶν σου λυτρώσῃ.

14 * ἐὰν δὲ ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου μετὰ ταῦτα, λέγων, τί τοῦτο; καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, ὅτι ἐν χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκ γῆς 15 αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. * ἡνίκα δὲ ἐσκλήρυνε φαραὼ ἐξαποστεῖλαι ἡμᾶς, ἀπέκτεινε κύριος πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἀπὸ πρωτοτόκων ἀνθρώπων ἕως πρωτοτόκων κτηνῶν· διὰ τοῦτο ἐγὼ θύω τῷ κυρίῳ πᾶν διανοῖγον μήτραν, τὰ ἄρσενικά, καὶ πᾶν πρωτότοκον τῶν υἱῶν μου λυτρώσομαι. 16 * καὶ ἔσται εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ ἀσάλευτον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου. ἐν γὰρ χειρὶ κραταιᾷ ἐξήγαγέ σε κύριος ἐξ αἰγύ- 17 πτου. * ὡς δὲ ἐξαπέστειλε φαραὼ τὸν λαὸν, οὐχ ὡδήγησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ὁδὸν γῆς φιλισταίμ, ὅτι ἐγγὺς ἦν. εἶπε γὰρ ὁ θεὸς, μή ποτε μεταμελήσει τῷ λαῷ ἰδόντι πόλεμον, καὶ ἀποστρέφῃ εἰς αἴγυπτον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Dixitque Moyſes ad populum: Mementote diei huius, in qua egreſſi eſtis de Ægypto, de domo ſeruitutis: quoniam in manu forti eduxit vos Dominus de loco iſto: & non comedetur fermentatum. 4 Hodie vos egredimini in menſe nouarum frugum. 5 Et erit quando introduxerit te Dominus in terram Chananæi, & Ethæi, & Amorræi, & Euæi, & Iebuſæi, pro qua iurauit patribus tuis, vt daret tibi terram fluentem lacte & melle, celebrabis cultum iſtum in menſe iſto. 6 Septem diebus comedes azyma, & in die ſeptima erit ſolennitas coram Domino. 7 Azymum comedetur ſeptem diebus: & non apparebit tibi fermentatum, neque apparebit tibi fermentum in omni termino tuo. 8 Narrabiſque filio tuo in die illo, dicens: Propter hoc fecit mihi Dominus, quando egreſſus ſum de Ægypto. 9 Et erit tibi in ſignum in manu tua, & in memoriale inter oculos tuos, vt ſit lex Domini in ore tuo: quia in manu forti eduxit te Dominus de Ægypto. 10 Et cuſtodies pactum hoc in tempore ſuo à tempore in tempus. 11 Et erit cùm introduxerit te Dominus in terram Chananæi, ſicut iurauit tibi & patribus tuis, & dederit eam tibi: 12 Tranſire facies omne quod aperit vuluam coram Domino, & omnes maſculos qui aperiunt vuluam in animalibus quos habueris, ſanctificabis coram Domino. 13 Et omne primogenitum aſini redimes agno. & ſi non redemeris, mactabis eum. omnemque primogenitum in filiis tuis redimes. 14 Et erit cùm interrogauerit te filius tuus cras, dicens: Quid eſt hoc? dices ei: In manu forti eduxit nos Dominus de Ægypto de domo ſeruitutis. 15 Et factum eſt cùm induratus eſſet Pharao, & nollet dimittere nos, interfecit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti, à primogenito hominis, vſque ad primogenitum animalis. idcircò ego ſacrifico omne maſculum quod aperit vuluam; & omnem primogenitum filiorum meorum redimam. 16 Eritque in ſignum in manu tua, & in appenſum quoddam inter oculos tuos: quoniam in manu forti eduxit nos Dominus de Ægypto. 17 Et factum eſt cùm emiſiſſet Pharao populum, non duxit eos Deus per viam terræ Philiſtinorum, quia propinqua erat: quia dixit Deus, Ne fortè formidet populus cùm viderint prælium, & reuertantur in Ægyptum.

18 * וַיַּסֵּב אֱלֹהִים אֶת־הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יַם־סוּף
וַחֲמֻשִׁים עָלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
19 * וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקֹד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם
20 וְהַעֲלִיתֶם אֶת־עַצְמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם׃ * וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹּת
21 וַיַּחֲנוּ בְאֵתָם בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר׃ * וַיהוָה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם
יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לַנְחֹתָם הַדָּרֶךְ וְלַיְלָה בְּעַמּוּד אֵשׁ
22 לְהָאִיר לָהֶם לָלֶכֶת יוֹמָם וָלָיְלָה׃ * לֹא־יָמִישׁ עַמּוּד
הֶעָנָן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ לָיְלָה לִפְנֵי הָעָם׃

יד

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
2 יִשְׂרָאֵל וְיָשֻׁבוּ וְיַחֲנוּ לִפְנֵי פִּי הַחִירֹת בֵּין מִגְדֹּל וּבֵין הַיָּם
3 לִפְנֵי בַּעַל צְפֹן נִכְחוֹ תַּחֲנוּ עַל־הַיָּם׃ * וְאָמַר פַּרְעֹה
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְבֻכִים הֵם בָּאָרֶץ סָגַר עֲלֵיהֶם הַמִּדְבָּר׃
4 * וְחִזַּקְתִּי אֶת־לֵב פַּרְעֹה וְרָדַף אַחֲרֵיהֶם וְאִכָּבְדָה
בְּפַרְעֹה וּבְכָל־חֵילוֹ וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־אֲנִי יְהוָה וַיַּעֲשׂוּ־
5 כֵן׃ * וַיֻּגַּד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם וַיֵּהָפֵךְ לְבַב
פַּרְעֹה וַעֲבָדָיו אֶל־הָעָם וַיֹּאמְרוּ מַה־זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי־
6 שִׁלַּחְנוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעָבְדֵנוּ׃ * וַיֶּאְסֹר אֶת־רִכְבּוֹ וְאֶת־
7 עַמּוֹ לָקַח עִמּוֹ׃ * וַיִּקַּח שֵׁשׁ־מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר וְכֹל רֶכֶב
8 מִצְרַיִם וְשָׁלִשִׁם עַל־כֻּלּוֹ׃ * וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה
מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
9 יֹצְאִים בְּיָד רָמָה׃ * וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיַּשִּׂיגוּ
אוֹתָם חֹנִים עַל־הַיָּם כָּל־סוּס רֶכֶב פַּרְעֹה וּפָרָשָׁיו וְחֵילוֹ
10 עַל־פִּי הַחִירֹת לִפְנֵי בַּעַל צְפֹן׃ * וּפַרְעֹה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה־מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם
11 וַיִּירְאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה׃ * וַיֹּאמְרוּ
אֶל־מֹשֶׁה הֲמִבְּלִי אֵין־קְבָרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ
לָמוּת בַּמִּדְבָּר מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָּנוּ לְהוֹצִיאָנוּ
מִמִּצְרָיִם׃

18 *Sed circũduxit per viam deserti, quæ est iuxta mare rubrũ. & armati ascéderunt filij Israel
19 de terra Ægypti. *Tulit quoq; Moyses ossa Ioseph secum, eo q; adiurasset filios Israel dicens,
Visitabit vos Deus, efferte ossa mea hinc vo- Ge.50.d Ios.24.g.
20 biscum. *Profectiq; de Sochoth, castrametati
sunt in Ethã in extremis finibus solitudinis. Nu.14.c
21 *Dominus autẽ præcedebat eos ad ostẽdendã
viam per diem in columna nubis, & pernoctẽ
in columna ignis, vt dux esset itineris vtroq; 1.Cor.
tempore. *Nunquam defuit columna nubis 10.a. Nec.6.a.
22 per diem, nec columna ignis per noctem co-
ram populo.

CAP. XIIII.

1 LOcutus est autem Dominus ad Moysen, di
2 cens: *Loquere filiis Israel: Reuersi castra-
metentur è regione Phiairoth, quæ est inter
Magdalum & mare contra Beelsephon. in cõ
3 spectu eius castra ponetis super mare.* Dictu- v
rusq; est Pharao sup filiis Israel: Coartati sunt
4 in terra. concluſit eos desertum. *Et indurabo
cor eius, ac persequetur vos: & glorificabor in
Pharaone & in omni exercitu eius; scientq́ue
Ægyptij, quia ego sum Dominus. feceruntq́;
5 ita. *Et nunciatum est regi Ægyptiorum quòd
fugisset populus: immutatũq́; est cor Pharao-
B nis & seruorũ eius super populũ, & dixerunt,
Quid voluimus facere, vt dimitteremus Israel
6 ne seruiret nobis? *Iunxit ergo currum, & om
7 nem populũ suum assumpsit secũ. *Tulítque
sexcẽtos currus electos, & q̃cquid in Ægypto
8 curruũ fuit, & duces totius exercitus. *Indura-
uítq; Dñs cor Pharaonis regis Ægypti, & per-
C secutus est filios Israel. at illi egressi erãt in ma Ios.24.a.
9 nu excelsa. *Cũq́; persequerentur Ægyptij ve-
stigia præcedẽtium, repererũt eos in castris su-
per mare. oĩsq́ue equitatus & currus Pharao-
nis, & vniuersus exercitus, erant in Phiairoth
10 cõtra Beelsephõ. *Cũq́; appropinquasset Pha-
rao, leuantes filij Israel oculos, viderunt Ægy
ptios post se: & timuerũt valdè. clamauerũtq́;
11 ad Dñm. * Et dixerunt ad Moysen: Forsitan
non erant sepulchra in Ægypto, ideò tulisti
nos vt moreremur in solitudine? Quid hoc
facere voluisti, vt educeres nos ex Ægypto?

תרגום אונקלוס

18 וְאַסְחַר יְיָ יָת עַמָּא אוֹרַח מַדְבְּרָא יַמָּא דְסוּף וּמְזָרְזִין סְלִיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 19 וְאַסֵּיק מֹשֶׁה יָת גַּרְמֵי יוֹסֵף עִמֵּיהּ
אֲרֵי אוֹמָאָה אוֹמִי יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר מְרַכָּר דְּכִיר יְיָ יַתְכוֹן וְתַסְקוּן יָת גַּרְמַי מִכָּא עִמְּכוֹן׃ 20 וּנְטָלוּ מִסֻּכּוֹת וּשְׁרוֹ בְּאֵיתָם דְּבִסְטַר מַדְבְּרָא׃
21 וְיְיָ מְרַכַּר קֳדָמֵיהוֹן בִּימָמָא בְּעַמּוּדָא דַעֲנָנָא לְאַשְׁרָיוּתְהוֹן בְּאָרְחָא וּבְלֵילְיָא בְּעַמּוּדָא דְאֶשְׁתָּא לְאַנָּהָרָא לְהוֹן לְמֵיזַל בִּימָמָא וּבְלֵילְיָא׃
22 לָא עָדֵי עַמּוּדָא דַעֲנָנָא בִּימָמָא וְאַף לָא עַמּוּדָא דְאֶשְׁתָּא בְּלֵילְיָא קֳדָם עַמָּא׃

יד

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיתוּבוּן וְיִשְׁרוֹן קֳדָם פּוּם חִירְתָא בֵּין מִגְדְּלָא וּבֵין יַמָּא
קֳדָם בְּעֵיל צְפוֹן לְקִבְלֵיהוֹן חֲשָׁרוֹן עַל יַמָּא׃ 3 וְיֵמַר פַּרְעֹה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְעַרְבְּלִין אִינוּן בְּאַרְעָא אַחַד עֲלֵיהוֹן מַדְבְּרָא׃ 4 וְאַתְקֵיף
יָת לִבָּא דְפַרְעֹה וְיִרְדּוֹף בָּתְרֵיהוֹן וְאִתְיַקַּר בְּפַרְעֹה וּבְכָל מַשְׁרְיָתֵיהּ וְיִדְעוּן מִצְרָאֵי אֲרֵי אֲנָא יְיָ וַעֲבָדוּ כֵן׃ 5 וְאִתְחַוָּא לְמַלְכָּא דְמִצְרַיִם אֲרֵי אָזַל
עַמָּא וְאִתְהַפַּךְ לִבָּא דְפַרְעֹה וְעַבְדְּרוֹהִי לְעַמָּא וַאֲמָרוּ מָה דָּא עֲבַדְנָא אֲרֵי שַׁלַּחְנָא יָת יִשְׂרָאֵל מִלְמִפְלַחְנָא׃ 6 וְסַתֵּיקִים יָת רְתִיכוּתְהִי וְיָת עַמֵּיהּ דַּבַּר
עִמֵּיהּ׃ 7 וּדְבַר שִׁית מְאָה רְתִיכִין בְּחִירָן וְכָל רְתִיכֵי מִצְרָאֵי וְגִבָּרִין מְמַנָּן עַל כּוּלְּהוֹן׃ 8 וְאַתְקֵיף יְיָ יָת לִבָּא דְפַרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם וּרְדַף בָּתַר
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָפְקִין בְּרִישׁ גְּלֵי׃ 9 וּרְדַפוּ מִצְרָאֵי בָּתְרֵיהוֹן וְאַדְבִּיקוּ יָתְהוֹן כַּד שָׁרָן עַל יַמָּא כָּל סוּסָוָן רְתִיכֵי פַּרְעֹה וּפָרָשׁוֹהִי וּמַשְׁרְיָתֵיהּ
עַל פּוּם חִירְתָא קֳדָם בְּעֵיל צְפוֹן׃ 10 וּפַרְעֹה קָרִיב וּקְפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת עֵינֵיהוֹן וְהָא מִצְרָאֵי נָטְלִין בָּתְרֵיהוֹן וּדְחִילוּ לַחְדָּא וְצָעִקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
קֳדָם יְיָ׃ 11 וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה הֲמִטָּת דְּלֵית קְבָרִין בְּמִצְרַיִם דַּבַּרְתָּנָא לְמֵמָת בְּמַדְבְּרָא מָה דָּא עֲבַדְתָּ לָנָא לְאַפָּקוּתָנָא מִמִּצְרָיִם׃

18 * Et circumduxit Deus populum via quæ in de-
sertum, in rubrum mare. Quinta autem generatione
ascenderunt filij Israel ex terra Ægypti. 19 * Et ac-
cepit Moyses ossa Joseph secum. iuramento enim ad-
iurauit Joseph filios Israel, dicens: Visitatione visi-
tabit vos Dominus, & auferetis ossa mea hinc vo-
biscum. 20 * Profecti autem filij Israel ex Sochoth,
castrametati sunt in Etham circa desertum. 21 * At
Deus præcedebat eos, die quidem in columna nubis
ad ostendendum eis viam, at nocte in columna ignis.
* Et non defecit columna nubis die, & columna 22
ignis nocte coram omni populo.

CAP. XIIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
* Loquere filiis Israel, & reuersi castrametentur coram suburbio, inter Magdalum & inter ma-
re, è regione Beelsephon. coram eis castrametaberis
in mari. 3 * Et dicet Pharao de filiis Israel: Er-
rant isti in terra: concluſit enim eos desertum.
* Ego autem indurabo cor Pharaonis, & perse- 4
quetur post eos: & glorificabor in Pharaone, & in
omni exercitu eius. & cognoscent omnes Ægyptij,
quòd ego Dominus. & fecerunt sic. 5 * Et nun-
ciatum est regi Ægyptiorum, quòd fugit populus. et
mutatum est cor Pharaonis et seruorum eius contra
populum: & dixerũt, Quid hoc fecimus, vt dimit-
teremus filios Israel, vt non seruirent nobis? 6 * Jun-
xit igitur Pharao currus suos, & omnem populum
suum congregauit secum: 7 * Et accepit sexcentos cur- 7
rus electos, & omnem equitatum Ægyptiorum, &
duces super omnes. 8 * Et indurauit Dominus cor 8
Pharaonis regis Ægypti, & persecutus est post filios
Israel. at filij Israel egressi fuerant in manu excelsa.
* Et persecuti sunt Ægyptij post eos: & inuene- 9
runt eos castra habentes apud mare. & omnis e-
quitatus & currus Pharaonis, & exercitus eius,
& equites eius, coram suburbio, è regione Beelse-
phon: 10 * Et Pharao præcedebat. & respicientes 10
filij Israel oculis, vident: & ecce Ægyptij castrame-
tati sunt post eos. & timuerunt valdè. clamauerũt
autem filij Israel ad Dominum. 11 * Et dixerunt ad 11
Moysen, Eo quòd non essent sepulchra in Ægypto,
eduxisti nos vt moreremur in deserto. quid hoc fe-
cisti nobis educens ex Ægypto?

18 * καὶ ἐκύκλωσεν ὁ θεὸς τὸν λαὸν ὁδὸν τὴν εἰς τὴν ἔρημον,
εἰς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. πέμπτη δὲ γενεᾷ ἀνέβησαν οἱ
19 υἱοὶ Ισραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου. * καὶ ἔλαβε Μωυσῆς τὰ ὀστᾶ
Ιωσὴφ μεθ' ἑαυτοῦ, ὅρκῳ γὰρ ὥρκισεν Ιωσὴφ τοὺς υἱοὺς Ισραὴλ,
λέγων, Ἐπισκοπῇ ἐπισκέψεται ὑμᾶς κύριος, καὶ ἀνοίσετε
20 τὰ ὀστᾶ μου ἐνθάδε μεθ' ὑμῶν. * ἐξάραντες δὲ οἱ υἱοὶ Ισραὴλ
21 ἐκ Σοχὼθ, ἐστρατοπέδευσαν ἐν Οθὰμ ἐπὶ τὴν ἔρημον. * ὁ δὲ
θεὸς ἡγεῖτο αὐτῶν, ἡμέρας μὲν ἐν στύλῳ νεφέλης, δεῖξαι αὐ-
22 τοῖς τὴν ὁδὸν τὴν ὑπὲρ νύκτα, ἐν στύλῳ πυρός. * καὶ οὐκ ἐξέ-
λιπεν ὁ στύλος τῆς νεφέλης ἡμέρας, καὶ ὁ στύλος τοῦ πυρὸς νυ-
κτὸς ἐναντίον παντὸς λαοῦ. ιδ'.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων·
2 * λάλησον τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ, καὶ ἀποστρέψαντες στρατοπεδευ-
σάτωσαν ἀπέναντι τῆς ἐπαύλεως, ἀναμέσον Μαγδώλου καὶ ἀ-
ναμέσον τῆς θαλάσσης, ἐξενωτίας Βεελσεφῶν. ἐνώπιον αὐ-
3 τῶν στρατοπεδεύσεις ἐπὶ τῆς θαλάσσης. * καὶ ἐρεῖ Φαραὼ
περὶ τῶν υἱῶν Ισραὴλ, πλανῶνται οὗτοι ἐν τῇ γῇ· συγκέκλεικε γὰρ
4 αὐτοὺς ἡ ἔρημος. * ἐγὼ δὲ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν Φαραὼ,
καὶ καταδιώξεται ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν Φαραὼ,
καὶ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ. καὶ γνώσονται πάντες οἱ Αἰγύπτιοι,
5 ὅτι ἐγὼ κύριος. καὶ ἐποίησαν οὕτως. * καὶ ἀπηγγέλη τῷ βασιλεῖ
τῶν Αἰγυπτίων, ὅτι πέφευγε ὁ λαός. καὶ μετεστράφη ἡ καρδία
Φαραὼ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λαόν. καὶ εἶπαν, τί τοῦτο
6 πεποιήκαμεν, ὅτι ἀπεστείλαμεν τοὺς υἱοὺς Ισραὴλ, ὅπως μὴ δουλεύ-
7 σωσιν ἡμῖν. * ἔζευξεν οὖν Φαραὼ τὰ ἅρματα αὐτοῦ, καὶ πάντα
τὸν λαὸν αὐτοῦ συναπήγαγε μεθ' ἑαυτοῦ. * καὶ ἔλαβεν ἑξα-
κόσια ἅρματα ἐπίλεκτα, καὶ πᾶσαν τὴν ἵππον τῶν Αἰγυπτίων,
8 καὶ τριστάτας ἐπὶ πάντων. * καὶ ἐσκλήρυνε κύριος τὴν καρδίαν
Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω τῶν υἱῶν Ισ-
9 ραήλ. οἱ δὲ υἱοὶ Ισραὴλ ἐξεπορεύοντο ἐν χειρὶ ὑψηλῇ. * καὶ κα-
τεδίωξαν οἱ Αἰγύπτιοι ὀπίσω αὐτῶν. καὶ ἔφθασαν αὐτοὺς παρεμβε-
βληκότας πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ πᾶσα ἡ ἵππος καὶ τὰ ἅρματα
Φαραὼ, καὶ ἡ στρατιὰ αὐτοῦ· καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτοῦ, ἀπέναντι τ ἐπαύλε-
10 ως, ἐξεναντίας Βεελσεφῶν. * καὶ Φαραὼ προῆγεν. καὶ ἀναβλέψαν-
τες υἱοὶ Ισραὴλ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὁρῶσι· καὶ ἰδοὺ οἱ Αἰγύπτιοι ἐστρα-
τοπέδευσαν ὀπίσω αὐτῶν. καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. ἀνεβόησαν
11 οὖν οἱ υἱοὶ Ισραὴλ πρὸς κύριον. * καὶ εἶπαν πρὸς Μωυσῆν, Μὴ
τοῦ μὴ ὑπάρχειν μνήματα ἐν Αἰγύπτῳ, ἐξήγαγες ἡμᾶς ἀποθανε-
ῖσθαι ἐν τῇ ἐρήμῳ; τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν ἐξαγαγὼν ἐξ Αἰγύπτου;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et circumduxit Deus populum per viam deserti maris rubri, & armati ascenderunt filij Israel de terra Ægypti. 19 Tulit autem Moyses ossa Ioseph secum, eo quòd iuramento adiurasset filios Israel, dicens: Recordans recordabitur vestri Deus: & efferetis ossa mea vobiscum hinc. 20 Profectique sunt de Socoth, & castrametati sunt in Ethan, quod est in latere deserti. 21 Dominus autem præcedebat eos per diem in columna nubis, vt pararet eis locum mansionis in via; & in nocte in columna ignis, vt illuminaret eis vt ambularent die ac nocte. 22 Nunquam deficiebat columna nubis per diem, neque columna ignis per noctem coram populo. CAP. XIIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Loquere cum filiis Israel, vt reuertantur & castrametentur coram Phiarioth inter Magdalum & mare coram Beelsephon, è regione eorum castrametabuntur super mare. 3 Dicetque Pharao super filiis Israel: Coartati sunt in terra: concluſit eos desertum. 4 Et indurabo cor Pharaonis, & persequetur eos: & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu suo: & scient Ægyptij quia ego Dominus. feceruntque ita. 5 Et nunciatum est regi Ægypti quòd abiisset populus: & conuersum est cor Pharaonis & seruorum eius in populum, & dixerunt: Quid est hoc quod fecimus, vt dimitteremus Israel, ne seruiret nobis? 6 Iunxitque currum suum, & populum suum tulit secum. 7 Tulitque sexcentos currus electos, & omnes currus Ægyptiorum, & fortissimos viros constituit super omnes. 8 Indurauitque Dominus cor Pharaonis regis Ægypti, & secutus est post filios Israel. filij autem Israel egrediebantur capite discooperto. 9 Et secuti sunt Ægyptij post eos; & comprehenderunt eos castrametantes super mare: omnesque equi curruum Pharaonis & equites eius & exercitus eius erant super Phiarioth coram Beelsephon. 10 Pharao autem appropinquauit: & leuauerunt filij Israel oculos suos, & ecce Ægyptij mouebantur post eos: & timuerunt valdè. clamaueruntque filij Israel coram Domino. 11 Et dixerunt ad Moysen: Nunquid quia non erant sepulchra in Ægypto, tulisti nos vt moreremur in solitudine? Quid est hoc quod fecisti nobis, vt educeres nos de Ægypto?

12 * הֲלֹא־זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם
לֵאמֹר חֲדַל מִמֶּנּוּ וְנַעַבְדָה אֶת־מִצְרַיִם כִּי טוֹב לָנוּ
13 עֲבֹד אֶת־מִצְרַיִם מִמֻּתֵנוּ בַּמִּדְבָּר׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־הָעָם אַל־תִּירָאוּ הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת
יְהוָה אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת־
מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תֹסִפוּ לִרְאֹתָם עוֹד עַד־עוֹלָם׃
14 * יְהוָה יִלָּחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן׃
15 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מַה־תִּצְעַק
16 אֵלָי דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ׃ * וְאַתָּה הָרֵם אֶת־
מַטְּךָ וּנְטֵה אֶת־יָדְךָ עַל־הַיָּם וּבְקָעֵהוּ וְיָבֹאוּ בְנֵי־
17 יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה׃ * וַאֲנִי הִנְנִי מְחַזֵּק אֶת־
לֵב מִצְרַיִם וְיָבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם וְאִכָּבְדָה בְּפַרְעֹה
18 וּבְכָל־חֵילוֹ בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו׃ * וְיָדְעוּ מִצְרַיִם כִּי
אֲנִי יְהוָה בְּהִכָּבְדִי בְּפַרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו׃
19 * וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים הַהֹלֵךְ לִפְנֵי מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל
וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם וַיִּסַּע עַמּוּד הֶעָנָן מִפְּנֵיהֶם
20 וַיַּעֲמֹד מֵאַחֲרֵיהֶם׃ * וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם
וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הֶעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ וַיָּאֶר אֶת־
הַלָּיְלָה וְלֹא־קָרַב זֶה אֶל־זֶה כָּל־הַלָּיְלָה׃
21 * וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הַיָּם וַיּוֹלֶךְ יְהוָה אֶת־
הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עַזָּה כָּל־הַלַּיְלָה וַיָּשֶׂם אֶת־
22 הַיָּם לֶחָרָבָה וַיִּבָּקְעוּ הַמָּיִם׃ * וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם
23 וּמִשְּׂמֹאלָם׃ * וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם כָּל
סוּס פַּרְעֹה רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו אֶל־תּוֹךְ הַיָּם׃
24 * וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר וַיַּשְׁקֵף יְהוָה אֶל־מַחֲנֵה
מִצְרַיִם בְּעַמּוּד אֵשׁ וְעָנָן וַיָּהָם אֶת מַחֲנֵה מִצְרָיִם׃
25 * וַיָּסַר אֶת־אֹפַן מַרְכְּבֹתָיו וַיְנַהֲגֵהוּ בִכְבֵדֻת וַיֹּאמֶר
מִצְרַיִם אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי יְהוָה נִלָּחֶם לָהֶם
בְּמִצְרָיִם׃

12 * Nónne iste est sermo quem loquebamur
ad te in Ægypto, dicentes: Recede à nobis, vt
D seruiamus Ægyptiis: multo enim melius erat
13 seruire eis, quàm mori in solitudine? * Et ait
Moyses ad populum: Nolite timere. state, &
videte magnalia Domini, quæ facturus est ho
die. Ægyptios enim, quos nũc videtis, nequa-
quam vltrà videbitis vsque in sempiternum.
14 * Dominus pugnabit pro vobis, & vos tace-
15 bitis. * Dixítque Dominus ad Moysen: Quid
clamas ad me? loquere filiis Israel, vt proficis-
16 cantur. * Tu autem eleua virgam tuam, & ex-
tende manum tuam super mare, & diuide il-
lud, vt gradiantur filij Israel in medio mari
17 per siccum. * Ego autem indurabo cor Ægy- Nec. 9. b.
E ptiorum, vt persequantur vos: & glorificabor
in Pharaone, & in omni exercitu eius, & in
18 curribus & in equitibus illius. * Et scient Æ-
gyptij, quia ego sum Dominus, cùm glorifi-
catus fuero in Pharaone, & in curribus at-
que in equitibus eius. * Tollensque se ange-
lus Dei, qui præcedebat castra Israel, abiit post
eos, & cum eo pariter columna nubis priora
20 dimittens: * Post tergum stetit, inter castra
Ægyptiorum, & castra Israel. Et erat nubes
tenebrosa, & illuminans noctem; ita vt ad se
inuicẽ toto noctis tempore accedere non vale
21 rent. * Cumq; extendisset Moyses manũ super
F mare, abstulit illud Dominus, flante vẽto ve-
hementi & vrente tota nocte, & vertit in sic-
22 cum. diuisaque est aqua. * Et ingressi sunt
filij Israel per medium ficci maris. Erat enim
aqua quasi murus à dextra eorum & læua.
23 * Persequentesque Ægyptij, ingressi sunt
post eos, & omnis equitatus Pharaonis, cur-
rus eius, & equites per medium maris.
24 * Iamque aduenerat vigilia matutina,
& respiciens Dominus super castra Ægyptio-
rum per columnam ignis & nubis, interfecit exercitum eorum.
25 * Et subuertit rotas curruum, ferebantúrque in profundum. Dixerunt ergo Ægyptij: Fugiamus Israelem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos.

תרגום אונקלוס

12 הֲלָא דֵּין פִּתְגָמָא דְּמַלֵּילְנָא עִמָּךְ בְּמִצְרַיִם לְמֵימָר פְּסַק מִנָּנָא וְנִפְלַח יָת מִצְרָאֵי אֲרֵי טָב לָנָא וְנִפְלַח יָת מִצְרָאֵי מִדְּנָמוּת בְּמַדְבְּרָא׃
13 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעַמָּא לָא תְּרַחֲלוּן אִתְעַתָּדוּ וְחֲזוֹ יָת פּוּרְקָנָא דַּיְיָ דְּיַעְבֵּיד לְכוֹן יוֹמָא דֵּין אֲרֵי כְּמָא דַּחֲזֵיתוּן יָת מִצְרָאֵי יוֹמָא דֵּין לָא תּוֹסְפוּן לְמֶחֱזֵיהוֹן
עוֹד עַד עָלְמָא׃ 14 דַּיְיָ יְגִיחַ לְכוֹן קְרָב וְאַתּוּן תִּשְׁתְּקוּן׃ 15 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה קְבֵיל צְלוֹתָךְ מֵלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְיִטְלוּן׃ 16 וְאַתְּ טוֹל יָת חֻטְרָךְ וְאָרֵים יָת יְדָךְ עַל יַמָּא וּבְזַעֲהִי וְיֵעֲלוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹ יַמָּא בְּיַבֶּשְׁתָּא׃ 17 וַאֲנָא הָא אֲנָא
מַתְקֵיף יָת לִבָּא דְּמִצְרָאֵי וְיֵעֲלוּן בָּתְרֵיהוֹן וְאִתְיַקַּר בְּפַרְעֹה וּבְכָל מַשְׁרְיָתֵיהּ בִּרְתֵיכוֹהִי וּבְפָרָשׁוֹהִי׃ 18 וְיִדְּעוּן מִצְרָאֵי אֲרֵי אֲנָא יְיָ בְּאִתְיַקָּרוּתִי
בְּפַרְעֹה בִּרְתֵיכוֹהִי וּבְפָרָשׁוֹהִי׃ 19 וּנְטַל מַלְאֲכָא דַּיְיָ דִּמְדַבַּר קֳדָם מַשְׁרְיָתָא דְּיִשְׂרָאֵל וַאֲזַל מִבָּתְרֵיהוֹן וּנְטַל עַמּוּדָא דַּעֲנָנָא מִן
קֳדָמֵיהוֹן וְשָׁרָא מִבָּתְרֵיהוֹן׃ 20 וְעַל בֵּין מַשְׁרְיָתָא דְּמִצְרָאֵי וּבֵין מַשְׁרְיָתָא דְּיִשְׂרָאֵל וַהֲוָה עֲנָנָא וְקַבְלָא לְמִצְרָאֵי וּלְיִשְׂרָאֵל נְהַר
כָּל לֵילְיָא וְלָא אִתְקְרִיבוּ דֵּין לְהַת דֵּין כָּל לֵילְיָא׃ 21 וְאָרֵים מֹשֶׁה יָת יְדֵיהּ עַל יַמָּא וְדַבַּר יְיָ יָת יַמָּא בְּרוּחַ קְדוּמָא תַּקִּיף כָּל לֵילְיָא וְשַׁוִּי
יַת יַמָּא לְיַבֶּשְׁתָּא וְאִתְבְּזַעוּ מַיָּא׃ 22 וְעָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹ יַמָּא בְּיַבֶּשְׁתָּא וּמַיָּא לְהוֹן שׁוּרִין מִימִינֵיהוֹן וּמִשְּׂמָאלֵיהוֹן׃ 23 וּרְדַפוּ
מִצְרָאֵי וְעָלוּ בָּתְרֵיהוֹן כָּל סוּסָוָת פַּרְעֹה רְתֵיכוֹהִי וּפָרָשׁוֹהִי לְגוֹ יַמָּא׃ 24 וַהֲוָה בְּמַטְרוֹת צַפְרָא וְאִסְתְּכִי יְיָ לְמַשְׁרְיָתָא דְּמִצְרָאֵי בְּעַמּוּדָא
דְּאֶשָׁתָא וַעֲנָנָא וְשַׁגֵּישׁ יָת מַשְׁרְיָתָא דְּמִצְרָאֵי׃ 25 וְאַעְדִּי יָת גַּלְגַּלֵּי רְתֵיכוֹהִי וּמְדַבְּרִין לְהוֹן בִּתְקוֹף וַאֲמָרוּ מִצְרָאֵי אֶעֱרוֹק מִן קֳדָם
יִשְׂרָאֵל אֲרֵי דָא הִיא גְּבוּרְתָּא דַּיְיָ דַּעֲבַד לְהוֹן קְרָבִין בְּמִצְרָיִם׃

12 * Non iſtud fuit verbum quod locuti ſumus ad te in Ægypto, dicentes: Dimitte nos, vt ſeruiamus Ægyptiis. melius enim erat nos ſeruire Ægyptiis, quàm mori in deſerto hoc.

13 * Dixit autem Moyſes ad populum: Confidite, ſtate, & videte ſaluationem quæ à Domino, quam faciet nobis hodie. quemadmodum enim vidiſtis Ægyptios hodie, non adijcietis vltrà videre eos in æternum tempus.

14 * Dominus pugnabit pro vobis, et vos tacebitis.

15 * Dixit autem Dominus ad Moyſen: Quid clamas ad me? loquere filiis Iſrael, & proficiſcantur.

16 * Et tu tolle virgam tuam, & extende manum tuam ſuper mare, & diuide illud: & ingrediantur filij Iſrael in medium maris per ſiccum.

17 * Et ecce ego indurabo cor Pharaonis, & Ægyptiorum omnium, & ingredientur poſt eos, & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu eius, et in curribus, & in equitibus eius.

18 * Et cognoſcent omnes Ægyptij, quòd ego Dominus: glorificato me in Pharaone, & in curribus, & in equitibus eius.

19 * Suſtulit ſe autem angelus Dei præcedens caſtra filiorum Iſrael, & abiit ex retro. ſuſtulit ſe autem & columna nubis à facie eorum, & ſtetit poſt eos.

20 * Et ingreſſa eſt inter caſtra Ægyptiorum, & inter caſtra Iſrael, & ſtetit. & facta eſt caligo & tenebræ; & venit nox: & non commiſcuerunt ſe adinuicem tota nocte.

21 * Extendit autem Moyſes manum ſuper mare: & induxit Dominus mare in vento Auſtro forti tota nocte, & fecit mare ſiccum, & diuiſa eſt aqua.

22 * Et ingreßi ſunt filij Iſrael in medium maris per ſiccum: & aqua eis murus à dextris, & murus à ſiniſtris.

23 * Perſecuti ſunt autem Ægyptij, & ingreßi ſunt poſt eos omnis equitatus Pharaonis, & currus, & aſcenſores in medium maris.

24 * Factum eſt autem in cuſtodia matutina, & reſpexit Dominus in caſtra Ægyptiorum in columna ignis et nubis, & conturbauit caſtra Ægyptiorum.

25 * Et colligauit axes curruum eorum, et fregit eos cum vi. & dixerunt Ægyptij, Fugiamus à facie Iſrael. & enim Dominus oppugnat pro eis Ægyptios.

12 * οὐ τοῦτο λῶ τὸ ῥῆμα ὃ ἐλαλήσαμέν σε ἐν αἰγύπτῳ, λέγοντες, πάρες ἡμᾶς, ὅπως δουλεύσωμεν τοῖς αἰγυπτίοις· κρεῖσσον γὰρ λῶ ἡμᾶς δουλεύειν τοῖς αἰγυπτίοις, ἢ ἀποθανεῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ.

13 * εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν, θαρσεῖτε στήκετε, καὶ ὁρᾶτε τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ κυρίου, ἣν ποιήσει ὑμῖν σήμερον. οὐ γὰρ μὴ προσθήσεσθε ἔτι ἰδεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.

14 * κύριος πολεμήσει ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς σιγήσεσθε.

15 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, τί βοᾷς πρός με; λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἀναζευξάτωσαν.

16 * καὶ σὺ ἔπαρον τὴν ῥάβδον σου, καὶ ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ῥῆξον αὐτὴν, καὶ εἰσελθέτωσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν.

17 * καὶ ἰδοὺ ἐγὼ σκληρυνῶ τὴν καρδίαν φαραὼ, καὶ τῶν αἰγυπτίων πάντων, καὶ εἰσελεύσονται ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν φαραὼ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς ἅρμασι, καὶ ἐν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ.

18 * καὶ γνώσονται πάντες οἱ αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγὼ κύριος· ἐνδοξαζομένου μου ἐν φαραὼ, καὶ ἐν τοῖς ἅρμασι, καὶ ἐν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ.

19 * ἐξῆρε δὲ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ὁ πορευόμενος τῆς παρεμβολῆς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἐπορεύθη ὀπίσω τῶν ὄπισθεν. ἐξῆρε δὲ καὶ ὁ στύλος τῆς νεφέλης ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἔστη ὀπίσω αὐτῶν.

20 * καὶ εἰσῆλθεν ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἀναμέσον τῆς παρεμβολῆς ἰσραὴλ, καὶ ἦν. καὶ ἐγένετο γνόφος καὶ σκότος· καὶ διῆλθεν ἡ νύξ. καὶ οὐ συνέμιξαν ἀλλήλοις ὅλην τὴν νύκτα.

21 * ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν. καὶ ἐπήγαγε κύριος τὴν θάλασσαν ἐν ἀνέμῳ νότῳ βιαίῳ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ἐποίησε τὴν θάλασσαν ξηράν, καὶ διεχίσθη τὸ ὕδωρ.

22 * καὶ εἰσῆλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρόν. καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς τεῖχος ἐκ δεξιῶν, καὶ τεῖχος ἐξ εὐωνύμων.

23 * καὶ ἐδίωξαν οἱ αἰγύπτιοι, καὶ εἰσῆλθον ὀπίσω αὐτῶν πᾶσα ἡ ἵππος φαραὼ, καὶ τὰ ἅρματα, καὶ οἱ ἀναβάται εἰς μέσον τῆς θαλάσσης.

24 * ἐγενήθη δὲ ἐν τῇ φυλακῇ τῇ ἑωθινῇ, καὶ ἐπέβλεψε κύριος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν αἰγυπτίων ἐν στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης, καὶ συνεταράξε τὴν παρεμβολὴν τῶν αἰγυπτίων·

25 * καὶ συνέδησε τοὺς ἄξονας τῶν ἁρμάτων αὐτῶν, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς μετὰ βίας. καὶ εἶπαν οἱ αἰγύπτιοι, φύγωμεν ἀπὸ προσώπου ἰσραὴλ. ὁ γὰρ κύριος πολεμεῖ ὑπὲρ αὐτῶν τοὺς αἰγυπτίους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Nónne hic eſt ſermo quem loquebamur tecum in Ægypto, dicentes: Recede à nobis, vt ſeruiamus Ægyptiis: quia melius eſt nobis vt ſeruiamus Ægyptiis, quàm vt moriamur in ſolitudine? 13 Dixitque Moyſes ad populum: Ne timeatis: ſtate, & videte redemptionem Domini, quam faciet vobis hodie: quia ſicut Ægyptios vidiſtis hodie, non videbitis eos vltrà vſque in ſempiternum.

14 Dominus pugnabit pro vobis, & vos tacebitis. 15 Dixitque Dominus ad Moyſen: Suſcepi orationem tuam: loquere filiis Iſrael, vt proficiſcantur. 16 Tu autem tolle virgam tuam, & leua manum tuam ſuper mare; & diuide illud: & ingredientur filij Iſrael in medium maris per ſiccum. 17 Ego autem indurabo cor Ægyptiorum, & ingredientur poſt eos, & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu eius, in curribus eius, & in equitibus illius. 18 Et ſcient Aegyptij quia ego Dominus, cùm glorificatus fuero in Pharaone, in curribus ſuis, & in equitibus ſuis. 19 Et receſſit angelus Domini qui gradiebatur coram caſtris Iſrael, & abiit poſt eos: & receſſit columna nubis à facie eorum, & ſtetit poſt tergum eorum. 20 Et ingreſſa eſt inter caſtra Ægyptiorum, & inter caſtra Iſrael: & erat nubes & obſcuritas Ægyptiis, Iſraeli autem erat lux tota nocte: & non acceſſerunt ad ſe inuicem tota nocte.

21 Et leuauit Moyſes manum ſuam ſuper mare, & Dominus abſtulit mare vento Orientali vehementi tota nocte: & poſuit mare in ſiccum, & diuiſæ ſunt aquæ. 22 Ingreſſíque ſunt filij Iſrael in medium maris per ſiccum, & aquæ erant eis muri à dextris & à ſiniſtris eorum. 23 Et perſecuti ſunt Ægyptij, & ingreſſi ſunt poſt eos omnes equi Pharaonis, currus eius, & equites eius per medium maris. 24 Factumque eſt in cuſtodia matutina, & reſpexit Dominus caſtra Ægyptiorum in columna ignis & nubis, & conturbauit caſtra Ægyptiorum. 25 Et abſtulit rotas curruum eorum, & ducebant eos grauiter. Dixeruntque Ægyptij: Fugiamus à facie Iſrael; quia hæc eſt potentia Domini quæ pugnabat pro eis in Ægypto.

26 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְטֵה אֶת־יָדְךָ עַל־הַיָּם
וְיָשֻׁבוּ הַמַּיִם עַל־מִצְרַיִם עַל־רִכְבּוֹ וְעַל־פָּרָשָׁיו :
27 * וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הַיָּם וַיָּשָׁב הַיָּם לִפְנוֹת בֹּקֶר
לְאֵיתָנוֹ וּמִצְרַיִם נָסִים לִקְרָאתוֹ וַיְנַעֵר יְהוָה אֶת־מִצְרַיִם
28 בְּתוֹךְ הַיָּם : * וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם וַיְכַסּוּ אֶת־הָרֶכֶב וְאֶת־
הַפָּרָשִׁים לְכֹל חֵיל פַּרְעֹה הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם בַּיָּם לֹא־
29 נִשְׁאַר בָּהֶם עַד־אֶחָד : * וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה
בְּתוֹךְ הַיָּם וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם :
30 * וַיּוֹשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם
31 וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שְׂפַת הַיָּם : * וַיַּרְא
יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם
וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת־יְהוָה וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ :

טו

1 * אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת
לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי־
2 גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם : * עָזִּי וְזִמְרָת
יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי
3 אָבִי וַאֲרֹמְמֶנְהוּ : * יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָה שְׁמוֹ :
4 * מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ יָרָה בַיָּם וּמִבְחַר שָׁלִשָׁיו
5 טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף : * תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ יָרְדוּ בִמְצוֹלֹת
6 כְּמוֹ־אָבֶן : * יְמִינְךָ יְהוָה נֶאְדָּרִי בַכֹּחַ יְמִינְךָ
7 יְהוָה תִּרְעַץ אוֹיֵב : * וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס קָמֶיךָ
8 תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ : * וּבְרוּחַ
אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד נֹזְלִים קָפְאוּ
9 תְּהֹמֹת בְּלֶב־יָם : * אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף
אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל תִּמְלָאֵמוֹ נַפְשִׁי אָרִיק חַרְבִּי
10 תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי : * נָשַׁפְתָּ בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ
11 יָם צָלְלוּ כָּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים : * מִי־כָמֹכָה
בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא
תְהִלֹּת עֹשֵׂה־פֶלֶא :

EXODVS. Translat.B.Hierony. *Exitus Israel.*

26 * Et ait Dominus ad Moysen: Extende manum tuam super mare, vt reuertantur aquę ad
27 Ægyptios super currus & equites eorũ. * Cũq; extendisset Moyses manũ contra mare, reuersum est primo diluculo ad priorẽ locum. Fugientibusq; Ægyptiis, occurrerunt aquæ: & inuoluit eos Dominus in mediis fluctibus.
28 * Reuersęque sunt aquæ, & operuerunt currus Sap.10.d
G & equites cuncti exercitus Pharaonis, qui sequentes ingressi fuerant mare; nec vnus quidem
29 superfuit ex eis. * Filij autem Israel perrexerunt per medium sicci maris: & aquæ eis erant quasi pro muro à dextris & à sinistris. Psal.105 Esa.11.d
30 * Liberauítque Dominus in die illo Israel de manu Ægyptiorum, & viderunt Ægyptios
31 mortuos super littus maris. * Et manum magnam quã exercuerat Dñs contra eos. timuítq; populus Dominum: & crediderunt Domino, & Moysi seruo eius. CAP. XV.

1 A TVnc cecinit Moyses & filij Israel carmen hoc Domino, & dixerunt: Cantemus Domino, gloriosè enim magnificatus est, equum Inf.eod. Psal.137 Esa.12.a
2 & ascensorem deiecit in mare. * Fortitudo mea & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutẽ. iste Deus meꝰ, & glorificabo eũ: Deus pa-
3 tris mei, & exaltabo eum. * Dñs quasi vir pu-
4 gnator: oĩpotens nomẽ eius. * Currus Pharaonis, & exercitum eius proiecit in mare. electi
5 principes eius submersi sunt in mari rubro. * Abyssi opuerũt eos: descẽderũt in ꝓfundũ quasi
6 lapis. * Dextera tua, Dñe, magnificata est in fortitudine: dextera tua, Dñe, pcussit inimicum.
7 * Et ĩ multitudine glorię tuę deposuisti aduersarios tuos. misisti irã tuã, quæ deuorauit eos
8 sicut stipulã. * Et ĩ spiritu furoris tui cõgregatę sũt aquę. stetit vnda fluẽs, cõgregati sũt abyssi
9 in medio mari. * Dixit inimicꝰ: Persequar & cõprehẽdã, diuidã spolia, implebitur aĩa mea. euaginabo gladiũ meum, interficiet eos manus
10 mea. * Flauit spiritus tuus, & operuit eos mare: submersi sunt quasi plumbũ in aquis ve-
11 hemẽtibus. * Quis similis tui in fortibus, Domine? quis similis tui? magnificus in sanctitate terribilis atq; laudabilis, & faciẽs mirabilia.

תרגום אונקלוס

26 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲרֵים יַת יְדָךְ עַל יַמָּא וְיָתוּבוּן מַיָּא עַל מִצְרָאֵי עַל רְתִיכֵיהוֹן וְעַל פָּרָשֵׁיהוֹן׃ 27 וַאֲרִים מֹשֶׁה יַת יְדֵיהּ עַל יַמָּא וְתָב
יַמָּא לְעִידָּן צַפְרָא לְתוּקְפֵיהּ וּמִצְרָאֵי עָרְקִין לְקַדְמוּתֵיהּ וְשַׁנְּיק יְיָ יַת מִצְרָאֵי בְּגוֹ יַמָּא׃ 28 וְתָבוּ מַיָּא וַחֲפוֹ יַת רְתִיכַיָּא וְיַת פָּרָשַׁיָּא לְכָל מַשְׁרִיַּת
פַּרְעֹה דְעַלוּ בָתְרֵיהוֹן בְּיַמָּא לָא אִשְׁתְּאַר בְּהוֹן עַד חָד׃ 29 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַלִיכוּ בְּיַבֶּשְׁתָּא בְּגוֹ יַמָּא וּמַיָּא לְהוֹן שׁוּרִין מִימִינֵיהוֹן וּמִשְּׂמָאלֵיהוֹן׃
30 וּפָרִיק יְיָ בְּיוֹמָא הַהוּא יַת יִשְׂרָאֵל מִידָא דְמִצְרָאֵי וַחֲזוֹ יִשְׂרָאֵל יַת מִצְרָאֵי מָיְתִין עַל כֵּיף יַמָּא׃ 31 וַחֲזוֹ יִשְׂרָאֵל יַת גְּבוּרְתָּא רַבְתָּא דַעֲבַד יְיָ
בְּמִצְרָיִם וּדְחִילוּ עַמָּא מִן קֳדָם יְיָ וְהֵימִינוּ בְּמֵימְרָא דַיְיָ וּבְנְבִיאוּת מֹשֶׁה עַבְדֵּיהּ׃

טו

1 בְּכֵן שַׁבַּח מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַת תֻּשְׁבַּחְתָּא הָדָא קֳדָם יְיָ וַאֲמַרוּ לְמֵימַר נְשַׁבַּח וְנוֹדֵה קֳדָם יְיָ אֲרֵי אִתְגְּאִי עַל גֵּיוָתָנָא
וְגַאוּתָא דְיִלֵיהּ הֵיא סוּסְיָא וְרוֹכְבֵיהּ רְמָא בְיַמָּא׃ 2 תּוּקְפִּי וְתֻשְׁבַּחְתִּי דְחִילָא יְיָ אֲמַר בְּמֵימְרֵיהּ וַהֲוָה לִי לְפָרִיק דֵּין אֱלָהִי וְאֶבְנֵי לֵיהּ מַקְדְּשָׁא
אֱלָהָא דַאֲבָהָתַי וְאֶפְלַח קֳדָמוֹהִי׃ 3 יְיָ מָרֵי נִצְחָן קְרָבַיָּא יְיָ שְׁמֵיהּ׃ 4 רְתִיכֵי פַּרְעֹה וּמַשְׁרְיָתֵיהּ שַׁדִּי בְיַמָּא וְשָׁפַר גְּבָרוֹהִי אִשְׁתַּבְּעוּ בְיַמָּא
דְסוּף׃ 5 תְּהוֹמַיָּא חֲפוֹ עֲלֵיהוֹן נְחָתוּ לְעֻמְקָנָא כְּאַבְנָא׃ 6 יַמִּינָךְ יְיָ אַדִּירָא בְחֵילָא יַמִּינָךְ יְיָ תְּבֶרֶת סָנְאָה׃ 7 וּבְסַגִּיאוּת תּוּקְפָּךְ תְּבַרְתִּינוּן
לְדָקְמוֹ עַל עַמָּךְ שְׁלַחְתְּ רָגְזָךְ תְּשֵׁיצִינוּן כְּנוּרָא לְקַשָּׁא׃ 8 וּבְמֵימַר פּוּמָךְ חַכִּימוּ מַיָּא קְמוּ כְּשׁוּר אָזְלַיָּא קָפוּ תְּהוֹמִין בְּלִבָּא דְיַמָּא׃ 9 דַּהֲוָה אָמַר
סַנְאָה אֶרְדֹּף אַדְבִּיק אֲפַלֵּיג בִּיזְתָא תִּשְׂבַּע מִנְּהוֹן נַפְשִׁי אֶשְׁלוֹף חַרְבִּי תְּשֵׁיצִינוּן יְדִי׃ 10 אֲמַרְתְּ בְּמֵימְרָךְ חֲפָא עֲלֵיהוֹן יַמָּא אִשְׁתְּקָעוּ כְּאַבְרָא בְּמַיִן
תַּקִּיפִין׃ 11 לֵית בַּר מִנָּךְ דְּאִתְּ הוּא יְיָ לֵית בַּר מִנָּךְ אֱלָהָא אַדִּיר בְּקוּדְשָׁא דְחִיל תֻּשְׁבְּחָן עֲבִיד פְּרִישָׁן׃

* *Dixit autem Dominus ad Moyſen: Extende* 26
manum tuam ſuper mare, & reuertatur aqua, &
cooperiat Ægyptios, ſuperáque currus, & ſuper aſ-
cenſores. * *Extendit autem Moyſes manum* 27
ſuper mare, & reuerſa eſt aqua ad diem ad locum.
at Ægyptij fugerunt ad aquam: & excuſsit Do-
minus Ægyptios in medium maris.

* *Et reuerſa aqua, cooperuit currus & aſcen-* 28
ſores, & omnem exercitum Pharaonis, qui ingreſ-
ſi fuerunt poſt eos in mare: & non relictus eſt ex
eis vllus. * *At filij Iſrael perrexerunt per ſic-* 29
cum in medio maris. at aqua eius murus à dextris,
& murus à ſiniſtris.

* *Et liberauit Dominus Iſrael in die illa de ma-* 30
nu Ægyptiorum. & vidit Iſrael Ægyptios mor-
tuos apud littus maris.

* *Et vidit Iſrael manum magnam, quæ fecit* 31
Dominus Ægyptiis. timuit autem populus Dominũ.
& crediderunt Deo, & Moyſi ſeruo eius.

CAP. XV.

TVnc cecinerunt Moyſes & filij Iſrael canticum 1
hoc Domino, & dixerunt: Cantemus Domino:
gloriosè enim glorificatus eſt. equum & aſcenſorem
deiecit in mare. * *Auxiliator et protector fa-* 2
ctus eſt mihi in ſalutem. hic meus Dominus, & glo-
rificabo eum: Deus patris mei, & exaltabo eum.

* *Dominus confringens bella: Dominus nomen* 3
illi. * *Currus Pharaonis, & exercitũ eius deiecit in* 4
mare. electos aſcenſores duces ſubmerſit in rubro
mari. * *Ponto cooperuit eos. deſcenderunt in* 5
profundum quaſi lapis. * *Dextera tua, Domine, glo* 6
rificata eſt in fortitudine: dextera tua manus, Dñe,
fregit inimicos. * *Et multitudine gloriæ tuæ con-* 7
triuiſti aduerſarios. miſiſti iram tuam, & deuora-
uit eos tanquam ſtipulam. * *Et per ſpiritum iræ* 8
tuæ diuiſa eſt aqua. conglutinatæ ſunt quaſi murus
aquæ: conglutinatæ ſunt & vndæ in medio maris.

* *Dixit inimicus: Perſequens comprehendam, di-* 9
uidam ſpolia, ſaturabo animam meam, interficiam
gladio meo, dominabitur manus mea. * *Miſiſti ſpi-* 10
ritum tuum, cooperuit eos mare: ſubmerſi ſunt tan-
quam plumbum in aqua vehementi. * *Quis ſi-* 11
milis tibi in diis, Dñe? quis ſimilis tibi, glorificatus
in ſanctis, mirabiliter gloriosè faciens miracula?

26 * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ
τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπικαλυψάτω τὸ ὕδωρ, καὶ ἐπικαλυψά-
τω τὰς αἰγυπτίους, ἔπί τε τὰ ἅρματα, καὶ ἐπὶ τοὺς ἀναβάτας.
27 * ἐξέτεινε δὲ μωυσῆς τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ
ἀπεκατεστάθη τὸ ὕδωρ πρὸς ἡμέραν ἐπὶ χώρας. ὁ δὲ αἰγύ-
πτιοι ἔφυγον ἐπὶ τὸ ὕδωρ. καὶ ἐξετίναξε κύριος τοὺς αἰγυπ-
28 τίους εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. * καὶ ἐπανασταφὲν τὸ ὕ-
δωρ ἐκάλυψε τὰ ἅρματα καὶ τοὺς ἀναβάτας, καὶ πᾶσαν τὴν
δύναμιν φαραὼ, τοὺς εἰσπορευομένους ὀπίσω αὐτῶν εἰς τὴν θά-
29 λασσαν. καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδείς. * οἱ δὲ υἱοὶ ἰσρα-
ὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. τὸ δὲ
ὕδωρ αὐτῆς τεῖχος ἦν δεξιῶν καὶ τεῖχος ἐξ ἀριστερῶν.
30 * καὶ ἐρρύσατο κύριος τὸν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ
χειρὸς τῶν αἰγυπτίων. καὶ ἴδεν ἰσραὴλ τοὺς αἰγυπτίους τεθνηκό-
31 τας ἐπὶ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. * καὶ ἶδεν ἰσραὴλ
τὴν χεῖρα τὴν μεγάλην, ἣν ἐποίησε κύριος τοῖς αἰγυπτίοις.
ἐφοβήθη δὲ ὁ λαὸς τὸν κύριον, καὶ ἐπίστευσαν τῷ θεῷ, καὶ μωυ-
σῇ τῷ θεράποντι αὐτοῦ. ιέ.
1 * Τότε ᾖσαν μωυσῆς καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὴν ᾠδὴν ταύτην
τῷ κυρίῳ, καὶ εἶπαν, ἄσωμεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξα-
2 σται. ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν. * βοηθὸς
καὶ σκεπαστὴς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. οὗτός μου θεὸς καὶ δοξάσω
3 αὐτὸν, θεὸς τοῦ πατρός μου, καὶ ὑψώσω αὐτόν. * κύριος συν-
4 τρίβων πολέμους, κύριος ὄνομα αὐτῷ. * ἅρματα φαραὼ, καὶ
τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔρριψεν εἰς θάλασσαν. ἐπίλεκτοι ἀνα-
βάται τρισσοὶ κατεπόντισαν ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ.
5 * πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτούς· καὶ ἔδυσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ λί-
6 θος. * ἡ δεξιά σου κύριε δεδόξασται ἐν ἰσχύϊ. ἡ δεξιά σου
7 χεὶρ κύριε ἔθραυσεν ἐχθρούς. * καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης
σου συνέτριψας τοὺς ὑπεναντίους. ἀπέστειλας τὴν ὀργήν σου
8 καὶ κατέφαγεν αὐτοὺς ὡσεὶ καλάμην. * καὶ διὰ πνεύ-
ματος τοῦ θυμοῦ σου διέστη τὸ ὕδωρ. ἐπάγη ὡσεὶ τεῖχος τὰ ὕ-
δατα, ἐπάγη καὶ τὰ κύματα ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης.
9 * εἶπεν ὁ ἐχθρὸς, διώξας καταλήψομαι, μεριῶ σκῦλα, ἐμ-
πλήσω ψυχήν μου, ἀνελῶ τῇ μαχαίρᾳ μου, κυριεύσει ἡ χείρ
10 μου. * ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου, ἐκάλυψεν αὐτοὺς θά-
λασσα, ἔδυσαν ὡσεὶ μόλιβδος ἐν ὕδατι σφοδρῷ.
11 * τίς ὅμοιός σοι ἐν θεοῖς κύριε; τίς ὅμοιός σοι δεδοξασμέ-
νος ἐν ἁγίοις, θαυμαστὸς ἐνδόξως ποιῶν τέρατα;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[26] Et dixit Dominus ad Moyſen: Leua manum tuam ſuper mare, & reuertentur aquæ ſuper Ægyptios, & ſuper currus eorum, & ſuper equites eorum. [27] Et leuauit Moyſes manum ſuam ſuper mare, & reuerſum eſt mare in tempore matutino ad vigorem ſuum. Ægyptij autem fugiebant in occurſum eius: & ſuffocauit Dominus Ægyptios in medio maris. [28] Et reuerſæ ſunt aquæ, & operuerunt currus & equites, & omnes exercitus Pharaonis, qui ingreſſi fuerant poſt eos in mare, non remanſit in eis vſque ad vnum. [29] Filij autem Iſrael ambulabant per ſiccum in medio maris; & aquæ erant eis muri à dextris & à ſiniſtris eorum. [30] Liberauitque Dominus in die illo Iſrael de manu Ægyptiorum: & viderunt Iſraelitæ Ægyptios mortuos in littore maris. [31] Viditque Iſrael potentiam manus magnæ quam fecit Dominus in Ægyptios. & timuit populus à facie Domini: & crediderunt in verbum Domini, & prophetiæ Moyſi ſerui eius.

CAP. XV.

TVnc cecinit Moyſes & filij Iſrael carmen hoc corã Dño, & dixerunt: Cantemus & laudemus corã Dño: quia magnificatus eſt ſuper magnificos, & magnificentia illius eſt: equũ & aſcenſorẽ eius proiecit in mare. [2] Fortitudo mea & canticũ meum Dominus terribilis: dixit in verbo ſuo, & fuit mihi in redẽptorẽ. hic eſt Deus meus: & ædificabo ei ſanctuariũ: Deus patrũ meorũ; & ſeruiam coram eo. [3] Dñs eſt victor bellorũ, Dñs nomẽ eius. [4] Curr⁹ Pharaonis & exercitus eius ꝓiecit in mare, & electi fortes eius ſubmerſi ſunt in mari rubro. [5] Abyſſi cooperuerũt eos: deſcẽderũt in ꝓfundũ quaſi lapis. [6] Dextera tua, Dñe, fortiſſima eſt in virtute: dextera tua, Dñe, cõfregit inimicũ. [7] Et in multitudine fortitudinis tuæ cõfregiſti eos q cõſurrexerũt cõtra populũ tuũ: miſiſti irã tuã, & cõſumpſit eos ſicut ignis ſtipulã. [8] Et in verbo oris tui ſapiẽter cõgregatæ ſunt aquæ: ſteterunt fluẽtes ſicut murus; coagulati ſunt abyſſi in corde maris. [9] Dicebat enim inimicus, Perſequar, comprehendã, diuidã ſpolia, ſaturabitur ex eis anima mea: euaginabo gladium meum, conſumet eos manus mea. [10] Dixiſti in verbo tuo, & cooperuit eos mare: ſubmerſi ſunt ſicut plumbum in aquis validis. [11] Non eſt abſque te, quoniam tu es Deus dominus: nullus eſt præter te Deus fortis in ſanctitate: terribilis laudabilis, faciens mirabilia.

12 * נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ׃
13 * נָחִיתָ בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ
נֵהַלְתָּ בְעֻזְּךָ אֶל־ נְוֵה קָדְשֶׁךָ׃
14 * שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגָּזוּן חִיל אָחַז יֹשְׁבֵי
15 פְלֶשֶׁת׃ * אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם אֵילֵי
מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד נָמֹגוּ כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן׃
16 * תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד בִּגְדֹל
זְרוֹעֲךָ יִדְמוּ כָאֶבֶן עַד־יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהוָה
17 עַד־יַעֲבֹר עַם־זוּ קָנִיתָ׃ * תְּבִאֵמוֹ
וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ
פָּעַלְתָּ יְהוָה מִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ׃
18 * יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ * כִּי בָא סוּס
19 פַּרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו בַּיָּם וַיָּשֶׁב
יְהוָה עֲלֵהֶם אֶת־מֵי הַיָּם וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם׃
20 * וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אַהֲרֹן אֶת־הַתֹּף
בְּיָדָהּ וַתֵּצֶאן כָּל־הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ בְּתֻפִּים וּבִמְחֹלוֹת׃
21 * וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם שִׁירוּ לַיהוָה כִּי גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ
22 רָמָה בַיָּם׃ * וַיַּסַּע מֹשֶׁה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּם־סוּף
וַיֵּצְאוּ אֶל־מִדְבַּר־שׁוּר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא־
23 מָצְאוּ מָיִם׃ * וַיָּבֹאוּ מָרָתָה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתֹּת מַיִם
24 מִמָּרָה כִּי מָרִים הֵם עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמָהּ מָרָה׃ * וַיִּלֹּנוּ
25 הָעָם עַל־מֹשֶׁה לֵאמֹר מַה־נִּשְׁתֶּה׃ * וַיִּצְעַק אֶל־יְהוָה
וַיּוֹרֵהוּ יְהוָה עֵץ וַיַּשְׁלֵךְ אֶל־הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם שָׁם
26 שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ׃ * וַיֹּאמֶר אִם־שָׁמוֹעַ
תִּשְׁמַע לְקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה
וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל־חֻקָּיו כָּל־הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר
שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא־אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה רֹפְאֶךָ׃
27 * וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וְשָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים
תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם עַל־הַמָּיִם׃

12 *Extendisti manum tuam, & deuorauit eos
13 terra. *Dux fuisti in misericordia tua populo,
quē redemisti. & portasti eum in fortitudine
14 tua ad habitaculū sanctū tuum. *Ascenderunt
populi & irati sunt, dolores obtinuerūt habi-
15 tatores Philistiim. *Tunc cōturbati sunt prin
cipes Edō, robustos Moab obtinuit tremor:
16 obriguerunt omnes habitatores Chanaā. *Ir-
ruat super eos formido, & pauor in magnitu-
dine brachij tui. fiāt immobiles quasi lapis, do
nec pertrāseat populus tuus, Dñe; donec per-
17 trāseat populus tuus iste quē possedisti. *Intro
duces eos, & plātabis in mōte hæreditatis tuæ
C firmissimo habitaculo tuo, quod operatus es
Dñe. sanctuariū tuum, Dñe, quod firmauerūt
18 man⁹ tuę. *Dñs regnabit in æternum & vltrà.
19 *Ingressus est enim eques Pharao cū curribus
& equitibus eius in mare, & reduxit super eos
Dñs aquas maris. filij autē Israel ambulauerūt
20 per siccum in medio eius. *Sumpsit ergo Ma-
ria prophetissa soror Aaron tympanum in ma-
nu sua, egressæque sunt omnes mulieres post
21 eam cum tympanis & choris. *Quibus prę-
cinebat, dicens: Cantemus Dño: glorioſē enim
magnificatus est; equū & ascēsorē eius deiecit
22 in mare. *Tulit autē Moyses Israel de mari ru
bro, & egressi sunt in desertū Sur. ambulaue-
rūtq; tribus diebus per solitudinē, & nō inue-
23 niebāt aquā. *Et venerūt in Marath; nec pote-
rāt bibere aquas de Marath, eo ꝙ essēt amarę.
Vñ & cōgruū loco nomē imposuit, vocās illū
24 Marath, i. amaritudinē. * Et murmurauit po-
25 pul⁹ cōtra Moysē, dicēs: Quid bibemus? *At Iudit.5.c
D ille clamauit ad Dñm: q ostēdit ei lignū; quod Ecc.38.a
cū misisset in aquas, in dulcedinē versę sūt. Ibi
cōstituit ei pręcepta atq; iudicia; & ibi tētauit
26 eū, *Dicēs: Si audieris vocē dñi Dei tui; & quod
rectū est corā eo feceris, & obedieris mādatis
eius, custodieriſq; oīa pręcepta illius, cūctum
languorē quem posui in Ægypto, non indu- Nu.33.b
cā super te. ego enim sum dominus Deus sal-
27 uator tuus. *Venerūt autem in Helim filij Is-
rael, vbi erāt duodecim fōtes aquarū, & septua
ginta palmę, & castrametati sunt iuxta aquas.

תרגום אונקלוס

12 אֲרֵימְתָּ יַמִּינָךְ בְּלַעְתִּנּוּן אַרְעָא׃ 13 דַּבַּרְתִּי בְטִיבוּתָךְ לְעַמָּא דְנָן דְּפָרַקְתָּ סוֹבַרְתִּי בְּתוּקְפָּךְ לְדִירָא דְקוּדְשָׁךְ׃ 14 שְׁמַעוּ עַמְמַיָּא זָעוּ
דַּחֲלָא אַחַדְתִּינּוּן כָּל דַּהֲווֹ יָתְבִין בִּפְלֶשֶׁת׃ 15 בְּכֵן אִתְבְּהִילוּ רַבְרְבֵי אֱדוֹם תַּקִּיפֵי מוֹאָב אַחַדְתִּינּוּן רְתִיתָא אִתְבְּרוּ כָּל דַּהֲווֹ יָתְבִין בִּכְנָעַן׃
16 תִּפֵּיל עֲלֵיהוֹן אֵימְתָא וְדַחֲלְתָא בִּסְגִיאוּת תּוּקְפָּךְ יִשְׁתְּקוֹן כְּאַבְנָא עַד דְּיֶעְבַּר עַמָּךְ יְיָ עַד דְּיֶעְבַּר דְּנָן דְּפָרַקְתָּ׃ 17 תַּעֲילִינּוּן וְתַשְׁרִינּוּן
בְּטוּרָא דְאַחְסַנְתָּךְ אֲתַר בֵּירַת שְׁכִינְתָּךְ אַתְקִינְתָּ יְיָ מַקְדְּשָׁא יְיָ אַתְקִנְתִּי יְדָךְ׃ 18 יְיָ מַלְכוּתֵיהּ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ 19 כַּד עָל סוּסָוָת פַּרְעֹה
בְּרְתֵיכוֹהִי וּבְפָרָשׁוֹהִי בְּיַמָּא וַאֲתֵיב יְיָ עֲלֵיהוֹן יַת מֵי יַמָּא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַלִיכוּ בִּיבֵשְׁתָּא בְּגוֹ יַמָּא׃ 20 וּנְסִיבַת מִרְיָם נְבִיאַתָא אֲחָתֵיהּ דְאַהֲרֹן יַת
תּוּפָּא בִּידָהָא וּנְפַקָא כָּל נְשַׁיָּא בָּתְרָהָא בְּתוּפִין וּבְחִינְגִין׃ 21 וּמְעַנְיָא לְהֶן מִרְיָם שַׁבְּחוּ וְאוֹדוּ קֳדָם יְיָ אֲרֵי אִתְגְּאִי עַל גֵּיוָתָנָא וְגַאוּתָא דְיַלְיָה
הֵיא סוּסְיָא וְרוֹכְבֵיהּ רְמָא בְיַמָּא׃ 22 וְאַטֵּיל מֹשֶׁה יַת יִשְׂרָאֵל מִיַּמָּא דְסוּף וּנְפָקוּ לְמַדְבְּרָא דְחָגְרָא וַאֲזָלוּ תְּלָתָא יוֹמִין בְּמַדְבְּרָא וְלָא אַשְׁכַּחוּ
מַיָּא׃ 23 וַאֲתוֹ לְמָרָה וְלָא יְכִילוּ לְמִשְׁתֵּי מַיָּא מִמָּרָה אֲרֵי מְרִירִין אִינִין עַל כֵּן קְרָא שְׁמֵהּ מָרָה׃ 24 וְאִתְרְעִמוּ עַמָּא עַל
מֹשֶׁה לְמֵימַר מָה נִשְׁתֵּה׃ 25 וְצַלִּי קֳדָם יְיָ וְאַלְפֵּיהּ יְיָ אָעָא וּרְמָא לְמַיָּא וּבְסִימוּ מַיָּא תַּמָּן גְּזַר לֵיהּ קְיָם וְדִין וְתַמָּן נַסְיֵהּ׃
26 וַאֲמַר אִם קַבָּלָא תְּקַבֵּיל בְּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָךְ וּדְכָשַׁר קֳדָמוֹהִי תַּעֲבֵיד וְתַצֵּית לְפִקּוּדוֹהִי וְתִטַּר כָּל קְיָמוֹהִי כָּל מַרְעִין דְּשַׁוֵּיתִי בְּמִצְרָאֵי
לָא אֲשַׁוִּינּוּן עֲלָךְ אֲרֵי אֲנָא יְיָ אָסָיָךְ׃ 27 וַאֲתוֹ לְאֵלִים וְתַמָּן תַּרְתָּא עֲשְׂרֵה מַבּוּעִין דְּמַיִן וְשִׁבְעִין דְּקִלִּין וּשְׁרוֹ
תַּמָּן עַל מַיָּא׃

* *Extendisti dexteram tuam, absorbuit eos terra.* 12
* *Deduxisti iustitia tua populum tuum hunc, quẽ redemisti. aduocasti fortitudine tua in diuersorium sanctum tuum.* * *Audiuerunt gentes, & iratæ* 14
sunt; dolores ceperunt habitantes Philistiim.
* *Tunc festinauerunt duces Edom, & principes* 15
Moabitarum; accepit eos tremor. liquefacti sunt omnes habitantes Chanaan. * *Irruat super eos ti-* 16
mor & tremor. magnitudine brachij tui fiant vt lapides, donec pertranseat populus tuus, Domine; donec pertranseat populus tuus hic, quem possedisti.
* *Introducens planta eos in monte hæreditatis* 17
tuæ in paratum habitaculum tuum. quod operatus es Domine, sanctuarium Domine, quod parauerunt manus tuæ. * *Dominus regnans in sæculum, &* 18
in sæculum, & vltrà. * *Quòd ingressus est equus* 19
Pharaonis cũ curribus & ascensoribus in mare, & superduxit super eos Dominus aquam maris. at filij Israel ambulauerunt per siccum in medio maris.
* *Accepit autem Maria prophetissa soror Aaron* 20
tympanum in manu sua, & egressæ sunt omnes mulieres post ipsam cum tympanis & choris. * *Incepit autẽ illis Maria dicens: Cantemus Dño: gloriosè* 21
enim glorificatus est: equum & ascensorem deiecit in mare. * *Eduxit autem Moyses filios Israel de* 22
mari rubro, & duxit eos in desertum Sur. & ambulauerunt tres dies in deserto, & non inueniebãt aquam ad bibendum. * *Venerunt autem in Marath,* 23
& non potuerunt bibere aquam de Marath: amara enim erat. propter hoc vocatum est nomen loci illius, Amaritudo. * *Et murmurauit populus contra* 24
Moysen, dicentes, Quid bibemus? * *Clamauit au-* 25
tem Moyses ad Dominum: & ostendit ei Dominus lignum, & coniecit in aquam, & dulcis facta est aqua. Illic constituit ei iustificationes & iudicia: & ibi eum tentauit. * *Et dixit: Si audiueris vocem* 26
Domini Dei tui, & placita coram eo feceris, & auribus perceperis mandata eius, & seruaueris omnes iustitias eius, omnem morbum quem induxi Ægyptiis, non inducam super te. ego enim sum Dominus sanans te. * *Et enim venerunt in Elim, &* 27
erant illic duodecim fontes aquarum, & septuaginta trunci palmarum. castrametati sunt autem illic apud aquas.

12 * ἐξέτεινας τὴν δεξιάν σου, κατέπιεν αὐτοὺς γῆ.
13 * ὡδήγησας τῇ δικαιοσύνῃ σου τὸν λαόν σου τοῦτον, ὃν ἐλυτρώσω. παρεκάλεσας τῇ ἰσχύϊ σου εἰς κατάλυμα ἁγίον σου.
14 * ἤκουσαν ἔθνη καὶ ὠργίσθησαν, ὠδῖνες ἔλαβον κατοικοῦν-
15 τας φιλισταίμ. * τότε ἐπτοήθησαν ἡγεμόνες ἐδώμ, καὶ ἄρ-
χοντες μωαβιτῶν, ἔλαβεν αὐτοὺς τρόμος. ἐτάκησαν πάν-
16 τες οἱ κατοικοῦντες χαναάν. * ἐπιπέσοι ἐπ' αὐτοὺς φόβος καὶ τρόμος. μεγέθει βραχίονός σου ἀπολιθωθήτωσαν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ λαός σου κύριε, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ
17 λαός σου οὗτος, ὃν ἐκτήσω. * εἰσαγαγὼν καταφύτευσον αὐτοὺς εἰς ὄρος κληρονομίας σου εἰς ἕτοιμον κατοικητήριόν σου. ὃ κατειργάσω κύριε, ἁγίασμα κύριε, ὃ ἡτοίμασαν αἱ χεῖρές
18 σου. * κύριος βασιλεύων εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐπ' αἰῶνα, καὶ
19 ἔτι. * ὅτι εἰσῆλθεν ἵππος φαραὼ σὺν ἅρμασι καὶ ἀναβάταις εἰς θάλασσαν, καὶ ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς κύριος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης. οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐπορεύθησαν διὰ ξηρᾶς
20 ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. * ἔλαβε δὲ μαριὰμ ἡ προφῆτις ἡ ἀδελφὴ ἀαρὼν τὸ τύμπανον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς· καὶ ἐξῆλθοσαν πᾶσαι αἱ γυναῖκες ὀπίσω αὐτῆς μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν.
21 * ἐξῆρχε δὲ αὐτῶν μαριάμ, λέγουσα, ἄσωμεν τῷ κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται. ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θά-
22 λασσαν. * ἐξῆρε δὲ μωυσῆς τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἀπὸ θαλάσσης ἐρυθρᾶς, καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον σουρ. καὶ ἐπορεύοντο τρεῖς ἡμέρας ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐχ ὕδωρ εὕρισκον ὕδωρ, ὥστε
23 πιεῖν. * ἦλθον δὲ εἰς μερρά, καὶ οὐκ ἠδύναντο πιεῖν ὕδωρ ἐκ μερρᾶς· πικρὸν γὰρ ἦν. διὰ τοῦτο ἐπωνομάσθη τὸ ὄνομα τοῦ τό-
24 που ἐκείνου, πικρία. * καὶ διεγόγγυζεν ὁ λαὸς ἐπὶ μωυ-
25 σῆν, λέγοντες, τί πίωμεθα; * ἐβόησε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον. καὶ ἔδειξεν αὐτῷ ὁ κύριος ξύλον, καὶ ἐνέβαλεν εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἐγλυκάνθη τὸ ὕδωρ. ἐκεῖ ἔθετο αὐτῷ δικαιώματα καὶ κρίσεις, καὶ ἐκεῖ αὐτὸν ἐπείρασεν.
26 * καὶ εἶπεν, ἐὰν ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσῃς, καὶ ἐνωτίσῃ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ φυλάξῃ πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, πᾶσαν νόσον ἣν ἐπήγαγον τοῖς αἰγυπτίοις, οὐκ ἐπάξω ἐπί σε. ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ ἰώμενός σε.
27 * καὶ ἦλθον εἰς ἐλείμ, καὶ ἦσαν ἐκεῖ δώδεκα πηγαὶ ὑδάτων, καὶ ἑβδομήκοντα στελέχη φοινίκων. παρενέβαλον δὲ ἐκεῖ παρὰ τὰ ὕδατα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Leuasti dexteram tuam, deuorauit eos terra. 13 Deduxisti in bonitate tua populum tuum hunc quem redemisti. portasti eum in fortitudine tua ad habitaculum sanctitatis tuæ. 14 Audierunt populi, commoti sunt: terror apprehendit omnes qui habitant in Palæstina.
15 Tunc conturbati sunt principes Edom, robusti Moab: apprehendit eos tremor: contriti sunt omnes qui habitabant in Chanaan.
16 Irruat super eos terror & timor: in multitudine fortitudinis tuæ taceant sicut lapis, donec transeat populus tuus, Domine; donec transeat populus hic quem redemisti. 17 Introduces eos & collocabis eos in monte hæreditatis tuæ. locum domus maiestatis tuæ præparasti, Domine: sanctuarium Domini præparauerunt manus tuæ. 18 Regnum Domini in seculum, & in secula seculorum. 19 Quando ingressus est equitatus Pharaonis cum curribus suis & equitibus suis in mare, reduxit Dominus super eos aquas maris. filij autem Israel ambulauerunt per siccum in medio maris. 20 Et tulit Maria prophetissa soror Aaron tympanum in manu sua, & egressæ sunt omnes mulieres post eam cum tympanis & choris. 21 Et respondebat eis Maria: Cantate & laudate coram Domino, quoniam magnificatus est super magnificos, & magnificentia eius est, equum & ascensorem eius proiecit in mare. 22 Tulit autem Moyses Israel de mari rubro, & egressi sunt per desertum Agra. & ambulauerunt tribus diebus per desertum, & non inuenerunt aquas. 23 Et venerunt in Mara, & non potuerunt bibere aquas de Mara, eo quòd amaræ essent. propterea vocauit nomen eiusdem loci, Mara. 24 Et conquestus est populus contra Moysen, dicens: Quid bibemus?
25 Et orauit coram Domino: & ostendit ei Dominus lignum, & proiecit in aquam, & dulces factæ sunt aquæ. Ibi constituit ei pactum & iudicium, & ibi tentauit eum. 26 Et ait: Si obediens obedieris verbo domini Dei tui, & quod rectum est coram eo feceris, & audieris præcepta eius, & custodieris omnia pacta eius, omnes languores quos posui in Ægypto, non ponam eos subter te: quia ego Dominus medicus tuus.
27 Veneruntque in Elim, vbi erant duodecim fontes aquarum, & septuaginta palmæ: & castrametati sunt ibi iuxta aquas.

יו

1 * וַיִּסְעוּ מֵאֵילִם וַיָּבֹאוּ כָל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶל־מִדְבַּר־סִין אֲשֶׁר בֵּין־אֵילִם וּבֵין סִינָי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר
2 יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וַיִּלֹּנוּ
כָל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בַּמִּדְבָּר׃
3 * וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי־יִתֵּן מוּתֵנוּ בְיַד־יְהוָה
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל־סִיר הַבָּשָׂר בְּאָכְלֵנוּ לֶחֶם
לָשֹׂבַע כִּי־הוֹצֵאתֶם אֹתָנוּ אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְהָמִית
4 אֶת־כָּל־הַקָּהָל הַזֶּה בָּרָעָב׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן־הַשָּׁמָיִם וְיָצָא הָעָם
וְלָקְטוּ דְבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנַסֶּנּוּ הֲיֵלֵךְ בְּתוֹרָתִי אִם־
5 לֹא׃ * וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהֵכִינוּ אֵת אֲשֶׁר־יָבִיאוּ
6 וְהָיָה מִשְׁנֶה עַל אֲשֶׁר־יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם׃ * וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֶרֶב וִידַעְתֶּם כִּי
7 יְהוָה הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וּבֹקֶר וּרְאִיתֶם
אֶת־כְּבוֹד יְהוָה בְּשָׁמְעוֹ אֶת־תְּלֻנֹּתֵיכֶם עַל־יְהוָה
8 וְנַחְנוּ מָה כִּי תַלִּינוּ עָלֵינוּ׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתֵת יְהוָה
לָכֶם בָּעֶרֶב בָּשָׂר לֶאֱכֹל וְלֶחֶם בַּבֹּקֶר לִשְׂבֹּעַ בְּשָׁמְעַ
יְהוָה אֶת־תְּלֻנֹּתֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם מַלִּינִם עָלָיו
וְנַחְנוּ מָה לֹא־עָלֵינוּ תְלֻנֹּתֵיכֶם כִּי עַל־יְהוָה׃
9 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן אֱמֹר אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל קִרְבוּ לִפְנֵי יְהוָה כִּי שָׁמַע אֶת תְּלֻנֹּתֵיכֶם׃
10 * וַיְהִי כְּדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיִּפְנוּ
אֶל־הַמִּדְבָּר וְהִנֵּה כְבוֹד יְהוָה נִרְאָה בֶּעָנָן׃
11 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * שָׁמַעְתִּי אֶת־
12 תְּלֻנֹּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דַּבֵּר אֲלֵהֶם לֵאמֹר בֵּין הָעַרְבַּיִם
תֹּאכְלוּ בָשָׂר וּבַבֹּקֶר תִּשְׂבְּעוּ־לָחֶם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי
13 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * וַיְהִי בָּעֶרֶב וַתַּעַל הַשְּׂלָו וַתְּכַס
אֶת־הַמַּחֲנֶה וּבַבֹּקֶר הָיְתָה שִׁכְבַת הַטַּל סָבִיב
לַמַּחֲנֶה׃

CAP. XVI.

1 A PRofectique de Helim, venit omnis multi-
tudo filiorum Israel in desertum Sin, quod
est inter Heli & Sinai quintadecima die men
sis secundi, postquam egressi sunt de terra Æ-
2 gypti. * Et murmurauit omnis congregatio
filiorum Israel contra Moysen & Aaron in so
3 litudine. * Dixeruntque filij Israel ad eos:
Vtinam mortui essemus per manum Domini
in terra Ægypti, quando sedebamus super ol-
las carnium, & comedebamus panem in satu-
ritate. Cur induxistis nos in desertum istud,
vt occideretis omnem multitudinem fame?
4 * Dixit autem Dominus ad Moysen: Ecce e-
go pluam vobis panes de cælo. egrediatur po
B pulus, & colligat quæ sufficiunt per singu-
los dies, vt tentem eum, vtrùm ambulet in le
5 ge mea, an non. * Die autẽ sexto parent quod
inferant, & sit duplum quàm colligere sole-
6 bant per singulos dies. * Dixeruntq; Moyses
& Aaron ad omnes filios Israel: Vesperè scie-
tis quòd Dominus eduxerit vos de terra Æ-
7 gypti: * Et manè videbitis gloriam Domini.
Audiui enim murmur vestrũ cõtra Dominũ.
Nos verò quid sumus, quia mussitastis contra
8 nos? * Et ait Moyses: Dabit vobis Dominus
vesperè carnes edere: & manè panes in satu-
ritate, eo ꝙ audierit murmurationes vestras,
quibus murmurati estis cõtra eum. Nosenim
quid sumus? nec contra nos est murmur ve-
9 strum, sed contra Dominum. *Dixit quoque
Moyses ad Aaron: Dic vniuersæ congregatio-
ni filiorum Israel: Accedite corã Domino. au-
10 diuit enim murmur vestrum. *Cumq; loque-
retur Aaron ad omnem cœtũ filiorum Israel,
respexerũt ad solitudinem. & ecce gloria Dñi
11 apparuit in nube. * Locutus est autem Do-
12 minus ad Moysen, dicens: *Audiui murmu-
C rationes filiorum Israel: loquere ad eos: Ve-
sperè comedetis carnes, & manè saturabimini
panibus. scietisque quòd ego sum Dominus
13 Deus vester. * Factum est ergo vesperè, & as-
cendẽs coturnix, cooperuit castra: manè quo-
que ros iacuit per circuitum castrorum.

תרגום אונקלוס

יו

1 וּנְטָלוּ מֵאֵילִם וַאֲתוֹ כָּל כְּנִישְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַדְבְּרָא
דְסִין דְּבֵין אֵילִם וּבֵין סִינַי בְּחַמְשָׁא עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא תִּנְיָנָא לְמִפְקְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם׃ 2 וְאִתְרַעֲמוּ כָּל כְּנִישְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֹשֶׁה
וְעַל אַהֲרֹן בְּמַדְבְּרָא׃ 3 וַאֲמַרוּ לְהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְוַי דְּמֵיתְנָא עַל מֵימְרָא דַיְיָ בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם כַּד הֲוֵינָא יָתְבִין עַל דּוּדֵי בִּשְׂרָא כַּד הֲוֵינָא
אָכְלִין לַחְמָא וְשָׂבְעִין אֲרֵי אַפֵּקְתּוּן יָתָנָא לְמַדְבְּרָא הָדֵין לְקַטָּלָא יַת כָּל קְהָלָא הָדֵין בְּכַפְנָא׃ 4 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הָא אֲנָא מַחֵית לְכוֹן לַחְמָא
מִן שְׁמַיָּא וְיִפְּקוּן עַמָּא וְיִלְקְטוּן פִּתְגָם יוֹם בְּיוֹמֵיהּ בְּדִיל דַּאֲנַסִינוּן הֵיְהָכְנוּן בְּאוֹרָיְתִי אִם לָא׃ 5 וְיְהֵי בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה וְיַתְקְנוּן יַת דַּיְיהוּן
וְיְהֵי עַל חַד חֵרִין עַל דְּיִלְקְטוּן יוֹם יוֹם׃ 6 וַאֲמַר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרַמְשָׁא וְתִדְעוּן אֲרֵי יְיָ אַפֵּיק יַתְכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם׃
7 וּבְצַפְרָא וְתֶחְזוּן יַת יְקָרָא דַיְיָ כַּד שְׁמִיעַ יַת תּוּרְעֲמוּתְכוֹן קֳדָם יְיָ וְנַחְנָא מָה אֲרֵי אִתְרַעֲמוּתוּן עֲלָנָא׃ 8 וַאֲמַר מֹשֶׁה בְּדִיהֵיב יְיָ לְכוֹן בְּרַמְשָׁא
בִּשְׂרָא לְמֵיכַל וְלַחְמָא בְצַפְרָא לְמִסְבַּע כַּד שְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ יַת תּוּרְעֲמוּתְכוֹן דְּאַתּוּן מִתְרַעֲמִין עֲלוֹהִי וְנַחְנָא מָה לָא עֲלָנָא תּוּרְעֲמוּתְכוֹן אֶלָּהֵין עַל מֵימְרָא
דַיְיָ׃ 9 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן אֱמוֹר לְכָל כְּנִישְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל קִרִיבוּ קֳדָם יְיָ אֲרֵי שְׁמִיעַ קֳדָמוֹהִי תּוּרְעֲמוּתְכוֹן׃ 10 וַהֲוָה כַּד מַלֵּיל
אַהֲרֹן לְכָל כְּנִישְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתְפְּנִיאוּ לְמַדְבְּרָא וְהָא יְקָרָא דַיְיָ אִתְגְּלִי בַּעֲנָנָא׃ 11 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 12 שְׁמִיעַ קֳדָמַי
יַת תּוּרְעֲמוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַלֵּיל עִמְּהוֹן בֵּין שְׁמַשַּׁיָּא תֵּיכְלוּן בִּשְׂרָא וּבְצַפְרָא תִּשְׂבְּעוּן לַחְמָא וְתִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 13 וַהֲוָה
בְּרַמְשָׁא וּסְלֵיקַת שְׂלָו וַחֲפָאת יַת מַשְׁרְיָתָא וּבְצַפְרָא הֲוָה נָחַת טַלָּא סְחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁרְיָתָא׃

CAP. XVI.

PRofecti ſunt autem ex Elim, & venit omnis congregatio filiorum Iſrael in deſertum Sin, quod eſt inter Elim & inter Sina. At quinta & decima die menſe ſecundo, egreſſis ipſis ex terra Ægypti,

* Murmurauit omnis congregatio filiorum Iſrael contra Moyſen & Aaron:

* Et dixerunt ad eos filij Iſrael: Vtinam mortui eſſemus percuſſi à Domino in terra Ægypti, quando ſedimus ſuper ollas carnium, & comedebamus panes ad ſatietatem, quòd eduxiſtis nos in deſertum hoc, vt occideretis omnem congregationem hanc in fame!

* Dixit autem Dominus ad Moyſen: Ecce ego pluam vobis panes ex cælo: & egredietur populus, & colligent quod diei in diem; vt tentem eos, ſi ambulabunt in lege mea, vel non.

* Et erit die ſexta, & præparabunt quod inferant. & erit duplum quod congregauerint quod per diem in diem.

* Dixit autem Moyſes & Aaron ad omnem cœtum filiorum Iſrael: Veſperè ſcietis, quòd Dominus eduxit vos de terra Ægypti:

* Et manè videbitis gloriam Domini, quoniam audiuit murmur veſtrum contra Deum. nos autem quid ſumus, quòd murmuratis contra nos?

* Et dixit Moyſes, Cùm dederit Dominus vobis veſperè carnes comedere, & panes manè in ſaturitatem: quoniam audiuit Dominus murmur veſtrum, quod vos murmuratis contra nos: nos autem quid ſumus? non enim contra nos murmur veſtrum eſt, ſed contra Deum. * Dixit autem Moyſes ad Aaron: Dic omni cœtui filiorum Iſrael, Accedite coram Deo. audiuit enim veſtrum murmur.

* Quando autem locutus eſt Aaron omni congregationi filiorum Iſrael, & conuerſi ſunt in deſertũ, & gloria Domini apparuit in nube. * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: * Audiui murmur filiorum Iſrael: loquere ad eos, dicens: Ad veſperam comedetis carnes, & manè ſaturabimini panibus. et ſcietis, quòd ego ſum dominus Deus veſter.

* Factum eſt autem veſperè, & aſcendit coturnix, & cooperuit caſtra. manè autem factum eſt, cùm ceſſaſſet ros in circuitu caſtrorum:

ις'.

1 * Απῆραν ὃ ἐξ ἐλείμ, καὶ ἦλθε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν
ισραὴλ εἰς τὴν ἔρημον σὶν, ὅ ἐστιν ἀναμέσον ἐλείμ, καὶ ἀναμέ-
σον σινά. τῇ ὃ πέντε καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ, τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ
ἐξεληλυθότων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου.

2 * διεγόγγυζε πᾶσα ἡ συναγωγὴ τῶν υἱῶν ισραὴλ ἐπὶ
3 μωυσῆ καὶ ἀαρών. * καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὸν οἱ υἱοὶ ισρα-
ὴλ, ὄφελον ἀπεθάνομεν πληγέντες ὑπὸ κυρίου ἐν γῇ αἰγύ-
πτου, ὅταν ἐκαθίσαμεν ἐπὶ τῶν λεβήτων τῶν κρεῶν, καὶ ἠσθίο-
μεν ἄρτους εἰς πλησμονὴν, ὅτι ἐξηγάγετε ἡμᾶς εἰς τὴν ἔρη-
μον ταύτην, ἀποκτεῖναι πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ταύτην ἐν
4 λιμῷ. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἰδοὺ ἐγὼ ὑω ὑ-
μῖν ἄρτους ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐξελεύσεται ὁ λαὸς, καὶ συλ-
λέξουσι τὸ τῆς ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ὅπως πειράζω αὐτοὺς εἰ
5 πορεύσονται τῷ νόμῳ μου ἢ οὔ. * καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ
τῇ ἕκτῃ, καὶ ἑτοιμάσουσιν ὃ ἂν εἰσενέγκωσιν. καὶ ἔσται διπλοῦν
ὃ ἂν συναγάγωσι τὸ καθ' ἡμέραν εἰς ἡμέραν.

6 * εἶπε δὲ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ισ-
ραὴλ, ἑσπέρας γνώσεσθε, ὅτι κύριος ἐξήγαγεν ὑμᾶς ἐκ γῆς
7 αἰγύπτου. * καὶ πρωὶ ὄψεσθε τὴν δόξαν κυρίου ἐν τῷ
εἰσακούσαι τὸν γογγυσμὸν ὑμῶν ἐπὶ τὸν θεόν. ἡμεῖς δὲ τί ἐσμὲν,
8 ὅτι διαγογγύζετε καθ' ἡμῶν; * καὶ εἶπε μωυσῆς ἐν τῷ
διδόναι κύριον ὑμῖν ἑσπέρας κρέα φαγεῖν, καὶ ἄρτους πρωὶ
εἰς πλησμονὴν, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι κύριον τὸν γογγυσμὸν ὑμῶν,
ὃν ὑμεῖς διαγογγύζετε καθ' ἡμῶν. ἡμεῖς δὲ τί ἐσμὲν; οὐ γὰρ καθ'
ἡμῶν ὁ γογγυσμὸς ὑμῶν ἐστιν, ἀλλ' ἢ κατὰ τοῦ θεοῦ.

9 * εἶπε δὲ μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν, εἶπον πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν
ισραὴλ, πρόσελθετε ἐνδυτίον τοῦ θεοῦ. εἰσακήκοε γὰρ ὑμῶν
10 τὸν γογγυσμόν. * ἡνίκα δὲ ἐλάλει ἀαρὼν πάσῃ συναγω-
γῇ υἱῶν ισραὴλ, καὶ ἐπεστράφησαν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἡ δόξα
κυρίου ὤφθη ἐν νεφέλῃ.

11 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

12 * εἰσακήκοα τὸν γογγυσμὸν τῶν υἱῶν ισραήλ· λάλησον
πρὸς αὐτοὺς, λέγων, τὸ πρὸς ἑσπέραν ἔδεσθε κρέα, καὶ τὸ-
πρωὶ πλησθήσεσθε ἄρτων. καὶ γνώσεσθε, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος
ὁ θεὸς ὑμῶν.

13 * ἐγένετο δὲ ἑσπέρα· καὶ ἀνέβη ἡ ὀρτυγομήτρα, καὶ ἐκάλυ-
ψε τὴν παρεμβολήν. πρωὶ δὲ ἐγένετο καταπαυομένης τῆς δρό-
σου κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XVI.

PRofectiq́ue ſunt de Elim, & venit omnis cœtus filiorum Iſrael in deſertum Sin, quod eſt inter Elim & inter Sinai, quintadecima die menſis ſecundi, poſtquam egreſſi ſunt de terra Ægypti. [2] Murmurauitq́ue omnis congregatio filiorum Iſrael contra Moyſen & contra Aaron in ſolitudine: [3] Et dixerunt eis filij Iſrael: Vtinam mortui eſſemus per verbum Domini in terra Ægypti, quando ſedebamus ſuper ollas carnis, quando comedebamus panem & ſaturabamur. quare eduxiſtis nos in deſertum iſtud, vt occideretis omnem populum hunc fame? [4] Dixitq́ue Dominus ad Moyſen: Ecce ego deſcendere faciam vobis panem de cælo: & egredietur populus, & colliget per ſingulos dies: vt tentem eum, vtrùm ambulent in lege mea, an non. [5] Et erit in die ſexto, & præparabunt quæ attulerint; & erit duplum ad illud quod collegerint per ſingulos dies.

[6] Dixitq́ue Moyſes & Aaron ad omnes filios Iſrael: Veſperè ſcietis, quòd Dominus eduxerit vos de terra Ægypti: [7] Et manè videbitis gloriam Domini, eo quòd auditum ſit murmur veſtrum coram Domino. nos enim quid ſumus, quia murmuraſtis contra nos? [8] Dixitq́ue Moyſes, Cùm dederit vobis Dominus veſperè carnem ad comedendum, & manè panem in ſaturitatem: cùm auditum ſit coram Domino murmur veſtrum, quod vos murmuraſtis contra eum. nos enim quid ſumus? non eſt contra nos murmur veſtrum, ſed contra verbum Domini. [9] Dixitq́ue Moyſes ad Aaron: Dic vniuerſæ congregationi filiorum Iſrael: Accedite coram Domino; quia auditum eſt coram eo murmur veſtrum. [10] Et factum eſt cùm loqueretur Aaron ad omnem congregationem filiorum Iſrael, & reſpexerunt ad ſolitudinem; & ecce gloria Domini reuelata erat in nube. [11] Locutuſq́ue eſt Dominus ad Moyſen, dicens: [12] Auditum eſt coram me murmur filiorum Iſrael. loquere cum eis, dicens: Veſperè comedetis carnem, & manè ſaturabimini pane: & ſcietis quia ego dominus Deus veſter. [13] Factumq́ue eſt veſperè; & aſcendit coturnix, & operuit caſtra: & manè ros deſcendit per circuitum caſtrorum.

14 * וַתַּעַל שִׁכְבַת הַטָּל וְהִנֵּה עַל־פְּנֵי הַמִּדְבָּר דַּק
15 מְחֻסְפָּס דַּק כַּכְּפֹר עַל־הָאָרֶץ׃ * וַיִּרְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו מָן הוּא כִּי לֹא יָדְעוּ מַה־הוּא
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם הוּא הַלֶּחֶם אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לָכֶם
16 לְאָכְלָה׃ * זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לִקְטוּ מִמֶּנּוּ
אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת מִסְפַּר נַפְשֹׁתֵיכֶם אִישׁ
17 לַאֲשֶׁר בְּאָהֳלוֹ תִּקָּחוּ׃ * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְקְטוּ
18 הַמַּרְבֶּה וְהַמַּמְעִיט׃ * וַיָּמֹדוּ בָעֹמֶר וְלֹא הֶעְדִּיף
הַמַּרְבֶּה וְהַמַּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר אִישׁ לְפִי־אָכְלוֹ לָקָטוּ׃
19 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִישׁ אַל־יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר׃
20 * וְלֹא־שָׁמְעוּ אֶל־מֹשֶׁה וַיּוֹתִרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד־
בֹּקֶר וַיָּרֻם תּוֹלָעִים וַיִּבְאַשׁ וַיִּקְצֹף עֲלֵהֶם מֹשֶׁה׃
21 * וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בַבֹּקֶר בַּבֹּקֶר אִישׁ כְּפִי אָכְלוֹ וְחַם
22 הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמָס׃ * וַיְהִי בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לָקְטוּ לֶחֶם
מִשְׁנֶה שְׁנֵי הָעֹמֶר לָאֶחָד וַיָּבֹאוּ כָּל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה
23 וַיַּגִּידוּ לְמֹשֶׁה׃ * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
שַׁבָּתוֹן שַׁבַּת־קֹדֶשׁ לַיהוָה מָחָר אֵת אֲשֶׁר־תֹּאפוּ אֹפוּ
וְאֶת אֲשֶׁר־תְּבַשְּׁלוּ בַּשֵּׁלוּ וְאֵת כָּל־הָעֹדֵף הַנִּיחוּ לָכֶם
24 לְמִשְׁמֶרֶת עַד־הַבֹּקֶר׃ * וַיַּנִּיחוּ אֹתוֹ עַד־הַבֹּקֶר כַּאֲשֶׁר
25 צִוָּה מֹשֶׁה וְלֹא הִבְאִישׁ וְרִמָּה לֹא־הָיְתָה בּוֹ׃ * וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אִכְלֻהוּ הַיּוֹם כִּי־שַׁבָּת הַיּוֹם לַיהוָה הַיּוֹם לֹא
26 תִמְצָאֻהוּ בַּשָּׂדֶה׃ * שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקְטֻהוּ וּבַיּוֹם
27 הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לֹא יִהְיֶה־בּוֹ׃ * וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
28 יָצְאוּ מִן־הָעָם לִלְקֹט וְלֹא מָצָאוּ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
29 מֹשֶׁה עַד־אָנָה מֵאַנְתֶּם לִשְׁמֹר מִצְוֹתַי וְתוֹרֹתָי׃ * רְאוּ
כִּי־יְהוָה נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת עַל־כֵּן הוּא נֹתֵן לָכֶם בַּיּוֹם
הַשִּׁשִּׁי לֶחֶם יוֹמָיִם שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו אַל־יֵצֵא אִישׁ
30 מִמְּקֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי׃ * וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם בַּיּוֹם הַשְּׁבִעִי׃
31 * וַיִּקְרְאוּ בֵית־יִשְׂרָאֵל אֶת־שְׁמוֹ מָן וְהוּא כְּזֶרַע גַּד לָבָן
וְטַעְמוֹ כְּצַפִּיחִת בִּדְבָשׁ׃

EXODVS. Translat.B.Hierony. *Manna.*

14 *Cũq; operuisset superficiẽ terræ, apparuit in
solitudine minutũ & quasi pilo tusum in simi
15 litudinẽ pruinę super terrã. *Quod cũ vidissẽt
filij Israel, dixerũt ad inuicẽ Manhu: quod si-
gnificat, quid est hoc? ignorabãt enim quid es
set. Quibus ait Moyses: Iste est panis quẽ Dñs Psa.77. Sap.16.a
16 dedit vobis ad vescẽdum. * Hic est sermo quẽ
præcepit vobis Dñs. colligat vnusquisq; ex eo
quãtũ sufficit ad vescẽdũ, Gomor per singula
capita. iuxta numerũ animarũ vestrarum quæ
17 habitãt in tabernaculo sic tolletis. *Fecerũtq;
D ita filij Israel: & collegerũt alius plus, alius mi 2.Co.8.a
18 nus: *Et mẽsi sũt ad mẽsurã Gomor. Nec qui
plus collegerat, habuit amplius; nec qui mi-
nus parauerat, reperit minus: sed singuli iu-
19 xta id quod edere poterãt, cõgregauerũt. *Di-
xítq; Moyses ad eos, Nullus relinquat ex eo in
20 mane. * Qui nõ audierũt eum; sed dimiserunt
quidã ex eis vsq; manè: & scatere cœpit vermi
bus atq; computruit. Et iratus est contra eos
21 Moyses. *Colligebãt autẽ manè singuli quãtũ
sufficere poterat ad vescendũ. Cũq; incaluisset
22 sol, liquefiebat. *In die autẽ sexta collegerunt
cibos duplices. i. duo gomor per singulos ho-
mines. Venerũt autẽ oẽs principes multitudi-
23 nis, & narrauerũt Moysi. *Qui ait eis: Hoc est
quod locutus est Dñs: Requies sabbati sancti-
E ficata est Dño. Cras quodcũq; operãdũ est, fa
cite; & quę coquẽda sũt, coquite. quicquid au
24 tẽ reliquũ fuerit, reponite vsq; in mane. *Fece
runtq; ita vt præceperat Moyses: & nõ cõpu-
25 truit neq; vermis inuentus est in eo. *Dixítq;
Moyses: Comedite illud hodie, quia sabbatũ
26 est Dño: non inuenietur hodie in agro. * Sex
diebus colligite, in die aũt septimo sabbatũ est
27 Dño: idcirco nõ inuenietur. *Venítq; septima
dies, & egressi de populo vt colligerẽt, nõ in- Eze.10.b
28 uenerũt. *Dixit autẽ Dñs ad Moysen: Vsque-
quo nõ vultis custodire mandata mea, & legẽ
29 meã? *Videte q̃ Dñs dederit vobis sabbatũ, &
F propter hoc die sexta tribuit vobis cibos du-
plices. Maneat vnusquisq; apud semetipsum, Nu.11.b
30 & nullus egrediatur de loco suo die septimo.
31 *Et sabbatizauit populus die septimo. *Appel
lauitq; domus Israel nomẽ eius Man: quod erat quasi semẽ coriãdri albũ, gustúsq; eius quasi similæ cũ melle.

תרגום אונקלוס

14 וּסְלֵיקַת נַחֲתַת טַלָּא וְהָא עַל אַפֵּי מַדְבְּרָא דַּעֲדַק מְקַלַּף דַּעֲדַק דִּגְלִידָא עַל אַרְעָא׃ 15 וַחֲזוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרוּ גְּבַר לַאֲחוּהִי
מַנָּא הוּא אֲרֵי לָא יְדָעוּ מָה הוּא וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן הוּא לַחְמָא דְיְהַב יְיָ לְכוֹן לְמֵיכַל׃ 16 דֵּין פִּתְגָמָא דְפַקִּיד יְיָ לְקוּטוּ מִנֵּיהּ גְּבַר לְפוּם מֵיכְלֵיהּ
עוֹמֶרָא לְגֻלְגַּלְתָּא מִנְיַן נַפְשָׁתֵיכוֹן גְּבַר לְדִי בְמַשְׁכְּנֵיהּ תִּסְבוּן׃ 17 וַעֲבַדוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְקָטוּ דְאַזְעַר׃ 18 וְכָלוּ בְעוֹמְרָא וְלָא
אוֹתַר דְאַסְגֵּי וּדְאַזְעַר לָא חָסַר גְּבַר לְפוּם מֵיכְלֵיהּ לָקָטוּ׃ 19 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן גְּבַר לָא יַצְנַע מִנֵּיהּ עַד צַפְרָא׃ 20 וְלָא קַבִּילוּ מִן מֹשֶׁה
וְאַשְׁאַרוּ גְּבְרִין מִנֵּיהּ עַד צַפְרָא וּרְחִישׁ רַחְשָׁא וּסְרִי וּרְגִיז עֲלֵיהוֹן מֹשֶׁה׃ 21 וּלְקָטוּ יָתֵיהּ בְּצִפַּר בְּצִפַּר גְּבַר כְּפוּם מֵיכְלֵיהּ וּדְאִשְׁתְּאַר מִנֵּיהּ
עַל אַפֵּי חַקְלָא כַּד חֲמָא עֲלוֹהִי שִׁמְשָׁא פְּשָׁר׃ 22 וַהֲוָה בְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה לְקָטוּ לַחְמָא עַל חַד תְּרֵין תְּרֵין עוֹמְרִין לְחַד וַאֲתוֹ כָּל רַבְרְבֵי כְנִישְׁתָּא
וְחַוְיוּ לְמֹשֶׁה׃ 23 וַאֲמַר לְהוֹן הוּא דְמַלֵּיל יְיָ נִיחַ שַׁבְּתָא קוּדְשָׁא קֳדָם יְיָ מְחָר יַת דְּאַתּוּן עֲתִידִין לְמֵיפָא אֲפוּ וְיַת דְּאַתּוּן עֲתִידִין לְבַשָּׁלָא
בַּשִּׁלוּ וְיַת כָּל מוֹתָרָא אַצְנְעוּ לְכוֹן לְמַטְרָא עַד צַפְרָא׃ 24 וְאַצְנְעוּ יָתֵיהּ עַד צַפְרָא כְּמָא דְפַקִּיד מֹשֶׁה וְלָא סְרִי וְרִחְשָׁא לָא הֲוָה בֵּיהּ׃
25 וַאֲמַר מֹשֶׁה אֲכָלוּהִי יוֹמָא דֵין אֲרֵי שַׁבְּתָא יוֹמָא דֵין קֳדָם יְיָ יוֹמָא דֵין לָא תַשְׁכְּחוּנֵיהּ בְּחַקְלָא׃ 26 שִׁתָּא יוֹמִין תְּלַקְטוּנֵיהּ וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
שַׁבְּתָא לָא יְהֵא בֵּיהּ׃ 27 וַהֲוָה בְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה נְפָקוּ מִן עַמָּא לְמִלְקַט וְלָא אַשְׁכַּחוּ׃ 28 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד אֵימָתַי אִתּוּן מְסָרְבִין לְמִטַּר
פִּקּוּדַי וְאוֹרָיָתָי׃ 29 חֲזוֹ אֲרֵי יְיָ יְהַב לְכוֹן שַׁבְּתָא עַל כֵּן הוּא יָהִיב לְכוֹן בְּיוֹמָא שְׁתִיתָאָה לְחֵם תְּרֵין יוֹמִין תִּיבוּ אֱינָשׁ תְּחוֹתוֹהִי לָא יִפּוֹק גְּבַר מֵאֲתְרֵיהּ
בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה׃ 30 וְנָחוּ עַמָּא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה׃ 31 וּקְרוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל יַת שְׁמֵיהּ מַנָּא וְהוּא כִּבְזַרְעַ גַּדָּא חִוָּר וְטַעְמֵיהּ כְּאִסְקְרִיטוֹן בְּרַבָּשׁ׃

* Et ecce ſuper ſuperficiem deſerti ſubtile vt co- 14
riandrum album, vt pruina ſuper terram. * Vi- 15
dentes autem filij Iſrael, dixerũt alter alteri: Quid eſt hoc? non enim ſciebant quid erat. Dixit autem Moyſes ad eos: Hic panis, quem dedit Dominus vobis ad comedendum. * Hoc verbum quod conſtituit 16
Dominus: Congregate ex eo vnuſquiſque ad proximos gomor, ſecũdùm caput, iuxta numerum animarum veſtrarum: vnuſquiſque in tabernaculis veſtris colligite. * Fecerunt autem ſic filij Iſrael: & 17
collegerunt, qui multum & qui minus. * Et me- 18
tientes gomor, non abundauit qui multum & qui minus. non minus habuit vnuſquiſque, ad proximos apud ſe collegerunt. * Dixit autem Moyſes 19
ad eos: Nullus relinquat ex eo in mane. * Et 20
non audiuerunt Moyſen: ſed reliquerunt quidam ex eo in manè. & efferbuit vermes, & computruit. & indignatus eſt contra eos Moyſes.

* Et collegerunt illud manè manè, vnuſquiſque 21
ſufficiens ſibi. quando autem incaluiſſet ſol, liquefiebat. * Factum eſt autem die ſexta, collegerunt ne- 22
ceſſaria dupla, duo gomor vni. ingreſſi ſunt autem omnes principes cõgregationis, & narrauerũt Moyſi. * Dixit autem ad eos: Hoc verbũ eſt quod locutus 23
eſt Dominus: Sabbata requies ſancta Domino. cras quæcũq; coxeritis, coquite: et quæcunq; elixaueritis elixate: et omne ſuperfluũ relinquite illud in repoſitionẽ in manè. * Et reliquerunt ex eo in manè, ſicut 24
præcepit eis Moyſes, et nõ cõputruit, neq; vermis fa
ctus eſt in eo. * Dixit aũt Moyſes: Comedite hodie illud. 25
eſt enim ſabbatũ Dño: hodie nõ inuenietur in agro.
* Sex dies colligetis, at die ſeptima ſabbatũ, q̃ nõ erit 26
in eo. * Factũ eſt autẽ in die ſeptima, egreſſi ſunt q̃dã 27
ex populo ad colligẽdũ, & non inuenerũt. * Dixit au 28
tem Dominus ad Moyſen: Vſquequo non vultis audire mandata mea, & legẽ meam? * Videte, et enim 29
Dominus dedit vobis diem hanc ſabbata: propter hoc ipſe dedit vobis die ſexto panes duorum dierum. ſedete vnuſquiſq; in domibus veſtris apud ſemetipſum: nullus veſtrum egrediatur ex loco ſuo die ſeptima. * Et ſabbatizauit populus die ſeptima. 30

* Et vocauerunt illud filij Iſrael nomen eius, 31
Man. erat autem quaſi ſemen coriandri album: at guſtus eius vt ſimila in melle.

14 * καὶ ἰδοὺ ἐπὶ πρόσωπον τ ἐρήμου λεπτὸν ὡσεὶ κόριον λευ-
15 κὸν, ὡσεὶ πάγος ἐπὶ τ γῆς. * ἰδόντες ὃ ④ υἱοὶ ἰσραὴλ, εἶπαν
ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, τί ἐστὶ τοῦτο; οὐ γὰρ ᾔδεισαν τί ἦν. εἶπε ὃ μωυ-
σῆς πρὸς αὐτοὺς, οὗτός ὁ ἄρτος, ὃν ἔδωκε κύριος ὑμῖν φαγεῖν.
16 * τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος. συναγάγετε ἀπ' αὐτοῦ
ἕκαστος εἰς τοῦ καθήκοντας γόμος, κ̃ κεφαλὴ κ̃ ἀριθμὸν
17 ψυχῶν ὑμῶν, ἕκαστος ἐν ταῖς σκηναῖς ὑμῶν συλλέξατε. * ἐποί-
ησαν ὃ οὕτως ④ υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ συνέλεξαν, ὁ τὸ πολὺ ⟨ὁ τὸ
18 ἔλαττον. * καὶ μετρήσαντες τὸ γόμος, οὐκ ἐπλεόναζεν ὁ τὸ
πολὺ, καὶ ὁ τὸ ἔλαττον. οὐκ ἠλαττόνησεν ἕκαστος, εἰς τὰς κα-
19 θήκοντας παρ' ἑαυτῷ συνέλεξαν. * εἶπε ὃ μωυσῆς πρὸς αὐ-
20 τοὺς, μηθεὶς καταλιπέτω ἀπ' αὐτοῦ εἰς πρωΐ. * καὶ οὐκ ἤκου-
σαν μωυσῆ, ἀλλὰ κατέλιπόν τινες ἀπ' αὐτοῦ εἰς πρωΐ. καὶ
ἐξέζεσεν σκώληκας, καὶ ἐπώζεσεν. καὶ ἐπικρότησεν ἐπ' αὐτοῖς
21 μωυσῆς. * καὶ συνέλεξαν αὐτὸ πρωΐ πρωΐ, ἕκαστος τὸ καθῆκον
22 αὐτῷ. ἡνίκα ὃ διεθέρμανεν ὁ ἥλιος, ἐτήκετο. * ἐγένετο ὃ τῇ
ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ, συνέλεξαν τὰ δέοντα διπλᾶ, δύο γόμος τῷ ἑνί.
εἰσῆλθοσαν ὃ πάντες ④ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς, καὶ ἀνήγ-
23 γειλαν μωυσῇ. * εἶπε ὃ πρὸς αὐτοὺς, τοῦτο τὸ ῥῆμά ἐστιν,
ὃ ἐλάλησε κύριος. σάββατα ἀνάπαυσις ἁγία τῷ κυρίῳ. ἄυ-
ριον ὅσα ἐὰν πέσητε, πέσετε. καὶ ὅσα ἐὰν ἕψητε, ἕψετε. ⟨
πᾶν πλεονάζον καταλείπετε αὐτὸ εἰς ἀποθήκην εἰς πρωΐ.
24 * καὶ κατέλιπον ἀπ' αὐτοῦ εἰς πρωΐ, καθάπερ συνέταξεν
αὐτοῖς μωυσῆς. καὶ οὐκ ἐπώζεσεν, οὐδὲ σκώληξ ἐγένετο αὐ-
25 τῷ. * εἶπε δὲ μωυσῆς, φάγετε σήμερον αὐτὸ, ἔστι γὰρ
σάββατον τῷ κυρίῳ, σήμερον οὐχ εὑρεθήσεται ἐν πεδίῳ.
26 * ἓξ ἡμέρας συλλέξετε. τῇ ὃ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββα-
27 τον, ὅτι οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ. * ἐγένετο ὃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδό-
μῃ, ἐξῆλθοσάν τινες ἐκ τοῦ λαοῦ συλλέξαι, καὶ οὐχ εὗρον.
28 * εἶπε ὃ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἕως τίνος οὐ βούλεσθε
εἰσακούειν τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὸν νόμον μου;
29 * ἴδετε, ὁ γὰρ κύριος ἔδωκεν ὑμῖν τὴν ἡμέραν ταύτην
σάββατα, διὰ τοῦτο αὐτὸς ἔδωκεν ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἄρ-
τους δύο ἡμερῶν. καθίσατε ἕκαστος εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν παρ' ἑ-
αυτῷ, μήτις ὑμῶν ἐκπορευέσθω ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ
30 τῇ ἑβδόμῃ. * καὶ ἐσαββάτισεν ὁ λαὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ
31 ἑβδόμῃ. * καὶ ἐπωνόμασαν αὐτὸ ④ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ ὄ-
νομα αὐτοῦ, μαν. ἦν ὃ ὡς σπέρμα κορίου λευκόν. τὸ ὃ γεῦ-
μα αὐτοῦ ὡς ἐγκρὶς ἐν μέλιτι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Et ſublatus eſt ros qui deſcenderat, & ecce ſuper faciem deſerti minutum quaſi decorticatum, minutum aceruatum, quaſi pruina ſuper terram.
[15] Et viderunt filij Iſrael, & dixerunt vnuſquiſque fratri ſuo: Quid eſt hoc? neſciebant enim quid eſſet. Dixitque eis Moyſes: Hic eſt panis quem dedit vobis Dominus ad veſcendum. [16] Hoc eſt verbum quod præcepit Dominus: Colligite ex eo vnuſquiſque quantum ſufficit ad veſcendum, gomor per ſingula capita, iuxta numerũ animarum veſtrarum, vnuſquiſque pro his qui habitant in tabernaculo ſuo tollat. [17] Feceruntque ita filij Iſrael, & collegerunt quidam plus, & quidã minus. [18] Et menſi ſunt ad mẽſurã gomor, & nihil ſuperfuit ei qui plus collegit, nec defuit ei qui minus collegerat. vnuſquiſq; iuxta id quod poterat comedere, collegerũt. [19] Dixitq; eis Moyſes: Nullus reponat ex eo vſque manè. [20] Et non acquieuerunt Moyſi: & dimiſerunt quidã viri ex eo vſq; manè: & ſcaturiuit vermibus, & cõputruit: & iratus eſt contra eos Moyſes. [21] Colligebant illud manè, ſinguli quantũ ſufficere poterant ad veſcendũ. & quod remanebat ex eo ſuper faciem agri, cùm incaluiſſet ſol, liquefiebat. [22] Et factum eſt in die ſexto, collegerunt panem duplicem, duo gomor vnicuique: & venerunt omnes principes congregationis, & narrauerunt Moyſi. [23] Et ait eis: Hoc eſt quod locutus eſt Dominus: Requies ſabbati ſanctificati eſt coram Domino: cras quod cocturi eſtis, coquite: & quod condituri eſtis, condite. & quod reliquum fuerit, reponite vobis in cuſtodiam vſque manè. [24] Et repoſuerũt illud vſq; in manè, ſicut præceperat Moyſes: & non cõputruit, neque vermis fuit in eo. [25] Dixitque Moyſes: Comedite illud hodie, quia ſabbatũ eſt hodie corã Domino: hodie non inuenietis illud in agro. [26] Sex diebus colligetis illud, & in die ſeptimo ſabbatum eſt: non erit in eo. [27] Et factum eſt in die ſeptimo, egreſſi ſunt de populo vt colligerent, & non inuenerunt. [28] Dixitq; Dominus ad Moyſen: Vſquequo non vultis cuſtodire mãdata mea, & leges meas? [29] Videte quòd Dominus dederit vobis ſabbatũ: propterea dat vobis in die ſexto panẽ duorum dierum. Sedete vnuſquiſque in loco ſuo; nullus egrediatur de loco ſuo in die ſeptimo. [30] Quieuitque populus in die ſeptimo. [31] Appellauitque domus Iſrael nomen eius Manna: & erat quaſi ſemen coriandri album, guſtuſque eius quaſi lagana frixa cum melle.

32 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה מְלֹא הָעֹמֶר
מִמֶּנּוּ לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם לְמַעַן יִרְאוּ אֶת־הַלֶּחֶם
אֲשֶׁר הֶאֱכַלְתִּי אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
33 מִצְרָיִם: * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קַח צִנְצֶנֶת אַחַת
וְתֶן־שָׁמָּה מְלֹא־הָעֹמֶר מָן וְהַנַּח אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה
34 לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם: * כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
35 וַיַּנִּיחֵהוּ אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדֻת לְמִשְׁמָרֶת: * וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אָכְלוּ אֶת־הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־בֹּאָם אֶל־אֶרֶץ
נוֹשָׁבֶת אֶת־הַמָּן אָכְלוּ עַד־בֹּאָם אֶל־קְצֵה אֶרֶץ כְּנָעַן:
36 * וְהָעֹמֶר עֲשִׂרִית הָאֵיפָה הוּא:

יז

1 * וַיִּסְעוּ כָל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבַּר־סִין לְמַסְעֵיהֶם
עַל־פִּי יְהוָה וַיַּחֲנוּ בִּרְפִידִים וְאֵין מַיִם לִשְׁתֹּת הָעָם:
2 * וַיָּרֶב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תְּנוּ־לָנוּ מַיִם וְנִשְׁתֶּה
וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה מָה־תְּרִיבוּן עִמָּדִי מַה־תְּנַסּוּן אֶת־
3 יְהוָה: * וַיִּצְמָא שָׁם הָעָם לַמַּיִם וַיָּלֶן הָעָם עַל־מֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָמִית אֹתִי וְאֶת־
4 בָּנַי וְאֶת־מִקְנַי בַּצָּמָא: * וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר
5 מָה אֶעֱשֶׂה לָעָם הַזֶּה עוֹד מְעַט וסקלני: * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲבֹר לִפְנֵי הָעָם וְקַח אִתְּךָ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל
וּמַטְּךָ אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת־הַיְאֹר קַח בְּיָדְךָ וְהָלָכְתָּ:
6 * הִנְנִי עֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל־הַצּוּר בְּחֹרֵב וְהִכִּיתָ בַּצּוּר
וְיָצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וְשָׁתָה הָעָם וַיַּעַשׂ כֵּן מֹשֶׁה לְעֵינֵי זִקְנֵי
7 יִשְׂרָאֵל: * וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם מַסָּה וּמְרִיבָה עַל־
רִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נַסֹּתָם אֶת־יְהוָה לֵאמֹר
8 הֲיֵשׁ יְהוָה בְּקִרְבֵּנוּ אִם־אָיִן: * וַיָּבֹא
9 עֲמָלֵק וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִם: * וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בְּחַר־לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחֶם
בַּעֲמָלֵק מָחָר אָנֹכִי נִצָּב עַל־רֹאשׁ הַגִּבְעָה וּמַטֵּה
הָאֱלֹהִים בְּיָדִי:

EXODVS. Translat.B.Hierony. *Manna.*

32 * Dixit autem Moyses: Iste est sermo quē præcepit Dominus: Imple gomor ex eo, & custodiatur in futuras retrò generationes; vt nouerint panē, quo alui vos in solitudine, quando
33 educti estis de terra Ægypti. *Dixitq; Moyses ad Aarō: Sume vas vnū, & mitte ibi Mā, quan
G tū potest capere gomor, & repone corā Dño
34 ad seruādū in generationes vestras: *Sicut præceperat Dominus Moysi. Posuitq; illud Aarō
35 in tabernaculo reseruādū. *Filij autem Israel comederūt Man quadraginta annis, donec ve Iudit.5.d
nirēt in terram habitabilē. Hoc cibo aliti sunt vsquequo tangerent fines terræ Chanaan.
36 *Gomor autem decima pars est ephi.

CAP. XVII.

1 A IGitur profecta omnis multitudo filiorum Israel de deserto Sin per māsiones suas iuxta sermonem Domini, castrametati sunt in Raphidim, vbi nō erat aqua ad bibendū populo.
2 *Qui iurgatus contra Moysen, ait: Da nobis aquā vt bibamus. Quibus respondit Moyses: Quid iurgamini contra me? cur tentatis Do-
3 minum? *Sitiuit ergo ibi populus præ aquę penuria, & murmurauit contra Moysen, dicens: Nu.20.b
Cur fecisti nos exire de Ægypto, vt occideres
4 nos & liberos nostros ac iumēta siti? *Clamauit autem Moyses ad Dominū, dicens: Quid
B faciā populo huic? adhuc paululum, & lapi-
5 dabit me. *Et ait Dominus ad Moysen: Antecede populum, & sume tecum de senioribus Nu.20.b
Israel, & virgam qua percussisti fluuium, tol-
6 le in manu tua, & vade. *En ego stabo ibi coram te supra petram Oreb; percutiesque petram, & exibit ex ea aqua, vt bibat populus.
7 Fecit Moyses ita coram senioribus Israel. *Et Psal.77. 1.Co.10. a.
vocauit nomen loci illius, Tentatio; propter iurgium filiorum Israel: & quia tentauerunt Dominum, dicentes: Est ne Dominus in
8 nobis, an non? *Venit autem Amalech, & pugnabat contra filios Israel in Raphidim.
9 *Dixitque Moyses ad Iosue: Elige viros,
C & egressus pugna contra Amalech cras. Ego stabo in vertice collis, habens virgam Dei in manu mea.

תרגום אונקלוס

32 וַאֲמַר מֹשֶׁה דֵּין פְּתְגָמָא דְּפַקִּיד יְיָ מְלִי עוֹמְרָא מִנֵּיהּ לְמַטְרָא לְדָרֵיכוֹן בְּדִיל דְּיֵחְזוֹן יָת לַחְמָא דְּאוֹכְלִית יַתְכוֹן בְּמַדְבְּרָא בְּאַפְּקוּתְכוֹן יַתְכוֹן
מֵאַרְעָא דְּמִצְרָיִם: 33 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן סַב צְלוֹחִית חָדָא וְהַב תַּמָּן מְלִי עוֹמְרָא מַנָּא וְאַצְנַע יְהֵיהּ קֳדָם יְיָ לְמַטְרָא לְדָרֵיכוֹן: 34 כְּמָא
דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה וְאַצְנְעֵיהּ אַהֲרֹן קֳדָם סַהֲדוּתָא לְמַטְרָא: 35 וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲכָלוּ יָת מַנָּא אַרְבְּעִין שְׁנִין עַד מֵיתֵיהוֹן לְאַרְעָא יַתִּיבְתָּא יַת מַנָּא
אֲכָלוּ עַד מֵיתֵיהוֹן לְסִיפֵי אַרְעָא דִּכְנָעַן: 36 וְעוֹמְרָא חַד מִן עַשְׂרָא בְּתַלְתָּ סְאִין הוּא:

יז

1 וּנְטַלוּ כָּל כְּנִישְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמַּדְבְּרָא דְסִין לְמַטְלָנֵיהוֹן עַל מֵימְרָא דַיְיָ וּשְׁרוֹ בְּרַפִּידִים וְלֵית מַיָּא
לְמִשְׁתֵּי לְעַמָּא: 2 וּנְצָא עַמָּא עִם מֹשֶׁה וַאֲמַרוּ הַבוּ לָנָא מַיָּא וְנִשְׁתֵּי וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה מָה נָצָן אַתּוּן עִמִּי מָה מְנַסָּן אַתּוּן קֳדָם יְיָ: 3 וּצְחֵי
תַּמָּן עַמָּא לְמַיָּא וְאִתְרָעַם עַמָּא עַל מֹשֶׁה וַאֲמַר לְמָה דְנָן אַסֵּקְתָּנָא מִמִּצְרַיִם לְקַטָּלָא יָתִי וְיָת בְּנַי וְיָת בְּעִירֵי בְּצַחְוָתָא: 4 וְצַלִּי מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ
לְמֵימַר מָה אֶעְבֵּיד לְעַמָּא הָדֵין עוֹד זְעֵיר פּוֹן וְיִרְגְּמוּנַנִי: 5 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עֲבֹר קֳדָם עַמָּא וּדְבַר עִמָּךְ מִסָּבֵי יִשְׂרָאֵל וְחֻטָּרָךְ דְּמְחֵית בֵּיהּ יָת
נַהֲרָא טוֹל בִּידָךְ וְתֵיזֵיל: 6 הָא אֲנָא קָאֵים קֳדָמָךְ תַּמָּן עַל טִינָרָא בְּחוֹרֵב וְתִמְחֵי בְּטִינָרָא וְיִפְקוּן מִנֵּיהּ מַיָּא וְיִשְׁתֵּי עַמָּא וַעֲבַד כֵּן מֹשֶׁה לְעֵינֵי סָבֵי
יִשְׂרָאֵל: 7 וּקְרָא שְׁמָא דַאֲתְרָא נַסָּיְתָא וּמְצוּתָא עַל דְּנָצוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל דְּנַסִּיאוּ קֳדָם יְיָ לְמֵימַר הַאִית שְׁכִינְתֵּהּ דַיְיָ שָׁרְיָא בֵּינָנָא אִם לָא:
8 וַאֲתָא עֲמָלֵק וְאַגַּח קְרָבָא עִם יִשְׂרָאֵל בִּרְפִידִים: 9 וַאֲמַר מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ בְּחַר לָנָא גְּבָרִין וּפוֹק אַגַּח קְרָבָא בַּעֲמָלֵק מָחָר אֲנָא קָאֵים עַל
רֵישׁ רְמָתָא וְחֻטְּרָא דֵאלָהָא בִּידִי:

32 * Dixit autem Moyſes: Hoc verbum, quod præcepit Dominus: Implete gomor Man, ad repoſitionem in generationes veſtras, vt videant panem, quem comediſtis vos in deſerto, quando eduxit vos Dominus de terra Ægypti. 33 * Et dixit Moyſes Aaron: Accipe vas aureum vnum, & immitte in illud plenum gomor Man, & repones illud coram Deo in cuſtodiam in generationes veſtras; 34 * Quemadmodum præcepit Dominus Moyſi. Et repoſuit illud Aaron coram teſtimonio in cuſtodiam. 35 * At filij Iſrael comederunt Man annos quadraginta, donec venerunt in terram habitabilem. Man comederũt, donec venerunt in partem Phœniciæ. 36 * At gomor decima trium menſurarum erat.

CAP. XVII.

1 ET profecta eſt omnis congregatio filiorum Iſrael ex deſerto Sin per caſtra ſua, ſecundùm verbum Domini. & caſtrametati ſunt in Raphidin. non erat autem aqua populo ad bibendum. 2 * Et conuiciabatur populus ad Moyſen, dicentes: Da nobis aquam, vt bibamus. & dixit eis Moyſes: Quid conuiciamini me, & quid tentatis Dominum?

3 * Sitiuit autem illic populus aquam: & murmurauit populus contra Moyſen, dicentes: Quid hoc, quòd eduxiſti nos ex Ægypto, vt occideres nos, & filios noſtros, & iumenta ſiti? 4 * Clamauit autẽ Moyſes ad Dominum, dicens: Quid faciam populo huic? adhuc paululum, & lapidabunt me. 5 * Et dixit Dñs ad Moyſen: Antecede populum iſtum: accipe autẽ tecum à ſenioribus populi, & virgam in qua percuſſiſti flumen, accipe in manu tua, & vade.

6 * Ecce ego ſtabo illic, antequàm tu accedas ſuper petram in Oreb. & percuties petram, & exibit ex ea aqua, & bibet populus. fecit autem Moyſes ſic coram filiis Iſrael.

7 * Et vocauit nomen loci illius, Tentatio & Iurgium, propter obiurgationem filiorum Iſrael: et propterea quòd tentant Dominum, dicentes, Si eſt Dominus in nobis, an non. 8 * Venit autem Amalech, & oppugnabat Iſrael in Raphidim. 9 * Dixit autem Moyſes Joſue: Elige tibi viros potentes, & egreſſus congredere cum Amalech cras. & ecce ego ſtabo in vertice collis, & virga Dei in manu mea.

32 * εἶπε δὲ μωυσῆς, τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, πλήσατε τὸ γόμορ τοῦ μᾶν, εἰς ἀποθήκλεω εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἵνα εἴδωσι τὸν ἄρτον, ὃν ἐφάγετε ὑμεῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὡς ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκ γῆς αἰγύπτου.

33 * καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἀαρών, λάβε σάμνον χρυσοῦν ἕνα, καὶ ἔμβαλε εἰς αὐτὸν πλῆρες τὸ γόμορ τοῦ μᾶν, καὶ ἀποθήσεις αὐτὸ ἐναντίον τοῦ θεοῦ εἰς διατήρησιν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν·

34 * ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῆ· καὶ ἀπέθηκεν αὐτὸ ἀαρὼν ἐναντίον τοῦ μαρτυρίου εἰς διατήρησιν.

35 * οἱ δὲ υἱοὶ ἰσραὴλ ἔφαγον τὸ μᾶν ἔτη τεσσαράκοντα, ἕως ἦλθον εἰς τὴν οἰκουμένην. τὸ μᾶν ἔφαγον ἕως παρεγένοντο εἰς
36 μέρος τῆς φοινίκης. * τὸ δὲ γόμορ τὸ δέκατον τῶν τριῶν μέτρων ἦν.

ιζ.

1 * Καὶ ἀπῆρε πᾶσα ἡ συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ τῆς ἐρήμου σὶν κατὰ παρεμβολὰς αὐτῶν, διὰ ῥήματος κυρίου· καὶ παρενέβαλον ἐν ραφιδείν. οὐκ ἦν δὲ ὕδωρ τῷ λαῷ ὥστε πεῖν.

2 * καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν, λέγοντες, δὸς ἡμῖν ὕδωρ, ἵνα πίωμεν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς μωυσῆς, τί λοιδορεῖσθέ με; καὶ τί πειράζετε κύριον;

3 * ἐδίψησε δὲ ἐκεῖ ὁ λαὸς ὕδατι, καὶ ἐγόγγυζεν ὁ λαὸς ἐπὶ μωυσῆν, λέγοντες, τί τοῦτο, ὅτι ἀνεβίβασας ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου τοῦ ἀποκτεῖναι ἡμᾶς, καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, καὶ τὰ κτήνη τῇ δίψει;

4 * ἐβόησε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον, λέγων, τί ποιήσω τῷ λαῷ
5 τούτῳ; ἔτι μικρόν, καὶ καταλιθοβολήσουσί με. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, πρόπορεύου τοῦ λαοῦ τούτου, λάβε δὲ μετὰ σεαυτοῦ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν ῥάβδον, ἐν ᾗ ἐπάταξας τὸν ποταμόν, λάβε ἐν τῇ χειρί σου καὶ πορεύου.

6 * ἰδοὺ ἐγὼ ἕστηκα ἐκεῖ, πρό σου ἐκεῖ ἐπὶ τῆς πέτρας ἐν χωρήβ· καὶ πατάξεις τὴν πέτραν, καὶ ἐξελεύσεται ἐξ αὐτῆς ὕδωρ, καὶ πίεται ὁ λαός· ἐποίησε δὲ μωυσῆς οὕτως ἐναντίον τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

7 * καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου πειρασμὸς καὶ λοιδόρησις διὰ τὴν λοιδορίαν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ διὰ τὸ πειράζειν κύριον, λέγοντας, εἰ ἔστι κύριος ἐν ἡμῖν ἢ οὔ.

8 * ἦλθε δὲ ἀμαλὴκ καὶ ἐπολέμει τὸν ἰσραὴλ ἐν ραφιδίν.

9 * εἶπε δὲ μωυσῆς τῷ ἰησοῦ, ἐπίλεξον σεαυτῷ ἄνδρας δυνατούς, καὶ ἐξελθὼν παράταξαι τῷ ἀμαλὴκ αὔριον· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἕστηκα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, ἔχων τὴν ῥάβδον τοῦ θεοῦ ἐν τῇ χειρί μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

32 Dixitque Moyſes: Hic eſt ſermo quem præcepit Dominus: plenum gomor ex eo ſeruate in generationes veſtras, vt videant panem quem comedere feci vos in deſerto: quando eduxi vos de terra Ægypti. 33 Dixitque Moyſes ad Aaron: Tolle lagunculam vnam, & mitte ibi manna plenum gomor, & repone illam corã Domino: vt ſeruetur in generationes veſtras. 34 Sicut præcepit Dominus Moyſi, ita repoſuit illud Aaron coram teſtamento in cuſtodiam. 35 Filij autem Iſrael comederunt manna quadraginta annis: donec venerunt in terram habitabilem; manna comederunt, donec venirent ad confinia terræ Chanaan. 36 Gomor autem erat decima pars trium ſatorum. CAP. XVII.

ET profecta eſt omnis congregatio filiorum Iſrael à deſerto Sin, per manſiones ſuas iuxta verbum Domini: & caſtrametati ſunt in Raphidim. Et non erant aquæ vt populus biberet. 2 Et obiurgatus eſt populus contra Moyſen, atque dixerunt: Date nobis aquas vt bibamus. Dixitque eis Moyſes: Quid iurgamini contra me? quid tentatis coram Domino? 3 Sitiuitque ibi populus propter aquarum penuriam: & murmurauit populus contra Moyſen: & ait: Cur feciſti nos aſcendere de Ægypto, vt interficeres me, & filios meos, & pecora mea ſiti?
4 Orauitque Moyſes coram Domino: dicens; Quid faciam populo huic? adhuc paululum & lapidabunt me. 5 Dixitque Dominus ad Moyſen: Tranſi coram populo, & tolle tecum de ſenioribus Iſrael, & virgam tuam qua percuſſiſti fluuium tolle in manu tua: & vade.
6 Ecce ego ſtabo ante te ibi, iuxta petram in Oreb: & percuties petram, & exibunt ex ea aquæ, vt bibat populus. Fecitque Moyſes ita coram ſenioribus Iſrael. 7 Vocauitque nomen loci Tentatio, & Iurgium: eo quòd obiurgati ſunt filij Iſrael, & quia tentauerunt coram Domino: dicentes, Vtrum maieſtas Domini in medio noſtrum habitat, an non? 8 Venit autem Amalech, & iniit prælium contra Iſrael in Raphidim. 9 Dixitque Moyſes ad Ioſue, Elige nobis viros: & egredere, pugna contra Amalech cras. Ego ſtabo in vertice collis, & virga qua facta ſunt miracula à facie Dei, erit in manu mea.

10 * וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כַּאֲשֶׁר אָמַר־לוֹ מֹשֶׁה לְהִלָּחֶם
בַּעֲמָלֵק וּמֹשֶׁה אַהֲרֹן וְחוּר עָלוּ רֹאשׁ הַגִּבְעָה׃
11 * וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר
12 יָנִיחַ יָדוֹ וְגָבַר עֲמָלֵק׃ * וְיְדֵי מֹשֶׁה כְּבֵדִים וַיִּקְחוּ־
אֶבֶן וַיָּשִׂימוּ תַּחְתָּיו וַיֵּשֶׁב עָלֶיהָ וְאַהֲרֹן וְחוּר תָּמְכוּ בְיָדָיו
מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֱמוּנָה עַד־בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ׃
13 * וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת־עֲמָלֵק וְאֶת־עַמּוֹ לְפִי־חָרֶב׃
14 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת זִכָּרוֹן בַּסֵּפֶר וְשִׂים
בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי־מָחֹה אֶמְחֶה אֶת־זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת
15 הַשָּׁמָיִם׃ * וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יְהוָה
16 נִסִּי׃ * וַיֹּאמֶר כִּי־יָד עַל־כֵּס יָהּ מִלְחָמָה לַיהוָה
בַּעֲמָלֵק מִדֹּר דֹּר׃

יח

1 * וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹהֵן מִדְיָן חֹתֵן
מֹשֶׁה אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל
עַמּוֹ כִּי־הוֹצִיא יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם׃
2 * וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת־צִפֹּרָה אֵשֶׁת מֹשֶׁה אַחַר
3 שִׁלּוּחֶיהָ׃ * וְאֶת שְׁנֵי בָנֶיהָ אֲשֶׁר שֵׁם הָאֶחָד גֵּרְשֹׁם
4 כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה׃ * וְשֵׁם הָאֶחָד
אֱלִיעֶזֶר כִּי־אֱלֹהֵי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיַּצִּלֵנִי מֵחֶרֶב פַּרְעֹה׃
5 * וַיָּבֹא יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ אֶל־מֹשֶׁה אֶל־
6 הַמִּדְבָּר אֲשֶׁר־הוּא חֹנֶה שָׁם הַר הָאֱלֹהִים׃ * וַיֹּאמֶר
אֶל־מֹשֶׁה אֲנִי חֹתֶנְךָ יִתְרוֹ בָּא אֵלֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּשְׁנֵי
7 בָנֶיהָ עִמָּהּ׃ * וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לִקְרַאת חֹתְנוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ
וַיִּשַּׁק־לוֹ וַיִּשְׁאֲלוּ אִישׁ־לְרֵעֵהוּ לְשָׁלוֹם וַיָּבֹאוּ הָאֹהֱלָה׃
8 * וַיְסַפֵּר מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה
לְפַרְעֹה וּלְמִצְרַיִם עַל אודֹת יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הַתְּלָאָה
9 אֲשֶׁר מְצָאָתַם בַּדֶּרֶךְ וַיַּצִּלֵם יְהוָה׃ * וַיִּחַדְּ יִתְרוֹ
עַל כָּל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִצִּילוֹ
מִיַּד מִצְרָיִם׃

10 * Fecit Ioſue vt locutus erat Moyſes, & pugnauit contra Amalech. Moyſes autem & Aaron & Hur aſcenderunt ſuper verticem collis.
11 *Cumque leuaret Moyſes manus, vincebat Iſrael: ſin autem paululum remiſiſſet, ſuperabat
12 Amalech. *Manus autem Moyſi erant graues. ſumentes igitur lapidē, poſuerunt ſubter eū; in quo ſedit: Aaron autem & Hur ſuſtentabant manus eius ex vtraque parte. & factū eſt
D vt manus illius non laſſarentur vſque ad oc- Iudith. 4. d. Sap. 11. a
13 caſum ſolis. *Fugauitq; Ioſue Amalech, & po-
14 pulum eius in ore gladij. *Dixit autem Dominus ad Moyſen: Scribe hoc ob monimentum in libro, & trade auribus Ioſue. delebo enim
15 memoriam Amalech ſub cælo. *Ædificauitq; Moyſes altare, & vocauit nomen eius, Domi-
16 nus exaltatio mea. *Dicens: Quia manus ſolij Dñi & bellum Dñi erit contra Amalech, à generatione in generationem. CAP. XVIII.

1 CVmque audiſſet Iethro ſacerdos Madian,
A cognatus Moyſi, omnia quę fecerat Deus Moyſi & Iſrael populo ſuo, & quòd eduxiſſet
2 Dñs Iſrael de Ægypto, *Tulit Sephoram vxo-
3 rem Moyſi quam remiſerat, *Et duos filios eius, quorum vnus vocabatur Gerſan: dicente
4 patre, Aduena fui in terra aliena: *Alter verò Sup. 2. d. Eliezer: Deus enim, ait, patris mei adiutor meus, & eruit me de gladio Pharaonis.
5 * Venit ergo Iethro cognatus Moyſi, & filij eius & vxor eius ad Moyſen in deſertum, vbi erat caſtrametatus iuxta montem Dei.
6 * Et mandauit Moyſi, dicens: Ego Iethro
B cognatus tuus venio ad te, & vxor tua, & duo
7 filij tui cum ea. * Qui egreſſus in occurſum cognati ſui, adorauit, & oſculatus eſt eum: ſalutaueruntque ſe mutuò verbis pacificis. Cūque intraſſet tabernaculum, *Narrauit Moy-
8 ſes cognato ſuo cuncta quæ fecerat Dominus Pharaoni & Ægyptiis propter Iſrael: vniuerſumque laborem qui accidiſſet eis in iti-
9 nere, & quòd liberauerat eos Dominus. *Lætatúſque eſt Iethro ſuper omnibus bonis quę fecerat Dominus Iſraeli, eo quòd eruiſſet eū de manu Ægyptiorum.

תרגום אונקלוס

10 וַעֲבַד יְהוֹשֻׁעַ כְּמָא דַאֲמַר לֵיהּ מֹשֶׁה לְאַגָּחָא קְרָבָא בַּעֲמָלֵק וּמֹשֶׁה אַהֲרֹן וְחוּר סְלִיקוּ לְרֵישׁ רְמָתָא׃ 11 וַהֲוָה כַּד אָרֵים מֹשֶׁה יְדוֹהִי
וּמִתְגַּבְּרִין דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְכַד מַנַּח יְדוֹהִי וּמִתְגַּבְּרִין דְּבֵית עַמָּלֵק׃ 12 וִידֵי מֹשֶׁה יְקָרִין וּנְסִיבוּ אַבְנָא וְשַׁוִּיאוּ תְּחוֹתוֹהִי וִיתֵיב עֲלַהּ וְאַהֲרֹן וְחוּר סְעִידִין
לִידוֹהִי מִכָּא חַד וּמִכָּא חַד וַהֲווּ יְדוֹהִי פְּרִישָׁן כְּצִלּוּ עַד רַעֲל שִׁמְשָׁא׃ 13 וְתַבַּר יְהוֹשֻׁעַ יָת עֲמָלֵק וְיָת עַמֵּיהּ לְפִתְגָמָא דְחָרֶב׃ 14 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
כְּתוֹב דָּא דְכִרְנָא בְּסִפְרָא וְשַׁו קֳדָם יְהוֹשֻׁעַ אֲרֵי מְמַחֵי יַת דְּכִרְנָא דַּעֲמָלֵק מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא׃ 15 וּבְנָא מֹשֶׁה מַדְבְּחָא וּפְלַח עֲלוֹהִי קֳדָם
אֱלָהּ דַּעֲבַד לֵיהּ נִסִּין׃ 16 וַאֲמַר בְּשִׁבְוּעָה מֵימְרָא דָּא מִן קֳדָם דְּחִילָא דְּשָׁכִינְתֵּיהּ עַל כֻּרְסְיֵהּ יְקָרָא לְאַגָּחָא קְרָבָא מִן קֳדָם עֲמָלֵק
לְשֵׁצָיוּתְהוֹן מְדָרֵי עָלְמָא׃

יח

1 וְשָׁמַע יִתְרוֹ כָּהֲנָא דְמִדְיָן חְמוּתֵיהּ דְּמֹשֶׁה יָת כָּל מָא דַּעֲבַד יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמֵּיהּ אֲרֵי אַפֵּיק יְיָ יָת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם׃
2 וּדְבַר יִתְרוֹ חְמוּתֵיהּ דְּמֹשֶׁה יָת צִפּוֹרָה אִנְתַּת מֹשֶׁה בָּתַר דְּפַטְרָהּ׃
3 וְיָת תְּרֵין בְּנָהָא דְשׁוּם חַד גֵּרְשֹׁם אֲרֵי אֲמַר דַּיָּר הֲוֵיתִי בְּאַרְעָא נָכְרָאָה׃
4 וְשׁוּם חַד אֱלִיעֶזֶר אֲרֵי אֱלָהָא דַּאֲבָא מֵימְרֵיהּ הֲוָה בְּסַעְדִי וְשֵׁזְבַנִי
מֵחַרְבָּא דְּפַרְעֹה׃ 5 וַאֲתָא יִתְרוֹ חְמוּתֵיהּ דְּמֹשֶׁה וּבְנוֹהִי וְאִתְּתֵיהּ לְוָת מֹשֶׁה לְמַדְבְּרָא דְהוּא שָׁרֵי תַּמָּן לְטוּרָא דְיִתְגְּלִי עֲלוֹהִי יְקָרָא דַּיְיָ׃
6 וַאֲמַר לְמֹשֶׁה אֲנָא חְמוּךְ יִתְרוֹ אָתֵי לְוָתָךְ וְאִתְּתָךְ וּתְרֵין בְּנָהָא עִמַּהּ׃ 7 וּנְפַק מֹשֶׁה לְקַדָּמוּת חְמוּתֵיהּ וּסְגִיד וְנַשֵּׁיק לֵיהּ וּשְׁאִילוּ גְּבַר לְחַבְרֵיהּ
לְשָׁלֵם וְאָתוּ לְמַשְׁכְּנָא׃ 8 וְאִשְׁתָּעִי מֹשֶׁה לְחַמוּתֵיהּ יָת כָּל דַּעֲבַד יְיָ לְפַרְעֹה וּלְמִצְרָאֵי עַל עֵיסָק יִשְׂרָאֵל יָת כָּל עַקְתָא דְּאַשְׁכַּחְתִּנּוּן בְּאָרְחָא וְשֵׁזְבִינּוּן
יְיָ׃ 9 וְחַדִּי יִתְרוֹ עַל כָּל טָבְתָא דַּעֲבַד יְיָ לְיִשְׂרָאֵל דְּשֵׁזְבִינּוּן מִידָא דְמִצְרָאֵי׃

10 * Et fecit Iosue sicut dixit ei Moyses; & egressus congressus est cum Amalech. & Moyses, & Aaron & Hur ascenderunt in verticem collis.

11 * Et factum est quando eleuabat Moyses manus, prævalebat Israel: quando autem remittebat manus, prævalebat Amalech.

12 * At manus Moysi graues: & accipientes lapidem, supposuerunt sub eum, & sedit super eum. & Aaron & Hur sustentabant manus eius, hinc vnus & hinc vnus. & fuerunt manus Moysi sustentatæ vsque ad occasum solis.

13 * Et fugauit Israel Amalech, & omnem populum eius in occisione gladij.

14 * Dixit autem Dominus ad Moysen: Scribe hoc ad memoriam in libro: & dabis in aures Iosue, quoniã deletione delebo memoriam Amalech de illa quæ sub cælo.

15 * Et ædificauit Moyses altare Domino, et vocauit nomen eius, Dominus refugium meum.

16 * Quoniam in manu occulta pugnat Dominus contra Amalech à generationibus in generationes.

10 καὶ ἐποίησεν Ἰησοῦς καθάπερ εἶπεν αὐτῷ μωυσῆς, καὶ ἐξελθὼν παρετάξατο τῷ ἀμαλήκ. καὶ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ ὢρ,
11 ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν κορυφὼν τοῦ βουνοῦ. καὶ ἐγένετο ὅταν ἐπῆρε μωυσῆς τὰς χεῖρας, κατίσχυεν ἰσραήλ· ὅταν δὲ καθῆκεν τὰς χεῖρας, κατίσχυεν ἀμαλήκ.
12 αἱ δὲ χεῖρες μωυσῆ βαρεῖαι. καὶ λαβόντες λίθον ὑπέθηκαν ὑπ' αὐτόν. καὶ ἐκάθητο ἐπ' αὐτοῦ· καὶ ἀαρὼν καὶ ὢρ ἐστήριζον τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐντεῦθεν εἷς καὶ ἐντεῦθεν εἷς· καὶ ἐγένοντο αἱ χεῖρες μω-
13 σῆ ἑστηκυῖαι ἕως δυσμῶν τοῦ ἡλίου. καὶ ἐτρέψατο ἰησοῦς τὸν ἀμαλὴκ, καὶ πᾶν τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν φόνῳ μα-
14 χαίρας. εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, καταγράψον τοῦτο εἰς μνημόσυνον ἐν βιβλίῳ. καὶ δὸς εἰς τὰ ὦτα ἰησοῦ, ὅτι ἀλοιφῇ ἐξαλείψω τὸ μνημόσυνον ἀμαλὴκ ἐκ τῆς
15 ὑπὸ τὸν οὐρανόν. καὶ ᾠκοδόμησε μωυσῆς θυσιαστήριον κυρίῳ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ κύριος καταφυ-
16 γή μου· ὅτι ἐν χειρὶ κρυφαίᾳ πολεμεῖ κύριος ἀμαλὴκ ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεάς.

ιη΄.

1 Ἤκουσε δὲ ἰοθὼρ ὁ ἱερεὺς μαδιὰμ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ἰσραὴλ τῷ ἑαυτοῦ λαῷ. ἐξήγαγε γὰρ κύ-
2 ριος τὸν ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου. ἔλαβε δὲ ἰοθὼρ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ σεπφώραν τὴν γυναῖκα μωυσῆ μετὰ τὴν ἀφεσιν αὐτῆς.
3 καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτῆς, ὄνομα τῷ ἑνὶ αὐτῶν γηρσὰμ, λέγων,
4 πάροικος ἤμην ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. καὶ τὸ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐλιέζερ, λέγων, ὁ γὰρ θεὸς τοῦ πατρός μου βοηθός μου, καὶ ἐξείλα-
5 τό με ἐκ χειρὸς φαραώ. καὶ ἦλθεν ἰοθὼρ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ καὶ οἱ υἱοὶ καὶ ἡ γυνὴ πρὸς μωυσῆν εἰς τὴν ἔρημον ὅπου παρενέβα-
6 λεν ἐπ' ὄρους τοῦ θεοῦ. ἀπήγγειλε δὲ μωυσῆ, λέγοντες, ἰδοὺ ὁ γαμβρός σου ἰοθὼρ παραγίνεται πρός σε καὶ ἡ γυνή σου καὶ οἱ υἱοὶ σου
7 μετ' αὐτοῦ. ἐξῆλθε δὲ μωυσῆς εἰς συνάντησιν τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ ἐφίλησεν αὐτὸν, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους, καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν σκηνήν.
8 καὶ διηγήσατο μωυσῆς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος τῷ φαραὼ καὶ τοῖς αἰγυπτίοις ἕνεκεν τοῦ ἰσραὴλ, καὶ πάντα τὸν μόχθον τὸν γενόμενον αὐτοῖς ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ
ὅτι ἐξείλατο αὐτοὺς κύριος ἐκ χειρὸς φαραὼ, καὶ ἐκ χειρὸς
9 τῶν αἰγυπτίων. ἐχάρη δὲ ἰοθὼρ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς οἷς ἐποίησεν αὐτοῖς κύριος, καὶ ὅτι ἐξείλατο αὐτοὺς κύριος ἐκ χειρὸς αἰγυπτίων καὶ ἐκ χειρὸς φαραώ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Fecitque Iosue sicut dixerat ei Moyses, vt pugnaret contra Amalech. Moyses autem, Aaron, & Hur, ascenderunt ad verticem collis. 11 Et factum est cùm eleuaret Moyses manus suas, prævalebant viri domus Israel: & cùm demittebat manus suas, prævalebant viri domus Amalech.

12 Manus autem Moysi erant graues; & tulerunt lapidem, & posuerunt sub eo, sedítque super eum: Aaron autem & Hur sustentabant manus eius, hinc vnus, & inde alter. Fueruntque manus Moysi extentæ in oratione vsque ad occasum solis. 13 Et contriuit Iosue Amalech & populum eius in ore gladij. 14 Dixitque Dominus ad Moysen: Scribe hoc memoriale in libro, & pone coram Iosue; quoniam delens delebo memoriam Amalech sub cælo. 15 Ædificauitque Moyses altare, & immolauit super eo coram Deo, qui fecit sibi miracula. 16 Et ait: Cum iuramento dictum est hoc à facie terribilis, cuius maiestas est super solium gloriæ, vt committatur prælium à facie Domini contra viros domus Amalech, vt cõsumat eos à generationibus seculi.

CAP. XVIII.

ET audiuit Iethro princeps Madian socer Moysi omnia quæ fecerat Dominus Moysi, & Israel populo suo; & quòd eduxisset Dominus Israel de Ægypto. 2 Tulitque Iethro socer Moysi Sephoram vxorem Moysi, postquam remiserat eam: 3 Et duos filios eius, quorum nomen vnius erat Gerson; quia dixit, Aduena fui in terra aliena: 4 Et nomen alterius Eliezer: quia verbum Dei patris mei fuit in adiutorium meum, & eruit me de gladio Pharaonis. 5 Venitque Iethro socer Moysi, & filij eius, & vxor eius ad Moysen in desertum, in quo ipse manebat, in montem super quem reuelata est gloria Domini. 6 Dixitque ad Moysen: Ego socer tuus Iethro venio ad te, & vxor tua, & duo filij sui cum ea. 7 Egressusque est Moyses in occursum soceri sui, & adorauit, & osculatus est eum: & salutauerunt se mutuò pacificè, & venerunt in tabernaculum. 8 Et narrauit Moyses socero suo omnia quæ fecerat Dominus Pharaoni & Ægyptiis propter Israel; omnem tribulationem quæ inuenit eos in via, & quomodo liberasset eos Dominus. 9 Lætatusque est Iethro super omnibus bonis quæ fecerat Dominus Israeli, quòd eruisset eos de manu Ægyptiorum.

10 * וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ בָּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶתְכֶם מִיַּד
מִצְרַיִם וּמִיַּד פַּרְעֹה אֲשֶׁר הִצִּיל אֶת־הָעָם מִתַּחַת יַד־
11 מִצְרָיִם׃ * עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה מִכָּל־
12 הָאֱלֹהִים כִּי בַדָּבָר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם׃ * וַיִּקַּח יִתְרוֹ
חֹתֵן מֹשֶׁה עֹלָה וּזְבָחִים לֵאלֹהִים וַיָּבֹא אַהֲרֹן וְכֹל זִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל לֶאֱכָל־לֶחֶם עִם־חֹתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים׃
13 * וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה לִשְׁפֹּט אֶת־הָעָם וַיַּעֲמֹד
14 הָעָם עַל־מֹשֶׁה מִן־הַבֹּקֶר עַד־הָעָרֶב׃ * וַיַּרְא חֹתֵן
מֹשֶׁה אֵת כָּל־אֲשֶׁר־הוּא עֹשֶׂה לָעָם וַיֹּאמֶר מָה־הַדָּבָר
הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה לָעָם מַדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבַדֶּךָ
15 וְכָל־הָעָם נִצָּב עָלֶיךָ מִן־בֹּקֶר עַד־עָרֶב׃ * וַיֹּאמֶר
16 מֹשֶׁה לְחֹתְנוֹ כִּי־יָבֹא אֵלַי הָעָם לִדְרֹשׁ אֱלֹהִים׃ * כִּי־
יִהְיֶה לָהֶם דָּבָר בָּא אֵלַי וְשָׁפַטְתִּי בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ
17 וְהוֹדַעְתִּי אֶת־חֻקֵּי הָאֱלֹהִים וְאֶת־תּוֹרֹתָיו׃ * וַיֹּאמֶר
חֹתֵן מֹשֶׁה אֵלָיו לֹא־טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה׃
18 * נָבֹל תִּבֹל גַּם־אַתָּה גַּם־הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר עִמָּךְ כִּי כָבֵד
19 מִמְּךָ הַדָּבָר לֹא־תוּכַל עֲשֹׂהוּ לְבַדֶּךָ׃ * עַתָּה שְׁמַע
בְּקֹלִי אִיעָצְךָ וִיהִי אֱלֹהִים עִמָּךְ הֱיֵה אַתָּה לָעָם מ֫וּל
הָאֱלֹהִים וְהָבֵאתָ אַתָּה אֶת־הַדְּבָרִים אֶל־הָאֱלֹהִים׃
20 * וְהִזְהַרְתָּה אֹתָם אֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַתּוֹרֹת וְהוֹדַעְתָּ
לָהֶם אֶת־הַדֶּרֶךְ יֵלְכוּ בָהּ וְאֶת־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן׃
21 * וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מִכָּל־הָעָם אַנְשֵׁי־חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים
אַנְשֵׁי אֱמֶת שֹׂנְאֵי בָצַע וְשַׂמְתָּ עֲלֵהֶם שָׂרֵי אֲלָפִים
22 שָׂרֵי מֵאוֹת שָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרוֹת׃ * וְשָׁפְטוּ
אֶת־הָעָם בְּכָל־עֵת וְהָיָה כָּל־הַדָּבָר הַגָּדֹל יָבִיאוּ
אֵלֶיךָ וְכָל־הַדָּבָר הַקָּטֹן יִשְׁפְּטוּ־הֵם וְהָקֵל מֵעָלֶיךָ
23 וְנָשְׂאוּ אִתָּךְ׃ * אִם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה תַּעֲשֶׂה וְצִוְּךָ
אֱלֹהִים וְיָכָלְתָּ עָמֹד וְגַם כָּל־הָעָם הַזֶּה עַל־
24 מְקֹמוֹ יָבֹא בְשָׁלוֹם׃ * וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה לְקוֹל חֹתְנוֹ וַיַּעַשׂ
כָּל אֲשֶׁר אָמָר׃

10 * Et ait: Benedictus Dominus, qui liberauit vos de manu Ægyptiorum, & de manu
Pharaonis, qui eruit populum suum de manu
11 Ægypti. * Nunc cognoui quia magnus Dominus super omnes deos, eo quòd superbè e-
12 gerint contra eos. * Obtulit ergo Ietro cognatus Moysi holocausta & hostias Deo. Venerúntque Aaron & omnes seniores filiorum
Israel, vt comederent panem cum eo coram
13 Deo. * Altera autem die sedit Moyses vt iudicaret populum, qui assistebat Moysi à ma-
14 nè vsque ad vesperam. * Quod cùm vidisset
C cognatus eius omnia scilicet quę agebat in populo, ait: Quid est quod facis in plebe? Cur solus sedes, & omnis populus pręstolatur de ma
15 nè vsque ad vesperam? * Cui respondit Moyses: Venit ad me populus, quærens sententiam
16 Dei. * Cúmque acciderit eis aliqua disceptatio, veniunt ad me, vt iudicem inter eos, & o-
17 stendam præcepta Dei & leges eius. * At il-
18 le: Non bonam, inquit, rem facis. * Stulto labore consumeris & tu, & populus iste qui te-
cum est. vltra vires tuas est negotium: solus il- Deut.1.b
19 lud non poteris sustinere. * Sed audi verba mea atque cõsilia, & erit Deus tecum: Esto tu
populo in his quæ ad Deum pertinent, vt refe-
20 ras quæ dicuntur ad eum: * Ostendásque populo ceremonias & ritum colendi, viámque
per quam ingredi debeant, & opus quod fa-
21 cere debeant. * Prouide autem de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in
quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam,
& constitue ex eis tribunos, & centuriones,
& quinquagenarios, & decanos:
22 * Qui iudicent populum omni tempore.
D quicquid autem maius fuerit, referant ad te: & ipsi minora tantummodo iudicent: leuiusque sit tibi, partito in alios onere.
23 * Si hoc feceris, implebis imperium Dei, & præcepta eius poteris sustentare: & omnis hic populus reuertetur ad loca sua cum
pace.
24 * Quibus auditis Moyses, fecit omnia quę ille suggesserat.

תרגום אונקלוס

10 וַאֲמַר יְהֵי בְּרִיךְ יְיָ דְּשֵׁזִיב יָתְכוֹן מִידָא דְמִצְרָאֵי וּמִידָא דְפַרְעֹה דְשֵׁזִיב יַת עַמָּא מִגּוֹ דְחוֹק מִצְרָאֵי׃ 11 כְּעַן יָדַעְנָא אֲרֵי רַב
יְיָ דְּלֵית אֱלָהָא בַּר מִנֵּיהּ בְּפִתְגָמָא דְחַשִּׁיבוּ מִצְרָאֵי לְמֵימַר יַת יִשְׂרָאֵל בֵּיהּ דָּנִינָן׃ 12 וְקָרִיב יִתְרוֹ חֲמוֹהִי דְמֹשֶׁה עֹלָוָן וְנִכְסָה קוּדְשִׁין קֳדָם
יְיָ וַאֲתָא אַהֲרֹן וְכָל סָבֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵיכַל לַחְמָא עִם חֲמוֹהִי דְמֹשֶׁה קֳדָם יְיָ׃ 13 וַהֲוָה מִיּוֹמָא דְבָתְרוֹהִי וִיתֵיב מֹשֶׁה לְמֵידָן יַת עַמָּא וְקָם עַמָּא
עֲלוֹהִי דְמֹשֶׁה מִן צַפְרָא עַד רַמְשָׁא׃ 14 וַחֲזָא חֲמוֹהִי דְמֹשֶׁה יַת כָּל דְּהוּא עָבִיד לְעַמָּא וַאֲמַר מָה פִּתְגָמָא הָדֵין דְּאַתְּ עָבִיד לְעַמָּא מָדֵין אַתְּ יָתִיב
בִּלְחוֹדָךְ וְכָל עַמָּא קָיְמִין עֲלָוָךְ מִן צַפְרָא עַד רַמְשָׁא׃ 15 וַאֲמַר מֹשֶׁה לַחֲמוֹהִי אֲרֵי אָתָן לִי עַמָּא לְמִתְבַּע אִלְפַּן מִן קֳדָם יְיָ׃ 16 כַּד הֲוֵי
לְהוֹן דִּינָא אָתָן לְוָתִי וְדָאַן אֲנָא בֵּין גַּבְרָא וּבֵין חַבְרֵיהּ וּמְהוֹדַעְנָא לְהוֹן יַת קְיָמַיָּא דַיְיָ וְיָת אוֹרָיָתֵיהּ׃ 17 וַאֲמַר חֲמוֹהִי דְמֹשֶׁה לֵיהּ לָא תַקִּין
פִּתְגָמָא דְאַתְּ עָבִיד׃ 18 מְלָאָה תִּלְאֵי אַף אַתְּ אַף עַמָּא הָדֵין דְּעִמָּךְ אֲרֵי יַקִּיר מִנָּךְ פִּתְגָמָא לָא תֵיכוֹל לְמֶעְבְּדֵיהּ בִּלְחוֹדָךְ׃ 19 כְּעַן קַבֵּיל מִנִּי
אֶמְלִכִינָךְ וִיהֵי מֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדָּךְ חֲוִי אַתְּ לְעַמָּא קֳדָם יְיָ וְתֵיתֵי מֵימְיָתִי אַתְּ יַת פִּתְגָמַיָּהוֹן קֳדָם יְיָ׃ 20 וְתַזְהַר יָתְהוֹן יַת קְיָמַיָּא וְיָת
אוֹרָיָתָא וְתַהוֹדַע לְהוֹן יַת אָרְחָא דְיֵהָכוֹן בָּהּ וְיָת עוֹבָדָא דְיַעְבְּדוּן׃ 21 וְאַתְּ תֶּחְזֵי מִכָּל עַמָּא גַּבְרִין דְּחַיְלָא דִּדְחֵילֵי מֵימְרָא דַיְיָ
מַמוֹן וְתִמְנֵי עֲלֵיהוֹן רַבָּנֵי אַלְפֵי רַבָּנֵי מְאָתָא רַבָּנֵי חַמְשִׁין רַבָּנֵי עֲשַׂרְיָתָא׃ 22 וְיִדּוֹנוּן יַת עַמָּא בְּכָל עִדָּן וְיְהֵי כָּל פִּתְגָמָא רַב יֵיתוּן לְוָתָךְ וְכָל פִּתְגָמָא
זְעֵיר יְדוֹנוּן אִינוּן וְיָקְלוּן מִינָּךְ וְיִסְבְּרִין עִמָּךְ׃ 23 אִם יַת פִּתְגָמָא הָדֵין תַּעֲבִיד וְיִפְקְדִינָּךְ יְיָ וְתֵיכוֹל לְמִיקַם וְאַף כָּל עַמָּא הָדֵין עַל אַתְרֵיהּ יְהָךְ
בְּשָׁלָם׃ 24 וְקַבֵּיל מֹשֶׁה לְמֵימַר חֲמוֹהִי וַעֲבַד כָּל דַּאֲמַר׃

* *Et dixit Iethro: Benedictus Dominus, quòd eruit populum ſuum de manu Ægyptiorum, & de manu Pharaonis.* 10
* *Nunc cognoui, quòd magnus Dominus ſuper omnes deos, propter hoc quòd ſuperbè egerunt eis.* 11
* *Et accepit Iethro ſocer Moyſi holocauſta & victimas Deo. venit autem Aaron et omnes ſeniores Iſrael ad comedendum panem cum ſocero Moyſi coram Deo.* 12

* *Et factum eſt poſt craſtinum, conſedit Moyſes adiudicandum populum: aſsiſtebat autem omnis populus Moyſi à manè vſque ad veſperam.* 13
* *Et videns Iethro omnia quæcunque faciebat populo, dicit ei: Quid hoc quod tu facis populo? quare tu ſedes ſolus? omnis autem populus aſtitit tibi à mane vſque ad crepuſculum?* 14
* *Et dicit Moyſes ſocero ſuo: Quòd venit ad me populus quærere iudicium à Deo.* 15
* *Quando enim fuerit eis diſceptatio, & venerint ad me, diiudico quemlibet, & inſtruo illos mandata Dei, & legem eius.* 16
* *Dixit autem ſocer Moyſi ad eum: Non rectè tu facis verbum hoc:* 17
* *Corruptione conſumeris intolerabili & tu, & omnis populus hic qui eſt tecum. graue tibi verbum hoc: non poteris facere tu ſolus.* 18
* *Nunc igitur audi me, & conſulam tibi, & erit Deus tecum: Eſto tu populo quæ ad Deum: et referes ſermones eorum ad Deum:* 19
* *Et teſtificare eis præcepta Dei & legem eius: & oſtendes eis vias, in quibus ambulabunt in ipſis, & opera quæ facient.* 20

* *Et tu tibi prouide ab omni populo viros potentes & pios, viros iuſtos, odio habentes ſuperbiam, & conſtitues eos ſuper ipſos milenarios, & centuriones, & quinquagenarios, & decuriones.* 21
* *Et iudicabunt populum omni tempore. At verbum graue referent ad te, at leuia iudiciorum iudicabunt ipſi: et alleuiabunt à te, & auxiliabuntur tibi.* 22
* *Si autem verbum hoc facies, & fortificabit te Deus, & poteris aſtare, & omnis populus hic veniet ad ſuum locum cum pace.* 23
* *Audiuit autem Moyſes vocem ſoceri ſui, & fecit quæcunque dixit.* 24

10 * καὶ εἶπεν ἰοθὼρ, εὐλογητὸς κύριος, ὅτι ἐξείλατο τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐκ χειρὸς τῶν αἰγυπτίων, καὶ ἐκ χειρὸς φαραώ.
11 * νῦν ἔγνων, ὅτι μέγας κύριος ὑπὲρ πάντας τοὺς θεούς· ἕνεκεν τούτου, ὅτι ἐπέθεντο αὐτοῖς.
12 * καὶ ἔλαβεν ἰοθὼρ ὁ γαμβρὸς μωυσῆ ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας τῷ θεῷ. παρεγένετο ὁ ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ πρεσβύτεροι ἰσραὴλ τοῦ συμφαγεῖν ἄρτον μετὰ γαμβροῦ μωυσῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ.
13 * καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν ἐπαύριον συνεκάθισε μωυσῆς κρίνειν τὸν λαὸν, παρειστήκει δὲ πᾶς ὁ λαὸς μωυσῆ ἀπὸ πρωΐθεν ἕως
14 ἑσπέρας. * καὶ ἰδὼν ἰοθὼρ πάντα ὅσα ἐποίει τῷ λαῷ, λέγει αὐτῷ, τί τοῦτο ὃ σὺ ποιεῖς τῷ λαῷ; διατί σὺ κάθῃ μόνος, πᾶς δὲ ὁ λαὸς παρέστηκέ σοι ἀπὸ πρωῒ ἕως δείλης;
15 * καὶ λέγει μωυσῆς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ, ὅτι παραγίνεταί μοι ὁ λαὸς ἐκζητῆσαι κρίσιν παρὰ τοῦ θεοῦ.
16 * ὅταν γὰρ γένηται αὐτοῖς ἀντιλογία, καὶ ἔλθωσι πρός με, διακρίνω ἕκαστον, καὶ συμβιβάζω αὐτοὺς τὰ πρόσταγματα τοῦ θεοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ.
17 * εἶπε δὲ ὁ γαμβρὸς τῷ μωυσῆ πρὸς αὐτὸν, οὐκ ὀρθῶς σὺ
18 ποιεῖς τὸ ῥῆμα τοῦτο· * φθορᾷ καταφθαρήσῃ ἀνύποστος μόνος καὶ σὺ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος, ὃς ἐστι μετὰ σοῦ. βαρύ σοι τὸ ῥῆμα τοῦτο, οὐ δυνήσῃ ποιεῖν σὺ μόνος.
19 * νῦν οὖν ἄκουσόν μου καὶ συμβουλεύσω σοι, καὶ ἔσται ὁ θεὸς μετὰ σοῦ. γίνου σὺ τῷ λαῷ τὰ πρὸς τὸν θεὸν, καὶ ἀνοίσεις
20 τοὺς λόγους αὐτῶν πρὸς τὸν θεόν· * καὶ διαμαρτύρει αὐτοῖς τὰ πρόσταγματα τοῦ θεοῦ καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ σημανεῖς αὐτοῖς τὰς ὁδοὺς, ἐν αἷς πορεύσονται ἐν αὐταῖς, καὶ τὰ ἔργα ἃ ποιήσουσιν.
21 * καὶ σὺ σεαυτῷ σκέψαι ἀπὸ παντὸς λαοῦ δυνατοὺς καὶ θεοσεβεῖς, ἄνδρας δικαίους μισθωτὰς ὑπερηφανίαν, καὶ καταστήσεις αὐτοὺς ἐπ' αὐτοῖς χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους·
22 * καὶ κρινοῦσι τὸν λαὸν πάσαν ὥραν. τὸ δὲ ῥῆμα τὸ ὑπέρογκον ἀνοίσουσιν πρὸς σέ, τὰ δὲ βραχέα τῶν κριμάτων κρινοῦσιν αὐτοὶ, καὶ κουφιοῦσιν ἀπὸ σοῦ, καὶ συναντιλήψονταί σου.
23 * ἐὰν δὲ τὸ ῥῆμα τοῦτο ποιήσῃς, καὶ καλισχύσει σε ὁ θεὸς, καὶ δυνήσῃ διασωθῆναι, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὗτος ἥξει εἰς τὸν ἑαυτοῦ τόπον μετ' εἰρήνης.
24 * ἤκουσε δὲ μωυσῆς τῆς φωνῆς τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν ὅσα εἶπεν αὐτῷ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et ait Iethro: Benedictus Dominus, qui liberauit vos de manu Ægyptiorum & de manu Pharaonis, qui liberauit populum de medio angustiæ dominij Ægyptiorum. 11 Nunc cognoui quoniam magnus Dominus: neque enim est Deus præter eum: quia eadem re qua cogitauerunt Ægyptij iudicare Israel, in ipsa iudicati sunt. 12 Obtulitque Iethro socer Moysi holocausta & sacrificia sanctificata coram Domino: & venit Aaron & omnes seniores Israel vt comederent panem cum socero Moysi coram Deo. 13 Factumque est sequenti die, & sedit Moyses vt iudicaret populum. stetitque populus apud Moysen à manè vsque ad vesperam. 14 Viditque socer Moysi omnia quæ ipse faciebat in populo, & ait: Quid est verbum hoc quod tu facis in populo? cur tu solus sedes, & omnis populus stat apud te à manè vsque ad vesperam? 15 Et ait Moyses socero suo: Venit enim ad me populus, vt quærat doctrinam à facie Domini. 16 Cumque est eis iudicium, veniunt ad me, & iudico inter virum & proximum suum: & doceo eos præcepta Dei & legem eius. 17 Dixitque socer Moysi ei: Non rectam rem tu facis: 18 Fatigatione fatigaberis tam tu, quàm populus hic qui tecum est: quia grauis tibi est res ista: non poteris facere eam tu solus. 19 Nunc acquiesce mihi, & dabo tibi consilium: & erit verbum Domini in adiutorium tui: esto tu populo quærens doctrinam à facie Dei: & tu referes verba eorum in conspectum Domini. 20 Et admonebis eos præceptis & legibus, & ostendes eis viam per quam ambulent, & opera quæ facturi sunt. 21 Tu autem videbis ex omni populo viros virtutis timentes Deum, viros veraces qui oderint accipere pecuniam: & constitue super eos tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos: 22 Vt iudicent populum in omni tempore: & omne negotium quod fuerit magnum, referent ad te: omne autem negotium paruum ipsi iudicabunt: & alleuiabunt à te onus, & supportabunt tecum. 23 Si verbum hoc feceris, & præceperit tibi Dominus, poteris stare: omnis quoque populus hic ibunt ad locum suum in pace. 24 Acquieuitque Moyses verbo soceri sui, & fecit omnia quæ dixit.

25 * וַיִּבְחַר מֹשֶׁה אַנְשֵׁי־חַיִל מִכָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֹתָם
רָאשִׁים עַל־הָעָם שָׂרֵי אֲלָפִים שָׂרֵי מֵאוֹת שָׂרֵי חֲמִשִּׁים
26 וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת: * וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם בְּכָל־עֵת אֶת־
הַדָּבָר הַקָּשֶׁה יְבִיאוּן אֶל־מֹשֶׁה וְכָל־הַדָּבָר הַקָּטֹן
27 יִשְׁפְּטוּ הֵם: * וַיְשַׁלַּח מֹשֶׁה אֶת־חֹתְנוֹ וַיֵּלֶךְ לוֹ
אֶל־אַרְצוֹ:

יט

1 * בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
2 בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבַּר סִינָי: * וַיִּסְעוּ מֵרְפִידִים וַיָּבֹאוּ
מִדְבַּר סִינַי וַיִּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר וַיִּחַן־שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר:
3 * וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל־הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יְהוָה מִן־
הָהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתַגִּיד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
4 * אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וָאֶשָּׂא אֶתְכֶם
5 עַל־כַּנְפֵי נְשָׁרִים וָאָבִא אֶתְכֶם אֵלָי: * וְעַתָּה אִם־
שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְקֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־בְּרִיתִי וְהָיִיתֶם לִי
6 סְגֻלָּה מִכָּל־הָעַמִּים כִּי־לִי כָּל־הָאָרֶץ: * וְאַתֶּם
תִּהְיוּ־לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים
7 אֲשֶׁר תְּדַבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: * וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא
לְזִקְנֵי הָעָם וַיָּשֶׂם לִפְנֵיהֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
8 אֲשֶׁר צִוָּהוּ יְהוָה: * וַיַּעֲנוּ כָל־הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כֹּל
אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וַיָּשֶׁב מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם
9 אֶל־יְהוָה: * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנֵּה אָנֹכִי
בָּא אֵלֶיךָ בְּעַב הֶעָנָן בַּעֲבוּר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְּרִי עִמָּךְ
וְגַם־בְּךָ יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם וַיַּגֶּד מֹשֶׁה אֶת־דִּבְרֵי הָעָם אֶל־
10 יְהוָה: * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ אֶל־הָעָם
וְקִדַּשְׁתָּם הַיּוֹם וּמָחָר וְכִבְּסוּ שִׂמְלֹתָם: * וְהָיוּ נְכֹנִים
לַיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי כִּי בַיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי יֵרֵד יְהוָה לְעֵינֵי כָל־
12 הָעָם עַל־הַר סִינָי: * וְהִגְבַּלְתָּ אֶת־הָעָם סָבִיב לֵאמֹר
הִשָּׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בָּהָר וּנְגֹעַ בְּקָצֵהוּ כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהָר
מוֹת יוּמָת:

EXODVS. Translat.B.Hierony. *Sinai.*

25 * Et electis viris strenuis de cuncto Israel, constituit eos principes populi tribunos & cẽ
26 turiones, quinquagenarios & decanos: *Qui iudicabãt plebem omni tempore. Quicquid autem grauius erat, referebant ad eum, faci-
27 liora tantummodo iudicantes. * Dimisitque cognatum suum, qui reuersus abiit in terram suam.

CAP. XIX.

1 A * MEnse tertio egressionis Israel de terra Ægypti, in die hac venerunt in solitudinẽ
2 Sinai. * Nam profecti de Raphidim, & peruenientes vsque in desertum Sinai, castrametati sunt in eodem loco; ibique Israel fixit ten
3 toria è regione montis. * Moyses autem ascẽdit ad Deum. vocauitque eum Dominus de monte, & ait: Hæc dices domui Iacob, & an-
4 nunciabis filiis Israel: *Vos ipsi vidistis quæ fecerim Ægyptiis, quomodo portauerim vos super alas aquilarum, & assumpserim mihi.
5 *Si ergo audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis. mea est enim omnis terra.
6 *Et vos eritis mihi in regnum sacerdotale, & 1.Pe.2.b
gens sancta. Hæc sunt verba quæ loquêris ad
7 filios Israel. *Venit Moyses, & conuocatis ma
B iorib⁹ natu populi, exposuit omnes sermones
8 quos mandauerat Dominus. *Respondítque omnis populus simul: Cũcta quæ locutus est Dominus, faciemus. Cumque retulisset Moy-
9 ses verba populi ad Dominum, *Ait ei Domi- Inf. 24.a
nus: Iam nunc veniam ad te in caligine nubis, vt audiat me populus loquentem ad te, & credat tibi in perpetuum. Nunciauit ergo Moyses verba populi ad Dominum.
10 * Qui dixit ei: Vade ad populum, & sanctifica illos hodie & cras: lauentque vestimenta
11 sua: * Et sint parati in diem tertium. In die enim tertio descendet Dominus coram omni plebe super montem Sinai.
12 * Constituesque terminos populo per circuitum: & dices ad eos: Cauete ne ascendatis in montem, nec tangatis fines illius. Omnis qui tetigerit montem, morte morietur.

תרגום אונקלוס

25 וּבְחַר מֹשֶׁה גִּבָּרִין דְּחֵילָא מִכָּל יִשְׂרָאֵל וּמַנִּי יַתְהוֹן רֵישִׁין עַל עַמָּא רַבָּנֵי אַלְפֵי רַבָּנֵי מְאָוָתָא רַבָּנֵי חַמְשִׁין רַבָּנֵי עֲשָׂרְיָתָא: 26 וְדָיְנִין יַת
עַמָּא בְּכָל עִדָּן יַת פִּתְגָמָא קַשְׁיָא מַיְתֵן לְוָת מֹשֶׁה וְכָל פִּתְגָמָא זְעִיר דַּיְנִין אִנּוּן: 27 וּשְׁלַח מֹשֶׁה יַת חֲמוּתֵהּ וַאֲזַל לֵיהּ לְאַרְעֵיהּ:

יט

1 בְּיַרְחָא תְּלִיתָאָה לְמִפַּק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּיוֹמָא הָדֵין
אֲתוֹ לְמַדְבְּרָא דְסִינָי: 2 וּנְטָלוּ מֵרְפִידִים וַאֲתוֹ לְמַדְבְּרָא דְסִינָי וּשְׁרוֹ בְּמַדְבְּרָא וּשְׁרָא תַּמָּן יִשְׂרָאֵל לְקֳבֵיל טוּרָא: 3 וּמֹשֶׁה סְלִיק לְקָדָמוֹת
מֵימְרָא דַייָ וּקְרָא לֵיהּ ייָ מִן טוּרָא לְמֵימַר כְּדֵנָן תֵּימַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתֶחֱוֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: 4 אַתּוּן חֲזֵיתוּן דְּעַבָדִית לְמִצְרָאֵי וְאַטֵּלִית יַתְכוֹן כְּרַעַל
כַּנְפֵי נְשָׁרִין וְקָרֵבִית יַתְכוֹן לְפֻלְחָנִי: 5 וּכְעַן אִם קַבָּלָא תְּקַבְּלוּן בְּמֵימְרִי וְתִטְּרוּן יַת קְיָמִי וְתְהוֹן קָדָמַי חֲבִיבִין מִכָּל עַמְמַיָּא אֲרֵי דִילִי כָּל
אַרְעָא: 6 וְאַתּוּן תְּהוֹן קָדָמַי מַלְכִין כַּהֲנִין וְעַם קַדִּישׁ אִלֵּין פִּתְגָמַיָּא דְּתִמַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 7 וַאֲתָא מֹשֶׁה וּקְרָא לְסָבֵי עַמָּא וְסַדַּר
קָדָמֵיהוֹן יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין דְּפַקְדֵיהּ ייָ: 8 וַאֲתִיבוּ כָל עַמָּא כַּחֲדָא וַאֲמָרוּ כָּל דְּמַלֵּיל ייָ נַעֲבֵיד וַאֲתֵיב מֹשֶׁה יַת פִּתְגָמֵי עַמָּא קֳדָם ייָ:
9 וַאֲמַר ייָ לְמֹשֶׁה הָא אֲנָא מֵתְגְּלֵי לָךְ בְּעֵיבָא דַעֲנָנָא בְּרַם דְּיִשְׁמַע עַמָּא בְּמַלָּלוּתִי עִמָּךְ וְאַף בָּךְ יְהֵמְנוּן לְעָלַם וְחַוִי מֹשֶׁה יַת פִּתְגְמֵי עַמָּא קֳדָם ייָ:
10 וַאֲמַר ייָ לְמֹשֶׁה אֱזֵיל לְוָת עַמָּא וּתְזַמְּנִינוּן יוֹמָא דֵין וּמְחַר וְיַחֲוְרִין לְבוּשֵׁיהוֹן: 11 וְיהוֹן זְמִינִין לְיוֹמָא תְּלִיתָאָה אֲרֵי בְיוֹמָא
תְּלִיתָאָה יִתְגְּלֵי ייָ לְעֵינֵי כָל עַמָּא עַל טוּרָא דְסִינָי: 12 וְתַתְחֵים יַת עַמָּא סְחוֹר סְחוֹר לְמֵימַר אִסְתְּמָרוּ לְכוֹן מִלְּמִסַּק לְטוּרָא וּלְמִקְרַב
בְּסוֹפֵיהּ כָּל דְּיִקְרַב בְּטוּרָא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל:

25 * Et elegit Moyſes viros potentes ex omni Iſrael, & fecit eos ſuper eos milenarios & centuriones, & quinquagenarios, & decuriones, & ſcribas: 26 * Et iudicabant populum omni tempore. at verbum graue referebant ad Moyſen: omne autem verbum leue iudicabant ipſi.

27 * Dimiſit autem Moyſes ſuum ſocerum, & abijt in terram ſuam.

CAP. XIX.

1 AT menſe tertio egreßionis filiorum Iſrael de terra Ægypti, die hac venerunt in deſertum Sinai: 2 * Et profecti ſunt ex Raphidim, et venerunt in deſertum Sinai, & caſtrametatus eſt illic Iſrael è regione montis.

3 * Et Moyſes aſcendit in montem Dei: et vocauit eum dominus Deus de monte, dicens: Hæc dices domui Iacob, & annunciabis filiis Iſrael:

4 * Ipſi vidiſtis quæcunque feci Ægyptiis, & portaui vos tanquam ſuper alas aquilarum, & adduxi vos ad me.

5 * Et nunc ſi audieritis meam vocem, & ſeruaueritis fœdus meum, eritis mihi populus peculiaris ex omnibus gentibus. mea enim eſt omnis terra.

6 * Vos autem eritis mihi regale ſacerdotium, & gens ſancta. Hæc verba dices filiis Iſrael.

7 * Venit autem Moyſes, & vocauit ſeniores populi, & expoſuit eis omnes ſermones hos, quos præcepit ei Deus. 8 * Reſpondit autem omnis populus vnanimiter, & dixerunt: Omnia quæcunque dixit Deus, faciemus, & audiemus. Retulit autem Moyſes omnes ſermones populi ad Deum. 9 * Dixit autem Dominus ad Moyſen: Ecce ego venio ad te in columna nubis, vt audiat populus loquentem me ad te, & tibi credant in ſempiternum. Nunciauit autem Moyſes verba populi ad Dominum.

10 * Dixit autem Dominus ad Moyſen: Deſcendens teſtificare populo, & ſanctifica eos hodie & cras, & lauent veſtimenta ſua: 11 * Et ſint parati in diem tertium. nam die tertio deſcendet Dominus in montem Sina, coram omni populo.

12 * Et ſegregabis populum in circuitu, dicens: Cauete vobis ne aſcendatis in montem, & tangatis quid illius. omnis qui tetigerit montem, morte morietur.

25 * καὶ ἐπέλεξεν μωυσῆς ἀνδρας δυναστοὺς ἀπὸ παντὸς ἰσραὴλ, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς ἐπ' αὐτῶν χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους, καὶ γραμματοεισαγωγεῖς· 26 * καὶ ἔκρινον τὸν λαὸν πᾶσαν ὥραν. τὸ δὲ ῥῆμα τὸ ἐπάναγκον ἀνέφερον πρὸς μωυσῆν, πᾶν δὲ ῥῆμα ἐλαφρὸν ἔκρινον αὐτοί. 27 * Ἐξαπέστειλε δὲ μωυσῆς τὸν ἑαυτοῦ γαμβρὸν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.

ιθ'.

1 * Τοῦ δὲ μηνὸς τοῦ τρίτου τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἦλθοσαν εἰς τὴν ἔρημον σινά. 2 * καὶ ἐξῆραν ἐξ ραφιδείμ, καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἔρημον τοῦ σινᾶ, καὶ παρενέβαλον ἐκεῖ ἰσραὴλ κατέναντι τοῦ ὄρους. 3 * καὶ μωυσῆς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἐκ τοῦ ὄρους, λέγων, τάδε ἐρεῖς τῷ οἴκῳ ιακὼβ, καὶ ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ·

4 * αὐτοὶ ἑωράκατε ὅσα ἐποίησα τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ ἀνέλαβον ὑμᾶς ὡσεὶ ἐπὶ πτερύγων ἀετῶν, καὶ προσήγαγον ὑμᾶς 5 πρὸς ἐμαυτόν. * καὶ νῦν ἐὰν ἀκούσητε τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ φυλάξητε τὴν διαθήκην μου, ἔσεσθέ μοι λαὸς περιούσιος ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν. ἐμὴ γάρ ἐστι πᾶσα ἡ γῆ.

6 * ὑμεῖς δὲ ἔσεσθέ μοι βασίλειον ἱεράτευμα καὶ ἔθνος ἅγιον. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

7 * ἦλθε δὲ μωυσῆς, καὶ ἐκάλεσε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ, καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς πάντας τοὺς λόγους τούτους, οὓς συ- 8 νέταξεν αὐτῷ ὁ θεός. * ἀπεκρίθη δὲ πᾶς ὁ λαὸς ὁμοθυμαδὸν, καὶ εἶπαν, πάντα ὅσα εἶπεν ὁ θεὸς, ποιήσομεν, καὶ ἀκουσόμεθα. ἀνήνεγκε δὲ μωυσῆς πάντας τοὺς λόγους τοῦ λαοῦ 9 πρὸς τὸν θεόν. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, ἰδοὺ ἐγὼ παραγίνομαι πρός σε ἐν στύλῳ νεφέλης, ἵνα ἀκούσῃ ὁ λαός λαλοῦντός μου πρός σε, καὶ σοὶ πιστεύσωσιν εἰς τὸν αἰῶνα. ἀνήγ- 10 γειλε δὲ μωυσῆς τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ πρὸς κύριον. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυσῆν, καταβὰς διαμαρτύραι τῷ λαῷ, καὶ ἁγνίσεις αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν τὰ 11 ἱμάτια αὐτῶν· * καὶ ἔστωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καταβήσεται κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινᾶ, ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ.

12 * καὶ ἀφορίεις τὸν λαὸν κύκλῳ, λέγων, προσέχετε ὑμῖν ἑαυτοῖς τοῦ ἀναβαίνειν εἰς τὸ ὄρος, καὶ θίγειν τι ἄκρου. πᾶς ὁ ἁψάμενος τοῦ ὄρους, θανάτῳ τελευτήσει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Elegitque Moyſes viros virtutis ex omni Iſrael, & conſtituit eos principes ſuper populum, tribunos, centuriones, quinquagenarios, decanos. 26 Et iudicabant populum omni tempore: negotium quod erat graue, referebant ad Moyſen; & omne negotium quod erat paruum, iudicabant ipſi. 27 Dimiſitque Moyſes ſocerum ſuum, & abiit in terram ſuam.

CAP. XIX.

MEnſe tertio egreſſionis filiorum Iſrael de terra Ægypti, in die hac venerunt in ſolitudinem Sinai. 2 Profectique ſunt de Raphidim, & venerunt in deſertum Sinai, & caſtrametati ſunt in deſerto, caſtrametatuſque eſt ibi Iſrael è regione montis. 3 Moyſes autem aſcendit in conſpectum verbi Dei. Vocauitque eum Dominus de monte, dicens: Hæc dices domui Iacob, & annunciabis filiis Iſrael.

4 Vos vidiſtis quæ fecerim Ægyptiis, & portaui vos quaſi ſuper alas aquilæ, & applicaui vos ad ſeruitutem meam. 5 Et nunc ſi obedieritis verbo meo, & cuſtodieritis pactum meum, eritis coram me dilecti præ omnibus populis: quoniam mea eſt omnis terra. 6 Vos autem eritis coram me reges, & ſacerdotes, & populus ſanctus. hæc ſunt verba quæ loquêris cum filiis Iſrael. 7 Venitque Moyſes, & vocauit ſeniores populi, & expoſuit coram eis omnia verba hæc quæ præceperat ei Dominus. 8 Reſponditque omnis populus ſimul, atque dixerunt: Omnia quæ locutus eſt Dominus, faciemus. Et retulit Moyſes verba populi coram Domino. 9 Dixitque Dominus ad Moyſen: Ecce ego apparebo tibi in caligine nubis, vt audiat populus cùm loquar tecum; tibi quoque credent in perpetuum. nunciauitque Moyſes verba populi coram Domino. 10 Dixitque Dominus ad Moyſen: Vade ad populum, & præparabis eos hodie & cras: lauentque veſtimenta ſua: 11 Et ſint parati in diem tertium: quoniam in die tertio reuelabitur Dominus in oculis omnis populi ſuper montem Sinai. 12 Conſtitueſque terminos populo per circuitum, dicens: Cauete vobis ne aſcendatis in montem, neque accedatis ad finem eius. omnis qui acceſſerit ad montem, occiſione occidetur.

13 * לֹא־תִגַּע בּוֹ יָד כִּי־סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ־יָרֹה יִיָּרֶה אִם־
בְּהֵמָה אִם־אִישׁ לֹא יִחְיֶה בִּמְשֹׁךְ הַיֹּבֵל הֵמָּה
14 יַעֲלוּ בָהָר׃ * וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הָהָר אֶל־הָעָם וַיְקַדֵּשׁ
15 אֶת־הָעָם וַיְכַבְּסוּ שִׂמְלֹתָם׃ * וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם
הֱיוּ נְכֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים אַל־תִּגְּשׁוּ אֶל־אִשָּׁה׃
16 * וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִשִׁי בִּהְיֹת הַבֹּקֶר וַיְהִי קֹלֹת וּבְרָקִים
וְעָנָן כָּבֵד עַל־הָהָר וְקֹל שֹׁפָר חָזָק מְאֹד וַיֶּחֱרַד כָּל־הָעָם
17 אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה׃ * וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם
לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן־הַמַּחֲנֶה וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית
18 הָהָר׃ * וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו
יְהוָה בָּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׁנוֹ כְּעֶשֶׁן הַכִּבְשָׁן וַיֶּחֱרַד כָּל־הָהָר
19 מְאֹד׃ * וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה
יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל׃ * וַיֵּרֶד יְהוָה עַל־הַר
20 סִינַי אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיִּקְרָא יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶל־רֹאשׁ
21 הָהָר וַיַּעַל מֹשֶׁה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה רֵד
הָעֵד בָּעָם פֶּן־יֶהֶרְסוּ אֶל־יְהוָה לִרְאוֹת וְנָפַל מִמֶּנּוּ
22 רָב׃ * וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגָּשִׁים אֶל־יְהוָה יִתְקַדָּשׁוּ
23 פֶּן־יִפְרֹץ בָּהֶם יְהוָה׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֹא־
יוּכַל הָעָם לַעֲלֹת אֶל־הַר סִינָי כִּי־אַתָּה הַעֵדֹתָה בָּנוּ
24 לֵאמֹר הַגְבֵּל אֶת־הָהָר וְקִדַּשְׁתּוֹ׃ * וַיֹּאמֶר אֵלָיו
יְהוָה לֶךְ־רֵד וְעָלִיתָ אַתָּה וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם
25 אַל־יֶהֱרְסוּ לַעֲלֹת אֶל־יְהוָה פֶּן־יִפְרָץ בָּם׃ * וַיֵּרֶד
משֶׁה אֶל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם׃

כ

1 * וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר׃
2 * אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
3 מִבֵּית עֲבָדִים׃ * לֹא־יִהְיֶה־לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־
4 פָּנָי׃ * לֹא־תַעֲשֶׂה־לְךָ פֶסֶל וְכָל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר
בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם
מִתַּחַת לָאָרֶץ׃

13 *Manus non tangẽt eum: ſed lapidibus oppri Heb.14.e
metur, aut cõfodietur iaculis; ſiue iumentum
fuerit ſiue homo, nõ viuet. Cùm cœperit clan
14 gere buccina, tunc aſcẽdant in montẽ. *Deſcẽ
dítq; Moyſes de monte ad populũ, & ſanctifi-
cauit eum. Cumque lauiſſent veſtimenta ſua,
15 *Ait ad eos: Eſtote parati in diem tertium, &
16 ne appropinquetis vxoribus veſtris. *Iamque
C aduenerat tertius dies, & manè inclaruerat: &
ecce cœperunt audiri tonitrua, ac micare ful-
gura, & nubes denſiſsima operire montẽ. clan
gorq; buccinæ vehementius perſtrepebat. &
17 timuit populus qui erat in caſtris. *Cũq; edu-
xiſſet eos Moyſes in occurſum Dei de loco ca-
18 ſtrorũ, ſteterunt ad radices montis. *Totus au
tẽ mons Sinai fumabat, eo q; deſcẽdiſſet Do-
minus Deus ſuper eũ in igne: & aſcenderet fu
mus ex eo quaſi de fornace. eratq; omnis mõs
19 terribilis. *Et ſonitus buccinæ paulatim creſ-
cebat in maius, & prolixius tendebatur. Moy-
20 ſes loquebatur, & Deus reſpondebat ei. *De-
ſcenditq; Dominus ſuper montẽ Sinai in ipſo
mõtis vertice: & vocauit Moyſen in cacumen
21 eius. Quò cũ aſcendiſſet, * dixit ad eũ: Deſcẽ-
de & conteſtare populũ, ne fortè velit tranſ-
cendere terminos ad videndum Dominũ, &
22 pereat ex eis plurima multitudo. *Sacerdotes
D quoq; qui accedunt ad Dominum, ſanctificẽ
23 tur, ne percutiat eos. *Dixítq; Moyſes ad Do-
minum: Non poterit vulgus aſcendere in mõ
tem Sinai: tu enim teſtificatus es, & iuſsiſti, di
cẽs: Pone terminos circa montẽ, & ſanctifica
24 illũ. *Cui ait Dñs: Vade deſcẽde, aſcẽdeſq; tu
& Aarõ tecũ. Sacerdotes autem & populus nõ
trãſeãt terminos, nec aſcẽdãt ad Dominũ, ne
25 fortè interficiat illos. *Deſcẽdítq; Moyſes ad
populum, & omnia narrauit eis. CAP. XX.
1 LOcutuſq; eſt Deus cunctos ſermones hos: Deut.5.a
2 *Ego ſum dñs Deus tuus, q̃ eduxi te de ter- Pſal.80.
3 ra Ægypti de domo ſeruitutis. *Non habebis
4 deos alienos coram me. *Non facies tibi ſcul-
ptile, neque omnem ſimilitudinem quæ eſt
in cælo deſuper, & quæ in terra deorſum, nec
corum quæ ſunt in aquis ſub terra.

תרגום אונקלוס

13 לָא תְקָרֵב בֵּיהּ יְדָא אֲרֵי אִיתְרָגָמָא יִתְרְגֵם אוֹ אִשְׁתְּדָאָה יִשְׁתְּדֵי אִם בְּעִירָא אִם אֱינָשָׁא לָא יְתְקַיֵּם בְּמֵיגַד שׁוֹפָרָא אִינּוּן מְרַשָּׁן לְמֵיסַק
לְטוּרָא׃ 14 וּנְחַת מֹשֶׁה מִן טוּרָא לְוַת עַמָּא וְזַמֵּין יָת עַמָּא וְחַוַּרוּ לְבוּשֵׁיהוֹן׃ 15 וַאֲמַר לְעַמָּא הֱווֹ זְמִינִין לְתְלָתָא יוֹמִין לָא תְקָרְבוּן לְצָרַת
אִיתְתָא׃ 16 וַהֲוָה בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה בְּמֶהֱוֵיהוֹן בְּצַפְרָא וַהֲווֹ קָלִין וּבַרְקָן וַעֲנָנָא תַקִּיף עַל טוּרָא וְקַל שׁוֹפָרָא תַקִּיף לַחְדָא וְזָע כָּל עַמָּא דִי
בְמַשְׁרְיָתָא׃ 17 וְאַפֵּיק מֹשֶׁה יָת עַמָּא לְקַדְמוּת מֵימְרָא דַיְיָ מִן מַשְׁרְיָתָא וְאִתְעַתַּדוּ בְּשִׁפּוּלֵי טוּרָא׃ 18 וְטוּרָא דְסִינַי תְּנַן כּוּלֵיהּ מִן קֳדָם
דְּאִתְגְּלִי עֲלוֹהִי יְיָ בְּאֶשָׁתָא וּסְלִיק תְּנָנֵיהּ כִּתְנָנָא דַאתּוּנָא וְזָע כָּל טוּרָא לַחְדָא׃ 19 וַהֲוָה קָל שׁוֹפָרָא אָזִיל וּתְקֵיף לַחְדָא מֹשֶׁה יְמַלֵּיל וּמִן
קֳדָם יְיָ מְתְעֲנֵי לֵיהּ בְּקָל׃ 20 וְאִתְגְּלִי יְיָ עַל טוּרָא דְסִינַי לְרֵישׁ טוּרָא וּקְרָא יְיָ לְמֹשֶׁה לְרֵישׁ טוּרָא וּסְלִיק מֹשֶׁה׃ 21 וַאֲמַר יְיָ
לְמֹשֶׁה חוֹת אַסְהֵיד בְּעַמָּא דִלְמָא יִפְגְּרוּן קֳדָם יְיָ לְמֶחְזֵי וְיִפֹּל מִנֵּהוֹן סַגִּי׃ 22 וְאַף כָּהֲנַיָּא דְקָרִיבִין לְשַׁמָּשָׁא קֳדָם יְיָ יִתְקַדְּשׁוּן דִלְמָא יִתְקוֹף
בְּהוֹן יְיָ׃ 23 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ לָא יִכּוֹל עַמָּא לְמִיסַק לְטוּרָא דְסִינַי אֲרֵי אַתְ אַסְהַדְתָּ בָּנָא לְמֵימַר תְּחוֹם יָת טוּרָא וְקַדְּשֵׁיהּ׃ 24 וַאֲמַר
לֵיהּ יְיָ אֵיזַל חוֹת וְתִסַּק אַתְ וְאַהֲרֹן עִמָּךְ וְכָהֲנַיָּא וְעַמָּא לָא יְפַגְּרוּן לְמִיסַק לְקֳדָם יְיָ דִלְמָא יִתְקוֹף בְּהוֹן׃ 25 וּנְחַת מֹשֶׁה לְעַמָּא
וַאֲמַר לְהוֹן׃

כ

1 וּמַלֵּיל יְיָ יָת כָּל פִּתְגָמַיָּא חָאלֵין לְמֵימָר׃
2 אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ דְאַפֵּקְתָּךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוּתָא׃
3 לָא יְהֵא לָךְ אֱלָהָא אָחֳרָן בַּר מִנָּי׃ 4 לָא תַעְבִּיד לָךְ צָלֵם וְכָל דְמוּ

* *Non tanget illum manus. in enim lapidibus* 13
lapidabitur, vel iaculo confodietur: siue homo, siue iumentum, non viuet. Quando autem voces et tubæ recesserint de monte, illi ascendent in montem.

* *Et descendit Moyses de monte ad populum,* 14
& sanctificauit eos: & lauerunt vestimenta sua.

* *Et dixit populo: Estote parati: tres dies non* 15
accedatis vxori. * *Factum est autem die ter-* 16
tio facto ad mane, & factæ sunt voces & fulgura, & nubes caliginosæ in monte Sinai. vox tubæ sonabat valdè: & timuit omnis populus qui erat in castris. * *Et eduxit Moyses populum in oc-* 17
cursum Dei ex castris: & astiterunt in monte Sinai. * *At mons Sinai fumabat totus, quia de-* 18
cenderat Deus in illum in igne. Ascendebat autem fumus tanquam fumus fornacis. & stupuit omnis populus valdè. * *Factæ sunt autem voces tubæ* 19
procedentes fortiores valdè. Moyses loquebatur, at Deus respondebat ei voce.

* *Descendit autem Dominus in montem Sinai,* 20
in vertice montis: & vocauit Dominus Moysen in vertice montis. & ascendit Moyses.

* *Et ait Dominus ad Moysen, dicens: Descendes* 21
conteſtare populum, ne fortè appropinquent ad Deũ ad videndum, & cadant ab eis multitudo.

* *Et sacerdotes appropinquantes Domino sancti-* 22
ficentur, ne fortè recedat ab eis Dominus. * *Et di-* 23
xit Moyses ad Deum: Non poterit populus ascendere in montem Sinai: tu enim testificatus es nobis, dicens: Determina montem, & sanctifica eum.

* *Dixit autem ipsi Dominus: Vade, descende, et* 24
ascende tu & Aaron tecum: at sacerdotes & populus non vadant ad ascendendum ad Deum, ne fortè perdat ex eis Dominus. * *Descendit autem Moy-* 25
ses ad populum, & dixit eis.

CAP. XX.

ET *locutus est Dominus omnes sermones hos, di-* 1
cens: * *Ego sum dominus Deus tuus, qui* 2
eduxi te de terra Ægypti de domo seruitutis.

* *Non erunt tibi Dei alij præter me.* 3

* *Non facies tibi idolum, neque vllius si-* 4
mulachrum, quæcunque in cælo sursum, & quæcunque in terra deorsum, & quæcunque in aquis sub terra.

13 * οὐχ ἅψεται αὐτοῦ χεὶρ. ἐν γὰρ λίθοις λιθοβοληθήσεται ἢ βολίδι καταξυσθήσεται, ἐάν τε ἄνθρωπος ἐάν τε κτῆνος, οὐ ζήσεται. ὅταν ἂν ᾖ αἱ φωναὶ καὶ αἱ σάλπιγγες ἀπέλ-
14 θῃ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐκεῖνοι ἀναβήσονται ἐπὶ τὸ ὄρος. * Κα-
τέβη μωυσῆς ἐκ τοῦ ὄρους πρὸς τὸν λαὸν, καὶ ἡγίασεν αὐ-
15 τούς. καὶ ἔπλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν. * Εἶπεν τῷ λαῷ,
γίνεσθε ἕτοιμοι, τρεῖς ἡμέρας μὴ προσέλθητε γυναικί.
16 * ἐγένετο δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γενηθέντος πρὸς ὄρθρον, καὶ
ἐγένοντο φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι γνοφώδεις ἐπ' ὄρους
σινά. φωνὴ τῆς σάλπιγγος ἦχει μέγα. καὶ ἐπτοήθη πᾶς ὁ λαὸς,
17 ὃς ἦν ἐν τῇ παρεμβολῇ. * καὶ ἐξήγαγε μωυσῆς τὸν λαὸν εἰς
τὸ συναντῆσαι τοῦ θεοῦ ἐκ τῆς παρεμβολῆς. καὶ παρέστησαν
18 ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινά. * τὸ δὲ ὄρος τὸ σινὰ ἐκαπνίζετο ὅλον,
διὰ τὸ καταβεβηκέναι τὸν θεὸν ἐπ' αὐτὸ ἐν πυρί. ἀνέβαινε δὲ ὁ
καπνὸς ὡσεὶ καπνὸς καμίνου. καὶ ἔξεστι πᾶς ὁ λαὸς σφόδρα.
19 * ἐγένοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος προβαίνουσαι ἰσχυρότε-
ραν σφόδρα. μωυσῆς ἐλάλει· ὁ δὲ θεὸς ἀπεκρίνατο αὐτῷ φω-
20 νῇ. * κατέβη δὲ ὁ κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινὰ ἐπὶ τὴν κορυ
φὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἐκάλεσεν κύριος μωυσῆν ἐπὶ τὴν κεφα-
21 λὴν τοῦ ὄρους. καὶ ἀνέβη μωυσῆς. * καὶ εἶπεν ὁ κύριος
πρὸς μωυσῆν, λέγων, καταβὰς διαμαρτύραι τῷ λαῷ, μή πο
τε ἐγγίσωσι πρὸς τὸν θεὸν καταναῆσαι, καὶ πέσωσιν ἀπ' αὐτῶν
22 πλῆθος. * καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ ἐγγίζοντες τῷ κυρίῳ ἁγιασθή-
23 τωσαν, μή ποτε ἀπαλλάξῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. * καὶ εἶπεν
μωυσῆς πρὸς τὸν θεόν, οὐ δυνήσεται ὁ λαὸς ἀναβαίνειν εἰς τὸ
ὄρος τὸ σινᾶ, σὺ γὰρ διεμαρτύρησαι ἡμῖν, λέγων, ἀφόρισαι
24 τὸ ὄρος καὶ ἁγίασαι αὐτό. * εἶπε δὲ αὐτῷ κύριος, βάδιζε,
κατάβηθι, καὶ ἀναβήσῃ σὺ καὶ ἀαρὼν μετὰ σοῦ, οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ
25 ὁ λαὸς μὴ βαδιζέτωσαν ἀναβαίνειν πρὸς τὸν θεὸν, μή ποτε
ἀπολέσῃ ἀπ' αὐτῶν κύριος. * κατέβη δὲ μωυσῆς πρὸς
τὸν λαὸν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς·

κ.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πάντας τοὺς λόγους τούτους, λέγων·
2 * ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς αἰ-
γύπτου ἐξ οἴκου δουλείας·
3 * οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.
4 * οὐ ποιήσεις ἑαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ πάντες ὁμοίωμα, ὅσα ἐν
τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι
ὑπὸ κάτω τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Non tangat eum manus: quoniam lapidatione lapidabitur, aut iaculis confodietur: siue iumentum siue homo, non viuet. Quando tuba subtracta fuerit, ipsi habebunt facultatem ascendendi in montem. [14] Descenditque Moyses de monte ad populum, & præparauit eos, & lauerunt vestimenta sua: [15] Et ait ad populum: Estote parati in diem tertium: non appropinquetis vxoribus. [16] Et factum est in die tertio cùm esset manè, & fuerunt voces & fulgura, & nubes grauis super montem, & vox tubæ fortis nimis: & commotus est omnis populus qui erat in castris. [17] Eduxitque Moyses populum de castris in occursum verbi Dei, & steterunt ad radices montis. [18] Mons autem Sinai fumabat totus, eo quòd reuelatus erat Dominus super eum in igne. Et ascendit fumus eius quasi fumus fornacis, & contremuit omnis mons valdè,
[19] Vox autem tubæ ibat, & conualescebat nimis: Moyses loquebatur, & à facie Dei respondebatur ei voce. [20] Et reuelatus est Dominus super montem Sinai in vertice montis, & vocauit Dominus Moysen ad verticem montis, & ascendit Moyses. [21] Dixitque Dominus ad Moysen: Descende, conteſtare populum, ne fortè transgrediantur vt videant Dominum, & cadat ex eis multitudo. [22] Sacerdotes quoque qui accedunt ad ministrandum coram Domino, sanctificentur, ne fortè irascatur contra eos Dominus. [23] Dixitque Moyses coram Domino: Non poterit populus ascendere in montem Sinai, quoniam tu conteſtatus es nos, dicens: Pone terminum circa montem, & sanctifica eum. [24] Dixitque ei Dominus: Vade descende, ascendeſque tu & Aaron tecum. sacerdotes autem & populus non transgrediantur vt ascendant in conſpectum domini, ne fortè irascatur contra eos. [25] Descenditque Moyses ad populum, & narrauit eis.

CAP. XX.

LOcutusque est Deus cunctos sermones hos, dicens: [2] Ego dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti de domo seruitutis.
[3] Non erit tibi Deus alius præter me. [4] Non facies tibi imaginem neque omnem similitudinem eorum quæ in cælo sunt desuper, neque eorum quæ in terra sunt deorsum, neque eorum quæ in aquis sunt sub terra.

5 * לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֹן אָבֹת עַל־בָּנִים עַל־שִׁלֵּשִׁים
6 וְעַל־רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי: * וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי
7 וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָי: * לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְהוָה אֵת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ
8 לַשָּׁוְא: * זָכוֹר אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: * שֵׁשֶׁת
9 יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּךָ: * וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת
10 לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תַעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ
וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ: * כִּי
11 שֵׁשֶׁת־יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֶת־
הַיָּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל־כֵּן בֵּרַךְ
12 יְהוָה אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ: * כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־
אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
13 נֹתֵן לָךְ: * לֹא תִרְצָח: * לֹא תִנְאָף: * לֹא תִגְנֹב: * לֹא־
14 תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עֵד שָׁקֶר: * לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ לֹא־תַחְמֹד
15 16 אֵשֶׁת רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ:
17 18 * וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל
הַשֹּׁפָר וְאֶת־הָהָר עָשֵׁן וַיַּרְא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק:
19 * וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה דַּבֶּר־אַתָּה עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאַל־
20 יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן־נָמוּת: * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־
הָעָם אַל־תִּירָאוּ כִּי לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶתְכֶם בָּא הָאֱלֹהִים
וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל־פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תֶחֱטָאוּ:
21 * וַיַּעֲמֹד הָעָם מֵרָחֹק וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל־הָעֲרָפֶל אֲשֶׁר־
22 שָׁם הָאֱלֹהִים: * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה כֹּה תֹאמַר
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתֶּם רְאִיתֶם כִּי מִן־הַשָּׁמַיִם
23 דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם: * לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי
24 זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם: * מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה־לִּי
וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת־עֹלֹתֶיךָ וְאֶת־שְׁלָמֶיךָ אֶת־צֹאנְךָ וְאֶת־
בְּקָרֶךָ בְּכָל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת־שְׁמִי אָבוֹא
אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ:

5 * Non adorabis ea neq; coles. Ego sum Dñs
Deus tuus fortis zelotes, visitãs iniquitatem
patrũ in filios in tertiam & quartã generatio-
6 nem eorum qui oderunt me: *Et faciẽs misericordiã in millia, his q diligunt me, & custo-
7 diunt prẽcepta mea. *Non assumes nomẽ dñi
Dei tui in vanum. nec enim habebit insontẽ
B Dñs eum, qui assumpserit nomẽ dñi Dei sui
8 fruſtrà. * Memento vt diẽ Sabbati sanctifices.
9 *Sex diebus operaberis, & facies oĩa opera tua.
10 *Septimo autẽ die sabbatũ Dñi dei tui est. Nõ Inf.31.c. Ezc.20.b
facies omne opus in eo tu, & filius tuus, & filia
tua, seruus tuus, & ancilla tua, iumẽtum tuũ,
11 & aduena qui est intra portas tuas. *Sex enim
diebus fecit Dñs cẽlũ & terram, & mare, & oĩa
quæ in eis sunt, & requieuit in diẽ septimo. id-
circò benedixit Dominus diei sabbati, & san-
12 ctificauit eum. *Honora patrem tuum & ma- Gen.2.a deut.5.a Mat.5.a Mar.7.b Eph.6.a. Ro.13.b.
trem tuam, vt sis longæuus super terram, quã
13 dominus Deus tuus dabit tibi. *Non occides.
14 *Non mœchaberis: *Non furtum facies: *Nõ
15 loquêris cõtra proximum tuum falsum testi-
16 monium. *Non concupisces domum proximi
17 tui: nec desiderabis vxorem eius, non seruum,
non ancillam, non bouẽ, non asinum, nec oĩa
18 quæ illius sunt. *Cunctus autẽ populus vide-
bat voces & lampades, & sonitũ buccinæ, mõ-
C témq; fumantem: & perterriti ac pauore con-
19 cussi, steterunt procul: *Dicentes Moysi: Lo- deu.18.c Heb.12.c
quere tu nobis, & audiemus. non loquatur
20 nobis Deus, ne fortè moriamur. *Et ait Moy-
ses ad populum: Nolite timere. vt enim pro-
baret vos, venit Deus: & vt terror illius esset
21 in vobis, & non peccaretis. * Stetítque po-
pulus de longè; Moyses autem accesit ad ca-
22 liginem in qua erat Deus. * Dixítque præte-
D reà Dominus ad Moysen: Hæc dices filiis Is-
rael: Vos vidistis quòd de cælo locut⁹ sim vo-
23 bis. *Non facietis deos argenteos, nec deos au-
24 reos facietis vobis. * Altare de terra facietis
mihi, & offeretis super eo holocausta & paci-
fica vestra, oues vestras & boues, in omni lo-
co in quo memoria fuerit nominis mei: ve-
niam ad te, & benedicam tibi.

תרגום אונקלוס

5 לָא תִסְגּוֹד לְהוֹן וְלָא תִפְלְחִינוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ אֵל קַנָּא מַסְעַר חוֹבֵי אֲבָהָן עַל בְּנִין מָרְדִין עַל דַּר תְּלִיתָאֵי וְעַל דַּר רְבִיעָאֵי לְשַׂנְאַי כַּד
6 מְשַׁלְמִין בְּנַיָּא לְמֶחֱטֵי בָּתַר חוֹבֵי אֲבָהָתְהוֹן: וְעָבֵיד טִיבוּ לַאֲלָפֵי דָּרִין לְרַחֲמַי וּלְנָטְרֵי פְּקוֹדָי:
7 לָא תֵימֵי יַת שְׁמָא דַּייָ אֱלָהָךְ לְמַגָּנָא אֲרֵי לָא יְזַכֵּי יְיָ יַת דְּיֵימֵי בְּשִׁמֵיהּ לְשִׁקְרָא:
8 חֲוֵי דְכִיר יַת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא לְקַדָּשׁוּתֵיהּ: 9 שְׁתָּא יוֹמִין תִּפְלַח וְתַעְבֵּיד כָּל עִבִּידְתָּךְ:
10 וְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שְׁבָתָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָא תַעְבֵּיד כָּל עִבִּידְתָּא אַתְּ וּבְרָךְ וְאַמָּתָךְ וּבְעִירָךְ וְגִיּוֹרָךְ דִּי בְקִרְוָךְ:
11 אֲרֵי שְׁתָּא יוֹמִין עֲבַד יְיָ יַת שְׁמַיָּא וְיַת אַרְעָא יַת יַמָּא וְיַת כָּל דִּי בְהוֹן וְנָח בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה עַל כֵּן בָּרִךְ יְיָ יוֹמָא דְשַׁבְּתָא וְקַדְּשֵׁיהּ:
12 יַקַּר יַת אֲבוּךְ וְיַת אִמָּךְ דְּיוֹרְכִין יוֹמָךְ עַל אַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יְהֵיב לָךְ:
13 לָא תִקְטוֹל נְפָשׁ: 14 לָא תֵיגוֹף: 15 לָא תִגְנוֹב: 16 לָא תְסַהֵיד בְּחַבְרָךְ סָהֲדוּתָא
17 דְשִׁקְרָא: לָא תְחַמֵּיד בֵּיתָא דְחַבְרָךְ לָא תְחַמֵּיד אִיתַּת חַבְרָךְ וְעַבְדֵיהּ וְאַמְתֵיהּ וְתוֹרֵיהּ וַחֲמָרֵיהּ וְכָל דִּי לְחַבְרָךְ:
18 וְכָל עַמָּא חָזַן יַת קָלַיָּא וְיַת בָּעוֹרַיָּא וְיַת קַל שׁוֹפָרָא וְיַת טוּרָא חָנֵן וְחָזֵא עַמָּא וְזָעוּ וְקָמוּ מֵרָחִיק:
19 וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה מַלֵּיל אַתְּ עִמָּנָא וּנְקַבֵּיל וְלָא יְתְמַלֵּיל עִמָּנָא מֵימַר מִן
20 קֳדָם יְיָ דִּלְמָא נְמוּת: וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעַמָּא לָא תְדְחֲלוּן אֲרֵי בְּדִיל לְנַסָּאָה יַתְכוֹן אִתְגְּלִי יְקָרָא דַייָ וּבְדִיל דִּתְהֵי דְחַלְתֵּיהּ עַל אַפֵּיכוֹן בְּדִיל דְּלָא
21 תְּחוֹבוּן: וְקָם עַמָּא מֵרָחִיק וּמֹשֶׁה קְרִיב לְצֵית אַפֵּילְיָא דַּתְמָן יְקָרָא דַייָ:
22 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּדֵין תֵּימַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אַתּוּן חֲזֵיתוּן אֲרֵי מִן
23 שְׁמַיָּא מַלֵּילִית עִמְּכוֹן: לָא תַעְבְּדוּן קֳדָמַי דַּחְלַן דִּכְסַף וְדַחְלַן דִּדְהַב לָא תַעְבְּדוּן לְכוֹן:
24 מַדְבַּח אַדְמֵיתָא תַּעְבֵּיד קֳדָמַי וְתִכּוֹס עֲלוֹהִי יַת עֲלָוָתָךְ וְיַת נִכְסַת קוּדְשָׁךְ מִן עָנָךְ וּמִן תּוֹרָךְ בְּכָל אַתְרָא דְאַשְׁרֵי שְׁכִנְתִּי לְתַמָּן אֵשְׁלַח בִּרְכָתִי לָךְ וַאֲבָרְכִינָךְ:

* Non adorabis eos, neque seruies eis. ego enim 5
sum Dominus Deus tuus, Deus zelotes, reddẽs pec
cata patrum in filios in tertiam & quartam gene-
rationem odio habentibus me. *Et faciens misericor- 6
diam in milliaria diligentibus me, & seruantibus
præcepta mea. * Non accipies nomen domini Dei 7
tui in vano. non enim mundabit Dominus accipiẽ-
tem nomen eius in vano. * Memento diem sabba- 8
torum sanctificare eum. * Sex diebus operaberis, 9
& facies omnia opera tua. *At die septima sabbata 10
domino Deo tuo. non facies in ea omne opus tu, &
filius tuus, et filia tua, seruus tuus et serua tua, bos
tuus & subiugale tuum, et omne iumentum tuũ, et
aduena habitans in te. *In enim sex diebus fecit Do 11
minus cælum & terram, & mare, & omnia quæ in
eis, & requieuit die septima: propter hoc benedixit
Dominus diẽ septimam, & sanctificauit eam. *Ho- 12
nora patrem tuum & matrem tuam, vt bene tibi
sit, & vt longæuus sis super terram bonam, quam
dñs Deus tuus dat tibi. *Non occides. *Non mœcha- 13
beris. *Non furaberis. *Nõ falsò testificaberis cõtra 14
proximum tuum testimonium falsum. *Non concu- 15
pisces vxorem proximi tui: non concupisces domum 16
proximi tui, neque agrũ eius, neque seruum eius, ne- 17
que ancillã eius, neque bouẽ eius, neque subiugale e-
ius, neque omnẽ supellectilẽ eius, neq; quæcũq; proxi
mi tui sunt. *Et omnis populus videbat vocẽ, et lam 18
pades, & vocẽ tubæ, & montẽ fumantẽ. perterriti
autẽ omnis populus, steterunt à longè: *Et dixerunt 19
ad Moysen: Loquere tu nobis, & non loquatur ad
nos Deus, ne fortè moriamur. *Et ait illis Moyses: 20
Confidite: causa enim tentandi vos venit Deus
ad vos, vt sit timor eius in vobis, & non pecce-
tis. *Stetit autem omnis populus à longè; Moyses 21
autem venit ad caliginem, vbi erat Deus. *Di- 22
xit autem Dominus ad Moysen: Hæc dices domui
Jacob, & annunciabis filiis Israel: Vos vidistis,
quòd de cælo locutus sum ad vos. * Non facietis 23
vobis deos argenteos, & deos aureos, non facietis
vobis ipsis altare. * De terra facietis mihi, & sa- 24
crificabitis in ipso holocausta, & salutaria ve-
stra, oues & vitulos vestros in omni loco, vbi
inuocauero nomen meum illic: & veniam ad te,
& benedicam tibi.

5 * οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς. οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. ἐγὼ γὰρ
εἰμι κύριος ὁ θεός σου, θεὸς ζηλωτὴς, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πα
τέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεὰν τοῖς μισοῦσί
6 με, * καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, καὶ τοῖς
7 φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου. * οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου
τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. οὐ γὰρ μὴ καθαρίσει κύριος τὸν λαμβά-
8 νοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ. * μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν
9 σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν. * ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, καὶ ποιήσεις
10 πάντα τὰ ἔργα σου· * τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα κυρίῳ
τῷ θεῷ σου. οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ
ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑπο-
ζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν
11 σοί. * ἐν γὰρ ἓξ ἡμέραις ἐποίησε κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ κατέπαυσεν τῇ ἡ-
μέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. διὰ τοῦτο ηὐλόγησε κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἑβ-
12 δόμην, καὶ ἡγίασεν αὐτήν. * τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα
σου, ἵνα σοι γένηται, καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀ-
13 γαθῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. * οὐ φονεύσεις. * οὐ μοιχεύ-
14 σεις. * οὐ κλέψεις. * οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρ
15 τυρίαν ψευδῆ. * οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου. οὐκ
16 ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ
17 τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὐδὲ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, οὔτε
τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ, οὔτε ὅσα τῷ
18 πλησίον σου ἐστί. * καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἑώρα τὴν φωνήν, καὶ τὰς
λαμπάδας, καὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, καὶ τὸ ὄρος τὸ
19 καπνίζον. φοβηθέντες δὲ πᾶς ὁ λαὸς ἔστησαν μακρόθεν. * καὶ
εἶπαν πρὸς μωυσῆν, λάλησον σὺ ἡμῖν, καὶ μὴ λαλείτω
20 πρὸς ἡμᾶς ὁ θεὸς, μήποτε ἀποθάνωμεν. * καὶ λέγει αὐτοῖς
μωυσῆς, θαρσεῖτε. ἕνεκεν γὰρ τοῦ πειρᾶσαι ὑμᾶς παρεγένετο ὁ
θεὸς πρὸς ὑμᾶς, ὅπως ἂν γένηται ὁ φόβος αὐτοῦ ἐν ὑμῖν, ἵνα μὴ
21 ἁμαρτάνητε. * εἱστήκει δὲ πᾶς ὁ λαὸς μακρόθεν, μωυσῆς δὲ
22 ἦλθεν εἰς τὸν γνόφον, οὗ ἦν ὁ θεός. * εἶπε δὲ κύριος πρὸς μωυ-
σῆν, τάδε ἐρεῖς τῷ οἴκῳ ἰακὼβ, καὶ ἀναγγελεῖς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ,
ὑμεῖς ἑωράκατε, ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λελάληκα πρὸς ὑμᾶς.
23 * οὐ ποιήσετε ἐναντίον θεοὺς ἀργυροῦς, καὶ θεοὺς χρυσοῦς, οὐ
24 ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς θυσιαστήριον. * ἐκ γῆς ποιήσετέ μοι, καὶ
θύσετε ἐπ' αὐτοῦ τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ σωτήρια ὑμῶν,
τὰ πρόβατα καὶ τοὺς μόσχους ὑμῶν ἐν παντὶ τόπῳ, οὗ ἐὰν ἐπονο
μάσω τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ. καὶ ἥξω πρός σε, καὶ εὐλογήσω σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Non adorabis ea, neque seruies eis: quoniam ego dominus Deus tuus Deus zelotes, visitans peccata patrum super filios transgressores in tertiam & in quartam generationẽ, his qui oderunt me, quando filij sequuntur peccata patrum: [6] Et faciens misericordiam in mille generationes diligentibus me, & custodientibus præcepta mea. [7] Non iurabis in nomine Dei tui frustrà: quia non iustificabit Dominus illum, qui iurauerit in nomine suo in vanum. [8] Memento diei sabbati, vt sanctifices eum. [9] Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua: [10] Die autem septimo sabbatum est coram domino Deo tuo. non facies in eo omne opus tu, & filius tuus & filia tua, seruus tuus & ancilla tua, & iumentũ tuũ, & peregrinus qui est in vrbe tua. [11] Quia sex diebus fecit Dominus cælum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt, & requieuit in die septimo. idcircò benedixit Dominus diei sabbati, & sanctificauit eum. [12] Honora patrem tuum & matrem tuam, vt prolongentur dies tui super terram, quam dominus Deus tuus dabit tibi. [13] Non occides animam: [14] Non mœchaberis: [15] Non furaberis: [16] Non testificaberis contra proximum tuum falsum testimonium. [17] Non concupisces domum proximi tui: non concupisces vxorem proximi tui, neque seruum eius, neque ancillam eius, neque bouem, neque asinum eius, neque omnia quæ sunt proximi tui. [18] Omnisque populus videbat voces, & lampades, & vocem tubæ, & montem fumantem. viditque populus, & contremuerunt, & steterunt procul. [19] Dixeruntque ad Moysen: Loquere tu nobiscum, & obediemus: & non loquatur nobiscum verbum à facie Domini, ne fortè moriamur. [20] Dixitq; Moyses ad populum: Ne timeatis; quia vt probaret vos Dominus, reuelata est gloria Dei: & vt sit timor eius super faciem vestram, vt non peccetis. [21] Stetitque populus à longè, & Moyses accessit versus caliginem, vbi erat gloria Dei. [22] Dixitque Dominus ad Moysen: Hæc dices filiis Israel: Vos vidistis quòd de cælo locutus sim vobiscum: [23] Non facietis coram me deos argenteos, neque deos aureos facietis vobis. [24] Altare de terra facies coram me, & immolabis super eo holocausta tua, & sacrificia sanctificata tua de ouibus tuis & de bobus. In omni loco in quo habitare fecero gloriam meam, ibi mittam benedictionem meam, & benedicam tibi.

25 * וְאִם־מִזְבַּח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה־לִּי לֹא־תִבְנֶה אֶתְהֶן גָּזִית
26 כִּי חַרְבְּךָ הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ וַתְּחַלְלֶהָ: * וְלֹא־תַעֲלֶה בְמַעֲלֹת
עַל־מִזְבְּחִי אֲשֶׁר לֹא־תִגָּלֶה עֶרְוָתְךָ עָלָיו:

בא

1 * וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם:
2 * כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד וּבַשְּׁבִעִת יֵצֵא
3 לַחָפְשִׁי חִנָּם: * אִם־בְּגַפּוֹ יָבֹא בְּגַפּוֹ יֵצֵא אִם־בַּעַל
4 אִשָּׁה הוּא וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ: * אִם־אֲדֹנָיו יִתֶּן־לוֹ
אִשָּׁה וְיָלְדָה־לוֹ בָנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וְיַלְדֶיהָ תִּהְיֶה
5 לַאדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְגַפּוֹ: * וְאִם־אָמֹר יֹאמַר הָעֶבֶד
אָהַבְתִּי אֶת־אֲדֹנִי אֶת־אִשְׁתִּי וְאֶת־בָּנָי לֹא אֵצֵא חָפְשִׁי:
6 * וְהִגִּישׁוֹ אֲדֹנָיו אֶל־הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוֹ אֶל־הַדֶּלֶת אוֹ
אֶל־הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת־אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוֹ
7 לְעֹלָם: * וְכִי־יִמְכֹּר אִישׁ אֶת־בִּתּוֹ לְאָמָה לֹא תֵצֵא
8 כְּצֵאת הָעֲבָדִים: * אִם־רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר־
לֹא יְעָדָהּ וְהִפְדָּהּ לְעַם נָכְרִי לֹא־יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ
9 בְּבִגְדוֹ בָהּ: * וְאִם־לִבְנוֹ יְיַעֲדֶנָּה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת
10 יַעֲשֶׂה־לָּהּ: * אִם־אַחֶרֶת יִקַּח־לוֹ שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ
11 וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע: * וְאִם־שְׁלֹשׁ־אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ
12 וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף: * מַכֵּה אִישׁ וָמֵת
13 מוֹת יוּמָת: * וַאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ
14 וְשַׂמְתִּי לְךָ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה: * וְכִי־יָזִד
אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ לְהָרְגוֹ בְעָרְמָה מֵעִם מִזְבְּחִי תִּקָּחֶנּוּ
15 לָמוּת: * וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת:
16 * וְגֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת יוּמָת:
17 * וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת:
18 * וְכִי־יְרִיבֻן אֲנָשִׁים וְהִכָּה־אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ בְאֶבֶן
19 אוֹ בְאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב: * אִם־יָקוּם
וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל־מִשְׁעַנְתּוֹ וְנִקָּה הַמַּכֶּה רַק שִׁבְתּוֹ
יִתֵּן וְרַפֹּא יְרַפֵּא:

25 *Quod si altare lapideũ feceris mihi, nõ ædificabis illud de sectis lapidibus. si enim leua- Ioh.8.g.
26 ueris cultrum super eo, polluetur. *Non ascẽdes per gradus ad altare meum, ne reueletur turpitudo tua.

CAP. XXI.

1 HÆc sunt iudicia quæ propones eis:
2 *Si emeris seruum Hebræũ, sex annis ser- Deu.15.c Hie.34.c.
A uiet tibi, in septimo egredietur liber gratis.
3 *Cũ quali veste intrauerit, cũ tali exeat: si ha-
4 bens vxorẽ, & vxor egredietur simul. *Sin autem dñs dederit illi vxorẽ, & peperit filios & filias, mulier & liberi eius erunt dñi sui. ipse ve-
5 rò exibit cũ vestitu suo. *Quod si dixerit seruus: Diligo dominũ meũ, & vxorẽ ac liberos,
6 non egrediar liber: *Offerat eũ dñs diis; & applicabitur ad ostium & postes, pforabitq; au-
7 rẽ eius subula, & erit ei seruus in seculum. *Si quis vendiderit filiã suã in famulã, non egre-
8 dietur sicut ancillæ exire consueuerũt. *Si dis-
B plicuerit oculis dñi sui cui tradita fuerat, dimittet eã. populo autẽ alieno vendẽdi nõ ha-
9 bebit potestatẽ, si spreuerit eã. *Si autem filio suo desponderit eam, iuxta morẽ filiarum fa-
10 ciet illi. *Quod si alteram ei acceperit, prouidebit puellę nuptias & vestimẽta, & precium
11 pudicitiæ nõ negabit. *Si tria ista non fecerit, egredietur gratis absq; pecunia. *Qui percus-
12 serit hominẽ volẽs occidere, morte moriatur.
13 *Qui autem non est insidiatus, sed Deus illũ tradidit in manus eius, cõstituam tibi locũ in
14 quo fugere debeat. *Si quis per industriã occiderit proximum suum & per insidias, ab altari
15 meo euelles eum, vt moriatur. *Qui percusserit patrem suum aut matrẽ, morte moriatur.
16 *Qui furatus fuerit hominem, & vendiderit
17 eum, conuictus noxæ morte moriatur. *Qui maledixerit patri suo vel matri, morte moria-
18 tur. *Si rixati fuerint viri, & percusserit alter proximum suum lapide vel pugno, & ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in lectu-
19 lo: *Si surrexerit, & ambulauerit foris super baculum suum, innocens erit qui percusserit; ita tamen vt operas eius, & impensas in medicos restituat.

תרגום אונקלוס

25 וְאִם מַדְבַּח אַבְנִין תַּעְבִּיד קֳדָמַי לָא תִבְנֵי יַתְהֶן פְּסִילָן דְּלָמָא תָּרִים חַרְבָּךְ עֲלָהָא וְתַחְלִינַהּ: 26 וְלָא תִיסַּק בְּדַרְגִין עַל מַדְבְּחִי דְּלָא תִתְגְּלֵי
עֶרְיָתָךְ עֲלוֹהִי: כא 1 וְאִלֵּין דִּינַיָּא דְּתָסַדַּר קֳדָמֵיהוֹן: 2 אֲרֵי תִזְבּוֹן עַבְדָּא בַּר יִשְׂרָאֵל שְׁית שְׁנִין יִפְלַח וּבְשַׁתָּא
שְׁבִיעָיְתָא יִפּוֹק לְבַר חוֹרִין מַגָּן: 3 אִם בְּלְחוֹדוֹהִי יֵעוֹל בְּלְחוֹדוֹהִי יִפּוֹק אִם בְּעֵיל אִתְּתָא הוּא וְתִפּוֹק אִתְּתֵיהּ עִמֵּיהּ: 4 אִם רִבּוֹנֵיהּ יְהַב לֵיהּ
אִתְּתָא וְתֵלֵיד לֵיהּ בְּנִין אוֹ בְנָן אִתְּתָא וּבְנָהָא תְּהֵי לְרִבּוֹנָהָא וְהוּא יִפּוֹק בְּלְחוֹדוֹהִי: 5 וְאִם מֵימַר יֵימַר עַבְדָּא רְחֵימְנָא יָת רִבּוֹנִי יָת אִתְּתִי וְיָת בְּנָי
לָא אֶפּוֹק בַּר חוֹרִין: 6 וְיִקְרְבִינֵיהּ רִבּוֹנֵיהּ לְקֳדָם דַּיָּנַיָּא וְיַקְרְבִינֵיהּ לְוָת דַּשָּׁא אוֹ לְוָת מְזוּזְתָא וְיִרְצַע רִבּוֹנֵיהּ יָת אוּדְנֵיהּ בְּמַרְצָעָא וְיֶהֱוֵי לֵיהּ עַבְדְּ פָּלַח
לְעָלַם: 7 וַאֲרֵי יְזַבֵּן גְּבַר יָת בְּרְתֵּיהּ לְאַמְהוּ לָא תִיפּוֹק כְּמָפָקְנוּת עַבְדַּיָּא: 8 אִם בִּישְׁתָּא בְּעֵינֵי רִבּוֹנָהָא דְּקַיְמָהּ לֵיהּ וְיִפְרְקִינַהּ לְגֵבֶר אָחֳרָן
לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְזַבְּנָהּ בְּמִשְׁלְטֵיהּ בַּהּ: 9 וְאִם לִבְרֵיהּ יְקַיְמִינַהּ כְּהִלְכַת בְּנָת יִשְׂרָאֵל יַעֲבִיד לַהּ: 10 אִם אָחֳרִנְתָּא יִסַּב לֵיהּ זִיוְנַהּ כִּסוּתַהּ וְעוֹנָתַהּ
לָא יִמְנַע: 11 וְאִם תְּלָת אִלֵּין לָא יַעֲבִיד לַהּ וְתִפּוֹק מַגָּן בְּלָא כְסָף: 12 דְּיִמְחֵי גְּבַר וְיָמוּת אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל: 13 וְדְלָא כְמַן לֵיהּ וּמִן
קֳדָם יְיָ אְזְדַּמַּן לִידֵיהּ וְאֵשַׁוִי לָךְ אַתְרָא דְּיֵעְדּוֹק לְהַתָּמָן: 14 וַאֲרֵי יֵרְשַׁע גְּבַר עַל חַבְרֵיהּ לְמִקְטְלֵיהּ בְּנִכְלוּ מִן קֳדָם מַדְבְּחִי תִּדְבְּרִינֵיהּ לְמִקְטָל:
15 וּדְיִמְחֵי לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל: 16 וּדְיִגְנוֹב נַפְשָׁא מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁתְּכַח בִּידֵיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל: 17 וּדְיְלוֹט
לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל: 18 וַאֲרֵי יִנְצוּן גְּבְרִין וְיִמְחֵי גְּבַר יָת חַבְרֵיהּ בְּאַבְנָא אוֹ בְכוּרְמֵיזָא וְלָא יְמוּת וְיִפּוֹל לְבוּטְלָן:
וְיִתְהַלָּךְ בְּבָרָא עַל בּוּרְיֵהּ וְיֶהֱוֵי זַכָּאָה מַתְיָא לְחוֹד בּוּטְלָנֵיהּ יִתֵּן וַאֲגַר אַסְיָא יְשַׁלֵּם:

* Si autem altare de lapidibus facies mihi, non ædificabis eos sectos. & enim cultrum tuum iniecisti super eos, & polluti sunt. * Non ascendes in gradibus in altare meum, vt non reueles turpitudinem tuam in eo.

CAP. XXI.

ET hæc iudicia quæ propones coram eis. * Si posſederis seruum Hebræum, sex annos seruiet tibi: at septimo abibit liber gratis. * Si ipse solus intrauerit, & solus egredietur. si autem vxor simul intrauerit cum eo, & vxor egredietur cum eo. * Si autem dominus eius dederit ei vxorem, & pepererit ei filios vel filias, vxor & liberi sint domino illius: ipse autem solus egredietur. * Si autem respondens dixerit seruus: Dilexi dominum meum, & vxorem meam, & liberos, non exeo liber: * Afferet eum dominus eius ad tribunal Dei, & tunc adducet eum ad ostium ad postem, & perforabit eius dominus aurem subula, & seruiet ei in sæculum. * Si autem aliquis vendiderit filiam suam famulam, non egredietur sicut egrediuntur ancillæ. * Si non placuerit domino suo, quam ipse desponsit ipsam, redimet eam: genti autem alienæ non dominus est vendere eam, quoniam spreuit in ea. * Si autem filio suo desponderit eam, iuxta iudicium filiarum faciet illi. * Si autem aliam acceperit sibi, necessaria et vestimentū et conuersationem eius non defraudabit. * Si autem tria hæc non faciet ei, egredietur gratis sine precio. * Si percusserit quis aliquem, & mortuus fuerit, morte moriatur. * Si autem non volens, sed Dominus tradidit in manus eius, dabo tibi locum quò fugiet illuc homicida. * Si autem aliquis aggressus fuerit proximū vt occidat eum dolo, et fugiat, ab altari meo accipies eum vt occidatur. * Qui percutit patrem suum vel matrē suam, morte moriatur: qui maledixerit patri suo vel matri suæ, morte moriatur. * Qui furatus fuerit aliquem filiorum Israel, & opprimens eum vendet, & inuentus fuerit in ipso, morte morietur. * Si rixati fuerint duo viri, & percusserit aliquis proximū lapide vel pugno, et nō mortuus fuerit, iacuerit autē in lecto: * Si exurgens homo ambulauerit foris super baculum suum, innocens erit qui percussit, præter ocium eius, soluet & medicationes.

25 * ἐὰν ὃ θυσιαστήριον ἐκ λίθων ποιήσῃς μοι, οὐκ οἰκοδομήσεις αὐτοὺς τμητούς. τὸ γὰρ ἐγχειρίδιόν σου ἐπιβέβληκας ἐπ' 26 αὐτούς, καὶ μεμίανται. * οὐκ ἀναβήσῃ ἐν ἀναβαθμίσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν μου, ὅπως ἂν μὴ ἀνακαλύψῃς τὴν ἀσχημοσύνην σου ἐπ' αὐτοῦ. καί.

1 * Καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα, ἃ παραθήσεις ἐνώπιον αὐ-2 τῶν· * ἐὰν κτήσῃ παῖδα ἑβραῖον, ἓξ ἔτη δουλεύσει σοι, τῷ δὲ 3 ἑβδόμῳ ἀπελεύσεται ἐλεύθερος δωρεάν. * ἐὰν αὐτὸς μόνος εἰσέλθῃ, καὶ μόνος ἐξελεύσεται· ἐὰν δὲ γυνὴ συνεισέλθῃ 4 μετ' αὐτοῦ, καὶ γυνὴ ἐξελεύσεται μετ' αὐτοῦ. * ἐὰν δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ δῷ αὐτῷ γυναῖκα, καὶ τέκνα αὐτῷ υἱὸς ἢ θυγατέρας, ἡ γυνὴ καὶ τὰ παιδία ἔσται τῷ κυρίῳ αὐτῆς, αὐτὸς δὲ μό-5 νος ἐξελεύσεται. * ἐὰν δὲ ἀποκριθεὶς εἴπῃ ὁ παῖς, ἠγάπηκα τὸν κύριόν μου, καὶ τὴν γυναῖκά μου καὶ τὰ παιδία, οὐκ ἀποστή-6 σομαι ἐλεύθερος· * προσάξει αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πρὸς τὸ κριτήριον τοῦ θεοῦ, καὶ τότε προσάξει αὐτὸν πρὸς τὴν θύραν ἐπὶ τὸν σταθμόν, καὶ τρυπήσει αὐτοῦ ὁ κύριος τὸ ὠτίον τῷ ὀπαλίῳ, καὶ δου-7 λεύσει αὐτῷ εἰς τὸν αἰῶνα. * ἐὰν δέ τις ἀποδῶται τὴν θυγατέρα αὐτοῦ οἰκέτην, οὐκ ἀπελεύσεται, ὥσπερ ἀποστέλλουσιν αἱ δοῦλαι. 8 * ἐὰν μὴ ἀρέσῃ τῷ κυρίῳ ἑαυτῆς, ἣν αὐτὸς καθωμολόγησε τῷ αὐτῷ, ἀπολυτρώσει αὐτήν, ἔθνει δὲ ἀλλοτρίῳ οὐ κύριός 9 ἐστι πωλεῖν αὐτήν, ὅτι ἠθέτησεν ἐν αὐτῇ. * ἐὰν δὲ τῷ υἱῷ αὐτοῦ καθομολογήσῃ αὐτήν, κατὰ τὸ δικαίωμα τῶν θυγατέρων ποι-10 ήσει αὐτῇ. * ἐὰν δὲ ἄλλην λάβῃ ἑαυτῷ, τὰ δέοντα καὶ τὴν ἱματι-11 σμὸν καὶ τὴν ὁμιλίαν αὐτῆς οὐκ ἀποστερήσει. * ἐὰν δὲ τὰ τρία 12 ταῦτα μὴ ποιήσῃ αὐτῇ, ἐξελεύσεται δωρεὰν οὐδὲν ἀργύριον. * ἐὰν 13 παίξῃ τίς τινα, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατωθήσεται. * ἐὰν δὲ οὐχ ἑκών, ἀλλὰ ὁ θεὸς παρέδωκεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δώσω σοι 14 τόπον οὗ φεύξεται ἐκεῖ ὁ φονεύσας. * ἐὰν δέ τις ἐπὶ ἕνατον τῷ πλησίον ἐκ προνοίας αὐτὸν δόλῳ, καὶ καταφύγῃ, ἀπὸ τοῦ θυ-15 σιαστηρίου μου λήψῃ αὐτὸν θανατῶσαι. * ὃς τύπτει πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω. ὁ κακολογῶν πατέρα 16 αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ τελευτάτω. * ὃς ἐὰν κλέψῃ ψυ-χὰν τῶν υἱῶν Ισραηλ, καὶ καταδυναστεύσας αὐτὸν ἀποδῶται, 18 καὶ ὀφθῇ ἐν αὐτῷ, θανάτῳ τελευτήσει. * ἐὰν διαμάχωνται δύο ἄνδρες, καὶ παταξῃ τις τὸν πλησίον λίθῳ ἢ πυγμῇ, καὶ 19 μὴ ἀποθάνῃ, καταπεσὼν δὲ πέσῃ ἐπὶ τινι κοίτῃ· * ἐὰν ἐξανα-στὰς ὁ ἄνθρωπος περιπατήσῃ ἔξω ἐπὶ ῥάβδου αὐτοῦ, ἀθῷος ἔσται ὁ παταξας, πλὴν τὰ ἀργία αὐτοῦ, ἀποτίσει καὶ τὰ ἰατρεῖα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Si autem altare ex lapidibus feceris coram me, non ædificabis sectos lapides: ne fortè leues gladium tuum super illo, & profanes eum.
26 Et non ascendes per gradus super altare meum, vt non reueletur turpitudo tua super eo.

CAP. XXI.

ET hæc sunt iudicia quæ propones coram eis: 2 Quando emeris seruum filium Israel, sex annis seruiet, & in anno septimo egredietur liber gratis. 3 Si solus intrauerit, solus egredietur. si maritus vxoris est, egredietur vxor eius cum eo. 4 Si dominus eius dederit ei vxorem, & pepererit ei filios aut filias, vxor & filij eius erunt domini sui; & ipse egredietur solus. 5 Si autem dicens dixerit seruus: Diligo dominum meum, vxorem meam, & liberos meos, non egrediar liber. 6 Applicabitque eum dominus eius coram iudicibus, & applicabit eum ad ostium aut ad postem: & perforabit dominus eius aurem eius subula, & erit ei seruus seruiens ei in seculum.
7 Si autem vir vendiderit filiam suam in ancillam, non egredietur sicut egrediuntur serui. 8 Si displicuerit in oculis domini sui, quam sibi desponderat, liberam faciet eam. Non habebit facultatem vt vendat eam viro alij, cùm dominatus fuerit eius. 9 Si autem filio suo desponderit eam, iuxta consuetudinem filiarum Israel faciet ei. 10 Si alteram acceperit sibi, nutrimentum eius vestimentumque & concubitum eius non prohibebit. 11 Et si tria hæc non fecerit ei, egredietur gratis absque argento. 12 Qui percusserit virum, & mortuus fuerit, occisione occidatur.
13 Qui autem non est insidiatus, sed à facie Dei traditus est manui eius, constituam tibi locum ad quem fugiat. 14 Et quando impiè egerit vir contra proximum suum, vt interficiat eum per insidias, de conspectu altaris mei tolles eum, vt interficiatur. 15 Qui autem percusserit patrem suum aut matrem suam, morte moriatur. 16 Qui furatus fuerit animam de filiis Israel, & vendiderit eam, inuentaque fuerit in manu eius, morte moriatur.
17 Qui autem maledixerit patri suo vel matri suæ, morte moriatur. 18 Et quando rixati fuerint viri, & percusserit vir proximum suum lapide aut pugno, & non fuerit mortuus, sed ceciderit in lectulo & fuerit ociosus. 19 Si surrexerit, & ambulauerit foris super baculum suum, erit innocens percussor: sed restituet id quod fuit ociosus ab opere, & mercedem medici soluet.

20 * וְכִי־יַכֶּה אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ אוֹ אֶת־אֲמָתוֹ בַּשֵּׁבֶט וּמֵת
21 תַּחַת יָדוֹ נָקֹם יִנָּקֵם : * אַךְ אִם־יוֹם אוֹ יוֹמַיִם יַעֲמֹד
22 לֹא יֻקַּם כִּי כַסְפּוֹ הוּא : * וְכִי־יִנָּצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ
אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ
23 כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים : * וְאִם־
24 אָסוֹן יִהְיֶה וְנָתַתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ : * עַיִן תַּחַת עַיִן
25 שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד רֶגֶל תַּחַת רָגֶל : * כְּוִיָּה תַּחַת
26 כְּוִיָּה פֶּצַע תַּחַת פָּצַע חַבּוּרָה תַּחַת חַבּוּרָה : * וְכִי־
יַכֶּה אִישׁ אֶת־עֵין עַבְדּוֹ אוֹ אֶת־עֵין אֲמָתוֹ וְשִׁחֲתָהּ
27 לַחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת עֵינוֹ : * וְאִם־שֵׁן עַבְדּוֹ אוֹ־
28 שֵׁן אֲמָתוֹ יַפִּיל לַחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת שִׁנּוֹ : * וְכִי־יִגַּח
שׁוֹר אֶת־אִישׁ אוֹ אֶת־אִשָּׁה וָמֵת סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר
29 וְלֹא יֵאָכֵל אֶת־בְּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי : * וְאִם שׁוֹר
נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ
וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם־בְּעָלָיו
30 יוּמָת : * אִם־כֹּפֶר יושַׁת עָלָיו וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ כְּכֹל
31 אֲשֶׁר־יושַׁת עָלָיו : * אוֹ־בֵן יִגָּח אוֹ־בַת יִגַּח כַּמִּשְׁפָּט
32 הַזֶּה יֵעָשֶׂה לּוֹ : * אִם־עֶבֶד יִגַּח הַשּׁוֹר אוֹ אָמָה כֶּסֶף
שְׁלשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל :
33 * וְכִי־יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִי־יִכְרֶה אִישׁ בֹּר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ
34 וְנָפַל־שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר : * בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם
כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה־לּוֹ : * וְכִי־
35 יִגֹּף שׁוֹר־אִישׁ אֶת־שׁוֹר רֵעֵהוּ וָמֵת וּמָכְרוּ אֶת־הַשּׁוֹר
הַחַיּוֹ וְחָצוּ אֶת־כַּסְפּוֹ וְגַם אֶת־הַמֵּת יֶחֱצוּן : * אוֹ נוֹדַע כִּי
שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו שַׁלֵּם
יְשַׁלֵּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר וְהַמֵּת יִהְיֶה־לּוֹ :

כב

1 * כִּי יִגְנֹב־אִישׁ שׁוֹר אוֹ־שֶׂה וטְבָחוֹ אוֹ
מְכָרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן
תַּחַת הַשֶׂה :

20 * Qui percusserit seruum suum vel ancillam
virga,& mortui fuerit in manibus eius,crimi-
21 nis reus erit.*Si autem vno die vel duobus su
peruixerit,nō subiacebit pœnæ;quia pecunia
22 illius est. * Si rixati fuerint viri,& percusserit
quis mulierē prægnantē,& abortiuū quidē fe-
cerit,sed ipsa vixerit,subiacebit dāno quātum
E maritus mulieris expetierit, & arbitri iudica-
23 uerint.*Si autē mors eius fuerit subsecuta,red
24 det animā pro anima:*Oculū pro oculo,den
tem pro dente,manū pro manu,pedē pro pe-
25 de:*Adustionē pro adustione, vulnus pro vul
26 nere,liuorē pro liuore. *Si percusserit quispiā
oculum serui sui aut ancillæ , & luscos eos fe-
cerit, dimittet eos liberos ꝓ oculo quē eruit.
27 *Dentem quoque si excusserit seruo vel ancil-
28 læ suæ,similiter dimittet eos liberos. *Si bos
F cornupercusserit virū aut mulierē , & mortui
fuerint,lapidibus obruetur:&non comeden-
tur carnes eius : dns quoque bouis innocens
29 erit.*Et si bos cornupeta fuerit ab heri & nu-
diustertius,& contestati sunt dominum eius,
nec recluserit eum,occideritq; virum aut mu
lierem,& bos lapidibus obruetur, & dominū
30 eius occident. *Quod si precium fuerit ei im
positum,dabit pro anima sua quicquid fuerit
31 postulatus.*Filium quoq; &filiā si cornu per-
32 cusserit,simili sentētię subiacebit.*Si seruū an
cillámq; inuaserit,triginta siclos argenti dño
33 dabit:bosverò lapidibus opprimetur.*Si quis
G aperuerit cisternā, & foderit, & nō operuerit
34 eā,ceciderituq; bos aut asinus in eam,*Reddet
dns cisternę preciū iumētorum: quod autem
35 mortuum est, ipsius erit. *Si bos alienus bouē
alterius vulnerauit, & ille mortuus fuerit,vē-
dent bouem viuum,& diuidēt precium: cada
36 uer autem mortui inter se dispartient.*Si autē
sciebat quòd bos cornupeta esset ab heri &
nudiustertius , & non custodiuit eum domi-
nus suus,reddet bouem pro boue: & cadauer
integrum accipiet. CAP. XXII.

1 SI quis furatus fuerit bouē aut ouē, &occi-
A derit vel vendiderit,quinq; boues pro vno
boue restituet,&quatuor oues pro vna oue.

תרגום אונקלוס

20 וַאֲרֵי יִמְחֵי גְּבַר יָת עַבְדֵּיהּ אוֹ יָת אַמְתֵּיהּ בְּשָׁלְטָן וְיָמוּת תְּחוֹת יְדֵיהּ אִיתְדָּנָא יִתְדָּן ׃ 21 בְּרַם אִם יוֹמָא חַד אוֹ תְרֵין יוֹמִין יִתְקַיָּם לָא יִתְדָּן
אֲרֵי כַסְפֵּיהּ הוּא ׃ 22 וַאֲרֵי יִנְצוֹן גְּבָרִין וְיִמְחוֹן אִיתְּתָא מְעַרְיָא וְיִפְקוֹן וְלָדָהָא וְלָא יְהֵי מוֹתָא אִתְגְּבָאָה יִתְגְּבֵי כְּמָא דְּיָשַׁוֵּי עֲלוֹהִי בַּעֲלָא דְּאִיתְּתָא
וְיִתֵּן עַל מֵימַר דַּיָּנַיָּא ׃ 23 וְאִם מוֹתָא יְהֵי וְתִתֵּן נַפְשָׁא חֲלַף נַפְשָׁא ׃ 24 עֵינָא חֲלַף עֵינָא שִׁינָּא חֲלַף שִׁינָּא יְדָא חֲלַף יְדָא רַגְלָא חֲלַף רַגְלָא ׃
25 כְּוָאָה חֲלַף כְּוָאָה פִּיצְעָא חֲלַף פִּיצְעָא מַשְׁקוֹפִי חֲלַף מַשְׁקוֹפִי ׃ 26 וַאֲרֵי יִמְחֵי גְּבַר יָת עֵינָא דְּעַבְדֵּיהּ אוֹ יָת עֵינָא דְּאַמְתֵּיהּ וְיַחֲבִלִנַּהּ לְבַר חוֹרִין
יַפְטְרִנֵּיהּ חֲלַף עֵינֵיהּ ׃ 27 וְאִם שִׁנָּא דְּעַבְדֵּיהּ אוֹ שִׁנָּא דְּאַמְתֵּיהּ יַפֵּיל לְבַר חוֹרִין יַפְטְרִנֵּיהּ חֲלַף שִׁנֵּיהּ ׃ 28 וַאֲרֵי יִגַּח תּוֹר יָת גַּבְרָא אוֹ יָת אִתְּתָא
וְיָמוּת אִתְרָגָמָא יִתְרָגֵם תּוֹרָא וְלָא יִתְאֲכֵל יָת בִּשְׂרֵיהּ וּמָרֵיהּ דְּתוֹרָא יְהֵי זַכָּאָה ׃ 29 וְאִם תּוֹר נַגָּח הוּא מֵאֶתְמָלִי וּמִדְּקַדְמוֹהִי וְיִתְסְהֵיד בְּמָרֵיהּ וְלָא
נַטְרֵיהּ וְיִקְטוֹל גְּבַר אוֹ אִתְּתָא תּוֹרָא יִתְרְגֵם וְאַף מָרֵיהּ יִתְקְטֵיל ׃ 30 אִם מָמוֹן יְשַׁוּוֹן עֲלוֹהִי וְיִתֵּן פּוּרְקַן נַפְשֵׁיהּ כְּכֹל דְּיִשַׁוּוֹן עֲלוֹהִי ׃ 31 אוֹ בַר
יִשְׂרָאֵל יִגַּח תּוֹרָא אוֹ בַת יִשְׂרָאֵל יִגַּח תּוֹרָא כִּדְרִינָא הָדֵין יִתְעֲבִיד לֵיהּ ׃ 32 אִם עַבְדָּא יִגַּח תּוֹרָא אוֹ אַמְתָּא כְּסַף תְּלָתִין סִלְעִין יִתֵּן לְרִבּוֹנֵיהּ וְתוֹרָא
יִתְרְגֵם ׃ 33 וַאֲרֵי יִפְתַּח גְּבַר גּוּב אוֹ אֲרֵי יִכְרֵי גְּבַר גּוּב וְלָא יְכַסִּינֵיהּ וְיִפּוֹל תַּמָּן תּוֹרָא אוֹ חֲמָרָא ׃ 34 מָרֵיהּ דְּגוּבָא יְשַׁלֵּם כַּסְפָּא יְתִיב לְמָרוֹהִי
וּמֵיתָא יְהֵי דִּילֵיהּ ׃ 35 וַאֲרֵי יִגּוֹף תּוֹר דְּגַבְר יָת תּוֹרָא דְּחַבְרֵיהּ וִימוּת וְיִזְבְּנוּן יָת תּוֹרָא חַיָּא וְיִפְלְגוּן יָת דְּמֵיהּ וְאַף יָת דְּמֵי מֵיתָא יִפְלְגוּן ׃ 36 אוֹ אִתְיְדַע
אֲרֵי תּוֹר נַגָּח הוּא מֵאֶתְמָלִי וּמִדְּקַדְמוֹהִי וְלָא נַטְרֵיהּ מָרֵיהּ שַׁלָּמָא יְשַׁלֵּם תּוֹרָא חֲלַף תּוֹרָא וּמֵיתָא יְהֵי דִּילֵיהּ ׃ כב
1 אֲרֵי יִגְנוֹב גְּבַר תּוֹר אוֹ אִמַּר וְיִכְסִינֵיהּ אוֹ יְזַבְּנִינֵיהּ חַמְשָׁה תּוֹרִין יְשַׁלֵּם חֲלַף תּוֹרָא וְאַרְבַּע עָנָא חֲלַף אִמְּרָא ׃

Si autem aliquis percusserit seruũ suũ vel ancillã 20
suam in virga, et mortuus fuerit sub manus eius, pœ
na puniatur: Si autẽ superuixerit diem vnum vel 21
duos, nõ punietur: et enim pecunia sua est. Si autẽ 22
pugnauerint duo viri, et percusserint mulierẽ in vẽ-
tre habentẽ, et egressus fuerit infans eius nõ figura-
tũ, dãno dãnatus erit, secũdũ quod imposuerit vir
mulieris, et dabit cũ postulatione. Si aũt figuratum 23
fuerit, dabit animã pro ãa: Oculũ pro oculo, dentẽ 24
pro dẽte, manũ pro manu, pedẽ pro pede, Adustio- 25
nẽ pro adustione, vulnus pro vulnere, liuorẽ pro li-
uore. Si autem aliquis percusserit oculum serui sui, 26
vel oculum ancillæ suæ, & excæcauerit, liberos di-
mittet eos pro oculo illorum. Si autem aliquis den- 27
tem serui sui vel dentem ancillæ suæ exciderit, libe-
ros dimittet eos pro dente illorum. Si autem cornu 28
percusserit taurus virũ vel mulierem, & mortuus
fuerit, lapidibus lapidabitur taurus, & non come-
dentur carnes eius: at dominus tauri innocens erit.
Si autem taurus cornupeta fuerit ante heri & an- 29
te tertiam diem, & contestati sunt domino eius, &
non clauserit eum, occiderit autem virum vel mu-
lierem, taurus lapidabitur, & dñs eius simul mo-
rietur. Si autem precium redemptionis impositum 30
fuerit ei, dabit preciũ redemptionis animæ suæ quæ-
cunque imposuerint ei. Si autem filium cornu per- 31
cusserit vel filiam, iuxta iudicium hoc facient ei.
Si autem seruum cornupercusserit taurus vel an- 32
cillam, argẽti triginta didrachmas dabit domino eo-
rum, & taurus lapidabitur. Si autem aliquis ape- 33
ruerit cisternam vel exciderit cisternam, & nõ coo-
peruerit eã, & inciderit illic vitulus vel asinus, 34
dominus cisternæ soluet, pecuniam dabit domino eorũ,
at mortuum ei erit. Si autẽ cornupercusserit alicu- 35
ius taurus taurum proximi, & mortuus fuerit, vẽ-
dent taurum viuum, & diuident precium eius: et
taurum mortuum diuident. Si autem cognoscitur 36
taurus quòd cornupeta est ante heri & ante tertiũ
diem, & contestati fuerint domino eius, & non
clauserit eum, soluet taurum pro tauro; at mortuus
illi erit.

CAP. XXII.

SI autẽ aliquis furatus fuerit vitulum vel ouem, 1
& occiderit illam, vel vendiderit, quinque vi-
tulos soluet pro vitulo, & quatuor oues pro oue.

20 ἐὰν δέ τις παταίξῃ τὸν παῖδα αὐτοῦ ἢ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ
ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἀποθάνῃ ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ, δίκῃ ἐκδικηθήτω.
21 ἐὰν ὴ διαβιώσῃ ἡμέραν μίαν ἢ δύο, οὐκ ἐκδικηθήσε), τὸ γὰρ
22 ἀργύριον αὐτοῦ ἐστι. ἐὰν ὴ μάχωνται δύο ἄνδρες, καὶ παίξωσι
γυναῖκα ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, καὶ ἐξέλθῃ τὸ παιδίον αὐτῆς μὴ
ἐξεικονισμένον, ἐπιζήμιον ζημιωθήσε), καθ' ὅτι ἂν ἐπιβάλῃ
23 ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικὸς, καὶ δώσει μετ' ἀξιώματος. ἐὰν ὴ ἐξεικο-
24 νισμένον ᾖ, δώσει ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς· ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφ-
θαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρὸς, πόδα ἀντὶ πο-
25 δός, κατάκαυμα ἀντὶ καταπαύματος, τραῦμα ἀντὶ τραύ-
26 ματος, μώλωπα ἀντὶ μώλωπος. ἐὰν δέ τις παίξῃ τὸν ὀφ-
θαλμὸν τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ, ἢ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ,
καὶ ἐκτυφλώσῃ, ἐλευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ ὀφθαλ
27 μοῦ αὐτῶν. ἐὰν δέ τις τὸν ὀδόντα τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ, ἢ τὸν ὀδόντα
τῆς θεραπαίνης αὐτοῦ ἐκκόψῃ, ἐλευθέρους ἐξαποστελεῖ αὐτοὺς
28 ἀντὶ τοῦ ὀδόντος αὐτῶν. ἐὰν ὴ κερατίσῃ ταῦρος ἄνδρα ἢ γυ-
ναῖκα, καὶ ἀποθάνῃ, λίθοις λιθοβοληθήσε) ὁ ταῦρος, καὶ οὐ βρω
29 θήσε) τὰ κρέα αὐτοῦ, ὁ ὴ κύριος τοῦ ταύρου ἀθῷος ἔσαι. ἐὰν
ὴ ὁ ταῦρος κερατιστὴς ἦ ἀπὸ τῆς ἐχθὲς καὶ ἀπὸ τῆς τρίτης, καὶ
διαμαρτύρωνται τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτὸν, ἀνε-
λῇ ὴ ἄνδρα ἢ γυναῖκα, ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσε), καὶ ὁ κύ-
30 ριος αὐτοῦ ἀποθανεῖται. ἐὰν ὴ λύτρα ἐπιβληθῇ
αὐτῷ, δώσει λύτρα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅσα ἂν ἐπιβάλωσιν αὐτῷ.
31 ἐὰν ὴ υἱὸν κερατίσῃ ἢ θυγατέρα, κατὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο ποι-
32 ήσουσιν αὐτῷ. ἐὰν ὴ παῖδα κερατίσῃ ὁ ταῦρος ἢ παιδίσκην,
ἀργυρίου τριάκοντα δίδραχμα δώσει τῷ κυρίῳ αὐτῶν, καὶ ὁ ταῦ-
33 ρος λιθοβοληθήσεται. ἐὰν δέ τις ἀνοίξῃ λάκκον ἢ λατομήσῃ
λάκκον, καὶ μὴ καλύψῃ αὐτὸν, καὶ ἐμπέσῃ ἐκεῖ μόσχος, ἢ ὄνος·
34 ὁ κύριος τοῦ λάκκου ἀποτίσει, ἀργύριον δώσει τῷ κυρίῳ αὐ-
35 τῶν, τὸ ὴ τελευτηκὸς αὐτῷ ἔσαι. ἐὰν ὴ κερατίσῃ τινὸς ταῦ-
ρος τὸν ταῦρον τοῦ πλησίον, καὶ τελευτήσῃ, ἀποδώσουσι τὸν ταῦ-
ρον τὸν ζῶντα, καὶ διελοῦσι τὸ ἀργύριον αὐτοῦ, καὶ τὸν ταῦ-
36 ρον τὸν τεθνηκότα διελοῦσι. ἐὰν ὴ γνωρίζε) ὁ ταῦρος
ὅτι κερατιστής ἐστι πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, καὶ διαμε
μαρτυρημένοι ὦσι τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀφανίσῃ αὐτὸν, ἀποτί-
σει ταῦρον ἀντὶ ταύρου, ὁ ὴ τελευτηκὼς αὐτῷ ἔσαι. κβ'.
1 Ἐὰν δέ τις κλέψῃ μόσχον ἢ πρόβατον, καὶ σφάξῃ αὐ-
τὸ, ἢ ἀποδῶται, πέντε μόσχους ἀποτίσει ἀντὶ τοῦ μόσχου, καὶ
τέσσαρα πρόβατα ἀντὶ τοῦ προβάτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Et quãdo percusserit vir seruũ suũ aut ancillã suã virga, & mortuus fuerit sub manu eius, iudicio iudicabitur. [21] Sed si die vno aut duobus diebus superuixerit, nõ iudicabitur; quoniã argẽtũ suũ est. [22] Et quãdo rixati fuerint viri, & percusserint mulierẽ prægnãtẽ, & egressus fuerit fœtus eius, & nõ fuerit mors, cõdẽnatione condẽnabitur, sicut posuerit super eum maritus mulieris, & dabit per sentẽtiã iudicũ. [23] Si autẽ mortua fuerit, reddet aĩam pro aĩa: [24] Oculũ pro oculo, dentẽ pro dẽte, manũ pro manu, pedẽ pro pede, [25] Adustionẽ pro adustione, vulnus pro vulnere, liuorẽ pro liuore. [26] Et quãdo percusserit vir oculũ serui sui aut oculũ ancillæ suæ, & corruperit eũ, liberũ dimittet eũ pro oculo eius. [27] Et si dẽtẽ serui sui aut ancillæ suę cadere fecerit, liberum dimittet eũ pro dente eius. [28] Et quãdo bos viri cornu percusserit virũ aut mulierem, & mortuus fuerit, lapidatione lapidabitur bos, & non comedetur caro eius: dñs autẽ bouis erit innocẽs. [29] Si autẽ bos cornupeta fuerit ab heri & nudiustertius, & cõtestati sunt dñm eius, & nõ seruauerit eũ, & interfecerit virũ aut mulierẽ, bos lapidabitur; dñs quoq; eius interficietur. [30] Si pecuniam imposuerint super eũ, dabit redẽptionẽ animæ suæ, iuxta omnia quæ imposuerint super eum. [31] Si autem filium Israel cornu percusserit bos, aut filiam Israel cornu percusserit, iuxta iudicium hoc fiet ei. [32] Si autem seruum aut ancillam cornu percusserit bos, triginta siclos argenti dabit domino suo: bos autem lapidabitur. [33] Et quando aliquis aperuerit cisternam, aut quando aliquis vir foderit cisternam, & non operuerit eam; ecciderit́que ibi bos aut asinus: [34] Dominus cisternæ soluet argentum, quod reddet domino eius; & quod mortuum est, ipsius erit. [35] Quando autem percusserit bos viri bouem proximi sui, & mortuus fuerit, vendant bouem viuum, & diuidant pecuniam eius; pecuniam quoque mortui diuident. [36] Si autem notum fuerit quòd bos cornupeta est ab heri & nudiustertius, & non custodiuit eum, dominus eius soluet bouem pro boue; mortuus autem ipsius erit. CAP. XXII.

QVando furatus fuerit vir bouem aut agnum, & occiderit eum, aut vendiderit, soluet quinque boues pro boue, & quatuor oues pro agno.

2 * אִם־בַּמַּחְתֶּרֶת יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְהֻכֶּה וָמֵת אֵין לוֹ דָּמִים׃
3 * אִם־זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עָלָיו דָּמִים לוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם אִם־
4 אֵין לוֹ וְנִמְכַּר בְּגֵנְבָתוֹ׃ * אִם־הִמָּצֵא תִמָּצֵא בְיָדוֹ
הַגְּנֵבָה מִשּׁוֹר עַד־חֲמוֹר עַד־שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם׃
5 * כִּי יַבְעֵר־אִישׁ שָׂדֶה אוֹ־כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת־בְּעִירָה
וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם׃
6 * כִּי־תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים וְנֶאֻכַּל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה
אוֹ הַשָּׂדֶה שִׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעִר אֶת־הַבְּעֵרָה׃
7 * כִּי־יִתֵּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ־כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב
8 מִבֵּית הָאִישׁ אִם־יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם׃ * אִם־
לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בַּעַל־הַבַּיִת אֶל־הָאֱלֹהִים
9 אִם־לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ׃ * עַל־כָּל־דְּבַר־
פֶּשַׁע עַל־שׁוֹר עַל־חֲמוֹר עַל־שֶׂה עַל־שַׂלְמָה עַל־
כָּל־אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי־הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא
דְּבַר־שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם
10 לְרֵעֵהוּ׃ * כִּי־יִתֵּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ־
שׁוֹר אוֹ־שֶׂה וְכָל־בְּהֵמָה לִשְׁמֹר וּמֵת אוֹ־נִשְׁבַּר אוֹ־
11 נִשְׁבֶּה אֵין רֹאֶה׃ * שְׁבֻעַת יְהוָה תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם
אִם־לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעָלָיו
12 וְלֹא יְשַׁלֵּם׃ * וְאִם־גָּנֹב יִגָּנֵב מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם לִבְעָלָיו׃
13 * אִם־טָרֹף יְטֹרַף יְבִאֵהוּ עֵד הַטְּרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם׃
14 * וְכִי־יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ־מֵת
15 בְּעָלָיו אֵין־עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם׃ * אִם־בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא
16 יְשַׁלֵּם אִם־שָׂכִיר הוּא בָּא בִּשְׂכָרוֹ׃ * וְכִי־
יְפַתֶּה אִישׁ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־אֹרָשָׂה וְשָׁכַב עִמָּהּ
17 מָהֹר יִמְהָרֶנָּה לּוֹ לְאִשָּׁה׃ * אִם־מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ
לְתִתָּהּ לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמֹהַר הַבְּתוּלֹת׃
18 * מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה׃ * כָּל־שֹׁכֵב עִם־בְּהֵמָה
19
20 מוֹת יוּמָת׃ * זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי
לַיהוָה לְבַדּוֹ׃

2 *Si effringẽs fur domũ, ſiue ſuffodiẽs fuerit inuẽtus, & accepto vulnere mortuꝰ fuerit, ꝓcuſ-
3 ſor nõ erit reꝰ ſanguinis. *Et ſi orto ſole hoc fe
cerit, homicidiũ ꝓpetrauit, & ipſe morietur. ſi
nõ habuerit quod ꝓ furto reddat, ipſe venũ
4 dabitur. *Si inuẽtũ fuerit apud eũ quod fura-
tus eſt viuẽs, ſiue bos, ſiue aſinꝰ, ſiue ouis, du-
5 plũ reſtituet. *Si lęſerit quiſpiã agrũ vel vineã,
& dimiſerit iumẽtũ ſuũ vt depaſcatur aliena,
ꝙquid optimũ habuerit in agro ſuo vel ĩ vi-
6 nea, ꝓ dãni æſtimatione reſtituet. *Si egreſſus
ignis inuenerit ſpinas, & cõprehenderit acer-
uos frugũ, ſiue ſtãtes ſegetes ĩ agris, reddet dã
7 num ꝙ ignẽ ſuccenderit. *Si quis cõmendaue
rit amico pecuniã, aut vas in cuſtodiam, & ab
eo qui ſuſceperat furto ablata fuerint: ſi inue-
8 nitur fur, duplum reddet: *Si latet fur, domi-
nus domus applicabitur ad deos, & iurabit ꝙ
9 non extenderit manum in rẽ proximi ſui, *Ad
perpetrandum fraudem, tam in boue, quàm
in aſino, & oue ac veſtimento: & quicꝙd dam
B num inferre poteſt; ad deos vtriuſque cauſa
perueniet: & ſi illi iudicauerint, duplum reſti
10 tuet proximo ſuo. *Si quis commẽdauerit ꝓ-
ximo ſuo bouẽ, aſinũ, ouẽ, & omne iumẽtũ ad
cuſtodiã, & mortuũ fuerit aut debilitatũ, vel
11 captũ ab hoſtibus: nulluſꝙ; hoc viderit, *Iuſiu
rãdũ erit in medio ꝙ nõ extẽderit manũ ad rẽ
proximi ſui, ſuſcipietꝙ; dñs iuramẽtum, & ille
12 reddere nõ cogetur. *Et ſi furto ablatũ fuerit,
13 reſtituet dãnũ dño. *Si comeſtũ à beſtia, defe-
14 rat ad eũ quòd occisũ eſt, & nõ reſtituet. *Qui
à proximo ſuo quicꝙd horũ mutuo poſtulaue
rit, & debilitatũ aut mortuum fuerit dño nõ
15 pręſente reddere cõpelletur: *Et ſi in pręsẽtia-
C rũ dñs fuerit, nõ reſtituet, maximè ſi cõductũ
16 venerat ꝓ mercede operis ſui. *Si ſeduxerit ꝙs
virginẽ necdum deſpõſatã, dormieritꝙ; cũ ea,
17 dotabit eã, & habebit eam vxorem. *Si pater
virginis dare noluerit, reddet pecuniam iuxta
modum dotis quam virgines accipere cõſue-
18 uerunt. *Maleficos non patieris viuere. *Qui
19 coierit cum iumento, morte moriatur. *Qui
20 immolat diis, occidetur, præter Domino ſoli.

תרגום אונקלוס

2 אִם בְּמַחְתָּרְתָּא יִשְׁתְּכַח גַּנָּבָא וְיִתְמְחֵי וְיָמוּת לֵית לֵיהּ דָּמָא׃ 3 אִם עֵינָא דְסַהֲדַיָּא נְפִלַת עֲלוֹהִי דְּמָא לֵיהּ שַׁלָּמָא יְשַׁלֵּם וְאִם לֵית לֵיהּ וְיִזְדַּבַּן
בְּגְנוּבְתֵּיהּ׃ 4 וְאִם אִשְׁתְּכָחָא תִּשְׁתְּכַח בִּידֵיהּ גְּנֵבְתָּא מִתּוֹר עַד חֲמָר עַד אִימַּר כַּד אִינּוּן חַיִּין עַל חַד תְּרֵין יְשַׁלֵּם׃ 5 אֲרֵי יוֹכִיל גְּבַר חֲקַל אוֹ
כֶרֶם וְיִשְׁלַח יַת בְּעִירֵיהּ וְיֵכוֹל בְּחַקַל אָחֳרָן שְׁפַר חַקְלֵיהּ וּשְׁפַר כַּרְמֵיהּ יְשַׁלֵּם׃ 6 אֲרֵי תֵּיפּוֹק נוּר וְתַשְׁכַּח כּוּבִּין וְתֵיכוֹל גַּדִּישִׁין אוֹ קָמְתָא אוֹ חַקְלָא
שַׁלָּמָא יְשַׁלֵּם דְּאַדְלֵיק יַת דְּלֵקְתָּא׃ 7 אֲרֵי יִתֵּן גְּבַר לְחַבְרֵיהּ כְּסַף אוֹ מָנִין לְמִטַּר וְיִתְגְּנְבוּן מִבֵּית גַּבְרָא אִם יִשְׁתְּכַח גַּנָּבָא יְשַׁלֵּם עַל חַד תְּרֵין׃
8 אִם לָא יִשְׁתְּכַח גַּנָּבָא וְיִתְקְרֵיב מָרֵיהּ דְּבֵיתָא לְקֳדָם דַּיָּנַיָּא אִם לָא אוֹשִׁיט יְדֵיהּ בְּמָא דְמָסַר לֵיהּ חַבְרֵיהּ׃ 9 עַל כָּל פִּתְגָם דְּחוֹב עַל תּוֹר עַל חֲמָר
עַל אִימַּר עַל כְּסוּ עַל כָּל אֲבֵדְתָּא דְיֵימַר אֲרֵי הוּא דֵין לְקֳדָם דַּיָּנַיָּא יֵיעוֹל דִּין תַּרְוֵיהוֹן דְּיַדַּיְנַיָּא יְשַׁלֵּם עַל חַד תְּרֵין לְחַבְרֵיהּ׃ 10 אֲרֵי יִתֵּן גְּבַר
עַל אִימַּר עַל כְּסוּ עַל כָּל אֲבֵדְתָּא דְיֵימַר אֲרֵי הוּא דֵין תַּרְוֵיהוֹן דְּחַיְּיבִין דַּיָּנַיָּא יְשַׁלֵּם עַל חַד תְּרֵין לְחַבְרֵיהּ׃ 11 מוֹמָתָא דַיְיָי תְּהֵי בֵּין תַּרְוֵיהוֹן אִם לָא אוֹשִׁיט יְדֵיהּ
בְּמָא דְמָסַר לֵיהּ חַבְרֵיהּ וְיִקַּבֵּיל מָרֵיהּ מִנֵּיהּ וְלָא יְשַׁלֵּם׃ 12 אִם אִתְגְּנָבָא יִתְגְּנֵב מֵעִמֵּיהּ יְשַׁלֵּם לְמָרוֹהִי׃ 13 אִם אִתְבָּרָא יִתְבַּר יַיְתֵי
סַהֲדִין דְּתִתְבְּרָא לָא יְשַׁלֵּם׃ 14 וַאֲרֵי יִשְׁאַל גְּבַר מִן חַבְרֵיהּ וְיִתְבַּר אוֹ מִית מָרֵיהּ לֵית עִמֵּיהּ שַׁלָּמָא יְשַׁלֵּם׃ 15 אִם מָרֵיהּ עִמֵּיהּ לָא יְשַׁלֵּם אִם
אַגִּירָא הוּא עַל בְּאַגְרֵיהּ׃ 16 וַאֲרֵי יְשַׁדֵּיל גְּבַר בְּתוּלְתָּא דְלָא מְאָרְסָא וְיִשְׁכּוֹב עִמָּהּ קַיְּימָא יְקַיְּימִנַּהּ לֵיהּ לְאִנְתּוּ׃ 17 אִם מְצַבָּא לָא יְצַבֵּי אֲבוּהָא
לְמִתְּנָהּ לֵיהּ כַּסְפָּא יִתְקוֹל כְּמוֹהֲרֵי בְתוּלָתָא׃ 18 מְכַשְּׁפָתָא לָא תְחַיֵּי׃ 19 כָּל דְּיִשְׁכּוֹב עִם בְּעִירָא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל׃ 20 דְּיִדַּבַּח לְטַעֲוָת
עַמְמַיָּא יִתְקְטֵיל אֱלָהִין לְשַׁמָּא דַיְיָי בִּלְחוֹדוֹהִי׃

‡ Si autem in effossione inuentus fuerit fur, et vulneratus mortuus fuerit, non est illi cædes. ‡Si autem ortus fuerit sol super eum, reus est, simul morietur. ‡Si autem non est substantia illi, vendatur pro furto suo. Si autem deprehensum fuerit, & inuentum fuerit in manu eius furtum ab asino vsque ad ouem viuentia, dupla ipsa soluet. ‡ Si autem depastus fuerit quis agrum vel vineam, & dimiserit iumentum suum vt depascatur agrum alienũ, soluet ex agro suo iuxta fructum eius. si autem omnem agrum depastus fuerit, optima agri sui vel optima vineæ suæ soluet. ‡Si autem egressus ignis inuenerit spinas, & adusserit areas, vel spicas aut campum, soluet qui ignem incendit. ‡ Si autem quispiam dederit proximo argentum vel vasa ad custodiendum, & furatum fuerit de domo hominis: si inuentus fuerit qui furatus est, soluet duplum: ‡Si autem nõ inuentus fuerit q furatus est, accedet dominus domus coram deo, & iurabit profectò non ipsum malignatũ fuisse in omni deposito proximi, ‡Juxta omne dicibile delictum, deque vitulo & subiugali, & oue, & veste, & omni amissione accusata: quicquid igitur sit coram deo, ingredietur iudiciũ amborum: et captus per deum soluet duplum proximo suo. ‡Si autẽ aliquis dederit proximo subiugale vel ouẽ, vel vitulũ, vel omne iumentũ ad custodiendũ, & debilitatũ fuerit, vel mortuũ fuerit, vel captiuũ fuerit, et nullus nouerit, ‡Juramentũ erit dei inter ambos, profectò nõ ipsum nequã fuisse in deposito proximi. et sic accipiet dñs eius, et nõ soluet. ‡Si aũt sublatũ fuerit ab eo, soluet dño eius. ‡Si aũt à bestia comestũ fuerit, ducet illud ad ostiũ, et nõ soluet. ‡Si aũt petierit quis à proximo, et debilitatũ fuerit, vel mortuũ fuerit vel captiuum fuerit, at dñs eius non fuerit cũ eo, soluẽs soluet. ‡Si autem dominus eius fuerit cum eo, non reddet. si autem mercenarius fuerit, erit ei pro mercede sua. ‡Si autem deceperit aliquis virginem indesponsatam, & dormierit cum ea, dote dotabit eam sibi vxorem. ‡Si autem renuens renuerit, & non voluerit pater eius dare eam illi vxorem, argentum soluet patri secundùm quod est dos virginum. ‡Veneficos non viuificabitis. ‡Omnem dormiẽtem cum iumento, morte occidetis eos. ‡ Sacrificans diis alienis occidetur, nisi Domino soli.

2 ‡ ἐὰν ᾖ ἐν τῷ διωρύγματι εὑρεθῇ ὁ κλέπτης, καὶ πληγεὶς ἀ-
3 ποθάνῃ, οὐκ ἔσιν αὐτῷ φόνος. ‡ἐὰν ᾖ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος ἐπ' αὐ-
4 τῷ, ἔνοχός ἐσιν, ἀνταποθανεῖται. ‡ἐὰν ᾖ μὴ ὑπάρχῃ αὐτῷ, πε-
ραθήτω ἀντὶ ἧς κλέμματος αὐτός. ἐὰν ᾖ καταληφθῇ καὶ εὑρεθῇ ἐν
τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὸ κλέμμα ἀπό τε ὄνου ἕως προβάτου ζῶντα, δι-
5 πλᾶ αὐτὰ ἀποδώσει. ‡ἐὰν ᾖ καταβοσκήσῃ τις ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶ-
να, καὶ ἀφῇ τὸ κτῆνος αὐτοῦ καταβοσκῆσαι ἀγρὸν ἕτερον, ἀπο-
τίσει ἐκ τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ κατὰ τὸ γένημα αὐτοῦ. ἐὰν ᾖ πᾶν τὸν
ἀγρὸν καταβοσκήσῃ, τὰ βέλτιστα τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ ἢ τὰ βέλτιστα
6 τοῦ ἀμπελῶνος αὐτοῦ ἀποδώσει. ‡ἐὰν ᾖ ἐξελθὸν πῦρ εὑρῇ ἀκάν-
θας, καὶ προσεμπρήσῃ ἄλωνας ἢ στάχεις ἢ πεδίον, ἀποτίσει ὁ
7 τὸ πῦρ ἐκκαύσας. ‡ἐὰν δέ τις δῶ τῷ πλησίον ἀργύριον ἢ σκεύη
φυλάξαι, καὶ κλαπῇ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ ἀνθρώπου, ἐὰν εὑρεθῇ ὁ κλέ-
8 ψας, ἀποδώσει διπλᾶ. ‡ἐὰν ᾖ μὴ εὑρεθῇ ὁ κλέψας, προσελεύ-
σεται ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ὀμεῖται ἢ μὴν μὴ αὐτὸν
9 πεπονηρεῦσθαι ἐφ' ὅλης τῆς παρακαταθήκης τοῦ πλησίον. ‡περὶ
παντὸς ἀδικήματος, περί τε μόσχου, καὶ ὑποζυγίου, καὶ προβάτου,
περὶ ἱματίου, καὶ πάσης ἀπωλείας τῆς ἐγκαλουμένης· ὅτι ἂν αὐτὸ ᾖ, ἐ-
νώπιον τοῦ θεοῦ ἐλεύσεται ἡ κρίσις ἀμφοτέρων. καὶ ὁ ἁλοὺς διπλοῦν
10 τοῦ θεοῦ ἀποτίσει τῷ πλησίον αὐτοῦ. ‡ἐὰν δέ τις δῷ τῷ πλη
σίον ὑποζύγιον ἢ πρόβατον ἢ μόσχον ἢ παν κτῆνος φυλά-
ξαι, καὶ συντριβῇ ἢ τελευτήσῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται, καὶ
11 μηδεὶς γνῷ, ‡ὅρκῳ ἔσται τοῦ θεοῦ ἀναμέσον ἀμφοτέρων,
ἢ μὴν αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι ὑπὸ τῆς παρακαταθήκης τοῦ
πλησίον, καὶ οὕτως προσδέξεται ὁ κύριος αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀ-
12 ποτίσει. ‡ἐὰν δὲ κλαπῇ παρ' αὐτοῦ, ἀποτίσει τῷ κυρίῳ αὐτοῦ.
13 ‡ ἐὰν δὲ θηριάλωτον γένηται, ἀξει αὐτὸ ἐπὶ τὸ θύ-
14 ραν, καὶ οὐκ ἀποτίσει. ‡ ἐὰν δὲ αἰτήσει τις παρά τοῦ πλη-
σίον, καὶ συντριβῇ ἢ ἀποθάνῃ ἢ αἰχμάλωτον γένηται, ὁ δὲ
κύριος αὐτοῦ μὴ ᾖ μετ' αὐτοῦ, ἀποτινύων ἀποτίσει.
15 ‡ ἐὰν δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ ᾖ μετ' αὐτοῦ, οὐκ ἀποτίσει. ἐὰν δὲ
16 μισθωτὸς ᾖ, ἔσται αὐτῷ ἀντὶ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. ‡ ἐὰν δὲ ἀπα-
τήσῃ τις παρθένον ἀμνήστευτον, καὶ κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, φερ-
17 νὴ φερνιεῖ αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα. ‡ ἐὰν δὲ ἀναδύων ἀνα-
δύσῃ, καὶ μὴ βούληται ὁ πατὴρ αὐτῆς δοῦναι αὐτὴν αὐτῷ
γυναῖκα, ἀργύριον ἀποτίσει τῷ πατρὶ κατ' ὅσον ἐστὶν ἡ φερ-
18 νὴ τῶν παρθένων. ‡ φαρμακοὺς οὐ περιβιώσετε. ‡ πάν-
19 τα κοιμώμενον μετὰ κτήνους θανάτῳ ἀποκτενεῖτε αὐτούς. ‡ ὁ θυ-
20 σιάζων θεοῖς ἑτέροις ἐξολεθρευθήσεται, πλὴν κυρίῳ μόνῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[1] Si autem suffodiens domum inuentus fuerit latro, & percussus fuerit, & mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis. [3] Si oculus testium fuerit super eum, sanguinis reus erit percussor: soluens soluet fur; & si non habuerit, vendetur pro furto suo. [4] Si autem inuentum fuerit in manu eius quod furto sublatum fuerat, à boue vsque ad asinum & vsque ad agnum, si fuerint viui, duplum restituet. [5] Quando pastum fecerit vir agrum aut vineam, & dimiserit iumentum suum, & pascetur in agro alieno, quod melius est in agro suo, aut quod optimum est in vinea sua restituet. [6] Quando egressus fuerit ignis & inuenerit spinas, & succenderit aceruos, aut segetem, aut agrum integrum, reddet qui succenderit ignem id quod succensum est. [7] Quando dederit vir proximo suo argentum aut vasa in custodiam, & furto sublata fuerint de domo viri: si inuentus fuerit fur, restituet duplum: [8] Si autem fur non fuerit inuentus, accedet dominus domus in conspectum iudicum, si non extendit manum suam in illud quod tradidit illi proximus suus. [9] Super omnem rem delicti, super bouem, super asinum, super agnum, super vestimentum, super omnem rem perditam qui dixerit quòd hæc est, in conspectu iudicum veniat causa amborum: & quicunque condemnatus fuerit à iudicibus, reddet duplum proximo suo. [10] Quando dederit vir proximo suo asinum, aut bouem, aut agnum, & omne iumentum in custodiam, & mortuus fuerit, aut confractus, aut ductus in prædã, nullo vidente: [11] Iuramentum domini erit inter ambos, quòd non extendit manum suã in illud quod tradidit ei proximus suus: & suscipiet dñs ab eo iuramentũ, & nihil restituet. [12] Si furto sublatũ fuerit ab eo, restituet dño suo. [13] Si dilaceratũ fuerit, afferat quod dilaceratũ est in testimoniũ, & nõ restituet. [14] Et quãdo mutuo acceperit vir à proximo suo, & cõfractũ fuerit siue mortuum, dño suo non existẽte cũ eo, restituens reddet. [15] Si dñs eius fuerit cum eo, non restituet. si conductum fuerit, cõputetur pro mercede eius. [16] Et quando seduxerit vir virginẽ quæ non est desponsata, & concubuerit cũ ea, despõsabit eã sibi in vxorẽ. [17] Quod si noluerit pater eius tradere ei illã, argentum in pondere reddet iuxta dotem virginum. [18] Malefica non viuat. [19] Omnis qui concubuerit cum iumento, morte moriatur. [20] Qui immolauerit idolis populorũ, occidatur, præter nomini Domini solius.

21 * וְגֵר לֹא־תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ
22 מִצְרָיִם: * כָּל־אַלְמָנָה וְיָתוֹם לֹא תְעַנּוּן:
23 * אִם־עַנֵּה תְעַנֶּה אֹתוֹ כִּי אִם־צָעֹק יִצְעַק אֵלַי שָׁמֹעַ
24 אֶשְׁמַע צַעֲקָתוֹ: * וְחָרָה אַפִּי וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם בֶּחָרֶב
25 וְהָיוּ נְשֵׁיכֶם אַלְמָנוֹת וּבְנֵיכֶם יְתֹמִים: * אִם־
כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת־עַמִּי אֶת־הֶעָנִי עִמָּךְ לֹא־תִהְיֶה לוֹ
26 כְּנֹשֶׁה לֹא־תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ: * אִם־חָבֹל תַּחְבֹּל
27 שַׂלְמַת רֵעֶךָ עַד־בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ: * כִּי הִוא
כְסוּתָהּ לְבַדָּהּ הִוא שִׂמְלָתוֹ לְעֹרוֹ בַּמֶּה יִשְׁכָּב וְהָיָה
28 כִּי־יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי־חַנּוּן אָנִי: * אֱלֹהִים לֹא
29 תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְּעַמְּךָ לֹא תָאֹר: * מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא
30 תְאַחֵר בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן־לִי: * כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְשֹׁרְךָ לְצֹאנֶךָ
שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה עִם־אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ־לִי:
31 * וַאֲנְשֵׁי־קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא
תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ:

כג

1 * לֹא תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא אַל־תָּשֶׁת יָדְךָ
2 עִם־רָשָׁע לִהְיֹת עֵד חָמָס: * לֹא־תִהְיֶה אַחֲרֵי־רַבִּים
לְרָעֹת וְלֹא־תַעֲנֶה עַל־רִב לִנְטֹת אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת:
3 * וְדָל לֹא תֶהְדַּר בְּרִיבוֹ: * כִּי תִפְגַּע שׁוֹר אֹיִבְךָ אוֹ
4 חֲמֹרוֹ תֹּעֶה הָשֵׁב תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ: * כִּי־תִרְאֶה חֲמוֹר
שֹׂנַאֲךָ רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ וְחָדַלְתָּ מֵעֲזֹב לוֹ עָזֹב תַּעֲזֹב
עִמּוֹ: * לֹא תַטֶּה מִשְׁפַּט אֶבְיֹנְךָ בְּרִיבוֹ: * מִדְּבַר־
7 שֶׁקֶר תִּרְחָק וְנָקִי וְצַדִּיק אַל־תַּהֲרֹג כִּי לֹא־אַצְדִּיק רָשָׁע:
8 * וְשֹׁחַד לֹא תִקָּח כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר פִּקְחִים וְיסַלֵּף דִּבְרֵי
9 צַדִּיקִים: * וְגֵר לֹא תִלְחָץ וְאַתֶּם יְדַעְתֶּם אֶת־נֶפֶשׁ
10 הַגֵּר כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם: * וְשֵׁשׁ שָׁנִים
11 תִּזְרַע אֶת־אַרְצֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ: * וְהַשְּׁבִיעִת
תִּשְׁמְטֶנָּה וְנָטַשְׁתָּהּ וְאָכְלוּ אֶבְיֹנֵי עַמֶּךָ וְיִתְרָם תֹּאכַל
חַיַּת הַשָּׂדֶה כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ לְזֵיתֶךָ:

21 *Aduenã non contriſtabis, neq; affliges eum. Leu.19.g
aduenæ enim & ipſi fuiſtis in terra Ægypti.
22 *Viduæ & pupillo non nocebitis. *Si læſeritis Zach.7.c
23 eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam cla-
24 morẽ eorũ: *Et indignabitur furor meus, per-
cutiamq; vos gladio, & erũt vxores veſtrę vi-
25 duę, & filij veſtri pupilli. *Si pecuniã mutuam
dederis populo meo pauperi qui habitat te-
cũ, nõ vrgebis eũ quaſi exactor, nec vſuris op-
26 primes. *Si pignus à proximo tuo acceperis ve-
27 ſtimentũ, ante ſolis occaſum reddes ei. *Ipſum
enim eſt ſolum quo operitur indumentũ car-
nis eius, nec habet aliud in quo dormiat. ſi cla
mauerit ad me, exaudiã eum, quia miſericors
28 ſum. *Diis nõ detrahes: & principi populi tui Act.23.a
29 non maledices. *Decimas & primitias tuas nõ
tardabis offerre. primogenitum filiorum tuo-
30 rum dabis mihi. * De bobus quoque & oui-
bus ſimiliter facies. ſeptem diebus ſit cum ma
31 tre ſua, die octaua reddes eum mihi. *Viri ſan
cti eritis mihi. Carnẽ quæ à beſtiis fuerit præ- Leu. 22. b. Eze.44.g
guſtata, non comedetis; ſed proiicietis cani-
bus.

CAP. XXIII.

1 NOn ſuſcipies vocem mendacij, nec iunges
manũ tuam, vt pro impio dicas falſum te
2 ſtimoniũ. *Non ſequêris turbã ad faciẽdũ ma Deu.22.b
lum: nec in iudicio plurimorũ acquieſces ſen-
3 tentiæ, vt à vero deuies. *Pauperis quoq; non
4 miſereberis in iudicio. *Si occurreris boui ini Exo.23.
5 mici tui aut aſino errãti, reduc ad eum. *Si vi- d. Deu.16. d. Ecc.20.d
deris aſinũ odientis te iacere ſub onere, nõ p-
6 tranſibis, ſed ſubleuabis cũ eo. *Non declina-
7 bis in iudicium pauperis. *Mẽdacium fugies.
Inſontem & iuſtum non occides, quia aduer-
8 ſor impium. *Nec accipies munera, quæ etiam
excæcant prudentes, & ſubuertunt verba iu-
9 ſtorum. * Peregrino moleſtus non eris. ſcitis
enim aduenarum animas, quia & ipſi peregri-
10 ni fuiſtis in terra Ægypti. *Sex annis ſemina-
bis terram tuam, & congregabis fruges eius.
11 *Anno autem ſeptimo dimittes eam, &requi-
B eſcere facies, vt comedant pauperes populi
tui: & quicquid reliquum fuerit, edant beſtię
agri. ita facies in vinea & in olueto tuo.

תרגום אונקלוס

21 וְגִיּוֹרָא לָא תוֹנֵן וְלָא תְעִיקִנּוּן אֲרֵי דַיָּרִין הֲוִיתוּן בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם: 22 כָּל אַרְמְלָא וְיָתוֹם לָא תְעַנּוּן: 23 אִם עַנָּאָה תְעַנֵּי יָתֵיהּ אֲרֵי אִם
מְקַבֵּל יְקַבֵּל קֳדָמַי קָבֵילְנָא קְבִילְתֵּיהּ: 24 וְיִתְקוֹף רָגְזִי וְאֶקְטוֹל יָתְכוֹן בְּחַרְבָּא וִיהֲווֹן נְשֵׁיכוֹן אַרְמָלָן וּבְנֵיכוֹן יְתָמִין: 25 אִם כַּסְפָּא
תוֹזִיף לְעַמִּי לְעַנְיָא דְעִמָּךְ לָא תְהֵי לֵיהּ כְּרַשָׁיָא לָא תְשַׁוּוֹן עֲלוֹהִי חִבּוּלְיָא: 26 אִם מַשְׁכּוֹנָא תְּסַב כְּסוּתָא דְחַבְרָךְ עַד מֵיעַל שִׁמְשָׁא תְּהֵיבִינֵּיהּ לֵיהּ:
27 אֲרֵי הִיא כְּסוּתֵיהּ בִּלְחוֹדָהּ הִיא הוֹזַתֵּיהּ לְמִשְׁכֵּיהּ בְּמָה יִשְׁכַּב וִיהֵי אֲרֵי יְקַבֵּל קֳדָמַי וַאֲקַבֵּיל קְבִילְתֵּיהּ אֲרֵי חַנָּנָא אֲנָא: 28 דַּיָּנָא לָא תְקַלֵּל
וְרַבָּא בְּעַמָּךְ לָא תְלוּט: 29 מַלָּיְיךְ וְדִמְעָךְ לָא תְאַחַר בּוּכְרָא דִבְנָךְ תִּפְרֵישׁ קֳדָמָי: 30 כֵּן תַּעְבֵּיד לְתוֹרָךְ לְעָנָךְ שִׁבְעָא יוֹמִין יְהֵי עִם אִמֵּיהּ וּבְיוֹמָא
תְמִינָאָה תְּפָרְשִׁינֵּיהּ קֳדָמָי: 31 וֶאֱנָשִׁין קַדִּישִׁין תְּהוֹן קֳדָמָי וּבְשַׂר חֵילִישׁ מִן חַיְתָא בָּרָא לָא תֵיכְלוּן לְכַלְבָּא תִּרְמוּן יַתֵּיהּ:

כג

1 לָא תְקַבֵּל שְׁמַע דְּשִׁקְרָא לָא תְשַׁוִּי יְדָךְ עִם חַיָּיבָא לְמֶהֱוֵי לֵיהּ סָהִיד שְׁקָר: 2 לָא תְהֵי בָּתַר סַגִּיאֵי לְאַבָּאשָׁא וְלָא תְתְמְנַע מִלְאַלָּפָא מַרְ
דֵּי בְעֵינָךְ עַל דִּינָא בָּתַר סַגִּיאִין שַׁלֵּם דִּינָא: 3 וְעַל מִסְכְּנָא לָא תְרַחֵם בְּרִינֵיהּ: 4 אֲרֵי תְעָרַע תּוֹרָא דְסַנְאָךְ אוֹ חֲמָרֵיהּ דְטָעָן אֲתָבָא תְּהֵיבִינֵּיהּ
לֵיהּ: 5 אֲרֵי תֶּחֱזֵי חֲמָרָא דְסַנְאָךְ רְבִיעַ תְּחוֹת טָעֲנֵיהּ וְתִתְמְנַע מִלְּמִשְׁבַּק לֵיהּ מִשְׁבַּק תְּשַׁבַּק לֵיהּ מִדִּי בְלַבָּךְ עֲלוֹהִי וּתְפָרֵיק עִמֵּיהּ: 6 לָא תַצְלִי
דִּין מִסְכְּנָךְ בְּרִינֵיהּ: 7 מִפִּתְגָמִין בְּטֵלִין תְּהֵי רָחִיק וְדִיזְקֵי וְדִיפּוֹק זַךְ מִן דִּינָא לָא תְקַטּוֹל אֲרֵי לָא אַזְכֵּי חַיָּיבָא: 8 וְשׁוֹחְדָא לָא תְקַבֵּל אֲרֵי שׁוֹחְדָא
מְעַוַּר עֵינֵי חַכִּימִין וּמְקַלְקֵל פִּתְגָמִין תְּרִיצִין: 9 וְגִיּוֹרָא לָא תְעִיקוּן וְאַתּוּן יְדַעְתּוּן יָת נַפְשָׁא דְגִיּוֹרָא אֲרֵי דַיָּרִין הֲוִיתוּן בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם: 10 וְשִׁית
שְׁנִין תִּזְרַע יָת אַרְעָךְ וְתִכְנוֹשׁ יָת עֲלָלְתָהּ: 11 וּשְׁבִיעֲיָתָא תַּשְׁמְטִינַּהּ וּתְרַשְׁיִנַּהּ וְיֵכְלוּן מִסְכְּנֵי עַמָּךְ וּשְׁאַרְהוֹן תֵּיכוֹל חֵיוַת בָּרָא כְּדֵין תַּעְבֵּיד לְכַרְמָךְ לְזֵיתָךְ:

21 * Et aduenæ non malefacietis, neque affligetis eũ. fuistis enim aduenæ in terra Ægypti. 22 *Omnem viduam & orphanum non opprimetis eos. 23 *Si autem oppresseritis eos, & vociferantes clamauerint ad me, auditione audiam clamorem eorum: 24 * Et indignabor furore, & occidam vos gladio; & erunt vxores vestræ viduæ, & filij vestri orphani.

25 * Si autem pecuniam mutuaueris fratri pauperi, à te non eris ipsum vrgens, non impones ei vsuram.

26 * Si autem pignus pignerauceris vestimentum proximi, ante occasum solis reddes illud ei. 27 * Est enim hoc operimentum eius solum: hoc vestimentum turpitudinis eius, in quo dormiet? si igitur clamauerit ad me, exaudiã eum: misericors enim sum.

28 * Diis non maledices, & principi populi tui non dices malè. 29 *Primitias areæ & torcularis tui non tardabis offerre. * Primogenita filiorum tuorũ dabis mihi. 30 * Sic facies vitulum tuum, & ouem tuã, & subiugale tuum. septem dies erit sub matre, at die octauo reddes mihi illud. 31 * Et viri sancti eritis mihi. & carnem in agro à bestiis captam non comedetis; cani proiicietis eam.

CAP. XXIII.

1 NOn suscipies auditionem vanam. non simul sedeas cum iniquo, vt sis testis iniquus. 2 * Non eris cum pluribus in malitia. non adijcies cum multitudine ad declinandum iudicium: 3 * Et pauperis non misereberis in iudicio. 4 * Si autem occurreris boui inimici tui, vel subiugali eius errantibus, reducens restitues ei. 5 * Si autem videris subiugale inimici tui cecidisse sub onere suo, non pertransibis illud, sed subleuabis id cum illo. 6 * Non peruertes iudicium pauperis in iudicio suo. 7 * Ab omni iudicio iniquo recedes. innocentem & iustum non occides: & nõ iustificabis impium causa munerum.

8 * Et dona non accipies. nam dona excæcant oculos videntium, & subuertunt verba iusta.

9 * Et aduenæ non malefacietis, neque affligetis: vos enim scitis animam aduenæ. ipsi enim aduenæ fuistis in terra Ægypti. 10 * Sex annos seminabis terram tuam, & congregabis fructus eius: 11 * At septimo remißionem facies, & dimittes eam, & comedent mendici gentis tuæ: at relicta eorum comedent bestiæ agrestes. sic facies vineæ tuæ, & olueto tuo.

21 * καὶ προσήλυτον οὐ κακώσετε, οἶδ μὴ θλίψετε αὐτόν. ἦτε 22 γὰρ προσήλυτοι ἐν γῇ αἰγύπτῳ. * πάσῃ χήρᾳ καὶ ὀρφα- 23 νὸν οὐ κακώσετε αὐτούς. * ἐὰν δ' κακώσητε αὐτοὺς, καὶ κρά- ξαντες καταβοήσωσι πρός με, ἀκοῇ εἰσακούσομαι τ βοῆς αὐ- 24 τῶν. * καὶ ὀργισθήσομαι θυμῷ, & ἀποκτενῶ ὑμᾶς μαχαίρᾳ, καὶ ἔσονται αἱ γυναῖκες ὑμῶν χῆραι, & τὰ τέκνα ὑμῶν ὀρφανά. 25 * ἐὰν δ' ἀργύριον ἐκδανίσῃς ἀδελφῷ τῷ πενιχρῷ, παρὰ σοῦ 26 οὐκ ἔσῃ αὐτὸν καταπείγων, οὐκ ἐπιθήσῃς αὐτῷ τόκον. * ἐὰν δ' ἐνεχύρασμα ἐνεχυράσῃς τὸ ἱμάτιον τ πλησίον, πρὸ δυσμῶν 27 ἡλίου ἀποδώσεις αὐτὸ αὐτῷ. * ἔστι γὰρ τοῦτο περιβόλαιον αὐτοῦ μόνον τοῦτο τὸ ἱμάτιον ἀφημοσύνης αὐτοῦ, ἐν τίνι κοιμηθήσεται; ἐὰν οὖν καταβοήσῃ πρός με, εἰσακούσομαι αὐτοῦ. ἐλεήμων γάρ 28 εἰμι. * θεοὺς οὐ κακολογήσεις, ἐν ἄρχοντα τ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς 29 κακῶς. * ἀπαρχὰς ἅλωνος καὶ ληνοῦ σου οὐ καθυστερήσεις. 30 τὰ πρωτότοκα τῶν υἱῶν σου δώσεις ἐμοί. * οὕτω ποιήσεις τὸν μό- σχον σου, καὶ τὸ πρόβατόν σου & τὸ ὑποζύγιόν σου. ἑπτὰ ἡμέρας ἔσται ὑπὸ τὴν μητέρα, τῇ δ' ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀποδώσεις μοι 31 αὐτό. * καὶ ἄνδρες ἅγιοι ἔσεσθέ μοι. καὶ κρέας ἐν ἀγρῷ θη- ριάλωτον οὐκ ἔδεσθε, τῷ κυνὶ ἀποῤῥίψετε αὐτό.

κγ΄.

1 * Οὐ παραδέξῃ ἀκοὴν ματαίαν· οὐ συγκαθίσῃ μετ' ἀδί- 2 κου γενέσθαι μάρτυς ἄδικος. * οὐκ ἔσῃ μετὰ πλειόνων ἐπὶ 3 κακίᾳ· οὐ προσεδήσῃ μετὰ πλήθους ἐκκλίναι κρίσιν· * κὴ 4 πενίᾳ οὐκ ἐλεήσεις ἐν κρίσει. * ἐὰν δ' ζωναντήσῃς τῷ βοὶ τοῦ ἐχθροῦ σου, ἢ τῷ ὑποζυγίῳ αὐτοῦ πλανωμένοις, ἀπο- 5 στρέψας ἀποδώσεις αὐτῷ. * ἐὰν δ' ἴδῃς τὸ ὑποζύγιον τοῦ ἐ- χθροῦ σου πεπτωκὸς ὑπὸ τὸν γόμον αὐτοῦ, οὐ παρελεύσῃ αὐτό, 6 ἀλλὰ ζωεγερεῖς αὐτὸ μετ' αὐτοῦ. * οὐ διαστρέψεις κρίμα 7 πενήτος ἐν κρίσει αὐτοῦ. * ἀπὸ παντὸς κρίματος ἀδίκου ἀποσ- χήσῃ. ἀθῷον καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτενεῖς. καὶ οὐ δικαιώσεις τὸν 8 ἀσεβῆ ἕνεκεν δώρων. * καὶ δῶρα οὐ λήψῃ. τὰ γὰρ δῶρα σκο- τοῖ ὀφθαλμοὺς βλεπόντων, καὶ λυμαίνεται ῥήματα δί- 9 καια. * καὶ προσήλυτον οὐ κακώσετε, οὐδ' μὴ θλίψετε. ὑ- μεῖς γὰρ οἴδατε τὴν ψυχὴν τ προσηλύτου. αὐτοὶ γὰρ προσή- 10 λυτοι ἦτε ἐν γῇ αἰγύπτῳ. * ἓξ ἔτη σπερεῖς τὴν γῆν σου, & συ- 11 νάξεις τὰ γενήματα αὐτῆς. * τῷ δ' ἑβδόμῳ ἄφεσιν ποιή- σεις, καὶ δώσῃς αὐτὴν, καὶ ἔδονται ⁂ πτωχοὶ τοῦ ἔθνους σου. τὰ δ' ὑπολειπόμενα αὐτῶν ἔδεται τὰ θηρία τὰ ἄγρια. οὕτω ποιήσεις τὸν ἀμπελῶνά σου, καὶ τὸν ἐλαιῶνά σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Aduenam autem non decipietis neq; affligetis: quoniã aduenæ fuistis in terra Ægypti. [22] Nullã viduam neq; pupillum affligetis. [23] Quod si affligens afflixeris eum, & clamans clamauerit coram me, suscipiens suscipiã clamorẽ eius: [24] Et indignabitur furor meus, interficiamque vos gladio: & erunt vxores vestræ viduæ, & filij vestri pupilli. [25] Si argentum commodaueris populo meo pauperi qui habitat tecum, non eris ei quasi fœnerator, nec imponetis super eum vsuram. [26] Si pro pignore acceperis coopertorium proximi tui, ante solis occasum reddes illud ei. [27] Quoniam ipsum est coopertorium eius, & ipsum est indumentum cutis eius, in quo cubabit? eritque quando clamauerit coram me, suscipiam clamorem eius, quia misericors ego sum. [28] Iudices non vilipendes, & principi in populo tuo non maledices. [29] Primitias frumenti tui & vini non tardabis reddere. Primogenitum filiorum tuorum reseruabis coram me. [30] Sic facies de bobus tuis & de ouibus: septem diebus erit cum matre sua, & in die octauo separabis eum coram me. [31] Et viri sancti eritis coram me: & carnem dilaceratam à bestia agri non comedetis; canibus proiicietis eam.

CA. XXIII.

1 NOn suscipies vocem mendacij, nec pones manum tuam cum iniquo, vt sis ei testis falsus. 2 Non sequêris multos ad malefaciendum, neque desinas docere quod tibi videtur in iudicio. iuxta sententiam plurimorum perfice iudicium. 3 Et pauperis non miserearis in iudicio. 4 Si occurreris boui inimici tui aut asino errantibus, reducens reduces eos illi. 5 Quando videris asinum odientis te iacentem sub onere suo, & desieris adiuuare eum, dimittens dimittes odium quod erat in corde tuo contra eum, & subleuabis cum eo. 6 Non declinabis iudicium pauperis tui in causã eius. 7 A verbis ociosis procul eris: & eum qui fuerit iustificatus, & exierit iustus à iudicio, non occides; quia non iustificabo impium. 8 Et munera non accipies: quia munus excæcat oculos sapientum, & peruertit verba iustorum. 9 Et aduenam non angustiabitis: vos enim scitis animam peregrini; quia aduenæ fuistis in terra Ægypti. 10 Et sex annis seminabis terram tuam, & congregabis fructum eius: 11 Septimo autem anno dimittes eam, & relinques eam, & comedent pauperes populi tui: & quod illi reliquerint, comedet bestia agri: sic facies vineæ tuæ & olueto tuo.

12 * שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת
לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרֶךָ וְיִנָּפֵשׁ בֶּן־אֲמָתְךָ וְהַגֵּר׃
13 * וּבְכֹל אֲשֶׁר־אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשָּׁמֵרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים
14 אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ לֹא יִשָּׁמַע עַל־פִּיךָ׃ * שָׁלֹשׁ
15 רְגָלִים תָּחֹג לִי בַּשָּׁנָה׃ * אֶת־חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר
שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ
הָאָבִיב כִּי־בוֹ יָצָאתָ מִמִּצְרַיִם וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם׃
16 * וְחַג הַקָּצִיר בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בַּשָּׂדֶה וְחַג
הָאָסִף בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאָסְפְּךָ אֶת־מַעֲשֶׂיךָ מִן־הַשָּׂדֶה׃
17 * שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶל־פְּנֵי הָאָדֹן
18 יְהוָה׃ * לֹא־תִזְבַּח עַל־חָמֵץ דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין חֵלֶב־
19 חַגִּי עַד־בֹּקֶר׃ * רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃
20 * הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ לִשְׁמָרְךָ בַּדָּרֶךְ
21 וְלַהֲבִיאֲךָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הֲכִנֹתִי׃ * הִשָּׁמֶר מִפָּנָיו
וּשְׁמַע בְּקֹלוֹ אַל־תַּמֵּר בּוֹ כִּי לֹא יִשָּׂא לְפִשְׁעֲכֶם
22 כִּי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ׃ * כִּי אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקֹלוֹ וְעָשִׂיתָ
כָּל אֲשֶׁר אֲדַבֵּר וְאָיַבְתִּי אֶת־אֹיְבֶיךָ וְצַרְתִּי אֶת־
23 צֹרְרֶיךָ׃ * כִּי־יֵלֵךְ מַלְאָכִי לְפָנֶיךָ וְהֵבִיאֲךָ אֶל־הָאֱמֹרִי
וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַכְּנַעֲנִי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי וְהִכְחַדְתִּיו׃
24 * לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם וְלֹא תַעֲשֶׂה
כְּמַעֲשֵׂיהֶם כִּי הָרֵס תְּהָרְסֵם וְשַׁבֵּר תְּשַׁבֵּר
25 מַצֵּבֹתֵיהֶם׃ * וַעֲבַדְתֶּם אֵת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּבֵרַךְ
אֶת־לַחְמְךָ וְאֶת־מֵימֶיךָ וְהַסִרֹתִי מַחֲלָה מִקִּרְבֶּךָ׃
26 * לֹא־תִהְיֶה מְשַׁכֶּלֶת וַעֲקָרָה בְּאַרְצֶךָ אֶת־
27 מִסְפַּר יָמֶיךָ אֲמַלֵּא׃ * אֶת־אֵימָתִי אֲשַׁלַּח לְפָנֶיךָ
וְהַמֹתִי אֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר תָּבֹא בָהֶם וְנָתַתִּי אֶת־
28 כָּל־אֹיְבֶיךָ אֵלֶיךָ עֹרֶף׃ * וְשִׁלַּחְתִּי אֶת־הַצִּרְעָה
לְפָנֶיךָ וְגֵרְשָׁה אֶת־הַחִוִּי אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַחִתִּי
מִלְּפָנֶיךָ׃

12 *Sex diebus operaberis, ſeptima die ceſſabis,
vt requieſcat bos & aſinus tuus, & refrigeretur
13 filius ancillæ tuæ, & aduena. *Oĩa quę dixi vo
bis cuſtodite, & per nomen externorũ deorũ
non iurabitis, neque audietur ex ore veſtro.
14 *Tribus vicibus per ſingulos annos mihi fe-
15 ſta celebrabitis. *Solennitatẽ quoq; azymorũ
cuſtodies: Septẽ dieb⁹ comedetis azyma, ſicut
præcepi tibi tẽpore menſis nouorũ quando e-
greſſus es de Ægypto. Nõ apparebis in cõſpe- Inf. 34.d Deut. 16. d. Ecc. 35.a
16 ctu meo vacuus. *Et ſolennitatẽ meſsis primi-
tiuorũ operis tui quæcunque ſeminaueris in
agro, ſolennitatẽ quoq; in exitu anni, quando
17 cõgregaueris omnes fruges tuas de agro. *Ter
C in anno apparebit omne maſculinum tuũ co-
18 ram dño Deo tuo. *Non immolabis ſuper fer
mento ſanguinem victimæ tuæ, nec remane-
19 bit adeps ſolennitatis meæ vſq; manè. *Primi-
tias frugum terræ tuæ deferes in domũ domi-
ni Dei tui. Non coques hædũ in lacte matris
20 ſuæ. *Ecce ego mittam angelum meum, qui
præcedat te & cuſtodiat in via, & introducat
21 in locum quem pręparaui tibi. *Obſerua eum
& audi vocem eius; nec contemnẽdum putes,
quia non dimittet cùm peccaueris, & eſt no-
22 men meum in illo. *Quòd ſi audieris vocem
eius, & feceris omnia quę loquor, inimicus e-
23 ro inimicis tuis, & affligã affligentes te. *Præ-
cedetq́ue te angelus meus, & introducet te ad
Amorræum, & Ethæũ, & Pherezæum, & Cha
nanæum & Euæum, & Iebuſæum, quos ego
24 conteram. *Non adorabis deos eorum, neque Deut. 7.e
coles eos. non facies opera eorũ, ſed deſtrues
25 eos, & confringes ſtatuas eorum. *Seruietíſq;
domino Deo veſtro, vt benedicã panibus tuis
& aquis, & auferam infirmitatẽ de medio tui.
26 *Non erit infœcunda nec ſterilis in terra tua:
27 numerum dierum tuorum implebo. *Terro-
rem meum mittam in præcurſum tuum, &
D occidam omnem populum ad quem ingre-
dieris. cunctorumq́ue inimicorum tuorum
28 coram te terga vertam: *Emittens crabro-
nes priùs, qui fugabunt Euæum & Chana-
næum & Ethæum, antequàm introeas.

תרגום אונקלוס

12 שִׁתָּא יוֹמִין תַּעְבִּיד עִבִידְתָךְ וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תְּנוּחַ בְּרִיל דְּיִנּוּחַ תּוֹרָךְ וַחֲמָרָךְ וְיִשְׁקוֹט בַּר אַמְתָךְ וְגִיּוֹרָא׃ 13 וּבְכָל דְּאֲמָרִית לְכוֹן
תִּסְתַּמְרוּן וְשׁוּם טָעוֹת עַמְמַיָא לָא תְדַכְּרוּן לָא יִשְׁתְּמַע עַל פּוּמְכוֹן׃ 14 תְּלָת זִמְנִין תֶּחֱגוֹן קֳדָמַי בְּשַׁתָּא׃ 15 יָת חַגָּא דְּפַשִׁירְיָא תִּיסַר שְׁבָעָא
יוֹמִין תֵּיכוֹל פַּשִׁירְיָא כְּמָא דְּפַקֶּדְתָךְ לִזְמַן יַרְחָא דְּאָבִיבָא אֲרֵי בֵּיהּ נְפַקְתָּא מִמִּצְרַיִם וְלָא יִתְחֲזוֹן קֳדָמַי רֵיקָנִין׃ 16 וְחַגָּא דְּחַצָּדָא בְּכּוּרֵי עוֹבָדָךְ
דְּתִזְרַע בְּחַקְלָא וְחַגָּא דְּכָנְשָׁא בְּמִפְקָק שַׁתָּא בְּמִכְנְשָׁךְ יָת עוֹבָדָךְ מִן חַקְלָא׃ 17 תְּלַת זִמְנִין בְּשַׁתָּא יִתְחֲזוֹן כָּל דְּכוּרָךְ קֳדָם רִבּוֹן עָלְמָא יְיָ׃
18 לָא תִכּוֹס עַל חֲמִיעַ דַּם פִּסְחִי וְלָא יְבִיתוּן בַּר מִן מַרְבְּחָא תַּרְבֵּי נִכְסַת חַגָּא עַד צַפְרָא׃ 19 רֵישׁ בְּכּוּרֵי אַרְעָךְ תָּיְתֵי לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ אֱלָהָךְ
לָא תֵיכוֹל בְּשַׁר בַּחֲלָב׃ 20 הָא אֲנָא שָׁלַח מַלְאָכָא קֳדָמָךְ לְמִשְׁרָךְ בְּאָרְחָא וּלְאַעְלוּתָךְ לְאַתְרָא דְּאַתְקֵנִית׃ 21 אִסְתְּמַר מִן קֳדָמוֹהִי וְקַבֵּיל
בְּמֵימְרֵיהּ לָא תְסָרֵיב לְקִבְלֵיהּ אֲרֵי לָא יִשְׁבּוֹק לְחוֹבֵיכוֹן אֲרֵי בְשְׁמִי מֵימְרֵיהּ׃ 22 אֲרֵי אִם קַבָּלָא תְקַבֵּל בְּמֵימְרֵיהּ וְתַעְבִּיד כָּל דַּאֲמַלֵּיל וְאַשְׁנֵי יָת
סַנְאָךְ וְאָעִיק לְדָמְעִיקִין לָךְ׃ 23 אֲרֵי יְהָךְ מַלְאָכִי קֳדָמָךְ וְיַעֲלִינָךְ לֶאֱמוֹרָאֵי וְחִתָּאֵי וּפְרִיזָאֵי וּכְנַעֲנָאֵי חִוָּאֵי וְיבוּסָאֵי וַאֲשֵׁצִינוּן׃ 24 לָא תִסְגְּדוּן
לְטַעֲוָתְהוֹן וְלָא תִפְלְחִינוּן וְלָא תַעְבִּיד כְּעוֹבָדֵיהוֹן אֲרֵי פַּגָּרָא תְּפַגְּרִינוּן וְתַבָּרָא תְּחַבַּר קָמָתְהוֹן׃ 25 וְתִפְלְחוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וִיבָרֵךְ יָת מֵיכְלָךְ
וְיָת מַשְׁתְיָךְ וַאֲעַדֵי מַרְעִין בִּישִׁין מִבֵּינָךְ׃ 26 לָא תְהֵי מַתְכְּלָא וְעַקְרָא בְּאַרְעָךְ יָת מְנָן יוֹמָךְ אַשְׁלֵם׃ 27 יָת אֵימְתִי אֲשַׁלַּח קֳדָמָךְ וַאֲתַבַּר
יָת כָּל עַמָא דְּאַתְ אָתֵי לְאַגָּחָא בְּהוֹן וְאֶמְסַר יָת כָּל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ קֳדָמָךְ מַחֲזֵי קֻנָּל׃ 28 וְאֲשַׁלַּח יָת עֲרָעְיָתָא קֳדָמָךְ וּתְתָרֵיךְ יָת חִוָּאֵי יָת
כְּנַעֲנָאֵי וְיָת חִתָּאֵי מִן קֳדָמָךְ׃

12 * Sex dies facies opera tua, at die ſeptima requieſces, vt requieſcat bos tuus & ſubiugale tuum, & refrigeretur filius ancillæ tuæ & aduena. 13 * Omnia quæcunque dixi ad vos, cuſtodietis. et nomen deorum alienorum non memorabitis, neque audietur ex ore veſtro. 14 * Tria tempora anni celebrate mihi.

15 * Feſtum azymorum obſeruabitis facere. ſeptem dies comedetis azyma, ſicut præcepi tibi iuxta tempus menſis nouorum. in eo enim ipſo egreſſus es ex Ægypto. non apparebis coram me vacuus. 16 * Et feſtum meßis primitiuorum facies operum tuorum, quæ ſeminaueris in agro tuo. & feſtum conſummationis in exitu anni in congregatione operum tuorum quæ ex agro tuo. 17 * Tria tempora anni apparebit omne maſculinum tuum coram domino Deo tuo.

18 * Quando enim eiecero gentes à conſpectu tuo, & extendam terminos tuos; non ſacrificabis ſuper fermento ſanguinem victimæ meæ, neque dormiet adeps feſtiuitatis meæ vſque manè. 19 * Primitias primitiuorum terræ tuæ inferes in domum domini Dei tui. non coques agnum in lacte matris ſuæ.

20 * Et ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, vt cuſtodiat te in via, vt introducat te in terram quam præparaui tibi. 21 * Attende tibi, et exaudi eum: non incredulus ſis illi: non enim dimittet te. & enim nomen meum eſt in eo. 22 * Si auditu audieris meam vocem, & feceris omnia quæcunque præcipio tibi, inimicus ero inimicis tuis, & aduerſabor aduerſariis tuis. 23 * Ibit enim angelus meus præcedens te, & introducet te ad Amorræum, & Ethæum, & Pherezæum, & Chananæum, & Gergeſæum, & Euæum, & Jebuſæum, & delebo eos.

24 * Non adorabis deos eorum, neque ſeruies eis. non facies iuxta opera eorum, ſed deſtructione deſtrues eos, et conterens conteres ſtatuas eorum: 25 * Et ſeruies dño Deo tuo: et benedicã panẽ tuũ et vinum tuũ, & aquã tuam, et auertam infirmitatẽ à vobis.

26 * Non erit in vobis ſterilis, neque infœcũda, neque ſterilis ſuper terram tuam. numerum dierum tuorũ implebo. 27 * Et terrorem meũ mittã præcedentem te: & amentes faciã omnes gentes, in quas tu exieueris in eos: & dabo omnes aduerſarios tuos profugos.

28 * Et immittam crabrones priores te: & eiiciam Amorræos, et Euæos, et Chananæos, et Ethæos à te.

12 * ἓξ ἡμέρας ποιήσεις τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀναπαύσῃ, ἵνα ἀναπαύσῃ ὁ βοῦς σου καὶ τὸ ὑποζύγιόν σου, καὶ 13 ἀναψύξῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου καὶ ὁ προσήλυτος. * πάντα ὅσα εἴρηκα πρὸς ὑμᾶς, φυλάξεσθε. καὶ ὄνομα θεῶν ἑτέρων οὐκ ἀναμνήσθητε, οὐδ' οὐμὴ ἀκουσθῇ ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν.

14 * τρεῖς καιροὺς δὲ ἐνιαυτοῦ ἑορτάσετέ μοι. * τὴν ἑορτὴν τῶν 15 ἀζύμων φυλάξεσθε ποιεῖν. ἑπτὰ ἡμέρας ἔδεσθε ἄζυμα, καθάπερ ἐνετειλάμην σοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ μηνὸς τῶν νέων. ἐν γὰρ αὐτῷ ἐξῆλθες ἐξ Αἰγύπτου. οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιόν μου κενός.

16 * καὶ ἑορτὴν θερισμοῦ πρωτογεννημάτων ποιήσεις τῶν ἔργων σου, ὧν ἐὰν σπείρῃς ἐν τῷ ἀγρῷ σου. καὶ ἑορτὴν συντελείας ἐπ' ἐξόδου τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἔργων σου τῶν ἐκ τοῦ 17 ἀγροῦ σου. * τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσε- 18 νικόν σου ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. * οὐ σφάλῳ ἐπὶ ζύμῃ αἷμα θυματός μου, οὐδὲ μὴ κοιμηθῇ στέαρ τῆς ἑορτῆς μου 19 ἕως πρωΐ. * τὰς ἀπαρχὰς τῶν πρωτογεννημάτων τῆς γῆς σου εἰσοίσεις εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. οὐκ ἐψήσεις ἀρνὸν ἐν γάλα 20 κλι μητρὸς αὐτοῦ. * καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ἵνα φυλάξῃ σε ἐν τῇ ὁδῷ, ὅπως εἰσαγάγῃ σε εἰς 21 τὴν γῆν, ἣν ἡτοίμασά σοι. * προσεχε σεαυτῷ, καὶ εἰσάκουε αὐτοῦ, μὴ ἀπείθει αὐτῷ, οὐ γὰρ μὴ ὑποσείληταί σε. τὸ γὰρ ὄνομά 22 μου ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ. * ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃς τῆς ἐμῆς φωνῆς, καὶ ποιήσῃς πάντα ὅσα ἐντέλλομαί σοι, ἐχθρεύσω τοῖς ἐχθροῖς 23 σου, καὶ ἀντικείσομαι τοῖς ἀντικειμένοις σου. * προελεύσεται γὰρ ὁ ἄγγελός μου ἡγούμενός σου, καὶ εἰσάξει σε πρὸς τὸν ἀμορ ραῖον, καὶ χετταῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ χαναναῖον, καὶ γεργε- 24 σαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον, καὶ ἐκτρίψω αὐτούς. * οὐ προσκυνήσεις τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὐδὲ οὐ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. οὐ ποιήσεις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, ἀλλὰ καθαιρέσει καθελεῖς αὐ- 25 τοὺς, καὶ συντρίβων συντρίψεις τὰς στήλας αὐτῶν. * καὶ λατρεύσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ εὐλογήσω τὸν ἄρτον σου καὶ τὸν οἶνόν σου, 26 καὶ τὸ ὕδωρ σου, καὶ ἀποστρέψω μαλακίαν ἀφ' ὑμῶν. * οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν ἄτεκνος, οὐδὲ ἄγονος, οὐδὲ στεῖρα ἐπὶ τῆς γῆς σου. τὸν ἀριθμὸν 27 τῶν ἡμερῶν σου ἀναπληρώσω. * καὶ τὸν φόβον μου ἀποστελῶ ἡγεμόνα σου, καὶ ἐκστήσω πάντα τὰ ἔθνη, εἰς οὓς σὺ ἐκπορεύσῃ εἰς αὐτούς. καὶ δώσω πάντας τοὺς ὑποναντίους σου φυγάδας.

28 * καὶ ἀποστελῶ τὰς σφηκίας πρότερός σου· καὶ ἐκβαλῶ τοὺς ἀμορραίους, καὶ εὐαίους, καὶ χαναναίους, καὶ χεταίους ἀπὸ σοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Sex diebus facies opera tua: in die autem ſeptimo requieſces, vt quieſcat bos tuus & aſinus tuus, & quieſcat filius ancillæ tuæ & peregrinus. 13 Et in omnibus quæ dixi vobis, eſtote admoniti, & nominis idolorum populorum non recordabimini, neque audietur in ore veſtro. 14 Tribus vicibus in anno celebrabitis feſta coram me. 15 Solennitatem azymorum cuſtodies: ſeptem diebus comedes azyma, ſicut præcepi tibi in tempore menſis nouarum frugum, quoniam in eo egreſſus es de Ægypto: & non appareas in conſpectu meo vacuus. 16 Solennitatem quoque meſſis primitiuorum operis tui quæ ſeminaſti in agro. & ſolennitatem congregationis in exitu anni, quando congregaueris opera tua de agro. 17 Tribus vicibus in anno apparebunt omnes maſculi tui coram dominatore ſeculi Domino. 18 Non immolabis ſuper fermento ſanguinem victimæ meæ, neque manebunt extra altare adipes ſacrifici j ſolennitatis vſque manè. 19 Principium primitiarum terræ tuæ afferes in ſanctuarium domini Dei tui. Non comedes carnem cum lacte. 20 Ecce ego mitto angelum meum ante te, vt cuſtodiat te in via, & introducat te in locum quem præparaui.

21 Obſerua te à facie eius, & acquieſce verbo eius: ne ſis rebellis in conſpectu eius, quia non dimittet peccata veſtra, quoniam in nomine meo eſt verbum eius. 22 Quod ſi ſuſcipiens ſuſceperis verbum eius, & feceris omnia quæ locutus fuero, odio habebo inimicos tuos, & tribulabo tribulantes te: 23 Quia ibit angelus meus ante faciem tuam, & introducet te ad Amorræos, & Ethæos, & Pherezæos, & Chananæos, & Euæos, & Iebuſæos, & diſperdam eos. 24 Non adorabis idola eorum, neque coles ea, neque facies ſecundùm opera eorum: ſed deſtruens deſtrues eos, & confringens confringes ſtatuas eorum. 25 Seruietiſque coram domino Deo veſtro, & benedicet cibum tuum & potum tuum, & auferam infirmitates peſſimas de medio tui. 26 Non erit orbata & ſterilis in terra tua: numerum dierum tuorum perficiam. 27 Terrorem meum mittam ante te, & conteram omnem populum ad quem tu ingredieris vt pugnes contra eum: & ponam omnes inimicos tuos coram te terga vertentes. 28 Mittamque veſpam ante faciem tuam, & eiiciet Euæos, Chananæos, & Ethæos à facie tua.

29 * לֹא אֲגָרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ בְּשָׁנָה אֶחָת פֶּן־תִּהְיֶה הָאָרֶץ
30 שְׁמָמָה וְרַבָּה עָלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה: * מְעַט מְעַט אֲגָרְשֶׁנּוּ
31 מִפָּנֶיךָ עַד אֲשֶׁר תִּפְרֶה וְנָחַלְתָּ אֶת־הָאָרֶץ: * וְשַׁתִּי
אֶת־גְּבֻלְךָ מִיַּם־סוּף וְעַד־יָם פְּלִשְׁתִּים וּמִמִּדְבָּר עַד־
הַנָּהָר כִּי־אֶתֵּן בְּיֶדְכֶם אֶת יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְגֵרַשְׁתָּמוֹ מִפָּנֶיךָ:
32 * לֹא־תִכְרֹת לָהֶם וְלֵאלֹהֵיהֶם בְּרִית: * לֹא יֵשְׁבוּ
33 בְּאַרְצְךָ פֶּן־יַחֲטִיאוּ אֹתְךָ לִי כִּי תַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵיהֶם
כִּי־יִהְיֶה לְךָ לְמוֹקֵשׁ:

כד

1 * וְאֶל־מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה
אֶל־יְהוָה אַתָּה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים
2 מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מֵרָחֹק: * וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה
לְבַדּוֹ אֶל־יְהוָה וְהֵם לֹא יִגְּשׁוּ וְהָעָם לֹא יַעֲלוּ עִמּוֹ:
3 * וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֵת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה וְאֵת כָּל־
הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל־הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל־
4 הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה: * וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה
אֵת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ תַּחַת
הָהָר וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַצֵּבָה לִשְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטֵי
5 יִשְׂרָאֵל: * וַיִּשְׁלַח אֶת־נַעֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ
6 עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פָּרִים: * וַיִּקַּח
מֹשֶׁה חֲצִי הַדָּם וַיָּשֶׂם בָּאַגָּנֹת וְחֲצִי הַדָּם זָרַק עַל־
7 הַמִּזְבֵּחַ: * וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם
8 וַיֹּאמְרוּ כֹּל אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע: * וַיִּקַּח
מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם וַיִּזְרֹק עַל־הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם־הַבְּרִית
אֲשֶׁר כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם עַל כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:
9 * וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי
10 יִשְׂרָאֵל: * וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו
11 כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר: * וְאֶל־
אֲצִילֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ וַיֶּחֱזוּ אֶת־הָאֱלֹהִים
וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ:

29 *Non eiiciam eos à facie tua anno vno, ne terra in solitudinem redigatur, & crescant cõ
30 tra te bestiæ. *Paulatim expellam eos de con-
spectu tuo, donec augearis & possideas terrã.
31 *Ponam autem terminos tuos à mari rubro,
vsque ad mare Palæstinorum, & à deserto vs-
que ad fluuium. Tradã in manibus vestris ha-
bitatores terræ, & eiiciam eos de conspectu Deut.7.a
32 vestro. *Non inibis cum eis fœdus, nec cum
33 diis eorum. *Non habitent in terra tua, ne for
tè peccare te faciant in me, si seruieris diis eo-
rum, quod tibi certè erit in scandalum.

CAP. XXIIII.

1 MOysi quoque dixit: Ascende ad Domi-
A num tu & Aaron, Nadab, & Abiu, & se-
ptuaginta senes ex Israel, & adorabitis procul.
2 *Solusque Moyses ascendet ad Dominum, &
illi non approqinquabunt: nec populus as-
3 cendet cum eo. *Venit ergo Moyses, & narra- Su.19.b. Inf.eo.
uit plebi omnia verba Domini atque iudicia.
Responditque omnis populus vna voce: Om-
nia verba Domini quæ locutus est, faciemus.
4 *Scripsit autẽ Moyses vniuersos sermones Do
mini: & manè consurgens, ædificauit altare ad
radices montis, & duodecim titulos per duo-
5 decim tribus Israel. *Misitque iuuenes de fi- Heb.9.b.
liis Israel, & obtulerunt holocausta, immola-
uerunteq; victimas pacificas Domino vitulos.
6 *Tulit itaque Moyses dimidiam partẽ sangui
nis, & misit in crateras: partem autem residuã
7 fudit super altare. *Assumensque volumen fœ
deris, legit audiente populo. Qui dixerunt:
Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus,
8 & erimus obedientes. *Ille verò sumptum san
B guinem respersit in populũ: & ait, Hic est san
guis fœderis quod pepigit Dñs vobiscum su-
9 per cunctis sermonibus his. *Ascenderunteq;
Moyses & Aaron, Nadab & Abiu, & septua-
10 ginta de senioribus Israel: *Et viderũt Deum
Israel. sub pedibus eius quasi opus lapidis sa-
phirini, & quasi cælum cùm serenum est.
11 *Necnon super eos qui procul recesserant de
C filiis Israel, misit manum suam. Videruntque
Deum, & comederunt ac biberunt.

תרגום אונקלוס

29 לָא אֲתָרְכִינֵיהּ מִן קֳדָמָךְ בְּשַׁתָּא חֲדָא דִּלְמָא תְּהֵי אַרְעָא צְדָיָא וְיִסְגֵּי עֲלָךְ חֵיוַת בָּרָא:
30 זְעֵיר זְעֵיר אֲתָרְכִינֵיהּ מִן קֳדָמָךְ עַד דְּתִפּוֹשׁ
וְתַחְסִין יַת אַרְעָא: 31 וַאֲשַׁוִּי יַת תְּחוּמָךְ מִיַּמָּא דְסוּף עַד יַמָּא דְּפְלִשְׁתָּאֵי וּמִמַּדְבְּרָא עַד פְּרָת אֲרֵי אֶמְסַר בִּידְכוֹן יַת יָתְבֵי אַרְעָא וַאֲתָרְכִינוּן מִן
קֳדָמָךְ: 32 לָא תִגְזַר לְהוֹן וּלְטַעֲוָתְהוֹן קְיָם: 33 לָא יֵתְבוּן בְּאַרְעָךְ דִּלְמָא יְחַיְּבוּן יָתָךְ קֳדָמַי וְלָא תִפְלַח יַת טַעֲוָתְהוֹן אֲרֵי לְתַקְלָא
יְהוֹן לָךְ:

כד

1 וּלְמֹשֶׁה אֱמַר סַק לְקֳדָם יְיָ אַתְּ וְאַהֲרֹן
נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִין מִסָּבֵי יִשְׂרָאֵל וְתִסְגְּדוּן מֵרָחִיק: 2 וְיִתְקָרֵב מֹשֶׁה בִּלְחוֹדוֹהִי קֳדָם יְיָ וְאִינוּן לָא יִתְקָרְבוּן וְעַמָּא לָא יִסְקוּן עִמֵּיהּ: 3 וַאֲתָא
מֹשֶׁה וְאִשְׁתְּעִי לְעַמָּא יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא דַיְיָ וְיַת כָּל דִּינַיָּא וַאֲתִיבוּ כָּל עַמָּא בְּחָדָא וַאֲמָרוּ כָּל פִּתְגָמַיָּא דְמַלֵּיל יְיָ נַעֲבִיד: 4 וּכְתַב מֹשֶׁה יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא
דַיְיָ וְאַקְדֵּים בְּצַפְרָא וּבְנָא מַדְבְּחָא בְּשִׁפּוֹלֵי טוּרָא וְתַרְתָּא עֲשַׂר קָמָא לְתַרְעֵי עֲשַׂר שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל: 5 וּשְׁלַח יַת בְּכוֹרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַסִּיקוּ
עֲלָוָן וּנְכָסוּ נִכְסַת קוּדְשִׁין קֳדָם יְיָ תּוֹרִין: 6 וּנְסֵיב מֹשֶׁה פַּלְגוּת דְּמָא וְשַׁוִּי בְּמִזְרָקַיָּא וּפַלְגוּת דְּמָא זָרַק עַל מַדְבְּחָא: 7 וּנְסֵיב סִפְרָא
דְקְיָמָא וּקְרָא קֳדָם עַמָּא וַאֲמָרוּ כָּל דְּמַלֵּיל יְיָ נַעֲבִיד וְנִתְקַבַּל: 8 וּנְסֵיב מֹשֶׁה יַת דְּמָא וּזְרַק עַל מַדְבְּחָא לְכַפָּרָה עַל עַמָּא וַאֲמַר הָא דַם קְיָמָא
דְגַזַר יְיָ עִמְּכוֹן עַל כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין: 9 וּסְלִיק מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִין מִסָּבֵי יִשְׂרָאֵל: 10 וַחֲזוֹ יַת יְקָר אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל
וּתְחוֹת כָּרְסֵי יְקָרֵיהּ כְּעוֹבַד אֶבֶן טָבָא וּכְמֶחֱזֵי שְׁמַיָּא לְבָרִירוּ: 11 וּלְרַבְרְבֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָא הֲוָת נְזָקָא וַחֲזוֹ יַת יְקָרָא דַיְיָ וַהֲווֹ חָדָן בְּקָרְבְּנֵיהוֹן
דְיִתְקַבְּלוּ כְּאִלּוּ הֲווֹ אָכְלִין וְשָׁתָן:

* *Non eijciam eos à facie tua in anno vno, vt non fiat terra deserta, & multæ fiant contra te bestiæ terræ.* 29
* *Paulatim paulatim eiiciam eos à te, vsquequo crescas & hæreditate possideas terram.* 30
* *Et ponam terminos tuos à rubro mari, vsque ad mare Palæstinorum, & à deserto & vsque ad fluuium magnum Euphratem. & tradam in manus vestras habitantes in terra, & eiiciam eos à te.* 31
* *Non habitabis cum eis: & diis eorum non pones fœdus.* 32
* *Et non habitabunt in terra tua, vt non peccare te faciant erga me. si enim seruies diis eorum, hi erunt tibi offendiculum.* 33

CAP. XXIIII.

ET Moysi dixit: Ascende ad Dominum tu, & Aaron, & Nadab, & Abiud, & septuaginta seniorum Israel, et adorabunt à longè Dominum. 1
* *Et appropinquabit Moyses solus ad Deum: ipsi autem non appropinquabunt: at populus non simul ascendet cum eis.* 2
* *Ingressus est autem Moyses, & narrauit populo omnia verba Dei & iudicia. Respondit autem omnis populus voce vna, dicentes: Omnes sermones quos locutus est Dominus, faciemus, & audiemus.* 3
* *Et scripsit Moyses omnia verba. Surgens autem Moyses manè, ædificauit altare sub monte: & duodecim lapides in duodecim tribus Israel.* 4
* *Et misit iuuenes filiorum Israel, & obtulerunt holocausta, & sacrificauerunt victimam salutaris Deo vitulos.* 5
* *Accipiens autem Moyses dimidium sanguinis, infudit in craterem: at dimidium sanguinis infudit super altare.* 6
* *Et accipiens librum testamenti, legit in aures populi: & dixit, Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus, & audiemus.* 7
* *Accipiens autem Moyses sanguinem, respersit populum. & dixit, Ecce sanguis testamenti, quod disposuit Dominus ad vos de omnibus sermonibus his.* 8
* *Et ascendit Moyses & Aaron, & Nadab, & Abiud, & septuaginta seniorum Israel.* 9
* *Et viderunt locum vbi stetit Deus Israel: & quæ sub pedes eius quasi opus latêris saphiri, & sicut species firmamenti cæli puritate.* 10
* *Et electorum Israel non dissonuit neque vnus. & apparuerunt in loco Dei, & comederunt & biberunt.* 11

29 * οὐκ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου ἐν ἐνιαυτῷ ἑνί, ἵνα μὴ γένηται ἡ γῆ ἔρημος, καὶ πολλὰ γένηται ἐπὶ σὲ τὰ θηρία τῆς γῆς. 30 * κατὰ μικρὸν μικρὸν ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ, ἕως ἂν αὐξηθῇς καὶ κληρονομήσῃς τὴν γῆν. 31 * καὶ θήσω τὰ ὅρια σου ἀπὸ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἕως τῆς θαλάσσης τῶν Φιλισταίων. καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου καὶ ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου τοῦ Εὐφράτου. καὶ παραδώσω εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν τοὺς ἐνοικοῦντας τὴν γῆν. καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ. 32 * οὐ συγκαθίσῃ αὐτοῖς. καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν οὐ θήσεις διαθήκην. 33 * καὶ οὐκ ἐγκαθήσονται ἐν τῇ γῇ σου, ἵνα μὴ ἁμαρτάνειν σε ποιήσωσι πρός με. ἐὰν γὰρ δουλεύσῃς τοῖς θεοῖς αὐτῶν, οὗτοί σοι ἔσονται πρόσκομμα. κδ΄.

1 * Καὶ Μωυσῇ εἶπεν, ἀνάβηθι πρὸς κύριον σὺ καὶ Ἀαρών, καὶ Ναδάβ, καὶ Ἀβιούδ, καὶ ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραήλ, καὶ προσκυνήσουσι μακρόθεν τῷ κυρίῳ· 2 * καὶ ἐγγιεῖ Μωυσῆς μόνος πρὸς τὸν θεόν, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐγγιοῦσιν, ὁ δὲ λαὸς οὐ συναναβήσεται μετ' αὐτῶν. 3 * εἰσῆλθε δὲ Μωυσῆς, καὶ διηγήσατο τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ δικαιώματα. ἀπεκρίθη δὲ πᾶς ὁ λαὸς φωνῇ μιᾷ, λέγοντες, πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐλάλησε κύριος, ποιήσομεν, καὶ ἀκουσόμεθα.

4 * καὶ ἔγραψε Μωυσῆς πάντα τὰ ῥήματα. ὀρθρίσας δὲ Μωυσῆς τῇ ἐπαύριον ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον ὑπὸ τὸ ὄρος, καὶ δώδεκα λίθους εἰς τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. 5 * καὶ ἐξαπέστειλε τοὺς νεανίσκους τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ ἀνήνεγκαν ὁλοκαυτώματα, καὶ ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου τῷ θεῷ μοσχαρία.

6 * λαβὼν δὲ Μωυσῆς τὸ ἥμισυ τοῦ αἵματος ἐνέχεεν εἰς κρατῆρα, τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ αἵματος προσέχεεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. 7 * καὶ λαβὼν τὸ βιβλίον τῆς διαθήκης, ἀνέγνω εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν, πάντα ὅσα ἐλάλησε κύριος, ποιήσομεν καὶ ἀκουσόμεθα. 8 * λαβὼν δὲ Μωυσῆς τὸ αἷμα, κατεσκέδασε τοῦ λαοῦ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς διέθετο κύριος πρὸς ὑμᾶς περὶ πάντων τῶν λόγων τούτων.

9 * καὶ ἀνέβη Μωυσῆς καὶ Ἀαρών, καὶ Ναδάβ, καὶ Ἀβιούδ, 10 καὶ ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραήλ· * καὶ εἶδον τὸν τόπον οὗ εἱστήκει ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ ὡσεὶ ἔργον πλινθείου λιπφείρου, καὶ ὥσπερ εἶδος στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθαριότητι. 11 * καὶ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ Ἰσραήλ οὐδὲν διεφώνησεν οὐδὲ εἷς. καὶ ὤφθησαν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[29] Non eiiciam eos à facie tua in anno vno, ne terra sit deserta: & multiplicentur contra te bestiæ agri. [30] Paulatim eiiciam eos à facie tua, donec augearis & possideas terram. [31] Ponamque terminum tuum à mari rubro, vsque ad mare Philistinorum, & à deserto vsque ad Euphratē: quoniam tradam in manibus vestris habitatores terræ, & eiiciam eos à facie tua. [32] Non inibis cum eis pactum, nec cum idolis suis. [33] Non habitent in terra tua, ne fortè peccare te faciant coram me: neque seruias idolis eorum; quia in scandalum erunt tibi.

CAP. XXIIII.

MOysi autem dixit: Ascende in conspectum Domini, tu & Aaron, Nadab & Abiu, & septuaginta de senioribus Israel, & adorabitis à longè.
[2] Et accedet Moyses solus coram Domino, & illi non accedant: & populus non ascendat cum eo. [3] Venitque Moyses, & narrauit populo omnia verba Domini, & omnia iudicia. Et responderunt omnis populus simul, atque dixerunt: Omnia verba quæ locutus est Dominus, faciemus.
[4] Scripsitque Moyses omnia verba Domini: & surrexit manè, & ædificauit altare in humiliori loco montis, & duodecim titulos per duodecim tribus Israel. [5] Misitque primogenitos filiorum Israel, & obtulerunt holocausta, immolaueruntque victimas sanctificatas coram Domino boues.
[6] Tulitque Moyses dimidiam partem sanguinis, & posuit in crateras; & dimidiam partem sanguinis aspersit super altare. [7] Assumpsitque librum fœderis, & legit coram populo: & dixerunt: Omnia quæ locutus est Dominus, faciemus & obediemus. [8] Tulitque Moyses sanguinem, & aspersit super altare, vt propiciaretur pro populo: & dixit: Ecce sanguis fœderis, quod pepigit Dominus vobiscum super omnia verba hæc. [9] Ascenditque Moyses & Aaron, & Nadab, & Abiu, & septuaginta de senioribus Israel: [10] Et viderunt gloriam Dei Israel, & sub throno gloriæ eius quasi opus lapidis precioſi, & quasi aspectus cæli cùm serenus est. [11] Principibus autem filiorum Israel nullum incommodum fuit: & viderunt gloriam Dei, & gauisi sunt in sacrificiis suis quæ accepta fuerunt, quasi comedissent & bibissent.

12 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וֶהְיֵה־שָׁם
וְאֶתְּנָה לְךָ אֶת־לֻחֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר
13 כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם׃ * וַיָּקָם מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ מְשָׁרְתּוֹ וַיַּעַל
14 מֹשֶׁה אֶל־הַר הָאֱלֹהִים׃ * וְאֶל־הַזְּקֵנִים אָמַר שְׁבוּ־לָנוּ
בָּזֶה עַד אֲשֶׁר־נָשׁוּב אֲלֵיכֶם וְהִנֵּה אַהֲרֹן וְחוּר
15 עִמָּכֶם מִי־בַעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם׃ * וַיַּעַל מֹשֶׁה
16 אֶל־הָהָר וַיְכַס הֶעָנָן אֶת־הָהָר׃ * וַיִּשְׁכֹּן כְּבוֹד־יְהוָה
עַל־הַר סִינָי וַיְכַסֵּהוּ הֶעָנָן שֵׁשֶׁת יָמִים וַיִּקְרָא אֶל־
17 מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הֶעָנָן׃ * וּמַרְאֵה כְּבוֹד
יְהוָה כְּאֵשׁ אֹכֶלֶת בְּרֹאשׁ הָהָר לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
18 * וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן וַיַּעַל אֶל־הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה
בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה׃

כה

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ־לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל־
3 אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת־תְּרוּמָתִי׃ * וְזֹאת
4 הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת׃
5 * וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים׃ * וְעֹרֹת
6 אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וַעֲצֵי שִׁטִּים׃ * שֶׁמֶן
לַמָּאֹר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים׃
7 * אַבְנֵי־שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים לָאֵפֹד וְלַחֹשֶׁן׃ * וְעָשׂוּ
8 9 לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם׃ * כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה
אֹתְךָ אֶת־תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־תַּבְנִית כָּל־כֵּלָיו וְכֵן
10 תַּעֲשׂוּ׃ * וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ
11 וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ׃ * וְצִפִּיתָ אֹתוֹ
זָהָב טָהוֹר מִבַּית וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ וְעָשִׂיתָ עָלָיו זֵר זָהָב
12 סָבִיב׃ * וְיָצַקְתָּ לּוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וְנָתַתָּה עַל
אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הָאַחַת וּשְׁתֵּי
13 טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ הַשֵּׁנִית׃ * וְעָשִׂיתָ בַדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים
וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב׃

EXODVS. Translat.B.Hierony. *Ceremoniæ.*

12 *Dixit autem Dominus ad Moysen: Ascende
ad me in montẽ, & esto ibi: daboq́; tibi tabu- Inf.13.d & 32.d.
las lapideas, & legẽ ac mandata quæ scripsi, vt
13 doceas filios Israel. *Surrexerunt Moyses & Io
sue minister eius, ascendensq́; Moyses in mon
14 tem Dei, *Senioribus ait: Expectate hic, donec
reuertamur ad vos. habetis Aaron & Hur vo
biscum: si quid natũ fuerit quęstionis, refere-
15 tis ad eos. *Cũq́; ascendisset Moyses, opuit nu
16 bes montẽ: *Et habitauit gloria Domini sup
D Sinai, tegens illũ nube sex diebus. septimo au
tẽ die vocauit eum Dominus de medio cali-
17 ginis. *Erat autẽ species gloriæ Domini quasi
ignis ardens super verticẽ montis, in cõspectu Inf.34.d
18 filiorum Israel. *Ingressusq́ue Moyses mediũ
nebulæ, ascendit in montem: & fuit ibi qua-
draginta diebus & quadraginta noctibus.

CAP. XXV.

1 LOcutusq́, est Dominus ad Moysen, dicens:
2 *Loquere filiis Israel, vt tollant mihi pri-
A mitias. ab omni homine qui offert vltroneus
3 accipietis eas. *Hæc sunt autẽ quę accipere de-
4 betis: Aurum, & argentũ, & æs, *Et hyacin-
thum, & purpuram, coccúmque bis tinctum,
5 & byssum, & pilos caprarum, *Et pelles arie-
tum rubricatas, pellésque hyacinthinas, & li-
6 gna sethim: *Oleum ad luminaria concinnan
da, aromata in vnguentũ, & thymiamata bo-
7 ni odoris: *Lapides onychinos, & gemmas ad
8 ornandum ephod & rationale. *Faciéntque
mihi sanctuarium, & habitabo in medio eo-
9 rum. *Iuxta omnem similitudinem tabernа-
culi quod ostendam tibi, & omnium vaso-
rum in cultum eius. Sícque facietis illud:
10 *Arcam de lignis sethim compingite, cuius
B longitudo habeat duos & semis cubitos, lati-
tudo cubitum & dimidium, altitudo cubitũ
11 similiter ac semissem. *Et deaurabis eam auro
mundissimo intus & foris. Faciesque supra co
12 ronam auream per circuitum. *Et quatuor cir
culos aureos, quos pones per quatuor arcæ
angulos. Duo circuli sint in latere vno, & duo
13 in altero. *Facies quoque vectes de lignis se-
thim, & operies eos auro:

תרגום אונקלוס

12 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה סַק לְקֳדָמַי לְטוּרָא וֶהֱוֵי תַמָּן וְאֶתֵּן לָךְ יָת לוּחֵי אַבְנָא וְאוֹרָיְתָא וְתַפְקֻדְתָּא דְכְתֶבִית לְאַלָּפָיוּתָן׃ 13 וְקָם מֹשֶׁה וְיְהוֹשֻׁעַ
מְשַׁמְשָׁנֵיהּ וּסְלִיק מֹשֶׁה לְטוּרָא דְיְיָ יְקָרָא דַיְיָ׃ 14 וּלְסָבַיָּא אֲמַר אוֹרִיכוּ לָנָא הָכָא עַד דְּנֵתוּב לְוָתְכוֹן וְהָא אַהֲרֹן וְחוּר עִמְּכוֹן מַאן
דְּאִית לֵיהּ דִּינָא יִתְקָרֵב לְקֳדָמֵיהוֹן׃ 15 וּסְלִיק מֹשֶׁה לְטוּרָא וַחֲפָא עֲנָנָא יָת טוּרָא׃ 16 וּשְׁרָא יְקָרָא דַיְיָ עַל טוּרָא דְסִינַי וַחֲפָהִי עֲנָנָא
שִׁתָּא יוֹמִין וּקְרָא לְמֹשֶׁה בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מִגּוֹ עֲנָנָא׃ 17 וְחֵזוּ יְקָרָא דַיְיָ כְּחֵזוּ אֶשָּׁא אָכְלָא בְּרֵישׁ טוּרָא לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 18 וְעַל מֹשֶׁה
בְּגוֹ עֲנָנָא וּסְלִיק לְטוּרָא וַהֲוָה מֹשֶׁה בְּטוּרָא אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילְיָן׃

כה

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִפְרְשׁוּן קֳדָמַי אַפְרָשׁוּתָא מִן
כָּל גְּבַר דְּיִתְרְעֵי לִבֵּיהּ תְּסַבְּרוּן יָת אַפְרָשׁוּתִי׃ 3 וְדָא אַפְרָשׁוּתָא דְּתְסַבְּרוּן מִנְּהוֹן דַּהֲבָא וְכַסְפָּא וּנְחָשָׁא׃ 4 וְתְכֶלְתָּא וְאַרְגְּוָנָא וְצִבְעָא זְהוֹרִי וּבוּץ
וְמַעְזֵי׃ 5 וּמְשָׁכֵי דְּדְכְרֵי מְסַמְּקֵי וּמְשָׁכֵי סַסְגּוֹנָא וְאָעֵי שִׁטִּין׃ 6 מִשְׁחָא לְאַנְהָרוּתָא בּוּשְׂמַיָּא לְמִשַׁח רְבוּתָא וְלִקְטֹרֶת בּוּסְמַיָּא׃ 7 אַבְנֵי
בּוּרְלָא וְאַבְנֵי אַשְׁלָמוּתָא לְשַׁקָּעָא בְּאֵפוֹדָא וּבְחוֹשְׁנָא׃ 8 וְיַעְבְּדוּן קֳדָמַי מַקְדָּשָׁא וְאַשְׁרֵי שְׁכִנְתִּי בֵּינֵיהוֹן׃ 9 כְּכֹל דַּאֲנָא מַחֲזֵי יָתָךְ יָת דְּמוּת
מַשְׁכְּנָא וְיָת דְּמוּת כָּל מָנוֹהִי וְכֵן תַּעְבְּדוּן׃ 10 וְיַעְבְּדוּן אֲרוֹנָא דְּאָעֵי שִׁטִּין תַּרְתֵּין אַמִּין וּפַלְגָא אוֹרְכֵיהּ וְאַמְתָא וּפַלְגָא פּוּתֵיהּ וְאַמְתָא וּפַלְגָא רוּמֵיהּ׃
11 וְתְחַפֵּי יָתֵיהּ דְּהַב דְּכִי מִגַּו וּמִבָּרָא תְּחַפְּיְנֵיהּ וְתַעְבֵּיד עֲלוֹהִי זֵיר דְּדָהַב סְחוֹר סְחוֹר׃ 12 וְתַתֵּיךְ לֵיהּ אַרְבַּע עִזְקָן דְּדָהַב וְתִתֵּן עַל אַרְבַּע זְוָיָתֵיהּ
וְתַרְתֵּין עִזְקָן עַל סְטַרֵיהּ חַד וְתַרְתֵּין עִזְקָן עַל סְטַרֵיהּ תִּנְיָנָא׃ 13 וְתַעְבֵּיד אָרֵיחֵי דְּאָעֵי שִׁטִּין וְתַחְפֵּי יָתְהוֹן דַּהֲבָא׃

12 * Et dixit Dominus ad Moysen: Ascende ad me in montem, & sta illic: & dabo tibi tabulas lapideas legem & mandata, quæ scripsi vt darem legem eis.

13 * Et surgens Moyses & Josue, qui astabat ei, ascenderunt in montem Dei:

14 * Et senioribus dixerunt: Manete hic, quousque reuertamur ad vos. & ecce Aaron & Hur vobiscum: si alicui contigerit quæstio, accedant eis.

15 * Et ascendit Moyses in montem, & cooperuit nubes montem:

16 * Et descendit gloria Dei in montem Sinai, & cooperuit illum nubes sex dies. et vocauit Dominus Moysen die septima de medio nubis.

17 * At species gloriæ Domini quasi ignis ardens in vertice montis coram filiis Israel.

18 * Et ingressus est Moyses in medium nubis, & ascendit in montem, & fuit illic in monte quadraginta dies & quadraginta noctes.

CAP. XXV.

1 ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

2 * Dic filiis Israel, & accipiant mihi primitias ab omnibus, quibus visum fuerit cordi, accipietis primitias meas.

3 * Et hæc est primitia quam accipietis ab eis, aurum, argentum, æs,

4 * Hyacinthum, purpurã, coccinum duplum, & byssum retortam, & pilos caprinos:

5 * Et pelles arietum rubricatas, & pelles hyacinthinas, & ligna imputribilia, & lapides sardios:

6 * Et oleum in illuminationem, thymiamata in oleum vnctionis, & in compositionem thymiamatis:

7 * Et lapides in sculpturam ad superhumerale, & tunicam talarem.

8 * Et facies mihi sanctuarium, et videbor in vobis.

9 * Et facies mihi secundùm omnia quæ ego ostendo tibi in monte, exemplum tabernaculi, et exemplum omnium vasorum eius, & sic facies.

10 * Et facies arcam testimonij de lignis imputribilibus, duorum cubitorũ & dimidij longitudo, et cubiti et dimidij latitudo, et cubiti & dimidij altitudo.

11 * Et deaurabis eam auro puro, intus & extra deaurabis eam: et facies ei vndulas aureas vertibiles in circuitu.

12 * Et immittes ei quatuor anulos aureos, & impones super quatuor latera, duos anulos super latus vnum, & duos anulos super latus secundum.

13 * Facies autem vectes de lignis imputribilibus, & deaurabis eos auro.

12 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆ, ἀνάβηθι πρός με εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἴσθι ἐκεῖ, & δώσω σοι τὰ πύξια τὰ λίθινα τὸν νόμον καὶ τὰς ἐντολάς, ἃς ἔγραψα νομοθετῆσαι αὐτοῖς.

13 * καὶ ἀναστὰς μωυσῆς καὶ ἰησοῦς ὁ παρεστηκὼς αὐτῷ, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ.

14 * καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπον, ἡσυχάζετε αὐτοῦ, ἕως ἂν ἐπιστρέψωμεν πρὸς ὑμᾶς. & ἰδοὺ ἀαρὼν καὶ ὢρ μεθ' ὑμῶν. ἐάν τινι συμβῇ κρίσις, προσπορευέσθωσαν αὐτοῖς.

15 * καὶ ἀνέβη μωυσῆς εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐκάλυψε

16 ἡ νεφέλη τὸ ὄρος. * καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ σινᾶ, & ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη ἓξ ἡμέρας. καὶ ἐκάλεσε κύριος τὸν μωυσῆ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐκ μέσου τῆς νε-

17 φέλης. * τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης κυρίου ὡσεὶ πῦρ φλέγον ἐπὶ

18 τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐναντίον τῶν υἱῶν ἰσραήλ. * καὶ εἰσῆλθε μωυσῆς εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης, & ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας.

κέ.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆ, λέγων·

2 * εἶπον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ λαβέτωσάν μοι ἀπαρχὰς παρὰ παντὸς, οἷς ἂν δόξῃ τῇ καρδίᾳ. λήψεσθε τὰς ἀπαρχάς

3 μου. * καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπαρχὴ, ἣν λήψεσθε παρ' αὐτῶν,

4 χρυσίον, ἀργύριον, χαλκὸν, * ὑάκινθον, πορφύραν, κόκκινον διπλοῦν, καὶ βύσσον κεκλωσμένην, καὶ τρίχας αἰγείας·

5 * & δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ὑα-

6 κίνθινα, καὶ ξύλα ἄσηπτα, καὶ λίθους σαρδίους· * καὶ ἔλαιον εἰς τὸν φαῦσιν, θυμιάματα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, & εἰς τὴν

7 σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος· * καὶ λίθους εἰς τὴν γλυφὴν εἰς τὴν

8 ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη. * καὶ ποιήσεις μοι ἁγίασμα, &

9 ὀφθήσομαι ἐν ὑμῖν. * καὶ ποιήσεις μοι κατὰ πάντα ὅσα ἐγὼ δείκνυό σοι ἐν τῷ ὄρει, τὸ παράδειγμα τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ παρά-

10 δειγμα πάντων τῶν σκευῶν αὐτῆς, & οὕτω ποιήσεις. * καὶ ποιήσεις κιβωτὸν μαρτυρίου ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πήχεων & ἡμίσους τὸ μῆκος, & πήχεος & ἡμίσους τὸ πλάτος, καὶ πήχεως

11 & ἡμίσους τὸ ὕψος. * καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν χρυσώσεις αὐτὴν, καὶ ποιήσεις αὐτῇ κυ-

12 μάτια χρυσᾶ στρεπτὰ κύκλῳ. * καὶ ἐλάσεις αὐτῇ τέσσαρας δακτυλίους χρυσοῦς, & ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη, δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἕν, καὶ δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ

13 κλίτος τὸ δεύτερον. * ποιήσεις δὲ ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ καταχρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Dixitque Dominus ad Moysen: Ascende in conspectu meo in montem, & esto ibi: & dabo tibi tabulas lapideas, & legem, & mandata quæ scripsi vt doceas eos. 13 Surrexitque Moyses & Iosue minister eius, & ascendit Moyses in montem in quo reuelata fuerat gloria Domini.

14 Senioribus autem dixit: Expectate nos hic, donec reuertamur ad vos. & ecce Aaron & Hur vobiscum: quicunque habuerit iudicium, accedat coram eis. 15 Ascenditque Moyses in montem, & cooperuit nubes montem: 16 Et habitauit gloria Domini super monte Sinai: cooperuitque eum nubes sex diebus: & vocauit Moysen in die septimo de medio nubis. 17 Et visio gloriæ Domini erat sicut visio ignis ardentis in vertice montis in oculis filiorum Israel. 18 Et ingressus est Moyses in medio nubis, ascenditque in montem, & fuit Moyses in monte quadraginta diebus & quadraginta noctibus.

CAP. XXV.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Loquere cum filiis Israel, vt separent coram me separationem primitiarum, ab omni viro qui voluerit ex corde suo, accipietis separationem meam. 3 Hæc est autem separatio quam tolletis ab eis: aurum, & argentum, & æs, 4 Et hyacinthum, & purpuram, & coccinum, & byssum, & pilos caprarum: 5 Et pelles arietum rubricatas, pellesque taxonum, & ligna setim: 6 Oleum ad luminaria, aromata in oleum vnctionis & incensum aromatum: 7 Lapides onychinos, & lapides vt impleant cælaturas ephod & rationalis.

8 Et faciant coram me sanctuarium, & habitare faciam maiestatem meam in medio eorum. 9 Iuxta omnia quæ ego ostendo tibi similitudinem tabernaculi, & similitudinem omnium vasorum eius, sic facietis. 10 Facientque arcam de lignis setim, duorum cubitorum & dimidij erit longitudo eius, & cubiti & dimidij latitudo eius, & cubiti & dimidij altitudo eius. 11 Cooperiesque eam auro mundissimo intus & foris. faciesque super eam circulum aureum per circuitum. 12 Et effundes ei quatuor anulos aureos, & pones super quatuor angulos eius: duoque anuli in latere vno, & duo anuli in latere altero. 13 Faciesque vectes ex lignis setim, & operies eos auro.

14 * וְהֵבֵאתָ אֶת־הַבַּדִּים בַּטַּבָּעֹת עַל צַלְעֹת הָאָרֹן לָשֵׂאת
15 אֶת־הָאָרֹן בָּהֶם : * בְּטַבָּעֹת הָאָרֹן יִהְיוּ הַבַּדִּים לֹא
16 יָסֻרוּ מִמֶּנּוּ : * וְנָתַתָּ אֶל־הָאָרֹן אֶת הָעֵדֻת אֲשֶׁר אֶתֵּן
17 אֵלֶיךָ : * וְעָשִׂיתָ כַּפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר אַמָּתַיִם וָחֵצִי
18 אָרְכָּהּ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבָּהּ : * וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרֻבִים
זָהָב מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם מִשְּׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת :
19 * וַעֲשֵׂה כְרוּב אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה וּכְרוּב־אֶחָד מִקָּצָה
מִזֶּה מִן־הַכַּפֹּרֶת תַּעֲשׂוּ אֶת־הַכְּרֻבִים עַל־שְׁנֵי
20 קְצוֹתָיו : * וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה
סֹכְכִים בִּכְנָפֵיהֶם עַל־הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל־אָחִיו
21 אֶל־הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרֻבִים : * וְנָתַתָּ אֶת־הַכַּפֹּרֶת
עַל־הָאָרֹן מִלְמָעְלָה וְאֶל־הָאָרֹן תִּתֵּן אֶת־הָעֵדֻת אֲשֶׁר
22 אֶתֵּן אֵלֶיךָ : * וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל
הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר עַל־אֲרֹן הָעֵדֻת אֵת
23 כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אוֹתְךָ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : * וְעָשִׂיתָ
שֻׁלְחַן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ וְאַמָּה
24 וָחֵצִי קֹמָתוֹ : * וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר וְעָשִׂיתָ לוֹ זֵר זָהָב
25 סָבִיב : * וְעָשִׂיתָ לוֹ מִסְגֶּרֶת טֹפַח סָבִיב וְעָשִׂיתָ זֵר־זָהָב
26 לְמִסְגַּרְתּוֹ סָבִיב : * וְעָשִׂיתָ לוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וְנָתַתָּ
אֶת־הַטַּבָּעֹת עַל אַרְבַּע הַפֵּאֹת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו :
27 * לְעֻמַּת הַמִּסְגֶּרֶת תִּהְיֶיךָ הַטַּבָּעֹת לְבָתִּים לְבַדִּים
28 לָשֵׂאת אֶת־הַשֻּׁלְחָן : * וְעָשִׂיתָ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים
29 וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וְנִשָּׂא־בָם אֶת־הַשֻּׁלְחָן : * וְעָשִׂיתָ
קְעָרֹתָיו וְכַפֹּתָיו וּקְשׂוֹתָיו וּמְנַקִּיֹתָיו אֲשֶׁר יֻסַּךְ בָּהֶן זָהָב
30 טָהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם : * וְנָתַתָּ עַל־הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פָּנִים
31 לְפָנַי תָּמִיד : * וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה
תֵּיעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ
32 מִמֶּנָּה יִהְיוּ : * וְשִׁשָּׁה קָנִים יֹצְאִים מִצִּדֶּיהָ שְׁלֹשָׁה
קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ
הַשֵּׁנִי :

14 * Induceſque per circulos qui ſunt in arcæ
15 lateribus, vt portetur in eis: * Qui ſemper
erunt in circulis, nec vnquam extrahentur ab
16 eis. * Poneſque in arca teſtificationem
17 quam dabo tibi. * Facies & propitiatorium
de auro mundiſsimo: duos cubitos & dimi-
dium tenebit longitudo eius, & cubitum ac
18 ſemiſſem latitudo. * Duos quoque Cheru-
bim aureos & productiles facies ex vtraq; par-
19 te oraculi. * Cherub vnus ſit in latere vno,
20 & alter in altero. * Vtrumque latus propi-
C tiatorij tegant, expandentes alas, & operien-
tes oraculum, reſpiciantque ſe mutuò verſis
21 vultibus in propitiatorium; * Quo ope-
rienda eſt arca, in qua pones teſtimonium
22 quod dabo tibi. * Indè præcipiam, & lo-
quar ad te ſupra propitiatorium, ſcilicet ac de
medio duorum Cherubim, qui erunt ſuper ar
D cam teſtimonij, cuncta quæ mandabo per te
23 filiis Iſrael. * Facies & menſam de lignis
ſethim, habentem duos cubitos lõgitudinis,
& in latitudine cubitum, & in altitudine cu-
24 bitum ac ſemiſsem. * Et inaurabis eam au-
ro puriſsimo, facieſque illi labium aureum
25 per circuitum. * Et ipſi labio coronam in-
terraſilem altam quatuor digitis, & ſuper illã
26 alteram coronam aureolam. * Quatuor
quoque circulos aureos præparabis, & pones
eos in quatuor angulis eiuſdem menſæ per
27 ſingulos pedes. * Subter coronam erunt
E circuli aurei, vt mittantur vectes per eos, &
28 poſsit menſa portari. * Ipſos quoque ve-
ctes facies de lignis ſethim, & circundabis au-
ro, ad ſubuehendam menſam.
29 * Parabis & acetabula, ac phialas, thuribu-
la & cyathos, in quibus offerenda ſunt liba-
mina ex auro puriſsimo.
30 * Et pones ſuper menſam panes propoſi-
F tionis in conſpectu meo ſemper.
31 * Facies & candelabrum ductile de auro
mundiſsimo, haſtile eius & calamos, ſcyphos
& ſphærulas, ac lilia ex ipſo procedentia.
32 * Sex calami egredientur de lateribus, tres
ex vno latere, & tres ex altero.

תרגום אונקלוס

14 וְתַעֲיֵל יַת אֲרִיחָיָא בְּעִזְקָתָא עַל סִטְרֵי אֲרוֹנָא לְמִישַׁל יַת אֲרוֹנָא בְּהוֹן : 15 בְּעִזְקַת אֲרוֹנָא יְהוֹן אֲרִיחַיָא לָא יֶעְדּוֹן מִנֵּיהּ : 16 וְתִתֵּן
בַּאֲרוֹנָא יַת סַהֲדוּתָא דְּאֶתֵּן לָךְ : 17 וְתַעְבֵּיד כַּפּוּרְתָּא דְּדַהֲב דְּכִי תַּרְתֵּין אַמִּין וּפַלְגָא אוֹרְכֵיהּ וְאַמְתָּא וּפַלְגָא פּוּתְיֵהּ : 18 וְתַעְבֵּיד תְּרֵין כְּרוּבִין
דְּדַהֲב נְגִיד תַּעְבֵּיד יָתְהוֹן מִתְּרֵין סִטְרֵי כַּפּוּרְתָּא : 19 וְעֲבֵד כְּרוּבָא חַד מִסִּטְרָא מִכָּא וּכְרוּבָא חַד מִסִּטְרָא מִכָּא מִן כַּפּוּרְתָּא תַּעְבְּדוּן יַת כְּרוּבַיָּא עַל
תְּרֵין סִטְרוֹהִי : 20 וִיהוֹן כְּרוּבַיָּא פָּרִישָׁן גַּדְפֵּיהוֹן לְעֵילָּא מַטְלִין בְּגַדְפֵּיהוֹן עַל כַּפּוּרְתָּא וְאַפֵּיהוֹן חַד לְקֳבֵיל חַד לְקֳבֵיל כַּפּוּרְתָּא יְהוֹן אַפֵּי כְּרוּבַיָּא :
21 וְתִתֵּן יַת כַּפּוּרְתָּא עַל אֲרוֹנָא מִלְּעֵילָּא וּבַאֲרוֹנָא תִּתֵּן יַת סַהֲדוּתָא דְּאֶתֵּן לָךְ : 22 וַאֲיַזְמֵן מֵימְרִי לָךְ תַּמָּן וַאֲמַלֵּיל עִמָּךְ מֵעִלַּוֵי כַּפּוּרְתָּא מִבֵּין תְּרֵין
כְּרוּבַיָּא דְּעַל אֲרוֹנָא דְּסַהֲדוּתָא יָת כָּל דַּאֲפַקֵּיד יָתָךְ לְוָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : 23 וְתַעְבֵּיד פָּתוֹרָא דְּאָעֵי שִׁטִּין תַּרְתֵּין אַמִּין אוֹרְכֵיהּ וְאַמְתָּא פּוּתְיֵהּ וְאַמְתָּא
וּפַלְגָא רוּמֵיהּ : 24 וְתִחְפֵּי יָתֵיהּ דְּהַב דְּכִי וְתַעְבֵּיד לֵיהּ זֵיר דְּדַהֲב סְחוֹר סְחוֹר : 25 וְתַעְבֵּיד לֵיהּ גַּרְנָפָא רוּמֵיהּ פּוּשְׁכָא סְחוֹר סְחוֹר וְתַעְבֵּיד זֵיר
דְּדַהֲב לְגַרְנְפֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר : 26 וְתַעְבֵּיד לֵיהּ אַרְבַּע עִזְקָן דְּדַהֲב וְתִתֵּן יַת עִזְקָתָא עַל אַרְבַּע זְוָיָתָא דִּי לְאַרְבַּע רַגְלוֹהִי : 27 לְקֳבֵיל גַּרְנָפָא תְּהֶוְיָין
עִזְקָתָא לְאַתְרָא לַאֲרִיחָיָא לְמִישַׁל יַת פָּתוֹרָא : 28 וְתַעְבֵּיד יַת אֲרִיחָיָא דְּאָעֵי שִׁטִּין וְתִחְפֵּי יָתְהוֹן דַּהֲבָא וְיהוֹן נְטָלִין בְּהוֹן יַת פָּתוֹרָא : 29 וְתַעְבֵּיד
מְגִיסוֹהִי וּבְזִיכוֹהִי וְקַסְוָתֵיהּ וּמְכִילָתֵיהּ דִּיתְנַסַּךְ בְּהוֹן דַּהֲבָא וְיהוֹן נָטְלִין בְּהוֹן יַת פָּתוֹרָא : 30 וְתִתֵּן עַל פָּתוֹרָא לַחְמָא קֳדָמַי תְּדִירָא : 31 וְתַעְבֵּיד מְנָרְתָּא
דְּדַהֲב דְּכִי נְגִיד תִּתְעֲבֵיד מְנָרְתָּא שַׁדְרָהָא וְקָנָהָא כַּלִּירָהָא חִיזוֹרָהָא וְשׁוֹשַׁנָּתָהָא מִינַהּ יְהוֹן : 32 וְשִׁתָּא קָנִין נָפְקִין מִסִּטְרָהָא תְּלָתָא קָנֵי מְנָרְתָּא מִסִּטְרָה
חַד וּתְלָתָא קָנֵי מְנָרְתָּא מִסִּטְרָה תִּנְיָנָא :

14 * Et induces vectes in anulos qui in lateribus
arcæ, ad portandum arcam in eis. 15 * In anulis
arcæ testamenti erunt vectes immobiles. 16 * Et
impones in arcam testimonia, quæ dedero tibi.
17 * Et facies propitiatorium superpositionem auri
puri: duorum cubitorum & dimidij longitudo, &
cubiti & dimidij latitudo. 18 * Et facies duos
Cherubim aureos tornatiles, & impones eos ex ve-
trisque lateribus propitiatorij. 19 * Fient Cherubim
vnus ex latere hoc, & Cherub vnus ex latere se-
cundo propitiatorij: & facies duos Cherubim super
duo latera. 20 * Erunt duo Cherubim, extenden-
tes alas desuper, obumbrantes alis suis in propitia-
torio: & vultus eorum ad se inuicem, ad propitia-
torium erunt vultus Cherubim. 21 * Et superim-
pones propitiatorium super arcam desuper, & in
arcam impones testimonia quæ dabo tibi.
22 * Et cognoscar tibi illinc: & loquar tibi de su-
periori parte propitiatorij inter duos Cherubim, exi-
stentes in arca testimonij, iuxta omnia quæ præcipio
tibi ad filios Israel. 23 * Et facies mensam ex lig-
nis imputribilibus, duorum cubitorum longitudo,
& cubiti latitudo, & cubiti & dimidij altitudo.
24 * Et deaurabis eam auro puro: & facies ei ver-
tibiles vndulas aureas in circuitu. & facies ei co-
ronam pugilis in circuitu. 25 * Et facies vertibi-
lem vndulam in circuitu coronæ. 26 * Et facies
ei quatuor anulos aureos: & impones quatuor a-
nulos super quatuor partes pedum illius, 27 * Sub
vertibilem coronam. & erunt anuli in positiones
vectibus, ad portandum mensam.
28 * Et facies vectes de lignis imputribilibus: &
deaurabis eos auro puro: & subuehetur in ipsis
mensa. 29 * Et facies catinos eius, & morta-
riola, & libatoria, & cyathos, in quibus libabis in
ipsis, ex auro puro facies ea.
30 * Et impones super mensam panes propositionis
coram me semper. 31 * Et facies candelabrum ex
auro puro: tornatile facies candelabrum: hastile e-
ius, & calami, & scyphi, & sphærulæ, & lilia ex
ipso erunt. 32 * Sex autem calami egredientes
ex lateribus, tres calami candelabri de latere ip-
sius vnius, & tres calami candelabri de latere se-
cundo:

14 * καὶ εἰσάξεις σὺ διὰ φορεῖς εἰς σὺ δακτυλίους σὺ ἐν τοῖς
15 κλίτεσι τ κιβωτ, αἴρειν τὴν κιβωτὸν ἐν αὐτοῖς. * ἐν τοῖς δακ-
τυλίοις τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης ἔσονται ⓐ διὰφορεῖς ἀκί-
16 νητοι. * καὶ ἐμβαλεῖς εἰς τὴν κιβωτὸν τὰ μαρτύρια, ἃ δώσω σοι.
17 * καὶ ποιήσεις ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυσίου καθαροῦ, δύο πή-
χεων καὶ ἡμίσεως τὸ μῆκος, καὶ πήχεως καὶ ἡμίσεως τὸ πλάτος.
18 * καὶ ποιήσεις δύο χερουβὶμ χρυσᾶ τορευτά, καὶ ἐπιθήσεις
19 αὐτὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τ ἱλαστηρίου. * ποιηθήσον-
ται χερουβὶμ, εἷς ἐκ τ κλίτους τούτου, καὶ χερουβὶ εἷς ἐκ τ κλί-
τους τ δευτέρου τ ἱλαστηρίου. καὶ ποιήσεις σὺ δύο χερουβὶμ
20 ἐπὶ τὰ δύο κλίτη. * ἔσον ⓐ δύο χερουβὶμ, ἐκπετάσαντες ταῖς
πτέρυγας ἐπάνωθεν, συσκιάζοντες ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν ἐπὶ τ
ἱλαστηρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς ἄλληλα, εἰς τὸ ἱλαστήριον
21 ἔσονται τὰ πρόσωπα τῶν χερουβίμ. * καὶ ἐπιθήσεις τὸ ἱ-
λαστήριον ἐπὶ τὴν κιβωτὸν ἄνωθεν. καὶ εἰς κιβωτὸν ἐμβαλεῖς
22 τὰ μαρτύρια ἃ δώσω σοι. * καὶ γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν, καὶ
λαλήσω σοι ἄνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου ἀναμέσον τῶν δύο χερου-
βίμ, τῶν ὄντων ἐπὶ τ κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, καὶ πάντα ὅσα
23 ἂν ἐντέλλομαί σοι πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. * καὶ ποιήσεις τράπε-
ζαν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πήχεων τὸ μῆκος, καὶ πήχεως τὸ πλά-
24 τος, καὶ πήχεως καὶ ἡμίσεως τὸ ὕψος. * καὶ καταχρυσώσεις αὐτὴν
χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ ποιήσεις αὐτῇ στρεπτὰ κυμάτια χρυσᾶ κύ-
25 κλῳ. καὶ ποιήσεις αὐτῇ στεφάνην παλαιστοῦ κύκλῳ. καὶ ποιήσεις
26 στρεπτὸν κυμάτιον κύκλῳ τῇ στεφάνῃ. * καὶ ποιήσεις αὐτῇ τέσσα-
ρας δακτυλίους χρυσοῦς. καὶ ἐπιθήσεις τοὺς τέσσαρας δακτυλίους
27 ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη τῶν ποδῶν αὐτῆς, * ὑπὸ τὴν στρεπτὴν στε-
φάνην. καὶ ἔσονται ⓐ δακτύλιοι εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσιν, ὥστε
28 αἴρειν τὴν τράπεζαν. * καὶ ποιήσεις τοὺς διαφορεῖς ἐκ ξύλων ἀ-
σήπτων. καὶ καταχρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ καθαρῷ. καὶ διοθήσεται
29 ἐν αὐτοῖς ἡ τράπεζα. * καὶ ποιήσεις τὰ τρύβλια αὐτῆς, καὶ
τὰς θυίσκας, καὶ τὰ σπονδία, καὶ τοὺς κυάθους, ἐν οἷς σπεί-
30 σεις ἐν αὐτοῖς, χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις αὐτά. * καὶ ἐπι-
θήσεις ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἄρτους ἐνωπίους ἐνώπιόν μου διὰ-
31 παντός. * καὶ ποιήσεις λυχνίαν, ἐκ χρυσίου καθαροῦ τορευτὴν
ποιήσεις τὴν λυχνίαν. ὁ καυλὸς αὐτῆς, καὶ ⓐ καλαμίσκοι, καὶ ⓐ κρατῆρες, καὶ ⓐ σφαιρωτῆρες, καὶ τὰ κρίνα ἐξ αὐτ
32 ἔσται. * ἓξ ⟨δὲ⟩ καλαμίσκοι ἐκ πορευόμενοι ἐκ πλαγίων, τρεῖς
καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους αὐτ τοῦ ἑνός· καὶ τρεῖς
καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Inducesque vectes per anulos in lateribus arcæ, vt portetur arca in eis. 15 In anulis arcæ erunt vectes: non auferantur ab ea.
16 Ponesque in arca testamentum quod dabo tibi. 17 Faciesque propitiatorium ex auro puriſſimo: duos cubitos & dimidium habebit longitudo eius, & cubitum & dimidium latitudo eius. 18 Faciesque duos Cherubim de auro ductili, facies eos ex duobus lateribus propitiatorij: 19 Faciesque vnum Cherub ex latere eius hinc, & Cherub vnum ex latere eius inde. ex propitiatorio facietis Cherubim super duo latera eius. 20 Eruntque Cherubim expandentes alas suas sursum obumbrantes alis suis super propitiatorium: & facies vniuscuiusque è regione alterius, contra propitiatorium erunt facies Cherubim. 21 Ponesque propitiatorium super arcam desuper, & in arca pones testimonium quod dabo tibi. 22 Et statuam ibi verbum meum tibi: & loquar tecum desuper propitiatorio de medio duorum Cherubim, qui sunt super arcam testimonij, omnia quæ mandabo tibi ad filios Israel. 23 Faciesque mensam de lignis setim: duos cubitos habebit lõgitudo eius, & cubitum vnum latitudo eius, & cubitum & dimidium altitudo eius. 24 Cooperieſque eam auro mundiſſimo, & facies ei circulum aureum per circuitum, facieſque ei coronam interraſilem altam pugillo per circuitum. 25 Et facies circulum aureum ipſi coronæ interraſili per circuitum. 26 Facieſque ei quatuor anulos aureos, & pones eos ſuper quatuor angulos qui ſunt ad quatuor pedes eius. 27 Contra coronam interraſilem erunt anuli, vt mittantur per eos vectes, vt portetur menſa. 28 Facieſque vectes ex lignis ſetim, & cooperies eos auro, & portabunt cum eis menſam. 29 Facieſque acetabula eius, & phialas eius, & thuribula eius & cyathos, in quibus offerenda ſunt libamina, ex auro puriſſimo facies ea. 30 Et pones ſuper menſam panem propoſitionis in conſpectu meo ſemper. 31 Facieſque candelabrum de auro mundiſſimo, ductile facies candelabrum: haſtile eius & calamus eius, ſcyphique eius, ſphærulæ eius, & lilia eius ex ipſo erunt.
32 Et ſex calami egredientur de lateribus eius: tres calami ex vno latere candelabri, & tres calami ex ſecundo latere candelabri.

33 * שְׁלֹשָׁה גְּבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפָרַח
וּשְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד כַּפְתֹּר וָפָרַח כֵּן
34 לְשִׁשֶּׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים מִן־הַמְּנֹרָה : * וּבַמְּנֹרָה
35 אַרְבָּעָה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ : * וְכַפְתֹּר
תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה
וְכַפְתֹּר תַּחַת־שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה לְשִׁשֶּׁת הַקָּנִים
36 הַיֹּצְאִים מִן־הַמְּנֹרָה : * כַּפְתֹּרֵיהֶם וְקָנֹתָם מִמֶּנָּה יִהְיוּ
37 כֻלָּהּ מִקְשָׁה אַחַת זָהָב טָהוֹר : * וְעָשִׂיתָ אֶת־נֵרֹתֶיהָ
שִׁבְעָה וְהֶעֱלָה אֶת־נֵרֹתֶיהָ וְהֵאִיר עַל־עֵבֶר פָּנֶיהָ :
38 * וּמַלְקָחֶיהָ וּמַחְתֹּתֶיהָ זָהָב טָהוֹר : * כִּכַּר זָהָב טָהוֹר
39
40 יֵעָשֶׂה אֹתָהּ אֶת כָּל־הַכֵּלִים הָאֵלֶּה : * וּרְאֵה וַעֲשֵׂה
בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר־אַתָּה מָרְאֶה בָּהָר :

בו

1 * וְאֶת־הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר
יְרִיעֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים
2 מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם : * אׇרֶךְ הַיְרִיעָה הָאַחַת
שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרׇחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה
3 הָאֶחָת מִדָּה אַחַת לְכָל־הַיְרִיעֹת : * חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת
תִּהְיֶיךָ חְבֻרֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ וְחָמֵשׁ יְרִיעֹת חְבֻרֹת
4 אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ : * וְעָשִׂיתָ לֻלְאֹת תְּכֵלֶת עַל שְׂפַת
הַיְרִיעָה הָאֶחָת מִקָּצָה בַּחְבֶרֶת וְכֵן תַּעֲשֶׂה בִּשְׂפַת
5 הַיְרִיעָה הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶרֶת הַשֵּׁנִית : * חֲמִשִּׁים לֻלָאֹת
תַּעֲשֶׂה בַּיְרִיעָה הָאַחַת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת תַּעֲשֶׂה בִּקְצֵה
הַיְרִיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶרֶת הַשֵּׁנִית מַקְבִּילֹת הַלֻּלָאֹת
6 אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ : * וְעָשִׂיתָ חֲמִשִּׁים קַרְסֵי זָהָב וְחִבַּרְתָּ
אֶת־הַיְרִעֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ בַּקְּרָסִים וְהָיָה הַמִּשְׁכָּן
7 אֶחָד : * וְעָשִׂיתָ יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן עַשְׁתֵּי
8 עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת תַּעֲשֶׂה אֹתָם : * אׇרֶךְ הַיְרִיעָה הָאַחַת
שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה וְרׇחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאַחַת
מִדָּה אַחַת לְעַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת :

33 * Tres scyphi quasi in nucis modum per ca
lamos singulos, sphęrulæque simul & lilia: &
tres similiter scyphi instar nucis in calamo al
tero, sphærulæque simul & lilia. hoc erit opus
sex calamorum, qui producendi sunt de ha-
34 stili. * In ipso autem candelabro erunt qua-
G tuor scyphi in nucis modum sphærulæq; per
35 singulos & lilia. * Sphærulæ sub duobus
calamis per tria loca, quæ simul sex fiunt, pro-
36 cedentes de hastili vno. * Et sphærulæ igi-
tur & calami ex ipso erunt vniuersa ductilia
37 ex auro purissimo. * Facies & lucernas se-
ptem, & pones eas super candelabrum, vt lu-
38 ceant ex aduerso. * Emunctoria quoque,
& vbi ea quę emuncta sunt extinguantur, fiat
39 de auro purissimo. * Omne pondus cande-
labri cum vniuersis vasis suis, habebit talentũ
40 auri purissimi. * Inspice & fac secundùm Heb.8.d. Act.7.b.
exemplar quod tibi in mõte monstratum est.

CAP. XXVI.

1 TAbernaculum verò ita facies: Decem cor-
A tinas de bysso retorta, & hyacintho ac pur
pura, coccoque bis tincto, variatas opere plu-
2 mario facies. * Longitudo cortinæ vnius
habebit viginti octo cubitos, latitudo qua-
tuor cubitorum erit. vnius mensuræ fient v-
3 niuersa tentoria. * Quinque cortinæ sibi iun-
gentur mutuò, & aliæ quinque nexu simili co
hærebunt.
4 * Ansulas hyacinthinas in lateribus ac sum-
mitatibus facies cortinarum, vt possint inui-
cem copulari.
5 * Quinquagenas ansulas cortina habebit
in vtraque parte ita insertas, vt ansa con-
tra ansam veniat, & altera alteri possit adap-
tari.
6 * Facies & quinquaginta circulos aureos,
B quibus cortinarum vela iungenda sunt, vt v-
num tabernaculum fiat.
7 * Facies & saga cilicina vndecim, ad ope-
riendum tectum tabernaculi.
8 * Longitudo sagi vnius habebit triginta
cubitos, & latitudo quatuor. æqua erit men-
sura sagorum omnium.

תרגום אונקלוס

33 תְּלָתָא כַּלִּידִין מְצַיְּירִין בְּקַנְיָא חַד חֵיזוּר וְשׁוֹשָׁן וּתְלָתָא כַּלִּידִין מְצַיְּירִין בְּקַנְיָא חַד חֵיזוּר וְשׁוֹשָׁן כֵּן לְשִׁתָּא קְנִין דְּנָפְקִין מִן מְנָרְתָּא :
34 וּבִמְנָרְתָּא אַרְבְּעָא כַּלִּידִין מְצַיְּירִין חֵיזוּרָהָא וְשׁוֹשַׁנָּתָא : 35 וְחֵיזוּר תְּחוֹת תְּרֵין קְנִין דְּמִינָהּ וְחֵיזוּר תְּחוֹת תְּרֵין קְנִין דְּמִינָהּ וְחֵיזוּר תְּחוֹת תְּרֵין
קְנִין דְּמִינָהּ כֵּן לְשִׁתָּא קְנִין דְּנָפְקִין מִן מְנָרְתָּא : 36 חֵיזוּרֵיהוֹן וְקָנֵיהוֹן מִינָהּ יְהוֹן כּוּלָּהּ נְגִידָא חֲדָא דְּדָהַב דְּכִי : 37 וְתַעְבִּיד יַת בּוֹצִינָהָא
שִׁבְעָא וְתַדְלִיק יַת בּוֹצִינָהָא וְיהוֹן מְנַהֲרִין לְקֳבֵיל אַפָּהָא : 38 וְצִבְתָּהָא וּמַחְתְּיָתָהָא דְּדָהַב דְּכִי : 39 כִּכְּרָא דְּדָהַב דְּכִי יַעְבִּיד יָתָהּ יַת כָּל מָנַיָּא
דָּאִלֵּין : 40 וַחֲזֵי וַעֲבִיד בְּדְמוּתְהוֹן דְּאַתְּ מִתַּחְזֵי בְּטוּרָא :

כו

1 וְיַת מַשְׁכְּנָא תַּעֲבִיד עֲשַׂר יְרִיעָן דְּבוּץ שְׁזִיר וְתֻכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי צוּרַת כְּרוּבִין עוֹבַד אוּמָּן
תַּעֲבִיד יָתְהוֹן : 2 אוֹרְכָא דִּירִיעָתָא חֲדָא עֶשְׂרִין וְתַמְנֵי אַמִּין וּפוּתְיָא אַרְבַּע אַמִּין דִּירִיעָתָא חֲדָא לְכָל יְרִיעָתָא : 3 חֲמֵשׁ יְרִיעָן
חְהֶוְיָן מְלַפְּפָן חֲדָא עִם חֲדָא וַחֲמֵשׁ יְרִיעָן מְלַפְּפָן חֲדָא עִם חֲדָא : 4 וְתַעְבִּיד עֲנוּבִין דְּתֻכְלָא עַל שִׂפְתָא דִּירִיעָתָא חֲדָא מִסְטְרָא דְּבֵית לוּפִי וְכֵן
תַּעֲבִיד בְּשִׂפְתָא דִּירִיעָתָא דְּבֵית לוּפִי תִּנְיָנָא : 5 חַמְשִׁין עֲנוּבִין תַּעֲבִיד בִּירִיעָתָא חֲדָא וְחַמְשִׁין עֲנוּבִין תַּעֲבִיד בְּסִטְרָא דִּירִיעָתָא דְּבֵית לוּפִי
תִּנְיָנָא מְכַוְּונָן עֲנוּבְיָא חֲדָא לְקֳבֵיל חֲדָא : 6 וְתַעֲבִיד חַמְשִׁין פּוּרְפִין דְּדָהָב וְתַלְפֵּיף יַת יְרִיעָתָא חֲדָא עִם חֲדָא בְּפוּרְפַּיָּא וְיהֵי מַשְׁכְּנָא חַד :
7 וְתַעְבִּיד יְרִיעָן דְּמַעְזֵי לְפָרְסָא עַל מַשְׁכְּנָא חַד עַשְׂרֵי יְרִיעָן תַּעֲבִיד יָתְהוֹן : 8 אוֹרְכָא דִּירִיעָתָא חֲדָא תְּלָתִין אַמִּין וּפוּתְיָא אַרְבַּע אַמִּין דִּירִיעָתָא
חֲדָא מְשַׁחְתָּא חֲדָא לְחַד עַשְׂרֵה יְרִיעָן :

* *Et tres ſcyphi figurati in modum nucis: in vno* 33
calamo ſphærula & lilium: & tres ſcyphi figurati
in nucis modum: in vno calamo ſphærula et lilium.
ſic ſex calamis egredientibus de candelabro.
* *Et in candelabro quatuor crateres figurati in* 34
modum nucis: in vno calamo ſphærulæ, et lilia eius.
* *Vt ſphærula ſub duobus calamis ex eo, & ſphæ-* 35
rula ſub duobus calamis ex eo, ſic ſex calamis egre-
dientibus de candelabro. * *Et calami et ſphærulæ ex* 36
eo ſint omnes tornatiles ex eodem auro puro.
* *Et facies lucernas eius ſeptem; et impones lu-* 37
cernas eius, & lucebunt ab vna facie eius.
* *Et emunctorium eius, & ſuppoſitiones eius de* 38
auro puro.
* *Talentum auri puri facies omnia vaſa hæc.* 39
* *Vide facies iuxta figuram oſtenſam tibi in* 40
monte.

CAP. XXVI.

ET tabernaculum facies: decem cortinas de byſſo 1
retorta, & hyacintho, & purpura, coccino
retorto Cherubim: opere textoris facies eas.
* *Longitudo cortinæ vnius octo & viginti cu-* 2
bitorum, et latitudo quatuor cubitorum cortina v-
na erit. menſura eadē erit omnibus cortinis. quin-
que autem cortinæ erunt mutuò coniunctæ altera ex
altera.
* *Et quinque cortinæ erunt mutuò coniunctæ,* 3
altera ex altera.
* *Et facies anſulas hyacinthinas in labio corti-* 4
næ vnius, ex vna parte ad copulationem. et ſic fa-
cies in labio cortinæ exterioris, ad copulationem ſe-
cundam.
* *Quinquaginta autem anſulas facies cortinæ* 5
vni, & quinquaginta anſulas facies ex parte cor-
tinæ iuxta copulationem ſecundæ, contrariæ contra-
cadentes ad inuicem vnicuique.
* *Facies fibulas quinquaginta aureas: & con-* 6
iunges cortinas alteram alteri fibulis: et erit taber-
naculum vnum.
* *Et facies ſaga cilicina cooperimentum ſuper ta-* 7
bernaculo: vndecim ſaga facies ea.
* *Longitudo ſagi vnius erit triginta cubitorum,* 8
& quatuor cubitorum latitudo ſagi vnius. menſu-
ra eadem erit vndecim ſagis.

33 * καὶ τρεῖς κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυίσκοις. ἐν τῷ ἑνὶ
καλαμίσκῳ, σφαιρωτὴς καὶ κρίνον. ⁊ τρεῖς κρατῆρες ἐκτε-
τυπωμένοι καρυίσκους. ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτὴς καὶ
κρίνον. οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς
34 λυχνίας. * καὶ ἐν τῇ λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυ-
πωμένοι καρυίσκους. ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ ⓓ σφαιρωτῆρες, ⁊
35 τὰ κρίνα αὐτῆς, * ὡς σφαιρωτὴς ὑπὸ δύο καλα-
μίσκους ἐξ αὐτῆς. ⁊ σφαιρωτὴς ὑπὸ δύο καλαμίσκους
ἐξ αὐτῆς, οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ
36 τῆς λυχνίας. * ⁊ ⓓ καλαμίσκοι ⁊ ⓓ σφαιρωτῆρες
ἐξ αὐτῆς ἔσωσαν ὅλοι τορευτοὶ ἐξ ἑνὸς χρυσίου καθαροῦ.
37 * καὶ ποιήσεις σὺν λύχνους αὐτοῦ ἑπτά. καὶ ἐπιθήσεις σὺν
38 λύχνους αὐτοῦ, καὶ φανοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἑνὸς πρόσωπον αὐτοῦ. * καὶ
τὸν ἐπαρυστῆρα αὐτοῦ, καὶ τὰ ὑποθέματα αὐτῆς ἐκ χρυσίου κα-
39 θαροῦ. * τάλαντον χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις πάντα τὰ
40 σκεύη ταῦτα. * ὅρα ποιήσῃς κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντά
σοι ἐν τῷ ὄρει.

κς'.

1 * Καὶ τὴν σκηνὴν ποιήσεις, δέκα αὐλαίας ἐκ βύσσου κε-
κλωσμένης, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, ⁊ κοκκίνου κεκλωσ-
μένου χερουβίμ. ἐργασίαν ὑφαντοῦ ποιήσεις αὐτάς.
2 * μῆκος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι πηχῶν, καὶ
εὖρος τεσσάρων πήχεων ἡ αὐλαία ἡ μία ἔσαι. μέτρον τὸ αὐ-
τὸ ἔσαι πάσαις ταῖς αὐλαίαις. πέντε αἱ αὐλαῖαι ἔσονται ἐξ-
3 αλλήλων συνεχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. * καὶ πέν-
τε αὐλαῖαι ἔσονται ἐξαλλήλων συνεχόμεναι, ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς
4 ἑτέρας. * καὶ ποιήσεις ἀγκύλας ὑακινθίνας ἐπὶ τοῦ χεί-
λους τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς, ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὴν συμβο-
λήν. καὶ οὕτω ποιήσεις ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς ἐξω-
5 τέρας κατὰ τὴν συμβολὴν τὴν δευτέραν. * πεντήκοντα αἱ ἀγ-
κύλας ποιήσεις τὴν αὐλαίαν τὴν μιᾶν, καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας
ποιήσεις ἐκ τοῦ μέρους τῆς αὐλαίας τῆς τὴν συμβολὴν τῆς δευ
τέρας, ἀντικατέστοιχοι αἱ ἀντίπτυχαι εἰς ἀλλήλας ἑκάστη.
6 * ποιήσεις κρίκους πεντήκοντα χρυσοῦς. καὶ συνάψεις τὰς αὐ-
λαίας ἑτέραν τὴν ἑτέραν τοῖς κρίκοις. καὶ ἔσαι ἡ σκηνὴ μία.
7 * καὶ ποιήσεις δέρρεις τριχίνας σκέπην ἐπὶ τῆς σκηνῆς,
8 ἕνδεκα δέρρεις ποιήσεις αὐτάς. * τὸ μῆκος τῆς δέρρεως τῆς
μιᾶς ἔσαι τριάκοντα πήχεων, ⁊ τεσσάρων πήχεων τὸ εὖρος τῆς
δέρρεως τῆς μιᾶς, μέτρον τὸ αὐτὸ ἔσαι ταῖς ἕνδεκα δέρρεσι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[33] Tres ſcyphi figurati in calamo vno, ſphærula & lilium, & tres ſcyphi figurati in calamo vno, ſphærula & lilium. ſic facies in ſex calamis qui egrediuntur de candelabro. [34] Et in candelabro erunt quatuor ſcyphi figurati, ſphærulæ eius & lilia eius. [35] Sphærulaque ſub duobus calamis eius, & ſphærula ſub duobus calamis eius, & ſphærula ſub duobus calamis eius. ſic facies ſex calamis qui egrediuntur de candelabro.
[36] Sphærulæ eorum & calami ex ipſo erunt omnia ductilia ex auro mundiſſimo. [37] Facieſque ſeptem lucernas eius: & incendes lucernas, vt luceant contra faciem eius. [38] Et forcipes eius, & thuribula eius ex auro mundiſſimo. [39] Ex talento auri mundiſſimi facies illud, & omnia vaſa hæc. [40] Inſpiceque, & fac iuxta ſimilitudinem eorum quæ monſtrata ſunt tibi in monte.

CAP. XXVI.

TAbernaculum verò facies decem cortinas de byſſo retorta, & hyacintho, & purpura, & coccino: figuras Cherubim facies, opere artificis facies eas. [2] Longitudo cortinæ vnius erit viginti & octo cubitorum, & latitudo eiuſdem cortinæ quatuor cubitorum. menſura vna erit omnium cortinarum. [3] Quinque cortinæ erunt coniunctæ vna cum alia, & quinque cortinæ erunt coniunctæ vna cum alia. [4] Facieſque anſulas ex hyacintho ſuper ora cortinæ vnius in latere quo iungenda eſt, & ſimiliter facies in ora ſecundæ cortinæ in loco quo iungenda eſt.
[5] Quinquaginta anſulas facies in cortina vna, & quinquaginta anſulas facies in latere cortinæ ſecundæ, in loco quo iungenda eſt, reſpicientibus ſe mutuò anſulis, ita vt anſula ſit è regione alterius. [6] Facieſque quinquaginta fibulas ex auro, & coniunges vnamquamque cortinam cum altera fibulis, & erit tabernaculum vnum. [7] Facieſque cortinas de pilis caprarum, vt extendantur ſuper tabernaculum: vndecim cortinas facies. [8] Longitudo cortinæ vnius habebit triginta cubitos, & latitudo eiuſdem cortinæ habebit quatuor cubitos: menſura vna erit vndecim cortinis.

9 * וְחִבַּרְתָּ אֶת־חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד וְאֶת־שֵׁשׁ הַיְרִיעֹת
לְבָד וְכָפַלְתָּ אֶת־הַיְרִיעָה הַשִּׁשִּׁית אֶל־מוּל פְּנֵי
10 הָאֹהֶל: * וְעָשִׂית חֲמִשִּׁים לֻלָאֹת עַל שְׂפַת
הַיְרִיעָה הָאֶחָת הַקִּיצֹנָה בַּחִבָּרֶת וַחֲמִשִּׁים לֻלָאֹת
11 עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הַחִבֶּרֶת הַשֵּׁנִית: * וְעָשִׂית
קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים וְהֵבֵאתָ אֶת־הַקְּרָסִים בַּלֻּלָאֹת
12 וְחִבַּרְתָּ אֶת־הָאֹהֶל וְהָיָה אֶחָד: * וְסֶרַח הָעֹדֵף בִּירִיעֹת
הָאֹהֶל חֲצִי הַיְרִיעָה הָעֹדֶפֶת תִּסְרַח עַל אֲחֹרֵי
13 הַמִּשְׁכָּן: * וְהָאַמָּה מִזֶּה וְהָאַמָּה מִזֶּה בָּעֹדֵף בְּאֹרֶךְ
יְרִיעֹת הָאֹהֶל יִהְיֶה סָרוּחַ עַל־צִדֵּי הַמִּשְׁכָּן מִזֶּה וּמִזֶּה
14 לְכַסֹּתוֹ: * וְעָשִׂיתָ מִכְסֶה לָאֹהֶל עֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים
15 וּמִכְסֵה עֹרֹת תְּחָשִׁים מִלְמָעְלָה: * וְעָשִׂיתָ
16 אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים: * עֶשֶׂר
אַמּוֹת אֹרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאַמָּה וַחֲצִי הָאַמָּה רֹחַב הַקָּרֶשׁ
17 הָאֶחָד: * שְׁתֵּי יָדוֹת לַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד מְשֻׁלָּבֹת אִשָּׁה אֶל־
18 אֲחֹתָהּ כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכֹל קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן: * וְעָשִׂיתָ אֶת־
הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים קֶרֶשׁ לִפְאַת נֶגְבָּה תֵּימָנָה:
19 * וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי־כֶסֶף תַּעֲשֶׂה תַּחַת עֶשְׂרִים הַקָּרֶשׁ
שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו וּשְׁנֵי
20 אֲדָנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו: * וְלִצֶלַע
הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית לִפְאַת צָפוֹן עֶשְׂרִים קָרֶשׁ:
21 * וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ
22 הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד: * וּלְיַרְכְתֵי
23 הַמִּשְׁכָּן יָמָּה תַּעֲשֶׂה שִׁשָּׁה קְרָשִׁים: * וּשְׁנֵי קְרָשִׁים
24 תַּעֲשֶׂה לִמְקְצַעֹת הַמִּשְׁכָּן בַּיַּרְכָתָיִם: * וְיִהְיוּ תְאֹמִם
מִלְמַטָּה וְיַחְדָּו יִהְיוּ תַמִּים עַל־רֹאשׁוֹ אֶל־הַטַּבַּעַת
הָאַחַת כֵּן יִהְיֶה לִשְׁנֵיהֶם לִשְׁנֵי הַמִּקְצֹעֹת יִהְיוּ:
25 * וְהָיוּ שְׁמֹנָה קְרָשִׁים וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שִׁשָּׁה עָשָׂר
אֲדָנִים שְׁנֵי אֲדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אֲדָנִים
תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד:

9 * E quibus quinque iunges seorsum, & sex sibi mutuò copulabis, ita vt sextum sagum in
C fronte tecti duplices.
10 * Facies & quinquaginta ansas in ora sagi vnius, vt coniungi cum altero queat: & quinquaginta ansas in ora sagi alterius, vt cum altero copuletur.
11 * Facies & quinquaginta fibulas æneas, q̃bus iungantur ansæ, vt vnum ex omnibus operimentum fiat.
12 * Quod autem superfuerit in sagis quę parantur tecto, id est, vnum sagum quod amplius est, ex medietate eius operies tabernaculi posteriora.
13 * Et cubitus ex vna parte pendebit, & alter ex altera qui plus est in sagorum longitudine vtrumque latus tabernaculi protegens.
14 * Facies & operimentũ aliud tecto de pellibus arietum rubricatis, & super hoc rursum
D aliud operimentum de hyacinthinis pellibus.
15 * Facies & tabulas stantes tabernaculi de lignis sethim:
16 * Quæ singulæ denos cubitos in longitudine habeant, & in latitudine singulos ac se-
17 missem. * In lateribus tabulæ duæ incastraturæ fient, quibus tabula alteri tabulæ cõnectatur. atque in hunc modum cunctę tabu-
18 læ parabuntur. * Quarum viginti erunt in la-
19 tere meridiano, quod vergit ad Austrũ, * Quibus quadraginta bases argenteas fundes, vt binę bases singulis tabulis per duos ãgulos sub-
20 iiciantur. * In latere quoq; secundo tabernaculi quod vergit ad Aquilonẽ, viginti tabulæ
21 erunt: * Quadraginta habentes bases argenteas. binæ bases singulis tabulis supponẽtur.
22 * Ad occidentalem verò plagã tabernaculi fa-
23 cies sex tabulas: * Et rursum alias duas quæ in angulis erigantur post tergum tabernaculi.
24 * Eruntq; sibi coniunctę à deorsum vsque ad sursum, & vna omnes cõpago retinebit. dua-
E bus quoque tabulis quę in angulis ponendæ
25 sunt, similis iunctura seruabitur. * Et erunt simul tabulę octo, bases earũ argenteę sedecim, duabus basibus per vnã tabulam supportatis.

תרגום אונקלוס

9 וּתְלַפֵּיף יַת חֲמֵשׁ יְרִיעָן לְחוֹד וְיַת שִׁית יְרִיעָתָא שְׁהִיתָאָה לְקֳבֵיל אַפֵּי מַשְׁכְּנָא: 10 וְתַעְבֵּיד חַמְשִׁין עֻנּוּבִין עַל
שְׂפָתָא דִירִיעָתָא חֲדָא מִסְטְרָא דְּבֵית לוּפֵי וְחַמְשִׁין עֻנּוּבִין עַל שְׂפָתָא דִירִיעָתָא דִּבְית תִּנְיָנָא: 11 וְתַעְבֵּיד פּוּרְפִּין דִּנְחָשָׁא חַמְשִׁין וְתָעֵיל
יַת פּוּרְפַּיָּא בַּעֻנּוּבַיָּא וּתְלַפֵּיף יַת מַשְׁכְּנָא וְיהֵי חַד: 12 וְיִתְרָתָא דְיִתְיַר בִּירִיעַת מַשְׁכְּנָא פַּלְגוּת יְרִיעָתָא דְיִתְיַרַת תְּסָרַח עַל אֲחוֹרֵי מַשְׁכְּנָא:
13 וְאַמְּתָא מִכָּא וְאַמְּתָא מִכָּא בְּרַתְיַת בְּאוֹרֶךְ יְרִיעָת מַשְׁכְּנָא יְהֵי סָרִיחַ עַל סִטְרֵי מַשְׁכְּנָא מִכָּא וּמִכָּא לְכַסָּיוּתֵיהּ: 14 וְתַעְבֵּיד חוּפָאָה
לְמַשְׁכְּנָא דְּמִשְׁבֵי דְּדִכְרֵי מְסַמְּקֵי וְחוּפָאָה דִּמְשָׁכֵי דְּסַסְגוֹנָא מִלְּעֵילָא: 15 וְתַעְבֵּיד יַת דַּפֵּיָא לְמַשְׁכְּנָא דְּאָעֵי שִׁטִּין קָיְמִין: 16 עֲשַׂר
אַמִּין אוּרְכָּא דְּדַפָּא וְאַמְּתָא וּפַלְגוּת אַמְּתָא פּוּתְיָא דְּדַפָּא חַד: 17 תַּרְתֵּין צִירִין לְדַפָּא חַד מְשֻׁלְבִין חֲדָא עִם חֲדָא כֵּן תַּעְבֵּיד לְכָל דַּפֵּי מַשְׁכְּנָא:
18 וְתַעְבֵּיד יַת דַּפֵּיָא לְמַשְׁכְּנָא עֶשְׂרִין דַּפִּין לִרוּחַ עֵיבַר דָּרוֹמָא: 19 וְאַרְבְּעִין סַמְכִין דִּכְסַף תַּעְבֵּיד תְּחוֹת עֶשְׂרִין דַּפִּין תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת
דַּפָּא חַד לְתַרְעֵי צִירוֹהִי וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד לְתַרְעֵי צִירוֹהִי: 20 וְלִסְטַר מַשְׁכְּנָא תִּנְיָנָא לְרוּחַ צִיפּוֹנָא עֶשְׂרִין דַּפִּין:
21 וְאַרְבְּעִין סַמְכֵיהוֹן דִּכְסַף תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד: 22 וְלִסְיָפֵי מַשְׁכְּנָא מַעַרְבָּא תַּעְבֵּיד שִׁתָּא
דַּפִּין: 23 וּתְרֵין דַּפִּין תַּעְבֵּיד לְזָוְיָת מַשְׁכְּנָא בְּסוֹפֵיהוֹן: 24 וִיהוֹן מְכַוְּנִין מִלְּרַע וְכַחֲדָא יְהוֹן מְכַוְּנִין בְּרֵישֵׁיהוֹן לְעִזְקְתָא
חֲדָא כֵּן יְהֵי לְתַרְוֵיהוֹן לְתַרְעֵי זָוְיָן יְהוֹן: 25 וִיהוֹן תְּמָנְיָא דַּפִּין וְסַמְכֵיהוֹן כְּסַף שִׁתָּא עֲשַׂר סַמְכִין תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד
וּתְרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד:

9 * Et coniunges quinque ſaga ſimul, & ſex ſaga ſimul. & duplicabis ſagum ſextum ante faciem tabernaculi.
10 * Et facies anſulas quinquaginta in labio ſagi vnius, quod in medio ſecundum copulationem. & quinquaginta anſas facies in labio ſagi, coniungentis ſecundi.
11 * Et facies fibulas æneas quinquaginta: & copulabis fibulas ex anſis, & copulabis ſaga, & erit vnum.
12 * Et ſuppones ſuperfluum in ſagis tabernaculi dimidium: ſagi reliquum cooperies reſiduum ſagorum tabernaculi. cooperies poſt tabernaculum.
13 * Cubitum ex hoc, & cubitum ex hoc, ex ſupereminenti ſagorum, de longitudine ſagorum tabernaculi. & erit cooperiens ſuper latera tabernaculi hinc et inde, vt cooperiat.
14 * Et facies operimentum tabernaculi pelles arietum rubricatas, & ſuperoperimenta pelles hyacinthinas deſuper.
15 * Et facies columnas tabernaculi de lignis imputribilibus.
16 * Decem cubitorum facies columnam vnam, & cubiti vnius & dimidij latitudo columnæ vnius.
17 * Duos cubitulos columnæ vni, concurrentes alterum alteri. ſic facies omnibus columnis tabernaculi.
18 * Et facies columnas tabernaculi viginti columnas ex latere quod ad Auſtrum.
19 * Et quadraginta baſes argenteas facies vigintì columnis: duas baſes columnæ vni in ambas partes eius, & duas baſes columnæ vni in vtraſque partes eius.
20 * Et latus ſecundum ad Aquilonem, viginti columnas.
21 * Et quadraginta baſes earum argenteas: duas baſes columnæ vni in ambas partes eius, & duas baſes columnæ vni in ambas partes eius.
22 * Et à tergo tabernaculi ſecundum partem quæ ad mare, facies ſex columnas.
23 * Et duas columnas facies in angulis tabernaculi à tergo.
24 * Et erunt ex æquo ab infra. & in idipſum erunt æquales à capitibus in copulationem vnam. ſic facies vtriſque angulis duobus. æquales ſint.
25 * Et erunt octo columnæ: & baſes earum argenteæ decem & ſex. & duæ baſes columnæ vni, & duæ baſes columnæ vni, & duæ baſes columnæ vni in ambas partes eius.

9 * καὶ ϛυνάψεις τὰς πέντε δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ τὰς ἓξ δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐπιδιπλώϛεις τὸ δέρριν τὸ ἕκτον
10 κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς. * καὶ ποιήϛεις ἀγκύλας πεντήκοντα ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ δέρρεως τῆς μιᾶς, τοῦ συναμένου κατὰ
τὸ συμβολή. καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ποιήϛεις ἐπὶ τοῦ
χείλους τῆς δευτέρας δέρρεως, τῆς ϛυναπτούσης τῆς δευτέρας.
11 * καὶ ποιήσεις κάμακας χαλκᾶς πεντήκοντα· καὶ ϛυνάψεις
τοὺς κάμακας ἐπὶ τῶν ἀγκύλων, καὶ ϛυνάψεις τὰς δέρρεις, καὶ
12 ἔσται εἷς. * καὶ ὑποθήσεις τὸ πλεονάζον ἐν ταῖς δέρρεσι τῆς
σκηνῆς. τὸ ἥμισυ τοῦ δέρρεως τὸ ὑπολειπόμενον ὑποκαλύψεις
τὸ πλεονάζον τῶν δέρρεων τῆς σκηνῆς. ἐπικαλύψεις ὀπίσω τῆς
13 σκηνῆς· * πῆχυν ἐκ τούτου, καὶ πῆχυν ἐκ τούτου, ἐκ τοῦ
ὑπερέχοντος τῶν δέρρεων, ἐκ τοῦ μήκους τῶν δέρρεων τῆς σκη-
νῆς. καὶ ἔσται συγκαλύπτων ἐπὶ τὰ πλάγια τῆς σκηνῆς ἔνθεν
14 καὶ ἔνθεν, ἵνα καλύπτῃ. * καὶ ποιήσεις κατακάλυμμα τῇ
σκηνῇ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ ἐπικαλύμμα-
15 τα δέρματα ὑακίνθινα ἐπάνωθεν. * καὶ ποιήσεις σύλους
16 τῇ σκηνῇ ἐκ ξύλων ἀσήπτων. * δέκα πήχεων ποιή-
σεις τὸν σύλον τὸν ἕνα, καὶ πήχεως ἑνὸς καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος
17 τοῦ σύλου τοῦ ἑνός· * δύω ἀγκωνίσκους τῷ σύλῳ τῷ ἑνὶ,
συμπίπτοντας ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. οὕτω ποιήσεις πᾶσι τοῖς σύ-
18 λοις τῆς σκηνῆς. * καὶ ποιήσεις τοὺς σύλους τῆς σκηνῆς
19 εἴκοσι σύλους ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ πρὸς νότον. * καὶ τεσσα-
ράκοντα βάσεις ἀργυρᾶς ποιήσῃ τοῖς εἴκοσι σύλοις. δύο βά-
σεις τῷ σύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βά-
σεις τῷ σύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.
20 * καὶ τὸ κλῖτος τὸ δεύτερον πρὸς βορραν, εἴκοσι σύλους·
21 * καὶ τεσσαράκοντα βάσεις αὐτῶν ἀργυρᾶς· δύο βάσεις
τῷ σύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις
τῷ σύλῳ τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.
22 * καὶ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς σκηνῆς κατὰ τὸ μέρος τὸ πρὸς θά-
23 λασσαν ποιήσεις ἓξ σύλους. * καὶ δύο σύλους ποιήσεις ἐ-
24 πὶ τῶν γωνιῶν τῆς σκηνῆς ἐκ τῶν ὀπισθίων. * καὶ ἔσονται ἐξ
ἴσου κάτωθεν. καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔσονται ἴσοι ἐκ τῶν κεφαλῶν εἰς
σύμβλησιν μίαν. οὕτω ποιήσεις ἀμφοτέραις ταῖς γωνίαις
25 ταῖς δυσίν· ἴσαι ἔσωνται. * καὶ ἔσονται ὀκτὼ σύλοι· καὶ
βάσεις αὐτῶν ἀργυραῖ δεκαέξ. καὶ δύο βάσεις τῷ σύλῳ
τῷ ἑνὶ, καὶ δύο βάσεις τῷ σύλῳ τῷ ἑνὶ, καὶ δύο βάσεις τῷ σύλῳ
τῷ ἑνὶ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Et iunges quinque cortinas ſeorſum, & ſex cortinas ſeorſum: & duplicabis cortinam ſextam, quæ eſt ſuper faciem tabernaculi.
10 Et facies quinquaginta anſulas in ora cortinæ vnius in latere quo iungenda eſt, & quinquaginta anſas in ora cortinæ ſecundæ, in loco quo iungenda eſt.
11 Facieſque quinquaginta fibulas ex ære, & induces fibulas in anſulis, & coniunges tabernaculum vt ſit vnum.
12 Et quod ſupereſt ex cortinis tabernaculi, dimidium ſcilicet cortinæ quæ ſupereſt, extendes ſuper poſteriora tabernaculi.
13 Et cubitus hinc, & cubitus indè, qui ſupereſt in longitudine cortinarum tabernaculi, extendatur ſuper latera tabernaculi hinc & indè, vt cooperiat illud.
14 Facieſque coopertorium tabernaculi de pellibus arietum rubricatis, & aliud coopertorium de pellibus taxonum deſuper.
15 Facieſque tabulas ſtantes tabernaculo de lignis ſetim.
16 Decem cubitos habebit longitudo tabulæ, & cubitum & dimidium latitudo tabulæ vnius.
17 Duos cardines habebit vnaquæque tabula, & duabus incaſtraturis erunt coniunctæ vna cum alia: ſic facies in omnibus tabulis tabernaculi.
18 Facieſque viginti tabulas tabernaculo ad latus Meridianum:
19 Et quadraginta baſes argenteas facies ſub viginti tabulis. duæ baſes erunt ſub tabula vna in duobus cardinibus eius, & duæ baſes ſub tabula alia in duobus cardinibus eius.
20 Et in latere ſecundo tabernaculi ad plagam Aquilonarem erunt viginti tabulæ:
21 Et quadraginta baſes argenteæ, duæ baſes ſub vna tabula, & duæ baſes ſub alia tabula.
22 Et ad poſteriorem partem Occidentalem tabernaculi facies ſex tabulas.
23 Et duas tabulas facies ad angulos tabernaculi in extremitate eius.
24 Et erunt coniunctæ ab inferiori parte, ſimulque erunt coniunctæ in capite ſuo in anulo vno: ſic erit ambobus, hoc eſt duobus angulis.
25 Eruntque octo tabulæ, & baſes earum ſedecim argenteæ: duæ baſes ſub vna tabula, & duæ baſes ſub alia tabula.

26 * וְעָשִׂיתָ בְרִיחִם עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע־
27 הַמִּשְׁכָּן הָאֶחָד : * וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע־
הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע הַמִּשְׁכָּן
28 לַיַּרְכָתָיִם יָמָּה : * וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים
29 מַבְרֵחַ מִן־הַקָּצֶה אֶל־הַקָּצֶה : * וְאֶת־הַקְּרָשִׁים
תְּצַפֶּה זָהָב וְאֶת־טַבְּעֹתֵיהֶם תַּעֲשֶׂה זָהָב בָּתִּים לַבְּרִיחִם
30 וְצִפִּיתָ אֶת־הַבְּרִיחִם זָהָב : * וַהֲקֵמֹתָ אֶת־הַמִּשְׁכָּן
31 כְּמִשְׁפָּטוֹ אֲשֶׁר הָרָאִיתָ בָּהָר : * וְעָשִׂיתָ פָּרֹכֶת תְּכֵלֶת
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב
32 יַעֲשֶׂה אֹתָהּ כְּרֻבִים : * וְנָתַתָּה אֹתָהּ עַל־אַרְבָּעָה
עַמּוּדֵי שִׁטִּים מְצֻפִּים זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב עַל־אַרְבָּעָה
33 אַדְנֵי־כָסֶף : * וְנָתַתָּה אֶת־הַפָּרֹכֶת תַּחַת הַקְּרָסִים
וְהֵבֵאתָ שָׁמָּה מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶת־אֲרוֹן הָעֵדוּת
וְהִבְדִּילָה הַפָּרֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ
34 הַקָּדָשִׁים : * וְנָתַתָּ אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל אֲרוֹן הָעֵדֻת
35 בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים : * וְשַׂמְתָּ אֶת־הַשֻּׁלְחָן מִחוּץ
לַפָּרֹכֶת וְאֶת־הַמְּנֹרָה נֹכַח הַשֻּׁלְחָן עַל צֶלַע הַמִּשְׁכָּן
36 תֵּימָנָה וְהַשֻּׁלְחָן תִּתֵּן עַל־צֶלַע צָפוֹן : * וְעָשִׂיתָ מָסָךְ
לְפֶתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר
37 מַעֲשֵׂה רֹקֵם : * וְעָשִׂיתָ לַמָּסָךְ חֲמִשָּׁה עַמּוּדֵי שִׁטִּים
וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב וְיָצַקְתָּ לָהֶם חֲמִשָּׁה
אַדְנֵי־נְחֹשֶׁת :

כז

1 * וְעָשִׂיתָ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ עֲצֵי שִׁטִּים חֲמֵשׁ אַמּוֹת אָרֶךְ
וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רֹחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ וְשָׁלֹשׁ אַמּוֹת
2 קֹמָתוֹ : * וְעָשִׂיתָ קַרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע פִּנֹּתָיו מִמֶּנּוּ
3 תִּהְיֶיךָ קַרְנֹתָיו וְצִפִּיתָ אֹתוֹ נְחֹשֶׁת : * וְעָשִׂיתָ סִירֹתָיו
לְדַשְּׁנוֹ וְיָעָיו וּמִזְרְקֹתָיו וּמִזְלְגֹתָיו וּמַחְתֹּתָיו לְכָל־כֵּלָיו
תַּעֲשֶׂה נְחֹשֶׁת :

EXODVS. Translat.B.Hierony. *Ceremoniæ.*

26 * Facies & vectes de lignis sethim quinque ad continendas tabulas in vno latere tabernaculi:

27 * Et quinque alios in altero, & eiusdem numeri ad Occidentalem plagam,

28 * Qui mittentur per medias tabulas à summo vsque ad summum.

29 * Ipsas quoque tabulas deaurabis, & fundes in eis anulos aureos, per quos vectes tabulata contineant,

30 quos operies laminis aureis. * Et eriges F tabernaculum iuxta exemplar, quod tibi in

31 monte monstratum est. * Facies & velum de hyacintho & purpura, coccoque bis tincto, & byssо retorta opere plumario, & pulchra varietate contextum:

32 * Quod appendes ante quatuor columnas de lignis sethim, quæ ipsæ quidem deauratæ erunt: & habebunt capita aurea, & bases argenteas.

33 * Inseretur autem velum per circulos, intra quod pones arcam testimonij; quo & sanctuarium & sanctuarij sanctuaria diuidentur.

34 * Pones & propitiatorium super arcam testimonij in sancta sanctorum:

35 * Mensamque extra velum, & contra men G sam candelabrum in latere tabernaculi meridiano. Mensa enim stabit in parte Aquilonis.

36 * Facies & tentorium in introitu tabernaculi de hyacintho & purpura, coccoq; bis tincto, & byssо retorta opere plumario:

37 * Et quinque columnas deaurabis lignorum sethim, ante quas ducetur tentoriũ; quarum erunt capita aurea, & bases æneæ.

CAP. XXVII.

1 A FAcies & altare de lignis sethim, quod habebit quinque cubitos in longitudine, & totidem in latitudine, id est quadrum & tres cubitos in altitudine.

2 * Cornua autem per quatuor angulos ex

3 ipso erunt, & operies illud ære. * Facieſque in vsus eius lebetes ad suscipiendos cineres & forcipes atque fuscinulas, & ignium receptacula. Omnia vasa ex ære fabricabis.

תרגום אונקלוס

26 וְתַעְבִּיד עַבְרִין דְּאָעֵי שִׁטִּין חֲמֵשָׁא לְרַפֵּי סְטַר מַשְׁכְּנָא חַד : 27 וְחַמְשָׁא עַבְרִין לְרַפֵּי סְטַר מַשְׁכְּנָא תִנְיָנָא וְחַמְשָׁא עַבְרִין לְרַפֵּי
סְטַר מַשְׁכְּנָא לְסוֹפֵיהוֹן מַעַרְבָּא : 28 וְעַבְּרָא מְצִיעָאָה בְּגוֹ דַּפַּיָּא מִסְיָפֵי לְסָיְפֵי : 29 וְיָת דַּפַּיָּא תְּחֵפֵי דַּהֲבָא וְיָת עִזְקָתְהוֹן תַּעְבִּיד
דַּהֲבָא אַתְרָא לְעַבְּרַיָּא וְתַחְפֵּי יָת עַבְּרַיָּא דַּהֲבָא : 30 וְתָקֵים יָת מַשְׁכְּנָא כְּהִלְכְתֵיהּ דְּאַתְּ מְתַחֲזֵי בְּטוּרָא : 31 וְתַעְבִּיד פָּרוֹכְתָּא דְּתְכֶלָּא וְאַרְגְּוָנָא
וְצִבְעָא זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד אוּמָּן צוּרְתָּ כְּרוּבִין : 32 וְתִתֵּן יָתָהּ עַל אַרְבְּעָא עַמּוּדֵי שִׁטִּין מְחַפָּן דַּהֲבָא וַוֵיהוֹן דַּהֲבָא עַל אַרְבְּעָא סַמְכִין דְּכַסָּף :
33 וְתִתֵּן יָת פָּרוֹכְתָּא תְּחוֹת פּוּרְסָיָא וְתָעֵיל לְתַמָּן מְנָיו לְפָרוֹכְתָּא יָת אֲרוֹנָא דְּסַהֲדוּתָא וְתַפְרֵישׁ פָּרוֹכְתָּא לְכוֹן בֵּין קוּדְשָׁא וּבֵין קֹדֶשׁ קוּדְשַׁיָּא :
34 וְתִתֵּן יָת כַּפּוּרְתָּא עַל אֲרוֹנָא דְּסַהֲדוּתָא בְּקֹדֶשׁ קוּדְשַׁיָּא : 35 וְתִשְׁוֵי יָת פָּתוֹרָא מִבָּרָא לְפָרוֹכְתָּא וְיָת מְנָרְתָּא לְקֵבֵיל פָּתוֹרָא עַל סְטַר מַשְׁכְּנָא
דְּרוֹמָא וּפָתוֹרָא תִּתֵּן עַל סְטַר צִיפּוֹנָא : 36 וְתַעְבֵּיד פְּרָסָא לְתָרַע מַשְׁכְּנָא דְּתְכֶלָּא וְאַרְגְּוָנָא וְצִבְעָא זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד צַיָּיר : 37 וְתַעְבֵּיד
לְפָרְסָא חֲמֵשָׁא עַמּוּדֵי שִׁטִּין וְתַחְפֵּי יָתְהוֹן דַּהֲבָא וַוֵיהוֹן דַּהֲבָא וְתַתֵּיךְ לְהוֹן חֲמֵשָׁא סַמְכִין דִּנְחָשָׁא :

כז

1 וְתַעְבֵּיד יָת מַדְבְּחָא דְּאָעֵי שִׁטִּין חֲמֵשׁ אַמִּין אוּרְכָּא וַחֲמֵשׁ אַמִּין פּוּתְיָא מְרַבַּע יְהֵי מַדְבְּחָא וּתְלָת אַמִּין רוּמֵיהּ : 2 וְתַעְבֵּיד קַרְנוֹהִי
עַל אַרְבַּע זְוָיָתֵיהּ מִנֵּיהּ יְהוֹיָן קַרְנוֹהִי וְתַחְפֵּי יָתֵיהּ דְּנְחָשָׁא : 3 וְתַעְבֵּיד פַּסַכְתְּרָתֵיהּ לְמִסְפֵּי קִטְמֵיהּ וּמַגְרוּפָיָתֵיהּ וּמִזְרְקוֹהִי וְצִנְּורָיָתֵיהּ
וּמַחְתְּיָתֵיהּ לְכָל מָנוֹהִי תַּעְבֵּיד נְחָשָׁא :

* *Et facies vectes ex lignis imputribilibus quin-* 26
que columnis ex vna parte tabernaculi:

* *Et quinque vectes columnis lateri taberna-* 27
culi secundo, & quinque vectes columnis posteriori lateri tabernaculi quod ad mare.

* *Et vectis medius inter columnas perueniat* 28
ab vno latere in alterum latus.

* *Et columnas deaurabis auro: & anulos facies* 29
aureos, in quos immittes vectes: & deaurabis vectes auro.

* *Et eriges tabernaculum iuxta formam osten-* 30
sam tibi in monte.

* *Et facies velum ex hyacintho, & purpura, et* 31
coccino retorto, & byssо filata. opus textum facies illud Cherubim.

* *Et impones illud super quatuor columnas im-* 32
putribiles deauratas auro: & capitula eorum aurea, & bases eorum quatuor argenteæ.

* *Et pones velum super columnas: & inferes* 33
illic intra velum arcam testamenti: et diuidet velum vobis inter sanctuarium, & inter sanctum sanctorum.

* *Et cooperies velo arcam testimonij in sancto* 34
sanctorum.

* *Et pones mensam extra velum, & candela-* 35
brum è regione mensæ, in parte tabernaculi quæ ad Austrum: & mensam pones in parte tabernaculi quæ ad Aquilonem.

* *Et facies tentorium ex hyacintho, & purpu-* 36
ra, & coccino retorto, et byssо retorta, opus variegatum.

* *Et facies velo quinque columnas, et deaura-* 37
bis eas auro. et capitula earum aurea: et conflabis eis quinque bases æneas.

CAP. XXVII.

ET facies altare ex lignis imputribilibus, quin- 1
que cubitorum longitudo, et quinque cubitorum latitudo: quadrangulum erit altare, et trium cubitorum altitudo eius.

* *Et facies cornua supra quatuor angulos. ex eo* 2
erunt cornua: et cooperies ea ære.

* *Et facies coronam altari, et cooperimentum e-* 3
ius, et phialas eius, & fuscinulas eius, & focum eius, et omnia vasa eius facies ænea.

26 * καὶ ποιήσεις μοχλοὺς ἐκ ξύλων ἀσήπτων πέντε τοῖς σύ-
27 λοις ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς σκηνῆς. * καὶ πέντε μο-
χλοὺς τοῖς σύλοις τῷ κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ δευτέρῳ, καὶ πέν-
τε μοχλοὺς τοῖς σύλοις τῷ ὀπισθίῳ κλίτει τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς
28 θάλασσαν. * καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος ἀναμέσον τῶν σύ-
λων διελεύσεται ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κλίτους εἰς τὸ ἕτερον κλίτος.
29 * καὶ τοὺς σύλους καταχρυσώσεις χρυσίῳ. καὶ τοὺς δακτυ-
λίους ποιήσεις χρυσοῦς, εἰς οὓς εἰσάξεις τοὺς μοχλούς· καὶ κα-
30 χρυσώσεις τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ. * καὶ ἀναστήσεις τὴν
σκηνὴν κατὰ τὸ εἶδος τὸ δεδειγμένον σοι ἐν τῷ ὄρει.
31 * καὶ ποιήσεις καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας,
καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου νενησμένης. ἔργον ὑφαν-
32 τὸν ποιήσεις αὐτὸ χερουβίμ. * καὶ ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐ-
πὶ τεσσάρων σύλων ἀσήπτων κεχρυσωμένων χρυσίῳ. καὶ αἱ κε-
φαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ. καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυ-
33 ραῖ. * καὶ θήσεις τὸ καταπέτασμα ἐπὶ τοὺς σύλους. καὶ
εἰσοίσεις ἐκεῖ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος τὴν κιβωτὸν τοῦ
μαρτυρίου. καὶ διελεῖ τὸ καταπέτασμα ὑμῖν ἀναμέσον ἁγί-
34 ου καὶ διαμέσου τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων. * καὶ καλύψεις
καλύψει τῷ καταπετάσματι τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου
35 ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων. * καὶ θήσεις τὴν τράπεζαν ἔ-
ξωθεν τοῦ καταπετάσματος, καὶ τὴν λυχνίαν ἀπέναντι τῆς
τραπέζης ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς νότον· καὶ τὴν
τράπεζαν θήσεις ἐπὶ μέρους τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς βορρᾶν.
36 * καὶ ποιήσεις ἐπισασρον ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας,
καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ποι-
37 κιλτόν. * καὶ ποιήσεις τῷ καταπετάσματι πέντε σύλους,
καὶ χρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ· καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυ-
σαῖ. καὶ χωνεύσεις αὐτοῖς πέντε βάσεις χαλκᾶς.

κζ΄.

1 * Καὶ ποιήσεις θυσιαστήριον ἐκ ξύλων ἀσήπτων, πέντε
πηχῶν τὸ μῆκος, καὶ πέντε πηχῶν τὸ εὖρος· τετράγωνον ἔσαι
τὸ θυσιαστήριον, καὶ τριῶν πήχεων τὸ ὕψος αὐτοῦ.
2 * καὶ ποιήσεις τὰ κέρατα ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν· ἐξ
αὐτοῦ ἔσαι τὰ κέρατα. καὶ καλύψεις αὐτὰ χαλκῷ.
3 * καὶ ποιήσεις σεφθὼθ τῷ θυσιαστηρίῳ· καὶ τὸν καλυ-
πτῆρα αὐτοῦ, καὶ τὰς φιάλας αὐτοῦ, καὶ τὰς κρεάγρας αὐ-
τοῦ, καὶ τὸ πύελον αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ ποιήσεις
χαλκᾶ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[26] Et facies quinque vectes de lignis setim, ad continendas tabulas vnius lateris tabernaculi: [27] Et quinque alios vectes ad continendas tabulas lateris secundi tabernaculi, & quinque vectes ad continendas tabulas posterioris partis tabernaculi ad Occidentem.

[28] Et vectis medius qui mittetur per medias tabulas, transiet à summo vsque ad summum. [29] Tabulas autem cooperies auro, & anulos earum facies aureos, vt sint loca vectibus: vectes quoque cooperies auro. [30] Et eriges tabernaculum iuxta exemplar quod tibi in monte monstratum est. [31] Facieſque velum de hyacintho, & purpura, & coccino, & byssо retorta, opere artificis facies illud figuris Cherubim. [32] Et pones illud super quatuor columnas de lignis setim coopertas auro: capita earum aurea, super quatuor bases argenteas. [33] Et pones velum sub fibulis, & introduces ibi vltra velum arcam testimonij, vt diuidat velum vobis inter sanctum, & inter sanctum sanctorum. [34] Poneſque propitiatorium super arcam testimonij in sancto sanctorum.

[35] Poneſque mensam extra velum, & candelabrum è regione mensæ in latere Meridionali tabernaculi: & mensam pones in latere Aquilonari.

[36] Facieſque velum in ostio tabernaculi ex hyacintho & purpura, & coccino, & byssо retorta opere polymitarij. [37] Et facies velo quinque columnas de lignis setim, & cooperies eas auro: capita earum erunt ex auro, & fundes eis quinque bases æneas.

CAP. XXVII.

FAcieſque altare de lignis setim: quinque cubitos habebit longitudo eius, & quinque cubitos latitudo: quadratum erit altare, & tres cubitos habebit altitudo eius.

[2] Facieſque cornua eius super angulos eius, ex ipso erunt cornua eius, & operies illud ære.

[3] Et facies lebetes vt colligatur cinis, & batilia eius, & acetabula, & fuscinulas, & thuribula eius: omnia vasa eius facies ex ære.

4 * וְעָשִׂיתָ לוֹ מִכְבָּר מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת וְעָשִׂיתָ עַל־
הָרֶשֶׁת אַרְבַּע טַבָּעֹת נְחֹשֶׁת עַל אַרְבַּע קְצוֹתָיו׃
5 * וְנָתַתָּה אֹתָהּ תַּחַת כַּרְכֹּב הַמִּזְבֵּחַ מִלְמָטָה וְהָיְתָה
6 הָרֶשֶׁת עַד חֲצִי הַמִּזְבֵּחַ׃ * וְעָשִׂיתָ בַדִּים לַמִּזְבֵּחַ בַּדֵּי
7 עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם נְחֹשֶׁת׃ * וְהוּבָא אֶת־בַּדָּיו
בַּטַּבָּעֹת וְהָיוּ הַבַּדִּים עַל־שְׁתֵּי צַלְעֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּשֵׂאת
8 אֹתוֹ׃ * נְבוּב לֻחֹת תַּעֲשֵׂה אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר הֹרָאָה אֹתְךָ
9 בָּהָר כֵּן יַעֲשׂוּ׃ * וְעָשִׂיתָ אֶת חֲצַר הַמִּשְׁכָּן לִפְאַת
נֶגֶב־תֵּימָנָה קְלָעִים לֶחָצֵר שֵׁשׁ מָשְׁזָר מֵאָה בָאַמָּה
10 אֹרֶךְ לַפֵּאָה הָאֶחָת׃ * וְעַמֻּדָיו עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם
עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמֻּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף׃
11 * וְכֵן לִפְאַת צָפוֹן בָּאֹרֶךְ קְלָעִים מֵאָה אֹרֶךְ וְעַמֻּדָו
עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמֻּדִים
12 וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף׃ * וְרֹחַב הֶחָצֵר לִפְאַת־יָם קְלָעִים
חֲמִשִּׁים אַמָּה עַמֻּדֵיהֶם עֲשָׂרָה וְאַדְנֵיהֶם עֲשָׂרָה׃
13 * וְרֹחַב הֶחָצֵר לִפְאַת קֵדְמָה מִזְרָחָה חֲמִשִּׁים אַמָּה׃
14 * וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה קְלָעִים לַכָּתֵף עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
15 וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה׃ * וְלַכָּתֵף הַשֵּׁנִית חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה
קְלָעִים עַמֻּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם שְׁלֹשָׁה׃
16 * וְלִשַׁעַר הֶחָצֵר מָסַךְ עֶשְׂרִים אַמָּה תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֹקֵם עַמֻּדֵיהֶם אַרְבָּעָה
17 וְאַדְנֵיהֶם אַרְבָּעָה׃ * כָּל־עַמּוּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב
18 מְחֻשָּׁקִים כֶּסֶף וָוֵיהֶם כֶּסֶף וַאדְנֵיהֶם נְחֹשֶׁת׃ * אֹרֶךְ
הֶחָצֵר מֵאָה בָאַמָּה וְרֹחַב חֲמִשִּׁים בַּחֲמִשִּׁים וְקוֹמָה
19 חָמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מָשְׁזָר וְאַדְנֵיהֶם נְחֹשֶׁת׃ * לְכָל
כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן בְּכָל עֲבֹדָתוֹ וְכָל־יְתֵדֹתָיו וְכָל־יִתְדֹת
הֶחָצֵר נְחֹשֶׁת׃
20 * וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר
לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד׃

EXODVS. Tranſlat.B.Hierony. *Ceremoniæ.*

4 * Craticulamque in modum retis æneam,
per cuius quatuor angulos erũt quatuor anu
5 li ænei: *Quos pones ſubter arulam altaris. e-
6 ritque craticula vſque ad altaris medium. *Fa
B cies & vectes altaris de lignis ſethĩ duos, quos
7 operies laminis æneis: *Et induces per circu-
lum: eruntq; ex vtroque latere altaris ad por
8 tandum. *Non ſolidum, ſed inane & cauum
intrinſecus facies illud, ſicut tibi in mõte mõ-
9 ſtratum eſt. *Facies & atrium tabernaculi, in
cuius Auſtrali plaga contra Meridiem erunt
tentoria de byſſo retorta. Centum cubitos v-
10 num latus tenebit in longitudine: *Et colum
nas viginti cum baſibus totidem æneis, quæ
capita cum cęlaturis ſuis habebunt argentea.
11 * Similiter & in latere Aquilonis per longum
erunt tentoria centum cubitorum; columnæ
C viginti, & baſes æneę eiuſdem numeri & capi-
12 ta earum cũ cęlaturis ſuis argentea. *In latitu
dine verò atrij, quod reſpicit ad Occidentem,
erunt tentoria per quinquaginta cubitos, &
13 colũnæ decem, baſeſq; totidem. * In ea quoq;
atrij latitudine, quę reſpicit ad Orientẽ, quin-
14 quaginta cubiti erunt: *In quibus quindecim
cubitorum tentoria lateri vno deputabũtur,
15 columnæque tres, & baſes totidem. *Et in la-
tere altero erunt tentoria, cubitos obtinentia
quindecim, columnæ tres, & baſes totidem.
16 *In introitu verò atrij fiet tentorium cubito-
rum viginti ex hyacintho & purpura cocco-
que bis tincto, & byſſo retorta opere pluma-
rio. columnas habebit quatuor, cũ baſibus to
17 tidem. *Omnes columnæ atrij per circuitum
veſtitæ erunt argenteis laminis, capitibus ar-
18 genteis, & baſibus æneis. *In longitudine oc-
cupabit atrium cubitos centum, in latitudi-
D ne quinquaginta. altitudo quinque cubito-
rum erit; fietque de byſſo retorta, & habebit
19 baſes æneas. *Cuncta vaſa tabernaculi in om-
nes vſus & ceremonias, tam pauxillos eius
Lcu.7.b. 20 quàm atrij, ex ære facietis. * Præcipe filiis If-
rael vt afferant tibi oleum de arboribus oli-
uarum puriſsimum, piloque contuſum, vt ar-
deat lucerna ſemper

תרגום אונקלוס

4 וְתַעְבִּיד לֵיהּ סָרָעָא עוֹבַד מְצַדְתָּא דִּרְחָשָׁא וְתַעְבִּיד עַל מְצַדְתָּא אַרְבַּע עִזְקִן דִּנְחָשָׁא עַל אַרְבַּע סְטָרוֹהִי׃ 5 וְתִתֵּן יָתָהּ תְּחוֹת סוּבְבָא
דְּמַדְבְּחָא מִלְרַע וּתְהֵי מְצַדְתָּא עַד פַּלְגוּת מַדְבְּחָא׃ 6 וְתַעְבִּיד אֲרִיחָיָא לְמַדְבְּחָא אֲרִיחֵי דְּאָעֵי שִׁטִּין וְתַחְפֵּי יָתְהוֹן נְחָשָׁא׃ 7 וְיִתְעַלוֹן יָת
אֲרִיחוֹהִי בְּעִזְקָתָא וִיהוֹן אֲרִיחַיָּא עַל תְּרֵין סִטְרֵי מַדְבְּחָא בְּמִישַׁל יָתֵיהּ׃ 8 חֲלִיל לוּחִין תַּעְבִּיד יָתֵיהּ כְּמָא דְאַחְזִי יָתָךְ בְּטוּרָא כֵּן יַעְבְּדוּן׃
9 וְתַעְבִּיד יַת דָּרַת מַשְׁכְּנָא לִרוּחַ עֵיבַר דָּרוֹמָא סְרִידִין לְדָרַתָּא דְּבוּץ שְׁזִיר מְאָה בְּאַמְּתָא אֹרְכָּא לִרוּחָא חֲדָא׃ 10 וְעַמּוּדוֹהִי עֶשְׂרִין וְסַמְכֵיהוֹן עֶשְׂרִין
דִּנְחָשָׁא וְוֵי עַמּוּדַיָּא וְכִבּוּשֵׁיהוֹן דִּכְסָף׃ 11 וְכֵן לִרוּחַ צִיפּוֹנָא בְּאוֹרְכָּא סְרִידִין מְאָה בְּאוֹרְכָּא וְעַמּוּדוֹהִי עֶשְׂרִין וְסַמְכֵיהוֹן עֶשְׂרִין דִּנְחָשָׁא
וְוֵי עַמּוּדַיָּא וְכִבּוּשֵׁיהוֹן כְּסָף׃ 12 וּפוּתְיָא דְּדָרְתָּא לִרוּחַ מַעֲרְבָא סְרִידִין חֲמִשִּׁין אַמִּין עַמּוּדֵיהוֹן עַשְׂרָא וְסַמְכֵיהוֹן עַשְׂרָא׃ 13 וּפוּתְיָא
דְּדָרְתָּא לִרוּחַ קְדוֹמָא מַדִּינְחָא חֲמִשִּׁין אַמִּין׃ 14 וַחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵי אַמִּין סְרִידִין לְעֵיבְרָא עַמּוּדֵיהוֹן תְּלָתָא וְסַמְכֵיהוֹן תְּלָתָא׃ 15 וּלְעֵיבְרָא
חִנְיָנָא חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵי סְרִידִין עַמּוּדֵיהוֹן תְּלָתָא וְסַמְכֵיהוֹן תְּלָתָא׃ 16 וּלְתֻרַע דָּרְתָּא פְּרָסָא עֶשְׂרִין אַמִּין דְּתִכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ
שְׁזִיר עוֹבַד צַיָּיר עַמּוּדֵיהוֹן אַרְבְּעָה וְסַמְכֵיהוֹן אַרְבְּעָה׃ 17 כָּל עַמּוּדֵי דָּרְתָּא סְחוֹר סְחוֹר מְכַבְּשִׁין כְּסָף וְוֵיהוֹן כְּסָף וְסַמְכֵיהוֹן דִּנְחָשָׁא׃
18 אוֹרְכָּא דְּדָרְתָּא מְאָה אַמִּין וּפוּתְיָא חַמְשִׁין בְּחַמְשִׁין וְרוּמָא חֲמֵשׁ אַמִּין דְּבוּץ שְׁזִיר וְסַמְכֵיהוֹן דִּנְחָשָׁא׃ 19 לְכָל מָנֵי מַשְׁכְּנָא בְּכָל
פּוּלְחָנֵיהּ וְכָל סִיכּוֹהִי וְכָל סִיכֵּי דָּרְתָּא דִּנְחָשָׁא׃ 20 וְאַתְּ תְּפַקֵּיד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְבּוּן לָךְ מְשַׁח זֵיתָא דְּכִיָּא כְּתִישָׁא לְאַנָּהָרָא
לְאַדְלָקָא בּוּצִינְיָא חְדִירָא׃

* Et faties ei craticulam opere reticulato æneam. 4
& facies craticulæ quatuor anulos æneos ad quatuor latera: * Et ſuppones eos ſub craticula altaris ab infra. erit autem craticula vſque ad dimidium altaris. 5
* Et facies vectes altari ex lignis imputribilibus, & inærabis eos ære. 6
* Et immittes vectes in anulos, & ſint vectes ſecundum latera altaris in leuando illud. 7
* Concauum tabulatum facies illud, iuxta demonſtratum tibi in monte, ſic facies illud. 8
* Et facies atrium tabernaculo, ad latus quod ad Auſtrum, vela atrij ex byſſo retorta, longitudo centum cubitorum vni lateri. * Et columnæ earum viginti, & baſes eorum viginti æneæ, & fibulæ eorum, & forcipes earum argenteæ. 9 10
* Sic lateri quod ad Aquilonem, vela centum cubitorum longitudo, & columnæ viginti, & baſes earum viginti æneæ, & fibulæ eorum, & forcipes columnarum, & baſes deargentatæ argento. 11
* At latitudo atrij quod ad mare, vela quinquaginta cubitorum: columnæ eorum decem, & baſes earum decem. * Et latitudo atrij quod ad Orientem vela quinquaginta cubitorum. * Columnæ eorum decem, & baſes earum decem: & quinque & decem cubitorum velorum altitudo lateri vni: columnæ eorum tres, & baſes earum tres. 12 13 14
* Et latus ſecundum quindecim cubitorum velorum altitudo: columnæ eorum tres, & baſes earum tres. * Et oſtio atrij cooperimentum viginti cubitorum altitudo ex hyacintho & purpura, & coccino retorto, & byſſo retorta variegatione polymitarij: & columnæ eius quatuor, & baſes eius quatuor. * Omnes columnæ atrij in circuitu deargentatæ argento: & capitula earum argentea, & baſes earum æneæ. 15 16 17
* At longitudo atrij centum ad centum, & latitudo quinquaginta ad quinquaginta, & altitudo quinque cubitorum ex byſſo retorta, & baſes earum æneæ. 18
* Omnis ſupellex, & omnia vaſa & paxilli atrij æneæ. 19
* Et tu præcipe filiis Iſrael, & accipiant tibi oleum ex oliuis defæcatum purum contuſum in lumen, vt ardeat lucerna ſemper 20

4 * καὶ ποιήσεις αὐτῷ ἐσχάραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκοῦν. καὶ ποιήσεις τῇ ἐσχάρᾳ τέσσαρας δακτυλίους χαλκοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη. 5 * καὶ ὑποθήσεις αὐτὴν ὑπὸ τὸν ἐσχάραν ἔξωθεν τοῦ θυσιαστηρίου κάτωθεν. ἔσται δὲ ἡ ἐσχάρα ἕως τοῦ ἡμίσους τοῦ 6 θυσιαστηρίου. * καὶ ποιήσεις ἀναφορεῖς τῷ θυσιαστηρίῳ ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ περιχαλκώσεις αὐτοὺς χαλκῷ.
7 * καὶ εἰσάξεις τοὺς ἀναφορεῖς εἰς τοὺς δακτυλίους. καὶ ἔσονται οἱ ἀναφορεῖς κατὰ τὰ πλευρὰ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῷ αἴ-
8 ρειν αὐτό. * κοῖλον σανιδωτὸν ποιήσεις αὐτό. κατὰ τὸ παραδειχθέν σοι ἐν τῷ ὄρει, οὕτω ποιήσεις αὐτό.
9 * καὶ ποιήσεις αὐλὴν τῇ σκηνῇ. εἰς τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα ἱσία τῆς αὐλῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης. μῆκος ἑκατὸν
10 πηχῶν τῷ ἑνὶ κλίτει. * καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες
11 αὐτῶν ἀργυραῖ. * οὕτω τῷ κλίτει τῷ πρὸς βορρᾶν ἱσία ἑκατὸν πήχεων τὸ μῆκος. καὶ οἱ στῦλοι εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ. καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες τῶν στύ-
12 λων, καὶ αἱ βάσεις περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ. * τὸ δὲ εὖρος τῆς αὐλῆς τὸ κατὰ θάλασσαν ἱσία πεντήκοντα πήχεων.
13 στῦλοι αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα. * καὶ τὸ εὖρος τῆς αὐλῆς τῆς πρὸς ἀνατολὰς ἱσία πεντήκοντα πήχεων.
14 * στῦλοι αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα. καὶ πέντε καὶ δέκα πήχεων τῶν ἰσίων τὸ ὕψος κλίτει τῷ ἑνί. στῦλοι αὐ-
15 τῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. * καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον δεκαπέντε πήχεων τῶν ἰσίων τὸ ὕψος. στῦλοι αὐτῶν
16 τρεῖς, καὶ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. * καὶ τῇ πύλῃ τῆς αὐλῆς κάλυμμα εἴκοσι πήχεων τὸ ὕψος ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης τῇ ποικιλίᾳ τοῦ ῥαφιδωτοῦ. καὶ στῦλοι αὐτοῦ τέσσαρες, καὶ αἱ βά-
17 σεις αὐτοῦ τέσσαρες. * πάντες οἱ στῦλοι τῆς αὐλῆς κύκλῳ κατηργυρωμένοι ἀργυρίῳ· καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν ἀρ-
18 γυραῖ, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ. * τὸ δὲ μῆκος τῆς αὐλῆς ἑκατὸν ἐφ' ἑκατόν· καὶ τὸ εὖρος πεντήκοντα ἐπὶ πεντήκοντα. καὶ ὕψος πέντε πήχεων ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ
19 αἱ βάσεις αὐτῶν χαλκαῖ. * πᾶσα ἡ κατασκευὴ καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα καὶ οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς χαλκοῖ.
20 * καὶ σὺ συντάξον τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ, καὶ λαβέτωσάν σοι ἔλαιον ἐξ ἐλαιῶν ἄτυγον καθαρὸν κεκομμένον εἰς φῶς, ἵνα καίηται λύχνος διαπαντός,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et facies ei craticulam opere retis ex ære. & facies ſuper rete quatuor anulos ex ære ſuper quatuor lateribus eius: 5 Et pones eam ſub circulo altaris deorſum, & erit rete vſque ad dimidium altaris. 6 Et facies vectes altaris de lignis ſetim, & cooperies eos ære.
7 Et inducentur vectes per anulos, & erunt vectes in duobus lateribus altaris quando portabunt illud. 8 Concauum ex tabulis facies illud, ſicut oſtenſum eſt tibi in monte, ſic facient. 9 Facieſque atrium tabernaculi, in cuius Auſtrali plaga erunt cortinæ de byſſo retorta centum cubitorum longitudinis in plaga vna. 10 Et columnæ eius viginti, & baſes earum viginti ex ære: capita columnarum & cælaturæ earum erunt de argento. 11 Et ſimiliter in latere Aquilonis erunt cortinæ longitudinis centum cubitorum, & baſes earum viginti ex ære: capita columnarum & cælaturæ earum erunt de argento. 12 Et in latitudine atrij ad latus Occidentale erunt cortinæ longitudinis quinquaginta cubitorum: columnæ earum decem, & baſes earum decem. 13 Et latitudo atrij ad latus Orientale erit quinquaginta cubitorum:
14 Et cortinæ quindecim cubitorum erunt in vno latere, columnæ earum tres, & baſes earum tres. 15 Et in ſecundo latere cortinæ quindecim cubitorum erunt, columnæ earum tres, & baſes earum tres. 16 Et in oſtio atrij erit tentorium viginti cubitorum ex hyacintho, & purpura, & coccino, & byſſo retorta opere polymitario: columnæ eius quatuor, & baſes eius quatuor.
17 Omnes columnæ atrij per circuitum cęlatæ erunt argento: capita earum erunt argentea, & baſes earum erunt ex ære.
18 Longitudo autem atrij erit centum cubitorum, & latitudo quinquaginta. & altitudo cortinarum quinque cubitorum, ex byſſo retorta, & baſes earum ex ære.
19 Omnia vaſa tabernaculi in omne miniſterium eius, & omnes paxilli eius, & omnes paxilli atrij erunt ex ære.
20 Tu autem præcipe filiis Iſrael, vt afferant tibi oleum mundiſſimum de oliuis contuſis, vt luceat, vt incendantur lucernæ ſemper.

21 * בְּאֹהֶל מוֹעֵד מִחוּץ לַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדֻת יַעֲרֹךְ
אֹתוֹ אַהֲרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה חֻקַּת עוֹלָם
לְדֹרֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

כח

1 * וְאַתָּה הַקְרֵב אֵלֶיךָ אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ
וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנוֹ־לִי אַהֲרֹן
2 נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן׃ * וְעָשִׂיתָ
בִגְדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת׃
3 * וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל־כָּל־חַכְמֵי־לֵב אֲשֶׁר מִלֵּאתִיו רוּחַ
חָכְמָה וְעָשׂוּ אֶת־בִּגְדֵי אַהֲרֹן לְקַדְּשׁוֹ לְכַהֲנוֹ־לִי׃
4 * וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן וְאֵפוֹד וּמְעִיל וְכְתֹנֶת
תַּשְׁבֵּץ מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט וְעָשׂוּ בִגְדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ
5 וְלִבָנָיו לְכַהֲנוֹ־לִי׃ * וְהֵם יִקְחוּ אֶת־הַזָּהָב
וְאֶת־הַתְּכֵלֶת וְאֶת־הָאַרְגָּמָן וְאֶת־תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת־
6 הַשֵּׁשׁ׃ * וְעָשׂוּ אֶת־הָאֵפֹד זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן תּוֹלַעַת
7 שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב׃ * שְׁתֵּי כְתֵפֹת חְבֻרֹת
8 יִהְיֶה־לּוֹ אֶל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו וְחָבֶר׃ * וְחֵשֶׁב אֲפֻדָּתוֹ
אֲשֶׁר עָלָיו כְּמַעֲשֵׂהוּ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
9 וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ * וְלָקַחְתָּ אֶת־שְׁתֵּי אַבְנֵי־
10 שֹׁהַם וּפִתַּחְתָּ עֲלֵיהֶם שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * שִׁשָּׁה
מִשְּׁמֹתָם עַל הָאֶבֶן הָאֶחָת וְאֶת־שְׁמוֹת הַשִּׁשָּׁה
11 הַנּוֹתָרִים עַל־הָאֶבֶן הַשֵּׁנִית כְּתוֹלְדֹתָם׃ * מַעֲשֵׂה
חָרָשׁ אֶבֶן פִּתּוּחֵי חֹתָם תְּפַתַּח אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבָנִים
עַל־שְׁמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְסֻבֹּת מִשְׁבְּצוֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה
12 אֹתָם׃ * וְשַׂמְתָּ אֶת־שְׁתֵּי הָאֲבָנִים עַל כִּתְפֹת הָאֵפֹד
אַבְנֵי זִכָּרֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־שְׁמוֹתָם
13 לִפְנֵי יְהוָה עַל־שְׁתֵּי כְתֵפָיו לְזִכָּרֹן׃ * וְעָשִׂיתָ
14 מִשְׁבְּצֹת זָהָב׃ * וּשְׁתֵּי שַׁרְשְׁרֹת זָהָב טָהוֹר מִגְבָּלֹת
תַּעֲשֶׂה אֹתָם מַעֲשֵׂה עֲבֹת וְנָתַתָּה אֶת־שַׁרְשְׁרֹת
הָעֲבֹתֹת עַל־הַמִּשְׁבְּצֹת׃

EXODVS. Translat.B.Hieron. *Tabernaculum*.

21 * In tabernaculo testimonij extra velum, quod oppansum est testimonio: & collocabunt eam Aaron & filij eius, & vsque manè luceat coram Domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum coram filiis Israel.

CAP. XXVIII.

1 A * Applica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israel, vt sacerdotio fungantur mihi Aaron, Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar.

2 * Faciésque vestem sanctam Aaron fratri tuo in gloriam & decorem.

3 * Et loquêris cunctis sapientibus corde quos repleui spiritu prudentiæ, vt faciant vestes Aaron fratri tuo, in quibus sanctificatus ministret mihi.

4 * Hæc autem erunt vestimenta quæ facient: Rationale, & superhumerale, tunicam & lineam strictam, cidarim & balteum. Faciét fratri tuo Aaron & filiis eius vestimenta sancta, vt sacerdotio fungantur mihi.

5 * Accipientque aurum, & hyacinthum, & purpuram, coccumq; bis tinctum, & byssum.

6 * Facient autē superhumerale de auro, & hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto,
B & byssо retorta opere polymito.

7 * Duas oras iunctas habebit in vtroque latere summitatum, vt in vnum redeant.

8 * Ipsa quoque textura, & cuncta operis varietas erit ex auro, & hyacintho, & purpura,
9 coccóque bis tincto, & byssо retorta. * Sumésque duos lapides onychinos, & sculpes in
10 eis nomina filiorum Israel. * Sex nomina in lapide vno, & sex reliqua in altero, iuxta ordi-
11 nem natiuitatis eorum. * Opere sculptoris & cælatura gemmarij sculpes eos nominibus filiorum Israel inclusos auro atque circunda-
12 tos. * Et pones in vtroque latere superhu-
C meralis, memoriale filiis Israel: portabítque Aaron nomina eorum coram Domino super vtrumque humerum ob recordationem.

13 * Facies & vncinos ex auro:

14 * Et duas catenulas auri purissimi sibiinuicem cohærentes, quas inseres vncinis.

תרגום אונקלוס

21 בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא מִבָּרָא לְפָרוֹכְתָא דְעַל סַהֲדוּתָא יְסַדֵּר יְתֵיהּ אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי מֵרַמְשָׁא עַד צַפְרָא קֳדָם יְיָ קְיָם עָלַם לְדָרֵיהוֹן מֵעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

כח

1 וְאַתְּ קָרֵיב לְוָתָךְ יָת אַהֲרֹן אַחוּךְ וְיָת בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמַי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן׃
2 וְתַעְבֵּיד לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן אַחוּךְ לִיקָר וּלְתֻשְׁבְּחָא׃ 3 וְאַתְּ תְּמַלֵּיל עִם כָּל חַכִּימֵי לִבָּא דְאַשְׁלֵמִית עִמְּהוֹן רוּחַ חָכְמְתָא וְיַעְבְּדוּן יָת לְבוּשֵׁי
אַהֲרֹן לְקַדָּשׁוּתֵיהּ לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמָי׃ 4 וְאִלֵּין לְבוּשַׁיָּא דְיַעְבְּדוּן חוֹשָׁנָא וְאֵפוֹדָא וְכִתּוֹנָא מְרַקְמָא מִצְנֶפְתָּא וְהֶמְיָנִין וְיַעְבְּדוּן לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא
לְאַהֲרֹן אַחוּךְ וְלִבְנוֹהִי לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמָי׃ 5 וְאִנּוּן יְסַבּוּן יָת דַּהֲבָא וְיָת תְּכֵלְתָּא וְיָת אַרְגְּוָנָא וְיָת צְבַע זְהוֹרִי וְיָת בּוּצָא׃ 6 וְיַעְבְּדוּן יָת אֵפוֹדָא
דַּדְהַבָּא תְּכֵלְתָּא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד אוּמָּן׃ 7 חַדְתֵּין כְּתִפִּין מְלַפְּפָן יְהוֹן לֵיהּ עַל תְּרֵין סְטָרוֹהִי וְיִתְלַפַּף׃ 8 וְהֶמְיָן תְּקוֹנֵיהּ
דַּעֲלוֹהִי כְּעוֹבָדֵיהּ מִנֵּיהּ יְהֵי דַּהֲבָא תְּכֵלְתָּא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר׃ 9 וְתִיסַּב יָת תְּרֵין אַבְנֵי בוּרְלָא וְתִגְלוֹף עֲלֵיהוֹן שְׁמָהָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
10 שִׁיתָּא מִשְּׁמָהָתְהוֹן עַל אַבְנָא חֲדָא וְיָת שְׁמָהָת שִׁיתָּא דְּיִשְׁתַּאֲרוּ עַל אַבְנָא תִנְיָיתָא כְּתוֹלְדָתְהוֹן׃ 11 עוֹבַד אוּמָּן דְּאָבֶן טָבָא כְּתַב מְפָרַשׁ כִּגְלוּף
דְּעִזְקָן תִּגְלוֹף יָת תְּרֵין אַבְנַיָּא עַל שְׁמָהָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְשַׁקְּעָן מְרַמְצָן בְּדַהֲבָ תַּעְבֵּיד יַתְהוֹן׃ 12 וְתְשַׁוֵּי יָת תְּרֵין אַבְנַיָּא עַל כִּתְפֵי אֵפוֹדָא אַבְנֵי
דְּוִכְרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִטּוֹל אַהֲרֹן יָת שְׁמָהָתְהוֹן קֳדָם יְיָ עַל תְּרֵין כְּתִפּוֹהִי לְדִכְרָנָא׃ 13 וְתַעְבֵּיד מְרַמְצָן דְּדָהָב׃ 14 וּתְרֵין תִּיכִין דְּדַהַב דְּכִי
מִתְחָמָן תַּעְבֵּיד יַתְהוֹן עוֹבַד גְּדִילוּ וְתִתֵּן יָת תִּיכַיָּא גְּדִילָתָא עַל מְרַמְצָתָא׃

* *In tabernaculo testimonij. extra velum quod* 21
super testamento incendet illud Aaron et filij eius à
vespera vsque ad manè coram Domino, legitimum
sempiternum in generationes vestras à filiis Israel.

CAP. XXVIII.

* *ET tu applica ad te & Aaron fratrem tuum, &* 1
filios eius de filiis Israel, vt sacerdotio fungan-
tur mihi, Aaron, & Nadab, & Abiud, & Elea-
zar, & Ithamar filios Aaron.

* *Et facies vestem sanctam Aaron fratri tuo in* 2
honorem & gloriam.

* *Et tu loquere omnibus sapientibus mente, quos* 3
impleui spiritu sapientiæ & sensu: & facient ve-
stem sanctam Aaron ad sanctuarium, in qua sacer-
dotio fungetur mihi.

* *Et hæ vestes quas facient, Pectorale, & su-* 4
perhumerale, & tunicam talarem, & tunicam stri-
ctam, & cidarim, & balteum: & facient vestes
sanctas Aaron & filiis eius, vt sacerdotio fungan-
tur mihi. * *Et ipsi accipient aurum, & hyacin-* 5
thum, & purpuram, & coccinum, & byssum.

* *Et facient superhumerale ex bysso retorta, opus* 6
contextum variegatoris.

* *Duo superhumeralia erunt illi continentia al-* 7
terum alterum, in duabus partibus suspensa.

* *Et contextus superhumeralium quod est in ip-* 8
so, secundum factionem ex ipso erit ex auro, et hya-
cintho, & purpura, & coccino filato, & byssо re-
torta. * *Et accipies duos lapides smaragdos, &* 9
sculpes in ipsis nomina filiorum Israel.

* *Sex nomina super lapidem vnum, & sex no-* 10
mina reliqua super lapidem secundum iuxta gene-
rationes eorum:

* *Opus lapidariæ artis. sculptura sigilli sculpes* 11
duos lapides in nominibus filiorum Israel.

* *Et pones duos lapides super humeros superhu-* 12
meralis. lapides memoriale sunt filiis Israel. & por-
tabit Aaron nomina filiorum Israel coram Domino
super duos humeros eius, memoriale de ipsis.

* *Et facies vncinos ex auro puro.* 13

* *Et facies duas catenulas ex auro puro, commi-* 14
xtas in floribus opus contexturæ. & impones cate-
nulas cohærentes super vncinos, secundum super-
humeralia eorum ex anterioribus.

21 * ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. ἔξωθεν τοῦ καταπετάσμα-
τος τοῦ ἐπὶ τῆς διαθήκης καύσει αὐτὸ ἀαρὼν καὶ υἱοὶ αὐτοῦ ἀφ'
ἑσπέρας ἕως πρωΐ, ἐνδυτίον κυρίῳ, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γε-
νεὰς ὑμῶν παρὰ τῶν υἱῶν ισραήλ.

κή.

1 * Καὶ σὺ προσαγάγου πρὸς ἑαυτὸν, τότε ἀαρὼν τὸν ἀ-
δελφόν σου, καὶ σὺν υἱοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν υἱῶν ισραὴλ, ἱερατεύειν
μοι, ἀαρὼν καὶ ναδὰβ, καὶ ἀβιούδ, καὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ,
2 υἱοὺς ἀαρών. * καὶ ποιήσεις στολὴν ἁγίαν ἀαρὼν τῷ ἀ-
3 δελφῷ σου εἰς τιμὴν καὶ δόξαν. * καὶ σὺ λάλησον πᾶσι
τοῖς σοφοῖς τῇ διανοίᾳ, οὓς ἐνέπλησα πνεύματος σοφίας καὶ αἰ-
σθήσεως. καὶ ποιήσουσι τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν ἀαρὼν εἰς τὸ ἅ-
4 γιον, ἐν ᾗ ἱερατεύσει μοι. * καὶ αὗται αἱ στολαί, ἃς ποιή-
σουσι. λογεῖον, καὶ τὴν ἐπωμίδα, καὶ τὸν ποδήρη, καὶ χιτῶ-
να κοσυμβωτὸν, καὶ κίδαριν, καὶ ζώνην. καὶ ποιήσουσι στολὰς ἁ-
γίας ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερατεύειν μοι.
5 * καὶ αὐτοὶ λήψονται τὸ χρυσίον, καὶ τὴν ὑακίνθου, καὶ τὴν
6 πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον, καὶ τὴν βύσσον. * καὶ ποιή-
σουσι τὴν ἐπωμίδα ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ὑφάντου
7 ποικίλου. * δύο ἐπωμίδες ἔσονται αὐτῷ συνέχουσαι ἑ-
τέρα τὴν ἑτέραν, ἐπὶ τοῖς δυσὶ μέρεσιν ἐξηρτισμένα.
8 * καὶ τὸ ὕφασμα τῶν ἐπωμίδων ὅ ἐστιν ἐπ' αὐτῷ, κατὰ τὴν
ποίησιν ἐξ αὐτοῦ ἔσται ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας,
καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης.
9 * καὶ λήψῃ δύο λίθους σμαραγδους, καὶ γλύψεις ἐν αὐ-
10 τοῖς τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ισραήλ. * ἓξ ὀνόματα ἐπὶ τὸν
λίθον ἕνα· καὶ ἓξ ὀνόματα τὰ λοιπὰ ἐπὶ τὸν λίθον τὸν δεύτερον
11 κατὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν. * ἔργον λιθουργικῆς τέχνης.
γλύμμα σφραγίδος διαγλύψεις τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τοῖς
ὀνόμασι τῶν υἱῶν ισραήλ.
12 * καὶ θήσεις τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς ἐπωμίδος.
λίθοι μνημόσυνόν εἰσι τοῖς υἱοῖς ισραήλ. καὶ ἀνὰ λήψεται ἀ-
αρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ισραὴλ ἐνδυτίου κυρίου ἐπὶ τῶν δύο
ὤμων αὐτοῦ, μνημόσυνον περὶ αὐτῶν.
13 * καὶ ποιήσεις ἀσπιδίσκας ἐκ χρυσίου καθαροῦ.
14 * καὶ ποιήσεις δύο κρόσσωτὰ ἐκ χρυσίου καθαροῦ, καταμεμιγμένα ἐν δώσεσιν ἔργον πλοκῆς. καὶ ἐπιθήσεις τὰ κρόσσωτὰ πεπλεγμένα ἐπὶ τὰς ἀσπιδίσκας, καὶ τὰς παρωμίδας αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμπροσθίων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] In tabernaculo fœderis extra velum quod est ante testamentum, ordinabit eas Aaron à vesperè vsque ad manè coram Domino, ritu perpetuo in generationibus suis à filiis Israel.

CAP. XXVIII.

TV autem applica ad te Aaron fratrem tuum, & filios eius cum eo de medio filiorum Israel, vt ministrent coram me, Aaron, Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar filij Aaron. [2] Facieſque vestes sanctas Aaron fratri tuo in gloriam & decorem. [3] Et tu loquere cum omnibus sapientibus corde, quos impleui spiritu sapientiæ, vt faciant vestes Aaron, vt sanctificetur ad ministrandum coram me. [4] Et hæ sunt vestes quas facient: Rationale, & superhumerale, pallium & tunicas strictas, cidarim & baltea. Facientque vestes sanctas Aaron & filiis eius, vt ministrent coram me. [5] Et illi accipient aurum, & hyacinthum, & purpuram, & coccinum, & byssum. [6] Et facient superhumerale ex auro & argento, & purpura, & coccino, & byssо retorta opere artificis. [7] Duo humeruli coniuncti erunt ei, in duobus lateribus eius coniungentur.
[8] Et balteus ornatus eius qui est super illud, sicut opus eius ex ipso erit, ex auro, hyacintho, & purpura, & coccino, & byssо retorta.
[9] Tolleſque duos lapides onychinos, & sculpes super eos nomina filiorum Israel. [10] Sex nomina super lapide vno, & reliqua sex nomina super lapide secundo, iuxta ordinem natiuitatis eorum. [11] Opere artificis lapidis precioſi scriptura distincta, sicut sculptura quæ fit in anulis, sculpes duos lapides per nomina filiorum Israel: circundatos & incluſos auro facies eos. [12] Poneſque duos lapides super humerulos superhumeralis, lapides memoriales filiis Israel: portabitque Aaron nomina eorum coram Domino super duos humeros eius ob recordationem. [13] Facieſque vncinos ex auro; [14] Et duas catenulas auri mundiſſimi ſibi inuicem cohærentes: facies eas opere fimbriarum. & pones catenulas fimbriatas super vncinos.

15 * וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפֹד
תַּעֲשֶׂנּוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר
16 תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ : * רָבוּעַ יִהְיֶה כָּפוּל זֶרֶת אָרְכּוֹ וְזֶרֶת רָחְבּוֹ :
17 * וּמִלֵּאתָ בוֹ מִלֻּאַת אֶבֶן אַרְבָּעָה טוּרִים אֶבֶן טוּר אֹדֶם
18 פִּטְדָה וּבָרֶקֶת הַטּוּר הָאֶחָד : * וְהַטּוּר הַשֵּׁנִי נֹפֶךְ סַפִּיר
19 וְיָהֲלֹם : * וְהַטּוּר הַשְּׁלִישִׁי לֶשֶׁם שְׁבוֹ וְאַחְלָמָה :
20 * וְהַטּוּר הָרְבִיעִי תַּרְשִׁישׁ וְשֹׁהַם וְיָשְׁפֵה מְשֻׁבָּצִים זָהָב
21 יִהְיוּ בְּמִלּוּאתָם : * וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶיןָ עַל־שְׁמֹת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל־שְׁמֹתָם פִּתּוּחֵי חוֹתָם אִישׁ
22 עַל־שְׁמוֹ תִּהְיֶיןָ לִשְׁנֵי עָשָׂר שָׁבֶט : * וְעָשִׂיתָ עַל־הַחֹשֶׁן
23 שַׁרְשֹׁת גַּבְלֻת מַעֲשֵׂה עֲבֹת זָהָב טָהוֹר : * וְעָשִׂיתָ עַל־
הַחֹשֶׁן שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּ אֶת־שְׁתֵּי הַטַּבָּעוֹת עַל־
24 שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן : * וְנָתַתָּה אֶת־שְׁתֵּי עֲבֹתֹת הַזָּהָב עַל־
25 שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת אֶל־קְצוֹת הַחֹשֶׁן : * וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי
הָעֲבֹתֹת תִּתֵּן עַל־שְׁתֵּי הַמִּשְׁבְּצוֹת וְנָתַתָּה עַל־כִּתְפוֹת
26 הָאֵפֹד אֶל־מוּל פָּנָיו : * וְעָשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְשַׂמְתָּ
אֹתָם עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל־שְׂפָתוֹ אֲשֶׁר אֶל־עֵבֶר
27 הָאֵפֹד בֵּיתָה : * וְעָשִׂיתָ שְׁתֵּי טַבְּעוֹת זָהָב וְנָתַתָּה אֹתָם
עַל־שְׁתֵּי כִתְפוֹת הָאֵפוֹד מִלְמַטָּה מִמּוּל פָּנָיו לְעֻמַּת
28 מַחְבַּרְתּוֹ מִמַּעַל לְחֵשֶׁב הָאֵפוֹד : * וְיִרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן
מִטַּבְּעֹתָו אֶל־טַבְּעֹת הָאֵפוֹד בִּפְתִיל תְּכֵלֶת לִהְיוֹת עַל־
29 חֵשֶׁב הָאֵפוֹד וְלֹא־יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפוֹד : * וְנָשָׂא
אַהֲרֹן אֶת־שְׁמוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט עַל־לִבּוֹ
30 בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ לְזִכָּרֹן לִפְנֵי־יְהוָה תָּמִיד : * וְנָתַתָּ
אֶל־חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת־הָאוּרִים וְאֶת־הַתֻּמִּים וְהָיוּ עַל־
לֵב אַהֲרֹן בְּבֹאוֹ לִפְנֵי יְהוָה וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־מִשְׁפַּט
31 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַל־לִבּוֹ לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד : * וְעָשִׂיתָ
32 אֶת־מְעִיל הָאֵפוֹד כְּלִיל תְּכֵלֶת : * וְהָיָה פִּי־רֹאשׁוֹ
בְּתוֹכוֹ שָׂפָה יִהְיֶה לְפִיו סָבִיב מַעֲשֵׂה אֹרֶג כְּפִי תַחְרָא
יִהְיֶה־לּוֹ לֹא יִקָּרֵעַ :

EXODVS. Translat.B.Hierony. *Ceremoniæ.*

15 *Rationale quoq; iudicij facies opere polymito iuxta texturã ſuperhumeralis ex auro, hyacintho, & purpura, coccoq; bis tincto, & byſſo retorta. *Quadrangulũ erit & duplex. mẽſurã palmi habebit, tam in longitudine, q̃ in
17 latitudine. *Poneſq; in eo quatuor ordines lapidũ: In primo verſu erit lapis ſardius, & topa
18 zius, & ſmaragdus. *In ſecũdo, carbũculus, &
19 ſaphirus, & iaſpis. *In tertio, ligurius, achates
20 & amethyſtus. *In quarto, chryſolithus, onychinus & beryllus. Incluſi auro erunt per or-
21 dines ſuos: *Habebuntq; nomina filiorum Iſrael: duodecim nominibus cælabuntur ſingu
D li lapides nominibus ſingulorum per duode
22 cim tribus. *Facies in rationali catenas ſibiin-
23 uicẽ cohærentes ex auro puriſſimo: * Et duos anulos aureos, quos pones in vtraq; rationalis
24 ſummitate. *Catenaſq; aureas iunges anulis
25 qui ſunt in marginibus eius: *Et ipſarum catenarum extrema duobus copulabis vncinis, in vtroque latere ſuperhumeralis quod ratio-
26 nale reſpicit. * Facies & duos anulos aureos, quos pones in ſummitatibus rationalis & in oris, quæ è regione ſunt ſuperhumeralis & po
27 ſteriora eius aſpiciunt: *Necnon & alios duos anulos aureos, qui ponendi ſunt in vtroque latere ſuperhumeralis deorſum, quod reſpicit contra faciẽ iunctur̃ inferioris, vt aptari poſ-
28 ſit cũ ſuperhumerali. *Et ſtringatur rationale
E anulis ſuis cũ anulis ſuperhumeralis vitta hyacinthina, vt maneat iunctura fabrefacta, & à ſeinuicẽ rationale & ſuperhumerale nequeãt
29 ſeparari. *Portabítque Aaron nomina filiorũ Iſrael in rationali iudicij ſuper pectus ſuũ, quando ingredietur ſanctuariũ memoriale co
30 rã Dño in æternũ. *Pones autẽ in rationali iudicij doctrinã & veritatẽ, quæ erunt in pectore Aaron quando ingredietur corã Dño: & geſtabit iudicium filiorũ Iſrael in pectore ſuo in
31 conſpectu Domini ſemper. * Facies & tuni-
32 cam ſuperhumeralis totam hyacinthinã. * In cuius medio ſupra erit capitium & ora per gyrum eius textilis, ſicut fieri ſolet in extremis veſtium partibus, ne facilè rumpantur.

תרגום אונקלוס

15 וְתַעֲבֵיד חֹשֶׁן דִּינָא עוֹבַד אוּמָּן כְּעוּבַד אֲפוֹדָא תַּעְבְּדִינֵיהּ דַּהֲבָא תְּכֵלְתָּא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר תַּעְבֵּיד יָתֵיהּ : 16 מְרַבַּע יְהֵי עָיִף
זַרְתָּא אוֹרְכֵיהּ וְזַרְתָּא פּוּתְיֵהּ : 17 וְתַשְׁלֵם בֵּיהּ אַשְׁלָמוּת אֶבֶן טָבָא אַרְבְּעָה סִדְרִין דְּאֶבֶן טָבָא סַדְרָא קַדְמָאָה סַמְקָן יַרְקָן וּבְרַקְתָּא סִדְרָא
חַד : 18 וְסִדְרָא תִּנְיָנָא אֲזְמַרְגְּדִין וְשַׁבְזִיז וְסַבְּהַלוֹם : 19 וְסִדְרָא תְּלִיתָאָה קַנְכְּרֵי טַרְקְיָא וְעֵין עֶגְלָא : 20 וְסִדְרָא רְבִיעָאָה כְּרוֹם יַמָּא
וּבוּרְלָא וּפַנְחֵירֵי מְרַמְּצָן בְּדַהֲב יְהוֹן בְּאַשְׁלְמוּתְהוֹן : 21 וְאַבְנַיָּא תְּהֲוַיִן עַל שְׁמָהָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּרֵתָא עֲשַׂרְ עַל שְׁמָהָתְהוֹן כְּהַב מְפָרַשׁ כְּגִלּוּף
דְּעִזְקָא גְּבַר עַל שְׁמֵיהּ תְּהֲוַיִן לְתָרֵי עֲשַׂר שִׁבְטַיָּא : 22 וְתַעֲבֵיד עַל חוּשְׁנָא חִיבִין מִתַּחְמָן עוֹבַד גְּרִילוּ דְּדַהֲב דְּכִי : 23 וְתַעֲבֵיד עַל חוּשְׁנָא תַּרְתֵּין
עִזְקָן דְּדַהֲב וְתִתֵּן יָת תַּרְתֵּין גְּדִילָן דְּדַהֲב עַל תְּרֵין עִזְקָתָא בְּסִטְרֵי חוּשְׁנָא : 24 וְתִתֵּן יָת תַּרְתֵּין גְּדִילָן דְּעַל תְּרֵין סִטְרוֹהִי חוּשְׁנָא עַל כְּתֵפֵי אֲפוֹדָא לְקִבֵּיל אַפּוֹהִי : 25 וְיָת תַּרְתֵּין
חוּשְׁנָא עַל שְׁפֵתֵיהּ דִּי לְעִבְרָא דְּאֲפוֹדָא מְלַגַּו : 26 וְתַעֲבֵיד תַּרְתֵּין עִזְקָן דְּדַהֲב וְתִתֵּן עַל תְּרֵין כְּתֵפֵי אֲפוֹדָא מִלְרַע מִלְקֳבֵיל אַפּוֹהִי לְקִבֵּיל בֵּית
לוּפֵי מְעַלְיָן לְחֵמְיָן אֲפוֹדָא : 27 וְיַחְדִּין יָת חוּשְׁנָא מֵעִזְקָתֵיהּ לְעִזְקַת אֲפוֹדָא בְּחוּטָא דְּהִכְלְתָא לְמֶהֱוֵי עַל הֵמְיַן אֲפוֹדָא וְלָא יִתְפְּרֵק חוּשְׁנָא מֵאֲפוֹדָא :
28 וְיִטּוֹל אַהֲרֹן יָת שְׁמָהָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחוּשְׁנָא עַל לִבֵּיהּ בְּמֵיעַלֵיהּ לְקוּדְשָׁא לְרִכְרָנָא קֳדָם יְיָ תְּדִירָא : 29 וְתִתֵּן בְּחוּשְׁנָא דִּינָא יָת אוּרַיָּא
וְיָת תּוּמַיָּא וִיהוֹן עַל לִבָּא דְּאַהֲרֹן בְּמֵיעַלֵיהּ לְקֳדָם יְיָ וְיִטּוֹל אַהֲרֹן יָת דִּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לִבֵּיהּ קֳדָם יְיָ תְּדִירָא : 30 וְתַעֲבֵיד יָת מְעִיל אֲפוֹדָא גְּמִיר
תְּכֵלְתָּא : 31 וְיֵהֵי פּוּם רֵישֵׁיהּ כְּפִיל לְגַוֵּיהּ תּוֹרָא יְהֵי מַקַּף לְפוּמֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר עוֹבַד מָחֵי בְּפוּם שִׁרְיָן יְהֵי לֵיהּ דְּלָא יִתְבְּזַע :

15 * Et facies rationale iudiciorum opus variegato-
ris, secundum numerum superhumeralis facies illud
ex auro, & hyacintho, & purpura, & coccino fila-
to, & byſſo retorta facies illud. 16 * Quadrangulum
erit duplum, palmi longitudo, & palmi latitudo.
17 * Et texes in eo texturam ſecundum lapidem qua-
driordinem. ordo lapidum erit ſardius, topazius, &
ſmaragdus: ordo vnus. 18 * Et ordo ſecundus, car-
bunculus, & ſaphirus, & iaſpis. 19 * Et ordo tertius,
ligurius, & agathes, & amethyſtus. 20 * Et ordo
quartus, chryſolithus, & beryllus, & onychinus,
circumtecti auro, et colligati in auro: ſint ſecundùm
ordinem eorum. 21 * Et lapides ſint ex nominibus
filiorum Iſrael, duodecim ſecundùm nomina eorum,
ſculpturæ ſigillorum cuiuſlibet ſecũdùm nomen ſint
in duodecim tribus. 22 * Et facies ſuper rationale ca-
tenas connexas, opus catenatum ex auro puro. 23 * Et
facies ſuper rationali duos anulos aureos: & impo-
nes duos anulos aureos ſuper vtraque initia ratio-
nalis. 24 * Et impones catenas & catenata auri ſuper
duos anulos ſuper vtraque latera rationalis. 25 * Et
duo latera duarum catenarum impones ſuper duas
connexiones: et impones ſuper humeros ſuperhume-
ralis ex aduerſo ſecundùm faciem. 26 * Et facies duos
anulos aureos, & impones ſuper duas alas ratione-
lis, in ſummitatem à ſummitate poſteriori ſuperhu-
meralis intrinſecus. 27 * Et facies duos anulos aureos,
& impones ſuper vtroſque humeros ſuperhume-
ralis ab infra eius, ſecundùm faciem ſecundùm co-
pulationem deſuper contexturæ ſuperhumeralis.
28 * Et conſtringes rationale ab anulis qui in eo ad
anulos ſuperhumeralis coniunctos ex hyacintho,
connexos ad contexturam ſuperhumeralis, vt nõ de
fluat rationale à ſuperhumerali. 29 * Et portabit Aa-
ron nomina filiorum Iſrael in rationali iudicij ſuper
pectus, ingrediens in ſanctuarium memoriale corã
Deo. 30 * Et impones in rationali iudicij manifeſtatio-
nem & veritatem. & erit ſuper pectus Aaron,
quando ingreſſus fuerit in ſanctuarium coram Do-
mino. & geſtabit Aaron iudicia filiorum Iſrael ſu-
per pectus coram Dño ſemper. 31 * Et facies tunicam ta
larem totam hyacinthinam. 32 * Et erit capitium ex illo
mediũ, cui adiungens in circuitu capitij opus texto-
ris, copulationem textam ex ipſo, vt nõ rumpatur.

15 * καὶ ποιήσεις λόγιον τῶν κρίσεων ἔργον ποικίλου. κατὰ τὸν
ἀριθμὸν τῆς ἐπωμίδος ποιήσεις αὐτὸ ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου,
καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νοντσμλύσ, καὶ βύσσου κεκλωσμέ-
16 νης ποιήσεις αὐτό. * τετράγωνον ἔσαι διπλοῦν, σπιθαμῆς τὸ
17 μῆκος, καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος. * καὶ καθυφανεῖς ἐν αὐτῷ
ὕφασμα κατὰ λίθον τετράστιχον. στίχος λίθων ἔσαι σαρδιον, το-
18 πάζιον, καὶ σμάραγδος, ὁ στίχος ὁ εἷς. * καὶ ὁ στίχος ὁ δεύτερος,
19 ανθραξ, καὶ σάπφειρος, καὶ ἴασπις. * καὶ ὁ στίχος ὁ τρίτος, λι-
20 γύριον, καὶ ἀχάτης, καὶ ἀμέθυστος. * καὶ ὁ στίχος ὁ τέταρτος, χρυ
σόλιθος, καὶ βήρυλλος, καὶ ὀνύχιον, περικεκαλυμμένα χρυσίῳ,
21 καὶ συνδεδεμένα ἐν χρυσίῳ. ἔσωσαν κατὰ στίχον αὐτῶν. * καὶ αἱ
λίθοι ἔσωσαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, δεκαδύο κα-
τὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν. γλυφαὶ σφραγίδων ἑκάστη καθ' ὄνομα
22 ἔσωσαν εἰς τὰς δώδεκα φυλάς. * καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον
κρεμαστὰς συμπεπλεγμένας, ἔργον ἁλυσιδωτὸν ἐκ χρυσίου καθα
23 ρόν. * καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον δύο δακτυλίους χρυσοῦς. καὶ
ἐπιθήσεις τοὺς δύο δακτυλίους τοὺς χρυσοῦς ἐπ' ἀμφοτέρας
24 τὰς ἀρχὰς τοῦ λογείου. * καὶ ἐπιθήσεις τοὺς κρεμαστὰς καὶ τὰ
ἁλυσιδωτὰ χρυσίου ἐπὶ τοὺς δύο δακτυλίους ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν
25 κλιτῶν τοῦ λογείου. * καὶ δύο κλίτη τῶν δύο κρεμαστῶν ἐπιθήσεις
ἐπὶ τὰ δύο ἐμπλόκια. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τοὺς ὤμους τοῦ ἐπωμί-
26 δος ἐξ ἐναντίας κατὰ πρόσωπον. * καὶ ποιήσεις δύο δακτυ-
λίους χρυσοῦς. καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ δύο πέρυγια τοῦ λογείου, ἐπὶ
27 τὸ ἄκρον ἀπ' ἄκρου τοῦ ὀπισθίου τοῦ ἐπωμίδος ἔσωθεν. * καὶ ποιήσεις
δύο δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις ἐπ' ἀμφοτέρους τοὺς ὤμους
τοῦ ἐπωμίδος κάτωθεν αὐτοῦ, κατὰ πρόσωπον κατὰ τὴν συμ-
28 βολὴν αὐτῶν τοῦ συνυφῆς τοῦ ἐπωμίδος. * καὶ σφίγξεις τὸ λογεῖον
ἀπὸ τῶν δακτυλίων τῶν ἐπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς δακτυλίους τοῦ ἐπωμί-
δος συνεχομένους ἐκ τοῦ ὑακίνθου, συμπεπλεγμένοις εἰς τὸ ὕφασ-
μα τοῦ ἐπωμίδος, ἵνα μὴ χαλᾶται τὸ λογεῖον ἀπὸ τοῦ ἐπωμίδος.
29 * καὶ λήψεται ἀαρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ λογείου τοῦ
κρίσεως ἐπὶ τοῦ στήθους, εἰσιὼν εἰς τὸ ἅγιον μνημόσυνον ἐναντίον τοῦ
30 θεοῦ. * καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον τοῦ κρίσεως τὴν δήλωσιν καὶ τὴν
ἀλήθειαν. καὶ ἔσαι ἐπὶ τοῦ στήθους ἀαρὼν, ὅταν εἰσπορεύηται εἰς τὸ ἅ-
γιον ἐναντίον κυρίου. καὶ εἰσοίσει ἀαρὼν τὰς κρίσεις τῶν υἱῶν ἰσ-
31 ραὴλ ἐπὶ τοῦ στήθους ἐνωπίον κυρίου διαπαντός. * καὶ ποιήσεις
32 ὑποδύτην ποδήρη, ὅλον ὑακίνθινον. * καὶ ἔσαι τὸ περισώμιον ἐξ
αὐτοῦ μέσον, ὡς ἀνέχον κύκλῳ τοῦ περισωμίου ἔργον ὑφαντοῦ,
τρόπον συμβολῆς συνυφαζμενίου ἐξ αὐτοῦ, ἵνα μὴ ῥαγῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Facieſque rationale iudicij opere artificis: iuxta opus ſuperhumeralis facies illud, ex auro, hyacintho, & purpura, & coccino, & byſſo retorta facies illud. 16 Quadratum erit & duplicatum: menſuram palmi habebit in longitudine eius, & menſuram palmi habebit in latitudine eius. 17 Et implebis in eo impletionem lapidis precioſi, quatuor ordines lapidum precioſorum: In primo ordine erit ſardius, topaſius, & ſmaragdus. 18 Et in ſecundo ordine, carbunculus, ſaphirus & iaſpis. 19 In tertio ordine, ligurius, achates & amethyſtus. 20 In quarto autem ordine, chryſolithus, onychinus & beryllus: incluſi auro erunt in cælaturis ſuis. 21 Lapides autem erunt duodecim iuxta nomina filiorum Iſrael, ſculpti ſcriptura diſtincta ſicut ſculptura anuli, ſinguli lapides per nomina ſingulorum erunt per duodecim tribus. 22 Facieſque in rationali catenulas ſibi inuicem cohærentes opere fimbriarum ex auro mundiſſimo. 23 Et facies ſuper rationale duos anulos ex auro, & pones duos anulos in duobus lateribus rationalis. 24 Et pones duas fimbrias aureas in duobus anulis in lateribus rationalis: 25 Et duas fimbrias quæ ſunt in duobus lateribus eius pones ſuper duos vncinos, & pones in humerulis ſuperhumeralis contra faciem eius. 26 Et facies duos anulos aureos, & pones eos in duobus lateribus rationalis quæ ſunt in ore eius, quæ eſt è regione ſuperhumeralis intrinſecus. 27 Facieſque duos anulos aureos, & pones eos in duobus humerulis ſuperhumeralis inferius contra faciem ſuam è regione iuncturæ eius ſuper balteum ſuperhumeralis. 28 Et coniungent rationale ex anulis ſuis ad anulos ſuperhumeralis vitta hyacinthina, vt ſit ſuper balteum ſuperhumeralis, & non auferatur rationale à ſuperhumerali. 29 Et portabit Aaron nomina filiorum Iſrael in rationali iudicij ſuper cor ſuum, cùm ingreſſus fuerit in ſanctuarium in memoriam coram Domino ſemper. 30 Poneſque in rationale iudicij Vrim & Thumim, & erunt ſuper cor Aaron cùm ingreſſus fuerit coram Domino. portabitque Aaron iudicium filiorum Iſrael ſuper cor ſuum coram Domino ſemper. 31 Facieſque pallium ſuperhumeralis totum hyacinthinum. 32 Et erit capitium eius duplicatum intrinſecus. Ora erit capitio eius per gyrum opere textoris, ſicut os loricæ erit ei, vt non rumpatur.

33 * Deorsum verò ad pedes eiusdem tunicæ per circuitum quasi malapunica facies ex hya cintho & purpura,& cocco bis tincto,& byſ-
34 so retorta, mixtis in medio tintinabulis: *Ita vt tintinabulũ sit aureum & malumpunicũ,
35 rursumq; tintinabulũ aliud aureũ & malũpu nicum. *Et vestietur ea Aaron in officio mini sterij,vt audiatur sonitus quando ingreditur & egreditur sanctuarium in conspectu Do-
36 mini,& non moriatur. *Facies & laminam de auro purissimo,in qua sculpes opere cælato-
37 ris sanctum Domino. *Ligabísque eam vitta
38 hyacinthina: *Et erit super tiaram imminens fronti pontificis. Portabitque Aaron iniquitates eorum quæ obtulerunt, & sanctificaue-
G runt filij Israel in cunctis muneribus &dona-riis suis. Erit autem lamina semper in fronte
39 eius,vt placatus sit ei Dominus.*Stringesque tunicam byssо , & tiaram byssinam facies, &
40 balteum opere plumarij. *Porrò filiis Aaron tunicas lineas parabis , & balteos ac tiaras in
41 gloriam & decorem. *Vestiesque his omnibus Aaron fratrem tuum , & filios eius cum eo:& cunctorum consecrabis manus,sanctifi-cabísque illos, vt sacerdotio fungantur mihi.
42 * Facies & feminalia linea , vt operiant carnem turpitudinis suæ, à renibus vsque ad fe-
43 mora: *Et vtentur eis Aaron & filij eius quando ingredientur tabernaculum testimonij , vel quando appropinquant ad altare vt mi-nistrent in sanctuario, ne iniquitatis rei moriantur. Legitimum sempiternum erit Aaron & semini eius post eum. CAP. XXIX.

1 SEd & hoc facies,vt mihi in sacerdotio con-
A secrentur: Tolle vitulum de armento , & arietes duos immaculatos:
2 * Panesque azymos , & crustulam absque fermento , quæ conspersa sint oleo, lagana quoque azyma oleo lita. de simila triticea cuncta facies.
3 * Et posita in canistro,offeres. vitulum au-
4 tem,& duos arietes: * Et Aaron ac filios eius applicabis ad ostium tabernaculi testimonij. Cumque laueris patrem cum filiis suis aqua,

33 * וְעָשִׂיתָ עַל־שׁוּלָיו רִמֹּנֵי תְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
שָׁנִי עַל־שׁוּלָיו סָבִיב וּפַעֲמֹנֵי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב׃
34 * פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמּוֹן פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמּוֹן עַל־שׁוּלֵי הַמְעִיל
35 סָבִיב׃ * וְהָיָה עַל־אַהֲרֹן לְשָׁרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ
אֶל־הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי יְהוָה וּבְצֵאתוֹ וְלֹא יָמוּת׃
36 * וְעָשִׂיתָ צִיץ זָהָב טָהוֹר וּפִתַּחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי חֹתָם
73 קֹדֶשׁ לַיהוָה׃ * וְשַׂמְתָּ אֹתוֹ עַל־פְּתִיל תְּכֵלֶת וְהָיָה
38 עַל־הַמִּצְנֶפֶת אֶל־מוּל פְּנֵי־הַמִּצְנֶפֶת יִהְיֶה׃ * וְהָיָה
עַל־מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת־עֲוֹן הַקָּדָשִׁים אֲשֶׁר
יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכֹל מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל־
39 מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְהוָה׃ * וְשִׁבַּצְתָּ
הַכְּתֹנֶת שֵׁשׁ וְעָשִׂיתָ מִצְנֶפֶת שֵׁשׁ וְאַבְנֵט תַּעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה
40 רֹקֵם׃ * וְלִבְנֵי אַהֲרֹן תַּעֲשֶׂה כֻתֳּנֹת וְעָשִׂיתָ לָהֶם
אַבְנֵטִים וּמִגְבָּעוֹת תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְכָבוֹד וְלִתְפְאָרֶת׃
41 * וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ
וּמָשַׁחְתָּ אֹתָם וּמִלֵּאתָ אֶת־יָדָם וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְכִהֲנוּ־לִי׃
42 * וַעֲשֵׂה לָהֶם מִכְנְסֵי־בָד לְכַסּוֹת בְּשַׂר עֶרְוָה מִמָּתְנַיִם
43 וְעַד־יְרֵכַיִם יִהְיוּ׃ * וְהָיוּ עַל־אַהֲרֹן וְעַל־בָּנָיו בְּבֹאָם
אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ לְשָׁרֵת
בַּקֹּדֶשׁ וְלֹא־יִשְׂאוּ עָוֹן וָמֵתוּ חֻקַּת עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ
אַחֲרָיו׃

כט

1 * וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקַדֵּשׁ
אֹתָם לְכַהֵן לִי לְקַח פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר וְאֵילִם שְׁנִיִם
2 תְּמִימִם׃ * וְלֶחֶם מַצּוֹת וְחַלֹּת מַצֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן
וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשָׁחִים בַּשָּׁמֶן סֹלֶת חִטִּים תַּעֲשֶׂה
3 אֹתָם׃ * וְנָתַתָּ אוֹתָם עַל־סַל אֶחָד וְהִקְרַבְתָּ אֹתָם
4 בַּסָּל וְאֶת־הַפָּר וְאֶת שְׁנֵי הָאֵילִם׃ * וְאֶת־אַהֲרֹן
וְאֶת־בָּנָיו תַּקְרִיב אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְרָחַצְתָּ אֹתָם
בַּמָּיִם׃

תרגום אונקלוס

33 וְתַעְבֵּיד עַל שְׁפוּלוֹהִי רִמּוֹנֵי דִּתְכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי עַל שְׁפוּלוֹהִי סְחוֹר סְחוֹר וְגַגִּין דְּדַהֲבָ בֵּינֵיהוֹן סְחוֹר סְחוֹר׃ 34 זָגָא דְדַהֲבָא
וְרִמּוֹנָא זָגָא דְדַהֲבָא וְרִמּוֹנָא עַל שְׁפוּלֵי מְעִילָא סְחוֹר סְחוֹר׃ 35 וִיהֵי עַל אַהֲרֹן לְשַׁמָּשָׁא וְיִשְׁתְּמַע קָלֵיהּ בְּמֵיעַלֵיהּ לְקוּדְשָׁא קֳדָם יְיָ וּבְמִפְּקֵיהּ
וְלָא יְמוּת׃ 36 וְתַעְבֵּיד צִיצָא דִּדְהַב דְּכִי וְתִגְלוֹף עֲלוֹהִי כְּתָב מְפָרַשׁ קֻדָּשׁ לַייָ׃ 37 וּתְשַׁוִּי יָתֵיהּ עַל חוּטָא דִּתְכְלְתָּא וִיהֵי עַל מִצְנַפְתָּא לְקִבֵּיל
אַפֵּי מִצְנַפְתָּא יְהֵי׃ 38 וִיהֵי עַל בֵּירֵת עֱיָנוֹהִי דְאַהֲרֹן יַת עֲוָיַת קוּדְשַׁיָּא דְיַקְדְּשׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנָן קוּדְשֵׁיהוֹן וְיִהֵי עַל בֵּירֵת עֱיָנוֹהִי
תְּדִירָא לְרַעֲוָא לְהוֹן קֳדָם יְיָ׃ 39 וְתִרְמֵיץ כִּיתוֹנָא דְבוּצָא וְתַעְבֵּיד מִצְנַפְתָּא דְבוּצָא וְהֶמְיָן תַּעְבֵּיד עוֹבַד צַיָּיר׃ 40 וְלִבְנֵי אַהֲרֹן תַּעְבֵּיד כִּתּוּנִין
וְתַעְבֵּיד לְהוֹן הֶמְיָנִין וְקוֹבָעִין תַּעְבֵּיד לְהוֹן לִיקָר וּלְהוֹשְׁבְּחָא׃ 41 וְתַלְבֵּישׁ יָתְהוֹן יַת אַהֲרֹן אָחוּךְ וְיַת בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ וּתְרַבֵּי יָתְהוֹן וּתְקָרֵיב יַת קָרְבְּנֵיהוֹן
וּתְקַדֵּישׁ יָתְהוֹן וְיִשַׁמְּשׁוּן קָדָמָי׃ 42 וְתַעְבֵּיד לְהוֹן מִכְנְסִין דְּבוּץ לְכַסָּאָה בִּשַׂר עֶרְיָה מִחַרְצִין וְעַד יַרְכִּין יְהוֹן׃ 43 וִיהוֹן עַל אַהֲרֹן וְעַל בְּנוֹהִי
בְּמֵיעַלְהוֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא אוֹ בְּמִקְרְבְהוֹן לְמַדְבְּחָא לְשַׁמָּשָׁא בְּקוּדְשָׁא וְלָא יְקַבְּלוּן חוֹבָא וְלָא יְמוּתוּן קְיָם עָלַם לֵיהּ וְלִבְנוֹהִי בָּתְרוֹהִי׃

כט

1 וְדֵין פִּתְגָמָא דְתַעְבֵּיד לְהוֹן לְקַדָּשָׁא
יְהוֹן לְשַׁמָּשָׁא קָדָמַי סַב תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי וְדִכְרִין תְּרֵין שְׁלֵמִין׃ 2 וּלְחֶם פַּטִּיר וּגְרִיצָן פַּטִּירָן דְּפִילָן בְּמִשַׁח וְאִסְפּוֹגִין פַּטִּירִין דְּמִשִׁיחִין בְּמִשַׁח
סְלֶת חִטִּין תַּעְבֵּיד יַתְהוֹן׃ 3 וְתִתֵּן יַתְהוֹן עַל סַלָּא חַדָּא וּתְקָרֵיב יַתְהוֹן בְּסַלָּא וְיַת תּוֹרָא וְיַת תְּרֵין דְּכְרִין׃ 4 וְיַת אַהֲרֹן וְיַת בְּנוֹהִי תְּקָרֵיב
לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתַסְחֵי יָתְהוֹן בְּמַיָּא׃

* *Et facies ſuper marginem tunicæ ab infrà, quaſi florentis mali punici, mala punica ex hyacintho, & purpura, & coccino filato, & byſſo retorta, in margine tunicæ in circuitu. at eadem ſpecie mala punica aurea, & tintinabula in medio horum in circuitu.* * *Inter malum punicum aureum tintinabulum, & floridum in margine tunicæ in circuitu.*

* *Et erit Aaron in miniſtrando audibilis vox eius, ingredienti in ſanctuarium coram Domino, & egredienti, vt non moriatur.*

* *Et facies laminam auream puram, & ſculpes in ea ſculpturam ſigilli ſanctificationem Domini.*

* *Et impones illud in hyacintho retorto: & erit ſuper mitram, ante faciem mitræ erit.*

* *Et erit ſuper fronte Aaron: & portabit Aaron peccata ſanctorum, quæ ſanctificauerint filij Iſrael omnis muneris ſanctorum eorum. & erit in fronte Aaron ſemper acceptabile eis coram Domino.*

* *Et nodi tunicarum ex byſſo: & facies cidarin byſſinam, & zonam facies opere variegatoris.*

* *Et filiis Aaron facies tunicas, & zonas: & cidares facies eis in honorem & gloriam.*

* *Et indues eas Aaron fratrem tuum, & filios eius cum eo: & vnges eos, & implebis eorum manus: & ſanctificabis eos, vt ſacerdotio fungantur mihi.* * *Et facies eis feminalia linea, ad velandum turpitudinem corporis eorum, à lumbis vſque ad femora erit.* * *Et habebit Aaron ea & filij eius, quando ingrediuntur in tabernaculum teſtimonij, vel quando ingrediuntur ad miniſtrandum ad altare ſanctuarij. & non adducent ad ſeipſos peccatum, vt non moriantur. legitimum ſempiternum illi, & ſemini eius poſt eum.*

CAP. XXIX.

ET hæc ſunt quæ facies eis, ad ſanctificandum eos, vt ſacerdotio fungantur mihi: Accipies vitulum ex bobus vnum, & arietes duos immaculatos: * *Et panes azymos conſperſos in oleo, & lagana azyma vncta in oleo. ſimilam ex tritico facies ea.* * *Et impones ea in caniſtro vno, & offeres ea in caniſtro, & vitulum, & duos arietes.*

* *Et Aaron & filios eius applicabis ad ianuam tabernaculi teſtimonij: & lauabis eos in aqua:*

33 * Ϲ ποιήϛεις ἐπὶ τὸ λῶμα τοῦ ἐφοδίου κάτωθεν, ὡς ἐξανθούσης ῥόας ῥοΐσκους ἐξ ὑακίνθου, Ϲ πορφύρας, ϗ κοκκίνου διανενησμένου, Ϲ βύσσου κεκλωσμένης, ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ἐφοδίου κύκλῳ. τὸ δὲ αὐτὸ εἶδος ῥοΐσκους χρυσοῦς, Ϲ κώδωνας
34 ἀναμέσον τούτων περικύκλῳ, * κώδωνα ῥοΐσκον χρυσοῦν κώδωνα, ϗ αὖθις ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ἐφοδίου κύκλῳ.
35 * ϗ ἔσται ἀαρὼν ἐν τῇ λειτουργεῖν αὐτὸν ἡ φωνὴ αὐτοῦ, εἰσιόντι εἰς τὸ ἅγιον ἔναντι κυρίου, Ϲ ἐξιόντι, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ.
36 * ϗ ποιήσεις πέταλον χρυσοῦν καθαρόν. ϗ ἐντυπώϛεις
37 ἐν αὐτῷ ἐντύπωμα σφραγίδος ἁγίασμα κυρίου. * ϗ ἐπιθήσεις αὐτὸ ἐπὶ ὑακίνθου κεκλωσμένης. Ϲ ἔσται ἐπὶ τῆς μίτρας,
38 ϗ πρόσωπον τῆς μίτρας ἔσται. * ϗ ἔσται ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀαρὼν ϗ ἀμαρτήματα τῶν ἁγίων, ὅσα ἂν ἁγιάσωσι ⓘ υἱοὶ ἰσραὴλ παντὸς δόματος τῶν ἁγίων αὐτῶν. Ϲ ἔσται ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀαρὼν διαπαντὸς δεκτὸν αὐ-
39 τοῖς ἔναντι κυρίου. * ϗ ⓘ κοσύμβοι τῶν χιτώνων ἐκ βύσσου. ϗ ποιήϛεις κίδαριν βύσσινον· Ϲ ζώνην ποιήσεις, ἔργον ποι-
40 κίλου. * ϗ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν ποιήσεις χιτῶνας Ϲ ζώνας, ϗ κιδάρεις ποιήϛεις αὐτοῖς εἰς τιμὴν ϗ δόξαν.
41 * ϗ ἐνδύϛεις αὐτὰ ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, Ϲ σὺν υἱὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. Ϲ χείσεις αὐτοὺς, Ϲ ἐμπλήσεις αὐτῶν τὰς χεῖρας. ϗ ἁγιάϛεις αὐτοὺς, ἵνα ἱερατεύσωσί μοι.
42 * Ϲ ποιήσεις αὐτοῖς περισκέλη λινᾶ, καλύψαι ἀσχημοσύνην χρωτὸς αὐτῶν, ἀπὸ ὀσφύος ἕως μηρῶν ἔσται.
43 * ϗ ἔσται ἀαρὼν αὐτῷ ϗ υἱοῖ αὐτοῦ, ὅταν εἰσπορεύονται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ ὅταν προσπορεύονται λειτουργεῖν πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ ἁγίου. ϗ οὐκ ἐπάξονται πρὸς ἑαυτοὺς ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ ἀποθάνωσι. νόμιμον αἰώνιον αὐτῷ, ϗ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν.

κθ'.

1 * Καὶ ταῦτά ἐϛιν ἃ ποιήσεις αὐτοῖς, ἁγιάσαι αὐτοὺς, ὥϛε ἱερατεύειν μοι. λήψῃ μοσχάριον ἐκ βοῶν σὺ, ϗ κριοὺς δύο
2 ἀμώμους· * Ϲ ἄρτους ἀζύμους πεφυραμένους ἐν ἐλαίῳ, ϗ λάγανα ἄζυμα κεχριϛμένα ἐν ἐλαίῳ. σεμίδαλιν ἐκ
3 πυρῶν ποιήσεις αὐτά. * ϗ ἐπιθήσεις αὐτὰ ἐπὶ κανοῦν σὺ, ϗ προσοίσεις αὐτὰ ἐπὶ τῷ κανῷ, ϗ τὸ μοσχάριον, ϗ
4 τοὺς δύο κριούς. * ϗ ἀαρὼν ϗ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ προσάξεις ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, Ϲ λούσεις αὐτοὺς ἐν ὕδατι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Facieſque in inferiori parte per circuitum malagranata ex hyacintho, & purpura, & coccino; & tintinabula aurea in medio eorum per circuitum. 34 Tintinabulum aureum & malumgranatum, tintinabulum aureum & malumgranatum in inferiori parte pallij per circuitum.

35 Eritque ſuper Aaron quando miniſtrauerit, & audietur ſonitus eius quando ingredietur in ſanctuarium coram Domino, & quando egreſſus fuerit, & non morietur. 36 Facieſque laminam ex auro mundiſſimo, & ſculpes ſuper ea ſcriptura diſtincta, ſanctum Domino. 37 Poneſque eam ſuper vittam hyacinthinam, & erit ſuper tiaram, è regione tiaræ erit. 38 Eritque ſuper frontem Aaron imminens oculis: & portabit Aaron iniquitates eorum quæ ſanctificauerunt filij Iſrael in cunctis muneribus ſanctificationum eorum. Eritque ſemper ſuper frontem eius imminens oculis, in beneplacitum eis coram Domino. 39 Stringeſque tunicam byſſo, & facies tiaram de byſſo, & balteum facies opere polymitarij. 40 Et filiis Aaron facies tunicas, & facies eis baltea, & mitras facies eis in honorem & decorem. 41 Indueſque ea Aaron fratrem tuum, & filios eius cum eo: & vnges eos, & offeres oblationes eorum, ſanctificabiſque illos vt miniſtrent coram me. 42 Et facies eis femoralia ex byſſo, vt operiant carnem turpitudinis ſuæ, à lumbis vſque ad femora erunt. 43 Eruntque ſuper Aaron & ſuper filios eius quando ingredientur in tabernaculum fœderis, aut quando accedent ad altare vt miniſtrent in ſanctuario, & non ſuſcipient peccatum, ne moriantur. Legitimum ſempiternum erit ei & filiis eius poſt eum.

CAP. XXIX.

ET hoc eſt verbum quod facies eis, vt ſanctifices eos ad miniſtrandum coram me: Tolle vitulum vnum de armento, & arietes duos immaculatos.

2 Panemque azymum & placentas azymas conſperſas oleo & laganá azyma lita oleo, de ſimila tritici facies ea.

3 Poneſque ea in caniſtro vno, & offeres ea in caniſtro, & vitulum, & duos arietes. 4 Et Aaron quoque & filios eius applicabis ad oſtium tabernaculi fœderis, & lauabis eos aquis.

5 * וְלָקַחְתָּ אֶת־הַבְּגָדִים וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת־אַהֲרֹן אֶת־
הַכְּתֹנֶת וְאֵת מְעִיל הָאֵפֹד וְאֶת־הָאֵפֹד וְאֶת־הַחֹשֶׁן
6 וְאָפַדְתָּ לוֹ בְּחֵשֶׁב הָאֵפֹד: * וְשַׂמְתָּ הַמִּצְנֶפֶת עַל־
רֹאשׁוֹ וְנָתַתָּ אֶת־נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ עַל־הַמִּצְנֶפֶת:
7 * וְלָקַחְתָּ אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְיָצַקְתָּ עַל־רֹאשׁוֹ
8 וּמָשַׁחְתָּ אֹתוֹ: * וְאֶת־בָּנָיו תַּקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּם
9 כֻּתֳּנֹת: * וְחָגַרְתָּ אֹתָם אַבְנֵט אַהֲרֹן וּבָנָיו
וְחָבַשְׁתָּ לָהֶם מִגְבָּעֹת וְהָיְתָה לָהֶם כְּהֻנָּה
10 לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִלֵּאתָ יַד־אַהֲרֹן וְיַד־בָּנָיו: * וְהִקְרַבְתָּ
אֶת־הַפָּר לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְסָמַךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־
11 יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הַפָּר: * וְשָׁחַטְתָּ אֶת־הַפָּר לִפְנֵי
12 יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: * וְלָקַחְתָּ מִדַּם הַפָּר וְנָתַתָּה
עַל־קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּאֶצְבָּעֶךָ וְאֶת־כָּל־הַדָּם
13 תִּשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: * וְלָקַחְתָּ אֶת־כָּל־
הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד
וְאֶת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן וְהִקְטַרְתָּ
14 הַמִּזְבֵּחָה: * וְאֶת־בְּשַׂר הַפָּר וְאֶת־עֹרוֹ וְאֶת־פִּרְשׁוֹ
תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה חַטָּאת הוּא:
15 * וְאֶת־הָאַיִל הָאֶחָד תִּקָּח וְסָמְכוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־
16 יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאָיִל: * וְשָׁחַטְתָּ אֶת־הָאַיִל וְלָקַחְתָּ
17 אֶת־דָּמוֹ וְזָרַקְתָּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: * וְאֶת־הָאַיִל
תְּנַתֵּחַ לִנְתָחָיו וְרָחַצְתָּ קִרְבּוֹ וּכְרָעָיו וְנָתַתָּ עַל־נְתָחָיו
18 וְעַל־רֹאשׁוֹ: * וְהִקְטַרְתָּ אֶת־כָּל־הָאַיִל הַמִּזְבֵּחָה
עֹלָה הוּא לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה הוּא:
19 * וְלָקַחְתָּ אֶת הָאַיִל הַשֵּׁנִי וְסָמַךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־
20 יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאָיִל: * וְשָׁחַטְתָּ אֶת־הָאַיִל
וְלָקַחְתָּ מִדָּמוֹ וְנָתַתָּה עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן אַהֲרֹן וְעַל־תְּנוּךְ
אֹזֶן בָּנָיו הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדָם הַיְמָנִית וְעַל־
בֹּהֶן רַגְלָם הַיְמָנִית וְזָרַקְתָּ אֶת־הַדָּם עַל־
הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

5 * Indues Aaron veſtimentis ſuis, id eſt, linea & tunica, & ſuperhumerali, & rationali Leu.1.b.
6 quod conſtringes balteo. * Et pones tiaram in capite eius, laminam ſanctam ſuper tiaram:
7 * Et oleum vnctionis fundes ſuper caput eius, atque hoc ritu conſecrabitur.
8 * Filios quoque illius applicabis, & indues
B tunicis lineis:
8 * Cingeſque balteo Aaron ſcilicet & liberos eius, & impones eis mitras: eruntque ſacerdotes mihi religione perpetua. Poſtquam
10 initiaueris manus eorum,
10 * Applicabis & vitulum coram tabernaculo teſtimonij: imponéntque Aaron & filij eius manus ſuper caput illius:
11 * Et mactabis eum in conſpectu Domini, iuxta oſtium tabernaculi teſtimonij:
12 * Sumptumque de ſanguine vituli, pones ſuper cornua altaris digito tuo, reliquum autem ſanguinem fundes iuxta baſim eius. Leu.3.a.
13 * Sumes & adipem totum qui operit inteſtina & reticulum iecoris ac duos renes & adipem qui ſuper eos eſt, & offeres incenſum ſuper altare.
14 * Carnes verò vituli, & corium, & fimum, combures foris extra caſtra, eo quòd pro peccato ſit.
15 * Vnum quoque arietem ſumes, ſuper cuius caput ponent Aaron & filii eius manus.
16 * Quem cùm mactaueris, tolles de ſanguine eius, & fundes circa altare:
17 * Ipſum autem arietem ſecabis in fruſta, lo
taque inteſtina eius & pedes, pones ſuper con
C ciſas carnes, & ſuper caput illius.
18 * Et offeres totum arietem in incenſum ſuper altare, oblatio eſt Domino odor ſuauiſſi-
19 mus victimæ Domini. * Tolles quoque arietem alterum, ſuper cuius caput Aaron & fi-
20 lij eius ponent manus: * Quem cùm immolaueris, ſumes de ſanguine eius, & pones ſuper extremum auriculę dextrę Aaron & filiorum eius, & ſup pollices manus eorũ ac pedis dextri, fundeſq; ſanguinẽ ſup altare per circuitũ.

תרגום אונקלוס

5 וְתִיסַב יָת לְבוּשַׁיָּא וְתַלְבֵּישׁ יָת אַהֲרֹן יָת כֻּתּוֹנָא וְיָת מְעִילָא דְּאֵפוֹדָא וְיָת חוּשְׁנָא וְתִתְקֵין לֵיהּ בְּהֵמְיָן אֵפוֹדָא: 6 וּתְשַׁוֵּי
מִצְנֶפְתָּא עַל רֵישֵׁיהּ וְתִתֵּן יָת כְּלִילָא דְּקוּדְשָׁא עַל מִצְנֶפְתָּא: 7 וְתִיסַב יָת מְשַׁח דַּרְבּוּתָא וְתֵרִיק עַל רֵישֵׁיהּ וְתָרְבֵּי יָתֵיהּ: 8 וְיָת בְּנוֹהִי
תְּקָרֵיב וְתַלְבְּשִׁינוּן כְּתוּנִין: 9 וְתָזֵרְיז יָתְהוֹן הֶמְיָנִין אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי וְתִתְקַן לְהוֹן קוּבָּעִין וְתְהֵי לְהוֹן כְּהוּנְתָא לְקְיָם עָלַם וְתַקְרֵיב קוּרְבָּנָא
דְּאַהֲרֹן וְקוּרְבָּנָא דִּבְנוֹהִי: 10 וְתְקָרֵיב יָת תּוֹרָא לְקֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִסְמוֹךְ אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרָא: 11 וְתִכּוֹס יָת
תּוֹרָא קֳדָם יְיָ בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא: 12 וְתִיסַב מִן דְּמָא דְתוֹרָא וְתִתֵּן עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא בְּאֶצְבְּעָךְ וְיָת כָּל דְּמָא תְּשׁוֹד לְיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא:
13 וְתִיסַב יָת כָּל תַּרְבָּא דְחָפֵי יָת גַּוָּא וְיָת חַצְרָא דְעַל כַּבְדָּא וְיָת תַּרְתֵּין כּוּלְיָן וְיָת תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהוֹן וְתַסֵּיק לְמַדְבְּחָא: 14 וְיָת בִּשְׂרָא דְתוֹרָא
וְיָת מְשָׁכֵיהּ וְיָת אוּכְלֵיהּ תּוֹקֵיד בְּנוּרָא מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא חַטָּאתָא הוּא: 15 וְיָת דְּכָרָא חַד תִּסַּב וְיִסְמְכוּן אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יָת יְדֵיהוֹן עַל
רֵישׁ דְּכָרָא: 16 וְתִכּוֹס יָת דְּכָרָא וְתִסַּב יָת דְּמֵיהּ וְתִזְרוֹק עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר: 17 וְיָת דְּכָרָא תְּפַלֵּג לְאֵבְרוֹהִי וְתִחַלֵּיל
גַּוֵּיהּ וּכְרָעוֹהִי וְתִתֵּן עַל אֵבָרוֹהִי וְעַל רֵישֵׁיהּ: 18 וְתַסֵּק יָת כָּל דְּכָרָא לְמַדְבְּחָא עֲלָתָא הוּא קֳדָם יְיָ לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קוּרְבָּנָא קֳדָם
יְיָ הוּא: 19 וְתִיסַב יָת דְּכָרָא תִּנְיָנָא וְיִסְמוֹךְ אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ דְּכָרָא: 20 וְתִכּוֹס יָת דְּכָרָא
וְתִיסַב מִדְּמֵיהּ וְתִתֵּן עַל רוּם אוּדְנָא דְאַהֲרֹן וְעַל רוּם אוּדְנָא דִבְנוֹהִי דְּיַמִּינָא וְעַל אִלְיוֹן יְדֵיהוֹן דְּיַמִּינָא וְעַל אִלְיוֹן רַגְלֵיהוֹן דְּיַמִּינָא וְתִזְרוֹק יָת דְּמָא
עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר:

5 * Et accipiens veſtes indues Aaron fratrem tuum, & veſtem talarem, & ſuperhumerale, & rationale: & copulabis ipſum rationale ad ſuperhumerale.
6 * Et impones mitram ſuper caput eius, & impones laminam ſanctificationem ſuper mitrã.
7 * Et accipies de oleo vnctionis, & infundes illud ſuper caput eius, & vnges eum.
8 * Et filios eius applicabis, & indues eos veſtes.
9 * Et cinges eos zonis, & circumpones eis cidaris, & erit eis ſacerdotium mihi in ſeculum. Et conſecrabis manus Aaron & manus filiorum eius.
10 * Et applicabis vitulum ad ianuas tabernaculi teſtimonij. & imponent Aaron & filij eius manus ſuas ſuper caput vituli coram Domino, apud oſtium tabernaculi teſtimonij.
11 * Et iugulabis vitulum coram Domino apud oſtium tabernaculi teſtimonij.
12 * Et accipies de ſanguine vituli, & pones ſuper cornua altaris digito tuo. at reliquum totum ſanguinem infundes iuxta baſim altaris.
13 * Et accipies omnem adipem qui ſuper ventrem, & reticulum iecoris, & duos renes, & adipem qui ſuper ipſos, & impones ſuper altare.
14 * At carnes vituli, & pellem, & fimum combures in igne extra caſtra. peccatum enim eſt.
15 * Et arietem accipies vnum, & imponent Aaron & filij eius manus ſuas ſuper caput arietis.
16 * Et iugulabis arietem, & accipiens ſanguinem effundes ſuper altare in circuitu.
17 * Et arietem ſecabis per membra: & lauabis inteſtina & pedes aqua, & impones ſuper fruſta cum capite.
18 * Et offeres totum arietem ſuper altare holocauſtum Domino in odorem ſuauitatis: ſacrificium Domino eſt.
19 * Et accipies arietem ſecundum, & imponent Aaron & filij eius manus ſuas ſuper caput arietis.
20 * Et iugulabis eum, & accipies de ſanguine eius, & impones ſuper extremum auris Aaron dextræ, & ſuper ſummitatem pedis dextri, & ſuper extremitates aurium filiorum eius dextrarum, & ſuper ſummitates manuum eorum dextrarum, & ſuper ſummitates pedum eorum dextrorum.

5 * καὶ λαβὼν τὰς στολὰς ἐνδύσεις ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ τὸν χιτῶνα τὸν ποδήρη, καὶ τὸν ἐπωμίδα, καὶ τὸ λόγιον· καὶ ζωνάψεις αὐτὸ τὸ λόγιον περὶς τὸν ἐπωμίδα·
6 * καὶ ἐπιθήσεις τὸν μίτραν ἐπὶ τὸν κεφαλὴν αὐτῦ, καὶ ἐπιθήσεις τὸ πέταλον τὸ ἁγίασμα ἐπὶ τὸν μίτραν.
7 * καὶ λήψῃ τὸ ἔλαιον τὸ χρίσματος, καὶ ἐπιχεεῖς αὐτὸ
8 ἐπὶ τὸν κεφαλὴν αὐτῦ, καὶ χρίσεις αὐτόν. * καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῦ περιζώσεις, καὶ ἐνδύσεις αὐτοὺς χιτῶνας.
9 * καὶ ζώσεις αὐτοὺς ταῖς ζώναις, καὶ περιθήσεις αὐτοῖς τὰς κιδάρεις, καὶ ἔσαι αὐτοῖς ἱερατεία ἐμοὶ εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ τελειώσεις τὰς χεῖρας ἀαρὼν καὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτῦ.
10 * καὶ προσάξεις τὸν μόσχον ἐπὶ τὰς θύρας τ σκηνῆς τ μαρτυρίυ. καὶ ἐπιθήσουσιν ἀαρὼν & οἱ υἱοὶ αὐτῦ τὰς χεῖρας αὐτ τ μόσχυ, ἔναντι κυρίυ, πρὸς τὴν θύραν
11 τ σκηνῆς τ μαρτυρίου. * καὶ σφάξεις τὸν μόσχον ἔναντι
12 κυρίου πρὸς τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τ μαρτυρίου. * καὶ λήψῃ ἀπὸ τ αἵματος τ μόσχου, & θήσεις ἐπὶ τῶν κεράτων τ θυσιαστηρίου τῷ δακτύλῳ σου. τὸ δὲ λοιπὸν πᾶν αἷμα ἐγ-
13 χεεῖς πρὸς τὴν βάσιν τ θυσιαστηρίου. * καὶ λήψῃ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τὸν λοβὸν τ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ θυ-
14 σιαστήριον. * τὰ δὲ κρέα τ μόσχυ, & τὸ δέρμα, καὶ τὴν κόπρον κατακαύσεις ἐν πυρὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς· ἁμαρτία γάρ ἐστιν.
15 * καὶ τὸν κριὸν λήψῃ τὸν ἕνα, & ἐπιθήσουσιν ἀαρὼν & οἱ υἱοὶ αὐτῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τ κριυ.
16 * καὶ σφάξεις τὸν κριὸν, καὶ λαβὼν τὸ αἷμα περιχεεῖς
17 ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ· * καὶ τὸν κριὸν διχοτομήσεις κατὰ μέλη. καὶ πλυνεῖς τὰ ἐνδόσια & τοὺς πόδας ὕδατι, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ διχοτομήματα σὺν τῇ κεφαλῇ.
18 * καὶ θυμιάσεις ὅλον τὸν κριὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ὁλοκαύτωμα κυρίῳ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, θυσίασμα κυρίῳ ἐστίν.
19 * καὶ λήψῃ τὸν κριὸν τὸν δεύτερον, καὶ ἐπιθήσουσιν ἀαρὼν & οἱ υἱοὶ αὐτῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τ κριυ.
20 * καὶ σφάξεις αὐτὸν, & λήψῃ τ αἵματος αὐτῦ, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸν λοβὸν τ ὠτὸς ἀαρὼν τ δεξιυ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τ ποδὸς τ δεξιυ, & ἐπὶ τοὺς λοβοὺς τῶν ὤτων τῶν υἱῶν αὐτῦ τῶν δεξιῶν, καὶ ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν & ἐπὶ τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν αὐτῶν τῶν δεξιῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et tolles veſtimenta, indueſque Aaron tunica & pallio ſuperhumeralis, & ſuperhumerali & rationali, & ornabis eum balteo ſuperhumeralis. 6 Et pones tiaram ſuper caput eius, & pones coronam ſanctam ſuper tiaram. 7 Tolleſque oleum vnctionis, & fundes ſuper caput eius, & vnges eum. 8 Filios quoque eius applicabis, & indues eos tunicis.
9 Et cinges balteis Aaron & filios eius: & ornabis eos mitris, & erit eis ſacerdotium in pactum perpetuum. & offeres oblationem Aaron & oblationem filiorum eius. 10 Offereſque vitulum coram tabernaculo fœderis: & imponent Aaron & filij eius manus ſuas ſuper caput vituli. 11 Immolabiſque vitulum coram Domino in oſtio tabernaculi fœderis.
12 Et tolles de ſanguine vituli, & pones ſuper cornua altaris digito tuo, & totum ſanguinem effundes ad fundamentum altaris.
13 Tolleſque omnem adipem qui operit inteſtina & reticulum quod eſt ſuper iecur, & duos renes & adipem qui eſt ſuper eos, & incendes ſuper altare: 14 Et carnem vituli, & pellem eius, & fimum eius combures igni extra caſtra: expiatio enim eſt.
15 Et arietem vnum tolles, & imponent Aaron & filij eius manus ſuas ſuper caput arietis. 16 Et immolabis arietem, & tolles ſanguinem eius, & aſperges ſuper altare per circuitum: 17 Et arietem diuides per membra eius, & lauabis inteſtina eius & genua eius, & pones ſuper membra eius & ſuper caput eius. 18 Et incendes totum arietem ſuper altare, holocauſtum eſt coram Domino, vt ſuſcipiatur cum beneplacito, oblatio eſt coram Domino. 19 Tolleſque arietem ſecundum, & imponent Aaron & filij eius manus ſuas ſuper caput arietis. 20 Et immolabis arietem, tolleſque de ſanguine eius, & pones in ſuperiori parte auris Aaron, & in ſuperiori parte auris dexteræ filiorum eius, & ſuper pollicem dexteræ manus eorum, & ſuper pollicem pedis dexteri eorum. aſpergeſque ſanguinem ſuper altare per circuitum.

21 * וְלָקַחְתָּ מִן־הַדָּם אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וּמִשֶּׁמֶן הַמִּשְׁחָה
וְהִזֵּיתָ עַל־אַהֲרֹן וְעַל־בְּגָדָיו וְעַל־בָּנָיו וְעַל־בִּגְדֵי בָנָיו
אִתּוֹ וְקָדַשׁ הוּא וּבְגָדָיו וּבָנָיו וּבִגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ׃

22 * וְלָקַחְתָּ מִן־הָאַיִל הַחֵלֶב וְהָאַלְיָה וְאֶת־הַחֵלֶב
הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת יֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת
וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן וְאֶת שׁוֹק הַיָּמִין כִּי אֵיל
23 מִלֻּאִים הוּא׃ * וְכִכַּר לֶחֶם אַחַת וְחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת
24 וְרָקִיק אֶחָד מִסַּל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה׃ * וְשַׂמְתָּ
הַכֹּל עַל כַּפֵּי אַהֲרֹן וְעַל כַּפֵּי בָנָיו וְהֵנַפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה
25 לִפְנֵי יְהוָה׃ * וְלָקַחְתָּ אֹתָם מִיָּדָם וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחָה
עַל־הָעֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לִפְנֵי יְהוָה אִשֶּׁה הוּא לַיהוָה׃
26 * וְלָקַחְתָּ אֶת־הֶחָזֶה מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן
וְהֵנַפְתָּ אֹתוֹ תְנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה לְךָ לְמָנָה׃
27 * וְקִדַּשְׁתָּ אֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר
הׇנַף וַאֲשֶׁר הוּרָם מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים מֵאֲשֶׁר לְאַהֲרֹן
28 וּמֵאֲשֶׁר לִבָּנָיו׃ * וְהָיָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו לְחָק־עוֹלָם מֵאֵת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי תְרוּמָה הִוא וּתְרוּמָה יִהְיֶה מֵאֵת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיהֶם תְּרוּמָתָם לַיהוָה׃ * וּבִגְדֵי
29 הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן יִהְיוּ לְבָנָיו אַחֲרָיו לְמָשְׁחָה־
30 בָּהֶם וּלְמַלֵּא־בָם אֶת־יָדָם׃ * שִׁבְעַת יָמִים יִלְבָּשֵׁם
הַכֹּהֵן תַּחְתָּיו מִבָּנָיו אֲשֶׁר יָבֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְשָׁרֵת
31 בַּקֹּדֶשׁ׃ * וְאֶת־אֵיל הַמִּלֻּאִים תִּקָּח וּבָשַׁלְתָּ אֶת־
32 בְּשָׂרוֹ בְּמָקוֹם קָדֹשׁ׃ * וְאָכַל אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־בְּשַׂר
הָאַיִל וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בַּסַּל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
33 * וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת־יָדָם לְקַדֵּשׁ
34 אֹתָם וְזָר לֹא־יֹאכַל כִּי־קֹדֶשׁ הֵם׃ * וְאִם־יוֹתֵר
מִבְּשַׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן־הַלֶּחֶם עַד־הַבֹּקֶר וְשָׂרַפְתָּ אֶת־
35 הַנּוֹתָר בָּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי־קֹדֶשׁ הוּא׃ * וְעָשִׂיתָ
לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו כֵּכָה כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוִּיתִי אֹתָךְ שִׁבְעַת
יָמִים תְּמַלֵּא יָדָם׃

21 * Cumque tuleris de sanguine qui est super altare,& de oleo vnctionis,asperges Aaron & D vestes eius,filios & vestimenta eorum. Con-
22 secratísque ipsis & vestibus, * Tolles adipem de ariete, & caudam & aruinam, quæ operit vitalia,ac reticulum iecoris,& duos renes atque adipem qui super eos est,armumque dex
23 trum,eo quòd sit aries consecrationis. *Tortámque panis vnius crustulam conspersam o-
leo, laganum de canistro azymorum quod
24 positum est in conspectu Domini. * Ponésque omnia super manus Aaron & filiorum e-
ius,& sanctificabis eos eleuans coram Domi-
25 no. * Suscipiésque vniuersa de manibus eorum: &incendes super altare in holocaustum,
odorem suauissimum in conspectu Domini,
26 quia oblatio eius est. * Sumes quoque pectusculum de ariete,quo initiatus est Aaron,
sanctificabísque illud eleuatum coramDomi-
27 no,& cedet in partem tuam. * Sanctificabisque & pectusculum consecratum & armum,
quem de ariete separasti,quo initiatus est Aa-
28 ron & filij eius. * Cedentque in partem Aaron & filiorum eius iure perpetuo à filiis Is-
E rael,quia primitiua sunt, & initia de victimis
29 corum pacificis quæ offerunt Domino. *Vestem autem sanctam qua vtetur Aaron, habebunt filij eius post eum, vt vngantur in ea, &
30 consecrentur manus eorum. * Septem diebus vtetur illa qui pontifex pro eo fuerit cõstitutus de filiis eius, & qui ingredietur taber
naculũ testimonij, vt ministret in sanctuario.
31 * Arietem autem consecrationis tolles,& co
32 ques carnes eius in loco sancto: * Quibus vescetur Aaron & filij eius. Panes quoque qui
sunt in canistro in vestibulo tabernaculi te-
33 stimonij * comedent, vt sit placabile sacrificium, & sanctificentur offerentium manus.a-
lienigena nonvescetur ex eis,quia sancti sunt.
34 *Et si remanserit de carnibus consecratis, siue
F de panibus vsque manè, combures reliquias
igni.non comedentur, quia sanctificata sunt.
35 *Omnia quę præcepi tibi, facies super Aarõ & filiis eius. Septẽ diebus cõsecrabis man⁹ eorũ.

תרגום אונקלוס

21 וְתִיסַּב מִן דְּמָא דְעַל מַדְבְּחָא וּמִמִּשְׁחָא וְתַדֵּי עַל אַהֲרֹן וְעַל לְבוּשׁוֹהִי וְעַל בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ וְיִתְקַדַּשׁ הוּא וּלְבוּשׁוֹהִי
וּבְנוֹהִי וּלְבוּשֵׁי בְנוֹהִי עִמֵּיהּ׃ 22 וְתִיסַּב מִן דִּכְרָא תַּרְבָּא וְאַלְיְתָא וְיָת חֲצַר כַּבְדָּא וְיָת תַּרְתֵּין כּוּלְיָן וְיָת חַרְבָּא דַּעֲלֵיהוֹן וְיָת
שָׁקָא דְיַמִּינָא אֲרֵי דִכַר קֻרְבָּנַיָּא הוּא׃ 23 וּפִיתָא דִּלְחֵם חָדָא וּגְרִיצְתָא דִלְחֵם מְשַׁח חָדָא וְאַסְפּוֹג חַד מִסַּלָּא דְפַטִירַיָּא דִּי קֳדָם יְיָ׃
24 וּתְשַׁוִּי כּוּלָּא עַל יְדֵי אַהֲרֹן וְעַל יְדֵי בְּנוֹהִי וְתָרִים יָתְהוֹן תְּנוּפָא קֳדָם יְיָ׃ 25 וְתִיסַּב יָתְהוֹן מִידֵהוֹן וְתַסֵּיק לְמַדְבְּחָא עַל עֲלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא
קֳדָם יְיָ קֻרְבָּנָא הוּא קֳדָם יְיָ׃ 26 וְתִיסַּב יָת חֲדָיָא מְרַכַּר קֻרְבָּנַיָּא דִּי לְאַהֲרֹן וְתָרִים יָתֵיהּ אֲרָמָא קֳדָם יְיָ וִיהֵי לָךְ לְחוּלָק׃ 27 וְתָקְדֵּישׁ
יָת חֲדָיָא דַּאֲרִמְתָּא וְיָת שָׁקָא דְאַפְרַשְׁתָּא דְיִתְרָם וּדְיִתְפְּרַשׁ מִדְּכַר קֻרְבָּנַיָּא מִדִּי לְאַהֲרֹן וּמִדִּי לִבְנוֹהִי׃ 28 וְיִהֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי לְקְיָם עָלַם
מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲרֵי אַפְרָשׁוּתָא הִוא וְאַפְרָשׁוּתָא יְהֵי מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנִּכְסֵי קוּדְשֵׁיהוֹן אַפְרָשׁוּתְהוֹן קֳדָם יְיָ׃ 29 וּלְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא דִּי לְאַהֲרֹן יְהוֹן
לִבְנוֹהִי בָּתְרוֹהִי לְרַבָּאָה בְּהוֹן וּלְקַרָּבָא בְּהוֹן יָת קֻרְבָּנֵיהוֹן׃ 30 שִׁבְעָא יוֹמִין יִלְבְּשִׁינוּן כַּהֲנָא דְיִתְרַבֵּא תְּחוֹתוֹהִי מִבְּנוֹהִי דְּיֵעוֹל לְמַשְׁכַּן זִמְנָא
לְשַׁמָּשָׁא בְּקוּדְשָׁא׃ 31 וְיָת דִּכְרָ קֻרְבָּנַיָּא תִּסַּב וּתְבַשֵּׁיל יָת בִּשְׂרֵיהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ׃ 32 וְיֵכוּל אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יָת בִּשְׂרָ דִכְרָא וְיָת לַחְמָא דִּי בְסַלָּא
לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 33 וְיֵכְלוּן יַתְהוֹן דְּיִתְכַּפַּר בְּהוֹן לְקַרָבָא יַת קֻרְבָּנֵיהוֹן לְקַדָּשָׁא יָתְהוֹן וְיָת לְוֹנִי לָא יֵכוּל אֲרֵי קוּדְשָׁא אִינּוּן׃ 34 וְאִם
יִשְׁתְּאַר מִבְּשַׂר קֻרְבָּנַיָּא וּמִן לַחְמָא עַד צַפְרָא וְתוֹקֵיד יָת דְּיִשְׁתְּאַר בְּנוּרָא לָא יִתְאֲכֵל אֲרֵי קוּדְשָׁא הוּא׃ 35 וְתַעְבֵּיד לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי כְּדֵין כְּכֹל
דְּפַקֵּדִית יָתָךְ שִׁבְעָא יוֹמִין תְּקָרֵיב קֻרְבָּנֵיהוֹן׃

* Et accipies de ſanguine ab altari, et ab oleo vn- 21
ctionis, & aſperges ſuper Aaron & ſuper veſtem
eius, & ſuper filios eius, & ſuper veſtes filiorum
eius cum eo. & ſanctificabitur ipſe & veſtis eius,
& filij eius, & veſtes filiorum eius cum eo. at ſan-
guinem arietis infundes ad altare in circuitu.

* Et accipies de ariete adipem eius, & adipem 22
cooperientem ventrem, & reticulum iecoris, et duos
renes, & adipem qui ſupra illos, & brachium dex-
trum. eſt enim conſecratio hæc. * Et panem vnum 23
ex oleo, & laganum vnum ex caniſtro azymorum
oblatorum coram Domino. * Et impones omnia 24
ſuper manus Aaron, & ſuper manus filiorum eius,
& ſegregabis ea ſegregationem coram Domino.

* Et accipies ea de manibus eorum, & offeres 25
ſuper altare holocauſti in odorem ſuauitatis coram
Domino, oblatio eſt Domino. * Et accipies pectuſ- 26
culum ab ariete conſecrationis, quod eſt Aaron, &
ſegregabis illud ſegregationem coram Domino, &
erit tibi in parte. * Et ſanctificabis pectuſculum 27
ſegregationem & brachium ſeparationis, qui ſegre-
gatus eſt & qui ſeparatus eſt ab ariete conſecratio-
nis ab Aaron, & à filiis eius. * Et erit Aaron & 28
filiis eius legitimum ſempiternum à filiis Iſrael.
eſt enim ſegregatio hæc. & ſegregatio erit à filiis Iſrael
à ſacrificiis ſalutaribus ſegregatio Domino.

* Et veſtis ſanctuarij, quæ eſt Aaron, erit filiis 29
eius poſt eum, vt vnguantur ipſi in ipſis, & conſe-
crentur manus eorum.

* Septem dies induet ipſa ſacerdos pro eo ex fi- 30
liis eius, qui intrabit in tabernaculum teſtimonij ad
ſeruiendum in ſancto. * Et arietem conſe- 31
crationis accipies, & coques carnes in loco ſancto.

* Et comedent Aaron & filij eius carnes arie- 32
tis, & panes qui in caniſtro apud fores tabernaculi
teſtimonij. * Comedent ea in quibus ſanctifi- 33
cati ſunt in ipſis ad conſecrandum manus eorum ad
ſanctificandum eos. Alienigena non comedet ab eis:
ſunt enim ſancta. * Si autem remanſerit de car- 34
nibus ſacrificij conſecrationis & panibus vſque ad
manè, combures reliquias igne: non comedetur, ſan-
ctificatio enim eſt. * Et facies Aaron & filiis e- 35
ius ſic, iuxta omnia quæ præcepi tibi. Septem dies
conſecrabis eorum manus.

21 * καὶ λήψῃ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ ἀπὸ θυσιαστηρίου, καὶ ἀπὸ
τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ῥανεῖς ἐπὶ τὸν ἀαρὼν καὶ ἐπὶ τὰ
στολὰ αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν
αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. καὶ ἁγιασθήσε) αὐτὸς, καὶ ἡ στολὴ αὐτοῦ, καὶ
ⓓ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ αἱ στολαὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. τὸ γὰρ αἷμα
22 τοῦ κριοῦ τροφεῖς τοὺς τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. * καὶ λήψῃ
ἀπὸ τοῦ κριοῦ τὸ στέαρ αὐτοῦ, καὶ τὸ στέαρ τὸ καλύπτον τὴν κοι-
λίαν, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ
τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. ἔστι γὰρ τελείωσις αὕ-
23 τη. * καὶ ἄρτον ἕνα ἐξ ἐλαίου, καὶ λάγανον ἓν ἀπὸ τοῦ κανοῦ
24 τῶν ἀζύμων τῶν τροτεθειμένων ἐνώπιον κυρίου. * καὶ ἐπι-
θήσεις τὰ πάντα ἐπὶ τὰς χεῖρας ἀαρὼν, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας
τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀφορεῖς αὐτὰ ἀφόρισμα ἔναντι κυρίου.
25 * καὶ λήψῃ αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ θυοίσεις ἐπὶ τὸ
θυσιαστήριον ὁλοκαυτώσεως εἰς ὀσμὴν εὐωδίας ἔνώπιον κυ-
26 ρίου, καρπωμά ἐστι κυρίῳ. * καὶ λήψῃ τὸ στηθύνιον ἀπὸ τοῦ κριοῦ
τῆς τελειώσεως, ὃ ἐστιν ἀαρὼν, καὶ ἀφορεῖς αὐτὸ ἀφόρισμα ἔναν-
27 τι κυρίου, καὶ ἔσται σοι ἐν μερίδι. * καὶ ἁγιάσεις τὸ στηθύνιον ἀφόρισ-
μα, καὶ τὸν βραχίονα τοῦ ἀφαιρέματος, ὃς ἀφώρισται καὶ ὃς
ἀφῄρη) ἀπὸ τοῦ κριοῦ τῆς τελειώσεως ἀπὸ τοῦ ἀαρὼν, καὶ ἀπὸ
28 τῶν υἱῶν αὐτοῦ. * καὶ ἔσται ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ νόμιμον
αἰώνιον παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. ἔστι γὰρ ἀφαίρεμα τοῦτο. καὶ ἀ-
φαίρεμα ἔσται παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν θυμάτων τῶν
29 σωτηρίων ἀφαίρεμα κυρίῳ. * καὶ ἡ στολὴ τοῦ ἁγίου, ἥ ἐ-
στιν ἀαρὼν, ἔσται τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μετ' αὐτὸν, χριοθῆναι αὐτοῦ
ἐν αὐτοῖς, καὶ τελειῶσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν.
30 * ἑπτὰ ἡμέρας ἐνδύσεται αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἀντ' αὐτοῦ ἐκ τῶν
υἱῶν αὐτοῦ, ὃς εἰσελεύσε) εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου λει-
31 τουργεῖν ἐν τῷ ἁγίῳ. * καὶ τὸν κριὸν τῆς τελειώσεως λή-
ψῃ, καὶ ἑψήσεις τὰ κρέα ἐν τόπῳ ἁγίῳ.
32 * καὶ ἔδονται ἀαρὼν καὶ ⓓ υἱοὶ αὐτοῦ τὰ κρέα τοῦ κριοῦ,
καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τ
33 μαρτυρίου. * ἔδονται αὐτὰ ἐν οἷς ἡγιάσθησαν ἐν αὐτοῖς
τελειῶσαι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἁγιάσαι αὐτούς. ἀλλογενὴς οὐκ
34 ἔδεται ἀπ' αὐτῶν, ἔστι γὰρ ἅγια. * ἐὰν δὲ καταλειφθῇ ἀπὸ
τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τῆς τελειώσεως καὶ τῶν ἄρτων ἕως πρωΐ,
καταυσεις τὰ λοιπὰ πυρὶ, οὐ βρωθήσε), ἁγίασμα γάρ ἐστι.
35 * καὶ ποιήσεις ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ οὕτω κατὰ πάντα ὅσα
ἐνετειλάμην σοι. ἑπτὰ ἡμέρας τελειώσεις αὐτῶν τὰς χεῖρας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Et tolles de ſanguine qui eſt ſuper altare, & de oleo vnctionis, & aſperges ſuper Aaron & ſuper veſtes eius, & ſuper filios eius, & ſuper veſtes filiorum eius cum eo. & ſanctificabitur ipſe & veſtes eius, & filij eius, & veſtes filiorum eius cum eo. [22] Tolleſque de ariete adipem & caudam, & adipem qui operit inteſtina & reticulum iecoris & duos renes, & adipem qui eſt ſuper eos, & armum dexterum: quoniam aries oblationum eſt. [23] Et tortam panis vnam, & placentam panis oleati vnam, & laganum vnum de caniſtro azymorum quod eſt coram Domino.

[24] Poneſque omnia ſuper manus Aaron, & ſuper manus filiorum eius: & eleuabis omnia eleuatione coram Domino. [25] Et tolles ea de manibus eorum, & incendes in altari ſuper holocauſtum, vt ſuſcipiatur cum beneplacito coram Domino: oblatio eſt coram Domino. [26] Sumeſque pectus de ariete oblationis Aaron, & eleuabis cum eleuatione coram Domino, & erit tibi in portionem. [27] Sanctificabiſque pectus eleuationis, & armum ſeparationis, quod eleuatum eſt & ſeparatum de ariete oblationis Aaron & filiorum eius. [28] Eritque Aaron & filiis eius in ſtatutum æternum à filiis Iſrael, quia ſeparatio eſt, & ſeparatio erit à filiis Iſrael de victimis ſanctificationum ſuarum, ſeparatio eorum coram Domino. [29] Veſtimenta autem ſancta quæ ſunt Aaron, erunt filiis eius poſt eum, vt vngantur in eis, & offerantur in eis oblationes eorum.

[30] Septem diebus induetur eis ſacerdos qui vngendus eſt pro eo de filiis eius, qui intrabit in tabernaculum fœderis, vt miniſtret in ſanctuario. [31] Arietem autem oblationum tolles, & coques carnem eius in loco ſancto. [32] Et comedent Aaron & filij eius carnem arietis, & panem qui eſt in caniſtro in oſtio tabernaculi fœderis. [33] Et comedent ea quibus placabiles erunt, vt offerantur oblationes eorum, vt ſanctificentur. Alienus autem non veſcetur eis, quoniam ſanctificata ſunt. [34] Et ſi remanſerit de carne oblationum, & de pane vſque manè, comburetur quod remanſerit igni. non comedetur, quia ſanctificatum eſt. [35] Facieſque Aaron & filiis eius iuxta omnia quæ præcepi tibi. Septem diebus offeres oblationes eorum.

36 * וּפַר חַטָּאת תַּעֲשֶׂה לַיּוֹם עַל־הַכִּפֻּרִים וְחִטֵּאתָ עַל־
37 הַמִּזְבֵּחַ בְּכַפֶּרְךָ עָלָיו וּמָשַׁחְתָּ אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ: * שִׁבְעַת
יָמִים תְּכַפֵּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ
38 קֹדֶשׁ קָדָשִׁים כָּל־הַנֹּגֵעַ בַּמִּזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ: * וְזֶה אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם
39 תָּמִיד: * אֶת־הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת
40 הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם: * וְעִשָּׂרֹן סֹלֶת
בָּלוּל בְּשֶׁמֶן כָּתִית רֶבַע הַהִין וְנֶסֶךְ רְבִיעִת הַהִין יָיִן
41 לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד: * וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין
הָעַרְבַּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכָּהּ תַּעֲשֶׂה לָהּ לְרֵיחַ
42 נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה: * עֹלַת תָּמִיד לְדֹרֹתֵיכֶם פֶּתַח
אֹהֶל־מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר אִוָּעֵד לָכֶם שָׁמָּה לְדַבֶּר
43 אֵלֶיךָ שָׁם: * וְנוֹעַדְתִּי שָׁמָּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִקְדַּשׁ
44 בִּכְבֹדִי: * וְקִדַּשְׁתִּי אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־
45 אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו אֲקַדֵּשׁ לְכַהֵן לִי: * וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי
46 יִשְׂרָאֵל וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים: * וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשָׁכְנִי
בְתוֹכָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם:

ל

1 * וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטַר
2 קְטֹרֶת עֲצֵי שִׁטִּים תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ: * אַמָּה אָרְכּוֹ וְאַמָּה
רָחְבּוֹ רָבוּעַ יִהְיֶה וְאַמָּתַיִם קֹמָתוֹ מִמֶּנּוּ קַרְנֹתָיו:
3 * וְצִפִּיתָ אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר אֶת־גַּגּוֹ וְאֶת־קִירֹתָיו סָבִיב
4 וְאֶת־קַרְנֹתָיו וְעָשִׂיתָ לּוֹ זֵר זָהָב סָבִיב: * וּשְׁתֵּי
טַבְּעֹת זָהָב תַּעֲשֶׂה־לּוֹ מִתַּחַת לְזֵרוֹ עַל שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו
תַּעֲשֶׂה עַל־שְׁנֵי צִדָּיו וְהָיָה לְבָתִּים לְבַדִּים לָשֵׂאת
5 אֹתוֹ בָּהֶמָּה: * וְעָשִׂיתָ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ
6 אֹתָם זָהָב: * וְנָתַתָּה אֹתוֹ לִפְנֵי הַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל־
אֲרֹן הָעֵדֻת לִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדֻת אֲשֶׁר אִוָּעֵד
לְךָ שָׁמָּה:

36 * Et vitulum pro peccato offeres per singulos dies ad expiandum. Mundabisque altare cùm immolaueris expiationis hostiam,
37 & vnges illud in sanctificationem. * Septem diebus expiabis altare, & sanctificabis, & erit sanctum sanctorum. omnis qui tetigerit il-
38 lud, sanctificabitur. * Hoc est quod facies in altari: Agnos āniculos duos per singulos dies
39 iugiter: * Vnum agnum manè, & alterum ve-
40 sperè. * Decimam partem similæ consperſæ oleo tuso, quod habeat mensuram quartam partem hin, & vinum ad libandum eiusdem
41 mensuræ in agno vno. * Alterum verò agnum
G offeres ad vesperam iuxta ritum matutinæ oblationis, iuxta ea quæ diximus in odorem
42 suauitatis. * Sacrificium est domino Deo oblatione perpetua in generationes vestras ad ostium tabernaculi testimonij coram Domi-
43 no, vbi constituam vt loquar ad te. * Ibíque præcipiam filiis Israel, & sanctificabitur alta-
44 re in gloria mea. * Sanctificabo & tabernaculum testimonij cum altari, & Aaron cum
45 filiis suis, vt sacerdotio fungantur mihi. * Et habitabo in medio filiorum Israel: eroque eis
46 Deus: * Et scient quia ego dominus Deus eorum, qui eduxi eos de terra Ægypti, vt manerem inter illos, ego dominus Deus ipsorũ.

CAP. XXX.

1 FAcies quoque altare ad adolendum thy-
2 miama de lignis sethim: * Habens cu-
A bitum longitudinis, & alterum latitudinis, id est quadrangulum, & duos cubitos in alti-
3 tudine. Cornua ex ipso procedent. * Vestiesque illud auro purissimo, tam craticulam eius, quàm parietes per circuitum & cornua. faciésque ei coronam aureolam per gyrum:
4 * Et duos anulos aureos sub corona per singula latera, vt mittantur in eos vectes, & altare portetur.
5 * Ipsos quoque vectes facies de lignis se-
6 thim, & inaurabis. * Ponesque altare contra velum quod ante arcam pendet testimonij coram propitiatorio quo tegitur testimonium, vbi loquar tibi.

תרגום אונקלוס

36 וְתוֹרָא דְחַטָּאתָא תַּעֲבִיד לְיוֹמָא עַל כִּפּוּרַיָּא וְתִדַּכֵּי יָת מַדְבְּחָא בְּכַפָּרוּתָךְ עֲלוֹהִי וְתִרְבֵּי יָתֵיהּ לְקַדָּשׁוּתֵיהּ: 37 שִׁבְעָא יוֹמִין תְּכַפַּר עַל
מַדְבְּחָא וְתִקַּדֵּישׁ וִיהֵי מַדְבְּחָא קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין כָּל דְּיִקְרַב בְּמַדְבְּחָא יִתְקַדַּשׁ: 38 וְדֵין דְּתַעְבִּיד עַל מַדְבְּחָא אִמְּרִין בְּנֵי שַׁתָּא תְּרִין לְיוֹמָא תְּדִירָא:
39 יָת אִמְּרָא חַדָּא תַּעְבִּיד בְּצַפְרָא וְיָת אִמְּרָא תִּנְיָנָא תַּעְבִּיד בֵּין שְׁמַשָּׁיָא: 40 וְעִשְׂרוֹנָא סוֹלְתָא דִּפְילָא בְּמִשַּׁח כְּתִישָׁא רְבִעוּת הִינָא וְנִיסְכָּא
רְבִעוּת הִינָא חַמְרָא לְאִמְּרָא חַד: 41 וְיָת אִמְּרָא תִּנְיָנָא תַּעְבִּיד בֵּין שְׁמַשָּׁיָא כְּמִנְחַת צַפְרָא וּכְנִסְכָּהּ תַּעְבִּיד לָהּ לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קָרְבָּנָא קֳדָם
יְיָ: 42 עֲלָתָא תְּדִירָא לְדָרֵיכוֹן בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא קֳדָם יְיָ דְּאִוְּמִין מֵימְרִי לְכוֹן תַּמָּן לְמַלָּלָא עִמָּךְ תַּמָּן: 43 וְאִוְּמִין מֵימְרִי תַּמָּן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאִתְקַדַּשׁ בִּיקָרִי: 44 וַאֲקַדֵּישׁ יָת מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת מַדְבְּחָא וְיָת אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי אֲקַדֵּישׁ לְשַׁמָּשָׁא קֳדָמָי: 45 וְאֶשְׁרֵי שְׁכִינְתִּי בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֶהְוֵי לְהוֹן לֵאלָהָא: 46 וְיִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲהוֹן דְּאַפֵּיקִית יָתְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתִּי בֵּינֵיהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲהוֹן:

ל

1 וְתַעְבִּיד מַדְבְּחָא לְאַסָּקָא עֲלוֹהִי קְטוֹרֶת בּוּסְמִין דְּאָעֵי שִׁטִּין
2 תַּעְבִּיד יָתֵיהּ: אַמְתָא אוֹרְכֵיהּ וְאַמְתָא פּוּתְיֵיהּ מְרַבַּע יְהֵי וְתַרְתֵּין אַמִּין רוּמֵיהּ מִינֵיהּ קַרְנוֹהִי: 3 וְתַחְפֵּי יָתֵיהּ דְּהַב דְּכִי יָת אִגָּרֵיהּ וְיָת כּוֹתָלוֹהִי
סְחוֹר סְחוֹר וְיָת קַרְנוֹהִי וְתַעְבִּיד לֵיהּ זֵיר דְּדָהַב סְחוֹר סְחוֹר: 4 וְתַרְתֵּין עִזְקָן דְּדָהַב תַּעְבִּיד לֵיהּ מִלָּרַע לְזֵירֵיהּ עַל תַּרְתֵּין זְוָיָתֵיהּ תַּעְבִּיד עַל תְּרֵין
סְטָרוֹהִי וִיהֵי לְאַתָרָא לְמִישַׁל בְּהוֹן: 5 וְתַעְבִּיד יָת אַרְיָתָא דְּאָעֵי שִׁטִּין וְתַחְפֵּי יָתְהוֹן דַּהֲבָא:
6 וְתִתֵּן יָתֵיהּ קֳדָם פָּרוֹכְתָא דְּעַל אֲרוֹנָא דְסַהֲדוּתָא דְּעַל סַהֲדוּתָא דְּאִוְּמִין מֵימְרִי לָךְ תַּמָּן:

36 * Et vitulum qui peccati, facies in die purificationis. & mundabis altare cùm sanctificaueris tu super illud: & vnges illud, vt sanctifices illud.

37 * Septem dies mundabis altare, & sanctificabis illud: & erit altare sanctum sanctorum. omnis qui tetigerit altare, sanctificabitur.

38 * Et hæc sunt quæ facies super altare: Agnos anniculos immaculatos duos quotidie assiduè oblationem assiduitatis.

39 * Agnum vnum facies manè, & agnum secundum facies vesperi.

40 * Et decimam partem similæ consparsæ in oleo contuso quartæ parti hin: & libationem quartam partem hin vini agno vni.

41 * Et agnum secundum facies vesperi, iuxta sacrificium matutinum, & iuxta libationem eius. facies in odorem suauitatis oblationem Domino.

42 * Sacrificium assiduitatis in generationes vestras iuxta ostium tabernaculi testimonij coram Domino, in quibus cognoscar tibi illic, vt loquar tibi.

43 * Et præcipiam illic filiis Israel, & sanctificabor in gloria mea.

44 * Et sanctificabo tabernaculum testimonij, & altare, & Aaron, & filios eius sanctificabo, vt sacerdotio fungantur mihi.

45 * Et vocabor in filiis Israel, & ero eorũ Deus.

46 * Et cognoscent quòd ego sum dominus Deus eorum, qui eduxi eos de terra Ægypti, vt inuocarer eis, & Deus essem eorum.

CAP. XXX.

1 ET facies altare thymiamatis, ex lignis imputribilibus facies illud:

2 * Cubiti longitudo, & cubiti latitudo: quadrangulum erit, & duorum cubitorum altitudo: ex ipso erunt cornua eius.

3 * Et deaurabis illud auro puro, craticulam eius, & parietes eius in circuitu, & cornua eius. & facies ei vertibilem coronam auream in circuitu:

4 * Et duos anulos aureos puros facies ei sub coronam vertibilem eius, ad duo latera facies in duobus lateribus. & erunt ansulæ vectibus, ad portandum illud in ipsis.

5 * Et facies vectes ex lignis imputribilibus: & deaurabis eos auro.

6 * Et pones illud coram velo, existente in arca testimonij, in quibus cognoscar tibi illic.

36 * καὶ τὸ μοσχάριον τὸ τῆς ἁμαρτίας, ποιήσεις τῇ ἡμέρᾳ τοῦ καθαρισμοῦ. & καθαριεῖς τὸ θυσιαστήριον ἐν τῷ ἁγιάζειν σε ἐπ'
37 αὐτῷ. & χρίσῃς αὐτὸ ὥστε ἁγιάσαι αὐτό. * ἑπτὰ ἡμέρας καθαριεῖς τὸ θυσιαστήριον, & ἁγιάσεις αὐτό. καὶ ἔσαι τὸ θυσιαστήριον ἅγιον ἁγίων. πᾶς ὁ ἁπτόμενος τοῦ θυσιαστηρίου ἁγιασθήσεται.
38 * & ταῦτά ἐστιν ἃ ποιήσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους δύο τοῦ ἡμέραν ἐνδελεχῶς, καρπωμα ἐνδελε-
39 χισμοῦ. * τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα ποιήσεις τὸ πρωΐ, καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν
40 δεύτερον ποιήσεις τὸ δειλινόν. * καὶ δέκατον ζεμιδάλεως πεφυραμένης ἐν ἐλαίῳ κεκομμένῳ τεταρτῳ τοῦ ἵν. καὶ σπονδὴν τὸ τέταρτον τοῦ ἵν οἴνου τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί.
41 * καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ δειλινόν, κατὰ τὴν θυσίαν τὴν πρωϊνὴν, καὶ κατὰ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ. ποιήσεις εἰς
42 ὀσμὴν εὐωδίας καρπωμα κυρίῳ. * θυσίαν ἐνδελεχισμοῦ εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔναντι κυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ, ὥστε λα-
43 λῆσαί σοι. * καὶ τάξομαι ἐκεῖ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, & ἁγιασθήσομαι ἐν δόξῃ μου. * καὶ ἁγιάσω τὴν σκηνὴν
44 τοῦ μαρτυρίου, & τὸ θυσιαστήριον, & Ααρὼν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ
45 ἁγιάζω, ἱερατεύειν μοι. * καὶ ἐπικληθήσομαι ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός.
46 * καὶ γνώσονται, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, ὁ ἐξαγαγὼν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐπικληθῆναι αὐτοῖς, καὶ θεὸς εἶναι αὐτῶν.

λ'.

1 * Καὶ ποιήσεις θυσιαστήριον θυμιάματος, ἐκ ξύλων ἀ-
2 σήπτων ποιήσεις αὐτό. * πῆχος τὸ μῆκος, καὶ πῆχος τὸ πλάτος, τετράγωνον ἔσαι, καὶ δύο πήχεων τὸ ὕψος. ἐξ αὐτοῦ ἔσαι τὰ κέρατα αὐτοῦ.
3 * καὶ καταχρυσώσεις αὐτὸ χρυσίῳ καθαρῷ τὴν ἐφέραν αὐτοῦ, καὶ τοὺς τοίχους αὐτοῦ κύκλῳ, & τὰ κέρατα αὐτοῦ. & ποιή-
4 σεις αὐτῷ στεφάνην στεφάνῃ χρυσῆν κύκλῳ. * καὶ δύο δακτυλίους χρυσοῦς καθαροὺς ποιήσεις αὐτῷ ὑπὸ τὴν στεφάνην τὴν στρεπτὴν αὐτοῦ, εἰς τὰ δύο κλίτη ποιήσεις ἐν δυσὶ πλευ-
5 ραῖς. & ἔσονται ψαλίδες ταῖς σκυτάλαις, ὥστε αἴρειν αὐτὸ ἐν
6 αὐταῖς. * καὶ ποιήσεις σκυτάλας ἐκ ξύλων ἀσήπτων. & καταχρυσώσεις αὐτὰς χρυσίῳ. * & θήσεις αὐτὸ ἀπέναντι τοῦ καταπετάσματος τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

36 Vitulum autem quod est pro peccato, facies quotidie pro expiationibus. & mundabis altare cùm expiaueris super illud, & vnges illud vt sanctificetur. 37 Septem diebus expiabis super altare, & sanctificabis illud: & erit altare sanctum sanctorum. omnis qui tetigerit altare, sanctificabitur. 38 Et hoc est quod facies in altari: Agnos anniculos duos per singulos dies iugiter. 39 Agnum vnum facies manè, & agnum secundum facies in vespere: 40 Et decimam partem similæ consperſæ oleo contuso quod habeat quartam partem hin. & vinum pro libamine quartam partem hin in agnum vnum. 41 Et alterum agnum facies ad vesperam, sicut sacrificium matutinum, & sicut libamen eius facies ei, vt oblatio suscipiatur cum beneplacito coram Domino. 42 Holocaustum iuge in generationibus vestris in ostio tabernaculi fœderis coram Domino: vbi constituam verbum meum vobis, vt loquatur ibi tecum. 43 Et constituam verbum meum ibi filiis Israel, & sanctificabor in gloria mea. 44 Sanctificaboque tabernaculum fœderis, & altare. Aaron quoque & filios eius sanctificabo, vt ministrent coram me.
45 Et habitare faciam maiestatem meam in medio filiorum Israel, & ero eis in Deum. 46 Et scient quia ego Dominus Deus eorum, qui eduxi eos de terra Ægypti, vt maneret maiestas mea inter illos: ego dominus Deus eorum.

CAP. XXX.

1 ET facies altare ad adolendum super illo incensum aromatum, de lignis setim facies illud. 2 Longitudo eius erit vnius cubiti, & latitudo eius vnius cubiti: quadrangulum erit, & duos cubitos habebit in altitudine: ex ipso erunt cornua eius. 3 Cooperieſque illud auro mundissimo, tectum eius & parietes per circuitum, & cornua eius. facieſque ei circulum aureum per gyrum. 4 Et duos anulos aureos facies ei sub circulo eius in duobus angulis eius, & in duobus lateribus eius: eruntque loca vectibus, vt portetur in eis.
5 Facieſque vectes de lignis setim, & cooperies eos auro. 6 Poneſque illud ante velum quod est iuxta arcam testimonij coram propitiatorio quod est super testamentum, vbi constituam verbum meum tibi.

7 * וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר
8 בְּהֵיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה : * וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־
הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָה
9 לְדֹרֹתֵיכֶם : * לֹא־תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה וְעֹלָה
10 וּמִנְחָה וְנֵסֶךְ לֹא תִסְּכוּ עָלָיו : * וְכִפֶּר אַהֲרֹן עַל־
קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדַּם חַטַּאת הַכִּפֻּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה
יְכַפֶּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ־קָדָשִׁים הוּא לַיהוָה :
11 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
12 * כִּי תִשָּׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנָתְנוּ
אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ לַיהוָה בִּפְקֹד אֹתָם וְלֹא־יִהְיֶה בָהֶם
13 נֶגֶף בִּפְקֹד אֹתָם : * זֶה יִתְּנוּ כָּל־הָעֹבֵר עַל־
הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים
14 גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַיהוָה : * כֹּל
הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה יִתֵּן
15 תְּרוּמַת יְהוָה : * הֶעָשִׁיר לֹא־יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט
מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל לָתֵת אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְכַפֵּר עַל־
16 נַפְשֹׁתֵיכֶם : * וְלָקַחְתָּ אֶת־כֶּסֶף הַכִּפֻּרִים מֵאֵת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְנָתַתָּ אֹתוֹ עַל־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם :
17 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
18 * וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר
נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרָחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד
19 וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם : * וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו
20 מִמֶּנּוּ אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם : * בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל
מוֹעֵד יִרְחֲצוּ־מַיִם וְלֹא יָמֻתוּ אוֹ בְגִשְׁתָּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ
21 לְשָׁרֵת לְהַקְטִיר אִשֶּׁה לַיהוָה : * וְרָחֲצוּ יְדֵיהֶם
וְרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמֻתוּ וְהָיְתָה לָהֶם חָק־עוֹלָם לוֹ וּלְזַרְעוֹ
22 לְדֹרֹתָם : * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר : * וְאַתָּה
23 קַח־לְךָ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מָר־דְּרוֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקִנְמָן־
בֶּשֶׂם מַחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם וְקָנֵה־בֶשֶׂם חֲמִשִּׁים
וּמָאתָיִם :

7 * Et adolebit incenſum ſuper eo Aaron ſua-
8 uè fragrans. * Manè quando componet lu-
cernas incendet illud, & quando collocat eas
B ad veſperum vret thymiama ſempiternum co
9 ram Domino in generationes veſtras. *Non
offeretis ſuper eo thymiama compoſitionis al
terius, nec oblationem & victimam, nec liba-
10 bitis. * Et deprecabitur Aaron ſuper cor-
nua eius ſemel per annum in ſanguine quod
oblatum eſt pro peccato, & placabit ſuper eo
in generationibus veſtris. ſanctum ſanctorum
11 erit Domino. *Locutuſque eſt Dominus ad
12 Moyſen, dicens: * Quando tuleris ſummam Nu. 1.2.
filiorum Iſrael iuxta numerum, dabunt ſingu
li precium pro animabus ſuis Domino, & nō
13 erit plaga in eis cùm fuerint recenſiti. *Hoc
autem dabit omnis qui tranſit ad nomen, di-
midium ſicli iuxta mẽſuram templi. ſiclus vi- Le.27.c. Nu.3.g. Ezc.45.d
ginti obolos habet. Media pars ſicli offeretur
14 Domino. * Qui habetur in numero à vi-
15 ginti annis & ſuprà, dabit precium. * Di-
ues non addet ad medium ſicli, & pauper ni-
16 hil minuet. * Suſceptámque pecuniam
quæ collata eſt à filiis Iſrael, trades in vſus
tabernaculi teſtimonij, monimentum eorum
coram Domino, & propitietur animabus eo-
17 rum. *Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen,
18 dicens: * Facies & labium æneum cum baſi
C ſua ad lauandum: ponéſque illud inter taber
naculum teſtimonij & altare. Et miſſa aqua, Inf.40.d.
19 * Lauabunt in ea Aaron & filij eius ma-
nus ſuas ac pedes,
20 * Quando ingreſſuri ſunt tabernaculum
teſtimonij, & quando acceſſuri ſunt ad altare,
21 * Vt offerant in eo thymiama Domino, ne
forte moriantur. Legitimum ſempiternum e-
rit ipſi, & ſemini eius per ſucceſsiones.
22 * Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen,
dicens:
23 * Sume tibi aromata primæ myrrhæ, &
electæ quingentos ſiclos, & cinamomi me-
dium, id eſt, ducentos quinquaginta ſiclos,
calami ſimiliter ducentos quinquaginta ſi-
clos.

תרגום אונקלוס

7 וְיַסֵּיק עֲלוֹהִי אַהֲרֹן קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין בְּצַפַּר בְּאַתְקָנוּתֵיהּ יַת בּוֹצִינַיָּא וְקַטְרִינַהּ : 8 וּבְאַדְלָקוּת אַהֲרֹן יַת בּוֹצִינַיָּא בֵּין שְׁמָשַׁיָּא
יְקַטְרִינַהּ קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין תְּדִירָא קֳדָם יְיָ לְדָרֵיכוֹן : 9 לָא תַסְקוּן עֲלוֹהִי קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין נָכְרָאִין וְאַף לָא עֲלָתָא וּמִנְחָתָא וְנִסְכָּא לָא תְנַסְכוּן
עֲלוֹהִי : 10 וְיכַפַּר אַהֲרֹן עַל קַרְנוֹהִי חַדָּא בְּשַׁתָּא מִדַּם חַטָּאת כִּפּוּרַיָּא חֲדָא זִמְנָא בְּשַׁתָּא יְכַפַּר עֲלוֹהִי לְדָרֵיכוֹן קֻדְשׁ קֻדָּשִׁין הוּא קֳדָם יְיָ :
11 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : 12 אֲרֵי תְּקַבֵּיל יַת חוּשְׁבַּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִנְיָנֵיהוֹן וְיִתְּנוּן גְּבַר פּוּרְקַן נַפְשֵׁיהּ קֳדָם יְיָ בְּמִנְיָנֵיהוֹן וְלָא יְהֵי
בְּהוֹן מוּתָא כַּד תְּמָנֵי יָתְהוֹן : 13 דֵּין יִתְּנוּן כָּל דְּעָבֵר עַל מִנְיָנַיָּא פַּלְגוּת סְלְעָא בְּסֶלְעִי קוּדְשָׁא עֶשְׂרִין מָעִין סְלְעָא פַּלְגוּת סְלְעָא אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם
יְיָ : 14 כָּל דְּעָבֵר עַל מִנְיָנַיָּא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא יִתֵּן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ : 15 דְּעַתִּיר לָא יְסַגֵּי וּדְמִסְכֵּין לָא יְזָעֵר מִפַּלְגוּת סְלְעָא לְמִתַּן
יַת אַפְרָשׁוּתָא דַּייָ לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתֵיכוֹן : 16 וְתִסַּב יַת כְּסַף כִּפּוּרַיָּא מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתֵּן יָתֵהּ עַל פּוּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיהֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
לְדָכְרָנָא קֳדָם יְיָ לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתֵיכוֹן : 17 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : 18 וְתַעְבֵּיד כִּיּוֹרָא דִנְחָשָׁא וּבְסִיסֵיהּ דִנְחָשָׁא לְקִידּוּשׁ וְתִתֵּן יָתֵהּ
בֵּין מַשְׁכַּן זִמְנָא וּבֵין מַדְבְּחָא וְתִתֵּן תַּמָּן מַיָּא : 19 וְיִקְדְּשׁוּן אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי מִינֵּיהּ יַת יְדֵיהוֹן וְיַת רַגְלֵיהוֹן : 20 בְּמֵיעַלְהוֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא יְקַדְּשׁוּן
מַיָּא וְלָא יְמוּתוּן אוֹ בְּמִקְרַבְהָא לְמַדְבְּחָא לְשַׁמָּשָׁא לְאַסָּקָא קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ : 21 וְיִקְדְּשׁוּן יְדֵיהוֹן וְרַגְלֵיהוֹן וְלָא יְמוּתוּן וְתְהֵי לְהוֹן קְיָם עָלַם לֵיהּ
וְלִבְנוֹהִי לְדָרֵיהוֹן : 22 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר : 23 וְאַתְּ סַב לָךְ בּוֹסְמִין רֵישָׁא מָרָא דַּכְיָא מַתְקַל חֲמֵשׁ מְאָה וְקִנְמָן בְּשָׂם פַּלְגוּתֵיהּ מַתְקַל
מָאתָן וַחֲמִשִּׁין וְקָנֵה בּוֹסְמָא מַתְקַל מָאתָן וַחֲמִשִּׁין :

* Et adolebit in eo Aaron incensum compositum 7
subtile manè manè. * Quando componet lucernas, 8
adolebit in eo: & quando accenderit Aaron lucer-
nas serò, adolebit in eo incensum assiduitatis, semper
coram Domino in generationes vestras. * Et non of- 9
feretis in eo incensum aliud, oblationem & sacrifi-
cium, & libationem non libabitis in eo. * Et propi- 10
tiabitur Aaron in cornibus eius semel in anno: à san
guine purgationis peccatorũ propitiationis semel in
anno purgabit illud in generationes vestras: sanctũ
sanctorũ est Domino. * Et locutus est Dñs ad Moy- 11
sen, dicens: * Cùm accipies computationem filiorum 12
Israel in visitatione eorum, & dabunt vnusquisq;
precium redẽptionis animæ suæ Domino, & non erit
in ipsis plaga in visitatione eorum. * Et hoc est quod 13
dabunt quicunque transierint ad visitationem, di-
midium didragmatis, quod est iuxta didragma san-
ctum; viginti oboli didragma, at dimidium didrag-
matis oblatio Domino. * Omnis transiens ad visi- 14
tationem à vigesimo anno & suprà, dabunt obla-
tionem Domino. * Dines non addet, & pauper nõ 15
minuet à dimidio didragmatis in dando oblationem
Domino propitiari pro animabus vestris. * Et acci- 16
pies argentum oblationis à filiis Israel, & dabis il-
lud ad vsum tabernaculi testimonij. & erit filiis
Israel memoriale coram Domino ad propitiandum
pro animabus vestris. * Et locutus est Dominus 17
ad Moysen, dicens: * Fac peluim æneam, & basim 18
illi æneam ad lauandum: & pones eam inter taber-
naculum testimonij, & inter altare. & effundes
in illam aquam. * Et lauabit Aaron & filij eius 19
ex ea manus suas & pedes suos.

* Quando ingredientur in tabernaculum testi- 20
monij, lauabunt aqua, et non morientur: vel quan-
do accesserint ad altare ad ministrandum & offe-
rendum holocausta Domino: * Lauabunt ma- 21
nus & pedes suos aqua, vt non moriantur. & erit
eis legitimum sempiternum ei, & generationibus e-
ius post eum.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 22

* Et tu cape aromata florẽ myrrhæ electæ quin- 23
gentos siclos, * & cinamomi odoriferi dimidium hu- 24
ius, ducentos & quinquaginta siclos, & calami o-
doriferi ducentos quinquaginta:

7 * καὶ θυμιάζει ἐπ' αὐτοῦ ἀαρὼν θυμίαμα σωΐθεν λεπ-
8 τὸν τρεωῒ πρωῒ. * ὅταν ἐπισκιάσῃ τοὺς λύχνους, θυμιάσει ἐπ'
αὐτοῦ, καὶ ὅταν ἐξάπτῃ ἀαρὼν τοὺς λύχνους ὀψὲ, θυμιάσει ἐπ'
αὐτοῦ θυμίαμα ἐνδελεχισμοῦ, διαπαντὸς ἔναντι κυρίου εἰς τὰς
9 γενεὰς ὑμῶν. * οὐ θήσετε ἐπ' αὐτῷ θυμίαμα ἕτερον, καρ-
10 πωμα καὶ θυσίαν, καὶ σπονδὴν οὐ σπείσετε ἐπ' αὐτοῦ. * καὶ ἐξιλά-
σεται ἀαρὼν ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἀπὸ τοῦ
αἵματος τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ἐξιλασμοῦ ἅπαξ
τοῦ ἐνιαυτοῦ καθαριεῖ αὐτὸ εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἅγιον τῶν ἁ-
11 γίων ἐστὶ τῷ κυρίῳ. * καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέ-
12 γων· * ἐὰν λάβῃς συλλογισμὸν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ
αὐτῶν, καὶ δώσουσιν ἕκαστος λύτρα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, καὶ
13 οὐκ ἔσται ἐν αὐτοῖς πληγὴ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτῶν. * καὶ τοῦτο ἐστιν
ὃ δώσουσιν ὅσοι ἂν διαπορεύωνται ἐπὶ τὸν ἐπίσκεψιν, τὸ ἥμισυ
τοῦ διδράγμου, ὅ ἐστι κατὰ τὸ δίδραγμον τὸ ἅγιον, εἴκοσι ὀβολοὶ τὸ
14 δίδραγμον, τὸ ἥμισυ τοῦ διδράγμου εἰσφορὰ κυρίῳ. * πᾶς ὁ παρ-
εμπορευόμενος ἐπὶ τὸν ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐ-
15 πάνω, δώσουσι τὸν εἰσφορὰν τῷ κυρίῳ. * ὁ πλουτῶν οὐ πλεο-
νάσει, καὶ ὁ πένομενος οὐκ ἐλαττώσει ἀπὸ τοῦ ἡμίσους τοῦ δι-
δράγμου ἐν τῷ διδόναι τὴν εἰσφορὰν κυρίῳ ἐξιλάσασθαι περὶ
16 τῶν ψυχῶν ὑμῶν. * καὶ λήψῃ τὸ ἀργύριον τῆς εἰσφορᾶς παρὰ
τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ δώσεις αὐτὸ εἰς τὸ κάτεργον τῆς σκηνῆς
τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἔσται τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ μνημόσυνον ἔναν-
17 τι κυρίου ἐξιλάσασθαι περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. * καὶ ἐλάλησε
18 κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· * ποίησον λουτῆρα χαλκοῦν,
καὶ βάσιν αὐτοῦ χαλκῆν, ὥστε νίπτεσθαι. καὶ θήσεις αὐτὸν ἀνὰ μέσον
τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ διὰ μέσου τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ
19 ἐκχεεῖς εἰς αὐτὸν ὕδωρ. * καὶ νίψεται ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐξ
20 αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν. * ὅταν εἰσπορεύων-
ται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου νίψονται ὕδατι, καὶ οὐ
μὴ ἀποθάνωσιν. ἢ ὅταν προσπορεύωνται πρὸς τὸ θυσιαστήριον
21 λειτουργεῖν καὶ διαφέρειν τὰ ὁλοκαυτώματα κυρίῳ, * νί-
ψονται τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ὕδατι, ἵνα μὴ ἀ-
ποθάνωσιν. καὶ ἔσται αὐτοῖς νόμιμον αἰώνιον αὐτῷ καὶ τοῖς γε-
22 νεαῖς αὐτοῦ μετ' αὐτόν. * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
23 λέγων· * καὶ σὺ λάβε ἡδύσματα τὸ σῶν σμύρνης ἐκλε-
24 κτῆς πεντακοσίους σίκλους, * καὶ κιναμώμου διῶδους τὸ ἥμισυ
τούτου διακοσίους καὶ πεντήκοντα σίκλους, καὶ καλάμου διώ-
δους διακοσίους πεντήκοντα·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[7] Et adolebit super eo Aaron incensum thymiamatum manè manè. [8] Quando componet lucernas, incendet illud; & quando accenderit Aaron lucernas ad vesperum, incendet illud incensum thymiamatum iugiter coram Domino in generationibus vestris. [9] Non incendetis super eo incensum aromatum exterorum, neque holocaustum, neque munus, neque libamen libabitis super eo. [10] Et propitiabitur Aaron super cornua eius semel in anno de sanguine sacrificij quod fit pro expiatione peccati. semel in anno propitiabitur super eo in generationibus vestris: sanctum sanctorum est coram Domino. [11] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [12] Quando susceperis summam filiorum Israel iuxta numerum eorum, dabunt singuli redemptionem animæ suæ coram Domino, quando numerabis eos: & non erit in eis mors, cùm recensueris eos. [13] Hoc dabunt omnes qui transibunt ad numerum, dimidium sicli iuxta siclum sanctuarij. viginti obolos habet siclus: dimidium sicli separabitur coram Domino. [14] Omnis qui transierit ad numerum à viginti annis & suprà, dabit separationem coram Domino. [15] Qui diues est, non addet, & pauper non minuet à dimidio sicli, vt det separationem Domini ad placandum pro animabus vestris. [16] Tolleſque argentum propitiationum à filiis Israel, & trades illud in ministerium tabernaculi fœderis, vt sit filiis Israel in memoriale coram Domino, vt propitietur pro animabus vestris. [17] Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: [18] Facieſque luterem ex ære, & basim eius ex ære ad lauandum: & pones eum inter tabernaculum fœderis & altare, & pones ibi aquas. [19] Et sanctificabunt Aaron & filij eius ex eo manus suas & pedes suos. [20] Quando ingressuri sunt tabernaculum fœderis, sanctificabuntur aquis, & non morientur: aut quando accedent ad altare ad ministrandum, vt incendatur oblatio coram Dño. [21] Sanctificabuntque pedes suos & manus suas, & non morientur. Et erit pactum legitimũ ipsi & filiis eius per generationes suas. [22] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [23] Tu autem sume tibi aromata primæ myrrhæ mundissimæ quingentos siclos. [24] Et cinamomi aromatici dimidium, id est ducentos & quinquaginta siclos, & calami aromatici ducentos & quinquaginta siclos:

24 וְקִדָּה חֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁמֶן זַיִת הִין׃
25 וְעָשִׂיתָ אֹתוֹ שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ רֹקַח מִרְקַחַת מַעֲשֵׂה
26 רֹקֵחַ שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יִהְיֶה׃ וּמָשַׁחְתָּ בּוֹ אֶת־אֹהֶל
27 מוֹעֵד וְאֶת אֲרוֹן הָעֵדֻת׃ וְאֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו
28 וְאֶת־הַמְּנֹרָה וְאֶת־כֵּלֶיהָ וְאֶת מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת׃ וְאֶת־
מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ׃
29 וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְהָיוּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהֶם
30 יִקְדָּשׁ׃ וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּמְשֹׁחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם
31 לְכַהֵן לִי׃ וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר שֶׁמֶן מִשְׁחַת־
32 קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם׃ עַל־בְּשַׂר אָדָם לֹא יִיסָךְ
וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ לֹא תַעֲשׂוּ כָּמֹהוּ קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם׃
33 אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כָּמֹהוּ וַאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל־זָר וְנִכְרַת
34 מֵעַמָּיו׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ סַמִּים
נָטָף וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה׃
35 וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר
36 קֹדֶשׁ׃ וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת
בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה
37 לָכֶם׃ וְהַקְּטֹרֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּמַתְכֻּנְתָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ
38 לָכֶם קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לְךָ לַיהוָה׃ אִישׁ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כָּמוֹהָ
לְהָרִיחַ בָּהּ וְנִכְרַת מֵעַמָּיו׃

לא

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 רְאֵה קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חוּר
3 לְמַטֵּה יְהוּדָה׃ וָאֲמַלֵּא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה
4 וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל־מְלָאכָה׃ לַחְשֹׁב מַחֲשָׁבֹת
5 לַעֲשׂוֹת בַּזָּהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת׃ וּבַחֲרֶשֶׁת אֶבֶן
לְמַלְאֹת וּבַחֲרֶשֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל־מְלָאכָה׃
6 וַאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי אִתּוֹ אֶת־אָהֳלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ
לְמַטֵּה־דָן וּבְלֵב כָּל־חֲכַם־לֵב נָתַתִּי חָכְמָה וְעָשׂוּ אֵת
כָּל־אֲשֶׁר צִוִּיתֶךָ׃

EXODVS. Translat.B.Hierony. *Judicia.*

24 * Casiæ autem quingentos siclos in pondere sanctuarij, oleum de oliuetis mensuram
25 hin. * Faciesque vnctionis oleum sanctum vnguentum compositum opere vnguentarij: Inf. 40.b
26 * Et vnges ex eo tabernaculum testimonij,
27 & arcam testamenti: * Mensamque cum vasis suis, candelabrum & vtensilia eius, altaria
28 thymiamatis, * Et holocausti, & vniuersam supellectilem quæ ad cultum eorum pertinet.
29 * Sanctificabisq; omnia, & erunt sancta sanc-
30 torum. qui tetigerit ea, sanctificabitur. * Aa-
D ron & filios eius vnges: sanctificabísque eos,
31 vt sacerdotio fungantur mihi. * Filiis quoque
Israel dices: Hoc oleum vnctionis sanctum e-
32 rit mihi in generationes vestras. * Caro homi-
nis non vngetur ex eo: & iuxta compositionem eius non facietis aliud, quia sanctifica-
33 tum est, & sanctum erit vobis. * Homo quicunque tale compositum fuerit, & dederit ex eo a-
34 lieno, exterminabitur de populo suo. * Dixítque Dominus ad Moysen: Sume tibi aromata, stacten, & onycham, galbanum boni odoris, & thus lucidissimum: æqualis ponderis
35 erunt omnia. * Faciesque thymiama compositum opere vnguentarij mixtum diligenter & purum, & sanctificatione dignissimum.
36 * Cumque in tenuissimum puluerem vniuersa contuderis, pones ex eo coram tabernaculo testimonij, in quo loco apparebo tibi. sanc-
37 tum sanctorum erit vobis thymiama. * Talem compositionem non facietis in vsus ve-
38 stros, quia sanctum est Domino. * Homo quicunque fecerit simile, vt odore illius perfruatur, peribit de populis suis. CAP. XXXI.

1 LOcutusq; est Dominus ad Moysen, dicēs: Su.23.d
2 * Ecce vocaui ex nomine Beseleel filium
3 Huri filij Hur de tribu Iuda: * Et impleui eum
A spiritu Dei, sapientia & intelligentia, & scien-
4 tia in omni opere, * Ad excogitandū quicquid fabre fieri potest ex auro, & argento, & ære,
5 * Marmore, & gemmis, & diuersitate lignorū:
6 * Dedíque ei socium Ooliab filiū Achisamech de tribu Dan. & in corde omnis eruditi posui sapientiam, vt faciant cūcta quæ præcepi tibi.

תרגום אונקלוס

24 וְקִצְיָעָתָא מַתְקַל חֲמֵשׁ מְאָה בְּסֶלְעֵי קֻדְשָׁא וּמְשַׁח זֵיתָא מְלֵי הִינָא׃ 25 וְתַעְבִּיד יָתֵיהּ מְשַׁח רְבוּת קוּדְשָׁא בּוֹסֶם מְבַסָּם עוֹבַד בּוֹסְמָנִין
מְשַׁח רְבוּת קוּדְשָׁא יְהֵי׃ 26 וּתְרֵבִּי בֵּיהּ יָת מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת אֲרוֹנָא דְסַהֲדוּתָא׃ 27 וְיָת פָּתוֹרָא וְיָת כָּל מָנוֹהִי וְיָת מְנָרְתָּא וְיָת מָנָהָא וְיָת מַדְבְּחָא
דְקְטוֹרֶת בּוֹסְמַיָּא׃ 28 וְיָת מַדְבְּחָא דְעֹלְתָא וְיָת כָּל מָנוֹהִי וְיָת כִּיּוֹרָא וְיָת כְּסֵיסֵיהּ׃ 29 וּתְקַדֵּישׁ יָתְהוֹן וִיהוֹן קֻדְשִׁין קָדְשִׁין כָּל דְּיִקְרַב בְּהוֹן יִתְקַדַּשׁ׃
30 וְיָת אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי תְּרֵבִּי וּתְקַדֵּישׁ יָתְהוֹן לְשַׁמָּשָׁא קָדָמָי׃ 31 וְעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלֵּיל לְמֵימַר מְשַׁח רְבוּת קוּדְשָׁא יְהֵי דֵּין קֳדָמַי לְדָרֵיכוֹן׃
32 עַל בִּשְׂרָא דַּאֱנָשָׁא לָא יְהֵסַךְ וּבְדִמְיוֹתֵיהּ לָא תַעְבְּדוּן כְּוָתֵיהּ קוּדְשָׁא הוּא קוּדְשָׁא יְהֵי לְכוֹן׃ 33 גְּבַר דְּיִבְסֶם כְּוָתֵיהּ וְדִיתֵּן מִינֵיהּ עַל חִילוֹנָי
וְיִשְׁתֵּצֵי מֵעַמֵּיהּ׃ 34 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה סַב לָךְ בּוֹסְמִין נְטוּפָא וְטִפְרָא וְחַלְבְּנְתָא בּוֹסְמִין וּלְבוּנְתָא דַכְיָתָא סַתְקַל בְּסַתְקַל יְהֵי׃ 35 וְתַעְבִּיד יָתָהּ
קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין בּוֹסֶם עוֹבַד בּוֹסְמָנוּ מְעָרַב דְּכִי לְקוּדְשָׁא׃ 36 וְתִשְׁחוֹק מִינָהּ וְתַדֵּיק וְתִתֵּן מִינָהּ קֳדָם סַהֲדוּתָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא דְאִיזַּמֵּין מֵימְרִי לָךְ
תַּמָּן קֻדְשִׁין קוּדְשִׁין תְּהֵי לְכוֹן׃ 37 וּקְטוֹרֶת בּוֹסְמִין דְּתַעְבִּיד בְּדִמּוּתָהּ לָא תַעְבְּדוּן לְכוֹן קוּדְשָׁא תְּהֵי לָךְ קֳדָם יְיָ׃ 38 גְּבַר דְּיַעְבִּיד כְּוָתָהּ

לא

לְאָרָחָא בָּהּ וְיִשְׁתֵּצֵי מֵעַמֵּיהּ׃ 1
2 חֲזֵי דְּרַבִּיתִי בְּשׁוּם בְּצַלְאֵל בַּר אוּרִי בַּר חוּר לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה׃ 3 וְאַשְׁלֵמִית עִמֵּיהּ רוּחָא מִן קֳדָם יְיָ בְּחָכְמְתָא וּבְסָכְלְתָנוּ וּבְמַדָּע
וּבְכָל עִיבִידְתָא׃ 4 לְאַלָּפָא אוּמָנְוָן לְמֶעְבַּד בְּרַחֲבָא וּבְכַסְפָּא וּבְנְחָשָׁא׃ 5 וּבְאוּמָנוּת אֶבֶן טָבָא לְאַשְׁלָמָא וּבְנַגָּרוּת אָעָא לְמֶעְבַּד בְּכָל עִיבִידְתָא׃
6 וַאֲנָא הָא יַהֲבִית עִמֵּיהּ יָת אָהֳלִיאָב בַּר אֲחִיסָמָךְ לְשִׁבְטָא דָּן וּבְלֵב כָּל חַכִּימֵי לִבָּא יַהֲבִית חָכְמְתָא וְיַעְבְּדוּן יָת כָּל דְּפַקֶּדְתָּךְ׃

* Et caſiæ quingentos ſiclos ſanctuarij, et oleum ex oliuis vnum. * Et facies illud oleum chriſma ſanctum vnguentum vnguẽtarij arte vnguentarij. oleum chriſma ſanctum erit. * Et vnges ex eo tabernaculum teſtimonij, & arcam teſtimonij,

* Et omnia vaſa eius, & lucernam, & vaſa eius, & altare thymiamatis: * Et altare holocauſtorũ, & omnia vaſa eius, & menſam & omnia vaſa eius, & peluim & baſim eius. * Et ſanctificabis ea, & erunt ſancta ſanctorum. omnis tangens illa, ſanctificabitur. * Et Aaron & filios eius vnges, & ſanctificabis eos, vt ſacerdotio fungantur mihi.

* Et filiis Iſrael loquêris, dicens: Oleum vnguentum vnctionis ſanctum erit hoc vobis in generationes veſtras. * In carnem hominis non vngetur. & iuxta compoſitionem hanc non facietis vobis ipſis eodem modo: ſanctum eſt, & ſanctificatio erit vobis. * Quicunque fecerit eodem modo, & qui dederit ex eo alienigenæ, exterminabitur ex populo ſuo. * Et dixit Dominus ad Moyſen: Accipe tibi ipſi aromata, ſtacten, onychen, et galbanum boni odoris, & thus lucidiſsimum: æquale æquali erit: * Et facient illud thymiama vnguentarium opus vnguentarij, mixtum purum opus ſanctum: * Et conteres ex his ſubtile, & pones coram teſtimonio in tabernaculo teſtimonij, vnde cognoſcar tibi illic. ſanctum ſanctorum erit vobis thymiama. * Iuxta compoſitionem hanc non facietis vobis ipſis: ſanctificatio erit vobis Domino. * Quicunque fecerit eodem modo, vt olfaciat in eo, peribit de populo ſuo.

CAP. XXXI.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: * Ecce vocaui ex nomine Beſeleel filium Vri, filij Hur, tribus Iuda: * Et impleui eum ſpiritu diuino ſapientiæ & intellectus, & ſcientiæ in omni opere, * Ad excogitandum, & fabricandum, ad operandum aurum, & argentum, & æs,

* Et hyacinthum, & purpuram, & coccinum filatum, & byſſum retortam, & ad lapidaria opera, & ad fabrilia lignorum, operari ſecundùm omnia opera. * Et ego dedi ipſum & Ooliab filium Achiſamech de tribu Dan: & omni erudito corde dedi intellectum: & facient omnia quæ præcepi tibi.

24 * καὶ ἱέρεως πεντακοσίους σίκλους τοῦ ἁγίου, καὶ ἔλαιον ἐξ
25 ἐλαιῶν εν. * καὶ ποιήσεις αὐτὸ ἔλαιον χρίσμα ἅγιον μύρον
μυρεψικὸν τέχνη μυρεψοῦ. ἔλαιον χρίσμα ἅγιον ἔσαι.
26 * Καὶ χρίσεις ἐξ αὐτοῦ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν
27 κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου, * καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν
λυχνίαν, καὶ τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάμα-
28 τος. * καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ πάντα
τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς,
29 καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ. * καὶ ἁγιάσεις αὐτά.
καὶ ἔσαι ἅγια τῶν ἁγίων. πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῶν, ἁγιασθήσε-
30 ται. * καὶ Ααρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χρίσεις, καὶ ἁγιάσεις αὐτοὺς
31 ἱερατεύειν μοι. * καὶ τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ λαλήσεις, λέγων,
ἔλαιον ἄλειμμα χρίσεως ἅγιον ἔσαι τοῦτο ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς
32 ὑμῶν. * ἐπὶ σάρκα ἀνθρώπου οὐ χρισθήσεται. καὶ κατὰ τὴν
συνθεσιν ταύτην οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς, ἅγιόν ἐστι
33 καὶ ἁγίασμα ἔσαι ὑμῖν. * ὃς ἂν ποιήσῃ ὡσαύτως, καὶ ὃς ἂν
δῶ ἀπ' αὐτοῦ ἀλλογενεῖ, ἐξολοθρευθήσε) ὁ ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.
34 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λάβε σεαυτῷ ἡδύσματα,
στακτὴν, ὄνυχα, καὶ χαλβάνην ἡδυσμοῦ, καὶ λίβανον διαφανῆ,
35 ἴσον ἴσῳ ἔσαι. * καὶ ποιήσουσιν αὐτὸ θυμίαμα μυρεψικὸν
36 ἔργον μυρεψοῦ, μεμιγμένον καθαρὸν ἔργον ἅγιον. * καὶ συν-
κόψεις ἐκ τούτων λεπτὸν, καὶ θήσεις ἀπέναντι τοῦ μαρτυρίου
ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ὅθεν γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ. ἅ-
37 γιον τῶν ἁγίων ἔσαι ὑμῖν θυμίαμα. * καὶ τὸν σύνθεσιν
ταύτην οὐ ποιήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς. ἁγίασμα ἔσαι ὑμῖν κυρίῳ.
38 * ὃς δὲ ποιήσῃ ὡσαύτως ὥστε ὀσφραίνεσθαι ἐν αὐτῷ, ἀπολεῖ-
ται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

λα'.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 * ἰδοὺ ἀνακέκλημαι ἐξ ὀνόματος τὸν βεσελεὴλ τὸν τοῦ υἱοῦ
3 ὡρ, τοῦ φυλῆς ἰούδα· * καὶ ἐνέπλησα αὐτὸν πνεῦμα θεῖον σο-
4 φίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης ἐν παντὶ ἔργῳ * διανοεῖσθαι, καὶ
δεδημιουργεῖν ἐργάζεσθαι τὸ χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν χαλ-
5 κὸν, * καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον
τὸ νηστὸν, καὶ τὴν βύσσον τὴν κεκλωσμένην, καὶ εἰς τὰ λιθουργι-
κὰ ἔργα, καὶ εἰς τὰ τεκτονικὰ τῶν ξύλων, ἐργάζεσθαι καὶ ποιῆ-
6 σαι πάντα ἔργα. * καὶ ἐγὼ δέδωκα αὐτὸν καὶ τὸν ἐλιὰβ τὸν τοῦ ἀχι-
σαμὰκ ἐκ φυλῆς δαν. καὶ παντὶ συνετῷ καρδίᾳ δέδωκα σύ-
νεσιν. καὶ ποιήσουσι πάντα ὅσα συνέταξά σοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Et caſiæ quingentos ſiclos in ſiclis ſanctuarij, & oleum oliuarum menſuram hin plenam. [25] Facieſque illud oleum vnctionis ſanctæ aromatizans opere aromatarij, oleum vnctionis ſanctæ erit. [26] Et vnges ex eo tabernaculum fœderis, & arcam teſtamenti: [27] Et menſam & omnia vaſa eius, & candelabrum & vaſa eius, & altare incenſi aromatum: [28] Et altare holocauſti & omnia vaſa eius, & luterem & baſim eius. [29] Sanctificabiſque ea, & erunt ſanctum ſanctorum. omnis qui tetigerit ea, ſanctificabitur. [30] Aaron quoque & filios eius vnges, & ſanctificabis eos, vt miniſtrent coram me. [31] Et cum filiis Iſrael loquêris, dicens: Oleum vnctionis ſanctæ erit hoc coram me in generationes veſtras. [32] Super carnem hominis non vngetur, & iuxta ſimilitudinem eius non facietis aliud ſicut illud: ſanctum eſt, ſanctumque erit vobis. [33] Vir qui tale compoſuerit, & qui dederit ex eo alieno, exterminabitur de populo ſuo. [34] Dixitque Dominus ad Moyſen: Tolle tibi aromata, ſtacten, & onycham, & galbanum aromatizans, & thus mundiſſimum, æqualis ponderis erunt. [35] Facieſq; thymiama aromatum aromatizans opere aromatarij mixtum mundiſſimum in ſanctificationem: [36] Et contundes ex eo & comminues, & pones ex eo coram teſtimonio in tabernaculo fœderis, vbi conſtituam verbum meum tibi. ſanctum ſanctorum erit vobis. [37] Et thymiama aromatum quod facies, non facietis vobis ſimile ei: ſanctum erit tibi coram Domino. [38] Quicunque fecerit tale ad odorandum in eo, exterminabitur de populo ſuo.

CAP. XXXI.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: [2] Vide quòd vocaui ex nomine Beſeleel filium Huri, filij Hur, de tribu Iuda. [3] Et impleui eum ſpiritu à facie Dei in ſapientia, in intellectu, & in ſcientia, & in omni opere, [4] Ad docendum artifices, vt faciant in auro, & in argento, & in ære, [5] Et in arte lapidis precioſi ad implendum cælaturas, & in arte fabri lignarij, vt faciant in omni opere. [6] Ego autem ecce dedi cum eo Ooliab filium Achiſamech de tribu Dan. Et in corde omnium ſapientum corde dedi ſapientiam, vt faciant omnia quæ præcepi tibi.

ז * אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הָאָרֹן לָעֵדֻת וְאֶת־הַכַּפֹּרֶת
ח אֲשֶׁר עָלָיו וְאֵת כָּל־כְּלֵי הָאֹהֶל : * וְאֶת־הַשֻּׁלְחָן
וְאֶת־כֵּלָיו וְאֶת־הַמְּנֹרָה הַטְּהֹרָה וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ וְאֶת
ט מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת : * וְאֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו
י וְאֶת־הַכִּיּוֹר וְאֶת־כַּנּוֹ : * וְאֶת בִּגְדֵי הַשָּׂרָד וְאֶת־בִּגְדֵי
יא הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן : * וְאֶת
שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים לַקֹּדֶשׁ כְּכֹל אֲשֶׁר
יב צִוִּיתִךָ יַעֲשׂוּ : * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
יג * וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת־שַׁבְּתֹתַי
תִּשְׁמֹרוּ כִּי אוֹת הִוא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לָדַעַת כִּי
יד אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם : * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ
הִיא לָכֶם מְחַלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָל־הָעֹשֶׂה בָהּ
טו מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמֶּיהָ : * שֵׁשֶׁת
יָמִים יֵעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן קֹדֶשׁ
לַיהוָה כָּל־הָעֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוּמָת :
טז * וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־
יז הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם : * בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אוֹת הִוא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה
אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת
יח וַיִּנָּפַשׁ : * וַיִּתֵּן אֶל־מֹשֶׁה כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ
בְּהַר סִינָי שְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת לֻחֹת אֶבֶן כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע
אֱלֹהִים :

לב

א * וַיַּרְא הָעָם כִּי־
בֹשֵׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן־הָהָר וַיִּקָּהֵל הָעָם עַל־אַהֲרֹן
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ
כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
ב לֹא יָדַעְנוּ מֶה־הָיָה לוֹ : * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אַהֲרֹן פָּרְקוּ
נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם
וְהָבִיאוּ אֵלָי :

7 * Tabernaculum fœderis, & arcam teſtimonij, & propitiatorium quod ſuper eam eſt, & cuncta vaſa tabernaculi:
8 * Menſamque & vaſa eius, candelabrum puriſsimum cum vaſis ſuis:
9 * Et altare thymiamatis, & holocauſti & omnia vaſa eorum, labium cum baſi ſua:
10 * Veſtes ſanctas in miniſterio Aaron ſacer-
C doti & filiis eius, vt fungantur officio ſuo in
11 ſacris. * Oleum vnctionis, & thymiama aromatum in ſanctuario. Omnia quę præcepi tibi, facient.
12 * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, di- Su.20.b.
13 cens: * Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos: Videte vt ſabbatum meum cuſtodiatis: quia ſignum eſt inter me & vos in generationibus veſtris: vt ſciatis quia ego Dominus, qui ſanctifico vos.
14 * Cuſtodite ſabbatum: ſanctum eſt enim vobis. Qui polluerit illud, morte moriatur. qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de
D medio populi ſui.
15 * Sex diebus facietis opus; in die ſeptimo ſabbatum eſt requies ſancta Domino. Omnis qui fecerit opus in hac die, morietur.
16 * Cuſtodiant filij Iſrael ſabbatum, & celebrent illud in generationibus ſuis. Pactum
17 eſt ſempiternum, * inter me & filios Iſrael, Gen.2.c.
ſignumque perpetuum. ſex enim diebus fecit Dominus cælum & terram, & in ſeptimo ab omni opere ceſſauit.
18 * Dedítque Dominus Moyſi completis hu Su.24.c. Inf.32.d
iuſcemodi ſermonibus in monte Sinai duas tabulas teſtimonij lapideas, ſcriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

1 VIdés autem populus quòd moram faceret
A Moyſes deſcendendi de monte, congregatus aduerſus Aarõ, dixit: Surge, fac nobis deos qui nos præcedant: Moyſi enim huic viro qui nos eduxit de terra Ægypti, ignoramus quid Aa.7.c.
acciderit.
2 * Dixítque ad eos Aaron: Tollite inaures aureas de vxorum filiorúmque & filiarum veſtrarum auribus, & afferte ad me.

תרגום אונקלוס

7 יַת מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיַת אֲרוֹנָא לְסַהֲדוּתָא וְיַת כַּפּוּרְתָּא דַּעֲלוֹהִי וְיַת כָּל מָנֵי מַשְׁכְּנָא ; 8 וְיַת פָּתוֹרָא וְיַת מָנוֹהִי וְיַת מְנָרְתָּא דַכְיְתָא וְיַת כָּל
מָנָהָא וְיַת מַדְבְּחָא דְקְטוֹרֶת בּוּסְמִין : 9 וְיַת מַדְבְּחָא דְעֹלָתָא וְיַת כָּל מָנוֹהִי וְיַת כִּיּוֹרָא וְיַת בְּסִיסֵיהּ : 10 וְיַת לְבוּשֵׁי שְׁמוּשָׁא וְיַת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא
לְאַהֲרֹן כָּהֲנָא וְיַת לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי לְשַׁמָּשָׁא : 11 וְיַת מִשְׁחָא דְרְבוּתָא וְיַת קְטוֹרֶת בּוּסְמָיָא לְקוּדְשָׁא כְּכֹל דְפַקֶּדְתָּךְ יַעְבְּדוּן : 12 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
לְמֵימָר : 13 וְאַתְּ מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימָר בְּרַם יַת יוֹמֵי שַׁבָּיָא דִילִי תִּטְּרוּן אֲרֵי אָת הִיא בֵּין מֵימְרִי וּבֵינֵיכוֹן לְדָרֵיכוֹן לְמִידַע אֲרֵי אֲנָא יְיָ
מְקַדִּשְׁכוֹן : 14 וְתִטְּרוּן יַת שַׁבְּתָא אֲרֵי קוּדְשָׁא הִיא לְכוֹן דַּיְחֲלִינָהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל אֲרֵי כָּל דְּיַעֲבֵיד בָּהּ עִיבִדְתָּא וְיִשְׁתְּצֵי אֱינָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ
עַמֵּיהּ : 15 שְׁתָּא יוֹמִין תִּתְעֲבֵיד עִיבִדְתָּא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שְׁבַת שַׁבַּתָּא קֻדָּם יְיָ כָּל דְּיַעֲבֵיד עִיבִדְתָּא בְּיוֹמָא דְשַׁבַּתָּא אִתְקְטָלָא
יִתְקְטֵיל : 16 וְיִטְּרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת שַׁבְּתָא לְמֶעְבַּד יַת שַׁבְּתָא לְדָרֵיהוֹן קְיָם עָלַם : 17 בֵּין מֵימְרִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָת הִיא לְעָלַם אֲרֵי
בְּשִׁתָּא יוֹמִין עֲבַד יְיָ יַת שְׁמַיָּא וְיַת אַרְעָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שְׁבַת וְנָח : 18 וְיָהַב לְמֹשֶׁה כַּד שֵׁצִי לְמַלָּלָא עִימֵיהּ בְּטוּרָא דְסִינַי תְּרֵין לוּחֵי סַהֲדוּתָא
לוּחֵי אַבְנָא כְּתִיבִין בְּאֶצְבְּעָא דְיְיָ :

לב

1 וַחֲזָא עַמָּא אֲרֵי אוֹחַר מֹשֶׁה לְמֵיחַת מִן טוּרָא וְאִתְכְּנִישׁ עַמָּא עַל אַהֲרֹן וַאֲמַרוּ לֵיהּ קוּם עֲבֵד לָנָא
דְּיִהְכּוֹן קֳדָמָנָא אֲרֵי דֵּין מֹשֶׁה גַּבְרָא דְאַסְּקָנָא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לָא יְדַעְנָא מָה הֲוָה לֵיהּ : 2 וַאֲמַר לְהוֹן אַהֲרֹן פְּרִיקוּ קָדְשֵׁי דְּדָהֲבָא דִּי
בְּאוּדְנֵי נְשֵׁיכוֹן בְּנֵיכוֹן וּבְנָתֵיכוֹן וְאַיְתִיאוּ לְוָתִי :

7 * Tabernaculum teſtimonij, & arcam teſtamenti, & propitiatorium quod in ea, & inſtrumenta tabernaculi,

8 * Et altaria, & menſam, & omnia vaſa eius, 9 Et lucernam puram & omnia vaſa eius, & peluim & baſim eius:

10 * Et veſtes miniſtratorias Aaron, & veſtes filiorum eius vt ſacerdotio fungantur mihi:

11 * Et oleum vnctionis, & thymiama compoſitionis ſancti: ſecundùm omnia quæ præcepi tibi, facient.

12 * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

13 * Et tu loquere filiis Iſrael, dicens: Videte, & ſabbata mea ſeruabitis. eſt enim ſignum apud me et in vobis in generationes veſtras, vt cognoſcatis quòd ego Dominus ſanctificans vos.

14 * Et ſeruabitis ſabbatum, quia ſanctum eſt vobis. Qui polluerit illud, morte morietur. Omnis qui faciet in eo opus, peribit anima illa de medio populi ſui.

15 * Sex dies facies opera; at die ſeptima ſabbata requies ſancta Domino. omnis qui faciet opus die ſabbatorum, morietur.

16 * Et cuſtodient filij Iſrael ſabbata facere ipſa in generationes ſuas. teſtamentum æternum

17 * In me et filiis Iſrael, ſignum eſt ſempiternum: quoniam in ſex diebus fecit Dominus & cælum et terram, & die ſeptima ceſſauit & requieuit.

18 * Et dedit Moyſi quando ceſſauit loqui ei in monte Sina duas tabulas teſtamenti, tabulas lapideas ſcriptas digito Dei.

7 * τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης, καὶ τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπ' αὐτῆς, καὶ τὴν διασκευὴν τῆς σκηνῆς,

8 * καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ πάντα τὰ 9 σκεύη αὐτῆς, καὶ τὴν λυχνίαν τὴν καθαρὰν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, & τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ,

10 * καὶ τὰς στολὰς τὰς λειτουργικὰς ἁγίων, καὶ στολὰς τῶν 11 υἱῶν αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερατεύειν μοι, * καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως τοῦ ἁγίου, κατὰ πάντα ὅσα ἐνετειλάμην σοι, ποιήσουσιν.

12 * καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

13 * καὶ σὺ λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ὁρᾶτε, καὶ τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε. ἔστι γὰρ σημεῖον παρ' ἐμοὶ καὶ ἐν ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων ὑμᾶς.

14 * καὶ φυλάξεσθε τὸ σάββατον, ὅτι ἅγιόν ἐστιν ὑμῖν. ὁ βεβηλῶν αὐτὸ, θανάτῳ θανατωθήσεται. πᾶς ὅστις ποιήσει ἐν αὐτῷ ἔργον, ἐξολεθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ αὐτῆς.

15 * ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα ἀνάπαυσις ἁγία τῷ κυρίῳ. πᾶς ὅστις ποιήσει ἔργον τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, θανατωθήσεται.

16 * καὶ φυλάξουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰ σάββατα ποιεῖν αὐτὰ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. διαθήκη αἰωνίου

17 * ἐν ἐμοὶ καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, σημεῖόν ἐστιν αἰώνιον· ὅτι ἐν ἓξ ἡμέραις ἐποίησε κύριος τὸν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐπαύσατο καὶ κατέπαυσε.

18 * καὶ ἔδωκε μωυσῇ ὅτε κατέπαυσε λαλῶν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει τῷ σινᾶ τὰς δύο πλάκας τοῦ μαρτυρίου, πλάκας λιθίνας γεγραμμένας τῷ δακτύλῳ τοῦ θεοῦ.

CAP. XXXII.

1 ET videns populus quòd tardauit Moyſes deſcendere de monte, congregatus eſt populus ad Aaron, & dicunt ei: Surge, & fac nobis deos, qui præcedant nos. nam Moyſes hic homo, qui eduxit nos de terra Ægypti, non ſcimus quid factum eſt illi.

2 * Et dicit illis Aaron: Tollite inaures aureas quæ in auribus mulierum veſtrarum & filiarum, & afferte ad me.

λϐ΄.

1 * Καὶ ἰδὼν ὁ λαὸς, ὅτι κεχρόνικε μωυσῆς καταβῆναι ἐκ τοῦ ὄρους, συνέστη ὁ λαὸς ἐπὶ ἀαρὼν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, ἀνάστηθι, καὶ ποίησον ἡμῖν θεοὺς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ὁ γὰρ μωυσῆς οὗτος ὁ ἄνθρωπος ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ.

2 * καὶ λέγει αὐτοῖς ἀαρών, περιέλεσθε τὰ ἐνώτια τὰ χρυσᾶ τὰ ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν γυναικῶν ὑμῶν καὶ θυγατέρων, & ἐνέγκατε πρός με.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Tabernaculum fœderis, & arcam pro teſtimonio, & propitiatorium quod eſt ſuper eam, & omnia vaſa tabernaculi:
8 Et menſam & vaſa eius, & candelabrum mundiſſimum, & omnia vaſa eius, & altare incenſi aromatum:
9 Et altare holocauſti & omnia vaſa eius, & luterem & baſim eius: 10 Et veſtes miniſterij, & veſtes ſanctas Aaron ſacerdotis, & veſtes filiorum eius vt miniſtrent: 11 Et oleum vnctionis, & thymiama aromatum in ſanctuario, iuxta omnia quæ præcepi tibi facient. 12 Aitque Dominus ad Moyſen, dicens: 13 Et tu loquere cum filiis Iſrael, dicens: Veruntamen dies ſabbatorum meorum cuſtodite, quoniam ſignum eſt inter verbum meum & vos in generationes veſtras, vt ſciatis quia ego Dominus qui ſanctifico vos. 14 Cuſtodietiſque ſabbatum: ſanctum eſt enim vobis. qui prophanauerit illud, morte moriatur: quoniam omnis qui fecerit in eo opus, exterminabitur homo ille de medio populi ſui. 15 Sex diebus fiet opus, in die autem ſeptimo ſabbatum eſt requies ſancta coram Domino. Quicunque fecerit opus in die ſabbati, morte moriatur. 16 Cuſtodiantque filij Iſrael ſabbatum, vt celebrent ſabbatum in generationibus ſuis. pactum æternum eſt. 17 Inter verbum meum & inter filios Iſrael, ſignum eſt in æternum: quoniam in ſex diebus fecit Dominus cælum & terram, & in die ſeptimo quieuit & requieuit.
18 Deditque Moyſi cùm conſumaſſet loqui cum eo in monte Sinai duas tabulas teſtimonij, tabulas lapideas ſcriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

VIditque populus quòd moram faceret Moyſes vt deſcenderet de monte, & congregatus eſt populus ad Aaron, & dixerunt ei: Surge, fac nobis deos qui gradiantur ante nos: Moyſi enim huic viro, qui eduxit nos de terra Ægypti, neſcimus quid acciderit. * Dixitque eis Aaron: Tollite inaures aureas quæ ſunt in auribus vxorum veſtrarum, filiorum & filiarum veſtrarum, & afferte ad me.

3 * וַיִּתְפָּרְקוּ כָל־הָעָם אֶת־נִזְמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם
4 וַיָּבִיאוּ אֶל־אַהֲרֹן: * וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיָּצַר אֹתוֹ בַּחֶרֶט וַיַּעֲשֵׂהוּ
עֵגֶל מַסֵּכָה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ
5 מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: * וַיַּרְא אַהֲרֹן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו וַיִּקְרָא
6 אַהֲרֹן וַיֹּאמַר חַג לַיהוָה מָחָר: * וַיַּשְׁכִּימוּ מִמָּחֳרָת
וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיַּגְּשׁוּ שְׁלָמִים וַיֵּשֶׁב הָעָם לֶאֱכֹל וְשָׁתוּ
7 וַיָּקֻמוּ לְצַחֵק: * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֶךְ־רֵד כִּי
8 שִׁחֵת עַמְּךָ אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: * סָרוּ מַהֵר
מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִם עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ־
לוֹ וַיִּזְבְּחוּ־לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ
9 מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה רָאִיתִי אֶת־
10 הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא: * וְעַתָּה הַנִּיחָה
לִי וְיִחַר־אַפִּי בָהֶם וַאֲכַלֵּם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל:
11 * וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָּה יְהוָה
יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹחַ
12 גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה: * לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר בְּרָעָה
הוֹצִיאָם לַהֲרֹג אֹתָם בֶּהָרִים וּלְכַלֹּתָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
שׁוּב מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ וְהִנָּחֵם עַל־הָרָעָה לְעַמֶּךָ:
13 * זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִישְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ וַתְּדַבֵּר אֲלֵהֶם אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲכֶם
כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן
14 לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעֹלָם: * וַיִּנָּחֶם יְהוָה עַל־הָרָעָה
15 אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ: * וַיִּפֶן וַיֵּרֶד מֹשֶׁה
מִן־הָהָר וּשְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת בְּיָדוֹ לֻחֹת כְּתֻבִים מִשְּׁנֵי
16 עֶבְרֵיהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתֻבִים: * וְהַלֻּחֹת מַעֲשֵׂה
אֱלֹהִים הֵמָּה וְהַמִּכְתָּב מִכְתַּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל־
17 הַלֻּחֹת: * וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת־קוֹל הָעָם בְּרֵעֹה
18 וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בַּמַּחֲנֶה: * וַיֹּאמֶר
אֵין קוֹל עַנּוֹת גְּבוּרָה וְאֵין קוֹל עַנּוֹת חֲלוּשָׁה קוֹל עַנּוֹת
אָנֹכִי שֹׁמֵעַ:

3 *Fecit populus quæ iuſſerat, deferens inaures
4 ad Aarō. *Quas cū ille accepiſſet, formauit o-
pere fuſorio, & fecit ex eis vitulū cōflatilē. di-
xerúntq;, Hi ſunt dij tui, Iſrael, qui te eduxe-
5 runt de terra Ægypti. *Quod cū vidiſſet Aa-
rō, ædificauit altare corā eo: & p̄conis voce cla
6 mauit, dicēs: Cras ſolennitas Dñi eſt. *Surgē-
téſq; manè, obtulerunt holocauſta & hoſtias
pacificas: & ſedit populus manducare & bi- 1.Cor.
7 bere, & ſurrexerūt ludere. *Locutus eſt autem 10.b.
B Dñs ad Moyſen, dicēs: Vade & deſcēde, pecca
uit populus tuus, quē eduxiſti de terra Ægy- Deu. 9.b
8 pti. *Receſſerūt citò de via quā oſtēdiſti eis. fe
ceruntq; ſibi vitulū cōflatilē, & adorauerunt, 3.Reg.
atq; immolātes ei hoſtias, dixerūt: Iſti ſunt dij 12.g.
9 tui Iſrael, q̄ te eduxerūt de terra Ægypti. *Rur
ſumq; ait Dñs ad Moyſen: Cerno q̄ populus
10 iſte durę ceruicis ſit. *Dimitte me, vt iraſcatur
furor meus cōtra eos, & deleā eos, faciāq; te in
11 gentē magnā. *Moyſes autē orabat dñm Deū
ſuū, dicēs: Cur, Dñe, iraſcitur furor tuus cōtra
populū tuum, quē eduxiſti de terra Ægypti in
12 fortitudine magna, & in manu robuſta? *Ne Nu. 14.c
quęſo dicāt Ægyptij: Callidè eduxit eos, vt in
terficeret in mōtibus, & deleret è terra. quieſ-
cat ira tua, & eſto placabilis ſup nequitia po-
13 puli tui. *Recordare Abraā, & Iſaac, & Iſrael
ſeruorū tuorū, q̄bus iuraſti per temetipſum,
dicens: Multiplicabo ſemen veſtrum ſicut
C ſtellas cæli, & vniuerſam terram hanc de qua
locutus ſum, Dabo ſemini veſtro, & poſſide-
14 bitis eam ſemper. *Placatuſque eſt Dominus
ne faceret malum, quod locutus fuerat ad-
15 uerſus populum ſuum. *Et reuerſus eſt Moy-
ſes de monte, portans duas tabulas teſtimo-
nij in manu ſua ſcriptas ex vtraque parte;
16 * Et factas opere Dei. Scriptura quoque Dei
17 erat ſculpta in tabulis. *Audiens autem Ioſue
tumultum populi vociferantis, dixit ad Moy-
ſen: Vlulatus pugnæ auditur in caſtris.
18 * Qui reſpondit: Non eſt clamor ad-
hortantium ad pugnam, neque vociferatio
compellentium ad fugam, ſed vocem can-
tantium ego audio.

תרגום אונקלוס

3 וְאִתְפְּרִיקוּ כָּל עַמָּא יַת קָרְשֵׁי דְּדַהֲבָא דִּי בְּאוּדְנֵיהוֹן וְאַיְתִיוּ לְוָת אַהֲרֹן: 4 וּנְסִיב מִידֵיהוֹן וְצַר יָתֵיהּ בְּזִיפָּא וְעַבְדֵיהּ עֶגֶל מַתְכָּא וַאֲמָרוּ
אִלֵּין דַּחֲלָתָךְ יִשְׂרָאֵל דְּאַסְקוּךְ מֵאַרְעָא דְּמִצְרָיִם: 5 וַחֲזָא אַהֲרֹן וּבְנָא מַרְבְּחָא קָדָמוֹהִי וּקְרָא אַהֲרֹן וַאֲמַר חַגָּא קֳדָם יְיָ מְחָר: 6 וְאַקְדִּימוּ
בְיוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וְאַסִּיקוּ עֲלָוָן וְקָרִיבוּ נִכְסִין וְאִסְתְּחַר עַמָּא לְמֵיכַל וּלְמִשְׁתֵּי וְקָמוּ לְחַיָּכָא: 7 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה אֱזֵיל חוֹת אֲרֵי חַבִּילוּ עַמָּךְ
דְּאַסֵּיקְתָּא מֵאַרְעָא דְּמִצְרָיִם: 8 סְטוֹ בְּפָרִיעַ מִן אוֹרְחָא דְּפַקֵּדְתִּינוּן עֲבָדוּ לְהוֹן עֶגֶל מַתְכָּא וּסְגִידוּ לֵיהּ וְדַבְּחוּ לֵיהּ וַאֲמָרוּ אִלֵּין דַּחֲלָתָךְ יִשְׂרָאֵל
דְּאַסִּיקוּךְ מֵאַרְעָא דְּמִצְרָיִם: 9 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה גְּלִי קֳדָמַי יַת עַמָּא הָדֵין וְהָא עַם קְשֵׁי קְדָל הוּא: 10 וּכְעַן אֲנַח בָּעוּתָךְ מִן קֳדָמַי וְיִתְקוֹף רְגָזִי
בְּהוֹן וְאֵשֵׁצִינוּן וְאֶעְבֵּיד יָתָךְ לְעַם סַגִּי: 11 וְצַלִּי מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ אֱלָהֵיהּ וַאֲמַר לְמָה יְיָ יִתְקוֹף רְגָזָךְ בְּעַמָּךְ דְּאַפֵּקְתָּא מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם בְּחַיִל רַב
וּבִידָא תַּקִיפָא: 12 לְמָה יֵמְרוּן מִצְרָאֵי לְמֵימַר בְּבִישָׁא אַפֵּקִינוּן לְקַטָּלָא יָתְהוֹן בְּטוּרַיָּא וְלִשֵׁצָיוּתְהוֹן מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא הוּב מִתְקוֹף רוּגְזָךְ
וְאַתֵּיב מִן בִּישָׁא דְּחַשִּׁיבְתָּא לְמֶעְבַּד לְעַמָּךְ: 13 הֱוֵי דְכִיר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִישְׂרָאֵל עַבְדָּךְ דְּקַיֵּימְתָּ לְהוֹן בְּמֵימְרָךְ וְתִמַּלֵּילְתָּא עִמְּהוֹן אַסְגֵּי יָת
בְּנֵיכוֹן כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא וְכָל אַרְעָא הָדָא דַּאֲמָרִית אֶתֵּן לִבְנֵיכוֹן וְיַחְסְנוּן לָעָלַם: 14 וְתָב יְיָ מִן בִּישְׁתָּא דְּחַשִּׁיב לְמֶעְבַּד לְעַמֵּיהּ: 15 וְאִתְפְּנִי
וּנְחַת מֹשֶׁה מִן טוּרָא וּתְרֵין לוּחֵי סָהֲדוּתָא בִּידֵיהּ לוּחִין כְּתִיבִין מִתְרִין עִבְרֵיהוֹן מִכָּא וּמִכָּא אִינוּן כְּתִיבִין: 16 וְלוּחַיָּא עוֹבָדָא דַּיְיָ אִינִין וּכְתָבָא
כְּתָבָא מִן קֳדָם יְיָ הוּא מְפָרַשׁ עַל לוּחַיָּא: 17 וּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ יָת קַל עַמָּא כַּד מְיַבְּבִין וַאֲמַר לְמֹשֶׁה קַל קְרָבָא בְּמַשְׁרְיָתָא: 18 וַאֲמַר לָא קַל
גְּבָרִין דְּנָצְחִין בְּקְרָבָא וְאַף לָא קַל חַלָּשִׁין דְּמִתְבָּרִין קַל דְּמִחַיְכִין אֲנָא שָׁמַע:

* *Et abſtulerunt omnis populus inaures aureas* 3
quæ in auribus eorum, & attulerunt ad Aaron.
* *Et accepit de manibus illorum, & formauit* 4
illud in ſtilo. & fecit illud vitulum conflatilem. &
dixerunt: Iſti dij tui, Iſrael, qui eduxerũt te de ter-
ra Ægypti. * *Et videns Aaron, ædificauit al-* 5
tare coram eo. & prædicauit Aaron, dicens: Feſtum
Domini cras. * *Et manè ſurgens in craſtinum,* 6
deduci fecit holocauſta: & obtulit ſacrificium ſalu-
taris. & ſedit populus ad comedendum & biben-
dum, & ſurrexerunt ludere. * *Et locutus eſt* 7
Dominus ad Moyſen, dicens: Vade celeriter deſcen-
de: peccauit enim populus tuus, quos eduxiſti de
terra Ægypti: * *Tranſgreſſi ſunt citò de via,* 8
quam præcepi eis. fecerunt ſibi ipſis vitulum, et ad-
orauerunt eum, & ſacrificauerunt illi. * *Et* 9
dixerunt: Iſti dij tui, Iſrael, qui eduxerunt te
de terra Ægypti. * *Et nunc dimitte me, & ira-* 10
tus furore contra eos, delebo eos: & faciã te in gen-
tem magnam. * *Et orauit Moyſes coram domino* 11
Deo: & dixit, Vt quid, Domine, iraſceris furore in
populũ tuum, quos eduxiſti de terra Ægypti in for-
titudine magnã, & in brachio excelſo? * *Ne for-* 12
tè loquantur Ægyptij, dicentes: Cum malignitate
eduxit illos ad interficiendum in montibus, & de-
lendum eos de terra. ceſſa ab ira furoris tui, & pla-
cabilis eſto pro nequitia populi tui: * *Memor A-* 13
braam, et Iſaac & Iacob tuorum ſeruorum, quibus
iuraſti eis per temetipſum, & locutus es ad eos, di-
cens: Multum multiplicabo ſemen veſtrum ſicut
ſtellas cæli multitudine. & omnem terram hanc
quam dixiſti dare ſemini eorum, & poſſidebunt
eam in ſeculum. * *Et placatus eſt Dominus de* 14
malo, quod dixit facturum contra populum ſuum.
* *Et reuerſus Moyſes, deſcendit de monte: &* 15
duæ tabulæ teſtimonij in manibus eius, tabulæ lapi-
deæ ſcriptæ ex vtriſque partibus earum, hinc &
hinc erant ſcriptæ. * *Et tabulæ opus Dei e-* 16
rant: & ſcriptura ſcriptura Dei fuit ſculpta in ta-
bulis. * *Et audiens Joſue vocem populi cla-* 17
mantium, dicit ad Moyſen: Vox belli in caſtris.
* *Et dicit: Non eſt vox præcinentium pugnam,* 18
neque vox præcinentium fugam, ſed vocem præci-
nentium vinum ego audio.

3 * καὶ ἐξεῖλαντο πᾶς ὁ λαὸς τὰ ἐνώτια τὰ χρυσᾶ τὰ ἐν
4 τοῖς ὠσὶν αὐτῶν, καὶ ἤνεγκαν πρὸς ἀαρών. * ⁂ ἐδέξατο ἐκ
τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἔπλασεν αὐτὸ ἐν τῷ γραφίδι. καὶ ἐποίη-
σεν αὐτὸ μόσχον χωνευτόν· καὶ εἶπαν, Οὗτοι ⊕ θεοί σου Ισραὴλ,
5 οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. * ⁂ ἰδὼν ἀαρὼν
ᾠκοδόμησεν θυσιαστήριον κατέναντι αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν Ἀα-
6 ρών, λέγων, ἑορτὴ κυρίου αὔριον. * καὶ ὀρθρίσας τῇ ἐπαύ-
ριον ἀνεβίβασεν ὁλοκαυτώματα· καὶ προσήνεγκεν θυσίαν
σωτηρίου, καὶ ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πεῖν, καὶ ἀνέστη-
7 σαν παίζειν. * καὶ ἐλάλησεν ὁ κύριος πρὸς μωυσῆν, λέ-
γων, βάδιζε τάχος καταβῆθι, ἠνόμησε γὰρ ὁ λαός σου, οὓς
8 ἐξήγαγες ἐκ γῆς Αἰγύπτου. * παρέβησαν ταχὺ ἐκ τῆς ὁδοῦ,
ἧς ἐνετείλω αὐτοῖς. ἐποίησαν ἑαυτοῖς μόσχον καὶ προσεκυ-
9 νήκασιν αὐτῷ, καὶ τεθύκασιν αὐτῷ. * καὶ εἶπαν, Οὗτοι θεοί σου ἰσ-
10 ραὴλ, οἵτινες ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. * ⁂ νῦν
ἔασόν με, καὶ θυμωθεὶς ὀργῇ εἰς αὐτοὺς, ἐκτρίψω αὐτούς· καὶ
11 ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα. * καὶ ἐδεήθη μωυσῆς ἐναντίον
κυρίου τοῦ θεοῦ, καὶ εἶπεν, ἵνατί κύριε θυμῇ ὀργῇ εἰς τὸν λαόν
σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς Αἰγύπτου ἐν ἰσχύι μεγάλῃ καὶ ἐν
12 τῷ βραχίονι τῷ ὑψηλῷ; * μήποτε εἴπωσι ⊕ Αἰγύπτιοι,
λέγοντες, μετὰ πονηρίας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀποκτεῖναι ἐν τοῖς
ὄρεσιν, καὶ ἐξαλεῖψαι αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς. παῦσαι τῆς ὀρ-
γῆς τοῦ θυμοῦ σου, καὶ ἵλεως γίνου ἐπὶ τῇ κακίᾳ τοῦ λαοῦ σου·
13 * μνήσθητι ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν σῶν οἰκετῶν,
οἷς ὤμοσας αὐτοῖς κατὰ σεαυτοῦ. καὶ ἐλάλησας πρὸς αὐτοὺς,
λέγων, πολυπληθυνῶ τὸ σπέρμα ὑμῶν ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐ-
ρανοῦ τῷ πλήθει. καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην ἣν εἶπας δώσειν
τῷ σπέρματι αὐτῶν, καὶ κατακληρονομήσουσιν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα.
14 * καὶ ἱλάσθη κύριος περὶ τῆς κακίας, ἧς εἶπεν ποιῆσαι
15 πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. * καὶ ἀποστρέψας μωυσῆς, κατέ-
βη ἀπὸ τοῦ ὄρους. καὶ αἱ δύο πλάκες τοῦ μαρτυρίου ἐν ταῖς χερ
σὶν αὐτοῦ, πλάκες λίθιναι ἐγγεγραμμέναι ἐξ ἀμφοτέρων
τῶν μερῶν αὐτῶν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἦσαν γεγραμμέναι·
16 * καὶ πλάκες ἔργον θεοῦ ἦσαν, καὶ ἡ γραφὴ γραφὴ θεοῦ
17 ἐστὶ κεκολαμμένη ἐν ταῖς πλαξίν. * καὶ ἀκούσας ἰησοῦς
τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ κραζόντων, λέγει πρὸς μωυσῆν, φωνὴ
18 πολέμου ἐν τῇ παρεμβολῇ. * καὶ λέγει, οὐκ ἔστι φωνὴ
ἐξαρχόντων κατισχύων, οὐδὲ φωνὴ ἐξαρχόντων τρωπῆς, ἀλ-
λὰ φωνὴν ἐξαρχόντων οἴνου ἐγὼ ἀκούω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Tuleruntque omnis populus inaures aureas quæ erant in auribus ſuis, & detulerunt ad Aaron. [4] Et tulit de manibus eorum, & formauit illud circino, & fecit vitulum conflatilem. & dixerunt: Iſti ſunt dij tui, Iſrael, qui aſcendere te fecerunt de terra Ægypti. [5] Viditque Aaron, & ædificauit altare coram eo: clamauitq; & ait: Solennitas coram Dño erit cras. [6] Et ſurrexerunt manè ſequenti die: & immolauerunt holocauſta, & obtulerũt hoſtias. ſeditque populus vt manducaret & biberet: & ſurrexerunt ad ludendum. [7] Locutuſque eſt Dñs ad Moyſen: Vade deſcende, quia corruptus eſt populus tuus, quem aſcendere feciſti de terra Ægypti. [8] Receſſerunt citò à via quam præcepiſti eis. fecerunt ſibi vitulum conflatilem, & adorauerũnt eum, & ſacrificauerunt ei, atque dixerunt: Iſti ſunt dij tui, Iſrael, qui te aſcendere fecerunt de terra Ægypti. [9] Dixitque Dominus ad Moyſen: Notum eſt coram me quòd populus iſte ſit duræ ceruicis. [10] Et nunc dimitte deprecationem tuam à facie mea, & iraſcetur furor meus contra eos, & conſumam eos, faciamque te in gentem magnam. [11] Et orauit Moyſes coram domino Deo ſuo, & ait: Cur, Domine, iraſcitur furor tuus contra populũ tuum, quem eduxiſti de terra Ægypti in fortitudine magna, & in manu valida? [12] Quare loquentur Ægyptij, dicentes, Cum malignitate eduxit eos, vt interficeret eos in montibus, & vt conſumeret eos de ſuperficie terræ. Reuertere ab ira furoris tui, & conuertere à malo quod cogitaſti facere populo tuo. [13] Memor eſto Abraham, Iſaac & Iſrael ſeruorum tuorum, quibus iuraſti in verbum tuum, & cum quibus locutus es, dicens: Multiplicabo filios veſtros ſicut ſtellas cæli: & vniuerſam terram hanc, quam dixi, Dabo filiis veſtris, & poſſidebunt eam in æternum. [14] Reuerſuſque eſt Dominus à malo quod cogitauit facere populo ſuo. [15] Reſpexitque Moyſes, & deſcendit de monte, & duas tabulas teſtimonij portabat in manu ſua, ſcriptas ex vtraque parte, hinc & indè erant ſcriptæ. [16] Tabulæ autem erant opere Dei factæ, & ſcriptura erat ſcripta à facie Dei ſculpta ſuper tabulas. [17] Audiuitque Ioſue vocem populi quando vociferabantur, & dixit ad Moyſen: Vox pugnæ auditur in caſtris. [18] Et ait: Non eſt vox fortium præualentium in pugna, neque vox imbecillium qui ſuperantur, ſed vocem ludentium ego audio.

19 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיַּרְא אֶת־הָעֵגֶל
וּמְחֹלֹת וַיִּחַר־אַף מֹשֶׁה וַיַּשְׁלֵךְ מִיָּדָו אֶת־הַלֻּחֹת וַיְשַׁבֵּר
20 אֹתָם תַּחַת הָהָר׃ * וַיִּקַּח אֶת־הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף
בָּאֵשׁ וַיִּטְחַן עַד אֲשֶׁר דָּק וַיִּזֹר עַל־פְּנֵי הַמַּיִם וַיַּשְׁקְ אֶת־
21 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן מֶה־עָשָׂה לְךָ
22 הָעָם הַזֶּה כִּי־הֵבֵאתָ עָלָיו חֲטָאָה גְדֹלָה׃ * וַיֹּאמֶר
אַהֲרֹן אַל־יִחַר־אַף אֲדֹנִי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת־הָעָם כִּי בְרָע
23 הוּא׃ * וַיֹּאמְרוּ לִי עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ
כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא
24 יָדַעְנוּ מֶה־הָיָה לוֹ׃ * וָאֹמַר לָהֶם לְמִי זָהָב הִתְפָּרָקוּ
25 וַיִּתְּנוּ־לִי וָאַשְׁלִכֵהוּ בָּאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה׃ * וַיַּרְא
מֹשֶׁה אֶת־הָעָם כִּי פָרֻעַ הוּא כִּי־פְרָעֹה אַהֲרֹן לְשִׁמְצָה׃
26 בְּקָמֵיהֶם׃ * וַיַּעֲמֹד מֹשֶׁה בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר
27 מִי לַיהוָה אֵלָי וַיֵּאָסְפוּ אֵלָיו כָּל־בְּנֵי לֵוִי׃ * וַיֹּאמֶר
לָהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שִׂימוּ אִישׁ־חַרְבּוֹ
עַל־יְרֵכוֹ עִבְרוּ וָשׁוּבוּ מִשַּׁעַר לָשַׁעַר בַּמַּחֲנֶה וְהִרְגוּ
אִישׁ־אֶת־אָחִיו וְאִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־קְרֹבוֹ׃
28 * וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־לֵוִי כִּדְבַר מֹשֶׁה וַיִּפֹּל מִן־הָעָם בַּיּוֹם
29 הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מִלְאוּ
יֶדְכֶם הַיּוֹם לַיהוָה כִּי אִישׁ בִּבְנוֹ וּבְאָחִיו וְלָתֵת עֲלֵיכֶם
30 הַיּוֹם בְּרָכָה׃ * וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם
אַתֶּם חֲטָאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה וְעַתָּה אֶעֱלֶה אֶל־יְהוָה
31 אוּלַי אֲכַפְּרָה בְּעַד חַטַּאתְכֶם׃ * וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל־
יְהוָה וַיֹּאמַר אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ
32 לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב׃ * וְעַתָּה אִם־תִּשָּׂא חַטָּאתָם
33 וְאִם־אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מִי אֲשֶׁר חָטָא־לִי אֶמְחֶנּוּ מִסִּפְרִי׃
34 * וְעַתָּה לֵךְ נְחֵה אֶת־הָעָם אֶל אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ הִנֵּה
מַלְאָכִי יֵלֵךְ לְפָנֶיךָ וּבְיוֹם פָּקְדִי וּפָקַדְתִּי עֲלֵהֶם
חַטָּאתָם׃

19 *Cumq; appropinquasset ad castra, vidit vitu-
lũ & choros: iratusq;, valdè, proiecit de manu
D tabulas, & confregit eas ad radicem montis.
20 *Arripiensque vitulum quẽ fecerant, cõbusit
& contriuit vsque ad puluerẽ, quem sparsit in
21 aquam, & dedit ex eo potũ filiis Israel. *Dixit-
que ad Aaron: Quid tibi fecit hic populus, vt
22 induceres super eum peccatũ maximũ? *Cui
ille respondit: Ne indignetur dñs meus: tu e- Sup. cod.
nim nosti populũ istum, & pronus sit ad ma-
23 lum. *Dixerunt mihi: Fac nobis deos qui nos
præcedãt. huic enim Moysi qui nos eduxit de
24 terra Ægypti, nescimus quid acciderit. *Qui-
bus ego dixi: Quis vestrũ habet aurũ? Tule-
runt, & dederũt mihi: & proieci illud in ignem,
25 egressusq; est hic vitulus. *Vidẽs ergo Moyses
populũ & esset nudatus: spoliauerat enim eũ
E Aarõ propter ignominiã sordis, & inter hostes
26 nudũ constituerat: *Et stans in porta castro-
rũ, ait: Si quis est Dñi, iungatur mihi. Cõgre-
27 gatiq; sunt ad eum omnes filij Leui. *Quibus
ait: Hæc dicit dñs Deus Israel: Ponat vir gla- Nu. 25.8
dium super femur suũ. Ite & redite de porta
vsque ad portam per medium castrorum, &
occidat vnusquisq; fratrem suum, & amicum
28 & proximum suum. *Feceruntq; filij Leui iu-
xta sermonem Moysi: ceciderunt q; in die illa
29 quasi tria millia hominũ. *Et ait Moyses: Cõ-
secrastis manus vestras hodie Dño vnusquis-
que in filio & in fratre suo, vt detur vobis be-
30 nedictio. *Facto autem altero die, locutus est
Moyses ad populum: Peccastis peccatum ma-
ximum. Ascẽdam ad Dñm, si quo modo qui-
31 uero eum deprecari pro scelere vestro. *Re-
uersusque ad Dominum, ait: Obsecro, pecca-
F uit populus iste peccatum maximum: fece-
32 runtque sibi deos aureos. *Aut dimitte eis
hanc noxam: aut si non facis, dele me de li-
33 bro tuo quem scripsisti. *Cui respondit Do-
minus, Qui peccauerit mihi, delebo eum de
34 libro meo. *Tu autem vade, & duc populum Sup. 33.e
istum quò locutus sum tibi. Angelus meus
præcedet te. Ego autem in die vltionis visita-
bo & hoc peccatum eorum.

תרגום אונקלוס

19 וַהֲוָה כַּד קָרִיב לְמַשְׁרִיתָא וַחֲזָא יַת עֶגְלָא וְחֶנְגִין וּתְקֵיף רְגָזָא דְמֹשֶׁה וּרְמָא מִידוֹהִי יַת לוּחַיָא וְתַבַּר יַתְהוֹן בְּשִׁפּוּלֵי טוּרָא׃ 20 וּנְסֵיב
יַת עֶגְלָא דַעֲבַדוּ וְאוֹקִיד בְּנוּרָא וְשָׁף עַד דַּהֲוָה דַקִּיק וּדְרָא עַל אַפֵּי מַיָא וְאַשְׁקִי יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 21 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן מָה עֲבַד לָךְ עַמָא הָדֵין
אֲרֵי אַיְתֵיתָא עֲלוֹהִי חוֹבָא רַבָּא׃ 22 וַאֲמַר אַהֲרֹן לָא יִתְקוֹף רְגָזָא דְרִבּוֹנִי אַתְּ יָדַעְתָּ יַת עַמָא אֲרֵי בְּבִישׁ הוּא׃ 23 וַאֲמַרוּ לִי עֲבֵד לָנָא
דַּחְלָן דִּיהַכּוּן קֳדָמָנָא אֲרֵי דֵין מֹשֶׁה גַּבְרָא דְאַסְקָנָא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לָא יְדַעְנָא מָה הֲוָה לֵיהּ׃ 24 וַאֲמָרִית לְהוֹן לְמַן דַּהֲבָא פְּרִיקוּ וְיַהֲבוּ לִי
וּרְמֵיתֵיהּ בְּנוּרָא וּנְפַק עֶגְלָא הָדֵין׃ 25 וַחֲזָא מֹשֶׁה יַת עַמָא אֲרֵי בַּטִּיל הוּא אֲרֵי בַּטִּילִנּוּן אַהֲרֹן לְאַסְבּוּתְהוֹן שׁוּם בִּישׁ לְדָרֵיהוֹן׃ 26 וְקָם
מֹשֶׁה בִּתְרַע מַשְׁרִיתָא וַאֲמַר מַן דְּחִילָא דַיְיָ יֵיתוֹן לְוָתִי וְאִתְכַּנִּשׁוּ לְוָתֵיהּ כָּל בְּנֵי לֵוִי׃ 27 וַאֲמַר לְהוֹן כִּדְנָן אֲמַר מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל שַׁוּוּ גְּבַר
חַרְבֵּיהּ עַל יַרְכֵיהּ עֲבַרוּ וְתוּבוּ מִתְרַע לְתַרַע בְּמַשְׁרִיתָא וּקְטֹלוּ גְּבַר יַת אַחוּהִי וּגְבַר יַת חַבְרֵיהּ וּגְבַר יַת קְרִיבֵיהּ׃ 28 וַעֲבַדוּ בְּנֵי לֵוִי כְּפִתְגָמָא
דְמֹשֶׁה וּנְפַל מִן עַמָא בְּיוֹמָא הַהוּא כִּתְלָתָא אַלְפִין גַּבְרָא׃ 29 וַאֲמַר מֹשֶׁה קְרִיבוּ קְרָבְנֵיכוֹן יוֹמָא דֵין קֳדָם יְיָ אֲרֵי גְּבַר בִּבְרֵיהּ וּבַאֲחוּהִי
וּלְמִיתַן עֲלֵיכוֹן יוֹמָא דֵין בִּרְכָן׃ 30 וַהֲוָה מִיוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וַאֲמַר מֹשֶׁה לְעַמָא אַתּוּן חַבְתּוּן חוֹבָא רַבָּא וּכְעַן אֵיסַק לְקֳדָם יְיָ מָאִים
אֲכַפַּר עַל חוֹבֵיכוֹן׃ 31 וְתָב מֹשֶׁה לְקֳדָם יְיָ וַאֲמַר בְּבָעוּ חָב עַמָא הָדֵין חוֹבָא רַבָּא וַעֲבַדוּ לְהוֹן דַּחְלָן דְּדָהַב׃ 32 וּכְעַן אִם תִּשְׁבּוֹק
לְחוֹבֵיהוֹן וְאִם לָא מְחֵנִי כְּעַן מִסִּפְרָךְ דִּכְתַבְתָּ׃ 33 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה מַן דְּחָב קֳדָמַי אֲמְחִינֵיהּ מִסִּפְרִי׃ 34 וּכְעַן אֱזֹל דַּבַּר יַת עַמָא לְאַתְרָא
דְמַלֵּילִית לָךְ הָא מַלְאָכִי יְהָךְ קֳדָמָךְ וּבְיוֹם אַסְעָרוּתִי וְאַסְעַר עֲלֵיהוֹן חוֹבֵיהוֹן׃

* Et quando appropinquauit castris, vidit vitulum & choros. & iratus ira Moyses, proiecit de manibus suis duas tabulas, & confregit eas sub monte. * Et accipiens vitulum quem fecerant, combussit illum igne, & contriuit illum minutũ, & dispersit illum in aquam, & dedit bibere illam filiis Israel. * Et dixit Moyses Aaron: Quid fecit tibi populus hic, quòd induxisti super illos peccatum magnum? * Et dixit Aaron ad Moysen: Ne irascaris, domine: tu scis impetum populi huius.

* Dicunt enim mihi: Fac nobis deos qui præcedant nos: nam Moyses hic homo, qui eduxit nos ex Ægypto, non scimus quid factum est illi.

* Et dixi eis: Cui est aurum, auferte. & dederunt mihi: & conieci in ignem, et exiit vitulus hic.

* Et videns Moyses populum quòd dispersus erat: dispersit enim eos Aaron ludibrium aduersariis suis: * Stetit Moyses in porta castrorum, & dixit: Si quis à Domino, veniat ad me. congregati sunt igitur ad eum omnes filij Leui:

* Et dixit illis: Hæc dicit dominus Deus Israel: Ponite vnusquisque suum ensem super femur, & transite & redite à porta in portam per castra, & occidite vnusquisque fratrem suum, & vnusquisque proximum suum, & vnusquisque amicum suum. * Et fecerunt filij Leui secundùm quod locutus est eis Moyses: & ceciderunt ex populo in die illa tria millia virorum. * Et dixit eis Moyses: Impleuistis manus vestras hodie Domino, vnusquisque in filio & in fratre, vt daretur super vos benedictio. * Et factum est post crastinum, dixit Moyses ad populum: Vos peccastis peccatum magnum. et nunc ascendam ad Deum, vt deprecer pro peccato vestro. * Reuersus est autem Moyses ad Dominum, & dixit: Rogo, Domine, peccauit populus hic peccatum magnum, & fecerunt sibi ipsis deos aureos. * Et nunc siquidem dimittis eis peccatum eorum, dimitte: si autem non, dele me de libro tuo quem scripsisti. * Et dixit Dominus ad Moysen: Si quis peccauit coram me, delebo eum de libro meo. * Nunc autem vade, & duc populum hunc in locum quem dixi tibi. ecce angelus meus præibit ante faciem tuam. qua autem die visitauero, & inducam super eos peccatum eorum.

19 * καὶ ἡνίκα ἤγγιζε τῇ παρεμβολῇ, ὁρᾷ τὸν μόχον καὶ τοὺς χορούς. & ὀργισθεὶς θυμῷ μωυσῆς, ἔρριψεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ τὰς δύο πλάκας, καὶ συνέτριψεν αὐτὰς ὑπὸ τὸ ὄρος.
20 * καὶ λαβὼν τὸν μόχον ὃν ἐποίησαν, κατέκαυσεν αὐτὸν πυρί, καὶ κατήλασεν αὐτὸν λεπτόν, καὶ ἔσπειρεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ
21 ὕδωρ, & ἐπότισεν αὐτὸ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ. * & εἶπεν μωυσῆς τῷ ἀαρών, τί ἐποίησέ σοι ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' αὐ-
22 τοὺς ἁμαρτίαν μεγάλην; * καὶ εἶπεν ἀαρὼν πρὸς μωυσῆν, μὴ ὀργίζου κύριε, σὺ οἶδας τὸ ὁρμητικὸν τοῦ λαοῦ τούτου.
23 * λέγουσι γάρ μοι, ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ὁ γὰρ μωυσῆς οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐξ
24 αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ. * καὶ εἶπα αὐτοῖς, τίνι ὑπάρχει χρυσίον, διελέσθε. & ἔδωκάν μοι, & ἔρριψα
25 εἰς τὸ πῦρ, καὶ ἐξῆλθεν ὁ μόσχος οὗτος. * καὶ ἰδὼν μωυσῆς τὸν λαὸν ὅτι διεσκέδασται, διεσκέδασε γὰρ αὐτοὺς ἀαρὼν ἐπί-
26 χαρμα τοῖς ὑπεναντίοις αὐτῶν· * ἔστη μωυσῆς ἐπὶ τὴν πύλης τῆς παρεμβολῆς. & εἶπεν, εἴ τις πρὸς κύριον, ἴτω πρός με. συνῆλ
27 θον οὖν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ υἱοὶ λευί. * & λέγει αὐτοῖς, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, θέτε ἕκας & τὴν ἑαυτοῦ ῥομφαίαν ἐπὶ τὸν μηρὸν, & διέλθετε καὶ ἀναζεύξατε ἀπὸ πύλης εἰς πύ-
λην διὰ τῆς παρεμβολῆς, & ἀποκτείνατε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν
28 αὐτοῦ, & ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, & ἕκαστος τὸν ἔγγιστα αὐτοῦ. * & ἐποίησαν οἱ υἱοὶ λευὶ κατὰ ἐλάλησεν αὐτοῖς μωυσῆς. & ἔπε-
29 σον ἐκ τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τρεῖς χιλιάδες ἀνδρῶν. * & εἶ-πεν αὐτοῖς μωυσῆς, ἐπληρώσατε χεῖρας ὑμῶν τῇ μέρᾳ κυ ρίῳ ἕκας & ἐν τῷ υἱῷ & ἐν τῷ ἀδελφῷ, δοθῆναι ἐφ' ὑμᾶς εὐ-
30 λογίαν. * καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν αὔριον, εἶπε μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν· ὑμεῖς ἡμαρτήκατε ἁμαρτίαν μεγάλην. καὶ νῦν ἀναβήσομαι πρὸς τὸν θεὸν, ἵνα ἐξιλάσωμαι περὶ τῆς ἁ-
31 μαρτίας ὑμῶν. * ἐπέστρεψε δὲ μωυσῆς πρὸς κύριον. & εἶ-πε, δέομαι κύριε, ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς οὗτος ἁμαρτίαν μεγάλην,
32 καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς θεοὺς χρυσοῦς. * καὶ νῦν εἰ μὲν ἄ-φης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες. εἰ δὲ μή, ἐξάλειψόν
33 με ἐκ τῆς βίβλου σου ἧς ἔγραψας. * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς μωυσῆν, εἴ τις ἥμαρτηκεν ἐνώπιόν μου, ἐξαλείψω αὐ-
34 τὸν ἐκ τῆς βίβλου μου. * νῦν δὲ βάδιζε, καὶ ὁδήγησον τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὸν τόπον, ὃν εἶπά σοι, ἰδοὺ ἄγγελός μου πρὸ προπορεύσεται πρὸ προσώπου σου. ἡ δὲ ἡμέρα ἐπισκέψομαι, καὶ ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et factum est cùm appropinquasset ad castra, & vidisset vitulum & choros, iratus est furor Moysi: & proiecit de manibus suis tabulas, & confregit eas in humilioribus locis montis. 20 Artipuitque vitulum quem fecerant, & combussit igne, & contriuit donec fuit comminutum: & exparsit super faciem aquæ, & dedit bibere filiis Israel. 21 Dixitque Moyses ad Aaron: Quid fecit tibi hic populus, quia induxisti super eum peccatum? 22 Et ait Aaron: Ne iratscatur furor domini mei: tu nosti populum, quòd pronus sit ad malum. 23 Dixeruntque mihi: Fac nobis deos qui ambulent ante nos: quoniam huic viro Moysi qui ascendere nos fecit de terra Ægypti, nescimus quid acciderit.

24 Dixique eis: Quis habet aurum, tollite & adducite mihi: & proieci illud in ignem, & egressus est vitulus iste. 25 Viditque Moyses populum quòd ociosus esset, ociosum enim fecerat eum Aaron, vt contaminaret eos nomine pessimo in generationes suas. 26 Stetitque Moyses in porta castrorum, & ait: Qui timent Dominum, veniant ad me. congregatique sunt ad eum omnes filij Leui: 27 Et ait eis: Hæc dicit dominus Deus Israel: Ponat vnusquisque gladium suum super femur suum, & pertransite & redite de porta vsque ad portam in castris, & occidat vnusquisque fratrem suum, & vnusquisque proximum suum, & vnusquisque consanguineum suum. 28 Et fecerunt filij Leui iuxta verbum Moysi: ceciderunteque ex populo quasi tria millia virorum. 29 Et dixit Moyses: Obtulistis oblationes vestras hodie coram Domino, vnusquisque in filio suo & fratre suo, vt detur hodie super vos benedictio. 30 Et factum est in die sequenti, & dixit Moyses populo: Vos peccastis peccatum grande: & nunc ascendam coram Domino, si fortè placabo pro peccato vestro. 31 Reuersusque est Moyses in conspectum Domini, & ait: Obsecro, peccauit populus iste peccatum grande: feceruntque sibi deos ex auro. 32 Et nunc si dimittis peccata eorum: si autem non, dele me nunc de libro tuo quem scripsisti. 33 Dixitque Dominus ad Moysen: Qui peccauerit coram me, delebo eum de libro meo. 34 Nunc autem vade, duc populum in locum quem locutus sum tibi: ecce angelus meus ibit ante te. & in die visitationis meę visitabo super eos peccata eorum.

35 * וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת־הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הָעֵגֶל אֲשֶׁר
עָשָׂה אַהֲרֹן׃

לג

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵךְ
עֲלֵה מִזֶּה אַתָּה וְהָעָם אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב
לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֶנָּה׃ 2 * וְשָׁלַחְתִּי לְפָנֶיךָ מַלְאָךְ
וְגֵרַשְׁתִּי אֶת־הַכְּנַעֲנִי הָאֱמֹרִי וְהַחִתִּי וְהַפְרִזִּי הַחִוִּי
וְהַיְבוּסִי׃ 3 * אֶל־אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ כִּי לֹא אֶעֱלֶה
בְּקִרְבְּךָ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף אָתָּה פֶּן־אֲכַלְךָ בַּדָּרֶךְ׃
4 * וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת־הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה וַיִּתְאַבְּלוּ וְלֹא־
שָׁתוּ אִישׁ עֶדְיוֹ עָלָיו׃ 5 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
אֱמֹר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אַתֶּם עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף רֶגַע
אֶחָד אֶעֱלֶה בְקִרְבְּךָ וְכִלִּיתִיךָ וְעַתָּה הוֹרֵד עֶדְיְךָ
מֵעָלֶיךָ וְאֵדְעָה מֶה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ׃ 6 * וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֶת־עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב׃ 7 * וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת־
הָאֹהֶל וְנָטָה־לוֹ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן־הַמַּחֲנֶה
וְקָרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל־מְבַקֵּשׁ יְהוָה יֵצֵא אֶל־
אֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ 8 * וְהָיָה כְּצֵאת
מֹשֶׁה אֶל־הָאֹהֶל יָקוּמוּ כָל־הָעָם וְנִצְּבוּ אִישׁ פֶּתַח
אָהֳלוֹ וְהִבִּיטוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה עַד־בֹּאוֹ הָאֹהֱלָה׃ 9 * וְהָיָה
כְּבֹא מֹשֶׁה הָאֹהֱלָה יֵרֵד עַמּוּד הֶעָנָן וְעָמַד פֶּתַח
הָאֹהֶל וְדִבֶּר עִם־מֹשֶׁה׃ 10 * וְרָאָה כָל־הָעָם אֶת־עַמּוּד
הֶעָנָן עֹמֵד פֶּתַח הָאֹהֶל וְקָם כָּל־הָעָם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ אִישׁ
פֶּתַח אָהֳלוֹ׃ 11 * וְדִבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פָּנִים אֶל־פָּנִים
כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל־הַמַּחֲנֶה וּמְשָׁרְתוֹ
יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן נַעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל׃
12 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה רְאֵה אַתָּה אֹמֵר אֵלַי
הַעַל אֶת־הָעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא הוֹדַעְתַּנִי אֵת
אֲשֶׁר תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אָמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְשֵׁם וְגַם־
מָצָאתָ חֵן בְּעֵינָי׃

35 * Percusſit autem Dominus populum pro reatu vituli, quem fecerat Aaron.

CAP. XXXIII.

1 LOcutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicēs:
A Vade, aſcende de loco iſto tu, & populus
tuus, quem eduxiſti de terra Ægypti, in terrā
quam iuraui Abraam, Iſaac & Iacob, dicens:
2 Semini tuo dabo eam. *Et mittam præcurſo-
rem tui angelum, vt eiiciam Chananæum, &
Ammorræum, & Ethæum, & Pherezæum, &
3 Euæum, & Iebuſæum: *Et intres in terram
fluentem lacte & melle. Non enim aſcendam
tecum, quia populus duræ ceruicis eſt, ne for
4 tè diſperdam te in via. *Audienſque populus
ſermonem hunc peſsimum, luxit, & nullus ex
5 more indutus eſt cultu ſuo. *Dixítque Dñs ad
Moyſen: Loquere filiis Iſrael: Populus duræ
ceruicis es: ſemel aſcendá in medio tui, & de-
lebo te. Iam nunc depone ornatum tuum, vt
6 ſciam quid faciam tibi. *Depoſuerunt ergo fi-
7 lij Iſrael ornatum ſuum à monte Oreb. *Moy
ſes quoque tollens tabernaculū, tetendit extra
B caſtra procul: vocauítq; nomē eius Taberna-
culū fœderis. Et omnis populus qui habebat
aliquam quęſtionē, egrediebatur ad taberna-
8 culum fœderis extra caſtra. *Cúmq; egrede-
retur Moyſes ad tabernaculū, ſurgebat vniuerſa
plebs, & ſtabat vnuſquiſq; in oſtio papilionis
ſui: reſpiciebántq; tergum Moyſi, donec ingre
9 deretur tentorium. *Ingreſſo autē illo taber-
naculum fœderis, deſcendebat colūna nubis,
& ſtabat ad oſtiū. loquebatúrq; Dñs cū Moy
10 ſe, *Cernentibus vniuerſis, quòd colūna nubis
ſtaret ad oſtium tabernaculi. Stabántq; & ipſi
& adorabāt per fores tabernaculorū ſuorum.
11 *Loquebatur autem Dñs ad Moyſen facie ad
faciem, ſicut ſolet loqui homo ad amicū ſuū.
Cúmq; ille reuerteretur in caſtra, miniſter eius Nu.12.b
C Ioſue filius Nun puer non recedebat de taber
12 naculo. *Dixit autem Moyſes ad Dominum:
Præcipis vt educam populum iſtum, & non
indicas mihi quem miſſurus ſis mecum, præ-
ſertim cùm dixeris, Noui te ex nomine, & in-
ueniſti gratiam coram me.

תרגום אונקלוס

לג

35 וּמְחָא יְיָ יָת עַמָּא עַל דְּאִשְׁתַּעְבִּידוּ לְעֶגְלָא דַּעֲבַד אַהֲרֹן׃

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה אֱזֹל סַק מִכָּא אַתְּ וְעַמָּא דְּאַסֵּקְתָּא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְאַרְעָא דְקַיֵּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב לְמֵימַר לִבְנָךְ אֶתְּנִינַהּ׃ 2 וְאֶשְׁלַח קֳדָמָךְ מַלְאָכָא וַאֲתָרֵיךְ יָת כְּנַעֲנָאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי וְחִתָּאֵי וּפְרִיזָאֵי וְחִוָּאֵי וִיבוּסָאֵי׃ 3 לְאַרְעָא עָבְרָא חָלָב
וּדְבָשׁ אֲרֵי לָא אֵסֵיק שְׁכִנְתִּי בֵּינָךְ אֲרֵי עַם קְשֵׁי קְדָל אַתְּ דִּלְמָא אֲשֵׁצִינָךְ בְּאָרְחָא׃ 4 וּשְׁמַע עַמָּא יָת פִּתְגָמָא בִּישָׁא הָדֵין וְיִתְאַבָּלוּ וְלָא שַׁוִיאוּ גְּבַר
תִּקּוּן זֵינֵיהּ עֲלוֹהִי׃ 5 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אַתּוּן עַם קְשֵׁי קְדָל שָׁעָה חֲדָא אֵסֵיק שְׁכִנְתִּי בֵּינָךְ וַאֲשֵׁצִינָךְ וּכְעַן אַעְדִּי תִּקּוּן זֵינָךְ
מִנָּךְ וּנְלֵי קֳדָמַי מָה אֶעְבֵּיד לָךְ׃ 6 וְאַעְדִּיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת תִּקּוּן זֵינֵיהוֹן מִטּוּרָא דְּחוֹרֵב׃ 7 וּמֹשֶׁה נְסִיב יָת מַשְׁכְּנָא וּפָרְסֵיהּ לֵיהּ מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא
אַרְחֵק מִן מַשְׁרְיָתָא וְקָרֵי לֵיהּ מַשְׁכַּן בֵּית אָלְפָּנָא וַהֲוָה כָּל דְּתָבַע אוֹלְפָּן מִן קֳדָם יְיָ נָפֵיק לְמַשְׁכַּן בֵּית אָלְפָּנָא דְּמִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא׃ 8 וַהֲוָה כַּד
נָפֵיק מֹשֶׁה לְמַשְׁכְּנָא קָיְמִין כָּל עַמָּא וּמִתְעַתְּדִין גְּבַר בְּתָרַע מַשְׁכְּנֵיהּ וּמְסְתַּכְּלִין אֲחוֹרֵי מֹשֶׁה עַד דְּעָלִיל לְמַשְׁכְּנָא׃ 9 וַהֲוָה כַּד
נָחֵית עַמּוּדָא דַּעֲנָנָא וְקָאֵים בְּתָרַע מַשְׁכְּנָא וּמִתְמַלֵּיל עִם מֹשֶׁה׃ 10 וַחֲזָן כָּל עַמָּא יָת עַמּוּדָא דַּעֲנָנָא וְקָאֵים בְּתָרַע מַשְׁכְּנָא וְקָיְמִין כָּל עַמָּא
וְסָגְדִין גְּבַר בְּתָרַע מַשְׁכְּנֵיהּ׃ 11 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה מַמְלַל עִם מַמְלַל גְּבַר עִם חַבְרֵיהּ וְתָאֵיב לְמַשְׁרְיָתָא וּמְשׁוּמְשַׁנֵּיהּ יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן
עֻלֵּימָא לָא עָרֵי מִגּוֹ מַשְׁכְּנָא׃ 12 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ חֲזֵי דְּאַתְּ אָמֵר לִי אַסֵּיק יָת עַמָּא הָדֵין וְאַתְּ לָא אוֹדַעְתָּנִי יָת דְּתִשְׁלַח עִמִּי וְאַתְּ אֲמַרְתְּ
רַבִּיתָךְ בְּשׁוּם וְאַף אַשְׁכַּחְתָּ רַחֲמִין קֳדָמָי׃

35 *Et percussit Dominus populum pro factura vituli, quem fecit Aaron.*

CAP. XXXIII.

1 *ET dixit Dominus ad Moysen: Vade & ascende hinc, tu & populus tuus: quos eduxisti de terra Ægypti, in terram, quam iuraui Abraam & Isaac & Iacob, dicens: Semini vestro dabo eam.*

2 *Et mittam angelum meum ante faciem tuam, & eijciet Amorræum, & Ethæum, & Pherezæũ, & Gergesæum, et Euæum, & Jebusæum, & Chananæum:*

3 *Et introducam te in terrã manantem lacte & melle, nõ enim coascendam tecum, quia populus duræ ceruicis tu es: vt non disperdam te in via.*

4 *Et audiens populus verbum malum hoc, luxerunt in luctibus.* 5 *Et dixit Dominus filijs Israel, Vos populus duræ ceruicis: videte ne plagam aliam inducam super vos, & disperdam vos. Nunc igitur deponite vestes gloriarum vestrarum, & ornatum, & ostendam tibi quæ faciam tibi.*

6 *Et deposuerunt filij Israel ornatum suum, & vestem à monte Oreb.* 7 *Et accipiens Moyses tabernaculum, fixit extra castra procul à castris, & vocatum est tabernaculum testimonij: & factum est, omnis quærens Dominum, & egrediebatur in tabernaculum extra castra.* 8 *Quando autem ingrediebatur Moyses in tabernaculũ quod extra castra: stabat omnis populus considerãtes vnusquisq; apud ostiũ tabernaculi sui, & aspiciebant abeunte Moyse quoad ingrederetur ille in tabernaculum.*

9 *Vt autẽ ingressus est Moyses in tabernaculum, descendebat columna nubis, & stabat ad ostium tabernaculi, & loquebatur Moysi.* 10 *Et videbat omnis populus columnam nubis stantem ad ostium tabernaculi, & stabat omnis populus, & adorauerunt vnusquisque ab ostio tabernaculi sui.*

11 *Et locutus est Dominus ad Moysen præsens præsenti, vt quispiam loqueretur ad suum amicum, et reuertebatur in castra. at seruus Iosue filius Naue iuuenis non recedebat de tabernaculo.*

12 *Et dixit Moyses ad Dominum, Ecce tu mihi dicis, Deduc populum hunc, tu autem non indicasti mihi, quẽ simul mittes mecum: tu autẽ mihi dixisti, noui te præter omnes, & gratiam habes apud me.*

35 καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μόσχου, οὗ ἐποίησεν ἀαρών. λγ.

1 Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, πορεύου ἀναβῆθι ἐντεῦθεν σὺ ὁ λαὸς σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου, εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τῷ ἀβραὰμ, καὶ τῷ ἰσαὰκ, καὶ τῷ ἰακὼβ· λέγων,
2 τῷ σπέρματι ὑμῶν δώσω αὐτήν. καὶ συναποστελῶ τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου. καὶ ἐκβαλεῖ τὸν ἀμορραῖον, καὶ χετταῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ γεργεσαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον, καὶ
3 χαναναῖον. εἰσάξω σε εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. οὐ γὰρ μὴ συναναβῶ μετὰ σοῦ, διὰ τὸ λαὸν σκληροτράχηλόν
4 σε εἶναι, ἵνα μὴ ἐξαναλώσω σε ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ ἀκούσας ὁ λαὸς τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, κατεπένθησαν ἐν πενθικοῖς.
5 καὶ εἶπε κύριος τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, ὑμεῖς λαὸς σκληροτράχηλοι, ὁρᾶτε μὴ πληγὴν ἄλλην ἐπαγάγω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἐξαναλώσω ὑμᾶς· νῦν οὖν ἀφέλεσθε τὰς στολὰς τῶν δοξῶν
6 ὑμῶν, καὶ τὸν κόσμον, καὶ δείξω σοι ἃ ποιήσω σοι. καὶ περιείλαντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν κόσμον αὐτῶν, ἀπὸ τὴν στολὴν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ χωρήβ.
7 καὶ λαβὼν μωυσῆς τὴν σκηνὴν, ἔπηξεν ἔξω τῆς παρεμβολῆς μακρὰν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς· καὶ ἐκλήθη σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἐγένετο, πᾶς ὁ ζητῶν τὸν κύριον, καὶ ἐξεπορεύετο εἰς τὴν σκηνὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς.
8 ἡνίκα δ' ἂν εἰσεπορεύετο μωυσῆς εἰς τὴν σκηνὴν τὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, εἱστήκει πᾶς ὁ λαὸς σκοπεύοντες ἕκαστος παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. καὶ καλενοῦσθαι ἀπίοντα μωυσῆ ἕως τοῦ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν σκηνήν.
9 ὡς δὲ εἰσῆλθε μωυσῆς εἰς τὴν σκηνήν, καταίβαινεν ὁ στῦλος τῆς νεφέλης, καὶ ἵστατο ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς. καὶ
10 ἐλάλει μωυσῆ. καὶ ἑώρα πᾶς ὁ λαὸς τὸν στῦλον τῆς νεφέλης ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς· καὶ ἵστατο πᾶς ὁ
11 λαός. καὶ προσεκύνησαν ἕκαστος ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἐνώπιον ἐνωπίῳ, ὡσεί τις λαλήσαι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον. καὶ ἀπελύετο εἰς τὴν παρεμβολήν· ὁ δὲ θεράπων ἰησοῦς ὁ υἱὸς ναυὴ νέος οὐκ ἐξεπορεύετο ἐκ τῆς σκηνῆς.
12 καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κύριον, ἰδοὺ σύ μοι λέγεις, ἀνάγαγε τὸν λαὸν τοῦτον, σὺ δὲ οὐκ ἐδήλωσάς μοι, ὃν συναποστελεῖς μετ' ἐμοῦ· σὺ δέ μοι εἶπας, οἶδά σε παρὰ πάντας, καὶ χάριν ἔχεις πρό ἐμοί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

35 Et percussit Dominus populum, eo quòd coluerant vitulum, quem fecerat Aaron. CAP. XXXIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse: Vade descende hinc tu & populus quem ascendere fecisti de terra Ægypti in terram quam iuraui Abraham, Isaac, & Iacob: dicens, Filijs tuis dabo eam terram fluentem lacte & melle. 2 Mittamque angelum ante te, & eijciam Chananæos, & Amorrhæos, & Ethæos, & Pherezæos, & Euæos, & Iebusæos. 3 Non enim ascendere faciam maiestatem meam in medio tui, quia populus durę ceruicis tu es: ne fortè disperdam te in via. 4 Audiuitque populus sermonem hunc pessimum, & luxerunt, & nullus posuit ornatum cultus sui super se. 5 Dixitque Dominus ad Moysen, Dic filijs Israel: vos estis populus durę ceruicis? si vna hora abstulero maiestatem meam à te, disperdam te. Et nunc aufer ornatum cultus tui à te. notum est enim coram me quod facturus sum tibi. 6 Et deposuerunt filij Israel ornatum cultus sui de monte Oreb. 7 Moyses autem tulit tabernaculum, & tetendit illud extra castra procul à castris, & vocauit illud Tabernaculum domus doctrinæ. Et omnis qui quærebat doctrinam à facie Domini egrediebatur ad tabernaculum domus doctrinæ: quod erat extra castra. 8 Et cùm egrediebatur Moyses ad tabernaculum, surgebat omnis populus, & stabat vnusquisque in ostio tabernaculi sui, & respiciebant post Moysen, donec ingrederetur in tabernaculum. 9 Et cùm ingrederetur tabernaculum, descendebat columna nubis: & stabat in ostio tabernaculi, & loquebatur cum Moyse. 10 Videbatque omnis populus columnam nubis stantem in ostio tabernaculi: surgebatque omnis populus, & adorabant vnusquisque in ostio tabernaculi sui. 11 Loquebaturque Dominus cum Moyse verbum ad verbum, sicut loquitur vir cum proximo suo. & reuertebatur in castra. Ministerque eius Iosue filius Nun puer non recedebat de tabernaculo. 12 Dixitque Moyses coram Domino: Vide quod tu dicis mihi, Ascendere fac populum istum, & tu non indicasti mihi quem missurus sis mecum; tu enim dixisti, Vocaui te ex nomine, & etiam inuenisti gratiam coram me.

13 * וְעַתָּה אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדִעֵנִי נָא אֶת־
דַּרְכֶּךָ וְאֵדָעֲךָ לְמַעַן אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֶיךָ וּרְאֵה כִּי עַמְּךָ
14 הַגּוֹי הַזֶּה׃ * וַיֹּאמֶר פָּנַי יֵלֵכוּ וְהֵנַחְתִּי לָךְ׃ * וַיֹּאמֶר
15 אֵלָיו אִם־אֵין פָּנֶיךָ הֹלְכִים אַל־תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה׃
16 * וּבַמֶּה יִוָּדַע אֵפוֹא כִּי־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי
וְעַמֶּךָ הֲלוֹא בְּלֶכְתְּךָ עִמָּנוּ וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ מִכֹּל הָעָם
17 אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה גַּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה כִּי־
18 מָצָאתָ חֵן בְּעֵינַי וָאֵדָעֲךָ בְּשֵׁם׃ * וַיֹּאמֶר הַרְאֵנִי נָא
19 אֶת־כְּבֹדֶךָ׃ * וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל־טוּבִי עַל־
פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ וְחַנֹּתִי אֶת־אֲשֶׁר
20 אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת־אֲשֶׁר אֲרַחֵם׃ * וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל
21 לִרְאֹת אֶת־פָּנָי כִּי לֹא־יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי׃ * וַיֹּאמֶר
22 יְהוָה הִנֵּה מָקוֹם אִתִּי וְנִצַּבְתָּ עַל־הַצּוּר׃ * וְהָיָה
בַּעֲבֹר כְּבֹדִי וְשַׂמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשַׂכֹּתִי כַפִּי עָלֶיךָ
23 עַד־עָבְרִי׃ * וַהֲסִרֹתִי אֶת־כַּפִּי וְרָאִיתָ אֶת־אֲחֹרָי
וּפָנַי לֹא יֵרָאוּ׃

לד

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי־לֻחֹת
אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ׃
2 * וֶהְיֵה נָכוֹן לַבֹּקֶר וְעָלִיתָ בַבֹּקֶר אֶל־הַר סִינַי וְנִצַּבְתָּ
3 לִי שָׁם עַל־רֹאשׁ הָהָר׃ * וְאִישׁ לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם־
אִישׁ אַל־יֵרָא בְּכָל־הָהָר גַּם־הַצֹּאן וְהַבָּקָר אַל־
4 יִרְעוּ אֶל־מוּל הָהָר הַהוּא׃ * וַיִּפְסֹל שְׁנֵי־לֻחֹת
אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַיַּשְׁכֵּם מֹשֶׁה בַבֹּקֶר וַיַּעַל אֶל־הַר
סִינַי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים׃
5 * וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה׃
6 * וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם
וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וֶאֱמֶת׃

13 * Si ergo inueni gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi faciem tuam, vt ſciam te, & inueniam gratiã ante oculos tuos. Reſpice popu
14 lum tuũ gẽtem hanc. * Dixítq; Dominus: Facies mea præcedet te & requiem dabo tibi.
15 *Et ait Moyſes, Si non tu ipſe præcedas, ne
16 educas nos de loco iſto. * In quo enim ſcire poterimus ego & populus tuus inueniſſe nos gratiam in cõſpectu tuo, niſi ambulaueris no-
D biſcum, vt glorificemur ab omnibus populis;
17 qui habitant ſuper terram. * Dixit autem Dominus ad Moyſen: Et verbum iſtud quod locutus es faciam. inueniſti enim gratiam co-
18 ram me: & teipſum noui ex nomine. * Qui
19 ait, Oſtende mihi gloriam tuam. Reſpondit, Ego oſtendam omne bonum tibi, & vocabor in nomine Domini coram te, & miſere- Rom.9.c
bor cui voluero, & clemens ero in quem mi-
20 hi placuerit. * Rurſúmque ait, Non poteris videre faciem meam. Non enim videbit
21 me homo, & viuet. * Et iterum: Ecce, inquit, eſt locus apud me, & ſtabis ſupra petrã.
22 *Cúmque tranſibit gloria mea, ponam te in foramine petræ, & protegã dextera mea do
23 nec tranſeam. * Tollámq; manum meam, & videbis poſteriora mea: faciem autem meam videre non poteris. CAP. XXXIIII.

1 AC deinceps pręcide, ait, tibi duas tabulas
A lapideas inſtar priorum, & ſcribam ſuper eas verba quæ habuerunt tabulæ quas fregi-
2 ſti. *Eſto paratus manè, vt aſcendas ſtatim in montem Synai, ſtabíſq; mecum ſuper ver-
3 ticem montis. * Nullus aſcendat tecum, nec videatur quiſpiam per totum montem, boues quoq; & oues non paſcantur econtra.
4 *Excidit ergo duas tabulas lapideas quales antea fuerant: & de nocte conſurgens aſcendit in montem Synai, ſicut præceperat ei Dominus, portans ſecum tabulas.
5 Cũmque deſcẽdiſſet Dominus per nubem, ſtetit Moyſes cum eo, inuocans nomen Do-
6 mini. *Quo tranſeunte coram eo: ait, Dominator Domine Deus miſericors & clemẽs, patiens, & multæ miſerationis ac verax.

תרגום אונקלוס

13 וּכְעַן אִם כְּעַן אַשְׁכַּחִית רַחְמִין קֳדָמָךְ אוֹדַעְנִי כְּעַן יָת אוֹרַח טוּבָךְ וְאִדַּע רַחְמָךְ בְּדִיל דְּאַשְׁכַּח רַחְמִין קֳדָמָךְ וּגְלֵי קֳדָמָךְ אֲרֵי עַמָּךְ
עַמָּא הָרֵין׃ 14 וַאֲמַר שְׁכִנְתִּי יְהָךְ וַאֲנִיחַ לָךְ׃ 15 וַאֲמַר קֳדָמוֹהִי אִם לֵית שְׁכִנְתָּךְ מְהַלָּךְ בֵּינָנָא לָא תַסְקִנָּנָא מִכָּא׃
16 וּבְמָה יִתְיְדַע הָכָא אֲרֵי אַשְׁכַּחְנָא רַחְמִין קֳדָמָךְ אֲנָא וְעַמָּךְ הֲלָא בְּמֵימְרָךְ שְׁכִנְתָּךְ עִמָּנָא וְיִתְעַבְּדָן לָנָא פְּרִישָׁן לִי וּלְעַמָּךְ מְשַׁנְיָן מִכָּל
עַמָּא דְּעַל אַפֵּי אַרְעָא׃ 17 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה בְּרַם יָת פִּתְגָמָא הָדֵין דְּמַלֵּילְתָּא אֶעְבֵּיד אֲרֵי אַשְׁכַּחְתָּ רַחְמִין קֳדָמַי וַאֲרֵבִיתָךְ בְּשׁוּם׃ 18 וַאֲמַר
אַחֲזִינִי כְּעַן יָת יְקָרָךְ׃ 19 וַאֲמַר אֲנָא אֶעְבַּר כָּל יְקָרִי עַל אַפָּךְ וְאֶקְרֵי בִשְׁמָא דַייָ קֳדָמָךְ וְאָחֹוּן עַל מַן דְּאֶחוֹן וַאֲרַחֵם עַל מַן דַּאֲרַחֵם׃
20 וַאֲמַר לָא תִיכּוֹל לְמֶחֱזֵי יָת אַפַּי יְקָרִי אֲרֵי לָא יֶחֱזִינַנִי אֱנָשָׁא וְיִתְקַיֵּים׃ 21 וַאֲמַר יְיָ הָא אֲתַר מַתְקַן קֳדָמַי וְתִתְעַתַּד עַל טִינָרָא׃
22 וִיהֵי בְּמֶעְבַּר יְקָרִי וַאֲשַׁוִּינָךְ בִּמְעָרַת טִינָרָא וְאָגֵין בְּמֵימְרִי עֲלָךְ עַד דְּאֶעְבַּר׃ 23 וְאַעְדֵּי יָת דִּבְרַת יְקָרִי וְתֶחֱזֵי יָת דְּבָתְרַי וְדִקְדָמַי לָא יִתְחֲזוֹן׃

לד

1 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה פְּסַל לָךְ תְּרֵין לוּחֵי אַבְנָיָא כְּקַדְמָאֵי וְאֶכְתּוֹב עַל לוּחַיָּא יָת פִּתְגָמַיָּא דַּהֲווֹ
עַל לוּחַיָּא קַדְמָאֵי דְּתַבַּרְתָּא׃ 2 וֶהֱוֵי זְמִין לְצַפְרָא וְתִסַּק בְּצַפְרָא לְטוּרָא דְסִינַי וְתִתְעַתַּד קֳדָמַי עַל רֵישׁ טוּרָא׃ 3 וּגְבַר לָא יִסַּק
עִמָּךְ וְאַף אֵינַשׁ לָא יִתְחֲזֵי בְּכָל טוּרָא אַף עָנָא וְתוֹרֵי לָא יִרְעוּן לְקִבֵּיל טוּרָא הַהוּא׃ 4 וּפְסַל תְּרֵין לוּחֵי אַבְנָיָא כְּקַדְמָאֵי וְאַקְדֵּים מֹשֶׁה בְּצַפְרָא
וְסָלֵיק לְטוּרָא דְסִינַי כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָתֵיהּ וּנְסֵיב בִּידֵיהּ תְּרֵין לוּחֵי אַבְנָיָא׃ 5 וְיִתְגְּלִי יְיָ בַּעֲנָנָא וְיִתְעַתַּד עִמֵּיהּ תַּמָּן וּקְרָא בִּשְׁמָא דַייָ׃ 6 וְאַעְבַּר
יְיָ שְׁכִנְתֵּיהּ עַל אַפּוֹהִי וּקְרָא יְיָ יְיָ אֵלָהָא רַחֲמָנָא וְחַנָּנָא מַרְחִיק רְגָז וּמַסְגֵּי לְמֶעְבַּד טָבְוָן וּקְשׁוֹט׃

Si igitur inueni gratiam coram te, oſtende mihi 13
teipſum manifeſtè, vt videam te, vt ſim inueniens
gratiam coram te, & vt ſciam, quòd populus tuus
gens magna hæc. *Et dicit, Ipſe præcedam te, &* 14
requieſcere faciam te.

Et dicit ad eum, Si nõ tu ipſe iueris nobiſcum: 15
ne me deducas hinc.

Et quomodo notum erit verè, quòd inueni gra- 16
tiam apud te egoque & populus tuus? ſed coambu-
lante te nobiſcum, & glorificabimur egoque & po-
pulus tuus ſuper omnes gẽtes, quæ ſuper terrã ſunt.

Et dixit Dominus ad Moyſen, Et hunc tibi 17
ſermonem, quem dixiſti, faciam: inueniſti enim gra-
tiam coram me: & noui te præter omnes. *Et* 18
dicit, Oſtende mihi tuam gloriam. *Et dixit, Ego* 19
præibo prior te gloria mea, & vocabo in nomine
meo, Dominus coram te: & miſerebor, cuius mi-
ſertus fuero, & clemens ero cui clemens fuero.

Et dixit, Non poteris videre faciem meam, nõ 20
enim videbit homo faciẽ meam, & viuet. *Et* 21
dixit Dominus, Ecce locus apud me, & ſtabis ſupra
petram. *Quando autẽ tranſierit gloria mea, &* 22
ponã te in foramen petræ, & protegam manu mea
ſuper te, quoad tranſiero. *Et auferam manum* 23
meam, & tunc videbis quæ poſt me: at facies mea
non videbitur tibi.

CAP. XXXIIII.

ET dixit Dominus ad Moyſen, Præcide tibi ipſi 1
duas tabulas lapideas, ſicut & primæ, &
aſcende ad me in montẽ, & ſcribam in tabulis ver-
ba, quæ fuerunt in tabulis primis, quas contriuiſti.

Et eſto paratus ad mane, & aſcendes ad mon- 2
tem Synai, et ſtabis mihi illic in ſummitate montis.

Et nullus aſcendat tecum, neque videatur in 3
toto monte, & oues & boues non paſcantur prope
montem illum. *Et excidit duas tabulas lapi-* 4
deas, ſicut & primæ: & ſurgens Moyſes mane,
aſcendit in montem Synaï: ſicut præcepit ei Domi-
nus, & accepit Moyſes ſecum duas tabulas lapi-
deas. *Et deſcendit Dominus in nube, & ad-* 5
fuit ei illic, & vocauit nomine Domini.

Et tranſiuit Dominus ante faciem eius, & vo 6
cauit, Dominus Dominus Deus clemens & miſeri-
cors, patiens & multæ miſerationis & verus.

13 * εἰ οὖν εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐμφάνησόν μοι σεαυτὸν
γνωστῶς, ἵνα ἴδω σε, ὅπως ἂν ὦ εὑρηκὼς χάριν ἐνώπιόν σου,
14 καὶ ἵνα γνῶ, ὅτι λαός σου τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο. * ὁ δὲ λέγει,
15 αὐτὸς συμπορεύσομαί σοι, καὶ καταπαύσω σε. * καὶ λέγει
πρὸς αὐτόν, εἰ μὴ σὺ αὐτὸς πορεύῃ μεθ' ἡμῶν, μή με ἀνα-
16 γάγῃς ἐντεῦθεν. * καὶ πῶς γνωστὸν ἔσται ἀληθῶς, ὅτι εὕρηκα
χάριν παρά σοι ἐγώ τε καὶ ὁ λαός σου; ἀλλ' ἢ συμπορευο-
μένου σου μεθ' ἡμῶν, καὶ ἐνδοξασθησόμεθα ἐγώ τε ὁ λαός σου
17 παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς εἰσιν. * καὶ εἶπε κύ-
ριος πρὸς μωυσῆν, καὶ τοῦτόν σοι τὸν λόγον, ὃν εἴρηκας, ποιή-
σω· εὕρηκας γὰρ χάριν ἐνώπιόν μου, καὶ οἶδά σε παρὰ πάν-
18 τας. * ὁ δὲ λέγει, δεῖξόν μοι τὴν σεαυτοῦ δόξαν. * ὁ δὲ εἶπεν,
19 ἐγὼ παρελεύσομαι πρότερός σου τῇ δόξῃ μου, καὶ καλέσω
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, κύριος ἐναντίον σου· καὶ ἐλεήσω, ὃν ἂν
20 ἐλεῶ, καὶ οἰκτιρήσω ὃν ἂν οἰκτίρω. * καὶ εἶπεν, οὐ δυνήσῃ
ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσω-
21 πόν μου, καὶ ζήσεται. * καὶ εἶπε κύριος, ἰδοὺ τόπος πρός
22 ἐμοί, καὶ στήσεις ἐπὶ τῆς πέτρας. * ἡνίκα δ' ἂν παρέλθῃ ἡ
δόξα μου, καὶ θήσω σε εἰς ὀπὴν τῆς πέτρας, καὶ σκεπάσω τῇ
23 χειρί μου ἐπὶ σέ, ἕως ἂν παρέλθω. * ὁ δὲ ἀφελῶ τὴν χεῖρά
μου, καὶ τότε ὄψει τὰ ὀπίσω μου, τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ
ὀφθήσεταί σοι. λδ'

1 * Καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λάξευσον σεαυτῷ δύο
πλάκας λιθίνας, καθάπερ καὶ αἱ πρῶται, καὶ ἀνάβηθι πρός
με εἰς τὸ ὄρος, ὁ γράψω ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα, ἃ ἦν ἐν
2 ταῖς πλαξὶν ταῖς πρώταις ἃς συνέτριψας.
* καὶ γίνου ἕτοιμος εἰς τὸ πρωΐ, καὶ ἀναβήσεις ἐπὶ τὸ ὄρος
τὸ σινά, καὶ στήσῃ μοι ἐκεῖ ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους.
3 * ὁ μηδεὶς ἀναβήτω μετὰ σοῦ, μὴ δὲ ὀφθήτω ἐν παντὶ τῷ
ὄρει· καὶ τὰ πρόβατα καὶ οἱ βόες μὴ νεμέσθωσαν πλησίον
4 τοῦ ὄρους ἐκείνου. * καὶ ἐλάξευσε δύο πλάκας λιθίνας,
καθάπερ καὶ αἱ πρῶται· καὶ ὀρθρίσας μωυσῆς πρωΐ, ἀνέβη
εἰς τὸ ὄρος τὸ σινά, καθότι συνέταξεν αὐτῷ κύριος· ὁ ἔλαβε
μωυσῆς μεθ' ἑαυτοῦ τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας.
5 * καὶ κατέβη κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ παρέστη αὐτῷ ἐκεῖ, καὶ
ἐκάλεσε τῷ ὀνόματι κυρίου.
6 * καὶ παρῆλθε κύριος πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐκάλε-
σε, κύριος κύριος ὁ θεὸς οἰκτίρμων καὶ ἐλήμων, μακρόθυ-
μος καὶ πολυέλεως καὶ ἀληθινός.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Et nunc ſi inueni obſecro gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi viam bonitatis tuæ, vt cognoſcam miſericordiam tuam: vt inueniam gratiam in conſpectu tuo, notumque eſt coram te quòd populus iſte eſt populus tuus. [14] Et ait, Maieſtas mea ibit & requiem dabo tibi. [15] Et dixit coram eo, Si non perrexerit maieſtas tua nobiſcum, ne aſcendere facias nos hinc. [16] In quo enim ſcietur hic quòd inuenimus gratiam coram te ego & populus tuus, niſi cùm ambulauerit maieſtas tua nobiſcum, vt fiant nobis miracula, & diuidamur ego & populus tuus ab omni populo qui eſt ſuper faciem terræ. [17] Dixitque Dominus ad Moyſen, Verbum quoque iſtud quod locutus es faciam, quia inueniſti gratiam coram me, & vocaui te ex nomine. [18] Et ait, Oſtende mihi obſecro gloriam tuam. [19] Et dixit, Ego tranſire faciam omnem gloriam meam ſuper faciem tuam, & vocabo in nomine Domini coram te; & miſerebor cui miſerebor, & clemens ero, cui clemens ero.

[20] Et dixit, Non poteris videre faciem gloriæ meæ: non enim videbit me homo & viuet. [21] Dixitque Dominus, Ecce locus eſt paratus in conſpectu meo, & ſtabis ſupra petram. [22] Eritque cùm tranſierit gloria mea, ponam te in cauerna petræ, & protegam te verbo meo donec tranſeam. [23] Et auferam verbum gloriæ meæ, & videbis id quod eſt poſt me, & quæ ſunt coram me non apparebunt. CAP. XXXIIII.

DIxitque Dominus ad Moyſen, Dola tibi duas tabulas lapideas ſicut priores, & ſcribam ſuper tabulas verba quæ erant ſuper tabulas priores, quas confregiſti. [2] Et eſto paratus manè, & aſcendes manè in montem Synai, ſtabisque coram me ibi ſuper verticem montis. [3] Nullusque vir aſcendat tecum, neque videatur vir per totũ montem: oues quoque & boues non paſcantur è regione montis illius. [4] Dolauitque duas tabulas lapideas ſicut priores, & ſurrexit Moyſes manè, & aſcendit in montem Synai, ſicut præceperat ei Dominus, & tulit in manu eius duas tabulas lapideas. [5] Et reuelatus eſt Dominus in nube, & ſtetit cum eo ibi, & inuocauit in nomine Domini. [6] Et tranſire fecit Dominus maieſtatem ſuam ſuper faciem eius, & inuocauit: Domine Domine Deus miſericors & clemens, patiens & multa faciens bona & veritatem.

7 * נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה לֹא
יְנַקֶּה פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים וְעַל־בְּנֵי בָנִים עַל־
8 שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים: * וַיְמַהֵר מֹשֶׁה וַיִּקֹּד אַרְצָה
9 וַיִּשְׁתָּחוּ: * וַיֹּאמֶר אִם־נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ
אֲדֹנָי יֵלֶךְ־נָא אֲדֹנָי בְּקִרְבֵּנוּ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא
10 וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ: * וַיֹּאמֶר
הִנֵּה אָנֹכִי כֹּרֵת בְּרִית נֶגֶד כָּל־עַמְּךָ אֶעֱשֶׂה נִפְלָאֹת
אֲשֶׁר לֹא־נִבְרְאוּ בְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הַגּוֹיִם וְרָאָה כָל־
הָעָם אֲשֶׁר־אַתָּה בְקִרְבּוֹ אֶת־מַעֲשֵׂה יְהוָה כִּי
11 נוֹרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּךְ: * שְׁמָר־לְךָ אֵת
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם הִנְנִי גֹרֵשׁ מִפָּנֶיךָ אֶת־הָאֱמֹרִי
וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי:
12 * הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אַתָּה בָּא עָלֶיהָ פֶּן־יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבֶּךָ:
13 * כִּי אֶת־מִזְבְּחֹתָם תִּתֹּצוּן וְאֶת־מַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּן
14 וְאֶת־אֲשֵׁרָיו תְּכָרֹתוּן: * כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל
אַחֵר כִּי יְהוָה קַנָּא שְׁמוֹ אֵל קַנָּא הוּא:
15 * פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ וְזָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם
וְזָבְחוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְקָרָא לְךָ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ: * וְלָקַחְתָּ
מִבְּנֹתָיו לְבָנֶיךָ וְזָנוּ בְנֹתָיו אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ אֶת־
17 בָּנֶיךָ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן: * אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה־לָּךְ:
18 * אֶת־חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת
אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב
19 יָצָאתָ מִמִּצְרָיִם: * כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לִי וְכָל־מִקְנְךָ
20 תִּזָּכָר פֶּטֶר שׁוֹר וָשֶׂה: * וּפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה
וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ כֹּל בְּכֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה
21 וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם: * שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם
22 הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת בֶּחָרִישׁ וּבַקָּצִיר תִּשְׁבֹּת: * וְחַג
שָׁבֻעֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ בִּכּוּרֵי קְצִיר חִטִּים וְחַג הָאָסִיף
תְּקוּפַת הַשָּׁנָה:

7 * Qui cuſtodis miſericordiam in millia, qui aufers iniquitatẽ & ſcelera atq; pcta, nullúſq; apud te per ſe innocẽs eſt; qui reddis iniquitatẽ patrũ filiis ac nepotibus in tertiã & quartã progeniem. 8 * Feſtinúſq; Moyſes curuatus eſt pronus in terram, et adorans, 9 * Ait, Si inueni C gratiã in conſpectu tuo Dñe, obſecro vt gradiaris nobiſcũ: popul⁹ enim durę ceruicis eſt, vt auferas iniquitates noſtras atq; pcta, nóſq; poſſideas. 10 * Reſpõdit Dñs, Ego inibo pactũ videntibus cũctis: ſigna faciã quæ nunq̃ viſa ſunt ſuper terrã nec in vllis gẽtibus, vt cernat populus iſte, in cuius es medio, opus Domini terribile quod facturus ſum. 11 * Obſerua cũcta quæ hodie mandaui tibi: Ego ipſe eijciã ante D. faciẽ tuã Ammorræũ, & Chananæũ, et Ethęũ Pherezęũ quoq; & Euęum et Iebuſæũ. 12 * Caue ne vnq̃ cũ habitatorib. terrę illius iungas ami citias, quæ ſint tibi in ruinã. 13 * Sed & aras eorum deſtrue, cõfringe ſtatuas, lucóſq; ſuccide. 14 * Noli adorare Deũ alienũ, Domin⁹ zelotes 15 nomẽ eius, Deus eſt æmulator. * Ne ineas pactũ cũ hoĩbus illarũ regionũ, ne cũ fornicati fuerint cũ diis ſuis, & adorauerint ſimulachra eorum, vocet te quiſpiã vt comedas de immolatis. 16 * Nec vxorem de filiabus eorũ accipies filiis tuis, ne poſtquã ipſe fuerint fornicatæ, fornicari faciant & filios tuos in Deos ſuos. 17 * Deos conflatiles non facies tibi. 18 * Solemnitatem azymorum cuſtodies. Septem diebus veſcêris azymis, ſicut præcepi tibi in tempore menſis nouorum. Mẽſe enim verni temporis egreſſus es de Aegypto. 19 * Omne quod aperit vuluam generis maſculini, meum erit. De cunctis animantibus, tam de bobus q̃ de 20 ouibus meũ erit. * Primogenitũ aſini redimes oue. Si aũt nec preciũ p eo dederis, occidetur. Primogenitũ filiorum tuorũ redimes, 21 nec apparebis in cõſpectu meo vacuus. * Sex diebus operaberis: die ſeptimo ceſſabis arare 22 & metere. * Solemnitatem hebdomadarum facies tibi in primitiis frugũ meſſis tuæ triticeæ, & ſolemnitatem quando redeunte anni tempore cuncta conduntur.

Hie. 32. c

Sup. 13. a Luc. 2. b

Eccl. 33. a.

תרגום אונקלוס

7 נָטֵיר טִיבוּ לְאַלְפֵי דָרִין שָׁבֵיק לַעֲוָנִין וְלִמְרוֹד וּלְחוֹבִין סָלַח לְדָתָיְבִין לָא מְזַכֵּי מַסְעַד חוֹבֵי אֲבָהָן עַל בְּנִין וְעַל בְּנֵי בְנִין
מָרְדִין עַל דָּר תְּלִיתָאֵי וְעַל דָּר רְבִיעָאֵי: 8 וְאוֹחִי מֹשֶׁה וּכְרַע עַל אַרְעָא וּסְגִיד: 9 וַאֲמַר אִם כְּעַן אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין קֳדָמָךְ יְיָ תֵּיתֵךְ כְּעַן
שְׁכִנְתָּא דַיְיָ בֵּינָנָא אֲרֵי עַם קְשֵׁי קֹדֶל הוּא וְתִשְׁבּוֹק לַעֲוָנָנָא וּלְחוֹבָנָא וְתַחְסִינָנָא: 10 וַאֲמַר הָא אֲנָא גָּזַר קְיָם קֳדָם כָּל עַמָּךְ אֶעְבִּיד פְּרִישָׁן
דְּלָא יְתְבְּרִיאוּ בְּכָל אַרְעָא וּבְכָל עַמְמַיָּא וְיֶחֱזֵי כָּל עַמָּא דְּאַתְּ בֵּינֵיהוֹן יָת עוֹבָדָא דַיְיָ אֲרֵי דְחִיל הוּא דַּאֲנָא עָבֵיד עִמָּךְ: 11 טַר לָךְ יָת דַּאֲנָא מְפַקְּדָךְ
יוֹמָא דֵין הָא אֲנָא מְתָרִיךְ מִן קֳדָמָךְ יָת אֱמוֹרָאֵי וּכְנַעֲנָאֵי וְחִתָּאֵי וּפְרִיזָאֵי וְחִיוָּאֵי וְיבוּסָאֵי: 12 אִסְתְּמַר לָךְ דִּילְמָא תִּגְזַר קְיָם לְיַתְבֵי אַרְעָא דְּאַתְּ
עָלַיִל עֲלַהָּא דִּילְמָא יְהֵי לְתַקָּלָא בֵּינָךְ: 13 אֲרֵי יָת מַדְבְּחֵיהוֹן תְּתַבְּרוּן וְיָת אֲשֵׁרֵיהוֹן תְּקַצְּצוּן: 14 אֲרֵי לָא
תִּסְגּוֹד לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא אֲרֵי יְיָ קַנָּא שְׁמֵיהּ אֵל קַנָּא הוּא: 15 דִּילְמָא תִּגְזַר קְיָם לְיַתְבֵי אַרְעָא וְיִטְעוּן בָּתַר טַעֲוָתְהוֹן וְיִדְבְּחוּן לְטַעֲוָתְהוֹן וְיִקְרוּן
לָךְ וְתֵיכוֹל מִדִּבְחֵיהוֹן: 16 וְתִיסַּב מִבְּנָתֵיהּ לִבְנָךְ וְיִטְעוּן בְּנָתֵיהּ בָּתַר טַעֲוָתְהֶן וְיַטְעֵיוּן יָת בְּנָךְ בָּתַר טַעֲוָתְהֶן: 17 דַּחְלָן דְּמַתְכָא לָא תַעְבֵּיד
לָךְ: 18 יָת חַגָּא דְּפַטִּירַיָּא תִּיטַר שַׁבְעָא יוֹמִין תֵּיכוֹל פַּטִּירִין כְּמָא דְּפַקֶּדְתָּךְ לִזְמַן יַרְחָא דַּאֲבִיבָא אֲרֵי בְּיַרְחָא דַּאֲבִיבָא נְפַקְתָּא מִמִּצְרָיִם:
19 כָּל פָּתַח וַלְדָּא דִּילִי וְכָל בְּעִירָךְ תַּקְדִּישׁ דְּכוֹר תּוֹר וְאִמַּר: 20 וּבוּכְרָא דַּחֲמָרָא תִּפְרוֹק בְּאִמַּרָא וְאִם לָא תִּפְרוֹק וְתִנְקְפִיהּ וְכָל
בּוּכְרָא דִּבְנָךְ תִּפְרוֹק וְלָא יִתְחֲזוּן קֳדָמַי רֵיקָנִין: 21 שְׁתָּא יוֹמִין תִּפְלַח וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תָּנוּחַ בְּזַרְעָא וּבְחַצָּדָא תָּנוּחַ: 22 וְחַגָּא דְּשָׁבוּעַיָּא
תַּעְבֵּיד לָךְ בְּכוּרֵי חֲצַד חִטִּין וְחַגָּא דְכַנָּשָׁא בְּמֵיפַק שַׁתָּא:

* Et iustitiam seruans, et faciens misericordiã in millia, auferens iniquitates, et peccata, & iniustitias, & reum nõ purificabit, inducẽs peccata patrũ super filios, et in filios filiorũ, in tertiã & quartã generationẽ. * Et festinans Moyses curuatus in terrã adorauit Dominũ. * Et dixit, Si inueni gratiã coram te, simul eat Dominus meus nobiscũ: populus enim duræ ceruicis est, et auferes tu peccata nostra, et delicta nostra, & erimus tibi. * Et dixit Dominus ad Moysen, Ecce ego pono tibi pactũ coram omni populo tuo, & faciã glorioſa, quæ nõ facta sunt in tota terra, & in omni gente, & videbit omnis populus, in quibus es tu, opera Domini, quia mirabilia sunt, quæ ego faciã tibi illic. * Attende tu omnia quæ ego præcipio tibi: ecce ego eijciã ante faciẽ vestrã Amorræũ, et Chananæũ, et Ethæũ, et Pherezæũ, et Euæũ, & Gergesæum, & Jebusæũ. * Caue tibi, ne fortè disponas pactum habitantibus in terra, in quam tu ingredieris in ea, ne fortè fiat offensio in vobis.

* Aras eorũ destruetis, et statuas eorũ confringetis, et lucos eorũ succidetis, et sculptilia Deorũ eorũ cõburetis igne. * Nõ enim adorabitis Deũ alium. Nam Dominus Deus zelosum nomen, Deus zelotes est. * Ne fortè ponas pactũ habitãtibus in terra, et fornicentur post Deos eorũ, & sacrificent dijs eorum, & vocent te, et comedas de sacrificijs eorum.

* Et accipias de filiabus eorum filijs tuis, & de filiabus tuis des filiis eorũ, & fornicentur filiæ tuæ post Deos eorum, & fornicari faciant filios tuos post Deos eorum. * Et Deos conflatiles non facies tibi ipsi. * Festum azymorum custodies, septem dies comedes azyma, sicut præcepi tibi, ad tempus in mense nouorum: in enim mense nouorum egressus es ex Ægypto.

* Omne aperiens vuluam, mihi masculina; primogenitum vituli & ouis. * Et primogenitum subiugalis redimes oue: si autẽ non redemeris, precium dabis eius; omne primogenitum filiorum tuorum redimes, non apparebis coram me vacuus.

* Sex dies operaberis, at die septima requiesces, à semine & messe cessabis.

* Et festum hebdomadarum facies mihi, initium metendi triticum, & festum congregationis mediante anno.

7 * καὶ δικαιοσυνίλεω διαπρῶν, & ποιῶν ἔλεον εἰς χιλιάδας, ἀφαιρῶν ἀνομίας, καὶ ἁμαρτίας, καὶ ἀδικίας, καὶ τὸν ἔνοχον οὐ καθαριεῖ, ἐπάγων ἀνομίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, & ἐπὶ τέκνα
8 τέκνων, ἐπὶ τρίτην & τετάρτην γενεάν. * & σπεύσας μωυσῆς
9 κύψας ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνει τῷ κυρίῳ. * καὶ εἶπεν, εἰ εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, συμπορευθήτω ὁ κύριός μου μεθ' ἡμῶν. ὁ λαὸς γὰρ σκληροτράχηλός ἐστιν· καὶ ἀφελεῖς σὺ τὰς ἀνομίας ἡμῶν, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ ἐσόμεθά σοι·
10 * & εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἰδοὺ ἐγὼ τίθημί σοι διαθήκην ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ σου, καὶ ποιήσω ἔνδοξα, ἃ οὐ γέγονεν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ ἐν παντὶ ἔθνει· & ὄψεται πᾶς ὁ λαός, ἐν οἷς εἶ σύ, τὰ ἔργα κυρίου, ὅτι θαυμαστά ἐστιν, ἃ ἐγὼ ποιήσω
11 σοι ἐκεῖ. * πρόσεχε σὺ πάντα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι· ἰδοὺ ἐγὼ ἐκβαλῶ πρὸ προσώπου ὑμῶν τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὸν χαναναῖον, & τὸν χετταῖον, & τὸν φερεζαῖον, & τὸν εὐαῖον,
12 & τὸν γεργεσαῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον. * πρόσεχε αὐτῷ, μή πολε διαθῆς διαθήκλεω τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν σὺ εἰσπορεύῃ ἐν αὐτῇ, μή ποτε γένηται πρόσκομμα ἐν ὑμῖν.
13 * τοὺς βωμοὺς αὐτῶν καθελεῖτε, & τὰς στύλας αὐτῶν συντρίψετε, & τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, & τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν
14 αὐτῶν κατακαύσετε πυρί. * οὐ γὰρ μὴ προσκυνήσετε θεῷ ἑτέρῳ, ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ζηλωτὸν ὄνομα, θεὸς ζηλωτής ἐστιν.
15 * μήποτε θῆς διαθήκλεω τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπὶ τῆς γῆς, & ἐκπορνεύσωσιν ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν, & θύσωσι τοῖς θεοῖς αὐ-
16 τῶν, & καλέσωσί σε, καὶ φάγῃς τῶν θυσιῶν αὐτῶν. * & λάβῃς τῶν θυγατέρων αὐτῶν τοῖς υἱοῖς σου & τῶν θυγατέρων σου δῶς τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, & ἐκπορνεύσωσιν αἱ θυγατέρες σου ὀπίσω τῶν θεῶν
17 αὐτῶν, & ἐκπορνεύσωσιν τοὺς υἱούς σου ὀπίσω τῶν θεῶν αὐτῶν. * &
18 θεοὺς χωνευτοὺς οὐ ποιήσεις σεαυτῷ. * τὴν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων φυλάξῃ, ἑπτὰ ἡμέρας φάγῃ ἄζυμα, καθάπερ ἐνετειλάμην σοι, εἰς τὸν καιρὸν ἐν μηνὶ τῶν νέων· ἐν γὰρ τῷ μηνὶ τῶν νέων
19 ἐξῆλθες ἐξ αἰγύπτου. * πᾶν διανοῖγον μήτρας, ἐμοὶ ἔσται ἀρ-
20 σενικά, πρωτότοκον μόσχου καὶ προβάτου. * καὶ πρωτότοκον ὑποζυγίου λυτρώσῃ προβάτῳ· ἐὰν δὲ μὴ λυτρώσῃ, πωλήσεις αὐτό· πᾶν πρωτότοκον τῶν υἱῶν σου λυτρώσῃ· οὐκ ὀφ-
21 θήσῃ ἐνώπιόν μου κενός. * ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ καταπαύσεις, τῷ σπόρῳ καὶ τῷ ἀμητῷ καταπαύσεις.
22 * καὶ ἑορτὴν ἑβδομάδων ποιήσεις μοι, ἀρχὴν θερισμοῦ πυρῶν, καὶ ἑορτὴν συναγωγῆς μεσοῦντος τοῦ ἐνιαυτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[7] Custodiens bonitatem in mille generationes, dimittens iniquitatem & scelera & peccata, parcens eis qui conuertuntur ad legem tuam, & non iustificans eos qui nõ conuertũtur: visitans peccata patrũ in filios, & in filios filiorum sceleratorũ in generationẽ tertiam & in generationẽ quartam. [8] Festinauítque Moyses & incuruatus est super terrã & adorauit. [9] Et ait, Si inueni nunc gratiam in conspectu tuo, eat obsecro maiestas Domini inter nos, quia populus durę ceruicis est. Et dimittes delicta nostra & peccata, & possidebis nos. [10] Et ait, Ecce ego inibo pactũ, corã omni populo tuo faciã mirabilia, quæ nunquã fuerũt creata in vniuersa terra & in omnibus populis. Videbitq; omnis populus, in cuius medio tu es, opus Domini quia terribile est, quod ego facio tecum. [11] Obserua tibi omnia quæ ego præcipio tibi hodie: Ecce ego eijciam à facie tua Amorræos, & Chananæos, & Ethæos, & Pherezæos, & Euæos, & Iebusæos. [12] Caue tibi ne fortè ineas pactũ cum habitatoribus terræ ad quã tu ingredieris, ne fortè sit in scandalum in medio tui. [13] Sed aras eorũ destruetis, & statuas eorum confringetis, & lucos eorũ succidetis. [14] Non enim adorabis idola populorum, quia Dñs zelotes nomen eius, Deus zelotes est. [15] Ne fortè ineas pactum cũ habitatoribus terræ. Et errabunt post idola sua & sacrificabũt idolis suis, & vocabũt te vt comedas de sacrificijs eorũ. [16] Et tollas de filiabus suis filiis tuis, & errabunt filiæ suæ post idola sua, & errare facient filios tuos post idola sua. [17] Deos conflatiles non facies tibi. [18] Solemnitatem azymorum custodies: Septem diebus comedes azyma sicut præcepi tibi, in tempore mensis nouarum frugum. Quoniam in mense nouarũ frugum egressus es de Ægypto. [19] Omne quod aperit vuluã meum est, & omnes masculos primogenitos in pecoribus tuis sanctificabis, primogenitum bouis & agni. [20] Primogenitum autem asini redimes pro agno; & si non redemeris, truncabis caput illius, & omne primogenitum filiorum tuorum redimes, & non apparebunt coram me vacui. [21] Sex diebus operaberis, in die autem septimo requiesces, in seminationis tempore & messis quiesces. [22] Solemnitatem quoque hebdomadarum facies tibi in primitiis messis tritici, & solemnitatem quando egrediente anno fructus congregantur.

23 * שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶת־
24 פְּנֵי הָאָדֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ * כִּי־אוֹרִישׁ
גּוֹיִם מִפָּנֶיךָ וְהִרְחַבְתִּי אֶת־גְּבֻלֶךָ וְלֹא־יַחְמֹד אִישׁ
אֶת־אַרְצְךָ בַּעֲלֹתְךָ לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
25 שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה׃ * לֹא־תִשְׁחַט עַל־חָמֵץ
דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח חַג הַפָּסַח׃
26 * רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
27 לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה כְּתָב־לְךָ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל־
פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת־יִשְׂרָאֵל׃
28 * וַיְהִי־שָׁם עִם־יְהוָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה וַיִּכְתֹּב עַל־
29 הַלֻּחֹת אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים׃ * וַיְהִי
בְּרֶדֶת מֹשֶׁה מֵהַר סִינַי וּשְׁנֵי לֻחֹת הָעֵדֻת בְּיַד־מֹשֶׁה
בְּרִדְתּוֹ מִן־הָהָר וּמֹשֶׁה לֹא־יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ
30 אִתּוֹ׃ * וַיַּרְא אַהֲרֹן וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה
31 וְהִנֵּה קָרַן עוֹר פָּנָיו וַיִּירְאוּ מִגֶּשֶׁת אֵלָיו׃ * וַיִּקְרָא
אֲלֵהֶם מֹשֶׁה וַיָּשֻׁבוּ אֵלָיו אַהֲרֹן וְכָל־הַנְּשִׂאִים בָּעֵדָה
32 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם׃ * וְאַחֲרֵי־כֵן נִגְּשׁוּ כָּל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיְצַוֵּם אֵת כָּל־אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אִתּוֹ בְּהַר
33 סִינָי׃ * וַיְכַל מֹשֶׁה מִדַּבֵּר אִתָּם וַיִּתֵּן עַל־פָּנָיו מַסְוֶה׃
34 * וּבְבֹא מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה לְדַבֵּר אִתּוֹ יָסִיר אֶת־הַמַּסְוֶה
עַד־צֵאתוֹ וְיָצָא וְדִבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר
35 יְצֻוֶּה׃ * וְרָאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־פְּנֵי מֹשֶׁה כִּי קָרַן
עוֹר פְּנֵי מֹשֶׁה וְהֵשִׁיב מֹשֶׁה אֶת־הַמַּסְוֶה עַל־פָּנָיו
עַד־בֹּאוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ׃

לה

1 * וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה
יְהוָה לַעֲשֹׂת אֹתָם׃

23 * Tribus temporibus anni apparebit omne maſculinum tuum in conſpectu omnipo-
24 tentis Domini Dei Iſrael. * Cùm enim tulero gentes à facie tua, & dilatauero terminos
tuos, nullus inſidiabitur terræ tuę, aſcendente te & apparente in conſpectu Domini Dei
F tui ter in anno.
25 * Non immolabis ſuper fermento ſanguinem hoſtiæ meę, neque reſidebit manè de victimis ſolemnitatis Phaſe.
26 * Primitias frugum terræ tuæ offeres in do Sup. 23. b. Deut. 14 c. Sup. 24. d.
mo Domini Dei tui: Non coques hædum in
lacte matris ſuæ.
27 * Dixítque Dominus ad Moyſen, Scribe ti-
bi verba hæc, quibus & tecũ & cum Iſrael pe-
28 pigi fœdus. * Fuit ergo ibi cum Domino
Moyſes quadraginta dies & quadraginta noctes, panem non comedit, & aquam non bibit, & ſcripſit in tabulis verba fœderis decẽ.
29 * Cúmque deſcenderet Moyſes de monte
Sinai, tenebat duas tabulas lapideas teſtimonij, & ignorabat quòd cornuta eſſet facies
ſua, ex conſortio ſermonis Domini.
30 * Videntes autem Aaron & filij Iſrael cor-
nutam Moyſi faciem, timuerunt prope acce-
31 dere. * Vocatíque ab eo reuerſi ſunt tam
G Aaron quàm Principes ſynagogæ.
32 * Et poſtquam locutus eſt ad eos, venerunt ad eum etiam omnes filij Iſrael. Quibus
præcepit cuncta quæ audierat à Domino in
monte Sinai.
33 * Impletíſque ſermonibus, poſuit velamen
ſuper faciem ſuam.
34 * Qui ingreſſus ad Dominum, & loquens 2. Corin. 3. c.
cum eo auferebat donec exiret, & tunc loque
batur ad filios Iſrael omnia quæ ſibi fuerant
35 imperata. * Qui videbant faciem egredientis Moyſi eſſe cornutam, ſed operiebat ille
rurſus faciem ſuam, ſi quando loquebatur
ad eos.

CAP. XXXV.

1 IGitur congregata omni turba filiorum Iſrael, dixit ad eos, Hæc ſunt quæ iuſſit Dominus fieri.

תרגום אונקלוס

23 תְּלָת זִמְנִין בְּשַׁתָּא יִתְחֲזוֹן כָּל דְּכוּרָךְ קֳדָם רִבּוֹן עָלְמָא יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל׃ 24 אֲרֵי אֵיתֵרִיךְ עַמְמִין מִן קֳדָמָךְ וַאֲפְתֵי יָת תְּחוּמָךְ וְלָא
יַחְמֵיד אֱנָשׁ יָת אַרְעָךְ בְּמֵיסְקָךְ לְאִתְחֲזָאָה קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ תְּלָת זִמְנִין בְּשַׁתָּא׃ 25 לָא תְכוּס עַל חֲמִיעַ דָּם פִּסְחִי וְלָא יְבִיתוּן בַּר
מִן מַדְבְּחָא חַדְבֵי נִכְסַת חַגָּא עַד צַפְרָא׃ 26 רֵישׁ בִּכּוּרֵי אַרְעָךְ תַּיְתֵי לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ אֱלָהָךְ לָא תֵיכוֹל בִּשַׁר בַּחֲלָב׃ 27 וַאֲמַר יְיָ
לְמֹשֶׁה כְּתַב לָךְ יָת פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין אֲרֵי עַל מֵימַר פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין גְּזַרִית עִמָּךְ קְיָם וְעִם יִשְׂרָאֵל׃ 28 וַהֲוָה תַמָּן עִם יְיָ אַרְבְּעִין
יְמִין וְאַרְבְּעִין לֵילְוָן לַחְמָא לָא אֲכַל וּמַיָּא לָא שְׁתֵי וּכְתַב עַל לוּחַיָּא יָת פִּתְגָמֵי קְיָמָא עֲשָׂרָא פִּתְגָמִין׃ 29 וַהֲוָה כַּד נְחֵית מֹשֶׁה מִן טוּרָא
דְסִינַי וְתֶרֵין לוּחֵי סַהֲדוּתָא בִּידָא דְמֹשֶׁה בְּמֶחֱתֵיהּ מִן טוּרָא וּמֹשֶׁה לָא יְדַע אֲרֵי סְגֵי זִיו יְקָרָא דְאַפּוֹהִי בְּמַלָּלוּתֵיהּ עִמֵּיהּ׃ 30 וַחֲזָא אַהֲרֹן
וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת מֹשֶׁה וְהָא סְגֵי זִיו יְקָרָא דְאַפּוֹהִי וּדְחִילוּ מִלְאִתְקָרְבָא לְוָתֵיהּ׃ 31 וּקְרָא לְהוֹן מֹשֶׁה וְתָבוּ לְוָתֵיהּ אַהֲרֹן וְכָל רַבְרְבַיָּא
דְכְנִשְׁתָּא וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִמְּהוֹן׃ 32 וּבָתַר כֵּן אִתְקָרִיבוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּפַקְּדִינוּן יָת כָּל דְּמַלֵּיל יְיָ עִמֵּיהּ בְּטוּרָא דְסִינַי׃ 33 וְשַׁצִּי
מֹשֶׁה מִלְּמַלָּלָא עִמְּהוֹן וְיָהַב עַל אַפּוֹהִי בֵּית אַפֵּי׃ 34 וְכַד עָלִיל מֹשֶׁה לְקֳדָם יְיָ לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ מַעְדֵּי יָת בֵּית אַפֵּי עַד מִפְּקֵיהּ וְנָפֵיק וּמְתַמְלֵיל
עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת דְּמִתְפַּקְּד׃ 35 וַחֲזָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת סְבַר אַפֵּי מֹשֶׁה אֲרֵי סְגֵי זִיו יְקָרָא דְאַפֵּי מֹשֶׁה וּמְתִיב מֹשֶׁה יָת בֵּית אַפֵּי עַל אַפּוֹהִי
עַד דְּעָלִיל לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ׃

לה

1 וְאַכְנִישׁ מֹשֶׁה יָת כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְהוֹן אִלֵּין פִּתְגָמַיָּא דְפַקִּיד יְיָ לְמֶעְבַּד יָתְהוֹן׃

* *Tria tempora anni apparebit omne masculinum tuum coram Domino Deo Israel.* 23
* *Quando enim eiecero gentes à facie tua, & dilatauero terminos tuos, non desiderabit vllus terram tuam, quando ascenderis vt appareas coram Domino Deo tuo: tria tempora anni* 24
* *Non immolabis super fermento sanguinem sacrificij mei, et non dormient in manè sacrificia festi paschа.* * *Primitias terræ tuæ inferes in domum* 25 26
Domini Dei tui, non coques agnum in lacte matris suæ. * *Et dixit Dominus ad Moysen, Scribe tibi* 27
ipsi verba hæc, in enim sermonibus his posui tibi fœdus & Israel.
* *Et fuit illic Moyses coram Domino quadraginta dies, et quadraginta noctes; panem non comedit, & aquam non bibit, & scripsit verba hæc in* 28
tabulis fœderis, decem verba.
* *Postquam autem descendit Moyses de monte* 29
Sinai, & duæ tabulæ super manibus Moysi; descendente autem eo de monte, & Moyses non sciebat, quòd glorificatus fuerat aspectus cutis faciei suæ cùm loqueretur ipse ei.
* *Et vidit Aaron et omnes filij Israel Moysen,* 30
et erat glorificatus aspectus cutis faciei eius, et timuerunt appropinquare ei.
* *Et vocauit eos Moyses, et conuersi sunt ad eum* 31
Aaron et omnes principes Synagogæ, et locutus est eis Moyses.
* *Et post hæc accesserunt ad eum omnes filij Is-* 32
rael, et præcepit eis omnia, quæ locutus est Dominus ad eum in monte Sinai.
* *Et postquam cessauit loqui ad eos, imposuit su-* 33
per faciem suam velum.
* *Quando autem ingrediebatur Moyses coram* 34
Domino vt loqueretur ei, auferebat velamen, donec exiret, et egrediens loquebatur omnibus filijs Israel quæcunque præcepit illi Dominus.
* *Et viderunt filij Israel faciem Moysi, quòd* 35
glorificata erat, et circumposuit Moyses velamen super faciem suam donec ingrederetur ad loquendum cum eo. CAP. XXXV.

ET *congregauit Moyses omnẽ cœtum filiorum Is-* 1
rael, et dixit ad eos: Hi sermones quos dixit Dominus facere eos.

23 * τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσενικόν σου ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ.
24 ὅταν γὰρ ἐκβάλω τὰ ἔθνη ἀπὸ προσώπου σου, καὶ πλατυνῶ τὰ ὅριά σου, οὐκ ἐπιθυμήσει οὐδεὶς τῆς γῆς σου, ἡνίκα ἂν ἀναβαίνῃς ὀφθῆναι ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου. τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ
25 * οὐ σφάξεις ἐπὶ ζύμῃ αἷμα θυσιάσματός μου, καὶ οὐ κοιμηθήσεται εἰς πρωὶ θυσιάσματα ἑορτῆς
26 τοῦ πάσχα. * τὰ πρωτογεννήματα τῆς γῆς σου εἰσοίσεις εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου· οὐ μὴ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι
27 μητρὸς αὐτοῦ. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, γράψον σεαυτῷ τὰ ῥήματα ταῦτα, ἐπὶ γὰρ τῶν λόγων τούτων τέθειμαί
28 σοι διαθήκην, καὶ τῷ ἰσραήλ. * καὶ ἦν ἐκεῖ μωυσῆς ἐναντι κυρίου τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· ἄρτον οὐκ ἔφαγε, καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιεν, καὶ ἔγραψε τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπὶ τῶν πλακῶν τῆς διαθήκης, τοὺς δέκα λόγους.
29 * ὡς δὲ κατέβαινεν μωυσῆς ἐκ τοῦ ὄρους σινά, καὶ αἱ δύο πλάκες ἐπὶ τῶν χειρῶν μωυσῆ· καταβαίνοντος δὲ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ μωυσῆς οὐκ ἤδει, ὅτι δεδόξασται ἡ ὄψις τοῦ χρωτὸς τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἐν τῷ λαλεῖν αὐτὸν αὐτῷ.
30 * καὶ ἰδὲν ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν μωυσῆν, καὶ ἦν δεδοξασμένη ἡ ὄψις τοῦ χρωτὸς τοῦ προσώπου αὐτοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν ἐγγίσαι αὐτῷ.
31 * καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς μωυσῆς, καὶ ἐπεστράφησαν πρὸς αὐτὸν ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς· καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς μωυσῆς.
32 * καὶ μετὰ ταῦτα προσῆλθον πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς πάντα, ὅσα ἐλάλησε κύριος πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει σινά.
33 * καὶ ἐπεὶ κατέπαυσε λαλῶν πρὸς αὐτούς, ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ κάλυμμα.
34 * ἡνίκα δ' ἂν εἰσεπορεύετο μωυσῆς ἐνώπιον κυρίου λαλεῖν αὐτῷ, περιῃρεῖτο τὸ κάλυμμα, ἕως τοῦ ἐκπορεύεσθαι· καὶ ἐξελθὼν ἐλάλει πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύ-
35 ριος. * καὶ ἴδον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον μωυσῆ, ὅτι δεδόξασται· καὶ περιέθηκε μωυσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἕως ἂν εἰσέλθῃ λαλεῖν αὐτῷ.

λε.

1 * Καὶ συνήθροισε μωυσῆς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραὴλ· καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἅτοι οἱ λόγοι, οὓς εἶπε κύριος ποιῆσαι αὐτούς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Tribus temporibus in anno apparebit omnis masculus tuus coram dominatore seculi Domino Deo Israel. [24] Eijciam enim populos à facie tua, & dilatabo terminum tuum, neque concupiscet homo terram tuam cùm ascenderis, vt appareas coram Domino Deo tuo tribus tẽporibus in anno. [25] Non immolabis super fermento sanguinem phasc mei, neque manebunt extra altare adipes victimæ solemnitatis vsque manè.
[26] Primitias terræ tuæ offeres in domum sanctuarij Domini Dei tui: Non comedes carnem cum lacte. [27] Dixitque Dominus ad Moysen, Scribe tibi verba hæc, quia per sermonem horum verborum pepigi tecum fœdus & cum Israel. [28] Fuitque ibi cum Domino quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, panem non comedit, & aquam non bibit: & scripsit super tabulis decem verba fœderis. [29] Et factum est cùm descendisset Moyses de monte Sinai, duæ tabulæ testimonij erant in manibus Moysi cùm descendisset de monte. Moyses autem nesciebat quòd multiplicatus esset splendor gloriæ vultus sui cùm loqueretur cum eo. [30] Viditque Aaron & omnes filij Israel Moysen, & ecce multiplicatus erat splendor gloriæ vultus eius, timueruntque accedere ad eum. [31] Et vocauit eos Moyses, & reuersi sunt ad eum Aaron & omnes principes congregationis, & locutus est Moyses cum eis. [32] Et postea accesserunt omnes filij Israel, & præcepit eis omnia quæ locutus est Dominus cum eo in monte Sinai. [33] Cumque consumasset Moyses loqui cum eis, posuit super faciem suam velamen. [34] Et cùm ingrediebatur Moyses in conspectũ Domini vt loqueretur cum eo, auferebat velamen donec exiret, & egrediebatur & loquebatur cum filijs Israel quod præceptum erat. [35] Videbantque filij Israel aspectum vultus Moysi, quia multus erat splendor gloriæ vultus Moysi. Et reducebat Moyses velamen super faciem suam, donec ingrederetur ad loquendum cum eo.

CAPVT XXXV.

CONgregauitque Moyses omnem cœtum filiorum Israel, & ait eis, Hæc sunt verba quæ præcepit Dominus vt faciatis ea.

2 * שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה
לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן לַיהוָה כָּל־הָעֹשֶׂה בּוֹ מְלָאכָה
3 יוּמָת: * לֹא־תְבַעֲרוּ אֵשׁ בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת:

4 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר:
5 * קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַיהוָה כָּל נְדִיב לִבּוֹ יְבִיאֶהָ
6 אֶת תְּרוּמַת יְהוָה זָהָב וָכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת: * וּתְכֵלֶת
7 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים: * וְעֹרֹת אֵילִם
8 מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וַעֲצֵי שִׁטִּים: * וְשֶׁמֶן
לַמָּאוֹר וּבְשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים:
9 * וְאַבְנֵי־שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֻּאִים לָאֵפוֹד וְלַחֹשֶׁן: * וְכָל־
10 חַכַם־לֵב בָּכֶם יָבֹאוּ וְיַעֲשׂוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:
11 * אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶת־אָהֳלוֹ וְאֶת־מִכְסֵהוּ אֶת־קְרָסָיו
וְאֶת־קְרָשָׁיו אֶת־בְּרִיחוֹ אֶת־עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנָיו:
12 * אֶת־הָאָרֹן וְאֶת־בַּדָּיו אֶת־הַכַּפֹּרֶת וְאֶת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ:
13 * אֶת־הַשֻּׁלְחָן וְאֶת־בַּדָּיו וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת לֶחֶם
הַפָּנִים:

14 * וְאֶת־מְנֹרַת הַמָּאוֹר וְאֶת־כֵּלֶיהָ וְאֶת־
נֵרֹתֶיהָ וְאֶת־שֶׁמֶן הַמָּאוֹר: * וְאֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת
וְאֶת־בַּדָּיו וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים
16 וְאֶת־מָסַךְ הַפֶּתַח לְפֶתַח הַמִּשְׁכָּן: * אֶת מִזְבַּח הָעֹלָה
וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ אֶת־בַּדָּיו וְאֶת־כָּל־
17 כֵּלָיו אֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ: * אֶת קַלְעֵי הֶחָצֵר אֶת־
עַמֻּדָיו וְאֶת־אֲדָנֶיהָ וְאֶת מָסַךְ שַׁעַר הֶחָצֵר:
18 * אֶת־יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־יִתְדֹת הֶחָצֵר וְאֶת־
מֵיתְרֵיהֶם:
19 * אֶת־בִּגְדֵי הַשְּׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ
20 לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן: * וַיֵּצְאוּ כָּל־עֲדַת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה:

2 *Sex diebus facietis opus. Septimus dies erit vobis sanctus, sabbatum et requies Domini:
3 qui fecerit opus in eo, occidetur. *Non succendetis ignē in omnibus habitaculis vestris per diem sabbati.
4 *Et ait Moyses ad omnem cateruam filiorum Israel: Iste est sermo quem præcepit Dominus, dicens:
5 *Separate apud vos primitias Domino.
B Omnis voluntarius & prono animo offerat Sup.25.a
eas Domino, aurum & argentum, et æs.
6 *Hyacinthum & purpuram, coccúmque bis tinctum & byssum, pilos caprarum;
7 *Pelléſque arietum rubricatas & hyacinthinas, ligna sethim,
8 *Et oleum ad luminaria concinnanda, et vt conficiatur vnguentum & thymiama suauissimum.
9 *Lapides onychinos & gemmas ad ornatū
10 superhumeralis et rationalis. *Quisquis vestrum sapiens est, veniat et faciat quod Dominus imperauerat.
11 *Tabernaculū scilicet & tectum eius, atq; operimentum, anulos, et tabulata cum ve-
C ctibus, paxillos et bases,
12 *Arcam & vectes, propitiatorium et velū,
13 quod ante illud oppanditur. *Mensam cū vectibus et vasis, & propositionis panibus.
14 *Candelabrum ad luminaria sustentanda, vasa illius & lucernas et oleum ad nutrimenta ignium.
15 *Altare thymiamatis, & vectes et oleum vnctionis, et thymiama ex aromatibus, tento-
16 rium ad ostiū tabernaculi. *Altare holocausti et craticulá eius ęneam cū vectibus et vasis
17 suis. *Labrū et basim eius, cortinas atrij cū columnis et basibus, tētorium in foribus vestibuli.
18 *Paxillos tabernaculi atrij cum funiculis suis, vestimenta quorum vsus est in mysterio sanctuarij.
19 *Vestes Aaron pontificis, ac filiorum eius vt sacerdotio fungantur mihi.
20 *Egressáque omnis multitudo filiorum Israel de conspectu Moysi,

תרגום אונקלוס

2 שְׁתָּא יוֹמִין תִּתְעֲבִיד עֲבִדְתָּא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְהֵי לְכוֹן קוּדְשָׁא שְׁבַתָּא קֳדָם יְיָ כָּל דְּיַעְבִּיד בֵּיהּ עֲבִדְתָּא יִתְקְטֵיל:
3 לָא תְבַעֲרוּן אֶשָׁתָא בְּכָל מוֹתְבָנֵיכוֹן בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא:
4 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְכָל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימָר דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקִּיד יְיָ לְמֵימָר:
5 סִיבוּ מִנְכוֹן
אֲשְׁתָּא בְּכָל מוֹתְבָנֵיכוֹן בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא:
6 אַפְרְשׁוּתָא קֳדָם יְיָ כָּל דְּיִתְרְעֵי לִבֵּיהּ יַיְתִינֵהּ יַת אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ דַּהֲבָא וְכַסְפָּא וּנְחָשָׁא:
7 וְתִכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וְצִבְעָא זְהוֹרִי וּבוּץ וְמַעְזֵי:
8 וּמְשָׁכֵי דְּדִכְרֵי מְסַמְּקֵי וּמְשָׁכֵי סַמְּגוֹנָא וְאָעֵי שִׁטִּין:
9 וְאַבְנֵי בּוּרְלָא
וְאַבְנֵי אַשְׁלָמוּתָא לְשַׁקָּעָא בְּאֶפּוֹדָא וּבְחוֹשְׁנָא:
10 וְכָל חַכִּימֵי לִבָּא דִּבְכוֹן יֵיתוֹן וְיַעְבְּדוּן יַת כָּל דְּפַקִּיד יְיָ:
11 יַת מַשְׁכְּנָא יַת מַשְׁכְּנֵהּ וְיַת חוּפָּאֵיהּ
יַת פּוּרְפּוֹהִי וְיַת דַּפּוֹהִי יַת עַמּוּדוֹהִי וְיַת סַמְכוֹהִי:
12 יַת אֲרוֹנָא וְיַת אֶרְיָחוֹהִי וְיַת כַּפּוּרְתָּא וְיַת פָּרוֹכְתָּא דְּפָרְסָא:
13 יַת מָנְרָתָא דְּאַנְהוֹרֵי וְיַת מָנָהָא וְיַת בּוּצִינָהָא וְיַת מִשְׁחָא דְּאַנְהָרוּתָא:
15 וְיַת מַדְבְּחָא דְּקְטוֹרֶת
בּוּסְמַיָּא וְיַת אֶרְיָחוֹהִי וְיַת מִשְׁחָא דִּרְבוּתָא וְיַת קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא וְיַת פָּרְסָא דְּתַרַע מַשְׁכְּנָא:
16 יַת מַדְבְּחָא דַּעֲלָתָא וְיַת סְרָדָא דִּנְחָשָׁא דִּילֵיהּ יַת
אֶרְיָחוֹהִי וְיַת כָּל מָנוֹהִי יַת כִּיוֹרָא וְיַת בְּסִיסֵיהּ:
17 יַת סְרָדֵי דַּרְתָּא יַת עַמּוּדָהָא וְיַת סַמְכָהָא וְיַת פָּרְסָא דְּתַרַע דַּרְתָּא:
18 יַת סִיכֵּי מַשְׁכְּנָא
וְיַת סִיכֵּי דַּרְתָּא וְיַת אַטּוּנֵיהוֹן:
19 יַת לְבוּשֵׁי שְׁמוּשָׁא לְשַׁמָּשָׁא בְּקוּדְשָׁא יַת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן כָּהֲנָא וְיַת לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי לְשַׁמָּשָׁא:
20 וּנְפָקוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן קֳדָם מֹשֶׁה:

Sex dies facies opera, at die ſeptima requies ſanctum ſabbatum, requies Domino: omnis faciens in ea opus, moriatur.

Non ardebit ignis in omni habitatione veſtra in die ſabbatorum: ego Dominus.

Et dixit Moyſes ad omnẽ cœtum filiorũ Iſrael, dicens: Hoc verbũ, quod præcepit Dominus, dicens:

Accipe à vobis ipſis ſeparationem Domino, omnis ſuſcipiens corde ferent primitias Domino, aurum, argentum, æs:

Hyacinthũ, purpuram, coccinum duplum filatum, & byſſum retortam, et pilos caprinos.

Et pelles arietum rubricatas, et pelles hyacinthinas, et ligna imputribilia.

Et oleum ad illuminationem, et thymiama ad oleum vnctionis, et ad cõpoſitionem thymiamatis.

Et lapides ſardios, et lapides in ſculpturam, ad ſuperhumerale, et in rationale.

Et omnis ſapiens mente in vobis, veniens operetur omnia quæ præcepit Dominus.

Tabernaculum, propugnacula, et operimenta, et fibulas, et columnas, et vectes, et paxillos, et baſes.

Arcam, et vectes eius, et propitiatorium, et velum.

Et menſam, et vectes eius, et omnia vaſa eius, et panes propoſitionis.

Et candelabrum luminis, et omnia vaſa eius, et lucernas eius, et oleum luminis.

Et altare thymiamatis, et vectes eius, et oleum vnctionis, et thymiama compoſitionis, et velum portæ tabernaculi.

Et altare holocauſti, et craticulam eius æneam, et vectes eius, et omnia vaſa eius, et labrum, et baſim eius.

Et cortinas atrij, et columnas eius, et baſes eius, et velum portæ atrij.

Et paxillos tabernaculi, et paxillos atrij, et funiculos earum, et veſtes ſanctas Aaron ſacerdotis.

Et veſtes, in quibus miniſtrabunt in ipſis in ſanctuario, et tunicas filijs Aaron ſacerdotij, et oleũ vnctionis, et thymiama compoſitionis.

Et exiit omnis multitudo filiorũ Iſrael à Moyſe.

2 ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ κατάπαυσις ἅγιον σάββατον, ἀνάπαυσις τῷ κυρίῳ. πᾶς ὁ ποιῶν ἐν
3 αὐτῇ ἔργον, τελευτάτω. οὐ καύσεται πῦρ ἐν πάσῃ τῇ κατοικίᾳ ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. ἐγὼ κύριος.
4 καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραὴλ, λέγων,
5 τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, λέγων· λάβετε παρ' ὑμῶν αὐτῶν ἀφαίρεμα κυρίῳ. πᾶς ὁ καταδεχόμενος τῇ καρδίᾳ οἴσουσι τὰς ἀπαρχὰς κυρίῳ, χρυσίον, ἀργύριον, χαλκόν·
6 ὑάκινθον, πορφύραν, κόκκινον διπλοῦν διανενησμένον, καὶ
7 βύσσον κεκλωσμένην, καὶ τρίχας αἰγείας· καὶ δέρματα κριῶν ἠθροδανωμένα, καὶ δέρματα ὑακίνθινα, καὶ ξύλα
8 ἄσηπτα· καὶ ἔλαιον εἰς τὴν φαῦσιν, καὶ θυμίαμα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος,
9 καὶ λίθους σαρδίους, καὶ λίθους εἰς τὴν γλυφήν, εἰς τὴν ἐπωμίδα, καὶ εἰς τὸ λογεῖον.
10 καὶ πᾶς ὁ σοφὸς τῇ διανοίᾳ ἐν ὑμῖν, ἐλθὼν ἐργαζέσθω πάντα ὅσα συνέταξε κύριος.
11 τὴν σκηνὴν, τὰ παραρύματα, καὶ τὰ καταπετάσματα, καὶ τοὺς σύλους, καὶ τοὺς μοχλούς, καὶ τοὺς παστάλους, καὶ τὰς βάσεις·
12 τὴν κιβωτόν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, καὶ τὸ ἱλαστήριον,
13 καὶ τὸ καταπέτασμα· καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς
14 προθέσεως· καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτός, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ φωτός.
15 καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ θυμίαμα τῆς συνθέσεως,
16 καὶ τὸ παραπέτασμα τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ ὁλοκαυτώματος, καὶ τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ τὴν χαλκῆν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λου-
17 τῆρα καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ. καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς σύλους αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ τὸ παραπέτασμα τῆς θύ-
18 ρας τῆς αὐλῆς. καὶ τοὺς παστάλους τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς παστάλους τῆς αὐλῆς, καὶ τὰ σχοινία αὐτῶν, καὶ τὰς σολὰς τὰς ἁγίας ἁμάρων τοῦ ἱερέως.
19 καὶ τὰς σολὰς, ἐν αἷς λειτουργήσουσιν ἐν αὐλαῖς ἐν τῷ ἁγίῳ, καὶ τοὺς χιτῶνας τῆς ὑμῶν ἁμάρων τῆς ἱερατείας, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς σύνθεσεως.
20 καὶ ἐξῆλθε πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ μωυσῆ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Sex diebus fiet opus, in die autem ſeptimo erit vobis requies ſabbati ſancti coram Domino, omnis qui fecerit in eo opus, occidetur. [3] Non ſuccendetis ignem in omnibus habitationibus veſtris in die ſabbati. [4] Et ait Moyſes ad omnem congregationem filiorum Iſrael: dicens, Iſte eſt ſermo quem præcepit Dominus, dicens: [5] Tollite ex vobis primitias coram Domino. Omnis qui fuerit voluntarius ex corde ſuo, afferat primitias coram Domino, aurum & argentum & æs. [6] Et hyacinthum, & purpuram, & coccinum, & byſſum, & pilos caprarum. [7] Et pelles arietum rubricatas, & pelles hyacinthinas, & ligna ſetim. [8] Et oleum ad luminaria, aromata in vnguentum vnctionis, & in thymiama aromatum. [9] Et lapides onychinos, & lapides vt impleant cęlaturas quæ ſunt in ſuperhumerali & in rationali. [10] Omneſque ſapientes corde qui ſunt in vobis veniant, & faciant omnia quæ præcepit Dominus.

[11] Tabernaculum & tentorium eius, & operimentum eius, fibulas eius & tabulas eius, & vectes eius, columnas eius, & baſes eius.

[12] Arcam & vectes eius, & propitiatorium, & velum quod extenditur. [13] Menſam & vectes eius, & omnia vaſa eius, & panem propoſitionis. [14] Et candelabrum illuminationis, & vaſa eius, & lucernas eius, & oleum ad illuminandum.

[15] Altareque incenſi aromatum & vectes eius, & oleum vnctionis, & thymiama aromatum. et tentorium oſtij ad portam tabernaculi.

[16] Altare holocauſti & rete æneum eius & vectes eius & omnia vaſa eius, labrum & baſim eius.

[17] Cortinas atrij columnaſque eius, & baſes eius, & tentorium portæ atrij.

[18] Paxillos tabernaculi & paxillos atrij & funiculos eius. [19] Veſtes miniſterij vt miniſtrent in ſanctuario, veſteſque ſanctas Aaron ſacerdotis, & veſtes filiorum eius vt miniſtrent. [20] Egreſſaque eſt omnis congregatio filiorum Iſrael de conſpectu Moyſi.

21 * וַיָּבֹאוּ כָל־אִישׁ אֲשֶׁר־נְשָׂאוֹ לִבּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר
נְדָבָה רוּחוֹ אֹתוֹ הֵבִיאוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לִמְלֶאכֶת
אֹהֶל מוֹעֵד וּלְכָל־עֲבֹדָתוֹ וּלְבִגְדֵי הַקֹּדֶשׁ׃
22 * וַיָּבֹאוּ הָאֲנָשִׁים עַל־הַנָּשִׁים כֹּל נְדִיב
לֵב הֵבִיאוּ חָח וָנֶזֶם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל־כְּלִי זָהָב וְכָל־
23 אִישׁ אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפַת זָהָב לַיהוָה׃ * וְכָל־אִישׁ
אֲשֶׁר־נִמְצָא אִתּוֹ תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ
וְעִזִּים וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים הֵבִיאוּ׃
24 * כָּל־מֵרִים תְּרוּמַת כֶּסֶף וּנְחֹשֶׁת הֵבִיאוּ אֶת
תְּרוּמַת יְהוָה וְכֹל אֲשֶׁר נִמְצָא אִתּוֹ עֲצֵי שִׁטִּים לְכָל־
25 מְלֶאכֶת הָעֲבֹדָה הֵבִיאוּ׃ * וְכָל־אִשָּׁה
חַכְמַת־לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ וַיָּבִיאוּ מַטְוֶה אֶת־הַתְּכֵלֶת
וְאֶת־הָאַרְגָּמָן אֶת־תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת־הַשֵּׁשׁ׃
26 * וְכָל־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לִבָּן אֹתָנָה
27 בְּחָכְמָה טָווּ אֶת־הָעִזִּים׃ * וְהַנְּשִׂאִם הֵבִיאוּ
אֵת אַבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֵת אַבְנֵי הַמִּלֻּאִים לָאֵפוֹד וְלַחֹשֶׁן׃
28 * וְאֶת־הַבֹּשֶׂם וְאֶת־הַשֶּׁמֶן לְמָאוֹר וּלְשֶׁמֶן
29 הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים׃ * כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר
נָדַב לִבָּם אֹתָם לְהָבִיא לְכָל־הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
לַעֲשׂוֹת בְּיַד־מֹשֶׁה הֵבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבָה לַיהוָה׃
30 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ קָרָא יְהוָה בְּשֵׁם
31 בְּצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה׃ * וַיְמַלֵּא אֹתוֹ
רוּחַ אֱלֹהִים בְּחָכְמָה בִּתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל־מְלָאכָה׃
32 * וְלַחְשֹׁב מַחֲשָׁבֹת לַעֲשֹׂת בַּזָּהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת׃
33 * וּבַחֲרֶשֶׁת אֶבֶן לְמַלֹּאת וּבַחֲרֶשֶׁת עֵץ לַעֲשׂוֹת בְּכָל־
34 מְלֶאכֶת מַחֲשָׁבֶת׃ * וּלְהוֹרֹת נָתַן בְּלִבּוֹ הוּא
35 וְאָהֳלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה דָן׃ * מִלֵּא אֹתָם
חָכְמַת־לֵב לַעֲשׂוֹת כָּל־מְלֶאכֶת חָרָשׁ וְחֹשֵׁב וְרֹקֵם
בַּתְּכֵלֶת וּבָאַרְגָּמָן בְּתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבַשֵּׁשׁ וְאֹרֵג עֹשֵׂי כָּל־
מְלָאכָה וְחֹשְׁבֵי מַחֲשָׁבֹת׃

21 * Obtulerunt mente promptiſsima atque deuota primitias Domino, ad faciendum opus tabernaculi teſtimonij. Quicquid ad cultum &ad veſtes ſanctas neceſſarium erat:
22 * Viri cum mulieribus præbuerunt armillas & inaures,anulos & dextralia. Omne vas aureum in donaria Domini ſeparatum eſt.
23 * Si quis habebat aurum, hyacinthum & D purpuram, coccumque bis tinctum, byſſum, et pilos caprarum, pelles arietum rubricatas, et hyacinthinas.
24 * Argenti eriſque metalla obtulerunt Domino, lignáque ſethim in varios vſus.
25 * Sed & mulieres doctæ quæ neuerant de-
26 derũt hyacinthũ, purpuram, ac vermiculum ac byſſum, & pilos caprarum, ſponte propria cuncta tribuentes.
27 * Principes verò obtulerunt lapides onychinos, & gemmas ad ſuperhumerale et rationale.
28 * Aromatáque et oleum ad luminaria con cinnanda, & ad præparandum vnguentum, ac thymiama odoris ſuauiſsimi componendum.
29 * Omnes viri & mulieres mẽte deuota obtulerunt donaria, vt fierent opera quæ iuſſerat Dominus per manum Moyſi. Cuncti filij Iſrael voluntaria Domino dedicauerunt.
30 *Dixítque Moyſes ad filios Iſrael, Ecce vocauit Dominus ex nomine Beſeleel filium Sup.31.a Huri, filij Hur de tribu Iuda.
31 *Impleuítque eum ſpiritu Dei, ſapientia & intelligentia, et ſcientia, et omni doctrina:
32 * Ad excogitandum et faciendum opus in auro, et argento, et ære.
33 * Sculpendíſque lapidibus et opere carpentario.
34 * Quicquid fabrè adinueniri poteſt, dedit in corde eius. Ooliab quoque filium Achiſamech de tribu Dan.
35 * Ambos erudiuit ſapiẽtia, vt faciant opera abietarij, polymitarij ac plumarij, de hyacintho et purpura, coccóq; bis tincto & byſſo, et texant omnia, ac noua quæque reperiant.

תרגום אונקלוס

21 וְאִתּוֹ כָּל גְּבַר דְּיִתְרְעֵי לִבֵּיהּ וְכָל דְּאַשְׁלְמַת רוּחֵיהּ עִמֵּיהּ אֵיתִיו יָת אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ לְעֶבִידַת מַשְׁכַּן זִמְנָא וּלְכָל פּוּלְחָנֵיהּ וּלְלִבּוּשֵׁי קוּדְשָׁא׃
22 וּמַיְתָן גַּבְרַיָּא עִם נְשַׁיָּא כָּל דְּיִתְרְעֵי לִבֵּיהּ אֵיתִיו שִׁירִין וְשִׁבְּצִין עִזְקָן וּמָחוֹךְ כָּל מָאן דְּדָהַב וְכָל גְּבַר דְּאֲרִים אֲרָמוּתָא דַּהֲבָא קֳדָם יְיָ׃
23 וְכָל גְּבַר דְּיִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ תְּכֶלָא וְאַרְגְּוָנָא וְצִבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר וּמַעְזֵי וּמְשָׁכֵי דְּדִכְרֵי מְסַמְּקֵי וּמְשָׁכֵי דְּסַסְגּוֹנָא אֵיתִיו׃
24 כָּל דַּאֲרִים אֲרָמוּת כַּסְפָּא וּנְחָשָׁא אֵיתִיו יָת אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ וְכָל דְּאִשְׁתְּכַח עִמֵּיהּ אָעֵי שִׁטִּין לְכָל עֲבִידַת פֻּלְחָנָא אֵיתִיו׃
25 וְכָל אִיתְּתָא חַכִּימַת לִבָּא בִּידָהָא עָוְלָא וּמַיְתָן כַּר עָזַיִל יָת תְּכֶלָא וְיָת אַרְגְּוָנָא וְיָת צִבַע זְהוֹרִי וְיָת בוּצָא׃ 26 וְכָל נְשַׁיָּא
דְּיִתְרְעֵי לִבְּהֶן יָתְהֶן בְּחָכְמְתָא עָזְלָן יָת מַעְזֵי׃ 27 וְרַבְרְבַיָּא אֵיתִיו יָת אַבְנֵי בוּרְלָא וְיָת אַבְנֵי אַשְׁלָמוּתָא לְשַׁקְעָא בְּאֵפוֹדָא וּבְחוֹשְׁנָא׃
28 וְיָת בּוּסְמָא וְיָת מִשְׁחָא לְאַנְהָרוּתָא וְלִמְשַׁח רְבוּתָא וְלִקְטֹרֶת בּוּסְמַיָּא׃ 29 כָּל גְּבַר וְאִתְּתָא דְּאִתְרְעֵי לִבְהוֹן עִמְּהוֹן לְאַיְתָאָה לְכָל עֲבִידְתָּא
דְּפַקִּיד יְיָ לְמֶעְבַּד בִּידָא דְּמֹשֶׁה אַיְתִיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבְתָּא קֳדָם יְיָ׃ 30 וַאֲמַר מֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲזוֹ דְּרַבִּי יְיָ בְּשׁוּם בְּצַלְאֵל בַּר אוּרִי בַּר חוּר
לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה׃ 31 וְאַשְׁלֵם עִמֵּיהּ רוּחָא מִן קֳדָם יְיָ בְּחָכְמְתָא וּבְסָכְלְתָנוּ וּבְמַדָּע וּבְכָל עֲבִידְתָּא׃ 32 וּלְאַלָּפָא אוּמָנְוָן לְמֶעְבַּד
בְּדַהֲבָא וּבְכַסְפָּא וּבִנְחָשָׁא׃ 33 וּבְאוּמָנוּת אֶבֶן טָבָא לְאַשְׁלָמָא וּבְנַגָּרוּת אָעָא לְמֶעְבַּד בְּכָל עֲבִידַת אוּמָנְוָן׃ 34 וּלְאַלָּפָא יְהַב בְּלִבֵּיהּ
הוּא וְאָהֳלִיאָב בַּר אֲחִיסָמָךְ לְשִׁבְטָא דְּדָן׃ 35 אַשְׁלֵם עִמְּהוֹן חַכִּימוּת לִבָּא לְמֶעְבַּד כָּל עֲבִידָת נַגָּר וְאוּמָּן וְצַיָּר בְּתְכֶלָא וּבְאַרְגְּוָנָא בְּצִבַע זְהוֹרִי
וּבְבוּצָא וּמַחֵי עֲבִדֵי כָּל עֲבִידָתָא וּמַלְפֵי אוּמָנְוָן׃

*And adduxit vnuſquiſque quæ tulit eorum cor, 21
& quibus viſum eſt animæ eorum, obtulerunt ſegregationẽ Domino ad omnia opera tabernaculi teſtimonij, & ad omnia acceſſoria eius, & ad omnes veſtes ſanctuarij.*

*Et obtulerunt viri de vxoribus omnibus, 22
quibus viſum eſt in mente, obtulerunt ſigilla, & inaures, & anulos, & torques, & dextralia, & omne vas aureum. Et omnes quæ 23
obtulerunt ſegregationem auri Domino, & omnis cui inuentum eſt apud eũ hyacinthus, & purpura, & coccinum, & byſſus, et pelles arietum rubricatæ, & pelles hyacinthinæ, obtulerunt. Et om 24
nis ſeparans ſeparationẽ, argentũ & æs obtulerunt ſeparationes Domino: & apud quos inuẽta ſunt ligna imputribilia in omnia opera fabricationis, obtulerunt. Et omnis mulier ſapiens mente manibus 25
ad filandum, obtulerunt filata, hyacinthum, et purpuram, & coccinum, & byſſum. Et omnes mu- 26
lieres, quibus viſum eſt in mẽte earum in ſapientia, neuerunt pilos caprinos.*

*Et Principes obtulerunt lapides ſmaragdi, 27
& lapides plenitudinis ad ſuperhumerale, & ad rationale.*

*Et cõpoſitiones, & oleum vnctionis, & com- 28
poſitionem thymiamatis. Et omnis vir & mu- 29
lier quorum tulit mens eorum, ingredientes facere omnia opera, quæ præcepit Dominus facere ea per Moyſen, obtulerunt ſegregationem filij Iſrael Domino. Et dixit Moyſes filijs Iſrael, Ecce vo- 30
cauit Deus ex nomine Beſeleel filium Vri filij Vr, ex tribu Iuda.*

*Et impleuit eum ſpiritu diuino ſapientiæ & 31
intellectus & ſcientiæ,*

*Omnia fabricandi ſecundùm omnia opera ar- 32
chitecturæ facere aurum & argentum & æs:*

*Et ſculpere lapidem, & elaborare ligna, & fa- 33
cere in omni opere ſapientiæ. Et inſtruere de- 34
dit in mente ei quod & Ooliab filio Achiſamech ex tribu Dan.*

*Et impleuit eos ſapientia, & intellectu & 35
mente, ſciendi facere omnia opera ſanctuarij, textoria variegata, texere coccino & byſſo, & facere omne opus architecturæ & variegationis.*

21 καὶ ἤνεγκεν ἕκαστος ὧν ἔφερεν αὐτῶν ἡ καρδία, καὶ οἷς ἔδοξε τῇ ψυχῇ αὐτῶν, ἤνεγκαν ἀφαίρεμα κυρίῳ εἰς πάντα τὰ ἔργα τῆς σκιωῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ εἰς πάντα τὰ κάτεργα αὐτῆς, καὶ εἰς πάσας τὰς στολὰς τοῦ ἁγίου.

22 καὶ ἤνεγκαν οἱ ἄνδρες ἐπὶ τῶν γυναικῶν πάσῃ, ὧν ἔδοξε τῇ διανοίᾳ, ἤνεγκαν στρεπτοὺς καὶ ἐνώτια, καὶ δακτυλίους, καὶ ἐμπλόκια, καὶ περιδέξια, καὶ πᾶν σκεῦος χρυσοῦν.

23 καὶ πάντες ὅσοι ἤνεγκαν ἀφαίρεμα χρυσίου κυρίῳ, καὶ πᾶς ᾧ εὑρέθη παρ' αὐτῷ ὑάκινθος, καὶ πορφύρα, καὶ κόκκινον, καὶ βύσσος, καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ δέρματα ὑακίνθινα, ἤνεγκαν.

24 καὶ πᾶς ὁ ἀφαιρῶν τὸ ἀφαίρεμα, ἀργύριον καὶ χαλκοῦν ἤνεγκαν τὰ ἀφαιρέματα τῷ κυρίῳ. καὶ πᾶρ οἷς εὑρέθη ξύλα ἄσηπτα εἰς πάντα τὰ ἔργα τῆς κατασκευῆς, ἤνεγκαν.

25 καὶ πᾶσα γυνὴ σοφὴ τῇ διανοίᾳ ταῖς χερσὶν νήθειν, ἤνεγκαν νενησμένα τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον, καὶ τὴν βύσσον.

26 καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες, αἷς ἔδοξε τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ἐν σοφίᾳ, ἔνησαν τὰς τρίχας τὰς αἰγείας.

27 καὶ οἱ ἄρχοντες ἤνεγκαν τοὺς λίθους τῆς σμαράγδου, καὶ τοὺς λίθους τῆς πληρώσεως εἰς τὴν ἐπωμίδα, καὶ εἰς τὸ λόγιον,

28 καὶ τὰς σωθέσεις, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος.

29 καὶ πᾶς ἀνὴρ καὶ γυνὴ ὧν ἔφερεν ἡ διάνοια αὐτῶν, εἰσελθόντες ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα, ὅσα συνέταξε κύριος ποιῆσαι αὐτὰ διὰ μωυσῆ, ἤνεγκαν ἀφαίρεμα οἱ υἱοὶ

30 ἰσραὴλ κυρίῳ. καὶ εἶπε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, ἰδοὺ ἀνακέκληκεν ὁ θεὸς ἐξ ὀνόματος τὸν βεσελεὴλ τὸν τοῦ ὑρὶ

31 υἱοῦ ὤρ, ἐκ φυλῆς ἰούδα. καὶ ἐνέπλησεν αὐτὸν πνεῦμα

32 θεῖον σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης, πάντα δη-

33 μιουργῆσαι τὸν λίθον, καὶ κατεργάζεσθαι τὰ ξύλα, καὶ ποιεῖν ἐν παντὶ ἔργῳ σοφίας.

34 καὶ προβιβάσαι γε ἔδωκεν ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῷ τε καὶ ἐλιὰβ τῷ τοῦ ἀχισαμὰχ ἐκ τῆς φυλῆς δάν.

35 καὶ ἐνέπλησεν αὐτοὺς σοφίας καὶ συνέσεως καὶ διανοίας, συνιέναι ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, τὰ ὑφαντὰ τὰ ποικιλτά, ὑφάναι τῷ κοκκίνῳ, καὶ τῇ βύσσῳ, καὶ ποιεῖν πᾶν ἔργον ἀρχιτεκτονίας καὶ ποικιλίας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Et venerunt omnes viri qui ex corde ſuo ſe obtulerunt, & omnis qui habuit ſpiritum perfectum obtulit primitias coram Domino in opus tabernaculi fœderis & ad omnem cultum eius, & ad veſtes ſanctas. [22] Obtuleruntque viri cum mulieribus; omnes ex corde voluntario obtulerunt armillas, & inaures, anulos & dextralia, & omne vas aureum. [23] Et omnis vir qui ſeparauit primitias auri coram Domino, omnisque apud quem inuentus eſt hyacinthus & purpura & coccinum, & byſſus retorta, & pili caprarum, & pelles arietum rubricatæ, & pelles hyacinthinæ, obtulerunt. [24] Omnis qui ſeparauit primitias argenti & æris, obtulerunt primitias coram Domino: et omnis apud quem inuenta ſunt ligna ſetim ad omne opus miniſterij obtulerunt. [25] Omnisque mulier ſapiens corde manibus ſuis nebat, & adducebant hyacinthum, & purpuram, & coccinum, & byſſum quæ neuerant. [26] Et omnes mulieres quæ volebant cum ſapientia cordis earum, nebant pilos caprarum. [27] Principes autem obtulerunt lapides onychinos & lapides ad implendas cęlaturas, quæ erant in ſuperhumerali & in rationali. [28] Et aromata & oleum ad luminaria, & ad oleum vnctionis, & ad thymiama aromatum. [29] Omnis vir & mulier qui voluerunt ex corde ſuo vt offerrent ad omne opus quod præceperat Dominus fieri per manum Moyſi, obtulerunt filij Iſrael voluntariè coram Domino. [30] Dixitque Moyſes filijs Iſrael: Videte quod vocauit Dominus ex nomine Beſeleel filium Vri filij Hur de tribu Iuda.

[31] Et impleuit eum ſpiritu à facie Domini, ſapientia & intelligentia, & ſcientia in omni opere. [32] Et vt diſcat artes, vt faciat in auro & argento, & ære, & in arte gemmaria, vt gemmis cęlaturas impleat. [33] Et in opere fabri lignarij, vt faciat in omni opere artificis.

[34] Et vt doceat dedit in corde eius ipſe & Ooliab filius Achiſamech de tribu Dan. [35] Impleuit eos ſapientia cordis, vt faciant in omni opere carpentarij & artificis, & polymitarij in hyacintho, & purpura in coccino, & in byſſo, & in omni opere textoris, & doceant artifices.

לו

1 * וְעָשָׂה בְצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב וְכָל אִישׁ חֲכַם־לֵב
אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה חָכְמָה וּתְבוּנָה בָּהֵמָּה לָדַעַת לַעֲשֹׂת
אֶת־כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לְכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה׃
2 * וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־בְּצַלְאֵל וְאֶל־אָהֳלִיאָב וְאֶל כָּל־
אִישׁ חֲכַם־לֵב אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה חָכְמָה בְלִבּוֹ כֹּל
אֲשֶׁר נְשָׂאוֹ לִבּוֹ לְקָרְבָה אֶל־הַמְּלָאכָה לַעֲשֹׂת אֹתָהּ׃
3 * וַיִּקְחוּ מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה אֵת כָּל־הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵבִיאוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִמְלֶאכֶת עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ לַעֲשֹׂת אֹתָהּ
4 וְהֵם הֵבִיאוּ אֵלָיו עוֹד נְדָבָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר׃ * וַיָּבֹאוּ
כָּל־הַחֲכָמִים הָעֹשִׂים אֵת כָּל־מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ אִישׁ־
5 אִישׁ מִמְּלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־הֵמָּה עֹשִׂים׃ * וַיֹּאמְרוּ אֶל־
מֹשֶׁה לֵאמֹר מַרְבִּים הָעָם לְהָבִיא מִדֵּי הָעֲבֹדָה
6 לַמְּלָאכָה אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשֹׂת אֹתָהּ׃ * וַיְצַו
מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בַּמַּחֲנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אַל־
יַעֲשׂוּ־עוֹד מְלָאכָה לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּכָּלֵא הָעָם
7 מֵהָבִיא׃ * וְהַמְּלָאכָה הָיְתָה דַיָּם לְכָל־הַמְּלָאכָה
8 לַעֲשׂוֹת אֹתָהּ וְהוֹתֵר׃ * וַיַּעֲשׂוּ כָּל־חֲכַם־לֵב
בְּעֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֶת־הַמִּשְׁכָּן עֶשֶׂר יְרִעֹת שֵׁשׁ
מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי כְּרֻבִים מַעֲשֵׂה
9 חֹשֵׁב עָשָׂה אֹתָם׃ * אׇרֶךְ הַיְרִיעָה הָאַחַת שְׁמֹנֶה
וְעֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרׇחַב אַרְבַּע בָּאַמָּה הַיְרִיעָה הָאֶחָת
10 מִדָּה אַחַת לְכָל־הַיְרִיעֹת׃ * וַיְחַבֵּר אֶת־חֲמֵשׁ
הַיְרִיעֹת אַחַת אֶל־אַחַת וְחָמֵשׁ יְרִיעֹת חִבַּר אַחַת
11 אֶל־אַחַת׃ * וַיַּעַשׂ לֻלְאֹת תְּכֵלֶת עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה
הָאֶחָת מִקָּצָה בַּמַּחְבֶּרֶת כֵּן עָשָׂה בִּשְׂפַת הַיְרִיעָה
12 הַקִּיצוֹנָה בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית׃ * חֲמִשִּׁים לֻלְאֹת עָשָׂה
בַּיְרִיעָה הָאֶחָת וַחֲמִשִּׁים לֻלְאֹת עָשָׂה בִּקְצֵה
הַיְרִיעָה אֲשֶׁר בַּמַּחְבֶּרֶת הַשֵּׁנִית מַקְבִּילֹת הַלֻּלָאֹת
אַחַת אֶל־אַחַת׃

CAP. XXXVI.

1 FEcit ergo Beſeleel & Ooliab & omnis vir ſapiens, quibus dedit Dominus ſapiẽtiam & intellectum, vt ſcirent fabrè operari, quę in vſu ſanctuarij neceſſaria ſunt, et quæ præcepit Dominus.

2 * Cúmque vocaſſet eos Moyſes, & omnem eruditum virum cui dederat Dominus ſapientiam, & qui ſponte ſua obtulerant ſe ad faciendum opus:

3 * Tradidit eis omnia donaria filiorum Iſrael. Qui cùm inſtarent operi quotidie, manè vota populus offerebat.

4 * Vnde artifices venire compulſi,

5 * Dixerunt Moyſi, Plus offert populus quàm neceſſarium eſt.

6 * Iuſſit ergo Moyſes præconis voce cantari: Nec vir nec mulier quicquam offerat vltra in opere ſanctuarij. Sicque ceſſatum eſt à muneribus offerendis.

7 * Eo quòd oblata ſufficerent, & ſuperabundarent.

8 * Fecerúntque omnes corde ſapientes ad explendum opus tabernaculi, cortinas decem de byſſo retorta, et hyacintho, et purpura, coccóque bis tincto, opere vario et arte polymita.

9 * Quarum vna habebat in longitudine viginti octo cubitos, et in latitudine quatuor. Vna méſura erat omnium cortinarum.

10 * Coniunxítque cortinas quinque, alteram alteri, et alias quinque ſibi inuicem copulauit.

11 * Fecit et anſas hyacinthinas in ora cortinæ vnius ex vtroque latere, et in ora cortinæ alterius ſimiliter:

12 * Vt contra ſeinuicem venirent anſæ, et mutuo iungerentur.

תרגום אונקלוס

לו

1 וַעֲבַד בְּצַלְאֵל וְאָהֳלִיאָב וְכָל גְּבַר חַכִּים לִבָּא דִּיהַב יְיָ חָכְמְתָא וְסָכְלִיתָנוּ בְּהוֹן לְמִידַע לְמֶעְבַּד יַת כָּל
עֲבִידַת פּוּלְחַן קוּדְשָׁא לְכָל וְפַקִּיד יְיָ׃ 2 וּקְרָא מֹשֶׁה לְבְצַלְאֵל וּלְאָהֳלִיאָב וּלְכָל גְּבַר חַכִּים לִבָּא דִּיהַב יְיָ חָכְמְתָא בְלִבֵּיהּ כָּל דְּיִתְרְעֵי
לִבֵּיהּ לְמִקְרַב לְעֲבִידְתָּא לְמֶעְבַּד יָתָהּ׃ 3 וְנָסִיבוּ מִן קֳדָם מֹשֶׁה יַת כָּל אַפְרָשׁוּתָא דְאַיְתִיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבִידַת פּוּלְחַן קוּדְשָׁא לְמֶעְבַּד
יָתָהּ וְאִינוּן אַיְתִיו לְוָתֵיהּ עוֹד נְדָבָתָא בְּצַפְרָא בְּצַפְרָא׃ 4 וַאֲתוֹ כָּל חַכִּימַיָּא דְעָבְדִין יַת כָּל עֲבִידַת קוּדְשָׁא גְּבַר גְּבַר מֵעֲבִידְתֵּיהּ דְּאִינוּן עָבְדִין׃
5 וַאֲמַרוּ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר מַסְגֵּן עַמָּא לְאַיְתָאָה מִסַּת פּוּלְחָנָא לַעֲבִידְתָּא דְפַקִּיד יְיָ לְמֶעְבַּד יָתָהּ׃ 6 וּפַקִּיד מֹשֶׁה וַעֲבַרוּ כְרוֹז
בְּמַשְׁרְיָתָא לְמֵימַר גְּבַר וְאִתְּתָא לָא יַעְבְּדוּן עוֹד עֲבִידְתָּא לְאַפְרָשׁוּת קוּדְשָׁא וּפְסַק עַמָּא מִלְאַיְתָאָה׃ 7 וְעֲבִידְתָּא הֲוַת מִסַּת לְכָל עֲבִידְתָּא
לְמֶעְבַּד יָתָהּ וְאִשְׁתְּאָר׃ 8 וַעֲבַדוּ כָּל חַכִּימֵי לִבָּא בְּעַבְדֵי עֲבִידְתָּא יַת מַשְׁכְּנָא עַשַׂר יְרִיעָן דְּבוּץ שְׁזִיר וְתֵכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וְצִבְעָא זְהוֹרִי
צוּרַת כְּרוּבִין עוֹבַד אוּמָּן עֲבַד יָתְהוֹן׃ 9 אוֹרְכָא דִּירִיעְתָּא חֲדָא עֶשְׂרִין וְתַמְנֵי אַמִּין וּפוּתְיָא אַרְבַּע אַמִּין דִּירִיעְתָּא חֲדָא
מְשַׁחְתָּא חֲדָא לְכָל יְרִיעָתָא׃ 10 וְלַפֵּיף יַת חֲמֵשׁ יְרִיעָן חֲדָא עִם חֲדָא וַחֲמֵשׁ יְרִיעָן לַפֵּיף חֲדָא עִם חֲדָא׃
11 וַעֲבַד עֲנוּבִין דְּתֵכְלָא עַל שְׂפָתָא דִּירִיעְתָּא חֲדָא מִסְטְרָא דְּבֵית לוּפֵי בֵּן עֲבַד בְּשִׂפְתָּא דִּירִיעָתָא בְּסִיטְרָא דְּבֵית לוּפֵי תִּנְיָתָא׃
12 חֲמִשִּׁין עֲנוּבִין עֲבַד בִּיר יְרִיעְתָּא חֲדָא וְחַמְשִׁין עֲנוּבִין עֲבַד בְּסִיטְרָא דִּירִיעָתָא דְּבֵית לוּפֵי תִּנְיָתָא מְכַוְּונָן עֲנוּבַיָּא חֲדָא לְקֳבֵיל חֲדָא׃

CAP. XXXVI.

ET fecit Beſeleel & Ooliab & omnis ſapiens 1
mente, cui data fuit ſapientia & ſcientia in
ipſis, intelligendi facere omnia opera quæ ad ſan-
ctuarium pertinentia, ſecundum omnia quæcunque
præcepit Dominus.

Et vocauit Moyſes Beſeleel & Ooliab & om- 2
nes habentes ſapientiam, quibus dedit Deus ſcien-
tiam in corde, & omnes ſponteneè volentes acce-
dere ad opera, vt perficerent illa.

Et acceperunt à Moyſe omnes ſeparationes 3
quas attulerunt filij Iſrael ad omnia opera ſanctua-
rij ad faciendum illa, & ipſi recipiebant adhuc ob-
lata à ferentibus manè manè.

Et venerunt omnes ſapientes facientes omnia 4
opera ſanctuarij, vnuſquiſque ſecundum ſuum opus,
quod ipſi operabantur.

Et dixerunt ad Moyſen, Quoniam multum 5
fert populus vltra opera quæcunque præcepit Do-
minus facere.

Et præcepit Moyſes & prædicauit in caſtris, 6
dicens, Vir & mulier non amplius laborent in pri-
mitias ſanctuarij, & prohibitus eſt populus am-
plius offerre.

Et opera erant eis ſufficientia ad fabricatio- 7
nem ad faciendum ea, & ſuperfuerant.

Et fecit omnis ſapiens mente in operantibus 8
tabernaculum decem cortinas de byſſo retorta, &
hyacintho, & purpura, & coccino retorto, Che-
rubim opère textorij fecit illas.

Longitudo cortinæ vnius octo & viginti cu- 9
bitorum, & latitudo quatuor cubitorum cortina
vna erat, menſura eadem erat omnibus cortinis.

Quinque autem cortinæ erant adinuicem con- 10
iunctæ altera ex altera, & quinque cortinæ erant
adinuicem coniunctæ altera ex altera.

Et fecit anſulas hyacinthinas ſuper labio cor- 11
tinæ vnius, ex vna parte ad copulationem: & ſic
fecit in labio cortinæ exterioris ad copulationem ſe-
cundam.

Quinquaginta autem anſulas fecit cortinæ vni: 12
& quinquaginta anſulas fecit ex parte cortinæ iu-
xta copulationem ſecundæ, cõtrariæ contracadentes
ad inuicem vnaquæque.

λς'.

1 Καὶ ἐποίησε Βεζελεὴλ καὶ Ἐλιάβ, καὶ πᾶς Σοφὸς τῇ διανοίᾳ, ᾧ ἐδόθη Σοφία καὶ Ἐπιστήμη ἐν αὐτοῖς, συνίσναι ποιεῖν πάντα τὰ ἔργα τὰ κυ τὰ ἅγια καθήκοντα, κυ πάντα ὅσα συ-
2 νέταξε κύριος. Καὶ ἐκάλεσε Μωυσῆς τὸν Βεσελεὴλ καὶ Ἐλιάβ, καὶ πάντας τοὺς ἔχοντας τὴν Σοφίαν, οἷς ἔδωκεν ὁ θεὸς Ἐπιστήμην ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ πάντας τοὺς ἑκουσίως βουλομένους προσπορεύεσθαι πρὸς τὰ ἔργα, ὥστε συντελεῖν αὐτά.
3 Καὶ ἔλαβον παρὰ Μωυσῆ πάντα τὰ ἀφαιρέματα, ἃ ἤνεγκαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου ποιεῖν αὐτά. καὶ αὐτοὶ προσεδέχοντο ἔτι τὰ προσφερόμενα παρὰ
4 τῶν φερόντων πρωὶ πρωΐ. Καὶ παρεγίνοντο πάντες οἱ σοφοὶ οἱ ποιοῦντες πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου, ἕκαστος κυ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον, ὃ αὐτοὶ εἰργάζοντο.
5 Καὶ εἶπαν πρὸς Μωυσῆν, Ὅτι πλῆθος φέρει ὁ λαὸς παρὰ τὰ ἔργα ὅσα συνέταξε κύριος ποιῆσαι.
6 Καὶ προσέταξε Μωυσῆς, καὶ ἐκήρυξεν ἐν τῇ παρεμβολῇ, λέγων, ἀνὴρ καὶ γυνὴ μήκετι ἐργαζέσθωσαν εἰς τὰς ἀπαρχὰς τοῦ ἁγίου. καὶ ἐκωλύθη ὁ λαὸς ἔτι προσφέρειν.
7 Καὶ τὰ ἔργα ἦν αὐτοῖς ἱκανὰ, εἰς πλεῖον καθαιρεθῆναι ποιῆσαι αὐτὰ, καὶ προσκατέλειπον.
8 Καὶ ἐποίησε πᾶς Σοφὸς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἐργαζομένοις πλεῖον σκηνὴν δέκα αὐλαίας ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, χερουβὶμ ἐργασίᾳ ὑφάντου ἐποίησεν αὐτάς.
9 Τὸ μῆκος τῆς αὐλαίας μιᾶς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι πηχέων, καὶ τὸ εὖρος τεσσάρων πηχέων ἡ αὐλαία ἡ μία ἶσον· μέτρον τὸ αὐτὸ ἶσον πάσαις ταῖς αὐλαίαις.
10 Πέντε αἱ αὐλαῖαι ἦσαν ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. Καὶ πέντε αὐλαῖαι ἦσαν ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας.
11 Καὶ ἐποίησεν ἀγκύλας ὑακινθίνας ἐπὶ τὸ χεῖλος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς, ἐκ τοῦ σινὸς μέρους εἰς τὸ συμβολόν. Καὶ οὕτως ἐποίησεν ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς ἐξωτέρας πρὸς τὴ συμβολὴ τὴ δευτέρα.
12 Πεντήκοντα ἀγκύλας ἐποίησε τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ἐποίησε ἐκ τοῦ μέρους τῆς αὐλαίας κυ τὸ συμβολὸν τῆς δευτέρας, ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτουσαι εἰς ἀλλήλας ἑκάστη.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT XXXVI.

FEcitq; Beſeleel & Ooliab & omnis vir ſapiens corde quibus dedit Dominus ſapientiã & intelligentiam, vt facerent omne opus miniſterij ſanctuarij iuxta omnia quæ præcepit Dominus. [2] Vocauítque Moyſes Beſeleel & Ooliab & omnem virum ſapientem corde, in cuius corde dedit Dominus ſapientiam, & omnem qui ſponte ſe obtulit ad faciendum opus. [3] Et tulerunt de conſpectu Moyſi omnes primitias quas obtulerant filij Iſrael ad opus miniſterij ſanctuarij vt facerent illud, ipſi quoque offerebant ei munera voluntaria manè manè. [4] Veneruntque omnes ſapientes qui faciebant omne opus ſanctuarij vnuſquiſque ab opere ſuo quod ipſi faciebant. [5] Et locuti ſunt ad Moyſen, dicentes, Plus offert populus quàm neceſſarium eſt ad opus miniſterij: quod præcepit Dominus vt facerent illud. [6] Præcepitque Moyſes & tranſire fecerunt præconem per caſtra, dicentem: Vir & mulier non faciant vltra opus ad primitias ſanctuarij. Ceſſauitque populus à muneribus offerendis. [7] Et quod factum erat ſufficiebat ad omne opus quod faciendum erat, & ſuperabundabat. [8] Feceruntque omnes ſapientes corde de his qui faciebant opus tabernaculi, decem cortinas de byſſo retorta, & hyacintho, & purpura, & coccino cum figuris Cherubim, opere artificis fecit eas. [9] Longitudo vnius cortinæ viginti & octo cubitorum erat, & latitudo quatuor cubitorum, menſura vna erat omnium cortinarum. [10] Coniunxitque quinque cortinas vnam cum alia, & quinque cortinas alias coniunxit vnam cum alia.

[11] Fecitque anſas ex hyacintho in ora cortinæ vnius in latere quo iungenda erat, & ſic fecit in ora cortinæ alterius in latere quo iungenda erat.

[12] Quinquaginta anſas fecit in cortina vna, & quinquaginta anſas fecit in latere cortinæ alterius quo iungenda erat. Erant enim anſæ vna è regione alterius.

13 * וַיַּעַשׂ חֲמִשִּׁים קַרְסֵי זָהָב וַיְחַבֵּר אֶת־הַיְרִיעֹת
אַחַת אֶל־אַחֹתָן בַּקְּרָסִים וַיְהִי הַמִּשְׁכָּן אֶחָד׃
14 * וַיַּעַשׂ יְרִיעֹת עִזִּים לְאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן עַשְׁתֵּי־
15 עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת עָשָׂה אֹתָם׃ * אׇרֶךְ הַיְרִיעָה
הָאַחַת שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה וְאַרְבַּע אַמּוֹת רֹחַב הַיְרִיעָה
16 הָאַחַת מִדָּה אַחַת לַעֲשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת׃ * וַיְחַבֵּר
אֶת־חֲמֵשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד וְאֶת־שֵׁשׁ הַיְרִיעֹת לְבָד׃
17 * וַיַּעַשׂ לֻלְאֹת חֲמִשִּׁים עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הַקִּיצֹנָה
בַּמַּחְבֶּרֶת וַחֲמִשִּׁים לֻלְאֹת עָשָׂה עַל־שְׂפַת הַיְרִיעָה
18 הַחִבֶּרֶת הַשֵּׁנִית׃ * וַיַּעַשׂ קַרְסֵי נְחֹשֶׁת חֲמִשִּׁים
19 לְחַבֵּר אֶת־הָאֹהֶל לִהְיֹת אֶחָד׃ * וַיַּעַשׂ מִכְסֶה לָאֹהֶל
עֹרֹת אֵילִם מְאָדָּמִים וּמִכְסֵה עֹרֹת תְּחָשִׁים
20 מִלְמָעְלָה׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן
21 עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים׃ * עֶשֶׂר אַמֹּת אׇרֶךְ הַקָּרֶשׁ וְאַמָּה
22 וְחֵצִי הָאַמָּה רֹחַב הַקָּרֶשׁ הָאֶחָד׃ * שְׁתֵּי יָדֹת לַקֶּרֶשׁ
הָאֶחָד מְשֻׁלָּבֹת אַחַת אֶל־אֲחֹתָן כֵּן עָשָׂה לְכֹל קַרְשֵׁי
23 הַמִּשְׁכָּן׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־הַקְּרָשִׁים לַמִּשְׁכָּן עֶשְׂרִים
24 קְרָשִׁים לִפְאַת נֶגֶב תֵּימָנָה׃ * וְאַרְבָּעִים אַדְנֵי־
כֶסֶף עָשָׂה תַּחַת עֶשְׂרִים הַקְּרָשִׁים שְׁנֵי אַדְנִים תַּחַת־
הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו וּשְׁנֵי אַדְנִים תַּחַת־הַקֶּרֶשׁ
25 הָאֶחָד לִשְׁתֵּי יְדֹתָיו׃ * וְלִצֶּלַע הַמִּשְׁכָּן הַשֵּׁנִית לִפְאַת
26 צָפוֹן עָשָׂה עֶשְׂרִים קְרָשִׁים׃ * וְאַרְבָּעִים אַדְנֵיהֶם
כֶּסֶף שְׁנֵי אַדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד וּשְׁנֵי אַדָנִים
27 תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃ * וְלִיַרְכְּתֵי הַמִּשְׁכָּן יָמָּה עָשָׂה
28 שִׁשָּׁה קְרָשִׁים׃ * וּשְׁנֵי קְרָשִׁים עָשָׂה לִמְקְצַעֹת
29 הַמִּשְׁכָּן בַּיַּרְכָתָיִם׃ * וְהָיוּ תוֹאֲמִם מִלְמַטָּה וְיַחְדָּו
יִהְיוּ תַמִּים אֶל־רֹאשׁוֹ אֶל־הַטַּבַּעַת הָאַחַת כֵּן עָשָׂה
30 לִשְׁנֵיהֶם לִשְׁנֵי הַמִּקְצֹעֹת׃ * וְהָיוּ שְׁמֹנָה קְרָשִׁים
וְאַדְנֵיהֶם כֶּסֶף שִׁשָּׁה עָשָׂר אַדָנִים שְׁנֵי אַדָנִים שְׁנֵי
אַדָנִים תַּחַת הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד׃

13 *Vnde & quinquaginta fudit circulos aureos, qui morderēt cortinarum ansas, & fieret
14 vnum tabernaculū. * Fecit & saga vndecim de pilis caprarum ad operiendum tectum ta-
15 bernaculi. * Vnum sagum in longitudine habebat cubitos triginta, & in latitudine cubitos quatuor. Vnius mensuræ erant omnia
16 saga. * Quorum quinque iunxit seorsum,
17 & sex alia separatim. * Fecítque ansas quinquaginta in ora sagi vnius, & quinquaginta in ora sagi alterius, vt sibiinuicem iungeren-
18 tur. * Et fibulas æneas quinquaginta quibus necteretur tectum vt vnum pallium ex omnibus sagis fieret.
19 * Fecit & opertorium tabernaculi de pelli-
C bus arietum rubricatis, aliúdque desuper velamen de pellibus hyacinthinis.
20 * Fecit & tabulas tabernaculi de lignis se-
21 thim stantes. *Decem cubitorum erat longitudo tabulæ vnius, & vnum ac semis cubitum latitudo retinebat.
22 * Binæ incastraturæ erant per singulas tabulas, vt altera alteri iungeretur. Sic fecit in omnibus tabernaculi tabulis.
23 *E quibus viginti ad plagam meridianam erant contra Austrum.
24 * Cum quadraginta basibus argenteis, duę bases sub vna tabula ponebantur ex vtraque parte angulorum, vbi incastraturæ laterum in angulis terminantur.
25 * Ad plagam quoque tabernaculi quæ respicit ad Aquilonem fecit viginti tabulas:
26 * Cum quadraginta basibus argēteis duas bases per singulas tabulas.
27 * Contra occidentem verò, id est, ad eam partem tabernaculi quæ mare respicit, fecit
28 sex tabulas. * Et duas alias per singulos angulos tabernaculi retrò.
29 * Quæ iunctæ erant à deorsum vsque sursum, et in vnam compaginem pariter fereban
tur. Ita fecit ex vtraque parte per angulos.
30 * Vt octo essent simul tabulæ, et haberent bases argenteas sedecim, binas scilicet bases sub singulis tabulis.

תרגום אונקלוס

13 וַעֲבַד חַמְשִׁין פּוּרְפִּין דְּדַהַב וְלַפֵּיף יַת יְרִיעָתָא חָדָא עִם חָדָא בְּפוּרְפַּיָּא וַהֲוָה מַשְׁכְּנָא חַד׃ 14 וַעֲבַד יְרִיעָן דְּמַעְזֵי לְפָרְסָא
עַל מַשְׁכְּנָא חַד עֲשָׂרֵי יְרִיעָן עֲבַד יַתְהוֹן׃ 15 אוֹרְכָא דִּירִיעָתָא חָדָא תְּלָתִין אַמִּין וְאַרְבַּע אַמִּין פּוּתְיָא דִּירִיעָתָא חָדָא מְשַׁחְתָּא
חָדָא לְחַד עֲשָׂרֵי יְרִיעָן׃ 16 וְלַפֵּיף יַת חֲמֵשׁ יְרִיעָן לְחוֹד וְיַת שִׁית יְרִיעָן לְחוֹד׃ 17 וַעֲבַד עֲנוּבִין חַמְשִׁין
עַל שְׂפָתָא דִּירִיעָתָא בְּסִיטְרָא דְּבֵית לוּפֵי וְחַמְשִׁין עֲנוּבִין עֲבַד עַל שְׂפָתָא דִּירִיעָתָא דְּבֵית תִּנְיָתָא׃ 18 וַעֲבַד פּוּרְפִּין
דִּנְחָשָׁא חַמְשִׁין לְלַפֵּיף יַת מַשְׁכְּנָא לְמֶהֱוֵי חַד׃ 19 וַעֲבַד חוּפָּאָה לְמַשְׁכְּנָא דְּמַשְׁכֵי דְּדִכְרֵי מְסַמְּקֵי וְחוּפָּאָה דְּמַשְׁכֵי סַמְגּוֹנָא
מִלְעֵילָּא׃ 20 וַעֲבַד יַת דַּפַּיָּא לְמַשְׁכְּנָא דְּאָעֵי שִׁטִּין קָיְמִין׃ 21 עֲשַׂר אַמִּין אוֹרְכָא דְּדַפָּא וְאַמְתָּא
וּפַלְגוּת אַמְתָּא פוּתְיָא דְּדַפָּא חַד׃ 22 תַּרְתֵּין צִירִין לְדַפָּא חַד מְשַׁלְּבִין חַד לְקֳבֵיל חַד כֵּן עֲבַד לְכָל דַּפֵּי מַשְׁכְּנָא׃ 23 וַעֲבַד יַת
דַּפַּיָּא לְמַשְׁכְּנָא עֶשְׂרִין דַּפִּין לְרוּחַ עֵיבַר דָּרוֹמָא׃ 24 וְאַרְבְּעִין סַמְכִין דִּכְסַף עֲבַד תְּחוֹת עֶשְׂרִין דַּפִּין תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד לְתַרְעִין
צִירוֹהִי וְתַרְעִין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד לְתַרְעִין צִירוֹהִי׃ 25 וְלִסְטַר מַשְׁכְּנָא תִּנְיָנָא לְרוּחַ צְפוּנָא עֲבַד עֶשְׂרִין דַּפִּין׃ 26 וְאַרְבְּעִין
סַמְכֵיהוֹן דִּכְסַף תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד וְתַרְעִין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד׃ 27 וְלִסְיָפֵי מַשְׁכְּנָא מַעְרְבָא עֲבַד שִׁתָּא דַּפִּין׃ 28 וְתַרְעִין
דַּפִּין עֲבַד לְזָוְיֵי מַשְׁכְּנָא בְּסוֹפֵיהוֹן׃ 29 וַהֲווֹ מְכַוְּנִין מִלְּרַע וְכַחֲדָא הֲווֹ מְכַוְּנִין בְּרֵישֵׁיהוֹן אֶל עִזְקְתָא חֲדָא כֵּן עֲבַד לְתַרְוֵיהוֹן לְתַרְתֵּין זָוְיִן׃
30 וַהֲווֹ תְּמַנְיָא דַּפִּין וְסַמְכֵיהוֹן דִּכְסַף שְׁתָּא עֲשַׂר סַמְכִין תְּרֵין סַמְכִין תְּחוֹת דַּפָּא חַד׃

* *Et fecit fibulas quinquaginta aureas, & coniunxit cortinas alteram alteri fibulis, et fuit tabernaculum vnum.*

13 * καὶ ἐποίησε κρίκους πεντήκοντα χρυσοῦς· & συνῆψε τὰς αὐλαίας ἑτέραν τῇ ἑτέρᾳ ταῖς κρίκοις, καὶ ἐγένετο ἡ σκηνὴ μία.

* *Et fecit saga cilicina ad cooperiendum super tabernaculo, vndecim saga fecit ea.*

14 * & ἐποίησε δέρρεις τριχίνας σκέπειν ἐπὶ τὴν σκηνήν· ἕνδεκα δέρρεις ἐποίησεν αὐτάς.

* *Longitudo sagi vnius erat triginta cubitorum, & quatuor cubitorum latitudo sagi vnius, mensura eadem erat vndecim sagis.*

15 * τὸ μῆκος τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς ἦν τριάκοντα πηχέων, καὶ τεσσάρων πηχέων τὸ εὖρος τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς· μέτρον τὸ αὐτὸ ἦν ταῖς ἕνδεκα δέρρεσι.

* *Et coniunxit quinque saga in idipsum, & sex saga in idipsum.*

16 * καὶ συνῆψε τὰς πέντε δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό, & τὰς ἓξ δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό.

* *Et fecit ansulas quinquaginta in labio sagi vnius, quod in medio secundum copulationem, & quinquaginta ansulas fecit in labio sagi coniungentis secundi.*

17 * καὶ ἐποίησεν ἀγκύλας πεντήκοντα ἐπὶ χείλους τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς, τῆς ἀναμέσον κατὰ τὴν συμβολήν· καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ἐποίησεν ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δέρρεως τῆς συναπτούσης τῆς δευτέρας.

* *Et fecit fibulas æneas quinquaginta, & coniunxit fibulas ex ansulis, & coniunxit saga, & fuit vnum.*

18 * καὶ ἐποίησε κρίκους χαλκοῦς πεντήκοντα, & συνῆψε τοὺς κρίκους ἐκ τῶν ἀγκυλῶν, καὶ συνῆψε τὰς δέρρεις, καὶ ἐγένετο ἓν.

* *Et fecit operimentum tabernaculi pelles arietum rubricatas, & superoperimenta pelles hyacinthinas desuper.*

19 * καὶ ἐποίησε κατακάλυμμα τῆς σκηνῆς δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, & ἐπικαλύμματα δέρματα ὑακίνθινα ἐπάνωθεν.

* *Et fecit columnas tabernaculi ex lignis imputribilibus.*

20 * καὶ ἐποίησε σύλους τῆς σκηνῆς ἐκ ξύλων ἀσήπτων.

* *Decem cubitorum columnam vnam, & cubiti vnius & dimidij latitudo columnæ vnius.*

21 * δέκα πηχέων τὸν σῦλον τὸν ἕνα, & πήχεος ἑνὸς & ἡμίσους τὸ πλάτος τοῦ σύλου τοῦ ἑνός.

* *Duo cubituli columnæ vni contracadentes alter alteri, sic fecit omnibus columnis tabernaculi.*

22 * δύο ἀγκωνίσκοι τῷ σύλῳ τῷ ἑνὶ ἀντιπίπτοντες ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, οὕτως ἐποίησε πᾶσι ταῖς σύλοις τῆς σκηνῆς.

* *Et fecit columnas tabernaculi viginti columnas ex latere quod ad Austrum.*

23 * & ἐποίησε τοὺς σύλους τῆς σκηνῆς εἴκοσι σύλους ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ πρὸς νότον·

* *Et quadraginta bases argenteas fecit viginti columnis, duas bases columnæ vni, in ambas partes eius, & duas bases columnæ vni, in ambas partes eius.*

24 * καὶ τεσσαράκοντα βάσεις ἀργυρᾶς ἐποίησε ταῖς εἴκοσι σύλοις, δύο βάσεις τῷ σύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις τῷ σύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.

* *Et latus secundum quod ad Aquilonem viginti columnas.*

25 * & τὸ κλίτος τὸ δεύτερον τὸ πρὸς βορρᾶν εἴκοσι σύλους.

* *Et quadraginta bases earum argenteas, duas bases columnæ vni, in vtrasque partes eius; & duas bases columnæ vni, in vtrasque partes eius.*

26 * καὶ τεσσαράκοντα βάσεις αὐτῶν ἀργυρᾶς, δύο βάσεις τῷ σύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις τῷ σύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.

* *Et à tergo tabernaculi secundum partem quæ ad mare, fecit sex columnas.*

27 * καὶ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς σκηνῆς κατὰ τὸ μέρος τὸ πρὸς θάλασσαν, ἐποίησεν ἓξ σύλους.

* *Et duas columnas fecit in angulis tabernaculi à tergo, & erant ex æquo ab infra.*

28 καὶ δύο σύλους ἐποίησεν ἐπὶ τῶν γωνιῶν τῆς σκηνῆς ἐκ τῶν ὀπισθίων· καὶ ἦσαν ἐξ ἴσου κάτωθεν.

* *Et secundum idipsum erant æquales ex capitibus in copulationem vnam, sic fecit vtrisque angulis duobus.*

29 * καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἦσαν ἴσοι ἐκ τῶν κεφαλῶν εἰς σύμβλησιν μίαν, οὕτως ἐποίησεν ἀμφοτέραις ταῖς γωνίαις ταῖς δυσί.

* *Et erant octo columnæ, & bases earum argenteæ decem & sex, duæ bases columnæ vni, & duæ bases columnæ vni, in vtrasque partes eius.*

30 * καὶ ἦσαν ὀκτὼ σύλοι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυραῖ δεκαέξ· δύο βάσεις τῷ σύλῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο βάσεις τῷ σύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Fecitque quinquaginta fibulas aureas, & coniunxit cortinas vnam cum alia fibulis, & factum est tabernaculum vnum.
[14] Fecitque cortinas de pilis caprarum ad extendendum super tabernaculum, vndecim cortinas fecit. [15] Longitudo cortinæ vnius triginta cubitorum erat, & quatuor cubitorum erat latitudo vnius cortinæ, vnius mensuræ erant vndecim cortinæ.
[16] Et coniunxit quinque cortinas seorsum, & sex cortinas seorsum. [17] Fecitque ansas quinquaginta in ora cortinæ in latere quo iungenda erat, & quinquaginta ansas fecit in ora cortinæ alterius in loco quo iungenda erat. [18] Fecitque fibulas æneas quinquaginta, vt coniungeretur tabernaculum vt esset vnum. [19] Et fecit coopertorium tabernaculi de pellibus arietum rubricatis: coopertoriumque aliud de pellibus hyacinthinis desuper. [20] Fecitque tabulas tabernaculi de lignis setim stantes.
[21] Decem cubitorum erat longitudo tabulæ, & cubiti & dimidij erat latitudo tabulæ vnius. [22] Duos cardines fecit in vnaquaque tabula & duabus incastraturis erant coniunctæ, vna cum alia; sic fecit in omnibus tabulis tabernaculi. [23] Et fecit tabulas tabernaculi viginti ad latus meridianum. [24] Et quadraginta bases argenteas fecit sub viginti tabulis; duæ bases sub tabula vna in duobus cardinibus eius, & duæ bases sub tabula alia in duobus cardinibus eius. [25] Et in latere secundo tabernaculi ad plagam septentrionalem fecit viginti tabulas. [26] Et quadraginta bases de argento, duæ bases erant sub tabula vna, & duæ bases sub alia tabula. [27] Et in posteriori parte occidentali tabernaculi fecit sex tabulas. [28] Et duas tabulas fecit in angulis tabernaculi extremis. [29] Et erant coniunctæ ab inferiori parte: simulque erant coniunctæ in capite suo in annulo vno, sic fecit in duobus angulis. [30] Fueruntque octo tabulæ & bases earum argenteæ sedecim bases erant, binæ bases sub vnaquaque tabula.

31 * וַיַּעַשׂ בְּרִיחֵי עֲצֵי שִׁטִּים חֲמִשָּׁה לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן
32 הָאֶחָת׃ * וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי צֶלַע־הַמִּשְׁכָּן
הַשֵּׁנִית וַחֲמִשָּׁה בְרִיחִם לְקַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן לַיַּרְכָתָיִם
33 יָמָּה׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־הַבְּרִיחַ הַתִּיכֹן לִבְרֹחַ בְּתוֹךְ
34 הַקְּרָשִׁים מִן־הַקָּצֶה אֶל־הַקָּצֶה׃ * וְאֶת־הַקְּרָשִׁים
צִפָּה זָהָב וְאֶת־טַבְּעֹתָם עָשָׂה זָהָב בָּתִּים לַבְּרִיחִם וַיְצַף
35 אֶת־הַבְּרִיחִם זָהָב׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־הַפָּרֹכֶת תְּכֵלֶת
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב עָשָׂה
36 אֹתָהּ כְּרֻבִים׃ * וַיַּעַשׂ לָהּ אַרְבָּעָה עַמּוּדֵי שִׁטִּים
וַיְצַף אֹתָם זָהָב וָוֵיהֶם זָהָב וַיִּצֹק לָהֶם אַרְבָּעָה אַדְנֵי־כָסֶף׃
37 * וַיַּעַשׂ מָסָךְ לְפֶתַח הָאֹהֶל תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
38 שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר מַעֲשֵׂה רֹקֵם׃ * וְאֶת־עַמּוּדָיו חֲמִשָּׁה
וְאֶת־וָוֵיהֶם וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם וְחַשְׁקֵיהֶם זָהָב וַאדְנֵיהֶם
חֲמִשָּׁה נְחֹשֶׁת׃

לז

1 * וַיַּעַשׂ בְּצַלְאֵל אֶת־הָאָרֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם
וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קֹמָתוֹ׃
2 * וַיְצַפֵּהוּ זָהָב טָהוֹר מִבַּית וּמִחוּץ וַיַּעַשׂ לוֹ זֵר זָהָב
3 סָבִיב׃ * וַיִּצֹק לוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב עַל אַרְבַּע פַּעֲמֹתָיו
וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל צַלְעוֹ הָאַחַת וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת עַל־צַלְעוֹ
4 הַשֵּׁנִית׃ * וַיַּעַשׂ בַּדֵּי עֲצֵי שִׁטִּים וַיְצַף אֹתָם זָהָב׃
5 * וַיָּבֵא אֶת־הַבַּדִּים בַּטַּבָּעֹת עַל צַלְעֹת הָאָרֹן לָשֵׂאת
6 אֶת־הָאָרֹן׃ * וַיַּעַשׂ כַּפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר אַמָּתַיִם וָחֵצִי
7 אָרְכָּהּ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבָּהּ׃ * וַיַּעַשׂ שְׁנֵי כְרֻבִים זָהָב
8 מִקְשָׁה עָשָׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת׃ * כְּרוּב אֶחָד
מִקָּצָהּ מִזֶּה וּכְרוּב־אֶחָד מִקָּצָה מִזֶּה מִן־הַכַּפֹּרֶת
9 עָשָׂה אֶת־הַכְּרֻבִים מִשְׁנֵי קְצוֹתָו׃ * וַיִּהְיוּ
הַכְּרֻבִים פֹּרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה סֹכְכִים בִּכְנָפֵיהֶם
עַל־הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל־אָחִיו אֶל־הַכַּפֹּרֶת
הָיוּ פְּנֵי הַכְּרֻבִים׃

EXODVS. Tranſlat.B.Hierony. *Tabernaculum.*

31 * Fecit & vectes de lignis ſethim, quinque
ad continendas tabulas vnius lateris taberna
32 culi. * Et quinq; alios ad alterius lateris co-
D aptãdas tabulas,& extra hos quinq; alios ve-
ctes ad Occidentalẽ plagam tabernaculi con-
33 tra mare. * Fecit quoq; vectem aliũ qui per
medias tabulas ab angulo vſque ad angulum
34 perueniret. * Ipſa autẽ tabulata deaurauit
fuſis baſibus earum argenteis. Et circulos eo-
rum fecit aureos, per quos vectes induci poſ-
ſent, quos & ipſos laminis aureis operuit.
35 * Fecit & velum de hyacintho & purpura,
vermiculo ac byſſo retorta, opere polymita-
rio,varium atque diſtinctum.
36 * Et quatuor columnas de lignis ſethim,
quas cum capitibus deaurauit, fuſis baſibus
37 earum argenteis. * Fecit & tentorium in in-
troitu tabernaculi ex hyacintho, purpura,
vermiculo byſſóq; retorta opere plumarij.
38 * Et columnas quinque cum capitibus ſuis
quas operuit auro, baſeſq; earum fudit æneas,
quas & operuit auro. CAP. XXXVII.

1 FEcit autem Beſeleel & arcam de lignis ſe-
A thim habentem duos & ſemis cubitos in
lõgitudine, & cubitum ac ſemiſſem in latitu-
dine, altitudo quoq; vnius cubiti fuit & di-
2 midij. * Veſtiuitq; eam auro puriſſimo intus
& foris. Et fecit illi coronã auream per gyrũ:
3 * Conflans quatuor anulos aureos per qua-
tuor angulos eius, duos anulos in latere vno,
4 & duos in altero. * Vectes quoq; fecit de li-
5 gnis ſethim, quos veſtiuit auro. * Et quos
miſit in anulos qui erant in lateribus arcæ ad
6 portandum eam. * Fecit & propitiatorium,
id eſt, oraculum de auro mundiſſimo duorũ
cubitorum & dimidij in lõgitudine,& cubiti
7 ac ſemis in latitudine. * Duos etiam Cheru-
bim ex auro ductili, quos poſuit ex vtraque
8 parte propitiatorij. * Cherub vnum in
ſummitate vnius partis,& Cherub alterum in
9 ſummitate partis alterius. * Duos Cherubim
B in ſingulis ſummitatibus propitiatorij exten-
dentes alas & tegentes propitiatorium,ſéque
mutuo & illud reſpicientes.

תרגום אונקלוס

31 וַעֲבַד עַבְּרֵי דְאָעֵי שִׁטִּין חֲמִשָּׁא לְרַפֵּי סְטַר מַשְׁכְּנָא חַד׃ 32 וְחַמְשָׁא עַבְּרִין לְרַפֵּי סְטַר מַשְׁכְּנָא תִּנְיָנָא וְחַמְשָׁא עַבְּרִין לְרַפֵּי סְטַר מַשְׁכְּנָא
לְסוֹפֵיהוֹן מַעַרְבָּא׃ 33 וַעֲבַד יַת עַבְּרָא מְצִיעָאָה לְאַעְבָּרָא בְּגוֹ דַפַּיָּא מִן סְיָפֵי לְסָיָפֵי׃ 34 וְיַת דַּפַּיָּא חַפָּא דַּהֲבָא וְיַת עִזְקָתְהוֹן עֲבַד דַּהֲבָא
אַתְרָא לְעַבְּרַיָּא וַחֲפָא יַת עַבְּרַיָּא דַּהֲבָא׃ 35 וַעֲבַד יַת פָּרוֹכְתָּא תְּכֶלָא וְאַרְגְּוָנָא וְצִבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד אוּמָּן עֲבַד יַתְהוֹן צוּרַת כְּרוּבִין׃
36 וַעֲבַד לָהּ אַרְבְּעָה עַמּוּדֵי שִׁטִּין וַחֲפָנוּן דַּהֲבָא וְוֵיהוֹן דַּהֲבָא וְאַתֵּיךְ לְהוֹן אַרְבְּעָה סַמְכִין דְּכַסָּף׃ 37 וַעֲבַד פְּרָסָא לְתָרַע מַשְׁכְּנָא דְתְכֶלָא
וְאַרְגְּוָנָא וְצִבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר עוֹבַד צַיָּר׃ 38 וְיַת עַמּוּדוֹהִי חַמְשָׁא וְיַת וָוֵיהוֹן וַחֲפָא רֵישֵׁיהוֹן וְכִבּוּשֵׁיהוֹן דַּהֲבָא וְסַמְכֵיהוֹן חַמְשָׁא דִנְחָשָׁא׃

לז

1 וַעֲבַד בְּצַלְאֵל יַת אֲרוֹנָא דַאֲעֵי שִׁטִּין תְּרֵין אַמִּין וּפַלְגָא
אוּרְכֵּיהּ וְאַמְתָא וּפַלְגָא פּוּתְיֵהּ וְאַמְתָא וּפַלְגָא רוּמֵיהּ׃ 2 וַחֲפָהִי דְּהַב דְּכִי מִגּוֹ וּמִבָּרָא וַעֲבַד לֵיהּ זֵיר דְּדַהַב סְחוֹר סְחוֹר׃ 3 וְאַתֵּיךְ לֵיהּ אַרְבַּע
עִזְקָן דְּדָהָב עַל אַרְבַּע זְוָיְתֵיהּ וְתַרְתֵּין עִזְקָן עַל סְטַרֵיהּ חָדָא וְתַרְתֵּין עִזְקָן עַל סְטָרֵיהּ תִּנְיָתָא׃ 4 וַעֲבַד אֲרִיחֵי דְאָעֵי שִׁטִּין וַחֲפָא יָתְהוֹן דַּהֲבָא׃
5 וְאָעֵיל יַת אֲרִיחַיָּא בְּעִזְקָתָא עַל סְטָרֵי אֲרוֹנָא לְמִישַׁל יַת אֲרוֹנָא׃ 6 וַעֲבַד כַּפּוּרְתָּא דְּדַהֲבָא דְּכִי תַּרְתֵּין אַמִּין וּפַלְגָא אוּרְכָּהּ וְאַמְתָא וּפַלְגָא
פּוּתְיָהּ׃ 7 וַעֲבַד תְּרֵין כְּרוּבִין דְּדָהָב נָגִיד עֲבַד יָתְהוֹן מִתְּרֵין סְטָרֵי כַּפּוּרְתָּא׃ 8 כְּרוּב חַד מִסְּטָרָא מִכָּא וּכְרוּב חַד מִסְּטָרָא מִכָּא מִן כַּפּוּרְתָּא
עֲבַד יַת כְּרוּבַיָּא מִתְּרֵין סְטָרוֹהִי׃ 9 וַהֲווֹ כְרוּבַיָּא פְּרִישָׁן גַּפַּיְהוֹן לְעֵילָּא מַטְלִין בְּגַדְפֵּיהוֹן עַל כַּפּוּרְתָּא וְאַפֵּיהוֹן חַד לְקַבֵּיל חַד לְקִבֵּיל כַּפּוּרְתָּא
הֲווֹ אַפֵּי כְרוּבַיָּא׃

** Et fecit vectes ex lignis imputribilibus quin-* 31
que columnis ex vna parte tabernaculi. ** Et* 32
quinque vectes columnis lateri tabernaculi ſecũdo,
& quinque vectes columnis poſteriori lateri taber-
naculi, quod ad mare.

** Et vectis medius inter columnas perueniebat* 33
ab vno latere in aliud latus.

** Et columnas deaurauit auro, & anulos earum* 34
fecit aureos in repoſitoria vectibus, & deaurauit
vectes auro. ** Et fecit velum ex hyacintho, &* 35
purpura, & coccino retorto, & byſſo filata, opus
textile fecit illud Cherubim. ** Et impoſuit illud* 36
ſuper quatuor columnas imputribiles deauratas au-
ro, & capita earum aurea, et baſes earum quatuor
argenteæ. ** Et fecit tentorium portæ taberna-* 37
culi ex hyacintho, & purpura, & coccino retorto,
& byſſo retorta, opus variegatoris.

** Et columnas eius quinque, & capita earum,* 38
& deaurauit capita earum auro, & fudit eis quin-
que baſes æneas. CAP. XXXVII.

ET fecit Beſeleel arcam de lignis imputribilibus, 1
duorum cubitorum et dimidij longitudo, & cu-
biti & dimidij latitudo, & cubiti & dimidij alti-
tudo. ** Et deaurauit eam auro puro intrinſecus,* 2
et extrinſecus; et fecit ei vndulam vertibilem au-
ream in circuitu.

** Et fudit ei quatuor anulos aureos ſuper qua-* 3
tuor latera eius, duos anulos ſuper latus vnum, &
duos anulos ſuper latus ſecundum.

** Et fecit vectes de lignis imputribilibus, &* de- 4
aurauit eos auro.

** Et induxit vectes in anulos qui in lateribus* 5
arcæ, ad leuandum arcam in eis.

** Et fecit propitiatorium ſuperpoſitionem auri* 6
puri, duorum cubitorum & dimidij longitudo, &
cubiti & dimidij latitudo.

** Et fecit duos Cherubim aureos tornatiles, &* 7
impoſuit eos ex vtriſque lateribus propitiatorij.

** Cherub vnus ex latere hoc, et Cherub vnus* 8
ex latere ſecundo propitiatorij, et fecit duos Cheru-
bim ſuper duo latera eius. ** Et erant duo Cheru-*
bim extendentes alas deſuper, obumbrantes alis ſuis 9
ſuper propitiatorium, et facies eorum adinuicem ad
propitiatorium erant facies Cherubim.

31 * καὶ ἐποίησε μοχλὰς ἐκ ξύλων ἀσήπτων πέντε τοῖς σύ-
λοις ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς σκιωῆς.
32 * καὶ πέντε μοχλὰς τοῖς σύλοις τῷ κλίτει τῆς σκιωῆς τῷ
δευτέρῳ, καὶ πέντε μοχλὰς τοῖς σύλοις τῷ ὀπισθίῳ κλίτει τῆς
33 σκιωῆς, τῷ πρὸς θάλασσαν. * καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος ἀνα-
μέσον τῶν σύλων διήκειν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κλίτους εἰς τὸ ἕτερον κλί-
34 τος. * καὶ τοὺς σύλους κατεχρύσωσεν χρυσίῳ, καὶ τοὺς δα-
κτυλίους αὐτῶν ἐποίησε χρυσοῦς εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσι·
35 καὶ κατεχρύσωσε τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ. * καὶ ἐποίησε καταπέ-
τασμα ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ
βύσσου νενησμένης. ἔργον ὑφαντὸν ἐποίησεν αὐτὸ χερουβίμ.
36 * καὶ ἐπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τεσσάρων σύλων ἀσήπτων κε-
χρυσωμένων χρυσίῳ· καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ, καὶ αἱ
37 βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυραῖ. * καὶ ἐποίησεν ἐπίασρον
τῇ θύρᾳ τῆς σκιωῆς ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου
κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, ἔργον ποικίλου.
38 * καὶ τοὺς σύλους αὐτοῦ πέντε, καὶ τὰς κεφαλίδας αὐτῶν,
καὶ κατεχρύσωσε τὰς κεφαλίδας αὐτῶν χρυσίῳ, καὶ ἐχώνευσεν
αὐτοῖς πέντε βάσεις χαλκᾶς. λζ.
1 * Καὶ ἐποίησε Βεζελεὴλ τὴν κιβωτὸν ἐκ ξύλων ἀσήπτων,
δύο πηχέων καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους
2 τὸ πλάτος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. * καὶ ἐχρύσωσεν
αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν· καὶ ἐποίησεν αὐτῇ
3 κυμάτιον στρεπτὸν χρυσοῦν κύκλῳ. * καὶ ἐχώνευσεν αὐτῇ τέσ-
σαρας δακτυλίους χρυσοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη αὐτῆς· δύο
δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἕν, καὶ δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος
4 τὸ δεύτερον. * καὶ ἐποίησεν ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ
5 κατεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ. * καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀναφορεῖς
εἰς τοὺς δακτυλίους τοὺς ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς κιβωτοῦ, αἴρειν τὴν
6 κιβωτὸν ἐν αὐτοῖς. * καὶ ἐποίησε τὸ ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυ
σίου καθαροῦ δύο πηχέων καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος, καὶ
7 ἡμίσους τὸ πλάτος. * καὶ ἐποίησε δύο χερουβὶμ χρυσᾶ τορευ-
τά, καὶ ἐπέθηκεν αὐτὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ ἱλαστηρίου.
8 * χερουβ εἷς ἐκ τοῦ κλίτους τούτου, καὶ χερουβ εἷς ἐκ τοῦ κλίτους
τοῦ δευτέρου τοῦ ἱλαστηρίου· καὶ ἐποίησε τοὺς δύο χερουβὶμ ἐπὶ
9 τὰ δύο κλίτη αὐτοῦ. * καὶ ἦσαν οἱ δύο χερουβὶμ ἐκπετάννυον-
τες τὰς πτέρυγας ἐπάνωθεν, συσκιάζοντες ταῖς πτέρυξιν αὐ-
τῶν ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς ἄλληλα
εἰς τὸ ἱλαστήριον ἦσαν τὰ πρόσωπα τῶν χερουβίμ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[31] Et fecit quinque vectes de lignis ſetim ad continendas tabulas vnius lateris tabernaculi. [32] Et quinque vectes fecit ad continendas tabulas alterius lateris tabernaculi, & quinque vectes fecit ad continendas tabulas partis poſterioris tabernaculi ad occidentem. [33] Et fecit vectem medium vt mitteretur per medias tabulas à ſummo vſque ad ſummum. [34] Tabulaſque cooperuit auro, & anulos earum fecit ex auro vt eſſent loca vectibus, vectes quoque cooperuit auro. [35] Fecitque velum de hyacintho, & purpura, & coccino, & byſſo retorta: opere artificis fecit illud cum figuris Cherubim. [36] Et fecit ei quatuor columnas de lignis ſetim, & cooperuit eas auro, & capita earũ erant ex auro, & effudit eis quatuor baſes de argento. [37] Fecitque tentorium in oſtio tabernaculi de hyacintho, & purpura, & coccino, & byſſo retorta opere polymitarij. [38] Et columnæ eius quinque cum capitibus ſuis, & cooperuit capita earum & cælaturas earum auro, baſesque earum fecit quinque ex ære.

CAPVT XXXVII.

ET fecit Beſeleel arcam de lignis ſetim, duorum cubitorum & dimidij erat longitudo eius, & latitudo eius cubiti & dimidij, & altitudo cubiti, & dimidij. [2] Et cooperuit eam auro mundiſſimo intus & foris, fecitque illi circulum aureum per circuitum. [3] Et effudit ei quatuor anulos aureos ſuper quatuor angulos eius, duo anuli in latere vno, & duo anuli in latere altero. [4] Et fecit vectes de lignis ſetim, & cooperuit eos auro. [5] Et induxit vectes per anulos qui erant in lateribus arcæ. [6] Fecitque propitiatorium ex auro mundiſſimo, duorum cubitorum & dimidij erat longitudo eius, & latitudo cubiti & dimidij. [7] Fecitque duos Cherubim, de auro ductili fecit eos ex duobus lateribus propitiatorij. [8] Cherub vnum in latere vno hinc, & Cherub alterum in latere altero illinc. Ex propitiatorio fecit Cherubim ex duobus lateribus eius. [9] Et erant Cherubim extendentes alas ſuas ſurſum, tegentes alis ſuis ſuper propitiatorium, & facies vniuſcuiuſque eorum erat è regione alterius, contra propitiatorium erant facies Cherubim.

10 * וַיַּעַשׂ אֶת־הַשֻּׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם
11 אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ וְאַמָּה וְחֵצִי קֹמָתוֹ : * וַיְצַף אֹתוֹ
12 זָהָב טָהוֹר וַיַּעַשׂ לוֹ זֵר זָהָב סָבִיב : * וַיַּעַשׂ לוֹ מִסְגֶּרֶת
13 טֹפַח סָבִיב וַיַּעַשׂ זֵר־זָהָב לְמִסְגַּרְתּוֹ סָבִיב : * וַיִּצֹק
לוֹ אַרְבַּע טַבְּעֹת זָהָב וַיִּתֵּן אֶת־הַטַּבָּעֹת עַל אַרְבַּע
14 הַפֵּאֹת אֲשֶׁר לְאַרְבַּע רַגְלָיו : * לְעֻמַּת הַמִּסְגֶּרֶת הָיוּ
הַטַּבָּעֹת בָּתִּים לַבַּדִּים לָשֵׂאת אֶת־הַשֻּׁלְחָן :
15 * וַיַּעַשׂ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים וַיְצַף אֹתָם זָהָב
16 לָשֵׂאת אֶת־הַשֻּׁלְחָן : * וַיַּעַשׂ אֶת־הַכֵּלִים ׀ אֲשֶׁר
עַל־הַשֻּׁלְחָן אֶת־קְעָרֹתָיו וְאֶת־כַּפֹּתָיו וְאֶת־מְנַקִּיֹּתָיו
וְאֶת־הַקְּשׂוֹת אֲשֶׁר יֻסַּךְ בָּהֶן זָהָב טָהוֹר :
17 * וַיַּעַשׂ אֶת־הַמְּנֹרָה זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה עָשָׂה אֶת־
הַמְּנֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ
18 מִמֶּנָּה הָיוּ : * וְשִׁשָּׁה קָנִים יֹצְאִים מִצִּדֶּיהָ שְׁלֹשָׁה
קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ הָאֶחָד וּשְׁלֹשָׁה קְנֵי מְנֹרָה מִצִּדָּהּ
19 הַשֵּׁנִי : * שְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בַּקָּנֶה הָאֶחָד
כַּפְתֹּר וָפֶרַח וּשְׁלֹשָׁה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים בְּקָנֶה
אֶחָד כַּפְתֹּר וָפֶרַח כֵּן לְשִׁשֶּׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים
20 מִן־הַמְּנֹרָה : * וּבַמְּנֹרָה אַרְבָּעָה גְבִעִים מְשֻׁקָּדִים
21 כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ : * וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים
מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה וְכַפְתֹּר
תַּחַת־שְׁנֵי הַקָּנִים מִמֶּנָּה לְשִׁשֶּׁת הַקָּנִים הַיֹּצְאִים
22 מִמֶּנָּה : * כַּפְתֹּרֵיהֶם וְקָנֹתָם מִמֶּנָּה הָיוּ כֻלָּהּ מִקְשָׁה
אַחַת זָהָב טָהוֹר : * וַיַּעַשׂ אֶת־נֵרֹתֶיהָ שִׁבְעָה וּמַלְקָחֶיהָ
23 וּמַחְתֹּתֶיהָ זָהָב טָהוֹר : * כִּכַּר זָהָב טָהוֹר עָשָׂה אֹתָהּ
24 וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ : * וַיַּעַשׂ אֶת־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת
עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּה אָרְכּוֹ וְאַמָּה רָחְבּוֹ רָבוּעַ וְאַמָּתַיִם
25 קֹמָתוֹ מִמֶּנּוּ הָיוּ קַרְנֹתָיו : * וַיְצַף אֹתוֹ זָהָב טָהוֹר
אֶת־גַּגּוֹ וְאֶת־קִירֹתָיו סָבִיב וְאֶת־קַרְנֹתָיו וַיַּעַשׂ לוֹ
זֵר זָהָב סָבִיב :

10 * Fecit et mensam de lignis sethim in longitudine duorum cubitorum & in latitudine vnius cubiti, quæ habebat in altitudine cubi-
11 tum ac semissem. *Circundeditq́; eam auro mundissimo, et fecit illi labium aureum per
12 gyrum. * Ipsi quoque labio coronam aureã interrasilem quatuor digitorũ, et super ean-
13 dem alteram coronam auream. * Fudit et quatuor circulos aureos quos posuit in quatuor angulis per singulos pedes mensę contra
14 coronam. *Misitque in eos vectes, vt possit
15 mensa portari. * Ipsos quoq; vectes fecit de lignis sethim, et circundedit eos auro.
16 *Et vasa ad diuersos vsus mensæ, acetabula, phialas et cyathos et thuribula ex auro puro,
17 in quibus offerenda sunt libamina. * Fecit et candelabrum ductile de auro mundissimo, de cuius vecte calami, scyphi sphærulæque ac
18 lilia procedebant. * Sex in vtroque latere: tres calami ex parte vna, et tres ex altera.
19 * Tres scyphi in nucis modum per calamos C singulos sphærulæque simul et lilia. Et tres scyphi instar nucis in calamo altero, sphęrulęque simul & lilia. Æquum erat opus sex calamorum qui procedebãt de stipite candelabri.
20 * In ipso autem vecte erãt quatuor scyphi in nucis modum, sphærulæq; per singulos et
21 lilia. *Et sphærulæ sub duobus calamis per loca tria, qui simul sex fiunt calami procedentes de vecte vno.
22 *Et sphærulę igitur et calami ex ipso erant, vniuersa ductilia ex auro purissimo.
23 * Fecit et lucernas septem cum emunctorijs suis, et vasa vbi ea quæ emuncta sunt extinguantur de auro mundissimo.
24 * Talentum auri appendebat candelabrum cum omnibus vasis suis.
25 * Fecit et altare thymiamatis de lignis sethim per quadrum singulos habens cubitos, et in altitudine duos, è cuius angulis procedebant cornua.
26 *Vestiuítque illud auro purissimo cum craticula ac parietibus et cornibus. Fecítque ei coronam aureolam per gyrum.

תרגום אונקלוס

10 וַעֲבַד יַת פַּתּוֹרָא דְּאָעֵי שִׁטִּין תַּרְתֵּין אַמִּין אוֹרְכֵיהּ וְאַמְּתָא פּוּתְיֵהּ וְאַמְּתָא וּפַלְגָּא רוּמֵיהּ : 11 וַחֲפָא יָתֵיהּ דְּהַב דְּכִי וַעֲבַד לֵיהּ זֵיר דְּדַהַב
סְחוֹר סְחוֹר : 12 וַעֲבַד לֵיהּ גַּדְנָפָא רוּמֵיהּ פּוּשְׁכָא סְחוֹר סְחוֹר וַעֲבַד זֵיר דְּדָהָב לְגַדְנְפֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר : 13 וְאַתֵּיךְ לֵיהּ אַרְבַּע
עִזְקָן דְּדָהָב וְיַהַב יַת עִזְקָתָא עַל אַרְבַּע זְוָיָתֵיהּ דְּלְאַרְבַּע רַגְלוֹהִי : 14 לְקִבֵּיל גַּדְנָפָא הֲווֹ עִזְקָתָא אַתְרָא לַאֲרִיחַיָּא לְמִישַׁל יַת פַּתּוֹרָא : 15 וַעֲבַד
יַת אֲרִיחַיָּא דְּאָעֵי שִׁטִּין וַחֲפָא יָתְהוֹן דַּהֲבָא לְמִישַׁל יַת פַּתּוֹרָא : 16 וַעֲבַד יַת מָנַיָּא דְּעַל פַּתּוֹרָא יַת מְגִיסוֹהִי וְיַת בַּזִּיכוֹהִי וְיַת מְכֵילָתֵיהּ וְיַת קַסְוָתָא
דְּיִתְנַסַּךְ בְּהוֹן דְּדָהָב דְּכִי : 17 וַעֲבַד יַת מְנָרְתָּא דְּדָהָב דְּכִי נְגִיד עֲבַד יַת מְנָרְתָּא שִׁיזְדָתָא וּקְנָהָא כַּלְיָדָהָא חִיזְוָרָהָא וְשׁוֹשַׁנָּתָא מִינַהּ הֲווֹ :
18 וְשִׁיתָּא קְנִין נָפְקִין מִסְּטַרָתָא תְּלָתָא קְנֵי מְנָרְתָּא מִסְּטַרָהּ חַד וּתְלָתָא קְנֵי מְנָרְתָּא מִסְּטַרָהּ תִּנְיָנָא : 19 תְּלָתָא כַּלְיָדִין מְצַיְּירִין בְּקָנְיָא חַד
חִיזּוֹר וְשׁוֹשַׁן וּתְלָתָא כַּלְיָדִין מְצַיְּירִין בְּקָנְיָא חַד חִיזּוֹר וְשׁוֹשַׁן כֵּן לְשִׁיתָּא קְנִין דְּנָפְקִין מִן מְנָרְתָּא : 20 וּבִמְנָרְתָּא אַרְבְּעָה כַּלְיָדִין מְצַיְּירִין
חִיזּוֹרֵיהוֹן וְשׁוֹשַׁנָּתָא : 21 וְחִיזּוֹר תְּחוֹת תְּרֵין קְנִין מִינַהּ וְחִיזּוֹר תְּחוֹת תְּרֵין קְנִין מִינַהּ לְשִׁיתָּא קְנִין דְּנָפְקִין
מִינַהּ : 22 חִיזּוֹרֵיהוֹן וְקָנֵיהוֹן מִינַהּ הֲווֹ כֻּלָּהּ נְגִידָא חֲדָא דְּדָהָב דְּכִי : 23 וַעֲבַד יַת בּוּצִינָהָא שְׁבְעָא וְצִבְתָהָא וּמַחְתָּתָהָא
דְּדָהָב דְּכִי : 24 כִּכְּרָא דְּדָהָב דְּכִי עֲבַד יָתַהּ וְיַת כָּל מָנָהָא : 25 וַעֲבַד יַת מַדְבַּח קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא דְּאָעֵי שִׁטִּין אַמְּתָא אוֹרְכֵיהּ וְאַמְּתָא
פּוּתְיֵהּ מְרַבַּע וְתַרְתֵּין אַמִּין רוּמֵיהּ מִינֵיהּ הֲווֹ קַרְנוֹהִי : 26 וַחֲפָא יָתֵיהּ דְּהַב דְּכִי יַת אִיגַּרֵיהּ וְיַת כּוֹתָלוֹהִי סְחוֹר סְחוֹר וְיַת קַרְנוֹהִי
וַעֲבַד לֵיהּ זֵיר דְּדָהָב סְחוֹר סְחוֹר :

** Et fecit menſam ex lignis imputribilibus, duorum cubitorũ longitudo, & cubiti latitudo, & cubiti & dimidij altitudo.*

10 *καὶ ἐποίησε τραπέζαν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πηχέων τὸ μῆκος, καὶ πήχεος τὸ εὖρος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος.

** Et deauravit eam auro puro, & fecit ei vertibilem vndulam auream in circuitu.*

11 *καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ καὶ ἐποίησεν αὐτῇ στρεπτὸν κυμάτιον χρυσοῦν κύκλῳ.

** Et fecit ei coronam pugilli in circuitu, & fecit vertibilem vndulam in circuitu coronæ.*

12 *καὶ ἐποίησεν αὐτῇ στεφάνην παλαιστοῦ κύκλῳ· καὶ ἐποίησε στρεπτὸν κυμάτιον κύκλῳ τῇ στεφάνῃ.

** Et fudit ei quatuor anulos aureos, & imposuit quatuor anulos super quatuor partes pedum eius*

13 *καὶ ἐχώνευσεν αὐτῇ τέσσαρας δακτυλίους χρυσοῦς· καὶ ἐπέθηκε τοὺς τέσσαρας δακτυλίους ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη τῶν ποδῶν αὐτῆς

** Sub vertibili corona: erant anuli in repositoria vectibus, ad portandum menſam.*

14 *ὑπὸ τὴν στρεπτὴν στεφάνην· ἦσαν οἱ δακτύλιοι εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσιν, ὥστε αἴρειν τὴν

** Et fecit vectes de lignis imputribilibus, et deaurauit eos auro, ad portandum menſam.*

15 τράπεζαν. *καὶ ἐποίησε τοὺς ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ

16 κατεχρύζωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ, ὥστε αἴρειν τὴν τράπεζαν. *καὶ ἐποίησε τὰ σκεύη τῆς τραπέζης, τὰ τρυβλία αὐτῆς καὶ τὰς θυΐσκας καὶ τοὺς κυάθους καὶ τὰ σπονδεῖα ἐν οἷς σπείσει ἐν αὐτοῖς χρυσίῳ καθαρῷ.

** Et fecit vaſa menſæ, catinos eius & mortariola, & cyathos, & libatoria in quibus libabit in eis auri puri.*

17 *καὶ ἐποίησε τὴν λυχνίαν ἐκ χρυσίου καθαροῦ, τορευτὴν ἐποίησε τὴν λυχνίαν· ὁ καυλὸς αὐτῆς καὶ οἱ καλαμίσκοι, καὶ οἱ κεφαλῆρες, καὶ οἱ σφαιρωτῆρες, καὶ τὰ κρίνα ἐξ αὐτῆς

** Et fecit candelabrum ex auro puro, tornatile fecit candelabrum: haſtile eius, & calami, et ſcyphi, & ſphærulæ, & lilia ex ipſo erant.*

18 ἦσαν. *ἓξ δὲ καλαμίσκοι ἐκπορευόμενοι ἐκ πλαγίων· τρεῖς καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ μιᾶς κλίτους αὐτῆς τοῦ ἑνός· καὶ τρεῖς

** Sex autem calami egredientes ex lateribus; tres calami candelabri ex latere ipſius vnius, & tres calami candelabri ex latere ſecundo.*

19 καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ μιᾶς κλίτους τοῦ δευτέρου. *οἱ τρεῖς κεφαλῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους· ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτὴρ καὶ κρίνον, καὶ τρεῖς κεφαλῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους, ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτὴρ, καὶ κρίνον· οὕτω τοῖς ἓξ

** Et tres ſcyphi figurati in nucis modum, in vno calamo ſphærula & lilium, & tres ſcyphi figurati in nucis modum, in vno calamo ſphærula, & lilium: ſic ſex calamis egredientibus ex candelabro.*

20 καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. *καὶ ἐν τῇ λυχνίᾳ τέσσαρες κεφαλῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους. ἐν τῷ

** Et in cãdelabro quatuor ſcyphi figurati in nucis modum, in vno calamo ſphærulæ & lilia eius.*

21 ἑνὶ καλαμίσκῳ οἱ σφαιρωτῆρες καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς. *ὁ σφαιρωτὴρ ὑπὸ δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς, καὶ σφαιρωτὴρ ὑπὸ δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς· οὕτω τοῖς ἓξ καλα-

** Sphærula ſub duobus calamis ex ipſa, et ſphærula ſub duobus calamis ex ipſa: ſic ſex calamis egredientibus ex candelabro.*

22 μίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. *οἱ καλαμίσκοι αὐτῶν ἐξ αὐτῆς ἦσαν ὅλοι τορευτοὶ ἐξ ἑνὸς

** Et calami, & ſphærulæ ex ipſo erant omnes tornatiles ex vno auro puro.*

23 χρυσίου καθαροῦ. *καὶ ἐποίησε τοὺς λύχνους αὐτῆς ἑπτὰ· καὶ τὰς λαβίδας αὐτῆς καὶ τὰς ἐπαρυστρίδας αὐτῆς χρυσίου καθαροῦ.

** Et fecit altare incenſi ex lignis imputribilibus, cubiti longitudo eius, & cubiti latitudo eius quadrangulum, & duorum cubitorum altitudo eius, ex ipſo erant cornua eius.*

24 *τάλαντον χρυσίου καθαροῦ ἐποίησεν αὐτήν, καὶ πάντα τὰ

25 σκεύη αὐτῆς. *καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον θυμιάματος ἐξ ξύλων ἀσήπτων, πήχεος τὸ μῆκος αὐτοῦ, καὶ πήχεος τὸ εὖρος αὐτοῦ τετράγωνον, καὶ δύο πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ· ἐξ αὐτοῦ ἦσαν τὰ κέρατα αὐτοῦ.

** Et deauravit illud auro puro, craticulam eius, & parietes eius, & cornua eius, & fecit illi vertibilem coronam auream in circuitu.*

26 *καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὸ χρυσίῳ καθαρῷ, τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ, καὶ τοὺς τοίχους αὐτοῦ, καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν αὐτῷ στρεπτὸν στεφάνῃ χρυσοῦν κύκλῳ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Fecitque menſam de lignis ſetim, duorum cubitorum longitudo eius, & cubiti vnius latitudo eius, & cubiti, & dimidij altitudo eius.

[11] Et operuit eam auro mundiſſimo, fecitque ei circulum aureum per gyrum. [12] Et fecit ei coronam interraſilem altam pugillo per circuitum, & fecit circulum aureum ipſi coronæ interraſili per gyrum. [13] Et fudit ei quatuor anulos aureos, & poſuit anulos ſuper quatuor angulos eius, qui erant ad quatuor pedes eius. [14] Contra coronam interraſilem fuerunt anuli, vt per eos mitterentur vectes vt portaretur menſa. [15] Fecitque vectes de lignis ſetim, & operuit eos auro, vt in eis portaretur menſa. [16] Et fecit vaſa quæ erant ſuper menſa, acetabula eius & phialas, & thuribula, & cyathos in quibus offerenda erant libamina; de auro mundiſſimo fecit ea. [17] Fecitque candelabrum de auro mundiſſimo, ductile fecit illud: haſtile & calamum eius, ſcyphi eius, ſphærulæ & lilia eius ex ipſo erant. [18] Et ſex calami egrediebantur de lateribus eius, tres calami ex latere vno candelabri, & tres calami ex latere altero.

[19] Tres ſcyphi figurati erant in calamo vno, ſphærula & lilium, & tres ſcyphi figurati in calamo alio, ſphærula & lilium, ſic fecit in ſex calamis qui egrediebantur de candelabro. [20] Et in candelabro erant quatuor ſcyphi figurati, ſphærulæ eius & lilia.

[21] Sphærulaque ſub duobus calamis eius, & ſphærula ſub duobus calamis eius, & ſphærula ſub duobus calamis eius: ſic fecit in ſex calamis qui egrediebantur ex eo. [22] Sphærulæ eius & calami eius ex ipſo erant, omnia ſimul ductilia ex auro mundiſſimo.

[23] Fecitque ſeptem lucernas eius & forcipes eius & thuribula eius ex auro mundiſſimo. [24] Ex talento auri mundiſſimi fecit illud & omnia vaſa eius. [25] Fecitque altare incenſi aromatum de lignis ſetim, longitudo eius erat cubiti vnius, & latitudo eius cubiti vnius, quadrangulum erat, & duorum cubitorum erat altitudo eius, ex ipſo fuerunt cornua eius. [26] Operuitque illud auro mundiſſimo, tectum eius, & parietes eius per gyrum & cornua eius, & fecit circulum aureum per circuitum.

27 * וּשְׁתֵּי טַבְּעֹת זָהָב עָשִׂיתָ לּוֹ מִתַּחַת לְזֵרֹו עַל
שְׁתֵּי צַלְעֹתָיו עַל שְׁנֵי צִדָּיו לְבָתִּים לְבַדִּים לָשֵׂאת
28 אֹתוֹ בָּהֶם: * וַיַּעַשׂ אֶת־הַבַּדִּים עֲצֵי שִׁטִּים
29 וַיְצַף אֹתָם זָהָב: * וַיַּעַשׂ אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה קֹדֶשׁ
וְאֶת־קְטֹרֶת הַסַּמִּים טָהוֹר מַעֲשֵׂה רֹקֵחַ:

לח

1 * וַיַּעַשׂ אֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה עֲצֵי שִׁטִּים חָמֵשׁ אַמֹּות
אָרְכּוֹ וְחָמֵשׁ אַמֹּות רָחְבּוֹ רָבוּעַ וְשָׁלֹשׁ אַמֹּות קֹמָתוֹ:
2 * וַיַּעַשׂ קַרְנֹתָיו עַל אַרְבַּע פִּנֹּתָיו מִמֶּנּוּ הָיוּ קַרְנֹתָיו
3 וַיְצַף אֹתוֹ נְחֹשֶׁת: * וַיַּעַשׂ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ אֶת־
הַסִּירֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקֹת אֶת־הַמִּזְלָגֹת
4 וְאֶת־הַמַּחְתֹּת כָּל־כֵּלָיו עָשָׂה נְחֹשֶׁת: * וַיַּעַשׂ לַמִּזְבֵּחַ
מִכְבָּר מַעֲשֵׂה רֶשֶׁת נְחֹשֶׁת תַּחַת כַּרְכֻּבּוֹ מִלְמַטָּה
5 עַד־חֲצִיוֹ: * וַיִּצֹק אַרְבַּע טַבָּעֹת בְּאַרְבַּע הַקְצוֹת
6 לְמִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת בָּתִּים לַבַּדִּים: * וַיַּעַשׂ אֶת־הַבַּדִּים
7 עֲצֵי שִׁטִּים וַיְצַף אֹתָם נְחֹשֶׁת: * וַיָּבֵא אֶת־הַבַּדִּים
בַּטַּבָּעֹת עַל צַלְעֹת הַמִּזְבֵּחַ לָשֵׂאת אֹתוֹ בָּהֶם נָבוּב
8 לֻחֹת עָשָׂה אֹתוֹ: * וַיַּעַשׂ אֶת־הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת
וְאֶת־כַּנּוֹ נְחֹשֶׁת בְּמַרְאֹת הַצֹּבְאֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ פֶּתַח
9 אֹהֶל מוֹעֵד: * וַיַּעַשׂ אֶת־הֶחָצֵר לִפְאַת־
נֶגֶב תֵּימָנָה קַלְעֵי הֶחָצֵר שֵׁשׁ מָשְׁזָר מֵאָה בָּאַמָּה:
10 * עַמּוּדֵיהֶם עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת וָוֵי
11 הָעַמּוּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף: * וְלִפְאַת צָפוֹן מֵאָה
בָּאַמָּה עַמּוּדֵיהֶם עֶשְׂרִים וְאַדְנֵיהֶם עֶשְׂרִים נְחֹשֶׁת
12 וָוֵי הָעַמּוּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף: * וְלִפְאַת־יָם קְלָעִים
חֲמִשִּׁים בָּאַמָּה עַמּוּדֵיהֶם עֲשָׂרָה וְאַדְנֵיהֶם
13 עֲשָׂרָה וָוֵי הָעַמָּדִים וַחֲשֻׁקֵיהֶם כָּסֶף: * וְלִפְאַת
14 קֵדְמָה מִזְרָחָה חֲמִשִּׁים אַמָּה: * קְלָעִים חֲמֵשׁ־
עֶשְׂרֵה אַמָּה אֶל־הַכָּתֵף עַמּוּדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם
שְׁלֹשָׁה:

27 * Et duos anulos aureos sub corona per sin
gula latera, vt mittantur in eos vectes, & pos-
28 sit altare portari. * Ipsos autem vectes fecit
de lignis sethim, & operuit laminis aureis.
29 * Composuit & oleum ad sanctificationis
vnguentum & thymiamata de aromatibus
mundissimis opere pigmentarij.

CAP. XXXVIII.

1 FEcit & altare holocausti de lignis sethim,
quinque cubitorũ per quadrum, & trium
A in altitudine.
2 * Cuius cornua de angulis procedebant, 2. Paral.
3 operuítque illud laminis æneis. * Et in vsus 11. 2.
eius parauit ex ære vasa diuersa, lebetes, forci-
pes, fuscinulas, vncinos, & ignium recepta-
4 cula. * Craticulámque eius in modum
retis fecit æneam.
5 * Et subter eam in altaris medio arulam fu
sis quatuor anulis per totidẽ retiaculi summi-
tates, ad immittendos vectes ad portandum.
6 * Quos & ipsos fecit de lignis sethim, &
operuit laminis æneis.
7 * Induxítque in circulos qui in lateribus
altaris eminebant. Ipsum autẽ altare non erat
solidum, sed cauum ex tabulatis & intus va-
8 cuum. * Fecit & labrum æneum cũ basi sua
de speculis mulierum, quæ excubabãt in ostio
9 tabernaculi. * Fecit & atrium in cuius au-
B strali plaga erant tentoria de byssо retorta cu
bitorum centum.
10 * Columnæ æneæ viginti cum basibus suis,
capita columnarum et tota operis cælatura
argentea.
11 *Æquè ad septentrionalem plagam tento-
ria, columnę basésque et capita columnarum
eiusdem mensuræ et operis ac metalli erant.
12 * In ea verò plaga quæ ad occidentem re-
spicit, fuerunt tentoria cubitorum quinqua-
ginta, columnę decem cum basibus suis æneę,
et capita columnarum et tota operis cælatura
13 argentea. *Porrò cõtra orientem quinqua-
ginta cubitorum parauit tentoria.
14 * E quibus quindecim cubitos columna-
rum triũ cum basibus suis vnũ tenebat latus.

תרגום אונקלוס

27 וְתַרְתֵּין עִיזְקָן דְּדָהַב עֲבַד לֵיהּ מִלְרַע לְזֵירֵיהּ עַל תַּרְתֵּין זְוָיָתֵיהּ עַל אֲתָרָא לַאֲרִיחָיָא לְמִישַׁל בְּהוֹן: 28 וַעֲבַד יַת אֲרִיחָיָא דְּאָעֵי
שִׁטִּין וְחַפָּא יָתְהוֹן דַּהֲבָא: 29 וַעֲבַד יַת מִשְׁחָא דְּרְבוּתָא קוּדְשָׁא וְיַת קְטוֹרֶת בּוּסְמַנְיָא דְּכִי עוֹבַד בּוּסְמָנוּ:

לח

1 וַעֲבַד יַת מַדְבַּח עֲלָתָא דְּאָעֵי שִׁטִּין חֲמֵשׁ אַמִּין אוֹרְכֵיהּ וַחֲמֵשׁ אַמִּין פּוּתְיֵיהּ מְרַבַּע וּתְלָת אַמִּין רוּמֵיהּ: 2 וַעֲבַד קַרְנוֹתֵי עַל אַרְבַּע זְוָיָתֵיהּ
מִנֵּיהּ הֲווֹאָה קַרְנוֹתֵי וְחַפָּא יָתְהוֹן נְחָשָׁא: 3 וַעֲבַד יָת כָּל מָאנֵי מַדְבְּחָא יַת פַּסְכְּתְרָתָא וְיַת מַגְרוּפְיָתָא וְיַת מִזְרְקָיָא וְיַת צִנּוֹרָיָתָא
וְיַת מַחְתְּיָתָא כָּל מָנוֹהִי עֲבַד נְחָשָׁא: 4 וַעֲבַד לְמַדְבְּחָא סְרָדָא עוֹבַד מְצַדְתָּא דִּנְחָשָׁא תְּחוֹת סוּבְבֵיהּ מִלְרַע עַד פַּלְגֵיהּ: 5 וְאַתִּיךְ
אַרְבַּע עִיזְקָתָא בְּאַרְבַּע זְוָיָתָא לְסָרְדָא דִּנְחָשָׁא אַתְרָא לַאֲרִיחָיָא: 6 וַעֲבַד יַת אֲרִיחָיָא דְּאָעֵי שִׁטִּין וְחַפָּא יָתְהוֹן דִּנְחָשָׁא 7 וְאַעֵיל
יַת אֲרִיחָיָא בְּעִיזְקָתָא עַל סִיטְרֵי מַדְבְּחָא לְמִישַׁל בְּהוֹן חַלִּיל לוּחִין עֲבַד יְהֵיב: 8 וַעֲבַד יַת כִּיּוֹרָא דִּנְחָשָׁא וְיַת כְּסֵיסֵיהּ דִּנְחָשָׁא
בְּמַחֲזֵית נְשַׁיָּא דְּאָתְיָן לְצַלָּאָה בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא: 9 וַעֲבַד יַת דְּרָתָא לִרוּחַ עִיבַר דָּרוֹמָא סְרָדֵי דַּרְתָּא דְּבוּץ שְׁזִיר מְאָה אַמִּין:
10 עַמּוּדֵיהוֹן עֶשְׂרִין וְסַמְכֵיהוֹן עֶשְׂרִין דִּנְחָשָׁא וָוֵי עַמּוּדַיָּא וְכִיבּוּשֵׁיהוֹן דִּכְסָף: 11 וּלְרוּחַ צִיפּוֹנָא מְאָה אַמִּין עַמּוּדֵיהוֹן
עֶשְׂרִין וְסַמְכֵיהוֹן עֶשְׂרִין דִּנְחָשָׁא וָוֵי עַמּוּדַיָּא וְכִיבּוּשֵׁיהוֹן דִּכְסָף: 12 וּלְרוּחַ מַעַרְבָא סְרָדִין חַמְשִׁין אַמִּין עַמּוּדֵיהוֹן עֲשַׂרְא
וְסַמְכֵיהוֹן עֲשַׂרְא וָוֵי עַמּוּדַיָּא וְכִיבּוּשֵׁיהוֹן דִּכְסָף: 13 וּלְרוּחַ קִדּוּמָא מַדִּינְחָא חַמְשִׁין אַמִּין: 14 סְרָדִין חֲמֵשׁ עֲשַׂרְא אַמִּין לְעֵיבְרָא
עַמּוּדֵיהוֹן תְּלָתָא וְסַמְכֵיהוֹן תְּלָתָא:

Et duos anulos aureos puros fecit illi sub 27
corona vertibili eius ad duo latera eius, in duo-
bus lateribus eius in repositoria vectibus, ad por-
tandum illud in eis.

Et fecit vectes de lignis imputribilibus, et de- 28
aurauit eos auro. *Et fecit oleum vnctionis san-* 29
ctum, & compositionem thymiamatis purum opus
pigmentarij.

CAP. XXXVIII.

ET fecit altare holocausti de lignis imputribili- 1
bus, quinque cubitorum longitudine, & quin-
que cubitorum latitudine, quadrangulum erat al-
tare, & trium cubitorum altitudo eius. *Et fe-* 2
cit cornua in quatuor angulis, ex ipso erant cornua.
& cooperuit ea ære. *Et fecit coronam altari, &* 3
cooperimentum eius, & phialas eius, & fuscinulas
eius, & thuribulum eius, & omnia vasa eius fecit
ænea. *Et fecit ei craticulã opere retiario æneam.* 4
Et fecit craticulæ quatuor anulos æneos ad qua- 5
tuor latera, & supposuit eos sub craticula altaris
ab infra, & erat craticula vsque ad dimidium al-
taris. *Et fecit vectes altari ex lignis imputri-* 6
bilibus, & obærauit eos ære. *Et induxit vectes* 7
per latera altaris in eleuando illud, concauum tabu-
latum fecit illud. *Et fecit labrum æneum, &* 8
basim eius æneam de speculis ieiunantium, quæ ie-
iunauerunt apud ostia tabernaculi testimonij.

Et fecit atrium ad Austrum, cortinas atrij ex 9
bysso retorta centum ad centum.

Et columnæ earum viginti, & bases earum vi- 10
ginti æneæ, & fibulæ earum & forcipes earum ar-
genteæ. *Et latus quod ad Aquilonem centum* 11
ad centum, & columnæ earum viginti, & bases
earum viginti æneæ, & fibulæ earum & forcipes
earum argenteæ.

Et latus quod ad mare cortinæ quinquaginta 12
cubitorum, columnæ earum decem, & bases earum
decem, & fibulæ earum & forcipes earũ argenteæ.

Et latus quod ad Orientem quinquaginta cu- 13
bitorum cortinæ. *Quinque & decem cubitorum* 14
iuxta dorsum, et columnæ earum tres, & bases ea-
rum tres.

27 καὶ δύο δακτυλίους χρυσοῦς καθαροὺς ἐποίησεν αὐτῷ ὑπὸ τὴν στεφάνην τὴν στρεπτὴν αὐτοῦ εἰς τὰ δύο κλίτη αὐτοῦ ἐν τοῖς δυσὶ πλευροῖς αὐτοῦ εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσιν, αἴρειν αὐ-
28 τὸ ἐν αὐτοῖς. καὶ ἐποίησε τοὺς μοχλοὺς ἐκ ξύλων ἀσήπ-
29 των, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὰς χρυσίῳ. καὶ ἐποίησε τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως τὸ ἅγιον, καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάμα-τος καθαρὸν ἔργον μυρεψοῦ.

λή.

1 Καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον ὁλοκαυτώματος ἐκ ξύλων ἀσήπτων, πέντε πηχέων τὸ μῆκος, καὶ πέντε πηχέων τὸ πλάτος, τετράγωνον ἴσον τὸ θυσιαστήριον, καὶ τριῶν πηχέων τὸ ὕψος αὐτοῦ.
2 καὶ ἐποίησε τὰ κέρατα ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν, ἐξ αὐτοῦ
3 ἦσαν τὰ κέρατα· καὶ ἐκάλυψεν αὐτὰ χαλκῷ. καὶ ἐποίησε στεφάνην τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ τὸν καλυπτῆρα αὐτοῦ, καὶ τὰς φιά-λας αὐτοῦ, καὶ τὰς κρεάγρας αὐτοῦ, καὶ τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ πάντα
4 τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐποίησε χαλκᾶ. καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ἐχά-
5 ραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκοῦν. καὶ ἐποίησε τῇ ἐχάρᾳ τέσσα-ρας δακτυλίους χαλκοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη· καὶ ὑπέθη-κεν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐχάραν ἔσω θυσιαστηρίου κάτωθεν· καὶ ἦν ἡ
6 ἐχάρα ἕως ἡμίσους τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἐποίησε τοὺς ἀναφο ρεῖς τῷ θυσιαστηρίῳ ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ περιεχάλκωσεν
7 αὐτοὺς χαλκῷ. καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀναφορεῖς καὶ τὰ πλευ-ρὰ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῷ αἴρειν αὐτό· κοῖλον σανιδωτὸν ἐποίη-
8 σεν αὐτό. καὶ ἐποίησε τὸν λουτῆρα τὸν χαλκοῦν, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ χαλκῆν ἐκ τῶν κατόπτρων τῶν νηστευσασῶν, αἳ ἐνήστευσαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
9 καὶ ἐποίησε τὴν αὐλήν· τὰ πρὸς λίβα, ἱσία τῆς αὐλῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης ἑκατὸν ἐφ' ἑκατόν.
10 καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλ καῖ· καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ.
11 καὶ τὸ κλῖτος τὸ πρὸς βορραν ἑκατὸν ἐφ' ἑκαλόν, καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ· καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ.
12 καὶ τὸ κλῖτος τὸ πρὸς θάλασσαν αὐλαῖαι πεντήκοντα πηχέων, στῦλοι αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα, καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ.
13 καὶ τὸ κλῖτος τὸ πρὸς ἀνατολὰς πεντήκοντα πηχέων ἱσία.
14 πέντε καὶ δέκα πηχέων τὸ κλῖτος τοῦ νώτου, καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[27] Et duos anulos aureos fecit ei subter circulum eius in duobus angulis eius super duo latera eius, vt per eos inducerentur vectes, vt portaretur in eis. [28] Fecitque vectes de lignis setim, & operuit eos auro. [29] Et fecit oleum sanctæ vnctionis & thymiama aromatum mundissimum opere aromatarij.

CAPVT XXXVIII.

FEcitque altare holocausti de lignis setim, quinque cubitorum erat longitudo eius, & quinque cubitorum latitudo eius: quadrangulum erat, & trium cubitorum altitudo eius. [2] Fecitque cornua eius super quatuor angulos eius, ex ipso erant cornua eius, & cooperuit illud ære. [3] Et fecit omnia vasa altaris, lebetes, & batilla, & acetabula, & fuscinulas, & thuribula; omnia vasa eius fecit ex ære. [4] Fecitque ei craticulam opere retis ex ære sub circulo eius deorsum vsque ad dimidium eius. [5] Et fudit ei quatuor anulos in quatuor angulis craticulæ æneæ, vt per eos inducerentur vectes. [6] Fecitque vectes de lignis setim, & operuit eos ære. [7] Et induxit vectes per anulos in lateribus altaris, vt portaretur cum eis, concauum ex tabulis fecit illud. [8] Et fecit labrum ex ære & basim eius ex ære de speculis mulierum qui veniebant vt orarent in ostio tabernaculi fœderis. [9] Fecitque atrium, in cuius australi plaga erant cortinæ de byssо retorta centum cubitorum. [10] Columnæ earum erant viginti, & bases earum viginti ex ære, capita columnarum & cælaturæ earum erant ex argento. [11] Et in plaga Septentrionali erant cortinæ centum cubitorum, columnæ earum viginti, & bases earum viginti ex ære, capita columnarum & cælaturæ erant de argento. [12] Et in plaga Occidentali fuerunt cortinæ quinquaginta cubitorum, columnæ earum decem, & bases earum decem, capita columnarum & cælaturæ earum ex argento. [13] Et in plaga Orientali erat spacium quinquaginta cubitorum. [14] Quindecim cubitorum cortinæ erant in vno latere, columnæ earum tres, & bases earum tres.

15 * וְלַכָּתֵף הַשֵּׁנִית מִזֶּה וּמִזֶּה לְשַׁעַר הֶחָצֵר קְלָעִים
חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה עַמְדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַדְנֵיהֶם
16 שְׁלֹשָׁה: * כָּל־קְלָעֵי הֶחָצֵר סָבִיב שֵׁשׁ מָשְׁזָר:
17 * וְהָאֲדָנִים לָעַמָּדִים נְחֹשֶׁת וָוֵי הָעַמּוּדִים
וַחֲשׁוּקֵיהֶם כֶּסֶף וְצִפּוּי רָאשֵׁיהֶם כֶּסֶף וְהֵם
18 מְחֻשָּׁקִים כֶּסֶף כֹּל עַמְּדֵי הֶחָצֵר: * וּמָסַךְ שַׁעַר
הֶחָצֵר מַעֲשֵׂה רֹקֵם תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי
וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר וְעֶשְׂרִים אַמָּה אֹרֶךְ וְקוֹמָה בְּרֹחַב
19 חָמֵשׁ אַמּוֹת לְעֻמַּת קְלָעֵי הֶחָצֵר: * וְעַמְּדֵיהֶם
אַרְבָּעָה וְאַדְנֵיהֶם אַרְבָּעָה נְחֹשֶׁת וָוֵיהֶם כֶּסֶף
20 וְצִפּוּי רָאשֵׁיהֶם וַחֲשׁוּקֵיהֶם כָּסֶף: * וְכָל־הַיְתֵדֹת
21 לַמִּשְׁכָּן וְלֶחָצֵר סָבִיב נְחֹשֶׁת: * אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן
מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל־פִּי מֹשֶׁה עֲבֹדַת הַלְוִיִּם
22 בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן: * וּבְצַלְאֵל בֶּן־אוּרִי בֶּן
חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֵת כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה
23 אֶת־מֹשֶׁה: * וְאִתּוֹ אָהֳלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ לְמַטֵּה־
דָן חָרָשׁ וְחֹשֵׁב וְרֹקֵם בַּתְּכֵלֶת וּבָאַרְגָּמָן וּבְתוֹלַעַת
24 הַשָּׁנִי וּבַשֵּׁשׁ: * כָּל־הַזָּהָב הֶעָשׂוּי לַמְלָאכָה בְּכֹל
מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי זְהַב הַתְּנוּפָה תֵּשַׁע וְעֶשְׂרִים
כִּכָּר וְשִׁבַּע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:
25 * וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדָה מְאַת כִּכָּר וְאֶלֶף וְשִׁבַּע מֵאוֹת
וַחֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:
26 * בֶּקַע לַגֻּלְגֹּלֶת מֶחֱצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכֹל
הָעֹבֵר עַל־הַפְּקֻדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה
לְשֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת
וַחֲמִשִּׁים: * וַיְהִי מְאַת כִּכַּר הַכֶּסֶף לָצֶקֶת אֵת אַדְנֵי
הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אַדְנֵי הַפָּרֹכֶת מְאַת אֲדָנִים לִמְאַת הַכִּכָּר
28 כִּכָּר לָאָדֶן: * וְאֶת־הָאֶלֶף וְשִׁבַּע הַמֵּאוֹת וַחֲמִשָּׁה
וְשִׁבְעִים עָשָׂה וָוִים לָעַמּוּדִים וְצִפָּה רָאשֵׁיהֶם
וְחִשַּׁק אֹתָם:

15 * Et in parte altera, quia inter vtraque introitum tabernaculi fecit, quindecim æque
C cubitorum erant tentoria, columnæque tres
16 & baſes totidem. * Cuncta atrij tentoria byſſus retorta texuerat.
17 * Baſes columnarum fuere æneæ, capita autem earum cum cunctis cælaturis ſuis argentea, ſed & ipſas columnas atrij veſtiuit argẽto.
18 * Et in introitu eius opere plumario fecit tentorium ex hyacintho, purpura, vermiculo ac byſſo retorta, quod habebat viginti cubitos in longitudine; altitudo verò quinque cubitorum erat, iuxta menſuram quam cuncta atrii tentoria habebant.
19 * Columnæ autem in ingreſſu fuere quatuor cum baſibus æneis, capitáque earum & cælaturæ argenteæ.
20 * Paxillos quoque tabernaculi & atrii per
21 gyrum fecit æneos. * Hæc ſunt inſtrumẽta tabernaculi teſtimonii, quæ enumerata ſunt iuxta præceptum Moyſi in ceremoniis Leuitarum per manum Ithamar filij Aaron ſacer-
22 dotis. * Quæ Beſeleel filius Huri filij Hur de tribu Iuda, Domino per Moyſen iubente compleuerat:
23 * Iuncto ſibi ſocio Ooliab filio Achiſamech de tribu Dan, qui & ipſe artifex lignorũ egregius fuit, & polymitarius atque plumarius ex hyacintho, purpura, vermiculo & byſſo.
24 * Omne aurum quod expenſum eſt in opere ſanctuarii, & quod oblatum eſt in donariis, viginti & nouem talentorum fuit, et ſe-
D ptingentorum triginta ſiclorum ad menſu-
26 ram ſanctuarii. * Oblatum eſt autem ab his qui tranſierunt ad numerum à viginti annis, et ſupra, de ſexcentis tribus milibus et quingentis quinquaginta armatorum.
27 * Fuerunt præterea centũ talenta argenti, è quibus conflatæ ſunt baſes ſanctuarii et introitus vbi velum pendet. Centum baſes factę ſunt de talentis centũ, ſingulis talentis per
28 baſes ſingulas ſupputatis. * De mille autẽ ſeptingẽtis et ſeptuaginta quinq; ſiclis fecit capita columnarũ, quas et ipſas veſtiuit argẽto.

תרגום אונקלוס

15 וּלְעִבְרָא חִנְיָתָא מִיכָּא וּמִיכָּא לְתַרַע דַּרְתָּא סְרָדִין חֲמֵשׁ עֲשְׂרֵה אַמִּין עַמּוּדֵיהוֹן תְּלָתָא וְסַמְכֵיהוֹן תְּלָתָא ׃
16 כָּל סְרָדֵי דַּרְתָּא
סְחוֹר סְחוֹר דְּבוּץ שְׁזִיר ׃ 17 וְסַמְכַיָּא לְעַמּוּדַיָּא דִּנְחָשָׁא וְוֵי עַמּוּדַיָּא וְכִיבּוּשֵׁיהוֹן דִּכְסַף וְחִפָּא רֵישֵׁיהוֹן דִּכְסַף וְאִינּוּן מְכַבְּשִׁין דִּכְסַף כָּל
עַמּוּדֵי דַּרְתָּא ׃ 18 וּפָרְסָא דְתָרַע דַּרְתָּא עוֹבַד צַיָּיר תְּכֶלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר וְעֶשְׂרִין אַמִּין אוֹרְכֵיהּ וְרוּמְיֵהּ בְּפוּתְיֵהּ חֲמֵשׁ אַמִּין
לְקֵבֶל סְרָדֵי דַּרְתָּא ׃ 19 וְעַמּוּדֵיהוֹן אַרְבְּעָה וְסַמְכֵיהוֹן אַרְבְּעָה דִּנְחָשָׁא וַוֵיהוֹן דִּכְסַף וְחִפָּא רֵישֵׁיהוֹן וְכִיבּוּשֵׁיהוֹן דִּכְסָף ׃ 20 וְכָל
סִיכַיָּא לְמַשְׁכְּנָא וּלְדַרְתָּא סְחוֹר סְחוֹר דִּנְחָשָׁא ׃ 21 אִלֵּין מְנְיָנֵי מַשְׁכְּנָא מַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא דְאִתְמְנָיָא עַל מֵימְרָא דְמֹשֶׁה עַל פּוּלְחַן לֵיוָאֵי
בִּידָא דְאִיתָמָר בַּר אַהֲרֹן כָּהֲנָא ׃ 22 וּבְצַלְאֵל בַּר אוּרִי בַּר חוּר לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה עֲבַד יָת כָּל דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה ׃ 23 וְעִמֵּיהּ אָהֳלִיאָב
בַּר אֲחִיסָמָךְ בַּר אוּרִי בַּר חוּר לְשִׁבְטָא דְּדָן נַגָּר וְאוּמָן וְצַיָּיר בִּתְכֶלָא וּבְאַרְגְּוָנָא וּבְצִבְעָא זְהוֹרִי וּבוּצָא ׃ 24 כָּל דַּהֲבָא דְאִיתְעֲבִיד לְעִבְדְתָא בְּכָל עִבִידַת קוּדְשָׁא
וַהֲוָה דַּהֲבָא אַרְמוּתָא עֶשְׂרִין וְתִשַׁע כִּכְּרִין וּשְׁבַע מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין בְּסֶלְעֵי קוּדְשָׁא ׃ 25 וְכַסְפָּא מְנְיָנֵי בְנִישְׁתָּא מְאַת כִּכָּר וְאֶלֶף וּשְׁבַע מְאָה
וְשִׁבְעִין וַחֲמֵשׁ סְלְעִין בְּסֶלְעֵי קוּדְשָׁא ׃ 26 תְּקָלָא לְגֻלְגַּלְתָּא פְּלִגוּת סְלְעָא בְּסֶלְעֵי קוּדְשָׁא לְכָל דְּעָבַר עַל מְנְיָנַיָּא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא
לְשִׁית מְאָה וּתְלָתָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וַחֲמִשִּׁין ׃ 27 וַהֲוָה מְאַת כִּכְּרָא דְכַסְפָּא לְאַתָּכָא יָת סַמְכֵי קוּדְשָׁא וְיָת סַמְכֵי פָּרוּכְתָּא מְאַת סַמְכִין
לְמְאַת כִּכְּרִין כִּכְּרָא לְסַמְכָא ׃ 28 וְיָת אַלְפָא וּשְׁבַע מְאָה וּשְׁבְעִין וַחֲמֵשׁ עֲבַד וְיָן לְעַמּוּדַיָּא וְחִפָּא רֵישֵׁיהוֹן
וְכִבֵּשׁ יָתְהוֹן ׃

** Et in dorso secundo hinc & inde secundum portam atrij, cortinæ quinque & decem cubitorum, & columnæ earum tres, & bases earum tres.*

15 * καὶ ἐπὶ τὸ νῶτον τοῦ δευτέρου ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατὰ τὴν πύλην τῆς αὐλῆς, αὐλαίαι πέντε καὶ δέκα πηχέων· καὶ οἱ στύλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς.

** Omnes cortinæ tabernaculi ex byssо retorta.*

16 * πᾶσαι αἱ αὐλαῖαι τῆς σκηνῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης.

** Et bases columnarum earum æneæ, & vncini earum argentei, & capita earum deargentata argento, et columnæ deargentatæ argento omnes columnæ atrij.*

17 * καὶ αἱ βάσεις τῶν στύλων αὐτῶν χαλκαῖ, καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ἀργυραῖ, καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυίῳ, καὶ οἱ στύλοι περιηργυρωμένοι ἀργυίῳ πάντες οἱ στύλοι τῆς αὐλῆς.

** Et velum ostij atrij opus variegatoris ex hyacintho, & purpura, & coccino filato, & byssо retorta, viginti cubitorum longitudo, & altitudo & latitudo quinque cubitorum adæquata cortinis atrij.*

18 * καὶ τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς ἔργον ποικίλου ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης εἴκοσι πηχέων τὸ μῆκος, καὶ τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος πέντε πηχέων ἐξισούμενον τοῖς ἱστίοις τῆς αὐλῆς.

** Et columnæ eorum quatuor, & bases eorum quatuor æneæ; & vncini eorum argentei, & capita eorum deargentata argento.*

19 * καὶ οἱ στύλοι αὐτῶν τέσσαρες, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες χαλκαῖ, καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ἀργυραῖ, καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυίῳ.

** Et omnes paxilli atrij in circuitu ænei.*

20 * καὶ πάντες οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς κύκλῳ χαλκοῖ.

** Et hæc constructio tabernaculi testimonij sicut præceptum fuit Moysi, ministerium esse Leuitarum per Ithamar filium Aaron sacerdotis.*

21 * καὶ αὕτη ἡ συντάξις τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καθὰ συνετάγη Μωυσῆ, τὴν λειτουργίαν εἶναι τῶν λευιτῶν διὰ Ἰθαμὰρ τοῦ υἱοῦ Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως·

** Et Beseleel filius Uri ex tribu Juda fecit sicut præcepit Dominus Moysi.*

22 * καὶ Βεσελεὴλ ὁ τοῦ Οὐρὶ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα ἐποίησε καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῆ.

** Et Ooliab filius Achisamech ex tribu Dan, qui fabricauit textilia & acupicta & variegata, texuit hyacintho, et purpura, et coccino filato et byssо.*

23 * καὶ Ἐλιὰβ ὁ τοῦ Ἀχισαμὲχ ἐκ τῆς φυλῆς Δάν, ὃς ἦρχιτεκτόνησεν τὰ ὑφαντὰ καὶ τὰ ῥαφιδευτὰ καὶ τὰ ποικίλα, ὕφανε τῷ ὑακίνθῳ καὶ πορφύρᾳ, καὶ κοκκίνῳ νενησμένῳ καὶ βύσσῳ.

** Omne aurum quod operatum est in opera secundum omnem operationem sanctuarij, fuit auri quod primitiarum, nouem et viginti talenta, et septingenti et triginta sicli secundum siclum sanctum.*

24 * πᾶν τὸ χρυσίον ὃ κατειργάσθη εἰς τὰ ἔργα κατὰ πᾶσαν τὴν ἐργασίαν τῶν ἁγίων, ἐγένετο χρυσίου τοῦ τῆς ἀπαρχῆς, ἐννέα καὶ εἴκοσι τάλαντα, καὶ ἑπτακόσιοι καὶ τετράκοντα σίκλοι κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.

** Et argenti et separatio à recensitis viris congregationis centum talenta, et mille septingenti septuaginta quinque sicli, drachma vna capiti dimidium sicli, secundum siclum sanctum.*

25 * καὶ ἀργυρίου καὶ ἀφαίρεμα παρὰ τῶν ἐπεσκεμμένων ἀνδρῶν τῆς συναγωγῆς ἑκατὸν τάλαντα, καὶ χίλιοι ἑπτακόσιοι ἑβδομηκονταπέντε σίκλοι· δραχμὴ μία τῇ κεφαλῇ τὸ ἥμισυ τοῦ σίκλου, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.

** Omnis pertransiens in censum à viginti annis et supra in sexaginta myriadas et tres mille et quingentos quinquaginta.*

26 * πᾶς ὁ παραπορδυόμενος εἰς τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω εἰς τὰς ἑξήκοντα μυριάδας καὶ τρισχιλίους καὶ πεντακοσίους πεντήκοντα.

** Et facta sunt centum talenta argenti in conflationem capitum tabernaculi, et in capita veli, centum capita in centum talenta, talentum capiti.*

27 * καὶ ἐγένετο τὰ ἑκατὸν τάλαντα τοῦ ἀργυρίου εἰς τὴν χώνευσιν τῶν κεφαλίδων τῆς σκηνῆς, καὶ εἰς τὰς κεφαλίδας τοῦ καταπετάσματος, ἑκατὸν κεφαλίδες εἰς τὰ ἑκατὸν τάλαντα, τάλαντον τῇ κεφαλίδι.

** Et mille septingentos septuaginta quinque siclos fecit ad vncinas columnarum, et deaurauit capita eorum, et ornauit eas.*

28 * καὶ τοὺς χιλίους ἑπτακοσίους ἑβδομηκονταπέντε σίκλους ἐποίησεν εἰς τὰς ἀγκύλας τῶν στύλων· καὶ κατεχρύσωσε τὰς κεφαλίδας αὐτῶν, καὶ κατεκόσμησεν αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[15] Et in latere secundo ostij atrij hinc & inde erant cortinæ quindecim cubitorum, columnæ earum tres & bases earum tres. [16] Omnes cortinæ atrij per circuitum erant de byssо retorta. [17] Et bases columnarum erant ex ære, capita columnarum & cælaturæ earum fuerunt de argento, & cooperuit argento capita earum. Illæ quoque omnes columnę atrij cælatæ erant argento. [18] Et tentorium ostij atrij fecit opere polymitarij ex hyacintho, & purpura, & coccino, & byssо retorta, viginti cubitorum erat longitudo eius, & altitudo eius sicut latitudo eius, quinque cubitorum erat, iuxta altitudinem cortinarum atrij. [19] Et columnæ eius quatuor & bases earum quatuor ex ære, vncini earum erant ex argento, & operuit capita earum & cælaturas earum argento. [20] Omnesque paxilli tabernaculi & atrij per circuitum erant ex ære. [21] Hæ sunt numerationes tabernaculi testimonij quæ enumeratæ sunt iuxta prȩceptum Moysi per ministerium Leuitarum per manum Ithamar filij Aaron sacerdotis. [22] Beseleel enim filius Vri filij Hur de tribu Iuda fecit omnia quæ præcepit Dominus ad Moysen. [23] Et cum eo Ooliab filius Achisamech de tribu Dan faber lignarius & artifex, & polymitarius in hyacintho, & purpura, & coccino, & byssо. [24] Omne aurum quod factum est in omni opere sanctuarij & quod oblatum est, fuit viginti & nouem talentorum, & septingentorum, & triginta siclorum in pondere sanctuarij. [25] Argentum autem numeratorum congregationis fuit centum talentorum, & mille, & septingentorum, & septuaginta, & quinque siclorum in pondere sanctuarij. [26] Vnum pondus oblatum est per singula capita, quod est dimidium sicli in pondere sanctuarij, quod oblatum est ab omnibus qui transierunt ad numeros à viginti annis, & supra de sexcentis & tribus millibus, & quingentis & quinquaginta.

[27] Fueruntque centum talenta argenti ex quo conflatæ sunt bases sanctuarij, & bases tentorij, centum talenta pro centum basibus, talentum pro basę. [28] De mille autem & septingentis & septuaginta, & quinque siclis fecit vncinos columnarum, & operuit capita earum, & fecit cælaturas earum.

29 * וּנְחֹשֶׁת הַתְּנוּפָה שִׁבְעִים כִּכָּר וְאַלְפַּיִם וְאַרְבַּע־
30 מֵאוֹת שָׁקֶל׃ * וַיַּעַשׂ בָּהּ אֶת־אַדְנֵי פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
וְאֶת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ
31 וְאֶת כָּל־כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ * וְאֶת־אַדְנֵי הֶחָצֵר סָבִיב
וְאֶת־אַדְנֵי שַׁעַר הֶחָצֵר וְאֵת כָּל־יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־
כָּל־יִתְדֹת הֶחָצֵר סָבִיב׃

לט

1 * וּמִן־הַתְּכֵלֶת וְהָאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי
עָשׂוּ בִגְדֵי־שָׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ וַיַּעֲשׂוּ אֶת־בִּגְדֵי
הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
2 * וַיַּעַשׂ אֶת־הָאֵפֹד זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן
3 וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ * וַיִּרְקְעוּ אֶת־פַּחֵי
הַזָּהָב וְקִצֵּץ פְּתִילִם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ הַתְּכֵלֶת וּבְתוֹךְ
הָאַרְגָּמָן וּבְתוֹךְ תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבְתוֹךְ הַשֵּׁשׁ מַעֲשֵׂה
4 חֹשֵׁב׃ * כְּתֹפֶת עָשׂוּ־לוֹ חֹבְרֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו
5 חֻבָּר׃ * וְחֵשֶׁב אִפָּדָתוֹ אֲשֶׁר עָלָיו מִמֶּנּוּ הוּא
כְּמַעֲשֵׂהוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ
6 מָשְׁזָר כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיַּעֲשׂוּ
אֶת־אַבְנֵי הַשֹּׁהַם מֻסַבֹּת מִשְׁבְּצֹת זָהָב מְפֻתָּחֹת
7 פִּתּוּחֵי חוֹתָם עַל־שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיָּשֶׂם
אֹתָם עַל כִּתְפֹת הָאֵפֹד אַבְנֵי זִכָּרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
8 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־
הַחֹשֶׁן מַעֲשֵׂה חֹשֵׁב כְּמַעֲשֵׂה אֵפֹד זָהָב תְּכֵלֶת
9 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ * רָבוּעַ הָיָה כָּפוּל
עָשׂוּ אֶת־הַחֹשֶׁן זֶרֶת אָרְכּוֹ וְזֶרֶת רָחְבּוֹ כָּפוּל׃
10 * וַיְמַלְאוּ־בוֹ אַרְבָּעָה טוּרֵי אָבֶן טוּר אֹדֶם פִּטְדָה
11 וּבָרֶקֶת הַטּוּר הָאֶחָד׃ * וְהַטּוּר הַשֵּׁנִי נֹפֶךְ סַפִּיר
12 וְיָהֲלֹם׃ * וְהַטּוּר הַשְּׁלִישִׁי לֶשֶׁם שְׁבוֹ וְאַחְלָמָה׃
13 * וְהַטּוּר הָרְבִיעִי תַּרְשִׁישׁ שֹׁהַם וְיָשְׁפֵה מוּסַבֹּת
מִשְׁבְּצֹת זָהָב בְּמִלְאָתָם׃

29 * Aeris quoque oblata sunt talenta septuaginta duo milia, et quadringenti supra sicli.
30 * Ex quibus fusæ sunt bases in introitu tabernaculi testimonij, et altare æneum cum cratícula sua, omniáque vasa quæ ad vsum eius pertinent.
31 * Et bases atrij tam in circuitu quàm in ingressu eius et paxilli tabernaculi atque atrij per gyrum.

CAP. XXXIX.

1 A DE hyacintho verò et purpura, vermiculo ac byssо fecit vestes quibus indueretur Aaron, quando ministrabat in sanctis, sicut præcepit Dominus Moysi.
2 * Fecit igitur superhumerale de auro, hyacintho, et purpura coccóq; bis tincto, et byssо retorta, opere polymitario.
3 * Incidítque bracteas aureas et extenuauit in fila, vt possent torqueri cum priorum colorum subtegmine.
4 * Duásque oras sibiinuicem copulatas in vtroque latere summitatum.
5 * Et baltheum ex eisdem coloribus, sicut præceperat Dominus Moysi.
6 * Parauit et duos lapides onychinos astrictos et inclusos auro et sculptos arte gemmaria nominibus filiorum Israel.
7 * Posuítque eos in lateribus superhumeralis in monimentum filiorum Israel, sicut præceperat Dominus Moysi.
8 * Fecit et rationale opere polymito iuxta opus superhumeralis ex auro, hyacintho, purpura, coccóque bis tincto, et byssо retorta.
9 * Quadrangulum duplex mensuræ palmi.
10 * Et posuit in eo gemmarum ordines quatuor: In primo versu erat sardius, topazius, smaragdus.
11 * In secundo, carbunculus, saphirus, iaspis.
12 * In tertio, ligurius, achates, et amethystus.
13 In quarto, chrysolithus, onychinus, & berillus, circundati & inclusi auro per ordines suos.

תרגום אונקלוס

29 וּנְחָשָׁא דַּאֲרִימוּ שִׁבְעִין כִּכְּרִין וְתַרְתִּין אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה סְלָעִין׃
30 וַעֲבַד בֵּהּ יָת סַמְכֵי תְּרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת מַדְבְּחָא דִּנְחָשָׁא
31 וְיָת סָרָגָא דִּנְחָשָׁא דִּילֵיהּ וְיָת כָּל מָאנֵי מַדְבְּחָא׃ וְיָת סַמְכֵי דְּרָתָא סְחוֹר סְחוֹר וְיָת סַמְכֵי דִּתְרַע דְּרָתָא וְיָת כָּל סִיכֵּי מַשְׁכְּנָא וְיָת כָּל סִיכֵּי

לט

1 דְּרָתָא סְחוֹר סְחוֹר׃ וּמִן תְּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וְצִבְעָא זְהוֹרִי עֲבַדוּ לְבוּשֵׁי שְׁמוּשָׁא לְשַׁמָּשָׁא בְּקוּדְשָׁא וַעֲבַדוּ יָת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא דִּי לְאַהֲרֹן כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃
2 וַעֲבַד יָת אֶפּוֹדָא דְּדַהֲבָא תְּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וְצִבְעָא זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר׃
3 וְרַדִּידוּ יָת טַסֵּי דְּדַהֲבָא וְקַצִּיצוּ חוּטִין לְמֶעֱבַד בְּגוֹ תְּכְלָא
4 וּבְגוֹ אַרְגְּוָנָא וּבְגוֹ צִבְעָא זְהוֹרִי וּבְגוֹ בוּצָא עוֹבַד אוּמָּן׃ כְּתֵפִין עֲבַדוּ לֵיהּ מְלַפְּפָן עַל תְּרֵין סְטָרוֹהִי מְלַפִּיף׃
5 וְהֶמְיָין תְּקוֹנֵיהּ דַּעֲלוֹהִי מִינֵיהּ הוּא כְּעוֹבָדוֹהִי דְּדַהֲבָא תְּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וְצִבְעָא זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃
6 וַעֲבַדוּ יָת אַבְנֵי בוּרְלָא מְשַׁקְּעָן מְרַמְּצָן בְּדַהֲבָא בְּמַפְּקֵי אֱיפוֹדָא אַבְנֵי דְכָרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְּפַקִּיד
7 יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ וְשַׁוִּי יָתְהוֹן עַל כְּתֵפֵי אֱיפוֹדָא אַבְנֵי דְכָרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְּפַקִּיד
8 יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ וַעֲבַד יָת חוּשְׁנָא עוֹבַד אוּמָּן כְּעוֹבַד אֱיפוֹדָא דְּדַהֲבָא תְּכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וְצִבְעָא זְהוֹרִי וּבוּץ שְׁזִיר׃
9 מְרַבַּע הֲוָה עִיף עֲבַדוּ יָת חוּשְׁנָא זַרְתָּא אוּרְכֵּיהּ וְזַרְתָּא פּוּתְיֵהּ עִיף׃
10 וְאַשְׁלִימוּ בֵּיהּ אַרְבְּעָה סִידְרִין דְּאֶבֶן טָבָא סִידְרָא קַרְמָאָה סַמְקָן יַרְקָן וּבְרַקָן
11 סִידְרָא חַד׃ וְסִידְרָא תִּנְיָנָא אִיזְמַרְגְּדִין וְשַׁבְזִי וְסַבְהַלוֹם׃
12 וְסִידְרָא תְּלִיתָאָה כְּנִקְרֵי תַּרְקִיא וְעִין עֶגְלָא׃
13 וְסִידְרָא רְבִיעָאָה בְּרִיוֹם יַמָּא וּבוּרְלָא וּפַנְחֵרִי מְשַׁקְּעָן מְרַמְּצָן בְּדַהֲבָא בְּאַשְׁלָמוּתְהוֹן׃

Et æs ſeparationis trecẽta ſeptuaginta talenta, & duo mille & quadringenti ſicli. 29
Et fecerunt ex ipſo baſes oſtij tabernaculi teſtimonij, & altare æneum cum craticula ſua, & omnia vaſa alaris. 30
Et baſes atrij in circuitu, & baſes oſtij atrij, & paxillos tabernaculi, & paxillos atrij in circuitu. 31

CAP. XXXIX.

ET receptam hyacinthum & purpuram & coccinum fecerunt veſtes miniſtratorias Aaron, ad miniſtrandum in eis in ſanctuario, ſicut præcepit Dominus Moyſi. 1
Et fecerunt ſuperhumerale ex auro, & hyacintho, & purpura, et coccino filato, & byſſo retorta. 2
Et exciſæ ſunt laminæ auri pili, ad contexendum cum hyacintho & purpura, & cum coccino filato, & cum byſſo retorta, opus textile fecerunt illud. 3
Superhumeralia coniuncta ex vtriſque partibus, opus textile adinuicẽ connexum ad ſeipſum. 4
Ex ipſo fecerunt ſecundum ſuam facturam ex auro & hyacintho, & purpura, & coccino filato, & byſſo retorta, ſicut præcepit Dominus Moyſi. 5
Et fecerunt vtroſque lapides ſmaragdi aſtrictos & incluſos auro, ſculptos & inciſos inciſione ſigilli de nominibus filiorum Iſrael. 6
Et poſuerunt eos in humeris ſuperhumeralis: lapides memorialis ſunt filiorum Iſrael, ſicut præcepit Dominus Moyſi. 7
Et fecerunt rationale, opus textile variegatione, ſecundum opus ſuperhumeralis, ex auro, & hyacintho, & purpura, & coccino filato, & byſſo retorta. 8
Quadrangulum duplex fecerunt rationale, palmi longitudo, & palmi latitudo duplex. 9
Et contexta eſt in eo textura ſecundum lapidem quatuor ordinum: ordo lapidum, ſardius & topazius & ſmaragdus ordo vnus. 10
Et ordo ſecundus, carbunculus, & ſaphyrus, & iaſpis. 11
Et ordo tertius, ligurius & achates & amethyſtus. 12
Et ordo quartus, chryſolithus, & beryllus, & onychinus incluſi auro, et colligati auro. 13

29 καὶ ὁ χαλκὸς τοῦ ἀφαιρέματος τριακόσια ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ δισχίλιοι, καὶ τετρακόσιοι σίκλοι.
30 καὶ ἐποίησαν ἐξ αὐτοῦ τὰς βάσεις τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν σὺν τῇ ἐχάρᾳ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ θυσιαστηρίου. 31 καὶ τὰς βάσεις τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βάσεις τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ πάντας τοὺς πασσάλους τῆς σκηνῆς, καὶ πάντας τοὺς πασσάλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ.

λθ'.

1 Καὶ τὴν καταληφθεῖσαν ὑακίνθον, καὶ πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον ἐποίησαν στολὰς λειτουργικὰς ἁγιῶν, εἰς τὸ λειτουργεῖν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ, καθὰ σὺν ἔταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
2 καὶ ἐποίησαν τὴν ἐπωμίδα ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης.
3 καὶ ἐτμήθη τὰ πέταλα τοῦ χρυσίου πείχεις, ὥστε συνυφάναι σὺν τῇ ὑακίνθῳ, καὶ τῇ πορφύρᾳ, καὶ σὺν τῷ κοκκίνῳ τῷ διανενησμένῳ, καὶ σὺν τῇ βύσσῳ τῇ κεκλωσμένῃ, ἔργον ὑφαντὸν 4 ἐποίησαν αὐτό. καὶ ἐπωμίδας συνεχούσας ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἔργον ὑφαντὸν εἰς ἄλληλα συμπεπλεγμένον καθ' 5 ἑαυτό. καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐποίησαν κατὰ τὴν αὐτοῦ ποίησιν ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
6 καὶ ἐποίησαν ἀμφοτέρους τοὺς λίθους τῆς σμαραγδου συμπεπορπημένους καὶ περισαλωμένους χρυσίῳ, γεγλυμμένους καὶ κεκολαμμένους ἐγκόλαμμα σφραγίδος ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν ἰσραήλ. 7 καὶ ἐπέθηκαν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος· λίθοι μνημοσύνου εἰσὶν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
8 καὶ ἐποίησαν λόγιον, ἔργον ὑφαντὸν τῇ ποικιλίᾳ, κατὰ τὸ ἔργον τῆς ἐπωμίδος, ἐκ χρυσίου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου διανενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης·
9 τετράγωνον διπλοῦν ἐποίησαν τὸ λόγιον· σπιθαμῆς τὸ μῆκος, καὶ σπιθαμῆς τὸ εὖρος διπλοῦν. 10 καὶ σὺν ἔφανθη ἐν αὐτῷ ὕφασμα κατὰ λίθον τετράσιχον· σίχος λίθων, σάρδιον τοπάζιον καὶ σμάραγδος ὁ σίχος ὁ εἷς.
11 καὶ ὁ σίχος ὁ δεύτερος, ἄνθραξ σάπφειρος, καὶ ἴασπις.
12 καὶ ὁ σίχος ὁ τρίτος λιγύριον, καὶ ἀχάτης καὶ ἀμέθυστος·
13 καὶ ὁ σίχος ὁ τέταρτος χρυσόλιθος, καὶ βηρύλλιον καὶ ὀνύχινον περικεκυκλωμένα χρυσίῳ, καὶ σωδεδεμένα χρυσίῳ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Æs quoque oblationis fuit ſeptuaginta talentorum & duo milia & quadringentorum ſiclorum. 30 Ex quo fecit baſes oſtij tabernaculi fœderis, & altare æneum, & craticulam eius æneam, & omnia vaſa altaris. 31 Et baſes atrij per circuitum, & baſes oſtij atrij, & omnes paxillos tabernaculi, & omnes paxillos atrij per circuitum.

CAPVT XXXIX.

DE hyacintho autem & purpura & coccino, fecerunt veſtes miniſterij ad miniſtrandum in ſanctuario, feceruntque veſtes ſanctas Aaron, ſicut præcepit Dominus Moyſi. 2 Fecitque ſuperhumerale ex auro & hyacintho, & purpura, & coccino, & byſſo retorta.
3 Extenderuntque bracteas aureas, & inciderunt fila, vt facerent in medio hyacinthi, & in medio purpuræ, & in medio coccini, & in medio byſſi opere artificis. 4 Humerulos fecerunt ei coniunctos, in duobus lateribus eius iungebantur. 5 Et baltheus ornamenti ſui qui erat iuxta illud ex ipſo erat iuxta opus eius ex auro, hyacintho, & purpura, & byſſo retorta, ſicut præcepit Dominus Moyſi. 6 Feceruntq; duos lapides onychinos incluſos in cælaturis aureis ſcriptos diſtinctè quaſi ſculptura anuli per nomina filiorum Iſrael. 7 Et poſuit eos in humerulis ſuperhumeralis in lapides memoriales filijs Iſrael, ſicut præceperat Dominus Moyſi. 8 Fecitque rationale opere artificis iuxta opus ſuperhumeralis ex auro, hyacintho, & purpura, & coccino, & byſſo retorta. 9 Quadratum erat, duplicatum fecerunt rationale: palmi vnius erat longitudo eius, & latitudo eius palmi vnius, duplicatum erat. 10 Et impleuerunt in eo quatuor ordines lapidis precioſi, in primo ordine erat ſardius, topazius, & carbunculus. 11 Et in ſecundo ordine ſmaragdus, ſaphirus, & iaſpis.
12 In tertio autem ordine ligurius, achates, & amethyſtus. 13 In quarto autem ordine chryſolithus, onychinus, & beryllus, incluſi ſtrictique auro fuerunt in impletionibus ſuis.

14 * וְהָאֲבָנִים עַל־שְׁמֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הֶנָּה
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל־שְׁמֹתָם פִּתּוּחֵי חֹתָם אִישׁ
15 עַל־שְׁמוֹ לִשְׁנֵים עָשָׂר שָׁבֶט׃ * וַיַּעֲשׂוּ עַל־הַחֹשֶׁן
שַׁרְשְׁרֹת גַּבְלֻת מַעֲשֵׂה עֲבֹת זָהָב טָהוֹר׃
16 * וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי מִשְׁבְּצֹת זָהָב וּשְׁתֵּי טַבָּעֹת זָהָב וַיִּתְּנוּ
אֶת־שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן׃
17 * וַיִּתְּנוּ שְׁתֵּי הָעֲבֹתֹת הַזָּהָב עַל־שְׁתֵּי הַטַּבָּעֹת
18 עַל־קְצוֹת הַחֹשֶׁן׃ * וְאֵת שְׁתֵּי קְצוֹת שְׁתֵּי
הָעֲבֹתֹת נָתְנוּ עַל־שְׁתֵּי הַמִּשְׁבְּצֹת וַיִּתְּנֵם עַל־כִּתְפֹת
19 הָאֵפֹד אֶל־מוּל פָּנָיו׃ * וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבָּעֹת זָהָב
וַיָּשִׂימוּ עַל־שְׁנֵי קְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל־שְׂפָתוֹ אֲשֶׁר אֶל־
20 עֵבֶר הָאֵפֹד בָּיְתָה׃ * וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבָּעֹת זָהָב וַיִּתְּנֵם
עַל־שְׁתֵּי כִתְפֹת הָאֵפֹד מִלְמַטָּה מִמּוּל פָּנָיו לְעֻמַּת
21 מַחְבַּרְתּוֹ מִמַּעַל לְחֵשֶׁב הָאֵפֹד׃ * וַיִּרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן
מִטַּבְּעֹתָו אֶל־טַבְּעֹת הָאֵפֹד בִּפְתִיל תְּכֵלֶת לִהְיֹת עַל־
חֵשֶׁב הָאֵפֹד וְלֹא־יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֵפֹד כַּאֲשֶׁר צִוָּה
22 יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיַּעַשׂ אֶת־מְעִיל הָאֵפֹד
23 מַעֲשֵׂה אֹרֶג כְּלִיל תְּכֵלֶת׃ * וּפִי־הַמְּעִיל בְּתוֹכוֹ
24 כְּפִי תַחְרָא שָׂפָה לְפִיו סָבִיב לֹא יִקָּרַע׃ * וַיַּעֲשׂוּ
עַל־שׁוּלֵי־הַמְּעִיל רִמֹּנֵי תְכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת
25 שְׁנִי מָשְׁזָר׃ * וַיַּעֲשׂוּ פַּעֲמֹנֵי זָהָב טָהוֹר וַיִּתְּנוּ אֶת־
הַפַּעֲמֹנִים בְּרֹתֹךְ הָרִמֹּנִים עַל־שׁוּלֵי־הַמְּעִיל
26 סָבִיב בְּרֹתֹךְ הָרִמֹּנִים׃ * פַּעֲמֹן וְרִמֹּן פַּעֲמֹן וְרִמֹּן
עַל־שׁוּלֵי הַמְּעִיל סָבִיב לְשָׁרֵת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
27 אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַכָּתְנֹת שֵׁשׁ
28 מַעֲשֵׂה אֹרֶג לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו׃ * וְאֵת הַמִּצְנֶפֶת
שֵׁשׁ וְאֶת־פְּאֵרֵי הַמִּגְבָּעֹת שֵׁשׁ וְאֶת־מִכְנְסֵי הַבָּד
29 שֵׁשׁ מָשְׁזָר׃ * וְאֶת־הָאַבְנֵט שֵׁשׁ מָשְׁזָר וּתְכֵלֶת
וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מַעֲשֵׂה רֹקֵם כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

14 * Ipsíque lapides duodecim sculpti erant nominibus duodecim tribuum Israel, singuli per nomina singulorum.

15 * Fecerunt in rationali & catenulas sibiinuicem cohærentes de auro purissimo.

16 * Et duos vncinos totidem anulos aureos. Porrò anulos posuerunt in vtroque latere rationalis:

17 * Ex quibus penderent duæ catenæ aureę.

18 * Quas inseruerunt vncinis qui in superhumeralis angulis eminebant.

19 * Hæc & antè & retro ita conueniebant sibi, vt superhumerale & rationale mutuo necterentur, stricta ad balteum;

20 * Et anulis fortius copulata.

21 * Quos iungebat vitta hyacinthina, ne laxa fluerent, & à seinuicem mouerentur, sicut præcepit Dominus Moysi.

22 * Fecerúntque tunicam superhumeralis totam hyacinthinam.

23 * Et capitium in superiori parte contra medium, orámque per gyrum capitij textilem.

24 * Deorsum autem ad pedes mala punica ex hyacintho, purpura, vermiculo ac byssore torta.

25 * Et tintinabula de auro purissimo, quę posuerunt inter malogranata in extrema parte tunicæ per gyrum.

26 * Tintinabulum autem aureum & malum punicum, quibus ornatus incedebat pontifex quando ministerio fungebatur, sicut præcepit Dominus Moysi.

27 * Fecerunt tunicas byssinas opere textili Aaron & filijs eius.

28 * Et mitras cum coronulis suis ex byssо.

29 * Feminalia quoque linea byssina, cingulum verò de byssо retorta, hyacintho, purpura ac vermiculo bis tincto arte plumaria, sicut præceperat Dominus Moysi.

תרגום אונקלוס

14 וְאַבְנַיָּא עַל שְׁמָהָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִינִין תְּרָתָּא עֲשָׂרֵי עַל שְׁמָהָתְהוֹן כְּתַב מְפָרַשׁ כִּגְלוּף דְּעִזְקָא גְּבַר עַל שְׁמֵיהּ לְתְרֵי עֲשַׂר שִׁבְטַיָּא׃ 15 וַעֲבַדוּ
עַל חוּשְׁנָא תִּיכִין מִתַּחְמָן עוֹבַד גְּדִילוּ דְּדַהֲב דְּכִי׃ 16 וַעֲבַדוּ תַּרְתֵּין מְרַכְּבָן דְּדַהֲב וְתַרְתֵּין עִיזְקָן דְּדַהֲב וְיַהֲבוּ יַת תַּרְתֵּין עִיזְקָתָא עַל תְּרֵין סְטַרֵי
חוּשְׁנָא׃ 17 וְיַהֲבוּ תַּרְתֵּין גְּדִילָן דְּדַהֲב עַל תְּרֵין עִיזְקָן עַל סְיטְרֵי חוּשְׁנָא׃ 18 וְיַת תַּרְתֵּין סְיטְרוֹתֵי יְהַבוּ עַל תַּרְתֵּין מְרַכְּבָתָא
וְיַהֲבִינוּן עַל כְּתֵפֵי אֵיפוֹדָא לְקִבֵּיל אַפּוֹהִי׃ 19 וַעֲבַדוּ תַּרְתֵּין עִיזְקָן דְּדַהֲב וְשַׁוִּיוּ עַל תְּרֵין סְיטְרֵי חוּשְׁנָא עַל שִׂפְתֵּיהּ דִּי לְעִבְרָא דְּאֵיפוֹדָא מִלְגָּיו׃
20 וַעֲבַדוּ תַּרְתֵּין עִיזְקָן דְּדַהֲב וְיַהֲבִינוּן עַל תַּרְתֵּין כְּתֵפֵי אֵיפוֹדָא מִלְרַע מִלְקֳבֵיל בֵּית לוּפֵיהּ מִלְעֵלָּוֵי לְהֲמַיְנָן אֵיפוֹדָא׃
21 וְאַחַדוּ יַת חוּשְׁנָא מֵעִזְקָתֵיהּ לְעִיזְקַת אֵיפוֹדָא בְּחוּטָא דִּתְכֶלְתָּא לְמֶהֱוֵי עַל הֲמַיְנָן אֵיפוֹדָא וְלָא מִתְפָּרִיק חוּשְׁנָא מֵעַיְלָוֵי אֵיפוֹדָא כְּמָא דְּפַקִּיד
יְיָ יַת מֹשֶׁה׃ 22 וַעֲבַד יַת מְעִילָא דְּאֵיפוֹדָא עוֹבַד מָחֵי גְּמִיר חְכָלָא׃ 23 וּפוּם מְעִילָא בְּגַוֵּיהּ כְּפוּם שִׁרְיָן תּוֹרָא מַקָּף
לְפוּמֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר דְּלָא יִתְבְּזַע׃ 24 וַעֲבַדוּ עַל שִׁפּוֹלֵי מְעִילָא רִמּוֹנֵי תְּכֶלְתָּא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי שְׁזִיר׃ 25 וַעֲבַדוּ זִגִּין
דְּדַהֲב דְּכִי וְיַהֲבוּ יַת זִגַּיָּא בְּגוֹ רִמּוֹנַיָּא עַל שִׁפּוֹלֵי מְעִילָא סְחוֹר סְחוֹר בְּגוֹ רִמּוֹנַיָּא׃ 26 זִגָּא וְרִמּוֹנָא זִגָּא וְרִמּוֹנָא עַל שִׁפּוֹלֵי מְעִילָא
סְחוֹר סְחוֹר לְשַׁמָּשָׁא כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃ 27 וַעֲבַדוּ יַת כְּתוֹנַיָּא דְּבוּצָא עוֹבַד מָחֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי׃ 28 וְיַת מִצְנַפְתָּא
דְּבוּצָא וְיַת שְׁבַח קוֹבַּעַיָּא דְּבוּצָא וְיַת מַכְנְסִין דְּבוּץ בּוּץ שְׁזִיר׃ 29 וְיַת חֲמִינָא דְּבוּץ שְׁזִיר דְּתִכְלָא וְאַרְגְּוָנָא וּצְבַע זְהוֹרִי עוֹבַד צַיָּר כְּמָא
דְּפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃

Et lapides erant ex nominibus filiorum Iſrael duodecim, ex duodecim nominibus eorum ſculpti ſigilli, vnuſquiſque ex ſuo nomine in duodecim tribus. 14

Et fecerunt ſuper rationale catenulas connexas, opus connexionis, ex auro puro. 15

Et fecerunt duos vncinos aureos, et duos anulos aureos, et impoſuerunt duos anulos aureos ſuper vtraque principia rationalis. 16

Et impoſuerunt innexiones ex auro ſuper duos anulos ſuper vtraſque partes rationalis. 17

Et ad duas coniunctiones duas innexiones, et impoſuerunt ſuper duobus vncinis humeros ſuperhumeralis ex aduerſo ſecundum faciem. 18

Et fecerunt duos anulos aureos, et impoſuerunt ſuper duas alas à ſummitate rationalis ad ſummitatem poſterioris partis ſuperhumeralis ab intus. 19

Et fecerunt duos anulos aureos, et impoſuerunt ſuper vtroſque humeros ſuperhumeralis ab infra eius, ſecundum faciem ſecundum connexionem deſuper contexturam ſuperhumeralis. 20

Et conſtrinxit rationale ab anulis qui in eo ad anulos ſuperhumeralis, coniunctos ex hyacintho complicatos ad contexturam ſuperhumeralis, vt non deflueret rationale à ſuperhumerali, ſicut præcepit Dominus Moyſi. 21

Et fecerunt tunicam ſub ſuperhumerale, opus textile totum hyacinthinum. 22

At capitium tunicæ in medio textum adiunctum, cui adiungens in circuitu capitium inſeparabile. 23

Et fecerunt ſuper margine tunicæ ab infra quaſi florentis mali punici, mala punica ex hyacintho, et purpura, et coccino filato, et byſſo retorta. 24

Et fecerunt tintinabula aurea, et impoſuerunt tintinabula ſuper margines tunicæ in circuitu inter mala punica. 25

Tintinabula aurea, et mala punica ſuper margine tunicæ in circuitu, ad miniſtrandum, ſicut præcepit Dominus Moyſi. 26

Et fecerũt tunicas byſſinas, opus textile Aaron et filijs eius. 27

Et cidares ex byſſo, et mitrã ex byſſo. 28

Et femoralia ex byſſo retorta, et zonas eorum ex byſſo et hyacintho, et purpura, et coccino retorta, opus variegatoris, ſicut præcepit Dominus Moyſi. 29

14 καὶ οἱ λίθοι ἦσαν ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ δώδεκα, ἐκ τῶν δώδεκα ὀνομάτων αὐτῶν ἐγλεγλυμμένοι σφραγίδες, ἕκας & ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ ὀνόματος εἰς τὰς δώδεκα φυλάς. 15 καὶ ἐποίησαν ἐπὶ τὸ λόγιον κρεμαστοὺς συμπεπλεγμένους, ἔργον ἐμπλοκίου, ἐκ χρυσίου καθαροῦ.

16 καὶ ἐποίησαν δύο ἀσπιδίσκας χρυσᾶς, καὶ δύο δακτυλίους χρυσοῦς· καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ δύο δακτυλίους ἐπὶ χρυσοῦς ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς ἀρχὰς τοῦ λογίου.

17 καὶ ἐπέθηκαν τὰ ἐμπλόκια ἐκ χρυσίου ἐπὶ τοὺς δύο δακτυλίους ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ λογίου.

18 καὶ εἰς τὰς δύο συμβολὰς τὰ δύο ἐμπλόκια· & ἐπέθηκαν ἐπὶ τὰς δύο ἀσπιδίσκας ἐπὶ τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος ἐξ ἐναντίας κατὰ πρόσωπον. 19 & ἐποίησαν δύο δακτυλίους χρυσοῦς· καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὰ δύο πέρυγια ἀπ' ἄκρου τοῦ λογίου ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ὁπισθίου τῆς ἐπωμίδος ἔσωθεν.

20 καὶ ἐποίησαν δύο δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ' ἀμφοτέρους τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος κάτωθεν αὐτῆς, κατὰ πρόσωπον κατὰ τὴν συμβολὴν ἄνωθεν τῆς σύνυφῆς 21 τῆς ἐπωμίδος. καὶ συνέσφιξε τὸ λόγιον ἀπὸ τῶν δακτυλίων τῶν ἐπ' αὐτῆς εἰς τοὺς δακτυλίους τῆς ἐπωμίδος, συνεχομένους ἐκ τῆς ὑακίνθου συμπεπλεγμένους εἰς τὸ ὕφασμα τῆς ἐπωμίδος, ἵνα μὴ χαλᾶται τὸ λόγιον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ. 22 & ἐποίησαν τὴν ὑποδύτιδα τὴν ἐπωμίδα, ἔργον ὑφαντόν, ὅλον ὑακίνθινον.

23 τὸ δὲ περισώμιον τοῦ ὑποδύτου ἐν τῷ μέσῳ διυφασμένον συμπλεκτόν, ὡς ἀνέχον κύκλῳ τὸ περισώμιον ἀδιάλυτον.

24 καὶ ἐποίησαν ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κάτωθεν ὡσεὶ ἐξανθούσης ῥοᾶς ῥοίσκους, ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, & 25 κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης. καὶ ἐποίησαν κώδωνας χρυσοῦς, καὶ ἐπέθηκαν τοὺς κώδωνας ἐπὶ τὰ λώματα τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ ἀναμέσον τῶν ῥοίσκων.

26 κώδωνας χρυσοῦς & ῥοίσκους ἐπὶ τοῦ λώματος τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ, εἰς τὸ λειτουργεῖν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

27 καὶ ἐποίησαν χιτῶνας βυσσίνους, ἔργον ὑφαντὸν ἀαρὼν & τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. 28 καὶ τὰς κιδάρεις ἐκ βύσσου, & τὴν μίτραν ἐκ βύσσου. 29 καὶ τὰ περισκέλη ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ τὰς ζώνας αὐτῶν ἐκ βύσσου καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, ἔργον ποικίλου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Ipſi autem lapides duodecim erant iuxta nomina filiorum Iſrael, ſcripti ſcriptura diſtincta quaſi ſculptura anuli ſinguli lapides per nomina ſingulorum per duodecim tribus. [15] Feceruntque in rationali catenulas ſibi inuicem cohærentes opere fimbriæ ex auro mundiſſimo.

[16] Et fecerunt duos vncinos aureos, & duos anulos aureos, & poſuerunt duos anulos in duobus lateribus rationalis. [17] Poſueruntque duas fimbrias aureas in duobus anulis qui erant in lateribus rationalis. [18] Et duas fimbrias quæ erant in duobus lateribus eius poſuerunt in duobus vncinis, poſueruntque eas in humerulis ſuperhumeralis contra faciem eius. [19] Feceruntque duos anulos aureos, & poſuerunt eos in duobus lateribus rationalis qui erant in ora eius quæ eſt è regione ſuperhumeralis intrinſecus. [20] Feceruntque duos anulos ex auro, & poſuerunt eos in duobus humerulis ſuperhumeralis inferius contra faciem eius è regione iunctura eius, ſupra baltheum ſuperhumeralis. [21] Et coniunxerunt rationale ex anulis ſuis ad anulos ſuperhumeralis vitta hyacinthina, vt eſſet ſuper baltheum ſuperhumeralis, vt non recederet rationale à ſuperhumerali, ſicut præceperat Dominus Moyſi. [22] Feceruntque pallium ſuperhumeralis opere textoris totum hyacinthinum. [23] Et os pallij in medio eius, ſicut os loricæ. Ora erat per circuitum oris eius vt non rumperetur.

[24] Feceruntque in inferiori parte pallij malogranata ex hyacintho, & purpura, & coccino retorto. [25] Feceruntque tintinabula de auro mundiſſimo, & poſuerunt tintinabula in medio malorum granatorum in inferiori parte pallij per circuitum in medio malorum granatorum.

[26] Tintinabulum & malum granatum, tintinabulum & malum granatum, in inferiori parte pallij per circuitum, ad miniſtrandum, ſicut præceperat Dominus Moyſi. [27] Fecerúntque tunicam ex byſſo opere textoris Aaron & filiis eius. [28] Et tiaram ex byſſo & pileos in decorem ex byſſo. [29] Et femoralia ex byſſo retorta, baltheum quoque ex byſſo retorta, & hyacintho, & purpura, & coccino, opere polymitarij, ſicut præceperat Dominus Moyſi.

30 * וַיַּעֲשׂוּ אֶת־צִיץ נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ זָהָב טָהוֹר וַיִּכְתְּבוּ
31 עָלָיו מִכְתַּב פִּתּוּחֵי חוֹתָם קֹדֶשׁ לַיהוָה : * וַיִּתְּנוּ עָלָיו
פְּתִיל תְּכֵלֶת לָתֵת עַל־הַמִּצְנֶפֶת מִלְמָעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה
32 יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה : * וַתֵּכֶל כָּל־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן אֹהֶל
מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
33 מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ : * וַיָּבִיאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶל־מֹשֶׁה אֶת־
הָאֹהֶל וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו קְרָסָיו קְרָשָׁיו בְּרִיחוֹ וְעַמֻּדָיו
34 וַאֲדָנָיו : * וְאֶת־מִכְסֵה עוֹרֹת הָאֵילִם הַמְאָדָּמִים
35 וְאֶת־מִכְסֵה עֹרֹת הַתְּחָשִׁים וְאֵת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ : * אֶת־
36 אֲרוֹן הָעֵדֻת וְאֶת־בַּדָּיו וְאֶת הַכַּפֹּרֶת : * אֶת־הַשֻּׁלְחָן
37 אֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת לֶחֶם הַפָּנִים : * אֶת־הַמְּנֹרָה
הַטְּהֹרָה אֶת־נֵרֹתֶיהָ נֵרוֹת הַמַּעֲרָכָה וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ וְאֶת
38 שֶׁמֶן הַמָּאוֹר : * וְאֶת מִזְבַּח הַזָּהָב וְאֶת שֶׁמֶן
הַמִּשְׁחָה וְאֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים וְאֶת מָסַךְ פֶּתַח הָאֹהֶל :
39 * אֶת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ
40 אֶת־בַּדָּיו וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו אֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ : * אֶת
קַלְעֵי הֶחָצֵר אֶת־עַמֻּדֶיהָ וְאֶת־אַדְנֶיהָ וְאֶת־הַמָּסָךְ
לְשַׁעַר הֶחָצֵר אֶת־מֵיתָרָיו וְיִתְדֹתָיו וְאֶת כָּל־כְּלֵי
41 עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל מוֹעֵד : * אֶת־בִּגְדֵי הַשְּׂרָד
לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־
42 בִּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן : * כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
43 כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הָעֲבֹדָה : * וַיַּרְא מֹשֶׁה
אֶת־כָּל־הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
כֵּן עָשׂוּ וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה :

מ

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר : * בְּיוֹם הַחֹדֶשׁ
2 הָרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ תָּקִים אֶת־מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד :
3 * וְשַׂמְתָּ שָׁם אֵת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְסַכֹּתָ עַל־הָאָרֹן אֶת־
4 הַפָּרֹכֶת : * וְהֵבֵאתָ אֶת־הַשֻּׁלְחָן וְעָרַכְתָּ אֶת־עֶרְכּוֹ
וְהֵבֵאתָ אֶת־הַמְּנֹרָה וְהַעֲלֵיתָ אֶת־נֵרֹתֶיהָ :

30 * Fecerunt & laminam ſacræ venerationis de auro puriſſimo, ſcripſerúntque in ea opere gemmario ſanctum Domini.
31 * Et ſtrinxerunt eam cum mitra vitta hyacinthina, ſicut præceperat Dominus Moyſi.
32 *Perfectum eſt igitur omne opus tabernaculi & tecti teſtimonij. Fecerúntque filij Iſrael cuncta quæ præceperat Dominus Moyſi.
33 * Et obtulerunt tabernaculum & tectum, & vniuerſam ſupellectilem, anulos, tabulas, vectes, columnas, ac baſes.
34 * Opertorium de pellibus arietum rubricatis, & aliud operimentum de hyacinthinis pellibus, velum;
35 * Arcam, vectes, propitiatorium.
36 * Menſam, cum vaſis ſuis, & propoſitionis panibus.
37 * Candelabrum, lucernas, & vtensilia earum cum oleo.
38 * Altare aureum & vnguentum & thymiama ex aromatibus, & tentorium in introitu tabernaculi.
39 * Altare æneum, retiaculum, vectes, & vaſa eius omnia, labrum cum baſi ſua.
40 * Tentoria atrij & columnas cum baſibus ſuis, tentorium in introitu atrij, funiculóſq; illius & paxillos. Nihil ex vaſis defuit quæ in miniſterium tabernaculi & in tectum fœderis iuſſa ſunt fieri.
41 Veſtes quoque quibus ſacerdotes vtuntur in ſanctuario Aaron ſcilicet & filij eius:
42 * Obtulerunt filii Iſrael, ſicut præceperat Dominus.
43 *Quę poſtquam Moyſes cuncta vidit completa, benedixit eis.

CAP. XL.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens.
2 *Menſe primo prima die menſis eriges tabernaculum teſtimonij.
3 * Et pones in eo arcam, dimittéſque ante illam velum.
4 * Et illata menſa pones ſuper eam quæ ritè præcepta ſunt. Candelabrum ſtabit cum lucernis ſuis.

תרגום אונקלוס

30 וַעֲבַדוּ יַת צִיצָא דְּקוּדְשָׁא דְּדַהַב דְּכִי וּכְתַבוּ עֲלוֹהִי כְּתַב מְפָרַשׁ קֻדְשׁ לַייָ : 31 וְיַהֲבוּ עֲלוֹהִי חוּטָא דִּתְכֶלְתָּא לְמִיתַּן עַל מִצְנַפְתָּא
מִלְּעֵילָּא כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה : 32 וּשְׁלֵימַת כָּל עִיבִידַת פּוּלְחַן מַשְׁכַּן זִימְנָא וַעֲבַדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכָל דְּפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה כֵּן עֲבַדוּ :
33 וְאַיְתִיו יַת מַשְׁכְּנָא לְוַת מֹשֶׁה יַת מַשְׁכְּנָא וְיַת כָּל מָנוֹהִי פּוּרְפּוֹהִי דַּפּוֹהִי עַבְּרוֹהִי וְעַמּוּדוֹהִי וְסַמְכוֹהִי : 34 וְיַת חוּפְּאָה דְּמִשְׁכֵי דְּסַמְסְגוֹנָא וְיַת כָּל מָנוֹהִי
35 יַת אֲרוֹנָא דְּסַהֲדוּתָא וְיַת אֲרֵיחוֹהִי וְיַת כַּפּוּרְתָּא : 36 יַת פָּתוֹרָא וְיַת כָּל מָנוֹהִי וְיַת לַחְמָא דְּסֻדָּרָא : 37 יַת מְנָרְתָּא דַּכְיָתָא וְיַת בּוּצִינֶיהָ בּוּצִינֵי דְּסִדְרָא וְיַת כָּל מָנָהָא וְיַת מִשְׁחָא דְּאַנְהָרוּתָא : 38 וְיַת
מַדְבְּחָא דְּדַהֲבָא וְיַת מִשְׁחָא דְּרַבְוָתָא וְיַת קְטֹרֶת בּוֹסְמַיָּא וְיַת פָּרְסָא דְּתָרַע מַשְׁכְּנָא : 39 יַת מַדְבְּחָא דִּנְחָשָׁא וְיַת סְרָדָא דִּנְחָשָׁא דִּילֵיהּ יַת אֲרֵיחוֹהִי וְיַת כָּל מָנוֹהִי
יַת כִּיּוֹרָא וְיַת בְּסִיסֵיהּ : 40 יַת סְרָרֵי דַּרְתָּא יַת עַמּוּדָהָא וְיַת פַּרְסָא לְתָרַע דַּרְתָּא יַת אַטּוּנוֹהִי וְסִיכָתָא וְכָל מָאנֵי פּוּלְחַן מַשְׁכְּנָא
לְמַשְׁכַּן זִימְנָא : 41 יַת לְבוּשֵׁי שְׁמוּשָׁא לְשַׁמָּשָׁא בְּקוּדְשָׁא יַת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא לְאַהֲרֹן כָּהֲנָא וְיַת לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי לְשַׁמָּשָׁא : 42 כְּכָל דְּפַקֵּיד
יְיָ יַת מֹשֶׁה כֵּן עֲבַדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת כָּל פּוּלְחָנָא : 43 וַחֲזָא מֹשֶׁה יַת כָּל עִיבִדְתָּא וְהָא עֲבַדוּ יְהָה כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ כֵּן עֲבַדוּ וּבָרִיךְ יַתְהוֹן מֹשֶׁה :

מ

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר : 2 בְּיוֹמָא
דְּיַרְחָא קַדְמָאָה בְּחַד לְיַרְחָא תְּקִים יַת מַשְׁכְּנָא דְּמַשְׁכַּן זִימְנָא : 3 וְתְשַׁוֵּי תַּמָּן יַת אֲרוֹנָא דְּסַהֲדוּתָא וְתַחְפֵּי עַל אֲרוֹנָא יַת פָּרוֹכְתָּא :
4 וְתַעֲיל יַת פָּתוֹרָא וְתִסְדַּר יַת סִדְרֵיהּ וְתַעֲיל יַת מְנָרְתָּא וְתַדְלִיק יַת בּוּצִינָהָא :

* *Et fecerunt laminam auream, ſeparationem* 30
ſanctuarij auri puri, et ſcripſerunt in ea literas im-
preſſas ſigilli ſanctificationem Domino.
* *Et impoſuerunt in ea marginem hyacinthinam,* 31
vt ſupercadat ſuper mitram deſuper, ſicut præcepit
Dominus Moyſi. * *Et perfectum eſt omne opus* 32
tabernaculi teſtimonij, & fecerunt filij Iſrael ſecun-
dum omnia quæcunque præcepit Dominus Moyſi.
* *Et attulerunt tabernaculum ad Moyſen &* 33
omnia vaſa eius, & anulos eius, & columnas eius,
& vectes eius, & paxillos eius, et baſes eius.
* *Et operimenta pelles arietum rubricatas, &* 34
coopertoria pelles hyacinthinas, & velum.
* *Et arcam teſtimonij, & vectes eius, & propi-* 35
tiatorium. * *Et menſam & omnia vaſa eius, &* 36
panes propoſitionis.
* *Et candelabrum purum, & lucernas eius lu-* 37
cernas incendij, & omnia vaſa eius, & oleum lu-
minis. * *Et altare aureum, & oleum vnctionis,* 38
& thymiama compoſitionis, & velum portæ ta-
bernaculi.
* *Et altare æneum, & craticulam eius æneam,* 39
& vectes eius, & omnia vaſa eius, & labrum, et
baſim eius. * *Et cortinas atrij, & columnas* 40
& baſes eius, & velum portæ atrij, & funiculos
eius, & paxillos eius, & omnia inſtrumenta quæ
ad opera tabernaculi teſtimonij.
* *Et veſtes miniſtratorias ad miniſtrandum in* 41
eis in ſanctuario, veſtes ſanctuarij, quæ ſunt Aaron
& veſtes filiorum eius in ſacerdotium.
* *Secundum omnia quæcunque præcepit Domi-* 42
nus Moyſi, ſic fecerunt filij Iſrael omnem appara-
tum. * *Et vidit Moyſes omnia opera, et fuerunt* 43
facientes ea, quemadmodum præcepit Dominus
Moyſi, ſic fecerunt ea, & benedixit eis Moyſes.

CAP. XL.

ET *locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicēs:* * *In* 1
die vna menſis primi prima die menſis, eriges 2
tabernaculum teſtimonij.
* *Et pones ibi arcam teſtimonij, & cooperies ar-* 3
cam velo.
* *Et inferes menſam, & appones propoſitionem* 4
eius, & inferes candelabrum, & impones lucer-
nas eius.

30 * καὶ ἐποίησαν τὸ πέταλον τὸ χρυσοῦν, ἀφόρισμα τοῦ ἁγίου
χρυσίου καθαροῦ· καὶ ἔγραψαν ἐπ' αὐτοῦ γράμματα ἐντε-
31 τυπωμένα σφραγὶς ⊕ ἁγίασμα κυρίῳ. * καὶ ἐπέθηκαν
ἐπ' αὐτῷ λῶμα τὸ ὑακίνθινον, ὥστε ἐπικεῖσθαι ὑπὲρ τὴν μίτραν
ἄνωθεν, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος ⊕ τῷ μωυσῇ.
32 * καὶ συνετελέσθη πᾶν ἔργον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ
ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα συνέταξε κύριος ⊕ τῷ
33 μωυσῇ. * καὶ ἤνεγκαν τὴν σκηνὴν πρὸς μωυσῆν, καὶ πάντα
τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς δακτυλίους αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους
αὐτῆς, καὶ τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς παστάδας αὐτῆς, καὶ
34 τὰς βάσεις αὐτῆς· * καὶ τὰς διφθέρας δέρματα κριῶν
ἠρυθροδανωμένα, καὶ τὰ καταπετάσματα δέρματα ὑακίν-
35 θινα, καὶ τὸ καταπέτασμα. * καὶ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυ-
36 ρίου, καὶ τοὺς διωκτῆρας αὐτῆς, καὶ τὸ ἱλαστήριον· * καὶ τὴν
τράπεζαν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προ-
37 θέσεως· * καὶ τὴν λυχνίαν τὴν καθαρὰν, καὶ τοὺς λύχνους
αὐτῆς λύχνους τῆς καύσεως, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ
38 ἔλαιον τοῦ φωτός. * καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὸ
ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καὶ τὸ ὑπό-
39 στασιον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. * καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ
χαλκοῦν, καὶ τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ τὴν χαλκῆν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς
αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βά-
40 σιν αὐτοῦ. * καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς στύλους, καὶ τὰς
βάσεις αὐτῆς, καὶ τὸ ὑπόστασιον τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ
τὰ χοινία αὐτῆς, καὶ τοὺς παστάδας αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ ἐργα-
41 λεῖα τὰ εἰς τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ τὰς στο-
λὰς τὰς λειτουργικὰς εἰς τὸ λειτουργεῖν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ,
στολὰς τοῦ ἁγίου, αἱ εἰσιν ἀαρών, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς
42 τὴν ἱερατείαν. * κατὰ πάντα ὅσα συνέταξε κύριος ⊕ τῷ
μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν παρασκευήν.
43 * καὶ ἰδὲ μωυσῆς πάντα τὰ ἔργα, καὶ ἦσαν πεποιηκότες
αὐτὰ ὃν τρόπον συνέταξε κύριος ⊕ τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν
αὐτά, καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς μωυσῆς. μύ.
1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· * ἐν ἡμέ-
2 ρᾳ μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου νουμηνία, στήσεις τὴν σκηνὴν τοῦ
3 μαρτυρίου. * καὶ θήσεις ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου,
4 καὶ σκεπάσεις τὴν κιβωτὸν τῷ καταπετάσματι. * καὶ εἰσοί-
σεις τὴν τράπεζαν, καὶ παραθήσεις τὴν παράθεσιν αὐτῆς· καὶ εἰ-
σίσεις τὴν λυχνίαν, καὶ ὑπιθήσεις τοὺς λύχνους αὐτῆς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et fecerunt laminam coronam ſanctitatis ex auro mundiſſimo, & ſcripſerunt ſuper eam ſcriptura diſtincta, ſanctum Domino. 31 Et poſuerunt in ea vittam hyacinthinam, vt poneretur ſuper mitram, ſicut præceperat Dominus Moyſi. 32 Perfectúmque eſt omne opus tabernaculi fœderis, feceruntque filij Iſrael iuxta omnia quæ præceperat Dominus Moyſi, ita fecerunt. 33 Adduxeruntque tabernaculum ad Moyſen & omnia vaſa eiuſdem tabernaculi, fibulas eius, tabulas eius, vectes eius, & columnas eius, & baſes eius. 34 Et opertorium de pellibus arietum rubricatis, & opertorium de pellibus hyacinthinis, velum quoque quod extenditur. 35 Arcam teſtimonij & vectes eius, & propitiatorium. 36 Menſam & omnia vaſa eius, & panem propoſitionis. 37 Candelabrum mundiſſimum, & lucernas quæ ordinantur & omnia vaſa eius, & oleum ad illuminandum. 38 Altare aureum & oleum vnctionis, thymiama aromatum. tentoriumque quod erat in oſtio tabernaculi. 39 Altare æneum, & retiaculum eius æneum, vectes eius & omnia vaſa eius: labrum & baſim eius. 40 Cortinas atrij cum columnis ſuis & cum baſibus ſuis, velum quoque ad oſtium atrij, funiculos eius, & paxillos eius, & omnia vaſa miniſterij tabernaculi fœderis. 41 Veſtes quoque miniſterij ad miniſtrandum in ſanctuario, veſtes ſanctas Aaron ſacerdotis & veſtes filiorum eius vt miniſtrent. 42 Iuxta omnia quæ præcepit Dominus Moyſi, ita fecerunt filij Iſrael omne opus. 43 Viditque Moyſes omne opus, & ecce fecerant illud, ſicut præceperat Dominus ita fecerunt, benedixitque eis Moyſes.

CAPVT XL.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe: dicens, 2 In menſe primo, prima die menſis eriges tabernaculum fœderis. 3 Et pones ibi arcam teſtimonij. Et cooperies ſuper arcam velamine. 4 Et inferes menſam, & ordinabis ordinem eius, & inferes candelabrum, & incendes lucernas eius.

5 * וְנָתַתָּה אֶת־מִזְבַּח הַזָּהָב לִקְטֹרֶת לִפְנֵי אֲרוֹן הָעֵדֻת
6 וְשַׂמְתָּ אֶת־מָסַךְ הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן׃ * וְנָתַתָּה אֶת
7 מִזְבַּח הָעֹלָה לִפְנֵי פֶּתַח מִשְׁכַּן אֹהֶל־מוֹעֵד׃ * וְנָתַתָּ
אֶת־הַכִּיֹּר בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁם מָיִם׃
8 * וְשַׂמְתָּ אֶת־הֶחָצֵר סָבִיב וְנָתַתָּ אֶת־מָסַךְ שַׁעַר
9 הֶחָצֵר׃ * וְלָקַחְתָּ אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמָשַׁחְתָּ אֶת־
הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בּוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו
10 וְהָיָה קֹדֶשׁ׃ * וּמָשַׁחְתָּ אֶת־מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־
כֵּלָיו וְקִדַּשְׁתָּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים׃
11 * וּמָשַׁחְתָּ אֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ׃
12 * וְהִקְרַבְתָּ אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
13 וְרָחַצְתָּ אֹתָם בַּמָּיִם׃ * וְהִלְבַּשְׁתָּ אֶת־אַהֲרֹן אֶת
בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ וּמָשַׁחְתָּ אֹתוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְכִהֵן לִי׃
14 * וְאֶת־בָּנָיו תַּקְרִיב וְהִלְבַּשְׁתָּ אֹתָם כָּתֳנֹת׃
15 * וּמָשַׁחְתָּ אֹתָם כַּאֲשֶׁר מָשַׁחְתָּ אֶת־אֲבִיהֶם וְכִהֲנוּ
לִי וְהָיְתָה לָהֶם מָשְׁחָתָם לְכְהֻנַּת עוֹלָם לְדֹרֹתָם׃
16 * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה׃
17 * וַיְהִי בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בְּאֶחָד
18 לַחֹדֶשׁ הוּקַם הַמִּשְׁכָּן׃ * וַיָּקֶם מֹשֶׁה אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן
אֶת־אֲדָנָיו וַיָּשֶׂם אֶת־קְרָשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת־בְּרִיחָיו וַיָּקֶם
19 אֶת־עַמּוּדָיו׃ * וַיִּפְרֹשׂ אֶת־הָאֹהֶל עַל־הַמִּשְׁכָּן וַיָּשֶׂם
אֶת־מִכְסֵה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְמָעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
20 אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיִּקַּח וַיִּתֵּן אֶת־הָעֵדֻת אֶל־הָאָרֹן
וַיָּשֶׂם אֶת־הַבַּדִּים עַל־הָאָרֹן וַיִּתֵּן אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל־
21 הָאָרֹן מִלְמָעְלָה׃ * וַיָּבֵא אֶת־הָאָרֹן אֶל־הַמִּשְׁכָּן וַיָּשֶׂם
אֵת פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וַיָּסֶךְ עַל אֲרוֹן הָעֵדוּת כַּאֲשֶׁר צִוָּה
22 יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיִּתֵּן אֶת־הַשֻּׁלְחָן בְּאֹהֶל
מוֹעֵד עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן צָפֹנָה מִחוּץ לַפָּרֹכֶת׃
23 * וַיַּעֲרֹךְ עָלָיו עֶרֶךְ לֶחֶם לִפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

5 * Et altare aureum in quo adoletur incensum coram arca teſtimonij.
6 * Tentorium in introitu tabernaculi teſtimonii pones, & ante illud altare holocauſti.
7 * Labrum inter altare & tabernaculum, quod implebis aqua.
8 * Circundabísque atrium tentoriis & ingreſſum eius.
9 * Et aſſumpto vnctionis oleo, vnges tabernaculum cum vaſis ſuis vt ſanctificentur.
10 * Altare holocauſti & omnia vaſa eius; la-
B brum cum baſi ſua.
11 * Omnia vnctionis oleo conſecrabis, vt ſint ſancta ſanctorum.
12 * Applicabísque Aaron & filios eius ad fores tabernaculi teſtimonii, & lotos aqua.
13 * Indues ſanctis veſtibus vt miniſtrent
14 mihi.
15 * Et vnctio eorum in ſacerdotium ſempiternum proficiat.
16 * Fecítque Moyſes omnia quæ præceperat Dominus.
17 * Igitur menſe primo anni ſecundi, prima Num.7.a
die menſis collocatum eſt tabernaculum.
18 * Erexítque Moyſes illud, & poſuit tabulas ac baſes & vectes, ſtatuítque columnas.
19 * Et expandit tectum ſuper tabernaculum impoſito deſuper operimento, ſicut Dominus imperauerat.
20 * Poſuit & teſtimonium in arca ſubditis infrà vectibus, & oraculum deſuper.
21 * Cúmque intuliſſet arcam in tabernacu-
C lum teſtimonij, appendit ante eam velum, vt expleret Domini iuſſionem.
22 * Poſuit & menſam in tabernaculo teſtimonij ad plagam Septentrionalem extra velum:
23 * Ordinatis coram propoſitionis panibus, ſicut præceperat Dominus Moyſi.

תרגום אונקלוס

5 וְתִתֵּן יָת מַדְבְּחָא דַּדָהֲבָא לְאַסָּקָא קְטוֹרֶת בּוּסְמִין קֳדָם אֲרוֹנָא דְּסַהֲדוּתָא וּתְשַׁוֵּי יָת פְּרָסָא דְּתַרְעָא לְמַשְׁכְּנָא׃ 6 וְתִתֵּן יָת מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא
קֳדָם תְּרַע מַשְׁכְּנָא דְמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 7 וְתִתֵּן יָת כִּיּוֹרָא בֵּין מַשְׁכַּן זִמְנָא וּבֵין מַדְבְּחָא וְתִתֵּן תַּמָּן מַיָּא׃ 8 וּתְשַׁוֵּי יָת דַּרְתָּא סְחוֹר סְחוֹר וְתִתֵּן
יָת פְּרָסָא דְּתָרַע דַּרְתָּא׃ 9 וְתִסַּב יָת מִשְׁחָא דְרִבּוּתָא וּתְרַבֵּי יָת מַשְׁכְּנָא וְיָת כָּל דְּבֵיהּ וּתְקַדֵּישׁ יָתְהִי וְיָת כָּל מָאנוֹהִי וְיֶהֱא קְדִישָׁא׃ 10 וּתְרַבֵּי
יָת מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא וְיָת כָּל מָנוֹהִי וּתְקַדֵּישׁ יָת מַדְבְּחָא וְיֶהֱא מַדְבְּחָא קֻדָּשׁ קוּדְשִׁין׃ 11 וּתְרַבֵּי יָת כִּיּוֹרָא וְיָת בְּסִיסֵיהּ וּתְקַדֵּישׁ יָתֵיהּ׃ 12 וּתְקָרֵיב
יָת אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתַסְחֵי יָתְהוֹן בְּמַיָּא׃ 13 וְתַלְבֵּישׁ יָת אַהֲרֹן יָת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא וּתְרַבֵּי יָתֵיהּ וּתְקַדֵּישׁ יָתֵיהּ
וְיִשַׁמֵּשׁ קֳדָמָי׃ 14 וְיָת בְּנוֹהִי תְּקָרֵיב וְתַלְבֵּישׁ יָתְהוֹן כְּתוּנִין׃ 15 וּתְרַבֵּי יָתְהוֹן כְּמָא דְרַבֵּיתָ יָת אֲבוּהוֹן וְיִשַׁמְּשׁוּן קָדָמָי וִיהֵי לְמַהְוֵי לְהוֹן
רְבוּתְהוֹן לְכַהֲנוּת עָלַם לְדָרֵיהוֹן׃ 16 וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּכֹל דְּפַקִּיד יְיָ יָתֵיהּ כֵּן עָבַד׃ 17 וַהֲוָה בְּיַרְחָא קַדְמָאָה בְּשַׁתָּא תִנְיָתָא
בְּחַד יוֹמָא לְיַרְחָא אִתְקַם מַשְׁכְּנָא׃ 18 וַאֲקִים מֹשֶׁה יָת מַשְׁכְּנָא וְיָהַב יָת סַמְכוֹהִי וְשַׁוִּי יָת דַּפּוֹהִי וְיָהַב יָת עַבְּרוֹהִי וַאֲקִים יָת
עַמּוּדוֹהִי׃ 19 וּפְרַשׂ יָת פְּרָסָא עַל מַשְׁכְּנָא וְשַׁוִּי יָת חוּפָּאָה דְמַשְׁכְּנָא עֲלוֹהִי מִלְעֵילָּא כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 20 וּנְסִיב וְיָהַב יָת סָהֲדוּתָא
בַּאֲרוֹנָא וְשַׁוִּי יָת אַרְיָחַיָּא עַל אֲרוֹנָא וְיָהַב יָת כַּפּוּרְתָּא עַל אֲרוֹנָא מִלְעֵילָּא׃ 21 וְאַעֵיל יָת אֲרוֹנָא לְמַשְׁכְּנָא וְשַׁוִּי יָת פָּרוֹכְתָּא דְפָרְסָא וְאַשְׁיל עַל
אֲרוֹנָא דְסַהֲדוּתָא כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 22 וְיָהַב יָת פָּתוֹרָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא עַל צַדָּא דְמַשְׁכְּנָא צִיפּוֹנָא מְבָּרָא לְפָרוֹכְתָּא׃ 23 וְאַסְדַּר עֲלוֹהִי
סִדְרִין דִּלְחֶם קֳדָם יְיָ כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃

* *Et pones altare aureum ad incensandum coram arca testimonij.* 5
* *Et imponès cooperimentum veli super ostium tabernaculi, & altare holocaustorũ pones iuxta ostium tabernaculi testimonij.* 6
* *Et pones labrum inter tabernaculum testimonij, & inter altare, & pones in eo aquam.* 7
* *Et pones atrium in circuitu, & pones velum portæ atrij.* 8
* *Et assumes oleum vnctionis, & vnges tabernaculum, & omnia quæ in eo, & sanctificabis illud & omnia vasa eius, & erũt sancta.* 9
* *Et vnges altare holocaustorum, & omnia vasa eius, & vnges labrum, & basim eius, & sanctificabis illud.* 10
* *Et sanctificabis altare, & erit altare sanctum sanctorum.* 11
* *Et applicabis Aaron & filios eius ad ostia tabernaculi testimonij, & lauabis eos aqua.* 12
* *Et indues Aaron vestes sanctas, & vnges eum, & sanctificabis eum, & sacerdotio fungetur mihi.* 13
* *Et filios eius applicabis & indues eos tunicas.* 14
* *Et vnges eos sicut vnxisti patrem eorum, & sacerdotio fungentur mihi. & erit, vt sit illis vnctio sacerdotij in æternum, in generationes eorum.* 15
* *Et fecit Moyses omnia quæcunque præcepit illi Dominus, sic fecit.* 16
* *Et factum est in mense primo secundo anno egressorum eorum ex Ægypto prima die mensis, erectum est tabernaculum.* 17
* *Et erexit Moyses tabernaculum, & imposuit capita, & immisit vectes, & erexit columnas eius.* 18
* *Et extendit cortinas super tabernaculum, & imposuerunt operimentum tabernaculi super illud desuper, sicut præcepit Dominus Moysi.* 19
* *Et accipiens testimonia imposuit in arcam, & suppossuit vectes sub arca, & imposuit propitiatorium super arcam.* 20
* *Et intulit arcam in tabernaculũ, & imposuit operimentum veli, & operuit arcam testimonij, sicut præcepit Dominus Moysi.* 21
* *Et imposuit mensam in tabernaculum testimonij, ad latus tabernaculi testimonij quod ad Aquilonem extra velum tabernaculi.* 22
* *Et apposuit in ea panes propositionis coram Domino, sicut præcepit Dominus Moysi.* 23

5 * Καὶ θήσεις τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν εἰς τὸ θυμιάσαι ἐναν-
6 τίον τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου. * καὶ θήσεις κάλυμμα
τοῦ καταπετάσματος ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς, καὶ τὸ θυ-
σιαστήριον τῶν καρπωμάτων θήσεις πρὸ τὴν θύραν τῆς
7 σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ θήσεις τὸν λουτῆρα ἀναμέσον
τῆς σκηνῆς & μαρτυρίου καὶ ἀναμέσον τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ
8 θήσεις ἐν αὐτῷ ὕδωρ. * καὶ θήσεις τὴν αὐλὴν κύκλῳ, καὶ θή-
9 σεις τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς. * καὶ λήψῃ
τὸ ἔλαιον τοῦ χρίσματος, & χρίσεις τὴν σκηνήν, καὶ πάντα τὰ
ἐν αὐτῇ, καὶ ἁγιάσεις αὐτὴν & πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, & ἔσαι
10 ἅγια. * καὶ χρίσεις τὸ θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων, &
πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ χρίσεις τὸν λουτῆρα, & τὴν βάσιν
11 αὐτοῦ, καὶ ἁγιάσεις αὐτόν. * & ἁγιάσεις τὸ θυσιαστήριον, &
12 ἔσαι τὸ θυσιαστήριον ἅγιον τῶν ἁγίων. * & προσάξεις Ἀαρὼν
& τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, & λού-
13 σεις αὐτοὺς ὕδατι. * & ἐνδύσεις Ἀαρὼν τὰς στολὰς τὰς ἁγίας,
καὶ χρίσεις αὐτόν, καὶ ἁγιάσεις αὐτόν, καὶ ἱερατεύσει μοι.
14 * καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ προσάξεις, καὶ ἐνδύσεις αὐτοὺς χιτῶ-
15 νας. * καὶ ἀλείψεις αὐτοὺς ὃν τρόπον ἤλειψας τὸν πα-
τέρα αὐτῶν, καὶ ἱερατεύσουσί μοι· καὶ ἔσαι, ὥστε εἶναι αὐτοῖς
χρίσμα ἱερατείας εἰς τὸν αἰῶνα, εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν.
16 * καὶ ἐποίησε μωυσῆς πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος,
17 οὕτως ἐποίησε. * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τῷ δευ-
τέρῳ ἔτει ἐκπορευομένων αὐτῶν ἐξ αἰγύπτου ἡμέρᾳ, ἐστάθη
18 ἡ σκηνή. * καὶ ἔστησε μωυσῆς τὴν σκηνήν, & ἐπέθηκε τὰς
κεφαλίδας, καὶ διενέβαλε τοὺς μοχλούς, & ἔστησε τοὺς στύλους
19 αὐτῆς. * καὶ ἐξέτεινε τὰς αὐλαίας ἐπὶ τὴν σκηνήν, καὶ
ἐπέθηκε τὸ κάλυμμα τῆς σκηνῆς ἐπ' αὐτὴν ἄνωθεν, καθὰ
20 συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. * καὶ λαβὼν τὰ μαρτύρια
ἐνέβαλεν εἰς τὴν κιβωτόν· καὶ ὑπέθηκεν τοὺς διωστῆρας ὑπὸ
τὴν κιβωτόν, καὶ ἐπέθηκεν τὸ ἱλαστήριον ἐπάνω τῆς κιβωτοῦ.
21 * καὶ εἰσήνεγκε τὴν κιβωτὸν εἰς τὴν σκηνὴν, & ἐπέθηκε τὸ
καταπέτασμα τοῦ καταπετάσματος, & ἐσκέπασε τὴν κι-
βωτὸν τοῦ μαρτυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
22 * & ἐπέθηκε τὴν τράπεζαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου,
ἐπὶ τὸ πλευρὸν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου τὸ πρὸς βορρᾶν
ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος τῆς σκηνῆς·
23 * καὶ προσέθηκεν ἐπ' αὐτῆς ἄρτους τῆς προθέσεως
ἐναντι κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Ponesque altare aureum, in quo adoletur thymiama aromatum coram arca testimonij. [6] Ponesque velum in ostio tabernaculi, & pones altare holocausti ante ostium tabernaculi fœderis. [7] Et pones labrum inter tabernaculum fœderis & altare, & pones ibi aquam. [8] Ponesque atrium per circuitum, & pones tentorium ostij atrij. [9] Tollesque oleum vnctionis, & vnges tabernaculum & omnia quæ in eo sunt, & sanctificabis illud & omnia vasa eius, & erit sanctum. [10] Et vnges altare holocausti & omnia vasa eius, sanctificabisque altare, & erit altare sanctum sanctorum. [11] Et vnges labrum & basim eius, & sanctificabis illud. [12] Applicabisque Aaron & filios eius ad ostium tabernaculi fœderis, & lauabis eos aquis. [13] Et indues Aaron vestibus sanctis, & vnges eum, sanctificabisque illum vt ministret coram me. [14] Filios quoque eius applicabis & indues eos tunicis. [15] Et vnges eos sicut vnxisti patrem eorum, & ministrabunt coram me, & vt sit eis vnctio sua in sacerdotium sempiternum in generationibus suis. [16] Fecitque Moyses iuxta omnia quæ præceperat ei Dominus ita fecit. [17] Factumque est in mense primo in anno secundo prima die mensis erectum est tabernaculum. [18] Erexitque Moyses tabernaculum, & posuit bases eius, & imposuit tabulas eius, & posuit vectes eius, & erexit columnas eius: [19] Et expandit tentorium super tabernaculum, & posuit coopertorium tabernaculi super illud desuper, sicut præceperat Dominus Moysi. [20] Tulitque & posuit testimonium in arca, & posuit in arca vectes, & posuit propitiatorium super arcam desuper. [21] Et intulit arcam in tabernaculum, & posuit velum extentum, vt protegeret super arcam testimonij sicut præceperat Dominus Moysi. [22] Posuitque mensam in tabernaculo fœderis in latere tabernaculi ad Aquilonem extra velum. [23] Et ordinauit super ea ordines panum coram Domino, sicut præceperat Dominus Moysi.

24 * וַיָּשֶׂם אֶת־הַמְּנֹרָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד נֹכַח
25 הַשֻּׁלְחָן עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן נֶגְבָּה: * וַיַּעַל הַנֵּרֹת לִפְנֵי
26 יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: * וַיָּשֶׂם
אֶת־מִזְבַּח הַזָּהָב בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הַפָּרֹכֶת:
27 * וַיַּקְטֵר עָלָיו קְטֹרֶת סַמִּים כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
28 מֹשֶׁה: * וַיָּשֶׂם אֶת־מָסַךְ הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן:
29 * וְאֶת מִזְבַּח הָעֹלָה שָׂם פֶּתַח מִשְׁכַּן אֹהֶל־מוֹעֵד וַיַּעַל
עָלָיו אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
30 אֶת־מֹשֶׁה: * וַיָּשֶׂם אֶת־הַכִּיֹּר בֵּין־אֹהֶל
31 מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן שָׁמָּה מַיִם לְרָחְצָה: * וְרָחֲצוּ
מִמֶּנּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם וְאֶת־רַגְלֵיהֶם:
32 * בְּבֹאָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וּבְקָרְבָתָם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ
33 יִרְחָצוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: * וַיָּקֶם אֶת־הֶחָצֵר
סָבִיב לַמִּשְׁכָּן וְלַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת־מָסַךְ שַׁעַר הֶחָצֵר
34 וַיְכַל מֹשֶׁה אֶת־הַמְּלָאכָה: * וַיְכַס הֶעָנָן
אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן:
35 * וְלֹא־יָכֹל מֹשֶׁה לָבוֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד כִּי־שָׁכַן עָלָיו
36 הֶעָנָן וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן: * וּבְהֵעָלוֹת
הֶעָנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֹל מַסְעֵיהֶם:
37 * וְאִם־לֹא יֵעָלֶה הֶעָנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד־יוֹם הֵעָלֹתוֹ:
38 * כִּי עֲנַן יְהוָה עַל־הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְאֵשׁ תִּהְיֶה לַיְלָה
בּוֹ לְעֵינֵי כָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל־מַסְעֵיהֶם:

24 * Posuit & candelabrū in tabernaculo testimonij è regione mensæ in parte australi:
25 * Locatis per ordinem lucernis iuxta præ-
26 ceptum Domini. * Posuit & altare aureum sub tecto testimonij contra velum.
27 * Et adoleuit super eo incēsum aromatum,
28 sicut iusserat Dominus Moysi. * Posuit & tentorium in introitu tabernaculi testimonij.
29 * Et altare holocausti in vestibulo testimo nii offerens in eo holocaustum & sacrificia, vt Dominus imperauerat.
30 *Labrum quoque statuit inter tabernaculum testimonii, & altare, implens illud aqua.
31 * Laueruntque in eo Moyses & Aaron ac filii eius manus suas & pedes, cùm ingrede-
32 rentur tectum fœderis: * Et accederent ad altare, sicut præceperat Dominus Moysi.
33 * Erexit & atrium per gyrum tabernaculi & altaris, ducto in introitu eius tētorio. Postquam omnia perfecta sunt:
34 * Operuit nubes tabernaculum testimonij, & gloria Domini impleuit illud.
35 * Nec poterat Moyses ingredi tectum fœderis nube operiente omnia, & maiestate Domini coruscante, quia cuncta nubes operue-
36 rat. * Si quando nubes tabernaculum deserebat, proficiscebantur filii Israel per turmas
37 suas. * Si pendebat desuper, manebant in eodem loco.
38 * Nubes quippe Domini incumbebat per diem tabernaculo & ignis in nocte, videntibus cunctis populis Israel per cunctas mansiones suas.

תרגום אונקלוס

24 וְשַׁוִּי יָת מְנָרְתָּא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא לְקִבֵּיל פָּתוֹרָא עַל צִידָּא דְמַשְׁכְּנָא דָרוֹמָא:
25 וְאַדְלִיק בּוּצִינַיָּא קֳדָם יְיָ כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ
יָת מֹשֶׁה: 26 וְשַׁוִּי יָת מַדְבְּחָא דְדַהֲבָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא קֳדָם פָּרוֹכְתָּא:
27 וְאַסֵּיק עֲלוֹהִי קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָת
מֹשֶׁה: 28 וְשַׁוִּי יָת פָּרְסָא דְתַרְעָא לְמַשְׁכְּנָא: 29 וְיָת מַדְבְּחָא דְעָלָתָא שַׁוִּי בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא דְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְאַסֵּיק עֲלוֹהִי יָת עָלְתָא
וְיָת מִנְחָתָא כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה: 30 וְשַׁוִּי יָת כִּיּוֹרָא בֵּין מַשְׁכַּן זִמְנָא וּבֵין מַדְבְּחָא וְיָהַב תַּמָּן מַיָּא לְקִדּוּשׁ:
31 וְיַקְדְּשׁוּן מִנֵּיהּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יָת יְדֵיהוֹן וְיָת רַגְלֵיהוֹן:
32 בְּמֵיעַלְהוֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וּבְמִקְרַבְהוֹן לְמַדְבְּחָא מְקַדָּשִׁין כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה:
33 וַאֲקִים יָת דָּרְתָא סְחוֹר לְמַשְׁכְּנָא וּלְמַדְבְּחָא וְיָהַב יָת פָּרְסָא דְתַרְעָא דָרְתָא וְשֵׁצִי מֹשֶׁה יָת עֵיבִידְתָּא:
34 וַחֲפָא עֲנָנָא יָת
מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיֵקָרָא דַייָ אַתְמְלִי יָת מַשְׁכְּנָא:
35 וְלָא יְכִיל מֹשֶׁה לְמֵיעַל לְמַשְׁכַּן זִמְנָא אֲרֵי שְׁרָא עֲלוֹהִי עֲנָנָא וְיֵקָרָא דַייָ אַתְמְלִי יָת מַשְׁכְּנָא:
36 וּבְאִסְתַּלָּקוּת עֲנָנָא מֵעִילַּוֵי מַשְׁכְּנָא נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַטְלָנֵיהוֹן:
37 וְאִם לָא מִסְתַּלֵּק עֲנָנָא וְלָא נָטְלִין עַד יוֹמָא דְאִסְתַּלָּקוּתֵיהּ:
38 אֲרֵי עֲנָנָא דַייָ עַל מַשְׁכְּנָא בִּימָמָא וְאֶשְׁתָּא תְּהֵי לֵילְיָא בֵּיהּ לְעֵינֵי כָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַטְלָנֵיהוֹן:

תם ונשלם ספר שמות

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח:

בּ אֵ מֵ

* *Et posuit candelabrum in tabernaculum testi-* 24
monij è regione mensæ, ad latus tabernaculi quod ad
Austrum.
* *Et imposuit lucernas illius coram Domino, si-* 25
cut præcepit Dominus Moysi.
* *Et posuit altare aureum in tabernaculo testi-* 26
monij contra velum.
* *Et adoleuit super illud thymiama compositio-* 27
nis, sicut præcepit Dominus Moysi.
* *Et posuit tentorium portæ tabernaculi.* 28
* *Et altare holocaustorum posuit iuxta ostia ta-* 29
bernaculi testimonij, & obtulit in eo holocaustum,
& sacrificium, sicut præcepit Dominus Moysi.
* *Et fecit labrum inter tabernaculũ testimonij,* 30
& inter altare, & imposuit in eo aquam.
* *Vt lauentur ex eo Moyses & Aaron & filij* 31
eius manus suas & pedes, ingredientibus illis in
tabernaculum testimonij. * *Aut quando acce-* 32
derent ad altare ad ministrandum, lauabantur ex
eo, sicut præcepit Dominus Moysi.
* *Et erexit atrium in circuitu tabernaculi, &* 33
testimonij, & posuit tentorium portæ atrij, & per-
fecit Moyses omnia opera. * *Et operuit nubes* 34
tabernaculum testimonij, & gloria Domini repleto
tum est tabernaculum.
* *Et non potuit Moyses ingredi in tabernaculum* 35
testimonij, quoniam obumbrauit super illud nubes,
& gloria Domini repletũ est tabernaculum.
* *Quando autem ascenderet nubes à taberna-* 36
culo, proficiscebantur filij Israel cum sarcina sua.
* *Si autẽ nõ ascendebat nubes, non proficisceban-* 37
tur vsque ad diem qua ascendebat nubes.
* *Nubes enim erat super tabernaculo die, &* 38
ignis erat super illud nocte coram omni Israel in om
nibus profectionibus eorum.

24 * καὶ ἔθηκε τὴν λυχνίαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου ἐναντίον τῆς τραπέζης, εἰς τὸ κλῖτος τῆς σκηνῆς τὸ πρὸς νότον·
25 * καὶ ἐπέθηκεν τοὺς λύχνους αὐτῆς ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῆ·
26 * καὶ ἔθηκε τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου ἀπέναντι τοῦ καταπετάσματος·
27 * καὶ ἐθυμίασεν ἐπ' αὐτοῦ τὸ θυμίαμα τῆς σὺνθέσεως, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῆ·
28 * καὶ ἔθηκε τὸ ὑπόστεγον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς·
29 * καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων ἔθηκε πρὸ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἀνήνεγκεν ἐν αὐτῷ ὁλοκαύτωμα καὶ θυσίαν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῆ.
30 * καὶ ἐποίησε τὴν λουτῆρα ἀνάμεσον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἀνάμεσον τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ ἐπέθηκεν ἐν αὐτῷ ὕδωρ·
31 * ἵνα νίπτωνται ἐξ αὐτοῦ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς πόδας, εἰσπορευομένων
32 αὐτῶν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. * ἢ ὅταν προσπορεύωνται πρὸς τὸ θυσιαστήριον λειτουργεῖν, ἐνίπτοντο ἐξ αὐτοῦ, καθὰ σὺνέταξε κύριος τῷ μωυσῆ·
33 * καὶ ἔστησε τὴν αὐλὴν κύκλῳ τῆς σκηνῆς καὶ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔθηκε τὸ ὑπόστεγον τῆς θύρας τῆς αὐλῆς· καὶ συνετέλεσε μωυσῆς πάντα τὰ ἔργα·
34 * καὶ ἐκάλυψε ἡ νεφέλη τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ δόξης κυρίου ἐπλήσθη ἡ
35 σκηνή· * καὶ οὐκ ἠδυνήθη μωυσῆς εἰσελθεῖν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ὅτι ἐπεσκίασεν ἐπ' αὐτὴν ἡ νεφέλη, καὶ δόξης κυρίου ἐπλήσθη ἡ σκηνή·
36 * ἡνίκα δ' ἂν ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς, ἀνεζεύγνυσθε οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ σὺν τῇ
37 ἀπαρτίᾳ αὐτῶν· * εἰ δὲ μὴ ἀνέβη ἡ νεφέλη, οὐκ ἀνεζεύγνυσαν ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνέβη ἡ νεφέλη·
38 * νεφέλη γὰρ ἦν ὑπὲρ τῆς σκηνῆς ἡμέρας, καὶ πῦρ ἦν ἐπ' αὐτῇ νυκτὸς ἐναντίον παντὸς ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς ἀναζυγαῖς αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Posuitque candelabrum in tabernaculo fœderis è regione mensæ, in latere australi tabernaculi. [25] Et incendit lucernas coram Domino, sicut præceperat Dominus Moysi. [26] Et posuit altare aureum in tabernaculo fœderis coram velo. [27] Et adoleuit super eo incensum aromatum, sicut præceperat Dominus Moysi. [28] Et posuit tentorium in ostio tabernaculi. [29] Et altare holocausti posuit in ostio tabernaculi fœderis, & obtulit super eo holocaustum & munus, sicut præceperat Dominus Moysi. [30] Posuitque labrum inter tabernaculum fœderis, & inter altare, & posuit ibi aquam ad lauandum. [31] Laueruntque ex eo Moyses & Aaron, & filij eius manus suas & pedes suos, cùm ingrederentur tabernaculum fœderis. [32] Et cùm accederent ad altare lauabantur, sicut præceperat Dominus Moysi. [33] Erexitque atrium per circuitum tabernaculi & altaris, & posuit velum in ostio atrij. & perfecit Moyses omne opus. [34] Et operuit nubes tabernaculum fœderis, & gloria Domini impleuit tabernaculum. [35] Et non poterat Moyses ingredi tabernaculum fœderis, eo quòd manebat super illud nubes, & gloria Domini impleuerat tabernaculum. [36] Et cùm eleuabatur nubes desuper tabernaculum, proficiscebantur filij Israel per omnes mansiones suas. [37] Et si non eleuabatur nubes, non proficiscebantur vsque in diem qua eleuabatur. [38] Nubes enim Domini erat super tabernaculum per diem, & ignis erat in eo per noctem in oculis omnis domus Israel in omnibus mansionibus suis.

Finis libri Exodi.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

א

1 יִקְרָא אֶל־מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו
2 מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם
כִּי־יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיהוָה מִן־
הַבְּהֵמָה מִן־הַבָּקָר וּמִן־הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת־קָרְבַּנְכֶם׃
3 * אִם־עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן־הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ
אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לְרִצֹנוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃
4 * וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו׃
5 * וְשָׁחַט אֶת־בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי
אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת־הַדָּם עַל־
6 הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ * וְהִפְשִׁיט
7 אֶת־הָעֹלָה וְנִתַּח אֹתָהּ לִנְתָחֶיהָ׃ * וְנָתְנוּ
בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל־
8 הָאֵשׁ׃ * וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתָחִים
אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־הַפֶּדֶר עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ
9 אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃ * וְקִרְבּוֹ וּכְרָעָיו יִרְחַץ בַּמָּיִם
וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ
לַיהוָה׃
10 * וְאִם־מִן־הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן־הַכְּשָׂבִים אוֹ
11 מִן־הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ׃ וְשָׁחַט
אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי
12 אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ * וְנִתַּח
אֹתוֹ לִנְתָחָיו וְאֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־פִּדְרוֹ וְעָרַךְ הַכֹּהֵן
אֹתָם עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃
13 * וְהַקֶּרֶב וְהַכְּרָעַיִם יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת־
הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ
14 לַיהוָה׃ * וְאִם־מִן־הָעוֹף עֹלָה קָרְבָּנוֹ
לַיהוָה וְהִקְרִיב מִן־הַתֹּרִים אוֹ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה
אֶת־קָרְבָּנוֹ׃

INCIPIT VAIECHRA, ID EST, LIBER LEVITICVS.

CAP. I.

1 A VOcauit autẽ Moyſen, & locu
tus eſt ei Dominus de taber-
naculo teſtimonij, dicens:
2 * Loquere filiis Iſrael, & dices
ad eos, Homo qui obtulerit
ex vobis hoſtiã Dño de pecо-
ribus, id eſt, de bobus & ouibus offerẽs victi-
3 mas. * Si holocauſtum fuerit eius oblatio ac
de armẽto, maſculum immaculatũ offeret ad
oſtiũ tabernaculi teſtimonij ad placandũ ſibi
4 Dominum. * Ponétq; ſuper caput hoſtiæ ma Exo. 29. b.
nus, & acceptabilis erit, atque in expiationem
5 eius proficiens. * Immolabítq; vitulũ coram
Domino, & offerent filij Aaron ſacerdotes
B ſanguinem eius fundentes per altaris circui-
tum, quod eſt ante oſtium tabernaculi.
6 * Detractáque pelle hoſtiæ artus in fruſta
7 concident. * Et ſubijcient in altari ignem
ſtrue lignorum antè compoſita.
8 * Et membra quæ ſunt cæſa deſuper ordi-
nantes, caput videlicet & cuncta quæ adhæ-
rent iecori;
9 * Inteſtinis & pedibus lotis aqua, adolebít-
que ea ſacerdos ſuper altare in holocauſtũ &
ſuauem odorem Domino.
10 * Quod ſi de pecoribus oblatio eſt, de oui-
bus ſiue de capris holocauſtum maſculum
abſque macula offeret.
11 * Immolabítque ad latus altaris, quod reſpi
C cit ad Aquilonem coram Domino. Sanguiné
verò illius fundẽt ſuper altare filij Aaron per
12 circuitum. * Diuidéntque membra, caput
& omnia quæ adhærent iecori, & imponent
ſuper ligna quibus ſubijciendus eſt ignis.
13 * Inteſtina verò & pedes lauabunt aqua, &
oblata omnia adolebit ſacerdos ſuper altare
in holocauſtum & odorem ſuauiſsimum Do
mino.
14 * Si autem de auibus holocauſti oblatio
fuerit Domino de turturibus & pullis co-
lumbæ:

תרגום אונקלוס

א

וְקָרָא 1 לְמֹשֶׁה וּמַלֵּיל יְיָ עִמֵּיהּ מִמַּשְׁכַּן זִמְנָא לְמֵימַר׃ 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֱנָשׁ אֲרֵי יְקָרֵב
מִנְכוֹן קוּרְבְּנָא קֳדָם יְיָ מִן בְּעִירָא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן עָנָא תְּקָרְבוּן יָת קָרְבְּנְכוֹן׃ 3 אִם עֲלָתָא קוּרְבְּנֵיהּ מִן
תּוֹרֵי דְכַר שְׁלִים יְקָרְבִּינֵיהּ לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא יְקָרֵב יָתֵיהּ לְרַעֲוָא לֵיהּ קֳדָם יְיָ׃ 4 וְיִסְמוֹךְ יְדֵיהּ עַל רֵישׁ עֲלָתָא וְיִתְרְעֵי לֵיהּ לְכַפָּרָא
עֲלוֹהִי׃ 5 וְיִכּוֹס יָת בַּר תּוֹרֵי קֳדָם יְיָ וְיִקְרְבוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא יָת דְּמָא וְיִזְרְקוּן יָת דְּמָא עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר דִּבְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃
6 וְיַשְׁלַח יָת עֲלָתָא וְיפַלַּג יָתָהּ לְאֵיבָרָהָא׃ 7 וְיִתְּנוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנָא אֶשְׁתָּא עַל מַדְבְּחָא וְיסַדְּרוּן אָעַיָּא עַל אֶשְׁתָּא׃
8 וְיסַדְּרוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא יָת אֵיבָרַיָּא יָת רֵישָׁא וְיָת חַרְבָּא עַל אָעַיָּא דְעַל אֶשְׁתָּא דְעַל מַדְבְּחָא׃ 9 וְגֵוֵיהּ וּכְרָעוֹהִי יְחַלֵּל בְּמַיָּא וְיַסֵּק
כָּהֲנָא יָת כּוּלָּא לְמַדְבְּחָא עֲלָתָא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ 10 וְאִם מִן בְּנֵי עָנָא קָרְבְּנֵיהּ מִן אִמְּרַיָּא אוֹ מִן בְּנֵי עִזַּיָּא לַעֲלָתָא דְכַר
שְׁלִים יְקָרְבִּינֵיהּ׃ 11 וְיִכּוֹס יָתֵיהּ עַל שִׂיטְרָא דְמַדְבְּחָא צִיפּוֹנָא קֳדָם יְיָ וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא יָת דְּמֵיהּ עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר׃
12 וְיפַלֵּיג יָתֵיהּ לְאֵיבָרוֹהִי יָת רֵישֵׁיהּ וְיָת חַרְבֵּיהּ וְיסַדַּר כָּהֲנָא יָתְהוֹן עַל אָעַיָּא דְעַל אֶשְׁתָּא דְעַל מַדְבְּחָא׃ 13 וְגֵוָא וּכְרָעַיָּא יְחַלֵּל
בְּמַיָּא וְיַקְרֵיב כָּהֲנָא יָת כּוּלָּא וְיסֵק לְמַדְבְּחָא עֲלָתָא הוּא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ 14 וְאִם מִן עוֹפָא עֲלָתָא קוּרְבְּנֵיהּ קֳדָם יְיָ
וְיַקְרֵיב מִן שַׁפְנִינַיָּא אוֹ מִן בְּנֵי יוֹנָה יָת קָרְבְּנֵיהּ׃

CAP. I.

ET reuocauit Moysen & locutus 1
est Dominus ei de tabernaculo te-
stimonij: dicens, ‡ Loquere fi- 2
lijs Israel, & dices ad eos, Homo
si obtulerit ex vobis dona Domi-
no de iumentis, & de bobus, &
de ouibus offeretis dona vestra. ‡ Si holocaustum 3
donum eius, ex bobus masculum immaculatum of-
feret illud ad ostium tabernaculi testimonij, offeret
illud acceptabile coram Domino.

‡ Et imponet manum super caput hostiæ accepta- 4
bile ei, ad propitiandum pro eo. ‡ Et immola- 5
bunt vitulum coram Domino, & offerent filij Aa-
ron sacerdotes sanguinem, & effundent sanguinem
super altare in circuitu quod ante ostium taberna-
culi testimonij.

‡ Et excoriantes hostiam, concident illam per 6
membra.

‡ Et imponent filij Aaron sacerdotes ignem su- 7
per altare, & exaggerabunt ligna super ignem.

‡ Et imponent filij Aaron sacerdotes membra 8
scissa, & caput, & adipem super ligna, quæ super
ignem, existentia super altare.

‡ Quæ autẽ in ventre & pedes lauabunt aqua, 9
& imponet sacerdos omnia super altare, holocau-
stum est sacrificium odor suauitatis Domino.

‡ Si autem ab ouibus oblatio eius Domino, abs- 10
que agnis, & hœdis in holocaustum, masculum im-
maculatum offeret illud, & imponet manum super
caput eius.

‡ Et immolabunt illud à latere altaris, ad Aqui- 11
lonem coram Domino, & effundent filij Aaron sa-
cerdotes sanguinem eius super altare in circuitu.

‡ Et diuident illud per membra, & caput eius, 12
& adipem eius, & coaceruabunt sacerdotes illa
super ligna, quæ super ignem, existentia super al-
tare.

‡ Et quæ in ventre, & pedes lauabunt aqua, 13
& offeret sacerdos omnia, et imponet super altare:
holocaustum est sacrificij odor suauitatis Domino.

‡ Si autẽ ab auibus holocaustum offerat donum 14
suum Domino, & offerat de turturibus, vel de co-
lumbis oblationem suam.

α.

1 ΚΑὶ ἀνεκάλεσε μωυσεῖ, καὶ ἐλάλησε κύ-
ριος αὐτῷ ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, λέ-
2 γων· ‡ λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς
πρὸς αὐτούς, ἄνθρωπος ὃς ἐὰν προσάγῃ ἐξ
ὑμῶν δῶρα τῷ κυρίῳ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ
τῶν βοῶν, καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων προσοίσετε τὰ δῶρα ὑμῶν.
3 ‡ ἐὰν ὁλοκαύτωμα τὸ δῶρον αὐτοῦ, ἐκ τῶν βοῶν ἄρσεν ἄμω-
μον προσάξει αὐτὸ πρὸς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
4 τυρίου, προσδέξεται αὐτὸ δεκτὸν ἔνωπι κυρίου. ‡ καὶ ἐπιθήσει
τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καρπώματος δεκτὸν αὐτῷ,
5 ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ. ‡ καὶ σφάξουσι τὸν μόσχον ἔναντι
κυρίου· καὶ προσοίσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα· καὶ
προχεοῦσι τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ τὸ ἐπὶ τῶν
6 θυρῶν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. ‡ καὶ ἐκδείροντες τὸ ὁλο-
7 καύτωμα, μελιοῦσι αὐτὸ κατὰ μέλη. ‡ καὶ ἐπιθήσουσιν
οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· καὶ συνβά-
8 σουσι ξύλα ἐπὶ τὸ πῦρ. ‡ καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ
ἱερεῖς τὰ διχοτμήματα, καὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ στέαρ ἐπὶ
τὰ ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ πυρός, τὰ ὄντα ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου.
9 ‡ τὰ δὲ ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ τοὺς πόδας πλυνοῦσιν ὕδατι· καὶ
ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς τὰ πάντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· κάρπωμά
ἐστι θυσία ὀσμὴ εὐωδίας κυρίῳ.
10 ‡ ἐὰν δὲ ἐκ τῶν προβάτων τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ· ἐκ
τε τῶν ἀρνῶν, καὶ τῶν ἐρίφων εἰς ὁλοκαύτωμα, ἄρσεν ἄμω-
μον προσάξει αὐτό· καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφα-
λὴν αὐτοῦ.
11 ‡ καὶ σφάξουσιν αὐτὸ ἐκ πλαγίων τοῦ θυσιαστηρίου, πρὸς
βορρᾶν ἐναντίον κυρίου· καὶ προχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱε-
ρεῖς τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ.
12 ‡ καὶ διελοῦσιν αὐτὸ κατὰ μέλη, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ,
καὶ τὸ στέαρ αὐτοῦ· καὶ ἐπιστοιβάσουσιν οἱ ἱερεῖς αὐτὰ ἐπὶ τὰ
ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ πυρός, τὰ ὄντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
13 ‡ καὶ τὰ ἐν κοιλίᾳ, καὶ τοὺς πόδας πλυνοῦσιν ὕδατι· καὶ
προσοίσει ὁ ἱερεὺς τὰ πάντα, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστή-
ριον, κάρπωμά ἐστι θυσίας ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
14 ‡ ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν πετεινῶν ὁλοκάρπωμα προσφέρῃ δῶ-
ρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, καὶ προσοίσῃ ἀπὸ τῶν τρυγόνων, ἢ ἀπὸ τῶν
περιστερῶν τὸ δῶρον αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT I.

VOcauit autem Moysen & locutus est Dominus cum eo de tabernaculo fœderis: dicens, [2] Loquere cum filiis Israel, & dices eis, Homo qui obtulerit ex vobis oblationem coram Domino, de pecoribus, de bobus & de ouibus offeretis oblationes vestras. [3] Si holocaustum fuerit eius oblatio de bobus, masculum integrũ offerat, ad ostium tabernaculi fœderis offerat illum, vt sit ei placabile coram Domino. [4] Imponetque manum suam super caput holocausti, & acceptabile erit ei ad propitiandum pro eo.

[5] Immolabitque vitulum coram Domino, & offerent filij Aaron sacerdotes sanguinem, & aspergent sanguinem super altare per circuitum quod est in ostio tabernaculi fœderis. [6] Et detrahet pellem holocausti, & diuidet illud per membra eius. [7] Et ponent filij Aaron sacerdotis ignem super altare, & ordinabunt ligna super ignem. [8] Ordinabuntque filij Aaron sacerdotes membra, caput & adipem super ligna quæ sunt super ignem qui est super altare. [9] Interiora autem eius & pedes eius lauabit aqua, & incendet sacerdos omnia super altari: holocausti oblatio est, quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino. [10] Si autem de filiis ouium fuerit oblatio eius de arietibus aut de filiis caprarum in holocaustum, masculum integrum offeret. [11] Immolabitque eum ad latus Aquilonis altaris coram Domino. Et spargent filij Aaron sacerdotes sanguinem illius super altare per circuitum. [12] Diuidetque illum per membra eius, caput eius & adipem eius, & ordinabit sacerdos membra super ligna quæ sunt super ignem qui est super altare. [13] Intestina autem & pedes lauabit aqua, & offeret sacerdos omnia, & adolebit in altari. holocausti oblatio est quæ suscipitur cum beneplacito coram Domino. [14] Si autem de auibus fuerit holocaustum oblationis eius coram Domino, offeret de turturibus aut de filiis columbæ oblationem suam.

15 * וְהִקְרִיבוֹ הַכֹּהֵן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וּמָלַק אֶת־רֹאשׁוֹ
וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְנִמְצָה דָמוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ׃
16 * וְהֵסִיר אֶת־מְרָאָתוֹ בְּנֹצָתָהּ וְהִשְׁלִיךְ אֹתָהּ
17 אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ קֵדְמָה אֶל־מְקוֹם הַדֶּשֶׁן׃ * וְשִׁסַּע
אֹתָהּ בִּכְנָפֶיהָ לֹא יַבְדִּיל וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה
עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ
1 נִיחֹחַ לַיהוָה׃ ב * וְנֶפֶשׁ כִּי־תַקְרִיב קָרְבַּן
מִנְחָה לַיהוָה סֹלֶת יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וְיָצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן
2 וְנָתַן עָלֶיהָ לְבֹנָה׃ * וְהֵבִיאָה אֶל־בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים
וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֻמְצוֹ מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל־
לְבֹנָתָהּ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־אַזְכָּרָתָהּ הַמִּזְבֵּחָה
3 אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ * וְהַנּוֹתֶרֶת מִן־הַמִּנְחָה
לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קָדָשִׁים מֵאִשֵּׁי יְהוָה׃
4 * וְכִי־תַקְרֵב קָרְבַּן מִנְחָה מַאֲפֵה תַנּוּר
סֹלֶת חַלֹּת מַצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת
5 מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן׃ * וְאִם־מִנְחָה עַל־הַמַּחֲבַת
6 קָרְבָּנֶךָ סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן מַצָּה תִהְיֶה׃ * פָּתוֹת
אֹתָהּ פְּתִתִים וְיָצַקְתָּ עָלֶיהָ שָׁמֶן מִנְחָה הִוא׃
7 * וְאִם־מִנְחַת מַרְחֶשֶׁת קָרְבָּנֶךָ סֹלֶת בַּשֶּׁמֶן
8 תֵּעָשֶׂה׃ * וְהֵבֵאתָ אֶת־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מֵאֵלֶּה
לַיהוָה וְהִקְרִיבָהּ אֶל־הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ׃
9 * וְהֵרִים הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר
10 הַמִּזְבֵּחָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ * וְהַנּוֹתֶרֶת מִן־
הַמִּנְחָה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קָדָשִׁים מֵאִשֵּׁי יְהוָה׃
11 * כָּל־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ
כִּי כָל־שְׂאֹר וְכָל־דְּבַשׁ לֹא־תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה
12 לַיהוָה׃ * קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אֹתָם לַיהוָה וְאֶל־
13 הַמִּזְבֵּחַ לֹא־יַעֲלוּ לְרֵיחַ נִיחֹחַ׃ * וְכָל־קָרְבַּן מִנְחָתְךָ
בַּמֶּלַח תִּמְלָח וְלֹא תַשְׁבִּית מֶלַח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל
מִנְחָתֶךָ עַל כָּל־קָרְבָּנְךָ תַּקְרִיב מֶלַח׃

15 * Offeret eam ſacerdos ad altare, & retorto ad collum capite ac rupto vulneris loco, de-
16 currere faciet ſanguinem ſuper crepidinem al taris. * Veſiculam verò gutturis & plumas proijciet prope altare ad orientalem plagam,
17 in loco in quo cineres effundi ſolent. *Confringétque aſcellas eius, & non ſecabit, neque ferro diuidet eam, & adolebit ſuper altare lignis igne ſuppoſito. Holocauſtum eſt & oblatio ſuauiſsimi odoris Domino.

CAP. II.

1 ANima cũ obtulerit oblationem ſacrificij
A Domino, ſimila erit eius oblatio. Fũdét-
2 que ſuper eam oleum, & ponet thus. * Ac deferet ad filios Aaron ſacerdotis. Quorum vnus tollet pugillum plenũ ſimilæ & olei ac totum thus, & ponet memoriale ſuper altare
3 in odorem ſuauiſsimum Domino. * Quod autem reliquũ fuerit de ſacrificio, erit Aaron & filiorum eius ſanctum ſanctorum de oblatio-
4 tionibus Domini. *Cùm autẽ obtuleris ſa-
B crificium coctum in clibano de ſimila, panes ſcilicet abſque fermento conſperſos oleo, & la-
5 gana azyma oleo lita. * Si oblatio tua fuerit de ſartagine ſimilę conſperſæ oleo & abſq;
6 fermento: * Diuides eam minutatim, & fun-
7 des ſuper eam oleum. *Si autem de craticula fuerit ſacrificium, æquè ſimila oleo conſpergetur.
8 *Quam offerens Domino trades ma-
9 nibus ſacerdotis: *Qui cùm obtulerit eam, tollet memoriale de ſacrificio, & adolebit ſu-
C per altare in odorem ſuauitatis Domino.
10 * Quidquid autem reliquum eſt, erit Aaron & filiorum eius ſanctum ſanctorum de
11 oblationibus Domini. *Omnis oblatio quæ offertur Domino abſque fermento fiet, nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur in ſacrificio Domini.
12 *Primitias tantum eorum offeretis ac munera, ſuper altare verò non imponentur in odorem ſuauitatis.
13 * Quicquid obtuleris ſacrificij ſale condies, nec auferes ſal fœderis Dei tui de ſacrificio tuo. In omni oblatione offeres ſal.

תרגום אונקלוס

15 וְיַקְרִיבִינֵיהּ כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא וְיִמְלוֹק יָת רֵישֵׁיהּ וְיַסֵּק לְמַדְבְּחָא וְיִתְמְצֵי דְמֵיהּ עַל כּוֹתֶל מַדְבְּחָא׃
16 וְיָעֲדֵי יָת זְפָקֵיהּ בְּאוּפְלֵיהּ וְיָרְמֵי יָתֵיהּ בְּסִטַר מַדְבְּחָא קִדּוּמָא לַאֲתַר דְּמוֹשְׁדִין קִיטְמָא׃
17 וְיִפְרִיק יָתֵיהּ בְּגַדְפּוֹהִי לָא יַפְרֵישׁ וְיַסֵּיק יָתֵיהּ כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא עַל אָעַיָּא דְעַל אֶשְׁתָּא עֲלָתָא הוּא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃

ב 1 וְאֵינַשׁ אֲרֵי יְקָרֵיב קוּרְבַּן מִנְחָתָא קֳדָם יְיָ סוֹלְתָא יְהֵי קָרְבָּנֵיהּ
וְיֵרִיק עֲלַהּ מִשְׁחָא וְיִתֵּן עֲלַהּ לְבוּנְתָא׃ 2 וְיֵיתִינַהּ לְוָת בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא וְיִקְמוֹץ מִתַּמָּן מְלֵי קוּמְצֵיהּ מִסָּלְתָּהּ וּמִמִּשְׁחָהּ עַל כָּל לְבוּנְתָּהּ וְיַסֵּק
כַּהֲנָא יָת אַדְכָּרָתָהּ לְמַדְבְּחָא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ 3 וּדְאִישְׁתְּאַר מִן מִנְחָתָא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין מִקֻּרְבְּנַיָּא דַיְיָ׃
4 וַאֲרֵי תְקָרֵיב קוּרְבַּן מִנְחָתָא מַאֲפֵה תַנּוּרָא סֹלֶת גְּרִיצָן פַּטִּירִין דְּפִילָן בְּמִשְׁחָא וְאֻסְפּוּגִין פַּטִּירִין דְּמִשְׁחִין בְּמִשְׁחָא׃
5 וְאִם מִנְחָתָא עַל מַשְׁרִיתָא קוּרְבָּנָךְ סֹלֶת דְּפִילָא בְּמִשְׁחָא פַּטִּיר תֶּהֱוֵא׃ 6 בְּצַע יָתָהּ בִּיצוּעִין וְתֵרִיק עֲלַהּ מִשְׁחָא מִנְחָתָא הִיא׃
7 וְאִם מִנְחָתָא דְּרַדְתָּא קָרְבָּנָךְ סוֹלְתָא בְּמִשְׁחָא תִּתְעֲבֵד׃ 8 וְתַיְתֵי יָת מִנְחָתָא דְּיִתְעֲבֵיד מֵאִילֵּין קֳדָם יְיָ וְיִקְרְבִינַהּ
לְוָת כַּהֲנָא וְיַקְרְבִינַהּ לְמַדְבְּחָא׃ 9 וְיַפְרֵישׁ כַּהֲנָא מִן מִנְחָתָא יָת אַדְכָּרָתָהּ וְיַסֵּק לְמַדְבְּחָא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם
יְיָ׃ 10 וּדְאִישְׁתְּאַר מִן מִנְחָתָא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין מִקֻּרְבְּנַיָּא דַיְיָ׃ 11 כָּל מִנְחָתָא דְּיִתְקְרְבוּן קֳדָם יְיָ לָא תִתְעֲבֵד
חָמֵיעַ אֲרֵי כָּל חֲמִיר וְכָל דְּבַשׁ לָא תַסְקוּן מִינֵיהּ קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃ 12 קוּרְבַּן קַדְמֵי תִקְרְבוּן יָתְהוֹן קֳדָם יְיָ וּלְמַדְבְּחָא לָא
יְסֻקוּן לְאִיתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא׃ 13 וְכָל קוּרְבַּן מִנְחָתָךְ בְּמִלְחָא תְמַלַּח וְלָא תְבַטֵּל מְלַח קְיָם אֱלָהָךְ מֵעַל מִנְחָתָךְ עַל כָּל קָרְבָּנָךְ תְּקָרֵיב מִלְחָא׃

15 * Et offeret eam ſacerdos ad altare, et retorquebit caput eius, & ſacrificabit ſacerdos ſuper altare, & effundet ſanguinem ad baſem altaris.

16 * Et auferet veſiculam cum plumis, & proijciet ea apud altare verſus orientem ad locum cineris.

17 * Et confringet illam ab alis, & non diuidet, & ſacrificabit illud ſacerdos ſuper altare ſuper ligna quæ ſuper ignem, holocauſtum eſt ſacrificij odor ſuauitatis Domino.

CAP. II.

1 * Si autem anima offerat oblationem ſacrificiũ Domino, ſimila erit oblatio eius, & effundet ſuper illam oleum, & imponet ſuper id incenſum, ſacrificium eſt.

2 * Et offeret illam ad filios Aaron ſacerdotes, et accipiens ab illa, implebit pugillum à ſimila cum oleo, & omne thus eius, & imponet ſacerdos memoriale eius ſuper altare, ſacrificium odor ſuauitatis Domino.

3 * Et reliquias à ſacrificio Aaron, & filiis eius, ſanctum ſanctorum à ſacrificiis Domini.

4 * Si autem obtulerit donum ſacrificium coctum in furno ex ſimila, panes azymos conſperſos in oleo, & lagana azyma vncta in oleo.

5 * Si autem ſacrificium de ſartagine donũ tuum, ſimila conſperſa in oleo, azyma erunt.

6 * Et comminues ea in fruſta, & effundes ſuper illa oleum: ſacrificium eſt Domino.

7 * Si autem ſacrificium de craticula donũ tuum, ſimila in oleo fiet.

8 * Et offeres ſacrificium quod feceris ex his Domino, & offeres ad ſacerdotem, & accedens ad altare,

9 * Tollet ſacerdos de ſacrificio memoriale eius, & imponet ſacerdos ſuper altare holocauſtum odorem ſuauitatis Domino.

10 * At relictum à ſacrificio, Aaron & filiis eius, ſancta ſanctorum ab holocauſtis Domini.

11 * Omne ſacrificium, quod obtuleritis Domino, non facietis fermentatum; omne enim fermentum, & omne mel non adijcietis in illo, ſacrificare Domino oblationem.

12 * De primitiis offeretis ipſa Domino; ſuper autem altare non imponetur in odorem ſuauitatis Domino.

13 * Et omnis oblatio ſacrificij veſtri ſale ſalietur, non ceſſabit ſal fœderis Domini à ſacrificiis veſtris: in omni dono veſtro offeretis Domino ſal.

15 * Ϛ προσθήσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς πρὸς τὸ θυσιαστήριον, Ϛ ἀποκνίσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπιθύσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστή-

16 ριον, Ϛ προσαγγιεῖ τὸ αἷμα αὐτοῦ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. * Ϛ ἀφελεῖ τὸ πρόλοβον σὺν τοῖς πτερυξῖς, Ϛ ἐκβαλεῖ αὐτὰ παρὰ τὸ θυσιαστήριον κατ' ἀνατολὰς εἰς τὸν τόπον τῆς σποδοῦ.

17 * καὶ ἐκκλάσει αὐτὸ ἐκ τῶν πτερύγων, Ϛ οὐ διελεῖ Ϛ ἐπιθύσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ξύλα τὰ ἐπὶ τοῦ πυρός· καρπωμά ἐστι θυσίας ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ.

β'.

1 * Ἐὰν δὲ ψυχὴ προσφέρῃ δῶρον θυσίαν τῷ κυρίῳ, σεμιδάλις ἔσαι τὸ δῶρον αὐτοῦ, Ϛ ἐπιχεεῖ ἐπ' αὐτὴν ἔλαιον, Ϛ ἐπιθήσει

2 ἐπ' αὐτὸ λίβανον, θυσία ἐστίν. * Ϛ οἴσει αὐτὴν πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἀαρὼν τοὺς ἱερεῖς· Ϛ ἀραξάμενος ἀπ' αὐτῆς, πλήσει τὴν δρᾶκα ἀπὸ τῆς σεμιδάλεως σὺν τῷ ἐλαίῳ, Ϛ πάντα τὸν λίβανον αὐτῆς, Ϛ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἐπὶ τὸ θυσια-

3 στήριον, θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ. * καὶ τὸ λοιπὸν τὸ ἀπὸ τῆς θυσίας Ἀαρὼν Ϛ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, ἅγιον τῶν ἁγίων ἀπὸ

4 τῶν θυσιῶν κυρίου. * ἐὰν δὲ προσφέρῃ δῶρον θυσίαν πεπεμμένην ἐν κλιβάνῳ ἐκ σεμιδάλεως, ἄρτους ἀζύμους πεφυραμένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν

5 ἐλαίῳ. * ἐὰν δὲ θυσία ἀπὸ τηγάνου τὸ δῶρόν σου, σεμίδαλις πεφυραμένη ἐν ἐλαίῳ, ἄζυμα ἔσαι. * καὶ διαθρύψεις αὐτὰ κλάσματα, Ϛ ἐπιχεεῖς ἐπ' αὐτὰ ἔλαιον, θυσία

7 ἐστὶ κυρίῳ. * ἐὰν δὲ θυσία ἀπὸ ἐχάρας τὸ δῶρόν σου, σεμί-

8 δαλις ἐν ἐλαίῳ ποιηθήσεται. * καὶ προσοίσεις τὴν θυσίαν ἣν ἂν ποιήσῃ ἐκ τούτων τῷ κυρίῳ, Ϛ προσοίσεις πρὸς τὸν ἱερέα·

9 καὶ προσαγγίσας πρὸς τὸ θυσιαστήριον, * ἀφελεῖ ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς θυσίας τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ.

10 * τὸ δὲ καταλειφθὲν ἀπὸ τῆς θυσίας, Ἀαρὼν, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ· ἅγια τῶν ἁγίων ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου.

11 * πᾶσαν θυσίαν, ἣν ἂν προσφέρῃτε τῷ κυρίῳ, οὐ ποιήσετε ζυμωτόν· πᾶσαν γὰρ ζύμην, καὶ πᾶν μέλι οὐ προσοίσετε ἐπ' αὐτοῦ, καρπῶσαι τῷ κυρίῳ δῶρον.

12 * ἀπαρχῆς προσοίσετε αὐτὰ τῷ κυρίῳ, ἐπὶ δὲ τὸ θυσιαστήριον οὐκ ἀναβιβασθήσεται εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ.

13 * καὶ πᾶν δῶρον θυσίας ὑμῶν ἁλὶ ἁλισθήσεται· οὐ διαπαύσεται ἅλας διαθήκης κυρίου ἀπὸ θυσιασμάτων ὑμῶν· ἐπὶ παντὸς δώρου ὑμῶν προσοίσετε τῷ κυρίῳ ἅλας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Offeretque eam ſacerdos ad altare, & retorquebit ad collum caput eius, & adolebit in altare, & decurrere faciet ſanguinem eius ſuper parietem altaris. 16 Et auferet veſiculam gutturis cum fimo ſuo, & proijciet illam ad latus altaris ad Orientalem plagam in locum in quo effundunt cinerem. 17 Confringatque illud per alas ſuas, non diuidat. Et adolebit eum ſacerdos in altari ſuper ligna quæ ſunt ſuper ignem: holocauſtum eſt oblatio quæ ſuſcipitur cum beneplacito coram Domino.

CAPVT II.

HOmo autem cùm obtulerit oblationem muneris coram Domino, ſimila erit eius oblatio, fundetque ſuper eam oleum, & ponet ſuper eam thus. 2 Et afferet eam ad filios Aaron ſacerdotis, & tollet inde ſacerdos plenum pugillum ſuum de ſimila eius & de oleo eius cum toto thure eius. Et adolebit memoriale eius in altari: oblatio eſt quæ ſuſcipitur cum beneplacito coram Domino. 3 Quod autem reliquum fuerit de munere, erit Aaron & filijs eius, ſanctum ſanctorum eſt de oblationibus Domini. 4 Et quando obtuleris oblationem muneris cocti in clibano de ſimila, placentas azymas conſperſas oleo, & lagana azyma quæ vncta ſint oleo. 5 Si autem ſacrificium de ſartagine fuerit oblatio tua, ſimila conſperſa oleo azyma erit. 6 Diuides eam minutatim, & effundes ſuper eam oleum, munus eſt. 7 Si autem ſacrificium de craticula fuerit oblatio tua, ex ſimila cum oleo fiat. 8 Et afferes ſacrificium quod fit ex his coram Domino, & offeres illud ad ſacerdotem, offeretque illud ad altare. 9 Et ſeparabit ſacerdos de ſacrificio memoriale eius, & adolebit in altari: oblatio eſt quæ ſuſcipitur cum beneplacito coram Domino. 10 Quod autem reliquum fuerit de ſacrificio, erit Aaron, & filiis eius: ſanctũ ſanctorum erit de oblationibus Domini. 11 Omne munus quod offertur coram Domino non fiet fermentatũ, quoniam omne fermentũ & omne mel non adolebitis ex eo oblationẽ coram Domino. 12 In oblationẽ primitiarũ offeretis ea coram Domino, & in altare nõ incẽdantur, vt ſuſcipiantur cũ beneplacito. 13 Omnẽ enim oblationẽ ſacrificij tui ſale ſalies, nec auferes ſal fœderis Dei tui de ſacrificio tuo, ſuper omnem oblationẽ tuã offeres ſal.

14 * וְאִם־תַּקְרִיב מִנְחַת בִּכּוּרִים לַיהוָה אָבִיב
קָלוּי בָּאֵשׁ גֶּרֶשׂ כַּרְמֶל תַּקְרִיב אֶת־מִנְחַת בִּכּוּרֶיךָ׃
15 * וְנָתַתָּ עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְשַׂמְתָּ עָלֶיהָ לְבֹנָה מִנְחָה׃
16 הִיא׃ * וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־אַזְכָּרָתָהּ מִגַּרְשָׁהּ
וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל־לְבֹנָתָהּ אִשֶּׁה לַיהוָה׃

ג

1 * וְאִם־זֶבַח שְׁלָמִים קָרְבָּנוֹ אִם
מִן־הַבָּקָר הוּא מַקְרִיב אִם־זָכָר אִם־נְקֵבָה תָּמִים
2 יַקְרִיבֶנּוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ * וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ
וְשָׁחַט פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים
3 אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ * וְהִקְרִיב מִזֶּבַח
הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַיהוָה אֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־
4 הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃ * וְאֵת שְׁתֵּי
הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים
וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיוֹת יְסִירֶנָּה׃
5 * וְהִקְטִירוּ אֹתוֹ בְּנֵי־אַהֲרֹן הַמִּזְבְּחָה עַל־הָעֹלָה אֲשֶׁר
עַל־הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃
6 * וְאִם־מִן־הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ לְזֶבַח שְׁלָמִים
7 לַיהוָה זָכָר אוֹ נְקֵבָה תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ׃ * אִם־כֶּשֶׂב
הוּא־מַקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃
8 * וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי
אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
9 סָבִיב׃ * וְהִקְרִיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַיהוָה
חֶלְבּוֹ הָאַלְיָה תְּמִימָה לְעֻמַּת הֶעָצֶה יְסִירֶנָּה
וְאֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב
10 אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃ * וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב
אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־
11 הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת יְסִירֶנָּה׃ * וְהִקְטִירוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה
12 לֶחֶם אִשֶּׁה לַיהוָה׃ * וְאִם־עֵז קָרְבָּנוֹ
וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃

14 * Si autem obtuleris munus primitiarum frugum tuarum Domino de ſpicis adhuc virentibus, torrebis eas igni, & cõfringes in morem farris, & ſic offeres primitias tuas Domi-
15 no: * Fundens ſuper ea oleum & thus imponens, quia oblatio Domini eſt.
16 * De qua adolebit ſacerdos in memoriam muneris, partem farris fracti & olei ac totum thus.

CAP. III.

1 A QVod ſi hoſtia pacificorum fuerit eius oblatio, & de bobus voluerit offerre marem ſiue fœminam, immaculata offeret coram Do-
2 mino. * Ponet manum ſuper caput victimę ſuæ, quę immolabitur in introitu tabernaculi teſtimonij. Fundéntque filij Aaron ſacerdotis ſanguinem per altaris circuitum.
3 * Et offerent de hoſtia pacificorum in oblationem Domino adipem qui operit vitalia, & quicquid pinguedinis eſt intrinſecus.
4 * Duos renes cum adipe quo teguntur ilia, & reticulum iecoris cum renunculis.
5 * Adolebúntq; ea ſuper altare in holocauſtum lignis igne ſuppoſito in oblationé ſuauiſſimi odoris Domino.
6 * Si verò de ouibus fuerit eius oblatio & B pacificorum hoſtia, ſiue maſculum obtulerit ſiue fœminam, immaculata erunt omnia.
7 * Si agnum obtulerit coram Domino:
8 * Ponet manum ſuam ſuper caput victimæ ſuæ quæ immolabitur in veſtibulo tabernaculi teſtimonij. Fundéntque filij Aaron ſanguinem eius per circuitum altaris. Sup.cod. & Infra cod.
9 * Et offerent de pacificorum hoſtia ſacrificium Domino, adipem & caudam totam cũ renibus & pinguedinem quæ operit ventrem atque vniuerſa vitalia.
10 * Et vtrumque renunculum cum adipe qui C eſt iuxta ilia, reticulúmque iecoris cum renunculis.
11 * Et adolebit ea ſacerdos ſuper altare in pabulum ignis & oblationis Domini.
12 * Si capra fuerit eius oblatio, & obtulerit eam Domino:

תרגום אונקלוס

14 וְאִם תְּקָרֵיב מִנְחַת בִּכּוּרִין קֳדָם יְיָ אֲבִיב קְלֵי בְּנוּר פְּרוּכָן דַּכִּיכָן תְּקָרֵיב יָת מִנְחַת בִּכּוּרָךְ׃ 15 וְתִתֵּן עֲלַהּ מִשְׁחָא וְתִשַׁוֵּי עֲלַהּ
לְבוּנְתָּא מִנְחָתָא הִיא׃ 16 וְיַסֵּק כָּהֲנָא יָת אַדְכָּרְתָּהּ מִגְּרִשָׁהּ וּמִמִּשְׁחָהּ עַל כָּל לְבוּנְתָּהּ קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃

ג

1 וְאִם נִכְסַת קוּרְשַׁיָּא קוּרְבָּנֵיהּ אִם מִן תּוֹרֵי הוּא מְקָרֵיב אִם דְּכַר אִם נוּקְבָּא שְׁלִים יְקָרְבִינֵיהּ קֳדָם יְיָ׃ 2 וְיִסְמוֹךְ יְדֵיהּ עַל רֵישׁ
קָרְבְּנֵיהּ וְיִכְסִינֵיהּ בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא יָת דְּמָא עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר׃ 3 וְיִקְרֵב מִנְכְּסַת קוּדְשַׁיָּא קוּרְבָּנָא קֳדָם
יְיָ יָת תַּרְבָּא דְּחָפֵי יַת גַּוָּא וְיָת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל גַּוָּא׃ 4 וְיָת תַּרְתֵּין כְּלְיָן וְיָת תַּרְבָּא דְּעֲלֵיהֶן דְּעַל גִּיסְסָיָא וְיָת חַצְרָא דְּעַל כַּבְדָּא עַל כּוּלְיָתָא
יַעְדִּינֶנָּה׃ 5 וְיַסְּקוּן יָתֵיהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לְמַדְבְּחָא עַל עֲלָתָא דְּעַל אָעַיָּא דְּעַל אֶשְׁתָּא קוּרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ 6 וְאִם מִן בְּנֵי עָנָא קָרְבְּנֵיהּ
לְנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא קֳדָם יְיָ דְּכַר אוֹ נוּקְבָּא שְׁלִים יְקָרְבִינֵיהּ׃ 7 אִם אִמַּר הוּא מְקָרֵיב יָת קָרְבְּנֵיהּ וְיִקְרֵיב יָתֵיהּ קֳדָם יְיָ׃ 8 וְיִסְמוֹךְ
יָת יְדֵיהּ עַל רֵישׁ קָרְבְּנֵיהּ וְיִכּוֹס יָתֵיהּ קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן יָת דְּמֵיהּ עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר׃ 9 וְיִקְרֵב מִנְכְּסַת קוּדְשַׁיָּא
קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ תַּרְבֵּיהּ אַלְיָתָא שַׁלְמָתָא לָקֳבֵל שׁוּרְתָּא וְיָת תַּרְבָּא דְּחָפֵי יָת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל גַּוָּא׃ 10 וְיָת תַּרְתֵּין כּוּלְיָן וְיָת חַצְרָא
דַּעֲלֵיהֶן דְּעַל גִּיסְסָיָא וְיָת חַצְרָא דְּעַל כַּבְדָּא עַל כּוּלְיָתָא יַעְדִּינֶנָּה׃ 11 וְיַסְּקִינֵיהּ כָּהֲנָא לְמַדְבְּחָא לֶחֶם קָרְבְּנָא קֳדָם יְיָ׃ 12 וְאִם מִן
בְּנֵי עִזַּיָּא קוּרְבְּנֵיהּ וְיִקְרְבִינֵיהּ קֳדָם יְיָ׃

14 * Si autem obtuleris ſacrificium primitiarũ Domino, noua torrefacta farra comminuta Domino. & offeres ſacrificium primitiarum tuarum.

15 * Et effundes ſuper ipſum oleum, & impones ſuper id thus, ſacrificium eſt.

16 * Et offeret ſacerdos memoriale eius de farribus cum oleo, & omne thus eius holocauſtũ eſt Domino.

CAP. III.

1 SI autem ſacrificium ſalutaris oblatio eius Domino, ſiquidem ex bobus ipſe obtulerit, ſiue maſculum, ſiue fœminam, immaculatum adducet illud coram Domino.

2 * Et imponet manus eius ſuper caput doni, & immolabit illud apud oſtium tabernaculi teſtimonij, & effundent filij Aaron ſacerdotes ſanguinem ſuper altare holocauſtorum in circuitu.

3 * Et adducent de ſacrificio ſalutaris holocauſtum Domino, adipem operientem ventrem, & omnem adipem qui ſuper ventrem:

4 * Et duos renes, & adipem qui ſuper ipſos, qui ſuper femora, & reticulum, quod ſuper iecur, cum renibus auferet.

5 * Et referent ea filij Aaron ſacerdotes ſuper altare, ſuper holocauſta, ſuper ligna, quæ ſuper ignem, oblationem odorem ſuauitatis Domino.

6 * Si autem de ouibus oblatio eius, ſacrificium ſalutaris Domino, maſculum vel fœminam immaculatum offeret illud.

7 * Si agnum obtulerit munus eius, offeret illud coram Domino.

8 * Et ſuperponet manum ſuper caput doni ſui, & immolabit illud apud oſtium tabernaculi teſtimonij, & infundent filij Aaron ſacerdotes ſanguinem ſuper altare in circuitu.

9 * Et offeret à ſacrificio ſalutaris oblationem Domino, adipem & lumbum immaculatum cum ilibus diuidet illud, & adipem cooperientem ventrem, & omnem adipem qui ſuper ventrem.

10 * Et vtroſque renes & adipem qui ſuper ipſos, qui ſuper ilia, & reticulum quod ſuper iecur, cum renibus auferens.

11 * Offeret ſacerdos ſuper altare. odor ſuauitatis oblatio Domino.

12 * Si autem de capris donum eius, & adducet illud coram Domino.

14 * ἐὰν ὃ προσφέρῃς θυσίαν πρωτογεννημάτων τῷ κυρίῳ, νέα πεφρυγμένα χίδρα ἠλωτὰ τῷ κυρίῳ· καὶ προσθήσεις τὴν
15 θυσίαν τῶν πρωτογεννημάτων σου. * καὶ ἐπιχεεῖς ἐπ' αὐτὴν ἔλαιον, καὶ ἐπιθήσεις ἐπ' αὐτὴν λίβανον, θυσία ἐστί.
16 * καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἀπὸ τῶν χίδρων σὺν τῷ ἐλαίῳ, & πάντα τὸν λίβανον αὐτῆς, κάρπωμά ἐστι κυρίῳ.

γ.

1 * Ἐὰν ὃ θυσία σωτηρίου τὸ δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ, ἐὰν μὲν ἐκ τῶν βοῶν αὐτὸς προσαγάγῃ, ἐάν τε ἄρσεν, ἐάν τε θῆλυ,
2 ἄμωμον προσάξει αὐτὸ ἔναντι κυρίου. * καὶ ἐπιθήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δώρου, καὶ σφάξει αὐτὸ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλο-
3 καυτωμάτων κύκλῳ. * & προσάξουσιν ἀπὸ τῆς θυσίας σωτηρίου κάρπωμα κυρίῳ, τὸ στέαρ τὸ καλυκαλύπτον τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας.
4 * καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, τὸ ἐπὶ τῶν μηρῶν, καὶ τὸν λοβὸν, τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς
5 περιελεῖ. * & ἀνοίσουσιν αὐτὰ οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ὁλοκαυτώματα, ἐπὶ τὰ ξύλα, τὰ ἐπὶ τοῦ πυρὸς κάρπωμα ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
6 * ἐὰν ὃ ἀπὸ τῶν προβάτων τὸ δῶρον αὐτοῦ θυσίαν σωτηρίου τῷ κυρίῳ, ἄρσεν ἢ θῆλυ, ἄμωμον προσάξει αὐτό.
7 * ἐὰν ἄρνα προσαγάγῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ, προσάξει αὐτὸ ἔναντι κυρίου.
8 * & ἐπιθήσει τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ δώρου αὐτοῦ, καὶ σφάξει αὐτὸ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, & προσχεοῦσιν οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ.
9 * καὶ προσάξει ἀπὸ τῆς θυσίας σωτηρίου κάρπωμα τῷ κυρίῳ τὸ στέαρ καὶ τὴν ὀσφὺν ἄμωμον σὺν ταῖς ψοίαις περιελεῖ αὐτό· καὶ τὸ στέαρ τὸ καλυκαλύπτον τὴν κοιλίαν, & πᾶν
10 τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας. * καὶ ἀμφοτέρους τοὺς νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελῶν,
11 * ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· ὀσμὴ εὐωδίας κάρπωμα τῷ κυρίῳ.
12 * ἐὰν ὃ ἀπὸ τῶν αἰγῶν τὸ δῶρον αὐτοῦ, καὶ προσάξει αὐτὸ ἐναντίον κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Si autem obtuleris munus primitiarum coram Domino, de ſpicis virentibus torrefactis igne confractis ac teneris offeres munus primitiarum tuarum. 15 Et pones ſuper illud oleum, ponesque ſuper illud thus, munus eſt. 16 Et adolebit ſacerdos memoriale eius de granis eius confractis & de oleo eius cum toto thure eius, oblatio eſt coram Domino.

CAPVT III.

ET ſi hoſtia ſanctificationum fuerit oblatio eius, ſi de bobus ipſe obtulerit ſiue maſculum ſiue fœminam, integrum offeret coram Domino. 2 Imponetque manum ſuam ſuper caput oblationis ſuæ, & immolabit eam in oſtio tabernaculi fœderis, & aſpergent filij Aaron ſacerdotes ſanguinem per circuitum altaris. 3 Et offeret de hoſtia ſanctificationum oblationem coram Domino adipem, qui operit inteſtina & totum adipem qui eſt ſuper inteſtina. 4 Et duos renes & adipem qui eſt ſuper eos, & qui eſt ſuper ilia, & reticulum quod eſt ſuper iecur cum renibus auferet illud. 5 Adolebuntque ea filij Aaron ſuper altare in holocauſtum quod eſt ſuper ligna quæ ſunt ſuper ignem. Oblatio eſt quæ ſuſcipitur cum beneplacito coram Domino. 6 Si autem de ouibus fuerit oblatio eius in hoſtiam ſanctificationum coram Domino: maſculum aut fœminam integrum offeret. 7 Si agnum ipſe obtulerit in oblationem ſuam, offeret eum coram Domino. 8 Et imponet manum ſuam ſuper caput oblationis ſuæ, & immolabit eam ante tabernaculum fœderis, & aſpergent filij Aaron ſanguinem eius per circuitum altaris.

9 Offeretque de hoſtia ſanctificationum oblationem coram Domino, adipem eius, caudam integram, contra dorſum auferet eam, & totum adipem qui eſt ſuper inteſtina. 10 Et duos renes, & adipem qui eſt ſuper eos, qui eſt iuxta ilia, & reticulum quod eſt ſuper iecur cum renunculis auferet illud. 11 Et adolebit ea ſacerdos in altari, pabulum oblationis eſt coram Domino. 12 Si autem de capris fuerit oblatio eius, offeret eam coram Domino.

13 * וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל
מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
14 * וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ קָרְבָּנוֹ אִשֶּׁה לַיהוָה אֶת־הַחֵלֶב
הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב:
15 * וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר
עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת
יְסִירֶנָּה: 16 * וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לֶחֶם אִשֶּׁה
לְרֵיחַ נִיחֹחַ כָּל־חֵלֶב לַיהוָה: 17 * חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל־חֵלֶב וְכָל־דָּם לֹא תֹאכֵלוּ:

ד

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 2 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי־תֶחֱטָא בִּשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת
יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה: 3 * אִם־
הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל
חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פַּר בֶּן־בָּקָר תָּמִים לַיהוָה לְחַטָּאת:
4 * וְהֵבִיא אֶת־הַפָּר אֶל־פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה
וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁ הַפָּר וְשָׁחַט אֶת־הַפָּר לִפְנֵי
יְהוָה: 5 * וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר וְהֵבִיא אֹתוֹ
6 אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד: * וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת־אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם
וְהִזָּה מִן־הַדָּם שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת־פְּנֵי
7 פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ: * וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן־הַדָּם עַל־קַרְנוֹת
מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד
וְאֶת כָּל־דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה
8 אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: * וְאֶת־כָּל־חֵלֶב פַּר הַחַטָּאת
יָרִים מִמֶּנּוּ אֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה עַל־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־
9 הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב: * וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־
הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־
10 הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת יְסִירֶנָּה: * כַּאֲשֶׁר
יוּרַם מִשּׁוֹר זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן עַל
מִזְבַּח הָעֹלָה:

13 *Ponet manum ſuam ſuper caput eius, immolabítque eam in introitu tabernaculi teſtimonij. Et fundent filij Aaron ſanguinem eius per altaris circuitum.

14 *Tollétq; ex ea in paſtum ignis dominici adipem qui operit ventrem, & qui tegit vniuerſa vitalia. 15 *Duos renunculos cum reticulo quod eſt ſuper eos iuxta ilia, & aruinam iecoris cum renunculis.

16 *Adolebítque ea ſuper altare ſacerdos in alimoniam ignis & ſuauiſſimi odoris. Iuſt. 4. b.

17 *Omnis adeps Domini erit iure perpetuo in generationibus & cunctis habitaculis veſtris, nec ſanguinem nec adipem omnino comedetis.

CAP. IIII.

1 LOcutúſque eſt Dominus ad Moyſen: dicens, 2 *Loquere filiis Iſrael, Anima quæ peccauerit per ignorantiam: & de vniuerſis mandatis Domini quæ præcepit vt non fierét, 3 quippiam fecerit. *Si ſacerdos qui vnctus eſt peccauerit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato ſuo vitulum immaculatum Domino.

4 *Et adducet illum ad oſtium tabernaculi teſtimonij coram Dño, ponétq; manum ſuper caput eius, & immolabit eum Domino.

5 *Hauriet quoq; de ſanguine vituli, inferés illum in tabernaculum teſtimonij. Sup. 1. b. 3. a.

6 *Cúmque intinxerit digitum in ſanguine, aſperget eum ſepties coram Domino contra 7 velum ſanctuarij. *Ponétque de eodem ſanguine ſuper cornua altaris thymiamatis gratiſſimi Domino, quod eſt in tabernaculo teſtimonij. Omnem autem reliquum ſanguiné Iuſ. eod. fundet in baſim altaris holocauſti in introitu 8 tabernaculi. *Et adipem vituli offeret pro B peccato, tam eum qui vitalia operit, quàm omnia quæ intrinſecus ſunt.

9 *Duos renunculos & reticulum quod eſt ſuper eos iuxta ilia, & adipem iecoris cum re- 10 nunculis. *Sicut offertur de vitulo hoſtiæ pacificorum, & adolebit ea ſuper altare holocauſti.

תרגום אונקלוס

13 וְיִסְמוֹךְ יָת יְדֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ וְיִכּוֹס יָתֵיהּ לְקֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן יָת דְּמֵיהּ עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר: 14 וְיִקְרֵיב מִנֵּיהּ
קוּרְבָּנֵיהּ קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ יָת תַּרְבָּא דְחָפֵי יָת גַּוָּא וְיָת כָּל תַּרְבָּא דְעַל גַּוָּא: 15 וְיָת תַּרְתֵּין כּוּלְיָן וְיָת תַּרְבָּא דְעַלֵיהֶן דְעַל גִּיסָּמַיָּא וְיָת חַצְרָא
דְעַל כַּבְדָּא עַל כּוּלְיָתָא יַעְדִּינֵיהּ: 16 וְיַסְקִינוּן כָּהֲנָא לְמַדְבְּחָא לְאִתְקַבָּלָא בְרַעֲוָא כָּל תַּרְבָּא קֳדָם יְיָ: 17 קְיָם עָלַם
לְדָרֵיכוֹן בְּכֹל מוֹתְבָנֵיכוֹן כָּל תַּרְבָּא וְכָל דְּמָא לָא תֵיכְלוּן:

ד

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר: 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימָר אֱנָשׁ אֲרֵי יְחוֹב בְּשָׁלוּ מִכֹּל פִּיקוּדַיָּא דַיְיָ דְּלָא כָשְׁרִין
לְאִתְעֲבָדָא וְיַעְבֵּד מִן חַד מִנְּהֵן: 3 אִם כָּהֲנָא רַבָּא יְחוֹב לְחוֹבַת עַמָּא וְיַקְרֵיב עַל חוֹבְתֵיהּ דְחָב תּוֹר בַּר תּוֹרֵי שְׁלִים קֳדָם יְיָ לַחֲטָאתָא:
4 וְיֵיתֵי יָת תּוֹרָא לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא קֳדָם יְיָ וְיִסְמוֹךְ יָת יְדֵיהּ עַל רֵישׁ תּוֹרָא וְיִכּוֹס יָת תּוֹרָא קֳדָם יְיָ: 5 וְיִסַּב כָּהֲנָא רַבָּא מִדְּמָא
דְתוֹרָא וְיֵיתֵי יָתֵיהּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא: 6 וְיִטְבּוֹל כָּהֲנָא יָת אֶצְבְּעֵיהּ בְּדָמָא וְיַזֵּי מִן דְּמָא שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ קֳדָם פָּרוֹכְתָּא דְקֻדְשָׁא: 7 וְיִתֵּן כָּהֲנָא
מִן דְּמָא עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא דְקְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא קֳדָם יְיָ דִּי בְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת כָּל דְּמָא דְתוֹרָא יֵשׁוּד לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא דְעָלְתָא דִבְתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא:
8 וְיָת כָּל תַּרְבָּא דְתוֹרָא דְחַטָּאתָא יַפְרִישׁ מִנֵּיהּ יָת תַּרְבָּא דְחָפֵי יָת גַּוָּא וְיָת כָּל תַּרְבָּא דְעַל גַּוָּא: 9 וְיָת תַּרְתֵּין
כּוּלְיָן וְיָת תַּרְבָּא דְעַלֵיהֶן דִּי עַל גִּסָּמַיָּא וְיָת חַצְרָא דְעַל כַּבְדָּא עַל כּוּלְיָתָא יַעְדִּינֵיהּ: 10 כְּמָא דְמִתְפְּרַשׁ מִתּוֹר נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא וְיַסְקִינוּן
כָּהֲנָא עַל מַדְבְּחָא דְעָלְתָא:

13 * Et imponet manus ſuper caput eius, & immolabunt illud coram Domino apud oſtium tabernaculi teſtimonij, & effundent filij Aaron ſacerdotes ſanguinem ſuper altare in circuitu.

14 * Et offeret ex eo oblationem Domino adipem operientem ventrem, & omnem adipem qui eſt ſuper ventrem.

15 * Et duos renes, & adipem qui ſuper illos qui ſuper ilia, & reticulum quod ſuper iecur cum renibus auferet. 16 * Et offeret ſacerdos ſuper altare oblationem odorem ſuauitatis Domino: omnem adipem Domino

17 * Legitimum ſempiternum in generationes veſtras: in omni habitatione veſtra omnem adipem & omnem ſanguinem non comedetis.

13 * καὶ ἐπιθήσει τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· καὶ σφάξουσιν αὐτὸ ἐναντίον κυρίου παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ προχεοῦσιν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς τὸ αἷμα
14 ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. * καὶ ἀνοίσει ἀπ' αὐτοῦ καρπωμα τῷ κυρίῳ τὸ στέαρ τὸ καταλύπλον τὴν κοιλίαν, καὶ πᾶν
15 τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας· * καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ
16 τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς περιελεῖ. * καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ.
17 πᾶν στέαρ τῷ κυρίῳ * νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, ἐν πάσῃ τῇ κατοικίᾳ ὑμῶν πᾶν στέαρ καὶ πᾶν αἷμα οὐκ ἔδεσθε.

CAP. IIII.

1 ET locutus eſt Dominus ad Moyſen: dicens,

2 * Loquere filiis Iſrael: dicens, Anima ſi peccauerit non ſponte in omnibus præceptis Domini, quæ non oportet facere, & faciet aliquid ex illis.

3 * Si quidem ſacerdos primus unctus peccauerit ut populus peccet, & offeret pro peccato ſuo, quod peccauit, vitulum ex bobus immaculatum Domino pro peccato.

4 * Et adducet vitulum ad oſtium tabernaculi teſtimonij coram Domino, & imponet manum ſuam ſuper caput vituli coram Domino, & immolabit vitulum coram Domino.

5 * Et accipiens ſacerdos unctus conſecratus manus, de ſanguine vituli: & inferet illum in tabernaculum teſtimonij.

6 * Et intinget ſacerdos digitum in ſanguinem, & aſperget à ſanguine ſepties digito coram Domino, iuxta velum ſanctum.

7 * Et imponet ſacerdos de ſanguine vituli ſuper cornua altaris thymiamatis cõpoſitionis coram Domino, quod eſt in tabernaculo teſtimonij, & omnem ſanguinem vituli effundet in baſim altaris holocauſti, quod eſt apud oſtia tabernaculi teſtimonij.

8 * Et omnem adipem vituli qui peccati, & auferet ab eo adipem, cooperiens inteſtina, & omnem adipem qui ſuper inteſtina.

9 * Et duos renes, & adipem qui in ipſis, qui ſuper ilia, & reticulũ quod ſuper iecur cũ renibus auferet illud.

10 * Quemadmodũ aufertur à vitulo ſacrificij ſalutaris, et offeret ſacerdos ſuper altare holocauſti.

ΚΑΙ ΕΛΑΛΗΣΕΝ ΚΥΡΙΟΣ ΠΡΟΣ ΜΩΥΣΗΝ, ΛΕΓΩΝ. ΚΕΦ. Δ.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

2 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ψυχὴ ἐὰν ἁμαρτήσῃ ἀκουσίως ἀπὸ πάντων τῶν προσταγμάτων κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ ποιήσει
3 ἕν τι ἀπ' αὐτῶν. * ἐὰν μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ὁ κεχρισμένος ἁμαρτήσῃ τοῦ τὸν λαὸν ἁμαρτεῖν, καὶ προσάξει περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτε, μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον τῷ κυρίῳ περὶ τῆς ἁμαρ
4 τίας. * καὶ προσάξει τὸν μόσχον παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἔναντι κυρίου, καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου ἔναντι κυρίου, καὶ σφάξει τὸν μόσχον ἐνώπιον κυρίου.

5 * καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ὁ χρισὸς ὁ τετελεσμένος τὰς χεῖρας, ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ εἰσοίσει αὐτὸ εἰς τὴν σκηνὴν
6 τοῦ μαρτυρίου. * καὶ βάψει ὁ ἱερεὺς τὸν δάκτυλον εἰς τὸ αἷμα, καὶ προσρανεῖ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἑπτάκις τῷ δακτύλῳ ἔναντι
7 κυρίου, κατὰ τὸ καταπέτασμα τὸ ἅγιον. * καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος τῆς συνθέσεως ἔναντι κυρίου, ὅ ἐστιν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου· καὶ πᾶν τὸ αἷμα τοῦ μόσχου ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως, ὅ ἐστι παρὰ τὰς θύ-
8 ρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ πᾶν τὸ στέαρ τοῦ μόσχου τοῦ τῆς ἁμαρτίας· καὶ περιελεῖ ἀπ' αὐτοῦ τὸ στέαρ τὸ καταλύπλον τὰ ἐνδόσθια, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων·
9 * καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς
10 περιελεῖ αὐτό. * ὃν τρόπον ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοῦ μόσχου τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου, καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῆς καρπώσεως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et imponet manum ſuam ſuper caput eius, immolabitque eam ante tabernaculum fœderis, & aſpergent filij Aaron ſanguinem eius per circuitum altaris. 14 Offeretque ex eo oblationem eius coram Domino, adipem qui operit inteſtina & totum adipem qui eſt ſuper inteſtina. 15 Et duos renes & adipem qui eſt ſuper eos, qui eſt iuxta ilia, & reticulum quod eſt ſuper iecur cum renunculis auferet illud. 16 Adolebitque ea ſacerdos in altari: pabulum oblationis eſt, vt ſuſcipiatur cum beneplacito: omnis adeps coram Domino offeretur. 17 Pacto ſempiterno in generationibus veſtris in cunctis habitationibus veſtris, omnem adipem & omnem ſanguinem non comedetis.

CAPVT IIII.

LOcutusque eſt Dominus cum Moyſe: dicens, 2 Loquere cum filiis Iſrael, dicens: Homo qui peccauerit per ignorantiam de vniuerſis mandatis Domini quæ non decent fieri, & fecerit vnum ex eis. 3 Si ſacerdos magnus peccauerit pro delicto populi, offeret pro peccato ſuo quod peccauit, vitulum integrum coram Domino pro peccato. 4 Et adducet vitulum ad oſtium tabernaculi fœderis in conſpectu Domini, & imponet manum eius ſuper caput vituli, & immolabit vitulum coram Domino. 5 Et tollet ſacerdos magnus de ſanguine vituli, & inferet eum in tabernaculum fœderis. 6 Et tinget ſacerdos digitum ſuum in ſanguine, & aſperget de ſanguine ſepties coram Domino contra velum ſanctuarij. 7 Ponetque ſacerdos de ſanguine ſuper cornua altaris thymiamatis aromatum coram Domino, quod eſt in tabernaculo fœderis, omnem autem ſanguinem vituli fundet in fundamento altaris holocauſti quod eſt in oſtio tabernaculi fœderis. 8 Et totum adipem bouis qui offertur pro peccato ſeparabit ab eo, adipem qui operit inteſtina & omnem adipem qui eſt ſuper inteſtina. 9 Et duos renes & adipem qui eſt ſuper eos, & qui eſt ſuper ilia, & reticulum quod eſt ſuper iecur cum renibus auferat illud. 10 Sicut ſeparatum eſt de vitulo hoſtiæ ſanctificationum. & adolebit ea ſacerdos ſuper altare holocauſti.

11 * וְאֶת־עוֹר הַפָּר וְאֶת־כָּל־בְּשָׂרוֹ עַל־רֹאשׁוֹ
12 וְעַל־כְּרָעָיו וְקִרְבּוֹ וּפִרְשׁוֹ: * וְהוֹצִיא אֶת־כָּל־
הַפָּר אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם טָהוֹר אֶל־
שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן וְשָׂרַף אֹתוֹ עַל־עֵצִים בָּאֵשׁ עַל־שֶׁפֶךְ
הַדֶּשֶׁן יִשָּׂרֵף: 13 * וְאִם כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל
יִשְׁגּוּ וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל וְעָשׂוּ אַחַת מִכָּל־
מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁמוּ:
14 * וְנוֹדְעָה הַחַטָּאת אֲשֶׁר חָטְאוּ עָלֶיהָ וְהִקְרִיבוּ
הַקָּהָל פַּר בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְהֵבִיאוּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל
15 מוֹעֵד: * וְסָמְכוּ זִקְנֵי הָעֵדָה אֶת־יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ
16 הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה וְשָׁחַט אֶת־הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה: * וְהֵבִיא
17 הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד: * וְטָבַל
הַכֹּהֵן אֶצְבָּעוֹ מִן־הַדָּם וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי
18 יְהוָה אֶת פְּנֵי הַפָּרֹכֶת: * וּמִן־הַדָּם יִתֵּן עַל־קַרְנֹת
הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת
כָּל־הַדָּם יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח
19 אֹהֶל מוֹעֵד: * וְאֶת כָּל־חֶלְבּוֹ יָרִים מִמֶּנּוּ וְהִקְטִיר
20 הַמִּזְבֵּחָה: * וְעָשָׂה לַפָּר כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְפַר הַחַטָּאת
כֵּן יַעֲשֶׂה־לּוֹ וְכִפֶּר עֲלֵהֶם הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לָהֶם:
21 * וְהוֹצִיא אֶת־הַפָּר אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרַף
אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר שָׂרַף אֶת הַפָּר הָרִאשׁוֹן חַטַּאת הַקָּהָל
22 הוּא: * אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה
אַחַת מִכָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא־תֵעָשֶׂינָה
23 בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם: * אוֹ־הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר
חָטָא בָהּ וְהֵבִיא אֶת־קָרְבָּנוֹ שְׂעִיר עִזִּים זָכָר תָּמִים:
24 * וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ בִּמְקוֹם
אֲשֶׁר־יִשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה לִפְנֵי יְהוָה חַטָּאת הוּא:
25 * וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן
עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד
מִזְבַּח הָעֹלָה:

11 * Pellem verò & omnes carnes cum capite
C & pedibus & inteſtinis & fimo & reliquo cor
12 pore, * Efferet extra caſtra in locum mun-
dum, vbi cineres effundi ſolent, incendétque
ea ſuper lignorum ſtruem, quæ in loco effu-
ſorum cinerum cremabuntur.
13 * Quod ſi omnis turba filiorum Iſrael igno
rauerit, & per imperitiam fecerit, quod cõtra
mandatum Domini eſt.
14 * Et poſtea intellexerit peccatum ſuum, of-
feret pro peccato ſuo vitulum; adducétque
eum ad oſtium tabernaculi.
15 * Et ponent ſeniores populi manus ſuper
caput eius coram Domino: Immolatóq; vi-
D tulo in conſpectu Domini,
16 * Inferet ſacerdos qui vnctus eſt de ſangui-
ne eius in tabernaculum teſtimonij: Sup. eod.
17 * Tinctóque digito aſpergens ſepties con-
tra velum.
18 * Ponétq; de eodem ſanguine in cornibus
altaris quod eſt coram Domino in tabernacu
lo teſtimonij. Reliquum autem ſanguinem
fundet iuxta baſim altaris holocauſtorum,
quod eſt in oſtio tabernaculi teſtimonij.
19 * Omnemq; eius adipem tollet & adolebit Sup. 3. b. Inf. eod.
ſuper altare.
20 * Sic faciens & de hoc vitulo quomodo fe
cit & prius: & rogante pro eis ſacerdote pro-
pitius erit eis Dominus.
21 * Ipſum autem vitulũ efferet extra caſtra,
E atque comburet ſicut & priorem vitulum,
quia eſt pro peccato multitudinis.
22 * Si peccauerit Princeps, & fecerit vnum è
pluribus per ignorantiam quod Domini lege
23 prohibetur. *Et poſtea intellexerit pecca-
tum ſuum, offeret hoſtiam coram Domino
hircum de capris immaculatum.
24 * Ponétque manũ ſuam ſuper caput eius.
Cúmque immolauerit eum in loco vbi ſolet
mactari holocauſtum coram Domino, quia p
25 peccato eſt: *Tinget ſacerdos digitum in
ſanguine hoſtiæ pro peccato, tangens cornua
altaris holocauſti, & reliquum fundens ad
baſim eius.

תרגום אונקלוס

11 וְיָת מַשְׁכָא דְתוֹרָא וְיָת כָּל בִּשְׂרֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ וְעַל כָּרְעוֹהִי וְגַוֵּיהּ וְאוּכְלֵיהּ:
12 וְיַפֵּק יָת כָּל תּוֹרָא לְמִבְרָא לְמַשְׁרְיָתָא לַאֲתַר דְּכִי לַאֲתַר
בֵּית מְשַׁד קִיטְמָא וְיוֹקֵד יָתֵיהּ עַל אָעַיָּא בְּנוּרָא עַל אֲתַר בֵּית מְשַׁד קִיטְמָא יִתּוֹקַד:
13 וְאִם כָּל כְּנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל יִשְׁתְּלוֹן וְיֶהֱוֵא מְכַסָּא
מֵעֵינֵי קָהָלָא וְיַעְבְּדוּן חַד מִכָּל פִּקּוֹדַיָּא דַיְיָ דְּלָא כְשָׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וְיִחּוֹבוּן:
14 וְיִתְיְדַע חוֹבְתָא דַחֲבוּ עֲלָהּ וְיִקְרְבוּן קָהָלָא תּוֹר בַּר תּוֹרֵי
לְחַטָּאתָא וְיֵיתוּן יָתֵיהּ לְקֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא:
15 וְיִסְמְכוּן סָבֵי כְּנִישְׁתָּא יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרָא קֳדָם יְיָ וְיִכּוֹס יָת תּוֹרָא קֳדָם יְיָ:
16 וְיָעֵיל כַּהֲנָא רַבָּא מִדְּמָא דְתוֹרָא לְמַשְׁכַּן זִמְנָא:
17 וְיִטְבּוֹל כַּהֲנָא אֶצְבְּעֵיהּ מִן דְּמָא וְיַזֵּי שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ לְקֳדָם
פָּרוֹכְתָא:
18 וּמִן דְּמָא יִתֵּן עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא דִּי קֳדָם יְיָ דִּי בְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת כָּל דְּמָא יֵשׁוֹד לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא דְעַלְתָא דִּבְתָרַע מַשְׁכַּן
זִמְנָא:
19 וְיָת כָּל חַרְבֵּיהּ יַפְרֵישׁ מִנֵּיהּ וְיַסֵּק לְמַדְבְּחָא:
20 וְיַעְבֵּד לְתוֹרָא כְּמָא דַעֲבַד לְתוֹרָא דְחַטָּאתָא כֵּן יַעְבִּיד לֵיהּ וְיכַפַּר
עֲלֵיהוֹן כַּהֲנָא וְיִשְׁתְּבֵק לְהוֹן:
21 וְיַפֵּק יָת תּוֹרָא לְמִבְרָא לְמַשְׁרְיָתָא וְיוֹקֵד יָתֵיהּ כְּמָא דְאוֹקִיד יָת תּוֹרָא קַדְמָאָה חַטָּאת קְהָלָא הוּא:
22 דְּרַבָּא יֶחוֹב וְיַעְבֵּד חַד מִכָּל פִּיקוֹדַיָּא דַיְיָ אֱלָהֵיהּ דְּלָא כָשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא בְּשָׁלוּ וְיֶחוֹב:
23 אוֹ אִתְיְדַע לֵיהּ חוֹבְתֵיהּ דְּחָב
בַּהּ וְיֵיתֵי יָת קֻרְבָּנֵיהּ צְפִיר בַּר עִזֵּי דְכַר שְׁלִים:
24 וְיִסְמוֹךְ יְדֵיהּ עַל רֵישׁ צְפִירָא וְיִכּוֹס יָתֵיהּ בַּאֲתַר דְּיִכּוֹס יָת עֲלָתָא קֳדָם
יְיָ חַטָּאתָא הוּא:
25 וְיִסַּב כַּהֲנָא מִדְּמָא דְחַטָּאתָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיִתֵּן עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא דַעֲלָתָא וְיָת דְּמֵיהּ יֵשׁוֹד לִיסוֹדָא
דְּמַדְבְּחָא דַעֲלָתָא:

‡ Et pellem vituli & omnem carnem eius cum 11
capite & extremitatibus & ventre & fimo.
‡ Et efferet totum vitulum extra caſtra ad locũ 12
mundum, vbi effundunt cinerem, & comburent
illum ſuper ligna in igne, in effuſione cineris cre-
mabitur. ‡ Si autem omnis congregatio Iſrael igno- 13
rauerit inuitè, & latuerit verbum ab oculis con-
gregationis, & facient vnum de omnibus mandatis
Domini, quæ non oportet facere, & peccauerint.
‡ Et cognitum fuerit illis peccatum, quod pecca- 14
uerũt in eo, & adducet congregatio vitulum ex bo-
bus immaculatum pro peccato, & adducet illum ad
oſtia tabernaculi teſtimonij. ‡ Et imponent ſenio- 15
res congregationis manus ſuas ſuper caput vituli
coram Domino, & immolabunt vitulũ coram Do-
mino. ‡ Et inducet princeps ſacerdotum vnctus 16
de ſanguine vituli in tabernaculum teſtimonij.
‡ Et tinget princeps ſacerdotum digitum de ſan- 17
guine vituli, & aſperget ſepties coram Domino,
eregione veli ſanctuarij. ‡ Et de ſanguine impo- 18
net ſacerdos ſuper cornua altaris thymiamatũ com-
poſitionis, quod eſt coram Domino, quod eſt in ta-
bernaculo teſtimonij, & omnem ſanguinem effun-
det ſuper baſim altaris holocauſtorũ, exiſtentis pro-
pe oſtium tabernaculi teſtimonij.
‡ Et omnem adipem eius auferet ab eo, & offe- 19
ret ſuper altare. ‡ Et faciet vitulum, quemad- 20
modum fecit vitulum qui peccati, ſic fiet, & propi-
tiabit pro illo ſacerdos, et dimittetur illis peccatum.
‡ Et educent vitulum totum extra caſtra, & 21
cremabunt vitulum, quemadmodum combuſſerunt
vitulum priorem: peccatum congregationis eſt.
‡ Si autẽ princeps peccauerit, & fecerit vnũ de 22
omnibus præceptis Domini Dei ſui, quod nõ fiet in-
uitè, & peccauerit & deliquerit. ‡ Et cognitum 23
fuerit illi peccatum quod peccauit in ipſo, & offeret
donum eius hircum ex capris maſculum immacula-
tum. ‡ Et imponet manum ſuam ſuper caput hir- 24
ci, & immolabunt illum in loco, vbi immolabunt
holocauſta coram Domino, peccatum eſt.
‡ Et imponet ſacerdos de ſanguine qui eſt peccati, 25
digito ſuper cornua altaris holocauſtorum, & om-
nem ſanguinem eius effundet iuxta baſim altaris
holocauſtorum.

11 ‡ Ϛ τὸ δέρμα ξ μόχε, ϗ πᾶζαν τὴν σάρκα αὐτ ſὺν τῇ κε-
12 φαλῇ Ϛ τοῖς ἀχρήϑηλοις Ϛ τῇ κοιλίᾳ Ϛ τῇ κόπρῳ. ‡ Ϛ ἐξοί-
σει ὅλην τὸν μόχον ἔξω τ παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρόν, ὅ
ἐκχέσι τὴν σποδιάν. Ϛ καζαῦσιν αὐτὸν ἐπὶ ξύλων ἐν
13 πυρί, ἐπὶ τ ἐκχύσεως τ σποδιᾶς καυθήσε). ‡ ἐὰν ὃ πᾶσα
συναγωγὴ ἰσρὴλ ἀγνοήσῃ ἀκουσίως, Ϛ λάϑῃ ῥῆμα ἐξ ὀφ-
ϑαλμῶν τ σϋναγωγῆς, ϗ ποιήσωσι μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν
14 ἐντολῶν κυρίου, ὧν ὐ δεῖ ποιεῖν, ϗ πλημμελήσωσι. ‡ ϗ
γνωσθῇ αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτον ἐν αὐτῇ, Ϛ προσάξει
ἡ συναγωγὴ μόχον ἐκ βοῶν ἄμωμον περὶ τ ἁμαρτίας, ϗ
προσάξ αὐτὸν παρὰ τὰς θύρας τ σκηνῆς τ μαρτυρίου.
15 ‡ ϗ ἐπιθήσουσιν ὁ πρεσβύτεροι τῆς σϋναγωγῆς τὰς
χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ξ μόχε ἐνάντι κυρίε· ϗ
16 σφάξουσι τὸν μόχον ἔναντι κυρίε. ‡ ϗ εἰσάσει ὁ ἀρχιερεὺς ὁ
χρισὸς ἀπὸ τ αἵματ@ ξ μόχε εἰς τὴν σκηνὴν ξ μαρτυρίε.
17 ‡ Ϛ βάψει ὁ ἀρχιερεὺς τὸν δάκτυλον ἀπὸ τ αἵματος τ
μόχε, Ϛ ῥανεῖ ἑπτάκις ἐνάντι κυρίε, κατενώπιον τ καπε-
18 τάσματ@ ξ ἁγίου. ‡ ϗ ἀπὸ τ αἵματ@ ἐπιθήσει ὁ
ἱερεὺς ἐπὶ τὰ κέρατα ξ ϑυσιασηρίε τῶν ϑυμιαμάτων τ συν-
θέσεως, ὅ ἐστιν ἐνώπιον κυρίε, ὅ ἐστιν ἐν τῇ σκηνῇ ξ μαρτυρίε· ϗ
τὸ πᾶν αἷμα ἐκχεῖ πρὸς τὴν βάσιν τ ϑυσιασηρίε τῶν καρ-
πώσεων, τ ὄντ@ πρὸς τὴν θύραν τ σκηνῆς τ μαρτυρίου.
19 ‡ ϗ τὸ πᾶν στέαρ αὐτ περιελεῖ ἀπ' αὐτ, Ϛ ἀνοίσει ἐπὶ
20 τὸ ϑυσιασήριον. ‡ ϗ ποιήσ τὸν μόχον, ὃν τρόπον ἐποίησε
τὸν μόχον τὸν τ ἁμαρτίας, οὕτως ποιηθήσε). ϗ ἱλάσε)
περὶ αὐτ ὁ ἱερεὺς, ϗ ἀφεθήσεται αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία.
21 ‡ ϗ ἐξοίσουσι τὸν μόχον ὅλον ἔξω τ παρεμβολῆς, Ϛ κα-
ταϗαύσουσι τὸν μόχον, ὃν τρόπον κατέκαυσαν τὸν μόχον τὸν
22 πρότερον· ἁμαρτία συναγωγῆς ἐστιν. ‡ ἐὰν ὃ ἄρχων ἁ-
μάρτῃ, ϗ ποιήσῃ μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου ξ ϑεῦ
αὐτ, ἃ ὐ ποιηθήσε) ἀκουσίως, Ϛ ἁμάρτῃ ϗ πλημμελήσῃ.
23 ‡ Ϛ γνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτεν ἐν αὐτῇ, Ϛ προσ-
ἐνέγϗ τὸ δῶρον αὐτ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἄρσεν ἄμωμον.
24 ‡ Ϛ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ξ χιμά-
ρε, Ϛ σφάξουσιν αὐτὸν ἐν τόπῳ, ὃ σφάξουσι τὰ ὁλοκαυτώμα-
25 τα ἐνώπιον κυρίε, ἁμαρτία ἐστί. ‡ Ϛ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ ξ αἵ-
ματος τ͂ τ ἁμαρτίας τῷ δακτύλῳ ἐπὶ τὰ κέρατα τ ϑυσια-
σηρίε τῶν ὁλοκαυτωμάτων, Ϛ τὸ πᾶν αἷμα αὐτ ἐκχεῖ
πρὸς τὴν βάσιν τ ϑυσιασηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Et pellem vituli & omnem carnem eius cum capite, & cum pedibus, & cum inteſtinis, & fimo eius. [12] Efferetque omnem vitulum extra caſtra in locum mundum in locum vbi cinis funditur. Incendetque eum igne ſuper ligna, in locum vbi cinis funditur comburetur.
[13] Si autem omnis congregatio Iſrael ignorauerit, & occultum fuerit verbum ab oculis eccleſiæ, & fecerint contra vnum de omnibus præceptis Domini, quod non decet fieri, & peccauerint. [14] Et poſtea notum fuerit peccatum in quo peccauerunt, offeret eccleſia vitulum de bobus pro peccato, & adducent eum coram tabernaculo fœderis. [15] Imponentque ſeniores congregationis manus ſuas ſuper caput vituli coram Domino, & immolabit vitulum coram Domino. [16] Et inferet ſacerdos magnus de ſanguine vituli in tabernaculum fœderis.
[17] Et tinget ſacerdos digitum ſuum in ſanguine, & aſperget ſepties coram Domino contra velum. [18] Et de ſanguine ponet ſuper cornua altaris quod eſt in tabernaculo fœderis coram Domino. Et totum ſanguinem fundet in fundamento altaris holocauſti quod eſt in oſtio tabernaculi fœderis. [19] Et totum adipem ſeparabit ex eo, & adolebit in altari. [20] Facietque de hoc vitulo ſicut fecit de vitulo pro peccato, ita faciet ei; & propitiabit pro eis ſacerdos, & dimittetur eis. [21] Educetque vitulum extra caſtra, & comburet eum, ſicut combuſſit vitulum priorem, quia pro peccato congregationis eſt. [22] Quando Princeps peccauerit per ignorantiam & fecerit contra vnum de omnibus præceptis Domini Dei ſui, quod non decet fieri, & deliquerit. [23] Si notum fuerit ei peccatum ſuum in quo peccauit, afferet oblationem ſuam hircum de capris maſculum integrum. [24] Imponetque manum ſuam ſuper caput hirci, & immolabit eum in loco vbi immolatur holocauſtum coram Domino, pro peccato enim eſt. [25] Tolletque ſacerdos de ſanguine hoſtiæ pro peccato digito ſuo, & ponet ſuper cornua altaris holocauſti, & ſanguinem eius effundet ad fundamentum altaris holocauſti.

26 * וְאֵת כָּל־חֶלְבּוֹ יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כְּחֵלֶב זֶבַח
הַשְּׁלָמִים וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ וְנִסְלַח לוֹ׃
27 * וְאִם־נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִּשְׁגָגָה מֵעַם
הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־
28 תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם׃ * אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתּוֹ
אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה
29 נְקֵבָה עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא׃ * וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ
עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֶת־הַחַטָּאת בִּמְקוֹם הָעֹלָה׃
30 * וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת
מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד
31 הַמִּזְבֵּחַ׃ * וְאֶת־כָּל־חֶלְבָּהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר הוּסַר
חֵלֶב מֵעַל זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה
לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לוֹ׃
32 * וְאִם־כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ לְחַטָּאת נְקֵבָה
33 תְּמִימָה יְבִיאֶנָּה׃ * וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל רֹאשׁ
הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט
34 אֶת־הָעֹלָה׃ * וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ
וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל־
35 יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ׃ * וְאֶת־כָּל־חֶלְבָּהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר יוּסַר
חֵלֶב הַכֶּשֶׂב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֹתָם
הַמִּזְבֵּחָה עַל אִשֵּׁי יְהוָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל־חַטָּאתוֹ
אֲשֶׁר־חָטָא וְנִסְלַח לוֹ׃

ה

1 * וְנֶפֶשׁ כִּי־תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד
2 אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם־לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ׃ * אוֹ נֶפֶשׁ
אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל־דָּבָר טָמֵא אוֹ בְנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה
אוֹ בְנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְנִבְלַת שֶׁרֶץ טָמֵא
3 וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשֵׁם׃ * אוֹ כִי יִגַּע בְּטֻמְאַת
אָדָם לְכֹל טֻמְאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָהּ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ
וְהוּא יָדַע וְאָשֵׁם׃

LEVITICVS. Translat. B. Hierony. *Ceremoniæ.*

26 * Adipem verò adolebit supra, sicut in victimis pacificorum fieri solet. Rogabítq; pro eo sacerdos & pro peccato eius, & dimittetur
27 ei. * Quod si peccauerit anima per ignorantiam de populo terræ vt faciat quicquam de his quæ Domini lege prohibentur atque delinquat.
28 * Et cognouerit peccatum suum, offeret capram immaculatam.
29 * Ponétq; manus super caput hostiæ q̃ pro peccato est, & immolabit eam in loco holo-
30 causti. * Tollétq; sacerdos de sanguine in digito suo; & tangens cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim eius.
31 * Omnem autem adipem auferens sicut auferri solet de victimis pacificorum, adolebit super altare in odorem suauitatis Domino; rogabítq; pro eo, & dimittetur ei.
32 * Si autem de pecoribus obtulerit victimã pro peccato, ouem scilicet immaculatam:
33 * Ponet manum super caput eius, & immo
34 labit eam in loco vbi solent cædi holocausto-rum hostiæ. * Sumétque sacerdos de sanguine eius digito suo: & tangens cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim eius.
35 * Omnem quoque adipem auferens sicut auferri solet adeps arietis qui immolatur pro pacificis, cremabit super altare incensum Domini, rogabítq; pro eo & pro peccato eius, & dimittetur ei.

CAP. V.

1 SI peccauerit anima & audierit vocem iu-
A rantis, testísque fuerit quod ipse vidit, aut conscius est, nisi indicauerit, portabit iniquitatem suam.
2 * Anima quæ tetigerit aliquid immundũ, siue quod occisum à bestia est, aut per se mortuum, aut quodlibet aliud reptile, & oblita fuerit immunditiæ suæ, rea est & deliquit.
3 * Et si tetigerit quicquam de immundicia hominis iuxta omnem impuritatem qua pollui solet, oblitáque cognouerit postea, subiacebit delicto.

תרגום אונקלוס

26 וְיָת כָּל חַלְבֵּיהּ יַסֵּק לְמַדְבְּחָא כְּתַרְבָּא נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כַּהֲנָא מֵחוֹבְתֵּיהּ וְיִשְׁתְּבֵק לֵיהּ׃ 27 וְאִם אֱנָשׁ חַד יְחוֹב בְּשָׁלוּ
מֵעַמָּא דְאַרְעָא בְּמָעְבְּדֵיהּ חַד מִפִּקּוּדַיָּא דַיְיָ דְּלָא כְשָׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וְיֵחוֹב׃ 28 אוֹ יִתְיְדַע לֵיהּ חוֹבְתֵּיהּ דְּחָב וְיֵיתֵי יָת קָרְבָּנֵיהּ צְפִירַת
עִזִּין שַׁלְמָתָא נְקֵיבְתָּא עַל חוֹבְתֵּיהּ דְּחָב׃ 29 וְיִסְמוֹךְ יָת יְדֵיהּ עַל רֵישׁ חַטָּאתָא וְיִכּוֹס יָת חַטָּאתָא בְּאַתְרָא דְעָלְתָא׃ 30 וְיִסַּב כַּהֲנָא
מִדְּמָהּ בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיִתֵּן עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא דְעָלְתָא וְיָת כָּל דָּמָהּ יֵשׁוֹד לְיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא׃ 31 וְיָת כָּל תַּרְבָּא יַעְדֵּי בְּמָא דְאִתְעֲדָא תַּרְבָּ מֵעַל
נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא וְיַסֵּק כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כַּהֲנָא וְיִשְׁתְּבֵק לֵיהּ׃ 32 וְאִם אִמַּר יֵיתֵי קָרְבָּנֵיהּ לְחַטָּאתָא
נָקְבָא שְׁלֵמְתָא יֵיתִינַהּ׃ 33 וְיִסְמוֹךְ יָת יְדֵיהּ עַל רֵישׁ חַטָּאתָא וְיִכּוֹס יָתַהּ לְחַטָּאתָא בַּאֲתַר דְּיִכּוֹס יָת עָלְתָא׃ 34 וְיִסַּב כַּהֲנָא
מִדְּמָא דְחַטָּאתָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיִתֵּן עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא דְעָלְתָא וְיָת כָּל דְּמָהּ יֵשׁוֹד לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא׃ 35 וְיָת כָּל תַּרְבָּהּ יַעְדֵּי כְּמָא דְאִתְעֲדָא
תּוֹרָב אִמְּרָא מִנִּכְסַת קוּדְשַׁיָּא וְיַסֵּק כַּהֲנָא יַתְהוֹן לְמַדְבְּחָא עַל קָרְבְּנַיָּא דַיְיָ וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כַּהֲנָא עַל חוֹבְתֵּיהּ דְּחָב וְיִשְׁתְּבֵק לֵיהּ׃

ה

1 וְאֱנָשׁ אֲרֵי יְחוֹב וְיִשְׁמַע קַל מוֹמֵי וְהוּא סָהִיד
2 אוֹ חָזָא אוֹ יָדַע אִם לָא יְחַוֵּי וְיִקַּבֵּל חוֹבֵיהּ׃ אוֹ אֱנָשׁ דְּיִקְרַב בְּכָל מִדַּעֲם מְסָאַב אוֹ בְנִבְלַת חַיְתָא מְסָאֲבָא אוֹ בְנִבְלַת בְּעִירָא מְסָאֲבָא
3 אוֹ בְּנִבְלַת רְחִישׁ מְסָאַב וְיֶהֱא מְכַסָּא מִינֵיהּ וְהוּא מְסָאַב וְחָב׃ אוֹ אֲרֵי יְקָרֵב בְּסוֹאֲבַת אֱנָשָׁא בְּכֹל סוֹבְתֵּיהּ דְּיִסְתָּאַב בַּהּ וְיֶהֱא מְכַסָּא
מִינֵיהּ וְהוּא יָדַע וְחָב׃

‡ Et omnem adipem eius offeret ſuper altare, ſicut adipem ſacrificij ſalutaris, & propitiabit pro eo ſacerdos de peccato eius, & dimittetur illi. 26 *‡ Si autẽ anima vna peccauerit inuitè ex populo terræ, in faciendo vnum de omnibus præceptis Domini, quod non fiet & peccauerit:* 27 *‡ Et cognitum fuerit ei peccatum, quod peccauit in eo, et feret donum capellam ex capris immaculatam fœminam feret pro peccato, quod peccauit.* 28 *‡ Et imponet manum ſuã ſuper caput peccati ſui, & immolabũt capellam quæ peccati in loco, vbi immolabunt holocauſta.* 29

‡ Et accipiet ſacerdos de ſanguine eius digito ſuo, & imponet ſuper cornua altaris holocauſtorum, & omnem ſanguinem illius effundet iuxta baſim altaris. 30 *‡ Et totum adipem auferet, quemadmodum aufertur adeps de ſacrificio ſalutaris, & tollet ſacerdos ſuper altare in odorem ſuauitatis Domino, & propitiabit pro eo ſacerdos, & dimittetur ei.* 31

‡ Si autem ouem obtulerit donum ſuum pro peccato, fœminam immaculatam offeret illud. 32 *‡ Et imponet manũ ſuam ſuper caput illius qui peccati, & immolabunt illud pro peccato in loco vbi immolabunt holocauſta.* 33

‡ Et accipiens ſacerdos de ſanguine qui peccati digito ſuo, imponet ſuper cornua altaris holocauſti, et omnem eius ſanguinem effundet iuxta baſim altaris holocauſti. 34

‡ Et omnem eius adipem auferet, quemadmodum aufertur adeps ouis de ſacrificio ſalutaris, & imponet illud ſacerdos ſuper altare ſuper holocauſta Domini, & propitiabit pro eo ſacerdos pro peccato, quod peccauit, & dimittetur ei. 35

CAP. V.

SI autem anima peccauerit, & audiuerit vocem iuramenti, & hic teſtis, vel vidit, vel conſcius fuit, ſi non indicauerit, portabit peccatum ſuum. 1

‡ Anima quæ tetigerit omnem rem immundam, vel morticinium vel à beſtia occiſam immundam, vel morticinia abominationum immundarum, vel morticinia iumentorum immundorum. 2

‡ Vel tetigerit de immunditia hominis, de omni immunditia eius, quam tangens pollutus fuerit, & latuit ipſum, poſt autem hoc cognouit, & erra- 3
uerit.

26 ‡ Καὶ πᾶν τὸ στέαρ αὐτοῦ ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὥσπερ τὸ στέαρ θυσίας σωτηρίου. Καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς
27 ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. ‡ ἐὰν δὲ ψυχὴ μία ἁμαρτήσῃ ἀκουσίως ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς, ἐν τῷ ποιῆσαι μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ἃ οὐ ποιηθήσεται, καὶ πλημμελήσῃ.
28 ‡ Καὶ γνωσθῇ αὐτῷ ἡ ἁμαρτία, ἣν ἥμαρτεν ἐν αὐτῇ, καὶ οἴσει τὸ δῶρον χίμαιραν ἐξ αἰγῶν ἄμωμον θήλειαν οἴσει περὶ
29 τῆς ἁμαρτίας, ἧς ἥμαρτεν. ‡ Καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἁμαρτήματος αὐτοῦ, καὶ σφάξουσι τὴν χίμαιραν τὴν τῆς ἁμαρτίας ἐν τῷ τόπῳ, οὗ σφάξουσι τὰ ὁλοκαυ-
30 τώματα. ‡ Καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων· καὶ πᾶν τὸ αἷμα αὐτῆς ἐκχεεῖ παρὰ τὴν
31 βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου. ‡ Καὶ πᾶν τὸ στέαρ περιελεῖ, ὃν τρόπον περιαιρεῖται τὸ στέαρ ἀπὸ τῆς θυσίας σωτηρίου· καὶ οἰσεῖ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ· καὶ ἐξιλάσεται
32 περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεύς, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. ‡ ἐὰν δὲ πρόβατον φέρῃς ἐνέγκῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας, θῆλυ ἄμωμον
33 προσοίσει αὐτό. ‡ καὶ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἁμαρτίας· καὶ σφάξουσιν αὐτὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας
34 ἐν τῷ τόπῳ οὗ σφάξουσι τὰ ὁλοκαυτώματα. ‡ καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ τῆς ἁμαρτίας τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ, ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαρπώσεως. καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ αἷμα ἐκχεεῖ παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστη-
35 ρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως. ‡ καὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ στέαρ περιελεῖ, ὃν τρόπον περιαιρεῖται στέαρ προβάτου ἀπὸ θυσίας σωτηρίου, καὶ ἐπιθήσει αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τὰ ὁλοκαυτώματα κυρίου· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας ἧς ἥμαρτεν, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ.

ε.

1 ‡ Ἐὰν δὲ ψυχὴ ἁμαρτῇ, καὶ ἀκούσῃ φωνὴν ὁρκισμοῦ, καὶ οὗτος μάρτυς, ἢ ἑώρακεν, ἢ συνοῖδεν, ἐὰν μὴ ἀναγγεί-
2 λῃ, λήψεται τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ. ‡ ἡ ψυχὴ ἥτις ἐὰν ἅψηται παντὸς πράγματος ἀκαθάρτου, ἢ θνησιμαίου ἢ θηριαλώτου ἀκαθάρτου, ἢ τῶν θνησιμαίων βδελυγμάτων τῶν ἀκαθάρτων, ἢ τῶν θνησιμαίων κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων.
3 ‡ ἢ ἅψηται ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἀνθρώπου, ἀπὸ πάσης ἀκαθαρσίας αὐτοῦ, ἧς ἂν ἅψηται αὐτοῦ μιανθῇ, καὶ ἔλαθεν αὐτόν, μὴ ᾖ δὲ τοῦτο γνῶ, καὶ πλημμελήσῃ

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[26] Et totum adipem eius adolebit in altari ſicut adipem hoſtiæ ſanctificationum, & propitiabit pro eo ſacerdos ſuper peccato eius, & dimittetur ei. [27] Si autem vir vnus de populo terræ peccauerit per ignorantiam, vt faciat contra vnum de præceptis Domini quod non decet fieri, & deliquerit. [28] Si notum fuerit ei peccatum ſuum in quo peccauit, adducet oblationem ſuam capram fœminam integram pro peccato ſuo quod peccauit. [29] Imponetque manum ſuam ſuper caput hoſtiæ quæ eſt pro peccato, & immolabit eam in loco holocauſti. [30] Tolletque ſacerdos de ſanguine eius in digito ſuo, & ponet ſuper cornua altaris holocauſti, & totum ſanguinem fundet ad fundamentum altaris. [31] Et omnem adipem eius auferet, ſicut aufertur adeps de hoſtia ſanctificationum, adolebitque ſacerdos in altari, vt ſuſcipiatur cum beneplacito coram Domino, & propitiabit pro eo ſacerdos, & dimittetur ei. [32] Et ſi de ouibus adduxerit in oblationem pro peccato, fœminam integram offerat. [33] Imponetque manum ſuam ſuper caput victimæ pro peccato, & immolabit eam pro expiatione in loco vbi immolatur holocauſtum. [34] Tolletque ſacerdos de ſanguine victimæ quæ fit pro peccato in digito ſuo, & ponet ſuper cornua altaris holocauſti: & omnem ſanguinem fundet ad fundamentum altaris. [35] Et totum adipem eius auferet, ſicut ablatus eſt adeps arietis hoſtiæ ſanctificationum. Adolebitque ea ſacerdos in altari ſuper oblationes Domini, & propitiabit pro eo ſacerdos pro peccato ſuo quod peccauit, & dimittetur ei.

CAPVT V.

ET ſi homo peccauerit & audierit vocem adiurantis, & ipſe fuerit teſtis, aut vidit, aut conſcius eſt, ſi non indicauerit, portabit iniquitatem ſuam. [2] Aut homo qui tetigerit in omnem rem immundam aut in cadauer beſtiæ immundæ, aut in cadauer iumenti immundi, aut in cadauer reptilis immundi, & fuerit cælatum ab eo, & poſtea ipſe ſciuit quod peccauit. [3] Aut cùm tetigerit immunditiam hominis iuxta omnem immunditiam eius qua immundus fit, & fuerit cælatum ab eo, & poſtea ipſe ſcierit quod peccauit.

4 * אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִשְׂפָתַיִם לְהָרַע
אוֹ לְהֵיטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבוּעָה
וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא־יָדַע וְאָשֵׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה׃
5 * וְהָיָה כִּי־יֶאְשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה וְהִתְוַדָּה
6 אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ׃ * וְהֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ
לַיהוָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נְקֵבָה מִן־הַצֹּאן
כִּשְׂבָּה אוֹ־שְׂעִירַת עִזִּים לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן
7 מֵחַטָּאתוֹ׃ * וְאִם־לֹא תַגִּיעַ יָדוֹ דֵּי שֶׂה וְהֵבִיא אֶת־
אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר חָטָא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ־שְׁנֵי בְנֵי־יוֹנָה
8 לַיהוָה אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה׃ * וְהֵבִיא אֹתָם
אֶל־הַכֹּהֵן וְהִקְרִיב אֶת־אֲשֶׁר לַחַטָּאת רִאשׁוֹנָה
9 וּמָלַק אֶת־רֹאשׁוֹ מִמּוּל עָרְפּוֹ וְלֹא יַבְדִּיל׃ * וְהִזָּה
מִדַּם הַחַטָּאת עַל־קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֶה
10 אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הוּא׃ * וְאֶת־הַשֵּׁנִי
יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ
11 אֲשֶׁר־חָטָא וְנִסְלַח לוֹ׃ * וְאִם־לֹא תַשִּׂיג
יָדוֹ לִשְׁתֵּי תֹרִים אוֹ לִשְׁנֵי בְנֵי־יוֹנָה וְהֵבִיא אֶת־
קָרְבָּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת לְחַטָּאת
לֹא־יָשִׂים עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנָה כִּי חַטָּאת
12 הִיא׃ * וְהֵבִיאָהּ אֶל־הַכֹּהֵן וְקָמַץ הַכֹּהֵן מְמֶנָּה מְלוֹא
קֻמְצוֹ אֶת־אַזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עַל אִשֵּׁי יְהוָה
13 חַטָּאת הוּא׃ * וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר
חָטָא מֵאַחַת מֵאֵלֶּה וְנִסְלַח לוֹ וְהָיְתָה לַכֹּהֵן כַּמִּנְחָה׃
14 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * נֶפֶשׁ
15 כִּי־תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְהוָה
וְהֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אַיִל תָּמִים מִן־הַצֹּאן
בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף־שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל־הַקֹּדֶשׁ לָאָשָׁם׃
16 * וְאֶת אֲשֶׁר חָטָא מִן־הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם וְאֶת־חֲמִשְׁתּוֹ
יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יְכַפֵּר עָלָיו בְּאֵיל
הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ׃

4 * Anima quæ iurauerit & protulerit labiis
suis, vt vel malè quid faceret, vel bene, &
idipsum iuramento & sermone firmauerit,
oblitaque postea intellexerit delictum suum;
5 * Agat pœnitentiam pro peccato:
6 * Et offerat de gregibus agnâ siue capram;
orabitque pro ea sacerdos, & pro peccatis
eius.
7 * Sin autem non potuerit offerre pecus, of-
ferat duos turtures vel duos pullos columba-
rum Domino; vnum pro peccato, & alterum
in holocaustum,
8 Dabítque eos sacerdoti. qui primùm of-
ferens pro peccato, retorquebit caput eius ad
pennulas, ita vt collo adhæreat, & non peni-
tus abrumpatur.
9 * Et asperget de sanguine eius parietem al-
taris. Quicquid autem reliquuum fuerit, fa-
ciet distillare ad fundamẽtum eius, quia pro
peccato est.
10 * Alterum verò in holocaustum adolebit,
vt fieri solet, rogabítque pro eo sacerdos, &
pro peccato eius, & dimittetur ei.
11 * Et si non quiuerit manus eius duos offer-
re turtures, aut duos pullos columbarum, of-
feret pro peccato suo similæ partem ephi de-
cimam. Non mittet in eam oleum, nec thuris
aliquid imponet, quia pro peccato est.
12 * Tradétque eam sacerdoti, qui plenum ex
ea pugillum hauriens, cremabit super altare
in monumentum eius qui obtulerit;
13 * Rogans pro illo & expians: reliquam ve-
rò partem ipse habebit in munere.
14 * Locutúsque est Dominus ad Moysen, di-
cens:
15 * Anima si prævaricans ceremonias per er-
rorem, in his quæ Domino sunt sanctificata,
peccauerit, offeret pro delicto suo arietem
immaculatum de gregibus. qui emi potest
duobus siclis, iuxta pondus sanctuarij.
16 * Ipsúmque quod intulit damni, restituet,
& quintam partem ponet suprà, tradens sa-
cerdoti, qui rogabit pro eo offerens arietem,
& dimittetur ei.

תרגום אונקלוס

4 אוֹ אֱינָשׁ אֲרֵי יְקַיֵּם לְפָרָשָׁא בְּסַפְוָן לַאֲבָאָשָׁא אוֹ לְאוֹטָבָא לְכֹל דִּיפְרֵישׁ אֱינָשָׁא בְּקָיוֹם וְיֶהֱא מְכַסָּא מִנֵּיהּ וְהוּא יְדַע וְחָב לַחֲדָא מֵאִילֵּין׃
5 וְיֶהֱי אֲרֵי יֶחוֹב לַחֲדָא מֵאִילֵּין וְיִתֵּי דְחָב עֲלָהּ׃ 6 וְיַיְתֵי יַת אֲשָׁמֵיהּ לְקֳדָם יְיָ עַל חוֹבְתֵּיהּ דְחָב נוּקְבָא מִן עָנָא אִיפְּרָתָא אוֹ צְפִירַת עִיזִּין
לְחַשָּׁאתָא וְיכַפַּר עֲלוֹהִי כַּהֲנָא מֵחוֹבְתֵּיהּ׃ 7 וְאִם לָא תְמְטֵי יְדֵיהּ כְּמִיסַת שֵׂיתָא וְיַיְתֵי יַת אֲשָׁמֵיהּ דְחָב תַּרְתֵּין שַׁפְנִינִין אוֹ תְרֵין בְּנֵי יוֹנָה
קֳדָם יְיָ חַד לְחַשָּׁאתָא וְחַד לְעֹלָתָא׃ 8 וְיַיְתֵי יַתְהוֹן לְוָת כַּהֲנָא וְיקָרֵיב יַת דִּי לְחַשָּׁאתָא קַדְמֵיתָא וְיִמְלוֹק יַת רֵישֵׁיהּ מֻקְבֵּל קְדָלֵיהּ וְלָא
יַפְרֵישׁ׃ 9 וְיִדֵּי מִדְּמָא דְחַשָּׁאתָא עַל כּוֹתֶל מַדְבְּחָא וּדְיִשְׁתָּאַר מִדְּמָא יִתְמְצֵי לְיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא חַשָּׁאתָא הוּא׃ 10 וְיָת חִנְיָנָא
יַעְבֵּד עֲלָתָא כְּדָחֲזֵי וְיכַפַּר עֲלוֹהִי כַּהֲנָא מֵחוֹבְתֵּיהּ דְחָב וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ׃ 11 וְאִם לָא תַדְבִּיק יְדֵיהּ לְתַרְתֵּין שַׁפְנִינִין אוֹ לְתַרְתֵּין בְּנֵי
יוֹנָה וְיַיְתֵי יַת קָרְבְּנֵיהּ דְחָב חַד מִן עַשְׂרָא בְּחֵלֶת סְאִין סוּלְתָא לְחַשָּׁאתָא לָא יְשַׁוֵּי עֲלַהּ מִשְׁחָא וְלָא יִתֵּן עֲלַהּ לְבוּנְתָא אֲרֵי חַשָּׁאתָא הוּא׃
12 וְיֵיתִינַהּ לְוָת כַּהֲנָא וְיקְמוֹץ כַּהֲנָא מִינַהּ מְלֵי קְמִצֵיהּ יַת אַדְכָּרָתַהּ וְיַסֵּק לְמַדְבְּחָא עַל קָרְבְּנַיָּא דַיְיָ חַשָּׁאתָא הִיא׃
13 וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כַּהֲנָא עַל חוֹבְתֵּיהּ דְחָב מֵחַדָּא מֵאִילֵּין וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ וִיהֵי לְכַהֲנָא כְּמִנְחָתָא׃ 14 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
לְמֵימָר׃ 15 אֱינָשׁ אֲרֵי יְשַׁקַּר שְׁקַר וְיֶחוֹב בְּשָׁלּוּ מִקֻּדְשַׁיָּא דַיְיָ וְיַיְתֵי יַת אֲשָׁמֵיהּ לְקֳדָם יְיָ דִכַר שְׁלִים מִן עָנָא בְּפֻרְסָנֵיהּ
כְּסַף סְלָעִין בְּסֶלְעֵי קוּדְשָׁא לַאֲשָׁמָא׃ 16 וְיָת דְחָב מִן קוּדְשָׁא יְשַׁלֵּים וְיָת חוּמְשֵׁיהּ יוֹסֵף עֲלוֹהִי וְיִתֵּן יְהֵיב לְכַהֲנָא וְכַהֲנָא יְכַפַּר
עֲלוֹהִי בְּדִיכְרָא דַאֲשָׁמָא וְיִשְׁתְּבֵק לֵיהּ׃

Anima, quæ iurauerit, distinguens labijs ad 4
malefaciendum vel benefaciendum per omnia quæ distinxerit homo cum iuramento, & latuerit eum, & iste cognouerit, & peccauerit vnum quod de istis. *Et dixerit peccatum in quo peccauerit* 5
in eo. *Et feret pro quibus deliquit Domino,* 6
pro peccato quod peccauit, fœminam de ouibus agnã vel capellam ex capris pro peccato, & propitiabit pro eo sacerdos pro peccato, & relinquetur ei peccatum.

Si autem non potuerit manus eius quod satis 7
est ad ouẽ, feret pro peccato suo, quod peccauit, duas turtures, vel duos pullos columbarum Domino, vnum pro peccato, & vnum in holocaustum.

Et feret ea ad sacerdotem, & adducet sacer- 8
dos quod pro peccato prius, & retorquebit sacerdos caput eius à verticulo, & non diuidet. *Et asper-* 9
get de sanguine qui pro peccato, super parietem altaris: at reliquum sanguinis asperget super basim altaris: peccati enim est.

Et secundum faciet holocaustum, vt decet, & 10
propitiabit pro eo sacerdos pro peccato suo, quod peccauit, & relinquetur ei. *Si autem non inuenerit* 11
manus eius par turturum, vel duos pullos columbarum, et feret oblationem suam pro quo peccauit, decimam partem ephi similam pro peccato, non effundet super illud oleum, neque imponet super illud incensum, quoniam pro peccato est.

Et feret illam ad sacerdotem, & accipiens ab 12
ea sacerdos plenum pugillum suum: memoriale eius imponet super altare in holocaustis Domino, peccati enim est.

Et propitiabit pro eo sacerdos pro peccato eius, 13
quod peccauit ab vno horum, & dimittetur ei, at reliquum erit sacerdoti, vt sacrificium similæ.

Et locutus est Dominus ad Moysen: dicens, 14

Anima si latuerit eam obliuione, & peccauerit 15
inuitè de sanctis Domini, & feret pro delicto suo Domino arietem immaculatũ ex ouibus, pretij argenti siclorum, siclo sancto, pro quo deliquit.

Et quod peccauit de sanctis soluet, & quin- 16
tam partem apponet super illud, & dabit illud sacerdoti, & sacerdos propitiabit pro eo in ariete delicti, & dimittetur ei.

4 ‡ ἡ ψυχὴ, ἣ ἂν ὀμόσῃ, διασέλλουσα τοῖς χείλεσι κακοποιῆσαι ἢ καλῶς ποιῆσαι κτ̃ πάντα ὅσα ἂν διασείλῃ ὁ ἄνθρωπ@ καθ' ὅρκου, & λάθῃ αὐτόν, καὶ γνῷ, & ἁμαρτῇ ἓν τ τούτων.
5 ‡ καὶ ἐξαγορεύσῃ τὴν ἁμαρτίαν περὶ ἧς ἥμαρτηκεν κατ'
6 αὐτῆς. ‡ καὶ οἴσει περὶ ὧν ἐπλημμέλησε τῷ κυρίῳ, περὶ τῆς ἁμαρτίας ἧς ἥμαρτον, θῆλυ ἀπὸ τῶν προβάτων ἀμνάδα ἢ χίμαιραν ἐξ αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας· & ἐξιλάζεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας· & ἀφεθήσεται αὐτῷ ἡ ἁμαρ-
7 τία. ‡ ἐὰν δὲ μὴ ἰσχύῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τὸ ἱκανὸν εἰς πρόβατον, οἴσει περὶ τ ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτον, δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν τῷ κυρίῳ, ἕνα περὶ ἁμαρτίας, & ἕνα εἰς ὁλο-
8 καύτωμα. ‡ & οἴσει αὐτὰ πρὸς τὸν ἱερέα· & προσάξει ὁ ἱερεὺς τὸ περὶ τ ἁμαρτίας πρότερον· & ἀποκνίσει ὁ ἱερεὺς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ σφονδύλου, καὶ οὐ διελεῖ.
9 ‡ & ῥανεῖ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐπὶ τὸν τοῖχον τοῦ θυσιαστηρίου· τὸ δὲ καταλοιπὸν τοῦ αἵματος καταπρασσιεῖ ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου· ἁμαρτίας γάρ ἐστι.
10 ‡ καὶ τὸν δεύτερον ποιήσει ὁλοκάρπωμα ὡς καθήκει· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς
11 ἥμαρτον, & ἀφεθήσεται αὐτῷ. ‡ ἐὰν δὲ μὴ εὑρίσκῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, & οἴσει τὸ δῶρον αὐτοῦ περὶ ὧν ἥμαρτον τὸ δέκατον τοῦ οἴφι σεμίδαλιν περὶ ἁμαρτίας, οὐκ ἐπιχεεῖ ἐπ' αὐτὸ ἔλαιον, οὐδὲ ἐπιθήσει ἐπ' αὐτὸ λίβανον, ὅτι περὶ ἁμαρτίας ἐστί.
12 ‡ καὶ οἴσει αὐτὴν πρὸς τὸν ἱερέα· καὶ δραξάμεν@ ἀπ' αὐτῆς ὁ ἱερεὺς πλήρη τὴν δρακα αὐτοῦ, τὸ μνημόσυνον αὐτῆς ἐπιθήσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπὶ τῶν ὁλοκαυτωμάτων τῷ
13 κυρίῳ· ἁμαρτίας γάρ ἐστι. ‡ καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτον ἀφ' ἑνὸς τούτων· καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔσται τῷ ἱερεῖ, ὡς ἡ
14 θυσία τ σεμιδάλεως. ‡ καὶ ἐλάλησε κύρι@ πρὸς μωυ-
15 σῆν, λέγων· ψυχὴ ἐὰν λάθῃ αὐτὴν λήθῃ, καὶ ἁμαρτῇ ἀκουσίως ἀπὸ τῶν ἁγίων κυρίου, & οἴσει τῆς πλημμελείας αὐτοῦ τῷ κυρίῳ κριὸν ἄμωμον ἐκ τῶν προβάτων, πεμπτὸν ἀργυρίου σίκλων, τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ, περὶ ὧ ἐπλημμέλησεν.
16 ‡ καὶ ὃ ἥμαρτεν ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀποτίσει καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προθήσει ἐπ' αὐτό· καὶ δώσ αὐτὸ τῷ ἱερεῖ. καὶ ὁ ἱερεὺς ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ κριῷ τῆς πλημμελείας, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Aut homo qui iurauerit proferens labiis suis vt malè faciat aut benè, iuxta omnia quæ profert homo cũ iuramẽto, & occultatum fuerit, & postea ipse scierit quod peccauit in vno ex his: [5] Confitebitur peccatum in quo peccauit. [6] Et afferet pro peccato suo in conspectu Domini pro peccato suo quo peccauit, fœminam de ouibus aut capram de capris, & propitiabit pro eo sacerdos & pro peccato suo. [7] Si autem non suffecerit manus eius vt possit offerre agnam, adducat pro delicto suo quo peccauit, duos turtures aut duos filios columbæ coram Domino, vnum pro peccato & vnum in holocaustum. [8] Afferatque eos ad sacerdotem; & offerat primum illum qui est pro peccato, & retorquebit caput eius contra dorsum eius, & non diuidat. [9] Et asperget de sanguine hostiæ pro peccato super parietem altaris: & decurrere faciet quod reliquum est de sanguine ad fundamentum altaris, pro peccato enim est. [10] Et alterum faciet holocaustum sicut decet, & propitiabit pro eo sacerdos pro peccato suo quo peccauit, & dimittetur ei. [11] Et si non suffecerit manus eius ad duos turtures aut ad duos filios columbæ, offerat oblationem suam pro peccato suo quo peccauit, decimam partem trium satorum similæ pro peccato. non ponet super eam oleum, neque dabit super eam thus, quia pro peccato est. [12] Tradetque eam sacerdoti, & tollet ex ea sacerdos plenum pugillum suum in monumentum eius, & adolebit in altari super oblationes Domini, pro peccato enim est. [13] Propitiabitque pro eo sacerdos pro peccato suo quo peccauit in vno ex his: & dimittetur ei, & erit sacerdoti sicut munus. [14] Locutusque est Dominus cum Moyse: dicens, [15] Homo qui pręuaricatus fuerit prævaricationem, & peccauerit per ignorantiam in his quæ sanctificata sunt Domino, afferat pro peccato suo coram Domino arietem integrum de ouibus æstimationis duorum siclorum argenti in siclis sanctuarij pro delicto. [16] Et id quod peccauit in sancto restituet, & quintam partem addet super illud, & dabit illud sacerdoti, & sacerdos propitiabit pro eo in ariete qui offertur pro delicto, dimitteturque ei.

17 * וְאִם־נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל־מִצְוֹת
יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא־יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ׃
18 * וְהֵבִיא אַיִל תָּמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ לָאָשָׁם אֶל־
הַכֹּהֵן וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שְׁגָגָתוֹ אֲשֶׁר־שָׁגַג וְהוּא
19 לֹא־יָדַע וְנִסְלַח לוֹ׃ * אָשָׁם הוּא אָשֹׁם אָשַׁם לַיהוָה׃

ו

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * נֶפֶשׁ כִּי
2 תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיהוָה וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ־
3 בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת־עֲמִיתוֹ׃ * אוֹ־
מָצָא אֲבֵדָה וְכִחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל־שֶׁקֶר עַל־אַחַת
4 מִכָּל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה הָאָדָם לַחֲטֹא בָהֶנָּה׃ * וְהָיָה
כִּי־יֶחֱטָא וְאָשֵׁם וְהֵשִׁיב אֶת־הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ
אֶת־הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת־הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הָפְקַד
5 אִתּוֹ אוֹ אֶת־הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא׃ * אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר־
יִשָּׁבַע עָלָיו לַשֶּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשְׁתָּיו יֹסֵף
6 עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ׃ * וְאֶת־
אֲשָׁמוֹ יָבִיא לַיהוָה אַיִל תָּמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ
7 לָאָשָׁם אֶל־הַכֹּהֵן׃ * וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה
וְנִסְלַח לוֹ עַל־אַחַת מִכָּל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לְאַשְׁמָה בָּהּ׃
8 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
9 * צַו אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה
הִוא הָעֹלָה עַל מוֹקְדָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ כָּל־הַלַּיְלָה עַד־
10 הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ׃ * וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד
וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר
תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל
11 הַמִּזְבֵּחַ׃ * וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים
וְהוֹצִיא אֶת־הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם
12 טָהוֹר׃ * וְהָאֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד־בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר
עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה
וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים׃

17 * Anima quæ peccauerit per ignorantiam, fecerítq; vnum ex his quæ Domini lege prohibentur, & peccati rea intellexerit iniquitatem ſuam: 18 * Offeret arietem immaculatum de gregibus ſacerdoti iuxta menſuram æſtimationémque peccati; qui orabit pro eo, quia neſciens fecerit, & dimittetur ei.
19 * Quia per errorem deliquit in Domino.

CAP. VI.

1 LOcutúſque eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
2 * Anima quæ peccauerit, & contempto Domino negauerit proximo ſuo depoſitum, A quod fidei eius creditũ fuerat, vel vi aliquid extorſerit, aut calumniam fecerit.
3 * Siue rem perditam inuenerit, & inficians inſuper peierauerit.
4 * Et quodlibet aliud ex pluribus fecerit in quibus ſolent peccare homines:
5 * Conuicta delicti reddet omnia quæ per fraudem voluit obtinere integra, & quintam inſuper partẽ Domino cui damnũ intulerat.
6 * Pro peccato autem ſuo offeret arietem immaculatum de grege, & dabit eum ſacerdoti iuxta æſtimationem menſurámque delicti. 7 *Qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur illi pro ſingulis quæ faciendo peccauit.
8 * Locutúſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
9 * Præcipe Aaron & filiis eius: Hæc eſt lex B holocauſti. Cremabitur in altari tota nocte vſque manè. Ignis ex eodem altari erit.
10 * Veſtietur tunica ſacerdos & feminalibus lineis, tollétq; cineres quos vorans ignis exuſſit, & ponens iuxta altare,
11 * Spoliabitur prioribus veſtimentis: indutíſque aliis efferet eos extra caſtra in loco mũdiſſimo.
12 * Ignis autẽ in altari ſemper ardebit, quem nutriet ſacerdos ſubijciens ligna manè per ſingulos dies, & impoſito holocauſto deſuper adipes adolebit pacificorum.

תרגום אונקלוס

17 וְאֵם אֱנָשׁ אֲרֵי יֵיחוֹב וְיֵעְבֵּד חֲדָא מִכָּל פִּיקוּדַיָּא דַיְיָ דְּלָא כְשָׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וְלָא יָדַע וְחָב וִיקַבֵּיל חוֹבֵיהּ׃ 18 וְיֵיתֵי דְּכַר שְׁלִים מִן
עָנָא בְּפוּרְסָנֵיהּ לַאֲשָׁמָא לָוֹת כַּהֲנָא וְיכַפַּר עֲלוֹהִי כַּהֲנָא עַל שָׁלוּתֵיהּ דְּאִשְׁתְּלִי וְהוּא לָא יָדַע וְיִשְׁתְּבֵק לֵיהּ׃ 19 אֲשָׁמָא הוּא עַל חוֹבְתֵיהּ דְּהוּא חָב
אֲשָׁמָא יְקָרִיב קֳדָם יְיָ׃ ו 1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 אֱנָשׁ אֲרֵי יֵחוֹב וְיִשַׁקַּר שְׁקַר קֳדָם
יְיָ וְיכַדֵּב בְּחַבְרֵיהּ בְּפוּקְדָנָא אוֹ בְשׁוּתָפוּת יְדָא אוֹ בְגָזֵילָא אוֹ עָשַׁק יַת חַבְרֵיהּ׃ 3 אוֹ אַשְׁכַּח אֲבֵידְתָּא וְכַדֵּיב בָּהּ וְאִשְׁתְּבַע עַל שִׁקְרָא עַל חֲדָא
מִכֹּל דְּיַעְבֵּד אֱנָשָׁא לְמֵיחַב בְּהֵן׃ 4 וִיהֵי אֲרֵי יֵחֵטִי וְיֵחוֹב וְיָתֵיב יַת גָּזֵילָא דְּגָזַל אוֹ יַת עָשְׁקָא דְּעָשַׁק אוֹ יַת פִּקָּדוֹנָא דְּאִתְפַּקַּד לְוָתֵיהּ אוֹ
יַת אֲבֵדְתָּא דְּאַשְׁכַּח׃ 5 אוֹ מִכֹּל דְּאִשְׁתְּבַע עֲלוֹהִי לְשִׁקְרָא וְיַשְׁלֵם יָתֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וְחָמְשָׁיהּ יוֹסֵף עֲלוֹהִי לְדָהוּא דִּילֵיהּ יְתִנִּינֵיהּ בְּיוֹמָא דְּחוֹבְתֵיהּ׃
6 וְיַת אֲשָׁמֵיהּ יֵיתֵי לְקֳדָם יְיָ דְּכַר שְׁלִים מִן עָנָא בְּפוּרְסָנֵיהּ לַאֲשָׁמָא לְוָת כַּהֲנָא׃ 7 וְיכַפַּר עֲלוֹהִי כַּהֲנָא קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתְּבֵק לֵיהּ עַל חֲדָא
מִכֹּל דְּיַעְבֵּד לְמֵיחַב בֵּהּ׃ 8 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 9 פַּקֵּיד יַת אַהֲרֹן וְיַת בְּנוֹהִי לְמֵימָר דָּא אוֹרָיְתָא דְּעָלְתָא הִיא עָלְתָא עַל
דְּמִתּוֹקְדָא עַל מַדְבְּחָא כָּל לֵילְיָא עַד צַפְרָא וְאֵישָׁתָא דְּמַדְבְּחָא תְּהֵי יְקָדָא בֵּיהּ׃ 10 וְיִלְבַּשׁ כַּהֲנָא לְבוּשִׁין דְּבוּץ וּמִכְנְסִין דְּבוּץ יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרֵיהּ
וְיַפְרֵישׁ יַת קִיטְמָא דְּתֵיכוֹל אֵישָׁתָא יַת עָלְתָא עַל מַדְבְּחָא וְישַׁוְּיִנֵּיהּ בְּסִטַר מַדְבְּחָא׃ 11 וְיַשְׁלַח יַת לְבוּשׁוֹהִי וְיִלְבַּשׁ לְבוּשִׁין אָחֳרָנִין וְיֵפֵק
יַת קִיטְמָא לְמִבְרָא לְמִסְרֵיתָא לַאֲתַר דְּכֵי׃ 12 וְאֵישָׁתָא עַל מַדְבְּחָא תְּהֵי יוֹקְדָא בֵּיהּ לָא תִשְׁתְּכֵי וְיִבְעַר עֲלַהּ כַּהֲנָא אָעִין בְּצַפְרָא בְּצַפְרָא וְיסַדַּר עָלַהּ
עָלְתָא וְיַסֵּק עֲלַהּ תַּרְבֵּי נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא׃

‡ Et anima quæ peccauerit, & fecerit vnum de 17
omnibus mandatis Domini, quæ non oportet facere, et non cognouit, et peccauerit, & acceperit peccatũ suum. *‡Et offeret arietem immaculatum ex oui-* 18
bus, precij argenti in peccatum ad sacerdotem, & propitiabit pro eo sacerdos pro ignorãtia eius quam ignorauit, & ipse non nouerat, & dimittetur ei.
‡Peccauit enim peccatũ, iniquitatem coram Do- 19
mino.

CAP. VI.

ET *locutus est Dominus ad Moysen: dicens,* 1
‡Anima quæ peccauerit, & contemnens con- 2
tempserit mandata Domini, & mentita fuerit contra proximum in deposito, vel de societate, vel de rapina, vel læsit aliquid proximum. *‡ Vel inuenit* 3
perditum, & mentiatur de eo, & iurauerit iniustè de vno ex omnibus, quæ faciet homo, ita vt peccet in his. *‡Et erit quando peccauerit, & deliquerit,* 4
& reddat rapinam quam rapuit, vel offensam, quam offendit, vel depositum, quod creditum est ei, vel perditionem, quam inuenit *‡ De omni re,* 5
quam iurauit pro ea iniustè, et soluet ipsa principale, & quintam partem eius addet super illud, cuius est illi reddet qua die redargutus fuerit.
‡ Et pro peccato suo feret Domino arietem imma 6
culatum de ouibus, precij, in quod peccauit.
‡ Et propitiabit pro eo sacerdos coram Domino, 7
& dimittetur ei circa vnum ab omnibus quæ fecit & peccauit in illo. *‡ Et locutus est Dominus ad* 8
Moysen: dicens, *‡ Præcipe Aaron & filijs eius* 9
dicẽs, Hæc lex holocausti, hoc holocaustum in combustione eius in altari totam noctem vsque ad mane, & ignis altaris cremabitur in ipso, & non extinguetur.
‡Et induet sacerdos tunicam lineam, et femora- 10
le lineum induet circa corpus suum, & tollet reliquias, quas consumpserit ignis, holocaustum ab altari. *‡Et apponet eas iuxta altare, & exuet ve-* 11
stem suam, & induet vestem aliam, & educet reliquias extra castra in locum mundum.
‡ Et ignis in altari accendetur super eo, non ex- 12
tinguetur, & comburet super eo sacerdos ligna mane mane, & accumulabit super eo holocaustum, & imponet super eo adipem salutaris.

17 ‡ καὶ ψυχὴ ἣ ἂν ἁμάρτῃ, & ποιήσῃ μίαν ἀπὸ πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, καὶ οὐκ ἔγνω, & πλημμελήσῃ,
18 & λάβῃ τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ. ‡καὶ οἴσει κριὸν ἄμωμον ἐκ τῶν προβάτων, πρὸς ἀργυρίου εἰς πλημμέλειαν πρὸς τὸν ἱερέα· & ἐξιλάσε) περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἀγνοίας αὐτοῦ,
19 ἧς ἠγνόησε, & αὐτὸς οὐκ ᾔδει· & ἀφεθήσε) αὐτῷ. ‡ἐπλημμέλησε γὰρ πλημμέλειαν, πλημμέλησιν ἔναντι κυρίου.

5'.

1 ‡ Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· ‡ψυχὴ
2 ἐὰν ἁμάρτῃ, & παρίδῃ παρίδῃ τὰς ἐντολὰς κυρίου, & ψεύσηται πρὸς τὸν πλησίον ἐν παραθήκῃ, ἢ περὶ κοινωνίας, ἢ περὶ
3 ἁρπαγῆς, ἢ ἠδίκησέ τι τὸν πλησίον. ‡ ἢ εὗρεν ἀπώλειαν, καὶ ψεύσε) περὶ αὐτῆς, καὶ ὀμόσῃ ἀδίκως περὶ ἑνὸς ἀπὸ ἁπάντων, ὧν ἂν ποιήσει ἄνθρωπος, ὥστε ἁμαρτεῖν ἐν τούτοις.
4 ‡ καὶ ἔσται ἡνίκα ἂν ἁμάρτῃ, & πλημμελήσῃ, καὶ ἀποδῷ τὸ ἅρπαγμα, ὃ ἥρπασεν, ἢ τὸ ἀδίκημα, ὃ ἠδίκησεν, ἢ τὴν παραθήκην, ἧς παρετέθη αὐτῷ, ἢ τὴν ἀπώλειαν, ἣν εὗρεν
5 ‡ ἀπὸ παντὸς πράγματος, ἃ ὤμοσε περὶ αὐτοῦ ἀδίκως, καὶ ἀποτίσει αὐτά, τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ προσθήσει ἐπ' αὐτό· τίνος ἐστὶν αὐτῷ ἀποδώσει ἡ ἡμέρᾳ ἐλεγχθῇ.
6 ‡ & τὸ πλημμελίας αὐτοῦ οἴσει τῷ κυρίῳ κριὸν ἄμωμον
7 ἀπὸ τῶν προβάτων, πρὸς, εἰς ὃ ἐπλημμέλησεν. ‡ & ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου· καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ περὶ ἑνὸς ἀπὸ πάντων ὧν ἐποίησε καὶ ἐπλημμέλησεν ἐν
8 αὐτῷ. ‡ & ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· ‡ἔνλει-
9 λαι τῷ ἀαρὼν & τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων, ἕτος ὁ νόμος τῆς ὁλοκαυτώσεως, αὕτη ἡ ὁλοκαύτωσις ἐπὶ τῆς καύσεως αὐτῆς ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ὅλην τὴν νύκτα ἕως πρωΐ, καὶ τὸ πῦρ τοῦ θυσιαστη-
10 ρίου καυθήσε) ἐπ' αὐτοῦ, καὶ σβεσθήσε). ‡ καὶ ἐνδύσεται ὁ ἱερεὺς χιτῶνα λινοῦν, καὶ περισκελὲς λινοῦν ἐνδύσεται περὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἀφελεῖ τὴν καταπάρπωσιν, ἣν ἂν καταναλώσῃ τὸ πῦρ, τὴν ὁλοκάρπωσιν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου. ‡ καὶ
11 στρωθήσει αὐτὴν ἐχόμενα τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ ἐνδύσεται τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐνδύσε) στολὴν ἄλλην· καὶ ἐξοίσ τὴν καταπάρπωσιν ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρόν.
12 ‡ καὶ πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καυθήσε) ἐπ' αὐτοῦ, & σβεσθήσεται, & καύσει ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ξύλα τὸ πρωΐ πρωΐ, καὶ στοιβάσει ἐπ' αὐτοῦ τὴν ὁλοκαύτωσιν· καὶ ἐπιθήσει ἐπ' αὐτοῦ τὸ στέαρ τοῦ σωτηρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[17] Homo autem qui peccauerit & fecerit contra vnum ex omnibus præceptis Domini quod non decet fieri, & per ignorantiam peccauerit, susciepiet iniquitatem suam. [18] Et afferet masculum integrum de ouibus iuxta æstimationem delicti ad sacerdotem, & propitiabit pro eo sacerdos pro errore suo quo errauit, & ipse ignorauit, dimitteturque ei. [19] Pro delicto enim est & pro peccato suo quo ipse peccauit, pro delicto offerat coram Domino. CAP. VI.

[1] LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens, [2] Homo qui peccauerit & præuaricatus fuerit coram Domino, & mentitus fuerit contra proximum suum in deposito aut commertio manus aut in rapina, aut vim fecerit proximo suo. [3] Aut inuenit rem perditam & negauit eam, & iurauit falso super vnum ex omnibus quæ facit homo vt peccet in eis. [4] Eritque quando peccauerit & deliquerit, restituat rapinam quam rapuit, aut violentiam quam intulit, aut depositum quod commendatum fuit apud eum, aut rem perditam quam inuenit. [5] Aut quicquid ex omnibus quibus falso iurauit. reddetque illud integrum, & quintam partem addet super illud, illi cui pertinet, dabit illud in die delicti sui.

[6] Pro delicto autem suo afferat coram Domino arietem integrum de ouibus iuxta æstimationem delicti, tradatque eum sacerdoti. [7] Et propitiabit pro eo sacerdos coram Domino, & dimittetur ei pro vnoquoque ex omnibus quæ faciendo peccauit in eo. [8] Locutusque est Dominus cum Moyse dicens, [9] Præcipe Aaron & filiis eius dicens, Hæc est lex holocausti, quod holocaustum cremabitur in altari tota nocte vsq; mane, & ignis altaris erit incensus in eo. [10] Vestieturque sacerdos vestimentis de byssо, & femoralibus de byssо vestietur super carnem suam, & separabit cinerem quem exussit ignis holocausti super altare, & ponet eum in latere altaris. [11] Spoliabiturq; vestimentis suis, & vestietur aliis vestibus, educetq; cinerem extra castra in loco mundissimo. [12] Ignis autem erit incensus in eodem altari, nunquam extinguetur, & incendet in eo sacerdos ligna mane mane, & ordinabit super eo holocaustum. adolebitque super eo adipes hostiæ sanctificationum.

13 * אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד עַל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה׃
14 * וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי־
15 אַהֲרֹן לִפְנֵי יְהוָה אֶל־פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ׃ * וְהֵרִים מִמֶּנּוּ
בְּקֻמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָהּ וְאֵת כָּל־הַלְּבֹנָה
אֲשֶׁר עַל־הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה רֵיחַ נִיחֹחַ
16 אַזְכָּרָתָהּ לַיהוָה׃ * וְהַנּוֹתֶרֶת מִמֶּנָּה יֹאכְלוּ אַהֲרֹן
וּבָנָיו מַצּוֹת תֵּאָכֵל בְּמָקוֹם קָדֹשׁ בַּחֲצַר אֹהֶל־מוֹעֵד
17 יֹאכְלוּהָ׃ * לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נְתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשַּׁי
18 קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם׃ * כָּל־זָכָר
בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה חָק־עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאִשֵּׁי
19 יְהוָה כָּל אֲשֶׁר־יִגַּע בָּהֶם יִקְדָּשׁ׃ * וַיְדַבֵּר
20 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר
יַקְרִיבוּ לַיהוָה בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת
21 מִנְחָה תָּמִיד מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעָרֶב׃ * עַל־
מַחֲבַת בַּשֶּׁמֶן תֵּעָשֶׂה מְרֻבֶּכֶת תָּבִיאֶנָּה תַּפִּינֵי מִנְחַת
22 פִּתִּים תַּקְרִיב רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה׃ * וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ
תַּחְתָּיו מִבָּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חָק־עוֹלָם לַיהוָה כָּלִיל
23 תָּקְטָר׃ * וְכָל־מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל׃
24 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־
25 אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בִּמְקוֹם
אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהוָה
26 קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃ * הַכֹּהֵן הַמְחַטְּאָהּ אֹתָהּ יֹאכֵלֶנָּה
27 בְּמָקוֹם קָדֹשׁ תֵּאָכֵל בְּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד׃ * כָּל אֲשֶׁר־
יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וַאֲשֶׁר יִזֶּה מִדָּמָהּ עַל־הַבֶּגֶד
28 אֲשֶׁר יִזֶּה עָלָיו תְּכַבֵּס בְּמָקוֹם קָדֹשׁ׃ * וּכְלִי־חֶרֶשׂ
אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל־בּוֹ יִשָּׁבֵר וְאִם־בִּכְלִי נְחֹשֶׁת בֻּשְּׁלָה
29 וּמֹרַק וְשֻׁטַּף בַּמָּיִם׃ * כָּל־זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ
30 קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃ * וְכָל־חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא
מִדָּמָהּ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל
בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃

13 * Ignis eſt iſte perpetuus, qui nunquam
14 deficiet in altari. * Hæc eſt lex ſacrificij &
libamentorum quæ offerét filij Aaron coram
15 Domino & coram altari. * Tollet ſacerdos
pugillũ ſimilæ quæ conſperſa eſt oleo,& totũ
thus quod ſuper ſimila eſt, adolebítque illud
in altari in monimentũ odoris ſuauiſſimi Do
16 mino. * Reliquam autem partem ſimilæ co
medet Aaron cum filiis ſuis abſque fermento,
et comedet in loco ſancto in atrio tabernaculi.
17 * Ideo antem non fermentabitur, quia pars
eius in Domini offertur incenſum, ſanctum
ſanctorum erit ſicut pro peccato atq; delicto.
18 * Mares tamen ſtirpis Aaron comedent il-
lud. Legitimum ac ſempiternum erit in gene
rationibus veſtris de ſacrificiis Domini. Om-
C nis qui tetigerit illa, ſanctificabitur.
19 * Locutúsq; eſt Dominus ad Moyſen,dicés:
20 * Hæc eſt oblatio Aaron & filiorũ eius, quá
offerre debent Domino in die vnctionis ſuæ.
Decimam partem ephi offerent ſimilæ in ſa-
crificio ſempiterno. Medium eius mane &
21 medium eius veſpere. * Quæ in ſartagine
oleo cõſperſa frigetur. Offeret autem eam ca-
lidam in odorem ſuauiſſimum Domino
22 * Sacerdos qui iure patri ſucceſſerit. Et tota
23 cremabitur in altari. * Omne enim ſacrifi-
cium ſacerdotum igne conſumetur, nec quiſ-
24 quá comedet ex eo. * Locutus eſt auté Dñs
25 ad Moyſen: dicens, * Loquere Aaron & filiis
D eius: Iſta eſt lex hoſtię pro peccato. In loco vbi
offertur holocauſtũ, immolabitur corã Dño·
26 ſanctũ ſanctorum eſt. * Sacerdos qui offert
comedet eã in loco ſancto in atrio tabernacu-
27 li. * Quicquid tetigerit carnes eius, ſanctifica-
bitur; ſi de ſanguine illius veſtis fuerit aſper-
28 ſa, lauabitur in loco ſancto. * Vas aũt fictile
in quo cocta eſt cõfringetur: ꝙ ſi vas æneum
Inf. 11.c & 15.b
29 fuerit, defricabitur & lauabitur aqua. * Omnis
maſculº de gñe ſacerdotali veſcetur de carnibº
30 eius, quia ſanctũ ſanctorũ eſt. * Hoſtia enim
q̃ cæditur pro peccato, cuius ſanguis infertur
in tabernaculũ teſtimonij ad expiandũ in ſan
ctuario, non comedetur ſed comburetur igni.

תרגום אונקלוס

13 אִישָׁתָא תְּדִירָא תְּהֵי יְקֵדָא עַל מַדְבְּחָא לָא תִטְפֵּי׃ 14 וְדָא אוֹרַיְתָא דְּמִנְחָתָא דְּיִקְרְבוּן בְּנֵי אַהֲרֹן קֳדָם יְיָ לִקְדָם מַדְבְּחָא׃ 15 וְיַפְרִישׁ
מִינַּיהּ בְּקֻמְצֵיהּ מִסָּלְתָּא דְּמִנְחָתָא וּמִמִּשְׁחָהּ וְיָת כָּל לְבוֹנְתָּא דְּעַל מִנְחָתָא וְיַסֵּק לְמַדְבְּחָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא אַדְכָּרָתָהּ קֳדָם יְיָ׃ 16 וּדְאִשְׁתְּאַר
מִינַּהּ יֵכְלוּן אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי פִּשִׁיר תִּתְאֲכֵל בְּאַתַר קַדִּישׁ בְּדָרַת מַשְׁכַּן זִמְנָא יֵיכְלוּנַהּ׃ 17 לָא תִתְאֲפֵי חֲמִיעַ חוּלָקְהוֹן יְהַבִית יָתַהּ מֵקֳרְבָנַי קֻדְשׁ
קֻדְשִׁין הִיא כְּחַטָּאתָא וְכַאֲשָׁמָא׃ 18 כָּל דְּכוֹרָא בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֵיכְלוּנַהּ קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן מִקְּרְבָּנַיָּא דַּייָ כָּל דְּיִקְרַב בְּהוֹן יִתְקַדַּשׁ׃ 19 וּמַלֵּיל
יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 20 דֵּין קָרְבָּנָא דְּאַהֲרֹן וּבְנוֹהִי דְּיִקְרְבוּן קֳדָם יְיָ בְּיוֹמָא דְּרַבְּיָא יָתֵיהּ חַד מִן עַשְׂרָא בְּתַלְתָּ סְאִין סֹלְתָּא מִנְחָתָא
תְּדִירָא פַּלְגוּתָא בְּצַפְרָא וּפַלְגוּתָא בְּרַמְשָׁא׃ 21 עַל מַסְרִיתָא בְּמִשְׁחָא תִּתְעֲבִיד רַכִּיכָא תַּיְתִינַהּ תּוּפִינֵי מִנְחַת בִּיכּוּרִין תַּקְרֵב לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא
קֳדָם יְיָ׃ 22 וְכָהֲנָא דְּיִתְרַבֵּא תְּחוֹתוֹהִי מִבְּנוֹהִי יַעֲבִיד יָתַהּ קְיָם עָלַם קֳדָם יְיָ גְּמִיר תִּתְסָק׃ 23 וְכָל מִנְחָתָא דְּכָהֲנָא גְּמִיר תְּהֵי לָא
תִתְאֲכַל׃ 24 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 25 מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי לְמֵימָר דָּא אוֹרַיְתָא דְּחַטָּאתָא בְּאַתְרָא דִּי תִתְכְּסֵי עֲלָתָא
תִתְכַּסֵי חַטָּאתָא קֳדָם יְיָ קֻדְשׁ קֻדְשִׁין הִיא׃ 26 כָּהֲנָא דְּמְכַפַּר בִּדְמָהּ יְיכְלִינַהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ בְּדָרַת מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 27 כָּל דְּיִקְרַב
בְּבִשְׂרָהּ יִתְקַדַּשׁ וְדִי יִדֵּי מִן דְּמָהּ עַל לְבוּשָׁא תְּחַוַּר בַּאֲתַר קַדִּישׁ׃ 28 וְמָאן דַּהֲסַף דְּתִתְבַּשַׁל בֵּיהּ יְהֵא וְאִם בְּמָנָא דִנְחָשָׁא תִּתְבַּשַׁל
וְיִתְמְרַק וְיִשְׁתְּטֵף בְּמַיָּא׃ 29 כָּל דְּכוֹרָא בְּכָהֲנַיָּא יֵיכוֹל יָתַהּ קֻדְשׁ קֻדְשִׁין הִיא׃ 30 וְכָל חַטָּאתָא דִּי יִתְעַל מִדְּמָהּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא לְכַפָּרָא
בְּקֻדְשָׁא לָא תִתְאֲכֵל בְּנוּרָא תִתְוָקַד׃

13 * ⁂ πῦρ διαπαντὸς καυθήσεται, ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐσβε-
14 σθήσεται. * ⁂ οὗτος ὁ νόμος τ θυσίας, ἣν προσάξουσιν αὐτὴν ④
15 υἱοὶ ἀαρὼν ἐνώπιον κυρίου ἀπέναντι τ θυσιαστηρίου. * ⁂ ἀφε-
λεῖ ἀπ' αὐτ τῇ δρακὶ ἀπὸ τ ζεμιδάλεως τ θυσίας σὺν τῷ
ἐλαίῳ αὐτῆς, ⁂ σὺν πάντι τῷ λιβανῷ αὐτῆς τὰ ὄντα ἐπὶ τῆς
θυσίας· ⁂ καὶ οἴσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καρπωμα ὀσμὴν εὐω-
16 δίας, μνημόσυνον αὐτῆς τῷ κυρίῳ· * τὸ δ καταλειφθὲν ἀπ'
αὐτῆς ἔδε) ἀαρὼν ⁂ ④ υἱοὶ αὐτ· ἄζυμα βρωθήσε) ἐν τόπῳ
17 ἁγίῳ, ἐν αὐλῇ τ σκηνῆς μαρτυρίου ἔδονται αὐτήν. * διὸ πεφ-
θήσεται ἐνζυμωμένη· μερίδα αὐτὴν δέδωκα αὐτοῖς ἀπὸ τῶν
καρπωμάτων κυρίου. ἅγια ἁγίων ἐστὶν, ὥσπερ τὸ τ ἁμαρτίας,
18 καὶ ὥσπερ τὸ τῆς πλημμελίας. * πᾶν ἄρσενικὸν τῶν ἱερέων
ἔδονται αὐτήν· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεάς ὑμῶν ἀπὸ τῶν
καρπωμάτων κυρίου· πᾶς ὃς ἂν ἅψη) ἀπ' αὐτῶν, ἁγιασθήσε-
19 ται. * ⁂ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· * τοῦτο τὸ
20 δῶρον ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτ, ὃ προσοίσουσι τῷ κυρίῳ· ἐν τῇ
ἡμέρᾳ, ᾗ ἂν χρίσεις αὐτόν, τὸ δέκατον τοῦ οἴφι σεμιδάλεως εἰς
θυσίαν διαπαντὸς, τὸ ἥμισυ αὐτῆς πρωΐ, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτ
21 τοῦ δειλινόν. * ἐπὶ τηγάνου ἐν ἐλαίῳ ποιηθήσε), πεφυραμέ-
νον οἴσει αὐτὴν ἐλικλά· θυσίαν ⁂ κλασμάτων προσοίσει εἰς
22 ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. * ⁂ ὁ ἱερεὺς ὁ χρισὸς ὁ ἀντ' αὐτ ἐκ
τῶν υἱῶν αὐτ ποιήσει αὐτὴν νόμιμον αἰώνιον τῷ κυρίῳ.
23 * ἅπαν ἐπιτελεσθήσε), καὶ πᾶσα θυσία ἱερέως ὁλόκαυς ⁂
24 ἔσαι, ⁂ οὐ βρωθήσε). * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν,
25 λέγων· * λάλησον τῷ ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτ, λέγων, οὗτος ὁ
νόμος τῆς ἁμαρτίας, ἐν τόπῳ ὃ σφάξουσι τὰ ὁλοκαυτώμα-
τα, σφαγήσε) ⁂ τὸ τῆς ἁμαρτίας ἔναντι κυρίου, ἅγια ἁγίων
26 ἐστίν. * ὁ ἱερεὺς ὁ ἀναφέρων αὐτήν, ἔδεται αὐτήν, ἐν τόπῳ
ἁγίῳ βρωθήσεται, ἐν αὐλῇ τῆς σκηνῆς τ μαρτυρίου.
27 * πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν κρεῶν αὐτῆς, ἁγιασθήσεται· καὶ ᾧ
ἐὰν ἐπιρραντισθῇ ἀπὸ τ αἵματος αὐτῆς, ἐπὶ τὸ ἱμάτιον ὃ ῥαν-
28 τισθῇ ἐπ' αὐτό, πλυθήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ. * καὶ σκεῦος
ὀστράκινον ὃ ἂν ἐψηθῇ ἐν αὐτῷ, συντριβήσεται· ἐὰν δὲ ἐν
σκεύει χαλκῷ ἐψηθῇ, ἐκτέψει αὐτό, καὶ κλυσθήσεται ὕδατι.
29 * πᾶν ἄρσεν ἐν τοῖς ἱερεῦσι φάγεται αὐτό. ἅγια ἁγίων
ἐστὶ κυρίῳ.
30 * καὶ πᾶν τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας ὧν ἂν εἰσενεχθῇ ἀπὸ
τ αἵματος αὐτῶν εἰς τὸ σκηνὸ τ μαρτυρίου, ἐξι-
λάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, οὐ βρωθήσε), ἐν πυρὶ κατακαυθήσε).

13 Et ignis ſemper ardebit, ſuper altare nõ extin-
guetur. 14 Hæc lex ſacrificij, quod adducẽt ipſum
filij Aaron corã Domino coram altari. 15 Et tollet
ab eo pugillo de ſimila ſacrificij cum oleo eius & cũ
omni thure eius exiſtentia in ſacrificio, & tollet ſu-
per altari holocauſtum odorem ſuauitatis, memoria-
le eius Domino. 16 At reliquum ab ea comedet
Aaron, & filij eius: azyma comedentur in loco ſan-
cto, in atrio tabernaculi teſtimonij comedent eam.
17 Non coquetur fermentata, partem ipſam dedi
ipſis de holocauſtis Domini, ſancta ſanctorum ſunt,
ſicut quod peccati, & ſicut quod delicti.
18 Omne maſculinum ſacerdotum comedent ip-
ſam: legitimum ſempiternum in generationes ve-
ſtras de holocauſtis Domini: omnis qui tetigerit ab
illis, ſanctificabitur. 19 Et locutus eſt Dominus ad
Moyſen: dicens, 20 Hoc donum Aaron & filiorũ
eius, quod offerent Domino, in die, qua vnxeris il-
lum, decima pars ephi ſimilæ in ſacrificium ſemper,
dimidium eius mane, & dimidium eius veſperi.
21 In ſartagine in oleo fiet, conſperſam feret ipſam
circumuoluta: ſacrificium ex fragmentis offeret in
odorem ſuauitatis Domino.
22 Et ſacerdos vnctus qui pro eo ex filiis eius fa-
ciet illud legitimum ſempiternum Domino.
23 Totum conſumabitur, & omne ſacrificium ſa-
cerdotis holocauſtum erit, & non comedetur.
24 Et locutus eſt Dominus ad Moyſen: dicens,
25 Loquere Aaron & filiis eius: dicens, Hæc lex
peccati, in loco vbi immolabũt holocauſta, immolabi-
tur et quod peccati corã Domino, ſancta ſanctorum
ſunt. 26 Sacerdos offerens illud, comedet illud: in lo
co ſancto comedetur in atrio tabernaculi teſtimonij.
27 Omnis qui tetigerit carnes illius, ſacrificabitur,
& cui aſperſum fuerit de ſanguine illius, ſuper ve-
ſtem quæ aſperſa fuerit ſuper illam, lauabitur in lo-
co ſancto. 28 Et vas teſteũ vbi cocta fuerit in ipſo,
conteretur; ſi autẽ in vaſe æneo cocta fuerit, defrica-
bit illud, et lauabit aqua. 29 Omne maſculũ in ſacer
dotibus comedet illud: ſancta ſanctorũ ſunt Domi-
no. 30 Et omnia quæ pro peccato quorũ illatum fue-
rit de ſanguine eorum in tabernaculum teſtimonij,
ad propitiandum in ſanctuario, non comedetur, in
igne comburetur.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Ignis ſemper erit ardens ſuper altare: nunquam extinguetur. 14 Et hæc eſt lex muneris quod offerent filij Aaron in conſpectu Domini coram altari. 15 Separabitque ex eo pugillo ſuo de ſimila muneris, & de oleo eius, & totum thus quod eſt ſuper munus, & adolebit illud in altari, vt memoriale eius ſuſcipiatur cum beneplacito coram Domino. 16 Quod autem reliquum fuerit ex eo, comedent Aaron & filij eius. Azymum comedetur in loco ſancto, in atrio tabernaculi fœderis comedent illud. 17 Non coquetur fermentatum, partem enim eorum dedi eis de oblationibus meis. Sanctum ſanctorum erit, ſicut hoſtia quæ fit pro peccato & pro delicto. 18 Omnis maſculus de filiis Aaron comedet illud: legitimum ſempiternum erit in generationibus veſtris de oblationibus Domini: omnis qui tetigerit illud, ſanctificabitur.
19 Locutusque eſt Dominus cum Moyſe dicens, 20 Hæc eſt oblatio Aaron & filiorum eius, quam offerent coram Domino in die vnctionis ſuæ, decimam partem trium ſatorum ſimilæ in munere perpetuo, dimidiam partem eius mane & dimidiam partẽ eius veſperi. 21 In ſartagine cum oleo fiet tenera, offerat eam coctã, atque in fruſta conciſa offeratur, vt ſuſcipiatur munus cum beneplacito corã Domino. 22 Sacerdos aũt de filiis ſuis qui vngendus eſt pro eo faciet illud: legitimũ ſempiternũ erit coram Dño: totũ cremabitur. 23 Omneq; munus ſacerdotis totũ cremabitur, non comedatur. 24 Locutusq; eſt Dominus cum Moyſe, dicens, 25 Loquere cũ Aaron & cum filiis eius, dicẽs, Hęc eſt lex ſacrificij pro peccato, in loco vbi immolatur holocauſtum, immolabitur hoſtia pro peccato corã Domino, ſanctum ſanctorũ eſt. 26 Sacerdos qui propitiat in ſanguine eius, comedet eam: in loco ſancto comedetur in atrio tabernaculi fœderis. 27 Omnis qui tetigerit carnem eius ſanctificabitur, & qui aſperſerit de ſanguine eius ſuper veſtimenta ſua: illud, quod fuerit aſperſum, lauabitur in loco ſancto. 28 Vas autẽ fictile in quo cocta eſt, confringetur. Si autẽ in vaſe æneo fuerit cocta, defricabitur & lauabitur aqua. 29 Omnis maſculus de ſacerdotibus comedet illam: ſanctum ſanctorũ eſt. 30 Omnis autem hoſtia pro peccato cuius ſanguis infertur in tabernaculum fœderis ad expiandum in ſanctuario, non comedetur, ſed igni comburetur.

ז

1 * וְזֹאת תּוֹרַת הָאָשָׁם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא׃
2 * בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחֲטוּ אֶת־הָעֹלָה יִשָּׁחֵט אֶת־הָאָשָׁם
3 וְאֶת־דָּמוֹ יִזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ * וְאֵת כָּל־חֶלְבּוֹ
4 יַקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶת הָאַלְיָה וְאֶת־הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־
הַקָּרֶב׃ * וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן
אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיֹת
5 יְסִירֶנָּה׃ * וְהִקְטִיר אֹתָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה לַיהוָה
6 אָשָׁם הוּא׃ * כָּל־זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכְלֶנּוּ בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ
7 יֵאָכֵל קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא׃ * כַּחַטָּאת כָּאָשָׁם תּוֹרָה
8 אַחַת לָהֶם הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יְכַפֶּר־בּוֹ לוֹ יִהְיֶה׃ * וְהַכֹּהֵן
הַמַּקְרִיב אֶת־עֹלַת אִישׁ עוֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לַכֹּהֵן
9 לוֹ יִהְיֶה׃ * וְכָל־מִנְחָה אֲשֶׁר תֵּאָפֶה בַּתַּנּוּר וְכָל־
נַעֲשָׂה בַּמַּרְחֶשֶׁת וְעַל־מַחֲבַת לַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֹתָהּ
10 לוֹ תִּהְיֶה׃ * וְכָל־מִנְחָה בְלוּלָה־בַשֶּׁמֶן וְחֲרֵבָה לְכָל־
11 בְּנֵי אַהֲרֹן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו׃ * וְזֹאת תּוֹרַת
12 זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר יַקְרִיב לַיהוָה׃ * אִם עַל־
תּוֹדָה יַקְרִיבֶנּוּ וְהִקְרִיב עַל־זֶבַח הַתּוֹדָה חַלֹּת
מַצּוֹת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן
13 וְסֹלֶת מֻרְבֶּכֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן׃ * עַל־חַלֹּת לֶחֶם
14 חָמֵץ יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ עַל־זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו׃ * וְהִקְרִיב
מִמֶּנּוּ אֶחָד מִכָּל־קָרְבָּן תְּרוּמָה לַיהוָה לַכֹּהֵן הַזֹּרֵק
15 אֶת־דַּם הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה׃ * וּבְשַׂר זֶבַח תּוֹדָתוֹ
16 בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא־יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר׃ * וְאִם־
נֶדֶר אוֹ נְדָבָה זֶבַח קָרְבָּנוֹ בְּיוֹם הַקְרִיבוֹ אֶת־זִבְחוֹ יֵאָכֵל
17 וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל׃ * וְהַנּוֹתָר מִבְּשַׂר
18 הַזֶּבַח בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף׃ * וְאִם הֵאָכֹל
יֵאָכֵל מִבְּשַׂר־זֶבַח שְׁלָמָיו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה
הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת
מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא׃

CAP. VII.

1 HÆc quoq; est lex hostiæ pro delicto, san-
A cta sanctorum est. * Idcirco vbi immo-
2 labitur holocaustum, mactabitur & victima
pro delicto: sanguis eius per gyrũ altaris fun-
3 detur. * Offerent ex ea caudã & adipem qui
4 operit vitalia. * Duos renunculos & pingue-
dinem quæ iuxta ilia est, reticulumque iecoris
5 cum renunculis. * Et adolebit ea sacerdos su
per altare. Incensum est Domini pro delicto.
6 * Omnis masculus de sacerdotali genere in
loco sancto vescetur his carnibus, quia sanctũ
sanctorum est.
7 * Sicut pro peccato offertur hostia, ita &
pro delicto. Vtriusque hostiæ lex vna erit. Ad
sacerdotem qui eam obtulerit pertinebit.
8 *Sacerdos qui offert holocausti victimã, ha-
9 bebit pellem eius. * Et omne sacrificiũ simile
quod coquitur in clibano, & quicquid in cra
ticula vel in sartagine præparatur, eius erit sa-
10 cerdotis à quo offertur. *Siue oleo conspersa
B siue arida fuerint. Cunctis filiis Aaron mẽsura
11 æqua per singulos diuidetur. * Hæc est lex
12 hostiæ pacificorũ quę offertur Dño. * Si pro
gratiarũ actione oblatio fuerit, offerẽt panes
absq; fermento conspersos oleo, & lagana azy
ma vncta oleo, coctámq; similã & collyridas
13 olei admixtione cõspersas. *Panes quoq; fer
mentatos cũ hostia gratiarũ quæ immolatur
14 pro pacificis. * Ex quibus vnus pro primitiis
offertur Dño, & erit sacerdotis qui fundet ho
15 stiæ sanguinẽ; *Cuius carnes eadem come-
dentur die, nec remanebit ex eis quicquam
vsque manè.
16 * Si voto vel sponte quispiam obtulerit ho
stiam, eadem similiter edetur die. Sed & si
quid in crastinum remãserit, vesci licitum est.
17 * Quicquid autem tertius inuenerit dies,
ignis absumet.
18 * Si quis de carnibus victimæ pacificorum
die tertio comederit, irrita fiet eius oblatio,
nec proderit offerenti, quin potius quæcun-
que anima tali se edulio contaminauerit, pre-
uaricationis rea erit.

תרגום אונקלוס

ז

1 וְדָא אוֹרָיְתָא דַּאֲשָׁמָא קֻדָּשִׁין הוּא׃ 2 בְּאַתְרָא דְּיִכְסוּן יָת עֲלָתָא יִכְסוּן יָת אֲשָׁמָא וְיָת דְּמֵיהּ
יִזְרוֹק עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר׃ 3 וְיָת כָּל מַרְבִּיהּ יְקָרִיב מִנֵּיהּ יָת אַלְיְתָא וְיָת מַרְבָּא דְּחָפֵי יָת גַּוָּא׃ 4 וְיָת תַּרְתֵּין כּוּלְיָן וְיָת מַרְבָּא דַּעֲלֵיהֶן דַּעַל
גִּסְסַיָּא וְיָת חַצְרָא דַּעַל כַּבְדָּא עַל כּוּלְיָתָא יַעְדִּינַהּ׃ 5 וְיַסֵּק יָתְהוֹן כָּהֲנָא קֻרְבְּנָא קֻדָּם יְיָ אֲשָׁמָא הוּא׃ 6 כָּל דְּכוֹרָא בְּכָהֲנַיָּא
יֵיכְלִנֵּיהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ יִתְאֲכֵל קֻדְשׁ קֻדָּשִׁין הוּא׃ 7 כְּחַשָּׁאתָא כַּאֲשָׁמָא אוֹרָיְתָא חָדָא לְהוֹן כָּהֲנָא דְּכַפַּר בֵּיהּ דִּילֵיהּ יְהֵי׃ 8 וְכָהֲנָא דְּמְקָרֵב יָת
עֲלַת גַּבַּר מְשַׁךְ עֲלָתָא דְּקָרֵב לְכָהֲנָא דִּילֵיהּ יְהֵי׃ 9 וְכָל מִנְחָתָא דְּתֶאֱפֵי בְּתַנּוּרָא וְכָל דְּיִתְעֲבֵד בְּרַדָּתָא וְעַל מַסְרִיתָא לְכָהֲנָא דְּמְקָרֵב יָתָהּ דִּילֵיהּ
חֲהֵי׃ 10 וְכָל מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁח וּדְלָא פִילָא לְכָל בְּנֵי אַהֲרֹן תְּהֵי גְּבַר כְּאַחוּהִי׃ 11 וְדָא אוֹרָיְתָא דְּנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא דְּיַקְרֵב קֻדָּם יְיָ׃
12 אִם עַל תּוֹדְתָא יְקָרִיבִינֵּיהּ וְיַקְרֵב עַל נִכְסַת תּוֹדְתָא גְּרִיצָן פַּטִּירִין דְּמִשְׁח וְאֶסְפּוּגִין פַּטִּירִין בְּמִשְׁח וְסוּלְתָא רַבִּיכָא גְּרִיצָן דְּפִילָן
בְּמִשְׁח׃ 13 עַל גְּרִיצָן דְּלֶחֶם חֲמִיעַ יְקָרֵב קָרְבָּנֵיהּ עַל נִכְסַת תּוֹדַת קֻדְשׁוֹהִי׃ 14 וְיַקְרֵב מִנֵּיהּ חַד מִכָּל קָרְבָּנָא אַפְרָשׁוּתָא קֻדָּם יְיָ לְכָהֲנָא
דְּזָרִיק יָת דַּם נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא דִּילֵיהּ יְהֵי׃ 15 וּבְשַׂר נִכְסַת תּוֹדַת קֻדְשׁוֹהִי בְּיוֹם קָרְבָּנֵיהּ יִתְאֲכֵל לָא יַצְנַע מִנֵּיהּ עַד צַפְרָא׃ 16 וְאִם נִדַּר אוֹ
נְדָבְתָא נִכְסַת קָרְבָּנֵיהּ בְּיוֹמָא דְּיַקְרֵב יָת נִכְסְתֵּיהּ יִתְאֲכֵל וּבְיוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וּדְאִשְׁתְּאַר מִנֵּיהּ יִתְאֲכֵל׃ 17 וּדְאִשְׁתְּאַר מִבְּשַׂר נִכְסְתָּא בְּיוֹמָא
תְּלִיתָאָה בְּנוּרָא יִתּוֹקַד׃ 18 וְאִם אִתְּאֲכָלָא יִתְאֲכֵל מִבְּשַׂר נִכְסַת קֻדְשׁוֹהִי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה לָא יְהֵי לְרַעֲוָא דִּי מְקָרֵב יְהֵיהּ לָא יִתְחַשַּׁב לֵיהּ מָרַחֵק
יְהֵי וְאֵינַשׁ דְּיֵכוֹל מִנֵּיהּ חוֹבֵיהּ יְקַבֵּל׃

CAP. VII.

ET hæc lex arietis qui pro delicto, ſancta ſanctorum ſunt. 1
* In loco vbi immolabunt holocauſtum, immolabunt arietẽ delicti coram Domino, & ſanguinem effundet iuxta baſim altaris in circuitu. 2
* Et omnem adipem eius offeret ab eo, & lumbos & adipem operientem inteſtina, et omnem adipem qui in inteſtinis. 3
* Et duos renes, & adipem qui in illis qui ſuper femora, & reticulum quod in iecore cum renibus, auferet ea. 4
* Et offeret ea ſacerdos ſuper altare holocauſtum Domino, pro delicto eſt. 5
* Omnis maſculus ex ſacerdotibus comedet ea, in loco ſancto comedetur, ſancta ſanctorum ſunt. 6
* Sicut quod pro peccato, ſic & quod delicti, lex vna illorum. ſacerdos qui propitiabit in eo, illi erit: 7
* Et ſacerdos offerens holocauſtum hominis, pellis holocauſti, quod offert ille, ei erit. 8
* Et omne ſacrificium quod fiet in clibano, & omne quod fiet in craticula, vel in ſartagine, ſacerdotis offerentis illud, illius erit. 9
* Et omne ſacrificium præparatum in oleo, & non præparatum, omnibus filiis Aaron erit cuilibet æquum. 10
* Hæc lex ſacrificij pacificorum, quod offerent Domino. 11
* Si quidem pro laudatione obtulerit illud, & offeret in ſacrificio laudationis panes azymos ex ſimila præparatos in oleo, & lagana azyma lita in oleo, & ſimilam conſperſam in oleo. 12
* In panibus fermentatis offeret oblationẽ ſuam in ſacrificium laudationis ſalutaris eius. 13
* Et adducet ab eo vnum ab omnibus donis illius, ſeparationem Domino: ſacerdoti effundenti ſanguinem ſalutaris, illi erit. 14
* Et carnes ſacrificij laudis ſalutaris, illi erunt: & in qua die donantur, comedẽtur: non relinquent ab illa ad mane. 15
* Et ſi votum fuerit, vel voluntarium ſacrificauerit donum ſuum, qua die obtulerit ſacrificium ſuum, comedetur & cras. 16
* Et reliquũ à carnibus ſacrificij vſque ad diem tertium, in igni comburetur. 17
* Si autem comedens comederit de carnibus die tertio, nõ accipietur offerenti illud, non connumerabitur ei, pollutio eſt: at anima, quæ comederit ab eo, peccatum portabit. 18

ζ.

1 * Καὶ ἔστ᾽ ὁ νόμ᾽ τοῦ κλιθ τοῦ περὶ τ πλημμελίας· ἅ-
2 για ἁγίων ἐσίν. * ἐν τόπῳ ἔ σφάξουσι τὸ ὁλοκαύτωμα,
σφάξουσι τὸν κριὸν τ πλημμελίας ἔναντι κυρίου· καὶ τὸ αἷμα
3 προχεεῖ ἐπὶ τὰ βάσιν ἔ θυσιαστηρίου κύκλῳ. * καὶ πᾶν τὸ
στέαρ αὐτοῦ προθίσει ἀπ᾽ αὐτοῦ, & τὴν ὄσφυν & τὸ στέαρ τὸ κα-
ταχαλύπτον τὰ ἐνδόσθια, & πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων·
4 * καὶ τοὺς δύο νεφρούς, & τὸ στέαρ τὸ ἐπ᾽ αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῶν μη-
ρῶν, & τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος σὺν τοῖς νεφροῖς, περιελεῖ
5 αὐτά. * καὶ ἀνοίσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάρ-
6 πωμα τῷ κυρίῳ, περὶ πλημμελίας ἐσί. * πᾶς ἄρσεν ἐκ
τῶν ἱερέων ἔδε᾽ αὐτά, ἐν τόπῳ ἁγίῳ φαγεθήσε᾽· ἅγια ἁγίων
7 ἐσίν. * ὥσπερ τὸ περὶ τ ἁμαρτίας· ὕτως καὶ τὸ τ πλημ-
μελίας· νόμος εἷς αὐτῶν· ὁ ἱερεὺς ὅσις ἐξιλάσε᾽ ἐν αὐτῷ, αὐτῷ
8 ἔσαι. * καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ προσάγων ὁλοκαύτωμα ἀνθρώπου,
τὸ δέρμα τ ὁλοκαυτώσεως, ἧς προσφέρει αὐτός, αὐτῷ ἔσαι.
9 * & πᾶσα θυσία ἥτις ποιηθήσε᾽ ἐν κλιβάνῳ, & πᾶσα ἥτις
ποιηθήσε᾽ ἐπ᾽ ἐχάρας, ἢ ἐπὶ τηγάνου, τοῦ ἱερέως ἔ προσφέ-
10 ροντ᾽ αὐτὴν, αὐτῷ ἔσαι. * καὶ πᾶσα θυσία ἀναπεποιη-
μένη ἐν ἐλαίῳ, καὶ μὴ ἀναπεποιημένη, πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν
11 ἔσαι ἑκάτῳ τὸ ἴσον. * ἔστ᾽ ὁ νόμος τ θυσίας τῶν εἰρηνικῶν,
12 ἣν προσφέρουσι τῷ κυρίῳ. * ἐὰν μὲν περὶ αἰνέσεως προσφέρῃ
αὐτήν, & προσφέρει ἐπὶ τ θυσίας τ αἰνέσεως ἄρτους ἀζύμους
ἐν σεμιδάλεως ἀναπεποιημένους ἐν ἐλαίῳ, & λαγάνα ἄζυ-
μα διακεχισμένα ἐν ἐλαίῳ, & σεμίδαλιν πεφυραμένην ἐν
13 ἐλαίῳ· * ἐπ᾽ ἄρτοις ζυμήταις προσφέρει τὸ δῶρον αὐτοῦ ἐπὶ
14 θυσίᾳ αἰνέσεως σωτηρίου αὐτοῦ. * καὶ προσάξει ἀπ᾽ αὐτοῦ
ἓν ἀπὸ πάντων τῶν δώρων αὐτοῦ, ἀφαίρεμα κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ τῷ
προσχέοντι τὸ αἷμα τοῦ σωτηρίου, αὐτῷ ἔσαι.
15 * καὶ τὰ κρέα θυσίας αἰνέσεως σωτηρίου, αὐτῷ ἔσαι· καὶ ἐν
ᾗ ἡμέρᾳ δωρῆται, βρωθήσεται· & καταλείψουσιν ἀπ᾽ αὐτοῦ
16 εἰς πρωΐ. * καὶ ἐὰν εὐχὴ ἢ, ἢ ἑκούσιον θυσιάζῃ τὸ δῶρον αὐ-
τοῦ, ἢ ἂν ἡμέρᾳ προσάγῃ τὴν θυσίαν αὐτοῦ, βρωθήσεται καὶ
τῇ αὔριον.
17 * καὶ τὸ καταλειφθὲν ἀπὸ τῶν κρεῶν τ θυσίας ἕως ἡμέρας
18 τρίτης, ἐν πυρὶ κατακαυθήσε᾽. * ἐὰν φαγὼν φάγῃ ἀπὸ
τῶν κρεῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, οὐ δεχθήσε᾽ τῷ προσφέροντι
αὐτό· οὐ λογισθήσε᾽ αὐτῷ, μίασμά ἐσιν. ἡ δὲ ψυχή, ἥτις ἂν
φάγῃ ἀπ᾽ αὐτοῦ, τὴν ἁμαρτίαν λήψε᾽.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. VII.

ET hæc eſt lex hoſtiæ pro delicto, ſanctum ſanctorum eſt. [2] In loco vbi immolant holocauſtum, immolabunt hoſtiam pro delicto; ſanguinem autẽ eius ſparget per circuitum altaris. [3] Et totum adipem eius offeret ex ea, caudã & adipem qui operit inteſtina. [4] Et duos renes & adipem qui eſt ſuper eos, qui eſt iuxta ilia, & reticulũ quod eſt ſuper iecur cũ renibus auferat eum. [5] Et adolebit ea ſacerdos in altari in oblationem coram Domino, pro delicto enim eſt. [6] Omnis maſculus ex ſacerdotibus comedet eam, in loco ſancto comedetur, ſanctum ſanctorũ eſt. [7] Sicut hoſtia quæ offertur pro peccato, ſic erit hoſtia quæ offertur pro delicto, lex vna erit eis: ſacerdos qui propitiat cum ea, eius erit. [8] Sacerdos autẽ qui offert holocauſtum viri, pellis holocauſti erit eius qui offert illud. [9] Et omne munus quod coquitur in clibano, & omne quod fit in craticula & in ſartagine, ad ſacerdotẽ qui offert illud pertinebit. [10] Et omne munus conſperſum oleo & quod nõ eſt conſperſum, omnibus filiis Aaron erit, æqualiter diuidatur inter fratres. [11] Et hæc eſt lex hoſtiæ ſanctificationũ quæ offertur coram Domino. [12] Si pro gratiarum actione obtulerit eam, offeret pro hoſtia gratiarum actionis placentas azymas conſperſas oleo, & lagana azyma vncta oleo, & collyridas ſimilæ conſperſas oleo. [13] Cum placentis panis fermentati offeret oblationem ſuam pro hoſtia gratiarum actionis ſanctificationum eius. [14] Offeretque ex ea vnum ex omni oblatione ſeparatum coram Domino, & illius ſacerdotis erit qui aſperſit ſanguinem hoſtiæ ſanctificationum. [15] Caro autem hoſtiæ gratiarum actionis ſanctificationum eius eadem die qua offertur comedetur: non remanebit ex ea quicquam vſque mane. [16] Si autem voto vel ſpõte obtulerit hoſtiam, eadem die qua offertur hoſtia comedetur: & in die quoque craſtina ſi quid remanſerit ex ea comedetur. [17] Et quod remanſerit de carne hoſtiæ in diem tertiam, igni comburetur. [18] Si autem comeſtum fuerit quicquam de carne hoſtiæ ſanctificationum in die tertia, non erit in beneplacito, neque exiſtimabitur ei qui offeret eam, abominabile erit; & homo qui comederit ex ea, peccatum ſuſcipiet.

19 * וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל־טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף
20 וְהַבָּשָׂר כָּל־טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: * וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תֹּאכַל
בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו
21 וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: * וְנֶפֶשׁ כִּי־תִגַּע בְּכָל־
טָמֵא בְּטֻמְאַת אָדָם אוֹ בִבְהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְכָל־שֶׁקֶץ
טָמֵא וְאָכַל מִבְּשַׂר־זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה
22 וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
23 מֹשֶׁה לֵאמֹר: * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל־חֵלֶב
24 שׁוֹר וְכֶשֶׂב וָעֵז לֹא תֹאכֵלוּ: * וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב
25 טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל־מְלָאכָה וְאָכֹל לֹא תֹאכְלֻהוּ: * כִּי
כָּל־אֹכֵל חֵלֶב מִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב מִמֶּנָּה אִשֶּׁה
26 לַיהוָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ: * וְכָל־דָּם
27 לֹא תֹאכְלוּ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לָעוֹף וְלַבְּהֵמָה: * כָּל־
נֶפֶשׁ אֲשֶׁר־תֹּאכַל כָּל־דָּם וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
28 מֵעַמֶּיהָ: * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
29 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַמַּקְרִיב אֶת־זֶבַח
שְׁלָמָיו לַיהוָה יָבִיא אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה מִזֶּבַח שְׁלָמָיו:
30 * יָדָיו תָּבִיאֶינָה אֶת אִשֵּׁי יְהוָה אֶת־הַחֵלֶב עַל־הֶחָזֶה
יְבִיאֶנּוּ אֶת הֶחָזֶה לְהָנִיף אֹתוֹ תְנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה:
31 * וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־הַחֵלֶב הַמִּזְבֵּחָה וְהָיָה הֶחָזֶה
22 לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו: * וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין תִּתְּנוּ תְרוּמָה לַכֹּהֵן
33 מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם: * הַמַּקְרִיב אֶת־דַּם הַשְּׁלָמִים
וְאֶת־הַחֵלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לוֹ תִהְיֶה שׁוֹק הַיָּמִין לְמָנָה:
34 * כִּי אֶת־חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֶת־שׁוֹק הַתְּרוּמָה לָקַחְתִּי
מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵיהֶם וָאֶתְּנָה אֹתָם
לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו לְחָק־עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
35 * זֹאת מִשְׁחַת אַהֲרֹן וּמִשְׁחַת בָּנָיו מֵאִשֵּׁי יְהוָה בְּיוֹם
36 הַקְרִיב אֹתָם לְכַהֵן לַיהוָה: * אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת
לָהֶם בְּיוֹם מָשְׁחוֹ אֹתָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֻקַּת
עוֹלָם לְדֹרֹתָם:

19 * Caro quæ aliquid tetigerit immundum, C non comedetur, ſed cõburetur igni. Qui fue-
20 rit mundus veſcetur ex ea. * Anima polluta quæ ederit de carnibus hoſtiæ pacificorũ, quę oblata eſt Domino, peribit de populis ſuis.
21 * Et quæ tetigerit immunditiam hominis vel iumenti ſiue omnis rei quæ polluere poteſt, & comederit de huiuſcemodi carnibus,
22 interibit de populis ſuis. * Locutúſq; eſt Do-
23 minus ad Moyſen, dicens: * Loquere filiis Iſrael, Adipem ouis & bouis, & capræ non co-
24 medetis. * Adipem cadaueris morticini & eius animalis quod à beſtia captũ eſt, habebi-
25 tis in varios vſus. * Si quis adipem qui offerri debet in incenſum Domini comederit,
26 peribit de populo ſuo. * Sanguinem quoq; Sup. 3. d. omnis animalis non ſumetis in cibo tam de auibus, quàm de pecoribus.
27 * Omnis anima quę ederit ſanguinem, peribit de populis ſuis.
28 * Locutusque eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
29 * Loquere filiis Iſrael, dicens: Qui offert victimam pacificorum Domino, offerat ſimul & ſacrificium, id eſt, libamenta eius.
30 * Tenebit manibus adipem hoſtiæ & pectuſculum. Cúmque ambo oblata Domino
D conſecrauerit, tradet ſacerdoti.
31 * Qui adolebit adipem ſuper altare, pectuſculum autem erit Aaron & filiorum eius.
32 * Armus quoque dexter de pacificorũ hoſtiis cedet in primitias ſacerdotis.
33 * Qui obtulerit ſanguinem & adipem filiorum Aaron, ipſe habebit & armum dextrum in portione ſua.
34 * Pectuſculum enim eleuationis & armũ ſeparationis tuli à filiis Iſrael de hoſtiis eorum pacificis, & dedi Aaron ſacerdoti & filiis eius in lege perpetua ab omni populo Iſrael.
35 * Hæc eſt vnctio Aaron & filiorum eius in ceremoniis Domini, die quo obtulit eos Moyſes vt ſacerdotio fungerentur.
36 * Et quæ præcepit eis dari Dominus à filiis Iſrael religione perpetua in generationibus ſuis.

תרגום אונקלוס

19 וּבְשַׂר קֻדְשָׁא דְּיִקְרַב בְּכָל מְסָאַב לָא יִתְאֲכֵל בְּנוּרָא יִתּוֹקַד וּבְשַׂר קֻדְשָׁא כָּל דְּדַכְיָ לְקֻדְשָׁא יֵיכוֹל בְּשַׂר קֻדְשָׁא: 20 וְאֶנָשׁ דְּיֵכוֹל בִּשְׂרָא
מִנִּכְסַת קֻדְשַׁיָּא דִּי קֳדָם יְיָ וְסוֹבְחֵיהּ עֲלוֹהִי וְיִשְׁתֵּצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ: 21 וֶאֱנָשׁ אֲרֵי יִקְרַב בְּכָל מְסָאַב בְּסַאֲבַת אֱנָשָׁא אוֹ בִבְעִירָא
מְסָאֲבָא אוֹ בְכָל שֶׁקֶץ מְסָאַב וְיֵיכוֹל מִבְּשַׂר נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא דִּי קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתֵּצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ: 22 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר:
23 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימָר כָּל תְּרַב תּוֹר וְאִמַּר וְעֵז לָא תֵיכְלוּן: 24 וּתְרַב נְבִילָא וּתְרַב חְבִירָא יִתְעֲבֵד לְכָל עִיבִידְתָּא וּמֵיכַל לָא תֵיכְלוּנֵיהּ:
25 אֲרֵי כָּל דְּיֵכוֹל תַּרְבָּא מִן בְּעִירָא דְּיַקְרֵב מִינַהּ קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתֵּצֵי אֱנָשָׁא דְּיֵכוֹל מִתְּבַנְיֵכוֹן: 26 וְכָל דְּמָא לָא תֵיכְלוּן בְּכָל מוֹתְבַנְיֵכוֹן
לְעוֹפָא וְלִבְעִירָא: 27 כָּל אֱנָשׁ דְּיֵכוֹל כָּל דְּמָא וְיִשְׁתֵּצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ: 28 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר: 29 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְמֵימָר דְּמַקְרֵיב יַת נִכְסַת קֻדְשׁוֹהִי יְיָ יַיְתֵי יַת קָרְבְּנֵיהּ קֳדָם יְיָ מִנִּכְסַת קֻדְשׁוֹהִי: 30 יְדוֹהִי יַיְתְיָן יַת קָרְבְּנַיָּא דַּיְיָ יַת תַּרְבָּא עַל חֲדְיָא
יַיְתִינֵיהּ יַת חֲדְיָא לַאֲרָמָא יְהֵיךְ אֲרָמָא קֳדָם יְיָ: 31 וְיַסֵּק כָּהֲנָא יַת תַּרְבָּא וְיֶהֱא חֲדְיָא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי: 32 וְיַת שׁוֹקָא דַּיְמִינָא
תִּתְּנוּן אַפְרָשׁוּתָא לְכָהֲנָא מִנִּכְסַת קֻדְשֵׁיכוֹן: 33 דְּמַקְרֵיב יַת דַּם נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא וְיַת תַּרְבָּא מִבְּנֵי אַהֲרֹן דִּילֵיהּ תְּהֵי שׁוֹקָא דַּיְמִינָא לְחוּלָק:
34 אֲרֵי יַת חֲדְיָא דַּאֲרַמּוּתָא וְיַת שׁוֹקָא דְּאַפְרָשׁוּתָא נְסֵיבִית מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנִּכְסַת קֻדְשֵׁיהוֹן וְיַהֲבִית יַתְהוֹן לְאַהֲרֹן כַּהֲנָא וְלִבְנוֹהִי לְקָיֵם עָלַם מִן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: 35 דָּא רְבוּת אַהֲרֹן וּרְבוּת בְּנוֹהִי מִקָּרְבְּנַיָּא דַּיְיָ בְּיוֹמָא דְּיַקְרְבִנּוּן לְשַׁמָּשָׁא קֳדָם יְיָ: 36 דְּפַקִּיד יְיָ לְמִתַּן לְהוֹן בְּיוֹמָא
דְּרַבִּי יַתְהוֹן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קְיָם עָלַם לְדָרֵיהוֹן:

* *Et carnes quaſcunque tetigerit omnis immun-* 19
di, non comedentur, in igne cõburentur, omnis mun
dus comedet carnes. * *At anima quæ comederit de* 20
carnibus ſacrificij ſalutaris, quod eſt Domino, &
immunditia eius in eo, exterminabitur anima illa de
populo ſuo. * *Et anima quæ tetigerit omnem rem* 21
immundã, vel de immunditia hominis, vel quadru-
pedum immundorum, vel omnis abominationis im-
mundæ, & comederit de carnibus ſacrificij pacifico
rum, quod eſt Domini, peribit anima illa de populo
ſuo. * *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:* 22
* *Loquere filiis Iſrael, dicens: Omnẽ adipem boũ* 23
& ouium, & caprarum non comedetis.
* *Et adeps morticiniorum, & à beſtia occiſorum* 24
fiet in omne opus, & comeſtione non comedetur.
* *Quia omnis comedens adipem de iumẽtis, quo-* 25
rum offeret ab illis holocauſtũ Domino; peribit ani-
ma illa de populo ſuo. * *Omnem ſanguinem non* 26
comedetis in omni habitatione veſtra deque iumen-
tis & de auibus. * *Omnis anima quæ comederit* 28
ſanguinẽ, peribit anima illa de populo ſuo.
* *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:* 28
* *Loquere filiis Iſrael, dicẽs: Qui obtulerit ſacri-* 29
ficium pacificorum ſuorum Domino, feret donum
ſuum Domino, de ſacrificio ſalutaris eius. * *Ma-* 30
nus eius offerent oblationes Domino: adipem qui in
pectuſculo; & reticulum quod in iecore offeret ipſa,
vt imponat donum coram Domino. * *Et tollet* 31
ſacerdos adipem ſuper altare, et erit pectuſculũ Aa-
ron & filijs eius. * *Et brachium dextrum dabi-* 32
tis ſeparationem ſacerdoti de ſacrificijs ſalutaris ve-
ſtri. * *Qui obtulerit ſanguinem ſalutaris & adi-* 33
pem de filijs Aaron, illi erit brachium dextrum
in parte.
* *Nam pectuſculum impoſitionis & brachium* 34
ſeparationis, accepi à filijs Iſrael de ſacrificijs ſalu-
taris veſtri, & dedi illa Aaron ſacerdoti, & filijs
eius, legitimum ſempiternum à filijs Iſrael.
* *Hæc vnctio Aaron, & vnctio filiorum eius de* 35
oblationibus Domini, in qua die applicauit illos vt
ſacerdotio fungerentur Domino.
* *Sicut præcepit Dominus dare illis qua die vn-* 36
xit illos de filijs Iſrael, legitimum ſempiternum in
generationes eorum.

19 * Κρέα ὅσα ἂν ἅψῃ παντὸς ἀκαθάρτου, ὀφρωθήσε), ἐν
20 πυρὶ καταφαγεθήσε). πᾶς καθαρὸς φάγε) κρέα. * ἡ δ' ψυ-
χὴ ἥτις ἂν φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τ θυσίας ξ σωτηρίου, ὅ ἐστι κυ-
ρίῳ, ⟨ ἡ ἀκαθαρσία αὐτ ἐπ' αὐτῷ, ἐξολοθρευθήσε) ἡ ψυχὴ
21 ἐκείνη ἐκ τ λαοῦ αὐτῆς. * ⟨ ἡ ψυχὴ, ἣ ἂν ἅψῃ) παντὸς
πράγματος ἀκαθάρτου, ἢ ἀπὸ ἀκαθαρσίας ἀνθρώπου, ἢ τῶν
τετραπόδων τῶν ἀκαθάρτων, ἢ παντὸς βδελύγματος ἀκα-
θάρτου, ⟨ φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τ θυσίας τῶν εἰρηνικῶν, ὅ ἐστι ξ
κυρίου, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τ λαοῦ αὐτῆς.
22 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, * λάλησον
23 τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, πᾶν στέαρ βοὸς, καὶ προβάτων, καὶ
24 αἰγῶν οὐκ ἔδεσθε. * καὶ στέαρ θνησιμαίων, καὶ θηριαλώ-
των ποιηθήσε) εἰς πᾶν ἔργον, καὶ βρώσει οὐ βρωθήσε).
25 * ὅτι πᾶς ὁ ἐσθίων στέαρ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, ὧν προσάξει ἀπ'
αὐτῶν κάρπωμα κυρίῳ, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τ
26 λαοῦ αὐτῆς. * πᾶν αἷμα οὐκ ἔδεσθε ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν
27 ἀπό τε τῶν κτηνῶν ⟨ ἀπὸ τῶν πετεινῶν. * πᾶσα ψυχὴ ἣ
ἂν φάγῃ αἷμα, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τ λαοῦ αὐτῆς.
28 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, * λάλησον
29 τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ὁ προσφέρων θυσίαν τῶν εἰρηνικῶν
αὐτ τῷ κυρίῳ, οἴσει τὸ δῶρον αὐτ τῷ κυρίῳ, ἀπὸ τῆς θυσίας
30 τ σωτηρίου αὐτ. * αἱ χεῖρες αὐτ προσφέρουσι τὰ καρπώ-
ματα τῷ κυρίῳ· τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τ στηθυίου, καὶ τὸν λοβὸν τὸν
ἐπὶ τ ἥπατος προσάξει αὐτά, ὥστε ἐπιθεῖναι δόμα ἐνώ-
πιον κυρίου.
31 * καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ στέαρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· καὶ ἔσαι
τὸ στηθυίον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτ.
32 * ⟨ τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν δώσετε ἀφαίρεμα τῷ ἱερεῖ ἀπὸ
33 τῶν θυσιῶν ξ σωτηρίου ὑμῶν. * ὁ προσφέρων τὸ αἷμα τ σω-
τηρίου ⟨ τὸ στέαρ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀαρὼν, αὐτῷ ἔσαι ὁ βραχίων ὁ
34 δεξιὸς ἐν μερίδι. * τὸ γὰρ στηθυίον τ ἐπιθέματος καὶ τὸν
βραχίονα τ ἀφαιρέματος, εἴληφα ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ
ἀπὸ τῶν θυσιῶν τ σωτηρίου ὑμῶν, ⟨ ἔδωκα αὐτὰ ἀαρὼν τῷ ἱε-
ρεῖ, ⟨ τοῖς υἱοῖς αὐτ, νόμιμον αἰώνιον ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
35 * αὕτη ἡ χρῖσις ἀαρὼν, καὶ ἡ χρῖσις τῶν υἱῶν αὐτ ἀπὸ τῶν
καρπωμάτων κυρίου, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ προσηγάγετο αὐτοὺς εἰς τὸ
36 ἱερατεύειν κυρίῳ. * καθότι ἐνετείλατο κύριος δοῦναι αὐ-
τοῖς ἣ ἡμέρᾳ ἔχρισεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, νόμιμον
αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[19] Caro autem ſanctificata quæ tetigerit omne immundum, non comedetur, ſed igni comburetur. Et quicunque fuerit mundus ad comedendum carnem ſanctificatam, comedat carnem ſanctificatam. [20] Homo autem qui comederit carnem hoſtiæ ſanctificationum quæ eſt coram Domino: & immunditia eius fuerit in eo, exterminabitur homo ille de populo ſuo. [21] Et homo qui tetigerit omne immundum ſiue immunditiam hominis, aut iumentum immundum, aut omnem abominationem immundam: & comederit de carne hoſtiæ ſanctificationum quę eſt coram Domino, exterminabitur homo ille de populo ſuo. [22] Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: [23] Loquere cum filiis Iſrael, dicens: Omnem adipem bouis & agni, & capræ non comedetis. [24] Adeps autem cadaueris morticini & adeps animalis confracti à beſtia fiet in omne opus, & nequaquam comedetis eum. [25] Quia omnis qui comederit adipem pecoris, ex quo offertur oblatio coram Domino; exterminabitur homo qui comederit de populo ſuo. [26] Et omnem ſanguinem non comedetis in omnibus habitationibus veſtris tam de auibus quàm de pecoribus. [27] Omnis homo qui comederit omnem ſanguinem, exterminabitur homo ille de populo ſuo. [28] Locutuſque eſt Dominus cũ Moyſe, dicens: [29] Loquere cum filiis Iſrael, dicens: Qui offert victimam ſanctificationum eius coram Domino, afferat oblationem ſuam coram Domino de hoſtia ſanctificationum eius. [30] Manus eius afferant oblationes Domini, adipem cum pectuſculo afferat, vt eleuetur pectuſculum eleuatione coram Domino. [31] Et adolebit ſacerdos adipem in altari, eritque pectuſculum Aaron & filiis eius. [32] Armum quoque dexterum dabitis pro primitiis ſacerdoti de hoſtia ſanctificationũ veſtrarum. [33] Qui obtulerit ſanguinem hoſtiæ ſanctificationũ & adipem de filiis Aaron, ipſius erit armus dexter in portionem ſuam. [34] Quia pectuſculũ eleuationis & armum ſeparationis tuli à filiis Iſrael de hoſtia pacificorũ ſuorũ, & dedi ea Aaron ſacerdoti & filiis eius pacto ſempiterno à filiis Iſrael. [35] Hæc eſt vnctio Aarõ & vnctio filiorũ eius de oblationibus Domini, in die qua obtulerũt eos vt miniſtrar ẽt corã Dño. [36] Quæ præcepit Dñs dari eis à filiis Iſrael in die qua vnxerũt eos fœdere ſempiterno in generationibus ſuis.

37 * וְאֵת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת
וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וְלִזֶבַח הַשְּׁלָמִים׃
38 * אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי בְּיוֹם צַוֹּתוֹ
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת־קָרְבְּנֵיהֶם לַיהוָה
בְּמִדְבַּר סִינָי׃

ח

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 * קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ וְאֵת הַבְּגָדִים וְאֶת
שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֵת ׀ פַּר הַחַטָּאת וְאֵת שְׁנֵי הָאֵילִים
3 וְאֵת סַל הַמַּצּוֹת׃ * וְאֵת כָּל־הָעֵדָה הַקְהֵל
4 אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֹתוֹ וַתִּקָּהֵל הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
5 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעֵדָה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה
6 יְהוָה לַעֲשׂוֹת׃ * וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו
7 וַיִּרְחַץ אֹתָם בַּמָּיִם׃ * וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הַכְּתֹנֶת וַיַּחְגֹּר
אֹתוֹ בָּאַבְנֵט וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ אֶת־הַמְּעִיל וַיִּתֵּן עָלָיו
אֶת־הָאֵפֹד וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ בְּחֵשֶׁב הָאֵפֹד וַיֶּאְפֹּד לוֹ בוֹ׃
8 * וַיָּשֶׂם עָלָיו אֶת־הַחֹשֶׁן וַיִּתֵּן אֶל־הַחֹשֶׁן אֶת־
9 הָאוּרִים וְאֶת־הַתֻּמִּים׃ * וַיָּשֶׂם אֶת־הַמִּצְנֶפֶת עַל־
רֹאשׁוֹ וַיָּשֶׂם עַל־הַמִּצְנֶפֶת אֶל־מוּל פָּנָיו אֵת צִיץ הַזָּהָב
10 נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיִּקַּח
מֹשֶׁה אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וַיִּמְשַׁח אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־
11 כָּל־אֲשֶׁר־בּוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם׃ * וַיַּז מִמֶּנּוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּמְשַׁח אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־
12 הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ לְקַדְּשָׁם׃ * וַיִּצֹק מִשֶּׁמֶן הַמִּשְׁחָה
13 עַל רֹאשׁ אַהֲרֹן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ׃ * וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה
אֶת־בְּנֵי אַהֲרֹן וַיַּלְבִּשֵׁם כֻּתֳּנֹת וַיַּחְגֹּר אֹתָם אַבְנֵט
וַיַּחֲבֹשׁ לָהֶם מִגְבָּעוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
14 * וַיַּגֵּשׁ אֵת פַּר הַחַטָּאת וַיִּסְמֹךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם
עַל־רֹאשׁ פַּר הַחַטָּאת׃

37 * Ista est lex holocausti & sacrificij pro pec
cato atque delicto, & pro consecratione & pa
38 cificorum victimis. * Quam constituit Do
minus Moysi in monte Sinai, quãdo manda-
uit filiis Israel vt offerrẽt oblationes suas Do-
mino in deserto Synai.

CAP. VIII.

1 LOcutúsq; est Dominus ad Moysen: dicẽs, Num. 7.
A * Tolle Aaron cum filiis suis, vestesque
2 eorum & vnctionis oleum, vitulum pro pec-
cato, duos arietes, canistrum cum azymis.
3 * Et congregabis omnem cœtum Israel ad
ostium tabernaculi.
4 * Fecítque Moyses vt Dominus imperaue-
rat: congregatáque omni turba ante fores ta-
5 bernaculi; * Ait, Iste est sermo quem iussit
Dominus fieri.
6 * Statímque obtulit Aaron & filios eius.
Cúmque lauisset eos,
7 * Vestiuit Pontificem subucula linea, accin
gens eum baltheo, & induens eũ tunica hya-
cinthina, & desuper humerale imposuit.
quod astringens cingulo,
8 * Aptauit rationali, in quo erat Doctrina
& Veritas.
9 * Cidari quoque texit caput, & super eam
B contra frontem posuit laminam auream con
secratam in sanctificatione, sicut præceperat
ei Dominus.
10 * Tulit & vnctionis oleum, quo liniuit ta-
bernaculum cũ omni supellectili sua. Cúm-
que sanctificans
11 * Aspersisset altare septem vicibus vnxit il-
lud & omnia vasa eius, labrúmque cum basi
sua sanctificauit oleo.
12 * Quod fundens super caput Aaron, vnxit
eum & consecrauit.
13 * Filios quoque eius oblatos vestiuit tuni-
cis lineis, & cinxit balteis, imposuítque mi-
tras vt iusserat Dominus.
14 * Obtulit & vitulum pro peccato. Cúm-
que super caput eius posuissẽt Aaron & filij
eius manus suas:

תרגום אונקלוס

37 דָּא אוֹרַיְתָא לְעָלְתָא וּלְמִנְחָתָא וּלְחַטָּאתָא וּלְאָשָׁמָא וּלְקָרְבְּנַיָּא וּלְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא׃ 38 דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה בְּטוּרָא
דְּסִינַי בְּיוֹמָא דְּפַקְּדֵיהּ יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקָרָבָא יָת קָרְבְּנֵיהוֹן קֳדָם יְיָ בְּמַדְבְּרָא דְּסִינָי׃

ח

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 קָרֵיב יָת
אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ וְיָת לְבוּשַׁיָּא וְיָת מְשַׁחָא וְיָת תּוֹרָא דְּחַטָּאתָא וְיָת תְּרֵין דְּכְרִין וְיָת סַלָּא דְּפַטִּירַיָּא׃ 3 וְיָת כָּל כְּנִישְׁתָּא
כְּנוֹשׁ לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 4 וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יְהֵיהּ וְאִתְכְּנִשַׁת כְּנִישְׁתָּא לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 5 וַאֲמַר מֹשֶׁה
לְכְנִשְׁתָּא דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקִּיד יְיָ לְמֶעְבַּד׃ 6 וְקָרִיב מֹשֶׁה יָת אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי וְאַסְחִי יָתְהוֹן בְּמַיָּא׃ 7 וְיָהַב עֲלוֹהִי יָת כִּיתוֹנָא וְזָרִיז
יְהֵיהּ בְּהֶמְיָנָא וְאַלְבֵּישׁ יְהֵיהּ יָת מְעִילָא וְיָהַב עֲלוֹהִי יָת אֶפּוֹדָא וְזָרִיז יְהֵיהּ בֵּיהּ׃ 8 וְשַׁוִּי עֲלוֹהִי יָת חוּשְׁנָא
וְיָהַב בְּחוּשְׁנָא יָת אוּרַיָּא וְיָת תּוּמַיָּא׃ 9 וְשַׁוִּי יָת מִצְנַפְתָּא עַל רֵישֵׁיהּ וְשַׁוִּי עַל מִצְנַפְתָּא לָקֳבֵל אַפּוֹהִי יָת צִיצָא דְּדַהֲבָא כְּלִילָא דְּקֻדְשָׁא
כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 10 וּנְסִיב מֹשֶׁה יָת מִשְׁחָא דְּרְבוּתָא וְרַבִּי יָת כָּל דְּבֵיהּ וְקַדֵּישׁ יָתְהוֹן׃ 11 וְאַדֵּי מִינֵּיהּ עַל מַדְבְּחָא
שְׁבַע זִמְנִין וְרַבִּי יָת מַדְבְּחָא וְיָת כָּל מָנוֹהִי וְיָת כִּיּוֹרָא וְיָת כַּנָּהּ לְקַדָּשׁוּתְהוֹן׃ 12 וַאֲרִיק מִמִּשְׁחָא דְּרְבוּתָא עַל רֵישׁ אַהֲרֹן וְרַבִּי יָתֵיהּ לְקַדָּשׁוּתֵיהּ׃
13 וְקָרִיב מֹשֶׁה יָת בְּנֵי אַהֲרֹן וְאַלְבֵּשִׁינוּן כִּיתוּנִין וְזָרִיז יָתְהוֹן הֶמְיָנִין וְאַתְקִין לְהוֹן קוֹבָעִין כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 14 וְקָרִיב יָת תּוֹרָא דְּחַטָּאתָא
וְסָמַךְ אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרָא דְּחַטָּאתָא׃

37 *Hæc lex holocauſtorum, & ſacrificij, & pro peccato, & delicto, & conſecratione, & ſacrificio ſalutaris.*

38 *Sicut præcepit Dominus Moyſi in monte Sinai, qua die præcepit filiis Iſrael, offerre dona ſua coram Domino, in deſerto Sinai.*

CAP. VIII.

1 ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

2 *Accipe Aaron & filios eius, & veſtes, & oleum vnctionis, & vitulum qui pro peccato, & duos arietes, & caniſtrum azymorum.*

3 *Et omnem cœtum congrega ad oſtium tabernaculi teſtimonij.*

4 *Et fecit Moyſes ſicut præcepit ei Dominus, & congregauit cœtum ad oſtium tabernaculi teſtimonij.*

5 *Et dixit Moyſes cœtui, Hoc eſt verbum, quod præcepit Dominus facere.*

6 *Et adduxit Moyſes Aaron, & filios eius, & lauit eos aqua.*

7 *Et induit eum tunicam, et cinxit eum zonam, & veſtiuit eum tunicam, & impoſuit ſuper eum ſuperhumerale, & præcinxit illum ſecundum facturam ſuperhumeralis, & aſtrinxit illud in eo.*

8 *Et impoſuit ſuper eum rationale, & impoſuit ſuper rationale manifeſtationem & veritatem.*

9 *Et impoſuit mitram ſuper caput eius, & impoſuit ſuper mitram ſecundum faciem eius laminam auream conſecratam ſanctam, quemadmodum præcepit Dominus Moyſi.*

10 *Et accepit Moyſes de oleo vnctionis, & vnxit tabernaculum & omnia vaſa eius, & ſanctificauit illud.*

11 *Et aſperſit de eo ſuper altare ſepties, & vnxit altare, & ſanctificauit illud, & omnia vaſa eius, & peluim, & baſim eius ſanctificare illa.*

12 *Et effudit Moyſes de oleo vnctionis ſuper caput Aaron, & vnxit illum, & ſanctificauit illum.*

13 *Et adduxit Moyſes filios Aaron, & veſtiuit eos tunicas, & cinxit eos zonis, & circumpoſuit illis cidares, ſicut præcepit Dominus Moyſi.*

14 *Et attulit vitulum qui pro peccato, & impoſuit Aaron & filij eius manus ſuas ſuper caput vituli peccati.*

37 ‡ ΟΥΤΟΣ ὁ νόμος τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καὶ θυσίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας, καὶ τῆς πλημμελίας, καὶ τῆς τελειώσεως, καὶ τῆς θυσίας
38 σωτηρίου· ‡ ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ ἐν τῷ ὄρει σινᾶ, ᾗ ἡμέρᾳ ἐνετείλατο τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, προσφέρειν τὰ δῶρα αὐτῶν ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ.

η.

1 ‡ Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 ‡ λάβε τὸν ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς στολάς, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τοὺς
3 δύο κριούς, καὶ τὸ κανοῦν τῶν ἀζύμων· ‡ καὶ πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἐκκλησίασον ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
4 ‡ καὶ ἐποίησε μωυσῆς οὗ τρόπον συνέταξεν αὐτῷ κύριος· καὶ ἐξεκλησίασεν τὴν συναγωγὴν ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ
5 μαρτυρίου. ‡ καὶ εἶπε μωυσῆς τῇ συναγωγῇ, Τοῦτό ἐστι τὸ
6 ῥῆμα, ὃ ἐνετείλατο κύριος ποιῆσαι. ‡ καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὸν ἀαρὼν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔλουσεν αὐτοὺς ὕδατι.
7 ‡ καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν τὸν χιτῶνα, καὶ ἔζωσεν αὐτὸν τὴν ζώνην, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν τὸν ὑποδύτην, καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὸν τὴν ἐπωμίδα, καὶ ζωσάμενος αὐτὸν κατὰ τὴν ποίησιν τοῦ ἐπωμίδος, καὶ συνέσφιγξεν αὐτὴν ἐν αὐτῷ.
8 ‡ καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὸν τὸ λόγιον, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ λόγιον τὴν δήλωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν. ‡ καὶ ἐπέθηκε τὴν
9 μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τῆς μίτρας κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τὸ πέταλον τὸ χρυσοῦν τὸ καθηγιασμένον ἅγιον, οὗ τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
10 ‡ καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως, καὶ ἔχρισε τὴν σκηνὴν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ ἡγίασεν αὐτήν.
11 ‡ καὶ ἔρρανεν ἀπ' αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἑπτάκις· καὶ ἔχρισε τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἡγίασεν αὐτό, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ ἁγιάζων αὐτά.
12 ‡ καὶ ἐπέχεεν μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀαρών· καὶ ἔχρισεν αὐτόν, καὶ ἡγίασεν αὐτόν.
13 ‡ καὶ προσήγαγε μωυσῆς τοὺς υἱοὺς ἀαρών, καὶ ἐνέδυσεν αὐτοὺς χιτῶνας, καὶ ἔζωσεν αὐτοῦ ζώνας, καὶ περιέθηκεν αὐτοῖς κιδάρεις, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
14 ‡ καὶ προσήγαγε τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐπέθηκεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ μόσχου τῆς ἁμαρτίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

37 Hæc eſt lex holocauſti & muneris & ſacrificij pro peccato & pro delicto, & oblationum & hoſtiæ ſanctificationum. 38 Quam præcepit Dominus Moyſi in monte Sinai, in die qua mandauit filijs Iſrael vt offerrent oblationes ſuas coram Domino in deſerto Sinai.

CAPVT VIII.

1 LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 2 Applica Aaron & filios eius cum eo, & veſtes, & oleum vnctionis, & vitulum pro peccato & duos arietes & caniſtrum azymorum. 3 Omnemque cœtum congrega ad oſtium tabernaculi fœderis.
4 Fecitque Moyſes ſicut præceperat ei Dominus. Et congregatus eſt cœtus ad oſtium tabernaculi fœderis. 5 Dixitque Moyſes congregationi, Iſte eſt ſermo quem iuſſit Dominus fieri. 6 Applicauitque Moyſes Aaron & filios eius, & lauauit eos aqua.
7 Et poſuit ſuper eum tunicam, & accinxit eum balteo, & induit eum pallio, & poſuit ſuper eum ſuperhumerale, & accinxit eum balteo ſuperhumeralis, ornauitque eum in eo. 8 Et poſuit ſuper eum rationale. & poſuit in rationale Vrim & Thumim. 9 Et poſuit cidarim ſuper caput eius, & ſuper cidarim contra faciem eius poſuit laminam auream coronam ſanctitatis, ſicut præceperat Dominus Moyſi. 10 Tulitque Moyſes oleum vnctionis, & vnxit tabernaculum, & omnia quæ in eo erant, & ſanctificauit ea. 11 Aſperſitque ex eo ſuper altari ſepties: & vnxit altare, & omnia vaſa eius, & labrum, & baſim eius, vt ſanctificaret ea. 12 Effuditque de oleo vnctionis ſuper caput Aaron, & vnxit eum vt ſanctificaret eum. 13 Applicauitque Moyſes filios Aaron, & veſtiuit eos tunicis, & cinxit eos balteis, & ornauit eos mitris, ſicut præceperat Dominus Moyſi. 14 Et obtulit vitulum pro peccato, & impoſuit Aaron & filij eius manus ſuas ſuper caput vituli qui offerebatur pro peccato.

15 * וַיִּשְׁחָט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם וַיִּתֵּן עַל־
קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב בְּאֶצְבָּעוֹ וַיְחַטֵּא אֶת־הַמִּזְבֵּחַ
וְאֶת־הַדָּם יָצַק אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ וַיְקַדְּשֵׁהוּ לְכַפֵּר
16 עָלָיו: * וַיִּקַּח אֶת־כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב
וְאֶת־יֹתֶרֶת הַכָּבֵד וְאֶת־שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־חֶלְבְּהֶן
17 וַיַּקְטֵר מֹשֶׁה הַמִּזְבֵּחָה: * וְאֶת־הַפָּר וְאֶת־עֹרוֹ
וְאֶת־בְּשָׂרוֹ וְאֶת־פִּרְשׁוֹ שָׂרַף בָּאֵשׁ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה
18 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: * וַיַּקְרֵב אֵת
אֵיל הָעֹלָה וַיִּסְמְכוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־
19 רֹאשׁ הָאָיִל: * וַיִּשְׁחָט וַיִּזְרֹק מֹשֶׁה אֶת־הַדָּם עַל־
20 הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: * וְאֶת־הָאַיִל נִתַּח לְנְתָחָיו וַיַּקְטֵר
מֹשֶׁה אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־הַנְּתָחִים וְאֶת־הַפָּדֶר:
21 * וְאֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת־הַכְּרָעַיִם רָחַץ בַּמַּיִם וַיַּקְטֵר
מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הָאַיִל הַמִּזְבֵּחָה עֹלַת הוּא לְרֵיחַ־נִיחֹחַ
אִשֶּׁה הוּא לַיהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
22 * וַיַּקְרֵב אֶת־הָאַיִל הַשֵּׁנִי אֵיל הַמִּלֻּאִים וַיִּסְמְכוּ
אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאָיִל:
23 * וַיִּשְׁחָט וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִדָּמוֹ וַיִּתֵּן עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן־
אַהֲרֹן הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ
24 הַיְמָנִית: * וַיַּקְרֵב אֶת־בְּנֵי אַהֲרֹן וַיִּתֵּן מֹשֶׁה
מִן־הַדָּם עַל־תְּנוּךְ אָזְנָם הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדָם
הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלָם הַיְמָנִית וַיִּזְרֹק מֹשֶׁה אֶת־
25 הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: * וַיִּקַּח אֶת־הַחֵלֶב וְאֶת־
הָאַלְיָה וְאֶת־כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב וְאֵת יֹתֶרֶת
הַכָּבֵד וְאֶת־שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־חֶלְבְּהֶן וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין:
26 * וּמִסַּל הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה לָקַח חַלַּת
מַצָּה אַחַת וְחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת וְרָקִיק אֶחָד וַיָּשֶׂם
27 עַל־הַחֲלָבִים וְעַל שׁוֹק הַיָּמִין: * וַיִּתֵּן אֶת־
הַכֹּל עַל כַּפֵּי אַהֲרֹן וְעַל כַּפֵּי בָנָיו וַיָּנֶף אֹתָם תְּנוּפָה
לִפְנֵי יְהוָה:

15 * Immolauit eum hauriens ſanguinem, & tincto digito tetigit cornua altaris per gyrũ. Quo expiato & ſanctificato, fudit reliquum ſanguinem ad fundamenta eius.

16 * Adipem verò qui erat ſuper vitalia & reticulum iecoris duósque renunculos cum aruinulis ſuis adoleuit ſuper altare.

17 * Vitulum cum pelle & carnibus & fimo cremans extra caſtra, ſicut præceperat Dominus.

18 * Obtulit & arietem in holocauſtum. Super cuius caput cùm impoſuiſſent Aaron & filij eius, manus ſuas:

19 * Immolauit eum, & fudit ſanguinem eius
20 per circuitum altaris. * Ipſúmq; arietem in
D fruſta concidens, caput eius & artus & adipem adoleuit igni,

21 * Lotis prius inteſtinis & pedibus: totúmq; ſimul arietem incendit ſuper altare, eo quòd eſſet holocauſtum ſuauiſſimi odoris Domino ſicut præceperat ei.

22 * Obtulit & arietem ſecundum conſecrationem ſacerdotum, poſuerúntq; ſuper caput eius Aaron & filij eius manus ſuas.

23 * Quem cùm immolaſſet Moyſes ſumens de ſanguine, eius tetigit extremum auriculæ dextrę Aaron, & pollicem manus eius dextrę, ſimiliter & pedis.

24 * Obtulit & filios Aaron. Cúmque de ſanguine arietis immolati tetigiſſet extremum au
E riculæ ſingulorum dextræ, pollices manus ac dextri pedis, reliquum fudit ſuper altare per
25 circuitum. * Adipem verò & caudam omnémque piguedinem quæ operit inteſtina, reticulúmq; iecoris & duos renes cum adipibus ſuis & armo dextro ſeparauit.

26 * Tollens autem de caniſtro azymorum quod erat coram Domino panem abſque fermento vnum, & collyridam cõſperſam oleo, laganúmque poſuit ſuper adipes & armum dextrum:

27 * Tradens ſimul omnia Aaron & filiis eius. Qui poſtquam leuauerunt ea coram Domino:

תרגום אונקלוס

15 וּנְכִיס וּנְסֵיב מֹשֶׁה יָת דְּמָא וִיהַב עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְדַכִּי יָת מַדְבְּחָא וְיָת דְּמָא אֲרִיק לְיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא וְקַדְּשֵׁיתּ
לְכַפָּרָא עֲלוֹהִי: 16 וּנְסֵיב יָת כָּל תַּרְבָּא דְעַל גַּוָּא וְיָת חֲצַר כַּבְדָּא וְיָת תַּרְתֵּין כּוּלְיָין וְיָת תַּרְבֵּיהֶן וְאַסֵּק מֹשֶׁה לְמַדְבְּחָא:
17 וְיָת תּוֹרָא וְיָת מַשְׁכֵּיהּ וְיָת בִּשְׂרֵיהּ וְיָת אוּכְלֵיהּ אוֹקִיד בְּנוּרָא מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה: 18 וְקָרֵיב יָת דְּכַר עָלְתָא
וְסָמְכוּ אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ דְּיִכְרָא: 19 וּנְכִיס וְזַרַק מֹשֶׁה יָת דְּמָא עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר: 20 וְיָת דְּיִכְרָא פַּלַּג
לְאֵבְרוֹהִי וְאַסֵּיק מֹשֶׁה יָת רֵישָׁא וְיָת אֵבְרָיָא וְיָת תַּרְבָּא: 21 וְיָת גַּוָּא וְיָת כָּרְעָיָא חַלֵּל בְּמַיָּא וְאַסֵּיק מֹשֶׁה יָת כָּל דִּיכְרָא לְמַדְבְּחָא
עָלְתָא הוּא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה: 22 וְקָרֵב יָת דִּיכְרָא תִּנְיָנָא דְכַר קָרְבָּנַיָּא וְסָמְכוּ
אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ דִּיכְרָא: 23 וּנְכִיס וּנְסֵיב מֹשֶׁה מִדָּמֵיהּ וִיהַב עַל רוּם אוּדְנָא דְאַהֲרֹן דְיַמִּינָא וְעַל אִלְיוֹן יְדֵיהּ
דְיַמִּינָא וְעַל אִלְיוֹן רַגְלֵיהּ דְיַמִּינָא: 24 וְקָרֵב יָת בְּנֵי אַהֲרֹן וִיהַב מֹשֶׁה מִן דְּמָא עַל רוּם אוּדְנֵיהוֹן דְיַמִּינָא וְעַל אִלְיוֹן יְדֵיהוֹן דְיַמִּינָא
וְעַל אִלְיוֹן רַגְלֵיהוֹן דְיַמִּינָא וְזָרַק מֹשֶׁה יָת דְּמָא עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר: 25 וּנְסֵיב יָת תַּרְבָּא וְיָת אַלְיְתָא וְיָת כָּל תַּרְבָּא דְעַל
גַּוָּא וְיָת חֲצַר כַּבְדָּא וְיָת תַּרְתֵּין כּוּלְיָין וְיָת תַּרְבְּהֶן וְיָת שָׁקָא דְיַמִּינָא: 26 וּמִסַּלָּא דְפַטִּירַיָּא דִי קֳדָם יְיָ נְסֵיב גְּרִיצְתָּא פַּטִּירְתָּא חֲדָא
וּגְרִיצְתָּא דִלְחֶם מְשַׁח חֲדָא וְאֶסְפּוֹג חַד וְשַׁוִּי עַל תַּרְבַּיָּא וְעַל שָׁקָא דְיַמִּינָא: 27 וִיהַב יָת כּוּלָּא עַל יְדֵי אַהֲרֹן וְעַל יְדֵי בְּנוֹהִי
וַאֲרִים יָתְהוֹן אֲרָמָא קֳדָם יְיָ:

15 * Et immolauit eum, & accepit Moyſes de ſanguine, & impoſuit ſuper cornua altaris in circuitu digito ſuo, & mundauit altare, & ſanguinem effudit ſuper baſim altaris, et ſanctificauit illud ad propitiandum ſuper eo. 16 * Et accepit Moyſes omnem adipem qui in inteſtinis, & reticulũ quod in iecore, & vtroſque renes, & adipem qui in ipſis, & obtulit Moyſes ſuper altare.

17 * Et vitulum, & pellem eius, & carnes eius, & fimum eius combuſſit igne extra caſtra, ſicut præcepit Dominus Moyſi.

18 * Et attulit Moyſes arietem qui ad holocauſtum, & impoſuit Aaron & filij eius manus ſuas ſuper caput arietis.

19 * Et immolauit Moyſes arietem, & effudit Moyſes ſanguinem ſuper altare in circuitu.

20 * Et arietem in fruſta concîdit & membra eius; & obtulit Moyſes caput & membra, & adipem.

21 * Et ventrem & pedes lauit aqua, & obtulit Moyſes totum arietem ſuper altare, holocauſtum eſt in odorem ſuauitatis, oblatio eſt Domino, ſicut præcepit Dominus Moyſi.

22 * Et adduxit Moyſes arietem ſecundum conſecrationis, & impoſuit Aaron & filij eius manus ſuas ſuper caput arietis.

23 * Et immolauit eum, & accepit Moyſes de ſanguine eius, & impoſuit ſuper extremũ auris Aaron dextræ, & ſuper ſummitatem manus eius dextræ, & ſuper ſummitatem pedis eius dextri.

24 * Et adduxit Moyſes filios Aaron, & impoſuit Moyſes de ſanguine ſuper extremum auris eorum dextræ, & ſuper ſummitatẽ manus eorum dextræ, & ſuper ſummitatem pedis eorum dextri, & effudit Moyſes ſanguinem ſuper altare in circuitu.

25 * Et accepit adipem & lumbos, & omnem adipem qui in ventre, & reticulum iecoris, & duos renes, & adipem qui in illis, & brachium dextrũ.

26 * Et de caniſtro conſecrationis exiſtente coram Domino, accepit collyram azymam vnam & collyram panis ex oleo vnam, & laganum vnum, & impoſuit ſuper adipes & ſuper brachium dextrum.

27 * Et impoſuit omnia ſuper manus Aaron, & ſuper manus filiorum eius: & obtulit ipſa ſeparationem coram Domino.

15 * καὶ ἔσφαξεν αὐτόν· & ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ, καὶ ἐκαθάρισε τὸ θυσιαστήριον· καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἡγίασεν αὐτό, τοῦ 16 ἐξιλάσασθαι ἐπ' αὐτοῦ. * καὶ ἔλαβε μωυσῆς πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος, & ἀμφοτέρους τοὺς νεφρούς, & τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἀπήνεγκε 17 μωυσῆς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. * καὶ τὸν μόσχον, & τὴν βύρσαν αὐτοῦ, καὶ τὰ κρέα αὐτοῦ, & τὴν κόπρον αὐτοῦ κατέκαυσεν πυρὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυ 18 σῇ. * καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὸν κριὸν τὸν εἰς ὁλοκαύτωμα· & ἐπέθηκεν ἀαρὼν & οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ 19 τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. * καὶ ἔσφαξε μωυσῆς τὸν κριόν· & προσέχεε μωυσῆς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ.

20 * καὶ τὸν κριὸν ἐκρεοτόμησε & τὰ μέλη αὐτοῦ, & ἀπήνεγκε 21 μωυσῆς τὴν κεφαλὴν, & τὰ μέλη, & τὸ στέαρ. * καὶ τὴν κοιλίαν & τοὺς πόδας ἔπλυνεν ὕδατι· καὶ ἀπήνεγκε μωυσῆς ὅλον τὸν κριὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· ὁλοκαύτωμά ἐστιν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας· καρπωμά ἐστι κυρίῳ, καθάπερ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῆ.

22 * καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὸν κριὸν τὸν δεύτερον τελειώσεως· καὶ ἐπέθηκαν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν 23 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ κριοῦ. * & ἔσφαξεν αὐτόν· καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, & ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς ἀαρὼν τοῦ δεξιοῦ, & ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς 24 δεξιᾶς, & ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ. * & προσήγαγε μωυσῆς τοὺς υἱοὺς ἀαρών· καὶ ἐπέθηκε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς αὐτῶν τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον 25 τοῦ ποδὸς αὐτῶν τοῦ δεξιοῦ· καὶ προσέχεε μωυσῆς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. * καὶ ἔλαβε τὸ στέαρ καὶ τὴν ὀσφύν, καὶ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ τοὺς δύο νεφρούς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ 26 τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν.

* καὶ ἀπὸ τοῦ κανοῦ τῆς τελειώσεως, τοῦ ὄντος ἐναντίον κυρίου, ἔλαβε κολλύραν ἄζυμον μίαν καὶ κολλύραν ἄρτου ἐξ ἐλαίου μίαν, καὶ λάγανον ἕν· καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ στέατα, καὶ ἐπὶ 27 τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. * καὶ ἐπέθηκε τὰ πάντα ἐπὶ τὰς χεῖρας ἀαρὼν, καὶ ἐπὶ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἀπήνεγκεν αὐτὰ ἀφαίρεμα ἔναντι κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Immolauitque eum. Et tulit Moyſes ſanguinem, & poſuit ſuper cornua altaris per circuitum digito ſuo, & mundauit altare. Reliquum autem ſanguinem fudit ad fundamentum altaris, & ſanctificauit illud vt expiaret illud. 16 Tulitque omnem adipem qui erat ſuper inteſtina & reticulum iecoris, & duos renes & adipem eorum: & adoleuit Moyſes in altari. 17 Vitulum autem & pellem eius & carnem eius, & fimum eius, combuſſit igni extra caſtra, ſicut præceperat Dominus Moyſi. 18 Et obtulit arietem holocauſti, & impoſuerunt Aaron & filij eius manus ſuas ſuper caput arietis. 19 Immolauitque eum, & aſperſit Moyſes ſanguinem eius per circuitum altaris. 20 Arietem quoque diuiſit per membra eius, & adoleuit Moyſes caput & membra & adipem. 21 Et inteſtina & genua lauit aqua, adoleuitque Moyſes totum arietem in altari: holocauſtum eſt vt ſuſcipiatur cum beneplacito: oblatio eſt coram Domino, ſicut præceperat Dominus Moyſi. 22 Obtulitque arietem ſecundum oblationum, & impoſuerunt Aaron & filij eius manus ſuas ſuper caput arietis. 23 Immolauitque eum. Et tulit Moyſes de ſanguine eius, & poſuit ſuper extremum auriculæ dextræ Aaron & ſuper pollicem manus eius dextræ, & ſuper pollicem pedis eius dextri.

24 Obtulitque filios Aaron, & poſuit Moyſes de ſanguine ſuper extremum auriculæ eorum dextræ, & ſuper pollicem manus eorum dextræ, & ſuper pollicem pedis eorum dextri. Aſperſitque Moyſes ſanguinem per circuitum altaris. 25 Tulitque adipem & caudam & totum adipem qui eſt ſuper inteſtina & reticulum iecoris & duos renes, & adipem eorum & armum dextrum.

26 De caniſtro quoque azymorum quod erat coram Domino tulit placentam azymam vnam & collyridam panis oleati vnam & laganum vnum, & poſuit ſuper adipes & ſuper armum dextrum. 27 Poſuitque omnia in manibus Aaron & in manibus filiorum eius, & eleuauit ea eleuatione coram Domino.

28 * וַיַּקְטֵר מֹשֶׁה אֹתָם הַמִּזְבֵּחָה עַל־הָעֹלָה מִלֻּאִים הֵם לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה הוּא
29 לַיהוָה׃ * וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הֶחָזֶה וַיְנִיפֵהוּ תְנוּפָה
לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵיל הַמִּלֻּאִים לְמֹשֶׁה הָיָה לְמָנָה׃
30 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִשֶּׁמֶן
הַמִּשְׁחָה וּמִן־הַדָּם אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּז עַל־אַהֲרֹן
עַל־בְּגָדָיו וְעַל בָּנָיו וְעַל־בִּגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֶת־
אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בִּגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ׃
31 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו בַּשְּׁלוּ אֶת־
הַבָּשָׂר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְשָׁם תְּאכְלוּ אֹתוֹ וְאֶת־
הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בְּסַל הַמִּלֻּאִים כַּאֲשֶׁר צִוֵּיתִי לֵאמֹר
32 אַהֲרֹן וּבָנָיו יֹאכְלֻהוּ׃ * וְהַנּוֹתָר בַּבָּשָׂר וּבַלֶּחֶם
33 בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ׃ * וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ
שִׁבְעַת יָמִים עַד יוֹם מְלֹאת יְמֵי מִלֻּאֵיכֶם כִּי שִׁבְעַת
34 יָמִים יְמַלֵּא אֶת־יֶדְכֶם׃ * כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם
35 הַזֶּה צִוָּה יְהוָה לַעֲשֹׂת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃ * וּפֶתַח
אֹהֶל מוֹעֵד תֵּשְׁבוּ יוֹמָם וָלַיְלָה שִׁבְעַת יָמִים
וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא תָמֻתוּ כִּי־כֵן
36 צִוֵּיתִי׃ * וַיַּעַשׂ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃

ט

1 * וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן
2 וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיֹּאמֶר אֶל־אַהֲרֹן קַח־לְךָ
עֵגֶל בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהַקְרֵב לִפְנֵי
3 יְהוָה׃ * וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר קְחוּ שְׂעִיר־
עִזִּים לְחַטָּאת וְעֵגֶל וָכֶבֶשׂ בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה׃
4 * וְשׁוֹר וָאַיִל לִשְׁלָמִים לִזְבֹּחַ לִפְנֵי יְהוָה וּמִנְחָה
5 בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן כִּי הַיּוֹם יְהוָה נִרְאָה אֲלֵיכֶם׃ * וַיִּקְחוּ
אֵת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה אֶל־פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּקְרְבוּ כָּל־
הָעֵדָה וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי יְהוָה׃

28 * Rursum suscepta de manibus eorum adoleuit super altare holocausti, eo quòd consecrationis esset oblatio in odorem suauitatis sacrificij Domino. 29 * Tulítque pectusculum, eleuans illud coram Domino de ariete consecrationis in partem suam, sicut præceperat ei 30 Dominus. * Assuménsque vnguentum & sanguiné qui erat in altari, aspersit super Aaron & vestimenta eius & super filios illius ac vestes eorum. Cúmq; sanctificasset eos in ve- 31 stitu suo, * Præcepit eis dicens, Coquite carnes ante fores tabernaculi, & ibi comedite eas. Panes quoq; consecrationis edite qui positi sunt in caniſtro, sicut præcepit mihi Dominus dicens, Aaron & filij eius comedẽt eos.
32 * Quicquid autem reliquum fuerit de carG ne & panibus, ignis absumet.
33 * De ostio quoq; tabernaculi non exibitis septem diebus vsque ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestræ. Septem enim diebus finitur consecratio:
34 * Sicut in præsentiarum factum est, vt ritus sacrificij compleretur.
35 * Die ac nocte manebitis in tabernaculo, obseruantes custodias Domini, ne moriamini. Sic enim mihi præceptum est.
36 * Fecerúntq; Aaron & filij eius cuncta quę locutus est Dominus per manum Moysi.

CAP. IX.

1 FActo autem octauo die vocauit Moyses
A Aaron & filios eius, ac maiores natu Israel.
2 * Dixítque ad Aaron, Tolle de armento vitulum pro peccato & arietem in holocaustum vtrunque immaculatum, & offer illos coram
3 Dño. * Et ad filios Israel loquêris: Tollite hircum pro peccato & vitulum atque agnum anniculum & sine macula in holocaustum;
4 * Bouem & arietem pro pacificis, & immolate eos coram Domino: in sacrificio singulorum similam consperſam oleo offerentes. Hodie enim Dominus apparebit vobis.
5 * Tulerunt ergo cuncta quæ iusserat Moyses ad ostium tabernaculi: vbi cùm omnis multitudo astaret,

---

תרגום אונקלוס

28 וְנָסֵיב מֹשֶׁה יַתְהוֹן מֵעַל יְדֵיהוֹן וְאַסֵּיק לְמַדְבְּחָא עַל עֲלָתָא קָרְבְּנָיָא אִינוּן לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קָרְבָּנָא הוּא קֳדָם יְיָ׃ 29 וְנָסֵיב
מֹשֶׁה יַת חַדְיָא וַאֲרַמֵּיהּ אֲרָמָא קֳדָם יְיָ מְדַכַּר קָרְבְּנָיָא לְמֹשֶׁה הֲוָה לְחוּלָק כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃ 30 וְנָסֵיב מֹשֶׁה מִמְּשָׁחָא
דְּרְבוּתָא וּמִן דְּמָא דְעַל מַדְבְּחָא וְאַדֵּי עַל אַהֲרֹן וְעַל לְבוּשׁוֹהִי וְעַל בְּנוֹהִי וְקַדֵּישׁ יַת אַהֲרֹן יַת לְבוּשׁוֹהִי וְיַת בְּנוֹהִי וְיַת לְבוּשֵׁי בְנוֹהִי
עִמֵּיהּ׃ 31 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי בַּשִּׁילוּ יַת בִּישְׂרָא בְּתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתַמָּן תֵּיכְלוּן יָתֵיהּ וְיַת לַחְמָא דִּי בְּסַל קָרְבְּנַיָּא
כְּמָא דְפַקֵּידִית לְמֵימַר אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יֵכְלוּנֵיהּ׃ 32 וּדְאִשְׁתְּאַר בְּבִישְׂרָא וּבְלַחְמָא בְּנוּרָא תּוֹקְדוּן׃ 33 וּמִתְּרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא
לָא תִפְּקוּן שִׁבְעָא יוֹמִין עַד יוֹם מִשְׁלַם יוֹמֵי קָרְבְּנֵיכוֹן אֲרֵי שִׁבְעָא יוֹמִין יְקָרֵיב יַת קָרְבְּנֵיכוֹן׃ 34 כְּמָא דַּעֲבַד בְּיוֹמָא הָדֵין מַפֵּיק
יְיָ לְמֶעְבַּד לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן׃ 35 וּבְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא תִּתְּבוּן יוֹמָם וְלֵילֵי שִׁבְעָא יוֹמִין וְתִטְּרוּן יַת מַטְּרַת מֵימְרָא דַּיְיָ וְלָא תְמוּתוּן אֲרֵי כֵּן
אִתְפַּקֶּדֶת׃ 36 וַעֲבַד אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא דְּפַקֵּיד יְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה׃

ט

1 וַהֲוָה בְּיוֹמָא תְמִינָאָה קְרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי וּלְסָבֵי יִשְׂרָאֵל׃ 2 וַאֲמַר לְאַהֲרֹן סַב לָךְ עֶגֶל בַּר תּוֹרֵי לְחַטָּאתָא וּדְכַר לְעֹלָתָא שָׁלְמִין
וְקָרֵיב קֳדָם יְיָ׃ 3 וְעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלֵּיל לְמֵימַר סַבוּ צְפִיר בַּר עִזִּין לְחַטָּאתָא וְעֶגֶל וְאִמַּר בְּנֵי שְׁנָה שְׁלִמִין לְעֹלָתָא׃ 4 וְתוֹר וּדְכַר
לְנִכְסַת קֻרְשַׁיָּא לְדַבָּחָא קֳדָם יְיָ וּמִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשְׁח אֲרֵי יוֹמָא דֵין יְקָרָא דַּיְיָ מִתְגְּלֵי לְכוֹן׃ 5 וְקָרִיבוּ יַת דְּפַקֵּיד מֹשֶׁה לְקֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא
וּקְרִיבוּ כָּל כְּנִישְׁתָּא וְקָמוּ קֳדָם יְיָ׃

* *Et accepit Moyſes de manibus eorum, & obtulit ipſa ſuper altare, ſuper holocauſtum conſecrationis, quod eſt odor ſuauitatis, oblatio eſt Domino.* 28

* *Et accipiens Moyſes pectuſculum, abſtulit illud impoſitionem coram Domino, de ariete conſecrationis, & factum eſt Moyſi in parte, ſicut præcepit Dominus Moyſi.* 29

* *Et accepit Moyſes de oleo vnctionis, & de ſanguine qui ſuper altare: & ſparſit ſuper Aaron, & ſuper veſtes eius, & ſuper filios eius, & ſuper veſtes filiorum eius cum eo, & ſanctificauit Aaron, & veſtes eius, & filios eius, & veſtes filiorum eius cum eo.* 30

* *Et dixit Moyſes ad Aaron & filios eius, Coquite carnes apud oſtium tabernaculi teſtimonij in loco ſancto, & illic comedetis eas, & panes qui ſunt in caniſtro conſecrationis, ſicut præceptum eſt mihi, dicens: Aaron & filij eius comedent eas.* 31

* *Et quod reliquum fuerit carnium & panum,* 32
in igne comburetur. * *Et ab oſtio tabernaculi* 33
teſtimonij non egrediemini ſeptem diebus, vſque ad diem plenitudinis dierum conſecrationis veſtræ: ſeptem enim dies conſecrabit manus veſtras.

* *Sicut fecit in die hac, qua præcepit Dominus* 34
facere ad propitiandum pro vobis.

* *Et ad oſtium tabernaculi teſtimonij ſedebitis* 35
ſeptem dies, die & nocte, & cuſtodietis cuſtodias Domini, & non moriemini: ſic enim præcepit mihi Dominus. * *Et fecit Aaron & filij eius omnes* 36
ſermones, quos præcepit Dominus in manu Moyſi.

CAP. IX.

ET *factum eſt die octaua, vocauit Moyſes Aaron, & filios eius, & ſeniores Iſrael.* 1

* *Et dixit Moyſes ad Aaron, Accipe tibi vitulum de bobus pro peccato, & arietem in holocauſtum immaculatum, & offer ea coram Domino.* 2

* *Et ſenioribus Iſrael loquêris, dicens: Accipite* 3
hœdum ex capris vnum pro peccato, & vitulum, & agnum anniculum ad holocauſtum immaculata.

* *Et vitulum, & arietem in ſacrificiũ ſalutaris,* 4
coram Domino, & ſimilam conſperſam in oleo, quoniam hodie Dominus apparebit in vobis.

* *Et acceperunt ſicut præcepit Moyſes contra* 5
tabernaculum teſtimonij, & acceſſit omnis congregatio, & ſteterunt coram Domino.

28 * Καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὰ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τ τελειώσεως, ὅ
29 ἐστιν ὀσμὴ εὐωδίας, καρπωμά ἐστι κυρίῳ. * Καὶ λαβὼν μωυσῆς τὸ στηθύνιον ἀφεῖλεν αὐτὸ ἐπίθεμα ἐναντι κυρίου, ἀπὸ τ κριοῦ τ τελειώσεως· καὶ ἐγένετο μωυσῆ ἐν μερίδι, καθὰ ἐνετείλατο κύριος
30 τῷ μωυσῆ. * Καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τ χρίσεως, καὶ ἀπὸ τ αἵματος τοῦ ἐπὶ τ θυσιαστηρίου, καὶ προσέρρανεν ἐπὶ ἀαρὼν, καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ· καὶ ἡγίασεν ἀαρὼν, καὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ'
31 αὐτοῦ. * Καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἑψήσατε τὰ κρέα πρὸ τ θύρας τῆς σκηνῆς τ μαρτυρίου ἐν τόπῳ ἁγίῳ· καὶ ἐκεῖ φάγεσθε αὐτά, καὶ τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ τ τελειώσεως, ὃν τρόπον συνετάξαί μοι, λέγων· ἀα-
32 ρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ φάγονται αὐτά. * καὶ τὸ καταλειφθὲν
33 τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. * Καὶ ἀπὸ τ θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε ἑπτὰ ἡμέρας, ἕως ἡμέρας πληρώσεως ἡμερῶν τελειώσεως ὑμῶν, ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας τελειώσει τὰς χεῖρας ὑμῶν.
34 * καθάπερ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἣν ἐνετείλατο κύριος τοῦ ποιῆσαι, ὥστε ἱλάσασθαι περὶ ὑμῶν.
35 * καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τ σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καθήσεσθε ἑπτὰ ἡμέρας, ἡμέραν καὶ νύκτα, καὶ φυλάξετε τὰ φυλάγματα κυρίου, καὶ οὐκ ἀποθανεῖσθε, οὕτως γὰρ ἐνετείλατό μοι κύ-
36 ριος. * καὶ ἐποίησεν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ πάντας τοὺς λόγους, οὓς συνέταξε κύριος ἐν χειρὶ μωυσῆ.

θ'.

1 * Καὶ ἐγένηθη τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, ἐκάλεσε μωυσῆς ἀαρὼν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τὴν γερουσίαν ἰσραήλ.
2 * καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν, λάβε σεαυτῷ μοσχάριον ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν εἰς ὁλοκαύτωμα ἄμω-
3 μον, καὶ προσένεγκε αὐτὰ ἔνδυπι κυρίου. * Καὶ τῇ γερουσίᾳ ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων· λάβετε χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ μοσχάριον, καὶ ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς ὁλο-
4 καρπωσιν, ἄμωμα. * καὶ μόσχον, καὶ κριὸν εἰς θυσίαν σωτηρίου, ἕναντι κυρίου, καὶ σεμίδαλιν ἀναπεφυραμμένην ἐν ἐλαίῳ.
5 ὅτι σήμερον κύριος ὀφθήσεται ἐν ὑμῖν. * Καὶ ἔλαβον καθότι ἐνετείλατο μωυσῆς ἀπέναντι τ σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ προσῆλθε πᾶσα ἡ συναγωγή, καὶ ἔστησαν ἔναντι κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[28] Tulitque ea Moyſes de manibus eorum & adoleuit in altari ſuper holocauſtum, oblationes enim ſunt vt ſuſcipiantur cum beneplacito: oblatio eſt coram Domino. [29] Tulitque Moyſes pectuſculum, & eleuauit illud eleuatione coram Domino de ariete oblationum, fuitque in portionem Moyſi ſicut præceperat ei Dominus. [30] Et tulit Moyſes de oleo vnctionis & de ſanguine qui erat ſuper altare, & aſperſit ſuper Aaron, & ſuper veſtimenta eius, & ſuper filios eius, & ſuper veſtes filiorum eius cum eo. Sanctificauitque Aaron, & veſtimenta eius, & filios eius, & veſtes filiorum eius cum eo. [31] Dixitque Moyſes ad Aaron, & ad filios eius, Coquite carnem in oſtio tabernaculi fœderis, & ibi comedetis eam & panem qui eſt in caniſtro oblationum, ſicut præcepi, dicens: Aaron & filij eius comedent ea. [32] Quod autem reliquum fuerit de carne & pane igni comburetis. [33] Et de oſtio tabernaculi fœderis non exibitis ſeptem diebus, vſquequo compleantur dies oblationis veſtræ, quia ſeptem diebus offeretur oblatio veſtra. [34] Sicut factum eſt hodie, præcepit Dominus fieri ad propitiandum pro vobis. [35] Et in oſtio tabernaculi fœderis manebitis die ac nocte ſeptem diebus, & cuſtodietis cuſtodiam verbi Domini, & non moriemini, ſic enim præceptum eſt mihi. [36] Fecitque Aaron & filij eius iuxta omnia verba quæ præcepit Dominus per manum Moyſi.

CAP. IX.

ET factum eſt in die octauo, vocauit Moyſes Aaron & filios eius & ſeniores Iſrael. [2] Dixitque ad Aaron, Tolle tibi vitulum de bobus pro peccato, & arietem in holocauſtum integros, & offer coram Domino. [3] Et cum filiis Iſrael loquêtis dicens, Tollite hircum de capris pro peccato, & vitulum, & agnum anniculos integros in holocauſtum. [4] Et bouem & arietem pro hoſtia ſanctificationum ad ſacrificandum coram Domino, & munus ſimilæ conſperſæ oleo, quoniam hodie reuelabitur vobis gloria Domini. [5] Obtuleruntque ea quæ iuſſerat Moyſes ante tabernaculum fœderis, acceſſitque omnis congregatio, & ſtetit coram Domino.

6 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה תַּעֲשׂוּ וְיֵרָא
7 אֲלֵיכֶם כְּבוֹד יְהוָה׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן
קְרַב אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת־חַטָּאתְךָ וְאֶת־עֹלָתֶךָ וְכַפֵּר
בַּעַדְךָ וּבְעַד הָעָם וַעֲשֵׂה אֶת־קָרְבַּן הָעָם וְכַפֵּר בַּעֲדָם
8 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃ * וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ
9 וַיִּשְׁחַט אֶת־עֶגֶל הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ׃ * וַיַּקְרִבוּ בְּנֵי
אַהֲרֹן אֶת־הַדָּם אֵלָיו וַיִּטְבֹּל אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וַיִּתֵּן עַל־
קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־הַדָּם יָצַק אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ׃
10 * וְאֶת־הַחֵלֶב וְאֶת־הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת מִן־הַכָּבֵד
מִן־הַחַטָּאת הִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
11 מֹשֶׁה׃ * וְאֶת־הַבָּשָׂר וְאֶת־הָעוֹר שָׂרַף בָּאֵשׁ מִחוּץ
12 לַמַּחֲנֶה׃ * וַיִּשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה וַיִּמְצְאוּ בְּנֵי אַהֲרֹן
13 אֵלָיו אֶת־הַדָּם וַיִּזְרְקֵהוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ * וְאֶת־
הָעֹלָה הִמְצִיאוּ אֵלָיו לִנְתָחֶיהָ וְאֶת־הָרֹאשׁ וַיַּקְטֵר עַל־
14 הַמִּזְבֵּחַ׃ * וַיִּרְחַץ אֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת־הַכְּרָעַיִם וַיְקַטֵּר
15 עַל־הָעֹלָה הַמִּזְבֵּחָה׃ * וַיַּקְרֵב אֶת־קָרְבַּן הָעָם וַיִּקַּח
אֶת־שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וַיִּשְׁחָטֵהוּ וַיְחַטְּאֵהוּ
16 בָּרִאשׁוֹן׃ * וַיַּקְרֵב אֶת־הָעֹלָה וַיַּעַשׂ כַּמִּשְׁפָּט׃
17 * וַיַּקְרֵב אֶת־הַמִּנְחָה וַיְמַלֵּא כַפּוֹ מִמֶּנָּה וַיַּקְטֵר עַל־
18 הַמִּזְבֵּחַ מִלְבַד עֹלַת הַבֹּקֶר׃ * וַיִּשְׁחַט אֶת־הַשּׁוֹר
וְאֶת־הָאַיִל זִבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לָעָם וַיִּמְצְאוּ בְּנֵי
אַהֲרֹן אֶת־הַדָּם אֵלָיו וַיִּזְרְקֵהוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃
19 * וְאֶת־הַחֲלָבִים מִן־הַשּׁוֹר וּמִן־הָאַיִל הָאַלְיָה
20 וְהַמְכַסֶּה וְהַכְּלָיֹת וְיֹתֶרֶת הַכָּבֵד׃ * וַיָּשִׂימוּ אֶת־
21 הַחֲלָבִים עַל־הֶחָזוֹת וַיְקַטֵּר הַחֲלָבִים הַמִּזְבֵּחָה׃ * וְאֶת
הֶחָזוֹת וְאֶת שׁוֹק הַיָּמִין הֵנִיף אַהֲרֹן תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה
22 כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה׃ * וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת־יָדָו אֶל־הָעָם
וַיְבָרְכֵם וַיֵּרֶד מֵעֲשֹׂת הַחַטָּאת וְהָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים׃
23 * וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ וַיְבָרְכוּ
אֶת־הָעָם וַיֵּרָא כְּבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעָם׃

6 * Ait Moyſes, Iſte eſt ſermo quem præcepit
B Dominus, facite, & apparebit vobis gloria
7 eius. * Et dixit ad Aaron, Accede ad altare, &
immola pro peccato tuo: offer holocauſtum
& deprecare pro te & p populo. Cúmq; mactaueris hoſtiã populi, ora pro eis, ſicut præ-
8 cepit Dominus. * Statímq; Aaron accedens
ad altare, immolauit vitulũ pro peccato ſuo.
9 * Cuius ſanguinem obtulerunt ei filij ſui. In
quo tingens digitum tetigit cornua altaris,
10 & fudit reſiduum ad baſim eius. * Adipémq;
& renunculos ac reticulum iecoris quæ ſunt
pro peccato, adoleuit ſuper altare, ſicut præce-
11 perat Dominus Moyſi. * Carnes verò & pel-
12 lem eius extra caſtra combuſſit igni. * Immo
C lauit & holocauſti victimam. Obtulerúntq;
ei filij ſui ſanguinẽ eius quem fudit per alta-
13 ris circuitum. * Ipſam etiam hoſtiam in fruſta conciſam cum capite & membris ſingulis
obtulerunt, quæ omnia ſuper altare cremauit
14 igni: * Lotis aqua prius inteſtinis & pedibus.
15 * Et pro peccato populi offerens mactauit
16 hircum, expiatóq; altari, * Fecit holocauſtũ,
addens in ſacrificio libamenta quę pariter of-
17 feruntur. * Et adolens ea ſuper altare abſq;
18 ceremoniis holocauſti matutini. * Immolauit & bouem atque arietem hoſtias pacificas populi. obtulerúntque & filij ſui ſanguinem quem fudit ſuper altare in circuitu.
19 * Adipem autem bouis & caudam arietis
D renunculósque,
20 * Cum adipibus ſuis & reticulum iecoris poſuerunt ſuper pectora. Cúmque cremati eſſent adipes ſuper altare,
21 * Pectora eorum & armos dextros ſeparauit Aaron eleuans coram Domino, ſicut præceperat Moyſes.
22 * Et extendens manum ad populum benedixit ei: ſicque completis hoſtiis pro peccato & holocauſtis & pacificis deſcendit.
23 * Ingreſſi autem Moyſes & Aaron in taber naculum teſtimonij, & deinceps egreſſi benedixerunt populo. apparuítque gloria Domini omni multitudini.

תרגום אונקלוס

6 וַאֲמַר מֹשֶׁה דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקִּיד יְיָ תַּעְבְּדוּן וְיִתְגְּלִי לְכוֹן יְקָרָא דַּייָ׃
7 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן קְרַב לְמַדְבְּחָא וְעֲבִיד יָת חַטָּאתָךְ וְיָת עֲלָתָךְ
וְכַפַּר עֲלָךְ וְעַל עַמָּא וְעֲבִיד יָת קוּרְבַּן עַמָּא וְכַפַּר עֲלֵיהוֹן כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ׃
8 וּקְרִיב אַהֲרֹן לְמַדְבְּחָא וְכָס יָת עֶגְלָא דְחַטָּאתָא דִּילֵיהּ׃
9 וְקָרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן יָת דְּמָא לֵיהּ וּטְבַל אֶצְבְּעֵיהּ בִּדְמָא וִיהַב עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא וְיָת דְּמָא אֲרִיק לִיסוֹדָא דְמַדְבְּחָא׃
10 וְיָת תַּרְבָּא וְיָת כִּלְיָתָא
וְיָת חַצְרָא מִן כַּבְדָּא מִן חַטָּאתָא אַסֵּיק לְמַדְבְּחָא כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃
11 וְיָת בִּשְׂרָא וְיָת מְשָׁכָא אוֹקִיד בְּנוּרָא מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא׃
12 וּנְכַס יָת עֲלָתָא וְאַמְטִיו בְּנֵי אַהֲרֹן לֵיהּ יָת דְּמָא וְזָרְקִיהּ עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר׃
13 וְיָת עֲלָתָא אַמְטִיוּ לֵיהּ לְאֵבָרָהָא וְיָת רֵישָׁא
וְאַסֵּיק עַל מַדְבְּחָא׃ 14 וְחַלִּיל יָת גַּוָּא וְיָת כָּרְעֵיָא וְאַסֵּיק עַל עֲלָתָא לְמַדְבְּחָא׃
15 וְקָרֵיב יָת קוּרְבַּן עַמָּא וּנְסֵיב יָת צְפִירָא דְחַטָּאתָא דִּי לְעַמָּא
וּנְכָסֵיהּ וְכַפַּר בְּדִמְיהּ כְּקֻרְמָאָה׃ 16 וְקָרִיב יָת עֲלָתָא וַעֲבָדָהּ כַּדְּחָזֵי׃
17 וְקָרִיב יָת מִנְחָתָא וּמְלָא יְדֵיהּ מִנָּהּ וְאַסֵּיק עַל מַדְבְּחָא בַּר
מֵעֲלַת צַפְרָא׃ 18 וּנְכַס יָת תּוֹרָא וְיָת דִּיכְרָא נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא דִּי לְעַמָּא וְאַמְטִיוּ בְּנֵי אַהֲרֹן יָת דְּמָא לֵיהּ וְזָרְקִיהּ עַל מַדְבְּחָא סְחוֹר
סְחוֹר׃ 19 וְיָת חַרְבְּיָא מִן תּוֹרָא וּמִן דִּיכְרָא אַלְיָתָא וְחַפֵּי גַוָּא וְכוּלְיָתָא וַחֲצַר כַּבְדָּא׃
20 וְשַׁוִּיאוּ יָת חַרְבְּיָא עַל חֲדְיָתָא
וְאַסֵּיק חַרְבְּיָא לְמַדְבְּחָא׃ 21 וְיָת חֲדְיָתָא וְיָת שׁוֹקָא רַמִּינָא אֲרִים אַהֲרֹן אֲרָמָא קֳדָם יְיָ כְּמָא דְפַקִּיד מֹשֶׁה׃
22 וַאֲרִים אַהֲרֹן
יָת יְדוֹהִי לְעַמָּא וּבָרְכִנּוּן וּנְחַת מִלְּמֶעְבַּד חַטָּאתָא וְעֲלָתָא וְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא׃
23 וְעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וּנְפָקוּ וּבָרִיכוּ יָת עַמָּא
וְאִתְגְּלִי יְקָרָא דַייָ לְכָל עַמָּא׃

6 ‡ Et dixit Moyſes, Hoc verbum quod præcepit Dominus, facite, & apparebit in vobis gloria Domini. 7 ‡ Et dixit Moyſes Aaron, Accede ad altare & fac quod pro peccato tuo, & holocauſtum tuũ, & propitiare pro te, & pro domo tua, & fac donũ populi, & propitia pro eis, ſicut præcepit Dominus Moyſi. 8 ‡ Et acceſſit Aaron ad altare, & immolauit vitulum qui pro peccato ſuo.

9 ‡ Et obtulerunt filij Aaron ſanguinem ad ipſum, & tinxit digitum ſuum in ſanguine, & impoſuit ſuper cornua altaris, & ſanguinem effudit iuxta baſim altaris. 10 ‡ Et adipem & renes & reticulũ iecoris pro peccato leuauit in altare, ſicut præcepit Dominus Moyſi. 11 ‡ Et carnes & coriũ combuſſit in igne, extra caſtra.

12 ‡ Et immolauit holocauſtum, & attulerunt filij Aaron ſanguinem ad eum, & effudit illum ad altare in circuitu. 13 ‡ Et holocauſtum obtulerunt illud per membra, et caput, & impoſuit ſuper altare.

14 ‡ Et lauit ventrem & pedes aqua, & impoſuit ſuper holocauſtum ſuper altare.

15 ‡ Et attulit donum populi, & accepit hircum qui pro peccato populi, & immolauit illum, & purificauit illum, ſicut & primum.

16 ‡ Et obtulit holocauſtum, & fecit illud vt decet.

17 ‡ Et obtulit ſacrificium, & impleuit manum ab eo, & impoſuit ſuper altare abſque holocauſto matutino. 18 ‡ Et immolauit vitulum & arietem ſacrificij ſalutaris quod populi, & obtulerunt filij Aaron ſanguinem ad ipſum, & effudit illum ſuper altare in circuitu. 19 ‡ Et adipem qui à vitulo, & ab ariete, & lumbos, & adipem qui cooperit in ventre, & duos renes, et adipem qui in ipſis, et reticulum quod in iecore.

20 ‡ Et impoſuit adipes ſuper pectuſcula, & obtulit adipes ſuper altare.

21 ‡ Et pectuſculum, & brachium dextrum abſtulit Aaron ſeparationem coram Domino, ſicut præcepit Moyſes. 22 ‡ Et eleuans Aaron manus ſuas ad populum, benedixit eis, & deſcendit cùm feciſſet quod pro peccato, & holocauſta, & quod ſalutaris.

23 ‡ Et ingreſſus eſt Moyſes & Aaron in tabernaculum teſtimonij, & egreſſi benedixerunt populo, & apparuit gloria Domini omni populo.

6 ‡ Καὶ εἶπε μωυσῆς, Ἰδοὺ τὸ ῥῆμα, ὃ συνέταξε κύριος, ποιήσαι· καὶ
7 ὀφθήσε) ἐν ὑμῖν ἡ δόξα κυρίου. ‡ καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἀαρών, πρόσελθε πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ποίησον τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας σου, καὶ τὸ ὁλοκαύτωμά σου· καὶ ἐξίλασαι περὶ σεαυτοῦ, καὶ περὶ τοῦ οἴκου σου· καὶ ποίησον τὸ δῶρον τοῦ λαοῦ, καὶ ἐξίλασαι περὶ αὐτῶν,
8 καθάπερ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. ‡ καὶ προσῆλθεν ἀαρὼν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἔσφαξε τὸ μοσχάριον τὸ περὶ τῆς ἁ-
9 μαρτίας αὐτοῦ. ‡ καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐτόν· καὶ ἔβαψε τὸν δάκτυλον αὐτοῦ εἰς τὸ αἷμα, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ τὸ αἷμα ἐξέχεεν ἐπὶ τὴν βάσιν τοῦ
10 θυσιαστηρίου. ‡ καὶ τὸ στέαρ καὶ τοὺ νεφροὺς καὶ τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἀπήνεγκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὃν τρόπον
11 ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. ‡ καὶ τὰ κρέα καὶ τὴν βύρσαν κα-
12 τέκαυσεν ἐν πυρὶ, ἔξω τῆς παρεμβολῆς. ‡ καὶ ἔσφαξε τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ προσῆνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐ-
13 τόν· καὶ προσέχεεν αὐτὸ πρὸς τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ. ‡ καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα προσήνεγκαν αὐτὸ κατὰ μέλη, καὶ τὴν κεφαλήν·
14 καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ‡ καὶ ἔπλυνε τὴν κοιλίαν καὶ τοὺς πόδας ὕδατι· καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα ἐπὶ τὸ
15 θυσιαστήριον. ‡ καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον τοῦ λαοῦ· καὶ ἔλαβε τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ· καὶ ἔσφαξεν αὐ-
16 τόν, καὶ ἐκαθάρισεν αὐτόν, καθὰ καὶ τὸν πρῶτον. ‡ καὶ προσήνεγκε τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ ἐποίησεν αὐτὸ ὡς καθήκει.
17 ‡ καὶ προσήνεγκε τὴν θυσίαν, καὶ ἔπλησε τὴν χεῖρα ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον χωρὶς τοῦ ὁλοκαυτώμα-
18 τος τοῦ πρωϊνοῦ. ‡ καὶ ἔσφαξε τὸν μόσχον καὶ τὸν κριὸν τῆς θυσίας σωτηρίου τοῦ λαοῦ· καὶ προσήνεγκαν οἱ υἱοὶ ἀαρὼν τὸ αἷμα πρὸς αὐτὸν, καὶ προσέχεεν αὐτὸ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ.
19 ‡ καὶ τὸ στέαρ τὸ ἀπὸ τοῦ μόσχου, καὶ ἀπὸ τοῦ κριοῦ, καὶ τὴν ὀσφύν, καὶ τὸ στέαρ τὸ καταπετασμάτιον ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τοὺς δύο νεφροὺς, καὶ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν, καὶ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος.
20 ‡ καὶ ἐπέθηκε τὰ στέατα ἐπὶ τὰ στηθύια· καὶ ἀνήνεγκεν τὰ
21 στέατα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ‡ καὶ τὸ στηθύιον, καὶ τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν ἀφεῖλεν ἀαρὼν ἀφαίρεμα ἔναντι κυρίου, ὃν τρόπον
22 ἐνετείλατο μωυσῆς. ‡ καὶ ἐξάρας ἀαρὼν τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λαὸν, εὐλόγησεν αὐτούς· καὶ κατέβη ποιήσας τὸ περὶ τῆς
23 ἁμαρτίας, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὸ σωτήριον. ‡ καὶ εἰσῆλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν εἰς τὴν συνὴν τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἐξελθόντες ηὐλόγησαν τὸν λαὸν, καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου παντὶ τῷ λαῷ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Et ait Moyſes, Hoc verbum quod præcepit Dominus, facite, & reuelabitur vobis gloria Domini. [7] Dixitque Moyſes ad Aaron, Accede ad altare, & fac ſacrificium tuum pro peccato & holocauſtum tuum, & propitia pro te & pro populo, & fac oblationem populi, & propitia pro eis ſicut præcepit Dominus. [8] Acceſſitque Aaron ad altare, & immolauit vitulum pro peccato ſuo. [9] Obtuleruntque filij Aaron ei ſanguinem, & tinxit digitum ſuum in ſanguine, & poſuit ſuper cornua altaris, & reliquum ſanguinem fudit ad fundamentum altaris. [10] Adipem autem & renes & reticulum iecoris de ſacrificio pro peccato adoleuit in altari, ſicut præceperat Dominus Moyſi. [11] Carnem autem & pellem combuſſit igni extra caſtra. [12] Immolauitque holocauſtum, & applicauerunt filij Aaron ei ſanguinem, & aſperſit eum per circuitum altaris. [13] Holocauſtum autem applicauerunt ei per membra eius diuiſum, & caput, & adoleuit ſuper altare. [14] Lauauitque inteſtina & pedes, & adoleuit in altari ſuper holocauſtum. [15] Et obtulit oblationem populi. & tulit hircum pro peccato populi, & immolauit eum, & expiauit in ſanguine eius, ſicut antè fecerat. [16] Et obtulit holocauſtum, & fecit illud ſicut decebat. [17] Obtulitque munus, & impleuit manum ſuam ex eo, & adoleuit ſuper altare, abſque holocauſto matutino. [18] Immolauitque bouem & arietem hoſtiæ ſanctificationum populi, & applicauerunt filij Aaron ſanguinem, & aſperſit eum per altaris circuitum. [19] Adipes quoque de boue & ariete, caudam & quod operit inteſtina & renes & reticulum iecoris. [20] Et poſuerunt adipes ſuper pectora, adoleuitque adipes in altari. [21] Pectora autem & femur dextrum eleuauit Aaron eleuatione coram Domino, ſicut præceperat Moyſes. [22] Leuauitque Aaron manus ſuas ad populum, & benedixit eis, & deſcendit poſtquam fecerat hoſtiam pro peccato & holocauſtum, & victimam ſanctificationum.

[23] Et ingreſſus eſt Moyſes & Aaron in tabernaculum fœderis, & egreſſi ſunt & benedixerunt populo, & reuelata eſt gloria Domini omni populo.

24 * וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֵת־
הָעֹלָה וְאֶת־הַחֲלָבִים וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיָּרֹנּוּ וַיִּפְּלוּ עַל־
פְּנֵיהֶם׃ יוד

1 * וַיִּקְחוּ בְנֵי־אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מַחְתָּתוֹ
וַיִּתְּנוּ בָהֵן אֵשׁ וַיָּשִׂימוּ עָלֶיהָ קְטֹרֶת וַיַּקְרִיבוּ לִפְנֵי
2 יְהוָה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם׃ * וַתֵּצֵא אֵשׁ
מִלִּפְנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמֻתוּ לִפְנֵי יְהוָה׃
3 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן הוּא אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה
לֵאמֹר בִּקְרֹבַי אֶקָּדֵשׁ וְעַל־פְּנֵי כָל־הָעָם אֶכָּבֵד וַיִּדֹּם
4 אַהֲרֹן׃ * וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־מִישָׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי
עֻזִּיאֵל דֹּד אַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קִרְבוּ שְׂאוּ אֶת־אֲחֵיכֶם
5 מֵאֵת פְּנֵי הַקֹּדֶשׁ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ * וַיִּקְרְבוּ
וַיִּשְׂאֵם בְּכָתְּנָתָם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה׃
6 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־אֶלְעָזָר וְאֶל־אִיתָמָר בָּנָיו
רָאשֵׁיכֶם אַל־תִּפְרָעוּ וּבִגְדֵיכֶם לֹא־תִפְרֹמוּ וְלֹא תָמֻתוּ
וְעַל כָּל־הָעֵדָה יִקְצֹף וַאֲחֵיכֶם כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ
7 אֶת־הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוָה׃ * וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
לֹא תֵצְאוּ פֶּן־תָּמֻתוּ כִּי־שֶׁמֶן מִשְׁחַת יְהוָה עֲלֵיכֶם
וַיַּעֲשׂוּ כִּדְבַר מֹשֶׁה׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן
9 לֵאמֹר׃ * יַיִן וְשֵׁכָר אַל־תֵּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ
בְּבֹאֲכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ חֻקַּת עוֹלָם
10 לְדֹרֹתֵיכֶם׃ * וּלְהַבְדִּיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין
11 הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר׃ * וּלְהוֹרֹת אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֵת כָּל־הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיהֶם בְּיַד־
12 מֹשֶׁה׃ * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־
אֶלְעָזָר וְאֶל־אִיתָמָר בָּנָיו הַנּוֹתָרִים קְחוּ אֶת־
הַמִּנְחָה הַנּוֹתֶרֶת מֵאִשֵּׁי יְהוָה וְאִכְלוּהָ מַצּוֹת אֵצֶל
13 הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא׃ * וַאֲכַלְתֶּם אֹתָהּ
בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ כִּי חָקְךָ וְחָק־בָּנֶיךָ הִוא מֵאִשֵּׁי יְהוָה
כִּי־כֵן צִוִּיתִי׃

24 * Et ecce egressus ignis à Domino deuorauit holocaustum & adipes qui erant super altare: quod cùm vidissent turbæ, laudauerunt Dominũ ruentes in facies suas. CAP. X.

1 A * Arreptísq; Nadab & Abiu filij Aaron, thuribulis imposuerunt ignem & incensum, desuper offerétes corã Dño ignẽ alienũ quod
2 eis præceptũ nõ erat. * Egressúsq; ignis à Dño
3 deuorauit eos, & mortui sunt corã Dño. * Dixítq; Moyses ad Aarõ, Hoc est quod locutus est Dñs: Sanctificabor in his, qui appropinquant mihi & in conspectu omnis populi glo
4 rificabor. quod audiens tacuit Aaron. * Vocatis aũt Moysés Misahele, & Elisaphan filiis Oziel patrui Aaron, ait ad eos, Ite & tollite fratres vestros de cõspectu sanctuarij, & aspor
5 tate extra castra. * Confestímque pergentes tulerunt eos sicut iacebant vestitos lineis tu-
B nicis, & eiecerunt foras vt sibi fuerat impera-
6 tum. * Locutúsque est Moyses ad Aaron & ad Eleazar, & Ithamar filios eius: Capita vestra nolite nudare, & vestimenta nolite scindere, ne fortè moriamini, & super omnẽ cœtum oriatur indignatio. Fratres vestri & omnis domus Israel plangãt incendiũ quod Dñs
7 suscitauit. * Vos aũt nõ egrediamini fores tabernaculi, alioquin peribitis. Oleum quippe sanctæ vnctionis est super vos: qui fecerũt om
8 nia iuxta præceptũ Moysi. * Dixítq; Dñs ad
9 Aaron, * Vinũ & omne quod inebriare potest, nõ bibetis tu & filij tui, quãdo intrabitis in tabernaculũ testimonij, ne moriamini, ꝙa
p̃ceptũ sempiternũ est in generatiões vestras.
10 * Et vt habeatis sciẽtiã discernẽdi inter sanctũ
11 & ꝓphanum, inter pollutũ & mundũ. * Doceatísq; filios Israel omnia legitima mea q̃ lo-
12 cutus sum ad eos per manũ Moysi. * Locu-
C túsq; est Moyses ad Aarõ, & ad Eleazar, & Ithamar filios eius qui erãt residui. Tollite sacrificiũ qđ remãsit de oblatione Dñi, & comedite illud absq; fermento, iuxta altare, quia sanctũ
13 sanctorum est. * Comedetis aũt in loco sancto quod datum est tibi & filiis tuis de oblationibus Domini, sicut præceptum est mihi.

תרגום אונקלוס

24 וְנָפְקַת אֶשְׁתָּא מִן קֳדָם יְיָ וַאֲכָלַת עַל מַדְבְּחָא יָת עֲלָתָא וְיָת תַּרְבָּיָא וְחָזוֹ כָּל עַמָּא וְשַׁבָּחוּ וּנְפַלוּ עַל אַפֵּיהוֹן׃

יוד

1 וּנְסִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא גְּבַר מַחְתְּיֵהּ וְיַהֲבוּ בְהוֹן אֶשְׁתָּא וְשַׁוִּיו עֲלָהּ קְטֹרֶת
בּוֹסְמִין וְקָרִיבוּ קֳדָם יְיָ אֶשְׁתָּא נוּכְרֵיתָא דְּלָא פַקֵּיד יָתְהוֹן׃ 2 וְנָפְקַת אֶשְׁתָּא מִן קֳדָם יְיָ וַאֲכָלַת יָתְהוֹן וּמִיתוּ קֳדָם יְיָ׃ 3 וַאֲמַר מֹשֶׁה
לְאַהֲרֹן הוּא דְּמַלֶּיל יְיָ לְמֵימַר בְּקָרִיבַי אֶתְקַדַּשׁ וְעַל אַפֵּי כָּל עַמָּא אֶתְיַקַּר וְשָׁתִיק אַהֲרֹן׃ 4 וּקְרָא מֹשֶׁה לְמִישָׁאֵל וּלְאֶלְצָפָן בְּנֵי עֻזִּיאֵל אֲחֲבוּהִי
דְּאַהֲרֹן וַאֲמַר לְהוֹן קִרְיבוּ טוֹלוּ יָת אֲחֵיכוֹן מִן קֳדָם אַפֵּי קוּדְשָׁא לְמִבְרָא לְמַשְׁרְיָתָא׃ 5 וּקְרִיבוּ וּנְטָלוּנוּן בְּכִתּוֹנֵהוֹן לְמִבְרָא לְמַשְׁרְיָתָא
כְּמָא דְּמַלֶּיל מֹשֶׁה׃ 6 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְאֶלְעָזָר וּלְאִיתָמָר בְּנוֹהִי רֵישֵׁיכוֹן לָא תְרַבְּעוּן פָּרוּעַ וּלְבוּשֵׁיכוֹן לָא תְבַזְּעוּן וְלָא תְמוּתוּן וְעַל כָּל
כְּנִשְׁתָּא יְהֵי רְגָזָא וַאֲחֵיכוֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּן יָת יְקִידְתָּא דְּאוֹקִיד יְיָ׃ 7 וּמִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לָא תִפְּקוּן דִּילְמָא תְּמוּתוּן אֲרֵי מְשַׁח רְבוּת
קֻדְשָׁא דַּייָ עֲלֵיכוֹן וַעֲבַדוּ כְּפִתְגָמָא דְּמֹשֶׁה׃ 8 וּמַלֵּיל יְיָ עִם אַהֲרֹן לְמֵימָר׃ 9 חֲמַר וּמְרֵי לָא תִשְׁתֵּי אַתְּ וּבְנָךְ עִמָּךְ בְּמֵיעַלְכוֹן
לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְלָא תְמוּתוּן קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן׃ 10 וּלְאַפְרָשָׁא בֵּין קֻדְשָׁא וּבֵין חוֹלָא וּבֵין מְסָאֲבָא וּבֵין דַּכְיָא׃ 11 וּלְאַלָּפָא יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יָת כָּל קְיָמַיָּא דְּמַלֶּיל יְיָ לְהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה׃ 12 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם אַהֲרֹן וְעִם אֶלְעָזָר וְעִם אִיתָמָר בְּנוֹהִי דְּאִשְׁתְּאַרוּ סַבוּ יָת מַנְחְתָּא דְּאִשְׁתְּאָרַת
מִקָּרְבְּנַיָּא דַּייָ וְאִכְלוּהָ פַּטִּיר בְּסִטְרָא מַדְבְּחָא אֲרֵי קֻדְשֵׁי קֻדְשִׁין הִוא׃ 13 וְתֵיכְלוּן יָתָהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ אֲרֵי חוּלָקָךְ וְחוּלַק בְּנָךְ הִוא מִקָּרְבְּנַיָּא
דַּייָ אֲרֵי כֵּן אִתְפַּקֵּדִית׃

Et egreſſus eſt ignis à Domino, & deuorauit 24
quæ in altari, & holocauſta, & adipes; & vidit
omnis populus, & obſtupuit, & ceciderunt in fa-
ciem ſuam.

CAP. X.

ET accipientes duo filij Aaron Nadab & Abiud, 1
vnuſquiſq; thuribulum ſuũ, impoſuerunt in eis
ignem, & iniecerunt ſuper ea thymiama, & obtu-
lerunt coram Domino ignem alienũ, quod non præce-
perat Dominus eis. Et egreſſus eſt ignis à Domi- 2
no, & deuorauit eos, & mortui ſunt corã Domino.
Et dixit Moyſes ad Aaron, Hoc eſt quod locutus 3
eſt Dominus, dicens: In appropinquantibus mihi
ſanctificabor, & in omni cõgregatione glorificabor,
& cõpunctus eſt Aaron. Et vocauit Moyſes Mi- 4
ſael & Eliſapha, filios Oziel fratris patris Aaron,
& dixit eis, Accedite & tollite fratres veſtros de
facie ſanctuarij extra caſtra. Et acceſſerunt & 5
tulerunt eos in tunicis ſuis extra caſtra, quemad-
modum locutus eſt Moyſes. Et dixit Moyſes ad 6
Aaron, & Eleazar, & Ithamar filios eius relictos,
Capita veſtra cidara nõ denudabitis, & veſtes ve-
ſtras non ſcindetis, vt non moriamini, & ſuper o-
mnem cœtum erit furor: fratres veſtri omnis do-
mus Iſrael lugebunt incendium, quod incendit Do-
minus. Et ab oſtio tabernaculi teſtimonij non 7
egrediemini, vt nõ moriamini; oleum enim vnctio-
nis quod à Domino in vobis eſt, & fecerunt ſecun-
dum verbum Moyſi. Et locutus eſt Dominus 8
Aaron, dicens: Vinum & ſiceram non bibetis 9
tu, & filij tui tecum, quando ingreſſi fueritis in ta-
bernaculum teſtimonij, vel accedentibus vobis ad
altare, & non pereatis: legitimum ſempiternum in
generationes veſtras,
Ad diſcernendũ inter ſancta & prophana, & 10
inter immunda & munda. Et ad docendum 11
filios Iſrael omnia legitima, quæ locutus eſt Domi-
nus ad eos per manum Moyſi. Et dixit Moyſes 12
ad Aaron, & ad Eleazar & ad Ithamar filios eius
relictos, Accipite ſacrificium relictum ab oblationi-
bus Domini, & comedite illud azyma iuxta altare,
quoniam ſancta ſanctorum eſt. Et comedite il- 13
lud in loco ſancto, legitimum enim tibi eſt, & legiti-
mũ filijs tuis hoc ab oblationibus Domini, ſic enim
præceptum eſt mihi.

24 Καὶ ἐξῆλθε πῦρ ἀπὸ κυρίου, καὶ καὶέφαγε τὰ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, τά τε ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ στέατα· καὶ εἶδε πᾶς ὁ λαός, καὶ ἐξέστη· καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν.

ι'.

1 Καὶ λαβόντες οἱ δύο υἱοὶ ἀαρὼν ναδὰβ καὶ ἀβιούδ, ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτὰ πῦρ, καὶ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὰ θυμίαμα, καὶ προσήνεγκαν ἔναντι κυρίου πῦρ ἀλλότριον, ὃ οὐ προσέταξε κύριος αὐτοῖς. 2 καὶ ἐξῆλθε πῦρ ἀπὸ κυρίου, καὶ κατέφαγεν αὐτούς, καὶ ἀπεθάνοσαν ἔναντι κυρίου. 3 καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρών, Τοῦτό ἐστιν ὃ ἐλάλησε κύριος, λέγων· ἐν τοῖς ἐγγίζουσί μοι ἁγιασθήσομαι, καὶ ἐν πάσῃ συναγωγῇ δοξασθήσομαι, καὶ ἐκαλέσατο μωυσῆς τὸν μισαὴλ, καὶ τὸν ἐλισαφάν, υἱοὺς ὀζιὴλ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς ἀαρών, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, προσέλθατε καὶ ἄρατε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν ἀπὸ προσώπου τῶν ἁγίων ἔξω τῆς παρεμβολῆς. 5 καὶ προσῆλθον, καὶ ἦραν αὐτοὺς ἐν τοῖς χιτῶσιν αὐτῶν ἔξωθεν τῆς παρεμβολῆς, οὗ τρόπον ἐλάλησε μωυσῆς. 6 καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν, καὶ ἐλεάζαρ καὶ ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς καταλελειμμένους, τὰς κεφαλὰς ὑμῶν οὐκ ἀποκειράσεσθε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν οὐ διαρρήξετε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἔσται θυμός· καὶ ἀδελφοὶ ὑμῶν πᾶς ὁ οἶκος ἰσραὴλ κλαύσονται τὸν ἐμπυρισμόν, ὃν ἐνέπυρισεν κύριος. 7 καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε· τὸ γὰρ ἔλαιον τῆς χρίσεως τοῦ θεοῦ κυρίου ἐφ' ὑμῖν ἐστίν· καὶ ἐποίησαν κατὰ τὸ ῥῆμα μωυσῆ. 9 καὶ ἐλάλησε κύριος τῷ ἀαρών, λέγων· οἶνον καὶ σίκερα οὐ πίεσθε σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ, ὅταν εἰσπορεύησθε εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ προσπορευομένων ὑμῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον, καὶ οὐκ ἀποθάνητε· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν, 10 διαστεῖλαι ἀναμέσον τῶν ἁγίων καὶ τῶν βεβήλων, καὶ ἀναμέσον τῶν ἀκαθάρτων καὶ τῶν καθαρῶν. 11 καὶ συμβιβάζειν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ πάντα τὰ νόμιμα, ἃ ἐλάλησε κύριος πρὸς αὐτοὺς διὰ χειρὸς μωυσῆ. 12 καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν, καὶ πρὸς ἐλεάζαρ, καὶ πρὸς ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς καταλελειφθέντας, λάβετε τὴν θυσίαν τὴν καταλειφθεῖσαν ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου, καὶ φάγετε αὐτὴν ἄζυμα παρὰ τὸ θυσιαστήριον, ὅτι ἅγια ἁγίων ἐστίν. 13 καὶ φάγεσθε αὐτὴν ἐν τόπῳ ἁγίῳ· νόμιμον γάρ σοι ἐστί, καὶ νόμιμον τοῖς υἱοῖς σου τοῦτο ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου· οὕτως γὰρ ἐντέταλταί μοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Egreſſusque eſt ignis à facie Domini, & conſumpſit holocauſtum & adipes qui erant ſuper altare. Viditque omnis populus & laudauerunt, & ceciderunt ſuper facies ſuas.

CAP. X.

[1] TVleruntque filij Aaron Nadab & Abiu vnuſquiſque thuribulum ſuum, & dederunt in eis ignem, & poſuerunt ſuper eum incenſum aromatũ, & obtulerunt coram Domino ignem alienum, quod non præceperat eis. [2] Egreſſusque eſt ignis à facie Domini, & deuorauit eos, & mortui ſunt coram Domino. [3] Dixitque Moyſes ad Aaron, Hoc eſt quod locutus eſt Dominus, dicens: In his qui appropinquant mihi ſanctificabor, & in conſpectu omnis populi glorificabor, & tacuit Aaron. [4] Vocauitque Moyſes Miſael & Eliſaphan filios Oziel patrui Aaron, & ait ad eos, Accedite & tollite fratres veſtros de conſpectu ſanctuarij, & aſportate extra caſtra. [5] Acceſſeruntque & aſportauerunt eos cum tunicis ſuis extra caſtra, ſicut locutus fuerat Moyſes. [6] Dixitque Moyſes ad Aaron & ad Eleazar & Ithamar filios eius: Nolite nutrire comam capitis veſtri, nec ſcindatis veſtimenta veſtra vt non moriamini, & ſuper omnem cœtum ſit indignatio, & fratres veſtri & omnis domus Iſrael plangent incendium quod ſuccendit Dominus. [7] Et de oſtio tabernaculi fœderis non egrediamini, ne fortè moriamini, quoniam oleum vnctionis ſanctæ Domini eſt ſuper vos: feceruntque iuxta verbum Moyſi. [8] Locutusque eſt Dominus cum Aaron dicens, [9] Vinum & quicquid inebriare poteſt, non bibas tu & filij tui tecum quando ingredimini in tabernaculum fœderis, vt non moriamini. Præceptum ſempiternum erit in generationes veſtras. [10] Et ad diuidendum inter ſanctum & prophanum & inter pollutum & mundum. [11] Et vt doceatis filios Iſrael omnia legitima quæ locutus eſt eis Dominus per manum Moyſi. [12] Locutusque eſt Moyſes cum Aaron & cum Eleazar, & cum Ithamar filiis eius qui reſidui fuerant. Tollite munus quod remanſit de oblationibus Domini, & comedite illud azymum in latere altaris, quia ſanctum ſanctorum eſt.

[13] Comedetisque illud in loco ſancto, quia portio tua & portio filiorum tuorum eſt de oblationibus Domini, ſic enim mihi præceptum eſt.

14 * וְאֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה
תֹּאכְלוּ בְּמָקוֹם טָהוֹר אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבִנֹתֶיךָ אִתָּךְ כִּי־
חָקְךָ וְחֹק־בָּנֶיךָ נִתְּנוּ מִזִּבְחֵי שַׁלְמֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
15 * שׁוֹק הַתְּרוּמָה וַחֲזֵה הַתְּנוּפָה עַל אִשֵּׁי הַחֲלָבִים
יָבִיאוּ לְהָנִיף תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה לְךָ וּלְבָנֶיךָ
16 אִתְּךָ לְחָק־עוֹלָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃ * וְאֵת שְׂעִיר
הַחַטָּאת דָּרֹשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה וְהִנֵּה שָׂרֹף וַיִּקְצֹף עַל־
אֶלְעָזָר וְעַל־אִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן הַנּוֹתָרִם לֵאמֹר׃
17 * מַדּוּעַ לֹא־אֲכַלְתֶּם אֶת־הַחַטָּאת בְּמָקוֹם הַקֹּדֶשׁ
כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא וְאֹתָהּ נָתַן לָכֶם לָשֵׂאת
18 אֶת־עֲוֹן הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי יְהוָה׃ * הֵן
לֹא־הוּבָא אֶת־דָּמָהּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה אָכוֹל תֹּאכְלוּ
19 אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי׃ * וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה
הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת־חַטָּאתָם וְאֶת־עֹלָתָם לִפְנֵי
יְהוָה וַתִּקְרֶאנָה אֹתִי כָּאֵלֶּה וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם
20 הֲיִיטַב בְּעֵינֵי יְהוָה׃ * וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטַב בְּעֵינָיו׃

יא

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר
2 אֲלֵהֶם׃ * דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחַיָּה
3 אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ׃ * כֹּל
מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע פְּרָסֹת מַעֲלַת גֵּרָה
4 בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ׃ * אַךְ אֶת־זֶה לֹא תֹאכְלוּ
מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִסֵי הַפַּרְסָה אֶת־הַגָּמָל כִּי־
מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה אֵינֶנּוּ מַפְרִיס טָמֵא הוּא
5 לָכֶם׃ * וְאֶת־הַשָּׁפָן כִּי־מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה
6 לֹא יַפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם׃ * וְאֶת־הָאַרְנֶבֶת
כִּי־מַעֲלַת גֵּרָה הִוא וּפַרְסָה לֹא הִפְרִיסָה טְמֵאָה
7 הִוא לָכֶם׃ * וְאֶת־הַחֲזִיר כִּי־מַפְרִיס פַּרְסָה
הוּא וְשֹׁסַע שֶׁסַע פַּרְסָה וְהוּא גֵרָה לֹא יִגָּר טָמֵא
הוּא לָכֶם׃

14 * Pectuſculum quoque quod oblatum eſt, & armũ qui ſeparatus eſt, edetis in loco mundiſſimo, tu & filij tui & filiæ tuæ tecum. Tibi enim ac liberis tuis repoſita ſunt de hoſtiis ſa-
15 lutaribus filiorum Iſrael. * Eo quòd armum & pectus & adipes qui cremantur in altari, ele uauerunt coram Domino, & pertineant ad te & ad filios tuos lege perpetua, ſicut præcepit Dominus.

16 * Inter hæc hircum qui oblatus fuerat pro peccato cùm quæreret Moyſes aduſtum repperit, iratúsque contra Eleazar, & Ithamar filios Aaron qui remanſerant, ait:

17 * Cur non comediſtis hoſtiam pro peccato in loco ſancto quæ ſancta ſanctorũ eſt, & data vobis vt portetis iniquitatem multitudinis, & rogetis pro ea in conſpectu Domini.

18 * Præſertim cùm de ſanguine illius non ſit illatum intra ſancta, & comedere debueratis eam in ſanctuario, ſicut præceptum eſt mihi.

19 * Reſpondit Aaron; Oblata eſt hodie victima pro peccato, & holocauſtum coram Domino: mihi autem accidit quod vides. Quomodo potui comedere eam, aut placere Domino in ceremoniis mente lugubri?

20 * Quod cùm audiſſet Moyſes, recepit ſatisfactionem.

CAP. XI.

1 LOcutúsque eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, dicens:

A 2 * Dicite filiis Iſrael: Hæc ſunt animalia quę comedere debetis de cũctis animãtibus terræ.

3 * Omne quod habet diuiſam vngulam, & ruminat in pecoribus, comedetis.

4 * Quicquid autem ruminat & habet vngulam, ſed non diuidit eam, ſicut camelus & cætera, non comedetis illud, & inter immunda reputabitis.

5 * Chirogryllus qui ruminat vngulámque non diuidit, immundus eſt.

6 * Lepus quoque, nam & ipſe ruminat, ſed vngulam non diuidit.

7 * Et ſus quæ cùm vngulam diuidat, non ruminat.

תרגום אונקלוס

14 וְיָת חַדְיָא דַּאֲפְרָשׁוּתָא וְיָת שׁוֹקָא דְאַפְרָשׁוּתָא תֵּיכְלוּן בַּאֲתַר דְּכֵי אַתְּ וּבְנָךְ וּבְנָתָךְ עִמָּךְ אֲרֵי חוּלָקָךְ וְחוּלַק בְּנָךְ אִתְיְהִיבוּ מִנְכְּסַת קֻדְשַׁיָּא דִּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 15 שׁוֹקָא דְאַפְרָשׁוּתָא וְחַדְיָא דַּאֲרָמוּתָא עַל קָרְבְּנֵי תַּרְבִּיָּא יֵיתוּן לַאֲרָמָא אֲרָמָא קֳדָם יְיָ וִיהֵי לָךְ וְלִבְנָךְ עִמָּךְ לְקָיֵם עָלָם
כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ׃ 16 וְיָת צְפִירָא דְחַטָּאתָא מְבָעָא מֹשֶׁה וְהָא אִתְּסָרַג וּרְגִיז עַל אֶלְעָזָר וְעַל אִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן דְּאִשְׁתְּאַרוּ לְמֵימָר׃ 17 מָרַיִן
לָא אֲכַלְתּוּן יָת חַטָּאתָא בַּאֲתַר קַדִּישִׁין קֻדְשִׁין הִוא וְיָתָהּ יְהַב לְכוֹן לְסַלָּחָא עַל חוֹבֵי כְנִישְׁתָּא לְכַפָּרָא עֲלֵיהוֹן קֳדָם יְיָ׃
18 הָא לָא אִתְעַל מְדְמָהּ לְבֵית קֻדְשָׁא גַּוָּאָה מֵיכַל תֵּיכְלוּן יָתָהּ בְּקֻדְשָׁא כְּמָא דְפַקֵּדִית׃ 19 וּמַלֵּיל אַהֲרֹן עִם מֹשֶׁה הָא יוֹמָא דֵין
קְרִיבוּ יָת חַטָּאתְהוֹן וְיָת עֲלָתְהוֹן קֳדָם יְיָ וְעַרְעָן בְּאִילֵּין וְאַלְוֵפוֹן אֲכֶלִית חַטָּאתָא יוֹמָא דֵין הֲתַקֵּין קֳדָם יְיָ׃ 20 וּשְׁמַע מֹשֶׁה
וְשַׁפַּר בְּעֵינוֹהִי׃

יא

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימַר לְהוֹן׃ 2 מַלִּילוּ עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר הָא חֵיוָתָא דְּתֵיכְלוּן מִכֹּל בְּעִירָא דְעַל אַרְעָא׃ 3 כֹּל
דְּמַפְרֵיסַ פַּרְסָתָא וּמַטְלְפָא טִלְפִין פַּרְסָתָא מְסַקְּקָא פְּשָׁרָא בִּבְעִירָא יָתָהּ תֵּיכְלוּן׃ 4 בְּרַם יָת דֵּין לָא תֵיכְלוּן מִמְסַקְקֵי פְּשָׁרָא וּמִפַּרְיְקֵי פַּרְסָתָא יָת
גַּמְלָא אֲרֵי מַסֵּיק פְּשָׁרָא הוּא וּפַרְסָתָא לָא פְרִיקָא מְסָאַב הוּא לְכוֹן׃ 5 וְיָת טַפְזָא אֲרֵי מַסֵּיק פְּשָׁרָא הוּא וּפַרְסָתָא לָא פְרִיקָא מְסָאַב הוּא
לְכוֹן׃ 6 וְיָת אַרְנְבָא אֲרֵי מַסֵּיק פְּשָׁרָא הִיא וּפַרְסָתָא לָא פְרִיקָא מְסָאֲבָא הִיא לְכוֹן׃ 7 וְיָת חֲזִירָא אֲרֵי פְרִיק פַּרְסָתָא הוּא וּמַטְלְפָא
טִלְפִין פַּרְסָתָא וְהוּא פְּשָׁרָא לָא פָשַׁר מְסָאַב הוּא לְכוֹן׃

Et pectuſculum ſegregationis, & brachium ſeparationis comedetis in loco ſancto, tu & filij tui et domus tua tecum: legitimum tibi, & legitimum filiis tuis datum eſt de ſacrificiis ſalutaribus filiorum Iſrael. 14

Brachium ſeparationis & pectuſculum ſegregationis in oblationibus adipum offerent ſegregare ſegregationem coram Domino, & erit tibi & filiis tuis et filiabus tuis tecum legitimum æternum, quemadmodum præcepit Dominus Moyſi. 15

Et hircum qui pro peccato quærens quæſiuit Moyſes, & hic cõbuſtus fuerat, et iratus eſt Moyſes contra Eleazar & Ithamar filios Aaron, relictos, dicens: 16

Cur non comediſtis quod pro peccato in loco ſancto, quia enim ſancta ſanctorum eſt, hoc dedit vobis comedere, vt auferatis peccatũ cœtus, & propitietis pro eis coram Domino. 17

Non enim illatũ eſt de ſanguine eius in ſanctuarium, iuxta faciem intra comedite illud in loco ſancto, quemadmodum præceptum eſt mihi. 18

Et locutus eſt Aaron ad Moyſen, dicens: Si hodie obtulerunt quæ pro peccato ſuo, & holocauſta ſua coram Domino, & contigerunt mihi hæc, & comedam quod pro peccato hodie, nunquid placitum erit Domino? 19

Et audiuit Moyſes, & placuit illi. 20

CAP. XI.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, dicens: 1

Loquimini filiis Iſrael, dicentes: Hæc animalia, quæ comedetis de omnibus animalibus quæ ſuper terram. 2

Omne animal diuidens vngulam & vngues diuidens duarum vngularum, & reducens ruminationem in animalibus, hæc comedetis. 3

Sed ab his non comedetis ab reducentibus ruminationem & à diuiſas habentibus vngulas & diuidentibus vngues, camelum, quoniam reducit ruminationem hoc, & vngulam non diuidit, immundum hoc vobis. 4

Et chirogryllum, quoniam reducit ruminationem hoc & vngulam non diuidit, immundum hoc vobis. 5

Et leporem, quoniam reducit ruminationem hoc et vngulam non diuidit, immundum hoc vobis. 6

Et ſuem, quoniam diuidit vngulã hoc, & diuidit vngues vngulæ, & hoc non reducit ruminationem, immundum hoc vobis. 7

14 καὶ τὸ σπθωΐον τοῦ ἀφορίσματος, καὶ τὸν βραχίονα τοῦ
ἀφαιρέματος φάγεσθε ἐν τόπῳ ἁγίῳ, σὺ καὶ οἱ υἱοί σου καὶ ὁ
οἶκος σου μετὰ σοῦ· νόμιμόν σοι, καὶ νόμιμον τοῖς υἱοῖς σου ἐδόθη ἀπὸ
15 τῶν θυσιῶν τῶν σωτηρίων τῶν υἱῶν ἰσραήλ. τὸν βραχίονα
τοῦ ἀφαιρέματος καὶ τὸ σπθωΐον τοῦ ἀφορίσματος ἐπὶ τῶν
καρπωμάτων τῶν στέατων προσοίσουσιν ἀφόρισμα ἀφόρισμα
ἔναντι κυρίου· καὶ ἔσται σοι καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατράσι
σου μετὰ σοῦ νόμιμον αἰώνιον, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ
16 μωυσῆ. καὶ τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας ζητῶν
ἐξεζήτησε μωυσῆς· καὶ ὁ ὢν ἐμπεπύρισο· καὶ ἐθυμώθη μωυ-
σῆς ἐπὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ τοὺς υἱοὺς ααρών, τοὺς καταλε-
17 λειμμένους λέγων, διατί οὐκ ἐφάγετε τὸ περὶ τῆς
ἁμαρτίας ἐν τόπῳ ἁγίῳ; ὅτι γὰρ ἅγια ἁγίων ἐστίν· τοῦτο
ἔδωκεν ὑμῖν φαγεῖν, ἵνα ἀφέλητε τὴν ἁμαρτίαν τῆς συναγω-
γῆς, καὶ ἐξιλάσησθε περὶ αὐτῶν ἔναντι κυρίου.
18 ἰδοὺ εἰσῳχθη ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον· κατὰ
πρόσωπον ἔσω φάγεσθε αὐτὸ ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὃν τρόπον συνε-
19 τάγη μοι. καὶ ἐλάλησε ααρὼν πρὸς μωυσῆν, λέγων· εἰ
σήμερον προσηνέχασι τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν καὶ τὰ
ὁλοκαυτώματα αὐτῶν ἔναντι κυρίου, καὶ συμβέβηκέ μοι
ταῦτα, καὶ φάγομαι τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας σήμερον, μὴ ἀρε-
20 στὸν ἔσται τῷ κυρίῳ; καὶ ἤκουσε μωυσῆς, καὶ ἤρεσεν αὐτῷ.

ια.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ααρών, λέγων·
2 λαλήσατε τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγοντες· ταῦτα τὰ κτήνη,
ἃ φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.
3 πᾶν κτῆνος διχηλοῦν ὁπλὴ καὶ ὀνυχισῆρας ὀνυχίζον
δύο χηλῶν, καὶ ἀναγὸν μηρυκισμὸν ἐν τοῖς κτήνεσι, ταῦτα
φάγεσθε.
4 πλὴν ἀπὸ τούτων οὐ φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἀναγόντων μηρυ-
κισμὸν καὶ ἀπὸ τῶν διχηλούντων τὰς ὁπλὰς καὶ ὀνυχιζόντων
ὀνυχισῆρας· τὸν κάμηλον, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο, καὶ
ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν.
5 καὶ τὸν χοιρογρύλλιον, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο καὶ
ὁπλὴν οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν.
6 καὶ τὸν δασύποδα, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο καὶ ὁπλὴν
7 οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν. καὶ τὸν ὗν, ὅτι διχη-
λεῖ ὁπλὴν τοῦτο, καὶ ὀνυχίζει ὄνυχας ὁπλῆς, καὶ τοῦτο οὐκ
ἀνάγει μηρυκισμόν· ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Pectuſculum quoque eleuationis & femur quod ſeparatum eſt, edetis in loco mundo tu & filij tui, & filiæ tuæ tecum, quoniam portio tua & portio filiorum tuorum eſt, quæ data ſunt de hoſtia ſanctificationum filiorum Iſrael. [15] Femur quod ſeparatum eſt & pectus eleuationis cum oblationibus adipum offerent, vt eleuentur eleuatione coram Domino, eritque tibi & filiis tuis tecum in pactum ſempiternum, ſicut præcepit Dominus. [16] Hircum autem qui oblatus fuerat pro peccato requirens requiſiuit Moyſes: & ecce exuſtus erat. Et iratus eſt contra Eleazar & contra Ithamar filios Aaron qui remanſerant, dicens: [17] Quare non comediſtis hoſtiam pro peccato in loco ſancto? ſanctum enim ſanctorum eſt, & eam tradidit vobis ad parcendum ſuper peccata congregationis, ad propitiandum pro eis coram Domino. [18] Ecce non eſt illatum de ſanguine illius in domum ſanctuarij intrinſecus, & ideo debueratis eam comedere in ſanctuario, ſicut præceptum eſt mihi. [19] Locutusque eſt Aaron cum Moyſe: Ecce hodie obtulerunt hoſtias pro peccatis ſuis & holocauſta ſua coram Domino, & acciderunt mihi tales tribulationes, & ſi comediſſem hodie hoſtiam pro peccato, nunquid rectum eſſet coram Domino? [20] Audiuitque Moyſes, & placuit in oculis eius.

CAP. XI.

[1] LOcutusque eſt Dominus cum Moyſe & cum Aaron, dicens eis: [2] Loquimini cum filiis Iſrael dicentes: Hæc ſunt animalia quæ comedere debetis de cunctis animalibus quæ ſunt ſuper terram. [3] Omne quod diuidit plantam in duas vngulas & ruminat in animalibus, illud comedetis. [4] Veruntamen hæc non comedetis de ruminantibus & de diuidentibus vngulam, camelum qui ruminat & vngulam non diuidit, immundus erit vobis. [5] Chirogryllus quoque qui ruminat & vngulam non diuidit, immundus erit vobis. [6] Et lepus qui ruminat & vngulam non diuidit, immundus erit vobis. [7] Et ſus qui diuidit vngulam & in duas vngulas plantam diuidit, ſed ipſe non ruminat, immundus erit vobis.

8 * מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגָּעוּ טְמֵאִים
9 הֵם לָכֶם׃ * אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל
אֲשֶׁר־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמַּיִם בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים
10 אֹתָם תֹּאכֵלוּ׃ * וְכֹל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת
בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים מִכֹּל שֶׁרֶץ הַמַּיִם וּמִכֹּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה
11 אֲשֶׁר בַּמָּיִם שֶׁקֶץ הֵם לָכֶם׃ * וְשֶׁקֶץ יִהְיוּ לָכֶם
12 מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ וְאֶת־נִבְלָתָם תְּשַׁקֵּצוּ׃ * כֹּל
אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמָּיִם שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם׃
13 * וְאֶת־אֵלֶּה תְּשַׁקְּצוּ מִן־הָעוֹף לֹא יֵאָכְלוּ שֶׁקֶץ הֵם
14 אֶת־הַנֶּשֶׁר וְאֶת־הַפֶּרֶס וְאֶת־הָעָזְנִיָּה׃ * וְאֶת־
15 הַדָּאָה וְאֶת־הָאַיָּה לְמִינָהּ׃ * אֵת כָּל־עֹרֵב לְמִינוֹ׃
16 * וְאֶת בַּת הַיַּעֲנָה וְאֶת הַתַּחְמָס וְאֶת הַשָּׁחַף וְאֶת הַנֵּץ
17 לְמִינֵהוּ׃ * וְאֶת־הַכּוס וְאֶת־הַשָּׁלָךְ וְאֶת־הַינְשׁוּף׃
18 * וְאֶת־הַתִּנְשֶׁמֶת וְאֶת־הַקָּאָת וְאֶת־הָרָחָם׃ * וְאֶת
19 הַחֲסִידָה הָאֲנָפָה לְמִינָהּ וְאֶת־הַדּוכִיפַת וְאֶת־הָעֲטַלֵּף׃
20 * כֹּל שֶׁרֶץ הָעוֹף הַהֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם׃
21 * אַךְ אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל שֶׁרֶץ הָעוֹף הַהֹלֵךְ עַל־
אַרְבַּע אֲשֶׁר־לֹא כְרָעַיִם מִמַּעַל לְרַגְלָיו לְנַתֵּר בָּהֵן עַל־
22 הָאָרֶץ׃ * אֶת־אֵלֶּה מֵהֶם תֹּאכְלוּ אֶת־הָאַרְבֶּה לְמִינֵהוּ
וְאֶת־הַסָּלְעָם לְמִינֵהוּ וְאֶת־הַחַרְגֹּל לְמִינֵהוּ וְאֶת־הֶחָגָב
23 לְמִינֵהוּ׃ * וְכֹל שֶׁרֶץ הָעוֹף אֲשֶׁר־לוֹ אַרְבַּע רַגְלָיִם
24 שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם׃ * וְלְאֵלֶּה תִּטַּמְּאוּ כָּל־הַנֹּגֵעַ
25 בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃ * וְכָל־הַנֹּשֵׂא מִנִּבְלָתָם
26 יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ * לְכָל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר
הִוא מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֶׁסַע אֵינֶנָּה שֹׁסַעַת וְגֵרָה אֵינֶנָּה
מַעֲלָה טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהֶם יִטְמָא׃
27 * וְכֹל הוֹלֵךְ עַל־כַּפָּיו בְּכָל־הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת עַל־
אַרְבַּע טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל־הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד־
28 הָעָרֶב׃ * וְהַנֹּשֵׂא אֶת־נִבְלָתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא
עַד־הָעָרֶב טְמֵאִים הֵם לָכֶם׃

8 * Horum carnibus non vescemini, nec ca-
B dauera cõtingetis, quia immunda sunt vobis.
9 * Hæc etiam sunt quæ gignuntur in aquis:
& vesci licitum est. Omne quod habet pennu
las & squamas, tam in mari quàm in flumini-
10 bus & stagnis, comedetis. * Quicquid autẽ
pennulas & squamas non habet eorum quæ
in aquis mouentur & viuunt; abominabile
11 vobis execrandúmq; erit. * Carnes eorum
C non comedetis, & morticina vitabitis.
12 * Cuncta quæ non habẽt pennulas & squa
13 mas in aquis, polluta erũt. * Hæc sunt quæ
de auibus comedere non debetis, & vitanda
sunt vobis. Aquilam & gryphum & halietũ.
14 * Et miluum ac vulturẽ iuxta genus suum.
15 * Et omne coruini generis in similitudinẽ
16 suã. * Struthionẽ & noctuã & larũ & accipi-
17 trẽ iuxta genus suũ. * Bubonẽ & mergulũ &
18 ibin; * Et cygnũ & onocrotalũ & porphyrio-
19 nem: * Herodionẽ & caradrion iuxta genus
suum. Vpupam quoque & vespertilionem.
20 * Omne de volucribus quod graditur su-
per quatuor pedes, abominabile erit vobis.
21 * Quicquid autem ambulat quidem super
D quatuor pedes: sed habet longiora retro cru-
22 ra per quę salit super terram, * Comedere de-
betis: vt est bruchus in genere suo, & attacus
atque ophimachus atq; locusta, singula iuxta
23 genus suum. * Quicquid autẽ ex volucri-
bus quatuor tantum habet pedes, execrabile
24 erit vobis. * Et quicunque morticina eorũ
tetigerit, polluetur, & erit immundus vsq; ad
25 vesperũ. * Et si necesse fuerit vt portetur quid-
piam horũ mortuũ, lauabit vestimẽta sua, &
26 immũdus erit vsq; ad occasum solis. * Omne
animal quod habet quidẽ vngulá, sed nõ diui
dit eã, nec ruminat, immũdũ erit, & quicquid
27 tetigerit illud, cõtaminabitur. * Quod ambu
lat super manus ex cũctis animãtibus q̃ ince-
dũt quadrupedia immũdũ erit. Qui tetigerit
morticina eorum, polluetur vsq; ad vesperũ.
28 * Et qui portauerit huiusmodi cadauera, la-
E uabit vestimẽta sua, & immũdus erit vsq; ad
vesperũ, quia omnia hęc immũda sunt vobis.

תרגום אונקלוס

8 מִבְּשָׂרֵיהוֹן לָא תֵיכְלוּן וּבְנִבְלָתְהוֹן לָא תִקְרְבוּן מְסָאֲבִין אִנּוּן לְכוֹן׃ 9 יָת דֵּין תֵּיכְלוּן מִכֹּל דִּי בְמַיָּא כֹּל דְּלֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִּין בְּמַיָּא בְּיַמְמָיָא
וּבְנַחֲלַיָּא יָתְהוֹן תֵּיכְלוּן׃ 10 וְכֹל דְּלֵית לֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִּין בְּיַמְמָיָא וּבְנַחֲלַיָּא מִכֹּל נַפְשָׁא דְּמַיָּא וּמִכֹּל נַפְשָׁא חַיְתָא דִּי בְמַיָּא שְׁקָצָא אִנּוּן לְכוֹן׃
11 וְשִׁקְצָא יְהוֹן לְכוֹן מִבְּשְׂרֵיהוֹן לָא תֵיכְלוּן וְיָת נִבְלְתְהוֹן תְּשַׁקְּצוּן׃ 12 כֹּל דְּלֵית לֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִּין בְּמַיָּא שְׁקָצָא הוּא לְכוֹן׃ 13 וְיָת אִלֵּין
תְּשַׁקְּצוּן מִן עוֹפָא לָא יִתְאֲכְלוּן שְׁקָצָא אִנּוּן נִשְׁרָא וְעַר וְעָזְנָיָא׃ 14 וְדַיְתָא וְטָרְפְיְתָא לְזַנֵּהּ׃ 15 יָת כָּל עוֹרְבָא לְזַנֵּיהּ׃ 16 וְיָת בַּת נַעֲמְיְתָא
וְצִיצָא וְצִפַּר שַׁחְפָּא וְנָצָא לְזַנּוֹהִי׃ 17 וְקִדְיָא וְשַׁלִּינוּנָא וְקִיפוֹפָא׃ 18 וּבוּתָא וְקָתָא וְרָקְרָקָא׃ 19 וְחַזְרִיתָא וְאִיבִּי לְזַנֵּהּ וְנֶגֶר טוּרָא
וַעֲטַלְפָּא׃ 20 כָּל רָחֲשָׁא דְּעוֹפָא דְּמְהַלֵּךְ עַל אַרְבַּע שְׁקָצָא הוּא לְכוֹן׃ 21 בְּרַם יָת דֵּין תֵּיכְלוּן מִכֹּל רָחֲשָׁא דְּעוֹפָא דְּמְהַלֵּךְ עַל אַרְבַּע דְּלֵיהּ
קַרְסוּלִין מֵעִלַּוֵי רַגְלוֹהִי לְקַפָּצָא בְּהוֹן עַל אַרְעָא׃ 22 יָת אִלֵּין מִנְּהוֹן תֵּיכְלוּן יָת גּוּבָא לְזַנֵּיהּ וְיָת רַשׁוֹנָא לְזַנּוֹהִי וְיָת חַרְגֹּלָא לְזַנּוֹהִי וְיָת חֲגָבָא לְזַנּוֹהִי׃
23 וְכֹל רָחֲשָׁא דְּעוֹפָא דְּלֵיהּ אַרְבַּע רַגְלִין שְׁקָצָא הוּא לְכוֹן׃ 24 וְלְאִלֵּין תִּסְתָּאֲבוּן כָּל דְּיִקְרַב בִּנְבִלְתְהוֹן יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 25 וְכָל
דְּיִשּׂוֹל מִנִּבְלְתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 26 לְכָל בְּעִירָא דְּהִיא סְדִיקָא פַּרְסָתָא וְטִלְפִּין לָא אִיתַהָא וּפִשְׁרָא לָא אִיתַהָא
מְסָקָא מְסָאֲבִין אִנּוּן לְכוֹן כָּל דְּיִקְרַב בִּנְבִלְתְהוֹן יְהֵי מְסָאַב׃ 27 וְכֹל דִּמְהַלֵּךְ עַל יְדוֹהִי בְּכָל חֵיתָא דִּמְהַלְּכָא עַל אַרְבַּע מְסָאֲבִין
אִנּוּן לְכוֹן כָּל דְּיִקְרַב בִּנְבִלְתְהוֹן יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 28 וּדְיִשּׂוֹל יָת נִבְלְתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא מְסָאֲבִין
אִנּוּן לְכוֹן׃

8 ἀπὸ κρεῶν αὐτῶν οὐ φάγεσθε· καὶ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν οὐχ
9 ἅψεσθε· ἀκάθαρτα ταῦτα ὑμῖν. ‡καὶ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ
πάντων τῶν ἐν τοῖς ὕδασιν, πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτοῖς πτερύγια
καὶ λεπίδες ἐν τοῖς ὕδασι, καὶ ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν τοῖς χει-
10 μάρροις, ταῦτα φάγεσθε. ‡καὶ πάντα ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πτε-
ρύγια, οὐδὲ λεπίδες ἐν τοῖς ὕδασι καὶ ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ ἐν
τοῖς χειμάρροις, ἀπὸ πάντων ὧν ἐρεύγεται τὰ ὕδατα, καὶ ἀπὸ
πάσης ψυχῆς ζώσης τῆς ἐν τῷ ὕδατι, βδέλυγμά ἐστι, καὶ βδέ-
11 λυγμα ἔσται ὑμῖν. ‡ἀπὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν οὐκ ἔδεσθε· καὶ
12 τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν βδελύξεσθε. ‡καὶ πάντα ὅσα οὐκ
ἔστιν ἐν αὐτοῖς πτερύγια, οὐδὲ λεπίδες τῶν ἐν τοῖς ὕδασι, βδέλυ-
13 γμα τοῦτό ἐστιν ὑμῖν. ‡καὶ ταῦτα βδελύξεσθε ἀπὸ τῶν πε-
τεινῶν, καὶ οὐ βρωθήσεται, βδέλυγμά ἐστι· τὸν ἀετόν, καὶ τὸν γρύ-
14 πα, καὶ τὸν ἁλιάετον. ‡καὶ τὸν γύπα, καὶ ἰκτῖνα, καὶ τὰ
15 ὅμοια αὐτῷ. ‡καὶ πάντα τὰ κόρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ.
16 ‡καὶ στρουθόν, καὶ γλαῦκα, καὶ λάρον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῶν· καὶ ἱέ-
17 ρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. ‡καὶ νυκτικόρακα, καὶ καταρράκτην,
18 καὶ ἶβιν. ‡καὶ πορφυρίωνα, καὶ πελεκάνα, καὶ κύκνον. ‡καὶ ἀρώδιον,
19 καὶ χαλάνδριον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῶν, καὶ ἔποπα, καὶ νυκτερίδα.
20 ‡καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῶν πετεινῶν, ἃ πορεύεται ἐπὶ τετρά-
21 ρων, βδέλυγμά ἐστιν ὑμῖν. ‡ἀλλ' ἢ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ τῶν
ἑρπετῶν τῶν πετεινῶν, ἃ πορεύεται ἐπὶ τετράρων, ἃ ἔχει σκέλη
22 ἀνώτερον τῶν ποδῶν αὐτῶν, πηδᾶν ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς γῆς. ‡καὶ
ταῦτα φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν, τὸν βροῦχον, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· καὶ
τὸν ἀτταλικόν, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ· καὶ τὸν ὀφιομάχην, καὶ τὰ ὅ-
23 μοια αὐτῷ, καὶ τὴν ἀκρίδα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῇ. ‡καὶ πᾶν ἑρ-
πετὸν ἀπὸ τῶν πετεινῶν, οἷς εἰσὶ τέσσαρες πόδες, βδέλυγμα
24 ὑμῖν ἐστίν, καὶ ἐν τούτοις μιανθήσεσθε. ‡πᾶς ὁ ἁπτόμενος
25 τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἕως ἑσπέρας. ‡καὶ
πᾶς ὁ αἴρων τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
26 καὶ ἀκάθαρτος ἕως ἑσπέρας. ‡καὶ ἐν πᾶσι τοῖς κτή-
νεσιν ὃ ἐστι διχηλοῦν ὁπλήν, καὶ ὀνυχισμὸν οὐκ ὀνυχίζει, καὶ μηρυ-
κισμὸν οὐ μαρυκᾶται, ἀκάθαρτα ἔσται ὑμῖν· πᾶς ὁ ἁπτόμε-
νος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἕως ἑσπέρας.
27 ‡καὶ πᾶν ὃ πορεύεται ἐπὶ χειρῶν αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς θηρίοις,
ἃ πορεύεται ἐπὶ τετράρων, ἀκάθαρτα ἔσται ὑμῖν· πᾶς ὁ ἁπτό-
μενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἕως ἑσπέρας.
28 ‡καὶ ὁ αἴρων τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
καὶ ἀκάθαρτος ἕως ἑσπέρας· ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσται ὑμῖν.

‡ A carnibus ipſorũ non comedetis, et per ſe mortua ipſa nõ tangetis: immunda hæc vobis. 8 *‡ Et hæc comedetis ab omnibus quæ in aquis, omnia quæ ſunt in eis alæ & ſquamæ in aquis, et in maribus, & in torrentibus: hæc comedetis.* 9 *‡ Et omnia quæ nõ ſunt illis alæ, neq; ſquamæ in aquis & in maribus & in torrentibus, ab omnibus quæ eructant aquæ, & ab omni anima viuente quæ in aqua, abominatio eſt, et abominatio erunt vobis.* 10 *‡ De carnibus eorum nõ comedetis, & morticinia eorum abominabimini.* 11

‡ Et omnia quæcunque non ſunt in eis pennulæ, neq; ſquamæ ex his quæ in aquis, abominatio hoc eſt vobis. 12 *‡ Et hæc abominabimini ab auibus, & nõ comedentur, abominatio eſt: aquilam & gryphum, & haliæetum.* 13 *‡ Et vulturem, & miluum, & ſimilia illi.* 14 *‡ Et omnia corui genera, & ſimilia illi.* 15

‡ Et ſtruthionẽ, & noctuã, et larũ, & ſimilia illis, 16 *& accipitrem, & ſimilia illi.* 17 *‡ Et nycticoracẽ, & mergulũ, & ibin.* 18 *‡ Et porphyrionẽ, & pelicanũ, & cygnum.* 19 *‡ Et herodionem, & chalandrion, & ſimilia illis; & vupupã, & veſpertilionẽ.* 20 *‡ Et omnia reptilia auium, quæ ambulãt ſuper quatuor, abominatio eſt vobis.* 21 *‡ Sed hæc comedetis à reptilibus auium, quæ ambulãt ſuper quatuor, quæ habẽt crura ſuperius pedibus eorũ, ad ſaltãdum in ipſis ſuper terram.* 22 *‡ Et hæc comedetis ab ipſis, bruchum, & ſimilia illi, & attacum, & ſimilia illi, & ophiomachum, & ſimilia illi: & locuſtam, & ſimilia illi.*

‡ Et omne reptile ab auibus, quibus ſunt quatuor pedes, abominatio vobis eſt, & in his polluemini. 23 *‡ Omnis tangens morticinia eorum, immundus erit vſq; ad veſperã.* 24 *‡ Et omnis tollens morticinia illorũ, lauabit veſtes ſuas, & immundus erit vſq; ad veſperam.* 25 *‡ Et in omnibus animalibus quod eſt diuiſam habens vngulam, & vngues diuidit, & ruminationem non ruminat, immunda erunt vobis: omnis tangens morticinia illorum, immundus erit vſque ad veſperam.* 26

‡ Et omne quod ambulat ſuper manus ſuas in omnibus animalibus, quæ ambulant ſuper quatuor, immunda erunt vobis: omnis tangens morticinia illorũ, immundus erit vſq; ad veſperam. 27 *‡ Et tollens morticinia illorũ, lauabit veſtes ſuas, et immundus erit vſq; ad veſperã: immunda hæc erũt vobis.* 28

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8] De carnibus eorum non comedetis, & cadauera eorum non tangetis, immunda erunt vobis. [9] Hæc autem comedetis de omnibus quæ ſunt in aquis, omnia quæ habent pennulas & ſquamas in aquis in mari & in torrentibus ea comedetis. [10] Et quod non habet pennulas & ſquamas in mari, & in torrentibus de omni reptili aquarum, & omni anima viuenti eorum quæ ſunt in aquis, abominabile erit vobis. [11] De carnibus eorum non comedetis, & cadauera eorum vitabitis. [12] Omne quod non habet, pennulas & ſquamas in aquis abominabile erit vobis.

[13] Hæc quoque vitabitis de auibus, non comedentur, quia vitanda ſunt: aquilam & gryphum, & haliætum. [14] Et miluum ac vulturem iuxta genus ſuum. [15] Et omnem coruum in genere ſuo. [16] Et filiam ſtruthionis, & noctuam, & larum, & accipitrem iuxta genus ſuum. [17] Bubonem & mergulum, & ibin. [18] Et cygnum & onocrotalum, & porphyrionem. [19] Et herodionem & caradrion iuxta genus ſuum: & vpupam, & veſpertilionem. [20] Omne reptile de volucribus quod graditur ſuper quatuor pedes, abominabile erit vobis. [21] Veruntamen hæc comedetis de omnibus reptilibus auium gradientium ſuper quatuor pedes, quicquid habet genua deſuper pedes eius per quæ ſalit ſuper terram.

[22] Hæc ſunt quæ ex eis comedetis, locuſtam iuxta genus ſuum, & attacum atque ophimachum in genere ſuo, & bruchum in genere ſuo.

[23] Omne autem reptile auium quod habet quatuor pedes, abominabile erit vobis. [24] Propter hæc quoque immundi eritis, omnisqui tetigerit morticinia eorum, erit immundus vſque ad veſperam. [25] Et qui portauerit de morticiniis eorum, lauabit veſtimenta ſua, & erit immundus vſque ad veſperam. [26] Omne animal quod diuidit vngulam, & plantam non diuidit nec ruminat, immundum eſt vobis. omnis qui tetigerit morticinia eorum, erit immundus. [27] Et omne quod ambulat ſuper manus ſuas ex omnibus animantibus quæ gradiuntur ſuper quatuor pedes, immundum erit vobis: omnis qui tetigerit cadauera eorum, erit immundus vſque ad veſperam. [28] Et qui portauerit cadauera eorum, lauabit veſtimenta ſua, & erit immundus vſque ad veſperam, immunda enim erunt vobis.

29 * וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ הַחֹלֶד
30 וְהָעַכְבָּר וְהַצָב לְמִינֵהוּ: * וְהָאֲנָקָה וְהַכֹּחַ וְהַלְטָאָה
31 וְהַחֹמֶט וְהַתְּנִשְׁמֶת: * אֵלֶּה הַטְּמֵאִים לָכֶם בְּכָל־
הַשֶּׁרֶץ כָּל־הַנֹּגֵעַ בָּהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא עַד־הָעָרֶב:
32 * וְכֹל אֲשֶׁר־יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא מִכָּל כְּלִי־
עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ־עוֹר אוֹ שָׂק כָּל־כְּלִי אֲשֶׁר־יֵעָשֶׂה
מְלָאכָה בָהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב וְטָהֵר:
33 * וְכָל־כְּלִי־חֶרֶשׂ אֲשֶׁר־יִפֹּל מֵהֶם אֶל־תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר
34 בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבֹּרוּ: * מִכָּל־הָאֹכֶל אֲשֶׁר
יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא וְכָל־מַשְׁקֶה אֲשֶׁר
35 יִשָּׁתֶה בְּכָל־כְּלִי יִטְמָא: * וְכֹל אֲשֶׁר־יִפֹּל מִנִּבְלָתָם
עָלָיו יִטְמָא תַּנּוּר וְכִירַיִם יִתָּץ טְמֵאִים הֵם וְטְמֵאִים יִהְיוּ
36 לָכֶם: * אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה־מָיִם יִהְיֶה טָהוֹר וְנֹגֵעַ
37 בְּנִבְלָתָם יִטְמָא: * וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל־כָּל־זֶרַע
38 זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ טָהוֹר הוּא: * וְכִי יִתַּן־מַיִם עַל־זֶרַע
39 וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא לָכֶם: * וְכִי
יָמוּת מִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר־הִיא לָכֶם לְאָכְלָה הַנֹּגֵעַ
40 בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד־הָעָרֶב: * וְהָאֹכֵל מִנִּבְלָתָהּ
יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב וְהַנֹּשֵׂא אֶת־נִבְלָתָהּ
41 יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב: * וְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ
42 עַל־הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל: * כֹּל הוֹלֵךְ עַל־גָּחוֹן
וְכֹל הוֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע עַד כָּל־מַרְבֵּה רַגְלַיִם לְכֹל־
הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי־שֶׁקֶץ הֵם:
43 אַל־תְּשַׁקְּצוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ
44 וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם: * כִּי אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וְהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ
אָנִי וְלֹא תְטַמְּאוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הָרֹמֵשׂ
45 עַל־הָאָרֶץ: * כִּי אֲנִי יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לִהְיֹת לָכֶם לֵאלֹהִים וְהְיִיתֶם קְדֹשִׁים
כִּי קָדוֹשׁ אָנִי:

29 * Hæc quoq; inter polluta reputabuntur de his quæ mouentur in terra, muſtela & mus & crocodilus: ſingula iuxta genus ſuum.
30 *Mygale, chameleon, & ſtellio, & lacerta &
31 talpa. *Omnia hæc immunda ſunt. Qui tetigerit morticina eorum, immundus erit vſq;
32 ad veſperũ. *Et ſuper quod ceciderit quicquã de morticinis eorum, polluetur tam vas ligneum & veſtimentum quàm pelles & cilicia, & in quocunq; fit opus, tingẽtur aqua &
F polluta erunt vſq; ad veſperum, & ſic poſtea
33 mundabuntur. *Vas autẽ fictile in quod horum quicquã intrò ceciderit, polluetur, & id-
34 circo frangẽdum eſt. * Omnis cibus quem comedetis, ſi fuſa fuerit ſuper eum aqua, immundus erit, & omne liquẽs quod bibitur de
35 vniuerſo vaſe, immundũ erit. *Et quicquid de morticinis huiuſcemodi ceciderit ſuper illud, immundum erit, ſiue clibani, ſiue chytro podes deſtruentur, & immundi erunt.
36 *Fontes verò & ciſternæ & omnis aquarum cõgregatio munda erit. Qui morticina eorũ
37 tetigerit, polluetur. * Si ceciderit ſuper ſe-
38 mentem, non polluet eam. * Si autẽ quiſpiã
G aqua ſementem perfuderit, & poſtea mortici-
39 nis tacta fuerit, ilico polluetur. *Si mortuũ fuerit animal quod licet vobis comedere, qui cadauer eius tetigerit immundus erit vſq; ad
40 veſperum. * Et qui comederit ex eo quippiam ſiue portauerit, lauabit veſtimẽta ſua, &
41 immundus erit vſq; ad veſperum. * Omne quod reptat ſuper terrã, abominabile erit, nec
42 aſſumetur in cibum. * Quicquid ſuper pectus quadrupes graditur, & multos habet pedes, ſiue per humum trahitur, nõ comedetis:
43 quia abominabile eſt. *Nolite contaminare animas veſtras, nec tangatis quicquá eorũ,
44 ne immũdi ſitis. *Ego ſum enim Dominus Deus veſter: ſancti eſtote, quia ego ſanctus ſum. ne polluatis animas veſtras in omni re-
45 ptili quod mouetur ſuper terrã. * Ego enim ſum Dominus qui eduxi vos de terra Ægypti, vt eſſem vobis in Deum. Sancti eritis, quia ego ſanctus ſum.

תרגום אונקלוס

29 וְדִין לְכוֹן דְּמִסָּאֲב בְּרִחְשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא חוֹלְדָא וְעַכְבְּרָא וְצַבָּא לְזִנּוֹהִי: 30 וְוַיְלָא וְכוֹחָא וְחַלְטָתָא וְחוּמְטָא וְאַשׁוּתָא: 31 אִילֵּין
דְּמִסָּאֲבִין לְכוֹן בְּכָל דְּיִקְרַב בְּהוֹן בְּמוֹתְהוֹן יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא: 32 וְכָל דְּיִפֵּל עֲלוֹהִי מִנְּהוֹן בְּמוֹתְהוֹן יְהֵי מְסָאַב מִכָּל מָאן דְּאָע אוֹ לְבוּשׁ
אוֹ מִשַּׁךְ אוֹ שָׁק כָּל מָאן דְּיִתְעֲבִיד עִיבִידְתָּא בְּהוֹן בְּמַיָּא יִתְעֵל וְיֵהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וְיֵדְכֵּי: 33 וְכָל מָאן דְּחַסָּף דְּיִפֵּל מִנְּהוֹן לְגַוֵּיהּ כָּל דִּי בְגַוֵּהּ יְסָתָאַב
וְיָתֵיהּ תְּתַבְּרוּן: 34 מִכָּל מֵיכָל דְּיִתְאֲכֵל דְּיֵעָלוֹן עֲלוֹהִי מַיָּא יְהֵי מְסָאַב וְכָל מַשְׁקֵי דְּיִשְׁתֵּיהִי בְּכָל מָאן יְהֵי מְסָאַב: 35 וְכֹל דְּיִפֵּיל מִנְּבִלְתְּהוֹן
עֲלוֹהִי יְהֵי מְסָאַב תַּנּוּר וְכִירַיִם יִתְּרְעוּן מְסָאֲבִין אִינוּן וּמְסָאֲבִין יְהוֹן לְכוֹן: 36 בְּרַם מַעְיָן וְגוּב בֵּירַת כְּנִישׁוּת מַיָּא יְהֵי דְּכֵי וּדְיִקְרַב בְּנִבְלְתְּהוֹן
יְהֵי מְסָאַב: 37 וַאֲרֵי יִפֵּל מִנְּבִלְתְּהוֹן עַל כָּל בַּר זַרְעָא זְרִיעַ דְּיִזְדְּרַע דְּכֵי הוּא: 38 וַאֲרֵי יִתְיְהַבוּן מַיָּא עַל בַּר זַרְעָא וְיִפֵּל מִנְּבִלְתְּהוֹן עֲלוֹהִי מְסָאַב
הוּא לְכוֹן: 39 וַאֲרֵי יְמוּת מִן בְּעִירָא דְּהִיא לְכוֹן לְמֵיכָל דְּיִקְרַב בְּנִבִילְתָּהּ יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא: 40 וּדְיֵכוּל מִנְּבִלְתָּהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיֵהֵי
מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וּדְיִשּׂוּל יַת נְבִלְתָּהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיֵהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא: 41 וְכָל רָחֵשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא שִׁקְצָא הוּא לָא יִתְאֲכֵל: 42 כֹּל
דְּמְהַלֵּךְ עַל מְעוֹהִי וְכֹל דְּמְהַלֵּךְ עַל אַרְבַּע עַד כָּל סַגִּיאוּת רַגְלִין לְכָל רָחֵשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא לָא תֵיכְלוּנוּן אֲרֵי שִׁקְצָא אִנּוּן:
תְּשַׁקְּצוּן יַת נַפְשָׁתֵיכוֹן בְּכָל רָחֵשָׁא דְּרָחֵישׁ וְלָא תְסַתָּאֲבוּן בְּהוֹן וְתִסְתָּאֲבוּן בְּהוֹן: 44 אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְתִתְקַדְּשׁוּן וְתְהוֹן קַדִּישִׁין
אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא וְלָא תְסַאֲבוּן יַת נַפְשָׁתֵיכוֹן בְּכָל רָחֵשָׁא דְּרָחֵישׁ עַל אַרְעָא: 45 אֲרֵי אֲנָא יְיָ דְּאַסֵּיקִית יַתְכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְמֶהֱוֵי לְכוֹן
לֵאלָהּ וּתְהוֹן קַדִּישִׁין אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא:

29 * Et hæc vobis immunda ex reptilibus quæ re-
ptant ſuper terram, muſtella & mus, & crocodilus
terreſtis, & ſimilia illi. 30 * Mygale & chamæleon,
& ſtellio, & lacerta, & talpa. 31 * Hæc immunda
erunt vobis ab omnibus reptilibus quæ ſerpũt ſuper
terram: omnis tangens morticinia illorũ, immundus
erit vſq; ad veſperã. 32 * Et omne in quod inciderit
ſuper illud de mortuis ipſorũ, immundũ erit ab omni
vaſe ligneo, vel veſte, vel pelle, vel ſacco: omne vas
in quo factum fuerit opus in ipſo in aquã tingetur,
& immundũ erit vſq; ad veſperã, & purum erit.
33 * Et omne vas fictile, in quod inciderit ab ipſis in-
tus, quæ intus fuerint, immũda erũt, & ipſum con-
teretur. 34 * Et omnis cibus qui comeditur, in quod ſu-
perinciderit in ipſum aqua, immũdus erit vobis, et
omne potum quod bibitur in omni vaſe, immundum
erit. 35 * Et omne in quo inciderit à morticinijs ipſorũ
ſuper illud, immundum erit: clibani & chytropodes
deſtruentur; immũda hæc erunt, et immunda erunt
vobis. 36 * Præter fontes aquarum, & lacũ, & con
gregationẽ aquæ, erit mundũ: qui tetigerit mortici-
nia illorũ, immundus erit. 37 * Si autem ceciderit ex
morticinijs illorũ ſuper omne ſemẽ ſeminabile, quod
ſeminabitur, mundum eſt. 38 * Si aũt effuſa fuerit
aqua ſuper omne ſemen, & ceciderit ex morticinijs
illorũ ſuper illud, immũdũ eſt vobis. 39 * Si aũt mortuũ
fuerit ex animalibus, quod eſt vobis comedere hoc,
tangens morticinia illorũ, immũdus erit vſq; ad ve-
ſperã. 40 * Et comedẽs à morticinijs eorũ, lauabit veſtes
ſuas, et immũdus erit vſq; ad veſperã, et tollẽs mor-
ticinia eorũ, lauabit veſtimẽta ſua, et lauabitur aqua
et immũdus erit vſq; ad veſperã: 41 * Et omne reptile,
quod ſerpit ſuper terrã, abominatio eſt hoc vobis, nõ
comedetur. 42 * Et omne ambulans ſuper ventrẽ, &
omne ambulans ſuper quatuor ſemper, quod multi-
plicat pedibus in omnibus reptilibus reptãtibus ſu-
per terrã, nõ comedetis illud, qm̃ abominatio hoc eſt.
43 * Et nõ cõtaminetis animas veſtras in omnibus re-
ptilibus reptãtibus ſuper terrã, et nõ polluemini in
his, et nõ immũdi eritis in ipſis. 44 * Quoniã ego ſum Do
minus Deus veſter, et ſanctificabimini, et eritis ſan
cti, quoniã ſanctus ſum ego Dominus Deus veſter,
et non polluetis animas veſtras in omnibus reptili-
bus quæ mouentur ſuper terram. 45 * Quoniã ego ſum
Dominus qui eduxi vos de terra Ægypti, vt eſſem veſter Deus; & eritis ſancti, quoniam ſanctus ſum ego Dominus.

29 * Ⓒ Ταῦτα ὑμῖν ἀκάθαρτα τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τ
γῆς· ἡ γαλῆ, Ⓒ ὁ μῦς, Ⓒ ὁ κροκόδειλος ὁ χερσαῖος· Ⓒ τὰ ὅμοια
30 αὐτῷ. * μυγάλη, Ⓒ χαμαιλέων, Ⓒ ἀσκαλαβώτης, Ⓒ σαῦρα,
31 Ⓒ ἀσπάλαξ. * Ταῦτα ἀκάθαρτα ἔσαι ὑμῖν ἀπὸ πάντων τῶν
ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τὴν γῆν· πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῶν θνη-
32 σιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας. * Ⓒ πᾶν ἐφ' ὃ ἂν
ἐπιπέσῃ ἐπ' αὐτὸ ἐπὶ τεθνηκότων αὐτῶν, ἀκάθαρτον ἔσαι ἀπὸ
παντὸς σκεύους ξυλίνου, ἢ ἱματίου, ἢ δέρματος, ἢ σάκκου· πᾶν
σκεῦος ᾧ ἐὰν ποιηθῇ ἔργον ἐν αὐτῷ εἰς ὕδωρ βαφήσε), Ⓒ ἀκά-
33 θαρτον ἔσαι ἕως ἑσπέρας· Ⓒ καθαρὸν ἔσαι. * Ⓒ πᾶν σκεῦος ὀστρά-
κινον, εἰς ὃ ἂν ἐμπέσῃ ἀπ' αὐτῶν ἔνδον, ὅσα ἂν ἔνδον ᾖ, ἀκάθαρτα
34 ἔσαι, Ⓒ αὐτὸ συντριβήσε). * ᾗ πᾶν βρῶμα, ὃ ἐσθίεται, εἰς ὃ ἐὰν
ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτὸ ὕδωρ, ἀκάθαρτον ἔσαι ὑμῖν· Ⓒ πᾶν ποτόν, ὃ
35 πίνε) ἐν παντὶ ἀγγείῳ, ἀκάθαρτον ἔσαι. * Ⓒ πᾶν ἐφ' ᾧ ἂν ἐπι
πέσῃ ἀπὸ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπ' αὐτό, ἀκάθαρτον ἔσαι·
κλίβανοι Ⓒ χυτρόποδες καθαιρεθήσον)· ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσαι·
36 Ⓒ ἀκάθαρτα ἔσον) ὑμῖν. * πλὴν πηγῶν ὑδάτων, Ⓒ λάκκος, Ⓒ
συναγωγῆς ὕδατος, ἔσαι καθαρόν· ὁ δὲ ἁπτόμενος τῶν θνησι-
37 μαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσαι. * ἐὰν δὲ ἐπιπέσῃ τῶν θνησι-
μαίων αὐτῶν ἐπὶ πᾶν σπέρμα σπόριμον, ὃ σπαρήσε), καθα-
38 ρόν ἐστιν. * ἐὰν δὲ ἐπιχυθῇ ὕδωρ ἐπὶ πᾶν σπέρμα, καὶ ἐπιπέ-
σῃ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν ἐπ' αὐτό, ἀκάθαρτόν ἐστιν ὑμῖν.
39 * ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ τῶν κτηνῶν, ὅ ἐστιν ὑμῖν φαγεῖν τοῦτο, ὁ ἁπτό-
μενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας.
40 * ᾗ ὁ ἐσθίων ἀπὸ τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ, Ⓒ ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας· καὶ ὁ αἴρων τῶν θνησι-
μαίων αὐτῶν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, Ⓒ λούσε) ὕδατι, ᾗ ἀκά
41 θαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας. * Ⓒ πᾶν ἑρπετόν, ὃ ἕρπει ἐπὶ τῆς γῆς,
42 βδέλυγμά ἐστι τοῦτο ὑμῖν, οὐ βρωθήσε). * Ⓒ πᾶν πορευόμε-
νον ἐπὶ κοιλίας, Ⓒ πᾶν πορευόμενον ἐπὶ τεσσάρων διαπαντός,
ὃ πολυπλῆθει ποσὶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς ἕρπουσιν ἐπὶ τ
43 γῆς, οὐ φάγεσθε αὐτό, ὅτι βδέλυγμα τοῦτό ἐστιν. * Ⓒ μὴ βδε-
λύξητε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς ἕρπουσιν ἐπὶ
τ γῆς, Ⓒ μιανθήσεσθε ἐν τούτοις, Ⓒ οὐκ ἀκάθαρτοι ἔσεσθε ἐν
44 αὐτοῖς· * ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν· Ⓒ ἁγιασθήσεσθε,
Ⓒ ἔσεσθε ἅγιοι· ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν· Ⓒ μιανεῖτε
τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τοῖς κινουμένοις
45 ἐπὶ τῆς γῆς. ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ ἀναγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰ-
γύπτου, εἶναι ὑμῶν θεός· Ⓒ ἔσεσθε ἅγιοι, ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Hæc quoque erunt vobis polluta in reptilibus quæ reptant ſuper terram. Muſtela & mus & crocodylus iuxta genus ſuum. 30 Et mygale, & chamæleon, & ſtellio, & lacerta, & talpa. 31 Hæc immunda ſunt vobis ex omnibus reptilibus. Omnis qui tetigerit morticinia eorum, erit immundus vſque ad veſperam. 32 Et omnis ſuper quem ceciderit de morticinis eorum, erit immundus: vas autem ligneum, & veſtis, aut pellis, aut ſaccus, omne vas in quo fit opus immittetur in aquis, & erit immund um vſque ad veſperam, & poſtea erit mundum. 33 Omne autem vas fictile in quo aliquid horum intro ceciderit, omnia quæ ſunt in eo polluta erunt, illud autem frangetis. 34 Et omnis cibus qui comeditur ſuper quo effuſa fuerit aqua & aliquid horum tetigerit, immundus erit; & omnis potus qui bibitur in omni vaſe erit immundus. 35 Et omnia ſuper quæ de his morticiniis aliquid ceciderit, erunt immunda: clibanus & chytropodes frangentur. Immunda ſunt, & immunda erunt vobis. 36 Veruntamẽ fons & ciſterna vbi aquæ congregantur erunt munda: qui autem tetigerit morticinia eorũ, erit immundus. 37 Et ſi ceciderit de morticiniis eorũ ſuper omnẽ ſementem ſeminatã quæ ſeminatur, munda erit. 38 Et ſi effuſa fuerit aqua ſuper ſementẽ, & ceciderit de morticiniis eorũ ſuper eam, immunda erit vobis. 39 Et quando mortuum fuerit animal quod licet vobis comedere, qui tetigerit cadauer eius, erit immundus vſque ad veſperam. 40 Et qui comederit de eius cadauere, lauabit veſtimenta ſua, & erit immundus vſq; ad veſperam: & qui portauerit cadauer eius, lauabit veſtimenta ſua, & erit immundus vſque ad veſperam. 41 Et omne reptile quod reptat ſuper terram, abominabile eſt, non comedatur. 42 Omne quod graditur ſuper ventrem ſuũ, & omne quod graditur ſuper quatuor pedes, omne quoq; quod habet multos pedes ex omni reptili quod reptat ſuper terrã, non comedentur, quia abominabilia ſunt. 43 Non contaminabitis animas veſtras in omni reptili quod reptat, nec polluamini in eis, ne ſitis immundi in eis.
44 Quoniam ego Dominus Deus veſter, ſanctificamini & eritis ſancti, quia ego ſanctus ſum. Et non polluatis animas veſtras in omni reptili quod reptat ſuper terram. 45 Quia ego Dominus qui eduxi vos de terra Ægypti, vt ſim vobis in Deum, eritisque ſancti, quia ego ſanctus ſum.

47 * זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכֹל נֶפֶשׁ הַחַיָּה
הָרֹמֶשֶׂת בַּמָּיִם וּלְכָל־נֶפֶשׁ הַשֹּׁרֶצֶת עַל־הָאָרֶץ׃
47 * לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר וּבֵין הַחַיָּה
הַנֶּאֱכֶלֶת וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֵאָכֵל׃

יב

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ
וְיָלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים כִּימֵי נִדַּת דְּוֹתָהּ
3 תִּטְמָא׃ * וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ׃
4 * וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בִּדְמֵי
טָהֳרָהּ בְּכָל־קֹדֶשׁ לֹא־תִגָּע וְאֶל־הַמִּקְדָּשׁ לֹא
5 תָבֹא עַד־מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ׃ * וְאִם־נְקֵבָה
תֵלֵד וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת
6 יָמִים תֵּשֵׁב עַל־דְּמֵי טָהֳרָהּ׃ * וּבִמְלֹאת יְמֵי
טָהֳרָהּ לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה
וּבֶן־יוֹנָה אוֹ־תֹר לְחַטָּאת אֶל־פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד אֶל־
7 הַכֹּהֵן׃ * וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה וְכִפֶּר עָלֶיהָ וְטָהֲרָה
מִמְּקֹר דָּמֶיהָ זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת לַזָּכָר אוֹ לַנְּקֵבָה׃
8 * וְאִם־לֹא תִמְצָא יָדָהּ דֵּי שֶׂה וְלָקְחָה שְׁתֵּי־תֹרִים
אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד לְחַטָּאת וְכִפֶּר
עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֵרָה׃

יג

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
2 * אָדָם כִּי־יִהְיֶה בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ־סַפַּחַת אוֹ
בַהֶרֶת וְהָיָה בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע צָרָעַת וְהוּבָא אֶל־אַהֲרֹן
3 הַכֹּהֵן אוֹ אֶל־אַחַד מִבָּנָיו הַכֹּהֲנִים׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן
אֶת־הַנֶּגַע בְּעוֹר־הַבָּשָׂר וְשֵׂעָר בַּנֶּגַע הָפַךְ לָבָן וּמַרְאֵה
הַנֶּגַע עָמֹק מֵעוֹר בְּשָׂרוֹ נֶגַע צָרַעַת הוּא וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן
4 וְטִמֵּא אֹתוֹ׃ * וְאִם־בַּהֶרֶת לְבָנָה הִוא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ
וְעָמֹק אֵין־מַרְאֶה מִן־הָעוֹר וּשְׂעָרָהּ לֹא־הָפַךְ לָבָן
וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים׃

46 *Ista est lex animantiũ ac volucrum & omnis animæ viuentis, quæ mouetur in aqua &
47 reptat in terra. * Vt differentias noueritis mundi & immundi, & sciatis quid comedere & respuere debeatis.

CAP. XII.

1 LOcutúsq; est Dominus ad Moysen, dicẽs:
A *Loquere filiis Israel, & dices ad eos, Mu-
2 lier si suscepto semine pepererit masculũ, immunda erit septem diebus iuxta dies separa-
3 tionis menstruæ. * Et die octauo circunci-
4 detur infantulus. *Ipsa verò triginta tribus diebus manebit in sanguine purificatiõis suę:
B Omne sanctum non tanget, nec ingredietur in sanctuarium donec impleatur dies purga-
5 tionis suæ. * Si autẽ fœminã pepererit: immũda erit duabus hebdomadibus iuxta ritũ fluxus mẽstrui, & sexaginta sex diebus mane-
6 bit in sanguine purificationis suæ. * Cúmq; Luc.2.d.
C expleti fuerint dies purificationis suæ, pro filio, siue pro filia deferet agnum anniculum in holocaustum, & pullum columbę siue turturem pro peccato ad ostium tabernaculi testi-
7 monij, & tradet sacerdoti: * Qui offeret illa coram Domino, & orabit pro ea, & sic mũdabitur à profluuio sanguinis sui. Ista est lex pa-
D rientis masculum aut fœminam.
8 *Quod si non inuenerit manus eius, nec potuerit offerre agnum, sumet duos turtures vel duos pullos columbarum, vnum in holocaustum, & alterum pro peccato. Orabítque pro ea sacerdos, & sic mundabitur.

CAP. XIII.

1 LOcutúsq; est Dñs ad Moysen & Aaron, di-
A cens: * Homo in cuius cute & carne ortus fuerit diuersus color siue pustula, aut quasi lucẽs quippiã.i. plaga lepræ, adducetur ad Aarõ sacerdotẽ vel ad vnũ quemlibet filiorũ eius.
3 *Qui cũ viderit leprã in cute & pilos in album mutatos colorẽ, ipsámq; speciẽ lepræ humiliorẽ cute & carne reliqua, plaga lepræ est,
4 & ad arbitriũ eius separabitur. * Si aũt lucis candor fuerit in cute, nec humilior carne reliqua & pili coloris pristini, recludet eũ sacerdos septẽ diebus, & considerabit die septimo.

תרגום אונקלוס

46 דָּא אוֹרַיְתָא דִּבְעִירָא וּדְעוֹפָא וּדְכָל נַפְשָׁא חַיְתָא דְּרָחֶשָׁא בְּמַיָּא וּלְכָל נַפְשָׁא דְּרָחֶשָׁא עַל אַרְעָא׃ 47 לְאַפְרָשָׁא בֵּין מְסָאֲבָא וּבֵין
דַּכְיָא וּבֵין חַיְתָא דְּמִתְאֲכָלָא וּבֵין חַיְתָא דְּלָא מִתְאֲכָלָא׃

יב

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אִתְּתָא אֲרֵי תַעְדֵּי וְתֵלֵיד דְּכָר וּתְהֵי מְסָאֲבָא שְׁבְעָא יוֹמִין כְּיוֹמֵי רִיחוּק סוּבְתָהּ
תְּהֵי מְסָאֲבָא׃ 3 וּבְיוֹמָא תְמִינָאָה יִתְגְּזַר בִּשְׂרָא דָעָרְלְתֵיהּ׃ 4 וּתְלָתִין וְהַלְתָא יוֹמִין תְּהֵיב בְּדַם דְּכֵי בְּכָל קוּדְשָׁא לָא תִקְרַב וּלְמַקְדְּשָׁא לָא תֵעוֹל
עַד מִשְׁלַם יוֹמֵי דְכוּתָהּ׃ 5 וְאִם נְקֻבָּא תֵּלֵיד וּתְהֵי מְסָאֲבָא אַרְבְּעָת עֲשַׂר יוֹמִין כְּרִיחוּקָהּ וְשִׁתִּין יוֹמִין תְּהֵיב עַל דַּם דְּכוּ׃ 6 וּבְמִשְׁלַם
יוֹמֵי דְכוּתָהּ לִבְרָא אוֹ לִבְרְתָא תַּיְתִי אִמַּר בַּר שַׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא וּבַר יוֹנָה אוֹ שַׁפְנִינָא לְחַטָּאתָא לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לְוָת כָּהֲנָא׃ 7 וְיִקָּרְבִנֵּיהּ קֳדָם
יְיָ וְיכַפַּר עֲלָהָא וְתִדְכֵּי מִסּוֹאֲבַת דְּמָהָא דָּא אוֹרַיְתָא דְּיֵלְדָתָא לִדְכַר אוֹ לְנֻקְבָא׃ 8 וְאִם לָא תַשְׂכַּח יְדָהּ כְּמִיסַּת אִמְּרָא וְתִסַּב תְּרֵין שַׁפְנִינִין
אוֹ תְרֵין בְּנֵי יוֹנָה חַד לְעֹלְתָא וְחַד לְחַטָּאתָא וְיכַפַּר עֲלָהּ כָּהֲנָא וְתִדְכֵּי׃

יג

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימָר׃ 2 אֱנָשׁ אֲרֵי יְהֵי בְמִשְׁךְ בִּשְׂרֵיהּ עַמְקָא אוֹ עַדְיָא אוֹ בַהֲרָא וְיהֵי בְּמִשְׁךְ בִּשְׂרֵיהּ לְמַכְתַּשׁ סְגִירוּ וְיִתְיְתֵי לְוָת אַהֲרֹן כָּהֲנָא אוֹ לְוָת חַד
מִבְּנוֹהִי כָּהֲנַיָּא׃ 3 וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא יָת מַכְתְּשָׁא בְּמִשְׁךְ בִּשְׂרָא וְשַׂעְרָא בְּמַכְתְּשָׁא אִתְהֲפַךְ לְמֶחֱוַר וּמָחֵי מַכְתְּשָׁא עֲמִיק מִמִּשְׁךְ בִּסְרֵיהּ מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא
הוּא וְיֶחֱזִינֵיהּ כָּהֲנָא וְיסָאֵיב יְהֵיהּ׃ 4 וְאִם בַּהֲרָא חִוָּרָא הִיא בְּמִשְׁךְ בְּסָרֵיהּ וַעֲמִיק לַיְתָ מָחֲזָהָא מִן מָשְׁכָא וְשַׂעְרָה לָא אִתְהֲפַךְ לְמֶחֱוַר
וְיַסְגַּר כָּהֲנָא יָת מַכְתְּשָׁא שְׁבְעָא יוֹמִין׃

*Hæc lex de animalibus, & volucribus, & omni anima viuente quæ mouetur in aqua, & omni anima quæ reptat ſuper terram: *Vt diſtinguatis inter immunda & inter munda, & inter animalia generantia quæ comedũtur, & inter animalia generantia quæ non comeduntur.* 46 47

CAP. XII.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 1
Loquere filijs Iſrael, & dices ad eos, dicẽs: 2
Mulier quæ ſemẽ ſuſceperit, & pepererit maſculũ, immunda erit ſeptem dies, iuxta dies ſeparationis menſtrui eius, immunda erit. *Et die octaua circuncidet carnem præputij eius.* 3
Et triginta & tres dies ſedebit in ſanguine purificationis ſuæ: omne ſanctum non tanget, & in ſanctuarium non ingredietur vſquequo impleantur dies purgationis eius. 4
Si autem fœminam pepererit, & immunda erit bis ſeptem dies, ſecundum menſtruum eius, & ſexaginta dies & ſex manebit in ſanguine immundo eius. 5
Et quãdo impleti fuerint dies purgationis eius in filio vel in filia, offeret agnum anniculum in holocauſtum, & pullum columbæ, vel turturẽ pro peccato ad oſtium tabernaculi teſtimonij ad ſacerdotem. 6
Et offeret illum coram Domino, & propitiabit pro ea ſacerdos, & purgabit eam à fonte ſanguinis eius. Hæc lex parientis maſculum vel fœminam. 7
Si autem non inuenerit manus eius quod ſatis eſt ad agnum, & accipiet duos turtures, vel duos pullos columbarum, vnam in holocauſtum, & vnam pro peccato; & propitiabit pro ea ſacerdos, & purgabitur. 8

CAP. XIII.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, dicens: 1
Homini ſi alicui fiat in cute corporis eius cicatrix ſignificationis vel lucens, & fiat in cute corporis eius tactus lepræ, ducetur ad Aaron ſacerdotem, vel vnum filiorum eius ſacerdotum. 2
Et videbit ſacerdos tactum in cute corporis eius: & ſi capillus in tactu mutauerit album, & aſpectus tactus humilis à cute corporis eius, tactus lepræ eſt: & videbit ſacerdos, & polluet illum. 3
Si autem clara alba fuerit in cute corporis eius, & humilis non fuerit aſpectus eius à cute, & capillus eius non mutauit pilum album, ipſa autem eſt obſcura, & ſegregabit ſacerdos tactum ſeptem dies. 4

46 *Οὗτος ὁ νόμος περὶ τῶν κτηνῶν, καὶ τῶν πετεινῶν, καὶ πάσης ψυχῆς ζώσης τῆς κινουμένης ἐν τοῖς ὕδασι, καὶ πάσης ψυχῆς ἑρπούσης ἐπὶ τῆς γῆς, 47 *διαστεῖλαι ἀναμέσον τῶν ἀκαθάρτων καὶ ἀναμέσον τῶν καθαρῶν, καὶ ἀναμέσον τῶν ζωογονούντων τὰ ἐδιόμενα, καὶ ἀναμέσον τῶν ζωογονούντων τὰ μὴ ἐδιόμενα.

ιβ΄.

1 *Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· 2 *λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, λέγων, γυνὴ ἥτις ἐὰν σπερματισθῇ, καὶ τέκνῳ ἄρσενα, ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας, κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ χωρισμοῦ τῶν ἀφέδρου αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσται. 3 *καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ περιτεμεῖται τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυσίας αὐτοῦ. 4 *καὶ τριάκοντα καὶ τρεῖς ἡμέρας καθιεῖται ἐν αἵματι καθαρισμοῦ αὐτῆς· παντὸς ἁγίου οὐχ ἅψεται, καὶ εἰς τὸ ἁγιαστήριον οὐκ εἰσελεύσεται, ἕως ἂν πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι καθαρίσεως αὐτῆς. 5 *ἐὰν δὲ θῆλυ τέκνῳ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται δὶς ἑπτὰ ἡμέρας, κατὰ τὴν ἄφεδρον αὐτῆς· καὶ ἑξήκοντα ἡμέρας καθήσεται ἐν αἵματι ἀκαθάρτῳ αὐτῆς. 6 *καὶ ὅταν ἀναπληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι καθάρσεως αὐτῆς ἐφ' υἱῷ ἢ ἐπὶ θυγατεί, προσοίσει ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ νεοσσὸν περιστερᾶς, ἢ τρυγόνα περὶ ἁμαρτίας ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου πρὸς τὸν ἱερέα. 7 *καὶ προσοίσει αὐτὸν ἔναντι κυρίου, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεύς, καὶ καθαριεῖ αὐτὴν ἀπὸ τῆς πηγῆς τοῦ αἵματος αὐτῆς· οὗτος ὁ νόμος τῆς τικτούσης ἄρσεν ἢ θῆλυ. 8 *ἐὰν δὲ μὴ εὑρίσκῃ ἡ χεὶρ αὐτῆς τὸ ἱκανὸν εἰς ἀμνόν, καὶ λήψεται δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεύς, καὶ καθαρισθήσεται.

ιγ΄.

1 *Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων· 2 *ἀνθρώπῳ ἐάν τινι γένηται ἐν δέρματι σαρκὸς αὐτοῦ ὀλὴ σημασίας ἢ θλαυγὴς, καὶ γένηται ἐν δέρματι σαρκὸς αὐτοῦ ἀφὴ λέπρας, ἀχθήσεται πρὸς ἀαρὼν τὸν ἱερέα, ἢ ἕνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ τῶν ἱερέων. 3 *καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφὴν ἐν δέρματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἐὰν θρὶξ ἐν τῇ ἀφῇ μεταβάλλῃ λευκήν, καὶ ἡ ὄψις τῆς ἀφῆς ταπεινὴ ἀπὸ τοῦ δέρματος τοῦ σαρκὸς αὐτοῦ, ἀφὴ λέπρας ἐστίν· καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς καὶ μιανεῖ αὐτόν. 4 *ἐὰν δὲ θλαυγὴς λευκὴ ᾖ ἐν τῷ δέρματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ταπεινὴ μὴ ᾖ ἡ ὄψις αὐτῆς ἀπὸ τοῦ δέρματος, καὶ ἡ θρὶξ αὐτοῦ οὐ μετέβαλεν τρίχα λευκήν, αὐτὴ δέ ἐστιν ἀμαυρά, καὶ ἀφορίει ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφὴν ἑπτὰ ἡμέρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

46 Iſta eſt lex animantium & volucrum & omnis animæ viuentis quæ mouetur in aquis & omnis animantis quod reptat ſuper terram. 47 Ad diuidendum inter immundum & mundum & inter animal quod comeditur & inter animal quod non comeditur.

CAP. XII.

LOcutusque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 2 Loquere cum filijs Iſrael, dicens: Mulier quando conceperit & pepererit maſculum, erit immunda ſeptem diebus, iuxta dies ſeparationis menſtrui eius erit immunda. 3 Et in die octauo circuncidetur caro præputij eius. 4 Et triginta & tribus diebus manebit in ſanguine purificationis: omne ſanctum non tanget, & in ſanctuarium non ingredietur, donec compleantur dies purificationis eius. 5 Si autem fœminam pepererit, erit immunda quatuordecim diebus iuxta ritum ſeparationis menſtrui. & ſexaginta & ſex diebus manebit in ſanguine purificationis. 6 Et cum completi fuerint dies purificationis ſuę pro filio ſiue pro filia, afferet agnum anniculum in holocauſtum, & filium columbæ aut turturem pro peccato ad oſtium tabernaculi fœderis ad ſacerdotem. 7 Offeretque illum coram Domino, & propitiabit pro ea, & mundabitur ab immunditia ſanguinis ſui. Hæc eſt lex parientis maſculum aut fœminã. 8 Si autem non inuenerit manus eius precium quod poſſit ſufficere ad emendum agnum, ſumet duos turtures aut duos filios columbæ, vnum in holocauſtum & vnum pro peccato, & propitiabit pro ea ſacerdos, & munda erit.

CAP. XIII.

LOcutusque eſt Dominus cum Moyſe & Aaron, dicens: 2 Homo in cuius cute carnis fuerit diuerſus color aut puſtula aut lucens aliquid, & fuerit in cute carnis eius in plagam lepręe, adducetur ad Aaron ſacerdotem, aut ad vnum de filiis ſuis ſacerdotibus. 3 Et videbit ſacerdos plagam in cute carnis: & ſi capillus plagæ verſus eſt in albedinem & aſpectus plagæ profundior eſt cute carnis eius, plaga lepræ eſt, videbitque eam ſacerdos, & immundum iudicabit eum. 4 Si autem macula alba eſt in cute carnis eius, & aſpectus eius non eſt profundior cute, & capillus non eſt verſus in album, recludet ſacerdos eum qui habet plagam ſeptem diebus.

5 * וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה הַנֶּגַע עָמַד בְּעֵינָיו
לֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעוֹר וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים
6 שֵׁנִית׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שֵׁנִית
וְהִנֵּה כֵהָה הַנֶּגַע וְלֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעוֹר וְטִהֲרוֹ
7 הַכֹּהֵן מִסְפַּחַת הִוא וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר׃ * וְאִם־פָּשֹׂה
תִּפְשֶׂה הַמִּסְפַּחַת בָּעוֹר אַחֲרֵי הֵרָאֹתוֹ אֶל־הַכֹּהֵן
8 לְטָהֳרָתוֹ וְנִרְאָה שֵׁנִית אֶל־הַכֹּהֵן׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן
וְהִנֵּה פָּשְׂתָה הַמִּסְפַּחַת בָּעוֹר וְטִמְּאוֹ הַכֹּהֵן צָרַעַת הִוא׃
9 * נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְאָדָם וְהוּבָא אֶל־
10 הַכֹּהֵן׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה שְׂאֵת־לְבָנָה בָּעוֹר וְהִיא
11 הָפְכָה שֵׂעָר לָבָן וּמִחְיַת בָּשָׂר חַי בַּשְּׂאֵת׃ * צָרַעַת
נוֹשֶׁנֶת הִוא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְטִמְּאוֹ הַכֹּהֵן לֹא יַסְגִּרֶנּוּ כִּי
12 טָמֵא הוּא׃ * וְאִם־פָּרוֹחַ תִּפְרַח הַצָּרַעַת בָּעוֹר וְכִסְּתָה
הַצָּרַעַת אֵת כָּל־עוֹר הַנֶּגַע מֵרֹאשׁוֹ וְעַד־רַגְלָיו לְכָל־
13 מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה כִסְּתָה
הַצָּרַעַת אֶת־כָּל־בְּשָׂרוֹ וְטִהַר אֶת־הַנֶּגַע כֻּלּוֹ הָפַךְ
14 לָבָן טָהוֹר הוּא׃ * וּבְיוֹם הֵרָאוֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי יִטְמָא׃
15 * וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַבָּשָׂר הַחַי וְטִמְּאוֹ הַבָּשָׂר הַחַי
16 טָמֵא הוּא צָרַעַת הִוא׃ * אוֹ כִי־יָשׁוּב הַבָּשָׂר הַחַי
17 וְנֶהְפַּךְ לְלָבָן וּבָא אֶל־הַכֹּהֵן׃ * וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה
נֶהְפַּךְ הַנֶּגַע לְלָבָן וְטִהַר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע טָהוֹר הוּא׃
18 * וּבָשָׂר כִּי־יִהְיֶה בּוֹ־בְעֹרוֹ שְׁחִין וְנִרְפָּא׃
19 * וְהָיָה בִּמְקוֹם הַשְּׁחִין שְׂאֵת לְבָנָה אוֹ בַהֶרֶת
20 לְבָנָה אֲדַמְדֶּמֶת וְנִרְאָה אֶל־הַכֹּהֵן׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן
וְהִנֵּה מַרְאֶה שָׁפָל מִן־הָעוֹר וּשְׂעָרָה הָפַךְ לָבָן
21 וְטִמְּאוֹ הַכֹּהֵן נֶגַע־צָרַעַת הִוא בַּשְּׁחִין פָּרָחָה׃ * וְאִם־
יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה אֵין־בָּהּ שֵׂעָר לָבָן וּשְׁפָלָה
אֵינֶנָּה מִן־הָעוֹר וְהִוא כֵהָה וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת
22 יָמִים׃ * וְאִם־פָּשֹׂה תִפְשֶׂה בָּעוֹר וְטִמֵּא הַכֹּהֵן
אֹתוֹ נֶגַע הוּא׃

5 *Et ſiquidem lepra vltra non creuerit, nec tranſierit in cute priores terminos, rurſum recludet eum ſeptem diebus aliis, & die ſeptimo contemplabitur. 6 *Si obſcurior fuerit lepra, & non creuerit in cute, mundabit eam, quia ſcabies eſt, lauabítque homo veſtimenta 7 ſua, & mundus erit. * Quod ſi poſtquam à B ſacerdote viſus eſt & redditus munditiæ, iterum lepra creuerit, adducetur ad eum;
8 * Et immunditiæ condemnabitur.
9 * Plaga lepræ ſi fuerit in homine, adducetur ad ſacerdotē. 10 * & videbit eum. Cúmq; color albus in cute fuerit, & capillorum mutauerit aſpectum, ipſa quoque caro viua appa 11 ruerit: * Lepra vetuſtiſſima iudicabitur atque inolita cuti. Contaminabit itaq; eum ſacerdos & nō recludet, quia perſpicuę immun 12 ditiæ eſt. *Sin autem efflоruerit diſcurrens lepra in cute, & operuerit omnem carnem à capite vſque ad pedes, quicquid ſub aſpectu oculorum cadit:
13 *Conſiderabit eum ſacerdos, & teneri lepra mundiſſima iudicabit, eo quòd omnis in candorem verſa ſit, & idcirco homo mūdus erit.
14 * Quando verò caro viuens in ea apparuerit, tunc ſacerdotis iudicio polluetur;
15 * Et inter immundos reputabitur. caro C enim viua ſi lepra aſpergitur, immunda eſt.
16 * Quod ſi rurſum verſa fuerit in alborem, & totum hominem operuerit:
17 * Conſiderabit eum ſacerdos, & mundum eſſe decernet.
18 * Caro autem & cutis in qua vlcus natum eſt & ſanatum;
19 * Et in loco vlceris cicatrix alba apparuerit ſiue ſubruffa, adducetur homo ad ſacerdotē.
20 * Qui cùm viderit locum lepræ humiliorem carne reliqua & pilos verſos in candoré, contaminabit eum. Plaga enim lepræ orta eſt in vlcere.
21 * Quod ſi pilus coloris eſt priſtini, & cicatrix ſubobſcura & vicina carne non eſt humi- 22 lior, recludet eum ſeptē diebus. * Et ſiquidē creuerit, adiudicabit eum lepræ.

תרגום אונקלוס

5 וְיֶחֱזִינֵיהּ כָּהֲנָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא מַכְתָּשָׁא קָם כַּד חֲוָרָה לָא אוֹסִיף מַכְתָּשָׁא בְּמַשְׁכָּא וְיַסְגְּרִינֵיהּ כָּהֲנָא שָׁבְעָא יוֹמִין תִּנְיָנוּת׃
6 וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא יָתֵיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תִּנְיָנוּת וְהָא עָמָא מַכְתָּשָׁא וְלָא אוֹסִיף מַכְתָּשָׁא בְּמַשְׁכָּא וְיַדְכִּינֵיהּ כָּהֲנָא עָדֵי זָא הִיא וְיִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִדְכֵּי׃
7 וְאִם אוֹסָפָא תּוֹסִיף עָדְיָתָא בְּמַשְׁכָּא בָּתַר דְּאִתְחֱזִי לְכָהֲנָא לְדָכְיוּתֵיהּ וְיִתְחֱזֵי תִּנְיָנוּת לְכָהֲנָא׃ 8 וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא וְהָא אוֹסִיפַת עָדְיָתָא
בְּמַשְׁכָּא וְיַסְאֵיבִינֵיהּ כָּהֲנָא סְגִירוּתָא הִוא׃ 9 מַכְתַּשׁ סְגִירוּ אֲרֵי תְהֵי בֶּאֱנָשָׁא וְיִתְיְתֵי לְוָת כָּהֲנָא׃ 10 וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא וְהָא עָמִיק חִוָּרָא בְּמַשְׁכָּא
וְהִיא הַפְכַת שַׂעְרָא לְמֶחְוָר וְרוּשָׁם בְּשִׂרָא חַיָּא בְּמִשַׁךְ בִּשְׂרֵיהּ וַיַסְאֵיבִינֵיהּ כָּהֲנָא לָא יַסְגְּרִינֵיהּ אֲרֵי מְסָאַב הוּא׃ 12 וְאִם מְסָגָא תִּסְגֵּי סְגִירוּתָא בְּמַשְׁכָּא וְחַפֵּי סְגִירוּתָא יַת כָּל מִשַׁךְ מַכְתָּשָׁא מֵרִישֵׁיהּ וְעַד רַגְלוֹהִי לְכָל חֵיוֵי עֵינֵי כָּהֲנָא׃
13 וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא וְהָא חַפָּת סְגִירוּתָא יַת כָּל בִּשְׂרֵיהּ וְיַדְכֵּי יַת מַכְתָּשָׁא כֻּלֵּיהּ אִתְהַפַּךְ לְמֶחְוָר דְּכֵי הוּא׃ 14 וּבְיוֹמָא דְּאִתְחֱזֵי בֵּיהּ בִּשְׂרָא
חַיָּא יְהֵי מְסָאַב׃ 15 וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא יַת בִּשְׂרָא חַיָּא וְיַסְאֵיבִינֵיהּ בִּשְׂרָא חַיָּא מְסָאַב הוּא סְגִירוּתָא הוּא׃ 16 אוֹ אֲרֵי יְתוּב בִּשְׂרָא
חַיָּא וְיִתְהַפַּךְ לְמֶחְוָר וְיֵיתֵי לְוָת כָּהֲנָא׃ 17 וְיֶחֱזִינֵיהּ כָּהֲנָא וְהָא אִתְהַפַּךְ מַכְתָּשָׁא לְמֶחְוָר וְיַדְכֵּי כָּהֲנָא יַת מַכְתָּשָׁא דְּכֵי הוּא׃ 18 וְאֱנָשׁ אֲרֵי
יְהֵי בֵּיהּ בְּמַשְׁכֵּיהּ שְׁחָנָא וְיִתַּסֵּי׃ 19 וִיהֵי בַּאֲתַר שְׁחָנָא עַמְקָא חִוָּרָא אוֹ בַהֲרָא חִוָּרָא סַמְקָא וְיִתְחֱזֵי לְכָהֲנָא׃ 20 וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא וְהָא מֵחְזָהָא
מִכַּיךְ מִן מִשְׁכָּא וְשַׂעְרָה אִתְהַפַּךְ לְמֶחְוָר וְיַסְאֵיבִינֵיהּ כָּהֲנָא מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא הוּא בִּשְׁחָנָא סְגִיאַת׃ 21 וְאִם יֶחֱזִינֵהּ כָּהֲנָא וְהָא לֵית בָּהּ שַׂעְרָא
לְמֶחְוָר וּמַכִּיכָא לַיְהָהָא מִן מַשְׁכָּא וְהִיא עַמְיָא וַיַסְגְּרִינֵיהּ כָּהֲנָא שָׁבְעָא יוֹמִין׃ 22 וְאִם אוֹסָפָא תּוֹסֵף בְּמַשְׁכָּא וַיַסְאֵיב כָּהֲנָא יְהֵי מַכְתָּשָׁא הוּא׃

* *Et videbit ſacerdos tactum die ſeptima, et ecce* 5
tactus manet coram eo, non creuit tactus in cute,
& ſegregabit ſacerdos eum ſeptem dies ſecundo, &
videbit ſacerdos eum die ſeptima ſecundo.

* *Et ecce obſcurus tactus, nõ creuit tactus in cu-* 6
te, & mundabit eum ſacerdos, ſignificatio enim eſt:
& cùm lauauerit veſtimenta ſua, mundus erit.

* *Si autem commutata creuerit ſignificatio in cu* 7
te, poſtquam vidit eum ſacerdos vt mundaret eum,
& viſus fuerit ſecundo à ſacerdote.

* *Et videbit ſacerdos, & ecce creuit ſignificatio* 8
in cute, & polluet eum ſacerdos, lepra eſt.

* *Et tactus lepræ ſi fiat in homine, & veniet ad* 9
ſacerdotem. * *Et videbit ſacerdos, & ecce cica-* 10
trix alba in cute, & ipſa mutauit pilum album, &
à ſano carnis viuæ in cicatrice: * *Lepra antiqua eſt* 11
in cute corporis eius, & polluet eum ſacerdos, non
ſegregabit eum, quoniam immundus eſt. * *Si* 12
autem florens floruerit lepra in cute, & cooperuerit
lepra omnem cutẽ tactus, à capite eius vſque ad pe
des eius, ſecundum totam viſionem ſacerdotis.

* *Et videbit ſacerdos, & ecce cooperuit lepra o-* 13
mnem cutem corporis eius, & mundabit tactum;
quoniam totum commutauit album, mundus eſt.

* *Et qua die viſum fuerit in eo corpus viuens,* 14
contaminabitur. * *Et videbit ſacerdos corpus ſa-* 15
num, & contaminabit eum corpus ſanum, immun-
dus eſt, lepra eſt. * *Si autem conuerſum fuerit* 16
corpus ſanum, & mutatum fuerit album, & ve-
niet ad ſacerdotem. * *Et videbit eum ſacerdos, &* 17
ecce mutauit tactus in album, & mundabit ſacer-
dos tactum, mundus eſt. * *Et caro ſi fiat in cute* 18
eius cicatrix, & ſanauerit.

* *Et fiat in loco vlceris cicatrix alba, vel clara* 19
albeſcens, vel rubeſcens, & videbitur à ſacerdote.

* *Et videbit ſacerdos, & ecce aſpectus eius hu-* 20
milior cute, & pilus eius verſus eſt in album, &
polluet eum ſacerdos, quoniam lepra eſt, in vlcere
effloruit. * *Si autẽ viderit ipſum ſacerdos, & ecce* 21
non eſt in ipſo pilus albus, & humile non ſit à cute
corporis; et ipſa ſit obſcura, & ſegregabit illũ ſacer-
dos ſeptem dies. * *Si autẽ diffuſione diffundetur in* 22
cute & polluet ipſum ſacerdos, tactus lepræ eſt; in
vlcere effloruit.

5 * καὶ ὄψε) ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἰδὲ
ἡ ἀφὴ μὴ ἐναντίον αὐτῶ, ὃ μὲ ἐπεσεν ἡ ἀφὴ ἐν τῷ δέρματι,
6 & ἀφορεῖ ὁ ἱερεὺς αὐτὸν ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον. * & ὄψε)
ὁ ἱερεὺς αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ τὸ δεύτερον· & ἰδὲ ἀμαυ-
ρὰ ἡ ἀφὴ, ὃ μετέπεσεν ἡ ἀφὴ ἐν τῷ δέρματι, καὶ καθαρεῖ
αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, σημασία γάρ ἐσιν· & πλυνάμενος τὰ ἱμάτια
7 αὐτῶ, καθαρὸς ἔσαι. * ἐὰν ὃ μεταβαλὼσα μεταπέσῃ ἡ ση-
μασία ἐν τῷ δέρματι, μετὰ τὸ ἰδεῖν αὐτὸν τὸν ἱερέα & καθαρι-
8 σαι αὐτόν, & ὀφθήσε) τὸ δεύτερον τῷ ἱερεῖ. * καὶ ὄψε) ὁ ἱερεὺς,
& ἰδὲ μετέπεσεν ἡ σημασία ἐν τῷ δέρματι, καὶ μιανεῖ αὐτὸν
9 ὁ ἱερεὺς· λέπρα ἐσίν. * καὶ ἀφὴ λέπρας ἐὰν γένη) ἐν ἀν-
10 θρώπῳ, & ἐλεύσε) πρὸς τὸν ἱερέα. * & ὄψε) ὁ ἱερεὺς, καὶ
ἰδὲ οὐλὴ λευκὴ ἐν τῷ δέρματι, & αὐτὴ μετέβαλε τρίχα λευ
11 κὴν, & ἀπὸ ὑγιὲς τ σαρκὸς τ ζώσης ἐν τῇ οὐλῇ· * λέπρα
παλαιουμένη ἐσὶν ἐν τῷ δέρματι τ χρωτὸς αὐτῶ, καὶ μιανεῖ
12 αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, οὐκ ἀφορεῖ αὐτόν, ὅτι ἀκάθαρτός ἐσιν. * ἐὰν
ὃ ἐξανθοῦσα ἐξανθήσῃ λέπρα ἐν τῷ δέρματι, καὶ καλύψει
ἡ λέπρα πᾶν τὸ δέρμα τ ἀφῆς, ἀπὸ κεφαλῆς αὐτῶ ἕως πο-
13 δῶν αὐτῶ, κατ' ὄψιν τὴν ὅρασιν ὑ ἱερέως. * καὶ ὄψε) ὁ ἱε-
ρεὺς, & ἰδὲ κάλυψεν ἡ λέπρα πᾶν τὸ δέρμα ὑ χρωτὸς αὐτῶ,
καὶ καθαριεῖ τὴν ἀφήν, ὅτι πᾶν μετέβαλεν λευκόν, καθαρὸς
14 ἐσιν. * καὶ ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ ὀφθῇ ἐν αὐτῷ χρὼς ζῶν, μιανθήσε).
15 * & ὄψε) ὁ ἱερεὺς τὸν χρῶτα τὸν ὑγιῆ, & μιανεῖ αὐτὸν ὁ χρὼς
ὁ ὑγιὴς ἀκάθαρτός ἐσιν, λέπρα ἐσίν.
16 * ἐὰν ὃ ἀποκατασταθῇ ὁ χρὼς ὁ ὑγιὴς, & μεταβάλῃ λευ-
κόν, καὶ ἐλεύσε) πρὸς τὸν ἱερέα.
17 * καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδὲ μετέβαλεν ἡ ἀφὴ
εἰς τὸ λευκόν, & καθαριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφὴν, καθαρὸς ἐσιν.
18 * καὶ σὰρξ ἐὰν γένη) ἐν τῷ δέρματι αὐτῶ ἕλκος, & ὑγιασθῇ.
19 * καὶ γένη) ἐν τῷ τόπῳ τ ἕλκους οὐλὴ λευκὴ, ἢ τηλαυγὴς
λευκαίνουσα, ἢ πυρρίζουσα, καὶ ὀφθήσε) τῷ ἱερεῖ·
20 * καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις αὐτῆς ταπεινοτέρα
τ δέρματος, καὶ ἡ θρὶξ αὐτῆς μετέβαλεν εἰς λευκὸν, καὶ
μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, ὅτι λέπρα ἐσίν, ἐν τῷ ἕλκει ἐξήνθησεν.
21 * ἐὰν δὲ ἴδῃ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔσιν ἐν αὐτῷ θρὶξ
λευκὴ, καὶ ταπεινὸν μὴ ᾖ ἀπὸ τ δέρματος τ χρωτὸς, καὶ
αὐτὴ ᾖ ἀμαυρὰ, καὶ ἀφορεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἑπτὰ ἡμέρας.
22 * ἐὰν ὃ διαχύσει διαχυέται ἐν τῷ δέρματι, καὶ μιανεῖ
αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, ἀφὴ λέπρας ἐσίν· ἐν τῷ ἕλκει ἐξήνθησεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Videbitque eam ſacerdos in die ſeptimo: & ſi plaga ſtetit ſicut erat, & non creuit plaga in cute, recludet eum ſacerdos ſeptem diebus alijs.
[6] Videbitque eum ſacerdos iterum in die ſeptimo; & ſi obſcura fuerit plaga & non creuit plaga in cute, mundum iudicabit eum ſacerdos, puſtula enim eſt. & lauabit veſtimenta ſua & mundabitur. [7] Si autem rurſus creuerit puſtula in cute, poſtquam viſa eſt à ſacerdote vt mundaret eum, oſtendetur iterum ſacerdoti. [8] Et videbit ſacerdos: & ſi creuit puſtula in cute, immundum iudicabit eum ſacerdos, lepra enim eſt. [9] Plaga lepræ ſi fuerit in homine, adducetur ad ſacerdotem. [10] Et videbit ſacerdos: & ſi macula alba eſt in cute, & capillus eius verſus eſt in albedinem, & ſignum viuę carnis fuerit in macula; [11] Lepra vetuſtiſſima eſt in cute carnis ſuæ, & contaminabit eum ſacerdos, non recludet eum, quia immundus eſt. [12] Et ſi creſcens creuerit lepra in cute, & operuerit lepra omnem cutem plagæ à capite eius vſque ad pedes eius omnia quæ oculi ſacerdotis poſſunt videre; [13] Videbit ſacerdos. & ſi operuit lepra omnem carnem eius, mundam iudicabit plagam: tota enim verſa eſt in albedinem, & ideo mundus eſt homo. [14] In die autem quo apparuerit in ea caro viua, erit immundus. [15] Videbitque ſacerdos carnem viuam, & contaminabit eam: caro enim viua leproſa immunda eſt. [16] Si enim caro viua verſa fuerit in albedinem, adducetur ad ſacerdotem, [17] Videbitque eam ſacerdos: & ſi verſa eſt plaga in albedinem, mundam iudicabit plagam ſacerdos; mundus enim eſt. [18] Homo autem in cuius cute fuerit ſcabies, & ſanata eſt. [19] Et in loco vlceris fuerit macula alba aut macula ſubruffa, videbitur à ſacerdote.
[20] Videbitque ſacerdos, & ſi aſpectus eius humilior eſt cute, & capilli eius verſi ſunt in albedinem, contaminabit eum ſacerdos, quia plaga lepræ eſt creſcens in vlcere. [21] Si autem viderit eam ſacerdos, & ſi non eſt in ea capillus albus neque eſt humilior cute, & ipſa eſt obſcura, recludet eum ſacerdos ſeptem diebus. [22] Si autem rurſus creuerit in cute, contaminabit eum ſacerdos, quia plaga lepræ eſt.

23 * וְאִם־תַּחְתֶּיהָ תַּעֲמֹד הַבַּהֶרֶת לֹא פָשְׂתָה
צָרֶבֶת הַשְּׁחִין הוּא וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן׃
24 * אוֹ בָשָׂר כִּי־יִהְיֶה בְעֹרוֹ מִכְוַת־אֵשׁ וְהָיְתָה
מִחְיַת הַמִּכְוָה בַּהֶרֶת לְבָנָה אֲדַמְדֶּמֶת אוֹ לְבָנָה׃
25 * וְרָאָה אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נֶהְפַּךְ שֵׂעָר לָבָן בַּבַּהֶרֶת
וּמַרְאֶהָ עָמֹק מִן־הָעוֹר צָרַעַת הִוא בַּמִּכְוָה פָּרָחָה
וְטִמֵּא אֹתוֹ הַכֹּהֵן נֶגַע צָרַעַת הִוא׃ * וְאִם־
יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה אֵין־בַּבַּהֶרֶת שֵׂעָר לָבָן וּשְׁפָלָה
אֵינֶנָּה מִן־הָעוֹר וְהִוא כֵּהָה וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת
יָמִים׃ * וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אִם־פָּשֹׂה
תִּפְשֶׂה בָּעוֹר וְטִמֵּא הַכֹּהֵן אֹתוֹ נֶגַע צָרַעַת הִוא׃
28 * וְאִם־תַּחְתֶּיהָ תַּעֲמֹד הַבַּהֶרֶת לֹא־פָשְׂתָה בָּעוֹר
וְהִוא כֵּהָה שְׂאֵת הַמִּכְוָה הִוא וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן כִּי־צָרֶבֶת
הַמִּכְוָה הִיא׃
29 * וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה
בּוֹ נֶגַע בְּרֹאשׁ אוֹ בְזָקָן׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנָּגַע
וְהִנֵּה מַרְאֵהוּ עָמֹק מִן־הָעוֹר וּבוֹ שֵׂעָר צָהֹב דָּק וְטִמֵּא
אֹתוֹ הַכֹּהֵן נֶתֶק הוּא צָרַעַת הָרֹאשׁ אוֹ הַזָּקָן הִוא׃
31 * וְכִי־יִרְאֶה הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע הַנֶּתֶק וְהִנֵּה אֵין־
מַרְאֵהוּ עָמֹק מִן־הָעוֹר וְשֵׂעָר שָׁחֹר אֵין בּוֹ וְהִסְגִּיר
32 הַכֹּהֵן אֶת־נֶגַע־הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים׃ * וְרָאָה
הַכֹּהֵן אֶת־הַנָּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה לֹא־פָשָׂה
הַנֶּתֶק וְלֹא־הָיָה בּוֹ שֵׂעָר צָהֹב וּמַרְאֵה הַנֶּתֶק אֵין
33 עָמֹק מִן־הָעוֹר׃ * וְהִתְגַּלַּח וְאֶת־הַנֶּתֶק לֹא יְגַלֵּחַ
וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּתֶק שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית׃
34 * וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּתֶק בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה
לֹא־פָשָׂה הַנֶּתֶק בָּעוֹר וּמַרְאֵהוּ אֵינֶנּוּ עָמֹק מִן־הָעוֹר
35 וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְטָהֵר׃ * וְאִם־פָּשֹׂה
36 יִפְשֶׂה הַנֶּתֶק בָּעוֹר אַחֲרֵי טָהֳרָתוֹ׃ * וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן
וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּתֶק בָּעוֹר לֹא־יְבַקֵּר הַכֹּהֵן לַשֵּׂעָר הַצָּהֹב
טָמֵא הוּא׃

23 * Sinautem steterit in loco suo, vlceris est cicatrix, & homo mundus erit.
24 *Caro autem & cutis quam ignis exusserit, & sanata albam siue russam habuerit cicatri-
D cem:
25 *Considerabit eam sacerdos. Et ecce si versa est in alborem, locus eius reliqua cute est humilior, contaminabit eum, quia plaga lepræ in cicatrice orta est.
26 *Quod si pilorum color non fuerit immutatus, nec humilior plaga carne reliqua, & ipsa lepræ species fuerit subobscura, recludet eum septem diebus.
27 *Et die septimo contemplabitur. Si creuerit in cute lepra, contaminabit eum.
28 * Sin autem in loco suo candor steterit nō satis clarus, plaga combustionis est, & idcirco mundabitur, quia cicatrix est combustiuæ.
29 * Vir siue mulier in cuius capite vel barba germinauerit lepra:
30 * Videbit eos sacerdos. Et siquidem humilior fuit locus carne reliqua, & capillus flauus solitóque subtilior, contaminabit eos, quia lepra capitis ac barbæ est.
31 * Sin autem viderit locum maculæ æqua-
E lem vicinæ carni & capillum nigrum, recludet eum septem diebus.
32 * Et die septimo intuebitur. Si non creuerit macula & capillus sui coloris est, & locus plagæ carni reliquæ æqualis:
33 *Radetur homo absq; loco maculæ, & recludetur septem diebus aliis.
34 * Si die septimo visa fuerit stetisse plaga in loco suo, nec humilior carne reliqua, mundabit eum, lotísque vestibus suis mundus erit.
35 * Sin autem post emundationem rursus creuerit macula in cute:
36 * Non quæret amplius vtrum capillus in flauum colorem sit commutatus, quia apertè immundus est.

תרגום אונקלוס

23 וְאִם בְּאַתְרָהָא קָמַת בַּהֲרְתָא לָא אוֹסִיפַת רוּשָׁם שְׁחָנָא הִוא וְיַדְכִּינֵיהּ כָּהֲנָא׃ 24 אוֹ אֱנָשׁ אֲרֵי יְהֵי בְּמַשְׁכְיֵהּ כְּוָאַת
דְּנוּר וִיהֵי רוּשָׁם כְּוָאָה בַּהְרָא חִוָּרָא סַמְקָא אוֹ חִוָּרָא׃ 25 וְיֶחֱזֵי יָתָהּ כָּהֲנָא וְהָא אִתְהַפַּךְ שַׂעְרָא לְמֶחְוַר בְּבַהֲרְתָא וּמָחְזָהָא עָמִיק מִן
מַשְׁכָא סְגִירוּתָא הִיא בְּכְוָאָה סְגִיאָת וְיַסְאֵיב יְהֵיהּ כָּהֲנָא מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא הִוא׃ 26 וְאִם יֶחֱזִינֵהּ כָּהֲנָא וְהָא לֵית בְּבַהֲרְתָא שַׂעְרָא
לְמֶחְוַר וּמַכְיְכָא לֵיהָהָא מִן מַשְׁכָא וְהִיא עַמְיָא וַיַסְגְּרִינֵיהּ כָּהֲנָא שְׁבִיעָאָה יוֹמִין׃ 27 וְיֶחֱזִינֵיהּ כָּהֲנָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אִם אוֹסָפָא הוֹסִיף
בְּמַשְׁכָא וְיַסְאֵיב כָּהֲנָא יְהֵיהּ מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא הִוא׃ 28 וְאִם בְּאַתְרָהָא קָמַת בַּהֲרְתָא לָא אוֹסִיפַת בְּמַשְׁכָא וְהִיא עַמְיָא עוֹמֶק כְּוָאָה
הִיא וְיַדְכִּינֵהּ כָּהֲנָא אֲרֵי רוּשָׁם כְּוָאָה הִוא׃ 29 וּגְבַר אוֹ אִתְּתָא אֲרֵי יְהֵי בֵּיהּ מַכְתָּשָׁא בְּרֵישׁ אוֹ בִרְקָנָא׃ 30 וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא יָת מַכְתָּשָׁא
וְהָא מָחְזוֹהִי עָמִיק מִן מַשְׁכָא וּבֵיהּ שְׂעַר סוּמַק דַּעֲדַק וְיַסְאֵיב יְהֵיהּ כָּהֲנָא יָת מַכְתָּשָׁא שְׁבָעָא יוֹמִין׃
31 וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא יָת מַכְתָּשָׁא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא לָא אוֹסִיף נִתְקָא וְלָא הֲוָה בֵּיהּ שְׂעַר סוּמַק וּמָחְזֵי נִתְקָא לֵית עָמִיק מִן מַשְׁכָא׃
32 וַיְגַלַּח סָחְרֵי נִתְקָא וְיָת נִתְקָא לָא יְגַלַּח וְיַסְגַּר כָּהֲנָא יָת נִתְקָא שְׁבָעָא יוֹמִין תִּנְיָנוּת׃ 33 וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא יָת נִתְקָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
וְהָא לָא אוֹסִיף נִתְקָא בְּמַשְׁכָא וּמָחְזוֹהִי לֵיהוֹהִי עָמִיק מִן מַשְׁכָא וְיַצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִדְכֵּי׃ 34 וְאִם אוֹסָפָא יוֹסִיף נִתְקָא
בְּמַשְׁכָא בָּתַר דְּכִיתֵיהּ׃ 35 וְיֶחֱזִינֵיהּ כָּהֲנָא וְהָא אוֹסִיף נִתְקָא בְּמַשְׁכָא לָא יְבַקַּר כָּהֲנָא לְשַׂעְרָא סוּמָק מְסָאַב הוּא׃

Si autem in loco ſuo manſerit claritas, & non diffundatur, liuor vlceris eſt, & mundabit eum ſacerdos. 23
Et caro ſi fuerit in cute ſua, combuſtio ignis, & fuerit in cute eius ſanatum combuſtionis lucens clarum vel peralbum rubeſcens. 24
Et videbit ipſum ſacerdos, & ecce mutauit pilum album in clarum, & aſpectus eius humilis à cute, lepra eſt, in combuſtione efloruit, & polluet ipſum ſacerdos, tactus lepræ eſt. 25
Si autem viderit ipſum ſacerdos, & ecce non eſt in ſplendente pilus albus, & humile non ſit à cute, & ipſum autem obſcurum, & ſegregabit ipſum ſacerdos ſeptem dies. 26
Et videbit eum ſacerdos in die ſeptimo: ſi autem effuſione diffuſum fuerit in cute, & polluet ſacerdos eum, tactus lepræ eſt, in vlcere efloruit. 27
Si autem in loco manſerit ſplendens, & non diffundatur in cute, ipſe autem obſcurus ſit, cicatrix combuſtionis eſt, & mundabit ipſum ſacerdos: & enim figura combuſtionis eſt. 28
Et viro vel mulieri cui fuerit in ipſis tactus lepræ in capite vel in barba. 29
Et videbit ſacerdos tactum, & ecce aſpectus eius depreſſior cute, in ipſa autem pilus flauus ſubtilis, & polluet eum ſacerdos, plaga eſt, lepra capitis vel lepra barbæ eſt. 30
Et ſi viderit ſacerdos tactum plagæ, & ecce non aſpectus humilior cute, & capillus flauus non eſt in ipſa, & ſegregabit ſacerdos tactum plagæ ſeptem dies. 31
Et videbit ſacerdos tactum die ſeptima, & ecce non effuſa eſt plaga, & capillus flauus non eſt in ipſa, & aſpectus plagæ non eſt humilis à cute. 32
Et radetur cutis, at plaga non radetur, & ſegregabit ſacerdos plagam ſeptem dies ſecundo. 33
Et videbit ſacerdos plagam die ſeptima, & ecce non diffuſa eſt plaga in cute, poſtquam raſus fuerit ille, & aſpectus plagæ non eſt humilis à cute, & mundabit eũ ſacerdos, & lauans veſtimenta ſua, mundus erit. 34
Si autem diffuſione diffuſa fuerit plaga in cute, poſtquam mundatus fuerit ille. 35
Et videbit eum ſacerdos, & ecce diffuſa eſt plaga in cute, non conſiderabit ſacerdos de pilo flaueſcente, immundus eſt. 36

23 ἐὰν δὲ κατὰ χώραν αὐτοῦ μείνῃ τὸ τηλαύγημα, καὶ μὴ διαχέηται, ἕλκους ἐστίν, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς.
24 καὶ σὰρξ ἐὰν γένηται ἐν τῷ δέρματι αὐτοῦ, κατάκαυμα πυρός, καὶ γένηται ἐν τῷ δέρματι αὐτοῦ τὸ ὑγιασθὲν τοῦ κατακαύματος
25 αὐγάζον τηλαυγὲς ἢ ἔκλευκον πυρρίζον. καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ μετέβαλεν τρίχα λευκὴν εἰς τὸ αὐγάζον, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ταπεινὴ ἀπὸ τοῦ δέρματος, λέπρα ἐστίν, ἐν τῷ κατακαύματι ἐξέθλιψεν, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ἁφὴ λέ-
26 πρας ἐστίν. ἐὰν δὲ ἴδῃ αὐτὴν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ αὐγάζοντι θρὶξ λευκή, καὶ ταπεινὸν μὴ ᾖ ἀπὸ τοῦ δέρματος, καὶ αὐτὸ δὲ ἀμαυρόν, καὶ ἀφορίει αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἑπτὰ ἡμέρας.
27 καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ· ἐὰν δὲ διαχεῖται διαχέηται ἐν τῷ δέρματι, καὶ μιανεῖ ὁ ἱερεὺς αὐτόν,
28 ἁφὴ λέπρας ἐστίν· ἐν τῷ ἕλκει ἐξέθλιψεν. ἐὰν δὲ κατὰ χώραν μείνῃ τὸ αὐγάζον, καὶ μὴ διαχυθῇ ἐν τῷ δέρματι, αὐτὴ δὲ ἀμαυρὰ ᾖ, ἀλλὰ δὲ κατακαύματός ἐστιν, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς· ὁ γὰρ χαρακτὴρ τοῦ κατακαύματός ἐστιν.
29 καὶ ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ ᾧ ἐὰν γένηται ἐν αὐτοῖς ἁφὴ λέπρας
30 ἐν τῇ κεφαλῇ ἢ ἐν τῷ πώγωνι. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφήν, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις αὐτῆς κοιλοτέρα δέρματος, ἐν αὐτῇ δὲ θρὶξ ξανθίζουσα λεπτή, καὶ μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, θραῦσμά ἐστιν,
31 λέπρα κεφαλῆς ἢ λέπρα πώγωνός ἐστιν. καὶ ἐὰν ἴδῃ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τοῦ θραύσματος, καὶ ἰδοὺ οὐχ ἡ ὄψις ἐγκοιλοτέρα δέρματος, καὶ θρὶξ ξανθίζουσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ, καὶ ἀφορίει ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τοῦ θραύσματος ἑπτὰ ἡμέρας.
32 καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἰδοὺ διεχύθη τὸ θραῦσμα, καὶ θρὶξ ξανθίζουσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ, καὶ ἡ ὄψις τοῦ θραύσματος οὐκ ἔστι κοίλη ἀπὸ τοῦ δέρματος.
33 καὶ ξυρηθήσεται τὸ δέρμα, τὸ δὲ θραῦσμα οὐ ξυρηθήσεται, καὶ ἀφορίει ὁ ἱερεὺς τὸ θραῦσμα ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον.
34 καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὸ θραῦσμα τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἰδοὺ διεχύθη τὸ θραῦσμα ἐν τῷ δέρματι μὴ τοῦ ξυρηθῆναι αὐτόν, καὶ ἡ ὄψις τοῦ θραύσματος οὐκ ἔστι κοίλη ἀπὸ τοῦ δέρματος, καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ πλυνάμενος τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καθαρὸς ἔσται.
35 ἐὰν δὲ διαχύσει διαχέηται τὸ θραῦσμα ἐν τῷ δέρματι
36 μετὰ τὸ καθαρισθῆναι αὐτόν· καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ διαχέχυται τὸ θραῦσμα ἐν τῷ δέρματι, οὐκ ἐπισκέψεται ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς τριχὸς τῆς ξανθιζούσης, ἀκάθαρτός ἐστιν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Et ſi in loco ſuo ſteterit macula nec creuit, cicatrix vlceris eſt, & mundabit eum ſacerdos. [24] Homo autem in cuius cute fuerit exuſtio ignis, & fuerit cicatrix combuſtionis macula alba ſubruffa aut totaliter alba: [25] Videbit eam ſacerdos. & ſi pilus eiuſdem maculæ verſus eſt in albedinem, & aſpectus eius profundior eſt cute, lepra eſt creſcens in combuſtione. & contaminabit eum ſacerdos quia plaga lepræ eſt.
[26] Si autem viderit eam ſacerdos & non eſt pilus albus in macula illa, neque eſt humilior cute, & eſt ſuboſcura, recludet eum ſacerdos ſeptem diebus. [27] Et videbit eum ſacerdos in die ſeptimo: ſi creſcens creuerit in cute, contaminabit eum ſacerdos, quia plaga lepræ eſt.
[28] Si autẽ in loco ſuo ſtetit macula nec creuit in cute, & ipſa eſt obſcura, macula combuſtionis eſt. Et mundabit eum ſacerdos, quia cicatrix combuſtionis eſt. [29] Vir autem ſiue mulier in cuius capite aut barba fuerit plaga: [30] Videbit ſacerdos plagam. & ſi aſpectus eius fuerit profundior cute, & in ipſa fuerit capillus flauus tenuiſſimus, contaminabit eum ſacerdos, quia lepra capitis ſiue barbæ eſt.
[31] Et ſi viderit ſacerdos plagam lepræ, & aſpectus eius non eſt profundior cute, & capillus niger non eſt in eo, recludet ſacerdos plagam lepræ ſeptem diebus. [32] Et videbit ſacerdos plagam in die ſeptimo. & ſi non creuit lepra nec eſt in ea capillus flauus, & aſpectus lepræ non eſt profundior cute: [33] Tondebit in circuitu lepræ, & lepram ipſam non tondebit, & recludet ſacerdos lepram ſeptem diebus aliis.
[34] Et videbit ſacerdos lepram in die ſeptimo: & ſi non creuit lepra in cute, & aſpectus eius non eſt profundior cute, mundum iudicabit eum ſacerdos: & lauabit veſtimenta ſua, & mundabitur. [35] Si autem rurſus creuerit lepra in cute poſt emundationem ſuam:
[36] Videbit eum ſacerdos. & ſi creuit lepra in cute, non curabit ſacerdos de capillo flauo, quia immundus eſt.

37 * וְאִם־בְּעֵינָיו עָמַד הַנֶּתֶק וְשֵׂעָר שָׁחֹר צָמַח־בּוֹ נִרְפָּא
38 הַנֶּתֶק טָהוֹר הוּא וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן׃ * וְאִישׁ אוֹ־
אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בְעוֹר־בְּשָׂרָם בֶּהָרֹת בֶּהָרֹת לְבָנֹת׃
39 * וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה בְעוֹר־בְּשָׂרָם בֶּהָרֹת כֵּהוֹת לְבָנֹת
40 בָּהַק הוּא פָּרַח בָּעוֹר טָהוֹר הוּא׃ * וְאִישׁ כִּי
41 יִמָּרֵט רֹאשׁוֹ קֵרֵחַ הוּא טָהוֹר הוּא׃ * וְאִם מִפְּאַת
42 פָּנָיו יִמָּרֵט רֹאשׁוֹ גִּבֵּחַ הוּא טָהוֹר הוּא׃ * וְכִי־יִהְיֶה
בַּקָּרַחַת אוֹ בַגַּבַּחַת נֶגַע לָבָן אַדַמְדֶּם צָרַעַת פֹּרַחַת
43 הִוא בְּקָרַחְתּוֹ אוֹ בְגַבַּחְתּוֹ׃ * וְרָאָה אֹתוֹ הַכֹּהֵן וְהִנֵּה
שְׂאֵת־הַנֶּגַע לְבָנָה אַדַמְדֶּמֶת בְּקָרַחְתּוֹ אוֹ בְגַבַּחְתּוֹ
44 כְּמַרְאֵה צָרַעַת עוֹר בָּשָׂר׃ * אִישׁ־צָרוּעַ הוּא טָמֵא
45 הוּא טָמֵא יְטַמְּאֶנּוּ הַכֹּהֵן בְּרֹאשׁוֹ נִגְעוֹ׃ * וְהַצָּרוּעַ
אֲשֶׁר־בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה
46 פָּרוּעַ וְעַל־שָׂפָם יַעְטֶה וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא׃ * כָּל־
יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יִטְמָא טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ
47 לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ׃ * וְהַבֶּגֶד כִּי־יִהְיֶה בּוֹ
48 נֶגַע צָרַעַת בְּבֶגֶד צֶמֶר אוֹ בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים׃ * אוֹ בְשְׁתִי
אוֹ בְעֵרֶב לַפִּשְׁתִּים וְלַצֶּמֶר אוֹ בְעוֹר אוֹ בְכָל־מְלֶאכֶת
49 עוֹר׃ * וְהָיָה הַנֶּגַע יְרַקְרַק אוֹ אַדַמְדָּם בַּבֶּגֶד אוֹ
בָעוֹר אוֹ־בַשְׁתִי אוֹ־בָעֵרֶב אוֹ בְכָל־כְּלִי־עוֹר נֶגַע
50 צָרַעַת הוּא וְהָרְאָה אֶת־הַכֹּהֵן׃ * וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־
51 הַנֶּגַע וְהִסְגִּיר אֶת־הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים׃ * וְרָאָה
אֶת־הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כִּי־פָשָׂה הַנֶּגַע בַּבֶּגֶד אוֹ־
בַשְׁתִי אוֹ־בָעֵרֶב אוֹ בָעוֹר לְכֹל אֲשֶׁר־יֵעָשֶׂה הָעוֹר
52 לְמְלָאכָה צָרַעַת מַמְאֶרֶת הַנֶּגַע טָמֵא הוּא׃ * וְשָׂרַף
אֶת־הַבֶּגֶד אוֹ אֶת־הַשְׁתִי אוֹ אֶת־הָעֵרֶב בַּצֶּמֶר אוֹ
בַפִּשְׁתִּים אוֹ אֶת־כָּל־כְּלִי הָעוֹר אֲשֶׁר־יִהְיֶה בּוֹ
53 הַנֶּגַע כִּי־צָרַעַת מַמְאֶרֶת הִוא בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃ * וְאִם

37 * Porro si steterit macula, & capilli nigri fuerint, nouerit hominem sanatum esse, & confidenter eum pronuntiet mundum.
38 * Vir siue mulier in cuius cute candor apparuerit;
39 * Intuebitur eos sacerdos: si deprehenderit subobscurum alborem lucere in cute, sciat non esse lepram, sed maculam coloris candidi & hominem mundum.
40 * Vir de cuius capite capilli fluunt, caluus & mundus est.
41 * Et si à fronte ceciderint, pili recaluaster & F mundus est.
42 * Sin autem in caluitio siue in recaluatione albus vel ruffus color fuerit exortus;
43 * Et hoc sacerdos viderit; cõdemnabit eum haud dubiæ lepræ, quæ orta est in caluitio.
44 * Quicunque ergo maculatus fuerit lepra,
45 & separatus est ad arbitrium sacerdotis, habebit vestimenta dissuta, caput nudum, os veste contectum, contaminatum ac sordidum se clamabit,
46 * Omni tempore quo leprosus est & immundus, solus habitabit extra castra.
47 * Vestis lanea siue linea, quæ lepram habuerit.
48 * In stamine atque subtegmine aut certæ pellis, vel quicquid ex pelle confectum est.
49 * Si alba vel ruffa macula fuerit infecta, lepra reputabitur.
50 *Ostendetúrque sacerdoti. qui consideratam recludet septem diebus.
51 * Et die septimo rursus aspiciens si depre- G henderit creuisse, lepra perseuerans est; pollutum iudicabit vestimentum, & omne in quo fuerit inuenta.
52 * Et idcirco comburetur flammis.
53 * Quod si eam viderit non creuisse:

תרגום אונקלוס

37 וְאִם כַּד חֲזַר קֻם נִתְקָא וּשְׂעַר אוּכְּמָא צְמַח בֵּיהּ אִתְסִי נִתְקָא דְּכֵי הוּא וִידַכְּיֵנֵיהּ כָּהֲנָא׃ 37 וּגְבַר אוֹ אִתְּתָא אֲרֵי יְהֵי בִּמְשַׁךְ בִּשְׂרֵיהוֹן בַּהֲרָן
בַּהֲרָן חִוָּרָן׃ 39 וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא וְהָא בִּמְשַׁךְ בִּשְׂרֵיהוֹן בַּהֲרָן עַמְעִין חִוָּרָן בּוֹהֲקָא הוּא סְגִי בִּמְשַׁכָּא דְּכֵי הוּא׃ 40 וּגְבַר אֲרֵי יִתַּר שְׂעַר רֵישֵׁיהּ קָרַח
הוּא דְּכֵי הוּא׃ 41 וּמִן סְטַר קֻבֵּיל אַפּוֹהִי יִתַּר שְׂעַר רֵישֵׁיהּ גְּלוּשׁ הוּא דְּכֵי הוּא׃ 42 וַאֲרֵי יְהֵי בְּקָרְחוּתָא אוֹ בְגְלוּשׁוּתָא מַכְתַּשׁ חִוַּר סְמוֹק סְגִירוּת
סַגְיָא הִיא בְּקָרְחוּתֵיהּ אוֹ בְגְלוּשׁוּתֵיהּ׃ 43 וְיֶחֱזֵי יְתֵיהּ כָּהֲנָא וְהָא עַמְקָא מַכְתָּשָׁא חִוַּר סְמוֹק בְּקָרְחוּתֵיהּ אוֹ בְגְלוּשׁוּתֵיהּ כְּמֶחֱזֵי סְגִירוּתָא מְשַׁךְ
בִּשְׂרָא׃ 44 גְּבַר סְגִיר הוּא מְסָאַב הוּא סַאֲבָא יְסָאֲבִינֵיהּ כָּהֲנָא בְּרֵישֵׁיהּ מַכְתָּשֵׁיהּ׃ 45 וּסְגִירָא דְּבֵיהּ מַכְתָּשָׁא לְבוּשׁוֹהִי יְהוֹן מְבַזְעִין וְרֵישֵׁיהּ
יְהֵי פְרִיעַ וְעַל שָׂפָם בַּאֲבֵילָא יִתְעַטַּף וְלָא הִסְתָּאֲבוּן לָא תִּסְתָּאֲבוּן יְקָרֵי׃ 46 כָּל יוֹמִין דְּמַכְתָּשָׁא בֵּיהּ יְהֵי מְסָאַב מְסָאַב הוּא בְּלַחוֹדוֹהִי יֵתֵב מְבָרָא
לְמַשְׁרְיָתָא יְהֵי מוֹתְבֵיהּ׃ 47 וּלְבוּשָׁא אֲרֵי יְהֵי בֵּיהּ מַכְתַּשׁ סְגִירוּ בִּלְבוּשׁ עַמָּר אוֹ בִּלְבוּשׁ כִּיתָן׃ 48 אוֹ בִשְׁתְיָא אוֹ בְעַרְבָא לְכִיתָנָא וּלְעַמְרָא
אוֹ בְמַשְׁכָּא אוֹ בְכָל עִבִידַת מַשָׁךְ׃ 49 וְיְהֵי מַכְתָּשָׁא יָרוֹק אוֹ סְמוֹק בִּלְבוּשָׁא אוֹ בְמַשְׁכָּא אוֹ בִשְׁתְיָא אוֹ בְעַרְבָא אוֹ בְכָל מָאן דְּמַשָׁךְ מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא
הוּא וְיִתְחֲזֵי לְכָהֲנָא׃ 50 וְיֶחֱזֵי כָּהֲנָא יָת מַכְתָּשָׁא וְיַסְגַּר יָת מַכְתָּשָׁא שְׁבָעָא יוֹמִין׃ 51 וְיֶחֱזֵי יָת מַכְתָּשָׁא בְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אֲרֵי אוֹסֵיף מַכְתָּשָׁא
בִּלְבוּשָׁא אוֹ בִשְׁתְיָא אוֹ בְעַרְבָא אוֹ בְמַשְׁכָּא לְכֹל דְּיִתְעֲבֵד מַשְׁכָּא לְעִבִידְתָּא סְגִירוּת מְחַסְרָא מַכְתָּשָׁא מְסָאַב הוּא׃ 52 וְיוֹקֵיד יָת לְבוּשָׁא אוֹ יָת
שְׁתְיָא אוֹ יָת עַרְבָא בְּעַמְרָא אוֹ בְכִיתָנָא אוֹ יָת כָּל מָאן דְּמַשָׁךְ דְּיְהֵי בֵּיהּ מַכְתָּשָׁא אֲרֵי סְגִירוּת מְחַסְרָא הוּא בְּנוּרָא תִּתּוֹקַד׃ 53 וְאִם יֶחֱזֵי כָּהֲנָא
וְהָא לָא אוֹסֵיף מַכְתָּשָׁא בִּלְבוּשָׁא אוֹ בִשְׁתְיָא אוֹ בְעַרְבָא אוֹ בְכָל מָאן דְּמַשָׁךְ׃

If autem coram eo manſerit in loco plaga, & capillus niger renatus fuerit in eo, ſanauit plaga, mundus eſt, et mundabit eum ſacerdos. 37

Et viro vel mulieri cui fuerint in cute carnis ſuæ candores ſplendẽtes albeſcentes. 38

Et videbit ſacerdos, & ecce in cute carnis ſuæ candores ſplendentes albeſcentes, impetigo eſt, floret in cute, mundus eſt. 39

Si autẽ alicui caluum fuerit caput eius, caluus eſt, mundus eſt. 40

Si autem ante faciem eius caluũ fuerit caput eius, recaluaſter eſt, mundus eſt. 41

Si autem fuerit in caluitie eius, vel in recaluatione eius tactus albus vel flaueſcens, lepra florens eſt in caluitie eius, vel in recaluatione eius. 42

Et videbit eum ſacerdos, & ecce aſpectus tactus albus vel flaueſcens in caluitie eius, vel in recaluatione eius ſicut ſpecies lepræ in cute carnis ſuæ. 43

Homo leproſus eſt, immundus eſt: pollutione polluet eum ſacerdos, in capite ſuo tactus eius. 44

Et leproſus in quo eſt tactus, veſtimenta eius erunt ſoluta, & caput eius nudum, & circa os eius contegatur, & immundus vocabitur 45

Omnes dies, quamdiu fuerit in eo tactus, immundus exiſtens immundus erit, ſegregatus ſedebit, extra caſtra erit eius conuerſatio. 46

Et veſtis in qua fuerit in ipſa tactus lepræ in veſte lanea, vel veſte ſtupea, 47

Vel in ſtamine, vel in ſubtegmine, vel in lineis, vel in laneis, vel in pelle, vel in omni operaria pelle. 48

Et fuerit tactus vireſcens vel flaueſcens in pelle, vel in veſte, vel in ſtamine, vel in ſubtegmine, vel in omni vaſe operario pellis, tactus lepræ eſt: & oſtendet ſacerdoti. 49

Et videbit ſacerdos tactum, & ſegregabit ſacerdos tactum ſeptem dies. 50

Et videbit tactum die ſeptima: ſi autem diffuſus fuerit tactus in veſte, vel in ſtamine, vel in ſubtegmine vel in pelle, iuxta omnia quæcũque facta fuerint pelles in operatione, lepra perſeuerans eſt tactus, immundus eſt. 51

Comburet veſtem, vel ſtamen, vel ſubtegmen, vel in laneis, vel in lineis, vel in omni vaſe pelliceo, in quo fuerit in ipſo tactus, quia lepra perſeuerans eſt; in igne comburetur. 52

Si autem viderit ſacerdos, et non diffuſus fuerit tactus in veſte, vel in ſtamine, vel in ſubtegmine, vel in omni vaſe pelliceo. 53

37 ἐὰν δὲ ἐνώπιον αὐτοῦ μείνῃ ἐπὶ χώρας τὸ θραῦσμα, καὶ θρὶξ μέλαινα ἀνατείλῃ ἐν αὐτῷ, ὑγίακεν τὸ θραῦσμα, καθαρός ἐστιν· καὶ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς. 38 καὶ ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ ὧ ἐὰν γένηται ἐν δέρματι τοῦ σαρκὸς αὐτοῦ αὐγάσματα αὐγάζοντα λευκαθίζοντα. 39 καὶ ὄψεται ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἐν δέρματι τοῦ σαρκὸς αὐτοῦ αὐγάσματα αὐγάζοντα λευκαθίζοντα ἀλφός ἐστιν, ἐξανθεῖ ἐν τῷ δέρματι, καθαρός ἐστιν. 40 ἐὰν δέ τινι μαδήσῃ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ φαλακρός ἐστι, καθαρός ἐστιν. 41 ἐὰν δὲ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ μαδήσῃ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ διὰ φάλαντός ἐστι, καθαρός ἐστιν. 42 ἐὰν δὲ γένηται ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ διαφαλαντώματι αὐτοῦ ἀφὴ λευκὴ ἢ πυρρίζουσα, λέπρα ἐξανθίζουσά ἐστιν ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ διαφαλαντώματι αὐτοῦ. 43 καὶ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καὶ ἰδοὺ ἡ ὄψις τῆς ἀφῆς λευκὴ ἢ πυρρίζουσα ἐν τῷ φαλακρώματι αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ διαφαλαντώματι αὐτοῦ ὡς εἶδος λέπρας ἐν τῷ δέρματι τοῦ σαρκὸς αὐτοῦ· 44 ἄνθρωπος λεπρός ἐστιν, ἀκάθαρτός ἐστιν· μιάνσει μιανεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς, ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ ἡ ἀφὴ αὐτοῦ. 45 καὶ ὁ λεπρὸς ἐν ᾧ ἐστιν ἡ ἀφή, τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔσται παρελελυμμένα, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀκατακάλυπτος, καὶ περὶ τὸ στόμα αὐτοῦ περιβαλέσθω, καὶ ἀκάθαρτος κεκλήσεται· 46 πάσας τὰς ἡμέρας, ὅσας ἐὰν ᾖ ἐπ' αὐτῷ ἡ ἀφή, ἀκάθαρτος ὢν ἀκάθαρτος ἔσται, κεχωρισμένος καθήσεται, ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔσται αὐτοῦ ἡ διαίρεσις. 47 καὶ ἱμάτιον ᾧ ἐὰν γένηται ἐν αὐτῷ ἀφὴ λέπρας ἐν ἱματίῳ ἐρέῳ, ἢ ἐν ἱματίῳ 48 συπωίῳ· ἢ ἐν στήμονι, ἢ ἐν κρόκῃ, ἢ ἐν τοῖς λινοῖς, ἢ ἐν τοῖς 49 ἐρέοις, ἢ ἐν δέρματι, ἢ ἐν παντὶ ἐργασίμῳ δέρματι. καὶ ἡ χρὼς ἡ ἀφὴ χλωρίζουσα ἢ πυρρίζουσα ἐν τῷ δέρματι, ἢ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει ἐργα- 50 σίμῳ δέρματος, ἀφὴ λέπρας ἐστίν· καὶ δείξει τῷ ἱερεῖ. καὶ ὄψεται ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφήν, καὶ ἀφορίεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἀφὴν ἑπτὰ ἡ- 51 μέρας. καὶ ὄψεται τὴν ἀφὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ· ἐὰν δὲ διαχέῃ ἡ ἀφὴ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν τῷ δέρματι, καὶ πρὸς ὅσα ἐὰν ποιηθῇ δέρματα ἐν τῇ ἐργα- 52 σίᾳ, λέπρα ἔμμονός ἐστιν ἡ ἀφὴ, ἀκάθαρτός ἐστι. καὶ κατακαύσει τὸ ἱμάτιον, ἢ τὸν στήμονα, ἢ τὴν κρόκην, ἢ ἐν τοῖς ἐρέοις, ἢ ἐν τοῖς λινοῖς, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ, ἐν ᾧ ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ ἡ 53 ἀφή, ὅτι λέπρα ἔμμονός ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται. ἐὰν δὲ ἴδῃ ὁ ἱερεύς, καὶ μὴ διαχέῃ ἡ ἀφὴ ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ στήμονι, ἢ ἐν τῇ κρόκῃ, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

37 Si autem lepra ſtetit ſicut antea erat: & capillus niger ortus eſt in ea, ſanata eſt lepra, mundus eſt, & mundum iudicabit eum ſacerdos. 38 Vir autem ſiue mulier in quorum cute carnis fuerint maculæ albæ: 39 Videbit ſacerdos. & ſi in cute carnis eorum ſunt maculæ ſubobſcuræ albæ, macula coloris candidi eſt creſcens in cute, mundusque eſt. 40 Vir autem cuius capilli capitis fluunt, caluus & mundus eſt. 41 Si autem contra faciem ſuam fluerint capilli capitis eius, recaluaſter eſt, mundusque eſt. 42 Et ſi fuerit in caluitio aut in recaluatione plaga alba ſubruffa, lepra eſt creſcens in caluitio eius aut in recaluatione eius. 43 Videbitque eum ſacerdos. & ſi macula plagæ alba fuerit & ſubruffa in caluitio eius aut in recaluatione eius ſicut aſpectus lepræ cutis carnis: 44 Vir leproſus eſt, immundus eſt: contaminans contaminabit eum ſacerdos, in capite eius eſt plaga eius. 45 Leproſus autem in quo fuerit plaga, veſtimenta eius erunt ſciſſa, & caput eius erit nudum, & os eius inuoluetur panno ſicut lugens. Et non contaminemini neque immundi ſitis, clamabit. 46 Cunctis diebus quibus habuerit plagam, erit immundus, immundus enim eſt, ſolus habitabit, extra caſtra erit habitatio eius. 47 Et veſtis in qua fuerit plaga lepræ in veſte lanea aut in veſte linea. 48 Aut in ſtamine vel in ſubtegmine de lino aut de lana aut in pelle, vel in quocunque quod factum eſt ex pelle. 49 Si fuerit plaga pallida aut ruffa in veſte aut in pelle vel in ſtamine aut in ſubtegmine aut in quacunque veſte pellicea, plaga lepræ eſt, oſtendeturq; ſacerdoti. 50 Et videbit ſacerdos plagam, & recludet eam ſeptem diebus. 51 Videbitque plagam in die ſeptimo: & ſi creuit in veſte vel in ſtamine aut in pelle aut in quocunq; quod ex pelle fit; lepræ corrodentis eſt plaga: immundus erit. 52 Et comburet veſtem aut ſtamen aut ſubtegmen laneum aut lineum aut quancunque veſtem pelliceam in quibus fuerit plaga, quia lepra corrodens eſt, igne comburetur. 53 Et ſi viderit ſacerdos quòd non creuit plaga in veſtimento aut in ſtamine vel ſubtegmine aut in omni veſte pellicea:

54 * וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְכִבְּסוּ אֵת אֲשֶׁר־בּוֹ הַנָּגַע וְהִסְגִּירוּ
55 שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית: * וְרָאָה הַכֹּהֵן אַחֲרֵי
הֻכַּבֵּס אֶת־הַנָּגַע וְהִנֵּה לֹא־הָפַךְ הַנֶּגַע אֶת־עֵינוֹ וְהַנֶּגַע
לֹא־פָשָׂה טָמֵא הוּא בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ פְּחֶתֶת הִוא
56 בְּקָרַחְתּוֹ אוֹ בְגַבַּחְתּוֹ: * וְאִם־רָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה כֵהָה
הַנֶּגַע אַחֲרֵי הֻכַּבֵּס אֹתוֹ וְקָרַע אֹתוֹ מִן־הַבֶּגֶד אוֹ מִן־
57 הָעוֹר אוֹ מִן־הַשְׁתִי אוֹ מִן־הָעֵרֶב: * וְאִם־תֵּרָאֶה
עוֹד בַּבֶּגֶד אוֹ־בַשְׁתִי אוֹ־בָעֵרֶב אוֹ בְכָל־כְּלִי־עוֹר
פַּרַחַת הִוא בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ אֶת אֲשֶׁר־בּוֹ הַנָּגַע:
58 * וְהַבֶּגֶד אוֹ־הַשְׁתִי אוֹ־הָעֵרֶב אוֹ־כָל־כְּלִי הָעוֹר אֲשֶׁר
59 תְּכַבֶּס וְסָר מֵהֶם הַנֶּגַע וְכֻבַּס שֵׁנִית וְטָהֵר: * זֹאת
תּוֹרַת נֶגַע־צָרַעַת בֶּגֶד הַצֶּמֶר אוֹ הַפִּשְׁתִּים אוֹ הַשְׁתִי
אוֹ הָעֵרֶב אוֹ כָל־כְּלִי־עוֹר לְטַהֲרוֹ אוֹ לְטַמְּאוֹ:

יד

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
2 * זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ
3 וְהוּבָא אֶל־הַכֹּהֵן: * וְיָצָא הַכֹּהֵן אֶל־מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִרְפָּא נֶגַע־הַצָּרַעַת
4 מִן־הַצָּרוּעַ: * וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמִּטַהֵר שְׁתֵּי־
צִפֳּרִים חַיּוֹת טְהֹרוֹת וְעֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזֹב:
5 * וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְשָׁחַט אֶת־הַצִּפּוֹר הָאֶחָת אֶל־
6 כְּלִי־חֶרֶשׂ עַל־מַיִם חַיִּים: * אֶת־הַצִּפֹּר הַחַיָּה
יִקַּח אֹתָהּ וְאֶת־עֵץ הָאֶרֶז וְאֶת־שְׁנִי הַתּוֹלַעַת
וְאֶת־הָאֵזֹב וְטָבַל אוֹתָם וְאֵת הַצִּפֹּר הַחַיָּה בְּדַם
7 הַצִּפֹּר הַשְּׁחֻטָה עַל הַמַּיִם הַחַיִּים: * וְהִזָּה עַל
הַמִּטַהֵר מִן־הַצָּרַעַת שֶׁבַע פְּעָמִים וְטִהֲרוֹ וְשִׁלַּח
8 אֶת־הַצִּפֹּר הַחַיָּה עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה: * וְכִבֶּס
הַמִּטַהֵר אֶת־בְּגָדָיו וְגִלַּח אֶת־כָּל־שְׂעָרוֹ וְרָחַץ בַּמַּיִם
וְטָהֵר וְאַחַר יָבוֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה וְיָשַׁב מִחוּץ לְאָהֳלוֹ
שִׁבְעַת יָמִים:

54 * Præcipiet, & lauabunt id in quo lepra est, recludétque illud septem diebus aliis.
55 * Et cùm viderit faciem quidem pristinam non reuersam, nec tamen creuisse lepram, immundum iudicabit, & igne comburet, eo quòd infusa sit in superficie vestimẽti vel per totum lepra.
56 * Sin autẽ obscurior fuerit locus lepræ postquam vestis est lota, abrumpet eum & à solido diuidet.
57 * Quod si vltra apparuerit in his locis quę prius immaculata erant, lepra volatilis & vaga debet igni comburi.
58 * Si cessauerit, lauabit aqua ea quæ pura sunt secundo, & munda erunt.
59 * Ista est lex lepræ vestimenti lanei & linei staminis atque subtegminis, omnísque supellectilis pelliceæ, quomodo mundari debeat vel contaminari.

CAP. XIIII.

1 LOcutúsq; est Dominus ad Moysen, dicens: Math. 8.a Marc. 1.a Luc. 5.c & 17.d.
A * Hic est ritus leprosi quando mundan
2 dus est. Adducetur ad sacerdotem.
3 * Qui egressus de castris, cùm inuenerit lepram esse mundatam:
4 * Præcipiet ei qui purificatur, vt offerat duos passeres viuos pro se, quos vesci licitum est, & lignum cedrinum vermiculúmque & hyssopum.
5 * Et vnum ex passeribus immolari iubebit in vase fictili super aquas viuentes.
6 * Alium autem viuum cum ligno cedrino, & cocco, & hyssopo, tinget in sanguine passeris immolati.
7 * Quo asperget illum qui mundandus est septies vt iure purgetur, & dimittet passerem viuum, vt in agrum auolet.
8 * Cúmque lauerit homo vestimenta sua, rade omnes pilos corporis, & lauabitur aqua:
B purificatúsque ingredietur castra, ita dumtaxat vt maneat extra tabernaculum suum septem diebus.

תרגום אונקלוס

54 וְיַפְקִיד כַּהֲנָא וְיַחְווֹרוּן יַת דְּבֵיהּ מַכְתָּשָׁא וְיַסְגְּרִינֵיהּ שְׁבְעָא יוֹמִין תִּנְיָנוּת: 55 וְיֵחֲזֵי כַּהֲנָא בָּתַר דְּאִתְחַוַּרוּ יַת מַכְתָּשָׁא וְהָא לָא שְׁנָא
מַכְתָּשָׁא מִן כַּד חָזָה וּמַכְתָּשָׁא לָא אוֹסִיף מְסָאֵב הוּא בְּנוּרָא תּוֹקְדִנֵּיהּ חַבְרָא הוּא בְּשִׁחִיקוּתֵיהּ אוֹ בְּחַדְתּוּתֵיהּ: 56 וְאִם חָזָא כַּהֲנָא
וְהָא עַמָּא מַכְתָּשָׁא בָּתַר דְּאִתְחַוַּרוּ יַתֵּיהּ וְיִבְזַע יָתֵיהּ מִן לְבוּשָׁא אוֹ מִן מִשְׁכָא אוֹ מִן שְׁתָיָא אוֹ מִן עַרְבָא: 57 וְאִם תִּתְחֲזֵי עוֹד בִּלְבוּשָׁא אוֹ בְשְׁתָיָא
אוֹ בְעַרְבָא אוֹ בְכָל מָן דְּמִשְׁכָא סַגְיָא הוּא בְּנוּרָא תּוֹקְדִנֵּיהּ יַת דְּבֵיהּ מַכְתָּשָׁא: 58 וּלְבוּשָׁא אוֹ שְׁתָיָא אוֹ עַרְבָא אוֹ כָּל מָאן דְּמִשְׁכָא דְּתִתְחַוַּר
וְיִתְעֲדֵי מִנְּהוֹן מַכְתָּשָׁא וְיִצְטַבַּע תִּנְיָנוּת וְיִדְכֵּי: 59 דָּא אוֹרַיְתָא דְּמַכְתַּשׁ סְגִירוּ לְבוּשׁ עֲמַר אוֹ כִיתָנָא אוֹ שְׁתָיָא אוֹ עַרְבָא אוֹ כָּל מָאן
דְּמִשְׁכָא לְדַכָּאוּתֵיהּ אוֹ לְסָאֲבוּתֵיהּ:

יד

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר: 2 דָּא תְּהֵי אוֹרַיְתָא דְּסִגִּירָא בְּיוֹמָא דְּדָכוּתֵיהּ וְיֵתֵיתֵי לְוָת כָּהֲנָא: 3 וְיִפּוֹק כָּהֲנָא לְמִבְּרָא לְמַשְׁרְיָתָא וְיֶחֱזֵי
כָּהֲנָא וְהָא אִתְּסִי מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא דְּסִגִּירָא בְּיוֹמָא דְּדָכוּתֵיהּ וְיֵתֵיתֵי לְוָת כָּהֲנָא: 4 וְיַפְקִיד כָּהֲנָא וְיִכּוֹם יַת צִפָּרָא חֲדָא לְמָאן דְּהַסָּף עַל מֵי מַבּוּעָא:
5 וְיַפְקִיד כָּהֲנָא וְיִכּוֹם יַת צִפָּרָא חֲדָא לְמָאן דְּהַסָּף עַל מֵי מַבּוּעָא: 6 יַת צִפָּרָא חַיְתָא יְסַב יָתָהּ וְיַת אָעָא דַּאֲרָזָא וְיַת צִבְעָא דְּתוֹלַעַת זְהוֹרִי וְיַת אֵזוֹבָא
וְיִטְבּוֹל יָתְהוֹן וְיַת צִפָּרָא חַיְתָא בִּדְמָא דְּצִפָּרָא דְּנִכְסִיסְתָּא עַל מֵי מַבּוּעָא: 7 וְיַדֵּי עַל דְּמִדְּכֵי מִן סְגִירוּתָא שְׁבַע זִמְנִין וְיַדְכִּינֵיהּ וְיִשַׁלַּח
יַת צִפָּרָא חַיְתָא עַל אַפֵּי חַקְלָא: 8 וְיִצְבַּע דְּמִדְּכֵי יַת לְבוּשׁוֹהִי וְיגַלַּח יַת כָּל שַׂעְרֵיהּ וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וְיִדְכֵּי וּבָתַר כֵּן יֵעוֹל לְמַשְׁרְיָתָא וְיֵתֵב
לְמָבָּרָא לְמַשְׁכְּנֵיהּ שְׁבְעָא יוֹמִין:

54 * Et præcipiet ſacerdos, & lauabit in quo fuerit in ipſo tactus, & ſegregabit ſacerdos tactum ſeptẽ dies ſecundo.

55 * Et videbit ſacerdos poſtquam lotus fuerit tactus: & ſi autem non mutauerit tactus aſpectum ſuum, & tactus non diffunditur, immundum eſt, in igne comburetur: firmatus eſt in veſte, vel in ſtamine, vel in ſubtegmine.

56 * Et ſi viderit ſacerdos, & fuerit obſcurus tactus poſtquam lotum fuerit ipſum, rumpet illud à veſte, vel à ſtamine, vel à ſubtegmine, vel à pelle.

57 * Si autem apparuerit amplius in veſte, vel in ſtamine, vel in ſubtegmine, vel in omni vaſe pelliceo, lepra florens eſt, in igne comburetur in quo eſt tactus.

58 * Et veſtis, vel ſtamen, vel ſubtegmen, vel omne vas pelliceum, quod lauabitur, & recedet ab ipſo tactus, & lauabitur ſecundo, & mundum erit.

59 * Hæc lex tactus lepræ veſtis laneæ, vel ſtupeæ, vel ſtaminis, vel ſubtegminis, vel omnis vaſis pellicei, ad mundandum illud vel polluendum.

CAP. XIIII.

1 ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

2 * Hæc lex leproſi, qua die mundatus fuerit, & adducetur ad ſacerdotem.

3 * Et egredietur ſacerdos extra caſtra, & videbit ſacerdos, & ecce ſanatur tactus lepræ à leproſo.

4 * Et iubebit ſacerdos, et accipient mundato duas auiculas viuas puras, & lignum cedrinum, & retortum coccinum, & hyſſopum.

5 * Et iubebit ſacerdos, & immolabunt auiculam vnam in vaſe fictili in aqua viuente.

6 * Et auiculam viuentem accipiet eam, & lignũ cedrinum, & retortum coccinum, & hyſſopum, & tinget ea, & auiculam viuentem in ſanguine auiculæ immolatæ in aqua viuente.

7 * Et aſperget ſuper mundatum à lepra ſepties, & mundus erit, & dimittet auiculam viuam in campum.

8 * Et lauabit mundatus veſtes ſuas, & radet omnem pilum ſuum, & lauabitur in aqua, & mundus erit; & poſt hæc ingredietur in caſtra, & manebit extra domum ſuam ſeptem dies.

54 * καὶ σωτάξει ὁ ἱερεὺς, καὶ πλυνεῖ ἐφ' ᾧ ἐὰν ᾖ ἐπ' αὐτῷ ἡ ἁφή, & ἀφορεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν ἑπτὰ ἡμέρας τὸ δεύτερον.

55 * καὶ ὄψε(ται) ὁ ἱερεὺς μὴ τ πλυθλῶσαι τὴν ἁφήν, καὶ ἐὰν μὴ μεταβάλῃ ἡ ἁφὴ τὴν ὄψιν αὐτῆς, & ἡ ἁφὴ διαχεῖ(ται), ἀκάθαρτόν ἐστιν, ἐν πυρὶ καυθήσεται· ἐσήκλ(ται) ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ σήμονι, ἢ ἐν τῇ κερκίδι.

56 * καὶ ἐὰν ἴδῃ ὁ ἱερεὺς, καὶ ἡ ἀμαυρὰ ἡ ἁφὴ μὴ τ πλυθλῶσαι αὐτό, ἀπορρήξει αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, ἢ ἀπὸ τοῦ σήμονος, ἢ ἀπὸ τ κερκίδος, ἢ ἀπὸ τ δέρματος.

57 * ἐὰν δ' ὀφθῇ ἔτι ἐν τῷ ἱματίῳ, ἢ ἐν τῷ σήμονι, ἢ ἐν τῇ κερκίδι, ἢ ἐν παντὶ σκεύει δερματίνῳ, λέπρα ξανθίζουσά ἐστιν, ἐν πυρὶ καυθήσεται ἐν ᾧ ἐστὶν ἡ ἁφή.

58 * καὶ τὸ ἱμάτιον, ἢ ὁ σήμων, ἢ ἡ κερκίς, ἢ πᾶν σκεῦος δερμάτινον, ὃ πλυθήσεται, καὶ ἀποσήσεται ἀπ' αὐτοῦ ἡ ἁφή, καὶ πλυθήσεται τὸ δεύτερον, καὶ καθαρὸν ἔσται.

59 * ὅτ(ος) ὁ νόμ(ος) ἁφῆς λέπρας ἱματίου ἐρέου, ἢ συππεινόου, ἢ σήμον(ος), ἢ κερκίδος, ἢ παντὸς σκεύους δερματίνου, εἰς τὸ καθαρίζαι αὐτὸ ἢ μιάναι.

ιδ'.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύρι(ος) πρὸς μωυσῆν, λέγων·

2 * ὅτ(ος) ὁ νόμ(ος) τοῦ λεπροῦ· ἡ δ' ἡμέρα καθαρισθῇ, & προσαχθήσεται πρὸς τὸν ἱερέα·

3 * & ἐξελεύσ(εται) ὁ ἱερεὺς ἔξω τ παρεμβολῆς, & ὄψεται ὁ ἱερεύς, & ἰδοὺ ἴαται ἡ ἁφὴ τ λέπρας ἀπὸ τοῦ λεπροῦ.

4 * καὶ προσταξει ὁ ἱερεὺς, & λήψονται τῷ κεκαθαρισμένῳ δύο ὀρνίθια ζῶντα καθαρά, καὶ ξύλον κέδρινον, καὶ κεκλωσμένον κόκκινον, καὶ ὕσσωπον.

5 * καὶ προσταξει ὁ ἱερεὺς, καὶ σφάξουσι τὸ ὀρνίθιον τὸ ἓν εἰς ἀγγεῖον ὀστράκινον ἐφ' ὕδατι ζῶντι.

6 * καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν λήψεται αὐτό, καὶ τὸ ξύλον τὸ κέδρινον, καὶ τὸ κεκλωσμένον κόκκινον, καὶ τὴν ὕσσωπον, καὶ βάψει αὐτὰ & τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιθίου τ σφαγέντ(ος) ἐφ' ὕδατι ζῶντι.

7 * καὶ περιρρανεῖ ἐπὶ τὸν καθαριζόμενον ἀπὸ τ λέπρας ἑπτάκις, καὶ καθαρὸς ἔσται· καὶ ἐξαποστελεῖ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν εἰς πεδίον.

8 * & πλυνεῖ ὁ καθαρισθεὶς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, & ξυρήσε(ται) πᾶσαν τὴν τρίχα αὐτοῦ, & λόσεται ἐν ὕδατι, καὶ καθαρὸς ἔσται· & μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ διατρίψει ἔξω τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἑπτὰ ἡμέρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

54 Iubebit ſacerdos, & lauabunt illud in quo fuerit plaga, & recludet illud ſeptem diebus aliis. 55 Videbitque ſacerdos poſtquam lauerunt locum plagæ, & ſi non eſt mutata plaga ab eo quod erat, neque creuit plaga, immundum erit, igni combures illud, corroſio enim eſt in vetuſtate ſua, vel in nouitate ſua. 56 Et ſi viderit ſacerdos quod plaga eſt ſubobſcura poſtquam lauerunt eam, abrumpet eam à veſtimento, aut de pelle, aut de ſtamine, aut de ſubtegmine. 57 Et ſi vltra apparuerit in veſtimento, aut in ſtamine, vel in ſubtegmine, aut in quacunque veſte pellicea multiplicata eſt, igni combures illud in quo eſt plaga. 58 Veſtis autem aut ſtamen, aut ſubtegmen aut omnis veſtis pellicea quæ lota fuerit & receſſerit ab eis plaga, lauabitur ſecundo, & ſic mundabitur. 59 Hæc eſt lex plagæ lepræ veſtis lanæ, aut lineæ, aut ſtaminis vel ſubtegminis aut omnis ſupellectilis pelliceæ, quomodo mundari debeat vel contaminari.

CAPVT XIIII.

LOcutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 2 Hæc eſt lex leproſi, in die emundationis ſuæ adducetur ad ſacerdotem. 3 Et egredietur ſacerdos extra caſtra, & videbit ſacerdos. & ſi ſanata fuerit lepra leproſi: 4 Præcipiet ſacerdos, vt tollant ei qui mundandus eſt duos paſſeres viuos mundos, & lignum cedri, & coccinum, & hyſſopum. 5 Præcipietque ſacerdos vt immolent paſſerem vnum in vaſe fictili ſuper aquas fontis. 6 Paſſerem autem viuum tollet & lignum cedrinum, & coccinum, & hyſſopum. & tinget ea & paſſerem viuum in ſanguine paſſeris immolati ſuper aquas fontis. 7 Et aſperget ſepties ſuper illum qui mundandus eſt à lepra, & mundabit eum, & dimittet paſſerem viuum ſuper faciem agri. 8 Lauabitque ille qui mundandus eſt veſtimenta ſua, & tondebit omnes pilos ſuos, & lauabitur aqua, & ſic mundabitur. Et poſtea ingredietur in caſtra, & manebit extra tabernaculum ſuum ſeptem diebus.

9 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת־כָּל־שְׂעָרוֹ אֶת־רֹאשׁוֹ
וְאֶת־זְקָנוֹ וְאֵת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת־כָּל־שְׂעָרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס
10 אֶת־בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר : * וּבַיּוֹם
הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁנֵי־כְבָשִׂים תְּמִימִם וְכִבְשָׂה אַחַת בַּת־
שְׁנָתָהּ תְּמִימָה וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה
11 בַּשָּׁמֶן וְלֹג אֶחָד שָׁמֶן : * וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן הַמְטַהֵר אֶת
הָאִישׁ הַמִּטַּהֵר וְאֹתָם לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד :
12 * וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד וְהִקְרִיב אֹתוֹ
לְאָשָׁם וְאֶת־לֹג הַשָּׁמֶן וְהֵנִיף אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה :
13 * וְשָׁחַט אֶת־הַכֶּבֶשׂ בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת־
הַחַטָּאת וְאֶת־הָעֹלָה בִּמְקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי כַחַטָּאת הָאָשָׁם
הוּא לַכֹּהֵן קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא : * וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם
14 הָאָשָׁם וְנָתַן הַכֹּהֵן עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית וְעַל־
15 בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית : * וְלָקַח
הַכֹּהֵן מִלֹּג הַשָּׁמֶן וְיָצַק עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמָאלִית :
16 * וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת־אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר
עַל־כַּפּוֹ הַשְּׂמָאלִית וְהִזָּה מִן־הַשֶּׁמֶן בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע
17 פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה : * וּמִיֶּתֶר הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ
יִתֵּן הַכֹּהֵן עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדוֹ
הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל דַּם הָאָשָׁם :
18 * וְהַנּוֹתָר בַּשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּף הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל־רֹאשׁ
19 הַמִּטַּהֵר וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה : * וְעָשָׂה
הַכֹּהֵן אֶת־הַחַטָּאת וְכִפֶּר עַל־הַמִּטַּהֵר מִטֻּמְאָתוֹ וְאַחַר
20 יִשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה : * וְהֶעֱלָה הַכֹּהֵן אֶת־הָעֹלָה
וְאֶת־הַמִּנְחָה הַמִּזְבֵּחָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְטָהֵר :
21 * וְאִם־דַּל הוּא וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת וְלָקַח כֶּבֶשׂ
אֶחָד אָשָׁם לִתְנוּפָה לְכַפֵּר עָלָיו וְעִשָּׂרוֹן סֹלֶת
22 אֶחָד בָּלוּל בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה וְלֹג שָׁמֶן : * וּשְׁתֵּי
תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ וְהָיָה אֶחָד
חַטָּאת וְהָאֶחָד עֹלָה :

9 * Et die ſeptima radet capillos capitis barbámq; & ſupercilia ac totius corporis pilos. Et lotis rurſum veſtibus & corpore:
10 * Die octauo ſumet duos agnos immaculatos,& ouem anniculam abſq; macula , & tres decimas ſimilæ in ſacrificium quę conſperſa
B ſit oleo,& ſeorſum olei ſextarium.
11 * Cúmque ſacerdos purificans hominem ſtatuerit eum & hæc omnia coram Domino in oſtio tabernaculi teſtimonij:
12 * Tollet agnum,& offeret eum pro delicto oleíque ſextarium. Et oblatis ante Dominum
13 omnibus; * Immolabit agnum, vbi ſolet immolari hoſtia pro peccato , & holocauſtũ, id eſt, in loco ſancto. Sicut enim pro peccato; ita & pro delicto ad ſacerdotem pertinet hoſtia. Sancta ſanctorum eſt.
14 * Aſſuménsque ſacerdos de ſanguine hoſtię quę immolata eſt pro delicto, ponet ſuper extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, & ſuper pollices manus dextræ & pedis.
15 *Et de olei ſextario mittet in manum ſuam ſiniſtram.
16 *Tingétq; digitum dextrum in eo,& aſperget coram Domino ſepties.
17 *Quod autẽ reliquum eſt olei in læua manu , fundet ſuper extremum auriculæ dextræ
C eius qui mundatur,& ſuper pollices manus ac pedis dextri , & ſuper ſanguinem qui effuſus eſt pro delicto.
18 * Et ſuper caput eius . Rogabítque pro eo coram Domino.
19 * Et faciet ſacrificium pro peccato. Tunc immolabit holocauſtum.
20 * Et ponet illud in altari cum libamentis ſuis, & homo ritè mundabitur.
21 * Quod ſi pauper eſt, & non poteſt manus eius inuenire quæ dicta ſunt pro delicto, aſſumet agnum ad oblationem, vt roget pro eo ſacerdos, decimámque partem ſimilæ conſperſæ oleo in ſacrificium , & olei ſextarium.
22 * Duósque turtures ſiue duos pullos columbæ, quorum vnus ſit pro peccato, & alter in holocauſtum. Sup.5.b. & ſup. 12.d.

תרגום אונקלוס

9 וִיהֵי בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְגַלַּח יַת כָּל שַׂעְרֵיהּ יַת דְּקָנֵיהּ וְיַת גַּבְבֵי עֵינוֹהִי וְיַת כָּל שַׂעְרֵיהּ יְגַלַּח וְיצַבַּע יַת לְבוּשׁוֹהִי וְיַסְחֵי יַת
בְּסְרֵיהּ בְּמַיָּא וְיִדְכֵּי: 10 וּבְיוֹמָא תְמִינָאָה יִסַּב תְּרֵין אִמְּרִין שְׁלִמִין וְאִמְּרְתָּא חֲדָא בַּת שַׁתָּהּ שְׁלִמְתָּא וּתְלָתָא עֶשְׂרוֹנִין סְלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא
בְּמִשַּׁח וְלֻגָּא חַד מִשְׁחָא : 11 וְיִקֵּים כַּהֲנָא דְּמְדַכֵּי יַת גַּבְרָא דְמִידַּכֵּי וְיַתְהוֹן קֳדָם יְיָ בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא : 12 וְיִסַּב כַּהֲנָא יַת אִמְּרָא חַד
וְיַקְרֵיב יָתֵיהּ לַאֲשָׁמָא וְיַת לוּגָּא דְמִשְׁחָא וְיָרִים יַתְהוֹן אֲרָמָא קֳדָם יְיָ : 13 וְיִכּוֹס יַת אִמְּרָא בְּאַתְרָא דְיִכּוֹס יַת חַטָּאתָא וְיַת עֲלָתָא בַּאֲתַר קַדִּישׁ
אֲרֵי כְחַטָּאתָא אֲשָׁמָא הוּא לְכַהֲנָא קֻדְשׁ קֻדְשִׁין הוּא: 14 וְיִסַּב כַּהֲנָא מִדְּמָא דַּאֲשָׁמָא וְיִתֵּן כַּהֲנָא עַל רוּם אֻרְנָא דְמִדְּכֵי דְּיַמִּינָא וְעַל
אִלְיוֹן יְדֵיהּ דְּיַמִּינָא וְעַל אִלְיוֹן רַגְלֵיהּ דְּיַמִּינָא : 15 וְיִסַּב כַּהֲנָא מִלּוּגָּא דְמִשְׁחָא וְיִרְיק עַל יְדָא דְכַהֲנָא דִּשְׂמָאלָא : 16 וְיִטְבּוֹל כַּהֲנָא יַת
אֶצְבְּעֵיהּ דְּיַמִּינָא מִן מִשְׁחָא דְעַל יְדֵיהּ שְׂמָאלִיתָא וְיַדֵּי מִן מִשְׁחָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ : 17 וּמִשְׁאַר מִשְׁחָא דְעַל יְדֵיהּ יִתֵּן כַּהֲנָא עַל
רוּם אוּדְנָא דְמִדְּכֵי דְּיַמִּינָא וְעַל אִלְיוֹן יְדֵיהּ דְּיַמִּינָא וְעַל אִלְיוֹן רַגְלֵיהּ דְּיַמִּינָא עַל דְּמָא דַּאֲשָׁמָא : 18 וּדְאִשְׁתְּאַר בְּמִשְׁחָא דְעַל יְדָא דְכַהֲנָא
יְהֵן עַל רֵישָׁא דְמִדְּכֵי וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כַּהֲנָא קֳדָם יְיָ : 19 וְיַעְבֵּד כַּהֲנָא יַת חַטָּאתָא וְיכַפַּר עַל דְּמִדְּכֵי מִסּוֹבְתֵיהּ וּבָתַר כֵּן יִכּוֹס יַת עֲלָתָא:
20 וְיַסֵּק כַּהֲנָא יַת עֲלָתָא וְיַת מִנְחָתָא לְמַדְבְּחָא וִיכַפַּר עֲלוֹהִי כַּהֲנָא וְיִדְכֵּי : 21 וְאִם מִסְכֵּן הוּא וְלֵית יְדֵיהּ מַדְבְּקָא וְיִסַּב אִמַּר חַד אֲשָׁמָא
לַאֲרָמָא לְכַפָּרָא עֲלוֹהִי וְעִשְׂרוֹנָא סְלְתָא חַד דְּפִיל בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא וְלוּגָּא דְמִשְׁחָא : 22 וְתֵרִין שַׁפְנִינִין אוֹ תְּרֵין בְּנֵי יוֹנָה
דְּתַדְבִּיק יְדֵיהּ וִיהֵי חַד חַטָּאתָא וְחַד עֲלָתָא :

* *Et erit die ſeptima, radet omnem pilum ſuum,* 9
caput ſuum, & barbam, & ſupercilia, & omnem
pilum ſuum radet, & lauabit veſtes ſuas, & laua-
bit corpus ſuum aqua, & mundabitur. * *Et die* 10
octaua accipiet duos agnos immaculatos anniculos,
& ouem vnã immaculatã anniculam, & tres deci-
mas ſimilæ ad ſacrificium conſperſum in oleo, & ſe-
xtarium olei vnum. * *Et ſtabit ſacerdos mũdans* 11
hominẽ qui mundatur, & hæc corã Domino, ſuper
oſtium tabernaculi teſtimonij. * *Et accipiet ſacer-* 12
dos agnum vnũ, & offeret eum pro delicto, & ſe-
xtarium olei, & ſeparabit illa ſeparationem coram
Domino. * *Et immolabunt agnũ in loco, vbi immo-* 13
labunt holocauſta, & quæ pro peccato, in loco ſan-
cto, eſt enim quod pro peccato, ſicut quod pro delicto
eſt ſacerdoti: ſancta ſanctorũ eſt. * *Et accipiet ſacer* 14
dos à ſanguine qui pro delicto, & imponet ſacerdos
ſuper extremum auriculæ qui mundatur dextræ, et
ſuper extremitatẽ manus eius dextræ, & ſuper ex-
tremitatẽ pedis eius dextri. * *Et accipiens ſacerdos* 15
à ſextario olei infundet ſuper manum ſacerdotis ſi-
niſtram. * *Et tinget ſacerdos digitum ſuum dextrũ* 16
ab oleo exiſtenti in manu eius ſiniſtra, & aſperget
ſepties ab oleo digito ſuo coram Domino.

* *At reliquum oleum quod eſt in manu eius, im-* 17
ponet ſacerdos ſuper extremum auriculæ eius qui
mundatur dextræ, & ſuper extremum manus eius
dextræ, & ſuper extremum pedis eius dextri, ſu-
per locum ſanguinis qui pro delicto. * *At reliquum* 18
oleum quod ſuper manum ſacerdotis, imponet ſacer-
dos ſuper caput mundati, & propitiabit pro eo ſa-
cerdos coram Domino.

* *Et faciet ſacerdos quod pro peccato, & propi-* 19
tiabit ſacerdos pro eo qui mundatur à peccato ſuo,
& poſt hoc immolabit ſacerdos holocauſtum.

* *Et ſacrificium offeret ſuper altari coram Domi-* 20
no, & propitiabit pro eo ſacerdos, & mundabitur.

* *Si autem pauper fuerit, & manus eius non in-* 21
uenerit, accipiet agnum vnum in quod deliquit in
ſegregationem, vt propitiet pro eo, & decimam ſi-
milæ vnam cõſperſæ in oleo in ſacrificiũ, & ſextariũ
olei vnum. * *Et duos turtures, vel duos pullos* 22
columbarum, quæcunque inuenerit manus eius, &
erit vnus pro peccato, et vnus in holocauſtum.

9 *Καὶ ἔσαι τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, ξυρήσε) πᾶσαν τὴν τρίχα*
αὐτ῀, τὴν κεφαλὴν αὐτ῀, καὶ τὸν πώγονα, καὶ τὰς ὀφρῦς, καὶ πᾶ-
σαν τὴν τρίχα αὐτ῀ ξυρήσε). καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτ῀, καὶ
10 *λόσε) τὸ σῶμα αὐτ῀ ὕδατι, καὶ καθαρισθήσε).* * *καὶ τῇ ἡ-*
μέρᾳ τῇ ὀγδόῃ λήψε) δύο ἀμνοὺς ἀμώμους ἐνιαυσίους, καὶ
πρόβατον ἓν ἄμωμον ἐνιαύσιον, καὶ τρία δέκατα σεμιδάλεως
εἰς θυσίαν πεφυραμένην ἐν ἐλαίῳ, καὶ κοτύλην ἐλαίου μίαν.
11 * *καὶ στήσει ὁ ἱερεὺς ὁ καθαρίζων τὸν ἄνθρωπον τὸν καθαριζό-*
μενον, καὶ ταῦτα ἔναντι κυρίου, ἐπὶ τὴν θύραν τ῀ σκηνῆς μαρ-
12 *τυρίου.* * *καὶ λήψε) ὁ ἱερεὺς τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα. καὶ προσάξει*
αὐτὸν τ῀ πλημμελίας, καὶ τὴν κοτύλην τ῀ ἐλαίου, καὶ ἀφορισεῖ αὐ-
13 *τὰ ἀφόρισμα ἔνωπι κυρίου.* * *καὶ σφάξουσι τὸν ἀμνὸν ἐν*
τόπῳ, ὅ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ περὶ τ῀ ἁμαρτίας,
ἐν τόπῳ ἁγίῳ· ἔσι γὰρ τὸ περὶ τ῀ ἁμαρτίας, ὥσπερ τὸ τ῀ πλημ-
14 *μελίας ἐσὶ τῷ ἱερεῖ· ἅγια ἁγίων ἐσίν.* * *καὶ λήψε) ὁ ἱερεὺς*
ἀπὸ τ῀ αἵματος τ῀ πλημμελίας, καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ
τὸν λοβὸν τ῀ ὠτὸς τ῀ καθαριζομένου τ῀ δεξιᾶ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον
τ῀ χειρὸς αὐτ῀ τ῀ δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τ῀ ποδὸς αὐτ῀ τ῀ δε-
15 *ξιᾶ.* * *καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τ῀ κοτύλης τ῀ ἐλαίου ἐπιχεεῖ*
16 *ἐπὶ τὴν χεῖρα τ῀ ἱερέως τὴν ἀριστερᾶν.* * *καὶ βάψει ὁ ἱερεὺς*
τὸν δάκτυλον αὐτ῀ τὸν δεξιὸν ἀπὸ τ῀ ἐλαίου τ῀ ὄντ῀ ἐπὶ τῆς
χειρὸς αὐτ῀ τ῀ ἀριστερᾶς. καὶ ῥανεῖ ἑπτάκις ἀπὸ τ῀ ἐλαίου τῷ δα-
17 *κτύλῳ αὐτ῀ ἔναντι κυρίου.* * *τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔλαιον τὸν ἐν*
τῇ χειρὶ αὐτ῀, ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὸν λοβὸν τ῀ ὠτὸς τ῀ καθα-
ριζομένου τ῀ δεξιᾶ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τ῀ χειρὸς αὐτ῀ τ῀ δεξιᾶς,
καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τ῀ ποδὸς αὐτ῀ τ῀ δεξιᾶ, ἐπὶ τὸν τόπον τ῀ αἵ-
18 *ματος τ῀ τ῀ πλημμελίας.* * *τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔλαιον τὸ ἐπὶ*
τ῀ χειρὸς τ῀ ἱερέως, ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τ῀ καθα-
19 *ριζομένου, καὶ ἐξιλάσε) περὶ αὐτ῀ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου.* * *καὶ*
ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὸ περὶ τ῀ ἁμαρτίας, καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς
περὶ τ῀ καθαριζομένου ἀπὸ τ῀ ἀκαθαρσίας αὐτ῀· καὶ μετὰ τοῦ-
20 *το σφάξει ὁ ἱερεὺς τὸ ὁλοκαύτωμα.* * *καὶ τὴν θυσίαν ἀνοίσει*
ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἔναντι κυρίου· καὶ ἐξιλάσε) περὶ αὐτ῀ ὁ
21 *ἱερεύς, καὶ καθαρισθήσε).* * *ἐὰν δὲ πένη), καὶ ἡ χεὶρ αὐτ῀ μὴ εὑ-*
ρίσκῃ, λήψε) ἀμνὸν ἕνα εἰς ὃ ἐπλημμέλησεν εἰς ἀφαίρεμα,
ὥστε ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτ῀, καὶ δέκατον σεμιδάλεως ἐν πε-
22 *φυραμένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν, καὶ κοτύλην ἐλαίου μίαν.* * *καὶ*
δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, ὅσα ἂν εὕρῃ ἡ χεὶρ αὐ-
τ῀, καὶ ἔσαι ἡ μία περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἡ μία εἰς ὁλοκαύτωμα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Eritque in die ſeptimo tondebit omnes capillos capitis ſui, & barbæ ſuæ, & palpebras oculorum eius, omnesque pilos ſuos tondebit, & lauabit veſtimenta ſua, lauabitque carnem ſuam aquis, & ſic mundabitur. [10] In die autem octauo ſumet duos agnos integros, & agnam vnam anniculam integram, & tres decimas ſimilæ in munus, quæ conſperſa ſit oleo, & ſextarium vnum olei. [11] Et ſtatuet ſacerdos qui emundat virum, qui mundandus eſt, & ea coram Domino in oſtio tabernaculi fœderis. [12] Et tollet ſacerdos agnum vnum & offeret illum pro delicto, & olei ſextarium, & eleuabit ea eleuatione coram Domino. [13] Immolabitque agnum in loco in quo immolatur hoſtia pro peccato & holocauſtum in loco ſancto, quia ſicut pro peccato ita eſt pro delicto, ad ſacerdotem pertinet, ſanctum ſanctorum eſt. [14] Tolletque ſacerdos de ſanguine hoſtiæ pro delicto, & ponet ſacerdos ſuper extremũ auriculæ dextræ eius qui mundatur, & ſuper pollicem manus eius dextræ, & ſuper pollicem pedis eius dextri. [15] Tolletque ſacerdos de ſextario olei, & fundet ſuper manum ſacerdotis ſiniſtram. [16] Et tinget ſacerdos digitum manus ſuæ dextræ in oleo qui eſt in manu eius ſiniſtra, & aſperget de oleo digito ſuo ſepties coram Domino. [17] Et de reliquo oleo quod eſt in manu eius ponet ſacerdos ſuper extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, & ſuper pollicem manus eius dextræ, & ſuper pollicem pedis eius dextri, ſuper ſanguinem hoſtię quæ offertur pro delicto. [18] Et quod reliquum eſt de oleo quod eſt ſuper manum ſacerdotis, ponet ſuper caput eius qui mundatur. & propitiabit pro eo ſacerdos coram Domino. [19] Facietque ſacerdos hoſtiam pro peccato, & propitiabit pro eo qui mundatur ab immunditia ſua, & poſtea immolabit holocauſtum. [20] Et adolebit ſacerdos holocauſtum, & munus in altari, & propitiabit pro eo ſacerdos, & ſic mundabitur. [21] Et ſi pauper eſt & manus eius non ſufficit, tollet agnum vnum pro delicto, vt eleuetur ad propitiandum pro eo, & decimam vnam ſimilæ conſperſæ oleo pro munere, & ſextarium olei. [22] Et duos turtures aut duos filios columbæ quos inuenerit manus eius. & erit vnus pro peccato & vnus in holocauſtum.

23 * וְהֵבִיא אֹתָם בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְטָהֳרָתוֹ אֶל־הַכֹּהֵן
24 אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה: * וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־
כֶּבֶשׂ הָאָשָׁם וְאֶת־לֹג הַשָּׁמֶן וְהֵנִיף אֹתָם הַכֹּהֵן
25 תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה: * וְשָׁחַט אֶת־כֶּבֶשׂ הָאָשָׁם וְלָקַח
הַכֹּהֵן מִדַּם הָאָשָׁם וְנָתַן עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן־הַמִּטַהֵר
הַיְמָנִית וְעַל־בְּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בְּהֶן רַגְלוֹ
26 הַיְמָנִית: * וּמִן־הַשֶּׁמֶן יִצֹק הַכֹּהֵן עַל־כַּף הַכֹּהֵן
27 הַשְּׂמְאלִית: * וְהִזָּה הַכֹּהֵן בְּאֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית
מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ הַשְּׂמְאלִית שֶׁבַע פְּעָמִים
28 לִפְנֵי יְהוָה: * וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ
עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַהֵר הַיְמָנִית וְעַל־בְּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית
וְעַל־בְּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל־מְקוֹם דַּם הָאָשָׁם:
29 * וְהַנּוֹתָר מִן־הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּף הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל־
30 רֹאשׁ הַמִּטַהֵר לְכַפֵּר עָלָיו לִפְנֵי יְהוָה: * וְעָשָׂה
אֶת־הָאֶחָד מִן־הַתֹּרִים אוֹ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה מֵאֲשֶׁר
31 תַּשִּׂיג יָדוֹ: * אֵת אֲשֶׁר־תַּשִּׂיג יָדוֹ אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת
וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה עַל־הַמִּנְחָה וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל הַמִּטַהֵר
32 לִפְנֵי יְהוָה: * זֹאת תּוֹרַת אֲשֶׁר־בּוֹ נֶגַע צָרָעַת אֲשֶׁר
33 לֹא־תַשִּׂיג יָדוֹ בְּטָהֳרָתוֹ: * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
34 מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר: * כִּי תָבֹאוּ אֶל־
אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם לַאֲחֻזָּה וְנָתַתִּי
35 נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם: * וּבָא אֲשֶׁר־
לוֹ הַבַּיִת וְהִגִּיד לַכֹּהֵן לֵאמֹר כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבָּיִת:
36 * וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפִנּוּ אֶת־הַבַּיִת בְּטֶרֶם יָבֹא הַכֹּהֵן
לִרְאוֹת אֶת־הַנֶּגַע וְלֹא יִטְמָא כָּל־אֲשֶׁר בַּבַּיִת וְאַחַר
37 כֵּן יָבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת־הַבָּיִת: * וְרָאָה
אֶת־הַנֶּגַע וְהִנֵּה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבַּיִת שְׁקַעֲרוּרֹת
יְרַקְרַקֹּת אוֹ אֲדַמְדַּמֹּת וּמַרְאֵיהֶן שָׁפֵל מִן־הַקִּיר:
38 * וְיָצָא הַכֹּהֵן מִן־הַבַּיִת אֶל־פֶּתַח הַבָּיִת וְהִסְגִּיר אֶת־
הַבַּיִת שִׁבְעַת יָמִים:

23 * Offerétque ea die octauo purificationis
suæ sacerdoti ad ostium tabernaculi testimo-
nij coram Domino.
24 *Qui suscipiens agnum pro delicto & sex-
tarium olei, leuabit simul.
25 * Immolatóq; agno de sanguine eius po-
net super extremum auriculæ dextræ eius qui
mundatur, & super pollices manus eius ac pe
dis dextri.
26 * Olei verò partem mittet in manum suam
sinistram.
27 * In quo tingens digitum dextræ manus
asperget septies contra Dominum.
28 * Tangétque extremum dextræ auriculæ
illius qui mundatur, & pollices manus ac pe-
dis dextri in loco sanguinis qui effusus est pro
delicto.
29 * Reliquam autem partem olei quæ est in
sinistra manu, mittet super caput purificati,
vt placet pro eo Dominum.
30 * Et turturem siue pullum columbæ offe-
ret;
31 * Vnum pro delicto, & alterum in holo-
caustum cum libamentis suis.
32 * Hoc est sacrificium leprosi qui habere nō
E potest omnia in emundationem sui.
33 * Locutúsque est Dominus ad Moysen &
Aaron, dicens:
34 * Cúmq; ingressi fueritis terram Chanaan,
quam ego dabo vobis in possessionem, si fue-
rit plaga lepræ in ædibus;
35 * Ibit cuius est domus, nuntians sacerdoti;
& dicet: Quasi plaga lepræ videtur mihi esse
in domo mea.
36 * At ille præcipiet vt efferātur vniuersa de
domo priusquam ingrediatur eam, & videat
vtrum leprosa sit, ne immunda fiant omnia
quæ in domo sunt. Intrabítque postea;
37 * Vt considéret lepram domus: & cùm vi-
derit in parietibus illius quasi valliculas pal-
lore siue rubore deformes, & humiliores su-
perficie reliqua;
38 * Egredietur ostium domus, & statim clau
det illam septem diebus.

תרגום אונקלוס

23 וְיֵיתֵי יַתְהוֹן בְּיוֹמָא תְמִינָאָה לְדָכוּתֵיהּ לְוָת כָּהֲנָא לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא קֳדָם יְיָ:
24 וְיִסַּב כָּהֲנָא יָת אִמְּרָא דַּאֲשָׁמָא וְיָת לוּגָּא
דְּמִשְׁחָא וִירִים יַתְהוֹן כָּהֲנָא אֲרָמָא קֳדָם יְיָ:
25 וְיִכּוֹס יָת אִמְּרָא דַּאֲשָׁמָא וְיִסַּב כָּהֲנָא מִדְּמָא דַּאֲשָׁמָא וְיִתֵּן עַל רוּם אוּדְנָא דְּמִדַּכֵּי
דְּיַמִּינָא וְעַל אֻלְיוֹן יְדֵיהּ דְּיַמִּינָא וְעַל אֻלְיוֹן רַגְלֵיהּ דְּיַמִּינָא:
26 וּמִן מִשְׁחָא יְרִיק כָּהֲנָא עַל יְדָא דְּכָהֲנָא שְׂמָאלֵיתָא:
27 וְיַדֵּי כָהֲנָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ
דְּיַמִּינָא מִן מִשְׁחָא דְּעַל יְדֵיהּ שְׂמָאלֵיתָא שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ:
28 וְיִתֵּן כָּהֲנָא מִן מִשְׁחָא דְּעַל יְדֵיהּ עַל רוּם אוּדְנָא דְּמִדַּכֵּי דְּיַמִּינָא
וְעַל אֻלְיוֹן יְדֵיהּ דְּיַמִּינָא וְעַל אֻלְיוֹן רַגְלֵיהּ דְּיַמִּינָא עַל אֲתַר דְּמָא דַּאֲשָׁמָא:
29 וּדְיִשְׁתְּאַר מִן מִשְׁחָא דְּעַל יְדָא דְּכָהֲנָא יִתֵּן עַל רֵישָׁא
דְּמִדַּכֵּי לְכַפָּרָא עֲלוֹהִי קֳדָם יְיָ:
30 וְיַעֲבֵיד יָת חַד מִן שַׁפְנִינַיָּא אוֹ מִן בְּנֵי יוֹנָה מִדְּהַדֵּיק יְדֵיהּ:
31 יָת דְּהַדֵּיק יְדֵיהּ יָת חַד
חַטָּאתָא וְיָת חַד עֲלָתָא עַל מִנְחָתָא וְיכַפַּר כָּהֲנָא עַל דְּמִדַּכֵּי קֳדָם יְיָ:
32 דָּא אוֹרַיְתָא דְּבֵיהּ מַכְתַּשׁ סְגִירוּ דְּלָא תַדְבִּיק יְדֵיהּ בְּדָכוּתֵיהּ:
33 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימָר:
34 אֲרֵי תֵּעָלוּן לְאַרְעָא דְּכְנַעַן דַּאֲנָא יָהֵיב לְכוֹן לַאֲחָסָנָא וְאֶתֵּן מַכְתַּשׁ סְגִירוּ בְּבֵית אַרְעָ
אַחְסָנַתְכוֹן:
35 וְייֵתֵי דְּדִילֵיהּ בֵּיתָא וְיחַוֵּי לְכָהֲנָא לְמֵימַר כְּמַכְתַּשָׁא אִתְחֲזִי לִי בְּבֵיתָא:
36 וְיפַקֵּיד כָּהֲנָא וְיפַנּוּן יָת בֵּיתָא עַד לָא יֵעוֹל כָּהֲנָא
לְמֶחְזֵי יָת מַכְתַּשָׁא וְלָא יִסְתָּאַב כָּל דִּי בְּבֵיתָא וּבָתַר כֵּן יֵעוֹל כָּהֲנָא לְמֶחְזֵי יָת בֵּיתָא:
37 וְיֶחְזֵי יָת מַכְתַּשָׁא וְהָא מַכְתַּשָׁא
בְּכוֹתְלֵי בֵיתָא פַּחְתִּין יַרְקָן אוֹ סַמְקָן וּמֶחְזֵיהֵן מַכִּיךְ מִן כּוֹתְלָא:
38 וְיפוֹק כָּהֲנָא מִן בֵּיתָא לְתָרַע בֵּיתָא וְיַסְגַּר יָת בֵּיתָא
שִׁבְעָא יוֹמִין:

Et offeret hæc die octaua, ad mundandum se 23
ad ſacerdotem, iuxta portam tabernaculi teſtimonij
coram Domino. *Et accipiens ſacerdos agnum* 24
qui pro delicto, & ſextarium olei imponet hæc im-
poſitionem coram Domino. *Et immolabit agnũ* 25
qui delicti, & accipiet ſacerdos de ſanguine eius qui
pro delicto, & imponet ſuper extremum auriculæ
eius qui mundatur dextræ, & ſuper extremum ma
nus eius dextræ, & ſuper extremum pedis eius de-
xtri. *Et ab oleo effundet ſacerdos ſuper manum* 26
ſacerdotis ſiniſtram.

Et aſperget ſacerdos digito ſuo dextro ab oleo 28
quod in manu eius ſiniſtra ſepties coram Domino.

Et imponet ſacerdos ab oleo quod eſt in manu 28
ſua ſuper extremum auriculæ eius qui mũdatur de-
xtræ, & ſuper extremũ manus eius dextræ, & ſu-
per extremum pedis eius dextri, in loco ſanguinis
qui prõ delicto.

At reliquum oleum quod eſt in manu ſacerdo- 29
tis, imponet ſuper caput mundati, & propitiabit
pro eo ſacerdos coram Domino.

Et faciet vnum de turturibus vel de pullis co 30
lumbarum, ſecundum quod inuenit eius manus:

Vnum pro peccato, & vnum in holocauſtum 31
cum ſacrificio; & propitiabit ſacerdos pro eo qui
mundatur coram Domino.

Hæc lex in quo eſt tactus lepræ, et non inuenien- 32
tis manu ſua in mundationem eius.

Et locutus eſt Dominus ad Moyſen & Aa- 33
ron, dicens:

Cùm ingreſſi fueritis in terra Chananæorum, 34
quam ego do vobis in ſorte, & dabo tactum lepræ in
domibus terræ poſſeſſæ veſtræ.

Et ibit cuius ipſius domus, & nuntiabit ſacer- 35
doti, dicens: Quaſi tactus viſus eſt mihi in domo.

Et iubebit ſacerdos euacuare domum, antequã 36
ingrediatur ſacerdos ad videndum tactum, & non
immunda ſint quæcunque fuerint in domo, & poſt
hæc ingredietur ſacerdos ad conſiderãdum domum.

Et videbit tactum, & ecce tactus in parieti- 37
bus domus concauitates viridantes vel rubeſcen-
tes, & aſpectus earum humilior parietibus.

Et egrediens ſacerdos de domo in oſtium do- 38
mus, & ſegregabit ſacerdos domum ſeptem dies.

23 καὶ προσάξει αὐτὰ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, εἰς τὸν καθαρι-
σμὸν αὐτὸν πρὸς τὸν ἱερέα, ἐπὶ τὴν θύραν τ σκηνῆς μαρτυ-
24 ρίου, ἐναντι κυρίου. ‡ Καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς τὸν ἀμνὸν τὸν τ πλημ-
μελίας, καὶ τὸν κοτύλην τοῦ ἐλαίου, ἐπιθήσει αὐτὰ ἐπίθεμα
25 ἔναντι κυρίου. ‡ Καὶ σφάξει τὸν ἀμνὸν τὸν τ πλημμελίας, καὶ
λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τ τ πλημμελίας, καὶ ἐπι-
θήσει ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ
ἄκρον τ χειρὸς αὐτοῦ τ δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ
26 τοῦ δεξιοῦ. ‡ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου ἐπιχεῖ ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὴν χεῖ-
27 ρα τοῦ ἱερέως τὴν ἀριστεράν. ‡ Καὶ ῥανεῖ ὁ ἱερεὺς τῷ δακτύλῳ
αὐτοῦ τῷ δεξιῷ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τῇ ἀρι-
28 στερᾷ ἑπτάκις ἐναντίον κυρίου. ‡ καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἀπὸ
τοῦ ἐλαίου τοῦ ὄντος ἐπὶ τ χειρὸς αὐτοῦ ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς
τοῦ καθαριζομένου τοῦ δεξιοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς
αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ,
ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελίας.
29 ‡ τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔλαιον τὸ ὂν ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως,
ἐπιθήσει ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ καθαριζομένου, καὶ ἐξιλάσε-
ται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου.
30 ‡ καὶ ποιήσει μίαν ἀπὸ τῶν τρυγόνων ἢ ἀπὸ τῶν νεοσσῶν
τῶν περιστερῶν, καθ' ὅτι εὗρεν αὐτοῦ ἡ χείρ·
31 ‡ τὴν μίαν περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὴν μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα
σὺν τῇ θυσίᾳ· καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ τοῦ καθαριζομέ-
32 νου ἔναντι κυρίου. ‡ Οὗτος ὁ νόμος ἐν ᾧ ἐστιν ἁφὴ τῆς λέ-
πρας, καὶ τοῦ μὴ εὑρίσκοντος τῇ χειρὶ αὐτοῦ εἰς τὸν καθα-
33 ρισμὸν αὐτοῦ. ‡ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ
34 ἀαρών, λέγων· ‡ ὡς ἂν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν τῶν χανα-
ναίων, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν ἐν κλήρῳ, καὶ δώσω ἁφὴν λέπρας
35 ἐν ταῖς οἰκίαις τῆς γῆς τῆς ἐγκτήτου ὑμῶν. ‡ καὶ ἥξει τίνος
αὐτοῦ ἡ οἰκία, καὶ ἀναγγελεῖ τῷ ἱερεῖ, λέγων· ὥσπερ ἁφὴ ἐώ-
36 ραταί μοι ἐν τῇ οἰκίᾳ. ‡ καὶ προσάξει ὁ ἱερεὺς διασκευά-
σαι τὴν οἰκίαν, πρὸ τοῦ εἰσελθόντα τὸν ἱερέα ἰδεῖν τὴν ἁφήν,
καὶ ἐὰν μὴ ἀκάθαρτα γένηται ὅσα ἂν ᾖ ἐν τῇ οἰκίᾳ· καὶ μετὰ ταῦ-
τα εἰσελεύσεται ὁ ἱερεὺς καταμαθεῖν τὴν οἰκίαν.
37 ‡ καὶ ὄψεται τὴν ἁφήν, καὶ ἰδοὺ ἡ ἁφὴ ἐν τοῖς τοίχοις τῆς
οἰκίας κοιλάδας χλωριζούσας, ἢ πυρριζούσας, καὶ ἡ ὄψις
αὐτῶν ταπεινοτέρα τῶν τοίχων.
38 ‡ καὶ ἐξελθὼν ὁ ἱερεὺς ἐκ τῆς οἰκίας ἐπὶ τὴν θύραν τ οἰ-
κίας, καὶ ἀφορίεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν οἰκίαν ἑπτὰ ἡμέρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Et adducet eos in die octauo emundationis ſuæ ad ſacerdotem ad oſtium tabernaculi fœderis coram Domino. [24] Et tollet ſacerdos agnum qui offertur pro delicto & ſextarium olei, & eleuabit ea ſacerdos eleuatione coram Domino. [25] Immolabitque agnum pro delicto. & tollet ſacerdos de ſanguine hoſtiæ pro delicto, & ponet ſuper extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, & ſuper pollicem manus eius dextræ, & ſuper pollicem pedis eius dextri. [26] Et de oleo fundet ſacerdos ſuper manum ſiniſtram ſuam. [27] Et aſperget ſacerdos digito ſuo manus dextræ de oleo quod eſt in manu ſiniſtra eius ſepties coram Domino. [28] Ponetque ſacerdos de oleo quod eſt in manu eius, ſuper extremum auriculæ dextræ eius qui mundatur, & ſuper pollicem manus eius dextræ, & ſuper pollicem pedis eius dextri, in loco ſanguinis qui effuſus eſt pro delicto. [29] Quod autem reliquum eſt de oleo quod eſt ſuper manum ſacerdotis ponet ſuper caput eius qui mundatur, ad propitiandum pro eo coram Domino. [30] Facietque vnum de turturibus aut de filijs columbæ quem inuenerit manus eius. [31] Vnum pro peccato, & vnum in holocauſtum ſuper munus. Propitiabitque ſacerdos pro eo qui mundatur coram Domino. [32] Hæc eſt lex eius in quo eſt plaga lepræ cuius manus non inuenit ad mundationem ſuam. [33] Locutusque eſt Dominus cum Moyſe & Aaron, dicens: [34] Quando ingreſſi fueritis terram Chanaan quam ego dabo vobis in poſſeſſionem, & dedero plagam lepræ in domo terræ poſſeſſionis veſtræ: [35] Veniet ille cuius eſt domus, & nuntiabit ſacerdoti dicens, Quaſi plaga viſa eſt mihi in domo. [36] Præcipietque ſacerdos vt efferantur omnia quæ ſunt in domo, antequam ingrediatur ſacerdos ad videndam plagam vt non contaminentur omnia quæ in domo ſunt, & poſtea intrabit ſacerdos ad videndam domum. [37] Videbitque plagam, & ſiquidem plaga fuerit in parietibus domus, quaſi valliculæ pallidæ aut ſubruffæ & aſpectus earum fuerit humilior pariete: [38] Egredietur ſacerdos de domo ad oſtium domus, & clauder domum ſeptem diebus.

39 * וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע
40 בְּקִירֹת הַבָּיִת: * וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְחִלְּצוּ אֶת־הָאֲבָנִים
אֲשֶׁר בָּהֶן הַנֶּגַע וְהִשְׁלִיכוּ אֹתָהֶן אֶל־מִחוּץ לָעִיר אֶל־
41 מָקוֹם טָמֵא: * וְאֶת־הַבַּיִת יַקְצַע מִבַּיִת סָבִיב וְשָׁפְכוּ
אֶת־הֶעָפָר אֲשֶׁר הִקְצוּ אֶל־מִחוּץ לָעִיר אֶל־מָקוֹם
42 טָמֵא: * וְלָקְחוּ אֲבָנִים אֲחֵרוֹת וְהֵבִיאוּ אֶל־תַּחַת
הָאֲבָנִים וְעָפָר אַחֵר יִקַּח וְטָח אֶת־הַבָּיִת:
43 * וְאִם־יָשׁוּב הַנֶּגַע וּפָרַח בַּבַּיִת אַחַר חִלַּץ אֶת־
הָאֲבָנִים וְאַחֲרֵי הִקְצוֹת אֶת־הַבַּיִת וְאַחֲרֵי הִטּוֹחַ:
44 * וּבָא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בַּבַּיִת צָרַעַת
45 מַמְאֶרֶת הִוא בַּבַּיִת טָמֵא הוּא: * וְנָתַץ אֶת־הַבַּיִת
אֶת־אֲבָנָיו וְאֶת־עֵצָיו וְאֵת כָּל־עֲפַר הַבַּיִת וְהוֹצִיא
46 אֶל־מִחוּץ לָעִיר אֶל־מָקוֹם טָמֵא: * וְהַבָּא אֶל־
הַבַּיִת כָּל־יְמֵי הִסָּגֵר אֹתוֹ יִטְמָא עַד־הָעָרֶב:
47 * וְהַשֹּׁכֵב בַּבַּיִת יְכַבֵּס אֶת־בְּגָדָיו וְהָאֹכֵל בַּבַּיִת יְכַבֵּס
48 אֶת־בְּגָדָיו: * וְאִם־בֹּא יָבֹא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה לֹא־
פָשָׂה הַנֶּגַע בַּבַּיִת אַחֲרֵי הִטַּח אֶת־הַבַּיִת וְטִהַר הַכֹּהֵן
49 אֶת־הַבַּיִת כִּי נִרְפָּא הַנָּגַע: * וְלָקַח לְחַטֵּא אֶת־הַבַּיִת
50 שְׁתֵּי צִפֳּרִים וְעֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזוֹב: * וְשָׁחַט
אֶת־הַצִּפֹּר הָאֶחָת אֶל־כְּלִי־חֶרֶשׂ עַל־מַיִם חַיִּים:
51 * וְלָקַח אֶת־עֵץ־הָאֶרֶז וְאֶת־הָאֵזוֹב וְאֶת־שְׁנִי הַתּוֹלַעַת
וְאֶת־הַצִּפֹּר הַחַיָּה וְטָבַל אֹתָם בְּדַם הַצִּפֹּר הַשְּׁחוּטָה
וּבַמַּיִם הַחַיִּים וְהִזָּה אֶל־הַבַּיִת שֶׁבַע פְּעָמִים:
52 * וְחִטֵּא אֶת־הַבַּיִת בְּדַם הַצִּפּוֹר וּבַמַּיִם הַחַיִּים
וּבַצִּפֹּר הַחַיָּה וּבְעֵץ הָאֶרֶז וּבָאֵזוֹב וּבִשְׁנִי הַתּוֹלָעַת:
53 * וְשִׁלַּח אֶת־הַצִּפֹּר הַחַיָּה אֶל־מִחוּץ לָעִיר אֶל־פְּנֵי
54 הַשָּׂדֶה וְכִפֶּר עַל־הַבַּיִת וְטָהֵר: * זֹאת הַתּוֹרָה לְכָל־
55 נֶגַע הַצָּרָעַת וְלַנָּתֶק: * וּלְצָרַעַת הַבֶּגֶד וְלַבָּיִת:
56 * וְלַשְּׂאֵת וְלַסַּפַּחַת וְלַבֶּהָרֶת: * לְהוֹרֹת בְּיוֹם
57 הַטָּמֵא וּבְיוֹם הַטָּהֹר זֹאת תּוֹרַת הַצָּרָעַת:

39 * Reuerſúsq; die ſeptimo cõſiderabit eam.
40 Si inuenerit creuiſſe lepram: * Iubebit erui
F lapides in quibus lepra eſt & proijci eos extra
ciuitatem in locum immundum.
41 * Domum autẽ ipſam radi intrinſecus per
circuitum & ſpargi puluerem raſurę extra vr-
42 bem in locum immundum. * Lapidésque
alios reponi pro his qui ablati fuerant, & lu-
43 to alio liniri domum. * Sin autẽ poſtquam
eruti ſunt lapides & puluis elatus & alia terra
44 lita. * Ingreſſus ſacerdos viderit reuerſam le-
pram & parietes reſperſos maculis, lepra eſt
perſeuerans & immunda domus.
45 * Quam ſtatim deſtruent, & lapides eius
ac ligna atque vniuerſum puluerem proij-
cient extra oppidum in locum immundum.
46 * Qui intrauerit domum quãdo clauſa eſt,
immundus erit vſque ad veſperum.
47 * Et qui dormierit in ea & comederit quip-
G piam, lauabit veſtimenta ſua.
48 * Quod ſi introiẽs ſacerdos viderit lepram
non creuiſſe in domo, poſtquam denuo lita
fuerit, purificabit eam reddita ſanitate.
49 * Et in purificatione eius ſumet duos paſſe-
res lignúmq; cedrinum & vermiculum, atque
50 hyſſopum. * Et immolato vno paſſere in va
ſe fictili ſuper aquas viuas:
51 * Tollet lignum cedrinum, & hyſſopum, &
coccum, & paſſerem viuum, & tinget omnia
in ſanguine paſſeris immolati atque in aquis
viuentibus.
52 * Et aſperget domum ſepties, purificabítq;
eam tam in ſanguine paſſeris, quàm in aquis
viuentibus, & in paſſere viuo lignóq; cedri-
no & hyſſopo atque vermiculo.
53 * Cúmque dimiſerit paſſerem auolare in
agrum liberè, orabit pro domo & iure mun-
54 dabitur. * Iſta eſt lex omnis lepræ & percuſ-
55 ſuræ; * Lepræ veſtium & domorum;
56 * Cicatricis & erumpentium papularum lu
centis maculæ & in varias ſpecies coloribus
immutatis:
57 * Vt poſſit ſcire quo tempore mundum
quid vel immundum ſit.

תרגום אונקלוס

39 וְיִתּוּב כַּהֲנָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְיֶחֱזֵי וְהָא אוֹסִיף מַכְתָּשָׁא בִּכוֹתְלֵי בֵּיתָא: 40 וְיִפְקֵיד כַּהֲנָא וְיַשְׁלְפוּן יָת אַבְנַיָּא דִי בְהֵן מַכְתָּשָׁא וְיָרְמוּן
יָתְהֵן לְמִבְרָא לְקִרְתָּא לַאֲתַר מְסָאַב: 41 וְיָת בֵּיתָא יְקַלְּפוּן סְגִיו סְחוֹר סְחוֹר וְיָרְמוּן יָת עַפְרָא דְקַלְּפוּ לְמִבְרָא לְקִרְתָּא לַאֲתַר מְסָאַב:
42 וְיִסְבּוּן אַבְנִין אָחֳרָנִין וְיַעֲלוּן בַּאֲתַר אַבְנַיָּא וְעַפְרָא אוֹחָרָן יִסַּב וְישׁוֹעַ יָת בֵּיתָא: 43 וְאִם יְהוֹב מַכְתָּשָׁא וְיִסְגֵּי בְּבֵיתָא בָּתַר דְּשַׁלִּיפוּ יָת אַבְנַיָּא
וּבָתַר דְּקַלְּפוּ יָת בֵּיתָא וּבָתַר דְּאִתְּשָׁע: 44 וְיֵיעוֹל כַּהֲנָא וְיֶחֱזֵי וְהָא אוֹסִיף מַכְתָּשָׁא סְגִירוּתָא מְחַסְרָא הִוא בְּבֵיתָא מְסָאַב הוּא:
45 וְיִתְרַע יָת בֵּיתָא יָת אַבְנוֹהִי וְיָת אָעוֹהִי וְיָת כָּל עֲפַר בֵּיתָא וְיִפֵּיק לְמִבְרָא לְקִרְתָּא לַאֲתַר מְסָאַב: 46 וּדְיֵעוֹל לְבֵיתָא כָּל יוֹמִין דְּיִסְגַּר יַתִּיהּ
יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא: 47 וּדְיִשְׁכַּב בְּבֵיתָא יְצַבַּע יָת לְבוּשׁוֹהִי וּדְיֵכוֹל בְּבֵיתָא יְצַבַּע יָת לְבוּשׁוֹהִי: 48 וְאִם מֵיעַל יֵעוֹל כַּהֲנָא וְיֶחֱזֵי וְהָא לָא
אוֹסִיף מַכְתָּשָׁא בְּבֵיתָא בָּתַר דְּאִתְּשַׁע יָת בֵּיתָא וִידַכֵּי כַּהֲנָא יָת בֵּיתָא אֲרֵי אִתַּסִי מַכְתָּשָׁא: 49 וְיִסַּב לְדַכָּאָה יָת בֵּיתָא תְּרֵין צִפְרִין וַאֲעָא
דְאַרְזָא וּצְבַע זְהוֹרִי וְאֵזוֹבָא: 50 וְיִכּוֹס יָת צִפְּרָא חָדָא לְמָאן דְּחַסָּף עַל מַי מַבּוּעַ: 51 וְיִסַּב יָת אֲעָא דְאַרְזָא וְיָת אֵזוֹבָא וְיָת צְבַע זְהוֹרִי וְיָת
צִפְּרָא חַיְתָא וְיִטְבּוֹל יַתְהוֹן בְּדַמָּא דְצִפְּרָא דְנִכְיסְתָּא וּבְמֵי מַבּוּעַ וְיַדֵּי לְבֵיתָא שְׁבַע זִמְנִין: 52 וִידַכֵּי יָת בֵּיתָא בְּדַמָּא דְצִפְּרָא וּבְמֵי מַבּוּעַ וּבְצִפְּרָא
חַיְתָא וּבַאֲעָא דְאַרְזָא וּבְאֵזוֹבָא וּבִצְבַע זְהוֹרִי: 53 וְיִשַׁלַּח יָת צִפְּרָא חַיְתָא לְמִבְרָא לְקִרְתָּא לַאֲפֵי חַקְלָא וִיכַפַּר עַל בֵּיתָא וְיִדְכֵּי:
54 דָּא אוֹרַיְתָא לְכָל מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא וּלְנִתְקָא: 55 וְלִסְגִירוּת לְבוּשָׁא וּלְבֵיתָא: 56 וּלְעַמְקָא וּלְעַדְיָא וּלְבַהֲרָא: 57 לְאַלָּפָא בְּיוֹמָא מְסָאֲבָא
וּבְיוֹמָא דְכֵיָא דָּא אוֹרַיְתָא דְּסִגְירוּתָא:

‡ Et redibit ſacerdos die ſeptima, et videbit domum, & ecce diffuſus eſt tactus in parietibus domus. 39

‡ Et iubebit ſacerdos, & eruent lapides, in quibus eſt tactus, & eiicient ipſos extra ciuitatem in locum immundum. 40

‡ Et domum radent intrinſecus in circuitu, & effundent puluerem raſum extra ciuitatem in locum immundum. 41

‡ Et accipient lapides politos alios, et ponent pro lapidibus, & puluerem alium accipient, & linient domum. 42

‡ Si autem ſuperuenerit iterum tactus, & ortus fuerit in domo poſtquam eruerũt lapides, & poſtquam raſa fuit domus, & poſtquam linita fuerit. 43

‡ Et ingredietur ſacerdos, & videbit ſi diffuſus eſt tactus in domo, lepra perſeuerans eſt in domo, immunda eſt. 44

‡ Et deſtruent domum, & ligna eius, & lapides eius, & omnem puluerem domus efferent extra ciuitatem in locum immundum. 45

‡ Et ingreſſus in domum omnes dies, quibus ſegregata eſt, immundus erit vſque ad veſperam. 46

‡ Et dormiens in domo, lauabit veſtes ſuas, & immundus erit vſque ad veſperam, & comedens in domo, lauabit veſtes ſuas. 47

‡ Si autem veniens ingreſſus fuerit ſacerdos, & viderit, & ecce non diffuſus eſt tactus in domo poſtquã linita fuerit domus, & mundabit ſacerdos domum, quoniã ſanatus eſt tactus. 48

‡ Et accipiet ad purificandum domum, duas auiculas viuas, & lignum cedrinum, & retortum coccinũ, & hyſſopum. 49

‡ Et immolabit auiculam vnã in vaſe fictili in aqua viuenti. 50

‡ Et accipiet lignum cedrinum, & retortum coccinum, & hyſſopum, et auiculã viuentẽ. 51

‡ Et tinget ea in ſanguine auiculæ immolatæ in aqua viua, et aſperget in ipſis ſuper domũ ſepties, & purificabit domũ in ſanguine auiculæ, et in aqua viua, & in auicula viuente, & in ligno cedrino, & in hyſſopo, & in retorto coccino. 52

‡ Et dimittet auiculã viuentem extra ciuitatem in campum, & propitiabit pro domo, & mundabitur. 53

‡ Hæc lex iuxta omnem tactum lepræ, & fractionis; 54

‡ Et lepræ veſtis, & domus; 55

‡ Et cicatricis, & ſignificationis, & ſplendoris. 56

‡ Vt declaretur qua die immundum, & qua die mundum erit. Hæc lex lepræ. 57

39 ‡ καὶ ἐπανήξει ὁ ἱερεὺς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ὄψεται τὴν
40 οἰκίαν, καὶ ἰδοὺ διεχύθη ἡ ἁφὴ ἐν τοῖς τοίχοις τῆς οἰκίας. ‡ καὶ
προστάξει ὁ ἱερεύς, καὶ ἐξελοῦσι τοὺς λίθους, ἐν οἷς ἐστιν ἡ ἁφή.
καὶ ἐκβαλοῦσιν αὐτοὺς ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον.
41 ‡ καὶ τὴν οἰκίαν ἀποξύσουσιν ἔσωθεν κύκλῳ, καὶ ἐκχεοῦσιν τὸν χοῦν
42 τὸν ἀπεξυσμένον ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον. ‡ καὶ
λήψονται λίθους ἀπεξυσμένους ἑτέρους, καὶ ἀνθήσουσιν ἀντὶ
τῶν λίθων· καὶ χοῦν ἕτερον λήψονται, καὶ ἐξαλείψουσι τὴν οἰ-
43 κίαν. ‡ ἐὰν δὲ ἐπέλθῃ πάλιν ἡ ἁφή, καὶ ἀνατείλῃ ἐν τῇ οἰ-
κίᾳ μετὰ τὸ ἐξελεῖν τοὺς λίθους, καὶ μετὰ τὸ ἀποξυσθῆναι τὴν οἰκί-
44 αν, καὶ μετὰ τὸ ἀπαλειφθῆναι. ‡ καὶ εἰσελεύσεται ὁ ἱερεύς, καὶ
ὄψεται· καὶ διακέχυται ἡ ἁφὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ, λέπρα ἔμμονός ἐστιν ἐν
45 τῇ οἰκίᾳ, ἀκάθαρτός ἐστιν. ‡ καὶ καθελοῦσι τὴν οἰκίαν, καὶ τὰ ξύ-
λα αὐτῆς, καὶ τοὺς λίθους αὐτῆς, καὶ πάντα τὸν χοῦν τῆς οἰκίας
46 ἐξοίσουσιν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τόπον ἀκάθαρτον. ‡ καὶ ὁ εἰσπο-
ρευόμενος εἰς τὴν οἰκίαν πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ἀφορισμέ-
47 νη ἐστίν, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. ‡ καὶ ὁ κοιμώμενος
ἐν τῇ οἰκίᾳ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως
ἑσπέρας· καὶ ὁ ἐσθίων ἐν τῇ οἰκίᾳ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.
48 ‡ ἐὰν δὲ παραγενόμενος εἰσέλθῃ ὁ ἱερεύς, καὶ ἴδῃ, καὶ ἰδοὺ διε-
κέχυται ἡ ἁφὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ μετὰ τὸ ἀπαλειφθῆναι τὴν οἰ-
κίαν, καὶ καθαριεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν οἰκίαν, ὅτι ἰάθη ἡ ἁφή.
49 ‡ καὶ λήψεται ἀφανίσαι τὴν οἰκίαν, δύο ὀρνίθια ζῶντα, καὶ
ξύλον κέδρινον, καὶ κεκλωσμένον κόκκινον, καὶ ὕσσωπον.
50 ‡ καὶ σφάξει τὸ ὀρνίθιον τὸ ἓν εἰς σκεῦος ὀστράκινον ἐφ' ὕ-
51 δατι ζῶντι. ‡ καὶ λήψεται τὸ ξύλον τὸ κέδρινον, καὶ τὸ κεκλω-
52 σμένον κόκκινον, καὶ τὴν ὕσσωπον, καὶ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν. ‡ καὶ
βάψει αὐτὰ εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὀρνιθίου καὶ ἐσφαγμένου ἐφ' ὕδα-
τι ζῶντος· καὶ περιρανεῖ ἐν αὐτοῖς ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἑπτάκις,
καὶ ἀφανιεῖ τὴν οἰκίαν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ὀρνιθίου, καὶ ἐν τῷ
ὕδατι τῷ ζῶντι, καὶ ἐν τῷ ὀρνιθίῳ τῷ ζῶντι, καὶ ἐν τῷ ξύλῳ τῷ
κεδρίνῳ, καὶ ἐν τῇ ὑσσώπῳ, καὶ ἐν τῷ κεκλωσμένῳ κοκκίνῳ.
53 ‡ καὶ ἐξαποστελεῖ τὸ ὀρνίθιον τὸ ζῶν ἔξω τῆς πόλεως εἰς τὸ
πεδίον· καὶ ἐξιλάσεται περὶ τῆς οἰκίας, καὶ καθαρισθήσεται.
54 ‡ ΑΥΤΗ ὁ νόμος πάσης ἁφῆς λέπρας, καὶ θραύσματος.
55 ‡ καὶ τῆς λέπρας ἱματίου, καὶ τῆς οἰκίας.
56 ‡ καὶ ἐλπὶς, καὶ σημασίας, καὶ τοῦ αὐγάσματος.
57 ‡ τοῦ ἐξηγήσασθαι ἐν ἡμέρᾳ ἀκαθάρτου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ κα-
θαρισθήσεται· ΑΥΤΗ ὁ νόμος τῆς λέπρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[39] Reuerteturque ſacerdos in die ſeptimo: & ſi viderit creuiſſe plagam in parietibus domus: [40] Iubebit ſacerdos & eruent lapides in quibus fuerit plaga, & proijcient eos extra caſtra in locum immundum. [41] Domum autem radent intrinſecus per circuitum, & proijcient puluerem quem raſerunt extra ciuitatem in locum immundum. [42] Tollentque alios lapides, & inducent eos in locum lapidum priorum, & alius puluis ſumatur vt liniatur domus. [43] Et ſi reuerſa fuerit plaga & creuerit in domo, poſtquam eruerunt lapides, & poſtquam raſerunt domum, & poſtquam linita eſt: [44] Ingredietur ſacerdos. & ſi viderit creuiſſe plagam in domo, lepra corroſiua eſt in domo, immunda erit. [45] Et diruent domum, lapides eius & ligna eius, & omnem puluerem domus educent extra ciuitatem in locum immundum. [46] Et quicunque intrauerit domum omnibus diebus quibus clauſa eſt, erit immundus vſque ad veſperam. [47] Et qui dormierit in domo, lauabit veſtimenta ſua: & qui comederit in domo, lauabit veſtimenta ſua. [48] Et ſi introiens intrauerit ſacerdos & viderit, & ecce non creuit plaga in domo poſtquam linita fuerit domus, mundabit ſacerdos domum, quia ſanata eſt plaga. [49] Tollanturque in emundatione domus duo paſſeres, & lignum cedrinum, & coccinum, & hyſſopum. [50] Immolabitque paſſerem vnum in vaſe fictili ſuper aquas fontis. [51] Et tollet lignum cedrinum & hyſſopum, & coccinum, & paſſerem viuum, & tinget ea in ſanguine paſſeris immolati & in aquis fontis, & aſperget domum ſepties. [52] Purificabitque domum in ſanguine paſſeris, & in aquis fontis, & in paſſere viuo, & in ligno cedrino, & in hyſſopo, & in coccino. [53] Et dimittet paſſerem viuum extra vrbem ſuper faciem agri, & expiabit domum, & mundabitur. [54] Iſta eſt lex omnis plagæ lepræ & lepræ capitis; [55] Et veſtis & domus; [56] Et maculæ diuerſi colotis & puſtulæ, & lucentis maculæ. [57] Et ad docendum qua die contaminanda eſt, & qua die mundanda eſt. Iſta eſt lex lepræ.

טו

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
2 דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרְתֶּם אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ
3 כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ זוֹבוֹ טָמֵא הוּא׃ וְזֹאת תִּהְיֶה
טֻמְאָתוֹ בְּזוֹבוֹ רָר בְּשָׂרוֹ אֶת־זוֹבוֹ אוֹ־חָתַם בְּשָׂרוֹ
4 מִזּוֹבוֹ טֻמְאָתוֹ הוּא׃ כָּל־הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו
הַזָּב יִטְמָא וְכָל־הַכְּלִי אֲשֶׁר־יֵשֵׁב עָלָיו יִטְמָא׃
5 וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם
6 וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ וְהַיֹּשֵׁב עַל־הַכְּלִי אֲשֶׁר־יֵשֵׁב
עָלָיו הַזָּב יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃
7 וְהַנֹּגֵעַ בִּבְשַׂר הַזָּב יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא
8 עַד־הָעָרֶב׃ וְכִי־יָרֹק הַזָּב בַּטָּהוֹר וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ
9 בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ וְכָל־הַמֶּרְכָּב אֲשֶׁר יִרְכַּב
10 עָלָיו הַזָּב יִטְמָא׃ וְכָל־הַנֹּגֵעַ בְּכָל אֲשֶׁר יִהְיֶה
תַּחְתָּיו יִטְמָא עַד־הָעָרֶב וְהַנּוֹשֵׂא אוֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו
11 וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע־בּוֹ
הַזָּב וְיָדָיו לֹא־שָׁטַף בַּמַּיִם וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם
12 וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ וּכְלִי־חֶרֶשׂ אֲשֶׁר־יִגַּע־בּוֹ הַזָּב
13 יִשָּׁבֵר וְכָל־כְּלִי־עֵץ יִשָּׁטֵף בַּמָּיִם׃ וְכִי־יִטְהַר הַזָּב
מִזּוֹבוֹ וְסָפַר לוֹ שִׁבְעַת יָמִים לְטָהֳרָתוֹ וְכִבֶּס בְּגָדָיו
14 וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם חַיִּים וְטָהֵר׃ וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי
יִקַּח־לוֹ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה וּבָא לִפְנֵי יְהוָה
15 אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּנְתָנָם אֶל־הַכֹּהֵן׃ וְעָשָׂה
אֹתָם הַכֹּהֵן אֶחָד חַטָּאת וְהָאֶחָד עֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו
16 הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה מִזּוֹבוֹ׃ וְאִישׁ כִּי־תֵצֵא מִמֶּנּוּ
שִׁכְבַת־זֶרַע וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת־כָּל־בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד־
17 הָעָרֶב׃ וְכָל־בֶּגֶד וְכָל־עוֹר אֲשֶׁר־יִהְיֶה עָלָיו
18 שִׁכְבַת־זֶרַע וְכֻבַּס בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ וְאִשָּׁה
אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת־זֶרַע וְרָחֲצוּ בַמַּיִם
וְטָמְאוּ עַד־הָעָרֶב׃

1 LOcutúsq; est Dominus ad Moysen & Aa-
2 ron, dicens: *Loquimini filiis Israel, &
A dicite eis, Vir qui patitur fluxum seminis, im-
3 mundus erit. *Et tunc iudicabitur huic vi-
tio subiacere, cũ per singula momenta adhæ-
serit carni eius, atq; cõcreuerit fœdus humor.
4 *Omne stratum in quo dormierit immun-
5 dum erit, & vbicunq; sederit. *Si quis ho-
minum tetigerit lectum eius, lauabit vesti-
menta sua, & ipse lotus aqua immundus erit
6 vsque ad vesperum. *Si sederit vbi ille sede-
rat, & ipse lauabit vestimẽta sua, & lotus aqua
7 immundus erit vsque ad vesperam. *Qui
tetigerit carnem eius, lauabit vestimenta sua,
& ipse lotus aqua immundus erit vsque ad ve-
8 sperum. *Si saliuam huiuscemodi homo ie-
cerit super eum qui mundus est, lauabit vesti-
menta sua, & lotus aqua immundus erit vsq;
9 ad vesperum. *Sagma super quod sederit,
B immũdum erit & quicquid sub eo fuerit qui
fluxum seminis patitur, pollutum erit vsque
10 ad vesperum. *Qui portauerit horum ali-
quid, lauabit vestimẽta sua, & ipse lotus aqua
11 immundus erit vsque ad vesperum. *Omnis
quẽ tetigerit qui talis est non lotis ante mani-
bus, lauabit vestimenta sua & lotus aqua im-
12 mundus erit vsque ad vesperum. *Vas fictí-
le quod tetigerit confringetur, vas aũt ligneũ
13 lauabitur aqua. *Si sanatus fuerit qui huiuſ-
cemodi sustinet passionẽ, numerabit septem
dies post emundationem sui, & lotis vestibus
& toto corpore in aquis viuentibus erit mun-
14 dus. *Die aũt octauo sumet duos turtures aut
duos pullos colũbę, & veniet in cõspectu Dñi
ad ostiũ tabernaculi testimonij, dabítq; eos sa-
15 cerdoti. *Qui faciet vnũ ꝓ peccato & alterũ
in holocaustũ, rogabítq; pro eo corã Dño vt
16 emundetur à fluxu seminis sui. *Vir de quo
C egredietur semen coitus, lauabit aqua omne
corpus suũ, & immũdus erit vsq; ad vesperũ.
17 *Vestem & pellem quam habuerit, lauabit
aqua, & immunda erit vsq; ad vesperum.
18 *Mulier cum qua coierit, lauabitur aqua,
& immunda erit vsque ad vesperum.

תרגום אונקלוס

וט

1 וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימָר׃ 2 מַלִּילוּ
עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימְרוּן לְהוֹן גְּבַר גְּבַר אֲרֵי יְהֵי דָּאֵיב מִבִּשְׂרֵיהּ דּוֹבְיֵהּ מְסָאַב הוּא׃ 3 וְדָא תְּהֵי סוּבְתֵּיהּ בְּדוּבְיֵהּ רִיר בִּשְׂרֵיהּ יַת דּוּבְיֵהּ אוֹ
חַתִּים בִּשְׂרֵיהּ מִדּוּבְיֵהּ סוּבְתֵּיהּ הִוא׃ 4 כָּל מִשְׁכְּבָא דְּיִשְׁכַּב עֲלוֹהִי דּוֹבְנָא יְהֵי מְסָאַב וְכָל מָנָא דְּיִתֵּב עֲלוֹהִי יְהֵי מְסָאַב׃ 5 וּגְבַר דְּיִקְרַב
בְּמִשְׁכְּבֵיהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וְיְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 6 וּדְיִתֵּב עַל מָנָא דְּיִתֵּיב עֲלוֹהִי דּוֹבְנָא יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וְיְהֵי מְסָאַב עַד
רַמְשָׁא׃ 7 וּדְיִקְרַב בִּבְשַׂר דּוֹבְנָא יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וְיְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 8 וַאֲרֵי יֵרוֹק דּוֹבְנָא בְּדַכְיָא וְיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי
בְּמַיָּא וְיְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 9 וְכָל מַרְכְּבָא דְּיִרְכּוֹב עֲלוֹהִי דּוֹבְנָא יְהֵי מְסָאַב׃ 10 וְכָל דְּיִקְרַב בְּכָל דִּיהֵי תְּחוֹתוֹהִי יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וּדְיָשׁוּל
יַתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וְיְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 11 וְכָל דְּיִקְרַב בֵּיהּ דּוֹבְנָא וְיָדוֹהִי לָא שְׁטַף בְּמַיָּא וְיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי בְּמַיָּא
וְיְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 12 וּמָאן דְּחָסַף דְּיִקְרַב בֵּיהּ דּוֹבְנָא יִתְבַּר וְכָל מָאן דְּאָע יִשְׁתְּטִיף בְּמַיָּא׃ 13 וַאֲרֵי יִדְכֵּי דּוֹבְנָא מִדּוּבְיֵהּ וְיִמְנֵי לֵיהּ
שַׁבְעָה יוֹמִין לְדָכוּתֵיהּ וְיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי בְּשָׂרֵיהּ בְּמֵי מַבּוּעַ וְיִדְכֵּי׃ 14 וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה יִסַּב לֵיהּ תְּרֵין שַׁפְנִינִין אוֹ תְּרֵין בְּנֵי יוֹנָה וְיֵיתֵי לְקֳדָם
יְיָ לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִתְּנִינוּן לְכָהֲנָא׃ 15 וְיַעְבֵּיד יָתְהוֹן כָּהֲנָא חַד חַטָּאתָא וְחַד עֲלָתָא וְיכַפַּר עֲלוֹהִי כָּהֲנָא קֳדָם יְיָ מִדּוּבֵיהּ׃ 16 וּגְבַר אֲרֵי
תִּפּוֹק מִנֵּיהּ שִׁכְבַת זַרְעָא וְיִסְחֵי בְּמַיָּא יַת כָּל בִּשְׂרֵיהּ וְיְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 17 וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מָשָׁךְ דִּיהֵי עֲלוֹהִי שִׁכְבַת זַרְעָא
וְיִצְטַבַּע בְּמַיָּא וְיְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 18 וְאִתְּתָא דְּיִשְׁכַּב גְּבַר יָתַהּ שִׁכְבַת זַרְעָא וְיִסְחוֹן בְּמַיָּא וְיהוֹן מְסָאֲבִין עַד רַמְשָׁא׃

ET locutus est Dñs ad Moysen et Aaron, dicens: 1
*Loquere filijs Israel, & dices ad illos, Viro vi- 2
ro cui fuerit fluxus ex corpore eius, fluxus eius im-
mũdus est. *Et hæc lex inmũditiei eius, fluẽs semen 3
ex corpore suo, ex fluxu, qui cõstitit in corpore illius,
per fluxũ suũ hæc immunditia eius in eo. *Omnis le 4
ctus in quo dormierit super eũ seminifluus immũdus
est, et oẽ vas in quo sederit super illud seminifluus,
immundũ est. *Et homo qui tetigerit cubile eius, la 5
uabit vestes suas, et lauabitur aqua, & immundus
erit vsq; ad vesperã. *Et sedens super vas, in quo 6
sederit super illud seminifluus, lauabit vestimenta
sua, et lauabitur aqua, et immũdus erit vsq; ad ve-
sperã. *Et qui tetigerit corpus seminiflui, lauabit 7
vestes suas, & lauabitur aqua, & immundus erit
vsq; ad vesperã. *Si autẽ spuerit seminifluus super 8
mundũ, lauabit vestes suas, & lauabitur aqua, &
immundus erit vsq; ad vesperã. *Et omne stragulũ 9
asini in quo ascenderit super illud seminifluus, im-
mundũ erit vsq; ad vesperã: & omnis tangẽs ab o-
mnibus quæcũq; fuerint sub eo, immũdus erit vsq;
ad vesperam. *Et tollens ea, lauabit vestes suas, 10
& lauabitur aqua, & immundus erit vsq; ad ve-
sperã. *Et quicquid tetigerit seminifluus, & ma- 11
nus eius nõ lotus est aqua, lauabit vestes, & lauabi-
tur aqua, et immũdus erit vsq; ad vesperam. *Et 12
vas fictile quod tetigerit seminifluus, confringetur,
& omne vas ligneũ lauabitur aqua, et mundũ erit.
*Si autem mundatus fuerit seminifluus ex fluxu 13
eius, & numerabit sibi septem dies ad purgatio-
nem sui, et lauabit vestes eius, et lauabit corpus suũ
aqua viua, & mũdus erit. *Et die octaua accipiet 14
sibi duos turtures, vel duos pullos columbarũ, et of-
feret ea coram Dño, ad ostia tabernaculi testimonij,
& dabit ea sacerdoti. *Et faciet ea sacerdos vnũ pro 15
peccato, et vnũ in holocaustũ, et propitiabit pro eo sa
cerdos corã Dño à fluxu eius. *Et homo cui egressus 16
fuerit ex eo cõcubitus seminis, et lauabit aqua omne
corpus suũ, et immũdus erit vsq; ad vesperã. *Et o- 17
mnis vestis, et omnis pellis, in qua fuerit super eam
concubitus seminis, & lauabitur aqua, & immun-
da erit vsque ad vesperam. *Et mulier si dor- 18
mierit vir cum ea concubitu seminis, & lauabun-
tur aqua, & immundi erunt vsq; ad vesperam.

ιϛ'.

1 *Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν & ἀαρών, λέγων·
2 *λάλησον τοῖς υἱοῖς ισραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· ἀνὴρ ἐὰν
ἀνὴρ ἐὰν ᾖ ἐν ᾧ ἐὰν γένηται) ῥύσις ἐκ τ σώματος αὐτ, ἡ ῥύσις αὐτ ἀ-
3 κάθαρτός ἐστιν. *καὶ οὗτος ὁ νόμος τ ἀκαθαρσίας αὐτ· ῥέων
γόνον ἐκ τ σώματος αὐτ, ἐκ τ ῥύσεως, ἢ συνέσχηκεν ἐν τῷ σώ-
ματι αὐτ, διὰ τ ῥύσεως αὐτ αὕτη ἡ ἀκαθαρσία αὐτ ἐν αὐ-
4 τῷ. *πᾶσα κοίτη ἐφ' ἣν ἂν κοιμηθῇ ἐπ' αὐτῇ ὁ γονορρυὴς, ἀκά-
θαρτός ἐστιν, & πᾶν σκεῦος ἐφ' ᾧ ἂν καθίσῃ ἐπ' αὐτὸ ὁ γονορρυής,
5 ἀκάθαρτόν ἐστιν. *& ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν ἅψῃ) τ κοίτης αὐτ,
πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτ, καὶ λούσε) ὕδατι, & ἀκάθαρτος ἔσαι
6 ἕως ἑσπέρας· *καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τ σκεύους, ἐφ' ᾧ ἂν καθί-
σῃ ἐπ' αὐτὸ ὁ γονορρυής, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτ, & λούσεται
7 ὕδατι, & ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας. *καὶ ὁ ἁπτόμενος τοῦ
σώματος τ γονορρυοῦς, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτ, & λούσε) ὕδα-
8 τι, & ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας. *ἐὰν δὲ προσαλίσῃ ὁ
γονορρυὴς ἐπὶ τὸν καθαρὸν πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτ, & λούσε)
9 ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας. *& πᾶν ἐπίσαγμα
ὃν ἐὰν ἐφ' ᾧ ἂν ἐπιβῇ ἐπ' αὐτὸ ὁ γονορρυής, ἀκάθαρτον ἔσαι ἕως
ἑσπέρας· & πᾶς ὁ ἁπτόμενος ὑπὸ παντῶν ὅσα ἂν ᾖ ὑποκάτω
10 αὐτ, ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας. *& ὁ αἴρων αὐτά, πλυνεῖ
τὰ ἱμάτια αὐτ, καὶ λούσε) ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως
11 ἑσπέρας. *& ὃν ἐὰν ἅψῃ) ὁ γονορρυής, & τὰς χεῖρας αὐτ
οὐ διένιψαι ὕδατι, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια, & λούσε) ὕδατι, καὶ ἀ-
12 κάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας. *& σκεῦος ὀστράκινον ὃ ἐὰν ἅψῃ)
ὁ γονορρυής, συντριβήσε)· & πᾶν σκεῦος ξύλινον πλυθήσε)
13 ὕδατι, & καθαρὸν ἔσαι. *ἐὰν δὲ καθαρισθῇ ὁ γονορρυὴς ἀπὸ τ
ῥύσεως αὐτ, & ἐξαριθμήσε) ἑαυτῷ ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τὸν κα
θαρισμὸν αὐτ, & πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτ, & λούσε) τὸ σῶ-
14 μα αὐτ ὕδατι ζῶντι, & καθαρὸς ἔσαι. *& τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ
λήψε) ἑαυτῷ δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν, καὶ οἴσει
αὐτὰ ἔναντι κυρίου, ἐπὶ τὰς θύρας τ σκηνῆς & μαρτυρίου, καὶ
15 δώσει αὐτὰ τῷ ἱερεῖ. *& ποιήσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς μίαν περὶ ἁμαρ-
τίας, & μίαν εἰς ὁλοκάυτωμα· & ἐξιλάσε) περὶ αὐτ ὁ ἱε-
16 ρεὺς ἔναντι κυρίου ἀπὸ τ ῥύσεως αὐτ. *καὶ ἄνθρωπος ᾧ ἐὰν
ἐξέλθῃ ἐξ αὐτ κοίτη σπέρματος, & λούσε) ὕδατι πᾶν τὸ σῶ
17 μα αὐτ, & ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας. *& πᾶν ἱμάτιον,
& πᾶν δέρμα, ἐφ' ᾧ ἂν ᾖ ἐπ' αὐτῷ κοίτη σπέρματος, & πλυ-
18 θήσε) ὕδατι, & ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας. *& γυνὴ ἐὰν
κοιμηθῇ ἀνὴρ μετ' αὐτῆς κοίτην σπέρματος, & λουσάσθωσαν ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτοι ἔσονται ἕως ἑσπέρας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO. CAP. XV.

LOcutusque est Dominus cum Moyse & Aaron, dicens: [2] Loquimini cum filijs Israel & dicetis eis: Vir vir quando fluxerit de carne eius fluxus seminis: immundus erit. [3] Et hęc erit immunditia eius in fluxu suo: quando liquens humor fluit de carne eius aut quando densus adhæret carni eius, immunditia eius est. [4] Omne stratum in quo cubuerit qui fluxum seminis patitur, erit immundum, & omne vas in quo sederit, erit immundum. [5] Et vir qui tetigerit stratum eius, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam.
[6] Et quicunque sederit super vas super quo sederit ille qui fluxum patitur, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam. [7] Et qui tetigerit carnem illius qui fluxum patitur, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis: & erit immundus vsque ad vesperam. [8] Et quando spuerit ille qui fluxum patitur super eum qui mundus est, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam. [9] Et omnis equitatura super quã equitauerit ille qui fluxum patitur, erit immunda. [10] Et omnis qui tetigerit omne quod sub eo fuerit, erit immundus vsque ad vesperã. & qui portauerit illud, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperã. [11] Et omnis quẽ tetigerit ille qui fluxum patitur, & manus suas non abluerat aquis, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam.
[12] Vas autẽ fictile quod tetigerit ille qui patitur fluxũ, confringetur; & omne vas ligneum abluetur aquis. [13] Et quando ille qui fluxum patitur, mundatus fuerit à fluxu suo, numerabuntur ei septem dies ab emundatione sua: & lauabit vestimẽta sua, lauabitq; carnẽ suam aquis fontis, & sic mũdabitur. [14] In die autẽ octauo sumet sibi duos turtures aut duos filios colũbæ, & adducet in cõspectu Dñi ad ostiũ tabernaculi fœderis, dabitq; eos sacerdoti. [15] Et faciet sacerdos vnũ ex eis pro peccato, & vnũ in holocaustũ, & ꝓpituabit ꝓ eo sacerdos corã Dño à fluxu suo. [16] Vir aũt de quo egreditur semẽ coit⁹, lauabit aquis omnẽ carnẽ suã; & erit immũd⁹ vsq; ad vesperã. [17] Omnis aũt vestis & omnis pellis super qua fuerit semẽ coitus, lauabitur aquis, & erit immũda vsq; ad vesperã. [18] Mulier aũt cũ qua vir cubuerit coitu seminis, vterq; lauabitur aquis, & erũt immũdi vsq; ad vesperã.

19 * וְאִשָּׁה כִּי־תִהְיֶה זָבָה דָּם יִהְיֶה זֹבָהּ בִּבְשָׂרָהּ
שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְנִדָּתָהּ וְכָל־הַנֹּגֵעַ בָּהּ יִטְמָא עַד־
20 הָעָרֶב: * וְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו בְּנִדָּתָהּ יִטְמָא
21 וְכָל אֲשֶׁר־תֵּשֵׁב עָלָיו יִטְמָא: * וְכָל־הַנֹּגֵעַ בְּמִשְׁכָּבָהּ
22 יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב: * וְכָל־
הַנֹּגֵעַ בְּכָל־כְּלִי אֲשֶׁר־תֵּשֵׁב עָלָיו יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ
23 בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב: * וְאִם עַל־הַמִּשְׁכָּב הוּא
אוֹ עַל־הַכְּלִי אֲשֶׁר־הִוא יֹשֶׁבֶת־עָלָיו בְּנָגְעוֹ־בוֹ יִטְמָא
24 עַד־הָעָרֶב: * וְאִם שָׁכֹב יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ וּתְהִי
נִדָּתָהּ עָלָיו וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים וְכָל־הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר־
25 יִשְׁכַּב עָלָיו יִטְמָא: * וְאִשָּׁה כִּי־יָזוּב זוֹב דָּמָהּ
יָמִים רַבִּים בְּלֹא עֶת־נִדָּתָהּ אוֹ כִי־תָזוּב עַל־נִדָּתָהּ
כָּל־יְמֵי זוֹב טֻמְאָתָהּ כִּימֵי נִדָּתָהּ תִּהְיֶה טְמֵאָה הִוא:
26 * כָּל־הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר־תִּשְׁכַּב עָלָיו כָּל־יְמֵי זוֹבָהּ
כְּמִשְׁכַּב נִדָּתָהּ יִהְיֶה־לָּהּ וְכָל־הַכְּלִי אֲשֶׁר תֵּשֵׁב עָלָיו
27 טָמֵא יִהְיֶה כְּטֻמְאַת נִדָּתָהּ: * וְכָל־הַנוֹגֵעַ בָּם יִטְמָא
28 וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב: * וְאִם־
טָהֲרָה מִזּוֹבָהּ וְסָפְרָה־לָּהּ שִׁבְעַת יָמִים וְאַחַר תִּטְהָר:
29 * וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּקַּח־לָהּ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי
יוֹנָה וְהֵבִיאָה אוֹתָם אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
30 * וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד
עֹלָה וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה מִזּוֹב טֻמְאָתָהּ:
31 * וְהֹזַרְתֶּם אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִטֻּמְאָתָם וְלֹא יָמֻתוּ
בְּטֻמְאָתָם בְּטַמְּאָם אֶת־מִשְׁכָּנִי אֲשֶׁר בְּתוֹכָם:
32 * זֹאת תּוֹרַת הַזָּב וַאֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת־זָרַע
33 לְטָמְאָה־בָהּ: * וְהַדָּוָה בְנִדָּתָהּ וְהַזָּב אֶת־זוֹבוֹ
לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה וְלָאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם־טְמֵאָה:

יו

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אַהֲרֹן
בְּקָרְבָתָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיָּמֻתוּ:

19 * Mulier quæ redeunte menſe patitur fluxum ſanguinis, ſeptem diebus ſeparabitur.
20 * Omnis qui tetigerit eam immundus erit vſque ad veſperum, & locus in quo dormierit vel ſederit diebus ſeparationis ſuæ, polluetur.
21 * Qui tetigerit lectum ſuum lauabit veſtimenta ſua & ipſe lotus aqua, immundus erit vſque ad veſperum.
22 *Omne vas ſuper quod illa ſederit quiſquis attigerit, lauabit veſtimenta ſua, & ipſe lotus aqua pollutus erit vſque ad veſperum.
23 * Si coierit cum ea vir tempore ſanguinis
24 menſtrualis immundus erit ſeptem diebus, & omne ſtratum in quo dormierit, polluetur.
25 *Mulier quę patitur multis diebus fluxum ſanguinis non in tempore mẽſtruali, vel quæ
D poſt mẽſtruum ſanguinem fluere non ceſſat, quàm diu ſubiacet huic paſſioni, immunda erit quaſi ſit in tempore menſtruo.
26 * Omne ſtratum in quo dormierit, & vas in quo ſederit, pollutum erit.
27 * Quicunq; tetigerit ea, lauabit veſtimenta ſua, & ipſe lotus aqua immundus erit vſq; ad veſperum.
28 * Si ſteterit ſanguis & fluere ceſſauerit, numerabit ſeptem dies purificationis ſuæ.
29 * Et die octauo offeret pro ſe ſacerdoti duos turtures, aut duos pullos columbarum ad oſtium tabernaculi teſtimonij.
30 * Qui vnum faciet pro peccato & alterum in holocauſtum, rogabítque pro ea coram Domino, & pro fluxu immunditiæ eius.
31 * Docebitis ergo filios Iſrael vt caueant immunditias, & non moriãtur in ſordibus ſuis, cùm polluerint tabernaculum meum quod eſt inter eos.
32 * Iſta eſt lex eius qui patitur fluxum ſeminis, & qui polluitur coitu.
33 * Et quæ menſtruis temporibus ſeparatur, vel quæ iugi fluit ſanguine, & hominis qui dormierit cum ea. CAP. XVI.

1 LOcutúsque eſt Dominus ad Moyſen poſt
A mortem duorum filiorum Aaron, quando offerentes ignem alienum interfecti ſunt.

תרגום אונקלוס

19 וְאִתְּתָא אֲרֵי תְהֵי דָיְבָא דָּם יְהֵי דּוֹבָהּ בִּבְסָרָהּ שַׁבְעָה יוֹמִין תְּהֵי בְּרִיחוֹקָהּ וְכָל דְּיִקְרַב בָּהּ יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא: 20 וְכָל דְּתִשְׁכַּב עֲלוֹהִי
בְּרִיחוֹקָהּ יְהֵי מְסָאַב וְכָל דְּתֵיתֵיב עֲלוֹהִי יְהֵי מְסָאַב: 21 וְכָל דְּיִקְרַב בְּמִשְׁכְּבֵהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וְיְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא:
22 וְכָל דְּיִקְרַב בְּכָל מָנָא דִּתֵיתֵיב עֲלוֹהִי יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וְיְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא: 23 וְאִם עַל מִשְׁכְּבָא הוּא אוֹ עַל מָנָא דְּהִיא יָתְבָא עֲלוֹהִי
בְּמִקְרְבֵיהּ בֵּיהּ יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא: 24 וְאִם מִשְׁכַּב יִשְׁכַּב גְּבַר יָתָהּ וּתְהֵי רִיחוֹקָהּ עֲלוֹהִי וְיְהֵי מְסָאַב שַׁבְעָא יוֹמִין וְכָל מִשְׁכְּבָא דְּיִשְׁכַּב עֲלוֹהִי
יְהֵי מְסָאַב: 25 וְאִתְּתָא אֲרֵי יְדוּב דּוּב דְּמָהּ יוֹמִין סַגִּיאִין בְּלָא עִידָּן רִיחוֹקָהּ אוֹ אֲרֵי תְּדוּב עַל רִיחוֹקָהּ כָּל יוֹמֵי דּוּב סוֹבָהָּ כְּיוֹמֵי רִיחוֹקָהּ תְּהֵי
מְסָאֲבָא הִיא: 26 כָּל מִשְׁכְּבָא דְּתִשְׁכַּב עֲלוֹהִי כָּל יוֹמֵי דּוּבָהּ כְּמִשְׁכַּב רִיחוֹקָהּ יְהֵי לָהּ וְכָל מָנָא דְּתֵיתֵב עֲלוֹהִי מְסָאַב יְהֵי כְּסוֹאֲבַת רִיחוֹקָהּ:
27 וְכָל דְּיִקְרַב בְּהוֹן יְהֵי מְסָאַב וְיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וְיְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא: 28 וְאִם דְּכִיאַת מִדּוּבָהּ וְתִמְנֵי לָהּ שַׁבְעָה יוֹמִין וּבָתַר
כֵּן תִּדְכֵּי: 29 וּבְיוֹמָא תְמִינָאָה תִּסַּב לָהּ תְּרֵין שַׁפְנִינִין אוֹ תְרֵין בְּנֵי יוֹנָה וְתֵיתֵי יָתְהוֹן לְוָת כָּהֲנָא לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא: 30 וְיַעֲבִיד כָּהֲנָא יָת חַד
חַשָּׁאתָא וְיָת חַד עֲלָתָא וְיכַפַּר עֲלָהּ כָּהֲנָא קֳדָם יְיָ מִדּוּב סוֹבָהָּ: 31 וְתַפְרְשׁוּן יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְסוֹבְתְהוֹן וְלָא יְמוּתוּן בְּסוֹאֲבְתְהוֹן
בְּסָאוֹבֵיהוֹן יָת מַשְׁכְּנִי דִּבֵינֵיהוֹן: 32 דָּא אוֹרַיְתָא דְּרוֹבָא וּדְתִפּוֹק מִינֵיהּ שַׁכְבַת זַרְעָא לְאִסְתַּאֲבָא בַּהּ: 33 וְלִדְסוֹבְתָא בְּרִיחוֹקָהּ וְלִדְאָיב
יָת דּוֹבֵיהּ לְדָכַר וּלְנֻקְבָא וְלִגְבַר דְּיִשְׁכַּב עִם מְסָאֲבָא:

יו

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בָּתַר דְּמִיתוּ תְּרֵין בְּנֵי אַהֲרֹן בְּקָרוֹבֵיהוֹן אֶשְׁתָּא נָכְרֵיתָא קֳדָם יְיָ וּמִיתוּ:

Et mulier quæ fuerit fluens sanguine, & erit 15
fluxus eius in corpore eius, septem dies erit im menstruo suo. *Omnis tangens eam, immundus erit* 20
vsque ad vesperam: & omne super quod dormierit super illud in menstruo eius, immundum erit: & omne super quod insederit super illud, immũdũ erit.

Et omnis qui tetigerit cubile eius, lauabit ve- 21
stes suas, & lauabit corpus aqua, & immũdus erit vsque ad vesperam. *Et omnis tangẽs omne vas* 22
in quo sederit super illud, lauabit vestes suas, & lauabitur aqua, & immundus erit vsque ad vesperam. *Si autem in lecto ea existente, vel super vas,* 23
vbi ea sederit super illud, cùm tangit ipse illam, immundus erit vsq; ad vesperam. *Si autem cu-* 24
batione dormiuerit quis cum ea, & fuerit immunditia eius super eũ, immundus erit septem dies: & omnis lectus in quo dormiuerit in eo, immundus erit.

Et mulier si fluxerit fluxum sanguinis sui dies 25
plures, nõ in tempore mẽstrui sui, si & fluxerit post menstruum suum, omnes dies fluxus immunditiæ eius, sicut dies menstrui sui, erit immũda. *Et omnis* 26
lectus in quo dormierit in eo omnes dies fluxus eius, iuxta lectũ mẽstrui eius erit illi, & omne vas in quo sederit super illud, immundũ erit iuxta immunditiã menstrui sui.

Et omnis tangens eam, immundus erit, & 27
lauabit vestes suas, & lauabitur aqua, & immũdus erit vsque ad vesperam. *Si autem purgatus* 28
fuerit à fluxu suo, & numerabit sibi septem dies, & post hæc mundabitur. *Et die octaua accipiet* 29
sibi duos turtures, vel duos pullos columbarum,

Et feret ea ad sacerdotem ad hostium taberna- 30
culi testimonij, & faciet sacerdos vnum pro peccato, & vnum in holocaustum, & propitiabit pro ea sacerdos coram Domino à fluxu immunditiæ eius.

Et cauentes facietis filios Israel ab immundi- 31
tijs suis, & non morientur ob immunditiam suam, cùm polluerint ipsi tabernaculũ meum quod in ipsis.

Hæc lex seminiflui, & si alicui exiuerit ex ipso 32
cubatio seminis, vt polluatur in ipso.

Et sanguinifluæ in mẽstruo eius, & seminifluus 33
in fluxu eius masculo vel feminæ, & viro, si dormi-
uerit cum menstruata.

19 καὶ γυνὴ ἥτις ἂν ᾖ ῥέουσα αἵματι, καὶ ἔσαι ἡ ῥύσις αὐτῆς ἐν τῷ σώματι αὐτῆς, ἑπτὰ ἡμέρας ἔσαι ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς.
20 πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας· καὶ πᾶν ἐφ' ᾧ ἂν κοιτάζηται ἐπ' αὐτὸ ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς, ἀκάθαρτον ἔσαι· καὶ πᾶν ἐφ' ᾧ ἂν καθίσηται ἐπ' αὐτό, ἀκάθαρτον ἔσαι.
21 καὶ πᾶς ὃς ἂν ἅψηται τῆς κοίτης αὐτῆς, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται τὸ σῶμα ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας.
22 καὶ πᾶς ὁ ἁπτόμενος παντὸς σκεύους ἐφ' ᾧ ἂν καθίσηται ἐπ' αὐτό, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας.
23 ἐὰν δὲ ἐν τῇ κοίτῃ αὐτῆς ᾖ, ἢ ἐπὶ παντὸς σκεύους, οὗ ἂν αὐτὴ κάθηται ἐπ' αὐτῷ· ἐν τῷ ἅπτεσθαι αὐτὴν αὐτὸν ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας.
24 ἐὰν δὲ κοίτῃ κοιμηθῇ τις μετ' αὐτῆς, καὶ γένηται ἡ ἀκαθαρσία αὐτῆς ἐπ' αὐτῷ, ἀκάθαρτος ἔσαι ἑπτὰ ἡμέρας· καὶ πᾶσα κοίτη ἐφ' ᾗ ἂν κοιμηθῇ ἐπ' αὐτό, ἀκάθαρτος ἔσαι.
25 καὶ γυνὴ ἐὰν ῥέῃ ῥύσιν αἵματος αὐτῆς ἡμέρας πλείους, οὐκ ἐν καιρῷ τῆς ἀφέδρου αὐτῆς, ἐὰν καὶ ῥέῃ μετὰ τὴν ἀφέδρον αὐτῆς, πάσας αἱ ἡμέραι ῥύσεως ἀκαθαρσίας αὐτῆς, καθάπερ αἱ ἡμέραι τῆς ἀφέδρου αὐτῆς, ἔσαι ἀκάθαρτος.
26 καὶ πᾶσα κοίτη ἐφ' ἣν ἂν κοιμηθῇ ἐπ' αὐτῆς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ῥύσεως αὐτῆς, κατὰ τὴν κοίτην τῆς ἀφέδρου αὐτῆς ἔσαι αὐτῇ· καὶ πᾶν σκεῦος ἐφ' ᾧ ἂν καθίσηται ἐπ' αὐτό, ἀκάθαρτον ἔσαι, κατὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ἀφέδρου αὐτῆς.
27 καὶ πᾶς ὁ ἁπτόμενος αὐτῆς, ἀκάθαρτος ἔσαι, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσαι ἕως ἑσπέρας.
28 ἐὰν δὲ καθαρισθῇ ἀπὸ τῆς ῥύσεως αὐτῆς, καὶ ἀριθμήσεται αὐτῇ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα καθαρισθήσεται.
29 καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ λήψεται ἑαυτῇ δύο τρυγόνας, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν.
30 καὶ ποιήσει αὐτὰ πρὸς τὸν ἱερέα ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν μίαν εἰς ὁλοκάρπωσιν· καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεὺς ἔναντι κυρίου ἀπὸ ῥύσεως ἀκαθαρσίας αὐτῆς.
31 καὶ διαστελεῖς ποιήσετε δὴ υἱοὺς Ισραὴλ ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν αὐτῶν· καὶ οὐκ ἀποθανοῦνται διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῶν, ἐν τῷ μιαίνειν αὐτοὺς τὴν σκηνήν μου τὴν ἐν αὐτοῖς.
32 αὕτη ὁ νόμος τοῦ γονορρυοῦς· καὶ ἐάν τινι ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη σπέρματος, ὥστε μιανθῆναι ἐν αὐτῇ.
33 καὶ τῇ ἀιμορροούσῃ ἐν τῇ ἀφέδρῳ αὐτῆς, καὶ ὁ γονορρυὴς ἐν τῇ ῥύσει αὐτοῦ τῷ ἄρσενι καὶ τῇ θηλείᾳ· καὶ τῷ ἀνδρί, ἐὰν κοιμηθῇ μετὰ ἀκαθαρμένης.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[19] Mulier autem quæ patitur fluxum sanguinis in carne sua, septem diebus erit quasi menstruata. & omnis qui tetigerit eam erit immundus vsque ad vesperam. [20] Et omnis qui cubuerit cum ea in menstruo suo erit immundus. & omne super quod sederit erit immundum.
[21] Et omnis qui tetigerit stratum eius lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam. [22] Et omnis qui tetigerit omne vas super quod sederit, lauabit vestimenta sua, & lauabitur aquis, & erit immundus vsque ad vesperam. [23] Et si cubuerit ille in strato vel in vase in quo ipsa sedit, cùm tetigerit illud immundus erit vsque ad vesperam. [24] Et si cubans cubuerit vir cum ea & menstruum eius fuerit in ea, erit immundus septem diebus. & omne stratum super quod cubuerit erit immundum. [25] Et mulier cuius sanguis fluxerit diebus multis præter tempus menstrui sui, vel quando fluxerit post menstruum suum, cunctis diebus quibus fluxerit immunditia eius, sicut in diebus menstrui sui erit immunda. [26] Omne stratum in quo cubuerit omnibus diebus fluxus sui, quasi stratum menstrui sui erit. & omne vas in quo sederit immundum erit quasi immunditia menstrui sui. [27] Et omnis qui tetigerit illud erit immundus, & lauabit vestimenta sua, lauabiturque aquis, & erit immundus vsque ad vesperam. [28] Si autem mundata fuerit à fluxu suo, numerabit sibi septem dies, & postea mundabitur. [29] In die autem octauo tollet sibi duos turtures aut duos filios columbæ, & adducet eos ad sacerdotem ad ostium tabernaculi fœderis. [30] Facietque sacerdos vnum pro peccato & vnum in holocaustum, & propitiabit pro ea sacerdos coram Domino à fluxu immunditiæ suæ. [31] Et separabitis filios Israel ab immunditijs suis, vt non moriantur in immunditiis suis, cùm polluerint tabernaculum meum quod est inter eos. [32] Ista est lex eius qui patitur fluxum seminis, & à quo egreditur semen coitus vt polluatur in eo.
[33] Et eius quæ est pollura menstruo, & illius à quo fluxus fluit tam masculi quàm feminæ & viri qui cubuerit cum immunda.

2 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן
אָחִיךָ וְאַל־יָבֹא בְכָל־עֵת אֶל־הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת
אֶל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָאָרֹן וְלֹא יָמוּת כִּי בֶּעָנָן
3 אֵרָאֶה עַל־הַכַּפֹּרֶת: * בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל־הַקֹּדֶשׁ
4 בְּפַר בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה: * כְּתֹנֶת־בַּד
קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנְסֵי־בַד יִהְיוּ עַל־בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵט בַּד
יַחְגֹּר וּבְמִצְנֶפֶת בַּד יִצְנֹף בִּגְדֵי־קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ
5 בַּמַּיִם אֶת־בְּשָׂרוֹ וּלְבֵשָׁם: * וּמֵאֵת עֲדַת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי־שְׂעִירֵי עִזִּים לְחַטָּאת וְאַיִל
6 אֶחָד לְעֹלָה: * וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־פַּר הַחַטָּאת
7 אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ: * וְלָקַח אֶת־
שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם וְהֶעֱמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל
8 מוֹעֵד: * וְנָתַן אַהֲרֹן עַל־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם גֹּרָלוֹת
גּוֹרָל אֶחָד לַיהוָה וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל:
9 * וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה־עָלָיו
10 הַגּוֹרָל לַיהוָה וְעָשָׂהוּ חַטָּאת: * וְהַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה
עָלָיו הַגּוֹרָל לַעֲזָאזֵל יָעֳמַד־חַי לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו
11 לְשַׁלַּח אֹתוֹ לַעֲזָאזֵל הַמִּדְבָּרָה: * וְהִקְרִיב אַהֲרֹן
אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ
12 וְשָׁחַט אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ: * וְלָקַח מְלֹא־
הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי־אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָה וּמְלֹא
חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת:
13 * וְנָתַן אֶת־הַקְּטֹרֶת עַל־הָאֵשׁ לִפְנֵי יְהוָה וְכִסָּה עֲנַן
הַקְּטֹרֶת אֶת־הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת:
14 * וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וְהִזָּה בְאֶצְבָּעוֹ עַל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת
קֵדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת יַזֶּה שֶׁבַע־פְּעָמִים מִן־הַדָּם
15 בְּאֶצְבָּעוֹ: * וְשָׁחַט אֶת־שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם
וְהֵבִיא אֶת־דָּמוֹ אֶל־מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת־דָּמוֹ
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל־הַכַּפֹּרֶת
וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת:

2 *Et præcepit ei dicens: Loquere ad Aaron fratrem tuum, ne omni tempore ingrediatur ſanctuarium, quod eſt intra velũ coram propitiatorio, quo tegitur arca, vt non moriatur, quia in nube apparebo ſuper oraculum, niſi hæc antè fecerit.

3 *Vitulum pro peccato offeret & arietem in holocauſtum, tunica linea veſtietur, feminalibus lineis verenda cęlabit.

4 *Accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti. Hæc enim veſtimenta ſunt ſancta; quibus cunctis cùm lotus fuerit, induetur.

5 *Suſcipiétque ab vniuerſa multitudine filiorum Iſrael duos hircos pro peccato, & vnũ arietem in holocauſtum.

6 *Cúmque obtulerit vitulum, & orauerit pro ſe & pro domo ſua;

7 *Duos hircos ſtare faciet coram Domino in oſtio tabernaculi teſtimonij.

8 *Mitténsque ſuper vtrumque ſortem, vnã Domino, & alteram capro emiſſario.

9 *Cuius exierit ſors Domino, offeret illum
B pro peccato.

10 *Cuius autem in caprum emiſſarium ſtatuet eum viuum coram Domino vt fundat preces ſuper eũ, & emittat eum in ſolitudinẽ.

11 *His ritè celebratis offeret vitulum; & rogans pro ſe & domo ſua, immolabit eum.

12 *Aſſumptóque thuribulo quod de pruinis altaris impleuerit, & hauriens manu compoſitum thymiama in incẽſum, vltra velum intrabit in ſancta:

13 *Vt poſitis ſuper ignem aromatibus nebula eorum & vapor operiat oraculum quod eſt ſupra teſtimonium, & non moriatur.

14 *Tollet quoq; de ſanguine vituli, & aſperget digito ſepties contra propitiatorium ad orientem.

15 *Cúmque mactauerit hircum pro peccato populi, inferet ſanguinem eius intra velum ſicut præceptum eſt de ſanguine vituli, vt aſpergat è regione oraculi.

תרגום אונקלוס

2 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן אָחוּךְ וְלָא יֵהֵי עָלֵיל בְּכָל עִידָן לְקֻדְשָׁא מִגּוֹ לְפָרוֹכְתָּא דְּעַל אֲרוֹנָא וְלָא יְמוּת אֲרֵי בַּעֲנָנָא אֶנָא
מִתְגְּלֵי עַל בֵּירַת כַּפּוּרְתָּא: 3 בְּדָא יֵעוֹל אַהֲרֹן לְקֻדְשָׁא בְּחוֹר בַּר תּוֹרֵי לְחַטָּאתָא וּדְכַר לַעֲלָתָא: 4 כְּתוּנָא דְבוּצָא דְקֻדְשָׁא יְלָבֵּשׁ וּמִכְנְסִין
דְּבוּץ יְהוֹן עַל בִּשְׂרֵיהּ וּבְהֶמְיָנָא דְבוּצָא יִסַּר וּבְמִצְנֶפְתָּא דְבוּצָא יִתְחֵי בְּרִישֵׁיהּ לָבוּשֵׁי קֻדְשָׁא אִינוּן וְיִסְחֵי בְּמַיָּא יַת בִּשְׂרֵיהּ וְיִלְבְּשִׁינוּן:
5 וּמִן כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִסַּב תְּרֵין צְפִירֵי עִזְיִן לְחַטָּאתָא וּדְכַר חַד לַעֲלָתָא: 6 וְיִקְרֵיב אַהֲרֹן יַת תּוֹרָא דְחַטָּאתָא דִּילֵיהּ וְיכַפַּר עֲלוֹהִי וְעַל
אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ: 7 וְיִסַּב יַת תְּרֵין צְפִירִין וְיִקֵים יָתְהוֹן קֳדָם יְיָ בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא: 8 וְיִתֵּן אַהֲרֹן עַל תְּרֵין צְפִירִין עֲדְבָא חַד לְשֻׁמָא
דַּיְיָ וַעֲדְבָא חַד לַעֲזָאזֵל: 9 וְיִקְרֵיב אַהֲרֹן יַת צְפִירָא דְסָלִיק עֲלוֹהִי עֲדְבָא לְשֻׁמָא דַּיְיָ וְיַעְבְּדִינֵיהּ חַטָּאתָא: 10 וּצְפִירָא דְסָלִיק עֲלוֹהִי
עֲדְבָא לַעֲזָאזֵל יִתְקֵם כַּד חַי קֳדָם יְיָ לְכַפָּרָא עֲלוֹהִי לְשַׁלָּחָא לַעֲזָאזֵל לְמַדְבְּרָא: 11 וְיִקְרֵיב אַהֲרֹן יַת תּוֹרָא דְחַטָּאתָא דִּילֵיהּ וְיכַפַּר עֲלוֹהִי
וְעַל אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ וְיִכּוֹס יַת תּוֹרָא דְחַטָּאתָא דִּילֵיהּ: 12 וְיִסַּב מְלֵי מַחְתִּיתָא גּוּמְרִין דְּאֶשָׁא מֵעַלְוֵי מַדְבְּחָא מִקֳּדָם יְיָ וּמְלֵי חַפְנוֹהִי קְטוֹרֶת בֻּסְמִין
דְּקִיקִין וְיַעֵל מִגּוֹ לְפָרוֹכְתָּא: 13 וְיִתֵּן יַת קְטוֹרֶת בֻּסְמַיָּא עַל אֶשְׁתָּא קֳדָם יְיָ וְיִחְפֵּי עֲנַן קְטֹרְתָּא יַת כַּפּוּרְתָּא דְעַל סַהֲדוּתָא וְלָא יְמוּת:
14 וְיִסַּב מִדְּמָא דְתוֹרָא וְיִדֵּי בְּאֶצְבְּעֵיהּ עַל אַפֵּי כַּפּוּרְתָּא קְדוּמָא וּקְדָם כַּפּוּרְתָּא יַדֵּי שְׁבַע זִמְנִין מִן דְּמָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ:
15 וְיִכּוֹס יַת צְפִירָא דְחַטָּאתָא דִּי לְעַמָּא וְיָעֵיל יַת דְּמֵיהּ לְמִגַּיו לְפָרוֹכְתָּא וְיַעְבֵּיד יַת דְּמֵיהּ כְּמָא דַּעֲבַד לְדְמָא דְתוֹרָא וְיַדֵּי יָתֵיהּ עַל כַּפּוּרְתָּא
וּקְדָם כַּפּוּרְתָּא:

CAP. XVI.

ET locutus est Dñs ad Moysen, postquam mortui 1
sunt duo filij Aaron, quando obtulerunt ipsi ignē
alienum corā Domino, & mortui fuerunt. * Et di- 2
xit Dominus ad Moysen: Loquere ad Aaron fratrē
tuum, et non intret omnē horam in sanctuariū quod
interius velo in faciē propitiatorij, quod est super ar-
ca testimonij, et nō moriemini, in enim nube appare-
bo in propitiatorio. * Sic ingredietur Aaron in san- 3
ctuariū, in vitulo ex bobus pro peccato, & ariete in
holocaustum, & tunicā lineam sanctificatā induet,
& femínale lineum erit in corpore eius. * Et zona 4
linea cingetur, et cidarim lineam circūponet, vestes
sanctæ sunt, & lauabit aqua omne corpus suum, et
vestiet eas. * Et à multitudine filiorū Israel acci- 5
piet duos hircos, ex capris pro peccato, & arietem
vnum in holocaustum. * Et adducet Aaron vi- 6
tulum qui pro peccato suū, & propitiabit pro se &
domo sua. * Et accipiet duos hircos, & constituet 7
eos coram Domino iuxta hostiū tabernaculi testimo
nij. * Et imponet Aaron super duos hircos sortes, 8
sortem vnam Domino, & sortem vnam emissario.
* Et adducet Aaron hircum super quē superuenit 9
super eum sors Domino, & facict pro peccato. * Et 10
hircum, super quē superuenit super eū sors emissarij,
statuet eū viuentē corā Domino, vt propitiet super
eum, vt dimittat eū in emissionē, et dimittet eum in
eræmum. * Et adducet Aaron vitulum qui pro 11
peccato qui suus, & propitiabit pro se, et domo sua,
& immolabit vitulum qui pro peccato suū. * Et 12
accipiet plenum thuribulum carbonū ignis ab alta-
ri, quod est corā Domino, & implebit manus suas
thymiamate cōpositionis subtilis, & inducet inte-
rius velo. * Et imponet thymiama super ignem co 13
ram Domino, & cooperiet vapor thymiamatis pro-
pitiatorium quod est in testimonijs, & non morie-
mini. * Et accipiet à sanguine vituli, & asperget 14
digito super propitiatoriū ad orientē in faciem propi
tiatorij asperget septies à sanguine digito suo. * Et 15
immolabit hircum qui pro peccato, qui est pro populo
coram Domino, & inferet de sanguine eius interius
velo, & faciet sanguinem eius, quemadmodum fe-
cit sanguinem vituli, & asperget sanguinem eius
super propitiatoriū, in faciem propitiatorij.

1 ιε'. Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν μετὰ τὸ τελευτῆ-
σαι τοὺς δύο υἱοὺς ἀαρὼν ἐν τῇ προσφέρειν αὐτοὺς πῦρ ἀλλότριο-
2 ον ἔναντι κυρίου, καὶ ἐτελεύτησαν. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν,
λάλησον πρὸς ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου, καὶ μὴ εἰσπορευέσθω πάν-
των ὥραν εἰς τὸ ἅγιον τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος εἰς τὸ
πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, καὶ οὐ
3 ἀποθανεῖται· ἐν γὰρ νεφέλῃ ὀφθήσομαι ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου. * ὅτως
εἰσελεύσεται ἀαρὼν εἰς τὸ ἅγιον, ἐν μόσχῳ ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρ-
τίας καὶ κριῷ εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ χιτῶνα λινοῦν ἁγιασμένον
4 ἐνδύσεται, καὶ περισκέλιον λινοῦν ἔσται ἐπὶ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ. * καὶ
ζώνῃ λινῇ ζώσεται, καὶ κίδαριν λινῆν περιθήσεται, ἱμάτια ἅγιά
ἐστι· καὶ λούσεται ὕδατι πᾶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ ἐνδύσεται αὐτά.
5 * καὶ παρὰ τῆς συναγωγῆς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ λήψεται δύο χιμά-
ρους ἐξ αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας, καὶ κριὸν ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα.
6 * καὶ προσάξει ἀαρὼν τὸν μόσχον τὸν περὶ ἁμαρτίας, τὸν ἑαυ-
7 τοῦ, καὶ ἐξιλάσεται περὶ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. * καὶ λήψεται τοὺς
δύο χιμάρους, καὶ παραστήσει αὐτοὺς ἐναντι κυρίου παρὰ τὴν θύ-
8 ραν τοῦ σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. * καὶ ἐπιθήσει ἀαρὼν ἐπὶ τοὺς δύο
χιμάρους κλήρους, κλῆρον ἕνα τῷ κυρίῳ, καὶ κλῆρον ἕνα τῷ ἀπο
9 πομπαίῳ. * καὶ προσάξει ἀαρὼν τὸν χίμαρον, ἐφ' ὃν ἐπῆλθεν
10 ἐπ' αὐτὸν ὁ κλῆρος τῷ κυρίῳ· καὶ ποιήσει περὶ ἁμαρτίας. * καὶ
τὸν χίμαρον, ἐφ' ὃν ἐπῆλθεν ἐπ' αὐτὸν ὁ κλῆρος τοῦ ἀποπομ-
παίου, στήσει αὐτὸν ζῶντα ἔναντι κυρίου, ὥστε ἐξιλάσασθαι ἐπ'
αὐτοῦ, ὥστε ἐξαποστεῖλαι αὐτὸν εἰς τὴν ἀποπομπήν, καὶ ἀφήσει
11 αὐτὸν εἰς τὴν ἔρημον. * καὶ προσάξει ἀαρὼν τὸν μόσχον τὸν περὶ
τοῦ ἁμαρτίας τὸν ἑαυτοῦ, καὶ ἐξιλάσεται περὶ ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ,
12 καὶ σφάξει τὸν μόσχον τὸν περὶ τοῦ ἁμαρτίας τὸν ἑαυτοῦ. * καὶ λή-
ψεται πλήρες τὸ πυρεῖον ἀνθράκων πυρὸς ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ
ἀπέναντι κυρίου· καὶ πληρώσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ θυμιάματος
συνθέσεως λεπτῆς· καὶ εἰσοίσει ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος.
13 * καὶ ἐπιθήσει τὸ θυμίαμα ἐπὶ τὸ πῦρ ἔναντι κυρίου· καὶ καλύψει
ἡ ἀτμὶς τοῦ θυμιάματος τὸ ἱλαστήριον τὸ ἐπὶ τῶν μαρτυρίων,
14 καὶ οὐκ ἀποθανεῖται. * καὶ λήψεται ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ ῥανεῖ
τῷ δακτύλῳ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον κατὰ ἀνατολάς, κατὰ πρόσωπον τοῦ
15 ἱλαστηρίου ῥανεῖ ἑπτάκις ἀπὸ τοῦ αἵματος τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ. * καὶ
σφάξει τὸν χίμαρον τὸν περὶ τοῦ ἁμαρτίας, τὸν περὶ τοῦ λαοῦ ἔναν
τι κυρίου· καὶ εἰσοίσει τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσμα-
τος, καὶ ποιήσει τὸ αἷμα αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἐποίησε τὸ αἷμα τοῦ μό-
σχου· καὶ ῥανεῖ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον, κατὰ πρόσωπον
τοῦ ἱλαστηρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO. CAP. XVI.

LOcutusque est Dominus cum Moyse: postquam mortui sunt duo filij Aaron, quando obtulerunt ignem alienum corā Domino & mortui sunt. [2] Dixitque Dominus ad Moysen: Loquere cum Aaron fratre tuo vt non ingrediatur omni tempore ad sanctuarium intra velum corā propitiatorio quod est super arcam, vt non moriatur, quoniam in nube ego apparebo super propitiatorium. [3] Cùm hoc ingredietur Aaron in sanctuarium, cum vitulo de bobus pro peccato, & ariete in holocaustum. [4] Tunica linea sancta vestietur, & feminalia linea erunt super carnem eius, & balteo lineo accingetur, & cidarim lineam ponet in capite suo, vestimenta sancta sunt. & lauabit aquis carnem suam, & sic vestietur eis. [5] Et tolles à congregatione filiorum Israel duos hircos caprarum pro peccato, & arietem vnum in holocaustum. [6] Offeretque Aaron vitulum suum quod est pro peccato, & propitiabit pro se & pro hominibus domus suæ. [7] Tolletque duos hircos, & stare faciet eos coram Domino in ostio tabernaculi fœderis. [8] Et mittet Aaron super duos hircos sortes, sortem vnam nomini Domini, & sortem vnam Azazel. [9] Offeretque Aaron hircum cuius sors exierit in nomine Domini, & faciet eum pro peccato. [10] Hircum autem cuius sors exierit Azazel, statuet viuum coram Domino, vt propitiet in eo, & vt mittat eum ad Azazel in desertum. [11] Et offeret Aaron vitulum pro peccato suo, & propitiabit pro se & pro hominibus domus suæ. Immolabitque vitulum pro peccato suo. [12] Et tollet thuribulum plenum prunis ignis desuper altare de conspectu Domini, & plenum pugillum suum thymiamatis aromatum minutarum, & ingredietur intra velum. [13] Et ponet thymiama aromatum super ignem coram Domino, & cooperiet nebula incensi propitiatorium quod est supra testimonium, vt non moriatur. [14] Tolletque de sanguine vituli & asperget digito suo super faciem propitiatorij ad orientē, & corā propitiatorio asperget septies de sanguine digito suo. [15] Immolabitq; hircū quod est pro peccato populi, & inferet sanguinē eius intra velum. & faciet de sanguine eius sicut fecit de sanguine vituli, & asperget eum super propitiatorium & coram propitiatorio.

16 * וְכִפֶּר עַל־הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם
לְכָל־חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ
17 טֻמְאֹתָם: * וְכָל־אָדָם לֹא־יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ
לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד־צֵאתוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד
18 כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל: * וְיָצָא אֶל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי
יְהוָה וְכִפֶּר עָלָיו וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן
19 עַל־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: * וְהִזָּה עָלָיו מִן־הַדָּם
בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים וְטִהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי
20 יִשְׂרָאֵל: * וְכִלָּה מִכַּפֵּר אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל
21 מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְהִקְרִיב אֶת־הַשָּׂעִיר הֶחָי: * וְסָמַךְ
אַהֲרֹן אֶת־שְׁתֵּי יָדָו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה
עָלָיו אֶת־כָּל־עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־כָּל־פִּשְׁעֵיהֶם
לְכָל־חַטֹּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל־רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשִׁלַּח
22 בְּיַד־אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה: * וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת־
כָּל־עֲוֹנֹתָם אֶל־אֶרֶץ גְּזֵרָה וְשִׁלַּח אֶת־הַשָּׂעִיר
23 בַּמִּדְבָּר: * וּבָא אַהֲרֹן אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת־
בִּגְדֵי הַבָּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם:
24 * וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ וְלָבַשׁ אֶת־
בְּגָדָיו וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת־עֹלָתוֹ וְאֶת־עֹלַת הָעָם וְכִפֶּר
25 בַּעֲדוֹ וּבְעַד הָעָם: * וְאֶת־חֵלֶב הַחַטָּאת יַקְטִיר
26 הַמִּזְבֵּחָה: * וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת־הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל יְכַבֵּס
בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבוֹא אֶל־
27 הַמַּחֲנֶה: * וְאֶת־פַּר הַחַטָּאת וְאֶת־שְׂעִיר הַחַטָּאת
אֲשֶׁר הוּבָא אֶת־דָּמָם לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ יוֹצִיא אֶל־
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת־עֹרֹתָם וְאֶת־בְּשָׂרָם
28 וְאֶת־פִּרְשָׁם: * וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ
אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבוֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה:
29 * וְהָיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בֶּעָשׂוֹר
לַחֹדֶשׁ תְּעַנּוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ
הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם:

16 * Et expiet ſanctuarium ab immunditiis filiorũ Iſrael,& à præuaricationibus eorũ,cunctísq; peccatis. Iuxta hunc ritum faciet tabernaculo teſtimonij quod fixum eſt inter eos in
17 medio ſordiũ habitationis eorum. * Nullus hominum ſit in tabernaculo quãdo pontifex ſanctuarium ingreditur, vt roget pro ſe, & ꝓ
18 domo ſua & pro vniuerſo cœtu Iſrael: * Donec egrediatur tabernaculũ. Cùm aũt exierit ad altare quod coram Dño eſt, oret pro ſe: & ſumptũ ſanguinẽ vituli atq; hirci fundat ſu-
19 per cornua eius per gyrũ. * Aſpergénsq; digito ſepties, expiet & ſanctificet illud ab im-
20 munditiis filiorũ Iſrael. * Poſtquã emundauerit ſanctuariũ & tabernaculũ & altare, tũc
21 offerat hircum viuentẽ; * Et poſita vtraque E manu ſuper caput eius, cõfiteatur omnes iniquitates filiorũ Iſrael & vniuerſa delicta atq; peccata eorũ, q̃ imprecans capiti eius emittet
22 illũ per hominẽ paratũ in deſertũ. * Cúmq; portauerit hircus omnes iniquitates eorũ in terrã ſolitariam, & dimiſſus fuerit in deſerto:
23 * Reuertetur in tabernaculum teſtimonij.& depoſitis veſtibus quibus prius indutus erat,
24 cùm intraret ſanctuariũ,relictísq; ibi, * Laua bit carnẽ ſuam in loco ſancto,induetúrq; veſtibus ſuis. & poſtq̃ egreſſus obtulerit holocauſtũ ſuũ ac plebis, rogabit tam pro ſe quàm
25 pro populo. * Et adipem qui oblatus eſt pro
26 peccatis adolebit ſuper altare. * Ille verò qui dimiſerit caprũ emiſſarium, lauauit veſtimẽta ſua & corpus aqua,& ſic ingredietur in ca-
27 ſtra. * Vitulum autẽ & hircum qui pro peccato fuerant immolati, & quorũ ſanguis illatus eſt in ſanctuarium vt expiatio cõpleretur, aſportabunt foras caſtra, & cõburẽt igni tam
28 pelles quàm carnes eorũ ac fimum. * Et quicunque combuſſerit ea,lauabit veſtimẽta ſua & carnem aqua, & ſic ingredietur caſtra.
29 * Erítque vobis hoc legitimum ſempiternum. Menſe autem ſeptimo, decima die menſis affligetis animas veſtras, nullúmque opus facietis ſiue indigena ſiue aduena qui peregrinatur inter vos.

תרגום אונקלוס

16 וִיכַפַּר עַל קֻדְשָׁא מִסּוֹאֲבָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּרְיָהוֹן וְכֵן יַעֲבִיד לְמַשְׁכַּן זִמְנָא דְשָׁרֵי עִמְּהוֹן בְּגוֹ סוֹאֲבָתְהוֹן: 17 וְכָל אֱנָשׁ
לָא יְהֵי בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא בְּמֵיעֲלֵיהּ לְכַפָּרָא בְּקֻדְשָׁא עַד מִפְּקֵיהּ וְיכַפַּר עֲלוֹהִי וְעַל כָּל קְהָלָא דְיִשְׂרָאֵל: 18 וְיִפּוֹק לְמַדְבְּחָא דִי קֳדָם
יְיָ וְיכַפַּר עֲלוֹהִי וְיִסַּב מִדְּמָא דְתוֹרָא וּמִדְּמָא דְצִפִּירָא וְיִתֵּן עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר: 19 וְיִדֵּי עֲלוֹהִי מִן דְּמָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ שְׁבַע זִמְנִין וִידַכְּיניֵהּ
וְיקַדְּשִׁינֵיהּ מִסּוֹאֲבָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 20 וְיִשֵּׁיצִי כִּלְכַּפָּרָא עַל קֻדְשָׁא וְעַל מַשְׁכַּן זִמְנָא וְעַל מַדְבְּחָא וְיקָרֵיב יַת צְפִירָא חַיָּא: 21 וְיִסְמוֹךְ
אַהֲרֹן יַת תַּרְתֵּין יְדוֹהִי עַל רֵישׁ צְפִירָא חַיָּא וְיוַדֵּי עֲלוֹהִי יַת כָּל תְּרֵיהוֹן לְכָל חֲטָאֵיהוֹן וְיִתֵּן יַתְהוֹן עַל רֵישׁ צְפִירָא וְיִשַׁלַּח בְּיַד
גְּבַר דְּזַמִּין לְמֵהָךְ לְמַדְבְּרָא: 22 וְיִשּׁוֹל צְפִירָא עֲלוֹהִי יַת כָּל עֲוָיָתְהוֹן לְאַרַע דְּלָא יָתְבָא וְיִשַׁלַּח יַת צְפִירָא בְּמַדְבְּרָא: 23 וְיֵעוֹל
אַהֲרֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִשְׁלַח יַת לְבוּשֵׁי בוּצָא דְּלָבַשׁ בְּמֵיעֲלֵיהּ לְקֻדְשָׁא וְיַצְנְעִינוּן תַּמָּן: 24 וְיִסְחֵי יַת בִּשְׂרֵיהּ בְּמַיָּא בַּאֲתַר קַדִּישׁ וְילְבַּשׁ יַת לְבוּשׁוֹהִי
וְיִפּוֹק וְיַעְבִּיד יַת עֲלָתֵיהּ וְיַת עֲלַת עַמָּא וְיכַפַּר עֲלוֹהִי וְעַל עַמָּא: 25 וְיַת תַּרְבָּא דְחַטָּאתָא יַסִּיק לְמַדְבְּחָא: 26 וּדְמוֹבִיל יַת צְפִירָא לַעֲזָאזֵל
יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי יַת בִּשְׂרֵיהּ בְּמַיָּא וּבָתַר כֵּן יֵעוֹל לְמַשְׁרְיָתָא: 27 וְיַת תּוֹרָא דְחַטָּאתָא וְיַת צְפִירָא דְחַטָּאתָא דְאִתְעַל מִדְּמֵיהוֹן לְכַפָּרָא בְּקֻדְשָׁא
יַתְפְּקוּן לְמִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא וְיוֹקְדוּן בְּנוּרָא יַת מְשָׁכֵיהוֹן וְיַת בִּשְׂרֵיהוֹן וְיַת אוּפְלֵיהוֹן: 28 וּדְמוֹקִיד יַתְהוֹן יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי יַת
בִּשְׂרֵיהּ בְּמַיָּא וּבָתַר כֵּן יֵעוֹל לְמַשְׁרְיָתָא: 29 וִיהֵי לְכוֹן לְקָיֵם עָלַם בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּעַשְׂרָא לְיַרְחָא תְּעַנּוּן יַת נַפְשָׁתֵיכוֹן וְכָל עֲבִידָא לָא
תַּעְבְּדוּן וְיַצִּיבָא וְגִיּוֹרָא דְיִתְגַּיְרוּן בֵּינֵיכוֹן:

Et propitiabit ſanctuariũ ab immunditijs filiorum Iſrael, et ab iniquitatibus eorũ de omnibus peccatis eorũ, & ſic faciet tabernaculo teſtimonij quod ædificatũ eſt in his quæ in medio immũditiei eorum. 16

Et omnis homo nõ erit in tabernaculo teſtimonij, ingrediẽte ipſo ad propitiandũ in ſanctuario, quo ad exiuerit, & propitiabit pro ſe & domo ſua, & pro omni cœtu Iſrael. 17

Et egredietur ſuper altare quod eſt coram Dño, & propitiabit ſuper illud, et accipiet de ſanguine vituli, et de ſanguine hirci, & imponet ſuper cornua altaris in circuitu. 18

Et aſperget ſuper illud de ſanguine digito ſuo ſepties, & mũdabit illud, et ſanctificabit illud de immunditijs filiorũ Iſrael. 19

Et ſacrificabit propitians ſanctuariũ, & tabernaculũ teſtimonij, et altare, & de ſacerdotibus, & mundabit, & adducet hircũ viuum. 20

Et imponet Aaron duas manus ſuas ſuper caput hirci viuentis, & cõfitebitur ſuper eum omnes iniquitates filiorũ Iſrael, & omnes nequitias eorũ, et omnia peccata eorum, & imponet ea ſuper caput hirci viuentis, et dimittet in manu hominis parati in eremum. 21

Et accipiet hircus in ſeipſo peccata eorum in terram inacceſſibilẽ, et dimittet hircũ in terrã inacceſſibilem. 22

Et reuertetur Aaron in tabernaculũ teſtimonij, & exuet veſtẽ lineam, quã induerat ingrediens ipſe in ſanctuarium, et deponet eam illic. 23

Et lauabit corpus ſuum aqua in loco ſancto, & induet veſtem ſuã, & egrediens faciet holocauſtum ſuum et holocauſtum populi, & propitiabit pro ſe, & domo ſua, & pro populo: vt pro ſacerdotibus. 24

Et adipẽ qui pro peccatis offeret ſuper altare. 25

Et dimittens hircum ſegregatum in emiſſionẽ, lauabit veſtes ſuas, & lauabit corpus ſuum aqua, & poſt hæc ingredietur in caſtra. 26

Et vitulum qui eſt pro peccato, & hircum qui eſt pro peccato, quorum ſanguis eorum inductus eſt ad propitiandũ in ſanctuario educent ea extra caſtra, & cõburent ea in igne, & pelles eorum, & carnes eorũ, & fimum eorum. 27

At qui combuſſerit ea, lauabit veſtes ſuas, & lauabit corpus ſuum aqua, & poſt hæc ingredietur ad caſtra. 28

Et erit hoc vobis legitimũ ſempiternum, in menſe ſeptimo, decima menſis humiliabitis animas veſtras, & omne opus nõ facietis indigena & aduena additus in vobis. 29

16 Ἐξιλάσε) τὸ ἅγιον ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀδικημάτων αὐτῶν περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν· καὶ οὕτω ποιήσει τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου τῇ ἐκπορευομένῃ ἐν
17 τοῖς ἐν μέσῳ τῶν ἀκαθαρσίας αὐτῶν. καὶ πᾶς ἄνθρωπος οὐκ ἔσται ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, εἰσπορευομένου αὐτοῦ ἐξιλάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, ἕως ἂν ἐξέλθῃ· καὶ ἐξιλάσε) περὶ αὐτοῦ καὶ
18 τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ περὶ πάσης συναγωγῆς ἰσραήλ. καὶ ἐξελεύσε) ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἀπέναντι κυρίου, καὶ ἐξιλάσε) ἐπ' αὐτοῦ· καὶ λήψε) ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ χιμάρου, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου κύ-
19 κλῳ. καὶ ῥανεῖ ἐπ' αὐτὸ ἀπὸ τοῦ αἵματος τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ ἑπτάκις, καὶ καθαριεῖ αὐτό, καὶ ἁγιάσει αὐτὸ ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν
20 τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ συντελέσει ἐξιλασκόμενος τὸ ἅγιον, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ περὶ τῶν ἱερέων,
21 καὶ καθαριεῖ· καὶ προσάξει τὸν χίμαρον τὸν ζῶντα· καὶ ἐπιθήσει ἀαρὼν τὰς δύο χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμάρου τοῦ ζῶντος, καὶ ἐξαγορεύσει ἐπ' αὐτοῦ πάσας τὰς ἀνομίας τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ πάσας τὰς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ πάσας τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν· καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ χιμάρου τοῦ ζῶντος· καὶ ἐξαποστελεῖ ἐν χειρὶ ἀνθρώπου ἑτοίμου εἰς τὴν
22 ἔρημον. καὶ λήψε) ὁ χίμαρος ἐφ' ἑαυτῷ τὰς ἀνομίας αὐτῶν εἰς γῆν ἄβατον· καὶ ἐξαποστελεῖ τὸν χίμαρον εἰς γῆν ἄβα-
23 τον. καὶ εἰσελεύσε) ἀαρὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκδύσε) τὴν στολὴν τὴν λινῆν, ἣν ἐνδέδυκει εἰσπορευόμενος αὐτὸς
24 εἰς τὸ ἅγιον· καὶ ἀποθήσει αὐτὴν ἐκεῖ. καὶ λούσε) τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι ἐν τόπῳ ἁγίῳ, καὶ ἐνδύσε) τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἐξελθὼν ποιήσει τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τοῦ λαοῦ, καὶ ἐξιλάσε) περὶ αὐτοῦ, καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ περὶ τοῦ λαοῦ· ὡς περὶ
25 τῶν ἱερέων. καὶ τὸ στέαρ τὸ περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυ-
26 σιαστήριον. καὶ ὁ ἐξαποστέλλων τὸν χίμαρον τὸν διεσταλμένον εἰς ἄφεσιν, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσε) τὸ σῶμα αὐτοῦ
27 ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσε) εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν μόσχον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὸν χίμαρον τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας ὧν τὸ αἷμα αὐτῶν εἰσενέχθη ἐξιλάσασθαι ἐν τῷ ἁγίῳ, ἐξοίσουσιν αὐτὰ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ κατακαύσουσιν αὐλὰ ἐν πυρί, καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν καὶ τὰ κρέατα αὐτῶν καὶ τὴν κόπρον
28 αὐτῶν. ὁ δὲ κατακαίων αὐτά, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λούσε) τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσε) εἰς τὴν παρεμβο-
29 λήν. καὶ ἔσται ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον· ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε ὁ αὐτόχθων, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ προσκείμενος ἐν ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[16]Et expiabit ſuper ſanctuariũ ab immunditijs filiorũ Iſrael & à præuaricationibus eorum cunctisq; peccatis eorũ. Et ſic faciet tabernaculo fœderis quod collocatur cum eis in medio cõtaminationũ eorum. [17] Nullusque vir ſit in tabernaculo fœderis quãdo ingreditur vt propitiet in ſanctuario donec egrediatur, & propitiabit pro ſe & pro hominibus domus ſuę & pro omni eccleſia Iſrael. [18] Egredieturque ad altare quod eſt corã Domino, & expiabit illud, & tollet de ſanguine vituli & de ſanguine hirci, & ponet ſuper cornua altaris per circuitum: [19] Et aſperget ſuper eum ſepties de ſanguine cum digito ſuo, & mũdabit illud & ſanctificabit illud ab immunditiis filiorum Iſrael. [20] Et poſtquam ceſſauerit expiare ſuper ſanctuarium & ſuper tabernaculum fœderis, & ſuper altare, offeret hircum viuum: [21] Ponetque Aaron ambas manus ſuas ſuper caput hirci viui, & confitebitur ſuper eũ omnes iniquitates filiorũ Iſrael, & omnes præuaricationes eorum, omniaque peccata eorum, & dabit ea ſuper caput hirci, & mittet eum per manum viri parati, vt eat in ſolitudinem. [22] Portabitque hircus ſuper ſe omnes iniquitates eorum ad terram inhabitabilem, & dimittet hircũ per ſolitudinẽ. [23] Et ingredietur Aaron tabernaculũ fœderis, & exuet veſtimenta linea, quibus veſtitus fuerat quando ingreſſus eſt in ſanctuarium, & reponet ea ibi. [24] Lauabitque carnem ſuam aquis in loco ſancto, veſtieturque veſtibus ſuis, & egredietur, & faciet holocauſtum ſuum & holocauſtum populi. & propitiabit pro ſe & pro populo. [25] Adipem autẽ ſacrificij pro peccato adolebit ſuper altare. [26] Et qui duxerit hircum Azazel, lauabit veſtimenta ſua, & lauabit carnem ſuam aquis, & poſtea ingredietur in caſtra. [27] Vitulum autem pro peccato & hircum qui offertur pro peccato quorum ſanguis illatus eſt ad expiandum in ſanctuario, efferent extra caſtra, & comburent igni pelles eorum, & carnes, & fimum eorum. [28] Et qui combuſſerit, ea lauabit veſtimenta ſua, lauabitque carnem ſuam aquis, & poſtea ingredietur in caſtra.

[29] Eritque vobis in legitimum ſempiternum. In menſe ſeptimo in decima die menſis affligetis animas veſtras, nullumque opus facietis, tam indigenæ quàm aduenæ qui peregrinantur inter vos.

30 * בִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם
31 מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ׃ * שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן
הִיא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם׃
32 * וְכִפֶּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר־יִמְשַׁח אֹתוֹ וַאֲשֶׁר יְמַלֵּא אֶת־יָדוֹ
לְכַהֵן תַּחַת אָבִיו וְלָבַשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַבָּד בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ׃
33 * וְכִפֶּר אֶת־מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־
הַמִּזְבֵּחַ יְכַפֵּר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל־כָּל־עַם הַקָּהָל יְכַפֵּר׃
34 * וְהָיְתָה־זֹּאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל־חַטֹּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

יז

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵאמֹר׃
3 * אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ־כֶשֶׂב
אוֹ־עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃
4 * וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן
לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא
5 דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ׃ * לְמַעַן
אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם
זֹבְחִים עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְהֵבִיאָם לַיהוָה אֶל־פֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד אֶל־הַכֹּהֵן וְזָבְחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לַיהוָה
6 אוֹתָם׃ * וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת־הַדָּם עַל־מִזְבַּח יְהוָה
פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃
7 * וְלֹא־יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת־זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִם אֲשֶׁר הֵם
זֹנִים אַחֲרֵיהֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּהְיֶה־זֹּאת לָהֶם לְדֹרֹתָם׃
8 * וַאֲלֵהֶם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר
9 אֲשֶׁר־יָגוּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר־יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ־זָבַח׃ * וְאֶל־
פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֶנּוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַיהוָה וְנִכְרַת
הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמָּיו׃

30 * In hac die expiatio erit veſtri, atque mundatio ab omnibus peccatis veſtris. coram Do-
31 mino mundabimini; * Sabbatum enim requietionis eſt, & affligetis animas veſtras re-
32 ligione perpetua. * Expiabit autem ſacerdos qui vnctus fuerit, & cuius manus initiatæ ſunt, vt ſacerdotio fungatur pro patre ſuo; induetúrque ſtola linea & veſtibus ſanctis:
33 * Et expiabit ſanctuarium, & tabernaculũ teſtimonij atque altare; ſacerdotes quoque et
34 vniuerſum populum. *Erítq; vobis hoc legitimum ſempiternum, vt oretis pro filiis Iſrael & pro cunctis peccatis eorum ſemel in anno. fecit igitur ſicut præceperat Dominus Moyſi.

CAP. XVII.

1 ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs:
2 * Loquere Aaron & filiis eius, & cunctis
A filiis Iſrael, dicens ad eos, Iſte eſt ſermo quem
3 mandauit Dominus, dicens, * Homo quilibet de domo Iſrael ſi occiderit bouem aut
ouem, ſiue capram in caſtris vel extra caſtra:
4 Et non obtulerit ad oſtium tabernaculi oblationẽ Domino, ſanguinis reus erit, quaſi ſi ſanguinem fuderit, ſic peribit de medio
5 populi ſui. * Ideo ſacerdoti offerre debent filij Iſrael hoſtias ſuas quas occidunt in agro, vt ſanctificentur Domino ante oſtium tabernaculi teſtimonij, & immolent eas hoſtias pacificas Domino.
6 * Fundétque ſacerdos ſanguinem ſuper al-
B tare Domini ad oſtium tabernaculi teſtimonij, & adolebit adipem in odorem ſuauitatis Domino.
7 * Et nequaquam vltra immolabunt hoſtias ſuas dæmonibus, cum quibus fornicati ſunt. legitimum ſempiternum erit illis & poſteris eorum.
8 * Et ad ipſos dices, Homo de filiis Iſrael, & de aduenis, qui peregrinantur apud vos, qui obtulerit holocauſtum ſiue victimam:
9 * Et ad oſtium tabernaculi teſtimonij non adduxerit eam, vt offerat Domino, interibit de populo ſuo.

תרגום אונקלוס

30 אֲרֵי בְּיוֹמָא הָדֵין יְכַפַּר עֲלֵיכוֹן לְדַכָּאָה יָתְכוֹן מִכֹּל חוֹבֵיכוֹן קֳדָם יְיָ תִּדְכּוֹן׃ 31 שְׁבַת שְׁבָתָא הִיא לְכוֹן
וְתָעַנּוֹן יָת נַפְשָׁתֵיכוֹן קְיָם עָלָם׃ 32 וְיכַפַּר כַּהֲנָא דְרַבִּי יַתֵּיהּ וְדִיקָרֵיב יָת קָרְבָּנֵיהּ לְשַׁמְשָׁא תְּחוֹת אֲבוּהִי וְיִלְבַּשׁ יָת לְבוּשֵׁי בוּצָא
לְבוּשֵׁי קֻדְשָׁא׃ 33 וְיכַפַּר עַל מַקְדַּשׁ קֻדְשָׁא וְעַל מַשְׁכַּן זִמְנָא וְעַל מַדְבְּחָא יְכַפַּר וְעַל כַּהֲנַיָּא וְעַל כָּל עַמָּא דְקָהֲלָא יְכַפַּר׃ 34 וּתְהֵי
דָּא לְכוֹן לְקְיָם עָלָם לְכַפָּרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חוֹבֵיהוֹן חָדָא בְּשַׁתָּא וַעֲבַד כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃

יז

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי
וְעִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן דֵּין פִּתְגָמָא דְפַקֵּיד יְיָ לְמֵימָר׃ 3 גְּבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל דְּיִכּוֹם תּוֹר אוֹ אִמַּר אוֹ עִזָּא בְּמַשְׁרְיָתָא אוֹ דְיִכּוֹם
מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא׃ 4 וְלְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לָא אַיְתֵיהּ לְקָרְבָּנָא קָרֶם יְיָ קֳדָם מַשְׁכְּנָא דַייָ דָמָא יִתְחַשֵּׁיב לְגַבְרָא הַהוּא דְמָא
אֲשַׁד וְיִשְׁתֵּצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמֵּיהּ׃ 5 בְּדִיל דְּיַיְתוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת דִּבְחֵיהוֹן דְּאִינוּן דָּבְחִין עַל אַפֵּי חַקְלָא וְיַיְתִנוּן לְקֳדָם יְיָ לְתָרַע מַשְׁכַּן
זִמְנָא לְוָת כָּהֲנָא וְיִכְסוּן נִכְסַת קֻדְשִׁין קֳדָם יְיָ יָתְהוֹן׃ 6 וְיִזְרוֹק כָּהֲנָא יָת דְּמָא עַל מַדְבְּחָא דַייָ בְּתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיַסֵּיק תַּרְבָּא לְאִתְקַבָּלָא
בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ 7 וְלָא יַדְבְּחוּן עוֹד יָת דִּבְחֵיהוֹן לְשֵׁדִין דְּאִינוּן טָעָן בָּתְרֵיהוֹן קְיָם עָלָם תְּהֵי דָּא לְהוֹן לְדָרֵיהוֹן׃ 8 וּלְהוֹן תֵּימַר גְּבַר גְּבַר
מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָא דְיִתְגַּיְרוּן בֵּינֵיהוֹן דְּיַסֵּיק עֲלָתָא אוֹ נִכְסַת קֻדְשָׁא׃ 9 וְלְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לָא אַיְתֵיהּ לְמֶעְבַּד יְתֵיהּ קֳדָם יְיָ
וְיִשְׁתֵּצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמֵּיהּ׃

In enim die hac propitiabitur pro vobis, ad mundandum vos ab omnibus peccatis vestris coram Domino mundabimini. *Sabbata sabbatorũ erit hæc vobis, & humiliabitis animas vestras, legitimum sempiternum.* *Et propitiabit sacerdos quem vnxerint eum, & quem consecrauerint manus eius, vt sacerdotio fungatur post patrem suum, & induet vestem lineã vestem sanctam.* *Et propitiabit sanctum sanctorum, et tabernaculum testimonij, & altare propitiabit, & pro sacerdotibus & pro omni congregatione propitiabit.* *Et erit vobis legitimum hoc sempiternum ad propitiandũ pro filijs Israel ab omnibus peccatis eorum, semel in anno fiet, sicut præcepit Dominus Moysi.*

30 *ἐν γὰρ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐξιλάσεται περὶ ὑμῶν, καθαρίσαι ὑμᾶς ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν, ἔναντι κυρίου καθαρισθήσεσθε.* 31 *σάββατα σαββάτων ἔσται αὐτὴ ὑμῖν· καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, νόμιμον αἰώνιον.* 32 *καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς ὃν χρίσουσιν αὐτόν, καὶ ὃν τελειώσουσι τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἱερατεύειν μετὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἐνδύσεται τὴν στολὴν τὴν linilem στολὴν ἁγίαν.* 33 *καὶ ἐξιλάσεται τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐξιλάσεται, καὶ περὶ τῶν ἱερέων καὶ περὶ πάσης τῆς συναγωγῆς ἐξιλάσεται.* 34 *καὶ ἔσται ὑμῖν νόμιμον τοῦτο αἰώνιον ἐξιλάσασθαι περὶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν· ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ποιηθήσεται, καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῆ.*

CAP. XVII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
Loquere ad Aaron & ad filios eius, & ad omnes filios Israel, et dices ad eos, Hoc verbũ quod præcepit Dominus, dicens: 2

Homo homo filiorum Israel qui immolauerit vitulum, vel ouem, vel capram in castris, & qui occiderit extra castra. 3

Et ad ostium tabernaculi testimonij non ferat, vt offerat donum Domino coram tabernaculo testimonij, sanguis computabitur homini illi, sanguinem effudit, peribit anima illa de populo suo. 4

Vt ferant filij Israel sacrificia sua, quæcunque ipsi iugulauerint in campis, & ferent ea Domino ad ostium tabernaculi testimonij ad sacerdotem, & sacrificabunt sacrificia salutaris Domino ipsa. 5

Et effundet sacerdos sanguinem super altare coram Domino ad ostia tabernaculi testimonij, & tollet adipem in odorem suauitatis Domino. 6

Et non sacrificabunt vltra sacrificia ipsorum vanis in quibus ipsi fornicabuntur post eos. legitimum sempiternum erit vobis in generationes vestras. 7

Et dices ad eos, Homo homo de filijs Israel, & de aduenis peregrinantibus in vobis, qui fecerit holocaustum vel sacrificium. 8

Et ad ostium tabernaculi testimonij non tulerit, ad faciẽdum ipsum Domino, peribit homo ille de populo suo. 9

ιζ.

1 *Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·*

2 *λάλησον πρὸς ἀαρὼν καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ πρὸς πάντας τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ ἐνετείλατο κύριος, λέγων.*

3 *ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὃς ἂν σφάξῃ μόσχον ἢ πρόβατον ἢ αἶγα ἐν τῇ παρεμβολῇ, καὶ ὃς ἂν σφάξῃ*
4 *ἔξω τῆς παρεμβολῆς.* *καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ, ὥστε προσενέγκαι δῶρον τῷ κυρίῳ ἀπέναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, αἷμα λογισθήσεται τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, αἷμα ἐξέχεεν· ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ*
5 *λαοῦ αὐτῆς.* *ὅπως ἂν φέρωσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰς θυσίας αὐτῶν, ὅσα ἂν αὐτοῖ σφάξωσιν ἐν τοῖς πεδίοις, καὶ οἴσουσιν αὐτὰ τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, πρὸς τὸν ἱερέα· καὶ θύσουσι θυσίας σωτηρίου τῷ κυρίῳ αὐτά.*
6 *καὶ προσχεεῖ ὁ ἱερεὺς τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἀπέναντι κυρίου πρὸς τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ θυμιάσει τὸ στέαρ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ.*
7 *καὶ οὐ θύσουσιν ἔτι τὰς θυσίας αὐτῶν τοῖς ματαίοις ἐν οἷς αὐτοὶ ἐκπορνεύουσιν ὀπίσω αὐτῶν· νόμιμον αἰώνιον ἔσται ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν.*
8 *καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἀπὸ τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν ποιήσῃ ὁλοκαύτωμα ἢ θυσίαν.*
9 *καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ, ποιῆσαι αὐτὸ τῷ κυρίῳ, ἐξολοθρευθήσεται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.*

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[30] QVia in hac die expiatio erit vestri, vt mundemini ab omnibus peccatis vestris, coram Domino mundabimini. [31] Sabbatum requietionis erit vobis, affligetisque animas vestras. Legitimum sempiternum erit. [32] Propitiabitque sacerdos qui vnctus fuerit & cuius oblatio oblata est vt ministret pro patre suo, indueturque vestibus lineis vestibus sanctis. [33] Et expiabit super sanctuarium sanctitatis & super tabernaculum fœderis, & super altare quoque expiabit, & super omnem populum ecclesiæ expiabit. [34] Eritque vobis hoc legitimum sempiternum ad propitiandum pro filiis Israel ab omnibus peccatis eorum semel in anno, fecitque sicut præceperat Dominus Moysi.

CAPVT XVII.

LOcutusque Dominus cum Moyse, dicens: [2] Loquere cum Aaron & cum filijs eius & cum omnibus filijs Israel, & dices eis: Iste est sermo quem præcepit Dominus dicens. [3] Vir vir de domo Israel qui occiderit bouem, aut agnum, siue capram in castris, aut qui occiderit extra castra. [4] Et ad ostium tabernaculi fœderis non adduxerit illud vt offeratur in oblationem coram Domino coram tabernaculo Domini, sanguis reputabitur illi viro, sanguinem fudit, & peribit homo ille de medio populi sui. [5] Vt afferant filij Israel sacrificia sua quæ sacrificant super faciem agri, afferantque ea Domino ad ostium tabernaculi fœderis ad sacerdotem, & immolent hostias sanctas coram Domino. [6] Aspergetque sacerdos sanguinem super altare Domini in ostio tabernaculi fœderis, & adolebit adipem, vt suscipiatur voluntariè coram Domino. [7] Et non sacrificabunt vltra sacrificia sua dæmonibus post quos ipsi errant. Legitimum sempiternum erit hoc illis in generationibus suis.

[8] Et ad ipsos dices: Vir vir de domo Israel & de aduenis qui peregrinantur inter vos qui obtulerit holocaustum siue victimam sanctificatam.

[9] Et ad ostium tabernaculi fœderis non adduxerit eam, vt faciat eam coram Domino, exterminabitur homo ille de medio populi sui.

10 וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם
אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל־דָּם וְנָתַתִּי פָנַי בַּנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת אֶת־הַדָּם
11 וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּהּ׃ * כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם
הִוא וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם
12 כִּי־הַדָּם הוּא בַנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר׃ * עַל־כֵּן אָמַרְתִּי לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל כָּל־נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא־תֹאכַל דָּם וְהַגֵּר הַגָּר
13 בְּתוֹכְכֶם לֹא־יֹאכַל דָּם׃ * וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּמִן־הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יָצוּד צֵיד חַיָּה אוֹ־עוֹף אֲשֶׁר
14 יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ אֶת־דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר׃ * כִּי־נֶפֶשׁ כָּל־
בָּשָׂר דָּמוֹ בְנַפְשׁוֹ הוּא וָאֹמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דַּם כָּל־
בָּשָׂר לֹא תֹאכֵלוּ כִּי נֶפֶשׁ כָּל־בָּשָׂר דָּמוֹ הוּא כָּל־אֹכְלָיו
15 יִכָּרֵת׃ * וְכָל־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבֵלָה וּטְרֵפָה בָּאֶזְרָח
וּבַגֵּר וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְטָהֵר׃
16 * וְאִם־לֹא יְכַבֵּס וּבְשָׂרוֹ לֹא יִרְחָץ וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ׃

יח

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי יְהוָה
3 אֱלֹהֵיכֶם׃ * כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם־
בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וּכְמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא
4 אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְחֻקֹּתֵיהֶם לֹא תֵלֵכוּ׃ * אֶת־
מִשְׁפָּטַי תַּעֲשׂוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לָלֶכֶת בָּהֶם אֲנִי
5 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־
מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֲנִי
6 יְהוָה׃ * אִישׁ אִישׁ אֶל־כָּל־שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ
7 לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה אֲנִי יְהוָה׃ * עֶרְוַת
אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה אִמְּךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה
8 עֶרְוָתָהּ׃ * עֶרְוַת אֵשֶׁת־אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה
9 עֶרְוַת אָבִיךָ הִוא׃ * עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַּת־
אָבִיךָ אוֹ בַת־אִמֶּךָ מוֹלֶדֶת בַּיִת אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ לֹא
תְגַלֶּה עֶרְוָתָן׃

10 * Homo quilibet de domo Iſrael & de aduenis qui peregrinantur inter vos, ſi comederit ſanguiné, obfirmabo faciem meam contra
animā illius, & diſperdá eam de populo ſuo.
11 *Quia anima carnis in ſanguine eſt, & ego dedi illum vobis vt ſuper altare in eo expietis
p animabus veſtris, & ſanguis pro animæ pia-
12 culo ſit. *Idcirco dixi filijs Iſrael: Omnis ani
ma ex vobis non comedet ſanguinem, nec ex aduenis qui peregrinantur apud vos.
13 *Homo quicunque de filiis Iſrael & de aduenis qui peregrinantur apud vos, ſi venatio-
D ne atq; aucupio ceperit feram vel auē quibus veſci licitum eſt, fundat ſanguinē eius, & ope Sup. 7. c Inf. 19. c
14 riat illum terra. *Anima enim omnis carnis in ſanguine eſt. Vnde dixi filiis Iſrael: Sanguinem vniuerſæ carnis nō comedetis, quia anima carnis in ſanguine eſt, & quicunq; comederit illum, interibit. *Anima quę comede-
15 rit morticinum vel captum à beſtia tam de indigenis quàm de aduenis, lauabit veſtimenta ſua & ſemetipſum aqua, & contaminatus erit vſq; ad veſperū, et hoc ordine mūdus fiet.
16 *Quod ſi nō lauerit veſtimēta ſua vel corpus, portabit iniquitaté ſuam. CAP. XVIII.

1 LOcutúsq; eſt Dominus ad Moyſen, dicēs:
2 *Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos, Ego
3 ſum Dñs Deus veſter. *Iuxta conſuetudinē
A terræ Ægypti in qua habitaſtis nō facietis, & iuxta moré regionis Chanaan ad quā ego introducturus ſum vos, non agetis, nec in legi-
4 timis eorū ambulabitis. *Facietis iudicia mea & præcepta mea ſeruabitis, & ambulabitis in Ro. 10.a
5 eis, Ego Dñs Deus veſter. *Cuſtodite leges meas atq; iudicia, quæ faciens homo viuet in
6 eis, Ego Dñs. *Omnis homo ad proximā ſanguinis ſui non accedet vt reuelet turpitudinē
7 eius, Ego Dñs. *Turpitudinē patris tui, & tur
B pitudinē matris tuæ non diſcooperies. mater
8 tua eſt: nō reuelabis turpitudinē eius. *Turpitudinem vxoris patris tui non diſcooperies.
9 turpitudo enim patris tui eſt. *Turpitudinem ſororis tuę ex patre ſiue ex matre quę domi vel foris genita eſt, non reuelabis.

תרגום אונקלוס

10 וּגְבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָיָא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיכוֹן דְּיֵיכוּל כָּל דָּמָא וְאֶתֵּן רְגָזִי בְּאֵינָשָׁא דְּיֵיכוּל יַת דָּמָא וְאֶשֵׁיצִי יָתֵיהּ מִגּוֹ עַמֵּיהּ׃
11 אֲרֵי נַפְשָׁא בִּשְׂרָא בִּדְמָא הוּא וַאֲנָא יְהַבְתֵּיהּ לְכוֹן עַל מַדְבְּחָא לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתֵיכוֹן אֲרֵי דָמָא הוּא עַל נַפְשָׁא מְכַפַּר׃ 12 עַל כֵּן אֲמָרִית לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל כָּל אֱנָשׁ מִנְּכוֹן לָא יֵיכוּל דָּמָא וְגִיּוֹרָיָא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיכוֹן לָא יֵיכְלוּן דָּמָא׃ 13 וּגְבַר גְּבַר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָיָא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיכוֹן דְּיִצּוּד
צֵיד חַיְתָא אוֹ עוֹפָא דְּמִתְאֲכֵיל וְיִשְׁוֹד יַת דְּמֵיהּ וְיכַסִּינֵיהּ בְּעַפְרָא׃ 14 אֲרֵי נַפְשׁ כָּל בִּשְׂרָא דְּמֵיהּ הוּא בְּנַפְשֵׁיהּ הוּא וַאֲמָרִית לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דַּם כָּל
בִּשְׂרָא לָא תֵיכְלוּן אֲרֵי נַפְשׁ כָּל בִּשְׂרָא דְּמֵיהּ הוּא כָּל דְּיֵיכְלִינֵיהּ יִשְׁתֵּיצֵי׃ 15 וְכָל אֱנָשׁ דְּיֵיכוּל נְבִילָא וּתְבִירָא בְּיַצִּיבְיָא וּבְגִיּוֹרָיָא וְיַצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי
וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וְיִדְכֵּי׃ 16 וְאִם לָא יַצְבַּע וּבְשָׂרֵיהּ לָא יְסְחֵי וְיִקְבֵּל חוֹבֵיהּ׃

יח

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 3 כְּעוֹבְדֵי עַמָּא דְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם דְּיִתְּבְתּוּן
בָּהּ לָא תַעְבְּדוּן וּכְעוֹבְדֵי עַמָּא דְּאַרְעָא דִכְנַעַן דַּאֲנָא מָעֵיל יָתְכוֹן לְתַמָּן לָא תַעְבְּדוּן וּבִנְימוֹסֵיהוֹן לָא תְהָכוּן׃ 4 יַת דִּינַי תַּעְבְּדוּן וְיָת קְיָמַי תִּטְּרוּן
לְהַלָּכָא בְּהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 5 וְתִטְּרוּן יַת קְיָמַי וְיַת דִּינַי דְּיַעְבֵּיד יָתְהוֹן אֱנָשָׁא וְיִחֵי בְּהוֹן לְחַיֵּי עָלְמָא אֲנָא יְיָ׃ 6 גְּבַר גְּבַר לְכָל
דְּקָרִיב בִּשְׂרֵיהּ לָא תִקְרְבוּן לְגַלָּאָה עֶרְיָא אֲנָא יְיָ׃ 7 עֶרְיַת אֲבוּךְ וְעֶרְיַת אִמָּךְ לָא תְגַלֵּי אִמָּךְ הִיא לָא תְגַלֵּי עֶרְיָתָהּ׃ 8 עֶרְיַת
אֲבוּךְ לָא תְגַלֵּי עֶרְיָתָא דְּאָבוּךְ הִוא׃ 9 עֶרְיַת אֲחָתָךְ בַּת אֲבוּךְ אוֹ בַת אִמָּךְ מִן אִיתָּא אוֹ מִן אִימָּךְ מִן גְּבַר אוֹחָרִי אוֹ מִן אִימָּךְ אוֹחָרִי
לָא תְגַלֵּי עֶרְיָתְהֶן׃

Et homo homo filiorũ Iſrael vel aduenarum ad- 10
ditorum in vobis, qui comederit omnẽ ſanguinẽ, &
obſirmabo faciẽ meã cõtra animã comedentẽ ſangui-
nem, & perdã eã de populo ſuo. Et enim anima o- 11
mnis carnis ſanguis eius eſt, & ego dedi vobis illũ
ſuper altare ad propitiandum pro animabus veſtris,
& enim ſanguis eius pro anima propitiabit. Pro- 12
pter hoc dixi filijs Iſrael, Omnis anima ex vobis non
comedet ſanguinẽ, & aduena qui additus in vobis
nõ comedet ſanguinẽ. Et homo homo filiorũ Iſrael, 13
vel aduenarũ additorũ in vobis, qui venabitur ve-
nationẽ ferã, vel auem, quæ comeditur, effundet ſan
guinem ſuũ, et cooperiet illũ terra. Et enim anima 14
omnis carnis ſanguis eius eſt, et dixi filijs Iſrael, San
guinẽ omnis carnis nõ comedetis, quoniã anima om-
nis carnis ſanguis eius eſt, omnis comedens illũ peri-
bit. Et omnis anima, quæ comederit morticinium, 15
vel a fera captũ in indigenis, vel in aduenis, lauabit
veſtes ſuas, & lauabitur aqua, & immundus erit
vſque ad veſperam, & mundus erit. Si autẽ nõ 16
lauabit veſtes ſuas, & corpus ſuum non lauabit
aqua, & accipiet iniquitatem ſuam.

CAP. XVIII.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen: dicens, 1
Loquere filijs Iſrael, & dices ad eos, Ego 2
Dominus Deus veſter. Secundum conſuetudi- 3
nes terræ Ægypti, in qua habitaſtis in ipſa, non fa-
cietis, & ſecundum mores terræ Chanaan, in qua
ego induco vos illuc non facietis, & in legibus illo-
rum non ambulate. Judicia mea facietis, & 4
præcepta mea cuſtodietis, & ambulate in illis, Ego
Dominus Deus veſter. Et cuſtodietis præcepta 5
mea, & omnia iudicia mea, & facietis illa: qui fe-
cerit illa homo, viuet in ipſis, ego Dominus Deus
veſter. Homo homo ad omnem proximum car- 6
nis eius non accedet ad reuelandum turpitudinem,
ego Dominus. Turpitudinem patris tui, & 7
turpitudinem matris tuæ nõ reuelabis, mater enim
tua eſt, turpitudinem eius non reuelabis.

Turpitudinem vxoris patris tui non reuelabis, 8
turpitudo patris tui eſt.

Turpitudinem ſororis tuæ ex patre tuo, vel ex 9
matre tua introgenitæ vel genitæ extra, nõ reuela-
bis turpitudinem earum.

10 καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἢ τῶν προση-
λύτων τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν φάγῃ πᾶν αἷμα, καὶ
ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἐσθίουσαν τὸ
11 αἷμα, καὶ ἀπολῶ αὐτὴν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. ὅτι ἡ ψυχὴ πάσης
σαρκὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστίν· καὶ ἐγὼ ἔδωκα ὑμῖν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ θυ-
σιαστηρίου ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. τὸ γὰρ αἷμα
12 αὐτοῦ ἀντὶ ψυχῆς ἐξιλάσεται. διὰ τοῦτο εἴρηκα τοῖς υἱοῖς ἰσ-
ραήλ, πᾶσα ψυχὴ ἐξ ὑμῶν οὐ φάγεται αἷμα· καὶ ὁ προσήλυ-
13 τος ὁ προσκείμενος ἐν ὑμῖν οὐ φάγεται αἷμα. καὶ ἄνθρωπος
ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἢ τῶν προσηλύτων τῶν προσκει-
μένων ἐν ὑμῖν, ὃς ἂν θηρεύσει θήρευμα θηρίου, ἢ πετεινόν, ὃ
14 ἐσθίεται, ἐκχεεῖ τὸ αἷμα αὐτοῦ, καὶ καλύψει αὐτὸ τῇ γῇ. ὅτι ἡ
ψυχὴ πάσης σαρκὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστίν· καὶ εἶπα τοῖς υἱοῖς ἰσρα-
ὴλ, αἷμα πάσης σαρκὸς οὐ φάγεσθε, ὅτι ψυχὴ πάσης σαρ-
κὸς αἷμα αὐτοῦ ἐστίν· πᾶς ὁ ἐσθίων αὐτὸ ἐξολοθρευθήσεται.
15 καὶ πᾶσα ψυχή, ἥτις φάγεται θνησιμαῖον, ἢ θηριάλωτον ἐν
τοῖς αὐτόχθοσιν, ἢ ἐν τοῖς προσηλύτοις, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐ-
τοῦ, καὶ λούσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας, καὶ κα-
16 θαρὸς ἔσται. ἐὰν δὲ μὴ πλυνῃ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ τὸ σῶμα
αὐτοῦ μὴ λούσηται ὕδατι, καὶ λήψεται ἀνόμημα αὐτοῦ.

ιή.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· λάλησον
2 τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν,
3 κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς γῆς αἰγύπτου, ἐν ᾗ παρῳκήσατε ἐν
αὐτῇ, οὐ ποιήσετε, καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς γῆς χαναάν, εἰς
ἣν ἐγὼ εἰσάγω ὑμᾶς ἐκεῖ οὐ ποιήσετε, καὶ ἐν τοῖς νόμοις αὐ-
4 τῶν οὐ πορεύεσθε. τὰ κρίματά μου ποιήσετε, καὶ τὰ προστάγ-
ματά μου φυλάξεσθε, καὶ πορεύεσθε ἐν αὐτοῖς, ἐγὼ κύριος ὁ
5 θεὸς ὑμῶν. καὶ φυλάξεσθε τὰ προστάγματά μου, καὶ πάντα
τὰ κρίματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά· ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄν-
6 θρωπος, ζήσεται ἐν αὐτοῖς, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἄνθρωπος
ἄνθρωπος πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκὸς αὐτοῦ οὐ προσελεύσε-
7 ται ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην, ἐγὼ κύριος. ἀσχημοσύνην τοῦ
πατρός σου, καὶ ἀσχημοσύνην τῆς μητέρος σου οὐκ ἀποκαλύψεις
μήτηρ γάρ σου ἐστίν· τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς οὐκ ἀποκαλύ-
8 ψεις. ἀσχημοσύνην γυναικὸς πατρός σου οὐκ ἀποκαλύ-
9 ψεις, ἀσχημοσύνη πατρός σου ἐστίν. ἀσχημοσύνην τῆς ἀδελ-
φῆς σου ἐκ πατρὸς σου ἢ ἐκ μητέρος σου ἐνδογενοῦς ἢ γεγεννη-
μένης ἔξω, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Et vir vir de domo Iſrael & de peregrinis qui peregrinantur inter eos qui comederit omnem ſanguinem, ponam furorem meum in homine qui comederit ſanguinem, & diſperdam eum de medio populi ſui. [11] Quoniam anima carnis in ſanguine eſt, & ego dedi eum vobis ad expiãdum ſuper altare pro animabus veſtris, quia ſanguis pro anima expiat. [12] Idcirco dixi filiis Iſrael: Omnis homo ex vobis non comedet ſanguinem: & peregrini qui peregrinantur inter vos, non comedent ſanguinem. [13] Et vir vir de filijs Iſrael & de peregrinis qui peregrinantur inter eos, qui venatus fuerit venationem beſtiæ, aut auis quibus veſci licitum eſt, fundet ſanguinem eius & operiet eum terra. [14] Anima enim omnis carnis in ſanguine eius eſt. & ego dixi filijs Iſrael, Sanguinem omnis carnis non comedetis, quoniam anima omnis carnis in ſanguine eius eſt, omnis qui comederit eum peribit. [15] Et omnis qui comederit morticinium vel confractum à beſtia de indigenis vel aduenis, lauabit veſtimenta ſua, & lauabitur aqua, & erit immundus vſque ad veſperam, & erit mundus. [16] Si autem non lauauerit veſtimenta neque carnem ſuam lauauerit, ſuſcipiet iniquitatem ſuam.

CAP. XVIII.

LOcutuſque eſt Dñs cum Moyſe dicens: [2] Loquere cum filiis Iſrael & dices ad eos: Ego ſum Dñs Deus veſter. [3] Iuxta opera populi terræ Ægypti in qua habitaſtis non facietis, & iuxta opera populi terræ Chanaan ad quam vos introducturus ſum, non facietis, neque in legitimis eorum ambuletis. [4] Iudicia enim mea facietis, & pacta mea ſeruabitis vt ambuletis in eis, ego Dominus Deus veſter. [5] Cuſtodietiſque pacta mea & iudicia mea, quæ faciens homo viuet in eis vita ſempiterna, ego Dominus. [6] Vir vir ad omnem proximam carnis ſuæ non accedet vt reuelet turpitudinem, ego Dominus. [7] Turpitudinem patris tui & turpitudinem matris tuæ non diſcooperies, mater tua eſt, non reuelabis turpitudinem eius. [8] Turpitudinem vxoris patris tui non diſcooperies, turpitudo enim patris tui eſt. [9] Turpitudinem ſororis tuæ filiæ patris tui aut filæ matris tuæ, quæ genita eſt à patre tuo ex alia vxore aut à matre tua ex alio viro, non diſcooperies turpitudinem earum.

10 * עֶרְוַת בַּת־בִּנְךָ אוֹ בַת־ בִּתְּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן כִּי
11 עֶרְוָתְךָ הֵנָּה : * עֶרְוַת בַּת־אֵשֶׁת אָבִיךָ
מוֹלֶדֶת אָבִיךָ אֲחוֹתְךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ :
12 * עֶרְוַת אֲחוֹת־אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה שְׁאֵר אָבִיךָ הִוא :
13 * עֶרְוַת אֲחוֹת־אִמְּךָ לֹא תְגַלֶּה כִּי־שְׁאֵר אִמְּךָ
14 הִוא : * עֶרְוַת אֲחִי־אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה אֶל־אִשְׁתּוֹ
15 לֹא תִקְרָב דֹּדָתֶךָ הִוא : * עֶרְוַת כַּלָּתְךָ לֹא תְגַלֶּה
16 אֵשֶׁת בִּנְךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ : * עֶרְוַת אֵשֶׁת־
17 אָחִיךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוַת אָחִיךָ הִוא : * עֶרְוַת
אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה אֶת־בַּת־בִּנָּהּ וְאֶת־בַּת־בִּתָּהּ
לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שַׁאֲרָה הֵנָּה זִמָּה הִוא :
18 * וְאִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ
19 עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ : * וְאֶל־אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא
20 תִקְרַב לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ : * וְאֶל־אֵשֶׁת עֲמִיתְךָ לֹא־
21 תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְזֶרַע לְטָמְאָה־בָהּ : * וּמִזַּרְעֲךָ לֹא־
תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֹּלֶךְ וְלֹא תְחַלֵּל אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי
22 יְהוָה : * אֶת־זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה
23 הִוא : * וּבְכָל־בְּהֵמָה לֹא־תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְטָמְאָה־
בָהּ וְאִשָּׁה לֹא־תַעֲמֹד לִפְנֵי בְהֵמָה לִרְבָעָהּ תֶּבֶל
24 הוּא : * אַל־תִּטַּמְּאוּ בְכָל־אֵלֶּה כִּי בְכָל־אֵלֶּה
25 נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־אֲנִי מְשַׁלֵּחַ מִפְּנֵיכֶם : * וַתִּטְמָא
הָאָרֶץ וָאֶפְקֹד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ וַתָּקִא הָאָרֶץ אֶת־יֹשְׁבֶיהָ :
26 וּשְׁמַרְתֶּם אַתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי וְלֹא
תַעֲשׂוּ מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר
27 בְּתוֹכְכֶם : * כִּי אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל עָשׂוּ אַנְשֵׁי־
28 הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וַתִּטְמָא הָאָרֶץ : * וְלֹא־
תָקִיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמַּאֲכֶם אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר קָאָה
29 אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם : * כִּי כָל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
מִכָּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׂוֹת הָעֹשֹׂת
מִקֶּרֶב עַמָּם :

10 *Turpitudinem filiæ filij tui vel neptis ex filia non reuelabis, quia turpitudo tua eſt.
11 *Turpitudinē filiæ vxoris patris tui quam peperit patri tuo, & eſt ſoror tua, nō reuelabis.
12 *Turpitudinē ſororis patris tui non diſco-
13 operies, quia caro eſt patris tui. *Turpitudinē ſororis matris tuæ non reuelabis, eo ꝙ caro ſit
14 matris tuæ. *Turpitudinem patrui tui non
C reuelabis, nec accedes ad vxorē eius, quæ tibi
15 affinitate coniungitur. *Turpitudinē nurus tuæ nō reuelabis quia vxor filij tui eſt, nec
16 diſcooperies ignominiā eius. *Turpitudinē vxoris fratris tui nō reuelabis, quia turpitu-
17 do fratris tui eſt. *Turpitudinem vxoris tuæ & filiæ eius non reuelabis. Filiam filij eius & filiam filiæ illius non ſumes vt reueles ignominiam eius, quia caro illius ſunt, & talis coitus
18 inceſtus eſt. * Sororē vxoris tuæ in pellicatum illius nō accipies, nec reuelabis turpitu-
19 dinē eius adhuc illa viuente. *Ad mulierem quæ patitur menſtrua nō accedes, nec reuela-
20 bis fœditatem eius. *Cū vxore proximi tui nō coibis, nec ſeminis cōmixtione maculaberis.
21 *De ſemine tuo non dabis vt conſecretur idolo Moloch, nec pollues nomen Dei tui.
22 Ego Dominus. * Cū maſculo non commiſcearis coitu fœmineo, quia abominatio eſt.
23 *Cum omni pecore non coibis, nec maculaberis cū eo. Mulier nō ſuccūbet iumēto, nec
24 miſcebitur ei, quia ſcelus eſt. *Nec polluamini in omnibus his quibus contaminatæ ſunt 3. Reg. 18. c Inf. 20. c
vniuerſæ gentes, quas ego eijciam ante cōſpe-
25 ctū veſtrū. *Et quib⁹ polluta eſt terra, cui⁹ ego ſcelera viſitabo vt euomat habitatores ſuos.
26 *Cuſtodite legitima mea atq; iudicia vt nō faciatis ex omnibus abominationibus iſtis tā indigena q̄ colonus qui peregrinatur apud
27 vos. * Omnes enim execrationes iſtas fecerunt accolæ terræ qui fuerunt ante vos, & pol-
28 luerūt eam. *Cauete ergo ne & vos ſimiliter euomat cùm paria feceritis, ſicut euomuit
29 gentem quæ fuit ante vos. *Omnis anima quæ fecerit de abominationibus his quippiam, peribit de medio populi ſui.

תרגום אונקלוס

10 עֶרְיַת בַּת בְּרָךְ אוֹ בַת בְּרַתָּךְ לָא תְגַלִּי עֶרְיַתְהֶן אֲרֵי עֶרְיָתָךְ אִינִין : 11 עֶרְיַת בַּת אִיתַּת אֲבוּךְ דְּלִידָא מִן אֲבוּךְ
אֲחָתָךְ הִיא לָא תְגַלִּי עֶרְיָתָהּ : 12 עֶרְיַת אֲחַת אֲבוּךְ לָא תְגַלִּי קָרִיבָא דַאֲבוּךְ הִוא : 13 עֶרְיַת אֲחַת אִמָּךְ לָא תְגַלִּי אֲרֵי קָרִיבָא דְאִמָּךְ הִוא :
14 עֶרְיַת אֲחוּךְ לָא תְגַלִּי לְאִיתַּתֵּיהּ לָא תִקְרַב אִיתַּת אֲחָבוּךְ הִוא : 15 עֶרְיַת כַּלָּתָךְ לָא תְגַלִּי אִיתַּת בְּרָךְ הִיא לָא תְגַלִּי עֶרְיָתָהּ : 16 עֶרְיַת
אִיתַּת אֲחוּךְ לָא תְגַלִּי עֶרְיָתָא דְאָחוּךְ הִוא : 17 עֶרְיַת אִתְּתָא וּבְרָתָהּ לָא תְגַלִּי יַת בַּת בְּרָהּ וְיַת בַּת בְּרָתָהּ לָא תִסַּב לְגַלָּאָה עֶרְיָתָהּ קָרִיבָן
אִינִין עֲצַת חֲטָאִין הִיא : 18 וְאִיתְּתָא עִם אֲחָתָהּ לָא תִסַּב לְאַעֲקָא לָהּ לְגַלָּאָה עֶרְיָתָהּ עֲלָהּ בְּחַיֶּיהָ : 19 וּלְאִיתְּתָא בְּרִיחוּק סוּבְתָהּ לָא
תִקְרַב לְגַלָּאָה עֶרְיָתָהּ : 20 וּלְאִיתַּת חַבְרָךְ לָא תִתֵּן שְׁכַבְתָּךְ לְזַרְעָא לְאִסְתָּאָבָא בָּהּ : 21 וּמִזַּרְעָךְ לָא תִתֵּן לְאַעְבָּרָא לְמֹלֶךְ וְלָא תְחַיֵּל יַת שְׁמָא
דֵּאֱלָהָךְ אֲנָא יְיָ : 22 וְיַת דְּכוֹרָא לָא תִשְׁכּוֹב מִשְׁכְּבֵי אִיתְּתָא תּוֹעֲבְתָּא הִיא : 23 וּבְכָל בְּעִירָא לָא תִתֵּן שְׁכַבְתָּךְ לְאִסְתָּאָבָא בָּהּ וְאִיתְּתָא לָא
תְקוּם קֳדָם בְּעִירָא לְמִשְׁלַט בָּהּ חִבְלָא הוּא : 24 לָא תִסְתָּאֲבוּן בְּכָל אִילֵּין אֲרֵי בְכָל אִילֵּין אִסְתָּאֲבוּ עַמְמַיָּא דַאֲנָא מַגְלֵי מִן קֳדָמֵיכוֹן :
25 וְאִסְתָּאֲבַת אַרְעָא וְאֶסְעַר חוֹבָהּ עֲלָהּ וְרוֹקִינַת אַרְעָא יַת יָתְבָהָא : 26 וְתִטְּרוּן אַתּוּן יַת קְיָמַי וְיַת דִּינַי וְלָא תַעְבְּדוּן מִכֹּל תּוֹעֲבָתָא
הָאִילֵּין יַצִּיבָיָא וְגִיּוֹרָיָא דְיָתְגְּרִין בֵּינֵיכוֹן : 27 אֲרֵי יַת כָּל תּוֹעֲבָתָא הָאִלֵּין עֲבַדוּ אֱנָשֵׁי אַרְעָא דִּי קֳדָמֵיכוֹן וְאִסְתָּאֲבַת אַרְעָא : 28 וְלָא
תְרוֹקִין אַרְעָא יָתְכוֹן בְּסָאוּבֵיכוֹן יָתָהּ כְּמָא דְרוֹקִינַת יַת עַמְמַיָּא דִּי קֳדָמֵיכוֹן : 29 אֲרֵי כָּל דְּיַעְבֵּד מִכֹּל תּוֹעֲבָתָא הָאִילֵּין וְיִשְׁתֵּצְיָן נַפְשָׁתָא
דְּיַעְבְּדָן מִגּוֹ עַמְּהֶן :

Turpitudinem filiæ filij tui vel filiæ filiæ tuæ nō reuelabis turpitudinem earum, quoniam tua turpitudo eſt. 10
Turpitudinem filiæ vxoris patris tui non reuelabis, ex eodem patre ſoror tua eſt, non reuelabis turpitudinem eius. 11
Turpitudinem ſororis patris tui non reuelabis, conſanguinea enim patris tui eſt. 12
Turpitudinem ſororis matris tuæ nō reuelabis, conſanguinea enim matris tuæ eſt. 13
Turpitudinem fratris patris tui non reuelabis, & ad vxorem illius non ingredieris, cognata enim tua eſt. 14
Turpitudinem nurus tuæ non reuelabis, vxor enim filij tui eſt, non reuelabis turpitudinem eius. 15
Turpitudinem vxoris fratris tui non reuelabis, turpitudo fratris tui eſt. 16
Turpitudinem vxoris & filiæ eius non reuelabis: filiam filij eius & filiam filiæ eius non accipies ad reuelandum turpitudinem earum, conſanguineæ tuæ ſunt, impietas eſt. 17
Vxorem ſuper ſorore eius non accipies pellicem, vt reueles turpitudinem eius ſuper ipſa, adhuc viuente illa. 18
Et ad mulierem in ſeceſſu immunditiæ eius non accedes, vt reueles turpitudinē eius. 19
Et ad vxorem proximi tui non dabis cubationem ſeminis tui, vt polluaris cum ea. 20
Et de ſemine tuo non dabis ſeruire principi, & non profanabis nomen ſanctum, Ego Dominus. 21
Et cum maſculo non dormies coitum fœmineum, abominatio enim eſt. 22
Et cum omni quadrupede non dabis coitum tuum in ſeminationem vt polluaris cum illo: & mulier non aſtabit ad omne quadrupes vt aſcendatur, ſceleſtum enim eſt. 23
Non polluamini in omnibus his; in omnibus enim his pollutæ ſunt gentes, quas ego eijciam ante conſpectum veſtrum. 24
Polluta eſt terra, et retribui iniquitatē illis propter illam, & aggrauata eſt terra ſedentibus in illa. 25
Et cuſtodietis omnia legitima mea, & præcepta mea, & non facietis ab omnibus abominationibus his, indigena et qui aliunde venit aduena in vobis. 26
Omnes enim abominationes has fecerunt homines terræ exiſtentes priores vobis, & polluta eſt terra. 27
Et vt non aggrauetur vobis terra cùm pollueritis vos eam quemadmodum aggrauata eſt gentibus quæ ante vos. 28
Quoniam omnis qui fecerit ab omnibus abominationibus his, peribunt animæ quæ fecerint ex medio populi earum. 29

10 ἀχημοσυνίλιω θυγατρὸς υἱῶ σου ἢ θυγατρὸς θυγατρὸς σου οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀχημοσυνίλιω αὐτῶν, ὅτι σὴ ἀχημοσυνή ἐσιν. 11 ἀχημοσυνίλιω θυγατρὸς γυναικὸς πατρός σε οὐκ ἀποκαλύψεις, ὁμοπάτρια ἀδελφή σε ἐσίν, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀχημοσυνίλιω αὐτ. 12 ἀχημοσυνίλιω ἀδελφῆς πατρός σε οὐκ ἀποκαλύψεις, οἰκεία γὰρ πατρός σε ἐσίν. 13 ἀχημοσύνλιω ἀδελφῆς μητρός σε οὐκ ἀποκαλύψεις, οἰκεία γὰρ μητρός σε ἐσίν. 14 ἀχημοσυνίλιω ἀδελφοῦ πατρός σε οὐκ ἀποκαλύψεις, καὶ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ οὐκ εἰσελεύσῃ, συγγενὴς γάρ σε ἐσίν. 15 ἀχημοσυνίλιω νύμφης σου οὐκ ἀποκαλύψεις, γυνὴ σε υἱῶ σε ἐσίν, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀχημοσυνὴν αὐτ. 16 ἀχημοσυνίλιω γυναικὸς ἀδελφοῦ σε οὐκ ἀποκαλύψεις, ἀχημοσυνὴ ἀδελφοῦ σε ἐσίν. 17 ἀχημοσυνίλιω γυναικὸς καὶ θυγατρὸς αὐτ οὐκ ἀποκαλύψεις· τὴν θυγατέρα υἱοῦ αὐτῆς, καὶ τὴν θυγατέρα θυγατρὸς αὐτῆς οὐ λήψῃ ἀποκαλύψαι τὴν ἀχημοσυνίλιω αὐτῶν, οἰκεῖαί σε εἰσίν, ἀσέβημά ἐσι. 18 γυναῖκα ἐπ' ἀδελφῇ αὐτ οὐ λήψῃ αὐτίζηλον, ἀποκαλύψαι τὴν ἀχημοσυνίλιω αὐτῆς ἐπ' αὐτῇ, ἔτι ζώσης αὐτ. 19 καὶ πρὸς γυναῖκα ἐν χωρισμῷ θ ἀκαθαρσίας αὐτ οὐ προσελεύσῃ, ἀποκαλύψαι τὴν ἀχημοσύνλιω αὐτ. 20 καὶ πρὸς γυναῖκα θ πλησίον σου οὐ δώσεις κοίτην σπέρματός σου, θ ἐμιανθῆναι πρὸς αὐτήν. 21 καὶ ἀπὸ θ σπέρματός σου οὐ δώσεις λατρεύειν ἄρχοντι, καὶ οὐ βεβηλώσεις τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον, ἐγὼ κύριος. 22 καὶ μετ ἄρσενος οὐ κοιμηθήσῃ κοίτην γυναικείαν, βδέλυγμα γάρ ἐσι. 23 καὶ πρὸς πᾶν τετράποδον, οὐ δώσεις κοίτην σου εἰς σπερματισμὸν ἐκμιανθῆναι πρὸς αὐτό. καὶ γυνὴ οὐ στήσεται πρὸς πᾶν τετράπουν βιαστεῖαι, μυσαρὸν γάρ ἐσι. 24 μὴ μιαίνεσθε ἐν πᾶσι τούτοις, ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις ἐμιάνθησαν τὰ ἔθνη, ἃ ἐγὼ ἐξαποστέλλω πρὸ προσώπου ὑμῶν, 25 ἐξεμιάνθη ἡ γῆ, καὶ ἀπέδωκα ἀδικίαν αὐτῆς ἐπ αὐτήν, καὶ προσώχθισεν ἡ γῆ τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπ' αὐτ. 26 καὶ φυλάξεσθε πάντα τὰ νόμιμά μου, καὶ τὰ προστάγματά μου, καὶ οὐ ποιήσετε ἀπὸ πάντων τῶν βδελυγμάτων τούτων, ὁ ἐγχώριος καὶ ὁ προσήλυτος ὁ προσκείμενος ἐν ὑμῖν. 27 πάντα γὰρ τὰ βδελύγματα ταῦτα ἐποίησαν οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς οἱ ὄντες πρότεροι ὑμῶν, καὶ ἐμιάνθη ἡ γῆ. 28 καὶ ἵνα μὴ προσοχθίσῃ ὑμῖν ἡ γῆ ἐν τῷ μιαίνειν ὑμᾶς αὐτὴν ὃν τρόπον προσώχθισε τοῖς ἔθνεσι τοῖς πρὸ ὑμῶν. 29 ὅτι πᾶς ὃς ἂν ποιήσει ἀπὸ πάντων τῶν βδελυγμάτων τούτων, ἐξολεθρευθήσονται αἱ ψυχαὶ αἱ ποιοῦσαι ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Turpitudinem filiæ filij tui aut filiæ filiæ tuæ, non reuelabis turpitudinem earum, quia turpitudo tua eſt. [11] Turpitudinem filiæ vxoris patris tui quæ genita eſt à patre tuo non reuelabis, quia ſoror tua eſt, non reuelabis turpitudinem eius. [12] Turpitudinem ſororis patris tui non diſcooperies, conſanguinea enim patris tui eſt. [13] Turpitudinem ſororis matris tuæ non reuelabis, quia conſanguinea matris tuæ eſt. [14] Turpitudinem patrui tui non reuelabis; ad vxorem eius non accedes, vxor enim patrui tui eſt. [15] Turpitudinem nurus tuæ non reuelabis, vxor enim filij tui eſt, non diſcooperies turpitudinem eius. [16] Turpitudinem vxoris fratris tui non reuelabis, quia turpitudo fratris tui eſt. [17] Turpitudinem mulieris & filiæ eius non reuelabis: filiam filij eius, aut filiam filiæ eius non accipies vt reueles turpitudinem eius, cōſanguineæ enim ſunt, conſilium peccatorum eſt. [18] Et vxorem cum ſorore ſua non accipies vt ſit ei in tribulationem, nec diſcooperies turpitudinē illius, illa viuente. [19] Et ad mulierem in menſtruo immunditiæ ſuæ non accedes ne reueles turpitudinem eius. [20] Et cum vxore proximi tui non cubabis vt ſeminis commixtione contamineris in ea. [21] Et de ſemine tuo non dabis vt transferatur ad Moloch, & non violabis nomen Domini Dei tui, ego Dominus. [22] Et cum maſculo non coibis coitu muliebri, abominatio enim eſt. [23] Et cum omni iumento non coibis vt contamineris cum eo, neque mulier ſtabit coram iumento vt ſuccumbat ei, ſcelus enim eſt. [24] Ne polluamini in omnibus his, quia in omnibus his contaminati ſunt populi quos ego eijciam ante conſpectum veſtrum. [25] Et contaminata eſt terra, & viſitaui ſcelus eius ſuper eam & euomuit terra habitatores ſuos. [26] Vos autem cuſtodietis legitima mea & iudicia mea, & non facietis ex omnibus abominationibus iſtis, nec indigenæ nec peregrini qui peregrinantur inter vos. [27] Omnes enim abominationes iſtas fecerunt viri terræ qui fuerunt ante vos, & polluta eſt terra. [28] Et non euomet vos terra cùm contaminaueritis eam, ſicut euomuit populos qui fuerunt ante vos. [29] Quia omnis qui fecerit ex omnibus abominationibus iſtis, exterminabuntur animæ quæ fecerint talia de medio populi ſui.

30 * וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מֵחֻקּוֹת
הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָהֶם אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

יט

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
3 * אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי
4 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * אַל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֱלִילִם וֵאלֹהֵי
5 מַסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * וְכִי
תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחֻהוּ׃
6 * בְּיוֹם זִבְחֲכֶם יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר עַד־יוֹם
7 הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף׃ * וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל בַּיּוֹם
8 הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה׃ * וְאֹכְלָיו עֲוֹנוֹ יִשָּׂא
כִּי אֶת־קֹדֶשׁ יְהוָה חִלֵּל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
9 מֵעַמֶּיהָ׃ * וּבְקֻצְרְכֶם אֶת־קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה
10 פְּאַת שָׂדְךָ לִקְצֹר וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט׃ * וְכַרְמְךָ
לֹא תְעוֹלֵל וּפֶרֶט כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב
11 אֹתָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * לֹא תִגְנֹבוּ וְלֹא־תְכַחֲשׁוּ
12 וְלֹא־תְשַׁקְּרוּ אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ׃ * וְלֹא־תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי
13 לַשָּׁקֶר וְחִלַּלְתָּ אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃ * לֹא־
תַעֲשֹׁק אֶת־רֵעֲךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא־תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר
14 אִתְּךָ עַד־בֹּקֶר׃ * לֹא־תְקַלֵּל חֵרֵשׁ וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן
15 מִכְשֹׁל וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃ * לֹא־תַעֲשׂוּ עָוֶל
בַּמִּשְׁפָּט לֹא־תִשָּׂא פְנֵי־דָל וְלֹא תֶהְדַּר פְּנֵי גָדוֹל
16 בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ׃ * לֹא־תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּיךָ לֹא
17 תַעֲמֹד עַל־דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְהוָה׃ * לֹא־תִשְׂנָא אֶת־
אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת־עֲמִיתֶךָ וְלֹא־תִשָּׂא
18 עָלָיו חֵטְא׃ * לֹא־תִקֹּם וְלֹא־תִטֹּר אֶת־בְּנֵי עַמֶּךָ
וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ אֲנִי יְהוָה׃

LEVITICVS. Translat.B.Hierony. *Ceremoniæ.*

30 * Custodite mandata mea: Nolite facere
quæ fecerunt hi qui fuerunt ante vos. & ne
polluamini in eis. Ego Dominus Deus vester.

CAP. XIX.

1 LOcutus est Dominus ad Moysen, dicens:
A * Loquere ad omnẽ cœtum filiorũ Israel, Su. 11. g
2 & dices ad eos, Sãcti estote, quia ego sanctus
3 sum Dominus Deus vester. * Vnusquisque
matrem suam & patrem suum timeat. Sabbata
mea custodite. Ego Dñs Deus vester.
4 * Nolite conuerti ad idola, nec Deos confla 1. Pet. 1. c.
tiles facietis vobis. Ego Dominus Deus ve-
5 ster. * Si immolaueritis hostiam pacificorũ
Domino vt sit placabilis, eo die quo fuerit im
B molata, comedetis eam & die altero.
6 * Quicquid autem residuum fuerit in diem
7 tertium, igne comburetis. * Si quis post bi-
duũ comederit ex ea, pphanus erit & impie-
8 tatis reus. * Portabítq; iniquitatẽ suam, quia
sanctum Domini polluit, & peribit anima il-
9 lius de populo suo. * Cúmq; messueris sege-
tes terræ tuæ, non tondebis vsq; ad solum tu-
C perficiem terræ, nec remanẽtes spicas colliges.
10 * Neq; in vinea tua racemos & grana deci- Matt. 5. c
dentia cõgregabis, sed pauperibus & peregri-
nis carpenda dimittes. Ego Dñs Deus vester.
11 * Non facietis furtum: Non mẽtiemini, nec
decipiet vnusquisq; proximum suum.
12 * Non periurabis in nomine meo, nec pol- Matt. 5. c
13 lues nomen Dei tui. Ego Dñs. * Non facies
calumniã proximo tuo, nec vi opprimes eũ.
Non morabitur opus mercenarij tui apud te
14 vsq; manè. * Non maledices surdo, nec co- Deut. 24. c Thob. 4. c.
D rã cæco pones offendiculũ, sed timebis Dñm
15 Deũ tuũ, quia ego sum Dñs. * Nõ facies quod
iniquũ est, nec iniustè iudicabis. Non consi- Ro. 2. b. Eph. 6. b Act. 16. f Iaco. 2. b 1. Pet. c.
deres personã pauperis, nec honores vultum po-
16 tẽtis. Iustè iudica proximo tuo. * Nõ eris cri- Ecc. 19. b Matth. 18. c Luc. 17. a
minator, nec susurro in populis. Nõ stabis cõ-
17 tra sanguinem proximi tui. Ego Dñs. * Non Ecc. 10. a Mat. 5. g
oderis fratrẽ tuũ in corde tuo, sed publicè ar-
18 gue eũ, ne habeas super illo pctũm. * Nõ q̃ras Marc. 12 c. Gal. 5. c Iaco. 2. c
vltioné, nec memor eris iniuriæ ciuiũ tuorũ.
Diliges amicũ tuum sicut teipsum. Ego Dñs.

תרגום אונקלוס

30 וְתִטְּרוּן יָת מַטְּרַת מֵימְרִי בְּדִיל דְּלָא לְמֶעְבַּד מִנִּימוֹסֵי תּוֹעֲבָתָא דְּאִתְעֲבִידָא קֳדָמֵיכוֹן וְלָא תִסְתָּאֲבוּן בְּהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהָכוֹן׃ יט
1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 מַלֵּיל עִם כָּל בְּנִישְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן קַדִּישִׁין תְּהוֹן אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא יְיָ אֱלָהָכוֹן׃
3 גְּבַר מִן אִמֵּיהּ וּמִן אֲבוּהִי תְּהוֹן דָּחֲלִין וְיָת יוֹמֵי שַׁבַּתַּי תִּטְּרוּן דַּמְחֵלָן אֲנָא יְיָ אֱלָהָכוֹן׃ 4 לָא תְתְפְּנוּן בָּתַר טָעֲנִין וְדַחְלָן דְּמַתְכָא לָא תַעְבְּדוּן לְכוֹן
אֲנָא יְיָ אֱלָהָכוֹן׃ 5 וַאֲרֵי תִכְּסוּן נִכְסַת קוּדְשִׁין קֳדָם יְיָ לְרַעְוָא לְכוֹן תִּכְּסוּפִיהּ׃ 6 בְּיוֹמָא דְּיַתְנֵכוֹן יִתְאֲכֵל וּמִיּוֹמָא דַּבָּתַר תּוֹהִי וּדְיִשְׁתְּאַר עַד יוֹמָא
תְּלִיתָאָה בְּנוּרָא יִתּוֹקַד׃ 7 וְאִם אִיתְאֲכָלָא יִתְאֲכֵיל בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה מְרַחַק הוּא לָא יֶהֱא לְרַעְוָא׃ 8 וּדְיֵכְלִינֵיהּ חוֹבֵיהּ יְקַבֵּל אֲרֵי יָת קוּדְשָׁא
דַּייָ אַחֵיל וְיִשְׁתֵּצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ׃ 9 וּבְמֶחְצַדְכוֹן יָת חֲצַדָא דְּאַרְעֲכוֹן לָא תְשֵׁצֵי פָּאתָא דְּחַקְלָךְ לְמֶחְצַד וְלָקְטָא דְּחַצָּדָךְ לָא תְלַקֵּט׃
10 וְכַרְמָךְ לָא תְעַלֵּיל וְנִתְרָא דְּכַרְמָךְ לָא תְלַקֵּט לַעֲנִיֵּי וּלְגִיּוֹרֵי תִּשְׁבּוֹק יָתְהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהָכוֹן׃ 11 לָא תִגְנְבוּן וְלָא תְכַדְּבוּן וְלָא תְשַׁקְּרוּן אֱנָשׁ
בְּחַבְרֵיהּ׃ 12 וְלָא תְשְׁתַּבְעוּן בִּשְׁמִי לְשִׁקְרָא וְתֵחֵיל יָת שְׁמָא דֶּאֱלָהָךְ אֲנָא יְיָ׃ 13 לָא תַעְשׁוֹק יָת חַבְרָךְ וְלָא תֵיבֵיס לָא תְבִית אַגְרָא
דַּאֲגִירָא לְוָתָךְ עַד צַפְרָא׃ 14 לָא תְלוּט דְּלָא שָׁמַע וּקְדָם דְּלָא חָזֵי לָא תְשִׂים תַּקְלָא וְתִדְחַל מֵאֱלָהָךְ אֲנָא יְיָ׃ 15 לָא תַעְבְּדוּן שְׁקַר
בְּדִינָא לָא תִיסַב אַפֵּי מִסְכֵּנָא וְלָא תַהֲדַר אַפֵּי רַבָּא בְּקוּשְׁטָא תְּדִינֵיהּ לְחַבְרָךְ׃ 16 לָא תֵיכוֹל קָרְצִין בְּעַמָּךְ לָא תְקוּם עַל דְּמָא
דְחַבְרָךְ אֲנָא יְיָ׃ 17 לָא תִסְנֵי יָת אָחִיךְ בְּלִבָּךְ אוֹכָחָא תּוֹכַח יָת חַבְרָךְ וְלָא תְקַבֵּל עַל דִּילֵיהּ חוֹבָא׃ 18 לָא תּוּקוּם וְלָא תִטַּר
לְבְנֵי עַמָּךְ וּתְרַחֵם לְחַבְרָךְ כְּוָתָךְ אֲנָא יְיָ׃

Et seruate custodias meas, vt non faciatis de 30
omnibus legitimis abominatis, quæ facta sunt ante
vos, & non polluemini in ipsis, quoniam ego Domi-
nus Deus vester. CAP. XIX.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
Loquere vniuersæ multitudini filiorũ Israel, 2
& dices ad illos, Sancti eritis, quoniam ego sanctus
Dominus Deus vester. *Vnusquisq; patrem suum* 3
& matrem suam timeat, & sabbata mea custodie-
tis, Ego Dominus Deus vester. *Non sequimini* 4
idola, & Deos cõflatiles non facietis vobis: Ego Do
minus Deus vester. *Et si sacrificaueritis sacrifi-* 5
cium salutaris Domino, acceptabile vestrũ sacrifica-
bitis, qua die sacrificabitur, comedetur et crastino.
Et si relictũ fuerit vsq; ad diem tertiã, in igne 6
comburetur. *Si aũt comestione comedetur die ter-* 7
tia, insacrificabile est, non acceptabitur. *Qui autẽ* 8
comederint illud, peccatum accipient, quoniã sancta
Domini prophanauit, & peribunt animæ quæ come
derint de populo suo. *Et metentibus vobis messem* 9
terræ vestræ non perficietis messicnem vestram agri
tui vt metatis, & quæ ceciderint ex messione tua
non colliges. *Et vinetum tuum nõ reuindemia-* 10
bis, neque grana vineti tui colliges, mendico & ad-
uenæ relinques ea. Ego Dominus Deus vester.
Non furabimini, neq; mentiemini, neq; calum- 11
niabit quis proximum suum. *Et non iurabitis* 12
nomine meo in iniusto: et non prophanabitis nomen
Dei vestri: Ego Dominus Deus vester. *Non* 13
lædes proximum tuum, & non rapies, & non dor-
miet merces mercenarij apud te vsque ad mane.
Non maledices surdo, & coram cæco non appo 14
nes offendiculum, & timebis Deum tuum, Ego Do
minus Deus vester. *Non facietis iniquitatem* 15
in iudicio, non accipies personam mendici, neq; ad-
miraberis personam potentis: in iustitia iudicabis
proximum tuum. *Non ambulabis dolo in gente* 16
tua: non conspirabis contra sanguinem proximi tui:
Ego Dominus Deus vester. *Non oderis fratrem* 17
tuum mente tua, correptione corripies proximum
tuum, & non accipies propter eum peccatum. *Et* 18
non vlciscatur tua manus, & non irascaris filijs
populi tui, et diliges proximum tuum sicut teipsum:
Ego Dominus Deus vester.

30 *καὶ φυλάξεσθε τὰ φυλάγματά μου, ὅπως μὴ ποιῆτε*
ἀπὸ πάντων τῶν νομίμων τῶν ἐβδελυγμένων, ἃ γέγονε πρὸ
ὑμᾶς· & μιανθήσεσθε ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς
ὑμῶν. ιθ.

1 *Καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·*
2 *λάλησον πάσῃ τῇ συναγωγῇ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς*
πρὸς αὐτούς, ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιος κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
3 *ἕκαστος πατέρα αὐτοῦ & μητέρα αὐτοῦ φοβείσθω· & τὰ*
4 *σάββατά μου φυλάξεσθε, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.* *οὐκ*
ἀκολουθήσετε εἰδώλοις, καὶ θεοὺς χωνευτοὺς οὐ ποιήσετε ὑμῖν,
5 *ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.* *καὶ ἐὰν θύσητε θυσίαν σωτη-*
ρίου τῷ κυρίῳ, δεκτὴν ὑμῶν θύσετε, ἡ δ' ἡμέρᾳ θύ(ε), βρω-
6 *θή(ε) & τῇ αὔριον.* *& ὃ καταλειφθῇ ἕως ἡμέρας τρί-*
7 *της, ἐν πυρὶ κατακαυθήσε(ται).* *ἐὰν δ' βρώσει βρωθῇ τῇ ἡμέ-*
8 *ρᾳ τῇ τρίτῃ ἄθυτόν ἐστι, οὐ δεχθήσε(ται).* *οἱ δὲ ἐσθίοντες αὐτὸ ἁμαρ-*
τίαν λήψον(ται), ὅτι τὰ ἅγια κυρίου ἐβεβήλωσεν· καὶ ἐξο-
λοθρευθήσο(νται) αἱ ψυχαὶ αἱ ἐσθίουσαι ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶν.
9 *καὶ ἐκθερίζοντων ὑμῶν τὸν θερισμὸν τῆς γῆς ὑμῶν οὐ*
συντελέσετε τὸν θερισμὸν ὑμῶν τοῦ ἀγροῦ σου ἐκθερίσαι, καὶ
τὰ ἀποπίπτοντα τοῦ θερισμοῦ σου οὐ συλλέξεις.
10 *καὶ τὸν ἀμπελῶνά σου οὐκ ἐπαναστυγήσεις, οὐδὲ τὰς ῥά-*
γας τοῦ ἀμπελῶνός σου συλλέξεις, τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προση-
λύτῳ καταλείψεις αὐτά, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
11 *οὐ κλέψετε, οὐδὲ ψεύσεσθε, οὐδὲ συκοφαντήσει τις τὸν*
12 *πλησίον αὐτοῦ.* *καὶ οὐχ ὁμεῖσθε τῷ ὀνόματί μου ἐπ' ἀδίκῳ·*
καὶ οὐ βεβηλώσετε τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ὑμῶν· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς
13 *ὑμῶν.* *οὐκ ἀδικήσεις τὸν πλησίον σου· καὶ οὐχ ἁρπάξεις· &*
οὐ κοιμηθήσ(ε)ται ὁ μισθὸς τοῦ μισθωτοῦ παρά σοι ἕως πρωΐ.
14 *οὐκ ἀκακῶς ἐρεῖς κωφόν, καὶ ἀπέναντι τυφλοῦ οὐ προσθή-*
σεις σκώνδαλον, & φοβηθήσῃ τὸν θεόν σου, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς
15 *ὑμῶν.* *οὐ ποιήσετε ἄδικον ἐν κρίσει· οὐ λήψῃ πρόσωπον*
πτωχοῦ, οὐδὲ μὴ θαυμάσῃς πρόσωπον δυνάστου· ἐν δικαιο-
σύνῃ κρινεῖς τὸν πλησίον σου.
16 *οὐ πορεύσῃ δόλῳ ἐν τῷ ἔθνει σου· οὐκ ἐπισυστήσῃ ἐφ' αἵ-*
17 *ματι τοῦ πλησίον σου· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.* *οὐ μισή-*
σεις τὸν ἀδελφόν σου τῇ διανοίᾳ σου· ἐλέγμῳ ἐλέγξεις τὸν πλη-
18 *σίον σου, καὶ οὐ λήψῃ δι' αὐτὸν ἁμαρτίαν.* *καὶ οὐκ ἐκδικᾶ-*
ται σου ἡ χείρ· καὶ οὐ μνησικακήσεις τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου· καὶ ἀγα-
πήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Custodietisque custodiam verbi mei, vt non faciatis de moribus abominabilibus qui facti sunt ante vos, & polluamini in eis. Ego Dominus Deus vester.

CAP. XIX.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Loquere cum omni cœtu filiorum Israel, & dices eis: Sancti eritis, quia ego sanctus sum Dominus Deus vester. 3 Vnusquisque matrem suam & patrem suum timebit, & dies sabbatorum meorum custodietis: Ego Dominus Deus vester. 4 Nolite respicere ad idola, neque Deos conflatiles facietis vobis: Ego Dominus Deus vester. 5 Et si immolaueritis hostiam sanctificatam coram Domino, voluntariè immolabitis eam. 6 In die qua immolabitur comedetur & sequẽti die: quod autem reliquum fuerit vsq; in diem tertium, igni comburetur. 7 Et si comestum fuerit in die tertio, abominatio erit, non erit placabile. 8 Et qui comederit ex eo suscipiet iniquitatem suam, quoniam sanctum Domini prophanabit, & exterminabitur homo ille de populo suo. 9 Cumque messueritis messem terrę vestræ, non consumabis metere angulum agri tui, neque recolliges remanentes spicas messis tuæ. 10 Neque in vinea tua colliges racemos post vindemiam remanentes. Neque grana decidentia vineæ tuæ congregabis, sed pauperibus & peregrinis dimittes ea: Ego Dominus Deus vester.

11 Non facietis furtum, & non negabitis, neque mentiemini vnusquisque contra proximum suum. 12 Nec iurabitis in nomine meo falsè, neq; prophanabis nomen Domini Dei tui, Ego Dominus. 13 Non facies calumniam proximo tuo, neque vi aliquid suorum accipies: non manebit merces mercenarij apud te vsq; manè. 14 Nõ maledicas ei qui nõ audit, & corã nõ vidente nõ ponas offendiculũ, & timebis Dñm Deũ tuũ, Ego Dñs. 15 Non facietis falsitatem in iudicio, neq, accipies faciẽ pauperis, nec honorabis faciẽ principis, in veritate iudicabis proximũ tuũ. 16 Non eris criminator in populo tuo, neque stabis cõtra sanguinem proximi tui, Ego Dñs. 17 Nõ oderis fratrẽ tuũ in corde tuo: arguẽs argues proximũ tuũ, & nõ suscipies ꝓp eo peccatũ. 18 Nõ quæras vltionẽ, neq; obseruabis inimicitias filiis populi tui. Diliges q; ꝓximũ tuũ sicut teipsum: Ego Dñs.

19 * אֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ בְּהֶמְתְּךָ לֹא־תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם
שָׂדְךָ לֹא־תִזְרַע כִּלְאָיִם וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא
20 יַעֲלֶה עָלֶיךָ: * וְאִישׁ כִּי־יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה שִׁכְבַת־
זֶרַע וְהִיא שִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת לְאִישׁ וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה
אוֹ חׇפְשָׁה לֹא נִתַּן־לָהּ בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה לֹא יוּמְתוּ כִּי־
21 לֹא חׇפְשָׁה: * וְהֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אֶל־פֶּתַח
22 אֹהֶל מוֹעֵד אֵיל אָשָׁם: * וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן בְּאֵיל
הָאָשָׁם לִפְנֵי יְהוָה עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח
23 לוֹ מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: * וְכִי־תָבֹאוּ אֶל־
הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל־עֵץ מַאֲכָל וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת־
פִּרְיוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל:
24 * וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל־פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים
25 לַיהוָה: * וּבַשָּׁנָה הַחֲמִשִּׁית תֹּאכְלוּ אֶת־פִּרְיוֹ
26 לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: * לֹא
27 תֹאכְלוּ עַל־הַדָּם לֹא תְנַחֲשׁוּ וְלֹא תְעוֹנֵנוּ: * לֹא
תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת זְקָנֶךָ:
28 * וְשֶׂרֶט לָנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בִּבְשַׂרְכֶם וּכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא
29 תִתְּנוּ בָכֶם אֲנִי יְהוָה: * אַל־תְּחַלֵּל אֶת־בִּתְּךָ לְהַזְנוֹתָהּ
30 וְלֹא־תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמָלְאָה הָאָרֶץ זִמָּה: * אֶת־שַׁבְּתֹתַי
31 תִּשְׁמֹרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֲנִי יְהוָה: * אַל־תִּפְנוּ אֶל־
הָאֹבֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים אַל־תְּבַקְשׁוּ לְטָמְאָה בָהֶם
32 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: * מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם וְהָדַרְתָּ פְּנֵי
33 זָקֵן וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: * וְכִי־יָגוּר
34 אִתְּךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ: * כְּאֶזְרָח מִכֶּם יִהְיֶה
לָכֶם הַגֵּר הַגָּר אִתְּכֶם וְאָהַבְתָּ לוֹ כָּמוֹךָ כִּי־גֵרִים
35 הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: * לֹא־
תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט בַּמִּדָּה בַּמְּשׂוּרָה בַּמִּשְׁקָל וּבַמְּשׂוּרָה:
36 * מֹאזְנֵי צֶדֶק אַבְנֵי־צֶדֶק אֵיפַת צֶדֶק וְהִין צֶדֶק יִהְיֶה
לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:

19 *Leges meas cuſtodite. Iumenta tua nõ facies coire cũ alterius gẽneris animãtibus. Agrũ tuũ non ſeres diuerſo ſemine: Veſtem quæ ex
20 duobus texta eſt, non indueris. *Homo ſi dormierit cum muliere coitu ſeminis quæ ſit
E ancilla, etiã nobilis, & tamen precio non redempta, nec libertati donata, vapulabũt ambo, & non morientur, quia non fuit libera.
21 *Pro delicto autem ſuo offeret Domino ad oſtium tabernaculi teſtimonij arietem.
22 *Orabítque pro eo ſacerdos & pro peccato eius coram Domino, & repropitiabitur ei, di-
23 mittetúrque peccatum. *Quando ingreſſi fueritis terram, & plantaueritis in ea ligna pomifera, auferetis præputia eorum. Poma quæ germinant immunda erunt vobis, nec edetis
24 ex eis. *Quarto autem anno omnis fructus eorum ſanctificabitur laudabilis Domino.
25 *Quinto autem anno comedetis fructus, congregantes poma quæ proferunt. Ego Dñs
26 Deus veſter. *Non comedetis cum ſangui- Sup. 17. d.
F ne: non augurabimini, nec obſeruabitis ſom
27 nia. *Neque in rotundum attondebitis co
28 mam, nec radetis barbã. *Et ſuper mortuo non incidetis carnes veſtras, neq; figuras aliquas aut ſtigmata facietis vobis. Ego Dñs.
29 *Ne proſtituas filiam tuam, ne cõtamine-
30 tur terra, & impleatur piaculo. *Sabbata mea cuſtodite, & ſanctuariũ meum metuite.
31 Ego Dñs. *Non declinetis ad magos, neq; ab hariolis aliquid ſciſcitemini, vt polluamini
32 per eos. Ego Dñs Deus veſter. *Corã cano
G capite conſurge, & honora perſonam ſenis, & time Dominum Deum tuum. Ego ſum Dñs.
33 *Si habitauerit aduena in terra veſtra & mo Exod. 22. c.
ratus fuerit inter vos, non exprobretis ei.
34 *Sed ſit inter vos quaſi indigena, & diligetis eum quaſi voſmetipſos. fuiſtis enim & vos aduenæ in terra Ægypti. Ego Dñs Deus
35 veſter. *Nolite facere iniquũ aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in menſura.
36 *Statera iuſta, & æqua ſint pondera, iuſtus modius, æquúſque ſextarius. Ego Dominus Deus veſter qui eduxi vos de terra Ægypti.

תרגום אונקלוס

19 יָת קְיָמַי תִּטְּרוּן בְּעִירָךְ לָא תַרְכִּיב עִירוּבִין חַקְלָךְ לָא תִזְרַע עִירוּבִין וּלְבוּשׁ עִירוּבִין שַׁעַטְנָז לָא יִסַּק עֲלָךְ: 20 וּגְבַר אֲרֵי יִשְׁכּוֹב יָת אִתְּתָא
שְׁכְבַת זַרְעָא וְהִיא אַמְתָא לְגֶבֶר וְאִתְפְּרָקָא לָא אִתְפְּרַקַת בְּכַסְפָּא אוֹ חֵירוּתָא לָא אִתְיְהִיבַת לַהּ בִּשְׁטָר בְּקוּרְתָּא תְּהֵי בַּהּ לָא יְמוֹתוּן אֲרֵי לָא
אִתְחָרָת: 21 וְיֵיתֵי יָת אֲשָׁמֵיהּ לְקֳדָם יְיָ לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא דְכָרָא לַאֲשָׁמָא: 22 וְיכַפַּר עֲלוֹהִי כָּהֲנָא בִּדְכָרָא לַאֲשָׁמָא קֳדָם יְיָ עַל חוֹבְתֵּיהּ
דְּחָב וְיִשְׁתְּבֵיק לֵיהּ מֵחוֹבְתֵּיהּ דְּחָבוּ: 23 וַאֲרֵי תֵּעָלוּן לְאַרְעָא וְתִצְבּוֹן כָּל אִילָן דְּמֵיכָל וּתְרַחֲקוּן רַחֲקָא יָת אִיבְּיֵהּ תְּלָת שְׁנִין יְהֵי לְכוֹן מְרַחַק לְאַבָּדָא
לָא יְתָאֲכֵיל: 24 וּבְשַׁתָּא רְבִיעָתָא יְהֵי כָּל אִיבְּיֵהּ קֻדָּשׁ הוֹשְׁבָחָן קֳדָם יְיָ: 25 וּבְשַׁתָּא חֲמִשָּׁתָא תֵּיכְלוּן יָת אִבְּיֵהּ לְאוֹסָפָא לְכוֹן עֲלַלְתֵּיהּ אֲנָא
יְיָ אֱלָהֲכוֹן: 26 לָא תֵיכְלוּן עַל דְּמָא לָא תְנַחָשׁוּן וְלָא תְעָנוּן: 27 לָא תַגְלְחוּן פָּאתָא דְרֵישְׁכוֹן וְלָא תְחַבֵּל יָת פָּאתָא דְדִיקְנָךְ: 28 וְחִבּוּל עַל
מִית לָא תִתְּנוּן בִּבְשַׂרְכוֹן וְרוּשְׁמִין חֲרִיתִין לָא תִתְּנוּן בְּכוֹן אֲנָא יְיָ: 29 לָא תַחֵיל יָת בְּרָתָךְ לְאַטְעָיוּתָהּ וְלָא תִטְעֵי אַרְעָא וְתִתְמְלֵי אַרְעָא עֲצַת
חֲטָאִין: 30 יָת יוֹמֵי שַׁבָּתַיָּא דִילִי תִּטְּרוּן וּלְבֵית מַקְדְּשִׁי תְּהוֹן דָּחֲלִין אֲנָא יְיָ: 31 לָא תִתְפְּנוּן בָּתַר בִּידְּעִין וְכוּרְסַיָּא לָא תְתְבָּעוּן לְאִסְתָּאָבָא בְּהוֹן אֲנָא
יְיָ אֱלָהֲכוֹן: 32 מִן קֳדָם דְּסָבַר בְּאוֹרַיְתָא תְּקוּם וּתְהַדַּר אַפֵּי סָבָא וְתִדְחַל מֵאֱלָהָךְ אֲנָא יְיָ: 33 וַאֲרֵי יִתְגַּיֵּר עִמָּכוֹן גִּיּוֹרָא בְּאַרְעֲכוֹן לָא הוֹנוֹן
יָתֵיהּ: 34 כְּיַצִּיבָא מִנְּכוֹן יְהֵי לְכוֹן גִּיּוֹרָא דְיִתְגַּיֵּר עִמָּכוֹן וְתִרְחַם לֵיהּ כְּוָתָךְ אֲרֵי דַיָּרִין הֲוִיתוּן בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן: 35 לָא
תַעְבְּדוּן שְׁקַר בְּדִינָא בְּמַשְׁחָתָא בְּמַתְקָלָא וּבְמִכְיָלָתָא: 36 מאזְנוֹן דְּקְשׁוֹט מַתְקָלִין דְּקְשׁוֹט מְכִילָן דְּקְשׁוֹט וְהִינִין דְּקְשׁוֹט יְהוֹן לְכוֹן אֲנָא יְיָ
אֱלָהֲכוֹן דְּאַפֵּיקִית יָתְכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם:

* *Legem meam custodietis: iumenta tua non ad-* 19
mittes diuerso animali, & vineam tuam non semi-
nabis diuerso semine: & vestem ex duobus textam
adulteratam non vesties teipsum. * *Et si aliquis* 20
dormierit cum muliere concubitu seminis, & ipsa
fuerit serua seruata homini, & ipsa redemptione nō
redempta est, vel libertas non data est ei, consideratio
erit illis, non morientur, quoniā non liberata est.
* *Et adducet pro delicto suo Domino ad ostium ta-* 21
bernaculi testimonij, arietem delicti.
* *Et propitiabit pro ipso sacerdos in ariete delicti* 22
coram Domino, & pro peccato suo, quod peccauit,
& remittetur ei peccatum, quod peccauit.
* *Quando autem ingressi fueritis in terram, quā* 23
Dominus Deus vester dat vobis, & plantaueritis
omnem arborem comestibilem, & mundabitis im-
munditiam eius. fructus eius tres annos erit vobis
immundus, non comedetur. * *Et anno quarto* 24
erit omnis fructus eius sanctus laudabilis Domino.
* *In autem anno quinto comedetis fructum eius,* 25
additio vobis fructus illius, Ego Dominus Deus ve
ster. * *Non comedetis in montibus, et non augu-* 26
rabimini, neque auspicabimini. * *Neque facietis* 27
rotunditatē ex coma capitis vestri, neque corrum-
petis superficiem barbæ vestræ. * *Et incisiones su-* 28
per anima non facietis in corpore vestro, & literas
impressas non facietis vobis, Ego Dominus Deus
vester. * *Non contaminabis filiam tuam vt pro-* 29
stituas illam, & non fornicabitur terra, & imple-
bitur terra iniquitate. * *Et sabbata mea custo-* 30
dietis, et à sanctuario meo timebitis, Ego Dominus.
* *Non sequemini ventriloquos, & incantatoribus* 31
non adhærebitis, vt polluamini in illis, Ego Domi-
nus Deus vester. * *A facie cani consurges, & ho-* 32
norabis aspectum senioris, & timebis Deum tuum:
Ego Dñs Deus vester. * *Si autē aliquis accesserit* 33
vobis aduena in terra vestra, nō affligetis eū. * *Si-* 34
cut indigena in vobis erit aduena qui accesserit ad
vos, & diliges eū sicut teipsum, quoniā aduenæ fui-
stis in terra Ægypti, Ego Dñs Deus vester. * *Nō fa-* 35
cietis iniquitatē in iudicio, in mēsuris et pōderibus,
et in stateris. * *Stateræ iustæ et pondera iusta et men* 36
suræ iustæ & sextarius iustus erit vobis: Ego Dñs
Deus vester qui eduxi vos de terra Ægypti.

19 * τὸν νόμον μου φυλάξεσθε· τὰ κτήνη σου οὐκ ἀφήσεις
ἑτερογύγῳ· καὶ τὸν ἀμπελῶνά σου οὐ καταασπερεῖς διαφορᾳ,
καὶ ἱμάτιον ἐκ δύο ὑφασμένον κίβδηλον οὐκ ἐπιβαλεῖς σεαυ-
20 τῷ. * Ἐὰν δέ τις κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς κοίτῃ σπέρματος,
καὶ αὐτὴ ᾖ οἰκέτις διαπεφυλαγμένη ἀνθρώπῳ, καὶ αὐτὴ λύ-
τρωσις οὐ λελύτρωται, ἢ ἐλευθερία οὐκ ἐδόθη αὐτῇ, ἐπισκοπὴ
21 ἔσται αὐτῇς, οὐκ ἀποθανοῦνται, ὅτι οὐκ ἠλευθερώθη. * καὶ προ-
σάξει τὸ πλημμελίας αὐτοῦ τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς
22 τοῦ μαρτυρίου, κριὸν πλημμελίας. * καὶ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ
ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ κριῷ τῆς πλημμελίας ἔναντι κυρίου, καὶ περὶ τῆς
ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτεν, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ ἡ ἁμαρτία,
23 ἣν ἥμαρτεν. * ὅταν δὲ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ
θεὸς ὑμῖν δίδωσιν ὑμῖν, καὶ καταφυτεύσητε πᾶν ξύλον βρώσι-
μον, καὶ περικαθαριεῖτε τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτοῦ· ὁ καρπὸς αὐτοῦ
24 τρία ἔτη ἔσται ὑμῖν ἀπερικάθαρτος, οὐ βρωθήσεται. * καὶ τῷ ἔτει
τῷ τετάρτῳ ἔσται πᾶς ὁ καρπὸς αὐτοῦ ἅγιος αἰνετὸς τῷ κυρίῳ.
25 * ἐν δὲ τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ φάγεσθε τὸν καρπὸν αὐτοῦ, προσθή-
26 σει ὑμῖν τὰ γενήματα αὐτοῦ· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * μὴ
ἔδητε ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ οὐκ οἰωνιεῖσθε, οὐδὲ ὀρνιθοσκοπήσεσθε.
27 * οὐδὲ ποιήσετε στρογγύλα ἐκ τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς ὑμῶν· οὐδὲ φθε-
28 ρεῖτε τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος ὑμῶν. * καὶ ἐν τομίδας ἐπὶ ψυχῇ
οὐ ποιήσετε ἐν τῷ σώματι ὑμῶν· καὶ γράμματα στικτὰ οὐ ποιή-
29 σετε ὑμῖν· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * οὐ βεβηλώσεις τὴν θυ-
γατέρα σου ἐκπορνεῦσαι αὐτήν· καὶ οὐκ ἐκπορνεύσει ἡ γῆ, καὶ
30 πλησθήσεται ἡ γῆ ἀνομίας. * καὶ σάββατά μου φυλάξεσθε· καὶ
31 ἀπὸ τῶν ἁγίων μου φοβηθήσεσθε· ἐγὼ κύριος. * οὐκ ἐπακο-
λουθήσετε ἐγγαστρομύθοις, καὶ τοῖς ἐπαοιδοῖς οὐ προσκολληθή-
32 σεσθε, ἐκμιανθῆναι ἐν αὐτοῖς· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * ἀπὸ
προσώπου πολιᾶς ἐξαναστήσῃ, καὶ μισήσεις πρόσωπον πρεσβυ
33 τέρου, καὶ φοβήσῃ τὸν θεόν σου· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * ἐὰν
δέ τις προσέλθῃ ὑμῖν προσήλυτος ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, οὐ θλίψε-
34 τε αὐτόν. * ὡς αὐτόχθων ἐν ὑμῖν ἔσται ὁ προσήλυτος ὁ προσ-
πορευόμενος πρὸς ὑμᾶς· καὶ ἀγαπήσεις αὐτὸν ὡς σεαυτόν,
ὅτι προσήλυτοι ἦτε ἐν γῇ αἰγύπτῳ· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
35 * οὐ ποιήσετε ἀδικίαν ἐν κρίσει, ἐν μέτροις καὶ σταθμοῖς οὐ
ἐν ζυγοῖς.
36 * ζύγια δίκαια καὶ στάθμια δίκαια καὶ μέτρα δίκαια
καὶ χοῦς δίκαιον ἔσται ὑμῖν· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ ἐξα-
γαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[19] Pacta mea seruabitis, iumenta tua non facias coire cum alterius generis animantibus. Agrum tuum non seres commixtione seminum, & vestimentum quod ex commixtione lanæ & lini contextum est non ascendat super te. [20] Et si vir cubuerit cum muliere coitu seminis, & ipsa est ancilla desponsata viro & redemptione non est redempta argento, neque libellus libertatis datus est ei, vapulabit ipsa, non morietur quia non est redempta. [21] Adducetque pro delicto suo coram Domino ad ostium tabernaculi fœderis arietem pro delicto. [22] Propitiabitque pro eo sacerdos in ariete qui offertur pro delicto coram Domino pro peccato suo, quo peccauit. Et dimittetur ei peccatū eius quo peccauit. [23] Et quando ingressi fueritis terram, & plantaueritis omnē arborem pomiferam, fructus eius erit vobis prohibitus, tribus annis non comedatur. [24] Anno autem quarto erit omnis fructus eius sanctificatus laudātibus coram Domino. [25] In anno autem quinto comedetis fructum eius, vt addatur vobis fructus eius: Ego Dominus Deus vester. [26] Non comedetis super sanguinem, non augurabimini, neque obseruabitis horas. [27] Neque in rotundum attondebitis comam capitis vestri. Neque lædes comam barbæ tuæ. [28] Et læsionem super mortuum non dabitis in carne vestra, & stigmata sculpta non facietis in vobis, Ego Dominus. [29] Non prophanabis filiam tuam vt facias eam fornicari, & non fornicabitur terra, ne impleatur terra scelere. [30] Dies autem sabbatorum meorum obseruabitis, & domum sanctuarij mei metuite, Ego Dominus. [31] Nolite declinare ad magos, & hariolos nolite scisciari vt polluamini in eis, Ego Dominus Deus vester. [32] Coram eo qui est doctus in lege consurges, & honorabis faciem senis, & timebis Deum tuum, Ego Dominus. [33] Si peregrinatus fuerit vobiscum peregrinus in terra vestra, non decipiatis eum.

[34] Sicut indigena ex vobis erit vobis peregrinus qui peregrinabitur apud vos, & diliges eum sicut teipsum, quia peregrini fuistis in terra Ægypti: Ego Dominus Deus vester. [35] Non facietis falsitatem in iudicio, in regula, in pondere & in mensura. [36] Statera recta, pondera recta, mensura recta, & modius rectus erunt vobis: Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti.

37 * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־חֻקֹּתַי וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטַי
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה׃

כ

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 * וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּמִן־הַגֵּר הַגָּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ מוֹת
3 יוּמָת עַם הָאָרֶץ יִרְגְּמֻהוּ בָאָבֶן׃ * וַאֲנִי אֶתֵּן אֶת־
פָּנַי בָּאִישׁ הַהוּא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ כִּי מִזַּרְעוֹ נָתַן
לַמֹּלֶךְ לְמַעַן טַמֵּא אֶת־מִקְדָּשִׁי וּלְחַלֵּל אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי׃
4 * וְאִם הַעְלֵם יַעְלִימוּ עַם הָאָרֶץ אֶת־עֵינֵיהֶם מִן־
הָאִישׁ הַהוּא בְּתִתּוֹ מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ לְבִלְתִּי הֲמִית אֹתוֹ׃
5 * וְשַׂמְתִּי אֲנִי אֶת־פָּנַי בָּאִישׁ הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ
וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ וְאֵת כָּל־הַזֹּנִים אַחֲרָיו לִזְנוֹת אַחֲרֵי
6 הַמֹּלֶךְ מִקֶּרֶב עַמָּם׃ * וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תִּפְנֶה אֶל־
הָאֹבֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים לִזְנוֹת אַחֲרֵיהֶם וְנָתַתִּי אֶת־פָּנַי
7 בַּנֶּפֶשׁ הַהִוא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקֶּרֶב עַמּוֹ׃ * וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם
8 וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * וּשְׁמַרְתֶּם
אֶת־חֻקֹּתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם׃
9 * כִּי־אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יְקַלֵּל אֶת־אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ
10 מוֹת יוּמָת אָבִיו וְאִמּוֹ קִלֵּל דָּמָיו בּוֹ׃ * וְאִישׁ אֲשֶׁר
יִנְאַף אֶת־אֵשֶׁת אִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ
11 מוֹת־יוּמַת הַנֹּאֵף וְהַנֹּאָפֶת׃ * וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב
אֶת־אֵשֶׁת אָבִיו עֶרְוַת אָבִיו גִּלָּה מוֹת־יוּמְתוּ שְׁנֵיהֶם
12 דְּמֵיהֶם בָּם׃ * וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־כַּלָּתוֹ מוֹת
13 יוּמְתוּ שְׁנֵיהֶם תֵּבֶל עָשׂוּ דְּמֵיהֶם בָּם׃ * וְאִישׁ אֲשֶׁר
יִשְׁכַּב אֶת־זָכָר מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה עָשׂוּ שְׁנֵיהֶם מוֹת
14 יוּמָתוּ דְּמֵיהֶם בָּם׃ * וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אִשָּׁה וְאֶת־
אִמָּהּ זִמָּה הִוא בָּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֹתָהֶן וְלֹא־תִהְיֶה
15 זִמָּה בְּתֹוכְכֶם׃ * וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכָבְתּוֹ בִּבְהֵמָה
מוֹת יוּמָת וְאֶת־הַבְּהֵמָה תַּהַרְגוּ׃

LEVITICVS. Translat. B. Hierony. *Ceremoniæ.*

37 *Custodite omnia præcepta mea,& vniuersa iudicia, & facite ea,ego Dominus.

CAP. XX.

1 LOcutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
A *Hæc loqueris filiis Israel, Homo de fi-
2 lijs Israel & de aduenis, qui habitãt in Israel, si quis dederit de semine suo idolo Moloch, morte moriatur, populus terræ lapidabit eũ.
3 *Et ego ponã faciem meã contra illũ succidámq; eum de medio populi sui,eo ꝙ dederit de semine suo Moloch, & cõtaminauerit sanctuariũ meũ,ac polluerit nomen sanctũ meũ.
4 *Et si negligens populus terrę,& quasi paruipendens imperiũ meũ, dimiserit hominem qui dedit de semine suo Moloch, nec voluerit
5 eum occidere. *Ponam faciẽ meam super hominẽ illum & cognationẽ eius, succidámq; & ipsum & omnes qui cõsenserunt ei vt fornicaretur cum Moloch de medio populi sui.
6 *Anima quę declinauerit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cũ eis, ponam faciem
B meã contra eã,& interficiã illam de medio po
7 puli sui. *Sanctificamini & estote sancti,quia & ego sanctus sum Dominus Deus vester.
8 *Custodite præcepta mea,& facite ea. Ego
9 Dominus qui sanctifico vos. *Qui maledixerit patri suo aut matri, morte moriatur. Patri matríq; qui maledixerit, sanguis eius sit
10 super eum. *Si mœchatus quis fuerit cum vxore alterius, & adulteriũ perpetrauerit cũ coniuge proximi sui, morte moriatur & mœ-
11 chus & adultera. *Qui dormierit cum nouerca sua, & reuelauerit ignominiam patris sui, morte moriantur ambo. Sanguis eorum
12 sit super eos. *Si quis dormierit cum nuru sua, vterq; moriatur quia scelus operati sunt.
13 Sanguis eorum sit super eos. *Qui dormierit cum masculo coitu fœmineo,vterque operatus est nefas, morte moriantur. Sit sanguis
14 eorum super eos. *Qui supravxorem filiam, duxerit matré eius,scelus operatus est. Viuus
C ardebit cum eis, nec permanebit tantũ nefas
15 in mẽdio vestri. *Qui cum iumento & pecore coierit, morte moriatur,pecus quoq; occidite.

Nu. 11.d Ios. 3.b. 2. Reg. 16.b Exo. 21. b. Pro. 20. c.

תרגום אונקלוס

37 וְתִטְּרוּן יָת כָּל קְיָמַי וְיָת כָּל דִּינַי וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן אֲנָא יְיָ׃

כ

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 וְלִבְנֵי יִשְׂרָאֵל תֵּימַר גְּבַר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָא דְּיִתְגַּיְּרוּן בְּיִשְׂרָאֵל דְּיִתֵּן מִזַּרְעֵיהּ לְמָלְכָּא אִתְקְטָלָא
יִתְקְטֵל עַמָּא דְּבֵית יִשְׂרָאֵל יִרְגְּמִנֵּיהּ בְּאַבְנָא׃ 3 וַאֲנָא אֶתֵּן יָת רוּגְזִי בְּגַבְרָא הַהוּא וְאֵישֵׁיצִי יָתֵיהּ מִגּוֹ עַמֵּיהּ אֲרֵי מִזַּרְעֵיהּ יְהַב לְמָלְכָּא
בְּדִיל לְסַאָבָא יָת מַקְדְּשִׁי וּלְאַחָלָא יָת שְׁמָא דְקוּדְשִׁי׃ 4 וְאִם מְכַבְּשִׁין יְכַבְּשׁוּן עַמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל יָת עֵינֵיהוֹן מִן גַּבְרָא הַהוּא בְּדַיְהָבֵיהּ מִזַּרְעֵיהּ
לְמָלְכָּא בְּדִיל לְמִקְטְלֵיהּ וְלָא אִתְקְטָלָא יָתֵיהּ׃ 5 וְאֵישַׁוִי אֲנָא יָת רוּגְזִי בְּגַבְרָא הַהוּא וּבְמַסְעָרוֹהִי וְאֵישֵׁיצִי יָתֵיהּ וְיָת כָּל דְּסָטָן בָּתְרוֹהִי לְמִטְעֵי בָּתַר מוֹלֵךְ מִגּוֹ עַמְּהוֹן׃
6 וְאֵינֶשׁ דְּיִתְפְּנֵי בָּתַר בִּידִין וְזִכּוּרִי לְמִטְעֵי בָּתְרֵיהוֹן וְאֶתֵּן יָת רוּגְזִי בְּאֵנָשָׁא הַהוּא וְאֵישֵׁצִי יָתֵיהּ מִגּוֹ עַמֵּיהּ׃ 7 וְתִתְקַדְּשׁוּן וִהְווֹן קַדִּישִׁין
אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 8 וְתִטְּרוּן יָת קְיָמַי וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן אֲנָא יְיָ מְקַדִּשְׁכוֹן׃ 9 אֲרֵי גְּבַר גְּבַר דְּילוּט יָת אֲבוּהִי וְיָת אִמֵּיהּ אִתְקְטָלָא
יִתְקְטֵל אֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ לָט קְטָלָא חַיָּיבוּ׃ 10 וּגְבַר דְּיִגּוֹף יָת אִיתַּת גְּבַר דְּיִגּוֹף יָת אִיתַּת חַבְרֵיהּ אִיתְקְטָלָא יִתְקְטֵל גַּיָּפָא וְגַיָּפְתָּא׃ 11 וּגְבַר
דְּיִשְׁכּוֹב יָת אִיתַּת אֲבוּהִי עֶרְיָתָא דַּאֲבוּהִי גַּלִּי אִיתְקְטָלָא יִתְקְטְלוּן קְטָלָא חַיָּיבִין׃ 12 וּגְבַר דְּיִשְׁכּוֹב יָת כַּלָּתֵיהּ אִיתְקְטָלָא יִתְקְטְלוּן תַּרְוֵיהוֹן
חַבְלָא עֲבָדוּ קְטָלָא חַיָּיבִין׃ 13 וּגְבַר דְּיִשְׁכּוֹב יָת דְּכוּרָא מִשְׁכְּבֵי אִיתְּתָא תּוֹעֲבְתָּא עֲבָדוּ תַּרְוֵיהוֹן אִיתְקְטָלָא יִתְקְטְלוּן קְטָלָא חַיָּיבִין׃ 14 וּגְבַר
דְּיִסַּב יָת אִיתְּתָא וְיָת אִמַּהּ עֲיֵצַת חֲטָאִין הִיא בְּנוּרָא יוֹקְדוּן יָתֵיהּ וְיָתְהֶן וְלָא תְהֵי עֲיֵצַת חֲטָאִין בֵּינֵיכוֹן׃ 15 וּגְבַר דְּיִתֵּן שְׁכוּבְתֵּיהּ
בִּבְעִירָא אִיתְקְטָלָא יִתְקְטֵל וְיָת בְּעִירָא תִּקְטְלוּן׃

37 ‡ καὶ φυλάξεσθε πάντα τὰ νόμιμά μου καὶ τὰ πρόσταγματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά, ἐγὼ κύριος.

κ.

1 ‡ Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων· 2 ‡ λάλησον τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ, λέγων· ἐάν τις ἀπὸ τῶν υἱῶν Ισραὴλ, ἢ τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων ἐν Ισραὴλ, ὃς ἂν δῷ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἄρχοντι, θανάτῳ θανατούσθω· τὸ ἔθνος τῆς γῆς λιθοβολήσουσιν αὐτὸν ἐν λίθοις. 3 ‡ κἀγὼ ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ ἀπολῶ αὐτὸν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἔδωκεν ἄρχοντι, ἵνα μιανῇ τὰ ἅγιά μου, καὶ βεβηλώσῃ τὸ ὄνομα τὸ ἡγιασμένον μοι. 4 ‡ ἐὰν δὲ ὑπερόψει ὑπερίδωσιν ὁ αὐτόχθονες τῆς γῆς τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ἐν τῷ δοῦναι αὐτὸν ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἄρχοντι, τοῦ μὴ ἀποκτεῖναι αὐτόν. 5 ‡ καὶ ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ ἐπὶ τὴν συγγένειαν αὐτοῦ, καὶ ἀπολῶ αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς ὁμονοοῦντας αὐτῷ, ὥστε ἐκπορνεύειν αὐτοὺς εἰς τοὺς ἄρχοντας ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶν. 6 ‡ καὶ ψυχὴ ἣ ἂν ἐπακολουθήσῃ ἐγγαστριμύθοις ἢ ἐπαοιδοῖς, ὥστε ἐκπορνεῦσαι ὀπίσω αὐτῶν, ἐπιστήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἐκείνην, καὶ ἀπολῶ αὐτὴν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.

7 ‡ καὶ ἁγιασθήσεσθε, καὶ ἔσεσθέ μοι ἅγιοι, ὅτι ἅγιος ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. 8 ‡ καὶ φυλάξεσθε τὰ προστάγματά μου, καὶ ποιήσετε αὐτά· ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων ὑμᾶς. 9 ‡ ἄνθρωπος ἄνθρωπος, ὃς ἂν κακῶς εἴπῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθω· πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ κακῶς εἶπεν, ἔνοχος ἔσται. 10 ‡ καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος ὃς ἂν μοιχεύσῃ γυναῖκα ἀνδρός, ἢ ὃς ἂν μοιχεύσῃ γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθωσαν ὁ μοιχεύων καὶ ἡ μοιχευομένη. 11 ‡ καὶ ἐάν τις κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀσχημοσύνην τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι, ἔνοχοί εἰσι. 12 ‡ καὶ ἐάν τις κοιμηθῇ μετὰ νύμφης αὐτοῦ, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ἀμφότεροι ἠσέβησαν, ἔνοχοί εἰσι. 13 ‡ καὶ ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ ἄρσενος κοίτην γυναικός, βδέλυγμα ἐποίησαν ἀμφότεροι, θανάτῳ θανατούσθωσαν, ἔνοχοί εἰσιν. 14 ‡ ὃς ἂν λάβῃ γυναῖκα καὶ τὴν μητέρα αὐτῆς, ἀνόμημά ἐστιν, ἐν πυρὶ κατακαύσουσιν αὐτὸν καὶ αὐτάς, καὶ οὐκ ἔσται ἀνόμημα ἐν ὑμῖν. 15 ‡ καὶ ὃς ἂν δῷ κοίτασίαν αὐτοῦ ἐν τετράποδι, θανάτῳ θανατούσθω, καὶ τὸ τετράπουν ἀποκτενεῖτε.

‡ Et custodite omnia legitima mea & præcepta mea, & facietis ea, Ego Dominus. 37

CAP. XX.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
‡ Loquere filijs Israel, dicens: Si aliquis de filijs Israel, vel aduenientibus aduenis in Israel, qui dederit de semine suo principi, morte moriatur, gens quæ in terra, lapidabunt eum in lapidibus. 2
‡ Et ego obfirmabo faciem meam cõtra hominem illum, & perdam eum de populo suo, quoniam de semine suo dedit principi, vt polluat sanctã mea, & prophanet nomen sanctum mihi. 3
‡ Si autem contemptu contempserint indigenæ terræ oculis suis ab homine illo, cùm dederit ipse de semine suo principi, vt non occidant eum. 4
‡ Et obfirmabo faciem meam contra hominem illum, & contra cognationem eius, & perdam eum, & omnes consentientes ei, vt fornicarent ipsi in principes de populo eorum. 5
‡ Et anima quæ secuta fuerit ventriloquos vel incantatores, vt fornicentur post eos: obfirmabo faciem meam contra animam illam, & perdam eam de populo suo. 6
‡ Et sanctificabimini, & eritis mihi sancti, quoniam sanctus ego Dominus Deus vester. 7
‡ Et custodietis præcepta mea, & facietis ea: Ego Dominus sanctificans vos. 8
‡ Homo homo, qui maledixerit patri suo vel matri suæ, morte moriatur, patri suo vel matri suæ malè dixit, reus erit. 9
‡ Et homo homo qui adulterauerit cum vxore viri, vel quæ adulterauerit cum muliere proximi sui, morte moriatur mœchus & adultera. 10
‡ Et si aliquis dormierit cum vxore patris sui, turpitudinem patris sui reuelauit, morte moriantur ambo, rei sunt. 11
‡ Et si aliquis dormierit cum nuru sua, morte moriantur, ambo impietatẽ fecerunt, rei sunt. 12
‡ Et qui dormierit cum masculo coitu fœminæ, abominationem fecerũt ambo, morte moriantur, rei sunt. 13
‡ Quicunque acceperit vxorem & matrem eius, scelus est; in igne comburant eum & eas, & non erit iniquitas in vobis. 14
‡ Et quicunque dederit concubitum suum in quadrupede, morte moriatur, & quadrupedem occidetis. 15

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

37 Custodietisque omnia legitima mea & omnia iudicia mea, & facietis ea: Ego Dominus.

CAP. XX.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Ad filios autem Israel dices, Vir vir de filiis Israel & de aduenis qui peregrinantur in Israel, qui dederit de semine suo idolo Moloch, occisione occidetur. Populus domus Israel lapidabit eum lapidibus. 3 Ego quoque ponam iram meam in viro illo, & disperdam illum de medio populi sui, quoniam de semine suo dedit Moloch vt contaminaret sanctuarium meum, & vt violaret nomen sanctum meum. 4 Si autem auertentes auerterint populus domus Israel oculos suos à viro illo cùm dederit de semine suo Moloch vt non interficiant eum: 5 Ponam ego furorem meum contra illum virum & contra fautores eius, & disperdam eum de medio populi sui, & omnes qui errant post eum vt errarent post Moloch. 6 Homo autem qui declinauerit ad magos & ariolos vt erret post eos, dabo furorem meum in homine illo, & disperdam eum de medio populi sui. 7 Et sanctificabimini, & eritis sancti, quia ego Dominus Deus vester. 8 Custodietisque legitima mea, & facietis ea, ego Dominus qui sanctifico vos. 9 Vir enim qui maledixerit patri suo & matri suæ, occisione occidatur. Patri enim suo & matri suæ maledixit, reus est mortis. 10 Et vir qui fornicatus fuerit cum vxore viri, & qui mœchatus fuerit cum vxore proximi sui, interfectione interficientur adulter & adultera. 11 Et vir qui coierit cum vxore patris sui, turpitudinem patris sui reuelauit, occisione occidentur ambo, rei sunt mortis. 12 Vir autem qui concubuerit cum nuru sua, occisione occidentur ambo, scelus operati sunt, rei sunt mortis. 13 Et vir qui concubuerit cum masculo coitu muliebri, abominationem fecerunt ambo, occisione occidentur, rei sunt mortis. 14 Et vir qui acceperit vxorem cum matre sua, scelus est, igni comburent eum & illas, & non erit scelus inter vos. 15 Vir autem qui coierit cum iumento, occisione occidatur, iumentum quoque occidite.

16 * וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרַב אֶל־כָּל־בְּהֵמָה לִרְבָעָה אֹתָהּ
וְהָרַגְתָּ אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־הַבְּהֵמָה מוֹת יוּמָתוּ
17 דְּמֵיהֶם בָּם: * וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִקַּח אֶת־אֲחֹתוֹ בַּת־
אָבִיו אוֹ־בַת־אִמּוֹ וְרָאָה אֶת־עֶרְוָתָהּ וְהִיא תִרְאֶה
אֶת־עֶרְוָתוֹ חֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְנֵי עַמָּם עֶרְוַת
18 אֲחֹתוֹ גִּלָּה עֲוֹנוֹ יִשָּׂא: * וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִשְׁכַּב אֶת־
אִשָּׁה דָּוֶה וְגִלָּה אֶת־עֶרְוָתָהּ אֶת־מְקֹרָהּ הֶעֱרָה
וְהִוא גִּלְתָּה אֶת־מְקוֹר דָּמֶיהָ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקֶּרֶב
19 עַמָּם: * וְעֶרְוַת אֲחוֹת אִמְּךָ וַאֲחוֹת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה
כִּי אֶת־שְׁארוֹ הֶעֱרָה עֲוֹנָם יִשָּׂאוּ: * וְאִישׁ אֲשֶׁר
20 יִשְׁכַּב אֶת־דֹּדָתוֹ עֶרְוַת דֹּדוֹ גִּלָּה חֶטְאָם יִשָּׂאוּ עֲרִירִים
21 יָמֻתוּ: * וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אֵשֶׁת אָחִיו נִדָּה הִוא
22 עֶרְוַת אֲחִיו גִּלָּה עֲרִירִים יִהְיוּ: * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־
חֻקֹּתַי וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָקִיא
אֶתְכֶם הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לָשֶׁבֶת
23 בָּהּ: * וְלֹא תֵלְכוּ בְּחֻקַּת הַגּוֹי אֲשֶׁר־אֲנִי מְשַׁלֵּחַ
24 מִפְּנֵיכֶם כִּי אֶת־כָּל־אֵלֶּה עָשׂוּ וָאָקֻץ בָּם: * וָאֹמַר
לָכֶם אַתֶּם תִּירְשׁוּ אֶת־אַדְמָתָם וַאֲנִי אֶתְּנֶנָּה לָכֶם
לָרֶשֶׁת אֹתָהּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
25 אֲשֶׁר־הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים: * וְהִבְדַּלְתֶּם
בֵּין־הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה לַטְּמֵאָה וּבֵין־הָעוֹף הַטָּמֵא
לַטָּהֹר וְלֹא־תְשַׁקְּצוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבָעוֹף
וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּרְמֹשׂ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־הִבְדַּלְתִּי לָכֶם
26 לְטַמֵּא: * וִהְיִיתֶם לִי קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה
27 וָאַבְדִּל אֶתְכֶם מִן־הָעַמִּים לִהְיוֹת לִי: * וְאִישׁ
אוֹ־אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בָהֶם אוֹב אוֹ יִדְּעֹנִי מוֹת יוּמָתוּ
בָּאֶבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם דְּמֵיהֶם בָּם:

כא

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי
אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא־יִטַּמָּא בְּעַמָּיו:

16 *Mulier quæ ſuccubuerit cuilibet iumento,
C ſimul interficietur cũ eo. Sanguis eorũ ſit ſu- Sup. 19.6
17 per eos. * Qui acceperit ſororẽ ſuam filiam
patris ſui vel filiam matris ſuæ, & viderit tur-
pitudinem eius, illáq; cõſpexerit fratris igno-
miniam, nefariã rem operati ſunt, occidentur
in cõſpectu populi, eo ꝙ turpitudinẽ ſuã mu-
tuo reuelauerint, & portabũt iniquitatẽ ſuã.
18 *Qui coierit cum muliere in fluxu mẽſtruo,
& reuelauerit turpitudiné eius, ipſáq; aperue-
rit fontem ſanguinis ſui, interficientur ambo
19 de medio populi ſui. * Turpitudinẽ matertera
teræ & amitæ tuæ nõ diſcooperies. Qui hoc fe
cerit ignominiã carnis ſuæ nudauit, portabũt
20 ambo iniquitatẽ ſuã. *Qui coierit cũ vxo-
re patrui vel auunculi ſui, & reuelauerit igno
miniã cognationis ſuæ, portabunt ambo pec
21 catũ ſuum. Abſq; liberis morientur. * Qui du
D xerit vxorẽ fratris ſui, rem facit illicitã, turpi-
tudinẽ fratris ſui reuelauit, abſque filijs erit.
22 *Cuſtodite leges meas atq; iudicia & facite
ea, ne & vos euomat terra quã intraturi eſtis
23 & habitaturi. *Nolite ambulare in legitimis nationum, quas ego expulſurus ſum ante
vos: omnia enim hæc fecerũt, & abominatus
24 ſum eas. * Vobis autẽ loquor, Poſſidete ter-
ram eorũ quã dabo vobis in hæreditatẽ, ter-
ram fluentẽ lacte & melle. Ego Dñs Deus ve-
25 ſter qui ſeparaui vos à ceteris populis. * Se-
parate ergo & vos iumentũ mundum ab im-
mundo, & auẽ mundã ab immunda, nec pol-
luetis animas veſtras in pecore & auibus &
cunctis quæ mouentur in terra, & quæ vo-
26 bis oſtendi eſſe polluta. *Eritis ſancti mihi,
quia ſanctus ego ſum Dominus, & ſeparaui
vos à ceteris populis, vt eſſetis mei.
27 *Vir ſiue mulier in quibus phythonicus
vel diuinationis fuerit ſpiritus, morte morian
tur, lapidibus obruent eos. Sanguis eorum
ſit ſuper illos. CAP. XXI.

1 DIxítque quoque Dominus ad Moyſen,
A Loquere ad ſacerdotes filios Aaron, & di
ces ad eos: Ne cõtaminetur ſacerdos in mor-
tibus ciuium ſuorum.

תרגום אונקלוס

16 וְאִיתֵּתָא דְּתִקְרַב לְכָל בְּעִירָא לְמִשְׁלַט בַּהּ וְתִקְטוֹל יָת אִיתְּתָא וְיָת בְּעִירָא אִיתְקְטָלָא יִתְקְטְלוּן קְטָלָא חַיָּיבִין: 17 וּגְבַר
דְּיִסַּב יָת אֲחָתֵיהּ בַּת אֲבוּהִי אוֹ בַת אִמֵּיהּ וְיֶחֱזֵי יָת עֶרְיָתָהּ וְהִיא תֶחֱזֵי יָת עֶרְיָתֵיהּ קֵלָנָא הוּא וְיִשְׁתֵּיצוּן לְעֵינֵי בְנֵי עַמְּהוֹן עֶרְיַת אֲחָתֵיהּ גַּלִּי חוֹבֵיהּ
יְקַבֵּל: 18 וּגְבַר דְּיִשְׁכַּב יָת אִיתְּתָא מְסָאֲבָא וְיִגְלֵי יָת עֶרְיָתָהּ יָת קִלְנָהּ גַּלִּי וְהִיא תְּגַלֵּי יָת סוֹאֲבַת דְּמָהָא וְיִשְׁתֵּיצוּן תַּרְוֵיהוֹן מִגּוֹ עַמְּהוֹן:
19 וְעֶרְיַת אֲחָתְּ אִמֵּךְ וַאֲחַת אֲבוּךְ לָא תְגַלֵּי אֲרֵי יָת קָרִיבְתֵּיהּ גַּלִּי חוֹבֵיהוֹן יְקַבְּלוּן: 20 וּגְבַר דְּיִשְׁכַּב יָת אִיתַּת אֲחוּבְּוּהִי עֶרְיָתָא דַּאֲחוּבְּוּהִי
גַּלִּי חוֹבֵיהוֹן יְקַבְּלוּן בְּלָא וְלַד יְמוּתוּן: 21 וּגְבַר דְּיִסַּב יָת אִיתַּת אָחוּהִי מְרַחֲקָא הִיא עֶרְיָתָא דַּאֲחוּהִי גַּלִּי בְּלָא וְלַד יְהוֹן: 22 וְתִטְּרוּן יָת כָּל קְיָמַי
וְיָת כָּל דִּינַי וְתַעְבְּדוּן יְהוֹן וְלָא תְרַחֵק יַתְכוֹן אַרְעָא דַּאֲנָא מַעֵיל יַתְכוֹן לְתַמָּן לְמִיתַב בָּהּ: 23 וְלָא תְהָכוֹן בִּנִימוֹסֵי עַמְמַיָּא דַּאֲנָא מְגַלֵּי
מִקָּדְמֵיכוֹן אֲרֵי יָת כָּל אִלֵּין עַבְדוּ וְרָחֵיק מֵימְרִי יָתְהוֹן: 24 וַאֲמָרִית לְכוֹן אַתּוּן תֵּירְתוּן יָת אַרְעְהוֹן וַאֲנָא אֶתְּנִינַהּ לְכוֹן לְמֵירַת יָתָהּ אַרְעָ
עָבְרָא חַלַב וּדְבָשׁ אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְּאַפְרֵישִׁית יַתְכוֹן מִן עַמְמַיָּא: 25 וְתַפְרְשׁוּן בֵּין בְּעִירָא דַכְיָא לְמְסָאֲבָא וּבֵין עוֹפָא מְסָאַב לְדָכֵי
וְלָא תְשַׁקְּצוּן יָת נַפְשָׁתְכוֹן בִּבְעִירָא וּבְעוֹפָא וּבְכֹל דְּתִרְחַשׁ אַרְעָא דַּאֲפְרֵישִׁית לְכוֹן לְסָאבָא: 26 וּתְהוֹן קַדְמַי קַדִּישִׁין אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא יְיָ
וְאַפְרֵישִׁית יַתְכוֹן מִן עַמְמַיָּא לְמֶהֱוֵי פָּלְחִין קֳדָמָי: 27 וּגְבַר אוֹ אִיתְּתָא אֲרֵי יְהֵי בְּהוֹן בִּידִין אוֹ זְכוּרוּ אִיתְקְטָלָא יִתְקְטְלוּן בְּאַבְנָא
יִרְגְּמוּן יַתְהוֹן קְטָלָא חַיָּיבִין:

כא

1 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱמַר לְכַהֲנַיָּא בְּנֵי אַהֲרֹן וְתֵימַר לְהוֹן עַל מִית לָא יִסְתָּאַב בְּעַמֵּיהּ:

Et mulier quæ accedet ad omne iumentum vt 16
aſcendatur ipſa ab eo, & occidetis mulierem & iumentum, morte moriantur, rei ſunt. 17

Qui accepit ſororem ſuam ex patre vel ex matre ſua, & viderit turpitudinem illius, & ipſa viderit turpitudinem illius, contumelia eſt, peribunt coră filijs generis ſui, turpitudinem ſororis ſuæ reuelauit, peccatum ſuum accipiet. 18

Et vir qui dormierit cum muliere menſtruata, & reuelabit turpitudinem eius, fontem eius reuelauit, & illa reuelauit fluxum ſanguinis ſui, peribunt ambo ex generatione ſua.

Et turpitudinem ſororis patris tui, & ſororis 19
matris tuæ non reuelabis: & enim conſanguinitatem reuelauerunt, peccatum ſuum ferent.

Et qui dormierit cum cognata ſua, turpitudi- 20
nem cognationis eius reuelauit, abſque liberis morientur. *Et vir qui acceperit mulierem fratris* 21
ſui, immunditia eſt, turpitudinem fratris ſui reuelauit; abſque liberis morientur.

Et ſeruabitis præcepta mea, & omnia iudicia 22
mea, & facietis ea, & non erit grauis vobis terra, in quam ego induco vos illuc vt habitetis in ea.

Et non ambulabitis in legitimis gentium, quos 23
expellam à vobis, quoniam hæc omnia fecerunt, & abominatus ſum eos.

Et dixi vobis, Vos poſſidebitis terram eorum, 24
& ego dabo vobis eam in poſſeſſione, terram fluentem lacte & melle: Ego Dominus Deus veſter, qui ſegregaui vos ab omnibus gentibus. *Et ſegre-* 25
gabitis vos in medio iumentorum mundorum & immundorum, & in medio volatilium mundorum & immundorum, & non polluetis animas veſtras in iumentis, & in volatilibus, et in omnibus reptilibus terræ, quæ ſegregaui vobis in immunditia.

Et eritis mihi ſancti, quoniam ſanctus ego Do- 26
minus Deus veſter, qui ſegregaui vos ab omnibus gentibus, vt eſſetis mihi. *Et vir vel mulier qui* 27
fuerit ex ipſis ventriloquus vel incantator, morte moriantur ambo: lapidibus lapidabitis eos, rei ſunt.

CAP. XXI.

ET dixit Dominus ad Moyſen, dicens: Dic ſacer 1
dotibus filijs Aaron, & dices ad eos, In animabus non contaminabuntur in gente ſua.

16 καὶ γυνή, ἥτις προσελεύ(ε)ται πρὸς πᾶν κτῆνος βιβα-
θῆναι αὐτὴν ἐπ' αὐτό, καὶ ἀποκτενεῖτε τὴν γυναῖκα καὶ τὸ
17 κτῆνος, θανάτῳ θανατωθήσονται, ἔνοχοί εἰσιν. *ὃς ἂν λάβῃ
τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ἐκ πατρὸς ἢ ἐκ μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἴδῃ τὴν
ἀσχημοσύνην αὐτῆς, καὶ αὐτὴ ἴδῃ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ, ὄ-
νειδός ἐστιν, ἐξολοθρευθήσον(ν)ται ἐνώπιον υἱῶν γένους αὐτῶν, ἀσχημο
σύνην ἀδελφῆς αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, ἁμαρτίαν αὐτοῦ λήψε(ται).
18 *καὶ ἀνὴρ ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ γυναικὸς ἀποκαθημένης,
καὶ ἀποκαλύψει τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς, τὴν πηγὴν αὐτῆς
ἀπεκάλυψε, σὺ δὲ αὐτὴ ἀπεκάλυψε τὴν ῥύσιν τοῦ αἵματος αὐ-
τῆς, ἐξολοθρευθήσον(ν)ται ἀμφότεροι ἐκ τοῦ γένους αὐτῶν.
19 *καὶ ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς τοῦ πατρός σου, καὶ ἀδελφῆς
τῆς μητρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις· τὴν γὰρ οἰκειότητα ἀπεκά-
20 λυψαν, ἁμαρτίαν αὐτῶν ἀποίσ(ν)ουσιν. *καὶ ὃς ἂν κοιμηθῇ μετὰ
τῆς συγγυοὺς αὐτοῦ, ἀσχημοσύνην τῆς συγγενείας αὐτοῦ ἀπεκά-
21 λυψεν, ἄτεκνοι ἀποθανοῦ(ν)σιν. *καὶ ὃς ἂν λάβῃ γυναῖ-
κα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀκαθαρσία ἐστὶ· ἀσχημοσύνην τοῦ ἀδελ-
22 φοῦ αὐτοῦ ἀπεκάλυψεν, ἄτεκνοι θανοῦ(ν)σιν. *καὶ φυλάξεσθε
τὰ προστάγματά μου, καὶ πάντα τὰ κρίματά μου, καὶ
ποιήσετε αὐτά, καὶ οὐ μὴ προσθχθίσῃ ὑμῖν ἡ γῆ, εἰς ἣν ἐγὼ
23 εἰσάγω ὑμᾶς ἐκεῖ κατοικεῖν ἐπ' αὐτῆς. *καὶ οὐχὶ πορεύσε-
σθε ἐν τοῖς νομίμοις τῶν ἐθνῶν, οὓς ἐξαποστελῶ ἀφ' ὑμῶν, ὅτι
24 ταῦτα πάντα ἐποίησαν, καὶ ἐβδελυξάμην αὐτούς. *καὶ εἶπα
ὑμῖν, ὑμεῖς κληρονομήσετε τὴν γῆν αὐτῶν· καὶ ἐγὼ δώσω ὑ-
μῖν αὐτὴν ἐν κτήσει, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι· ἐγὼ κύ-
ριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὃς διώρισα ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν.
25 *καὶ ἀφορίσατε ἑαυτοὺς ἀναμέσον τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν καὶ ἀ-
καθάρτων, καὶ ἀναμέσον τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν καὶ τῶν ἀκα
θάρτων· καὶ βδελύξετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν τοῖς κτήνεσι,
καὶ ἐν τοῖς πετεινοῖς, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἑρπετοῖς τῆς γῆς, ἃ ἀφό-
26 ρισα ὑμῖν ἐν ἀκαθαρσίᾳ. *καὶ ἔσεσθέ μοι ἅγιοι, ὅτι ἅγιος
ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἀφορίσας ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν
27 ἐθνῶν, εἶναί μοι. *καὶ ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὃς ἂν γένηται αὐτῶν
ἐγγαστρίμυθος ἢ ἐπαοιδός, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφό-
τεροι, λίθοις λιθοβολήσετε αὐτούς, ἔνοχοί εἰσι.

κα'.

1 *Καὶ εἶπεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· εἶπον τοῖς ἱερεῦ-
σιν υἱοῖς ἀαρὼν, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐμιαν-
θήσ(ν)εται ἐν τῷ ἔθνει αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[16] Et mulier quæ acceſſerit ad omne iumentum vt ſuccumbat ei, occides mulierem, iumentum quoq; occiſione occidatur, rei occiſionis ſunt. [17] Et vir qui acceperit ſororem ſuam filiam patris ſui aut filiam matris ſuæ, & viderit turpitudinem eius, illa quoque conſpexerit turpitudinem illius, ignominia eſt, & exterminabuntur coram oculis filiorum populi ſui. turpitudinem ſororis ſuæ diſcooperuit, iniquitatem ſuam ſuſcipiet. [18] Vir aũt qui coierit cum muliere immunda, & diſcooperuit turpitudinem eius, ignominiam eius reuelauit, ipſa quoque diſcooperuit immunditiam ſanguinis ſui, & exterminabuntur ambo de medio populi ſui. [19] Turpitudinem ſororis matris tuæ & ſororis patris tui non diſcooperies, quoniam cognatam ſuã diſcooperuit, peccatũ ſuum ſuſcipient. [20] Vir aũt qui coierit cum vxore patrui ſui, turpitudinem patrui ſui diſcooperuit: iniquitatem ſuam ſuſcipient, abſq; liberis morientur. [21] Vir autem qui acceperit vxorem fratris ſui, quaſi menſtruata eſt, turpitudinem fratris ſui diſcooperuit; abſq; filijs erunt. [22] Cuſtodietiſque omnia legitima mea, & omnia iudicia mea, & facietis ea, vt non eijciat vos terra ad quam ego introduco vos vt habitetis in ea. [23] Et non ambuletis in legitimis populorum, quos ego tranſmigrare faciam ante vos. Quia omnia hæc fecerunt, & abominatum eſt eos verbum meum. [24] Vobis autem dixi, Vos poſſidebitis terram eorum, & ego dabo eam vobis vt poſſideatis eam, terram fluentem lacte & melle: Ego Dominus Deus veſter, qui ſeparaui vos de populis. [25] Et ſeparabitis inter animale mundum & immundum, & inter auem immundam & mundam, & non contaminabitis animas veſtras in animalibus & in auibus, & in omni quod reptat in terra, quæ ſeparaui vt eſſent vobis immunda. [26] Eritisque coram me ſancti, quia ſanctus ego Dominus; & ſeparaui vos de populis vt ſeruiatis coram me. [27] Vir autem aut mulier in quibus fuerint phytones vel diuinationes, occiſione occidentur, lapidibus obruent eos, rei mortis ſunt.

CAP. XXI.

DIxitque Dominus ad Moyſen, Loquere ad ſacerdotes filios Aaron, dicesq; eis, Nullus contaminetur ſuper mortuum in populo ſuo.

2 * כִּי אִם־לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וּלְבְנוֹ
3 וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו׃ * וְלַאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו
4 אֲשֶׁר לֹא־הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטַּמָּא׃ * לֹא יִטַּמָּא בַּעַל
5 בְּעַמָּיו לְהֵחַלּוֹ׃ * לֹא־יִקְרְחָה קָרְחָה בְּרֹאשָׁם וּפְאַת
6 זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ וּבִבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שָׂרָטֶת׃ * קְדֹשִׁים
יִהְיוּ לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא יְחַלְּלוּ שֵׁם אֱלֹהֵיהֶם כִּי אֶת־אִשֵּׁי
יְהוָה לֶחֶם אֱלֹהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבִם וְהָיוּ קֹדֶשׁ׃
7 * אִשָּׁה זְנָה וְחַלָּלָה לֹא יִקָּחוּ וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ
8 לֹא יִקָּחוּ כִּי־קָדֹשׁ הוּא לֵאלֹהָיו׃ * וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי אֶת־
לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ הוּא מַקְרִיב קָדֹשׁ יִהְיֶה־לָּךְ כִּי קָדוֹשׁ
9 אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם׃ * וּבַת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תָחֵל לִזְנוֹת
10 אֶת־אָבִיהָ הִיא מְחַלֶּלֶת בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃ * וְהַכֹּהֵן
הַגָּדוֹל מֵאֲחָיו אֲשֶׁר־יוּצַק עַל־רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
וּמִלֵּא אֶת־יָדוֹ לִלְבֹּשׁ אֶת־הַבְּגָדִים אֶת־רֹאשׁוֹ לֹא
11 יִפְרָע וּבְגָדָיו לֹא יִפְרֹם׃ * וְעַל כָּל־נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא
12 לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא׃ * וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא
וְלֹא יְחַלֵּל אֶת מִקְדַּשׁ אֱלֹהָיו כִּי נֵזֶר שֶׁמֶן מִשְׁחַת
13 אֱלֹהָיו עָלָיו אֲנִי יְהוָה׃ * וְהוּא אִשָּׁה בִּבְתוּלֶיהָ יִקָּח׃
14 * אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְחַלָּלָה זֹנָה אֶת־אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי
15 אִם־בְּתוּלָה מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה׃ * וְלֹא־יְחַלֵּל זַרְעוֹ
16 בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשׁוֹ׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה
17 אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אִישׁ
מִזַּרְעֲךָ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר יִהְיֶה־בּוֹ מוּם לֹא יִקְרַב
18 לְהַקְרִיב לֶחֶם אֱלֹהָיו׃ * כִּי כָל־אִישׁ אֲשֶׁר־בּוֹ מוּם
לֹא יִקְרָב אִישׁ עִוֵּר אוֹ פִסֵּחַ אוֹ חָרֻם אוֹ שָׂרוּעַ׃
19 * אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה בּוֹ שֶׁבֶר רָגֶל אוֹ שֶׁבֶר יָד׃ * אוֹ
20 גִבֵּן אוֹ־דַק אוֹ תְבַלֻּל בְּעֵינוֹ אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת אוֹ
21 מְרוֹחַ אָשֶׁךְ׃ * כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־בּוֹ מוּם מִזֶּרַע אַהֲרֹן
הַכֹּהֵן לֹא יִגַּשׁ לְהַקְרִיב אֶת־אִשֵּׁי יְהוָה מוּם בּוֹ אֶת
לֶחֶם אֱלֹהָיו לֹא יִגַּשׁ לְהַקְרִיב׃

2 *Nisi tantũ in cõsanguineis ac propinquis, id est, supra patrẽ & matrem & filium & filiã,
3 fratrem quoque, * Et sororem virginem quæ
4 non est nupta viro. * Sed nec in principe
5 populi sui contaminabitur. * Nec radent caput nec barbam, neque in carnibus suis fa-
6 cient incisuras. * Sancti erunt Deo suo, & non polluent nomen eius. Incẽsum enim Do
mini & panes Dei sui offerunt, & ideo sancti
7 erunt. *Scortum & vile prostibulum nõ du cet vxorem, nec eam quæ repudiata est à ma-
rito, quia consecratus est Deo suo.
8 *Et panes propositionis offert. Sit ergo san-ctus, quia & ego sanctus sum Dominus qui
9 sanctifico vos. *Sacerdotis filia si deprehen sa fuerit in stupro, & violauerit nomen patris
sui, flammis exuretur.
10 * Pontifex, id est, sacerdos maximus inter fratres super cuius caput fusum est vnctionis
oleum, & cuius manus in sacerdotio conse-cratæ sunt, vestitúsque est sanctis vestibus, ca-
put suum non discooperiet, vestimenta non
11 scindet. *Et ad omnem mortuum non in-
C gredietur omnino. Super patre quoque suo
12 & matre nõ cõtaminabitur. *Nec egredietur de sanctis ne polluat sanctuarium Dei: quia
oleũ sanctæ vnctionis Dei sui super eum est:
13 Ego Dñs. *Virginem ducet vxorem.
14 *Viduam autem & repudiatam & sordi-dam atque meretricem non accipiet, sed puel-
15 lam de populo suo. * Ne cõmisceat stirpem generis sui vulgo gentis suæ, quia ego Domi-
16 nus qui sanctifico eum. *Locutúsq; est Dñs
17 ad Moysen, dicens: *Loquere ad Aaron, Ho mo de semine tuo per familias qui habuerit
maculam, non offeret panes Deo suo, nec ac-
18 cedet ad ministerium eius. * Si cæcus fuerit, D si claudus, si vel paruo vel grandi vel torto na
19 so: *Si fracto pede, si manu. *Si gibbus, si
20 lippus, si albuginem habẽs in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel her-
21 niosus. * Omnis qui habuerit maculã de se-mine Aaron sacerdotis, non accedet offerre
hostias Domino.

Ezc.44.d

תרגום אונקלוס

2 אֶלָּהֵן לְקָרִיבֵיהּ דְּקָרִיב לֵיהּ לְאִמֵּיהּ לְאָבוּהִי וְלִבְרֵיהּ וּלְבְרַתֵּיהּ וּלְאַחוּהִי׃ 3 וְלַאֲחָתֵיהּ בְּתוּלְתָּא דְּקָרִיבָא לֵיהּ דְּלָא הֲוָת לְגֻבַר לָהּ יִסְתָּאַב׃
4 לָא יִסְתָּאַב רַבָּא בְּעַמֵּיהּ לְאַחֲלוּתֵיהּ׃ 5 לָא יְמָרְטוּן מָרַט בְּרִישְׁהוֹן וּפָאַתָּא דְּדִיקְנְהוֹן לָא יְגַלְּחוּן וּבִבְשַׂרְהוֹן לָא יְחַבְּלוּן חֲבוּל׃ 6 קַדִּישִׁין
יְהוֹן קֳדָם אֱלָהֲהוֹן וְלָא יְחַלְּלוּן שְׁמָא דֵּאֱלָהֲהוֹן אֲרֵי יָת קוּרְבְּנַיָּא דַייָ קוּרְבַּן אֱלָהֲהוֹן אִינוּן מְקָרְבִין וִיהוֹן קַדִּישִׁין׃ 7 אִיתְּתָא מְטַעְיָא וּמְחָלָא לָא
יִסְבּוּן וְאִיתְּתָא דְּמְתָרְכָא מִבַּעְלָהּ לָא יִסְבּוּן אֲרֵי קַדִּישׁ הוּא קֳדָם אֱלָהָךְ הוּא מְקָרֵב קַדִּישׁ יְהֵי לָךְ אֲרֵי
קַדִּישׁ אֲנָא יְיָ מְקַדִּשְׁכוֹן׃ 9 וּבַת גְּבַר כָּהֵן אֲרֵי תְּחֵיל לְמִטְעֵי מְקַדּוּשַׁת אֲבוּהָא הִיא מְחַיְּלָא בְּנוּרָא תְּתוֹקַד׃ 10 וְכָהֲנָא דְּיִתְרַבֵּא מֵאַחוֹהִי
דְּיִתְרַק עַל רֵישֵׁיהּ מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא וְדִיקְרֵיב יָת קוּרְבְּנַיָּא לְמִלְבַּשׁ יָת לְבוּשַׁיָּא וּלְבוּשׁוֹהִי לָא יְבַזַּע׃ 11 וְעַל כָּל נַפְשַׁת
מַיְתָא לָא יֵעוֹל לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ לָא יְסְתָּאַב׃ 12 וּמִן מַקְדְּשָׁא לָא יִפּוֹק וְלָא יְחֵל יָת מַקְדְּשָׁא דֵּאֱלָהֵיהּ אֲרֵי כְלִיל מְשַׁח רְבוּת אֱלָהֵיהּ עֲלוֹהִי אֲנָא יְיָ׃
13 וְהוּא אִיתְּתָא בִּבְתוּלָתָא יִסַּב׃ 14 אַרְמְלָא וּמְתָרְכָא וַחֲלִילָא מְטַעְיָא יָת אִילֵּין לָא יִסַּב אֱלָהֵן בְּתוּלְתָּא מֵעַמֵּיהּ יִסַּב אִיתְּתָא׃ 15 וְלָא יְחֵיל
זַרְעֵיהּ בְּעַמֵּיהּ אֲרֵי אֲנָא יְיָ מְקַדְּשֵׁיהּ׃ 16 וּמַלֵּיל יְהוָה עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 17 מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן לְמֵימָר גְּבַר מִבְּנָךְ לְדָרֵיהוֹן דְּיֵהֵי בֵּיהּ מוּמָא לָא
יְקָרֵב לְקָרָבָא קוּרְבַּן אֱלָהֵיהּ׃ 18 אֲרֵי כָּל גְּבַר דְּבֵיהּ מוּמָא לָא יְקָרֵב גְּבַר עַוֵּיר אוֹ חָגֵיר אוֹ חֲרִים אוֹ שְׁרֵיעַ׃ 19 אוֹ גְּבַר דְּיֵהֵי בֵּיהּ תְּבַר רַגְלָא
אוֹ תְּבַר יְדָא׃ 20 אוֹ גִּבֵּין אוֹ דּוּקָא אוֹ חִילֵּיז בְּעֵינֵיהּ אוֹ גַּרְבָּן אוֹ חֲזָזָן אוֹ מְרִיס פַּחֲדִין׃ 21 כָּל גְּבַר דְּבֵיהּ מוּמָא מִזַּרְעָא דְּאַהֲרֹן כַּהֲנָא לָא יְקָרֵב
לְקָרָבָא יָת קָרְבְּנַיָּא דַייָ קוּרְבַּן אֱלָהֵיהּ לָא יְקָרֵב לְקָרָבָא׃

*Sed in propinquo proximè ipſos ſuper patre & ſuper matre ſua, & ſuper filijs, & ſuper filiabus, et ſuper fratre. *Et ſuper ſorore ſua virgine quæ proxima eſt illi quæ nõ collocata viro: *ſuper his nõ cõtaminabitur repentè in populo ſuo in prophanationem eius, & caluitium nõ rademini caput ſuper mortuo.

*Et ſuperficiem barbæ non radent, & ſuper carnes ſuas non incidẽt inciſiones. *Sancti erunt Deo ſuo, & non prophanabunt nomen Dei ſui, & enim ſacrificia Domini dona Deo ſuo, ipſi offerent, & erunt ſancti. *Mulierẽ meretricẽ et prophanã non accipient, & mulierẽ repudiatã à viro ſuo non accipient, quoniã ſanctus eſt Domino Deo ſuo. *Et ſanctificabis eũ. & enim dona Dñi Dei veſtri hic offeret; ſanctus erit, ſanctus ego Dñs ſanctificans eos.

*Et filia hominis ſacerdotis ſi prophanata fuerit vt fornicetur nomen patris ſui ipſa prophanat, in igne cõburetur. *Et ſacerdos magnus de fratribus ſuis infuſo ſuper caput ſuum oleo vnctionis & conſecrato manus ſuas vt induat ſancta, caput non cidara nudabit, & veſtes ſuas non ſcindet. *Et ſuper omni anima mortua nõ ingredietur: ſuper patre ſuo & ſuper matre ſua non polluetur. *Et ex ſanctis non egredietur, & non prophanabit ſanctificatum Dei ſui, quoniã ſanctum oleum vnctũ Dei ſui ſuper eo: Ego Dominus. *Hic mulierẽ virginẽ de genere ſuo accipiet. *Viduam autẽ et repudiatam & pollutam & meretricẽ, has non accipiet, ſed virginem de genere ſuo accipiet vxorem. *Et non polluet ſemen ſuum in populo ſuo: Ego Dominus ſanctificans ipſum. *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs:

*Loquere Aaron, dicens: Homo de genere tuo in generationes veſtras, cui fuerit in ipſo macula, non accedet offerre dona Dei ſui. *Omnis homo cui fuerit in ipſo macula, non accedet homo cæcus, vel claudus, vel mancus, vel aure truncatus. *Vel homo cui fuerit in ipſo fractio manus, vel fractio pedis.

*Vel gibboſus, vel lippus oculos, vel depalpebratus oculos, vel homo cui fuerit in ipſo ſcabies agreſtis, vel impetigo, vel vnius teſticuli. *Omnis homo cui eſt in ipſo macula de ſemine Aaron ſacerdotis, non appropinquabit vt offerat ſacrificia Domino; quoniam macula in ipſo, dona Dei ſui non accedet vt offerat.

2 *ἀλλ' ἢ ἐν τῷ οἰκείῳ τῷ ἐγγίσα αὐτῶν ἐπὶ παλαιὰ ἐπὶ μηλαὶ
3 αὐτοῦ, ἐπὶ υἱοῖς, ἐπὶ θυγατράσι, καὶ ἐπ' ἀδελφῷ. *ἐπ' ἀ-
δελφῇ αὐτοῦ παρθένῳ τῇ ἐγγιζούσῃ αὐτῷ τῇ μὴ ἀνδρευομένῃ δὼ
4 δρί. *ἐπὶ τούτοις οὐ μιανθήσεται ἐξάπινα ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ εἰς
βεβήλωσιν αὐτοῦ. ἐπὶ φαλάκρωμα οὐ ξυρηθήσεται τὴν κεφαλὴν
5 ἐπὶ νεκρῷ. *ἐπὶ τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος οὐ ξυρήσονται, ἐπὶ τὰς σάρ
6 κας αὐτῶν οὐ κατατεμοῦσιν ἐντομίδας. *ἅγιοι ἔσονται τῷ θεῷ
αὐτῶν, καὶ οὐ βεβηλώσουσιν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ αὐτῶν· τὰς γὰρ θυσίας
κυρίου δῶρα τῷ θεῷ αὐτῶν, αὐτοὶ προσφέρουσι, καὶ ἔσονται ἅγιοι.
7 *γυναῖκα πόρνην καὶ βεβηλωμένην οὐ λήψονται, καὶ γυναῖκα
ἐκβεβλημένην ἀπὸ ἀνδρὸς αὐτῆς οὐ λήψονται, ὅτι ἅγιός ἐστι τῷ
8 κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτοῦ. *καὶ ἁγιάσεις αὐτόν· τὰ γὰρ δῶρα κυρίου τοῦ
θεοῦ ὑμῶν αὐτὸς προσφέρει, ἅγιος ἔσται· ἅγιος ἐγὼ κύριος ὁ ἁ-
9 γιάζων αὐτούς. *καὶ θυγατὴρ ἀνδρὸς ἱερέως ἐὰν βεβηλωθῇ καὶ
ἐκπορνεύσασα τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτῆς αὐτὴ βεβηλοῖ, ἐπὶ πυρὸς
10 κατακαυθήσεται. καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ
ἐπικεχυμένου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐλαίου καὶ χείσματος
καὶ τετελεσμένου τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐνδύσασθαι τὰ ἅγια, τὴν κε-
11 φαλὴν οὐκ ἀποκιδαρώσει, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ οὐ διαρρήξει. *καὶ
ἐπὶ πάσῃ ψυχῇ τετελευτηκυίᾳ οὐκ εἰσελεύσεται· ἐπὶ πατρὶ
12 αὐτοῦ καὶ ἐπὶ μητρὶ αὐτοῦ μιανθήσεται. *καὶ ἐκ τῶν ἁγίων οὐκ
ἐξελεύσεται, καὶ βεβηλώσει τὸ ἡγιασμένον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, ὅτι τὸ
13 ἅγιον ἔλαιον τὸ χρισὸν τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ· ἐγὼ κύριος. *ὃς
14 γυναῖκα παρθένον ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ λήψεται. *χήραν ἢ καὶ
ἐκβεβλημένην καὶ βεβηλωμένην καὶ πόρνην, ταύτας οὐ λήψεται,
15 ἀλλ' ἢ παρθένον ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ λήψεται γυναῖκα. *καὶ οὐ βε
βηλώσει τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ· ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιά-
16 ζων αὐτόν. *καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· *εἶπον
17 ἀαρών, λέγων, ἄνθρωπος ἐκ τοῦ γένους σου εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν,
ὅτι ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος, οὐ προσελεύσεται προσφέρειν τὰ δῶ-
18 ρα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. *πᾶς ἄνθρωπος ᾧ ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος, οὐ προσ-
ελεύσεται· ἄνθρωπος τυφλός, ἢ χωλός, ἢ κολοβόχειρ, ἢ ὠτό-
19 τμητος· *ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ σκώτεμμα χειρός, ἢ
20 σκώτεμμα ποδός. *ἢ κυρτός, ἢ ἔφηλος ὃς ἔχει ὀφθαλμούς,
ἢ πίλλος ὃς ὀφθαλμούς, ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ ψώ-
21 ρα ἀγρία, ἢ λιχήν, ἢ μονόρχις. *πᾶς ἄνθρωπος ᾧ ἔστιν ἐν αὐτῷ
μώμῳ ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, οὐκ ἐγγιεῖ τοῦ
προσενεγκεῖν τὰς θυσίας κυρίῳ, ὅτι μώμῳ ἐν αὐτῷ, τὰ δῶ-
ρα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ οὐ προσελεύσεται προσενεγκεῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Niſi pro conſanguineis ſuis qui propinqui ſunt ei. Pro matre ſua & pro patre ſuo, & pro filio ſuo, & pro filia ſua, & pro fratre ſuo. [3] Et pro ſorore ſua virgine quæ propinqua eſt ei quæ non eſt nupta viro, pro his contaminabitur. [4] Non contaminetur princeps in populo ſuo, vt non prophanet ſe. [5] Non depilabunt capita ſua, & comam barbæ ſuæ non tondebũt, & in carne ſua non incidant inciſionem. [6] Sancti erunt in conſpectu Dei ſui. & non violabunt nomen Dei ſui, quia oblationes Domini Dei ſui ipſi offerunt, eruntq; ſancti. [7] Mulierem meretricem & violatam non accipient in vxorem, & mulierem quæ repulſa eſt à viro ſuo non accipient, quoniam ſanctus eſt coram Deo ſuo. [8] Sanctificabisque eum, quia oblationem Dei tui ipſe offert: ſanctus erit tibi, quia ſanctus ſum ego Dominus qui ſanctifico vos. [9] Filia autem viri ſacerdotis quæ violata fuerit fornicatione, ſanctificationem patris ſui ipſa violauit, igni comburetur. [10] Sacerdos autem maximus qui vnctus eſt de fratribus ſuis, ſuper cuius caput effuſum eſt oleũ vnctionis, & cuius oblatio oblata eſt vt induatur veſtimentis, in capite ſuo non nutriat comã, & veſtimenta ſua non ſcindat. [11] Et ſuper omnem animam mortui non ingrediatur, pro patre ſuo & pro matre ſua non contaminetur. [12] Et de ſanctuario non egrediatur, neque prophanet ſanctuarium Dei ſui, quia corona olei vnctionis Dei ſui eſt ſuper eum, Ego Dominus. [13] Ipſe autẽ vxorem virginem accipiet: [14] Viduam autem & repudiatam & prophanatam meretricem non accipiet, niſi virginẽ de populo ſuo accipiet vxorem. [15] Et non prophanabit ſemen ſuum in populo ſuo, quia ego Dominus ſanctifico eum. [16] Locutusque eſt Dominus cum Moyſe dicens: [17] Loquere cum Aaron, dicens, Vir de filijs tuis in generationibus ſuis in quo fuerit macula, non accedet vt offerat oblationẽ Dei ſui. [18] Omnis enim vir in quo fuerit macula, non accedet, vir cæcus aut claudus, aut diminutus, aut ſuperfluus. [19] Aut vir in quo fuerit fractura pedis aut fractura manus.

[20] Aut gibbus, aut lippus, aut albuginem habens in oculo, aut ſcabiem habens vel impetiginem, aut habens contritos teſticulos. [21] Omnis vir de ſemine Aaron ſacerdotis in quo eſt macula, non accedat vt offerat oblationes Domini. macula enim eſt in eo, non accedat vt offerat.

22 * לֶחֶם אֱלֹהָיו מִקָּדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים וּמִן־הַקֳּדָשִׁים
23 יֹאכֵל׃ * אַךְ אֶל־הַפָּרֹכֶת לֹא יָבֹא וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא
יִגַּשׁ כִּי־מוּם בּוֹ וְלֹא יְחַלֵּל אֶת־מִקְדָּשַׁי כִּי אֲנִי יְהוָה׃
24 מְקַדְּשָׁם׃ * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְאֶל־
כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

כב

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְיִנָּזְרוּ מִקָּדְשֵׁי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר הֵם מַקְדִּשִׁים
3 לִי אֲנִי יְהוָה׃ * אֱמֹר אֲלֵהֶם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־
יִקְרַב מִכָּל־זַרְעֲכֶם אֶל־הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ
4 הַהִוא מִלְּפָנַי אֲנִי יְהוָה׃ * אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן
וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהָר
וְהַנֹּגֵעַ בְּכָל־טְמֵא־נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר־תֵּצֵא מִמֶּנּוּ
5 שִׁכְבַת־זָרַע׃ * אוֹ־אִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל־שֶׁרֶץ אֲשֶׁר
יִטְמָא־לוֹ אוֹ בְאָדָם אֲשֶׁר יִטְמָא־לוֹ לְכֹל טֻמְאָתוֹ׃
6 * נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע־בּוֹ וְטָמְאָה עַד־הָעֶרֶב וְלֹא יֹאכַל
7 מִן־הַקֳּדָשִׁים כִּי אִם־רָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם׃ * וּבָא
הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהֵר וְאַחַר יֹאכַל מִן־הַקֳּדָשִׁים כִּי לַחְמוֹ
8 הוּא׃ * נְבֵלָה וּטְרֵפָה לֹא יֹאכַל לְטָמְאָה־בָהּ אֲנִי
9 יְהוָה׃ * וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא־יִשְׂאוּ עָלָיו
10 חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם׃ * וְכָל־
זָר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשָׁב כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ׃
11 * וְכֹהֵן כִּי־יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיַן כַּסְפּוֹ הוּא יֹאכַל בּוֹ וְיִלִיד
12 בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ בְלַחְמוֹ׃ * וּבַת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ
13 זָר הִוא בִּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים לֹא תֹאכֵל׃ * וּבַת־כֹּהֵן
כִּי תִהְיֶה אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ וְשָׁבָה
אֶל־בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכֵל וְכָל־זָר
לֹא־יֹאכַל בּוֹ׃

22 *Nec panes Deo ſuo veſcetur tamen pani-
23 bus qui offerũtur in ſanctuario; *Ita dum-
taxat vt intra velum non ingrediatur: nec ac-
cedet ad altare qui maculam habet, & conta-
minare non debet ſanctuarium meum: Ego
24 Dñs qui ſanctifico eos. *Locutus eſt ergo
Moyſes ad Aaron & ad filios eius & ad omné
Iſrael cuncta quæ ſibi fuerant imperata.

CAP. XXII.

1 LOcutus quoq; eſt Dñs ad Moyſen dicens:
A *Loquere ad Aarõ & ad filios eius, vt ca
2 ueant ab his q̃ conſecrata ſunt filiorũ Iſrael, &
non contaminẽt nomẽ ſanctificatorum mihi
3 quæ ipſi offerunt: Ego Dñs. *Dic ad eos &
ad poſteros eorum: Omnis homo qui acceſſe-
rit de ſtirpe veſtra ad ea quæ cõſecrata ſunt &
quæ obtulerunt filij Iſrael Dño in quo eſt im-
munditia, peribit coram Dño: Ego ſum Dñs.
4 *Homo de ſemine Aaron qui fuerit lepro-
ſus aut patiens fluxũ ſeminis, non veſcetur de
his quæ ſanctificata ſunt mihi, donec ſanetur.
Qui tetigerit immundũ ſuper mortuo, & ex
5 quo egreditur ſemen quaſi coitus. *Et qui
tãgit reptile & quodlibet immundũ, cuius ta-
6 ctus eſt ſordidus: *Immũdus erit vſq; ad ve-
ſperũ, & non veſcetur de his quæ ſanctificata
7 ſunt, ſed cùm lauerit carnẽ ſuã aqua; *Et oc-
cubuerit Sol, tũc mũdatus veſcetur de ſancti-
8 ficatis, quia cibus illius eſt. *Morticinium &
B captũ à beſtia non comedẽt, nec polluẽtur in
9 eis: Ego ſum Dñs. *Cuſtodiãt præcepta mea Exo. 12. d. Exe. 44 f
vt non ſubiaceant peccato, & moriãtur in ſan
ctuario cùm polluerint illud: Ego Dñs qui
10 ſanctifico eos. *Omnis alienigena nõ come-
det de ſanctificatis. Inquilinus ſacerdotis &
11 mercenarius nõ veſcentur ex eis. *Quẽ autẽ
ſacerdos emerit, & qui vernaculus dom⁹ eius
12 fuerit, hi comedẽt ex eis. *Si filia ſacerdotis
cuilibet ex populo nupta fuerit, de his q̃ ſan-
13 ctificata ſunt & de primitiis nõ veſcetur. *Sin
aũt vidua vel repudiata & abſq; liberis reuer-
ſa fuerit ad domũ patris ſui, ſicut puella con-
ſueuerat, aletur cibis patris ſui. Omnis alenige
na comedendi ex eis non habet poteſtatem.

תרגום אונקלוס

22 קוּרְבַּן אֱלָהֵיהּ מִקֻּדְשֵׁי קוּדְשַׁיָּא וּמִן קוּדְשַׁיָּא יֵיכוֹל׃ 23 בְּרַם לְפָרוֹכְתָא לָא יֵיעוֹל וּלְמַדְבְּחָא לָא יִקְרַב אֲרֵי מוּמָא בֵּיהּ וְלָא יְחַיֵּל יָת מַקְדְּשַׁי
אֲרֵי אֲנָא יְיָ מְקַדְּשְׁהוֹן׃ 24 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי וְעִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

כב

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי וְיִפְרְשׁוּן מִקּוּדְשַׁיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא יְחַלְּלוּן יָת שְׁמָא
דְקוּדְשִׁי דְאִינּוּן מְקַדְּשִׁין קֳדָמַי אֲנָא יְיָ׃ 3 אֱמַר לְהוֹן לְדָרֵיכוֹן כָּל גְּבַר דְּיִקְרַב מִכָּל זַרְעֲכוֹן לְקוּדְשַׁיָּא דְיַקְדְּשׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם
יְיָ וְסוֹבְתֵיהּ עֲלוֹהִי וְיִשְׁתֵּצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מְקֳדָמַי אֲנָא יְיָ׃ 4 גְּבַר גְּבַר מִזַּרְעָא דְאַהֲרֹן וְהוּא סְגִיר אוֹ דַאִיב בְּקוּדְשַׁיָּא לָא
יֵיכוֹל עַד דְּיִדְכֵּי וְדִיקְרַב בְּכָל טְמֵא נַפְשָׁא אוֹ גְּבַר דְּתִפּוֹק מִנֵּיהּ שַׁכְבַת זַרְעָא׃ 5 אוֹ גְּבַר דְּיִקְרַב בְּכָל רֵיחָשָׁא דְיִסְתָּאַב לֵיהּ אוֹ
בֶּאֱנָשָׁא דְיִסְתָּאַב לֵיהּ לְכֹל סוֹבְתֵיהּ׃ 6 אֱנָשׁ דְּיִקְרַב בֵּיהּ וְיֵהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וְלָא יֵיכוֹל מִן קוּדְשַׁיָּא אֶלָּהֵין אַסְחֵי בִּשְׂרֵיהּ בְּמַיָּא׃
7 וּכְמֵיעַל שְׁמְשָׁא וְדָכֵי כֵּן יֵיכוֹל מִן קוּדְשַׁיָּא אֲרֵי לַחְמֵיהּ הוּא׃ 8 נְבִילָא וּתְכִירָא לָא יֵיכוֹל לְאִסְתָּאָבָא בֵּהּ אֲנָא יְיָ׃ 9 וְיִטְּרוּן יָת מַטְּרַת
מֵימְרִי וְלָא יְקַבְּלוּן עֲלוֹהִי חוֹבָא וְיִמוּתוּן בֵּיהּ אֲרֵי יְחַלּוּנֵיהּ אֲנָא יְיָ מְקַדְּשְׁהוֹן׃ 10 וְכָל חִלּוֹנִי לָא יֵיכוֹל קוּדְשָׁא תּוֹתָבָא דְכַהֲנָא
וַאֲגִירָא לָא יֵיכוֹל קוּדְשָׁא׃ 11 וְכָהֵן אֲרֵי יְקָנֵה נַפְשָׁ קִנְיַן כַּסְפֵּיהּ הוּא יֵיכוֹל בֵּיהּ וִילִידֵי בֵיתֵיהּ אִינּוּן יֵיכְלוּן בְּלַחְמֵיהּ׃ 12 וּבַת כָּהֵן אֲרֵי
תְּהֵא לְגֶבֶר חִלּוֹנִי הִיא בְּאַפְרָשׁוּת קוּדְשַׁיָּא לָא תֵיכוֹל׃ 13 וּבַת כָּהֵן אֲרֵי תְהֵי אַרְמְלָא וּמְסָרְבָא וּבַר לֵית לַהּ וְתָתוּב לְבֵית אֲבוּהָא
כְּרַבְיוּתָהָא מִלַּחְמָא דַּאֲבוּהָא תֵּיכוֹל וְכָל חִלּוֹנִי לָא יֵיכוֹל בֵּיהּ׃

*Sancta sanctorũ & à sanctis comedet. *Sed ad velum non accedet, & ad altare non appropinquabit, quoniam maculam habet, et non prophanabit sanctum Dei sui, quoniam ego Dñs sanctificans eos. *Et locutus est Moyses ad Aaron & filios eius, & ad omnes filios Israel.

CAP. XXII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: *Loquere Aaron & filijs eius, & caueant à sanctis filiorum Israel, et non prophanabunt nomen sanctum meum, quæcunque ipsi sanctificant mihi: Ego Dominus. *Dic ipsis, in generationes vestras omnis homo qui accesserit ab omni semine vestro ad sancta, quæcunque sanctificant filij Israel Domino, & immunditia eius in ipso, peribit anima illa à me: Ego Dominus. *Et homo de semine Aaron sacerdotis, & hic leprosus vel seminifluus, de sanctis non comedet, vsque quo mundetur; & qui tetigerit omnem immunditiam animæ, vel homo cui egressus fuerit ex ipso concubitus seminis.

*Vel quisquis tetigerit omne reptile immũdum, quod polluet ipsum, vel super hominem in quo polluet illum iuxta omnem immunditiam eius.

*Anima quæcunque tetigerit eum, immunda erit vsque ad vesperam: non comedet de sanctis, si non lauerit corpus suum aqua.

*Et occiderit Sol & mundus erit, & tunc comedet de sanctis, quoniam panis eius est:

*Morticinium & à fera captum non comedet, vt polluatur in ipso: Ego Dominus. *Et custodient meas custodias vt non accipiãt propter ea peccatum, et moriantur propter ea, si prophanabunt ea: Ego Dominus sanctificans eos. *Et omnis alienigena non comedet sancta, inquilinus sacerdotis, & mercenarius nõ comedet sancta. *Si autẽ sacerdos possederit animam emptã pecunia, ipse comedet panem eius & vernaculi eius, & ipsi comedẽt panem eius. *Et filia hominis sacerdotis si iuncta fuerit viro alienigenæ, ipsa de primitijs sanctorum non comedet. *Et filia sacerdotis si fuerit vidua vel repudiata, semen autem non fuerit illi, & reuertatur ad domum patris sui vt in iuuentute sua, de panibus patris sui comedet, & omnis alienigena non comedet ab illis.

22 *τὰ ἅγια τῶν ἁγίων (Ϛ ἀπὸ τῶν ἁγίων φάγε), *πλὴν
23 πρὸς τὸ καταπέτασμα οὐ προσελεύσε), (Ϛ πρὸς τὸ θυσιαστήριον οὐκ ἐγγιεῖ, ὅτι μῶμον ἔχει, καὶ οὐ βεβηλώσει τὸ ἅγιον τοῦ
24 θεοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. *καὶ ἐλάλησε
μωυσῆς πρὸς ἀαρὼν (Ϛ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, (Ϛ πρὸς πάντας τοὺς
υἱοὺς ἰσραήλ. κβ'.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· *εἶπον ἀαρὼν
2 καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ προσεχέτωσαν ἀπὸ τῶν ἁγίων τῶν υἱῶν
ἰσραήλ, καὶ οὐ βεβηλώσουσιν τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν μου, ὅσα αὐτοὶ
3 ἁγιάζουσίν μοι· ἐγὼ κύριος. *εἶπον αὐτοῖς, εἰς τὰς γενεὰς
ὑμῶν πᾶς ἄνθρωπ(Θ) ὃς ἂν προσέλθῃ ἀπὸ παντὸς τ(Θ) σπέρ-
ματ(Θ) ὑμῶν πρὸς τὰ ἅγια, ὅσα ἂν ἁγιάζουσιν (Ϙ) υἱοὶ ἰσ-
ραὴλ τῷ κυρίῳ, καὶ ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, ἐξολο-
θρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἀπ' ἐμοῦ· ἐγὼ κύριο(Θ).
4 *καὶ ἄνθρωπ(Θ) ἐκ τοῦ σπέρματος ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, καὶ
ἐὰν (Θ) λεπρὸς ἢ γονορρυής, τῶν ἁγίων οὐκ ἔδε), ἕως ἂν κα-
θαρισθῇ· καὶ ὁ ἁπτόμενος πάσης ἀκαθαρσίας ψυχῆς, ἢ ἀνὴ-
θρωπ(Θ) ᾧ ἂν ἐξέλθῃ ἐξ αὐτοῦ κοίτη σπέρματ(Θ).
5 *ἢ ὅστις ἂν ἅψῃ) παντὸς ἑρπετοῦ ἀκαθάρτου, ὃ μιανεῖ αὐ-
τόν, ἢ ἐπ' ἀνθρώπου ἐν ᾧ μιανεῖ αὐτὸν κ(Υ) πᾶσαν ἀκαθαρσίαν
6 αὐτοῦ· *ψυχὴ ἥτις ἂν ἅψῃ) αὐτοῦ, ἀκάθαρτ(Θ) ἔσαι ἕως
ἑσπέρας, οὐκ ἔδε) ἀπὸ τῶν ἁγίων, ἐὰν μὴ λούσῃ) τὸ σῶμα
7 αὐτοῦ ὕδατι. *καὶ δύῃ ὁ ἥλι(Θ) καὶ καθαρὸς ἔσαι, (Ϛ τότε
φάγε) ἀπὸ τῶν ἁγίων, ὅτι ἄρτ(Θ) αὐτοῦ ἐσίν.
8 *θνησιμαῖον καὶ θηριάλωτον οὐ φάγε), μιανθῆναι ἐν
αὐτῷ· ἐγὼ κύρι(Θ).
9 *καὶ φυλάξονταί μου τὰ φυλάγματα, ἵνα μὴ λάβωσι
δι' αὐτὰ ἁμαρτίαν, καὶ ἀποθάνωσιν δι' αὐτά, ἐὰν βεβηλώσου-
10 σιν αὐτά, ἐγὼ κύρι(Θ) ὁ ἁγιάζων αὐτούς. *(Ϛ πᾶς ἀλλογε-
νὴς οὐκ ἔδε) ἅγια, πάροικ(Θ) ἱερέως, (Ϛ μισθωτὸς οὐκ ἔδε)
11 ἅγια. *ἐὰν ᾖ ἱερεὺς κτήσ(η) ψυχὴν ἔγκτητον ἀργυρίου,
αὐτὸς φάγε) τὸν ἄρτον αὐτοῦ· καὶ ὁ οἰκογενεὶς αὐτοῦ, καὶ αὐτοὶ
φάγον) τὸν ἄρτον αὐτοῦ.
12 *(Ϛ θυγάτηρ ἀνθρώπου ἱερέως ἐὰν γένη) ἀνδρὶ ἀλλογενεῖ,
αὐτὴ τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἁγίων οὐ φάγε).
13 *καὶ θυγάτηρ ἱερέως ἐὰν γένηται χήρα ἢ ἐκβεβλημένη,
σπέρμα δὲ μὴ ᾖ αὐτῇ, (Ϛ ἐπανασρέψῃ ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν παλαι-
κὸν αὐτῆς κ(Υ) τὴν νεότητα αὐτῆς, ἀπὸ τῶν ἄρτων τ(Θ) πατρὸς αὐ-
τῆς φάγε)· καὶ πᾶς ἀλλογενὴς οὐ φάγε) ἀπ' αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[22] Oblationem Dei sui. De sanctificatis autem quæ offeruntur Deo suo vescetur de sanctis sanctorum. [23] Veruntamen intra velum non ingrediatur neque ad altare accedat, quia macula est in eo, nec violet sanctuaria mea, quia ego Dominus sanctifico eos. [24] Locutusque est Moyses cum Aaron & cum filijs eius & cum omnibus filijs Israel.

CAPVT XXII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [2] Loquere cum Aaron & cum filijs eius, vt separentur ab his quæ sanctificata sunt à filijs Israel quæ ipsi sanctificant in conspectu meo, & non violabunt nomẽ sanctum meum: Ego Dominus. [3] Dic eis: Omnis vir de omni semine vestro in generationibus vestris qui tetigerit ea quæ sanctificata sunt coram Domino à filijs Israel, & immunditia eius est in eo, peribit homo ille à conspectu meo: Ego Dominus. [4] Vir vir de semine Aaron qui fuerit leprosus, aut patiens fluxum seminis, non vescetur de his quæ sanctificata sunt, donec mundetur. & qui tetigerit omne immundum animæ, aut vir ex quo egreditur semen coitus. [5] Aut vir qui tetigerit omne reptile quo immundus fit, aut hominem quo immundus fit iuxta omnem immunditiam eius. [6] Homo qui tetigerit eum, erit immundus vsq; ad vesperam: & non comedet de sanctificatis, nisi lauerit carnem suam aquis. [7] Et cùm occubuerit sol & mundatus fuerit, comedet de his quæ sanctificata sunt, quoniam cibus illius est. [8] Morticinium autem & quod confractum est à bestia, non comedet, ne immundus fiat in eo: Ego Dominus.

[9] Custodientque custodiam verbi mei, vt non suscipiant pro eo peccatum, & moriantur in eo quando prophanauerint illud: Ego Dominus qui sanctifico eos. [10] Omnis autem extraneus non comedet id quod sanctificatum est, inquilinus sacerdotis & mercenarius eius non comedet illud quod sanctificatum est. [11] Sacerdos autem si emerit animam precio pecuniæ suæ, ipsa comedet ex eo. Vernaculi autem domus eius ipsi vescentur pane suo. [12] Filia autem sacerdotis si fuerit nupta viro alieno, ipsa non comedet de his quæ sanctificata & separata sunt. [13] Et filia sacerdotis si fuerit vidua vel repudiata, & filius non fuerit ei, & reuersa fuerit in domum patris sui, sicut erat in pueritia sua, de pane patris sui comedet. Omnis autem extraneus non comedet ex eo.

14 * וְאִישׁ כִּי־יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִׁיתוֹ עָלָיו
15 וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת־הַקֹּדֶשׁ׃ * וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת־קָדְשֵׁי
16 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר־יָרִימוּ לַיהוָה׃ * וְהִשִּׂיאוּ אוֹתָם
עֲוֹן אַשְׁמָה בְּאָכְלָם אֶת־קָדְשֵׁיהֶם כִּי אֲנִי יְהוָה
17 מְקַדְּשָׁם׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * דַּבֵּר
18 אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל־נִדְרֵיהֶם וּלְכָל־נִדְבוֹתָם
19 אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַיהוָה לְעֹלָה׃ * לִרְצֹנְכֶם תָּמִים זָכָר
20 בַּבָּקָר בַּכְּשָׂבִים וּבָעִזִּים׃ * כֹּל אֲשֶׁר־בּוֹ מוּם לֹא
21 תַקְרִיבוּ כִּי־לֹא לְרָצוֹן יִהְיֶה לָכֶם׃ * וְאִישׁ כִּי־יַקְרִיב
זֶבַח־שְׁלָמִים לַיהוָה לְפַלֵּא־נֶדֶר אוֹ לִנְדָבָה בַּבָּקָר אוֹ
בַצֹּאן תָּמִים יִהְיֶה לְרָצוֹן כָּל־מוּם לֹא יִהְיֶה־בּוֹ׃
22 * עִוֵּר אוֹ שָׁבוּר אוֹ־חָרוּץ אוֹ־יַבֶּלֶת אוֹ גָרָב אוֹ
יַלֶּפֶת לֹא־תַקְרִיבוּ אֵלֶּה לַיהוָה וְאִשֶּׁה לֹא־תִתְּנוּ מֵהֶם
23 עַל־הַמִּזְבֵּחַ לַיהוָה׃ * וְשׁוֹר וָשֶׂה שָׂרוּעַ וְקָלוּט
24 נְדָבָה תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ וּלְנֵדֶר לֹא יֵרָצֶה׃ * וּמָעוּךְ
וְכָתוּת וְנָתוּק וְכָרוּת לֹא תַקְרִיבוּ לַיהוָה וּבְאַרְצְכֶם
25 לֹא תַעֲשׂוּ׃ * וּמִיַּד בֶּן־נֵכָר לֹא תַקְרִיבוּ אֶת־לֶחֶם
אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־אֵלֶּה כִּי מָשְׁחָתָם בָּהֶם מוּם בָּם
26 לֹא יֵרָצוּ לָכֶם׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
27 לֵאמֹר׃ * שׁוֹר אוֹ־כֶשֶׂב אוֹ־עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה
שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה
28 לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיהוָה׃ * וְשׁוֹר אוֹ־שֶׂה אֹתוֹ וְאֶת־בְּנוֹ
29 לֹא תִשְׁחֲטוּ בְּיוֹם אֶחָד׃ * וְכִי־תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה
30 לַיהוָה לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחוּ׃ * בַּיּוֹם הַהוּא יֵאָכֵל לֹא־
31 תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר אֲנִי יְהוָה׃ * וּשְׁמַרְתֶּם מִצְוֹתַי
32 וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה׃ * וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת־
שֵׁם קָדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה
מְקַדִּשְׁכֶם׃

14 *Qui comederit de sanctificatis p ignorantiá, addet quintá parté cũ eo quod comedit et
15 dabit sacerdoti in sanctuariũ. *Nec cõtamina bũt sanctificata filiorũ Israel q̃ offerũtur Dño.
16 *Ne fortè sustineant iniquitaté delicti sui cũ sanctificata comederint: Ego Dñs qui sanctifi
17 co eos. *Locutúsq; est Dñs ad Moysen, di-
18 cens: *Loquere ad Aaron & filios eius, & ad omnes filios Israel, dicésq; ad eos, Homo de
C domo Israel, & de aduenis qui habitant apud vos, qui obtulerit oblationé suã, vel vota soluens vel spóte offerens, quicquid illud obtule
19 rit in holocaustũ Dñi, *Vt offeratur p vos, masculus immaculatus erit ex bobus & ouib⁹ &
20 ex capris. *Si maculã habuerit, non offeretis,
21 neq; erit acceptabile. *Homo qui obtulerit victimá pacificorũ Dño, vel vota soluens, vel sponte offerés tã de bobus q̃ de ouibus immaculatũ offeret, vt acceptabile sit. Omnis macu
22 la nõ erit in eo. *Si cæcũ fuerit, si fractũ, si cicatricé habẽs, si papulas aut scabiẽ, aut impetiginẽ, non offeretis ea Dño, nec adolebitis ex
23 eis super altare Dñi. *Bouẽ & ouẽ aure & cau
D da amputatis volũtariè offerre potest. votum
24 aũt ex his solui nõ potest. *Omne animal q̃d vel cõtritis vel tunsis vel sectis, ablatísq; testiculis est, non offeretis Dño, & in terra vestra
25 hoc omnino ne faciatis. *De manu alienigenæ nõ offeretis panes Deo vestro, & quicquid aliud dare voluerit quia corrupta & maculata
26 sunt omnia, nõ suscipietis ea. *Locutúsq; est
27 Dñs ad Moysen, dicens: *Bos, ouis, & capra cùm genita fuerint, septem diebus erunt sub vbere matris suæ; die autẽ octauo & deinceps
28 offerri poterunt Dño. *Siue illa bos siue ouis non immolabũtur vna die cum fœtibus suis.
29 *Si immolaueritis hostiam pro gratiarum actione Domino, vt possit esse placabilis:
30 *Eodem die comedetis eam. Nõ remanebit quicquam in mane alterius diei: Ego Dñs.
31 *Custodite mandata mea & facite ea: Ego
32 Dominus. *Ne polluatis nomen meum sanctum, vt sanctificer in medio filiorũ Israel: Ego Dominus qui sanctifico vos.

תרגום אונקלוס

14 וּגְבַר אֲרֵי יֵיכוֹל קֻדְשָׁא בְּשָׁלוּ וְיוֹסֵף הֻמְשֵׁיהּ עֲלוֹהִי וְיִתֵּן לְכָהֲנָא יַת קֻדְשָׁא׃ 15 וְלָא יַחֲלוֹן יַת קוּדְשַׁיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַת דְּיַפְרְשׁוּן קֳדָם יְיָ׃
16 וְיַקְבִּלוּן עֲלֵיהוֹן עָוֹיָן וְחוֹבִין בְּמֵיכְלֵיהוֹן בְּסוֹאֲבָא יַת קוּדְשֵׁיהוֹן אֲרֵי אֲנָא יְיָ מְקַדְּשֵׁהוֹן׃ 17 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 18 מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן
וְעִם בְּנוֹהִי וְעִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרַיָּא בְּיִשְׂרָאֵל דְּיַקְרֵיב קָרְבָּנֵיהּ לְכָל נִדְרֵיהוֹן וּלְכָל נִדְבָתְהוֹן דְּיַקְרְבוּן קֳדָם
יְיָ לְעֲלָתָא׃ 19 לְרַעֲוָא לְכוֹן שְׁלִים דְּכַר בְּתוֹרֵי בְּאִמְּרַיָּא וּבְעִיזַיָּא׃ 20 כֹּל דִּבְיֵהּ מוּמָא לָא תַקְרִבוּן אֲרֵי לָא לְרַעֲוָא יְהֵי לְכוֹן׃
21 וּגְבַר אֲרֵי יְקָרֵיב נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא קֳדָם יְיָ לְפָרָשָׁא נִדְרָא אוֹ לִנְדָבְתָא בְּתוֹרֵי אוֹ בְעָנָא שְׁלִים יְהֵי לְרַעֲוָא כָּל מוּמָא לָא יְהֵי בֵּיהּ׃ 22 עַוֵּר אוֹ חָבִיר
אוֹ פָסִיק אוֹ יַבְלָן אוֹ גַרְבָּן אוֹ חָזֵן לָא תְקָרְבוּן אִילֵּין קֳדָם יְיָ וְקָרְבָּנָא לָא תִתְּנוּן מִנְּהוֹן עַל מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ׃ 23 וְחוֹר וְאִמַּר יְהֵיר
וְחַסִּיר נִדְבְתָא תַּעֲבֵיד יָתֵיהּ וּלְנִדְרָא לָא יִתְרְעֵי׃ 24 וְדִמְרִיס וְדִרְסִיס וְדִשְׁלִיף וְדִגְזִיר לָא תְקָרְבוּן קֳדָם יְיָ וּבְאַרְעֲכוֹן לָא תַעְבְּדוּן׃
25 וּמִיַּד בַּר עַמְמִין לָא תְקָרְבוּן יַת קוּרְבַּן אֱלָהֲכוֹן מִכָּל אִלֵּין אֲרֵי חַבּוּלְהוֹן בְּהוֹן מוּמָא בְּהוֹן לָא לְרַעֲוָא יְהוֹן לְכוֹן׃ 26 וּמַלֵּיל יְהוָה עִם מֹשֶׁה
לְמֵימָר׃ 27 תּוֹר אוֹ אִמַּר אוֹ עֵז אֲרֵי יִתְיְלִיד וְיְהֵי שִׁבְעָא יוֹמִין בְּתַר אִמֵּיהּ וּמִיּוֹמָא תְמִינָאָה וּלְהַלָּא יִתְרְעֵי לְקָרְבָּא קָרְבְּנָא קֳדָם יְיָ׃
28 וְתוֹרְתָּא אוֹ שִׁיתָּא לָהּ וְלִבְרַהּ לָא תִכְסוֹן בְּיוֹמָא חָד׃ 29 וַאֲרֵי תִכְסוֹן נִכְסַת תּוֹדְתָא קֳדָם יְיָ לְרַעֲוָא לְכוֹן תִּכְסוֹן׃ 30 בְּיוֹמָא הַהוּא
יִתְאֲכֵיל לָא תַשְׁאֲרוּן מִנֵּיהּ עַד צַפְרָא אֲנָא יְיָ׃ 31 וְתִטְּרוּן פִּקּוּדַי וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן אֲנָא יְיָ׃ 32 וְלָא תְחַלְּלוּן יַת שְׁמָא דְקוּדְשִׁי וְאִתְקַדַּשׁ
בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנָא יְיָ מְקַדִּשְׁכוֹן׃

14 * Et homo qui comederit ſancta per ignorantiam, & addet quintã partem eius ſuper illud, & dabit ſacerdoti ſanctũ. 15 * Et nõ polluent ſancta filiorum Iſrael, quæ ipſi offerunt Domino. 16 * Et adducent ſuper ipſos ſcelus delicti cùm comederint ipſi ſancta eorũ, quoniã ego Dominus ſanctificans eos. 17 * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 18 * Loquere Aaron & filijs eius, & omni multitudini filiorum Iſrael, & dices ad eos, Homo homo de filijs Iſrael, & de aduenis in Iſrael, qui obtulerit dona ſua ſecundum omnẽ confeſſionẽ ſuam, vel ſecundum omnẽ electionem ſuam quæcunq; obtulerint Dño in holocauſtũ: 19 * Accepta vobis maſculũ immaculatũ ex bobus & ex ouibus & ex capris. 20 * Omnia quæ habuerint maculã in ſe non offerent Domino, quoniam non acceptabile erit vobis. 21 * Et homo qui obtulerit ſacrificiũ ſalutaris Dño, ſoluens votũ vel per electionẽ vel in feſtis veſtris, exque bobus vel ex ouibus, immaculatũ erit acceptabile: omnis macula non erit in ipſo. 22 * Cæcum vel confractũ, vel lingua ſciſſum, vel prurientia, vel ſcabioſa, vel impetigines habentia, non adducent ea Deo, & in oblationem non dabitis de eis ſuper altare Dño. 23 * Et vitulum vel ouem aure ſciſſum, vel cauda amputatũ victimas immolabis ea tibi ipſi, in autẽ votũ tuũ non accipientur. 24 * Contritũ, & confractũ, & exſciſſum, & auulſum nõ offeretis ea Dño: & in terra veſtra non facietis. 25 * Et ex manu filij alienigenæ non offeretis dona Dei veſtri ab omnibus his, quoniam corruptiones ſunt in eis, macula in eis, non accipientur hæc vobis. 26 * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 27 * Vitulum vel ouem vel capram, vt genita fuerit, & erit ſeptem dies ſub matre ſua, at die octaua & vltra accipientur ad oblationem ſacrificium Domino. 28 * Et vitulum vel ouem ipſam & filium eius non iugulabitis die vna. 29 * Si autem ſacrificaueris ſacrificium votum gratiarum Domino acceptabile vobis ſacrificabitis illud.

30 * Die illa comedetur; non relinquetis de carnibus ad mane: Ego Dominus.

31 * Seruate præcepta mea & facietis ea: Ego Dominus. 32 * Et non polluatis nomen ſancti mei, & ſanctificabor in medio filiorum Iſrael: Ego Dominus ſanctificans vos.

14 * καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν φάγῃ ἅγια κτ᾽ ἄγνοιαν, καὶ προσθήσει τὸ ἥμιπεμπτον αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτό, καὶ δώσει τῷ ἱερεῖ τὸ ἅγιον. 15 * καὶ οὐ βεβηλώσουσι τὰ ἅγια τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἃ αὐτοὶ ἀνα- 16 φέρουσι τῷ κυρίῳ. * καὶ ἐπάξουσιν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀνομίαν πλημμελίας ἐν τῷ ἐσθίειν αὐτοὺς τὰ ἅγια αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁ- 17 γιάζων αὐτούς. * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· 18 * λάλησον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἄνθρωπ@ ἄνθρωπ@ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἀπὸ τῶν προσηλύτων ἐν ἰσραήλ, ὃς ἂν προσενέγκῃ τὰ δῶρα αὐτοῦ κτ᾽ πᾶσαν ὁμολογίαν αὐτῶν, ἢ κτ᾽ πᾶσαν αἵρεσιν αὐτῶν ὅσα ἂν προσενέγκωσι τῷ κυρίῳ εἰς ὁλοκαύ- 19 τωμα· * δεκτὰ ὑμῖν ἄρσεν ἄμωμον ἐκ τῶν βοσκολίων καὶ ἐκ 20 τῶν προβάτων καὶ ἐκ τῶν αἰγῶν. * πᾶν ὅσα ἂν ἔχῃ μῶμον 21 ἐν αὐτοῖς οὐ προσθίσουσι κυρίῳ, διότι οὐ δεκτὸν ἔσται ὑμῖν. * καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν προσενέγκῃ θυσίαν σωτηρίου τῷ κυρίῳ, διασεί- λας εὐχὴν ἢ κτ᾽ αἵρεσιν ἢ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν, ἔκτε τῶν βου- κολίων ἢ ἐκ τῶν προβάτων, ἄμωμον ἔσται εἰσδεκτόν, πᾶς μῶ- 22 μος οὐκ ἔσται ἐπ᾽ αὐτῷ. * τυφλόν, ἢ συντετριμμένον, ἢ γλωσ- σότμητον, ἢ μυρμηκιῶντα, ἢ ψωραγριῶντα ἢ λιχῆνας ἔχοντα, οὐ προσάξουσιν αὐτὰ τῷ θεῷ, καὶ εἰς καρπωσιν οὐ δώσετε ἀπ᾽ 23 αὐτῶν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ. * καὶ μόσχον ἢ πρόβατον ὠτότμητον, ἢ κολοβοκέρκον σφάγια ποιήσεις αὐτὰ ἑαυτῷ, εἰς δὲ εὐχὴν οὐ δεχθήσ(ε)ται.

24 * ἐλαδίαν, καὶ ἐντεθλιμμένον, καὶ ἐντομίαν, καὶ ἀπεσπασμένον οὐ προσάξετε αὐτὰ τῷ κυρίῳ· καὶ ἐπὶ τ᾽ γῆς ὑμῶν οὐ ποιήσετε· 25 * καὶ ἐκ χειρὸς υἱοῦ ἀλλογλώσσ οὐ προσθίσετε δῶρα τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἀπὸ πάντων τούτων· ὅτι φθάρματά ἐστιν ἐν αὐτοῖς, μῶ- 26 μος ἐν αὐτοῖς, οὐ δεχθήσεται ταῦτα ὑμῖν. * καὶ ἐλάλησεν κύ- 27 ριος πρὸς μωυσῆν λέγων· * μόσχον ἢ πρόβατον ἢ αἶγα, ὡς ἂν τεχθῇ, καὶ ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας ὑπὸ τὴν μητέρα αὐτοῦ, τῇ δὲ ἡμέρᾳ ὀγδόῃ καὶ ἐπέκεινα δεχθήσ(ε)ται εἰς δῶρον καρπωμα τῷ 28 κυρίῳ. * καὶ μόσχον ἢ πρόβατον αὐτὴν καὶ τὸ παιδίον αὐτῆς οὐ 29 σφάξετε ἡμέρᾳ μιᾷ. * ἐὰν δὲ θύσῃς θυσίαν αἰνέσεως τῷ κυρίῳ εἰσδεκτὸν ὑμῖν θύσετε αὐτό· * τῇ ἡμέρᾳ 30 ἐκείνῃ βρωθήσ(ε)ται, οὐκ ἀπολείψετε ἀπὸ τῶν κρεῶν εἰς πρωΐ, 31 ἐγὼ κύριος. * φυλάξεσθε τὰς ἐντολάς μου καὶ ποιήσετε 32 αὐτάς, ἐγὼ κύριος. * καὶ οὐ μὴ βεβηλώσητε τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου μου, καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων ὑμᾶς·

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Vir autem qui comederit id quod ſanctificatum eſt per ignorantiam, addet quintam partem ſuper illud quod ſanctificatum eſt, & dabit ſacerdoti. [15] Et non violabunt ea quæ ſanctificata ſunt à filijs Iſrael quæ ſeparata ſunt coram Domino. [16] Et ſuſcipient ſuper ea iniquitates & peccata cùm comederint ea, & cùm contaminauerint ea quæ ſanctificata ſunt: quia ego Dominus ſanctifico eos. [17] Locutusq; eſt Dominus cum Moyſe, dicens: [18] Loquere cum Aaron & cum filijs eius, & cum omnibus filijs Iſrael, & dices eis, Vir vir de domo Iſrael, & de peregrinis qui habitant in Iſrael, qui obtulerit oblationem ſuam omnibus votis ſuis & omnibus oblationibus ſpontaneis ſuis quæ obtulerint corã Domino in holocauſtum: [19] Vt placabile ſit pro nobis, maſculus integer erit ex bobus aut ex agnis vel capris. [20] Omne in quo fuerit macula, non offeretis, quia non erit pro vobis placabile. [21] Vir autem qui obtulerit victimam ſanctificationum coram Domino vota ſoluens aut ſponte offerẽs de bobus aut de ouibus, integrum erit, vt ſit placabile; omnis macula non erit in eo. [22] Si cæcum fuerit aut confractum aut ſucciſum, aut papulas habens aut ſcabiem aut impetiginem, non offeretis ea coram Domino, neque oblationem ponetis ex eis ſuper altare coram Domino. [23] Bos & agnus ſi fuerit ſuperfluus vel diminutus, voluntariè facies eum, & pro voto non erit placabilis. [24] Animal autem quod habet contritos vel tuſos, aut ſectos teſticulos, non offeretis illud coram Domino, neque in terra veſtra hoc facietis. [25] Et de manu filij populorũ non offeretis oblationẽ Deo veſtro ex omnibus his, quia corruptio eorũ in eis eſt, macula eſt in eis, non erit placabile vobis. [26] Locutusq; eſt Dñs cum Moyſe, dicens, [27] Bos aut agnus aut capra cùm nati fuerint, ſeptem diebus erunt cum matre ſua; à die aũt octauo & deinceps erunt acceptabiles vt offerantur in oblationẽ corã Domino. [28] Bouem aut ouem non immolabitis vna die cum filio ſuo. [29] Cùm autem immolaueritis hoſtiam gratiarũ actionis coram Domino, vt ſit pro vobis placabilis, immolabitis eam. [30] Eadem die comedatur, non relinquatis ex ea vſq; mane: Ego Dominus. [31] Cuſtodietiſq; præcepta mea, & facietis ea: Ego Dominus. [32] Et non violabitis nomen ſanctũ meum, & ſanctificabor in medio filiorum Iſrael: Ego Dominus qui ſanctifico vos.

33 * הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם
לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה׃

בג

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי יְהוָה
אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָי׃
3 * שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת
שַׁבָּתוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבָּת הִוא
4 לַיהוָה בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ * אֵלֶּה מוֹעֲדֵי
יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם׃
5 * בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין
6 הָעַרְבַּיִם פֶּסַח לַיהוָה׃ * וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
הַזֶּה חַג הַמַּצּוֹת לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ׃
7 * בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־
8 מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ * וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה
לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־
9 מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
10 מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
כִּי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת־
קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת־עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל־הַכֹּהֵן׃
11 * וְהֵנִיף אֶת־הָעֹמֶר לִפְנֵי יְהוָה לִרְצֹנְכֶם מִמָּחֳרַת
12 הַשַּׁבָּת יְנִיפֶנּוּ הַכֹּהֵן׃ * וַעֲשִׂיתֶם בְּיוֹם הֲנִיפְכֶם
אֶת־הָעֹמֶר כֶּבֶשׂ תָּמִים בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה לַיהוָה׃
13 * וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן אִשֶּׁה
14 לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ וְנִסְכֹּה יַיִן רְבִיעִת הַהִין׃ * וְלֶחֶם
וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד־עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד
הֲבִיאֲכֶם אֶת־קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
15 בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם׃ * וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת
הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת
תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה׃

LEVITICVS. Translat.B.Hierony. *Ceremoniæ.*

33 * Et eduxi de terra Ægypti, vt essem vobis in Deum: Ego Dominus.

CAP. XXIII.

1 LOcutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
A *Loquere filijs Israel,& dices ad eos: Hę
2 sunt feriæ Domini quas vocabitis sanctas.
3 * Sex diebus facietis opus; dies septimus, quia sabbati requies est, vocabitur sanctus. Omne opus non facietis in eo. Sabbatum Domini est in cunctis habitationibus vestris.
4 * Hæ sunt ergo feriæ Domini sanctæ quas celebrare debetis temporibus suis.
5 * Mense primo quarta decima die mensis ad vesperum phase Domini est. Exo.12.c Nu.28.c
6 * Et quinta decima die mensis huius solemnitas azymorũ Domini est. Septem diebus
7 azyma comedetis. * Dies primus erit vobis celeberrimus sanctúsque. Omne opus seruile
8 non facietis in eo. * Sed offeretis sacrificium in igne Domino septem diebus. Dies autem
B septimus erit celebrior & sanctior, nullúmq; seruile opus facietis in eo.
9 * Locutúsque est Dominus ad Moysen, di-
10 cens. *Loquere filijs Israel,& dices ad eos, Cùm ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis,& messueritis segetem, feretis manipulos spicarum primitias messis vestræ ad sacerdotem.
11 *Qui eleuabit fasciculum coram Domino vt acceptabile sit pro vobis altero die sabbati,& sanctificabit illum.
12 * Atque in eodem die quo manipulus consecratur cędetur agnus immaculatus anniculus in holocaustum Domini.
13 * Et libamenta offerentur cum eo duæ decimæ similæ consperſæ oleo in incensum Domini,odorémq; suauissimum. liba quoq; vi-
14 ni quarta pars Hin. * Panem & polentam & pultes non comedetis ex segete,vsq; ad diē
C qua offeretis ex ea Deo vestro.Præceptum est sempiternum in generationibus cunctísq; habitaculis vestris. *Numerabitis ergo ab alte-
15 ro die sabbati in quo obtulistis manipulũ primitiarum septem hebdomadas plenas:

תרגום אונקלוס

33 דְּאַפֵּיק יָתְכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְמֶהֱוֵי לְכוֹן לֵאלָהּ אֲנָא יְיָ׃

בג

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן מוֹעֲדַיָא דַיְיָ דְּתִקְרְעוּן יָתְהוֹן מְקָרֵע קַדִּישׁ אִילֵּין אִינּוּן מוֹעֲדָי׃
3 שְׁתָּא יוֹמִין תִּתְעֲבֵד עֲבִידְתָּא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שְׁבַת שְׁבָתָא מְקָרֵע קַדִּישׁ כָּל עֲבִידְתָּא לָא תַעְבְּדוּן שַׁבְּתָא הִיא קֳדָם יְיָ בְּכֹל
מָתְבָּנְיכוֹן׃ 4 אִלֵּין מוֹעֲדַיָא דַיְיָ מְקָרֵע קַדִּישׁ דְּתִקְרְעוּן יָתְהוֹן בְּזִמְנֵיהוֹן׃ 5 בְּיַרְחָא קַדְמָאָה בְּאַרְבְּעַת עַשְׂרָא לְיַרְחָא בֵּין שְׁמַשַׁיָּא
פִּסְחָא קֳדָם יְיָ׃ 6 וּבְחַמְשַׁת עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא הָדֵין חַגָּא דְפַטִּירַיָּא קֳדָם יְיָ שְׁבְעָא יוֹמִין פַּטִּירָא תֵּיכְלוּן׃ 7 בְּיוֹמָא קַדְמָאָה
מְקָרֵע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן׃ 8 וּתְקָרְבוּן קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ שְׁבְעָא יוֹמִין בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְקָרֵע קַדִּישׁ כָּל
עֲבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן׃ 9 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 10 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי תֵּעְלוֹן לְאַרְעָא דַאֲנָא
יָהֵיב לְכוֹן וְתַחְצְדוּן יַת חֲצָדָהּ וְתֵיתוֹן יַת עוּמְרָא רֵישׁ חֲצָדְכוֹן לְוָת כָּהֲנָא׃ 11 וְיֵרִים יַת עוּמְרָא קֳדָם יְיָ לְרַעֲוָא לְכוֹן מִבָּתַר
יוֹמָא טָבָא יְרִימִנֵּיהּ כָּהֲנָא׃ 12 וְתַעְבְּדוּן בְּיוֹם אֲרֵמוּתְכוֹן יַת עוּמְרָא אִימַר שְׁלִים בַּר שַׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא קֳדָם יְיָ׃ 13 וּמִנְחָתֵיהּ תְּרֵי
עֶשְׂרוֹנִין סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא וְנִסְכֵּיהּ חֲמַרָא רְבִעוּת הִינָא׃ 14 וְלֶחֶם וְקֵלִי וּפֵירוֹכָן לָא
תֵיכְלוּן עַד כְּרַן יוֹמָא הָדֵין עַד אַיְתּוֹאֵיכוֹן יַת קוּרְבַּן אֱלָהֲכוֹן קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן בְּכֹל מָתְבָּנְיכוֹן׃ 15 וְתִמְנוֹן לָכוֹן מִבָּתַר יוֹמָא טָבָא
מִיּוֹם אַיְתּוֹאֵיכוֹן יַת עוּמְרָא דַאֲרַמוּתָא שְׁבַע שְׁבוּעִן שַׁלְמָן תְּהֵוְיָן׃

Qui eduxi vos de terra Ægypti, vt essem ve 33
ster Deus: Ego Dominus.

CAP. XXIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
Loquere filijs Israel, & dices ad eos, Festa 2
Domini quæ vocabitis ipsa vocata sancta, hæc sunt festa mea.

Sex dies facies opera; at die septima sabbata 3
requies vocata sancta Domino, omne opus non facietis, sabbata sunt Domino: in omni habitatione vestra

Hæc festa Domino vocata sancta, quæ voca- 4
bitis ipsa in temporibus suis.

In primo mense in quarta decima die mensis, 5
inter vespertina Phase Domino.

Et in quinta decima die mensis huius festum 6
azymorum Domino, septem dies comedetis azyma.

Et dies prima vocata sancta erit vobis: omne 7
opus seruile non facietis.

Et offeretis holocaustum Domino septem dies, 8
& dies septima vocata sancta erit vobis: omne opus seruile non facietis.

Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 9

Loquere filijs Israel, & dices ad eos, Quando 10
ingressi fueritis in terram, quam ego do vobis, & messueritis messem ipsius, & feretis manipulos primitias messis vestræ ad sacerdotem.

Et offeret manipulum coram Domino accepta- 11
bile vobis, crastina die à primo offeret illum sacerdos.

Et facietis in die qua tuleritis manipulum, 12
ouem immaculatam anniculam in holocaustum Domino.

Et sacrificium eius duæ decimæ similæ confe- 13
ctæ in oleo, sacrificium Domino: in odorem suauitatis Domino, & libationem eius quartam partem hin vini.

Et panem, & tosta farra noua non comedetis 14
vsque ad ipsam diem hanc, quoad obtuleritis dona Dei vestri: legitimum sempiternum in generationes vestras in omni habitatione vestra.

Et numerabitis vobis à postero die sabbato- 15
rum à die qua obtuleritis manipulum impositionis; septem hebdomadas integras numerabis,

33 ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὥστε εἶναι ὑμῖν θεός, ἐγὼ κύριος.

κγ΄.

1 Καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· 2 λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἑορταὶ κυρίου ἃς καλέσετε αὐτὰς κλητὰς ἁγίας, αὗταί εἰσιν αἱ ἑορταί μου. 3 ἓξ ἡμέρας ποιήσεις ἔργα, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα ἀνάπαυσις κλητὴ ἁγία πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε, σάββατά ἐστιν τῷ κυρίῳ· ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν 4 αὗται αἱ ἑορταὶ τῷ κυρίῳ κληταὶ ἅγιαι, ἃς καλέσετε αὐτὰς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. 5 ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς, ἀναμέσον τῶν ἑσπερινῶν πάσχα τῷ κυρίῳ. 6 καὶ ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τούτου ἑορτὴ τῶν ἀζύμων τῷ κυρίῳ· ἑπτὰ ἡμέρας φάγεσθε ἄζυμα. 7 καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε. 8 καὶ προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας· καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.

9 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· 10 εἶπον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὅταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν, καὶ θερίσητε τὸν θερισμὸν αὐτῆς, καὶ οἴσετε δράγματα ἀπαρχὴν τοῦ θερισμοῦ ὑμῶν πρὸς τὸν ἱερέα. 11 καὶ δώσει τὸ δράγμα ἔναντι κυρίου δεκτὸν ὑμῖν, τῇ ἐπαύριον τῆς πρώτης δώσει αὐτὸ ὁ ἱερεύς. 12 καὶ ποιήσετε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ δὲ φέρητε τὸ δράγμα, πρόβατον ἄμωμον ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ. 13 καὶ τὴν θυσίαν αὐτοῦ δυοδεκάτα σεμιδάλεως ἀνάπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ, θυσία τῷ κυρίῳ, εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, καὶ σπονδὴν αὐτοῦ τέταρτον τοῦ ἵν οἴνου. 14 καὶ ἄρτον, καὶ πεφρυγμένα χίδρα νέα οὐ φάγεσθε ἕως εἰς αὐτὴν τὴν ἡμέραν ταύτην, ἕως ἂν προσενέγκητε τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ ὑμῶν· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν. 15 καὶ ἀριθμήσετε ὑμῖν ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τῶν σαββάτων ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἂν προσενέγκητε τὸ δράγμα τῆς ἀπαρχῆς, ἑπτὰ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους ἀριθμήσεις,

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Qui eduxi vos de terra Ægypti vt sim vobis in Deum: Ego Dominus.

CAP. XXIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos, Solemnitates Domini quas vocabitis inuocatione sancta, hæc sunt solemnitates meæ. 3 Sex diebus facies opus, die autem septimo sabbatum requiei est vocatione sancta. omne opus non facietis in eo, sabbatum est coram Domino in cunctis habitationibus vestris. 4 Hæ sunt solemnitates Domini quas vocabitis vocatione sancta in temporibus suis. 5 Mense primo quartadecima mensis ad vesperam Phase coram Domino est. 6 Quintadecima autem die mensis huius solemnitas azymorum est coram Domino, septem diebus azyma comedetis. 7 In die primo erit vobis vocatio sancta, omne opus seruile non facietis. 8 Et offeretis oblationem coram Domino septem diebus: in die septimo vocatio sancta erit vobis, omne opus seruile non facietis. 9 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 10 Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos, Cùm ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis, & messueritis messem eius, afferetis manipulum primitiarum messis vestræ ad sacerdotem. 11 Et eleuabit sacerdos manipulum coram Domino, vt acceptabile sit pro vobis. Post diem festiuitatis eleuabit eum sacerdos.

12 Facietisque in die quo eleuatur manipulus agnum integrum anniculum in holocaustum coram Domino. 13 Munus autem eius erit duæ decimæ similæ conspersæ oleo in oblationem coram Domino, vt suscipiatur cum beneplacito, & libamentum eius quarta pars hin vini.

14 Panem autem & grana torrefacta & polentam non comedetis vsque ad diem hanc, donec offeratis oblationem Dei vestri: legitimum sempiternum erit generationibus vestris in cunctis habitationibus vestris. 15 Et numerabitis vobis ab altero die festiuitatis à die in quo offeretis manipulum eleuationis septem hebdomadas integras.

16 * עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים
17 יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה: * מִמוֹשְׁבֹתֵיכֶם
תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתַּיִם שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת
18 תִּהְיֶינָה חָמֵץ תֵּאָפֶינָה בִּכּוּרִים לַיהוָה: * וְהִקְרַבְתֶּם
עַל־הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִם בְּנֵי שָׁנָה וּפַר
בֶּן־בָּקָר אֶחָד וְאֵילִם שְׁנָיִם יִהְיוּ עֹלָה לַיהוָה
וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה:
19 * וַעֲשִׂיתֶם שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת וּשְׁנֵי כְבָשִׂים
20 בְּנֵי שָׁנָה לְזֶבַח שְׁלָמִים: * וְהֵנִיף הַכֹּהֵן אֹתָם
עַל לֶחֶם הַבִּכֻּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה עַל־שְׁנֵי
21 כְּבָשִׂים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַיהוָה לַכֹּהֵן: * וּקְרָאתֶם בְּעֶצֶם
הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם בְּכָל־מוֹשְׁבֹתֵיכֶם
22 לְדֹרֹתֵיכֶם: * וּבְקֻצְרְכֶם אֶת־קְצִיר אַרְצְכֶם לֹא־
תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקֻצְרֶךָ וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט
לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: * וַיְדַבֵּר
24 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן
25 זִכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא־קֹדֶשׁ: * כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא
26 תַעֲשׂוּ וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה: * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
27 מֹשֶׁה לֵאמֹר: * אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם
הַכִּפֻּרִים הוּא מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־
28 נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה: * וְכָל־מְלָאכָה
לֹא תַעֲשׂוּ בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפֻּרִים הוּא
29 לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: * כִּי כָל־הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר לֹא־תְעֻנֶּה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמֶּיהָ:
30 * וְכָל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל־מְלָאכָה בְּעֶצֶם
הַיּוֹם הַזֶּה וְהַאֲבַדְתִּי אֶת־הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ:
31 * כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם:

16 * Vsque ad alteram diem expletionis hebdomadæ septimę, id est, quinquaginta dies; & sic offeretis sacrificium nouum Domino.
17 * Ex omnibus habitaculis vestris, panes primitiarum duos de duabus decimis similę fermẽtatæ, quos coquetis in primitias Domini.
18 * Offeretísque cum panibus septem agnos immaculatos anniculos, & vitulum de armento vnum, & arietes duos, & erunt in holocaustum cum libamentis suis in odorem suauissimum Domino. 19 * Facietis & hircũ pro peccato: duósque agnos anniculos hostias pacificorum. 20 * Cúmque eleuauerit eos sacerdos cum panibus primitiarum coram Domino, cedent in vsum eius. 21 * Et vocabitis hunc diem celeberrimum atq; sanctissimum. Omne opus seruile non facietis in eo. Legitimum sempiternum erit in cunctis habitaculis & generationibus vestris.
22 * Postquam autem messueritis segetem terræ vestræ, non secabitis eam vsque ad solum; nec remanentes spicas colligetis. sed pauperibus & peregrinis dimittetis eas: Ego sum Dominus Deus vester. 23 * Locutúsq; est Dominus ad Moysen, dicens:
24 * Loquere filiis Israel, Mense septimo, prima die mensis erit vobis sabbatum memoriale clangentibus tubis, & vocabitur sanctũ.
25 * Omne opus seruile non facietis in eo, & offeretis holocaustum Dño. 26 * Locutúsque est Dominus ad Moysen, dicens:
27 * Decimo die mẽsis huius septimi dies expiationũ erit celeberrimus, & vocabitur sanctus. affligetísque animas vestras in eo, & offeretis holocaustũ Domino. 28 * Omne opus seruile nõ facietis in tempore diei huius quia dies propitiationis est, vt propitietur vobis Dominus Deus vester. 29 * Omnis anima quæ afflicta non fuerit die hac, peribit de populis suis. 30 * Et quæ operis quippiam fecerit, delebo eam de populo suo.
31 * Nihil ergo operis facietis in eo. Legitimũ sempiternum erit vobis in cunctis generationibus & habitationibus vestris.

Sup. 19. f

Sup. 19. f

תרגום אונקלוס

16 עַד מְבָּתַר שְׁבוּעְתָּא שְׁבִיעֵיתָא תְּמָנוּן חַמְשִׁין יוֹמִין וְתַקְרְבוּן מִנְחָתָא חַדְתָא קֳדָם יְיָ׃ 17 מִמּוֹתְבָנֵיכוֹן תַּיְתוּן לְחֶם אֲרָמוּתָא תְּרֵתֵין
גְּרִיצָן תְּרֵין עֲשָׂרוֹנִין סוֹלְתָא יְהֵוְיָן חֲמִיעַ יְתָאפְיָן בִּכּוּרִין קֳדָם יְיָ׃ 18 וְתַקְרְבוּן עַל לַחְמָא שְׁבְעָא אִמְרִין שָׁלְמִין בְּנֵי שָׁנָה וְתוֹר בַּר תּוֹרֵי
חַד וְדִכְרִין תְּרֵין יְהוֹן עֲלָתָא קֳדָם יְיָ וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ 19 וְתַעְבְּדוּן צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא
וּתְרֵין אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָה לְנִכְסַת קֻדְשָׁיָא׃ 20 וִירִים כָּהֲנָא יָתְהוֹן עַל לְחֶם בִּכּוּרַיָּא אֲרָמָא קֳדָם יְיָ עַל תְּרֵין אִמְרִין קוּדְשָׁא יְהוֹן קֳדָם
יְיָ לְכָהֲנָא׃ 21 וְתָעֲרְעוּן בְּכַרְכֶּן יוֹמָא הָדֵין מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן קַיָּם עָלַם בְּכָל מָתְבָנֵיכוֹן לְדָרֵיכוֹן׃
22 וּבְמֵחְצַדְכוֹן יַת חֲצָדָא דְאַרְעֲכוֹן לָא תְשֵׁיצֵי פֵּאתָא דְחַקְלָךְ בְּמֵחְצָדָךְ וְלֶקְטָא דְחַצָּדָךְ לָא תְלַקֵּט לַעֲנִיֵּי וּלְגִיּוֹרֵי תִּשְׁבּוֹק יָתְהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהָכוֹן׃
23 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 24 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימָר בִּירְחָא שְׁבִיעָאָה בְּחַד לְיַרְחָא יְהֵי לְכוֹן נְיָחָא דּוּכְרָן יַבָּבָא מְעָרַע קַדִּישׁ׃
25 כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן וְתַקְרְבוּן קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃ 26 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 27 בְּרַם בְּעַשְׂרָא לְיַרְחָא
שְׁבִיעָאָה הָדֵין יוֹמָא דְכִיפּוּרַיָּא הוּא מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן וְתַעֲנוּן יַת נַפְשָׁתְכוֹן וְתַקְרְבוּן קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃ 28 וְכָל עִיבִידָא לָא תַעְבְּדוּן
בְּכַרְכֶּן יוֹמָא הָדֵין אֲרֵי יוֹמָא דְכִפּוּרַיָּא הוּא לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 29 אֲרֵי כָּל אֱנָשׁ דְּלָא מִתְעַנֵּי בְּכַרְכֶּן יוֹמָא הָדֵין וְיִשְׁתֵּצֵי מֵעַמֵּיהּ׃
30 וְכָל אֱנָשׁ דְּיַעְבֵּד כָּל עִיבִידָא בְּכַרְכֶּן יוֹמָא הָדֵין וְאוֹבִיד יַת אֱנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמֵּיהּ׃ 31 כָּל עִיבִידָא לָא תַעְבְּדוּן קַיָּם עָלַם
לְדָרֵיכוֹן בְּכֹל מָתְבָנֵיכוֹן׃

Vsque ad craſtinum vltimæ hebdomadis numerabitis quinquaginta dies, & offeretis ſacrificium nouum Domino. 16

Ab habitatione veſtra offeretis panes impoſitionem, duos panes. ex duabus decimis ſimilæ erunt, fermentati coquentur primitiarum Domino. 17

Et offeretis cum panibus ſeptem agnos immaculatos anniculos, & vitulum vnum ex bobus, & arietes duos immaculatos, & erunt holocauſtum Domino, & ſacrificia eorum & libationes eorum ſacrificium odor ſuauitatis Domino. 18

Et facietis hircum ex capris vnum pro peccato, duos agnos anniculos in ſacrificium ſalutaris cum panibus primitiarum. 19

Et imponet ea ſacerdos cum panibus primitiarum impoſitionem coram Domino cum duobus agnis, ſancta erunt Domino. ſacerdoti offerenti ea ipſi erunt. 20

Et vocabitis hanc diem, vocata ſancta erit vobis: omne opus ſeruile non facietis in ea: legitimum ſempiternum in generationes veſtras in omni habitatione veſtra. 21

Et quando meſſueritis meſſem terræ veſtræ, non perficietis reliquum meſſis agri tui, cùm meſſueris tu. & quæ ceciderint meſſis tuæ non colliges: mendico & aduenæ relinques ea: Ego Dominus Deus veſter. 22

Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 23

Loquere filijs Iſrael, dicens: Menſis ſeptimi vna menſis erit vobis requies, memoriale tubarum vocata ſancta Domino. 24

Omne opus ſeruile non facietis, & offeretis holocauſtum Domino. 25

Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 26

Et decima menſis ſeptimi huius dies expiationis, vocata ſancta erit vobis: & humiliabitis animas veſtras, & offeretis holocauſtum Domino. 27

Omne opus non facietis in ipſa die hac, eſt enim dies expiationis hæc vobis, propitiare pro vobis coram Domino Deo veſtro. 28

Omnis anima quæ non humiliabitur in ipſa die hac, exterminabitur ex populo ſuo. 29

Et omnis anima, quæ faciet opus in ipſa die hac, peribit anima illa de populo ſuo. 30

Omne opus non facietis: legitimum ſempiternum in generationes veſtras in omnibus habitationibus veſtris. 31

16 ἕως τ ἐπαύριον τ ἑβδόμης ἑβδομάδ & ἀριθμήσετε πεντήκοντα ἡμέρας, καὶ προσοίσετε θυσίαν νέαν τῷ κυρίῳ, 17 ἀπὸ τ κατοικίας ὑμῶν προσοίσετε ἄρτους ἔπθεμα, δύο ἄρτους· ἐκ δύο δεκάτων σεμιδάλεως ἔσον), ἐζυμωμένοι πεφθήσον) πρωτογενημάτων τῷ κυρίῳ. 18 καὶ προσάξετε μετ τῶν ἄρτων ἑπτὰ ἀμνὰς ἀμώμους ἐνιαυσίους, καὶ μόσχον ἕνα ἐκ βοκολίου, καὶ κριοὺς δύο ἀμώμους, καὶ ἔσον) ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ· & αἱ θυσίαι αὐτῶν & αἱ σπονδαὶ αὐτῶν θυσία ὀσμὴ εὐωδίας τῷ κυρίῳ.

19 καὶ ποιήσετε χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ δύο ἀμνὰς ἐνιαυσίους εἰς θυσίαν σωτηρίου μετ τῶν ἄρτων τῶν πρωτογενημάτων. 20 καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς μετ τῶν ἄρτων τῶν πρωτογενημάτων ἔπθεμα ἐναντίον κυρίου μετ τῶν δύο ἀμνῶν, ἅγια ἔσονται τῷ κυρίῳ· τῷ ἱερεῖ τῷ προσφέροντι αὐτὰ αὐτῷ ἔσαι.

21 καὶ καλέσετε ταύτῃ τὴν ἡμέραν, κλητὴ ἁγία ἔσαι ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσῃ κατοικίᾳ ὑμῶν.

22 καὶ ὅταν θερίζητε τὸν θερισμὸν τ γῆς ὑμῶν, οὐ συντελέσετε τὸ λοιπὸν τ θερισμοῦ τ ἀγροῦ σου ἐν τῷ θερίζειν σε, καὶ τὰ ἀποπίπτοντα τ θερισμοῦ σου οὐ συλλέξεις, τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ καταλείψεις αὐτά, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

23 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

24 λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων, τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου μιᾷ τοῦ μηνὸς ἔσαι ὑμῖν ἀνάπαυσις, μνημόσυνον σαλπίγγων κλητὴ ἁγία τῷ κυρίῳ.

25 πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε· καὶ προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ. 26 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, 27 λέγων· καὶ τῇ δεκάτῃ τ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου ἡμέρα ἐξιλασμοῦ, κλητὴ ἁγία ἔσαι ὑμῖν· καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ.

28 πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἔστι γὰρ ἡμέρα ἐξιλασμοῦ αὕτη ὑμῖν, ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν ἔναντι 29 κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. πᾶσα ψυχή, ἥτις μὴ ταπεινωθήσεται ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. καὶ πᾶσα ψυχή, ἥτις ποιήσει ἔργον ἐν αὐτῇ 30 τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τ λαοῦ αὐτ. 31 πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε· νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κατοικίαις ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[16] Vſque ad alteram diem expletionis hebdomadæ ſeptimæ numerabitis quinquaginta dies, & offeretis munus nouum coram Domino. [17] De habitationibus veſtris afferetis panem eleuationis, duæ placentæ ex duabus decimis ſimilæ erunt, fermentatæ coquẽtur in primitias coram Domino. [18] Offeretisque cum pane ſeptem agnos integros anniculos & vitulum de bobus vnum, & arietes duo erunt in holocauſtum coram Domino, & munera eorum & libamenta eorum, vt ſuſcipiatur oblatio voluntariè coram Domino. [19] Facietisque hircum vnum de capris pro peccato & duos agnos anniculos in hoſtiam ſanctificationum. [20] Et eleuabit eos ſacerdos cum pane primitiarum eleuatione coram Domino cum duobus agnis, ſanctificata erunt coram Domino, & ſacerdoti pertinebunt. [21] Et vocabitis hunc eundem diem vocatione ſancta, ſanctus erit vobis, omne opus ſeruile non facietis, legitimum ſempiternum erit in cunctis habitationibus veſtris & generationibus veſtris. [22] Et quando meſſueritis ſegetem terræ veſtræ, non conſumabis metere angulum agri tui cùm meſſueris, neque colliges decidentes ſpicas meſſis tuæ, ſed pauperi & peregrino dimittes eas: Ego Dominus Deus veſter. [23] Locutusque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: [24] Loquere cum filijs Iſrael, dicens, In menſe ſeptimo prima die menſis erit vobis requies, memoriale clangoris & vocatio ſancta. [25] Omne opus ſeruile non facietis, & offeretis oblationem coram Domino. [26] Locutusque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: [27] Veruntamen in decima die menſis huius ſeptimi dies expiationum erit, vocatio ſancta erit vobis, & affligetis animas veſtras, & offeretis oblationem coram Domino.

[28] Et omne opus non facietis in hac eadem die, quia dies expiationum eſt ad propitiandum pro vobis coram Domino Deo veſtro.

[29] Omnis enim homo qui non afflixerit ſe in hac eadem die, exterminabitur de populo ſuo. [30] Et omnis homo qui fecerit omne opus in hac eadem die, diſperdam hominem illum de medio populi ſui. [31] Nullum opus facietis in eo, legitimum ſempiternum erit generationibus veſtris in cunctis habitationibus veſtris.

32 * שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הוּא לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם
בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב מֵעֶרֶב עַד־עֶרֶב תִּשְׁבְּתוּ שַׁבַּתְּכֶם:
33 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
34 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם
לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לַיהוָה:
35 * בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת
36 עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: * שִׁבְעַת יָמִים תַּקְרִיבוּ אִשֶּׁה
לַיהוָה בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַיהוָה עֲצֶרֶת הִוא כָּל־מְלֶאכֶת
37 עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: * אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְהוָה אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ
אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ לְהַקְרִיב אִשֶּׁה לַיהוָה עֹלָה
38 וּמִנְחָה זֶבַח וּנְסָכִים דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ: * מִלְּבַד שַׁבְּתֹת
יְהוָה וּמִלְּבַד מַתְּנֹתֵיכֶם וּמִלְּבַד כָּל־נִדְרֵיכֶם וּמִלְּבַד
39 כָּל־נִדְבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַיהוָה: * אַךְ בַּחֲמִשָּׁה
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאָסְפְּכֶם אֶת־תְּבוּאַת
הָאָרֶץ תָּחֹגּוּ אֶת־חַג־יְהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם
40 הָרִאשׁוֹן שַׁבָּתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבָּתוֹן: * וּלְקַחְתֶּם
לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים
וַעֲנַף עֵץ־עָבֹת וְעַרְבֵי־נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה
41 אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים: * וְחַגֹּתֶם אֹתוֹ חַג לַיהוָה
שִׁבְעַת יָמִים בַּשָּׁנָה חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בַּחֹדֶשׁ
42 הַשְּׁבִיעִי תָּחֹגּוּ אֹתוֹ: * בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים
43 כָּל־הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכֹּת: * לְמַעַן יֵדְעוּ
דֹרֹתֵיכֶם כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
44 * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

כד

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
2 * צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית
לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד:

32 * Sabbatum requietionis eſt, & affligetis animas veſtras. Die nono menſis ſeptimi à veſpere vſq, ad veſperũ celebrabitis ſabbata veſtra. 33 *Et locutus eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
34 *Loquere filiis Iſrael, A quinto decimo die
F menſis huius ſeptimi erũt feriæ tabernaculo-
35 rum ſeptem diebus Domino. *Dies primus vocabitur celeberrimus atque ſanctiſſimus.
36 Omne opus ſeruile non facietis in eo. * Et ſeptem diebus offeretis holocauſta Domino. Dies quoq; octauus erit celeberrimus atque ſanctiſſimus, & offeretis holocauſtum Domino. eſt enim cœtus atq; collectæ. Omne opus
37 ſeruile non facietis in ea. * Hæ ſunt feriæ Domini quas vocabitis celeberrimas atq; ſanctiſſimas, offeretíſq; in eis oblationes Domino holocauſta & libamenta iuxta ritũ vniuſ-
38 cuiuſque diei. *Exceptis ſabbatis Domini, doníſque veſtris, & quæ offeretis ex voto vel
39 quæ ſponte tribuetis Domino. * A quinto decimo ergo die menſis ſeptimi quando congregaueritis omnes fructus terræ veſtræ, cele-
G brabitis ferias Domini ſeptem diebus. Die primo & die octauo erit ſabbatũ, id eſt, requies.
40 * Sumetíſq; vobis die primo fructus arboris pulcherrimæ, ſpatuláſque palmarum, & ramos ligni denſarũ frondium & ſalices de torrente, & lætabimini coram Domino Deo ve-
41 ſtro. *Celebrabitíſque ſolemnitatẽ eius ſeptem diebus per annum. Legitimum ſempiternum erit in generationibus veſtris. Menſe
42 ſeptimo feſta celebrabitis. * Et habitabitis in vmbraculis ſeptem diebus. Omnis qui de genere eſt Iſrael, manebit in tabernaculis:
43 * Vt diſcant poſteri veſtri quòd in tabernaculis habitare fecerim filios Iſrael, cũ educeré eos de terra Ægypti: Ego Dñs Deus veſter.
44 * Locutúſq; eſt Moyſes ſuper ſolẽnitatibus Domini ad filios Iſrael.

CAP. XXIIII.

1 ET locutus eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
A 2 *Præcipe filiis Iſrael vt afferant tibi oleũ de oliuis puriſſimum ac lucidum ad concinnandas lucernas iugiter,

---

תרגום אונקלוס

32 שְׁבַת שַׁבָּתָא הִיא לְכוֹן וּתְעַנּוֹן יַת נַפְשָׁתֵיכוֹן בְּתִשְׁעָא לְיַרְחָא בְּרַמְשָׁא מֵרַמְשָׁא עַד רַמְשָׁא תְּנוּחוּן נַיְחֲכוֹן: 33 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר:
34 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימָר בַּחֲמִשְׁת עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה חַדִּין חַגָּא דְמַטַלְיָא שְׁבְעָא יוֹמִין קֳדָם יְיָ: 35 בְּיוֹמָא קַדְמָאָה מְעָרַע
קַדִּישׁ כָּל עִיבִידַת פֻּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן: 36 שְׁבְעָא יוֹמִין תְּקָרְבוּן קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ בְּיוֹמָא תְמִינָאָה מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן וּתְקָרְבוּן
קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ כְּנִישִׁין הִיא כָּל עִיבִידַת פֻּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן: 37 אִלֵּין מוֹעֲדַיָא דַיְיָ דְּתָעְרְעוּן יַתְהוֹן מְעָרַע קַדִּישׁ לְקָרָבָא קָרְבָּנָא קֳדָם
יְיָ עֲלָתָא וּמִנְחָתָא נִכְסַת קֻדְשִׁין וְנִסּוּכִין פִּתְגָם יוֹם בְּיוֹמֵיהּ: 38 בַּר מִשַּׁבָּתָא דַיְיָ וּבַר מִמַּתְנָתְכוֹן וּבַר מִכָּל נִדְרֵיכוֹן וּבַר מִכָּל נִדְבָתְכוֹן
דְּתִתְּנוּן קֳדָם יְיָ: 39 בְּרַם בְּחַמְשָׁת עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּמִכְנְשְׁכוֹן יַת עֲלַלְתָּא דְאַרְעָא תֶּחֱגוֹן יַת חַגָּא קֳדָם יְיָ שְׁבְעָא יוֹמִין
בְּיוֹמָא קַדְמָאָה נְיָחָא וּבְיוֹמָא תְמִינָאָה נְיָחָא: 40 וְתִסְבּוּן לְכוֹן בְּיוֹמָא קַדְמָאָה פֵּירֵי אִילָנָא אֶתְרוֹגִין וְלוּלְבִין וְהַדַסִּין וְעַרְבִין דְּנַחַל
וְתֶחְדְּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן שִׁבְעָא יוֹמִין: 41 וְתַחֲגוּן יָתֵיהּ חַגָּא קֳדָם יְיָ שְׁבְעָא יוֹמִין בְּשַׁתָּא קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה תְּחַגּוּן יָתֵיהּ:
42 בְּמַטַלְיָא תְּחֻבוּן שִׁבְעָה יוֹמִין כָּל יַצִיבַיָא בְּיִשְׂרָאֵל יְהֻבוּן בְּמַטַלְיָא: 43 בְּדִיל דִּידְעוּן דָּרֵיכוֹן אֲרֵי בְּמַטַלְיָא אַנָּא אוֹתֵיבִית יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּאַפָּקוּתִי יָתְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן: 44 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה יַת מֵעֳדַיָא דַיְיָ וְאַלִּיפִינוּן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

יד

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר: 2 פַּקֵּיד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְיִסְבּוּן לָךְ מְשַׁח זֵיתָא דַכְיָא כְּתִישָׁא לְאַנְהָרָא לְאַדְלָקָא בּוֹצִינַיָא תְּדִירָא:

* *Sabbata ſabbatorum erunt vobis. & humiliabitis animas veſtras à nono menſis.à veſpera vſque ad veſperam ſabbatizabitis ſabbata veſtra.* 32

* *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:* 33

* *Loquere filiis Iſrael, dicens: Quinta decima menſis ſeptimi huius feſtum tabernaculorum ſeptem dies Domino.* 34

* *Et dies prima vocata ſancta erit vobis: omne opus ſeruile non facietis.* 35

* *Septem dies offeretis holocauſtum Domino: & dies octaua vocata ſancta erit vobis. & offeretis holocauſtum Domino: exodion eſt. omne opus ſeruile non facietis.* 36

* *Hæc feſta Domini, qua vocabitis ipſa vocata ſancta, vt offeratis oblationem Domino, holocauſtum & ſacrificia ipſorum, & libationes de die in diem:* 37

* *Præter ſabbata Domini, & præter dona veſtra, & præter omnia vota veſtra, & præter omnia voluntaria veſtra, quæ dederitis Domino.* 38

* *Et in quintadecima die menſis ſeptimi, quando conſumaueritis omnes fructus terræ, celebrate Domino ſeptem dies. die prima requies, & die octaua requies.* 39

* *Et accipietis vobis die prima fructum arboris pulchrum, & ſpatulas palmarum, & ramos arboris denſos, & ſalices, et agni caſti ramos ex torrente: & lætabimini coram domino Deo veſtro ſeptem dies.* 40

* *Et celebrabitis ipſam feſtiuitatem Domino ſeptem dies anni, legitimum ſempiternum in generationes veſtras.* 41

* *In menſe ſeptimo celebrate ipſam: in tabernaculis habitate ſeptem dies. omnis indigena in Iſrael habitabunt in tabernaculis:* 42

* *Vt videant generationes veſtræ, quòd in tabernaculis habitare feci filios Iſrael, cùm educerem ego illos de terra Ægypti, ego dñs Deus veſter.* 43

* *Et locutus eſt Moyſes feſta Domini filiis Iſrael.* 44

CAP. XXIIII.

ET *locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:* 1

* *Præcipe filiis Iſrael, & accipiant tibi oleum oliuarum purum contuſum in lumen, vt ardeant lucernam ſemper* 2

32 * Σάββατα σαββάτων ἔσαι ὑμῖν. καὶ ταπεινώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἀπὸ ἐννάτης τοῦ μηνὸς. ἀπὸ ἑσπέρας ἕως ἑσπέρας σαββατεῖτε τὰ σάββατα ὑμῶν.

33 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

34 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου ἑορτὴ σκηνῶν ἑπτὰ ἡμέρας τῷ

35 κυρίῳ. * καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσαι ὑμῖν, πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.

36 * ἑπτὰ ἡμέρας προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ· καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ὀγδόη κλητὴ ἁγία ἔσαι ὑμῖν. καὶ προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ, ἔξόδιόν ἐσιν. πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.

37 * αὗται αἱ ἑορταὶ κυρίου, ἃς καλέσετε αὐτὰς κλητὰς ἁγίας, ὥστε προσφέρειν καρπώματα τῷ κυρίῳ, ὁλοκαύτωμα καὶ θυσίας αὐτῶν, καὶ σπονδὰς τὸ καθ' ἡμέραν εἰς ἡμέραν,

38 * πλὴν τῶν σαββάτων κυρίου, καὶ πλὴν τῶν δομάτων ὑμῶν, καὶ πλὴν πασῶν τῶν εὐχῶν ὑμῶν, καὶ πλὴν πάντων τῶν ἑκουσίων ὑμῶν, ἃ ἂν δῶτε τῷ κυρίῳ.

39 * καὶ ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου, ὅταν συντελέσητε πάντα τὰ γενήματα τῆς γῆς, ἑορτάσατε τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας. τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἀνάπαυσις, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἀνάπαυσις.

40 * καὶ λήψεσθε ἑαυτοῖς τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ καρπὸν ξύλου ὡραῖον, ᾗ καλλιώδρας φοινίκων, καὶ κλάδους ξύλου δασεῖς, καὶ ἰτέας, καὶ ἀγνοῦ κλάδους ἐκ χειμάρρου, καὶ εὐφρανθήσεσθε ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἑπτὰ ἡμέρας.

41 * καὶ ἑορτάσετε αὐτὸ τὸ ἑορτὸ τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν.

42 * ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἑορτάσατε αὐτὸ, ἐν σκηναῖς κατοικήσατε ἑπτὰ ἡμέρας. πᾶς ὁ αὐτόχθων ἐν ἰσραὴλ κατοι-

43 κήσουσιν ἐν σκηναῖς, * ὅπως ἴδωσιν αἱ γενεαὶ ὑμῶν, ὅτι ἐν σκηναῖς κατῴκισα τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, ἐν τῷ ἐξαγαγεῖν με αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

44 * καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τὰς ἑορτὰς κυρίου τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

κδ'.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

2 * σύνταξαι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ λαβέτωσάν σοι ἔλαιον ἐλαΐνον καθαρὸν κεκομμένον εἰς φῶς, καῦσαι λύχνον διαπαντὸς

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[32] Sabbatum requietionis erit vobis, & affligetis animas veſtras in die nono menſis ad veſperam, à veſpere vſque ad veſperum requieſcetis in requie veſtra. [33] Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: [34] Loquere cum filiis Iſrael, dicens: In quintadecima die menſis ſeptimi huius feſtiuitas vmbraculorum erit ſeptem diebus coram Domino. [35] In die primo vocatio ſancta erit: omne opus ſeruile non facietis. [36] Septem diebus offeretis oblationes coram Domino: in die octaua vocatio ſancta erit vobis, & offeretis oblationem coram Domino: collecti enim eritis: omne opus ſeruile non facietis. [37] Hæ ſunt ſolennitates Domini, quas vocabitis vocatione ſancta, vt offeratur oblatio coram Domino holocauſtum, & munus, & hoſtia ſanctificationum, & libamenta iuxta ritum vniuſcuiuſque diei: [38] Exceptis ſabbatis Domini, & exceptis donis veſtris, & exceptis omnibus votis veſtris, & exceptis his quæ ſponte offeretis coram Domino. [39] Veruntamen in quintadecima die menſis ſeptimi, quãdo congregaueritis fructus terræ, ſolennizabitis ſolennitatem coram Domino ſeptem diebus: in die primo erit requies, & in die octauo erit requies. [40] Sumetiſque vobis in die primo fructum arboris citrei, & ſpatulas palmarum, & myrtum, & ſalices torrentis, & lætabimini coram domino Deo veſtro ſeptem diebus. [41] Et ſolennizabitis hanc ſolennitatem coram Domino ſeptem diebus per annum: legitimum ſempiternum erit generationibus veſtris, in menſe ſeptimo celebrabitis eam. [42] In vmbraculis habitabitis ſeptem diebus: omnes indigenæ in Iſrael habitabunt in vmbraculis: [43] Vt ſciant generationes veſtræ quia in vmbraculo nubis meæ habitare feci filios Iſrael, quando eduxi eos de terra Ægypti, ego dominus Deus veſter. [44] Locutuſque eſt Moyſes ordinem ſolennitatum Domini, & docuit eas filios Iſrael.

CAP. XXIIII.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: [2] Præcipe filiis Iſrael vt tollant tibi oleum de oliuis contuſis puriſſimum, vt luceat, vt incendantur lucernæ iugiter

3 * מִחוּץ לְפָרֹכֶת הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד יַעַרְךְ אֹתוֹ
אַהֲרֹן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד חֻקַּת עוֹלָם
4 לְדֹרֹתֵיכֶם: * עַל הַמְנֹרָה הַטְּהֹרָה יַעֲרֹךְ אֶת־
5 הַנֵּרוֹת לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד: * וְלָקַחְתָּ סֹלֶת
וְאָפִיתָ אֹתָהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים יִהְיֶה
6 הַחַלָּה הָאֶחָת: * וְשַׂמְתָּ אוֹתָם שְׁתַּיִם מַעֲרֻכוֹת
7 שֵׁשׁ הַמַּעֲרֶכֶת עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהֹר לִפְנֵי יְהוָה: * וְנָתַתָּ
עַל־הַמַּעֲרֶכֶת לְבֹנָה זַכָּה וְהָיְתָה לַלֶּחֶם לְאַזְכָּרָה
8 אִשֶּׁה לַיהוָה: * בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יַעַרְכֶנּוּ
לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם:
9 * וְהָיְתָה לְאַהֲרֹן וְלִבָנָיו וַאֲכָלֻהוּ בְּמָקוֹם קָדֹשׁ כִּי קֹדֶשׁ
קָדָשִׁים הוּא לוֹ מֵאִשֵּׁי יְהוָה חָק־עוֹלָם:
10 * וַיֵּצֵא בֶּן־אִשָּׁה יִשְׂרְאֵלִית וְהוּא בֶּן־אִישׁ מִצְרִי בְּתוֹךְ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנָּצוּ בַּמַּחֲנֶה בֶּן הַיִּשְׂרְאֵלִית וְאִישׁ
11 הַיִּשְׂרְאֵלִי: * וַיִּקֹּב בֶּן־הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית אֶת־
הַשֵּׁם וַיְקַלֵּל וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל־מֹשֶׁה וְשֵׁם אִמּוֹ
12 שְׁלֹמִית בַּת־דִּבְרִי לְמַטֵּה־דָן: * וַיַּנִּיחֻהוּ בַּמִּשְׁמָר
13 לְפָרֹשׁ לָהֶם עַל־פִּי יְהוָה: * וַיְדַבֵּר יְהוָה
14 אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: * הוֹצֵא אֶת־הַמְקַלֵּל אֶל־מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה וְסָמְכוּ כָל־הַשֹּׁמְעִים אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁוֹ
15 וְרָגְמוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה: * וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר
לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ:
16 * וְנֹקֵב שֵׁם־יְהוָה מוֹת יוּמָת רָגוֹם יִרְגְּמוּ־
בוֹ כָּל־הָעֵדָה כַּגֵּר כְּאֶזְרָח בְּנָקְבוֹ שֵׁם יוּמָת:
17 * וְאִישׁ כִּי יַכֶּה כָל־נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת יוּמָת:
18 * וּמַכֵּה נֶפֶשׁ־בְּהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ:
19 * וְאִישׁ כִּי־יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יֵעָשֶׂה לוֹ:
20 * שֶׁבֶר תַּחַת שֶׁבֶר עַיִן תַּחַת עַיִן שֵׁן תַּחַת שֵׁן כַּאֲשֶׁר
21 יִתֵּן מוּם בָּאָדָם כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ: * וּמַכֵּה בְהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה
וּמַכֵּה אָדָם יוּמָת:

3 * Extra velum testimonij in tabernaculo
fœderis. ponetque eas Aaron à vespere vsque
in manè coram Domino cultu rituque perpe-
4 tuo in generationibus vestris. *Super cande-
labrum mundissimum ponentur semper in
5 conspectu Domini. *Accipies quoque simi-
6 lam,& coques ex ea duodecim panes: *Qui
singuli habebunt duas decimas. quorum se-
nos altrinsecus super mensam purissimam co-
7 rã Domino statues. * Et pones super eos thus
lucidissimum, vt sit panis in monimentum
8 oblationis Domini. *Per singula sabbata mu
B tabuntur coram Domino suscepti à filiis Is-
9 rael fœdere sempiterno.*Eruntq; Aaron & fi-
liorum eius, vt comedant eos in loco sancto:
quia sanctum sanctorum est de sacrificiis Do-
10 mini iure perpetuo. *Ecce autem egressus fi-
lius mulieris Israelitidis, quem pepererat de
viro Ægyptio inter filios Israel,iurgatus est in
11 castris cum viro Israelita. *Cumque blasphe-
masset nomen Domini, & maledixisset ei, ad-
ductus est ad Moysen. Vocabatur autem ma-
C ter eius Salumith,filia Dabri de tribu Dan.
12 *Miseruntq; eum in carcerem,donec nossent
13 quid iuberet Dominus. *Qui locutus est ad
14 Moysen,dicens: *Educ blasphemum extra ca-
stra, & ponant omnes qui audierunt,manus
suas super caput eius, & lapidet eum popu-
15 lus vniuersus.* Et ad filios Israel loquêris,Ho
mo qui maledixerit Deo suo, portabit pecca-
16 tũ suum.*Et qui blasphemauerit nomen Do-
mini, morte moriatur. lapidibus opprimet
D eum omnis multitudo populi. siue ille ciuis
siue peregrinus fuerit. Qui blasphemauerit
17 nomen Domini,morte moriatur. * Qui per-
cusserit & occiderit hominem, morte moria-
18 tur. * Qui percusserit animal, reddet vica-
19 rium,id est,animam pro anima. * Qui irro-
gauerit maculam cuilibet ciuium suorum: si-
20 cut fecit,sic fiet ei. * Fracturam pro fractura,
oculum pro oculo, dentem pro dente resti-
tuet. qualem inflixerit maculam, talem susti-
21 nere cogetur.*Qui percusserit iumentum,red
det aliud:qui percusserit hominem,punietur.

Exo. 21. b. Deu. 19. b. Mat. 5. c.

תרגום אונקלוס

3 מִבָּרָא לְפָרוֹכְתָא דְסַהֲדוּתָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא יְסַדַּר יָתֵיהּ אַהֲרֹן מֵרַמְשָׁא עַד צַפְרָא קֳדָם יְיָ תְּדִירָא קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן: 4 עַל מְנָרְתָא
דַכְיְתָא יְסַדַּר יַת בּוּצִינַיָּא קֳדָם יְיָ תְּדִירָא: 5 וְתִסַּב סוֹלְתָא וְתֵיפֵי יָתַהּ תְּרֵין עֲשְׂרוֹנִין תְּהֵי גְּרִיצָתָא חָדָא: 6 וְתַשַּׁוִי יַתְהוֹן
תְּרֵין סְדָרִין שִׁית בְּסִדְרָא עַל פָּתוֹרָא דַכְיָא קֳדָם יְיָ: 7 וְתִתֵּן עַל סִדְרָא לְבוֹנְתָא דַכְיְתָא וּתְהֵי לְאַדְכָּרְתָא קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ: 8 בְּיוֹמָא
דְשַׁבְּתָא דְשַׁבְּתָא יְסַדְּרִינֵיהּ קֳדָם יְיָ תְּדִירָא מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קְיָם עָלַם: 9 וּתְהֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי וְיֵכְלוּנֵיהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ אֲרֵי קֹדֶשׁ קָדְשִׁין
הוּא לֵיהּ מֵקָרְבָּנַיָּא דַיְיָ קְיָם עָלַם: 10 וּנְפַק בַּר אִתְּתָא בַּת יִשְׂרָאֵל וְהוּא בַּר גְּבַר מִצְרָאִי בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתְנְצִיו בְּמַשְׁרְיָתָא בַּר אִתְּתָא בַּת
יִשְׂרָאֵל וְגַבְרָא בַּר יִשְׂרָאֵל: 11 וּפְרִישׁ בַּר אִיתְּתָא בַּת יִשְׂרָאֵל יַת שְׁמָא וְאַרְגִּיז וַאֲיתְיָאוּ יָתֵיהּ לְוַת מֹשֶׁה וְשׁוּם אִמֵּיהּ שְׁלוּמִית בַּת דִּבְרִי לְשִׁבְטָא
דְּדָן: 12 וַאֲסָרוּהִי בְּבֵירַת מַטְרָא עַד דְּיִתְפְּרַשׁ לְהוֹן עַל גְּזֵירַת מֵימְרָא דַיְיָ: 13 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר: 14 אַפֵּיק יַת דְּאַרְגִּיז לְמִבְּרָא
לְמַשְׁרְיָתָא וְיִסְמְכוּן כָּל דְּשָׁמְעִין יַת יְדֵיהוֹן עַל רֵישֵׁיהּ וְיִרְגְּמוּן בֵּיהּ כָּל כְּנִישְׁתָּא: 15 וְעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלֵּיל לְמֵימַר גְּבַר גְּבַר אֲרֵי יְרַגֵּיז קֳדָם
אֱלָהֵיהּ וְיִקְבֵּל חוֹבֵיהּ: 16 וְדַיְפְרֵישׁ שְׁמָא דַיְיָ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל מְרַגֵּם יִרְגְּמוּן בֵּיהּ כָּל כְּנִישְׁתָּא כְּיַצִיבָא כְּפָרְשׁוּתֵיהּ שְׁמָא יִתְקְטֵל:
17 וּגְבַר אֲרֵי יְקְטוֹל כָּל נַפְשָׁא דַּאֲנָשָׁא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל: 18 וְדִיקְטוֹל נְפַשׁ בְּעִירָא יְשַׁלְּמִינַהּ נַפְשָׁא חֲלַף נַפְשָׁא: 19 וּגְבַר אֲרֵי יִתֵּן מוּמָא
בְּחַבְרֵיהּ כְּמָא דַעֲבַד כֵּן יִתְעֲבֵד לֵיהּ: 20 חַבְרָא חֲלַף חַבְרָא עַיְנָא חֲלַף עַיְנָא שִׁינָּא חֲלַף שִׁינָּא כְּמָא דְיִתֵּן מוּמָא בַּאֲנָשָׁא כֵּן יִתְיְהַב בֵּיהּ:
21 וְדִיקְטוֹל בְּעִירָא יְשַׁלְּמִינַהּ וְדִיקְטוֹל אֱנָשָׁא יִתְקְטֵיל:

* *Extra velum, in tabernaculo teſtimonij incendent ipſum Aaron & filij eius à veſpera vſque ad manè coram Domino aſſiduè, legitimum ſempiternum in generationes veſtras.* 3

* *In candelabro mundo incendent lucernas coram Domino vſque ad manè.* * *Et accipietis ſimilam, & facietis eam duodecim panes, duarum decimarum erit panis vnus.* 4 5

* *Et impones eos duas poſitiones, ſex panes vna poſitio ſuper menſam puram coram Domino.* * *Et imponetis ſuper poſitionem thus purum & ſalem, & erunt panes in memoriam propoſiti Domino.* 6 7

* *Die ſabbatorum proponetis coram Domino ſemper à filiis Iſrael, fœdus ſempiternum.* 8

* *Et erunt Aaron & filiis eius. & comedent ea in loco ſancto: eſt enim ſancta ſanctorum hoc ipſi à ſanctificatis Domino, legitimum ſempiternum.* 9

* *Et egreſſus eſt filius mulieris Iſraelitidis, & hic erat filius Ægyptij in filiis Iſrael: & pugnauit in caſtris qui ex Iſraelitide, & homo Iſraelita.* 10

* *Et cognominans filius mulieris Iſraelitidis nomen maledixit: & duxerunt eum ad Moyſen. & nomen matris eius Salomith filia Labri de tribu Dã.* 11

* *Et poſuerunt eum in carcerem, vt iudicarent eum per præceptum Domini.* 12

* *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:* 13

* *Educ eum qui maledixit extra caſtra, & imponent omnes qui audierunt manus ſuas ſuper caput illius, & lapidabunt eum omnis multitudo.* 14

* *Et filiis Iſrael loquere, & dices ad eos: Homo homo ſi maledixerit Deo ſuo, peccatum accipiet.* 15

* *Nominans autem nomen Domini, morte moriatur: lapidibus lapident eum omnis multitudo. ſiue aduena ſiue indigena cùm nominauerit ipſe nomen Domini, moriatur.* 16

* *Et homo qui percuſſerit animam hominis, & mortuus fuerit, morte moriatur.* 17

* *Et qui percuſſerit animam iumenti, & mortuum fuerit, ſoluat animam pro anima.* 18

* *Et ſi aliquis dabit maculam proximo ſuo, ſicut fecit illi, ſic econtrà fiet ei.* 19

* *Fracturam pro fractura, oculum prooculo, dentem pro dente: ſicut dederit maculam homini, ſic dabitur ei.* 20

* *Quicunque percuſſerit hominem, & mortuus fuerit, morte moriatur.* 21

3 * ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος, ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου καυθυσιν αὐτὸν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἀφ' ἑσπέρας ἕως πρωΐ ἔναντι κυρίου ἐνδελεχῶς, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς
4 ὑμῶν. * Ἐπὶ τῆς λυχνίας τῆς καθαρᾶς καυθυσι τοὺς λύ-
5 χνους ἔναντι κυρίου ἕως εἰς πρωΐ. * Καὶ λήψεσθε σεμίδαλιν, καὶ ποιήσετε αὐτὴν δώδεκα ἄρτους, δύο δεκάτων ἔσται ὁ ἄρ-
6 τος ὁ εἷς. * Καὶ θήσεις αὐτοὺς δύο θέματα, ἓξ ἄρτους τὸ ἓν θέμα ἐπὶ τὴν τράπεζαν τὴν καθαρὰν ἔναντι κυρίου.
7 * καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τὸ θέμα λίβανον καθαρὸν καὶ ἅλας, καὶ ἔσονται οἱ ἄρτοι εἰς ὑπόμνησιν προσκείμενοι τῷ κυρίῳ.
8 * τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων προθήσετε ἔναντι κυρίου δια-
9 παντὸς παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, διαθήκη αἰωνίου. * καὶ ἔσται ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. καὶ φάγονται αὐτὰ ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ἔστι γὰρ ἅγια ἁγίων τοῦτο αὐτῷ ἀπὸ τῶν θυσιαζομένων τῷ κυ-
10 ρίῳ, νόμιμον αἰώνιον. * Καὶ ἐξῆλθεν υἱὸς γυναικὸς ἰσραηλίτιδος, καὶ οὗτος ἦν υἱὸς αἰγυπτίου ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. καὶ ἐμαχέσατο ἐν τῇ παρεμβολῇ ὁ ἐκ τῆς ἰσραηλίτιδος, καὶ ὁ ἀν-
11 θρωπος ὁ ἰσραηλίτης. * Καὶ ἐπονομάσας ὁ υἱὸς τῆς γυναικὸς τῆς ἰσραηλίτιδος τὸ ὄνομα κατηράσατο, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς μωυσῆν. καὶ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ σαλωμίθ θυ-
12 γάτης λαβὶ ἐκ τῆς φυλῆς δάν. * Καὶ ἀπέθεντο αὐτὸν εἰς φυλακὴν διακρῖναι αὐτὸν διὰ προστάγματος κυρίου.
13 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
14 * Ἐξάγαγε τὸν καταρασάμενον ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐπιθήσουσι πάντες οἱ ἀκούσαντες τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν πᾶσα ἡ συνα-
15 γωγή. * Καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λάλησον, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἐὰν καταράσηται θεὸν αὐτοῦ, ἁμαρτίαν λή-
16 ψεται. * ὁ ὀνομάζων δὲ τὸ ὄνομα κυρίου, θανάτῳ θανατούσθω. λίθοις λιθοβοληθήσεται αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγή. ἐάν τε πρόσηλυτος ἐάν τε αὐτόχθων ἐν τῷ ὀνομάσαι αὐτὸν τὸ ὄνομα
17 κυρίου, τελευτάτω. * Καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν πατάξῃ ψυχὴν ἀν-
18 θρώπου, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω. * Καὶ ὃς ἂν πατάξῃ ψυχὴν κτήνους, καὶ ἀποθάνῃ, ἀποδώσει ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς.
19 * καὶ ἐάν τις δῷ μῶμον τῷ πλησίον αὐτοῦ, ὡς ἐποίησεν αὐ-
20 τῷ, ὡσαύτως ἀντιποιηθήσεται αὐτῷ. * σύντριμμα ἀντὶ συντρίμματος, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, καθότι ἂν δῷ μῶμον ἀνθρώπῳ, οὕτως δοθήσεται αὐτῷ.
21 * ὃς ἂν πατάξῃ ἄνθρωπον, καὶ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Extra velum teſtimonij in tabernaculo fœderis ordinabit eas Aaron à veſpere vſque manè coram Domino iugiter, legitimum ſempiternum erit in generationibus veſtris. [4] Super candelabrum mundiſſimum diſponet lucernas coram Domino ſemper. [5] Tolleſque ſimlam, & coques ex ea duodecim placentas: ex duabus decimis erit vnaquæque placenta. [6] Poneſque eas duobus ordinibus, ſex in ordine vno ſuper menſam mundiſſimam coram Domino: [7] Et pones ſuper ordinem panis thus puriſſimum, & erit in monimentum panis oblationis coram Domino. [8] Per ſingula ſabbata ordinabit eum coram Domino iugiter à filiis Iſrael pacto ſempiterno.

[9] Eritque Aaron & filiis eius, vt comedant eum in loco ſancto: quia ſanctum ſanctorum eſt ei de oblationibus Domini pacto ſempiterno.

[10] Egreſſuſque eſt filius mulieris Iſraelitidis; ipſe autem erat filius viri Ægyptij in medio filiorum Iſrael, & rixati ſunt in caſtris, filius mulieris Iſraelitidis, & vir Iſraelita. [11] Et explanauit filius mulieris Iſraelitidis nomen, & blaſphemauit: & adduxerunt eum ad Moyſen. Nomen autem matris eius erat Selomith filia Dabri de tribu Dan. [12] Ligaueruntque eum in carcere, donec exponeretur eis per ſententiam verbi Domini. [13] Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: [14] Educ blaſphemum extra caſtra, & imponant omnes qui audierunt manus ſuas ſuper caput eius, & lapidabunt eum omnis congregatio. [15] Et cum filiis Iſrael loquêris, dicens: Vir vir qui blaſphemauerit coram Deo ſuo, ſuſcipiet iniquitatem ſuam. [16] Et qui explanauerit nomen Domini, occiſione occidetur: lapidatione lapidabunt eum omnis congregatio. tam aduena quàm indigena cùm explanauerit nomen, interficiatur. [17] Vir autem qui occiderit omnem animam hominis, occiſione occidatur. [18] Et qui occiderit animam animalis, ſoluet eam, animam pro anima. [19] Vir autem qui poſuerit maculam in proximo; ſicut fecit, ſic fiet ei: [20] Fracturam pro fractura, oculum pro oculo, dentem pro dente. qualem maculam poſuerit in homine, talis fiet in eo. [21] Et qui occiderit animal, reſtituet illud: & qui occiderit hominem, occidatur.

22 * מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כַּגֵּר כָּאֶזְרָח יִהְיֶה כִּי אֲנִי
23 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיּוֹצִיאוּ אֶת־הַמְקַלֵּל אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ
אֹתוֹ אֶבֶן וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה׃

כה

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי
2 לֵאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
כִּי תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבְתָה
3 הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה׃ * שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ
וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ׃
4 * וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבָּת
5 לַיהוָה שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר׃ * אֵת סְפִיחַ
קְצִירְךָ לֹא תִקְצוֹר וְאֶת־עִנְּבֵי נְזִירֶךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת
6 שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ׃ * וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם
לְאָכְלָה־לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וְלַאֲמָתֶךָ וְלִשְׂכִירְךָ וְלְתוֹשָׁבְךָ
7 הַגָּרִים עִמָּךְ׃ * וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ תִּהְיֶה
8 כָּל־תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל׃ * וְסָפַרְתָּ לְךָ שֶׁבַע
שַׁבְּתֹת שָׁנִים שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ לְךָ יְמֵי
שֶׁבַע שַׁבְּתֹת הַשָּׁנִים תֵּשַׁע וְאַרְבָּעִים שָׁנָה׃
9 * וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בֶּעָשׂוֹר
לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל־אַרְצְכֶם׃
10 * וְקִדַּשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וְקָרָאתֶם דְּרוֹר
בָּאָרֶץ לְכָל־יֹשְׁבֶיהָ יוֹבֵל הִוא תִּהְיֶה לָכֶם וְשַׁבְתֶּם
11 אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשֻׁבוּ׃ * יוֹבֵל
הִוא שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם לֹא תִזְרָעוּ
וְלֹא תְקִצְרוּ אֶת־סְפִיחֶיהָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת־נְזִרֶיהָ׃
12 * כִּי יוֹבֵל הִוא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם מִן־הַשָּׂדֶה תֹּאכְלוּ
13 אֶת־תְּבוּאָתָהּ׃ * בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשֻׁבוּ אִישׁ
אֶל־אֲחֻזָּתוֹ׃

22 * Æquum iudicium sit inter vos, siue peregrinus siue ciuis peccauerit: quia ego sum dominus Deus vester.

23 * Locutusque est Moyses ad filios Israel, & eduxerunt eum qui blasphemauerat extra castra, ac lapidibus oppresserunt. Feceruntque filij Israel sicut præceperat Dominus Moysi.

CAP. XXV.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen in
A monte Sinai, dicens:

2 * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Quãdo ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis, sabbatizetis sabbatum Domino.

3 * Sex annis seres agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, colligesque fructus ei-
4 ius. * Septimo autem anno sabbatum erit terræ requietionis Domini. agrum non seres, & vineam non putabis.

5 * Quæ sponte gignet humus, non metes: & vuas primitiarum tuarum non colliges quasi vindemiam. Annus enim requietionis terræ est.

6 * Sed erunt vobis in cibum, tibi & seruo tuo, ancillæ & mercenario tuo, & aduenæ qui peregrinantur apud te.

7 * Iumentis tuis & pecoribus omnia quæ
8 nascuntur præbebunt cibum. * Numerabis
B quoque tibi septem hebdomadas annorum, id est, septies septem, quæ simul faciunt quadraginta nouem.

9 * Et clanges buccina mense septimo, decima die mensis propitiationis tempore in vniuersa terra vestra.

10 * Sanctificabisque annum quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ. ipse est enim iubileus. Reuertetur homo ad possessionem suam, &
11 vnusquisque rediet ad familiam pristinam:

* Quia iubileus est, & quinquagesimus annus. Non seretis atque metetis sponte in agro
12 nascentia: & primitias vindemię non colligetis, * ob sanctificationem iubilei: sed
13 statim ablata comedetis. * Anno iubilei redient omnes ad possessiones suas.

תרגום אונקלוס

22 דִּינָא חַד יְהֵי לְכוֹן כְּגִיּוֹרָא כְּיִצְחָקָא יְהֵי אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃
23 וְרָגְמוּ יָתֵיהּ בְּאַבְנַיָּא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדוּ כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃

כה

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּטוּרָא דְסִינַי לְמֵימָר׃
2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי תֵּעֲלוּן לְאַרְעָא דַאֲנָא יָהֵיב לְכוֹן וְתַשְׁמֵיט אַרְעָא שְׁמִטְתָּא קֳדָם יְיָ׃
3 שֵׁית שְׁנִין תִּזְרַע חַקְלָךְ וְשֵׁית שְׁנִין תְּכַסַּח כַּרְמָךְ וְתִכְנוֹשׁ יָת עַלְלָתָהּ׃
4 וּבְשַׁתָּא שְׁבִיעָתָא נַיָח שְׁמִטְתָּא יְהֵי לְאַרְעָא שְׁמִטְתָּא קֳדָם יְיָ חַקְלָךְ לָא תִזְרַע וְכַרְמָךְ לָא
5 תְכַסַּח׃ יָת בָּתֵי חֲצָדָךְ לָא תַחְצַד וְיָת עִנְּבֵי שְׁבָקָךְ לָא תִקְטוֹף שְׁנַת שְׁמִטְתָּא יְהֵי לְאַרְעָא׃
6 וּתְהֵי שְׁמִטַּת אַרְעָא לְכוֹן לְמֵיכַל לָךְ וּלְעַבְדָּךְ וּלְאַמְתָּךְ וְלַאגִירָךְ וּלְתוֹתָבָךְ דְּדָיְרִין עִמָּךְ׃
7 וְלִבְעִירָךְ וְלְחַיְתָא דְּבַאֲרָעָךְ תְּהֵי כָּל עַלְלָתָהּ לְמֵיכַל׃
8 וְתִמְנֵי לָךְ שְׁבַע שְׁמִטִּין דִּשְׁנִין אַרְבְּעִין וְתִשַׁע שְׁנִין׃
9 וְתַעְבַּר שׁוֹפַר יַבָּבָא בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּעַשְׂרָא לְיַרְחָא בְּיוֹמָא דְכִפּוּרַיָא תַּעְבְּרוּן שׁוֹפָרָא בְּכָל אַרְעֲכוֹן׃
10 וְתַקְדְּשׁוּן יָת שְׁנַת חַמְשִׁין שְׁנִין וְתִקְרְיוּן חֵירוּתָא בְּאַרְעָא לְכָל יָתְבָהָא יוֹבְלָא
11 הִיא תְּהֵי לְכוֹן וְתְתוּבוּן גְּבַר לַאֲחֻסָּנְתֵּיהּ וּגְבַר לְזַרְעִיתֵיהּ תְּתוּבוּן׃ יוֹבְלָא הִיא שְׁנַת חַמְשִׁין שְׁנִין תְּהֵי לְכוֹן לָא תִזְרְעוּן וְלָא תַחְצְדוּן
12 יָת כָּהֲנָא וְלָא תְקַטְפוּן יָת שְׁבָקָהָא׃ אֲרֵי יוֹבְלָא הִיא קֻדְשָׁא תְּהֵי לְכוֹן מִן חַקְלָא תֵּיכְלוּן יָת עַלְלָתָהּ׃
13 בְּשַׁתָּא

* *Judicium vnum erit aduenæ & indigenæ:* 22
quoniam ego dominus Deus veſter.
* *Et locutus eſt Moyſes filiis Iſrael, & eduxe-* 23
runt eum qui maledixerat extra caſtra, & lapida-
uerunt eum lapidibus. & filij Iſrael fecerunt ſicut
præcepit Dominus Moyſi.

CAP. XXV.

ET *locutus eſt Dominus Moyſi in monte Sinai,* 1
dicens:
* *Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos: Quando* 2
intraueritis in terram quam ego do vobis, & re-
quieſcet terra ſabbata Domino.
* *Sex annis ſeminabis agrum tuum, & ſex an-* 3
nis putabis vineam tuam, & congregabis fructum
eius.
* *In autem anno ſeptimo ſabbata requies erit ter-* 4
ræ ſabbata Domino. agrum tuum non ſeminabis, et
vineam tuam non putabis:
* *Et ſpontanea aſcendentia agri tui non metes,* 5
& vuas ſanctificationis tuæ non vindemiabis: an-
nus requiei erit terræ.
* *Et erunt ſabbata terræ eſca tibi, & filio tuo,* 6
& ancillæ tuæ, & mercenario tuo, et peregrino ad-
iacenti apud te: * *Et iumentis tuis, & beſtiis quæ* 7
in terra tua erit omne germen eius in cibum.
* *Et numerabis tibi ipſi ſeptem requies annorum* 8
ſeptem annos ſepties. & erunt tibi ſeptem hebdo-
mades, annorum nouem & quadraginta anni.
* *Et annunciabitis tubæ vocem in omni terra* 9
veſtra menſe ſeptimo decima menſis. die propitia-
tionis annunciabitis tuba in omni terra veſtra:
* *Et ſanctificabitis annum quinquageſimum an-* 10
num: & clamabitis remiſſionẽ in terra omnibus ha
bitantibus eam. annus remiſſionis ſignificatio hæc
erit vobis. & redibitis vnuſquiſque in poſſeſſionẽ
ſuam, & quilibet in familiam ſuam redibitis:
* *Remiſſionis ſignificatio hæc annus quinquage-* 11
ſimus annus erit vobis. non ſeminabitis, neque me-
tetis ſpontanea aſcendentia eius, & non vindemia-
bitis ſanctificata eius:
* *Quoniam remiſſionis ſignificatio eſt: ſanctum* 12
erit vobis. de agris comedetis fructus illius.
* *In anno remiſſionis ſignificationis ipſius redi-* 13
bitis vnuſquiſque in poſſeſſionem ſuam.

22 * δικαίωσις μία ἔσαι τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ἐγχωρίῳ,
ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
23 * καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐξήγαγον τὸν
καταρασάμενον ἔξωτῆς παρεμβολῆς, καὶ κατελιθοβόλησαν
αὐτὸν λίθοις. καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐποίησαν καθάπερ συνέταξε
κύριος τῷ μωυσῆ.

κέ.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος τῷ μωυσῆ ἐν τῷ ὄρει σινᾶ, λέγων·
2 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὅταν εἰ-
σέλθητε εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν, καὶ ἀναπαύσεται
ἡ γῆ σάββατα τῷ κυρίῳ.
3 * ἓξ ἔτη σπερεῖς τὸν ἀγρόν σου, καὶ ἓξ ἔτη τεμεῖς τὴν ἄμπε-
λόν σου, καὶ συνάξεις τὸν καρπὸν αὐτῆς.
4 * ἐν δὲ τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ σάββατα ἀνάπαυσις ἔσαι τῇ γῇ
σάββατα τῷ κυρίῳ. τὸν ἀγρόν σου οὐ σπερεῖς, καὶ τὴν ἄμπε-
5 λόν σου οὐ τεμεῖς· * καὶ τὰ αὐτόματα ἀναβαίνοντα ἐξ ἀ-
γροῦ σου οὐκ ἐκθερεῖς, καὶ τὴν σταφυλὴν ἐξ ἀγιάσματός σου
οὐκ ἐκτρυγήσῃς. ἐνιαυτὸς ἀναπαύσεως ἔσαι τῇ γῇ.
6 * καὶ ἔσαι τὰ σάββατα τῆς γῆς βρώματά σοι, καὶ τῷ παι-
δί σου, καὶ τῇ παιδίσκῃ σου, καὶ τῷ μισθωτῷ σου, καὶ τῷ παροίκῳ
7 τῷ προσκειμένῳ πρός σε· * καὶ τοῖς κτήνεσί σου, καὶ τοῖς
θηρίοις τοῖς ἐν τῇ γῇ σου ἔσαι πᾶν τὸ γένημα αὐτοῦ εἰς βρῶσιν.
8 * καὶ ἐξαριθμήσεις σεαυτῷ ἑπτὰ ἀναπαύσεις ἐτῶν ἑπτὰ
ἔτη ἑπτάκις. καὶ ἔσονταί σοι ἑπτὰ ἑβδομάδες, ἐτῶν ἐννέα καὶ
9 τεσσαράκοντα ἔτη. * καὶ διαγελεῖτε σάλπιγξ φωνὴν ἐν
πάσῃ τῇ γῇ ὑμῶν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνός.
τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἐξιλασμοῦ διαγελεῖτε σάλπιγι ἐν πάσῃ τῇ γῇ
10 ὑμῶν. * καὶ ἁγιάσετε τὸ ἔτος τὸ πεντηκοστὸν ἐνιαυτόν, καὶ
διαβοήσετε ἄφεσιν ἐπὶ τῆς γῆς πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν αὐτήν.
ἐνιαυτὸς ἀφέσεως σημασία αὕτη ἔσαι ὑμῖν. καὶ ἀπελεύσεσθε
ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν πατρικὴν
11 αὐτοῦ ἀπελεύσεσθε. * ἀφέσεως σημασία αὕτη τὸ ἔτος
τὸ πεντηκοστὸν ἐνιαυτὸς ἔσαι ὑμῖν. οὐ σπερεῖτε, οὐδὲ μὴ ἀμή-
σητε αὐτόματα ἀναβαίνοντα αὐτῆς, καὶ οὐ τρυγήσετε τὰ ἡ-
γιασμένα αὐτῆς·
12 * ὅτι ἀφέσεως σημασία ἐστίν. ἅγιον ἔσαι ὑμῖν. ἀπὸ τῶν πε-
δίων φάγεσθε τὰ γενήματα αὐτῆς,
13 * ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως σημασίας αὐτῆς ἐπανελεύσεται
ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[22] Iudicium vnum erit vobis, tam peregrino quàm indigenæ: quia ego dominus Deus veſter. [23] Locutuſque eſt Moyſes cum filiis Iſrael, & eduxerunt eum qui blaſphemauerat extra caſtra, & lapidauerunt eum lapidibus. filij autem Iſrael fecerunt ſicut præceperat Dominus Moyſi.

CAP. XXV.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe in monte Sinai, dicens: [2] Loquere cum filiis Iſrael, & dices ad eos: Quando ingreſſi fueritis in terram quam ego dabo vobis, dimittetur terra quieſcere coram Domino. [3] Sex annis ſeminabis agrum tuum, & ſex annis putabis vineam tuam, & colliges fructus eius: [4] Anno autem ſeptimo requies remiſſionis erit terræ, remiſſio erit coram Domino: agrum tuum non ſeres, & vineam tuam non putabis. [5] Quæ ſpontè naſcuntur meſſis tuæ non metes, & vuas quas tibi reliquiſti non vindemiabis: annus enim remiſſionis erit terræ. [6] Eritque remiſſio terræ vobis in cibum tibi & ſeruo tuo, & ancillæ tuæ, & mercenario tuo, & inquilino tuo qui habitant tecum: [7] Iumentis quoque tuis, & beſtiis quæ ſunt in terra tua erit omnis fructus eius in cibum. [8] Numerabiſque tibi ſeptem hebdomadas annorum ſepties ſeptem annos, eruntque tibi dies ſeptem hebdomadarum annorum quadraginta & nouem anni. [9] Et tranſire facies clangorem buccinæ per vniuerſam terram tuam in menſe ſeptimo in decima die menſis, in die expiationum. [10] Et ſanctificabitis annum quinquageſimum, & vocabitis libertatem in terra cunctis habitatoribus eius. Iubileus erit vobis, & reuertetur vnuſquiſque homo ad hæreditatem ſuam, & vnuſquiſque reuertetur ad familiam ſuam. [11] Iubileus eſt: annus quinquageſimus erit vobis. Non ſeminabitis neque metetis quæ ſpontè naſcuntur in terra, neque putabitis reliquias eius. [12] Quia iubileus eſt, ſanctus erit vobis: de agro comedetis fructus eius.
[13] In anno iubilei huius reuertemini vnuſquiſque ad poſſeſſionem ſuam.

14 * וְכִי־תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ
15 אַל־תּוֹנוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו׃ * בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחַר
הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה מֵאֵת עֲמִיתֶךָ בְּמִסְפַּר שְׁנֵי־תְבוּאֹת יִמְכָּר־
16 לָךְ׃ * לְפִי רֹב הַשָּׁנִים תַּרְבֶּה מִקְנָתוֹ וּלְפִי מְעֹט
הַשָּׁנִים תַּמְעִיט מִקְנָתוֹ כִּי מִסְפַּר תְּבוּאֹת הוּא
17 מֹכֵר לָךְ׃ * וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת־עֲמִיתוֹ וְיָרֵאתָ
18 מֵאֱלֹהֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * וַעֲשִׂיתֶם אֶת־
חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וִישַׁבְתֶּם
19 עַל־הָאָרֶץ לָבֶטַח׃ * וְנָתְנָה הָאָרֶץ פִּרְיָהּ וַאֲכַלְתֶּם
20 לָשֹׂבַע וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח עָלֶיהָ׃ * וְכִי תֹאמְרוּ מַה־
נֹּאכַל בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת הֵן לֹא נִזְרַע וְלֹא נֶאֱסֹף אֶת־
21 תְּבוּאָתֵנוּ׃ * וְצִוִּיתִי אֶת־בִּרְכָתִי לָכֶם בַּשָּׁנָה
הַשִּׁשִּׁית וְעָשָׂת אֶת־הַתְּבוּאָה לִשְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים׃
22 * וּזְרַעְתֶּם אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת וַאֲכַלְתֶּם מִן־
הַתְּבוּאָה יָשָׁן עַד־הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת עַד־בּוֹא תְּבוּאָתָהּ
23 תֹּאכְלוּ יָשָׁן׃ * וְהָאָרֶץ לֹא תִמָּכֵר לִצְמִתֻת כִּי־לִי
24 הָאָרֶץ כִּי־גֵרִים וְתוֹשָׁבִים אַתֶּם עִמָּדִי׃ * וּבְכֹל
25 אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם גְּאֻלָּה תִּתְּנוּ לָאָרֶץ׃ * כִּי־יָמוּךְ
אָחִיךָ וּמָכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ וּבָא גֹּאֲלוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו וְגָאַל אֵת
26 מִמְכַּר אָחִיו׃ * וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה־לּוֹ גֹּאֵל וְהִשִּׂיגָה
27 יָדוֹ וּמָצְאָה כְּדֵי גְאֻלָּתוֹ׃ * וְחִשַּׁב אֶת־שְׁנֵי מִמְכָּרוֹ
וְהֵשִׁיב אֶת־הָעֹדֵף לָאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר־לוֹ וְשָׁב לַאֲחֻזָּתוֹ׃
28 * וְאִם־לֹא מָצְאָה יָדוֹ דֵּי הָשִׁיב לוֹ וְהָיָה מִמְכָּרוֹ
בְּיַד הַקֹּנֶה אֹתוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְיָצָא בַיֹּבֵל וְשָׁב
29 לַאֲחֻזָּתוֹ׃ * וְאִישׁ כִּי־יִמְכֹּר בֵּית־
מוֹשַׁב עִיר חוֹמָה וְהָיְתָה גְאֻלָּתוֹ עַד־תֹּם שְׁנַת
30 מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְּאֻלָּתוֹ׃ * וְאִם־לֹא־יִגָּאֵל
עַד־מְלֹאת לוֹ שָׁנָה תְּמִימָה וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר־
בָּעִיר אֲשֶׁר־לֹא חוֹמָה לַצְּמִתֻת לַקֹּנֶה אֹתוֹ לְדֹרֹתָיו
לֹא יֵצֵא בַיֹּבֵל׃

14 * Quando vendes quippiam ciui tuo, vel
15 emes ab eo, ne contristes fratrem tuum: *Sed
iuxta numerum annorum iubilei emes ab eo,
& iuxta supputationem frugum vendet tibi.
16 * Quanto plus anni remãserit post iubileum,
C tanto crescet & precium: quanto minus tem-
poris numeraueris, tanto minoris & emptio
constabit. Tempus enim frugum vẽdet tibi.
17 *Nolite affligere contribulos vestros, sed ti-
meat vnusquisq; Deum suũ: quia ego domi-
18 nus Deus vester. *Facite præcepta mea, & iu-
dicia custodite: & implete ea, vt habitare pos-
19 sitis in terra absque vllo pauore: *Et gignat
vobis humus fructus suos, quibus vescamini
vsque ad saturitatem, nullius impetum formi
20 dantes. *Quod si dixeritis, Quid comedemus
anno septimo, si non seuerimus, neque colle-
21 gerimus fruges nostras? *Dabo benedictionẽ
meam vobis anno sexto, & faciet fructus triũ
22 annorum: *Seretisque anno octauo, & come-
detis veteres fruges vsque ad nonum annum:
23 donec noua nascantur, edetis vetera. * Terra
D quoque non vendetur in perpetuum, quia
mea est, & vos aduenæ & coloni mei estis.
24 * Vnde cuncta regio possessionis vestrę sub
25 redemptionis conditione vendetur. * Si at-
tenuatus frater tuus vendiderit possessiuncu-
lam suam, & voluerit propinquus eius, potest
26 redimere quod ille vendiderat. * Sin autem
non habuerit proximum, & ipse precium ad
27 redimendum potuerit inuenire: * Comput-
abuntur fructus ex eo tempore quo vendi-
dit, & quod reliquum est reddet emptori: sic-
28 que recipiet possessionem suam. * Quod si
non inuenerit manus eius vt reddat precium,
habebit emptor quod emerat vsque ad annũ
iubileum. In ipso enim omnis venditio redi-
bit ad dominum & ad possessorem pristi-
29 num. * Qui vendiderit domum intra vr-
bis muros, habebit licentiam redimendi, do-
30 nec vnus impleatur annus. * Si non rede-
E merit, & anni circulus fuerit reuolutus, em-
ptor possidebit eam, & posteri eius in perpe-
tuum, & redimi etiam non poterit in iubileo.

תרגום אונקלוס

14 וַאֲרֵי תְזַבְּנוּן זְבִינִין לְחַבְרָךְ אוֹ תְזְבּוֹן מִן יַד חַבְרָךְ לָא תוֹנוּן גְּבַר יָת אֲחוּהִי׃ 15 בְּמִנְיַן שְׁנַיָּא בָּתַר יוֹבְלָא תְּזְבּוֹן מִן חַבְרָךְ בְּמִנְיַן שְׁנֵי
עַלְלָתָא יְזַבֵּן לָךְ׃ 16 לְפוּם סַגִּיאוּת שְׁנַיָּא תַּסְגֵּי זְבִינוּתֵי וּלְפוּם זְעִירוּת שְׁנַיָּא תְּזָעֵר זְבִינוּתֵי אֲרֵי מִנְיַן עַלְלָתָא הוּא מְזַבֵּן לָךְ׃ 17 וְלָא
תוֹנוּן גְּבַר יָת חֲבֵרֵיהּ וְתִדְחַל מֵאֱלָהָךְ אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 18 וְתַעְבְּדוּן יָת קְיָמַי וְיָת דִּינַי תִּטְּרוּן וְתַעְבְּדוּן יַתְהוֹן וְתֵתְבוּן עַל אַרְעָא לְרוֹחָצָן׃
19 וְתִתֵּן אַרְעָא אִיבָּהּ וְתֵיכְלוּן לְמִשְׂבָּע וְתֵתְבוּן לְרוֹחָצָן עֲלָהּ׃ 20 וַאֲרֵי תֵּימְרוּן מַה נֵּיכוֹל בְּשַׁתָּא שְׁבִיעָאָה הָא לָא נִזְרַע וְלָא נְכַנּוֹשׁ יָת
עַלְלָתָנָא׃ 21 וְאֵיפַקֵּד יָת בִּרְכָתִי לְכוֹן בְּשַׁתָּא שְׁתִיתָאָה וְתַעְבֵּד יָת עַלְלָתָא לְתַלָּת שְׁנִין׃ 22 וְתִזְרְעוּן יָת שַׁתָּא תְּמִינָאָה וְתֵיכְלוּן מִן עַלְלָתָא
עַתִּיקָא עַד שַׁתָּא תְּשִׁיעָאָה עַד מֵיעַל עַלְלָתָהּ תֵּיכְלוּן עַתִּיקָא׃ 23 וְאַרְעָא לָא תִזַּבֵּן לְחַלּוּטִין אֲרֵי דִילִי אַרְעָא אֲרֵי דַיָּרִין וְתוֹתָבִין אַתּוּן קֳדָמָי׃
24 וּבְכֹל אַרַע אֲחֻסָּנַתְכוֹן פִּרְקָנָא תְּהֵנוּן לְאַרְעָא׃ 25 אֲרֵי יְתַסְכַּן אֲחוּךְ וְיִזְבַּן מֵאֲחֻסָּנְתֵּיהּ וְיֵתֵי פָּרִיקֵיהּ דְּקָרִיב לֵיהּ וְיִפְרוֹק יָת זְבִינֵי
דַּאֲחוּהִי׃ 26 וּגְבַר אֲרֵי לָא יְהֵי לֵיהּ פָּרִיק וְתַדְבֵּק יְדֵיהּ וְיַשְׁכַּח כְּמִסַּת פִּרְקָנֵיהּ׃ 27 וְיַחֲשֵׁב יָת שְׁנֵי זְבִינוּתֵי וְיָתֵב יָת מוֹתָרָא לְגַבַּר
דְּזַבַּן לֵיהּ וְיִתוּב לַאֲחֻסָּנְתֵּיהּ׃ 28 וְאִם לָא אַשְׁכַּחַת יְדֵיהּ כְּמִסַּת דְּיָתֵיב לֵיהּ וִיהוֹן זְבִינוּתֵי בִּיַד דְּזַבַּן עַד שַׁתָּא דְּיוֹבְלָא וְיִפּוֹק בְּיוֹבְלָא
וְיִתוּב לַאֲחֻסָּנְתֵּיהּ׃ 29 וּגְבַר אֲרֵי יְזַבַּן בֵּית מוֹתַב קִרְתָּא מַקְּפָא שׁוּר וְיֵהֵי פִּרְקָנֵיהּ עַד מִשְׁלַם שַׁתָּא דְּזִבְנוּתֵי עִדָּן בְּעִדָּנֵיהּ יְהֵי
פִּרְקָנֵיהּ׃ 30 וְאִם לָא יִתְפְּרֵיק עַד מִשְׁלַם לֵיהּ שַׁתָּא שַׁלְמָתָא וְיָקוֹם בֵּיתָא דִּי בְקִרְתָּא דְּלֵיהּ שׁוּרָא לְחַלּוּטִין לְדָזַבַּן יְהֵי
לְדָרוֹהִי לָא יִפּוֹק בְּיוֹבְלָא׃

14 * Si autem vendideris venditionem proximo tuo, siue emeris à proximo tuo, non affligat homo proximum. * Secundùm numerum annorum post significationem emes à proximo, iuxta numerum annorum fructuum vendet tibi: * Secundùm quod 15 plus annorum multiplicat emptionem suam, & secũdùm quod minus annorum diminuet emptionem suam: quoniam numerum fructuum hic vendet tibi. * Non affligat homo proximum suum: & ti- 16 mebis dominum Deum tuum, ego dominus Deus vester. * Et facietis omnia præcepta mea, et omnia iu- 17 dicia mea, & seruabitis, & facietis ea, & habitabitis in terra confidentes. * Et dabit terra fructus 18 suos, & comedetis ad saturitatem, & habitabitis confidentes in ipsa. * Si autem dixeritis, Quid come- 19 demus in anno septimo hoc, si non seminauerimus, et non congregauerimus fructus nostros? * Et mittam 20 benedictionem meam vobis in anno sexto, & faciet fructus eius in tres annos: * Et seminabitis anno o- 21 ctauo, & comedetis de fructibus antiqua vsque ad annum nonum. vsquequo veniant fructus eius, comedetis vetera veterum. * Et terra non vende- 22 tur in confirmationem: mea enim est terra, quoniam aduenæ & peregrini vos estis coram me. * Et per 23 omnem terram possessionis vestræ redemptionẽ dabitis terræ. * Si autem pauper fuerit frater tuus qui 24 tecum, & vendiderit de possessione sua, & accedat propinquus vel proximus ei, & redimet venditionem fratris sui. * Si autem alicui non fuerit propin- 25 quus, & abundauerit manu, et inuentum fuerit ei quod sufficit redẽptio eius: * & connumerabit an- 26 nos venditionis eius, & reddet quod supereſt homini cui venditum fuerit illud, & redibit in possessionem suam. * Si autem nõ abundauerit manus 27 eius quod sufficit vt reddat ei, & erit venditio eius ei qui emit eam vsque ad annum remissionis: et egredietur in remissione, & redibit in possessionem suam. * Et si aliquis vendiderit domum habitabi- 28 lem in ciuitate murata, & erit redemptio eius vsquequo compleatur: annus dierum erit redemptio eius. * Si autem non redempta fuerit donec cõpleatur annus totus, confirmabitur domus existens in vrbe habente murum firmiter, ei qui emit eam in generationes eius, & non egredietur in remissione. 29 30

14 * ἐὰν ὂ ἀποδῶς πεάσιν τῷ πλησίον Ϭυ, ἐφ' ὡ τε κλήσῃ ϖ̄ρὸς ϗ̄ 15 πλησίον Ϭυ, μὴ θλιβέτω ἀν̓θρωπος τὸν πλησίον. * κ̄ὰ ἀριθμὸν ἐτῶν μ̄ τὴν σημασίαν κλήσῃ ϖ̄ρὸς Ϭὺ πλησίον, κ̄ὰ ἀριθ- 16 μὸν ϛνιαυτῶν γϱυνημάτων ἀποδώσεταί σοι· * καθότι ἀν̓ πλεῖον τῶν ἐτῶν πληθυνεῖ τὴν κλῆσιν αὐτϐ, & καθότι αὖ ἔλαττον τῶν ἐτῶν ἐλαττονώσει τὴν κλῆσιν αὐτϐ, ὅτι ἀριθμὸν γϱυνη- 17 μάτων οὗτος ἀποδώσεταί σοι. * μὴ θλιβέτω ἀν̓θρωπος τὸν πλησίον αὐτϐ. & φοβήσῃ κύριον τὸν θεόν σϱ, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑ- 18 μῶν. * κ̄ὰ ποιήσετε πάντα τὰ δικαιώματά μϱ, κ̄ὰ πάσας τὰς κρίσεις μϱ, κ̄ὰ φυλάξετε, κ̄ὰ ποιήσετε αὐτὰ, & κατοικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς πεποιθότες. * κ̄ δώσει ἡ γῆ τὰ ἐκφόρια 19 αὐτῆ, κ̄ὰ φάγεσθε εἰς πλησμονὴν, κ̄ὰ κατοικήσετε πεποι- 20 θότες ἐπ' αὐτῆ. * ἐὰν ὂ λέγητε, τί φαγόμεθα ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ τούτῳ, ἐὰν μὴ σπείρωμεν, & μὴ συναγάγωμεν τὰ γϱυ- 21 νήματα ἡμῶν· * κ̄ὰ ἀποστελῶ τὴν εὐλογίαν μϱ ὑμῖν ἐν τῷ ἔτει τῷ ἕκτῳ, κ̄ὰ ποιήσει τὰ γϱυνήματα αὐτῆς εἰς τὰ τρία ἔτη. 22 * κ̄ὰ σπερεῖτε τὸ ἔτος τὸ ὄγδοον, κ̄ὰ φάγεσθε ἀπὸ τῶν γϱυνημάτων παλαιὰ ἕως τοῦ ἔτους τοῦ ἐννάτου. ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ 23 γϱυνήματα αὐτῆς, φάγεσθε παλαιὰ παλαιῶν· * κ̄ὰ ἡ γῆ οὐ πραθήσε῀ται εἰς βεβαίωσιν, ἐμὴ γάρ ἐστιν ἡ γῆ, διότι πάροικοι 24 καὶ παροίκοι ὑμεῖς ἐστὲ ἐναντίον ἐμοῦ. * κ̄ὰ κ̄ πᾶσαν γῆν καταχέσεως ὑμῖν λύτρωσιν δώσετε τῆς γῆς. * ἐὰν δὲ 25 πένηται ὁ ἀδελφός σου ὁ μ̄ σοῦ, κ̄ὰ ἀποδῶται ἀπὸ τῆς καταχέσεως αὐτϐ, κ̄ὰ ἐλθῃ ὁ ἀγχιστεύων ἢ ὁ ἐγγίζων αὐτῷ, κ̄ὰ 26 λυτρώσε῀ται τὴν πρᾶσιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτϐ. * ἐὰν δέ τινι μὴ ᾖ ὁ ἀγχιστεύων κ̄ὰ εὑρεθῇ τῇ χειρὶ κ̄ὰ εὑρεθῇ αὐτῷ τὸ ἱ- 27 κανὸν λύτρωσιν αὐτϐ, * κ̄ὰ συλλογιεῖται τὰ ἔτη τ̄ πράσεως αὐτϐ, κ̄ὰ ἀποδώσει ὃ ὑπερέχει τῷ ἀν̓θρώπῳ, ᾧ ἀπέδοτο αὐτὸ 28 κ̄ὰ ἐπανελεύσε῀ται εἰς τὴν καταχέσιν αὐτϐ. * ἐὰν δέ μὴ εὑρεθῇ ἡ χεὶρ αὐτϐ τὸ ἱκανὸν ὥστε ἀποδοῦναι αὐτῷ, κ̄ὰ ἔσται ἡ πράσις αὐτϐ τῷ κτησαμένῳ αὐτὴν ἕως τοῦ ἔτους τ̄ ἀφέσεως, κ̄ὰ ἐξελεύσε῀ται ἐν τῇ ἀφέσει, κ̄ὰ ἐπανελεύσε῀ται εἰς τὴν κα- 29 τάχεσιν αὐτϐ. * κ̄ὰ ἐὰν οἰκίαν οἰκητὴν ἐν πόλει τετειχισμένῃ, & ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς, ἕως πληρωθῇ. ἐνιαυτὸς ἡμερῶν ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς.

30 * ἐὰν δὲ μὴ λυτρωθῇ ἕως πληρωθῇ ἐνιαυτὸς ὅλος, κυρωθήσε῀ται ἡ οἰκία ἡ οὖσα ἐν τῇ πόλει τῇ ἐχούσῃ τεῖχος βεβαίως τῷ κτησαμένῳ αὐτὴν εἰς τὰς γενεὰς αὐτϐ, & οὐκ ἐξελεύσε῀ται ἐν τῇ ἀφέσει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et quando vendideris venditionem proximo tuo, aut quando emeris de manu proximi tui, non decipiat vir fratrem suum.
15 Iuxta numerum annorum post iubileum emes à proximo tuo, iuxta numerum annorum frugum vendet tibi. 16 Secundùm multitudinem annorum multiplicabis emptionem, & secundùm paucitatem annorum minues emptionem: quia numerum frugum vendit tibi.
17 Et non decipiet vir proximum suum. timebisque Deum tuum, quia ego dominus Deus vester. 18 Et facietis legitima mea, & iudicia mea custodietis: facietisque ea, & habitabitis confidenter in terra. 19 Dabitque terra fructum suum, & comedetis in saturitatem, & habitabitis confidenter in ea. 20 Et si dixeritis: Quid manducabimus in anno septimo? ecce non seminabimus nec colligemus fructus nostros.
21 Mandabo benedictionem meam vobis in anno sexto, & faciet fructus pro tribus annis. 22 Seretisque anno octauo, & comedetis de fructu veteri vsque ad annum nonum: donec veniant fructus eius edetis vetera. 23 Terra autem non vendetur in perpetuum, quia mea est terra: aduenæ enim & coloni estis vos coram me. 24 Et in omni terra possessionis vestræ dabitis redemptionem terræ.
25 Quando pauper factus fuerit frater tuus, & vendiderit de possessione sua, veniet redemptor eius qui propinquus est ei, & redimet quod frater suus vendidit. 26 Vir autem cui non fuerit redemptor, & attigerit manus eius, & inuenerit quantum sufficit ad redemptionem eius:
27 Computabit annos venditionis, & reddet quod amplius fuerit viro cui vendidit, & reuertetur ad possessionem suam. 28 Et si non inuenerit manus eius quantum sufficit vt reddat ei, erit illud quod vendidit in manu emptoris eius vsque ad annum iubilei: & egredietur in iubileo, & reuertetur ad possessionem suam. 29 Vir autem qui vendiderit domum habitationis intra vrbis murum, erit redemptio eius donec impleatur annus venditionis, tanto tempore erit redemptio eius. 30 Et si non fuerit redempta donec compleatur annus integer, erit domus quæ est in vrbe murata illius qui emit eam in perpetuum in generationibus suis: non egredietur in iubileo.

31 * וּבָתֵּי הַחַצֵרִים אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם חוֹמָה סָבִיב
עַל־שְׂדֵה הָאָרֶץ יֵחָשֵׁב גְּאֻלָּה תִּהְיֶה־לּוֹ וּבַיֹּבֵל
32 יֵצֵא: * וְעָרֵי הַלְוִיִּם בָּתֵּי עָרֵי אֲחֻזָּתָם גְּאֻלַּת
33 עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְוִיִּם: * וַאֲשֶׁר יִגְאַל מִן־הַלְוִיִּם
וְיֵצֵא מִמְכַּר־בַּיִת וְעִיר אֲחֻזָּתוֹ בַּיֹּבֵל כִּי בָּתֵּי עָרֵי
הַלְוִיִּם הֵוא אֲחֻזָּתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
34 * וּשְׂדֵה מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמָּכֵר כִּי־אֲחֻזַּת עוֹלָם
35 הִוא לָהֶם: * וְכִי־יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ
36 עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ גֵּר וְתוֹשָׁב וָחַי עִמָּךְ: * אַל־תִּקַּח
מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ וְחַי אָחִיךָ עִמָּךְ:
37 * אֶת־כַּסְפְּךָ לֹא־תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית לֹא־תִתֵּן
38 אָכְלֶךָ: * אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי
אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת לָכֶם אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן
39 לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים: * וְכִי־יָמוּךְ אָחִיךָ
40 עִמָּךְ וְנִמְכַּר־לָךְ לֹא־תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עָבֶד: * כְּשָׂכִיר
41 כְּתוֹשָׁב יִהְיֶה עִמָּךְ עַד־שְׁנַת הַיֹּבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ: * וְיָצָא
מֵעִמָּךְ הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל־אֲחֻזַּת
42 אֲבֹתָיו יָשׁוּב: * כִּי־עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֹתָם
43 מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֹא יִמָּכְרוּ מִמְכֶּרֶת עָבֶד: * לֹא־תִרְדֶּה
44 בוֹ בְּפָרֶךְ וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ: * וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ אֲשֶׁר
יִהְיוּ־לָךְ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ
45 עֶבֶד וְאָמָה: * וְגַם מִבְּנֵי הַתּוֹשָׁבִים הַגָּרִים עִמָּכֶם
מֵהֶם תִּקְנוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתָּם אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר הוֹלִידוּ
46 בְּאַרְצְכֶם וְהָיוּ לָכֶם לַאֲחֻזָּה: * וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם
לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ
וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא־תִרְדֶּה בּוֹ
47 בְּפָרֶךְ: * וְכִי תַשִּׂיג יַד גֵּר וְתוֹשָׁב עִמָּךְ וּמָךְ
אָחִיךָ עִמּוֹ וְנִמְכַּר לְגֵר תּוֹשָׁב עִמָּךְ אוֹ לְעֵקֶר מִשְׁפַּחַת
48 גֵּר: * אַחֲרֵי נִמְכָּר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה־לּוֹ אֶחָד מֵאֶחָיו
יִגְאָלֶנּוּ:

LEVITICVS. Translat.B.Hierony. *Judicia.*

31 * Sin autem in villa fuerit domus quæ muros non habet, agrorum iure vendetur. Si ante redempta non fuerit, in iubileo reuertetur
32 ad dominum suum. * Ædes Leuitarum quæ in vrbibus sunt, semper possunt redimi.
33 * Si redempti non fuerint, in iubileo reuertentur ad dominos: quia domus vrbium Leuitarum pro possessionibus sunt inter fi-
34 lios Israel. * Suburbana autem eorum non veneant, quia possessio sempiterna est.
35 * Si attenuatus fuerit frater tuus & infirmus manu, susceperis eum quasi aduenam &
36 peregrinum, & vixerit tecum: * Ne accipias vsuras ab eo, nec amplius quàm dedisti. Time Deum, vt viuere possit frater tuus apud te.
37 * Pecuniam tuam non dabis ei ad vsuram,
F & frugum superabundantiam non exiges.
38 * Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, vt darem vobis terram Cha-
39 naan, vt essem vester Deus. * Si paupertate cõpulsus vendiderit se tibi frater tuus, non eum opprimes seruitute famulorum:
40 * Sed quasi mercenarius & colonus erit. vsque ad annum iubileum operabitur apud te: Inf. eod.
41 * Et posteà egredietur cum liberis suis, & reuertetur ad cognationem & ad possessionem patrum suorum.
42 * Mei enim serui sunt, & ego eduxi eos de terra Ægypti. non veneant conditione ser-
43 uorum. * Ne affligas eum per potentiam, sed metuito Deum tuum.
44 * Seruus & ancilla sint vobis de nationibus quæ in circuitu vestro sunt,
45 * Et de aduenis qui peregrinantur apud vos, vel qui ex his nati fuerint in terra vestra. Hos habebitis famulos, & hæreditario iure transmittetis ad posteros,
46 * Ac possidebitis in æternum. fratres autem vestros filios Israel ne opprimatis per po-
47 tentiam. * Si inualuerit apud vos manus adG uenæ atq; peregrini, & attenuatus frater tuus vendiderit se ei, aut cuiquam de stirpe eius:
48 * Post venditionem potest redimi. qui voluerit ex fratribus suis, redimet eum:

תרגום אונקלוס

31 וּבָתֵּי פַּצְחַיָּא דְּלֵית לְהוֹן שׁוּר מַקַּף סְחוֹר סְחוֹר עַל חֲקַל אַרְעָא יִתְחַשְׁבוּן פִּרְקָנָא יְהֵי לְהוֹן וּבְיוֹבְלָא יִפְקוּן: 32 וְקִרְוֵי לֵיוָאֵי בָּתֵּי
קִרְוֵי אַחֲסָנַתְהוֹן פִּרְקָן עָלַם יְהֵי לְלֵיוָאֵי: 33 וְדִיפְרוֹק מִן לֵיוָאֵי וְיִפְקוּן זְבִינֵי בֵיתָא וְקִרְוֵי אַחֲסָנַתְהִיה בְּיוֹבְלָא אֲרֵי בָּתֵּי קִרְוֵי לֵיוָאֵי הִיא
אַחֲסָנַתְהוֹן בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 34 וַחֲקַל רוּחַ קִרְוֵיהוֹן לָא יִזְדַּבַּן אֲרֵי אַחֲסָנַת עָלַם הוּא לְהוֹן: 35 וַאֲרֵי יִתְמַסְכַּן אָחוּךְ וְיִתְמוֹט יְדֵיהּ עִמָּךְ
וְתִתְקֵיף בֵּיהּ דַּיָּיר וְתוֹתָב וְיֵחֵי עִמָּךְ: 36 לָא תִיסַּב מִינֵּיהּ חִבּוּלְיָא וְרִבְיָתָא וְתִדְחַל מֵאֱלָהָךְ וְיֵחֵי אָחוּךְ עִמָּךְ: 37 יָת כַּסְפָּךְ לָא תִתֵּן לֵיהּ
בְּחִבּוּלְיָא וּבְרִבְיָתָא לָא תִתֵּן מֵיכְלָךְ: 38 אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְּאַפֵּיקִית יָתְכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְמִתַּן לְכוֹן יָת אַרְעָא דִכְנַעַן לְמֶהֱוֵי לְכוֹן לֵאלָהּ:
39 וַאֲרֵי יִתְמַסְכַּן אָחוּךְ עִמָּךְ וְיִזְדַּבַּן לָךְ לָא תִפְלַח בֵּיהּ פֻּלְחַן עַבְדִין: 40 כַּאֲגִירָא כְּתוֹתָבָא יְהֵי עִמָּךְ עַד שַׁתָּא דְיוֹבְלָא יִפְלַח עִמָּךְ: 41 וְיִפּוֹק
מֵעִמָּךְ הוּא וּבְנוֹהִי עִמֵּיהּ וְיִהוּב לְזַרְעִיתֵיהּ וּלְאַחֲסָנַת אֲבָהָתוֹהִי יְתוּב: 42 אֲרֵי עַבְדַי אינוּן דְּאַפֵּיקִית יָתְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לָא יִזְדַּבְּנוּן זְבוּן
עַבְדִין: 43 לָא תִפְלַח בֵּיהּ בְּקַשְׁיוּ וְתִדְחַל מֵאֱלָהָךְ: 44 וְעַבְדָּךְ וְאַמְתָּךְ דִיהוֹן לָךְ מִן בְּנֵי עַמְמַיָּא דִי בְסָחֲרָנֵיכוֹן מִנְּהוֹן תִּקְנוּן עַבְדִין
וְאַמְהָן: 45 וְאַף מִבְּנֵי תוֹתָבַיָּא עַרְלַיָּא דָיְרִין עִמְּכוֹן מִנְּהוֹן תִּקְנוּן וּמִזַּרְעִיָּתְהוֹן דְּעִמְּכוֹן דְּאִתְיְלִידוּ בְּאַרְעֲכוֹן וְיהוֹן לְכוֹן לַאֲחֻסָנָא:
46 וְתַחְסְנוּן יָתְהוֹן לְבְנֵיכוֹן בָּתְרֵכוֹן לְמֵירַת אַחֲסָנָא לְעָלַם בְּהוֹן תִּפְלְחוּן וּבְאַחֵיכוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר בְּאָחִיהִי לָא תִפְלַח בֵּיהּ בְּקַשְׁיוּ: 47 וַאֲרֵי
תַדְבִּיק יַד עָרֵל וְתוֹתָב עִמָּךְ וְיִתְמַסְכַּן אָחוּךְ עִימֵּיהּ וְיִזְדַּבַּן לְעָרֵל תּוֹתָב דְּעִמָּךְ אוֹ לְאַרְמַאי מְזַרְעִית גִּיּוֹרָא: 48 בָּתַר דְּאִזְדַּבַּן פִּרְקָנָא יְהֵי
לֵיהּ חַד מֵאַחוֹהִי יִפְרְקִנֵּיהּ:

* *At domus quæ in villis, quibus non eſt in ipſis* 31
murus in circuitu, ad agrum terræ computabuntur
redimibiles ſemper. iſtæ erunt & in remiſſione egre-
dientur. * *Et vrbes Leuitarum domus vrbium* 32
poſſeſſionis eorum redimibiles ſemper erunt Leui-
tis. * *Et qui redemerit à Leuitis, & exibit* 33
venditio domorum vrbis poſſeſſionis eorum in re-
miſſione: quoniam domus vrbium Leuitarum hæc
poſſeſſio eorum in medio filiorum Iſrael. * *Et agri* 34
ſegregati in vrbibus eorum non vendentur: quo-
niam poſſeſſio ſempiterna hoc eorum eſt. * *Si autem* 35
pauper fuerit frater tuus, & impotens erit ma-
nibus ſuis apud te, auxiliaberis ei vt aduenæ & pe-
regrino, & viuet tecum. * *Non accipies ab eo* 36
vſuram, neque in multitudine. & timebis Deum
tuum, & viuet frater tuus tecum. * *Argentum* 37
tuum non dabis ei in vſura, & in ſuperabundantia
non dabis ei eſcas tuas: * *Ego dominus Deus ve-* 38
ſter, qui eduxi vos de terra Ægypti, vt darem vo-
bis terram Chanaan, vt eſſem veſter Deus. * *Si* 39
autem humiliatus fuerit frater tuus apud te, & ven-
ditus fuerit tibi, non ſeruiet tibi ſeruitutem ſerui,
* *Vt mercenarius vel colonus erit tibi: vſque ad* 40
annum remiſſionis operabitur apud te: * *Et egredie-* 41
tur in remiſſione à te ipſe, & filij eius ſecum: & re-
dibit in generationem eius, & in poſſeſſionem pa-
ternam eius reuertetur. * *Quoniam ſerui mei ſunt* 42
hi, quos eduxi de terra Ægypti. non vendentur in
venditione ſerui. * *Non affliges eum in labore: et* 43
timebis Deum tuum. * *Et ſeruus & ancilla qui-* 44
cunque fuerint tibi ex gentibus, quicunque in cir-
cuitu tuo ſunt, ab eis poßidebitis ſeruum & ancil-
lam: * *Et à filiis colonorum exiſtentium in vobis,* 45
ab his poßidebitis, et à cognationibus eorum qui vo
biſcum quicunque fuerint in terra veſtra, ſint vobis
in poſſeſſionem. * *Et participabitis eos filiis veſtris* 46
poſt vos. & erunt vobis poſſeßi in æternum; ipſos in
ſeruitutem redigetis. at ex fratribus veſtris filiorũ
Iſrael, vnuſquiſque fratrem ſuum non affliget eum
in laboribus. * *Si autem inuenerit manus aduenæ* 47
vel coloni qui apud te, & inops frater tuus venda-
tur aduenæ vel colono qui apud te, vel ex ſtirpe ad-
uenæ, * *Poſtquam venditus fuerit ipſe, redemptio* 48
erit ei. vnus de fratribus eius redimet illum.

31 * αἱ ὃ οἰκίαι αἱ ἐν ἐπαύλεσιν, αἷς ὄκ ἐσιν ἐν αὐλαῖς τεῖχος
κύκλῳ, ὡσὰς τὸν ἀγρὸν τῆς γῆς λογισθήσον) λυτρωσαὶ διὰ-
32 παντὸς. αὗται ἔσον) καὶ ἐν τῇ ἀφέσει ἐξελεύσονται. * καὶ
αἱ πόλεις τῶν λευιτῶν οἰκίαι τῶν πόλεων καταχέσεως αὐτῶν
33 λυτρωσαὶ διαπαντὸς ἔσονται τοῖς λευίταις. * καὶ ὃς ἂν λυ-
τρώσηται) ὡσὰ τῶν λευιτῶν· * καὶ ἐξελεύσε) ἡ διάπρασις
οἰκιῶν πόλεως καταχέσεως αὐτῶν ἐν τῇ ἀφέσει, ὅτι οἰκίαι τῶν
πόλεων τῶν λευιτῶν αὕτη ἡ κατάχεσις αὐτῶν ἐν μέσῳ υἱῶν
34 ισραὴλ· * καὶ ἀγρὸι ἀφωρισμένοι ἐν ταῖς πόλεσιν αὐ-
τῶν ὐ πραθήσον), ὅτι καταχέσις αἰώνιος τοῦτο αὐτῶν ἐσίν.
35 * ἐὰν ὃ πένη) ὁ ἀδελφός σου καὶ ἀσθενήσει ταῖς χερσὶν
αὐτοῦ ὡσὰ σοι, ἀντιλήψῃ αὐτοῦ ὡς προσηλύτου ϛ παροίκου, ϛ
36 ζήσε) μετὰ σοῦ. * οὐ λήψῃ παρ' αὐτοῦ τόκον, οὐδ' ἐπὶ πλήθει. ϛ
φοβηθήσῃ τὸν θεόν σου, καὶ ζήσεται ὁ ἀδελφός σου μετὰ σοῦ.
37 * τὸ ἀργύριόν σου ὐ δώσεις αὐτῷ ἐν τόκῳ, καὶ ἐπὶ πλεονασ-
38 μῷ ὐ δώσεις αὐτῷ τὰ βρώματά σου. * ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν,
ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, δοῦναι ὑμῖν τὴν γῆν
39 χαναὰν, ὥστε εἶναι ὑμῶν θεός. * ἐὰν δὲ ταπεινωθῇ ὁ ἀδελφός
σου ὡσὰ σοὶ, καὶ πραθῇ σοι, οὐ δουλεύσῃ σοι δουλείαν οἰκέτου·
40 * ὡς μισθωτὸς ἢ παροικῶν ἔσται σοι, ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἀφέ-
41 σεως ἐργάσε) ὡσὰ σοί. * καὶ ἐξελεύσε) ἐν τῇ ἀφέσει ἀπὸ
σοῦ αὐτὸς, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, ϛ ἀπελεύσε) εἰς τὴν
πατριὰν αὐτοῦ, ϛ εἰς τὴν κατάχεσιν τῶν πατερικῶν αὐτοῦ ἀπο-
42 δραμεῖται. * διότι οἰκέται μου εἰσὶν οὗτοι, οὓς ἐξήγαγον ἐκ
43 γῆς αἰγύπτου. ὐ πραθήσον) ἐν πράσει οἰκέτου. * ὐ κατα-
44 τενεῖς αὐτὸν ἐν τῷ μόχθῳ, ϛ φοβηθήσῃ τὸν θεόν σου. * καὶ παῖς
ϛ παιδίσκη ὅσοι ἂν γένωνται σοι ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ὅσοι κύκλῳ σου
45 εἰσὶν ἀπ' αὐτῶν κτήσεσθε δοῦλον καὶ δούλην, * καὶ ἀπὸ
τῶν υἱῶν τῶν παροίκων τῶν ὄντων ἐν ὑμῖν ἀπὸ τούτων κλήσεσθε,
καὶ ἀπὸ τῶν συγγενειῶν αὐτῶν τῶν μεθ' ὑμῶν ὅσοι ἂν γένωνται
46 ἐν τῇ γῇ ὑμῶν ἔσωσαν ὑμῖν εἰς κατάχεσιν· * καὶ καταμε-
ρεῖτε αὐτοὺς τοῖς τέκνοις ὑμῶν μεθ' ὑμᾶς. καὶ ἔσονται ὑμῖν
κατάχμοι, εἰς τὸν αἰῶνα αὐτοὺς καταδουλώσεσθε. τῶν δὲ ἀδελ
φῶν ὑμῶν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἕκας ϛ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃς ἂν κατα
47 τενεῖ αὐτὸν ἐν τοῖς μόχθοις. * ἐὰν δὲ εὕρῃ ἡ χεὶρ ὃς προσηλύ-
του ἢ τοῦ παροίκου τοῦ ὡσὰ σοὶ, καὶ ἀπορηθεὶς ὁ ἀδελφός σου
πραθῇ τῷ προσηλύτῳ ἢ τῷ παροίκῳ τῷ ὡσὰ σοὶ, ἢ ἐκ γένε-
48 της προσηλύτου· * μετὰ τὸ πραθῆναι αὐτὸν, λύτρωσις ἔσαι
αὐτῷ. εἷς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ λυτρώσε) αὐτόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Ædes autem ruris quod non habet murum per circuitum, ſicut ager terræ exiſtimabuntur: redemptio erit eis, & in iubileo egredientur.
32 Et vrbes Leuitarum, & domus vrbium poſſeſſionum ſuarum in æternum poſſunt redimi: redemptio enim ſempiterna erit Leuitis. 33 Et qui de Leuitis redemerit, egredietur venditio domus & vrbis poſſeſſionis eius in iubileo: quia domus vrbium Leuitarum ſunt poſſeſſio eorum in medio filiorum Iſrael. 34 Ager autem ſpacij vrbium ſuarum non vendetur, quia poſſeſſio ſempiterna eſt eis. 35 Et quando pauper factus fuerit frater tuus, & declinauerit manus eius ad te, ſuſcipies eum quaſi aduenam & inquilinum, & viuet tecum. 36 Non accipies ab eo vſuram neq; fœnus: & timebis Deum tuum, & viuet frater tuus tecum. 37 Argentum tuum non dabis ei ad vſuram, & pro fœnore non dabis cibum tuum. 38 Ego dominus Deus veſter, qui eduxi vos de terra Ægypti, vt darem vobis terram Chanaan, vt eſſem vobis in Deum. 39 Si autem pauper factus fuerit frater tuus tecum, & vendiderit ſe tibi, non ſeruiat tibi ſeruitute famulorum: 40 Quaſi mercenarius & quaſi colonus erit tecum: vſque ad annum iubilei ſeruiet tibi. 41 Egredieturque à te ipſe & filij eius cum eo, & reuertetur ad cognationem ſuam, & ad poſſeſſionem patrum ſuorum reuertetur: 42 Quia ſerui mei ſunt, quos eduxi de terra Ægypti: non vendantur venditione ſeruorum. 43 Non ſeruiat tibi ſeruitute dura: & timebis Deum tuum. 44 Seruus autem tuus & ancilla tua ſint tibi de filiis populorum qui ſunt in circuitu veſtro: ex eis poſſidebitis ſeruos & ancillas. 45 De filiis quoque incolarum incircunciſorum qui habitant vobiſcum ex eis poſſidebitis, & de cognationibus ſuis quæ ſunt vobiſcum quæ natæ ſunt in terra veſtra, eruntque vobis in poſſeſſionem. 46 Et dimittetis eos in poſſeſſionem filiis veſtris poſt vos, vt poſſideant eos in æternum, & ſeruiant eis. Fratres autem veſtri filij Iſrael non ſeruiant ſeruitute dura: neque vir dominetur fratris ſui grauiter. 47 Et quando inualuerit manus incircunciſi incolæ qui habitat apud te; & pauper factus fuerit frater tuus apud illum, & vendiderit ſe incircunciſo incolæ qui eſt apud te, aut cuiquam de cognatione peregrini: 48 Poſtquam venditus fuerit, redemptio erit ei: vnus de fratribus ſuis redimet eum.

49 * אוֹ־דֹדוֹ אוֹ בֶן־דֹּדוֹ יִגְאָלֶנּוּ אוֹ מִשְּׁאֵר בְּשָׂרוֹ
מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ יִגְאַל אוֹ הִשִּׂיגָה־יָדוֹ וְנִגְאָל׃
50 * וְחִשַּׁב עִם־קֹנֵהוּ מִשְּׁנַת הִמָּכְרוֹ לוֹ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל
וְהָיָה כֶּסֶף מִמְכָּרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים כִּימֵי שָׂכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ׃
51 * אִם־עוֹד רַבּוֹת בַּשָּׁנִים לְפִיהֶן יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף
52 מִקְנָתוֹ׃ * וְאִם־מְעַט נִשְׁאַר בַּשָּׁנִים עַד־שְׁנַת הַיֹּבֵל
53 וְחִשַּׁב־לוֹ כְּפִי שָׁנָיו יָשִׁיב אֶת־גְּאֻלָּתוֹ׃ * כִּשְׂכִיר שָׁנָה
54 בְּשָׁנָה יִהְיֶה עִמּוֹ לֹא־יִרְדֶּנּוּ בְּפֶרֶךְ לְעֵינֶיךָ׃ * וְאִם־
לֹא יִגָּאֵל בְּאֵלֶּה וְיָצָא בִּשְׁנַת הַיֹּבֵל הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ׃
55 * כִּי־לִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי
אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם

כו

1 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
* לֹא־תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִם וּפֶסֶל וּמַצֵּבָה לֹא־תָקִימוּ
לָכֶם וְאֶבֶן מַשְׂכִּית לֹא תִתְּנוּ בְּאַרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת
2 עָלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ
וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֲנִי יְהוָה׃
3 * אִם־בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וְאֶת־
4 מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם׃ * וְנָתַתִּי גִשְׁמֵיכֶם
בְּעִתָּם וְנָתְנָה הָאָרֶץ יְבוּלָהּ וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פִּרְיוֹ׃
5 * וְהַשִּׂיג לָכֶם דַּיִשׁ אֶת־בָּצִיר וּבָצִיר יַשִּׂיג אֶת־זָרַע
וַאֲכַלְתֶּם לַחְמְכֶם לָשֹׂבַע וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח בְּאַרְצְכֶם׃
6 * וְנָתַתִּי שָׁלוֹם בָּאָרֶץ וּשְׁכַבְתֶּם וְאֵין מַחֲרִיד וְהִשְׁבַּתִּי
חַיָּה רָעָה מִן־הָאָרֶץ וְחֶרֶב לֹא־תַעֲבֹר בְּאַרְצְכֶם׃
7 * וּרְדַפְתֶּם אֶת־אֹיְבֵיכֶם וְנָפְלוּ לִפְנֵיכֶם לָחֶרֶב׃
8 * וְרָדְפוּ מִכֶּם חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם רִבָּבָה
יִרְדֹּפוּ וְנָפְלוּ אֹיְבֵיכֶם לִפְנֵיכֶם לָחֶרֶב׃ * וּפָנִיתִי
9 אֲלֵיכֶם וְהִפְרֵיתִי אֶתְכֶם וְהִרְבֵּיתִי אֶתְכֶם וַהֲקִימֹתִי
10 אֶת־בְּרִיתִי אִתְּכֶם׃ * וַאֲכַלְתֶּם יָשָׁן נוֹשָׁן וְיָשָׁן מִפְּנֵי
חָדָשׁ תּוֹצִיאוּ׃

49 * Et patruus, & patruelis, & consanguineus
& affinis. Sin autem & ipse potuerit, redimet
50 se; * Supputatis dumtaxat annis à tempore
venditionis suæ, vsque in annum iubileum:
& pecunia qua venditus fuerat iuxta anno-
rum numerum, & ratione mercenarij suppu-
51 tata. * Si plures fuerint anni qui remanent
vsque ad iubileum, secundùm hos reddet &
52 precium. * Si pauci, ponet rationem cum
eo iuxta annorum numerum, & reddet emp-
53 tori quod reliquum est annorum: * Qui-
bus antè seruiuit mercedibus imputatis. Non
affliget eum violenter in conspectu tuo.
54 * Quod si per hæc redimi non potuerit, an-
55 no iubileo egredietur cum liberis suis. * Mei
enim sunt serui filij Israel, quos eduxi de terra
Ægypti.

CAP. XXVI.

AEGo Dominus Deus vester:
1 * Non facietis vobis idolum & sculpti-
le, nec titulos erigetis, nec insignem lapidem
ponetis in terra vestra, vt adoretis eum. Ego
2 enim sum dominus Deus vester. *Custodite
sabbata mea, & pauete ad sanctuarium meũ. Leu.26.2
3 Ego Dominus. *Si in præceptis meis ambu-
laueritis, & mandata mea custodieritis, & fece-
4 ritis ea: * Dabo vobis pluuias temporibus
suis, & terra gignet germen suum, & pomis ar-
5 bores replebuntur. *Apprehendet messium
tritura vindemiam, & vindemia occupabit se-
mentem: & comedetis panem vestrum in sa-
turitate, & absque pauore habitabitis in terra
6 vestra. * Dabo pacem in finibus vestris:
dormietis; & non erit qui exterreat. auferam Iob.11.d
malas bestias, & gladius non transibit termi-
7 nos vestros. * Persequemini inimicos ve-
stros, & corruent coram vobis.
8 * Persequentur quinque de vestris centum
alienos, & centum de vobis decem millia. ca-
dent inimici vestri gladio in conspectu vestro.
9 * Respiciam vos, & crescere faciam: multi-
plicabimini, & firmabo pactum meum vobis-
10 cum. * Comedetis vetustissima veterum,
& vetera nouis superuenientibus proiicietis.

תרגום אונקלוס

49 אוֹ אַחֲבוּתֵי אוֹ בַר אַחֲבוּתֵי יִפְרְקִנֵּיהּ אוֹ מְקָרִיב בִּשְׂרֵיהּ מִזַּרְעִיתֵיהּ יִפְרְקִנֵּיהּ אוֹ דְּמִתְדַּבַּק יְדֵיהּ וְיִתְפְּרַק׃ 50 וְיִתְחַשַּׁב עִם זָבְנֵיהּ מִשַּׁתָּא
דְּאִזְדַּבַּן לֵיהּ עַד שַׁתָּא דְּיוֹבֵלָא וִיהֵי כְּסַף זְבִינוּתֵי בְּמִנְיַן שְׁנַיָּא כְּיוֹמֵי אֲגִירָא יְהֵי עִימֵּיהּ׃ 51 אִם עוֹד סְגִיאוּת בְּשְׁנַיָּא לְפוּמְהֶן יְתֵיב פִּרְקָנֵיהּ מִכְּסַף
זְבִינוּתֵי׃ 52 וְאִם זְעִיר אִשְׁתְּאַר בְּשְׁנַיָּא עַד שַׁתָּא דְּיוֹבֵלָא וְיִתְחַשַּׁב לֵיהּ כְּפוּם שְׁנוֹהֵי יָתֵיב לַת פִּרְקָנֵיהּ׃ 53 כַּאֲגִיר שְׁנָה בְּשְׁנָה יְהֵי עִימֵּיהּ
לָא יִפְלַח בֵּיהּ בְּקַשְׁיוּ לְעֵינָךְ׃ 54 וְאִם לָא יִתְפְּרִיק בְּאִלֵּין וְיִפּוֹק בְּשַׁתָּא דְּיוֹבֵלָא הוּא וּבְנוֹהִי עִימֵּיהּ׃ 55 אֲרֵי דִילִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַבְדִין
עַבְדֵי אִינוּן דְּאַפֵּקִית יָתְהוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם

כו

אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 1 לָא תַעְבְּדוּן לְכוֹן טָעֲוָן וְצֶלֶם וְקָמָא לָא תְקִימוּן לְכוֹן וְאֶבֶן סְגִדְתָּא
לָא תִתְּנוּן בְּאַרְעֲכוֹן לְמִסְגַּד עֲלָהּ אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 2 יָת יוֹמֵי שַׁבָּתַיָּא דִילִי תִּטְּרוּן וּלְבֵית מַקְדְּשִׁי תְּחוֹתוּן דָּחִלִין אֲנָא יְהוָה׃ 3 אִם בְּקְיָמֵי
תֵּהֲכוֹן וְיָת פִּקּוּדַי תִּטְּרוּן וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן׃ 4 וְאֶתֵּן מְטַרֵיכוֹן בְּעִידְנְהוֹן וְתֵתֵּן אַרְעָא עֲלָלַתָהּ וְאִילָן חַקְלָא יִתֵּן אִיבֵיהּ׃ 5 וְיַעֲרַע לְכוֹן דָּיְשָׁא
לְקִטָּפָא וְקִטָּפָא יְעָרַע לְאַפּוֹקֵי בַר זַרְעָא וְתֵיכְלוּן לַחְמְכוֹן לְמִשְׂבַּע וְתֵחְבוּן לְרוּחָצָן בְּאַרְעֲכוֹן׃ 6 וְאֶתֵּן שְׁלָמָא בְּאַרְעָא וְתִשְׁרוּן וְלֵית דְּמָנִיד וַאֲבַטֵּל
חֵיוָתָא בִּישְׁתָּא מִן אַרְעָא וּרְקָטוֹלִין בְּחַרְבָּא לָא יְעִיבוּן בְּאַרְעֲכוֹן׃ 7 וְתִרְדְּפוּן יָת בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן וְיִפְלוּן קֳדָמֵיכוֹן לְחַרְבָּא׃ 8 וְיִרְדְּפוּן מִנְּכוֹן חַמְשָׁא
לְמְאָה וּמְאָה מִנְּכוֹן לְרִבּוֹתָא יְעִיקוּן וְיִפְלוּן בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן קֳדָמֵיכוֹן לְחַרְבָּא׃ 9 וְאֶתְפְּנֵי בְּמֵימְרִי לְאוֹטָבָא לְכוֹן וַאֲפֵישׁ יָתְכוֹן וַאֲסַגֵּי יָתְכוֹן וַאֲקִים
יָת קְיָמִי עִמְּכוֹן׃ 10 וְתֵיכְלוּן עַתִּיקָא דְעַתִּיקָא וְעַתִּיקָא מִן קֳדָם חַדְתָּא תְּפַנּוּן׃

* *Frater patris eius, vel filius fratris patris e-* 49
ius redimet illum, vel de propinquis carnium eius
ex tribu eius redimet eum. si autem abundans ma-
nibus suis redemerit seipsum, * *Et computabit* 50
erga eum qui emit illum ab anno quo vendidit se-
ipsum ei, vsque ad annum remissionis. & erit ar-
gentum venditionis eius, vt dies mercenarij: annũ
ex anno erit cum eo. * *Si autem alicui plus an-* 51
norum sit, ad hæc reddet redemptionem eius ab ar-
gento venditionis eius. * *Si autem parum reli-* 52
quum fuerit ab annis in annum remissionis, & com
putabit ei iuxta annos eius, & reddet redemptio-
nem eius * *vt mercenarius: annum ex anno erit* 53
cum eo. non affliges eum in labore coram te. * *Si* 54
autem non redemptus fuerit iuxta hæc, & exibit in
anno remissionis ipse, & filij eius cum eo: * *Quo-* 55
niam mei filij Israel serui famuli mei hi sunt, quos e-
duxi de terra Ægypti.

CAP. XXVI.

EGo dominus Deus vester:
* *Non facietis vobis ipsis manu facta, neque* 1
sculptilia, neque statuam erigetis vobis, neque la-
pidem insignem erigetis in terra vestra ad adoran-
dum eum: ego dñs Deus vester. * *Sabbata mea ser-* 2
uabitis, & à sanctuario meo timebitis: ego Dñs.
* *Si in præceptis meis ambulaueritis, & man-* 3
data mea obseruaueritis, & feceritis ea:
* *Et dabo pluuiam vobis in tempore suo, et ter-* 4
ra dabit germina sua, & ligna camporum reddent
fructum suum. * *Et apprehendet vobis tritu-* 5
ra vindemiam, & vindemia apprehendet semen-
tem. & comedetis panem vestrum ad saturitatem.
& habitabitis cum securitate in terra vestra:
* *Et dabo pacem in terra vestra: & dormietis,* 6
& non erit vos exterrens. & perdam bestias ma-
las ex terra vestra; et bellum non transibit per ter-
ram vestram. * *Et persequemini inimicos ve-* 7
stros, & cadent coram vobis in cæde. * *Et per-* 8
sequentur ex vobis quinque centum, & centum ex
vobis persequentur decem millia. et cadent inimici
vestri coram vobis gladio. * *Et respiciam super vos,* 9
& crescere faciã vos, & multiplicabo vos: et sta-
tuã pactũ meum vobiscũ. * *Et comedetis et antiqua* 10
antiquorũ, et antiqua ex cõspectu nouorũ efferetis.

49 * ἀδελφὸς πατρὸς αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀδελφοῦ πατρὸς αὐτοῦ λυτρώ(σ)εται αὐτόν, ἢ ἀπὸ τῶν οἰκείων τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτοῦ λυτρώ(σ)εται αὐτόν. ἐὰν δὲ εὐπορηθεὶς ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, λυ-
50 τρώ(σ)ηται ἑαυτόν. * καὶ συλλογιεῖται μετὰ τοῦ κεκτημένου αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἔτους οὗ ἐπράθη ἑαυτὸν αὐτῷ ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως. καὶ ἔσται τὸ ἀργύριον τῆς πράσεως αὐτοῦ ὡς ἡμέρα μισθίου.
51 ἔτος δὲ ἔτος ἔσται μετ' αὐτοῦ. * ἐὰν δέ τινι πλεῖον τῶν ἐτῶν ᾖ μετὰ ταῦτα ἀποδώσει τὰ λύτρα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἀργυρίου τῆς
52 πράσεως αὐτοῦ. * ἐὰν δὲ ὀλίγον καταλειφθῇ ἀπὸ τῶν ἐτῶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν τῆς ἀφέσεως, καὶ συλλογιεῖται αὐτῷ κατὰ ἔτη αὐτοῦ,
53 καὶ ἀποδώσει τὰ λύτρα αὐτοῦ * ὡς μισθωτὸς, ἐνιαυτὸν ἐξ ἐνιαυτοῦ ἔσται μετ' αὐτοῦ. οὐ κατατενεῖς αὐτὸν ἐν μόχθῳ ἐνώ-
54 πιόν σου. * ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται κατὰ ταῦτα, καὶ ἐξελεύ(σ)εται ἐν τῷ ἔτει τῆς ἀφέσεως αὐτός, καὶ τὰ παιδία αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.
55 * ὅτι ἐμοὶ οἱ υἱοὶ Ισραὴλ οἰκέται παῖδές μου οὗτοί εἰσιν, οὓς ἐξήγαγον ἐκ γῆς Αἰγύπτου.

κς΄.

1 Ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * οὐ ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς χειροποίητα, οὐδὲ γλυπτὰ, οὐδὲ στήλην ἀναστήσετε ὑμῖν, οὐδὲ λί-
θον σκοπὸν στήσετε ἐν τῇ γῇ ὑμῶν προσκυνῆσαι αὐτῷ· ἐγὼ
2 κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. * τὰ σάββατά μου φυλάξεσθε, καὶ
3 ἀπὸ τῶν ἁγίων μου φοβηθήσεσθε, ἐγὼ κύριος. * ἐὰν ἐν τοῖς προστάγμασί μου πορεύησθε, καὶ τὰς ἐντολάς μου φυ-
4 λάξησθε, καὶ ποιήσητε αὐτάς· * καὶ δώσω τὸν ὑετὸν ὑμῖν ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ ἡ γῆ δώσει τὰ γενήματα αὐτῆς, καὶ τὰ ξύλα
5 τῶν πεδίων ἀποδώσει τὸν καρπὸν αὐτῶν. * καὶ καταλήψε-ται ὑμῖν ὁ ἀλωητὸς τὸν τρυγητὸν, καὶ ὁ τρυγητὸς καταλήψε-ται τὸν σπόρον, καὶ φάγεσθε τὸν ἄρτον ὑμῶν εἰς πλησμονήν. καὶ κα-
6 τοικήσετε μετ' ἀσφαλείας ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν. * καὶ δώσω εἰρήνην ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, καὶ κοιμηθήσεσθε, καὶ οὐκ ἔσται ὑμᾶς ὁ ἐκφοβῶν. καὶ ἀπολῶ θηρία πονηρὰ ἐκ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ πό-
7 λεμος οὐ διελεύ(σ)εται διὰ τῆς γῆς ὑμῶν. * καὶ διώξετε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ πεσοῦνται ἐνώπιον ὑμῶν ἐν φόνῳ.
8 * καὶ διώξον(σ)ι ἐξ ὑμῶν πέντε ἑκατόν, καὶ ἑκατὸν ἐξ ὑμῶν διώξον(σ)ι μυρίαδας. καὶ πεσοῦνται οἱ ἐχθροὶ ὑμῶν ἐνώπιον
9 ὑμῶν μαχαίρᾳ. * καὶ ἐπιβλέψω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ αὐξανῶ ὑμᾶς, καὶ πληθυνῶ ὑμᾶς, καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου μεθ' ὑ-
10 μῶν· * καὶ φάγεσθε καὶ παλαιὰ παλαιῶν, καὶ παλαιὰ ἐκ προσώπου νέων ἐξοίσετε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

49 Aut patruus eius, aut filius patrui sui, aut consanguineus carnis suæ de cognatione sua redimet eum: aut si valuerit manus eius, redimet se.
50 Et computabit cum emptore suo ab anno quo vendidit se ei, vsque ad annum iubilei. & erit argentum venditionis suæ iuxta numerum annorum, iuxta dies mercenarij erit cum eo. 51 Si plures fuerint anni, iuxta eos reddet redemptionem suam de argento emptionis suæ.
52 Et si pauci anni remanserint vsque ad annum iubilei, computabitur ei, iuxta annos eius reddet redemptionem suam. 53 Sic mercenarius singulorum annorum erit apud eum: non seruiet ei violenter ante oculos tuos. 54 Si autem per hæc non fuerit redemptus, egredietur in anno iubilei ipse & filij eius cum eo: 55 Quia serui mei sunt filij Israel, quos eduxi de terra Ægypti.

CAP. XXVI.

EGo Dominus Deus vester. 1 Non facietis vobis idola, nec imaginem, & statuam non erigetis vobis: & lapidem adorationis non facietis in terra vestra, vt adoretis super eum: quia ego Dominus Deus vester. 2 Dies sabbatorum meorum custodite, & domum sanctuarij mei metuite, ego Dominus. 3 Si in legitimis meis ambulaueritis, & præcepta mea custodieritis, & feceritis ea: 4 Dabo pluuiam vestram in temporibus suis, & dabit terra fructum suum, & arbor agri dabit poma sua. 5 Et apprehendet vobis tritura vindemiam, & vindemia apprehendet pullulationem sementis: & comedetis panem vestrum in saturitate, & habitabitis confidenter in terra vestra. 6 Daboque pacem in terra: & & manebitis, & non erit qui commoueat vos. & cessare faciam bestiam malam de terra: & occidentes gladio non transibunt per terram vestram. 7 Et persequemini inimicos vestros, & corruent coram vobis in gladio. 8 Persequenturque quinque ex vobis centum, & centum ex vobis fugabunt decem millia, & cadent inimici vestri coram vobis in gladio. 9 Et aspiciam vos in verbo meo, vt benefaciam vobis, & crescere vos faciam, & multiplicabo vos, & statuam pactum meum vobiscum. 10 Comedetisque vetera veterum, & vetera propter noua efferetis.

11 * וְנָתַתִּי מִשְׁכָּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא־תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם׃
12 * וְהִתְהַלַּכְתִּי בְתוֹכְכֶם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם
13 תִּהְיוּ־לִי לְעָם׃ * אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהְיֹת לָהֶם עֲבָדִים
וָאֶשְׁבֹּר מֹטֹת עֻלְּכֶם וָאוֹלֶךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוּת׃
14 * וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל־
15 הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה׃ * וְאִם־בְּחֻקֹּתַי תִּמְאָסוּ וְאִם אֶת־
מִשְׁפָּטַי תִּגְעַל נַפְשְׁכֶם לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי
16 לְהַפְרְכֶם אֶת־בְּרִיתִי׃ * אַף־אֲנִי אֶעֱשֶׂה־זֹּאת לָכֶם
וְהִפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם בֶּהָלָה אֶת־הַשַּׁחֶפֶת וְאֶת־הַקַּדַּחַת
מְכַלּוֹת עֵינַיִם וּמְדִיבַת נָפֶשׁ וְזָרַעְתֶּם לָרִיק זַרְעֲכֶם
17 וַאֲכָלֻהוּ אֹיְבֵיכֶם׃ * וְנָתַתִּי פָנַי בָּכֶם וְנִגַּפְתֶּם לִפְנֵי
אֹיְבֵיכֶם וְרָדוּ בָכֶם שֹׂנְאֵיכֶם וְנַסְתֶּם וְאֵין־רֹדֵף אֶתְכֶם׃
18 * וְאִם־עַד־אֵלֶּה לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְיָסַפְתִּי לְיַסְּרָה אֶתְכֶם
19 שֶׁבַע עַל־חַטֹּאתֵיכֶם׃ * וְשָׁבַרְתִּי אֶת־גְּאוֹן עֻזְּכֶם
וְנָתַתִּי אֶת־שְׁמֵיכֶם כַּבַּרְזֶל וְאֶת־אַרְצְכֶם כַּנְּחֹשֶׁת׃
20 * וְתַם לָרִיק כֹּחֲכֶם וְלֹא־תִתֵּן אַרְצְכֶם אֶת־יְבוּלָהּ
21 וְעֵץ הָאָרֶץ לֹא יִתֵּן פִּרְיוֹ׃ * וְאִם־תֵּלְכוּ עִמִּי קֶרִי
וְלֹא תֹאבוּ לִשְׁמֹעַ לִי וְיָסַפְתִּי עֲלֵיכֶם מַכָּה שֶׁבַע
22 כְּחַטֹּאתֵיכֶם׃ * וְהִשְׁלַחְתִּי בָכֶם אֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה
וְשִׁכְּלָה אֶתְכֶם וְהִכְרִיתָה אֶת־בְּהֶמְתְּכֶם וְהִמְעִיטָה
23 אֶתְכֶם וְנָשְׁמוּ דַּרְכֵיכֶם׃ * וְאִם־בְּאֵלֶּה לֹא תִוָּסְרוּ
24 לִי וְהָלַכְתֶּם עִמִּי קֶרִי׃ * וְהָלַכְתִּי אַף־אֲנִי עִמָּכֶם
בְּקֶרִי וְהִכֵּיתִי אֶתְכֶם גַּם־אֲנִי שֶׁבַע עַל־חַטֹּאתֵיכֶם׃
25 * וְהֵבֵאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נֹקֶמֶת נְקַם־בְּרִית וְנֶאֱסַפְתֶּם
אֶל־עָרֵיכֶם וְשִׁלַּחְתִּי דֶּבֶר בְּתוֹכְכֶם וְנִתַּתֶּם בְּיַד־אוֹיֵב׃
26 * בְּשִׁבְרִי לָכֶם מַטֵּה־לָחֶם וְאָפוּ עֶשֶׂר נָשִׁים לַחְמְכֶם
בְּתַנּוּר אֶחָד וְהֵשִׁיבוּ לַחְמְכֶם בַּמִּשְׁקָל וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא
27 תִשְׂבָּעוּ׃ * וְאִם־בְּזֹאת לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וַהֲלַכְתֶּם
עִמִּי בְּקֶרִי׃

LEVITICVS. Translat.B.Hierony. *Judicia.*

11 * Ponam tabernaculum meum in medio ve-
12 stri, & non abiiciet vos anima mea. * Ambula-
bo inter vos, & ero Deus vester, vosque eritis
13 populus meus. * Ego dominus Deus vester,
qui eduxi vos de terra Ægyptiorum, ne ser-
uiretis eis: & qui confregi catenas ceruicum
14 vestrarum, vt incederetis erecti. * Quod si non
audieritis me, nec feceritis omnia mandata
15 mea, * Sed spreueritis leges meas, & iudicia Deu. 28. b.
mea contempseritis, vt non faciatis ea quæ à
me constituta sunt, & ad irritum perducatis
16 pactum meum, * Ego quoque hæc faciam vo-
bis: Visitabo vos velociter in egestate & ar-
C dore, qui conficiat oculos vestros, & consu-
mat animas vestras. Frustrà seretis sementem,
17 quæ ab hostibus deuorabitur. * Ponam fa-
ciem meam contra vos, & corruetis coram
hostibus vestris, & subiiciemini his qui ode-
18 runt vos. fugietis nemine persequente. * Sin
autem nec sic obedieritis mihi, addam corre-
ptiones vestras septuplum propter peccata ve
19 stra: * Et conteram superbiam duritiæ vestræ.
Dabóque vobis cælum desuper sicut ferrum,
20 & terram æneam. * Consumetur in cassum la-
bor vester. non proferet terra germen, nec ar-
21 bores poma præbebunt. * Si ambulaueritis ex
aduerso mihi, nec volueritis audire me, addá
plagas vestras vsq; in septuplum propter pec-
22 cata vestra. * Emittámque in vos bestias agri,
D quæ consumant vos & pecora vestra, & ad
paucitatem cuncta redeant: desertæque fient
23 viæ vestræ. * Quod si nec sic volueritis recipe-
re disciplinam, sed ambulaueritis ex aduerso
24 mihi, * Ego quoque contra vos aduersus ince-
dam, & percutiam vos septies propter peccata
25 vestra. * Inducámq; super vos gladium vltorẽ
fœderis mei: cúmque confugeritis in vrbes,
mittam pestilentiam in medio vestri, & trade-
26 mini in manibus hostium. * Postquam confre-
gero baculum panis vestri, ita vt decem mu-
lieres in vno clibano coquant panes: & red-
E dant eos ad pondus: & comedetis, & non sa-
27 turabimini. * Sin autem nec per hæc audieri-
tis me, sed ambulaueritis contra me:

תרגום אונקלוס

11 וְאֶתֵּן מַשְׁכְּנִי בֵּינֵיכוֹן וְלָא יְרַחֵק מֵימְרִי יָתְכוֹן׃ 12 וְאֶשְׁרֵי שְׁכִינְתִּי בֵּינֵיכוֹן וְאֶהְוֵי לְכוֹן לֵאלָהּ וְאַתּוּן תְּהוֹן קֳדָמַי לְעַם׃ 13 אֲנָא יְיָ
אֱלָהֲכוֹן דְּאַפֵּיקִית יָתְכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם מִלְּמֶהֱוֵי לְהוֹן עַבְדִין וְתַבֶּרִית נִיר עֲמָמַיָּא מִנְּכוֹן וְדַבֶּרִית יָתְכוֹן בְּחֵירוּתָא׃ 14 וְאִם לָא תְקַבְּלוּן לְמֵימְרִי
וְלָא תַעְבְּדוּן יָת כָּל פִּקּוּדַיָּא הָאִלֵּין׃ 15 וְאִם בְּקְיָמַי תְּקוּצוּן וְאִם יָת דִּינַי תְּרַחֵיק נַפְשְׁכוֹן בְּדִיל דְּלָא לְמֶעְבַּד יָת כָּל פִּקּוּדַי לַאֲשָׁנָיוּתְכוֹן יָת קְיָמִי׃
16 אַף אֲנָא אֶעְבֵּד דָּא לְכוֹן וְאַסְעַר עֲלֵיכוֹן בִּיהוֹלָתָא שַׁחֲפָתָא וְקַדְחָתָא מְחַשְּׁכָן עֵינִין וּמַפְחָן נְפָשׁ וְתִזְרְעוּן לְרֵיקָנוּ זַרְעֲכוֹן וְיֵכְלוּנֵיהּ שָׁנְאֵיכוֹן׃
17 וְאֶתֵּן רְגָזִי בְּכוֹן וְתִתְבָּרְכוּן קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן וְיֵרְדוּן בְּכוֹן סָנְאֵיכוֹן וְתֶעֱרְקוּן וְלֵית דָּרְדִיף יָתְכוֹן׃ 18 וְאִם עַד אִלֵּין לָא תְקַבְּלוּן לְמֵימְרִי וְאוֹסֵף
לְמִרְדֵּי יָתְכוֹן שְׁבַע עַל חוֹבֵיכוֹן׃ 19 וַאֲתַבַּר יָת יְקַר תְּקְפְּכוֹן וְאֶתֵּן יָת שְׁמַיָּא דְעִלַּוֵיכוֹן כְּפַרְזְלָא וְיָת אַרְעָא דִי תְחוֹתֵיכוֹן
כְּחַסְנָא כְּנְחָשָׁא מְלֶעְבַּד פֵּירִין׃ 20 וְיִסּוּף לְרֵיקָנוּ חֵילְכוֹן וְלָא תִתֵּן אַרְעָא יָת עֲלָלְתָהּ וְאִילָן אַרְעָא לָא יִתֵּן אִיבֵיהּ׃ 21 וְאִם תְּהָכוּן קֳדָמַי
בְּקִשְׁיוּ וְלָא חֲבוּ לְקַבָּלָא לְמֵימְרִי וְאוֹסִיף לְאַתָּרָה עֲלֵיכוֹן מָחָא שְׁבַע כְּחוֹבֵיכוֹן׃ 22 וְאֵיגְרֵי בְכוֹן יָת חַיַּת בָּרָא וְתִתְכֵּל יָתְכוֹן וּתְשֵׁצֵי יָת בְּעִירְכוֹן
וְתַזְעַר יָתְכוֹן וְיִצְדֵּיָן אוֹרְחָתְכוֹן׃ 23 וְאִם בְּאִלֵּין לָא תִתְרְדוּן לְמֵימְרִי וְתְהָכוּן קֳדָמַי בְּקִשְׁיוּ׃ 24 וְאֵיהָךְ אַף אֲנָא עִמְּכוֹן בְּקִשְׁיוּ וְאַלְקֵי יָתְכוֹן אַף
אֲנָא שְׁבַע עַל חוֹבֵיכוֹן׃ 25 וְאַיְתֵי עֲלֵיכוֹן דְּקַטְלִין בְּחַרְבָּא וְיִתְפָּרְעוּן מִנְּכוֹן פֻּרְעָנוּתָא עַל דַּעֲבַרְתּוּן וְתִתְכַּנְּשׁוּן לְקִרְוֵיכוֹן וְאֵיגְרֵי
מוֹתָנָא בֵּינֵיכוֹן וְתִתְמַסְּרוּן בְּיַד סָנְאָה׃ 26 בְּדְאִתְבַּר לְכוֹן סְעִיד מֵיכְלָא וְיֵפְיֹן עֲשַׂר נְשִׁין לַחְמְכוֹן בְּתַנּוּרָא חַד וְיִתְיְבָן לַחְמְכוֹן בְּמִתְקָלָא וְתֵיכְלוּן
וְלָא תִשְׂבְּעוּן׃ 27 וְאִם בְּדָא לָא תְקַבְּלוּן לְמֵימְרִי וְתְהָכוּן קֳדָמַי בְּקִשְׁיוּ׃

* Et ponam tabernaculum meum in vobis, & non abominabitur anima mea vos. * Et ambulabo inter vos, & ero vester Deus, & vos eritis mihi in populum. * Ego sum dominus Deus vester, qui eduxi vos ex terra Ægypti, cùm essetis vos serui. & confregi vinculum iugi vestri, & duxi vos cum fiducia. * Si autem non obedieritis mihi, neque feceritis præcepta mea hæc: * Sed inobedientes fueritis ipsis, & iudicia mea spreuerit anima vestra, ita vt vos non faciatis omnia mandata mea, ita vt dissipetis vos pactum meum:

* Et ego faciam sic vobis. & obfirmabo super vos festinationem, & egestatem, & scabiem, & icterum, consumentes oculos vestros, & animam vestram liquescentem. & seminabitis in vanum semina vestra, & comedent ea aduersarij vestri.

* Et obfirmabo faciem meam contra vos, et cadetis coram inimicis vestris: & persequentur vos odientes vos, & fugietis nullo persequente vos.

* Et si vsque ad hoc non obedieritis mihi, & addam castigare vos plagis septies pro peccatis vestris:

* Et confringam superbiam arrogantiæ vestræ: & ponam cælum vobis sicut ferreum, & terram vestram sicut æneam. * Et erit in vanum vis vestra: & non dabit terra vestra semen suum, & lignum agri non dabit fructum suum. * Et si post hæc ambulaueritis obliqui, & non volueritis obedire mihi, addam vobis plagas septem iuxta peccata vestra. * Et mittam super vos agrestes bestias terræ, & comedent vos, & consument iumenta vestra, & paucos facient vos, & solitariæ erunt viæ vestræ. * Et si post hæc non correcti fueritis, sed ambulaueritis contra me obliqui, * Ambulabo & ego vobiscum furore obliquo, & percutiã vos & ego septies pro peccatis vestris: * Et inducam super vos gladium vlciscentem vltionem pacti. & confugietis in vrbes vestras, & mittam mortem contra vos, & trademini in manus inimicorum. * Cùm tribulauero vos penuria panum, coquent decem mulieres panes vestros in clibano vno, & reddent panes vobis in pondere: & comedetis, et non saturabimini. * Si autem post hæc non obedieritis mihi, sed ambulaueritis contra me obliqui:

11 * καὶ θήσω τὸ σκηνώμά μου ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ βδελύξεται ἡ ψυ-
12 χή μου ὑμᾶς. * καὶ ἐμπεριπατήσω ἐν ὑμῖν, καὶ ἔσομαι ὑ-
13 μῶν θεός, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν. * ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς
ὑμῶν ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ὄντων ὑμῶν δούλων.
καὶ συνέτριψα τὸν δεσμὸν τοῦ ζυγοῦ ὑμῶν, καὶ ἤγαγον ὑμᾶς
14 μετὰ παρρησίας. * ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούσητέ μου, μηδὲ ποιή-
15 σητε τὰ προστάγματά μου ταῦτα· * ἀλλὰ ἀπειθήσητε
αὐτοῖς, καὶ τοῖς κρίμασί μου προσοχθίσῃ ἡ ψυχὴ ὑμῶν, ὥστε ὑ-
μᾶς μὴ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολάς μου, ὥστε διασκεδάσαι ὑ-
16 μᾶς τὸ διαθήκιόν μου· * καὶ ἐγὼ ποιήσω οὕτως ὑμῖν. καὶ
ἐπισκήψω ἐφ' ὑμᾶς ἀπορίαν, τήν τε ψώραν, καὶ τὴν ἴκτερον, σφακελίζοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ τὴν
ψυχὴν ὑμῶν ἐκτήκουσαν. καὶ σπερεῖτε διὰ κενῆς τὰ σπέρμα-
17 τα ὑμῶν, καὶ ἔδονται αὐτὰ οἱ ὑπεναντίοι ὑμῶν· * καὶ ἐπι-
στήσω τὸ πρόσωπόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ πεσεῖσθε ἐναντίον τῶν ἐχ-
θρῶν ὑμῶν, καὶ διώξονται ὑμᾶς οἱ μισοῦντες ὑμᾶς, καὶ φεύξε-
18 σθε ἐὰν μηδενὸς διώκοντος ὑμᾶς. * καὶ ἐὰν ἕως τούτου μὴ ὑπα-
κούσητέ μου, καὶ προθήσω παιδεῦσαι ὑμᾶς πληγαῖς ἑπτά-
19 κις ἐπὶ ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· * καὶ συντρίψω τὸ κῦδος
τῆς ὑπερηφανίας ὑμῶν, καὶ θήσω τὸν οὐρανὸν ὑμῖν ὡς σιδη-
ροῦν, καὶ τὸ γῆ ὑμῶν ὡσεὶ χαλκοῦν· * καὶ ἔσται εἰς
20 κενὸν ἡ ἰσχὺς ὑμῶν. καὶ οὐ δώσει ἡ γῆ ὑμῶν τὸν καρπὸν αὐτῆς,
καὶ τὸ ξύλον τοῦ ἀγροῦ οὐ δώσει τὸν καρπὸν αὐτοῦ.
21 * καὶ ἐὰν μὴ ταῦτα πορεύησθε πλάγιοι, καὶ μὴ βούλησθε ὑ-
πακούειν μου, προθήσω ὑμῖν πληγὰς ἑπτὰ κατὰ τὰς ἁμαρτίας
22 ὑμῶν. * καὶ ἀποστελῶ ἐφ' ὑμᾶς τὰ ἄγρια θηρία τῆς γῆς, καὶ
κατέδεται ὑμᾶς, καὶ ἐξολεθρεύσει τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ ὀλιγο-
στοὺς ποιήσει ὑμᾶς· καὶ ἔρημοι ἔσονται αἱ ὁδοὶ ὑμῶν.
23 * καὶ ἐὰν ἐπὶ τούτοις μὴ παιδευθῆτε, ἀλλὰ πορεύησθε πρός
24 με πλάγιοι, * πορεύσομαι κἀγὼ μεθ' ὑμῶν θυμῷ πλαγίῳ,
καὶ πατάξω ὑμᾶς ἡ ἐγὼ ἑπτάκις διὰ τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν·
25 * καὶ ἐπάξω ἐφ' ὑμᾶς μάχαιραν ἐκδικοῦσαν δίκην διαθήκης. καὶ καταφεύξεσθε εἰς τὰς πόλεις ὑμῶν, καὶ ἐξαποστελῶ
θάνατον ἐφ' ὑμᾶς, καὶ παραδοθήσεσθε εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν.
26 * ἐν τῷ θλίψαι ὑμᾶς σιτεία ἄρτων. πέψουσι δέκα γυ-
ναῖκες τοὺς ἄρτους ὑμῶν ἐν κλιβάνῳ ἑνί, καὶ ἀποδώσουσι τοὺς
ἄρτους ὑμῖν ἐν σταθμῷ, καὶ φάγεσθε, καὶ οὐκ ἐμπλησθήσεσθε.
27 * ἐὰν δὲ ἐπὶ τούτοις μὴ ἐπακούσητέ μου, ἀλλὰ πορεύσησθε πρός με πλάγιοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Daboque tabernaculum meum inter vos, & non abiiciet vos verbum meum: [12] Et habitare faciam maiestatem meam inter vos, & ero vobis in Deum, & vos eritis coram me in populum. [13] Ego dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, ne seruiretis eis. & confregi iugum populorum ex vobis, & duxi vos in libertate. [14] Si autem non obedieritis verbo meo, nec feceritis omnia præcepta hæc: [15] Et si legitima mea spreueritis, & iudicia mea abominata fuerit anima vestra, vt non faciatis omnia præcepta mea, vt immutetis pactum meum, [16] Ego quoque hæc faciam vobis: visitaboque vos in conturbatione, egestate & ardore, obscurantibus oculos, & exspirare facientibus animam. seminabitisque in vanum semen vestrum, & comedent illud inimici vestri. [17] Ponamque iram meam contra vos, & conteremini coram inimicis vestris: & dominabuntur vestri qui oderunt vos. & fugietis nemine persequente vos. [18] Et si in his non obedieritis verbo meo, addam corripere vos septies super peccata vestra: [19] Et conteram gloriam fortitudinis vestræ: daboque cælos qui sunt super vos fortes sicut ferrum, vt non deferant pluuiam; & terram quæ est subter vos fortem sicut æs, nec faciet fructus. [20] Consumeturque in cassum fortitudo vestra: & non dabit terra germen suũ, neque arbor terræ dabit fructum suum. [21] Et si ambulaueritis coram me in duritia, & nolueritis obedire verbo meo, addam inducere super vos percussionem septuplum iuxta peccata vestra. [22] Immittamque in vos bestias agri, & absque liberis facient vos, & consumabunt pecora vestra, & diminuent vos, & desertæ erunt viæ vestræ. [23] Et si in his non fueritis correpti verbo meo, & ambulaueritis coram me in duritia; [24] Ambulabo ego durè vobiscum, & ego quoque percutiam vos septies propter peccata vestra. [25] Et inducam super vos occisores gladio, & vlciscentur in vos vltionem pro eo quòd transgressi fuistis verba legis: & congregabimini in vrbibus vestris, & immittam pestilentiam in medio vestri; & trademini in manu hostis. [26] Cùm confregero vobis sustentationem cibi, & coquent decem mulieres panem vestrum in vno clibano, & reducent panem vestrum in pondere: & comedetis, & non saturabimini. [27] Et si in hoc non obedieritis verbo meo, & ambulaueritis coram me in duritia:

28 * וְהָלַכְתִּי עִמָּכֶם בַּחֲמַת־קֶרִי וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אַף־
29 אֲנִי שֶׁבַע עַל־חַטֹּאתֵיכֶם : * וַאֲכַלְתֶּם בְּשַׂר
30 בְּנֵיכֶם וּבְשַׂר בְּנֹתֵיכֶם תֹּאכֵלוּ : * וְהִשְׁמַדְתִּי
אֶת־בָּמֹתֵיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת־חַמְּנֵיכֶם וְנָתַתִּי אֶת־
פִּגְרֵיכֶם עַל־פִּגְרֵי גִלּוּלֵיכֶם וְגָעֲלָה נַפְשִׁי אֶתְכֶם :
31 * וְנָתַתִּי אֶת־עָרֵיכֶם חָרְבָּה וַהֲשִׁמוֹתִי אֶת־
32 מִקְדְּשֵׁיכֶם וְלֹא אָרִיחַ בְּרֵיחַ נִיחֹחֲכֶם : * וַהֲשִׁמֹתִי
אֲנִי אֶת־הָאָרֶץ וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אֹיְבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים
33 בָּהּ : * וְאֶתְכֶם אָזָרֶה בַגּוֹיִם וַהֲרִיקֹתִי אַחֲרֵיכֶם
חָרֶב וְהָיְתָה אַרְצְכֶם שְׁמָמָה וְעָרֵיכֶם יִהְיוּ חָרְבָּה :
34 * אָז תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ כָּל יְמֵי הַשַּׁמָּה
וְאַתֶּם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיכֶם אָז תִּשְׁבַּת הָאָרֶץ וְהִרְצָת
35 אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ : * כָּל־יְמֵי הַשַּׁמָּה תִּשְׁבֹּת אֵת
אֲשֶׁר לֹא־שָׁבְתָה בְּשַׁבְּתֹתֵיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם עָלֶיהָ :
36 * וְהַנִּשְׁאָרִים בָּכֶם וְהֵבֵאתִי מָרָךְ בִּלְבָבָם בְּאַרְצֹת
אֹיְבֵיהֶם וְרַדַּף אוֹתָם קוֹל עָלֶה נִדָּף וְנָסוּ מְנֻסַּת־
37 חֶרֶב וְנָפְלוּ וְאֵין רֹדֵף : * וְכָשְׁלוּ אִישׁ־בְּאָחִיו כְּמִפְנֵי
חֶרֶב וְרֹדֵף אֵין וְלֹא־תִהְיֶה לָכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם :
38 * וַאֲבַדְתֶּם בַּגּוֹיִם וְאָכְלָה אֶתְכֶם אֶרֶץ אֹיְבֵיכֶם :
39 * וְהַנִּשְׁאָרִים בָּכֶם יִמַּקּוּ בַּעֲוֹנָם בְּאַרְצֹת
אֹיְבֵיכֶם וְאַף בַּעֲוֹנֹת אֲבֹתָם אִתָּם יִמָּקּוּ :
40 * וְהִתְוַדּוּ אֶת־עֲוֹנָם וְאֶת־עֲוֹן אֲבֹתָם בְּמַעֲלָם אֲשֶׁר
41 מָעֲלוּ־בִי וְאַף אֲשֶׁר־הָלְכוּ עִמִּי בְּקֶרִי : * אַף־אֲנִי
אֵלֵךְ עִמָּם בְּקֶרִי וְהֵבֵאתִי אוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם אוֹ־אָז
יִכָּנַע לְבָבָם הֶעָרֵל וְאָז יִרְצוּ אֶת־עֲוֹנָם : * וְזָכַרְתִּי
42 אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת־בְּרִיתִי
43 אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר : * וְהָאָרֶץ תֵּעָזֵב מֵהֶם
וְתֵרֶץ אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ בָּהְשַׁמָּה מֵהֶם וְהֵם יִרְצוּ
אֶת־עֲוֹנָם יַעַן וּבְיַעַן בְּמִשְׁפָּטַי מָאָסוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי
גָּעֲלָה נַפְשָׁם :

28 * Et ego incedam aduersus vos in furore
contrario, & corripiam vos septem plagis pro-
29 pter peccata vestra: * Ita vt comedatis carnes
filiorum vestrorum & filiarum vestrarum.
30 * Destruam excelsa vestra, & simulacra con-
fringam: cadetis inter ruinas idolorum ve-
31 strorũ: & abominabitur vos anima mea: * In
tantum vt vrbes vestras redigam in solitudi-
nem; & deserta faciam sanctuaria vestra; nec
32 recipiam vltrà odorem suauissimum. * Dispersdamq́, terrã vestrã, & stupebunt super ea ini-
33 mici vestri cũ habitatores illius fuerint. * Vos
autem dispergam in gentes, & euaginabo post
vos gladium: eritque terra vestra deserta, & ci-
34 uitates vestræ dirutæ. * Tunc placebunt terræ
sabbata sua cunctis diebus solitudinis suæ.
Quando fueritis in terra hostili, sabbatizabit
35 & requiescet in sabbatis solitudinis suæ: * Eo
quòd non requieuerit in sabbatis vestris, quã-
36 do habitabatis in ea. * Et qui de vobis reman-
serint, dabo pauorem in cordibus eorum in
regionibus hostium. terrebit eos sonitus fo-
lij volantis, & ita fugient quasi gladium. Ca-
37 dent nullo persequente: * Et corruent singuli
super fratres suos quasi bella fugientes. nemo
38 vestrum inimicis audebit resistere. * Peribitis
inter gentes, & hostilis vos terra consumet.
39 * Quod si & de his aliqui remanserint, tabes-
cent in iniquitatibus suis in terra inimicorum
suorum. & propter peccata patrum suorum &
40 sua affligentur, * Donec confiteantur iniqui-
tates suas & maiorum suorum quibus præua-
ricati sunt in me, & ambulauerunt ex aduer-
41 so mihi. * Ambulabo igitur & ego contra eos,
& inducam illos in terram hostilem, donec e-
rubescat incircuncisa mens eorum. Tunc ora-
bunt pro impietatibus suis:
42 * Et recordabor fœderis mei, quod pepigi
cum Iacob, & Isaac, & Abraam.
43 * Terræ quoque memor ero: quæ cùm re-
licta fuerit ab eis, complacebit sibi in sabbatis
suis, patiens solitudinem propter illos. Ipsi ve
rò rogabunt pro peccatis suis, eo quòd abie-
cerint iudicia mea, & leges meas despexerint.

תרגום אונקלוס

28 וְאֵיהָךְ עִמְּכוֹן בִּתְקוֹף רָגְזִי וְאַרְדֵּי יַתְכוֹן אַף אֲנָא שְׁבַע עַל חוֹבֵיכוֹן : 29 וְתֵיכְלוֹן בִּשַׂר בְּנֵיכוֹן וּבִשַׂר בְּנָתֵיכוֹן תֵּיכְלוֹן : 30 וְאֵשֵׁצֵי
יָת בָּמָתְכוֹן וְאֵיקַצֵּץ יָת חַנְיסְנֵסֵיכוֹן וְאֶתֵּן יָת פִּגְרֵיכוֹן עַל פִּגְרֵי טָעֲוָתְכוֹן וְיָרַחִיק מֵימְרִי יַתְכוֹן : 31 וְאֶתֵּן יָת קִרְוֵיכוֹן חָרְבָּה וַאֲצַדֵּי יָת מַקְדְּשֵׁיכוֹן
וְלָא אֵיקַבֵּל בְּרֵעוָא קֻרְבַּן מְנִישְׁתְכוֹן : 32 וַאֲצַדֵּי אֲנָא יָת אַרְעָא וְיִצְדּוֹן עָלָהּ בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן דְּיָתְבִין בָּהּ : 33 וְיָתְכוֹן אֵיבַדֵּר בֵּינֵי עַמְמַיָּא וְאוֹגֵרִי
בָּתְרֵיכוֹן דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא וִיהֵי אַרְעֲכוֹן צַדְיָא וְקִרְוֵיכוֹן יְהוֹן חָרְבָּה : 34 בְּכֵן תִּרְעֵי אַרְעָא יָת שְׁמִטָּתָהָא כֹּל יוֹמִין דִּצְדִיאַת וַאֲתוּן בְּאַרַע בַּעֲלֵי
דְּבָבֵיכוֹן בְּכֵן תַּשְׁמֵט אַרְעָא וְתִרְעֵי יָת שְׁמִטָּתָהָא : 35 כָּל יוֹמִין דְּצִדְיאַת תַּשְׁמִיט יָת דְּלָא שְׁמִיטַת בְּשְׁמִטֵּיכוֹן כַּד הֲוֵיתוּן יָתְבִין בָּהּ : 36 וּדְישְׁתְאַרוּן
בְּכוֹן וְאַעֲיל חַבְרָא בְּלִבְּהוֹן בְּאַרְעָתָא דְסָנְאֵיהוֹן וְיִרְדּוֹף יַתְהוֹן קַל טַרְפָא דְשָׁקִיף וְעָרְקִין כְּמֵעֶרַק מִן קֳדָם דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא וְיִפְלוּן וְלֵית דְּרָדִיף :
37 וְיִתְקְלוּן גְּבַר בְּאַחוּהִי כְּמִקֳדָם דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא וְרָדִיף לֵית וְלָא תְהֵי לְכוֹן תְּקוּמָה קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵכוֹן : 38 וְתֵיבְדוּן בֵּינֵי עַמְמַיָּא וְתִגְמַר יָתְכוֹן
אַרַע בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן : 39 וּדְישְׁתְאַרוּן בְּכוֹן יִתְמַסּוּן בְּחוֹבֵיהוֹן בְּאַרְעָתָא דְסָנְאֵיכוֹן וְאַף בְּחוֹבֵי אֲבָהָתְהוֹן בִּישַׁיָּא דַאֲחַדוּ בִידֵיהוֹן עִמְּהוֹן יִתְמַסּוּן :
40 וְיִתְוַדּוֹן יָת חוֹבֵיהוֹן וְיָת חוֹבֵי אֲבָהָתְהוֹן בְּשִׁקְרֵיהוֹן דְּשַׁקְרוּ בְּמֵימְרִי וְאַף דְּהַלִיכוּ קֳדָמַי בְּקַשְׁיוּ : 41 אַף אֲנָא אֵיהָךְ עִמְּהוֹן בְּקַשְׁיוּ וְאָעֵיל יַתְהוֹן
בְּאַרַע בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן אוֹ בְּכֵן יְתְבַר לְבְּהוֹן טַפְּשָׁא וּבְכֵן יִרְעוֹן יָת חוֹבֵיהוֹן : 42 וְדִכִּירְנָא יָת קְיָמִי דְעִם יַעֲקוֹב וְאַף יָת קְיָמִי דְעִם יִצְחָק וְאַף יָת
קְיָמִי דְעִם אַבְרָהָם אֲנָא דְכִיר וְאַרְעָא אֲנָא דְכִיר : 43 וְאַרְעָא תְּתְרְשִׁישׁ מִנְּהוֹן וְתִרְעֵי יָת שְׁמִטָּתָהָא בְּדִצְדִיאַת מִנְּהוֹן וְאִינוּן יִרְעוֹן יָת חוֹבֵיהוֹן
לְוָטִין חֲלַף בְּרָכָן אֲיֹתֵי עֲלֵיהוֹן דִּי בְדִינֵי קָצוּ וְיָת קְיָמַי רְחִיקַת נַפְשְׁהוֹן :

28 * Et ego ambulabo vobiſcum in furore obliquo. & corripiam vos ego ſepties, iuxta peccata veſtra.
29 * Et comedetis carnes filiorum veſtrorum, & carnes filiarum veſtrarum comedetis.
30 * Et deſolabo ſtatuas veſtras, & deſtruam lignea ſimulachra veſtra, & ponam cadauera veſtra ſuper cadauera idolorum veſtrorum: et grauis erit anima mea vobis.
31 * Et ponam vrbes veſtras ſolitarias, & deſolabo ſancta veſtra, & non olfaciam odorem ſacrificiorum veſtrorum.
32 * Et deſolabo ego terram veſtram: & admirabuntur ſuper illam inimici veſtri habitantes in illa.
33 * Et diſpergam vos in gentes, & conſumet vos penetrans gladius: & erit terra veſtra deſerta, & vrbes veſtræ erunt ſolitariæ.
34 * Tunc complacebunt terræ ſabbata ſua omnibus diebus deſolationis ſuæ: et vos eritis in terra inimicorum veſtrorum. tunc ſabbatizabit terra, & complacebunt ſabbata ſua
35 * omnibus diebus deſolationis ſuæ. ſabbatizabit qui non ſabbatizauit in ſabbatis veſtris, quando habitabatis ipſam.
36 * Et relictis ex vobis inducam pauorem in corde illorum in terra inimicorum ſuorum. & perſequetur eos ſonitus folij volantis, & fugient vt fugientes à bello, & cadent nullo perſequente.
37 * Et contemnet frater fratrem ſuum ſicut in bello, nullo incurrente. & non poteritis reſiſtere inimicis veſtris.
38 * Et peribitis in gentibus, & comedet vos terra inimicorum veſtrorum.
39 * Et relicti ex vobis tabeſcent propter peccata ſua in terra inimicorum ſuorum, & propter peccata patrum ſuorum tabeſcent.
40 * Et confitebuntur peccata ſua, et peccata patrum ſuorum, quoniã tranſgreſſi ſunt et contempſerunt me, et quoniã ambulauerunt coram me obliqui:
41 * Et ego ambulaui cũm illis in furore obliquo. & perdam illos in terra inimicorum ſuorum. tunc erubeſcet cor illorum incircunciſum, & tunc complacebunt ſcelera ſua.
42 * Et recordabor fœderis Iacob, & fœderis Iſaac, & fœderis Abraam recordabor.
43 * Et terræ recordabor: & derelinquetur terra ab eis. Tunc expectabit terra ſabbata ſua, cùm deſerta fuerit illa propter eos. & ipſi expectabunt ſua peccata, eo quòd iudicia mea ſpreuerunt, & præcepta mea deſpexerunt anima ſua.

28 * καὶ αὐτὸς πορεύσομαι μετ' ὑμῶν ἐν θυμῷ πλαγίῳ. καὶ παιδεύσω ὑμᾶς ἐγὼ ἑπτάκις, κ) τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν·
29 * καὶ φάγεσθε τὰς σάρκας τῶν υἱῶν ὑμῶν, καὶ τὰς σάρκας
30 τῶν θυγατέρων ὑμῶν φάγεσθε. * καὶ ἐρημώσω τὰς στήλας ὑμῶν, κ) ἐξολοθρεύσω τὰ ξύλινα χειροποίητα ὑμῶν, κ) θήσω τὰ κῶλα ὑμῶν ἐπὶ τὰ κῶλα τῶν εἰδώλων ὑμῶν. Ⓒ προσοχθιεῖ
31 ἡ ψυχή μου ὑμῖν. * Ⓒ θήσω τὰς πόλεις ὑμῶν ἐρήμους, καὶ ἐξερημώσω τὰ ἅγια ὑμῶν, Ⓒ οὐ μὴ ὀσφανθῶ τῆς ὀσμῆς τῶν θυ
32 σιῶν ὑμῶν. * Ⓒ ἐξερημώσω ἐγὼ τὴν γῆν ὑμῶν. κ) θαυμάσον)
33 ἐπ' αὐτῇ Ⓐ ἐχθροὶ ὑμῶν, Ⓐ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. * κ) διασπερῶ ὑμᾶς εἰς τὰ ἔθνη, Ⓒ ἐξαυαλώσει ὑμᾶς ἐπεισπορευομένη μάχαιρα, καὶ ἔσται ἡ γῆ ὑμῶν ἔρημος, καὶ αἱ πόλεις ὑμῶν
34 ἔσον) ἔρημοι. * τότε εὐδοκήσει ἡ γῆ τὰ σάββατα αὐτῆς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθε ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν. τότε σαββατεῖ ἡ γῆ, καὶ εὐδοκήσει τὰ σάβ-
35 βατα αὐτῆς * πάσας τὰς ἡμέρας τ' ἐρημώσεως αὐτ'. σαββατεῖ ἃ οὐκ ἐσαββάτιζεν ἐν τοῖς σαββάτοις ὑμῶν, ἡνίκα κατῴκειτε αὐτοῖ.
36 * Ⓒ τοῖς καταλειφθεῖσιν ἐξ ὑμῶν ἐπάξω δειλίαν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. κ) διώξε) αὐτοὺς φωνὴ φύλλου φερομένου, καὶ φεύξον) ὡς φεύγοντες
37 ἀπὸ πολέμου, καὶ πεσοῦνται οὐδενὸς διώκοντος. * κ) ὑπερεθψε) ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτ' ὡσεὶ ἐν πολέμῳ, οὐδενὸς καταισχύοντος. καὶ οὐ δυνήσεσθε σταθῆναι τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν.
38 * κ) ἀπολεῖσθε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κ) κατέδε) ὑμᾶς ἡ γῆ τῶν ἐχ-
39 θρῶν ὑμῶν. * Ⓒ Ⓐ καταλειφθέντες ἀφ' ὑμῶν καταφθαρήσον) διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ διὰ
40 τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν ταβήσον). * κ) ἐξαγορεύσουσι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, Ⓒ τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅτι παρέβησαν Ⓒ ὑπερεῖδόν με, καὶ ὅτι ἐπορεύθησαν ἐναντίον μου
41 πλάγιοι, * καὶ ἐγὼ ἐπορεύθην μετ' αὐτῶν ἐν θυμῷ πλαγίῳ. Ⓒ ἀπολῶ αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. τότε ἐντραπήσε) ἡ καρδία αὐτῶν ἡ ἀπερίτμητος, κ) τότε εὐδοκήσουσι τὰς ἁμαρ
42 τίας αὐτῶν. * καὶ μνησθήσομαι τ' διαθήκης ἰακὼβ, Ⓒ τῆς δια-
43 θήκης ἰσαὰκ, καὶ τῆς διαθήκης ἀβραὰμ μνησθήσομαι. * Ⓒ τῆς γῆς μνησθήσομαι. καὶ ἐγκαταλειφθήσεται ἡ γῆ ἀπ' αὐτῶν. τότε προσδέξε) ἡ γῆ τὰ σάββατα αὐτῆς, ἐν τῷ ἐρημωθῆναι αὐτὴν δι' αὐτούς. καὶ αὐτοὶ προσδέξονται τὰς ἑαυτῶν ἀνομίας, ἀντ' ὧν τὰ κρίματά μου ὑπερεῖδον, Ⓒ τοῖς προστάγμασί μου προσώχθισεν τὴ ψυχὴ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Ambulabo vobiſcum in ira furoris, corripiamque ego quoque vos ſepties propter peccata veſtra. 29 Et comedetis carnem filiorum veſtrorũ, & carnem filiarũ veſtrarum comedetis: 30 Et deſtruam excelſa veſtra, & ſuccidam ſimulachra veſtra: & dabo cadauera veſtra ſuper cadauera idolorũ veſtrorum, & abominabitur vos verbum meum: 31 Et dabo ciuitates veſtras in ſolitudinem, & deſerta faciam ſanctuaria veſtra, & non ſuſcipiam vo luntariè oblationẽ congregationis veſtræ. 32 Et deſertam ego faciam terram, & deſerti erũt ſuper ea inimici veſtri qui habitãt in ea. 33 Vos autem diſpergã inter populos, & immittã poſt vos occiſores gladio: & erit terra veſtra deſerta, & ciuitates veſtræ erunt in ſolitudinẽ. 34 Tunc cõplacebunt terræ requietiones eius cũctis diebus quibus fuerit deſerta, & vos in terra inimicorũ veſtrorũ. Tunc dimittetur terra quieſcere, & cõplacebunt ei requietiones ſuæ. 35 Cunctis diebus quibus fuerit deſerta dimittetur quieſcere, eo quòd non dimittebatur in annis requietionis veſtræ quãdo habitabatis in ea. 36 Et qui de vobis remanſerint, inducã pauorem in cordibus eorũ in terra hoſtium ſuorum. & perſequetur eos ſonitus folij decidẽtis, & fugiẽt ſicut fugiũt à facie occiſorũ gladio: 37 Et corruẽt vnuſquiſq; in fratrẽ ſuũ, quaſi fugiẽtes à facie occiſorũ gladio, nemine perſequente. & nõ erit vobis reſiſtentia ante inimicos veſtros. 38 Et peribitis inter populos, & conſumet vos terra inimicorũ veſtrorũ. 39 Et qui reliqui fuerint ex vobis, tabeſcẽt iniquitatibus ſuis in terra inimicorũ veſtrorũ, propter peccata quoq; peſſima patrũ ſuorum quæ apprehenderũt manibus ſuis tabeſcent. 40 Et confitebuntur peccata ſua & peccata patrum ſuorum propter præuaricationem qua præuaricati ſunt in verbum meum, & quòd ambulauerunt corã me in duritia: 41 Ego quoq; incedam cũ eis in duritia, & inducã eos in terram inimicorũ ſuorũ: aut tũc conteretur inſipiẽs cor eorũ, & tunc placabunt pro iniquitatibus ſuis. 42 Recordaborq; fœderis mei quod pepigi cũ Iacob, & pacti mei quod pepigi cũ Iſaac, & etiam pacti mei quod pepigi cũ Abraã ego recordabor. 43 Terræ quoq; ego recordabor. & terra relicta erit ab eis, & cõplacebit ſibi requietionib' ſuis cũ deſerta fuerit ab eis. Illi quoq; placabũt ꝓ iniqtatibus ſuis. maledictiones ꝓ benedictionib' inducã ſuper eos, eo quòd abiecerĩt legitima mea, & iudicia mea abominata ſit aĩa eorũ.

44 * וְאַף־גַּם־זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא־מְאַסְתִּים
וְלֹא־גְעַלְתִּים לְכַלֹּתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְהוָה
45 אֱלֹהֵיהֶם׃ * וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִי־אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם
46 לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה׃ * אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים
וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה בֵּינֹתָיו וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי
בְּיַד־מֹשֶׁה׃

כז

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יַפְלִא
3 נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ נְפָשֹׁת לַיהוָה׃ * וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר מִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַד בֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ חֲמִשִּׁים
4 שֶׁקֶל כֶּסֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃ * וְאִם־נְקֵבָה הִוא וְהָיָה
5 עֶרְכֶּךָ שְׁלֹשִׁים שָׁקֶל׃ * וְאִם מִבֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים וְעַד בֶּן־
עֶשְׂרִים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר עֶשְׂרִים שְׁקָלִים וְלַנְּקֵבָה
6 עֲשֶׂרֶת שְׁקָלִים׃ * וְאִם מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְעַד בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים
וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים כָּסֶף וְלַנְּקֵבָה עֶרְכֵּךְ
7 שְׁלֹשֶׁת שְׁקָלִים כָּסֶף׃ * וְאִם מִבֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה וָמַעְלָה
אִם־זָכָר וְהָיָה עֶרְכְּךָ חֲמִשָּׁה עָשָׂר שֶׁקֶל וְלַנְּקֵבָה עֲשָׂרָה
8 שְׁקָלִים׃ * וְאִם־מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ וְהֶעֱמִידוּ לִפְנֵי הַכֹּהֵן
וְהֶעֱרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל־פִּי אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר יַעֲרִיכֶנּוּ
9 הַכֹּהֵן׃ * וְאִם־בְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן
10 לַיהוָה כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיהוָה יִהְיֶה־קֹדֶשׁ׃ * לֹא
יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא־יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ־רַע בְּטוֹב וְאִם־
הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְהָיָה־הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה־
11 קֹדֶשׁ׃ * וְאִם כָּל־בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא־יַקְרִיבוּ
מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַיהוָה וְהֶעֱמִיד אֶת־הַבְּהֵמָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן׃
12 * וְהֶעֱרִיךְ הַכֹּהֵן אֹתָהּ בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כְּעֶרְכְּךָ הַכֹּהֵן
כֵּן יִהְיֶה׃

44 * Attamen etiam cùm essent in terra hostili, non penitus abieci eos: neque sic despexi vt consumerentur, & irritum facerem pactum meum cum eis: ego enim sum dominus
45 Deus eorum: * Et recordabor fœderis mei pristini, quãdo eduxi eos de terra Ægypti in conspectu gẽ 2.Cor.6.d.
tium, vt essem Deus eorum. Ego dñs Deus.
46 * Hæc sunt iudicia atque præcepta & leges quas dedit Dominus inter se & inter filios Israel in monte Sinai per manum Moysi.

CAP. XXVII.

1 A LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
2 * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Homo qui votum fecerit & spoponderit Domino animam suam, sub ęstimatione dabit precium.
3 * Si fuerit masculus à vicesimo anno vsque ad sexagesimum annum, dabit quinquaginta siclos argenti ad mensuram sanctuarij.
4 * Si mulier, triginta.
5 * A quinto autem anno vsque ad vicesimum, masculus dabit viginti siclos, fœmina decem.
6 * Ab vno mense vsque ad annum quintum, pro masculo dabuntur quinque sicli, pro fœmina tres.
7 * Sexagenarius & vltra masculus dabit quindecim siclos, fœmina decem.
8 * Si pauper fuerit, & æstimationem reddere non valebit, stabit coram sacerdote, & quãtum ille æstimauerit & viderit eum posse reddere, tantum dabit.
9 * Animal autem quod immolari potest Do-
10 mino si quis vouerit, sanctum erit: * Et mutari B non poterit, id est, nec melius malo, nec peius bono. quod si mutauerit, & ipsum quod mutatum est, & illud pro quo mutatum est, con-
11 secratum erit Domino. * Animal immundum quod immolari Domino non potest, si quis vouerit, adducetur ante sacerdotem:
12 * Qui diiudicans vtrùm bonum an malum sit, statuet precium.

תרגום אונקלוס

44 וְאַף כְּדֵין דְּהָווֹ בְּאַרְעָא דְּבַעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן לָא אֲרְחֵיקִנּוּן וְלָא אַרְחֵיקִנּוּן לְשֵׁיצָיוּתְהוֹן לְאַשְׁנָאָה קְיָמִי עִמְּהוֹן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲהוֹן׃
45 וְדְכִירְנָא לְהוֹן קְיָם קַדְמָאֵי דְּאַפֵּיקִית יָתְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְעֵינֵי עַמְמַיָּא לְמֶהֱוֵי לְהוֹן לֵאלָהּ אֲנָא יְיָ׃ 46 אִלֵּין קְיָמַיָּא וְדִינַיָּא וְאוֹרָיָתָא
דְיָהַב יְיָ בֵּין מֵימְרֵיהּ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְסִינַי בִּידָא דְמֹשֶׁה׃

כז

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר אֲרֵי יַפְרֵשׁ נִדָּר בְּפוּרְסָן
נַפְשָׁתָא קֳדָם יְיָ׃ 3 וִיהֵי פְּרִסָנֵיהּ דִּדְכָרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וְעַד בַּר שִׁתִּין שְׁנִין וִיהֵי פְּרִסָנֵיהּ חַמְשִׁין סְלְעִין דְּכַסְפָּא בְּסֶלַע קוּדְשָׁא׃ 4 וְאִם
נְקֻבְתָּא הִיא וִיהֵי פְּרִסָנָהּ תְּלָתִין סְלְעִין׃ 5 וְאִם מִבַּר חֲמֵשׁ שְׁנִין וְעַד בַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וִיהֵי פְּרִסָנֵיהּ דִּדְכָרָא עֶשְׂרִין סְלְעִין וְלִנְקֻבְתָּא עֲשַׂר סְלְעִין׃
6 וְאִם מִבַּר יַרְחָא וְעַד בַּר חֲמֵשׁ שְׁנִין וִיהֵי פְּרִסָנֵיהּ דִּדְכָרָא חֲמֵשׁ סְלְעִין דְּכַסְפָּא וְלִנְקֻבְתָּא פְּרִסָנָהּ תְּלָת סְלְעִין דְּכַסְפָּא׃ 7 וְאִם מִבַּר שִׁתִּין שְׁנִין
וְלְעֵילָּא אִם דִּכְרָא וִיהֵי פְּרִסָנֵיהּ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה סְלְעִין וְלִנְקֻבְתָּא פְּרִסָנָהּ עֲשַׂר סְלְעִין׃ 8 וְאִם מִסְכֵּן הוּא מִפְּרִסָנֵיהּ וְיִקְיְמִנֵּיהּ קֳדָם כָּהֲנָא וְיִפְרוֹס
וְתֵיהֵי כָּהֲנָא עַל מֵימַר דְּתַדְבֵּק יַד נָדְרָא יִפְרְסִנֵּיהּ כָּהֲנָא׃ 9 וְאִם בְּעִירָא דְיִקְרְבוּן מִינַהּ קָרְבָּנָא קֳדָם יְהֹוָה כָּל דְּיִתֵּן מִנַּיהּ קֳדָם יְהֹוָה
יְהֵי קֻדְשָׁא׃ 10 לָא יְחַלְפִנֵּיהּ וְלָא יַעֲבַר יָתֵיהּ טָב בְּבִישׁ אוֹ בִישׁ בְּטָב וְאִם חַלָּפָא יְחַלֵּף בְּבְעִירָא וִיהֵי הוּא וְחִלּוּפֵיהּ יְהֵי
קֻדְשָׁא׃ 11 וְאִם כָּל בְּעִירָא מְסָאֲבָא דְּלָא יַקְרְבוּן מִינַהּ קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ יְזִקִּים יָת בְּעִירָא קֳדָם כָּהֲנָא׃ 12 וְיִפְרוֹס כָּהֲנָא יָתָהּ בֵּין
טָב וּבֵין בִּישׁ כְּפוּרְסָן כָּהֲנָא כֵּן יְהֵי׃

* *Et sic existentibus ipsis in terra inimicorum suo-* 44
rum, non contempsi eos, neque despexi eos ita vt
perderem illos, vt anihilarem pactum meum quod
ad eos. ego enim sum Dominus Deus illorum.
* *Et recordabor pacti illorum prioris, quando* 45
eduxi illos de terra Ægypti, de domo seruitutis co-
ram gentibus, vt essem illorum Deus, ego Dominus.
* *Hæc iudicia & præcepta & lex, quam dedit* 46
Dominus inter se & inter filios Israel in monte Si-
nai in manu Moysi.

CAP. XXVII.

ET *locutus est Dominus ad Moysen, dicens:* 1
* *Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Ho-* 2
mo qui vouerit votum in precium animæ suæ Do-
mino:
* *Erit precium masculi à viginti annis vsque* 3
ad sexaginta annos, erit eius precium quinquagin-
ta didrachma argenti mensura sancta.
* *At fœminæ erit precium triginta didrachma.* 4
* *Si autem à quinque annis vsque ad viginti an-* 5
nos, erit precium masculi viginti didrachma, at fœ-
minæ decem.
* *Ab autem vno mense vsque ad quinque an-* 6
nos, erit precium masculi quinque didrachma argen
ti, at fœminæ tria didrachma argenti.
* *Si autem à sexaginta annis & suprà, si qui-* 7
dem masculus fuerit, erit precium eius quinque &
decem didrachma argenti, at fœminæ decẽ didrach-
ma. * *Si autem pauper fuerit ad æstimationem,* 8
stabit coram sacerdote: & appreciabit illum sacer-
dos, quemadmodum potest manus eius qui votum
fecit, sic appreciabit illum sacerdos.
* *Si autem ab animalibus oblatis ab ipsis do-* 9
num Domino. qui dederit ab his Domino, erit san-
ctum.
* *Non mutabit ipsum bonum malo, neque ma-* 10
lum bono. si autem mutans mutauerit illud animal
animali, erit ipsum & commutatio sanctum.
* *Si autem omne animal immundum, à quibus* 11
non offertur ab ipsis donum Domino, statuet iumen-
tum coram sacerdote:
* *Et appreciabit illud sacerdos inter bonum &* 12
inter malum: secundùm quod appreciabit illud sa-
cerdos, si statuetur.

44 * καὶ οὕτως ὄντων αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, οὐχ ὑπερεῖδον αὐτοὺς, οὐδὲ προσώχθισα αὐτοῖς ὥστε ἐξαλῶσαι αὐτοὺς τοῦ διασκεδάσαι τὴν διαθήκην μου τὴν πρὸς αὐτούς. ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν.
45 * καὶ μνησθήσομαι διαθήκης αὐτῶν πρωτέρας, ὅτε ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας ἐναντίον τῶν ἐθνῶν, τοῦ εἶναι αὐτῶν θεὸς, ἐγὼ κύριος.
46 * ταῦτα τὰ κρίματα καὶ τὰ προστάγματα καὶ ὁ νόμος, οὓς ἔδωκε κύριος ἀναμέσον αὐτοῦ, καὶ ἀναμέσον τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἐν τῷ ὄρει σινὰ ἐν χειρὶ μωυσῆ.

κζ.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ἄνθρωπος ὃς ἂν εὐξῆται εὐχὴν εἰς τιμὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τῷ κυρίῳ·
3 * ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος ἀπὸ εἰκοσαέτους ἕως ἐξηκονταέτους, ἔσται αὐτοῦ ἡ τιμὴ, πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου τῷ σταθμῷ τῷ ἁγίῳ·
4 * τὴν δὲ θηλείας ἔσται ἡ σωτίμησις τριάκοντα δίδραχμα.
5 * ἐὰν δὲ ἀπὸ πενταέτους ἕως εἰκοσαέτους, ἔσται ἡ τιμὴ ἐξ ἄρσενος εἴκοσι δίδραχμα· τῆς δὲ θηλείας, δέκα.
6 * ἀπὸ δὲ μηνιαίου ἕως πενταέτους ἔσται ἡ τιμὴ τοῦ ἄρσενος, πέντε δίδραχμα ἀργυρίου· τὴν δὲ θηλείας, τρία δίδραχμα ἀργυρίου.
7 * ἐὰν δὲ ἀπὸ ἑξηκονταετῶν καὶ ἐπάνω, ἐὰν μὲν ἄρσεν ᾖ, ἔσται ἡ τιμὴ αὐτοῦ, πέντε καὶ δέκα δίδραχμα ἀργυρίου· τῆς δὲ θηλείας, δέκα δίδραχμα.
8 * ἐὰν δὲ ταπεινὸς ᾖ τῇ τιμῇ, στήσει αὐτὸν ἔναντι τοῦ ἱερέως. καὶ τιμήσει αὐτὸν ὁ ἱερεύς, καθάπερ ἰσχύει ἡ χεὶρ αὐτοῦ εὐξαμένου, οὕτως τιμήσει αὐτὸν ὁ ἱερεύς.
9 * ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν προσφερομένων ἀπ' αὐτῶν δῶρον τῷ κυρίῳ. ὃς ἂν δῷ ἀπὸ τούτων τῷ κυρίῳ, ἔσται ἅγιον.
10 * οὐκ ἀλλάξει αὐτὸ καλὸν πονηρῷ, οὐδὲ πονηρὸν καλῷ. ἐὰν δὲ ἀλλάσσων ἀλλάξῃ αὐτὸ κτῆνος κτήνει, ἔσται αὐτὸ καὶ τὸ ἀλλαγμα ἅγιον.
11 * ἐὰν δὲ παν κτῆνος ἀκάθαρτον, ἀφ' ὧν οὐ προσφέρει ἀπ' αὐτῶν δῶρον τῷ κυρίῳ, στήσει τὸ κτῆνος ἐναντίον τοῦ ἱερέως.
12 * καὶ τιμήσεται αὐτὸ ὁ ἱερεὺς ἀναμέσον καλοῦ καὶ ἀναμέσον πονηροῦ· καθ' ὅπερ ἂν τιμήσεται αὐτὸ ὁ ἱερεὺς, οὕτως στήσει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

44 Attamen etiam cùm essent in terra inimicorum suorum, non reliqui eos, neque abieci vt consumerem eos vt immutem pactum meum cum eis: quia ego Dominus Deus eorum. 45 Et recordabor eis pacti priorum quos eduxi de terra Ægypti ante oculos populorum, vt essem eis in Deum, ego Dominus. 46 Hæc sunt pacta & iudicia & leges, quæ dedit Dominus inter verbum eius, & inter filios Israel in monte Sinai per manum Moysi.

CAP. XXVII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos: Vir qui vouerit votum in æstimatione animarum coram Domino: 3 Si fuerit æstimatio à viginti annis vsque ad sexaginta annos, erit precium eius quinquaginta sicli argenti in siclis sanctuarij. 4 Et si fœmina fuerit, erit precium eius triginta sicli. 5 Et ab ætate quinque annorum vsque ad viginti annos, erit precium masculi viginti sicli, & fœminæ decem sicli. 6 Et si fuerit ab ætate mensis vsque ad ætatem quinque annorum, erit precium masculi quinque sicli, & fœminæ tres sicli argenti. 7 Si fuerit ab ætate sexaginta annorum & deinceps, erit precium masculi quindecim sicli, & fœminæ decem sicli. 8 Et si fuerit pauper & non potest reddere æstimationem suam, stabit coram sacerdote, & æstimabit eum sacerdos: quantum valuerit manus vouentis, æstimabit eum sacerdos. 9 Animal autem quod offerri potest in oblatione coram Domino: si quis obtulerit illud coram Domino, erit sanctum. 10 Non immutabit eum, neque permutabit bonum pro malo, aut malum pro bono. & si permutans permutauerit animal pro animali, ipsum & illud pro quo mutatum est erit sanctum. 11 Et si omne animal immundum fuerit quod offerri non potest coram Domino, statuet animal coram sacerdote: 12 Et appreciabit eum sacerdos siue sit bonum siue malum, iuxta æstimationem sacerdotis ita erit.

13 * וְאִם־גָּאֹל יִגְאָלֶנָּה וְיָסַף חֲמִשִׁתוֹ עַל־עֶרְכֶּךָ׃
14 * וְאִישׁ כִּי־יַקְדִּישׁ אֶת־בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה
וְהֶעֱרִיכוֹ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ אֹתוֹ
15 הַכֹּהֵן כֵּן יָקוּם׃ * וְאִם־הַמַּקְדִּישׁ יִגְאַל אֶת־
בֵּיתוֹ וְיָסַף חֲמִישִׁית כֶּסֶף־עֶרְכְּךָ עָלָיו וְהָיָה לוֹ׃
16 * וְאִם מִשְׁדֵּה אֲחֻזָּתוֹ יַקְדִּישׁ אִישׁ לַיהוָה וְהָיָה
עֶרְכְּךָ לְפִי זַרְעוֹ זֶרַע חֹמֶר שְׂעֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כָּסֶף׃
17 * אִם־מִשְּׁנַת הַיֹּבֵל יַקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ כְּעֶרְכְּךָ יָקוּם׃
18 * וְאִם־אַחַר הַיֹּבֵל יַקְדִּישׁ שָׂדֵהוּ וְחִשַּׁב־לוֹ
הַכֹּהֵן אֶת־הַכֶּסֶף עַל־פִּי הַשָּׁנִים הַנּוֹתָרֹת עַד
19 שְׁנַת הַיֹּבֵל וְנִגְרַע מֵעֶרְכֶּךָ׃ * וְאִם־גָּאֹל יִגְאַל
אֶת־הַשָּׂדֶה הַמַּקְדִּישׁ אֹתוֹ וְיָסַף חֲמִשִׁית כֶּסֶף־
20 עֶרְכְּךָ עָלָיו וְקָם לוֹ׃ * וְאִם־לֹא יִגְאַל אֶת־הַשָּׂדֶה
וְאִם־מָכַר אֶת־הַשָּׂדֶה לְאִישׁ אַחֵר לֹא יִגָּאֵל עוֹד׃
21 * וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ לַיהוָה כִּשְׂדֵה
22 הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ׃ * וְאִם אֶת־שְׂדֵה מִקְנָתוֹ
23 אֲשֶׁר לֹא מִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ יַקְדִּישׁ לַיהוָה׃ * וְחִשַּׁב־לוֹ
הַכֹּהֵן אֶת־מִכְסַּת הָעֶרְכְּךָ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְנָתַן אֶת־
24 הָעֶרְכְּךָ בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה׃ * בִּשְׁנַת
הַיֹּבֵל יָשׁוּב הַשָּׂדֶה לַאֲשֶׁר קָנָהוּ מֵאִתּוֹ לַאֲשֶׁר־לוֹ
25 אֲחֻזַּת הָאָרֶץ׃ * וְכָל־עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה הַשָּׁקֶל׃ * אַךְ־בְּכוֹר אֲשֶׁר יִבָּכֵר
26 לַיהוָה בִּבְהֵמָה לֹא־יַקְדִּישׁ אִישׁ אֹתוֹ אִם־שׁוֹר אִם־
27 שֶׂה לַיהוָה הוּא׃ * וְאִם בַּבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה וּפָדָה
בְּעֶרְכֶּךָ וְיָסַף חֲמִשְׁתּוֹ עָלָיו וְאִם־לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַּר
28 בְּעֶרְכֶּךָ׃ * אַךְ כָּל־חֵרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִם אִישׁ לַיהוָה
מִכָּל־אֲשֶׁר־לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא
יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל־חֵרֶם קֹדֶשׁ־קָדָשִׁים הוּא לַיהוָה׃
29 * כָּל־חֵרֶם אֲשֶׁר יָחֳרַם מִן־הָאָדָם לֹא יִפָּדֶה
מוֹת יוּמָת׃

13 * Quod si dare voluerit is qui offert, addet su
14 per æstimationem quintã partẽ. *Homo si vo
uerit domũ suam, & sanctificauerit Dño, con-
siderabit eã sacerdos, vtrũ bona aut mala sit:
& iuxta preciũ quod ab eo fuerit constitutũ,
15 venundabitur. *Sin autẽ ille qui vouerat vo-
luerit redimere eã, dabit quintã partẽ ęstima-
16 tionis supra, & habebit domũ. *Quod si agrũ
possessionis suæ vouerit & cõsecrauerit Dño,
C iuxta mensuram sementis æstimabitur preciũ;
si triginta modiis ordei seritur terra, quinqua
17 ginta siclis venũdetur argẽti. *Si statim ab an-
no incipiẽtis iubilei vouerit agrũ, quãto vale-
18 re potest, tãto æstimabitur. *Sin autẽ post ali-
quantulum tẽporis supputabit sacerdos pecu
niã iuxta annorũ qui reliqui sunt numerũ vsq;
19 ad iubileum, & detrahetur ex precio. *Quod
si voluerit redimere agrũ ille qui vouerat, ad-
det quintã partẽ æstimatæ pecuniæ, & possi-
20 debit eã. *Sin autẽ noluerit redimere, sed alte
ri cuilibet fuerit venũdatus, vltra eũ qui voue
21 rat, redimere non poterit: *Quia cũ iubilei ve
nerit dies, sanctificatus erit Dño: & possessio
22 consecrata ad ius pertinet sacerdotũ. *Si ager
emptus est & nõ de possessione maiorũ sancti
23 ficatus fuerit Dño, *Supputabit sacerdos iux-
ta annorũ numerũ vsq; ad iubileũ preciũ: &
24 dabit ille qui vouerat eũ Dño. *In iubileo au
tem reuertetur ad priorem dñm qui vendide-
rat eum, & habuerat in sortẽ possessionis suæ.
25 *Omnis æstimatio siclo sanctuarij ponderabi
26 tur. siclus viginti obolos habet. *Primogeni- Exo. 10. b. Nu. 3. g. Eze. 45. d
ta quę ad Dñm pertinẽt, nemo sanctificare po
terit & vouere, siue bos siue ouis fuerit, Dñi
27 sunt. *Quod si immundum est animal, redi-
met qui obtulit iuxta æstimationem suam, &
addet quintam partem precij. si redimere no-
luerit, vendetur alteri quantumcunq; fuerit
28 antè ęstimatũ. *Omne quod Dño consecratur
D siue homo fuerit siue animal, siue ager, nõ ve
neat nec redimi poterit. Quicquid semel fue-
rit consecratum, sanctum sanctorum erit Do-
29 mino. *Et omnis consecratio quæ offertur ab
homine, non redimetur, sed morte morietur.

תרגום אונקלוס

13 וְאִם מִפְרַק יִפְרְקִנַּהּ וְיוֹסֵף חֻמְשֵׁיהּ עַל פֻּרְסָנֵיהּ׃ 14 וּגְבַר אֲרֵי יַקְדֵּשׁ יַת בֵּיתֵיהּ קֻדְשָׁא קֳדָם יְהוָה וְיִפְרְסְנֵיהּ כַּהֲנָא בֵּין טָב
וּבֵין בִּישׁ כְּמָא דְיִפְרוֹס יַתֵּיהּ כַּהֲנָא כֵּן יְקוֹם׃ 15 וְאִם דְּאַקְדֵּשׁ יִפְרוֹק יַת בֵּיתֵיהּ וְיוֹסֵף חוּמְשׁ כְּסַף פֻּרְסָנֵיהּ עֲלוֹהִי וְיֵהֵי לֵיהּ׃ 16 וְאִם
מֵחֲקַל אַחְסָנְתֵּיהּ יַקְדֵּשׁ גְּבַר קֳדָם יְיָ וְיֵהֵי פֻּרְסָנֵיהּ לְפוּם זַרְעֵיהּ בֵּית זְרַע כּוֹר שַׂעֲרִין בְּחַמְשִׁין סִלְעִין דִּכְסָף׃ 17 אִם מִשַּׁתָּא דְיוֹבְלָא יַקְדֵּשׁ
חַקְלֵיהּ כְּפֻרְסָנֵיהּ יְקוֹם׃ 18 וְאִם בָּתַר יוֹבְלָא יַקְדֵּשׁ חַקְלֵיהּ וְיחַשֵּׁב לֵיהּ כַּהֲנָא יַת כַּסְפָּא עַל פּוּם שְׁנַיָּא דְאִשְׁתְּאַרָא עַד שַׁתָּא דְיוֹבְלָא וְיִתְמְנַע
מִפֻּרְסָנֵיהּ׃ 19 וְאִם מִפְרַק יִפְרוֹק יַת חַקְלָא דְאַקְדֵּשׁ יַתֵּיהּ וְיוֹסֵף חוּמְשׁ כְּסַף פֻּרְסָנֵיהּ עֲלוֹהִי וְיקוֹם לֵיהּ׃ 20 וְאִם לָא יִפְרוֹק יַת חַקְלָא
וְאִם זַבִּין יַת חַקְלָא לִגְבַר אָחֳרָן לָא יִתְפְּרֵק עוֹד׃ 21 וְיהֵי חַקְלָא בְּמִפְּקֵיהּ בְּיוֹבְלָא קֻדְשָׁא קֳדָם יְיָ כְּחַקְלָא חֲרְמָא לְכַהֲנָא יְהֵי אַחְסָנְתֵּיהּ׃
22 וְאִם יַת חַקְלָא זְבִנוֹהִי דְּלָא מֵחַקְלָא אַחְסָנְתֵּיהּ יַקְדֵּשׁ קֳדָם יְהוָה׃ 23 וְיחַשֵּׁיב לֵיהּ כַּהֲנָא יַת נְכֵיס פֻּרְסָנֵיהּ עַד שַׁתָּא דְיוֹבְלָא וְיִתֵּן יַת פֻּרְסָנֵיהּ
בְּיוֹמָא הַהוּא קֻדְשָׁא קֳדָם יְיָ׃ 24 בְּשַׁתָּא דְיוֹבְלָא יְתוּב חַקְלָא לְדַזְבִּנֵיהּ מִינֵיהּ לְדִדְיָלֵיהּ אַחְסָנַת אַרְעָא׃ 25 וְכָל פֻּרְסָנֵיהּ יְהֵי בְּסֶלְעֵי
קֻדְשָׁא עֶשְׂרִין מָעִין הֲוָא סֶלְעָא׃ 26 בְּרַם בְּכִירָא דְיִתְכַּבַּד קֳדָם יְיָ בִּבְעִירָא לָא יַקְדֵּשׁ גְּבַר יְהֵי אִם תּוֹר אִם אִמַּר דְּיָיָ הוּא׃ 27 וְאִם
בִּבְעִירָא מְסָאֲבָא וְיִפְרוֹק בְּפֻרְסָנֵיהּ וְיוֹסֵף חֻמְשֵׁיהּ עֲלוֹהִי וְאִם לָא יִתְפְּרֵק וְיִזְדַּבַּן בְּפֻרְסָנֵיהּ׃ 28 בְּרַם כָּל חֲרְמָא דְיַחֲרִים גְּבַר קֳדָם יְיָ
מִכֹּל דִּלֵּיהּ מֵאֱנָשָׁא וּבְעִירָא וּמֵחַקַל אַחְסָנְתֵּיהּ לָא יִזְדַּבַּן וְלָא יִתְפְּרֵק כָּל חֲרְמָא קֻדְשִׁין הוּא קֳדָם יְהוָה׃ 29 כָּל חֲרְמָא דְיִתְחָרֵם מִן
אֱנָשָׁא לָא יִתְפְּרֵיק אִיתְקְטָלָא יִתְקְטֵל׃

Si autem redimens redemerit illud, reddet quintam partem ad precium eius. 13
Et homo qui sanctificauerit domum suam sanctam Domino, & appreciabit illam sacerdos inter bonam & inter malam; vt appreciauerit sacerdos illam, sic statuetur. 14
Si autem sanctificans illam redemerit domum suam, addet super illud quintam partem argẽti precij, & erit illi. 15
Si autem ab agro possessionis suæ sanctificauerit homo Domino, & erit precium secundùm sementem suam, pro coro ordei quinquaginta didrachma argenti. 16
Si autem ab anno remissionis sanctificauerit agrum suum, secundùm precium eius statuetur. 17
Si autem vltimo post remissionem sanctificauerit agrum suum, supputabit illud sacerdos argentum ad annos reliquos, vsque ad annum remissionis, & subducetur ab æstimatione illius. 18
Si autem redimens redemerit agrum sanctificans illum, addet quintam partem argenti ad precium eius, & erit ei. 19
Si autem non redemerit agrum, & vendiderit agrum homini alteri, non amplius non redimat: 20
Sed erit ager exeunte remissione sanctus Domino, sicut terra separata sacerdoti erit possessio illius. 21
Si autem ab agro quem possedit, qui non est ab agro possessionis eius sanctificabit Domino. 22
Supputabit ad eum sacerdos finem precij ex anno remissionis, & reddet precium in die illa sanctum Domino. 23
Et in anno remissionis reddetur ager homini à quo possedit illum ab eo cuius fuit possessio terræ. 24
Et omne precium erit mensuris sanctis, viginti obolis erit didrachma. 25
Omne primogenitum quod fuerit in animalibus tuis est Domino. & non sanctificabit vllus illud: siue vitulum, siue ouem, Domino est. 26
Si autem quadrupedum immundorum, 27
commutabit secundùm precium illius, & addet quintam partem eius ad illud, & erit illi. si autem non redimet, vendetur secundùm æstimationem illius.
Omnis autem consecratio, quam consecrauerit homo Domino ab omnibus quæcunque sibi sunt, ab homine vsque ad pecus, & ab agro possessionis suæ, non vendetur, neque redimetur. omnis consecratio sancta sanctorum erit Domino. 28
Et omnis consecratio quæ consecrata fuerit ab hominibus, non redimetur, sed morte morietur. 29

13 *ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυτρώσηται αὐτὸ, προσθήσει τὸ πέμπτον τοῦ ἀργυρίου σου ἐπὶ σοί.*
14 *καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν ἁγιάσῃ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἅγιον τῷ κυρίῳ, καὶ τιμήσεται αὐτὸν ὁ ἱερεὺς ἀνὰ μέσον καλοῦ καὶ ἀνὰ μέσον πονηροῦ, ὡς ἂν τιμήσῃ αὐτὸν ὁ ἱερεὺς, οὕτως σταθήσεται.*
15 *ἐὰν δὲ ὁ ἁγιάσας αὐτὸν λυτρώσηται τὸν οἶκον αὐτοῦ, προσθήσει ἐπ' αὐτὸν τὸ πέμπτον τοῦ ἀργυρίου τῆς τιμῆς, καὶ ἔσται αὐτῷ.*
16 *ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ τῆς καταλήψεως αὐτοῦ ἁγιάσῃ ἄνθρωπος τῷ κυρίῳ, κατὰ τὸν σπόρον αὐτοῦ, κόρου κριθῶν πεντήκοντα σίκλους ἀργυρίου.*
17 *ἐὰν ἀπὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως ἁγιάσῃ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, κατὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ στήσεται.*
18 *ἐὰν δὲ ἐξαλλάξῃ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, προσλογιεῖται αὐτῷ ὁ ἱερεὺς τὸ ἀργύριον κατὰ ἔτη τὰ ἐπίλοιπα, ἕως εἰς τὸν ἐνιαυτὸν τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀνθυφαιρεθήσεται ἀπὸ τοῦ σου τιμήσεως αὐτοῦ.*
19 *ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυτρῶται τὸν ἀγρὸν ὁ ἁγιάσας αὐτὸν, προσθήσει τὸ πέμπτον τοῦ ἀργυρίου σου πρὸς τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καὶ ἔσται αὐτῷ.*
20 *ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται τὸν ἀγρὸν, καὶ ἐὰν ἀποδῶται τὸν ἀγρὸν ἀνθρώπῳ ἑτέρῳ, οὐκ ἔτι μὴ λυτρωθήσεται.*
21 *ἀλλ' ἔσται ὁ ἀγρὸς ἐξελευθέρας τῆς ἀφέσεως ἅγιος τῷ κυρίῳ, ὥσπερ ἡ γῆ ἀφωρισμένη τῷ ἱερεῖ ἔσται κατάσχεσις αὐτοῦ.*
22 *ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ οὗ κέκτηται, ὃς οὐκ ἔστιν ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ*
23 *τῆς καταλήψεως αὐτοῦ ἁγιάσει τῷ κυρίῳ, λογιεῖται πρὸς αὐτὸν ὁ ἱερεὺς τὸ τέλος τῆς τιμῆς ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ τοῦ τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀποδώσει τὸν τιμὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἅγιον τῷ*
24 *κυρίῳ.* *καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῆς ἀφέσεως ἀποδοθήσεται ὁ ἀγρὸς τῷ ἀνθρώπῳ παρ' οὗ κέκτηται αὐτὸν παρ' αὐτοῦ οὗ ἦν κα-*
25 *τάσχεσις τῆς γῆς.* *καὶ πᾶσα τιμὴ ἔσται σταθμοῖς ἁγίοις, εἴκοσι ὀβολοῖς ἔσται τὸ δίδραχμον.*
26 *πρωτότοκον ὃ ἐὰν γένηται ἐν τοῖς κτήνεσί σου ἐστὶ τῷ κυρίῳ. καὶ οὐκ ἁγιάζει οὐδεὶς αὐτό. ἐάν τε μόσχον, ἐάν τε πρόβατον τῷ κυρίῳ ἐστίν.*
27 *ἐὰν δὲ τῶν τετραπόδων τῶν ἀκαθάρτων, ἀλλάξει κατὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ, καὶ προσθήσει τὸ πέμπτον αὐτοῦ πρὸς αὐτό, καὶ ἔσται αὐτῷ. ἐὰν δὲ μὴ λυτρῶται, πραθήσεται κατὰ τὸ τίμημα αὐτοῦ.*
28 *πᾶν δὲ ἀνάθημα, ὃ ἐὰν ἀναθῇ ὁ ἄνθρωπος τῷ κυρίῳ ἀπὸ πάντων ὅσα αὐτῷ ἐστὶν, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, καὶ ἀπὸ ἀγροῦ καταλήψεως αὐτοῦ, οὐκ ἀποδώσεται, οὐ λυτρώσεται. πᾶν ἀνάθημα ἅγιον ἁγίων ἔσται τῷ κυρίῳ.*
29 *καὶ πᾶν ἀνάθημα ὃ ἂν ἀνατεθῇ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, οὐ λυτρωθήσεται, ἀλλὰ θανάτῳ θανατωθήσεται.*

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et si redimens redemerit illud, addet quintam partem super æstimationem eius. 14 Vir autem qui sanctificauerit domum suam sanctificatione coram Domino, æstimabit eam sacerdos, siue sit mala siue bona, iuxta æstimationem sacerdotis sic statuetur. 15 Et si ille qui sanctificauit redemerit domum suam, addet quintam partem super æstimationem eius, & habebit eam. 16 Et si de agro possessionis suæ sanctificauerit vir coram Domino, erit precium eius iuxta mensuram sementis eius. Si coro ordei seminatur, æstimabitur quinquaginta siclis argenti. 17 Si ab anno iubilei consecrauerit agrum suum, iuxta æstimationem eius stabit. 18 Et si post iubileum consecrauerit agrum suum, supputabit ei sacerdos argentum iuxta numerum annorum qui reliqui sunt vsque ad annum iubilei, & diminuetur ex precio eius. 19 Si autem redimens redemerit agrum ille qui consecrauit illum, addet quintam partem argenti super æstimationem eius, & habebit eum. 20 Et si non redemerit agrum, & vendiderit agrum viro alteri, non redimetur amplius. 21 Et cùm egressus fuerit ager in iubileo, erit consecratus coram Domino, sicut ager anathematis in possessionem sacerdotis erit. 22 Et si agrum aliquis consecrauerit coram Domino, quem emerat, qui non est de agro possessionis suæ, 23 Æstimabit sacerdos summam precij eius vsque ad annum iubilei, & dabit precium eius in die illa: sanctum erit coram Domino. 24 In anno autem iubilei reuertetur ager ei à quo emit eum, cuius est possessio terræ. 25 Omnis autem æstimatio erit in siclis sanctuarij: viginti obolos habet siclus.

26 Veruntamen primogenitum quod ad Dominum pertinet in pecoribus, nemo sanctificabit illud: siue bos fuerit siue agnus, Domini enim est. 27 Et si de animalibus immundis est, redimetur iuxta æstimationem eius, & addet quintam partem super illud. & si non fuerit redemptum, vendetur iuxta æstimationem suam. 28 Veruntamen omne anathema quod anathematizauerit vir coram Domino, de omnibus quæ ad eum pertinent, ab homine, & iumento, & ab agro possessionis suæ, non vendetur nec redimetur: omne anathema sanctum sanctorum est coram Domino.

29 Omne anathema quod anathematizatum est ab homine, non redimetur; sed occisione occidetur.

30 * וְכָל־מַעְשַׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לַיהוָה
31 הוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה׃ * וְאִם־גָּאֹל יִגְאַל אִישׁ
32 מִמַּעְשְׂרוֹ חֲמִשִׁיתוֹ יֹסֵף עָלָיו׃ * וְכָל־מַעְשַׂר בָּקָר
וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר־יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה־
33 קֹדֶשׁ לַיהוָה׃ * לֹא יְבַקֵּר בֵּין־טוֹב לָרָע וְלֹא יְמִירֶנּוּ
וְאִם־הָמֵר יְמִירֶנּוּ וְהָיָה־הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה־קֹדֶשׁ לֹא
34 יִגָּאֵל׃ * אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינָי׃

30 * Omnes decimæ terræ, siue de pomis arborum, siue de frugibus, Domini sunt, & illi sanctificantur. 31 *Si quis autem voluerit redimere decimas suas, addet quintam partem earum.
32 * Omnium decimarum bouis & ouis quæ sub pastoris virga transeunt, quicquid decimum venerit, sanctificabitur Domino.
33 * Non eligetur nec bonum nec malum, nec altero commutabitur. Si quis mutauerit, & quod mutatum est, & pro quo mutatum est sanctificabitur Domino, & non redimetur.
34 * Hæc sunt præcepta quæ mandauit Dominus Moysi ad filios Israel in monte Sinai.

תרגום אונקלוס

30 וְכָל מַעְשַׂר אַרְעָא מִזַּרְעָא דְאַרְעָא מִפֵּרֵי אִילָנָא דִיְיָי הוּא קֻדְשָׁא קֳדָם יְיָ׃
31 וְאִם מְפָרֵק יְפָרוֹק גְּבַר מִמַּעְשַׂרְיֵהּ חֻמְשֵׁיהּ יוֹסִיף עֲלוֹהִי׃
32 וְכָל מַעְשַׂר תּוֹרִין וְעָאן כֹּל דְּיֶעְבַּר תְּחוֹת חֻטְרָא עַשְׂרָאָה יְהֵי קֻדְשָׁא קֳדָם יְיָ׃
33 לָא יְבַקַּר בֵּין טָב לְבִישׁ וְלָא יְחַלְפִינֵיהּ וְאִם חַלָּפָא יְחַלְפִינֵיהּ וִיהֵי הוּא וְחִלּוּפֵיהּ יְהֵי קֻדְשָׁא לָא יִתְפְּרֵיק׃
34 אִלֵּין פִּיקוֹדַיָּא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה לְוָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְסִינָי׃

תם ונשלם ספר ויקרא

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

30 * Omnis decima terræ, à ſemine terræ & à fructu ligneo Domino ſanctum, Domino eſt.

31 * Si autem redimens redemerit homo decimam ſuam, quintam partem eius addet ſuper illud, & erit illi.

32 * Et omnis decima boum & ouium, & omne quod venerit in numero ſub virga, decima erit ſancta Domino.

33 * Non commutabis illam bonã mala, neque malam bona. ſi autem commutans commutaueris illam, erit illa & commutatio eius ſancta: non redimetur.

34 * Hæc præcepta quæ præcepit Dominus Moyſi ad filios Iſrael in monte Sinai.

30 * πᾶσα δεκάτη τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ξυλίνου τῷ κυρίῳ ἅγιον, τῷ κυρίῳ ἐστίν.

31 * ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυτρώσηται ἄνθρωπος τῶν δεκάτων αὐτοῦ, τὸ πρόπεμπτον αὐτοῦ προσθήσει ἐπ' αὐτὸ, καὶ ἔσται αὐτῷ.

32 * καὶ πᾶσα δεκάτη βοῶν, καὶ προβάτων, καὶ παντὸς οὗ ἂν διέλθῃ ὑπὸ τὴν ῥάβδον, τὸ δέκατον ἔσται ἅγιον τῷ κυρίῳ.

33 * οὐκ ἀλλάξεις αὐτὸ καλὸν πονηρῷ, οὐδὲ πονηρὸν καλῷ. ἐὰν δὲ ἀλλάσσων ἀλλάξῃς αὐτὸ, ἔσται αὐτὸ καὶ τὸ ἀλλαγμα αὐτοῦ ἅγιον, οὐ λυτρωθήσεται.

34 * αὗται αἱ ἐντολαὶ ἃς ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωυσῆ πρὸς πάντας υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐν τῷ ὄρει σινά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et omnes decimæ terræ de ſemine terræ & de fructu arboris Domini ſunt, ſanctæ ſunt coram Domino.

31 Et ſi redimens redemerit vir de decimis ſuis, addet quintam partem ſuper eas.

32 Omniſque decimatio boum & ouium, omne decimum quod tranſierit ſub virga, erit ſanctificatum coram Domino.

33 Non requirat inter bonum & malum, neque commutet illud. Si autem commutans commutauerit illud, illud & id pro quo commutatum eſt, erit ſanctificatum, non redimetur.

34 Hæc ſunt præcepta quæ mandauit Dominus Moyſi ad filios Iſrael in monte Sinai.

Finis Leuitici.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recenſuit & probauit.

B. Arias Montanus

א

1 יְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר
סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי
בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ
2 מִצְרַיִם לֵאמֹר׃ * שְׂאוּ אֶת־
רֹאשׁ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית
אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת כָּל־זָכָר לְגֻלְגְּלֹתָם׃
3 * מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל־יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל
תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצִבְאֹתָם אַתָּה וְאַהֲרֹן׃
4 * וְאִתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לַמַּטֶּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית־
5 אֲבֹתָיו הוּא׃ * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר
יַעַמְדוּ אִתְּכֶם לִרְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃
6 * לְשִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי׃ * לִיהוּדָה
7 8 נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב׃ * לְיִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר׃
9 * לִזְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃ * לִבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם
10 אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד לִמְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר׃
11 * לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי׃ * לְדָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־
12 עַמִּישַׁדָּי׃ * לְאָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן׃ * לְגָד
13 14 אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל׃ * לְנַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן׃
15 16 * אֵלֶּה קְרִיאֵי הָעֵדָה נְשִׂיאֵי מַטּוֹת אֲבוֹתָם
17 רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם׃ * וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמוֹת׃
18 * וְאֶת כָּל־הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי
וַיִּתְיַלְּדוּ עַל־מִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת
מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה לְגֻלְגְּלֹתָם׃
19 * כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבַּר
20 סִינָי׃ * וַיִּהְיוּ בְּנֵי־רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל
תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת
לְגֻלְגְּלֹתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל
יֹצֵא צָבָא׃

NVMERI. Translat.B.Hieronymi. *Numerus Israel.*

INCIPIT VAIDABER,
ID EST, LIBER NVMERI.

CAP. I.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen in deserto Sinai in ta- Inf.26.a.
bernaculo fœderis prima die
mensis secundi, anno altero
egressionis eorum ex Ægyp-
2 to, dicens: * Tollite summam
vniuersæ congregationis filiorum Israel per
cognationes & domos suas, & nomina singu-
3 lorum quicquid sexus est masculini * à vicesi-
mo anno & suprà, omnium virorum fortium
ex Israel, & numerabitis eas per turmas suas
4 tu & Aaron: * Eruntque vobiscum princi-
pes tribuum ac domorum in cognationibus
5 suis: * Quorum ista sunt nomina: De tribu
6 Ruben, Elisur filius Sedeur. * De tribu Sy-
meon, Salamihel filius Surisaddai.
7 * De tribu Iuda, Naason filius Aminadab.
8 * De tribu Isachar, Nathanael filius Suar.
9 * De tribu Zabulon, Eliab filius Helon.
10 * Filiorum autem Ioseph de tribu Ephraï,
Elisama filius Amiud. De tribu Manasse, Ga-
11 maliel filius Phadassur. * De tribu Beniamin,
12 Abidan filius Gedeonis. * De tribu Dan, Abie-
13 zer filius Amisaddai. * De tribu Aser, Phegiel
14 filius Ochran. * De tribu Gad, Heliasaph fi-
15 lius Duel. * De tribu Neptalim, Ahira filius
16 Enan. * Hi nobilissimi principes multitudinis
B per tribus & cognationes suas & capita exer-
17 citus Israel, * Quos tulerunt Moyses & Aa-
ron cum omni vulgi multitudine.
18 * Et congregauerunt primo die mensis se-
cundi, recensentes eos per cognationes & do-
mos ac familias, & capita, & nomina singulo-
rum, à vicesimo anno & suprà,
19 * Sicut præceperat Dominus Moysi. Nu-
meratique sunt in deserto Sinai:
20 * De Ruben primogenito Israelis per ge-
nerationes & familias ac domos suas, & nomi-
na capitum singulorum, omne quod sexus est
masculini à vicesimo anno & suprà, proce-
dentium ad bellum,

תרגום אונקלוס

א

ומליל

1 וְיַמַּלֵּל מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא בְּחַד לְיַרְחָא תִּנְיָנָא בְּשַׁתָּא תִּנְיָתָא לְמִפְקְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְמֵימָר׃
2 קַבִּילוּ יָת חֻשְׁבַּן כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן כָּל דְכוּרָא לְגֻלְגַּלְתְּהוֹן׃
3 מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּמְנוּן יָתְהוֹן לְחֵילֵיהוֹן אַתְּ וְאַהֲרֹן׃
4 וְעִמְּכוֹן יְהוֹן גַּבְרָא גַּבְרָא לְשִׁבְטָא גְּבַר רֵישׁ
5 לְבֵית אֲבָהָתוֹהִי הוּא׃ וְאִלֵּין שְׁמָהָת גֻּבְרַיָּא דְיִקּוּמוּן עִמְּכוֹן לִרְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵי אוּר׃
6 לְשִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדָּי׃
7 לִיהוּדָה נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב׃ 8 לְיִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר׃ 9 לְזַבּוּלֻן אֱלִיאָב בַּר חֵילֹן׃ 10 לִבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד
לְמַנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָה צוּר׃ 11 לְבִנְיָמִן אֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי׃ 12 לְדָן אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדָּי׃ 13 לְאָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן׃ 14 לְגָד
אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל׃ 15 לְנַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עֵינָן׃ 16 אִלֵּין מְעָרְעֵי כְּנִשְׁתָּא רַבְרְבֵי שִׁבְטֵי אֲבָהָתְהוֹן רֵישֵׁי אַלְפַיָּא דְיִשְׂרָאֵל אִינּוּן׃ 17 וּדְבַר
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יָת גֻּבְרַיָּא הָאִלֵּין דְאִתְפָּרְשׁוּ בִּשְׁמָהָן׃ 18 וְיָת כָּל כְּנִשְׁתָּא כְּנָשׁוּ בְּחַד לְיַרְחָא תִּנְיָנָא וְאִתְיַחְסוּ עַל זַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית
אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא לְגֻלְגַּלְתְּהוֹן׃ 19 כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה וּמְנָנִין בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי׃
20 וַהֲווֹ בְּנֵי רְאוּבֵן בְּכָרָא דְיִשְׂרָאֵל תּוֹלָדָתְהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגֻלְגַּלְתְּהוֹן כָּל דְכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין
וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא׃

CAP. I.

LOcutus est Dominus ad Moy 1
sen in deserto Sinai, in taberna-
culo testimonij, in vna mensis
secundi, anno secundo egressio-
rum ipsorum de terra Ægypti,
dicens:

* *Accipite summam omnis congregationis filio-* 2
rum Israel per cognationes suas, per domos familia-
rum suarum, per numerum nominum ipsorum. Om-
ne masculum secundùm caput eorum, * *à vi-* 3
ginti annis & suprà, omnis egrediens in exercitu
Israel, numerate eos cum exercitu eorum, tu et Aa-
ron.

* *Et vobiscum erunt quilibet per tribum vniu-* 4
scuiusque principum, per domos familiarum erunt.

* *Et hæc nomina virorum qui aderunt vobis-* 5
cum: ex Ruben, Elisur, filius Sedeur.

* *Ex Symeon, Salamiel, filius Surisadai.* 6

* *Ex Iuda, Naasson, filius Aminadab.* 7

* *Ex Issachar, Nathanael, filius Suar.* 8

* *Ex Zabulon, Eliab, filius Helon.* 9

* *Ex filius Ioseph, ex Ephraim, Elisama, filius* 10
Amiud; ex Manasse, Gamaliel, filius Phadassur.

* *Ex Beniamin, Amidan, filius Gedeonis.* 11

* *Ex Dan, Abiezer, filius Amisadai.* 12

* *Ex Asser, Phegiel, filius Ochran.* 13

* *Ex Gad, Elisaph, filius Rhaguel.* 14

* *Ex Neptalim, Ahira, filius Enan.* 15

* *Hi nobiles congregationis, principes tribuum* 16
per familias suas, principes Israel sunt.

* *Et accepit Moyses & Aaron viros hos vo-* 17
catos ex nomine: * *Et omnem congregationem* 18
congregauerunt in vna mensis secundi anni. et nu-
merauerunt per generationes suas, per familias
suas, secundùm numerum nominum eorum, à vi-
ginti annis & suprà, omne masculinum secundùm
caput ipsorum, * *Quemadmodum præcepit Do-* 19
minus Moysi. & numerati sunt in deserto Sinai.

* *Et fuerunt filij Ruben primogeniti Israel per* 20
cognationes suas, per populos eorum, per domos fa-
miliarum suarum, secundùm numerum nominum,
secundùm caput eorum, omne masculinum à viginti
annis & suprà, omnis egrediens in exercitu,

ά.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ
ἐρήμῳ τῷ σινᾶ, ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου,
ἐν μιᾷ τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου, ἔτει δευ-
τέρου ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου,
2 λέγων· * λάβετε ἀρχὴν πάσης συνα-
γωγῆς υἱῶν ἰσραὴλ κατὰ τὰς συγγενείας αὐτῶν, κατ' οἴκους πα-
τριῶν αὐτῶν, κατ' ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, πᾶν ἄρσεν κατὰ
3 κεφαλὴν αὐτῶν, * ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω πᾶς ὁ ἐκπορευό-
μενος ἐν τῇ δυνάμει ἰσραὴλ ἐπισκέψασθε αὐτοὺς σὺν τῇ
δυνάμει αὐτῶν, σὺ καὶ ἀαρών.
4 * καὶ μεθ' ὑμῶν ἔσται ἀνὴρ ἀνὴρ κατὰ φυλὴν ἀνὴρ ἀρχόν-
των, κατ' οἴκους πατριῶν ἔσται.
5 * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες στήσονται
μεθ' ὑμῶν. τῶν ῥουβὴν, ἐλιοὺρ, υἱὸς σεδειούρ.
6 * τῶν συμεών, σαλαμιὴλ, υἱὸς σουρισαδαΐ.
7 * τῶν ἰούδα, ναασσὼν, υἱὸς ἀμιναδάβ.
8 * τῶν ἰσάχαρ, ναθαναὴλ υἱὸς σωγάρ.
9 * τῶν ζαβουλὼν, ἐλιὰβ, υἱὸς χελών.
10 * τῶν υἱῶν ἰωσὴφ, τῶν ἐφραὶμ, ἐλισαμὰ, υἱὸς σεμιούδ. τῶν
μανασσῆ γαμαλιὴλ, υἱὸς φαδασσούρ.
11 * τῶν βενιαμὶν, ἀβιδαὼ, υἱὸς γαδεωνί.
12 * τῶν δὰν, ἀχιεζὲρ, υἱὸς ἀμισαδαΐ.
13 * τῶν ἀσὴρ, φαγεὴλ, υἱὸς ἐχθεράν.
14 * τῶν γὰδ, ἐλισὰφ, υἱὸς ῥαγουήλ.
15 * τῶν νεφθαλὶμ, ἀχειρὰ υἱὸς ἐναάν.
16 * οὗτοι ἐπίκλητοι τῆς συναγωγῆς, ἄρχοντες τῶν φυλῶν
17 κατὰ πατριὰς αὐτῶν, χιλίαρχοι ἰσραήλ εἰσιν. * καὶ ἔλαβε
μωυσῆς καὶ ἀαρὼν τοὺς ἄνδρας τούτους τοὺς ἀνακληθέντας ἐξ
18 ὀνόματος· * καὶ πᾶσαν τὴν συναγωγὴν συνήγαγον ἐν μιᾷ
τοῦ μηνὸς τοῦ δευτέρου ἔτους. καὶ ἐπεσκέψαντο γενέσεις αὐ-
τῶν, κατὰ τὰς πατριὰς αὐτῶν, κατ' ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν,
ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶν ἀρσενικὸν κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν,
19 * ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ. καὶ ἐπεσκέπη-
σαν ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ σινᾶ.
20 * καὶ ἐγένοντο οἱ υἱοὶ ῥουβὴν πρωτότοκου ἰσραὴλ κατὰ συγ-
γενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, καθ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κα-
τὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀ-
πὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. I.

LOcutusque est Dominus cum Moyse in deserto Sinai in tabernaculo fœderis in prima die mensis secundi, in anno secundo egressionis eorum de terra Ægypti, dicens: [2] Suscipe summam omnis cœtus filiorum Israel per cognationes suas, & per domos patrum suorum, iuxta numerum nominum eorum, omnium masculini sexus per capita eorum, [3] à viginti annis & suprà, omnium egredientium ad exercitum in Israel, numerabitis eos per turmas suas tu & Aaron: [4] Et vobiscum erunt vnus vir de vno quoque tribu, qui princeps sit domus patrum suorum. [5] Et hæc sunt nomina virorum qui stabunt vobiscum: De Ruben, Elisur, filius Sedeur. [6] De Symeon, Selumiel, filius Surisaddai. [7] De Iuda, Naason, filiud Aminadab. [8] De Isachar, Nathanael, filius Suar. [9] De Zabulon, Eliab, filius Helon. [10] Filiorum autem Ioseph, de Ephraim, Elisama filius Amihud: de Manasse, Gamaliel, filius Phadasur. [11] De Beniamin, Abidan filius Gedeonis. [12] De Dan, Ahiezer filius Amisaddai. [13] De Aser, Phegiel filius Ochran. [14] De Gad, Eliasaph, filius Dehuel. [15] De Neptali, Aira, filius Enan. [16] Hi sunt nuncupati congregationis principes tribuum patrum suorum, capita sunt milium Israel. [17] Tulitque Moyses & Aaron viros istos, quorum nomina exposita sunt: [18] Et omnem cœtum congregauerunt in prima die mensis secundi, & numerati sunt per genealogias & familias suas, ac domos patrum suorum iuxta numerum nominum eorum à viginti annis & suprà, per capita eorum; [19] Sicut præcepit Dominus Moysi: numerauitque eos in deserto Sinai. [20] Fueruntque filij Ruben per generationes suas & familias suas, per domos patrum suorum, per numerum nominum eorum, per capita eorum, omnes masculi à viginti annis & suprà, omnes egredientes ad exercitum:

21 * פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים אָלֶף
22 וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ * לִבְנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקֻדָיו בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת
לְגֻלְגְּלֹתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה
23 כֹּל יֹצֵא צָבָא׃ * פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן
24 תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת׃ * לִבְנֵי
גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר
שֵׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃
25 * פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה גָד חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אָלֶף
26 וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃ * לִבְנֵי יְהוּדָה
תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת
מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃
27 * פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה יְהוּדָה אַרְבָּעָה וְשִׁבְעִים אָלֶף
28 וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ * לִבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלְדֹתָם
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת מִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃
29 * פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה יִשָּׂשכָר אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים
30 אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ * לִבְנֵי זְבוּלֻן תּוֹלְדֹתָם
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת מִבֶּן
31 עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃ * פְּקֻדֵיהֶם
לְמַטֵּה זְבוּלֻן שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃
32 * לִבְנֵי יוֹסֵף לִבְנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים
33 שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא׃ * פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה
34 אֶפְרַיִם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ * לִבְנֵי
מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם
בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל
יֹצֵא צָבָא׃
35 * פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף
וּמָאתָיִם׃

21 * Quadraginta ſex milia quingenti.
22 * De filiis Symeon, per generationes & fa-
C milias ac domos cognationum ſuarum, recen ſiti ſunt per nomina & capita ſingulorum, omne quod ſexus eſt maſculini, à viceſimo anno & ſuprà, procedentium ad bellum,
23 * Quinquaginta nouem milia trecenti.
24 * De filiis Gad, per generationes, & familias ac domos cognationum ſuarum recenſiti ſunt per nomina ſingulorum à viginti annis & ſuprà, omnes qui ad bella procederent,
25 * Quadraginta quinque milia ſexcenti quinquaginta.
26 * De filiis Iuda, per generationes & familias ac domos cognationum ſuarum, per no-
D mina ſingulorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes qui poterant ad bella procedere,
27 * Recenſiti ſunt ſeptuaginta quatuor milia ſexcenti.
28 * De filiis Iſachar per generationes & familias ac domos cognationum ſuarum, per nomina ſingulorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes qui ad bella procederent,
29 * Recẽſiti ſunt quinquaginta quatuor milia quadringenti.
30 * De filiis Zabulon, per generationes & familias ac domos cognationum ſuarum, recen ſiti ſunt per nomina ſingulorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes qui poterant ad bella procedere,
31 * Quinquaginta ſeptẽ milia quadringenti.
32 * De filiis Ioſeph filiorum Ephraim per ge nerationes & familias ac domos cognationũ ſuarum, recẽſiti ſunt per nomina ſingulorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes qui poterant ad bella procedere,
33 * Quadraginta milia quingenti.
34 * Porrò filiorum Manaſſe, per generatio-
E nes & familias ac domos cognationum ſuarum, recenſiti ſunt per nomina ſingulorum à viginti annis & ſuprà, omnes qui poterant ad bella procedere,
35 * Triginta duo milia ducenti.

תרגום אונקלוס

21 מְנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דִּרְאוּבֵן אַרְבְּעִין וְשִׁתָּא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ 22 לִבְנֵי שִׁמְעוֹן חֲלָתְהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן
מְנְיָנוֹהִי בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגֻלְגְּלָתְהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא׃ 23 מְנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן חַמְשִׁין וְתִשְׁעָה
אַלְפִין וּתְלַת מְאָה׃ 24 לִבְנֵי גָד חֲלָתְהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק
חֵילָא׃ 25 מְנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּגָד אַרְבְּעִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה וְחַמְשִׁין׃ 26 לִבְנֵי יְהוּדָה חֲלָתְהוֹן
לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא׃ 27 מְנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה שִׁבְעִין
וְאַרְבְּעָה אַלְפִין וְשִׁית מְאָה׃ 28 לִבְנֵי יִשָּׂשכָר חֲלָתְהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא
כֹּל נָפֵיק חֵילָא׃ 29 מְנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּיִשָּׂשכָר חַמְשִׁין וְאַרְבְּעָה אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃ 30 לִבְנֵי זְבוּלֻן חֲלָתְהוֹן
לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא׃ 31 מְנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דִּזְבוּלֻן חַמְשִׁין
וְשִׁבְעָה אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃ 32 לִבְנֵי יוֹסֵף לִבְנֵי אֶפְרַיִם חֲלָתְהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין
שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא׃ 33 מְנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּאֶפְרַיִם אַרְבְּעִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ 34 לִבְנֵי
מְנַשֶּׁה חֲלָתְהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כֹּל נָפֵיק חֵילָא׃ 35 מְנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא
דִּמְנַשֶּׁה תְּלָתִין וּתְרֵין אַלְפִין וּמָאתָן׃

* *Numeratio eorum de tribu Ruben, ſex & quadraginta milia & quingenti.* 21
* *Filiis Symeon, per cognationes eorum, per populos eorum, per domos familiarum ſuarum, ſecundum numerum nominum, ſecundum caput eorum, omnes maſculini à viginti annis et ſuprà, omnis egrediens in exercitu;* 22
* *Numeratio eorum de tribu Symeon, nouem et quinquaginta milia & trecenti.* 23
* *Filiis Gad ſecũdum cognationes eorum, ſecundum populos eorum, ſecundum domos familiarum eorum, ſecundum numerum nominum, omnia maſculina à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu;* 24
* *Numeratio eorum de tribu Gad, quinque & quadraginta milia & ſexcenti & quinquaginta.* 25
* *Filiis Iuda, per cognationes eorum, per populos eorum, per domos familiarum ſuarum, ſecundum numerum nominum eorum, omnes maſculini à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu,* 26
* *Numeratio eorum de tribu Juda, quatuor & ſeptuaginta milia & ſexcenti.* 27
* *Filiis Iſſachar, per cognationes ſuas, per populos eorum, per domos familiarum ſuarum, ſecundum numerum nominum eorum, omnes maſculini à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu;* 28
* *Numeratio eorum de tribu Iſſachar, quatuor & quinquaginta milia & quadringenta.* 29
* *Filiis Zabulon, per cognationes ſuas, per populos eorum, per domos familiarum ſuarum, ſecundum numerum nominum, omnes maſculini à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu;* 30
* *Numeratio eorum ex tribu Zabulon, ſeptem & quinquaginta milia & quadringenti.* 31
* *Filiis Joſeph filij Ephraim, per cognationes ſuas, per populos eorum, per domos familiarum ſuarum, ſecundum numerum nominum, omnes maſculini à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu;* 32
* *Numeratio eorum de tribu Ephraim, quadraginta milia & quingenti.* 33
* *Filiis Manaſſe, per cognationes eorum, per populos eorum, per domos familiarum ſuarum, ſecundum numerum nominum, omnes maſculini à viginti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu;* 34
* *Numeratio eorum de tribu Manaſſe, duo & triginta milia & ducenti.* 35

21 * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ῥουβὴν ἓξ καὶ τεσσα-
22 ράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι. * τοῖς υἱοῖς συμεὼν, κατὰ
συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐ-
τῶν, κατ' ἀριθμὸν ὀνομάτων, κατὰ κεφαλὴν ἀπὸ, πάντα ἀρ-
σενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμε-
23 νος ἐν τῇ δυνάμει, * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς συμεὼν,
24 ἐννέα καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι. * τοῖς υἱοῖς
γὰδ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πα-
τριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ
εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει,
25 * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς γὰδ, πέντε καὶ τεσ-
26 σαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι καὶ πεντήκοντα. * τοῖς
υἱοῖς ἰούδα, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους
πατριῶν αὐτῶν, καὶ κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, πάντα ἀρσε
νικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ
27 δυνάμει, * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἰούδα, τέσ-
28 σαρες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι. * τοῖς υἱοῖς
ἰσάχαρ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους
πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, πάντα ἀρσενι-
κὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ
29 δυνάμει, * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἰσάχαρ,
τέσσαρες καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.
30 * τοῖς υἱοῖς ζαβουλὼν, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους
αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων,
πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευ
όμενος ἐν τῇ δυνάμει,
31 * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ζαβουλὼν, ἑπτὰ καὶ
πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.
32 * τοῖς υἱοῖς ἰωσὴφ υἱοῖς ἐφραὶμ, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, κα
τὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν
ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς
33 ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει, * ἡ ἐπίσκεψις
αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἐφραὶμ, τεσσαρήκοντα χιλιάδες καὶ
34 πεντακόσιοι. * τοῖς υἱοῖς μανασσῆ κατὰ συγγενείας
αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ
ἀριθμὸν τῶν ὀνομάτων, πάντα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ
ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος ἐν τῇ δυνάμει,
35 * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς μανασσῆ, δύο καὶ τριά-
κοντα χιλιάδες καὶ διακόσιοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Numeratique ſunt de tribu Ruben quadraginta & ſex milia & quingenti. [22] De filiis Symeon per generationes ſuas, & familias ſuas, & per domos patrum ſuorum recenſiti ſunt iuxta numerum eorum per capita eorum, omnes maſculi à viceſimo anno & ſuprà, omnes egredientes in exercitum: [23] Recenſitique ſunt de tribu Symeon, quinquaginta & nouem milia & trecenti.
[24] De filiis Gad per generationes ſuas, per familias ſuas, per domos patrum ſuorum, iuxta numerum nominum eorum, à viceſimo anno & ſuprà, omnes egredientes in exercitum. [25] Numeratique ſunt de tribu Gad, quadraginta quinque milia & ſexcenti & quinquaginta.
[26] De filiis Iuda per generationes ſuas, per familias ſuas, per domos patrum ſuorum iuxta numerum nominum eorum, à viceſimo anno & ſuprà, omnes egredientes in exercitum: [27] Recenſitique ſunt de tribu Iuda, ſeptuaginta quatuor milia & ſexcenti.
[28] De filiis Iſachar per generationes ſuas, & familias ſuas, & domos patrum ſuorum, iuxta numerum nominum eorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes egredientes in exercitum. [29] Numeratique ſunt de tribu Iſachar quinquaginta quatuor milia & quadringenti.
[30] De filiis Zabulon per generationes ſuas, & per familias ſuas, & domos patrum ſuorum, per numerum nominum eorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes egredientes in exercitum, [31] Numerati ſunt de tribu Zabulon, quinquaginta ſeptem milia & quadringenti.
[32] De filiis Ioſeph de filiis Ephraim per generationes ſuas, per familias ſuas, per domos patrum ſuorum, iuxta numerum nominum eorum, à viceſimo anno & ſuprà, omnes egredientes in exercitum; [33] Numerati ſunt de tribu Ephraim quadraginta milia & quingenti. [34] De filiis Manaſſe per generationes ſuas, & familias ſuas, & domos patrum ſuorum, iuxta numerum nominum eorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes egredientes in exercitum, [35] Numerati ſunt de tribu Manaſſe triginta duo milia & ducenti.

36 * לִבְנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית
אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה
37 כֹּל יֹצֵא צָבָא : * פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה בִנְיָמִן
חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת :
38 * לִבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם
בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא
39 צָבָא : * פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה דָן שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים
40 אֶלֶף וְשֶׁבַע מֵאוֹת : * לִבְנֵי אָשֵׁר תּוֹלְדֹתָם
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן
41 עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא : * פְּקֻדֵיהֶם
לְמַטֵּה אָשֵׁר אֶחָד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְחָמֵשׁ מֵאוֹת :
42 * בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם
לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה
43 וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא : * פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה נַפְתָּלִי
שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת :
44 * אֵלֶּה הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
וּנְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵים עָשָׂר אִישׁ אִישׁ־אֶחָד לְבֵית־
45 אֲבֹתָיו הָיוּ : * וַיִּהְיוּ כָּל־פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית
אֲבֹתָם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל־יֹצֵא צָבָא
46 בְּיִשְׂרָאֵל : * וַיִּהְיוּ כָּל־הַפְּקֻדִים שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף
וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים :
47 * וְהַלְוִיִּם לְמַטֵּה אֲבֹתָם לֹא הָתְפָּקְדוּ בְּתוֹכָם :
48 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
49 * אַךְ אֶת־מַטֵּה לֵוִי לֹא תִפְקֹד וְאֶת־רֹאשָׁם לֹא תִשָּׂא
50 בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : * וְאַתָּה הַפְקֵד אֶת־הַלְוִיִּם עַל־
מִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְעַל כָּל־כֵּלָיו וְעַל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ הֵמָּה
יִשְׂאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְהֵם יְשָׁרְתֻהוּ
51 וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ : * וּבִנְסֹעַ הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ
הַלְוִיִּם וּבְחָנֹת הַמִּשְׁכָּן יָקִימוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהַזָּר
הַקָּרֵב יוּמָת :

36 * De filiis Beniamin, per generationes & familias ac domos cognationum suarum, recensiti sunt nominibus singulornm à vicesimo anno & suprà, omnes qui poterant ad bella procedere,
37 * Triginta quinque milia quadringenti.
38 * De filiis Dan, per generationes & familias ac domos cognationum suarum, recensiti sunt nominibus singulorum à vicesimo anno & suprà, omnes qui poterant ad bella procedere,
39 * Sexaginta duo milia septingenti.
40 * De filiis Aser, per generationes & familias ac domos cognationum suarum, recensiti sunt per nomina singulorum à vicesimo anno & suprà, omnes qui poterant ad bella procedere,
41 * Quadraginta milia & mille quingenti.
42 * De filiis Neptalim, per generationes & familias ac domos cognationum suarum, recensiti sunt nominibus singulorum à vicesimo anno & suprà, omnes qui poterant ad bella
43 procedere, * Quinquagintatria milia quadrin
44 genti. * Hi sunt quos numerauerunt Moyses & Aaron & duodecim principes Israel, singulos per domos cognationum suarum.
45 * Fueruntque omnes filij Israel per domos & familias suas, à vicesimo anno & suprà, qui
46 poterant ad bella procedere, * Sexcenta tria milia virorum quingenti quinquaginta.
47 * Leuitæ autem in tribubus familiarum suarum non sunt numerati cum eis.
48 * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
49 * Tribum Leui noli numerare, neque po-
G nes summam eorum cum filiis Israel:
50 * Sed constitues eos super tabernaculũ testimonij & cũcta vasa eius, & quicquid ad ce remonias pertinet. Ipsi portabunt tabernaculum & omnia vtensilia eius, & erunt in ministerio ac per gyrum tabernaculi metabuntur.
51 * Cùm proficiscendũ fuerit, deponent Leuitæ tabernaculum, cùm castrametanda, erigent. quisquis externorũ accesserit, occidetur.

תרגום אונקלוס

36 לִבְנֵי בִנְיָמִן תֻּלְדָּתְהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא כֹּל נָפֵיק חֵילָא :
37 מְנֻיֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן תְּלָתִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה :
38 לִבְנֵי דָן תֻּלְדָּתְהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין
39 שְׁנִין וּלְעֵילָּא כֹּל נָפֵיק חֵילָא : מְנֻיֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְדָן שִׁתִּין וּתְרֵין אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה :
40 לִבְנֵי אָשֵׁר תֻּלְדָּתְהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא כֹּל נָפֵיק חֵילָא :
41 מְנֻיֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְאָשֵׁר אַרְבְּעִין וְחַד אַלְפִין וְחַמֵּשׁ מְאָה :
42 בְּנֵי נַפְתָּלִי תֻּלְדָּתְהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא כֹּל נָפֵיק חֵילָא :
43 מְנֻיֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חֲמִשִּׁין וּתְלָתָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה :
44 אִלֵּין מְנֻיָנַיָּא דְמָנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עֲשַׂר
45 גַּבְרִין גַּבְרָא חַד לְבֵית אֲבָהָתְהוֹהִי הֲווֹ : וַהֲווֹ כָּל מְנֻיָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא כָּל נָפֵיק חֵילָא
46 בְּיִשְׂרָאֵל : וַהֲווֹ כָּל מְנֻיָנַיָּא שִׁית מְאָה אַלְפִין וְתַלְתָּא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וְחַמְשִׁין :
47 וְלֵיוָאֵי לְשִׁבְטָא דַאֲבָהָתְהוֹן לָא
48 אִתְמְנִיאוּ בֵּינֵיהוֹן : וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר :
49 בְּרַם יָת שִׁבְטָא דְלֵוִי לָא תְמָנֵי וְיָת חֶשְׁבַּנְהוֹן לָא תְקַבֵּל בְּגוֹ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
50 וְאַתְּ מַנֵּי יָת לֵיוָאֵי עַל מַשְׁכְּנָא דְסָהֲדוּתָא וְעַל כָּל מָנוֹהִי וְעַל כָּל דְּלֵיהּ אִינוּן יְטוֹלוּן יָת מַשְׁכְּנָא וְיָת כָּל מָנוֹהִי
וְאִנּוּן יְשַׁמְּשׁוּנֵיהּ וְסָחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁכְּנָא יִשְׁרוֹן :
51 וּבְמֵישַׁל מַשְׁכְּנָא יִפְרְקוּן וְיָתֵיהּ לֵיוָאֵי וּבְמֵישְׁרֵי מַשְׁכְּנָא יְקִימוּן וְיָתֵיהּ
לֵיוָאֵי וְחֵלּוֹנֵי דְיִקְרַב יִתְקְטֵל :

* *Filiis Beniamin, per cognationes ſuas, per po-* 36
pulos eorum, per domos familiarum ſuarum, ſecun-
dum numerum nominum, omnes maſculini à vigin-
ti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu;
* *Numeratio eorum de tribu Beniamin, quin-* 37
que & triginta milia & quadringenti.
* *Filiis Dan, per cognationes eorum, per popu-* 38
los eorum, per domos familiarum ſuarum, ſecũdum
numerum nominum, omnes maſculini à viginti
annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu;
* *Numeratio eorum de tribu Dan, duo & ſex-* 39
aginta milia & ſeptingenti.
* *Filiis Aſer, per cognationes eorum, per popu-* 40
los eorum, per domos familiarum ſuarum, ſecũdum
numerum nominum, omnes maſculini à viginti an-
nis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu;
* *Numeratio eorum de tribu Aſer, vnum &* 41
quadraginta milia & quingenti.
* *Filiis Neptalim per cognationes eorum, per po-* 42
pulos eorum, per domos familiarum ſuarum, ſecun-
dum numerum nominum, omnes maſculini à vigin-
ti annis & ſuprà, omnis egrediens in exercitu;
* *Numeratio eorum de tribu Neptalim, tria et* 43
quinquaginta milia & quadringenti.
* *Hæc numeratio quã numerauerit Moyſes &* 44
Aaron & principes Iſrael, duodecim viri, vir v-
nus per tribum vnam, per tribum domorum fami-
liæ eorum erant.
* *Et fuit omnis numeratio filiorum Iſrael cum* 45
exercitu eorum à viginti annis & ſuprà, omnis e-
grediens ad præliandum in Iſrael, * *Sexcenta* 46
milia & tria milia & quingenti & quinquaginta.
* *At Leuitæ de tribu familiæ ipſorum, non ſunt* 47
numerati in filiis Iſrael. * *Et locutus eſt Domi-* 48
nus ad Moyſen, dicens: * *Vide tribum Leui non* 49
ſimul numerabis, & numerum eorum non accipies
in medio filiorum Iſrael. * *Et tu conſtitue Leui-* 50
tas in tabernaculum teſtimonij, et ſuper omnia vaſa
eius, & ſuper omnia quæcunq; in ipſo. ipſi portabũt
tabernaculum et omnia vaſa eius, & ipſi miniſtra
bũt in eo, et in circuitu tabernaculi caſtrametabũtur.
* *Et cùm eleuatum fuerit tabernaculum, deponent* 51
illud Leuitæ: & cùm depoſitum fuerit tabernacu-
li, erigent illud. & alienigena accedens, moriatur.

36 * Τῖς ὑοῖς βενιαμὶν, κ᾽ συγγενείας αὐτῶν, κ᾽ δήμους αὐ-
τῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κ᾽ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα
ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμε-
37 νος ἐν τῇ δυνάμει, * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς βενια-
μὶν, πέντε καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.
38 * Τῖς ὑοῖς δὰν, κ᾽ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν,
κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα
ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος
39 ἐν τῇ δυνάμει, * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς
δὰν, δύο καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι.
40 * Τῖς ὑοῖς ἀσὴρ, κ᾽ συγγενείας αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν,
κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κ᾽ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάντα
ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμε-
41 νος ἐν τῇ δυνάμει, * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς ἀ-
σὴρ, μία & τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.
42 * Τῖς ὑοῖς νεφθαλὶμ, κ᾽ συγγενείας αὐτῶν, κ᾽ δήμους αὐ-
τῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κ᾽ ἀριθμὸν ὀνομάτων, πάν-
τα ἀρσενικὰ ἀπὸ εἰκοσαέτους & ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμε-
43 νος ἐν τῇ δυνάμει, * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἐκ τῆς φυλῆς
νεφθαλὶμ, τρεῖς κ᾽ πεντήκοντα χιλιάδες κ᾽ τετρακόσιοι.
44 * αὕτη ἡ ἐπίσκεψις, ἣν ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν &
οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ, δώδεκα ἄνδρες. δὼδὲ εἷς κατὰ φυλὴν
μίαν, κ᾽ φυλὴ οἴκων πατριᾶς αὐτῶν ἦν.
45 * καὶ ἐγένετο πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ σὺν δυ
νάμει αὐτῶν, ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, πᾶς ὁ ἐκπορευόμε-
46 νος ἐξαταξαθ ἐν ἰσραὴλ, * ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ
τρισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα.
47 * οἱ δὲ λευῖται ἐκ τῆς φυλῆς πατριᾶς αὐτῶν, οὐ συνε-
πεσκέπησαν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ.
48 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
49 * ὅρα τὴν φυλὴν τοῦ λευὶ μὴ συνεπισκέψῃ, καὶ τὸν ἀριθ-
μὸν αὐτῶν οὐ λήψῃ ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ.
50 * καὶ σὺ ἐπίστηθι σὺ λευίτας ἐπὶ τὴν σκηνὴν & μαρτυ
είου, & ἐπὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, κ᾽ ἐπὶ πάντα ὅσα ἐν αὐτῇ.
αὐτοὶ αἴρουσι τὴν σκηνὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτ. καὶ αὐτοὶ
λειτουργήσουσιν ἐν αὐτῇ, κ᾽ κύκλῳ τῆς σκηνῆς παρεμβαλοῦσι·
51 * καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν σκηνὴν, καθελοῦσιν αὐτὴν ὁ
λευῖται. καὶ ἐν τῷ παρεμβάλλειν τὴν σκηνὴν, ἀναστήσουσιν
αὐτήν. καὶ ἀλλογενὴς ὁ προσπορευόμενος, ἀποθανέτω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

36 De filiis Beniamin per generationes ſuas, & familias ſuas, & domos patrum ſuorum, & numerum nominum eorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes egredientes in exercitum, 37 Recenſiti ſunt de tribu Beniamin, triginta quinque milia & quadringenti.
38 De filiis Dan per generationes ſuas, & familias ſuas, & domos patrum ſuorum, iuxta numerum nominum eorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes egredientes in exercitum, 39 Recenſiti ſunt de tribu Dan, ſexaginta duo milia & ſeptingenti.
40 De filiis Aſer per generationes ſuas, & familias ſuas, & domos patrum ſuorum, iuxta numerum nominum eorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes egredientes in exercitum, 41 Numerati ſunt de tribu Aſer, quadraginta milia & mille & quingenti.
42 Filij Neptali per generationes ſuas, per familias ſuas, & domos patrum ſuorum, iuxta numerum nominum eorum à viginti annis & ſuprà, omnes egredientes in exercitum, 43 Numerati ſunt de tribu Neptalim, quinquaginta tria milia & quadringenti.
44 Hi ſunt numerati quos numerauit Moyſes & Aaron & duodecim principes Iſrael, ſinguli per domos patrum ſuorum.
45 Fueruntque omnes qui numerati ſunt de filiis Iſrael per domos patrum ſuorum à viceſimo anno & ſuprà, omnes egredientes in exercitum in Iſrael: 46 Fuerunt omnes qui numerati ſunt ſexcenta tria milia & quingenti & quinquaginta. 47 Leuitæ autem in tribu patrum ſuorum non ſunt numerati inter eos. 48 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 49 Veruntamen tribum Leui non numerabis, & ſummam eorum non ſuſcipies in medio filiorum Iſrael. 50 Tu autem conſtitue Leuitas ſuper tabernaculum teſtimonij, & ſuper omnia vaſa eius, & ſuper omnia quæ ad illud pertinent. ipſi portabunt tabernaculum & omnia vaſa eius, & ipſi miniſtrabunt in eo, & per gyrum tabernaculi metabuntur. 51 Et cùm proficiſcetur tabernaculum, deponent illud Leuitæ; & quando collocabitur tabernaculum, erigent illud Leuitæ. Extraneus autem qui acceſſerit, interficiatur.

52 * וְחָנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל־מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דִּגְלוֹ
53 לְצִבְאֹתָם׃ * וְהַלְוִיִּם יַחֲנוּ סָבִיב לְמִשְׁכַּן הָעֵדֻת
וְלֹא־יִהְיֶה קֶצֶף עַל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁמְרוּ הַלְוִיִּם
54 אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן הָעֵדֻת׃ * וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ׃

ב

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
2 מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ * אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בְּאֹתֹת
לְבֵית אֲבֹתָם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאֹהֶל־
3 מוֹעֵד יַחֲנוּ׃ * וְהַחֹנִים קִדְמָה מִזְרָחָה דֶּגֶל מַחֲנֵה
יְהוּדָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי יְהוּדָה נַחְשׁוֹן בֶּן־
4 עַמִּינָדָב׃ * וְצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁבְעִים אָלֶף
5 וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃ * וְהַחֹנִים עָלָיו מַטֵּה יִשָּׂשכָר וְנָשִׂיא
6 לִבְנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר׃ * וְצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיו
7 אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ * מַטֵּה זְבוּלֻן
8 וְנָשִׂיא לִבְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃ * וְצִבְאוֹ וּפְקֻדָיו
9 שִׁבְעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ * כָּל־הַפְּקֻדִים
לְמַחֲנֵה יְהוּדָה מְאַת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וְשֵׁשֶׁת־
אֲלָפִים וְאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצִבְאֹתָם רִאשֹׁנָה יִסָּעוּ׃
10 * דֶּגֶל מַחֲנֵה רְאוּבֵן תֵּימָנָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי
11 רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃ * וְצִבְאוֹ וּפְקֻדָיו שִׁשָּׁה
12 וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ * וְהַחֹנִם עָלָיו מַטֵּה
שִׁמְעוֹן וְנָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִי שַׁדָּי׃
13 * וְצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת׃
14 * וּמַטֵּה גָּד וְנָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּן־רְעוּאֵל׃
15 * וְצִבְאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת
16 וַחֲמִשִּׁים׃ * כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן מְאַת אֶלֶף
וְאֶחָד וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים לְצִבְאֹתָם
וְשֵׁנִים יִסָּעוּ׃

52 * Metabuntur autem castra filij Israel vnusquisque per turmas & cuneos atq; exercitum suum. 53 * Porrò Leuitæ per gyrum tabernaculi figét tentoria, ne fiat indignatio super multitudinem filiorum Israel, & excubabunt 54 in custodiis tabernaculi testimonij. * Fecerunt ergo filij Israel iuxta omnia quæ præceperat Dominus Moysi.

CAP. II.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen, & 2 Aaron, dicens: * Singuli per turmas sig-
A na atque vexilla & domos cognationum suarũ castrametabuntur filij Israel per gyrum ta-
3 bernaculi fœderis. * Ad Orientem Iudas figet tentoria per turmas exercitus sui. eritq; prin-
4 ceps filiorũ eius Naason filius Aminadab. * Et omnis de stirpe eius summa pugnantiũ, sep-
5 tuaginta quatuor milia sexcenti. * Iuxta eum castrametati sunt de tribu Isachar, quorũ prĩ-
6 ceps fuit Nathanael filius Suar. * Et omnis nu merus pugnatorum eius, quinquaginta qua-
7 tuor milia quadringenti. * In tribu Zabulon
8 princeps fuit Heliab filius Helon: * Omnisq; de stirpe eius exercitus pugnatorũ, quinqua-
9 ginta septem milia quadringenti. * Vniuersi qui in castris Iudæ annumerati sunt, fuerunt centum octoginta sex milia quadringenti: &
10 per turmas suas primi egredientur. * In castris
B filiorum Ruben ad Meridianam plagam erit
11 princeps Elisur filius Sedeur. * Et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt,
12 quadraginta sex milia quingenti. * Iuxta eum castrametati sunt de tribu Symeon, quorum princeps fuit Salamihel filius Suriddai.
13 * Et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt, quinquaginta nouem milia
14 trecenti. * In tribu Gad princeps fuit Helia-
15 saph filius Duel: * Et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt, quadraginta quinque milia sexcenti quinquaginta.
16 * Omnes qui recensiti sunt in castris Ruben, centũ quinquaginta milia & mille quadringenti quinquaginta: per turmas suas in secundo loco proficiscentur.

תרגום אונקלוס

52 וְיִשְׂרוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר עַל מַשְׂרוֹהִי וּגְבַר עַל טִקְסֵיהּ לְחֵילֵיהוֹן׃ 53 וְלֵיוָאֵי יִשְׂרוֹן סְחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא וְלָא יְהֵי רְגָזָא עַל
בְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרוֹן לֵיוָאֵי יַת מַטְרַת מַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא׃ 54 וַעֲבַדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה כֵּן עַבְדוּ׃

ב

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימַר׃
2 גְּבַר עַל טִקְסֵיהּ בְּאָתַיָן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן יִשְׂרוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִקֳבֵל סְחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁכַּן זִמְנָא יִשְׂרוֹן׃ 3 וְדִשְׂרָן קִדּוּמָא מַרְנְחָא טִקְס
מַשְׂרְיַת יְהוּדָה לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי יְהוּדָה נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב׃ 4 וְחֵילֵיהּ וּמְנָיָנֵיהוֹן שִׁבְעִין וְאַרְבְּעָה אַלְפִין וְשִׁית מְאָה׃ 5 וְדִשְׂרָן
סְמִיכִין עֲלוֹהִי שִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר וְרַבָּא לִבְנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר׃ 6 שִׁבְטָא
דִּזְבוּלֻן וְרַבָּא לִבְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בַּר חֵלוֹן׃ 7 וְחֵילֵיהּ וּמְנָיָנוֹהִי חַמְשִׁין וְשִׁבְעָה אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃ 8 כָּל מְנָיָנָא לְמַשְׂרְיַת יְהוּדָה מְאָה
וּתְמָנֵן וְשִׁתָּא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה לְחֵילֵיהוֹן בְּקַדְמֵיתָא נָטְלִין׃ 9 טִקְסָא מַשְׂרְיַת רְאוּבֵן דָּרוֹמָא לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר
שְׁדֵיאוּר׃ 10 וְחֵילֵיהּ וּמְנָיָנוֹהִי אַרְבְּעִין וְשִׁתָּא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ 11 וְדִשְׂרָן סְמִיכִין עֲלוֹהִי שִׁבְטָא דִשְׁמְעוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן
שְׁלֻמִיאֵל בַּר צוּרִי שַׁדָּי׃ 12 וְחֵילֵיהּ וּמְנָיָנֵיהוֹן חַמְשִׁין וְתִשְׁעָה אַלְפִין וּתְלַת מְאָה׃ 13 וְשִׁבְטָא דְגָד וְרַבָּא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בַּר
רְעוּאֵל׃ 14 וְחֵילֵיהּ וּמְנָיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה וַחֲמִשִּׁין׃ 15 כָּל מְנָיָנָא לְמַשְׂרְיַת רְאוּבֵן מְאָה וַחֲמִשִּׁין וְחַד אַלְפִין
וְאַרְבַּע מְאָה וַחֲמִשִּׁין לְחֵילֵיהוֹן בְּתִנְיָתָא נָטְלִין׃

* *Et castrametabuntur filij Israel, vir in suo or-* 52
dine, & vir secundum suum principatum, cum ex-
ercitu suo. * *At Leuitæ castrametentur è re-* 53
gione in circuitu tabernaculi testimonij, & non erit
peccatum in filiis Israel. & custodient Leuitæ ipsi
custodiam tabernaculi testimonij. * *Et fecerunt* 54
filij Israel secundùm omnia quæcunque præcepit
Dominus Moysi & Aaron, sic fecerunt.

CAP. II.

ET locutus est Dominus ad Moysen & Aaron, 1
dicens: * *Homo coniunctus secundùm or-* 2
dinem suum, secundum signa, secundum domos fami-
liarum suarum, castrametentur filij Israel è regione,
in circuitu tabernaculi testimonij castrametabuntur
filij Israel. * *Et castrametantes primi versus* 3
Orientem, ordo castrorum Iuda cum exercitu suo, et
princeps filiorum Iuda, Naasson, filius Aminadab.
* *Exercitus eius qui numerati sunt, quatuor &* 4
septuaginta milia & sexcenti. * *Et castrametan-* 5
tes contigui ex tribu Issachar, & princeps filiorum
Isachar, Nathanael, filius Suar. * *Exercitus e-* 6
ius qui numerati sunt, quatuor & quinquaginta
milia & quadringenti. * *Et castrametantes con-* 7
tigui eius ex tribu Zabulon, & princeps filiorum
Zabulon, Eliab, filius Chelon. * *Exercitus e-* 8
ius qui numerati sunt, septem et quinquaginta mi-
lia & quadringenti. * *Omnes qui numerati sunt* 9
de castris Iuda, centum & octoginta milia & sex
milia & quadringenti, cum exercitu suo primi pro-
ficiscentur. * *Ordo castrorum filiorum Ruben* 10
ad Aphricum cum exercitu suo, & princeps filio-
rum Ruben, Elisur, filius Sedeur. * *Exercitus* 11
eius qui numerati sunt sex & quadraginta milia
& quingenti. * *Et castrametantes contigui* 12
eius ex tribu Symeon, & princeps filiorum Symeõ,
Salamiel, filius Surisadai. * *Exercitus eius qui* 13
numerati sunt nouem & quinquaginta milia &
trecenti. * *Et castrametantes contigui eius tribus* 14
Gad, & princeps filiorum Gad, Eliasaph filius Ra-
guel: * *Et exercitus eius qui numerati sunt, quinque* 15
& quadraginta milia et sexcenti quinquaginta.
* *Omnes qui numerati sunt castrorum Ruben, cen* 16
tũ et quinquaginta et vnũ milia et quadringenti et
quinquaginta cũ exercitu suo: et secũdi p ficiscẽtur.

52 * καὶ παρεμβαλοῦσιν ⓐ υἱοὶ ἰσραὴλ, ἀνὴρ ἐν τῇ ἰδίᾳ τάξει, ⁊ ἀνὴρ κατὰ τὰ ἰδίᾳ ἡγεμονίαν, σὺν δυνάμει αὐτῶν.
53 * ⓛ δὲ λευῖται παρεμβαλλέτωσαν ἐναντίον κύκλῳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ⁊ οὐκ ἔσται ἁμάρτημα ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ. καὶ φυλάξουσιν ⓛ λευῖται αὐτοὶ τὰ φυλακὰ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
54 * καὶ ἐποίησαν ⓐ υἱοὶ ἰσραὴλ, κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῆ καὶ ἀαρών, οὕτως ἐποίησαν. ϛ'.
1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων·
2 * ἄνθρωπος ἐχόμενος κατὰ τάγμα αὐτοῦ, κατὰ σημασίας, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, παρεμβαλλέτωσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐναντίον, κύκλῳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου παρεμβαλοῦσιν οἱ
3 υἱοὶ ἰσραήλ. * καὶ ⓐ παρεμβάλλοντες πρῶτοι κατ' ἀνατολάς, τάγμα παρεμβολῆς ἰούδα σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ
4 ἄρχων τῶν υἱῶν ἰούδα, ναασσὼν, υἱὸς ἀμιναδάβ. * δυνάμις αὐτοῦ ⓐ ἐπεσκεμμένοι, τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα χιλιάδες
5 καὶ ἑξακόσιοι. * καὶ ⓐ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς ἰσσάχαρ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἰσσάχαρ, ναθαναὴλ υἱὸς
6 ζωγάρ. * δυνάμις αὐτοῦ ⓐ ἐπεσκεμμένοι, τέσσαρες ⁊
7 πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι. * καὶ ⓐ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλῆς ζαβουλών, καὶ ὁ ἄρχων τῶν
8 υἱῶν ζαβουλών, ἐλιὰβ υἱὸς χελών. * δυνάμις αὐτοῦ ⓐ ἐπεσκεμμένοι, ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα χιλιάδες ⁊ τετρακόσιοι.
9 * πάντες ⓐ ἐπεσκεμμένοι ἐν τῇ παρεμβολῇ ἰούδα, ἑκατὸν ⁊ ὀγδοήκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακισχίλιοι καὶ τετρακό-
10 σιοι, σὺν δυνάμει αὐτῶν πρῶτοι ἐξαροῦσιν. * τάγμα παρεμβολῆς υἱῶν ῥουβὴν πρὸς λίβα σὺν δυνάμει αὐτῶν, ⁊ ὁ ἄρ-
11 χων τῶν υἱῶν ῥουβὴν, ἐλιοὺρ υἱὸς ⟨εδηούρ· * δυνάμις αὐτοῦ ⓐ
ἐπεσκεμμένοι ἐξ ⁊ τεσσαράκοντα χιλιάδες ⁊ πεντακόσιοι.
12 * καὶ ⓐ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλῆς συμεὼν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν συμεὼν, ⟨αλαμιὴλ, υἱὸς ⟨ουρισαδαΐ·
13 * δυνάμις αὐτοῦ ⓐ ἐπεσκεμμένοι ἐννέα καὶ πεντήκοντα
14 χιλιάδες ⁊ τριακόσιοι. * καὶ ⓐ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ γὰδ, ⁊ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν γὰδ, ἐλιασὰφ υἱὸς
15 ῥαγουήλ· * καὶ δυνάμις αὐτοῦ ⓐ ἐπεσκεμμένοι, πέντε ⁊
16 τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι πεντήκοντα. * πάντες ⓐ ἐπεσκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς ῥουβὴν, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα καὶ μία χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι καὶ πεντήκοντα σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ δεύτεροι ἐξαροῦσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[52] Castrametabuntur autem filij Israel vnusquisque per mansionem suam, & vnusquisque iuxta vexillum suum per turmas eorum.
[53] Leuitæ autem metabuntur per gyrum tabernaculi testimonij, & non erit indignatio super congregationem filiorum Israel: & custodient Leuitæ custodiam tabernaculi testimonij. [54] Feceruntque filij Israel iuxta omnia quæ præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt.

CAP. II.

LOcutusque est Dominus cum Moyse & Aaron, dicens: [2] Singuli iuxta vexillum suum per signa & per domos patrum suorum castrametabuntur filij Israel, per gyrum contra tabernaculum fœderis castrametabuntur. [3] Vexillum castrorum Iuda erit ad Orientem per exercitus suos, & princeps filiorum Iuda, Naason, filius Aminadab. [4] Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo fuerunt septuaginta quatuor milia & sexcenti.
[5] Et qui castrametatur iuxta eum, erit tribus Isachar, & princeps filiorum Isachar, Nathanael, filius Suar. [6] Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo fuerunt quinquaginta quatuor milia & quadringenti. [7] De tribu filiorum Zabulon princeps fuit, Eliab, filius Helon: [8] Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, fuerunt quinquaginta septem milia & quadringenti. [9] Omnes qui numerati sunt de castris Iuda, fuerunt centum & octoginta sex milia & quadringenti per turmas suas, primo proficiscantur. [10] Vexillum castrorum Ruben erit ad Meridiem per turmas suas, & princeps filiorum Ruben Elisur filius Sedeur. [11] Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, quadraginta sex milia & quingenti. [12] Et qui castrametantur iuxta eum, sunt viri tribus Symeon, & princeps filiorum Symeon Salamiel filius Surisaddai: [13] Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, fuerunt quinquaginta nouem milia & trecenti. [14] Et in tribu filiorum Gad princeps fuit Eliasaph filius Dehuel. [15] Et exercitus eius & qui numerati sunt ex eo, fuerunt quadraginta quinque milia & sexcenti & quinquaginta. [16] Omnes qui recensiti sunt in castris Ruben, fuerunt centum quinquaginta milia & mille & quadringenti & quinquaginta per turmas suas, secundò proficiscantur.

17 * Leuabitur autem tabernaculum testimo-
nij per officia Leuitarum & turmas eorum.
quomodo erigetur,ita & deponetur. singuli
18 per loca & ordines suos proficiscētur. *Ad Oc
C cidentalem plagam erunt castra filiorum E-
phraim, quorum prīceps fuit Helisama filius
19 Ammiud. * Cunctus exercitus pugnatorum
eius qui numerati sunt, quadraginta milia
20 quingenti. * Et cum eis tribus filiorum Ma-
nasse, quorum princeps fuit Gamaliel filius
21 Phadassur: *Cunctusque exercitus pugnato-
rum eius qui numerati sunt triginta duo mi-
22 lia ducenti. * In tribu filiorum Beniamin
23 princeps fuit Abidan filius Gedeonis: *Et cūc-
tus exercitus pugnatorum eius qui recensiti
sunt,trigintaquinque milia quadringenti.
24 *Omnes qui numerati sunt in castris Ephraī,
centum octo milia centum per turmas suas:
25 tertij proficiscentur. * Ad Aquilonis partem
castrametati sunt filij Dan, quorum princeps
26 fuit Abiezer filius Amisaddai. * Cunctusque
D exercitus pugnatorū eius qui numerati sunt,
27 sexaginta duo milia septingenti. *Iuxta eum
fixere tētoria de tribu Aser, quorum princeps
28 fuit Phegiel filius Ochran: *Cunctus exerci-
tus pugnatorum eius qui numerati sunt,qua
29 draginta milia & mille quingenti. *De tribu
filiorū Neptalim princeps fuit Ahira filius E-
30 nan: * Cunctus exercitus pugnatorum eius,
quinquaginta tria milia quadringenti.
31 * Omnes qui numerati sunt in castris Dan,
fuerunt centum quinquaginta septem milia
sexcenti;& nouissimi proficiscentur.
32 * Hic numerus filiorum Israel per do-
mos cognationum suarum & turmas diuisi e-
xercitus, sexcenta tria milia quingenti quin-
quaginta.
33 * Leuitæ autem non sunt numerati inter
filios Israel. sic enim præceperat Dominus
Moysi.
34 * Feceruntque filij Israel iuxta omnia quę
mandauerat Dominus. castrametati sunt per
turmas suas,& profecti per familias ac domos
patrum suorum.

17 * וְנָסַע אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ
הַמַּחֲנֹת כַּאֲשֶׁר יַחֲנוּ כֵּן יִסְּעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדִגְלֵיהֶם׃
18 * דֶּגֶל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצִבְאֹתָם יָמָּה וְנָשִׂיא
לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד׃
19 * וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ
20 מֵאוֹת׃ * וְעָלָיו מַטֵּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיא לִבְנֵי
21 מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר׃ * וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם
22 שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמָאתָיִם׃ * וּמַטֵּה בְּנְיָמִן
23 וְנָשִׂיא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי׃ * וּצְבָאוֹ
וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃
24 * כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה אֶפְרַיִם מְאַת אֶלֶף וּשְׁמֹנַת־
אֲלָפִים וּמֵאָה לְצִבְאֹתָם וּשְׁלִשִׁים יִסָּעוּ׃
25 * דֶּגֶל מַחֲנֵה דָן צָפְנָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא
26 לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּי שַׁדָּי׃ * וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם
שְׁנַיִם וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וְשֶׁבַע מֵאוֹת׃
27 * וְהַחֹנִים עָלָיו מַטֵּה אָשֵׁר וְנָשִׂיא לִבְנֵי אָשֵׁר
28 פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן׃ * וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אֶחָד
29 וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ * וּמַטֵּה נַפְתָּלִי
וְנָשִׂיא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן׃
30 * וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁלשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע
31 מֵאוֹת׃ * כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה דָן מְאַת אֶלֶף
וְשִׁבְעָה־עֶשֶׂר וַחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת לָאַחֲרֹנָה יִסְעוּ
32 לְדִגְלֵיהֶם׃ * אֵלֶּה פְקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֹת לְצִבְאֹתָם שֵׁשׁ־
מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת
33 וַחֲמִשִּׁים׃ * וְהַלְוִיִּם לֹא הָתְפָּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
34 * וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
כֵּן־חָנוּ לְדִגְלֵיהֶם וְכֵן נָסָעוּ אִישׁ לְמִשְׁפְּחֹתָיו עַל־בֵּית
אֲבֹתָיו׃

תרגום אונקלוס

17 וְנָטֵל מַשְׁכַּן זִמְנָא מַשְׁרְיַת לֵיוָאֵי בְּגוֹ מַשְׁרְיָתָא כְּמָא דְשָׁרְן כֵּן נָטְלִין גְּבַר עַל אֲתָרֵיהּ לְטִקְסֵיהוֹן׃
18 טָקֵס מַשְׁרִית אָפְרַיִם
לְחֵילֵיהוֹן מַעַרְבָּא וְרַבָּא לִבְנֵי אָפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד׃ 19 וְחֵילֵיהּ וּמְנָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין אַלְפִין וְחַמֵּשׁ מְאָה׃
20 וְדִסְמִיכִין
עֲלוֹהִי שִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה וְרַבָּא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָה צוּר׃ 21 וְחֵילֵיהּ וּמְנָנֵיהוֹן תְּלָתִין וְתַרְתִּין אַלְפִין וּמָאתָן׃
22 וְשִׁבְטָא
דְבִנְיָמִן וְרַבָּא לִבְנֵי בִנְיָמִין אֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי׃ 23 וְחֵילֵיהּ וּמְנָנֵיהוֹן חֲמִשָּׁא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃ 24 כָּל מְנָנַיָּא
לְמַשְׁרְיַת אָפְרַיִם מְאָה וּתְמָנְיָא אַלְפִין וּמְאָה לְחֵילֵיהוֹן בְּתְלִיתָאֵי נָטְלִין׃ 25 טָקֵס מַשְׁרִית דָּן צִיפוֹנָא לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי דָן
אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּי שַׁדָּי׃ 26 וְחֵילֵיהּ וּמְנָנֵיהוֹן שִׁתִּין וּתְרֵין אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה׃ 27 וְדִשְׁרָן סְמִיכִין עֲלוֹהִי שִׁבְטָא
דְאָשֵׁר וְרַבָּא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן׃ 28 וְחֵילֵיהּ וּמְנָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וְחַד אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ 29 וְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי וְרַבָּא
לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עֵינָן׃ 30 וְחֵילֵיהּ וּמְנָנֵיהוֹן חֲמִשִּׁין וְתַלָתָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃ 31 כָּל מְנָנַיָּא לְמַשְׁרְיַת דָּן מְאָה וַחֲמִשִּׁין
וְשִׁבְעָה אַלְפִין וְשִׁית מְאָה בְּבַתְרָיְתָא נָטְלִין לְטִקְסֵיהוֹן׃ 32 אִלֵּין מְנָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן כָּל מְנָנֵי מַשְׁרְיָתָא לְחֵילֵיהוֹן
שִׁית מְאָה אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וְחַמְשִׁין׃ 33 וְלֵיוָאֵי לָא אִיתְמְנִיאוּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָת
מֹשֶׁה׃ 34 וַעֲבַדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְפַקִּיד יְהוָה יָת מֹשֶׁה כֵּן שָׁרְן לְטִקְסֵיהוֹן וְכֵן נָטְלִין גְּבַר לְזַרְעִיתֵיהּ עַל
בֵּית אֲבָהָתוֹהִי׃

17 * Et leuabitur tabernaculum teſtimonij & caſtra Leuitarum in medio caſtrorum, vt caſtrametabuntur ſic, & proficiſcentur quilibet conſequens iuxta principatum ſuum, 18 * Ordines caſtrorum Ephraim iuxta mare cum exercitu ſuo, & princeps filiorum Ephraim, Eliſama filius Amiud: 19 * Exercitus eius qui numerati ſunt, quadraginta milia & quingenti. 20 * Et caſtrametantes contigui eius tribus Manaſſe, & princeps filiorum Manaſſe, Gamaliel filius Phadaſur: 21 * Exercitus eius qui numerati ſunt, duo & triginta milia & ducenti.

22 * Et caſtrametantes contigui eius tribus Beniamin, & princeps filiorum Beniamin, Auidan, filius Gedeonis: 23 * Exercitus eius qui numerati ſunt, quinque & triginta milia & quadringenti. 24 * Omnes qui numerati ſunt caſtrorum Ephraim, centum milia & octo milia & centum cum potentia eorum. tertij proficiſcentur, 25 * Ordines caſtrorum Dan ad Aquilonem cum exercitu eorum, & princeps filiorum Dan, Abiezer filius Amiſadai: 26 * Exercitus eius qui numerati ſunt, duo & ſexaginta milia & ſeptingenti.

27 * Et caſtrametantes contigui eius tribus Aſſer, et princeps filiorum Aſſer, Phegiel filius Ochran. 28 * Exercitus eius qui numerati ſunt, vnum & quadraginta milia & quingenti.

29 * Et caſtrametantes contigui eius tribus Neptalim, & princeps filiorum Neptalim, Ahira filius Enan: 30 * Exercitus eius qui numerati ſunt, tria & quinquaginta milia & quadringenti.

31 * Omnes qui numerati ſunt caſtrorum Dan, centum & quinquaginta milia & ſeptem et ſexcenti: vltimi proficiſcentur ſecundùm ordinem eorum.

32 * Hæc numeratio filiorum Iſrael per domos familiarum ſuarum. omnis numeratio caſtrorum cum exercitibus ſuis, ſexcenta milia & tria milia & quingenti & quinquaginta.

33 * At Leuitæ non connumerati ſunt inter filios Iſrael, ſicut præcepit Dominus Moyſi.

34 * Et fecerunt filij Iſrael iuxta omnia quæ præcepit Dominus Moyſi, ſic caſtrametati ſunt per aciem eorum, & ſic profecti ſunt vnuſquiſque conſequentes per populos ſuos per domos familiarum ſuarum.

17 * καὶ ἀρθήσε῀ται ἡ σκιὰ τοῦ μαρτυρίου καὶ ἡ παρεμβολὴ τῶν λευϊτῶν μέσον τῶν παρεμβολῶν, ὡς παρεμβαλοῦσιν οὕτως, καὶ ἐξαροῦσιν ἕκας῾ος ἐχόμενος κατὰ ἡγεμονίαν αὐτῶν.

18 * τάγμα παρεμβολῆς ἐφραὶμ κατὰ θάλασσαν σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἐφραὶμ, ἐλισαμὰ υἱὸς ἀμιούδ.

19 * δύναμις αὐτοῦ καὶ ἐπισκεμμένοι τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.

20 * καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ μανασσῆ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαμαλιὴλ, υἱὸς φαδασσούρ.

21 * δύναμις αὐτοῦ καὶ ἐπισκεμμένοι δύο καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ διακόσιοι.

22 * καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ βενιαμίν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν βενιαμὶν, ἀβιδαὼ υἱὸς γαδεωνί.

23 * ἡ δύναμις αὐτοῦ καὶ ἐπισκεμμένοι πέντε καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.

24 * πάντες οἱ ἐπισκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς ἐφραὶμ, ἑκατὸν χιλιάδες καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑκατὸν σὺν δυνάμει αὐτῶν· τρίτοι ἐξαροῦσιν,

25 * τάγμα παρεμβολῆς δαν κατὰ βορρᾶν σὺν δυνάμει αὐτῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν δαν, ἀχιέζερ υἱὸς ἀμισαδαΐ.

26 * δύναμις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκεμμένοι δύο καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι.

27 * καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ ἀσὴρ, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν ἀσὴρ φαγαὴλ υἱὸς ἐχράν.

28 * δύναμις αὐτοῦ καὶ ἐπισκεμμένοι μία καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.

29 * καὶ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ νεφθαλί, καὶ ὁ ἄρχων τῶν υἱῶν νεφθαλί, ἀχιὲ, υἱὸς αἰνάν.

30 * δύναμις αὐτοῦ οἱ ἐπισκεμμένοι τρεῖς καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.

31 * πάντες οἱ ἐπισκεμμένοι τῆς παρεμβολῆς δαν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι ἔσχατοι ἐξαροῦσιν κατὰ τάγμα αὐτῶν.

32 * αὕτη ἡ ἐπίσκεψις τῶν υἱῶν ἰσραὴλ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις τῶν παρεμβολῶν σὺν ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν, ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ τρισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα.

33 * οἱ δὲ λευῖται οὐ συνεπεσκέπησαν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῆ.

34 * καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κατὰ πάντα ἃ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῆ, οὕτως παρενέβαλον κατὰ τάγμα αὐτῶν, καὶ οὕτως ἐξῆραν ἕκας῾ος ἐχόμενοι κατὰ δήμους αὐτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et proficiſcatur tabernaculum fœderis & caſtra Leuitarum in medio caſtrorum. quomodo caſtrametentur, ita proficiſcantur, ſinguli in loco ſuo per vexilla ſua. 18 Vexillum caſtrorum Ephraim per exercitum ſuum erit ad Occidentem, & princeps filiorum Ephraim Eliſama filius Amiud: 19 Et exercitus eius & qui numerati ſunt ex eo, quadraginta milia & quingenti.

20 Et iuxta eum tribus Manaſſe, & princeps filiorum Manaſſe, Gamaliel filius Phadaſur: 21 Et exercitus eius & qui numerati ſunt ex eo, triginta duo milia & ducenti. 22 In tribu filiorum Beniamin princeps fuit Abidan filius Gedeonis:

23 Et exercitus eius & qui numerati ſunt ex eo, triginta quinque milia & quadringenti.

24 Omnes qui numerati ſunt in caſtris Ephraim, fuerunt centum octoginta milia & centum, per turmas ſuas, tertiò proficiſcantur.

25 Vexillum caſtrorum Dan erit ad Aquilonem per turmas ſuas, & princeps filiorum Dan, Ahiezer filius Ammiſaddai. 26 Et exercitus eius & qui numerati ſunt ex eo, fuerunt ſexaginta duo milia & ſeptingenti. 27 Et qui caſtrametantur iuxta eum tribus Aſer, & princeps filiorum Aſer, Phegiel filius Ochran: 28 Et exercitus eius & qui numerati ſunt ex eo, quadraginta milia & mille & quingenti.

29 Et iuxta eum tribus Neptali, & princeps filiorum Neptali, Haira filius Enan: 30 Et exercitus eius & qui numerati ſunt ex eo, quinquaginta tria milia & quadringenti. 31 Omnes qui numerati ſunt in caſtris Dan, fuerunt centum quinquaginta ſeptem milia & ſexcenti: nouiſsimè proficiſcantur. 32 Hi ſunt qui numerati ſunt de filiis Iſrael per domos patrum ſuorum. omnes qui numerati ſunt in caſtris per exercitum ſuum, ſexcenta tria milia & quingenti & quinquaginta. 33 Leuitæ autem non ſunt numerati inter filios Iſrael, ſicut præceperat Dominus Moyſi. 34 Feceruntque filij Iſrael iuxta omnia quę præcepit Dominus Moyſi, ita caſtrametabantur per vexilla ſua, & ita proficiſcebantur ſinguli per familias ſuas & per domum patrum ſuorum.

ג

CAP. III.

1 * וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דִּבֶּר
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי׃ 2 * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־אַהֲרֹן
3 הַבְּכֹר נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃ * אֵלֶּה שְׁמוֹת
בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים הַמְּשִׁחִים אֲשֶׁר־מִלֵּא יָדָם לְכַהֵן׃
4 * וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בְּהַקְרִבָם אֵשׁ זָרָה
לִפְנֵי יְהוָה בְּמִדְבַּר סִינָי וּבָנִים לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיְכַהֵן
אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר עַל־פְּנֵי אַהֲרֹן אֲבִיהֶם׃
5 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ 6 * הַקְרֵב אֶת־
מַטֵּה לֵוִי וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְשֵׁרְתוּ אֹתוֹ׃
7 * וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתּוֹ וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֵדָה
לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן׃
8 * וְשָׁמְרוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי
9 יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן׃ * וְנָתַתָּה אֶת־
הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִם נְתוּנִם הֵמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי
10 יִשְׂרָאֵל׃ * וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ
11 אֶת־כְּהֻנָּתָם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת׃ * וַיְדַבֵּר
12 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * וַאֲנִי הִנֵּה לָקַחְתִּי אֶת־
הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם
13 מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם׃ * כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם
הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר
בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה׃
14 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינָי
15 לֵאמֹר׃ * פְּקֹד אֶת־בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבֹתָם
לְמִשְׁפְּחֹתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה תִּפְקְדֵם׃
16 * וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה׃
17 * וַיִּהְיוּ־אֵלֶּה בְּנֵי־לֵוִי בְּשֹׁמְתָם גֵּרְשׁוֹן וּקְהָת וּמְרָרִי׃
18 * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לִבְנִי
19 וְשִׁמְעִי׃ * וּבְנֵי קְהָת לְמִשְׁפְּחֹתָם עַמְרָם וְיִצְהָר
חֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל׃

CAP. III.

1 HÆ sunt generationes Aaron & Moysi in die qua locutus est Dominus ad Moysen in monte Sinai. Leu.10.a Inf.26.g

2 * Et hæc nomina filiorum Aaron: Primogenitus eius Nadab, deinde Abiu, & Eleazar, & Ithamar.

3 * Hæc nomina filiorum Aaron sacerdotũ qui vncti sunt, & quorum repletæ & consecratæ manus, vt sacerdotio fungerentur.

4 * Mortui sunt enim Nadab & Abiu cùm offerrent ignem alienum in conspectu Domini in deserto Sinai absque liberis. functiq́ue sunt sacerdotio Eleazar & Ithamar coram Aaron patre suo.

5 * Locutusq́ue est Dominus ad Moysen, di-
6 cens: * Applica tribum Leui, & fac stare
B in conspectu Aaron sacerdotis, vt ministrent
7 ei: * Et excubent & obseruent quicquid ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo testimonij:

8 * Et custodiant vasa tabernaculi, seruientes in ministerio eius.

9 * Dabisq́ue dono Leuitas Aaron & filiis eius, quibus traditi sunt à filiis Israel.

10 * Aaron autem & filios eius constitues super cultum sacerdotij. Externus qui ad ministrandum accesserit, morietur.

11 * Locutusq́; est Dominus ad Moysen, dicẽs:
12 * Ego tuli Leuitas à filiis Israel pro omni primogenito qui aperit vuluam in filiis Israel, e-
13 runtq́ue Leuitæ mei. * Meum est enim omne primogenitum, ex quo percussi primogenitos in terra Ægypti, sanctificaui mihi quicquid primum nascitur in Israel. ab homine Exo.13.a. Inf.8.c.
14 vsq; ad pecus mei sunt. ego Dñs. * Locutusq́ue est Dñs ad Moysen in deserto Sinai, dicens:
15 * Numera filios Leui per domos patrũ suo-
C rum & familias, omnẽ masculum ab vno men-
16 se & suprà. * Numerauit Moyses vt præ-
17 ceperat Dominus: * Et inuenti sunt filij Leui per nomina sua, Gerson, & Caath, & Me-
18 rari. * Filij Gerson, Lebni, & Semei. * Filij
19 Caath, Amram & Iessaar, Hebron & Ozihel.

תרגום אונקלוס

ג

1 וְאִלֵּין תּוֹלְדָת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹמָא דְמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
בְּטוּרָא דְסִינָי׃ 2 וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי אַהֲרֹן בְּכְרָא נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃ 3 אִלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָא רְאִתְרַבִּיאוּ דְאִתְקְרַב
קָרְבָּנְהוֹן לְשַׁמָּשָׁא׃ 4 וּמִית נָדָב וַאֲבִיהוּא קֳדָם יְיָ בְּקָרְבֵיהוֹן אֶשְׁתָּא נֻכְרָיְתָא קֳדָם יְהוָה בְּמַדְבְּרָא דְסִינָי וּבְנִין לָא הֲווֹ לְהוֹן וְשַׁמֵּישׁ אֶלְעָזָר
וְאִיתָמָר עַל אַהֲרֹן אֲבוּהוֹן׃ 5 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 6 קָרֵיב יָת שִׁבְטָא דְלֵוִי וּתְקֵים קֳדָם יָתֵיהּ קֳדָם אַהֲרֹן כַּהֲנָא וְיִשַׁמְּשׁוּן יָתֵיהּ׃
7 וְיִטְּרוּן יַת מַטְּרְתֵּיהּ וְיָת מַטְּרַת כָּל כְּנִישְׁתָּא קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא לְמִפְלַח יָת פֻּלְחַן מַשְׁכְּנָא׃ 8 וְיִטְּרוּן יַת כָּל מָנֵי מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת מַטְּרַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמִפְלַח יָת פֻּלְחַן מַשְׁכְּנָא׃ 9 וְתִתֵּן יָת לֵיוָאֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי מְסִירִין יְהִבִין אִינוּן לֵיהּ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 10 וְיָת אַהֲרֹן וְיָת בְּנוֹהִי
תְּמַנֵּי וְיִטְּרוּן יָת כַּהֲנוּתְהוֹן וְחֵילוֹנִי דְיִקְרַב יִתְקְטֵל׃ 11 וּמַלֵּיל יְהוָה עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 12 וַאֲנָא הָא קָרֵיבִית יָת לֵיוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
חֲלַף כָּל בְּכְרָא פַּתַח וְלֵדָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי לֵיוָאֵי׃ 13 אֲרֵי דִילִי כָל בְּכְרָא בְּיוֹמָא דְקַטֶּלִית כָּל בְּכְרָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם
אַקְדֶּשִׁית קֳדָמַי כָּל בְּכְרָא בְּיִשְׂרָאֵל מֵאֱנָשָׁא עַד בְּעִירְתָא דִילִי יְהוֹן אֲנָא יְיָ׃ 14 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי לְמֵימָר׃ 15 מְנֵי
יָת בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן כָּל דְכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָא תְּמַנּוּנוּן׃ 16 וּמְנָא יְהוֹנָתָן מֹשֶׁה עַל מֵימְרָא דַיְיָ כְּמָא דְאִתְפַּקַּד׃
17 וְהָווֹ אִלֵּין בְּנֵי לֵוִי בִּשְׁמָהָתְהוֹן גֵּרְשׁוֹן וּקְהָת וּמְרָרִי׃ 18 וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לִבְנִי וְשִׁמְעִי׃ 19 וּבְנֵי קְהָת
לְזַרְעֲיָתְהוֹן עַמְרָם וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל׃

CAP. III.

ET hæ generationes Aaron & Moysi, in die qua locutus est Dominus Moysi in monte Sinai.

* Et hæc nomina filiorum Aaron: Primogenitus Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar.

* Et hæc nomina filiorum Aaron sacerdotes vncti, quos consecrauerũt manus eorum vt sacerdotio fungerentur. * Et mortuus est Nadab & Abiu coram Domino, offerentibus ipsis ignem alienum coram Domino in deserto Sinai; & filij non erant eis. & sacerdotio functi sunt Eleazar & Ithamar cum Aaron patre suo.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Accipe tribum Leui, & statues eos coram Aaron sacerdote: & ministrabunt ei, * Et custodient custodias eius, & custodias filiorum Israel coram tabernaculo testimonij, ad operandum opera tabernaculi. * Et custodient omnia vasa tabernaculi testimonij, et custodias filiorum Israel, iuxta omnia opera tabernaculi.

* Et dabis Leuitas Aaron fratri tuo, & filiis eius sacerdotibus, donum dati, hi mihi sunt à filiis Israel. * Et Aaron & filios eius statues super tabernaculum testimonij, & custodient sacerdotiũ eorum. & alienigena tangens, morietur.

* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

* Et ego ecce accepi Leuitas de medio filiorũ Israel pro omni primogenito aperiente vuluam à filiis Israel, redemptio eorum erunt, et erunt mihi Leuitæ. * Mihi enim omne primogenitum. in qua die percussi omne primogenitum in terra Ægypti, sanctificaui mihi omne primogenitum in Israel: ab homine vsque ad pecus mihi erunt. ego Dominus.

* Et locutus est Dominus ad Moysen in deserto Sinai, dicens: * Numera filios Leui per domos familiarum suarum, per cognationes suas, omne masculinum ab vno mense & suprà numerate eos.

* Et numerauit eos Moyses & Aaron per vocem Domini, quemadmodũ præcepit Dominus eis.

* Et fuerunt filij Leui ex nominibus suis, Gerson, Caath & Merari. * Et hæc nomina filiorum Gerson per populos suos, Lebni & Semei.

* Et filij Caath per populos suos, Amram, et Essaar, Hebron & Oziel.

γ'.

1 * Καὶ αὗται αἱ γενέσεις Ἀαρὼν καὶ Μωυσῆ, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐ-
2 λάλησε κύριος τῷ Μωυσῆ ἐν ὄρει Σινά. * Καὶ ταῦτα τὰ ὀ-
3 νόματα τῶν υἱῶν Ἀαρών, πρωτότοκος Ναδὰβ καὶ Ἀβιού· καὶ Ἐλεά-
ζαρ καὶ Ἰθάμαρ. * Καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἀαρών,
ἱερεῖς οἱ ἠλειμμένοι, οὓς ἐτελείωσαν τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἱε-
4 ρατεύειν. * καὶ ἐτελεύτησε Ναδὰβ καὶ Ἀβιοὺ ἔναντι κυρίου,
προσφερόντων αὐτῶν πῦρ ἀλλότριον ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐ-
ρήμῳ Σινᾶ, καὶ παιδία οὐκ ἦν αὐτοῖς. καὶ ἱεράτευσαν Ἐλεά-
ζαρ καὶ Ἰθάμαρ μετὰ Ἀαρὼν τοῦ πατρὸς αὐτῶν.

5 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων·

6 * Λάβε τὴν φυλὴν Λευὶ, καὶ στήσεις αὐτοὺς ἐναντίον Ἀαρὼν
7 τοῦ ἱερέως· καὶ λειτουργήσουσιν αὐτῷ, * καὶ φυλάξουσι τὰς φυ
λακὰς αὐτοῦ, καὶ τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἔναντι τῆς σκη-
νῆς τοῦ μαρτυρίου, ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς.

8 * καὶ φυλάξουσι πάντα τὰ σκεύη τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ
τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ποιοῦσι τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς.

9 * καὶ δώσεις τοὺς Λευίτας Ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τοῖς υἱοῖς
αὐτοῦ τοῖς ἱερεῦσιν, δόμα δεδομένοι, οὗτοί μοι εἰσὶν ἀπὸ τῶν υἱῶν
10 Ἰσραήλ. * καὶ Ἀαρὼν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καταστήσεις ἐπὶ τῆς
σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ φυλάξουσιν τὴν ἱερατείαν αὐτῶν. καὶ
ὁ ἀλλογενὴς ὁ ἀπόμενος, ἀποθανεῖται.

11 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων·

12 * Καὶ ἐγὼ ἰδοὺ εἴληφα τοὺς Λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ
ἀντὶ παντὸς πρωτοτόκου διανοίγοντος μήτραν ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσ-
ραὴλ, λύτρα αὐτῶν ἔσονται, καὶ ἔσονται ἐμοὶ οἱ λευῖται.

13 * ἐμοὶ γὰρ πᾶν πρωτότοκον. ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἐπάταξα πᾶν πρω
τότοκον ἐν τῇ γῇ Αἰγύπτου, ἡγίασα ἐμοὶ πᾶν πρωτότοκον ἐν
Ἰσραὴλ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους ἐμοὶ ἔσονται. ἐγὼ κύριος.

14 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ Σινᾶ,
15 λέγων· * Ἐπίσκεψαι τοὺς υἱοὺς Λευὶ κατ' οἴκους πατριῶν
αὐτῶν, καὶ συγγενείας αὐτῶν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου
16 καὶ ἐπάνω ἐπίσκεψαι αὐτούς. * Καὶ ἐπεσκέψατο αὐ-
τοὺς Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου, ὃν τρόπον συνέ-
17 ταξε κύριος αὐτοῖς. * καὶ ἦσαν οἱ υἱοὶ Λευὶ ἐξ ὀνομά-
18 των αὐτῶν, Γερσών, Καάθ, καὶ Μεραρί. * καὶ ταῦτα τὰ ὀ-
νόματα τῶν υἱῶν Γερσών, κατὰ δήμους αὐτῶν, Λοβενὶ καὶ Σεμεΐ.

19 * καὶ υἱοὶ Καάθ, κατὰ δήμους αὐτῶν, Ἀμεραμ καὶ Ἰασαὰρ, Χε
βρὼν καὶ Ὀζιήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. III.

ET hæ sunt generationes Aaron & Moysi, in die qua locutus est Dominus ad Moysen in monte Sinai. [2] Et hæc sunt nomina filiorum Aaron: Primogenitus eius Nadab, & Abiu, Eleazar & Ithamar. [3] Hæc nomina filiorum Aaron sacerdotum, qui vncti sunt, & quorum oblatio oblata est vt ministrarent. [4] Mortuusque est Nadab & Abiu coram Domino, quando obtulerunt ignem alienum coram Domino in deserto Sinai: & filij non fuerunt eis. & ministrauit Eleazar & Ithamar in conspectu Aaron patris sui. [5] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [6] Applica tribum Leui, & statue eum coram Aaron sacerdote, & ministrabunt ei: [7] Et custodient custodiam eius, & custodiam omnis congregationis ante tabernaculum fœderis, vt seruiant in ministerio tabernaculi: [8] Et custodiant omnia vasa tabernaculi fœderis & custodiam filiorum Israel, & vt seruiant in ministerio tabernaculi fœderis. [9] Dabisque Leuitas Aaron & filiis eius, cui dati traditique sunt à filiis Israel. [10] Aaron autem & filios eius constitues vt custodiant sacerdotium suum. alienus autem qui accesserit, occidetur. [11] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [12] Ego autem ecce applicaui Leuitas ad me de medio filiorum Israel pro omni primogenito qui aperit vuluam de filiis Israel, ministrabuntque Leuitæ in conspectu meo. [13] Meum est enim omne primogenitum: in die quo occidi omne primogenitum in terra Ægypti, sanctificaui coram me omne primogenitum in Israel: ab homine vsque ad pecus mei sunt: ego Dominus. [14] Locutusque est Dominus cum Moyse in deserto Sinai, dicens: [15] Numera filios Leui per domos patrum suorum & familias suas, omnes masculos ab vno mense & suprà numerabitis eos. [16] Numerauitque eos Moyses iuxta verbum Domini, sicut mandatum fuerat ei. [17] Fuerunt autem hi filij Leui per nomina sua, Gerson, & Caath, & Merari. [18] Et hæc sunt nomina filiorum Gerson per familias suas, Lobni & Semei. [19] Et filij Caath per familias suas, Amram, & Isaar, & Hebron, & Oziel.

20 * וּבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם
21 מִשְׁפְּחֹת הַלֵּוִי לְבֵית אֲבֹתָם : * לְגֵרְשׁוֹן
מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם
22 מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי : * פְּקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־
זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה פְּקֻדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים
23 וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת : * מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשֻׁנִּי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן
24 יַחֲנוּ יָמָּה : * וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לַגֵּרְשֻׁנִּי אֶלְיָסָף
25 בֶּן־לָאֵל : * וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן בְּאֹהֶל מוֹעֵד
הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מִכְסֵהוּ וּמָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד :
26 * וְקַלְעֵי הֶחָצֵר וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל־
הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מֵיתָרָיו לְכָל
27 עֲבֹדָתוֹ : * וְלִקְהָת מִשְׁפַּחַת הָעַמְרָמִי וּמִשְׁפַּחַת
הַיִּצְהָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֻזִּיאֵלִי
28 אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי : * בְּמִסְפַּר כָּל־
זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה שְׁמֹנַת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ
29 מֵאוֹת שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ : * מִשְׁפְּחֹת
בְּנֵי־קְהָת יַחֲנוּ עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן תֵּימָנָה :
30 * וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי אֱלִיצָפָן בֶּן־
31 עֻזִּיאֵל : * וּמִשְׁמַרְתָּם הָאָרֹן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמְּנֹרָה
וְהַמִּזְבְּחֹת וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ בָהֶם וְהַמָּסָךְ
32 וְכָל עֲבֹדָתוֹ : * וְנָשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלֵּוִי אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן
33 הַכֹּהֵן פְּקֻדַּת שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ : * לְמָרָרִי
מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמּוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפְּחֹת
34 מְרָרִי : * וּפְקֻדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ
35 וָמָעְלָה שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתָיִם : * וְנָשִׂיא בֵּית־
אָב לְמִשְׁפְּחֹת מְרָרִי צוּרִיאֵל בֶּן־אֲבִיחָיִל עַל יֶרֶךְ
36 הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ צָפֹנָה : * וּפְקֻדַּת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מְרָרִי
קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וַאֲדָנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכָל
37 עֲבֹדָתוֹ : * וְעַמֻּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב וַאֲדָנֵיהֶם וְיִתֵדֹתָם
וּמֵיתְרֵיהֶם :

20 * Filij Merari, Mooli & Musi.
21 * De Gerson fuêre familiæ duæ, Lebnitica & Semeitica.
22 * Quarum numeratus est populus sexus masculini ab vno mense & suprà, septem milia quingenti.
23 * Hi post tabernaculum metabuntur ad D Occidentem,
24 * Sub principe Heliasaph filio Iahel.
25 * Et habebũt excubias in tabernaculo fœderis, ipsum tabernaculum & operimentum eius, tentorium quod trahitur ante fores tecti
26 fœderis, * Et cortinas atrij, tentorium quoque quod appenditur in introitu atrij tabernaculi, & quicquid ad ritum altaris pertinet, funes tabernaculi, & omnia vtẽsilia eius.
27 * Cognatio Caath habebit populos Amramitas, & Iessaaritas, & Hebronitas, & Ozielitas. hæ sunt familiæ Caathitarum;
28 * Recensiti per nomina sua omnes generis masculini ab vno mense & suprà, octo milia sexcenti. habebunt excubias sanctuarij,
29 * Et castra metabuntur ad Meridianam pla
30 gam. * Princepsque eorum erit Elisaphan filius Oziel.
31 * Et custodiant arcam, mensamque, & candelabrum, altaria & vasa sanctuarij in quibus ministratur, & velum, cunctamque huiusce-modi supellectilem.
32 * Princeps autem principum Leuitarum E Eleazar filius Aaron sacerdotis erit super excubitores custodiæ sanctuarij.
33 * At verò de Merari erunt populi Moolitæ & Musitæ.
34 * Recensiti per nomina sua omnes generis masculini ab vno mense & suprà, sex milia ducenti.
35 * Princeps eorum Suriel filius Abiaiel in plaga Septentrionali castrametabuntur.
36 * Erunt sub custodia eorum tabulæ tabernaculi, & vectes, & columnæ ac bases earum, & omnia quæ ad cultum huiusce-modi per-
37 tinent: * columnæque atrij per circuitum cum basibus suis, & paxilli cum funibus.

תרגום אונקלוס

20 וּבְנֵי מְרָרִי לְזַרְעֲיָתְהוֹן מַחְלִי וּמוּשִׁי אִלֵּין אִינּוּן זַרְעַיָּת לֵיוָאֵי לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן :
21 לְגֵרְשׁוֹן זַרְעַיָּת לִבְנִי וְזַרְעַיָּת שִׁמְעִי אִלֵּין
22 אִנּוּן זַרְעַיָּת גֵּרְשׁוֹן : מְנָיְנֵיהוֹן בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא מְנָיְנֵיהוֹן שִׁבְעָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה :
23 זַרְעַיָּת גֵּרְשׁוֹן
אֲחוֹרֵי מַשְׁכְּנָא יְשָׁרוּן מַעַרְבָּא :
24 וְרַב בֵּית אֲבָא לְבֵית גֵּרְשׁוֹן אֶלְיָסָף בַּר לָאֵל :
25 וּמַטְּרַת בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן בְּמַשְׁכְּנָא זִמְנָא
26 מַשְׁכְּנָא וּפְרָסָא חוּפָאֵיהּ וּפְרָסָא דִּתְרַע מַשְׁכְּנָא זִמְנָא : וְסָרְדֵי דַּרְתָּא וְיָת פְּרָסָא דִּתְרַע דְּרָתָא דְּעַל מַשְׁכְּנָא וְעַל מַדְבְּחָא סְחוֹר
סְחוֹר וְיָת אֲשׁוּנּוֹהִי לְכֹל פֻּלְחָנֵיהּ :
27 וְלִקְהָת זַרְעַיָּת עַמְרָם וְזַרְעַיָּת יִצְהָר וְזַרְעַיָּת חֶבְרוֹן וְזַרְעַיָּת עֻזִּיאֵל אִלֵּין אִינּוּן זַרְעַיָּת קְהָת :
28 בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא תְּמַנְיָא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה נָטְרֵי מַטַּרַת קֻדְשָׁא :
29 זַרְעַיָּת בְּנֵי קְהָת יִשְׁרוֹן עַל שְׁדָּא
דְּמַשְׁכְּנָא דָּרוֹמָא :
30 וְרַב בֵּית אֲבָא לְזַרְעַיָּת קְהָת אֱלִיצָפָן בַּר עֻזִּיאֵל :
31 וּמַטַּרְתְּהוֹן אֲרוֹנָא וּפָתוֹרָא וּמְנָרְתָּא
וּמַדְבְּחַיָּא וּמָאנֵי קֻדְשָׁא דְּיִשְׁמְשׁוּן בְּהוֹן וּפְרָסָא וְכֹל פֻּלְחָנֵיהּ :
32 וַאֲמַרְכְּלָא דְּמַמָּנָא עַל רַבְרְבֵי לֵיוָאֵי אֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כָּהֲנָא
מְתָּחוֹת יְדוֹהִי מְמַנָּן נָטְרֵי מַטַּרַת קֻדְשָׁא :
33 לְמָרָרִי זַרְעַיָּת מַחְלִי וְזַרְעַיָּת מוּשִׁי אִלֵּין אִינּוּן זַרְעַיָּת מְרָרִי :
34 מְנָיְנֵיהוֹן
בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא שִׁיתָּא אַלְפִין וּמָאתָן :
35 וְרַב בֵּית אֲבָא לְזַרְעַיָּת מְרָרִי צוּרִיאֵל בַּר אֲבִיחַיִל עַל שִׁיעֲרָא
דְּמַשְׁכְּנָא יִשְׁרוֹן צִיפּוּנָא :
36 וְדִמְסִיר לְמִיסַּר בְּנֵי מְרָרִי דַּפֵּי מַשְׁכְּנָא עַבְּרוֹהִי עַמּוּדוֹהִי וְסַמְכוֹהִי וְכָל מָנוֹהִי וְכֹל פֻּלְחָנֵיהּ :
37 וְעַמּוּדֵי דַּרְתָּא סְחוֹר סְחוֹר וְסַמְכֵיהוֹן וְסִיבֵּיהוֹן וְאַשׁוּנֵּהוֹן :

* Et filij Merari per populos ſuos, Mooli & Muſi. hi ſunt populi Leuitarum per domos familiarum ſuarum. 20

* Gerſon populus Lebni, & populus Semei. hi populi Gerſon. 21

* Numeratio eorum ſecundum numerum omnis maſculini, ab vno menſe & ſuprà, numeratio eorum ſeptem milia & quingenti. 22

* Et filij Gerſon poſt tabernaculum caſtrametabuntur iuxta mare. 23

* Et princeps domus familiæ populi Gerſon, Eliſaph filius Iael. 24

* Et cuſtodia filiorum Gerſon in tabernaculo teſtimonij, tabernaculum, & operimentum oſtij tabernaculi teſtimonij, * Et vela atrij, & velum 25 26
portæ atrij exiſtentis in tabernaculo, * Et reli- 27
qua omnium operum eius Caath. populus Amram vnus, & populus Jeſſar vnus, & populus Hebron vnus, & populus Oziel vnus. Hi ſunt populi Caath * ſecundum numerum, omne maſculi- 28
num à menſe vno & ſuprà, octo milia & ſexcenti cuſtodientes cuſtodias ſanctorum.

* Populi filiorum Caath caſtrametabuntur ex 29
obliquo tabernaculi verſus Aphricum. * Et prin- 30
ceps domus familiarum populorum Caath, Eliſaphã filius Oziel. * Et cuſtodia eorum arca, et menſa, & candelabrum, & altaria, et vaſa ſanctuarij, 31
quæcunque miniſtrabunt in ipſis, & velum, & omnia opera eorum.

* Et princeps in principibus Leuitarum, Elea- 32
zar filius Aaron ſacerdotis conſtitutus ad cuſtodiendum cuſtodias ſanctorum. * Merari popu- 33
lus Mooli & populus Muſi. hi ſunt populi Merari.

* Numeratio eorum ſecundum numerum, omne 34
maſculinum ab vno menſe & ſuprà, ſex milia & ducenti. * Et princeps domus familiarum po- 35
puli Merari, Suriel filius Abiaiel, ex obliquo tabernaculi caſtrametabuntur ad Aquilonem.

* Numeratio tribus filiorum Merari, capitu- 36
la tabernaculi, & vectes eius, & columnas eius, & baſes eius, & omnia vaſa eorum, & opera eorum:

* & columnas atrij in circuitu, & baſes earum, 37
& paxillos earum, & funes earum.

20 * καὶ υἱοὶ μεραρὶ, κτ δήμους αὐτῶν, μοολὶ καὶ μουσί. οὗτοί εἰσι δῆμοι τῶν λευιτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν.

21 * τῷ γερσὼν δήμῳ τοῦ λοβενὶ, καὶ δήμῳ τοῦ ζεμεΐ. οὗτοι δῆμοι τοῦ γερσών.

22 * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κτ ἀριθμὸν πάντες ἄρσενικοὶ, ἀπὸ μηνιαίου & ἐπάνω, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἑπτακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι.

23 * καὶ υἱοὶ γερσὼν ὀπίσω τῆς σκηνῆς παρεμβαλοῦσιν θαλάσσαν.

24 * καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριᾶς τοῦ δήμου τοῦ γερσὼν, ἐλεισὰφ υἱὸς δαήλ.

25 * καὶ ἡ φυλακὴ υἱῶν γερσὼν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἡ σκηνὴ, & τὸ καταπέτασμα τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου,

26 * καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, & τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς τῆς οὔσης ἐπὶ τῆς σκηνῆς,

27 * καὶ τὰ κατάλοιπα πάντων τῶν ἔργων αὐτῆς τῷ καάθ. δήμῳ ἀμεραμεῖς, & δήμῳ τῷ ἰσααρεῖς, & δήμῳ χεβρὼν

28 εἷς, καὶ δήμῳ ὀζιὴλ εἷς. οὗτοί εἰσι δῆμοι τοῦ καάθ, * κτ ἀριθμὸν, πᾶν ἄρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω, ὀκτακισχίλιοι & ἑξακόσιοι, φυλάσσοντες τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων.

29 * ⓓ δῆμοι τῶν υἱῶν καάθ παρεμβαλοῦσιν ἐκ πλαγίων τῆς σκηνῆς κτ λίβα.

30 * καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριῶν τῶν δήμων τοῦ καάθ ἐλεισαφὼ, υἱὸς ὀζιήλ.

31 * καὶ φυλακὴ αὐτῶν ἡ κιβωτὸς, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ λυχνία, & τὰ θυσιαστήρια, κτ τὰ σκεύη τοῦ ἁγίου, ὅσα λειτουργήσουσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ τὸ καταπέτασμα, & πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν.

32 * καὶ ὁ ἄρχων ὁ ἐπὶ τῶν ἀρχόντων τῶν λευιτῶν, ἐλεαζὰρ υἱὸς ἀαρὼν τοῦ ἱερέως καθεσταμμένος, φυλάσσειν τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων.

33 * τῷ μεραρὶ δήμῳ ὁ μοολὶ, καὶ δήμῳ ὁ μουσί. οὗτοί εἰσι δῆμοι τοῦ μεραρὶ·

34 * ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κτ ἀριθμὸν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου & ἐπάνω, ἑξακισχίλιοι καὶ διακόσιοι.

35 * καὶ ὁ ἄρχων οἴκου πατριῶν τοῦ δήμου τοῦ μεραρὶ, σουριὴλ υἱὸς ἀβιχαΐα, ἐκ πλαγίων τῆς σκηνῆς παρεμβαλεῖν πρὸς βορρᾶν.

36 * ἡ ἐπίσκεψις τῆς φυλῆς τῶν υἱῶν μεραρὶ, ἰὰς κεφαλίδας τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, & τοὺς σύλους αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, κτ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν, καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν·

37 * & τοὺς σύλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βάσεις αὐτῶν, & τοὺς παστάλους αὐτῶν, & τοὺς κάλους αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Filij autem Merari per familias ſuas, Mooli & Muſi. hæ ſunt familiæ Leuitarum per domos patrum ſuorum.

21 De Gerſon fuit familia Lobni & familia Semei. hæ ſunt familiæ Gerſon. 22 Numeratique ſunt ex eis iuxta numerum omnium maſculorum ab vno menſe & ſuprà. fuitque numerus eorum ſeptem milia & quingenti. 23 Familiæ Gerſon caſtrametabuntur poſt tabernaculum ad Occidentem. 24 Et princeps domus patrum Gerſonitarum Eliaſaph filius Iael.

25 Sub cuſtodia autem filiorum Gerſon in tabernaculo fœderis erit tabernaculum & operimentum quo tegitur, tentoriumque quod eſt in oſtio tabernaculi fœderis; 26 Et cortinæ atrij, & tentorium quod eſt in oſtio atrij quod circuit altare & tabernaculum, & funiculi eius iuxta omnem cultum eius. 27 De Caath autem fuit familia Amram, & familia Iſaar, & familia Hebron, & familia Oziel. Hæ ſunt familiæ Caath, 28 Iuxta numerum omnium maſculorum ab vno menſe & ſuprà, octo milia & ſexcenti cuſtodientium cuſtodiam ſanctuarij. 29 Familiæ filiorum Caath caſtrametabuntur ad Meridianum latus tabernaculi. 30 Et princeps domus patrum familiarum Caath, Eliſaphan filius Oziel. 31 Eruntque ſub cuſtodia eorum arca, & menſa, & candelabrum, & altaria, & vaſa quibus miniſtratur in ſanctuario, & tentorium, & omne quod ad eius cultum pertinet. 32 Præpoſitus autem qui conſtitutus eſt ſuper principes Leuitarum, Eleazar filius Aaron ſacerdotis, & ſub manu eius erunt conſtituti illi qui cuſtodiunt cuſtodiam ſanctuarij. 33 De Merari fuit familia Mooli & familia Muſi. hæ ſunt familiæ Merari: 34 Omneſque maſculi qui numerati ſunt ex eo ab vno menſe & ſuprà, ſex milia & ducenti. 35 Et princeps domus patris familiarum Merari, Suriel filius Abihail, caſtrametabunturque ad latus Aquilonare tabernaculi. 36 Hæc autem tradita ſunt in cuſtodiam filiorum Merari, tabulæ tabernaculi, & vectes eius, & columnæ eius, & baſes eius, & omnia vaſa eius, & omnia quæ ad cultum eius pertinent: 37 & columnæ atrij per circuitum, & baſes earum, & paxilli, & funes earum.

38 * וְהַחֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֵדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד
מִזְרָחָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שֹׁמְרִים מִשְׁמֶרֶת
הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת׃
39 * כָּל־פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־
פִּי יְהוָה לְמִשְׁפְּחֹתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה
שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אָלֶף׃ 40 * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פְּקֹד כָּל־בְּכֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה וּשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֹתָם׃
41 * וְלָקַחְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִי אֲנִי יְהוָה תַּחַת
כָּל־בְּכֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת
42 כָּל־בְּכוֹר בִּבְהֵמֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּפְקֹד
מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת־כָּל־בְּכוֹר
43 בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּהְיוּ כָל־בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפַּר
שְׁמֹת מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמַעְלָה לִפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם
וְעֶשְׂרִים אֶלֶף שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמָאתָיִם׃
44 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
45 * קַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֶת־בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֶמְתָּם וְהָיוּ־לִי
הַלְוִיִּם אֲנִי יְהוָה׃ 46 * וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה
וְהַשִּׁבְעִים וְהַמָּאתַיִם הָעֹדְפִים עַל־הַלְוִיִּם
מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
47 * וְלָקַחְתָּ חֲמֵשֶׁת חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים לַגֻּלְגֹּלֶת בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ תִּקָּח עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשָּׁקֶל׃
48 * וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פִּדוּיֵי הָעֹדְפִים בָּהֶם׃
49 * וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־כֶּסֶף הַפְּדֻיִם מֵאֵת הָעֹדְפִים
עַל פִּדוּיֵי הַלְוִיִּם׃ 50 * מֵאֵת בְּכֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח
אֶת־הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וָאֶלֶף
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃ 51 * וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־כֶּסֶף הַפְּדֻיִם
לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה׃

38 * Castrametabuntur ante tabernaculum fœderis, id est, ad Orientalem plagam, Moyses & Aaron cum filiis suis, habentes custodiam sanctuarij in medio filiorum Israel. Quisquis alienus accesserit, morietur.

39 * Omnes Leuitæ quos numerauerunt Moyses & Aaron iuxta præceptum Domini per familias suas in genere masculino à mense vno & suprà, fuerunt viginti duo milia.

40 * Et ait Dominus ad Moysen: Numera primogenitos sexus masculini de filiis Israel, ab vno mense & suprà, & habebis summam eorum.

41 * Tollesque Leuitas mihi pro omni primogenito filiorum Israel. Ego sum Dominus. Et pecora eorum pro vniuersis primogenitis pecorum filiorum Israel.

42 * Recensuit Moyses sicut præceperat Dominus primogenitos filiorum Israel:

43 * Et fuerunt masculi per nomina sua à mense vno & suprà, viginti duo milia ducenti septuaginta tres.

44 * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:

45 * Tolle Leuitas pro primogenitis filiorum Israel, & pecora Leuitarum pro pecoribus eorum; eruntque Leuitæ mei. Ego sum Dominus. Infr.8.c.

46 * In precio autem ducentorum septuagintatrium qui extendunt numerum Leuitarum de primogenitis filiorum Israel,

47 * Accipies quinque siclos per singula capita ad mensuram sanctuarij. siclus habet viginti obolos.

48 * Dabisque pecuniam Aaron & filiis eius precium eorum qui supra sunt. Exo.30.b. Leu.27.c Exc.45.d

49 * Tulit igitur Moyses pecuniam eorum qui fuerant amplius, & quos redemerat à Leuitis.

50 * Pro primogenitis filiorum Israel, mille trecentorum sexagintaquinque siclorum iuxta pondus sanctuarij.

51 * Et dedit eã Aaron & filiis eius iuxta verbum quod præceperat sibi Dominus.

תרגום אונקלוס

38 וְדִשְׁרֵן קֳדָם מַשְׁכְּנָא קִידּוּמָא קֳדָם מַדִּינְחָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבְנוֹהִי נָטְרִין מַטְרַת מַקְדְּשָׁא לְמַטְרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְחִלּוֹנַי
דְּיִקְרַב יִתְקְטֵל׃ 39 כָּל מְנְיָנֵי לֵיוָאֵי דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מֵימְרָא דַּייָ לְזַרְעֵיתְהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא עֶשְׂרִין וְתֵרִין
אַלְפִין׃ 40 וַאֲמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה מְנִי כָּל בְּכוֹרָיָא דְכַרְיָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא וְקַבֶּל יַת חִשְׁבַּן שְׁמָהָתְהוֹן׃
41 וְתִקְרֵב יַת לֵיוָאֵי קֳדָמַי אֲנָא יְיָ חֲלַף כָּל בְּכוֹרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיַת בְּעִירָא דְלֵיוָאֵי חֲלַף כָּל בְּכוֹרָא בִּבְעִירָא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
42 וּמְנָא מֹשֶׁה כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָתֵיהּ יַת כָּל בְּכוֹרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 43 וַהֲווֹ כָּל בְּכוֹרַיָּא דְכַרְיָא בְּמִנְיַן שְׁמָהָתָן מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָּא
לְמִנְיֵיהוֹן עֶשְׂרִין וְתֵרִין אַלְפִין מָאתָן וְשִׁבְעִין וְחַלָתָא׃ 44 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 45 קָרֵיב
יַת לֵיוָאֵי חֲלַף כָּל בְּכוֹרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיַת בְּעִירָא דְלֵיוָאֵי חֲלַף בְּעִירְהוֹן וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי לֵיוָאֵי אֲנָא יְיָ׃
46 וְיַת פְּרִיקֵי מָאתָן וְשִׁבְעִין וְחַלָתָא דְיַתִּירִין עַל לֵיוָאֵי מִבְּכוֹרַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 47 וְתִסַּב חֲמֵשׁ חֲמֵשׁ סְלָעִין לְגֻלְגַּלְתָּא
בְּסְלָעֵי קוּדְשָׁא תִּסַּב עֶשְׂרִין מָעִין סְלָעָא׃ 48 וְתִתֵּן כַּסְפָּא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי פְּרִיקֵי דְיַתִּירִין בְּהוֹן׃
49 וְנָסֵיב מֹשֶׁה יַת כְּסַף פְּרָקְנְהוֹן מִן דְּיַתִּירִין עַל פְּרִיקֵי לֵיוָאֵי׃ 50 מִן בְּכוֹרַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְסֵיב יַת
כַּסְפָּא אֶלֶף וּתְלָת מְאָה וְשִׁתִּין וַחֲמֵשׁ סְלָעִין בְּסְלָעֵי קוּדְשָׁא׃ 51 וְיָהַב מֹשֶׁה יַת כְּסַף פְּרִיקַיָּא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי עַל מֵימְרָא דַּייָ
כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃

38 * Et caſtrametantes verſus faciem tabernaculi teſtimonij ab Oriente, Moyſes & Aaron & filij eius, cuſtodientes cuſtodias ſanctuarij ad cuſtodias filiorum Iſrael.

38 * καὶ οἱ παρεμβάλλοντες κ᾽ ϖρόσωπον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ ἀνατολῶν, μωυσῆς & ἀαρὼν καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, φυλάσσοντες τὰς φυλακὰς τοῦ ἁγίου εἰς τὰς φυλακὰς τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

39 * Et alienigena tangens, morietur. Omnis numeratio Leuitarum, quos numerauit Moyſes & Aaron per vocem Domini, per populos eorum, omne maſculinum ab vno menſe & ſuprà, duo & viginti milia.

39 * καὶ ὁ ἀλλογενὴς ὁ ἁπτόμενος, ἀποθνήσκει. πᾶσα ἡ ἐπίσκεψις τῶν λευιτῶν, οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου κ᾽ δήμους αὐτῶν, πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω, δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδες.

40 * Et dixit Dominus ad Moyſen, dicens: Numera omne primogenitum maſculinum filiorum Iſrael ab vno menſe & ſuprà: & accipe numerum eorum ex nomine.

40 * καὶ εἶπε κύριος ϖρὸς μωυσῆν, λέγων· ἐπίσκεψαι ϖᾶν ϖρωτότοκον ἄρσεν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω. καὶ λάβε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἐξ ὀνόματος.

41 * Et accipies Leuitas mihi, ego Dominus, pro omnibus primogenitis filiorum Iſrael, & iumenta Leuitarum pro omnibus iumentis primogenitis in iumentis filiorum Iſrael.

41 * καὶ λήψῃ σὺ λευίτας ἐμοί, ἐγὼ κύριος, ἀντὶ ϖάντων τῶν ϖρωτοτόκων υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ τὰ κτήνη τῶν λευιτῶν ἀντὶ ϖάντων τῶν κτηνῶν τῶν ϖρωτοτόκων ἐν τοῖς κτήνεσι τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

42 * Et numerauit Moyſes quemadmodum præcepit Dominus ei, omne primogenitum in filiis Iſrael.

42 * καὶ ἐπεσκέψατο μωυσῆς ον τρόπον ἐνετείλατο κύριος αὐτῷ, ϖᾶν ϖρωτότοκον ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

43 * Et fuerunt omnia primogenita maſculina ſecundum numerum, & ex nomine ab vno menſe & ſuprà ex numeratione eorum, duo & viginti milia et tres & ſeptuaginta & ducenti.

43 * καὶ ἐγένοντο ϖάντα τὰ ϖρωτότοκα ἄρσενικὰ κ᾽ ἀριθμὸν καὶ ἐξ ὀνόματος ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω ἐπὶ τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο & εἴκοσι χιλιάδες καὶ τρεῖς & ἑβδομήκοντα καὶ διακόσιοι.

44 * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

44 * καὶ ἐλάλησε κύριος ϖρὸς μωυσῆν, λέγων·

45 * Accipe Leuitas pro omnibus primogenitis filiorum Iſrael, et iumenta Leuitarum pro iumentis eorum. & erunt mihi Leuitæ, ego Dominus.

45 * λάβε σὺ λευίτας ἀντὶ ϖάντων τῶν ϖρωτοτόκων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, κ᾽ τὰ κτήνη τῶν λευιτῶν ἀντὶ τῶν κτηνῶν αὐτῶν. καὶ ἔσονταί μοι οἱ λευῖται, ἐγὼ κύριος.

46 * Redemptiones trium & ſeptuaginta et ducentorum qui ſuperſunt à Leuitis à primogenitis filiorum Iſrael.

46 * τὰ λύτρα τῶν τριῶν & ἑβδομήκοντα κ᾽ διακοσίων οἱ ϖλεοναζόντες ϖαρὰ σὺ λευίτας ἀπὸ τῶν ϖρωτοτόκων τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

47 * Et accipies quinque ſiclos per caput; per didrachmum ſanctum accipies: viginti obolis ſiclus.

47 * & λήψῃ ϖέντε σίκλους κ᾽ κεφαλικόν, κ᾽ τὸ δίδραχμον τὸ ἅγιον λήψῃ, εἴκοσι ὀβολοῖς σίκλος.

48 * Et dabis argentum Aaron & filiis eius, redemptiones ſuperabundantium in eis.

48 * καὶ δώσεις τὸ ἀργύριον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λύτρα τῶν ϖλεοναζόντων ἐν αὐτοῖς.

49 * Et accepit Moyſes argentum redemptiones à ſuperabundantibus in redemptionem Leuitarum

49 * καὶ ἔλαβε μωυσῆς τὸ ἀργύριον τὰ λύτρα ϖαρὰ τῶν ϖλεοναζόντων εἰς τὴν ἐκλύτρωσιν τῶν λευιτῶν

50 * A primogenitis filiorum Iſrael accepit argentum, quinque et ſexaginta & mille trecentos ſiclos, ſecundum ſiclum ſanctum.

50 * ϖαρὰ τῶν ϖρωτοτόκων τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἔλαβε τὸ ἀργύριον, ϖέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ χιλίους τριακοσίους σίκλους, κ᾽ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον.

51 * Et dedit Moyſes argentum redemptiones ſuperabundantium Aaron & filiis eius, per vocem Domini, quemadmodum præcepit Dominus Moyſi.

51 * καὶ ἔδωκε μωυσῆς τὸ ἀργύριον τὰ λύτρα τῶν ϖλεοναζόντων ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, διὰ φωνῆς κυρίου ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[38] Et qui caſtrametabuntur ante tabernaculum ad Orientalem plagam ante tabernaculum fœderis erunt Moyſes & Aaron & filij ſui cuſtodientes cuſtodiam ſanctuarij in cuſtodiam filiorum Iſrael. Extraneus autem qui acceſſerit, occidetur.

[39] Omnes qui numerati ſunt de Leuitis, quos numerauit Moyſes & Aaron iuxta verbum Domini, per familias ſuas, omnes maſculi ab vno menſe & ſuprà, fuerunt viginti duo milia. [40] Dixitque Dominus ad Moyſen: Numera omnes primogenitos maſculos de filiis Iſrael ab vno menſe & ſuprà, & ſuſcipe ſummam nominum eorum. [41] Et applicabis Leuitas in conſpectu meo, ego Dominus, pro omni primogenito filiorum Iſrael, & pecora Leuitarum pro vniuerſis primogenitis pecorum filiorum Iſrael.

[42] Numerauitque Moyſes omnes primogenitos filiorum Iſrael, ſicut præceperat ei Dominus.

[43] Fuerunt que omnes maſculi primogeniti iuxta numerum nominum eorum qui numerati ſunt ab vno menſe & ſuprà, viginti duo milia & ducenti & ſeptuaginta & tres. [44] Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens:

[45] Applica Leuitas pro omni primogenito filiorum Iſrael, & pecora Leuitarum pro pecoribus eorum: & miniſtrabunt Leuitæ coram me, ego Dominus. [46] Et à ducentis & ſeptuaginta & tribus qui excedunt numerum Leuitarum qui redimendi ſunt de primogenitis filiorum Iſrael: [47] Tolles quinque ſiclos per ſingula capita in ſiclis ſanctuarij, viginti obolos habens ſiclus.

[48] Dabiſque argentum eorum qui redimendi ſunt qui excedunt Leuitas Aaron & filiis eius.

[49] Tulitque Moyſes argentum eorum qui fuerunt amplius, quos redemerat à Leuitis:

[50] Pro primogenitis filiorum Iſrael tulit argenti mille & trecentos & ſexaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij.

[51] Deditque Moyſes argentum redemptorum Aaron & filiis eius iuxta verbum Domini, ſicut præceperat Dominus Moyſi.

ד

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
2 * נְשֹׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי קְהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי
3 לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם׃ * מִבֶּן שְׁלֹשִׁים
שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־בָּא
לַצָּבָא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃
4 * זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי־קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים׃
5 * וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בִּנְסֹעַ הַמַּחֲנֶה וְהוֹרִדוּ אֵת
פָּרֹכֶת הַמָּסָךְ וְכִסּוּ־בָהּ אֵת אֲרֹן הָעֵדֻת׃
6 * וְנָתְנוּ עָלָיו כְּסוּי עֹר תַּחַשׁ וּפָרְשׂוּ בֶגֶד־כְּלִיל תְּכֵלֶת
7 מִלְמָעְלָה וְשָׂמוּ בַדָּיו׃ * וְעַל שֻׁלְחַן הַפָּנִים יִפְרְשׂוּ
בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת־הַקְּעָרֹת וְאֶת־הַכַּפֹּת
וְאֶת־מִנְקִיֹּת וְאֶת קְשׂוֹת הַנָּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד
8 עָלָיו יִהְיֶה׃ * וּפָרְשׂוּ עֲלֵיהֶם בֶּגֶד תּוֹלַעַת שָׁנִי
וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עֹר תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו׃
9 * וְלָקְחוּ בֶגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת־מְנֹרַת הַמָּאוֹר
וְאֶת־נֵרֹתֶיהָ וְאֶת־מַלְקְחֶיהָ וְאֶת־מַחְתֹּתֶיהָ וְאֵת
כָּל־כְּלֵי שַׁמְנָהּ אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ־לָהּ בָּהֶם׃
10 * וְנָתְנוּ אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ אֶל־מִכְסֵה עֹר
11 תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל־הַמּוֹט׃ * וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב יִפְרְשׂוּ
בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עֹר תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־
12 בַּדָּיו׃ * וְלָקְחוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ־
בָם בַּקֹּדֶשׁ וְנָתְנוּ אֶל־בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתָם
בִּמְכְסֵה עוֹר תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל־הַמּוֹט׃
13 * וְדִשְּׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׂוּ עָלָיו בֶּגֶד אַרְגָּמָן׃
14 * וְנָתְנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־כֵּלָיו אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ עֲלֵיהֶם
בָּהֶם אֶת־הַמַּחְתֹּת אֶת־הַמִּזְלָגֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־
הַמִּזְרָקֹת כֹּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׂוּ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תָּחַשׁ
וְשָׂמוּ בַדָּיו׃

NVMERI. Translat.B.Hierony. *Ceremoniæ.*

CAP. IIII.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen & A-
2 aron, dicens: Tolle summam filiorũ Caath
de medio Leuitarum per domos & familias
3 suas, *à tricesimo anno & suprà, vsq; ad quin-
quagesimum annum omnium qui ingrediun
tur vt stent & ministrent in tabernaculo fœ-
4 deris. *Hic est cultus filiorum Caath: Taber-
5 naculum fœderis & sanctum sanctorum *In-
gredientur Aaron & filij eius, quando mo-
uenda sunt castra: & deponent velum quod
pendet ante fores, inuoluentque eo arcam te-
6 stimonij: *Et operient rursum velamine hya-
cinthinarum pellium, extendentque desuper
pallium totum hyacinthinum, & inducent
7 vectes. *Mensam quoque propositionis in-
uoluent hyacinthino pallio, & ponent cum
eo thuribula ac mortariola, cyathos & crate-
ras ad liba fundenda. panes semper in ea e-
8 runt. *Extendentque desuper pallium cocci-
neum, quod rursum operient velamento hya
cinthinarum pellium, & inducent vectes.
9 *Sument & pallium hyacinthinum, quo ope
B rient candelabrum cum lucernis & forcipi-
bus suis, & emũctoriis & cũctis vasis olei, quę
ad concinnandas lucernas necessaria sunt.
10 * Et super omnia ponent operimentum hya-
cinthinarum pellium, & inducent vectes.
11 * Nec non & altare aureum inuoluent hya-
cinthino vestimento, & extendent desuper
operimentum hyacinthinarum pellium, in-
ducéntque vectes.
12 * Omnia vasa quibus ministratur in san-
ctuario inuoluent hyacinthino pallio, & ex-
tendent desuper operimentum hyacinthina-
rum pellium, inducentque vectes.
13 * Sed & altare mundabunt cinere, & in-
uoluent illud purpureo vestimento:
14 * Ponentque cum eo omnia vasa quibus
in ministerio eius vtuntur, id est, ignium re-
ceptacula, fuscinulas ac tridentes vncinos, &
batilla. Cuncta vasa altaris operient simul ve-
lamine hyacinthinarum pellium, & inducent
vectes.

תרגום אונקלוס

ד

1 ומליל יי עם משה ולאהרן למימר׃
2 קכילו ית חשבן בני קהת מגו בני לוי לעיתהון לבית אבהתהון׃
3 מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא
לממפלח פולחנא באוהלא דמשכן זימנא׃ 4 דין פולחן בני קהת במשכן זימנא קדשיא׃ 5 ויעול אהרן ובנוהי במישל משריתא
ויפרקון ית פרוכתא דפרסא ויכסון בה ית ארונא דסהדותא׃ 6 ויתנון עלוהי חופאה דמשך סמגונא ויפרסון לבוש גמיר תכלא
מלעילא וישוון אריחוהי׃ 7 ועל פתורא דלחים אפיא יפרסון לבוש תכלא ויתנון עלוהי ית מגיסתא וית בזיכיא וית מכילתא וית קסות
ניסוכין ולחים תדירא עלוהי יהי׃ 8 ויפרסון עליהון לבוש צבע זהורי ויכסון יתהי בחופאה דמשך סמגונא וישוון ית אריחוהי׃
9 ויסבון לבוש תכלא ויכסון ית מנרתא דאנהורי וית בוצינתא וית מחתיתהא וית כל מני שמושא דישמשון לה בהון׃
10 ויתנון יתה וית כל מנתא לחופאה דמשך סמגונא ויתנון על אריחא׃ 11 ועל מדבחא דדהבא יפרסון לבוש תכלא ויכסון יתהי בחופאה
דמשך סמגונא וישוון ית אריחוהי׃ 12 ויסבון ית כל מני שמושא דישמשון בהון בקודשא ויתנון ללבוש תכלא ויכסון יתהון
בחופאה דמשך סמגונא ויתנון על אריחא׃ 13 ויספון ית קטמא דמדבחא ויפרסון עלוהי לבוש ארגונא׃
14 ויתנון עלוהי ית כל מנוהי דישמשון עלוהי בהון ית מחתיתא ית צנורייתא וית מגרפיתא וית מזרקיא כל מני מדבחא ויפרסון עלוהי חופאה
דמשך סמגונא וישוון אריחוהי׃

CAP. IIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens: 1
* Accipe summam filiorum Caath de medio filiorum Leui, per populos eorum, per domos familiarum suarum, 2
* A viginti annis & quinque annis et suprà, vsque ad quinquaginta annos, omnis ingrediens ad ministrandum, vt faciat omnia opera in tabernaculo testimonij. 3
* Et hæc opera filiorum Caath in tabernaculo testimonij sanctum sanctorum. 4
* Et introibunt Aaron & filij eius, quando leuanda fuerint castra, & deponent velum obumbrans, & contegent in eo arcam testimonij. 5
* Et imponent super illud velamen pelliceum hyacinthinum, & injicient super illam pallium totum hyacinthinum desuper. & immittent vectes eius. * Et super mensam propositam immittent 6 7
super eam pallium purpureum, & discos, & mortariola, & cyathos, & libatoria in quibus libat, et panes sempiterni in ea erunt.
* Et immittent in eam pallium coccinum, et cooperient eam cooperculo pelliceo hyacinthino: & immittent vectes eius: * Et accipient pallium 8 9
hyacinthinum, & cooperient candelabrum lucentem, & lucernas eius, et emunctoria eius, & forcipes eius, & omnia vasa olei eius, quæcunque ministrabunt in ipsis. * Et immittent eam & om- 10
nia vasa eius, in cooperimentum pelliceum hyacinthinum, & imponent eam super vectes:
* Et super altare aureum imponent pallium hya- 11
cinthinum, et cooperient illud cooperimento pelliceo hyacinthino, & immittent vectes eius:
* Et sument omnia vasa ministratoria, quæcun- 12
que ministrabunt in eis in sanctuariis. & immittent in pallium hyacinthinum, & cooperient ea cooperimento pelliceo hyacinthino, & imponent super vectes:
* Et coopertorium imponent super altare. et coo- 13
perient super illud pallium totum purpureum,
* Et imponent super illud omnia vasa eius, in qui- 14
bus ministrabunt in eis, & thuribula, & fuscinulas, & phialas, & omnia vasa altaris, & immittent super illud cooperimentum pelliceum hyacinthinum. & immittent vectes eius,

δ΄.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων·
2 * λάβε τὸ κεφάλαιον τῶν υἱῶν καὰθ ἐκ μέσου υἱῶν λευΐ, κα-
3 τὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, * ἀπὸ εἰκο-
σαέτους καὶ πέντε ἐτῶν & ἐπάνω ἕως πεντήκοντα ἐτῶν, πᾶς
ὁ εἰσπορεύομενος λειτουργεῖν ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα ἐν τῇ
σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
4 * καὶ ταῦτα τὰ ἔργα τῶν υἱῶν καὰθ ἐν τῇ σκηνῇ & μαρ-
τυρίου ἅγιον τῶν ἁγίων.
5 * καὶ εἰσελεύσον) ἀαρὼν & οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ὅταν ἐξάρῃ ἡ πα-
ρεμβολή, καὶ καθελοῦσι τὸ καταπέτασμα τὸ συσκιάζον, καὶ
καλύψουσιν ἐν αὐτῷ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου.
6 * καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπ' αὐτὸ κάλυμμα δερμάτινον ὑακίν-
θινον, & ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμάτιον ὅλον ὑακίν-θινον
7 ἄνωθεν. & διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ. * & ἐπὶ τὴν
τράπεζαν τοῦ προκειμένου ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμά-
τιον πορφυροῦν, & τὰ τρυβλία, καὶ τὰς θυΐσκας, καὶ τοὺς κυά-
θους, καὶ τὰ σπονδεῖα ἐν οἷς σπένδει, καὶ ὁ ἄρτος ὁ διαπαν-
8 ἐπ' αὐτοῦ ἔσται). * & ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὴν ἱμάτιον κόκκι-
νον, καὶ καλύψουσιν αὐτὴν καλύμματι δερματίνῳ ὑακιν-θί-
9 νῳ, καὶ ἐμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, * & λήψον) ἱμάτιον
ὑακίν-θινον, καὶ καλύψουσι τὴν λυχνίαν τὴν φωτίζουσαν, & τοὺς
λύχνους αὐτῆς, καὶ τὰς ἐπαρυστρίδας αὐτῆς, & τὰς λαβίδας
αὐτῆς, & πάντα τὰ ἄγγεῖα τοῦ ἐλαίου αὐτῆς, ὅσα λειτουργοῦ-
10 σιν ἐν αὐτοῖς. * καὶ ἐμβαλοῦσιν αὐτὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη
αὐτῆς, εἰς κάλυμμα δερμάτινον ὑακίν-θινον, καὶ ἐπιθήσουσιν
11 αὐτὴν ἐπ' ἀναφορέων, * καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν
ἐπιθήσουσιν ἱμάτιον ὑακίν-θινον, καὶ ἐπικαλύψουσιν αὐτὸ κα-
λύμματι δερματίνῳ ὑακινθίνῳ, & διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφο-
12 ρεῖς αὐτοῦ, * & λήψον) πάντα τὰ σκεύη τὰ λειτουργικὰ, ὅσα
λειτουργήσουσιν ἐν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἁγίοις. & ἐμβαλοῦσιν εἰς ἱμά-
τιον ὑακίν-θινον, καὶ καλύψουσιν αὐτὰ καλύμματι δερματί-
13 νῳ ὑακινθίνῳ, καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπ' ἀναφορεῖς. * & τὸν καλυπ-
τῆρα ἐπιθήσουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον & ἐπικαλύψουσιν ἐπ'
14 αὐτὸ ἱμάτιον ὁλοπόρφυρον. * καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα
τὰ σκεύη αὐτοῦ, ἐν οἷς λειτουργήσουσιν ἐν αὐτοῖς, & τὰ πυρεῖα,
& τὰς κρεάγρας, & τὰς φιάλας, & πάντα τὰ σκεύη τοῦ θυ-
σιαστηρίου. & ἐπιβαλοῦσιν ἐπ' αὐτὸ κάλυμμα δερμάτινον
ὑακίν-θινον. & διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. IIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse & cum Aaron, dicens: [2] Suscipe summam filiorum Caath de medio filiorum Leui per familias suas, per domos patrum suorum, [3] A triginta annis & suprà & vsque ad quinquaginta annos omnium qui veniunt vt per turmas ministrent ministerium in tabernaculo fœderis. [4] Hic est cultus filiorum Caath in tabernaculo fœderis, sanctum sanctorum.
[5] Ingredienturque Aaron & filij eius quando mouenda sunt castra, & deponent velum quod pendet, & cooperient eo arcam testimonij:
[6] Et ponent super illud velamen ex pellibus hyacinthinis, & expandent desuper pallium totum hyacinthinum, & ponent vectes eius.
[7] Et super mensam panis propositionis expandent pallium hyacinthinum, & ponent super eam thuribula & mortariola, & cyathos, & crateras libamentorum. & panes erunt super ea semper. [8] Et expandent super eam pallium coccineum, & cooperient eam coopertorio de pellibus hyacinthinis, & ponent vectes eius. [9] Tollentque pallium hyacinthinum, & cooperient candelabrum luminaris, & lucernas eius, & forcipes eius, & thuribula eius, & omnia vasa ministerij eius quibus vtuntur in ministerio eius. [10] Et ponent super illud & super omnia vasa eius coopertorium de pellibus hyacinthinis, & ponent super vectem. [11] Et super altare aureum extendent pallium hyacinthinum, & cooperient illud operimento de pellibus hyacinthinis, & ponent vectes eius. [12] Et tollent omnia vasa ministerij eius, quibus ministrant in sanctuario, & ponent ea in pallio hyacinthino. & cooperient illud coopertorio pellium hyacinthinarum, & ponent super vectem.
[13] Colligentque cinerem de altari, & expandent super illud pallium purpureum: [14] Et ponent super illud omnia vasa eius quibus ministrant super illud, thuribula, & fuscinulas, & batilla, & phialas, omniaque vasa altaris. & extendent super ea opertorium hyacinthinarum pellium, & ponent vectes eius.

15 * וְכִלָּה אַהֲרֹן וּבָנָיו לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־
כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנָסְעַ הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְּנֵי־
קְהָת לָשֵׂאת וְלֹא־יִגְּעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ אֵלֶּה
16 מַשָּׂא בְנֵי־קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד : * וּפְקֻדַּת
אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמָּאוֹר וּקְטֹרֶת הַסַּמִּים
וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פִּקֻּדַת כָּל־הַמִּשְׁכָּן
17 וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבִכֵלָיו : * וַיְדַבֵּר
18 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר : * אַל־תַּכְרִיתוּ
19 אֶת־שֵׁבֶט מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם : * וְזֹאת
עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמֻתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים
אַהֲרֹן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ
20 וְאֶל־מַשָּׂאוֹ : * וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כִּבַלַּע אֶת־
הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ :

21 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
22 * נָשֹׂא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית
23 אֲבֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם : * מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה
וָמַעְלָה עַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־
הַבָּא לִצְבָא צָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד :
24 * זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת הַגֵּרְשִׁנִי לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא :
25 * וְנָשְׂאוּ אֶת־יְרִיעֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד
מִכְסֵהוּ וּמִכְסֵה הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמָעְלָה
26 וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד : * וְאֶת קַלְעֵי הֶחָצֵר
וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח שַׁעַר הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן
וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מֵיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי
עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה לָהֶם וְעָבָדוּ :
27 * עַל־פִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי
לְכָל־מַשָּׂאָם וּלְכָל עֲבֹדָתָם וּפְקַדְתֶּם עֲלֵהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת
28 אֶת כָּל־מַשָּׂאָם : * זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי
הַגֵּרְשֻׁנִּי בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּמִשְׁמַרְתָּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־
אַהֲרֹן הַכֹּהֵן :

15 * Cumque inuoluerit Aaron & filij eius sanctuarium &omnia vasa eiusin commotione castrorum, tunc intrabunt filij Caath, vt portent inuoluta,&non tangẽt vasa sanctuarij,ne moriantur. Ista sunt onera filiorumCa-
16 ath in tabernaculo fœderis, *Super quos erit Eleazar filius Aaron sacerdotis, ad cuius pertinet curam oleum ad concinnãdas lucernas & compositionis incẽsum, & sacrificiũ quod semper offertur, & oleum vnctionis, & quicquid ad cultum tabernaculi pertinet,omniũque vasorum quæ in sanctuario sunt.
17 * Locutusque est Dominus ad Moysen & Aaron,dicens:
18 * Nolite perdere populum Caath de me-
19 dio Leuitarum: * Sed hoc facite eis, vt viuant & non moriantur si tetigerint sancta sanctorum. Aaron & filij eius intrabunt, ipsique disponent onera singulorum,
20 & diuident quid portare quis debeat. *Alij C nulla curiositatevideant quæ sunt in sanctuario, priusquam inuoluantur, alioquin morientur.
21 * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
22 * Tolle summam etiam filiorum Gerson per domos ac familias& cognationes suas,
23 * A triginta annis & suprà, vsque ad annos quinquaginta. Numera omnes qui ingrediuntur, & ministrãt in tabernaculo fœderis.
24 * Hoc est officium familiæ Gersonitarum,
25 * Vt portent cortinas tabernaculi,&tectũ fœderis operimentum aliud, & super omnia velamen hyacinthinum, tentoriumque quod pendet in introitu tabernaculi fœderis:
26 * Cortinas atrij,& velum in introitu quod est ante tabernaculum. Omnia quæ ad altare pertinent,funiculos & vasa ministerij.
27 * Iubente Aaron & filiis eius portabunt filij Gerson,& scient singuli cui debeant oneri mancipari.
28 * Hic est cultus familiæ Gersonitarum in tabernaculo fœderis. Eruntque sub manu Ithamar filij Aaron sacerdotis.

תרגום אונקלוס

15 וְיִשֵּׁצִי אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי לְכַסָּאָה יַת קֻדְשָׁא וְיַת כָּל מָנֵי קֻדְשָׁא בְּמַשֵּׁל מַשְׁרִיתָא וּבָתַר כֵּן יֵעָלוּן בְּנֵי קְהָת לְמִישַׁל וְלָא יְקָרְבוּן לְקֻדְשָׁא
וְלָא יְמָתוּן אִלֵּין מַשּׂוֹל בְּנֵי קְהָת בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא : 16 וְדִמְסִיר לְמַטַּר אֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא מְשָׁחָא דְּאַנְהָרוּתָא וּקְטֹרֶת
בָּסְמַיָּא וּמִנְחָתָא תְּדִירָא וּמְשָׁחָא דְּרִבּוּתָא מַסְרַת כָּל מַשְׁכְּנָא וְכָל דְּבִיהּ בְּקֻדְשָׁא וּבְמָנוֹהִי : 17 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן
לְמֵימָר : 18 לָא תְּשֵׁיצוּן יַת שִׁבְטָא דְּרָעְיַת קְהָת מִגּוֹ לֵיוָאֵי : 19 וְדָא עֲבִידוּ לְהוֹן וְיִחוֹן וְלָא יְמוּתוּן בְּמִקְרְבְהוֹן לְקֻדַּשׁ
קַדְשַׁיָּא אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יֵעֲלוּן וְיִמַּנּוּן יַתְהוֹן גְּבַר גְּבַר עַל פָּלְחָנֵיהּ וּלְמַשּׂוֹלֵיהּ : 20 וְלָא יֵעֲלוּן לְמֶחֱזֵי כַּד מְכַסָּן יַת מָנֵי קוּדְשָׁא וְלָא
יְמוּתוּן : 21 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר : 22 קַבֵּל יַת חוּשְׁבַּן בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן אַף אִינּוּן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן לְזַרְעִיתְהוֹן : 23 מִבַּר
תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא עַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין תִּמְנוֹן יַתְהוֹן כָּל דְּאָתֵי לְחַיָּלָא חֵילָא לְמִפְלַח פֻּלְחָנָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא : 24 דִּין פֻּלְחַן זַרְעִיַּת
גֵּרְשׁוֹן לְמִפְלַח וּלְמַשָּׂל : 25 וְיִשְׁלוֹן יַת יְרִיעַת מַשְׁכְּנָא וְיַת מַשְׁכַּן זִמְנָא חוּפָאֵיהּ וְחוּפָאָה דְּסַסְגּוֹנָא דְּעָלוֹהִי מִלְעֵילָּא וְיַת פָּרְסָא
דִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא : 26 וְיַת סְרָדֵי דַּרְתָּא וְיַת פָּרְסָא דִּתְרַע דַּרְתָּא דְּעַל מַשְׁכְּנָא וְעַל מַדְבְּחָא סְחוֹר סְחוֹר וְיַת אֲסוּנֵיהוֹן וְיַת
כָּל מָאנֵי פֻּלְחָנֵהוֹן וְיַת כָּל דְּיִתְמְסַר לְהוֹן וְיִפְלְחוּן : 27 עַל מֵימַר אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי תְּהֵי כָּל פֻּלְחַן בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן לְכָל מַשּׂוֹלְהוֹן וּלְכֹל
פֻּלְחָנְהוֹן וְתִמְנוּן עֲלֵיהוֹן בְּמַטַּרְתְּ יַת כָּל מַשּׂוֹלְהוֹן : 28 דִּין פֻּלְחַן זַרְעִיַּת בְּנֵי גֵּרְשׁוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא וּמַשַּׂרְתְּהוֹן בִּידָא
דְּאִיתָמָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא :

15 * Et consumabunt Aaron & filij eius, cooperientes sanctuaria, & omnia vasa sancta, cum tollentur castra, & post hæc introibunt filij Caath ad tollendum, & non tangent sancta, vt non moriantur: hæc tollent filij Caath in tabernaculo testimonij.

16 * Episcopus Eleazar filius Aaron sacerdotis, oleum luminis & incensum compositionis, & sacrificium quotidianum: & oleum vnctionis, cura tota tabernaculi, & quicunque sunt in eo in sanctuario, & in omnibus operibus.

17 * Et locutus est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens:

18 * Non perdatis de tribu populum Caath de medio Leuitarum.

19 * Et hoc facite illis, & viuent & non morientur, accedentibus illis ad sancta sanctorum. Aaron & filij eius ingrediantur, & constituent eos quilibet ad portationem suam.

20 * Et non intrent videre confestim sanctuarium, & morientur.

21 * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

22 * Accipe summam filiorum Gerson, & domesticos familiarum suarum, per populos eorum.

23 * A quinque & viginti annis & supra vsque ad quinquaginta annos numerate eos: omnis ingrediens ad ministrandum, & faciendum opera sua in tabernaculo testimonij.

24 * Hoc ministerium populi Gerson, ad ministrandum & portandum.

25 * Et portabit pelles tabernaculi, & tabernaculū testimonij: & cooperimentum eius, & cooperimentum hyacinthinum existens super illud desuper: & cooperimentum ostij tabernaculi testimonij.

26 * Et vela atrij: & cooperimentum ostij atrij, quæcunque super tabernaculum & super altare & superflua illorum: & omnia vasa ministratoria eorum, & quæcunq; ministrabunt in ipsis facient.

27 * Juxta os Aaron & filiorum eius erit ministerium filiorum Gerson iuxta omnia ministeria eorum, & iuxta omnia opera eorum, & numerabis eos ex nominibus, & omnia quæ portantur ab ipsis.

28 * Hoc ministerium filiorum Gerson in tabernaculo testimonij, & custodia eorum in manu Ithamar filij Aaron sacerdotis.

15 * καὶ συντελέσουσιν ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καλύπτοντες τὰ ἅγια, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἅγια, ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν παρεμβολήν. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσον) υἱοὶ καὰθ ἆραι. καὶ ὐχ ἅψον) τῶν ἁγίων, ἵνα μὴ ἀποθάνωσιν. ταῦτα αἰροῦσιν υἱοὶ καὰθ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.

16 * Ἐπίσκοπος ἐλεάζαρ υἱὸς ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, τὸ ἔλαιον τοῦ φωτὸς καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καὶ ἡ θυσία ἡ καθ' ἡμέραν, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, ἡ ἐπισκοπὴ ὅλη τῆς σκηνῆς καὶ ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἐν τῷ ἁγίῳ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις.

17 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων.

18 * μὴ ὀλοθρεύσητε τ φυλῆς τὸν δῆμον τὸν καὰθ ἐκ μέσου τῶν λευϊτῶν.

19 * καὶ τοῦτο ποιήσατε αὐτοῖς, καὶ ζήσον) καὶ ὐ μὴ ἀποθάνωσιν, προσπορευομένων αὐτῶν πρὸς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ εἰσπορευέσθωσαν, καὶ καταστήσουσιν αὐτοὺς ἕκας & εἰς τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ,

20 * καὶ οὐ μὴ εἰσέλθωσιν ἰδεῖν ἐξάπινα τὸ ἅγιον, καὶ ἀποθανοῦνται.

21 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων.

22 * λάβε τὴν ἀρχὴν τῶν υἱῶν γερσών, καὶ τοὺς κατοίκους πατριῶν αὐτῶν, κ δήμους αὐτῶν,

23 * ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταέτους ἐπισκέψασθε αὐτούς, πᾶς ὁ εἰσπορευόμεν & λειτουργεῖν, καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ σκηνῇ & μαρτυρίου.

24 * αὕτη ἡ λειτουργία & δήμου γερσών, λειτουργεῖν καὶ ἆραι.

25 * καὶ ἀροῦσι τὰς δέρρεις τ σκηνῆς, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ καλαπέτασμα αὐτῆς, καὶ τὸ καλαπέτασμα τὸ ὑακίνθινον τὸ ὂν ἐπ' αὐτὴν ἄνωθεν, καὶ τὸ καλαπέτασμα τ θύρας τ σκηνῆς & μαρτυρίου.

26 * καὶ τὰ ἱστία τ αὐλῆς, καὶ τὸ καλαπέτασμα τῆς θύρας τῆς αὐλῆς, ὅσα ἐπὶ τ σκηνῆς καὶ ἐπὶ & θυσιαστηρίου, καὶ τὰ περισσὰ αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ λειτουργικὰ αὐτῶν. καὶ ὅσα λειτουργήσουσιν ἐν αὐτοῖς ποιήσουσι.

27 * κ σῶμα ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἔσαι ἡ λειτουργία τῶν υἱῶν γερσὼν κ πάσας τὰς λειτουργίας αὐτῶν, καὶ κ πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ἐπισκέψῃ αὐτοὺς ἐξ ὀνομάτων, καὶ πάντα τὰ ἀρτὰ ὑπ' αὐτῶν.

28 * αὕτη ἡ λειτουργία τῶν υἱῶν γερσὼν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἡ φυλακὴ αὐτῶν ἐν χειρὶ ἰθάμαρ & υἱοῦ ἀαρὼν & ἱερέως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et consumabit Aaron & filij eius cooperire sanctuarium & omnia vasa sanctuarij quando mouenda sunt castra, & posteà ingredientur filij Caath vt portent ea, & non tangant sancta vt non moriantur. Hæc sunt onera filiorum Caath in tabernaculo fœderis,

16 Et quæ tradita sunt Eleazar filio Aaron sacerdotis, hæc sunt: Oleum ad luminaria & incensum aromatum & iuge sacrificium, & oleum vnctionis, & ad curam eius pertinet totum tabernaculum, & omnia quæ sunt in sanctuario & vasa eius.

17 Locutusque est Dominus cum Moyse & cum Aaron, dicens: 18 Nolite consumere tribum cognationum Caath de medio Leuitarum:

19 Et hoc facite eis vt viuant, & non moriantur quando accedent ad sancta sanctorum. Aaron & filij eius intrabunt, & constituent eos vnumquemque super ministerium suum & super onus suum. 20 Et non ingrediantur ad videndum quando operiuntur vasa sanctuarij, vt non moriantur. 21 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:

22 Accipe quoque summam filiorum Gerson per domos patrum suorum per cognationes suas 23 à triginta annis & suprà, vsque ad quinquaginta annos numerabis eos. Omnes qui veniunt ad ministrandum per turmas suas in ministerio tabernaculi fœderis.

24 Hoc est ministerium cognationum Gerson, vt ministrent & portent. 25 Portabuntque cortinas tabernaculi & tentorium tabernaculi fœderis, & opertorium hyacinthinum quod est super illud, & tentorium ostij tabernaculi fœderis, 26 Et cortinas atrij, & tentorium quod est in introitu ostij atrij quod est super tabernaculum & super altare per circuitum, & funiculos eorum, & omnia vasa ministerij eorum, & omnia quæ eis tradita sunt vt ministrent. 27 Iuxta verbum Aaron & filiorum eius erit omne ministerium filiorum Gerson per omnia onera sua, & per omnia ministeria sua, & constituetis super eos in custodia omnia onera eorum. 28 Hoc est ministerium cognationum filiorum Gerson in tabernaculo fœderis, quorum custodia erit in manu Ithamar filij Aaron sacerdotis.

29 * בְּנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית־אֲבֹתָם תִּפְקֹד
30 אֹתָם׃ * מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־
חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקְדֵם כָּל־הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹד אֶת־
31 עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃ * וְזֹאת מִשְׁמֶרֶת מַשָּׂאָם
לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו
32 וַעֲמוּדָיו וַאֲדָנָיו׃ * וַעֲמוּדֵי הֶחָצֵר סָבִיב וַאֲדָנֵיהֶם
וְיִתְדֹתָם וּמֵיתְרֵיהֶם לְכָל־כֵּלֵיהֶם וּלְכָל עֲבֹדָתָם
33 וּבְשֵׁמֹת תִּפְקְדוּ אֶת־כְּלֵי מִשְׁמֶרֶת מַשָּׂאָם׃ * זֹאת
עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מְרָרִי לְכָל־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל
34 מוֹעֵד בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ * וַיִּפְקֹד מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן וּנְשִׂיאֵי הָעֵדָה אֶת־בְּנֵי הַקְּהָתִי לְמִשְׁפְּחֹתָם
35 וְלְבֵית אֲבֹתָם׃ * מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד
בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל
36 מוֹעֵד׃ * וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם אַלְפַּיִם שְׁבַע
37 מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃ * אֵלֶּה פְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי
כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־
38 פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃ * וּפְקוּדֵי בְנֵי
39 גֵרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם׃ * מִבֶּן שְׁלֹשִׁים
שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא
40 לַצָּבָא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ * וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם אַלְפַּיִם וְשֵׁשׁ מֵאוֹת
41 וּשְׁלֹשִׁים׃ * אֵלֶּה פְקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל־
הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי
42 יְהוָה׃ * וּפְקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם
43 לְבֵית אֲבֹתָם׃ * מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה
וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַצָּבָא לַעֲבֹדָה
44 בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ * וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם שְׁלֹשֶׁת
45 אֲלָפִים וּמָאתָיִם׃ * אֵלֶּה פְקוּדֵי מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי
מְרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־
מֹשֶׁה׃

29 * Filios quoque Merari per familias & do-
30 mos patrum ſuorum recenſebis, * A triginta annis & ſuprà vſque ad annos quinquaginta, omnes qui ingrediuntur ad officium miniſterij ſui, & cultum fœderis teſtimonij.
31 * Hæc ſunt onera eorum: Portabunt tabulas tabernaculi & vectes eius, columnas ac
32 baſes earum: * Columnas quoque atrij per circuitum cum baſibus & paxillis & funibus ſuis. Omnia vaſa & ſupellectilem ad numerum accipient, ſicque portabunt.
33 * Hoc eſt officium familiæ Meraritarum, & miniſterium in tabernaculo fœderis, erunt que ſub manu Ithamar filij Aaron ſacerdotis.
34 * Recenſuerunt igitur Moyſes & Aaron & D principes ſynagogæ filios Caath per cogna-
35 tiones & domos patrum ſuorum, * A triginta annis & ſuprà, vſque ad annum quinquageſimum, omnes qui ingrediuntur ad mi
36 niſterium tabernaculi fœderis, * Et inuenti ſunt duo milia ſeptingenti quinquaginta.
37 * Hic eſt numerus populi Caath qui intrant tabernaculum fœderis. hos numerauit Moyſes & Aaron iuxta ſermonem Domini
38 per manum Moyſi. * Numerati ſunt & filij Gerſon per cognationes & domos patrũ
39 ſuorum, * A triginta annis & ſuprà vſque ad quinquageſimum annum, omnes qui ingrediuntur vt miniſtrent in tabernaculo fœderis,
40 * Et inuenti ſunt duo milia ſexcenti triginta.
41 * Hic eſt populus Gerſonitarum, quos numerauerunt Moyſes & Aaron iuxta verbum
42 Domini. * Numerati ſunt & filij Merari per cognationes & domos patrum ſuorum,
43 * A triginta annis & ſuprà, vſq; ad annum quinquageſimum, omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi foederis,
44 * Et inuenti ſunt tria milia ducenti.
45 * Hic eſt numerus filiorum Merari quos recenſuerunt Moyſes & Aaron, iuxta imperium Domini per manum Moyſi.

תרגום אונקלוס

29 בְּנֵי מְרָרִי לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן תְּמְנֵי יַתְהוֹן׃ 30 מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין תְּמְנִינוּן כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא
לְמִפְלַח יַת פֻּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 31 וְדָא מַטְרַת מַטּוּלְהוֹן לְכָל פֻּלְחָנְהוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא דַּפֵּי מַשְׁכְּנָא וְעַבְּרוֹהִי וְסַמְכוֹהִי׃
32 וְעַמּוּדֵי דַרְתָּא סְחוֹר סְחוֹר וְסַמְכֵיהוֹן וְאַשּׁוּיֵיהוֹן לְכָל מָנֵיהוֹן וּלְכָל פֻּלְחָנְהוֹן וּבְשְׁמָהָן תְּמְנוּן יַת מָנֵי מַטַּרַת מַטּוּלְהוֹן׃ 33 דֵּין
פֻּלְחַן זַרְעִיַּת בְּנֵי מְרָרִי לְכָל פֻּלְחָנְהוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא בִּידָא דְּאִיתָמָר בַּר אַהֲרֹן כָּהֲנָא׃ 34 וּמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרְבֵי כְנִשְׁתָּא
יַת בְּנֵי קְהָת לְזַרְעֲיָתְהוֹן וּלְבֵית אֲבָהָתְהוֹן׃ 35 מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְפֻלְחָנָא
בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 36 וַהֲווֹ מְנְיֵנֵיהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן תְּרִין אַלְפִין שְׁבַע מְאָה וְחַמְשִׁין׃ 37 אִלֵּין מְנְיֵנֵי זַרְעִית קְהָת כָּל
דְּפָלַח בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא דְּמָנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מֵימְרָא דַיְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה׃ 38 וּמְנְיֵנֵי בְנֵי גֵרְשׁוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן׃
39 מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְפֻלְחָנָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 40 וַהֲווֹ מְנְיֵנֵיהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֵית
אֲבָהָתְהוֹן תְּרִין אַלְפִין וְשִׁית מְאָה וּתְלָתִין׃ 41 אִלֵּין מְנְיֵנֵי זַרְעִית בְּנֵי גֵרְשׁוֹן כָּל דְּפָלַח בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא דְּמָנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מֵימְרָא
דַיְיָ׃ 42 וּמְנְיֵנֵי זַרְעִית בְּנֵי מְרָרִי לְזַרְעֲיָתְהוֹן וּלְבֵית אֲבָהָתְהוֹן׃ 43 מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין
כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְפֻלְחָנָא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 44 וַהֲווֹ מְנְיֵנֵיהוֹן לְזַרְעֲיָתְהוֹן תְּלָתָא אַלְפִין וּמְאָתָן׃ 45 אִלֵּין מְנְיֵנֵי זַרְעִית בְּנֵי
מְרָרִי דְּמָנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מֵימְרָא דַיְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה׃

29 *Filij Merari per populos ſuos, per domos familiarum ſuarum numerate eos, 30 *à quinque & viginti annis et ſuprà vſque ad quinquaginta annos numerate eos. Omnis ingrediens ad miniſtrandum, ad faciendum opera tabernaculi teſtimonij. 31 *Et hæ obſeruationes eorum quæ portantur ab ipſis, iuxta omnia opera eorum in tabernaculo teſtimonij, capitula tabernaculi, & vectes eius, & columnas eius et baſes eius: 32 *Et columnas atrij in circuitu, et baſes earum, et columnas cooperimenti oſtij atrij, et baſes earum, et paxillos earum, et funes earum, et omnia vaſa earum: & omnia miniſtraturia earum, ex nominibus numerate eos, et omnia vaſa cuſtodiæ eorũ quæ portantur ab illis. 33 *Hoc miniſterium populi Merari in omnibus operibus eorum in tabernaculo teſtimonij, in manu Ithamar filij Aaron ſacerdotis. 34 *Et numerauit Moyſes & Aaron & principes Iſrael filios Caath, per populos ſuos, per domos familiarum ſuarum, 35 *A quinque & viginti annis & ſuprà vſque ad quinquaginta annos, omnis ingrediẽs ad miniſtrandum & faciendum opera in tabernaculo teſtimonij. 36 *Et fuit numeratio eorum per populos eorum, duo milia ſeptingenti quinquaginta. 37 *Hæc numeratio populi Caath, omnis miniſtrans in tabernaculo teſtimonij, ſicut numerauit Moyſes & Aaron per vocem Dñi, in manu Moyſi. 38 *Et numerati ſunt filij Gerſon per populos eorum, per domos familiarũ ſuarum, 39 *à quinque & viginti annis & ſuprà vſque ad quinquaginta annos, omnis ingrediẽs ad miniſtrandũ & faciendum opera in tabernaculo teſtimonij. 40 *Et fuit numeratio eorum per populos eorum per domos familiarum ſuarum, duo milia ſexcenti triginta. 41 *Hæc numeratio populi filiorum Gerſon, omnis miniſtrans in tabernaculo teſtimonij, quos numerauit Moyſes et Aaron per vocẽ Domini in manu Moyſi. 42 *Numerati ſunt autem et populus filiorũ Merari per populos eorũ, per domos familiarũ ſuarum, 43 *à quinque et viginti annis et ſuprà vſque ad quinquaginta annos, omnis ingrediẽs ad miniſtrandum et faciẽdũ ad opera tabernaculi teſtimonij. 44 *Et fuit numeratio eorum per populos eorum, per domos familiarum ſuarum, tria milia et ducẽti. 45 *Hæc numeratio populi filiorũ Merari, quos numerauit Moyſes & Aaron propter vocem Domini in manu Moyſi.

29 *υἱοὶ μεραρὶ κ᾽ δήμους αὐτῶν κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν
30 ἐπισκέψασθε αὐτούς, *ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσι ἐτῶν καὶ ἐπάνω
ἕως πεντηκονταέτους ἐπισκέψασθε αὐτούς. πᾶς ὁ εἰσπορεύομε
31 νος λειτουργεῖν ποιεῖν τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
*Καὶ ταῦτα τὰ φυλάγματα τῶν αἱρεμμένων ὑπ᾽ αὐτῶν κ᾽
πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ ἐ μαρτυρίου, τὰς κεφα-
λίδας τ σκηνῆς, κ τοὺς μοχλοὺς αὐτ, κ τοὺς στύλους αὐτ, κ
32 τὰς βάσεις αὐτ, *κ τοὺς στύλους τ αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βά-
σεις αὐτῶν, κ τοὺς στύλους ἐ καταπετάσματος τ πύλης τ αὐ-
λῆς, κ τὰς βάσεις αὐτῶν, κ τοὺς πασσάλους αὐτῶν, κ τοὺς κά-
λους αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν, κ πάντα τὰ λειτουρ-
γήματα αὐτῶν, ἐξ ὀνομάτων ἐπισκέψασθε αὐτούς, κ πάντα
33 τὰ σκεύη τ φυλακῆς τῶν αἱρεμμένων ὑπ᾽ αὐτῶν. *αὕτη ἡ λει-
τουργία δήμου μεραρὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ
34 ἐ μαρτυρίου, ἐν χειρὶ ἰθάμαρ ἐ υἱῶ ἀαρὼν ἐ ἱερέως. *κ ἐπε-
σκέψαντο μωυσῆς κ ἀαρὼν κ ⟨ ἄρχοντες ἰσραὴλ τοὺς υἱοὺς
35 καάθ, κ᾽ δήμους αὐτῶν, καὶ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, *ἀπὸ πέν
τε κ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω ἕως πεντηκονταέτους, πᾶς ὁ εἰσπο-
ρευόμενος λειτουργεῖν κ ποιεῖν τὰ ἔργα ἐν τῇ σκηνῇ ἐ μαρ-
36 τυρίου. *κ ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κ᾽ δήμους αὐτῶν, διχί-
37 λιοι ἑπτακόσιοι πεντήκοντα. *αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δήμου καάθ,
πᾶς ὁ λειτουργῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καθὰ ἐπεσκέψα
38 το μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου, ἐν χειρὶ μωυσῆ. *κ
ἐπεσκέπησαν υἱοὶ γερσών, κ᾽ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πα-
39 τριῶν αὐτῶν, *ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσι ἐτῶν κ ἐπάνω ἕως πεν-
τηκονταέτους, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν καὶ ποιεῖν τὰ
40 ἔργα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. *καὶ ἐγένετο ἡ ἐπί-
σκεψις αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐ-
41 τῶν, διχίλιοι ἑξακόσιοι τριάκοντα. *αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δή-
μου υἱῶν γερσών, πᾶς ὁ λειτουργῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου,
οὓς ἐπεσκέψατο μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου ἐν χει-
42 ρὶ μωυσῆ. *ἐπεσκέπησαν δὲ καὶ δῆμος υἱῶν μεραρὶ κ᾽
43 δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, *ἀπὸ πέντε καὶ
εἰκοσαέτους κ ἐπάνω ἕως πεντηκονταέτους, πᾶς ὁ εἰσπορευόμε
νος λειτουργεῖν κ ποιεῖν πρὸς τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
44 τυρίου. *καὶ ἐγενήθη ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ δήμους αὐ-
τῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, τρισχίλιοι καὶ διακόσιοι.
45 *αὕτη ἡ ἐπίσκεψις δήμου υἱῶν μεραρὶ, οὓς ἐπεσκέψατο
μωυσῆς καὶ ἀαρὼν διὰ φωνῆς κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Filios Merari per familias ſuas, & per domos patrum ſuorum numerabis, 30 à triginta annis & ſuprà, vſque ad quinquaginta annos numerabis eos, omnes qui veniunt per turmas vt miniſtrent miniſterium tabernaculi fœderis. 31 Et hæc eſt cuſtodia oneris eorum iuxta omne miniſterium ſuum in tabernaculo fœderis, tabulæ tabernaculi, & vectes, & columnæ eius & baſes eius; 32 Et columnæ atrij per circuitum, & baſes earum, & paxilli, & funiculi earum, omniaque vaſa earum omnis miniſterij ſui, & per nomina conſtituetis vaſa cuſtodiæ oneris eorum.

33 Hoc eſt miniſterium cognationis filiorum Merari iuxta omne miniſterium eorum in tabernaculo fœderis per manum Ithamar filij Aaron ſacerdotis. 34 Numerauitque Moyſes & Aaron, & princeps congregationis filios Caath per familias ſuas & domos patrum ſuorum,

35 A triginta annis & ſuprà vſque ad quinquaginta annos omnes qui veniunt per turmas ad miniſtrandum in tabernaculo fœderis.

36 Fueruntque qui numerati ſunt ex eis per familias ſuas, duo milia ſeptingenti & quinque. 37 Hi ſunt qui numerati ſunt de cognatione Caath omnes qui miniſtrabant in tabernaculo fœderis, quos numerauit Moyſes & Aaron iuxta verbum Domini per manum Moyſi.

38 Numeratique ſunt filij Gerſon per cognationes ſuas, & per domos patrum ſuorum, 39 A triginta annis & ſuprà vſque ad quinquaginta annos, omnes qui veniunt per turmas ad miniſtrandum in tabernaculo fœderis. 40 Fueruntque qui numerati ſunt ex eis per familias ſuas & domos patrum ſuorum, duo milia ſexcenti & triginta. 41 Hi ſunt qui numerati ſunt de familiis filiorum Gerſon, omnes miniſtrantes in tabernaculo fœderis, quos numerauit Moyſes & Aaron iuxta verbum Domini. 42 Et qui numerati ſunt de familiis filiorum Merari per familias ſuas, & per domos patrũm ſuorum, 43 à triginta annis & ſuprà vſque ad quinquaginta annos, omnes qui veniunt per turmas ad miniſtrandum in tabernaculo fœderis. 44 Fueruntque qui numerati ſunt ex eis per familias ſuas, tria milia & ducenti. 45 Hi ſunt qui numerati ſunt de familiis filiorum Merari, quos numerauit Moyſes & Aaron iuxta verbum Domini per manum Moyſi.

46 * כָּל־הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּנְשִׂיאֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־הַלְוִיִּם לְמִשְׁפְּחֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם׃
47 * מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים
שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וַעֲבֹדַת מַשָּׂא
48 בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ * וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם שְׁמֹנַת אֲלָפִים
49 וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים׃ * עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אֹתָם
בְּיַד־מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מַשָּׂאוֹ וּפְקֻדָיו
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

ה

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
2 מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשַׁלְּחוּ מִן־
הַמַּחֲנֶה כָּל־צָרוּעַ וְכָל־זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ׃
3 * מִזָּכָר עַד־נְקֵבָה תְּשַׁלֵּחוּ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה
תְּשַׁלְּחֻם וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי
4 שֹׁכֵן בְּתוֹכָם׃ * וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְשַׁלְּחוּ
אוֹתָם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
5 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־
6 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל־חַטֹּאת
הָאָדָם לִמְעֹל מַעַל בַּיהוָה וְאָשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא׃
7 * וְהִתְוַדּוּ אֶת־חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהֵשִׁיב אֶת־
אַשְׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשִׁתּוֹ יֹסֵף עָלָיו וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשַׁם
8 לוֹ׃ * וְאִם־אֵין לָאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם
אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַיהוָה לַכֹּהֵן מִלְּבַד אֵיל
9 הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר־בּוֹ עָלָיו׃ * וְכָל־תְּרוּמָה
לְכָל־קָדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַכֹּהֵן לוֹ
10 יִהְיֶה׃ * וְאִישׁ אֶת־קָדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר־
11 יִתֵּן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

46 * Omnes qui recenſiti ſunt de Leuitis, & quos recenſeri fecit ad nomen Moyſes & Aaron & principes Iſrael per cognationes & domos patrum ſuorum.

47 * A triginta annis, & ſupra vſque ad annum quinquageſimum ingredientes ad miniſterium tabernaculi: & onera portanda.

48 * Fuerunt ſimul octo milia quingenti octoginta.

49 * Iuxta verbum Domini recenſuit eos Moyſes vnumquemque iuxta officium & onera ſua, ſicut præceperat ei Dominus.

CAP. V.

1 LOcutuſque eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens: * Præcipe filiis Iſrael, vt eiiciant de caſtris omnem leproſum, & qui ſemine fluit, pollutuſque eſt ſuper mortuo.

3 * Tam maſculum, quàm fœminam eiicite de caſtris: ne contaminent ea cùm habitauerint vobiſcum.

4 * Feceruntque ita filij Iſrael, & eiecerunt eos extra caſtra, ſicut locutus erat Dominus Moyſi.

5 * Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

6 * Loquere ad filios Iſrael. Vir ſiue mulier, cùm fecerint ex omnibus peccatis, quæ ſolent hominibus accidere: & per negligentiam tranſgreſſi fuerint mandatum Domini: atque deliquerint.

7 * Confitebuntur peccatum ſuum, & reddent ipſum caput, quintamque partem deſuper ei in quem peccauerint.

8 * Sin autem non fuerit qui recipiat, dabunt Domino, & erit ſacerdotis: excepto ariete qui offertur pro expiatione, vt ſit placabilis hoſtia.

9 * Omnes quoque primitiæ quas offerunt filij Iſrael ad ſacerdotem pertinent.

10 * Et quicquid in ſanctuarium offertur à ſingulis, & traditur manibus ſacerdotis: ipſius erit.

11 * Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens.

תרגום אונקלוס

46 כָּל מְנָיְנַיָּא דְמָנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל יַת לֵיוָאֵי לְזַרְעִיָּתְהוֹן וּלְבֵית אֲבָהָתְהוֹן׃ 47 מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָּא וְעַד בַּר חֲמִשִּׁין
שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְמִפְלַח פֻּלְחַן פֻּלְחָנָא וּפֻלְחַן מָטוּל בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 48 וַהֲווֹ מְנָיְנֵיהוֹן תְּמַנְיָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וּשְׁמָנֵן׃ 49 עַל מֵימְרָא
דַיְיָ מְנָא יַתְהוֹן בִּידָא דְמֹשֶׁה גְּבַר גְּבַר עַל פֻּלְחָנֵיהּ וְעַל מָטוּלֵיהּ וּמְנָנְוּהִי דְפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃

ה

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 פַּקֵּיד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשַׁלְּחוּן מִן מַשְׁרְיָתָא כָּל דְּסָגִיר וְכָל דְּדָאִיב וְכָל
דְּמָסָאַב לְמֵתָא נַפְשָׁא׃ 3 מִדְּכַר עַד נְקֵבָה תְּשַׁלְּחוּן לְמִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא תְּשַׁלְּחוּנוּן וְלָא יְסָאֲבוּן יַת מַשְׁרְיָתְהוֹן דִּשְׁכִנְתִּי שַׁרְיָא בֵּינֵיהוֹן׃
4 וְעָבְדוּ כֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשַׁלְּחוּ יַתְהוֹן לְמִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה כֵּן עַבְדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 5 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
6 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אוֹ אִתְּתָא אֲרֵי יַעְבְּדוּן מִכָּל חוֹבֵי אֱנָשָׁא לְשַׁקָּרָא שְׁקַר קֳדָם יְיָ וְיֵחוֹב אֱנָשָׁא הַהוּא׃ 7 וְיוֹדוּן יַת
חוֹבֵיהוֹן דַּעֲבָדוּ וְיָהִיב יַת חוֹבְתֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וְחָמְשֵׁיהּ יוֹסֵף עֲלוֹהִי וְיִתֵּן לְדַחֲבֵיהּ׃ 8 וְאִם לֵית לְגַבְרָא פָּרִיק לַאֲתָבָא
חוֹבְתָא לֵיהּ חוֹבְתָא דְמְהִיב קֳדָם יְיָ לְכָהֲנָא בַּר מִדְכַּר כִּפּוּרַיָּא דְיִכַּפַּר בֵּיהּ עֲלוֹהִי׃ 9 וְכָל אַפְרְשׁוּתָא לְכָל קָדְשַׁיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
דְיִקְרְבוּן לְכַהֲנָא דִּילֵיהּ יְהֵי׃ 10 וּגְבַר יַת מַעְשַׂר קָדְשׁוֹהִי דִּילֵיהּ יְהוֹן גְּבַר דְּיִתֵּן לְכַהֲנָא דִּילֵיהּ יְהֵי׃
11 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃

* *Omnes numerati, quos numerauit Moyſes & Aaron, & principes Iſrael Leuitas, per populos eorum, per domos familiarum ſuarum,* 46

* *A quinque & viginti annis & ſuprà vſque ad quinquaginta annos, omnis ingrediens ad opera operum, et opera quæ portantur in tabernaculo teſtimonij.* 47

* *Et fuerunt qui numerati ſunt, octo milia quingenti octoginta. per vocem Domini* 48

* *Numerauit Moyſes eos virum per virum, in operibus eorum, & in quibus portabunt ipſi. et numerati ſunt, quemadmodum præcepit Dominus Moyſi.* 49

CAP. V.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 1

* *Præcipe filiis Iſrael, & eijciant ex caſtris omnem leproſum, & omnem ſeminifluum, & omnem immundum ſuper anima,* 2

* *A maſculo vſque ad fœminam, mittite extra caſtra, & non polluent caſtra ſua, in quibus ego conuerſor in ipſis.* 3

* *Et fecerunt ſic filij Iſrael. & miſerunt eos extra caſtra, ſicut locutus eſt Dominus Moyſi, ita fecerunt filij Iſrael.* 4

* *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:* 5

* *Loquere filiis Iſrael, dicens: Vir aut mulier, quicunque fecerit de omnibus peccatis humanis, & contemnens contempſerit, & deliquerit anima illa,* 6

* *Confitebitur peccatum quod fecit, & reddet delictum. principale, & quintam partem eius addet ſuper illud, & reddet cui deliquit eidem.* 7

* *Si verò non fuerit homini appropinquans, ita vt reddat illi delictum, delictum redditum Domino, ſacerdoti erit, præter arietem propitiationis, per quem placabit pro eo in ipſo.* 8

* *Et omnes primitiæ iuxta omnia ſanctificata in filiis Iſrael,* 9

* *Quæcunque obtulerint Domino, ſacerdoti ipſi erunt, & vniuſcuiuſque ſanctificata ipſius erunt. & vir, qui dederit ſacerdoti, ipſi erit.* 10

* *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:* 11

46 * πάντες ⑭ ἐπεσκεμμένοι, οὓς ἐπέςκεψατο μωυσῆς, καὶ ἀαρὼν, καὶ ⑭ ἄρχοντες ἰσραὴλ σὺν λευίτας, κατ᾽ δήμους αὐ-
47 τῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, * ἀπὸ πέντε καὶ εἰκοςαέτους καὶ ἐπ᾽ δύω ἕως πεντηκονταέτους, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος τοῦ ποιῆσαι τὰ ἔργα τῶν ἔργων, καὶ τὰ ἔργα τὰ αἰσθήματα ἐν τῇ ςκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
48 * καὶ ἐγένηθησαν ⑭ ἐπισκεφθέντες ὀκτακισχίλιοι πεν-
49 τακόσιοι ὀγδοήκοντα. διὰ φωνῆς κυρίου * ἐπέςκεψατο μωυσῆς αὐτοὺς δύο δύο καὶ δύο δύο, ἐπὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, καὶ ἐπὶ ὧν αἰσθήσιν αὐτοί. καὶ ἐπέςκηψαν ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.

ε΄.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 * πρόσταξον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐξαποστειλάτωσαν ἐκ τῆς παρεμβολῆς πᾶν λεπρόν, καὶ πᾶν γονορρυῆ, καὶ πᾶν
3 τὰ ἀκάθαρτον ἐπὶ ψυχῇ, * ἀπὸ ἄρςενικοῦ ἕως θηλυκοῦ, ἐξαποστείλατε ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ οὐ μιανοῦσι τὰς παρεμβολὰς αὐτῶν, ἐν οἷς ἐγὼ κατοικῶ ἐν αὐτοῖς.
4 * καὶ ἐποίησαν οὕτως ⑭ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτοὺς ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καθὰ ἐλάλησε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν ⑭ υἱοὶ ἰσραήλ.
5 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
6 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ἀνὴρ ἢ γυνὴ, ὅσις ἂν ποιήσῃ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ παρειδὼν παρίδῃ, καὶ πλημμελήσῃ ἡ ψυχὴ ἐκείνη,
7 * ἐξαγορεύσῃ τὴν ἁμαρτίαν, ἣν ἐποίησεν, καὶ ἀποδώσει τὴν πλημμελείαν. τὸ κεφάλαιον, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ προσθήσει ἐπ᾽ αὐτὸ, καὶ ἀποδώσει τινὶ ἐπλημμέλησεν αὐτῷ.
8 * ἐὰν δὲ μὴ ᾖ τῷ ἀνθρώπῳ ὁ ἀγχιστεύων, ὥστε ἀποδοῦναι αὐτῷ τὸ πλημμέλημα, τὸ πλημμέλημα τὸ ἀποδιδόμενον τῷ κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ ἔσται, πλὴν τοῦ κριοῦ τοῦ ἱλασμοῦ, δι᾽ οὗ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ.
9 * καὶ πᾶσα ἀπαρχὴ ⑭ πᾶν τὰ ἁγιαζόμενα ἐν υἱοῖς ἰσραήλ·
10 * ὅσα ἂν προσφέρωσι τῷ κυρίῳ, τῷ ἱερεῖ αὐτῷ ἔσται, καὶ ἑκάστου τὰ ἡγιασμένα αὐτοῦ ἔσται. καὶ ἀνὴρ, ὃς ἂν δῶ τῷ ἱερεῖ, αὐτῷ ἔσται.
11 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

46 Omnes Leuitæ numerati ſunt quos numerauit Moyſes & Aaron, & principes Iſrael per familias & per domos patrum ſuorum,
47 A triginta annis & ſuprà vſque ad quinquaginta annos, omnes qui ingrediuntur ad miniſtrandum miniſterium cultus & miniſterium oneris in tabernaculo fœderis, 48 Fuerunt qui numerati ſunt ex eis octo milia & quingenti & octoginta iuxta verbum Domini.
49 Conſtituitque eos per manum Moyſi vnumquemque ſuper miniſterium ſuum & ſuper onus ſuum, & numerati ſunt ſicut præceperat Dominus Moyſi.

CAP. V.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 2 Præcipe filiis Iſrael vt eiiciant de caſtris omnem leproſum, & omnem qui patitur fluxum ſeminis, & omnem qui pollutus eſt pollutione animæ: 3 A maſculo vſque ad fœminam eiicietis, extra caſtra eiicietis eos, vt non contaminent caſtra eorum, quia maieſtas mea habitat inter eos. 4 Feceruntque ita filij Iſrael, & eiecerunt eos extra caſtra, ſicut locutus fuerat Dominus cum Moyſe, ita fecerunt filij Iſrael. 5 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 6 Loquere cum filiis Iſrael: Vir aut mulier cùm fecerint ex omnibus peccatis hominis vt præuaricentur præuaricationem coram Domino, & deliquerit homo ille: 7 Confitebuntur peccata ſua quæ fecerunt, & reddent ipſum caput quo peccauerunt, & quintam partem addent ſuper illud, & dabitur ei cui peccauerunt. 8 Et ſi non vixerit homo ille, neque habuerit propinquum cui reddatur illud in quo peccauerunt: illud quod redditur pro peccato coram Domino, ad ſacerdotem pertinet, excepto ariete expiationum qui offertur vt expiet ſuper eum.
9 Et omnes primitiæ omnium ſanctificatorum filiorum Iſrael quæ offerunt ſacerdoti, ipſius erunt. 10 Et decimæ ſanctificatæ vniuſcuiuſque, ipſius erunt: & vir qui dederit ſacerdoti, ipſius erit. 11 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens:

1 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ
כִּי־תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ וּמָעֲלָה־בּוֹ מָעַל :
13 * וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת־זֶרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ
וְנִסְתָּרָה וְהִיא נִטְמָאָה־וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא
14 נִתְפָּשָׂה : * וְעָבַר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה־וְקִנֵּא אֶת־
אִשְׁתּוֹ וְהִוא נִטְמָאָה־אוֹ־עָבַר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה־
וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה :
15 * וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־הַכֹּהֵן וְהֵבִיא
אֶת־קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירִת הָאֵפָה קֶמַח שְׂעֹרִים
לֹא־יִצֹק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן עָלָיו לְבֹנָה כִּי־מִנְחַת
קְנָאֹת הִוא מִנְחַת־זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן :
16 * וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהֶעֱמָדָהּ לִפְנֵי יְהוָה :
17 * וְלָקַח הַכֹּהֵן מַיִם קְדֹשִׁים בִּכְלִי־חֶרֶשׂ וּמִן־הֶעָפָר
אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמָּיִם:
18 * וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע
אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת
הַזִּכָּרוֹן מִנְחַת קְנָאֹת הִוא וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ מֵי
19 הַמָּרִים הַמְאָרְרִים : * וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ
הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ אֹתָךְ
וְאִם־לֹא שָׂטִית טֻמְאָה תַּחַת אִישֵׁךְ הִנָּקִי מִמֵּי
20 הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה : * וְאַתְּ כִּי
שָׂטִית תַּחַת אִישֵׁךְ וְכִי נִטְמֵאת וַיִּתֵּן אִישׁ בָּךְ
21 אֶת־שְׁכָבְתּוֹ מִבַּלְעֲדֵי אִישֵׁךְ : * וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן
אֶת־הָאִשָּׁה בִּשְׁבֻעַת הָאָלָה וְאָמַר הַכֹּהֵן
לָאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה בְּתוֹךְ
עַמֵּךְ בְּתֵת יְהוָה אֶת־יְרֵכֵךְ נֹפֶלֶת וְאֶת־בִּטְנֵךְ
22 צָבֶה : * וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ
לַצְבוֹת בֶּטֶן וְלַנְפֵּל יָרֵךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן :
23 * וְכָתַב אֶת־הָאָלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר וּמָחָה אֶל־מֵי
הַמָּרִים :

12 * Loquere ad filios Iſrael, & dices ad eos: Vir cuius vxor errauerit, maritumque contemnens dormierit cum altero viro,
13 * Et hoc maritus deprehendere non quiuerit, ſed latet adulterium, & teſtibus argui non poteſt, quia non eſt inuenta in ſtupro:
14 * Si ſpiritus zelotypiæ concitauerit virum contra vxorem ſuam quæ polluta eſt, vel falſa ſuſpitione appetitur,
15 * Adducet eam ad ſacerdotem, & offeret oblationem pro illa decimam partem ſati farinæ ordeaceæ. Non fundet ſuper eam oleum, nec imponet thus, quia ſacrificium zelotypiæ eſt, & oblatio inueſtigans adulterium.
16 * Offeret igitur eam ſacerdos, & ſtatuet coram Domino,
17 * Aſſumetque aquam ſanctam in vaſe fictili, & pauxillum terræ de pauimento tabernaculi mittet in eam.
18 * Cumque ſteterit mulier in conſpectu Domini, diſcooperiet caput eius, & ponet ſuper manus illius ſacrificium recordationis & oblationem zelotypiæ. Ipſe autem tenebit aquas amariſſimas,
19 * In quibus cum execratione maledicta congeſit, adiurabitque eam & dicet: Si non dormiuit vir alienus tecum, & ſi non polluta es deſerto mariti toro, non te nocebunt aquæ iſtæ amariſſimæ, in quas maledicta congeſti.
20 * Sin autem declinaſti à viro tuo, atq; polluta es, & concubuiſti cum altero,
21 * His maledictionibus ſubiacebis: Det te Dominus in maledictionem exemplumque cunctorum in populo ſuo. putreſcere faciat femur tuum, & tumens vterus tuus dirumpatur.
22 * Ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, & vtero tumeſcente putreſcat femur. Et reſpondebit mulier: Amen, amen.
23 * Scribetque ſacerdos in libello iſta maledicta, & delebit ea aquis amariſſimis, in quas maledicta congeſſit.

תרגום אונקלוס

12 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר גְּבַר אֲרֵי תִסְטֵי אִתְּתֵיהּ וְתִשְׁקַר בֵּיהּ שִׁקַּר :
13 וְיִשְׁכּוֹב גְּבַר יָתָהּ שׁוֹכְבַת זַרְעָא וְיֶהֱא מְכַסָּא
מֵעֵינֵי בַּעְלָהּ וּמְטַמְּרָא וְהִיא מְסָאֲבָא וְסָהִיד לֵית בָּהּ וְהִיא לָא אִיתְאַחֲדַת :
14 וְיֶעְבַּר עֲלוֹהִי רוּחַ קִנְאָה וְיִקְנֵי יָת אִתְּתֵיהּ וְהִיא לָא מְסָאֲבָא אוֹ
עָבַר עֲלוֹהִי רוּחַ קִנְאָה וְקַנֵּי יָת אִתְּתֵיהּ וְהִיא לָא מְסָאֲבָא :
15 וְיֵיתֵי גַבְרָא יָת אִתְּתֵיהּ לְוָת כָּהֲנָא וְיֵיתֵי יָת קָרְבְּנָהּ עֲלָהּ חַד מִן עַשְׂרָא
בְּתְלָת סְאִין קֶמַח שַׂעֲרִין לָא יְרִיק עֲלוֹהִי מִשְׁחָא וְלָא יִתֵּן עֲלוֹהִי לְבוּנְתָא אֲרֵי מִנְחַת קְנָאתָא הוּא מִנְחַת דְּכָרְנָא מַדְכֶּרֶת חוֹבִין :
16 וִיקָרֵיב יָתָהּ כָּהֲנָא וְיִקְמִנָּהּ קֳדָם יְיָ :
17 וְיִסַּב כָּהֲנָא מֵי כִיּוֹר בְּמָאן דְּחַסָּף וּמִן עַפְרָא דִּיהֵי בְּיסוֹדֵי מַשְׁכְּנָא יִסַּב כָּהֲנָא וְיִתֵּן
לְמַיָּא :
18 וְיִקֵּים כָּהֲנָא יָת אִתְּתָא קֳדָם יְיָ וִיפָרַע יָת רֵישָׁא דְאִתְּתָא וְיִתֵּן עַל יְדָהָא יָת מִנְחַת דְּכָרְנָא מִנְחַת קְנָאתָא הִוא
וּבִידָא דְכָהֲנָא יְהוֹן מַיָּא מְרִירָיָא מְלַטְטַיָּא :
19 וְיֵימֵי יָתָהּ כָּהֲנָא וְיֵימַר לְאִתְּתָא אִם לָא שְׁכִיב גְּבַר יָתִיךְ וְאִם לָא
סְטִית לְאִסְתָּאֲבָא בַּר מִבַּעְלִיךְ הֲוֵי זַכְּאָה מִמַּיָּא מְרִירַיָּא מְלַטְטַיָּא הָאִלֵּין :
20 וְאַתְּ אֲרֵי סְטִית בַּר מִבַּעְלִיךְ וַאֲרֵי
21 אִסְתָּאֲבְתְּ וְיהַב גְּבַר בֵּיךְ יָת שְׁכוּבְתֵּיהּ בַּר מִבַּעְלִיךְ :
יְהַן יְיָ יָתִיךְ לְלוֹט וּלְמוֹמֵי בְּגוֹ עַמִּיךְ בְּרִיתֵן יְיָ יָת יַרְכִּיךְ מַסְיָא וְיָת מְעַיִּיכִי נְפִיחִין :
22 וְיֵעֲלוֹן מַיָּא מְלַטְטַיָּא
23 דָּאִלֵּין בְּמְעַיִּיכִי לְאַפָּחָא מְעִין וּלְאַמְסָאָה יַרְךְ וְתֵימַר אִתְּתָא אָמֵן אָמֵן :
וְיִמְחוֹק לְמַיָּא מְרִירַיָּא :

* Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos: Viri vi- 12
ri ſi tranſgreſſa fuerit vxor eius, & contempſerit
eum contemnens, * Et dormierit quis cum ea 13
coitu ſeminis, & latuerit ab oculis viri ſui, et cela-
uerit, ipſa autem fuerit polluta, & teſtis non fuerit
contra eam, & ipſa non fuerit comprehenſa,
* Et ſuperuenerit ei ſpiritus zelotypiæ, & zela- 14
uerit vxorem ſuam, ipſa autem polluta eſt, vel ve-
nerit ſuper eum ſpiritus zelotypiæ, & zelauit vxo-
rem ſuam, ipſa verò non fuerit polluta:
* Et ducet homo vxorem ſuam ad ſacerdotem, 15
& offeret donum pro ea, decimam partem œphi fa-
rinam ordeaceam: non effundet ſuper eam oleum,
neque imponet ſuper eam thus. eſt enim zelotypiæ
ſacrificium memorationis, commemorans peccatum.
* Et adducet eam ſacerdos, & ſtatuet eam co- 16
ram Domino: * Et ſumet ſacerdos aquam pu- 17
ram viuentem in vaſe fictili, & de terra exiſtente
ſuper pauimento tabernaculi teſtimonij: & acci-
piens ſacerdos immittet in aquam:
* Et ſtatuet ſacerdos mulierem coram Domino, 18
& diſcooperiet caput mulieris, et dabit ſuper ma-
nus eius ſacrificium memorationis, ſacrificium ze-
lotypiæ: in autem manu ſacerdotis erit aqua repre-
henſionis execrata hæc.
* Et adiurabit eam ſacerdos, & dicet mulieri, 19
Si non dormiuerit aliquis tecum, ſi non tranſgreſſa
es vt polluereris ſub viro tuo, innocens eſto ab a-
qua redargutionis execrata hac.
* Si verò tu tranſgreſſa es maritata exiſtens, aut 20
pollutaes, & dedit quis concubitum ſuum in te,
præter virum tuum,
* Et adiurabit ſacerdos mulierem in iuramen- 21
tis execrationis huius. & dicet ſacerdos mulieri:
Det Dominus te in execratione & in iuramento in
medio populi tui, cùm dederit Dominus fe-
mur tuum decidens, & vterum tuum dirup-
tum:
* Et introibit aqua execrata hæc in vterum 22
tuum vt dirumpat ventrem, & decidat femur
tuum. et dicet mulier, Fiat, fiat.
* Et ſcribet ſacerdos execrationes has in li- 23
bro: & delebit in aqua redargutionis exe-
crata.

12 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ἀνδρὸς
ἀνδρὸς ἐὰν παραβῇ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ παρίδῃ αὐτὸν ὑπερι-
13 δοῦσα. * καὶ κοιμηθῇ ἀνὴρ μετ' αὐτῆς κοίτην σπέρματος,
καὶ λάθῃ ἐξ ὀφθαλμῶν ἀνδρὸς αὐτῆς, καὶ κρύψῃ, αὐτὴ
δὲ ἦ μεμιασμένη, καὶ μάρτυς μὴ ἦ κατ' αὐτῆς, καὶ αὐτὴ μὴ ἦ
14 συνειλημμένη, * καὶ ἐπέλθῃ αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως, καὶ
ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, αὐτὴ δὲ μεμίανται, ἢ ἐπέλθῃ
ἐπ' αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως, καὶ ἐζήλωσε τὴν γυναῖκα αὐ-
15 τοῦ, αὐτὴ δὲ μὴ ἦ μεμιασμένη, * καὶ ἄξει ὁ ἄνθρωπος
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ πρὸς τὸν ἱερέα, καὶ προσοίσει τὸ δῶρον πε-
ρὶ αὐτῆς, τὸ δέκατον τοῦ οἴφι ἄλευρον κρίθινον, οὐκ ἐπιχεεῖ
ἐπ' αὐτῷ ἔλαιον, οὐδ' ἐπιθήσει ἐπ' αὐτὸ λίβανον. ἔστι γὰρ ζηλω
τυπίας θυσία μνημοσύνου, ἀναμιμνήσκουσα ἁμαρτίαν.
16 * καὶ προσάξει αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, καὶ στήσει αὐτὴν ἔναντι κυ-
ρίου.
17 * καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ὕδωρ καθαρὸν ζῶν ἐν ἀγγείῳ ὀστρακί-
νῳ, καὶ τῆς γῆς τῆς οὔσης ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς σκηνῆς τοῦ μαρ-
τυρίου, καὶ λαβὼν ὁ ἱερεὺς ἐμβαλεῖ εἰς τὸ ὕδωρ.
18 * καὶ στήσει ὁ ἱερεὺς τὴν γυναῖκα ἔναντι κυρίου, καὶ ἀπο-
καλύψει τὴν κεφαλὴν τῆς γυναικὸς, καὶ δώσει ἐπὶ τὰς
χεῖρας αὐτῆς τὴν θυσίαν τοῦ μνημοσύνου, τὴν θυσίαν τῆς ζη-
λωτυπίας, ἐν δὲ τῇ χειρὶ τοῦ ἱερέως ἔσται τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ
τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦτο.
19 * καὶ ὁρκιεῖ αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἐρεῖ τῇ γυναικὶ, εἰ μὴ κε-
κοίμηταί τις μετὰ σοῦ, εἰ μὴ παρέβης μιανθῆναι ὑπὸ τὸν
ἄνδρα σου, ἀθῴα ἴσθι ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ
ἐπικαταρωμένου τούτου.
20 * εἰ δὲ σὺ παρέβης ὑπανδρος οὖσα ἢ μεμίανσαι, καὶ
ἔδωκέ τις τὴν κοίτην αὐτοῦ ἐν σοὶ, πλὴν τοῦ ἀνδρός σου,
21 * καὶ ὁρκιεῖ ὁ ἱερεὺς τὴν γυναῖκα ἐν τοῖς ὅρκοις τῆς ἀρᾶς
ταύτης. καὶ ἐρεῖ ὁ ἱερεὺς τῇ γυναικὶ, δώη κύριός σε ἐν ἀρᾷ καὶ
ἐν ὅρκῳ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου, ἐν τῷ δοῦναι κύριον τὸν μηρόν
σου διαπεπτωκότα καὶ τὴν κοιλίαν σου πεπισμένην.
22 * καὶ εἰσελεύσεται τὸ ὕδωρ τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦτο εἰς
τὴν κοιλίαν σου πεῖσαι γαστέρα, καὶ διαπεσεῖν μηρόν σου. καὶ
ἐρεῖ ἡ γυνὴ, γένοιτο γένοιτο.
23 * καὶ γράψει ὁ ἱερεὺς τὰς ἀρὰς ταύτας εἰς βι-
βλίον, καὶ ἐξαλείψει εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικατα-
ρωμένου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Loquere cum filiis Iſrael, & dices ad eos: Vir cuius vxor errauerit, & præuaricata fuerit in eum præuaricationem:
13 Et concubuerit vir cum ea coitu ſeminis, & occultum atque abſconditum fuerit ab oculis viri ſui, & ipſa eſt contaminata, & nullus teſtis eſt contra eam, neque ipſa eſt deprehenſa. 14 Aut ſpiritus zelotypiæ tranſierit ſuper eum, & zelauerit vxorem ſuam, & ipſa polluta fuerit. vel ſpiritus zelotypiæ tranſierit ſuper eum & zelauerit vxorem ſuam, & ipſa non fuerit contaminata: 15 Adducet vir vxorem ſuam ad ſacerdotem, & adducet cum ea oblationem ſuam decimam partem trium ſatorum farinæ ordeaceæ: non effundet ſuper eam oleum, nec ponet ſuper eam thus, quia munus zelotypiæ eſt, munus recordationis commemorans peccata. 16 Offeretque eam ſacerdos, & ſtatuet eam coram Domino. 17 Et tollet ſacerdos aquas lutêris in vaſe fictili, & de puluere qui eſt in fundamento tabernaculi tollet ſacerdos, & mittet eum in aquas. 18 Et ſtatuet ſacerdos mulierem coram Domino, & diſcooperiet caput mulieris, & ponet in manibus eius munus recordationis, munus zelotypiæ eſt. & in manu ſacerdotis erunt aquæ amaræ maledictæ.
19 Adiurabitque eam ſacerdos, & dicet mulieri: Si non concubuit vir tecum, & ſi non declinaſti vt contaminata eſſes, excepto viro tuo, eris innoxia ab aquis iſtis amariſſimis maledictis.
20 Et ſi tu declinaſti à viro tuo & polluta es, & concubuit vir tecum, excepto viro tuo:
21 Adiurabitque ſacerdos mulierem iuramento maledictionis, & dicet ſacerdos mulieri: Dabit te Dominus in maledictionem & iuramentum in medio populi tui, cùm dederit Dominus femur tuum putridum & viſcera tua tumentia.
22 Ingredienturque aquæ iſtæ maledictæ in vtero tuo, & tumere facient viſcera & computreſcere femur. & dicet mulier, Amen, amen.
23 Scribetque ſacerdos maledictiones has in libello, & delebit eas in aquis amariſſimis.

24 * וְהִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים
25 וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים : * וְלָקַח הַכֹּהֵן
מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקְּנָאֹת וְהֵנִיף אֶת־הַמִּנְחָה
26 לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל־הַמִּזְבֵּחַ : * וְקָמַץ הַכֹּהֵן
מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֲזְכָּרָתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְאַחַר
27 יַשְׁקֶה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמָּיִם : * וְהִשְׁקָהּ אֶת־
הַמַּיִם וְהָיְתָה אִם־נִטְמְאָה וַתִּמְעֹל מַעַל בְּאִישָׁהּ
וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים וְצָבְתָה בִטְנָהּ
וְנָפְלָה יְרֵכָהּ וְהָיְתָה הָאִשָּׁה לְאָלָה בְּקֶרֶב עַמָּהּ :
28 * וְאִם־לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהֹרָה הִוא וְנִקְּתָה
29 וְנִזְרְעָה זָרַע : * זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאֹת אֲשֶׁר תִּשְׂטֶה
30 אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה : * אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֹר
עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהֶעֱמִיד אֶת־
הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֵת כָּל־הַתּוֹרָה
31 הַזֹּאת : * וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן וְהָאִשָּׁה הַהִוא תִּשָּׂא
אֶת־עֲוֹנָהּ :

ו

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
2 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה
3 כִּי יַפְלִא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַיהוָה : * מִיַּיִן וְשֵׁכָר
יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל־מִשְׁרַת
עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וַעֲנָבִים לַחִים וִיבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל :
4 * כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים
5 וְעַד־זָג לֹא יֹאכֵל : * כָּל־יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא־
יַעֲבֹר עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יַזִּיר
6 לַיהוָה קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ : * כָּל־יְמֵי
7 הַזִּירוֹ לַיהוָה עַל־נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא : * לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ
לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ לֹא־יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר
אֱלֹהָיו עַל־רֹאשׁוֹ :

NVMERI. Translat.B.Hieronymi. *Ceremoniæ.*

24 * Et dabit ei bibere. Quas cùm exhauserit,
25 * Tollet sacerdos de manu eius sacrificium D zelotypiæ, & eleuabit illud coram Domino, imponetque illud super altare.
26 * Ita duntaxat vt prius pugillum sacrificij tollat de eo quod offertur, & incendat super altare. & sic potum det mulieri aquas amarissimas.
27 * Quas cùm biberit si polluta est, & contempto viro adulterij rea est, pertransibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre cõ putrescet femur: eritque mulier in maledictionem & in exemplum omni populo.
28 * Quod si polluta non fuerit, erit innoxia, & faciet liberos.
29 * Ista est lex zelotypiæ: Si declinauerit mulier à viro suo, & si polluta fuerit,
30 * Marituſque zelotypiæ spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu Domini:
31 * Et fecerit ei sacerdos iuxta omnia quæ scripta sunt: maritus absque culpa erit, & illa recipiet iniquitatem suam.

CAP. VI.

1 LOcutusq; est Dominus ad Moysen, dicens:
2 * Loquere ad filios Israel, & dices ad eos: A Vir siue mulier cùm fecerint votum vt sanctificentur, & se voluerit Domino consecrare,
3 * A vino & omne quod inebriare potest, abstinebunt. Acetum ex vino & ex qualibet alia potione, & quicquid de vua exprimitur, non bibent. vuas recentes siccasque non co-
4 medent * Cunctis diebus quibus ex voto Dño consecrantur. quicquid ex vinea esse potest, ab vua passa vsq; ad acinũ, non comedet.
5 * Omni tempore separationis suæ nouacula non transibit per caput eius vsque ad completum diem quo Domino consecratur. Sanctus erit crescente cæsarie capitis eius.
6 * Omni tempore consecrationis suæ super mortuum non ingredietur.
7 * Nec super patris quidem & matris, & fratris sororisque funere contaminabitur, quia consecratio Dei sui super caput eius est.

תרגום אונקלוס

24 וְיַשְׁקֵי יָת אִתְּתָא יָת מַיָּא מְרִירָיָא מְלַטְּטָיָא וְיֵעֲלוּן בָּהּ מַיָּא מְלַטְּטָיָא לְלָוֵט : 25 וְיִסַּב כָּהֲנָא מִידָּא דְאִתְּתָא יָת מִנְחַת קְנָאָתָא וִירִים
יָת מִנְחָתָא קֳדָם יְיָ וְיִקָּרֵב יָתָהּ לְמַדְבְּחָא : 26 וְיִקְמוֹץ כָּהֲנָא מִן מִנְחָתָא יָת אַדְכָּרְתָּהּ וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא וּבָתַר כֵּן יַשְׁקֵי יָת אִתְּתָא יָת מַיָּא :
27 וְיַשְׁקֵינַהּ יָת מַיָּא וִיהֵי אִם אִסְתָּאֲבַת וְשַׁקְרַת שִׁקְרָא בְּבַעְלָהּ וְיֵעֲלוּן בָּהּ מַיָּא מְלַטְּטָיָא לְלָוֵט וְיִפְחוֹן מְעָהָא וְתִתְמְסֵי יַרְכָּהּ וּתְהֵי אִתְּתָא לְלָוֵט בְּגוֹ
עַמָּהּ : 28 וְאִם לָא אִסְתָּאֲבַת אִתְּתָא וְדַכְיָא הִיא וְתִתְעֲדֵי עִדּוּי : 29 דָּא אוֹרַיְתָא דְּקִנְאָתָא דְּתִסְטֵי אִתְּתָא בַּר מִבַּעְלָהּ
וְתִסְתָּאַב : 30 אוֹ גְּבַר דְּיֶעְבַּר עֲלוֹהִי רוּחַ קְנָאָה וְיִקְנֵי יָת אִיתְּתֵיהּ וְיָקֵים יָת אִיתְּתָא קֳדָם יְיָ וְיַעְבֵּד לָהּ כָּהֲנָא יָת כָּל אוֹרַיְתָא הָדָא :
31 וְיִהֵא זַכָּא גַּבְרָא מֵחוֹבִין וְאִתְּתָא הַהִיא תְּקַבֵּל יָת חוֹבָהּ :

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר :
2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר אוֹ אִתְּתָא אֲרֵי יַפְרִישׁ לְמִידַּר נִדַּר נְזִירָא לְמִיזַר קֳדָם יְיָ :
3 מֵחֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק יַיִן חַל דַּחֲמַר חֲדַת וְחַל דַּחֲמַר עַתִּיק לָא יִשְׁתֵּי וְכֹל מַשְׁקְיָן דְּעִנְּבִין לָא יִשְׁתֵּי וְעִנְּבִין רְטִיבִין וְיַבִּישִׁין לָא יֵכוֹל :
4 כֹּל יוֹמֵי נִזְרֵיהּ מִכֹּל דְּיִתְעֲבַד מִגַּפְנָא דַחֲמְרָא מִפְּרָזְגִין וְעַד עִיצּוּרִין לָא יֵכוֹל :
5 כָּל יוֹמֵי נִדְרָ נִזְרֵיהּ מַסְפַּר לָא יֶעְבַּר עַל רֵישֵׁיהּ עַד מִשְׁלַם יוֹמַיָּא דַּיַנְזֵר קֳדָם יְיָ קַדִּישׁ יְהֵי יַרְבֵּי פֻּרְעָן
שְׂעַר רֵישֵׁיהּ :
6 כָּל יוֹמִין דְּיַנְזֵר קֳדָם יְיָ עַל נַפְשָׁא דְמֵיתָא לָא יֵיעוֹל :
7 לַאֲבוּהִי וּלְאִמֵּיהּ לַאֲחוּהִי וּלְאַחָתֵיהּ לָא
יְסָתָאֵב לְהוֹן בְּמוֹתְהוֹן אֲרֵי כְּלִילָא דֱאֱלָהֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ :

* Et potabit mulierem aqua redargutionis maledictæ. & introibit in eam aqua redargutionis maledictæ. 24
* Et accipiet sacerdos de manu mulieris sacrificium zelotypiæ, & imponet sacrificium coram Domino, & offeret illud super altare. 25
* Et apprehendet sacerdos de sacrificio recordationem eius, & offeret illam super altare: & post hæc potabit mulierem aqua. 26
* Et erit si fuerit polluta, & latuerit virum suum, & introibit in eam aqua redargutionis execrata, & rumpet vterum, & decidet femur eius. & erit mulier in execrationem in populo suo. 27
* Si verò non fuerit polluta mulier, & munda fuerit, & innocens erit, & seminabit semen. 28
* Hæc lex zelotypiæ, quam si transierit mulier maritata existens, & polluta fuerit: 29
* Aut homo cui euenerit super eum spiritus zelotypiæ, & zelauerit vxorem suam, & statuet eam coram Domino: 30
* Et faciet ei sacerdos omnem legem hanc, et innocens erit homo à peccato. & mulier illa recipiet peccatum suum. 31

CAP. VI.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
* Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Vir aut mulier qui magnè vouerit votum vt sanctificetur sanctificationem Domino, 2
* A vino & sicera sanctificabitur. acetum ex vino, & acetum è sicera non bibet: & quæcunque operantur ex vua non bibet: & vuam recentem, & vuas passas non comedet 3
* Omnibus diebus voti sui. ab omnibus quæcunque fiunt ex vitibus vinum, è corticibus vuæ vsque ad acinum non comedet, 4
* Omnibus diebus voti sanctificationis suæ: nouacula non transibit super caput eius, vsquequo impleantur dies quos vouit. sanctus erit, nutriens comam capillum capitis sui. 5
* Omnibus diebus voti Domino super omnem animam mortuam non introibit, 6
* Super patrem & matrem, & super fratrem & super sororem, non polluetur in eis, mortuis illis; quia votum Dei sui super eum, & super caput eius, 7

24 * καὶ ποτιεῖ τὴν γυναῖκα τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου. καὶ εἰσελεύ(σε)ται εἰς αὐτὴν τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου.
25 * καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἐκ χειρὸς τῆς γυναικὸς τὴν θυσίαν τῆς ζηλωτυπίας, καὶ ἐπιθήσει τὴν θυσίαν ἔνωπι κυρίου· καὶ προσάξει αὐτὴν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον.
26 * καὶ δραξε(ῖ) ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τῆς θυσίας τὸ μνημόσυνον αὐτῆς, καὶ ἀνοίσει αὐτὸ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ μετὰ ταῦτα ποτιεῖ τὴν γυναῖκα τὸ ὕδωρ.
27 * καὶ ἔσται ἐὰν ᾖ μεμιασμένη καὶ λήθῃ λάθῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ εἰσελεύσε(ται) εἰς αὐτὴν τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τὸ ἐπικαταρώμενον, καὶ πρισθήσε(ται) τὴν κοιλίαν, καὶ διαπεσεῖται ὁ μηρὸς αὐτῆς. καὶ ἔσται ἡ γυνὴ εἰς ἀρὰν ἐν τῷ λαῷ αὐτῆς.
28 * ἐὰν δὲ μὴ μιανθῇ ἡ γυνή, καὶ καθαρὰ ᾖ, καὶ ἀθῷα ἔσται, καὶ ἐκσπερματιεῖ σπέρμα.
29 * οὗτος ὁ νόμος τῆς ζηλωτυπίας, οὗ ἐὰν παραβῇ ἡ γυνὴ ὑπανδρος ἔσα, καὶ μιανθῇ,
30 * ἢ ἄνθρωπος ᾧ ἂν ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως, καὶ ζηλώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ στήσει αὐτὴν κατέναντι κυρίου,
31 * καὶ ποιήσει αὐτῇ ὁ ἱερεὺς πᾶσαν τὴν νόμον τοῦτον, καὶ ἀθῷος ἔσται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ἁμαρτίας. καὶ ἡ γυνὴ ἐκείνη λήψε(ται) τὴν ἁμαρτίαν αὐτῆς.

ς΄.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων·
2 * λάλησον τοῖς υἱοῖς Ισραηλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἄνθρωπος ἢ γυνὴ ὃς ἂν μεγάλως εὔξη(ται) εὐχὴν ἀφορίσασθαι ἁγνείαν
3 κυρίῳ, * ἀπὸ οἴνου καὶ σικέρα ἁγνισθήσε(ται). ὄξος ἐξ οἴνου καὶ ὄξος ἐκ σικέρα οὐ πίεται. καὶ ὅσα κατεργάζε(ται) ἐκ σταφυλῆς οὐ πίε(ται), καὶ σταφυλὴν πρόσφατον καὶ σταφίδας οὐ
4 φάγε(ται) * πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς αὐτοῦ. ἀπὸ πάντων ὅσα γίνε(ται) ἐξ ἀμπέλων οἴνου, ἀπὸ σεμφύλων ἕως γα-
5 γάρου οὐ φάγε(ται) * πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς ἐξ ἁγνισμοῦ αὐτοῦ. ξυρὸς οὐκ ἐπελεύσεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ἕως οὗ πληρωθῶσιν αἱ ἡμέραι, ὅσας ηὔξατο· ἅγιος ἔσται, τρέφων κόμην τρίχα κεφαλῆς αὐτοῦ.
6 * πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς κυρίῳ ἐπὶ πάσῃ ψυχῇ τετελευτηκυίᾳ οὐκ εἰσελεύσε(ται)
7 * ἐπὶ πατρὶ καὶ μητρί, καὶ ἐπ' ἀδελφῷ καὶ ἐπ' ἀδελφῇ, οὐ μιανθήσεται ἐπ' αὐτοῖς, ἀποθανόντων αὐτῶν, ὅτι εὐχὴ θεοῦ αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et da bit bibere mulieri aquas amariſſimas & maledictas. ingredienturque in eam aquæ maledictæ in maledictionem.
25 Tolletque ſacerdos de manu mulieris ſacrificium zelotypiæ, & eleuabit munus coram Domino, & offeret illud in altari.
26 Et tollet ſacerdos de munere plenum pugillum, & adolebit in altari: & poſteà dabit bibere mulieri aquas. 27 Et cùm propinauerit ei aquas, ſi illa polluta eſt, & præuaricauit præuaricationem contra maritum ſuum, ingredientur in eam aquæ maledictæ in maledictionem: & tumeſcent viſcera eius, & computreſcet femur eius: & erit mulier in maledictionem in medio populi ſui. 28 Si autem mulier non eſt polluta, ſed munda eſt, egredietur innoxia, & concipiet conceptionem. 29 Iſta eſt lex zelotypiæ, quando declinauerit mulier à viro ſuo, & contaminata fuerit: 30 Aut viri ſuper quem tranſierit ſpiritus zelotypiæ & zelauerit vxorem ſuam. ſtatuetque vxorem coram Domino.
31 Facietque ei ſacerdos iuxta omnem legem hanc. & erit vir innocens à peccatis, & mulier illa recipiet iniquitatem ſuam.

CAP. VI.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 2 Loquere cum filiis Iſrael, & dices eis: Vir ſiue mulier cùm fecerint votum nazaræi, vt ſeparetur coram Domino, 3 A vino nouo & veteri ſeparetur: acetum ex vino nouo, & acetum ex vino veteri non bibat: & quicquid de vuis exprimitur non bibat: vuas quoque virides & ſiccas non comedet. 4 Cunctis diebus quibus fuerit nazaræus, de omnibus quæ fiunt de vite vini, à granulis vſque ad folliculos, non comedat. 5 Cunctis diebus quibus ex voto fuerit nazaræus, nouacula non tranſibit ſuper caput eius, vſque ad complementum dierum quibus fuerit nazaræus coram Domino, ſanctus erit: creſcere dimittet cæſariem capillorum capitis ſui.
6 Cunctis diebus quibus fuerit nazaræus coram Domino, ſuper animam mortui non ingredietur: 7 Neque contaminabitur pro patre vel pro matre ſua, aut pro fratre vel ſorore ſua ſi mortui fuerint, quia corona Dei ſui eſt ſuper caput eius.

6 * כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ קָדֹשׁ הוּא לַיהוָה :
9 * וְכִי־יָמוּת
מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח
10 רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ : * וּבַיּוֹם
הַשְּׁמִינִי יָבִא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶל־
11 הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד : * וְעָשָׂה הַכֹּהֵן
אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא
עַל־הַנָּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת־רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא :
12 * וְהִזִּיר לַיהוָה אֶת־יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־
שְׁנָתוֹ לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא
13 נִזְרוֹ : * וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֹאת יְמֵי
14 נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד : * וְהִקְרִיב
אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד
לְעֹלָה וְכַבְשָׂה אַחַת בַּת־שְׁנָתָהּ תְּמִימָה לְחַטָּאת
15 וְאַיִל־אֶחָד תָּמִים לִשְׁלָמִים : * וְסַל מַצּוֹת
סֹלֶת חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשֶּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת מְשֻׁחִים
16 בַּשֶּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם : * וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן
לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה אֶת־חַטָּאתוֹ וְאֶת־עֹלָתוֹ :
17 * וְאֶת־הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל
סַל הַמַּצּוֹת וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־
18 נִסְכּוֹ : * וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־
רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שְׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־
19 הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים : * וְלָקַח הַכֹּהֵן
אֶת־הַזְּרֹעַ בְּשֵׁלָה מִן־הָאַיִל וְחַלַּת מַצָּה אַחַת
מִן־הַסַּל וּרְקִיק מַצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחַר
20 הִתְגַּלְּחוֹ אֶת־נִזְרוֹ : * וְהֵנִיף אֹתָם הַכֹּהֵן תְּנוּפָה
לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן עַל חֲזֵה הַתְּנוּפָה
21 וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְאַחַר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יָיִן : * זֹאת
תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יִדֹּר קָרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל־נִזְרוֹ מִלְּבַד
אֲשֶׁר־תַּשִּׂיג יָדוֹ כְּפִי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יִדֹּר כֵּן יַעֲשֶׂה עַל
22 תּוֹרַת נִזְרוֹ : * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :

8 *Omnibus diebus ſeparationis ſuę ſanctus e-
9 rit Domino. *Sin autem mortuus fuerit ſubi
B tò quiſpiam coram eo, polluetur caput con-
ſecrationis eius, quod radet illico in eadẽ die
10 purgationis ſuæ,& rurſum ſeptima. *In octa-
ua autem die offeret duos turtures, vel duos
pullos columbæ ſacerdoti in introitu fœderis
11 teſtimonij: *Facietque ſacerdos vnũ pro pec-
cato,& alterum in holocauſtum, & deprecabitur pro eo,quia peccauit ſuper mortuo.
12 *Sanctificabitque caput eius in die illo,& cõ-
ſecrabit Domino die ſeparationis illius offe-
rens agnum anniculum pro peccato,ita tamẽ
vt dies priores irriti fiant, quoniã polluta eſt
13 ſanctificatio eius. *Iſta eſt lex conſecrationis:
C Cùm dies quos ex voto decreuerat complebũ
tur, adducet eum ad oſtium tabernaculi fœ-
14 deris,*vt offerat oblationem eius Domino a-
gnum anniculum immaculatum in holocau
ſtum,& ouem anniculã immaculatã pro pec-
cato, & arietẽ immaculatũ hoſtiam pacificã.
15 *Caniſtrũ quoq; panũ azymorũ,qui conſper-
ſi ſunt oleo,& lagana abſq; fermẽto vncta o-
16 leo ac libamina ſingulorũ,*Quæ offeret ſacer
dos corã Dño,& faciet tã ꝓ peccato,q̃ in ho-
17 locauſtũ.*Arietẽ verò immolabit hoſtiã paci-
ficam Dño,offerens ſimul caniſtrũ azymorũ,
18 &libamẽta quę ex more debentur. *Tunc ra-
detur Nazaræus ad oſtiũ tabernaculi fœderis
D cæſarie conſecrationis ſuę:tolletq; capillos e-
ius,& ponet ſup ignẽ q̃ eſt ſuppoſitus ſacrifi-
19 cio pacificorum. *Et armũ coctum arietis tor-
tãq; abſq; fermento vnã de caniſtro,& laganũ
azymũ vnũ,& tradet in manus Nazarei,poſt-
20 quã raſum fuerit caput eius. *Suſceptaq; vni-
uerſa ab eo,eleuabit in cõſpectu Dñi,& ſancti
ficata ſacerdotis erũt,ſicut pectuſculum quod
ſeparari iuſſum eſt & femur. Poſt hæc poteſt
21 bibere Nazareus vinum. *Iſta eſt lex Nazarei:
Cùm vouerit oblationẽ ſuam Dño tempore
conſecrationis ſuæ,exceptis his quæ inuenerit
manus eius. Iuxta quod mente deuouerat, ita
faciet ad perfectionem ſanctificationis ſuæ.
22 *Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen,dicẽs:

תרגום אונקלוס

6 כֹּל יוֹמֵי נִיזְרֵיהּ קַדִּישׁ הוּא קֳדָם יְיָ :
9 וַאֲרֵי יְמוּת מִיתָא עֲלוֹהִי בְּתֻכֵּף שָׁלוּ וְיִסָּאֵב רֵישׁ נִזְרֵיהּ וְיִגַּלַּח רֵישֵׁיהּ בְּיוֹמָא דְּדָכוּתֵיהּ
בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְגַלְּחִינֵיהּ : 10 וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה יַיְתֵי תֵּרִין שַׁפְנִינִין אוֹ תְּרֵין בְּנֵי יוֹנָה לְוָת כָּהֲנָא לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא : 11 וְיַעְבֵּד כָּהֲנָא
חַד לְחַטָּאתָא וְחַד לְעֹלָתָא וִיכַפַּר עֲלוֹהִי מִדְּחָב עַל מִיתָא וִיקַדַּשׁ יָת רֵישֵׁיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא : 12 וְיַזַּר קֳדָם יְיָ יָת יוֹמֵי נִזְרֵיהּ וְיַיְתֵי אִמַּר בַּר
שַׁתֵּיהּ לַאֲשָׁמָא וְיוֹמָיָא קַדְמָאֵי יִבְטְלוּן אֲרֵי מְסָאַב נִזְרֵיהּ : 13 וְדָא אוֹרַיְתָא דְּנָזִירָא בְּיוֹם מִשְׁלַם יוֹמֵי נִזְרֵיהּ יַיְתֵי יָתֵיהּ לְתָרַע מַשְׁכַּן
זִמְנָא : 14 וְיָקָרֵיב יָת קָרְבָּנֵיהּ קֳדָם יְהוָה אִמַּר בַּר שַׁתֵּיהּ שְׁלִים חַד לְעֹלְתָא וְאִמַּרְתָּא חֲדָא בַּת שַׁתָּהּ שְׁלִמְתָּא לְחַטָּאתָא וּדְכַר חַד
שְׁלִים לְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא : 15 וְסַל פַּטִּיר סֹלֶת גְּרָצָן דְּפִילָן בְּמִשְׁח וְאֶסְפּוּגִין פַּטִּירִין דְּמִשְׁחִין בְּמִשְׁח וּמַנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן :
16 וְיָקָרֵב כָּהֲנָא קֳדָם יְיָ וְיַעֲבֵיד יָת חַטָּאתֵיהּ וְיָת עֲלֵיהּ : 17 וְיָת דְּכַר יַעֲבֵיד נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא קֳדָם יְיָ עַל סַלָּא דְּפַטִּירַיָּא וְיַעֲבֵיד כָּהֲנָא
יָת מִנְחָתֵיהּ וְיָת נִסְכֵּיהּ : 18 וְיִגַּלַּח נְזִירָא בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא יָת רֵישׁ נִזְרֵיהּ וְיִתֵּן עַל אֵישְׁתָּא דְּתְחוֹת
דִּבְחָא דְּנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא : 19 וְיִסַּב כָּהֲנָא יָת דְּרוֹעָא בְּשֵׁילָא מִן דְּכַרָּא וּגְרִיצְתָּא פַּטִּירְתָּא חֲדָא מִן סַלָּא וְאֶסְפּוּג פַּטִּיר חַד וְיִתֵּן עַל
יְדֵי נְזִירָא בָּתַר דְּיִגַּלַּח יָת נִזְרֵיהּ : 20 וִירִים יָתְהוֹן כָּהֲנָא אֲרָמָא קֳדָם יְיָ קֻדְשָׁא הוּא לְכָהֲנָא עַל חֲדָיָא דַּאֲרִמוּתָא וְעַל שָׁקָא דְּאַפְרָשׁוּתָא
וּבָתַר כֵּן יִשְׁתֵּה נְזִירָא חַמְרָא : 21 דָּא אוֹרַיְתָא דְּנָזִירָא דְּיִדַּר קָרְבָּנֵיהּ קֳדָם יְיָ עַל נִזְרֵיהּ בַּר מִדְּתַדְבִּיק יְדֵיהּ כְּפוּם נִדְרֵיהּ דְּיִדַּר כֵּן
יְעַבֵּד עַל אוֹרַיְתָא דְּנִזְרֵיהּ : 22 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר :

* Omnibus diebus voti sui sanctus erit Domino.
* Si autem quis morte moriatur subito super eũ, statim polluetur caput voti sui, & radet caput suũ in qua die mundatus fuerit. Die septimo radetur,
* Et die octaua offeret duos turtures, aut duos pullos columbarum ad sacerdotem, super ostia tabernaculi testimonij.
* Et faciet sacerdos vnam pro peccato, & vnam in holocaustum, & propitiabit pro eo sacerdos pro quibus peccauit pro anima:
* Et sanctificabit caput eius: in illa die sanctificatus est Domino omnibus diebus voti. & adducet agnum anniculum in delictum. & dies priores innumerati erunt, quia pollutum fuit caput voti sui.
* Et hæc lex vouentis, quacunque die compleuerit dies voti sui, offeret ipse iuxta ostia tabernaculi testimonij:
* Et adducent donum suum Domino, agnum anniculum immaculatum vnum in holocaustum, & agnam anniculam immaculatam vnam in peccatum, et arietem vnum immaculatum in salutare:
* Et canistrum azymorum similæ panes confectos in oleo, & lagana azyma vncta in oleo, & sacrificium eorum, & libationem eorum.
* Et offeret sacerdos coram Domino, & faciet quod pro peccato suo, & holocaustum suum.
* Et arietem faciet sacrificium Domino in canistro azymorum. & faciet sacerdos sacrificium eius, & libationem eius.
* Et radet qui votum fecit iuxta ostia tabernaculi testimonij caput voti sui, & imponet capillos super ignem, qui est super sacrificium salutaris.
* Et accipiet sacerdos brachium coctum ab ariete, & panem vnum azymum de canistro, & laganum azymum vnum, & imponet super manus illius qui vouit, postquam raserit ipse caput suum.
* Et offeret ea sacerdos impositionem corã Domino. sanctum erit sacerdoti super pectusculum impositionis, & super brachium separationis. & post hæc bibet qui vouit vinum.
* Hæc lex vouentis, quicunque vouerit Domino donum suum Domino pro voto suo, præter ea quæ inuenerit manus eius secundùm potentiam voti sui, quod vouerit secundùm legem sanctificationis eius.
* Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

1 * πάσας ἰὰς ἡμέρας τ̃ ὰγιῶ ἔσαι τῷ κυρίῳ.
9 * ἐὰν δέ τις ἀποθάνῃ ἐξάπινα ἐπ' αὐτῷ, ϖ̃ξαι-
χεῖμα μιανθήσε῀ ἡ κεφαλὴ ἁγιῶ, & ξυρήσε῀ τὴν κε-
φαλὴν αὐτ̃ ἐν ᾗ ἡμέρᾳ καθαριῶῆ. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ
10 ξυρηθήσε῀, * καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ οἴσει δύο τρυγόνας, ἢ
δύο νεοσσοὺς ϖ̃ρεισερῶν ϖ̃ρὸς τὸν ἱερέα, ἐπὶ ἰὰς θύρας τ̃ σκη-
11 νῆς ϖ̃ μαρτυρίου. * καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὸν μίαν ϖ̃ρὶ
ἁμαρτίας, καὶ τὸν μίαν εἰς ὁλοκαύτωμα, καὶ ἐξιλάσεται
ϖ̃ρὶ αὐτ̃ ὁ ἱερεὺς ϖ̃ρὶ ὧν ἥμαρται ϖ̃ρὶ τῆς ψυχῆς.
12 * καὶ ἁγιάσε τὸν κεφαλὴν αὐτ̃, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἡ-
γιάσθη κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἁγνείας. καὶ ϖ̃ροσάξει
ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς πλημμελίαν. καὶ αἱ ἡμέραι αἱ ϖ̃ρότε-
13 ραι ἄλογοι ἔσ῀, ὅτι ἐμιάνθη ἡ κεφαλὴ ἁγνείας αὐτ̃. * καὶ
ἔσ῀ ὁ νόμος ϖ̃ ἁγιασμοῦ ἢ ἂν ἡμέρᾳ πληρώσει ἡμέρας ἁγ-
νείας αὐτ̃, ϖ̃ρὸς θύρας τ̃ σκηνῆς & μαρ-
14 τυρίου, * καὶ ϖ̃ροσάξει τὸ δῶρον αὐτ̃ τῷ κυρίῳ, ἀμνὸν ἐνι-
αύσιον ἄμωμον ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα, & ἀμνάδα ἐνιαυσίαν
ἄμωμον μίαν εἰς ἁμαρτίαν, & κριὸν ἕνα ἄμωμον εἰς σωτή-
15 ριον, * καὶ κανοῦν ἀζύμων σεμιδάλεως ἄρτους ἀναπεποιη-
μένους ἐν ἐλαίῳ, καὶ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα ἐν ἐλαίῳ, καὶ
16 θυσίαν αὐτ̃ν, καὶ σπονδὴν αὐτ̃ν. * καὶ ϖ̃ροσάξει ὁ ἱερεὺς
ἔναντι κυρίου, καὶ ποιήσε τὸν ϖ̃ρὶ ἁμαρτίας αὐτ̃, καὶ τὸν ὁλο-
17 καύτωμα αὐτ̃. * καὶ τὸν κριὸν ποιήσε θυσίαν κυρίῳ ἐ-
πὶ τῷ κανῷ τ̃ ἀζύμων. καὶ ποιήσει ὁ ἱερεὺς τὴν θυσίαν αὐτ̃,
18 καὶ τὴν σπονδὴν αὐτ̃. * καὶ ξυρήσε῀ ὁ ἁγνείᾳ & ϖ̃ροσά-
τὰς θύρας τῆς σκηνῆς ϖ̃ μαρτυρίου τὴν κεφαλὴν τῆς ἁγ-
νείας αὐτ̃, καὶ ἐπιθήσει τὰς τρίχας ἐπὶ τὸ πῦρ, ὅ ἐσιν ἐπὶ τὴν
19 θυσίαν τ̃ σωτηρίου. * καὶ λήψε῀αι ὁ ἱερεὺς τὸν βρα-
χίονα ἐφθὸν ἀπὸ τ̃ κριοῦ, καὶ ἄρτον ἕνα ἄζυμον ἀπὸ τ̃ κα-
νοῦ, καὶ λάγανον ἄζυμον ἕν, καὶ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰς χεῖρας & τ̃
ἁγνείου μ῀ τὸ ξυρήσασθαι αὐτὸν τὴν κεφαλὴν αὐτ̃.
20 * καὶ ἀνοίσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἐπίθεμα ἔναντι κυρίου. ἅγιον
ἔσαι τῷ ἱερεῖ ἐπὶ τ̃ στηθυνίου τ̃ ἐπιθέματος, καὶ ἐπὶ τ̃
βραχίονα & τ̃ ἀφαιρέματος. καὶ μ῀ ταῦτα πίεται ὁ ἁγ-
21 γιασμὸς & οἶνον. * ἔσ῀ ὁ νόμος & εὐξαμένῳ, ὃς ἂν εὔξη
κυρίῳ δῶρον αὐτ̃ κυρίῳ ϖ̃ρὶ τ̃ εὐχῆς αὐτ̃, χωρὶς ὧν ἂν εὕ-
ρῃ ἡ χεὶρ αὐτ̃ κ῀ δυνάμιν τῆς εὐχῆς αὐτ̃, ἧς ἂν εὔξη) κα-
22 τὰ τὸν νόμον ἁγνείας αὐτ̃. * & ἐλάλησε κυρίῳ ϖ̃ρὸς
μωυσῆν, λέγων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[1] Cunctis diebus quibus fuerit nazaræus, sanctus erit coram Domino. [9] Et si quispiam mortuus fuerit coram eo subito ipso ignorante polluetur caput consecrationis eius, & tondebit caput suum in die emundationis suæ, in die septima tondebit illud. [10] In die autem octaua adducet duos turtures vel duos filios columbæ ad sacerdotem ad ostium tabernaculi fœderis. [11] Facietque sacerdos vnum pro peccato, & vnum in holocaustum: & propiciabit pro eo qui peccauit super mortuo. & sanctificabit caput eius in die illa. [12] Et consecrabit coram Domino dies separationis illius. & adducet agnum anniculum pro delicto, & dies priores fiant irriti, eo quòd polluta est sanctificatio eius. [13] Ista est lex nazaræi in die quo expleti fuerint dies sanctificationis eius, adduceturque ad ostium tabernaculi fœderis: [14] Et offeret oblationem suam coram Domino agnum vnum anniculum integrum in holocaustum, & agnam vnam integram pro peccato, & arietem vnum integrum in hostiam sanctificationum: [15] Et canistrum azymorum, & placentas ex simila consperſas oleo, & lagana azyma vncta oleo, & munera sua & libamina sua. [16] Et offeret ea sacerdos coram Domino, & faciet sacrificium pro peccato & holocaustum eius. [17] Et offeret arietem hostiæ sanctificationum coram Domino cum canistro azymorum. offeretque sacerdos munus & libamentum eius. [18] Et tondebit in ostio tabernaculi fœderis caput consecrationis suæ, & tollet capillos capitis consecrationis suæ, & ponet super ignem qui est sub lebete, in quo coquuntur carnes hostiæ sanctificationum. [19] Tolletque sacerdos brachium coctum arietis, & placentam azymam vnam de canistro, & laganum azymum vnum, & ponet super manus nazaræi postquam totondit caput consecrationis suæ. [20] Eleuabitque ea sacerdos eleuatione coram Domino: & quod sanctificatum est, erit sacerdotis cum pectusculo eleuationis, & cum femore quod separatum est, & posteà bibet Nazaræus vinum. [21] Ista est lex nazaræi qui vouerit oblationem suam coram Domino super consecratione sua, exceptis his quæ inuenerit manus eius iuxta votum suum quod vouit, ita faciet iuxta legem consecrationis suæ. [22] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:

23 * דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרֲכוּ אֶת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם :
24 * יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ :
25 * יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ :
26 * יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם :
27 * וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם :

ז

1 * וַיְהִי בְּיוֹם כַּלּוֹת מֹשֶׁה
לְהָקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ
וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו
וַיִּמְשָׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם :
2 * וַיַּקְרִיבוּ נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם
הֵם נְשִׂיאֵי הַמַּטֹּת הֵם הָעֹמְדִים עַל־הַפְּקֻדִים :
3 * וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֶגְלַת
צָב וּשְׁנֵי עָשָׂר בָּקָר עֲגָלָה עַל־שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים וְשׁוֹר
לְאֶחָד וַיַּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן :
4 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
5 * קַח מֵאִתָּם וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנָתַתָּה
6 אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ : * וַיִּקַּח מֹשֶׁה
7 אֶת־הָעֲגָלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם : * אֵת׳
שְׁתֵּי הָעֲגָלוֹת וְאֵת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי
8 עֲבֻדָּתָם : * וְאֵת׳ אַרְבַּע הָעֲגָלֹת וְאֵת שְׁמֹנַת
הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי מְרָרִי כְּפִי עֲבֻדָּתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־
9 אַהֲרֹן הַכֹּהֵן : * וְלִבְנֵי קְהָת לֹא נָתָן כִּי־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ
10 עֲלֵהֶם בַּכָּתֵף יִשָּׂאוּ : * וַיַּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים אֶת חֲנֻכַּת
הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ וַיַּקְרִיבוּ הַנְּשִׂיאִם אֶת־
11 קָרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ : * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם יַקְרִיבוּ אֶת־קָרְבָּנָם
לַחֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ :

23 * Loquere Aaron & filiis eius: Sic benedicetis filiis Israel, & dicetis eis:
24 * Benedicat tibi Dominus, & custodiat te.
25 * Ostendat Dominus faciem suam tibi, & misereatur tui.
26 * Conuertat Dominus vultum suum ad te, & det tibi pacem.
27 * Inuocabuntque nomen meum super filios Israel, & ego benedicam eis. Lcc.36.c

CAP. VII.

1 * FActum est autem in die qua compleuit Moyses tabernaculum, & erexit illud: vnxitq; & sanctificauit cum omnibus vasis suis, altare similiter & omnia vasa eius: Exo.40.b
2 * Obtulerunt principes Israel capita familiarum quæ erant per singulas tribus præfecti eorum qui numerati fuerant,
3 * Munera coram Domino sex plaustra tecta cum duodecim bobus. Vnum plaustrum obtulêre duo duces, & vnum bouem singuli. obtuleruntque ea in conspectu tabernaculi.
4 * Ait autem Dominus ad Moysen:
5 * Suscipe ab eis vt seruiant in ministerio tabernaculi, & trades ea Leuitis iuxta ordinem ministerij sui.
6 * Itaque cùm suscepisset Moyses plaustra & boues, tradidit ea Leuitis.
7 * Duo plaustra & quatuor boues dedit filiis Gerson, iuxta id quod habebant necessarium:
8 * Quatuor alia plaustra & octo boues dedit filiis Merari, secundùm officia & cultum suum sub manu Ithamar filij Aarõ sacerdotis.
9 * Filiis autem Caath non dedit plaustra & boues, quia in sanctuario seruiunt, & onera propriis portant humeris.
10 * Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris die qua vnctum est oblationem suam ante altare.
11 * Dixitque Dominus ad Moysen: Singuli duces per singulos dies offerant munera in dedicationem altaris.

תרגום אונקלוס

23 מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי לְמֵימַר כְּדֵין תְּבָרְכוּן יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּד תֵּימְרוּן לְהוֹן : 24 יְבָרְכִינָךְ יְיָ וְיִטְרִינָךְ : 25 יַנְהַר יְיָ
שְׁכִינְתֵּיהּ לָוָתָךְ וְיִרְחֵם עָלָךְ : 26 יַעֲדֵי יְיָ רְגָזֵיהּ מִינָךְ וְיִשְׁוִי לָךְ שְׁלָם : 27 וְיִשְׁוּן יַת בִּרְכָתִי שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנָא אֲבָרְכִינּוּן :

ז

1 וַהֲוָה בְּיוֹמָא דְּשֵׁצִי מֹשֶׁה לַאֲקָמָא יַת מַשְׁכְּנָא וְרַבִּי יָתֵיהּ וְקַדִּישׁ יָתֵיהּ וְיַת כָּל מָנוֹהִי וְיַת מַדְבְּחָא וְיַת
כָּל מָנוֹהִי וְרַבִּינוּן וְקַדִּישׁ יָתְהוֹן : 2 וְקָרִיבוּ רַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל רֵישֵׁי בֵּית אֲבָהָתְהוֹן אִנּוּן רַבְרְבֵי שִׁבְטַיָּא אִינּוּן דְּקָיְמִין עַל מְנְיָנַיָּא :
3 וְאַיְתִיו יַת קָרְבָּנְהוֹן לְקֳדָם יְיָ שִׁית עֶגְלָן כֵּיד מְחַפְּיָן וּתְרֵי עֲשַׂר תּוֹרִין עַגְלָתָא עַל תְּרִין רַבְרְבַיָּא וְתוֹרָא לְחַד וְקָרִיבוּ יַתְהוֹן קֳדָם מַשְׁכְּנָא :
4 וַאֲמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה לְמֵימָר : 5 קַבֵּיל מִנְּהוֹן וְיהוֹן לְמִפְלַח יַת פֻּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתִתֵּן יַתְהוֹן לְלֵוָאֵי גְּבַר כְּמִסַּת פֻּלְחָנֵיהּ :
6 וּנְסִיב מֹשֶׁה יַת עֶגְלָתָא וְיַת תּוֹרֵי וְיָהַב יַתְהוֹן לְלֵוָאֵי : 7 יַת תַּרְתֵּין עֶגְלָתָא וְיַת אַרְבַּעַת תּוֹרֵי יְהַב לִבְנֵי גֵּרְשׁוֹן כְּמִסַּת פֻּלְחָנְהוֹן :
8 וְיַת אַרְבַּע עֶגְלָן וְיַת תְּמָנְיָא תּוֹרֵי יְהַב לִבְנֵי מְרָרִי כְּמִסַּת פֻּלְחָנְהוֹן בִּידָא דְּאִיתָמָר בַּר אַהֲרֹן כָּהֲנָא : 9 וְלִבְנֵי קְהָת
לָא יְהַב אֲרֵי פֻּלְחַן קוּדְשָׁא עֲלֵיהוֹן בְּכְתֵפָא נָטְלִין : 10 וְקָרִיבוּ רַבְרְבַיָּא יַת חֲנֻכַּת מַדְבְּחָא בְּיוֹמָא דְּרַבִּיאוּ וְהֲוָה
וְקָרִיבוּ רַבְרְבַיָּא יַת קָרְבָּנְהוֹן קֳדָם מַדְבְּחָא : 11 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה רַבָּא חַד לְיוֹמָא רַבָּא חַד לְיוֹמָא יְקָרְבוּן יַת קָרְבָּנְהוֹן
לַחֲנוּכַּת מַדְבְּחָא :

* *Loquere Aaron & filiis eius, dicens: Sic benedicetis filiis Israel, dicentes eis:* 23
* *Benedicat tibi Dominus, & custodiat te:* 24
* *Illuminet Dominus vultum suum super te, & misereatur tui:* 25
* *Eleuet Dominus vultum suum super te, & det tibi pacem.* 26
* *Et imponent nomen meum super filios Israel, & ego benedicam eis.* 27

CAP. VII.

ET factum est die qua consummauit Moyses, vt erigeret tabernaculum: & vnxit illud, & sanctificauit illud, & omnia vasa eius, & altare, & omnia vasa eius, & vnxit ea & sanctificauit ea. 1

* *Et obtulerunt principes Israel principes domorum familiarum suarum. hi principes tribuum, hi præfecti super gubernatione.* 2
* *Et obtulerunt dona sua coram Domino, sex plaustra tecta, et duodecim boues, plaustrum à duobus principibus, & vitulum ab vnoquoque: & obtulerunt coram tabernaculo.* 3
* *Et ait Dominus ad Moysen, dicens:* 4
* *Accipe ab eis, & erunt ad opera ministratoria tabernaculi testimonij: & dabis ea Leuitis, vnicuique iuxta ministerium eius.* 5
* *Et accipiens Moyses plaustra & boues, dedit ea Leuitis.* 6
* *Duo plaustra & quatuor boues dedit filiis Gerson iuxta ministeria ipsorum.* 7
* *Et quatuor plaustra & octo boues dedit filiis Merari iuxta ministeria ipsorum, per Ithamar filium Aaron sacerdotis.* 8
* *Et filiis Caath non dedit, quia ministeria sanctuarij habent, super humeris portabunt.* 9
* *Et obtulerunt principes ad dedicationem altaris in die in qua vnxit illud, & obtulerunt principes dona sua coram altari.* 10
* *Et dixit Dominus ad Moysen, Princeps vnus per diem, princeps per diem offerent dona sua ad dedicationem altaris.* 11

23 * λάλησον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, λέγων· οὕτως εὐλογήσετε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, λέγοντες αὐτοῖς·
24 * εὐλογήσαι σε κύριος, καὶ φυλάξαι σε·
25 * ἐπιφάναι κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπί σέ, καὶ ἐλεήσαι σε· 26 * ἐπάραι κύριος τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπί σὲ, καὶ δώη σοι εἰρήνην.
27 * καὶ ἐπιθήσουσι τὸ ὄνομά μου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ἐγὼ εὐλογήσω αὐτούς.

ζ.

1 * Καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ ᾗ συνετέλεσε μωυσῆς, ὥσε ἐξαναπαῦσαι τὴν σκηνήν. καὶ ἔχρισεν αὐτὴν, καὶ ἡγίασεν αὐτὴν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ ἔχρισεν αὐτὰ καὶ ἡγίασεν αὐτά.
2 * καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ ἄρχοντες οἴκων πατριῶν αὐτῶν. οὗτοι οἱ ἄρχοντες φυλῶν, οὗτοι οἱ παρεστηκότες ἐπὶ τῆς ἐπισκοπῆς. 3 * καὶ ἤνεγκαν τὰ δῶρα αὐτῶν ἐνώπιον κυρίου, ἓξ ἁμάξας λαμπηνικὰς, καὶ δώδεκα βόας, ἅμαξαν διὰ δύο ἀρχόντων, καὶ μόσχον διὰ ἑκάστου. καὶ προσήνεγκαν ἐναντίον τῆς σκηνῆς.
4 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
5 * λάβε παρ' αὐτῶν, καὶ ἔσονται πρὸς τὰ ἔργα τὰ λειτουργικὰ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ δώσεις αὐτὰ τοῖς λευίταις, ἑκάστῳ κατὰ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ.
6 * καὶ λαβὼν μωυσῆς τὰς ἁμάξας καὶ τοὺς βόας, ἔδωκεν αὐτὰ τοῖς λευίταις.
7 * τὰς δύο ἁμάξας καὶ τοὺς τέσσαρας βόας ἔδωκεν τοῖς υἱοῖς γερσὼν κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν.
8 * καὶ τὰς τέσσαρας ἁμάξας καὶ τοὺς ὀκτὼ βόας ἔδωκεν τοῖς υἱοῖς μεραρὶ κατὰ τὰς λειτουργίας αὐτῶν, διὰ ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως.
9 καὶ τοῖς υἱοῖς καὰθ οὐκ ἔδωκεν, ὅτι τὰ λειτουργήματα τοῦ ἁγίου ἔχουσιν, ἐπ' ὤμων φέρουσι.
10 * καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ἔχρισεν αὐτὸ, καὶ προσήνεγκαν οἱ ἄρχοντες τὰ δῶρα αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου.
11 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἄρχων εἰς καθ' ἡμέραν, ἄρχων καθ' ἡμέραν προσφέρουσι τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τοῦ θυσιαστηρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Loquere cum Aaron & cum filiis eius, dicens: Sic benedicetis filiis Israel, dicetisque eis: 24 Benedicat tibi Dominus, & custodiat te. 25 Ostendat Dominus maiestatem suam tibi, & misereatur tui. 26 Auferat Dominus iram suam à te, & ponat tibi pacem. 27 Ponentque benedictionem nominis mei super filios Israel, & ego benedicam eis.

CAP. VII.

FActumque est in die quo compleuit Moyses erigere tabernaculum, vnxit illud, & sanctificauit illud & omnia vasa eius, altare quoque & omnia vasa eius, & vnxit ea, & sanctificauit ea. 2 Obtuleruntque principes Israel capita domus patrum suorum, ipsi sunt principes tribuum qui steterunt super eos qui numerati sunt. 3 Obtuleruntque oblationes suas coram Domino, sex plaustra tecta & duodecim boues: vnum plaustrum pro duobus principibus & bouem pro vno, obtuleruntque coram tabernaculo.
4 Et dixit Dominus ad Moysen, dicens: 5 Suscipe ab eis, vt sint ad ministrandum ministerium tabernaculi fœderis: & trades ea Leuitis, iuxta id quod vnicuique opus est ad ministerium suum.
6 Tulitque Moyses plaustra & boues, & tradidit Leuitis.
7 Duo plaustra & quatuor boues dedit filiis Gerson, iuxta necessitatem ministerij sui:
8 Et quatuor plaustra & octo boues dedit filiis Merari iuxta necessitatem ministerij sui, per manum Ithamar filij Aaron sacerdotis.
9 Filius autem Caath nihil dedit, quia ministerium sanctuarij erat super eos, & humeris portabant.
10 Obtuleruntque principes in dedicationem altaris in die quo vnxerunt illud, obtuleruntque principes oblationes suas ante altare.
11 Dixitque Dominus ad Moysen: Singuli principes per singulos dies offerant oblationes suas in dedicationem altaris.

12 * וַיְהִי הַמַּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת־קָרְבָּנוֹ נַחְשׁוֹן
13 בֶּן־עַמִּינָדָב לְמַטֵּה יְהוּדָה׃ * וְקָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־
כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד
כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים
סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃
14 * כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃
15 * פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
16 לְעֹלָה׃ * שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃
17 * וְלִזְבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה
עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה
18 קָרְבַּן נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב׃ * בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי
19 הִקְרִיב נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר נְשִׂיא יִשָּׂשכָר׃
* הִקְרִב אֶת־קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
וּמְאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה
20 בַּשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ * כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
21 קְטֹרֶת׃ * פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד
22 בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ * שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃
23 * וְלִזְבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה
עַתּוּדִים חֲמִשָּׁה כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן
24 נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר׃ * בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא
25 לִבְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃ * קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת־כֶּסֶף
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת
26 בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְמִנְחָה׃ * כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
27 קְטֹרֶת׃ * פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד
28 בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ * שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃
29 * וְלִזְבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתּוּדִים
חֲמִשָּׁה כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיאָב
בֶּן־חֵלֹן׃

12 * Primo die obtulit oblationem ſuam Naaſon filius Aminadab de tribu Iuda:
13 * Fueruntque in ea acetabulum argenteũ pondo centum triginta ſiclorum, phiala ar-
B gentea habens ſeptuaginta ſiclos iuxta pondus ſanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.
14 * Mortariolum ex decem ſiclis aureis ple-
15 num incenſo. * Bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocauſtũ,
16 * Hircumque pro peccato:
17 * Et in ſacrificio pacificorum, boues duos, arietes quinque, hircosquinque, agnos anniculos quinque. Hæc eſt oblatio Naaſon filij Aminadab.
18 * Secundo die obtulit Nathanael filius
19 Suar, dux de tribu Iſachar, * acetabulum argenteum appẽdens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos iuxta põdus ſanctuarij, vtrumq; plenũ ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.
20 * Mortariolum aureum habens decem ſi-
21 clos plenum incenſo: * Bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holo-
22 cauſtum, * Hircumque pro peccato.
23 * Et in ſacrificio pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Nathanael filij Suar.
24 * Tertio die princeps filiorum Zabulon, Eliab filius Helon
25 * Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.
26 * Mortariolum aureum appendens decem
27 ſiclos, plenum incenſo. * Bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holo-
28 cauſtum, * Hircumque pro peccato.
29 * Et in ſacrificio pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc eſt oblatio Heliab filij Helon.

תרגום אונקלוס

12 וַחֲוָה דְמָקְרֵב בְּיוֹמָא קַדְמָאָה יַת קָרְבָּנֵיהּ נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה׃ 13 וְקָרְבָּנֵיהּ מְגִיסְתָּא דְכְסַף חֲדָא מְאָה וְהַלְתִין
סְלְעִין חֲוָה מַתְקָלֵהּ מִזְרָקָא חַד דְכְסַף מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין קֻדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סֹלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא׃ 14 בַּזְכָּא חֲדָא
מַתְקַל עֲשַׂר סְלְעִין דְדָהַב מַלְיָא קְטֹרֶת בְּסְמִין׃ 15 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא׃ 16 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃
17 וּלְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרִין דְכַרֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה חַמְשָׁא דֵין קָרְבַּן נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב׃ 18 בְּיוֹמָא תִנְיָנָא קָרֵב
נְתַנְאֵל בַּר צוּעַר רַבָּא דְיִשָּׂשכָר׃ 19 קָרֵיב יַת קָרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דְכְסַף חֲדָא מְאָה וְהַלְתִין סְלְעִין חֲדָא מַתְקָלֵהּ מִזְרָקָא חַד דְכְסַף מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין
סְלְעִין בְּסְלְעֵי קֻדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סֹלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא׃ 20 בַּזְכָּא חֲדָא מַתְקַל עֲשַׂר סְלְעִין דְדָהַב מַלְיָא קְטֹרֶת בְּסְמִין׃
21 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא׃ 22 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃ 23 וּלְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרִין
דְכַרֵי חַמְשָׁא גַּדְיֵי שָׁנָה חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שַׁנָּה חַמְשָׁא דֵין קָרְבַּן נַתַנְאֵל בַּר צוּעַר׃ 24 בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה רַבָּא לִבְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בַּר חֵלוֹן׃
25 קָרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דְכְסַף חֲדָא מְאָה וְהַלְתִין סְלְעִין חֲוָה מַתְקָלֵהּ מִזְרָקָא חַד דְכְסַף מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סְלְעִין בְּסְלְעֵי קֻדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סֹלְתָא דְפִילָא
בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא׃ 26 בַּזְכָּא חֲדָא מַתְקַל עֲשַׂר סְלְעִין דְדָהַב מַלְיָא קְטֹרֶת בְּסְמִין׃ 27 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר
חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא׃ 28 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃ 29 וּלְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרִין דְכַרֵי חַמְשָׁא גַּדְיֵי חַמְשָׁא
אִמְּרִין בְּנֵי שַׁנָּה חַמְשָׁא דֵין קָרְבַּן אֱלִיאָב בַּר חֵלוֹן׃

12 * Et fuit offerens die primo donum ſuum Naaſſon filius Aminadab princeps tribus Juda:

13 * Et obtulit donum eius diſcum argenteum vnum, triginta & centum pondus eius: phialam vnam argenteam ſeptuaginta ſiclorum ſecundùm ſiclum ſanctum, vtraque ſimilæ plena confectæ in oleo ad ſacrificium.

14 * Mortariolum vnum decem aureorum, plenum incenſi.

15 * Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, agnũ vnum anniculum in holocauſtum.

16 * Et hircum ex capris vnum pro peccato:

17 * Et in ſacrificium ſalutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. hoc donum Naaſſon filij Aminadab.

18 * Die ſecundo obtulit Nathanael filius Sogar, princeps tribus Iſſachar:

19 * Et obtulit donum ſuum diſcum argenteum vnum, triginta & centum pondus eius, phialam vnam argenteam ſeptuaginta ſiclorum, ſecundùm ſiclum ſanctum, vtraque plena ſimilæ confectæ in oleo in ſacrificium.

20 * Mortariolum vnum decem aureorum plenum incenſi.

21 * Vitulum vnum è bobus, agnum vnum anniculum in holocauſtum.

22 * Et hircum ex capris vnum pro peccato:

23 * Et in ſacrificium ſalutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. hoc donum Nathanael filij Soar.

24 * Die tertio princeps filiorum Zabulon, Eliab filius Chelon,

25 * Donum eius, diſcum argenteum vnum, triginta & centum pondus eius, phialam vnam argenteam ſeptuaginta ſiclorum, ſecundùm ſiclum ſanctum, vtraque plena ſimilæ confectæ in oleo in ſacrificium.

26 * Mortariolum vnum decem aureorum plenum incenſi.

27 * Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum ad holocauſtum.

28 * Et hircum ex capris vnum pro peccato:

29 * Et in ſacrificium ſalutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. Hoc donum Eliab filij Chelon.

12 * καὶ ἦν ὁ προσφέρων τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ τὸ δῶρον αὐτοῦ ναασσὼν, υἱὸς ἀμιναδάβ, ἄρχων τῆς φυλῆς ἰούδα.

13 * καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον αὐτοῦ, πυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριακόντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα σεμιδάλεως πλήρη ἀνάπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

14 * θυίσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

15 * μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκάυτωμα.

16 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας.

17 * καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ναασσὼν υἱοῦ ἀμιναδάβ.

18 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ προσήνεγκε ναθαναὴλ, υἱὸς σωγαρ, ἄρχων τῆς φυλῆς ἰσσάχαρ.

19 * καὶ προσήνεγκε τὸ δῶρον αὐτοῦ, πυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριακόντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀνάπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

20 * θυίσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

21 * μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκάυτωμα.

22 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας.

23 * καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ναθαναὴλ υἱοῦ σωγαρ.

24 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ζαβουλὼν, ἐλιὰβ υἱὸς χελών,

25 * τὸ δῶρον αὐτοῦ, πυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριακόντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀνάπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

26 * θυίσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

27 * μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκάυτωμα.

28 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας.

29 * καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. τοῦτο τὸ δῶρον ἐλιὰβ υἱοῦ χελών.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Qui autem obtulit primo die oblationem ſuam, fuit Naaſon filius Aminadab de tribu Iuda: 13 Et oblatio eius fuit acetabulum argenteum vnum, centum & triginta ſiclos appendebat, phiala vna argentea appendens ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij, ambo plena ſimila conſperſa oleo pro munere: 14 Mortariolum vnum aureum appendens decem ſiclos auri, plenum incenſo aromatum. 15 Vitulus vnus de bobus, aries vnus, agnus anniculus vnus in holocauſtum: 16 Hircus de capris vnus pro peccato. 17 Et in ſacrificio ſanctificationum obtulit boues duos, arietes quinque, hædos quinque, agnos anniculos quinque. hæc eſt oblatio Naaſon filij Aminadab. 18 In die ſecundo obtulit Nathanael filius Suar princeps Iſachar: 19 Obtulitque oblationem ſuam acetabulum argenteum vnum, centum & triginta ſiclos appendebat, phialam vnam argenteam appendentem ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij, ambo plena ſimila conſperſa oleo pro munere: 20 Mortariolum vnum aureum appendens decem ſiclos auri, plenum incenſo aromatum: 21 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum in holocauſtum. 22 Hircum de capris vnum pro peccato. 23 Et in victimam ſanctificationum boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc eſt oblatio Nathanael filij Suar. 24 In die tertio princeps filiorum Zabulon, Eliab filius Helon, 25 Obtulit oblationem ſuam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta ſiclos, phialam vnam auream appendentem ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij, ambo plena ſimila conſperſa oleo pro munere: 26 Mortariolum vnum appendens decem ſiclos auri, plenum incenſo aromatum: 27 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum in holocauſtum. 28 Hircum vnum de capris pro peccato: 29 Et in hoſtiam ſanctificationum boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc eſt oblatio Eliab filij Helon.

30 * בַּיּוֹם הָרְבִיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בֶּן־
31 שְׁדֵיאוּר׃ * קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים
וּמְאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן
32 לְמִנְחָה׃ * כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃
33 * פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
34 לְעֹלָה׃ * שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃
35 * וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים
חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִיצוּר
36 בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃ * בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא
לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי׃
37 * קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם
מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לְמִנְחָה׃
38 * כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת׃
39 * פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
40 לְעֹלָה׃ * שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃ * וּלְזֶבַח
41 הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה
כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־
42 צוּרִישַׁדָּי׃ * בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי נָשִׂיא לִבְנֵי
43 גָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל׃ * קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים
שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה
44 בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה׃ * כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
45 קְטֹרֶת׃ * פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד
46 בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה׃ * שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת׃
47 * וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים
חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֶלְיָסָף בֶּן־
48 דְּעוּאֵל׃ * בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נָשִׂיא לִבְנֵי אֶפְרָיִם
אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד׃

30 * Die quarto princeps filiorum Ruben E-
31 liſur filius Sedeur * Obtulit acetabulum C argenteum appendés centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuagintaſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.
32 * Mortariolum aureum appendens decem
33 ſiclos plenum incenſo. * Bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holo-
34 cauſtum, * Hircumque pro peccato.
35 * Et in ſacrificio pacificorum, boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Eliſur filij
36 Sedeur. * Die quinto princeps filiorum Symeon, Salamihel filius Suriſaddai
37 * Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſper-
38 ſa oleo in ſacrificium. * Mortariolum decem ſiclos aureum appendens plenum incen-
39 ſo. * Bouem de armento, & arietem, & ag-
40 num anniculum in holocauſtum, *Hircúm-
41 que pro peccato. * Et in hoſtias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit ob-D latio Salamihel filij Suriſaddai.
42 * Die ſexto princeps filiorum Gad, Helia-
43 ſaph filius Duel * Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.
44 * Mortariolum aureum appendens decem ſiclos plenum incenſo:
45 * Bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocauſtum:
46 * Hircumque pro peccato.
47 * Et in hoſtias pacificorum, boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Heliaſaph filij Duel.
48 * Die ſeptimo princeps filiorum Ephraim Eliſama filius Amiud

---

תרגום אונקלוס

30 בְּיוֹמָא רְבִיעָאָה רַבָּא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר׃ 31 קָרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דִכְסַף חַד מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין הֲוָה מַתְקָלֵהּ מִזְרָקָא
חַד דִכְסַף מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סְלְעִין בְּסֶלְעֵי קֻדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סְלְתָא דְפִילָא בְּמֶשַׁח לְמִנְחָתָא׃ 32 בַּוְכָא חֲדָא מַתְקָל עֲשַׂר סְלְעִין דְּהַב מְלְיָא
קְטֹרֶת בְּסָמִין׃ 33 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא׃ 34 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃ 35 וּלְנִכְסַת קֻרְשַׁיָּא חוֹרִין
תְּרִין דְכַרֵי חַמְשָׁא גַּדְיֵי חַמְשָׁא אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָה חַמְשָׁא דֵּין קָרְבַּן אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר׃ 36 בְּיוֹמָא חַמִישָׁאָה רַבָּא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בַּר
צוּרִישַׁדָּי׃ 37 קָרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דִכְסַף חֲדָא מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין הֲוָה מַתְקָלֵהּ מִזְרָקָא חַד דִכְסַף מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סְלְעִין בְּסֶלְעֵי קֻדְשָׁא
תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סְלְתָא דְפִילָא בְּמֶשַׁח לְמִנְחָתָא׃ 38 בַּוְכָא חֲדָא מַתְקָל עֲשַׂר סְלְעִין דְּהַב מְלְיָא קְטוֹרֶת בְּסָמִין׃ 39 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר
חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא׃ 40 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא׃ 41 וּלְנִכְסַת קֻרְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרִין דִכְרֵי חַמְשָׁא גַּדְיֵי חַמְשָׁא אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָה
חַמְשָׁא דֵּין קָרְבַּן שְׁלֻמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדָּי׃ 42 בְּיוֹמָא שְׁתֵיתָאָה רַבָּא לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל׃ 43 קָרְבָּנֵיהּ מְגִסְתָּא דִכְסַף חֲדָא מְאָה
וּתְלָתִין סְלְעִין הֲוָה מַתְקָלֵהּ מַזְרָקָא חַד דִכְסַף מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סְלְעִין בְּסֶלְעֵי קֻדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סְלְתָא דְפִילָא בְּמֶשַׁח לְמִנְחָתָא׃ 44 בַּוְכָא
חֲדָא מַתְקַל עֲשַׂר סְלְעִין דְּהַב מְלְיָא קְטֹרֶת בְּסָמִין׃ 45 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא׃ 46 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד
לְחַטָּאתָא׃ 47 וּלְנִכְסַת קֻרְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרִין דִכְרֵי חַמְשָׁא גַּדְיֵי חַמְשָׁא אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָה חַמְשָׁא דֵּין קָרְבַּן אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל׃ 48 בְּיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה רַבָּא לִבְנֵי אֶפְרָיִם אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד׃

30 ‡ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τεταρτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ρουβὶν, ἐλιϛὺρ,
31 υἱὸς σεδηοὺρ, ‡ τὸ δῶρον αὐτοῦ, τροῦλλιον ἀργυροῦν ἓν,
τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβ-
δομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλή-
ρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.
32 ‡ θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν πλήρη θυμιάματος.
33 ‡ μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς
ὁλοκαύτωμα.
34 ‡ καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας·
35 ‡ καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. οὗτο τὸ δῶρον
ἐλιϛὺρ, υἱοῦ σεδηοὺρ.
36 ‡ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ, ἄρχων τῶν υἱῶν συμεὼν, σαλαμι-
37 ὴλ, υἱὸς σουρισαδαΐ, ‡ τὸ δῶρον αὐτοῦ, τροῦλλιον ἀργυ-
ροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀρ-
γυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότε-
ρα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.
38 ‡ θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.
39 ‡ μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς
ὁλοκαύτωμα.
40 ‡ καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας·
41 ‡ καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. οὗτο τὸ δῶρον
σαλαμιὴλ υἱοῦ σουρισαδαΐ.
42 ‡ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν γαὰλ, ἐλισὰφ υἱὸς
43 ραγουὴλ, ‡ τὸ δῶρον αὐτοῦ, τροῦλλιον ἀργυροῦν ἓν,
τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν
ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. ἀμφότερα
πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυ-
σίαν.
44 ‡ θυΐσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.
45 ‡ μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς
ὁλοκαύτωμα.
46 ‡ καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας.
47 ‡ καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε,
τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. οὗτο τὸ δῶρον
ἐλισὰφ υἱοῦ ραγουήλ.
48 ‡ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἄρχων τῶν υἱῶν ἐφραὶμ, ἐλισαμὰ
υἱὸς ἀμμιούδ,

‡ Die quarto princeps filiorum Ruben, Eliſur filius Sedeur, 30
‡ Donum eius, diſcum argenteum vnum, triginta & centum pondus eius, phialam vnam argenteam ſeptuaginta ſiclorum, ſecundùm ſiclum ſanctum, vtraque plena ſimilæ confectæ in oleo in ſacrificium. 31
‡ Mortariolum vnum decem aureorum plenum incenſo. 32
‡ Vitulum vnum ex bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum in holocauſtum. 33
‡ Et hircum ex capris vnum pro peccato: 34
‡ Et in ſacrificium ſalutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. hoc donum Eliſur filij Sedeur. 35
‡ Die quinto princeps filiorum Symeõ, Salamiel filius Suriſadai: 36
‡ Donum eius, diſcum argenteum vnum, triginta & centum pondus eius, phialam vnam argenteam ſeptuaginta ſiclorum, ſecundùm ſiclum ſanctum, vtraque plena ſimilæ confectæ in oleo ad ſacrificium. 37
‡ Mortariolum vnum decem aureorum plenum incenſi. 38
‡ Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, agnũ vnum anniculum in holocauſtum. 39
‡ Et hircum ex capris vnum pro peccato: 40
‡ Et in ſacrificium ſalutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. hoc donum Salamiel filij Suriſadai. 41
‡ Die ſexto princeps filiorum Gad, Eliſaph filius Raguel, 42
‡ Donum eius, diſcum argenteum vnũ, triginta & centum pondus eius, phialam vnam argenteam ſeptuaginta ſiclorum, ſecundùm ſiclũ ſanctum, vtraque plena ſimilæ confectæ in oleo in ſacrificium. 43
‡ Mortariolum vnum decem aureorum, plenum incenſi. 44
‡ Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum in holocauſtum. 45
‡ Et hircum ex capris vnum pro peccato: 46
‡ Et in ſacrificium ſalutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. hoc donum Eliſaph filij Raguel. 47
‡ Die ſeptimo princeps filiorum Ephraim, Eliſama filius Ammiud. 48

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 In die quarto princeps filiorum Ruben, Eliſur filius Sedeur, 31 Obtulit oblationem ſuam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta ſiclos, phialam argenteam vnam appendentem ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij, ambo plena ſimila conſperſa oleo pro munere: 32 Mortariolum vnum appendens decem ſiclos auri plenum incenſo aromatum: 33 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum in holocauſtum: 34 Hircum de capris vnum pro peccato. 35 Et in hoſtiam ſanctificationum boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc eſt oblatio Eliſur filij Sedeur.
36 In die quinto princeps filiorum Symeon, Selumiel filius Suriſaddai, 37 Obtulit oblationem ſuam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta ſiclos, phialam vnam argenteam appendentem ſeptuagiuta ſiclos in ſiclis ſanctuarij, ambo plena ſimila conſperſa oleo pro munere. 38 Mortariolum vnum aureum appendens decem ſiclos auri plenum incenſo aromatum:
39 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum in holocauſtum, 40 Hircum de capris vnum pro peccato. 41 Et in ſacrificio ſanctificationum obtulit boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc eſt oblatio Selumiel filij Suriſaddai. 42 In die ſexto princeps filiorum Gad, Eliaſaph filius Deuel, 43 Obtulit oblationem ſuam acetabulum argenteum vnum, centum & triginta ſiclos appendebat, phialam vnam argenteam appendentem ſeptuaginta ſiclos in ſiclis ſanctuarij, ambo plena ſimila conſperſa oleo pro munere: 44 Mortariolum vnum aureum appendens decem ſiclos auri, plenum incenſo aromatum: 45 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum in holocauſtum: 46 Hircum de capris vnum pro peccato. 47 Et in victimam ſanctificationum boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc eſt oblatio Eliaſaph filij Deuel. 48 In die ſeptimo princeps filiorum Ephraim Eliaſama filius Amiud.

49 * קרבנו קערת־כסף אחת שלשים ומאת
משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל
הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן
50 למנחה: * כף אחת עשרה זהב מלאה
51 קטרת: * פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־
52 אחד בן־שנתו לעלה: * שעיר־עזים אחד
53 לחטאת: * ולזבח השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה
חמשה זה קרבן אלישמע בן־עמיהוד:
54 * ביום השמיני נשיא לבני מנשה גמליאל
55 בן־פדהצור: * קרבנו קערת־כסף אחת
שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים
שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת
56 בלולה בשמן למנחה: * כף אחת עשרה
57 זהב מלאה קטרת: * פר אחד בן־בקר איל
58 אחד כבש־אחד בן־שנתו לעלה: * שעיר־עזים
59 אחד לחטאת: * ולזבח השלמים בקר שנים
אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני־
שנה חמשה זה קרבן גמליאל בן־פדהצור:
60 * ביום התשיעי נשיא לבני בנימן אבידן
61 בן־גדעני: * קרבנו קערת־כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל
בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
62 בשמן למנחה: * כף אחת עשרה זהב מלאה
63 קטרת: * פר אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד
64 בן־שנתו לעלה: * שעיר־עזים אחד לחטאת:
65 * ולזבח השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתדים חמשה כבשים בני־שנה חמשה
זה קרבן אבידן בן־גדעני:
66 * ביום העשירי נשיא לבני דן אחיעזר בן־עמישדי:

49 * Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarij, vtrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium.
50 * Mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso: * Bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocaustum, * Hircumque pro peccato: * Et in hostias pacificorum, boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hęc fuit oblatio Elisama filij Ammiud.
54 * Die octauo princeps filiorum Manasse Ga
55 maliel filius Phadassur * obtulit acetabulum argenteum appẽdens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarij, vtrumque plenũ simila conspersa oleo in sacrificium.
56 * Mortariolum aureum appendens decem
77 siclos plenum incenso: *Bouem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holo-
58 caustum, * Hircumque pro peccato.
59 * Et in hostias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Gamaliel filij Phadassur.
60 * Die nono princeps filiorum Beniamin Abidan filius Gedeonis
61 * Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos ad pondus sanctuarij, vtrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium.
62 * Mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso.
63 * Bouem de armento, & arietem, & agnũ anniculum in holocaustum,
64 * Hircumque pro peccato.
65 * Et in hostias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Abidan filij Gedeonis.
66 * Die decimo princeps filiorum Dan, Abiezer filius Amisaddai

תרגום אונקלוס

49 קרבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קדשא תריהון מלן
סלתא דפילא במשח למנחתא: 50 בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטרת בסמין: 51 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד
בר שתיה לעלתא: 52 צפיר בר עזין חד לחטאתא: 53 ולנכסת קדשיא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא
דין קרבן אלישמע בר עמיהוד: 54 ביומא תמינאה רבא לבני מנשה גמליאל בר פדה צור: 55 קרבניה מגסתא דכסף חד מאה ותלתין
סלעין הוה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקליה שבעין סלעין בסלעי קדשא תריהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא: 56 בזכא חדא
מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטרת בסמין: 57 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: 58 צפיר בר עזין חד לחטאתא:
59 ולנכסת קדשיא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קרבן גמליאל בר פדה צור: 60 ביומא תשיעאה
רבא לבני בנימן אבידן בר גדעוני: 61 קרבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא חד דכסף מתקליה
שבעין סלעין בסלעי קדשא תריהון מלן סלתא דפילא במשח למנחתא: 62 בזיכא חדא מתקל עשר סלעין דדהב מליא קטרת
בסמין: 63 תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: 64 צפיר בר עזין חד לחטאתא:
65 ולנכסת קדשיא תורין תרין דכרי חמשא גדיי חמשא אמרין בני שנה חמשא דין קרבן אבידן בר גדעוני: 66 ביומא עשיראה
רבא לבני דן אחיעזר בר עמישדי:

49 * Donum eius, discum argenteum vnum, triginta & centum pondus eius: phialam vnam argenteam septuaginta siclorum, secundùm siclum sanctum, vtraque plena similæ confectæ in oleo in sacrificium.

50 * Mortariolum vnum decem aureorum, plenum incensi.

51 * Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum ad holocaustum.

52 * Et hircum ex capris vnum pro peccato:

53 * Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. hoc donum Elisama filij Ammiud.

54 * Die octauo princeps filiorum Manasse, Gamaliel filius Phadassur.

55 * Donum eius, discum argenteum vnum, triginta & centum pondus eius, phialam vnam argenteam septuaginta siclorum, secundùm siclum sanctum, vtraque plena similæ confectæ in oleo in sacrificium.

56 * Mortariolum vnum decem aureorum plenum incenso.

57 * Vitulum vnum ex bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum in holocaustum.

58 * Et hircum ex capris vnum pro peccato:

59 * Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. hoc donum Gamaliel filij Phadassur.

60 * Die nono princeps filiorum Beniamin, Abidan filius Gedeonis.

61 * Donum eius discum argenteum vnum, triginta & centum pondus eius, phialam vnam argenteam septuaginta siclorum, secundùm siclum sanctum, vtraque plena similæ confectæ in oleo ad sacrificium.

62 * Mortariolum vnum decem aureorum, plenum incensi.

63 * Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum in holocaustum.

64 * Et hircum ex capris vnum pro peccato.

65 * Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. hoc donum Abidan filij Gedeonis.

66 * Die sexto princeps filiorum Dan, Abiezer filius Amisadai.

49 * τὸ δῶρον αὐτοῦ, πυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον· ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

50 * θυίσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

51 * μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἕνα εἰς ὁλοκαύτωμα.

52 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας,

53 * καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. Οὗτο τὸ δῶρον ἐλισαμὰ υἱοῦ ἀμμιούδ.

54 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἄρχων τῶν υἱῶν μανασσῆ, γαμαλιὴλ υἱὸς φαδασσούρ,

55 * τὸ δῶρον αὐτοῦ, πυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

56 * θυίσκην μίαν δέκα χρυσῶν πλήρη θυμιάματος.

57 * μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.

58 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας·

59 * καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. Οὗτο τὸ δῶρον γαμαλιὴλ υἱοῦ φαδασσούρ.

60 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐννάτῃ, ἄρχων τῶν υἱῶν βενιαμὶν, ἀβιδαν, υἱὸς γεδεωνί,

61 * τὸ δῶρον αὐτοῦ, πυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

62 * θυίσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

63 * μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.

64 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας,

65 * καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. Οὗτο τὸ δῶρον ἀβιδαν υἱοῦ γεδεωνί.

66 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ δεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν δαν, ἀβιεζερ, υἱὸς ἀμισαδαΐ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

49 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta siclos, phialam vnam auream appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere: 50 Mortariolum vnum appendens decem siclos auri plenum incenso aromatum: 51 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum in holocaustum:
52 Hircum vnum de capris pro peccato: 53 Et in hostiam sanctificationum, boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Elisama filij Amiud. 54 In die octauo princeps filiorum Manasse Gamaliel filius Phadasur
55 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta siclos, phialam argenteam vnam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere: 56 Mortariolum vnum appendens decem siclos auri plenum incenso aromatum: 57 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum in holocaustum.
58 Hircum de capris vnum pro peccato. 59 Et in hostiam sanctificationum, boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Gamaliel filij Phadasur. 60 In die nono princeps filiorum Beniamin, Abidan filius Gedeonis, 61 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta siclos, phialam vnam argenteam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere:
62 Mortariolum vnum aureum appendens decem siclos plenum incenso aromatum, 63 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum in holocaustum: 64 Hircum de capris vnum pro peccato. 65 Et in sacrificio sanctificationum obtulit boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Abidan filij Gedeonis.
66 In die decimo princeps filiorum Dan Ahiezer filius Amisaddai.

67 * קְרִבְנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם
68 מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה: * כַּף אַחַת
69 עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: * פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אָיִל
70 אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: * שְׂעִיר־עִזִּים
71 אֶחָד לְחַטָּאת: * וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם
חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה
72 זֶה קָרְבַּן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי: * בַּיּוֹם
עַשְׂתֵּי־עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־
73 עָכְרָן: * קְרִבְנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאָה
מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה:
74 * כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:
75 * פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
76 לְעֹלָה: * שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת: * וּלְזֶבַח
77 הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה
כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן פַּגְעִיאֵל בֶּן־
78 עָכְרָן: * בְּיוֹם שְׁנֵים־עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא
79 לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן: * קָרְבְּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף
אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמְאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף
שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת
80 בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה: * כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
81 קְטֹרֶת: פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־
82 שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: * שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:
83 * וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים
חֲמִשָּׁה כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֲחִירַע
84 בֶּן־עֵינָן: * זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם
הִמָּשַׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל קְעָרֹת כֶּסֶף שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה מִזְרְקֵי־כֶסֶף שְׁנֵים עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה:

67 * Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium:
68 * Mortariolum aureũ appendens decem ſiclos plenum incenſo:
69 * Bouem de armento, & arietem & agnum
70 anniculum in holocauſtum; * Hircumque
71 pro peccato. * Et in hoſtias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio
72 Abiezer filij Amiſaddai. * Die vndecimo princeps filiorum Aſer Phegiel filius Ochran
73 * Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.
74 * Mortariolum aureum appendens decem ſiclos plenum incenſo:
75 * Bouem de armento, & arietem,
76 & agnum anniculum in holocauſtum; * Hircumque pro peccato.
77 * Et in hoſtias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Phegiel filij Ochran.
78 * Die duodecimo princeps filiorum Neptalim Ahira filius Henan,
79 * Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta ſiclos, phialam argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrumque plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrificium.
80 * Mortariolum aureum appendens decem
81 ſiclos plenum incenſo: * Bouem de armen-
G to & arietem, & agnum anniculum in holo-
82 cauſtum: * Hircumque pro peccato.
83 * Et in hoſtias pacificorum boues duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. Hæc fuit oblatio Ahira filij
84 Henan. * Hæc in dedicatione altaris oblata ſunt à principibus Iſrael in die qua conſecratum eſt: Acetabula argentea duodecim: phialæ argenteæ duodecim, mortariola aurea duodecim.

תרגום אונקלוס

67 קָרְבָּנֵיהּ מְגִיסְתָּא דִכְסַף חָדָא מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין חֲוָה מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סְלְעִין בִּסְלְעֵי קֻדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן
סְלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא: 68 בַּוְכָּא חָדָא מַתְקַל עֲשַׂר סְלְעִין דְּרַהַב מַלְיָא קְטֹרֶת בָּסְמִין: 69 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חַד אִמַּר חַד
בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא: 70 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא: 71 וּלְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין דְּכְרֵי חַמְשָׁא גַּדְיֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה חַמְשָׁא
דֵּין קָרְבַּן אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדָּי: 72 בְּיוֹמָא חַד עֲשַׂר יוֹמִין רַבָּא לִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן: 73 קָרְבְּנֵיהּ מְגִסְתָּא דִכְסַף חָדָא מְאָה וּתְלָתִין
סְלְעִין חֲוָה מַתְקָלֵיהּ מִזְרָקָא חַד דִכְסַף מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סְלְעִין בְּסְלְעֵי קֻדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סְלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא: 74 בַּוְכָּא חָדָא
מַתְקַל עֲשַׂר סְלְעִין דְּרַהַב מַלְיָא קְטֹרֶת בָּסְמִין: 75 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא: 76 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד
לְחַטָּאתָא: 77 וּלְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין דְּכְרֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה חַמְשָׁא דֵּין קָרְבַּן פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן:
78 בְּיוֹמָא תְּרֵיסְרֵי יוֹמִין רַבָּא לִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עֵינָן: 79 קָרְבְּנֵיהּ מְגִסְתָּא דִכְסַף חַד מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין חֲוָה מַתְקָלֵיהּ מִזְרָקָא חַד
דִכְסַף מַתְקָלֵיהּ שִׁבְעִין סְלְעִין בְּסְלְעֵי קֻדְשָׁא תַּרְוֵיהוֹן מְלַן סְלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לְמִנְחָתָא: 80 בַּוְכָּא חָדָא מַתְקַל עֲשַׂר סְלְעִין דְּרַהַב מַלְיָא קְטֹרֶת
בָּסְמִין: 81 תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חַד אִמַּר חַד בַּר שַׁתֵּיהּ לַעֲלָתָא: 82 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא: 83 וּלְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא תּוֹרִין תְּרֵין
דִכְרֵי חַמְשָׁא גַּדְיֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה חַמְשָׁא דֵּין קָרְבַּן אֲחִירַע בַּר עֵינָן: 84 דָּא חֲנֻכַּת מַדְבְּחָא בְּיוֹמָא דְרַבְיוֹ יֶהֱוֹן מִן רַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל
מְגִיסֵי כְּסַף תַּרְתָּא עֲשָׂרֵי מִזְרְקֵי כְּסַף תְּרֵי עַשַׂר בַּוְכֵי דַהֲבָא תַּרְתָּא עֲשָׂרֵי:

67 * Donum eius, discum argenteum vnum, triginta & centum pondus eius: phialam vnam argenteam septuaginta siclorum, secundùm siclum sanctum, vtraque plena similæ confectæ in oleo in sacrificium.

68 * Mortariolum vnum decem aureorum, plenum incensi.

69 * Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum in holocaustum.

70 * Et hircum ex capris vnum pro peccato:

71 * Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. hoc donum Abiezer filij Amisaddai.

72 * Die vndecimo princeps filiorum Aser, Phegiel filius Ochran.

73 * Donum eius, discum argenteum vnum, triginta & centum pondus eius, phialam vnam argenteam septuaginta siclorum, secundùm siclum sanctum, vtraque plena similæ confectæ in oleo in sacrificium.

74 * Mortariolum vnum decem aureorum, plenum incensi.

75 * Vitulum vnum è bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum ad holocaustum.

76 * Et hircum ex capris vnum pro peccato:

77 * Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. hoc donum Phegiel filij Ochran.

78 * Die duodecimo princeps filiorum Neptalim, Ahira filius Henan.

79 * Donum eius, discum argenteum vnum, triginta & centum pondus eius, phialam vnam argenteam septuaginta siclorum, secundùm siclum sanctum, vtraque plena similæ confectæ in oleo in sacrificium.

80 * Mortariolum vnum decem aureorum, plenum incenso.

81 * Vitulum vnum ex bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum in holocaustum.

82 * Et hircum ex capris vnum pro peccato.

83 * Et in sacrificium salutaris, vitulas duas, arietes quinque, hircos quinque, agnas anniculas quinque. hoc donum Ahira filij Henan.

84 * Hæc dedicatio altaris qua die vnxit illud à principibus filiorum Israel, disci argentei duodecim, phialæ argenteæ duodecim, mortariola aurea duodecim.

67 * τὸ δῶρον αὐτοῦ, πυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ. φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον· ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

68 * θυίσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

69 * μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.

70 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας·

71 * καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. Οὗτο τὸ δῶρον Ἀβιεζὲρ υἱοῦ Ἀμισαδαΐ.

72 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑνδεκάτῃ ἄρχων τῶν υἱῶν Ἀσὴρ, Φαγαὴλ, υἱὸς Ἐχρὰν.

73 * τὸ δῶρον αὐτοῦ, πυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

74 * θυίσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

75 * μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.

76 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας·

77 * καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. Οὗτο τὸ δῶρον Φαγαὴλ υἱοῦ Ἐχράν.

78 * τῇ ἡμέρᾳ τῇ δωδεκάτῃ, ἄρχων τῶν υἱῶν Νεφθαλίμ, Ἀχιρὰ, υἱὸς Αἰνάν.

79 * τὸ δῶρον αὐτοῦ, πυβλίον ἀργυροῦν ἓν, τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὁλκὴ αὐτοῦ, φιάλην μίαν ἀργυρᾶν ἑβδομήκοντα σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον, ἀμφότερα πλήρη σεμιδάλεως ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν.

80 * θυίσκην μίαν δέκα χρυσῶν, πλήρη θυμιάματος.

81 * μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον εἰς ὁλοκαύτωμα.

82 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας.

83 * καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις δύο, κριοὺς πέντε, τράγους πέντε, ἀμνάδας ἐνιαυσίας πέντε. Οὗτο τὸ δῶρον Ἀχιρὰ υἱοῦ Αἰνάν.

84 * Αὕτη ἡ ἐγκαινισμὸς τοῦ θυσιαστηρίου ἡ ἡμέρα ἔχρισαν αὐτὸ παρὰ τῶν ἀρχόντων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, πυβλία ἀργυρᾶ δώδεκα, φιάλαι ἀργυραῖ δώδεκα, θυίσκαι χρυσαῖ δώδεκα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

67 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum centum & triginta siclos appendebat, phialam vnam argenteam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere: 68 Mortariolum vnum aureum appendens decem siclos plenum incenso aromatum: 69 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum in holocaustum:

70 Hircum de capris vnum pro peccato: 71 Et in victimam sanctificationum, boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Ahiezer filij Amisaddai. 72 In die vndecimo princeps filiorum Aser Phegiel filius Ochran

73 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta siclos, phialam vnam argenteam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere: 74 Mortariolum vnum appendens decem siclos auri, plenum incenso aromatum: 75 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum vnum anniculum in holocaustum.

76 Hircum vnum de capris pro peccato. 77 Et in hostiam sanctificationum, boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Phegiel filij Ochran. 78 In die duodecimo princeps filiorum Neptalim, Ahira filius Enan, 79 Obtulit oblationem suam acetabulum argenteum vnum appendens centum & triginta siclos, phialam argenteam vnam appendentem septuaginta siclos in siclis sanctuarij, ambo plena simila conspersa oleo pro munere:

80 Mortariolum vnum appendens decem siclos auri, plenum incenso aromatum: 81 Vitulum vnum de bobus, arietem vnum, agnum anniculum vnum in holocaustum: 82 Hircum de capris vnum pro peccato. 83 Et in hostiam sanctificationum boues duos, arietes quinque, hœdos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Ahira filij Enan. 84 Ista est dedicatio altaris in die qua vnxerunt illud, à principibus Israel oblata sunt acetabula argentea duodecim, phialæ argenteæ duodecim, mortariola aurea duodecim.

85 * שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה הַקְּעָרָה הָאַחַת כֶּסֶף וְשִׁבְעִים
הַמִּזְרָק הָאֶחָד כֶּל כֶּסֶף הַכֵּלִים אַלְפַּיִם וְאַרְבַּע־
86 מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ׃ * כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים־
עֶשְׂרֵה מְלֵאֹת קְטֹרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ כָּל־זְהַב הַכַּפּוֹת עֶשְׂרִים וּמֵאָה׃
87 * כָּל־הַבָּקָר לָעֹלָה שְׁנֵים עָשָׂר פָּרִים אֵילִם
שְׁנֵים עָשָׂר כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנֵים עָשָׂר
וּמִנְחָתָם וּשְׂעִירֵי עִזִּים שְׁנֵים עָשָׂר לְחַטָּאת׃
88 * וְכֹל בְּקַר זֶבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה פָּרִים
אֵילִם שִׁשִּׁים עַתֻּדִים שִׁשִּׁים כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
שִׁשִּׁים זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הִמָּשַׁח אֹתוֹ׃
89 * וּבְבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע
אֶת־הַקּוֹל מְדַבֵּר אֵלָיו מֵעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־אֲרֹן
הָעֵדֻת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו׃

ח

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת־
הַנֵּרֹת אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת׃
3 * וַיַּעַשׂ בֵּן אַהֲרֹן אֶל־מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה הֶעֱלָה
4 נֵרֹתֶיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וְזֶה
מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־יְרֵכָהּ עַד־פִּרְחָהּ
מִקְשָׁה הִוא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
5 כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמְּנֹרָה׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
6 מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
7 וְטִהַרְתָּ אֹתָם׃ * וְכֹה־תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרָם הַזֵּה
עֲלֵיהֶם מֵי חַטָּאת וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל־כָּל־בְּשָׂרָם
8 וְכִבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וְהִטֶּהָרוּ׃ * וְלָקְחוּ פַּר בֶּן־בָּקָר
וּמִנְחָתוֹ סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן וּפַר־שֵׁנִי בֶּן־בָּקָר תִּקַּח
לְחַטָּאת׃

85 * Ita vt centum triginta ſiclos haberet vnum acetabulum & ſeptuaginta ſiclos vna phiala, id eſt, in commune valorum omnium ex argento ſicli duo milia quadringenti pondere ſanctuarij:

86 * Mortariola aurea duodecim plena incenſo, denos ſiclos appendentia pondere ſanctuarij, id eſt, ſimul auri ſicli centum viginti.

87 * Boues de armento in holocauſtum duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & libamenta eorum. hirci duodecim pro peccato.

88 * In hoſtias pacificorũ boues vigintiquatuor, arietes ſexaginta, hirci ſexaginta, agni anniculi ſexaginta. Hæc oblata ſunt in dedicatione altaris, quando vnctum eſt.

89 * Cumque ingrederetur Moyſes tabernaculum fœderis, vt conſuleret oraculum, audiebat vocem loquentis ad ſe de propitiatorio, quod erat ſuper arcam teſtimonij inter duos Cherubim, vndè & loquebatur ei.

CAP. VIII.

1 LOcutuſq́, eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
2 * Loquere Aaron, & dices ad eum: Cùm
A poſueris ſeptem lucernas, contra eam partem quam candelabrum reſpicit, lucere debebũt.
3 * Fecítque Aaron, & impoſuit lucernas ſuper candelabrum, vt præceperat Dominus Moyſi.
4 * Hæc autem erat factura candelabri ex auro ductili tam medius ſtipes quàm cuncta quæ ex vtroque calamorum latere naſcebantur. iuxta exemplum quod oſtendit Dominus Moyſi, ita operatus eſt candelabrum.
5 * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
6 * Tolle Leuitas ex medio filiorum Iſrael, & purificabis eos iuxta hunc ritum:
7 * Aſpergantur aqua luſtrationis, & radant omnes pilos carnis ſuæ. Cumque lauerint veſtimenta ſua, & mundati fuerint,
8 * Tollent bouem de armentis & libamen-
B tum eius, ſimilam oleo conſperſam. boué autem alterum de arméto accipies pro peccato.

תרגום אונקלוס

85 מְאָה וּתְלָתִין סְלְעִין הֲוָה מַתְקְלָהּ דִּמְגִיסְתָּא חֲדָא דִּכְסַף מָאנַיָּא תְּרֵי אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה בְּסֶלְעֵי
קֻדְשָׁא׃ 86 בַּוְכֵי דַּהֲבָא תְּרֵתָא עֲשָׂרֵי מַלְיָן קְטֹרֶת בְּסִמִין מַתְקַל עֲשַׂר סְלְעִין הֲוָה מַתְקָלָהּ דִּבְוִכְּיָא כָּל דַּהַב בַּוְכַיָּא מְאָה
וְעֶשְׂרִין׃ 87 כָּל תּוֹרֵי לְעֹלְתָּא תְּרֵי עֲשַׂר תּוֹרִין דִּכְרִין תְּרֵי עֲשַׂר אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה תְּרֵי עֲשַׂר וּמִנְחָתְהוֹן וְצָפְיֵרֵי עִזִּין תְּרֵי עֲשַׂר לְחַטָּאתָא׃
88 וְכֹל תּוֹרֵי לְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא עֶשְׂרִין וְאַרְבְּעָה תּוֹרִין דִּכְרֵי שִׁתִּין גַּדְיֵי שִׁתִּין אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה שִׁתִּין דָּא חֲנוּכַּת מַדְבְּחָא בָּתַר דְּרַבְיָאוּ יַתֵּיהּ׃
89 וְכַד עָלִיל מֹשֶׁה לְמַשְׁכַּן זִמְנָא לְמֶהֱוֵא עָמֵיהּ וְשָׁמַע יָת קָלָא דִּמְתַמְלֵל עִמֵּיהּ מֵעִלַּוֵי כַּפּוּרְתָּא דְּעַל אֲרוֹנָא דְּסַהֲדוּתָא מִבֵּין תְּרֵין כְּרוּבַיָּא וּמִתְמַלֵּל
עִמֵּיהּ׃

ח

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְתֵימַר לֵיהּ בְּאַדְלָקוּתָךְ יָת בּוּצִינַיָּא
לָקֳבֵל אַפֵּי מְנָרְתָּא יְהוֹן מְנַהֲרִין שִׁבְעָא בּוּצִינַיָּא׃ 3 וַעֲבַד כֵּן אַהֲרֹן לָקֳבֵל אַפֵּי מְנָרְתָּא אַדְלִיק בּוּצִינָהָא כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃
4 וְדֵין עוֹבַד מְנָרְתָּא נְגִידָא דְּדָהַב עַד שׁוֹשַׁנָּהּ נְגִידָא הִיא כְּחֵזוּ דְּאַחְזִי יְיָ יָת מֹשֶׁה כֵּן עֲבַד יָת מְנָרְתָּא׃ 5 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
לְמֵימָר׃ 6 קָרֵיב יָת לֵיוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִדְכֵּי יָתְהוֹן׃ 7 וְכִדְיֵן תַּעְבֵּד לְהוֹן לְדַכְּוָאֵיהוֹן אַדֵּי עֲלֵיהוֹן מַיָּא
דְּחַטָּאתָא וְיַעְבְּרוּן מַסְפַּר עַל כָּל בְּשָׂרֵיהוֹן וְיחַוְּרוּן לְבוּשֵׁיהוֹן וְיִדְכּוֹן׃ 8 וְיִסְבּוּן תּוֹר בַּר תּוֹרֵי וּמִנְחָתֵיהּ סְלְתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁח וְתוֹר תִּנְיָן
בַּר תּוֹרֵי תִּסַּב לְחַטָּאתָא׃

* *Triginta & centum ſiclorum diſcus vnus, et* 85
ſeptuaginta ſiclorum phiala vna. omne argentum
vaſorum, duo milia & quingenti ſicli, in ſiclo
ſancto.

* *Mortariola aurea duodecim plena incenſo. o-* 86
mne aurum mortariolorum viginti & centum
aurei.

* *Omnes boues in holocauſtum, vituli duodecim,* 87
arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & ſacri-
ficia eorum, & libamina eorum. & hirci ex capris
duodecim pro peccato.

* *Et in ſacrificium ſalutaris, vitulæ viginti qua-* 88
tuor, arietes ſexaginta, hirci ſexaginta, agnæ ſexa-
ginta anniculæ immaculatæ. hæc dedicatio altaris
poſtquàm vnxit illud,

* *Cùm ingrederetur Moyſes in tabernaculo teſti-* 89
monij ad loquendum illi. & audiuit vocem Do-
mini loquentis ad eum deſuper propitiatorio, quod
eſt ſuper arcam teſtimonij, in medio duorum Cheru-
bim: & loquebatur ad ipſum.

CAP. VIII.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 1

* *Loquere Aaron, & dices ad eum: Quando* 2
poſueris lucernas ex parte, verſus faciem candela-
bri lucebunt ſeptem lucernæ.

* *Et fecit ſic Aaron: verſus faciem candelabri* 3
incendit lucernas eius, ſicut præcepit Dominus
Moyſi.

* *Et hæc factura candelabri, ſolida, aurea, ſti-* 4
pes eius, & lilia eius, ſolidum totum, iuxta ſpeciem
quam oſtendit Dominus Moyſi ſic fecit candela-
brum.

* *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:* 5

* *Accipe Leuitas de medio filiorum Iſrael, &* 6
purificabis eos:

* *Et ſic facies eis purificationem eorum: Aſper-* 7
ges illos aqua purificationis; & introibit nouacula
in omne corpus eorum, et lauabunt veſtimenta ſua,
& mundi erunt.

* *Et accipient vitulum vnum è bobus, & huius* 8
ſacrificium ſimilam confectam in oleo. & vitulum
anniculum ex bobus accipies pro peccato.

85 * τελάκοντα καὶ ἑκατὸν σίκλων τὸ τρυβλίον τὸ ἓν, καὶ ἑβ-
δομήκοντα σίκλων ἡ φιάλη ἡ μία, πᾶν τὸ ἀργύριον τῶν
σκευῶν, δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι σίκλοι, ἐν τῷ σίκλῳ τῷ ἁ-
γίῳ.

86 * θυίσκαι χρυσαῖ δώδεκα πλήρεις θυμιάματος. πᾶν
τὸ χρυσίον τῶν θυίσκων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν χρυσοῖ.

87 * πᾶσαι αἱ βόες εἰς ὁλοκαύτωσιν μόσχοι δώδεκα, κριοὶ
δώδεκα, ἀμνοὶ ἐνιαύσιοι δώδεκα δύο, καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ
σπονδαὶ αὐτῶν, καὶ χίμαροι ἐξ αἰγῶν δώδεκα περὶ ἁ-
μαρτίας.

88 * καὶ εἰς θυσίαν σωτηρίου, δαμάλεις εἰκοσιτέσσαρες, κριοὶ
ἑξήκοντα, τράγοι ἑξήκοντα, ἀμνάδες ἑξήκοντα ἐνιαύσιαι ἄμω-
89 μοι. αὕτη ἡ ἐγκαίνησις τοῦ θυσιαστηρίου μετὰ τὸ χρίσαι αὐτὸ, * ἐν
τῷ εἰσπορεύεσθαι μωυσῆν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου λαλῆ-
σαι αὐτῷ. καὶ ἤκουσεν τὴν φωνὴν κυρίου λαλοῦντος πρὸς
αὐτὸν ἀνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρ-
τυρίου, ἀναμέσον τῶν δύο χερουβίμ, καὶ ἐλάλει πρὸς αὐτόν.

η.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

2 * λάλησον τῷ ἀαρὼν, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτὸν, ὅταν ἁπτῇς
τοὺς λύχνους ἐκ μέρους, κατὰ πρόσωπον τῆς λυχνίας φωτεινὸν
ποιεῖ ἑπτὰ λύχνοι.

3 * καὶ ἐποίησεν οὕτως ἀαρὼν, κατὰ πρόσωπον τῆς λυχνίας
ἔξαψεν τοὺς λύχνους αὐτῆς, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ
μωυσῇ.

4 * καὶ αὕτη ἡ κατασκευὴ τῆς λυχνίας, σφυρὰ, χρυσῆ, ὁ
καυλὸς αὐτῆς, καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς, σφυρὰ ὅλη, κατὰ τὸ
εἶδος ὃ ἔδειξεν κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησε τὴν λυ-
χνίαν.

5 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

6 * λάβε τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἁφα-
γνιεῖς αὐτούς.

7 * καὶ οὕτως ποιήσεις αὐτοῖς τὸν ἁγνισμὸν αὐτῶν. περιρα-
νεῖς αὐτοὺς ὕδωρ ἁγνισμοῦ. καὶ ἐπελεύσεται ξυρὸς ἐπὶ παν
τὸ σῶμα αὐτῶν, καὶ πλυνοῦσι τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ καθαροὶ
ἔσονται.

8 * καὶ λήψονται μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, καὶ τοῦτο θυσίαν σε-
μίδαλιν δεδαπεποιημένην ἐν ἐλαίῳ. καὶ μόσχον ἐνιαύσιον ἐκ
βοῶν λήψῃ περὶ ἁμαρτίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

85 Centum & triginta ſiclos argenti appendebat acetabulum vnum, & ſeptuaginta appendebat phiala vna: omne argentum vaſorum, duo milia & quadringenti ſicli in ſiclis ſanctuarij. 86 Mortariola aurea duodecim plena incenſo aromatum, vnumquodque mortariolum appendebat decem ſiclos auri in ſiclis ſanctuarij: omne aurum mortariolorum fuit centum & viginti ſicli. 87 Omnes boues in holocauſtum fuerunt duodecim, arietes duodecim, agni anniculi duodecim, & munera eorum, & hirci caprarum duodecim pro peccato.

88 Omneſque boues in hoſtiam ſanctificationum viginti & quatuor boues fuerunt, arietes ſexaginta, hœdi ſexaginta, agni anniculi ſexaginta: hæc eſt dedicatio altaris poſtquàm vnxerunt illud. 89 Cumque ingrederetur Moyſes in tabernaculum fœderis ad loquendum cum eo, audiebat vocem loquentis ſecum deſuper propitiatorio quod eſt ſuper arcam teſtimonij. Loquebaturque cum eo de medio duorum Cherubim.

CAP. VIII.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 1 Loquere cum Aaron, & dices ad eum: Cùm accenderis lucernas, contra faciem candelabri lucebunt ſeptem lucernæ. 3 Fecitque ita Aaron, contra faciem candelabri accendit lucernas, ſicut præceperat Dominus Moyſi. 4 Hæc autem erat factura candelabri, ex auro ductili ab haſtili eius vſque ad lilium eius erat ductile iuxta viſionem quam oſtendit Dominus Moyſi, ita fecit candelabrum.

6 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 6 Applica Leuitas de medio filiorum Iſrael, & mundabis eos:

7 Et ita facies eis vt mundentur: Aſperge ſuper eos aquas luſtrationis, & tranſire facient nouaculam ſuper omnem carnem ſuam, & lauabunt veſtimenta ſua & mundi erunt. 8 Tollentque vitulum de bobus, & munus eius erit ſimila conſperſa oleo. Bouem autem ſecundum tolles de bobus pro peccato.

9 * וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ
10 אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וְהִקְרַבְתָּ אֶת־
הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסָמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם
11 עַל־הַלְוִיִּם׃ * וְהֵנִיף אַהֲרֹן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה
לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־
12 עֲבֹדַת יְהוָה׃ * וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל
רֹאשׁ הַפָּרִים וַעֲשֵׂה אֶת־הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד
13 עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם׃ * וְהַעֲמַדְתָּ
אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אַהֲרֹן וְלִפְנֵי בָנָיו וְהֵנַפְתָּ אֹתָם
14 תְּנוּפָה לַיהוָה׃ * וְהִבְדַּלְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ
15 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם׃ * וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ
הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְטִהַרְתָּ אֹתָם וְהֵנַפְתָּ
16 אֹתָם תְּנוּפָה׃ * כִּי נְתֻנִים נְתֻנִים הֵמָּה לִי
מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פִּטְרַת כָּל־רֶחֶם בְּכוֹר כֹּל
17 מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַחְתִּי אֹתָם לִי׃ כִּי לִי כָל־בְּכוֹר
בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר
18 בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי׃ * וָאֶקַּח אֶת־
הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
19 * וְאֶתְּנָה אֶת־הַלְוִיִּם נְתֻנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל
מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
נֶגֶף בְּגֶשֶׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ׃
20 * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
לַלְוִיִּם כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לַלְוִיִּם
21 כֵּן־עָשׂוּ לָהֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל׃ * וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם
וַיְכַבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וַיָּנֶף אַהֲרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה
22 וַיְכַפֵּר עֲלֵיהֶם אַהֲרֹן לְטַהֲרָם׃ * וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ
הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי אַהֲרֹן
וְלִפְנֵי בָנָיו כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כֵּן
עָשׂוּ לָהֶם׃

NVMERI. Translat.B.Hierony. *Ceremoniæ.*

9 * Et applicabis Leuitas coram tabernaculo fœderis, cõuocata omni multitudine filiorum Israel.

10 * Cumque Leuitæ fuerint coram Domino, ponent filij Israel manus suas super eos:

11 * Et offeret Aaron Leuitas munus in conspectu Dominià filiis Israel, vt seruiant in ministerio eius.

12 * Leuitæ quoque ponent manus suas super capita boum, è quibus vnum facies pro peccato, & alterum in holocaustum Domini, C vt depreceris pro eis.

13 * Statuesque Leuitas in conspectu Aaron & filiorum eius, & consecrabis oblatos Domino:

14 * Ac separabis de medio filiorum Israel, vt sint mei:

15 * Et postea ingrediantur tabernaculum fœderis, vt seruiant mihi. Sicque purificabis & consecrabis eos in oblationem Domini: Sup.3.b. Exo.13. a.& 33.c Luc.2.d.

16 * Quoniam dono donati sunt mihi à filiis Israel. Pro primogenitisqui aperiunt omnem vuluam in Israel accepi eos.

17 * Mea sunt enim omnia primogenita filiorum Israel tam ex hominibus quàm ex iumentis. Ex die quo percussi omne primogenitum in terra Ægypti, sanctificaui eos mihi: Exo.13.c

18 * Et tuli Leuitas pro cunctis primogenitis filiorum Israel:

19 * Tradidique eos dono Aaron & filiis eius de medio populi, vt seruiant mihi pro Israel in tabernaculo fœderis: & orent pro eis, ne sit in populo plaga, si ausi fuerint accedere ad sanctuarium.

20 * Feceruntque Moyses & Aaron & omnis multitudo filiorum Israel super Leuitis quæ præceperat Dominus Moysi.

21 * Purificatique sunt & lauerunt vestimenta sua. eleuauitq; eos Aaron in conspectu Do- D mini, & orauit pro eis, vt purificati

22 * ingrederentur ad officia sua in tabernaculum fœderis coram Aaron & filiis eius: sicut præceperat Dominus Moysi de Leuitis, ita factum est.

תרגום אונקלוס

9 וְתָקְרֵיב יָת לֵיוָאֵי קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתִכְנוֹשׁ יָת כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 10 וְתָקְרֵב יָת לֵוָאֵי קֳדָם יְיָ וְיִסְמְכוּן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל יָת יְדֵיהוֹן עַל לֵיוָאֵי׃ 11 וְיָרִים אַהֲרֹן יָת לֵיוָאֵי קֳדָם יְיָ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִהוֹן לְמִפְלַח יָת פֻּלְחָנָא דַייָ׃ 12 וְלֵיוָאֵי יִסְמְכוּן
יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרֵי וְתַעֲבֵד יָת חַד חַטָּאתָא וְיָת חַד עֲלָתָא קֳדָם יְיָ לְכַפָּרָא עַל לֵיוָאֵי׃ 13 וְתָקֵים יָת לֵיוָאֵי קֳדָם אַהֲרֹן וְקֳדָם בְּנוֹהִי
וְתָרִים יָתְהוֹן אֲרָמָא קֳדָם יְיָ׃ 14 וְתַפְרֵישׁ יָת לֵיוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי לֵיוָאֵי׃ 15 וּבָתַר כֵּן יֵעֲלוֹן לֵיוָאֵי
לְמִפְלַח יָת מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתַדְכֵּי יָתְהוֹן וְתָרִים יָתְהוֹן אֲרָמָא׃ 16 אֲרֵי אַפְרָשָׁא מַפְרִישִׁין אִינּוּן לִי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלַף פָּתַח כָּל וַלְדָּא בְּכְרָא
כּוֹלָּא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָרֵיבִית יָתְהוֹן לְפֻלְחָנִי׃ 17 אֲרֵי דִּילִי כָּל בְּכְרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בֶּאֱנָשָׁא וּבִבְעִירָא בְּיוֹמָא דְּקְטָלִית כָּל בְּכְרָא בְּאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם אַקְדֵּישִׁית יָתְהוֹן קֳדָמָי׃ 18 וְקָרֵיבִית יָת לֵיוָאֵי חֲלַף כָּל בְּכְרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 19 וְיָהֲבִית יָת לֵיוָאֵי יְהִבִין
לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִפְלַח יָת פֻּלְחָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא וּלְכַפָּרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא יְהֵא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מוּתָא בְּמִקְרַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְקָדְשָׁא׃ 20 וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְלֵיוָאֵי כְּכֹל דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה לְלֵיוָאֵי כֵּן עֲבַדוּ לְהוֹן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ 21 וְאִדַּכִּיאוּ לֵיוָאֵי וְחִוִּרוּ לְבוּשֵׁיהוֹן וַאֲרִים אַהֲרֹן יָתְהוֹן אֲרָמָא קֳדָם יְיָ וְכַפַּר עֲלֵיהוֹן אַהֲרֹן
לְדַכּוֹאֵיהוֹן׃ 22 וּבָתַר כֵּן עָלוּ לֵיוָאֵי לְמִפְלַח יָת פֻּלְחָנְהוֹן קֳדָם אַהֲרֹן וְקֳדָם בְּנוֹהִי כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה
עַל לֵיוָאֵי כֵּן עֲבַדוּ לְהוֹן׃

9 * Et adduces Leuitas ante tabernaculum teſtimonij, & congregabis omnem congregationem filiorum Iſrael:

10 * Et adduces Leuitas coram Domino, & imponent filij Iſrael manus ſuas ſuper Leuitas:

11 * Et ſegregabit Aaron Leuitas munus coram Domino à filiis Iſrael. & erunt vt operentur opera Domini.

12 * At Leuitæ imponent manus ſuas ſuper capita vitulorum. & facies vnum pro peccato, & vnum in holocauſtum Domino ad propitiandum pro illis.

13 * Et ſtatues Leuitas coram Aaron, & coram filiis eius. & reddes illos munus coram Domino.

14 * Et ſegregabis Leuitas ex medio filiorũ Iſrael, & erunt mihi.

15 * Et poſt hæc intrabunt Leuitæ ad operandum opera tabernaculi teſtimonij. & purificabis eos, & reddes illos dona:

16 * Quia donum donatum hi mihi ſunt de medio filiorum Iſrael, pro aperientibus omnem vuluam primogenitorum omnium, à filiis Iſrael aſſumpſi eos mihi.

17 * Quia mihi omne primogenitum in filiis Iſrael, ab homine vſque ad pecus: qua die percuſſi omne primogenitũ in terra Ægypti, ſanctificaui eos mihi.

18 * Et accepi Leuitas pro omni primogenito in filiis Iſrael.

19 * Et reddidi Leuitas donum donatum Aaron & filiis eius de medio filiorum Iſrael, ad operandum opera filiorum Iſrael in tabernaculo teſtimonij, & propitiandum pro filiis Iſrael, & non erit in filiis Iſrael plaga, quando acceſſerint ad ſancta.

20 * Et fecit Moyſes & Aaron & omnis congregatio filiorum Iſrael Leuitis, ſicut præcepit Dominus Moyſi de Leuitis, ſic fecerunt eis filij Iſrael.

21 * Et purificati ſunt Leuitæ, & lauerunt veſtimenta ſua, & reddiderunt eos Aaron donum coram Domino. & propitiauit pro eis Aaron purificans eos.

22 * Et poſt hæc ingreſſi ſunt Leuitæ ad miniſtrandum miniſterium ſuum in tabernaculo teſtimonij, coram Aaron & coram filiis eius; ſicut præcepit Dominus Moyſi de Leuitis, ſic fecerunt eis.

9 * καὶ προσάξεις τοὺς λευίτας ἔναντι τῆς σκηνῆς μαρτυρίου, καὶ συνάξεις πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραὴλ.

10 * καὶ προσάξεις τοὺς λευίτας ἔναντι κυρίου, καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς λευίτας.

11 * καὶ ἀφορεῖ ἀαρὼν τοὺς λευίτας ἀπόδομα ἔναντι κυρίου παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἔσονται ὥστε ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα κυρίου.

12 * οἱ δὲ λευῖται ἐπιθήσουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν μόσχων. καὶ ποιήσεις τὸν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, καὶ τὸν ἕνα εἰς ὁλοκαύτωσιν κυρίῳ ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτῶν.

13 καὶ στήσεις τοὺς λευίτας ἔναντι ἀαρὼν, καὶ ἐνώπιον τῶν υἱῶν αὐτοῦ. καὶ ἀποδώσεις αὐτοὺς ἀπόδομα ἔναντι κυρίου.

14 * καὶ διαστελεῖς τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἔσονται ἐμοί.

15 * καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσονται οἱ λευῖται ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ καθαριεῖς αὐτοὺς, καὶ ἀποδώσεις αὐτοὺς δόματα.

16 * ὅτι ἀπόδομα ἀποδεδομένον οὗτοί μοί εἰσιν ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἀντὶ τῶν διανοιγόντων πᾶσαν μήτραν πρωτοτόκων παντῶν, ἐκ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ εἴληφα αὐτοὺς ἐμοί.

17 * ὅτι ἐμοὶ πᾶν πρωτότοκον ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ἡ ἡμέρα ἐπάταξα πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου, ἡγίασα αὐτοὺς ἐμοί.

18 * καὶ ἔλαβον τοὺς λευίτας ἀντὶ παντὸς πρωτοτόκου ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ.

19 * καὶ ἀποδέδωκα τοὺς λευίτας ἀπόδομα ἀποδεδομένον ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐξιλάσκεσθαι περὶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἔσται ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ πληγὴ, ὅταν προσεγγίζωσι προσὸς τὰ ἅγια.

20 * καὶ ἐποίησε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν καὶ πᾶσα συναγωγὴ υἱῶν ἰσραὴλ τοῖς λευίταις κατὰ ἐνετείλατο κυρίῳ τῷ μωυσῇ περὶ τῶν λευιτῶν, οὕτως ἐποίησαν αὐτοῖς οἱ υἱοὶ ἰσραήλ.

21 * καὶ ἡγνίσαντο οἱ λευῖται, καὶ ἔπλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἀπέδωκαν αὐτοὺς ἀαρὼν ἀπόδομα ἔναντι κυρίου. καὶ ἐξιλάσατο περὶ αὐτῶν ἀαρὼν ἀφαγνίσας αὐτούς.

22 * καὶ μετὰ ταῦτα εἰσῆλθοσαν οἱ λευῖται τοῦ λειτουργεῖν τὴν λειτουργίαν αὐτῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἔναντι ἀαρὼν, καὶ ἔναντι τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καθὰ συνέταξε κυρίῳ τῷ μωυσῇ περὶ τῶν λευιτῶν, οὕτως ἐποίησαν αὐτοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Applicabiſque Leuitas coram tabernaculo fœderis, & congregabis omnem cœtum filiorum Iſrael: 10 Et applicabis Leuitas coram Domino. & imponent filij Iſrael manus ſuas ſuper Leuitas. 11 Eleuabitque Aaron Leuitas eleuatione coram Domino à filiis Iſrael, & erunt miniſtrantes miniſterium Domini. 12 Leuitæ autem imponent manus ſuas ſuper caput boum. & fac vnum pro peccato, & vnum in holocauſtum coram Domino ad propitiandum ſuper Leuitas.

13 Statueſque Leuitas in conſpectu Aaron & in conſpectu filiorum eius, & eleuabis eos eleuatione in conſpectu Domini.

14 Et ſeparabis Leuitas de medio filiorum Iſrael, vt ſint miniſtrantes Leuitæ coram me. 15 Et poſteà ingredientur Leuitæ vt miniſtrent in tabernaculo fœderis, & vnges eos, & eleuabis eos eleuatione. 16 Quoniam ſeparatione ſeparati ſunt mihi de medio filiorum Iſrael pro omni primogenito aperiente omnem vuluam de filiis Iſrael, applicaui eos ad cultum meum.

17 Quia meum eſt omne primogenitum in filiis Iſrael in hominibus & in iumentis, in die quo interfeci omne primogenitum in terra Ægypti, ſanctificaui eos coram me. 18 Applicauique Leuitas pro omni primogenito filiorum Iſrael:

19 Dedique Leuitas datos dono Aaron & filiis eius de medio filiorum Iſrael, vt ſeruiant pro filiis Iſrael in tabernaculo fœderis ad propitiandum pro filiis Iſrael, vt non ſit in filiis Iſrael mors, cùm acceſſerint ad ſanctuarium. 20 Fecitque Moyſes & Aaron & omnis congregatio filiorum Iſrael ſuper Leuitis, iuxta omnia quæ præceperat Dominus Moyſi de Leuitis, ita fecerunt eis filij Iſrael.

21 Et mundati ſunt Leuitæ, & lauauerunt veſtimenta ſua, & eleuauit eos Aaron eleuatione coram Domino. & expiauit eos Aaron vt emundarentur. 22 Et poſteà ingreſſi ſunt Leuitæ ad miniſtrandum miniſterium ſuum in tabernaculo fœderis coram Aaron & coram filiis eius, ſicut præceperat Dominus Moyſi ſuper Leuitas, ita fecerunt eis.

23 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
24 * זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה יָבוֹא לִצְבֹא צָבָא בַּעֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד :
25 * וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד :
26 * וְשֵׁרֵת אֶת־אֶחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִשְׁמֹר מִשְׁמֶרֶת וַעֲבֹדָה לֹא יַעֲבֹד כָּכָה תַּעֲשֶׂה לַלְוִיִּם בְּמִשְׁמֶרְתָּם :

ט

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר :
2 * וְיַעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפָּסַח בְּמוֹעֲדוֹ :
3 * בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר־יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעַרְבַּיִם תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמוֹעֲדוֹ כְּכָל־חֻקֹּתָיו וּכְכָל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ :
4 * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשֹׂת הַפָּסַח :
5 * וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בָּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּמִדְבַּר סִינָי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
6 * וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשֹׂת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא :
7 * וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגָּרַע לְבִלְתִּי הַקְרִיב אֶת־קָרְבַּן יְהוָה בְּמֹעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
8 * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עִמְדוּ וְאֶשְׁמְעָה מַה־יְצַוֶּה יְהוָה לָכֶם :
9 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
10 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶּסַח לַיהוָה :
11 * בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבַּיִם יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ :

23 * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
24 * Hæc est lex Leuitarum: A vigintiquinque annis & suprà ingredientur vt ministrent in tabernaculo fœderis.
25 * Cumque quinquagesimum annum ætatis impleuerint, seruire cessabunt.
26 * Eruntque ministri fratrum suorum in tabernaculo fœderis, vt custodiant quæ sibi fuerint commendata. opera autem ipsa non faciant. Sic dispones Leuitis in custodiis suis.

CAP. IX.

1 A LOcutusque est Dominus ad Moysen in deserto Sinai, anno secundo postquàm egressi sunt de terra Ægypti, mense primo, dicens:
2 * Faciant filij Israel Phase in tempore suo,
3 * Quartadecima die mensis huius ad vesperam, iuxta omnes ceremonias & iustificationes eius.
4 * Præcepitque Moyses filiis Israel, vt facerent Phase.
5 * Qui fecerunt tempore suo quartadecima die mensis ad vesperam in monte Sinai. iuxta omnia quæ mandauerat Dominus Moysi fecerunt filij Israel.
6 * Ecce autem quidam immundi super anima hominis, qui non poterant facere Phase in die illo, accedentes ad Moysen & Aaron,
7 * Dixerunt eis: Immundi sumus super ani B ma hominis: quare fraudamur vt non valeamus oblationem offerre Domino in tempore suo inter filios Israel?
8 * Quibus respondit Moyses: State vt consulam quid præcipiat Dominus de vobis.
9 * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
10 * Loquere filiis Israel: Homo qui fuerit immundus super anima, siue in via procul in gente vestra, faciat Phase Domino
11 * In mense secundo quartadecima die mẽsis ad vesperam: cum azymis & lactucis agrestibus comedent illud.

תרגום אונקלוס

23 וּמֵלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר :
24 דָּא דִּי לְלֵיָאֵי מִבַּר עֶשְׂרִין וְחַמֵּשׁ שְׁנִין וּלְעֵלָּא יֵיתֵי לְחֵילָא חֵילָא בְּפֻלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא :
25 וּמִבַּר חַמְשִׁין שְׁנִין יְתוּב מֵחֵיל פֻּלְחָנָא וְלָא יִפְלַח עוֹד :
26 וְיִשַׁמֵּשׁ עִם אַחוֹהִי בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא לְמִטַּר מַטָּרָא וּפֻלְחַן לָא יִפְלַח כְּדֵין תַּעְבִּיד לְלֵיָאֵי בְּמַטַּרְתְּהוֹן :

ט

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי בְּשַׁתָּא תִנְיָתָא לְמִפַּקְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּיַרְחָא קַדְמָאָה לְמֵימָר :
2 וְיַעְבְּדוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת פִּיסְחָא בְּזִמְנֵיהּ :
3 בְּאַרְבְּעַת עַשְׂרָא יוֹמָא בְּיַרְחָא הָדֵין בֵּין שְׁמַשָּׁיָא תַּעְבְּדוּן יָתֵיהּ בְּזִמְנֵיהּ כְּכָל גְּזֵירָתֵיהּ וּכְכָל דִּתְחֵזֵי לֵיהּ תַּעְבְּדוּן יָתֵיהּ :
4 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּד פִּיסְחָא :
5 וַעֲבָדוּ יַת פִּסְחָא בְּנִיסָן בְּאַרְבְּעַת עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא בֵּין שְׁמַשָּׁיָא בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי כְּכֹל דִּפְקִיד יְיָ יַת מֹשֶׁה כֵּן עֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
6 וַהֲווּ גְּבָרַיָּא דַהֲווּ מְסָאֲבִין לְמֵיכַל פִּסְחָא בְּיוֹמָא הַהוּא וּקְרִיבוּ קֳדָם מֹשֶׁה וְקֳדָם אַהֲרֹן בְּיוֹמָא הַהוּא :
7 וַאֲמָרוּ גְּבַרַיָּא הָאִנּוּן נַפְשָׁא דֶאֱנָשָׁא וְלָא יְכִילוּ לְמֶעְבַּד פִּיסְחָא בְּיוֹמָא הַהוּא וּקְרִיבוּ קֳדָם מֹשֶׁה וְקֳדָם אַהֲרֹן בְּיוֹמָא הַהוּא :
8 וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אוֹרְכוּ לֵיהּ אֲנַחְנָא מְסָאֲבִין לְטָמְאָ נַפְשָׁא דֶאֱנָשָׁא לְמָה נִתְמְנַע בְּרֵיל וְלָא לְקָרְבָּא יַת קֻרְבָּנָא דַיְיָ בְּזִמְנֵיהּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
9 וַאֲמַר יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר :
10 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימָר גְּבַר גְּבַר אֲרֵי יְהֵי עַד דְּאִשְׁתְּמַע מָה דְיִתְפְּקַד מִן קֳדָם יְיָ עַל דִּלְכוֹן אוֹ בְאָרַח רְחִיקָא לְכוֹן אוֹ לְדָרֵיכוֹן וְיַעְבֵּיד פִּסְחָא קֳדָם יְיָ :
11 בְּיַרְחָא תִנְיָנָא בְּאַרְבְּעַת עַשְׂרָא יוֹמִין בֵּין שְׁמַשָּׁיָא יַעְבְּדוּן יְהֵי עַל פַּשִׁיר וּמְרִרִין יֵכְלוּנֵיהּ :

* *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:* 23
* *Hoc est quod pro Leuitis, à quinque & viginti annis & suprà, introibunt ad ministrandum ministeria in operibus in tabernaculo testimonij.* 24
* *Et à quinquaginta annis discedet à ministerio, & non operabitur amplius.* 25
* *Et ministrabit cum fratribus suis in tabernaculo testimonij ad custodiendum custodias, opera autem non operabitur. sic facies Leuitis in custodiis suis.* 26

23 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
24 * τοῦτό ἐστι τὸ πρόσταγμα τῶν λευιτῶν, ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσι ἐτῶν καὶ ἐπάνω εἰσελεύσονται λειτουργεῖν λειτουργίας ἐν ἔργοις ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
25 * καὶ ἀπὸ πεντήκοντα ἐτῶν ἀποστήσεται ἀπὸ τῆς λειτουργίας καὶ οὐκ ἐργᾶται ἔτι.
26 * καὶ λειτουργήσει μετὰ ἀδελφῶν αὐτοῦ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου φυλάσσειν τὰς φυλακάς, ἔργα δὲ οὐκ ἐργᾶται. οὕτως ποιήσεις τοῖς λευίταις ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν.

CAP. IX.

ET locutus est Dominus ad Moysen in deserto Sinai, in anno secundo egressorum eorum de terra Ægypti, in mense primo, dicens, dic: 1
* *Et faciant filij Israel Pascha iuxta tempus suum:* 2
* *Quarta & decima die mensis primi ad vesperam facietis illud, iuxta tempus suum, secundùm legem eius, & iuxta comparationem eius facies illud.* 3
* *Et locutus est Moyses filiis Israel facere Pascha,* 4
* *Incipiente quarta decima die mensis in deserto Sinai, sicut præcepit Dominus Moysi, sic fecerunt filij Israel.* 5
* *Et venerunt viri qui erant immundi super anima hominis, & non potuerunt facere Paschain die illa. Et accesserunt coram Moyse & Aaron in illa die.* 6
* *Et dixerunt viri illi ad eos: Nos immundi super anima hominis: non igitur fraudemur ad offerendum donum Domino iuxta tempus suum, in medio filiorum Israel?* 7
* *Et dixit ad eos Moyses: State ibi, & audiemus quid præcipiet de vobis Dominus.* 8
* *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:* 9
* *Loquere filiis Israel, dicens: Homo homo qui fuerit immundus super anima hominis, aut in via longè à vobis, aut in generationibus vestris, & faciet Pascha Domino* 10
* *In mense secundo, in quarta & decima die ad vesperam facient illud: in azymis & herbis amaris cómedent illud.* 11

θ'.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἐρήμῳ σινὰ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ, λέγων, εἶπον,
2 * καὶ ποιείτωσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸ πάσχα καθ' ὥραν αὐτοῦ,
3 * τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου πρὸς ἑσπέραν ποιήσετε αὐτὸ, κατὰ καιρὸν αὐτοῦ. κατὰ τὸν νόμον αὐτοῦ, καὶ κατὰ σύγκρισιν αὐτοῦ ποιήσεις αὐτό.
4 * καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πάσχα,
5 * καὶ ἤρξαντο τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ σινὰ, κατὰ πάντα συνέταξε κύριος τῷ μωυσῆ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ.
6 * καὶ παρεγένοντο ἄνδρες οἵτινες ἦσαν ἀκάθαρτοι ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἠδυνάσθησαν ποιῆσαι τὸ πάσχα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ προσῆλθον ἐνώπιον μωυσῆ καὶ ἀαρὼν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.
7 * καὶ εἶπαν ἄνδρες ἐκεῖνοι πρὸς αὐτὸν, ἡμεῖς ἀκάθαρτοι ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου, μὴ ὧν ὑστερήσωμεν, ὥστε προσενέγκαι τὸ δῶρον κυρίῳ κατὰ καιρὸν αὐτοῦ, ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραήλ;
8 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς μωυσῆς, στῆτε αὐτοῦ, καὶ ἀκούσομαι τί ἐντελεῖται περὶ ὑμῶν κύριος.
9 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
10 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, λέγων, ἄνθρωπος ἄνθρωπος, ὃς ἂν γένηται ἀκάθαρτος ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου, ἢ ἐν ὁδῷ μακρὰν ὑμῖν, ἢ ἐν ταῖς γενεαῖς ὑμῶν, καὶ ποιήσει τὸ πάσχα τῷ κυρίῳ
11 * ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ, ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ πρὸς ἑσπέραν ποιήσουσιν αὐτὸ, ἐπὶ ἀζύμων καὶ πικρίδων φάγονται αὐτό.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [24] Ista est lex Leuitarum: A viginti quinque annis & suprà ingredientur vt per turmas suas seruiant in tabernaculo fœderis: [25] Et à quinquaginta annis reuertentur ab exercitu ministrantium, & non seruient amplius. [26] Ministrabuntque cum fratribus suis in tabernaculo fœderis, vt custodiant custodiam, & seruitute non seruiant. Ita facies Leuitis in custodiis suis.

CAP. IX.

LOcutusque est Dominus cum Moyse in deserto Sinai in anno secundo egressionis eorum de terra Ægypti in mense primo, dicens: [2] Faciant filij Israel Phase in tempore suo: [3] In quartadecima die mensis huius ad vesperam facietis illud in tempore suo: iuxta omnem ritum suum, & iuxta omnia quæ ei pertinent facietis illud. [4] Locutusque est Moyses cum filiis Israel, vt facerent Phase. [5] Feceruntque Phase in mense Nisan in quartadecima die mensis ad vesperam in deserto Sinai, iuxta omnia quæ præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt filij Israel. [6] Fueruntque quidam viri qui erant immundi pro immunditia animæ hominis, & non potuerunt facere Phase in die illo. [7] Accesseruntque in conspectum Moysi & in conspectum Aaron in die illo, atque dixerunt ei viri illi: Nos sumus immundi pollutione animæ hominis: quare prohibemur vt non offeramus oblationem Domini in tempore suo in medio filiorum Israel? [8] Dixitque eis Moyses: Expectate donec audiam quid præcipiat Dominus super re vestra.

[9] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [10] Loquere cum filiis Israel, dicens: Vir vir ex vobis aut de generationibus vestris qui fuerit immundus pollutione animæ hominis aut in via longinqua, faciet Phase coram Domino: [11] In mense secundo, in quartadecima die mensis ad vesperam facient illud: cum azymis & herbis amaris comedent illud.

12 * לֹא־יַשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ־
13 בּוֹ כְּכָל־חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ: * וְהָאִישׁ
אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא־הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת
הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ כִּי קָרְבַּן יְהוָה
לֹא הִקְרִיב בְּמֹעֲדוֹ חֶטְאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא:
14 * וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר וְעָשָׂה פֶּסַח לַיהוָה כְּחֻקַּת
הַפֶּסַח וְכִמְשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֶׂה חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה
לָכֶם וְלַגֵּר וּלְאֶזְרַח הָאָרֶץ: * וּבְיוֹם הָקִים
15 אֶת־הַמִּשְׁכָּן כִּסָּה הֶעָנָן אֶת־הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל הָעֵדֻת
וּבָעֶרֶב יִהְיֶה עַל־הַמִּשְׁכָּן כְּמַרְאֵה־אֵשׁ עַד־בֹּקֶר:
16 * כֵּן יִהְיֶה תָּמִיד הֶעָנָן יְכַסֶּנּוּ וּמַרְאֵה־אֵשׁ לָיְלָה:
17 * וְלִפְי הֵעָלוֹת הֶעָנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכָּן־שָׁם הֶעָנָן שָׁם
18 יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: * עַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְעַל־פִּי יְהוָה יַחֲנוּ כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הֶעָנָן
19 עַל־הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ: * וּבְהַאֲרִיךְ הֶעָנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן
יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה
20 וְלֹא יִסָּעוּ: * וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הֶעָנָן יָמִים מִסְפָּר עַל־
הַמִּשְׁכָּן עַל־פִּי יְהוָה יַחֲנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה יִסָּעוּ:
21 * וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הֶעָנָן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר וְנַעֲלָה הֶעָנָן
בַּבֹּקֶר וְנָסָעוּ אוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה וְנַעֲלָה הֶעָנָן וְנָסָעוּ:
22 * אוֹ־יוֹמַיִם אוֹ־חֹדֶשׁ אוֹ־יָמִים בְּהַאֲרִיךְ הֶעָנָן עַל־
הַמִּשְׁכָּן לִשְׁכֹּן עָלָיו יַחֲנוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסָּעוּ
23 וּבְהֵעָלֹתוֹ יִסָּעוּ: * עַל־פִּי יְהוָה יַחֲנוּ וְעַל־פִּי יְהוָה
יִסָּעוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שָׁמָרוּ עַל־פִּי יְהוָה
בְּיַד־מֹשֶׁה:

י

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: * עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי
2 חֲצֹצְרֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַּעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לְךָ לְמִקְרָא
הָעֵדָה וּלְמַסַּע אֶת־הַמַּחֲנוֹת:

12 *Non relinquent ex eo quippiã vſque manè, [Ioh.19.g]
& oseius non confringent. omnem ritum Pha
13 ſæ obſeruabunt. *Si quis autẽ & mundus eſt,
& in itinere nõ fuit, & tamẽ non fecit Phaſe,
exterminabitur aïa illa de populis ſuis. quia ſa
C crificiũ Dño non obtulit tempore ſuo. Pecca-
14 tũ ſuum ipſe portabit. *Peregrinus quoque &
aduena ſi fuerint apud vos, facient Phaſe Dño
iuxta ceremonias & iuſtificationes ſuas. Præ-
ceptũ idẽ erit apud vos, tã aduenæ quàm in- [Exo.40.d]
15 digenæ. *Igitur die qua erectũ eſt tabernacu-
lũ operuit illud nubes. A veſpere autem ſuper
tentorium erat quaſi ſpecies ignis vſq; manè.
16 *Sic fiebat iugiter. Per diem operiebat illud
17 nubes, & per noctẽ quaſi ſpecies ignis. *Cũq;
ablata fuiſſet nubes quæ tabernaculum pro-
tegebat, tunc proficiſcebantur filij Iſrael. & in
loco vbi ſtetiſſet nubes, ibi caſtrametabantur.
18 *Ad imperium Dñi proficiſcebantur, & ad im
D perium illius figebant tabernaculũ. Cunctis
diebus quibus ſtabat nubes ſuper tabernacu-
19 lũ, manebant in eodem loco. *Et ſi eueniſſet vt
multo tempore maneret ſuper illud, erãt filij
Iſrael in excubiis Dñi, & non proficiſcebãtur,
20 *Quotquot diebus fuiſſet nubes ſuper taber-
naculum. Ad imperium Dñi erigebant tento-
21 ria, & ad imperium illius deponebant. *Si fuiſ
ſet nubes à veſpere vſque manè, & ſtatim di-
luculo tabernaculum reliquiſſet, proficiſce-
bantur. & ſi poſt diem & noctem receſsiſſet,
22 diſsipabant tentoria. * Si verò biduo aut
vno menſe vel longiori tempore fuiſſet ſu-
per tabernaculum, manebant filij Iſrael in
eodem loco, & non proficiſcebantur.
23 * Statim autem vt receſsiſſet, mouebant
caſtra. Per verbum Domini figebant tento-
ria, & per verbum illius proficiſcebantur. e-
rantque in excubiis Domini iuxta imperium
eius per manum Moyſi.

CAP. X.

1 LOcutuſque eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens: * Fac tibi duas tubas argenteas
A ductiles, quibus conuocare poſsis multitudi-
nem quando mouenda ſunt caſtra.

תרגום אונקלוס

12 לָא יַשְׁאֲרוּן מִינֵיהּ עַד צַפְרָא וְגַרְמָא לָא יְתִבְּרוּן בֵּיהּ בְּכָל גְּזֵירַת פִּיסְחָא יַעְבְּרוּן יָתֵיהּ: 13 וְגַבְרָא דְּהוּא דְכֵי וּבְאוֹרַח לָא הֲוָה וְיִתְמְנַע
מִלְּמֶעְבַּד פִּיסְחָא וְיִשְׁתֵּצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ אֲרֵי קָרְבְּנָא דַיְיָ לָא קָרִיב בְּזִמְנֵיהּ יְקַבֵּל גַּבְרָא הַהוּא: 14 וַאֲרֵי יִתְגַּיַּר עִמְּכוֹן גִּיּוֹרָא
וְיַעְבֵּיד פִּיסְחָא קֳדָם יְיָ כִּגְזֵירַת פִּסְחָא וְכַד חֻזֵּי לֵיהּ כֵּן יַעְבֵּד קְיָמָא חַד יְהֵי לְכוֹן וּלְגִיּוֹרָא וּלְיַצִּיבָא דְאַרְעָא: 15 וּבְיוֹמָא דְאִתְקֵם יַת מַשְׁכְּנָא
חֲפָא עֲנָנָא יַת מַשְׁכְּנָא לְמַסְהֲדוּתָא וּבְרַמְשָׁא הֲוֵי עַל מַשְׁכְּנָא כְּחֵיזוּ אֶשְׁתָּא עַד צַפְרָא: 16 כֵּן הֲוֵי תְּדִירָא עֲנָנָא חָפֵי לֵיהּ וְחֵיזוּ אֶשְׁתָּא
בְּלֵילְיָא: 17 וּלְפוּם אִסְתַּלָּקוּת עֲנָנָא מֵעִלַּוֵי מַשְׁכְּנָא וּבָתַר כֵּן נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְאַתְרָא דְּשָׁרֵי תַּמָּן עֲנָנָא תַּמָּן שָׁרָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 18 עַל
מֵימְרָא דַיְיָ נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל מֵימְרָא דַיְיָ שָׁרָן כָּל יוֹמִין דְּשָׁרֵי עֲנָנָא עַל מַשְׁכְּנָא שָׁרָן: 19 וּבְאוֹרְכוּת עֲנָנָא עַל מַשְׁכְּנָא יוֹמִין סַגִּיאִין
וְנָטְרִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת מַטְרַת מֵימְרָא דַיְיָ וְלָא נָטְלִין: 20 וְאִית דְּהֲוֵי עֲנָנָא יוֹמִין דְּמִנְיַן עַל מַשְׁכְּנָא עַל מֵימְרָא דַיְיָ שָׁרָן וְעַל מֵימְרָא דַיְיָ
נָטְלִין: 21 וְאִית דְּהֲוֵי עֲנָנָא מֵרַמְשָׁא עַד צַפְרָא וּמִסְתַּלַּק עֲנָנָא בְּצַפְרָא וְנָטְלִין אוֹ יוֹמָם וְלֵילֵי וּמִסְתַּלַּק עֲנָנָא וְנָטְלִין: 22 אוֹ תְּרֵין
יוֹמִין אוֹ יַרְחָא אוֹ עִידָּן בְּאוֹרְכוּת עֲנָנָא עַל מַשְׁכְּנָא לְמִשְׁרֵי עֲלוֹהִי שָׁרָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא נָטְלִין וּבְאִסְתַּלָּקוּתֵיהּ נָטְלִין:
23 דַּיְיָ שָׁרָן וְעַל מֵימְרָא דַיְיָ נָטְלִין יַת מַטְרַת מֵימְרָא דַיְיָ נָטְרִין עַל מֵימְרָא דַיְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה:

י

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר: 2 עֲבֵד לָךְ תַּרְתֵּין
חֲצוֹצְרָן דִּכְסַף נְגִיד תַּעְבֵּד יַהֲוֹן לָךְ לְעָרָעָא כְּנִשְׁתָּא וּלְאַטָּלָא יַת מַשְׁרְיָתָא:

* *Non relinquent ex eo in manè, & os non confringent ex eo: iuxta legem Paſchæ facient illud.* 12
* *Et homo qui mundus fuerit, & in via longè non eſt, & fraudabitur facere Paſcha, exterminabitur anima illa de populo ſuo: quia donum Domino non obtulit iuxta tempus ſuum: peccatum accipiet homo ille.* 13
* *Si verò acceſſerit ad vos aduena in terra veſtra, & faciet Paſcha Domino iuxta legem Paſchæ & iuxta ordinem eius, ſic facient illud. Lex vna erit vobis, & aduenæ & indigenæ terræ.* 14
* *Et die qua erectum eſt tabernaculum, operuit nubes tabernaculum domum teſtimonij. & veſperè erat ſuper tabernaculum vt ſpecies ignis vſque ad manè.* 15
* *Sic fuit ſemper: nubes cooperiebat illud die, & ſpecies ignis nocte.* 16
* *Et quando aſcendit nubes à tabernaculo, & poſt hæc profecti ſunt filij Iſrael. & in loco quo ſtetit nubes, ibi caſtrametati ſunt filij Iſrael.* 17
* *Per præceptum Domini caſtrametabuntur filij Iſrael, & per præceptum Domini proficiſcentur omnibus diebus, in quibus obumbrat nubes ſuper tabernaculum, caſtrametabuntur filij Iſrael.* 18
* *Et quando attracta fuerit nubes ſuper tabernaculum diebus pluribus, & cuſtodient filij Iſrael cuſtodiam Domini, & non proficiſcentur.* 19
* *Et erit quando fuerit nubes dies numero ſuper tabernaculo, per vocem Domini caſtrametabuntur, & per præceptum Domini proficiſcentur.* 20
* *Et erit quando fuerit nubes à veſpere vſque ad manè, & aſcenderit nubes manè, & proficiſcentur* 21
* *Die aut nocte, aut menſe diei multiplicantis, nube obumbrante ſuper illud, caſtrametabuntur filij Iſrael, & non proficiſcentur.* 22
* *Quia per præceptum Domini proficiſcentur. cuſtodiam Domini cuſtodiebant per præceptum Domini in manu Moyſi.* 23

CAP. X.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 1
* *Fac tibi duas tubas ductiles, argenteas facies illas. & erunt tibi ad vocandum congregationem, & leuandum caſtra.* 2

12 * ὑκαθαλείψουσιν ἀπ' αὐτοῦ εἰς πρωΐ, καὶ ὀστοῦν ὐ συντρίψουσιν ἀπ' αὐτοῦ, κτ̄ὸν νόμον τοῦ πάσχα ποιήσουσιν αὐτό.

13 * καὶ ἄνθρωπος ὃς δ' ὢν καθαρὸς ἦ, κ̀ ἐν ὁδῷ μακρὰν οὐκ ἔστιν, καὶ ὑστερήσει ποιῆσαι τὸ πάσχα, ἐξολοθρευθήσ(ε)ται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς, ὅτι τὸ δῶρον κυρίῳ οὐ προσήνεγκεν κτ̄ὸν καιρὸν αὐτοῦ, ἁμαρτίαν λήψε)ται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

14 * ἐὰν δ' προσέλθῃ πρὸς ὑμᾶς προσήλυτος ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, κ̀ ποιήσει τὸ πάσχα κυρίῳ κτ̄ὸν νόμον τοῦ πάσχα, & κτ̄ὸ τελῶ συντάξιν αὐτοῦ, οὕτως ποιήσουσιν αὐτό. νόμ& εἷς ἔσαι ὑμῖν, καὶ τῷ προσηλύτῳ, καὶ τῷ αὐτόχθονι τῆς γῆς.

15 * καὶ τῇ ἡμέρᾳ ἧ ἐστάθη ἡ σκηνὴ, ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὴν σκηνὴν τὸν οἶκον τοῦ μαρτυρίου. καὶ τὸ ἐσπέρας ἦν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὡς εἶδ& πυρὸς ἕως πρωΐ.

16 * οὕτως ἐγίνετο διαπαντὸς ἡ νεφέλη ἐκάλυπτεν αὐτὸ ἡμέρας, καὶ εἶδ& πυρὸς τὸ νύκτα.

17 * καὶ ἡνίκα ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ τῆς σκηνῆς, καὶ μ̄τὰ ταῦτα ἀπῆραν ⓘ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἐν τῷ τόπῳ οὗ κατέστη ἡ νεφέλη, ἐκεῖ παρενεβάλοσαν ⓘ υἱοὶ ἰσραήλ.

18 * διὰ προσάγματος κυρίου παρεμβαλοῦσιν ⓘ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ διὰ προσάγματ& κυρίου ἀπαροῦσιν πάσας τὰς ἡμέρας ἐν αἷς σκιάζει ἡ νεφέλη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, παρεμβαλοῦσιν ⓘ υἱοὶ ἰσραήλ.

19 * κ̀ ὅταν ἐφέλκη) ἡ νεφέλη ἐπὶ τ̄ σκηνῆς ἡμέρας πλείους, καὶ φυλάξουσαι ⓘ υἱοὶ ἰσραὴλ τελῶ φυλακὴν τοῦ κυρίου, καὶ οὐμὴ ἄραροῦσι.

20 * καὶ ἔσαι ὅταν γένηται ἡ νεφέλη ἡμέρας ἀριθμῷ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, διὰ φωνῆς κυρίου παρεμβαλοῦσι, καὶ διὰ προσάγματ& κυρίου ἀπαροῦσιν.

21 * καὶ ἔσαι ὅταν γένη) ἡ νεφέλη ἀφ' ἑσπέρας ἕως πρωΐ, & ἀνέβη ἡ νεφέλη τὸ πρωΐ, καὶ ἀπαροῦσιν

22 * ἡμέρας ἢ νυκτὸς, ἢ μηνὸς ἡμέρας πλεοναζούσης, τ̄ νεφέλης σκιαζούσης ἐπ' αὐτῆς, παρεμβαλοῦσιν ⓘ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ οὐμὴ ἀπαροῦσιν.

23 * ὅτι διὰ προσάγματος κυρίου ἀπαροῦσι. τελῶ φυλακῆ κυρίου ἐφύλαξαν διὰ προσάγματος κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ.

ι.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύρι& πρὸς μωυσῆν, λέγων·

2 * ποίησον σεαυτῷ δύο σάλπιγγας ἐλατὰς, ἀργυρᾶς ποιήσεις αὐτάς. καὶ ἔσονταί σοι ἀνακαλεῖν τὴν συναγωγὴν, καὶ ἐξαίρειν τὰς παρεμβολάς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Non relinquent ex eo vſque manè, & os non confringent in eo, iuxta omnem ritum Phaſe facient illud. [13] Vir autem qui fuerit mundus, & in itinere non fuerit, & deſierit facere Phaſe, exterminabitur homo ille de populo ſuo: quia oblationem Domini non obtulit in tempore ſuo. peccatum ſuum ſuſcipiet vir ille. [14] Et quando peregrinatus fuerit apud vos peregrinus, & fecerit Phaſe coram Domino, iuxta ritum Phaſe & ſicut ei pertinet, ita faciet. Præceptum vnum erit vobis, & peregrinis atque indigenis terræ. [15] In die autem qua erectum eſt tabernaculum, cooperuit nubes tabernaculum teſtimonij, & in veſpere erat ſuper tabernaculum quaſi viſio ignis vſq; manè. [16] Sic erat iugiter, nubes operiebat illud, & viſio ignis per noctem. [17] Et cùm eleuata fuiſſet nubes deſuper tabernaculum, poſteà proficiſcebantur filij Iſrael: & in loco vbi manebat nubes, ibi manebant filij Iſrael. [18] Per verbum Domini proficiſcebantur filij Iſrael, & per verbum Domini caſtrametabantur. Cunctis diebus quibus manebat nubes ſuper tabernaculum, manebant illi. [19] Et quando longo tempore manebat nubes ſuper tabernaculum & diebus multis, cuſtodiebant filij Iſrael cuſtodiam verbi Domini, & non proficiſcebantur. [20] Et ſi erat nubes ſuper tabernaculum diebus paucis, iuxta verbum Domini manebant, & iuxta verbum Domini proficiſcebantur. [21] Et aliquando erat nubes à veſperè vſque manè, & eleuabatur nubes manè, & proficiſcebantur: aut poſt diem & noctem eleuabatur nubes, & proficiſcebantur. [22] Aut duobus diebus vel vno menſe aut longiori tempore, tanto tempore quanto manebat nubes ſuper tabernaculum, manebant filij Iſrael, & non proficiſcebantur. [23] Et quando eleuabatur, proficiſcebantur. iuxta verbum Domini manebant, & iuxta verbum Domini proficiſcebantur: cuſtodiam verbi Dñi cuſtodiebant iuxta verbum Dñi per manum Moyſi. CAP. X.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: [2] Fac tibi duas tubas, de argento ductili facies eas: & erunt tibi ad conuocandam congregationem & ad mouenda caſtra.

3 וְתָקְעוּ בָהֶן וְנוֹעֲדוּ אֵלֶיךָ כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
4 מוֹעֵד׃ * וְאִם־בְּאַחַת יִתְקָעוּ וְנוֹעֲדוּ אֵלֶיךָ
5 הַנְּשִׂיאִים רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וּתְקַעְתֶּם
תְּרוּעָה וְנָסְעוּ הַמַּחֲנוֹת הַחֹנִים קֵדְמָה׃
6 * וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה שֵׁנִית וְנָסְעוּ הַמַּחֲנוֹת הַחֹנִים
7 תֵּימָנָה תְּרוּעָה יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם׃ * וּבְהַקְהֵיל
8 אֶת־הַקָּהָל תִּתְקְעוּ וְלֹא תָרִיעוּ׃ * וּבְנֵי אַהֲרֹן
הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת
9 עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם׃ * וְכִי־תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם
עַל־הַצַּר הַצֹּרֵר אֶתְכֶם וַהֲרֵעֹתֶם בַּחֲצֹצְרֹת וְנִזְכַּרְתֶּם
10 לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֹיְבֵיכֶם׃ * וּבְיוֹם
שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁכֶם וּתְקַעְתֶּם
בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ
לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
11 * וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּעֶשְׂרִים
12 בַּחֹדֶשׁ נַעֲלָה הֶעָנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת׃ * וַיִּסְעוּ בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינָי וַיִּשְׁכֹּן הֶעָנָן בְּמִדְבַּר
13 פָּארָן׃ * וַיִּסְעוּ בָּרִאשֹׁנָה עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃
14 * וַיִּסַּע דֶּגֶל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בָּרִאשֹׁנָה לְצִבְאֹתָם
15 וְעַל־צְבָאוֹ נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב׃ * וְעַל־צְבָא מַטֵּה
16 בְנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר׃ * וְעַל־צְבָא מַטֵּה
17 בְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃ * וְהוּרַד הַמִּשְׁכָּן וְנָסְעוּ
18 בְּנֵי־גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי נֹשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן׃ * וְנָסַע דֶּגֶל
מַחֲנֵה רְאוּבֵן לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ אֱלִיצוּר בֶּן־
19 שְׁדֵיאוּר׃ * וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בֶּן־
20 צוּרִי שַׁדָּי׃ * וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי־גָד אֶלְיָסָף בֶּן־
21 דְּעוּאֵל׃ * וְנָסְעוּ הַקְּהָתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וְהֵקִימוּ
22 אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בָּאָם׃ * וְנָסַע דֶּגֶל מַחֲנֵה
בְנֵי־אֶפְרַיִם לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ אֱלִישָׁמָע בֶּן־
עַמִּיהוּד׃

3 *Cumq; increpueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad ostiū tabernaculi fœderis.
4 *Si semel clangueris, veniēt ad te principes &
5 capita multitudinis Israel. *Si autē plixior atque concisus clāgor increpuerit, mouebūt ca
6 stra primi qui sunt ad Orientalē plagā. *In secundo autē sonitu & pari vlulatu tubæ leuabunt tentoria qui habitāt ad Meridiē. &iuxta hunc modū reliqui faciēt vlulātibus tubis in
7 pfectionē. *Quādo autē cōgregādus est populus, simplex tubarū clāgor erit, & nō concisè
8 vlulabūt. *Filij autē Aaron sacerdotis clangēt
B tubis, eritq; hoc legitimū sempiternū in gene
9 rationibus vestris. *Si exieritis ad bellū de terra vestra cōtra hostes qui dimicant aduersum vos, clāgetis vlulātibus tubis, & erit recordatio vestri corā Dño Deo vestro, vt eruamini
10 de manibus inimicorū vestrorū. *Si quādo habebitis epulum, & dies festos & calēdas, canetis tubis sup holocaustis & pacificis victimis, vt sint vobis in recordationem Dei vestri. ego
11 dñs Deus vester. *Anno secundo mēse secūdo vicesima die mēsis eleuata est nubes de taber-
12 naculo fœderis. *Profectiq; sunt filij Israel per turmas suas de deserto Sinai, & recubuit nu-
13 bes in solitudine Pharan. *Moueruntq; castra primi iuxta imperium Dñi per manū Moysi.
14 *Filij Iuda per turmas suas, quorum princeps
15 erat Naason filius Aminadab. *In tribu filiorum Isachar fuit princeps Nathanael filius
16 Suar. *In tribu Zabulon erat princeps Eliab,
17 filius Helon. *Depositumque est tabernaculum, quod portantes egressi sunt filij Gerson
18 & Merari. *Profectique sunt & filij Ruben per turmas & ordinem suum, quorum prin-
19 ceps erat Elisur filius Sedeur. *In tribu autem
C filiorum Symeon princeps fuit Salamihel fi-
20 lius Surisaddai. *Porrò in tribu Gad erat prin
21 ceps Heliasaph filius Duel. *Profectiq; sunt & Caathitæ, portantes sanctuarium. Tam diu tabernaculum portabatur, donec venirent ad
22 erectionis locum. *Mouerunt castra & filij Ephraim per turmas suas, in quorum exercitu princeps erat Elisama filius Ammiud.

תרגום אונקלוס

3 וְיִתְקְעוּן בְּחוֹן וְיִזְדַּמְנוּן לָוָתָךְ כָּל כְּנִישְׁתָּא לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 4 וְאִם בְּחָדָא יִתְקְעוּן וְיִזְדַּמְנוּן לָוָתָךְ רַבְרְבַיָּא רֵישֵׁי אַלְפַיָּא דְיִשְׂרָאֵל׃
5 וְתִתְקְעוּן יַבֵּבְתָּא וְיִטְלֶן מַשְׁרְיָתָא דְשָׁרָן דָּרוֹמָא׃ 6 וְתִתְקְעוּן יַבֵּבְתָּא תִּנְיָנוּת וְיִטְלֶן מַשְׁרְיָתָא דְשָׁרָן דָּרוֹמָא יַבָּבָא יִתְקְעוּן לְמַטְלַנֵיהוֹן׃
7 וּבְמִכְנַשׁ יַת קְהָלָא תִּתְקְעוּן וְלָא תְיַבְּבוּן׃ 8 וּבְנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא יִתְקְעוּן בַּחֲצֹצְרָת וְיהוֹן לְכוֹן לְקְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן׃ 9 וַאֲרֵי תֵּעָלוּן
לְאַגְחָא קְרָבָא בְּאַרְעֲכוֹן עַל מְעִיקֵי דְמָעִיקִין לְכוֹן וּתְיַבְּבוּן בַּחֲצוֹצְרָתָא וְיֵעוֹל דְּכַרְנְכוֹן לָטָבָא קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְתִתְפְּרְקוּן מִשְׁנָאֵיכוֹן׃
10 וּבְיוֹם חֶדְוַתְכוֹן וּבְמוֹעֲדֵיכוֹן וּבְרֵאשֵׁי יַרְחֵיכוֹן וְתִתְקְעוּן בַּחֲצוֹצְרָתָא עַל עֲלָוָתְכוֹן וְעַל נִכְסַת קֻדְשֵׁיכוֹן וְיהֵוֹן לְכוֹן לְדִכְרָנָא קֳדָם אֱלָהֲכוֹן אֲנָא
יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 11 וַהֲוָה בְּשַׁתָּא תִּנְיָנָא בְּיַרְחָא אִסְתַּלַּק עֲנָנָא מֵעַלְוֵי מַשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא׃ 12 וּנְטָלוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַטְלַנֵיהוֹן מִמַּדְבְּרָא דְסִינַי וּשְׁרָא עֲנָנָא בְּמַדְבְּרָא דְפָארָן׃ 13 וּנְטָלוּ בְּקֳדָמֵיתָא עַל מֵימְרָא דַיְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה׃ 14 וּנְטַל טֶקֶס
מַשְׁרְיַת בְּנֵי יְהוּדָה בְּקַדְמֵיתָא לְחֵילֵיהוֹן וְעַל חֵילָא שִׁבְטָא דִבְנֵי יְשָׁשכָר נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר׃ 15 וְעַל
חֵילָא שִׁבְטָא דִבְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בַּר חֵלוֹן׃ 16 וְעַל מִתְפְּרַק מַשְׁכְּנָא וְנָטְלִין בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי נָטְלֵי מַשְׁכְּנָא׃ 17 וְנָטַל טֶקֶס מַשְׁרְיַת
רְאוּבֵן לְחֵילֵהוֹן וְעַל חֵילֵיהּ אֱלִיצוּר בַּר שְׁדֵיאוּר׃ 18 וְעַל חֵילָא שִׁבְטָא דִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדָּי׃ 19 וְעַל
אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל׃ 20 וְנָטְלִין בְּנֵי קְהָת נָטְלֵי מַקְדְּשָׁא וּמְקִימִין יַת מַשְׁכְּנָא עַד מֵיתֵיהוֹן׃ 21 וְנָטַל טֶקֶס מַשְׁרְיַת בְּנֵי אֶפְרַיִם
לְחֵילֵיהוֹן וְעַל חֵילֵיהּ אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד׃

Et clanges in illis, & congregabitur omnis con 3
gregatio ad oſtium tabernaculi teſtimonij. *Si au-* 4
tem in vna clanguerint, accedent ad te omnes prin
cipes duces Iſrael. *Et clangetis ſignum, & leua-* 5
buntur caſtra caſtrametantia adOrientem. *Et clan* 6
getis ſignum ſecundum, & leuabuntur caſtra caſtra
metantia ad Auſtrum. & clangetis ſignum tertiũ,
& leuabuntur caſtra caſtrametantia iuxta mare.
Et clangetis ſignum quartum, & leuabuntur ca- 7
ſtra caſtrametantia ad Aquilonem. Signum clan-
gent in eleuatione eorum. & quando congregaueri-
tis congregationem, clangetis, & non ſignum. * *Et* 8
filij Aaron ſacerdotes clangent tubis. & erit vobis
legitimum ſempiternum in generationes veſtras. *Si* 9
autem exieritis ad bellum in terra veſtra ad aduer
ſarios reſiſtentes vobis, & ſignum dabitis tubis, et
recordatio erit coram domino Deo veſtro, et ſalua-
bimini ab inimicis veſtris. *Et in diebus lætitiæ ve-* 10
ſtræ, & in feſtiuitatibus veſtris, & in neomeniis
veſtris, clangetis tubis in holocauſtis & in ſacrifi-
ciis ſalutarium veſtrarum. & erit vobis in recor-
dationem coram Deo veſtro: ego dominus Deus ve-
ſter. *Et factum eſt in anno ſecundo in menſe ſecun-* 11
do viceſima menſis, aſcendit nubes de tabernaculo
teſtimonij. *Et profecti ſunt filij Iſrael cum turmis* 12
ſuis de deſerto Sinai. & ſtetit nubes in deſerto Pha
ran. *Et profecti ſunt primi per vocem Domini* 13
in manu Moyſi: *Et profecti ſunt ordo caſtro-* 14
rum filiorum Iuda primi cum exercitu ſuo: & ſu-
per exercitu ſuo Naaſſon filius Aminadab. *Et* 15
ſuper exercitu tribus filiorum Iſſachar, Natha-
nael filius Sobar. *Et ſuper exercitu tribus fi-* 16
liorum Zabulon, Eliab filius Helon. *Et deponent* 17
tabernaculum, & proficiſcentur filij Gerſon & filij
Merari portantes tabernaculum. *Et profecti ſunt* 18
ordo caſtrorum Ruben cum exercitu ſuo. & ſuper
exercitu eorum Eliſur filius Sedeur. *Et ſuper* 19
exercitu tribus filiorum Symeon, Salamiel filius
Suriſadai. *Et ſuper exercitu tribus filiorum Gad,* 20
Eliſaph filius Rhaguel. *Et proficiſcentur filij* 21
Caath portantes ſancta: & ſtatuent tabernaculum
quouſque veniant. *Et proficiſcentur ordo caſtro-* 22
rum Ephraim cum exercitu ſuo. & ſuper exercitu
ſuo Eliſama filius Emiud.

3 * καὶ ϛαλπιεῖς ἐν αὐτοῖς, ϛ συναχθήϛ(ε) πᾶσα ἡ συναγωγὴ
4 ἐπὶ τὸν θύραν τῆς ϛκιωῆς τοῦ μαρτυρίου. * ἐὰν δὲ ἐν μιᾷ
ϛαλπίσωσι, προσελεύσονται πρὸς σὲ πάντες ⓐ ἄρχοντες
5 ἀρχηγοὶ ἰσραήλ. * καὶ σαλπιεῖτε σημασίαν, καὶ ἀραροῦσιν
6 αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλουσαι κατ' ἀνατολάς. * ϛ σαλ-
πιεῖτε σημασίαν δευτέραν, καὶ ἀραροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ
παρεμβάλουσαι τὸν λίβα. καὶ ϛαλπιεῖτε σημασίαν τρίτον,
καὶ ἀραροῦσιν αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλουσαι πρὸς θά-
7 λασσαν. * καὶ ϛαλπιεῖτε σημασίαν τεταρτον, καὶ ἀραροῦσιν
αἱ παρεμβολαὶ αἱ παρεμβάλουσαι πρὸς βορρᾶν. σημασίαν
ϛαλποῦσιν ἐν τῇ ἀφαιρέσει αὐτῶν. καὶ ὅταν συναγάγητε τὴν
8 συναγωγὴν, ϛαλπιεῖτε, καὶ οὐ σημασία. * καὶ ⓐ υἱοὶ ἀαρὼν οἱ
ἱερεῖς ϛαλποῦσι ταῖς ϛάλπιγξι. καὶ ἔσαι ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον
9 εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. * ἐὰν δὲ ἐξέλθητε εἰς πόλεμον ἐν τῇ γῇ
ὑμῶν πρὸς τοὺς ἐναντίους τοὺς ἀνθεστηκότας ὑμῖν, καὶ ση-
μανεῖτε ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἀναμνησθήσεται ἔμπροσθεν κυρίου τοῦ
10 θεοῦ ὑμῶν, καὶ διασωθήσεσθε ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν. * καὶ ἐν
ταῖς ἡμέραις τῆς εὐφροσύνης ὑμῶν καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν,
καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις ὑμῶν, ϛαλπιεῖτε ταῖς ϛάλπιγξιν ἐπὶ
τὰς ὁλοκαυτώσεις καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις τῶν σωτηρίων ὑμῶν.
καὶ ἔσαι ὑμῖν εἰς ἀνάμνησιν ἔναντι τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ἐγὼ κύριος ὁ
11 θεὸς ὑμῶν. * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ δευτέρῳ ἐν τῷ μηνὶ τῷ
δευτέρῳ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἀνέβη ἡ νεφέλη ἀπὸ τοῦ σκηνῆς τοῦ μαρ
12 τυρίου. * ϛ ἐξῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ σὺν ἀπαρτίαις αὐτῶν ἀπὸ τοῦ
13 ἐρήμου τοῦ σινά. ϛ ἔστη ἡ νεφέλη ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ φαράν. * καὶ ἐξῆ-
14 ραν πρῶτοι διὰ φωνῆς κυρίου ἐν χειρὶ μωυσῆ. * ϛ ἐξῆραν τὰ-
γμα παρεμβολῆς υἱῶν ἰούδα πρῶτοι σὺν δυνάμει αὐτῶν. ϛ ἐ-
15 πὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ναασσὼν υἱὸς ἀμιναδάβ. * καὶ ἐπὶ τῆς
16 δυνάμεως φυλῆς υἱῶν ἰσσάχαρ, ναθαναὴλ, υἱὸς σωβάρ. * καὶ
ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν ζαβουλὼν, ἐλιάβ, υἱὸς χελών.
17 * καὶ καθελοῦσι τὴν σκηνὴν, καὶ ἀραροῦσιν ⓐ υἱοὶ γερσὼν ϛ οἱ υἱοὶ
18 μεραρὶ, αἴροντες τὴν σκηνήν. * ϛ ἐξῆραν τάγμα παρεμβολῆς
ῥουβὴν σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐλισοὺρ,
19 υἱὸς σεδεούρ. * καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν συμεών, σαλα-
20 μιὴλ, υἱὸς σουρισαδαΐ. * καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν
21 γαδ, ἐλισὰφ ὁ τοῦ ραγουήλ. * καὶ ἀραροῦσιν ⓐ υἱοὶ καὰθ αἴ-
ροντες τὰ ἅγια. καὶ στήσουσιν τὴν σκηνὴν ἕως ἔλθωσιν).
22 * καὶ ἀραροῦσι τάγμα παρεμβολῆς ἐφραὶμ, σὺν δυνάμει
αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐλισαμὰ, υἱὸς ἐμιούδ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Et clangent cum eis, & conueniet ad te omnis congregatio ad oſtium tabernaculi fœderis. [4] Et ſi cum vna clanguerint, conuenient ad te principes capita milium Iſrael. [5] Clangetiſque vlulatione, & mouebunt caſtra illi qui ſunt ad Orientalem plagam. [6] Clangetiſque iterum vlulatione, & mouebunt caſtra illi qui habitant ad Auſtralem plagam, vlulatione clangent in profectione ſua. [7] Et quando congreganda eſt eccleſia, clangetis & non vlulabitis. [8] Filij autem Aaron ſacerdotes clangent tubis, & erit vobis in legitimum ſempiternum in generationibus veſtris.
[9] Et quando ingreſſi fueritis ad præliandum in terra veſtra contra hoſtes qui tribulant vos, clangetis tubis, vt veniat recordatio veſtri in bonum coram domino Deo veſtro, vt eruamini de inimicis veſtris. [10] Et in die lætitiæ veſtræ, & in ſolennitatibus veſtris, & in kalendis veſtris clangetis tubis ſuper holocauſtis veſtris, & ſuper hoſtiis ſanctificationum veſtrarum: & erunt vobis in recordationē coram Deo veſtro, ego dominus Deus veſter.
[11] Et factum eſt in anno ſecundo, in menſe ſecundo in viceſima die menſis eleuata eſt nubes deſuper tabernaculum teſtimonij. [12] Profectiq; ſunt filij Iſrael per manſiones ſuas à deſerto Sinai, & manſit nubes in deſerto Pharan. [13] Profectique ſunt primo iuxta verbum Domini per manum Moyſi. [14] Diſceſſitque primo vexillum caſtrorum filiorum Iuda per turmas ſuas, & ſuper exercitum eius erat princeps Naaſon filius Aminadab. [15] Et ſuper exercitum tribus filiorum Iſachar fuit Nathanael filius Suar. [16] Et ſuper exercitum tribus filiorum Zabulon, fuit Eliab filius Helon. [17] Depoſitumque eſt tabernaculum, & profecti ſunt filij Gerſon & filij Merari portantes tabernaculum.
[18] Diſceſſit vexillum caſtrorum Ruben per turmas ſuas, & ſuper exercitum eius erat princeps Eliſur filius Sedeur. [19] Et ſuper exercitum tribus filiorum Symeon fuit princeps Selumiel filius Suriſaddai. [20] Et ſuper exercitum tribus filiorum Gad fuit Eliaſaph filius Duel.
[21] Profectique ſunt filij Caath portantes ſanctuarium, & erigebatur tabernaculum donec venirent. [22] Profectumque eſt vexillum caſtrorum filiorum Ephraim per turmas ſuas, & ſuper exercitum eius fuit princeps Eliſama filius Amiud.

23 * וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר :
24 * וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי :
25 * וְנָסַע דֶּגֶל מַחֲנֵה בְנֵי־דָן מְאַסֵּף לְכָל־הַמַּחֲנֹת
לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי :
26 * וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן :
27 * וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן :
28 * אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְצִבְאֹתָם וַיִּסָּעוּ :
29 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן־רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן
מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֹתוֹ
אֶתֵּן לָכֶם לְכָה אִתָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ כִּי־יְהוָה דִּבֶּר־טוֹב
30 עַל־יִשְׂרָאֵל : * וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֵךְ כִּי אִם־אֶל־
31 אַרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי אֵלֵךְ : * וַיֹּאמֶר אַל־נָא תַּעֲזֹב
אֹתָנוּ כִּי עַל־כֵּן יָדַעְתָּ חֲנֹתֵנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָּנוּ
32 לְעֵינָיִם : * וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא
33 אֲשֶׁר יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ : * וַיִּסְעוּ מֵהַר
יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה נֹסֵעַ
לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה :
34 * וַעֲנַן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנָסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה :
35 * וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְהוָה וְיָפֻצוּ
36 אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ : * וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה
יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל :

יא

1 * וַיְהִי הָעָם
כְּמִתְאֹנְנִים רַע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ
וַתִּבְעַר־בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה :
2 * וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה
3 וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ : * וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא תַּבְעֵרָה
4 כִּי־בָעֲרָה בָם אֵשׁ יְהוָה : * וְהָאסַפְסֻף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ
הִתְאַוּוּ תַּאֲוָה וַיָּשֻׁבוּ וַיִּבְכּוּ גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי
יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר :

NVMERI. Translat.B.Hierony. *Pharan.*

23 * In tribu autem filiorum Manasse princeps
24 fuit Gamaliel filius Phadassur. * Et in tribu Bē
25 iamin erat dux Abidan filius Gedeonis. * No-
uissimi castrorum omnium profecti sunt filij
Dan per turmas suas, in quorū exercitu prin-
26 ceps fuit Abiezer filius Amisaddai. * In tribu
autem filiorū Aser erat princeps Phegiel filij
27 Ochran. * Et in tribu filiorum Neptalim prin
28 ceps fuit Ahira filius Henan. * Hęc sunt castra
& ꝓfectiones filiorum Israel per turmas suas
29 quando egrediebantur. * Dixitque Moyses O-
bab filio Raguel Madianitæ cognato suo:
Proficiscimur ad locum quē Dominus datu-
rus est nobis: veni nobiscū, vt benè faciamus
D tibi, quia Dominus bona promisit Israeli.
30 * Cui ille respondit: Non vadam tecū, sed re-
31 uertar in terrā meā in qua natus sum. * Et ille:
Noli, inquit, nos relinquere. Tu enim nosti in
quibus locis ꝑ desertum castra ponere debea-
32 mus: & eris ductor noster. * Cumq; nobiscum
veneris, quicquid optimum fuerit ex opibus
quas nobis traditurus est Dñs, dabimus tibi.
33 * Profecti sunt ergo de monte Dñi viam trium
dierū, arcaq; fœderis Dñi præcedebat eos per
34 dies tres, prouidens castrorum locum. * Nubes
quoq; Dñi super eos erat per diē cùm incede-
35 rent. * Cumque eleuaretur arca, dicebat Moy-
ses: Surge, Domine, & dissipētur inimici tui, Psal. 67.
36 & fugiant qui oderunt te à facie tua. * Cùm
autem deponeretur, aiebat: Reuertere, Do-
mine, ad multitudinem exercitus Israel.

CAP. XI.

1 INtereà ortum est murmur populi quasi do
A lentium pro labore cōtra Dominum. Quod
cùm audisset, iratus est: & accensus in eos ig-
nis Dñi, deuorauit extremā castrorū partem.
2 * Cumq; clamasset populus ad Moysen, ora-
uit Moyses ad Dñm, & absorptus est ignis.
3 * Vocauitque nomen loci illius, Incensio: eo
quòd succensus fuisset contra eos ignis Do-
4 mini. * Vulgus quippe promiscuum quod as-
cenderat cum eis, flagrauit desiderio carnium
sedens & flens iunctis sibi pariter filiis Israel,
& ait: Quis dabit nobis ad vescēdum carnes?

תרגום אונקלוס

23 וְעַל חֵילָא שִׁבְטָא דִּבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָה צוּר : 24 וְעַל חֵילָא שִׁבְטָא דִּבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי : 25 וְנָטֵל מֶשְׁרְיָתָא דִּבְנֵי דָן מְכַנֵּשׁ לְכָל מַשְׁרְיָתָא לְחֵילֵיהוֹן וְעַל חֵילֵיהּ אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדָּי : 26 וְעַל חֵילָא שִׁבְטָא דִּבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן : 27 וְעַל חֵילָא שִׁבְטָא דִּבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עֵינָן : 28 אִלֵּין מַטְּלֵנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֵילֵיהוֹן וּנְטָלוּ : 29 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְחוֹבַב בַּר רְעוּאֵל מִדְיָנָאָה חֲמוּהִי דְמֹשֶׁה נָטְלִין אֲנַחְנָא לַאֲתָרָא דַּאֲמַר יְיָ יְהֵיב לְכוֹן אֱתָא עִמָּנָא וְנוֹטֵב לָךְ אֲרֵי יְיָ מַלֵּיל לַאֲיָתָאָה טָבָא עַל יִשְׂרָאֵל : 30 וַאֲמַר לֵיהּ לָא אֵיזֵיל אֱלָהֵן לְאַרְעִי וּלְיַלְדוּתִי אֵזֵיל : 31 וַאֲמַר לָא כְּעַן תִּשְׁבּוֹק יָתָנָא אֲרֵי עַל כֵּן יְדַעְתָּ כַּד חֵיוָנָא שָׁרֵן בְּמַדְבְּרָא וּגְבוֹרָן דְּאִתְעֲבִידָא לָנָא חֲזֵיתָא בְּעֵינָךְ : 32 וְיְהֵי אֲרֵי חֵזֵיל עִמָּנָא וְיְהֵי טָבָא הַהוּא דְּיוֹטֵב יְיָ עִמָּנָא וְנוֹטֵב לָךְ : 33 וּנְטָלוּ מִטּוּרָא דְּאִתְגְּלִי עֲלוֹהִי יְקָרָא דַּיְיָ מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין וַאֲרוֹן קְיָמָא דַּיְיָ נָטֵיל קֳדָמֵיהוֹן מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין לְאַתְקָנָא לְהוֹן אֲתַר בֵּירַ מַשְׁרָא : 34 וַעֲנַן יְקָרָא דַּיְיָ מַטֵּיל עֲלֵיהוֹן בִּימָמָא בְּמֵיסַהְלְהוֹן מִן מַשְׁרְיָתָא : 35 וַהֲוָה בְּמֵישֵׁל אֲרוֹנָא וַאֲמַר מֹשֶׁה אִתְגְּלִי יְיָ וְיִתְבַּדְּרוּן סָנְאָךְ וְיֶעֱרְקוּן בַּעֲלֵי דְבָבָךְ מִן קֳדָמָךְ : 36 וּבְמֵשְׁרוֹהִי יֵימַר תּוּב יְיָ שְׁרֵי בִּיקָרָךְ בְּגוֹ רִבְוָת אַלְפַיָּא דְיִשְׂרָאֵל :

יא

1 וַהֲווֹ עַמָּא כַּד מִסְתַּקְפִין בִּישׁ קֳדָם יְיָ וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ וְתָקֵיף רְגָזֵיהּ וּדְלֵיקַת בְּהוֹן אֶשְׁתָּא מִן קֳדָם יְיָ וְשֵׁצִיאַת בִּסְיָפֵי מַשְׁרְיָתָא : 2 וְצַוַּח עַמָּא לְמֹשֶׁה וְצַלִּי מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ וְאִשְׁתְּקַעַת אֶשְׁתָּא : 3 וּקְרָא שְׁמֵיהּ דַּאֲתְרָא הַהוּא דְּלֵיקַת בְּהוֹן אֶשְׁתָּא אֲרֵי דְלֵיקַת בְּהוֹן אֶשְׁתָּא מִן קֳדָם יְיָ : 4 וַעֲרַבְרְבִין דְּבֵינֵיהוֹן שָׁאִילוּ שְׁאֵילְתָּא וְתָבוּ וּבְכוֹ אַף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרוּ מַן יְאַכְלִינָנָא בִּישְׂרָא :

* Et ſuper exercitu tribus filiorum Manaſſe, Ga 23
maliel filius Phadaſſur. * Et ſuper exercitu 24
tribus filiorum Beniamin, Abidan filius Gedeonis.
* Et proficiſcentur ordines caſtrorum filiorum 25
Dan nouiſſimi omnium caſtrorum cũ exercitu ſuo.
& ſuper exercitu ſuo Abiezer filius Amiſadai.
* Et ſuper exercitu tribus filiorum Aſer, Phe- 26
giel filius Ochran.
* Et ſuper exercitu tribus filiorum Neptalim, 27
Ahiran filius Henan.
* Hæ militiæ filiorum Iſrael. & profecti ſunt 28
cum exercitu ſuo.
* Et dixit Moyſes Iobab filio Rhaguel Madiani- 29
tæ ſocero Moyſis: Proficiſcimur nos in locum quem
dixit Dominus, Hunc dabo vobis. Veni nobiſcum,
& bene tibi faciemus; quia Dominus locutus eſt bo
na de Iſrael. * Et dixit ad eum: Non ibo, ſed 30
in terram meam & in generationem meam ibo.
* Et dixit: Ne relinquas nos: cuius cauſa fuiſti 31
nobiſcum in deſerto, & eris nobiſcum ſenex.
* Et erit ſi iueris nobiſcum, & erunt bona illa 32
quæcunque benefaciet Dominus nobis, & bene tibi
faciemus.
* Et profecti ſunt de monte Domini viam triũ 33
dierum: & arca teſtamenti Domini præibat prior
illis viã trium dierum, vt conſideraret illis requiẽ.
* Et nubes Domini fuit obumbrans ſuper eos 34
die cùm proficiſcerentur ipſi de caſtris. * Et fa- 35
ctum eſt cùm leuaretur arca, & dixit Moyſes: Ex-
ſurge, Domine, & diſpergantur inimici tui, & fu-
giant omnes odientes te. * Et in requie dixit: 36
Conuerte, Domine, milia miliaria in Iſrael.

CAP. XI.

ET erat populus murmurans mala coram Domi- 1
no. & audiuit Dominus, & iratus eſt ira: &
incenſus eſt in illis ignis à Domino, & deuorauit
partem quandam caſtrorum.
* Et clamauit populus ad Moyſen: & orauit 2
Moyſes ad Dominum, & ceſſauit ignis.
* Et vocatum eſt nomen loci illius, Incenſio: 3
quia incenſus eſt in illis ignis à Domino.
* Et vulgus quod in ipſis, deſideraverunt deſi- 4
derium. & ſedentes flebant & filij Iſrael: & di-
xerunt: Quis nos cibabit carnibus?

23 * καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν μανασσὴ, γαμαλιὴλ
24 ὁ τοῦ φαδασσούρ. * καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν
βενιαμὶν, ἀβιδὰν ὁ τοῦ γαδεωνί.
25 * Ϛ ἐξῆρεν σὰ τάγματα παρεμβολῆς υἱῶν δὰν ἔσχατοι πα
σῶν τῶν παρεμβολῶν σὺν δυνάμει αὐτῶν. καὶ ἐπὶ τῆς δυνά-
μεως αὐτῶ, ἀβιεζὲρ ὁ τοῦ ἀμισαδαί.
26 * Ϛ ἐπὶ τ δυνάμεως φυλῆς υἱῶν ἀσὴρ, φαγαὴλ υἱὸς ἐχράν.
27 * καὶ ἐπὶ τῆς δυνάμεως φυλῆς υἱῶν νεφθαλίμ, ἀχιρὲν, υἱὸς
28 αἰνάν. * αὗται αἱ σὰται υἱῶν ἰσραήλ. καὶ ἐξῆραν
σὺν δυνάμει αὐτῶν.
29 * καὶ εἶπε μωυσῆς τῷ ἰωβὰβ υἱῷ ῥαγουὴλ τῷ μαδιανίτῃ
γαμβρῷ μωυσῆ, ἐξαίρομεν ἡμεῖς εἰς τὸν τόπον οὗ εἶπε κύριος,
τοῦτον δώσω ὑμῖν. δεῦρο μεθ' ἡμῶν, καὶ οὖ ϛ ποιήσομεν, ὅτι κύ-
ριος ἐλάλησε καλὰ ἐπὶ ἰσραήλ.
30 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν· οὐ πορεύσομαι, ἀλλὰ εἰς τὴν γῆν
31 μου καὶ εἰς τὴν γενεάν μου πορεύσομαι. * Ϛ εἶπε, μὴ
ἐγκαταλείπῃς ἡμᾶς οὗ ἕνεκεν οἶδα μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ,
32 καὶ ἔσῃ μεθ' ἡμῶν πρεσβύτης. * καὶ ἔσται ἐὰν πορευ-
θῇς μεθ' ἡμῶν, Ϛ ἔσται τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα ὅσα ἂν ἀγαθοποιή-
σει κύριος ἡμᾶς, καὶ οὕ ϛ ποιήσομεν.
33 * καὶ ἐξῆραν ἀπὸ τοῦ ὄρους κυρίου ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν. καὶ ἡ
κιβωτὸς διαθήκης κυρίου προεπορεύετο πρότερα αὐτῶν ὁδὸν
τριῶν ἡμερῶν κατασκέψασθαι αὐτοῖς ἀνάπαυσιν.
34 * καὶ ἡ νεφέλη κυρίου ἐγένετο σκιάζουσα ἐπ' αὐτοῖς ἡμέ-
ρας ἐν τῷ ἐξαίρειν αὐτοὺς ἐκ τῆς παρεμβολῆς.
35 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐξαίρειν τὴν κιβωτὸν, καὶ εἶπε μωυσῆς,
ἐγέρθητι κύριε, καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροί σου, Ϛ φυ-
36 γέτωσαν πάντες οἱ μισοῦντές σε. * καὶ ἐν τῇ καταπαύ-
σει εἶπεν, ἐπίστρεφε κύριε χιλιάδας μυριάδας ἐν τῷ ἰσραήλ.

ια΄.

1 * Καὶ ἦν ὁ λαὸς γογγύζων πονηρὰ ἐνώπιον κυρίου. καὶ ἤκου-
σε κύριος, καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ, Ϛ ἐξεκαύθη ἐν αὐτοῖς πῦρ πα
ρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε μέρος τι τῆς παρεμβολῆς.
2 * Ϛ ἔκραξεν ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν, καὶ ἠύξατο μωυσῆς
3 πρὸς κύριον, καὶ ἐκόπασε τὸ πῦρ. * καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνο-
μα τοῦ τόπου ἐκείνου, ἐμπυρισμός· ὅτι ἐξεκαύθη ἐν αὐτοῖς
4 πῦρ παρὰ κυρίου. * καὶ ὁ ἐπίμικτος ὁ ἐν αὐτοῖς ἐπεθύ-
μησαν ἐπιθυμίαν. καθίσαντες ἔκλαιον Ϛ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ.
καὶ εἶπον, τίς ἡμᾶς ψωμιεῖ κρέα;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Et ſuper exercitum tribus filiorum Manaſſe, Gamaliel filius Phadaſur. [24] Et ſuper exercitum tribus filiorum Beniamin fuit Abidan filius Gedeonis. [25] Profectumque eſt vexillum caſtrorum filiorum Dan per turmas ſuas, recolligens omnia caſtra, & ſuper exercitum eius fuit princeps Ahiezer, filius Amiſaddai. [26] Et ſuper exercitum tribus filiorum Aſer fuit Phegiel filius Ochran. [27] Et ſuper exercitum tribus filiorum Neptalim fuit Ahira filius Enan. [28] Hæ ſunt profectiones filiorum Iſrael: profectique ſunt per turmas ſuas.

[29] Dixitque Moyſes ad Obab filium Raguel Madianitam ſocerum Moyſi: Proficiſcimur nos ad locum de quo dixit Dominus, quòd daret eum nobis. Veni nobiſcum, & benefaciemus tibi: quia Dominus locutus eſt vt adduceret bona ſuper Iſrael. [30] Dixitque ei: Non vadam: ſed ad terram meam & ad cognationem meam ibo. [31] Et ait: Ne, obſecro, derelinquas nos: tu enim noſti quomodo caſtrametati ſumus in deſerto: & magnalia quæ facta ſunt nobis vidiſti oculis tuis. [32] Eritque ſi veneris nobiſcum, benefaciemus tibi de bono illo quo Dominus benefaciet nobis. [33] Profectique ſunt de monte in quo reuelata eſt gloria Domini itinere trium dierum: & arca fœderis Domini præcedebat eos itinere trium dierum, vt præpararet eis locum manſionis. [34] Et nubes gloriæ Domini obumbrabat ſuper eos per diem quando proficiſcebantur de caſtris. [35] Et factum eſt cùm leuaretur arca, dicebat Moyſes: Reuelare, Domine, vt diſpergantur hoſtes tui, & fugiant inimici tui à facie tua.

[36] Et cùm reſideret, dicebat: Reuertere, Domine, habita cum gloria tua in medio multitudinis milium Iſrael. CAP. XI.

ERatque populus quaſi murmurantes mala coram Domino. & auditum eſt coram Domino: & iratus eſt furor eius, & accenſus eſt in eis ignis à facie Domini, & deuorauit extremam partem caſtrorum. [2] Clamauitque populus ad Moyſen, & orauit Moyſes coram Domino: & abſorptus eſt ignis. [3] Appellauitque nomen loci illius, Incenſio: eo quòd accenſus fuiſſet in eos ignis à facie Domini. [4] Et promiſcui qui erant inter eos petierunt petitionem: & reuerſi ſunt filij Iſrael, & plorauerunt atque dixerunt: Quis dabit nobis carnes ad veſcendum?

5 * זָכַרְנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם
אֵת הַקִּשֻּׁאִים וְאֶת הָאֲבַטִּחִים וְאֶת־הֶחָצִיר
6 וְאֶת־הַבְּצָלִים וְאֶת־הַשּׁוּמִים: * וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ
7 יְבֵשָׁה אֵין כֹּל בִּלְתִּי אֶל־הַמָּן עֵינֵינוּ: * וְהַמָּן כִּזְרַע־
8 גַּד הוּא וְעֵינוֹ כְּעֵין הַבְּדֹלַח: * שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ
וְטָחֲנוּ בָרֵחַיִם אוֹ דָכוּ בַּמְּדֹכָה וּבִשְּׁלוּ בַּפָּרוּר וְעָשׂוּ
אֹתוֹ עֻגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לְשַׁד הַשָּׁמֶן:
9 * וּבְרֶדֶת הַטַּל עַל־הַמַּחֲנֶה לָיְלָה יֵרֵד הַמָּן עָלָיו:
10 * וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפְּחֹתָיו
אִישׁ לְפֶתַח אָהֳלוֹ וַיִּחַר־אַף יְהוָה מְאֹד וּבְעֵינֵי
11 מֹשֶׁה רָע: * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לָמָּה
הֲרֵעֹתָ לְעַבְדֶּךָ וְלָמָּה לֹא־מָצָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לָשׂוּם
12 אֶת־מַשָּׂא כָּל־הָעָם הַזֶּה עָלָי: * הֲאָנֹכִי
הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם הַזֶּה אִם־אָנֹכִי יְלִדְתִּיהוּ
כִּי־תֹאמַר אֵלַי שָׂאֵהוּ בְחֵיקֶךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאֹמֵן אֶת־
הַיֹּנֵק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתָיו:
13 * מֵאַיִן לִי בָּשָׂר לָתֵת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי
14 לֵאמֹר תְּנָה־לָּנוּ בָשָׂר וְנֹאכֵלָה: * לֹא־אוּכַל אָנֹכִי
לְבַדִּי לָשֵׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי:
15 * וְאִם־כָּכָה אַתְּ־עֹשֶׂה לִי הָרְגֵנִי נָא הָרֹג אִם־מָצָאתִי
16 חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאַל־אֶרְאֶה בְרָעָתִי: * וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה אֶסְפָּה־לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וְלָקַחְתָּ אֹתָם
17 אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ: * וְיָרַדְתִּי
וְדִבַּרְתִּי עִמְּךָ שָׁם וְאָצַלְתִּי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׂמְתִּי
עֲלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ אִתְּךָ בְּמַשָּׂא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא
18 אַתָּה לְבַדֶּךָ: * וְאֶל־הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ
לְמָחָר וַאֲכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי
יַאֲכִלֵנוּ בָשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרָיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר
וַאֲכַלְתֶּם:

5 * Recordamur piscium quos comedebamus in Ægypto gratis, in mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones, porrique, & ce-
6 pe, & allia. * Anima nostra arida est: nihil aliud respiciunt oculi nostri nisi Man. Exo.16.g
7 * Erat autem Man quasi semen coriandri,
8 coloris bdelij. * Circuibatque populus, & colligens illud frangebat mola, siue terebat in mortario: coquens in olla, & faciens ex
B eo tortulas, saporis quasi panis oleati.
9 * Cumque descenderet nocte super castra ros, descendebat pariter & Man.
10 * Audiuit ergo Moyses flentem populum per familias, singulos per ostia tentorij sui. Iratusque est furor Domini valdè, sed & Moy-
11 si intoleranda res visa est. * Et ait ad Dominum: Cur afflixisti seruum tuum? quare nō inuenio gratiam coram te? & cur imposuisti pondus vniuersi populi huius super me?
12 * Nunquid ego concepi omnem hanc mul
C titudinem, vel genui eam, vt dicas mihi, Porta eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix infantulū, & defer in terram pro qua iurasti
13 patribus eorum? * Vnde mihi carnes, vt dem tantæ multitudini? Flent contra me, dicentes: Da nobis carnes, vt comedamus.
14 * Non possum solus sustinere omnem hunc populum, quia grauis est mihi.
15 * Sin aliter tibi videtur, obsecro vt interfi-
D cias me, & inueniā gratiam in oculis tuis, ne
16 tantis afficiar malis. * Et dixit Dominus ad Moysen: Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti quòd senes populi sint ac magistri: & duces eos ad ostium tabernaculi fœderis, faciesque ibi stare tecum:
17 * Vt descendam & loquar tibi: & auferam de spiritu tuo, tradamque eis, vt sustentēt tecum onus populi, & non tu solus grauēris.
18 * Populo quoq; dices: Sanctificamini. cras comedetis carnes. Ego enim audiui vos dicere: Quis dabit nobis escas carnium? Bene no bis erat in Ægypto. vt det vobis Dominus carnes & comedatis, Le.20.b. Ioſ.3.b. 1.Reg. 16.b.

תרגום אונקלוס

5 דְּכִירִין אֲנַחְנָא יָת נוּנְיָא דַּהֲווֹינָא אָכְלִין בְּמִצְרַיִם מַגָּן יָת בּוּצִינְיָא וְיָת אֲבַטִּיחַיָּא וְכָרְתֵּי וּבוּצְלֵי וְתוּמֵי :
6 וּכְעַן נַפְשָׁנָא תָּאִיבָא לֵית כֹּל מִדְעָם אֱלָהֵין לְמַנָּא עֵינָנָא :
7 וּמַנָּא כְּבַר זְרַע גַּדָּא הוּא וְחֶזְוֵיהּ כְּחֶזְוֵי בְּדוֹלָחָא :
8 שָׁיְטִין עַמָּא וְלָקְטִין דְּצָבֵי טְחִין בְּרֵחַיָּא וְדָצָבֵי דָּאִיךְ בְּמַרְוְכָתָא וּמְבַשְּׁלִין לֵיהּ בְּקִדְרָא וְעָבְדִין יָתֵיהּ גְּרִיצָן וְהָוֵי טַעְמֵיהּ כְּטַעֲמֵי דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא :
9 וְכַד נַחֵית טַלָּא עַל מַשְׁרִיתָא בְּלֵילְיָא נַחֵית מַנָּא עֲלוֹהִי :
10 וּשְׁמַע מֹשֶׁה יָת עַמָּא בָּכָן לְזַרְעַיָּתְהוֹן גְּבַר בְּתָרַע מַשְׁכְּנֵיהּ וּתְקֵיף רְגָזָא דַיְיָ לַחְדָּא וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה
בִּישׁ :
11 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ לְמָא אַבְאֵישְׁתָּא לְעַבְדָּךְ וּלְמָה לָא אַשְׁכְּחֵית רַחֲמִין קָדָמָךְ לְשַׁוָּאָה יָת מָטוּל כָּל עַמָּא הָדֵין עֲלָי :
12 הַאַב אֲנָא לְכָל עַמָּא הָדֵין אִם בְּנַי אִנּוּן דְּתֵימַר לִי סוֹבְרֵהוּ בְּתִקְפָּךְ כְּמָא דְּסוֹבַר הָרְבֵּינָא יָת יַנְקָא עַל אַרְעָא דְּקַיֵּימְתָּא לַאֲבָהָתְהוֹהִי :
13 מְנַן לִי בִּשְׂרָא לְמִיתַּן לְכָל עַמָּא הָדֵין אֲרֵי בָּכָן עֲלַי לְמֵימַר הַב לָנָא בִּישְׂרָא וְנֵיכוֹל :
14 לֵית אֲנָא יָכִיל בִּלְחוֹדִי לְסוֹבְרָא לְכָל עַמָּא הָדֵין אֲרֵי יַקִּיר מִנִּי :
15 וְאִם כְּדֵין אַתְּ עָבִיד לִי קְטוֹלְנִי כְּעַן קְטוֹל אִם אַשְׁכְּחֵית רַחֲמִין קָדָמָךְ וְלָא אֶחֱזֵי בִּבְשָׁתִי :
16 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ קֳדָמַי שִׁבְעִין גַּבְרָא מִסָּבֵי יִשְׂרָאֵל דְּיִדְעָתָא אֲרֵי אִנּוּן סָבֵי עַמָּא וְסָרְכוֹהִי וְתִדְבַּר יְהוֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִתְעַתְּדוּן תַּמָּן עִמָּךְ :
17 וְאֶתְגְּלֵי וַאֲמַלֵּיל עִמָּךְ תַּמָּן וֶאֱרְבֵּי מִן רוּחָא דַּעֲלָךְ וַאֲשַׁוִּי עֲלֵיהוֹן וְיִסְבְּרוּן עִמָּךְ בְּמָטוּל עַמָּא וְלָא תְסוֹבַר אַתְּ בִּלְחוֹדָךְ :
18 וּלְעַמָּא תֵּימַר אִזְדַּמְנוּ לְמָחָר וְתֵיכְלוּן בִּישְׂרָא אֲרֵי בְּכִיתוּן קֳדָם יְיָ לְמֵימָר מַן יְאַכְלִנָּנָא בִּישְׂרָא אֲרֵי טָב לָנָא בְּמִצְרָיִם וְיִתֵּן יְיָ לְכוֹן בִּישְׂרָא וְתֵיכְלוּן :

5 *Recordati ſumus piſcium quos comedebamus in Ægypto gratis, & cucumerum, & peponum, et porrorum, & ceparum, & alliorum.* 6 *Nunc autem anima noſtra arida, nihil, præterquàm oculi noſtri in Manna.* 7 *At Manna quaſi ſemen coriandri eſt, & ſpecies illius ſpecies cryſtalli.* 8 *Et tranſibat populus, & colligebant, & molebant illud in mola, aut comminuebant in mortario, & coquebant illud in olla, & faciebant illud ſubcineritios. & erat ſapor illius quaſi guſtus laganum ex oleo.*

9 *Et quando deſcendebat ros ſuper caſtra nocte, deſcendebat Manna ſuper illum.*

10 *Et audiuit Moyſes plorantes ipſos per populos ſuos, vnuſquiſque in ianua ſua. Et iratus eſt ira Dominus valdè, & coram Moyſe fuit malum.*

11 *Et dixit Moyſes ad Dominum: Quare afflixiſti ſeruum tuum, & cur non inueni gratiam coram te, vt poneres iram populi huius ſuper me?*

12 *Nunquid ego in ventre concepi omnem populum hunc, aut ego peperi eos, quia dicis mihi, Accipe eos in ſinum tuum, quaſi tolleret nutrix lactentem, in terram quam iuraſti patribus ſuis?*

13 *Vnde mihi carnes ad dandum omni populo huic? quia flent contra me, dicentes: Da nobis carnes, vt manducemus.*

14 *Non potero ego ſolus ferre populum hunc, quia graue mihi eſt verbum hoc.*

15 *Si autem ſic tu facis mihi, interfice me morte, ſi inueni gratiam apud te, vt non videam afflictionem meam.*

16 *Et dixit Dominus ad Moyſen: Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenioribus Iſrael, quos tu ipſe noſti. ipſi ſunt ſeniores populi, & ſcribæ eorum. & educes eos in tabernaculum teſtimonij, & ſtabunt illic tecum.*

17 *Et deſcedam & loquar ibi tecum: & auferam de ſpiritu qui in te, & ponam ſuper eos. & ſuſtinebunt tecum impetum populi, & non feres illos tu ſolus.*

18 *Et populo dices: Sanctificamini in craſtinum, & comedetis carnes: quia fleuiſtis coram Domino, dicentes: Quis nos cibabit carnibus? quia bonum nobis eſt in Ægypto. & dabit Dominus vobis carnes; & manducabitis.*

5 * ἐμνήσθημεν οὗ ἰχθύας, οὓς ἠσθίομεν ἐν αἰγύπτῳ δωρεὰν, καὶ οὗ σικύας, καὶ οὗ πέπονας, καὶ τὰ πράσα, καὶ 6 κρόμμυα, καὶ τὰ σκόρδα. * νυνὶ δὲ ἡ ψυχὴ ἡμῶν καταξηρός, οὐδὲν, πλὴν τῶν ὀφθαλμοὶ ἡμῶν εἰς τὸ μάννα.

7 * τὸ δὲ μάννα ὡσεὶ σπέρμα κοριάνου ἐστὶ, καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ
8 εἶδος κρυσάλλου. * καὶ διεπορεύετο ὁ λαὸς καὶ συνέλεγον, καὶ ἤλθον αὐτὸ ἐν τῷ μύλῳ, ἢ ἔτριβον ἐν τῇ θυίᾳ, καὶ ἤψων αὐτὸ ἐν τῇ χύτρᾳ, καὶ ἐποίουν αὐτὸ ἐγκρυφίας. καὶ ἦν ἡ ἡδονὴ αὐτοῦ ὡσεὶ γλυκὺ ἐγκρὶς ἐξ ἐλαίου.

9 * καὶ ὅταν κατέβη ἡ δρόσος ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν νυκ-
10 τὸς, κατέβαινεν τὸ μάννα ἐπ' αὐτῆς. * καὶ ἤκουσε μωυσῆς κλαιόντων αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, ἕκαστος ἐπὶ τῆς θύρας αὐτοῦ. καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος σφόδρα, καὶ ἔναντι μωυ-
11 σῆ λίαν πονηρόν. * καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κύριον· ἱνατί ἐκάκωσας τὸν θεράποντά σου, καὶ διατί οὐχ εὕρηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐπιθεῖναι τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ τούτου ἐπ' ἐμέ;

12 * μὴ ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔλαβον πάντα τὸν λαὸν τοῦτον, ἢ ἐγὼ ἔτεκον αὐτοὺς, ὅτι λέγεις μοι, λάβε αὐτοὺς εἰς τὸν κόλπον σου, ὡσεὶ ἄραι τιθηνὸς τὸν θηλάζοντα εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσας τοῖς
13 πατράσιν αὐτῶν. * πόθεν μοι κρέα δοῦναι παντὶ τῷ λαῷ τούτῳ, ὅτι κλαίουσιν ἐπ' ἐμὲ, λέγοντες, δὸς ἡμῖν κρέα ἵνα φάγωμεν.

14 * οὐ δυνήσομαι ἐγὼ μόνος φέρειν τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι βα-
15 ρύ μοί ἐστιν τὸ ῥῆμα τοῦτο. * εἰ δὲ οὕτως σὺ ποιεῖς μοι, ἀπόκτεινόν με ἀναιρέσει, εἰ εὕρηκα χάριν ἐνώπιόν σου, ἵνα μὴ ἴδω τὴν κακωσίν μου.

16 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, συνάγαγέ μοι ἑβδομήκοντα ἄνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραὴλ, οὓς σὺ αὐτὸς οἶδας. οὗτοί εἰσι πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, καὶ γραμματεῖς αὐτῶν. καὶ ἐξάξεις αὐτοὺς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ στήσονται ἐκεῖ μετὰ σοῦ.

17 * καὶ καταβήσομαι, καὶ λαλήσω ἐκεῖ μετὰ σοῦ, καὶ ἀφελῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπὶ σοὶ, καὶ ἐπιθήσω ἐπ' αὐτούς. καὶ συναν-
πλήψουσι μετὰ σοῦ τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ, καὶ οὐκ οἴσεις αὐτοὺς σὺ μόνος.

18 * καὶ τῷ λαῷ ἐρεῖς, ἁγνίσασθε εἰς αὔριον, καὶ φάγεσθε κρέα· ὅτι ἐκλαύσατε κλαυθμὸν ἐναντι κυρίου, λέγοντες, τίς ἡμᾶς ψωμιεῖ κρέα; ὅτι καλὸν ἡμῖν ἐστὶν ἐν αἰγύπτῳ. καὶ δώσει κύριος ὑμῖν κρέα καὶ φάγεσθε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Memores ſumus piſcium quos comedebamus in Ægypto gratis, & cucumerum, & peponum, & porrorum, & ceparum, & alliorum. [6] Nunc autem anima noſtra eſt deſiderans; nihil aliud reſpiciunt oculi noſtri niſi Man. [7] Erat autem Man quaſi ſemen coriandri, & color eius quaſi color bdelij. [8] Diſpergebatur populus, & colligebant illud: & qui volebat, frangebat mola; & qui volebat, terebat in mortario, & coquebant illud in olla, & faciebant ex eo placentas: & erat ſapor eius quaſi ſapor panis oleati. [9] Cumque deſcenderet ros nocte ſuper caſtra, deſcendebat Man ſuper eum. [10] Audiuitque Moyſes populum flentem per familias ſuas ſingulos in oſtio tabernaculi ſui. Iratuſque eſt furor Domini valdè, & in oculis Moyſi diſplicuit. [11] Dixitque Moyſes coram Domino: Quare malefeciſti ſeruo tuo, & cur non inueni miſericordiam in conſpectu tuo, vt poneres onus omnis populi huius ſuper me? [12] Nunquid pater ego ſum vniuerſi populi huius, aut filij mei ſunt illi, vt dicas mihi, Porta eum in fortitudine tua, ſicut portat nutrix lactentem, ſuper terram de qua iuraſti patribus ſuis?

[13] Vnde habeo carnem vt dem vniuerſo populo huic? quia flent contra me, dicentes: Da nobis carnem vt manducemus.

[14] Non poſſum ego ſolus ſuſtinere omnem populum hunc, quia grauior me eſt. [15] Et ſi ita tu facies mihi, interfice me, obſecro, ſi inueni miſericordiam in oculis tuis, & non videbo malum meum. [16] Dixitque Dominus Moyſi: Congrega coram me ſeptuaginta viros de ſenioribus filiorum Iſrael quos tu noſti quòd ſint ſenes populi & præfecti eius. & duces eos ad tabernaculum fœderis, & ſtabunt ibi tecum. [17] Et reuelabor & loquar tecum ibi: & augebo de ſpiritu qui eſt ſuper te, & ponam ſuper eos: & ſuſtinebunt tecum onus populi, & non ſuſtinebis tu ſolus. [18] Populo quoque dices: Præparamini in craſtinum, & comedetis carnem: quia ploraſtis coram Domino, dicentes: Quis dabit nobis carnem ad manducandum? benè enim erat nobis in Ægypto. Dabitque Dominus vobis carnem, & comedetis.

19 * לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא יוֹמַיִם וְלֹא חֲמִשָּׁה
יָמִים וְלֹא עֲשָׂרָה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם :
20 * עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאַפְּכֶם וְהָיָה
לָכֶם לְזָרָא יַעַן כִּי־מְאַסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר
בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְכּוּ לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶּה יָצָאנוּ
21 מִמִּצְרָיִם : * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ־מֵאוֹת
אֶלֶף רַגְלִי הָעָם אֲשֶׁר אָנֹכִי בְקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ
בָּשָׂר אֶתֵּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים :
22 * הֲצֹאן וּבָקָר יִשָּׁחֵט לָהֶם וּמָצָא לָהֶם אִם אֶת־
כָּל־דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵף לָהֶם וּמָצָא לָהֶם :
23 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֲיַד יְהוָה
תִּקְצָר עַתָּה תִּרְאֶה הֲיִקְרְךָ דְבָרִי אִם־לֹא :
24 * וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל־הָעָם אֶת־דִּבְרֵי יְהוָה
וַיֶּאֱסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם
25 סָבִיב לָאֹהֶל : * וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיְדַבֵּר
אֵלָיו וַיָּאצֶל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שִׁבְעִים
אִישׁ הַזְּקֵנִים וַיְהִי כְּנוֹחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ
26 וְלֹא יָסָפוּ : * וַיִּשָּׁאֲרוּ שְׁנֵי־אֲנָשִׁים בַּמַּחֲנֶה
שֵׁם הָאֶחָד אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מֵידָד וַתָּנַח עֲלֵהֶם
הָרוּחַ וְהֵמָּה בַּכְּתֻבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֹהֱלָה וַיִּתְנַבְּאוּ
27 בַּמַּחֲנֶה : * וַיָּרָץ הַנַּעַר וַיַּגֶּד לְמֹשֶׁה וַיֹּאמַר
אֶלְדָּד וּמֵידָד מִתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה :
28 * וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה מִבְחֳרָיו
29 וַיֹּאמַר אֲדֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם : * וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה
הַמְקַנֵּא אַתָּה לִי וּמִי יִתֵּן כָּל־עַם יְהוָה נְבִיאִים כִּי־
30 יִתֵּן יְהוָה אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם : * וַיֵּאָסֵף מֹשֶׁה אֶל־
31 הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל : * וְרוּחַ נָסַע מֵאֵת יְהוָה
וַיָּגָז שַׂלְוִים מִן־הַיָּם וַיִּטֹּשׁ עַל־הַמַּחֲנֶה כְּדֶרֶךְ יוֹם כֹּה
וּכְדֶרֶךְ יוֹם כֹּה סָבִיב סָבִיב הַמַּחֲנֶה וּכְאַמָּתַיִם עַל־
פְּנֵי הָאָרֶץ :

19 * Non vno die, nec duobus, vel quinque aut decem, nec viginti quidem, sed vsque ad
20 mensem dierum, * Donec exeat per nares vestras, & vertatur in nauseam; eo quòd repu leritis Dominum qui in medio vestri est: & fleueritis coram eo, dicentes: Quare egressi su mus ex Ægypto?
21 * Et ait Moyses ad Dominum: Sexcenta milia peditũ huius populi sunt; & tu dicis, Dabo eis esum carnium mense integro.
22 * Nunquid ouium & boum multitudo cẽdetur, vt possit sufficere ad cibum? vel omnes
E pisces maris in vnum congregabuntur, vt eos
23 satient? * Cui respondit Dominus: Nunquid manus Domini inualida est? Iam nunc videbis, vtrùm meus sermo opere cõpleatur. Esa. 50.a
24 * Venit igitur Moyses, & narrauit populo verba Domini: congregans septuaginta viros de senioribus Israel, quos stare fecit circa ta-
25 bernaculum. * Descenditque Dominus per nubem, & locutus est ad eum, auferens de spiritu qui erat in Moyse, & dans septuaginta viris. Cumque requieuisset in eis spiritus, pro-
F phetauerunt, nec vltrà cessauerunt.
26 * Remanserant autem in castris duo viri, quorũ vnus vocabatur Heldad, & alter Medad, super quos requieuit spiritus. nam & ipsi descripti fuerant, & non exierant ad taber-
naculum. Cùm prophetarent in castris,
27 * Cucurrit puer, & nunciauit Moysi, dicẽs: Heldad & Medad prophetant in castris.
28 * Statim Iosue filius Nun, minister Moysi, & electus è pluribus, ait: Domine mi Moyses,
G prohibe eos.
29 * At ille: Quid, inquit, æmularis pro me? quis tribuat vt omnis populus prophetet, & det eis Dominus spiritum suum.
30 * Reuersusque est Moyses & maiores natu
31 Israel in castra. * Ventus autem egrediens à Domino arreptas trans mare coturnices detulit, & dimisit in castra itinere quantum vno die confici potest, ex omni parte castrorum per circuitum: volabantque in aëre duobus cubitis altitudine super terram.

תרגום אונקלוס

19 לָא יוֹמָא חַד תֵּיכְלוּן וְלָא תְּרֵין יוֹמִין וְלָא חַמְשָׁא יוֹמִין וְלָא עַשְׂרָא יוֹמִין וְלָא עֶשְׂרִין יוֹמִין : 20 עַד יַרַח יוֹמִין עַד דְּתִקּוּצוּן בֵּיהּ דִּיהֵי
לְכוֹן לְתַקָּלָא חֲלַף דְּקַצְתּוּן בְּמֵימְרָא דַיְיָ דִּשְׁכִנְתֵּיהּ שַׁרְיָא בֵּינֵיכוֹן וּבְכִיתוּן קֳדָמוֹהִי לְמֵימָר לְמָה דְנָן נְפַקְנָא מִמִּצְרָיִם : 21 וַאֲמַר מֹשֶׁה שִׁית
מְאָה אַלְפִין גַּבְרָא רַגְלָאָה עַמָּא דַאֲנָא בֵּינֵיהוֹן וְאַתְּ אֲמַרְתְּ בְּשָׂרָא אֶתֵּן לְהוֹן וְיֵכְלוּן יַרַח יוֹמִין : 22 הַעָאן וְתוֹרִין יִתְנַכְסוּן לְהוֹן הַיְסַפְּקוּן
לְהוֹן אִם יַת כָּל נוּנֵי יַמָּא יִתְכַּנְּשׁוּן לְהוֹן הַיְסַפְּקוּן לְהוֹן : 23 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הֲמֵימְרָא דַיְיָ יִתְעַבַּד כְּעַן חֲזֵי הַיְעַרְעִינָךְ פִּתְגָמִי אִם
לָא : 24 וּנְפַק מֹשֶׁה וּמַלֵּיל עִם עַמָּא יַת פִּתְגָמַיָּא דַיְיָ וּכְנֵשׁ שִׁבְעִין גַּבְרָא מִסָּבֵי עַמָּא וַאֲקִים יָתְהוֹן סְחוֹר לְמַשְׁכְּנָא :
25 וְאִתְגְּלִי יְיָ בַּעֲנָנָא וּמַלֵּיל עִימֵיהּ וְרַבִּי מִן רוּחָא דַעֲלוֹהִי וִיהַב עַל שִׁבְעִין גַּבְרָא סָבַיָּא וַהֲוָה כַּד שְׁרַת עֲלֵיהוֹן רוּחָא נְבוּאָה וּמִתְנַבָּן וְלָא פְסִקִין :
26 וְאִשְׁתְּאַרוּ תְּרֵין גַּבְרִין בְּמַשְׁרְיָתָא שׁוּם חַד אֶלְדָּד וְשׁוּם תִּנְיָנָא מִידָד וּשְׁרַת עֲלֵיהוֹן רוּחָא נְבוּאָה וְאִנּוּן בִּכְתִיבַיָּא וְלָא נְפָקוּ לְמַשְׁכְּנָא וּמִתְנַבָּן
בְּמַשְׁרְיָתָא : 27 וּרְהַט עוּלֵימָא וְחַוִי לְמֹשֶׁה וַאֲמַר אֶלְדָּד וּמֵידָד מִתְנַבָּן בְּמַשְׁרְיָתָא : 28 וַאֲתֵיב
יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן מְשַׁמְּשָׁנֵיהּ דְמֹשֶׁה מַעֲלֹמוֹהִי וַאֲמַר רַבּוֹנִי מֹשֶׁה אֱסָרִנּוּן : 29 וַאֲמַר לֵיהּ מֹשֶׁה הֲקִנָּאתִי אַתְּ מְקַנֵּי רַעְיָנָא פּוּן
דִּיהוֹן כָּל עַמָּא דַיְיָ נְבִיאִין אֲרֵי יִתֵּן יְיָ יַת רוּחַ נְבִיאוּתֵיהּ עֲלֵיהוֹן : 30 וְאִתְכְּנֵשׁ מֹשֶׁה לְמַשְׁרְיָתָא הוּא וְסָבֵי יִשְׂרָאֵל : 31 וְרוּחָא
נְסַל מִן קֳדָם יְיָ וְאַפְרַשׁ שְׁלָיו מִן יַמָּא וּרְמָא עַל מַשְׁרְיָתָא כְּמַהֲלַךְ יוֹמָא לְכָא וּכְמַהֲלַךְ יוֹמָא לְכָא סְחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁרְיָתָא וּכְרוּם תְּרֵתֵּין אַמִּין עַל
אַפֵּי אַרְעָא :

19 * Non diem vnum comedetis, neque duos, neque
quinque dies, neque decem dies, neque viginti dies,
vsque ad menſem dierum comedetis:
20 * Vſquequo exeat per nares veſtras, & erit
vobis ad choleram: quia inobedientes fuiſtis Domi-
no, qui eſt in vobis, & fleuiſtis coram eo, dicentes:
Quare nobis egredi de terra Ægypti?
21 * Et dixit Moyſes: Sexcenta milia peditum po-
pulus, in quibus ſum in ipſis: & tu dixiſti, Carnes
dabo eis, & comedent menſem dierum:
22 * Nunquid oues & boues occidentur, & ſuffi-
ciet eis: aut omne obſonium maris congregabitur ip-
ſis, & ſufficiet eis?
23 * Et dixit Dominus ad Moyſen: Nunquid ma-
nus Domini non ſufficiet? iam noſces, ſi comprehen-
det te verbum meum, aut non.
24 * Et exijt Moyſes, & locutus eſt ad populum
verba Domini. & congregauit ſeptuaginta viros
de ſenioribus populi: & ſtatuit eos in circuitu ta-
bernaculi.
25 * Et deſcendit Dominus in nube, & locutus eſt
ad eum: & abſtulit de ſpiritu qui ſuper eum, &
poſuit ſuper ſeptuaginta viros ſeniores. Vt autem
quieuit ſpiritus ſuper eos, & prophetauerunt, &
non amplius adiecerunt.
26 * Et relicti fuerunt duo viri in caſtris, nomen
vni Heldad, & nomen ſecundo Medad: & requie-
uit ſuper eos ſpiritus, & hi fuerunt ex deſcriptis,
& non venerunt ad tabernaculum: & prophetа-
uerunt in caſtris.
27 * Et accurrens iuuenis narrauit Moyſi, & di-
xit: Heldad & Medad prophetant in caſtris.
28 * Et reſpondens Jeſus filius Naue qui aſtabat
Moyſi, electus eius, dixit: Domine mi Moyſes, pro-
hibe illos.
29 * Et dixit ei Moyſes: Nunquid æmularis tu mihi?
& quis det omnem populum Domini prophetas,
quando dederit Dominus ſpiritum ſuum in eos.
30 * Et abijt Moyſes in caſtra, ipſe & ſeniores
Iſrael.
31 * Et ſpiritus exijt à Domino, & tranſire fecit
coturnicem à mari: & immiſit in caſtra, viam diei
hinc, & viam diei hinc, in circuitu caſtrorum quaſi
bicubitumà terra.

19 * οὐχ ἡμέραν μίαν φάγεσθε, οὐδὲ δύο, οὐδὲ πέντε ἡμέρας,
οὐδὲ δέκα ἡμέρας, οὐδὲ εἴκοσι ἡμέρας, ἕως μηνὸς ἡμερῶν φά-
20 γεσθε, * ἕως ἂν ἐξέλθῃ διὰ τῶν μυκτήρων ὑμῶν. καὶ
ἔσται ὑμῖν εἰς χολέραν, ὅτι ἠπειθήσατε κυρίῳ, ὃς ἐστιν ἐν ὑμῖν.
καὶ ἐκλαύσατε ἐναντίον αὐτοῦ, λέγοντες, ἱνατί ἡμῖν ἐξελθεῖν
ἐκ γῆς αἰγύπτου;
21 * καὶ εἶπε μωυσῆς, ἑξακόσιαι χιλιάδες πεζῶν ὁ λαὸς, ἐν
οἷς εἰμὶ ἐν αὐτοῖς. καὶ σὺ εἶπας, κρέα δώσω αὐτοῖς, καὶ φάγον-
ται μῆνα ἡμερῶν.
22 * μὴ πρόβατα καὶ βόες σφαγήσονται, καὶ ἐξαρκέσει αὐτοῖς, ἢ
πᾶν τὸ ὄψον τῆς θαλάσσης συναχθήσεται αὐτοῖς, καὶ ἐξ-
αρκέσει αὐτοῖς;
23 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, μὴ ἡ χεὶρ κυρίου ὀκ ἐξ-
αρκέσει; ἤδη γνώσῃ, εἰ ἐπικαλήψεταί σε ὁ λόγος μου, ἢ οὔ.
24 * καὶ ἐξῆλθε μωυσῆς, καὶ ἐλάλησε πρὸς τὸν λαὸν τὰ ῥή-
ματα κυρίου. καὶ συνήγαγε ἑβδομήκοντα ἄνδρας ἀπὸ τῶν
πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. καὶ ἔστησεν αὐτοὺς κύκλῳ τῆς σκηνῆς.
25 * καὶ κατέβη κύριος ἐν νεφέλῃ, καὶ ἐλάλησε πρὸς αὐ-
τὸν, καὶ περιέλαβε ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἐπέ-
θηκεν ἐπὶ τοὺς ἑβδομήκοντα ἄνδρας τοὺς πρεσβυτέρους. ὡς δὲ
ἐπανεπαύσατο πνεῦμα ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐπροφήτευσαν, καὶ
ὀκ ἔπι προσέθεντο.
26 * καὶ κατελείφθησαν δύο ἄνδρες ἐν τῇ παρεμβολῇ, ὄνο-
μα τῷ ἑνὶ ἐλδαὰδ, καὶ ὄνομα τῷ δευτέρῳ μωδαάδ· καὶ ἐπ ἀυτοῖς
ἐπαύσατο ἐπ' αὐτοὺς τὸ πνεῦμα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν τῶν καταγε-
γραμμένων, καὶ ὀκ ἦλθοσαν πρὸς τὴν σκηνήν. καὶ ἐπροφή-
τευσαν ἐν τῇ παρεμβολῇ.
27 * καὶ προστρέχων ὁ νεανίσκος ἀπήγγειλε μωυσῆ. καὶ εἶ-
πεν, ἐλδαὰδ καὶ μωδαὰδ προφητεύουσιν ἐν τῇ παρεμβολῇ.
28 * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ ὁ παρεστηκὼς μωυσῆ ὁ
ἐκλεκτὸς αὐτοῦ, εἶπεν, κύριέ μου μωυσῆ κώλυσον αὐτούς.
29 * καὶ εἶπεν αὐτῷ μωυσῆς, μὴ ζηλοῖς σὺ ἐμοὶ, καὶ τίς δῴη
πάντα τὸν λαὸν κυρίου προφήτας, ὅταν δῷ κύριος τὸ πνεῦμα
30 αὐτοῦ εἰς αὐτούς. * καὶ ἀπῆλθε μωυσῆς εἰς τὴν παρεμ-
βολὴν, αὐτὸς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰσραήλ.
31 * καὶ πνεῦμα ἐξῆλθε παρὰ κυρίου, καὶ ἐξεπέρασεν ὀρτυ-
γομήτραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τῆς παρεμ-
βολῆς, ὁδὸν ἡμέρας ἐντεῦθεν, καὶ ὁδὸν ἡμέρας ἐντεῦθεν, κύ-
κλῳ τῆς παρεμβολῆς ὡσεὶ δίπηχυ ἀπὸ τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Non vno die, nec duobus diebus, nec quinque diebus, nec decem diebus, nec viginti diebus, ſed vſque ad menſem dierum:
20 Donec in faſtidium eam habeatis, & ſit vobis in ſcandalum: eo quòd in faſtidium fuit vobis verbum Domini, cuius maieſtas habitat inter vos: & ploraſtis coram eo, dicentes: Vt quid egreſſi ſumus de Ægypto? 21 Et ait Moyſes: Sexcenta milia virorum ſunt populi huius inter quos ego habito: & tu dixiſti, Dabo eis carnem, vt comedant menſe dierum. 22 Nunquid ſi oues & boues occidantur eis, ſufficient eis? aut ſi omnes piſces maris congregentur eis, nunquid ſufficient eis? 23 Dixitque Dominus ad Moyſen: Nunquid verbum Domini impeditur? nunc videbis vtrùm accidat tibi verbum meum, an non. 24 Egreſſuſque eſt Moyſes, & locutus eſt cum populo verba Domini. Et congregauit ſeptuaginta viros de ſenioribus populi: & ſtatuit eos per circuitum tabernaculi. 25 Reuelatuſque eſt Dominus in nube, & locutus eſt cum eo: & auxit de ſpiritu qui erat in eo, & dedit ſuper ſeptuaginta viros ſeniores. Factumque eſt cùm requieuiſſet in eis ſpiritus prophetiæ, prophetauerunt, & nequaquam ceſſauerunt. 26 Remanſerant autem duo viri in caſtris, nomen vnius Eldad, & nomen ſecundi Medad: & requieuit ſuper eos ſpiritus prophetiæ; & ipſi erant deſcripti: & non exierant ad tabernaculum, & prophetabant in caſtris. 27 Cucurrit autem puer, & narrauit Moyſi, & ait: Eldad & Medad prophetant in caſtris.
28 Reſponditque Ioſue filius Nun, miniſter Moyſi à pueritia ſua, & ait: Domine mi Moyſes, mitte eos in carcerem.
29 Dixitque ei Moyſes: Nunquid æmularis tu æmulationem meam? vellem quòd omnis populus Domini prophetarent, & quòd daret Dominus ſpiritum prophetiæ ſuæ ſuper eos. 30 Collectuſque eſt Moyſes in caſtra, ipſe & ſeniores Iſrael.
31 Ventus autem egreſſus eſt à facie Domini, & volare fecit coturnices de mari, & proiecit eas iuxta caſtra itinere vnius diei hinc, & itinere vnius diei illinc per circuitum caſtrorum, & quaſi altitudine duorum cubitorum ſuper faciem terræ.

32 * וַיָּקָם הָעָם כָּל־הַיּוֹם הַהוּא וְכָל־הַלַּיְלָה וְכָל־
יוֹם הַמָּחֳרָת וַיַּאַסְפוּ אֶת־הַשְּׂלָו הַמַּמְעִיט אָסַף
עֲשָׂרָה חֳמָרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שָׁטוֹחַ סְבִיבוֹת
33 הַמַּחֲנֶה : * הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם טֶרֶם
יִכָּרֵת וְאַף יְהוָה חָרָה בָּעָם וַיַּךְ יְהוָה בָּעָם מַכָּה
34 רַבָּה מְאֹד : * וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם הַמָּקוֹם
הַהוּא קִבְרוֹת הַתַּאֲוָה כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם
35 הַמִּתְאַוִּים : * מִקִּבְרוֹת הַתַּאֲוָה נָסְעוּ הָעָם
חֲצֵרוֹת וַיִּהְיוּ בַּחֲצֵרוֹת :

יב

1 * וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה
עַל־אֹדוֹת הָאִשָּׁה הַכֻּשִׁית אֲשֶׁר לָקָח כִּי־אִשָּׁה
2 כֻשִׁית לָקָח : * וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אַךְ־בְּמֹשֶׁה דִּבֶּר
3 יְהוָה הֲלֹא גַם־בָּנוּ דִבֶּר וַיִּשְׁמַע יְהוָה : * וְהָאִישׁ
מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה :
4 * וַיֹּאמֶר יְהוָה פִּתְאֹם אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן
וְאֶל־מִרְיָם צְאוּ שְׁלָשְׁתְּכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ
5 שְׁלָשְׁתָּם : * וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֹד פֶּתַח
הָאֹהֶל וַיִּקְרָא אַהֲרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם :
6 * וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ־נָא דְבָרָי אִם־יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם יְהוָה
בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר־בּוֹ :
7 * לֹא־כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא :
8 * פֶּה אֶל־פֶּה אֲדַבֶּר־בּוֹ וּמַרְאֶה וְלֹא בְחִידֹת וּתְמֻנַת
יְהוָה יַבִּיט וּמַדּוּעַ לֹא יְרֵאתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְמֹשֶׁה :
9 * וַיִּחַר־אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלֶךְ : * וְהֶעָנָן סָר מֵעַל
10 הָאֹהֶל וְהִנֵּה מִרְיָם מְצֹרַעַת כַּשָּׁלֶג וַיִּפֶן אַהֲרֹן אֶל־מִרְיָם
11 וְהִנֵּה מְצֹרָעַת : * וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה בִּי
אֲדֹנִי אַל־נָא תָּשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר
חָטָאנוּ :

32 * Surgens ergo populus toto die illo & nocte ac die altero, congregauit coturnicũ multitudinem qui parum decem coros, & ficcauerunt eas per gyrum castrorum.

33 * Adhuc carnes erant in dentibus eorum, Psal. 77.
nec defecerat huiuscemodi cibus, & ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis.

34 * Vocatusque est ille locus, Sepulchra concupiscentiæ. ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat carnes.

35 * Egressi autem de sepulchris concupiscentiæ, venerunt in Aseroth, & manserunt ibi.

CAP. XII.

1 LOcutaque est Maria & Aaron contra Moysen, propter vxorem eius Æthiopissam: Deut.24.

2 * Et dixerunt: Num per solum Moysen locutus est Dominus? nonne & nobis similiter est locutus? Quod cùm audisset Dominus,

3 iratus est. * Erat enim Moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra.

4 * Statim locutus est Dominus ad eum & ad Aaron & Mariam: Egredimini vos tantùm tres ad tabernaculum fœderis.

5 * Cumque fuissent egressi, descendit Dominus in columna nubis, & stetit in introitu
B tabernaculi, vocans Aaron & Mariam. Qui
6 cùm issent, * Dixit ad eos: Audite sermones meos: Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per som-
7 nium loquar ad illum. * At non talis seruus meus Moyses, qui in omni domo mea fi-
8 delissimus est. * Ore enim ad os loquar Exo.33.c
ei palam, & non per ænigmata & figuras Dominum videt. Quare ergo non timuistis detra-
9 here seruo meo Moysi? * Iratusque contra
10 eos, abiit. * Nubes quoque recessit quę erat
C super tabernaculum. Et ecce Maria apparuit candens lepra quasi nix. Cumque respexisset
11 eam Aaron, & vidisset perfusam lepra, * ait ad Moysen: Obsecro, Domine mi, ne imponas nobis hoc peccatum quod stultè cõmisimus.

תרגום אונקלוס

32 וְקָם עַמָּא כָּל יוֹמָא הַהוּא וְכָל לֵילְיָא וְכָל יוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וְכַנָּשׁוּ יַת שְׁלָיו דְּאַזְעַר כְּנַשׁ עֲשַׂר דִּגוּרִין וּשְׁטַחוּ לְהוֹן מַשְׁטִיחִין סְחוֹר סְחוֹר
לְמַשְׁרְיָתָא : 33 בִּישְׁרָא עַד דְּהוּא בֵּין שִׁנֵּיהוֹן עַד לָא פְסַק וְרֻגְזָא דַיְיָ תְּקִיף בְּעַמָּא וּקְטַל יְיָ בְּעַמָּא קְטוֹל סַגִּי לַחְדָּא : 34 וּקְרָא
יַת שְׁמֵיהּ דְּאַתְרָא הַהוּא קִבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי אֲרֵי תַמָּן קַבְּרוּ יַת עַמָּא דְּשָׁאֲילוּ : 35 מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי נְטָלוּ עַמָּא חֲצֵרוֹת וַהֲווּ בַּחֲצֵרוֹת :

יב

1 וּמַלֵּלַת מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל עֵיסַק אִתְּתָא שַׁפִּירְתָּא דְּנָסִיב
אֲרֵי אִתְּתָא שַׁפִּירְתָּא דְּנָסִיב רָחִיק : 2 וַאֲמַרוּ הֲלְחוֹד בְּרַם בְּמֹשֶׁה מַלֵּיל יְיָ הֲלָא אַף עִמָּנָא מַלֵּיל וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְהוָה : 3 וְגַבְרָא
מֹשֶׁה עַנְוְתָן לַחְדָּא מִכֹּל אֱנָשָׁא דְעַל אַפֵּי אַרְעָא : 4 וַאֲמַר יְיָ בְּתֵכֵיף לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וּלְמִרְיָם פּוּקוּ תְּלָתֵיכוֹן לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וּנְפָקוּ תְּלָתֵיהוֹן :
5 וְאִתְגְּלִי יְיָ בְּעַמּוּדָא דַעֲנָנָא וְקָם בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא וּקְרָא אַהֲרֹן וּמִרְיָם וּנְפָקוּ תַּרְוֵיהוֹן : 6 וַאֲמַר שְׁמַעוּ כְּעַן פִּתְגָמַי אִם יְהוֹן לְכוֹן נְבִיאִין
אֲנָא יְיָ בְּחֶזְוִין אֲנָא מִתְגְּלֵי לְהוֹן בְּחֶלְמִין אֲנָא מְמַלֵּיל עִמְּהוֹן : 7 לָא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל עַמִּי מְהֵימָן הוּא : 8 מְמַלַּל עִם
מַלֵּיל בְּחֶזְוָן וְלָא בְחִידָן וּדְמוּת יְקָרָא דַיְיָ מִסְתַּכַּל וּמָרַיִן לָמַלָּלָא בְּעַבְדִּי בְּמֹשֶׁה : 9 וּתְקִיף רֻגְזָא דַיְיָ בְּהוֹן וְאִסְתַּלַק :
10 וַעֲנָנָא אִיסְתַּלַק מֵעִלַּוֵי מַשְׁכְּנָא וְהָא מִרְיָם חִוָּרָא כְּתַלְגָא וְאִתְפְּנִי אַהֲרֹן לְמִרְיָם וְהָא סְגִירָא : 11 וַאֲמַר אַהֲרֹן לְמֹשֶׁה בְּבָעוּ רְבוֹנִי לָא
כְּעַן תְּשַׁוֵּי עָלָנָא חוֹבָא דִּיטַפְּשְׁנָא וְדִיסְרַחְנָא :

32 * Et surgens populus totum diem illum, et totam noctem, & totum diem crastinum, & congregauerunt coturnicem: qui parum congregauit decem coros. & refrigerauerunt sibi ipsis refrigeria in circuitu castrorum.

33 * Carnes adhuc erant in dentibus eorum, antequàm deficerent. & Dominus iratus est ira in populum, & percussit Dominus populum plaga magna valdè.

34 * Et vocatũ est nomen loci illius, Sepulchra concupiscentiæ: quia ibi sepelierunt populum desideratorem.

35 * A sepulchris concupiscentiæ profectus est populus in Aseroth: & fuit populus in Aseroth.

CAP. XII.

1 ET locuta est Maria & Aaron contra Moysen, propter vxorem Æthiopissam, quam accepit Moyses; quia vxorem Æthiopissam accepit.

2 * Et dixerunt: Num Moysi soli locutus est Deus? nonne & nobis locutus est? & audiuit Dominus.

3 * Et homo Moyses mitis valdè præter omnes homines existentes super terram.

4 * Et dixit Dominus statim ad Moysen & Aaron & Mariam: Exite vos tres in tabernaculum testimonij: & egressi sunt tres. & in tabernaculum testimonij 5 * descendit Dominus in columna nubis, & stetit in ostio tabernaculi testimonij. & vocati sunt Aaron & Mariam, exierunt ambo.

6 * Et dixit Dominus ad eos: Audite verba mea: Si fuerit propheta vobis Domino, in visione illi cognoscar, & in somno loquar ei.

7 * Non sic seruus meus Moyses, in omni domo mea fidelis est. 8 * Os ad os loquar ei in specie, & non per ænigmata, & gloriam Domini vidit: et cur non timuistis murmurare contra seruum meum Moysen? 9 * Et ira furoris Domini super eos, & abierunt.

10 * Et nubes recessit à tabernaculo. Et ecce Maria leprosa velut nix. Et respexit Aaron super Mariam, & ecce leprosa.

11 * Et dixit Aaron ad Moysen: Rogo, Domine mi, ne imponas nobis peccatum, quia ignorauimus quòd peccauimus.

32 * καὶ ἀνέστη ὁ λαὸς ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν ἐπαύριον, καὶ συνέλεγον τὴν ὀρτυγομήτραν, ὁ τὸ ὀλίγον συνήγαγε δέκα κόρους. καὶ ἔψυξαν ἑαυτοῖς ψυγμοὺς κύκλῳ τῆς παρεμβολῆς.

33 * Τὰ κρέα ἔτι ἦν ἐν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν πρὶν ἢ ἐκλιπεῖν. καὶ κύριος ἐθυμώθη ὀργῇ εἰς τὸν λαόν· καὶ ἐπάταξε κύριος τὸν λαὸν πληγὴν μεγάλην σφόδρα.

34 * καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, μνήματα τῆς ἐπιθυμίας· ὅτι ἐκεῖ ἔθαψαν τὸν λαὸν τὸν ἐπιθυμητήν.

35 * Ἀπὸ μνημάτων τῆς ἐπιθυμίας ἐξῆρεν ὁ λαὸς εἰς Ἀσηρώθ· καὶ ἐγένετο ὁ λαὸς ἐν Ἀσηρώθ.

ιϐ'.

1 * Καὶ ἐλάλησε Μαριὰμ καὶ Ἀαρὼν κατὰ Μωυσῆ, ἕνεκεν τῆς γυναικὸς τῆς αἰθιοπίσσης, ἣν ἔλαβε Μωυσῆς, ὅτι γυναῖκα αἰθιοπίσσαν ἔλαβε.

2 * καὶ εἶπαν, μὴ Μωυσῆ μόνῳ ἐλάλησεν ὁ θεός; οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἐλάλησε; καὶ ἤκουσε κύριος.

3 * καὶ ὁ ἄνθρωπος Μωυσῆς πραὺς σφόδρα ἢ ἀπὸ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς.

4 * καὶ εἶπε κύριος ἐξαίφνης πρὸς Μωυσῆν, καὶ Ἀαρὼν, καὶ Μαριάμ· ἐξέλθετε ὑμεῖς οἱ τρεῖς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐξῆλθον οἱ τρεῖς, καὶ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου

5 * κατέβη κύριος ἐν στύλῳ νεφέλης, καὶ ἔστη ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ἐκλήθησαν Ἀαρὼν καὶ Μαριάμ, ἐξῆλθον ἀμφότεροι.

6 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτοὺς, ἀκούσατε τῶν λόγων μου· ἐὰν γένηται προφήτης ὑμῖν κυρίῳ, ἐν ὁράματι αὐτῷ γνωσθήσομαι, καὶ ἐν ὕπνῳ λαλήσω αὐτῷ.

7 * οὐχ οὕτως ὁ θεράπων μου Μωυσῆς, ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ μου πιστός ἐστιν.

8 * στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ ἐν εἴδει, καὶ οὐ δι' αἰνιγμάτων, καὶ τὴν δόξαν κυρίου ἶδεν, καὶ διατί οὐκ ἐφοβήθητε καὶ ἐλαλήσατε κατὰ τοῦ θεράποντός μου Μωυσῆ;

9 * καὶ ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἀπῆλθον.

10 * καὶ ἡ νεφέλη ἀπέστη ἀπὸ τῆς σκηνῆς. καὶ ἰδοὺ Μαριὰμ λεπρὰ ὡσεὶ χιών. καὶ ἐπέβλεψεν Ἀαρὼν ἐπὶ Μαριάμ, καὶ ἰδοὺ λεπρά.

11 * καὶ εἶπεν Ἀαρὼν πρὸς Μωυσῆν, δέομαι κυρίε μου μὴ συνεπιθῇς ἡμῖν ἁμαρτίαν, διότι ἠγνοήσαμεν καθ' ὅτι ἡμάρτομεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

32 Surrexitque populus toto die illo & tota nocte ac toto die sequenti, & collegerunt coturnices: qui minus collegit, congregauit decem aceruos: & extenderunt eas per gyrum castrorum. 33 Adhuc erat caro in dentibus eorum, antequàm deficeret; & furor Domini iratus est contra populum, & occidit Dominus in populo occisione magna valdè. 34 Vocauitque nomen loci illius, Sepulchra desiderantium: quia ibi sepelierunt populum qui desiderauit. 35 De sepulchris desiderantium profectus est populus in Aseroth, & manserunt in Aseroth.

CAP. XII.

LOcutaque est Maria & Aaron contra Moysen, propter vxorem pulchram quam acceperat: quoniam vxorem pulchram quam accepit repulit. 2 Dixeruntque: Nunquid cum solo Moyse locutus est Dominus? nonne etiam nobiscum locutus est? Et auditum est coram Domino. 3 Vir autem Moyses erat mitis valdè præ omnibus hominibus qui erant super faciem terræ. 4 Dixitque Dominus repentè ad Moysen & Aaron & Mariam: Egredimini vos tres ad tabernaculum fœderis: & egressi sunt illi tres. 5 Et reuelatus est Dominus in columna nubis, & stetit in ostio tabernaculi: & vocauit Aaron & Mariam; & egressi sunt ambo. 6 Et ait: Audite nunc sermones meos: Si fuerint in vobis prophetæ, ego Dominus in visionibus apparebo eis, per somnia loquar eis. 7 Non est ita seruus meus Moyses; in omni populo meo fidelis est. 8 Verbo ad verbum loquor cum eo, per visionem, & non per ænigmata, & similitudinem gloriæ Domini contemplatur: & quare non timuistis loqui contra seruum meum Moysen? 9 Iratusque est furor Domini contra eos, & abiit. 10 Nubes autem eleuata est desuper tabernaculum. & ecce Maria erat alba quasi nix. Respexitque Aaron Mariam, & ecce erat leprosa. 11 Dixitque Aaron ad Moysen: Obsecro, Domine mi, ne imponas nunc nobis peccatum; quia insipienter & iniquè egimus.

12 * אַל־נָא תְּהִי כַּמֵּת אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ וְיֹאכַל
13 חֲצִי בְשָׂרוֹ׃ * וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא
14 רְפָא נָא לָהּ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים
תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף׃
15 * וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא
נָסַע עַד־הֵאָסֵף מִרְיָם׃

יג

1 * וְאַחַר נָסְעוּ הָעָם מֵחֲצֵרוֹת
וַיִּחֲנוּ בְּמִדְבַּר פָּארָן׃
2 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
3 * שְׁלַח־לְךָ אֲנָשִׁים וְיָתֻרוּ אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר־
אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמַטֵּה
4 אֲבֹתָיו תִּשְׁלָחוּ כֹּל נָשִׂיא בָהֶם׃ * וַיִּשְׁלַח אֹתָם
מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּארָן עַל־פִּי יְהוָה כֻּלָּם אֲנָשִׁים
5 רָאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵמָּה׃ * וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם
לְמַטֵּה רְאוּבֵן שַׁמּוּעַ בֶּן־זַכּוּר׃ * לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן שָׁפָט
6 בֶּן־חוֹרִי׃ * לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה׃ * לְמַטֵּה
7 8 יִשָּׂשכָר יִגְאָל בֶּן־יוֹסֵף׃ * לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ
9 בִּן־נוּן׃ * לְמַטֵּה בִנְיָמִן פַּלְטִי בֶּן־רָפוּא׃ * לְמַטֵּה
10 11 זְבוּלֻן גַּדִּיאֵל בֶּן־סוֹדִי׃ * לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה
12 גַּדִּי בֶן־סוּסִי׃ * לְמַטֵּה דָן עַמִּיאֵל בֶּן־גְּמַלִּי׃ * לְמַטֵּה
13 14 15 אָשֵׁר סְתוּר בֶּן־מִיכָאֵל׃ * לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחְבִּי בֶּן־
16 וָפְסִי׃ * לְמַטֵּה גָּד גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי׃ * אֵלֶּה שְׁמוֹת
17 הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא
18 מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן יְהוֹשֻׁעַ׃ * וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה
לָתוּר אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עֲלוּ זֶה בַּנֶּגֶב
19 וַעֲלִיתֶם אֶת־הָהָר׃ * וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מַה־הִוא
וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֶחָזָק הוּא הָרָפֶה הַמְעַט
הוּא אִם־רָב׃

12 * Ne fiat hæc quasi mortua, & vt abortiuũ
quod proiicitur devulua matris suæ.ecce iam
D medium carnis eius deuoratum est à lepra.
13 * Clamauitque Moyses ad Dominum, di-
cens: Deus, obsecro, sana eam.
14 * Cui respondit Dominus: Si pater eius
spuisset in faciem illius, nonne debuerat sal-
tem septem diebus rubore suffundi? Separe-
tur septem diebus extra castra, & postea reuo-
15 cabitur. * Exclusa est itaque Maria extra ca-
stra septem diebus: & populus non est motus
de loco illo, donec reuocata est Maria.

CAP. XIII.

1 A PRofectusque est populus de Aseroth, fixis
tentoriis in deserto Pharan.
2 * Ibiq; locutus est Dñs ad Moysen, dicens:
3 * Mitte viros qui considerent terram Cha-
naan, quam daturus sum filiis Israel, singulos
de singulis tribubus ex principibus.
4 * Fecit Moyses quod Dominus imperarat,
de deserto Pharan mittens principes viros,
5 * Quorum ista sunt nomina: De tribu Ru-
ben, Semmua filium Zechur.
6 * De tribu Symeon, Saphat filium Vri.
7 * De tribu Iuda, Caleb filium Iephone.
8 * De tribu Isachar, Igal filium Ioseph.
9 * De tribu Ephraim, Osee filium Nun.
10 * De tribu Bẽiamin, Phalti filium Raphu.
11 * De tribu Zabulõ, Geddihel filium Sodi.
12 * De tribu Ioseph sceptri Manasse, Gaddi
filium Susi.
13 * De tribu Dan, Amihel filium Gemalli.
14 * De tribu Aser, Sthur filium Michael.
15 * De tribu Neptalim, Naabi filium Vapsi.
16 * De tribu Gad, Guhel filium Machi.
17 * Hæc sunt nomina virorum quos misit
B Moyses ad considerandam terram. vocauitq;
18 Osee filium Nun, Iosue. * Misit ergo Moy-
ses ad considerandam terram Chanaan, & di-
xit ad eos: Ascẽdite per Meridianam plagam.
cumque veneritis ad montes,
19 * Considerate terram qualis sit, & popu-
lum qui inhabitator est eius, vtrùm fortis sit
an infirmus, pauci numero an plures:

תרגום אונקלוס

12 לָא כְּעַן תְּתַרְחַק דָּא מִבֵּינָנָא אֲרֵי אַחֲתָנָא הִיא צַלִּי כְעַן עַל בִּשְׂרָא מִיתָא הֲדֵין דְּבָהּ וְיִתְסִי׃ 13 וְצַלִּי מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ לְמֵימָר אֵלָהָא בְּבָעוּ
אַסִי כְעַן יָהָהּ׃ 14 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאִילּוּ אֲבוּהָא מְנָזַף נְזַף בָּהּ הֲלָא תִתְכְּלֵם שְׁבְעָה יוֹמִין תִּסְתְּגַר שְׁבְעָא יוֹמִין מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא וּבָתַר כֵּן
תִּתְכְּנֵשׁ׃ 15 וְאִסְתְּגָרַת מְרְיָם מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא שְׁבְעָא יוֹמִין וְעַמָּא לָא נְטָל עַד דְּאִתְכְּנִישַׁת מְרְיָם׃

יג

1 וּבָתַר כֵּן נְטָלוּ עַמָּא מֵחֲצֵרוֹת וּשְׁרוֹ בְּמַדְבְּרָא דְפָארָן׃ 2 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 3 שְׁלַח לָךְ גֻּבְרִין וְיֶאֱלְלוּן יַת אַרְעָא
דִכְנָעַן דַּאֲנָא יָהֵיב לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל גֻּבְרָא חַד לְשִׁבְטָא דַּאֲבָהָתְהִי תְּשַׁלְּחִנּוּן כֹּל רַבָּא דְבָהֶן׃ 4 וּשְׁלַח יָתְהוֹן מֹשֶׁה מִמַּדְבְּרָא דְפָארָן עַל
מֵימְרָא דַּייָ כּוּלְּהוֹן גֻּבְרִין רֵישֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִנּוּן׃ 5 וְאִלֵּין שְׁמָהָתְהוֹן לְשִׁבְטָא דִּרְאוּבֵן שַׁמּוּעַ בַּר זַכּוּר׃ 6 לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן שָׁפָט בַּר חוֹרִי׃
7 לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה׃ 8 לְשִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר יִגְאָל בַּר יוֹסֵף׃ 9 לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בַּר נוּן׃ 10 לְשִׁבְטָא דִבְנְיָמִין פַּלְטִי
בַּר רָפוּא׃ 11 לְשִׁבְטָא דִזְבוּלֻן גַּדִּיאֵל בַּר סוֹדִי׃ 12 לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה גַּדִּי בַּר סוּסִי׃ 13 לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאֵל בַּר גְּמַלִּי׃
14 לְשִׁבְטָא דְאָשֵׁר סְתוּר בַּר מִיכָאֵל׃ 15 לְשִׁבְטָא דִנַפְתָּלִי נַחְבִּי בַּר וָפְסִי׃ 16 לְשִׁבְטָא דְגָד גְּאוּאֵל בַּר מָכִי׃ 17 אִלֵּין שְׁמָהָת גֻּבְרַיָּא
דִשְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יַת אַרְעָא וּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בַּר נוּן יְהוֹשֻׁעַ׃ 18 וּשְׁלַח יָתְהוֹן מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יַת אַרְעָא דִכְנָעַן וַאֲמַר לְהוֹן סַקוּ דָא בְדָרוֹמָא
וְתִסְקוּן לְטוּרָא׃ 19 וְתֶחְזוֹן יַת אַרְעָא מָה הִוא וְיַת עַמָּא דְיָתֵיב עֲלָהּ תַּקִּיף הוּא אִם חַלָּשׁ חַזֵּיר הוּא אִם סַגִּיא׃

* *Non fiat vt æquale morti, tanquam abortiuum* 12
egrediens de vulua matris suæ, & absumit dimi-
dium carnium eius.

* *Et clamauit Moyses ad Dominum, dicens:* 13
Deus, rogo te, medere illi.

* *Et dixit Dominus ad Moysen: Si pater eius* 14
spuens spuisset in faciem eius non verebitur. Septem
dies segregetur extra castra, et post hæc ingredietur.

* *Et separata est Maria extra castra septem dies.* 15
& populus non profectus est, quoad mundata est
Maria.

CAP. XIII.

ET *post hæc profectus est populus de Aseroth, &* 1
castrametati sunt in deserto Pharan.

* *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:* 2

* *Mitte tibi viros, & considerent terram Cha* 3
nanæorum, quam ego do filiis Israel in possessionem.
virum vnum per tribum, per populos familiarum
suarum mittes eos, omnem principem ex ipsis.

* *Et misit eos Moyses de deserto Pharan per vo* 4
cem Domini, omnes viri principes filiorum Israelhi.

* *Et hæc nomina eorum: De tribu Ruben, Samu* 5
filius Zachur.

* *De tribu Symeon, Saphat filius Suri.* 6

* *De tribu Juda, Chaleb filius Jephone.* 7

* *De tribu Issachar, Igal filius Joseph.* 8

* *De tribu Ephraim, Osee filius Naue.* 9

* *De tribu Beniamin, Phalti filius Raphan.* 10

* *De tribu Zabulon, Gediel filius Sodi.* 11

* *De tribu Ioseph filiorum Manasse, Gaddi filius* 12
Susi.

* *De tribu Dan, Amiel filius Gemali.* 13

* *De tribu Aser, Sahur filius Michael.* 14

* *De tribu Neptalim, Naabi filius Abi.* 15

* *De tribu Gad, Guhel filius Machi.* 16

* *Hæc nomina virorum quos misit Moyses ad* 17
considerandum terram. Et cognominauit Moyses
Osee filium Nun, Josue.

* *Et misit eos Moyses ad considerandum terram* 18
Chanaan. & dixit ad eos: Ascendite per hoc de-
sertum, & ascendetis in montem:

* *Et videbitis terram, qualis est: & populum* 19
habitantem in ea, an fortis est an infirmus, an pauci
sunt an multi:

12 * μὴ γλύφῃ) ὡς ἴδον θανάτῳ, ὡσεὶ ἔκτρωμα ἐκ πορδυόμε-
νον ἐκ μήτρας μητρὸς αὐτοῦ, καὶ κατεσθίει τὸ ἥμισυ τῶν σαρ-
13 κῶν αὐτῆς. * καὶ ἐβόησε μωυσῆς πρὸς κύριον, λέγων, ὁ θεὸς
14 δέομαί σου, ἴασαι αὐτήν. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυ-
σῆν, εἰ ὁ πατὴρ αὐτῆς πτύων ἐνέπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῆς,
οὐκ ἐντραπήσεται). ἑπτὰ ἡμέρας ἀφορισθήτω ἔξω τῆς παρεμ
βολῆς, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελθύσεται).
15 * καὶ ἀφωρίσθη Μαριὰμ ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἑπτὰ ἡμέ-
ρας. καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἐξῆρεν ἕως ἐκαθαρίσθη Μαριάμ.

ιγ'.

1 * Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆρεν ὁ λαὸς ἐξ ἀσηρώθ, καὶ παρενέ-
2 βαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ Φαράν. * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς
3 μωυσῆν, λέγων· * ἀπόστειλον σεαυτῷ ἄνδρας, καὶ κατασκε-
ψάσθωσαν τὴν γῆν τῶν χαναναίων, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς
ἰσραὴλ εἰς κατάσχεσιν. ἄνδρα ἕνα κατὰ φυλήν, κατὰ δήμους πα
τριῶν αὐτῶν, ἀποστελεῖς αὐτούς, πάντα ἀρχηγὸν ἐξ αὐτῶν.
4 * καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς μωυσῆς ἐκ τῆς ἐρήμου Φαρὰν διὰ
φωνῆς κυρίου, πάντες ἄνδρες ἀρχηγοὶ υἱῶν ἰσραὴλ οὗτοι.
5 * καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν· τῆς φυλῆς ρουβὴν, σαμοὺ, υἱὸς
ζακχούρ.
6 * τῆς φυλῆς συμεὼν, σαφὰτ υἱὸς χορεί.
7 * τῆς φυλῆς ἰούδα, χαλὰβ υἱὸς ἰεφοννή.
8 * τῆς φυλῆς ἰσσάχαρ, ἰγὰλ υἱὸς ἰωσήφ.
9 * τῆς φυλῆς ἐφραίμ, αὐσὴ υἱὸς ναυή.
10 * τῆς φυλῆς βενιαμὶν, φαλτὶ υἱὸς ῥαφφώ.
11 * τῆς φυλῆς ζαβουλὼν, γουδιὴλ υἱὸς σωδί.
12 * τῆς φυλῆς ἰωσὴφ τῶν υἱῶν μανασσὴ, γαδδὶ υἱὸς σουσί.
13 * τῆς φυλῆς δὰν, ἀμιὴλ υἱὸς γαμαλί.
14 * τῆς φυλῆς ἀσὴρ, σαθοὺρ υἱὸς μιχαήλ.
15 * τῆς φυλῆς νεφθαλίμ, ναβὶ υἱὸς ἀβί.
16 * τῆς φυλῆς γάδ, γουδιὴλ υἱὸς μαχί.
17 * ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν οὓς ἀπέστειλε μωυσῆς
κατασκέψασθαι τὴν γῆν. καὶ ἐπωνόμασε μωυσῆς τὸν αὐσὴ υἱὸν
ναυὴ, ἰησοῦν.
18 * καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν γῆν
χαναάν. καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ἀνάβητε ταύτῃ τῇ ἐρήμῳ, καὶ
ἀναβήσεσθε εἰς τὸ ὄρος·
19 * καὶ ὄψεσθε τὴν γῆν, τίς ἐστι, καὶ τὸν λαὸν τὸν ἐγκαθήμενον
ἐπ' αὐτῆς, ἢ ἰσχυρός ἐστιν, ἢ ἀσθενὴς, ἢ ὀλίγοι εἰσὶν, ἢ πολλοί·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Ne, obsecro, separetur hæc à nobis, quia soror nostra est. ora, obsecro, super carnem mortuam hanc quæ est in ea, vt sanetur.
[13] Orauitque Moyses coram Domino, dicens: Deus, obsecro, sana eam nunc. [14] Dixitque Dominus ad Moysen: Et si pater eius increpans increpasset eam, nonne erubesceret septem diebus? Recludatur septem diebus extra castra, & posteà reuocabitur.
[15] Reclusaque est Maria extra castra septem diebus. Populus autem non est profectus, donec reuocata est Maria.

CAP. XIII.

ET post hæc profectus est populus de Aseroth, & castrametati sunt in deserto Pharan. [2] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [3] Mitte tibi viros vt explorent terram Chanaan, quam ego dabo filiis Israel; singulos viros de vnoquoque tribu patrum suorum mittetis omnem principem qui in eis est. [4] Misitque eos Moyses à deserto Pharan iuxta verbum Domini: omnes hi viri capita filiorum Israel erant. [5] Et hæc sunt nomina eorum: De tribu Ruben, Samua filius Zachur. [6] De tribu Symeon, Saphat filius Hori. [7] De tribu Iuda, Caleb filius Iephone. [8] De tribu Isachar, Igal filius Ioseph. [9] De tribu Ephraim, Osee filius Nun. [10] De tribu Beniamin, Phalti filius Raphu. [11] De tribu Zabulon, Gaddiel filius Sodi.
[12] De tribu Ioseph de tribu Manasse, Gaddi filius Susi. [13] De tribu Dan, Amiel filius Gemali. [14] De tribu Aser, Sethur filius Michael.
[15] De tribu Neptali, Naabi filius Vapsi. [16] De tribu Gad, Geuel filius Machi. [17] Hæc sunt nomina virorum quos misit Moyses ad explorandam terram. Vocauitque Moyses Osee filium Nun, Iosue. [18] Et misit eos Moyses ad explorandam terram Chanaan, & dixit ad eos: Ascendite hac per Meridiem, & ascendetis ad montem. [19] Et videbitis terram qualis est, & populum qui habitat in ea, vtrùm fortis sit an infirmus, vtrùm pauci sint an multi:

20 * וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הִוא אִם־
רָעָה וּמָה הֶעָרִים אֲשֶׁר־הוּא יוֹשֵׁב בָּהֵנָּה הַבְּמַחֲנִים
21 אִם־בְּמִבְצָרִים׃ * וּמָה־הָאָרֶץ הַשְּׁמֵנָה הִוא
אִם־רָזָה הֲיֵשׁ בָּהּ עֵץ אִם־אַיִן וְהִתְחַזַּקְתֶּם וּלְקַחְתֶּם
מִפְּרִי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יְמֵי בִכּוּרֵי עֲנָבִים׃
22 * וַיַּעֲלוּ וַיָּתֻרוּ אֶת־הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר־צִן עַד־רְחֹב לְבֹא
23 חֲמָת׃ * וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד־חֶבְרוֹן וְשָׁם אֲחִימַן
שֵׁשַׁי וְתַלְמַי יְלִידֵי הָעֲנָק וְחֶבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה
24 לִפְנֵי צֹעַן מִצְרָיִם׃ * וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיִּכְרְתוּ
מִשָּׁם זְמוֹרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשָּׂאֻהוּ בַמּוֹט
בִּשְׁנָיִם וּמִן־הָרִמֹּנִים וּמִן־הַתְּאֵנִים׃
25 * לַמָּקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֶשְׁכּוֹל עַל אֹדוֹת
הָאֶשְׁכּוֹל אֲשֶׁר־כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
26 * וַיָּשֻׁבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם׃ * וַיֵּלְכוּ
27 וַיָּבֹאוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֶל־מִדְבַּר פָּארָן קָדֵשָׁה וַיָּשִׁיבוּ אֹתָם דָּבָר
וְאֶת־כָּל־הָעֵדָה וַיַּרְאוּם אֶת־פְּרִי הָאָרֶץ׃
28 * וַיְסַפְּרוּ־לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאנוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ
29 וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה־פִּרְיָהּ׃ * אֶפֶס כִּי־
עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהֶעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד
30 וְגַם־יְלִדֵי הָעֲנָק רָאִינוּ שָׁם׃ * עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ
הַנֶּגֶב וְהַחִתִּי וְהַיְבוּסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב בָּהָר וְהַכְּנַעֲנִי
31 יוֹשֵׁב עַל־הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן׃ * וַיַּהַס כָּלֵב אֶת־הָעָם
אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלֹה נַעֲלֶה וְיָרַשְׁנוּ אֹתָהּ כִּי־
32 יָכוֹל נוּכַל לָהּ׃ * וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ
לֹא נוּכַל לַעֲלוֹת אֶל־הָעָם כִּי־חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ׃
33 * וַיֹּצִיאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אֹתָהּ אֶרֶץ
אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־רָאִינוּ בְתוֹכָהּ
אַנְשֵׁי מִדּוֹת׃

20 * Ipsa terra bona an mala, vrbes quales,
21 muratæ an absque muris: * Humus pinguis an sterilis, nemorosa an absque arboribus. Confortamini, & afferte nobis de fructibus terræ. Erat autem tempus quando iam
22 præcoquæ vuæ vesci possunt. * Cumque
C ascendissent, explorauerunt terram à deserto
23 Sin vsque Roob intrantibus Emath. * Ascenderuntque ad Meridiem, & venerunt in Hebron, vbi erant Achiman & Sisai, & Tolmai filij Enach. Nam Hebron septem annis ante Tapnim vrbem Ægypti condita est.
24 * Pergentesque vsque ad torrentem Botri, Deut.1.d
abscinderunt palmitem cum vua sua, quę portauerunt in vecte duo viri. de malis quoque granatis, & de ficis loci illius tulerunt:
25 * Qui appellatus est Nehel-escol, id est, torrens botri, eo quòd botrum portassent indè
26 filij Israel. * Reuersique exploratores
27 terræ post quadraginta dies, * Omni
regione circuita, venerunt ad Moysen & ad Iud.13.b.
Aaron, & ad omnem cœtum filiorum Israel in desertum Pharan, quod est in Cades. locutique, eis & omni multitudini, ostenderunt fru
28 ctus terræ: * Et narrauerunt, dicentes: Ve-
D nimus in terram ad quam misistis nos, quæ re vera fluit lacte & melle, vt ex his fructibus co
29 gnosci potest. * Sed cultores fortissimos habet, & vrbes grandes atque muratas. Stirpę Enach vidimus ibi.
30 * Amalech habitat in meridie: Ethæus, & Iebusæus, & Ammorræus in montanis: Chananæus verò moratur iuxta mare, & circa fluę
31 ta Iordanis. * Inter hæc Caleb compescens murmur populi qui oriebatur contra Moysen, ait: Ascendamus & possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam.
32 * Alij verò qui fuerant cum eo, dicebant:
Nequaquam ad hunc populum valemus as-
33 cendere, quia fortior nobis est. * Detraxeruntque terræ quam inspexerant apud filios Israel, dicentes: Terra quam lustrauimus deuorat habitatores suos. Populus quem aspeximus, proceræ staturæ est.

תרגום אונקלוס

20 וּמָה אַרְעָא דְהוּא יָתֵיב בַּהּ הֲטָבָא הִיא אִם בִּישָׁא וּמָה קִרְוַיָא דְהוּא יָתֵיב בְּהֶן הֲבִפְצָחִין אִם בְּכַרְכִין׃ 21 וּמָה אַרְעָא
הֲעָתִירָא הִיא אִם מְסָכֶּנָא הַאִית בַּהּ אִילָנִין אִם לָא וְתִתְקַפוּן וְתִסְבוּן מֵאִיבָּא דְאַרְעָא וְיוֹמַיָא יוֹמֵי בִכּוּרֵי עִנְבִין׃ 22 וּסְלִיקוּ וְאַלִילוּ יָת אַרְעָא
מִמַּדְבְּרָא דְצִן עַד רְחוֹב לְמֶעֱל חֲמָת׃ 23 וּסְלִיקוּ בְּדָרוֹמָא וַאֲתוֹ עַד חֶבְרוֹן וְתַמָּן אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי בְּנֵי גִּבָּרַיָא וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שְׁנִין אִתְבְּנִיאַת קֳדָם
טָנִיס דְּמִצְרַיִם׃ 24 וַאֲתוֹ עַד נַחֲלָא דְאַתְכְּלָא וְקָצוּ מִתַּמָּן עוֹבָרְתָא וְאַתְכָּל עִנְבִין חַד וּנְטָלוּהִי בַּאֲרִיחָא בְּתְרֵין וּמִן רְמוֹנַיָא וּמִן תְּאֵנַיָא׃
25 לְאַתְרָא הַהוּא קְרָא נַחֲלָא דְאַתְכְּלָא עַל עִיסָק אַתְכְּלָא דִקְצוּ מִתַּמָּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 26 וְתָבוּ מִלְאַלָּא יָת אַרְעָא מִסּוֹף אַרְבְּעִין יוֹמִין׃
27 וַאֲזָלוּ וַאֲתוֹ לְוָת מֹשֶׁה וּלְוָת אַהֲרֹן וּלְוָת כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַדְבְּרָא דְפָארָן לְרִקֶם וַאֲתִיבוּ יָתְהוֹן פִּתְגָמָא וְיָת כָּל כְּנִשְׁתָּא וְאַחֲזִנוּן יָת אִבָּא
דְאַרְעָא׃ 28 וְאִשְׁתָּעִיו לֵיהּ וַאֲמָרוּ אֲתֵינָא לְאַרְעָא דִשְׁלַחְתָּנָא וְאַף עֲבָרָא חָלָב וּדְבַשׁ הִיא וְדֵין אִיבָּהּ׃ 29 לָחוֹד אֲרֵי תַקִּיף עַמָּא
דְיָתֵיב בְּאַרְעָא וְקִרְוַיָא כְּרִיכִין רַבְרְבָן לַחֲדָא וְאַף בְּנֵי גִּבָּרַיָא חֲזֵינָא תַּמָּן׃ 30 עֲמָלֵקָאֵי יָתֵיב בְּאַרְעָא דְרוֹמָא וְחִתָּאֵי וִיבוּסָאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי
יָתֵיב בְּטוּרָא וּכְנַעֲנָאֵי יָתֵיב עַל יַמָּא וְעַל כֵּיף יַרְדְּנָא׃ 31 וַאֲצִית כָּלֵב יָת עַמָּא לְוָת מֹשֶׁה וַאֲמַר מְסַק נְסַק וְנֵירַת יָתָהּ אֲרֵי מְכָל
נִיכּוֹל לָהּ׃ 32 וּגְבָרַיָא דְסַלִיקוּ עִמֵּיהּ אֲמָרוּ לָא נִיכּוֹל לְמִסַּק לְוָת עַמָּא אֲרֵי תַקִּיף הוּא מִנָּנָא׃
33 וְאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא דְאַתְלִילוּ יָתָהּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אַרְעָא דַעֲבַרְנָא בָּהּ לְאַתְלָלָא יָתָהּ אַרְעָא מְקַטְלָא יָתָהּ הִוא וְכָל עַמָּא דַחֲזֵינָא בְּגַוָּהּ
אֱינָשִׁין דְמִשְׁחָא׃

* Et quæ terra in quam isti morantur in ea, si pul- 20
chra est, an mala: & quæ ciuitates in quibus hi habitant in eis, an in muratis vel in non muratis.

* Et quæ terra, an pinguis vel sterilis: si sunt in 21
ea arbores vel non. & confortati sumetis de fructibus terræ. & dies dies veris, præcursores vuæ.

* Et ascendentes considerauerunt terram à de- 22
serto Sin vsque ad Roob, intrantibus Emath.

* Et ascenderunt per desertum, & venerunt 23
vsque ad Hebron, & ibi Achiman, & Sisai, & Tolmai, generationes Enach. & Hebron septem annis ædificata est ante Tani Ægypti: * Et ve- 24
nerunt vsque ad vallem botri: & abscinderunt illinc palmitem & racemum vuæ vnum in eo: & tulerunt eum in vectibus, & de malis punicis, & de ficis. * Et locum illum cognominauerunt 25
Vallis racemi, propter racemum quem abscinderunt illinc filij Israel. * Et reuersi sunt inde cùm 26
considerauissent terram post quadraginta dies.

* Et euntes venerunt ad Moysen & Aaron, 27
& ad omnem congregationem filiorum Israel in desertum Pharan Cades: & responderunt eis verba & omni congregationi. & demonstrauerunt fructum terræ: * Et enarrauerunt ei & dixe- 28
runt: Venimus in terram ad quam misisti nos, terram fluentem lacte & melle. & hic fructus eius.

* Sed quia fortis gens habitans terram, & ciui- 29
tates munitæ muratæ & magnæ valdè. & generationem Enach vidimus ibi.

* Et Amalec habitat in terra quæ ad Austrum; 30
& Ethæus, & Euæus, & Iebusæus & Amorræus habitat in montana: & Chananæus habitat iuxta mare, & iuxta Iordanem fluuium.

* Et compescuit Chaleb populum ad Moysen, et 31
dixit ei: Non, sed ascendentes ascendamus, & possideamus eam, quia potentes poterimus aduersus eos.

* Et homines qui ascenderunt post eum, dixerunt: 32
Non ascendamus, quia non poterimus ascendere aduersus gentem, quia fortior est nobis magis.

* Et tulerunt pauorem terræ quam considerauerunt ipsam ad filios Israel dicentes: Terram quam transiuimus eam ad considerandum, terra deuorãs habitantes in ea est.

20 * καὶ τίς ἡ γῆ εἰς ἣν οὗτοι ἐγκάθηνται ἐπ' αὐτῆς, εἰ καλή ἐστιν, ἢ πονηρά, καὶ τίνες αἱ πόλεις εἰς ἃς οὗτοι κατοικοῦσιν ἐν αὐ-
21 ταῖς, ἢ ἐν τειχήρεσιν ἢ ἐν ἀτειχίστοις. * καὶ τίς ἡ γῆ, ἢ πιὼν, ἢ παρειμένη, εἰ ἔστιν ἐν αὐτῇ δένδρα, ἢ οὔ. καὶ θαρσοκαρ-
πήσαντες λήψεσθε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς. καὶ αἱ ἡμέραι ἡ-
μέραι ἔαρος, θερόθερμοι σταφυλῆς.

22 * καὶ ἀναβάντες κατεσκέψαντο τὴν γῆν ἀπὸ τῆς ἐρήμου
23 σὶν ἕως ῥοὼβ, εἰσπορευομένων ἐμάθ. * καὶ ἀνέβησαν κατὰ τὴν ἔρημον. καὶ ἦλθοσαν ἕως χεβρὼν, καὶ ἐκεῖ Αχειμαν, Σεσσὶ, καὶ Θελαμίν, γενεαὶ Ενάχ. καὶ χεβρὼν ἑπτὰ ἔτεσιν ᾠκο-
24 δομήθη πρὸ Τάνεως Αἰγύπτου. * καὶ ἦλθοσαν ἕως φάραγγος βότρυος. καὶ ἔκοψαν ἐκεῖθεν κλῆμα καὶ βότρυν σταφυλῆς ἕνα ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἦραν αὐτὸν ἐπ' ἀναφορβύσιν, καὶ ἀπὸ
25 τῶν ῥοιῶν καὶ ἀπὸ τῶν συκῶν. * καὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ἐπωνόμασαν, φάραγξ βότρυος, διὰ τὸν βότρυν, ὃν ἔκοψαν ἐ-
26 κεῖθεν οἱ υἱοὶ Ισραήλ. * καὶ ἐπέστρεψαν ἐκεῖθεν κατασκεψάμενοι τὴν γῆν μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας.

27 * καὶ πορευθέντες ἦλθον πρὸς Μωυσῆν καὶ Ααρὼν καὶ πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν Ισραὴλ, εἰς τὴν ἔρημον Φα-
ραὰν Κάδης· καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς ῥήματα καὶ πάσῃ τῇ συ-
ναγωγῇ· καὶ ἔδειξαν τὸν καρπὸν τῆς γῆς.

28 * καὶ ἐδιηγήσαντο αὐτῷ, καὶ εἶπαν, ἤλθομεν εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν ἀπέστειλας ἡμᾶς, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ ἔ-
29 στιν ὁ καρπὸς αὐτῆς. * ἀλλ' ἢ ὅτι θρασὺ τὸ ἔθνος τὸ κα-
τοικοῦν τὴν γῆν, καὶ αἱ πόλεις ὀχυραὶ τετειχισμέναι καὶ μεγά-
λαι σφόδρα. καὶ τὴν γενεὰν Ενάχ ἑωράκαμεν ἐκεῖ.

30 * καὶ Αμαλὴκ κατοικεῖ ἐν τῇ γῇ τῇ πρὸς νότον· καὶ ὁ χετ-
ταῖος, καὶ ὁ ἰεβουσαῖος, καὶ ὁ ἀμορραῖος κα-
τοικεῖ ἐν τῇ ὀρεινῇ· καὶ ὁ χαναναῖος κατοικεῖ παρὰ θάλασσαν,
31 καὶ παρὰ τὸν ἰορδάνην ποταμόν. * καὶ κατεσιώπησε χα-
λὲβ τὸν λαὸν πρὸς Μωυσῆν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, οὐχὶ ἀλλὰ ἀνα-
βάντες ἀναβησόμεθα, καὶ κατακληρονομήσομεν αὐτήν, ὅτι δυνάμενοι δυνησόμεθα πρὸς αὐτούς.

32 * καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ συναναβάντες μετ' αὐτοῦ, εἶπαν, οὐκ ἀναβαίνομεν, ὅτι μὴ δυνησόμεθα ἀναβῆναι πρὸς τὸ ἔ-
θνος, ὅτι ἰσχυρότερόν ἐστιν ἡμῶν μᾶλλον.

33 * καὶ ἐξήνεγκαν ἔκτασιν τῆς γῆς ἧς κατεσκέψαντο αὐτὴν πρὸς
τοὺς υἱοὺς Ισραὴλ, λέγοντες, τὴν γῆν ἣν παρήλθομεν αὐτὴν κα-
τασκέψασθαι, γῆ κατεσθίουσα τοὺς κατοικοῦντας ἐπ' αὐτῆς ἐστίν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et qualis sit terra in qua habitat, vtrùm bona sit an mala, & quales vrbes in quibus habitat, si sunt absque muris an muratæ. 21 Et qualis est terra, si est abundans an sterilis, & si sunt in ea arbores an non. & confortabimini, & tolletis de fructibus terræ. Dies autem erant quando primæ vuæ matureſcunt. 22 Ascenderuntque & explorauerunt terram à deserto Sin vsque Roob ad introitum Emath. 23 Ascenderuntque ad Meridiem, & venerunt vsque ad Hebron; & ibi erant Haiman, Sesai, & Tolmai filij gigantum; & Hebron septem annis antequàm Thanes Ægypti condita est. 24 Et venerunt vsque ad torrentem botri; & abscinderunt indè palmitem & botrum vnum vuarum, & portauerunt eum duo viri in vecte; de malis quoque granatis & de ficis. 25 Appellatusque est locus ille, Torrens botri, propter botrum quem abscinderunt indè filij Israel. 26 Reuersique sunt ab exploratione terræ post quadraginta dies. 27 Et abierunt, & venerunt ad Moysen & ad Aaron & ad omnem cœtum filiorum Israel in desertum Pharan in Cades, & retulerunt eis verba & omni cœtui, & ostenderunt eis fructum terræ. 28 Et narrauerunt eis atque dixerunt: Venimus in terram ad quam misistis nos, & fluit lacte & melle; & hic est fructus eius. 29 Sed populus qui habitat in ea fortis est, & ciuitates muratæ & grandes valdè: filios quoque gigantum vidimus ibi. 30 Amalech habitat in terra Australi; & Ethæus, & Iebusæus, & Amorræus habitant in monte; & Chananæus habitat iuxta mare, & iuxta ripam Iordanis. 31 Et silere fecit Caleb populum propter Moysen, & ait: Ascendentes ascendemus & possidebimus eam; quoniam poterimus obtinere eam. 32 Viri autem qui ascenderunt cum eo, dixerunt: Non poterimus ascendere ad populum, quia fortior nobis est. 33 Et detraxerunt terræ quam explorauerant apud filios Israel, dicentes: Terra per quam transiuimus vt exploraremus eam, terra occidens habitatores suos est; & in omni populo quem vidimus in ea, erant viri magnæ staturæ.

34 * וְשֵׁם רָאִינוּ אֶת־הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן־הַנְּפִלִים וַנְּהִי בְעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם׃

34 * Ibi vidimus monſtra quædam filiorum Enach de genere giganteo, quibus comparati quaſi locuſtæ videbamur.

יד

CAP. XIIII.

1 * וַתִּשָּׂא כָּל־הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא׃

1 IGitur vociferans omnis turba, fleuit nocte illa:

2 * וַיִּלֹּנוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל־הָעֵדָה לוּ־מַתְנוּ בְאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוּ־מָתְנוּ׃ 3 * וְלָמָּה יְהוָה מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לִנְפֹּל בַּחֶרֶב נָשֵׁינוּ וְטַפֵּנוּ יִהְיוּ לָבַז הֲלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיְמָה׃

2 * Et murmurati ſunt contra Moyſen & Aaron cuncti filij Iſrael, dicentes: Vtinã mortui eſſemus in Ægypto, & non in hac vaſta ſolitudine. Vtinam pereamus,

3 * Et non inducat nos Dominus in terram iſtam, ne cadamus gladio, & vxores ac liberi noſtri ducantur captiui. Nónne melius eſt reuerti in Ægyptum?

4 * וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיְמָה׃ 5 * וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָּל־קְהַל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 6 * וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה מִן־הַתָּרִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ בִגְדֵיהֶם׃ 7 * וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד׃ 8 * אִם־חָפֵץ בָּנוּ יְהוָה וְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וּנְתָנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר־הִוא זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ 9 * אַךְ בַּיהוָה אַל־תִּמְרֹדוּ וְאַתֶּם אַל־תִּירְאוּ אֶת־עַם הָאָרֶץ כִּי לַחְמֵנוּ הֵם סָר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם וַיהוָה אִתָּנוּ אַל־תִּירָאֻם׃ 10 * וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעֵדָה לִרְגֹּום אֹתָם בָּאֲבָנִים וּכְבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְאֹהֶל מוֹעֵד אֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 11 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אָנָה יְנַאֲצֵנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד־אָנָה לֹא־יַאֲמִינוּ בִי בְּכֹל הָאֹתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ׃ 12 * אַכֶּנּוּ בַדֶּבֶר וְאוֹרִשֶׁנּוּ וְאֶעֱשֶׂה אֹתְךָ לְגוֹי־גָּדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ׃ 13 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הֶעֱלִיתָ בְכֹחֲךָ אֶת־הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ׃

4 * Dixeruntq́, alter ad alterum: Conſtituamus nobis ducem, & reuertamur in Ægyptũ.

5 * Quo audito Moyſes & Aaron, ceciderunt proni in terram coram omni multitudine filiorum Iſrael.

6 * At verò Ioſue filius Nun & Caleb filius Iephone, qui & ipſi luſtrauerunt terram, ſciderunt veſtimenta ſua:

Ecc.49.b Mach.2.f

7 * Et ad omnem multitudinem filiorum Iſrael locuti ſunt: Terra quam circuiuimus, valdè bona eſt.

8 * Si propitius fuerit Dominus, inducet nos in eam, & tradet humum lacte & melle manantem. 9 * Nolite rebelles eſſe contra Dominum, neque timeatis populum terræ huius: quia ſicut panem, ita eos poſſumus deuorare. Receſsit ab eis omne præſidium: Dominus nobiſcum eſt: nolite metuere. 10 * Cumq́; clamaret omnis multitudo, & lapidibus eos vellet opprimere, apparuit gloria Domini ſuper tectum fœderis, cunctis videntibus filiis Iſrael. 11 * Et dixit Dominus ad Moyſen: Vſquequo detrahet mihi populus iſte? quouſque non credent mihi in omnibus ſignis quæ feci coram eis? 12 * Feriam igitur eos peſtilentia, atque conſumam. te autem faciam principem ſuper gentem magnam & fortiorem quàm hæc eſt. 13 * Et ait Moyſes ad Dominum: Vt audiant Ægyptij, de quorum medio eduxiſti populum iſtum,

---

תרגום אונקלוס

34 וְתַמָּן חֲזֵינָא יַת גִּבָּרַיָּא בְּנֵי עֲנָק מִן גִּבָּרַיָּא וַהֲוֵינָא בְּעֵינֵי נַפְשָׁנָא כְּקֻמְצִין וְכֵן הֲוֵינָא בְּעֵינֵיהוֹן׃

יד

1 וַאֲרִימַת כָּל כְּנִשְׁתָּא וִיהַבוּ יַת קָלְהוֹן וּבְכוֹ עַמָּא בְּלֵילְיָא הַהוּא׃ 2 וְאִתְרַעֲמוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרוּ לְהוֹן כָּל כְּנִשְׁתָּא לְיֵי דְמֵיתְנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם אוֹ בְּמַדְבְּרָא הָדֵין לְיֵי דְמֵיתְנָא׃ 3 וּלְמָה יְיָ מָעֵיל יָתָנָא לְאַרְעָא הָדָא לְמִפַּל בְּחַרְבָּא נְשָׁנָא וְטַפְלָנָא יְהוֹן לְבִיזָא הֲלָא טָב לָנָא דְנִתוּב לְמִצְרָיִם׃ 4 וַאֲמַרוּ גְבַר לַאֲחוּהִי נְמַנֵי רֵישָׁא וְנִתוּב לְמִצְרָיִם׃ 5 וּנְפַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אַפֵּיהוֹן קֳדָם כָּל קְהַל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 6 וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְכָלֵב בַּר יְפֻנֶּה מִן אַלֵּי אַרְעָא בְּזָעוּ לְבוּשֵׁיהוֹן׃ 7 וַאֲמַרוּ לְכָל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אַרְעָא דְעַבַרְנָא בָהּ לְאַלָּלָא יָתָהּ טָבָא אַרְעָא לַחְדָּא׃ 8 אִם רַעְיָא בָנָא יְיָ וְיָעֵיל יָתָנָא לְאַרְעָא הָדָא וְיִתְּנַהּ לָנָא אַרְעָא דְהִוא עָבְדָא חָלָב וּדְבָשׁ׃ 9 בְּרַם בְּמֵימְרָא דַייָ לָא תִמְרְדוּן וְאַתּוּן לָא תְדַחֲלוּן מִן עַמָּא דְאַרְעָא אֲרֵי בִידָנָא מְסִירִין אִינוּן עָדָא תְּקֵפְתְּהוֹן מִנְּהוֹן וּמֵימְרָא דַייָ בְּסַעְדָנָא לָא תִדְחֲלוּן מִנְּהוֹן׃ 10 וַאֲמַרוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמִרְגַּם יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא וְיִקְרָא דַייָ אִתְגְּלִי בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 11 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד אֵימָתַי יְהוֹן מְרָגְזִין קֳדָמַי עַמָּא הָדֵין וְעַד אֵימָתַי לָא יְהֵמְנִין בְּמֵימְרִי בְּכֹל אָתַיָא דְעַבְדִית בֵּינֵיהוֹן׃ 12 אֶמְחִנִּנּוּן בְּמוֹתָא וַאֲשֵׁצִינּוּן וְאֶעְבֵּד יָתָךְ לְעַם סַגִּיא וְתַקִּיף מִנְּהוֹן׃ 13 וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ וְיִשְׁמְעוּן מִצְרָאֵי אֲרֵי אַסֵּקְתָּא בְּחֵילָךְ יַת עַמָּא הָדֵין מִבֵּינֵיהוֹן׃

& omnis populus quẽ vidimus in ea, viri proceræ staturæ. *Et ibi vidimus gigantes;& eramus coram nobis velut locustæ, sed & sic eramus coram illis.* 34

CAP. XIIII.

ET accipiens omnis congregatio, dedit vocem, et fleuit populus totam noctem illam: 1

Et murmurabant contra Moysen & Aaron omnes filij Israel: & dixerunt ad eos omnis congregatio: Vtinam mortui essemus in terra Ægypti, aut in deserto hoc mortui essemus. 2

Et quare Dominus inducit nos in terram hanc cadere in bello? vxores nostræ & filij erunt in rapinam: nunc ergo melius nobis est reuerti in Ægyptum. 3

Et dixit alter alteri: Demus ducem, & reuertamur in Ægyptum. 4

Et cecidit Moyses & Aaron super faciem coram omni congregatione filiorum Israel. 5

Iesus autem filius Naue, & Chaleb filius Iephone, ex his qui considerauerunt terram, sciderunt vestimenta sua: 6

Et dixerunt aduersus omnem congregationem filiorum Israel, dicentes: Terra quam considerauimus eam, bona est valde valde. 7

Si eligit nos Dominus, inducet nos in terram hanc, & dabit eam nobis, terra quæ est fluens lacte & melle. 8

Sed à Domino ne rebelles sitis. vos autem ne timeatis populum terræ, quia cibus vobis est. Recessit enim tempus ab illis, at Dominus in nobis: ne timeatis eos. 9

Et dixit omnis congregatio, vt lapidarent eos in lapidibus. Et gloria Domini apparuit in nube super tabernaculum testimonij in omnibus filiis Israel. 10

Et dixit Dominus ad Moysen: Vsquequo irritat me populus hic, & vsquequo non credent mihi in omnibus signis, quæ feci in eis? 11

Percutiam eos morte, & perdam eos: & faciam te in gentem magnam, & multam magis quàm hæc. Et dixit Moyses ad Dominum: Et audiet Ægyptus, quòd eduxisti fortitudine tua populum hunc ex ipsis: 12

καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὃν ἐωρά κατ' αὐτῆς ἀνδρες ὑπερμήκεις. 34 καὶ ἐκεῖ ἑωράκαμεν τοὺς γίγαντας, καὶ ἦμεν ἐνώπιον ἡμῶν ὡσεὶ ἀκρίδες, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἦμεν ἐνώπιον αὐτῶν.

ιδ'.

1 Καὶ ἀνάλαβοῦσα πᾶσα ἡ συναγωγὴ, ἔδωκε φωνὴν, καὶ ἔκλαιεν ὁ λαὸς ὅλην τὴν νύκτα ἐκείνην·

2 καὶ διεγόγγυζον ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν πάντες ὁ λοὶ ἰσραήλ. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτοὺς πᾶσα ἡ συναγωγὴ, ὄφελον ἀπεθάνομεν ἐν γῇ αἰγύπτῳ ἢ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ ἀπεθάνομεν.

3 καὶ ἱνατί κύριος εἰσάγει ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν ταύτην πεσεῖν ἐν πολέμῳ; αἱ γυναῖκες ἡμῶν καὶ τὰ παιδία ἔσονται εἰς διαρπαγήν· νῦν οὖν βέλτιον ἡμῖν ἐστὶν ἵνα ἐπιστρέψωμεν εἰς αἴγυπτον.

4 καὶ εἶπεν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, δῶμεν ἀρχηγὸν, καὶ ἵνα ἐπιστρέψωμεν εἰς αἴγυπτον.

5 καὶ ἔπεσεν μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἐπὶ πρόσωπον συνάξεως πάσης συναγωγῆς υἱῶν ἰσραήλ.

6 ἰησοῦς δὲ ὁ ναυὴ, καὶ χαλὲβ ὁ τοῦ ἰεφονὴ, τῶν κατασκεψαμένων τὴν γῆν, διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν·

7 καὶ εἶπαν πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν ἰσραήλ, λέγοντες, ἡ γῆ, ἣν κατασκεψάμεθα αὐτὴν, ἀγαθή ἐστιν σφόδρα σφόδρα.

8 εἰ αἱρετίζει ἡμᾶς κύριος, εἰσάξει ἡμᾶς εἰς τὴν γῆν ταύτην· καὶ δώσει αὐτὴν ἡμῖν· γῆ ἥτις ἐστὶ ῥέουσα γάλα καὶ μέλι.

9 ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ κυρίου μὴ ἀποστάται γίνεσθε, ὑμεῖς δὲ μὴ φοβηθῆτε τὸν λαὸν τῆς γῆς, ὅτι κατάβρωμα ὑμῖν ἐστίν. ἀφέστηκεν γὰρ ὁ καιρὸς ἀπ' αὐτῶν, ὁ δὲ κύριος ἐν ἡμῖν, μὴ φοβηθῆτε αὐτούς.

10 καὶ εἶπε πᾶσα ἡ συναγωγὴ, καταλιθοβολῆσαι αὐτοὺς ἐν λίθοις. καὶ ἡ δόξα κυρίου ὤφθη ἐν νεφέλῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν πᾶσι τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

11 καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἕως τίνος παροξυνεῖ με ὁ λαὸς οὗτος; καὶ ἕως τίνος οὐ πιστεύσουσί μοι ἐν πᾶσι τοῖς σημείοις, οἷς ἐποίησα ἐν αὐτοῖς;

12 πατάξω αὐτοὺς θανάτῳ, καὶ ἀπολῶ αὐτοὺς, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο. καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κύριον, καὶ ἀκούσεται αἴγυπτος, ὅτι ἀνήγαγες τῇ ἰσχύι σου τὸν λαὸν τοῦτον ἐξ αὐτῶν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

34 Ibique vidimus gigantes filios Enac de gigantibus: & videbamur apud nosmetipsos quasi locustæ: & sic fuimus in oculis eorum.

CAP. XIIII.

ELeuauitque omnis cœtus vocem suam, & fleuit omnis populus in nocte illa: 1 Et murmurati sunt contra Moysen & contra Aaron omnes filij Israel, & dixerunt eis omnis congregatio: Vtinam mortui essemus in terra Ægypti, aut in deserto hoc vtinam mortui essemus. 3 Quare ergo inducit nos Dominus in terram hanc, vt cadamus gladio, & vxores nostræ & paruuli nostri erunt in prædam? nonne melius est nobis vt reuertamur in Ægyptum? 4 Dixitque vnusquisque ad fratrem suum: Constituamus principem, & reuertamur in Ægyptum. 5 Et cecidit Moyses & Aaron super faciem suam coram omni cœtu congregationis filiorum Israel.

6 Iosue autem filius Nun & Caleb filius Iephone de exploratoribus terræ sciderunt vestimenta sua:

7 Et dixerunt ad omnem congregationem filiorum Israel, dicentes: Terra per quam transiuimus vt exploraremus eam, bona terra est valdè nimis. 8 Si voluntas Domini fuerit nobiscum, introducet nos in terram hanc, & tradet nobis terram quæ fluit lacte & melle.

9 Veruntamen nolite esse rebelles contra verbum Domini: neque vos timeatis populum terræ, quia in manu nostra traditi sunt: recessit ab eis fortitudo eorum, & verbum Domini est in adiutorium nostrum: nolite metuere eos. 10 Dixerunt omnis congregatio, vt lapidarent eos lapidibus. Et gloria Domini reuelata est in tabernaculo fœderis omnibus filiis Israel. 11 Dixitque Dominus ad Moysen: Vsquequo prouocabunt me ad iracundiam populus iste? & vsquequo non credent verbo meo in omnibus signis quæ feci inter eos?

12 Feriam eos pestilentia, & consumam eos: & faciam te in populum magnum & fortiorem eis. Dixitque Moyses coram Domino: Audient Ægyptij de quorum medio ascendere feciſti populum istum in virtute tua:

14 * וְאָמְרוּ אֶל־יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִי־אַתָּה
יְהוָה בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר־עַיִן בְּעַיִן נִרְאֶה־
אַתָּה יְהוָה וַעֲנָנְךָ עֹמֵד עֲלֵהֶם וּבְעַמֻּד עָנָן אַתָּה
הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבְעַמּוּד אֵשׁ לָיְלָה׃
15 * וְהֵמַתָּה אֶת־הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וְאָמְרוּ
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעֲךָ לֵאמֹר׃
16 * מִבִּלְתִּי יְכֹלֶת יְהוָה לְהָבִיא אֶת־הָעָם הַזֶּה
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר׃
17 * וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃
18 * יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד נֹשֵׂא עָוֹן וָפָשַׁע
וְנַקֵּה לֹא יְנַקֶּה פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־
שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים׃ * סְלַח־נָא לַעֲוֹן
הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חַסְדֶּךָ וְכַאֲשֶׁר נָשָׂאתָה לָעָם הַזֶּה
מִמִּצְרַיִם וְעַד־הֵנָּה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה סָלַחְתִּי
כִּדְבָרֶךָ׃ * וְאוּלָם חַי־אָנִי וְיִמָּלֵא כְבוֹד־
יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ׃ * כִּי כָל־הָאֲנָשִׁים
הָרֹאִים אֶת־כְּבֹדִי וְאֶת־אֹתֹתַי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי
בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיְנַסּוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא
שָׁמְעוּ בְקוֹלִי׃ * אִם־יִרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָם וְכָל־מְנַאֲצַי לֹא יִרְאוּהָ׃
24 * וְעַבְדִּי כָלֵב עֵקֶב הָיְתָה רוּחַ אַחֶרֶת עִמּוֹ וַיְמַלֵּא
אַחֲרַי וְהֵבֵאתִיו אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בָּא שָׁמָּה וְזַרְעוֹ
יוֹרִשֶׁנָּה׃ * וְהָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בָּעֵמֶק מָחָר
פְּנוּ וּסְעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף׃
26 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
27 * עַד־מָתַי לָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הֵמָּה מַלִּינִים
עָלַי אֶת־תְּלֻנּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵמָּה מַלִּינִים
עָלַי שָׁמָעְתִּי׃ * אֱמֹר אֲלֵהֶם חַי־אָנִי
נְאֻם־יְהוָה אִם־לֹא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנָי כֵּן אֶעֱשֶׂה
לָכֶם׃

14 * Et habitatores terræ huius qui audierũt quòd tu, Domine, in populo isto sis, & facie videaris ad faciem, & nubes tua protegat illos, & in columna nubis præcedas eos per diẽ Exo.13.d
& in columna ignis per noctem:
15 * Quòd occideris tantam multitudinem quasi vnum hominem: & dicant:
16 * Non poterat introducere populum in Exo.32.e
terram pro qua iurauerat, idcircò occidit eos in solitudine.
17 * Magnificetur ergo fortitudo Domini, si-
18 cut iurasti, dicens: * Dominus patiens & multæ misericordiæ, auferens iniquitatem & scelera, nullumque innoxium derelinquens: quivisitas peccata patrum in filios, in tertiam & quartam generationem:
19 * Dimitte, obsecro, peccatum populi huius D secundùm magnitudinem misericordiæ tuæ, sicut propitius fuisti egredientibus de Ægypto vsque ad locum istum.
20 * Dixitque Dominus, Dimisi iuxta verbum tuum.
21 * Viuo ego: & implebitur gloria Domini vniuersa terra.
22 * Attamen omnes homines qui viderunt maiestatem meam, & signa quæ feci in Ægypto & in solitudine, & tentauerunt me iam Deut.7.f
per decem vices, nec obedierunt voci meæ:
23 * Non videbunt terram pro qua iuraui patribus eorum: nec quisquam ex illis qui detraxit mihi, intuebitur eam.
24 * Seruum meum Caleb, qui plenus alio spiritu secutus est me, inducã in terram hanc quã circuiuit, & semen eius possidebit eam:
25 * Quoniam Amalechites & Chananæus Infr.14.b
habitant in vallibus. Cras amouete castra, & E reuertimini in solitudinẽ per viã maris rubri.
26 * Locutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens:
27 * Vsquequo multitudo hæc pessima murmurat contra me? Querelas filiorum Israel audiui.
28 * Dic ergo eis: Viuo ego, ait Dominus: si- Inf.26.g & 33.b.
cuti locuti estis audiente me, sic faciam vobis.

תרגום אונקלוס

14 וְיֵמְרוּן לְרַיָּתֵב בְּאַרְעָא הָדָא דִּשְׁמַעוּ אֲרֵי אַתְּ יְיָ דִּשְׁכִינַתָּךְ שַׁרְיָא בְּגוֹ עַמָּא הָדֵין דִּבְעֵינֵיהוֹן חָזוּ שְׁכִינַת יְקָרָךְ יְיָ וַעֲנָנָךְ מָטֵיל
עֲלֵיהוֹן וּבְעַמּוּדָא דַּעֲנָנָא אַתְּ מְדַבַּר קֳדָמֵיהוֹן בְּיוֹמָא וּבְעַמּוּדָא דְּאֶשְׁתָּא בְּלֵילְיָא׃ 15 וְתִקְטוֹל יָת עַמָּא הָדֵין כְּגַבְרָא חַד וְיֵמְרוּן עַמְמַיָּא
דִּשְׁמַעוּ יָת שְׁמַע גְּבוּרְתָךְ לְמֵימָר׃ 16 מִדְּלֵית יוּכְלָא קֳדָם יְיָ לְאַעָלָא יָת עַמָּא הָדֵין לְאַרְעָא דְקַיֵּים לְהוֹן וּקְטָלִינוּן בְּמַדְבְּרָא׃
17 וּכְעַן סְגֵי בְּעַן חֵילָא קֳדָמָךְ יְיָ כְּמָא דְמַלֵּילְתָּא לְמֵימָר׃ 18 יְיָ מַרְחִיק רָגָז וּמַסְגֵּי לְמֶעְבַּד טַבְוָן שָׁבִיק לַעֲוַיָן וְלִמְרוֹד וּלְחוֹבִין סָלַח
לְדָתַיְבִין לְאוֹרַיְתֵיהּ וְלָדְלָא תָיְבִין לַא מְזַכֵּי מַסְעַר חוֹבֵי אֲבָהָן עַל בְּנִין מְרַדִּין עַל דַּר תְּלִיתַי וְעַל דַּר רְבִיעָי׃ 19 שְׁבוֹק כְּעַן לְחוֹבֵי עַמָּא
הָדֵין כְּסָגִיאוּת טִיבוּתָךְ וּכְמָא דְּשָׁבַקְתָּ לְעַמָּא הָדֵין מִמִּצְרַיִם וְעַד כְּעַן׃ 20 וַאֲמַר יְיָ שְׁבִקֵית כְּפִתְגָמָךְ׃ 21 וּבְרַם קַיָּים אֲנָא
וּמְלֵיָא יְקָרָא דַּיְיָ יָת כָּל אַרְעָא׃ 22 אֲרֵי כָּל גַּבְרַיָּא דַּחֲזוֹ יָת יְקָרִי וְיָת אָתְוָתַי דַּעֲבַדִית בְּמִצְרַיִם וּבְמַדְבְּרָא וְנִסְיָאוּ קֳדָמַי דְּנָן עֲשַׂר זִמְנִין
וְלָא קַבִּילוּ בְּמֵימְרִי׃ 23 אִם יֶחֱזוּן יָת אַרְעָא דְקַיֵּימִית לַאֲבָהָתְהוֹן וְכָל דְּאַרְגִּיזוּ קֳדָמַי לָא יֶחֱזוּנָהּ׃ 24 וְעַבְדִּי כָּלֵב חֲלַף דַּהֲוָה
רוּחָא אָחֳרִי עִמֵּיהּ וְאַשְׁלִים בָּתַר דְּחַלְתִּי וְאַעֲלִינֵיהּ לְאַרְעָא דְעַל לְתַמָּן וּבְנוֹהִי יֵרְתוּנָהּ׃ 25 וַעֲמָלֵקָאָה וּכְנַעֲנָאָה יָתִיב בְּמֵישְׁרָא
מְחַר אִתְפְּנוֹ וְטוּלוּ לְכוֹן לְמַדְבְּרָא אוֹרַח יַמָּא דְסוּף׃ 26 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימָר׃ 27 עַד אֵמָתַי לְכְנִשְׁתָּא בִישְׁתָּא
הָדָא דְּאִנּוּן מִתְרַעֲמִין עֲלַי יָת תְּרָעֲמוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן מִתְרַעֲמִין עֲלַי שְׁמִיעַ קֳדָמָי׃ 28 אֵימַר לְהוֹן קַיָּם אֲנָא אֲמַר יְיָ אִם לָא כְּמָא
דְּמַלֵּלְתּוּן קֳדָמַי כֵּן אֶעְבֵּיד לְכוֹן׃

* *Sed & omnes habitantes in terra hac audierunt, quòd tu Dominus in populo hoc, qui oculis ad oculos videris tu Domine, & nubes tua præsidet super eos, & in columna nubis tu ambulas prior eis die, & in columna ignis nocte.* 14

* *Confringes populum hunc quasi hominem vnum. & dicent gentes quæcunque audierunt nomen tuum, dicentes:* * *Eo quòd non posset Dominus introducere populum hunc in terram quam iurauit eis, strauit eos in deserto.* 15 16

* *Et nunc exaltetur manus tua, Domine, quemadmodum dixisti, dicens:* * *Dominus longanimis, & multum misericors & verax, auferens iniquitates, & scelera, & peccata, & expiatione non emundabit noxium, reddens peccata patrum in filios vsque ad tertiam & quartam generationem.* 17 18

* *Dimitte peccata populo huic secundùm magnam misericordiam tuam, quemadmodum propitius eis fuisti ab Ægypto vsque nunc.* 19

* *Et dixit Dominus: Propitius eis sum secundùm verbum tuum.* * *Sed viuo ego, & implebit gloria Domini omnem terram:* 20 21

* *Quia omnes viri videntes gloriam meam, & signa quæ feci in Ægypto, & in deserto hoc, & tentauerunt me hac decima vice, & non audierunt meam vocem:* * *Profectò non videbunt terram quam iuraui patribus suis: sed filij eorum qui sunt mecum hic hodie, quotquot non sciunt bonum aut malum, omnis iunior expers, his dabo terram. omnes autem irritantes me non videbunt hanc.* 22 23

* *At seruus meus Chaleb, quia fuit spiritus alius in eo, & secutus est me, & inducam eum in terram in quam intrauit illuc, & semen eius possidebit eam.* * *At Amalec & Chananæus habitant in valle. Cras reuertimini vos, & discedite in desertum viam maris rubri.* 24 25

* *Et ait Dominus ad Moysen & Aaron, dicens:* * *Vsquequo congregationem prauam hanc quæ ipsi murmurant contra me, murmurationem filiorum Israel, quam ipsi murmurant de vobis, audiui.* 26 27

* *Dic eis: Viuo ego, dicit Dominus: profectò quemadmodum locuti estis in aures meas, sic faciam vobis.* 28

14 * ἀλλὰ καὶ πάντες ⓐ καθοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ἀκηκόασιν, ὅτι σὺ κύριε ⓒ ἐν τῷ λαῷ τούτῳ, ὅσις ὀφθαλμοῖς κατ' ὀφθαλμοὺς ὀπτάζῃ σὺ κύριε, καὶ ἡ νεφέλη σου ἑφέστηκεν ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἐν στύλῳ νεφέλης σὺ πορεύῃ ἔμπροσθεν αὐτῶν τὴν ἡμέραν, καὶ ἐν στύλῳ πυρὸς τὴν νύκτα.

15 * καὶ ἐκτρίψεις τὸν λαὸν τοῦτον ὡσεὶ ἄνθρωπον ἕνα. καὶ ἐροῦσιν τὰ ἔθνη ὅσοι ἀκηκόασι τὸ ὄνομά σου, λέγοντες·

16 * Διὰ τὸ μὴ δύνασθαι κύριον εἰσαγαγεῖν τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσεν αὐτοῖς, κατέστρωσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ.

17 * καὶ νῦν ὑψωθήτω ἡ χείρ σου κύριε ὃν τρόπον εἶπας, λέγων·

18 * κύριος ⓒ μακρόθυμος ⓒ, καὶ πολυέλεος ⓒ, καὶ ἀληθινός, ἀφαιρῶν ἀνομίας, καὶ ἀδικίας, καὶ ἁμαρτίας, καὶ καθαρισμῷ οὐ καθαριεῖ τὸν ἔνοχον, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς.

19 * ἄφες τὴν ἁμαρτίαν τῷ λαῷ τούτῳ κῦ τὸ μέγα ἔλεός σου. καθάπερ ἵλεως αὐτοῖς ἐγένου ἀπὸ Αἰγύπτου ἕως τοῦ νῦν.

20 * καὶ εἶπε κύριος, ἵλεως αὐτοῖς εἰμὶ κῦ τὸ ῥῆμά σου.

21 * ἀλλὰ ζῶ ἐγὼ, ⓒ ἐμπλήσει ἡ δόξα κυρίου πᾶσαν τὴν γῆν.

22 * ὅτι πάντες ⓐ ἄνδρες ⓐ ὁρῶντες τὴν δόξαν μου, ⓒ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίησα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ, κῦ ἐπείρασάν με τοῦτο δέκατον, καὶ οὐκ εἰσήκουσάν μου τῆς φωνῆς.

23 * ἦμήν οὐκ ὄψονται τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ τέκνα αὐτῶν ἃ ἔστι μετ' ἐμοῦ ὧδε σήμερον, ὅτι οὐκ οἴδασιν ἀγαθὸν ἢ κακὸν, πᾶς νεώτερος ἄπειρος, τούτοις δώσω τὴν γῆν. πάντες δὲ ⓐ παροξύνοντές με οὐκ ὄψονται αὐτήν.

24 * ὁ δὲ παῖς μου χαλὲβ, ὅτι ἐγένηθη πνεῦμα ἕτερον ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπηκολούθησέ μοι, καὶ εἰσάξω αὐτὸν εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν εἰσῆλθεν ἐκεῖ, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ κληρονομήσει αὐτήν.

25 * ὁ δὲ ἀμαλὴκ ⓒ ὁ χαναναῖος ⓒ κατοικοῦσιν ἐν τῇ κοιλάδι. αὔριον ἐπιστρέψατε ὑμεῖς, καὶ ἀπάρατε εἰς τὴν ἔρημον ὁδὸν θαλάσσης ἐρυθρᾶς.

26 * καὶ εἶπε κύριος ⓒ πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων·

27 * ἕως τίνος τῆς συναγωγῆς τῆς πονηρᾶς ταύτης, αἳ αὐτοὶ γογγύζουσιν ἐναντίον μου, τὴν γόγγυσιν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἣν αὐτοὶ γογγύζουσι περὶ ὑμῶν, ἀκήκοα.

28 * εἶπον αὐτοῖς, ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος ⓒ, ἦμήν ὃν τρόπον ἐλαλήσατε εἰς τὰ ὦτά μου, οὕτως ποιήσω ὑμῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et dicent habitantibus in terra hac qui audierunt quòd tu Domine cum maiestate tua habitas in medio populi huius, qui oculis suis vidit maiestatem gloriæ tuæ, Domine, & nubes tua obumbrat super eos: & in columna nubis tu præcedis eos per diem, & in columna ignis per noctem.

15 Et si occideris populum hunc quasi virum vnum, dicent populi qui audierunt famam fortitudinis tuæ, dicentes:

16 Eo quòd non erat potestas coram Domino ad introducendum populum hunc in terram pro qua iurauit eis, ideò occidit eos in deserto.

17 Nunc autem magnificetur, obsecro, fortitudo coram te, Domine, sicut locutus es, dicens: 18 Dominus patiens & multum benefaciens, dimittens iniquitates & scelus, parcens eis qui conuertuntur ad legem eius, & eos qui non conuertuntur non iustificat; visitans peccata patrum in filios rebelles in generationem tertiam & in quartam.

19 Dimitte, obsecro, peccata populi huius, secundùm multitudinem bonitatis tuæ; & sicut dimisisti populo huic ab Ægypto & vsque nunc.

20 Dixitque Dominus: Dimisi iuxta verbum tuum.

21 Veruntamen viuo ego: & implebitur gloria Domini omnis terra:

22 Quia omnes viri qui viderunt gloriam meam, & signa mea quæ feci in Ægypto & in deserto, & tentauerunt coram me iam decem vicibus, & non obedierunt verbo meo:

23 Si videbunt terram pro qua iurauí patribus suis, & omnes qui irritauerunt coram me, non videbunt eam.

24 Seruum autem meum Caleb, eo quòd fuit cum eo alius spiritus, & perfectè secutus est timorem meum, introducam in terram ad quam ingressus est, & filij sui possidebunt eam.

25 Amalechites autem & Chananæus habitant in valle: cras reuertimini & mouete castra in solitudinem per viam maris rubri.

26 Locutusque est Dominus cum Moyse & cum Aaron, dicens:

27 Vsquequo congregatio hæc pessima murmurabunt contra me? murmuratio filiorum Israel, quam ipsi murmurant contra me, audita est coram me.

28 Dic eis: Viuo ego, dicit Dominus: quòd sicut locuti estis coram me, sic faciam vobis.

29 * בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פִּגְרֵיכֶם וְכָל־פְּקֻדֵיכֶם לְכָל־
מִסְפַּרְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמָעְלָה אֲשֶׁר הֲלִינֹתֶם
30 עָלָי׃ * אִם־אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי
אֶת־יָדִי לְשַׁכֵּן אֶתְכֶם בָּהּ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה
31 וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן׃ * וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לָבַז יִהְיֶה
וְהֵבִיאתִי אֹתָם וְיָדְעוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר מְאַסְתֶּם
32 בָּהּ׃ * וּפִגְרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה׃ * וּבְנֵיכֶם
33 יִהְיוּ רֹעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנָשְׂאוּ אֶת־
34 זְנוּתֵיכֶם עַד־תֹּם פִּגְרֵיכֶם בַּמִּדְבָּר׃ * בְּמִסְפַּר
הַיָּמִים אֲשֶׁר־תַּרְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם יוֹם
לַשָּׁנָה יוֹם לַשָּׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים
35 שָׁנָה וִידַעְתֶּם אֶת־תְּנוּאָתִי׃ * אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי
אִם־לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת
הַנּוֹעָדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתַּמּוּ וְשָׁם יָמֻתוּ׃
36 * וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ
וַיָּשֻׁבוּ וַיַּלִּינוּ עָלָיו אֶת־כָּל־הָעֵדָה לְהוֹצִיא דִבָּה
37 עַל־הָאָרֶץ׃ * וַיָּמֻתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דִבַּת־הָאָרֶץ
38 רָעָה בַּמַּגֵּפָה לִפְנֵי יְהוָה׃ * וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן
וְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה חָיוּ מִן־הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַהֹלְכִים לָתוּר
39 אֶת־הָאָרֶץ׃ * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד׃
40 * וַיַּשְׁכִּמוּ בַבֹּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ־הָהָר לֵאמֹר הִנֵּנוּ
וְעָלִינוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה כִּי חָטָאנוּ׃
41 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לָמָּה זֶּה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה
42 וְהוּא לֹא תִצְלָח׃ * אַל־תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם
43 וְלֹא תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם׃ * כִּי הָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי
שָׁם לִפְנֵיכֶם וּנְפַלְתֶּם בֶּחָרֶב כִּי־עַל־כֵּן שַׁבְתֶּם מֵאַחֲרֵי
44 יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה יְהוָה עִמָּכֶם׃ * וַיַּעְפִּלוּ לַעֲלוֹת
אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא־מָשׁוּ
מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה׃

29 * In solitudine hac iacebunt cadauera ve-
stra. omnes qui numerati estis à viginti annis
30 & suprà,& murmurastis contra me,*Non in-
trabitis terram super quam leuaui manum
meam,vt habitare vos facerem:præter Caleb
31 filium Iephone & Iosue filium Nun. *Paruu-
los autem vestros de quibus dixistis, ꝙ prædæ
hostibus forent, introducam vt videant ter-
32 ram quæ vobis displicuit. * Vestra cadaue-
33 ra iacebunt in solitudine. * Filij vestri erunt
vagi in deserto annis quadraginta : & porta-
F bunt fornicationem vestram, donec consu-
34 mantur cadauera patrum in deserto. * Iuxta
numerum quadraginta dierum quibus con- Exc.4.b.
siderastis terram, annus pro die imputabitur.
& quadraginta annis recipietis iniquitates
35 vestras,& scietis vltionem meam. * Quo-
niam sicut locutus sum,ita faciam omni mul
titudini huic pessimæ, quæ cõsurrexit aduer-
sum me . in solitudine hac deficiet & morie-
36 tur. * Igitur omnes viri quos miserat Moy-
ses ad contemplandam terram, & qui reuersi
murmurare fecerant contra eum omnẽ mul-
titudinem,detrahentes terræ quòd esset mala,
37 *Mortui sunt atque percussi in cõspectu Do- 1. Cor.
38 mini. * Iosue autem filius Nun, & Caleb fi- 10.a
G lius Iephone vixerunt ex omnibus qui perre-
39 xerant ad considerandam terram. *Locutusq;
est Moyses vniuersa verba hæc ad omnes fi-
40 lios Israel. &luxit populus nimis. *Et ecce ma
nè primo surgentes ascenderunt verticẽ mon
tis,atque dixerũt: Parati sumus ascendere ad
locum de quo Dominus locutus est,quia pec
41 cauimus. *Quibus Moyses:Cur,inquit,trans
gredimini verbum Domini?quod vobis non
42 cedet in prosperum. *Nolite ascendere: non
enim est Dominus vobiscum, ne corruatis co
43 ram inimicis vestris. *Amalechites & Chana-
næus ante vos sunt,quorum gladio corruetis, Deut.1.g
eo quòd nolueritis acquiescere Domino:nec
44 erit Dominus vobiscum. *At illi contenebra-
ti ascenderunt in verticem montis. Arca au-
tem testamenti Domini & Moyses non reces-
serunt de castris.

תרגום אונקלוס

29 בְּמַדְבְּרָא הָדֵין יִפְּלוּן פִּגְרֵיכוֹן וְכָל מְנְיֵנֵיכוֹן לְכָל חֶשְׁבַּנְכוֹן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא דְּאִיתְרַעֲמְתּוּן עֲלָי׃ 30 אִם אַתּוּן תֵּעֲלוּן
לְאַרְעָא דְקַיֵּימִית בְּמֵימְרִי לְאַשְׁרָאָה יַתְכוֹן בָּהּ אֱלָהֵין כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן׃ 31 וְטַפְּלְכוֹן דַּאֲמַרְתּוּן לְבִזָּא יְהֵי וְאָעֵיל יָתְהוֹן וְיִדְעוּן יַת
אַרְעָא דְקָצֵיתוּן בָּהּ׃ 32 וּפִגְרֵיכוֹן דִּלְכוֹן יִפְּלוּן בְּמַדְבְּרָא הָדֵין׃ 33 וּבְנֵיכוֹן יְהוֹן מָאחֲרִין בְּמַדְבְּרָא אַרְבְּעִין שְׁנִין וְיִקְבְּלוּן יַת חוֹבֵיכוֹן
עַד דְּיִסּוֹפָן פִּגְרֵיכוֹן בְּמַדְבְּרָא׃ 34 בְּמִנְיַן יוֹמַיָּא דְּאַלֶּלְתּוּן יַת אַרְעָא אַרְבְּעִין יוֹמִין יוֹמָא לְשַׁתָּא יוֹמָא לְשַׁתָּא תְּקַבְּלוּן יַת חוֹבֵיכוֹן אַרְבְּעִין שְׁנִין
וְתִדְּעוּן יַת דְּאִתְרַעֲמְתּוּן עֲלָי׃ 35 אֲנָא יְיָ גְּזֵרִית בְּמֵימְרִי אִם לָא דָּא אֶעְבֵּיד לְכָל כְּנִשְׁתָּא בִּישְׁתָּא הָדָא דְּאִזְדַּמְנוּ עֲלַי בְּמַדְבְּרָא הָדֵין יְסוֹפִין
וְתַמָּן יְמוּתוּן׃ 36 וְגַבְרַיָּא דִּי שְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יַת אַרְעָא וְתָבוּ וְאַרְעִימוּ עֲלוֹהִי יַת כָּל כְּנִשְׁתָּא לְאַפָּקָא שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא׃ 37 וּמִיתוּ
גַּבְרַיָּא דְּאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא בְּמוֹתָנָא קֳדָם יְיָ׃ 38 וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְכָלֵב בַּר יְפֻנֶּה אִתְקַיְמוּ מִן גַּבְרַיָּא הָאִינוּן דַּאֲזָלוּ לְאַלָּלָא יַת
אַרְעָא׃ 39 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה יַת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתְאַבִּלוּ עַמָּא לַחֲדָא׃ 40 וְאַקְדִּימוּ בְּצַפְרָא וּסְלִיקוּ לְרֵישׁ טוּרָא
לְמֵימַר הָא אֲנַחְנָא וְסַלְקִין לְאַתְרָא דַּאֲמַר יְיָ אֲרֵי חַבְנָא׃ 41 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְמָה דְנָן אַתּוּן עָבְרִין עַל גְּזֵירַת מֵימְרָא דַּייָ וְהוּא לָא תַצְלַח׃
42 לָא תְסֻקוּן אֲרֵי לֵית שְׁכִינְתָא דַּייָ בֵּינֵיכוֹן וְלָא תִתְבְּרוּן קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן׃ 43 אֲרֵי עֲמָלֵקָאֵי וּכְנַעֲנָאָה תַּמָּן קֳדָמֵיכוֹן וְתִפְּלוּן
בְּחַרְבָּא אֲרֵי עַל דְּן תַּבְתּוּן מִבָּתַר פֻּלְחָנָא דַּייָ וְלָא יְהֵי מֵימְרָא דַּייָ בְּסַעֲדְכוֹן׃ 44 וְאִרְתַּעִיו לְמִסַּק לְרֵישׁ טוּרָא וַאֲרוֹן קְיָמָא דַּייָ וּמֹשֶׁה
לָא עָדוּ מִגּוֹ מַשְׁרִיתָא׃

* In deserto hoc cadent cadauera vestra. & omnis visitatio vestra, & numerati vestri à viginti annis & suprà, quotquot murmurauerunt contra me.
* Si vos introibitis in terram in quam extendi manum meam, vt habitare facerem vos in ea. sed Chaleb filius Jephone, & Jesus filius Naue,
* Et pueri, quos dixistis in rapinam futuros, inducam eos in terram qua vos recessistis ab ea.
* Et cadauera vestra cadent in deserto hoc.
* At filij vestri erunt vagi in deserto quadraginta annis. & portabunt fornicationem vestram, vsquequo consumentur cadauera vestra in deserto,
* Juxta numerum dierum quibus considerastis terram quadraginta diebus, diem pro anno accipietis peccata vestra quadraginta annis; & cognoscetis furorem iræ meæ.
* Ego Dominus locutus sum: profectò sic faciam congregationi prauæ huic quæ insurrexit cõtra me. in deserto hoc consumentur, & ibi morientur.
* Et homines quos misit Moyses ad considerandum terram, & postquàm venerunt murmurauerunt contra eam apud congregationem, vt proferrent verba peßima de terra:
* Et mortui sunt homines qui dixerunt aduersus terram mala in plaga coram Domino.
* Et Jesus filius Naue & Chaleb filius Jephone vixerunt de hominibus illis qui iuerunt ad considerandum terram.
* Et locutus est Moyses verba hæc ad omnes filios Jsrael: & luxit populus valdè.
* Et surgentes manè, ascenderunt in vertice montis, dicentes: Ecce nos ascendemus in locum quem dixit Dominus, quia peccauimus.
* Et dixit Moyses: Quare vos transgredimini verbum Domini? Non prospera erunt vobis.
* Ne ascendatis. non enim est Dominus vobiscum: & cadetis ante faciem inimicorum vestrorum:
* Quia Amalech & Chananæus ibi ante vos; & cadetis gladio, cuius causa auersi estis non obedientes Domino, & non erit Dominus in vobis.
* Et vim facientes ascenderunt super verticem montis. at arca testamenti Domini & Moyses non moti sunt de castris.

29 * ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ πεσεῖται τὰ κῶλα ὑμῶν. καὶ πᾶς ὁ ἐπισκοπὴ ὑμῶν καὶ ⓐ κατεριθμημένοι ὑμῶν ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, ὅσοι ἐγόγγυζαν ἐπ' ἐμοί.
30 * εἰ ὑμεῖς εἰσελεύσεσθε εἰς τὴν γῆν ἐφ' ᾗ ἐξέτεινα τὴν χεῖρά μου κατασκηνῶσαι ὑμᾶς ἐπ' αὐτῆς. ἀλλ' ἢ χαλὲβ υἱὸς ἰεφονὴ, καὶ ἰησοῦς ὁ ναυὴ,
31 * καὶ τὰ παιδία, ἃ εἴπατε εἰς διαρπαγὴν ἔσεσθε, εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἣν ὑμεῖς ἀπέσητε ἀπ' αὐτῆς.
32 * καὶ τὰ κῶλα ὑμῶν πεσεῖται ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ.
33 * ⓐ οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἔσονται) νεμόμενοι ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ δώσουσι τὴν πορνείαν ὑμῶν, ἕως οὗ δαπανηθῇ τὰ κῶλα ὑμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ,
34 * κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν, ὅσας κατεσκέψασθε τὴν γῆν τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἡμέραν τοῦ ἐνιαυτοῦ λήψεσθε τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν τεσσαράκοντα ἔτη. καὶ γνώσεσθε τὸν θυμὸν τῆς ὀργῆς μου.
35 * ἐγὼ κύριος ἐλάλησα· ἦμὴ οὕτως ποιήσω τῇ συναγωγῇ τῇ πονηρᾷ ταύτῃ, τῇ ἐπισυνεστραμμένῃ ἐπ' ἐμέ. ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ ἐξαναλωθήσονται), καὶ ἐκεῖ ἀποθανοῦνται.
36 * καὶ ⓐ ἄνθρωποι, οὓς ἀπέστειλε μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν γῆν, καὶ διαχωνθέντες διεγόγγυσαν κατ' αὐτῆς πρὸς τὴν συναγωγὴν, ἐξενέγκαι ῥήματα πονηρὰ περὶ τῆς γῆς·
37 * καὶ ἀπέθανον ⓐ ἄνθρωποι ⓐ κατειπόντες κ τ γῆς πονηρὰ ἐν τῇ πληγῇ ἔναντι κυρίου.
38 * καὶ ἰησοῦς υἱὸς ναυὴ, καὶ χαλὲβ υἱὸς ἰεφονὴ ἔζησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τῶν πεπορευμένων κατασκέψασθαι τὴν
39 γῆν. * κ ἐλάλησε μωυσῆς τὰ ῥήματα ταῦτα πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραὴλ, καὶ ἐπενθησεν ὁ λαὸς σφόδρα.
40 * καὶ ὀρθρίσαντες τὸ πρωὶ ἀνέβησαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, λέγοντες, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀναβησόμεθα εἰς τὸν τόπον, ὃν εἶπε κύριος, ὅτι ἡμάρτομεν.
41 * καὶ εἶπε μωυσῆς, ἱνατί ὑμεῖς παραβαίνετε τὸ ῥῆμα κυρίου; οὐκ ἀγαθὸν ἔσται ὑμῖν.
42 * μὴ ἀναβαίνετε, οὐ γὰρ ἐστι κύριος μεθ' ὑμῶν. ⓒ πεσεῖσθε πρὸ προσώπου ἐχθρῶν ὑμῶν·
43 * ὅτι ἀμαλὴκ καὶ ὁ χαναναῖος ἐκεῖ ἔμπροσθεν ὑμῶν, κ πεσεῖσθε μαχαίρᾳ, οὗ εἵνεκεν ἀπεστράφητε ἀπειθοῦντες κυρίῳ, καὶ οὐκ ἔσται κύριος ἐν ὑμῖν.
44 * ⓒ διαβιασάμενοι ἀνέβησαν ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους. ἡ δὲ κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ μωυσῆς οὐκ ἐκινήθησαν ἐκ τῆς παρεμβολῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[29] In solitudine hac cadent cadauera vestra, & omnes qui numerati sunt ex vobis, iuxta omnem numerationem vestram à viginti annis & suprà, quia murmurastis contra me. [30] Si vos intrabitis in terram pro qua iuraui in verbo meo, vt habitare facerem vos in ea; præter Caleb filium Iephone, & Iosue filium Nun. [31] Paruulos autem vestros de quibus dixistis quòd essent in prædam, introducam, & cognoscent terram quæ displicuit vobis. [32] Cadauera autem vestra cadent in deserto hoc: [33] Et filij vestri morabuntur in solitudine quadraginta annis, & suscipient iniquitates vestras, donec consumantur cadauera vestra in deserto. [34] Iuxta numerum dierum quibus exploraſtis terram quadraginta diebus, dies pro anno, dies pro anno supputabitur: & recipietis iniquitates vestras quadraginta annis, & scietis quòd murmurastis contra me. [35] Ego Dominus decreui in verbo meo, si non hoc faciam omni congregationi pessimæ, quia conuenerunt contra me: in solitudine hac consumentur, & ibi morientur. [36] Viri autem quos misit Moyses ad explorandam terram, reuersi sunt, & fecerunt murmurare contra eum omnem congregationem, vt detraherent terræ. [37] Et mortui sunt viri qui detraxerunt terræ peste coram Domino.

[38] Iosue autem filius Nun & Caleb filius Iephone vixerunt ex viris qui abierunt ad explorandam terram. [39] Locutusque est Moyses verba hæc cum omnibus filiis Israel: & luxit populus valdè. [40] Surrexeruntque manè, & ascenderunt ad verticem montis, dicentes: Ecce nos ascendimus ad locum, de quo dixit Dominus; quia peccauimus. [41] Dixitque Moyses: Quare vos transgredimini decretum verbi Domini? & hoc non proderit. [42] Non ascendatis, quia non est maiestas Domini inter vos: ne conteramini coram inimicis vestris.

[43] Amalechites autem & Chananæus ibi sunt ante vos, & corruetis gladio, eo quòd reuersi estis à cultu Domini: & non erit verbum Domini in adiutorium vestrum. [44] Et impiè egerunt vt ascenderent in verticem montis. arca autem pacti Domini & Moyses non recesserunt de medio castrorum.

45 * וַיֵּרֶד הָעֲמָלֵקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בָּהָר הַהוּא וַיַּכּוּם
וַיַּכְּתוּם עַד־חָרְמָה׃

טו

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ
אֶל־אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם׃
3 * וַעֲשִׂיתֶם אִשֶּׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ־זֶבַח לְפַלֵּא־
נֶדֶר אוֹ בִנְדָבָה אוֹ בְמֹעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחֹחַ
4 לַיהוָה מִן־הַבָּקָר אוֹ מִן־הַצֹּאן׃ * וְהִקְרִיב
הַמַּקְרִיב קָרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחָה סֹלֶת עִשָּׂרוֹן בָּלוּל
5 בִּרְבִעִית הַהִין שָׁמֶן׃ * וְיַיִן לַנֶּסֶךְ רְבִיעִית
הַהִין תַּעֲשֶׂה עַל־הָעֹלָה אוֹ לַזֶּבַח לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד׃
6 * אוֹ לָאַיִל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֹלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים בְּלוּלָה
7 בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהִין׃ * וְיַיִן לַנֶּסֶךְ שְׁלִשִׁית
8 הַהִין תַּקְרִיב רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה׃ * וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶּן־
בָּקָר עֹלָה אוֹ זֶבַח לְפַלֵּא־נֶדֶר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה׃
9 * וְהִקְרִיב עַל־בֶּן הַבָּקָר מִנְחָה סֹלֶת שְׁלֹשָׁה
10 עֶשְׂרֹנִים בָּלוּל בַּשֶּׁמֶן חֲצִי הַהִין׃ * וְיַיִן תַּקְרִיב
לַנֶּסֶךְ חֲצִי הַהִין אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה׃
11 * כָּכָה יֵעָשֶׂה לַשּׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לָאַיִל הָאֶחָד אוֹ־
12 לַשֶּׂה בַּכְּבָשִׂים אוֹ בָעִזִּים׃ * כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר
13 תַּעֲשׂוּ כָּכָה תַּעֲשׂוּ לָאֶחָד כְּמִסְפָּרָם׃ * כָּל־
הָאֶזְרָח יַעֲשֶׂה־כָּכָה אֶת־אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשֵּׁה רֵיחַ־
14 נִיחֹחַ לַיהוָה׃ * וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־
בְּתוֹכְכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה אִשֶּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה׃
15 כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵּן יַעֲשֶׂה׃ * הַקָּהָל חָקָה אַחַת לָכֶם
וְלַגֵּר הַגָּר חָקַת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּכֶם כַּגֵּר יִהְיֶה׃
16 לִפְנֵי יְהוָה׃ * תּוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם
וְלַגֵּר הַגָּר אִתְּכֶם׃

45 * Descenditque Amalechites & Chana-
næus qui habitabat in monte; & percutiens
eos atque concidens, persecutus est eos vsque
Horma.

CAP. XV.

1 LOcutus est Dominus ad Moysen, di-
cens:
2 * Loquere ad filios Israel, & dices ad eos:
Cùm ingressi fueritis terram habitationis ve-
stræ, quam ego dabo vobis:
3 * Et feceritis oblationem Domino in ho-
locaustum aut victimam pacificam, vota sol-
uentes vel sponte offerentes munera, aut in
solennitatibus vestris adolentes odorem sua-
uitatis Domino, de bobus siue de ouibus
4 * Offeret quicunque immolauerit victi-
mam sacrificium similæ decimam partem e-
phi conspersam oleo, quod mensuram habe-
bit quartam partem hin:
5 * Et vinum ad liba fundenda eiusdē men-
suræ dabit in holocaustum siue in victimam:
per agnos singulos,
6 * Et arietes erit sacrificium similæ duarum
B decimarum quæ conspersa sit oleo tertię par-
tis hin:
7 * Et vinum ad libamentum tertiæ partis
eiusdem mensuræ offeret in odorem suauita-
tis Domino.
8 * Quando verò de bobus feceris holocau-
stum, aut hostiam vt impleas votum vel paci-
ficas victimas,
9 * Dabis per singulos boues similæ tres de-
cimas conspersæ oleo quod habeat medium
mensuræ hin:
10 * Et vinum ad liba fundenda eiusdem men-
suræ in oblationem suauissimi odoris Do-
mino.
11 * Sic facies per singulos boues, & arietes,
12 & agnos & hœdos.
13 * Tam indigenæ quàm peregrini eodem
14 ritu offerent sacrificia.
15 * Vnum præceptum erit atque iudicium
16 tam vobis quàm aduenis terræ.

תרגום אונקלוס

45 וּנְחַת עֲמָלֵקָאָה וּכְנַעֲנָאָה דְיָתֵיב בְּטוּרָא הָהוּא וּמְחוֹנוֹן וּטְרָדוֹנוֹן עַד חָרְמָה׃

טו

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי תֵּעֲלוּן לְאַרְעָ מָתְבָּנֵיכוֹן דַּאֲנָא יָהֵיב לְכוֹן׃
3 וְתַעְבְּדוּן קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ עֲלָתָא אוֹ נִכְסַת קֻדְשָׁא לְפָרָשָׁא נִדְרָא אוֹ בִנְדָבְתָא אוֹ בְמוֹעֲדֵיכוֹן לְמֶעְבַּד לְאִתְקַבָּלָא בִּרְעָוָא קֳדָם יְיָ מִן תּוֹרֵי אוֹ מִן עָנָא׃
4 וְיִקְרֵב דְּמְקָרֵב קָרְבָּנֵיהּ קֳדָם יְהוָה מִנְחָתָא סָלְתָא עֲשִׂרוֹנָא דְפִיל בִּרְבִעוּת הִינָא מִשְׁחָא׃ 5 וְחַמְרָא לְנִסְכָּא רְבִעוּת הִינָא תַּעְבֵּד עַל עֲלָתָא
אוֹ לְנִכְסַת קֻדְשָׁיָא לְאִמְרָא חַד׃ 6 אוֹ לְדִכְרָא תַּעְבֵּד מִנְחָתָא סָלְתָא תְּרֵין עֲשִׂרְנִין דְּפִילָא בְּמִשַׁח תַּלְתּוּת הִינָא׃ 7 וְחַמְרָא לְנִסְכָּא
תַּלְתּוּת הִינָא תְּקָרֵב לְאִתְקַבָּלָא בִּרְעָוָא קֳדָם יְיָ׃ 8 וַאֲרֵי תַּעְבֵּד בַּר תּוֹרֵי עֲלָתָא אוֹ נִכְסַת קֻדְשָׁיָא לְפָרָשָׁא נִדְרָא אוֹ נִכְסַת קֻדְשָׁיָא קֳדָם
יְיָ׃ 9 וְיִקְרֵב עַל בַּר תּוֹרֵי מִנְחָתָא סָלְתָא תְּלָתָא עֲשִׂרוֹנִין דְּפִילָא בְּמִשַׁח פַּלְגוּת הִינָא׃ 10 וְחַמְרָא תְּקָרֵיב לְנִסְכָּא פַּלְגוּת הִינָא קָרְבָּן
דְּמִתְקַבֵּל בִּרְעָוָא קֳדָם יְיָ׃ 11 כְּדֵין יִתְעֲבֵד לְתוֹרָא חַד אוֹ לְדִכְרָא חַד אוֹ לְאִמַּר בְּאִמְּרַיָּא אוֹ בְעִזַּיָּא׃ 12 כְּמִנְיָנָא דְתַעְבְּדוּן כְּדֵין תַּעְבְּדוּן
לְחַד כְּמִנְיָנֵיהוֹן׃ 13 כָּל יַצִיבָא יַעְבֵּיד כְּדֵין יָת אִילֵּין לְקָרְבָּא קָרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בִּרְעָוָא קֳדָם יְיָ׃ 14 וַאֲרֵי יִתְגַּיַּר עִמְּכוֹן גִּיּוֹרָא אוֹ דְבֵינֵיכוֹן
לְדָרֵיכוֹן וְיַעֲבֵיד קָרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בִּרְעָוָא קֳדָם יְיָ כְּמָא דְתַעְבְּדוּן כֵּן יַעֲבֵד׃ 15 קְהָלָא קַיְימָא חַד לְכוֹן וּלְגִיּוֹרָיָא דְיִתְגַּיְּרוּן קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן כְּוָתְכוֹן
כְּגִיּוֹרָא יְהֵי קֳדָם יְיָ׃ 16 אוֹרַיְתָא חֲדָא וְדִינָא חַד יְהֵי לְכוֹן וּלְגִיּוֹרָיָא דְיִתְגַּיְּרוּן עִמְּכוֹן׃

45 *Et descendit Amalech & Chananæus habitans in monte illo, & fugauerunt eos, & percusserunt eos vsque ad Herma.*

CAP. XV.

1 ET dixit Dominus ad Moysen, dicens:
1 * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Quando intraueritis in terram habitationis vestræ, quam ego do vobis.
3 * Et facietis oblationes Domino, aut holocaustum, aut sacrificium ad magnificandum votum, aut voluntarium, aut in festiuitatibus vestris vt faciatis odorem suauitatis Domino, si quidem de bobus aut de ouibus:
4 * Et offeret offerens donum suum Domino, sacrificium similæ decimam partem ephi confectæ in oleo in quarta hin:
5 * Et vinum in libationem quartam partem hin facietis in holocaustum aut in sacrificium agno vni,
6 * Et arieti, quando feceritis eum in oblationem aut in sacrificium, facies sacrificium similæ duas decimas confectæ in oleo tertiam hin:
7 * Et vinum in libamen tertiam hin offeretis in odorem suauitatis Domino.
8 * Si autem de bobus feceritis in holocaustum, aut in sacrificium ad magnificandum votum in salutare Domino:
9 * Et offeret super vitulum in sacrificium similæ tres decimas confectæ in oleo dimidium hin:
10 * Et vinum in libamen dimidium hin. oblatio odorem suauitatis Domino:
11 * Sic facies vitulo vni, aut arieti vni, aut agno vni, ex ouibus aut ex capris.
12 * Iuxta numerum eorum quæ feceritis, sic facietis vni, iuxta numerum eorum.
13 * Omnis indigena faciet sic, tales offerat oblationes in odorem suauitatis Domino.
14 * Si verò aduena in vobis fuerit in terra vestra, aut quicunque fuerit inter vos in generationibus vestris, & faciet oblationem odorem suauitatis Domino, quemadmodum facitis vos, sic faciet
15 * congregatio Domino. Lex vna erit vobis & aduenis appositis inter vos, lex sempiterna in generationes vestras. vt vos & aduena erit coram Domino.
16 * Lex vna erit & iustificatio vna erit vobis & aduenæ appositio inter vos.

45 * καὶ κατέβη Ἀμαλὴκ καὶ ὁ Χαναναῖος ὁ ἐγκαθήμενος ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ, καὶ ἐπέπεσαν αὐτοῖς, καὶ κατέκοψαν αὐτοὺς ἕως Ἑρμά.

ιέ.

1 * Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων·
2 * λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὅταν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν τῆς κατοικήσεως ὑμῶν, ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν.
3 * καὶ ποιήσετε καρπώματα κυρίῳ, ἢ ὁλοκαύτωμα, ἢ θυσίαν μεγαλυνάι εὐχὴν, ἢ καθεκούσιον, ἢ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν ποιῆσαι ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, εἰ μὲν ἀπὸ τῶν βοῶν ἢ ἀπὸ τῶν
4 προβάτων. * καὶ προσάξει ὁ προσφέρων τὸ δῶρον αὐτοῦ κυρίῳ, θυσίαν σεμιδάλεως τὸ δέκατον τοῦ οἴφι συμπεφυρμένης ἐν ἐλαίῳ ἐν τεταρτῷ τοῦ ἵν·
5 * καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ τέταρτον τοῦ ἵν ποιήσετε ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως ἢ ἐπὶ τῆς θυσίας τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί·
6 * καὶ τῷ κριῷ, ὅταν ποιῆτε αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωμα ἢ εἰς θυσίαν, ποιήσεις θυσίαν σεμιδάλεως δύο δέκατα ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τὸ τρίτον τοῦ ἵν·
7 * καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ τρίτον τοῦ ἵν προσάξετε εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ.
8 * ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν βοῶν ποιῆτε εἰς ὁλοκαύτωμα, ἢ εἰς θυσίαν μεγαλυνάι εἰς σωτήριον κυρίῳ·
9 * καὶ προσάξει ἐπὶ τοῦ μόσχου εἰς θυσίαν σεμιδάλεως τρία δέκατα συμπεφυρμένης ἐν ἐλαίῳ ἥμισυ τοῦ ἵν·
10 * καὶ οἶνον εἰς σπονδὴν τὸ ἥμισυ τοῦ ἵν. καρπωμα ὀσμὴν
11 εὐωδίας κυρίῳ· * οὕτως ποιήσεις τῷ μόσχῳ τῷ ἑνὶ, ἢ τῷ κριῷ τῷ ἑνὶ, ἢ τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ, ἐκ τῶν προβάτων ἢ ἐκ τῶν αἰ-
12 γῶν. * κατὰ τὸν ἀριθμὸν ὧν ἂν ποιήσητε, οὕτως ποιήσετε τῷ ἑνὶ, κατὰ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν.
13 * πᾶς ὁ αὐτόχθων ποιήσει οὕτως, ταῦτα προσοίσει καρπώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ.
14 * ἐὰν δὲ προσήλυτος ἐν ὑμῖν προσγένηται ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, ἢ ὃς ἂν γένηται ἐν ὑμῖν ἐν ταῖς γενεαῖς ὑμῶν, καὶ ποιήσει καρπώμα ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, ὃν τρόπον ποιεῖτε ὑμεῖς, οὕτως ποιήσει
15 * ἡ συναγωγὴ κυρίῳ. νόμος εἷς ἔσται ὑμῖν καὶ τοῖς προσηλύτοις τοῖς προσκειμένοις ἐν ὑμῖν· νόμος αἰώνιος εἰς γενεὰς ὑμῶν. ὡς ὑμεῖς καὶ ὁ προσήλυτος ἔσται ἔναντι κυρίου.
16 * νόμος εἷς ἔσται καὶ δικαίωμα ἓν ἔσται ὑμῖν καὶ τοῖς προσηλύτοις τοῖς προσκειμένοις ἐν ὑμῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

45 Descenditque Amalechites & Chananæus qui habitabat in monte illo, & percusserunt eos, & persecuti sunt eos vsque Horma.

CAP. XV.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 2 Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos: Cùm ingressi fueritis in terram habitationis vestræ, quam ego dabo vobis; 3 Et feceritis oblationem coram Domino holocaustum aut hostiam sanctificatam pro solutione voti aut sponte aut quod fit in solennitatibus vestris, vt suscipiatur cum beneplacito coram Domino de bobus aut de ouibus: 4 Offeret qui obtulerit oblationem suam coram Domino pro munere decimam similæ conspersæ quarta parte hin olei: 5 Et vinum pro libamento quartam partem hin offerent in holocaustum aut victimam sanctificationum, per agnos singulos, 6 aut per singulos arietes facies munus, duas decimas similæ conspersæ tertia parte hin olei: 7 Et vinum pro libamento tertiam partem hin offeres, vt suscipiatur cum beneplacito coram Domino.
8 Et quando feceris vitulum in holocaustum aut in hostiam sanctificatam pro solutione voti aut victimam sanctificationum coram Domino,
9 Offeret super vitulum munus, tres decimas similæ conspersæ oleo dimidiæ partis hin: 10 Et vinum offeres pro libamento dimidiam partem hin, oblatio est quæ suscipitur voluntariè coram Domino. 11 Sic facies per singulos boues, & per singulos arietes, & per singulos agnos, in agnis aut in capris. 12 Iuxta numerum quem facietis, sic facietis vnicuique iuxta numerum eorum. 13 Sic faciet omnis indigena quando obtulerit ex his oblationem quæ suscipitur voluntariè coram Domino. 14 Et quando peregrinatus fuerit apud vos peregrinus, aut qui fuerit inter vos per generationes vestras, & fecerit oblationem quæ suscipitur voluntariè coram Domino: sicut feceritis, ita faciet.
15 Vna congregatio & vnus ritus erit vobis & peregrinis qui peregrinantur, statuto sempiterno in generationibus vestris: sicut vos, ita erit peregrinus coram Domino. 16 Lex vna & iudicium vnum erit vobis & aduenis qui peregrinantur apud vos.

17 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
18 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאֲכֶם
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה׃
19 * וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תָּרִימוּ תְרוּמָה
20 לַיהוָה׃ * רֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם חַלָּה תָּרִימוּ
תְּרוּמָה כִּתְרוּמַת גֹּרֶן כֵּן תָּרִימוּ אֹתָהּ׃
21 * מֵרֵאשִׁית עֲרִסֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לַיהוָה תְּרוּמָה
22 לְדֹרֹתֵיכֶם׃ * וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת
כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה׃
23 * אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־
הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וָהָלְאָה לְדֹרֹתֵיכֶם׃
24 * וְהָיָה אִם־מֵעֵינֵי הָעֵדָה נֶעֶשְׂתָה לִשְׁגָגָה וְעָשׂוּ
כָּל־הָעֵדָה פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד לְעֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ
לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד
25 לְחַטָּאת׃ * וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי־שְׁגָגָה הוּא וְהֵם הֵבִיאוּ
אֶת־קָרְבָּנָם אִשֶּׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל־
26 שִׁגְגָתָם׃ * וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר
הַגָּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־הָעָם בִּשְׁגָגָה׃
27 * וְאִם־נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה וְהִקְרִיבָה
28 עֵז בַּת־שְׁנָתָהּ לְחַטָּאת׃ * וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל־
הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגֶגֶת בְּחֶטְאָהּ בִשְׁגָגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר
29 עָלֶיהָ וְנִסְלַח לָהּ׃ * הָאֶזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר
בְּתוֹכָם תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה בִשְׁגָגָה׃
30 * וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה בְיָד רָמָה מִן־הָאֶזְרָח וּמִן־
הַגֵּר אֶת־יְהוָה הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
31 מִקֶּרֶב עַמָּהּ׃ * כִּי־דְבַר יְהוָה בָּזָה וְאֶת־מִצְוָתוֹ
הֵפֵר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָּהּ׃
32 * וַיִּהְיוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקֹשֵׁשׁ
עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת׃

17 * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
18 * Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Cùm veneritis in terram quam dabo vobis,
19 * Et comederitis de panibus regionis illius, & separabitis
20 * primitias Domino de cibis vestris. Sicut de areis primitias separabitis:
21 * ita & de pulmentis dabitis primitiua Domino.
22 * Quod si per ignorantiam prætermiseritis quicquam horum quæ locutus est Dominus
23 ad Moysen; * Et mandauit per eum ad vos, à die qua cœpit iubêre & vltra.
24 * Oblitaque fuerit facere multitudo, offeret vitulum de armento holocaustum in odorem suauissimum Domino. & sacrificium eius ac liba, vt ceremoniæ postulant, hircúmque pro peccato.
25 * Et rogabit sacerdos pro omni multitudine filiorum Israel, & dimittetur eis, quoniá non sponte peccauerunt. Nihilominus offerentes incensum Domino pro se & pro peccato atque errore suo:
26 * Et dimittetur vniuersæ plebi filiorum Israel & aduenis qui peregrinantur inter eos, quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam.
27 * Quod si anima vna nesciens peccauerit, offeret capram anniculam pro peccato suo:
28 * Et deprecabitur pro ea sacerdos, quòd insscia peccauerit coram Domino, impetrabitq; ei veniam, & dimittetur illi.
29 * Tam indigenis quàm aduenis, vna lex erit omnium qui peccauerint ignorantes.
30 * Anima verò quæ per superbiam aliquid commiserit, siue ciuis sit ille, siue peregrinus, quoniam aduersus Dominum rebellis fuit, peribit de populo suo.
31 * Verbum enim Domini contempsit, & præceptum illius fecit irritum: idcircò delebitur, & portabit iniquitatem suam.
32 * Factum est autem cùm essent filij Israel in solitudine, & inuenissent hominem colligentem ligna in die sabbati;

תרגום אונקלוס

17 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 18 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן בְּמֵיעַלְכוֹן לְאַרְעָא דַאֲנָא מָעֵיל יָתְכוֹן לְתַמָּן׃ 19 וְיְהֵי
בְּמֵיכְלְכוֹן מֵלַחְמָא דְאַרְעָא תַּפְרְשׁוּן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ׃ 20 רֵישׁ אֲצָוַתְכוֹן תַּלְתָא תַּפְרְשׁוּן אַפְרָשׁוּתָא כְּמָא דְמַפְרְשִׁין מִן אִדְרָא כֵּן תַּפְרְשׁוּן
יָתָהּ׃ 21 מֵרֵישׁ אֲצָוַתְכוֹן תִּתְּנוּן קֳדָם יְיָ אַפְרָשׁוּתָא לְדָרֵיכוֹן׃ 22 וַאֲרֵי תִשְׁתְּלוּן וְלָא תַּעְבְּדוּן יָת כָּל פִּיקוֹדַיָּא הָאִלֵּין דְמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה׃
23 יָת כָּל דְפַקֵּיד יְיָ יָתְכוֹן בִּידָא דְמֹשֶׁה מִן יוֹמָא דְפַקֵּיד יְיָ וּלְהַלָּא לְדָרֵיכוֹן׃ 24 וְיְהֵי אִם מֵעֵינֵי כְּנִשְׁתָּא אִתְעֲבִדַת לְשָׁלוּ וְיַעְבְּדוּן כָּל
כְּנִשְׁתָּא תּוֹר בַּר תּוֹרֵי חַד לַעֲלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ וּמִנְחָתֵיהּ וְנִסְכֵּיהּ כְּדָחֲזֵי וּצְפִיר בַּר עִזֵּי חַד לְחַטָּאתָא׃ 25 וְיכַפַּר
כָּהֲנָא עַל כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁתְּבֵק לְהוֹן אֲרֵי שָׁלוּתָא הִוא וְאִינוּן אַיְתִיו יָת קָרְבְּנְהוֹן קֻדָּם יְיָ וְחוֹבַתְהוֹן קֳדָם יְיָ עַל שָׁלוּתְהוֹן׃
26 וְיִשְׁתְּבֵק לְכָל כְּנִישְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרָא דְיָתֵיר בֵּינֵיהוֹן אֲרֵי לְכָל עַמָּא בְּשָׁלוּתָא׃ 27 וְאִם אֱנָשׁ חַד יֵחוֹב בְּשָׁלוּ
וְיִקְרֵב עִיזָא בַּר שַׁתָּא לְחַטָּאתָא׃ 28 וְיכַפַּר כָּהֲנָא עַל אֱנָשָׁא דְאִשְׁתְּלִי בְּמֶחֱבֵיהּ בְּשָׁלוּ קֳדָם יְיָ לְכַפָּרָא עֲלוֹהִי וְיִשְׁתְּבֵק
לֵיהּ׃ 29 יַצִּיבָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרָא דְיָתֵיר בֵּינֵיהוֹן אוֹרַיְתָא חֲדָא תְּהֵי לְכוֹן לְדַיְעֵבַד בְּשָׁלוּ׃
30 וֶאֱנָשׁ דְיַעְבֵּיד בְּרִישׁ גְּלֵי מִן יְצִיבָיָא וּמִן גִּיּוֹרָיָא קֳדָם יְיָ הוּא מְרָגֵיז וְיִשְׁתֵּצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמֵּיהּ׃
31 אֲרֵי עַל פִּתְגָמָא דַיְיָ הָוָה בָּסַר וְיָת פִּקּוּדוֹהִי אַשְׁכַּח אֱנָשָׁא הַהוּא חוֹבֵיהּ בֵּיהּ׃
32 וַהֲווֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא וְאַשְׁכַּחוּ גַּבַּר כַּד מְגַבֵּב אָעִין בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא׃

17 ✠ Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:
18 ✠ Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos: Cùm introueritis vos in terram in quam ego inducam vos
19 illuc: ✠ Et erit quando comederitis vos de panibus terræ, ſeparabitis ſeparationẽ ſegregationem
20 Domino: ✠ Primitias maſſæ veſtræ panem, ſeparationem ſeparabitis ei: vt ſeparationem ab area
21 ſic ſegregabitis illud ✠ Primitias maſſarum veſtrarum. & dabitis Domino ſegregationem in generationes veſtras.
22 ✠ Quando autem peccaueritis, & non feceritis omnia præcepta hæc, quæ locutus eſt Dominus ad Moyſen:
23 ✠ Sicut præcepit Dominus ad vos in manu Moyſi, à die qua præcepit Dominus ad vos & vltra in generationes veſtras. & erit ſi ex oculis congrega-
24 tionis fuerit inuitè. ✠ Et faciet omnis congregatio vitulum vnum de bobus immaculatum in holocauſtum in odorem ſuauitatis Domino: & ſacrificium huius, & libamen eius iuxta præceptum eius, & hircum ex capris vnum pro peccato.
25 ✠ Et propitiabit ſacerdos pro omni congregatione filiorum Iſrael, & dimittetur eis, quoniam inuoluntarium eſt. et ipſi obtulerunt donum ſuum oblationem Domino pro peccato ſuo coram Domino pro inuoluntariis ſuis:
26 ✠ Et dimittetur omni congregationi filiorum Iſrael, & aduenæ appoſito ad vos, quoniam omni populo inuoluntarium.
27 ✠ Si autem anima vna peccauerit inuoluntariè, adducet vnam capram anniculam pro peccato:
28 ✠ Et propitiabit ſacerdos pro anima inuoluntaria, & peccante inuoluntariè coră Domino, propitiabit pro eo, & dimittetur ei.
29 ✠ Indigenæ in filiis Iſrael & aduenæ appoſito in ipſis, lex vna erit eis, qui fecerit inuoluntariè.
30 ✠ Et anima quæ faciet in manu ſuperbiæ ab indigenis aut ab aduenis, Deum hic irritat; & diſperdetur anima illa de populo ſuo:
31 ✠ Quia verbum Domini contempſit, & mandata eius irrita fecit: deletione delebitur anima illa. peccatum eius in ipſa.
32 ✠ Et erant filij Iſrael in deſerto, & inuenerunt virum colligentem ligna die ſabbati:

17 ✠ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
18 ✠ λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάγω ὑμᾶς ἐκεῖ.
19 ✠ καὶ ἔσται ὅταν ἔσθητε ὑμεῖς ἀπὸ τῶν ἄρτων τ῀ γῆς, ἀφαι-
20 ρεῖτε ἀφαίρεμα ἀφόρισμα τῷ κυρίῳ· ✠ ἀπαρχὴν φυράματος ὑμῶν ἄρτον, ἀφαίρεμα ἀφελεῖτε αὐτό. ὡς ἀ-
21 φαίρεμα ἀπὸ ἅλω, οὕτως ἀφελεῖτε αὐτὸ ✠ ἀπαρχὴν φυραμάτων ὑμῶν. καὶ δώσετε κυρίῳ ἀφαίρεμα εἰς τὰς
22 γενεὰς ὑμῶν. ✠ ὅταν δὲ διαμάρτητε & μὴ ποιήσητε πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν·
23 ✠ καθὰ συνέταξε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν χειρὶ μωυσῆ, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς συνέταξε κύριος πρὸς ὑμᾶς καὶ ἐπέκεινα εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. καὶ ἔσται ἐὰν ἐξ ὀφθαλμῶν τῆς συ-
24 ναγωγῆς γένηται ἀκουσίως· ✠ καὶ ποιήσει πᾶσα ἡ συναγωγὴ μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν ἄμωμον εἰς ὁλοκαύτωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, καὶ θυσίαν τούτου καὶ σπονδὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν συνταξιν αὐτοῦ, καὶ χίμαρον ἓξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας.
25 ✠ καὶ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ πάσης συναγωγῆς υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ ἀφεθήσε᾽ αὐτοῖς, ὅτι ἀκούσιόν ἐστι. καὶ αὐτοὶ ἤνεγκαν τὸ δῶρον αὐτῶν κάρπωμα κυρίῳ περὶ ἁμαρτίας αὐτῶν ἔναντι κυρίου περὶ τῶν ἀκουσίων αὐτῶν·
26 ✠ & ἀφεθήσε᾽ πάσῃ συναγωγῇ υἱῶν ἰσραὴλ, & τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ, ὅτι παντὶ τῷ λαῷ ἀκούσιον.
27 ✠ ἐὰν δὲ ψυχὴ μία ἁμάρτῃ ἀκουσίως, προσάξει μίαν αἶγα ἐνιαυσίαν περὶ ἁμαρτίας.
28 ✠ καὶ ἐξιλάσε᾽ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ψυχῆς τῆς ἀκουσιαθείσης καὶ ἁμαρτούσης ἀκουσίως ἔναντι κυρίου, ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ, καὶ ἀφεθήσε᾽ αὐτῷ.
29 ✠ τῷ ἐγχωρίῳ ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ, & τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν αὐτοῖς νόμος εἷς ἔσται αὐτοῖς, ὃς ἂν ποιήσῃ ἀκουσίως.
30 ✠ καὶ ψυχὴ ἥτις ποιήσει ἐν χειρὶ ὑπερηφανίας ἀπὸ τῶν αὐτοχθόνων ἢ ἀπὸ τῶν προσηλύτων, τὸν θεὸν οὗτος παροξύνει, καὶ ἐξολοθρευθήσε᾽ ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς·
31 ✠ ὅτι τὸ ῥῆμα κυρίου ἐφαύλισεν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ διεσκέδασεν, ἐκτρίψει ἐκτριβήσε᾽ ἡ ψυχὴ ἐκείνη. ἡ ἁμαρτία αὐτῆς ἐν αὐτῇ.
32 ✠ & ἦσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ εὗρον ἄνδρα συλλέγοντα ξύλα τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 18 Loquere cum filiis Iſrael, & dices ad eos: Cùm ingreſſi fueritis in terram in quam ego induco vos: 19 Et comederitis de pane terræ, ſeparabitis ſeparationem coram Domino. 20 In primitias ciborum veſtrorum ſeparabitis placentam: ſicut ſeparant ſeparationem de area, ſic ſeparabitis eam. 21 De primitiis ciborum veſtrorum dabitis ſeparationem coram Domino in generationibus veſtris: 22 Et quando ignoraueritis, & non feceritis omnia præcepta hæc quæ locutus eſt Dominus cum Moyſe: 23 Omnia quæ mandauit Dominus ad vos per manum Moyſi, à die qua præcepit Dominus, & deinceps per generationes veſtras.
24 Eritque ſi ab oculis congregationis aliquid latuerit, & per ignorantiam factum fuerit, offeret omnis congregatio vitulum de bobus vnum in holocauſtum, vt ſuſcipiatur voluntariè coram Domino: & munus eius & libamentum eius ſicut decet, & hircum de capris vnum pro peccato.
25 Et propitiabit ſacerdos pro omni congregatione filiorum Iſrael, & dimittetur eis: quia ignorantia eſt, & ipſi obtulerunt oblationem ſuam coram Domino, & ſacrificium pro peccato ſuo coram Domino pro ignorantia ſua. 26 Dimitteturque omni congregationi filiorum Iſrael, & aduenis qui peregrinantur inter eos, quia ignorantia eſt omnis populi. 27 Et ſi vir vnus peccauerit per ignorantiam, offeret capram anniculam pro peccato: 28 Et propitiabit ſacerdos pro homine qui ignorauerit, quando peccauerit per ignorantiam coram Domino, & dimittetur ei. 29 Lex vna erit indigenæ in filiis Iſrael & aduenis qui peregrinantur inter eos omni qui fecerit per ignorantiam. 30 Vir autem qui fecerit aliquid per ſuperbiam de indigenis & peregrinis, Dominum ipſe irritat, & peribit homo ille de medio populi ſui: 31 Quia verbum Domini contempſit, & præcepta eius fecit irrita, conſumatione conſumabitur homo ille: iniquitas eius in eo erit. 32 Erantque filij Iſrael in ſolitudine, & inuenerunt virum colligentem ligna in die ſabbati.

33 * וַיֵּרְדוּ אוֹתוֹ הַמְּצָאִים אֹתוֹ מְקֻשָּׁשׁ עֵצִים אֶל־
34 מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה : * וַיִּנִּיחוּ אֹתוֹ
בַּמִּשְׁמָר כִּי לֹא פֹרַשׁ מַה־יֵּעָשֶׂה לוֹ :
35 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוּמַת הָאִישׁ רָגֹם
36 אֹתוֹ בָאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה : * וַיֹּצִיאוּ
אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בָאֲבָנִים
וַיָּמָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה :
37 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר : * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
38 יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי
בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת :
39 * וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־
מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם
וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם :
40 * לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצוֹתָי וִהְיִיתֶם
41 קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם : * אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם :

יו

1 * וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת בֶּן־
לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן־פֶּלֶת בְּנֵי
2 רְאוּבֵן : * וַיָּקֻמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וַאֲנָשִׁים מִבְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם נְשִׂיאֵי עֵדָה קְרִאֵי מוֹעֵד
3 אַנְשֵׁי־שֵׁם : * וַיִּקָּהֲלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן
וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים
וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קְהַל יְהוָה :
4 * וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו : * וַיְדַבֵּר אֶל־קֹרַח
5 וְאֶל כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וְיֹדַע יְהוָה אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ
וְאֶת־הַקָּדוֹשׁ וְהִקְרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחַר־בּוֹ
6 יַקְרִיב אֵלָיו : * זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מַחְתּוֹת קֹרַח
וְכָל־עֲדָתוֹ :

NVMERI. Translat. B. Hierony. *Chore.*

33 * Obtulerunt eum Moysi & Aaron, & vniuersæ multitudini.
34 * Qui recluserunt eum in carcerem, nescientes quid super eo facere deberent.
35 * Dixitque Dominus ad Moysen: Morte moriatur homo iste; obruat eum lapidibus omnis turba extra castra.
36 * Cumque eduxissent eum foras, obruerũt eum lapidibus, & mortuus est, sicut præceperat Dominus.
37 * Dixit quoque Dominus ad Moysen:
38 * Loquere filiis Israel, & dices ad eos, vt faciant sibi fimbrias per angulos palliorum, ponentes in eis vittas hyacinthinas.
39 * Quas cùm viderint, recordentur omnium mandatorum Dñi; nec sequantur cogitationes suas, & oculos per res varias fornicantes:
40 * Sed magis memores præceptorum Domini faciant ea, sintque sancti Deo suo.
41 * Ego Dominus Deus vester, qui eduxivos de terra Ægypti, vt essem Deus vester.

CAP. XVI.

1 ECce autem Chore filius Isuar filij Caath, A filij Leui, & Dathan atque Abiron filij Eliab: Hon quoque filius Pheleth de filiis Ruben:
2 * Surrexerunt contra Moysen, aliique filiorum Israel ducenti quinquaginta viri proceres synagogæ, & qui tempore concilij per nomina vocabantur.
3 * Cumque stetissent aduersum Moysen & Aaron, dixerunt: Sufficiat vobis quia omnis multitudo sanctorum est, & in ipsis est Dominus. Cur eleuamini super populum Domini?
4 * Quod cùm audisset Moyses, cecidit pronus in faciem:
5 * Locutusque ad Chore & ad omnem multitudinem: Manè, inquit, notum faciet Dominus qui ad se pertineant, & sanctos applicabit sibi, & quos elegerit appropinquabunt ei.
6 * Hoc igitur facite: Tollat vnusquisq; thuribula sua, tu, Chore, & omne concilium tuum.

תרגום אונקלוס

33 וְקָרִיבוּ יַתְהוֹן דְּאַשְׁכַּחוּ יַתְהוֹן כַּד מְגַבֵּב אָעִין לְוָת מֹשֶׁה וּלְוָת אַהֲרֹן וּלְוָת כָּל כְּנִשְׁתָּא : 34 וַאֲסָרוּ יַתְהוֹן בְּבֵית מַטְרָא אֲרֵי לָא אִיתְפָּרַשׁ
מָה יִתְעֲבֵד לֵיהּ : 35 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל גַּבְרָא רְגוֹמוּ יַתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמִבְרָא לְמַשְׁרְיָתָא : 36 וְאַפִּיקוּ יַתְהוֹן כָּל
כְּנִשְׁתָּא לְמִבְרָא לְמַשְׁרְיָתָא וּרְגָמוּ יַתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא וּמִיתוּ כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה : 37 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימָר : 38 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְתֵימַר לְהוֹן וְיַעְבְּדוּן לְהוֹן כְּרוֹסְפְּדִין עַל גַּדְפֵי כְּסוּתְהוֹן לְדָרֵיהוֹן וְיִתְּנוּן עַל כְּרוֹסְפְּדָא דְגַדְפָּא חוּטָא דִתְכֵלְתָּא : 39 וִיהֵי לְכוֹן לְכְרוֹסְפְּדִין וְתֶחְזוּן
יָתֵיהּ וְתִדְכְּרוּן יַת כָּל פִּקּוּדַיָּא דַיְיָ וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן וְלָא תְּטָעוּן בָּתַר הַרְהוּר לִבְכוֹן וּבָתַר חֵיזוּ עֵינֵיכוֹן דְּאַתּוּן טָעָן בָּתְרֵיהוֹן : 40 בְּדִיל דְּתִדְכְּרוּן
וְתֵיעְבְּדוּן יַת כָּל פִּקּוּדָי וּתְהוֹן קַדִּישִׁין קֳדָם אֱלָהֲכוֹן : 41 אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְּאַפֵּיקִית יַתְכוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְמֶהֱוֵי לְכוֹן לֵאלָהּ אֲנָא יְיָ
אֱלָהֲכוֹן :

יו

1 וְאִתְפְּלִיג קוֹרַח בַּר יִצְהָר בַּר קְהָת בַּר לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן : 2 וְקָמוּ לָאֲפֵי
מֹשֶׁה וּגְבָרַיָּא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מָאתָן וְחַמְשִׁין רַבְרְבֵי כְּנִשְׁתָּא מְעָרְעֵי זִמְנָא אֱנָשִׁין דְּשֵׁמָא : 3 וְאִתְכַּנָּשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַאֲמַרוּ לְהוֹן סַגִּיא לְכוֹן
אֲרֵי כָּל כְּנִשְׁתָּא כּוּלְהוֹן קַדִּישִׁין וּבֵינֵיהוֹן שַׁרְיָא שְׁכִינְתָא דַיְיָ וּמָה דֵין אַתּוּן מִתְרַבְרְבִין עַל קְהָלָא דַיְיָ : 4 וּשְׁמַע מֹשֶׁה וּנְפַל עַל אַפּוֹהִי :
5 וּמַלֵּיל עִם קֹרַח וְעִם כָּל כְּנִשְׁתֵּיהּ לְמֵימַר בְּצַפְרָא וְיהוֹדַע יְיָ דְּכְשֵׁר לֵיהּ וְיַת דְּקַדִּישׁ וְיַקְרֵב לְקֳדָמוֹהִי וְיַת דְּיִתְרְעֵי בֵּיהּ יְקָרֵב לְשַׁמּוּשֵׁיהּ :
6 דָּא עֲבִידוּ סַבוּ לְכוֹן מַחְתָּן קֹרַח וְכָל כְּנִשְׁתֵּיהּ :

* *Et adduxerunt eum qui inuenerant eum colligentem ligna ad Moysen & Aaron, & ad omnem congregationem filiorum Israel:* 33

* *Et reposuerunt eum in carcerem: non enim decreuerunt quid facerent ei.* 34

* *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:* 35 *Morte moriatur homo; lapidabitis eum lapidibus omnis congregatio extra castra.*

* *Et eduxerunt eum omnis congregatio extra castra, & lapidauerunt eum, sicut præcepit Dominus Moysi.* 36

* *Et ait Dominus ad Moysen, dicens:* 37

* *Loquere filiis Israel, & dices ad eos, et faciant sibi fimbrias super alas vestium suarum in generationes suas. & imponetis super fimbrias alarum vittam hyacinthinam.* 38 * *Et erit vobis in fimbriis, & videbitis eas, & recordabimini omnium mandatorum Domini. & facietis ea, & non conuertemini post cogitationes vestras, et post oculos vestros, in quibus vos fornicamini post illos:* 39

* *Vt recordemini, & faciatis omnia mandata mea, & eritis sancti Deo vestro.* 40

* *Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, vt essem vester Deus. ego Dominus Deus vester.* 41

33 * Ἐσυνάγαγον αὐτὸν οἱ εὑρόντες αὐτὸν συλλέγοντα ξύλα πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, καὶ πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν υἱῶν
34 ἰσραήλ. * καὶ ἀπέθεντο αὐτὸν εἰς φυλακήν, οὐ γὰρ συνέκειναν τί ποιήσουσιν αὐτόν.
35 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων, θανάτῳ θανατούσθω ὁ ἄνθρωπος, λιθοβολήσατε αὐτὸν λίθοις πᾶσα ἡ συ-
36 ναγωγὴ ἔξω τῆς παρεμβολῆς. * Ἐξήγαγον αὐτὸν πᾶσα ἡ συναγωγὴ ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῆ.
37 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
38 * λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, καὶ ποιησάτωσαν ἑαυτοῖς κράσπεδα ἐπὶ τὰ πέρυγια τῶν ἱματίων αὐτῶν εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τὰ κράσπε-
39 δα τῶν πέρυγίων κλῶσμα ὑακίνθινον. * καὶ ἔσαι ὑμῖν ἐν τοῖς κρασπέδοις, καὶ ὄψεσθε αὐτὰ, καὶ μνησθήσεσθε πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου. καὶ ποιήσετε αὐτὰς, καὶ οὐ διασκοφήσεσθε ὀπίσω τῶν διανοιῶν ὑμῶν, καὶ ὀπίσω τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν, ἐν οἷς ὑμεῖς ἐκπορνεύετε ὀπίσω αὐτῶν·
40 * ὅπως ἂν μνησθῆτε καὶ ποιήσητε πάσας τὰς ἐντολάς μου. καὶ ἔσεσθε ἅγιοι τῷ θεῷ ὑμῶν.
41 * ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου εἶναι ὑμῶν θεός· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

CAP. XVI.

ET locutus est Core filius Isaar filij Caath filij Leui, & Dathan & Abiron filij Eliab, & Hon filius Phalech filij Ruben: 1

* *Et insurrexerunt contra Moysen, & viri filiorum Israel quinquaginta & ducenti duces congregationis, senatores consilij, & viri nominati,* 2

* *Insurrexerunt contra Moysen & Aaron: & dixerunt ad eos: Sufficiat vobis, quia omnis congregatio omnes sancti, et in eis Dominus: & quare insurgitis contra congregationem Domini?* 3

* *Et audiens Moyses, cecidit super faciem:* 4

* *Et locutus est ad Chore & ad omnem congregationem, dicens: Considerauit & cognouit Deus existentes suos, & sanctos adduxit ad se: & quos non elegit sibi, non adduxit ad se.* 5

* *Hoc facietis: Accipite vobis ipsis thuribula Chore & omnis congregatio eius.* 6

ιε'.

1 * Καὶ ἐλάλησε κορὲ υἱὸς ἰασααρ υἱοῦ καὰθ υἱοῦ λευὶ, καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρὼν υἱοὶ ἐλιὰβ, καὶ αὐνὼ υἱὸς φαλὲκ υἱοῦ ῥουβήν·
2 * καὶ ἀνέστησαν ἔναντι μωυσῆ, καὶ ἄνδρες τῶν υἱῶν ἰσραὴλ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι, ἀρχηγοὶ συναγωγῆς σύγκλητοι βου-
3 λῆς, καὶ ἄνδρες ὀνομαστοὶ, * συνεπέστησαν ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρών. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτοὺς, ἐχέτω ὑμῖν, ὅτι πᾶσα ἡ συναγωγὴ πάντες ἅγιοι, καὶ ἐν αὐτοῖς κύριος, καὶ διὰ τί καταστασιάσατε ἐπὶ τὴν συναγωγὴν κυρίου;
4 * καὶ ἀκούσας μωυσῆς ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον·
5 * καὶ ἐλάλησε πρὸς κορὲ καὶ πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν, λέγων, ἐπέσκεπται καὶ ἔγνω ὁ θεὸς τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἁγίους προσηγάγετο πρὸς ἑαυτόν. καὶ οὓς οὐκ ἐξελέξατο ἑαυτῷ, οὐ προσηγάγετο πρὸς ἑαυτόν.
6 * Τοῦτο ποιήσετε, λάβετε ὑμῖν ἑαυτοῖς πυρεῖα κορὲ, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[33] Et adduxerunt eum qui inuenerant eum colligentem ligna, ad Moysen & Aaron, & ad omnem congregationem. [34] Et ligauerunt eum in carcere; quia non erat decretum quid fieret de eo. [35] Dixitque Dominus ad Moysen: Occisione occidatur vir ille: omnis congregatio lapident eum lapidibus extra castra. [36] Et eduxerunt eum omnis congregatio extra castra, & lapidauerunt eum lapidibus, & mortuus est, sicut præceperat Dominus Moysi. [37] Dixitque Dominus ad Moysen, dicens: [38] Loquere cum filiis Israel, & dices ad eos, vt faciant sibi fimbrias in angulis vestimentorum suorum per generationes suas: & ponent in fimbriis quæ sunt in angulis filum hyacinthinum.

[39] Eruntque vobis fimbriæ, vt videatis eas, & recordemini omnium mandatorum Domini, & faciatis ea. & non fornicemini post cogitationem cordis vestri, & post visionem oculorum vestrorum, post quæ vos erratis sequentes ea. [40] Vt recordemini & faciatis omnia præcepta mea, & sitis sancti coram Deo vestro. [41] Ego dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, vt essem vobis in Deum, ego dominus Deus vester.

CAP. XVI.

ET diuisus est Chore filius Isaar filij Caath filij Leui, & Dathan & Abiran filij Eliab, & On filius Pheleth filij Ruben: [2] Et surrexerunt in conspectu Moysi, & viri ex filiis Israel ducenti & quinquaginta principes congregationis, qui in tempore concilij per nomina vocabantur.

[3] Et congregati sunt aduersus Moysen & aduersus Aaron, & dixerunt eis: Sufficiat vobis quòd vniuersi viri congregationis omnes sunt sancti, & inter eos habitat maiestas Domini: & cur vos eleuamini super ecclesiam Domini? [4] Et audiuit Moyses, & cecidit in faciem suam:

[5] Locutusque est cum Chore & cum omni congregatione eius, dicens: Manè notum faciet Dominus quis est qui ad se pertineat, & qui sanctus sit vt accedat in conspectu eius; & quemcunque elegerit, applicabit ad ministerium suum. [6] Hoc facite: Tollite vobis thuribula Chore & omnis congregatio eius:

7 * וּתְנוּ בָהֶן אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה
מָחָר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ
8 רַב־לָכֶם בְּנֵי לֵוִי : * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח
9 שִׁמְעוּ־נָא בְנֵי לֵוִי : * הַמְעַט מִכֶּם כִּי־
הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל
לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן
יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם :
10 * וַיַּקְרֵב אֹתְךָ וְאֶת־כָּל־אַחֶיךָ בְּנֵי־לֵוִי אִתָּךְ
11 וּבַקַּשְׁתֶּם גַּם־כְּהֻנָּה : * לָכֵן אַתָּה וְכָל־
עֲדָתְךָ הַנֹּעָדִים עַל־יְהוָה וְאַהֲרֹן מַה־הוּא כִּי
12 תלונו עָלָיו : * וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן
וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה :
13 * הַמְעַט כִּי הַעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ
לַהֲמִיתֵנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי־תִשְׂתָּרֵר עָלֵינוּ גַּם־הִשְׂתָּרֵר :
14 * אַף לֹא אֶל־אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הֱבִיאתָנוּ וַתִּתֶּן
לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וָכָרֶם הֲעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הָהֵם
15 תְּנַקָּר לֹא נַעֲלֶה : * וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־
יְהוָה אַל־תֵּפֶן אֶל־מִנְחָתָם לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם
16 נָשָׂאתִי וְלֹא הֲרֵעֹתִי אֶת־אַחַד מֵהֶם : * וַיֹּאמֶר
משֶׁה אֶל־קֹרַח אַתָּה וְכָל־עֲדָתְךָ הֱיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה
17 וְהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר : * וְקַחוּ אִישׁ מַחְתָּתוֹ וּנְתַתֶּם
עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מַחְתָּתוֹ
חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם מַחְתֹּת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מַחְתָּתוֹ :
18 * וַיִּקְחוּ אִישׁ מַחְתָּתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיָּשִׂימוּ
עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וַיַּעַמְדוּ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן :
19 * וַיַּקְהֵל עֲלֵיהֶם קֹרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וַיֵּרָא כְּבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעֵדָה :
20 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן
21 לֵאמֹר : * הִבָּדְלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וַאֲכַלֶּה
אֹתָם כְּרָגַע :

7 * Et hausto cras igne, ponite desuper thymiama coram Domino: & quemcunque elegerit, ipse erit sanctus. Multum erigimini filij Leui.
8 * Dixitque rursum ad Chore: Audite filij
9 Leui: * Num parum vobis est quòd sepa-
B rauit vos Deus Israel ab omni populo, & iunxit sibi vt seruiretis ei in cultu tabernaculi, & staretis coram frequentia populi, & ministra-
10 retis ei? * Idcircò ad se fecit accedere te & omnes fratres tuos filios Leui, vt vobis e-
11 tiam sacerdotium vendicetis: * Et omnis globus tuus stet contra Dominum? Quid est enim Aaron, vt murmuretis contra eum?
12 * Misit ergo Moyses vt vocaret Dathan & Abiron filios Eliab. Qui responderunt: Non
13 venimus. * Nunquid parum est tibi quòd eduxisti nos de terra Ægypti, quæ lacte & melle manabat, vt occideres in deserto, nisi & dominatus fueris nostri?
14 * Reuera induxisti nos in terram quæ fluit riuis lactis & mellis? & dedisti nobis possessiones agrorum & vinearum? An & oculos no-
C stros vis eruere? Non venimus.
15 * Iratusque Moyses valdè, ait ad Dominum: Ne respicias sacrificia eorum. Tu scis quòd nec asellum quidem vnquam acceperim ab eis, nec afflixerim quempiam eorum.
16 * Dixitque ad Chore: Tu & omnis congregatio tua state seorsum coram Domino, & Aaron die crastino separatim.
17 * Tollite singuli thuribula vestra, & ponite super ea incensum, offerentes Domino ducenta quinquaginta thuribula. Aaron quoque teneat thuribulum suum.
18 * Quod cùm fecissent, stantibus Moyse & Aaron,
19 * Et coaceruassent aduersum eos omnem multitudinem ad ostium tabernaculi, apparuit cunctis gloria Domini.
20 * Locutusque Dominus ad Moysen & Aaron, ait:
21 * Separamini de medio congregationis huius, vt eos repentè disperdam.

תרגום אונקלוס

7 וְתֵבוּ בְהֶן אֶשָׁא וְשַׁוּוּ עֲלֵיהוֹן קְטֹרֶת בְּסְמִין קֳדָם יְיָ מָחָר וִיהֵי גַּבְרָא דְיִתְרְעֵי יְיָ הוּא דְקַדִּישׁ סַגִּי לְכוֹן בְּנֵי לֵוִי : 8 וַאֲמַר מֹשֶׁה
לְקָרַח שְׁמַעוּ כְעַן בְּנֵי לֵוִי : 9 הֲזָעִיר לְכוֹן אֱרֵי אַפְרֵישׁ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל יַתְכוֹן מִכְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל לְקָרָבָא יָתְכוֹן לְקֳדָמוֹהִי לְמִפְלַח יַת פֻּלְחַן
מַשְׁכְּנָא דַיְיָ וּלְמֶקֱם קֳדָם כְּנִשְׁתָּא לְשַׁמָּשׁוּתְהוֹן : 10 וְקָרֵב יָתָךְ וְיַת כָּל אַחֲךְ בְּנֵי לֵוִי עִמָּךְ וּבְעָן אַתּוּן אַף כְּהוּנְתָא רַבְּתָא : 11 בְּכֵן
אַתְּ וְכָל כְּנִשְׁתָּךְ דְּאִזְדַּמְּנְתּוּן עַל יְיָ וְאַהֲרֹן מָה הוּא אֱרֵי אִתְרַעֲמְתּוּן עֲלוֹהִי : 12 וּשְׁלַח מֹשֶׁה לְמִקְרֵי לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַאֲמַרוּ לָא
נְסַק : 13 הֲזָעִיר אֱרֵי אַסֵּקְתָּנָא מֵאַרַע עָבְדָא חָלָב וּדְבַשׁ לְקַטָּלוּתָנָא בְּמַדְבְּרָא אֱרֵי אִתְרַבְרְבָא עֲלָנָא אַף אִתְרַבְרָנָא : 14 בְּרַם
לָא לְאַרַע עָבְדָא חָלָב וּדְבַשׁ אַעֱלְתָּנָא וִיהַבְתְּ לָנָא אֲחֻסַּנַת חַקְלִין וְכַרְמִין הֲעֵינֵי גְּבְרַיָּא הָאנוּן תְּשַׁלַּח לְעַוָּרָא לָא נְסָק : 15 וּתְקֵיף לְמֹשֶׁה
לַחְדָּא וַאֲמַר קֳדָם יְיָ לָא תְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קָרְבַּנְהוֹן לָא חֲמָרָא דְחַד מִנְּהוֹן שַׁחֲרִית וְלָא אַבְאֵשִׁית לְחַד מִנְּהוֹן : 16 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְקָרַח אַתְּ וְכָל
כְּנִשְׁתָּךְ הֱווֹ זְמִינִין קֳדָם יְיָ אַתְּ וְאִנּוּן וְאַהֲרֹן מָחָר : 17 וְסַבּוּ גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ וְתִתְּנוּן עֲלֵיהֶן קְטוֹרֶת בְּסְמִין וּתְקָרְבוּן קֳדָם יְיָ גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ
מָאתָן וְחַמְשִׁין מַחְתָּן וְאַתְּ וְאַהֲרֹן גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ : 18 וּנְסִיבוּ גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ וְיַהֲבוּ עֲלֵיהֶן אֶשְׁתָּא וְשַׁוִּיאוּ עֲלֵיהֶן קְטוֹרֶת בְּסְמִין וְקָמוּ בִּתְרַע
מַשְׁכַּן זִמְנָא וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן : 19 וְכַנֵּשׁ עֲלֵיהוֹן קָרַח יַת כָּל כְּנִשְׁתָּא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְאִתְגְּלִי יְקָרָא דַיְיָ לְכָל כְּנִשְׁתָּא :
20 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימָר :
21 אִתְפְּרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וַאֲשֵׁצֵי יַתְהוֹן כְּשַׁעֲתָא :

7 * Et ponite ſuper illa ignẽ, & ponite ſuper illa incenſum corã Dño cras: & erit vir quemcunq; elegerit Dominus, hic ſanctus. ſufficiat vobis, filij Leui.

8 * Et dixit Moyſes ad Core: Audite me, filij Leui:

9 * Nunquid parum eſt hoc vobis, quòd ſegregauit Deus Iſrael vos ex multitudine Iſrael, & adduxit vos ad ſe vt miniſtraretis miniſteria tabernaculi Domini, & aſsisteretis coram congregatione ad ſeruiendum eis:

10 * Et adduxit te & omnes fratres tuos filios Leui tecum, & quæritis ſacerdotio fungi,

11 * Sic tu & omnis congregatio tua congregata ad Deum. & Aaron quid eſt quòd murmuratis aduerſus eum?

12 * Et miſit Moyſes vocare Dathan & Abiron filios Eliab. & dixerunt: Non aſcendimus.

13 * Nunquid parum hoc quòd eduxiſti nos de terra fluente lacte & melle, vt occideres nos in deſerto, quia dominaris noſtri & princeps es?

14 * Et in terram fluentem lacte & melle induxiſti nos, & dediſti nobis ſortem agri & vineas. oculos hominum illorum eruiſti: non aſcendimus.

15 * Et iratus eſt Moyſes valdè, & dixit ad Dominum: Ne attendas in ſacrificium eorum: non deſiderium alicuius eorum accepi, neque malefeci alicui eorum.

16 * Et dixit Moyſes ad Core: Sanctifica congregationem tuam, & ſitis parati coram Domino tu, & ipſi, & Aaron cras.

17 * Et accipite vnuſquiſque thuribulum ſuum: & imponetis ſuper ea incenſum: & adducetis coram Domino vnuſquiſque thuribulum ſuum, quinquaginta & ducenta thuribula; & tu & Aaron vnuſquiſque thuribulum ſuum.

18 * Et accepit vnuſquiſque thuribulum ſuum, & impoſuit ſuper ea ignem, & iniecit in ea incenſum. & ſteterunt iuxta oſtia tabernaculi teſtimonij Moyſes & Aaron:

19 * Et coaceruauit ſuper illos Core omnem ſuam congregationem iuxta oſtia tabernaculi teſtimonij. et apparuit gloria Domini omni congregationi.

20 * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, dicens:

21 * Separamini de medio congregationis huius, & conſumam eos ſemel.

7 * καὶ ἐπίθετε ἐπ' αὐτὰ πῦρ, καὶ ἐπίθετε ἐπ' αὐτὰ θυμίαμα σήμερον κυρίου αὔριον, καὶ ἔσται ὁ ἀνὴρ ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος, οὗτος ἅγιος. ἱκανούσθω ὑμῖν υἱοὶ λευί.

8 * καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κορέ, εἰσακούσατέ μου υἱοὶ λευί·

9 * μὴ μικρόν ἐστι τοῦτο ὑμῖν, ὅτι διέστειλεν ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὑμᾶς ἐκ συναγωγῆς ἰσραὴλ, καὶ προσηγάγετο ὑμᾶς πρὸς ἑαυτὸν λειτουργεῖν τὰς λειτουργίας τῆς σκηνῆς κυρίου, καὶ παρεῖσθαι σήμερον τῆς συναγωγῆς λατρεύειν αὐτοῖς.

10 * καὶ προσηγάγετο σὲ καὶ πάντας τοὺς ἀδελφοὺς σου υἱοὺς
11 λευὶ μετὰ σοῦ, καὶ ζητεῖτε ἱερατεύειν. * οὕτως σὺ καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή σου ἡ συνηθροισμένη πρὸς τὸν θεόν· καὶ ἀαρὼν τί ἐστιν ὅτι διαγογγύζετε κατ' αὐτοῦ;

12 * καὶ ἀπέστειλε μωυσῆς καλέσαι δαθὰν καὶ ἀβειρὼν υἱοὺς
13 ἐλιάβ· καὶ εἶπον, οὐκ ἀναβαίνομεν· * μὴ μικρόν τοῦτο, ὅτι ἀνήγαγες ἡμᾶς ἐκ γῆς ῥεούσης γάλα καὶ μέλι, ἀποκτεῖναι ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι καταρχὴς ἡμῶν καὶ ἄρχων εἶ;

14 * καὶ εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι εἰσήγαγες ἡμᾶς, καὶ ἔδωκας ἡμῖν κληρονομίαν ἀγροῦ καὶ ἀμπελῶνας. σοῦ ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἐξέκοψας, οὐκ ἀναβαίνομεν.

15 * καὶ ἐθυμώθη μωυσῆς σφόδρα, καὶ εἶπε πρὸς κύριον, μὴ προσχῇς εἰς τὴν θυσίαν αὐτῶν, οὐκ ἐπιθύμημα οὐδενὸς αὐτῶν εἴληφα, οὐδὲ ἐπάκουσα οὐδενὸς αὐτῶν.

16 * καὶ εἶπε μωυσῆς πρὸς κορέ, ἁγίασον τὴν συναγωγήν σου, καὶ γίνεσθε ἕτοιμοι σήμερον κυρίου σὺ καὶ αὐτοί, καὶ ἀαρὼν αὔριον·

17 * καὶ λάβετε ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ ἐπιθήσετε ἐπ' αὐτὰ θυμίαμα, καὶ προσάξετε σήμερον κυρίου ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, πεντήκοντα καὶ διακόσια πυρεῖα, καὶ σὺ καὶ ἀαρὼν ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ.

18 * καὶ ἔλαβεν ἕκαστος τὸ πυρεῖον ἑαυτοῦ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτὰ πῦρ, καὶ ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὰ θυμίαμα. καὶ ἔστησαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μωυσῆς καὶ ἀαρών·

19 * καὶ ἐπισυνέστησεν ἐπ' αὐτοὺς κορὲ τὴν πᾶσαν αὐτοῦ συναγωγὴν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου πάσῃ τῇ συναγωγῇ.

20 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρών, λέγων·

21 * ἀποχίσθητε ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς ταύτης, καὶ ἐξανα-
λώσω αὐτοὺς εἰσάπαξ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et ponite in eis ignem, & mittite in eis incenſum aromatum coram Domino cras: & vir quem eliget Dominus, ipſe erit ſanctus: ſufficit vobis filij Leui. 8 Dixitque Moyſes ad Chore: Audite nunc, filij Leui: 9 Nunquid parum vobis eſt quòd ſeparauit vos Deus Iſrael ab omni congregatione Iſrael, vt applicaret vos in conſpectu ſuo, vt ſeruiretis in miniſterio tabernaculi Domini, & vt ſtaretis coram congregatione ad miniſtrandum pro eis: 10 Et applicauit te & omnes fratres tuos filios Leui tecum, & quæritis vos ſacerdotium magnum? 11 Propterea tu & omnis congregatio tua conueniſtis contra Dominum. quid eſt enim Aaron quia murmuraſtis contra eum? 12 Miſitq; Moyſes vt vocarent Dathan & Abiran filios Eliab. & dixerunt, Non aſcendemus. 13 Nunquid parum eſt quòd aſcendere nos feciſti de terra fluente lacte & melle, vt occideres nos in ſolitudine, niſi quòd etiam eleueris contra nos? 14 Vtique neque in terram fluentem lacte & melle induxiſti nos, nec dediſti nobis poſſeſſionem agrorum & vinearum: ſi oculos virorum illorum excæcaueris, non aſcendemus. 15 Iratuſque eſt Moyſes valdè, & ait coram Domino: Non recipias voluntariè oblationem eorum: nullius enim ex eis aſinum tuli, neque cuiquam ex eis malefeci. 16 Dixitque Moyſes ad Chore: Tu & omnis congregatio tua eſtote parati coram Domino, tu & illi & Aaron cras: 17 Et tollat vnuſquiſque thuribulum ſuum, & ponite ſuper ea incenſum aromatum, & offerte coram Domino ſinguli thuribulum ſuum ducenta & quinquaginta thuribula: tu quoque & Aaron vnuſquiſque teneat thuribulum ſuum. 18 Tuleruntque ſinguli thuribulum ſuum, & poſuerunt ſuper ea ignem, & poſuerunt in eis incenſum aromatum, & ſteterunt in oſtio tabernaculi fœderis, Moyſes quoque & Aaron. 19 Et congregauit contra eos Chore omnem congregationem ad oſtium tabernaculi fœderis: & reuelata eſt gloria Domini omni cœtui. 20 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe & cum Aaron, dicens: 21 Separamini de medio congregationis huius, vt diſperdam eos ſubitò.

22 * וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת
לְכָל־בָּשָׂר הֲאִישׁ אֶחָד יֶחֱטָא וְעַל כָּל־הָעֵדָה
23 תִּקְצֹף׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
24 לֵאמֹר׃ * דַּבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר הֵעָלוּ מִסָּבִיב
25 לְמִשְׁכַּן־קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם׃ * וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ
אֶל־דָּתָן וַאֲבִירָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
26 * וַיְדַבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אָהֳלֵי
הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל־תִּגְּעוּ בְּכָל־אֲשֶׁר
27 לָהֶם פֶּן־תִּסָּפּוּ בְּכָל־חַטֹּאתָם׃ * וַיַּעֲלוּ מֵעַל
מִשְׁכַּן־קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם מִסָּבִיב וְדָתָן וַאֲבִירָם
יָצְאוּ נִצָּבִים פֶּתַח אָהֳלֵיהֶם וְנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם
28 וְטַפָּם׃ * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי־יְהוָה
שְׁלָחַנִי לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא
29 מִלִּבִּי׃ * אִם־כְּמוֹת כָּל־הָאָדָם יְמֻתוּן אֵלֶּה וּפְקֻדַּת
כָּל־הָאָדָם יִפָּקֵד עֲלֵיהֶם לֹא יְהוָה שְׁלָחָנִי׃
30 * וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרָא יְהוָה וּפָצְתָה הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ
וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וְיָרְדוּ חַיִּים
שְׁאֹלָה וִידַעְתֶּם כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־
31 יְהוָה׃ * וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
32 וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם׃ * וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ
אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־בָּתֵּיהֶם וְאֵת כָּל־הָאָדָם
33 אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֵת כָּל־הָרְכוּשׁ׃ * וַיֵּרְדוּ הֵם וְכָל־
אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֹלָה וַתְּכַס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ
34 וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל׃ * וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיהֶם
35 נָסוּ לְקֹלָם כִּי אָמְרוּ פֶּן־תִּבְלָעֵנוּ הָאָרֶץ׃ * וְאֵשׁ
יָצְאָה מֵאֵת יְהוָה וַתֹּאכַל אֵת הַחֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם אִישׁ
36 מַקְרִיבֵי הַקְּטֹרֶת׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
37 לֵאמֹר׃ * אֱמֹר אֶל־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְיָרֵם
אֶת־הַמַּחְתֹּת מִבֵּין הַשְּׂרֵפָה וְאֶת־הָאֵשׁ זְרֵה־הָלְאָה
כִּי קָדֵשׁוּ׃

22 *Qui ceciderunt proni in faciem, atque di-
D xerunt: Fortissime Deus spirituum vniuersæ
carnis, num vno peccante, contra omnes ira
23 tua desæuiet? *Et ait Dominus ad Moysen:
24 * Præcipe vniuerso populo, vt separetur à
tabernaculis Chore, & Dathan & Abiron.
25 * Surrexitque Moyses, & abiit ad Dathan
& Abiron. & sequentibus eum senioribus Is-
26 rael, *dixit ad turbam: Recedite à taberna-
culis impiorum, & nolite tangere quæ ad eos
pertinent, ne inuoluamini in peccatis eorum.
27 * Cumque recessissent à tentoriis eorum
per circuitum, Dathan & Abiron egressi sta-
bant in introitu papilionum suorum cum v-
xoribus & liberis omnique frequentia.
28 * Et ait Moyses: In hoc scietis quòd Do-
minus miserit me, vt facerem vniuersa quę cer
nitis; & non ex proprio ea corde protulerim.
29 * Si consueta hominum morte interierint,
& visitauerit eos plaga qua & cæteri visitari
solent, non misit me Dominus.
30 * Sin autem nouam rem fecerit Dominus;
E & aperiés terra os suum, deglutiat eos, & om-
nia quæ ad illos pertinent, descenderintque
viuentes in infernum; scietis quòd blasphe-
mauerint Dominum.
31 * Confestim igitur vt cessauit loqui, diru-
pta est terra sub pedibus eorum:
32 * Et aperiens os suum deuorauit illos cum
tabernaculis suis, & vniuersa substantia eorũ. Psal.104
33 * Descenderuntque viui in infernum oper
ti humo, & perierũt de medio multitudinis.
34 * At verò omnis Israel qui stabat per gyrum,
fugit à clamore pereuntium, dicens: Ne fortè
& nos terra deglutiat.
35 * Sed & ignis egressus à Domino interfecit Infra 16.d.
ducentos quinquaginta viros qui offerebant
incensum.
36 * Locutusque est Dominus ad Moysen, di-
cens:
37 * Præcipe Eleazaro filio Aaron sacerdoti, vt
tollat thuribula quæ iacent in incendio: &
ignem huc illucque dispergat, quoniam san-
ctificata sunt

תרגום אונקלוס

22 וְנָפְלוּ עַל אַפֵּיהוֹן וַאֲמָרוּ אֵל אֱלָהָא רוּחַיָּא לְכָל בִּשְׂרָא הַגְּבַר חַד יֶחוֹב וְעַל כָּל כְּנִישְׁתָּא יְהֵי רָגְזָא׃ 23 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
24 מַלֵּיל עִם כְּנִישְׁתָּא לְמֵימָר אִסְתַּלְּקוּ מִסְּחוֹר לְמַשְׁכְּנָא דְקֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם׃ 25 וְקָם מֹשֶׁה וַאֲזַל לְוָת דָּתָן וַאֲבִירָם וַאֲזָלוּ בָּתְרוֹהִי
סָבֵי יִשְׂרָאֵל׃ 26 וּמַלֵּיל עִם כְּנִישְׁתָּא לְמֵימָר זוּרוּ כְעַן מֵעִילְוֵי מַשְׁכְּנֵי גַבְרַיָּא חַיָּבַיָּא הָאֵלֵין וְלָא תִקְרְבוּן בְּכָל דִּילְהוֹן דִּלְמָא תִּלְקוּן בְּכָל
חוֹבֵיהוֹן׃ 27 וְאִסְתַּלְּקוּ מֵעִילְוֵי מַשְׁכְּנָא דְקֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם מִסְּחוֹר וְדָתָן וַאֲבִירָם נְפָקוּ קָיְמִין בִּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהוֹן וּנְשֵׁיהוֹן וּבְנֵיהוֹן
וְטַפְלְהוֹן׃ 28 וַאֲמַר מֹשֶׁה בְּדָא תִדְּעוּן אֲרֵי יְיָ שְׁלָחַנִי לְמֶעְבַּד יַת כָּל עוֹבָדַיָּא הָאֵלֵין אֲרֵי לָא מֵרֵעוּתִי׃ 29 אִם כְּמוֹתָא דְכָל אֱנָשָׁא
יְמוּתוּן אִלֵּין וְסַעֲרָא דְכָל אֱנָשָׁא יִסְתָּעַר עֲלֵיהוֹן לָא יְיָ שְׁלָחָנִי׃ 30 וְאִם בְּרִיאָה יִבְרָא יְיָ וְתִפְתַּח אַרְעָא יַת פּוּמָהָא וְתִבְלַע יָתְהוֹן וְיַת
כָּל דִּי לְהוֹן וְיֵחֵתוּן כִּד חַיִּין לִשְׁאוֹל וְתִדְּעוּן אֲרֵי אַרְגִּיזוּ גַּבְרַיָּא הָאִנּוּן קֳדָם יְיָ׃ 31 וַהֲוָה כַּד שֵׁיצִי לְמַלָּלָא יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאֵלֵין וְאִתְבְּזַעַת
אַרְעָא דִּי תְחוֹתֵיהוֹן׃ 32 וּפְתַחַת אַרְעָא יַת פּוּמָהָא וּבְלַעַת יָתְהוֹן וְיַת אֱנָשָׁא דִּי לְקֹרַח וְיַת כָּל קִנְיָנָא׃
33 וּנְחַתוּ אִנּוּן וְכָל דִּי לְהוֹן כִּד חַיִּין לִשְׁאוֹל וַחֲפָרַת עֲלֵיהוֹן אַרְעָא וְאוֹבְדוּ מִגּוֹ קְהָלָא׃
34 וְכָל יִשְׂרָאֵל דִּי בְסָחְרָנֵיהוֹן עָרְקוּ לְקָלֵהוֹן אֲמָרִי אֲמָרוּ דִּלְמָא תִּבְלְעִינָּנָא אַרְעָא׃
35 וְאֶשָׁתָא נְפָקַת מִקֳּדָם יְיָ וַאֲכָלַת יַת מָאתָן וְחַמְשִׁין גַּבְרָא מְקָרְבֵי קְטֹרֶת בְּסַמְמָיָא׃ 36 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
37 אֱמַר לְאֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כָּהֲנָא וְיַפְרֵשׁ יַת מַחְתְּיָתָא מִבֵּין יְקִידְתָּא וְיַת אֶשָׁתָא יְרַחֵק לְהַלָּא אֲרֵי אִתְקַדָּשׁוּ׃

22 * Et ceciderunt ſuper faciem ſuam, et dixerunt: Deus Deus ſpirituum & omnis carnis, ſi homo vnus peccauit, ſuper omnem congregationem ira Dñi?

23 * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

24 * Loquere congregationi, dicens: Secedite in circuitu à congregatione Core & Dathan et Abiron.

25 * Et ſurrexit Moyſes, & abiit ad Dathan et Abiron, & abierunt ſimul cum eo omnes ſeniores Iſrael.

26 * Et locutus eſt ad congregationem, dicens: Separamini à tabernaculis hominum durorum iſtorum, & ne tangatis de omnibus quæ ſunt illis, ne ſimul pereatis in omni peccato eorum.

27 * Et abſtiterunt à tabernaculo Core & Dathan & Abiron in circuitu: & Dathan et Abiron exierunt et ſteterunt iuxta oſtia tabernaculorum ſuorum, & vxores eorum, & filij eorum, & ſupellex eorum.

28 * Et dixit Moyſes: In hoc cognoſcetis quòd Dominus miſit me ad faciendum omnia opera hæc, quia non à me ipſo.

29 * Et ſi iuxta mortem omnium hominum mortui fuerint iſti, & ſi iuxta viſitationem omnium hominum viſitatio fuerit eorum, non Dñs miſit me.

30 * Sed in viſione demonſtrabit Dominus, & aperiens terra os ſuum, deglutiet eos, & domos eorum, & tabernacula eorum, & omnia quæ ſunt illis: & deſcendent viuentes in infernum; & cognoſcetis quòd irritauerunt homines iſti Dominum.

31 * Vt autem ceſſauit loquens verba hæc, dirupta eſt terra ſubtus pedes eorum:

32 * Et aperta eſt terra, & deuorauit eos & domos eorum, & omnes homines exiſtentes cum Core, & omnia iumenta eorum.

33 * Et deſcenderunt ipſi & omnia quæ ſunt eis, viuentia in infernum: & cooperuit eos terra, et perierunt de medio congregationis.

34 * Et omnis Iſrael qui in circuitu eorum fugerunt à voce eorum, dicentes, Ne fortè deglutiat nos terra.

35 * Et ignis exiuit à Domino, & deuorauit quinquaginta & ducentos viros offerentes incenſum.

36 * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

37 * Loquere ad Eleazar filium Aaron ſacerdotem: Auferte thuribula de medio combuſtorum, & ignem alienum hunc diſſemina illic, quoniam ſanctificauerunt

22 * καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ εἶπαν, ὁ θεὸς ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης ϛαρκὸς, εἰ ἄνθρωπ@ εἷς ἥμαρτεν, ἐπὶ πᾶσαν τὴν ϛυναγωγὴν ἡ ὀργὴ κυρίου;

23 * καὶ ἐλάλησε κύρι@ πρὸς μωυσῆν, λέγων·

24 * λάλησον τῇ ϛυναγωγῇ, λέγων· ἀναχωρήσατε κύκλῳ ἀπὸ τῆς ϛυναγωγῆς κορὲ καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρών.

25 * καὶ ἀνέστη μωυσῆς καὶ ἐπορεύθη πρὸς δαθὰν καὶ ἀβειρών· καὶ συνεπορεύθησαν μετ' αὐτοῦ πρεσβύτεροι ἰσραήλ.

26 * καὶ ἐλάλησε πρὸς τὴν συναγωγὴν, λέγων, ἀποχίσθητε ἀπὸ τῶν σκηνῶν τῶν ἀνθρώπων τῶν σκληρῶν τούτων, καὶ μὴ ἅπτεσθε ἀπὸ πάντων ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς. μὴ συναπόλησθε ἐν πάσῃ τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτῶν.

27 * καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν σκηνῶν κορὲ καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρὼν κύκλῳ· καὶ δαθὰν καὶ ἀβειρὼν ἐξῆλθον, καὶ εἱστήκεισαν ἐπὶ τὰς θύρας τῶν σκηνῶν αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἡ ἀποσκευὴ αὐτῶν.

28 * καὶ εἶπε μωυσῆς, ἐν τούτῳ γνώσεσθε, ὅτι κύριος ἀπέσταλκέ με ποιῆσαι πάντα τὰ ἔργα ταῦτα, ὅτι οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ.

29 * καὶ εἰ κατὰ θάνατον πάντων ἀνθρώπων ἀποθανοῦνται οὗτοι, καὶ εἰ κατ' ἐπίσκεψιν πάντων ἀνθρώπων ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτῶν, οὐχὶ κύρι@ ἀπέσταλκέ με.

30 * ἀλλ' ἢ ἐν φάσματι δείξει κύρι@, καὶ ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καταπίεται αὐτοὺς, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ τὰς σκηνὰς αὐτῶν, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς, καὶ καταβήσον@ ζῶντες εἰς ᾅδου, καὶ γνώσεσθε ὅτι παρώξυναν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι τὸν κύριον.

31 * ὡς δ' ἐπαύσατο λαλῶν τοὺς λόγους τούτους, ἐρράγη ἡ γῆ ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῶν·

32 * καὶ ἠνοίχθη ἡ γῆ, καὶ κατέπιεν αὐτοὺς, καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν, καὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας μετὰ κορὲ, καὶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῶν.

33 * καὶ κατέβησαν αὐτοὶ καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς ζῶντα εἰς ᾅδου, καὶ ἐκάλυψεν αὐτοὺς ἡ γῆ, καὶ ἀπώλοντο ἐκ μέσου τῆς ϛυναγωγῆς.

34 * καὶ πᾶς ἰσραὴλ ὁ κύκλῳ αὐτῶν ἔφυγον ἀπὸ τῆς φωνῆς αὐτῶν, λέγοντες, μήποτε καταπίῃ ἡμᾶς ἡ γῆ.

35 * καὶ πῦρ ἐξῆλθε παρὰ κυρίου, καὶ κατέφαγε τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας τοὺς προσφέροντας τὸ θυμίαμα.

36 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

37 * λάλησον πρὸς ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν ααρὼν τὸν ἱερέα, ἀνέλεσθε τὰ πυρεῖα ἐκ μέσου τῶν κατακεκαυμένων, καὶ τὸ πῦρ τὸ ἀλλότριον σεῦσον ἐκεῖ, ὅτι ἡγίασαν

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Et ceciderunt in faciem ſuam, & dixerunt: Deus Deus ſpirituum vniuerſæ carnis, nunquid ſi vnus vir peccauerit, ſuper omnem congregationem erit indignatio? 23 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 24 Recedite à circuitu tabernaculi Chore, Dathan & Abiram. 25 Surrexitque Moyſes, & abiit ad Dathan & Abiram, & abierunt poſt eum ſeniores Iſrael.

26 Locutuſque eſt cum congregatione, dicens: Recedite nunc à tabernaculis virorum peccatorum iſtorum, & non tangatis omnia quæ eorum ſunt, ne percutiamini in omnibus peccatis eorum. 27 Et aſcenderunt à tabernaculo Chore & Dathan & Abiram per circuitum. Dathan autem & Abiram egreſſi ſtabant in oſtio tabernaculorum ſuorum, vxores quoque eorum, & filij eorum, & familiæ eorum.

28 Dixitque Moyſes: In hoc ſcietis quia Dominus miſit me vt facerem omnia opera hæc, & non ex voluntate mea.

29 Si morte omnium hominum iſti mortui fuerint, & viſitatione omnium hominum viſitabitur ſuper eos, non miſit me Dominus.

30 Et ſi rem nouam fecerit Dominus, & aperuerit terra os ſuum, & deglutierit eos & omnia ſua, & deſcenderint viui in infernum, ſcietis quòd ad iracundiam prouocauerunt viri iſti Dominum. 31 Et factum eſt cùm ceſſaſſet loqui omnia verba hæc, dirupta eſt terra quæ erat ſub eis: 32 Et aperuit terra os ſuum, & deuorauit eos, & viros domus ſuæ, & omnes viros Chore, & vniuerſam ſubſtantiam.

33 Et deſcenderunt illi viui in infernum & omnia ſua, & operuit ſuper eos terra; & perierunt de medio eccleſiæ.

34 Omnis autem Iſrael qui ſtabat in circuitu eorum, fugerunt à clamore eorum: quia dixerunt, Ne fortè deglutiat nos terra.

35 Ignis autem egreſſus eſt à facie Domini, & combuſſit ducentos & quinquaginta viros qui offerebant incenſum aromatum.

36 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 37 Dic Eleazaro filio Aaron ſacerdoti, vt ſeparet thuribula de medio combuſtorum, & ignem diſpergat huc & illuc; quia ſanctificata ſunt

38 * אֶת מַחְתּוֹת הַחַטָּאִים הָאֵלֶּה בְּנַפְשֹׁתָם וְעָשׂוּ אֹתָם
רִקְעֵי פַחִים צִפּוּי לַמִּזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִבֻם לִפְנֵי־יְהוָה
39 וַיִּקְדָּשׁוּ וַיִּהְיוּ לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל : * וַיִּקַּח אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן אֶת־מַחְתּוֹת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשְּׂרֻפִים
40 וַיִּרְקְעוּם צִפּוּי לַמִּזְבֵּחַ : * זִכָּרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן
אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא
לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה כְקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ
41 כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה לוֹ : * וַיִּלֹּנוּ כָל־
עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמָּחֳרָת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר
42 אַתֶּם הֲמִתֶּם אֶת־עַם יְהוָה : * וַיְהִי בְּהִקָּהֵל הָעֵדָה
עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיִּפְנוּ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִנֵּה כִסָּהוּ
43 הֶעָנָן וַיֵּרָא כְּבוֹד יְהוָה : * וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פְּנֵי
44 אֹהֶל מוֹעֵד : * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
45 * הֵרֹמּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וַאֲכַלֶּה אֹתָם כְּרָגַע וַיִּפְּלוּ
46 עַל־פְּנֵיהֶם : * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־הַמַּחְתָּה
וְתֵן־עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קְטֹרֶת וְהוֹלֵךְ מְהֵרָה
אֶל־הָעֵדָה וְכַפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי־יָצָא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה
47 הֵחֵל הַנָּגֶף : * וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיָּרָץ
אֶל־תּוֹךְ הַקָּהָל וְהִנֵּה הֵחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת־הַקְּטֹרֶת
48 וַיְכַפֵּר עַל־הָעָם : * וַיַּעֲמֹד בֵּין־הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים
49 וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה : * וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה־
עָשָׂר אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלְּבַד הַמֵּתִים עַל־דְּבַר־קֹרַח :
50 * וַיָּשָׁב אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
וְהַמַּגֵּפָה נֶעֱצָרָה :

יז

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר : * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
2 יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאִתָּם מַטֶּה מַטֶּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל־
נְשִׂיאֵהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר מַטּוֹת אִישׁ אֶת־שְׁמוֹ
תִּכְתֹּב עַל־מַטֵּהוּ :

NVMERI. Translat.B.Hierony. *Chore.*

38 * In mortibus peccatorum. producatq; ea
F in laminas, & affigat altari: eo quòd oblatum
sit in eis incẽsum Domino, & sanctificata sint:
vt cernant ea pro signo & monimento filij Is-
39 rael. * Tulit ergo Eleazar sacerdos thuribula
ænea, in quibus obtulerant hi quos incẽdium
deuorauit: & produxit ea in laminas affigens
40 altari: * Vt haberent posteà filij Israel quibus
commouerentur, ne quis accedat alienigena,
& qui non est de semine Aaron ad offerẽdum
incẽsum Domino; ne patiatur sicut passus est
Chore & omnis congregatio eius, loquente
41 Domino ad Moysen. * Murmurauit autem
omnis mnltitudo filiorum Israel sequenti die
G contra Moysen & Aaron, dicens: Vos interfe-
42 cistis populum Domini. * Cumque oriretur
seditio, & tumultus incresceret, Moyses & Aa-
43 ron fugerunt ad tabernaculũ fœderis. * Quod
postquã ingressi sunt, operuit nubes, & appa-
44 ruit gloria Domini. * Dixitque Dominus ad
45 Moysen: * Recedite de medio huius multitu-
dinis: etiam nunc delebo eos. Cumque iace- Sup. eod.
46 rent in terra, * Dixit Moyses ad Aaron: Tolle
thuribulum, & hausto igne de altari, mitte in-
censum desuper, pergens citò ad populum, vt
roges pro eis. Iam enim egressa est ira à Domi
47 no, & plaga desęuit. * Quod cùm fecisset
Aaron, & cucurrisset ad mediam multitudi-
nem quam iam vastabat incendium, obtulit
48 thymiama. * Et stans inter mortuos ac vi-
uentes, pro populo deprecatus est: & plaga
cessauit.
49 * Fuerunt autem qui percusi sunt, quatuor-
decim milia hominum & septingenti, absque
his qui perierant in seditione Chore.
50 * Reuersusque est Aaron ad Moysen ad o-
stium tabernaculi fœderis, postquàm quieuit
interitus.

CAP. XVII.

1 ET locutus est Dominus ad Moysen, di-
2 cens: * Loquere ad filios Israel, & accipe
A ab eis virgas singulas per cognationes suas à
cunctis principibus tribuum virgas duode-
cim. & vniuscuiusq; nomen superscribes vir-
gæ suæ.

תרגום אונקלוס

38 יַת מַחְתָּיָת חַיָּבַיָּא הָאִילֵּין דְּאִתְחַיִּבוּ בְּנַפְשָׁתְהוֹן וְיַעְבְּדוּן יַתְהוֹן טָסִין רְדִידִין חִפָּאָה לְמַדְבְּחָא אֲרֵי קָרִיבְנוּן קֳדָם יְיָ וְאִתְקַדָּשׁוּ וִיהֵוְיָן
לְאָתָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל : 39 וּנְסִיב אֶלְעָזָר כַּהֲנָא יַת מַחְתָּיָת נְחָשָׁא דְּקָרִיבוּ דִּקְרִיבוּנוּן חוּפָאָה לְמַדְבְּחָא : 40 דְּכִרְנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל
דְּלָא יִקְרַב גְּבַר חִלּוֹנִי דְּלָא מִזַּרְעָא דְּאַהֲרֹן הוּא לְאַסָּקָא קְטוֹרֶת בֻּסְמִין קֳדָם יְיָ וְלָא יְהֵי כְּקָרַח וְכִכְנִשְׁתֵּיהּ כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה לֵיהּ :
41 וְאִתְרַעֲמוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִיּוֹמָא דָּבָתְרוֹהִי עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן לְמֵימָר אַתּוּן גַּרְמְתּוּן דְּמִית עַמָּא דַיְיָ : 42 וַהֲוָה בְּאִתְכַּנָּשׁוּת
כְּנִשְׁתָּא עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וְאִתְפְּנִיאוּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְהָא חֲפָתֵי עֲנָנָא וְאִתְגְּלִי יְקָרָא דַיְיָ : 43 וְעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְקֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא :
44 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר : 45 אִתְפְּרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וַאֲשֵׁיצֵי יַתְהוֹן כְּשָׁעָה וּנְפַלוּ עַל אַפֵּיהוֹן : 46 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן סַב יַת
מַחְתְּיָתָא וְהַב עֲלַהּ אֶשְׁתָּא מֵעַלֵּי מַדְבְּחָא וְשַׁוִּי קְטוֹרֶת בֻּסְמַיָּא וְאוֹבֵל בִּפְרִיעַ לְכְנִשְׁתָּא וְכַפַּר עֲלֵיהוֹן אֲרֵי נְפַק רְגָזָא מִן קֳדָם יְיָ שָׁרֵי מוֹתָנָא :
47 וּנְסִיב אַהֲרֹן כְּמָא דְמַלֵּיל מֹשֶׁה וּרְהַט לְגוֹ קְהָלָא וְהָא שָׁרֵי מוֹתָנָא בְּעַמָּא וְיַהֵב יַת קְטוֹרֶת בֻּסְמַיָּא וְכַפַּר עַל עַמָּא : 48 וְקָם בֵּין מִיתַיָּא וּבֵין
חַיָּיָא וְאִתְכְּלִי מוֹתָנָא : 49 וַהֲווֹ דְמִיתוּ בְּמוֹתָנָא אַרְבְּעָא עַשְׂרָא אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה בַּר מִדְמִיתוּ עַל פְּלוּגְתָּא דְקָרַח : 50 וְתָב אַהֲרֹן לְמֹשֶׁה
לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וּמוֹתָנָא אִתְכְּלִי :

יז

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר : 2 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסַב מִנְּהוֹן חֻטְרָא חֻטְרָא לְבֵית אֲבָא מִן
כָּל רַבְרְבָנֵיהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן תְּרֵי עֲשַׂר חֻטְרִין גְּבַר יַת שְׁמֵיהּ תִּכְתּוֹב עַל חֻטְרֵיהּ :

38 *Thuribula peccatorum horum in animabus ſuis, & fac ea laminas ductiles circumpoſitionem altari: quoniam oblata fuerunt coram Domino, & ſanctificata ſunt; & facta ſunt in ſignum filiis Iſrael.*

39 *Et accepit Eleazar filius Aaron ſacerdotis thuribula ænea, quæ obtulerunt combuſti, & apposuerunt ea circumpoſitionem altari,*

40 *Memoriale filiis Iſrael: vt non accedat quiſquam alienigena qui non eſt de ſemine Aaron, ad imponendum incenſum coram Domino, & non erit ſicut Core & congregatio eius, ſicut locutus eſt Dominus in manu Moyſi ei.*

41 *Et murmurauerunt filij Iſrael poſtridie contra Moyſen & Aaron, dicentes: Vos occidiſtis populum Domini.*

42 *Et factum eſt cùm conuerteretur congregatio contra Moyſen & Aaron, & fugerunt ad tabernaculum teſtimonij: & hoc ipſum cooperuit nubes, & apparuit gloria Domini.*

43 *Et intrauit Moyſes & Aaron verſus faciem tabernaculi teſtimonij.*

44 *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:*

45 *Recedite de medio congregationis huius, et delebo eos ſemel. & ceciderunt in faciem ſuam.*

46 *Et dixit Moyſes ad Aaron: Accipe thuribulũ, & impone ſuper illud ignem de altari, & injce ſuper illud incenſum, et defer citò in congregationem, & propitiare pro eis. egreſſa eſt enim ira à facie Domini, incepit percutere populum.*

47 *Et accepit Aaron ſicut locutus fuit ei Moyſes: & cucurrit in congregationem; & iam inceperat plaga in populo. & iniecit incenſum, & propitiatus eſt pro populo.*

48 *Et ſtetit in medio mortuorum & viuentium; & ceſſauit plaga.*

49 *Et fuerunt mortui in plaga quatuor & decem milia & ſeptingenti, abſque mortuis propter Core.*

50 *Et reuerſus eſt Aaron ad Moyſen ad oſtium tabernaculi teſtimonij, & ceſſauit plaga.*

CAP. XVII.

1 ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

2 *Loquere filiis Iſrael, & accipe ab illis virgam, virgam per domos familiarum ipſorum ab omnibus principibus eorum per domos familiarum ipſorum, duodecim virgas: & cuiuſlibet nomen inſcribe in virga eius.*

38 Τὰ πυρεῖα τῶν ἁμαρτωλῶν τούτων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν, καὶ ποιήσουσιν αὐτὰ λεπίδας ἐλατὰς περίθεμα τῷ θυσιαστηρίῳ, ὅτι προσηνέχθησαν ἔμπροσθεν κυρίου, καὶ ἡγιάσθησαν. καὶ ἐγένοντο εἰς σημεῖον τοῖς υἱοῖς Ισραήλ.

39 καὶ ἔλαβεν Ελεάζαρ υἱὸς Ααρὼν ὁ ἱερεὺς τὰ πυρεῖα τὰ χαλκᾶ, ὅσα προσηνέγκαν οἱ κατακεκαυμένοι, καὶ προσέθηκαν αὐτὰ περίθεμα τῷ θυσιαστηρίῳ μνημόσυνον τοῖς υἱοῖς Ισραήλ· ὅπως μὴ προσέλθῃ μηδεὶς ἀλλογενὴς, ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σπέρματος Ααρὼν, ἐπιθεῖναι θυμίαμα ἔναντι κυρίου, καὶ οὐκ ἔσται ὥσπερ Κορὲ, καὶ ἡ συναγωγὴ αὐτοῦ, καθὰ ἐλάλησε κύριος ἐν χειρὶ Μωυσῆ αὐτῷ.

41 καὶ ἐγόγγυσαν οἱ υἱοὶ Ισραὴλ τὸ πρωὶ ἐπὶ Μωυσῆν καὶ Ααρὼν, λέγοντες, ὑμεῖς ἀπεκτείνατε τὸν λαὸν κυρίου.

42 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ συστρέφεσθαι τὴν συναγωγὴν ἐπὶ Μωυσῆν καὶ Ααρὼν, καὶ ὥρμησαν ἐπὶ τὴν σκηνὴν καὶ μαρτυρίου, καὶ τὴν σκηνὴν ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη, καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου.

43 καὶ εἰσῆλθε Μωυσῆς καὶ Ααρὼν κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς καὶ μαρτυρίου.

44 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων·

45 ἐκχωρήσατε ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς ταύτης, καὶ ἐξανα λώσω αὐτοὺς εἰς πάλαξ. καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν.

46 καὶ εἶπε Μωυσῆς πρὸς Ααρὼν, λάβε τὸ πυρεῖον, καὶ ἐπίθες ἐπ' αὐτὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἐπίβαλε ἐπ' αὐτὸ θυμίαμα, καὶ ἀπένεγκε ταχὺς εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἐξίλασαι περὶ αὐτῶν. ἐξῆλθε γὰρ ὀργὴ ἀπὸ προσώπου

47 κυρίου, ἤρξατο θραύειν τὸν λαόν. καὶ ἔλαβεν Ααρὼν καθάπερ ἐλάλησεν αὐτῷ Μωυσῆς, καὶ ἔδραμε εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἦδη ἐνῆρκτο ἡ θραῦσις ἐν τῷ λαῷ. καὶ ἐπέβαλε τὸ θυμίαμα, καὶ ἐξιλάσατο περὶ τοῦ λαοῦ.

48 καὶ ἔστη ἀναμέσον τῶν τεθνηκότων καὶ τῶν ζώντων, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις.

49 καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ θραύσει τέσσαρες καὶ δέκα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι, χωρὶς τῶν τεθνηκότων ἕνεκε Κορέ.

50 καὶ ἀπέστρεψεν Ααρὼν πρὸς Μωυσῆν ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις.

ιζ.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων·

2 λάλησον τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ, καὶ λάβε παρ' αὐτῶν ῥάβδον, ῥάβδον κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν παρὰ πάντων τῶν ἀρχόντων αὐτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους. καὶ ἑκάστου τὸ ὄνομα ἐπιγράψον ἐπὶ τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

38 Thuribula peccatorum horum, qui peccauerunt in animabus ſuis: & faciant ea laminas ductiles, quibus cooperiatur altare: quia obtulerunt ea coram Domino, & ſanctificata ſunt: & ſint in ſignum filiis Iſrael. 39 Tulitque Eleazar ſacerdos thuribula ænea quæ obtulerunt qui combuſti fuerant, & produxerunt ea in coopertorium altaris, 40 In memoriam filiis Iſrael, vt non accedat vir extraneus qui non eſt de ſemine Aaron ad adolendum incenſum aromatum coram Domino; vt non ſit ſicut Chore & ſicut congregatio eius, ſicut locutus eſt Dominus per manum Moyſi. 41 Murmurauerunt autem omnis congregatio filiorum Iſrael ſequenti die contra Aaron, dicentes: Vos effeciſtis vt moreretur populus Domini. 42 Et factum eſt cùm congregaretur cœtus contra Moyſen & contra Aaron, reſpexerunt ad tabernaculum fœderis, & ecce operuit illud nubes, & reuelata eſt gloria Domini. 43 Et venit Moyſes & Aaron ante tabernaculum fœderis.

44 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 45 Separamini de medio congregationis huius, & conſumabo eos nunc. & ceciderunt ſuper facies ſuas. 46 Dixitque Moyſes ad Aaron: Tolle thuribulum, & pone in eo ignem ab altari, & pone incenſum aromatum, & fer citò ad congregationem, & ora pro eis: quia egreſſa eſt ira à facie Domini; incepit peſtis. 47 Tulitque Aaron ſicut locutus fuerat Moyſes, & cucurrit ad medium congregationis; & ecce cœperat peſtis in populo. & poſuit incenſum aromatum, & orauit pro populo. 48 Et ſtetit inter mortuos & inter viuos; & ceſſauit peſtis. 49 Fuerunt autem qui mortui ſunt in peſte, quatuordecim milia & ſeptingenti, abſque his qui mortui ſunt in ſchiſmate Chore. 50 Reuerſuſque eſt Aaron ad Moyſen ad oſtium tabernaculi fœderis, & peſtis ceſſauerat.

CAP. XVII.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: 2 Loquere cum filiis Iſrael, & accipe ab eis virgas ſingulas per domos patrum ab omnibus principibus eorum duodecim virgas per domos patrum ſuorum; & nomen vniuſcuiuſque ſcribes ſuper virga eius.

3 * וְאֶת שֵׁם אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל מַטֵּה לֵוִי כִּי מַטֵּה
4 אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבֹתָם׃ * וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל
מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אִוָּעֵד לָכֶם שָׁמָּה׃
5 * וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶבְחַר־בּוֹ מַטֵּהוּ יִפְרָח וְהִשְׁכֹּתִי
מֵעָלַי אֶת תְּלֻנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מַלִּינִם
6 עֲלֵיכֶם׃ * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ
אֵלָיו כָּל־נְשִׂיאֵיהֶם מַטֶּה לְנָשִׂיא אֶחָד מַטֶּה
לְנָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר מַטּוֹת
7 וּמַטֵּה אַהֲרֹן בְּתוֹךְ מַטּוֹתָם׃ * וַיַּנַּח מֹשֶׁה אֶת־
8 הַמַּטּוֹת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדֻת׃ * וַיְהִי מִמָּחֳרָת
וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל הָעֵדוּת וְהִנֵּה פָּרַח מַטֵּה־אַהֲרֹן
לְבֵית לֵוִי וַיֹּצֵא פֶּרַח וַיִּצֹּץ צִיץ וַיִּגְמֹל שְׁקֵדִים׃
9 * וַיֹּצֵא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמַּטֹּת מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל־
כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מַטֵּהוּ׃
10 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הָשֵׁב אֶת־מַטֵּה אַהֲרֹן
לִפְנֵי הָעֵדֻת לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת לִבְנֵי־מֶרִי וּתְכַל
11 תְּלוּנֹתָם מֵעָלַי וְלֹא יָמֻתוּ׃ * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר
12 צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה׃ * וַיֹּאמְרוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גָּוַעְנוּ אָבַדְנוּ כֻּלָּנוּ
13 אָבָדְנוּ׃ * כָּל הַקָּרֵב הַקָּרֵב אֶל־מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת
הַאִם תַּמְנוּ לִגְוֹעַ׃

3 * Nomen autẽ Aaron erit in tribu Leui: & vna virga cũctas eorum familias continebit.
4 * Ponesq́ue eas in tabernaculo fœderis co B ram testimonio vbi loquar ad te.
5 * Quem ex his elegero, germinabit virga eius, & cohibebo à me querimonias filiorum Israel, quibus contra vos murmurant.
6 * Locutusq́ue est Moyses ad filios Israel: & dederunt ei omnes principes virgas per singulas tribus. fueruntq́ue virgæ duodecim, absq; 7 virga Aaron. * Quas cùm posuisset Moyses C coram Domino in tabernaculo testimonij;
8 * Sequenti die regressus, inuenit germinasse virgam Aaron in domo Leui: & turgentibus gemmis eruperant flores, qui foliis dilatatis in amygdalas deformati sunt.
9 * Protulit ergo Moyses omnes virgas de D conspectu Domini ad cunctos filios Israel. viderunt q́ue & receperunt singuli virgas suas.
10 * Dixitq́, Dominus ad Moysen: Refer virgam Aaron in tabernaculum testimonij, vt seruetur ibi in signum rebellium filiorum Israel: & quiescant querelę eorum à me, ne moriantur.
11 * Fecitq́ue Moyses sicut præceperat Dominus.
12 * Dixerunt autem filij Israel ad Moysen: Ecce consumpti sumus; omnes peribimus.
13 * Quicunque accedit ad tabernaculum Domini, moritur. Num vsque ad internecionem cuncti delendi sumus? 1.Re.1.f

יח

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה וּבָנֶיךָ
וּבֵית אָבִיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה
2 וּבָנֶיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֻנַּתְכֶם׃ * וְגַם אֶת־
אַחֶיךָ מַטֵּה לֵוִי שֵׁבֶט אָבִיךָ הַקְרֵב אִתָּךְ וְיִלָּווּ עָלֶיךָ
וְיָשְׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדֻת׃
3 * וְשָׁמְרוּ מִשְׁמַרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־הָאֹהֶל אַךְ אֶל־כְּלֵי
הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרָבוּ וְלֹא־יָמֻתוּ גַּם־הֵם
גַּם־אַתֶּם׃

1 A Dixitq́ue Dominus ad Aaron: Tu & filij tui & domus patris tui tecum portabitis iniquitatem sanctuarij: & tu & filij tui simul sustinebitis peccata sacerdotij vestri.
2 * Sed & fratres tuos de tribu Leui, & sceptrum patris tui sume tecum: præstoq́ue sint & ministrent tibi. Tu autem & filij tui ministrabitis in tabernaculo testimonij.
3 * Excubabuntq́ue Leuitæ ad præcepta tua & ad cuncta opera tabernaculi: ita duntaxat vt ad vasa sanctuarij & altare non accedant, ne & illi moriantur, & vos pereatis simul.

תרגום אונקלוס

3 וְיָת שְׁמָא דְּאַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל חֻטְרָא דְּלֵוִי אֲרֵי חֻטְרָא חַד לְרֵישׁ בֵּית אֲבָהָתְהוֹן׃ 4 וְתַצְנְעִינוּן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא קֳדָם סָהֲדוּתָא דַּאֲזַמֵּן מֵימְרִי לְכוֹן תַּמָּן׃ 5 וִיהֵי גַּבְרָא דְּאֶתְרְעִי בֵּיהּ חֻטְרֵיהּ יְנֵעֵי וַאֲנִיחַ מִן קֳדָמַי יָת תְּרֵעֲמוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִנּוּן מְתְרַעֲמִין עֲלֵיכוֹן׃ 6 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיָהֲבוּ לֵיהּ כָּל רַבְרְבֵיהוֹן חֻטְרָא לְרַבָּא חַד לְרַבָּא חַד לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן תְּרֵי עֲשַׂר חֻטְרִין וְחֻטְרָא דְּאַהֲרֹן בְּגוֹ חֻטְרֵיהוֹן׃ 7 וְאַצְנַע מֹשֶׁה יָת חֻטְרַיָּא קֳדָם יְיָ בְּמַשְׁכְּנָא דְּסָהֲדוּתָא׃ 8 וַהֲוָה מִיּוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וְעָל מֹשֶׁה לְמַשְׁכְּנָא דְּסָהֲדוּתָא וְהָא נְעָא חֻטְרָא דְּאַהֲרֹן לְבֵית לֵוִי וְאַפִּיק לַבְלְבִין וְאַנִיץ נִיץ וְכַפִּית שְׁקֵדִין׃ 9 וְאַפֵּיק מֹשֶׁה יָת כָּל חֻטְרַיָּא מִן קֳדָם יְיָ לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִשְׁתְּמוֹדַעוּ וּנְסִיבוּ גְּבַר חֻטְרֵיהּ׃ 10 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲתֵיב יָת חֻטְרָא דְּאַהֲרֹן קֳדָם סָהֲדוּתָא לְאַתָּרָא לְעַמָּא סַרְבָנָא וְיִסְוְפָן תְּרֵעֲמוּתְהוֹן מִן קֳדָמַי וְלָא יְמוּתוּן׃ 11 וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יְתֵיהּ כֵּן עֲבַד׃ 12 וַאֲמַרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לְמֵימַר הָא מְנָנָא קְטָלַת חַרְבָּא וְהָא מְנָנָא בְּלַעַת אַרְעָא וְהָא מְנָנָא דְּמִיתוּ בְּמוֹתָנָא׃ 13 כָּל דְּיִקְרַב מִקְרַב לְמַשְׁכְּנָא דַיְיָ מָאִית הָא אֲנַחְנָא סָיְפִין לְמֵסַר׃

יח

1 וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן אַתְּ וּבְנָךְ וּבֵית אֲבוּךְ עִמָּךְ תְּסַלְּחוּן עַל חוֹבֵי מַקְדְּשָׁא וְאַתְּ וּבְנָךְ עִמָּךְ תְּסַלְּחוּן עַל חוֹבֵי כְהוּנַתְכוֹן׃ 2 וְאַף יָת אָחָךְ שִׁבְטָא דְּלֵוִי שִׁבְטָא דַּאֲבוּךְ קָרֵיב לְוָתָךְ וְיִתְחַבְּרוּן עֲלָךְ וְיִשְׁמְשׁוּנָךְ וְאַתְּ וּבְנָךְ עִמָּךְ קֳדָם מַשְׁכְּנָא דְּסָהֲדוּתָא׃ 3 וְיִטְרוּן מַטְּרָתָךְ וּמַטְּרַת כָּל מַשְׁכְּנָא בְּרַם לְמָאנֵי קוּדְשָׁא וּלְמַדְבְּחָא לָא יְקָרְבוּן וְלָא יְמוּתוּן אַף אִנּוּן אַף אַתּוּן׃

3 * Et nomen Aaron inſcribes in virga Leui. eſt enim virga vna per tribum domus familiarum ipſorum.

3 * καὶ τὸ ὄνομα ἀαρὼν ἐπιγράψεις ἐπὶ τῆς ῥάβδου λευί. ἔστι γὰρ ῥάβδος μία κατὰ φυλὴν οἴκου πατριῶν αὐτῶν.

4 * Et ponet eas in tabernaculo teſtimonij, in quibus cognoſcar tibi ibi.

4 * καὶ θήσεις αὐτὰς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, ἐν οἷς γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖ.

5 * Et erit homo quemcunque eligam eum, virga eius germinabit. & auferam à te murmur filiorum Iſrael, quæcunque ipſi murmurant contra vos.

5 * καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος ὃν ἂν ἐκλέξομαι αὐτὸν, ἡ ῥάβδος αὐτοῦ ἐκβλαστήσει. καὶ ἀφελῶ ἀπ' ἐμοῦ τὸν γογγυσμὸν υἱῶν ἰσραὴλ, ὅσα αὐτοὶ γογγύζουσιν ἐφ' ὑμῖν.

6 * Et locutus eſt Moyſes filiis Iſrael, et dederunt ei omnes principes eorum virgam, principi vni virgam vnam, per principem, per domos familiarum ipſorum, duodecim virgas: & virga Aaron inter virgas ipſorum.

6 * καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκαν αὐτῷ πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ῥάβδον, τῷ ἄρχοντι τῷ ἑνὶ ῥάβδον μίαν, κατ' ἄρχοντα, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, δώδεκα ῥάβδους· καὶ ἡ ῥάβδος ἀαρὼν ἀνὰ μέσον τῶν ῥάβδων αὐτῶν.

7 * Et poſuit Moyſes virgas coram Domino in tabernaculo teſtimonij.

7 * καὶ ἐπέθηκε μωυσῆς τὰς ῥάβδους ἔναντι κυρίου ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.

8 * Et factum eſt poſtridie, & intrauit Moyſes in tabernaculo teſtimonij, & ecce germinauit virga Aaron in domum Leui, & protulit germen, & floruerunt flores, & germinauit nuces.

8 * καὶ ἐγένετο τῇ ἐπαύριον, καὶ εἰσῆλθε μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἰδοὺ ἐβλάστησεν ἡ ῥάβδος ἀαρὼν εἰς οἶκον λευί, καὶ ἐξήνεγκε βλαστὸν, καὶ ἐξήνθησεν ἄνθη, καὶ ἐβλάστησε καρύα.

9 * Et detulit Moyſes omnes virgas à facie Domini ad omnes filios Iſrael: & viderunt, & accepit vnuſquiſque virgam ſuam.

9 * καὶ ἐξήνεγκε μωυσῆς πάσας τὰς ῥάβδους ἀπὸ προσώπου κυρίου πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραήλ. καὶ εἶδον, καὶ ἔλαβον ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ.

10 * Et dixit Dominus ad Moyſen: Appone virgam Aaron coram teſtimonio in cuſtodiam, in ſignum filiis inobedientium. & ceſſet murmur eorum à me, & non moriantur.

10 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἀπόθες τὴν ῥάβδον ἀαρὼν ἐνώπιον τοῦ μαρτυρίου εἰς διατήρησιν εἰς σημεῖον τοῖς υἱοῖς τῶν ἀπειθούντων. καὶ παυσάσθω ὁ γογγυσμὸς αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωσι.

11 * Et fecit Moyſes & Aaron ſicut præcepit Dominus Moyſi, ſic fecerunt.

11 * καὶ ἐποίησε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ, οὕτως ἐποίησαν.

12 * Et dixerunt filij Iſrael ad Moyſen, dicentes: Ecce conſumpti ſumus, periimus, omnes nos conſumpti ſumus.

12 * καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς μωυσῆν, λέγοντες, ἰδοὺ ἐξανηλώμεθα, ἀπολώλαμεν, πάντες ἡμεῖς προσαναλώμεθα·

13 * Omnis tangens tabernaculum Domini moritur; vſque in finem moriamur.

13 * πᾶς ὁ ἁπτόμενος τῆς σκηνῆς κυρίου ἀποθνήσκει, ἕως εἰς τέλος ἀποθανούμεθα.

CAP. XVIII.

ET dixit Dominus ad Aaron: Tu & filij tui, & domus patris tui tecum accipietis peccata ſanctorum, & tu & filij tui tecum accipietis peccata ſacerdotij veſtri.

ιη'.

1 * Καὶ εἶπε κύριος πρὸς ἀαρών, σὺ καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου μετὰ σοῦ λήψεσθε τὰς ἁμαρτίας τῶν ἁγίων, καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ λήψεσθε τὰς ἁμαρτίας τῆς ἱερατείας ὑμῶν.

2 * Et fratres tuos tribum Leui populum patris tui adduc ad teipſum, & addantur tibi, & miniſtrent tibi & tu & filij tui tecum coram tabernaculo teſtimonij.

2 * καὶ τοὺς ἀδελφούς σου φυλὴν λευὶ δῆμον τοῦ πατρός σου προσαγάγου πρὸς ἑαυτὸν, καὶ προσεδήτω σοί, καὶ λειτουργήτωσάν σοι καὶ σὺ καὶ υἱοί σου μετὰ σοῦ ἀπέναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.

3 * Et cuſtodient cuſtodias tuas & cuſtodias tabernaculi: verùm ad vaſa ſancta & ad altare non accedent; & non morientur & hi & vos.

3 * καὶ φυλάξουσι τὰς φυλακάς σου, καὶ τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς· πλὴν πρὸς τὰ σκεύη τὰ ἅγια καὶ πρὸς τὸ θυσιαστήριον μὴ προσελθόντων, καὶ οὐκ ἀποθανοῦνται καὶ ἕτοι καὶ ὑμεῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Nomen autem Aaron ſcribes ſuper virgam Leui; quia virga vna erit principi domus patrum ſuorum. [4] Reponeſque eas in tabernaculo fœderis coram teſtimonio, vbi conſtituam verbum meum vobis. [5] Et virum quem elegero, virga eius germinabit: & ceſſare faciam à me querimonias filiorum Iſrael, quibus ipſi murmurant contra vos. [6] Locutuſque eſt Moyſes cum filiis Iſrael, & dederunt ei omnes principes eorum ſingulas virgas per ſingulos principes per domos patrum ſuorum, duodecim virgas; & virga Aaron erat in medio virgarum eorum. [7] Et repoſuit Moyſes virgas coram Domino in tabernaculo teſtimonij. [8] Et factum eſt in ſequenti die ingreſſus eſt Moyſes in tabernaculum teſtimonij, & ecce germinauit virga Aaron in domo Leui, & produxit ramos, & eruperant flores, & formatæ ſunt amygdalæ. [9] Et protulit Moyſes omnes virgas de conſpectu Domini ad cunctos filios Iſrael: & cognouerunt & acceperunt ſinguli virgas ſuas. [10] Dixitque Dominus ad Moyſen: Refer virgam Aaron coram teſtimonio in cuſtodiam & in ſignum populo rebelli, vt ceſſet murmuratio eorum à facie mea, & non moriantur. [11] Fecitque Moyſes ſicut præceperat ei Dominus, ita fecit.

[12] Dixerunt autem filij Iſrael ad Moyſen, dicentes: Ecce ex nobis interfecti ſunt gladio, & ecce aliquos ex nobis deglutiuit terra, & ecce aliqui ex nobis mortui ſunt peſte. [13] Omnis qui accedit ad tabernaculum Domini moritur. num morte conſumendi ſumus?

CAP. XVIII.

DIxitque Dominus ad Aaron: Tu & filij tui, & domus patris tui tecum propitiabitis ſuper delicta ſanctuarij: & tu & filij tui tecum expiabitis ſuper peccata ſacerdotij veſtri. [2] Fratres quoque tuos de tribu Leui patris tui applica ad te, vt adhæreant tibi, & miniſtrent tibi, & tu & filij tui tecum eritis coram tabernaculo teſtimonij. [3] Et cuſtodient cuſtodiam tuam & cuſtodiam totius tabernaculi. ſed ad vaſa ſanctuarij & ad altare non accedant, vt non moriantur tam illi quàm vos.

4 * וְנִלְווּ עָלֶיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד
לְכֹל עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא־יִקָּרֵב אֲלֵיכֶם׃
5 * וּשְׁמַרְתֶּם אֵת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֵת
מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי
6 יִשְׂרָאֵל׃ * וַאֲנִי הִנֵּה לָקַחְתִּי אֶת־אֲחֵיכֶם
הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מַתָּנָה נְתֻנִים
לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃
7 * וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם
לְכָל־דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת וַעֲבַדְתֶּם עֲבֹדַת
מַתָּנָה אֶתֵּן אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת׃
8 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן וַאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי
לְךָ אֶת־מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי לְכָל־קָדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
לְךָ נְתַתִּים לְמָשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ לְחֻק־עוֹלָם׃
9 * זֶה יִהְיֶה לְךָ מִקֹּדֶשׁ הַקָּדָשִׁים מִן־הָאֵשׁ כָּל־
קָרְבָּנָם לְכָל־מִנְחָתָם וּלְכָל־חַטָּאתָם וּלְכָל־אֲשָׁמָם
אֲשֶׁר יָשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים לְךָ הוּא וּלְבָנֶיךָ׃
10 * בְּקֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל־זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ
קֹדֶשׁ יִהְיֶה־לָּךְ׃ 11 * וְזֶה־לְּךָ תְּרוּמַת מַתָּנָם לְכָל־
תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים וּלְבָנֶיךָ וּלְבִנְתֶּיךָ אִתָּךְ
לְחֻק־עוֹלָם כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל אֹתוֹ׃
12 * כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל־חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רֵאשִׁיתָם
אֲשֶׁר־יִתְּנוּ לַיהוָה לְךָ נְתַתִּים׃
13 * בִּכּוּרֵי כָל־אֲשֶׁר בְּאַרְצָם אֲשֶׁר־יָבִיאוּ לַיהוָה
14 לְךָ יִהְיֶה כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ׃ * כָּל־חֵרֶם
15 בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה׃ * כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר
אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַיהוָה בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה־לָּךְ
אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת־בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה
16 הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה׃ * וּפְדוּיו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה
בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים
גֵּרָה הוּא׃

4 * Sint autem tecum,& excubent in custodiis tabernaculi,& in omnibus ceremoniis eius. Alienigena non miscebitur vobis.
5 * Excubate in custodia sanctuarij, & in ministerio altaris:ne oriatur indignatio super fi-
6 lios Israel. * Ego dedi vobis fratres vestros Leuitas de medio filiorũ Israel, & tradidi donum Domino, vt seruiant in ministeriis ta-
7 bernaculi eius. * Tu autem & filij tui custodite sacerdotium vestrum, & omnia quæ ad cultum altaris pertinent,&intravelũ sunt, per sacerdotes administrabũtur. Si quis externus accesserit,occidetur.
8 * Locutusque est Dominus ad Aaron:Ecce B dedi tibi custodiam primitiarum mearum. Omnia quæ sanctificantur à filiis Israel, tibi tradidi & filiis tuis pro officio sacerdotali le-
9 gitima sempiterna. * Hæc ergo accipies de his quæ sanctificantur & oblata sunt Domino:Omnis oblatio &sacrificium quicquid pro peccato atq; delicto redditur mihi, & cedet in sancta sanctorum,tuum erit&filiorum
10 tuorum. * In sanctuario comedes illud. mares tantùm edent ex eo; quia consecratum
11 est Domino. * Primitias autem quas vouerint & obtulerint filij Israel,tibi dedi & filiis tuis ac filiabus tuis iure perpetuo. Qui mundus est in domo tua,vescetur eis.
12 * Omnem medullam olei,vini,ac frumenti,quicquid offerunt primitiarum Domino,
13 tibi dedi. * Vniuersa frugum initia quæ gignit humus & Domino deportantur,cedẽt in vsus tuos. Qui mundus est in domo tua,
14 vescetur eis. * Omne quod ex voto rediderint filij Israel,tuum erit.
15 * Quicquid primùm erumpet è vulua cunC ctæ carnis quam offerunt Domino, siue ex hominibus, siue de pecoribus fuerit, tui iuris erit. ita duntaxat vt pro hominis primogenito precium accipias : & omne animal quod immundum est,redimi facias.
16 * Cuius redemptio erit post vnum mensem,siclis argenti quinque pondere sanctuarij. Siclus viginti obolos habet.

תרגום אונקלוס

4 וְיִתּוֹסְפוּן עֲלָךְ וְיִטְּרוּן יָת מַטַּרַת מַשְׁכְּנָא לְכֹל פֻּלְחַן מַשְׁכְּנָא וְחָרוֹנַי לָא יִקְרַב לְוָתְכוֹן׃ 5 וְתִטְּרוּן יָת מַטַּרַת קוּדְשָׁא וְיָת מַטַּרַת
מַדְבְּחָא וְלָא יְהֵי עוֹד רְגָזָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 6 וַאֲנָא הָא קָרֵיבִית יָת אֲחֵיכוֹן לֵיוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכוֹן מַתְּנִין יְהִיבִין קֳדָם יְיָ לְמִפְלַח יָת פֻּלְחַן
מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 7 וְאַתְּ וּבְנָךְ עִמָּךְ תִּטְּרוּן יָת כְּהוּנַתְכוֹן לְכָל פִּתְגָמָא דְּמַדְבְּחָא וּלְמִגּוֹ לְפָרוֹכְתָא וְתִפְלְחוּן מַתְּנָן יָת כְּהוּנַתְכוֹן וְחֵילוֹנַי דְּיִקְרַב
יִתְקְטֵל׃ 8 וּמַלֵּיל יְיָ עִם אַהֲרֹן וַאֲנָא הָא יְהַבִית לָךְ יָת מַטַּרַת אַפְרָשׁוּתַי לְכָל קוּדְשַׁיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ יְהַבְתִּינוּן לְרִבּוּ וְלִבְנָךְ
לְקָיֵם עָלָם׃ 9 דֵּין יְהֵי לָךְ מִקֻּדְשָׁא קְדִישַׁיָּא מִן אֶשְׁתָּא כָּל קָרְבַּנְהוֹן לְכָל מִנְחָתְהוֹן וּלְכָל חַטָּאתְהוֹן וְכָל אֲשָׁמְהוֹן
דְּיָתִיבוּן קֳדָמַי קֻדְשִׁין קְדִישִׁין דִּלָךְ הוּא וְלִבְנָךְ׃ 10 בְּקֻדְשָׁא קְדִישַׁיָּא תֵּיכְלִינֵיהּ כָּל דְּכוּרָא יֵיכוּל יְהֵיהּ קְדִישָׁא יְהֵי לָךְ׃
11 וְדֵין לָךְ אַפְרָשׁוּת מַתְּנָתְהוֹן לְכָל אֲרַמּוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ יְהַבְתִּינוּן וְלִבְנָךְ וְלִבְנָתָךְ עִמָּךְ לְקָיֵם עָלָם כָּל דְּיִדְכֵּי בְּבֵיתָךְ יֵיכוּל יְהֵיהּ׃
12 כֹּל טוּב מְשַׁח וְכָל טוּב חֲמַר וְעִיבוּר רֵאשְׁהוֹן דְּיִתְּנוּן קֳדָם יְיָ לָךְ יְהַבְתִּינוּן׃ 13 בִּכּוּרֵי כָל דִּי בְאַרְעָהוֹן
דְּיָתְנוּן קֳדָם יְיָ דִּי לָךְ יְהֵי כָּל דְּדַכֵּי בְּבֵיתָךְ יֵכְלִנֵּיהּ׃ 14 כָּל חֲרָמָא בְּיִשְׂרָאֵל דִּילָךְ יְהֵי׃
15 כָּל פָּתַח וַלְדָא לְכָל בִּשְׂרָא דְיִקְרְבוּן קֳדָם יְיָ בֶּאֱנָשָׁא וּבִבְעִירָא יְהֵי דִּילָךְ בְּרַם מְפָרֵק תְּפָרוֹק יָת בְּכְרָא דַּאֱנָשָׁא וְיָת בְּכְרָא
דִּבְעִירָא מְסָאֲבָא תְּפָרוֹק׃ 16 וּפְרָקָנֵיהּ מִבַּר יַרְחָא תְּפָרוֹק בְּפַרְסָנֵיהּ כְּסַף חֲמֵשׁ סְלְעִין בְּסֶלְעֵי קוּדְשָׁא
עֶשְׂרִין מָעִין הוּא׃

4 *Et addentur ad te, & cuſtodient cuſtodias tabernaculi teſtimonij, iuxta omnia miniſteria tabernaculi. & alienigena non accedet ad te.*

5 *Et cuſtodietis cuſtodias ſanctorum, et cuſtodias altaris, & non erit amplius furor in filiis Iſrael.*

6 *Et ecce ego accepi fratres veſtros Leuitas de medio filiorum Iſrael donum datum Domino, vt miniſtrent miniſteria tabernaculi teſtimonij:*

7 *Et tu & filij tui tecum ſeruabitis ſacerdotium veſtrum, per omnem modum altaris, & quod intra velum. & miniſtrabitis miniſteria donum ſacerdotij veſtri. & alienigena accedens, morietur.*

8 *Et locutus eſt Dominus ad Aaron: Et ecce ego dedi vobis cuſtodiam primitiarum mearum ab omnibus ſanctificatis à filiis Iſrael, tibi dedi ea in donum, & filiis tuis legitimum ſempiternum.*

9 *Et hoc ſit vobis à ſanctificatis ſanctis oblationibus ab omnibus donis eorum, & ab omnibus ſacrificiis eorum, & ab omni delicto eorum, & ab omnibus peccatis eorum, quæcunque reddunt mihi ab omnibus ſanctis, tibi erunt & filiis tuis.*

10 *In ſancto ſanctorum comedetis ea. omne maſculinum comedetis ea. ſancta erunt tibi.*

11 *Et hoc erit vobis primitiarum donorum eorum, ab omnibus oblationibus filiorum Iſrael: tibi dedi ea & filiis tuis & filiabus tuis tecum legitimum ſempiternum. Omnis mundus in domo tua comedet ea.*

12 *Omnis primitia olei, & omnis primitia vini, & frumenti primitia eorum quæ dederint Domino, tibi dedi ea;*

13 *Primogenita omnia quæcunque in terra eorum quæcunque obtulerint Domino, tibi erunt. omnis mundus in domo tua comedet ea.*

14 *Omne conſecratum in filiis Iſrael, tibi erit.*

15 *Et omne aperiens vuluam ab omni carne quæcunque offerunt Domino, ab homine vſque ad iumentum, tibi erunt. ſed redemptionibus redimentur primogenita hominum, & primogenita iumentorum immundorum redimes.*

16 *Et redemptio ipſius ab vno menſe precium quinque ſiclorum: iuxta ſiclum ſanctum viginti oboli ſunt.*

4 καὶ προσεθήσονται πρὸς σὲ, καὶ φυλάξουσι τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ πάσας τὰς λατρείας τῆς σκηνῆς. καὶ ἀλλογενὴς οὐ προσελεύσεται πρὸς σέ.

5 καὶ φυλάξεσθε τὰς φυλακὰς τῶν ἁγίων, καὶ τὰς φυλακὰς τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ οὐκ ἔσται ἔτι θυμὸς ἐν υἱοῖς ἰσραήλ.

6 καὶ ἰδοὺ ἐγὼ εἴληφα τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν τοὺς λευίτας ἐκ μέσου τῶν υἱῶν ἰσραὴλ δόμα δεδομένον κυρίῳ, λειτουργεῖν τὰς λειτουργίας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.

7 καὶ σὺ καὶ οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ διατηρήσετε τὴν ἱερατείαν ὑμῶν, καὶ πᾶν τὸ ἔνδοθεν τοῦ καταπετάσματος. καὶ λειτουργήσετε τὰς λειτουργίας δόμα τῆς ἱερατείας ὑμῶν. καὶ ὁ ἀλλογενὴς ὁ προσπορευόμενος, ἀποθανεῖται.

8 καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς ἀαρών, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ δέδωκα ὑμῖν τὴν διατήρησιν τῶν ἀπαρχῶν μου ἀπὸ πάντων τῶν ἡγιασμένων παρ' ἐμοὶ υἱῶν ἰσραὴλ, σοὶ δέδωκα αὐτὰ εἰς γέρας, καὶ τοῖς υἱοῖς σου νόμιμον αἰώνιον.

9 καὶ τοῦτό ἔσται ὑμῖν ἀπὸ τῶν ἡγιασμένων ἁγίων τῶν καρπωμάτων ἀπὸ πάντων τῶν δώρων αὐτῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θυσιασμάτων αὐτῶν καὶ ἀπὸ πάσης τῆς πλημμελίας αὐτῶν, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν ὅσα ἀποδιδόασί μοι ἀπὸ πάντων τῶν ἁγίων σοὶ ἔσται καὶ τοῖς υἱοῖς σου.

10 ἐν τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων φάγεσθε αὐτά. πᾶν ἄρσενικὸν φάγεσθε αὐτά· ἅγια ἔσται σοι.

11 καὶ τοῦτο ἔσται ὑμῖν ἀπαρχῶν δομάτων αὐτῶν, ἀπὸ πάντων τῶν ἀποθεμάτων τῶν υἱῶν ἰσραήλ. σοὶ δέδωκα αὐτὰ καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατράσι σου μετὰ σοῦ νόμιμον αἰώνιον. πᾶς καθαρὸς ἐν τῷ οἴκῳ σου ἔδεται αὐτά.

12 πᾶσα ἀπαρχὴ ἐλαίου, καὶ πᾶσα ἀπαρχὴ οἴνου, καὶ σίτου ἀπαρχὴ αὐτῶν ὅσα δώσουσι τῷ κυρίῳ, σοὶ δέδωκα αὐτά.

13 τὰ πρωτογενήματα πάντα ὅσα ἂν ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, ὅσα δὲ ἐνέγκωσι κυρίῳ, σοὶ ἔσται, πᾶς καθαρὸς ἐν τῷ οἴκῳ σου ἔδεται αὐτά.

14 πᾶν ἀνάθεμα πεφυρμένον ἐν υἱοῖς ἰσραὴλ, σοὶ ἔσται.

15 καὶ πᾶν διανοῖγον μήτραν ἀπὸ πάσης σαρκὸς, ὅσα προσφέρουσι κυρίῳ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, σοὶ ἔσται. ἀλλ' ἢ λυτρούμενα λυτρωθήσεται τὰ πρωτότοκα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων λυτρώσῃ·

16 καὶ ἡ λύτρωσις αὐτοῦ ἀπὸ μηνιαίου ἡ σωτίμησις πέντε σίκλων, κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον εἴκοσι ὀβολοί εἰσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Et adhærebunt tibi, & cuſtodient cuſtodiam tabernaculi fœderis iuxta omne miniſterium tabernaculi. & alienus non accedat ad vos.

[5] Cuſtodietiſque cuſtodiam ſanctuarij & cuſtodiam altaris, vt non ſit vltrà indignatio ſuper filios Iſrael.

[6] Et ecce ego applicaui fratres veſtros Leuitas de medio filiorum Iſrael, & dedi eos dono vobis coram Domino, vt miniſtrent miniſterium tabernaculi fœderis. [7] Tu autem & filij tui tecum cuſtodietis ſacerdotium veſtrum iuxta omnem ritum altaris, & intra velum miniſtrabitis; miniſterium doni dabo ſacerdotium veſtrum: & extraneus qui acceſſerit, occidetur.

[8] Locutuſque eſt Dominus cum Aaron: Ecce ego dedi tibi cuſtodiam primitiarum mearum: omnia quæ ſanctificata ſunt à filiis Iſrael, tibi tradidi ea pro vnctione & filiis tuis in pactum ſempiternum. [9] Hoc erit tibi de ſancto ſanctorum quod remanet de omnibus quæ oblata ſunt in igne, iuxta omnia munera eorum, & iuxta omnia quæ pro peccato offeruntur, & pro delicto eorum reddent coram me, ſanctum ſanctorum erit tibi & filiis tuis. [10] In ſancto ſanctorum comedetis illud: omnis maſculus comedet illud, ſanctum erit tibi.

[11] Et hæ primitiæ munerum eorum, iuxta omnia quæ obtulerint filij Iſrael, tibi tradidi ea & filiis tuis & filiabus tuis tecum fœdere ſeupiterno. omnis qui mundus fuerit in domo tua, comedet ea. [12] Omne optimum olei, & omne optimum vini & frumenti, & primitias eorum quas dabunt filij Iſrael coram Domino, tibi dedi eas. [13] Primitiæ omnium quæ in terrâ ſua naſcuntur, quas offerunt coram Domino, tuæ erunt. omnis qui mundus fuerit in domo tua, veſcetur eis. [14] Omne anathema in Iſrael tuum erit.

[15] Omne quod aperit vuluam omnis carnis quam offerunt coram Domino, de homine & iumento & de pecoribus, tuum erit. ſed redimens redimes primogenitum hominis; primogenitum quoque animalis immundi redimes. [16] Et redemptio eius erit ab ætate vnius menſis: redimeſque precio quinque ſiclorum argenti in ſiclis ſanctuarij. viginti obolos habens ſiclus.

17 * אַךְ בְּכוֹר־שׁוֹר אוֹ־בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ־בְכוֹר עֵז לֹא
תִפְדֶּה־ קֹדֶשׁ הֵם אֶת־דָּמָם תִּזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ
וְאֶת־חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃
18 * וּבְשָׂרָם יִהְיֶה־לָּךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין
19 לְךָ יִהְיֶה׃ * כָּל תְּרוּמֹת הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי לְךָ וּלְבָנֶיךָ וּלְבִנֹתֶיךָ אִתָּךְ
לְחָק־עוֹלָם בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה
20 לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן
בְּאַרְצָם לֹא תִנְחָל וְחֵלֶק לֹא־יִהְיֶה־לָּךְ בְּתוֹכָם
אֲנִי חֶלְקְךָ וְנַחֲלָתְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
21 * וְלִבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל־מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל
לְנַחֲלָה חֵלֶף עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־
עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃ * וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לָשֵׂאת חֵטְא לָמוּת׃
23 * וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם
יִשְׂאוּ עֲוֹנָם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
24 לֹא יִנְחֲלוּ נַחֲלָה׃ * כִּי אֶת־מַעְשַׂר בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם
לְנַחֲלָה עַל־כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא
25 יִנְחֲלוּ נַחֲלָה׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
26 מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ * וְאֶל־הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאִתָּם בְּנַחֲלַתְכֶם וַהֲרֵמֹתֶם מִמֶּנּוּ
תְּרוּמַת יְהוָה מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר׃
27 * וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֹּרֶן וְכַמְלֵאָה
28 מִן־הַיְקָב׃ * כֵּן תָּרִימוּ גַּם־אַתֶּם תְּרוּמַת יְהוָה
מִכֹּל מַעְשְׂרֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם
29 מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן׃ * מִכֹּל
מַתְּנֹתֵיכֶם תָּרִימוּ אֵת כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֶלְבּוֹ
אֶת־מִקְדְּשׁוֹ מִמֶּנּוּ׃

17 * Primogenitum autem bouis & ouis & capræ non facies redimi: quia sanctificata sunt Domino: sanguinem tantùm eorum fundes super altare, & adipes adolebis in suauissimum odorem Domino. Sup.3.g. Ex.30.b. Le.27.c. Exe.45.d

18 * Carnes verò in vsum tuum cedent. sicut pectusculum consecratum, & armus dexter tua erunt.

19 * Omnes primitias sanctuarij quas offerũt filij Israel Domino, tibi dedi & filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Pactum salis est sempiternum coram Domino tibi ac filiis tuis.

20 * Dixitque Dominus ad Aaron: In terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter eos. Ego pars & hæreditas tua in medio filiorum Israel.

21 * Filiis autem Leui dedi omnes decimas Israelis in possessionem pro ministerio quo seruiunt mihi in tabernaculo fœderis: Deu.18.a

22 * Vt non accedant vltrà filij Israel ad tabernaculum: nec committant peccatum mortiferum.

23 * Solis filiis Leui mihi in tabernaculo seruientibus, & portantibus peccata populi, legitimum sempiternum erit in generationibus vestris.

24 * Nihil aliud possidebunt decimarum ob- Deu.18.b
D latione contenti, quas in vsus eorum & necessaria separaui.

25 * Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:

26 * Præcipe Leuitis atque denuncia: Cùm acceperitis à filiis Israel decimas quas dedi vobis, primitias eorum offerte Domino, id est, decimam partem decimæ:

27 * Vt reputetur vobis in oblationem primitiuorum, tam de areis quàm de torcularibus,

28 * Et vniuersis quorum accipitis primitias offerte Domino, & date ea Aaron sacerdoti.

29 * Omnia quę offeretis ex decimis & in donaria Domini, separabitis, optima & electa erunt cuncta.

תרגום אונקלוס

17 בְּרַם בְּכָרָא דְתוֹרָא אוֹ בְכָרָא דְאִמְּרָא אוֹ בְכָרָא דְעִזָּא לָא תִפְרֹק קֻדְשָׁא אִנּוּן יָת דְּמֵהוֹן תִּזְרוֹק עַל מַדְבְּחָא וְיָת תַּרְבֵּהוֹן תַּסֵּיק
דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ 18 וּבְשַׂרְהוֹן יְהֵי לָךְ כְּחָדְיָא דַאֲרָמוּתָא וּכְשָׁקָא דַיְמִינָא דִּילָךְ יְהֵי׃ 19 כֹּל אַפְרָשׁוּתָ קֻדְשַׁיָּא דְיַפְרְשׁוּן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ יַהֲבִית לָךְ וְלִבְנָךְ וְלִבְנָתָךְ עִמָּךְ לְקָיֵם עָלָם קְיָם מְלַח עָלָם הוּא קֳדָם יְיָ לָךְ וְלִבְנָךְ עִמָּךְ׃ 20 וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן בְּאַרְעָהוֹן
לָא תַחְסִין וְחוּלָק לָא יְהֵי לָךְ בֵּינֵיהוֹן מַחְנָן דְיַהֲבִית לָךְ אִינּוּן חוּלָקָךְ וַאֲחֻסְנָתָךְ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 21 וְלִבְנֵי לֵוִי הָא יַהֲבִית כָּל מַעְשְׂרָא בְּיִשְׂרָאֵל
לַאֲחֻסָּנָא חֲלַף פֻּלְחָנְהוֹן דְּאִינּוּן פָּלְחִין יָת פֻּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 22 וְלָא יִקְרְבוּן עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַשְׁכַּן זִמְנָא לְקַבָּלָא חוֹבָא לְמָמָת׃
23 וְיִפְלְחוּן לֵיוָאֵי אִינּוּן יָת פֻּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא וְאִנּוּן יְקַבְּלוּן חוֹבֵיהוֹן קְיָם עָלָם לְדָרֵיכוֹן וּבְגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא יַחְסְנוּן אַחְסָנָא׃
24 אֲרֵי יָת מַעְשְׂרָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּיַפְרְשׁוּן קֳדָם יְיָ אַפְרֵשׁוּתָא יַהֲבִית לְלֵיוָאֵי לְאַחְסָנָא עַל כֵּן אֲמָרִית לְהוֹן אֲרֵי תִסְבּוּן מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת מַעְשְׂרָא דְיַהֲבִית לְכוֹן מִנְהוֹן בְּאַחְסַנְתְּכוֹן
25 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 26 וְעִם לֵיוָאֵי תְּמַלֵּיל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי תִסְבּוּן מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת מַעְשְׂרָא דְיַהֲבִית לְכוֹן מִנְהוֹן בְּאַחְסַנְתְּכוֹן
וְתַפְרְשׁוּן מִנֵּיהּ אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ מִן מַעְשְׂרָא׃ 27 וְתִתְחַשֵּׁב לְכוֹן אַפְרָשׁוּתְכוֹן כְּעִיבּוּרָא מִן אִדְרָא וּכְמֵלֵיתָא מִן
מַעְצַרְתָּא׃ 28 כֵּן תַּפְרְשׁוּן אַף אַתּוּן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ מִכֹּל מַעְשַׂרְתְּכוֹן דְּתִסְבּוּן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתְּנוּן מִנֵּיהּ יָת
אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ לְאַהֲרֹן כָּהֲנָא׃ 29 מִכֹּל מַתְּנָתְכוֹן תַּפְרְשׁוּן יָת כָּל אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ מִכֹּל שׁוּפְרֵיהּ יָת
מְקַדְּשֵׁיהּ מִנֵּיהּ׃

17 * Veruntamen primogenita vitulorum & primogenita ouium, & primogenita caprarum non redimes; ſancta ſunt. & ſanguinem eorum effundes ſuper altare, & adipem offeres oblationem in odorem ſuauitatis Domino:

18 * Et carnes erunt tibi ſicut & pectuſculum impoſitionis. & ſecundùm brachium dextrum,

19 * Tibi erit omnis ſeparatio ſanctorum, quæcunque ſeparauerint filij Iſrael Domino, tibi dedi, & filiis tuis & filiabus tuis tecum, legitimum ſempiternum. pactum ſalis ſempiterni coram Domino, tibi & ſemini tuo poſt te.

20 * Et locutus eſt Dominus ad Aaron: In terra eorum non hæreditabis, & pars non erit tibi in eis: quia ego pars tua & hæreditas tua in medio filiorum Iſrael.

21 * Et filiis Leui ecce dedi omnem decimam in Iſrael in hæreditate pro miniſteriis eorum quæ ipſi miniſtrant miniſterium in tabernaculo teſtimonij.

22 * Et non accedent amplius filij Iſrael in tabernaculum teſtimonij accipere peccatum mortiferum.

23 * Et miniſtrabit Leuita ipſe miniſterium tabernaculi teſtimonij, & ipſi accipient peccata eorum, legitimum ſempiternum in generationes ſuas. & in medio filiorum Iſrael non hæreditabunt hæreditatem:

24 * Quia decimas filiorum Iſrael quæcunque ſegregauerint Domino, ſegregationem dedi Leuitis in ſorte. propter hoc dixi eis, In medio filiorum Iſrael non hæreditabunt ſortem.

25 * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

26 * Etiam Leuitis loquêris, & dices ad eos: Si acceperitis à filiis Iſrael decimam, quam dedi vobis ab ipſis in ſorte, & ſeparabitis vos ab ea ſeparationem Domino decimam de decima:

27 * Et computabuntur vobis ſeparationes veſtræ, vt triticum ab area, & vt ſeparatio à torculari,

28 * Sic auferetis & vos ab omnibus ſeparationibus Domini ab omnibus decimis veſtris quaſcunque acceperitis à filiis Iſrael, & dabitis ab ipſis ſeparationem Domino Aaron ſacerdoti:

29 * De omnibus donis veſtris ſeparabitis ſeparationem Domino, de omnibus primitiis ſanctificatis ab ipſo.

17 * πλὴ πρωτότοκα μόσχων καὶ πρωτότοκα προβάτων, καὶ πρωτότοκα αἰγῶν οὐ λυτρώσῃ, ἁγιά ἐστι. καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν προχεεῖς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τὸ στέαρ αὐτοῖσεις κάρπωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ.

18 * Καὶ τὰ κρέα ἔσαι σοι καθὰ καὶ τὸ σπλαγχνον τῆς ἐπιθέματος· καὶ τὴν βραχίονα τὸν δεξιὸν,

19 * σοι ἔσαι πᾶν ἀφαίρεμα τῶν ἁγίων, ὅσα ἂν ἀφαιρῶσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ κυρίῳ, σοι δέδωκα καὶ τοῖς υἱοῖς σου καὶ ταῖς θυγατράσι σου μετὰ σοῦ, νόμιμον αἰώνιον. διαθήκη ἁλὸς αἰωνίου ἔνδικη κυρίου, σοὶ καὶ τῷ σπέρματί σου μετὰ σέ.

20 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς ἀαρὼν, ἐν τῇ γῇ αὐτῶν οὐ κληρονομήσεις, καὶ μερὶς οὐκ ἔσαι σοι ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐγὼ μερίς σου καὶ κληρονομία σου ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

21 * καὶ τοῖς υἱοῖς λευὶ ἰδοὺ δέδωκα πᾶν ἐπιδέκατον ἐν ἰσραὴλ ἐν κλήρῳ ἀντὶ τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν, ὅσα αὐτοὶ λειτουργοῦσι λειτουργίαν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.

22 * καὶ οὐ προσελεύσονται ἔτι οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου λαβεῖν ἁμαρτίαν θανατηφόρον.

23 * καὶ λειτουργήσει ὁ λευίτης αὐτὸς τὴν λειτουργίαν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ αὐτοὶ λήψονται τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν, νόμιμον αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. καὶ ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραὴλ οὐ κληρονομήσουσι κληρονομίαν·

24 * ὅτι τὰ ἐπιδέκατα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὅσα ἂν ἀφορίσωσι τῷ κυρίῳ, ἀφαίρεμα δέδωκα τοῖς λευίταις ἐν κλήρῳ. διὰ τοῦτο εἴρηκα αὐτοῖς ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραὴλ οὐ κληρονομήσουσι κλῆρον.

25 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

26 * καὶ τοῖς λευίταις λαλήσεις, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἐὰν λάβητε παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ τὸ ἐπιδέκατον, ὃ δέδωκα ὑμῖν παρ' αὐτῶν ἐν κλήρῳ, καὶ ἀφελεῖτε ὑμεῖς ἀπ' αὐτοῦ ἀφαίρεμα κυρίῳ ἐπιδέκατον ἀπὸ τοῦ ἐπιδεκάτου·

27 * καὶ λογισθήσεται ὑμῖν τὰ ἀφαιρέματα ὑμῶν ὡς σῖτος ἀπὸ ἅλω, καὶ ὡς ἀφαίρεμα ἀπὸ ληνοῦ,

28 * οὕτως ἀφελεῖτε καὶ ὑμεῖς ἀπὸ πάντων τῶν ἀφαιρεμάτων κυρίου ἀπὸ πάντων τῶν ἐπιδεκάτων ὑμῶν, ὅσα ἂν λάβητε παρὰ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ δώσετε ἀπ' αὐτῶν ἀφαίρεμα κυρίῳ ἀαρὼν τῷ ἱερεῖ·

29 * ἀπὸ πάντων τῶν δομάτων ὑμῶν ἀφελεῖτε ἀφαίρεμα κυρίῳ, ἀπὸ πάντων τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἡγιασμένων ἀπ' αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Sed primogenitum bouis & agni, aut primogenitum capræ non redimes; ſancta ſunt. ſanguinem eorum aſperges ſuper altare, & adipes eorum adolebis, vt oblatio ſuſcipiatur voluntariè coram Domino. 18 Carnes autem eorum erunt tibi, ſicut pectuſculum eleuationis & ſicut armus dexter, tua erunt. 19 Omnes primitias ſanctificatas quas offerunt filij Iſrael coram Domino, tibi dedi, & filiis tuis, & filiabus tuis tecum pacto ſempiterno. Pactum æternum ſalis eſt coram Domino tibi & filiis tuis tecum. 20 Dixitque Dominus ad Aaron: In terra eorum non poſſidebis, neque pars erit tibi inter eos: dona quæ dedi tibi, illa ſunt pars tua & hæreditas tua in medio filiorum Iſrael.

21 Filiis autem Leui ecce dedi omnem decimam in Iſrael in poſſeſſionem pro miniſterio ſuo quo ipſi miniſtrant miniſterij tabernaculi fœderis. 22 Et non accedant vltrà filij Iſrael ad tabernaculum fœderis, ne ſuſcipiant peccatum ad mortem. 23 Miniſtrabuntque ipſi Leuitæ miniſterium tabernaculi fœderis, & ipſi ſuſcipient peccata eorum pacto ſempiterno in generationibus veſtris: & in medio filiorum Iſrael non poſſidebunt hæreditatem: 24 Quia decimas filiorum Iſrael, quas ſeparant coram Domino, dedi Leuitis in poſſeſſionem. ideò dixi eis: In medio filiorum Iſrael non poſſidebunt poſſeſſionem. 25 Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens:

26 Loquere quoque cum Leuitis, & dices eis: Cùm acceperitis à filiis Iſrael decimas, quas ex eis dedi vobis in poſſeſſionem veſtram, ſeparabitis ex eis ſeparationem coram Domino decimam partem decimæ. 27 Et reputabitur vobis ſeparatio veſtra quaſi frumentum de area, & quaſi vinum de torculari: 28 Sic ſeparabitis & vos ſeparationem coram Domino ex omnibus decimis veſtris quas accipitis à filiis Iſrael: & dabitis ex eis primitias coram Domino Aaron ſacerdoti.

29 Ex omnibus quæ vobis dantur, ſeparabitis omnem ſeparationem coram Domino ex omni quod optimum fuerit & ſanctificatum ex eo.

30 * וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בַּהֲרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְנֶחְשַׁב
לַלְוִיִּם כִּתְבוּאַת גֹּרֶן וְכִתְבוּאַת יָקֶב׃
31 * וַאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מָקוֹם אַתֶּם וּבָתֵּיכֶם כִּי־שָׂכָר
הוּא לָכֶם חֵלֶף עֲבֹדַתְכֶם בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃
32 * וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא בַּהֲרִימְכֶם אֶת־חֶלְבּוֹ
מִמֶּנּוּ וְאֶת־קָדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלֵּלוּ וְלֹא
תָמֻתוּ׃

יט

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
2 אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ * זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה
יְהוָה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה
אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה
3 עָלֶיהָ עֹל׃ * וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ
4 לְפָנָיו׃ * וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ
וְהִזָּה אֶל־נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל־מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע
5 פְּעָמִים׃ * וְשָׂרַף אֶת־הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת־
עֹרָהּ וְאֶת־בְּשָׂרָהּ וְאֶת־דָּמָהּ עַל־פִּרְשָׁהּ יִשְׂרֹף׃
6 * וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנִי תוֹלָעַת וְהִשְׁלִיךְ
7 אֶל־תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה׃ * וְכִבֶּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן
וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחַר יָבֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא
8 הַכֹּהֵן עַד־הָעָרֶב׃ * וְהַשֹּׂרֵף אֹתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו
בַּמַּיִם וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃
9 * וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר אֶת אֵפֶר הַפָּרָה וְהִנִּיחַ
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה חַטָּאת הִוא׃
10 * וְכִבֶּס הָאֹסֵף אֶת־אֵפֶר הַפָּרָה אֶת־בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־
הָעָרֶב וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת
11 עוֹלָם׃ * הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל־נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת
יָמִים׃

30 * Diceſque ad eos: Si præclara & meliora
quæque obtuleritis ex decimis, reputabitur
vobis quaſi de area & torculari dederitis pri-
31 mitias, * Et comedetis eas in omnibus lo
cis veſtris, tam vos quàm familiæ veſtrę: quia
precium eſt pro miniſterio quo ſeruitis in ta-
32 bernaculo teſtimonij: * Et non peccabi-
tis ſuper hoc egregia vobis & pinguia reſer-
uãtes, ne polluatis oblationes filiorum Iſrael,
& moriamini.

CAP. XIX.

1 LOcutuſque eſt Dominus ad Moyſen & A-
2 aron, dicens: * Iſta eſt religio victimæ
A quam conſtituit Dominus. Præcipe filiis Iſ-
rael vt adducant ad te vaccam ruffam ætatis
integræ, in qua nulla ſit macula; nec portaue-
3 rit iugum. * Tradeſque eam Eleazaro
ſacerdoti. Qui eductam extra caſtra, immola-
bit in conſpectu omnium:
4 * Et tingens digitum in ſanguine eius, aſ-
perget contra fores tabernaculi ſeptem vici-
5 bus. * Comburetque eam cunctis viden-
tibus, tam pelle & carnibus eius, quàm ſan-
guine & fimo flammæ traditis.
6 * Lignum quoque cedrinum & hyſſopum,
coccumque bis tinctum, ſacerdos mittet in
flammam, quæ vaccam vorat.
7 * Et tunc demum lotis veſtibus & corpore
ſuo ingredietur in caſtra, commaculatuſque
B erit vſque ad veſperum.
8 * Sed & ille qui combuſſerit eam, lauabit
veſtimenta ſua & corpus, & immundus erit
vſque ad veſperum.
9 * Colliget autem vir mundus cineres vac-
cæ, & effundet eos extra caſtra in loco puriſ-
ſimo, vt ſint multitudini filiorum Iſrael in cu
ſtodiam, & in aquã aſperſionis: quia pro pec-
cato vacca combuſta eſt.
10 * Cumq; lauerit qui vaccę portauerat cine
res veſtimenta ſua, immundus erit vſq; ad ve-
ſperum. Habebunt hoc filij Iſrael & aduenæ
qui habitant inter eos ſanctum iure ꝑpetuo.
11 * Qui tetigerit cadauer hominis, & pro-
pter hoc ſeptem diebus fuerit immundus;

תרגום אונקלוס

30 וְתֵימַר לְהוֹן בְּאַפְרָשַׁתְכוֹן יַת שׁוּפְרֵיהּ מִנֵּיהּ וְיִתְחַשֵּׁב לְלֵיוָאֵי כְּעַלְלַת אִדְרָא וּכְעַלְלַת מַעְצַרְתָּא׃ 31 וְתֵיכְלוּן יְהֵיהּ בְּכָל אֲתַר אַתּוּן
וְאֱנָשׁ בָּחֵיכוֹן אֲרֵי אַגְרָא הוּא לְכוֹן חֲלַף פָּלְחַנְכוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ 32 וְלָא תְקַבְּלוּן עֲלוֹהִי חוֹבָא בְּאַפְרָשׁוּתְכוֹן יַת שׁוּפְרֵיהּ מִנֵּיהּ וְיַת קֻדְשַׁיָּא
דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תְחַלְּלוּן וְלָא תְמוּתוּן׃

יט

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימָר׃ 2 דָּא גְּזֵירַת אוֹרַיְתָא דְּפַקֵּיד יְיָ לְמֵימָר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְבּוּן לָךְ תּוֹרְתָא
סְמוּקְתָּא שְׁלֵמְתָא דְּלֵית בַּהּ מוּמָא דְּלָא סְלִיק עֲלַהּ נִירָא׃ 3 וְתִתְּנוּן יָתַהּ לְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְיִפֵּק יָתַהּ לְמִבְרָא לְמַשְׁרְיָתָא וְיִכּוֹס יָתַהּ קֳדָמוֹהִי׃
4 וְיִסַּב אֶלְעָזָר כַּהֲנָא מִדְּמָהּ בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיַדֵּי לָקֳבֵל אַפֵּי מַשְׁכַּן זִמְנָא מִדְּמָהּ שְׁבַע זִמְנִין׃ 5 וְיוֹקֵיד יַת תּוֹרְתָא לְעֵינוֹהִי יַת מִשְׁכָּהּ וְיַת בִּשְׂרָהּ וְיַת
דְּמָהּ עַל אוּכְלָהּ יוֹקֵיד׃ 6 וְיִסַּב כַּהֲנָא אָעָא דַּאֲרָזָא וְאֵזוֹבָא וּצְבַע זְהוֹרִי וְיִרְמֵי לְגוֹ יְקִידַת תּוֹרְתָא׃ 7 וְיִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי כַּהֲנָא וְיִסְחֵי בְּשָׂרֵיהּ
בְּמַיָּא וּבָתַר כֵּן יֵעוֹל לְמַשְׁרְיָתָא וִיהֵי מְסָאַב כַּהֲנָא עַד רַמְשָׁא׃ 8 וּדְמוֹקֵד יָתַהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי בְּמַיָּא וְיִסְחֵי בְּשָׂרֵיהּ בְּמַיָּא וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃
9 וְיִכְנוֹשׁ גְּבַר דְּכֵי יַת קְטָמָא דְּתוֹרְתָא וְיַצְנַע לְמִבְרָא לְמַשְׁרְיָתָא בַּאֲתַר דְּכֵי וּתְהֵי לְכְנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַטְרָא לְמֵי אַדְיוּתָא חַטָּאתָא הִוא׃
10 וְיִצְבַּע דְּמְכַנֵּישׁ יַת קְטָמָא דְּתוֹרְתָא יַת לְבוּשׁוֹהִי וִיהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא וּתְהֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיוֹרָיָא דְּיָתְנַיְרִין בֵּינֵיהוֹן לְקְיָם עָלַם׃
11 דְּיִקְרַב בְּמִיתָא לְכָל נַפְשָׁא דַּאֲנָשָׁא וִיהֵי מְסָאַב שִׁבְעָה יוֹמִין׃

* *Et dices ad eos: Cùm ſegregaueritis primitias* 30
ab ipſo, & computabitur Leuitis vt fructus ex area, & vt fructus à torculari:

* *Et comedetis ea in omni loco vos & filij ve-* 31
ſtri: quoniam merces hæc vobis eſt pro miniſteriis veſtris quæ in tabernaculo teſtimonij.

* *Et non accipietis propter hoc peccatum, quo-* 32
niam ſegregaueritis primitias eius ab eo. & ſancta filiorum Iſrael non contaminabitis, vt non moriamini.

CAP. XIX.

ET locutus eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, 1
dicens:

* *Hæc diſtinctio legis quæcunque conſtituit Do-* 2
minus, dicens: Loquere filiis Iſrael, & accipiant ad te vaccam ruffam immaculatam, quæ non habet in ſe maculam, & non impoſitum eſt ſuper ipſam iugũ:

* *Et dabis eam ad Eleazar ſacerdotem: & edu-* 3
cent illam extra caſtra, et iugulabunt eam coram eo.

* *Et accipiet Eleazar de ſanguine eius, & ſpar-* 4
get ante conſpectum tabernaculi teſtimonij de ſanguine eius ſepties.

* *Et comburent eam coram eo, & pellis eius; &* 5
carnes eius, & ſanguis eius cum fimo eius comburetur.

* *Et accipiet ſacerdos lignum cedrinum & hyſ-* 6
ſopum, & coccinum, & immittent in medium incendij vaccæ. * *Et lauabit veſtes ſuas ſacerdos,* 7
& lauabit corpus ſuum aqua: et poſt hæc ingredietur in caſtra; & immundus erit ſacerdos vſque ad veſperam.

* *Et comburens eam lauabit veſtes ſuas aqua,* 8
& lauabit corpus ſuum aqua, & immundus erit vſque ad veſperam.

* *Et congregabit homo mundus cinerem vaccæ,* 9
& eijciet extra caſtra in locum mundum. & erit congregationi filiorum Iſrael in obſeruationem. aqua aſperſionis purificatio eſt.

* *Et lauabit veſtes qui congregat cinerem vitu-* 10
læ, & immundus erit vſque ad veſperam. & erit filiis Iſrael & appoſitis aduenis in medio veſtri legitimum ſempiternum.

* *Tangens mortuum omnis animæ hominis, im-* 11
mundus erit ſeptem dies.

30 * καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, ὅταν ἀφαιρῆτε τὴν ἀπαρχὴν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ λογισθήσε) τοῖς λευίταις ὡς γένημα ἀπὸ ἄλωνος,
31 καὶ ὡς γένημα ἀπὸ ληνοῦ. * καὶ ἔδεσθε αὐτὰ ἐν παντὶ τόπῳ ὑμεῖς καὶ οἱ οἶκοι ὑμῶν, ὅτι μισθὸς ἔστι ὑμῖν ἐστὶν αὐτὶ τῶν λειτουργιῶν ὑμῶν τῶν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου.
32 * καὶ οὐ λήψεσθε δι' αὐτὸ ἁμαρτίαν, ὅτι ἂν ἀφαιρῆτε τὴν ἀπαρχὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ. καὶ τὰ ἅγια τῶν υἱῶν ἰσραὴλ οὐ βεβηλώσετε, ἵνα μὴ ἀποθάνητε.

ιθ'.

1 * Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, λέγων·
2 * αὕτη ἡ διαστολὴ τοῦ νόμου, ὅσα συνέταξε κύριος, λέγων· λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, καὶ λαβέτωσάν σε πρὸς σὲ δάμαλιν πυρρὰν ἄμωμον, ἥτις οὐκ ἔχει ἐν αὐτῇ μῶμον, καὶ οὐκ ἐπεβλήθη ἐπ' αὐτὴν ζυγός·
3 * καὶ δώσεις αὐτὴν πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, καὶ ἐξάξουσιν αὐτὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ σφάξουσιν αὐτὴν ἐνώπιον αὐτοῦ.
4 * καὶ λήψε) ἐλεάζαρ ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ῥανεῖ ἀπέναντι τοῦ προσώπου τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῆς ἑπτάκις.
5 * καὶ καυθήσουσιν αὐτὴν ἐναντίον αὐτοῦ· καὶ τὸ δέρμα αὐτῆς, καὶ τὰ κρέα αὐτῆς, καὶ τὸ αἷμα αὐτῆς μετὰ τῆς κόπρου αὐτῆς καυθήσε).
6 * καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ξύλον κέδρινον καὶ ὕσσωπον καὶ κόκκινον, καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς μέσον τοῦ καύματος τῆς δαμάλεως.
7 * καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς, καὶ λούσε) τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ὁ ἱερεὺς ἕως ἑσπέρας.
8 * καὶ ὁ καυθαίων αὐτὴν πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὕδατι, καὶ λούσε) τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως
9 ἑσπέρας. * καὶ συνάξει ἄνθρωπος καθαρὸς τὴν σποδὸν τῆς δαμάλεως, καὶ ἀποθήσει ἔξω τῆς παρεμβολῆς εἰς τόπον καθαρόν. καὶ ἔσται τῇ συναγωγῇ υἱῶν ἰσραὴλ εἰς διατήρησιν. ὕδατος ῥαντισμοῦ ἁγνισμά ἐστι.
10 * καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια ὁ συνάγων τὴν σποδὸν τῆς δαμάλεως, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. καὶ ἔσται τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ καὶ τοῖς προσηλύτοις τοῖς προσκειμένοις ἐν μέσῳ ὑμῶν νόμιμον αἰώνιον.
11 * ὁ ἁπτόμενος τετελευτηκότος πάσης ψυχῆς ἀνθρώπου ἀκάθαρτος ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Diceſque eis: Quando ſeparaueritis optimum eius ex eo, reputabitur Leuitis quaſi fructus areæ & quaſi fructus torcularis.
31 Comedetiſque illud in omni loco vos & viri domus veſtræ; quia precium eſt vobis pro miniſterio veſtro in tabernaculo fœderis.
32 Et non recipietis ſuper illud peccatum, cùm ſeparaueritis optimum eius ex eo: & ea quæ ſanctificata ſunt à filiis Iſrael non prophanabitis, & non moriemini.

CAP. XIX.

LOcutuſque eſt Dominus cum Moyſe & cum Aaron, dicens: 2 Hoc eſt decretum legis quod præcepit Dominus, dicens: Loquere cum filiis Iſrael, vt adducant ad te vaccam ruffam integram, in qua nulla ſit macula, ſuper quam non poſitum eſt iugum. 3 Et dabitis eam Eleazar ſacerdoti; & adducet eam extra caſtra, & immolabit eam in conſpectu ſuo. 4 Et tollet Eleazar ſacerdos de ſanguine eius digito ſuo, & aſperget contra faciem tabernaculi fœderis de ſanguine eius ſepties. 5 Et comburet vaccam ante oculos ſuos, tam pellem quàm carnem eius; ſanguinem quoque eius cum fimo eius comburet. 6 Et tollet ſacerdos lignum cedri & hyſſopum & coccinum, & mittet in medio combuſtionis vaccæ. 7 Lauabitque ſacerdos veſtimenta ſua, & lauabit carnem ſuam aquis; & poſteà ingredietur in caſtra, & erit ſacerdos pollutus vſque ad veſperam. 8 Et qui combuſſerit eam, lauabit veſtimenta ſua aquis, & lauabit carnem ſuam aquis, & erit immundus vſque ad veſperam. 9 Colliget autem vir mundus cinerem vaccæ, & reponet extra caſtra in loco mundo: & erit cœtui filiorum Iſrael in cuſtodiam & in aquam aſperſionis; pro peccato enim eſt. 10 Et qui collegerit cinerem vaccæ, lauabit veſtimenta ſua, & erit immundus vſque ad veſperam. Et erit filiis Iſrael & peregrinis qui peregrinantur inter eos, in ritum perpetuum.
11 Qui tetigerit morticinium vniuerſæ animæ hominis, erit immundus ſeptem diebus.

12 * הוּא יִתְחַטָּא־בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
יִטְהָר וְאִם־לֹא יִתְחַטָּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם
13 הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהָר׃ * כָּל־הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ
הָאָדָם אֲשֶׁר־יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת־מִשְׁכַּן
יְהוָה טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי
מֵי נִדָּה לֹא־זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ׃
14 * זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא
אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים׃
15 * וְכָל כְּלִי פָּתוּחַ אֲשֶׁר אֵין־צָמִיד פָּתִיל עָלָיו טָמֵא
16 הוּא׃ * וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחַלַל־
חֶרֶב אוֹ בְמֵת אוֹ־בְעֶצֶם אָדָם אוֹ בַקֶּבֶר יִטְמָא
17 שִׁבְעַת יָמִים׃ * וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֲפַר שְׂרֵפַת
הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל־כֶּלִי׃
18 * וְלָקַח אֵזוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה עַל־
הָאֹהֶל וְעַל־כָּל־הַכֵּלִים וְעַל־הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ־
שָׁם וְעַל־הַנֹּגֵעַ בָּעֶצֶם אוֹ בֶחָלָל אוֹ בַמֵּת אוֹ בַקָּבֶר׃
19 * וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל־הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי וְחִטָּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ
20 בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעָרֶב׃ * וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִטְמָא וְלֹא
יִתְחַטָּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִתּוֹךְ הַקָּהָל כִּי אֶת־
מִקְדַּשׁ יְהוָה טִמֵּא מֵי נִדָּה לֹא־זֹרַק עָלָיו טָמֵא
21 הוּא׃ * וְהָיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמַזֵּה מֵי־הַנִּדָּה
יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְהַנֹּגֵעַ בְּמֵי הַנִּדָּה יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃
22 * וְכֹל אֲשֶׁר־יִגַּע־בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגַעַת
תִּטְמָא עַד־הָעָרֶב׃

כ

1 * וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְבַּר־צִן
בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם
2 וַתִּקָּבֵר שָׁם׃ * וְלֹא־הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקָּהֲלוּ עַל־
מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן׃

12 * Aspergetur ex hac aqua die tertio & septimo, & sic mundabitur. si die tertio aspersus
C non fuerit, septimo non poterit emundari.
13 *Omnis qui tetigerit humanæ animæ morticinum, & aspersus hac commixtione non fuerit, polluet tabernaculum Dñi: & peribit ex
Israel, quia aqua expiationis non est aspersus: immundus erit, & manebit spurcitia eius su-
14 per eum. *Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo. Omnes qui ingrediuntur tento
rium illius, & vniuersa vasa quæ ibi sunt, pol-
15 luta erunt septem diebus. *Vas quod non habuerit operculum necligaturam desuper, im-
16 mundum erit. *Si quis in agro tetigerit cadauer occisi hominis aut per se mortui, siue os il
lius vel sepulchrum, immundus erit septem
17 diebus. *Tollentque de cineribus combustionis atque peccati, & mittent aquas viuas sup
18 eos in vas: * In quibus cùm homo mundus
rinxerit hyssopum, asperget ex eo omne tento
D rium & cunctam supellectilẽ & homines hu-
19 iuscemodi contagione pollutos. *Atque hoc
modo mundus lustrabit immundum tertio
& septimo die: expiatusque die septimo lauabit & se & vestimenta sua, & immundus erit
20 vsque ad vesperum. *Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio ecclesiæ: quia sanctuarium Domini polluit, &
non est aqua lustrationis aspersus.
21 * Erit hoc præceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas, lauabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiationis, immundus erit vsque ad
22 vesperum. * Quicquid tetigerit im- Leu.15.6
mundus, immundum faciet: & anima quæ
horum quippiam tetigerit, immunda erit vsque ad vesperum.

CAP. XX.

1 AVeneruntque filij Israel & omnis multitudo in desertum Sin mense primo, & mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria, & sepulta in eodem loco.
2 * Cumque indigeret aqua populus, conuenerunt aduersum Moysen & Aaron:

תרגום אונקלוס

12 הוּא יֵדֵי עֲלוֹהִי בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יִדְכֵּי וְאִם לָא יֵדֵי עֲלוֹהִי בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה לָא יִדְכֵּי׃ 13 כָּל דְּיִקָּרֵב
בְּמֵיתָא בְּנַפְשָׁא דֶּאֱנָשָׁא דִּימוּת וְלָא יֵדֵי עֲלוֹהִי יַת מַשְׁכְּנָא דַּייָ סָאֵיב וְיִשְׁתֵּצֵי אֱנָשָׁא הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל אֲרֵי מֵי אַדְיוּתָא לָא אִזְדְּרִיקוּ עֲלוֹהִי מְסָאַב יְהֵי עוֹד
סוֹבְתֵיהּ בֵּיהּ׃ 14 דָּא אוֹרַיְתָא אֱנָשׁ אֲרֵי יְמוּת בְּמַשְׁכְּנָא כָּל דְּעָיִל לְמַשְׁכְּנָא וְכָל דִּי בְמַשְׁכְּנָא יְהֵי מְסָאַב שִׁבְעָה יוֹמִין׃ 15 וְכָל מָאן דַּחֲסַף
פְּתִיחַ דְּלֵית מְגוּפָה שְׁיַע מַסָּקָף עֲלוֹהִי מְסָאַב הוּא׃ 16 וְכֹל דְּיִקְרַב עַל אַפֵּי חַקְלָא בְּקְטִיל חַרְבָּא אוֹ בְמֵיתָא אוֹ בְגַרְמָא דֶּאֱנָשָׁא אוֹ בְקִבְרָא יְהֵי
מְסָאַב שִׁבְעָה יוֹמִין׃ 17 וְיִסְבּוּן לִדְמְסָאַב מֵעֲפַר יְקִידַת חַשָּׁאתָא וְיִתֵּן עֲלוֹהִי מַי מַבּוּעַ לְמָן׃ 18 וְיִסַּב אֵיזוֹבָא וְיִטְבּוֹל בְּמַיָּא גְּבַר דָּכִי וְיַדֵּי עַל
מַשְׁכְּנָא וְעַל כָּל מָאנַיָּא וְעַל נַפְשָׁתָא דַּהֲוָאוּ תַּמָּן וְעַל דְּיִקְרַב בְּגַרְמָא אוֹ בְקְטִילָא אוֹ בְמֵיתָא אוֹ בְקִבְרָא׃ 19 וְיַדֵּי דַּכְיָא עַל מְסָאַבָא בְּיוֹמָא
תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְיַדַּכֵּנֵּיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְיַצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וְיִדְכֵּי בְּרַמְשָׁא׃ 20 וּגְבַר דְּיִסְתָּאַב וְלָא יֵדֵי עֲלוֹהִי וְיִשְׁתֵּצֵי אֱנָשָׁא
הַהוּא מִגּוֹ קְהָלָא אֲרֵי יַת מַקְדְּשָׁא דַּייָ סָאֵיב מֵי אַדְיוּתָא לָא אִזְדְּרִיקוּ עֲלוֹהִי מְסָאַב הוּא׃ 21 וִיהֵי לְהוֹן לְקְיָם עָלַם וּדְיַדֵּי מֵי אַדְיוּתָא יְצַבַּע
לְבוּשׁוֹהִי וּדְיִקְרַב בְּמֵי אַדְיוּתָא יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃ 22 וְכֹל דְּיִקְרַב בֵּיהּ מְסָאַבָא יְהֵי מְסָאַב וְאֱנַשׁ דְּיִקְרַב בֵּיהּ יְהֵי מְסָאַב עַד רַמְשָׁא׃

כ

1 וַאֲתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנִישְׁתָּא לְמַדְבְּרָא דְצִן בְּיַרְחָא קַדְמָאָה וִיתֵיב עַמָּא בְּרָקֵם וּמִיתַת תַּמָּן מִרְיָם וְאִתְקְבָרַת תַּמָּן׃
2 וְלָא הֲוָה מַיָּא לְכְנִישְׁתָּא וְאִתְכְּנִשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן׃

Hic purificabitur die tertio & die ſeptimo, & mundus erit. ſi autem non purificatus fuerit die tertio vel die ſeptimo, non mundus erit.

12 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ καθαρὸς ἔσται. ἐὰν δὲ μὴ ἀφαγνισθῇ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἢ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, οὐ καθαρὸς ἔσται.

Omnis tangens mortuum ab anima hominis ſi mortuus fuerit & non erit purificatus, tabernaculum Domini inquinauit: & peribit anima illa de Iſrael: quia aqua aſperſionis non eſt aſperſa ſuper eum, immundus eſt. adhuc immunditia eius in ipſo eſt.

13 * πᾶς ὁ ἁπτόμενος τοῦ τεθνηκότος ἀπὸ ψυχῆς ἀνθρώπου ἐὰν ἀποθάνῃ, καὶ μὴ ἀφαγνισθῇ, τὴν σκηνὴν τοῦ κυρίου ἐμίανεν, καὶ ἐκτριβήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐξ Ἰσραήλ, ὅτι ὕδωρ ῥαντισμοῦ οὐ προσερραντίσθη ἐπ' αὐτὸν, ἀκάθαρτός ἐστιν. ἔτι ἡ ἀκαθαρσία αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστίν.

Et hæc lex: Homo ſi mortuus fuerit in domo, omnis ingrediens in domum, quæcunque ſunt in domo, immunda erunt ſeptem dies.

14 * καὶ οὗτος ὁ νόμος· ἄνθρωπος ἐὰν ἀποθάνῃ ἐν οἰκίᾳ, πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος εἰς τὴν οἰκίαν, ὅσα ἐστὶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀκάθαρτα ἔσται ἑπτὰ ἡμέρας.

Et omne vas apertum quæcunque non ligatura ligata ſunt in ipſo, immunda ſunt.

15 * καὶ πᾶν σκεῦος ἀνεῳγμένον ὅσα οὐχὶ δεσμῷ καταδέδεται ἐπ' αὐτοῖς, ἀκάθαρτά ἐστι.

Et omnis quicunq; tetigerit in ſuperficie campi vulneratum aut mortuum, aut os humanum, aut ſepulturam, ſeptem dies immundus erit.

16 * καὶ πᾶς ὃς ἂν ἅψηται ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου τραυματίου ἢ νενεκρωμένου, ἢ ὀστέου ἀνθρωπίνου, ἢ μνήματος, ἑπτὰ ἡμέρας ἀκάθαρτος ἔσται.

Et accipient immundo de cinere combuſto purificationis, & effundent ſuper eum aquam viuam in vas:

17 * καὶ λήψονται τῷ ἀκαθάρτῳ ἀπὸ τῆς σποδιᾶς τῆς κατακεκαυμένης ἁγνισμοῦ, καὶ ἐπιχεοῦσιν ἐπ' αὐτὸ ὕδωρ ζῶν εἰς σκεῦος·

Et accipiet hyſſopum, & tinget in aquam vir mundus, & aſperget ſuper domum, & ſuper vaſa, & ſuper animas quæcunque fuerint ibi, & ſuper eum qui tetigit os hominis, aut vulneratum, aut mortuum, aut ſepulturam.

18 * καὶ λήψεται ὕσσωπον, καὶ βάψει εἰς τὸ ὕδωρ αὐτῆς καθαρὸς, καὶ προσραντιεῖ ἐπὶ τὸν οἶκον, καὶ ἐπὶ τὰ σκεύη, καὶ ἐπὶ τὰς ψυχὰς, ὅσαι ἂν ὦσιν ἐκεῖ, καὶ ἐπὶ τὸν ἡμμένον τοῦ ὀστέου τοῦ ἀνθρώπου, ἢ τοῦ τραυματίου, ἢ τοῦ τεθνηκότος, ἢ τοῦ μνήματος.

Et aſperget mundus ſuper immundum in die tertio, & in die ſeptimo, & purgabitur die ſeptimo, & lauabit veſtimenta ſua, & lauabitur aqua, & immundus erit vſque ad veſperam.

19 * καὶ προσραντιεῖ ὁ καθαρὸς ἐπὶ τὸν ἀκάθαρτον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ ἀφαγνισθήσεται τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λουσεται ὕδατι, καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας.

Et homo qui pollutus fuerit, & non purificatus fuerit, peribit anima illa de medio congregationis: quia ſanctuarium Domini polluit, quoniam aqua aſperſionis non fuit aſperſa ſuper eum, immundus eſt.

20 * καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν μιανθῇ, καὶ μὴ ἀφαγνισθῇ, ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς, ὅτι τὰ ἅγια κυρίου ἐμίανεν, ὅτι ὕδατι ῥαντισμοῦ οὐ προσερραντίσθη ἐπ' αὐτὸν, ἀκάθαρτός ἐστι.

Et erit vobis legitimum ſempiternum. & aſpergens aquam aſperſionis lauabit veſtes ſuas, & tangens aquam aſperſionis, immundus erit vſque ad veſperam:

21 * καὶ ἔσται ὑμῖν νόμιμον αἰώνιον· καὶ ὁ προσραίνων ὕδωρ ῥαντισμοῦ, πλυνεῖ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ὁ ἁπτόμενος τοῦ ὕδατος

Et omne quodcunque tetigerit illud immundus, immundum erit vſque ad veſperam.

22 τοῦ ῥαντισμοῦ, ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας. * καὶ πᾶς ὃ ἐὰν ἅψηται αὐτοῦ ὁ ἀκάθαρτος, ἀκάθαρτον ἔσται ἕως ἑσπέρας.

CAP. XX.

κ'.

ET venerunt filij Iſrael omnis congregatio in deſertum Sin, in menſe primo, & manſit populus in Cades. & mortua eſt ibi Maria, & ſepulta eſt ibi.

1 * Καὶ ἦλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πᾶσα ἡ συναγωγὴ εἰς τὴν ἔρημον Σὶν, ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ, καὶ κατέμεινεν ὁ λαὸς ἐν Κάδης. καὶ ἐτελεύτησεν ἐκεῖ Μαριὰμ, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ.

Et non erat aqua congregationi: & congregati ſunt contra Moyſen & Aaron.

2 * καὶ οὐκ ἦν ὕδωρ τῇ συναγωγῇ, καὶ ἠθροίσθησαν ἐπὶ Μωυσῆν καὶ Ἀαρών.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et in die tertio aſpergetur ex hac aqua, & in die ſeptimo mundabitur. & ſi non fuerit aſperſus in die tertio, in ſeptimo non mundabitur.
13 Omnis qui tetigerit morticinium animæ hominis qui mortuus fuerit, & non fuerit aſperſus, tabernaculum Domini polluit, & exterminabitur homo ille de Iſrael: quia aqua aſperſionis non fuit aſperſus, immundus eſt, adhuc immunditia eius in eo eſt. 14 Iſta eſt lex hominis qui mortuus fuerit in tabernaculo: omnis qui ingreditur in tabernaculum, & omne quod eſt in tabernaculo, erit immundum ſeptem diebus.
15 Et omne vas fictile apertum quod non habet operculum luteum per circuitum eius deſuper, immundum erit. 16 Et omnis qui tetigerit ſuper faciem agri occiſum hominem gladio, aut mortuum ſiue os hominis aut ſepulchrum, immundus erit ſeptem diebus. 17 Tollentque pro immundo de cinere combuſtionis hoſtiæ pro peccato: & mittet ſuper eum aquas fontis in vaſe: 18 Et tollet hyſſopum, & tinget eum in aquis homo mundus, & aſperget ſuper tabernaculum & ſuper omnia vaſa, & ſuper animas quæ erunt ibi, & ſuper omnem qui tetigerit os aut occiſum ſiue mortuum aut ſepulchrum. 19 Aſpergetque homo mundus ſuper immundum in die tertio & in die ſeptimo, & mundabit eum in die ſeptimo, & lauabit veſtimenta ſua, & ipſe lauabitur aqua, & mundabitur in veſpere. 20 Et vir qui fuerit immundus & non fuerit aſperſus, exterminabitur homo ille de medio eccleſiæ: quia ſanctuarium Domini polluit, aqua aſperſionis non fuit aſperſa ſuper eum, immundus erit.
21 Et erit eis in legitimum ſempiternum. & qui aſperſerit aquam aſperſionis, lauabit veſtimenta ſua, & qui tetigerit aquam aſperſionis, erit immundus vſque ad veſperam. 22 Et omne quod tetigerit immundus, erit immundum. & homo qui tetigerit illud, erit immundus vſque ad veſperam.

CAP. XX.

VEneruntque filij Iſrael omniſque congregatio in deſertum Sin menſe primo, & habitauit populus in Cades. & mortua eſt ibi Maria, & ſepulta eſt ibi. 2 Et non erant aquæ congregationi: & congregati ſunt contra Moyſen & contra Aaron.

3 * וַיָּרֶב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוּ
4 גָוַעְנוּ בְּגוַע אַחֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ * וְלָמָּה הֲבֵאתֶם
אֶת־קְהַל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם
5 אֲנַחְנוּ וּבְעִירֵנוּ׃ * וְלָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם
לְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הָרָע הַזֶּה לֹא מְקוֹם
זֶרַע וּתְאֵנָה וְגֶפֶן וְרִמּוֹן וּמַיִם אֵין לִשְׁתּוֹת׃
6 * וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקָּהָל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְּבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם׃
7 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
8 * קַח אֶת־הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל אֶת־הָעֵדָה אַתָּה
וְאַהֲרֹן אָחִיךָ וְדִבַּרְתֶּם אֶל־הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן
מֵימָיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֶּלַע וְהִשְׁקִיתָ
9 אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם׃ * וַיִּקַּח מֹשֶׁה
אֶת־הַמַּטֶּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ׃
10 * וַיַּקְהִלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי הַסֶּלַע
וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְעוּ־נָא הַמֹּרִים הֲמִן־הַסֶּלַע הַזֶּה
11 נוֹצִיא לָכֶם מָיִם׃ * וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ
אֶת־הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתֵּשְׁתְּ
12 הָעֵדָה וּבְעִירָם׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
וְאֶל־אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה אֶל־
13 הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם׃ * הֵמָּה מֵי מְרִיבָה
אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקָּדֵשׁ בָּם׃
14 * וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקָּדֵשׁ אֶל־
מֶלֶךְ אֱדוֹם כֹּה אָמַר אָחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת
15 כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מְצָאָתְנוּ׃ * וַיֵּרְדוּ אֲבֹתֵינוּ
מִצְרַיְמָה וַנֵּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיָּרֵעוּ לָנוּ מִצְרַיִם
16 וְלַאֲבֹתֵינוּ׃ * וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח
מַלְאָךְ וַיֹּצִיאֵנוּ מִמִּצְרָיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְקָדֵשׁ עִיר
קְצֵה גְּבוּלֶךָ׃

NVMERI. Translat.B.Hierony. *Murmuratio.*

3 * Et versi in seditionem, dixerunt: Vtinam
periissemus inter fratres nostros coram Domi-
4 no. * Cur eduxistis ecclesiam Domini in so
litudinem, vt & nos & nostra iumẽta moria-
5 mur? * Quare nos fecistis ascendere de Æ-
gypto, & eduxistis in locum istum pessimum, Exo.17.b
qui seri non potest, qui nec ficum gignit, nec
vineas nec malogranata, insuper & aquã non
6 habet ad bibendum? * Ingressusque Moy-
ses & Aaron dimissa multitudine in taberna-
culum fœderis, corruerunt proni in terram; &
7 apparuit gloria Domini super eos. * Locu-
tusque est Dominus ad Moysen, dicens:
8 * Tolle virgam, & congrega populum tu
& Aaron frater tuus, & loquimini ad petram
coram eis, & illa dabit aquas. cumque eduxe- Exo.17.b
ris aquam de petra, bibet omnis multitudo
9 & iumenta eius. * Tulit igitur Moyses vir-
gam quæ erat in cõspectu Domini, sicut præ-
10 ceperat ei, * Congregata multitudine ante
petram, dixitque eis: Audite rebelles & incre
duli: Num de petra hac vobis aquam poteri-
mus eiicere?
11 * Cumque eleuasset Moyses manum, per-
cutiẽs virga bis silicem, egressæ sunt aquę larg-
gissimę; ita vt populus biberet & iumenta.
12 * Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron:
Quia non credidistis mihi vt sanctificaretis
me coram filiis Israel, non introducetis hos
populos in terram quam dabo eis.
13 * Hæc est aqua contradictionis, vbi iur-
gati sunt filij Israel contra Dominum: & san-
ctificatus est in eis.
14 * Misit interea nuncios Moyses de Cades
C ad regem Edom, qui dicerent: Hæc mandat
frater tuus Israel: Nosti omnem laborem qui
apprehendit nos:
15 * Quomodo descenderint patres nostri in
Ægyptum, & habitauerimus ibi multo tẽpo-
re, afflixerintq; nos Ægyptij & patres nostros.
16 * Et quomodo clamauerimus ad Dñm, &
exaudierit nos: miseritque angelum qui edu-
xerit nos de Ægypto. Ecce in vrbe Cades, quę
est in extremis finibus tuis, positi,

תרגום אונקלוס

3 וּנְצָא עַמָּא עִם מֹשֶׁה וַאֲמָרוּ לְמֵימַר וּלְוֵי דְמֵיתְנָא בְּמוֹתָא דַאֲחָנָא קֳדָם יְיָ׃ 4 וּלְמָה אַיְתֵיתוּן יָת קְהָלָא דַייָ לְמַדְבְּרָא הָדֵין
לְמֵימָת תַּמָּן אֲנַחְנָא וּבְעִירָנָא׃ 5 וּלְמָה אַסְקְתּוּנָא מִמִּצְרַיִם לְאַיְתָאָה יָתָנָא לְאַתְרָא בִּישָׁא הָדֵין לָא אֲתַר כֵּשַׁר לְבֵית זֶרַע וְאֵף לָא תְאֵנִין וְגֶפְנִין
וְרִמּוֹנִין וּמַיָּא לָא אִית לְמִשְׁתֵּי׃ 6 וְעָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִן קֳדָם קְהָלָא לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וּנְפַלוּ עַל אַפֵּיהוֹן וְאִתְגְּלִי יְקָרָא דַייָ
לְהוֹן׃ 7 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 8 סַב יָת חֻטְרָא וְכֻנוֹשׁ יָת כְּנִשְׁתָּא אַתְּ וְאַהֲרֹן אָחוּךְ וְתִמְלְלוּן עִם כֵּיפָא
לְעֵינֵיהוֹן וְיִתֵּן מֵימוֹהִי וְתַפֵּיק לְהוֹן מַיָּא מִן כֵּיפָא וְתַשְׁקֵי יָת כְּנִשְׁתָּא וְיָת בְּעִירֵהוֹן׃ 9 וּנְסִיב מֹשֶׁה יָת חֻטְרָא מִן קֳדָם יְיָ כְּמָא
דְפַקְּדֵיהּ׃ 10 וּכְנַשׁוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יָת קְהָלָא לְקֳדָם כֵּיפָא וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמַעוּ כְּעַן סָרְבָנַיָּא הֲמִן כֵּיפָא הָדֵין נַפֵּיק לְכוֹן מַיָּא׃
11 וְאָרִים מֹשֶׁה יָת יְדֵיהּ וּמְחָא יָת כֵּיפָא בְּחֻטְרֵיהּ תַּרְתֵּין זִמְנִין וּנְפַקוּ מַיָּא סַגִּיאִי וּשְׁתַיָאַת כְּנִשְׁתָּא וּבְעִירֵהוֹן׃
12 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן חֲלַף דְּלָא הֵימַנְתּוּן בְּמֵימְרִי לְקַדָּשׁוּתִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֵין לָא תֵיעֲלוּן יָת קְהָלָא הָדֵין לְאַרְעָא דְיָהֲבִית לְהוֹן׃
13 אִינוּן מֵי מַעֲרָבָא דְנָצוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ וְאִתְקַדַּשׁ בְּהוֹן׃ 14 וּשְׁלַח מֹשֶׁה אִזְגַּדִּין מֵרַקָּם לְוַת מַלְכָּא דֶאֱדוֹם כְּדֵנָן אֲמַר
אֲחוּךְ יִשְׂרָאֵל אַתְּ יְדַעְתְּ יָת כָּל עֲקָתָא דְאַשְׁכַּחֲתָנָא׃ 15 וּנְחֵתוּ אֲבָהָתָנָא לְמִצְרַיִם וִיתֵבְנָא בְמִצְרַיִם יוֹמִין סַגִּיאִין וַאֲבָאִישׁוּ
לָנָא מִצְרָאֵי וַלַאֲבָהָתָנָא׃ 16 וְצַלֵּינָא קֳדָם יְיָ וְקַבֵּל צְלוֹתָנָא וּשְׁלַח מַלְאָכָא וְאַפְּקָנָא מִמִּצְרַיִם וְהָא אֲנַחְנָא בִּרְקָם
קַרְתָּא דִּבְסְטַר תְּחוּמָךְ׃

3 * Et obiurgauit populus aduersus Moysen, dicentes: Vtinam mortui essemus in interitu fratrum nostrorum coram Domino. 4 * Et quare adduxistis congregationem Domini in desertum hoc, vt occideretis nos & iumenta nostra?

5 * Et quare hoc? eduxistis nos ex Ægypto, vt veniremus in locum prauum hunc: locus vbi non seminatur, neque ficus, neque vineæ, neque malogranata, neque aqua est ad bibendum.

6 * Et venit Moyses & Aaron à facie congregationis ad ostium tabernaculi testimonij: & ceciderunt in faciem suam, & apparuit gloria Domini ad illos.

7 * Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

8 * Accipe virgam, & congrega congregationem tu & Aaron frater tuus, & loquimini ad petram coram eis, & dabit aquas suas, & educetis eis aquam ex petra, & potabitis congregationem & iumenta eorum.

9 * Et accepit Moyses virgam coram Domino, sicut constituit ei Dominus.

10 * Et congregauit Moyses & Aaron congregationem coram petra: & dixit ad eos: Audite me, increduli: Nunquid ex petra hac educemus vobis aquam?

11 * Et tollens Moyses manum suam, percussit petram virga bis: & exijt aqua multa, & bibit congregatio & iumenta sua.

12 * Et dixit Dominus ad Moysen & Aaron: Quoniam non credidistis mihi vt sanctificaretis me coram filiis Israel, propter hoc non inducetis vos congregationem hanc in terram quam dedi eis.

13 * Hæc aqua contradictionis, quoniam conuitiati sunt filij Israel coram Domino, & sanctificatus est in eis. 14 * Et misit Moyses nuncios ex Cades ad regem Edom, dicens: Hæc dicit frater tuus Israel: Tu scis omnem laborem qui inuenit nos:

15 * Et descenderunt patres nostri in Ægyptum, et habitauimus in Ægypto dies plures: & afflixerunt nos Ægyptij & patres nostros.

16 * Et clamauimus ad Dominum, & exaudiuit Dominus vocem nostram: & mittens angelum eduxit nos de Ægypto. & nunc sumus in Cades ciuitate, ex parte finium tuorum.

3 * καὶ ἐλοιδορεῖτο ὁ λαὸς τῷ μωυσῆ, λέγοντες, ὄφελον ἀπεθνήσκομεν ἐν τῇ ἀπωλείᾳ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἔναντι κυρίου.

4 * καὶ ἱνατί ἀνηγάγετε τὴν συναγωγὴν κυρίου εἰς τὴν ἔρημον ταύτην ἀποκτεῖναι ἡμᾶς, καὶ τὰ κτήνη ἡμῶν;

5 καὶ ἱνατί τοῦτο ἀνηγάγετε ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου τοῦ ἀγαγεῖν εἰς τὸν τόπον τὸν πονηρὸν τοῦτον· τόπος οὗ οὐ σπείρεται, οὐδὲ συκαῖ, οὐδὲ ἄμπελοι, οὐδὲ ῥόαι, οὐδὲ ὕδωρ ἐστὶ πιεῖν.

6 * καὶ ἦλθε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν ἀπὸ προσώπου τῆς συναγωγῆς ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ δόξα κυρίου πρὸς αὐτούς.

7 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

8 * λάβε τὴν ῥάβδον, καὶ ἐκκλησίαζον τὴν συναγωγὴν σὺ καὶ ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου, καὶ λαλήσατε πρὸς τὴν πέτραν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ δώσει τὰ ὕδατα αὐτῆς, καὶ ἐξοίσεις αὐτοῖς ὕδωρ ἐκ τῆς πέτρας, καὶ ποτιεῖτε τὴν συναγωγὴν καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν.

9 * καὶ ἔλαβε μωυσῆς τὴν ῥάβδον ἀπέναντι κυρίου, καθὰ συνέταξεν αὐτῷ κύριος.

10 * καὶ ἐξεκκλησίασε μωυσῆς καὶ ἀαρὼν τὴν συναγωγὴν ἀπέναντι τῆς πέτρας. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἀκούσατέ μου οἱ ἀπιστοῦντες, μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξάξωμεν ὑμῖν ὕδωρ;

11 * καὶ ἐπάρας μωυσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπάταξε τὴν πέτραν τῇ ῥάβδῳ δὶς, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ πολὺ, καὶ ἔπιεν ἡ συναγωγὴ καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν.

12 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν καὶ ἀαρὼν, ὅτι οὐκ ἐπιστεύσατέ μοι ἁγιάσαι με ἐνώτιον υἱῶν ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο οὐκ εἰσάξετε ὑμεῖς τὴν συναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα αὐτοῖς.

13 * Τοῦτο τὸ ὕδωρ ἀντιλογίας, ὅτι ἐλοιδορήθησαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἔναντι κυρίου, καὶ ἡγιάσθη ἐν αὐτοῖς.

14 * καὶ ἀπέστειλε μωυσῆς ἀγγέλους ἐκ κάδης πρὸς βασιλέα ἐδώμ, λέγων· τάδε λέγει ὁ ἀδελφός σου ἰσραὴλ, σὺ ἐπίστηπας τὸν μόχθον τὸν εὑρόντα ἡμᾶς·

15 * καὶ κατέβησαν οἱ πατέρες ἡμῶν εἰς αἴγυπτον, καὶ παρῳκήσαμεν ἐν αἰγύπτῳ ἡμέρας πλείους, καὶ ἐκάκωσάν ἡμᾶς οἱ αἰγύπτιοι καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν.

16 * καὶ ἐβοήσαμεν πρὸς κύριον, καὶ εἰσήκουσεν κύριος τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ ἀποστείλας ἄγγελον, ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου. καὶ νῦν ἐσμὲν ἐν κάδης πόλει, ἐκ μέρους τῶν ὁρίων σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et obiurgatus est populus contra Moysen, & dixerunt: Vtinam mortui essemus quando mortui sunt fratres nostri coram Domino. 4 Cur adduxistis ecclesiam Domini in solitudinem hanc, vt moriamur hîc nos & iumenta nostra? 5 Et quare nos fecistis ascendere de Ægypto, vt duceretis in locum hunc pessimum, vbi non est locus aptus ad seminandum, vbi non sunt ficus, & vites, & malogranata, & aqua non est ad bibendum? 6 Ingressíque sunt Moyses & Aaron ostium tabernaculi fœderis à facie ecclesiæ: & corruerunt super facies suas. & reuelata est eis gloria Domini. 7 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 8 Tolle virgam, & congrega cœtum tu & Aaron frater tuus, & loquimini ad petram ante oculos eorum, & dabit aquas suas, & educes eis aquam de petra, & potabis eos aqua, & adaquabis iumenta eorum. 9 Tulitque Moyses virgam à facie Domini sicut præceperat ei.

10 Congregaueruntque Moyses & Aaron ecclesiam ante petram: dixitque eis: Audite nunc rebelles: nunquid de petra hac educemus vobis aquam? 11 Eleuauitque Moyses manum suam, & percussit bis petram virga sua; & egressæ sunt aquæ multæ, & bibit cœtus & iumenta eorum. 12 Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron: Quia non credidistis verbo meo vt sanctificaretis me ante oculos filiorum Israel, ideò non introducetis congregationem hanc in terram quam dedi eis. 13 Hæ sunt aquæ iurgij, quia iurgati sunt filij Israel coram Domino, & sanctificatus est in eis. 14 Misitque Moyses nuncios de Cades ad regem Idumeæ: Hæc dicit frater tuus Israel: Tu cognouisti omnem tribulationem quæ inuenit nos: 15 Descenderuntque patres nostri in Ægyptum, & habitauimus in Ægypto diebus multis: & afflixerunt nos Ægyptij & patres nostros. 16 Et orauimus coram Domino, & suscepit orationem nostram: & misit angelum & eduxit nos de Ægypto. & ecce nos sumus in vrbe Cades, quæ est in latere termini tui.

17 נַעְבְּרָה־נָּא בְאַרְצֶךָ לֹא נַעֲבֹר בִּשָּׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא
נִשְׁתֶּה מֵי בְאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֵךְ לֹא נִטֶּה יָמִין וּשְׂמֹאול
18 עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלֶךָ׃ * וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֱדוֹם לֹא תַעֲבֹר
19 בִּי פֶּן־בַּחֶרֶב אֵצֵא לִקְרָאתֶךָ׃ * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל בַּמְסִלָּה נַעֲלֶה וְאִם־מֵימֶיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנָי
20 וְנָתַתִּי מִכְרָם רַק אֵין דָּבָר בְּרַגְלַי אֶעְבֳּרָה׃ * וַיֹּאמֶר
לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֱדוֹם לִקְרָאתוֹ בְּעַם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה׃
21 * וַיְמָאֵן אֱדוֹם נְתֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בִּגְבֻלוֹ וַיֵּט
22 יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו׃ * וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיָּבֹאוּ בְנֵי־
23 יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה הֹר הָהָר׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּהֹר הָהָר עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־אֱדוֹם
24 לֵאמֹר׃ * יֵאָסֵף אַהֲרֹן אֶל־עַמָּיו כִּי לֹא יָבֹא אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־מְרִיתֶם אֶת־
25 פִּי לְמֵי מְרִיבָה׃ * קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ
26 וְהַעַל אֹתָם הֹר הָהָר׃ * וְהַפְשֵׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו
וְהִלְבַּשְׁתָּם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאַהֲרֹן יֵאָסֵף וּמֵת שָׁם׃
27 * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־הֹר הָהָר
28 לְעֵינֵי כָל־הָעֵדָה׃ * וַיַּפְשֵׁט מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן אֶת־
בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אַהֲרֹן שָׁם
29 בְּרֹאשׁ הָהָר וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר׃ * וַיִּרְאוּ
כָּל־הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת־אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם
כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

כא

1 * וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עֲרָד
יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם
2 בְּיִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב מִמֶּנּוּ שֶׁבִי׃ * וַיִּדַּר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר
לַיהוָה וַיֹּאמַר אִם־נָתֹן תִּתֵּן אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי
3 וְהַחֲרַמְתִּי אֶת־עָרֵיהֶם׃ * וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל
וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֵם אֹתָם וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא
שֵׁם־הַמָּקוֹם חָרְמָה׃

17 * Obsecramus vt nobis transire liceat per terram tuam: nō ibimus per agros nec per vineas: nō bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur via publica: nec ad dextram nec ad sinistram declinantes, donec transeamus termi
18 nos tuos. *Cui respondit Edom: Non pertrāsibis per me, alioquin armatus occurram tibi.
19 *Dixeruntq́, filij Israel: Per tritam gradiemur viam: & si biberimus aquas tuas nos & peco ra nostra, dabimus quod iustum est. nulla erit in precio difficultas; tantùm velociter transea
20 mus. *At ille respondit: Non transibitis. Sta-D timq́; egressus est obuius cum infinita multi-
21 tudine & manu forti. *Nec voluit acquiescere deprecanti, vt concederet transitum per fines
22 suos: quamobrem diuertit ab eo Israel. *Cūq́; castra mouissent de Cades, venerunt in mōtē
23 Hor, qui est in finibus terræ Edom: *Vbi lo-
24 cutus est Dñs ad Moysen, dicens: *Pergat, inquit, Aaron ad populos suos. non enim intrabit terrā quā dedi filiis Israel, eo ꝙ incredul⁹
25 fuerit ori meo ad aquas cōtradictionis. *Tolle Aaron & filiū eius cū eo, & duces eos in mon
26 tē Hor. *Cumq́; nudaueris patrē veste sua, in- Inf. 33.
dues ea Eleazarū filiū eius: & Aarō colligetur
27 & morietur ibi. *Fecit Moyses vt p̄cepat Dñs: & ascenderūt in montē Hor corā omni mul-
28 titudine. *Cumq́; Aarō spoliasset vestibus suis, Deut. 10. b. & 32. g
induit eis Eleazarum filium eius. Illo mortuo
in montis supercilio, descendit cum Eleaza-
29 ro. * Omnis autem multitudo videns occubuisse Aaron, fleuit super eo triginta diebus per cunctas familias suas. CAP. XXI.

1 A Qvod cùm audisset Chananæus rex Arad, qui habitabat ad Meridiem, venisse scilicet Israel per exploratorum viam, pugnauit contra illum: & victor existens, duxit ex eo
2 prædam. * At Israel voto se Domino obligans, ait: Si tradideris populum istum in ma-
3 nu mea, delebo vrbes eius. * Exaudiuitque Dominus preces Israel, & tradidit Chananæum; quem ille interfecit subuersis vrbibus eius. Et vocauit nomen loci illius, Horma, id est, Anathema.

תרגום אונקלוס

17 נֶעֱבַר כְּעַן בְּאַרְעָךְ לָא נָעְבַר בַּחֲקַל וּבְכַרְמָא וְלָא נִשְׁתֵּי מֵי גוּבָא אוֹרַח מַלְכָּא נֵיזֵיל לָא נִסְטֵי לְיִמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא עַד דְּנֶעְבַּר תְּחוּמָךְ׃
18 וַאֲמַר לֵיהּ אֱדוֹמָאָה לָא תֶעְבַּר בְּתְחוּמִי דִּילְמָא בְּקֶטְלִין בְּמַחְבָּא אֶפּוֹק לְקַדְמוּתָךְ׃ 19 וַאֲמַרוּ לֵיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאוֹרַח כְּבִישָׁא נִסַּק וְאִם מַיָּךְ
נְשְׁתֵּי אֲנָא וּבְעִירָי וְאֶתֵּן דְּמֵיהוֹן לְחוֹד לֵית פִּתְגָם דְּבִישׁ בְּרַגְלַי אֶעְבָּר׃ 20 וַאֲמַר לָא תֶעְבַּר וּנְפַק אֱדוֹמָאָה לְקַדְמוּתֵיהּ בְּחֵיל רַב וּבִידָא תַּקִּיפָא׃
21 וְסָרֵיב אֱדוֹמָאָה לְמִשְׁבַּק יַת יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּר בִּתְחוּמֵיהּ וְסָטָא יִשְׂרָאֵל מִלְוָתֵיהּ׃ 22 וּנְטָלוּ מֵרְקָם וַאֲתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנִשְׁתָּא לְהוֹר טוּרָא׃
23 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן בְּהוֹר טוּרָא עַל תְּחוּם אַרְעָא דֶּאֱדוֹם לְמֵימָר׃ 24 יִתְכַּנֵּישׁ אַהֲרֹן לְעַמֵּיהּ אֲרֵי לָא יֵעוֹל לְאַרְעָא דְּיַהֲבִית לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
עַל דְּסָרֵבְתּוּן עַל מֵימְרִי לְמֵי מַצּוֹתָא׃ 25 דְּבַר יַת אַהֲרֹן וְיָת אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְאַסֵּיק יַתְהוֹן לְהוֹר טוּרָא׃ 26 וְאַשְׁלַח יַת אַהֲרֹן יַת לְבוּשׁוֹהִי
וְתַלְבֵּישִׁינוּן יַת אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְאַהֲרֹן יִתְכַּנֵּשׁ וְיִמּוּת תַּמָּן׃ 27 וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ וְסַלִּיקוּ לְהוֹר טוּרָא לְעֵינֵי כָּל כְּנִשְׁתָּא׃ 28 וְאַשְׁלַח
מֹשֶׁה יַת אַהֲרֹן יַת לְבוּשׁוֹהִי וְאַלְבֵּשׁ יָתְהוֹן יַת אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וּמִית אַהֲרֹן תַּמָּן בְּרֵישׁ טוּרָא וּנְחַת מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן טוּרָא׃ 29 וַחֲזוֹ כָּל כְּנִשְׁתָּא דְמִית
אַהֲרֹן וּבְכוֹ יַת אַהֲרֹן תְּלָתִין יוֹמִין כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

כא

1 וּשְׁמַע כְּנַעֲנָאָה מַלְכָּא דַּעֲרָד יָתֵיב דָּרוֹמָא אֲרֵי אָתָא יִשְׂרָאֵל אוֹרַח מְאַתְלַיָּא וְאַגַּח קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל וְשָׁבָא מִנֵּהּוֹן
שְׁבְיָא׃ 2 וְקַיֵּים יִשְׂרָאֵל קְיָם קֳדָם יְיָ וַאֲמַר אִם מְמַסַּר תְּמַסַּר יַת עַמָּא הָדֵין בִּידִי וַאֲגַמַּר יַת קִרְוֵיהוֹן׃ 3 וְקַבֵּל יְיָ צְלוֹתֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל וּמְסַר יַת
כְּנַעֲנָאָה וְגַמַּר יַתְהוֹן וְיָת קִרְוֵיהוֹן וּקְרָא שְׁמָא דַּאֲתְרָא חָרְמָה׃

* *Præteribimus per terram tuam: non transibimus per agros neque per vineas; neque bibemus aquam è lacu: via regia ibimus; non declinabimus ad dexteram neque ad sinistram, quoad transierimus fines tuos.* * *Et dixit ad eum Edom: Non pertransibis per me, alioquin in bello exibo in occursum tibi.* * *Et dicunt ei filij Israel: Juxta montem transibimus. si autem aquam tuam biberimus ego & iumenta mea, dabo precium tibi: sed res nulla est. iuxta montem transibimus.* * *Ille autem dixit: Non transibis per me. Et exiit Edom in occursum eorum in turba graui, & in manu forti.*

* *Et non voluit Edom concedere Israel vt transiret per fines suos. & declinauit Israel ab eo.*

* *Et discesserunt ex Cades. & venerunt filij Israel omnis congregatio in Or montem.*

* *Et dixit Dominus ad Moysen & Aaron in Or monte in finibus terræ Edom, dicens:*

* *Apponatur Aaron ad populum suum, quia non introibit in terram quam dedi filiis Israel, quia irritauistis me super aquam contradictionis.* * *Accipe Aaron & Eleazar filium eius, & fac ascendere illos in Or montem:* * *Et exue Aaron stolam eius, & indue Eleazar filium eius: & Aaron appositus moriatur ibi.* * *Et fecit Moyses sicut constituit ei Dominus: & ascendere fecit eos in Or montem coram omni congregatione:* * *Et exuit Moyses Aaron vestimenta eius, & induit ea Eleazar filium eius: & mortuus est Aaron in vertice montis. & descendit Moyses & Eleazar de monte.*

* *Et vidit omnis congregatio quòd mortuus est Aaron: & planxerunt Aaron triginta diebus omnis domus Israel.*

CAP. XXI.

ET *audiuit Chananæus rex Arad, habitans per desertum, quòd venit Israel viam Atharem, & pugnauit contra Israel, & ceperunt ex eis prædam.* * *Et vouit Israel votum Domino, & dixit: Si mihi tradideris populum istum subditum, anathematizabo eum & ciuitates eus.*

* *Et exaudiuit Dominus vocem Israel, & tradidit Chananæum subditum eius. & anathematizauit illum & ciuitates eius. & cognominauerunt nomen loci illius, Anathema.*

17 * παρελθυσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου· οὐ διελθυσόμεθα δι' ἀγρῶν, οὐδὲ δι' ἀμπελώνων, οὐδὲ πίομεν ὕδωρ ἐκ λάκκου· ὁδῷ βασιλικῇ πορευσόμεθα, οὐκ ἐκκλινοῦμεν δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερά, 18 ἕως ἂν παρέλθωμεν τὰ ὅριά σου. * καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἐδώμ, οὐ διελεύσῃ δι' ἐμοῦ, εἰ δὲ μή ἐν πολέμῳ ἐξελεύσομαι 19 εἰς συναντήσιν σοι. * καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ παρελευσόμεθα. ἐὰν δὲ ἐγὼ καὶ τὰ κτήνη μου πίωμεν ἐκ τοῦ ὕδατός σου, δώσω τὴν τιμὴν αὐτῶν· οὐδὲν ἔστω μοι τὸ πρᾶγμα, πλὴν τῶν ποδῶν μου διελεύσομαι. 20 * καὶ εἶπεν, οὐ διελεύσῃ. καὶ ἐξῆλθεν Ἐδὼμ εἰς συναντὴν αὐτῷ ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, καὶ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ. 21 * καὶ οὐκ ἠθέλησεν Ἐδὼμ δοῦναι τῷ Ἰσραὴλ διελθεῖν διὰ τῶν ὁρίων αὐτοῦ. καὶ ἐξέκλινεν Ἰσραὴλ ἀπ' αὐτοῦ. 22 * καὶ ἀπῆραν ἐκ Κάδης, καὶ παρεγένοντο οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πᾶσα ἡ συναγωγὴ εἰς Ὢρ τὸ ὄρος.

23 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν καὶ Ἀαρὼν ἐν Ὢρ τῷ ὄρει ἐπὶ 24 τῶν ὁρίων τῆς γῆς Ἐδώμ, λέγων· * προστεθήτω Ἀαρὼν πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὅτι οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, διότι παρωξύνατέ με ἐπὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας. 25 * λάβε τὸν Ἀαρὼν καὶ Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀνάβιβασον αὐτοὺς εἰς Ὢρ τὸ ὄρος.

26 * καὶ ἔκδυσον Ἀαρὼν τὴν στολὴν αὐτοῦ, καὶ ἔνδυσον Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ Ἀαρὼν προστεθεὶς ἀποθνῃσκέτω ἐκεῖ.

27 * καὶ ἐποίησε Μωυσῆς καθὰ συνέταξεν αὐτῷ κύριος, καὶ ἀνέβησαν αὐτοὺς εἰς Ὢρ τὸ ὄρος ἔναντι πάσης τῆς συναγωγῆς.

28 * καὶ ἐξέδυσε Μωυσῆς τὸν Ἀαρὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὰ Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ· καὶ ἀπέθανεν Ἀαρὼν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους. καὶ κατέβη Μωυσῆς καὶ Ἐλεάζαρ ἐκ τοῦ ὄρους.

29 * καὶ ἰδὲ πᾶσα ἡ συναγωγὴ ὅτι ἀπελύθη Ἀαρών· καὶ ἔκλαυσαν τὸν Ἀαρὼν τριάκοντα ἡμέρας πᾶς οἶκος Ἰσραήλ.

κά.

1 * Καὶ ἤκουσε Χαναναῖος βασιλεὺς Ἀράδ ὁ κατοικῶν κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτι ἦλθεν Ἰσραὴλ ὁδὸν Ἀθαρείμ, καὶ ἐπολέμησε πρὸς Ἰσραὴλ, καὶ ᾐχμαλώτισεν ἐξ αὐτῶν αἰχμαλωσίαν.

2 * καὶ ηὔξατο Ἰσραὴλ εὐχὴν κυρίῳ, καὶ εἶπεν, ἐὰν παραδῷς τὸν λαὸν τοῦτον ὑποχείριον, ἀναθεματιῶ αὐτὸν καὶ τὰς 3 πόλεις αὐτῶν. * καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς Ἰσραὴλ, καὶ παρέδωκε τὸν Χαναναῖον ὑποχείριον αὐτῷ· καὶ ἀνεθεμάτισεν αὐτὸν καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ. καὶ ἐπεκαλέσαντο τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου, ἀνάθεμα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Transeamus nunc per terram tuam: non transibimus per agrum & vineam, neque bibemus aquam cisternæ: per viam regiam ambulabimus, non declinabimus ad dexteram neque ad sinistram, donec transeamus terminum tuum. 18 Dixitque eis Edom: Non pertransibis terminum meum, ne fortè cum occidentibus gladio egrediar in occursum tuum. 19 Dixeruntque ei filij Israel: Per viam tritam ascendemus: & si aquas tuas biberimus ego & iumenta mea, dabo precium earum. nihilque mali erit: tantùm transibo pedibus meis. 20 Et ait: Non pertransibis. Egressusque est Edom in occursum eius cum exercitu multo & manu forti. 21 Et noluit Edom dimittere Israel transire per terminum suum, & diuertit ab eo Israel. 22 Profectique sunt de Cades, & venit omnis congregatio filiorum Israel in montem Hor. 23 Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron in monte Hor iuxta terminum terræ Edom, dicens: 24 Colligatur Aaron ad populum suum, quia non ingredietur terram quam dedi filiis Israel, eo quòd rebellastis in verbum meum ad aquas iurgij. 25 Tolle Aaron & Eleazarum filium eius, & ascendere fac eos in montem Hor.

26 Et exues Aaron vestimenta eius, & indues ea Eleazarum filium eius. Aaron autem colligatur & moriatur ibi. 27 Fecitque Moyses sicut præceperat Dominus: & ascenderunt in montem Hor ante oculos omnis congregationis. 28 Et exuit Moyses Aaron vestimenta eius, & induit ea Eleazarum filium eius: & mortuus est ibi Aaron in vertice montis. & descendit Moyses & Eleazarus de monte. 29 Viditque omnis cœtus quòd mortuus esset Aaron: & fleuerunt super Aaron triginta diebus omnis domus Israel.

CAP. XXI.

ET audiuit Chananæus rex Arad, qui habitabat ad Meridiem, quòd veniebat Israel per viam exploratorum: & iniuit bellum contra Israel, & captiuauit ex eis captiuitatem. 2 Vouitque Israel coram Domino votum, & ait: Si tradens tradideris populum istum in manu mea, destruam vrbes eius. 3 Et susceptit Dominus orationem Israelis, & tradidit Chananæum in manu eorum, & destruxit eos & vrbes eorum. & appellauit nomen loci, Horma.

4 * וַיִּסְעוּ מֵהֹר הָהָר דֶּרֶךְ יַם־סוּף לִסְבֹּב
אֶת־אֶרֶץ אֱדוֹם וַתִּקְצַר נֶפֶשׁ־הָעָם בַּדָּרֶךְ׃
5 * וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה לָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ
מִמִּצְרַיִם לָמוּת בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לֶחֶם וְאֵין מַיִם
6 וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בַּלֶּחֶם הַקְלֹקֵל׃ * וַיְשַׁלַּח יְהוָה
בָּעָם אֶת־הַנְּחָשִׁים הַשְּׂרָפִים וַיְנַשְּׁכוּ אֶת־הָעָם
7 וַיָּמָת עַם־רָב מִיִּשְׂרָאֵל׃ * וַיָּבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה
וַיֹּאמְרוּ חָטָאנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בַיהוָה וָבָךְ הִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה
וְיָסֵר מֵעָלֵינוּ אֶת־הַנָּחָשׁ וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם׃
8 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים
אֹתוֹ עַל־נֵס וְהָיָה כָּל־הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי׃
9 * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחַשׁ נְחֹשֶׁת וַיְשִׂמֵהוּ עַל־הַנֵּס וְהָיָה
אִם־נָשַׁךְ הַנָּחָשׁ אֶת־אִישׁ וְהִבִּיט אֶל־נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת
וָחָי׃ 10 * וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּחֲנוּ בְּאֹבֹת׃
11 * וַיִּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיִּחֲנוּ בְּעִיֵּי הָעֲבָרִים בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר
12 עַל־פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ׃ * מִשָּׁם נָסָעוּ וַיִּחֲנוּ
13 בְּנַחַל זָרֶד׃ * מִשָּׁם נָסָעוּ וַיִּחֲנוּ מֵעֵבֶר אַרְנֹן אֲשֶׁר
בַּמִּדְבָּר הַיֹּצֵא מִגְּבוּל הָאֱמֹרִי כִּי אַרְנֹן גְּבוּל מוֹאָב
14 בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי׃ * עַל־כֵּן יֵאָמַר בְּסֵפֶר
מִלְחֲמֹת יְהוָה אֶת־וָהֵב בְּסוּפָה וְאֶת־הַנְּחָלִים
15 אַרְנֹן׃ * וְאֹשֶׁד הַנְּחָלִים אֲשֶׁר נָטָה לָשֶׁבֶת עָר
16 וְנִשְׁעַן לִגְבוּל מוֹאָב׃ * וּמִשָּׁם בְּאֵרָה הִוא הַבְּאֵר
אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֱסֹף אֶת־הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם
17 מָיִם׃ * אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עֲלִי
18 בְּאֵר עֲנוּ־לָהּ׃ * בְּאֵר חָפָרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם
19 בִּמְחֹקֵק בְּמִשְׁעַנֹתָם וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה׃ * וּמִמַּתָּנָה
20 נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת׃ * וּמִבָּמוֹת הַגַּיְא אֲשֶׁר
בִּשְׂדֵה מוֹאָב רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְנִשְׁקָפָה עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימֹן׃
21 * וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־סִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי
לֵאמֹר׃

4 *Profecti sunt autem de monte Hor per viam
B quę ducit ad mare rubrum, vt circuirent terrā Edom. & tędere cœpit populū itineris ac la
5 boris. *Locutusq́; contra Deū & Moysen, ait:
Cur eduxisti nos de Ægypto, vt moreremur
in solitudine? Deest panis; non sunt aquę. anima nostra iam nauseat sup̄er cibo isto leuissi-
6 mo. *Quāobrem misit Dñs in populū ignitos 1.Corin. 10.b.
serpentes: ad quorū plagas & mortes plurimo
7 rum, *venerunt ad Moysen, atq; dixerūt: Peccauimus, quia locuti sumus cōtra Dñm & te.
C Ora vt tollat à nobis serpentes. Orauit Moyses
8 pro populo. *Et locutus est Dñs ad eum: Fac
serpentem, & pone eum pro signo. Qui per-
9 cussus aspexerit eum, viuet. *Fecit ergo Moy- Ioh. 3.b.
ses serpentem æneum, & posuit eum ꝑ signo.
Quem cùm percussi aspicerent, sanabantur.
10 *Profectiq́ue filij Israel castrametati sunt in
11 Oboth. *Vnde egressi fixere tentoria in Ieabarim, in solitudine quæ respicit Moab con-
12 tra Orientalem plagam. *Et indè mouentes
13 venerunt ad torrentem Zareth. *Quem relinquentes castrametati sunt contra Arnon, quę
est in deserto, & prominet in finibus Ammorræi: siquidē Arnon terminus est Moab, diui-
14 dens Moabitas & Ammorręos. *Vnde dicitur
D in libro bellorum Domini: Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrentibus Arnon.
15 *Scopuli torrentium inclinati sunt vt re-
quiescerent in Arnon, & recumberent in fini-
16 bus Moabitarū. *Ex eo loco apparuit puteus,
super quo locutus est Dominus ad Moysen:
Congrega populum, & dabo ei aquam.
17 *Tunc cecinit Israel carmen istud:
18 *Ascendat puteus, concinebant: puteus
quem foderunt principes, & parauerunt duces multitudinis in datore legis & in baculis suis. Profectiq́ue sunt de solitudine Ma-
19 thana: *De Mathana in Nahaliel. de Na-
20 haniel in Bamoth. *Bamoth vallis est in
E regione Moab in vertice Phasga quod respi-
21 cit contra desertum. *Misit autem Israel nuncios ad Seon regem Ammorræorum, Su.20.b. Deut.2.c
dicens:

תרגום אונקלוס

4 וּנְטָלוּ מֵהוֹר טוּרָא אוֹרַח יַמָּא דְסוּף לְאַקָּפָא יַת אַרְעָא דֶאֱדוֹם וְעָקַת נַפְשָׁא דְעַמָּא בְּאוֹרְחָא׃ 5 וְאִתְרַעֲמ עַמָּא קֳדָם יְיָ וְעַם
מֹשֶׁה נְצוּ לְמָה אַסֵּקְתּוּנָא מִמִּצְרַיִם לְמֵמָת בְּמַדְבְּרָא אֲרֵי לֵית לַחְמָא וְלֵית מַיָּא וְנַפְשָׁנָא עָקַת בְּמַנָּא הָדֵין בְּמֵיכְלֵיהּ קַלִיל׃ 6 וְגָרֵי יְיָ בְּעַמָּא יַת
חֱיָוֵן קָלָן וּנְכִיתוּ יַת עַמָּא וּמִית עַם סַגִּיא מִיִּשְׂרָאֵל׃ 7 וַאֲתָא עַמָּא לְוָת מֹשֶׁה וַאֲמַרוּ חַבְנָא אֲרֵי אִיתְרַעֲמְנָא קֳדָם יְיָ וְעִמָּךְ נְצֵינָא צַלִּי קֳדָם יְיָ
וְיַעְדֵּי מִנָּנָא יַת חֱיָוֵיָא וְצַלִּי מֹשֶׁה עַל עַמָּא׃ 8 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עֲבֵיד לָךְ קַלְיָא וְשַׁוִּי יָתֵיהּ עַל אָת וִיהֵי כָּל דְּיִתְנְכֵית וְיֶחֱזֵי יָתֵיהּ וְיִתְקַיֵּם׃ 9 וַעֲבַד
מֹשֶׁה חַיְוָא דְנְחָשָׁא וְשַׁוִּייהּ עַל אָת וַהֲוֵי כַּד נָכֵית חֱוְיָא יַת גַּבְרָא וּסְתַכֵּל בְּחַוְיָא דִנְחָשָׁא וּמִתְקַיֵּים׃ 10 וּנְטָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּשְׁרוֹ בְּאוֹבוֹת׃
11 וּנְטָלוּ מֵאוֹבוֹת וּשְׁרוֹ בְּמַגָּזַת עֲבָרַיֵּי בְּמַדְבְּרָא דְעַל אַפֵּי מוֹאָב מִמַּדְנַח שִׁמְשָׁא׃ 12 מִתַּמָּן נְטָלוּ וּשְׁרוֹ בְּנַחֲלָא דָּרֵד׃ 13 מִתַּמָּן נְטָלוּ
וּשְׁרוֹ מֵעִבְרָא דְאַרְנוֹן דִּי בְמַדְבְּרָא דְנָפִיק מִתְחוּם אֱמֹרָאָה אֲרֵי אַרְנוֹן תְּחוּם מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין אֱמֹרָאָה׃ 14 עַל כֵּן יִתְאֲמַר בְּסִפְרָא קְרָבִין
דַּיְיָ יָת וָהֵב בְּסוּפָה וְנַחֲלַיָּא דְמַדְבְּרִין לְקֶבֶל לְחָיַת וּמִסְתִּמְךְ לְתָחוּם מוֹאָב׃ 15 וּשְׁפִיךְ נַחֲלַיָּא דְמִדְבְּרִין לְקֶבֶל לְחָיַת וּמִסְתִּמְךְ לְתָחוּם מוֹאָב׃ 16 וּמִתַּמָּן אִתְיְהִיבַת
לְהוֹן בֵּירָא הוּא בֵּירָא דַּאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ יַת עַמָּא וְאֶתֵּן לְהוֹן מַיָּא׃ 17 בְּכֵין שַׁבַּח יִשְׂרָאֵל יַת תֻּשְׁבַּחְתָּא הָדָא סַקִי בֵּירָא שַׁבְּחוּ לָהּ׃
18 בֵּירָא חֲפָרוּהָ רַבְרְבַיָּא כְּרוּהָ רֵישֵׁי עַמָּא סַפְּרַיָּא בְּחֶטְרֵיהוֹן מִמַּדְבְּרָא אִתְיְהִיבַת לְהוֹן נַחְתָּא׃ 19 וּמִדְּאִתְיְהִיבַת לְהוֹן נַחְתָּא עִמְּהוֹן לְנַחֲלַיָּא
וּמִנַּחֲלַיָּא סַלְקָא עִמְּהוֹן לְרָמָתָא׃ 20 וּמֵרָמָתָא לְחֵילְתָא דִּי בְחַקְלֵי מוֹאָב רֵישׁ רָמָתָא וּמִסְתַּכְיָא עַל אַפֵּי בֵּית יְשִׁימוֹת׃ 21 וּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל
אִזְדִּין לְוָת סִיחוֹן מַלְכָּא דֶאֱמוֹרָאָה לְמֵימָר׃

4 * Et discedentes ex Or monte per viam ad mare rubrum, circuierunt terram Edom, & defecit populus in via. 5 * Et locutus est populus contra Deum & contra Moysen, dicentes: Quare eduxisti nos ex Ægypto, vt occideres nos in deserto? quoniam non est panis neque aqua. at anima nostra grauata est in pane vacuo hoc. 6 * Et misit Dominus in populum serpentes mortiferos, & mordebant populum, & mortuus est populus multus filiorum Israel.

7 * Et accedens populus ad Moysen, dixit: Quia peccauimus, quia locuti sumus contra Dominum et contra te. ora ergo ad Dominum, & auferat à nobis serpentem. & orauit Moyses pro populo.

8 * Et dixit Dominus ad Moysen: Fac tibi serpentem æneum, & pone illum pro signo. & omnis morsus videns illum, viuet.

9 * Et fecit Moyses serpentem æneum, & statuit illum pro signo. & factum est quando serpens mordebat hominem, & aspiciebat in serpentem æneum, & viuebat. 10 * Et profecti sunt filij Israel, & castrametati sunt in Oboth.

11 * Et discedentes ex Oboth, castrametati sunt in Iebarim in deserto quod est in conspectu Moab ad orientem solis. 12 * Indè discesserunt & castrametati sunt in valle Zared.

13 * Indè discedentes castrametati sunt in trans Arnon in deserto quod eminet à finibus Amorræorum. est enim Arnon fines Moab inter Amorræū.

14 * Propter hoc dicitur in libro, bellum Domini Zoob combussit, & torrentes Arnon. 15 * & torrentes statuit vt habitarent Hir, & adiacet finibus Moab. 16 * Et indè puteus. hic puteus, quem dixit Dominus ad Moysen: Congrega populum, & dabo eis aquam. 17 * Tunc cecinit Israel canticum hoc super puteum. præcinite ei: 18 * Puteum effoderunt illum principes: exciderunt illum reges gentium in regno suo, cùm dominarentur eorum. & à puteo in Manthana.

19 * Et à Manthana in Nathanael: & à Nathanael in Bamoth. 20 * Et à Bamoth in siluam quæ est in campo Moab à vertice excisi quod respicit contra faciem deserti.

21 * Et misit Israel legatos ad Seon regem Amorræorum, dicens:

4 * καὶ ἀπάραντες ἐξ ὤρ ἐξ ὄρους ὁδὸν ἐπὶ θάλασσαν ἐρυθρὰν, περικύκλωσαι τὴν γῆν ἐδώμ, καὶ ὠλιγοψύχησαν ὁ λαὸς 5 ἐν τῇ ὁδῷ· * καὶ κατελάλει ὁ λαὸς πρὸς τὸν θεὸν, καὶ κατὰ μωυσῆ, λέγοντες, ἱνατί ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐξ αἰγύπτου ἀποκτεῖναι ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ; ὅτι οὐκ ἔστιν ἄρτος οὐδὲ ὕδωρ. ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν προσώχθισεν ἐν τῷ ἄρτῳ τῷ διακενῷ τούτῳ.

6 * καὶ ἀπέστειλε κύριος εἰς τὸν λαὸν τοὺς ὄφεις τοὺς θανατοῦντας, καὶ ἔδακνον τὸν λαὸν, καὶ ἀπέθανε λαὸς πολὺς τῶν 7 υἱῶν ἰσραήλ. * καὶ προσῆλθεν ὁ λαὸς πρὸς μωυσῆν ἔλεγον, ὅτι ἡμάρτομεν, ὅτι καλελαλήσαμεν κυ̃ καὶ σοί· δεῆσαι οὖν πρὸς κύριον, καὶ ἀφελέτω ἀφ' ἡμῶν τοὺς ὄφεις. καὶ ἠύξατο μωυσῆς περὶ τοῦ λαοῦ.

8 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς μωυσῆν, ποίησον σεαυτῷ ὄφιν χαλκοῦν, καὶ θὲς αὐτὸν ἐπὶ σημείου· καὶ πᾶς ὁ δεδηγμένος ἰδὼν 9 αὐτὸν ζήσεται. * καὶ ἐποίησε μωυσῆς ὄφιν χαλκοῦν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου. καὶ ἐγένετο ὅταν ὄφις ἔδακεν ἄνθρωπον, καὶ ἐπέβλεπεν ἐπὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν, καὶ ἔζη.

10 * καὶ ἀπῆραν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, καὶ παρενέβαλον ἐν ὠβώθ.

11 * καὶ ἐξαράντες ἐξ ὠβὼθ, παρενέβαλον ἐν αἰεβαρὶμ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἥ ἐστι κατὰ πρόσωπον μωὰβ κατὰ ἀνατολὰς ἡλίου.

12 * ἐκεῖθεν ἀπῆραν καὶ παρενέβαλον εἰς φάραγγα ζαρέδ.

13 * ἐκεῖθεν ἀπαραντες παρενέβαλον εἰς τὸ πέραν ἀρνὼν ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ ἐξέχον ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν ἀμορραίων. ἔστι γὰρ ἀρνὼν ὅρια μωὰβ ἀναμέσον τοῦ ἀμορραίου.

14 * διὰ τοῦτο λέγε) ἐν βίβλῳ, πόλεμον κυρίου τὴν ζοὸβ 15 ἐφλόγισε, καὶ τοὺς χειμάρρους ἀρνών, * καὶ τοὺς χειμάρρους κατέστησαν καθίκησαν εἰς. καὶ πρόσκει) τοῖς οἰκίοις μωάβ.

16 * καὶ ἐκεῖθεν τὸ φρέαρ· τοῦτο φρέαρ, ὃ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, συνάγαγε τὸν λαὸν, καὶ δώσω αὐτοῖς ὕδωρ.

17 * τότε ἦσεν ἰσραὴλ τὸ ᾆσμα τοῦτο ἐπὶ τὸ φρέαρ. ἐξάρχετε αὐτῷ· 18 * φρέαρ ὤρυξαν αὐτὸ ἄρχοντες, ἐξελατόμησαν αὐτὸ βασιλεῖς ἐθνῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτῶν, ἐν τῷ κυριεῦσαι αὐτῶν. καὶ ἀπὸ φρέατος, εἰς μανθαναείν·

19 * καὶ ἀπὸ μανθαναείν, εἰς ναθαναὴλ· καὶ ἀπὸ ναθαναὴλ, 20 εἰς βαμώθ. * καὶ ἀπὸ βαμὼθ, εἰς νάπλιν ἥ ἐστιν ἐν τῷ πεδίῳ μωὰβ ἀπὸ κορυφῆς τοῦ λελαξευμένου τὸ βλέπον κατὰ πρόσωπον τῆς ἐρήμου.

21 * καὶ ἀπέστειλεν ἰσραὴλ πρέσβεις πρὸς σηὼν βασιλέα ἀμορραίων, λέγων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Profectique sunt de monte Hor per viam maris rubri, vt circuirent terram Edom: & fatigata est anima populi in via. 5 Et murmurauit populus coram Domino, & obiurgati sunt cum Moyse, dicentes: Quare ascendere nos fecisti de Ægypto, vt moreremur in solitudine? non enim est panis neque aqua: & anima nostra fatigata est cum manna isto cibo leuissimo. 6 Et misit Dominus in populum serpentes ignitos, & momorderunt populum: & mortuus est populus plurimus de Israel. 7 Venitque populus ad Moysen & dixerunt: Peccauimus, quia murmurauimus coram Domino, & obiurgati sumus tecum. ora coram Domino, vt auferat à nobis serpentes. & orauit Moyses pro populo. 8 Dixitque Dominus ad Moysen: Fac tibi ignitum serpentem, & pone eum pro signo: & omnis qui morsus fuerit & aspexerit eum, viuet. 9 Et fecit Moyses serpentem æneum, & posuit eum pro signo: & quando mordebat serpens virum, aspiciebat serpentem æneum, & viuebat. 10 Profectique sunt filij Israel & castrametati sunt in Oboth. 11 Et profecti sunt de Oboth, & castrametati sunt iuxta vadum transeuntium in desertum quod est contra Moab ad orientem Solis. 12 Indè mouerunt castra, & castrametati sunt in torrente Zared. 13 Indè profecti sunt, & castrametati sunt trans torrentem Arnon qui est in deserto, qui egreditur à termino Amorræi, quia Arnon terminus est Moab inter Moab & inter Amorræum. 14 Propterea dicitur in libro bellorum quæ fecit Dominus in mari rubro, & magnalia in torrentibus Arnon. 15 Effusioque torrentium qui ducuntur contra Har, coniungitur termino Moab. 16 Et indè datus est eis puteus: ipse est puteus de quo dixit Dominus Moysi: Congrega populum, & dabo eis aquam. 17 Tunc cecinit Israel carmen istud: Ascende puteus, canite ei: 18 Puteus quem foderunt principes, quem exciderunt principes populi, & scribæ in baculis suis, qui datus est eis ex deserto. 19 Ex eo tempore quo datus est eis, descendit cum eis ad torrentes, & de torrentibus ascendit cum eis ad collem: 20 Et de colle ad vallem quæ est in agris Moab in verticem collis, & prospicit contra Beth-iesimoth. 21 Misit autem Israel nuncios ad Seon regem Amorræi, dicens:

22 * אֶעְבְּרָה בְאַרְצֶךָ לֹא נִטֶּה בְשָׂדֶה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתֶּה
מֵי בְאֵר בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֵךְ עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר גְּבֻלֶךָ׃
23 * וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בִּגְבֻלוֹ וַיֶּאֱסֹף
סִיחוֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה
24 וַיָּבֹא יְהַצָה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל׃ * וַיַּכֵּהוּ יִשְׂרָאֵל
לְפִי־חָרֶב וַיִּירַשׁ אֶת־אַרְצוֹ מֵאַרְנֹן עַד־יַבֹּק עַד־בְּנֵי
25 עַמּוֹן כִּי עַז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃ * וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת
כָּל־הֶעָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עָרֵי הָאֱמֹרִי
26 בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכָל־בְּנֹתֶיהָ׃ * כִּי חֶשְׁבּוֹן עִיר סִיחֹן
מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הוּא וְהוּא נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב
הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת־כָּל־אַרְצוֹ מִיָּדוֹ עַד־אַרְנֹן׃
27 * עַל־כֵּן יֹאמְרוּ הַמֹּשְׁלִים בָּאוּ חֶשְׁבּוֹן תִּבָּנֶה
28 וְתִכּוֹנֵן עִיר סִיחוֹן׃ * כִּי־אֵשׁ יָצְאָה מֵחֶשְׁבּוֹן
לֶהָבָה מִקִּרְיַת סִיחֹן אָכְלָה עָר מוֹאָב בַּעֲלֵי בָמוֹת
29 אַרְנֹן׃ * אוֹי־לְךָ מוֹאָב אָבַדְתָּ עַם־כְּמוֹשׁ נָתַן
בָּנָיו פְּלֵיטִם וּבְנֹתָיו בַּשְּׁבִית לְמֶלֶךְ אֱמֹרִי סִיחוֹן׃
30 * וַנִּירֵם אָבַד חֶשְׁבּוֹן עַד־דִּיבֹן וַנַּשִּׁים עַד־נֹפַח
31 אֲשֶׁר עַד־מֵידְבָא׃ * וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ
32 הָאֱמֹרִי׃ * וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעְזֵר וַיִּלְכְּדוּ
בְנֹתֶיהָ וַיִּירַשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם׃
33 * וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ דֶּרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן
לִקְרָאתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לַמִּלְחָמָה אֶדְרֶעִי׃
34 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אַל־תִּירָא אֹתוֹ כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי
אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר
עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן׃
35 * וַיַּכּוּ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר
לוֹ שָׂרִיד וַיִּירְשׁוּ אֶת־אַרְצוֹ׃

כב

1 * וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר
לְיַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃

22 * Obsecro vt transire mihi liceat per terram tuam. non declinabimus in agros & vineas: non bibemus aquas ex puteis. via regia gradiemur, donec transeamus terminos tuos.
23 * Qui concedere noluit vt transirent Israel per fines suos: quin potius exercitu congregato, egressus est obuiam in desertum; & ve-
24 nit in Iasa, pugnauitque contra eum. * A quo percussus est in ore gladij: & possessa est terra eius ab Arnon vsque Ieboc & filios Ammon: quia forti præsidio tenebantur termini Am-
25 monitarum. * Tulit ergo Israel omnes ciuitates eius, & habitauit in vrbibus Amorrei, in
26 Esebon scilicet & viculis eius. * Vrbs Esebon
F fuit Seon regis Amorræi, qui pugnauit contra regem Moab, & tulit omnem terram quæ
27 ditionis illius fuerat vsque Arnon. * Idcirco dicitur in prouerbio: Venite in Esebon, ædificetur & constituatur ciuitas Seon.
28 * Ignis egressus est de Esebon, flamma de oppido Seō: & deuorauit Ar Moabitarum, & habitatores
29 excelsorum Arnon. * Væ tibi Moab, peristi populo Chamos. dedi filios eius in fugam, & filias in captiuitatem regi Ammorræorum Seō.
30 * Iugum ipsorum disperiit ab Esebon vsque Dibon, lasi peruenerunt in Iophe & vsque
31 Madaba. * Habitauitque Israel in terra Am-
32 morræi. * Misit itaque Moyses qui explora-
G rent Iazer, cuius ceperunt viculos, & possede-
33 runt habitatores. * Verteruntque se & ascenderunt per viam Basan, & occurrit eis Og rex Deut. 3.
Basan cum omni populo suo pugnaturus in
34 Edrai. * Dixitque Dominus ad Moysen: Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi illum, & omnem populum ac terram eius: faciesque ei sicut fecisti Seon regi Ammorræorum habitatori Esebon.
35 * Percusserunt igitur & hunc cum filiis suis & vniuersum populum eius vsque ad internecionem, & possederunt terram illius.

CAP. XXII.

1 A PRofectique castrametati sunt in campestribus Moab, vbi trans Iordanem Hiericho sita est.

תרגום אונקלוס

22 אֶעְבַּר בְּאַרְעָךְ לָא נְסֵטֵה בַּחֲקַל וּבְכַרְמָא לָא נִשְׁתֵּי מֵי גוּב בְּאוֹרַח מַלְכָּא נְזֵיל עַד דְּנֶעְבַּר תְּחוּמָךְ׃ 23 וְלָא שְׁבַק סִיחוֹן יַת יִשְׂרָאֵל
לְמֶעְבַּר בִּתְחוּמֵיהּ וְכַנֵּשׁ סִיחוֹן יַת כָּל עַמֵּיהּ וּנְפַק לְקַדְמוּת יִשְׂרָאֵל לְמַדְבְּרָא וַאֲתָא לְיָהַץ וְאִגַּח קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל׃ 24 וּמְחָהִי יִשְׂרָאֵל לְפִתְגָמָא דְחָרֶב
וִירִיתוּ יַת אַרְעֵיהּ מֵאַרְנוֹנָא עַד יוּבְקָא עַד בְּנֵי עַמּוֹן אֲרֵי תַקִּיף תְּחוּם דִּבְנֵי עַמּוֹן׃ 25 וּכְבַשׁ יִשְׂרָאֵל יַת כָּל קִרְוַיָּא הָאִלֵּין וְיָתֵב יִשְׂרָאֵל בְּכָל קִרְוֵי
אֱמוֹרָאָה בְּחֶשְׁבּוֹן וּבְכָל כַּפְרָנָהָא׃ 26 אֲרֵי חֶשְׁבּוֹן קִרְתָּא דְסִיחוֹן מַלְכָּא דֶאֱמוֹרָאָה הִיא וְהוּא אַגַּח קְרָבָא בְּמַלְכָּא דְמוֹאָב קַדְמָאָה וְנְסִיב יַת כָּל
אַרְעֵיהּ מִידֵיהּ עַד אַרְנוֹנָא׃ 27 עַל כֵּן יֵאמְרוּן מַתְלָיָא עוּלוּ לְחֶשְׁבּוֹן תִּתְבְּנִי וְתִשְׁתַּכְלַל קִרְתָּא דְסִיחוֹן׃ 28 אֲרֵי קִידוּם תַּקִּיף כְּאֶשָׁא נְפַק
מֵחֶשְׁבּוֹן וְעַבְדֵי קִרְבָא כְּשַׁלְהוֹבִיתָא מִקִּרְתָּא דְסִיחוֹן קְטִילוּ עַמָּא רִשְׁרוּ בִּלְחַיָּת מוֹאָב כּוּמְרַיָּא דְפָלְחִין בִּיהּ דַּחֲלַת רַמְתָא דְאַרְנוֹן׃ 29 וַיְלוֹכוֹן מוֹאָבָאי
אֲבַדְתּוּן עַמָּא דְפָלְחִין לְכְמוֹשׁ מְסַר בְּנוֹהִי צִירִין וּבְנָתֵיהּ בַּשְׁבְיָה לְמַלְכָּא דֶאֱמוֹרָאָה סִיחוֹן׃ 30 וּמַלְכוּ פְּסָקַת מֵחֶשְׁבּוֹן עַדָּא שְׁלְטָן מְרִיבוֹן וּצְדִיאוֹ
עַד נֹפַח דְּסָמִיךְ עַד מֵידְבָּא׃ 31 וְיָתֵב יִשְׂרָאֵל בְּאַרַע אֱמוֹרָאָה׃ 32 וּשְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יַת יַעְזֵר וּכְבַשׁוּ כַּפְרָנָהָא וְתָרִיךְ יַת אֱמוֹרָאָה דְתַמָּן׃
33 וְאִתְפְּנִיאוּ וְסָלִיקוּ לְאוֹרַח מַתְנָן וּנְפַק עוֹג מַלְכָּא דְמַתְנָן לְקַדְמוּתְהוֹן הוּא וְכָל עַמֵּיהּ לַאֲגָחָא קְרָבָא לְאָרְרָעִי׃ 34 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לָא תִדְחַל
מִנֵּיהּ אֲרֵי בִידָךְ מְסָרִית יָתֵיהּ וְיַת כָּל עַמֵּיהּ וְיַת אַרְעֵיהּ וְתַעְבֵּד לֵיהּ כְּמָא דַעֲבַדְתְּ לְסִיחוֹן מַלְכָּא דֶאֱמוֹרָאָה דְיָתֵב בְּחֶשְׁבּוֹן׃ 35 וּמְחוֹ יָתֵיהּ וְיַת בְּנוֹהִי
כב
וְיַת כָּל עַמֵּיהּ עַד דְּלָא אִשְׁתָּאַר לֵיהּ מְשֵׁזִיב וִירִיתוּ יַת אַרְעֵיהּ׃
1 וּנְטַלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּשְׁרוֹ בְּמֵישְׁרָיָא דְמוֹאָב מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא דִירִיחוֹ׃

* *Transibimus per terram tuam: non declinabimus neque ad agrum, neque ad vineam; neque bibemus aquam de puteo: via regia transibimus, quoad transierimus fines tuos.* 22

* *Et non conceßit Seon Iſrael transire per fines suos. & congregauit Seon omnem populum ſuum, & exiuit pugnare contra Iſrael in deſertum. & venit in Iaſſa, & pugnauit contra Iſrael.* 23

* *Et percußit eum Iſrael in occiſione gladij; & dominati ſunt terræ eius ab Arnon vſque Jeboc, vſque ad filios Amman: quia Iazer termini filiorum Amman eſt.* 24

* *Et accepit Iſrael omnes ciuitates has, & habitauit Iſrael in omnibus ciuitatibus Amorræorum in Eſebon, & in omnibus conuicinis ei.* 25

* *Eſt enim Eſebon ciuitas Seon regis Amorræorum. et ſic debellauit regem Moab prius, & accepit omnem terram eius de manu eius vſque Arnon.* 26

* *Ob hoc dicent ænigmatiſtæ: Venite in Eſebon, vt ædificetur & conſtruatur ciuitas Seō:* 27

* *Quia ignis exiit ex Eſebon, flamma de ciuitate Seon, & deuorauit vſque Moab, & deuorauit columnas Arnon.* 28

* *Væ tibi Moab. periiſti populo Chamos. venditi ſunt filij eorum vt ſaluentur, & filiæ eorum captiuæ regi Amorræorum Seon.* 29

* *Et ſemen eorum peribit Eſebon vſque Dibon.* 30 *& vxores eorum adhuc accenderunt ignem in Moab.*

* *Et habitauit Iſrael in omnibus ciuitatibus Amorræorum.* 31

* *Et miſit Moyſes ad conſiderandum Iazer, & ceperunt eam, & vicos eius, & expulerūt Amorræum habitantem illic.* 32

* *Et reuerſi aſcenderunt* 33 *viam quæ in Baſan, & exiit Og rex Baſan in occurſum eis, & omnis populus eius ad bellum in Edrain.*

* *Et dixit Dominus ad Moyſen: Ne timeas eum, quia in manus tuas tradidi eum, & omnem populum eius, & omnem terram eius. & facies ei ſicut feciſti Seon regi Amorræorum, qui habitabat in Eſebon.* 34

* *Et percußit eum, & filios eius, & omnem populum eius, donec non relinqueret ibi viuum: & poſſederunt terram eorum.* 35

CAP. XXII.

ET diſcedentes filij Iſrael, caſtrametati ſunt ad Occidentem Moab apud Iordanem iuxta Hiericho. 1

22 * παρελευσόμεθα διὰ τῆς γῆς σου, οὐκ ἐκκλινοῦμεν ὅτε εἰς ἀγρὸν, ὅτε εἰς ἀμπελῶνα, ὅτε πόμεθα ὕδωρ ἐκ φρέατος· ὁδῷ βασιλικῇ πορευσόμεθα, ἕως ἂν παρέλθωμεν τὰ ὅρια σου.

23 * καὶ οὐκ ἔδωκεν σηὼν τῷ ἰσραὴλ παρελθεῖν διὰ τῶν ὁρίων αὐτοῦ. καὶ συνήγαγεν σηὼν πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθε κατὰ συνάντησιν τῷ ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἦλθεν εἰς ἰάσσα, καὶ παρετάξατο τῷ ἰσραήλ.

24 * καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἰσραὴλ ἐν φόνῳ μαχαίρας, καὶ κατεκυρίευσαν τῆς γῆς αὐτοῦ ἀπὸ ἀρνὼν ἕως ἰαβὸκ, ἕως υἱῶν ἀμμαών· ὅτι ἰαζὴρ ὅρια υἱῶν ἀμμαών ἐστιν.

25 * καὶ ἔλαβεν ἰσραὴλ πάσας τὰς πόλεις ταύτας, καὶ κατῴκησεν ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τῶν ἀμορραίων ἐν ἐσεβών, καὶ ἐν πάσαις ταῖς συγκυρούσαις αὐτῇ.

26 * ἔστι γὰρ ἐσεβὼν πόλις σηὼν βασιλέως τῶν ἀμορραίων. καὶ αὐτὸς ἐπολέμησε βασιλέα μωὰβ τὸ πρότερον. καὶ ἔλαβε πᾶσαν τὴν γῆν αὐτοῦ ἀπὸ χειρὸς αὐτοῦ ἕως ἀρνών.

27 * διὰ τοῦτο ἐροῦσιν οἱ αἰνιγματισταί, ἔλθετε εἰς ἐσεβών, ἵνα
28 οἰκοδομηθῇ καὶ κατασκευασθῇ πόλις σηών· * ὅτι πῦρ ἐξῆλθεν ἐξ ἐσεβών, φλὸξ ἐκ πόλεως σηών, καὶ κατέφαγεν ἕως
29 μωάβ, καὶ κατέπιε κίονας ἀρνών. * οὐαί σοι μωάβ· ἀπώλου λαὸς χαμώς. ἀπεδόθησαν οἱ υἱοὶ αὐτῶν διασώζεσθαι, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν αἰχμάλωτοι τῷ βασιλεῖ τῶν ἀμορραίων
30 σηών. * καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν ἀπολεῖται ἐσεβὼν ἕως δαίβων. καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἔπεσον ἐξεκαυσαν πῦρ ἐπὶ μωάβ.

31 * καὶ κατῴκησεν ἰσραὴλ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τῶν ἀμορ
32 ραίων. * καὶ ἀπέστειλε μωυσῆς κατασκέψασθαι τὴν ἰαζήρ, καὶ κατελάβοντο αὐτὴν, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐξέβαλον
33 τὸν ἀμορραῖον τὸν κατοικοῦντα ἐκεῖ. * καὶ ἐπιστρέψαντες ἀνέβησαν ὁδὸν τὴν εἰς βασάν, καὶ ἐξῆλθεν ὼγ βασιλεὺς τ βασάν εἰς συνάντησιν αὐτοῖς, καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς
34 ἐδραείν. * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, μὴ φοβηθῇς αὐτὸν, ὅτι εἰς τὰς χεῖράς σου παραδέδωκα αὐτὸν, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ ποιήσεις αὐτῷ καθὼς ἐποίησας τῷ σηὼν βασιλεῖ τῶν ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν ἐσεβών.

35 * καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ ἕως τοῦ μὴ καταλειπεῖν αὐτοῦ ζωγρίαν, καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν αὐτῶν. κβ.

1 * Καὶ ἀπαράντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ, παρενέβαλον ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ πρὸς τὸν ἰορδάνην κατ' ἰερειχώ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[22] Transibo per terram tuam: non declinabimus per agrum neque per vineam, nec bibemus aquam ciſternæ: via regia gradiemur, donec tranſeamus terminum tuum. [23] Et non dimiſit Seon tranſire Iſrael per terminum ſuum. & congregauit Seon omnem populum ſuum, & egreſſus eſt in occurſum Iſrael in deſertum, & venit in Iaſſa, & iniit bellum cum Iſrael. [24] Et percuſſit eum Iſrael in ore gladij, & poſſederunt terram eius ab Arnon vſque Ieboc vſque ad filios Amon: quia fortis erat terminus filiorum Amon. [25] Et cepit Iſrael omnes ciuitates iſtas, & habitauit Iſrael in omnibus ciuitatibus Amorræi in Eſebon & in omnibus viculis eius: [26] Quia Eſebon ciuitas erat Seon regis Amorræi: & ipſe iniit prælium cum rege Moab primùm, & tulit omnem terram eius de manu eius vſque Arnon. [27] Idcircò dicebant in prouerbiis: Venite in Eſebon, ædificetur & conſtruatur ciuitas Seon: [28] Quia ventus vrens fortis ſicut ignis egreſſus eſt de Eſebon, & facientes prælium ſicut flamma de ciuitate Seon, occiderunt populum qui habitabat in Har Moab, & ſacerdotes qui miniſtrabant in domo deorum altarium Arnon. [29] Væ vobis Moabitæ, periſti populo qui ſeruiebatis Chamos: tradidit filios ſuos obſides, & filias ſuas in captiuitatem regi Amorræorum Seon. [30] Et regnum ceſſauit ab Eſebon, ablata eſt poteſtas à Dibon, & vaſtauerunt vſque Nophe, quod eſt coniunctum ad Medaba. [31] Habitauitque Iſrael in terra Amorræi. [32] Et miſit Moyſes ad explorandum Iazar, & ceperunt viculos eius, & eiecit Amorræum qui erat ibi. [33] Et declinauerunt & aſcenderunt per viam Baſan, & egreſſus eſt Og rex Baſan & omnis populus eius in occurſum eorum, vt iniret prælium in Edrai. [34] Dixitque Dominus ad Moyſen: Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi eum, & omnem populum eius, & terram eius. & facies ei ſicut feciſti Seon regi Amorræorum qui habitabat in Eſebon. [35] Percuſſeruntque eum & filios eius & vniuerſum populum eius, donec nullus remaneret ei qui euadere poſſit; & poſſederunt terram eius.

CAP. XXII.

[1] Profectique ſunt filij Iſrael, & caſtrametati ſunt in campeſtribus Moab citra Iordanem Iericho.

2 * וַיַּרְא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֵת כָּל־
3 אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לָאֱמֹרִי׃ * וַיָּגָר מוֹאָב מִפְּנֵי
הָעָם מְאֹד כִּי־רַב־הוּא וַיָּקָץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְּנֵי
4 יִשְׂרָאֵל׃ * וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עַתָּה
יְלַחֲכוּ הַקָּהָל אֶת־כָּל־סְבִיבֹתֵינוּ כִּלְחֵךְ הַשּׁוֹר
אֵת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבָלָק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת
5 הַהִוא׃ * וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל־בִּלְעָם בֶּן־
בְּעוֹר פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ לִקְרֹא־
לוֹ לֵאמֹר הִנֵּה־עָם יָצָא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כִסָּה
6 אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יֹשֵׁב מִמֻּלִי׃ * וְעַתָּה
לְכָה־נָּא אָרָה־לִּי אֶת־הָעָם הַזֶּה כִּי־עָצוּם הוּא
מִמֶּנִּי אוּלַי אוּכַל נַכֶּה־בּוֹ וַאֲגָרְשֶׁנּוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי
יָדַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר־תְּבָרֵךְ מְבֹרָךְ וַאֲשֶׁר תָּאֹר יוּאָר׃
7 * וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקֶסָמִים בְּיָדָם
8 וַיָּבֹאוּ אֶל־בִּלְעָם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דִּבְרֵי בָלָק׃ * וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹה הַלַּיְלָה וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְכֶם דָּבָר כַּאֲשֶׁר
יְדַבֵּר יְהוָה אֵלָי וַיֵּשְׁבוּ שָׂרֵי־מוֹאָב עִם־בִּלְעָם׃
9 * וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
10 עִמָּךְ׃ * וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־הָאֱלֹהִים בָּלָק בֶּן־צִפֹּר
11 מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלָי׃ * הִנֵּה הָעָם הַיֹּצֵא מִמִּצְרַיִם
וַיְכ�special אֶת־עֵין הָאָרֶץ עַתָּה לְכָה קַבָּה־לִּי אֹתוֹ אוּלַי
12 אוּכַל לְהִלָּחֶם בּוֹ וְגֵרַשְׁתִּיו׃ * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
אֶל־בִּלְעָם לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם לֹא תָאֹר אֶת־הָעָם כִּי
13 בָרוּךְ הוּא׃ * וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרֵי
בָלָק לְכוּ אֶל־אַרְצְכֶם כִּי מֵאֵן יְהוָה לְהִתִּי לְהַלֵּךְ
14 עִמָּכֶם׃ * וַיָּקוּמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל־בָּלָק וַיֹּאמְרוּ
15 מֵאֵן בִּלְעָם הָלֵךְ עִמָּנוּ׃ * וַיֹּסֶף עוֹד בָּלָק שְׁלֹחַ
16 שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה׃ * וַיָּבֹאוּ אֶל־
בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אַל־נָא
תִמָּנַע מֵהֲלֹךְ אֵלָי׃

2 * Videns autem Balac filius Sephor omnia
3 quæ fecerat Israel Amorræo, * & quòd per- Ioſ.24.b.
timuiſſent eum Moabitæ, & impetum eius
4 ferre non poſſent: * Dixit ad maiores natu
Madian: Ita delebit hic populus omnes qui
in noſtris finibus commorantur, quomodo ſo
let bos herbas vſque ad radices carpere. ipſe
5 autem erat eo tempore rex in Moab. * Miſit
ergo nuncios ad Balaam filium Beor hario-
lum, qui habitabat ſuper flumen terræ filio-
rum Ammon, vt vocarent eum & dicerent: Ec
B ce egreſſus eſt populus ex Ægypto, qui ope-
6 ruit ſuperficiem terræ ſedens contra me. * Ve-
ni igitur & maledic populo huic, quia fortior
me eſt, ſi quomodo poſsim percutere & eiice-
re eum de terra. Noui enim quòd benedictus
ſit cui benedixeris, & maledictus in quem ma
7 ledicta congeſſeris. * Perrexeruntque ſe-
niores Moab & maiores natu Madian haben
tes diuinationis precium in manibus. Cumq;
veniſſent ad Balaam, & narraſſent ei omnia
8 verba Balac, * Ille reſpondit: Manete hic no- Inf. eod.
cte, & reſpondebo quicquid mihi dixerit Do
minus. Manentibus autem illis apud Balaam,
9 * Venit Deus, & ait ad eum: Quid ſibi vo-
10 lunt homines iſti apud te? * Reſpondit
Balac filius Sephor: Rex Moabitarum miſit
11 ad me, dicens: * Ecce populus qui egreſſus
eſt de Ægypto, operuit ſuperficiem terræ: ve-
C ni & maledic ei, ſi quomodo poſsim pugnans
abigere eum.
12 * Dixitque Deus ad Balaam: Noli ire cum
eis: neque maledicas populo, quia benedi-
ctus eſt.
13 * Qui manè conſurgens, dixit ad principes:
Ite in terram veſtram; quia prohibuit me Do
minus venire vobiſcum.
14 * Reuerſi principes, dixerunt ad Balac: No
luit Balaam venire nobiſcum.
15 * Rurſum ille multò plures & nobiliores
quàm antè miſerat, miſit.
16 * Qui cùm veniſſent ad Balaam, dixerunt:
Sic dicit Balac filius Sephor, Ne cunctêris ve
nire ad me:

תרגום אונקלוס

2 וַחֲזָא בָּלָק בַּר צִפּוֹר יָת כָּל דַּעֲבַד יִשְׂרָאֵל לֶאֱמוֹרָאָה׃ 3 וּדְחֵיל מוֹאָבָאָה מִן קֳדָם עַמָּא לַחְדָא אֲרֵי סַגִּי הוּא וְעָקַת לְמוֹאָבָאָה מִן קֳדָם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 4 וַאֲמַר מוֹאָב לְסָבֵי מִדְיָן כְּעַן יְשֵׁצוּן קָהָלָא יָת כָּל סְחָרָנָא כְּמָא דְמַלַּחְ תּוֹרָא יָת יַרְוְקָא דְחַקְלָא וּבָלָק בַּר צִפּוֹר מַלְכָּא לְמוֹאָבָאָה
בְּעִידָנָא הַהוּא׃ 5 וּשְׁלַח אִזְגָּדִין לְוָת בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר לְפִתּוֹר אֲרָם דְעַל פְּרָת אַרְעָא דִבְנֵי עַמֵּיהּ לְמִקְרֵי לֵיהּ לְמֵימַר הָא עַמָּא נְפַק מִמִּצְרַיִם
הָא חָפָא יָת עֵין שְׁמֶשָׁא דְאַרְעָא וְהוּא שָׁרֵי מִלְקֳבָלִי׃ 6 וּכְעַן אֱתָא כְעַן לוּט לִי יָת עַמָּא הָדֵין אֲרֵי תַקִּיף הוּא מִנִּי מָאִים אֵיכוֹל
לְאַגָחָא בֵּיהּ קְרַב וְאֵתַרְכִינֵיהּ מִן אַרְעָא אֲרֵי יָדַעְנָא יָת דְּתִתְבָּרֵךְ מְתְבָּרֵךְ וְדִיתְלוּט לִיט׃ 7 וַאֲזַלוּ סָבֵי מוֹאָב וְסָבֵי מִדְיָן וְקֶסְמַיָּא בִּידֵיהוֹן וַאֲתוֹ
לְוָת בִּלְעָם וּמַלִּילוּ עֲמֵיהּ פִּתְגָמֵי בָלָק׃ 8 וַאֲמַר לְהוֹן בִּיתוּ הָכָא בְּלֵילְיָא וַאֲתֵיב יָתְכוֹן פִּתְגָמָא כְּמָא דְמַלֵּיל יְהוָה עִמִּי וְאוֹרִיכוּ רַבְרְבֵי
מוֹאָב עִם בִּלְעָם׃ 9 וַאֲתָא מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ לְוָת בִּלְעָם וַאֲמַר מַן גַּבְרַיָּא הָאִלֵּין דְעִמָּךְ׃ 10 וַאֲמַר בִּלְעָם קֳדָם יְיָ בָּלָק בַּר צִפּוֹר
מַלְכָּא דְמוֹאָב שְׁלַח לְוָתִי׃ 11 הָא עַמָּא נְפַק מִמִּצְרַיִם וַחֲפָא יָת עֵין שְׁמֶשָׁא דְאַרְעָא כְּעַן אֱתָא לוּט לִי יְהֵיב מָאִים אֵיכוּל לְאַגָחָא בֵּיהּ
קְרַב וְאֵתַרְכִינֵיהּ׃ 12 וַאֲמַר יְיָ לְבִלְעָם לָא תֵיזֵיל עִמְּהוֹן לָא תְלוּט יָת עַמָּא אֲרֵי בְרִיךְ הוּא׃ 13 וְקָם בִּלְעָם בְּצַפְרָא וַאֲמַר
לְרַבְרְבֵי בָלָק אֱזִילוּ לְאַרְעֲכוֹן אֲרֵי לֵית רַעֲוָא קֳדָם יְיָ לְמֵיזַל עִמְּכוֹן׃ 14 וְקָמוּ רַבְרְבֵי מוֹאָב וַאֲתוֹ לְוָת בָּלָק וַאֲמָרוּ סָרֵיב בִּלְעָם
לְמֵיתֵי עִמָּנָא׃ 15 וְאוֹסִיף עוֹד בָּלָק לְמִשְׁלַח רַבְרְבִין סַגִּיאִין וְיַקִּירִין מֵאִלֵּין׃ 16 וַאֲתוֹ לְוָת בִּלְעָם וַאֲמָרוּ לֵיהּ כְּדֵנָן אֲמַר בָּלָק
בַּר צִפּוֹר לָא כְעַן תְּהֵמְנַע מִלְמֵיתֵי לְוָתִי׃

* *Et videns Balaac filius Sephor omnia quæ fecit Iſrael Amorræo:* 2
* *Et timuit Moab populum valdè, quia multi erant. & aggrauatus eſt Moab à facie filiorum Iſrael.* 3
* *Et dixit Moab ſenatui Madian: Nunc linget congregatio hæc omnes qui in circuitu noſtro, ſicut linget vitulus virentia ex campo. Et Balaac filius Sephor rex Moab erat in tempore illo.* 4
* *Et miſit legatos ad Balaam filium Beor ad Pethoram qui eſt in flumine terræ filiorum populi eius vt vocarent eum, dicens: Ecce populus exiuit ex Ægypto: & ecce cooperuit faciem terræ; & hic ſedet contiguus mihi.* 5
* *Et nunc veni, maledic mihi populum iſtum, quia fortior me eſt. ſi poſſimus percutere ex ipſis, et eiiciam eos è terra. quia noui quia quibuſcunque tu benedixeris, benedicti ſunt: & quibuſcunque maledixeris tu, & maledicti ſunt.* 6
* *Et abiit ſenatus Moab & ſenatus Madian, et diuinationes in manibus eorum, & venerunt ad Balaam, & dixerunt ei verba Balaac:* 7
* *Et dixit ad eos: Diuertite huc noctem, & reſpondebo vobis verba quæ locutus fuerit Dominus ad me. Et manſerunt principes Moab apud Balaã.* 8
* *Et venit Deus ad Balaam, & dixit ei: Quid homines iſti apud te?* 9
* *Et dixit Balaam ad Deum: Balaac filius Sephor rex Moab miſit eos ad me, dicens:* 10
* *Ecce populus exiit ex Ægypto, & cooperuit faciem terræ: & nunc veni maledic mihi ei: ſi fortè potero percutere eum, & eiiciam eum.* 11
* *Et dixit Deus ad Balaam: Non ibis cũ eis, neque maledices populo: eſt enim benedictus.* 12
* *Et ſurgens Balaam manè, dixit principibus* 13
Balaac: Reuertimini ad terram veſtram: non dimittit me Dominus ire vobiſcum.
* *Et ſurgentes principes Moab, venerunt ad* 14
Balaac: & dixerunt: Non vult Balaam venire nobiſcum.
* *Et apposuit adhuc Balaac mittere principes* 15
plures, & honorabiliores iſtis.
* *Et venerunt ad Balaam, & dicunt ei: Hæc* 16
dicit Balaac filius Sephor: Rogo te, ne cunctêris venire ad me.

2 * Ⓒ ἰδὼν βαλαὰκ υἱὸς ζεπφὼρ πάντα ὅσα ἐποίησεν ἰσ-
3 ραὴλ τῷ ἀμορραίῳ. * καὶ ἐφοβήθη μωὰβ τὸν λαὸν
σφόδρα, ὅτι πολλοί ἦσαν. Ⓒ προσώχθισεν μωὰβ ἀπὸ προ-
σώπου υἱῶν ἰσραήλ.
4 * καὶ εἶπεν μωὰβ τῇ γερουσίᾳ μαδιὰμ, νῦν ἐκλείξει ἡ συ-
ναγωγὴ αὕτη πάντας τοὺς κύκλῳ ἡμῶν, ὡς ἐκλείξαι ὁ μόσχος
τὰ χλωρὰ ἐκ τοῦ πεδίου. Ⓒ βαλαὰκ υἱὸς ζεπφὼρ, βασιλεὺς
μωὰβ ἦν κατ' τὸν καιρὸν ἐκεῖνον.
5 * καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς βαλαὰμ υἱὸν βεὼρ φαθυ-
ρὰ, ὅς ἐστιν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γῆς υἱῶν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καλέσαι
αὐτὸν, λέγων· ἰδοὺ λαὸς ἐξῆλθεν ἐξ αἰγύπτου· καὶ ἰδοὺ κα-
κάλυψεν τὴν ὄψιν τῆς γῆς. καὶ οὗτος ἐγκάθηται ἐχόμενός μου.
6 * καὶ νῦν δεῦρο ἄρασαί μοι τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι ἰσχυρότε-
ρός μου ἐστίν· ἐὰν δυνώμεθα πατάξαι ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐκβα-
λῶ αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς· ὅτι οἶδα ὅτι οὓς ἂν σὺ εὐλογήσῃς, εὐλό-
γηνται· καὶ οὓς ἂν καταράσῃ σύ, κατήραται.
7 * καὶ ἐπορεύθη ἡ γερουσία μωὰβ, καὶ ἡ γερουσία μα-
διὰμ, καὶ τὰ μαντεῖα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ ἦλθον πρὸς
βαλαάμ· καὶ εἶπον αὐτῷ τὰ ῥήματα βαλαάκ.
8 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, καταλύσατε αὐτοῦ τὴν νύκτα, Ⓒ
ἀποκριθήσομαι ὑμῖν τὰ ῥήματα ἃ ἂν λαλήσῃ κύριος πρός
με. καὶ κατέμειναν Ⓓ ἄρχοντες μωὰβ παρὰ βαλαάμ.
9 * καὶ ἦλθεν ὁ θεὸς πρὸς βαλαάμ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί Ⓓ
ἄνθρωποι οὗτοι παρὰ σοί;
10 * καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς τὸν θεόν· βαλαὰκ υἱὸς σεπφὼρ
βασιλεὺς μωὰβ ἀπέστειλεν αὐτοὺς πρός με, λέγων·
11 * ἰδοὺ λαὸς ἐξελήλυθεν ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἐκάλυψεν τὴν
ὄψιν τ γῆς, καὶ νῦν δεῦρο ἆρασαί μοι αὐτὸν· εἰ ἄρα δυνή-
σομαι πατάξαι αὐτὸν, καὶ ἐκβαλῶ αὐτόν.
12 * καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς βαλαάμ, οὐ πορεύσῃ μετ' αὐτῶν,
13 οὐ καταράσῃ τὸν λαὸν, ἔστι γὰρ εὐλογημένος. * καὶ ἀνα-
στὰς βαλαὰμ τὸ πρωὶ εἶπε τοῖς ἄρχουσι βαλαάκ, ἀποστέχε-
τε πρὸς τὸν γῆν ὑμῶν, ὅτι ἀφίησί με κύριος πορεύεσθαι μετ'
14 ὑμῶν. * καὶ ἀναστάντες Ⓓ ἄρχοντες μωὰβ, ἦλθον πρὸς
βαλαάκ, Ⓒ εἶπαν, οὐ θέλει βαλαὰμ πορευθῆναι μετ' ἡμῶν.
15 * Ⓒ προσέθετο ἔτι βαλαὰκ ἀποστεῖλαι ἄρχοντας πλείους,
16 καὶ ἐντιμοτέρους τούτων. * καὶ ἦλθον πρὸς βαλαάμ,
καὶ λέγουσιν αὐτῷ, τάδε λέγει βαλαὰκ ὁ τοῦ ζεπφὼρ, αἰτῶ
σε, μὴ ὀκνήσῃς ἐλθεῖν πρός με.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Et vidit Balac filius Sephor omnia quæ fecerat Iſrael Amorræo. [3] Et timuit Moab valdè à conſpectu populi, quia multus erat: & anguſtiatus eſt Moab à facie filiorum Iſrael. [4] Dixitque Moab ſenioribus Madian: Nunc conſumabunt cœtus hic omnia quæ in circuitu noſtro ſunt, ſicut lambit bos herbam agri. Balac autem filius Sephor erat rex Moabitarum in illo tempore. [5] Et miſit nuncios ad Balaam filium Beor in Petor Syriæ, quæ eſt iuxta Euphratem in terra filiorum populi ſui, vt vocarent eum, dicentes: Ecce populus egreſſus eſt de Ægypto: ecce operuit terram, ita vt radij ſolis non poſſint eam pertingere. & ipſe habitat contra me. [6] Et nunc veni, obſecro, maledic pro me populo huic, quia fortior me eſt: ſi fortè poſſim pugnare contra eum, & eiicere eum de terra. noui enim quòd benedictus ſit cui benedixeris, & maledictus cui maledixeris. [7] Abieruntque ſenes Moab & ſenes Madian, & precium diuinationis in manibus eorum: & venerunt ad Balaam, & locuti ſunt cum eo verba Balac. [8] Dixitque eis: Manete hic nocte hac, & reſpondebo vobis verbum ſicut locutus fuerit Dominus mecum. Expectaueruntque principes Moab apud Balaam. [9] Et venit verbum à facie Domini ad Balaam, & ait: Qui ſunt viri iſti qui ſunt tecum? [10] Et dixit Balaam coram Domino: Balac filius Sephor rex Moab miſit ad me, dicens: [11] Ecce populus egreſſus eſt de Ægypto, & cooperuit terram, ita vt ſol non poſsit eam pertingere: nunc veni maledic ei pro me, ſi fortè potero pugnare contra eum, & eiicere eum. [12] Dixitque Deus ad Balaam: Non vadas cum eis; nec maledicas populo, quia benedictus eſt. [13] Et ſurrexit Balaam manè, & dixit principibus Balac: Ite in terram veſtram; quoniam non eſt voluntas coram Deo vt dimittat me ire vobiſcum. [14] Et ſurrexerunt principes Moab, & venerunt ad Balac, & dixerunt: Noluit Balaam venire nobiſcum. [15] Et addidit rurſus Balac mittere principes plures & nobiliores iſtis.
[16] Et venerunt ad Balaam, & dixerunt ei: Hæc dicit Balac filius Sephor: Ne deſinas, obſecro, venire ad me.

17 * כִּי־כַבֵּד אֲכַבֶּדְךָ מְאֹד וְכֹל אֲשֶׁר־תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה
18 וְלְכָה־נָּא קָבָה־לִּי אֶת־הָעָם הַזֶּה׃ * וַיַּעַן
בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־עַבְדֵי בָלָק אִם־יִתֶּן־לִי בָלָק
מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת־פִּי יְהוָה
19 אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה׃ * וְעַתָּה
שְׁבוּ נָא בָזֶה גַּם־אַתֶּם הַלָּיְלָה וְאֵדְעָה מַה־
20 יֹסֵף יְהוָה דַּבֵּר עִמִּי׃ * וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם
לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־לִקְרֹא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים
קוּם לֵךְ אִתָּם וְאַךְ אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ
21 אֹתוֹ תַּעֲשֶׂה׃ * וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־
22 אֲתֹנוֹ וַיֵּלֶךְ עִם־שָׂרֵי מוֹאָב׃ * וַיִּחַר־אַף אֱלֹהִים
כִּי־הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְיַצַּב מַלְאַךְ יְהוָה בַּדֶּרֶךְ לְשָׂטָן
לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל־אֲתֹנוֹ וּשְׁנֵי נְעָרָיו עִמּוֹ׃
23 * וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה נִצָּב בַּדֶּרֶךְ
וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַתֵּט הָאָתוֹן מִן־הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ
בַּשָּׂדֶה וַיַּךְ בִּלְעָם אֶת־הָאָתוֹן לְהַטֹּתָהּ הַדָּרֶךְ׃
24 * וַיַּעֲמֹד מַלְאַךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גָּדֵר מִזֶּה
25 וְגָדֵר מִזֶּה׃ * וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה
וַתִּלָּחֵץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחַץ אֶת־רֶגֶל בִּלְעָם אֶל־
26 הַקִּיר וַיֹּסֶף לְהַכֹּתָהּ׃ * וַיּוֹסֶף מַלְאַךְ יְהוָה עָבוֹר
וַיַּעֲמֹד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר־אֵין־דֶּרֶךְ לִנְטוֹת יָמִין
27 וּשְׂמֹאול׃ * וַתֵּרֶא הָאָתוֹן אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה
וַתִּרְבַּץ תַּחַת בִּלְעָם וַיִּחַר־אַף בִּלְעָם וַיַּךְ אֶת־הָאָתוֹן
28 בַּמַּקֵּל׃ * וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאָתוֹן וַתֹּאמֶר
לְבִלְעָם מָה־עָשִׂיתִי לְךָ כִּי הִכִּיתַנִי זֶה שָׁלֹשׁ רְגָלִים׃
29 * וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לָאָתוֹן כִּי הִתְעַלַּלְתְּ בִּי לוּ יֶשׁ־חֶרֶב
30 בְּיָדִי כִּי עַתָּה הֲרַגְתִּיךְ׃ * וַתֹּאמֶר הָאָתוֹן אֶל־
בִּלְעָם הֲלוֹא אָנֹכִי אֲתְנֵךְ אֲשֶׁר־רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדְךָ עַד־
הַיּוֹם הַזֶּה הַהַסֵּכֵן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לְךָ כֹּה
וַיֹּאמֶר לֹא׃

17 *Paratum habeo honorare te: & quicquid volueris, dabo tibi. veni & maledic populo isti.

18 * Respondit Balaam: Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti & auri, non potero immutare verbum domini Dei mei, vt vel plus vel minus loquar. Inf. 24.c

19 * Obsecro vt hic maneatis etiam hac nocte, vt scire queam quid mihi rursum respondeat Dominus.

20 * Venit ergo Deus ad Balaam nocte, & ait ei: Si vocare te venerunt homines isti, surge, & vade cum eis: ita duntaxat, vt quod tibi præcepero, facias. Sup. eod.

21 * Surrexit Balaam manè, & strata asina sua, profectus est cum eis.

22 * Et iratus est Deus. stetitque angelus Domini in via contra Balaam, qui sedebat asinæ, & duos pueros habebat secum.

23 * Cernens asina angelum stantem in via, euaginato gladio, auertit se de itinere, & ibat
E per agrum. quam cùm verberaret Balaam, & vellet ad semitam reducere,

24 * Stetit angelus in angustiis duarum maceriarum, quibus vineæ cingebantur.

25 * Quem videns asina, iunxit se parieti, & attriuit sedentis pedem. At ille iterùm verberabat eam.

26 * Et nihilominus angelus ad locum angustum transiens, vbi nec ad dexteram nec ad siniſtram poterat deuiari, obuius stetit.

27 *Cumque vidisset asina stantem angelum, concidit sub pedibus sedentis. qui iratus, vehementius cędebat fuste latera eius.

28 * Aperuitque Dominus os asinæ, & locuta est: Quid feci tibi? cur percutis me ecce iam tertiò?

29 * Respondit Balaam: Quia commeruisti, & illusisti mihi. Vtinam haberem gladium, vt
F te percuterem!

30 * Dixit asina: Nonne animal tuum sum, cui semper sedere consueuisti vsque in prę-
sentem diem? Dic quid simile vnquam fecerim tibi? At ille ait: Nunquam. 2.Pe.2.d

תרגום אונקלוס

17 אֲרֵי יְקָרָא אֲיַקְרִינָךְ לַחְדָּא וְכֹל דְּתֵימַר לִי אֶעְבֵּד וְאֶתָא כְּעַן לוּט לִי יַת עַמָּא הָדֵין׃ 18 וַאֲתֵיב בִּלְעָם וַאֲמַר לְעַבְדֵי בָלָק אִם יִתֶּן לִי
בָּלָק מְלֵי בֵּיתֵיהּ כְּסַף וּדְהַב לֵית לִי רְשׁוּ לְמֶעְבַּר עַל גְּזֵירַת מֵימְרָא דַּייָ אֱלָהִי לְמֶעְבַּד זְעֵירְתָּא אוֹ רַבְּתָא׃ 19 וּכְעַן אוֹרְכוּ כְעַן הָכָא אַף אַתּוּן בְּלֵילְיָא
וְאִידַע מָה יוֹסֵף יְיָ לְמַלָּלָא עִמִּי׃ 20 וַאֲתָא מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ לְוָת בִּלְעָם בְּלֵילְיָא וַאֲמַר לֵיהּ אִם לְמִקְרֵי לָךְ אֲתוֹ גֻבְרַיָּא קוּם אֱיֻזַל עִמְּהוֹן וּבְרַם
יַת פִּתְגָמָא דְּאֵימַלֵּיל עִמָּךְ יָתֵיהּ תַּעְבֵּד׃ 21 וְקָם בִּלְעָם בְּצַפְרָא וְזָרִיז יַת אֲתָנֵיהּ וַאֲזַל עִם רַבְרְבֵי מוֹאָב׃ 22 וּתְקִיף רְגָזָא דַּייָ אֲרֵי אָזֵיל
הוּא וְאִתְעַתַּד מַלְאֲכָא דַּייָ בְּאוֹרְחָא לְשָׂטָן לֵיהּ וְהוּא רָכִיב עַל אֲתָנֵיהּ וּתְרֵין עָלֻמוֹהִי עִמֵּיהּ׃ 23 וַחֲזָת אָתָנָא יַת מַלְאֲכָא דַּייָ מְעַתַּד בְּאוֹרְחָא
וְחַרְבֵּיהּ שְׁלִיפָא בִּידֵיהּ וּסְטָת אָתָנָא מִן אוֹרְחָא וְאָזְלַת בְּחַקְלָא וּמְחָא בִּלְעָם יַת אָתָנָא לְאַסְטָיוּתָהּ בְּאוֹרְחָא׃ 24 וְקָם מַלְאֲכָא דַּייָ בִּשְׁבִיל
כַּרְמַיָּא אַתְרָא דְּגֻדְרָא מִכָּא וְאַתְרָא דְּגֻדְרָא מִכָּא׃ 25 וַחֲזָת אָתָנָא יַת מַלְאֲכָא דַּייָ וְאִדְחֲקַת עִם כּוֹתְלָא וּדְחֲיָקַת יַת רַגְלָא דְּבִלְעָם
לְכוֹתְלָא וְאוֹסֵף לְמִמְחֵהּ׃ 26 וְאוֹסֵף מַלְאֲכָא דַּייָ לְמֶעְבַּר וְקָם בַּאֲתַר עָק דְּלֵית אוֹרַח לְמִשְׁטֵי לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא׃
27 וַחֲזָת אָתָנָא יַת מַלְאֲכָא דַּייָ וּרְבָעַת תְּחוֹת בִּלְעָם וּתְקִיף רְגָזָא דְּבִלְעָם וּמְחָא יַת אָתָנָא בְּחִטְרָא׃ 28 וּפְתַח יְיָ יַת פּוּמָא דַּאֲתָנָא וַאֲמָרַת
לְבִלְעָם מָה עֲבַדִית לָךְ אֲרֵי מְחֵתַנִי דְּנָן תְּלָת זִמְנִין׃ 29 וַאֲמַר בִּלְעָם לַאֲתָנָא אֲרֵי חַיְיכְתְּ בִּי אִילְפוֹן אִית חַרְבָּא בִּידִי אֲרֵי
כְּעַן קְטַלְתִּיךְ׃ 30 וַאֲמָרַת אָתָנָא לְבִלְעָם הֲלָא אֲנָא אָתָנָךְ דִּרְכַבְתָּ עֲלַי מִדְּאִיתָךְ עַד יוֹמָא הָדֵין הֵמֵילַף אֲלֵיפְנָא לְמֶעְבַּד
לָךְ כְּדֵין וַאֲמַר לָא׃

17 ✱ Honorabiliter enim honorabo te valdè: et quæcunque dixeris mihi, faciam: & veni maledic populo isti.

18 ✱ Et respondit Balaam, et dixit principibus Balaac: Si det mihi Balaac plenam domum suam argento & auro, non potero transgredi verbum Domini Dei, vt faciam illud paruum aut magnum.

19 ✱ Et nunc manete hic et vos noctem hanc, et cognoscam quid apponet Dominus loqui ad me.

20 ✱ Et venit Deus ad Balaam nocte, & dixit ei: Si ad vocandum te aduenerunt homines isti, surgẽs sequere eos. sed verbum quod loquar ad te, hoc facies.

21 ✱ Et surgens Balaam manè, strauit asinam suam, & abiit cum principibus Moab.

22 ✱ Et iratus fuit furore Deus, quia abiit ipse. Et surrexit angelus Dei in via vt calumniaretur eum, & ipse insederat in asinam suam, & duo pueri eius cum eo.

23 ✱ Et videns asina angelum Dei resistentem in via, & gladium euaginatũ in manu eius, declinauit asina à via, & ibat ad campum, & percussit asinam vt dirigeret eam in via.

24 ✱ Et stetit angelus Dei in sulcis vinearum, sepes hinc & sepes inde.

25 ✱ Et videns asina angelum Dei, constrinxit seipsam ad parietem, & compressit pedem Balaam: & apposuit adhuc verberare eam.

26 ✱ Et apposuit angelus Dei abiens, & substitit in loco angusto, in quo non erat declinare ad dexteram neque ad sinistram.

27 ✱ Et videns asina angelum Dei, subsedit subtus Balaam. & iratus est Balaam, & verberabat asinam in virga.

28 ✱ Et aperuit Deus os asinæ, & dicit Balaam: Quid feci tibi, quia percussisti me hac tertia vice?

29 ✱ Et dixit Balaam asinæ: Quia illusisti me: & si habuissem gladium in manu mea, iam pupugissem te.

30 ✱ Et dicit asina Balaam: Non ego asina tua, in qua ascendisti à iuuentute tua vsque hodiernum diem? num contemptu contemnens feci tibi sic? ille autem dixit: Non.

17 ✱ ἐντίμως γὰρ τιμήσω σε ζφόδρα, καὶ ὅσα ἐὰν εἴπῃς μοι, ποιήσω· καὶ δεῦρο ἐπικατάραζαι τὸν λαὸν τοῦτον.

18 ✱ καὶ ἀπεκρίθη βαλαάμ, καὶ εἶπε τοῖς ἄρχουσι βαλαάκ, ἐὰν δῷ μοι βαλαὰκ πλήρη τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀργυρίου καὶ χρυσίου, οὐ δυνήθημαι παραβῆναι τὸ ῥῆμα κυρίου τοῦ θεοῦ, ποιῆσαι αὐτὸ μικρὸν ἢ μέγα.

19 ✱ καὶ νῦν ὑπομείνατε αὐτοῦ καὶ ὑμεῖς τὴν νύκτα ταύτην, καὶ γνώσομαι τί προσθήσει κύριος λαλῆσαι πρός με.

20 ✱ καὶ ἦλθεν ὁ θεὸς πρὸς βαλαάμ νυκτὸς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, εἰ καλέσαι σε παρῆσαν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ὀρθρίσας ἀκολούθησον αὐτοῖς. ἀλλὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἂν λαλήσω πρός σε, τοῦτο ποιήσεις.

21 ✱ καὶ ὀρθρίσας βαλαάμ τὸ πρωΐ, ἐπέσαξεν τὴν ὄνον αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη μετὰ τῶν ἀρχόντων μωάβ.

22 ✱ καὶ ὠργίσθη θυμῷ ὁ θεὸς, ὅτι ἐπορεύθη αὐτός. καὶ ἀνέστη ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐνδιαβάλλειν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἐπεβεβήκει ἐπὶ τῆς ὄνου αὐτοῦ, καὶ δύο παῖδες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.

23 ✱ καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ ἀνθεστηκότα ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ τὴν ῥομφαίαν ἐσπασμένην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἐξέκλινεν ἡ ὄνος ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδίον· καὶ ἐπάταξε τὴν ὄνον τοῦ ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐν τῇ ὁδῷ.

24 ✱ καὶ ἔστη ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς αὐλαξι τῶν ἀμπέλων· φραγμὸς ἐντεῦθεν, καὶ φραγμὸς ἐντεῦθεν.

25 ✱ καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ, προσέθλιψεν ἑαυτὴν πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ ἀπέθλιψεν τὸν πόδα βαλαάμ· καὶ προσέθετο ἔτι μαστίξαι αὐτήν.

26 ✱ καὶ προσέθετο ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ ἀπελθών· καὶ ὑπέστη ἐν τόπῳ στενῷ, εἰς ὃν οὐκ ἦν ἐκκλίναι δεξιὰν οὐδὲ ἀριστερά.

27 ✱ καὶ ἰδοῦσα ἡ ὄνος τὸν ἄγγελον τοῦ θεοῦ συνεκάθισεν ὑποκάτω βαλαάμ· καὶ ἐθυμώθη βαλαάμ, καὶ ἔτυπτεν τὴν ὄνον ἐν τῇ ῥάβδῳ.

28 ✱ καὶ ἤνοιξεν ὁ θεὸς τὸ στόμα τῆς ὄνου, καὶ λέγει τῷ βαλαάμ· τί πεποίηκά σοι, ὅτι πέπαικάς με τοῦτο τρίτον;

29 ✱ καὶ εἶπε βαλαὰμ τῇ ὄνῳ, ὅτι ἐμπέπαιχάς μοι, καὶ εἰ εἶχον μάχαιραν ἐν χειρί μου, ἤδη ἂν ἐξεκέντησά σε.

30 ✱ καὶ λέγει ἡ ὄνος τῷ βαλαάμ, οὐκ ἐγὼ ἡ ὄνος σου, ἐφ' ἧς ἐπέβαινες ἀπὸ νεότητός σου ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας; μὴ ὥστε ὀφείλουσα ἐποίησά σοι οὕτως; ὁ δὲ εἶπεν, οὔ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Quia honore honorabo te valdè: & omnia quæ dixeris mihi faciam: & veni nunc maledic pro me populo huic. 18 Respondítque Balaam, & ait seruis Balac: Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti & auri, non habeo facultatem transgrediendi decretum verbi domini Dei mei, vt faciam rem minimam aut magnam. 19 Nunc autem expectate, obsecro, etiam vos hic nocte hac, vt sciam quid rursus Dominus loquatur mecum. 20 Venítque verbum à facie Domini ad Balaam nocte, & ait ei: Si vt vocarent te, venerunt viri isti, surge, vade cum eis. veruntamen quodcunque verbum loquar tecum, illud facies. 21 Surrexítque Balaam manè, & strauit asinam suam, & abiit cum principibus Moab. 22 Et iratus est furor Domini eo quòd ille abiisset: & stetit angelus Domini in via, vt aduersaretur ei; & ipse sedebat super asinam suam, & duo pueri eius ibant cum eo. 23 Viditque asina angelum Domini stantem in via, & gladius eius euaginatus erat in manu sua: & declinauit asina à via, & ibat per agrum. & percussit Balaam asinam, vt inclinaret eam ad viam.

24 Et stetit angelus Domini in semita vinearum vbi sepes erat ex vtraque parte.

25 Et vidit asina angelum Domini, & strinxit se cum pariete, & constrinxit pedem Balaam ad parietem; & addidit percutere eam.

26 Et addidit angelus Domini transire, & stetit in loco angusto, vbi non erat via vt declinaret ad dexteram neque ad sinistram.

27 Viditque asina angelum Domini, & concidit sub Balaam. & iratus est furor Balaam, & percussit asinam baculo.

28 Et aperuit Dominus os asinæ, & dixit ad Balaam: Quid feci tibi quia percussisti me iam tribus vicibus?

29 Et ait Balaam ad asinam: Quia illusisti mihi. vtinam esset gladius in manu mea, quia nunc occidissem te.

30 Dixitque asina ad Balaam: Nonne ego sum asina tua super quam sedisti ex quo esse cœpisti vsque in diem hanc? nunquid consuetudine consueui sic facere tibi? Et ait: Non.

31 * וַיְגַל יְהוָה אֶת־עֵינֵי בִלְעָם וַיַּרְא אֶת־
מַלְאַךְ יְהוָה נִצָּב בַּדֶּרֶךְ וְחַרְבּוֹ שְׁלֻפָה בְּיָדוֹ וַיִּקֹּד
32 וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו: * וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאַךְ יְהוָה עַל־
מָה הִכִּיתָ אֶת־אֲתֹנְךָ זֶה שָׁלוֹש רְגָלִים הִנֵּה
אָנֹכִי יָצָאתִי לְשָׂטָן כִּי־יָרַט הַדֶּרֶךְ לְנֶגְדִּי:
33 * וַתִּרְאַנִי הָאָתוֹן וַתֵּט לְפָנַי זֶה שָׁלֹש רְגָלִים
אוּלַי נָטְתָה מִפָּנַי כִּי עַתָּה גַּם־אֹתְכָה הָרַגְתִּי
34 וְאוֹתָהּ הֶחֱיִיתִי: * וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־מַלְאַךְ
יְהוָה חָטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נִצָּב לְקָרָאתִי
בַּדֶּרֶךְ וְעַתָּה אִם־רַע בְּעֵינֶיךָ אָשׁוּבָה לִי:
35 * וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־בִּלְעָם לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים
וְאֶפֶס אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תְדַבֵּר
וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־שָׂרֵי בָלָק: * וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי
36 בָא בִלְעָם וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר
עַל־גְּבוּל אַרְנֹן אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַגְּבוּל: * וַיֹּאמֶר בָּלָק
37 אֶל־בִּלְעָם הֲלֹא שָׁלֹחַ שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לִקְרֹא־לָךְ
לָמָּה לֹא־הָלַכְתָּ אֵלַי הַאָמְנָם לֹא אוּכַל כַּבֶּדְךָ:
38 * וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק הִנֵּה־בָאתִי אֵלֶיךָ עַתָּה
הֲיָכֹל אוּכַל דַּבֵּר מְאוּמָה הַדָּבָר אֲשֶׁר יָשִׂים אֱלֹהִים
39 בְּפִי אֹתוֹ אֲדַבֵּר: * וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־בָּלָק וַיָּבֹאוּ
40 קִרְיַת חֻצוֹת: * וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וָצֹאן וַיִּשְׁלַח
41 לְבִלְעָם וְלַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ: * וַיְהִי בַבֹּקֶר
וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־בִּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בָּמוֹת בָּעַל וַיַּרְא
מִשָּׁם קְצֵה הָעָם:

כג

1 * וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־לִי בָזֶה שִׁבְעָה
מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָּזֶה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים:
2 * וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בִּלְעָם וַיַּעַל בָּלָק וּבִלְעָם
פָּר וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ:

31 * Protinus aperuit Dominus oculos Balaam, & vidit angelum stantem in via, euaginato gladio: adorauitque eum pronus in terram.

32 * Cui angelus: Cur, inquit, tertiò verberas asinam tuam? Ego veni vt aduersarer tibi, quia peruersa est via tua, mihique contraria.

33 * Et nisi asina declinasset de via, dans locum resistenti, te occidissem, & illa viueret.

34 * Dixit Balaam: Peccaui, nesciens quòd tu stares contra me. & nunc si displicet tibi vt vadam, reuertar.

35 * Ait angelus: Vade cum istis, & caue ne aliud quàm præcepero tibi, loquaris. iuit igitur cum principibus.

36 * Quod cùm audisset Balac, egressus est in G occursum eius in oppido Moabitarum, quod situm est in extremis finibus Arnon.

37 * Dixitque ad Balaam: Misi nuncios vt vocarent te: cur non statim venisti ad me? An quia mercedem aduentui tuo reddere nequeo?

38 * Cui ille respondit: Ecce adsum. nunquid loqui potero aliud, nisi quod Deus posuerit in ore meo? Inf.23.b

39 * Perrexerunt ergo simul, & venerunt in vrbem quæ in extremis regni eius finibus erat.

40 * Cumque occidisset Balac boues & oues, misit ad Balaam & principes qui cum eo erant munera.

41 * Manè autem facto, duxit eum ad excelsa Baal, & intuitus est extremam partem populi.

CAP. XXIII.

1 * DIxitque Balaam ad Balac: Ædifica mihi hic septem aras, & para totidem vitulos eiusdemque numeri arietes.

2 * Cumque fecisset iuxta sermonem Balaam, imposuerunt simul vitulum & arietem super aram.

תרגום אונקלוס

31 וּגְלָא יְיָ יַת עֵינֵי בִלְעָם וַחֲזָא יַת מַלְאֲכָא דַייָ מְעַהַד בְּאוֹרְחָא וְחַרְבֵיהּ שְׁלִיפָא בִּידֵיהּ וּכְרַע וְסָגִיד לַאפּוֹהִי:
32 וַאֲמַר לֵיהּ מַלְאֲכָא דַייָ עַל מָה מְחֵיתָא יַת אָתָנָךְ דֵּנָן תְּלָת זִמְנִין הָא אֲנָא נְפֵקִית לְמִסְטָן אֲרֵי גְלֵי קֳדָמַי דְּאַתְּ רָעֵי לְמֵיזַל בְּאוֹרְחָא לְקִבְלִי:
33 וַחֲזַתְנִי אַתְנָא וְסָטַת מִן קֳדָמַי דֵּנָן תְּלָת זִמְנִין וְאִלּוּפוֹן לָא סְטַת מִן קֳדָמַי אֲרֵי כְעַן אַף יָתָךְ קְטֵילִית וְיָתָהּ קַיֵּימִית:
34 וַאֲמַר בִּלְעָם לְמַלְאֲכָא דַייָ חָבֵית אֲרֵי לָא יְדָעִית אֲרֵי אַתְּ מְעַהַד לְקָדְמוֹתִי בְּאוֹרְחָא וּכְעַן אִם בִּישׁ קֳדָמָךְ אֵתוּב לִי:
35 וַאֲמַר מַלְאֲכָא דַייָ לְבִלְעָם אֱזַל עִם גֻּבְרַיָּא וּלְחוֹד יַת פִּתְגָמָא דְּאֵימַלֵּיל עִמָּךְ יָתֵיהּ תְּמַלֵּיל וַאֲזַל בִּלְעָם עִם רַבְרְבֵי בָלָק:
36 וּשְׁמַע בָּלָק אֲרֵי אֲתָא בִּלְעָם וּנְפַק לְקָדְמוֹתֵיהּ לְקִרְתָא דְמוֹאָב דְעַל תְּחוּם אַרְנוֹן דִבְסְטַר תְּחוּמָא:
37 וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם הֲלָא מְשַׁלַח שְׁלִיחַ לְוָתָךְ לְמִקְרֵי לָךְ לְמָה לָא אֲתֵיתָא לְוָתִי הַבְקֻשְׁטָא הֲוֵיתָא אֲמַר לֵית אֲנָא יָכִיל לְיַקָרוּתָךְ:
38 וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק הָא אֲתֵיתִי לְוָתָךְ כְּעַן הֲמֵיכַל יָכִילְנָא לְמַלָּלָא מִדְעָם פִּתְגָמָא דִשְׁוִי יְיָ בְּפוּמִי יָתֵיהּ אֲמַלֵּיל:
39 וַאֲזַל בִּלְעָם עִם בָּלָק וַאֲתוֹ לְקִרְיַת מָחוּזוֹתִי:
40 וּנְכִיס בָּלָק תּוֹרִין וְעָאן וְשַׁדַּר לְבִלְעָם וּלְרַבְרְבַיָּא דְעִמֵּיהּ:
41 וַהֲוָה בְצַפְרָא וּדְבַר בָּלָק יַת בִּלְעָם וְאַסְקֵיהּ לְרָמַת דְּחַלְתֵּיהּ וַחֲזָא מִתַּמָּן קְצַת מִן עַמָּא:

כג

1 וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנֵה לִי הָכָא שִׁבְעָא מַדְבְּחִין וְאַתְקֵין לִי הָכָא שִׁבְעָא תּוֹרִין וְשִׁבְעָא דְכָרִין:
2 וַעֲבַד בָּלָק כְּמָא דְמַלֵּיל בִּלְעָם וְאַסֵּק בָּלָק וּבִלְעָם תּוֹר וְדָכָר עַל כָּל מַדְבְּחָא:

* *Reuelauit autem Deus oculos Balaam, & vi-* 31
det angelum Domini reſiſtentem in via, & gladium
euaginatum in manu eius. & inclinans, adorauit
facie.

* *Et dixit ei angelus Dei: Quare pertuſiſti a-* 32
ſinam tuam hac tertia vice? & ecce ego exiui in de-
tractionem tuam; quia non regalis via tua coram
me.

* *Et videns me aſina, declinauit à me hac tertia* 33
vice. et niſi declinaſſet à me, nunc igitur te quidem
occidiſſem, illam autem reſeruaſſem.

* *Et dixit Balaam angelo Domini: Peccaui; non* 34
enim ſciebam quòd tu mihi reſtitiſti in via in occur-
ſum meum. & nunc ſi non tibi placet, reuertar.

* *Et dixit angelus Dei ad Balaam: Vade cum* 35
hominibus. veruntamen verbum quod loquar ad
te, hoc cuſtodies ad loquendum. & abiit Balaam
cum principibus Balaac.

* *Et audiens Balaac quòd venit Balaam, exiuit* 36
in occurſum ei in ciuitatem Moab, quæ eſt in finibus
Arnon, quæ eſt ex parte terminorum.

* *Et dixit Balaac ad Balaam: Nonne mittens* 37
miſi ad te vocare te? quare non veniſti ad me? verè
non potero honorare te?

* *Et dixit Balaam ad Balac: Ecce venio ad te* 38
nunc: potens ſum loqui quod verbum quodcunque
immiſerit Deus in os meum, hoc cuſtodiam ad lo-
quendum.

* *Et abiit Balaam cum Balaac, & venerunt* 39
in ciuitates diuerſoriorum:

* *Et ſacrificauit Balaac oues & vitulos: et mi-* 40
ſit Balaam & principibus qui cum eo.

* *Et factum eſt manè: & accipiens Balaac Ba-* 41
laam, adduxit eum ad ſtatuam Baal, & oſtendit ei
indè partem quandam populi.

CAP. XXIII.

ET dixit Balaam Balaac: Ædifica mihi hic ſeptẽ 1
altaria, & para mihi hic ſeptem vitulos & ſe-
ptem arietes.

* *Et fecit Balaac quemadmodum dixit ei Ba-* 2
laam, & obtulit vitulum & arietem ſuper altare.

31 * ἀπεκάλυψε δὲ ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς Βαλαάμ, καὶ ὁρᾷ τὸν ἄγγελον κυρίου ἐστηκότα ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ τὴν μάχαιραν ἐσπασμένην ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ· καὶ κύψας προσεκύνησε τῷ προσώπῳ.

32 * καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ, διατί ἐπάταξας τὴν ὄνον σου τοῦτο τρίτον; καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξῆλθον εἰς διαβολήν σου, ὅτι οὐκ εὐθεῖα ἡ ὁδός σου ἐναντίον μου.

33 * καὶ ἰδοῦσα με ἡ ὄνος, ἐξέκλινεν ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο τρίτον. καὶ εἰ μὴ ἐξέκλινεν ἀπ' ἐμοῦ, νῦν σοὶ μὲν ἀπέκτεινα, ἐκείνην δ' ἂν περιεποιησάμην.

34 * καὶ εἶπε Βαλαὰμ τῷ ἀγγέλῳ κυρίου, ἡμάρτηκα· οὐ γὰρ ἠπιστάμην ὅτι σύ μοι ἐστηκὰς ἐν τῇ ὁδῷ εἰς συνάντησίν μου. καὶ νῦν εἰ μὴ σοὶ ἀρέσκει, ἀποστραφήσομαι.

35 * καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ πρὸς Βαλαάμ, συμπορεύθητι μετὰ τῶν ἀνθρώπων. πλὴν τὸ ῥῆμα ὃ ἂν λαλήσω πρός σε, τοῦτο φυλάξῃ λαλῆσαι. καὶ ἐπορεύθη Βαλαὰμ μετὰ τῶν ἀρχόντων Βαλαάκ.

36 * καὶ ἀκούσας Βαλαὰκ, ὅτι ἦλθε Βαλαάμ, ἐξῆλθεν εἰς συναντησιν αὐτῷ, εἰς πόλιν Μωάβ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τῶν ὁρίων ἀρνών, ἥ ἐστιν ἐκ μέρους τῶν ὁρίων·

37 * καὶ εἶπε Βαλαὰκ πρὸς Βαλαάμ, οὐχὶ ἀποστείλας ἀπέστειλα πρὸς σὲ, καλέσαι σε, διατί οὐκ ἦρχου πρός με; ὄντως οὐ δυνήσομαι τιμῆσαί σε;

38 * καὶ εἶπε Βαλαὰμ πρὸς Βαλαάκ, ἰδοὺ ἥκω πρὸς σὲ νῦν· δυνατός εἰμι λαλῆσαι τί τὸ ῥῆμα ὃ ἂν ἐμβάλῃ ὁ θεὸς εἰς τὸ στόμα μου, τοῦτο φυλάξω λαλῆσαι·

39 * καὶ ἐπορεύθη Βαλαὰμ μετὰ Βαλαάκ· καὶ ἦλθον εἰς πόλεις ἐπαύλεων·

40 * καὶ ἔθυσεν Βαλαὰκ πρόβατα καὶ μόσχους· καὶ ἀπέστειλε τῷ Βαλαὰμ καὶ τοῖς ἄρχουσι τοῖς μετ' αὐτοῦ.

41 * καὶ ἐγένετο πρωΐ· καὶ παραλαβὼν Βαλαὰκ τὸν Βαλαάμ, ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ὑψηλὴν τοῦ Βααλ, καὶ ἔδειξεν αὐτῷ ἐκεῖθεν μέρος τι τοῦ λαοῦ.

κγ'.

1 * Καὶ εἶπε Βαλαὰμ τῷ Βαλαάκ, οἰκοδόμησόν μοι ὧδε ἑπτὰ βωμοὺς, καὶ ἑτοίμασόν μοι ὧδε ἑπτὰ μόσχους, καὶ ἑπτὰ κριούς.

2 * καὶ ἐποίησε Βαλαὰκ ὃν τρόπον εἶπε αὐτῷ Βαλαάμ, καὶ ἀνήνεγκε μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Aperuitque Dominus oculos Balaam, & vidit angelum Domini ſtantem in via; & gladius eius euaginatus erat in manu ſua: & incuruatus eſt, & adorauit in faciem ſuam. 32 Dixitque ei angelus Domini: Cur percuſſiſti aſinam tuam iam tertia vice? ecce ego egreſſus ſum vt aduerſarer tibi; quia notum eſt coram me, quòd tu volebas ire per viam contra me. 33 Viditque me aſina, & declinauit à facie mea iam tertia vice. & niſi declinaſſet à facie mea, nunc enim te quoque occidiſſem, & eam reſeruaſſem.

34 Dixitque Balaam ad angelum Domini: Peccaui; quia neſciebam quòd tu ſtares in occurſum meum in via. nunc autem ſi diſplicet coram te, reuertar. 35 Et ait angelus Domini ad Balaam: Vade cum viris: ſed verbum quod locutus fuero tecum, illud loquaris. & abiit Balaam cum principibus Balac. 36 Et audiuit Balac quòd veniebat Balaam, & egreſſus eſt in occurſum eius in vrbe Moab, quæ eſt iuxta terminum Arnon, quæ eſt in latere termini. 37 Dixitque Balac ad Balaam: Nonne mittens miſi ad te, vt vocarem te? cur non veniſti ad me? nunquid verè dicebas, quòd non poteram honorare te?

38 Dixitque Balaam ad Balac: Ecce nunc venio ad te: nunquid poſſum loqui aliquid? verbum enim quod Dominus poſuerit in ore meo, illud loquar. 39 Abiitque Balaam cum Balac, & venerunt in vrbem prouinciæ eius.

40 Et occidit Balac oues & boues, & miſit ad Balaam, & ad principes qui erant cum eo.

41 Et facto manè, tulit Balac Balaam, & duxit eum in excelſa Dei ſui; & vidit indè extremam partem populi.

CAP. XXIII.

DIxitque Balaam ad Balac: Ædifica mihi hic ſeptem aras, & para mihi hic ſeptem boues & ſeptem arietes.

2 Et fecit Balac ſicut locutus fuerat Balaam: & obtulerunt Balac & Balaam bouem & arietem ſuper vnamquamque aram.

3 * וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הִתְיַצַּב עַל־עֹלָתֶךָ וְאֵלֵכָה
אוּלַי יִקָּרֶה יְהוָה לִקְרָאתִי וּדְבַר מַה־יַּרְאֵנִי וְהִגַּדְתִּי
4 לָךְ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי: * וַיִּקָּר אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אֶת־שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחֹת עָרַכְתִּי וָאַעַל פָּר וָאַיִל
5 בַּמִּזְבֵּחַ: * וַיָּשֶׂם יְהוָה דָּבָר בְּפִי בִלְעָם וַיֹּאמֶר
6 שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכֹה תְדַבֵּר: * וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה
נִצָּב עַל־עֹלָתוֹ הוּא וְכָל־שָׂרֵי מוֹאָב: * וַיִּשָּׂא
7 מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר מִן־אֲרָם יַנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ־מוֹאָב
מֵהָרְרֵי־קֶדֶם לְכָה אָרָה־לִּי יַעֲקֹב וּלְכָה זֹעֲמָה
8 יִשְׂרָאֵל: * מָה אֶקֹּב לֹא קַבֹּה אֵל וּמָה אֶזְעֹם לֹא
9 זָעַם יְהוָה: * כִּי־מֵרֹאשׁ צֻרִים אֶרְאֶנּוּ
וּמִגְבָעוֹת אֲשׁוּרֶנּוּ הֶן־עָם לְבָדָד יִשְׁכֹּן וּבַגּוֹיִם
10 לֹא יִתְחַשָּׁב: * מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת־
רֹבַע יִשְׂרָאֵל תָּמָת נַפְשִׁי מ֣וֹת יְשָׁרִים וּתְהִי אַחֲרִיתִי
11 כָּמֹהוּ: * וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם מֶה עָשִׂיתָ
לִּי לָקֹב אֹיְבַי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בֵּרַכְתָּ בָרֵךְ:
12 * וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יָשִׂים יְהוָה בְּפִי אֹתוֹ
13 אֶשְׁמֹר לְדַבֵּר: * וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק לְךָ־נָא אִתִּי אֶל־
מָקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר־תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפֶס קָצֵהוּ תִרְאֶה
14 וְכֻלּוֹ לֹא תִרְאֶה וְקָבְנוֹ־לִי מִשָּׁם: * וַיִּקָּחֵהוּ שְׂדֵה
צֹפִים אֶל־רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיִּבֶן שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעַל
15 פָּר וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ: * וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הִתְיַצֵּב כֹּה עַל־
16 עֹלָתֶךָ וְאָנֹכִי אִקָּרֶה כֹּה: * וַיִּקָּר יְהוָה אֶל־בִּלְעָם
וַיָּשֶׂם דָּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־בָּלָק וְכֹה תְדַבֵּר:
17 * וַיָּבֹא אֵלָיו וְהִנֵּהוּ נִצָּב עַל־עֹלָתוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ
18 וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה־דִּבֶּר יְהוָה: * וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר
19 קוּם בָּלָק וּשְׁמָע הַאֲזִינָה עָדַי בְּנוֹ צִפֹּר: * לֹא אִישׁ
אֵל וְיכַזֵּב וּבֶן־אָדָם וְיִתְנֶחָם הַהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה
20 וְדִבֶּר וְלֹא יְקִימֶנָּה: * הִנֵּה בָרֵךְ לָקָחְתִּי וּבֵרַךְ וְלֹא
אֲשִׁיבֶנָּה:

3 *Dixitque Balaã ad Balac: Sta pauliſper iuxta holocauſtũ tuum, donec vadã, ſi fortè occurrat mihi Dñs, & quodcunq; imperauerit, lo-
4 quar tibi. Cumq; abiiſſet velociter, *Occurrit illi Deus. locutuſq; ad eum Balaam, Septẽ, inquit, aras erexi, & impoſui vitulum & arietem
5 deſuper. *Dñs autem poſuit verbũ in ore eius, & ait: Reuertere ad Balac, & hæc loquêris.
6 *Reuerſus inuenit ſtantẽ Balac iuxta holocau
7 ſtũ ſuum, & omnes principes Moabitarũ. *Aſ ſumptaq; parabola ſua, dixit: De Arã adduxit me Balac rex Moabitarũ de mõtibus Oriẽtis.
B Veni, inquit, & maledic Iacob, ppera & dete-
8 ſtare Iſrael. *Quomodo maledicã, cui non ma ledixit Deus? qua ratione deteſter, quẽ Dñs nõ Num 23. b.
9 deteſtatur? *De ſummis ſilicibus videbo eum, & de collibus cõſiderabo illũ. Populus ſolus habitabit, & inter gentes non reputabitur.
10 *Quis dinumerare poſsit puluerem Iacob, & noſſe numerum ſtirpis Iſrael? Moriatur anima mea morte iuſtorũ, & fiãt nouiſsima mea ho-
11 rũ ſimilia. *Dixitq; Balac ad Balaã: Quid eſt hoc quod agis? Vt malediceres inimicis meis
12 vocaui te, & tu econtrario benedicis eis. *Cui ille reſpõdit: Nũ aliud poſſum loq, niſi quod
13 iuſſerit Dñs? *Dixit ergo Balac: Veni mecũ in alterum locũ, vndè partẽ Iſrael videas, & totũ
14 videre non poſsis, indè maledicito ei. *Cumq; duxiſſet eum in locũ ſublimẽ ſuper verticem mõtis Phaſga, ædificauit Balaam ſeptẽ aras: &
15 impoſitis ſuprà vitulis atque arietibus, *Dixit ad Balac: Sta hic iuxta holocauſtum tuum, do
16 nec ego obuius pergam. *Cui cùm Dominus occurriſſet, poſuiſſetq́ue verbum in ore eius, ait: Reuertere ad Balac, & hæc loquêris ei.
17 *Reuerſus inuenit eum ſtantẽ iuxta holocauſtũ ſuum, & principes Moabitarũ cum eo. Ad
18 quẽ Balac: Quid, inquit, locutus eſt Dñs? *At ille aſſumpta parabola ſua, ait: Sta Balac, & au
19 ſculta, audi fili Sephor: *Non eſt Deus quaſi homo, vt mentiatur, nec vt filius hominis, vt mutetur. Dixit ergo, & non faciet? locutus eſt,
20 & non implebit? *Ad benedicendum adductus ſum, benedictionẽ prohibere non valeo.

תרגום אונקלוס

3 וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק אִתְעַתַּד עַל עֲלָתָךְ וְאֵיהָךְ מָאִים יְעָרַע מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ לְקֳדָמוֹתִי וּפִתְגָמָא דְיַחְזִינַנִי וְאֵיחַוִי לָךְ וַאֲזַל יְחִידָי: 4 וְעָרַע מֵימַר מִן
קֳדָם יְיָ לְוָת בִּלְעָם וַאֲמַר לֵיהּ יַת שִׁבְעָא מַדְבְּחִין סַדֵּרִית וְאַסֵּיקֵת תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מַדְבְּחָא: 5 וְשַׁוִי יְיָ פִּתְגָמָא בְּפוּם בִּלְעָם וַאֲמַר תּוּב לְוָת בָּלָק וּכְדֵין
תְּמַלֵּיל: 6 וְתָב לְוָתֵיהּ וְהָא הוּא מְעַתַּד עַל עֲלָתֵיהּ הוּא וְכָל רַבְרְבֵי מוֹאָב: 7 וּנְטַל מַתְלֵיהּ וַאֲמַר מִן אֲרָם דַּבְּרָנִי בָּלָק מַלְכָּא דְמוֹאָב מִטּוּרֵי מַדִּינְחָא
אֱיתָא לוּט לִי יַעֲקֹב וֶאֱתָא תֵּרִיךְ לִי יַת יִשְׂרָאֵל: 8 מָה אֶלּוּטֵיהּ לָא לַטֵּיהּ אֵל וּמָה אֶתֵּרֵיךְ דְּלָא תָּרֵיהּ יְיָ: 9 אֲרֵי מֵרֵישׁ טוּרַיָּא חֲזִיתֵיהּ וּמֵרָמָתָא
סְכִיתֵיהּ הָא עַמָּא בִּלְחוֹדֵיהוֹן עָתִידִין דְּיִתְסְנוּן עָלְמָא וּבְעַמְמַיָּא לָא יִתְרַנוּן גְּמִירָא: 10 מַאן יְכוֹל לְמִמְנֵי דַּעֲדַקְיָא דְּבֵית יַעֲקֹב דַּאֲמִיר עֲלֵיהוֹן יְסַגוּן
כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא אוֹ חֲדָא מֵאַרְבַּע מַשְׁרְיָתָא דְיִשְׂרָאֵל תְּמוֹת נַפְשִׁי מוֹתָא דְקִשִׁיטוֹהִי וִיהֵי סוֹפִי כְּוָתְהוֹן: 11 וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם מָה עֲבַדְתָּ לִי לְמֵילַט
שָׂנְאַי דְּבַרְתָּךְ וְהָא בָרָכָא בָּרַכְתָּ לְהוֹן: 12 וַאֲתֵיב וַאֲמַר הֲלָא יַת דְּיִשַׁוֵי יְיָ בְּפוּמִי יְהֵיב אִטַּר לְמַלָּלָא: 13 וַאֲמַר לֵיהּ בָּלָק אֱתָא כְעַן עִמִּי לַאֲתַר אוֹחָרָן
דְּתֶחֱזֵיהּ מִתַּמָּן לְחוֹד קְצֵהּ תֶּחֱזֵי וְכוּלֵּיהּ לָא תֶחֱזֵי וּלְוֵטֵיהּ לִי מִתַּמָּן: 14 וְדַבְּרֵיהּ לַחֲקַל סָכוּתָא לְרֵישׁ רָמְתָא וּבְנָא שִׁבְעָה מַדְבְּחִין וַאֲסֵיק תּוֹר וּדְכַר
עַל כָּל מַדְבְּחָא: 15 וַאֲמַר לְבָלָק אִתְעַתַּד הָכָא עַל עֲלָתָךְ וַאֲנָא אִתְמְטֵי עַדְכָּא: 16 וְעָרַע מֵימַר מִן קֳדָם יְהוָה לְבִלְעָם וְשַׁוִי פִּתְגָמָא בְּפוּמֵיהּ וַאֲמַר תּוּב
לְוָת בָּלָק וּכְדֵין תְּמַלֵּל: 17 וַאֲתָא לְוָתֵיהּ וְהָא מְעַתַּד עַל עֲלָתֵיהּ וְרַבְרְבֵי מוֹאָב עִמֵּיהּ וַאֲמַר לֵיהּ בָּלָק מָה מַלֵּיל יְיָ: 18 וּנְטַל מַתְלֵיהּ וַאֲמַר קוּם בָּלָק
וּשְׁמַע אַצֵּית לְמֵימְרִי בַּר צִפּוֹר: 19 לָא כְּמִלֵּי בְּנֵי אֱנָשָׁא מֵימַר אֱלָהָא בְּנֵי אֱנָשָׁא אָמְרִין וּמְכַדְּבִין וְאַף לָא כְּעוֹבְדֵי בְּנֵי בִשְׁרָא דְאִינּוּן גָּזְרִין לְמֶעְבַּד
וְיָהְבִין יִסְתַּכְּלִין דְּהוּא אֲמַר וְלָא יַעְבֵּד וְכָל מֵימְרֵיהּ מְתְקַיְּמִין: 20 הָא בִּרְכָן קַבֶּלִית וַאֲבָרְכִינּוּן לְיִשְׂרָאֵל וְלָא אָהֵיב בִּרְכָתִי מִנֵּהוֹן:

* Et dixit Balaã ad Balaac, Sta ſuper ſacrificium tuũ, & ibo ſi apparuerit mihi Deus in occurſu: & verbũ quodcunq; mihi oſtendet, annũciabo tibi. & abiit rectã. * Et apparuit Deus Balaã, & dixit ad eũ Balaam: Septem altaria paraui, & impoſui vitulum & arietem ſuper altare. * Et immiſit Deus verbum in os Balaam, & dixit: Conuerſus ad Balaac ſic loquêris. * Et reuerſus eſt ad eum: & ille ſteterat ſuper holocauſtis ſuis, & omnes principes Moab cum illo. * Et aſſumens parabolam ſuam, dixit: Ex Meſopotamia accerſiuit me Balaac rex Moab: de mõtibus Orientis, dicens: Veni maledic mihi Jacob, & veni maledic mihi Iſrael.

* Quid maledicam, cui non maledicit Dominus? quid maledicam, cui non maledicit Deus? * Quia de vertice montium videbo eum, et de collibus conſiderabo eum: ecce populus ſolus habitabit, & in gentibus non reputabitur. * Quis dinumerauit ſemen Iacob, & quis numerabit populos Iſrael? moriatur anima mea inter animas iuſtorum, et fiat ſemen meum vt ſemen hoc. * Et dixit Balaac ad Balaam: Quid feciſti mihi? ad maledictionem inimicorum meorum vocaui te, & ecce benedixiſti benedictionem. * Et dixit Balaam ad Balaac: Nonne quæcunque immiſerit Deus in os meum, hoc cuſtodiam ad loquendum? * Et dixit ad eum Balaac: Veni adhuc mecum in locum alium, ex quo non videbis eum indè, ſed partem aliquam eius videbis, omnes autem non videbis, & maledices mihi ei indè. * Et aſſumpſit eum in agri ſpeculam ſuper verticem exciſi, et ædificauit ibi ſeptem altaria, & impoſuit vitulum & arietem ſuper altare. * Et dixit Balaam ad Balaac: Sta ſuper ſacrificium tuũ: ego autem ibo interrogare Deum. * Et occurrit Deus Balaam, et immiſit verbum in os eius: et dixit, Reuertere ad Balaac, & hæc loquêris. * Et reuerſus eſt ad eum, & ille ſteterat ſuper holocauſtum ſuum, et principes Moab cum eo. Et dixit ei Balaac: Quid locutus eſt Dñs? * Et aſſumẽs parabolam ſuã, dixit: Surge Balaac, & audi, auribus percipe teſtis filius Sephor: * Non vt homo Deus ad mentiendum, neque vt filius hominis vt minetur. ipſe dixiſti, non faciet? loquetur, & non manebit? * Ecce ad benedicendum aſſumptus ſum: benedicam, & non conuertar.

3 * καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλαάκ, παράστηθι ἐπὶ τῆς θυσίας σου, καὶ πορεύσομαι εἰ φανεῖταί μοι ὁ θεὸς ἐν συναντήσει, καὶ ῥῆμα
4 ὃ ἂν μοι δείξῃ, ἀπαγγελῶ σοι, καὶ ἐπορεύθη δειθείαν. * καὶ ἐφάνη ὁ θεὸς τῷ βαλαάμ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν βαλαάμ, τοὺς ἑπτὰ βω
μοὺς ἡτοίμασα, καὶ ἀνεβίβασα μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν.
5 * καὶ ἐνέβαλεν ὁ θεὸς ῥῆμα εἰς τὸ στόμα βαλαάμ, καὶ εἶπεν, ἐπι-
6 στραφεὶς πρὸς βαλαὰκ οὕτως λαλήσεις. * καὶ ἀπεστράφη πρὸς αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ ἐφεστήκει ἐπὶ τῶν ὁλοκαυτωμάτων αὐ-
7 τοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες μωάβ μετ' αὐτοῦ. * καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, ἐκ μεσοποταμίας μετε-
πέμψατό με βαλαὰκ βασιλεὺς μωάβ· ἐξ ὀρέων ἀναβολῶν,
λέγων· δεῦρο ἄρασαί μοι τὸν ἰακὼβ, καὶ δεῦρο ἐπικατάρασαί
8 μοι τὸν ἰσραήλ. * τί ἀράσομαι οὐ μὴ ἀράσηται κύριος; καὶ τί
9 καταράσομαι οὐ μὴ καταράσηται ὁ θεός; * ὅτι ἀπὸ κορυφῆς ὀρέων ὄψομαι αὐτὸν, καὶ ἀπὸ βουνῶν προσνοήσω αὐτόν· ἰδοὺ
10 λαὸς μόνος κατοικήσει, καὶ ἐν ἔθνεσιν οὐ λογισθήσε). * τίς ἐξη-
κριβώσατο τὸ σπέρμα ἰακὼβ, καὶ τίς ἐξαριθμήσεται δήμους ἰσραήλ; ἀποθάνοι ἡ ψυχή μου ἐν ψυχαῖς δικαίων, καὶ γέ-
11 νοιτο τὸ σπέρμα μου ὡς τὸ σπέρμα τοῦτο. * καὶ εἶπε βα-
λαὰκ πρὸς βαλαάμ, τί πεποίηκάς μοι; εἰς κατάρασιν ἐχ-
12 θρῶν μου κέκληκά σε, καὶ ἰδοὺ εὐλόγηκας εὐλογίαν. * καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλαάκ, οὐχὶ ὅσα ἂν ἐμβάλῃ ὁ θεὸς εἰς τὸ στό
13 μα μου, ταῦτα φυλάξω λαλῆσαι; * καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν βα-
λαὰκ, δεῦρο ἔτι μετ' ἐμοῦ εἰς τόπον ἄλλον ἐξ οὗ οὐκ ὄψῃ αὐτὸν ἐκεῖθεν, ἀλλ' ἢ μέρος τι αὐτοῦ ὄψῃ, πάντας δὲ οὐ μὴ ἴδῃς, καὶ κατα-
14 ράσῃ μοι αὐτὸν ἐκεῖθεν. * καὶ παρέλαβεν αὐτὸν εἰς ἀγρὸν σκο-
πιὰν ἐπὶ κορυφὴν λελαξευμένην, καὶ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ ἑπτὰ βω
15 μούς, καὶ ἀνεβίβασεν μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τοὺς βωμούς. * καὶ εἶπε βα
λαὰμ πρὸς βαλαάκ, παράστηθι ἐπὶ τῆς θυσίας σου ἐγὼ δὲ πορεύ
16 σομαι ἐπερωτῆσαι τὸν θεόν. * καὶ συνήντησεν ὁ θεὸς τῷ βαλαάμ, καὶ ἐνέβαλεν ῥῆμα εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ· καὶ εἶπε, ἀπόστρεφθητι
17 πρὸς βαλαάκ, καὶ ταῦτα λαλήσεις. * καὶ ἀπεστράφη πρὸς αὐτὸν, καὶ ὅδε ἐφεστήκει ἐπὶ τῆς ὁλοκαυτώσεως αὐτοῦ καὶ οἱ ἄρχοντες μω-
18 άβ μετ' αὐτοῦ. καὶ εἶπεν αὐτῷ βαλαάκ, τί ἐλάλησε κύριος; * καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, ἀνάστηθι βαλαάκ, καὶ
19 ἄκουε, ἐνώτισαι μάρτυς υἱὸς σεπφώρ· * οὐχ ὡς ἄνθρωπος ὁ θεὸς διαψεύσεται, οὐδ' ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἀπειληθήσεται. αὐτὸς
20 εἶπας, οὐχὶ ποιήσει; λαλήσει, καὶ οὐχὶ ἐμμενεῖ; * ἰδοὺ εὐλογεῖν παρείλημμαι· εὐλογήσω, καὶ οὐμὴ ἀποστραφῶ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Dixitq; Balaã ad Balac: Sta iuxta holocauſtum tuum: & ibo ſi fortè occurrat ſermo à facie Dñi in occurſum meũ: & verbum quod indicauerit mihi, nunciabo tibi. Abiit ſolusq;, [4] Et occurrit verbum à facie Domini ad Balaã, & dixit ei: Septem aras diſpoſui, & obtuli bouem & arietem ſuper arã.

[5] Poſuitq; Dominus verbum in ore Balaam, & ait: Reuertere ad Balac, & ſic loquêris. [6] Reuerſuſque eſt ad eum: & ecce ille ſtabat iuxta holocauſtum ſuum, & omnes principes Moab. [7] Et aſſumpſit parabolam ſuam, & ait: De Aram duxit me Balac rex Moab, de montibus Orientis: Veni, inquit, maledic pro me Iacob, & veni proiice à me Iſraelem. [8] Quid maledicam, cui non maledixit Deus? & quid proiiciam, quem non proiecit Dominus?

[9] A vertice enim montium intueor eum, & de collibus conſidero eum: ecce populus ſolus poſſidebit ſeculũ, & in gentibus non exiſtimabunt conſumptionem. [10] Quis poterit numerare paruulos domus Iacob, de quibus dictũ eſt quòd multiplicabuntur ſicut puluis terræ, aut vnum ex quatuor caſtris Iſrael? moriatur anima mea morte rectorum eius, & ſit finis meus ſicut illorum. [11] Dixitq; e Balac ad Balaam: Quid hoc feciſti mihi? vt maledíceres inimicis meis duxi te, & ecce benedictione benedixiſti eis. [12] Et reſpondit & ait: Vtique quod poſuerit Dñs in ore meo, illud obſeruabo vt loquar. [13] Dixitq; et Balac: Veni, obſecro, nunc mecum in alterum locum, vnde eum videre poteris: tantummodo extremam partem eius videbis, & totũ non videbis, & maledic indè ei pro me. [14] Et adduxit eũ in agrũ ſpeculæ in verticem collis, & ædificauit ſeptem aras, & obtulit bouem & arietẽ ſuper vnãquãq; arã. [15] Dixitq; ad Balac: Sta hîc iuxta holocauſtũ tuũ: ego autẽ accedã illuc vſq;. [16] Et occurrit verbũ à facie Dñi ipſi Balaã: & poſuit ſermonẽ in ore eius, & ait: Reuertere ad Balac, & ſic loquêris. [17] Et venit ad eũ, & ecce ipſe ſtabat iuxta holocauſtũ ſuũ, & principes Moab cum eo. & dixit ei Balac: Quid locutus eſt Dñs? [18] Et aſsũpſit parabolã ſuã, & ait: Surge Balac & audi, auſculta ῥbũ meũ fili Sephor: [19] Nũ ſicut ῥba filiorũ hoĩm eſt ſermo Dei? filij hoĩm dicũt & mẽtiũtur, nec iuxta opera filiorũ carnis, q decernũt facere, & inito cõſilio mutãtur ab eo: quod ipſe dixit, nõne faciet? omne enim verbum eius confirmabitur. [20] Ecce benedictiones accepi ad benedicendum Iſrael, & non prohibebo benedictionem meam ab eis.

21 * לֹא־הִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עָמֶל בְּיִשְׂרָאֵל
22 יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ׃ * אֵל מוֹצִיאָם
23 מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעֲפֹת רְאֵם לוֹ׃ * כִּי לֹא־נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב
וְלֹא־קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל כָּעֵת יֵאָמֵר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל
24 מַה־פָּעַל אֵל׃ * הֶן עָם כְּלָבִיא יָקוּם וְכַאֲרִי
יִתְנַשָּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד־יֹאכַל טֶרֶף וְדַם־חֲלָלִים
25 יִשְׁתֶּה׃ * וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם גַּם־קֹב לֹא
26 תְקַבֶּנּוּ גַּם־בָּרֵךְ לֹא תְבָרְכֶנּוּ׃ * וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר
אֶל־בָּלָק הֲלֹא דִבַּרְתִּי אֵלֶיךָ לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר־יְדַבֵּר
27 יְהוָה אֹתוֹ אֶעֱשֶׂה׃ * וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם
לְכָה־נָּא אֶקָּחֲךָ אֶל־מָקוֹם אַחֵר אוּלַי יִישַׁר בְּעֵינֵי
28 הָאֱלֹהִים וְקִבַּתּוֹ לִי מִשָּׁם׃ * וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־
בִּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימֹן׃
29 * וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־לִי בָזֶה שִׁבְעָה
מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָּזֶה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִם׃
30 * וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בִּלְעָם וַיַּעַל פָּר וָאַיִל
בַּמִּזְבֵּחַ׃

כד

1 * וַיַּרְא בִּלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי
יְהוָה לְבָרֵךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְלֹא־הָלַךְ כְּפַעַם־בְּפַעַם
לִקְרַאת נְחָשִׁים וַיָּשֶׁת אֶל־הַמִּדְבָּר פָּנָיו׃
2 * וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן
לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים׃ * וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ
3 וַיֹּאמַר נְאֻם בִּלְעָם בְּנוֹ בְעֹר וּנְאֻם הַגֶּבֶר שְׁתֻם
4 הָעָיִן׃ * נְאֻם שֹׁמֵעַ אִמְרֵי־אֵל אֲשֶׁר מַחֲזֵה שַׁדַּי
5 יֶחֱזֶה נֹפֵל וּגְלוּי עֵינָיִם׃ * מַה־טֹּבוּ אָהָלֶיךָ יַעֲקֹב
6 מִשְׁכְּנֹתֶיךָ יִשְׂרָאֵל׃ * כִּנְחָלִים נִטָּיוּ כְּגַנֹּת עֲלֵי
נָהָר כַּאֲהָלִים נָטַע יְהוָה כַּאֲרָזִים עֲלֵי־מָיִם׃ * יִזַּל־
7 מַיִם מִדָּלָיו וְזַרְעוֹ בְּמַיִם רַבִּים וְיָרֹם מֵאֲגַג מַלְכּוֹ וְתִנַּשֵּׂא
מַלְכֻתּוֹ׃

21 * Non est idolum in Iacob, nec videtur simulachrum in Israel. dominus Deus eius cum eo est, & clangor victoriæ regis in illo.
22 * Deus eduxit illum de Ægypto, cuius for-
23 titudo similis est rhinocerotis. * Non est
D augurium in Iacob, nec diuinatio in Israel. Temporibus suis dicetur Iacob & Israel, quid operatus sit Deus.
24 *Ecce populus vt leæna consurget, & quasi leo erigetur. non accubabit, donec deuoret prædam, & occisorum sanguinem bibat.
25 * Dixitque Balac ad Balaam: Nec maledicas ei, nec benedicas.
26 * At ille: Nonne, ait, dixi tibi, & quicquid mihi Dominus imperaret, hoc facerem?
27 *Et ait Balac ad eum: Veni, & ducam te ad alium locum, si forte placeat Deo vt indè ma-
28 ledicas eis. * Cumque duxisset eum su-
per verticem montis Phogor qui respicit soli-
29 tudinem, * Dixit ei Balaam: Ædifica mihi hic septem aras, & para totidem vitulos, eiusdemque numeri arietes.
30 * Fecit Balac vt Balaam dixerat: imposuitque vitulos & arietes per singulas aras.

CAP. XXIIII.

1 CVmq; vidisset Balaam quòd placeret Do-
A mino vt benediceret Israeli, nequaquam abiit vt antè perrexerat, vt auguriũ quæreret, sed dirigens contra desertum vultum suum,
2 * & eleuans oculos, vidit Israel in tentoriis
3 commorantem per tribus suas: & irruente in se Spiritu Dei, * assumpta parabola, ait: Dixit Balaam filius Beor; dixit homo cuius obtu-
4 ratus est oculus: * Dixit auditor sermo- Inf. eod.
num Dei, qui visionem omnipotentis intuitus est: qui cadit, & sic aperiuntur oculi eius.
5 * Quàm pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Israel!
6 * Vt valles nemorosæ, vt horti iuxta fluuios irrigui, vt tabernacula quæ fixit Dominus quasi cedri prope aquas.
7 * Fluet aqua de situla eius, & semen illius
B erit in aquas multas. Tolletur propter Agag rex eius, & auferetur regnum illius.

תרגום אונקלוס

21 אִיסְתַּכְּלִית לֵית פָּלְחֵי גִּלּוּלִין בְּדִבְיַת יַעֲקֹב וְאַף לָא עַבְדֵי לֵאוּת שִׁקָּר בְּיִשְׂרָאֵל מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהֲהוֹן בְּסַעֲדֵיהוֹן וּשְׁכִינַת מַלְכְּהוֹן בֵּינֵיהוֹן׃
22 אֱלָהָא דְאַפֵּקִינוּן מִמְצְרַיִם חֻקְפָּא וְרוּמָא דִילֵיהּ׃ 23 אֲרֵי לָא נְחָשַׁיָּא עָבֵן בְּדִבְיַת יַעֲקֹב וְאַף לָא קְסָמַיָּא רָעָן בִּרְבוּת בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּעִדָּן
יְתֵאמַר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מָה עֲבַד אֱלָהָא׃ 24 הָא עַמָּא כְּלֵיתָא שָׁרֵי וּכְאַרְיָא יִתְנַטַּל לָא יִשְׁרֵי בְּאַרְעֵיהּ עַד דְּיִקְטוֹל קְטֹל וְנִכְסֵי עַמְמַיָּא יֵרֵת׃
25 וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם אַף מֵילַט לָא תְלוּטִינֵיהּ אַף בָּרָכָא לָא תְבָרְכִינֵיהּ׃ 26 וַאֲתֵיב בִּלְעָם וַאֲמַר לְבָלָק הֲלָא מַלֵּילִית עִמָּךְ לְמֵמַר כֹּל דִּי יְמַלֵּיל
יְיָ יְתֵיהּ אֶעֱבֵד׃ 27 וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם אֱתָא כְעַן אֵיזַבְּרִינָךְ לְאַתְרָא אוֹחֳרִי מָאִים יְהֵי רַעֲוָא מִן קֳדָם יְיָ וּתְלוּטֵיהּ לִי מִתַּמָּן׃ 28 וְדַבַּר
בָּלָק יָת בִּלְעָם רֵישׁ רַמְתָא דְּפְעוֹר דְּאִסְתַּכְיָא עַל אַפֵּי בֵּית יְשִׁימֹן׃ 29 וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנִי לִי הָכָא שִׁבְעָה מַדְבְּחִין וְאַתְקֵין לִי הָכָא שִׁבְעָה
תּוֹרִין וְשִׁבְעָא דְכַרִין׃ 30 וַעֲבַד בָּלָק כְּמָא דַּאֲמַר בִּלְעָם וְאַסֵּיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מַדְבָּח׃

כד

1 וַחֲזָא בִּלְעָם אֲרֵי טָב קֳדָם יְיָ לְבָרָכָא יָת יִשְׂרָאֵל וְלָא הֲלִיךְ כְּזִמְנִין בִּזְמָן
אֱלָהִין לְקַדָּמוּת נְחָשַׁיָּא וְשַׁוִּי לְעָגְלָא דַעֲבַדוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא אַפּוֹהִי׃ 2 וּזְקַף בִּלְעָם יָת עֵינוֹהִי וַחֲזָא יָת יִשְׂרָאֵל שָׁרֶן לְשִׁבְטוֹהִי וּשְׁרָה עֲלוֹהִי רוּחַ
נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ׃ 3 וּנְטַל מַתְלֵיהּ וַאֲמַר אֲמַר בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר וַאֲמַר גַּבְרָא דְשַׁפִּיר חָזֵי׃ 4 אֲמַר דְּשָׁמַע מֵימַר מִן קֳדָם אֵל דְּחָזֵי
קֳדָם שַׁדַּי חָזֵי שָׁכִיב וּמִתְגְּלֵי לֵיהּ׃ 5 מָה טָבָא אַרְעָךְ יַעֲקֹב בֵּית מוֹתְבָךְ יִשְׂרָאֵל׃ 6 כְּנַחְלִין דְּמִדְבְּרִין כְּגִנַּת שַׁקְיָא דְעַל פְּרָת כְּבֻסְמַיָּא דְנָצִיב יְיָ
כַּאֲרָזִין דְּנָצִיבִין עַל מַיָּא׃ 7 יְסַגֵּי מַלְכָּא דְיִתְרְבֵּא מִבְּנוֹהִי וְיִשְׁלוֹט בְּעַמְמִין סַגִּיאִין וְיִתְקוֹף מֵאֲגָג מַלְכֵּיהּ וְתִתְנַטַּל מַלְכוּתֵיהּ׃

* *Non erit labor in Iacob, neque apparebit dolor in Israel: Dominus Deus eius cũ eo, glorioſa principum in eo.* 21
* *Deus qui eduxit eum ex Ægypto. ſicut gloria vnicornis eius.* 22
* *Non enim eſt augurium in Iacob, neque diuinatio in Israel: ſecundùm tempus dicetur Iacob, & Iſrael quod perficiet Deus.* 23
* *Ecce populus ſicut catulus leonis conſurget, et ſicut leo ſuperbiet. non dormiet quoad deuoret prædam, & ſanguinem vulneratorum bibat.* 24
* *Et dixit Balaac ad Balaam: Neque maledictionibus maledices ei, neque benedicens benedices ei.* 25
* *Et reſpondens Balaam, dixit Balaac: Non locutus ſum tibi, dicens: Verbum quodcunque locutus fuerit Deus, hoc faciam?* 26
* *Et dixit Balaac ad Balaam: Veni, aſſumam te in locum alium, ſi placuerit Deo, & maledic mihi illi indè.* 27
* *Et aſſumpſit Balaac Balaam ſuper verticem Phogor, quæ ſpectat in deſertum.* 28
* *Et dixit Balaam ad Balaac: Ædifica mihi hic ſeptem altaria, & para mihi hic ſeptem vitulos & ſeptem arietes.* 29
* *Et fecit Balaac ſicut dixit ei Balaam, & impoſuit vitulum & arietem ſuper altare.* 30

CAP. XXIIII.

ET videns Balaam, quòd bonum eſt coram Domino benedicere Iſrael, non abiit ſecundùm conſuetum in occurſum auibus; & conuertit faciem ſuam in deſertum. 1
* *Et eleuans Balaam oculos ſuos, vidit Iſrael exercitum habentem per tribus. & factus eſt ſpiritus Dei ſuper eum.* 2
* *& aſſumens parabolam ſuã, dixit: Dicit Balaam filius Beor: dicit homo verax videns:* 3
* *Dicit audiens eloquia Dei: qui viſionem Dei vidit in ſomnis; aperti oculi eius.* 4
* *Quàm pulchræ tuæ domus, Iacob, tabernacula tua Iſrael!* 5
* *Tanquam valles obumbrantes, tanquam & horti ſuper fluuium, & velut tabernacula quæ fixit Dominus, ſicut cedri iuxta aquas.* 6
* *Exibit homo ex ſemine eius, & dominabitur gentibus multis. & exaltabitur Pſoch regnum eius, & augebitur regnum eius.* 7

21 * οὐκ ἔσται μόχθος ἐν ἰακὼβ, οὐδὲ ὀφθήσεται πόνος ἐν ἰσραὴλ, κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, καὶ σύνοδος ἀρχόντων ἐν αὐτῷ.
22 * ὁ θεὸς ὁ ἐξαγαγὼν αὐτὸν ἐξ αἰγύπτου· ὡς δόξα μονοκέρωτος αὐτοῦ.
23 * οὐ γὰρ ἔστιν οἰωνισμὸς ἐν ἰακὼβ, οὐδὲ μαντεία ἐν ἰσραὴλ, κατὰ καιρὸν ῥηθήσεται ἰακὼβ, καὶ τῷ ἰσραὴλ τί ἐπιτελέσει ὁ θεός.
24 * ἰδοὺ λαὸς ὡς σκύμνος ἀναστήσεται, καὶ ὡς λέων γαυριωθήσεται· οὐ κοιμηθήσεται ἕως φάγῃ θήραν, καὶ αἷμα τραυματιῶν πίῃ.
25 * καὶ εἶπε βαλαὰκ πρὸς βαλαάμ, οὔτε καταρᾶς καταράσῃ αὐτὸν, οὔτε εὐλογῶν εὐλογήσεις αὐτόν.
26 * καὶ ἀποκριθεὶς βαλαάμ, εἶπε τῷ βαλαὰκ, οὐκ ἐλάλησά σοι λέγων, τὸ ῥῆμα ὃ ἂν λαλήσῃ ὁ θεὸς, τοῦτο ποιήσω;
27 * καὶ εἶπε βαλαὰκ πρὸς βαλαάμ, δεῦρο πορεύσομαί σε εἰς τόπον ἄλλον, εἰ ἀρέσῃ τῷ θεῷ, καὶ καταράσαί μοι αὐτὸν ἐκεῖθεν.
28 * καὶ παρέλαβε βαλαὰκ τὸν βαλαὰμ ἐπὶ κορυφὴν φογώρ, τὸ ἐπιβλέπον εἰς τὴν ἔρημον.
29 * καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλαὰκ, οἰκοδόμησόν μοι ὧδε ἑπτὰ βωμοὺς, καὶ ἑτοίμασόν μοι ὧδε ἑπτὰ μόσχους, καὶ ἑπτὰ κριούς.
30 * καὶ ἐποίησεν βαλαὰκ καθάπερ εἶπεν αὐτῷ βαλαάμ, καὶ ἀνήνεγκε μόσχον καὶ κριὸν ἐπὶ τὸν βωμόν.

κδ'.

1 * Καὶ ἰδὼν βαλαάμ, ὅτι καλόν ἐστιν ἐνώπιον κυρίου εὐλογεῖν τὸν ἰσραὴλ, οὐκ ἐπορεύθη κατὰ τὸ εἰωθὸς εἰς συναντησιν τοῖς οἰωνοῖς, καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν ἔρημον.
2 * καὶ ἐπάρας βαλαὰμ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ κατεῖδε τὸν ἰσραὴλ ἐσκηνωμένον κατὰ φυλάς. καὶ ἐγένετο πνεῦμα θεοῦ
3 ἐπ' αὐτόν. * καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπε, φησὶ βαλαὰμ υἱὸς βεώρ· φησὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀληθινὸς ὁρῶν.
4 * φησὶν ἀκούων λόγια θεοῦ, ὅσις ὅρασιν θεοῦ εἶδεν ἐν ὕπνῳ, ἀποκεκαλυμμένοι οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ·
5 * ὡς καλαί σου αἱ οἰκίαι ἰακὼβ, αἱ σκηναί σου ἰσραήλ.
6 * ὡσεὶ νάπαι σκιάζουσαι, ὡσεὶ παράδεισοι ἐπὶ ποταμοῦ, καὶ ὡσεὶ σκηναὶ, ἃς ἔπηξεν κύριος, ὡσεὶ κέδροι παρ' ὕδατα.
7 * ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ, καὶ κυριεύσει ἐθνῶν πολλῶν. καὶ ὑψωθήσεται ἡ ψὼχ βασιλεία αὐτοῦ, καὶ αὐξηθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Intueor quoniam non ſunt ſeruientes idolis in domo Iacob, neque operantes falſitatem in Iſrael. verbum domini Dei ſui eſt in adiutorium eorum, & maieſtas regis ſui eſt inter eos. [22] Deus qui eduxit eos de Ægypto, ipſe fortitudo & celſitudo ſua eſt. [23] Non enim placent auguria in domo Iacob, neque diuinationes volunt multitudo domus Iſrael. in tempore dicetur Iacob & Iſraeli quid operatus ſit Deus.
[24] Ecce populus vt leæna habitabit, & ſicut leo exaltabitur: non habitabit in terra ſua, donec occidat occiſionem, & ſubſtantias populorum hæreditabit. [25] Dixitque Balac ad Balaam: Neque maledicas ei, neque benedicas. [26] Reſponditque Balaam, & dixit ad Balac: Nonne locutus fui tecum, dicens: Quodcunque loquetur Dominus, illud faciam? [27] Dixitque Balac ad Balaam: Veni, nunc ducam te in alterum locum, ſi fortè erit voluntas coram Domino, vt maledicas ei indè pro me. [28] Et duxit Balac Balaam in verticem collis Phogor, qui reſpicit contra faciem Beth-ieſſimon. [29] Dixitque Balaam ad Balac: Ædifica mihi hic ſeptem aras, & para mihi hic ſeptem boues & ſeptem arietes.
[30] Et fecit Balac ſicut dixerat Balaam, & obtulit bouem & arietem ſuper vnaquaque ara.

CAP. XXIIII.

VIditque Balaam quòd placeret coram Domino, vt benediceret Iſraeli: & non abiit ſicut anteà, vt auguria quæreret; ſed poſuit faciem ſuam ad vitulum quem fecerant filij Iſrael in deſerto. [2] Et leuauit Balaam oculos, & vidit Iſrael commorantem per tribus ſuas: & quieuit ſuper eum ſpiritus prophetiæ à facie Domini. [3] Et aſſumpſit parabolam ſuam, & ait: Dicit Balaam filius Beor: & dicit vir qui pulchrè videt: [4] Dicit qui audit verbum à facie Dei, qui viſionem à facie omnipotentis videt: cadens, & reuelatur ei.
[5] Quàm bona eſt terra tua Iacob, & domus habitationis tuæ Iſrael! [6] Sicut torrentes defluentes, ſicut hortus irriguus qui eſt iuxta Euphratem; ſicut aromata quę plantauit Dominus, ſicut cedri quę plantati ſunt iuxta aquas. [7] Creſcet rex qui vngetur de filiis ſuis, & dominabitur populorum multorum, & roborabitur magis quàm Agag rex eius, & eleuabitur regnum illius.

8 * אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעֲפֹת רְאֵם לוֹ יֹאכַל
גּוֹיִם צָרָיו וְעַצְמֹתֵיהֶם יְגָרֵם וְחִצָּיו יְמָחֵץ :
9 * כָּרַע שָׁכַב כַּאֲרִי וּכְלָבִיא מִי יְקִימֶנּוּ מְבָרֶכֶיךָ בָרוּךְ
10 וְאֹרְרֶיךָ אָרוּר : * וַיִּחַר־אַף בָּלָק אֶל־בִּלְעָם
וַיִּסְפֹּק אֶת־כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם לָקֹב אֹיְבַי
קְרָאתִיךָ וְהִנֵּה בֵּרַכְתָּ בָרֵךְ זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים :
11 * וְעַתָּה בְּרַח־לְךָ אֶל־מְקוֹמֶךָ אָמַרְתִּי כַּבֵּד
אֲכַבֶּדְךָ וְהִנֵּה מְנָעֲךָ יְהוָה מִכָּבוֹד :
12 * וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק הֲלֹא גַם אֶל־מַלְאָכֶיךָ
13 אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר : * אִם־יִתֶּן־
לִי בָּלָק מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת־
פִּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלִּבִּי אֲשֶׁר־
14 יְדַבֵּר יְהוָה אֹתוֹ אֲדַבֵּר : * וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי
לְכָה אִיעָצְךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ
15 בְּאַחֲרִית הַיָּמִים : * וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר נְאֻם
16 בִּלְעָם בְּנוֹ בְעֹר וּנְאֻם הַגֶּבֶר שְׁתֻם הָעָיִן : * נְאֻם
שֹׁמֵעַ אִמְרֵי־אֵל וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה
17 נֹפֵל וּגְלוּי עֵינָיִם : * אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עַתָּה אֲשׁוּרֶנּוּ
וְלֹא קָרוֹב דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל
18 וּמָחַץ פַּאתֵי מוֹאָב וְקַרְקַר כָּל־בְּנֵי־שֵׁת : * וְהָיָה
אֱדוֹם יְרֻשָּׁה וְהָיָה יְרֻשָּׁה שֵׂעִיר אֹיְבָיו וְיִשְׂרָאֵל
19 עֹשֶׂה חָיִל : * וְיֵרֵד מִיַּעֲקֹב וְהֵאֲבִיד שָׂרִיד מֵעִיר :
20 * וַיַּרְא אֶת־עֲמָלֵק וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר רֵאשִׁית
21 גּוֹיִם עֲמָלֵק וְאַחֲרִיתוֹ עֲדֵי אֹבֵד : * וַיַּרְא אֶת־הַקֵּינִי
וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים בַּסֶּלַע קִנֶּךָ :
22 * כִּי אִם־יִהְיֶה לְבָעֵר קָיִן עַד־מָה אַשּׁוּר תִּשְׁבְּךָ :
23 * וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר אוֹי מִי יִחְיֶה מִשְּׂמוֹ אֵל :
24 * וְצִים מִיַּד כִּתִּים וְעִנּוּ אַשּׁוּר וְעִנּוּ־עֵבֶר וְגַם־הוּא עֲדֵי
25 אֹבֵד : * וַיָּקָם בִּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לִמְקֹמוֹ וְגַם־בָּלָק
הָלַךְ לְדַרְכּוֹ :

8 *Deus eduxit illũ de Ægypto, cui⁹ fortitudo
similis est rhinocerotis. Deuorabũt gẽtes hostes illius, ossaq; eorũ cõfringẽt, & ꝑforabunt
9 sagittis. *Accubãs dormiuit vt leo, & quasi leena quã suscitare nullus audebit. Qui bñdixe
rit tibi, erit & ipse bñdict⁹. ꝙ maledixerit tibi,
10 in maledictione reputabitur. * Iratusq; Balac cõtra Balaã cõplosis manibus ait: Ad maledicẽdũ inimicis meis vocaui te, ꝙbus ecõtrario
11 tertiò benedixisti. *Reuertere ad locũ tuũ. de- C creuerã quidẽ magnificè honorare te, sed Dñs
12 priuauit te honore disposito. *Respõdit Balaã ad Balac: Nõne nũciis tuis quos misisti ad me Su.22.d.
13 dixi: * Si dederit mihi Balac plenã domũ suã argẽti & auri, nõ potero ꝑterire sermonẽ dñi Dei mei, vt vel boni vel mali ꝙd ꝑferã ex corde meo, sed ꝙcquid Dñs dixerit, hoc loquar.
14 *Verũtamẽ ꝑgẽs ad populũ meũ, dabo tibi cõsilium quid populus tuus populo huic faciat
15 extremo tẽpore. *Sũpta igitur parabola, rursum ait: Dixit Balaã filius Beor, dixit homo Sup.eod.
16 cuius obturatus est oculus, *dixit auditor sermonũ Dei, qui nouit doctrinã altissimi, & visionesomnipotẽtis videt, ꝙ cadẽs aptos habet
17 oculos. *Videbo eũ, sed nõ modò intuebor illũ, sed nõ ꝑpè. Orietur stella ex Iacob, & cõsurget virga de Israel, & ꝑcutiet duces Moab, va
18 stabitq; omnes filios Seth. *Et erit Idumęa possessio eius. Hæreditas Seir cedet inimicis suis:
19 Israel verò fortiter aget. *De Iacob erit ꝙ do-
20 minetur, & perdat reliquias ciuitatis. *Cum- D que vidisset Amalech, assumens parabolã, ait:
Principium gentium Amalech, cuius extrema
21 perdentur. *Vidit quoque Cinæum, & assumpta parabola, ait: Robustum quidem est habitaculum tuum: sed si in petra posueris nidũ
22 tuum, * & fueris electus de stirpe Cin, quàm diu poteris permanere? Assur enim capiet te.
23 *Assumptaq; parabola iterũ locutus est: Heu,
24 quis victurus est quãdo ista faciet Deus? *Veniẽt in trieribus de Italia, superabũt Assyrios, vastabũtq; Hebræos, & ad extremũ etiã ipsi
25 peribunt. *Surrexitq; Balaã, & reuersus est in locũ suũ: Balac quoq; via qua venerat rediit.

תרגום אונקלוס

8 אֱלָהָא דְאַפֵּיקִינוּן מִמִּצְרַיִם תְּקָפָא וְרוּמָא דִּלְיֵה יְיכְלִין בֵּית יִשְׂרָאֵל נְכָסֵי עַמְמַיָּא סָנְאֵיהוֹן וּבְבִיזָתָא מַלְכֵיהוֹן יְתַפְּנְקוּן וְאַרְעָהוֹן יַחְסְנוּן :
9 יְנוּחַ יִשְׁרֵי בְתֻקּוֹף כְּאַרְיָא וּכְלֵיתָא וְלִית מָלְכוּ דְיַזְעְזְעִינֵיהּ מְבָרְכָךְ יְהוֹן בְּרִכִין וְלִטְךָ יְהוֹן לְטִין :
10 וְתֻקֵּיף רְגָזָא דְבָלָק לְבִלְעָם וְסַקְפִינוּן לִידוֹהִי וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם לְמֵילַט שָׁנְאַי דְּבַרְתִּיךְ וְהָא בָּרְכָא מְבָרַכְתְּ לְהוֹן דְּנָן תְּלַת זִמְנִין :
11 וּכְעַן אֲזוֹל לָךְ לְאַתְרָךְ אֲמָרִית יַקָּרָא אֵיקָרִינָךְ וְהָא מַנְעָךְ יְיָ מִן יְקָר :
12 וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק הֲלָא אַף לְאִזְגָּדָךְ דְּשַׁלַּחְתָּ לְוָתִי מַלֵּיהּ לְמֵימָר :
13 אִם יִתֶּן לִי בָּלָק מְלֵי בֵּיתֵיהּ כְּסַף וּדְהַב לֵית לִי רְשׁוּ לְמֶעְבַּר עַל גְּזֵירַת מֵימְרָא דַּיְיָ לְמֶעְבַּד טָבָא אוֹ בִישָׁא מֵרֵעוּתִי דְּמַלֵּיל יְיָ יְתֵיהּ אֵימַלֵּיל :
14 וּכְעַן הָא אֲנָא אָזִיל לְעַמִּי אֵיתָא אֵמְלִכְנָךְ מָה דְּיַעְבֵּד עַמָּא הָדֵין לְעַמָּךְ בְּסוֹף יוֹמַיָּא :
15 וּנְטַל מַתְלֵיהּ וַאֲמַר אֲמַר בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר וַאֲמַר גַּבְרָא דְשָׁפִיר חָזֵי :
16 אֲמַר דְּשָׁמַע מֵימַר מִן קֳדָם אֵל וְיָדַע מַדַּע מִן קֳדָם עִלָּאָה דְּחֵיזוּ מִן קֳדָם שַׁדַּי חָזֵי וּמִתְגְּלִיָּא :
17 חֲזִיתֵיהּ וְלָא כְעַן סְכִיתֵהּ וְלָא אִיתּוֹהִי קָרִיב כַּד יְקוּם מַלְכָּא מִדְּבִית יַעֲקֹב וְיִתְרַבֵּא מְשִׁיחָא מִדְּבִית יִשְׂרָאֵל וְיִקְטוֹל רַבְרְבֵי מוֹאָב וְיִשְׁלוֹט בְּכָל בְּנֵי עֲנָשָׁא :
18 וְיֶהֱא אֲדוֹמָאָה יְרוּתָא וְיֶהֱא יְרוּתָא שְׂעִיר לְבַעֲלֵי דְּבָבוֹהִי וְיִשְׂרָאֵל יַצְלַח בְּנָכְסִין :
19 וְיֶחוֹת חַד מִדְּבִית יַעֲקֹב וְיאבֵד מְשֵׁזִיב מִקִּרְיַת עַמְמַיָּא :
20 וַחֲזָא יַת עֲמָלֵקָאָה וּנְטַל מַתְלֵיהּ וַאֲמַר רֵישׁ קְרָבַיָּא דְיִשְׂרָאֵל יַצְלַח בְּנָכְסִין וְיאבֵד מִדְּבִית יַעֲקֹב וְיאבֵד מְשֵׁזִיב מִקִּרְיַת עַמְמַיָּא :
21 וַחֲזָא יַת שַׁלְמָאָה וּנְטַל מַתְלֵיהּ וַאֲמַר תַּקִּיף בֵּית מוֹתְבָךְ וְשַׁוִּי בִכְרָךְ תַּקִּיף מְדוֹרָךְ :
22 אֲרֵי אִם יְהֵא לְשֵׁצָאָה שַׁלְמָאָה אֲתוּרָאָה יְשֵׁבִינָךְ :
23 וּנְטַל מַתְלֵיהּ וַאֲמַר וַי לְחַיַּבַיָּא דְיֵחוֹן כַּד יַעְבֵּד אֱלָהָא יַת אִלֵּין :
24 וְצִיעַן יְצַטְרָחַן מִן רוּמָאֵי וְיַעֲנוּן לְאָתוּר וְיִשְׁעְבְּדוּן לְעֵבֶר פְּרָה וְאַף אִנּוּן לְעָלְמָא יַאבְדוּן :
25 וְקָם בִּלְעָם וַאֲזַל וְתָב לְאַתְרֵיהּ וְאַף בָּלָק אֲזַל לְאָרְחֵיהּ :

* *Deus duxit eum ex Ægypto, vt gloria vnicornis ei. deuorabit gentes inimicorum ſuorum, & pinguia eorum emedullabit, & ſagittis ſuis ſagittabit inimicum.* 8
* *Recubans quieuit vt leo, & ſicut catulus leonis, quis excitabit eum? benedicentes te, benedicti ſunt: & maledicentes te, maledicti ſunt.* 9
* *Et iratus eſt Balaac contra Balaam, & complosit manus ſuas: & dixit Balaac ad Balaam: Ad maledicendum inimicum meum vocaui te, & ecce benedicens benedixiſti tertiò hunc.* 10
* *Nunc igitur fuge in locum tuum. dixi, honorabo te, & nunc priuauit te Dominus gloria.* 11
* *Et dixit Balaam ad Balaac: Nonne & nunciis tuis quos miſiſti ad me locutus ſum, dicens:* 12
* *Si mihi det Balaac plenam domum ſuam argento et auro, non potero tranſgredi verbum Domini, vt faciam ei malum aut bonum à me ipſo. quæcunque dixerit mihi Deus, hæc dicam.* 13
* *Et nunc ecce ego reuertor in locum meum. veni, conſulam tibi quid faciet populus iſte populo tuo in nouiſſimis diebus.* 14
* *Et aſſumens parabolam ſuam, dixit: Dicit Balaam filius Beor, dicit homo verax videns:* 15
* *Audiens eloquia Dei, ſciens ſcientiam ab altiſſimo, & viſionem Dei videns in ſomnio, aperti oculi eius.* 16
* *Oſtendam ei, & non nunc: beatificabo, & non appropinquat: orietur ſtella ex Iacob, & exurget homo de Iſrael, & confringet duces Moab, & captiuabit omnes filios Seth.* 17
* *Et erit Edom hæreditas, & erit hæreditas Eſau inimicus eius. & Iſrael fecit fortitudinem:* 18
* *Et exurget ex Iacob, & perdet ſaluatum ex ciuitate.* 19
* *Et videns Amalec, & aſſumens parabolam ſuam, dixit: Principium gentium Amalec, & ſemen eius peribit.* 20
* *Et videns Cinæum, & aſſumens parabolam ſuam, dixit: Fortis habitatio tua: & ſi poſueris in petra nidum tuum,* 21
* *& ſi factus fuerit Beor nidus iniquitatis, Aſſyrij te captiuabunt.* 22
* *Et aſſumens parabolam ſuam, dixit: Heu, heu, quis viuet quando poſuerit iſta Deus?* 23
* *Et exibit de manu Italorum: & affligent Aſur, & affligent Hebræos: & hi vnanimiter peribunt.* 24
* *Et ſurgens Balaam abiit, reuerſus in locum ſuum: reuerſus autem & Balaac, abiit ad ſua.* 25

8 * ὁ θεὸς ὡδήγησεν αὐτὸν ἐξ αἰγύπτου, ὡς δόξα μονοκέρωτος αὐτῷ. ἔδε᾽ ἔθνη ἐχθρῶν αὐτοῦ, ⸀ τὰ πάχη αὐτῶν ἐκμυελιεῖ, ⸀
9 ταῖς βολίσιν αὐτοῦ κατατοξεύσει ἐχθρόν. * κατακλιθεὶς ἀνεπαύσατο ὡς λέων, καὶ ὡσεὶ σκύμνος τίς ἀναστήσει αὐτόν. οἱ εὐλογοῦντές ⸀ σε, εὐλόγηνται· καὶ ⸀ καταρώμενοί σε, κεκαλήκασιν᾽).
10 * καὶ ἐθυμώθη βαλαὰκ ἐπὶ βαλαάμ, ⸀ συνέκρουσε ταῖς χερσὶν αὐτοῦ· καὶ εἶπε βαλαὰκ πρὸς βαλαάμ, κατάρασθαί σε τὸν ἐχθρόν μου κέκληκά σε, καὶ ἰδοὺ εὐλογῶν εὐλόγηκας τρίτον τοῦτον.
11 * νῦν οὖν φεῦγε εἰς τὸν τόπον σου. εἶπα τιμήσω ⸀ σε, καὶ νῦν ἐστέρησέ σε κύριος τῆς δόξης.
12 * καὶ εἶπε βαλαὰμ πρὸς βαλαάκ, οὐχὶ καὶ τοῖς ἀγγέλοις σου οὓς
13 ἀπέστειλας πρός με, ἐλάλησα, λέγων· * ἐάν μοι δῷ βαλαὰκ πλήρη τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀργυρίου καὶ χρυσίου, οὐ δυνήσομαι παραβῆναι τὸ ῥῆμα κυρίου ποιῆσαι αὐτῷ πονηρὸν ἢ καλὸν παρ᾽ ἐμαυτοῦ. ὅσα ἐὰν εἴπῃ μοι ὁ θεός, ταῦτα ἐρῶ.
14 * καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέχω εἰς τὸν τόπον μου· δεῦρο συμβουλεύσω σοι, τί ποιήσῃ ὁ λαὸς οὗτος τὸν λαόν σου ἐπ᾽ ἐσχάτων
15 τῶν ἡμερῶν. * καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ εἶπε, φησὶ βαλαὰμ υἱὸς βεώρ, φησὶ ὁ ἄνθρωπ ⸀ ὁ ἀληθινὸς ὁρῶν,
16 * ἀκούων λόγια θεοῦ, ἐπιστάμενος ἐπιστήμην παρὰ ὑψίστου, καὶ ὅρασιν θεοῦ ἰδὼν ἐν ὕπνῳ, ἀποκεκαλυμμένοι ⸀ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ·
17 * δείξω αὐτῷ καὶ οὐχὶ νῦν, μακαρίσω καὶ οὐκ ἐγγίζει. ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ ἰακώβ, καὶ ἀναστήσεται ἄν-θρωπος ἐξ ἰσραήλ, καὶ θραύσει σοὺ ἀρχηγοὺς μωάβ, καὶ
18 περιομιδύσει πάντας σοὺ υἱοὺς σήθ. * καὶ ἔσται ἐδὼμ κληρονομία, καὶ ἔσται κληρονομία ἦσαῦ ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ· καὶ
19 ἰσραὴλ ἐποίησεν ἰσχύν· * καὶ ἐξεγερθήσε᾽ ἐξ ἰακώβ, καὶ
20 ἀπολεῖ σωζόμενον ἐκ πόλεως. * καὶ ἰδὼν τὸν ἀμαλήκ, καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, ἀρχὴ ἐθνῶν ἀμα-
21 λήκ, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἀπολεῖται. * καὶ ἰδὼν τὸν κενναῖον, καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, ἰσχυρὰ ἡ κατοι-
22 κία σου. καὶ ἐὰν θῇς ἐν πέτρᾳ τὴν νοσσιάν σου, * καὶ ἐὰν θῇται τῷ κενναίῳ νοσσιὰ πονηρίας, αἰχμάλω-
23 τεύσουσί σε. * καὶ ἀναλαβὼν τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, εἶπεν, ὦ
24 ὦ, τίς ζήσε᾽, ὅταν θῇ ταῦτα ὁ θεός; * καὶ ἐξελεύσεται ἐκ χειρὸς κιτιαίων, ⸀ κακώσουσιν ἀσσυρ, καὶ κακώσουσιν ἑβραίους·
25 καὶ αὐτοὶ ὁμοθυμαδὸν ἀπολοῦνται. * καὶ ἀναστὰς βαλαὰμ ἀπῆλθεν, ἀποστραφεὶς εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ· ἀποστραφεὶς δὲ καὶ βαλαὰκ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυτόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8] Deus qui eduxit eos de Ægypto, fortitudo & altitudo eius ſunt: deuorabit dom⁹ Iſrael ſuperbias populorũ inimicorũ ſuorũ, & præda regũ eorũ delectabũtur, & terrã eorũ poſſidebũt. [9] Requieſcet habitabitq; in fortitudine quaſi leo & quaſi leœna, & nõ erit regnũ quod cõmoueat eũ. benedicẽtes tibi erũt benedicti, & maledicẽtes tibi erũt maledicti. [10] Iratuſq; eſt furor Balac cõtra Balaã, & cõplosis manib⁹ ſuis, dixit Balac ad Balaã: Vt malediceres inimicis meis duxi te; & ecce benedictione benedixiſti eis iã tertiò. [11] Nũc autem vade in locũ tuũ. decreuerã enim honorare te, & ecce priuauit te Dñs honore. [12] Dixitq; Balaã ad Balac: Nõne etiã nũciis quos miſiſti ad me locutus ſum, dicens: [13] Si dederit mihi Balac domũ ſuam plenam argento & auro, non eſt mihi facultas trãſgrediẽdi decretũ verbi Dñi, vt faciã bonũ aut malũ ex voluntate mea. quodcunque locutus fuerit Dominus, illud loquar. [14] Et nũc ecce ego vado ad populũ meum. veni, conſulam tibi quid facies; & indicabo tibi quid faciet populus hic populo tuo in fine dierum. [15] Et aſſumpſit parabolam ſuam, & ait: Dicit Balaã filius Beor, & dicit vir qui pulchrè videt. [16] Dicit ille qui audit verbũ à facie Dei, & ſciens ſcientiam à conſpectu excelſi: qui videt viſionem à facie omnipotentis; qui cadit, & reuelatur ei. [17] Video eum, & non modò: intueor eum, ſed nõ eſt propè; cùm conſurget rex de domo Iacob, & vngetur Chriſtus de domo Iſrael, & occidet principes Moab, & dominabitur omnium filiorum hominum. [18] Et erit Idumæa hæreditas, & erit Seir hæreditas inimicis ſuis. Iſrael autem proſperabitur in ſubſtantia. [19] Et deſcendet vnus de domo Iacob, & perdet eum qui euaſerit de ciuitate populorum. [20] Et vidit Amalech, & aſſumpſit parabolam ſuam, & ait: Principium bellorum Iſrael fuit Amalech, & extrema eius in æternum perdentur. [21] Et vidit Salamæum, & aſſumpſit parabolam ſuam, & ait: Robuſta eſt domus habitationis tuæ, ponéque in ciuitate fortiſſima habitaculum tuum. [22] Si enim fuerit Salamæus in conſummationem, Aſſyrius captiuabit te. [23] Et aſſumpſit parabolam ſuam, & ait: Væ peccatoribus qui vixerint quando faciet Deus hæc. [24] Et naues venient à Romanis, & affligent Aſſyriam, & ſubiicient trans flumen Euphratem: & illi quoque in æternum peribunt. [25] Surrexitque Balaam, & abiit, & reuerſus eſt in locũ ſuũ; Balac quoque abiit in viã ſuam.

כה

1 * וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בַּשִּׁטִּים וַיָּחֶל הָעָם לִזְנוֹת
2 אֶל־בְּנוֹת מוֹאָב: * וַתִּקְרֶאן לָעָם לְזִבְחֵי
3 אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהֵיהֶן:
* וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיִּחַר־אַף יְהוָה
4 בְּיִשְׂרָאֵל: * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח אֶת־כָּל־
רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לַיהוָה נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ וְיָשֹׁב
5 חֲרוֹן אַף־יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל: * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־
שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הִרְגוּ אִישׁ אַנָשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל
6 פְּעוֹר: * וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיַּקְרֵב
אֶל־אֶחָיו אֶת־הַמִּדְיָנִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל־
עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְהֵמָּה בֹכִים פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
7 * וַיַּרְא פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם
8 מִתּוֹךְ הָעֲדָה וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ: * וַיָּבֹא אַחַר אִישׁ
יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֻּבָּה וַיִּדְקֹר אֶת־שְׁנֵיהֶם אֵת אִישׁ
יִשְׂרָאֵל וְאֶת־הָאִשָּׁה אֶל־קֳבָתָהּ וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה
9 מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: * וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַּגֵּפָה
אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף:
10 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
11 * פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב אֶת־
חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכָם
וְלֹא־כִלִּיתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:
12 * לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת־בְּרִיתִי שָׁלוֹם:
13 * וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת
14 אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו וַיְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: * וְשֵׁם
אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמֻּכֶּה אֲשֶׁר הֻכָּה אֶת־הַמִּדְיָנִית זִמְרִי
15 בֶּן־סָלוּא נְשִׂיא בֵּית־אָב לַשִּׁמְעֹנִי: * וְשֵׁם הָאִשָּׁה
הַמֻּכָּה הַמִּדְיָנִית כָּזְבִּי בַּת־צוּר רֹאשׁ אֻמּוֹת בֵּית־אָב
בְּמִדְיָן הִוא:

NVMERI. Translat.B.Hierony. *Phinees.*

CAP. XV.

1 A MOrabatur autem eo tempore Israel in Se Ios. 22.d
thim,&fornicatus est populus cum fi-
2 liabus Moab, * Quæ vocauerunt eos ad sa-
crificia sua. At illi comederunt & adorauerũt
3 deos earum. * Initiatusque est Israel Beel-
4 phegor. Et iratus Dominus, * ait ad Moy-
sen: Tolle cunctos principes populi, & suspen
de eos contra Solem in patibulis,vt auertatur
furor meus ab Israel.
5 * Dixitque Moyses ad iudices Israel: Oc-
B cidat vnusquisque proximos suos, qui ini- Exo.32.f
tiati sunt Beelphegor.
6 * Et ecce vnus de filiis Israel intrauit coram
fratribus suis ad scortum Madianiten,viden-
te Moyse & omni turba filiorum Israel, qui
flebant ante fores tabernaculi.
7 * Quod cùm vidisset Phinees filius Elea-
zari filij Aaron sacerdotis, surrexit de medio
multitudinis: & arrepto pugione,
8 * Ingressus est post virum Israelitem in lu-
panar,& perfodit ambos simul,virum scilicet
C & mulierem in locis genitalibus. cessauitque
plaga à filiis Israel.
9 * Et occisi sunt viginti quatuor milia ho- 1.Corin.
minum. 10.d.
10 * Dixitque Dominus ad Moysen:
11 * Phinees filius Eleazari filij Aaron sacer-
dotis auertit iram meam à filiis Israel;quia ze
lo meo commotus est contra eos, vt non ipse
delerem filios Israel in zelo meo.
12 * Idcircò loquere ad eum: Ecce do ei pa- Ecc.45.d
cem fœderis mei: 1. Mach.
13 * Et erit tam ipsi quàm semini eius pa- 2.f.
ctum sacerdotij sempiternum: quia zelatus
D est pro Deo suo, & expiauit scelus filiorum
Israel.
14 * Erat autem nomen viri Israelitæ qui
occisus est cum Madianitide, Zambri, fi-
lius Salumi, dux de cognatione & tribu Sy-
meonis.
15 * Porrò mulier Madianitis,quę pariter in-
terfecta est,vocabatur Cozbi,filia Sur princi-
pis nobilissimi Madianitarum.

תרגום אונקלוס

כה

1 וְיָתֵב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וְשָׁרֵי עַמָּא לְמִטְעֵי בָּתַר בְּנָת מוֹאָב: 2 וּקְרָאָה לְעַמָּא לְדִבְחֵי טַעֲוָתְהֶן וַאֲכַל עַמָּא
וּסְגִידוּ לְטַעֲוָתְהֶן: 3 וְאִתְחַבַּר יִשְׂרָאֵל לְפָלְחֵי בַּעֲלָא פְּעוֹר וּתְקִיף רְגְזָא דַיְיָ בְּיִשְׂרָאֵל: 4 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה דְּבַר יָת כָּל רֵישֵׁי עַמָּא וְדִין
וּקְטוֹל דְּחַיָּב קְטוֹל קָדָם יְיָ לָקֳבֵל שִׁמְשָׁא וְיִתּוּב תְּקוֹף רְגְזָא דַיְיָ מִיִּשְׂרָאֵל: 5 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְדַיָּנֵי יִשְׂרָאֵל קְטוֹלוּ גְּבַר גַּבְרוֹהִי דְּאִתְחַבַּרוּ
לְפָלְחֵי בַּעֲלָא פְּעוֹר: 6 וְהָא גַּבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲתָא וְקָרִיב לְוָת אֲחוֹהִי יָת מְדָיְנֵיתָא לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאִנּוּן בָּכֶן בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא: 7 וַחֲזָא פִּינְחָס בַּר אֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כָּהֲנָא וְקָם מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא וּנְסִיב רוּמְחָא בִּידֵיהּ:
8 וְעַל בָּתַר גַּבְרָא בַּר יִשְׂרָאֵל לְקֻבְּתָא וּבְזַע יָת תַּרְוֵיהוֹן יָת גַּבְרָא בַּר יִשְׂרָאֵל וְיָת אִיתְּתָא לְמָעֳתָא וְאִתְכְּלִי מוֹתָנָא מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
9 וַהֲווּ דְמִיתוּ בְּמוֹתָנָא עֶשְׂרִין וְאַרְבְּעָה אַלְפִין: 10 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר: 11 פִּינְחָס בַּר אֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כָּהֲנָא אֲתֵיב יָת
חֵימְתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרַקָּנֵיהּ יָת קִנָּאתִי בֵּינֵיהוֹן וְלָא שֵׁצֵיתִי יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנָּאתִי: 12 בְּכֵן אֱמַר הָא אֲנָא גָּזַר לֵיהּ יָת קְיָמִי שְׁלָם:
13 וִיהֵי לֵיהּ וְלִבְנוֹהִי בָּתְרוֹהִי קְיָם כְּהֻנַּת עָלַם חֲלַף דְּקַנִּי קֳדָם אֱלָהֵיהּ וְכַפַּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 14 וְשׁוּם גַּבְרָא בַּר יִשְׂרָאֵל קְטִילָא
דְּאִתְקְטֵל עִם מִדְיָנֵיתָא זִמְרִי בַּר סָלוּא רַב בֵּית אָבָא לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן: 15 וְשׁוּם אִיתְּתָא דְּאִתְקְטִילַת מִדְיָנֵיתָא כָּזְבִּי בַּת צוּר רֵישׁ אוּמֵי
בֵּית אָבָא בְּמִדְיָן הוּא:

CAP. XXV.

ET manſit Iſrael in Sethin, & contaminatus eſt 1
populus vt fornicaretur in filias Moab.
* Et vocauerunt ipſos ad ſacrificia idolorũ ſuo- 2
rum, & comedit populus de ſacrificijs eorum, &
adorauit idola eorum.
* Et ſacrificauit Iſrael Beelphegor, & iratus eſt 3
furore Dominus Iſrael.
* Et dixit Dominus Moyſi, Accipe omnes duces 4
populi et traduc eos Domino cõtra Solem, & auer-
tetur ira furoris Domini ab Iſrael.
* Et dixit Moyſes tribubus Iſrael, Occidite 5
vnuſquiſque domeſticum ſuum qui ſacrificauit
Beelphegor.
* Et ecce homo ex filijs Iſrael veniens adduxit 6
fratrem ſuum ad Madianitem coram Moyſe, &
coram omni congregatione filiorum Iſrael, ipſi verò
flebant apud oſtium tabernaculi teſtimonij.
* Et videns Phinees filius Eleazar filij Aaron 7
ſacerdotis, ſurrexit de medio congregationis, & ac-
cipiens pugionem in manu,
* Intrauit poſt hominem Iſraelitem, in cami- 8
num, & perfodit ambos hominem Iſraelitem, &
mulierem per vuluam eius, & ceſſauit plaga à filijs
Iſrael.
* Et fuerunt mortui in plaga quatuor & vigin- 9
ti millia.
* Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 10
* Phinees filius Eleazar filij Aaron ſacerdotis 11
ſedauit furorem meum à filijs Iſrael cùm zelaret
meum zelum inter eos, & non perdidi filios Iſrael
in zelo meo.
* Sic dic, Ecce ego do ei teſtamentum meum, te- 12
ſtamentum pacis.
* Et erit ei & ſemini eius poſt eum teſtamen- 13
tum ſacerdotij ſempiterni, quia zelauit Deo ſuo, &
placauit pro filijs Iſrael.
* At nomen hominis Iſraelitæ percuſſi, qui per- 14
cuſſus eſt cum Madianitide, Zambri, filius Salo,
princeps domus familiæ Symeon.
* Et nomen mulieri Madianitidi percuſſæ, Cozbi, 15
filia Sur, principis gentis Omoth, domus familiæ eſt
Madianitarum.

κε΄.

1 * Καὶ κατέλυσεν ἰσραὴλ ἐν σαττείν, καὶ ἐβεβηλώθη ὁ
λαὸς ἐκπορνεῦσαι εἰς τὰς θυγατέρας μωάβ.
2 * καὶ ἐκάλεσαν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν θυσιῶν τῶν εἰδώλων αὐ-
τῶν, καὶ ἔφαγον ὁ λαὸς τῶν θυσιῶν αὐτῶν, καὶ προσεκύνησε
τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν.
3 * καὶ ἐτελέθη ἰσραὴλ τῷ βεελφεγώρ, καὶ ὠργίσθη θυμῷ
4 κυρίου τῷ ἰσραήλ. * καὶ εἶπε κυρίῳ τῷ μωυσῆ, λάβε
πάντας τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ λαοῦ καὶ παραδειγμάτισον αὐ-
τοὺς κυρίῳ ἀπέναντι τοῦ ἡλίου· καὶ ἀποστραφήσεται ὀργὴ θυ-
μοῦ κυρίου ἀπὸ ἰσραήλ.
5 * καὶ εἶπε μωυσῆς ταῖς φυλαῖς ἰσραήλ, ἀποκτείνατε ἕκα-
στος τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ τὸν τετελεσμένον τῷ βεελφεγώρ.
6 * καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ἐλθὼν προσήγαγε
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πρὸς τὴν μαδιανίτιν ἐναντίον μωυσῆ, καὶ
ἐναντίον πάσης συναγωγῆς υἱῶν ἰσραήλ· αὐτοὶ δὲ ἔκλαιον
παρὰ τὴν θύραν τοῦ σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου.
7 * καὶ ἰδὼν φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, ἐξ-
ανέστη ἐκ μέσου τῆς συναγωγῆς· καὶ λαβὼν σεμασλιν ἐν τῇ
8 χειρὶ, * εἰσῆλθεν ὀπίσω τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἰσραηλίτου, εἰς
τὴν καμίνον· καὶ ἀπεκέντησεν ἀμφοτέρους τόν τε ἄνθρωπον
τὸν ἰσραηλίτην, καὶ τὴν γυναῖκα διὰ τῆς μήτρας αὐτῆς, καὶ
ἐπαύσατο ἡ πληγὴ ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
9 * καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ πληγῇ τέσσαρες καὶ εἴ-
κοσι χιλιάδες.
10 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
11 * φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως κατέπαυσεν
τὸν θυμόν μου ἀπὸ υἱῶν ἰσραὴλ ἐν τῷ ζηλῶσαί με τὸν ζῆλον
ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐξανήλωσα σοῦ υἱὸς ἰσραὴλ ἐν τῷ ζή-
12 λῳ μου. * ὅτως εἶπον, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐτῷ τὴν διαθήκην
13 μου διαθήκην εἰρήνης. * καὶ ἔσται αὐτῷ καὶ τῷ σπέρματι
αὐτοῦ μετ' αὐτὸν διαθήκη ἱερατείας αἰωνίας, ἀνθ' ὧν ἐζήλωσε
τῷ θεῷ αὐτοῦ, καὶ ἐξιλάσατο περὶ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
14 * τὸ δὲ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἰσραηλίτου τοῦ πεπληγότος,
ὃς ἐπεπλήγει μετὰ τῆς μαδιανίτιδος, ζαμβεί, υἱὸς σαλώ, ἄρ-
χων οἴκου πατριᾶς συμεών.
15 * καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ τῇ μαδιανίτιδι τῇ πεπληγυίᾳ,
χασβί, θυγάτηρ σύρ, ἄρχοντος ἔθνους ὁμόθ, οἴκου πατριᾶς
ἐστὶ τῶν μαδιάν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXV.

MOrabatur autem Iſrael in Setim, & cœpit populus fornicari cum filiabus Moab. [2] Et vocauerunt populum ad ſacrificia idolorum ſuorum, & comedit populus, & adorauerunt idola eorum. [3] Coniunctuſque eſt Iſrael cultoribus Beelphegor, & iratus eſt furor Domini contra Iſrael. [4] Et dixit Dominus, Tolle omnes principes populi, & iudica & occide illum qui reus fuerit morte coram Domino contra Solem, vt auertatur ira furoris Domini ab Iſrael. [5] Dixitque Moyſes iudicibus Iſrael, Occidat vnuſquiſque viros ſuos qui coniuncti ſunt cultoribus Beelphegor. [6] Et ecce vir de filijs Iſrael venit, & attulit ad fratres ſuos Madianitem ante oculos Moyſi & ante oculos omnis congregationis filiorum Iſrael, & illi flebant in oſtio tabernaculi fœderis. [7] Et vidit Phinees filius Eleazar filij Aaron ſacerdotis, & ſurrexit de medio congregationis, & tulit lanceam in manu ſua: [8] Et venit poſt virum Iſraelitam in lupanar, & perfodit ambos, virum ſcilicet Iſraelitam & mulierem per ventrem ſuum, & ceſſauit peſtis à filijs Iſrael. [9] Fueruntque qui mortui ſunt in peſte, viginti & quatuor millia. [10] Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens:

[11] Phinees filius Eleazari filij Aaron ſacerdotis auertit iram meam à filijs Iſrael, cùm zelauerit zelum meum in medio eorum, vt non conſumerem filios Iſrael zelo meo. [12] Idcirco dic ei, Ecce ego ſtatuo illi pacem fœderis mei.

[13] Eritque ei & filijs eius poſt eum pactum ſacerdotij ſempiternum, eo quòd zelatus eſt coram Deo ſuo, & placauit pro filijs Iſrael.

[14] Nomen autem viri Iſraelitæ occiſi qui occiſus eſt cum Madianitide erat Zamri filius Salu principis domus paternæ de tribu Symeonis.

[15] Et nomen mulieris Madianitidis quæ occiſa eſt, erat Cozbi filia Sur, qui erat princeps nationis domus paternæ in Madian.

16 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
17 * צָרוֹר אֶת־הַמִּדְיָנִים וְהִכִּיתֶם אוֹתָם׃ 18 * כִּי
צֹרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלֵיהֶם אֲשֶׁר נִכְלוּ לָכֶם עַל־
דְּבַר־פְּעוֹר וְעַל־דְּבַר כָּזְבִּי בַת־נְשִׂיא מִדְיָן אֲחֹתָם
הַמֻּכָּה בְיוֹם־הַמַּגֵּפָה עַל־דְּבַר פְּעוֹר׃

כו

1 * וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֵּפָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
2 מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר׃ * שְׂאוּ
אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים
שָׁנָה וָמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם כֹּל־יֹצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל׃
3 * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֹתָם בְּעַרְבֹת מוֹאָב
4 עַל־יַרְדֵּן יְרִחוֹ לֵאמֹר׃ * מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּצְאִים
5 מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן
חֲנוֹךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי לְפַלּוּא מִשְׁפַּחַת הַפַּלֻּאִי׃
6 * לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרוֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת
7 הַכַּרְמִי׃ * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הָרְאוּבֵנִי וַיִּהְיוּ
פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשִׁבַּע מֵאוֹת
8 וּשְׁלֹשִׁים׃ * וּבְנֵי פַלּוּא אֱלִיאָב׃ * וּבְנֵי
9 אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וַאֲבִירָם הוּא דָתָן וַאֲבִירָם
קְרוּאֵי הָעֵדָה אֲשֶׁר הִצּוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן
10 בַּעֲדַת־קֹרַח בְּהַצֹּתָם עַל־יְהוָה׃ * וַתִּפְתַּח
הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קֹרַח בְּמוֹת
הָעֵדָה בַּאֲכֹל הָאֵשׁ אֵת חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם אִישׁ
11 וַיִּהְיוּ לְנֵס׃ * וּבְנֵי קֹרַח לֹא־מֵתוּ׃
12 * בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לִנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת
הַנְּמוּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת
13 הַיָּכִינִי׃ * לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת
14 הַשָּׁאוּלִי׃ * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַשִּׁמְעֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים
אֶלֶף וּמָאתָיִם׃

16 *Locutúsque est Dñs ad Moysen, dicens:
17 *Hostes vos sentiant Madianitæ,& percutite eos.
18 *Quia & ipsi hostiliter egerũt contra vos: Inf.31.b
& decepere insidiis per idolũ Phogor & Cozbi filiam ducis Madian sororẽ suã, quæ percussa est in die plagæ pro sacrilegio Phogor.

CAP. XXVI.

1 POstquàm noxiorum sanguis effusus est, di-
A xit Dominus ad Moysen & Eleazarũ filiũ
2 Aaron sacerdotem: *Numerate omnẽ summam filiorum Israel à viginti annis & supra, Sup.1.a.
per domos & cognationes suas; cunctos qui possunt ad bella procedere.
3 *Locuti sunt itaq; Moyses & Eleazar sacerdos in campestribus Moab super Iordanem
4 contra Hiericho ad eos qui erant *à viginti annis & supra: sicut dominus imperarat, quorum iste est numerus.
5 *Ruben primogenitus Israel. Huius filius Ge.46.b Exo.6.b 1.Pa.5.b
Enoch: à quo familia Enochitarum,& Phallu à quo familia Phalluitarum.
6 *Et Esrom à quo familia Esromitarum, & Charmi à quo familia Charmitarum.
7 *Hę sunt familiæ de stirpe Rubẽ, quarũ numerus inuentus est quadraginta tria milia, &
8 septingenti triginta. *Filius Phallu, Eliab.
9 *Huius filij Namuhel & Dathã & Abiron.
B Isti sunt Dathan & Abiron principes populi, qui surrexerunt cõtra Moysen & Aaron in seditione Chore quando aduersus Dominũ rebellauerunt.
10 *Et aperiens terra os suum deuorauit Chore morientibus plurimis, quando combussit ignis ducentos quinquaginta viros. Et factũ Su.16.g
est grande miraculum:
11 *Vt Chore pereunte filij illius non perirent.
12 *Filij Symeon per cognationes suas, Namuhel, ab hoc familia Namuhelitarũ; & Iamin, ab hoc familia Iaminitarum: Iachin, ab hoc
13 familia Iachinitarum. *Zare, ab hoc familia Zareitarum; Saul, ab hoc familia Saulitarum.
14 *Hæ sunt familiæ de stirpe Symeon, quarum omnis numerus fuit viginti duo milia ducẽti.

תרגום אונקלוס

16 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 17 אֲעִיק יָת מִדְיָנָאֵי וְתִקְטְלִנּוּן יָתְהוֹן׃ 18 אֲרֵי מְעִיקִין אִינּוּן לְכוֹן בְּנִכְלֵיהוֹן דְּנָכִילוּ לְכוֹן
עַל עֵיסַק פְּעוֹר וְעַל עֵיסַק כָּזְבִּי בַת רַבָּא דְמִדְיָן אֲחָתְהוֹן דְּאִתְקְטִילַת בְּיוֹמָא דְמוֹתָנָא עַל עֵיסַק פְּעוֹר׃

כו

1 וַהֲוָה בָּתַר מוֹתָנָא 2 קַבִּילוּ יָת חֻשְׁבַּן כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן כָּל
גַּבְרָא חַיִל בְּיִשְׂרָאֵל׃ 3 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא וַאֲמָרוּ לְמִטְנֵי יַתְהוֹן בְּמֵישְׁרַיָא דְמוֹאָב עַל יַרְדָּנָא דִירִיחוֹ לְמֵימָר׃ 4 מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין
וּלְעֵילָא כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּנָפְקוּ מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 5 רְאוּבֵן בְּכָרָא דְיִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ לְפַלּוּא זַרְעִית חֲנוֹךְ
פַּלּוּא׃ 6 לְחֶצְרֹן זַרְעִית חֶצְרוֹן לְכַרְמִי זַרְעִית כַּרְמִי׃ 7 אִילֵּין זַרְעִית רְאוּבֵן וַהֲווֹ מְנָיְנֵיהוֹן אַרְבְּעִין אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה וּתְלָתִין׃
8 וּבְנֵי פַלּוּא אֱלִיאָב׃ 9 וּבְנֵי אֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וַאֲבִירָם הוּא דָתָן וַאֲבִירָם מְעָרְעֵי כְּנִשְׁתָּא דְאִתְכַּנָּשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בְּכְנִשְׁתָּא
דְקָרַח בְּאִתְכַּנּוּשֵׁיהוֹן עַל יְיָ׃ 10 וּפְתַחַת אַרְעָא יָת פּוּמַהּ וּבְלַעַת יָתְהוֹן וְיָת קָרַח בְּמוֹתָא דְכְנִשְׁתָּא כַּד אֲכָלַת אְיְשָׁתָא יָת מָאתָן וְחַמְשִׁין
גַּבְרָא וַהֲווֹ לְאָתָא׃ 11 וּבְנֵי קָרַח לָא מִיתוּ׃ 12 בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְזַרְעֵיתְהוֹן לִנְמוּאֵל זַרְעִית נְמוּאֵל לְיָמִין לְיָכִין זַרְעִית יָכִין׃
13 לְזֶרַח זַרְעִית זֶרַח לְשָׁאוּל זַרְעִית שָׁאוּל׃ 14 אִילֵּין זַרְעִית שִׁמְעוֹן עֶשְׂרִין וְתַרְתִּין אַלְפִין וּמָאתָן׃

16 ‡ Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Lo quere filijs Israel, dicens:

17 ‡ Succensete Madianitis, & percutite eos.

18 ‡ Quia inimici sunt ipsi vobis in dolo, quæcunque decipiunt vos per Phogor & per Cozbi filiam principis Madian sororem eorum percussam in die plagæ propter Phogor.

CAP. XXVI.

1 ET factum est post plagam, & locutus est Dominus ad Moysen, & ad Eleazar sacerdotem, dicens:

2 ‡ Accipe summam vniuersæ congregationis filiorum Israel, à viginti annis, & supra per domos familiarum ipsorum, omnis egrediens ad præliandum in Israel.

3 ‡ Et locutus est Moyses & Eleazar sacerdos cũ eis in Araboth Moab super Iordanem contra Hiericho, dicens:

4 ‡ A viginti annis & supra, quemadmodum constituit Dominus Moysi, & filij Israel qui exierunt ex Ægypto, Ruben, primogenitus Israel.

5 ‡ Filij autem Rubẽ, Enoch populus Enoch: Phallu, populus Phallu.

6 ‡ Esron, populus Esron: Charmi, populus Charmi.

7 ‡ Hi Ruben populi, et fuit numeratio eorum tria & quadraginta millia & septingenti & triginta.

8 ‡ Et filij Phallu, Eliab.

9 ‡ Et filij Eliab, Namuel & Dathan & Abiron. hi senatores congregationis. hi sunt qui insurrexerunt contra Moysen & Aaron in congregatione Core, in rebellione Domini.

10 ‡ Et aperiens terra os suum, deuorauit eos, & Core in morte congregationis eius, quando deuorauit ignis quinquaginta & ducentos, & facti sunt in signo.

11 ‡ At filij Core non mortui sunt.

12 ‡ Et filij Symeon populus filiorum Symeon, Namuel, populus Namueli, Jamin populus Jaminicus, Jachin populus Jachinitarum.

13 ‡ Zara, populus Zaranitarum; Saul, populus Sauliticus.

14 ‡ Hi populi Symeon ex numeratione ipsorum, duo & viginti millia & ducenti.

16 ‡ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· λάλησον τοῖς υἱοῖς ισραήλ, λέγων·

17 ‡ ἐχθραίνετε τοῖς μαδιναίοις, & παταξατε αὐτούς.

18 ‡ ὅτι ἐχθραίνουσιν αὐτοὶ ὑμῖν ἐν δολιότητι, ὅσα δολιοῦσιν ὑμᾶς διὰ φογὼρ & διὰ χασβὶ θυγατέρα ἄρχοντος μαδιὼ ἀδελφὴν αὐτῶν τὴν πεπληγυῖαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τ πληγῆς διὰ φογώρ.

κϛ.

1 ‡ Καὶ ἐγένετο μ τὴν πληγὴν· & ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυζῆν, καὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, λέγων·

2 ‡ λάβε τὴν ἀρχὴν πάσης συναγωγῆς υἱῶν ισραήλ, ἀπὸ εἰκοσαέτους & ἐπάνω, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, πᾶς ὁ ἐκπορευόμενος παρατάξασθαι ἐν ισραήλ.

3 ‡ καὶ ἐλάλησε μωυσῆς & ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς μετ' αὐτῶν ἐν ἀραβὼθ μωὰβ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κ ἱεριχώ, λέγων·

4 ‡ ἀπὸ εἰκοσαέτους & ἐπάνω, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῆ· καὶ οἱ υἱοὶ ισραὴλ οἱ ἐξελθόντες ἐξ αἰγύπτου, ρουβίμ, πρωτότοκος ισραήλ.

5 ‡ υἱοὶ ρουβίμ, ἐνὼχ δῆμος τοῦ ἐνὼχ τοῦ φαλλού, δῆμος τοῦ φαλλουεί.

6 ‡ τῷ ἐσρών· δῆμος τοῦ ἐσρωνεί, τῷ χαρμεί, δῆμος ὁ τοῦ χαρμεί.

7 ‡ ἕτοι ρουβὶμ οἱ δῆμοι καὶ ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι, & τριάκοντα.

8 ‡ & οἱ υἱοὶ φαλλού, ἐλιάβ.

9 ‡ & οἱ υἱοὶ ἐλιάβ, ναμουὴλ & δαθὰν καὶ ἀβειρών. ἕτοι ἐπίκλητοι τ συναγωγῆς. ἕτοί εἰσιν οἱ ἐπισάντες ἐπὶ μωυσῆν καὶ ἀαρὼν ἐν τῇ συναγωγῇ κορέ, ἐν τῇ ἐπισασίᾳ κυρίου.

10 ‡ καὶ ἀνοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, κατέπιεν αὐτούς, καὶ κορὲ ἐν τῷ θανάτῳ τῆς συναγωγῆς αὐτοῦ, ὅτε κατέφαγε τὸ πῦρ τοὺς πεντήκοντα & διακοσίους, καὶ ἐγένηθησαν ἐν σημείῳ.

11 ‡ οἱ δὲ υἱοὶ κορὲ οὐκ ἀπέθανον.

12 ‡ καὶ οἱ υἱοὶ συμεὼν ὁ δῆμος τῶν υἱῶν συμεὼν τῷ ναμυήλ· δῆμος ὁ ναμουηλεί· τῷ ἰαμὶν δῆμος ὁ ἰαμεινί. τῷ ἰαχὶν δῆμος ὁ ἰαχεινεί.

13 ‡ τῷ ζαρὲ δῆμος ὁ ζαρεί, τῷ σαὺλ δῆμος ὁ σαουλί.

14 ‡ ἕτοι οἱ δῆμοι συμεὼν ἐκ τ ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο & εἴκοσι χιλιάδες καὶ διακόσιοι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens: 17 Affligite Madianitas, & occidite eos. 18 Quia ipsi afflixerunt vos insidijs suis quibus insidiati sunt contra vos per idolum Phogor, & per Cozbi filiam principis Madian sororem suam, quæ occisa est in die pestis propter Phogor.

CAP. XXVI.

ET factum est post pestem, dixit Dominus ad Moysen, & ad Eleazarum filium Aaron sacerdotis, dicens: 2 Accipe summam omnis cœtus filiorum Israel, à viginti annis, & supra per domos patrum suorum omnium egredientium in exercitum in Israel.

3 Locutusque est Moyses & Eleazarus sacerdos, decreueruntque numerare eos in campestribus Moab iuxta Iordanem Hiericho.

4 A viginti annis & supra sicut Dominus præceperat Moysi & filijs Israel qui egressi sunt de terra Ægypti. 5 Ruben primogenitus Israel, filij Ruben, de Enoc fuit familia Enochitarum, de Phalu familia Phaluitarum. 6 De Esron familia Esronitarum, de Charmi familia Charmitarum. 7 Hæ sunt familiæ Ruben, & fuit numerus earum quadraginta tria millia, & septingenti, & triginta.

8 Filij autem Phalu, Eliab: 9 Et filij Eliab Nemuel, & Datan, & Abiram: ipsi sunt Datan & Abiram qui vocabantur ad consilium, qui congregati sunt contra Moysen & cõtra Aaron in congregatione Chore: quando congregati sunt contra Dominum. 10 Et aperuit terra os suum, & deglutiuit eos, & Chore in morte congregationis, quando combussit ignis ducentos & quinquaginta viros, & facti sunt in signum.

11 Filij autem Chore non sunt mortui. 12 Filij Symeon per familias suas, de Namuel fuit familia Namuelitarum, de Iamin familia Iaminitarum; de Iachin familia Iachinitarum. 13 De Zare familia Zareitarum, de Saul familia Saulitarum.

14 Hæ sunt familiæ Symeon, quarum numerus fuit viginti duo millia & ducenti.

15 * בְּנֵי גָד לְמִשְׁפְּחֹתָם לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצְּפוֹנִי
לְחַגִּי מִשְׁפַּחַת הַחַגִּי לְשׁוּנִי מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּנִי :
16 * לְאֶזְנִי מִשְׁפַּחַת הָאֶזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי :
17 * לַאֲרוֹד מִשְׁפַּחַת הָאֲרוֹדִי לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת
18 הָאַרְאֵלִי : * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי גָד לִפְקֻדֵיהֶם
19 אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת : * בְּנֵי יְהוּדָה
20 עֵר וְאוֹנָן וַיִּמָּת עֵר וְאוֹנָן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן : * וַיִּהְיוּ בְּנֵי
יְהוּדָה לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשֵׁלָה מִשְׁפַּחַת הַשֵּׁלָנִי לְפֶרֶץ
21 מִשְׁפַּחַת הַפַּרְצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי : * וַיִּהְיוּ
בְּנֵי־פֶרֶץ לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי לְחָמוּל מִשְׁפַּחַת
22 הַחֲמוּלִי : * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יְהוּדָה לִפְקֻדֵיהֶם שִׁשָּׁה
23 וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת : * בְּנֵי יִשָּׂשכָר
לְמִשְׁפְּחֹתָם תּוֹלָע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפוּוָה מִשְׁפַּחַת
24 הַפּוּנִי : * לְיָשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיָּשֻׁבִי לְשִׁמְרֹן מִשְׁפַּחַת
25 הַשִּׁמְרֹנִי : * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת יִשָּׂשכָר לִפְקֻדֵיהֶם
26 אַרְבָּעָה וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת : * בְּנֵי
זְבוּלֻן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְסֶרֶד מִשְׁפַּחַת הַסַּרְדִּי לְאֵלוֹן
מִשְׁפַּחַת הָאֵלֹנִי לְיַחְלְאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְלְאֵלִי :
27 * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַזְּבוּלֹנִי לִפְקֻדֵיהֶם שִׁשִּׁים אֶלֶף
28 וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת : * בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפְּחֹתָם מְנַשֶּׁה
29 וְאֶפְרָיִם : * בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמָכִיר מִשְׁפַּחַת הַמָּכִירִי
וּמָכִיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי :
30 * אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר מִשְׁפַּחַת הָאִיעֶזְרִי לְחֵלֶק
31 מִשְׁפַּחַת הַחֶלְקִי : * וְאַשְׂרִיאֵל מִשְׁפַּחַת הָאַשְׂרִאֵלִי
32 וְשֶׁכֶם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁכְמִי : * וּשְׁמִידָע מִשְׁפַּחַת
33 הַשְּׁמִידָעִי וְחֵפֶר מִשְׁפַּחַת הַחֵפְרִי : * וְצְלָפְחָד בֶּן־
חֵפֶר לֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בְּנוֹת
צְלָפְחָד מַחְלָה וְנֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְתִרְצָה : * אֵלֶּה
34 מִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף
וּשְׁבַע מֵאוֹת :

15 * Filij Gad per cognationes ſuas, Sephon, ab hoc familia Sephonitarum; Aggi ab hoc familia Aggitarum. Suni ab hoc familia Sunitarum. * Ozni ab hoc familia Oznitarũ, Her ab hoc familia Heritarum. * Arod ab hoc familia Aroditarum, Arihel ab hoc familia Arihelitarum. * Iſtę ſunt familiæ Gad, quarum omnis numerus fuit quadraginta milia quingenti. * Filij Iuda Her & Onan, qui C ambo mortui ſunt in terra Chanaan.

20 * Fuerúntq; filij Iuda per cognationes ſuas, Sela, à quo familia Selaitarum, Phares à quo familia Phareſitarum, Zare à quo familia Zareitarum. * Porrò filij Phares Eſron, à quo familia Eſronitarum, & Amul, à quo familia Amulitarum. * Iſtæ ſunt familiæ Iuda, quarum omnis numerus fuit ſeptuaginta ſex milia quingenti. * Filij Iſachar per cognationes ſuas: Thola à quo familia Tholaitarum, Phua à quo familia Phuaitarum. Ge.38.6

24 * Iaſub, à quo familia Iaſubitarum, Semram à quo familia Semramitarum.

25 * Hæ ſunt cognationes Iſachar, quarum numerus fuit ſexaginta quatuor milia trecenti.

26 * Filij Zabulon per cognationes ſuas: Sa-D red à quo familia Sareditarum, Helon à quo familia Helonitarum, Ialel à quo familia Ialelitarum. * Hæ ſunt cognationes Zabulõ, quarum numerus fuit ſexaginta milia quingenti. * Filij Ioſeph per cognationes ſuas Manaſſe & Ephraim. * De Manaſſe ortus eſt Machir, à quo familia Machiritarum, Machir genuit Galaad à quo familia Galaaditarum. * Galaad habuit filios, Iezer, à quo familia Iezeritarum, & Elech à quo familia Elechitarum. * Et Aſrihel à quo familia Aſrihelitarum, & Seché à quo familia Sechemitarum. * Et Semida à quo familia Semidaitarum, & Epher à quo familia Epheritarum. * Fuit autem Epher pater Salphaad, qui filios non habebat ſed tantũ filias, quarum iſta ſunt nomina, Maala & Noa & Egla & Melcha & Therſa. * Hæ ſunt familiæ Manaſſe, & numerus earũ quinquaginta duo milia ſeptingenti. Inf.27.a

תרגום אונקלוס

15 בְּנֵי גָד לְזַרְעֵיהוֹן לְצָפוֹן זַרְעִית חַגִּי לְשׁוּנִי זַרְעִית שׁוּנִי : 16 לְאֶזְנִי זַרְעִית אָזְנִי לְעֵרִי זַרְעִית עֵרִי : 17 לַאֲרוֹד זַרְעִית אֲרוֹד
לְאַרְאֵלִי זַרְעִית אַרְאֵלִי : 18 אִלֵּין זַרְעַיָּת בְּנֵי גָד לְמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה: 19 בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וּמִית עֵר וְאוֹנָן בְּאַרְעָא דְכְנָעַן:
20 וַהֲווֹ בְּנֵי יְהוּדָה לְזַרְעֵיתְהוֹן לְשֵׁלָה זַרְעִית שֵׁלָה לְפֶרֶץ זַרְעִית פֶּרֶץ לְזֶרַח זַרְעִית זֶרַח : 21 וַהֲווֹ בְּנֵי פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן זַרְעִית חֶצְרוֹן
לְחָמוּל זַרְעִית חָמוּל: 22 אִלֵּין זַרְעִית יְהוּדָה לְמִנְיָנֵיהוֹן שִׁבְעִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה: 23 בְּנֵי יִשָּׂשכָר לְזַרְעֵיתְהוֹן לְתוֹלָע
זַרְעִית תּוֹלָע לְפוּוָה זַרְעִית פּוּנִי: 24 לְיָשׁוּב זַרְעִית יָשׁוּב לְשִׁמְרוֹן זַרְעִית שִׁמְרוֹן: 25 אִלֵּין זַרְעִית יִשָּׂשכָר לְמִנְיָנֵיהוֹן שְׁתִּין וְאַרְבְּעָת
אַלְפִין וּתְלָת מְאָה: 26 בְּנֵי זְבוּלֻן לְזַרְעֵיתְהוֹן לְסֶרֶד זַרְעִית סַרְדִּי לְאֵלוֹן זַרְעִית אֵלוֹן לְיַחְלְאֵל זַרְעִית יַחְלְאֵלִי: 27 אִלֵּין
זַרְעִית זְבוּלֻן לְמִנְיָנֵיהוֹן שִׁתִּין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה : 28 בְּנֵי יוֹסֵף לְזַרְעֵיתְהוֹן מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם: 29 בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמָכִיר
זַרְעִית מָכִיר וּמָכִיר אוֹלִיד יָת גִּלְעָד לְגִלְעָד זַרְעִית גִּלְעָד: 30 אִלֵּין בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר זַרְעִית אִיעֶזֶר לְחֶלֶק זַרְעִית חֶלֶק:
31 וְאַשְׂרִיאֵל זַרְעִית אַשְׂרִיאֵל וְשֶׁכֶם זַרְעִית שֶׁכֶם : 32 וּשְׁמִידָע זַרְעִית שְׁמִידָע וְחֵפֶר זַרְעִית חֵפֶר : 33 וּצְלָפְחָד בַּר חֵפֶר
לָא הֲווֹ לֵיהּ בְּנִין אֶלָּהֵין בְּנָן וְשׁוּם בְּנַת צְלָפְחָד מַחְלָה וְנָעָה חָגְלָה מַלְכָּה וְתִרְצָה: 34 אִלֵּין זַרְעִית מְנַשֶּׁה וּמִנְיָנֵיהוֹן
חַמְשִׁין וּתְרֵין אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה:

15 * Filij Gad, per populos ſuos, Saphon, populus Saphoniticus; Aggi, populus Aggiticus. Suni, populus Suniticus:
16 * Aze, populus Azeniticus; Addi, populus Additarum.
17 * Arodi, populus Aroditarum: Ariel, populus Arielitarum.
18 * Hi populi filiorum Gad, ex numeratione ipſorum quadraginta milia & quingenti.
19 * Filij Juda, Her & Abnan, Selon, & Phares & Zaran, & mortuus eſt Her & Abnan in terra Chanaan.
20 * Et facti ſunt filij Juda per populos ſuos, Selon, populus Seloniticus; Phares, populus Phareſiticus; Zaran, populus Zaraiticus.
21 * Et facti ſunt filij Phares, Aſron, populus Aſroniticus; Amul, populus Amulitarum.
22 * Hi populi Iudæ ſecundum numerationem eorum ſex & ſeptuaginta milia & quingenti.
23 * Et filij Iſſachar per populos ſuos, Thola, populus Tholaitarum; Phua, populus Phuaitarum.
24 * Jaſub, populus Jaſubitarum; Semran, populus Semraitarum.
25 * Hi populi Iſſachar ex numeratione ipſorũ quatuor & ſexaginta milia & trecenti.
26 * Filij Zabulon per populos ſuos: Sared, populus Sareditarum; Hellon, populus Hellonitarum; Allel, populus Allelitarum.
27 * Hi populi Zabulon ex numeratione ipſorum ſexaginta milia & quingenti.
28 * Filij Joſeph per populos ſuos, Manaſſes & Ephraim.
29 * Et filij Manaſſe, Machir, populus Machiritarum, & Machir genuit Galaad, Galaad populus Galaaditicus.
30 * Et hi filij Galaad, Iezer, populus Iezeritarum; Elech, populus Elechitarum.
31 * Eſribel, populus Eſribeliticus; Sechem, populus Sechemitarum.
32 * Semidam, populus Semiditarum; Opher, populus Opheritarum.
33 * Et Salpaad filio Epher non fuerunt ipſi filij, ſed filiæ, & hæc nomina filiarum Salpaad, Maala, & Noa, & Egla, & Melcha, & Therſa.
34 * Hi populi Manaſſe ex numeratione ipſorum, duo & quinquaginta milia & ſeptingenti.

15 * Ⓐ υἱοὶ γαδ, κτ᾽ δήμους αὐτῶν· τῷ σαφών, δῆμος ὁ σαφωνί· τῷ ἀγγί, δῆμ Ⓣ ὁ ἀγγί. τῷ ϛουνί, δῆμ Ⓣ ὁ ϛουνεί·
16 * τῷ ἀζέ, δῆμ Ⓣ ὁ ἀζενί· τῷ ἀδδί, δῆμ Ⓣ ὁ ἀδδί.
17 * τῷ ἀρωραδ, δῆμ Ⓣ ὁ ἀρωραδί· τῷ ἀριήλ, δῆμ Ⓣ ὁ ἀριήλ.
18 * ἕτοι Ⓐ δῆμοι υἱῶν γαδ, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τεσσαρακόνϛα χιλιάδες καὶ πενϛακόσιοι.
19 * υἱοὶ ἰούδα, ἦρ Ϛ ἀβνδώ, σηλών, Ϛ φαρές Ϛ ζαρά· καὶ ἀπέθανεν ἦρ καὶ ἀβνδὼ ἐν γῇ χαναδί.
20 * καὶ ἐγένοντο υἱοὶ ἰούδα κτ᾽ δήμους αὐτῶν, τῷ σηλών, δῆμος ὁ σηλωνί· τῷ φαρές, δῆμ Ⓣ ὁ φαρεσί· τῷ ζαρᾶ δῆμ Ⓣ ὁ ζαραί.
21 * καὶ ἐγένοντο Ⓐ υἱοὶ φαρές, τῷ ἀσρών, δῆμ Ⓣ ὁ ἀσρωνί· τῷ ἀμούλ, δῆμ Ⓣ ὁ ἀμουλί.
22 * ἕτοι δῆμοι τῷ ἰούδα κτ᾽ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτῶν ἓξ καὶ ἑβδομήκονϛα χιλιάδες καὶ πενϛακόσιοι.
23 * καὶ Ⓐ υἱοὶ ἰσσάχαρ κτ᾽ δήμους αὐτῶν, τῷ θωλά, δῆμος ὁ θωλαεί· τῷ φουᾶ, δῆμ Ⓣ ὁ φουαί.
24 * τῷ ἰαϛούβ, δῆμ Ⓣ ὁ ἰαϛουβί· τῷ σαμβρών, δῆμ Ⓣ ὁ σαμβρανί.
25 * ἕτοι δῆμοι ἰσσάχαρ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τέσσαρες καὶ ἑξήκονϛα χιλιάδες καὶ τριακόσιοι.
26 * υἱοὶ ζαβουλών κτ᾽ δήμους αὐτῶν, τῷ σαρέδ, δῆμος ὁ σαρεδεί· τῷ ἀλλών, δῆμος ὁ ἀλλωνεί· τῷ ἀλλήλ, δῆμος ὁ ἀλληλί.
27 * ἕτοι Ⓐ δῆμοι ζαβουλὼν ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, ἑξήκονϛα χιλιάδες καὶ πενϛακόσιοι.
28 * υἱοὶ ἰωσὴφ κτ᾽ δήμους αὐτῶν, μανασσῆ καὶ ἐφραίμ.
29 * καὶ υἱοὶ μανασσῆ, τῷ μαχείρ, δῆμ Ⓣ ὁ μαχειεί, Ϛ μαχεὶρ ἐγέννησε τὸν γαλαάδ, τῷ γαλαὰδ δῆμος ὁ γαλααδί.
30 * Ϛ ἕτοι υἱοὶ γαλαάδ, τῷ ἀχιεζέρ, δῆμ Ⓣ ἀχιεζεεί· τῷ χελέγ, δῆμ Ⓣ ὁ χελεγί.
31 * τῷ ἐσριήλ, δῆμος ὁ ἐσριηλί· τῷ σιχέμ, δῆμ Ⓣ ὁ σιχεμί.
32 * τῷ σαμαέρ, δῆμ Ⓣ ὁ σαμαερί· τῷ ὀφέρ, δῆμος ὁ ὀφερεί.
33 * καὶ τῷ σαλπαάδ υἱῷ ὀφὲρ οὐκ ἐγένοντο αὐτῷ υἱοὶ, ἀλλ᾽ ἢ θυγατέρες· καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν θυγατέρων σαλπαάδ, μααλά, καὶ νουά, καὶ ἔγλα, καὶ μελχά, καὶ θερσά.
34 * ἕτοι Ⓐ δῆμοι μανασσῆ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν, δύο Ϛ πεντήκονϛα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[15] Filij Gad per cognationes ſuas: de Sephon familia Sephonitarum: de Aggi, familia Aggitarum: de Suni, familia Sunitarum:
[16] de Ozni familia Oznitarum: de Heri familia Heritarum. [17] De Arod familia Aroditarum: de Areli familia Arelitarum.
[18] Hæ ſunt familiæ filiorum Gad: quarum numerus fuit quadraginta milia & quingenti. [19] Filij Iuda Her & Onan: & mortui ſunt Her & Onan in terra Chanaan. [20] Fueruntque filij Iuda per cognationes ſuas: de Sela familia Selaitarum; de Phares familia Phareſitarum; de Zare familia Zareitarum. [21] Fueruntque filij Phares, de Eſron familia Eſronitarum; de Amul familia Amulitarum. [22] Hæ ſunt familiæ Iuda, quarum numerus fuit ſeptuaginta & ſex milia & quingenti. [23] Filij Iſachar per familias ſuas, de Thola familia Tholaitarum, de Phua familia Phuaitarum. [24] De Iaſub familia Iaſubitarum, de Semron familia Semronitarum. [25] Hæ ſunt familiæ Iſachar, quarum numerus fuit ſexaginta quatuor milia & trecenti.
[26] Filij Zabulon per cognationes ſuas, de Sared familia Sareditarum; de Elon, familia Elonitarum; de Ialeel, familia Ialeelitarum. [27] Hæ ſunt cognationes Zabulon, quarum numerus fuit ſexaginta milia & quingenti. [28] Filij Ioſeph per cognationes ſuas Manaſſe & Ephraim. [29] Filij Manaſſe, de Machir familia Machiritarum; & Machir genuit Galaad, de Galaad familia Galaaditarum. [30] Iſti ſunt filij Galaad, de Iezer familia Iezeritarum, de Elech familia Elechitarum. [31] De Aſriel familia Aſrielitarum: de Sechem familia Sechemitarum. [32] De Semida familia Semidaitarum: de Epher familia Epheritarum.
[33] Salphaad autem filius Epher non habuit filios ſed filias, & nomen filiarum Salphaad, Maala & Noa, Egla, Melcha & Therſa.
[34] Hæ ſunt familiæ Manaſſe, & fuit numerus earum quinquaginta duo milia & ſeptingenti.

35 * אֵלֶּה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשׁוּתֶלַח מִשְׁפַּחַת
הַשֻּׁתַלְחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבַּכְרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת
36 הַתַּחֲנִי: * וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוּתֶלַח לְעֵרָן מִשְׁפַּחַת
37 הָעֵרָנִי: * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לִפְקֻדֵיהֶם
שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אֵלֶּה בְּנֵי־יוֹסֵף
38 לְמִשְׁפְּחֹתָם: * בְּנֵי בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם
לְבֶלַע מִשְׁפַּחַת הַבַּלְעִי לְאַשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאַשְׁבֵּלִי
39 לַאֲחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֲחִירָמִי: * לְשֻׁפָּם
מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי:
40 * וַיִּהְיוּ בְנֵי־בֶלַע אַרְד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאַרְדִי לְנַעֲמָן
41 מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי: * אֵלֶּה בְנֵי־בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם
וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת:
42 * אֵלֶּה בְנֵי־דָן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשׁוּחָם מִשְׁפַּחַת
43 הַשּׁוּחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת דָּן לְמִשְׁפְּחֹתָם: * כָּל־
מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּחָמִי לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁשִּׁים אֶלֶף
44 וְאַרְבַּע מֵאוֹת: * בְּנֵי אָשֵׁר לְמִשְׁפְּחֹתָם
לְיִמְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לְיִשְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי
45 לִבְרִיעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי: * לִבְנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר
מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרִי לְמַלְכִּיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיאֵלִי:
46 * וְשֵׁם בַּת־אָשֵׁר שָׂרַח: * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת
47 בְּנֵי־אָשֵׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף
48 וְאַרְבַּע מֵאוֹת: * בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם
לְיַחְצְאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְצְאֵלִי לְגוּנִי מִשְׁפַּחַת הַגּוּנִי:
49 * לְיֵצֶר מִשְׁפַּחַת הַיִּצְרִי לְשִׁלֵּם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלֵּמִי:
50 * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם
51 חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת: * אֵלֶּה
פְקוּדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וָאֶלֶף שְׁבַע
52 מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים: * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
53 מֹשֶׁה לֵאמֹר: * לָאֵלֶּה תֵּחָלֵק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה
בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת:

35 * Filij autẽ Ephraim per cognationes ſuas fuerunt hi. Suthala, à quo familia Suthalaitarum; Becher, à quo familia Becheritarum; Theen, à quo familia Theenitarum.

36 * Porrò filius Suthala fuit Heran, à quo familia Herenitarum.

37 * Hæ ſunt cognationes filiorum Ephraim, quarũ numerus fuit triginta duo milia quingenti. Iſti ſunt filij Ioſeph per familias ſuas.

38 * Filij Beniamin in cognationibus ſuis, Ba
E le, à quo familia Baleitarum; Asbel, à quo familia Asbelitarum; Achiram, à quo familia
39 Achiramitarum. * Supham, à quo familia Suphamitarum; Vpham, à quo familia Vpha-
40 mitarum. * Filij Bale, Hered & Noeman: de Hered familia Hereditarum; de Noeman
41 familia Noemanitarum. * Hi ſunt filij Ben iamin per cognationes ſuas, quorum numerus fuit quadraginta quinque milia ſexcenti.

42 * Filij Dan per cognationes ſuas; Suhan à quo familia Suhanitarum. Hæ ſunt cognationes Dan per familias ſuas.

43 * Omnes fuere Suhanitæ, quorũ numerus erat ſexaginta quatuor milia quadringenti.

44 * Filij Aſer per cognationes ſuas, Iemna, à quo familia Iemnaitarũ; Ieſſui, à quo familia Ieſſuitarum, Brie, à quo familia Briecitarum.

45 * Filij Brie, Haber, à quo familia Haberitarum; & Melchiel, à quo familia Melchieli-
46 tarum. * Nomen autem filiæ Aſer, fuit Sara.

47 * Hæ cognationes filiorum Aſer, & numerus eorum quinquaginta tria milia quadrin-
48 genti. * Filij Neptalim per cognationes
F ſuas Ieſſihel, à quo familia Ieſſihelitarum; Gu ni, à quo familia Gunitarum.

49 * Iaſer, à quo familia Iaſeritarum; Sellem,
50 à quo familia Sellemitarũ. * Hæ ſunt cognationes filiorũ Neptalim per familias ſuas, quorum numerus quadraginta quinq; milia qua-
51 dringenti. * Iſta eſt ſumma filiorũ Iſrael qui recenſiti ſunt ſexcenta milia & mille ſeptin-
52 genti triginta. * Locutúsq, eſt Dominus ad
53 Moyſen, dicens: * Iſtis diuidetur terra iuxta numerum vocabulorum in poſſeſsiones ſuas.

תרגום אונקלוס

35 אִלֵּין בְּנֵי אֶפְרַיִם לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְשׁוּתָלַח זַרְעִית שׁוּתָלַח לֶבֶר זַרְעִית בָּכֶר לְתַחַן זַרְעִית תָּחַן:
36 וְאִלֵּין בְּנֵי שׁוּתָלַח לְעֶרָן זַרְעִית עֶרָן:
37 אִלֵּין זַרְעִית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְמִנְיָנֵיהוֹן תְּלָתִין וְתַרִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה אִלֵּין בְּנֵי יוֹסֵף לְזַרְעֲיָתְהוֹן:
38 בְּנֵי בִנְיָמִן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְבֶלַע זַרְעִית בָּלַע לְאַשְׁבֵּל זַרְעִית אַשְׁבֵּל לַאֲחִירָם זַרְעִית אֲחִירָם:
39 לְשׁוּפָם זַרְעִית שׁוּפָם לְחוּפָם זַרְעִית חוּפָם:
40 וַהֲווֹ בְּנֵי בָלַע אַרְד וְנַעֲמָן זַרְעִית אַרְד לְנַעֲמָן זַרְעִית נַעֲמָן:
41 אִלֵּין בְּנֵי בִנְיָמִין לְזַרְעֲיָתְהוֹן וּמְנְיָנֵיהוֹן
אַרְבְּעִין וַחֲמִשָּׁא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה:
42 אִלֵּין בְּנֵי דָן לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְשׁוּחָם זַרְעִית שׁוּחָם אִלֵּין זַרְעִית דָּן לְזַרְעֲיָתְהוֹן:
43 כָּל
זַרְעִית שׁוּחָם לְמִנְיָנֵיהוֹן שִׁתִּין וְאַרְבְּעָה אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה:
44 בְּנֵי אָשֵׁר לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְיִמְנָה זַרְעִית יִמְנָה לְיִשְׁוִי זַרְעִית
יִשְׁוִי לִבְרִיעָה זַרְעִית בְּרִיעָה:
45 לִבְנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר זַרְעִית חֶבֶר לְמַלְכִּיאֵל זַרְעִית מַלְכִּיאֵל:
46 וְשׁוּם בַּת אָשֵׁר שָׂרַח:
47 אִלֵּין זַרְעִית בְּנֵי אָשֵׁר לְמִנְיָנֵיהוֹן חַמְשִׁין וְתַלָתָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה:
48 בְּנֵי נַפְתָּלִי לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְיַחְצְאֵל זַרְעִית יַחְצְאֵל לְגוּנִי
זַרְעִית גוּנִי:
49 לְיֵצֶר זַרְעִית יֵצֶר לְשִׁלֵּם זַרְעִית שִׁלֵּם:
50 אִלֵּין זַרְעַיָּת נַפְתָּלִי לְזַרְעֲיָתְהוֹן וּמְנְיָנֵהוֹן אַרְבְּעִין וַחֲמִשָּׁה אַלְפִין וְאַרְבַּע
מְאָה:
51 אִלֵּין מְנְיָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁת מְאָה וְתַד אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה וּתְלָתִין:
52 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר:
53 לְאִלֵּין תִּתְפְּלֵיג
אַרְעָא בַּאֲחָסָנָא בְּמִנְיַן שְׁמָהָן:

35 ✱ *Hi filij Ephraim per populos ſuos; Suthala, populus Suthalaitícus; Becher, populus Bechiritarum; Theen, populus Theenitarum.*

35 ✱ ἕτοι ④ υἱοὶ ἐφραὶμ κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ Σουθαλά, δῆμος ὁ Σουθαλά· τῷ Βεχέρ, δῆμος ὁ Βεχερί· τῷ ταναί, δῆμος ὁ Ταναί·

36 ✱ *Hi filij Suthala; Eden, populus Edeitius.*

36 ✱ ἕτοι ④ υἱοὶ Σουθαλά· τῷ Ἐδέν, δῆμος ὁ Ἐδενί·

37 ✱ *Hi populi Ephraim, ex numeratione ipſorum duo & triginta milia & quingenti: hi populi filiorum Joſeph per populos ſuos.*

37 ✱ ἕτοι ④ δῆμοι Ἐφραίμ, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν δύο Ⓒ τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι· ἕτοι ④ δῆμοι υἱῶν Ἰωσὴφ κτ δήμους αὐτῶν.

38 ✱ *Filij Beniamin per populos ſuos; Bale, populus Baleitarum; Aſybel, populus Aſybelitarum; Achiram, populus Achiramitarum.*

38 ✱ υἱοὶ Βενιαμὶν κτ δήμους αὐτῶν· τῷ Βαλέ, δῆμος ὁ Βαλεί· τῷ ἀσυβήλ, δῆμος ὁ ἀσυβηλί· τῷ ἀχειρώμ, δῆμος ὁ ἀχειρωμί·

39 ✱ *Supha, populus Suphanitarum; Vpham, populus Uphamitarum.*

39 ✱ τῷ σωφάμ, δῆμος ὁ σωφανί· τῷ ὀφάμ, δῆμος ὁ ὀφαμί.

40 ✱ *Et fuerunt filij Bale; Hered & Noemam: Hered, populus Hereditarum; Noemam, populus Noemanitarum.*

40 ✱ καὶ ἐγένοντο υἱοὶ Βαλέ, Ἄδαρ, καὶ νοεμάν· τῷ Ἄδαρ, δῆμος ὁ Ἀδαρεί· τῷ νοεμάν, δῆμος ὁ νοεμανί.

41 ✱ *Hi populi Beniamin per populos ſuos, ex numeratione ipſorum quinque & quadraginta milia & ſexcenti.*

41 ✱ ἕτοι οἱ δῆμοι Βενιαμὶν κατὰ δήμους αὐτῶν, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν πέντε καὶ τεσσαράκοντα χιλιάδες καὶ ἑξακόσιοι.

42 ✱ *Et filij Dan per populos ſuos; Suhan, populus Suhanitarum. Hi populi Dan per populos ſuos.*

42 ✱ καὶ υἱοὶ Δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ σαμεῖ, δῆμος ὁ σαμεί. ἕτοι οἱ δῆμοι Δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν·

43 ✱ *Omnes populi Suhan per cenſum eorum quatuor & ſexaginta milia & quadringenti.*

43 ✱ πάντες οἱ δῆμοι σαμεῖ κατ' ἐπισκοπὴν αὐτῶν τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.

44 ✱ *Filij Aſer per populos ſuos; Jamin, populus Jaminitarum; Jeſſui, populus Jeſſuitarum; Barie, populus Barietarum.*

44 ✱ υἱοὶ ἀσὴρ κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ ἰαμίν, δῆμος ὁ ἰαμινί· τῷ ἰεσουί, δῆμος ὁ ἰεσουί· τῷ βαριά, δῆμος ὁ βαριαί.

45 ✱ *Hober, populus Hoberitarum; Melchiel, populus Melchielitarum.*

45 ✱ τῷ χοβέρ, δῆμος ὁ χοβερί· τῷ μελχιήλ, δῆμος ὁ μελχιηλί.

46 ✱ *Et nomen filiæ Aſer, Sara.*

46 ✱ Ⓒ τὸ ὄνομα τ θυγατρὸς ἀσήρ, σάρα.

47 ✱ *Hi populi Aſer ex numeratione ipſorum tria & quinquaginta milia & quadringenti.*

47 ✱ ἕτοι οἱ δῆμοι ἀσὴρ ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τρεῖς καὶ πεντήκοντα χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.

48 ✱ *Filij Nephthalim per populos ſuos; Jeſſihel populus Jeſſihelitarum; Guni, populus Gunitarum.*

48 ✱ οἱ υἱοὶ νεφθαλίμ κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ ἀσηλ, δῆμος ὁ ἀσηλί· τῷ γαυνεῖ, δῆμος ὁ γαυνί.

49 ✱ *Jaſſer, populus Jaſſeritarum; Sellem, populus Sellemitarum.*

49 ✱ τῷ ἰεσὲρ, δῆμος ὁ ἰεσερεί· τῷ σελήμ, δῆμος ὁ σελημί.

50 ✱ *Hi populi Nephthalim, ex numeratione ipſorum, quadraginta quinque milia & quadringenti.*

50 ✱ ἕτοι οἱ δῆμοι νεφθαλίμ, ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τεσσαρακοντα πέντε χιλιάδες καὶ τετρακόσιοι.

51 ✱ *Hæc numeratio filiorum Iſrael, ſexcenta milia, & mille & ſeptingenti & triginta.*

51 ✱ αὕτη ἡ ἐπίσκεψις υἱῶν Ἰσραὴλ ἑξακόσιαι χιλιάδες καὶ χίλιοι Ⓒ ἑπτακόσιοι Ⓒ τριάκοντα.

52 ✱ *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:*

52 ✱ καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

53 ✱ *Iſtis diuidetur terra vt poſſideant ex numero nominum ipſorum.*

53 ✱ τούτοις μερισθήσεται ἡ γῆ κληρονομεῖν ἐξ ἀριθμοῦ ὀνομάτων αὐτῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[35] Iſti ſunt filij Ephraim per familias ſuas; de Sutala familia Sutalaitarum, de Becher familia Becheritarum; de Theen familia Theenitarum.
[36] Iſti ſunt autem filij Sutala, de Heran familia Heranitarum. [37] Hæ ſunt cognationes filiorum Ephraim, quarum numerus fuit triginta duo milia quingenti. Iſti ſunt filij Ioſeph per familias ſuas. [38] Filij Beniamin per cognationes ſuas, de Bale familia Baleitarum, de Asbel familia Asbelitarum, de Achiram familia Achiramitarum. [39] De Sephupham familia Sephuphamitarum, de Hupham familia Huphamitarum. [40] Fueruntque filij Bale, Arde & Naaman; de Arde familia Ardeitarum, de Naaman familia Naamanitarum. [41] Hi ſunt filij Beniamin per cognationes ſuas, quarum numerus fuit quadraginta quinque milia & ſexcenti.
[42] Iſti ſunt filij Dan per cognationes ſuas, de Suham familia Suhamitarum. Hæ ſunt familiæ Dan per cognationes ſuas.
[43] Omnes qui numerati ſunt de familia Suham fuerunt ſexaginta quatuor milia & quadringenti.
[44] Filij Aſer per cognationes ſuas, de Iemna familia Iemnaitarum, de Ieſui familia Ieſuitarum, de Beria familia Bereitarum.
[45] Filiorum Beriæ, de Heber familia Heberitarum, de Malchiel familia Malchielitarum. [46] Nomen autem filiæ Aſer fuit Sara. [47] Hæ ſunt familiæ filiorum Aſer, quarum numerus fuit qiinquaginta tria milia & quadringenti.
[48] Filij Neptali per cognationes ſuas, de Iaſiel familia Iaſielitarum, de Guni familia Gunitarum. [49] De Iaſer familia Iaſeritarum, de Silem familia Silemitarum. [50] Iſtæ ſunt cognationes Neptali per familias ſuas, & numerus earum fuit quadraginta quinque milia & quadringenti. [51] Hi ſunt filij Iſrael qui numerati ſunt ſexcenta milia & mille & ſeptingenti & triginta.
[52] Locutúſque eſt Dominus cum Moyſe dicens: [53] Iſtis diuides terram in poſſeſsionem iuxta numerum nominum eorum.

54 * לָרַב תַּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תַּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ
55 לְפִי פְקֻדָיו יִתֵּן נַחֲלָתוֹ׃ * אַךְ בְּגוֹרָל יֵחָלֵק אֶת־
56 הָאָרֶץ לְשִׁמוֹת מַטּוֹת אֲבֹתָם יִנְחָלוּ׃ * עַל־
פִּי הַגּוֹרָל תֵּחָלֵק נַחֲלָתוֹ בֵּין רַב לִמְעָט׃
57 * וְאֵלֶּה פְקוּדֵי הַלֵּוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְגֵרְשׁוֹן
מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֻׁנִּי לִקְהָת מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי לִמְרָרִי
58 מִשְׁפַּחַת הַמְּרָרִי׃ * אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת לֵוִי מִשְׁפַּחַת
הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי מִשְׁפַּחַת
הַמּוּשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקָּרְחִי וְקְהָת הוֹלִד אֶת־עַמְרָם׃
59 * וְשֵׁם אֵשֶׁת עַמְרָם יוֹכֶבֶד בַּת־לֵוִי אֲשֶׁר
יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם וַתֵּלֶד לְעַמְרָם אֶת־
אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֶת מִרְיָם אֲחֹתָם׃
60 * וַיִּוָּלֵד לְאַהֲרֹן אֶת נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־
61 אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר׃ * וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא
62 בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה׃ * וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם
שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וָמָעְלָה
כִּי לֹא הָתְפָּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נִתַּן לָהֶם
63 נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * אֵלֶּה פְקוּדֵי מֹשֶׁה
וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת
64 מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃ * וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ
מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי
65 יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר סִינָי׃ * כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת
יָמֻתוּ בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נוֹתַר מֵהֶם אִישׁ בִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־
יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן׃

כז

1 * וַתִּקְרַבְנָה בְּנוֹת צְלָפְחָד בֶּן־חֵפֶר בֶּן־
גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה נֹעָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה
וְתִרְצָה׃

NVMERI. Translat.B.Hierony. *Oblationes.*

54 * Pluribus maiorem partem dabis, & paucioribus minorem, singulis sicut nunc recensiti nunc, tradetur possessio.

55 * Ita duntaxat vt sors terram tribubus diuidat & familijs.

56 * Quicquid sorte contigerit, hoc vel plures accipiant vel pauciores.

57 * Hic quoque est numerus filiorum Leui per familias suas. Gerson, à quo familia Gersonitarum. Caath, à quo familia Caathitarum. Merari à quo familia Meraritarum.

58 * Hæ sunt familiæ Leui, familia Lobni, fa-
G milia Hebroni, familia Mooli, familia Musi, familia Chori. At verò Caath genuit Amram.

59 * Qui habuit vxorem Iochabet filiam Leui, quæ nata est ei in Ægypto. Hæc genuit Amram viro suo filios Aaron & Moysen, & Exo. 6.c
Mariam sororem eorum.

60 * De Aaron orti sunt Nadab & Abiu, & Eleazar & Ithamar.

61 * Quorum Nadab & Abiu mortui sunt cùm obtulissent ignem alienum coram Domino.

62 * Fuerúntque omnes qui numerati sunt vi Sup.3.4.
ginti tria millia generis masculini ab vno mense & supra, qui non sunt recensiti inter filios Israel, nec eis cum cæteris data possessio est.

63 * Hic est numerus filiorum Israel, qui descripti sunt à Moyse & Eleazaro sacerdote in campestribus Moab supra Iordanem contra Hiericho.

64 * Inter quos nullus fuit eorum, qui antè numerati sunt à Moyse & Aaron in deserto Sinai.

65 * Prædixerat enim Dominus quòd omnes morerentur in solitudine, nullúsque remansit ex eis, nisi Caleb filius Iephone, & Iosue filius Nun.

CAP. XXVII.

1 ACcesserunt autem filiæ Salphaad, filij E-
A pher, filij Galaad, filij Machir, filij Manasse, qui fuit filius Ioseph, quarũ sunt nomina, Maala & Noa, & Egla, & Melcha, & Tersa.

תרגום אונקלוס

54 לְסַגִּיאֵי תַּסְגּוּן אַחְסָנְתְּהוֹן וְלִזְעִירֵי תַּזְעֲרוּן אַחְסָנְתְּהוֹן גְּבַר לְפוּם מִנְיָנוּהִי תִּתְיְהַב אַחְסָנְתֵּיהּ׃ 55 בְּרַם בְּעַדְבָּא תִּתְפְּלִיג אַרְעָא לְשִׁמָהָת שִׁבְטַיָּא
אֲבָהָתְהוֹן יַחְסְנוּן׃ 56 עַל פּוּם עַדְבָּא תִּתְפְּלֵיג אַחְסָנְתְּהוֹן בֵּין סַגִּיאֵי לְזִעֵירֵי׃ 57 וְאִלֵּין מְנְיָנֵי לֵיוָאֵי לְזַרְעֲיָתְהוֹן לְגֵרְשׁוֹן זַרְעִית גֵּרְשׁוֹן לְקָהָת
זַרְעִית קָהָת לְמְרָרִי זַרְעִית מְרָרִי׃ 58 אִלֵּין זַרְעִית לֵיוָאֵי זַרְעִית לִבְנִי זַרְעִית חֶבְרוֹן זַרְעִית מַחְלִי זַרְעִית מוּשִׁי זַרְעִית קָרַח וְקָהָת אוֹלִיד יַת עַמְרָם׃
59 וְשׁוּם אִתַּת עַמְרָם יוֹכֶבֶד בַּת לֵוִי דְּיִלִידַת לְלֵוִי בְּמִצְרַיִם וְיָלִידַת לְעַמְרָם יַת אַהֲרֹן וְיַת מֹשֶׁה וְיַת מִרְיָם אֲחָתְהוֹן׃
60 וְאִתְיְלִיד לְאַהֲרֹן יַת נָדָב וְיַת אֲבִיהוּא יַת אֶלְעָזָר וְיַת אִיתָמָר׃ 61 וּמִית נָדָב וַאֲבִיהוּא בְּקָרוֹבֵיהוֹן אֲשְׁכָּחָא נְכָרְיָתָא
קֳדָם יְיָ׃ 62 וַהֲווֹ מְנְיָנֵיהוֹן עֶשְׂרִין וְתַלָּתָא אַלְפִין כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעִילָּא אֲרֵי לָא אִתְמְנְיָאוּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲרֵי לָא אִתְיְהֵב
לְהוֹן אַחְסָנָא בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 63 אִלֵּין מְנְיָנֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא דְּמָנוֹ יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירְחוֹ׃
64 וּבְאִלֵּין לָא הֲוָה גְּבַר מִמְּנְיָנֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּהֲנָא דְּמָנוֹ יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא דְסִינָי׃ 65 אֲרֵי אֲמַר יְיָ לְהוֹן מֵיתָת יְמוּתוּן בְּמַדְבְּרָא וְלָא
אִשְׁתְּאַר מִנְּהוֹן גְּבַרָא אֱלָהֵן כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה וִיהוֹשָׁעַ בַּר נוּן׃

כז

1 וְקָרִיבָא בְּנָת צְלָפְחָד בַּר חֵפֶר בַּר גִּלְעָד בַּר מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה לְזַרְעִיַּת מְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנָתֵיהּ מַחְלָה נֹעָה
וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה׃

54 *Pluribus maiorem dabis hæreditatem, & paucioribus minorem dabis hæreditatem eorum: vnicuique ſicut numerati ſunt, dabitur hæreditas eorum.*

54 Τοῖς πλείοσι πλεονάσεις τὴν κληρονομίαν, καὶ τοῖς ἐλάττοσιν ἐλαττώσεις τὴν κληρονομίαν αὐτῶν· ἑκάστῳ καθὼς ἐπεσκέπησαν δοθήσεται ἡ κληρονομία αὐτῶν.

55 *Per ſortes diuidetur terra nominibus, per tribus familiarum ſuarum hæreditabunt.*

55 διὰ κλήρων μερισθήσεται ἡ γῆ τοῖς ὀνόμασι, καὶ φυλὰς πατριῶν αὐτῶν κληρονομήσουσι.

56 *Diuides ex ſorte hæreditatem eis inter multos & paucos.*

56 μερεῖς δὲ κλήρῳ τὴν κληρονομίαν αὐτοῖς ἀναμέσον πολλῶν καὶ ὀλίγων.

57 *Et filij Leui per populos ſuos: Gerſon, populus Gerſonitarum; Caath, populus Caathitarum; Merari, populus Meraritarum.*

57 καὶ οἱ υἱοὶ λευὶ κατὰ δήμους αὐτῶν· τῷ γερσών, δῆμος ὁ γερσωνί· τῷ καάθ, δῆμος ὁ κααθί· τῷ μεραρί, δῆμος ὁ μεραρί.

58 *Hi populi filiorum Leui, populus Lobni, populus Hebroni, populus Mooli, & populus Muſi, & populus Chori, & Caath genuit Amram.*

58 ἕτοι οἱ δῆμοι υἱῶν λευί, δῆμος ὁ λαβενί, δῆμος ὁ χεβρωνί, δῆμος ὁ μολί, καὶ δῆμος ὁ μουσί, καὶ δῆμος ὁ κορέ· καὶ καὰθ ἐγέννησε τὸν ἀμβραμ.

59 *At nomen vxoris eius Jochabet, filia Leui, quæ peperit hos Leui in Ægypto, & peperit Amram Aaron & Moyſen, & Mariam ſororem eorum.*

59 τὸ δὲ ὄνομα τῆς γυναικὸς ἀμβράμ, ἰωχαβέδ, θυγάτηρ λευί, ἣ ἔτεκε τούτους τῷ λευὶ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἔτεκεν τῷ ἀμβραμ τὸν ἀαρὼν καὶ μωυσῆν, καὶ μαριὰμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν.

60 *Et nati ſunt Aaron & Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Jthamar.*

60 καὶ ἐγενήθησαν τῷ ἀαρών, ὅ τε ναδάβ, καὶ ἀβιού, καὶ ἐλεάζαρ, καὶ ἰθάμαρ.

61 *Et mortuus eſt Nadab, & Abiu cùm offerrent ipſi ignem alienum coram Domino in deſerto Sinai.*

61 καὶ ἀπέθανεν ναδάβ, καὶ ἀβιοὺ ἐν τῷ προσφέρειν αὐτοὺς πῦρ ἀλλότριον ἔναντι κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ.

62 *Et fuerunt ex connumeratione eorum tria & viginti millia: Omne maſculinum ab vno menſe & ſupra. non enim connumerati ſunt in medio filiorum Jſrael, quia non datur eis ſors in medio filiorum Jſrael.*

62 καὶ ἐγενήθησαν ἐξ ἐπισκέψεως αὐτῶν τρεῖς καὶ εἴκοσι χιλιάδες· πᾶν ἀρσενικὸν ἀπὸ μηνιαίου καὶ ἐπάνω, ὅτι οὐ συνεπεσκέπησαν ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ὅτι οὐ δέδοται αὐτοῖς κλῆρος ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραήλ.

63 *Et hæc numeratio Moyſi & Eleazar ſacerdotis, qui numerauerunt filios Jſrael in Araboth Moab, in Jordane contra Hiericho.*

63 καὶ αὕτη ἡ ἐπίσκεψις μωυσῆ καὶ ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, οἱ ἐπεσκέψαντο τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν ἀραβὼθ μωάβ, ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἰερειχώ.

64 *Et in his non erat homo eorum qui numerati ſunt à Moyſe & Aaron, quos numerauerunt filios Jſrael in deſerto Sina.*

64 καὶ ἐν τούτοις οὐκ ἦν ἄνθρωπος τῶν ἐπεσκεμμένων ὑπὸ μωυσῆ καὶ ἀαρών, οὓς ἐπεσκέψαντο τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ.

65 *Quia dixit Dominus ipſis, Morte morientur in deſerto: & non fuit relictus ex eis neque vnus, præterquam Chaleb filius Jephone & Joſue filius Nun.*

65 ὅτι εἶπε κύριος αὐτοῖς, θανάτῳ ἀποθανοῦνται ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς· πλὴν χαλὲβ υἱὸς ιεφονὴ καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυή.

CAP. XXVII.

κζ.

1 *ET accedentes filiæ Salphaad, filij Epher, filij Galaad, filij Machir, populi Manaſſe, filiorum Ioſeph: & hæc nomina earum, Mala & Noa, & Egla, & Melcha, & Therſa.*

1 Καὶ προσελθοῦσαι αἱ θυγατέρες σαλπαὰδ υἱοῦ ὀφέρ, υἱοῦ γαλαάδ, υἱοῦ μαχείρ, τοῦ δήμου μανασσῆ, τῶν υἱῶν ἰωσήφ· καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα αὐτῶν, μαλά, καὶ νουά, καὶ ἀγλά, καὶ μελχά, καὶ θερσά.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

54 Pluribus maiorem poſſeſsionem dabis; & paucioribus minorem poſſeſsionem dabis, vnicuique iuxta numeratos ſuos dabitur poſſeſsio eius. 55 Veruntamen per ſortem diuidetur terra, per nomina tribuum patrum ſuorum poſsidebitur. 56 Per ſortem diuidetur poſſeſsio eorum ſiue plures ſiue pauci ſint. 57 Et iſti ſunt filij Leui per familias ſuas, de Gerſon familia Gerſonitarum, de Caath familia Caathitarum, de Merari familia Meraritarum. 58 Iſtæ ſunt familiæ Leui, familia Lobni, familia Ebron, familia Mooli, familia Muſi, familia Chore. Caath autem genuit Amram. 59 Et nomen vxoris Amram Iocabed filia Leui, quæ nata eſt ei in Ægypto, & peperit ex Amram Aaron & Moyſen & Mariam ſororem eorum. 60 De Aaron autem nati ſunt Nadab & Abiu, Eleazar & Ithamar. 61 Mortuúſque eſt Nadab & Abiu, cùm obtuliſſent ignem alienum coram Domino.

62 Et fuit numerus eorum viginti tria milia omnium maſculorum ab vno menſe & ſupra, quia non fuerunt numerati in medio filiorum Iſrael, neque enim data eſt eis poſſeſsio in medio filiorum Iſrael. 63 Hi ſunt quos numerauerunt Moyſes & Eleazar ſacerdos quando numerauerunt filios Iſrael in campeſtribus Moab iuxta Iordanem Hiericho. 64 Et in his non fuit vir eorum qui numerati ſunt à Moyſe & Aaron ſacerdote, qui numerauerunt filios Iſrael in deſerto Synai. 65 Dixerat enim Dominus, quòd morte morerentur in ſolitudine, & nullus vir remaneret ex eis, niſi Caleb filius Iephone, & Ioſue filius Nun.

CAPVT XXVII.

Accеſſerunt autem filiæ Salphaad filij Epher, filij Galaad, filij Machir, filij Manaſſe de cognationibus Manaſſe filij Ioſeph. & hæc ſunt nomina filiarum eius; Maala, Noa, & Egla, & Melcha & Therſa.

2 * וַתַּעֲמֹדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיאִם וְכָל־הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד
3 לֵאמֹר: * אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה
בְתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעָדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קֹרַח
4 כִּי־בְחֶטְאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ: * לָמָּה יִגָּרַע
שֵׁם־אָבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֵּן תְּנָה־
5 לָנוּ אֲחֻזָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אָבִינוּ: * וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה
6 אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: * וַיֹּאמֶר
7 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: * כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד
דֹּבְרֹת נָתֹן תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי
אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:
8 * וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־
יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ:
9 * וְאִם־אֵין לוֹ בַּת וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאָחָיו:
10 * וְאִם־אֵין לוֹ אַחִים וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לַאֲחֵי
11 אָבִיו: * וְאִם־אֵין אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת־
נַחֲלָתוֹ לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וְיָרַשׁ אֹתָהּ
וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
12 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל־הַר הָעֲבָרִים
הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
13 * וְרָאִיתָ אֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל־עַמֶּיךָ גַּם־אָתָּה
14 כַּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אַהֲרֹן אָחִיךָ: * כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי
בְּמִדְבַּר־צִן בִּמְרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם
לְעֵינֵיהֶם הֵם מֵי־מְרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבַּר־צִן:
15 * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר: * יִפְקֹד יְהוָה
16
17 אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה: * אֲשֶׁר־
יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם
וַאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת יְהוָה כַּצֹּאן אֲשֶׁר
אֵין לָהֶם רֹעֶה:

2 * Steterúntque coram Moyſe & Eleazaro ſacerdote & cunctis principibus populi ad oſtium tabernaculi fœderis, atque dixerunt: Su. 20. d. Inf. 36. a Ioſ. 17. a
3 * Pater noſter mortuus eſt in deſerto, nec fuit in ſeditione quę concitata eſt contra Dominum ſub Chore, ſed in peccato ſuo mortuus eſt. hic non habuit mares filios. Su. 16. e
4 * Cur tollitur nomen illius de familia ſua,
B quia non habet filium? Date nobis poſſeſſionem inter cognatos patris noſtri.
5 *Retulítque Moyſes cauſſam earum ad iudicium Domini.
6 * Qui dixit ad eum,
7 * Iuſtam rem poſtulant filiæ Salphaad. Daeis poſſeſſionem inter cognatos patris ſui, & ei in hæreditatem ſuccedant.
8 * Ad filios autem Iſrael loqueris hæc, Homo cùm mortuus fuerit abſque filio, ad filiam eius tranſibit hæreditas.
9 * Si filiam non habuerit, habebit ſucceſſores fratres ſuos.
10 * Quòd ſi & fratres non fuerint, dabitis hę reditatem fratribus patris eius.
11 * Sin autem nec patruos habuerit, dabitur hæreditas his qui ei proximi ſunt. Erítq; hoc
C filijs Iſrael ſanctum lege perpetua, ſicut præcepit Dominus Moyſi.
12 * Dixit quoque Dñs ad Moyſen, Aſcende in montem iſtum Abarim, & contemplare inde terram quam daturus ſum filiis Iſrael.
13 *Cúmque videris eam, ibis & tu ad populum tuum ſicut iuit frater tuus Aaron.
14 *Quia offendiſtis me in deſerto Sin in contradictione multitudinis, nec ſanctificare me voluiſtis coram ea ſuper aquas. Hæ ſunt aquę contradictionis in Cades deſerti Sin.
15 * Cui reſpondit Moyſes:
16 * Prouideat Dominus Deus ſpirituum omnis carnis hominem qui ſit ſuper multitudinem hanc.
17 * Et poſſit exire & intrare ante eos, & educere eos vel introducere, ne ſit populus Domini ſicut oues abſque paſtore.

תרגום אונקלוס

2 וְקָמָא קֳדָם מֹשֶׁה וּקְדָם אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וּקְדָם רַבְרְבַיָּא וְכָל כְּנִשְׁתָּא בִּתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לְמֵימָר:
3 אֲבוּנָא מִית בְּמַדְבְּרָא וְהוּא לָא הֲוָה בְּגוֹ כְּנִשְׁתָּא דְּאִזְדַּמְנוּ עַל יְיָ בְּכְנִשְׁתָּא דְּקָרַח אֲרֵי בְּחוֹבֵיהּ מִית וּבְנִין לָא הֲווֹ לֵיהּ:
4 לְמָה יִתְמְנַע שְׁמָא דַּאֲבוּנָא מִגּוֹ זַרְעִיתֵיהּ אֲרֵי לֵית לֵיהּ בַּר הַב לָנָא אַחְסָנָא בְּגוֹ אַחֵי אֲבוּנָא:
5 וְקָרִיב מֹשֶׁה יָת דִּינְהֶן קֳדָם יְיָ:
6 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימָר:
7 יָאוּת בְּנָת צְלָפְחָד מְמַלְלָן מִיתַּן תִּתֵּן לְהוֹן אֲחוּדַת אַחְסָנָא בְּגוֹ אַחֵי אֲבוּהֶן וְתַעְבַּר יָת אַחְסָנַת אֲבוּהֶן לְהֶן:
8 וְעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלֵּיל לְמֵימָר גְּבַר אֲרֵי יְמוּת וּבַר לֵית לֵיהּ וְתַעְבְּרוּן יָת אַחְסַנְתֵּיהּ לִבְרְתֵּיהּ:
9 וְאִם לֵית לֵיהּ בְּרְתָא וְתִתְּנוּן יָת אַחְסַנְתֵּיהּ לַאֲחֵי אֲבוּהִי:
10 וְאִם לֵית לֵיהּ אַחִין וְתִתְּנוּן יָת אַחְסַנְתֵּיהּ לַאֲחֵי אֲבוּהִי:
11 וְאִם לֵית אַחִין לַאֲבוּהִי וְתִתְּנוּן יָת אַחְסַנְתֵּיהּ לְקָרִיבֵיהּ דְּקָרִיב לֵיהּ מִזַּרְעִיתֵיהּ וְיֵירַת יָתָהּ וּתְהֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְגְזֵירַת דִּין כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה:
12 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה סַק לְטוּרָא דַּעֲבָרַיָּא וְחֲזֵי יָת אַרְעָא דִּי יְהַבִית לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
13 וְתֶחֱזֵי יָתָהּ וְתִתְכַּנֵּישׁ לְעַמָּךְ אַף אַתְּ כְּמָא דְּאִתְכְּנִישׁ אַהֲרֹן אָחִיךְ:
14 כְּמָא דְּסָרֵבְתּוּן בְּמֵימְרִי בְּמַדְבְּרָא דְצִן בְּנִשְׁתָּא לְקַדָּשׁוּתִי בְּמַיָּא לְעֵינֵיהוֹן אִינוּן מֵי מַצּוּתָא רְקָם מַדְבְּרָא דְצִן:
15 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה קֳדָם יְהוָה לְמֵימָר:
16 יְמַנֵּי יְיָ אֱלָהָא רוּחַיָּא לְכָל בִּשְׂרָא גַּבְרָא עַל כְּנִשְׁתָּא:
17 דְּיִפּוֹק קֳדָמֵיהוֹן וְדִיעוֹל קֳדָמֵיהוֹן וְדַיְפְּקִינוּן וְדַיְעֲלִינוּן וְלָא תְּהֵי כְּנִשְׁתָּא דַּיְיָ כְּעָנָא דְּלֵית לְהוֹן רָעֵי:

‡ *Et ſtantes coram Moyſe, & coram Eleazar ſa-* 2
cerdote, & coram principibus, & coram omni con-
gregatione in oſtio tabernaculi teſtimonij, dicunt:
‡ *Pater noſter mortuus eſt in deſerto, & ipſe* 3
non erat in medio congregationis quæ ſurrexit co-
ram Domino in congregatione Core, quia propter
peccatum ſuum mortuus eſt, & filij non fuerunt ei.
‡ *Ne deleatur nomen patris noſtri de medio po-* 4
puli ſui, quia non eſt ei filius, date nobis poſſeſſionem
in medio fratrum patris noſtri.
‡ *Et retulit Moyſes iudicium earum coram Do-* 5
mino. ‡ *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:* 6
‡ *Rectè filiæ Salphaad locutæ ſunt: donum dabis* 7
eis poſſeſſionem hæreditatis in medio fratrum patris
ſui, & adiudicabis ſortem patris ſui eis.
‡ *Et filijs Iſrael loqueris, dicens: Homo ſi mor-* 8
tuus fuerit, & filius non fuerit ei, apponetis hære-
ditatem eius filiæ ſuæ.
‡ *Si autem non fuerit ei filia, dabitis hæredita-* 9
tem ſuam fratri ſuo.
‡ *Si autem non fuerint ei fratres, dabitis hære-* 10
ditatem eius fratri patris ſui.
‡ *Si autem non fuerint fratres patris eius, da-* 11
bitis hæreditatem eius cognato proximo ſuo de tri-
bu ſua, vt poſſideat quæ illius, & erit hoc filijs Iſ-
rael iuſtificatio iudicij, ſicut præcepit Dñs Moyſi.
‡ *Et dixit Dominus ad Moyſen, Aſcende in* 12
montem qui in vltra Iordanem, hic mons Nabo,
& vide terrã Chanaan, quam ego do filijs Iſrael in
poſſeſſione.
‡ *Et videbis eam, & addêris ad populum tuum* 13
& tu, quemadmodum poſitus eſt Aaron frater tuus
in Hor monte.
‡ *Quia tranſgreſſi eſtis verbum meum in deſer-* 14
to Sin, cùm reſiſteretis congregationi ne ſanctifica-
ret me, non ſanctificaſtis me in aqua coram eis: Hæc
eſt aqua contradictionis Cades in deſerto Sin.
‡ *Et dixit Moyſes ad Dominum:* ‡ *Conſideret* 15
Dominus Deus ſpirituum & omnis carnis, homi- 16
nem ſuper congregationem hanc:
‡ *Qui exibit ante faciem eorum, & qui introi-* 17
bit ante faciem eorum, et qui educet eos, & qui in-
ducet eos, & nõ erit congregatio Domini ſicut oues,
quibus non eſt paſtor.

2 ‡ καὶ σᾶσαι ἔνωπι μωυσῆ, & ἐναντι ἐλεάζαρ τ̃ ἱερέως, &
ἐναντι τ̃ν ἀρχόντων, & ἐναντι πάσης τ̃ συναγωγ̃ς ἐπὶ τ̃ς
3 θύρας τ̃ σκηνῆς τ̃ μαρτυρίου, λέγουσιν· ‡ ὁ πατὴρ ἡμ̃ν
ἀπέθανεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, & ὗτος οὐκ ἦ ἐν μέσῳ τ̃ συναγω-
γ̃ς τ̃ ἐπισυσάσης ἐναντι κυρίου ἐν τῇ συναλωγῇ κορέ, ὅτι δι'
ἁμαρτίαν αὐτ̃ ἀπέθανεν· καὶ υἱοὶ οὐκ ἐγένοντο αὐτ̃.
4 ‡ μὴ ἐξαλειφθήτω τὸ ὄνομα τ̃ πατρὸς ἡμ̃ν ἐκ μέσου τ̃
δήμου αὐτ̃, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ υἱός· δότε ἡμῖν κατάσχεσιν ἐν
μέσῳ ἀδελφῶν πατρὸς ἡμ̃ν.
5 ‡ καὶ προσήγαγε μωυσῆς τὴν κρίσιν αὐτ̃ν ἐναντι κυρίου.
6 ‡ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
7 ‡ ὀρθῶς θυγατέρες σαλπαὰδ λελαλήκασι· δόμα δώ-
σεις αὐταῖς, κατάσχεσιν κληρονομίας ἐν μέσῳ ἀδελφῶν πα
τρὸς αὐτ̃ν, & περιθήσεις τὸν κλῆρον τ̃ πατρὸς αὐτ̃ν αὐταῖς.
8 ‡ καὶ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων, ἄνθρωπος ἐὰν
ἀποθάνῃ, & υἱὸς μὴ ᾖ αὐτῷ, περιθήσετε τὴν κληρονομίαν αὐ-
τ̃ τῇ θυγατρὶ αὐτ̃. ‡ ἐὰν δὲ μὴ ᾖ αὐτῷ θυγάτηρ, δώ-
σετε τὴν κληρονομίαν αὐτ̃ τῷ ἀδελφῷ αὐτ̃.
10 ‡ ἐὰν δὲ μὴ ὦσιν αὐτῷ ἀδελφοί, δώσετε τὴν κληρονομίαν
αὐτ̃ τῷ ἀδελφῷ τ̃ πατρὸς αὐτ̃.
11 ‡ ἐὰν δὲ μὴ ὦσιν ἀδελφοὶ τ̃ πατρὸς αὐτ̃, δώσετε τὴν κλη
ρονομίαν αὐτ̃ τῷ οἰκείῳ τῇ ἐγγὺς αὐτ̃ ἐκ τ̃ φυλῆς αὐτ̃,
κληρονομήσειν τὰ αὐτ̃· & ἔσαι τοῦτο τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ δι-
καίωμα κρίσεως, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῇ.
12 ‡ καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος τὸ ἐν
τῷ πέραν τ̃ ἰορδάνου, τοῦτο ὄρος ναβάλ, καὶ ἴδε τὴν γῆν χα
ναάν, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν κατασχέσει.
13 ‡ καὶ ὄψῃ αὐτήν, καὶ προστεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου & σύ,
καθάπερ ἐτέθη ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἐν ὤρ τῷ ὄρει.
14 ‡ διότι παρέβητε τὸ ῥῆμά μου ἐν τῇ ἐρήμῳ σὶν, ἐν τῷ ἀν-
τιπίπτειν τῇ συναγωγῇ τ̃ ἁγιάσαι με· οὐκ ἡγιάσατέ με
ἐπὶ τῷ ὕδατι ἐναντι αὐτ̃ν· τοῦτό ἐστιν ὕδωρ ἀντιλογίας κάδης
ἐν τῇ ἐρήμῳ σίν.
15 ‡ & εἶπε μωυσῆς πρὸς κύριον· ‡ ἐπισκεψάσθω κύριος
16 ὁ θεὸς τ̃ν πνευμάτων & πάσης σαρκός, ἄνθρωπον ἐπὶ τ̃ συ-
17 ναγωγῆς ταύτης. ‡ ὃς ἐξελεύσε) πρὸ προσώπου αὐ-
τ̃ν, καὶ ὃς εἰσελεύσε) πρὸ προσώπου αὐτ̃ν, καὶ ὃς ἐξ-
άξει αὐτούς, καὶ ὃς εἰσάξει αὐτούς, καὶ οὐκ ἔσαι ἡ συναγω-
γὴ κυρίου ὡσεὶ πρόβατα, οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Et ſteterunt coram Moyſe & Eleazaro ſacerdote & coram principibus & omni cœtu in oſtio tabernaculi federis, dicentes:
[3] Pater noſter mortuus eſt in deſerto, & ipſe non fuit in medio congregationis eorum qui conuenerunt contra Dominum in congregatione Chore: quia in peccato ſuo mortuus eſt, & non fuerunt ei filij. [4] Cur tollitur nomen patris noſtri de medio cognationis ſuæ quia non habet filium? da nobis poſſeſſionem inter fratres patris noſtri. [5] Retulitque Moyſes cauſam eorum coram Domino. [6] Et ait Dominus ad Moyſen, dicens: [7] Rectè loquuntur filiæ Salphaad: da eis poſſeſſionem hæreditatis inter fratres patris eorum, & transferes ad eas hæreditatem patris eorum. [8] Et cum filijs Iſrael loquêris dicens: Si mortuus fuerit vir & filius ei non fuerit, transferetis poſſeſſionem eius ad filiam ſuam. [9] Et ſi non fuerit ei filia, dabitis poſſeſſionem eius fratribus ſuis. [10] Et ſi non habuerit fratres: dabitis poſſeſſionem eius fratribus patris ſui.
[11] Si autem pater eius non habuerit fratres: dabitis poſſeſſionem eius conſanguineo qui propinquior eſt ei de cognatione ſua, & hæreditabit eam, & erit filiis Iſrael in decretum iudicij, ſicut præcepit Dominus Moyſi. [12] Dixitque Dominus ad Moyſen: Aſcende in montem iſtum Abarim, & vide terram quam dedi filiis Iſrael: [13] Videbisque eam & colligeris quoque tu ad populum tuum, ſicut collectus eſt Aaron frater tuus: [14] Quia pręuaricati eſtis in verbum meum in deſerto Sin in contradictione congregationis, nec ſanctificaſtis me in aquis ante oculos eorum. Hæ ſunt aquæ contradictionis in Cades deſerti Sin. [15] Locutúſque eſt Moyſes coram Domino, dicens: [16] Conſtituat Dominus Deus ſpirituum omnis carnis virum ſuper cœtum: [17] Qui egrediatur ante eos & qui ingrediatur ante eos, & qui educat eos, & qui inducat eos, vt non ſit cœtus Domini ſicut oues quibus non eſt paſtor.

18 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ
בִּן־נוּן אִישׁ אֲשֶׁר־רוּחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת־יָדְךָ
19 עָלָיו׃ * וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וְלִפְנֵי כָל־הָעֵדָה וְצִוִּיתָה אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם׃
20 * וְנָתַתָּ מֵהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי
21 יִשְׂרָאֵל׃ * וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאַל לוֹ
בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל־פִּיו יֵצְאוּ וְעַל־פִּיו
יָבֹאוּ הוּא וְכָל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל־הָעֵדָה׃
22 * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־
יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמִדֵהוּ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָּל־הָעֵדָה׃
23 * וַיִּסְמֹךְ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוֵּהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
בְּיַד־מֹשֶׁה׃

כח

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 * צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי
לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ׃
3 * וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ
לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם
4 עֹלָה תָּמִיד׃ * אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר
וְאֶת־הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם׃
5 * וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן
6 כָּתִית רְבִיעִת הַהִין׃ * עֹלַת תָּמִיד הָעֲשָׂיָה
7 בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃ * וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת
הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה׃
8 * וְאֶת־הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבַּיִם כְּמִנְחַת
הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃
9 * וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן
10 וְנִסְכּוֹ׃ * עֹלַת שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד
וְנִסְכָּהּ׃

NVMERI. Translat. B. Hierony. *Oblationes.*

18 *Dixítque Dominus ad eum, Tolle Ioſue filium Nun virum in quo eſt ſpiritus, & pone manum tuam ſuper eum.
19 *Qui ſtabit coram Eleazaro ſacerdote & omni multitudine, & dabis ei præcepta cunctis videntibus.
20 *Et partem gloriæ tuæ, vt audiat eum omnis ſynagoga filiorum Iſrael:
21 *Pro hoc ſi quid agendum erit Eleazar ſacerdos conſulet Dominum. Ad verbum eius egredietur & ingredietur ipſe & omnes filij Iſrael cum eo & cetera multitudo.
22 *Fecit Moyſes vt præceperat Dominus. Cúmq; tuliſſet Ioſue, ſtatuit eum coram Eleazaro ſacerdote & omni frequentia populi.
23 *Et impoſitis capiti eius manibus cuncta replicauit quæ mandauerat Dominus.

CAP. XXVIII.

1 DIxit quoque Dominus ad Moyſen:
A *Præcipe filiis Iſrael & dices ad eos:
2 Oblationẽ meam & panes & incenſum odoris ſuauiſſimi offerte per tempora ſua.
3 *Hæc ſunt ſacrificia quæ offerre debetis. Agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocauſtum ſempiternum.
4 *Vnum offeretis manè & alterum ad veſperum.
5 *Decimam partem ephi ſimilæ, quæ conſperſa ſit oleo puriſſimo, & habeat quartam partem Hin.
6 *Holocauſtum iuge eſt quod obtuliſtis in monte Sinai in odorem ſuauiſſimum incenſi Domini.
7 *Et libabitis vini quartam partem hin per agnos ſingulos in ſanctuario Domini.
8 *Alterumque agnum ſimiliter offeretis ad veſperam iuxta omnem ritum ſacrificij matutini & libamentorum eius oblationem ſuauiſsimi odoris Domino.
9 *Die autem ſabbati offeretis duos agnos
B anniculos immaculatos, & duas decimas ſimilæ oleo conſperſæ in ſacrificio.
10 *Et liba quæ ritè funduntur per ſingula ſabbata in holocauſtum ſempiternum.

תרגום אונקלוס

18 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה דְּבַר לָךְ יָת יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן גְּבַר דְּרוּחַ נְבוּאָה בֵּיהּ וְתִסְמוֹךְ יָת יְדָךְ עֲלוֹהִי׃ 19 וְתִקֵּים יְתֵיהּ קֳדָם אֶלְעָזָר כָּהֲנָא וְלִקְדָם
כָּל כְּנִשְׁתָּא וּתְפַקֵּיד יָתֵיהּ לְעֵינֵיהוֹן׃ 20 וְתִתֵּן מִזִּיוָךְ עֲלוֹהִי בְּדִיל דְּיִקְבְּלוּן מִנֵּיהּ כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 21 וְלִקְדָם אֶלְעָזָר כָּהֲנָא
יְקוּם וְיִשְׁאַל לֵיהּ בְּדִין אוּרִיָּא קֳדָם יְיָ עַל מֵימְרֵיהּ יְהוֹן נָפְקִין וְעַל מֵימְרֵיהּ יְהוֹן עָלִין הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ וְכָל כְּנִשְׁתָּא׃
22 וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָתֵיהּ וּדְבַר יָת יְהוֹשֻׁעַ וַאֲקִימֵיהּ קֳדָם אֶלְעָזָר כָּהֲנָא וּקְדָם כָּל כְּנִשְׁתָּא׃ 23 וּסְמַךְ יָת יְדוֹהִי עֲלוֹהִי וּפַקְּדֵיהּ כְּמָא
דְּמַלֵּיל יְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה׃

כח

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 פַּקֵּיד יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן יָת קָרְבָּנִי לְחֵם סְדוּר לְקָרְבָּנַי לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא תִּטְרוּן
לְקָרְבָּא קֳדָמַי בְּזִמְנֵיהּ׃ 3 וְתֵימַר לְהוֹן דֵּין קָרְבָּנָא דְּתִקְרְבוּן קֳדָם יְיָ אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה שְׁלִמִין תְּרֵין לְיוֹמָא עֲלָתָא תְּדִירָא׃ 4 יָת
אִמְּרָא חַד תַּעְבֵּיד בְּצַפְרָא וְיָת אִמְּרָא תִּנְיָנָא תַּעְבֵּיד בֵּין שְׁמַשָּׁיָא׃ 5 וְחַד מִן עַשְׂרָה בְּתַלָּת סְאִין סֹלְתָא לְמִנְחָתָא דְּפִילָא
בְּמִשַּׁח כְּתִישָׁא רְבָעוּת הִינָא׃ 6 עֲלָתָא תְּדִירָא דְּאִתְעֲבִידַת בְּטוּרָא דְסִינַי לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃ 7 וְנִסְכֵּיהּ רְבָעוּת הִינָא
לְאִמְּרָא חַד בְּקוּדְשָׁא יְהַנַּסַּךְ נִיסּוּךְ דַּחֲמַר עַתִּיק קֳדָם יְיָ׃ 8 וְיָת אִמְּרָא תִּנְיָנָא תַּעְבִּיד בֵּין שְׁמַשָּׁיָא כְּמִנְחַת צַפְרָא וּכְנִסְכֵּיהּ תַּעְבֵּיד
קָרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ 9 וּבְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה שַׁלְמִין וּתְרֵין עֶשְׂרוֹנִין סֹלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח וְנִסְכֵּיהּ׃
10 עֲלַת שַׁבָּת דְּתִתְעֲבִיד בְּשַׁבָּתֵהּ עַל עֲלַת תְּדִירָא וְנִסְכָּהּ׃

18 *Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:*
Accipe ad teipsum Iosue filium Nun, hominem qui
habet spiritum in seipso: & impones manus tuas
super eum.
19 *Et statues eum coram Eleazar sacerdote, &*
coram omni congregatione, & præcipies ei corã eis.
20 *Et dabis ex gloria tua super eum, vt audiant*
eum filij Israel.
21 *Et coram Eleazar sacerdote stabit, & interro-*
gabunt eum iudicium manifestorum coram Domi-
no; in ore eius exibunt, & in ore eius intrabunt
ipse & omnes filij Israel vnanimiter, & omnis
congregatio.
22 *Et fecit Moyses sicut præcepit ei Dominus, &*
assumens Iosue statuit eum coram Eleazar sacerdo-
te, & coram omni congregatione.
23 *Et imposuit manus suas super eum, & consti-*
tuit eum sicut præcepit Dominus Moysi.

CAP. XXVIII.

1 *ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:*
2 *Præcipe filijs Israel, & loqueris ad eos, di-*
cens: Dona mea, oblationes meas, libationes meas in
odorem suauitatis seruabitis offerre mihi in festiui-
tatibus meis.
3 *Et dices ad eos, Hæc oblationes quas adduce-*
tis Domino, agnos anniculos immaculatos duos per
diem in holocaustum assiduè:
4 *Agnum vnum facies manè, & agnum secun-*
dum facies ad vesperam.
5 *Et facies decimam partem ephi similam in sa-*
crificium confectam in oleo quarta parte hin.
6 *Holocaustum assiduitatis, factum in monte Si-*
nai, in odorem suauitatis Domino.
7 *Et libamen eius quartam partem hin agno vni,*
in sancto libabis libationem sicera Domino.
8 *Et agnum secundum facies ad vesperam, se-*
cundum sacrificium eius & secundum libationem
eius facietis in odorem suauitatis Domino.
9 *Et die sabbatorum adducetis duos agnos anni-*
culos immaculatos, & duas decimas similæ confe-
ctæ oleo in sacrificium, & libationem eius
10 *Holocaustum sabbatorum in sabbatis, in holo-*
causto sempiterno & libationem eius.

18 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· λάβε πρὸς
ἑαυτὸν ἰησοῦν υἱὸν ναβῆ, ἄνθρωπον ὃς ἔχει πνεῦμα ἐν ἑαυτῷ, καὶ
ἐπιθήσεις τὰς χεῖράς σου ἐπ' αὐτόν.
19 καὶ στήσεις αὐτὸν ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως, καὶ ἔναντι πάσης τῆς
συναγωγῆς, καὶ ἐντελῇ αὐτῷ ἐναντίον αὐτῶν.
20 καὶ δώσεις τῆς δόξης σου ἐπ' αὐτόν, ὅπως ἂν εἰσακούσωσιν
21 αὐτοῦ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ. καὶ ἔναντι ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως στήσε-
ται, καὶ ἐπερωτήσουσιν αὐτὸν τὴν κρίσιν τῶν δήλων ἐνώπιον κυρίου·
ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ ἐξελεύσονται, καὶ ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ εἰσ-
ελεύσονται αὐτὸς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ὁμοθυμαδόν,
καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή. καὶ ἐποίησε μωυσῆς, καθὰ ἐνε-
τείλατο αὐτῷ κύριος· καὶ λαβὼν τὸν ἰησοῦν ἔστησεν αὐτὸν ἔναντι
ἐλεάζαρ τοῦ ἱερέως καὶ ἐναντι πάσης συναγωγῆς.
23 καὶ ἐπέθηκε τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν, καὶ συνέστησεν
αὐτὸν καθάπερ συνέταξεν κύριος τῷ μωυσῇ.

κή.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων· ἔντειλαι
2 τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, λέγων· τὰ δῶρά μου
δόματά μου καρπώματά μου εἰς ὀσμὴν εὐωδίας διατηρή-
σετε προσφέρειν μοι ἐν ταῖς ἑορταῖς μου.
3 καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ταῦτα τὰ καρπώματα ἃ προσά-
ξετε κυρίῳ, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἀμώμους δύο τὴν ἡμέραν εἰς
ὁλοκαύτωμα ἐνδελεχῶς.
4 τὸν ἀμνὸν τὸν ἕνα ποιήσεις πρωΐ· καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύ-
τερον ποιήσεις τὸ πρὸς ἑσπέραν.
5 καὶ ποιήσεις τὸ δέκατον τοῦ οἴφι σεμίδαλιν εἰς θυσίαν
ἀπεπεποιημμένην ἐν ἐλαίῳ τεταρτῷ τοῦ ἵν.
6 ὁλοκαύτωμα ἐνδελεχισμοῦ, τὸ γενόμενον ἐν τῷ ὄρει σινᾶ,
7 εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. καὶ σπονδὴν αὐτοῦ τὸ τέταρτον
τοῦ ἵν τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί· ἐν τῷ ἁγίῳ σπείσεις σπονδὴν σικέρα
κυρίῳ.
8 καὶ τὸν ἀμνὸν τὸν δεύτερον ποιήσεις τὸ πρὸς ἑσπέρας κατὰ
τὴν θυσίαν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ ποιήσετε εἰς ὀσμὴν
εὐωδίας κυρίῳ.
9 καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων προσάξετε δύο ἀμνοὺς ἐνι-
αυσίους ἀμώμους· καὶ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀπεπεποιη-
μένης ἐν ἐλαίῳ εἰς θυσίαν, καὶ σπονδὴν αὐτοῦ
10 ὁλοκαύτωμα σαββάτων ἐν τοῖς σαββάτοις, ἐπὶ τῆς
ὁλοκαυτώσεως τοῦ διαπαντὸς καὶ τὴν σπονδὴν αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[18] Dixitque Dominus ad Moysen, Tolle Iosue filium Nun virum in quo est spiritus prophetiæ, & impones manum tuam super eum.
[19] Et statues eum coram Eleazaro sacerdote & coram omni cœtu, & præcipies ei ante oculos eorum. [20] Dabisque de splendore tuo super eo, vt obediant ei omnis congregatio filiorum Israel. [21] Et coram Eleazaro sacerdote stabit, vt consulat pro eo in iudicio illuminationis coram Domino: ad verbum eius egredientur, & ad verbum eius ingredientur ipse & omnes filij Israel cum eo & omnis cœtus.
[22] Fecitque Moyses sicut ei præceperat Dominus, & tulit Iosue, & statuit eum coram Eleazaro sacerdote & coram omni cœtu.
[23] Et imposuit manus suas super eum, & præcepit ei, sicut locutus fuerat Dominus per manum Moysi.

CAP. XXVIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [2] Præcipe filiis Israel & dices ad eos; Oblationem meam panemque statutum in oblationes meas vt suscipiatur voluntariè obseruabitis vt offeratis coram me in tempore suo. [3] Dicesque ad eos; Hæc est oblatio quam offeretis coram Domino, agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocaustum sempiternum. [4] Agnum vnum offeres manè, & agnum alterum offeres ad vesperam. [5] Et decimam partem trium satorum similæ pro munere quæ conspersa sit oleo contuso, habens quartam partem hin. [6] Holocaustum iuge est quod factum est in monte Sinai, vt oblatio suscipiatur voluntariè coram Domino. [7] Et libamen eius erit quarta pars hin per agnos singulos, in sanctuario libabitur libamine vini veteris coram Domino.
[8] Et alterum agnum offeres ad vesperam iuxta munus matutinum, & iuxta libamen eius facies oblationem quæ suscipitur voluntariè coram Domino. [9] In die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos, & duas decimas similæ conspersæ oleo pro munere & libamen eius. [10] Holocaustum est quod fit per singula sabbata præter iuge holocaustum & libamen eius.

11 * וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה
לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים
12 בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: * וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים
סֹלֶת מִנְחָה בְלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַפָּר הָאֶחָד וּשְׁנֵי
עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְלוּלָה בַשָּׁמֶן לָאַיִל הָאֶחָד:
13 * וְעִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה בְלוּלָה בַשָּׁמֶן
לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד עֹלָה רֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה:
14 * וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישִׁת
הַהִין לָאַיִל וּרְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ יַיִן זֹאת עֹלַת
15 חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: * וּשְׂעִיר עִזִּים
אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל־עֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה
וְנִסְכּוֹ:
16 * וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
17 פֶּסַח לַיהוָה: * וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה
18 חָג שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל: * בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
19 * וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר
שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם
20 יִהְיוּ לָכֶם: * וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה
עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל תַּעֲשׂוּ:
21 * עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת
22 הַכְּבָשִׂים: * וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:
23 * מִלְבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ
24 אֶת־אֵלֶּה: * כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים
לֶחֶם אִשֵּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה עַל־עוֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה
25 וְנִסְכּוֹ: * וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
26 כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: * וּבְיוֹם
הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה
בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:

11 *In kalendis autem, id est, in mensium exordiis offeretis holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem vnum, agnos anniculos septem immaculatos.
12 * Et tres decimas similæ oleo conspersæ in sacrificio per singulos vitulos, & duas decimas similæ oleo cõspersæ per singulos arietes.
13 * Et decimam decimæ similæ ex oleo in sacrificio per agnos singulos. Holocaustũ suauissimi odoris atque incensi est Domino.
14 * Libamenta autem vini quæ per singulas fundẽda sunt victimas, ista erunt. Media pars C hin per singulos vitulos: tertia per arietem; quarta per agnum. Hoc erit holocaustum per omnes menses qui sibi anno vertẽte succedunt.
15 * Hircus quoque offertur Domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libamentis suis.
16 * Mense autem primo quartadecima die mensis Phase Domini erit.
17 * Et quintadecima die solemnitas. Septem diebus vescentur azymis.
18 * Quarum dies prima venerabilis & sancta erit. omne opus seruile non facietis in ea.
19 * Offeretísque incensum holocaustum Domino vitulos de armẽto duos, arietem vnum, agnos anniculos immaculatos septem.
20 * Et sacrificia singulorũ ex simila quæ conspersa sit oleo: tres decimas per singulos vitulos & duas decimas per arietem.
21 * Et decimam decimæ per agnos singulos,
22 id est, septem agnos. * Et hircum pro peccato vnum, vt expietur pro vobis.
23 * Præter holocaustum matutinũ quod sem-
24 per offeretis. * Ita facietis per singulos dies septem dierum in fomitem ignis & in odorem suauissimum Domino, qui surget de holocausto & de libationibus singulorum.
25 * Dies quoq; septimus celeberrimus & san-D ctus erit vobis. Omne opus seruile non facie-
26 tis in eo. * Dies etiam primitiuorum quãdo offeretis nouas fruges Domino expletis hebdomadibus, venerabilis & sancta erit. Omne opus seruile non facietis in ea.

תרגום אונקלוס

11 וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵיכוֹן תְּקָרְבוּן עֲלָתָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תּוֹרֵי תְּרִין וּדְכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה שִׁבְעָה שַׁלְמִין:
12 וְתַלָּתָה עֶשְׂרוֹנִין סֻלְתָּא מְנָחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְתוֹרָא חַד וּתְרֵין עֶשְׂרוֹנִין סֻלְתָּא מְנָחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְדִכְרָא חָד:
13 וְעִשְׂרוֹנָא עִשְׂרוֹנָא סֻלְתָּא מְנָחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח לְאִמְּרָא חַד עֲלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲנָא קֳרָבָנָא קֳדָם יְיָ:
14 וְנִסְכֵּיהוֹן פַּלְגוּת הִינָא יְהֵי לְתוֹרָא וְתַלְתוּת הִינָא לְדִיכְרָא וְרִבְעוּת הִינָא לְאִמְּרָא חֲמָרָא דְּא עֲלַת רֵישׁ יַרַח בְּאִתְחַדְּתוֹהִי כֵּן לְכָל רֵישֵׁי יַרְחֵי שַׁתָּא:
15 וּצְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא קֳדָם יְיָ עַל עֲלָתָא תִּדְרָא יִתְעֲבֵד וְנִסְכֵּיהּ:
16 וּבְיַרְחָא קַדְמָאָה בְּאַרְבְּעָה עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא פִּיסְחָא קֳדָם יְיָ:
17 וּבְחַמְשָׂא עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא חַגָּא שִׁבְעָה יוֹמִין פַּטִּיר יִתְאֲכֵל:
18 בְּיוֹמָא קַדְמָאָה מְעָרַע קְדִישׁ כָּל עִבִידַת פָּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן:
19 וְתִקְרְבוּן קָרְבָּנָא עֲלָתָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תּוֹרֵי תְּרִין וּדְכַר חַד וְשִׁבְעָה אִמְּרִין בְּנֵי שְׁלֵמִין יְהוֹן לְכוֹן:
20 וּמִנְחַתְהוֹן סֻלְתָּא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תְּלָתָא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא וּתְרֵי עֶשְׂרוֹנִין לְדִכְרָא תַּעְבְּדוּן:
21 עֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא תַּעְבֵּיד לְאִמְּרָא חַד כֵּן לְשִׁבְעָה אִמְּרִין:
22 וְצִפְּרָא דְחַטָּאתָא חַד לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן:
23 בַּר מֵעֲלַת צַפְּרָא דִּי לְעֲלָתָא תִּדְרָא תַּעְבְּדוּן יַת אִלֵּין:
24 כְּאִלֵּין תַּעְבְּדוּן לְיוֹמָא שִׁבְעָא יוֹמִין לְחֵם קָרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ עַל עֲלָתָא תִּדְרָא יִתְעֲבֵד וְנִסְכֵּהּ:
25 וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵא לְכוֹן כָּל עִבִידַת פָּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן:
26 וּבְיוֹמָא דְבִכּוּרַיָּא בְּקָרוֹבֵיכוֹן מִנְחָתָא חַדְתָּא קֳדָם יְיָ בְּעַצַרְתְּכוֹן מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵא לְכוֹן כָּל עִבִידַת פָּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן:

* *Et in neomenijs adducetis holocaustum Domino, vitulos ex bobus duos, & arietem vnum, agnos anniculos septem immaculatos.* 11

* *Tres decimas similæ confectæ in oleo vitulo vni, & duas decimas similæ confectæ oleo arieti vni.* 12

* *Et decimam similæ ad sacrificium confectæ in oleo agno vni: sacrificium odorem suauitatis Domino.* 13

* *Libatione eorum medietas hin erit vitulo vni, & tertia pars hin erit arieti vni, & quarta pars hin erit agno vni vini. Hoc holocaustum mensem de mense in menses anni.* 14

* *Et hircum è capris vnum pro peccato Domino, super holocausto sempiterno fiet & libatio eius.* 15

* *Et in mense primo quarta & decima mensis Pascha Domino.* 16

* *Et quinta & decima die mensis huius celebrate festum: septem dies azyma comedetis.* 17

* *Et die prima celebris sancta erit vobis; omne opus seruile non facietis.* 18

* *Et adducetis holocausta oblationem Domino, vitulos è bobus duos, arietem vnum, septem agnos anniculos, immaculati erunt vobis.* 19

* *Et sacrificium eorum simila confecta in oleo, tres decimæ vitulo vni, & duæ decimæ arieti vni fiet.* 20

* *Decimam decimam facies agno vni, septem agnis.* 21

* *Et hircum ex capris vnum pro peccato ad propitiandum pro vobis.* 22

* *Præter holocaustum sempiternum matutinum,* 23 *quod est holocaustum continuitatis.*

* *Hæc secundum hæc facietis in septem dies, donum oblationem odorem suauitatis Domino, in holocausto sempiterno facies libationem eius.* 24

* *Et dies septima celebris sancta erit vobis: omne opus seruile non facietis in ea.* 25

* *Et die nouorum, quando obtuleritis sacrificium nouum Domino hebdomadarum, celebris sancta erit vobis: omne opus seruile non facietis.* 26

11 * Καὶ ἐν ταῖς νεομηνίαις προσάξετε ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ μόσχους ἐκ βοῶν δύο, καὶ κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους.

12 * τρία δέκατα σεμιδάλεως ἀνάπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί· καὶ δύο δέκατα σεμιδάλεως ἀνάπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ κριῷ τῷ ἑνί.

13 * καὶ δέκατον σεμιδάλεως εἰς θυσίαν ἀνάπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί· θυσίαν ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ,

14 * τὴ σπονδὴ αὐτῶν τὸ ἥμισυ τοῦ ἵν ἔσαι τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί· καὶ τὸ τρίτον τοῦ ἵν ἔσαι τῷ κριῷ τῷ ἑνί· καὶ τὸ τέταρτον τοῦ ἵν ἔσαι τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνὶ οἴνου. Τοῦτο τὸ ὁλοκαύτωμα μῆνα ἐν μηνὸς εἰς τοὺς μῆνας τοῦ ἐνιαυτοῦ.

15 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας κυρίῳ, ἐπὶ τῇ ὁλοκαυτώσεως τῇ διαπαντὸς ποιηθήσεται, καὶ ἡ σπονδὴ αὐτοῦ.

16 * καὶ ἐν τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς πάσχα κυρίῳ.

17 * καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τούτου ἑορτάσατε ἑορτῇ, ἑπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε.

18 * καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ ἐπίκλητος ἁγία ἔσαι ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.

19 * καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα καρπωμα κυρίῳ μόσχους ἐκ βοῶν δύο, κριὸν ἕνα, ἑπτὰ ἀμνοὺς ἐνιαυσίους, ἄμωμοι ἔσονται ὑμῖν.

20 * καὶ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις ἀνάπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ, τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνὶ ποιηθήσεται.

21 * δέκατον δέκατον ποιήσεις τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς.

22 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν. 23 * πλὴν τοῦ ὁλοκαυτώσεως τοῦ διαπαντὸς τῆς πρωϊνῆς, ὅ ἐστιν ὁλοκαύτωμα ἐνδελεχισμοῦ.

24 * Ταῦτα κατὰ ταῦτα ποιήσετε εἰς τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, δῶρον καρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, ἐπὶ τοῦ ὁλοκαυτώματος καὶ τοῦ διαπαντὸς ποιήσεις τὴν σπονδὴν αὐτοῦ.

25 * καὶ ἡ ἡμέρα ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία ἔσαι ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ.

26 * καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῶν νέων, ὅταν προσφέρητε θυσίαν νέαν τῷ κυρίῳ τῶν ἑβδομάδων, ἐπίκλητος ἁγία ἔσαι ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Et in principiis mensium vestrorum offeretis holocaustum coram Domino, vitulos de bobus duos, arietem vnum, agnos anniculos immaculatos septem. [12] Et tres decimas similæ conspersæ oleo pro munere per singulos vitulos, & duas decimas similæ conspersæ oleo pro munere per arietem. [13] Et singulas decimas similæ conspersæ oleo per singulos agnos, holocaustum est, vt oblatio suscipiatur voluntatiè coram Domino. [14] Et libamen eorum erit dimidia pars hin vini per singulos vitulos, & tertia pars hin per arietem, & quarta pars hin per singulos agnos, hoc est holocaustum exordij mensis in neomenia eius, sic erit per omnes kalendas mensium anni. [15] Et hircus de capris vnus pro peccato offeretur coram Domino, præter iuge holocaustum & libamen eius. [16] Et in mense primo quartadecima die mensis Phase erit coram Domino. [17] Et in quintadecima die mensis huius solemnitas est: septem diebus azymum comedetur.

[18] In die prima erit inuocatio sancta: omne opus seruile non facietis. [19] Offeretisque oblationem holocausti coram Domino vitulos de bobus duos & arietem vnum, & septem agnos anniculos, immaculati erunt vobis.

[20] Et in munus eorum tres decimas similæ conspersæ oleo per singulos vitulos & duas decimas per arietem offeretis.

[21] Singulas decimas offeretis per singulos agnos, similiter erit per septem agnos. [22] Et hircum pro peccato vnum ad propitiandum pro vobis. [23] Præter holocaustum matutinum quod est holocaustum iuge facietis hæc.

[24] Sicut hæc facietis per singulos dies septem diebus: panis oblationis est qui suscipitur voluntariè coram Domino, præter holocaustum iuge & libamen eius fiet. [25] Et in die septimo inuocatio sancta erit vobis: omne opus seruile non facietis.

[26] In die autem primitiuorum quando offeretis munus nouum coram Domino in expletione hebdomadarum vestrarum, inuocatio sancta erit vobis: omne opus seruile non facietis.

27 * וְהִקְרַבְתֶּם עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־
בָקָר שְׁנָיִם אַיִל אֶחָד שִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה׃
28 * וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרנִים
29 לַפָּר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרנִים לָאַיִל הָאֶחָד׃ * עִשָּׂרוֹן
30 עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃ * שְׂעִיר
31 עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃ * מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד
וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תְּמִימִם יִהְיוּ־לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם׃

כט

1 * וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ
יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה
2 יִהְיֶה לָכֶם׃ * וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר
בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה
3 תְּמִימִם׃ * וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה
4 עֶשְׂרנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרנִים לָאָיִל׃ * וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד
5 לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃ * וּשְׂעִיר־עִזִּים
6 אֶחָד חַטָּאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃ * מִלְּבַד עֹלַת
הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם
7 כְּמִשְׁפָּטָם לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃ * וּבֶעָשׂוֹר
לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ׃
8 * וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ פַּר בֶּן־בָּקָר
אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם
9 יִהְיוּ לָכֶם׃ * וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן
שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרנִים לָאַיִל הָאֶחָד׃
10 * עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃
11 * שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטַּאת מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפֻּרִים
וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם׃ * וּבַחֲמִשָּׁה
12 עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגֹּתֶם חַג לַיהוָה
שִׁבְעַת יָמִים׃

27 * Offeretísq; holocaustum in odorem suauissimum Domino vitulos de armento duos,
arietem vnum, agnos anniculos immacula-
28 tos septem. * Atque in sacrificiis eorum si-
milæ oleo conspersæ tres decimas per singu-
29 los vitulos per arietes duos. *Per agnos de-
cimam decimæ qui simul sunt agni septem.
30 *Hircum quoque qui mactatur pro expia-
31 tione: * Præter holocaustum sempiternum
& liba eius. Immaculata offeretis omnia cum
libationibus suis.

CAP. XXIX.

1 MEnsis etiam septimi prima dies venera-
A bilis & sancta erit vobis. Omne opus
seruile non facietis in ea, quia dies clangoris
2 est & tubarum. *Offeretísq; holocaustum
in odorem suauissimum Domino, vitulum de
armento vnum, & arietem vnum, & agnos
3 anniculos immaculatos septem. *Et in sacri-
ficiis eorũ similæ oleo conspersæ tres decimas
per singulos vitulos, duas decimas per arietẽ.
4 * Vnam decimã per agnum, qui simul sunt
5 agni septem. *Et hircũ pro peccato qui offer-
6 tur in expiatione populi. *Præter holocaustũ
kalendarũ cum sacrificiis suis, & holocaustum
sempiternum cum libationibus solitis eisdem
ceremoniis offeretis in odorem suauissimum,
7 incensum Domino. * Decima quoque dies
mensis huius septimi erit vobis sancta atque
venerabilis, & affligetis animas vestras. Om-
8 ne opus seruile non facietis in ea. * Offere-
tísq; holocaustum Dño in odorẽ suauissimũ
B vitulum de arméto vnũ, arietem vnũ, agnos
9 anniculos immaculatos septẽ. *Et in sacrifi-
ciis eorũ similæ oleo conspersæ, tres decimas
per singulos vitulos, duas decimas per arietẽ.
10 * Decimam decimæ per agnos singulos qui
11 sunt simul septem agni. * Et hircum pro pec
cato absq; his quæ offerri pro delicto solẽt in
expiationẽ & holocaustũ sempiternũ in sacri-
12 ficio & libaminibus eorũ. *Quintadecima
verò die mẽsis septimi q̃ vobis sancta erit atq;
venerabilis, omne op⁹ seruile nõ facietis in ea,
sed celebrabitis solẽnitatẽ Dño septẽ diebus.

תרגום אונקלוס

27 וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא לַאֲתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תּוֹרֵי חֵרִין וּדְכַר חַד וְשִׁבְעָא אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה׃ 28 וּמִנְחָתְהוֹן סְלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח
חֻלְתָא עֲשָׂרוֹנִין לְתוֹרָא חַד וּתְרֵין עֲשָׂרוֹנִין לְדִכְרָא חַד׃ 29 עֲשָׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא לְאִמְּרָא חַד בֶּן לְשִׁבְעָה אִמְּרִין׃ 30 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד
לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן׃ 31 בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֵיהּ תַּעְבְּדוּן שְׁלֵמִין יְהוֹן לְכוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן׃

כט

1 וּבְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּחַד לְיַרְחָא מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עִבִידַת פֻּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן יוֹם יַבָּבָא יְהֵי לְכוֹן׃
2 וְתַעְבְּדוּן עֲלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹר בַּר תּוֹרֵי חַד דְּכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה שְׁלֵמִין׃ 3 וּמִנְחָתְהוֹן סְלְתָא דְּפִילָא
בְּמִשַׁח תְּלָתָא עֲשָׂרוֹנִין לְתוֹרָא תְּרֵין עֲשָׂרוֹנִין לְדִכְרָא׃ 4 וְעֲשָׂרוֹנָא חַד לְאִמְּרָא חַד לְשִׁבְעָה אִמְּרִין׃ 5 וּצְפִיר בַּר עִזֵּי חַד חַשָּׁאתָא לְכַפָּרָא
עֲלֵיכוֹן׃ 6 בַּר מֵעֲלַת יַרְחָא וּמִנְחָתֵיהּ תְּדִירָא וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן כַּד חֲזֵי לְהוֹן לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ׃ 7 וּבְעַשַׂר יוֹמָא
לְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה הַדֵּין מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן וְתַעַנּוּן יַת נַפְשָׁתֵיכוֹן כָּל עִבִידַת פֻּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן׃ 8 וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא
קֳדָם יְיָ לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא תּוֹר בַּר תּוֹרֵי חַד דְּכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה שְׁלֵמִין יְהוֹן לְכוֹן׃ 9 וּמִנְחָתְהוֹן סְלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח
תְּלָתָא עֲשָׂרוֹנִין לְתוֹרָא תְּרֵין עֲשָׂרוֹנִין לְדִכְרָא׃ 10 עֲשָׂרוֹנָא עֲשָׂרוֹנָא לְאִמְּרָא חַד בֶּן לְשִׁבְעָה אִמְּרִין׃ 11 צְפִיר בַּר עִזִּין חַד
לְחַשָּׁאתָא בַּר מֵחַשָּׁאתָא דְּכִפּוּרַיָּא וְעֹלְתָא תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהוֹן׃ 12 וּבְחַמְשָׁה עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל
עִבִידַת פֻּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן וּתְחַגּוּן חַגָּא קֳדָם יְיָ שִׁבְעָה יוֹמִין׃

* *Et adducetis holocausta in odorem suauitatis* 27
Domino, vitulos è bobus duos, & arietem vnum,
septem agnos anniculos immaculatos.
* *Sacrificium eorum simila confecta in oleo, tres* 28
decimæ vitulo vni, & duæ decimæ arieti vni.
* *Decima decima agno vni, septem agnis.* 29
* *Et hircum è capris vnum pro peccato, ad ex* 30
piandum pro vobis.
* *Præter holocaustum sempiternum, & sacri-* 31
ficium eorum facietis mihi, immaculati erunt vo-
bis & libationes eorum.

CAP. XXIX.

ET *mense septimo, prima mensis, celebris sancta* 1
erit vobis: omne opus seruile non facietis, dies
significationis erit vobis.
* *Et facietis holocausta in odorem suauitatis Do-* 2
mino, vitulum vnum è bobus, arietem vnum,
agnos anniculos septem immaculatos.
* *Sacrificium eorum simila confecta in oleo, tres* 3
decimæ vitulo vni, & duæ decimæ arieti vni.
* *Decima agno vni, septem agnis.* 4
* *Et hircum è capris vnum pro peccato, ad pro-* 5
pitiandum pro vobis.
* *Præter holocausta nouilunij, & sacrificia eo-* 6
rum, & libationes eorum secundum consuetudinem
eorum in odorem suauitatis Domino.
* *Et decima mensis huius, celebris sancta erit* 7
vobis, & affligetis animas vestras, & omne opus
non facietis:
* *Et offeretis holocausta in odorem suauitatis ob-* 8
lationem Domino, vitulum vnum è bobus, arietem
vnum, agnos anniculos septem, immaculati erunt
vobis.
* *Sacrificium eorum simila confecta in oleo, tres* 9
decimæ vitulo vni, & duæ decimæ arieti vni.
* *Decima decima agno vni, in septem agnos.* 10
* *Et hircum è capris vnum pro peccato ad pro-* 11
pitiandum pro vobis, præter id quod pro peccato
expiationis, & holocaustum sempiternum, sacrifi-
cium eius, & libatio eius iuxta consuetudinem ob-
latio Domino.
* *Et quinta decima die mensis septimi huius ce-* 12
lebris sancta erit vobis: omne opus seruile non fa-
cietis.

27 * καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυ-
ρίῳ, μόσχους ἐκ βοῶν δύο, & κριὸν ἕνα, ἑπτὰ ἀμνοὺς ἐνιαυσίους
ἀμώμους.
28 * ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις διαπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ·
τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, & δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί.
29 * δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς.
30 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσα-
σθαι περὶ ὑμῶν.
31 * πλὴν τοῦ ὁλοκαυτώματος τοῦ διαπαντὸς & τὴν θυσίαν
αὐτῶν ποιήσετέ μοι· ἄμωμοι ἔστωσαν ὑμῖν καὶ αἱ σπον-
δαὶ αὐτῶν.

κθ'.

1 * Καὶ τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, μιᾷ τοῦ μηνός, ἔσται ὑμῖν
ἁγία ἔσται ὑμῖν, πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε, ἡμέρα σή-
2 μασίας ἔσται ὑμῖν. * καὶ ποιήσετε ὁλοκαυτώματα εἰς
ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ, μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς
ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους.
3 * ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις διαπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ·
τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί.
4 * δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, τοῖς ἑπτὰ ἀμνοῖς.
5 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, ἐξιλάσα-
σθαι περὶ ὑμῶν.
6 * πλὴν τῶν ὁλοκαυτωμάτων τῆς νουμηνίας· καὶ αἱ θυσίαι
αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν εἰς ὀσ-
μὴν εὐωδίας κυρίῳ.
7 * καὶ τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου, ἔσται ἁγία ἔσται
ὑμῖν· & κακώσετε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε.
8 * καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κα-
πτωμα κυρίῳ, μόσχον ἕνα ἐκ βοῶν, κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους
ἑπτά, ἄμωμοι ἔστωσαν ὑμῖν.
9 * ἡ θυσία αὐτῶν σεμίδαλις διαπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ τρία
δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί, & δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί.
10 * δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, εἰς τοὺς ἑπτὰ ἀμνούς.
11 * & χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας ἐξιλάσασθαι
περὶ ὑμῶν, πλὴν τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας τοῦ ἐξιλάσεως, & ἡ ὁλο-
καύτωσις ἡ διαπαντὸς· ἡ θυσία αὐτῆς, & ἡ σπονδὴ αὐτῆς κατὰ
12 τὴν σύγκρισιν καρπωμα κυρίῳ. * καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ
ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου τούτου ἔσται ἁγία ἔσται
ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[17] Et offeretis holocaustum vt suscipiatur voluntariè coram Domino, vitulos de bobus duos, & arietem vnum, & septem agnos anniculos.
[18] Et pro munere eorum tres decimas similæ per singulos vitulos & duas decimas per singulos arietes. [19] Et singulas decimas per singulos agnos, sic fiet per septem agnos. [20] Hircum de capris vnum, ad propitiandum pro vobis. [21] Præter holocaustum iuge & munus eius offeretis: immaculati erunt vobis, & libamina eorum.

CAP. XXIX.

ET in mense septimo in prima die mensis inuocatio sancta erit vobis: omne opus seruile non facietis, dies clangoris erit vobis.
[2] Facietisque holocaustum vt suscipiatur voluntariè coram Domino vitulum de bobus vnum, arietem vnum, agnos anniculos immaculatos septem. [3] Et in munere eorum similæ conspersæ oleo, tres decimas per vitulum vnum, duas decimas per arietem. [4] Et singulas decimas per singulos agnos, sic facietis per septem agnos. [5] Et hircum de capris vnum pro peccato ad propitiandum pro vobis. [6] Præter holocaustum kalendarum & munus eius & holocaustum iuge & munus eius, & libamina eorum sicut eis conuenit, vt oblatio suscipiatur voluntariè coram Domino. [7] Et in decima die mensis huius septimi inuocatio sancta erit vobis, affligetisque animas vestras, omne opus seruile non facietis.
[8] Et offeretis holocaustum coram Domino, vt suscipiatur voluntariè, vitulum de bobus vnum, arietem vnum, agnos anniculos septem, immaculati erunt vobis. [9] Et in munere eorum tres decimas similæ conspersæ oleo per vitulum vnum, duas decimas per arietem vnum.
[10] Et singulas decimas per singulos agnos, sic fiet per septem agnos. [11] Hircum de capris vnum pro peccato absque sacrificio quod offertur pro peccato in expiationibus, & holocaustum sempiternum & munus eius & libamina eorum. [12] Et in quintadecima die mensis septimi inuocatio sancta erit vobis, omne opus seruile non facietis, & celebrabitis solemnitatem coram Domino septem diebus.

13 * וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה
פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם
כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ:
14 * וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה
עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד לִשְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים שְׁנֵי
15 עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד לִשְׁנֵי הָאֵילִם: * וְעִשָּׂרוֹן
עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְאַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים:
16 * וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת
הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
17 * וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנֵים עָשָׂר
אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם:
18 * וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵלִים וְלַכְּבָשִׂים
19 בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: * וּשְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת
מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם:
20 * וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עַשְׁתֵּי־עָשָׂר אֵילִם
שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם:
21 * וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵלִים וְלַכְּבָשִׂים
22 בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: * וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד
23 עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: * וּבַיּוֹם
הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
24 אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: * מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים
25 לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: * וּשְׂעִיר־
עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
26 * וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם
27 כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: * וּמִנְחָתָם
וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם
28 כַּמִּשְׁפָּט: * וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד
29 וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: * וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים
שְׁמֹנָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה
עָשָׂר תְּמִימִם:

13 * Offeretísque holocaustum in odorem suauissimum Domino vitulos de armento tredecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
14 * Et in libamentis eorum similæ oleo conspersæ tres decimas per vitulos singulos qui sunt simul vituli tredecim, & duas decimas arieti vni, id est simul arietibus duobus.
15 * Et decimam decimæ agnis singulis qui sunt simul agni quatuordecim.
16 * Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno & sacrificio & libamine eius.
17 * In die altero offeretis vitulos de armento C duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
18 * Sacrificiáque & libamina singulorum per vitulos, & arietes, & agnos ritè celebrabitis.
19 * Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificióque & libamine eius.
20 * Die tertio offeretis vitulos vndecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
21 * Sacrificiáque & libamina singulorum per vitulos, & arietes, & agnos ritè celebrabitis.
22 * Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificióque & libamine eius.
23 * Die quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
24 * Sacrificiáq; & libamina singulorum per vitulos, & arietes, & agnos ritè celebrabitis.
25 * Et hircum pro peccato absq; holocausto sempiterno sacrificióque eius & libamine.
26 * Die quinto offeretis vitulos nouem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
27 * Sacrificiáq; & libamina singulorum per D vitulos, & arietes, & agnos ritè celebrabitis;
28 * Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificióq; eius & libamine.
29 * Die sexto offeretis vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

תרגום אונקלוס

13 וְתֶקְרְבוּן עֲלָתָא קָרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תּוֹרֵי תְּלָתָא עֲשַׂר דְּכָרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר שָׁלְמִין
יְהוֹן: 14 וּמִנְחָתְהוֹן סָלְתָא דְפִילָא בְּמִשְׁח תְּלָתָא עֲשַׂר תּוֹרִין תְּרֵין עֶשְׂרוֹנִין לְרַכְרָא חַד לְתְרֵין דְּכְרִין:
15 וְעִשְׂרוֹנָא עִשְׂרוֹנָא לְאִמְּרָא חַד לְאַרְבְּעָה עֲשַׂר אִמְּרִין: 16 וּצְפִיר בַּר עִזִּין חַד חַטָּאתָא בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
17 וּבְיוֹמָא תִנְיָנָא תּוֹרִין בְּנֵי תּוֹרֵי תְּרֵין עֲשַׂר דְּכָרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר שָׁלְמִין: 18 וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי
לְדִיכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כְּדַת חֲזֵי: 19 וּצְפִיר בַּר עִזִּין חַד חַטָּאתָא בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהוֹן: 20 וּבְיוֹמָא תְלִיתָאָה
תּוֹרִין חַד עֲשַׂר דְּכָרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר שָׁלְמִין: 21 וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן
כְּדַת חֲזֵי: 22 וּצְפִיר חַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: 23 וּבְיוֹמָא רְבִיעָאָה תּוֹרִין עַשְׂרָא דְּכָרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה
אַרְבְּעָה עֲשַׂר שָׁלְמִין: 24 מִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כְּדַת חֲזֵי: 25 וּצְפִיר בַּר עִזִּין חַד חַטָּאתָא בַּר
מֵעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: 26 וּבְיוֹמָא חֲמִשָּׁאָה תּוֹרִין תִּשְׁעָה דְּכָרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר
שָׁלְמִין: 27 וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כְּדַת חֲזֵי: 28 וּצְפִיר חַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת
תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: 29 וּבְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה תּוֹרִין תְּמַנְיָה דְּכָרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר
שָׁלְמִין:

& festiuate eam festiuitatem Domino septem dies.

13 ** Et adducetis holocausta oblationem in odorem* 13
suauitatis Domino die prima vitulos è bobus tre-
decim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim,
immaculati erunt.

14 ** Sacrificia eorum simila confecta in oleo tres de-* 14
cimæ vitulo vni, tribus & decem vitulis, & duæ
decimæ arieti vni, super duos arietes.

15 ** Et decima decima agno vni, super quatuorde-* 15
16 *cim agnos.* ** Et hircum è capris vnum pro pec-* 16
cato, præter holocaustum sempiternum : sacrificia
eorum, & libationes eorum.

17 ** Et die secũda vitulos è bobus duodecim, arietes* 17
duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos.

18 ** Sacrificium eorum & libatio eorum vitulis, et* 18
arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum secun-
dum consuetudinem eorum.

19 ** Et hircum è capris vnum pro peccato, præter* 19
holocaustum sempiternum : sacrificia eorum & li-
bamina eorum.

20 ** Die tertia vitulos quatuordecim, arietes duos,* 20
agnos anniculos quatuordecim immaculatos.

21 ** Sacrificium eorum & libatio eorum vitulis* 21
& arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum se-
cundum consuetudinem eorum.

22 ** Et hircum è capris vnum pro peccato, præter* 22
holocaustum sempiternum : sacrificia eorum & li-
bationes eorum.

23 ** Die quarta vitulos decem, arietes duos, agnos* 23
anniculos quatuordecim immaculatos:

24 ** Sacrificia eorum & libationes eorum vitulis,* 24
& arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum se-
cundum consuetudinem eorum.

25 ** Et hircum è capris vnum pro peccato, præter* 25
holocaustum sempiternum : sacrificia eorũ & liba-
26 *tiones eorum.* ** Die quinta vitulos nouem, arietes* 26
duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos.

27 ** Sacrificia eorũ & libationes eorũ vitulis, &* 27
arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum secun-
28 *dum consuetudinem eorum.* ** Et hircum è capris* 28
pro peccato, præter holocaustum sempiternum. sacri-
ficia eorum & libationes eorum. 29 ** Die sexta* 29
vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos qua-
tuordecim immaculatos.

13 Καὶ ἑορτάσατε αὐτὴν ἑορτὴν κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας. *Καὶ προσάξετε
ὁλοκαυτώματα κάρπωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ τῇ ἡμέρᾳ
τῇ πρώτῃ μόσχους ἐκ βοῶν δεκατρεῖς, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυ-
14 σίους δεκατέσσαρας, ἄμωμοι ἔσονται. *αἱ θυσίαι αὐτῶν σεμίδα-
λις ἀναπεποιημένη ἐν ἐλαίῳ τρία δέκατα τῷ μόσχῳ τῷ ἑνί,
τοῖς τρισὶν καὶ δέκα μόσχοις, καὶ δύο δέκατα τῷ κριῷ τῷ ἑνί, ἐπὶ
15 τοῦ δύο κριοῦ. *Καὶ δέκατον δέκατον τῷ ἀμνῷ τῷ ἑνί, ἐπὶ τοῦ
16 δεκατέσσαρας ἀμνούς· *καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ
ἁμαρτίας· πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τοῦ διαπαντός· αἱ θυσίαι
αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.

17 *καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ μόσχους ἐκ βοῶν δώδεκα, κριοὺς
δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.

18 *ἡ θυσία αὐτῶν καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς
κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν
19 αὐτῶν. *καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν
τῆς ὁλοκαυτώσεως τοῦ διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπον-
δαὶ αὐτῶν.

20 *τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ μόσχους δεκατέσσαρας, κριοὺς δύο,
ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.

21 *ἡ θυσία αὐτῶν καὶ ἡ σπονδὴ αὐτῶν τοῖς μόσχοις, καὶ τοῖς
κριοῖς, καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγ-
κρισιν αὐτῶν.

22 *καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τῆς
ὁλοκαυτώσεως τοῦ διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν, καὶ αἱ σπονδαὶ
23 αὐτῶν. *τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ μόσχους δέκα, κριοὺς δύο,
ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.

24 *αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις καὶ τοῖς
κριοῖς, καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγκρισιν
25 αὐτῶν. *καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν
τῆς ὁλοκαυτώσεως τοῦ διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπον-
26 δαὶ αὐτῶν. *τῇ ἡμέρᾳ τῇ πέμπτῃ μόσχους ἐννέα, κριοὺς δύο,
ἀμνοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.

27 *αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις, καὶ τοῖς
κριοῖς, καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν κατὰ τὴν σύγ-
28 κρισιν αὐτῶν. *καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν περὶ ἁμαρτίας,
πλὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως τοῦ διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ
29 αἱ σπονδαὶ αὐτῶν.

*τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ μόσχους ἑπτὰ, κριοὺς δύο, ἀμνοὺς ἐνιαυ-
σίους δεκατέσσαρας ἀμώμους.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Et offeretis holocaustum oblationis quod susciputur voluntariè corã Domino, vitulos de bobus tredecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim, immaculati erunt. [14] Et in munere eorum tres decimas similæ conspersæ oleo per vnumquemque vitulum tredecim vitulorum, duas decimas per vnumquemque arietem duorum arietum. [15] Et singulas decimas per vnumquemque agnum quatuordecin agnorum.

[16] Et hircum de capris vnum pro peccato, præter holocaustum iuge, & munus eius, & libamen eius. [17] Et in die secundo offeretis vitulos de bobus duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim. [18] Et munera eorum & libamina eorum per vitulos, & per arietes, & per agnos sicut decet iuxta numerum eorum. [19] Et hircum de capris vnum pro peccato, præter holocaustum sempiternum, & munus eius, & libamina eorum. [20] Et in die tertio offeretis vitulos de bobus vndecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim. [21] Et munus eorum & libamina eorum per vitulos, & per arietes, & per agnos, sicut decet iuxta numerum eorum,

[22] Et hircum pro peccato vnum, absque iugi holocausto, & munere eius, & libamine eius.

[23] In die autem quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

[24] Et munus eorum, & libamina eorum per vitulos, & per arietes, & per agnos, sicut decet iuxta numerum eorum.

[25] Et hircum de capris vnum pro peccato, absque iugi holocausto, & munere eius, & libamine eius.

[26] Et in die quinto offeretis vitulos nouem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

[27] Et munus eorum, & libamina eorum per vitulos, & per arietes, & per agnos, sicut decet iuxta numerum eorum.

[28] Et hircum vnum pro peccato, absque iugi holocausto, & munere eius, & libamine eius. [29] Et in die sexto vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.

30 * וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים
31 בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט : * וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד
32 עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהָ : * וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־
33 שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם : * וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם
לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם :
34 * וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ
35 וְנִסְכָּהּ : * בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם
36 כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ : * וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה
אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים
37 בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם : * מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם
38 לַפָּר לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט : * וּשְׂעִיר
חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ :
39 אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם
וְנִדְבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵּיכֶם
וּלְשַׁלְמֵיכֶם :

ל

1 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה :
2 * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
3 לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה : * אִישׁ כִּי־יִדֹּר
נֶדֶר לַיהוָה אוֹ־הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל־נַפְשׁוֹ
4 לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל־הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה : * וְאִשָּׁה כִּי־
תִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה וְאָסְרָה אִסָּר בְּבֵית אָבִיהָ בִּנְעֻרֶיהָ :
5 * וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאִסָּרָהּ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־
נַפְשָׁהּ וְהֶחֱרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ וְכָל־אִסָּר
6 אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם : * וְאִם־הֵנִיא
אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־נְדָרֶיהָ וֶאֱסָרֶיהָ אֲשֶׁר
אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וַיהוָה יִסְלַח־לָהּ כִּי־הֵנִיא
אָבִיהָ אֹתָהּ :

30 * Sacrificiáq; & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
31 * Et hircũ pro peccato abſque holocauſto ſempiterno ſacrificióque eius & libamine.
32 * Die ſeptimo offeretis vitulos ſeptem, & arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim.
33 * Sacrificiáq; & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
34 * Et hircum pro peccato abſq; holocauſto ſempiterno ſacrificióq; eius & libamine.
35 * Die octauo qui eſt celeberrimus; omne opus ſeruile non facietis:
36 * Offerentes holocauſtum in odorem ſuauiſſimum Domino, vitulum vnum, arietem vnũ, agnos anniculos immaculatos ſeptem.
37 * Sacrificiáque & libamina ſingulorum per vitulos & arietes & agnos ritè celebrabitis.
38 * Et hircum pro peccato abſque holocauſto ſempiterno ſacrificióq; eius & libamine.
39 * Hæc offeretis Domino in ſolemnitatibus veſtris præter vota & oblationes ſpontaneas in holocauſto, in ſacrificio, in libamine & in hoſtiis pacificis.

CAP. XXX.

1 NArrauítq; Moyſes filiis Iſrael omnia quæ
A ei Dominus imperarat.
2 * Et locutus eſt ad principes tribuum filiorum Iſrael. Iſte eſt ſermo quem præcepit Dñs.
3 * Si quis virorum votum Domino voue-rit, aut ſe conſtrinxerit iuramento, non faciet irritum verbum ſuum, ſed omne quod promiſit implebit.
4 * Mulier ſi quippiam vouerit, & ſe conſtrinxerit iuramento quæ eſt in domo patris ſui & in ætate adhuc puellari:
5 * Si cognouerit pater votum quod pollicita eſt & iuramentum quo obligauit animam ſuam & tacuerit, voti rea erit. Quicquid pollicita eſt & iurauit, opere complebit.
6 * Sin autem ſtatim vt audierit, contradixerit pater, & vota & iuraméta eius irrita erunt, nec obnoxia tenebitur ſponſioni, eo quòd contradixerit pater.

תרגום אונקלוס

30 וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כְּדָת חָזֵי :
31 וּשְׂעִפִּיר חַטָּאתָא חַד בַּר מַעֲלַת תְּרֵיסָר מִנְחָתֵהּ וְנִסְכָּתָא : 32 וּבְיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה תּוֹרִין שְׁבָעָא דִּכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה אַרְבְּעָה עֲשַׂר שָׁלְמִין :
33 וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כְּדָת חָזֵי לְהוֹן :
34 וּשְׂעִפִּירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר מַעֲלַת תְּרֵיסָר מִנְחָתֵהּ וְנִסְכָּהּ :
35 בְּיוֹמָא תְמִינָאָה כְּנִישִׁין תְּהוֹן לְכוֹן כָּל עִבִידַת פְּלְחָן לָא תַעְבְּדוּן :
36 וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא קׇרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹר חַד דְּכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה שְׁלָמִין :
37 מִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן
לְתוֹרָא לְדִיכְרָא וּלְאִמְּרָא בְּמִנְיָנֵיהוֹן כְּדָת חָזֵי : 38 וּשְׂעִפִּירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר מַעֲלַת תְּרֵיסָר וּמִנְחָתֵהּ וְנִסְכָּהּ :
39 אִלֵּין תַּעְבְּדוּן קֳדָם יְיָ
בְּמוֹעֲדֵיכוֹן בַּר מִנְּדְרֵיכוֹן וְנִדְבָתֵיכוֹן וּלְמִנְחָתֵיכוֹן וּלְנִסְכֵּיכוֹן וּלְנִכְסַת קֻרְשֵׁיכוֹן :

ל

1 וַאֲמַר מֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה :
2 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם רֵישֵׁי שִׁבְטַיָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר דֵּין פִּתְגָמָא דְפַקִּיד יְיָ :
3 גְּבַר אֲרֵי יִדַּר נְדַר קֳדָם יְיָ אוֹ קַיֵּים קְיָם
לְמֵיסַר אִיסַּר עַל נַפְשֵׁיהּ לָא יְבַטֵּל פִּתְגָמֵיהּ כְּכֹל דְּיִפּוֹק מִפּוּמֵיהּ יַעְבֵּד :
4 וְאִתְּתָא אֲרֵי תִדַּר נְדַר קֳדָם יְיָ וְתֵיסַר אִיסָּר בְּבֵית אֲבוּהָא
בְּרַבְיוּתָהָא :
5 וְיִשְׁמַע אֲבוּהָא יָת נִדְרָהּ וְאִסָּרָהּ דַּאֲסָרַת עַל נַפְשָׁהּ וְיִשְׁתּוֹק לַהּ אֲבוּהָא וְיָקוּמוּן כָּל נִדְרָהָא וְכָל אֱסָרִי דַּאֲסָרַת
עַל נַפְשָׁהּ יְקוּמוּן :
6 וְאִם אַעְדֵּי אֲבוּהָא יָתָהּ בְּיוֹמָא דִשְׁמַע כָּל נִדְרָהָא וֶאֱסָרָהָא דַּאֲסָרַת עַל נַפְשָׁהּ לָא יְקוּמוּן וּמֵן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבֵק
לַהּ אֲרֵי אַעְדֵּי אֲבוּהָא יָתָהּ :

Sacrificia eorum & libationes eorum vitulis, 30
& arietibus, & agnis, iuxta numerum eorum ſecundum conſuetudinem eorum. *Et hircum è ca- 31
pris vnum pro peccato, præter holocauſtum ſempiternum, ſacrificia eorum & libationes eorum.

*Die ſeptima vitulos ſeptem, arietes duos, agnos 32
anniculos quatuordecim immaculatos.*

*Sacrificia eorum & libationes eorum vitulis 33
& arietibus, & agnis iuxta numerum eorum ſecundum conſuetudinem eorum.* *Et hircum è ca- 34
pris vnum pro peccato, præter holocauſtum ſempiternum: ſacrificia eorum & libationes eorum.

*Die octauo cantus erit vobis: omne opus ſerui- 35
le non facietis in eo.* *Et offeretis holocauſta in 36
odorẽ ſuauitatis oblationes Domino, vitulũ vnum, arietem vnũ, agnos anniculos ſeptem immaculatos.*

*Sacrificia eorum & libationes eorum vitulo et 37
arieti, & agnis, iuxta numerum eorum ſecundum conſuetudinem eorum.* *Et hircum è capris vnum 38
pro peccato, præter holocauſtum ſempiternum: ſacrificia eorum & libationes eorum. *Hæc facietis 39
Domino in feſtiuitatibus veſtris, præter vota veſtra, & voluntaria veſtra, & holocauſta veſtra, & ſacrificia veſtra, & libationes veſtras, & ſalutaria veſtra.

CAP. XXX.

ET locutus eſt Moyſes filijs Iſrael iuxta omnia, 1
quæcunque mandauit Dominus Moyſi. *Et 2
locutus eſt Moyſes ad principes tribuum filiorum Iſrael, dicens: Hoc verbũ quod præcepit Dominus,

*Homo homo ſi vouerit votũ Domino, aut iura- 3
uerit iuramentũ, aut determinauerit determinatione pro anima ſua, non faciet irritum verbũ ſuum: omnia quæcunque exierint de ore eius, faciet. *Si 4
autẽ mulier vouerit votũ Dño, aut determinauerit determinationẽ in domo patris ſui in iuuentute ſua:

*Et audierit pater eius vota eius, et determina- 5
tiones eius, quas determinauit de anima ſua, & tacuerit pater eius, & conſtabũt omnia vota eius, & omnes determinationes eius quas determinauit de anima ſua, manebunt ei. *Si autem renuens re- 6
nuerit pater eius, qua die audierit vota eius, & determinationes eius, quas determinauit de anima ſua, non conſtabunt, & Dominus mundabit eam, quia renuit pater eius.

30 *αἱ θυσίαι αὐτῶν & αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις, & τοῖς κριοῖς, καὶ τοῖς ἀμνοῖς, κ᾽ ἀριθμὸν αὐτῶν κ᾽ τὴν σύγκρισιν
31 αὐτῶν. * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν
τ᾽ ὁλοκαυτώσεως τ᾽ διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν & αἱ σπονδαὶ
32 αὐτῶν. * τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ μόσχους ἑπτά, κριοὺς δύο, ἀμ-
33 νοὺς ἐνιαυσίους δεκατέσσαρας ἀμώμους. * αἱ θυσίαι αὐ-
τῶν & αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τοῖς μόσχοις & τοῖς κριοῖς & τοῖς ἀμ-
νοῖς, κ᾽ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν κ᾽ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.
34 * καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τ᾽ ὁλο
καυτώσεως τ᾽ διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν καὶ αἱ σπονδαὶ αὐ-
35 τῶν. * τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐξόδιον ἔσαι ὑμῖν· πᾶν ἔργον λα
36 τρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ. * καὶ προσάξετε ὁλοκαυτώ-
ματα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας καρπώματα κυρίῳ, μόσχον ἕνα,
37 κριὸν ἕνα, ἀμνοὺς ἐνιαυσίους ἑπτὰ ἀμώμους. * αἱ θυσίαι
αὐτῶν & αἱ σπονδαὶ αὐτῶν τῷ μόσχῳ, & τῷ κριῷ, & τοῖς ἀμ-
νοῖς, κ᾽ ἀριθμὸν αὐτῶν κ᾽ τὴν σύγκρισιν αὐτῶν.
38 * & χίμαρον ἐξ αἰγῶν ἕνα περὶ ἁμαρτίας, πλὴν τ᾽ ὁλο-
καυτώσεως τ᾽ διαπαντός· αἱ θυσίαι αὐτῶν & αἱ σπονδαὶ αὐ-
39 τῶν. * ταῦτα ποιήσετε κυρίῳ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν, πλὴν
τῶν εὐχῶν ὑμῶν· καὶ τὰ ἑκούσια ὑμῶν καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα
ὑμῶν & τὰς θυσίας ὑμῶν, & τὰς σπονδὰς ὑμῶν & τὰ σωτήρια
ὑμῶν. λ΄.
1 * Καὶ ἐλάλησε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ κ᾽ πάντα ὅσα
2 ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ. * & ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς τοὺς
ἄρχοντας τῶν φυλῶν υἱῶν ἰσραὴλ, λέγων· τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συ-
3 νέταξε κύριος. * ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἐὰν εὔξῃ) εὐχὴν κυ-
ρίῳ, ἢ ὀμόσῃ ὅρκον, ἢ ὁρίσῃ) ὁρισμῷ περὶ τ᾽ ψυχῆς αὐτοῦ, οὐ
βεβηλώσει τὸ ῥῆμα αὐτοῦ, πάντα ὅσα ἐὰν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ στό-
4 ματος αὐτοῦ, ποιήσει. * ἐὰν ᾖ γυνὴ εὔξῃ) εὐχὴν κυρίῳ, ἢ ὁρί-
σῃ) ὁρισμὸν ἐν τῷ οἴκῳ & πατρὸς αὐτ᾽ ἐν τῇ νεότητι αὐτῆς.
5 * καὶ ἀκούσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς
ὁρισμοὺς αὐτῆς, οὓς ὥρισατο κ᾽ τ᾽ ψυχῆς αὐτῆς, καὶ παρα-
σιωπήσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς, καὶ στήσονται) πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς,
καὶ πάντες ⓐ ὁρισμοὶ αὐτῆς οὓς ὥρισατο κ᾽ τῆς ψυχῆς αὐ-
τῆς, μενοῦσιν αὐτῇ.
6 * ἐὰν ᾖ ἀνανεύων ἀνανεύσῃ ὁ πατὴρ αὐτῆς, ἢ ἐὰν ἡμέρᾳ
ἀκούσῃ τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς αὐτῆς, οὓς ὥρισα-
το κ᾽ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, οὐ στήσονται)· καὶ κύριος καθαριεῖ αὐ-
τήν, ὅτι ἀνένευσεν ὁ πατὴρ αὐτῆς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et munus eorum & libamina eorum per vitulos & per arietes & per agnos ſicut decet iuxta numerum eorum. 31 Et hircum vnum pro peccato, abſque iugi holocauſto & munere eius, & libamine eius. 32 Et in die ſeptimo vitulos ſeptem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim. 33 Et munus eorum & libamina eorum per vitulos & per arietes, & per agnos, ſicut decet iuxta numerum eorum.

34 Et hircum vnum pro peccato, abſque iugi holocauſto & munere eius, & libamine eius. 35 In die octauo collectæ erunt vobis, omne opus ſeruile non facietis. 36 Et offeretis holocauſtum in oblationem quæ ſuſcipitur voluntariè coram Domino, vitulum vnum, arietem vnum, agnos anniculos immaculatos ſeptem. 37 Et munus eorum & libamina eorum per vitulum & per arietem, & per agnum, ſicut decet iuxta numerum eorum. 38 Et hircum pro peccato vnum, abſque iugi holocauſto & munere eius, & libamine eius. 39 Hæc offeretis coram Domino in ſolemnitatibus veſtris, præter vota veſtra & oblationes ſpontaneas veſtras in holocauſtis veſtris, & in muneribus veſtris, & in libaminibus veſtris, & in hoſtiis ſanctificatis veſtris.

CAP. XXX.

ET dixit Moyſes filiis Iſrael iuxta omnia quæ præcepit Dominus Moyſi. 2 Locutusque eſt Moyſes cum principibus tribuum filiorum Iſrael, dicens: Iſte eſt ſermo quem præcepit Dominus. 3 Si vir vouerit votum coram Domino aut iurauerit iuramentum vt conſtringat vinculo animam ſuam, non faciet irritum verbum ſuum, ſed iuxta omnia quæ egreſſa ſunt ab ore eius faciet. 4 Mulier autem ſi vouerit votum coram Domino, & conſtrinxerit ſe vinculo in domo patris ſui in pueritia ſua. 5 Et pater eius audierit votum eius, & vinculum eius quo obligauit animam ſuam, & tacuerit pater eius, confirmata erunt omnia vota eius, & omnia vincula quibus obligauit animam ſuam, firma erunt. 6 Si autem contradixerit ei pater eius in die qua audierit, omnia vota eius, & vincula eius quibus obligauit animam ſuam non erunt confirmata, & à facie Domini dimittetur ei, eo quòd pater eius contradixerit ei.

7 * וְאִם־הָיוֹ תִהְיֶה לְאִישׁ וּנְדָרֶיהָ עָלֶיהָ אוֹ מִבְטָא
8 שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ׃ * וְשָׁמַע אִישָׁהּ
בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְהֶחֱרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶיהָ וְאִסְרָהּ אֲשֶׁר־
9 אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקֻמוּ׃ * וְאִם בְּיוֹם שָׁמְעַ אִישָׁהּ
יָנִיא אוֹתָהּ וְהֵפֵר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבְטָא
שְׂפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וַיהוָה יִסְלַח־לָהּ׃
10 * וְנֵדֶר אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה כֹּל אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ
11 יָקוּם עָלֶיהָ׃ * וְאִם־בֵּית אִישָׁהּ נָדָרָה אוֹ־אָסְרָה
12 אִסָּר עַל־נַפְשָׁהּ בִּשְׁבֻעָה׃ * וְשָׁמַע אִישָׁהּ וְהֶחֱרַשׁ
לָהּ לֹא הֵנִיא אֹתָהּ וְקָמוּ כָּל־נְדָרֶיהָ וְכָל־אִסָּר
13 אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם׃ * וְאִם־הָפֵר יָפֵר
אֹתָם אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־מוֹצָא שְׂפָתֶיהָ לִנְדָרֶיהָ
וּלְאִסַּר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִישָׁהּ הֵפֵרָם וַיהוָה יִסְלַח־
14 לָהּ׃ * כָּל־נֵדֶר וְכָל־שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ
15 יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ׃ * וְאִם־הַחֲרֵשׁ יַחֲרִישׁ לָהּ
אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל־יוֹם וְהֵקִים אֶת־כָּל־נְדָרֶיהָ אוֹ
אֶת־כָּל־אֲסָרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הֵקִים אֹתָם כִּי־הֶחֱרִשׁ
16 לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ׃ * וְאִם־הָפֵר יָפֵר אֹתָם אַחֲרֵי
17 שָׁמְעוֹ וְנָשָׂא אֶת־עֲוֹנָהּ׃ * אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֵּין־אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ
בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ׃

לא

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 * נְקֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחַר
3 תֵּאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ׃ * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר
הֶחָלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לַצָּבָא וְיִהְיוּ עַל־מִדְיָן לָתֵת
4 נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן׃ * אֶלֶף לַמַּטֶּה אֶלֶף לַמַּטֶּה
5 לְכֹל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלְחוּ לַצָּבָא׃ * וַיִּמָּסְרוּ
מֵאַלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף לַמַּטֶּה שְׁנֵים־עָשָׂר אֶלֶף
חֲלוּצֵי צָבָא׃

7 * Si maritum habuerit & vouerit aliquid, & ſemel de ore eius verbum egrediens animã eius obligauerit iuramento:
8 * Quo die audierit vir & non contradixerit, voti rea erit, reddétque quodcunque promiſerat.
9 * Sin autem audiens ſtatim contradixerit, & irritas fecerit pollicitationes eius, verbáque quibus obſtrinxerat animam ſuam, propitius erit ei Dominus.
10 * Vidua & repudiata quicquid vouerint, reddent.
11 * Vxor in domo viri cùm ſe voto conſtrinxerit & iuramento:
12 * Si audierit vir & tacuerit, nec contradixerit ſponſioni, reddet quodcunque promiſerat.
13 * Sin autem extemplo contradixerit, non tenebitur promiſſionis rea, quia maritus contradixit, & Dominus ei propitius erit.
14 * Si vouerit & iuramento ſe conſtrinxerit, vt per ieiunium vel cæterarum rerum abſtinentiam affligat animam ſuam, in arbitrio viri erit ſiue faciat, ſiue non faciat.
15 * Quod ſi audiens vir tacuerit, & in alteram diem diſtulerit ſententiam, quicquid vouerat atque promiſerat, reddet, quia ſtatim vt audiuit tacuit.
16 * Sin autem contradixerit poſtquam reſciuit, portabit ipſe iniquitatem eius.
17 * Iſtæ ſunt leges quas conſtituit Dominus Moyſi inter virum & vxorẽ, inter patrem & filiam, quæ in puellari adhuc ætate eſt, vel quæ manet in parentis domo.

CAP. XXXI.

1 LOcutúsque eſt Dñs ad Moyſen, dicens:
2 * Vlciſcere prius filios Iſrael de Madianitis, & ſic colligeris ad populum tuum.
3 * Statímque Moyſes, Armate, inquit, ex vobis viros ad pugnam qui poſſint vltionẽ Domini expetere de Madianitis.
4 * Mille viri de ſingulis tribubus eligantur ex Iſrael, qui mittantur ad bellum.
5 * Dederúntq; millenos de ſingulis tribubus, id eſt, duodecim milia expeditorũ ad pugnã.

תרגום אונקלוס

7 וְאִם מֶהֱוָה תֶּהֱוֵי לְגֶבֶר וְנִדְרָהָא עֲלָהָא אוֹ פִּירוּשׁ שְׂפָוָתָהָא דַּאֲסָרַת עַל נַפְשָׁהּ׃ 8 וְיִשְׁמַע בַּעְלָהּ בְּיוֹמָא דְּיִשְׁמַע וְיִשְׁתּוֹק לָהּ וְיָקוֹמוּן
נִדְרָהָא וֶאֱסָרָהָא דַּאֲסָרַת עַל נַפְשָׁהּ יְקוֹמוּן׃ 9 וְאִם בְּיוֹמָא דְּיִשְׁמַע בַּעְלָהּ יַעֲרֵי לָהּ וִיבַטֵּל יָת נִדְרָהּ דַּעֲלָהּ וְיָת פִּירוּשׁ שְׂפָוָתָהָא
דַּאֲסָרַת עַל נַפְשָׁהּ וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבִיק לָהּ׃ 10 וּנְדַר אַרְמְלָא וּמְתָרְכָא כֹּל דַּאֲסָרַת עַל נַפְשָׁהּ יְקוֹם עֲלָהּ׃ 11 וְאִם בֵּית בַּעְלָהּ נְדָרַת
אוֹ אֲסָרַת אִיסָּר עַל נַפְשָׁהּ בְּקִיּוֹם׃ 12 וְיִשְׁמַע בַּעְלָהּ וְיִשְׁתּוֹק לָהּ לָא אַעְדֵּי לָהּ וְיָקוֹמוּן כָּל נִדְרָהָא וְכָל אֱסָרֵי דַּאֲסָרַת עַל נַפְשָׁהּ
יְקוֹמוּן׃ 13 וְאִם בָּטָלָא יְבַטֵּיל יָתְהוֹן בַּעְלָהּ בְּיוֹמָא דְּיִשְׁמַע כָּל אַפְקוּת שְׂפָוָתָהָא לִנְדָרָהָא וּלְאִיסַּר נַפְשָׁהּ לָא יְקוֹמוּן בַּעְלָהּ
בַּטֵּילִינוּן וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבַק לָהּ׃ 14 כָּל נֵדֶר וְכָל קִיּוּמַת אִסָּר לְסַגָּפָא נָפֶשׁ בַּעְלָהּ יְקַיְּמִנּוּן וּבַעְלָהּ יְבַטֵּלִינוּן׃ 15 וְאִם מִשְׁתַּיק
יִשְׁתּוֹק לָהּ בַּעְלָהּ מִיּוֹם לְיוֹם וְיָקֵים יָת כָּל נִדְרָהָא אוֹ יָת כָּל אֱסָרָהָא דַּעֲלָהָא קַיֵּים יָתְהוֹן אֲרֵי שְׁתֵיק לָהּ בְּיוֹמָא דִּשְׁמָע׃ 16 וְאִם
בָּטָלָא יְבַטֵּל יָתְהוֹן מֵהַר דִּשְׁמַע וְיִקְבֵּל יָת חוֹבָהּ׃ 17 אִילֵּין קְיָמַיָּא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה בֵּין גַּבְרָא לְאִיתְּתֵיהּ בֵּין אֲבָא לִבְרָתֵיהּ
בְּרַבְיוּתָהָא בֵּית אֲבוּהָא׃

לא

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 2 אִתְפְּרַע פֻּרְעָנוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִדְיָנָאֵי בָּתַר כֵּן תִּתְכְּנִישׁ לְעַמָּךְ׃ 3 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם עַמָּא לְמֵימַר
זָרִיזוּ מִנְכוֹן גֻּבְרִין לְחֵילָא וְיֵהוֹן עַל מִדְיָן לְמִתַּן פֻּרְעָנוּת עַמָּא דַּיְיָ בְּמִדְיָן׃ 4 אַלְפָא לְשִׁבְטָא אַלְפָא לְשִׁבְטָא לְכֹל שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל
תִּשְׁלְחוּן לְחֵילָא׃ 5 וְאִתְכַּנָּשׁוּ מֵאַלְפֵי דְּיִשְׂרָאֵל אַלְפָא לְשִׁבְטָא תְּרֵי עֲשַׂר אַלְפִין מְזָרְזֵי חֵילָא׃

[7] Si vero nupta fuerit viro, & vota eius super eam iuxta distinctionem labiorum eius, quæcunque determinauit de anima sua, & audierit vir eius, et tacuerit ei: [8] Qua die audierit, & sic constabunt omnia vota eius & determinationes eius, quas determinauit de anima sua constabunt. [9] Si verò renuens renuerit vir eius, qua die audierit, omnia vota eius, & determinationes quas determinauit de anima sua, nõ manebunt, quia vir eius renuit super eam, & Dominus mundabit eam. [10] Et votum viduæ & repudiatæ quæcunque vouerit de anima sua, manebunt ipsi. [11] Si autẽ in domo viri sui votum eius aut determinatio de anima sua cum iuramento. [12] Et audierit vir eius, & tacuerit ei, & non renuerit ei, & constabunt omnia vota eius & omnes determinationes eius, quas determinauit de anima sua, constabunt de ea. [13] Si autẽ amputans amputauerit vir eius, qua die audierit, omnia quæcũque exierint de labijs eius, iuxta vota eius, et iuxta determinationes quæ de anima sua, non manebunt ei: vir eius amputauit, & Dominus purgabit eam. [14] Omne votum & omne iuramentum vinculi ad affligendum animam, vir eius statuet ei, & vir eius amputabit ei. [15] Si autem tacens tacuerit ei diem de die, & statuet ei omnia vota eius, & determinationes eas quæ super ea statuet ei, quia tacuit ei die qua audiuit. [16] Si amputans amputauerit ei post diem in qua audiuit, & sumet peccatum eius. [17] Hæ iustificationes quas præcepit Dominus Moysi, inter virum & inter vxorem eius, & inter patrem & filiam in iuuentute in domo patris sui.

CAP. XXXI.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: [1]
[2] Vlciscere vltionem filiorum Israel de Madianitis, & vltimo addêris ad populum tuum.
[3] Et locutus est Moyses ad populum, dicens: Armate ex vobis viros, & pugnate coram Domino contra Madiam, vt det vindictam à Domino Madiam.
[4] Mille ex tribu, & mille ex tribu, ex omnibus tribubus Israel mittite ad pugnandum. [5] Et numerauit ex milibus Israel mille ex tribu, duodecim milia armatorum in pugnam.

[7] ἐὰν ᾖ γεγαμημένη γυνὴ ἀνδρὶ, καὶ αἱ εὐχαὶ αὐτῆς ἐπ' αὐτὴν καὶ τὴν διασολὴν τῶν χειλέων αὐτῆς, ὅσα ὠμόσατο καὶ τὴν ψυχὴν αὐτῆς, καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ σιωπήσῃ αὐτῇ.
[8] ἡ καὶ ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, καὶ ἔτως στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς καὶ ⓘ ὁρισμοὶ αὐτῆς, ὃς ὠμόσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς στήσονται.
[9] ἐὰν δὲ ἀναντιοῦν ἀναντιοῦσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἢ δὲ ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς, καὶ ⓘ ὁρισμοὶ ὃς ὠμόσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ἃ ὤμοσαν, ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀνέντυσεν ἐπ' [10] αὐτῆς· καὶ κύριος καθαριεῖ αὐτήν. καὶ εὐχὴ χήρας καὶ ἐκβεβλημένης ὅσα ἂν εὔξηται κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, μενοῦσιν [11] αὐτῇ. ἐὰν δὲ ἐν οἴκῳ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἡ εὐχὴ αὐτῆς ἢ ὁ [12] ὁρισμὸς κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς μεθ' ὅρκου. καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ παρασιωπήσῃ αὐτῇ, καὶ μὴ ἀναντιοῦσῃ αὐτῇ, καὶ στήσονται πᾶσαι αἱ εὐχαὶ αὐτῆς καὶ πάντες ⓘ ὁρισμοὶ αὐτῆς, ὃς ὠμόσατο κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, στήσονται κατ' αὐτῆς.
[13] ἐὰν δὲ περιελὼν περιέλῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἢ ἂν ἡμέρᾳ ἀκούσῃ, πάντα ὅσα δὲ ἐξέλθῃ ἀπὸ τῶν χειλέων αὐτῆς, κατὰ τὰς εὐχὰς αὐτῆς, καὶ κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ κατὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς, ἃ μενεῖ αὐτῇ, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς περιεῖλε, καὶ κύριος καθαριεῖ αὐτήν.
[14] πᾶσα εὐχὴ καὶ πᾶς ὅρκου δεσμοῦ κακῶσαι ψυχήν, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς στήσει αὐτῇ, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς περιελεῖ αὐτῇ.
[15] ἐὰν δὲ σιωπῶν παρασιωπήσῃ αὐτῇ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, καὶ στήσει αὐτῇ πάσας εὐχὰς αὐτῆς, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς τοὺς ἐπ' αὐτῆς στήσει αὐτῇ, ὅτι ἐσιώπησεν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἤκουσεν.
[16] ἐὰν δὲ περιελὼν περιέλῃ αὐτῇ μετὰ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἤκουσεν, [17] καὶ λήψεται τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ. Ταῦτα τὰ δικαιώματα ὅσα ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωυσῇ, ἀνὰ μέσον ἀνδρὸς καὶ ἀνὰ μέσον γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἀνὰ μέσον πατρὸς καὶ θυγατρὸς ἐν νεότητι ἐν οἴκῳ πατρὸς αὐτῆς. λα'.
[1] Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων· [2] ἐκδίκει τὴν ἐκδίκησιν τῶν υἱῶν Ισραὴλ ἐκ τῶν Μαδιανιτῶν, καὶ ἔσχατον προστεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου. [3] καὶ ἐλάλησε Μωυσῆς πρὸς τὸν λαόν, λέγων· ἐξοπλίσατε ἐξ ὑμῶν ἄνδρας, καὶ παρατάξασθε ἔνωπι κυρίου ἐπὶ Μαδιάμ, ἀποδοῦναι ἐκδίκησιν πρὸς κύριον τῇ Μαδιάμ. [4] χιλίους ἐκ φυλῆς, καὶ χιλίους ἐκ φυλῆς, ἐκ [5] πασῶν φυλῶν Ισραὴλ ἀποστείλατε παρατάξασθαι. καὶ ἐξηριθμήσαν ἐκ τῶν χιλιάδων Ισραὴλ χιλίους ἐκ φυλῆς· δώδεκα χιλιάδες ἐνωπλισμένοι εἰς παράταξιν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[7] Et si fuerit nupta viro, & votum vouerit aut protulerit labijs suis quo obligauit animam suam. [8] Et audierit maritus eius, & in die quo audierit tacuerit, confirmata erunt vota eius & vincula eius quibus obligauit animam suam. [9] Et si in die quo audierit maritus eius contradixerit ei, irrita faciet vota eius quæ habet, & verbum labiorum eius quo obligauit animam suam, & à facie Domini dimittetur ei.
[10] Omne autem votum viduæ & repudiatæ quo obligauit animam suam, firmum erit. [11] Et si in domo mariti sui promisit aut obligauit animam suam vinculo iuramenti: [12] Et audiuit vir eius & tacuit neque contradixit ei, confirmata erunt omnia vota eius, & omnia vincula quibus obligauit animam suam firma erunt. [13] Si autem maritus eius irrita fecerit ea in die quo audierit, omnia quæ protulit labijs suis in votis suis & in obligatione animæ suæ non erunt firma; maritus enim eius irrita fecit ea, & à facie Domini dimittetur ei. [14] Omne votum & omne iuramentum vinculi ad affligendam animam maritus eius confirmabit ea, & maritus eius irrita faciet ea. [15] Si autem tacens tacuerit maritus eius de die in diem, confirmabit omnia vota eius, aut omnia vincula quibus se obligauit, confirmabit ea, quia tacuit in die qua audiuit.
[16] Si autem irrita fecit ea postquam audierat, recipiet ille iniquitatem eius. [17] Ista sunt præcepta quæ mandauit Dominus Moysi inter virum & vxorem eius & inter patrem & filiam suam in pueritia eius in domo patris sui.

CAP. XXXI.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [2] Vlciscere filios Israel de Madianitis, & postea colligêris ad populum tuum.
[3] Locutusque est Moyses cum populo, dicens: Armate ex vobis viros in exercitum vt sint contra Madiam, vt vlciscantur populum Domini de Madianitis. [4] Mille de singulis tribubus per omnes tribus Israel mittetis in exercitum. [5] Et electi sunt de milibus Israel mille de vno quoque tribu duodecim milia armatorum ad exercitum.

6 * וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף לַמַּטֶּה לַצָּבָא אֹתָם
וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן לַצָּבָא וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ
7 וַחֲצֹצְרוֹת הַתְּרוּעָה בְּיָדוֹ: * וַיִּצְבְּאוּ עַל־מִדְיָן כַּאֲשֶׁר
8 צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר: * וְאֶת מַלְכֵי
מִדְיָן הָרְגוּ עַל־חַלְלֵיהֶם אֶת־אֱוִי וְאֶת־רֶקֶם וְאֶת־
צוּר וְאֶת־חוּר וְאֶת־רֶבַע חֲמֵשֶׁת מַלְכֵי מִדְיָן וְאֶת
9 בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר הָרְגוּ בֶּחָרֶב: * וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶת־נְשֵׁי מִדְיָן וְאֶת־טַפָּם וְאֶת כָּל־בְּהֶמְתָּם
10 וְאֶת־כָּל־מִקְנֵהֶם וְאֶת־כָּל־חֵילָם בָּזָזוּ: * וְאֶת כָּל־
עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל־טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ:
11 * וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־הַשָּׁלָל וְאֶת כָּל־הַמַּלְקוֹחַ בָּאָדָם
12 וּבַבְּהֵמָה: * וַיָּבִאוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
וְאֶל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁבְיָ וְאֶת־הַמַּלְקוֹחַ
וְאֶת־הַשָּׁלָל אֶל־הַמַּחֲנֶה אֶל־עַרְבֹת מוֹאָב
אֲשֶׁר עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ:
13 * וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה
14 לִקְרָאתָם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: * וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה
עַל פְּקוּדֵי הֶחָיִל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת
15 הַבָּאִים מִצְּבָא הַמִּלְחָמָה: * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
16 מֹשֶׁה הַחִיִּיתֶם כָּל־נְקֵבָה: * הֵן הֵנָּה
הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם לִמְסָר־מַעַל בַּיהוָה
עַל־דְּבַר־פְּעוֹר וַתְּהִי הַמַּגֵּפָה בַּעֲדַת יְהוָה:
17 * וְעַתָּה הִרְגוּ כָל־זָכָר בַּטָּף וְכָל־אִשָּׁה יֹדַעַת
18 אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הָרְגוּ: * וְכָל הַטַּף בַּנָּשִׁים
אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֲיוּ לָכֶם:
19 * וְאַתֶּם חֲנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כֹּל
הֹרֵג נָפֶשׁ וְכֹל נֹגֵעַ בֶּחָלָל תִּתְחַטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׁבִיכֶם:
20 * וְכָל־בֶּגֶד וְכָל־כְּלִי־עוֹר וְכָל־מַעֲשֵׂה עִזִּים וְכָל־
כְּלִי־עֵץ תִּתְחַטָּאוּ:

6 * Quos misit Moyses cum Phinees filio Eleazari sacerdotis, vasáque sancta & tubas ad clangendum tradidit ei.

7 * Cúmque pugnassent contra Madianitas atque vicissent, omnes mares occiderunt.

8 * Et reges eorum Eui & Recem, & Sur, & Vr, & Rebe, quinque principes gentis, Ba-
B laam quoque filium Beor interfecerunt gladio.

9 * Ceperúntque mulieres eorum & paruulos omniáque pecora & cunctam supellectilem. Quicquid habere potuerant, depopulati sunt.

10 * Tam vrbes quàm viculos & castella flamma consumpsit.

11 * Et tulerunt prædam & vniuersa quæ ceperant tam ex hominibus quàm ex iumentis.

12 * Et adduxerunt ad Moysen & Eleazarum sacerdotem, & ad omnem multitudinem filiorum Israel. Reliqua autem vtensilia portauerunt ad castra in campestribus Moab iuxta Iordanem contra Hiericho.

13 * Egressi sunt autem Moyses & Eleazar sacerdos & omnes principes synagogæ in occur sum eorum extra castra.

14 * Iratúsque Moyses principibus exercitus
C tribunis & centurionibus qui venerant de bello; Su. 25.d Iu. 21.d

15 * Ait, Cur fœminas reseruastis?

16 * Nónne istæ sunt quæ deceperunt filios Israel ad suggestionem Balaam, & prævaricari vos fecerunt in Domino super peccato Phogor, vnde & percussus est populus?

17 * Ergo cunctos interficite, quicquid est generis masculini etiam in paruulis, & mulieres quæ nouerunt viros in coitu iugulate.

18 * Puellas autem & omnes fœminas virgines reseruate vobis.

19 * Et manete extra castra septẽ diebus. Qui occiderit hominem vel occisum tetigerit, lustrabitur die tertio & septimo. Et de omni
20 præda, * Siue vestimentum fuerit siue vas & aliquid in vtensilia præparatum de caprarum pellibus & pilis & ligno expiabitur.

תרגום אונקלוס

6 וּשְׁלַח יְהוֹן מֹשֶׁה אַלְפָא לְשִׁבְטָא לְחֵילָא יַתְהוֹן וְיַת פִּינְחָס בַּר אֶלְעָזָר כַּהֲנָא לְחֵילָא וּמָנֵי קֻדְשָׁא וְחֲצוֹצְרָת יַבָּבָא בִּידֵיהּ:
7 וְאִתְחַלִּלוּ עַל מִדְיָן כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה וּקְטָלוּ כָּל דְּכוּרָא:
8 וְיַת מַלְכֵי מִדְיָן קְטָלוּ בְּחַרְבָּא עַל קְטִילֵיהוֹן יַת אֱוִי וְיַת רֶקֶם וְיַת צוּר וְיַת חוּר וְיַת רֶבַע חַמְשָׁה מַלְכֵי מִדְיָן וְיַת בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר קְטָלוּ בְחַרְבָּא:
9 וְשִׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יַת נְשֵׁי מִדְיָן וְיַת טַפְלְהוֹן וְיַת כָּל בְּעִירְהוֹן וְיַת כָּל גֵּיתֵיהוֹן וְיַת כָּל נִכְסֵיהוֹן בָּזוּ:
10 וְיַת כָּל קִרְוֵיהוֹן בְּמַתְבְּנֵיהוֹן וְיַת כָּל בֵּית סַגְדַּתְהוֹן אוֹקִידוּ בְנוּרָא:
11 וְשִׁבוּ יַת כָּל עֲדָאָה וְיַת כָּל דְּבַרְתָּא בַּאֲנָשָׁא וּבִבְעִירָא:
12 וְאֵיתְיָאוּ לְוָת מֹשֶׁה וּלְוָת אֶלְעָזָר כָּהֲנָא וּלְוָת כְּנִישְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַת שִׁבְיָא וְיַת דְּבַרְתָּא וְיַת עֲדָאָה לְמַשְׁרְיָתָא לְמֵישְׁרַיָּא דְמוֹאָב דְּעַל יַרְדֵּן יְרִיחוֹ:
13 וּנְפַקוּ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא וְכָל רַבְרְבֵי כְנִישְׁתָּא לְקַדָּמוּתְהוֹן לְמִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא:
14 וּרְגִיז מֹשֶׁה עַל דְּמַמְנֵי עַל חֵילָא רַבָּנֵי אַלְפִין וְרַבָּנֵי מְאָתָא דַּאֲתוֹ מֵחֵיל קְרָבָא:
15 וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה הֲקַיֵּמְתּוּן כָּל נְקָבָא:
16 הָא אִנִּין הֲוֹאָן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵצַת בִּלְעָם לְשַׁקָּרָא שְׁקַר קֳדָם יְיָ עַל עֵיסַק פְּעוֹר וַהֲוָת מוֹתָנָא בְּכְנִישְׁתָּא דַּיְיָ:
17 וּכְעַן קְטוֹלוּ כָּל דְּכוּרָא בְּטַפְלָא וְכָל אִיתְתָא דְּתַדַּע גְּבַר לְמִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא קְטוֹלוּ:
18 וְכֹל טַפְלָא בִּנְשַׁיָּא דְלָא יְדָעוּ מִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא קַיְמוּ לְכוֹן:
19 וְאַתּוּן שְׁרוֹ מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא שִׁבְעָה יוֹמִין כֹּל דְּקָטוֹל נַפְשָׁא וְכֹל דְּיִקָּרֵב בְּקְטִילָא תְּדוּן עֲלוֹהִי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אַתּוּן וּשְׁבֵיכוֹן:
20 וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מָאן דְּמִשַּׁךְ וְכָל עוֹבַד מַעֲזֵי וְכָל מָאן דְּעָ
תְּדוּן עֲלוֹהִי:

6 ‡ Et misit eos Moyses mille de tribu & mille de tribu cum exercitu eorum: & Phinees filius Eleazar filij Aaron sacerdotis, & vasa sancta, & tubæ in manibus eorum signorum. 7 ‡ Et pugnauerunt contra Madiam, sicut præcepit Dominus Moysi, & occiderunt omne masculum. 8 ‡ Et reges Madiam occiderunt simul cum vulneratis eorum, Eui, & Sur, & Recem, & Ur, & Rebe, quinque reges Madiam, & Balaam, filium Beor, occiderunt in gladio simul cum vulneratis eorum.

9 ‡ Et captiuauerunt vxores Madiam, & supellectilem ipsorum, & iumenta eorum, & omnia quæ possessa sunt ipsorum, & exercitum eorum captiuauerunt.

10 ‡ Et omnes ciuitates eorũ, quæ in habitationibus eorum, & vicos eorum combusserunt in igne.

11 ‡ Et acceperunt omnem prædam, & omnia spolia eorum, ab homine vsq; ad iumentũ. 12 ‡ Et duxerũt ad Moysen & Eleazar sacerdotem, & ad omnes filios Israel, captiuitatem et spolia, & supellectilem, in castra in Araboth Moab, quæ est in Iordane contra Hiericho. 13 ‡ Et exijt Moyses & Eleazar sacerdos & omnes principes congregationis in occursum eius extra castra. 14 ‡ Et iratus est furore Moyses contra episcopos exercitus, millenarios & centuriones venientes ex pugna belli.

15 ‡ Et dixit eis Moyses, Vt quid viuum cepistis omne fœmininum?

16 ‡ Hæ enim fuerunt filijs Israel iuxta verbum Balaam vt rebellaretis & contemneretis verbum Domini propter Phogor, & facta est plaga in synagoga Domini.

17 ‡ Et nunc occidite omne masculinum in omni summa, & omnem mulierem, quæ nouit lectum masculi, occidite.

18 ‡ Et omnem autem summam mulierum quæ non nouit lectum masculi, viuas capite eas.

19 ‡ Et vos castrametamini extra castra septem dies: omnis qui interfecerit animam, & omnis qui tetigerit vulneratum, lustrabimini tertia die: & die septimo vos & præda vestra;

20 ‡ Et omne indumentum & omne vas pelliceum, & omnem operationem ex caprina pelle, & omne vas ligneum expiabitis.

6 ‡ Ϛ ἀπέστειλεν αὐτοὺς μωυσῆς χιλίους ἐκ φυλῆς καὶ χιλίους ἐκ φυλῆς σὺν δυνάμει αὐτῶν· Ϛ φινεὲς υἱὸς ἐλεάζαρ υἱοῦ ἀαρὼν τοῦ ἱερέως, Ϛ τὰ σκεύη τὰ ἅγια Ϛ αἱ σάλπιγγες ἐν ταῖς χερ
7 σὶν αὐτῶν τῶν σημασιῶν. ‡ καὶ παρετάξατο ἐπὶ μαδιάμ, καθὰ ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῇ, καὶ ἀπέκτειναν πᾶν ἀρ-
8 σενικόν. ‡ καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς μαδιὰμ ἀπέκτειναν ἅμα τοῖς τραυματίαις αὐτῶν, τὸν δυεί, Ϛ τὸν σὺρ, Ϛ τὸν ῥουκόμ, καὶ τὸν ὖρ, Ϛ τὸν ῥοβέκ, πέντε βασιλεῖς μαδιάμ, Ϛ τὸν βαλαὰμ υἱὸν βεὼρ ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ ἅμα τοῖς τραυματίαις αὐ-
9 τῶν. ‡ καὶ ἐπῆγον μδυσαν τὰς γυναῖκας μαδιάμ, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν, Ϛ πάντα τὰ ἔγκτητα αὐτῶν· καὶ τὴν δυνάμιν αὐτῶν ἐπῆγον μδυσαν.

10 ‡ καὶ πάσας τὰς πόλεις αὐτῶν, τὰς ἐν ταῖς καθοικίαις αὐτῶν, καὶ τὰς ἐπαύλεις αὐτῶν ἐνέπρησαν ἐν πυρί.

11 ‡ καὶ ἔλαβον πᾶσαν τὴν ἐπηνομήν, καὶ πάντα τὰ σκύλα αὐτῶν, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους.

12 ‡ καὶ ἤγαγον πρὸς μωυσῆν καὶ ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα, Ϛ πρὸς πάντας τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, τὴν αἰχμαλωσίαν Ϛ τὰ σκύλα, καὶ τὴν ἐπηνομὴν, εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰς ἀραβὼθ μωάβ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ιεριχώ.

13 ‡ Ϛ ἐξῆλθε μωυσῆς Ϛ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς Ϛ πάντες οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς εἰς συνάντησιν αὐτῆς ἔξω τῆς παρεμβο-
14 λῆς. ‡ καὶ ὠργίσθη θυμῷ μωυσῆς ἐπὶ τοῖς ἐπισκόποις τῆς δυνάμεως, χιλιάρχοις Ϛ ἑκατονταρχοις τοῖς ἐρχομένοις ἐκ τῆς
15 παρατάξεως τοῦ πολέμου. ‡ καὶ εἶπεν αὐτοῖς μωυσῆς, ἵνατί
16 ἐζωγρήσατε πᾶν θῆλυ; ‡ αὗται γὰρ ἦσαν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ κατὰ τὸ ῥῆμα βαλαὰμ τοῦ ὑποσῆσαι καὶ ὑπερειδεῖν τὸ ῥῆμα κυρίου ἕνεκεν φογώρ· καὶ ἐγένετο ἡ πληγὴ ἐν τῇ συναγωγῇ κυρίου.

17 ‡ Ϛ νῦν ἀποκτείνατε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν πάσῃ τῇ ἀπαρτίᾳ, Ϛ πᾶσαν γυναῖκα, ἥτις ἔγνω κοίτην ἄρσενος ἀποκτείνατε.

18 ‡ καὶ πᾶσαν ὃ τὴν ἀπαρτίαν τῶν γυναικῶν ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἄρσενος ζωγρήσατε αὐτάς.

19 ‡ καὶ ὑμεῖς παρεμβάλετε ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἑπτὰ ἡμέρας· πᾶς ὁ ἀνελὼν ψυχήν, καὶ πᾶς ὁ ἁψάμενος τοῦ τετρωμένου ἁγνισθήσεσθε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ὑμεῖς Ϛ ἡ αἰχμαλωσία ὑμῶν·

20 ‡ καὶ πᾶν περίβλημα Ϛ πᾶν σκεῦος δερμάτινον, Ϛ πᾶσαν ἐργασίαν ἐξ αἰγίας, καὶ πᾶν σκεῦος ξύλινον ἀφαγνιεῖτε.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et misit eos Moyses in exercitum mille de vnoquoque tribu, & Phinees filium Eleazari sacerdotis, & vasa sancta & tubas clangoris in manu eius. 7 Duxeruntque exercitum contra Madian, sicut præceperat Dominus Moysi, & occiderunt omnem masculum.

8 Reges quoque Madian occiderunt super interfectos eorum, Eui & Recem, & Sur, & Hur, & Rebee, quinque reges Madian. Balaam quoque filium Beor occiderunt gladio. 9 Et captiuauerunt filij Israel mulieres Madianitarum, & paruulos eorum, & omnia iumenta eorum, & omnia pecora eorum, cunctamque supellectilem eorum deprædati sunt. 10 Et omnes vrbes eorum in habitationibus suis, & omne templum adorationis eorum succenderunt igni. 11 Ceperuntque omne spolium, & omnem prædam ex hominibus & iumentis. 12 Et adduxerunt ad Moysen, & ad Eleazarum sacerdotem, & ad cœtum filiorum Israel, captiuitatem & prædam, & spolium in castra in campestribus Moab iuxta Iordanem Hiericho.

13 Egressique sunt Moyses & Eleazar sacerdos, & omnes principes congregationis in occursum eorum extra castra. 14 Et iratus est Moyses contra duces exercitus, tribunos, & centuriones qui venerant de militia belli. 15 Dixitque eis Moyses, Nunquid reseruastis omnem fœminam? 16 Ecce ipsæ fuerunt filiis Israel in consilio Balaam vt prævaricarentur prævaricationem coram Domino super Phogor, & fuit pestis in congregatione Domini. 17 Nunc autem occidite omnem masculum in paruulis, & omnem mulierem quæ cognouit virum coitu masculi occidite. 18 Et omnes paruulas mulieres quæ non cognouerunt coitum masculi, reseruate vobis. 19 Vos autem manete extra castra septem diebus. Omnis qui occidit animam, & qui tetigit occisum, aspergatur die tertio, & in die septimo vos & ea quæ cepistis aspersi eritis. 20 Et omne vestimentum, & omne vas pelliceum, & omne quod fit ex pilis caprarum, & omne vas ligneum aspersa erunt.

21 * וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל־אַנְשֵׁי הַצָּבָא
הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר
22 צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * אַךְ אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־
הַכֶּסֶף אֶת־הַנְּחֹשֶׁת אֶת־הַבַּרְזֶל אֶת־הַבְּדִיל וְאֶת־
23 הָעֹפָרֶת׃ * כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ
בָאֵשׁ וְטָהֵר אַךְ בְּמֵי נִדָּה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר
24 לֹא־יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַמָּיִם׃ * וְכִבַּסְתֶּם
בִּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּטְהַרְתֶּם וְאַחַר תָּבֹאוּ
25 אֶל־הַמַּחֲנֶה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
26 לֵאמֹר׃ * שָׂא אֵת רֹאשׁ מַלְקוֹחַ הַשְּׁבִי בָּאָדָם
וּבַבְּהֵמָה אַתָּה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה׃
27 * וְחָצִיתָ אֶת־הַמַּלְקוֹחַ בֵּין תֹּפְשֵׂי הַמִּלְחָמָה
28 הַיֹּצְאִים לַצָּבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה׃ * וְהֵרַמְתָּ מֶכֶס
לַיהוָה מֵאֵת אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים לַצָּבָא
אֶחָד נֶפֶשׁ מֵחֲמֵשׁ הַמֵּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר
29 וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן׃ * מִמַּחֲצִיתָם תִּקָּחוּ
30 וְנָתַתָּה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה׃ * וּמִמַּחֲצִת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקַּח אֶחָד אֶחָז מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־
הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכָּל־
הַבְּהֵמָה וְנָתַתָּה אֹתָם לַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת
31 מִשְׁכַּן יְהוָה׃ * וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר
32 צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ * וַיְהִי הַמַּלְקוֹחַ יֶתֶר
הַבָּז אֲשֶׁר בָּזְזוּ עַם הַצָּבָא צֹאן שֵׁשׁ־מֵאוֹת אָלֶף
33 וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמִשָּׁה אֲלָפִים׃ * וּבָקָר שְׁנַיִם
34 וְשִׁבְעִים אָלֶף׃ * וַחֲמֹרִים אֶחָד וְשִׁשִּׁים אָלֶף׃
35 * וְנֶפֶשׁ אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכַּב
36 זָכָר כָּל־נֶפֶשׁ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף׃ * וַתְּהִי
הַמֶּחֱצָה חֵלֶק הַיֹּצְאִים בַּצָּבָא מִסְפַּר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־
מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף וְשִׁבְעַת אֲלָפִים
וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃

21 * Eleazar quoque sacerdos ad viros exercitus qui pugnauerant sic locutus est, Hoc
D est præceptum legis quod mandauit Dominus Moysi.
22 * Aurum & argentum, & æs, & ferrum, & plumbum, & stannum;
23 * Et omne quod potest transire per flammas, igne purgabitur: quicquid autem ignem non potest sustinere, aqua expiationis sanctificabitur.
24 * Et lauabitis vestimenta vestra die septimo, & purificati postea castra intrabitis.
25 * Dixit quoque Dominus ad Moysen:
26 * Tollite summam eorum quæ capta sunt ab homine vsque ad pecus, tu & Eleazar sacerdos & omnes principes vulgi.
27 * Diuidéque ex æquo prædam inter eos qui pugnauerunt, egressíque sunt ad bellum, & inter omnem reliquam multitudinem.
28 * Et separabis partem Domino ab his qui pugnauerunt, & fuerunt in bello, vnam animam de quingentis tam ex hominibus quàm ex bobus & asinis, & ouibus.
29 * Et dabis eam Eleazaro sacerdoti, quia primitiæ Domini sunt.
30 * Ex media quoque parte filiorum Israel accipies quinquagesimum caput hominum, &
E boum, & asinorum, & ouium, cunctorúmque animantium, & dabis ea Leuitis qui excubant in custodijs tabernaculi Domini.
31 * Feceruntque Moyses & Eleazar sicut præceperat Dominus.
32 * Fuit autem præda quam exercitus ceperat ouium sexcenta septuaginta quinque milia.
33 * Boum septuaginta duo milia.
34 * Asinorum sexaginta milia & mille.
35 * Animæ hominum sexus fœminei quæ non cognouerant viros, triginta duo milia.
36 * Datáque est media pars his qui in prœlio fuerant, ouium trecenta triginta septem milia quingentæ.

תרגום אונקלוס

21 וַאֲמַר אֶלְעָזָר כָּהֲנָא לְגַבְרֵי חֵילָא דַּאֲתוֹ לְקָרְבָא דָּא גְּזֵירַת אוֹרָיְתָא דְּפַקֵּד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 22 בְּרַם יָת דַּהֲבָא וְיָת כַּסְפָּא
יָת נְחָשָׁא יָת בַּרְזְלָא יָת אֲבָצָא וְיָת אֶבֶרָא׃ 23 כָּל מִדְעַם דְּמִתְעַל בְּנוּרָא תַּעְבְּרוּן בְּנוּרָא וְיִדְכֵּי בְּרַם בְּמֵי אַדְיוּתָא יִתְדֵּי וְכָל דְּלָא
מִיתְעַל בְּנוּרָא תַּעְבְּרוּנֵיהּ בְּמַיָּא׃ 24 וְתִחְּרוּן לְבוּשֵׁיכוֹן בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְתִדְכְּיוּן וּבָתַר כֵּן תֵּעָלוּן לְמַשְׁרִיתָא׃ 25 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
לְמֵימָר׃ 26 קַבֵּל יָת חֶשְׁבַּן דְּבַרְתָּא דְּשָׁבְיָא בֶּאֱנָשָׁא וּבִבְעִירָא אַתְּ וְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא וְרֵישֵׁי אֲבָהָת כְּנִשְׁתָּא׃ 27 וְתִפְלֵיג יָת
דְּבַרְתָּא בֵּין גַּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְּנַפְקוּ לְחֵילָא וּבֵין כָּל כְּנִשְׁתָּא׃ 28 וְתַפְרֵישׁ נְסִיבָא קֳדָם יְיָ מִן גַּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְּנַפְקוּ
לֶחֱילָא חַד נַפְשָׁא מֵחֲמֵשׁ מְאָה מִן אֱנָשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמָרֵי וּמִן עָנָא׃ 29 מִפַּלְגוּתְהוֹן תִּסְבּוּן וְתִתֵּן לְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא
אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ׃ 30 וּמִפַּלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסַּב חַד דְּאִתְחַד מִן חַמְשִׁין מִן אֱנָשָׁא מִן תּוֹרֵי מִן חֲמָרֵי וּמִן עָנָא מִכָּל בְּעִירָא וְתִתֵּן
יָתְהוֹן לְלֵיוָאֵי נָטְרֵי מַטְרַת מַשְׁכְּנָא דַּיְיָ׃ 31 וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא כְּמָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 32 וַהֲוָת
דְּבַרְתָּא שְׁאָר בִּיזָא דְּבָזוּ עַמָּא דְּנַפְקוּ לְחֵילָא מְנַיַן עָנָא שִׁית מְאָה וּשְׁבְעִין וְחַמְשָׁה אַלְפִין׃ 33 וְתוֹרֵי שִׁבְעִין וְתַרְתִּין אַלְפִין׃
34 וַחֲמָרֵי שְׁתִּין וְחַד אַלְפִין׃ 35 וְנַפְשָׁא דֶּאֱנָשָׁא מִן נְשַׁיָּא דְּלָא יְדָעָא מִשְׁכְּבֵי דְּכוּרָא כָּל נַפְשָׁתָא תְּלָתִין וְתַרְתִּין אַלְפִין׃
36 וַהֲוָה פַּלְגוּתָא חוּלַק גַּבְרַיָּא דְּנַפְקוּ לְחֵילָא מְנַיַן עָנָא תְּלָתִין וְשִׁבְעָה אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃

* *Et dixit Eleazar ſacerdos ad viros exercitus* 21
venientes ex pugna belli: Hæc iuſtificatio legis quam
præcepit Dominus Moyſi.

* *Præter aurum & argentum, & æs, & ferrum,* 22
& plumbum, & ſtannum;

* *Omnis res quæ tranſibit in igne perducetur in* 23
igne, & purificabitur, ſed aqua expiationis expia-
bitur, & omnia quæcunque nō tranſeunt per ignē,
tranſibunt per aquam.

* *Et lauabitis veſtimenta veſtra die ſeptima,* 24
& mundabimini, & poſt hæc introibitis in ca-
ſtra.

* *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:* 25

* *Accipe ſummam ſpoliorum captiuitatis ab ho-* 26
mine vſque ad iumentum tu & Eleazar ſacerdos,
& principes familiarum congregationis.

* *Et diuidetis ſpolia inter bellatores egreſſos in* 27
bellum, & inter omnem congregationem.

* *Et ſeparabitis tributum Domino ab homini-* 28
bus bellatoribus egredientibus ad bellum, vnam
animam à quingentis, ab hominibus, & à iumen-
tis, & à bobus, & ab ouibus, & à capris, & ab
aſinis.

* *A medietate eorum accipietis, & dabis Elea-* 29
zar ſacerdoti primitias Domini.

* *Et à medietate quæ filiorum Iſrael accipies* 30
vnum de quinquaginta ab hominibus, & à bobus
& ab ouibus, & ab aſinis, & ab omnibus iumen-
tis, & dabis ea Leuitis cuſtodientibus cuſtodias in
tabernaculo Domini.

* *Et fecit Moyſes & Eleazar ſacerdos ſicut præ-* 31
cepit Dominus Moyſi.

* *Et fuerunt ſpolia abundantia prædæ quam* 32
prædati ſunt viri bellatores ab ouibus, ſexcenta mi-
lia & ſeptuaginta milia & quinque milia.

* *Et boues duo & ſeptuaginta milia.* 33

* *Et aſinorum vnum & ſexaginta milia.* 34

* *Et animæ hominum à mulieribus quæ non co-* 35
gnouerūt lectum maſculi, omnes animæ duo & tri-
ginta milia.

* *Et fuit dimidium pars eorum qui exierunt in* 36
bellum de numero ouium, trecenta milia et triginta
milia & ſeptem milia & quingenti.

21 * καὶ εἶπεν ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς πρὸς τοὺς ἀνδρας τ δυνα-
μεως τοὺς ἐρχομένους ἐκ τ παρατάξεως ⸗ πολέμου, τοῦτο
τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου, ὃ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῆ.

22 * πλὴν ⸗ χρυσίου ⸗ τοῦ ἀργυρίου καὶ χαλκοῦ ⸗ σιδήρου καὶ
23 μολίβδου ⸗ κασσιτέρου· * πᾶν πρᾶγμα ὃ διελεύσεται
ἐν πυρὶ διάξεις ἐν πυρί, ⸗ καθαρισθήσεται, ἀλλ' ἢ τῷ ὕδατι ⸗
ἁγνισμοῦ ἁγνισθήσεται, ⸗ πάντα ὅσα μὴ διαπορεύεται διὰ
πυρός, διελεύσεται δι' ὕδατος.

24 * καὶ πλυνεῖσθε τὰ ἱμάτια ὑμῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ, καὶ
καθαρισθήσεσθε· καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσεσθε εἰς τὴν παρεμ-
25 βολήν. * ⸗ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
26 * λάβε τὸ κεφάλαιον τῶν σκύλων τ αἰχμαλωσίας ἀπὸ
ἀνθρώπου ἕως κτήνους σὺ ⸗ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες
27 τῶν πατριῶν τ συναγωγῆς. * καὶ διελεῖτε τὰ σκύλα ἀνα-
μέσον τῶν πολεμισῶν τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς τὴν παράτα-
ξιν, ⸗ ἀνὰ μέσον πάσης τ συναγωγῆς.

28 * ⸗ ἀφαιρεῖτε τέλος κυρίῳ παρὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν πο
λεμισῶν τῶν ἐκπορευομένων εἰς τὴν παράταξιν, μίαν ψυχὴν
ἀπὸ πεντακοσίων, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ⸗ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, καὶ
ἀπὸ τῶν βοῶν, ⸗ ἀπὸ τῶν προβάτων, ⸗ ἀπὸ τῶν αἰγῶν, καὶ ἀπὸ
29 τῶν ὄνων· * ἀπὸ τοῦ ἡμίσους αὐτῶν λήψεσθε· καὶ δώσεις ἐ-
λεάζαρ τῷ ἱερεῖ τὰς ἀπαρχὰς κυρίου.

30 * καὶ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους τοῦ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ λήψῃ ἕνα ἀπὸ
τῶν πεντήκοντα ἀπὸ ἀνθρώπων, ⸗ ἀπὸ βοῶν, ⸗ ἀπὸ προβά-
των, ⸗ ἀπὸ τῶν ὄνων, ⸗ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, ⸗ δώσεις αὐ-
τὰ τοῖς λευίταις τοῖς φυλάσσουσι τὰς φυλακὰς ἐν τῇ σκη-
νῇ κυρίου.

31 * καὶ ἐποίησε μωυσῆς ⸗ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καθὰ συνέτα-
ξε κύριος τῷ μωυσῆ.

32 * ⸗ ἐγένηθη τὰ σκύλα τὸ πλεόνασμα τ προνομῆς ὃ ἐπρο
νόμευσαν οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἀπὸ τῶν προβάτων ἑξα
κόσιαι χιλιάδες ⸗ ἑβδομήκοντα χιλιάδες ⸗ πεντακισχίλια.

33 * καὶ βόες δύο ⸗ ἑβδομήκοντα χιλιάδες.

34 * καὶ ὄνων μία ⸗ ἑξήκοντα χιλιάδες.

35 * ⸗ ψυχαὶ ἀνθρώπων ἀπὸ γυναικῶν αἳ οὐκ ἔγνωσαν κοί-
τλῳ ἄρσενος, πᾶσαι ψυχαὶ δύο ⸗ τεσσάρακοντα χιλιάδες.

36 * ⸗ ἐγένηθη τὸ ἡμίσευμα οἱ μερὶς τῶν ἐκπεπορευμένων εἰς
τὸν πόλεμον ἐν ⸗ ἀριθμῷ τῶν προβάτων τριακόσιαι χιλιά-
δες ⸗ τριάκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλιοι ⸗ πεντακόσιοι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Dixitque Eleazar ſacerdos ad viros exercitus qui venerant de bello: Hoc eſt decretum legis quod præcepit Dominus Moyſi.
[22] Aurum autem & argentum, & æs, & ferrum, & ſtannum, & plumbum; [23] Et quicquid poteſt tranſire per ignem, transferetis per ignem, & mundabitur, veruntamen aqua aſperſionis aſpergetur, & omne quod non poteſt intrare in ignem, transferetis per aquam.
[24] Et lauabitis veſtimenta veſtra in die ſeptimo & mundabimini, & poſtea intrabitis in caſtra. [25] Dixitque Dominus ad Moyſen, dicens: [26] Tolle ſummam prædæ captiuitatis ab homine vſque ad pecus tu & Eleazar ſacerdos, & principes patrum congregationis. [27] Et diuides prædam inter viros bellatores qui egreſſi ſunt in exercitum & inter omnem congregationem.
[28] Et ſeparabis partem coram Domino à viris bellatoribus qui egreſſi ſunt ad exercitum vnam animam de quingentis de hominibus & de bobus, & de aſinis, & de ouibus. [29] De medietate eorum tolletis, & dabis Eleazaro ſacerdoti primitias coram Domino.
[30] Et de media parte filiorum Iſrael tolles vnum de quinquaginta ex hominibus, & ex bobus, & aſinis, & ex ouibus, & ex omni iumento, & dabis ea Leuitis cuſtodientibus cuſtodiam tabernaculi Domini. [31] Fecitque Moyſes & Eleazar ſacerdos ſicut præceperat Dominus Moyſi. [32] Fuitque præda & reliqua ſpolia, quæ populus qui egreſſi ſunt in prœlium, expoliauerant, ouium ſexcenta ſeptuaginta quinque milia. [33] Et boum ſeptuaginta quinque milia.
[34] Et aſinorum ſexaginta quinque milia. [35] Et animæ hominum ex mulieribus quæ non cognouerant concubitum maſculi, omnes animæ triginta duo milia. [36] Fuit autem numerus dimidiæ partis virorum qui egreſſi ſunt in exercitum, ouium trecenta & triginta ſeptem milia & quingentæ.

37 * וַיְהִי הַמֶּכֶס לַיהוָה מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חָמֵשׁ
38 וְשִׁבְעִים׃ * וְהַבָּקָר שְׁשָׁה וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף וּמִכְסָם
39 לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים׃ * וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אָלֶף
40 וְחָמֵשׁ מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה אֶחָד וְשִׁשִּׁים׃ * וְנֶפֶשׁ
אָדָם שְׁשָׁה עָשָׂר אָלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שְׁנַיִם
41 וּשְׁלֹשִׁים נָפֶשׁ׃ * וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מֶכֶס תְּרוּמַת
יְהוָה לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
42 * וּמֵמַחֲצִית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה מִן־
43 הָאֲנָשִׁים הַצֹּבְאִים׃ * וַתְּהִי מֶחֱצַת הָעֵדָה מִן־
הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אָלֶף וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף שִׁבְעַת
44 אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃ * וּבָקָר שְׁשָׁה וּשְׁלֹשִׁים
45 אָלֶף׃ * וַחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אָלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃
46 * וְנֶפֶשׁ אָדָם שְׁשָׁה עָשָׂר אָלֶף׃ * וַיִּקַּח מֹשֶׁה
47 מֶמַּחֲצַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאֶחָז אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים
מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה וַיִּתֵּן אֹתָם לַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי
מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
48 * וַיִּקְרְבוּ אֶל־מֹשֶׁה הַפְּקֻדִים אֲשֶׁר לְאַלְפֵי הַצָּבָא
49 שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת׃ * וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה
עֲבָדֶיךָ נָשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר
50 בְּיָדֵנוּ וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ׃ * וַנַּקְרֵב אֶת־קָרְבַּן
יְהוָה אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְלִי־זָהָב אֶצְעָדָה וְצָמִיד
טַבַּעַת עָגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה׃
51 * וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאִתָּם
52 כָּל כְּלִי מַעֲשֶׂה׃ * וַיְהִי כָּל־זְהַב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר
הֵרִימוּ לַיהוָה שִׁשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף שְׁבַע־מֵאוֹת
וַחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי
53 הַמֵּאוֹת׃ * אַנְשֵׁי הַצָּבָא בָּזְזוּ אִישׁ לוֹ׃ * וַיִּקַּח
54 מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים
וְהַמֵּאוֹת וַיָּבִאוּ אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד זִכָּרוֹן לִבְנֵי־
יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה׃

37 * E quibus in partem Domini supputatæ sunt oues sexcentę septuaginta quinque & de
bobus triginta sex milibus.
38 *Boues septuaginta & duo, de asinis trigin
ta milibus quingentis.
39 *Asini sexaginta vnus.
40 * De animabus hominum sedecim milibus
F cesserunt in partem Domini triginta duę ani-
mæ.
41 * Tradidítque Moyses numerum primitia-
rum Domini Eleazaro sacerdoti, sicut fuerat
ei imperatum.
42 * Ex media parte filiorum Israel, quam se-
parauerat his qui in prœlio fuerant.
43 * De media verò parte quæ contigerat re-
liquę multitudini, id est, de ouibus trecentis
triginta septem milibus quingentis.
44 * Et de bobus triginta sex milibus.
45 * Et de asinis triginta milibus quingentis.
46 * Et de hominibus sedecim milibus.
47 * Tulit Moyses quinquagesimum caput,
& dedit Leuitis qui excubabant in taberna-
culo Domini, sicut præceperat Dominus.
48 * Cúmque accessissent principes exercitus
ad Moysen & tribuni, centurionésque,
49 * Dixerunt: Nos serui tui recensuimus nu-
G merum pugnatorum quos habuimus sub ma
nu nostra, & ne vnus quidem defuit.
50 * Ob hanc causam offerimus in donarijs
Domini singuli quod in prędа auri potuimus
inuenire, perisċelides & armillas, anulos &
dextralia ac murenulas, vt depreceris pro no-
bis Dominum.
51 *Susceperúntque Moyses & Eleazar sacer-
dos omne aurum in diuersis speciebus.
52 * Sedecim milia septingentos quinquagin
ta siclos à tribunis & centurionibus.
53 * Vnusquisque enim quod in prædа rapue
rat, suum erat.
54 * Et susceptum intulerunt in tabernaculũ
testimonij in monimentum filiorum Israel
coram Domino.

תרגום אונקלוס

37 וַחֲוָה דְנָסִיב קֻדָּם יְיָ מִן עָנָא שִׁית מְאָה וְשִׁבְעִין וַחֲמֵשׁ׃ 38 וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁיתָּא אַלְפִין וְנִסְיְבְהוֹן קֻדָּם יְיָ שִׁבְעִין וּתְרֵין׃ 39 וַחֲמָרֵי
תְּלָתִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וְנִסְיְבְהוֹן קֻדָּם יְיָ שִׁתִּין וְחָד׃ 40 וְנַפְשָׁא דַּאֲנָשָׁא שִׁתָּא עֲשַׂר אַלְפִין וְנִסְיְבְהוֹן קֻדָּם יְיָ תְּלָתִין וּתְרֵין נַפְשָׁן׃
41 וְיָהַב מֹשֶׁה יָת דְּנִכְסַב אַפְרָשׁוּתָא קֻדָּם יְיָ לְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 42 וּמִפַּלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּפַלֵּיג מֹשֶׁה מִן גַּבְרַיָּא דְנָפַקוּ
לְחֵילָא׃ 43 וַהֲוָת פַּלְגוּת כְּנִשְׁתָּא מִן עָנָא תְּלָת מְאָה וּתְלָתִין וְשִׁבְעָה אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ 44 וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁיתָּא אַלְפִין׃ 45 וַחֲמָרֵי
תְּלָתִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃ 46 וְנַפְשָׁא דַּאֲנָשָׁא שִׁיתָּא עֲשַׂר אַלְפִין׃ 47 וּנְסֵיב מֹשֶׁה מִפַּלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת דְּאִתְּחַד חַד מִן חַמְשִׁין מִן
אֱנָשָׁא וּמִן בְּעִירָא וְיָהַב יָתְהוֹן לְלֵיוָאֵי נָטְרֵי מַטְרַת מַשְׁכְּנָא דַּיְיָ כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ 48 וּקְרִיבוּ לְוָת מֹשֶׁה דְּיִמַּנְּן דִּי לְאַלְפֵי
חֵילָא רַבָּנֵי אַלְפִין וְרַבָּנֵי מְאָתָא׃ 49 וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה עַבְדָךְ קַבִּילוּ יָת חִשְׁבַּן גִּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְעִימָנָא וְלָא שְׁגָא מִנָּנָא אֱנָשׁ׃
50 וְקָרִיבְנָא יָת קָרְבָּנָא דַּיְיָ גְּבַר דְּאַשְׁכַּח מָאן דְּדָהַב שֵׁירִין וְאַשְׁבְּבִין עִזְקָן קְרֵשִׁין וּמָחוֹךְ לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתָנָא קֻדָּם יְיָ׃ 51 וּנְסֵיב
מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא יָת דַּהֲבָא מִנְּהוֹן כֹּל מָאן דְעוֹבָד׃ 52 וַהֲוָה כָּל דְּהַב אַפְרָשׁוּתָא דְאַפְרִישׁוּ קֻדָּם יְיָ שִׁיתָּא עָשַׂר אַלְפִין
שְׁבַע מְאָה וְחַמְשִׁין סְלָעִין מִן רַבָּנֵי אַלְפִין וּמִן רַבָּנֵי מְאָתָא׃ 53 גַּבְרִין דְּחֵילָא בָּזוּ גְּבַר לְנַפְשֵׁיהּ׃ 54 וּנְסֵיב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא יָת
דַּהֲבָא מִן רַבָּנֵי אַלְפִין וּמְאָתָא וְאַיְתִיאוּ יָתֵיהּ לְמַשְׁכַּן זִימְנָא דְכַרְנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל קֻדָּם יְיָ׃

37 *Et fuit tributum Domino ab ouibus ſexcentæ & ſeptuaginta quinque.*

37 ‡καὶ ἐγένηθη τὸ τέλος τῷ κυρίῳ ἀπὸ τῶν προβάτων ἑξακόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα πέντε.

38 *Et boues ſex & triginta milia, & tributum eorum Domino duo & ſeptuaginta.*

38 ‡καὶ βόες ἓξ καὶ τριάκοντα χιλιάδες, καὶ τὸ τέλος αὐτῶν τῷ κυρίῳ δύο καὶ ἑβδομήκοντα.

39 *Et aſini triginta milia & quingenti, et tributum eorum Domino vnus & ſexaginta.*

39 ‡καὶ ὄνοι τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι, καὶ τὸ τέλος αὐτῶν κυρίῳ εἷς καὶ ἑξήκοντα.

40 *Et animæ hominum ſex & decem milia, & tributum eorum Domino duo & triginta animæ.*

40 ‡καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων ἓξ καὶ δέκα χιλιάδες, καὶ τὸ τέλος αὐτῶν τῷ κυρίῳ δύο καὶ τριάκοντα ψυχαί.

41 *Et dedit Moyſes tributum Domino ſegregationem Dei Eleazar ſacerdoti, ſicut præcepit Dominus Moyſi;*

41 ‡καὶ ἔδωκε μωυσῆς τὸ τέλος κυρίῳ τὸ ἀφαίρεμα θεοῦ ἐλεάζαρ τῷ ἱερεῖ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ μωυσῆ,

42 *A medietate filiorum Iſrael, quos diuiſit Moyſes à viris bellatoribus.*

42 ‡ἀπὸ δ' ἡμισύματος τῶν υἱῶν ισραὴλ, ὃς διεῖλε μωυσῆς ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν.

43 *Et fuit dimidium de congregatione ab ouibus trecenta milia, & triginta milia, & ſeptem milia, & quingenta.*

43 ‡καὶ ἐγένετο τὸ ἡμίσυμα ἀπὸ τῆς συναγωγῆς ἀπὸ τῶν προβάτων τριακόσιαι χιλιάδες καὶ τριάκοντα χιλιάδες καὶ ἑπτακισχίλια καὶ πεντακόσια.

44 *Boues ſex & triginta milia.*

44 ‡καὶ βόες ἓξ καὶ τριάκοντα χιλιάδες.

45 *Aſini triginta milia & quingenti.*

45 ‡ὄνοι τριάκοντα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι.

46 *Et animæ hominum milia ſedecim.*

46 ‡καὶ ψυχαὶ ἀνθρώπων χιλιάδες ἑκκαίδεκα.

47 *Et accepit Moyſes de medietate filiorum Iſrael vnum de quinquaginta, ab hominibus & à iumentis, & dedit ea Leuitis cuſtodientibus cuſtodias tabernaculi Domini, quemadmodum præcepit Dominus Moyſi.*

47 ‡καὶ ἔλαβε μωυσῆς ἀπὸ δ' ἡμισύματος τῶν υἱῶν ισραὴλ τὸ ἓν ἀπὸ τῶν πεντήκοντα, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν, καὶ ἔδωκεν αὐτὰ τοῖς λευίταις τοῖς φυλάσσουσι τὰς φυλακὰς τῆς σκηνῆς κυρίου, ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ μωυσῆ.

48 *Et acceſſerunt ad Moyſen omnes conſtituti in tribunatus exercitus millenarij & centuriones.*

48 ‡καὶ προσῆλθον πρὸς μωυσῆν πάντες οἱ καθισάμενοι εἰς τὰς χιλιαρχίας τῆς δυνάμεως χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρχοι.

49 *Et dixerunt ad Moyſen, Famuli tui acceperunt ſummam virorum bellatorum eorum qui apud nos, & non defuit ab illis vllus.*

49 ‡καὶ εἶπαν πρὸς μωυσῆν, οἱ παῖδές σου ἐλήφασι τὸ κεφάλαιον τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν τῶν παρ' ἡμῖν, καὶ οὐ διαπεφώνηκεν ἀπ' αὐτῶν οὐδείς.

50 *Et obtulimus donum Domino vir qui tulit vas aureum, murenulam & armillam, & anulum, & dextrale, & torquem', vt propitiaretis pro nobis coram Domino.*

50 ‡καὶ προσενηνόχαμεν τὸ δῶρον κυρίῳ ἀνὴρ ὃς ηὗρεν σκεῦος χρυσοῦν χλιδόνα, καὶ ψέλλιον, καὶ δακτύλιον, καὶ περιδέξιον, καὶ ἐμπλόκιον, ἐξιλάσασθαι περὶ ἡμῶν ἔναντι κυρίου.

51 *Et accepit Moyſes & Eleazar ſacerdos aurum ab illis omne vas elaboratum.*

51 ‡καὶ ἔλαβε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς τὸ χρυσίον παρ' αὐτῶν πᾶν σκεῦος εἰργασμένον.

52 *Et fuit omne aurum ſegregatio quam ſegregauerunt Domino ſex & decem milia & ſeptingenti & quinquaginta ſicli à tribunis & à centurionibus.*

52 ‡καὶ ἐγένετο πᾶν τὸ χρυσίον τὸ ἀφαίρεμα ὃ ἀφεῖλον κυρίῳ ἓξ καὶ δέκα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι καὶ πεντήκοντα σίκλοι παρὰ τῶν χιλιάρχων καὶ παρὰ τῶν ἑκατοντάρχων.

53 *Et viri bellatores prædati ſunt quilibet ſibi ipſi.*

53 ‡καὶ οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ ἐσφετερίσαντο ἕκαστος ἑαυτῷ.

54 *Et accepit Moyſes & Eleazar ſacerdos aurum à tribunis & à centurionibus, & intulerunt ea in tabernaculum teſtimonij, memoriale filiorum Iſrael coram Domino.*

54 ‡καὶ ἔλαβε μωυσῆς καὶ ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς τὸ χρυσίον παρὰ τῶν χιλιάρχων καὶ παρὰ τῶν ἑκατοντάρχων, καὶ εἰσήνεγκαν αὐτὰ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, μνημόσυνον τῶν υἱῶν ισραὴλ ἔναντι κυρίου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

37 Et fuit pars quæ aſſumpta eſt coram Domino ex ouibus ſexcenta & ſeptuaginta & quinque. 38 Et boues fuerunt triginta ſex milia, & pars quæ aſſumpta eſt coram Domino ſeptuaginta duo. 39 Et aſini triginta milia & quingenti, & pars quæ ex eis aſſumpta eſt coram Domino fuit ſexaginta vnus. 40 Et animæ hominum ſedecim milia, & pars quæ aſſumpta eſt coram Domino, fuit triginta duo animæ. 41 Deditque Moyſes partem quæ ſeparata eſt coram Domino Eleazaro ſacerdoti, ſicut præceperat Dominus Moyſi. 42 Et de media parte filiorum Iſrael, diuiſit Moyſes à viris qui egreſſi ſunt in exercitum. 43 Fuitque dimidia pars congregationis de ouibus trecentæ & triginta & quingentæ. 44 Et boues triginta ſex milia. 45 Et aſini triginta milia & quingenti. 46 Et animæ hominum ſedecim millia. 47 Et tulit Moyſes de media parte filiorum Iſrael vnum de quinquaginta quod aſſumptum eſt de hominibus & pecoribus, & dedit ea Leuitis cuſtodientibus cuſtodiam tabernaculi Domini ſicut præceperat Dominus Moyſi. 48 Acceſſeruntque ad Moyſen illi qui conſtituti erant ſuper milia exercitus, tribuni & centuriones. 49 Et dixerunt ad Moyſen, Serui tui ſuſceperunt numerum virorum pugnatorum qui ierunt nobiſcum, & non defuit vir ex nobis. 50 Offerimusque oblationem Domini quicunque inuenit vas aureum, periſcelides & armillas, anulos, dextralia ac murenulas ad propitiandum coram Domino pro animabus noſtris. 51 Tulitque Moyſes & Eleazar ſacerdos aurum ex eis omne vas fabrefactum. 52 Fuitque omne aurum ſeparationis quod ſeparauerunt coram Domino, ſedecim milia ſeptingenti & quinquaginta ſicli ex tribunis & centurionibus. 53 Viri autem exercitus deprædati ſunt ſinguli ſibimet. 54 Tulitque Moyſes & Eleazar ſacerdos aurum de tribunis & centurionibus, & intulerunt illud in tabernaculum fœderis in monimentum filiorum Iſrael coram Domino.

לב

1 * וּמִקְנֶה רַב הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי־גָד
עָצוּם מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יַעְזֵר וְאֶת־אֶרֶץ גִּלְעָד
2 וְהִנֵּה הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֶה : * וַיָּבֹאוּ בְנֵי־
גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶלְעָזָר
3 הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר : * עֲטָרוֹת וְדִיבֹן
וְיַעְזֵר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה וּשְׂבָם וְנְבוֹ וּבְעֹן :
4 * הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עֲדַת יִשְׂרָאֵל
אֶרֶץ מִקְנֶה הִוא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֶה :
5 * וַיֹּאמְרוּ אִם־מָצָאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת־הָאָרֶץ
הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לַאֲחֻזָּה אַל־תַּעֲבִרֵנוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן :
6 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן הַאֲחֵיכֶם
7 יָבֹאוּ לַמִּלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹּה : * וְלָמָּה
תְנִיאוּן אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל־הָאָרֶץ
8 אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְהוָה : * כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם
בְּשָׁלְחִי אֹתָם מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לִרְאוֹת אֶת־הָאָרֶץ :
9 * וַיַּעֲלוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ
וַיְנִיאוּ אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי־בֹא אֶל־הָאָרֶץ
10 אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְהוָה : * וַיִּחַר־אַף יְהוָה
11 בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר : * אִם־יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים
הָעֹלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה אֶת
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב
12 כִּי לֹא־מִלְאוּ אַחֲרָי : * בִּלְתִּי כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הַקְנִזִּי
13 וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן כִּי מִלְאוּ אַחֲרֵי יְהוָה : * וַיִּחַר־אַף
יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיְנִעֵם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־
14 תֹּם כָּל־הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה : * וְהִנֵּה
קַמְתֶּם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תַּרְבּוּת אַנְשִׁים חַטָּאִים
15 לְסֹפֵף עוֹד עַל חֲרוֹן אַף־יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל : * כִּי
תְשׁוּבֻן מֵאַחֲרָיו וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר וְשִׁחַתֶּם
לְכָל־הָעָם הַזֶּה :

CAP. XXXII.

1 FIlij autem Ruben & Gad habebant pecora multa, & erat illis in iumentis infinita
A substantia. Cúmq; vidissent Iazer & Galaad aptas animalibus alendis terras:
2 *Venerunt ad Moysen & ad Eleazarum sacerdotem & principes multitudinis, atque di
3 xerũt: *Ataroth & Dibon,& Iazer,& Nemra,Esebõ,& Eleale,& Saban,& Nebo, & Beõ.
4 *Terra quã petcusit Dominus in conspectu filiorum Israel, regionis vberrimæ est ad pastum animalium, & nos serui tui habemus iumenta plurima.
5 *Precamúrq; si inuenimus gratiam coram te, vt des nobis famulis tuis eam in possessionem, nec facias nos transire Iordanem.
6 *Quibus respondit Moyses,Nunquid fratres vestri ibunt ad pugnam, & vos hic sede-
7 bitis? *Cur subuertitis mentes filiorũ Israel ne transire audeant in locum quem eis datu-
8 rus est Dominus? *Nónne ita egerunt patres
B vestri,quando misi de Cades-barne ad explo-
9 randam terram? *Cùmq; venissent vsque ad vallem Botri, lustrata omni regione subuerte runt cor filiorum Israel vt non intrarent fines quos eis Dominus dedit.
10 *Quibus iratus iurauit dicens:
11 *Si videbunt homines isti qui ascẽderunt Su. 14.6
ex Ægypto à viginti annis & suprà, terram quam sub iuramento pollicitus sum Abrahã, Isaac, & Iacob: & noluerunt sequi me;
12 *Præter Caleb filium Iephone Cenezæum, & Iosue filium Nun:isti impleuerunt voluntatem meam.
13 *Iratúsque Dominus aduersum Israel, circunduxit eum per desertum quadraginta an-
C nis, donec consumeretur vniuersa generatio quæ fecerat malum in conspectu eius.
14 *Et ecce, inquit, vos surrexistis pro patribus vestris incrementa & alumni hominum peccatorum, vt augeretis furorem Domini
15 contra Israel. *Quòd si nolueritis sequi eum, in solitudine populũ derelinquet, & vos causa eritis necis omnium.

תרגום אונקלוס

לב
1 וּבְעִיר סַגִּי הֲוָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי גָד תַּקִּיף לַחְדָּא וַחֲזוֹ יָת אַרְעָא דְיַעְזֵר וְיָת אַרְעָא
דְגִלְעָד וְהָא אַתְרָא אֲתָר כָּשֵׁר לְבֵית בְּעִיר :
2 וַאֲתוֹ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה וּלְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא וּלְרַבְרְבֵי כְנִשְׁתָּא לְמֵימָר:
3 שַׂכְלֶלְתָּא וּמַלְכָּשְׁתָּא שׁוּפָן דְּבִית נִמְרָה וּבִית חֶשְׁבָּנִי וְאֶלְעָלֵה וּשְׂבָם וּנְבוֹ וּבְעֹן :
4 אַרְעָא דְמָחָא יְיָ יָת קֳדָם כְּנִשְׁתָּא
דְיִשְׂרָאֵל אַרַע כָּשֵׁר לְבֵית בְּעִיר הִיא וּלְעַבְדָּךְ אִית בְּעִיר:
5 וַאֲמַרוּ אִם אַשְׁכַּחְנָא רַחֲמִין בְּעֵינָךְ תִּתְיְהֵב יָת אַרְעָא הָדָא לְעַבְדָּךְ
לַאֲחֻסָּנָא לָא תַעֲבְרִינָנָא יָת לְמֵיעַל יָת יַרְדְּנָא :
6 וַאֲמַר מֹשֶׁה לִבְנֵי גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן הַאֲחֵיכוֹן יֵיעֲלוּן לְקְרָבָא וְאַתּוּן תֵּתְּבוּן הָכָא:
7 וּלְמָה תּוֹנְיוּן יָת לִבָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּעִבַּר לְאַרְעָא דְיְהַב לְהוֹן יְיָ:
8 כְּרֵין עֲבַדוּ אֲבָהָתְכוֹן כַּד שְׁלַחִית יָתְהוֹן מֵרְקַם גֵּיאָה לְמֶחְזֵי יָת אַרְעָא:
9 וּסְלִיקוּ עַד נַחְלָא דְאַתְכְּלָא וַחֲזוֹ יָת אַרְעָא וְאוֹנִיאוּ יָת לִבָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלָא לְמֵיעַל לְאַרְעָא דְיְהַב לְהוֹן יְיָ:
10 וְתְקֵיף רְגְזָא דַייָ בְּיוֹמָא הַהוּא וְקַיֵים לְמֵימָר:
11 אִם יְחָזוּן גַּבְרַיָּא דְסָלִיקוּ מִמִּצְרַיִם מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא יָת אַרְעָא דְקַיֵימִית לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב אֲרֵי לָא אַשְׁלִימוּ בָּתַר דְּחַלְתָּא דַייָ:
12 אֱלָהֵין כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה קְנִיזָאָה וְיהוֹשָׁעַ בַּר נוּן אֲרֵי אַשְׁלִימוּ בָּתַר דְּחַלְתָּא
דַייָ:
13 וּתְקֵיף רְגְזָא דַייָ בְּיִשְׂרָאֵל וְאוֹחֲרִינוּן בְּמַדְבְּרָא אַרְבְּעִין שְׁנִין עַד דְּסַף כָּל דָּרָא דַעֲבַדוּ דְבִישׁ קֳדָם יְיָ :
14 וְהָא קַמְתּוּן חֲלַף
אֲבָהָתְכוֹן חַלְמֵידֵי גַּבְרַיָּא חַיָּבַיָּא לְאוֹסָפָא עוֹד עַל תְּקוֹף רְגְזָא דַייָ לְיִשְׂרָאֵל:
15 אֲרֵי תְּתוּבוּן מִבָּתַר דְּחַלְתֵּיהּ וְיוֹסֵף עוֹד לְאוֹחָרוּתְהוֹן
בְּמַדְבְּרָא וְתְחַבְּלוּן לְכָל עַמָּא הָדֵין:

CAP. XXXII.

ET pecora multitudo fuit filijs Ruben, & filijs Gad, multitudo magna valde: & viderunt regionem Jazer, & regionem Galaad, & erat locus locus iumentis.

* Et accedentes filij Ruben, & filij Gad, dixerunt ad Moysen, & ad Eleazar sacerdotem, & ad principes congregationis, dicentes:

* Ataroth & Dibon, & Jazer, & Nemra, & Esebon, & Eleale, & Sabam, & Namã, & Baiã.

* Terram quam tradidit Dominus coram filijs Israel, terra pecorifera est, & famulis tuis iumenta sunt. * Et dixerunt, Si inuenimus gratiã coram te, detur terra hæc seruis tuis in possessione, & ne transire facias nos Iordanem.

* Et dixit Moyses filijs Gad, & filijs Ruben, Fratres vestri ibunt in bellum, et vos sedebitis hic.

* Et cur peruertitis mentes filiorum Israel ne transeant in terram, quam Dominus dat eis?

* Non sic fecerunt patres vestri, quãdo misi eos de Cades-Barne, considerare terram.

* Et ascenderunt in vallem Botri, & explorauerunt terram, et subuerterunt cor filiorum Israel, vt non intrarent in terram, quam dedit eis Dominus.

* Et iratus est furore Dominus in die illa, & iurauit, dicens:

* Si videbunt homines hi qui ascenderunt de Ægypto à viginti annis & suprà, scientes bonum & malum, terram quam iuraui Abraham, et Isaac, & Jacob, non enim secuti sunt post me.

* Nisi Chaleb filius Jephoni segregatus, & Iosue filius Nun, quia secuti sunt post Dominum.

* Et iratus est furore Dominus contra Israel, et circunduxit eos in deserto quadraginta annis, donec consumpta est omnis generatio, facientes mala coram Domino.

* Ecce insurrexistis pro patribus vestris, alumni hominum peccatorum, vt adderetis adhuc ad furorem iræ Domini contra Israel.

* Quia auertemini ab eo vt addatis adhuc derelinquere eum in deserto, & impiè facietis in totam congregationem hanc.

λβ'.

1 * Καὶ κτηνῶν πλῆθος ἦν τοῖς υἱοῖς ρουβήμ, καὶ τοῖς υἱοῖς γάδ, πλῆθος πολὺ σφόδρα· καὶ εἶδον τὴν χώραν ἰαζήρ, καὶ τὴν χώραν γαλαάδ, καὶ ἰδοὺ ὁ τόπος τόπος κτηνώσει.

2 * Καὶ προσελθόντες οἱ υἱοὶ ρουβήμ, καὶ οἱ υἱοὶ γάδ, εἶπαν πρὸς μωυσῆν καὶ πρὸς ἐλεάζαρ τὸν ἱερέα καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς

3 συναγωγῆς, λέγοντες· * ἀταρὼθ καὶ δεβών, καὶ ἰαζὴρ, καὶ ναμβρὼν, καὶ ἐσεβὼν, καὶ ἐλεαλὴ, καὶ σεβαμὰ, καὶ ναμνὼ, καὶ

4 βαϊδών. * τὴν γῆν ἣν παρέδωκε κύριος ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, γῆ κτηνοτρόφος ἐστὶν, καὶ τοῖς παισί σου κτήνη ὑπάρχει.

5 * καὶ ἔλεγον, εἰ εὕρομεν χάριν ἐνώπιόν σου, δοθήτω ἡ γῆ αὕτη τοῖς οἰκέταις σου ἐν κατασχέσει· καὶ μὴ διαβιβάσῃς ἡμᾶς

6 τὸν ἰορδάνην. * καὶ εἶπε μωυσῆς τοῖς υἱοῖς γάδ, καὶ τοῖς υἱοῖς ρουβήμ, οἱ ἀδελφοὶ ὑμῶν πορεύονται εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ὑμεῖς

7 καθίσεσθε ὧδε. * καὶ ἱνατί διαστρέφετε τὰς διανοίας τῶν υἱῶν ἰσραὴλ μὴ διαβαίνειν εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος δίδωσιν αὐτοῖς;

8 * οὐχ οὕτως ἐποίησαν οἱ πατέρες ὑμῶν, ὅτε ἀπέστειλα αὐτοὺς ἐκ καδὴς βαρνή, κατανοῆσαι τὴν γῆν.

9 * καὶ ἀνέβησαν εἰς φάραγγα βότρυος, καὶ κατενόησαν τὴν γῆν, καὶ ἀπέστησαν τὴν καρδίαν τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ὅπως αὐτὴ μὴ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν γῆν, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς κύριος.

10 * καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ὤμοσε, λέγων·

11 * εἰ ὄψονται οἱ ἄνθρωποι ὅτοι οἱ ἀναβάντες ἐξ αἰγύπτου ἀπὸ εἰκοσαέτους καὶ ἐπάνω, οἱ ἁψάμενοι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν, τὴν γῆν ἣν ὤμοσα τῷ ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ, καὶ ἰακώβ· ὅτι οὐ διὰ τοῦτο ἠκολούθησάν ὀπίσω μου·

12 * πλὴν χαλὲβ υἱὸς ἰεφονὶ ὁ διακεχωρισμένος, καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυὶ, ὅτι συνεπηκολούθησαν ὀπίσω κυρίου.

13 * καὶ ὠργίσθη θυμῷ κύριος ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ, καὶ κατερέμβευσεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη, ἕως ἐξανηλώθη πᾶσα ἡ γενεά, οἱ ποιοῦντες τὰ πονηρὰ ἔναντι κυρίου.

14 * ἰδοὺ ἀνέστητε ἀντὶ τῶν πατέρων ὑμῶν, σύστρεμμα ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, προσθεῖναι ἔτι ἐπὶ τὸν θυμὸν τῆς ὀργῆς κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραήλ.

15 * ὅτι ἀποστραφήσεσθε ἀπ' αὐτοῦ προσθεῖναι ἔτι καταλιπεῖν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀνομήσετε εἰς ὅλον τὸν συναγωγὴν ταύτην.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXII.

PEcora autem multa erant filijs Ruben & filiis Gad plurima nimis; videruntque terram Iazer, & terram Galaad, & ecce locus erat aptus pecoribus. [2] Veneruntque filij Gad & filij Ruben, & dixeruut ad Moysen & ad Eleazarum sacerdotem, & ad principes cœtus, dicentes:

[3] Ataroth & Dibon, & Iazer, & Nemra, & Esebon, & Eleale, & Seban, & Nabo, & Beon. [4] Terra cuius habitatores percussit Dominus in conspectu congregationis Israel, terra apta est pecoribus, & seruis tuis sunt pecora. [5] Dixeruntque, Si inuenimus gratiam in oculis tuis detur, terra hæc seruis tuis, nec facias nos transire Iordanem. [6] Dixitque Moyses filijs Gad & filijs Ruben, Nunquid fratres vestri ibunt ad pugnam & vos sedebitis hic? [7] Quare ergo subuertitis cor filiorum Israel, vt non transeant in terram quam dedit eis Dominus? [8] Sic fecerunt patres vestri quando misi eos de Cades Barne ad contemplandam terram.

[9] Et ascenderunt vsque ad torrentem Botri, & viderunt terram, & subuerterunt cor filiorum Israel, vt non ingrederentur in terram quam dedit eis Dominus. [10] Et iratus est furor Domini in die illa, & iurauit, dicens: [11] Si viderint viri qui ascenderunt de Aegypto à viginti annis & suprà, terram pro qua iuraui vt darem eam Abraham, Isaac, & Iacob, quia non fuerunt perfecti in timore meo:

[12] Præter Caleb filium Iephone Cenezeum, & Iosue filium Nun, quia perfecti fuerunt in timore Domini.

[13] Et iratus est furor Domini contra Israel, & morari fecit eos in deserto quadraginta annis, donec consumeretur vniuersa generatio quæ fecerat malum coram Domino. [14] Et ecce surrexistis pro patribus vestris discipuli virorum peccatorum, vt augeatis rursus furorem Domini contra Israel. [15] Si enim reuersi fueritis à timore eius, addet iterum relinquere eos in solitudine, & damnum inferetis omni populo huic.

16 * וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גְּדֵרֹת צֹאן נִבְנֶה
17 לְמִקְנֵנוּ פֹּה וְעָרִים לְטַפֵּנוּ : * וַאֲנַחְנוּ נֶחְלָץ
חֻשִׁים לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הֲבִיאֹנֵם
אֶל־מְקוֹמָם וְיָשַׁב טַפֵּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי
18 הָאָרֶץ : * לֹא נָשׁוּב אֶל־בָּתֵּינוּ עַד הִתְנַחֵל בְּנֵי
19 יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ : * כִּי לֹא נִנְחַל אִתָּם
מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וָהָלְאָה כִּי בָאָה נַחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ מֵעֵבֶר
20 הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה : * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה
אִם־תַּעֲשׂוּן אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אִם־תֶּחָלְצוּ לִפְנֵי
21 יְהוָה לַמִּלְחָמָה : * וְעָבַר לָכֶם כָּל־חָלוּץ אֶת־
הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוֹ אֶת־אֹיְבָיו מִפָּנָיו :
22 * וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחַר תָּשֻׁבוּ וִהְיִיתֶם
נְקִיִּם מֵיְהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת
23 לָכֶם לַאֲחֻזָּה לִפְנֵי יְהוָה : * וְאִם־לֹא
תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה חֲטָאתֶם לַיהוָה וּדְעוּ חַטַּאתְכֶם
24 אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם : * בְּנוּ־לָכֶם עָרִים
לְטַפְּכֶם וּגְדֵרֹת לְצֹנַאכֶם וְהַיֹּצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ :
25 * וַיֹּאמֶר בְּנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל־מֹשֶׁה
לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי מְצַוֶּה :
26 * טַפֵּנוּ נָשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל־בְּהֶמְתֵּנוּ יִהְיוּ־שָׁם
27 בְּעָרֵי הַגִּלְעָד : * וַעֲבָדֶיךָ יַעַבְרוּ כָּל־חֲלוּץ צָבָא
28 לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי דֹּבֵר : * וַיְצַו
לָהֶם מֹשֶׁה אֶת־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־
נוּן וְאֶת־רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל :
29 * וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם־יַעַבְרוּ בְנֵי־גָד
וּבְנֵי־רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן כָּל־חָלוּץ לַמִּלְחָמָה
לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וּנְתַתֶּם
לָהֶם אֶת־אֶרֶץ הַגִּלְעָד לַאֲחֻזָּה :
30 * וְאִם־לֹא יַעַבְרוּ חֲלוּצִים אִתְּכֶם וְנֶאֱחֲזוּ בְּתֹכְכֶם
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן :

16 * At illi prope accedentes dixerunt, Caulas
ouium fabricabimus & ſtabula iumentorum,
paruulis quoque noſtris vrbes munitas.
17 * Nos autem ipſi armati & accincti perge-
mus ad prœlium ante filios Iſrael, donec in-
D troducamus eos ad loca ſua. Paruuli noſtri &
quicquid habere poſſumus, erunt in vrbibus
munitis propter habitatorum inſidias.
18 * Non reuertemur in domos noſtras, vſq;
dum poſſideant filij Iſrael hæreditatem ſuam.
19 * Nec quicquam quæremus trans Iorda-
nem, quia iam habemus poſſeſſionem noſtrã
20 in orientali eius plaga. * Quibus Moyſes
ait, Si facitis quod promittitis, expediti pergi-
te coram Domino ad pugnam.
21 * Et omnis vir bellator armatus Iordanem
tranſeat, donec ſubuertat Dominus inimicos
22 ſuos; * Et ſubijciatur ei omnis terra: tunc eri-
tis inculpabiles apud Dñm & apud Iſrael, &
obtinebitis regiones quas vultis coram Dño.
23 * Sin autem quod dicitis non feceritis, nul
li dubium eſt quin peccetis in Dominum, &
ſcitote quoniam peccatum veſtrum apprehen
det vos.
24 * Ædificate ergo vrbes paruulis veſtris &
E caulas & ſtabula ouibus ac iumentis, & quod
polliciti eſtis implete.
25 * Dixerúntq; filij Gad & Ruben ad Moy-
ſen; Serui tui ſumus: faciemus quod iubet
26 Dñs noſter. * Paruulos noſtros & mulieres
& pecora ac iumenta relinquemus in vrbibus
27 Galaad. * Nos autem famuli tui omnes ex-
pediti pergemus ad bellum, ſicut tu Domine
28 loqueris. * Præcepítq; Moyſes Eleazaro ſa-
cerdoti & Ioſue filio Nun, & principibus fa-
miliarum tribus Iſrael.
29 * Et dixit ad eos, Si tranſierint filij Gad &
filij Ruben vobiſcum Iordanem omnes ar-
mati ad bellum coram Domino, & vobis fue-
rit terra ſubiecta, date eis Galaad in poſſeſ-
ſionem.
30 * Sin autem noluerint tranſire vobiſcum
in terram Chanaan, inter vos habitandi acci-
piant loca.

תרגום אונקלוס

16 וּקְרִיבוּ לְוָתֵיהּ וְאָמְרִין חַטְרִין דְּעָאן נִבְנֵי לִבְעִירָנָא הָכָא וְקִרְוִין לְטַפְלָנָא : 17 וַאֲנַחְנָא נְזָרֵיז מִבְעִין קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דְּנָעֵילִנוּן
לְאַתְרֵהוֹן וְיִתְבוּן טַפְלָנָא בְּקִרְוִין כְּרִיכִין מִן קֳדָם יָתְבֵי אַרְעָא : 18 לָא נְתוּב לְבָתָּנָא עַד דְּיַחְסְנוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחְסָנְתֵּיהּ : 19 אֲרֵי לָא
נַחְסִין עִמְּהוֹן מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא וּלְהַלָּא אֲרֵי קַבִּילְנָא אַחְסָנְתָּנָא לָנָא מֵעִבְרָא דְּיַרְדְּנָא מָדִינְחָא : 20 וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אִם תַּעְבְּדוּן יָת פִּתְגָמָא
הָדֵין אִם תְּזָדְרְזוּן קֳדָם עַמָּא דַיְיָ לְקְרָבָא : 21 וְיֶעְבַּר לְכוֹן כָּל דְּמָזְרִיז יָת יַרְדְּנָא קֳדָם עַמָּא דַיְיָ עַד דְּיִתְרֵיךְ יָת
בַּעֲלֵי דְבָבוֹהִי מִן קֳדָמוֹהִי : 22 וְתִתְכְּבֵישׁ אַרְעָא קֳדָם עַמָּא דַיְיָ וּבָתַר כֵּן תְּהוֹבוּן וּתְהוֹן זַכָּאִין מִן קֳדָם יְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל וִיהֵי
אַרְעָא הָדָא לְכוֹן לְאַחְסָנָא קֳדָם יְיָ : 23 וְאִם לָא תַּעְבְּדוּן כֵּן הָא חַבְתּוּן קֳדָם יְיָ וּדְעוּ חוֹבַתְכוֹן דְּתַשְׁכַּח יַתְכוֹן : 24 בְּנוּ לְכוֹן קִרְוִין
לְטַפְלְכוֹן וְחִטְרִין לְעָנְכוֹן וּדְיפּוֹק מִפּוּמְכוֹן תַּעְבְּדוּן : 25 וַאֲמָרוּ בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמֵימָר עַבְדָּךְ יַעְבְּדוּן כְּמָא דְּרִבּוֹנִי
מְפַקֵּד : 26 טַפְלָנָא נְשָׁנָא וְגֵתָנָא וְכָל בְּעִירָנָא יְהוֹן תַּמָּן בְּקִרְוֵי גִלְעָד : 27 וְעַבְדָּךְ יַעְבְּרוּן כָּל דְּמָזְרִיז לְחֵילָא קֳדָם עַמָּא דַיְיָ לְקְרָבָא
כְּמָא דְּרִבּוֹנִי מְמַלֵּיל : 28 וּפַקִּיד לְהוֹן מֹשֶׁה יָת אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְיָת יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְיָת רֵישֵׁי אָבָהָת שִׁבְטַיָּא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל :
29 וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן אִם יַעְבְּרוּן בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן עִמְּכוֹן יָת יַרְדְּנָא כָּל דְּמָזְרִיז לְקְרָבָא קֳדָם עַמָּא דַיְיָ וְתִתְכְּבֵישׁ אַרְעָא
קֳדָמֵיכוֹן וְתִתְּנוּן לְהוֹן יָת אַרְעָא דְּגִלְעָד לְאַחְסָנָא : 30 וְאִם לָא יַעְבְּרוּן מְזָרְזִין עִמְּכוֹן וְיֵיחְסְנוּן בֵּינֵיכוֹן בְּאַרְעָא
דִּכְנָעַן :

* *Et acceſſerunt ei & dicebãt, Caulas ouium ædi-* 16
ficabimus hic iumentis noſtris, & ciuitates ſupelle-
ctilibus noſtris. * *Et nos armati in ante cuſto-* 17
dia priores filiorum Iſrael, donec adducamus eos in
ſuum locum, & habitabit ſupellex noſtra in ciuita-
tibus munitis propter habitantes terram.

* *Non reuertemur in domos noſtras quoad diui-* 18
dantur filij Iſrael, vnuſquiſque in hæreditatem ſuã.

* *Et non amplius poſſidebimus inter eos ab trans* 19
Iordanem & vlterius, quia habemus poſſeſſiones
noſtras in eo qui trans Iordanem in Oriente.

* *Et dixit ad illos Moyſes, Si feceritis iuxta ver* 20
bum hoc, ſi armati fueritis corã Domino in bellum;

* *Et tranſierit ex vobis omnis armatus Jorda-* 21
nem coram Domino, quoad ſubuertatur inimicus
eius à facie eius;

* *Et ſubijciatur terra coram Domino; & poſt* 22
hæc reuertemini, & eritis innocentes coram Domi-
no, & ab Iſrael, et erit terra hæc vobis in poſſeſſio-
ne coram Domino.

* *Si autem non feceritis ſic, peccabitis coram Do* 23
mino, & cognoſcetis peccatum veſtrum, quando
vos comprehenderint mala.

* *Et ædificabitis vobis ipſis vrbes ſupellectili ve* 24
ſtræ, & caulas iumentis veſtris, & quod egreditur
de ore veſtro facietis. * *Et dixerunt filij Ru-* 25
ben, & filij Gad ad Moyſen, dicentes: Serui tui fa
cient, ſicut Dominus noſter præcipit. * *Supellex* 26
noſtra, & vxores noſtræ, & poſſeſſiones noſtræ, et
omnia iumenta noſtra erunt illic in ciuitatibus Ga-
laad. * *At ſerui tui exibuut omnes armati, &* 27
accincti coram Domino ad bellum, quẽadmodum Do-
minus dicit. * *Et conſtituit eis Moyſes Eleazar ſa-* 28
cerdotem, & Joſue filium Num, & principes fami-
liarum tribuum filiorum Iſrael. * *Et dixit ad eos* 29
Moyſes, Si tranſierint filij Ruben & filij Gad vo-
biſcum Iordanem, omnis armatus in bellum coram
Domino, & dominati fueritis terræ coram vobis,
& dabitis eis terram Galaad in poſſeſſione.

* *Si autem non tranſierint armati vobiſcum in* 30
bellum coram Domino; & traducite ſupellectilem
eorum, & vxores eorum, & iumenta eorum ante
vos, in terram Chanaan, & ſimul poſſidebuntur
inter vos in terra Chanaan.

16 * καὶ προσῆλθον αὐτῷ, καὶ ἔλεγον, ἐπαύλεις προβάτων οἰκο-
δομήσομεν ὧδε τοῖς κτήνεσιν ἡμῶν, καὶ πόλεις ταῖς ἀποσκευαῖς
17 ἡμῶν. * καὶ ἡμεῖς ἐνοπλισάμενοι προφυλακὴ προπορευσόμεθα τῶν
υἱῶν ἰσραήλ, ἕως ἂν ἀγάγωμεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἑαυτῶν τόπον· καὶ
κατοικήσει ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν ἐν πόλεσι τειχισμέναις διὰ τοὺς
18 καθημένους τὴν γῆν. * οὐ μὴ ἀποστραφῶμεν εἰς τὰς οἰκίας
ἡμῶν ἕως ἂν κατακληρωθῶσιν οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, ἕκαστος εἰς τὴν
19 κληρονομίαν αὐτοῦ. * οὐκέτι κληρονομήσομεν ἐν αὐτοῖς
ἀπὸ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου καὶ ἐπέκεινα, ὅτι ἀπέχομεν τοὺς κλή-
20 ρους ἡμῶν ἐν τῷ πέρα τοῦ ἰορδάνου ἐν δυσμαῖς. * καὶ εἶπεν
πρὸς αὐτοὺς μωυσῆς, ἐὰν ποιήσητε κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἐὰν
ἐξοπλισθῆτε ἐναντίον κυρίου εἰς πόλεμον.

21 * καὶ παρελεύσεται ὑμῶν πᾶς ὁπλίτης τὸν ἰορδάνην ἔναντι
κυρίου, ἕως ἐκτριβῇ ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ.

22 * καὶ καταχυσθήσεται ἡ γῆ ἔναντι κυρίου, καὶ μετὰ ταῦτα ἀπο-
στραφήσεσθε καὶ ἔσεσθε ἀθῷοι ἔναντι κυρίου, καὶ ἀπὸ ἰσραήλ· καὶ
ἔσται ἡ γῆ αὕτη ὑμῖν ἐν κατασχέσει ἔναντι κυρίου.

23 * ἐὰν δὲ μὴ ποιήσητε οὕτως, ἁμαρτήσεσθε ἔναντι κυρίου, καὶ
γνώσεσθε τὴν ἁμαρτίαν ὑμῶν, ὅταν ὑμᾶς καταλάβῃ τὰ κα-
24 κά. * καὶ οἰκοδομήσετε ὑμῖν ἑαυτοῖς πόλεις τῇ ἀποσκευῇ
ὑμῶν, καὶ ἐπαύλεις τοῖς κτήνεσιν ὑμῶν, καὶ τὸ ἐκπορευόμενον
ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν ποιήσετε.

25 * καὶ εἶπαν οἱ υἱοὶ ῥουβήν, καὶ οἱ υἱοὶ γαὰδ πρὸς μωυσῆν, λέ-
γοντες, οἱ παῖδές σου ποιήσουσιν καθὰ ὁ κύριος ἡμῶν ἐνετείλατο.

26 * ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν, καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν, καὶ αἱ κτήσεις ἡ-
μῶν, καὶ πάντα τὰ κτήνη ἡμῶν ἔσονται ἐκεῖ ἐν ταῖς πόλεσι γα-
27 λαάδ. * οἱ δὲ παῖδές σου παρελεύσονται πάντες ἐνωπλισμέ-
νοι καὶ ἐκτεταγμένοι ἔναντι κυρίου εἰς τὸν πόλεμον, ὃν τρόπον ὁ
28 κύριός μου λέγει. * καὶ συνέταξεν αὐτοῖς μωυσῆς ἐλεάζαρ
τὸν ἱερέα, καὶ ἰησοῦν υἱὸν ναυῆ, καὶ τοὺς ἄρχοντας πατριῶν τῶν
29 φυλῶν υἱῶν ἰσραήλ. * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸς μωυσῆς, ἐὰν
διαβῶσιν οἱ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ οἱ υἱοὶ γαὰδ μεθ' ὑμῶν τὸν ἰορδάνην,
πᾶς ἐνωπλισμένος εἰς πόλεμον ἔναντι κυρίου, καὶ κατακυ-
σθήσεται ἡ γῆς ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ δώσετε αὐτοῖς τὴν γῆν γα
30 λαὰδ ἐν κατασχέσει. * ἐὰν δὲ μὴ διαβῶσιν ἐνωπλισμένοι
μεθ' ὑμῶν εἰς πόλεμον ἔναντι κυρίου, καὶ διαβιβάσατε τὴν ἀπο-
σκευὴν αὐτῶν, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν
πορεύσεται ὑμῶν, εἰς γῆν χαναάν, καὶ συγκατακληρονομη-
θήσονται ἐν ὑμῖν ἐν τῇ γῇ χαναάν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[16] Acceſſeruntque ad eum & dixerunt, Caulas ouium ædificabimus hic pecoribus noſtris, & vrbes familiæ noſtræ. [17] Nos autem armabimur expediti ante fratres noſtros, donec introducamus eos in locum ſuum, & habitabunt paruuli noſtri in ciuitatibus munitis propter habitatores terræ. [18] Non enim reuertemur in domos noſtras donec ſinguli filiorum Iſrael poſſideant hæreditatem ſuam.

[19] Non enim poſſidebimus cum eis trans Iordanem & vltra, quia ſuſcepimus hæreditatem noſtram citra Iordanem ad Orientem.

[20] Dixitque eis Moyſes, Si feceritis verbum hoc, & ſi armati ieritis ante populum Domini ad pugnam; [21] Et tranſierit omnis armatus ex vobis Iordanem ante populum Domini, donec eijciat inimicos ſuos à conſpectu eius; [22] Et ſubijciatur terra coram populo Domini: poſtea reuertemini & eritis innoxij in conſpectu Domini & apud Iſrael, eritque terra hæc vobis in poſſeſſionem coram Domino.

[23] Si autem non feceritis ſic, ecce peccaſtis coram Domino, & ſcitote peccatum veſtrum quod inueniet vos. [24] Ædificate vobis vrbes paruulis veſtris, & caulas ouibus veſtris, & facietis iuxta id quod egreſſum eſt de ore veſtro. [25] Dixeruntque filij Gad & filij Ruben ad Moyſen, dicentes: Serui tui facient ſicut Dominus noſter iubet. [26] Paruuli noſtri & vxores noſtræ, & pecora noſtra, & omnia iumenta noſtra erunt ibi in vrbibus Galaad. [27] Et omnes ſerui tui tranſibunt armati in exercitum ante populum Domini ad bellum, ſicut loquitur Dominus noſter. [28] Præcepitque de eis Moyſes Eleazaro ſacerdoti & Ioſue filio Nun, & principibus patrum tribuum filiorum Iſrael.

[29] Et dixit Moyſes ad eos, Si tranſierint filij Gad & filij Ruben vobiſcum Iordanem omnes armati ad bellum coram populo Domini, ſubiectaque fuerit terra in conſpectu veſtro; dabitis eis terram Galaad in poſſeſſionem.

[30] Et ſi non tranſierint armati vobiſcum, ſuſcipient poſſeſſionem inter vos in terra Chanaan.

31 * וַיַּעֲנוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר
32 יְהוָה אֶל־עֲבָדֶיךָ כֵּן נַעֲשֶׂה׃ * נַחְנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים
לִפְנֵי יְהוָה אֶרְצָה כְּנָעַן וְאִתָּנוּ אֲחֻזַּת נַחֲלָתֵנוּ מֵעֵבֶר
33 לַיַּרְדֵּן׃ וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן
וְלַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף אֶת־מַמְלְכֻת סִיחֹן
מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת־מַמְלְכֻת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאָרֶץ
34 לְעָרֶיהָ בִּגְבֻלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב׃ * וַיִּבְנוּ בְנֵי־
35 גָד אֶת־דִּיבֹן וְאֶת־עֲטָרֹת וְאֶת עֲרֹעֵר׃ * וְאֶת־
36 עֲטְרֹת שׁוֹפָן וְאֶת־יַעְזֵר וְיָגְבְּהָה׃ * וְאֶת־בֵּית נִמְרָה
37 וְאֶת־בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְרֹת צֹאן׃ * וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ
38 אֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־אֶלְעָלֵא וְאֶת קִרְיָתָיִם׃ * וְאֶת־
נְבוֹ וְאֶת־בַּעַל מְעוֹן מוּסַבֹּת שֵׁם וְאֶת־שִׂבְמָה
וַיִּקְרְאוּ בְשֵׁמֹת אֶת־שְׁמוֹת הֶעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ׃
39 * וַיֵּלְכוּ בְּנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִּלְעָדָה וַיִּלְכְּדֶהָ
40 וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־בָּהּ׃ * וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־
41 הַגִּלְעָד לְמָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁב בָּהּ׃ * וְיָאִיר בֶּן־
מְנַשֶּׁה הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־חַוֹּתֵיהֶם וַיִּקְרָא אֹתָן
42 חַוֹּת יָאִיר׃ * וְנֹבַח הָלַךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־קְנָת וְאֶת־בְּנֹתֶיהָ
וַיִּקְרָא לָהּ נֹבַח בִּשְׁמוֹ׃

לג

1 * אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ
2 מִצְרַיִם לְצִבְאֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃ * וַיִּכְתֹּב
מֹשֶׁה אֶת־מוֹצָאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה
3 וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצָאֵיהֶם׃ * וַיִּסְעוּ מֵרַעְמְסֵס
בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי
4 כָּל־מִצְרָיִם׃ * וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה
יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה
5 שְׁפָטִים׃ * וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס וַיַּחֲנוּ
בְּסֻכֹּת׃

NVMERI. Translat. B. Hierony. *Mansiones.*

31 * Respondetúntq; filij Gad & filij Ruben: Sicut locutus est Dominus seruis suis, ita faciemus. 32 * Ipsi armati pergemus coram Domino in terram Chanaan, & possessionē iam suscepisse nos confitemur trans Iordanem.

33 * Dedit itaque Moyses, filijs Gad & Ruben & dimidiæ tribui Manasse filij Ioseph regnū G Seon regis Ammorræi, & regnum Og regis Basan, & terram eorum cum vrbibus suis per 34 circuitum. * Igitur extruxerunt filij Gad, Dibon, & Astaroth, & Aroer.

35 * Et Roth, & Sopham, & Iazer, Iechaa.

36 * Et Bethnemra, & Betharam vrbes munitas & caulas pecoribus suis.

37 * Filij verò Ruben ædificauerunt Esebon, & Eleale, & Cariathaim.

38 * Et Nabo, & Baalmeon versis nominibus, Sabama quoque, imponentes vocabula vrbibus quas extruxerant.

39 * Porrò filij Machir filij Manasse perrexerunt in Galaad, & vastauerunt eam interfecto Ammorræo habitatore eius.

40 * Dedit ergo Moyses terram Galaad Machir filio Manasse, qui habitauit in ea.

41 * Iair autem filius Manasse abijt, & occupauit vicos eius, quos appellauit Auoth-iair, id est, villas Iair.

42 * Nobe quoque perrexit & apprehendit Canath cum viculis suis, vocauítque eam ex nomine suo Nobe.

CAP. XXXIII.

1 HÆ sunt mansiones filiorum Israel qui A egressi sunt de Ægypto per turmas suas in manu Moysi & Aaron.

2 * Quas descripsit Moyses iuxta castrorum loca quæ Domini iussione mutabant.

3 * Profecti igitur de Ramesse mense primo, quintadecima die mēsis primi, altera die Phase, filij Israel in manu excelsa, vidētibus cunctis Ægyptijs;

4 * Et sepelientibus primogenitos quos percusserat Dominus; nam & in diis eorum exercuerat vltionem.

5 * Castrametati sunt in Sochoth.

תרגום אונקלוס

31 וַאֲתִיבוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְמֵימָר יָת דְּמַלֵּיל יְיָ לְעַבְדָּךְ כֵּן נַעְבֵּד׃ 32 נַחְנָא נְעִיבַר מְזָרְזִין קֳדָם יְיָ לְאַרְעָא דִכְנָעַן וְעִמָּנָא אֲחִידַת
אַחְסָנְתָּנָא מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא׃ 33 וְיָהַב לְהוֹן מֹשֶׁה לִבְנֵי גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף יָת מַלְכוּת סִיחוֹן מַלְכָּא
דֶּאֱמוֹרָאָה וְיָת מַלְכוּת עוֹג מַלְכָּא דְמַתְנָן אַרְעָא לְקִרְוָתָא בְּתְחוּמִין קִרְוֵי אַרְעָא סְחוֹר סְחוֹר׃ 34 וּבְנוֹ בְנֵי גָד יָת דִּיבוֹן וְיָת עֲטָרוֹת
וְיָת עֲרוֹעֵר׃ 35 וְיָת עֲטְרוֹת שׁוֹפָן וְיָת יַעְזֵר וְיָגְבְּהָה׃ 36 וְיָת בֵּית נִמְרָה וְיָת בֵּית הָרָן קִרְוִין בְּרִיכָן וְחוּטְרִין דְּעָנָן׃ 37 וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּנוֹ יָת
חֶשְׁבּוֹן וְיָת אֶלְעָלָא וְיָת קִרְיָתָיִם׃ 38 וְיָת נְבוֹ וְיָת בַּעַל מְעוֹן מְקַפָּן שְׁמָהָן וְיָת שִׂבְמָה וּקְרוֹ בִּשְׁמָהָן יָת שְׁמָהָת קִרְוַיָּא דִּבְנוֹ׃ 39 וַאֲזָלוּ בְנֵי
מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה לְגִלְעָד וְכִבְּשׁוּהָא וְתָרִיךְ יָת אֱמוֹרָאָה דְּבָהּ׃ 40 וְיָהַב מֹשֶׁה יָת גִּלְעָד לְמָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה וְיִתֵּיב בָּהּ׃ 41 וְיָאִיר בַּר מְנַשֶּׁה
אָזַל וְכִבֵּשׁ יָת כַּפְרֵנֵיהוֹן וְקָרָא יָתְהֶן כַּפְרֵנֵי יָאִיר׃ 42 וְנֹבַח אָזַל וְכִבֵּשׁ יָת קְנַת וְיָת כַּפְרָנָתָא וּקְרָא לָהּ נֹבַח בִּשְׁמֵיהּ׃

לג

1 אִלֵּין מַטְלֵנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּנְפָקוּ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְחֵילֵיהוֹן בִּידָא דְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃ 2 וּכְתַב מֹשֶׁה יָת מַפְקָנֵיהוֹן לְמַטְלֵנֵיהוֹן עַל מֵימְרָא דַיְיָ וְאִלֵּין
מַטְלֵנֵיהוֹן לְמַפְקָנֵיהוֹן׃ 3 וּנְטָלוּ מֵרַעְמְסֵס בְּיַרְחָא קַדְמָאָה בְּחַמְשָׂה עַשְׂרָה יוֹמָא לְיַרְחָא קַדְמָאָה מְבָתַר פִּסְחָא נְפָקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִישׁ
גְּלֵי לְעֵינֵי כָל מִצְרָיִם׃ 4 וּמִצְרָאֵי מְקַבְּרִין יָת דְּקְטַל יְיָ בְּהוֹן כָּל בּוּכְרָא וּבְטַעֲוָתְהוֹן עֲבַד יְיָ דִּינִין׃ 5 וּנְטָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵרַעְמְסֵס וּשְׁרוֹ בְּסֻכּוֹת׃

* *Et responderunt filij Ruben, & filij Gad, di-* 31
centes, Quæcũque Dominus dicit seruis suis, sic fa-
ciemus. * *Nos transibimus armati coram Do-* 32
mino in terram Chanaan, & dabitis possessionem
nostram in eo qui vltra Jordanem.

* *Et dedit eis Moyses filijs Gad, & filijs Ru-* 33
ben, & dimidiæ tribus Manasse filiorũ Joseph, re-
gnum Sion, regis Amorræorum, & regnum Og, re-
gis Basan, terram & ciuitates cum terminis eius,
ciuitates terræ in circuitu.

* *Et ædificauerunt filij Gad Dibon.* * *Et Asta-* 34
roth, & Aroer, & Sopham, & Jazer, & exalta- 35
uerunt illas. * *Et Bethnemra & Betharam ci-* 36
uitates munitas, & caulas ouium.

* *Et filij Ruben ædificauerũt Esebon, & Eleale,* 37
& Cariathaim. * *Et Naboth, & Baalmeon,* 38
circundatas, & Sabama: & cognominauerunt iu-
xta nomina eorũ nomina vrbiũ, quas ædificauerũt.

* *Et perrexit filius Machir filij Manasse in Ga-* 39
laad, & accepit eam, & perdidit Amorræum ha-
bitantem in ea.

* *Et dedit Moyses Galaad Machir filio Manasse,* 40
& habitauit illic.

* *Et Jair filius Manasse perrexit, & accepit cau* 41
las eorum, & cognominauit eas caulas Jair.

* *Et Nobe perrexit, & accepit Canath, & vi-* 42
cos eius, & cognominauit eos Nobe ex nomine suo.

CAP. XXXIII.

ET hæ mansiones filiorum Jsrael, vt exierunt de 1
Ægypto cum exercitu suo in manu Moysi &
Aaron.

* *Et scripsit Moyses profectiones eorum, & man* 2
siones eorum per verbum Domini: & hæ mansio-
nes itineris eorum.

* *Profecti sunt ex Rameſſe mense primo quinta* 3
& decima die mensis primi, postridie Paschæ, egres-
si sunt filij Jsrael in manu excelsa coram omnibus
Ægyptijs.

* *Et Ægyptij sepeliebant ex ipsis mortuos om-* 4
nes quotquot percussit Dominus omne primogeni-
tum in terra Ægypti; & in dijs eorum fecit vl-
tionem Dominus.

* *Profecti autem filij Jsrael ex Rameſſe, castra-* 5
metati sunt in Sochoth.

31 * Καὶ ἀπεκρίθησαν Ⓐ υἱοὶ ῥουβὴν καὶ Ⓐ υἱοὶ γαὰδ, λέγοντες, ὅσα ὁ κύριος λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ, οὕτως ποιήσομεν.

32 * ἡμεῖς διαβησόμεθα ἐνωπλισμένοι ἔναντι κυρίου εἰς γῆν χαναάν, καὶ δώσετε τὴν κατάσχεσιν ἡμῖν ἐν τῷ πέραν Ἰορδάνου.

33 * καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς μωυσῆς τοῖς υἱοῖς γαὰδ, καὶ τοῖς υἱοῖς ῥουβὴμ, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ υἱῶν ἰωσὴφ, τὴν βασιλείαν σιὼν, βασιλέως τῶν ἀμορραίων, καὶ τὴν βασιλείαν ὢγ βασιλέως τῆς βασάν, τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν τοῖς ὁρίοις
34 αὐτῆς, πόλεις τῆς γῆς κύκλῳ. * καὶ ᾠκοδόμησαν Ⓐ υἱοὶ γαὰδ
35 τὴν δεβών· * καὶ τὴν ἀταρώθ, καὶ τὴν ἀροήρ, καὶ τὴν σωφάρ, καὶ τὴν ἰαζήρ, καὶ ὕψωσαν αὐτάς.

36 * καὶ τὴν βηθαμεφὰ καὶ τὴν βαιθαρρὼ πόλεις ὀχυράς, καὶ ἐπαύλεις προβάτων.

37 * καὶ Ⓐ υἱοὶ ῥουβὴν ᾠκοδόμησαν τὴν ἐσεβών, καὶ τὴν ἐλεαλή, καὶ τὴν καριαθαΐμ·

38 * καὶ τὴν ναβώθ, καὶ τὴν βεελμεών, περικυκλωμένας, καὶ τὴν σεβαμά· καὶ ἐπωνόμασαν κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων, ἃς ᾠκοδόμησαν.

39 * καὶ ἐπορεύθη υἱὸς μαχεὶρ υἱοῦ μανασσῆ εἰς γαλαάδ, καὶ ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπώλεσε τὸν ἀμορραῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν
40 αὐτῇ. * καὶ ἔδωκε μωυσῆς τὴν γαλαὰδ τῷ μαχεὶρ υἱῷ μανασσῆ, καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ.

41 * καὶ ἰαὶρ ὁ τοῦ μανασσῆ ἐπορεύθη, καὶ ἔλαβε τὰς ἐπαύλεις αὐτῶν, καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὰς ἐπαύλεις ἰαΐρ.

42 * καὶ ναβαὺ ἐπορεύθη, καὶ ἔλαβε τὴν καάθ, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὰς ναβὼθ ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

λγ.

1 * Καὶ ἕτοι Ⓐ σταθμοὶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ὡς ἐξῆλθον ἐκ τῆς αἰγύπτου σὺν δυνάμει αὐτῶν ἐν χειρὶ μωυσῆ καὶ ἀαρών.

2 * καὶ ἔγραψε μωυσῆς τὰς ἀπάρσεις αὐτῶν, καὶ οὗτοι σταθμοὶ αὐτῶν διὰ ῥήματος κυρίου, καὶ ἕτοι οἱ σταθμοὶ τῆς πορείας
3 αὐτῶν. * ἀπῆραν ἐκ ραμεσσῆ τῷ μηνὶ τῷ πρώτῳ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, τῇ ἐπαύριον τοῦ πάσχα ἐξῆλθον Ⓐ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν χειρὶ ὑψηλῇ ἐναντίον
4 πάντων τῶν αἰγυπτίων. * καὶ οἱ αἰγύπτιοι ἔθαπτον ἐξ αὐτῶν τοὺς τεθνηκότας πάντας οὓς ἐπάταξε κύριος πᾶν πρωτότοκον ἐν γῇ αἰγύπτου· καὶ ἐν τοῖς θεοῖς αὐτῶν ἐποίησε τὴν ἐκδίκησιν
5 κύριος. * ἀπάραντες δὲ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐκ ραμεσσῆ, παρενέβαλον εἰς σοχχώθ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[31] Responderuntque filij Gad & filij Ruben, dicentes: Sicut locutus est Dominus seruis tuis, ita faciemus. [32] Nos transibimus armati ante populum Domini in terram Chanaan, & nobiscum manet possessio nostra trans Iordanem. [33] Deditque eis Moyses, filiis videlicet Gad & filiis Ruben, & dimidiæ tribui Manasse filij Ioseph regnum Seon regis Amorræi, & regnum Og regis Basan, terram cum vrbibus suis per terminos vrbium terræ per circuitum. [34] Ædificaueruntque filij Gad Dibon & Ataroth, & Aroer. [35] Et Ataroth Sophan & Iazer & Iagbeha.
[36] Et Bethnemra & Betharan vrbes munitas, & caulas ouium. [37] Filij autem Ruben ædificauerunt Esebon & Eleale, & Cariathaim.
[38] Et Nebo & Baalmeon versis nominibus, & Sabama, & vocauerunt nominibus vrbes quas ædificauerant. [39] Et abierunt filij Machir filij Manasse in Galaad, & subiecerunt eam, & eiecerunt Amorræum qui ibi erat. [40] Deditque Moyses Galaad Machir filio Manasse, & habitauit in ea. [41] Iair quoque filius Manasse abijt & subiecit vicos eius, & vocauit eos vicos Iair. [42] Nobe autem abijt & subiecit Chanath, & vicos eius, & vocauit eam ex nomine suo Nobe.

CAP. XXXIII.

HÆ sunt mansiones filiorum Israel qui egressi sunt de terra Ægypti per turmas suas in manu Moysi & Aaron.
[2] Descripsitque Moyses exitus eorum per profectiones eorum iuxta verbũ Domini, & hæ sunt profectiones eorum iuxta exitus eorum.
[3] Profectique sunt de Rameses in mense primo quintadecima die mensis primi altera die Phase: egressi sunt filij Israel palam ante oculos omnium Ægyptiorum. [4] Ægyptij autem sepeliebant omnes primogenitos quos occiderat Dominus in eis; & in idolis eorum fecit Dominus iudicia. [5] Profectique sunt filij Israel de Rameses, & castrametati sunt in Socoth.

6 * וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹת וַיִּחֲנוּ בְאֵתָם אֲשֶׁר בִּקְצֵה הַמִּדְבָּר׃
7 * וַיִּסְעוּ מֵאֵתָם וַיָּשָׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
8 בַּעַל צְפוֹן וַיִּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל׃ * וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת
וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת
9 יָמִים בְּמִדְבַּר אֵתָם וַיִּחֲנוּ בְמָרָה׃ * וַיִּסְעוּ
מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וּבְאֵלִם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת
10 מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיִּחֲנוּ־שָׁם׃ * וַיִּסְעוּ
11 מֵאֵילִם וַיִּחֲנוּ עַל־יַם־סוּף׃ * וַיִּסְעוּ מִיַּם־סוּף
12 וַיִּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־סִין׃ * וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר־סִין וַיִּחֲנוּ
13 בְּדָפְקָה׃ * וַיִּסְעוּ מִדָּפְקָה וַיִּחֲנוּ בְאָלוּשׁ׃ * וַיִּסְעוּ
14 מֵאָלוּשׁ וַיִּחֲנוּ בִּרְפִידִם וְלֹא־הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם
15 לִשְׁתּוֹת׃ * וַיִּסְעוּ מֵרְפִידִם וַיִּחֲנוּ בְּמִדְבַּר סִינָי׃
16 * וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִינָי וַיִּחֲנוּ בְּקִבְרֹת הַתַּאֲוָה׃
17 * וַיִּסְעוּ מִקִּבְרֹת הַתַּאֲוָה וַיִּחֲנוּ בַּחֲצֵרֹת׃
18 * וַיִּסְעוּ מֵחֲצֵרֹת וַיִּחֲנוּ בְּרִתְמָה׃ * וַיִּסְעוּ מֵרִתְמָה
19
20 וַיִּחֲנוּ בְּרִמֹּן פָּרֶץ׃ * וַיִּסְעוּ מֵרִמֹּן פָּרֶץ וַיִּחֲנוּ בְּלִבְנָה׃
21 * וַיִּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיִּחֲנוּ בְּרִסָּה׃ * וַיִּסְעוּ מֵרִסָּה
22
23 וַיִּחֲנוּ בְּקָהֵלָתָה׃ * וַיִּסְעוּ מִקָּהֵלָתָה וַיִּחֲנוּ בְּהַר־
24 שָׁפֶר׃ * וַיִּסְעוּ מֵהַר־שָׁפֶר וַיִּחֲנוּ בְּחָרָדָה׃ * וַיִּסְעוּ
25
26 מֵחָרָדָה וַיִּחֲנוּ בְּמַקְהֵלֹת׃ * וַיִּסְעוּ מִמַּקְהֵלֹת
27 וַיִּחֲנוּ בְּתָחַת׃ * וַיִּסְעוּ מִתָּחַת וַיִּחֲנוּ בְּתָרַח׃
28 * וַיִּסְעוּ מִתָּרַח וַיִּחֲנוּ בְּמִתְקָה׃ * וַיִּסְעוּ מִמִּתְקָה
29
30 וַיִּחֲנוּ בְּחַשְׁמֹנָה׃ * וַיִּסְעוּ מֵחַשְׁמֹנָה וַיִּחֲנוּ
31 בְּמֹסֵרוֹת׃ * וַיִּסְעוּ מִמֹּסֵרוֹת וַיִּחֲנוּ בִּבְנֵי יַעֲקָן׃
32 * וַיִּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקָן וַיִּחֲנוּ בְּחֹר הַגִּדְגָּד׃ * וַיִּסְעוּ
33
34 מֵחֹר הַגִּדְגָּד וַיִּחֲנוּ בְיָטְבָתָה׃ * וַיִּסְעוּ מִיָּטְבָתָה
35 וַיִּחֲנוּ בְּעַבְרֹנָה׃ * וַיִּסְעוּ מֵעַבְרֹנָה וַיִּחֲנוּ בְּעֶצְיֹן
36 גָּבֶר׃ * וַיִּסְעוּ מֵעֶצְיֹן גָּבֶר וַיִּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־צִן הִוא
37 קָדֵשׁ׃ * וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיִּחֲנוּ בְּהֹר הָהָר בִּקְצֵה
אֶרֶץ אֱדוֹם׃

6 *De Sochoth venerũt in Ethan,quæ eſt in
7 extremis finibus ſolitudinis. *Inde egreſſi ve
B nerunt contra Phiairoth, quę reſpicit Beelſe-
phon,& caſtrametati ſunt ante Magdalum.
8 *Profectíq, de Phiairoth trãſierũt per mediũ
mare in ſolitudinẽ,& ambulantes tribus die-
bus per deſertum Ethan caſtrametati ſunt in
9 Mara. *Profectíq; de Mara venerũt in Helim
vbi erant duodecim fontes aquarũ & palmę
10 ſeptuaginta,ibíq; caſtrametati ſunt. *Sed &
inde egreſſi fixerũt tẽtoria ſuper mare rubrũ.
11 *Profectíq; de mari rubro caſtrametati ſunt
12 in deſerto Sin. *Vnde egreſſi venerunt in
13 Dephcha. *Profectíq; de Dephcha caſtrame
14 tati ſunt in Halus. *Egreſsíq; de Halus Ra-
phidim fixere tẽtoria, vbi populo defuit aqua
15 ad bibendũ. *Profectíq; de Raphidim,caſtra-
16 metati ſunt in deſerto Sinai. *Sed & de ſolitu-
C dine Sinai egreſsi,venerũt ad ſepulchra cõcu-
17 piſcẽtię. *Profectíq; de ſepulchris concupiſcẽ-
18 tiæ, caſtrametati ſunt in Aſſeroth. *Et de
19 Aſſeroth venerunt in Rethma. *Profectíq;
de Rethma, caſtrametati ſunt in Remonpha-
20 res. *Vnde egreſsi venerunt in Lebna.
21 *De Lebna caſtrametati ſunt in Reſſa.
22 *Egreſsíq; de Reſſa venerunt in Ceeletha.
23 *Vnde profecti caſtrametati ſunt in mon-
24 te Sepher. *Egreſsi de monte Sepher vene-
25 runt in Arada. *Inde proficiſcentes caſtra-
26 metati ſunt in Maceloth. *Profectíque de
27 Maceloth, venerunt in Taath. *De Taath
28 caſtrametati ſunt in Thare. *Vnde egreſsi
29 fixere tentoria in Metcha. *Et de Metcha
30 caſtrametati ſunt in Eſmona. *Profectíque
de Eſmona venerunt in Moſeroth.
31 *Et de Moſeroth caſtrametati ſunt in Ba-
32 neiachan. *Profectíque de Baneiachan, ve-
33 nerunt in montem Gadgad. *Vnde profe-
34 cti caſtrametati ſunt in Iethebatha. *Et de
35 Iethebatha venerũt in Hebrona. *Egreſsíq;
de Hebrona caſtrametati ſunt in Aſiongaber.
36 *Inde profecti venerũt in deſertũ Sin: hæc
37 eſt Cades. *Egreſsíq; de Cades caſtrametati
ſunt in mõte Hor in extremis finib⁹ terrę Edõ.

תרגום אונקלוס

6 ונטלו מסכות ושרו באיתם דבסטר מדברא׃ 7 ונטלו מאיתם ותב על פום חירתא די קדם בעיל צפון ושרו קדם מגדול׃
8 ונטלו מן קדם חירתא ועברו בגו ימא למדברא ואזלו מהלך תלתא יומין במדברא דאיתם ושרו במרה׃ 9 ונטלו ממרה ואתו לאילם
ובאילם תרי עשר מבועין דמיין ושבעין דקלין ושרו תמן׃ 10 ונטלו מאילם ושרו על ימא דסוף׃ 11 ונטלו מימא דסוף ושרו
במדברא דסין׃ 12 ונטלו ממדברא דסין ושרו בדפקה׃ 13 ונטלו מדפקה ושרו באלוש׃ 14 ונטלו מאלוש ושרו ברפידם
ולא הוו תמן מיא לעמא למשתי׃ 15 ונטלו מרפידים ושרו במדברא דסיני׃ 16 ונטלו ממדברא דסיני ושרו בקברי דמשאלי׃ 17 ונטלו
מקברי דמשאלי ושרו בחצרות׃ 18 ונטלו מחצרות ושרו ברתמה׃ 19 ונטלו מרתמה ושרו ברמן פרץ׃ 20 ונטלו מרמן פרץ ושרו בלבנה׃
21 ונטלו מלבנה ושרו ברסה׃ 22 ונטלו מרסה ושרו בקהלתה׃ 23 ונטלו מקהלתה ושרו בטורא דשפר׃ 24 ונטלו מטורא דשפר ושרו
בחרדה׃ 25 ונטלו מחרדה ושרו במקהלת׃ 26 ונטלו ממקהלת ושרו בתחת׃ 27 ונטלו מתחת ושרו בתרח׃ 28 ונטלו מתרח
ושרו במתקה׃ 29 ונטלו ממתקה ושרו בחשמנה׃ 30 ונטלו מחשמנה ושרו במסרת׃ 31 ונטלו ממסרת ושרו בבני יעקן׃ 32 ונטלו
מבני יעקן ושרו בחר הגדגד׃ 33 ונטלו מחר הגדגד ושרו ביטבתה׃ 34 ונטלו מיטבתה ושרו בעברונה׃ 35 ונטלו מעברונה ושרו בעציון
גבר׃ 36 ונטלו מעציון גבר ושרו במדברא דצין הוא רקם׃ 37 ונטלו מרקם ושרו בהר טורא בחיפי ארעא
דאדום׃

[6] Et profecti sunt ex Sochoth, & castrametati sunt in Ethan, quæ est pars deserti. [7] Et profecti sunt ex Ethã, et castrametati sunt ad os Eroth, quæ est contra Beelsephon, & castrametati sunt contra Magdalo. [8] Et profecti sunt contra Eroth, & trãsierunt per medium maris in desertũ, & ambulauerunt viã trium dierũ per desertũ ipsi, & castrametati sunt in Mara. [9] Et profecti sunt ex Mara, et venerũt in Heli, & in Heli duodecim fontes aquarum, & septuaginta trunci palmarũ, & castrametati sunt illic apud aquã. [10] Et profecti sunt ex Heli, et castrametati sunt super mare rubrũ. [11] Et pfecti sunt à mari rubro, & castrametati sunt in desertũ Sin.

[12] Et profecti sunt de deserto Sin, & castrametati sunt in Dephcha. [13] Et profecti sunt Dephcha, & castrametati sunt in Halus. [14] Et profecti sunt ex Halus, et castrametati sunt in Raphidim, et non erat illic aqua ad bibendum. [15] Et profecti sunt ex Raphidim, et castrametati sunt in deserto Sinai. [16] Et profecti sunt de deserto Sinai, et castrametati sunt in sepulchris cõcupiscẽtiæ. [17] Et profecti sunt ex sepulchris concupiscẽtiæ, et castrametati sunt in Asseroth. [18] Et pfecti sunt ex Asseroth, et castrametati sunt in Rethma. [19] Et profecti sunt ex Rethma, et castrametati sunt in Remõ-Phares. [20] Et profecti sunt ex Remõ-Phares, et castrametati sunt in Lebna. [21] Et profecti sunt de Lebna, et castrametati sunt in Ressa. [22] Et profecti sunt de Ressa, et castrametati sunt in Calatha. [23] Et profecti sunt de Calatha, et castrametati sunt in Arsaphar. [24] Et profecti sunt ex Arsaphar, et castrametati sunt in Arada. [25] Et profecti sunt de Arada, et castrametati sunt in Maceloth. [26] Et profecti sunt de Maceloth, & castrametati sunt in Thaath.

[27] Et profecti sunt de Thaath, & castrametati sunt in Thare. [28] Et profecti sunt de Thare, et castrametati sunt in Metcha. [29] Et profecti sunt ex Metcha, et castrametati sunt in Esmona. [30] Et profecti sunt ex Esmona, et castrametati sunt in Moseroth. [31] Et profecti sunt de Moseroth, & castrametati sunt in Baneiachan. [32] Et profecti sunt de Baneiachã, et castrametati sunt in montẽ Gadgad. [33] Et profecti sunt de monte Gadgad, et castrametati sunt in Jethebatha.

[34] Et profecti sunt de Jethebatha, et castrametati sunt in Ebrona. [35] Et profecti sunt de Ebrona, et castrametati sunt in Asion Gaber. [36] Et profecti sunt de Asion Gaber, et castrametati sunt in deserto Sin. & profecti sunt de deserto Sin: hæc est Cades. [37] Et profecti sunt de Cades, & castrametati sunt in Hor monte prope terram Edom.

[6] Καὶ ἀπῆραν ἐκ σοχχώθ, καὶ παρενέβαλον εἰς ἐθθάν, ὅ ἐστι μέ-
[7] ρος τῆς ἐρήμου. Καὶ ἀπῆραν ἐκ ἐθθάν, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ στόμα
ἐρώθ, ὅ ἐστιν ἀπέναντι βεελσεπφών, καὶ παρενέβαλον ἀπέναντι
[8] μαγδωλῶν. Καὶ ἀπῆραν ἀπέναντι ἐρώθ, καὶ διέβησαν μέσον τῆς
θαλάσσης εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν διὰ
[9] τῆς ἐρήμου αὐτοί· καὶ παρενέβαλον ἐν πικείαις. Καὶ ἀπῆραν ἐκ
πικειῶν, καὶ ἦλθον εἰς αἰλίμ, καὶ ἐν αἰλὶμ δώδεκα πηγαὶ ὑδάτων,
καὶ ἑβδομήκοντα στελέχη φοινίκων, καὶ παρενέβαλον ἐκεῖ ὑδρεύσασθαι
[10] τὸ ὕδωρ. Καὶ ἀπῆραν ἐξ αἰλίμ· καὶ παρενέβαλον ἐπὶ θάλασσαν
[11] ἐρυθρόν. Καὶ ἀπῆραν ἀπὸ θαλάσσης ἐρυθρᾶς, καὶ παρενέβα-
[12] λον εἰς τὴν ἔρημον σίν. Καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σίν, καὶ παρε-
[13] νέβαλον εἰς ῥαφακά. Καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥαφακά, καὶ παρενέ-
[14] βαλον ἐν αἰλούς. Καὶ ἀπῆραν ἐξ αἰλοῦς, καὶ παρενέβαλον ἐν
[15] ῥαφιδίν, καὶ οὐκ ἦν ἐκεῖ ὕδωρ πιεῖν. Καὶ ἀπῆραν ἐκ ῥαφιδίν, καὶ
[16] παρενέβαλον ἐν τῇ ἐρήμῳ σινά. Καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σι-
[17] νά, καὶ παρενέβαλον ἐν μνήμασι τῆς ἐπιθυμίας. Καὶ ἀπῆραν
[18] ἐκ μνημάτων ἐπιθυμίας, καὶ παρενέβαλον εἰς ἀσηρώθ. Καὶ
[19] ἀπῆραν ἐξ ἀσηρώθ, καὶ παρενέβαλον ἐν ῥαθαμά. Καὶ ἀπῆ-
[20] ραν ἐκ ῥαθαμά, καὶ παρενέβαλον ἐν ῥεμὼν φάρες. Καὶ ἀπῆ-
[21] ραν ἐκ ῥεμὼν φάρες, καὶ παρενέβαλον ἐν λεβωνά. Καὶ ἀπῆ-
[22] ραν ἐκ λεβωνά, καὶ παρενέβαλον εἰς ῥησά. Καὶ ἀπῆραν ἐκ
[23] ῥησά, καὶ παρενέβαλον ἐν μακελάθ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ μα-
[24] κελάθ, καὶ παρενέβαλον ἐν ἀρσαφάρ. Καὶ ἀπῆραν ἐξ ἀρ-
[25] σαφάρ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ χαραδαΐ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ χα
[26] ραδαΐ, καὶ παρενέβαλον εἰς μακηδών. Καὶ ἀπῆραν ἐκ μακη-
[27] δών, καὶ παρενέβαλον εἰς καθαάθ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ καθαάθ,
[28] καὶ παρενέβαλον εἰς θαρά. Καὶ ἀπῆραν ἐκ θαράθ, καὶ παρενέ-
[29] βαλον εἰς μαθεκά. Καὶ ἀπῆραν ἐκ μαθεκά, καὶ παρενέ-
[30] βαλον εἰς ἀσεμωνά. Καὶ ἀπῆραν ἐξ ἀσεμωνά, καὶ παρενέ-
[31] βαλον εἰς μαβυρώθ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ μαβυρώθ, καὶ παρενέ-
[32] βαλον εἰς μανιαχώ. Καὶ ἀπῆρων ἐκ μανιαχώ, καὶ παρενέβα
[33] λον εἰς τὸ ὄρος γαδιγάδ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ τοῦ ὄρους γαδιγάδ, καὶ
[34] παρενέβαλον εἰς ἐτεμαθά. Καὶ ἀπῆραν ἐξ ἐτεμαθά, καὶ παρενέ
[35] βαλον εἰς ἑβρωνά. Καὶ ἀπῆραν ἐξ ἑβρωνά, καὶ παρενέβαλον εἰς
[36] γεσιὼν γαβέρ. Καὶ ἀπῆραν ἐκ σιὼν γαβέρ, καὶ παρενέβαλον ἐν τῇ
[37] ἐρήμῳ σίν, καὶ ἀπῆραν ἐκ τῆς ἐρήμου σίν, αὕτη ἐστὶ κάδης. Καὶ ἀπῆ-
ραν ἐκ κάδης, καὶ παρενέβαλον εἰς ὢρ τὸ ὄρος πλησίον γῆς Ἐδώμ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Et profecti sunt de Sochoth, & castrametati sunt in Ethan, quę est in latere deserti. [7] Et profecti sunt de Ethan, & reuersi sunt cõtra Phiarioth, quæ est ante Beelsephon, & castrametati sunt ante Magdalum. [8] Et profecti sunt de conspectu Hiroth, & transierunt per medium maris in desertum, & abierunt itinere trium dierum per solitudinem, & castrametati sunt in Mara. [9] Et profecti sunt de Mara, & venerunt in Elim, & in Elim erant duodecim fontes aquarum & septuaginta palmæ, & manserunt ibi. [10] Et profecti sunt de Elim, & castrametati sunt iuxta mare rubrum.

[11] Et profecti sunt de mari rubro, & castrametati sunt in deserto Sin. [12] Et profecti sunt de deserto Sin, & castrametati sunt in Dephca. [13] Profectiq́ue sunt de Dephca, & castrametati sunt in Alus. [14] Et profecti sunt de Alus, & castrametati sunt in Raphidim, & non erant ibi aquæ vt biberet populus. [15] Profectiq́; sunt de Raphidim, & castrametati sunt in deserto Sinai. [16] Profectiq́; sunt de deserto Sinai, & castrametati sunt in sepulchris cõcupiscentiũ. [17] Et pfecti sunt de sepulchris cõcupiscentiũ, & castrametati sunt in Aseroth.

[18] Et pfecti sunt de Aseroth, & castrametati sunt in Rethma. [19] Et profecti sunt de Rethma, & castrametati sunt in Remonphares.

[20] Profectiq́ue sunt de Remonphares, & castrametati sunt in Lebna. [21] Et pfecti sunt de Lebna, & castrametati sunt in Resa.

[22] Et pfecti sunt de Resa, & castrametati sunt in Cehalata. [23] Profectiq; sunt de Cehalata, & castrametati sunt in mõte Sapher. [24] Et pfecti sunt de mõte Sapher, & castrametati sunt in Harada. [25] Profectiq́; sunt de Harada, & castrametati sunt in Maceloth. [26] Et pfecti sunt de Maceloth, & castrametati sunt in Taath. [27] Profectiq́; sunt de Taath, & castrametati sunt in Thare. [28] Profectiq́; sunt de Thare, & castrametati sunt in Metcha.

[29] Et pfecti sunt de Metcha, & castrametati sunt in Asemona. [30] Et pfecti sunt de Asemona, & castrametati sunt in Moseroth. [31] Profectiq́; sunt de Moseroth, & castrametati sunt in Beneiacan. [32] Profectiq́; sunt de Beneiacan, & castrametati sunt in mõte Gadgad. [33] Profectiq́; sunt de monte Gadgad, & castrametati sunt in Iethatha. [34] Et pfecti sunt de Iethatha, & castrametati sunt in Ebrona. [35] Et pfecti sunt de Ebrona, & castrametati sunt in Asiongaber. [36] Et pfecti sunt de Asiongaber, & castrametati sunt in desertum Sin: hæc est Cades. [37] Et profecti sunt de Cades, & castrametati sunt in monte Hor in finibus terræ Edom.

38 * וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל־הֹר הָהָר עַל־פִּי יְהוָה
וַיָּמָת שָׁם בִּשְׁנַת הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ :
39 * וְאַהֲרֹן בֶּן־שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמְאַת שָׁנָה בְּמֻתוֹ
40 בְּהֹר הָהָר : * וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד
וְהוּא־יֹשֵׁב בַּנֶּגֶב בְּאֶרֶץ כְּנַעַן בְּבֹא בְּנֵי יִשְׂרָאֵל :
41 * וַיִּסְעוּ מֵהֹר הָהָר וַיַּחֲנוּ בְצַלְמֹנָה : * וַיִּסְעוּ
42 43 מִצַּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפוּנֹן : * וַיִּסְעוּ מִפּוּנֹן וַיַּחֲנוּ בְּאֹבֹת :
44 * וַיִּסְעוּ מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִיֵּי הָעֲבָרִים בִּגְבוּל מוֹאָב :
45 46 * וַיִּסְעוּ מִעִיִּים וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד : * וַיִּסְעוּ מִדִּיבֹן
47 גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעַלְמֹן דִּבְלָתָיְמָה : * וַיִּסְעוּ מֵעַלְמֹן
דִּבְלָתָיְמָה וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נְבוֹ :
48 * וַיִּסְעוּ מֵהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבֹת מוֹאָב
49 עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ : * וַיַּחֲנוּ עַל־הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיְשִׁמֹת עַד
50 אָבֵל הַשִּׁטִּים בְּעַרְבֹת מוֹאָב : * וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ
51 לֵאמֹר : * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם
52 עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן : * וְהוֹרַשְׁתֶּם
אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאִבַּדְתֶּם אֶת־כָּל־
מַשְׂכִּיֹּתָם וְאֶת כָּל־צַלְמֵי מַסֵּכֹתָם תְּאַבֵּדוּ וְאֵת כָּל־
53 בָּמוֹתָם תַּשְׁמִידוּ : * וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ וְיָשַׁבְתֶּם־
בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ לָרֶשֶׁת אֹתָהּ :
54 * וְהִתְנַחַלְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ בְּגוֹרָל לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם לָרַב
תַּרְבּוּ אֶת־נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תַּמְעִיט אֶת־נַחֲלָתוֹ אֶל
אֲשֶׁר־יֵצֵא לוֹ שָׁמָּה הַגּוֹרָל לוֹ יִהְיֶה לַמַּטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם
55 תִּתָּנָחָלוּ : * וְאִם־לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשִׂכִּים בְּעֵינֵיכֶם
וְלִצְנִנִים בְּצִדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֶתְכֶם עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
56 אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ : * וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דָּמִיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם
אֶעֱשֶׂה לָכֶם :

38 *Ascendítque Aaron sacerdos in montem Hor iubente Domino, & ibi mortuus est anno quadragesimo egressionis filiorum Israel ex Ægypto mense quinto primo die mensis:
39 *Cùm esset annorum centum viginti triũ.
40 *Audiuítque Chananæus rex Arad qui habitabat ad meridiem, in terram Chanaan venisse filios Israel.
41 *Et profecti de monte Hor castrametati
42 sunt in Salmona. *Vnde egressi venerunt
43 in Phinon. *Profectíque de Phinon castrametati sunt in Oboth.
44 *Et de Oboth venerunt in Ieabarim quæ est in finibus Moabitarum.
45 *Profectíque de Ieabarim, fixere tentoria in
46 Dibon-Gad. *Vnde egressi castrametati
F sunt in Elmon-deblathaim.
47 *Egressíq; de Elmon-deblathaim, venerunt ad montem Abarim contra Nabo.
48 *Profectíque de mõtibus Abarim transierunt ad campestria Moab supra Iordanẽ contra Hiericho.
49 *Ibíque castrametati sunt de Bethsimon vsque ad Belsathim planioribus locis Moabitarum.
50 *Vbi locutus est Dominus ad Moysen.
51 *Præcipe filiis Israel & dic ad eos, Quando transieritis Iordanem, intrantes terram Chanaan:
52 *Dispердite cunctos habitatores terræ il-
G lius, confringite titulos, & statuas comminuite, atque omnia excelsa vastate;
53 *Mundantes terram & habitantes in ea. ego enim dedi vobis illam in possessionem,
54 Quam diuidetis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem, & paucioribus angustiorem, singulis vt sors ceciderit, ita tribuetur hæreditas. Per tribus & familias possessio diuide-
55 tur. *Sin autem nolueritis interficere habitatores terræ qui remanserint, erunt vobis quasi claui in oculis, & lanceæ in lateribus, & aduersabuntur vobis in terra habitationis ve-
56 stræ. *Et quicquid illis cogitaueram facere, vobis faciam.

תרגום אונקלוס

38 וּסְלִיק אַהֲרֹן כַּהֲנָא לְהַר טוּרָא עַל מֵימְרָא דַיְיָ וּמִית תַּמָּן בְּשַׁתָּא אַרְבְּעִין לְמִיפַּק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּיַרְחָא חֲמִישָׁאָה בְּחַד לְיַרְחָא : 39 וְאַהֲרֹן בַּר מְאָה וְעֶשְׂרִין וְחֵלַת שְׁנִין כַּד מִית בְּהוֹר טוּרָא :
40 וּשְׁמַע כְּנַעֲנָאָה מַלְכָּא דַעֲרָד וְהוּא יָתִיב בְּדָרוֹמָא בְּאַרְעָא דְכְנַעַן בְּמֵיתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : 41 וּנְטָלוּ מֵהֹר טוּרָא וּשְׁרוֹ בְצַלְמֹנָה : 42 וּנְטָלוּ מִצַּלְמֹנָה וּשְׁרוֹ בְּפוּנֹן :
43 וּנְטָלוּ מִפּוּנֹן וּשְׁרוֹ בְּאֹבֹת : 44 וּנְטָלוּ מֵאֹבֹת וּשְׁרוֹ בְּמַגְזֵה עֲבָרֵי בִּתְחוּם מוֹאָב : 45 וּנְטָלוּ מֵעִיִּים וּשְׁרוֹ בְּדִיבֹן גָּד :
46 וּנְטָלוּ מִדִּיבֹן גָּד וּשְׁרוֹ בְּעַלְמֹן דִּבְלָתָיְמָה : 47 וּנְטָלוּ מֵעַלְמֹן דִּבְלָתָיְמָה וּשְׁרוֹ בְּטוּרֵי דַעֲבָרֵי קֳדָם נְבוֹ :
48 וּנְטָלוּ מְטוּרֵי דַעֲבָרֵי וּשְׁרוֹ בְּמֵישְׁרָא דְמוֹאָב : 49 וּשְׁרוֹ עַל יַרְדְּנָא מִבֵּית יְשִׁימוֹת עַד מֵישַׁר שִׁטִּין בְּמֵישְׁרָא דְמוֹאָב :
50 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמֵישְׁרָא דְמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִירֵחוֹ : 51 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי אַתּוּן עָבְרִין יַת יַרְדְּנָא לְאַרְעָא דִכְנָעַן :
52 וְתָרְכוּן יַת כָּל יָתְבֵי אַרְעָא מְקָדָמֵיכוֹן וְתַאבְדוּן יַת כָּל צַלְמֵי מַתְכְּתְהוֹן תְּאַבְּדוּן וְיַת כָּל בָּמָתְהוֹן תְּשֵׁיצוּן :
53 וְתֵירְתוּן יַת אַרְעָא וְתִיתְבוּן בַּהּ אֲרֵי לְכוֹן יְהַבִית יַת אַרְעָא לְמֵירַת יָתַהּ : 54 וְתַחְסְנוּן יַת אַרְעָא בְּעַדְבָא לְזַרְעִיתְכוֹן לְסַגִיאֵי תַּסְגוּן יַת אַחְסָנַתְהוֹן
וְלִזְעִירֵי תַּזְעֲרוּן יַת אַחְסָנַתְהוֹן לְדִיפּוֹק לֵיהּ תַּמָּן עַדְבָא דְאַדְבַּתְכוֹן תַּחְסְנוּן : 55 וְאִם לָא תָּרְכוּן יַת יָתְבֵי אַרְעָא
מִן קֳדָמֵיכוֹן וְיְהֵי דְּתִשְׁאֲרוּן מִנְּהוֹן לְסִיעָן נָטְלָן זִין לְקִבְלֵיכוֹן וּלְמַשְׁרְיָין מַפְקָנֵיכוֹן וְיַעִיקוּן לְכוֹן עַל אַרְעָא דְאַתּוּן יָתְבִין בַּהּ :
56 וְיְהֵי כְּמָא דְחַשֵּׁבִית לְמֶעְבַּד לְהוֹן אֶעְבֵּד לְכוֹן :

* Et aſcendit Aaron ſacerdos in montem propter iuſſum Domini, & mortuus eſt illic in quadrageſimo anno exitus filiorũ Iſrael de terra Ægypti menſe quinto vna menſis. * Et Aaron erat trium & viginti & centum annorum, quando mortuus fuit in Or monte. * Et audiens Chananæus rex Arad, & hic habitabat in terra Chanaan, quando ingrediebantur filij Iſrael. * Et profecti ſunt ex Or monte, & caſtrametati ſunt in Salmona.

* Et profecti ſunt de Salmona, & caſtrametati ſunt in Phinon. * Et profecti ſunt de Phinon, & caſtrametati ſunt in Oboth. * Et profecti ſunt ex Oboth, & caſtrametati ſunt in Gai, in eo quod vltra in finibus Moab. * Et profecti ſunt ex Gai, & caſtrametati ſunt in Dibon Gad.

* Et profecti ſunt ex Dibon Gad, & caſtrametati ſunt in Elmon Deblathaim. * Et profecti ſunt ex Elmon Deblathaim, & caſtrametati ſunt ſuper montes Abarim contra Nabo. * Et profecti ſunt de finibus Abarim, & caſtrametati ſunt in occidente Moab, ſupra Iordanem iuxta Hiericho.

* Et caſtrametati ſunt apud Iordanẽ inter Bethſimon, vſque ad Belſathim in occidente Moab.

* Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, in occidente Moab apud Iordanem, contra Hiericho, dicens:

* Loquere filijs Iſrael, et dices ad illos, Vos tranſite Iordanem in terram Chanaan.

* Et perdetis omnes habitantes in terra ante faciem veſtram, & auferetis ſpeculas eorum, & omnia idola conflata eorum perdetis ea, & omnes ſtatuas eorum auferetis.

* Et perdetis habitantes terram, & habitabitis in ea, vobis enim dedi terram eorum in ſorte.

* Et poſſidebitis terram in ſorte per tribus veſtras, pluribus multiplicabitis poſſeſſionem eorum, & paucioribus minuetis poſſeſſionem eorũ, in quod exierit nomen eius, illic eius erit, per tribus familiarum veſtrarum poſſidebitis.

* Si verò non perdideritis habitantes in terra de facie veſtra, & erit quoſcunque reliqueritis ex eis, aculei in oculis veſtris, & iacula in lateribus veſtris, & aduerſabuntur vobis in terra, in quam vos habitabitis: * Et erit quemadmodum decreueram facere eis, faciam vobis.

38 * Καὶ ἀνέβη Ααρὼν ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ ὄρος διὰ προσάγματος κυρίου, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ισραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου τῷ μηνὶ τῷ πέμπτῳ μιᾶς τοῦ μη-
39 νός. * καὶ Ααρὼν υἱῶν ἐτῶν καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐτῶν, ὅτε ἀπέ-
θνησκεν ἐν ὄρει τῷ ὄρει.
40 * καὶ ἀκούσας ὁ Χαναναῖος βασιλεὺς Αραδ, καὶ οὗτος κατῴκει ἐν γῇ Χαναάν, ὅτε εἰσεπορεύοντο οἱ υἱοὶ Ισραήλ.
41 * καὶ ἀπῆραν ἐξ ὄρους ὄρους, καὶ παρενέβαλον ἐν Σαλμωνά.
42 * καὶ ἀπῆραν ἐκ Σαλμωνά, καὶ παρενέβαλον ἐν Φινώ.
43 * καὶ ἀπῆραν ἐκ Φινώ, καὶ παρενέβαλον ἐν Ὀβώθ.
44 * καὶ ἀπῆραν ἐξ Ὀβώθ, καὶ παρενέβαλον ἐν Γαί, ἐν τῷ πέραν ἐπὶ τῶν ὁρίων Μοάβ.
45 * καὶ ἀπῆραν ἐκ Γαί, καὶ παρενέβαλον εἰς Δαιβὼν Γάδ.
46 * καὶ ἀπῆραν ἐκ Δαιβὼν Γάδ, καὶ παρενέβαλον εἰς Γελ-
47 μὼν Δεβλααθαίμ. * καὶ ἀπῆρεν ἐκ Γελμὼν Δεβλαα-
θαίμ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Ἀβαρείμ, ἀπέναντι
48 Ναβαύ. * καὶ ἀπῆραν ἀπὸ ὁρίων Ἀβαρείμ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ Δυσμῶν Μωάβ, ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου κατὰ Ιερειχώ.
49 * καὶ παρενέβαλον ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου Βηθαμέρων αἰσιμώθ, ἕως ἀβελσατὶμ κατὰ Δυσμῶν Μωάβ.
50 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν ἐπὶ Δυσμῶν Μωάβ παρὰ τοῦ Ἰορδάνου κατὰ Ιερειχώ, λέγων·
51 * λάλησον τοῖς υἱοῖς Ισραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς
52 διαβαίνετε τὸν Ἰορδάνην εἰς γῆν Χαναάν. * καὶ ἀπολεῖτε πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ γῇ πρὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἐξαρεῖτε τὰς σκοπιὰς αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ εἴδωλα τὰ χωνευτὰ αὐτῶν ἀπολεῖτε αὐτά, καὶ πάσας τὰς στήλας αὐτῶν
53 ἐξαρεῖτε. * καὶ ἀπολεῖτε τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, καὶ κατοικήσετε ἐν αὐτῇ, ὑμῖν γὰρ δέδωκα τὴν γῆν αὐτῶν ἐν κλήρῳ.
54 * καὶ κατακληρονομήσετε τὴν γῆν ἐν κλήρῳ κατὰ φυλὰς ὑμῶν, τοῖς πλείοσι πληθυνεῖτε τὴν κατάσχεσιν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐλάττοσιν ἐλαττώσετε τὴν κατάσχεσιν αὐτῶν, εἰς ὃ ἂν ἐξέλθῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐκεῖ αὐτοῦ ἔσται, κατὰ φυλὰς πατριῶν ὑμῶν κλη
55 ρονομήσετε. * ἐὰν δὲ μὴ ἀπολέσητε τοὺς κατοικοῦντας ἀπὸ τῆς γῆς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ ἔσται οὓς ἂν καταλίπητε ἐξ αὐτῶν, σκόλοπες ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, καὶ βολίδες ἐν ταῖς πλευραῖς ὑμῶν, καὶ ἐχθροῦσιν ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφ' ᾗ
56 ὑμεῖς κατοικήσετε. * καὶ ἔσται καθ' ὅτι διενοήθην ποιῆσαι αὐτοὺς, ποιήσω ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

38 Aſcenditq; Aaron ſacerdos in montem Hor, iuxta verbum Domini, & mortuus eſt ibi in anno quadrageſimo egreſſionis filiorũ Iſrael de terra Ægypti in menſe quinto in prima die menſis. 39 Aaron autẽ centum viginti triũ annorũ ætatis erat, quando mortuus eſt in mõte Hor. 40 Et audiuit Chananæus rex Arad, & ipſe habitabat ad meridiẽ in terra Chanaan quando veniebant filij Iſrael. 41 Profectiq; ſunt de mõte Hor, & caſtrametati ſunt in Salmona. 42 Et profecti ſunt de Salmona, & caſtrametati ſunt in Phunon. 43 Et profecti ſunt de Phunon, & caſtrametati ſunt in Oboth. 44 Et profecti ſunt de Oboth, & caſtrametati ſunt iuxta vada tranſeuntium in termino Moab. 45 Profectiq́ue ſunt de Hijm, & caſtrametati ſunt in Dibon-gad. 46 Profectiq́ue ſunt de Dibon-gad, & caſtrametati ſunt in Elmon Deblathaim. 47 Et profecti ſunt de Elmon Deblathaim, & caſtrametati ſunt in monte Abarim contra Nabo. 48 Profectiq; ſunt de monte Abarim, & caſtrametati ſunt in campeſtribus Moab iuxta Iordanem Hiericho. 49 Caſtrametatiq́ue ſunt iuxta Iordanem de Beth-ieſimoth vſque ad conuallem Setim in campeſtribus Moab.

50 Locutusq́ue eſt Dominus cum Moyſe in campeſtribus Moab iuxta Iordanem Hiericho, dicens: 51 Loquere cum filiis Iſrael, & dices ad eos, Quando tranſieritis Iordanem ad terram Chanaan: 52 Eijcietis habitatores terræ à conſpectu veſtro, & diſperdetis omne templum adorationis eorum, & omnes ſtatuas conflatiles eorum diſperdetis, & omnia excelſa eorum vaſtabitis. 53 Et poſſidebitis terram, & habitabitis in ea, quia vobis dedi terram vt poſſideatis eam. 54 Poſſidebitisq́ue terram ſorte per cognationes veſtras; pluribus augebitis poſſeſſionem ſuam, & paucioribus diminuetis poſſeſſionem ſuam, vnicuique vbi ſors ei exierit, ibi dabitur poſſeſſio eius, per tribus patrum veſtrorum poſſidebitis. 55 Si autem non eiecerit is habitatores terræ à conſpectu veſtro, qui remanſerint ex eis, erunt in turmas aſſumentes arma contra vos, & in caſtra circundantia vos, & anguſtiabunt vos in terra in qua vos habitabitis.

56 Et erit ſicut cogitaui facere illis, ſic vobis faciam.

לד

1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
2 צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־אַתֶּם
בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל
3 לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנַעַן לִגְבֻלֹתֶיהָ׃ וְהָיָה
לָכֶם פְּאַת־נֶגֶב מִמִּדְבַּר־צִן עַל־יְדֵי אֱדוֹם וְהָיָה
לָכֶם גְּבוּל נֶגֶב מִקְצֵה יָם־הַמֶּלַח קֵדְמָה׃
4 וְנָסַב לָכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב לְמַעֲלֵה עַקְרַבִּים
וְעָבַר צִנָה וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו מִנֶּגֶב לְקָדֵשׁ בַּרְנֵעַ וְיָצָא
5 חֲצַר־אַדָּר וְעָבַר עַצְמֹנָה׃ וְנָסַב הַגְּבוּל מֵעַצְמוֹן
6 נַחְלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו הַיָּמָּה׃ וּגְבוּל
יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וּגְבוּל זֶה־יִהְיֶה
7 לָכֶם גְּבוּל יָם׃ וְזֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן
8 מִן־הַיָּם הַגָּדֹל תְּתָאוּ לָכֶם הֹר הָהָר׃ מֵהֹר
הָהָר תְּתָאוּ לְבֹא חֲמָת וְהָיוּ תּוֹצְאֹת הַגְּבֻל צְדָדָה׃
9 וְיָצָא הַגְּבֻל זִפְרֹנָה וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו חֲצַר עֵינָן
10 זֶה־יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן׃ וְהִתְאִוִיתֶם לָכֶם
11 לִגְבוּל קֶדְמָה מֵחֲצַר עֵינָן שְׁפָמָה׃ וְיָרַד הַגְּבֻל
מִשְּׁפָם הָרִבְלָה מִקֶּדֶם לָעָיִן וְיָרַד הַגְּבֻל וּמָחָה
12 עַל־כֶּתֶף יָם־כִּנֶּרֶת קֵדְמָה׃ וְיָרַד הַגְּבוּל
הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו יָם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה
13 לָכֶם הָאָרֶץ לִגְבֻלֹתֶיהָ סָבִיב׃ וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְנַחֲלוּ
אֹתָהּ בְּגוֹרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁעַת
14 הַמַּטּוֹת וַחֲצִי הַמַּטֶּה׃ כִּי לָקְחוּ מַטֵּה בְנֵי הָרְאוּבֵנִי
לְבֵית אֲבֹתָם וּמַטֵּה בְנֵי־הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וַחֲצִי
15 מַטֵּה מְנַשֶּׁה לָקְחוּ נַחֲלָתָם׃ שְׁנֵי הַמַּטּוֹת
וַחֲצִי הַמַּטֶּה לָקְחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרֵחוֹ
16 קֵדְמָה מִזְרָחָה׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה לֵאמֹר׃

CAP. XXXIIII.

1 LOcutúsq; est Dominus ad Moysen dicens,
A 2 * Præcipe filiis Israel & dices ad eos, Cùm
ingressi fueritis terram Chanaan & in possessionem vobis sorte ceciderit, his finibus ter-
3 minabitur. * Pars Meridiana incipiet à solitudine Sin, quæ est iuxta Edom, & habebit terminos contra Orientem mare salsissimum.
4 *Qui circuibunt Austrálem plagam per ascensum Scorpionum, ita vt transeant in Senna, & perueniente ad Meridiem vsque ad Cadesbarne, vnde egredientur cõfinia ad villam nomine Adar, & tendent vsque Asemona.
5 * Ibitqúe per gyrum terminus ab Asemona vsque ad Torrentem Ægypti, & magni maris
B litore finietur.
6 * Plaga autem Occidentalis à mari magno incipiet, & ipso fine claudetur.
7 * Porro ad Septentrionalem plagam à mari magno termini incipient perueníentes vsque ad montem altissimum.
8 * A quo venient in Emath vsque ad terminos Sedada.
9 * Ibuntqúe confinia vsque ad Hebrona & villam Henan. hi erunt termini in parte Aquilonis.
10 * Inde metabuntur fines contra Orientalem plagam de villa Henan vsque Sephama.
11 * Et de Sephama descendẽt termini in Reblata contra fontem Daphnin. Inde perue-
C nient contra Orientem ad mare Cenereth.
12 *Et tendent vsque Iordanem, & ad vltimum salsissimo claudentur mari. Hanc habebitis terram per fines suos in circuitu.
13 * Præcepitqúe Moyses filiis Israel dicens: Hæc erit terra quam possidebitis sorte, & quã iussit Dominus dari nouem tribubus & dimidiæ tribui.
14 * Tribus enim filiorum Ruben per familias suas, & tribus filiorum Gad iuxta cognationum numerum. media quoque tribus Ma-
15 nasse, *Id est duæ semis tribus acceperũt partẽ suam trans Iordanem contra Hiericho ad
16 Orientalẽ plagã. * Et ait Dñs ad Moysen:

תרגום אונקלוס

לד

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
2 פַּקֵּיד יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי אַתּוּן עָלִין לְאַרְעָא דִּכְנַעַן דָּא אַרְעָא דְּתִפֹּל לְכוֹן בַּאֲחֻסָּנָא אַרְעָא דִּכְנַעַן לִתְחוּמָהָא׃
3 וְיִהֵי לְכוֹן רוּחַ דָּרוֹמָא מִמִּדְבְּרָא דְּסִין עַל יְדֵי אֱדוֹמָא וְיִהֵי לְכוֹן תְּחוּם דָּרוֹמָא מִסְיָפֵי יַמָּא דְּמִלְחָא קִדּוּמָא׃
4 וְיֶסְחַר לְכוֹן תְּחוּמָא מִדָּרוֹמָא לְמַסְקָנֵי עַקְרַבִּים וְיֶעְבַּר לְצִין וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי מִדָּרוֹמָא לְרֻקֵּם גֵּיאָה וְיִפּוֹק לְחַצַר אַדָּר וְיֶעְבַּר לְעַצְמוֹן׃
5 וְיִסְחַר תְּחוּמָא מֵעַצְמוֹן לְנַחְלָה דְּמִצְרַיִם וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי לְיַמָּא מַעַרְבָּא׃
6 וּתְחוּם מַעַרְבָּא וִיהֵי לְכוֹן יַמָּא רַבָּא וּתְחוּמֵיהּ דֵּין יְהֵי לְכוֹן תְּחוּם מַעַרְבָּא׃
7 וְדֵין יְהֵי לְכוֹן תְּחוּם צִיפּוֹנָא מִן יַמָּא רַבָּא תְּכַוְּנוּן לְכוֹן לְהַר טוּרָא׃
8 מֵהַר טוּרָא תְּכַוְּנוּן לְמֵיתֵי חֲמָת וִיהוֹן מַפְקָנֵי תְּחוּמָא לְצֶדָד׃
9 וְיִפּוֹק תְּחוּמָא לְזִיפְרִין וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי לַחֲצַר עֵינָן דֵּין יְהֵי לְכוֹן תְּחוּם צִיפּוֹנָא׃
10 וְתְכַוְּנוּן לְכוֹן לִתְחוּם קִדּוּמָא מֵחֲצַר עֵינָן לְשְׁפָם׃
11 וְיֵחוֹת תְּחוּמָא מִשְּׁפָם לְרִבְלָה מִמַּדְנַח לְעַיִן וְיֵחוֹת תְּחוּמָא וְיִמְטֵי עַל כְּתַף יַם גִּינוֹסַר קִדּוּמָא׃
12 וְיֵחוֹת תְּחוּמָא לְיַרְדְּנָא וִיהוֹן מַפְקָנוֹהִי לְיַמָּא דְּמִלְחָא דָּא תִּהֵי לְכוֹן אַרְעָא לְתְחוּמָהָא סְחוֹר סְחוֹר׃
13 וּפַקֵּיד מֹשֶׁה יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימָר דָּא אַרְעָא דְּתַחְסְנוּן יָתָהּ בְּעָרְבָא דְּפַקֵּיד יְיָ לְמִיתַּן לְתִשְׁעַת שִׁבְטִין וּפַלְגוּת שִׁבְטָא׃
14 אֲרֵי קַבִּילוּ שִׁבְטָא דִּבְנֵי רְאוּבֵן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן וְשִׁבְטָא דִּבְנֵי גָד לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן וּפַלְגוּת שִׁבְטָא מְנַשֶּׁה קַבִּילוּ אַחֲסָנַתְהוֹן׃
15 תְּרֵי שִׁבְטִין וּפַלְגוּת שִׁבְטָא קַבִּילוּ אַחֲסָנַתְהוֹן מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ קִדּוּמָא מַדְנְחָא׃
16 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃

CAP. XXXIIII.

ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 1
*Præcipe filijs Israel, & dices ad eos, Vos ingrediemini in terram Chanaan, hæc erit vobis in possessionem, terra Chanaan cum terminis suis. 2
*Et erit vobis latus quod ad meridiem à deserto Sin vsque ad contiguum Edon; & erunt vobis termini qui ad meridiem à parte maris salsi ab Oriente. 3
*Et circundabunt vos termini ab Austro ad ascensum scorpionis, & pertransibit Senna, & erit transitus eius ad austrum Cades-Barne, & exibit ad villam Adar, & præteribit Asemona. 4
*Et circuibunt termini ab Asemona torrentem Ægypti, & erit exitus mare. 5
*Et termini maris erunt vobis, mare magnum terminabit: hoc erit vobis termini maris. 6
*Et hoc erit vobis termini ad Aquilonem, à mari magno metietur vobis ipsis apud montem. 7
*Et à monte mons metietur vobis ipsis ingredientibus in Emath, & erit exitus eius fines Sedada. 8
*Et exibunt termini Sephrona, & erit exitus eius Asernaan: hoc erit vobis termini ab Aquilone. 9
*Et metientur vobismetipsis termini Orientis ab Henam Sephama. 10
*Et descendent termini à Sephama Reblatha ab Oriente in fontes, & descendent termini Bel, & tangent in dorso maris Cenereth ab Oriente. 11
*Et descendent termini in Jordanem, & erit exitus mare salsum: hæc erit vobis terra & termini eius in circuitu. 12
*Et præcepit Moyses filijs Israel, dicens: Hæc terra quam possidebitis eam cum sorte, quemadmodum præcepit Dominus dare eam nouem tribubus, & dimidio tribus Manasses. 13
*Quia accepit tribus filiorum Ruben per domos familiarum suarum, & tribus filiorum Gad per domos familiarum suarum; & dimidium tribus Manasses acceperunt sortes suas: 14
*Duæ tribus et dimidium tribus acceperunt sortes suas trans Jordanẽ iuxta Hiericho ab austro ad Orientem. 15
*Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: 16

λδ΄.

1 *Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·
2 *ἔντειλαι τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὑμεῖς εἰσπορεύσεσθε εἰς τὴν γῆν χανααν, αὕτη ἔσται ὑμῖν εἰς κληρονομίαν, γῆ χανααν σὺν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς.
3 *καὶ ἔσται ὑμῖν τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα ἀπὸ τῆς ἐρήμου σὶν ἕως ἐχόμενον ἐδώμ· καὶ ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια τὰ πρὸς λίβα ἀπὸ μέρους τῆς θαλάσσης τῆς ἁλυκῆς ἀπὸ ἀνατολῶν.
4 *καὶ κυκλώσει ὑμᾶς τὰ ὅρια ἀπὸ λιβὸς πρὸς ἀνάβασιν ἀκραβείν, καὶ παρελεύ(ε)ται ἐννάκ, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτῆς πρὸς λίβα κάδης βαρνή· καὶ ἐξελεύσε) εἰς ἔπαυλιν ἀράδ, καὶ παρελεύ(ε)ται ἀσεμωνά.
5 *καὶ κυκλώσει τὰ ὅρια ἀπὸ ἀσεμωνὰ χείμαρρον αἰγύπτου, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος ἡ θάλασσα.
6 *καὶ τὰ ὅρια τῆς θαλάσσης ἔσται ὑμῖν ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη ὁρίει· τοῦτο ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια τῆς θαλάσσης.
7 *καὶ τοῦτο ἔσται ὑμῖν τὰ ὅρια πρὸς βορρᾶ, ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης καταμετρή(ε)ται ὑμῖν αὐτοῖς ὄρος τοῦ ὄρους.
8 *καὶ ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ ὄρους καταμετρή(ε)ται ἑαυτοῖς εἰσπορευομένων εἰς ἐμάθ, καὶ ἔσται ἡ ἔξοδος αὐτῆς τὰ ὅρια σαδαδά.
9 *καὶ ἐξελεύσε) τὰ ὅρια ζεφρωνά, καὶ ἔσται ἡ ἔξοδος αὐτῆς ἀσερναδά· τοῦτο ἔσται ὑμῖν ὅρια ἀπὸ βορρᾶ.
10 *καὶ καταμετρή(ε)ται ὑμῖν ἑαυτοῖς τὰ ὅρια ἀνατολῶν ἀπὸ ἀσερναὶμ σεπφαμά.
11 *καὶ καταβήσε) τὰ ὅρια ἀπὸ σεπφὰ ἀρβηλὰ ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ πηγάς· καὶ καταβή(ε)ται τὰ ὅρια βήλ, καὶ συγκρύσει ἐπὶ νώτου θαλάσσης χενερὲθ ἀπὸ ἀνατολῶν.
12 *καὶ καταβήσε) τὰ ὅρια ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, καὶ ἔσται ἡ ἔξοδος θάλασσα ἡ ἁλυκή, αὕτη ἔσται ὑμῖν ἡ γῆ καὶ τὰ ὅρια αὐτῆ κύκλῳ.
13 *καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, λέγων· αὕτη ἡ γῆ ἣν καταληρονομήσετε αὐτὴν μετ' κλήρου τρόπον συνέταξε κύριος δοθῆναι αὐτὴν ταῖς ἐννέα φυλαῖς, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ.
14 *ὅτι ἔλαβε φυλὴ υἱῶν ρουβὴμ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, καὶ φυλὴ υἱῶν γὰδ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. καὶ τὸ ἥμισυ φυλῆς μανασσῆ ἀπέλαβον τοῦ κλήρους αὐτῶν·
15 *δύο φυλαὶ καὶ ἥμισυ φυλῆς ἔλαβον τοῦ κλήρους αὐτῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου κατ' ἰεριχὼ ἀπὸ νότου πρὸς ἀνατολάς.
16 *καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXIIII.

LOcutusque est Dominus cum Moyse, dicens: [2] Præcipe filiis Israel & dices ad eos, quando ingressi fueritis in terram Chanaan, Hæc est terra quæ sorte cadet vobis in possessionem terræ Chanaan per terminos eius. [3] Eritque vobis plaga australis à deserto Sin iuxta Edom, & erit vobis terminus australis à finibus maris salis ad Orientem. [4] Et circuibit vos terminus ab austro per ascensum scorpionum, & transibit in Sin, & erunt exitus eius ab austro in Cades-Barne, & egredietur in Asaradar, & pertransibit in Semon. [5] Et circuibit terminus ab Asemon ad torrentem Ægypti, & erunt exitus eius ad mare Occidentis. [6] Terminus autem occidentalis erit vobis mare magnum, & terminus eius, hic erit vobis terminus Occidentalis. [7] Hic autem erit vobis terminus Septentrionalis, à mari magno contra montem Hor. [8] Et à monte Hor vsque ad introitum Hemath, & erunt exitus termini in Sedada.
[9] Et egredietur terminus in Zephron, & erunt exitus eius vsque ad Asarenan. Iste erit vobis terminus Aquilonis.
[10] Describetisque vobis terminum Orientalem ab Asarenan in Sephan. [11] Et descendet terminus à Sephan in Rebla ab Oriente fontis, & descendet terminus & pertinget ad littus maris Genesar ad Orientem.
[12] Et descendet terminus ad Iordanem, & erunt exitus eius in mare salis: Hæc erit vobis terra per terminos eius in circuitu.
[13] Præcepitque Moyses filiis Israel, dicens: Hæc erit terra quam possidebitis sorte, quam iussit Dominus dari nouem tribubus & dimidiæ tribui. [14] Tribus enim filiorum Ruben, & tribus filiorum Gad, & dimidia tribus Manasse, susceperunt possessionem suam iuxta cognationes suas per domos patrum suorum. [15] Duo tribus & dimidia acceperunt hæreditatem suam trans Iordanem ad Orientalem plagam. [16] Locutusque est Dominus cum Moyse, dicens:

17 * אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחֲלוּ לָכֶם אֶת־
18 הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן : * וְנָשִׂיא אֶחָד
נָשִׂיא אֶחָד מִמַּטֵּה תִּקְחוּ לְנַחֵל אֶת־הָאָרֶץ :
19 * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־
20 יְפֻנֶּה : * וּלְמַטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד :
21 * לְמַטֵּה בִנְיָמִן אֱלִידָד בֶּן־כִּסְלוֹן : * וּלְמַטֵּה בְנֵי־
22 דָן נָשִׂיא בֻקִּי בֶן־יָגְלִי : * לִבְנֵי יוֹסֵף לְמַטֵּה בְנֵי־
23 מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חַנִּיאֵל בֶּן־אֶפֹד : * וּלְמַטֵּה בְנֵי־
24 אֶפְרַיִם נָשִׂיא קְמוּאֵל בֶּן־שִׁפְטָן : * וּלְמַטֵּה
25 בְּנֵי־זְבוּלֻן נָשִׂיא אֱלִיצָפָן בֶּן־פַּרְנָךְ : * וּלְמַטֵּה בְּנֵי־
26 יִשָּׂשכָר נָשִׂיא פַּלְטִיאֵל בֶּן־עַזָּן : * וּלְמַטֵּה בְנֵי־אָשֵׁר
27 נָשִׂיא אֲחִיהוּד בֶּן־שְׁלֹמִי : * וּלְמַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי
28 נָשִׂיא פְּדַהְאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד : * אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
29 לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן :

לה

1 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב
עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר : * צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתְנוּ
2 לַלְוִיִּם מִנַּחֲלַת אֲחֻזָּתָם עָרִים לָשָׁבֶת וּמִגְרָשׁ לֶעָרִים
3 סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם : * וְהָיוּ הֶעָרִים לָהֶם
לָשָׁבֶת וּמִגְרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמְתָּם וְלִרְכֻשָׁם
4 וּלְכָל חַיָּתָם : * וּמִגְרְשֵׁי הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם
5 מִקִּיר הָעִיר וָחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב : * וּמַדְתֶּם
מִחוּץ לָעִיר אֶת־פְּאַת־קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת־
פְּאַת־נֶגֶב אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת־פְּאַת־יָם אַלְפַּיִם
בָּאַמָּה וְאֶת־פְּאַת צָפוֹן אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְהָעִיר
6 בַּתָּוֶךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגִּרְשֵׁי הֶעָרִים : * וְאֵת
הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם אֶת שֵׁשׁ־עָרֵי הַמִּקְלָט
אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָנֻס שָׁמָּה הָרֹצֵחַ וְעֲלֵיהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים
וּשְׁתַּיִם עִיר :

17 * Hæc ſunt nomina virorum qui terram vobis diuident, Eleazar ſacerdos & Ioſue filius Nun.
18 * Et ſinguli principes de tribubus ſingulis.
19 * Quorum iſta ſunt vocabula: de tribu Iuda, Caleb filius Iephone. Ioſ.14.a
20 * De tribu Simeon, Samuel filius Amiud.
21 * De tribu Beniamin, Helidad filius Caſelon.
22 * De tribu filiorum Dan, Bocci filius Iogli.
23 * Filiorum Ioſeph de tribu Manaſſe, Bannihel filius Ephot.
24 * De tribu Ephraim, Camuhel filius Septhã.
25 * De tribu Zabulon, Heliſaphan filius Pharnath.
26 * De tribu Iſachar, dux Phaltihel filius Ozan.
27 * De tribu Aſer, Abiud filius Salomi.
28 * De tribu Neptalim, Phedahel filius Amiud.
29 * Hi ſunt quibus præceperat Dominus vt diuiderent filiis Iſrael terram Chanaan.

CAP. XXXV.

1 Ioſ.21.a
A HÆc quoq; locutus eſt Dominus ad Moyſen in campeſtribus Moab ſupra Iordanem contra Hiericho:
2 * Præcipe filiis Iſrael vt dent Leuitis de poſſeſſionibus ſuis vrbes ad habitandum & ſuburbana earum per circuitum:
3 * Vt ipſi in oppidis maneant, & ſuburbana ſint pecoribus ac iumentis:
4 * Quæ à muris ciuitatum forinſecus per circuitum mille paſſuum ſpacio tendentur.
5 * Contra Orientem duo milia erunt cubiti, & contra Meridiem ſimiliter erunt duo milia, ad mare quoq; quod reſpicit ad Occidentem eadem menſura erit, & Septentrionalis plaga æquali termino finietur. Erúntq; vrbes in medio & foris ſuburbana.
6 * De ipſis autem oppidis quæ Leuitis dabitis, ſex erunt in fugitiuorum auxilio ſeparata, vt fugiat ad ea qui fuderit ſanguinem, & exceptis his alia quadraginta duo oppida.

תרגום אונקלוס

17 אִלֵּין שְׁמָהָת גֻּבְרַיָּא דְיַחְסְנוּן לְכוֹן יָת אַרְעָא אֶלְעָזָר כָּהֲנָא וְיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן׃ 18 וְרַבָּא חַד רַבָּא חַד מִשִּׁבְטָא תִּרְבְּרוּן לְאַחְסָנָא יָת אַרְעָא׃
19 וְאִלֵּין שְׁמָהָת גֻּבְרַיָּא לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה׃ 20 וּלְשִׁבְטָא דִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בַּר עַמִּיהוּד׃ 21 לְשִׁבְטָא דִבְנְיָמִן אֱלִידָד בַּר כִּסְלוֹן׃
22 וּלְשִׁבְטָא דִבְנֵי דָן רַבָּא בֻּקִּי בַּר יָגְלִי׃ 23 לִבְנֵי יוֹסֵף לְשִׁבְטָא דִבְנֵי מְנַשֶּׁה רַבָּא חַנִּיאֵל בַּר אֶפוֹד׃ 24 וּלְשִׁבְטָא דִבְנֵי אֶפְרַיִם רַבָּא קְמוּאֵל בַּר שִׁפְטָן׃ 25 וּלְשִׁבְטָא דִבְנֵי זְבוּלֻן רַבָּא אֱלִיצָפָן בַּר פַּרְנָךְ׃
26 וּלְשִׁבְטָא דִבְנֵי יִשָּׂשכָר רַבָּא פַּלְטִיאֵל בַּר עַזָּן׃ 27 וּלְשִׁבְטָא דִבְנֵי אָשֵׁר רַבָּא אֲחִיהוּד בַּר שְׁלֹמִי׃ 28 וּלְשִׁבְטָא דִבְנֵי נַפְתָּלִי רַבָּא פְּדַהְאֵל בַּר עַמִּיהוּד׃ 29 אִלֵּין דְּפַקֵּיד יְיָ לְאַחְסָנָא יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דִכְנָעַן׃

לה

1 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמֵישְׁרָיָא דְמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִירִיחוֹ לְמֵימָר׃ 2 פַּקֵּיד יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְּנוּן לְלֵיוָאֵי מֵאַחְסָנַת אֲחוּדָתְהוֹן קִרְוִין לְמִיתַב וּרְוַח לְקִרְוַיָּא דִי בְסָחֲרָנֵיהוֹן תִּתְּנוּן לְלֵיוָאֵי׃ 3 וְיֶהֱווֹן קִרְוַיָּא לְהוֹן לְמִיתַב וְרִיחֵיהוֹן יְהוֹן לִבְעִירְהוֹן וּלְקִנְיָנֵיהוֹן וּלְכֹל חַיָּתְהוֹן׃ 4 וּרְוָחֵי קִרְוַיָּא דְתִתְּנוּן לְלֵיוָאֵי מִכּוֹתֶל קִרְתָּא וּלְבָרָא אַלְף אַמִּין סְחוֹר סְחוֹר׃ 5 וְתִמְשְׁחוּן מִבָּרָא לְקִרְתָּא לְרוּחַ קִידוּמָא תְּרֵין קִידוּמָא תְּרֵין אַלְפִין אַמִּין וּלְרוּחַ דָּרוֹמָא תְּרֵין אַלְפִין אַמִּין וּלְרוּחַ מַעֲרָבָא תְּרֵין אַלְפִין אַמִּין וְקִרְתָּא בְּמִצְיַעְתָּא דֵין יְהֵי לְכוֹן רְוָחֵי קִרְוַיָּא׃
6 וְיָת קִרְוַיָּא דְתִתְּנוּן לְלֵיוָאֵי יָת שִׁית קִרְוֵי שֵׁיזְבוּתָא דְּתֵיהֵבוּן לְמָעֱרוֹק תַּמָּן קָטוֹלָא וְעֲלֵיהֶן תִּתְּנוּן אַרְבְּעִין

יְתֵרִין קִרְוִין׃

Hæc nomina virorum, qui sortientur vobis terram, Eleazar sacerdos, & Iosue filius Nun. 17

Et principem vnum de tribu sumetis ad sortiendum vobis terram. 18

Et hæc nomina virorum: de tribu Iuda, Caleb filius Iephone. 19

De tribu Simeon, Samuel filius Amiud. 20

De tribu Beniamin, Helidab filius Chaselon. 21

De tribu Dan, princeps Bocci filius Iogli. 22

Filiorum Ioseph de tribu filiorum Manasse, princeps Bannihel filius Ephod. 23

De tribu filiorum Ephraim, princeps Camuel filius Septhan. 24

De tribu Zabulon, princeps Elisaphan filius Pharnath. 25

De tribu filiorum Issachar, princeps Phaltiel filius Ozan. 26

De tribu filiorum Aser, princeps Achior filius Selomi. 27

De tribu Nephthalim, princeps Phadael filius Amiud. 28

Hi quibus præcepit Dominus diuidere filios Israel in terra Chanaan. 29

17 Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οἱ κληρονομήσουσιν ὑμῖν τὴν γῆν, ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ.

18 καὶ ἄρχοντα ἕνα ἐκ φυλῆς λήψεσθε καταπληρονομῆσαι ὑμῖν τὴν γῆν.

19 καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν. τῆς φυλῆς ἰούδα, χαλὲβ υἱὸς ἰεφονή.

20 τῆς φυλῆς συμεών, σαμουὴλ υἱὸς ἐμιούδ.

21 τῆς φυλῆς βενιαμίν, ἐνδὰδ υἱὸς χασελών.

22 τῆς φυλῆς δὰν, ἄρχων βοκκὶ υἱὸς ἰωκλί.

23 τῶν υἱῶν ἰωσὴφ φυλῆς υἱῶν μανασσῆ, ἄρχων ἀννιὴλ υἱὸς ἐφίδ.

24 τῆς φυλῆς υἱῶν ἐφραίμ, ἄρχων καμουὴλ υἱὸς σαφτάν.

25 τῆς φυλῆς ζαβουλών, ἄρχων ἐλισαφὰν υἱὸς χαρνάχ.

26 τῆς φυλῆς υἱῶν ἰσάχαρ, ἄρχων φαλτιὴλ υἱὸς ὀζά.

27 τῆς φυλῆς υἱῶν ἀσήρ, ἄρχων ἀχιὼρ υἱὸς σελεμί.

28 τῆς φυλῆς νεφθαλί, ἄρχων φαδαὴλ υἱὸς ἀμιούδ.

29 οὗτοι οἷς ἐνετείλατο κύριος καταμερίσαι τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ ἐν γῇ χαναάν.

CAP. XXXV.

ET locutus est Dominus ad Moysen in Occidente Moab iuxta Iordanē contra Hiericho, dicens: 1

Præcipe filijs Israel, & dabunt Leuitis de sortibus possessionis suæ ciuitates ad habitandum, & suburbia ciuitatum in circuitu suo dabunt Leuitis. 2

Et erunt ciuitates eis ad habitandum, & segregationes earum erunt iumentis eorum & quadrupedibus eorum. 3

Et subiecta ciuitatum, quas dabitis Leuitis, à muro ciuitatis & extra, mille cubiti in circuitu. 4

Et metieris extra ciuitatē latus quod ad Orientem, duo milia cubitorum, & latus quod ad Meridiem, duo milia cubitorū, & latus quod ad mare, duo milia cubitorum, & latus quod ad Aquilonem, duo milia cubitorum: & ciuitas in medio horum erit vobis, & confinia ciuitatum. 5

Et ciuitates dabitis Leuitis, sex ciuitates fugitiuorum quas dabitis ad fugiendum illuc homicidæ, & præter has quadraginta & duas ciuitates. 6

λέ.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐπὶ δυσμῶν μωάβ παρὰ τὸν ἰορδάνην κατὰ ἰεριχώ, λέγων·

2 σὺ τάξον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ δώσουσι τοῖς λευίταις ἀπὸ τῶν κλήρων καταχέσεως αὐτῶν πόλεις κατοικεῖν, καὶ τὰ προάστεια τῶν πόλεων κύκλῳ αὐτῶν δώσουσι τοῖς λευίταις.

3 καὶ ἔσονται αἱ πόλεις αὐτοῖς κατοικεῖν, καὶ τὰ ἀφορίσματα αὐτῶν ἔσται τοῖς κτήνεσιν αὐτῶν καὶ τοῖς τετράποσιν αὐτῶν.

4 καὶ τὰ συγκυρήματα τῶν πόλεων, ἃς δώσετε τοῖς λευίταις, ἀπὸ τείχους τῆς πόλεως καὶ ἔξω χίλιοι πήχεις κύκλῳ.

5 καὶ μετρήσεις ἔξω τῆς πόλεως τὸ κλίτος τὸ πρὸς ἀνατολὰς δισχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς λίβα δισχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς θάλασσαν δισχιλίους πήχεις, καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς βορρᾶν δισχιλίους πήχεις· καὶ ἡ πόλις μέσον τούτων ἔσται ὑμῖν, καὶ τὰ ὅμορα τῶν πόλεων.

6 καὶ τὰς πόλεις δώσετε τοῖς λευίταις, τὰς ἓξ πόλεις τῶν φυγαδευτηρίων ἃς δώσετε φυγεῖν ἐκεῖ τὸν φονεύσαντα· καὶ πρὸς ταύταις τεσσαράκοντα καὶ δύο πόλεις.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[17] Hæc sunt nomina virorum qui diuident vobis possessiones terræ, Eleazar sacerdos & Iosue filius Nun. [18] Et principem vnum de vnaquaque tribu tolletis ad diuidendas possessiones terræ. [19] Et hæc sunt nomina virorum: de tribu Iuda, Caleb filius Iephone. [20] De tribu filiorum Simeon, Samuel filius Amiud. [21] De tribu Beniamin, Elidad filius Caselon. [22] De tribu filiorum Dan, princeps Bocci filius Iogli. [23] Filiorum Ioseph de tribu filiorum Manasse princeps, Hanniel filius Ephod. [24] De tribu filiorum Ephraim princeps, Camuel filius Septan. [25] De tribu filiorum Zabulon princeps, Elisaphan filius Parnach. [26] Et de tribu filiorum Isachar princeps, Paltiel filius Azan. [27] Et de tribu filiorum Aser princeps, Ahiud filius Selomi. [28] Et de tribu filiorum Neptali princeps, Phadael filius Amiud. [29] Isti sunt quibus præcepit Dominus vt diuiderent possessiones filiis Israel in terra Chanaan.

CAP. XXXV.

LOcutusque est Dominus cum Moyse in campestribus Moab supra Iordanem Hiericho, dicens: [2] Præcipe filiis Israel, vt dent Leuitis de hæreditate possessionum suarum vrbes ad habitandum, & suburbana vrbium quæ sunt per circuitum earum dabitis Leuitis. [3] Eruntque vrbes eis ad habitandum, & suburbana earum erunt iumentis suis & pecoribus suis & omnibus animalibus suis. [4] Et suburbana vrbium quæ dabitis Leuitis à muro ciuitatis & forinsecus, erunt mille cubitorum per circuitum. [5] Et metiemini extra vrbem ad plagam Orientalem duo milia cubitorum, & ad plagam Australem duo milia cubitorum, & ad plagam Occidentalem duo milia cubitorum, & ad plagam Septentrionalem duo milia cubitorum: & vrbs erit sita in medio. Hæc erunt vobis suburbana vrbium. [6] Et de vrbibus quas dabitis Leuitis: sex erunt vrbes refugij, quas dabitis vt fugiat illuc homicida, & exceptis his dabitis alias quadraginta duas vrbes.

7 כָּל־הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם אַרְבָּעִים
8 וּשְׁמֹנֶה עִיר אֹתָן וְאֶת־מִגְרְשֵׁיהֶן׃ * וְהֶעָרִים
אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאֲחֻזַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרַב
תַּרְבּוּ וּמֵאֵת הַמְעַט תַּמְעִיטוּ אִישׁ כְּפִי נַחֲלָתוֹ
אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרָיו לַלְוִיִּם׃
9 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
10 * דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם
11 עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אַרְצָה כְּנָעַן׃ * וְהִקְרִיתֶם
לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם וְנָס שָׁמָּה
12 רֹצֵחַ מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה׃ * וְהָיוּ לָכֶם הֶעָרִים
לְמִקְלָט מִגֹּאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד־עָמְדוֹ לִפְנֵי
13 הָעֵדָה לַמִּשְׁפָּט׃ * וְהֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתֵּנוּ שֵׁשׁ־עָרֵי
14 מִקְלָט תִּהְיֶינָה לָכֶם׃ * אֵת׀ שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ
מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הֶעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן
15 עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה׃ * לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר וְלַתּוֹשָׁב
בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ־הֶעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט
16 לָנוּס שָׁמָּה כָּל־מַכֵּה־נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה׃ * וְאִם־
בְּכְלִי בַרְזֶל הִכָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת
17 הָרֹצֵחַ׃ * וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ
18 וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת יוּמַת הָרֹצֵחַ׃ * אוֹ בִכְלִי עֵץ־
יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בּוֹ הִכָּהוּ וַיָּמֹת רֹצֵחַ הוּא מוֹת
19 יוּמַת הָרֹצֵחַ׃ * גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ
20 בְּפִגְעוֹ־בוֹ הוּא יְמִתֶנּוּ׃ * וְאִם־בְּשִׂנְאָה יֶהְדֳּפֶנּוּ
21 אוֹ־הִשְׁלִיךְ עָלָיו בְּצְדִיָּה וַיָּמֹת׃ * אוֹ בְאֵיבָה
הִכָּהוּ בְיָדוֹ וַיָּמֹת מוֹת יוּמַת הַמַּכֶּה רֹצֵחַ הוּא
22 גֹּאֵל הַדָּם יָמִית אֶת־הָרֹצֵחַ בְּפִגְעוֹ־בוֹ׃ * וְאִם־
בְּפֶתַע בְּלֹא־אֵיבָה הֲדָפוֹ אוֹ־הִשְׁלִיךְ עָלָיו כָּל־כְּלִי
23 בְּלֹא צְדִיָּה׃ * אוֹ בְכָל־אֶבֶן אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ בְּלֹא
רְאוֹת וַיַּפֵּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לוֹ וְלֹא
מְבַקֵּשׁ רָעָתוֹ׃

7 * Id est simul quadraginta octo cum suburbanis suis.

8 *Ipsæq; vrbes quæ dabuntur de possessionibus filiorum Israel, ab his qui plus habent
B plures auferentur, & qui minus, pauciores. Singuli iuxta mensuram hæreditatis suæ dabunt oppida Leuitis.

9 * Ait Dominus ad Moysen:

10 * Loquere filiis Israel & dices ad eos: Quãdo transgressi fueritis Iordanem in terram Deu. 19. a.
Chanaan,

11 *Decernite quæ vrbes esse debeant in præsidia fugitiuorum, qui nolentes sanguinem fuderint.

12 * In quibus cùm fugerit profugus cognatus occisi, non poterit eum occidere, donec stet in conspectu multitudinis, & causa illius iudicetur.

13 * De ipsis autem vrbibus quę ad fugitiuorum subsidia separantur;

14 * Tres erunt trans Iordanem, & tres in terra Chanaan.

15 * Tam filiis Israel quàm aduenis atque peregrinis, vt confugiat ad eas qui nolens sanguinem fuderit. Exo. 21. Ios. 20.

16 * Si quis ferro percusserit, & mortuus fuerit qui percussus est, reus erit homicidij, & ipse morietur.

17 * Si lapidem iecerit & ictus occubuerit, similiter punietur.

18 * Si ligno percussus interierit, percussoris
C sanguine vindicabitur.

19 * Propinquus occisi homicidam interficiet; statim vt apprehenderit eum, interficietur.

20 * Si per odium quis hominem impulerit, Deut. 19 c.
vel iecerit quippiam in eum per insidias:

21 *Aut cùm esset inimicus manu percusserit, & ille mortuus fuerit, percussor homicidij reus erit; cognatus occisi statim vt inuenerit eum, iugulabit.

22 * Quod si fortuitu & absque odio & inimicitijs quicquam horum fecerit:

23 * Et hoc audiente populo fuerit comprobatum:

תרגום אונקלוס

7 כָּל קִרְוַיָּא דְּתִתְּנוּן לְלֵוָאֵי אַרְבְּעִין וּתְמָנֵי קִרְוִין יַתְהֹן וְיַת רוּחֵיהֶן׃ 8 וְקִרְוַיָּא דְּתִתְּנוּן מֵאֲחוּדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סַגִּיאֵי תַסְגּוּן
וּמִן זְעֵירֵי תַּזְעֲרוּן גְּבַר כְּפוּם אַחְסָנְתֵּיהּ דְּיַחְסְנוּן יְהֵב מִקְרְוֹהִי לְלֵוָאֵי׃ 9 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ 10 מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר
לְהוֹן אֲרֵי אַתּוּן עָבְרִין יַת יַרְדְּנָא לְאַרְעָא דְּכְנָעַן׃ 11 וְתַזְמִנוּן לְכוֹן קִרְוִין קִרְוֵי שֵׁיזְבוּתָא יְהֵוְיָן לְכוֹן וְיֶעֱרוֹק לְתַמָּן קָטוֹלָא דְּיִקְטוֹל נַפְשָׁא בְּשָׁלוּ׃
12 וְיְהֵוְיָן לְכוֹן קִרְוַיָּא לְשֵׁיזָבָא מִגָּאֵל דָּמָא וְלָא יְמוּת קָטוֹלָא עַד דִּיקוּם קֳדָם כְּנִשְׁתָּא לְדִינָא׃ 13 וְקִרְוַיָּא דְּתִתְּנוּן שִׁית קִרְוֵי שֵׁיזְבוּתָא יְהֵוְיָן לְכוֹן׃
14 יַת תְּלָת קִרְוַיָּא תִּתְּנוּן מֵעִבְרָא לְיַרְדְּנָא וְיַת תְּלָת קִרְוַיָּא תִּתְּנוּן בְּאַרְעָא דִּכְנָעַן קִרְוֵי שֵׁיזְבוּתָא יְהֵוְיָן׃
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרָא 15 וּלְתוֹתָבָא דְּבֵינֵיהוֹן יְהֵוְיָן שִׁית קִרְוַיָּא הָאִלֵּין לְשֵׁיזָבָא לְמֵעְרוֹק לְתַמָּן כָּל דִּיקְטוֹל נַפְשָׁא בְּשָׁלוּ׃
וְקָטְלֵיהּ קָטוֹלָא הוּא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל קָטוֹלָא׃ 16 וְאִם בְּמָאנָא דְּפַרְזְלָא מְחָהִי
קָטוֹלָא הוּא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל קָטוֹלָא׃ 17 וְאִם בְּאַבְנָא דְּמִיתְנַסְבָא בִּידָא דְּהִיא כְּמִסַּת דִּימוּת בָּהּ מְחָהִי וְקָטְלֵיהּ
קָטוֹלָא הוּא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל קָטוֹלָא׃ 18 אוֹ בְמָאן דְּאָע דְּמִתְנַסַּב בִּידָא דְּהוּא כְּמִסַּת דִּימוּת בֵּיהּ מְחָהִי וְקָטְלֵיהּ קָטוֹלָא הוּא אִתְקְטָלָא
יִתְקְטֵל קָטוֹלָא׃ 19 גָּאֵל דְּמָא הוּא יְקַטֵּל יַת קָטוֹלָא כַּד אִתְחַיַּב לֵיהּ מִן דִּינָא הוּא יְקַטְלִנֵּיהּ׃ 20 וְאִם בְּשִׂנְאָה דְּחָהִי אוֹ רְמָא
עֲלוֹהִי בְּכְמָנָא וְקָטְלֵיהּ׃ 21 אוֹ בְרִבְבוּ מְחָהִי בִּידֵיהּ וְקָטְלֵיהּ אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל מָחְיָא קָטוֹלָא הוּא גָּאֵל דְּמָא יְקַטֵּל יַת קָטוֹלָא כַּד אִתְחַיַּב
לֵיהּ׃ 22 וְאִם בְּתֻכְיָף בְּלָא דְּבָבוּ מְחָהִי אוֹ רְמָא עֲלוֹהִי כָּל מָאן בְּלָא כְּמַן לֵיהּ׃ 23 אוֹ בְּכָל אַבְנָא דְּהִיא כְּמִסַּת דִּימוּת בָּהּ בְּלָא חֲזֵי וְרְמָא
עֲלוֹהִי וְקָטְלֵיהּ וְהוּא לָא שָׂנֵי לֵיהּ וְלָא חָבַע בִּישְׁתֵּיהּ׃

Omnes ciuitates quas dabitis Leuitis, quadraginta & octo ciuitates has, & ſuburbia earum.

Et ciuitates quas dabitis à poſſeſſione filiorum Iſrael, ab his qui multa, multa; & à paucioribus, minus, vnuſquiſque ſecundum hæreditatem ſuam quam poſſidebunt, dabunt à ciuitatibus Leuitis.

Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

Loquere filijs Iſrael, & dices ad eos, Quia vos tranſitis Iordanem in terram Chanaan:

Et decernetis vobis ipſis ciuitates, confugia erunt vobis vt fugiat illuc homicida, omnis percutiens animam inuoluntariè.

Et erunt ciuitates vobis confugia ab appropinquante ſanguine, et non morietur homicida quouſq; ſtet coram congregatione in iudicium.

Et ciuitates quas dabitis ſex ciuitates, cõfugia erunt vobis.

Tres ciuitates dabitis in eo quod vltra Iordanem, & tres ciuitates dabitis in terra Chanaan, confugium erit Filijs Iſrael; & aduenæ, & colono qui inter vos erunt ciuitates hæ in confugium ad fugiendum illuc omni qui percuſſit animam inuoluntariè. Si verò in vaſe ferri percuſſerit eum, & mortuus fuerit, homicida eſt, morte moriatur homicida. Si autem in lapide ex manu in quo morietur, in eodem percuſſerit eum, et moriatur, homicida eſt, morte moriatur homicida.

Si verò in vaſe ligneo ex manu ex quo morietur percuſſerit eum, et moriatur, homicida eſt, morte morietur homicida.

Propinquus ſanguine hic occidet homicidam, cùm obuius fuerit illi hic occidet illum. Si autẽ ob inimicitiam impulerit eum, & proiecerit ſuper eum omne vas ex inſidijs, & mortuus fuerit.

Aut per iram percuſſit eum in manu, & mortuus fuerit, morte moriatur qui percuſſit, homicida eſt, propinquus ſanguine occidet homicidam cùm obuius fuerit ei.

Si autem ſubito non per inimicitiam impulerit eum, aut proiecerit in eum omne vas non ex inſidijs. Aut omni lapide in quo morietur in ipſo non ſciens, & inciderit in illum & mortuus fuerit, ipſe verò non inimicus eius fuit neque quærens malefacere ei:

πάσας τὰς πόλεις ἃς δώσετε τοῖς λευίταις τεσσαράκοντα ⸗ ὀκτὼ πόλεις ταύτας, καὶ τὰ προάστεια αὐτῶν.

καὶ τὰς πόλεις ἃς δώσετε ἀπὸ τ κατασχέσεως τῶν υἱῶν ἰσραὴλ, ἀπὸ τῶν τὰ πολλά, πολλά· καὶ ἀπὸ τῶν ἐλατόνων, ἔλατον, ἕκας ⸗ κ τὴν κληρονομίαν αὐτ lω κατακληρονομήσουσι, δώσουσιν ἀπὸ τῶν πόλεων τοῖς λευίταις.

καὶ ἐλάλησεν κύριος πρὸς μωυσῆν, λέγων·

λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, ⸗ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ὅτι ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην εἰς γῆν χαναάν. ⸗ διαστελεῖτε ὑμῖν αὐτοῖς πόλεις, φυγαδευτήρια ἔσαι ὑμῖν φυγεῖν ἐκεῖ τὸν φονευτήν, πᾶς ὁ πατάξας ψυχὴν ἀκουσίως.

καὶ ἔσ ⸗ αἱ πόλεις ὑμῖν φυγαδευτήρια ἀπὸ ἀγχιστεύοντ ⸗ τὸ αἷμα, καὶ ὁ μὴ ἀποθάνῃ ὁ φονεύων ἕως ἂν στῇ ἔναντ τ συναγωγῆς εἰς κρίσιν.

καὶ αἱ πόλεις ἃς δώσετε τὰς ἓξ πόλεις, φυγαδευτήρια ἔσ ⸗ ὑμῖν. τὰς τρεῖς πόλεις δώσετε ἐν τῷ πέραν ⸗ ἰορδάνου, ⸗ τὰς τρεῖς πόλεις δώσετε ἐν γῇ χαναάν· φυγαδεῖον ἔσαι

τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, ⸗ τῷ προσηλύτῳ ⸗ τῷ παροίκῳ τῷ ἐν ὑμῖν ἔσ ⸗ αἱ πόλεις αὗται εἰς φυγαδευτήριον φυγεῖν ἐκεῖ παντὶ πατάξαντι ψυχὴν ἀκουσίως.

ἐὰν ⸗ ἐν σιδήρου πατάξῃ αὐτόν, ⸗ τελευτήσῃ, φονευτής ἐστι, θανάτῳ θανατούσθω ὁ φονευτής.

ἐὰν ⸗ ἐν λίθῳ ὃν χειρὸς ἐν ᾧ ἀποθανεῖται ἐν αὐτῷ πατάξῃ αὐτόν, καὶ ἀποθάνῃ, φονευτής ἐστι, θανάτῳ θανατούσθω ὁ φονευτής. ἐὰν ⸗ ἐν σκεύει ξυλίνῳ ὃν χειρὸς ἐξ οὗ ἀποθανεῖται πατάξῃ αὐτόν, ⸗ ἀποθάνῃ, φονευτής ἐστι, θανάτῳ ἀποθανεῖται ὁ φονευτής.

ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα αὐτ ἀποκτενεῖ τὸν φονεύσαντα, ὅταν σωθῆτῃ αὐτῷ αὐτ ἀποκτενεῖ αὐτόν.

ἐὰν ⸗ δι ἔχθραν ὦσῃ αὐτόν, ⸗ ἐπιρρίψῃ ἐπ' αὐτὸν πᾶν σκεῦ ⸗ ἐξ ἐνέδρου, ⸗ ἀποθάνῃ.

ἢ διὰ μῆνιν ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν τῇ χειρί, ⸗ ἀποθάνῃ, θανάτῳ θανατούσθω ὁ πατάξας, φονευτής ἐστιν· ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα ἀποκτενεῖ τὸν φονεύσαντα ἐν τῷ συναντῆσαι αὐτῷ.

ἐὰν ⸗ ἐξαπίνης ὃ δι ἔχθραν ὦσῃ αὐτόν, ἢ ἐπιρρίψῃ ἐπ' αὐτὸν πᾶν σκεῦ ⸗ οὐκ ἐξ ἐνέδρου·

ἢ παντὶ λίθῳ ἐν ᾧ ἀποθανεῖται ἐν αὐτῷ οὐκ εἰδώς, ⸗ ἐπέσῃ ἐπ' αὐτὸν καὶ ἀποθάνῃ, αὐτὸς ⸗ οὐκ ἐχθρὸς αὐτ lῷ, οὐδὲ ζητῶν κακοποιῆσαι αὐτόν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[7] Omnes vrbes quas dabitis Leuitis erunt quadraginta & octo cum ſuburbanis earum. [8] Vrbes autem quas dabitis de poſſeſſione filiorum Iſrael, ab his qui plures habent, plures auferetis, & ab his qui minus habent, pauciores auferetis: vnuſquiſque iuxta hæreditatẽ ſuam quam poſſidebunt, dabunt de vrbibus ſuis Leuitis. [9] Locutuſque eſt Dominus cum Moyſe, dicens: [10] Loquere cum filijs Iſrael, & dices ad eos: Quando vos tranſgreſſi fueritis Iordanem in terram Chanaan: [11] Conſtituetis vobis vrbes, vrbes refugij erunt vobis, vt fugiat illuc homicida qui occiderit animam per ignorantiam. [12] Eruntque vobis vrbes in refugium propter conſanguineum occiſi, vt non moriatur homicida, donec ſtet in conſpectu cœtus in iudicio. [13] Et de vrbibus quas dabitis, ſex vrbes refugij erunt vobis. [14] Tres vrbes dabitis trans Iordanem, & tres vrbes dabitis in terra Chanaan, vrbes refugij erunt [15] Filijs Iſrael & peregrinis & aduenis qui ſunt inter eos. Eruntque ſex vrbes iſtæ in refugium, vt fugiat illuc omnis qui occiderit animam per ignorantiam. [16] Si autem ferro percuſſit eum & occidit eum, homicida eſt, occiſione occidetur occiſor. [17] Et ſi lapide qui manu tollitur percuſſit eũ, & occidit eũ, & ipſe lapis ſufficiens eſt vt moriatur, qui eo percuſſus fuerit, homicida eſt percuſſor, occiſione occidetur occiſor. [18] Si autẽ lignũ quod manu tollitur, eſt ſufficiens vt moriatur qui eo percuſſus fuerit; qui occidit eo, homicida eſt, occiſione occidetur occiſor. [19] Propinquus occiſi occidet homicidam, quando condemnatus fuerit in iudicio, ipſe interficiet eum. [20] Et ſi per odium impulerit eum aut per inſidias iaculatus fuerit quippiam in eum & occiderit eum; [21] Aut per inimicitias percuſſerit eum manu ſua & occiderit eum, occiſione occidetur percuſſor, homicida eſt, conſanguineus occiſi occidet homicidam, quando condemnatus fuerit.

[22] Et ſi fortuitu & abſque odio percuſſit eum aut proiecit in eum omne telum abſque inſidijs;

[23] Aut percuſſit eum omni lapide qui ſufficiens eſt ad occidendum in eo, & proiecit in eum, percuſſore non vidente, & occidit eum, & ille non erat inimicus eius nec quærebat malum illi:

24 * וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכֶּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם
25 עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה: * וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת־
הָרֹצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהֵשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־
עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וְיָשַׁב בָּהּ עַד־מוֹת
הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:
26 * וְאִם־יָצֹא יֵצֵא הָרֹצֵחַ אֶת־גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר
27 יָנוּס שָׁמָּה: * וּמָצָא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לִגְבוּל
עִיר מִקְלָטוֹ וְרָצַח גֹּאֵל הַדָּם אֶת־הָרֹצֵחַ אֵין לוֹ דָּם:
28 * כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל
וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרֹצֵחַ אֶל־אֶרֶץ
29 אֲחֻזָּתוֹ: * וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם
30 בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם: * כָּל־מַכֵּה־נֶפֶשׁ לְפִי עֵדִים
יִרְצַח אֶת־הָרֹצֵחַ וְעֵד אֶחָד לֹא־יַעֲנֶה בְנֶפֶשׁ לָמוּת:
31 * וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע
32 לָמוּת כִּי־מוֹת יוּמָת: * וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לָנוּס
אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ לָשׁוּב לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן:
33 * וְלֹא־תַחֲנִיפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם
הוּא יַחֲנִיף אֶת־הָאָרֶץ וְלָאָרֶץ לֹא־יְכֻפַּר לַדָּם
34 אֲשֶׁר שֻׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אִם בְּדַם שֹׁפְכוֹ: * וְלֹא
תְטַמֵּא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ
אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שֹׁכֵן בְּתוֹךְ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

24 * Atque inter percussorem & propinquum sanguinis quæstio ventilata.
25 * Liberabitur innocens de vltoris manu, & reducetur per sententiam in vrbem ad quam confugerat, manebítque ibi, donec sacerdos magnus qui oleo sancto vnctus est, moriatur.
26 * Si interfector extra fines vrbium quæ exulibus deputatæ sunt, fuerit inuentus,
27 * Et percussus ab eo qui vltor est sanguinis, absque noxa erit qui eum occiderit.
28 * Debuerat enim profugus vsque ad mortem pontificis in vrbe residere. Postquam D autem ille obierit, homicida reuertetur in terram suam.
29 * Hæc sempiterna erunt & legitima in cunctis habitationibus vestris.
30 * Homicida sub testibus punietur: At vnius testimonium nullus condemnabitur.
31 * Non accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis, statim & ipse morietur.
32 * Exules & profugi ante mortem pontificis nullo modo in vrbes suas reuerti poterunt.
33 * Ne polluatis terram habitationis vestræ quæ insontium cruore maculatur, nec aliter expiari potest nisi per eius sanguinem qui alterius sanguinem fuderit.
34 * Atque ita emundabitur vestra possessio me commorante vobiscum. Ego enim sum Dominus qui habito inter filios Israel.

CAP. XXXVI.

1 וַיִּקְרְבוּ רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־
גִלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה מִמִּשְׁפְּחֹת בְּנֵי יוֹסֵף
וַיְדַבְּרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אָבוֹת
2 לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: * וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִוָּה יְהוָה
לָתֵת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּגוֹרָל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַאדֹנִי צִוָּה בַיהוָה לָתֵת אֶת־נַחֲלַת צְלָפְחָד אָחִינוּ
לִבְנֹתָיו:

1 ACcesserunt autem & principes familiarum Galaad, filij Machir, filij Manasse de stirpe filiorum Ioseph, locutíque sunt Moysi coram principibus Israel.
2 * Atque dixerunt, Tibi domino nostro præcepit Dominus vt terram sorte diuideres filiis Israel, & vt filiabus Salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri.

תרגום אונקלוס

24 וידונון כְּנִשְׁתָּא בֵּין מָחֵיא וּבֵין גָּאֵל דְּמָא עַל דִּינַיָּא הָאִלֵּין: 25 וְיִשֵׁזְבוּן כְּנִשְׁתָּא יַת קָטוֹלָא מִיַּד גָּאֵל דְּמָא וְיָתִיבוּן יָתֵיהּ כְּנִשְׁתָּא לְקִרְיַת
שֵׁיזָבוּתֵיהּ דַּעֲרַק לְתַמָּן וְיֵתֵיב בָּהּ עַד דִּימוּת כַּהֲנָא רַבָּא דְּרַבִּי יָתֵיהּ בְּמִשְׁחָה קֻדְשָׁא: 26 וְאִם מִיפַּק יְפוֹק קָטוֹלָא מִן תְּחוּם קִרְיַת שֵׁיזָבוּתֵיהּ דְּיֶעֱרוֹק
לְתַמָּן: 27 וְיִשְׁכַּח יָתֵיהּ גָּאֵל דְּמָא מִבָּרָא לִתְחוּם קִרְיַת שֵׁיזָבוּתֵיהּ וְיִקְטוֹל גָּאֵל דְּמָא יַת קָטוֹלָא לֵית לֵיהּ דְּמָא: 28 אֲרֵי בְּקִרְיַת
שֵׁיזָבוּתֵיהּ יְתֵיב עַד דִּימוּת כַּהֲנָא רַבָּא וּבָתַר דִּימוּת כַּהֲנָא רַבָּא יְתוּב קָטוֹלָא לַאֲרַע אַחֳסָנָתֵיהּ: 29 וְיֶהֱוֵין אִלֵּין לְכוֹן לִגְזֵירַת דִּין לְדָרֵיכוֹן בְּכֹל
מָתְבָנֵיכוֹן: 30 כָּל דְּיִקְטוֹל נַפְשׁ לְפוּם סָהֲדִין יִקְטוֹל יַת קָטוֹלָא וְסָהִיד חַד לָא יַסְהִיד בְּאֱנָשׁ לְמִקְטַל: 31 וְלָא תְקַבְּלוּן מַמּוֹן עַל
אֱנָשׁ קְטוֹל דְּהוּא חַיָּיב לְמִקְטַל אֲרֵי אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל: 32 וְלָא תְקַבְּלוּן מַמּוֹן לְמֵיעֲרוֹק לְקִרְיַת שֵׁיזָבוּתֵיהּ לְמֵיהוֹב לְמֵיתַב בְּאַרְעָא עַד
דִּימוּת כַּהֲנָא: 33 וְלָא תְחַיְבוּן יַת אַרְעָא דְּאַתּוּן יָתְבִין בָּהּ אֲרֵי דְּמָא הוּא יְחַיֵּיב יַת אַרְעָא וּלְאַרְעָא לָא יִתְכַּפַּר עַל דָּם
זַכָּאי דְּאִתְשַׁד בָּהּ אֶלָּהֵין בִּדְם אַשְׁדְיֵהּ: 34 וְלָא תְסָאֲבוּן יַת אַרְעָא דְּאַתּוּן יָתְבִין בָּהּ דְּשָׁכְנְתִי שָׁרְיָא בְגַוָּהּ אֲרֵי אֲנָא יְיָ שְׁכִינְתִי שָׁרְיָא
בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

לו

1 וְקָרִבוּ רֵישֵׁי אֲבָהָתָא לְזַרְעִית בְּנֵי גִלְעָד בַּר מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה מִזַּרְעִית בְּנֵי יוֹסֵף וּמַלִּילוּ קֳדָם מֹשֶׁה וְקֳדָם רַבְרְבַיָּא רֵישֵׁי אֲבָהָתָא
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: 2 וַאֲמָרוּ יַת רִבּוֹנִי פַּקִּיד יְיָ לְמִיתַּן יַת אַרְעָא בַּאֲחָסָנָא בְּעַדְבָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרִבּוֹנִי אִתְפַּקַּד בְּמֵימְרָא דַּיְיָ לְמִיתַּן
יַת אֲחָסְנַת צְלָפְחָד אַחוּנָא לִבְנָתֵיהּ:

* *Et iudicabit congregatio inter eum qui percus-* 24
sit & inter propinquum sanguine secundum iudi-
cia hæc. * *Et auferet congregatio homicidam à* 25
propinquo sanguine, & restituent eum congregatio
in ciuitatem confugij eius, quò confugit, & habita-
bit ibi quousque moriatur sacerdos magnus, quem
vnxerunt eum oleo sancto.

* *Si autem exitu exierit homicida terminos ciui-* 26
tatis, in quam confugit illuc.

* *Et inuenerit eum propinquus sanguine extra* 27
terminos ciuitatis confugij eius, & occiderit propin
quus sanguine homicidam, non reus est.

* *In enim ciuitate confugij eius habitet quousq;* 28
moriatur sacerdos magnus; & postq uam mortuus
fuerit sacerdos magnus, reuertetur homicida in ter-
ram possessionis suæ.

* *Et erunt hæc vobis in iustificationem iudicij in* 29
generationes vestras in omnibus habitationibus ve-
stris.

* *Omnis qui occiderit animam, per testes occidet* 30
homicidam, & testis vnus non testificabitur in
animam vt moriatur.

* *Et non accipietis redemptionem pro anima ab* 31
homicida reo existente vt interficiatur, morte enim
morietur.

* *Et non accipietis redemptionem vt fugiat in* 32
ciuitatem confugiorum, vt rursus habitet in terra,
quousque moriatur sacerdos magnus.

* *Et non polluatis terram in qua vos habitatis* 33
in ea, nam sanguis hic polluit terram, & non expia-
bitur terra à sanguine effuso super eam, sed in san-
guine effundentis.

* *Et non polluetis terram in qua habitatis in ea,* 34
in qua ego commoror inter vos: ego enim sum Do-
minus habitans in medio filiorum Israel.

CAP. XXXVI.

ET accesserunt principes familiarum tribus filio- 1
rum Galaad filij Machir, filij Manasse ex tribu
filiorũ Ioseph, & locuti sunt coram Moyse, et corã
Eleazar sacerdote, & coram principibus domorum
familiarum filiorum Israel. * *Et dixerunt, Domi-* 2
no nostro præcepit Dominus reddere terram hæredi-
tatis in sorte filijs Israel, & Dño præcepit Dñs da-
re hæreditatẽ Salphaad fratris nostri filiabus eius.

24 * καὶ κρινεῖ ἡ συναγωγὴ ἀναμέσον τ παταξαντ & καὶ
ἀναμέσον τ ἀγχιστεύοντ τὰ αἵματα κ τὰ κρίματα ταῦτα.
25 * καὶ ἐξελεῖται ἡ συναγωγὴ τὸν φονεύσαντα ἀπὸ τ ἀγ-
χιστεύοντ τὰ αἵματα, & ἀποκαταστήσουσιν αὐτὸν ἡ συναγωγὴ
εἰς τὴν πόλιν τ φυγαδευτηρίου αὐτ, ὅ κατέφυγεν, & κα-
τοικήσει ἐκεῖ ἕως ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃν ἔχρισαν αὐτὸν
26 τῷ ἐλαίῳ τῷ ἁγίῳ. * ἐὰν δὲ ἐξόδῳ ἐξέλθῃ ὁ φονεύσας τὰ
ὅρια τ πόλεως εἰς ὃν κατέφυγεν ἐκεῖ.
27 * & εὕρῃ αὐτὸν ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα ἔξω τῶν ὁρίων τ πό-
λεως καταφυγῆς αὐτ, & φονεύσῃ ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα τὸν
28 φονεύσαντα, οὐκ ἔνοχός ἐστιν. * ἐν γὰρ τῇ πόλει τ καταφυ-
γῆς αὐτ κατοικείτω ἕως ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας· καὶ μετὰ
τὸ ἀποθανεῖν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν ἐπαναστραφήσ(ε) ὁ φονεύ-
σας εἰς τὴν γῆν τ κατοχέως αὐτ.
29 * καὶ ἔσαι ταῦτα ὑμῖν εἰς δικαίωμα κρίματ & εἰς τὰς
γενεὰς ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κατοικίαις ὑμῶν.
30 * πᾶς παταξας ψυχήν, διὰ μαρτύρων φονεύσει τὸν φο-
νεύσαντα, & μάρτυς εἷς οὐ μαρτυρήσει ἐπὶ ψυχὴν ἀποθανεῖν.
31 * καὶ οὐ λήψεσθε λύτρα περὶ ψυχῆς ἀνδρὸς τ φονεύσαντος
τ ἐνόχου ὃς δύναιτο ἐξιλάσασθαι, θανάτῳ γὰρ θανατωθήσ(ε).
32 * καὶ οὐ λήψεσθε λύτρα τ φυγεῖν εἰς πόλιν τῶν φυγα-
δευτηρίων, τ πάλιν κατοικεῖν ἐπὶ γῆς, ἕως ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἱε-
ρεὺς ὁ μέγας.
33 * καὶ οὐ μὴ φονοκτονήσητε τὴν γῆν ἐφ' ἧς ὑμεῖς κατοικεῖτε
ἐπ' αὐτῆς, τὸ γὰρ αἷμα τοῦτο φονοκτονεῖ τὴν γῆν· & οὐκ ἐξιλα-
σθήσ(ε) ἡ γῆ ἀπὸ τ αἵματος τ ἐκχυθέντος ἐπ' αὐτῆς, ἀλλ'
ἐπὶ τ αἵματος τ ἐκχέοντος.
34 * καὶ οὐ μιανεῖτε τὴν γῆν ἐφ ἧς κατοικεῖτε ἐπ' αὐτῇ, ἐφ'
ἧς ἐγὼ καταοικῶ ἐν ὑμῖν· ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ κατα-
οικῶν ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

λς.

1 * Καὶ προσῆλθον οἱ ἄρχοντες πατριῶν φυλῆς υἱῶν γα-
λαὰδ υἱοῦ μαχὶρ υἱοῦ μανασσῆ ἐκ τ φυλῆς υἱῶν ἰωσήφ, καὶ
ἐλάλησαν ἔναντι μωυσῆ, & ἔναντι ἐλεάζαρ τ ἱερέως, & ἔναντι
τῶν ἀρχόντων οἴκων πατριῶν τῶν υἱῶν ἰσραήλ.
2 * καὶ εἶπαν, τῷ κυρίῳ ἡμῶν ἐνετείλατο κύριος δοῦναι
τὴν γῆν τ κληρονομίας ἐν κλήρῳ τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ· & τῷ κυ-
ρίῳ συνέταξε κύριος δοῦναι τὴν κληρονομίαν σαλπαὰδ τ
ἀδελφοῦ ἡμῶν ταῖς θυγατράσιν αὐτ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Iudicabit cœtus inter percussorem & inter propinquum sanguinis iuxta iudicia hæc. [25] Et liberabit cœtus occisorem de manu consanguinei occisi, & reducent illum in vrbem refugij sui ad quam fugerat, & habitabit in ea donec moriatur sacerdos magnus qui vnctus est oleo sancto.
[26] Si autem egrediens egressus fuerit homicida termino vrbis refugij sui ad quam fugerat: [27] Et inuenerit eum propinquus sanguinis extra terminum vrbis refugij sui, & occiderit consanguineus occisi homicidam, non erit reus sanguinis. [28] In vrbe enim refugij sui manebit donec moriatur sacerdos magnus, & postquam mortuus fuerit sacerdos magnus, reuertetur occisor in terram possessionis suæ. [29] Et erunt hæc vobis in decretum iudicij in generationibus vestris, in cunctis habitationibus vestris. [30] Omnis qui occiderit animam, per testes occidatur homicida, & vnus testis non testificabitur in morte hominis. [31] Et non accipietis pecuniam pro homine homicida qui est reus occisionis, sed occisione occidetur. [32] Neque accipiatis pecuniam ab eo qui fugit in vrbem refugij, vt reuertatur, & habitet in terra, donec moriatur sacerdos.
[33] Neque contaminetis terram in qua vos habitatis, quia sanguis contaminat terram, & terra non expiabitur à sanguine innocente qui effusus est in ea nisi per sanguinem eius qui effudit eum. [34] Et non polluatis terram in qua vos habitatis, quia maiestas mea manet in medio eius: Quia ego Dominus, & maiestas mea habitat in medio filiorum Israel.

CAP. XXXVI.

ACcesserunt autem principes patrum familiarum filiorum Galaad filij Machir, filij Manasse de cognatione filiorum Ioseph, & locuti sunt coram Moyse, & coram ducibus, & principibus patrum filiorum Israel. [2] Atque dixerunt, Dominus meus præcepit vt daretur terra per sortem in possessionem filijs Israel, & domino meo mandatum est per verbum Domini vt daretur possessio Salphaad fratris nostri filiabus eius.

3 * וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שִׁבְטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים
וְנִגְרַעַ נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסַף עַל־נַחֲלַת
הַמַּטֶּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגּרַל נַחֲלָתֵנוּ יִגָּרַע׃
4 * וְאִם־יִהְיֶה הַיֹּבֵל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה נַחֲלָתָן
עַל נַחֲלַת הַמַּטֶּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת
5 מַטֵּה אֲבֹתֵינוּ יִגָּרַע נַחֲלָתָן׃ * וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מַטֵּה בְנֵי־יוֹסֵף
6 דֹּבְרִים׃ * זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לִבְנוֹת צְלָפְחָד
לֵאמֹר לַטּוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אַךְ
7 לְמִשְׁפַּחַת מַטֵּה אֲבִיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים׃ * וְלֹא־
תִסֹּב נַחֲלָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמַּטֶּה אֶל־מַטֶּה כִּי אִישׁ
8 בְּנַחֲלַת מַטֵּה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * וְכָל־בַּת
יֹרֶשֶׁת נַחֲלָה מִמַּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָד מִמִּשְׁפַּחַת
מַטֵּה אָבִיהָ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירְשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
9 אִישׁ נַחֲלַת אֲבֹתָיו׃ * וְלֹא־תִסֹּב נַחֲלָה מִמַּטֶּה לְמַטֶּה
אַחֵר כִּי־אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מַטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
10 * כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְּנוֹת צְלָפְחָד׃
11 * וַתִּהְיֶינָה מַחְלָה תִרְצָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְנֹעָה בְּנוֹת
12 צְלָפְחָד לִבְנֵי דֹדֵיהֶן לְנָשִׁים׃ * מִמִּשְׁפְּחֹת בְּנֵי־
מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מַטֵּה
13 מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן׃ * אֵלֶּה הַמִּצוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת מוֹאָב
עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃

3 * Quas si alterius tribus homines vxores
B acceperint, sequetur possessio sua & translata
ad aliā tribū de nostra hæreditate minuetur:
4 *Atq; ita fiet vt cùm iubileus, id est, quin-
quagesimus annus remissionis aduenerit, con
fundatur sortium distributio, & aliorum pos-
sessio ad alios transeat.
5 *Respondit Moyses filiis Israel, & Domino
præcipiente ait, Rectè tribus filiorum Ioseph
locuta est.
6 * Et hæc lex super filiabus Salphaad à Do-
C mino promulgata est. Nubant quibus volūt,
tantum vt suæ tribus hominibus:
7 *Ne commisceatur possessio filiorum Israel
de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent
vxores de tribu & cognatione sua.
8 **Et cunctæ fœminæ de eadem tribu mari-
tos accipient, vt hæreditas permaneat in fa-
miliis.
9 * Nec sibi misceantur tribus, sed ita ma-
D neant vt à Domino separatæ sunt.
10 *Fecerúntque filiæ Salphaad, vt sibi fuerat
imperatum.
11 *Et nupserunt Maala & Thersa, & Egla,
& Melcha, & Noa filiis patrui sui.
12 *De familia Manasse, qui fuit filius Ioseph,
& possessio quæ illis fuerat attributa, mansit
in tribu & familia patris earum.
13 *Hæc sunt mandata atq; iudicia quæ man
dauit Dominus per manum Moysi ad filios
Israel in campestribus Moab supra Iordanem
contra Hiericho.

תרגום אונקלוס

3 וְיֶהֱוְיָן לְחַד מִבְּנֵי שִׁבְטֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְנְשִׁין וְתִתְמְנַע אַחְסָנְתְּהֶן מֵאַחְסָנַת אֲבָהָתָנָא וְתִתּוֹסַף עַל אַחְסָנַת שִׁבְטָא דְּיֶהֱוְיָן לְהוֹן
וּמֵעִדַּב אַחְסָנָתָנָא יִתְמְנַע׃ 4 וְאִם יְהֵי יוֹבְלָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתּוֹסַף אַחְסָנַתְהֶן עַל אַחְסָנַת שִׁבְטָא דְּיֶהֱוְיָן לְהוֹן
וּמֵאַחְסָנַת שִׁבְטָא דַּאֲבָהָתָנָא יִתְמְנַע אַחְסָנְתְּהֶן׃ 5 וּפַקִּיד מֹשֶׁה יְיָ מִפֻּמֵּרָא דַּייָ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֵימְרָא דַּייָ לְמֵימַר יָאוּת שִׁבְטָא דִּבְנֵי
יוֹסֵף מְמַלְלִין׃ 6 דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקִּיד יְיָ לִבְנָת צְלָפְחָד לְמֵימַר לְדַתְקִין בְּעֵינֵיהֶן יְהֶוְיָן לִנְשִׁין בְּרַם לְזַרְעִית שִׁבְטָא דַּאֲבוּהֶן יְהֶוְיָן
לְנָשִׁין׃ 7 וְלָא תִסְחַר אַחְסָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁבְטָא לְשִׁבְטָא אֲרֵי גְּבַר בְּאַחְסָנַת שִׁבְטָא דַּאֲבָהָתּוֹהִי יִדְבְּקוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 8 וְכָל בְּרָתָא
מְיָרֶתֶת אַחְסָנָא מִשִּׁבְטַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחַד מִזַּרְעִית שִׁבְטָא דַּאֲבוּהָא תְּהֵי לְאִנְתּוּ בְּדִיל דְּיֵרְתוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחְסָנַת אֲבָהָתּוֹהִי׃
9 וְלָא תִסְחַר אַחְסָנְתָּא מִשִּׁבְטָא לְשִׁבְטָא אָחֳרָנָא אֲרֵי גְּבַר בְּאַחְסָנְתֵּיהּ יִדְבְּקוּן שִׁבְטַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 10 כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה
כֵּן עָבְדָא בְּנָת צְלָפְחָד׃ 11 וַהֲוָאָה מַחְלָה תִּרְצָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְנֹעָה בְּנָת צְלָפְחָד לִבְנֵי אַחֲבוּהֶן לְנְשִׁין׃ 12 מִזַּרְעִיַּת בְּנֵי מְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף
הֲוָאָה לְנְשִׁין וַהֲוָת אַחְסָנַתְהֶן עַל שִׁבְטָא דְּזַרְעַיָּת אֲבוּהֶן׃ 13 אִלֵּין פִּקּוֹדַיָּא וְדִינַיָּא דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמֵשְׁרַיָּא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירֵחוֹ׃

תם ונשלם ספר במדבר

ונקרא ומונה עם רב עיון על ידי בנדיקטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

ב א ס

3 * Et erunt vni tribuum filiorum Iſrael vxores, & auferetur ſors earum de poſſeſſione patrum noſtrorum, & apponetur in hæreditatem tribus, quibus fuerint vxores, & ex ſorte hæreditatis noſtræ auferetur.

4 * Si autem fuerit ablatio filiorum Iſrael, & addetur hæreditas earum ad hæreditatem tribus quibus fuerint vxores, & ab hæreditate tribus patrum noſtrorum auferetur hæreditas earum.

5 * Et præcipit Moyſes filijs Iſrael per præceptum Domini, dicens: Sic tribus filiorum Joſeph dicunt:

6 * Hoc verbum quod præcepit Dominus filiabus Salphaad, dicens: Cuius placuerit corã eis ſint vxores, veruntamen de populo patris earũ ſint vxores.

7 * Et non reuertetur hæreditas filijs Iſrael à tribu in tribum, quoniam quilibet in hæreditate tribus paternæ adhærebit filij Iſrael.

8 * Et omnis filia propinqua hæreditatem ex tribubus filiorum Iſrael, vni eorum qui ex populo patris ſui erunt vxores, vt propinqui ſint filij Iſrael quilibet hæreditatem paternam ſuam.

9 * Et non circunuertetur hæreditas ex tribu in tribum aliam, ſed quilibet in hæreditate ſua adhærebunt filij Iſrael.

10 * Quemadmodum præcepit Dominus ad Moyſen, ſic fecerunt filiæ Salphaad.

11 * Et fuerunt Maala & Therſa, & Egla, & Melcha, & Noa filiæ Salphaad, conſobrinis ſuis.

12 * De populo Manaſſe filiorum Joſeph fuerunt vxores, & fuit hæreditas earum in tribu populi patris ſui.

13 * Hæc præcepta & iuſtificationes, & iudicia, quæ præcepit Dominus in manu Moyſi filijs Iſrael in Occidente Moab in Jordane contra Hiericho.

3 * καὶ ἔσον) ἐνὶ τῶν φυλῶν υἱῶν ἰσραὴλ γυναῖκες, ⁊ ἀφαιρεθή(ε) ὁ κλῆρ⊙ αὐτῶν ἐκ τῆς καταχέσεως τῶν πατέρων ἡμῶν, ⁊ προσεθή(ε) εἰς τὴν κληρονομίαν τ̃ φυλῆς, οἷς ἀν̀ γήωνται γυναῖκες, ⁊ ἐκ τ̃ κλήρ⊙ τ̃ κληρονομίας ἡμῶν ἀφαιρεθή(ε).

4 * ἐὰν̀ ὂ γήυ) ἡ ἀφαίρεσις τῶν υἱῶν ἰσραήλ, ⁊ προσεθή(ε) ἡ κληρονομία αὐτῶν ἐπὶ τὴν κληρονομίαν τ̃ φυλῆς οἷς ἐὰν̀ γήων) γυναῖκες, καὶ ἀπὸ τ̃ κληρονομίας φυλῆς πατέρων ἡμῶν ἀφαιρεθή(ε) ἡ κληρονομία αὐτῶν.

5 * καὶ ἐνετείλα⊙ μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ διὰ προσάγματος κυρίου, λέγων· ὕτως φυλὴ υἱῶν ἰωσὴφ λέγουσι.

6 * Τοῦτο τὸ ῥῆμα ὃ συνέταξε κύριος ταῖς θυγατράσι σαλπαάδ, λέγων, ἔ ἀν̀ ἀρέσκ⊖ ἐναντίον αὐτῶν ἔσωσαν γυναῖκες, πλὴν ἐκ τ̃ δήμου τ̃ πατρὸς αὐτῶν ἔσωσαν γυναῖκες.

7 * καὶ οὐκ ἐπεισεραφή(ε) ἡ κληρονομία τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἀπὸ φυλῆς ἐπὶ φυλήν, ὅτι ἕκας⊙ ἐν τῇ κληρονομίᾳ τ̃ φυλῆς τ̃ πατριᾶς προσκολληθή(ε) ⓐ υἱοὶ ἰσραήλ.

8 * ⁊ πᾶσα θυγάτηρ ἀγχισβύουσα κληρονομίαν ἐκ τῶν φυλῶν υἱῶν ἰσραήλ, ἑνὶ τῶν ἐκ τ̃ δήμου τ̃ πατρὸς αὐτῆς ἔσον-ται γυναῖκες, ἵνα ἀγχισβύσωσιν ⓐ υἱοὶ ἰσραὴλ ἕκας⊙ τὴν κληρονομίαν τὴν πατριὰν αὐτ̃.

9 * καὶ οὐ περισεραφή(ε) κλῆρ⊙ ἐκ φυλῆς ἐπὶ φυλὴν ἑτέραν, ἀλλ' ἕκας⊙ ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτ̃ προσκολληθήσον-ται υἱοὶ ἰσραήλ.

10 * ὃν τρόπον συνέταξε κύρι⊙ τῷ μωυσῆ, ὕτως ἐποίησαν θυγατέρες σαλπαάδ.

11 * καὶ ἐγήσον⊙ μααλὰ, ⁊ θερσὰ, ⁊ αἰγλὰ, ⁊ μελχὰ, ⁊ νουὰ θυγατέρες σαλπαάδ, τοῖς ἀνεψιοῖς αὐτῶν,

12 * ἐκ τ̃ δήμου μανασσῆ υἱῶν ἰωσὴφ ἐγήθησαν γυναῖκες. ⁊ ἐγήθη ἡ κληρονομία αὐτῶν ἐπὶ τὴν φυλὴν δήμου τοῦ πατρὸς αὐτῶν.

13 * αὗται αἱ ἐντολαὶ ⁊ τὰ δικαιώματα ⁊ τὰ κρίματα, ἃ ἐνετείλα⊙ κύρι⊙ ἐν χειρὶ μωυσῆ τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ ἐπὶ τ̃ ἰορδάνου κ̃ ἰεριχώ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Eruntque vxores alicui de filiis tribuum filiorum Iſrael, & minuetur poſſeſſio earum à poſſeſſione patrum noſtrorum, & addetur ad poſſeſſionem tribus cui fuerint vxores, & de ſorte hæreditatis noſtræ minuetur. [4] Et cum fuerit Iubileus filiis Iſrael, addetur poſſeſſio earum ad poſſeſſionem tribus cui fuerint vxores, & de poſſeſſione tribus patrum noſtrorum minuetur poſſeſſio earum. [5] Præcepitque Moyſes filiis Iſrael iuxta verbum Domini, dicens: Rectè tribus filiorum Ioſeph loquitur. [6] Iſte eſt ſermo quem præcepit Dominus ſuper filiabus Salphaad, dicens, Quibus placuerit in oculis ſuis ſint vxores, veruntamen hominibus cognationis tribus patris ſui ſint vxores. [7] Et non transferatur hæreditas filiorum Iſrael de tribu in tribum, ſed ſinguli poſſeſſioni tribus patrum ſuorum adhærebunt filij Iſrael.

[8] Et omnis filia hæres poſſeſſionis de tribu filiorum Iſrael vni de familia tribus patris ſui ſit in vxorem, vt hæreditent filij Iſrael ſinguli poſſeſſionem patrum ſuorum. [9] Et non transferatur poſſeſſio de vna tribu in aliam tribum, ſed vnuſquiſque tribuum filiorum Iſrael adhæreat poſſeſſioni ſuæ. [10] Sicut præceperat Dominus Moyſi, ita fecerunt filiæ Salphaad. [11] Et fuerunt in vxores Maala & Therſa, & Egla, & Melcha, & Noa filiæ Salphaad, filiis patrui ſui. [12] In cognatione filiorum Manaſſe filij Ioſeph fuerunt in vxores, & fuit poſſeſſio earum in tribu familiæ patris earum. [13] Hæc ſunt præcepta & iudicia quæ mandauit Dominus per Moyſen filiis Iſrael in campeſtribus Moab iuxta Iordanem Hiericho.

Finis Numeri.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO

Benedictus Arias Montanus D. Th. recenſuit & probauit.

B. Arias Montanus

א

1 אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה
אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר
בָּעֲרָבָה מ֣וֹל סוּף בֵּין־פָּארָן וּבֵין־
תֹּפֶל וְלָבָן וַחֲצֵרֹת וְדִי זָהָב׃
2 * אַחַד עָשָׂר יוֹם מֵחֹרֵב דֶּרֶךְ הַר־שֵׂעִיר עַד קָדֵשׁ
3 בַּרְנֵעַ׃ * וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעַשְׁתֵּי־עָשָׂר
חֹדֶשׁ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֲלֵהֶם׃
4 * אַחֲרֵי הַכֹּתוֹ אֶת־סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת־עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר־יוֹשֵׁב
5 בְּעַשְׁתָּרֹת בְּאֶדְרֶעִי׃ * בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב
הוֹאִיל מֹשֶׁה בֵּאֵר אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר׃
6 * יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר רַב־
7 לָכֶם שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה׃ * פְּנוּ וְסָעוּ לָכֶם וּבֹאוּ
הַר הָאֱמֹרִי וְאֶל־כָּל־שְׁכֵנָיו בָּעֲרָבָה בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה
וּבַנֶּגֶב וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְּבָנוֹן עַד־הַנָּהָר
8 הַגָּדֹל נְהַר פְּרָת׃ * רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת־
הָאָרֶץ בֹּאוּ וּרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לַאֲבֹתֵיכֶם לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם
9 וּלְזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם׃ * וָאֹמַר אֲלֵכֶם בָּעֵת הַהִוא
לֵאמֹר לֹא־אוּכַל לְבַדִּי שְׂאֵת אֶתְכֶם׃
10 * יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנְּכֶם הַיּוֹם
11 כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב׃ * יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם
יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם
12 כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם׃ * אֵיכָה אֶשָּׂא לְבַדִּי טָרְחֲכֶם
13 וּמַשַּׂאֲכֶם וְרִיבְכֶם׃ * הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים
וּנְבֹנִים וִידֻעִים לְשִׁבְטֵיכֶם וַאֲשִׂמֵם בְּרָאשֵׁיכֶם׃
14 * וַתַּעֲנוּ אֹתִי וַתֹּאמְרוּ טוֹב־הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ
לַעֲשׂוֹת׃

INCIPIT LIBER ELLE HADDEBARIM, QVI DEVTERONOMIVM PRAENOTATVR.

CAP. I.

1 HÆc ſunt verba quæ locutus eſt Moyſes ad omnem Iſrael trans Iordanem in ſolitudine campeſtri, cõtra mare rubrum inter Pharan & Thophel, & Laban, & Aſeroth,
2 vbi auri eſt plurimũ. * Vndecim diebus de Oreb per viam mõtis Seir vſq; Cades-barne.
3 * Quadrageſimo anno vndecimo mẽſe primo die menſis locutus eſt Moyſes ad filios Iſrael omnia quæ præceperat illi Dominus, vt
4 diceret eis. * Poſtquam percuſſit Seon regẽ Ammorrẽorũ, qui habitauit in Eſebon, & Og regem Baſan, qui manſit in Aſtaroth & in
5 Edrai, * Trans Iordanem in terra Moab. Cœpítq; Moyſes explanare legem & dicere.
6 *Dñs Deus noſter locutus eſt ad nos in Oreb dicens: Sufficit vobis quòd in hoc monte
7 manſiſtis. *Reuertimini & venite ad montẽ Amorræorum, & ad cætera quæ ei proxima ſunt campeſtria, atq; montana & humiliora loca contra meridiẽ & iuxta littus maris terram Chananæorũ & Libani vſq; ad flumẽ ma
8 gnum Euphratẽ. *En, inquit, tradidi vobis. Ingredimini & poſſidete eam, ſuper quã iurauit Dñs patribus veſtris, Abraam, Iſaac, & Iacob, vt daret illã eis & ſemini eorũ poſt eos.
9 *Dixíq; vobis illo in tempore, Nõ poſſum Exo.18.c
10 ſolus ſuſtinere vos. *Quia Dñs Deus veſter multiplicauit vos, & eſtis hodie ſicut ſtellæ
11 cęli plurimi. * Dominus Deus patrũ veſtrorum addat ad hunc numerum multa milia, & benedicat vobis ſicut locutus eſt.
12 * Non valeo ſolus negotia veſtra ſuſtinere & pondus & iurgia.
13 * Date ex vobis viros ſapientes, & gnaros, quorũ conuerſatio ſit probata in tribubus ve
14 ſtris, vt ponã eos vobis principes. *Tũc reſpondiſtis mihi, Bona res eſt quam vis facere.

תרגום אונקלוס

א

אִלֵּין פִּתְגָמַיָּא דְּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם כָּל יִשְׂרָאֵל דְּיַרְדְּנָא אוֹכַח יְהוֹן עַל דְּחָבוּ בְּמַדְבְּרָא וְעַל דְּאַרְגִיזוּ בְּמֵישְׁרָא לָקֳבֵל יַם סוּף בְּפָארָן
אַתְפְּלוּ עַל מָנָא וּבַחֲצֵרוֹת אַרְגִיזוּ עַל בִּשְׂרָא וְעַל דַּעֲבָדוּ עֶגֶל דְּדָהָב׃ 2 מַהֲלַךְ חַד עֲשַׂר יוֹמִין מֵחוֹרֵב אוֹרַח טוּרָא דְּשֵׂעִיר עַד
רַקֶם גֵּיאָה׃ 3 וַהֲוָה בְּאַרְבְּעִין שְׁנִין בְּחַד עֲשַׂר יַרְחָא בְּחַד לְיַרְחָא מַלֵּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפַקֵּיד יְיָ יָתֵיהּ לְהוֹן׃ 4 בָּתַר דְּמְחָא יָת סִיחוֹן
מַלְכָּא דֶּאֱמוֹרָאָה דְּיָתִיב בְּחֶשְׁבּוֹן וְיָת עוֹג מַלְכָּא דְּמָתְנָן דְּיָתִיב בְּעַשְׁתָּרוֹת בְּאֶדְרָעִי׃ 5 בְּעִבְרָא דְּיַרְדְּנָא בְּאַרְעָא דְּמוֹאָב שָׁרִי מֹשֶׁה פָּרִישׁ יָת
אִלֵּין אוֹרַיְתָא הָדָא לְמֵימָר׃ 6 יְיָ אֱלָהָנָא מַלֵּיל עִמָּנָא בְּחוֹרֵב לְמֵימָר סַגִּי לְכוֹן דִּיתֵּבְתּוּן בְּטוּרָא הָדֵין׃ 7 אִתְפְּנוּ וְטוֹלוּ
לְכוֹן וְעוּלוּ לְטוּרָא דֶּאֱמוֹרָאָה וּלְכָל מַגִּירוֹהִי בְּמֵישְׁרָא בְּטוּרָא וּבְרוֹמָא וּבְסַפַּר יַמָּא אַרַע כְּנַעֲנָאָה וְלִבְנַן עַד נַהֲרָא רַבָּא נַהֲרָא פְּרָת׃
8 חֲזִי דְיָהֲבִית קֳדָמֵיכוֹן יָת אַרְעָא עוּלוּ וְאַחְסִינוּ יָת אַרְעָא דְּקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְמִתַּן לְהוֹן וְלִבְנֵיהוֹן בָּתְרֵיהוֹן׃
9 וַאֲמָרִית לְכוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא לְמֵימָר לֵית אֲנָא יָכִיל בִּלְחוֹדִי לְסוֹבָרָא יָתְכוֹן׃ 10 יְיָ אֱלָהֲכוֹן אַסְגֵּי יָתְכוֹן וְהָא אִיתֵיכוֹן יוֹמָא דֵין כְּכוֹכְבֵי
שְׁמַיָּא לְסַגֵּי׃ 11 יְיָ אֱלָהָא דַּאֲבָהָתְהוֹן יוֹסֵף עֲלֵיכוֹן כְּוָתְכוֹן אֶלֶף זִמְנִין וִיבָרֵךְ יָתְכוֹן כְּמָא דְמַלֵּיל לְכוֹן׃ 12 אֵכְדֵין אֵסוֹבַר בִּלְחוֹדַי טָרְחֲכוֹן
וְעִסְקֵיכוֹן וְדִינְכוֹן׃ 13 הַבוּ לְכוֹן גְּבָרִין חַכִּימִין וְסָכְלְתָנִין וּמַגְדָּעִין לְשִׁבְטֵיכוֹן וְאֵמַנִּינוּן רֵאשִׁין עֲלֵיכוֹן׃ 14 וַאֲתֵיבְתּוּן יָתִי וַאֲמַרְתּוּן
תַּקִּין פִּתְגָמָא דְּמַלֵּילְתָּא לְמֶעְבַּד׃

CAP. I.

HÆC verba quæ locutus est Moyses omni Israel trans Iordanem in deserto ad Occidentem prope rubrum mare inter Pharan, Thophel, & Laban, & Aseroth, & Aurifodinas. 1

* Vndecim dierum ex Oreb via super montē Seir vsque ad Cades-barne. 2

* Et factum est in quadragesimo anno in vndecimo mense prima mensis, locutus est Moyses ad omnes filios Israel iuxta omnia quæcunque præcepit ei Dominus ad illos; 3

* Postquam percussit Seon regem Amorræorum qui habitauit in Esebon, & Og regem Basan qui habitauit in Astaroth & in Edrain. 4

* Trans Iordanem in terra Moab, cœpit explanare Moyses legem hanc, dicens: 5

* Dominus Deus noster locutus est nobis in Choreb, dicens: Sufficiat vobis habitare in monte hoc. 6

* Reuertimini & discedite vos & ingrediemini in montē Amorræorum, & ad omnes circumhabitatores Araba ad montem, & campum, & ad meridiem & maritimam terram Chananæorum et Antilibanon, vsque ad flumen magnum, flumen Euphratem. 7

* En tradidi coram vobis terram, ingredientes possidete terram, quam iuraui patribus vestris Abraam, & Isaac, & Iacob dare eis & semini eorum post eos. 8

* Et dixi ad vos in tempore illo, dicens: Non potero solus ferre vos. 9

* Dominus Deus vester multiplicauit vos, & ecce estis hodie sicut astra cæli multitudine. 10

* Dominus Deus patrum vestrorum addat vobis vt sitis millies pluries, & benedicat vobis sicut locutus est vobis. 11

* Quomodo potero solus ferre laborem vestrum & pondus vestrum & iurgia vestra? 12

* Date ex vobis viros sapientes & gnaros & intelligentes in tribus vestras, & statuam eos super vos duces vestros. 13

* Et respondistis mihi, & dixistis, Bonum verbum quod locutus es facere. 14

α'.

1 Οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησε μωυσῆς παντὶ ἰσραὴλ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν τῇ ἐρήμῳ πρὸς δυσμὰς πλησίον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διαμέσον φαραὶν τοφὸλ καὶ λοβὸν καὶ αὐλὼν καὶ καταχρύσεα.

2 * ἕνδεκα ἡμερῶν ἐστι χωρὴβ ὁδὸς ἐπ' ὄρους σηὶρ ἕως κάδης βαρνή. 3 * Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ἔτει ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνός, ἐλάλησε μωυσῆς πρὸς πάντας υἱοὺς ἰσραὴλ κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος πρὸς αὐτούς,

4 * μετὰ τὸ παταξαι τὸν σηὼν βασιλέα ἀμορραίων τὸν κατοικήσαντα ἐν ἐσεβών, καὶ ὢγ βασιλέα τῆς βασὰν τὸν κατοικήσαντα ἐν ἀσαρὼθ καὶ ἐν ἐδραΐν.

5 * ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν γῇ μωάβ, ἤρξατο διασαφῆσαι μωυσῆς τὸν νόμον τοῦτον, λέγων·

6 * κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν χωρήβ, λέγων· ἱκανόν σοι ὑμῖν κατοικεῖν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ.

7 * Ἐπιστράφητε καὶ ἀπάρατε ὑμεῖς καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς ὄρος ἀμορραίων, καὶ πρὸς πάντας τοὺς περιοίκους ἀραβά, εἰς ὄρος καὶ πεδίον, καὶ πρὸς λίβα, καὶ παραλίαν γῆν χαναναίων, καὶ ἀντιλίβανον ἕως τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ εὐφράτου.

8 * ἴδετε παραδέδωκα ἐνώπιον ὑμῶν τὴν γῆν, εἰσπορευθέντες κληρονομήσατε τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν ὑμῶν τῷ ἀβραὰμ, καὶ τῷ ἰσαὰκ, καὶ τῷ ἰακὼβ δοῦναι αὐτοῖς καὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν μετ' αὐτούς.

9 * καὶ εἶπον πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, οὐ δυνήσομαι μόνος φέρειν ὑμᾶς.

10 * κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐπλήθυνεν ὑμᾶς, καὶ ἰδοὺ ἐστὲ τὴν σήμερον ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει.

11 * κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν προσθείη ὑμῖν ὡς ἐστὲ χιλιοπλασίως, καὶ εὐλογήσαι ὑμᾶς καθότι ἐλάλησεν ὑμῖν.

12 * πῶς δυνήσομαι μόνος φέρειν τὸν κόπον ὑμῶν καὶ τὴν ἀπόσασιν ὑμῶν καὶ τὰς δωρολογίας ὑμῶν;

13 * δότε ἑαυτοῖς ἄνδρας σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονας καὶ συνετοὺς εἰς τὰς φυλὰς ὑμῶν, καὶ καταστήσω αὐτοὺς ἐφ' ὑμᾶς ἡγουμένους ὑμῶν.

14 * καὶ ἀπεκρίθητέ μοι, καὶ εἴπατε, καλὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησας ποιῆσαι.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. I.

HÆc sunt verba quæ locutus est Moyses cum omni Israel trans Iordanem: corripuit eos eo quòd peccauerunt in deserto, & quia irritauerũt Deum in campestribus contra mare rubrum, & in Pharan vbi murmurati sunt aduersus manna, & in Aseroth vbi irritauerunt Deum super carnes, & in eo quod fecerunt vitulum aureum. 2 Iter vndecim dierum est de Oreb per viam montis Seir vsque ad Cades-barne.

3 Et factum est in quadragesimo anno in vndecimo mense, primo die mensis, locutus est Moyses cum filiis Israel iuxta omnia quæ præceperat Dominus vt diceret eis. 4 Postquam percussit Seon regem Amorræorum qui habitabat in Esebon, & Og regem Basan qui habitabat in Astharot in Edrai; 5 Trans Iordanem in terra Moab cœpit Moyses explanare doctrinam legis huius, dicens: 6 Dominus Deus noster locutus est nobiscum in Oreb, dicens: Sufficit vobis quòd mansistis in hoc monte. 7 Reuertimini & mouete castra vestra & ingredimini in montem Amorræi, & in omnia vicinia eius, quæ sunt in campestribus & in monte, & in humilioribus locis, & in austro, & in portubus maris in terram Chananæorum, & Libani vsque ad fluuium magnum qui est fluuius Euphrates. 8 Videte quòd tradidi terram in conspectu vestro, Ingredimini & possidete terram super quam iurauit Dominus patribus vestris Abraham, Isaac, & Iacob, vt daret eam illis & filiis eorum post eos.

9 Et dixi vobis in tempore illo, dicens: Non possum ego solus sustinere vos. 10 Dominus Deus vester multiplicauit vos, & ecce vos estis hodie sicut stellæ cœli in multitudine. 11 Dominus Deus patrum vestrorum addat super vos millies super id quod nunc estis, & benedicat vobis sicut locutus est vobis. 12 Quomodo sustinebo ego solus laborem vestrum & negotia vestra & iudicia vestra?

13 Date ex vobis viros sapientes & prudentes, & scientes in tribus vestris, & constituam eos principes super vos. 14 Et respondistis mihi atque dixistis, Rectum est verbum quod locutus es vt faciamus.

15 * וָאֶקַּח אֶת־רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים
וְיֹדְעִים וָאֶתֵּן אוֹתָם רָאשִׁים עֲלֵיכֶם שָׂרֵי אֲלָפִים
וְשָׂרֵי מֵאוֹת וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת וְשֹׁטְרִים
16 לְשִׁבְטֵיכֶם: * וָאֲצַוֶּה אֶת־שֹׁפְטֵיכֶם בָּעֵת
הַהִוא לֵאמֹר שָׁמֹעַ בֵּין־אֲחֵיכֶם וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק
בֵּין־אִישׁ וּבֵין־אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ:
17 * לֹא־תַכִּירוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט כַּקָּטֹן כַּגָּדֹל תִּשְׁמָעוּן
לֹא תָגוּרוּ מִפְּנֵי־אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט לֵאלֹהִים הוּא
וְהַדָּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תַּקְרִבוּן אֵלַי וּשְׁמַעְתִּיו:
18 * וָאֲצַוֶּה אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִיא אֵת כָּל־הַדְּבָרִים
19 אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן: * וַנִּסַּע מֵחֹרֵב וַנֵּלֶךְ אֵת כָּל־
הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַהוּא אֲשֶׁר רְאִיתֶם
דֶּרֶךְ הַר הָאֱמֹרִי כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַנָּבֹא
20 עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ: * וָאֹמַר אֲלֵכֶם בָּאתֶם
עַד־הַר הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ:
21 * רְאֵה נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ אֶת־הָאָרֶץ
עֲלֵה רֵשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ אַל־
22 תִּירָא וְאַל־תֵּחָת: * וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כֻּלְּכֶם
וַתֹּאמְרוּ נִשְׁלְחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וְיַחְפְּרוּ־לָנוּ
אֶת־הָאָרֶץ וְיָשִׁבוּ אֹתָנוּ דָּבָר אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
נַעֲלֶה־בָּהּ וְאֶת־הֶעָרִים אֲשֶׁר נָבֹא אֲלֵיהֶן:
23 * וַיִּיטַב בְּעֵינַי הַדָּבָר וָאֶקַּח מִכֶּם שְׁנֵים עָשָׂר
24 אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד לַשָּׁבֶט: * וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ הָהָרָה
25 וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיְרַגְּלוּ אֹתָהּ: * וַיִּקְחוּ בְיָדָם
מִפְּרִי הָאָרֶץ וַיּוֹרִדוּ אֵלֵינוּ וַיָּשִׁבוּ אֹתָנוּ דָּבָר וַיֹּאמְרוּ
26 טוֹבָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ: * וְלֹא
אֲבִיתֶם לַעֲלֹת וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
27 * וַתֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׂנְאַת יְהוָה אֹתָנוּ
הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לָתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי
לְהַשְׁמִידֵנוּ:

15 *Tulíq; de tribubus veſtris viros ſapientes & nobiles, & conſtitui eos principes tribunos
C & centuriones, & quinquagenarios, ac decanos, qui docerent vos ſingula.
16 *Præcepíq; eis, dicés: Audite illos, & quod iuſtum eſt iudicate. Siue ciuis ſit ille ſiue pere- Ioſ. 7. c 2. Par. 19. c
17 grinus; * Nulla erit diſtantia perſonarum. Leui. 19. Ephe. 6. Coll. 3. d Actu. 10.
Ita paruum audietis vt magnum, nec accipietis cuiuſquam perſonam, quia Dei iudicium eſt. quod ſi difficile vobis viſum aliquid fuerit, referte ad me, & ego audiam.
18 * Præcepíque omnia quæ facere deberetis.
19 * Profecti autem de Oreb tranſiuimus per eremum terribilem & maximam ſolitudiné, quam vidiſtis per viam montis Amorræi, ſicut præceperat Dominus Deus noſter nobis. Cúmque veniſſemus in Cades-barne;
20 * Dixi vobis, Veniſtis ad montem Amorræi, quem Dominus Deus noſter daturus eſt nobis.
21 * Vide terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi. Aſcende & poſſide eam ſicut locu-
D tus eſt Dominus Deus noſter patribus tuis. Noli timere, nec quicquam paueas.
22 * Et acceſsiſtis ad me omnes atque dixiſtis, Mittamus viros qui conſiderent terram, & renuntient per quod iter debeamus aſcendere, & ad quas pergere ciuitates.
23 * Cúmque mihi ſermo placuiſſet, miſi ex vobis duodecim viros ſingulos de tribubus ſuis.
24 * Qui cùm perrexiſſent in montana, venerunt vſque ad vallem Botri; & conſiderata terra, Nu. 13. c.
25 * Sumentes de fructibus eius vt oſtenderent vbertatem, attulerunt ad nos atque dixerunt: Bona eſt terra quam Dominus Deus noſter daturus eſt nobis.
26 * Et noluiſtis aſcendere; ſed increduli ad ſermonem Dei veſtri,
27 * Murmuraſtis in tabernaculis veſtris, atq; dixiſtis: Odit nos Dominus, & idcirco eduxit
E nos de terra Ægypti, vt traderet nos in manu Amorræi, atque deleret.

תרגום אונקלוס

15 וְדַבָּרִית יַת רֵישֵׁי שִׁבְטֵיכוֹן גְּבָרִין חַכִּימִין וּמַנְדָּעָן וּמַגִּיתִי יַתְהוֹן רֵישִׁין עֲלֵיכוֹן רַבָּנֵי אַלְפִין וְרַבָּנֵי מְאָוָתָא רַבָּנֵי חַמְשִׁין
וְרַבָּנֵי עֲשׂוּרְיָתָא וְסָרְכִין לְשִׁבְטֵיכוֹן: 16 וּפַקֵּידִית יַת דַּיָּנֵיכוֹן בְּעִדָּנָא הַהוּא לְמֵימָר שְׁמַעוּ בֵּין אַחוּכוֹן וּתְרִינוּן קְשָׁטָא בֵּין גְּבַר
וּבֵין אַחוֹהִי וּבֵין גִּיּוֹרֵיהּ: 17 לָא תְשַׁחְמוּרְעוּן אַפִּין בְּדִינָא מֵילֵי זְעֵירָא כְּרַבָּא תִּשְׁמְעוּן לָא תְּדַחֲלוּן מִקֳּדָם אֱנָשׁ אֲרֵי דִינָא
דַּיְיָי הוּא וּפִתְגָמָא דְּיִקְשֵׁי מִנְּכוֹן תְּקָרְבוּן לְוָתִי וְאֶשְׁמְעִינֵיהּ: 18 וּפַקֵּידִית יָתְכוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא דְּתַעְבְּדוּן: 19 וּנְטַלְנָא מֵחוֹרֵב
וְהַלֵּיכְנָא יַת כָּל מַדְבְּרָא רַבָּא וּדְחִילָא הַהוּא דַּחֲזֵיתוּן אוֹרַח טוּרָא דֶּאֱמוֹרָאָה כְּמָא דְּפַקֵּד יְיָ אֱלָהָנָא יָתָנָא וַאֲתֵינָא עַד רְקֹם גֵּיאָה:
20 וַאֲמָרִית לְכוֹן אֲתֵיתוּן עַד טוּרָא דֶּאֱמוֹרָאָה דַּייָ אֱלָהָנָא יָהֵיב לָנָא: 21 חֲזִי דַּיְיָי אֱלָהָךְ קֳדָמָךְ יַת אַרְעָא סַק אֲחַסִּין כְּמָא
דְּמַלֵּיל יְיָ אֱלָהָא דַּאֲבָהָתָךְ לָךְ לָא תְּדַחַל וְלָא תְהֵבַר: 22 וּקְרֵיבְתּוּן לְוָתִי כּוּלְכוֹן וַאֲמַרְתּוּן נְשַׁלַּח גְּבָרִין קֳדָמָנָא וְיַאֲלוּן
לָנָא יַת אַרְעָא וְיָתִיבוּן לָנָא פִּתְגָמָא יַת אוֹרְחָא דְּנִסַּק בָּהּ וְיַת קִרְוַיָּא דְּנֵיעוֹל לְהֶן: 23 וְשַׁפַּר בְּעֵינַי פִּתְגָמָא וְדַבֶּרִית מִנְּכוֹן תְּרֵי
עֲשַׂר גְּבָרִין גַּבְרָא חַד לְשִׁבְטָא: 24 וְאִתְפְּנִיאוּ וּסְלִיקוּ לְטוּרָא וַאֲתוֹ עַד נַחֲלָא דְּאֶתְכְּלָא וַאֲדִילוּ יָתָהּ: 25 וּנְסִיבוּ בִּידֵיהוֹן מֵאִיבָא דְּאַרְעָא
וְאַחִיתוּ לְוָתָנָא וַאֲתִיבוּ יָתָנָא פִּתְגָמָא וַאֲמָרוּ טָבָא אַרְעָא דַּייָ אֱלָהָנָא יָהֵיב לָנָא: 26 וְלָא אֲבִיתוּן לְמִסַּק וְסָרְבְתּוּן עַל מֵימְרָא דַּייָ
אֱלָהֲכוֹן: 27 וְאִתְרַעֲמְתּוּן בְּמַשְׁכְּנֵיכוֹן וַאֲמַרְתּוּן בִּרְשָׁנֵי יְיָ יָתָנָא אַפְּקָנָא מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמִמְסַר יָתָנָא בִּידָא דֶּאֱמוֹרָאָה לְשֵׁצָיוּתָנָא:

15 ¶ καὶ ἔλαβον ἐξ ὑμῶν ἄνδρας σοφοὺς, καὶ ἐπιστήμονας, καὶ συνετοὺς εἰς τὰς φυλὰς ὑμῶν, καὶ κατέστησα αὐτοὺς ἡγεῖσθαι ἐφ' ὑμῶν χιλιάρχους, καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ πεντηκοντάρχους, καὶ δεκάρχους, καὶ γραμματοεισαγωγεῖς τοῖς κριταῖς ὑμῶν.

16 ¶ καὶ ἐνετειλάμην τοῖς κριταῖς ὑμῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων· διακούετε ἀνὰ μέσον τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, καὶ κρίνετε δικαίως ἀνὰ μέσον ἀνδρὸς καὶ ἀνὰ μέσον ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀνὰ μέσον προσηλύτου αὐτοῦ.

17 ¶ οὐκ ἐπιγνώσεσθε πρόσωπον ἐν κρίσει, καὶ τὸν μικρὸν καὶ τὸν μέγαν κρινεῖς, οὐ μὴ ὑποστείλῃς πρόσωπον ἀνθρώπου, ὅτι ἡ κρίσις τοῦ θεοῦ ἐστί· καὶ τὸ ῥῆμα ὃ ἐὰν σκληρὸν ᾖ, ἀνοίσετε αὐτὸ ἐπ' ἐμὲ ἀφ' ὑμῶν, καὶ ἀκούσομαι αὐτό.

18 ¶ καὶ ἐνετειλάμην ὑμῖν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ πάντας τοὺς λόγους οὓς ποιήσετε.

19 ¶ καὶ ἀπαραντες ἐκ χωρὴβ ἐπορεύθημεν πᾶσαν τὴν ἔρημον τὴν μεγάλην, καὶ τὴν φοβερὰν ἐκείνην, ἣν ἴδετε ὁδὸν τοῦ ὄρους τοῦ ἀμορραίου, καθ' ὅτι ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν, καὶ ἤλθομεν ἕως κάδης βαρνή.

20 ¶ καὶ εἶπα πρὸς ὑμᾶς, ἤλθατε ἕως τοῦ ὄρους τοῦ ἀμορραίου, ὃ ὁ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν.

21 ¶ ἴδετε παραδέδωκεν ὑμῖν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν πρὸ προσώπου ὑμῶν τὴν γῆν, ἀναβάντες κληρονομεῖτε ὃν τρόπον εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ὑμῖν· μὴ φοβῆσθε, μηδὲ δειλιάσητε.

22 ¶ καὶ προσήλθατέ μοι πάντες ὑμεῖς, καὶ εἴπατε, ἀποστείλωμεν ἄνδρας πρὸ προσώπου ἡμῶν, καὶ ἐξερευνήσωσαν ἡμῖν τὴν γῆν, καὶ ἀναγγειλάτωσαν ἡμῖν ἀπόκρισιν τὴν ὁδὸν δι' ἧς ἀναβησόμεθα ἐν αὐτῇ, καὶ τὰς πόλεις εἰς ἃς εἰσπορευσόμεθα εἰς αὐτάς. 23 ¶ καὶ ἤρεσεν ἐναντίον ἐμοῦ τὸ ῥῆμα, καὶ ἔλαβον ἐξ ὑμῶν δώδεκα ἄνδρας, ἄνδρα ἕνα κατὰ φυλήν.

24 ¶ καὶ ἀποστραφέντες ἀνέβησαν εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἦλθον ἕως 25 φάραγγος βότρυος, καὶ κατεσκόπευσαν αὐτήν. ¶ καὶ ἔλαβον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ καρποῦ τῆς γῆς, καὶ κατήνεγκαν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἔλεγον· ἀγαθὴ ἡ γῆ, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν 26 ἡμῖν. ¶ καὶ οὐκ ἠθελήσατε ἀναβῆναι, καὶ ἠπειθήσατε τῷ ῥήματι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

27 ¶ καὶ διεγογγύσατε ἐν ταῖς σκηναῖς ὑμῶν, καὶ εἴπατε, διὰ τὸ μισεῖν κύριον ἡμᾶς, ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου παραδοῦναι ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἀμορραίων, καὶ ἐξολοθρεῦσαι ἡμᾶς.

*15 *Et accepi ex vobis viros sapientes, & gnaros, & intelligentes in tribus vestras, et statui eos præesse inter vos tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decuriones, & magistros iudicibus vestris.

16 *Et præcepi iudicibus vestris in tempore illo, dicens: Audite inter fratres vestros, & iudicate iustè inter virum & inter fratrem eius, & inter aduenam eius.

17 *Non cognoscetis faciem in iudicio, secundùm paruum & magnum iudicabis, non distingues faciem hominis, quia iudicium Dei est, & verbum quod durum fuerit, feretis illud ad me à vobis, & audiam illud.

18 *Et præcepi vobis in tempore illo omnia verba quæ facietis.

19 *Et profecti ex Oreb transiuimus omne desertum magnum & terribile illud, quod vidistis per viam montis Amorræi, sicut præcepit Dominus Deus noster nobis, & venimus vsque ad Cadesbarne.

20 *Et dixi ad vos, Venistis vsque ad montem Amorræi, quem Dominus Deus vester dat vobis.

21 *Ecce tradidit vobis Dominus Deus vester ante faciem vestrã terram; ascendẽtes possidete quemadmodum dixit Dominus Deus patrum nostrorum vobis, ne timeatis neq; formidetis.

22 *Et accessistis ad me omnes vos, & dixistis, Mittamus viros priores nobis, & cõsiderent nobis terram, & annuncient nobis responsionem viam per quam ascendemus in ea, & ciuitates in quas ibimus in eas.

23 *Et placuit coram me verbum, & accepi ex vobis duodecim viros virum vnum per tribum.

24 *Et reuersi ascenderunt in montem, & venerunt vsque ad vallem Botri, & cõsiderauerũt eam.

25 *Et acceperunt in manibus suis de fructu terræ, & attulerunt ad nos, & dixerunt, Bona terra, quam Dominus Deus noster dat nobis.

26 *Et non voluistis ascendere, & non credidistis verbum Domini Dei vestri. 27 *Et murmurauistis in tabernaculis vestris, & dixistis, Quia odit Dñs nos, eduxit nos de terra Ægypti vt traderet nos in mnus Amorræorum, & perderet nos.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et tuli principes tribuum vestrarum viros sapientes, & scientes, & constitui eos principes super vos tribunos & centuriones, & quinquagenarios, & decuriones, & præfectos in tribubus vestris. 16 Et præcepi iudicibus vestris in tempore illo, dicens, Audite inter fratres vestros, & iudicate rectè inter virum & inter fratrem suum, & inter peregrinum. 17 Non accipiatis personam in iudicio. Verba parui audietis sicut verba magni; ne timeatis à facie hominis, quoniam iudicium Dei est, & rem quæ fuerit vobis difficilis, referetis ad me & audiam illam.

18 Præcepíque vobis in tempore illo omnia verba quæ facere deberetis. 19 Et profecti sumus de Oreb, & ambulauimus per omne desertum illud magnum, & terribile quod vidistis per viam montis Amorræi, sicut præcepit Dominus Deus noster, & venimus vsque ad Cadesbarne. 20 Et dixi vobis, Venistis vsque ad montem Amorræi quem Dominus Deus noster dabit nobis.

21 Vide quòd tradidit Dominus Deus tuus terram in conspectu tuo: ascende & posside eam, sicut locutus est tibi Dominus Deus patrum tuorum, ne timeas neque formides. 22 Et accessistis ad me omnes vos, & dixistis, Mittamus viros ante nos, & explorent nobis terram, & referant ad nos verbum per quam viam ascendere debemus, & ad quas vrbes veniemus.

23 Et placuit sermo in oculis meis, & tuli ex vobis duodecim viros, virum vnum de vnaquaque tribu.

24 Et perrexerunt & ascenderunt in montem, & venerunt vsque ad torrentem Botri, & explorauerunt terram illam.

25 Et tulerunt in manibus suis de fructu terræ, & attulerunt ad nos, & retulerunt nobis verbum, & dixerunt: Bona est terra quam Dominus Deus noster dabit nobis. 26 Et noluistis ascendere, & rebellastis contra verbum Domini Dei vestri.

27 Et murmurastis in tabernaculis vestris atque dixistis, Quia odio habuit nos Dominus, eduxit nos de terra Ægypti vt traderet nos in manu Amorræi, vt consumeret nos.

28 * אָנָה ׀ אֲנַחְנוּ עֹלִים אַחֵינוּ הֵמַסּוּ אֶת־לְבָבֵנוּ
לֵאמֹר עַם גָּדוֹל וָרָם מִמֶּנּוּ עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצוּרֹת
29 בַּשָּׁמָיִם וְגַם־בְּנֵי עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם׃ * וָאֹמַר
30 אֲלֵכֶם לֹא־תַעַרְצוּן וְלֹא־תִירְאוּן מֵהֶם׃ * יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם הוּא יִלָּחֶם לָכֶם כְּכֹל אֲשֶׁר
31 עָשָׂה אִתְּכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶם׃ * וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר
רָאִיתָ אֲשֶׁר נְשָׂאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא־אִישׁ
אֶת־בְּנוֹ בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הֲלַכְתֶּם עַד־בֹּאֲכֶם עַד־
32 הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ * וּבַדָּבָר הַזֶּה אֵינְכֶם מַאֲמִינִם
33 בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם בַּדֶּרֶךְ לָתוּר
לָכֶם מָקוֹם לַחֲנֹתְכֶם בָּאֵשׁ׀ לַיְלָה לַרְאֹתְכֶם בַּדֶּרֶךְ
34 אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ וּבֶעָנָן יוֹמָם׃ * וַיִּשְׁמַע יְהוָה
35 אֶת־קוֹל דִּבְרֵיכֶם וַיִּקְצֹף וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר׃ * אִם־
יִרְאֶה אִישׁ בָּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַדּוֹר הָרָע הַזֶּה אֶת
הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת לַאֲבֹתֵיכֶם׃
36 * זוּלָתִי כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הוּא יִרְאֶנָּה וְלוֹ־אֶתֵּן אֶת־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרַךְ־בָּהּ וּלְבָנָיו יַעַן אֲשֶׁר מִלֵּא אַחֲרֵי
37 יְהוָה׃ * גַּם־בִּי הִתְאַנַּף יְהוָה בִּגְלַלְכֶם לֵאמֹר גַּם־
38 אַתָּה לֹא־תָבֹא שָׁם׃ * יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן הָעֹמֵד לְפָנֶיךָ
הוּא יָבֹא שָׁמָּה אֹתוֹ חַזֵּק כִּי־הוּא יַנְחִלֶנָּה אֶת־
39 יִשְׂרָאֵל׃ * וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לָבַז יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם
אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ הַיּוֹם טוֹב וָרָע הֵמָּה יָבֹאוּ שָׁמָּה
וְלָהֶם אֶתְּנֶנָּה וְהֵם יִרְשׁוּהָ׃
40 * וְאַתֶּם פְּנוּ לָכֶם וְסָעוּ הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־
41 סוּף׃ * וַתַּעֲנוּ ׀ וַתֹּאמְרוּ אֵלַי חָטָאנוּ לַיהוָה
אֲנַחְנוּ נַעֲלֶה וְנִלְחַמְנוּ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּנוּ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ וַתַּחְגְּרוּ אִישׁ אֶת־כְּלִי מִלְחַמְתּוֹ וַתָּהִינוּ
42 לַעֲלוֹת הָהָרָה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אֱמֹר לָהֶם לֹא
תַעֲלוּ וְלֹא־תִלָּחֲמוּ כִּי אֵינֶנִּי בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנָּגְפוּ
לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם׃

28 * Quò aſcendemus? nuntij terruerunt cor noſtrum, dicentes: Maxima multitudo eſt,& nobis ſtatura procerior. Vrbes magnæ, & ad cælum vſq; munitæ. filios Enachim vidimus
29 ibi. * Et dixi vobis, Nolite metuere, nec timeatis eos.
30 * Dominus Deus qui ductor eſt veſter pro vobis ipſe pugnabit, ſicut fecit in Ægypto cunctis videntibus.
31 * Et in ſolitudine ipſi vidiſtis. Portauit te Dominus Deus tuus vt ſolet homo geſtare paruulum filium ſuum in omni via per quam ambulaſtis,donec veniretis ad locum iſtum.
32 *Et nec ſic quidē credidiſtis Domino Deo veſtro;
33 * Qui præceſſit vos in via,& metatus eſt locum in quo tentoria figere deberetis, nocte oſtendens vobis iter per ignem,& die per co-
34 lumnam nubis. * Cúmq; audiſſet Dñs vo-F cem ſermonum veſtrorū, iratus iurauit & ait:
35 *Non videbit quiſpiam de hominibus generationis huius peſſimæ, terram bonam quá iuramento pollicitus ſum patribus veſtris,
36 * Præter Caleb filium Iephone: ipſe enim videbit eam, & ipſi dabo terram quam calcauit, & filiis eius, quia ſecutus eſt Dominum.
37 * Nec miranda indignatio in populum, cũ mihi quoque iratus Dominus propter vos dixerit, Nec tu ingredieris illuc.
38 * Sed Ioſue filius Nun miniſter tuus, ipſe intrabit pro te; hunc exhortare & robora, & ipſe ſorte terram diuidet Iſraeli.
39 *Paruuli veſtri de quibus dixiſtis quòd captiui ducerentur,& filij qui hodie boni ac mali ignorant diſtantiam, ipſi ingredientur, & ipſis dabo terram & poſſidebunt eam.
40 * Vos autem reuertimini & abite in ſolitu-
41 dinem per viam maris rubri. * Et reſpondiſtis mihi,Peccauimus Domino, aſcēdemus G & pugnabimus ſicut præcepit Dñs Deus noſter.Cúmq; inſtructi armis pergeretis in mon
42 tem; * Ait mihi Dñs, Dic ad eos, Nolite aſcendere neq; pugnetis. Non enim ſum vobiſcum, ne cadatis coram inimicis veſtris.

תרגום אונקלוס

28 לְאָן אֲנַחְנָא סָלְקִין אֲחָנָא חַבְרוּיַת לְבָנָא לְמֵימַר עַם רַב וְתַקִּיף מִנָּנָא קִרְוִין רַבְרְבִין וּכְרִיכָן עַד צַיִת שְׁמַיָּא וְאַף בְּנֵי גִבָּרַיָּא חֲזֵינָא תַּמָּן׃
29 וַאֲמָרִית לְכוֹן לָא תִתְבְּרוּן וְלָא תִדְחֲלוּן מִנְּהוֹן׃ 30 יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְּמִדַּבַּר קֳדָמֵיכוֹן מֵימְרֵיהּ יְגִיחַ לְכוֹן קְרָב כְּכֹל דַּעֲבַד עִמְּכוֹן בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכוֹן׃
31 וּבְמַדְבְּרָא דַחֲזֵיתָא דְסוֹבָרָךְ יְיָ אֱלָהָךְ כְּמָא דְסוֹבַר גַּבְרָא יָת בְּרֵיהּ בְּכָל אוֹרְחָא דְתַלֵּיכְתּוּן עַד מֵיתֵיכוֹן עַד אַתְרָא הָדֵין׃
32 וּבְפִתְגָמָא הָדֵין לֵיתֵיכוֹן מְהֵמְנִין בְּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 33 דְּמַדְבַּר קֳדָמֵיכוֹן בְּאוֹרְחָא לְאַתְקָנָאָה לְכוֹן אֲתַר בֵּית מֵשְׁרֵי לַאֲשָׁרָיוּתְכוֹן
בְּעַמּוּדָא דְאֶשְׁתָּא בְּלֵילְיָא לַאֲחָזָיוּתְכוֹן בְּאוֹרְחָא דְתֵהָכוֹן בָּהּ וּבְעַמּוּדָא דַעֲנָנָא בִּיסָמָא׃ 34 וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ יָת קַל פִּתְגָמֵיכוֹן וּרְגִיז
וְקַיֵּים לְמֵימָר׃ 35 אִם יֶחֱזֵי גְּבַר בְּגִבָּרַיָּא הָאִלֵּין דָּרָא בִּישָׁא הָדֵין יַת אַרְעָא טַבְתָּא דְקַיֵּימִית לְמִיתַּן לַאֲבָהָתְכוֹן׃ 36 אֱלָהֵין
כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה הוּא יֶחֱזִינַהּ וְלֵיהּ אֶתֵּן יַת אַרְעָא דִדְרַךְ בָּהּ וְלִבְנוֹהִי חֲלַף דְּאַשְׁלִים בָּתַר דְּחַלְתָּא דַיְיָ׃ 37 אַף עֲלַי הֲנָה רְגַז מִן קֳדָם יְיָ
בְּדִילְכוֹן לְמֵימָר אַף אַתְּ לָא תֵיעוֹל לְתַמָּן׃ 38 יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן דְּקָאֵים קֳדָמָךְ הוּא יֵעוֹל לְתַמָּן וְתֵיהֵי תַּקֵּיף אֲרֵי הוּא יַחְסְנִינַּהּ לְיִשְׂרָאֵל׃
39 וְטַפְּלְכוֹן דַּאֲמַרְתּוּן לְבִיזָא יְהֵי וּבְנֵיכוֹן דְּלָא יְדַעוּ יוֹמָא דֵין טָב וּבִישׁ אִינּוּן יַעֲלוּן לְתַמָּן וְלְהוֹן אֶתְּנִינַּהּ וְאִינּוּן יְרִתוּנַּהּ׃ 40 וְאַתּוּן
אִתְפְּנוּ לְכוֹן וְטוּלוּ לְמַדְבְּרָא אָרַח יַמָּא דְסוּף׃ 41 וַאֲתֵיבְתּוּן וַאֲמַרְתּוּן לִי חַבְנָא קֳדָם יְיָ אֲנַחְנָא נֵיסַק וּנְגִיחַ קְרָב כְּכֹל דְּפַקְדָנָא
יְהוָה אֱלָהֲנָא וְזָרֵזְתּוּן גְּבַר יַת מָנֵי קְרָבֵיהּ וְשָׁרֵיתוּן לְמֵיסַק לְטוּרָא׃ 42 וַאֲמַר יְיָ לִי אֱמַר לְהוֹן לָא תִסְּקוּן וְלָא תְגִיחוּן קְרָב אֲרֵי לֵית שְׁכִינְתִּי
שְׁרְיָא בֵּינֵיכוֹן וְלָא תִתְבְּרוּן קֳדָם בַּעֲלֵי דָבָבֵיכוֹן׃

* *Quò nos aſcendimus? at fratres noſtri auerterunt noſtrum cor, dicentes: Gens magna & multa & potentior nobis, & vrbes magnæ & muratæ vſq; ad cœlum, ſed & filios Gigantũ vidimus illic.* 28

* *Et dixi ad vos, Ne timeatis, neque formidetis ab eis.* 29

* *Dominus Deus noſter præcedens ante faciem veſtram, ipſe debellabit eos vobiſcum iuxta omnia quæcunque fecit nobis in terra Ægypti.* 30

* *Et in deſerto hoc, quod vidiſtis, quomodo portauit te Dominus Deus tuus, ſicut ſi quis portaret homo filium ſuum, per omnem viam quam ambulaſtis, q uouſque veniſtis in locum hunc.* 31

* *Et in verbo hoc non credidiſtis Domino Deo veſtro;* 32

* *Qui antecedit prior vobis in via vt eligat vobis locum, ducens vos in igne nocte demonſtrans vobis viam per quam ambulatis ſuper eam, & in nube die.* * *Et audiuit Dominus vocem ſermonum veſtrorum, & indignatus iurauit, dicens:* 33 34

* *Si videbit quis virorum iſtorũ prauorum terram bonam iſtam, quam iuraui patribus eorum;* 35

* *Præter Caleb filius Jephone, hic videbit eam, & huic dabo terrã in quam aſcendit, & filiis eius, quia ſecutus eſt ipſe ea quæ ad Dominum.* 36

* *Et mihi iratus eſt Dominus propter vos, dicens: Neque tu non intrabis illuc.* 37

* *Joſue filius Nun qui aſtat tibi, hic introibit illuc: illum conforta, quia ipſe ſorte diuidet eam Iſraeli.* 38

* *Et pueri veſtri quos dixiſtis in rapina fore, & omnis filius iuuenis, qui non vidit hodie bonum aut malum, hi introibunt illuc, & his dabo eam, & iſti poſſidebunt eam.* 39

* *Et vos reuerſi caſtrametati fuiſtis in deſerta via quæ ſuper rubro mari.* 40

* *Et reſpondiſtis & dixiſtis mihi, Peccauimus coram Domino Deo noſtro: nos aſcendentes pugnabimus iuxta omnia quæcunque præcepit Dominus Deus noſter nobis: & aſſumentes vnuſquiſq; vaſa bellica ſua, & congregati aſcendiſtis in montem.* 41

* *Et dixit Dominus ad me, Dic eis, non aſcendetis neq; pugnabitis, non enim ſum vobiſcum, & nõ conteremini coram inimicis veſtris.* 42

28 * ποῦ ἡμεῖς ἀναβαίνομεν; οἱ ὃ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀπέσησαν ἡμῶν τὴν καρδίαν, λέγοντες· ἔθνος μέγα καὶ πολὺ καὶ δυναλώτερον ἡμῶν, καὶ πόλεις μεγάλαι καὶ τετειχισμέναι ἕως τοῦ οὐρανοῦ, 29 ἀλλὰ καὶ υἱοὺς γιγάντων ἑωράκαμεν ἐκεῖ. * καὶ εἶπα πρὸς ὑμᾶς, μὴ πτήξητε, μὴ δ φοβηθῆτε ἀπ' αὐτῶν.

30 * κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ προπορευόμενος πρὸ προσώπου ὑμῶν, αὐτὸς συνεκπολεμήσει αὐτοὺς μεθ' ὑμῶν κατὰ πάντα ὅσα 31 ἐποίησεν ἡμῖν ἐν γῇ αἰγύπτου· * καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ, ἣν ἴδετε ὡς ἐτεροποφόρησέ σε κύριος ὁ θεός σου ὡς εἴ τις τεροποφορήσαι ἄνθρωπος τὸν υἱὸν ἑαυτοῦ, κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδὸν ἣν ἐπορεύθητε ἕως ἤλθετε εἰς τὸν τόπον τοῦτον.

32 * καὶ ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ οὐκ ἐνεπιστεύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ 33 ὑμῶν· * ὃς προπορεύεται πρότερος ὑμῶν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκλέξασθαι ὑμῖν τόπον, ὁδηγῶν ὑμᾶς ἐν πυρὶ νυκτὸς δεικνύων ὑμῖν τὴν ὁδὸν καθ' ἣν πορεύεσθε ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἐν νεφέλῃ ἡμέρας.

34 * καὶ ἤκουσε κύριος τὴν φωνὴν τῶν λόγων ὑμῶν, καὶ παροξυνθεὶς ὤμοσε, λέγων·

35 * εἰ ὄψεταί τις τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν πονηρῶν τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν.

36 * πλὴν χαλὲβ υἱὸς ἰεφονή· ἴδε ὄψεται αὐτήν, καὶ τούτῳ δώσω τὴν γῆν ἐφ' ἣν ἐπέβη, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, διὰ τὸ προσκεῖσθαι αὐτὸν τὰ πρὸς κύριον.

37 * καὶ ἐμοὶ ἐθυμώθη κύριος δι' ὑμᾶς, λέγων· ἀλλὲ σὺ ἐμὴ εἰσέλθῃς ἐκεῖ.

38 * ἰησοῦς υἱὸς ναυὴ ὁ παρεστηκὼς σοι ἴδε οὗτος εἰσελεύσεται ἐκεῖ· αὐτὸν κατίσχυσον, ὅτι αὐτὸς κατακληρονομήσει αὐτὴν τῷ ἰσραήλ.

39 * καὶ τὰ παιδία ὑμῶν ἃ εἴπατε ἐν τῇ ἁρπαγῇ ἔσεσθαι, καὶ πᾶν παιδίον νέον, ὅσις οὐκ οἶδε σήμερον ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἕτοι εἰσελεύσονται ἐκεῖ, καὶ τούτοις δώσω αὐτήν, καὶ αὐτοὶ κληρονομήσουσιν αὐτήν. 40 * καὶ ὑμεῖς ἐπιστραφέντες ἐστράτοπεδεύσατε εἰς τὴν ἔρημον ὁδὸν τὴν ἀπὸ ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

41 * καὶ ἀπεκρίθητε, καὶ εἴπατέ μοι, ἡμαρτομεν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἡμεῖς ἀναβάντες πολεμήσομεν κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν· καὶ ἀναλαβόντες ἕκαστος τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ αὐτοῦ, καὶ συναθροισθέντες ἀνεβαίνετε εἰς τὸ ὄρος. 42 * καὶ εἶπε κύριος πρός με, εἶπον αὐτοῖς, οὐκ ἀναβήσεσθε οὐδὲ μὴ πολεμήσετε, οὐ γάρ εἰμι μεθ' ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ συντριβήσεσθε ἐνώπιον τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[28] Quò nos aſcendimus? fratres noſtri confregerunt cor noſtrum, dicentes: Populus multus eſt & fortior nobis, & ciuitates magnæ & munitæ vſque ad cælum, filios quoque Gigantum vidimus ibi. [29] Et dixi vobis, Ne formidetis, neque timeatis eos. [30] Verbum Domini Dei veſtri qui ductor eſt coram vobis, pugnabit pro vobis, iuxta omnia quæ fecit vobiſcum in Ægypto in oculis veſtris. [31] Et in ſolitudine, quia vidiſti quòd portauit te Dominus Deus tuus ſicut portat vir filium ſuum in omni via per quam ambulaſtis donec veniretis ad locum iſtum.

[32] Et in verbo hoc non vos credidiſtis in verbo Domini Dei veſtri. [33] Qui ductor fuit coram vobis in via, vt præpararet vobis locum domus manſionis in quo maneretis, in columna ignis per noctem, vt oſtenderet vobis viam per quam ambulaſtis, & in columna nubis per diem.

[34] Et audita eſt coram Domino vox ſermonum veſtrorum, & iratus eſt & iurauit, dicens: [35] Si viderit vir de hominibus generationis huius peſſimæ terram bonam pro qua iuraui vt darem eam patribus veſtris; [36] Præter Caleb filium Iephone qui videbit eam, & ipſi dabo terram quam calcauit, & filiis eius pro eo quòd perfectus fuit in timore Domini. [37] Contra me quoque fuit ira à facie Domini propter vos dicens: Tu quoque non ingredieris illuc. [38] Ioſue filius Nun qui ſtat coram te, ipſe ingredietur illuc; ipſum robora, quia ipſe hæreditare faciet terram Iſrael. [39] Et familia veſtra, de qua dixiſtis, in prædam erit, & filij veſtri qui neſciunt hodie bonum & malum, ipſi ingredientur illuc, & illis dabo eam, & ipſi hæreditabunt eam. [40] Vos autem reuertimini & proficiſcimini in deſertum per viam maris rubri. [41] Et reſpondiſtis & dixiſtis mihi: Peccauimus coram Domino; nos aſcendemus & pugnabimus iuxta omnia quæ præcepit nobis Dominus Deus noſter, & accinxiſtis vos vnuſquiſque armis bellicis, & cœpiſtis aſcendere in montem.

[42] Et dixit Dominus ad me, Dic eis, ne aſcendatis nec pugnetis, quoniam maieſtas mea non habitat inter vos, ne conteramini coram inimicis veſtris.

43 * וַאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי
44 יְהוָה וַתָּזִדוּ וַתַּעֲלוּ הָהָרָה׃ * וַיֵּצֵא הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב
בָּהָר הַהוּא לִקְרַאתְכֶם וַיִּרְדְּפוּ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂינָה הַדְּבֹרִים וַיַּכְּתוּ אֶתְכֶם בְּשֵׂעִיר עַד־חָרְמָה׃
45 * וַתָּשֻׁבוּ וַתִּבְכּוּ לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־שָׁמַע יְהוָה
46 בְּקֹלְכֶם וְלֹא הֶאֱזִין אֲלֵיכֶם׃ * וַתֵּשְׁבוּ בְקָדֵשׁ יָמִים
רַבִּים כַּיָּמִים אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם׃

ב

1 * וַנֵּפֶן וַנִּסַּע הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה אֵלַי וַנָּסָב אֶת־הַר־שֵׂעִיר יָמִים רַבִּים׃
2 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ * רַב־לָכֶם סֹב
3 אֶת־הָהָר הַזֶּה פְּנוּ לָכֶם צָפֹנָה׃ * וְאֶת־הָעָם צַו
לֵאמֹר אַתֶּם עֹבְרִים בִּגְבוּל אֲחֵיכֶם בְּנֵי־עֵשָׂו
הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר וְיָרְאוּ מִכֶּם וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד׃
5 * אַל־תִּתְגָּרוּ בָם כִּי לֹא־אֶתֵּן לָכֶם מֵאַרְצָם עַד
מִדְרַךְ כַּף־רָגֶל כִּי־יְרֻשָּׁה לְעֵשָׂו נָתַתִּי אֶת־הַר שֵׂעִיר׃
6 * אֹכֶל תִּשְׁבְּרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף וַאֲכַלְתֶּם וְגַם־מַיִם
7 תִּכְרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף וּשְׁתִיתֶם׃ * כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בֵּרַכְךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ יָדַע לְכֶרְתֶּךָ אֶת־הַמִּדְבָּר
הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ
8 לֹא חָסַרְתָּ דָּבָר׃ * וַנַּעֲבֹר מֵאֵת אַחֵינוּ בְּנֵי־עֵשָׂו
הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר מִדֶּרֶךְ הָעֲרָבָה מֵאֵילַת וּמֵעֶצְיֹן
9 גָּבֶר וַנֵּפֶן וַנַּעֲבֹר דֶּרֶךְ מִדְבַּר מוֹאָב׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי אַל־תָּצַר אֶת־מוֹאָב וְאַל־תִּתְגַּר בָּם
מִלְחָמָה כִּי לֹא־אֶתֵּן לְךָ מֵאַרְצוֹ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי־
10 לוֹט נָתַתִּי אֶת־עָר יְרֻשָּׁה׃ * הָאֵמִים לְפָנִים
11 יָשְׁבוּ בָהּ עַם גָּדוֹל וְרַב וְרָם כָּעֲנָקִים׃ * רְפָאִים
יֵחָשְׁבוּ אַף־הֵם כָּעֲנָקִים וְהַמֹּאָבִים יִקְרְאוּ
לָהֶם אֵמִים׃

43 *Locutus sum & nõ audistis, sed aduersantes imperio Dñi & tumentes superbia ascen-
44 distis in montem. *Itaq; egressus Ammorræus qui habitabat in montibus, & obuiam veniens persecutus est vos, sicut solent apes persequi: & cecidit de Seir vsque Horma.
45 *Cúmq; reuersi ploraretis coram Domino, non audiuit vos, nec voci vestræ voluit ac-
46 quiescere. *Sedistis ergo in Cades-barne multo tempore.

CAP. II.

1 PRofectíque inde venimus in solitudinem
A quæ ducit ad mare rubrum, sicut mihi dixerat Dominus, & circuiuimus montem Seir
2 longo tempore. *Dixítq; Dominus ad me,
3 *Sufficit vobis circuire montem istum, ite
4 contra Aquilonem. *Et populo præcipe, dicens: Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Seir, & timebunt vos. Videte ergo diligenter;
5 *Ne moueamini contra eos. Neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest
B vnius pedis calcare vestigium, quia in possessionem Esau dedi montem Seir.
6 *Cibos emetis ab eis pecunia, & comedetis, aquam emptam haurietis & bibetis.
7 *Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum. Nouit iter tuũ, quomodo transieris solitudinem hanc magnam per quadraginta annos, habitãs tecum Dominus Deus tuus, & nihil tibi defuit.
8 *Cúmque transissemus fratres nostros filios Esau, qui habitabãt in Seir per viam campestrẽ de Helath & de Asion-gaber, venimus ad iter quod ducit in desertum Moab.
9 *Dixítque Dominus ad me, Non pugnes contra Moabitas, nec ineas aduersus eos præliũ: non enim dabo tibi quicquã de terra eorum, quia filijs Loth tradidi Ar in possessionẽ.
10 *Emim primi fuerunt habitatores eius, populus magnus & validus & tam excelsus, vt de Enachim stirpe quasi Gigantes crederẽtur;
11 *Et essent similes filiorum Enachim. Denique Moabitæ appellant eos Emim.

תרגום אונקלוס

43 וּמַלֵּילִית עִמְּכוֹן וְלָא קַבֵּלְתּוּן וְסָרֵיבְתּוּן עַל מֵימְרָא דַיְיָ וְאַרְשַׁעְתּוּן וְסַלֵּיקְתּוּן לְטוּרָא׃ 44 וּנְפַק אֱמוֹרָאָה דְיָתִיב בְּטוּרָא הַהוּא לְקַדְמוּתְכוֹן
וּרְדָפוּ יָתְכוֹן כְּמָא דְנַחְזַן דַּבָּרְוָתָא וּטְרָדוּ יָתְכוֹן בְּשֵׂעִיר עַד חָרְמָה׃ 45 וְתַבְתּוּן וּבְכֵיתוּן קֳדָם יְיָ וְלָא קַבֵּיל יְיָ צְלוֹתְכוֹן וְלָא אֲצִית לְמֵילֵיכוֹן׃
46 וִיתֶבְתּוּן בְּרְקָם יוֹמִין סַגִּיאִין כְּיוֹמַיָּא דְיָתֶבְתּוּן׃

ב

1 וְאִתְפְּנֵינָא וּטְלֵלְנָא לְמַדְבְּרָא אוֹרַח יַמָּא דְסוּף כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ עִמִּי וְאַקֵּיפְנָא יָת טוּרָא דְשֵׂעִיר יוֹמִין סַגִּיאִין׃ 2 וַאֲמַר יְיָ לִי לְמֵימָר׃ 3 סַגִּי
לְכוֹן דְּאַקֵּפְתּוּן יָת טוּרָא הָדֵין אִתְפְּנוּ לְכוֹן צְפוּנָא׃ 4 וְיָת עַמָּא פַּקֵּיד לְמֵימַר אַתּוּן עֲבְרִין בְּתְחוּם אֲחֵיכוֹן בְּנֵי עֵשָׂו דְּיָתְבִין בְּשֵׂעִיר וְיִדְחֲלוּן מִנְּכוֹן
וְתִסְתַּמְּרוּן לַחְדָּא׃ 5 לָא תְּחַנָּגוּן בְּהוֹן אֲרֵי לָא אֶתֵּן לְכוֹן מֵאַרְעָהוֹן עַד מְדַרְךְ פַּרְסַת רַגְלָ אֲרֵי יְרוּתָא לְעֵשָׂו יְהַבִית יָת טוּרָא דְשֵׂעִיר׃ 6 עִיבוּרָא
תְּזַבְּנוּן מִנְּהוֹן בְּכַסְפָּא וְתֵיכְלוּן וְאַף מַיָּא תְּזַבְּנוּן מִנְּהוֹן בְּכַסְפָּא וְתִשְׁתּוּן׃ 7 אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ בָּרְכָךְ בְּכֹל עוֹבְדֵי יְדָךְ סְפַק לָךְ צְרִיכָךְ בְּמַהֲכָךְ בְּסַרְבְּרָא
רַבָּא הָדֵין דְּנָן אַרְבְּעִין שְׁנִין מֵמְרָא דַיְיָ אֱלָהָךְ עִמָּךְ לָא מְנַעְתָּא מִדְּעָם׃ 8 וַעֲבַרְנָא מִלְּוַת אַחָנָא בְּנֵי עֵשָׂו דְּיָתְבִין בְּשֵׂעִיר מֵאוֹרַח מֵישְׁרָא מֵאֵילַת
וּמֵעֲצִיוֹן גָּבֶר וְאִתְפְּנֵינָא וַעֲבַרְנָא אוֹרַח מַדְבְּרָא דְמוֹאָב׃ 9 וַאֲמַר יְיָ לִי לָא תִצּוּר יָת מוֹאָבָאי וְלָא תִתְגָּרִי לְמַעְבַּד עִמְּהוֹן קְרָב אֲרֵי לָא אֶתֵּן לָךְ
מֵאַרְעֵיהּ יְרוּתָא אֲרֵי לִבְנֵי לוֹט יְהַבִית יָת לְחַיָּת יְרוּתָא׃ 10 אֱמָתָנֵי מִלְּקַדְמִין יָתִיבוּ בָּהּ עַם רַב וְסַגִּי וְתַקִּיף כְּגַבָּרַיָּא׃ 11 גִּבָּרַיָּא
מְתְחַשְּׁבִין אַף אִינוּן כְּגַבָּרַיָּא וּמוֹאָבָאי קָרֵן לְהוֹן אֱמָתָנֵי׃

43 *Et locutus sum vobis, & non audistis me, & transgressi estis verbum Domini, et superbi stetistis, & vim facientes ascendistis in montem.*

44 *Et exiuit Amorræus habitans in monte illo in occursum vestrum, & persecutus est vos, sicut fecissent apes, et vulnerabãt vos à Seir vsq; ad Horma.*

45 *Et sedentes plorabatis coram Domino Deo vestro, & non audiuit Dominus vocem vestram, neque attendit vobis.*

46 *Et sedistis in Cades dies multos quos quondam dies sedistis.*

CAP. II.

1 *ET reuersi profecti sumus in desertum via maris rubri quemadmodum locutus est ad me Dominus Deus, & circuiuimus montẽ Seir dies multos.*

2 *Et dixit Dominus ad me,*

3 *Sufficiat vobis circuire montem hunc; reuertimini igitur ad Aquilonem.*

4 *Et populo præcipe, dicens: Vos transitis per fines fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Seir, & timebunt vos & vitabunt vos valde.*

5 *Ne moueatis contra ipsos bellum, non enim dabo vobis de terra eorum neque vestigium pedis, quia in possessionem dedi Esau montem Seir.*

6 *Cibos argento emite ab eis & comedetis, & aquam mensura argento accipietis ab eis, & bibetis.*

7 *Nam Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere manuũ tuarũ: cognosce quomodo transiuisti desertum magnum & terribile illud, ecce quadraginta annis Dominus Deus tuus tecum, non indiguisti verbo.*

8 *Et transiuimus fratres nostros filios Esau, habitantes in Seir iuxta viam Araba ab Helath, & ab Asion Gaber, & reuersi præteriuimus viam desertam Moab.*

9 *Et dixit Dominus ad me, Ne inimici sitis Moabitis, & non ineatis contra eos bellũ, non enim dabo vobis de terra eorum in sorte, nam filijs Loth dedi Aroer ad possidendum.*

10 *Emim priores sederunt in ea, gens magna & multa, & fortis, sicut filij Enachim.*

11 *Raphaim æstimabuntur & hi, sicut filij Enachim; & Moabitæ nominant eos Emim.*

43 ⁑ Ϛ ἐλάλησα ὑμῖν, Ϛ οὐκ εἰσηκούσατέ μου, καὶ παρέβητε τὸ ῥῆμα κυρίου Ϛ ὑπερηφανήσαλε, Ϛ παραβιασάμενοι ἀνέβητε εἰς τὸ ὄρ Θ.

44 ⁑ Ϛ ἐξῆλθεν ὁ ἀμορραῖ Θ ὁ καθικὼν ἐν τῷ ὄρει ἐκείνῳ εἰς συναντησιν ὑμῶν, καὶ κατεδίωξεν ὑμᾶς, ὡσεὶ ποιήσασαν αἱ μέλισσαι, Ϛ ἐτίτρωσκον ὑμᾶς ἀπὸ σηὶρ ἕως ἑρμά.

45 ⁑ καὶ καθίσαντες ἐκλαίετε ἐναντίον κυρίου Ϝ θεοῦ ὑμῶν, Ϛ οὐκ εἰσήκουσε κύρι Θ τ φωνῆς ὑμῶν, οὐδὲ προσέσχεν ὑμῖν.

46 ⁑ καὶ ἐνεκάθισθε ἐν κάδης ἡμέρας πολλὰς ὅσας ποτὲ ἡμέρας ἐνεκάθισθε.

β'.

1 ⁑ Καὶ ἐπιστραφέντες ἀπήραμεν εἰς τὴν ἔρημον ὁδὸν θαλασσαν ἐρυθρὰν, ὃν τρόπον ἐλάλησε πρός με κύρι Θ ὁ θεὸς, Ϛ ἐκυκλώσαμεν τὸ ὄρ Θ τὸ σηὶρ ἡμέρας πολλάς.

2 ⁑ καὶ εἶπε κύρι Θ πρός με· ⁑ ἱκανόω ὑμῖν κυκλοῦν

3 τὸ ὄρ Θ τοῦτο· ἐπιστράφητε ὦων ἐπὶ βορρᾶ.

4 ⁑ καὶ τῷ λαῷ ἔντειλαι, λέγων, ὑμεῖς διαπορεύεσθε διὰ τῶν ὁρίων τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν ησαυ, οἱ καθίκουσιν ἐν σηὶρ, Ϛ φοβηθήσον) ὑμᾶς Ϛ εὐλαβηθήσον) ὑμᾶς σφόδρα.

5 ⁑ μὴ συναίψητε πρὸς αὐτὸς πόλεμον, ὅ γὰ μὴ δῶ ὑμῖν ἀπὸ τ γῆς αὐτῶν οὐδὲ βῆμα ποδός, ὅτι ἐν κλήρῳ δέδωκα τῷ ησαυ τὸ ὄρ Θ τὸ σηίρ.

6 ⁑ βρώματα ἀργυρίου ἀγοράσατε παρ' αὐτῶν καὶ φάγεσθε, Ϛ ὕδωρ μέτρῳ ἀργυρίῳ λήψεσθε παρ' αὐτῶν, καὶ πίεσθε.

7 ⁑ ὁ γὰ κύρι Θ ὁ θεός σου ηὐλόγησέ σε ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου· διάγνωθι πῶς διῆλθες τὴν ἔρημον τὴν μεγάλην καὶ φοβερὰν ἐκείνην· ἰδοὺ τεσσαράκοντα ἔτη κύρι Θ ὁ θεός σου μετ' σοῦ, οὐκ ἐπεδεήθης ῥήματ Θ.

8 ⁑ Ϛ παρήλθομεν σὺν ἀδελφοὺς ἡμῶν υἱοὺς ησαύ, σὺν καθικοῦντας ἐν σηὶρ πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν ἀραβὰ ἀπὸ ἐλὼν Ϛ ἀπὸ γασίων γαβέρ· καὶ ἐπιστραφέντες παρήλθομεν ὁδὸν ἔρημον

9 μωάβ. ⁑ καὶ εἶπε κύριος πρός με, μὴ ἐχθραίνετε τοῖς μωαβίταις, καὶ μὴ συναίψητε πρὸς αὐτὸς πόλεμον, ὅ γὰ μὴ δῶ ὑμῖν ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν κλήρῳ, τοῖς γὰ υἱοῖς λὼτ δέδωκα τὴν ἀρὼηρ κληρονομεῖν.

10 ⁑ Φ ὁμμὶν πρότεροι ἐνεκάθηντο ἐπ' αὐτῆς ἔθν Θ μέγα Ϛ πολὺ Ϛ ἰσχυρόν, ὥσπερ Φ ἐνακίμ.

11 ⁑ ῥαφαΐμ λογισθήσον) Ϛ ἔτοι ὥσπερ Φ ἐνακίμ· Ϛ Φ μωαβίται ὀνομάζουσιν αὐτὸς ἐμμίν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Locutusque sum vobiscum, & non obedistis, sed rebellastis in verbum Domini, & impiè egistis, & ascendistis in montem.

44 Et egressus est Amorræus qui habitabat in monte illo, & persecutus est vos, sicut persequuntur apes, & percusserunt vos in Seir vsque ad Hormam. 45 Et conuersi estis & ploraſtis coram Domino, & non suscepit Dominus orationem vestram, neque auscultauit verba vestra.

46 Et habitastis in Cades diebus multis, sicut dies quibus habitastis.

CAP. II.

ET perreximus, & profecti sumus in desertum per viam maris rubri, sicut locutus est Dominus mecum, & circuiuimus montem Seir diebus multis. 2 Et ait Dominus ad me, dicens: 3 Sufficit vobis circuire montem istum; declinate vos ad Aquilonem. 4 Et populo præcipe, dicens: Vos transitis per terminum fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Seir, & timebunt vos, cauete nimis.

5 Ne pugnetis cum eis, quoniam non dabo vobis de terra eorum, quantum potest calcare planta pedis, quoniam in possessionem Esau dedi montem Seir. 6 Frumentum emetis ab eis argento, & comedetis; & etiam aquam emetis ab eis argento, & bibetis. 7 Dominus enim Deus tuus benedixit tibi in omnibus operibus manuum tuarum: sufficienter tribuit tibi necessaria cùm ambulares per desertum magnum hoc istis quadraginta annis, verbum Domini Dei tui fuit tecum, nec quicquam tibi defuit. 8 Et transiuimus à fratribus nostris filiis Esau, qui habitant in Seir à via campestri ab Elath & ab Esion-Gaber, & perreximus, & transiuimus per viam deserti Moab.

9 Et dixit Dominus ad me, Ne obsideas Moabitas, neque contendas facere cum eis bellum, quoniam non dabo tibi de terra eorum hæreditatem, quia filiis Loth dedi Ar in possessionem. 10 Terribiles à principio habitauerunt in ea, populus magnus & multus & fortis sicut Gigantes.

11 Reputantur etiam ipsi sicut Gigantes, & Moabitæ vocabant eos terribiles.

12 * וּבְשֵׂעִיר יָשְׁבוּ הַחֹרִים לְפָנִים וּבְנֵי עֵשָׂו
יִירָשׁוּם וַיַּשְׁמִידוּם מִפְּנֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יְרֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר־נָתַן יְהוָה לָהֶם׃
13 * עַתָּה קוּמוּ וְעִבְרוּ לָכֶם אֶת־נַחַל זָרֶד וַנַּעֲבֹר אֶת־
14 נַחַל זָרֶד׃ * וְהַיָּמִים אֲשֶׁר־הָלַכְנוּ מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ
עַד אֲשֶׁר־עָבַרְנוּ אֶת־נַחַל זָרֶד שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה
שָׁנָה עַד־תֹּם כָּל־הַדּוֹר אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה מִקֶּרֶב
15 הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם׃ * וְגַם יַד־
16 יְהוָה הָיְתָה בָּם לְהָמֵם מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה עַד תֻּמָּם׃
17 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָּל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה לָמוּת
מִקֶּרֶב הָעָם׃ * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
18 * אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת־גְּבוּל מוֹאָב אֶת־עָר׃
19 * וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן אַל־תְּצָרֵם וְאַל־תִּתְגַּר
בָּם כִּי לֹא־אֶתֵּן מֵאֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן לְךָ יְרֻשָּׁה כִּי
20 לִבְנֵי־לוֹט נְתַתִּיהָ יְרֻשָּׁה׃ * אֶרֶץ־רְפָאִים תֵּחָשֵׁב
אַף־הוּא רְפָאִים יָשְׁבוּ־בָהּ לְפָנִים וְהָעַמֹּנִים
21 יִקְרְאוּ לָהֶם זַמְזֻמִּים׃ * עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם
כָּעֲנָקִים וַיַּשְׁמִידֵם יְהוָה מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם
22 וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם׃ * כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לִבְנֵי עֵשָׂו
הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֶת־הַחֹרִי
מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
23 * וְהָעַוִּים הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצֵרִים עַד־עַזָּה כַּפְתֹרִים
הַיֹּצְאִים מִכַּפְתֹּר הִשְׁמִידֵם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם׃
24 * קוּמוּ סְעוּ וְעִבְרוּ אֶת־נַחַל אַרְנֹן רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ
אֶת־סִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הָאֱמֹרִי וְאֶת־אַרְצוֹ הָחֵל רֵשׁ
25 וְהִתְגָּר בּוֹ מִלְחָמָה׃ * הַיּוֹם הַזֶּה אָחֵל תֵּת פַּחְדְּךָ
וְיִרְאָתְךָ עַל־פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר
26 יִשְׁמְעוּן שִׁמְעֲךָ וְרָגְזוּ וְחָלוּ מִפָּנֶיךָ׃ * וָאֶשְׁלַח
מַלְאָכִים מִמִּדְבַּר קְדֵמוֹת אֶל־סִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן
דִּבְרֵי שָׁלוֹם לֵאמֹר׃

12 * In Seir autem prius habitauerũt Horræi, quibus expulsis atque deletis habitauerunt
C filij Esau, sicut fecit Israel in terra possessionis suæ, quam dedit illi Dominus.
13 * Surgentes ergo vt transiremus torrẽtem Zareth venimus ad eum.
14 * Tempus autem quo ambulauimus de Cades-barne vsque ad trãsitum Zareth, triginta & octo annorum fuit, donec consumeretur omnis congregatio hominum bellatorum de castris, sicut iurauerat Dominus.
15 *Cuius manus fuit aduersus eos, vt interi-
16 rent de castrorum medio. * Postquam autẽ
17 vniuersi ceciderunt pugnatores: *Locutus
18 est Dñs ad me, dicens: * Tu transibis hodie terminos Moab vrbem nomine Ar.
19 * Et accedens in vicinia filiorum Ammon caue ne pugnes contra eos, nec mouearis ad
D prælium. Non enim dabo tibi de terra filiorum Ammon, quia filiis Loth dedi eã in pos-
20 sessionem. * Terra Gigantum reputata est, & in ipsa olim habitauerunt Gigantes, quos Ammonitæ vocant Zomim.
21 * Populus magnus & multus & proceræ longitudinis sicut Enachim, quos deleuit Dominus à facie eorũ, & fecit illos habitare ꝓ eis.
22 * Sicut fecerat filiis Esau qui habitant in Seir delens Horrẽos, & terram eorum illis tradens quam possident vsque in præsens.
23 * Euẽos quoque qui habitabant in Aserim vsque Gazam Cappadoces expulerunt; qui
E egressi de Cappadocia deleuerunt eos, & habitauerunt pro illis.
24 *Surgite & transite torrẽtem Arnon, Ecce tradidi in manu tua Seon regem Esebon Amorræorum. & terram eius incipe possidere, & committe aduersus eum prælium.
25 * Hodie incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in populos, qui habitant sub omni cælo, vt audito nomine tuo paueãt, & in morem parturientium contremiscant,
26 & dolore teneantur. * Misi ergo nuncios de solitudine Cademoth ad Seon regem Esebon verbis pacificis dicens:

תרגום אונקלוס

12 וּבְשֵׂעִיר יְתִיבוּ חוֹרָאֵי מִלְקַדְמִין וּבְנֵי עֵשָׂו הֲרִיכוּנוּן וְשֵׁיצִיאוּנוּן מִן קֳדָמֵיהוֹן וְיִתְּבוּ בְּאַתְרְהוֹן כְּמָא דַּעֲבַד יִשְׂרָאֵל לְאַרַע יְרוּתְּתֵיהּ דְּיְיָ יְהַב לְהוֹן׃
13 כְּעַן קוּמוּ וְעִבְרוּ לְכוֹן יָת נַחֲלָא דְזָרֶד וַעֲבַרְנָא יָת נַחֲלָא דְזָרֶד׃ 14 וְיוֹמַיָּא דְהַלֵּיכְנָא מִרְקֵם גֵּיאָה עַד דַּעֲבַרְנָא יָת נַחֲלָא דְזָרֶד
תְּלָתִין וּתְמָנֵי שְׁנִין עַד דְּסַף כָּל דָּרָא גִּבָּרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא מִגּוֹ מַשְׁרְיָתָא כְּמָא דְקַיֶּים לְהוֹן יְיָ הֲוָת בְּהוֹן׃ 15 וְאַף מָחָא מִן קֳדָם יְיָ הֲוָת בְּהוֹן
לְשֵׁיצָיוּתְהוֹן מִגּוֹ מַשְׁרְיָתָא עַד דְּשֵׁלִמוּ׃ 16 וַהֲוָה כַּד שְׁלִמוּ כָּל גִּבָּרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא לְמֵמַת מִגּוֹ עַמָּא׃ 17 וּמַלֵּיל יְיָ לִי לְמֵימָר׃
18 אַתְּ עָבֵר יוֹמָא דֵין יָת תְּחוּם מוֹאָב יָת לְחָיָת׃ 19 וְתִתְקָרֵב לְקִבֵּיל בְּנֵי עַמּוֹן לָא תְצוֹר עֲלֵיהוֹן וְלָא תִתְגָּרֵי לְמֶעְבַּד עִמְּהוֹן
קְרָב אֲרֵי לָא אֶתֵּן מֵאַרַע בְּנֵי עַמּוֹן לָךְ יְרוּתָא אֲרֵי לִבְנֵי לוֹט יְהַבְתָּהּ יְרוּתָא׃ 20 אַרַע גִּבָּרַיָּא מִתְחַשְׁבָא אַף הִיא גִּבָּרִין יְתִיבוּ בָהּ
מִלְקַדְמִין וַעֲמוֹנָאֵי קָרֵן לְהוֹן חַשְׁבָּנִי׃ 21 עַם רַב וְסַגִּי וְתַקִּיף כְּגִבָּרַיָּא וְשֵׁיצִינוּן יְיָ מִן קֳדָמֵיהוֹן וְהֲרֵיכְנוּן וְיַתִּיבוּ בְּאַתְרֵיהוֹן׃
22 כְּמָא דַּעֲבַד לִבְנֵי עֵשָׂו דְּיַתְבִין בְּשֵׂעִיר דְּשֵׁצִי יָת חוֹרָאֵי מִן קֳדָמֵיהוֹן וְהֲרֵיכְנוּן וְיַתִּיבוּ בְּאַתְרֵיהוֹן עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 23 וְעִיוָאֵי דְיַתְבִין
בְּפִצִּינַיָּא עַד עַזָּה קַפּוּטְקָאֵי דְנָפְקוּ מִן קַפּוּטְקָאָה שֵׁיצִיאוּנוּן וְיַתִּיבוּ בְּאַתְרְהוֹן׃ 24 קוּמוּ טוֹלוּ וְעִבְרוּ יָת נַחֲלָא דְאַרְנוֹן
חֲזֵי דְמְסָרִית בִּידָךְ יָת סִיחוֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן אֱמוֹרָאָה וְיָת אַרְעֵיהּ שָׁרֵי לְתָרָכוּתֵיהּ וְאִתְגָּרֵי לְמֶעְבַּד עִמֵּיהּ קְרָב׃
25 יוֹמָא הָדֵין אֲשָׁרֵי לְמִיתַּן זֵיעֲתָךְ וּדְחָלְתָךְ עַל אַפֵּי עַמְמַיָּא דִּתְחוֹת כָּל שְׁמַיָּא דִּישְׁמְעוּן שְׁמָעֲךָ וְיִזְוְעוּן וְיִתְבְּרוּן מִן קֳדָמָךְ׃
26 וְשָׁלַחְתִּי אִזְגְּדִין מִמַּדְבְּרָא דְקֶדְמוֹת לְוָת סִיחוֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן פִּתְגָמֵי שְׁלָם לְמֵימָר׃

And in Seir dwelt Horræus before, & filij Esau perdiderunt eos, & deleuerunt illos à facie sua, & habitauerunt pro illis, quemadmodum fecit Israel terræ possessionis suæ, quam dedit Dominus illis.

12 καὶ ἐν σηὶρ ᾠκησαν τὸ πρότερον οἱ χορραῖοι καὶ οἱ υἱοὶ ησαυ ἀπώλεσαν αὐτοὺς, καὶ ἐξέτειψαν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ' αὐτῶν, ὃν τρόπον ἐποίησεν ισραὴλ τὴν γῆν τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, ἣν ἔδωκεν κύριος αὐτοῖς.

Nunc ergo surgite & discedite vos, & pertransite vallem Zareth. Et transiuimus vallem Zareth.

13 νῦν οὖν ἀνάστητε καὶ ἀπάρατε ὑμεῖς, καὶ παραπορεύεσθε τὴν φάραγγα ζαρέδ. καὶ παρήλθομεν τὴν φάραγγα ζαρέδ.

Et dies quas pertransiuimus à Cades-barne vsquequo pertransiuimus vallem Zareth, triginta octo anni, vsquequo cecidit omnis generatio virorum bellatorum morientes de castris, sicut iurauit illis Dominus.

14 καὶ αἱ ἡμέραι ἃς παρεπορεύθημεν ἀπὸ κάδης βαρνὴ ἕως οὗ παρήλθομεν τὴν φάραγγα ζαρέδ τεσσαρακοντοκτὼ ἔτη, ἕως οὗ διέπεσε πᾶσα ἡ γενεὰ ἀνδρῶν πολεμιστῶν ἀποθνήσκοντες ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς, καθ' ὅτι ὤμοσεν αὐτοῖς κύριος.

Et manus Dei fuit contra illos, perdidit illos de medio castrorum vsquequo ceciderunt.

15 καὶ ἡ χεὶρ τοῦ θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτοῖς, ἐξανάλωσεν αὐτοὺς ἐκ μέσου τῆς παρεμβολῆς ἕως οὗ διέπεσον.

Et factum est postquam ceciderunt omnes morientes viri bellatores de medio populi.

16 ὡς ἐγένηθη ἐπειδὴ ἔπεσον πάντες οἱ ἀποθνήσκοντες ἄνδρες πολεμισταὶ ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ.

Et locutus est Dominus ad me, dicens:

17 καὶ ἐλάλησε κύριος πρός με, λέγων·

Tu pertransibis hodie fines Moab Aroer.

18 σὺ παραπορεύσῃ σήμερον τὰ ὅρια μωὰβ τὴν ἀρωήρ.

Et accedetis prope filios Ammon, ne inimici sitis illis, neque ineatis cum eis in prælium, non enim dabo de terra filiorum Ammon tibi in sorte, quia filijs Loth dedi eam in sorte.

19 καὶ προσάξετε ἐγγὺς υἱῶν ἀμμών· μὴ ἐχθραίνετε αὐτοῖς, μηδὲ συνάψητε αὐτοῖς εἰς πόλεμον, ὅτι οὐ μὴ δῶ ἀπὸ τῆς γῆς υἱῶν ἀμμὼν σοὶ ἐν κλήρῳ, ὅτι τοῖς υἱοῖς λὼτ ἔδωκα αὐτὴν ἐν κλήρῳ.

Terra Gigantum reputabitur, & enim in ea habitabant Gigantes prius, & Ammonitæ nominant eos Zomim.

20 γῆ ῥαφαὶν λογισθήσεται, καὶ γὰρ ἐπ' αὐτῆς κατῴκουν οἱ ῥαφαὶν τὸ πρότερον, καὶ οἱ ἀμμανῖται ὀνομάζουσιν αὐτοὺς ζομμίν.

Gens magna, & multa, & potentior vobis, quemadmodum filij Enachim, & perdidit eos Dominus à facie eorum, & possederunt eos, & habitauerunt pro illis vsque in diem hanc.

21 ἔθνος μέγα καὶ πολὺ καὶ δυναλώτερον ὑμῶν, ὥσπερ οἱ ἐνακίμ, καὶ ἀπώλεσεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κατεκληρονόμησαν αὐτούς, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ' αὐτῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

Sicut fecerunt filijs Esau habitantibus in Seir, quemadmodum deleuit Horræum à facie eorum, & possederunt eos, & habitauerunt pro illis vsque ad diem hanc.

22 ὥσπερ ἐποίησαν τοῖς υἱοῖς ησαῦ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν σηὶρ, ὃν τρόπον ἐξέτειψε τὸν χορραῖον ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κατεκληρονόμησαν αὐτούς, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ' αὐτῶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

Et Euæi habitantes in Aseroth vsque Gazam, & Cappadoces egressi ex Cappadocia deleuerunt eos, & habitauerunt pro illis.

23 καὶ οἱ εὐαῖοι οἱ κατοικοῦντες ἐν ἀσηρὼθ ἕως γαζης, καὶ οἱ καππάδοκες οἱ ἐξελθόντες ἐκ καππαδοκίας ἐξέτειψαν αὐτούς, καὶ κατῳκίσθησαν ἀντ' αὐτῶν.

Nunc ergo surgite, & discedite, & pertransite vos vallem Arnon: ecce tradidi in manus tuas Seon regem Esebon Amorræum & terram eius: incipe possidere, committe aduersus eum bellum

24 νῦν οὖν ἀνάστητε, καὶ ἀπάρατε, καὶ παρέλθετε ὑμεῖς τὴν φάραγγα ἀρνών· ἰδοὺ παραδέδωκα εἰς τὰς χεῖράς σου τὸν σηὼν βασιλέα ἐσεβὼν τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ· ἐνάρχου κληρονομεῖν· συνάπτε πρὸς αὐτὸν πόλεμον

In die hac, incipe dare timorem tuum & terrorem tuum in faciem omnium gentium quæ sub cælo, quæ audientes nomen tuum turbabuntur, & dolores habebunt à facie tua.

25 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐνάρχου δοῦναι τὸν φόβον σου καὶ τὸν τρόμον σου ἐπὶ προσώπου πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ, οἵτινες ἀκούσαντες τὸ ὄνομά σου ταραχθήσονται, καὶ ὠδῖνας ἕξουσιν ἀπὸ προσώπου σου.

Et misi legatos à deserto Cademoth ad Seon regem Esebon verbis pacificis dicens:

26 καὶ ἀπέστειλα πρέσβεις ἀπὸ τῆς ἐρήμου κεδαμὼθ πρὸς σηὼν βασιλέα ἐσεβὼν λόγοις εἰρηνικοῖς λέγων·

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Et in Seir habitauerunt Horræi à principio, & filij Esau eiecerunt eos, & exterminauerunt à conspectu suo, & habitauerunt in loco eorum, sicut fecit Israel in terra hæreditatis suæ quam dedit eis Dominus. [13] Nunc surgite, transite torrentem Zared, & transiuimus torrentem Zared.

[14] Dies autem quibus ambulauimus de Cades-barne donec transiremus torrentem Zared, triginta & octo anni fuerunt, donec consumeretur omnis generatio virorum bellatorum de medio castrorum, sicut iurauit eis Dominus. [15] Et etiam plaga à facie Domini fuit in eis, vt interirent de medio castrorum, donec consumerentur. [16] Et factum est postquam consumpti sunt omnes viri bellatores, & mortui sunt de medio populi. [17] Locutusque est Dominus ad me, dicens: [18] Tu transibis hodie terminum Moab vrbem Ar. [19] Et accedes contra filios Ammon, ne obsideas eos, neque contendas facere cum eis bellum, quoniam non dabo tibi de terra eorum hæreditatem, quia filijs Loth dedi eam in hæreditatem. [20] Terra Gigantum reputatur etiam ipsa; Gigantes habitauerunt in ea à principio, & Ammonitæ vocabant eos Hosbanin.

[21] Populus magnus, & multus, & fortis sicut Gigantes, & disperdidit eos Dominus à facie eorum, & eiecerunt eos, & habitauerunt in locis eorum. [22] Sicut fecit filiis Esau qui habitabant in Seir, quia disperdidit Horræos à facie eorum, & eiecit eos, & habitauerunt in locis eorum vsque in diem hanc. [23] Et Euęos qui habitabant in villis vsque Gazam Cappadoces qui egressi sunt de Cappadocia exterminauerunt eos, & habitauerunt in locis eorum. [24] Surgite, mouete castra, & transite torrentem Arnon vide quòd tradidi in manu tua Seon regem Esebon Amorræum & terram eius: incipe eijcere eum, & contende vt facias bellum aduersus eum.

[25] Hodie incipiam dare terrorem tuum & timorem tuum super faciem populorum qui sunt sub omni cælo, qui audient famam tuam, & contremiscent & conterentur à facie tua. [26] Et misi nuncios de solitudine Cedemoth ad Seon regem Esebon verbis pacificis dicens:

27 * אֶעְבְּרָה בְאַרְצֶךָ בְּדֶרֶךְ בַּדֶּרֶךְ אֵלֵךְ לֹא אָסוּר יָמִין
28 וּשְׂמֹאול : * אָכֹל בַּכֶּסֶף תַּשְׁבִּרֵנִי וְאָכַלְתִּי וּמַיִם
בַּכֶּסֶף תִּתֶּן־לִי וְשָׁתִיתִי רַק אֶעְבְּרָה בְרַגְלָי :
29 * כַּאֲשֶׁר עָשׂוּ־לִי בְּנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר וְהַמּוֹאָבִים
הַיֹּשְׁבִים בְּעָר עַד אֲשֶׁר־אֶעֱבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־הָאָרֶץ
30 אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ : * וְלֹא אָבָה סִיחֹן
מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הַעֲבִרֵנוּ בּוֹ כִּי־הִקְשָׁה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֶת־רוּחוֹ וְאִמֵּץ אֶת־לְבָבוֹ לְמַעַן תִּתּוֹ בְיָדְךָ כַּיּוֹם
31 הַזֶּה : * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רְאֵה הַחִלֹּתִי תֵּת
לְפָנֶיךָ אֶת־סִיחֹן וְאֶת־אַרְצוֹ הָחֵל רָשׁ לָרֶשֶׁת אֶת־
32 אַרְצוֹ : * וַיֵּצֵא סִיחֹן לִקְרָאתֵנוּ הוּא וְכָל־עַמּוֹ
33 לַמִּלְחָמָה יָהְצָה : * וַיִּתְּנֵהוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ
34 וַנַּךְ אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ : * וַנִּלְכֹּד אֶת־כָּל־
עָרָיו בָּעֵת הַהִוא וַנַּחֲרֵם אֶת־כָּל־עִיר מְתִם וְהַנָּשִׁים
35 וְהַטָּף לֹא הִשְׁאַרְנוּ שָׂרִיד : * רַק הַבְּהֵמָה בָּזַזְנוּ לָנוּ
36 וּשְׁלַל הֶעָרִים אֲשֶׁר לָכָדְנוּ : * מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר
עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בַּנַּחַל וְעַד־הַגִּלְעָד
לֹא הָיְתָה קִרְיָה אֲשֶׁר שָׂגְבָה מִמֶּנּוּ אֶת־הַכֹּל נָתַן
37 יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ : * רַק אֶל־אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן
לֹא קָרָבְתָּ כָּל־יַד נַחַל יַבֹּק וְעָרֵי הָהָר וְכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ :

ג

1 * וַנֵּפֶן וַנַּעַל דֶּרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עוֹג
מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתֵנוּ הוּא וְכָל־עַמּוֹ לַמִּלְחָמָה
2 אֶדְרֶעִי : * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תִּירָא אֹתוֹ
כִּי בְיָדְךָ נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ וְעָשִׂיתָ
לּוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב
3 בְּחֶשְׁבּוֹן : * וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּיָדֵנוּ גַּם אֶת־עוֹג
מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וַנַּכֵּהוּ עַד־בְּלְתִּי הִשְׁאִיר־
לוֹ שָׂרִיד :

27 *Tranſibimus per terram tuã, publica gradiemur via, non declinabimus neque ad dextram neq; ad ſiniſtrã. 28 *Alimẽta precio vende nobis vt veſcamur, aquã pecunia tribue & ſic bibemus. Tantum eſt vt nobis concedas 29 tranſitum: *Sicut fecerunt filij Eſau qui habitant in Seir, & Moabitæ qui morãtur in Ar, donec veniamus ad Iordanẽ, & tranſeamus ad terrã quã Dñs Deus noſter daturus eſt nobis. 30 *Noluítq; Seon rex Eſebõ dare nobis tranſitum, quia indurauerat Dñs Deus tuus ſpiritum eius; & obfirmauerat cor illius, ita vt traderetur in manus tuas ſicut nunc vides. 31 *Dixítq; Dñs ad me; Ecce cœpi tibi tradere G Seon & terrã eius, incipe poſſidere eam. 32 *Egreſſúsq; eſt Seon obuiam nobis cũ omni populo ſuo ad prœlium in Iaſa. 33 *Et tradidit eum Dñs Deus noſter nobis, percuſsimúſq; eum cũ filiis ſuis, & omni populo ſuo. 34 *Cunctáſq; vrbes in tempore illo cepimus, interfectis habitatoribus earum viris ac mulieribus & paruulis. Non reliquimus in eis 35 quicquam, *Abſque iumentis, quæ in partem venere prædantium, & ſpoliis vrbiũ quas 36 cepimus; *Ab Aroer quæ eſt ſuper ripã torrentis Arnon oppido, quod in valle ſitum eſt vſque Galaad. Non fuit vicus & ciuitas quæ noſtras effugeret manus. Omnes tradidit 37 Dominus Deus noſter nobis: *Abſque terra filiorum Ammon, ad quam non acceſsimus, & cunctis quæ adiacent torrenti Ieboc & vrbibus montanis, vniuerſisque locis à quibus nos prohibuit Dominus Deus noſter.

CAP. III.

1 ITáque conuerſi aſcendimus per iter Baſan. A Egreſſúsq; eſt Og rex Baſan in occurſum nobis cum populo ſuo ad bellandum in Edrai.
2 *Dixítq; Dñs ad me, Ne timeas eum, quia in manu tua traditus eſt cũ omni populo ac terra ſua; faciésq; ei ſicut feciſti Seon regi Am
3 morræorũ qui habitauit in Eſebon. *Tradidit ergo Dñs Deus noſter in manibus noſtris etiam Og regem Baſan & vniuerſum populũ eius, percuſsimúsq; eos vſq; ad internecionẽ:

תרגום אונקלוס

27 אֶעְבַּר בְּאַרְעָךְ בְּאוֹרְחָא בְּאוֹרְחָא אֵיזֵל לָא נְסְטֵי יְמִינָא וּשְׂמָאלָא : 28 עִבּוּרָא בְּכַסְפָּא תְּזַבֵּן לִי וְאֵיכוֹל וּמַיָּא בְּכַסְפָּא תִּתֵּן לִי וְאֶשְׁתֵּי לְחוֹד
אֶעְבַּר בְּרַגְלָי : 29 כְּמָא דַּעֲבָדוּ לִי בְּנֵי עֵשָׂו דְּיָתְבִין בְּשֵׂעִיר וּמוֹאָבָאֵי דְּיָתְבִין בְּעָרָעָא עַד דְּאֶעְבַּר יַת יַרְדְּנָא לְאַרְעָא דַּיְיָ אֱלָהָנָא יָהֵיב לָנָא :
30 וְלָא אָבֵי סִיחֹן מַלְכָּא דְּחֶשְׁבּוֹן לְמִשְׁבְּקָנָא לְמֶעְבַּר בִּתְחוּמֵיהּ אֲרֵי אַקְשִׁי יְיָ אֱלָהָךְ יַת רוּחֵיהּ וְתַקֵּיף יַת לִבֵּיהּ בְּדִיל לְמִמְסְרֵיהּ
בִּידָךְ כְּיוֹמָא הָדֵין : 31 וַאֲמַר יְיָ לִי חֲזִי דְשָׁרֵיתִי לְמִסַּר קֳדָמָךְ יַת סִיחוֹן וְיַת אַרְעֵיהּ שָׂרֵי לְתָרָכוּתֵיהּ לְמֵירַת יַת אַרְעֵיהּ : 32 וּנְפַק סִיחוֹן
לְקַדְמוּתָנָא הוּא וְכָל עַמֵּיהּ לְאַגָּחָא קְרָבָא לְיָהַץ : 33 וּמְסָרֵיהּ יְיָ אֱלָהָנָא קֳדָמָנָא וּמְחֵינָא יָתֵיהּ וְיַת בְּנוֹהִי וְיַת כָּל עַמֵּיהּ : 34 וּכְבַשְׁנָא
יַת כָּל קִרְוֹהִי בְּעִדָּנָא הַהוּא וְגַמַּרְנָא יַת כָּל קִרְוַיָּא גְּבַרַיָּא וּנְשַׁיָּא וְטַפְלָא לָא אַשְׁאַרְנָא מְשֵׁיזִיב : 35 לְחוֹד בְּעִירָא בַּזְנָא לָנָא וְעָדֵי
קִרְוַיָּא דְּכְבַשְׁנָא : 36 מֵעֲרֹעֵר דְּעַל כֵּיף נַחֲלָא דְּאַרְנֹן וְקִרְתָּא דִּי בְנַחֲלָא וְעַד גִּלְעָד לָא הֲוַת קִרְתָּא דְּתַקִּיפַת מִנָּנָא יַת כּוּלָּא מְסַר יְיָ
אֱלָהָנָא קֳדָמָנָא : 37 לְחוֹד לְאַרַע בְּנֵי עַמּוֹן לָא קְרֵיבְתָּא כָּל כֵּיף נַחַל יַבֹּק וְקִרְוֵי טוּרָא וְכָל דְּפַקִּיד יְיָ אֱלָהָנָא :

ג

1 וְאִתְפְּנֵינָא וּסְלֵיקְנָא לְאוֹרַח מַתְנָן וּנְפַק עוֹג מַלְכָּא דְּמַתְנָן לְקַדְמוּתָנָא הוּא וְכָל עַמֵּיהּ לְאַגָּחָא קְרָבָא לְאֶדְרֶעִי : 2 וַאֲמַר
יְיָ לִי לָא תְּדְחַל מִינֵיהּ אֲרֵי בִידָךְ מְסִירִית יָתֵיהּ וְיַת כָּל עַמֵּיהּ וְיַת אַרְעֵיהּ וְתַעְבִּיד לֵיהּ כְּמָא דַּעֲבַדְתָּ לְסִיחוֹן מַלְכָּא דֶּאֱמוֹרָאָה דְּיָתִיב בְּחֶשְׁבּוֹן :
3 וְיָהַב יְיָ אֱלָהָנָא בִּידָנָא אַף יַת עוֹג מַלְכָּא דְּמַתְנָן וְיַת כָּל עַמֵּיהּ וּמְחֵינֵיהּ עַד דְּלָא אִשְׁתְּאַר לֵיהּ מְשֵׁיזִיב :

Transibimus per terram tuam: in via ibo, non 27
declinabo ad dextram neque ad sinistram. *Cibos* 28
argento tribues mihi & comedam, & aquã argento tribues mihi & bibam, nisi quòd transibo pedibus. *Sicut fecerunt mihi filij Esau habitantes in* 29
Seir, & Moabitæ habitantes in Ar, quoad transeã Iordanem in terram, quam Dominus Deus noster dat nobis. *Et non voluit Seon rex Esebon per-* 30
trãsire nos per eum, quia indurauit Dominus Deus noster spiritum eius, & obstirmauit cor eius, vt traderetur in manus tuas, vt in die hac. *Et dixit* 31
Dominus ad me, Ecce incepi tradere ante faciem tuã Seon regem Esebon Amorræum & terram eius: incipe possidere terram eius. *Et exijt Seon rex Ese-* 32
bon in occursum nobis & ipse et omnis populus eius in prælium in Jasa. *Et tradidit eum Dominus* 33
Deus noster in manus nostras ante faciem nostram, & percussimus eum & filios eius, & omnem populum eius. *Et obtinuimus omnes ciuitates eius* 34
in tempore illo, & euertimus omnem ciuitatem, deinceps & vxores eorum & filios eorum non reliquimus viuos.

Verùm iumenta prædati sumus nobis ipsis, & spolia ciuitatum cepimus; 35

Ex Aroer, quæ est apud ripam torrentis Ar- 36
non, & ciuitatem existentem in valle, & vsque ad montem Galaad: non fuit ciuitas, quæ effugeret nos: omnes tradidit Dominus Deus noster in manus nostras.

Verùm in terram filiorum Ammon non transi- 37
uimus, omnia propinqua torrenti Jaboc, & ciuitates quæ in montana, sicut præcepit nobis Dominus Deus noster.

CAP. III.

ET reuersi ascendimus viam quæ in Basan, & 1
exijt Og rex Basan in occursum nobis, ipse & omnis populus eius in prælium in Edrai. *Et di-* 2
xit Dominus ad me, Ne timeas eum, quia in manus tuas tradidi eum, & omnẽ populum eius et omnem terram eius; et facies ei sicut feciſti Seon regi Amorræorum, qui habitabat in Esebon. *Et tradidit* 3
eum Dominus Deus noster in manus nostras, & Og regem Basan & omnem populum eius, & percussimus eum ita quòd non reliquimus eius semen.

27 παρελεύσομαι διὰ τῆς γῆς σου· ἐν τῇ ὁδῷ πορεύσομαι, οὐκ
28 ἐκκλινῶ δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερά. βρώματα ἀργυρίου ἀποδώσῃ μοι καὶ φάγομαι, καὶ ὕδωρ ἀργυρίου ἀποδώσῃ μοι καὶ πίομαι,
29 πλὴν ὅτι παρελεύσομαι τοῖς ποσί. καθὼς ἐποίησάν μοι οἱ υἱοὶ Ησαυ οἱ κατοικοῦντες ἐν Σηίρ, καὶ οἱ Μωαβῖται οἱ κατοικοῦντες ἐν Αρ ἕως οὗ παρέλθω τὸν Ιορδάνην εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος
30 ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ἡμῖν. καὶ οὐκ ἠθέλησε Σηὼν βασιλεὺς Εσεβὼν παρελθεῖν ἡμᾶς δι' αὐτοῦ· ὅτι ἐσκλήρυνε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ κατίσχυσεν τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἵνα παραδοθῇ εἰς τὰς χεῖράς σου, ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. καὶ εἶπε
31 κύριος πρός με, ἰδοὺ ἤρξαμαι παραδοῦναι πρὸ προσώπου σου τὸν Σηὼν βασιλέα Εσεβὼν τὸν Αμορραῖον καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ·
32 ἔναρξαι κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθε Σηὼν βασιλεὺς Εσεβὼν εἰς συναντήσιν ἡμῖν καὶ αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς
33 αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς Ιασά. καὶ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν πρὸ προσώπου ἡμῶν· καὶ ἐπατάξαμεν αὐτὸν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ πόλιν τὸν λαὸν αὐτοῦ.
34 καὶ ἐκρατήσαμεν πασῶν τῶν πόλεων αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ ἐξωλοθρεύσαμεν πᾶσαν πόλιν, ἐξῆς καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν οὐ κατελίπομεν ζωγρίαν.
35 πλὴν τὰ κτήνη ἐπρονομεύσαμεν ἑαυτοῖς· καὶ τὰ σκῦλα
36 τῶν πόλεων ἐλάβομεν, ἐξ Αρωήρ, ἥ ἐστι παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ χειμάρρου Αρνων, καὶ τὴν πόλιν τὴν οὖσαν ἐν τῇ φάραγγι, καὶ ἕως ὄρους Γαλαάδ· οὐκ ἐγένετο πόλις, ἥτις διέφυγεν ἡμᾶς· τὰς πάσας παρέδωκε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν.
37 πλὴν εἰς τὴν γῆν υἱῶν Αμμων οὐ παρήλθομεν, πᾶν τὰ συγκυρόντα χειμάρρῳ Ιαβὸκ καὶ τὰς πόλεις τὰς ἐπὶ τῇ ὀρεινῇ, καθότι ἐνετείλατο ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.

γ'.

1 Καὶ ἐπιστραφέντες ἀνέβημεν ὁδὸν τὴν εἰς Βασάν, καὶ ἐξῆλθεν ὢγ βασιλεὺς Βασὰν εἰς συναντήσιν ἡμῖν, αὐτὸς καὶ
2 πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς πόλεμον εἰς Ἐδραΐμ. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς πρός με, μὴ φοβηθῇς αὐτόν, ὅτι εἰς τὰς χεῖράς σου παραδέδωκα αὐτόν, καὶ πᾶν τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ ποιήσεις αὐτῷ ὃν τρόπον ἐποίησας τῷ Σηὼν βασιλεῖ τῶν Αμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν Εσεβών.
3 καὶ παρέδωκεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν, καὶ τὸν ὢγ βασιλέα Βασὰν καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπατάξαμεν αὐτὸν ἕως τοῦ μὴ καταλιπεῖν αὐτοῦ σπέρμα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[27] Transibo per terram tuam; per viam publicam ibo, non declinabimus ad dexteram nec ad siniſtram. [28] Frumentum argento vendes mihi, vt comedam; & aquam argento dabis mihi, vt bibam; tantummodo transibo pedibus meis. [29] Sicut fecerunt mihi filij Esau qui habitant in Seir, & Moabitæ qui habitant in ciuitate Ar, donec transeam Iordanem ad terram quam Dominus Deus noſter daturus eſt nobis. [30] Et noluit Seon rex Eſebon dimittere nos tranſire per terminum ſuum, quia indurauit Dominus Deus tuus ſpiritum eius, & roborauit cor eius, vt traderet eum in manus tuas ſicut in die hac. [31] Et dixit Dominus ad me, Vide quòd incepi tradere in conſpectu tuo Seon & terram eius: incipe eijcere eum vt poſſideas terram eius. [32] Et egreſſus eſt Seon in occurſum noſtrum ipſe & omnis populus eius, vt pugnaret in Iahas. [33] Et tradidit eum Dominus Deus noſter in conſpectu noſtro, & percuſſimus eum & filios eius, & omnem populum eius. [34] Et ſubiecimus omnes ciuitates eius in tempore illo, & deſtruximus omnes vrbes, & viros ac mulieres, & paruulos, non reliquimus reliquias. [35] Tantummodo iumẽta deprædati ſumus nobis, & ſpolia ciuitatum quas ſubiecimus. [36] Ab Aroer quæ eſt ſuper ripam torrentis Arnon & ciuitatem quæ eſt in torrente, & vſque ad Galaad, nulla fuit ciuitas quæ fortior nobis eſſet, ſed omnes tradidit Dominus Deus noſter in conſpectu noſtro. [37] Tantummodo ad terram filiorum Ammon non acceſſiſti, & ad omnem ripam torrentis Iaboc, & ad vrbes montis, & ad omnia loca quæ præcepit Dominus Deus noſter.

CAP. III.

ET perreximus & aſcendimus per viam Baſan, & egreſſus eſt Og rex Baſan in occurſum noſtrũ, ipſe & omnis populus eius vt committeret bellum in Edrai. [2] Et dixit Dominus ad me, Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi eum, & omnem populum eius, & terram eius: & facies ei ſicut feciſti Seon regi Amorræorum qui habitabat in Eſebon. [3] Et dedit Dominus Deus noſter in manu noſtra etiam Og regem Baſan & omnem populum eius, & percuſſimus eum donec nullus ex eis relictus eſſet.

4 * וְנִלְכֹּד אֶת־כָּל־עָרָיו בָּעֵת הַהִיא לֹא
לֹא הָיְתָה קִרְיָה אֲשֶׁר לֹא־לָקַחְנוּ מֵאִתָּם שִׁשִּׁים
עִיר כָּל־חֶבֶל אַרְגֹּב מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן :
5 * כָּל־אֵלֶּה עָרִים בְּצוּרֹת חוֹמָה גְּבֹהָה
דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ לְבַד מֵעָרֵי הַפְּרָזִי הַרְבֵּה מְאֹד :
6 * וַנַּחֲרֵם אוֹתָם כַּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ לְסִיחֹן מֶלֶךְ
חֶשְׁבּוֹן הַחֲרֵם כָּל־עִיר מְתִם הַנָּשִׁים וְהַטָּף :
7 * וְכָל־הַבְּהֵמָה וּשְׁלַל הֶעָרִים בָּזוֹנוּ לָנוּ :
8 * וַנִּקַּח בָּעֵת הַהִיא אֶת־הָאָרֶץ מִיַּד שְׁנֵי מַלְכֵי
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִנַּחַל אַרְנֹן עַד־הַר
9 חֶרְמוֹן : * צִידֹנִים יִקְרְאוּ לְחֶרְמוֹן שִׂרְיֹן וְהָאֱמֹרִי
10 יִקְרְאוּ לוֹ שְׂנִיר : * כֹּל עָרֵי הַמִּישֹׁר וְכָל־הַגִּלְעָד
וְכָל־הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה וְאֶדְרֶעִי עָרֵי מַמְלֶכֶת עוֹג
11 בַּבָּשָׁן : * כִּי רַק־עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן נִשְׁאַר מִיֶּתֶר
הָרְפָאִים הִנֵּה עַרְשׂוֹ עֶרֶשׂ בַּרְזֶל הֲלֹה הִוא בְּרַבַּת
בְּנֵי עַמּוֹן תֵּשַׁע אַמּוֹת אָרְכָּהּ וְאַרְבַּע אַמּוֹת
12 רָחְבָּהּ בְּאַמַּת־אִישׁ : * וְאֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת יָרַשְׁנוּ
בָּעֵת הַהִוא מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר־עַל־נַחַל אַרְנֹן וַחֲצִי
הַר־הַגִּלְעָד וְעָרָיו נָתַתִּי לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי :
13 * וְיֶתֶר הַגִּלְעָד וְכָל־הַבָּשָׁן מַמְלֶכֶת עוֹג נָתַתִּי
לַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה כֹּל חֶבֶל הָאַרְגֹּב לְכָל־הַבָּשָׁן
14 הַהוּא יִקָּרֵא אֶרֶץ רְפָאִים : * יָאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה
לָקַח אֶת־כָּל־חֶבֶל אַרְגֹּב עַד־גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי
וַיִּקְרָא אֹתָם עַל־שְׁמוֹ אֶת־הַבָּשָׁן חַוֹּת יָאִיר
15 עַד הַיּוֹם הַזֶּה : * וְלִמָכִיר נָתַתִּי אֶת־הַגִּלְעָד :
16 * וְלָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי נָתַתִּי מִן־הַגִּלְעָד וְעַד־
נַחַל אַרְנֹן תּוֹךְ הַנַּחַל וּגְבֻל וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל גְּבוּל
17 בְּנֵי עַמּוֹן : * וְהָעֲרָבָה וְהַיַּרְדֵּן וּגְבֻל מִכִּנֶּרֶת וְעַד
יָם הָעֲרָבָה יָם הַמֶּלַח תַּחַת אַשְׁדֹּת הַפִּסְגָּה
מִזְרָחָה :

4 * Vastantes cunctas ciuitates illius vno tempore. Non fuit oppidum quod nos effugeret. sexaginta vrbes & omnem regionem Argob regni Og in Basan.

5 * Cunctæ vrbes erant munitæ muris altissimis portísque & vectibus absq; oppidis innumeris, quæ non habebant muros.

6 * Et deleuimus eos sicut feceramus Seon regi Esebon, disperdentes omnem ciuitatem, virósque ac mulieres, & paruulos.

7 *Iumenta autẽ & spolia vrbiũ diripuimus.

8 * Tulimúsque illo in tempore terram de B manu duorum regum Ammorræorum, qui erant trans Iordanem, à torrente Arnon vs-
9 que ad montem Hermon, * Quem Sidonij Sarion vocant, & Ammorræi Sanir.

10 * Omnes ciuitates quæ sitæ sunt in planicie, & vniuersam terrã Galaad & Basan, vsque ad Selcha & Edrai ciuitates regni Og in Basan.

11 * Solus quippe Og rex Basan restiterat de stirpe Gigantum: & monstratur lectus eius ferreus, qui est in Rabath filiorum Ammon, nouẽ cubitos habens lõgitudinis, & quatuor latitudinis ad mensurã cubiti virilis manus.

12 * Terrámque possedimus tempore illo ab Aroer, quæ est super ripam torrentis Arnon, vsque ad mediam partem montis Galaad. & ciuitates illius dedi Ruben & Gad.

13 * Reliquam autem partem Galaad & omnem Basan regni Og tradidi medię tribui Manasse, omnem regionem Argob. Cunctáque Basan vocabatur terra Gigantum.

14 *Iair filius Manasse possedit omnem regionem Argob vsque ad terminos Gessuri & Ma C chati. vocauítq; ex nomine suo Basan Auothiair, id est villas Iair, vsque in præsentẽ diem.

15 * Machir quoque dedi Galaad. 16 * Et tribubus Ruben & Gad dedi de terra Galaad vsque ad torrentẽ Arnon medium torrentis & confinium vsq; ad torrenté Ieboc, qui est ter-
17 minus filiorũ Ammon. * Et planiciem solitudinis atque Iordanẽ, & terminos Cenereth vsque ad mare deserti, quod est salsissimum, ad radicem montis Phasga contra Orientem.

תרגום אונקלוס

4 וּכְבַשְׁנָא יַת כָּל קִרְוֹהִי בְּעִדָּנָא הַהוּא לָא הֲוָת קִרְיְתָא דְּלָא נְסֵיבְנָא מִנְּהוֹן שִׁתִּין קִרְוִין כָּל בֵּית פְּלַךְ טְרַכוֹנָא מַלְכוּתֵיהּ דְּעוֹג בְּמַתְנָן :
5 כָּל אִלֵּין קִרְוִין כְּרִיכָן מַקְפָּן שׁוּר דִּילְהֶן רָשִׁין וְעַבְרִין בַּר מִקְרְוֵי פַּצְחָיָא סַגִּיאָן לַחְדָּא :
6 וְגַמַּרְנָא יַתְהוֹן כְּמָא דַּעֲבַדְנָא לְסִיחוֹן מַלְכָּא דְּחֶשְׁבּוֹן גַּמַּרְנָא כָּל קִרְוַיָּא גְּבַרַיָּא נְשַׁיָּא וְטַפְלָא :
7 וְכָל בְּעִירָא וְעִדֵּי קִרְוַיָּא בָּזְנָא לָנָא :
8 וּנְסֵיבְנָא בְּעִדָּנָא הַהוּא יַת אַרְעָא מִיַּד תְּרֵין מַלְכֵי אֱמוֹרָאֵי דִּי בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא מִנַּחֲלָא דְאַרְנוֹן עַד טוּרָא דְחֶרְמוֹן :
9 צִידוֹנָאֵי קָרֵן לְחֶרְמוֹן שִׂרְיֹן וֶאֱמוֹרָאֵי קָרֵן לֵיהּ שְׂנִיר :
10 כֹּל קִרְוֵי מֵישְׁרָא וְכָל גִּלְעָד וְכָל מַתְנָן עַד סַלְכָה וְאֶדְרָעִי קִרְוֵי מַלְכוּתֵיהּ דְּעוֹג בְּמַתְנָן :
11 אֲרֵי לְחוֹד עוֹג מַלְכָּא דְּמַתְנָן אִשְׁתָּאַר מִשְּׁאָר גִּבָּרַיָּא הָא עַרְסֵיהּ עַרְסָא דְּבַרְזְלָא הֲלָא הִיא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן תְּשַׁע אַמִּין אוֹרְכָהּ וְאַרְבַּע אַמִּין פּוּתְיָהּ בְּאַמַּת מַלָּךְ :
12 וְיָרַת אַרְעָא הָדָא יְרַתְנָא בְּעִדָּנָא הַהוּא מֵעֲרֹעֵר דְּעַל נַחֲלָא דְאַרְנוֹן וּפַלְגוּת טוּרָא וְקִרְוֹהִי יְהַבִית לְשִׁבְטָא דִּרְאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא גָּד :
13 וּשְׁאָר גִּלְעָד וְכָל מַתְנָן מַלְכוּתֵיהּ דְּעוֹג יְהַבִית לְפַלְגוּת שִׁבְטָא דִּמְנַשֶּׁה כֹּל בֵּית פְּלַךְ טְרַכוֹנָא לְכָל מַתְנָן הַהוּא מִתְקְרֵי אַרַע גִּבָּרַיָּא :
14 יָאִיר בַּר מְנַשֶּׁה נְסֵיב יַת כָּל בֵּית פְּלַךְ טְרַכוֹנָא עַד תְּחוּם גְּשׁוּרָאָה וְאַפְקְרוֹס וּקְרָא יָתְהֶן עַל שְׁמֵיהּ יַת מַתְנָן כַּפְרָנֵי יָאִיר עַד יוֹמָא הָדֵין :
15 וְלִמָכִיר יְהַבִית יַת גִּלְעָד :
16 וּלְשִׁבְטָא רְאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא גָּד יְהַבִית מִן גִּלְעָד וְעַד נַחֲלָא דְאַרְנוֹן גּוֹ נַחֲלָא וּתְחוּמֵיהּ וְעַד יוּבְקָא נַחֲלָא תְּחוּמָא דִּבְנֵי עַמּוֹן :
17 וּמֵישְׁרָא וְיַרְדְּנָא וּתְחוּמֵיהּ מִגִּינּוֹסַר וְעַד יַמָּא דְמִשְׁרָא יַמָּא דְמִלְחָא תְּחוֹת מַשְׁפַּךְ מֵירָמָתָא מַדִּינְחָא :

* *Et obtinuimus omnes ciuitates eius in tempore* 4
illo, non fuit ciuitas quam non cepimus ab eis : se-
xaginta ciuitates, omnia confinia Argob regis Og
in Basan.

* *Omnes hæ ciuitates munitæ, muri alti, portæ* 5
& vectes, præter ciuitates Pherezæorum multas
valde.

* *Destruximus eos, sicut fecimus Seon regi Ese-* 6
bon, & destruximus omnem ciuitatem, deinceps
& mulieres & filios.

* *Et omnia iumenta & spolia ciuitatum præda-* 7
ti sumus nobis ipsis.

* *Et cepimus in tempore illo terram de manibus* 8
duorum regum Amorræorum, qui erant trans Jor-
danem à torrente Arnon vsq; ad montem Hermon.

* *Phœnices cognominant Hermon Sarion, &* 9
Amorræus cognominauit id Sanir.

* *Omnes ciuitates Misor & omnis Galaad &* 10
omnis Basan vsque ad Selcha & Edrai ciuitates
regni Og in Basan.

* *Quia tamen Og rex Basan restiterat de Ra-* 11
phaim : ecce lectus eius lectus ferreus, ecce hic in
Rabath filiorum Ammon : nouem cubitorum longi-
tudo eius, & quatuor cubitorum latitudo eius in
cubito viri.

* *Et terram illam possedimus in tempore illo ab* 12
Aroer, quæ est iuxta ripam torrentis Arnon, & di-
midium montis Galaad, & ciuitates eius dedi Ru-
bem & Gath.

* *Et reliquum Galaad et omnem Basan regnum* 13
Og dedi dimidiæ tribui Manasse, & omnem cir-
cum regionem Argob, & omnem Basan illam, ter-
ra Raphain computabitur.

* *Et Jaer filius Manasse accepit omnem circum* 14
regionem Argob vsq; ad terminos Gessuri & Ma-
chati; & cognominauit illas in nomine suo Basan
Auothiair vsque ad diem hanc.

* *Et Machir dedi Galaad.* 15

* *Et Ruben & Gad dedi à Galaad vsq; ad tor-* 16
rentem Arnon medium torrentis terminum & vs-
que ad Jaboc, & torrens finis filijs Ammon.

* *Et planities & Jordanis terminus à Cenereth* 17
& vsque ad maris planitiem maris salsi à Sedoth
vallem Orientis.

4 * καὶ ἐκρατήσαμεν πασῶν τῶν πόλεων αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, οὐκ ἦν πόλις ἣν οὐκ ἐλάβομεν παρ' αὐτῶν, ἑξήκοντα πόλεις, πάντα τὰ περίχωρα Ἀργὼβ βασιλέως Ὤγ ἐν τῇ Βασάν.

5 * πᾶσαι αὗται πόλεις ὀχυραί, τείχη ὑψηλά, πύλαι καὶ μοχλοί, πλὴν τῶν πόλεων τῶν Φερεζαίων τῶν πολλῶν σφόδρα.

6 * ἐξωλοθρεύσαμεν αὐτούς, ὥσπερ ἐποιήσαμεν τῷ Σηὼν βασιλεῖ Ἐσεβών· καὶ ἐξωλοθρεύσαμεν πᾶσαν πόλιν, ἔξης καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα.

7 * καὶ πάντα τὰ κτήνη καὶ τὰ σκῦλα τῶν πόλεων ἐνεμοσυνεύσαμεν ἑαυτοῖς.

8 * καὶ ἐλάβομεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ τὴν γῆν ἐκ χειρῶν δύο βασιλέων τῶν Ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἀπὸ τοῦ χειμάρρου Ἀρνὼν ἕως ὄρους Ἑρμών.

9 * (4) Φοίνικες ἐπονομάζουσι τὸ Ἑρμὼν Σαριών, καὶ ὁ Ἀμορραῖος ἐπωνόμασεν αὐτὸ Σανίρ.

10 * πᾶσαι πόλεις Μισὼρ καὶ πᾶσα Γαλαὰδ καὶ πᾶσα Βασὰν ἕως Ἐλχά, καὶ ἐδραεῖν πόλεις βασιλείας τοῦ Ὤγ ἐν τῇ Βασάν.

11 * ὅτι πλὴν Ὤγ βασιλεὺς Βασὰν κατελείφθη ἀπὸ τῶν Ῥαφαείν· ἰδοὺ ἡ κλίνη αὐτοῦ κλίνη σιδηρᾶ, ἰδοὺ αὕτη ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν υἱῶν Ἀμμών· ἐννέα πηχῶν τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ τεσσάρων πηχέων τὸ εὖρος αὐτῆς ἐν πήχει ἀνδρός.

12 * καὶ τὴν γῆν ἐκείνην ἐκληρονομήσαμεν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπὸ Ἀροήρ, ἥ ἐστι παρὰ τὸ χεῖλος χειμάρρου Ἀρνών, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ ὄρους Γαλαὰδ, καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ ἔδωκα τῷ
13 Ῥουβὴμ καὶ τῷ Γάδ. * καὶ τὸ κατάλοιπον τοῦ Γαλαὰδ καὶ πᾶσαν τὴν Βασὰν βασιλείαν Ὤγ ἔδωκα τῷ ἡμίσει τῆς φυλῆς Μανασσῆ, καὶ πᾶσαν τὴν περίχωρον Ἀργὼβ, καὶ πᾶσαν τὴν Βασὰν ἐκείνην, γῆ Ῥαφαεὶν λογισθήσεται.

14 * καὶ Ἰαὴρ υἱὸς Μανασσῆ ἔλαβε πᾶσαν τὴν περίχωρον Ἀργὼβ ἕως τῶν ὁρίων Γεσουρεὶ καὶ Μαχαθί· καὶ ἐπωνόμασεν αὐτὰς ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὴν Βασὰν Ἀβωθιαὴρ ἕως τῆς
15 ἡμέρας ταύτης. * καὶ τῷ Μαχὶρ ἔδωκα τὴν Γαλαάδ.

16 * καὶ τῷ Ῥουβὴμ καὶ τῷ Γὰδ ἔδωκα ἀπὸ τοῦ Γαλαὰδ ἕως τοῦ χειμάρρου Ἀρνὼν μέσον τοῦ χειμάρρου ὅριον καὶ ἕως τοῦ Ἰαβώκ,
17 καὶ ὁ χειμάρρους ὅριον τοῖς υἱοῖς Ἀμμών. * καὶ ἡ Ἀραβὰ καὶ ὁ Ἰορδάνης ὅριον ἀπὸ Χενερὲθ, καὶ ἕως θαλάσσης Ἀραβὰ θαλάσσης ἁλυκῆς ἀπὸ σηδὼθ τὴν φάραγγα ἀνατολῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Et subiecimus omnes vrbes eius in tempore illo, non fuit ciuitas quam non acceperimus ab eis, sexaginta vrbes omnia loca prouinciæ Argob regni Og in Basan. [5] Omnes istæ vrbes munitæ & muratæ quæ habebant feras & vectes præter villas absque muris multas nimis. [6] Et destruximus eas, sicut fecimus Seon regi Esebon, disperdentes omnium ciuitatum viros & mulieres & paruulos. [7] Et omnia iumenta, & spolia vrbium diripuimus nobis. [8] Et tulimus in tempore illo terram de manu duorum regum Amorræorum qui erant trans Iordanem, à torrente Arnon vsque ad montem Hermon.

[9] Sidonij vocabant Hermon Sarion, & Amorræi appellabant eum montem niuis. [10] Omnes vrbes quæ sunt in planitie, & omnem Galaad, & omnem Basan vsque ad Selca & Edrai vrbes regni Og in Basan. [11] Quoniam solus Og rex Basan remansit de reliquiis Gigantum: ecce lectus eius lectus est ferreus, qui vtique est in Rabbath filiorum Amon, nouem cubitos habens longitudinis & quatuor cubitos latitudinis in cubito eiusdem regis. [12] Et terram hanc possedimus in tempore illo ab Aroer quæ est iuxta torrentem Arnon vsque ad mediam partem montis Galaad, & ciuitates illius dedi tribui Ruben & tribui Gad.

[13] Reliquam autem partem Galaad & omnem Basan regni Og dedi dimidiæ tribui Manasse omnem regionem prouinciæ Argob. Omnis illa prouincia Basan vocabatur terra Gigantum. [14] Iair filius Manasse tulit omnem prouinciam regionis Argob vsque ad terminum Gesuri & Machati, & vocauit ex nomine suo Basan oppida Iair vsque in diem hanc.

[15] Machir quoque dedi Galaad. [16] Et tribui Ruben & tribui Gad dedi à Galaad vsque ad torrentem Arnon medium torrentis & terminum eius vsque ad torrentem Iaboc, qui est terminus filiorum Ammon. [17] Et planiciem & Iordanem & terminum eius à Genesar vsque ad mare planiciei quod est mare salis sub decliuio collis ad Orientem.

18 * וְאֶצַו אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ
חֲלוּצִים תַּעַבְרוּ לִפְנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־
19 בְּנֵי־חָיִל: * רַק נְשֵׁיכֶם וְטַפְּכֶם וּמִקְנֵכֶם יָדַעְתִּי
כִּי־מִקְנֶה רַב לָכֶם יֵשְׁבוּ בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר נָתַתִּי
20 לָכֶם: * עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה לַאֲחֵיכֶם
כָּכֶם וְיָרְשׁוּ גַם־הֵם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְשַׁבְתֶּם אִישׁ
21 לִירֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם: * וְאֶת־יְהוֹשֻׁעַ
צִוִּיתִי בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר עֵינֶיךָ הָרֹאֹת אֵת כָּל־
אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לִשְׁנֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה
כֵּן יַעֲשֶׂה יְהוָה לְכָל־הַמַּמְלָכוֹת אֲשֶׁר אַתָּה
22 עֹבֵר שָׁמָּה: * לֹא תִירָאוּם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם:
23 * וָאֶתְחַנַּן אֶל־יְהוָה בָּעֵת הַהִוא
24 לֵאמֹר: * אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה הַחִלּוֹתָ
לְהַרְאוֹת אֶת־עַבְדְּךָ אֶת־גָּדְלְךָ וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה
אֲשֶׁר מִי־אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה
25 כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶיךָ: * אֶעְבְּרָה נָּא וְאֶרְאֶה
אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הָהָר
26 הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן: * וַיִּתְעַבֵּר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם
וְלֹא שָׁמַע אֵלָי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רַב־לָךְ אַל־תּוֹסֶף
דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה:
27 * עֲלֵה רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְשָׂא עֵינֶיךָ יָמָּה וְצָפֹנָה
וְתֵימָנָה וּמִזְרָחָה וּרְאֵה בְעֵינֶיךָ כִּי־לֹא תַעֲבֹר
28 אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה: * וְצַו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ
וְאַמְּצֵהוּ כִּי־הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה וְהוּא
יַנְחִיל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה:
29 * וַנֵּשֶׁב בַּגָּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר:

18 *Præcepíque vobis in tempore illo dicens, Dominus Deus veſter dat vobis terram hanc in hæreditatem; expediti præcedite fratres veſtros filios Iſrael omnes viri robuſti,

19 *Abſque vxoribus & paruulis atque iumentis. Noui enim quòd plura habeatis pecora, & in vrbibus remanere debebunt quas tradidi vobis:

20 *Donec requiem tribuat Dominus fratribus veſtris ſicut vobis tribuit, & poſſideant ipſi etiam terram quam daturus eſt eis trans Iordanem, tunc reuertetur vnuſquiſque in poſſeſſionem ſuam quam dedi vobis.

21 *Ioſue quoque in tempore illo præcepi, D dicens: Oculi tui viderunt quæ fecit Dominus Deus veſter duobus his regibus, ſic faciet omnibus regnis ad quæ tranſiturus es.

22 *Ne timeas eos. Dominus enim Deus veſter pugnabit pro vobis.

23 *Precatúſque ſum Dominum in tempore illo, dicens:

24 *Domine Deus tu cœpiſti oſtendere ſeruo tuo magnitudinem tuam, manúmque fortiſſimam. Neque enim eſt alius Deus vel in cœlo, vel in terra qui poſſit facere opera tua, & comparari fortitudini tuæ.

25 *Tranſibo igitur, & videbo terram hanc optimam trans Iordanem & montem iſtum egregium & Libanum.

26 *Iratúſque eſt Dominus mihi propter vos, nec exaudiuit me, ſed dixit mihi, Sufficit tibi, nequaquam vltra loquaris de hac re ad me.

27 *Aſcende cacumen Phaſgæ, & oculos tuos circunfer ad Occidentem & ad Aquilonem, Auſtrúmq; & Orientem, & aſpice: nec enim tranſibis Iordanem iſtum.

28 *Præcipe Ioſue & corrobora eum atque conforta, quia ipſe pręcedet populum iſtum, & diuidet eis terram quam viſurus es.

29 *Manſimúſque in valle contra Fanum Phogor.

תרגום אונקלוס

18 וּפַקֵּידִית יָתְכוֹן בְּעִידָנָא הַהִיא לְמֵימָר יְיָ אֱלָהֲכוֹן יָהַב לְכוֹן יָת אַרְעָא הָדָא לְמֵירְתָהּ מְזָרְזִין תֶּעְבְּרוּן קֳדָם אֲחֵיכוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כֹּל מְזָרְזֵי
חֵילָא: 19 לְחוֹד נְשֵׁיכוֹן וְטַפְלְכוֹן וּבְעִירְכוֹן יָדַעְנָא אֲרֵי בְּעִיר סַגִּי לְכוֹן יְהֵבוּן בְּקִרְוֵיכוֹן דְיַהֲבִית לְכוֹן: 20 עַד דְיַנַּיַח
יְיָ לַאֲחֵיכוֹן כְּוָתְכוֹן וְיֵרְתוּן אַף אִינוּן יָת אַרְעָא דְיָרְדְנָא וְתִתוּבוּן גְּבַר לְירוּתֵיהּ דְיַהֲבִית לְכוֹן:
21 וְיָת יְהוֹשֻׁעַ פַּקֵּידִית בְּעִידָנָא הַהוּא לְמֵימָר עֵינָךְ חֲזָאן יָת כָּל דַּעֲבַד יְיָ אֱלָהֲכוֹן לִתְרֵין מַלְכַיָּא הָאִילֵּין כֵּן יַעֲבֵיד יְיָ לְכָל מַלְכְוָתָא דְאַתְ
עָבֵר לְתַמָּן: 22 לָא תְרַחֲלוּן מִנְּהוֹן אֲרֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן מֵימְרֵיהּ יְגִיחַ לְכוֹן קְרָב: 23 וְצַלֵּיתִי קֳדָם יְהוָה בְּעִידָנָא הַהוּא לְמֵימָר:
24 אֲדוֹנַי יְהוִה אַתְ שָׁרֵיתָא לְאַחְזָאָה יָת עַבְדָךְ יָת רְבוּתָךְ וְיָת יְדָךְ תַּקִיפָא דְאַתְ הוּא דְשָׁכְנְתָךְ בִּשְׁמַיָּא מִלְעֵילָּא וְשַׁלִּיט בְּאַרְעָא מִלְרַע
וְלֵית דְיַעֲבֵד כְּעוֹבָדָךְ וּכְגִבְרָתָךְ: 25 אֶעְבַּר כְּעַן וְאֶחְזֵי יָת אַרְעָא טָבְתָא דִי בְּעִבְרָא דְיַרְדְנָא טוּרָא טָבָא הָדֵין וּבֵית מַקְדְשָׁא:
26 וַיְהוָה רְגַז מִן קֳדָם יְיָ עֲלַי בְּדִילְכוֹן וְלָא קַבֵּיל מִנִּי וַאֲמַר יְיָ לִי סַגִּי לָךְ לָא הוֹסֶף לְמַלָּלָא קֳדָמַי עוֹד בְּפִתְגָמָא הָדֵין:
27 סַק לְרֵישׁ רַמְתָא וּזְקוֹף עֵינָךְ לְמַעַרְבָא וּלְצִיפּוֹנָא וּלְדָרוֹמָא וְחֲזֵי בְּעֵינָךְ אֲרֵי לָא תָעְבַּר יָת יַרְדְנָא הָדֵין:
28 וּפַקֵּיד יָת יְהוֹשֻׁעַ וְתַקֵּיפֵהִי וְעַלֵּימֵהִי אֲרֵי הוּא יְעִבַּר קֳדָם עַמָּא הָדֵין וְהוּא יַחְסִין יָתְהוֹן יָת אַרְעָא דְתֶחֱזֵי:
29 וִיתֵבְנָא בְּחֵילְתָּא מְלָקֳבֵל בֵּית פְּעוֹר:

18 ✠ Et præcepi vobis in tempore illo, dicens: Dominus Deus noſter dedit vobis terram hanc in hæreditatem; armati præcedite ante faciem fratrum veſtrorum filiorum Iſrael omnis potens.

18 ✠ καὶ ἐνετειλάμην ὑμῖν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων· κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δέδωκεν ὑμῖν τὴν γῆν ταύτην ἐν κλήρῳ, ἐν ὁπλισάμενοι διαπορεύεσθε διὰ προσώπου τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν υἱῶν Ισραὴλ πᾶς δυνατός.

19 ✠ Verumtamen vxores veſtræ & filij veſtri & iumenta veſtra, ſcio quòd multa iumenta vobis, habitent in ciuitatibus veſtris, quas dedi vobis;

19 ✠ πλὴν αἱ γυναῖκες ὑμῶν καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν καὶ τὰ κτήνη ὑμῶν, οἶδα ὅτι πολλὰ κτήνη ὑμῖν, κατοικείτωσαν ἐν ταῖς πόλεσιν ὑμῶν, αἷς ἔδωκα ὑμῖν,

20 ✠ Quouſque quieſcere faciat Dominus Deus veſter fratres veſtros, ſicut & vos; & poſſideant etiam ipſi terram, quam Dominus Deus noſter dat eis trans Iordanem: & reuertemini vnuſquiſque in hæreditatem ſuam, quam dedi vobis.

20 ✠ ἕως ἂν καταπαύσῃ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν, ὥσπερ καὶ ὑμᾶς, καὶ κατακληρονομήσωσι καὶ αὐτοὶ τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν αὐτοῖς ἐν τῷ πέραν τοῦ Ιορδάνου· καὶ ἐπανασρα φήσεσθε ἕκας ὃς εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ἣν δέδωκα ὑμῖν.

21 ✠ Et Joſue præcepi in tempore illo, dicens: Oculi veſtri viderunt omnia quæcunque fecit Dominus Deus noſter duobus regibus iſtis: ſic faciet Dominus omnibus regnis, in quæ tu tranſis illuc.

21 ✠ καὶ τῷ Ἰησοῦ ἐνετειλάμην ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων, οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἑωράκασι πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοῖς δύο βασιλεῦσι τούτοις, οὕτως ποιήσει κύριος πάσαις ταῖς βασιλείαις, ἐφ' ἃς σὺ διαβαίνεις ἐκεῖ.

22 ✠ Non timebitis ab eis; quia Dominus Deus noſter ipſe pugnabit pro vobis.

22 ✠ οὐ φοβηθήσεσθε ἀπ' αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν αὐτὸς πολεμήσει περὶ ὑμῶν.

23 ✠ Et oraui Dominum in tempore illo, dicens:

23 ✠ καὶ ἐδεήθην κυρίου ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων·

24 ✠ Domine, Domine, tu cœpiſti oſtendere tuo ſeruo fortitudinem tuam & potentiam tuam, & manum tuam fortem, & brachium tuum excelſum. quis enim Deus in cælo aut in terra, qui faciet ſicut feciſti tu ſecundum opera tua & ſecundũ fortitudinem tuam?

24 ✠ κύριε, κύριε, σὺ ἤρξω δεῖξαι τῷ σῷ θεράποντι τὴν ἰσχύν σου καὶ τὴν δύναμίν σου, καὶ τὴν χεῖρά σου τὴν κραταιὰν, καὶ τὸν βραχίονά σου τὸν ὑψηλόν· τίς γὰρ θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἢ ἐπὶ τῆς γῆς, ὃς ποιήσει καθὰ ἐποίησας σὺ κατὰ τὰ ἔργα σου καὶ κατὰ τὴν ἰσχύν σου;

25 ✠ Tranſiens igitur videbo terram bonam hanc exiſtentem trans Iordanem, montem bonum hunc & antilibanum.

25 ✠ διαβὰς οὖν ὄψομαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην τὴν οὖσαν πέραν τοῦ Ιορδάνου, τὸ ὄρος τὸ ἀγαθὸν τοῦτο καὶ ἀντιλίβανον.

26 ✠ Et contempſit me Dominus propter vos, & non exaudiuit me. Et dixit Dominus ad me: Sufficiat tibi; ne addas vltra loqui ad me verbum hoc.

26 ✠ καὶ ὑπερεῖδέ με κύριος ἕνεκεν ὑμῶν, καὶ οὐκ εἰσήκουσέ μου. καὶ εἶπε κύριος πρός με· ἱκανούσθω σοι, μὴ προσθῇς ἔτι λαλῆσαι πρός με τὸν λόγον τοῦτον·

27 ✠ Aſcende in verticem exciſi, & reſpice oculis tuis verſus mare, & Aquilonem, & Auſtrũ, & Orientem, & vide oculis tuis, quia non tranſibis Iordanem hunc.

27 ✠ ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ λελαξευμένου, καὶ ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου κατὰ θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ λίβα καὶ ἀνατολάς. καὶ ἴδε τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ὅτι οὐ διαβήσῃ τὸν Ιορδάνην τοῦτον.

28 ✠ Et præcipe Joſue, & corrobora eum, & conforta eum; quia hic tranſibit ante faciem populi huius, & ipſe diuidet eis terram quam videſti.

28 ✠ καὶ ἔντειλαι τῷ Ἰησοῦ καὶ κατίσχυσον αὐτὸν καὶ παρακάλεσον αὐτόν, ὅτι οὗτος διαβήσεται πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ αὐτὸς ἐγκληρονομήσει αὐτοῖς τὴν γῆν ἣν ἑώρακας.

29 ✠ Et ſedimus in valle prope domum Phogor.

29 ✠ καὶ ἐνεκαθήμεθα ἐν νάπῃ σύνεγγυς οἴκου φογώρ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[18] Et præcepi vobis in tempore illo, dicens: Dominus Deus veſter dedit vobis terram hanc in hæreditatem; accincti tranſibitis coram fratribus veſtris filiis Iſrael omnes fortes exercitus. [19] Tantummodo vxores veſtræ & familiæ veſtræ & iumenta veſtra, noui enim quòd iumenta multa ſint vobis, habitent in vrbibus veſtris quas dedi vobis, [20] Donec requiem tribuat Dominus fratribus veſtris ſicut vobis, & poſſideant etiam ipſi terram quam Dominus Deus veſter daturus eſt eis vltra Iordanem; & reuertemini vnuſquiſque ad hæreditatem ſuam quam dedi vobis. [21] Et Ioſue præcepi in tempore illo, dicens: Oculi tui vident omnia quæ fecit Dominus Deus veſter duobus his regibus, ſic faciet Dominus omnibus regnis ad quæ tu tranſis. [22] Ne timeas eos, quoniam verbum Domini Dei veſtri pugnabit pro vobis. [23] Et oraui coram Domino in tempore illo, dicens: [24] Domine Deus, tu cœpiſti oſtendere ſeruo tuo magnitudinem tuam, & manum tuam fortiſſimam; quoniam tu es Deus, & maieſtas tua eſt in cælis deſuper, & dominaris in terra deorſum, & non eſt qui faciat iuxta opera tua, & iuxta potentiam tuam. [25] Tranſeam obſecro, & videam terram bonam, quæ eſt vltra Iordanem, & montem iſtum bonum, & domum ſanctuarij. [26] Et fuit ira à facie Domini contra me propter vos, & non exaudiuit me. Et dixit Dominus ad me: Sufficit tibi, ne addas vltrà loqui coram me de hac re.

[27] Aſcende ad verticem collis, & leua oculos tuos ad Occidentem, & ad Aquilonem, & ad Auſtrum, & ad Orientem; & vide oculis tuis, quoniam non tranſibis Iordanem iſtum.

[28] Præcipe autem Ioſue, & conforta eum, & corrobora eum, quoniam ipſe tranſibit coram populo iſto, & ipſe poſſidere eos faciet terram quam videbis. [29] Et habitauimus in valle contra Beth-Phogor.

ד

CAP. IIII.

א ועתה ישראל שמע אל החקים ואל
המשפטים אשר אנכי מלמד אתכם לעשות
למען תחיו ובאתם וירשתם את הארץ אשר
ב יהוה אלהי אבתיכם נתן לכם: * לא תספו על
הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו
לשמר את מצות יהוה אלהיכם אשר אנכי
ג מצוה אתכם: * עיניכם הראות את אשר
עשה יהוה בבעל פעור כי כל האיש אשר הלך
אחרי בעל פעור השמידו יהוה אלהיך מקרבך:
ד * ואתם הדבקים ביהוה אלהיכם חיים כלכם
ה היום: * ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים
כאשר צוני יהוה אלהי לעשות כן בקרב הארץ
ו אשר אתם באים שמה לרשתה: * ושמרתם
ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים
אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק
ז עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה: * כי מי גוי
גדול אשר לו אלהים קרבים אליו כיהוה אלהינו
ח בכל קראנו אליו: * ומי גוי גדול אשר לו חקים
ומשפטים צדיקם ככל התורה הזאת אשר
ט אנכי נתן לפניכם היום: * רק השמר לך ושמר
נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו
עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם
י לבניך ולבני בניך: * יום אשר עמדת לפני
יהוה אלהיך בחרב באמר יהוה אלי הקהל לי
את העם ואשמיעם את דברי אשר ילמדון
יא ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על
האדמה ואת בניהם ילמדון: * ותקרבון ותעמדון
תחת ההר וההר בער באש עד לב השמים חשך
ענן וערפל:

1 ET nunc Israel audi præcepta & iudicia quę
A ego doceo te, vt faciens ea viuas, & ingrediens possideas terram quam Dominus Deus patrum vestrorum daturus est vobis.
2 * Non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo. Custodite mandata Domini Dei vestri, quæ ego præcipio vobis.
3 * Oculi vestri viderunt omnia quæ fecit Dominus cõtra Beel-phegor, quomodo contriuerit omnes cultores eius de medio vestri.
4 * Vos autem qui adhæretis Domino Deo vestro, viuitis vniuersi vsque in præsentem diem.
5 * Scitis quòd docuerim vos præcepta atque iustitias, sicut mandauit mihi Dominus Deus meus, sic facietis ea in terra quam possessuri estis.
6 *Et obseruabitis & implebitis opere. Hæc est enim vestra sapientia & intellectus coram populis, vt audientes vniuersi præcepta hæc, dicant: En populus sapiens & intelligens gens magna.
7 * Nec est alia natio tam grandis quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris.
8 *Quæ enim est alia gens sic inclyta, vt habeat ceremonias iustáq; iudicia & vniuersam legem, quam ego proponam hodie ante oculos vestros?
9 * Custodi igitur temetipsum & animam tuam solicitè, ne obliuiscaris verborum quæ
B viderunt oculi tui, & ne excidant de corde tuo cunctis diebus vitæ tuæ. Docebis ea filios ac nepotes tuos,
10 * Die quo stetisti coram Domino Deo tuo in Oreb, quando Dominus locutus est mihi, dicens: Congrega ad me populum vt audiãt sermones meos, & discant timere me in omni tempore, quo viuunt in terra, doceántque filios suos.
11 * Et accessistis ad radices montis qui ardebat vsque ad cœlum, erántque in eo tenebræ & nubes & caligo.

תרגום אונקלוס

ד

1 וכען ישראל שמעו לקימיא ולדיניא דאנא מליף יתכון למעבד בדיל דתיחיון ותיעלון ותירתון ית ארעא דיי אלהא דאבהתכון יהיב לכון:
2 לא תוספון על פתגמיא דאנא מפקיד יתכון ולא תמנעון מיניה למישר ית פקודיא דיי אלהכון דאנא מפקיד יתכון:
3 עיניכון חזאן ית דעבד ייי בפלחי בעלא פעור ארי כל גברא דהליך בתר פלחי בעלא פעור שיצייה ייי אלהך מבינך:
4 ואתון דדבקתון בדחלתא דייי אלהכון קיימין כולכון יומא דין:
5 חזי דאלפית יתכון קיימין ודינין כמא דפקדני ייי אלהי למעבד כן בגו ארעא דאתון עלין לתמן למירתה:
6 ותיטרון ותעבדון ארי היא חכמתכון וסכלתנותכון לעיני עממיא דישמעון ית כל קיימיא האלין ויטרון ויאמרון
7 ארי מאן עם רב דליה אלהא קריב ליה לקבלא צלותיה בעידן עקתיה ביי אלהנא בכל עידן דאנחנא מצלין קדמוהי:
8 ומאן עם רב דליה קיימין ודינין קשישין ככל אוריתא הדא דאנא יהיב קדמיכון יומא דין:
9 לחוד אסתמר לך וטר נפשך לחדא ולמא תתנשי ית פתגמיא דחזאה עינך ודילמא יעדון מלבך כל יומי חייך והודעינון לבנך
10 ולבני בנך: יומא דקמתא קדם ייי אלהך בחרב כד אמר ייי לי כנוש קדמי ית עמא ואשמעינון ית פתגמי דילפון למדחל
11 יתי כל יומיא דאינון קיימין על ארעא וית בניהון ילפון: וקרבתון וקמתון בשפולי טורא וטורא בער באישתא עד צית
שמיא חשוכא ענגא וגמטיטא:

CAP. IIII.

ET nunc Iſrael audi iuſtificationes & iudicia, quæcunque ego doceo vos hodie facere, vt viuatis & multiplicemini, & ingreſſi poſſideatis terram, quam Dominus Deus patrum veſtrorum dat vobis. 1

Non addetis ad verbum quod ego præcipio vobis, & non auferetis ab eo: cuſtodite mandata Domini Dei veſtri, quæcunq; ego præcipio vobis hodie. 2

Oculi veſtri viderunt omnia quæcunque fecit Dominus Deus noſter Beel-phegor, quia omnis homo qui ambulauit poſt Beel-phegor, contriuit illum Dominus Deus noſter ex vobis. 3

Vos autem adhærentes Domino Deo noſtro, viuitis omnes in hodiernum. 4

Scitis, oſtendi vobis iuſtificationes & iudicia, ſicut præcepit mihi Dominus Deus meus, vt faciatis ſic vos in terra quam vos intratis illuc vt poſſideatis eam. 5

Et obſeruabitis & facietis; quia hæc ſapientia veſtra & intellectus veſter coram omnibus gentibus, quæcunque audiuerint omnes iuſtificationes has; & dicent, Ecce populus ſapiens & ſciens gens magna hæc. 6

Quia quæ gens magna, cui eſt ei Deus appropinquans eis, vt Dominus Deus noſter in omnibus quibus eum inuocauerimus? 7

Et quæ gens magna cui ſunt ei iuſtificationes & iudicia iuſta iuxta omnem legem hanc, quam ego do coram vobis hodie? 8

Attende tibi ipſi, & cuſtodi animam tuam, valde, ne aliquando obliuiſcaris omnium verborum, quæ viderunt oculi tui, & ne excidant à corde tuo omnibus diebus vitæ tuæ, & docebis filios tuos, & filios filiorum tuorum, 9

Die quo ſtetiſtis corã Domino Deo tuo in Oreb die concionis, quando dixit Dominus ad me, Congrega ad me populum hunc, & audiant verba mea, vt diſcant timere me omnibus diebus quos ipſi viuunt ſuper terram, & filios ſuos doceant. 10

Et acceſſiſtis & ſtetiſtis ſub monte, & mons comburebatur igne vſque ad cœlum, tenebræ & caligo & procella. 11

δ'.

1 Καὶ νῦν ἰσραὴλ ἄκουε τῶν δικαιωμάτων & τῶν κριμάτων, ὅσα ἐγὼ διδάσκω ὑμᾶς σήμερον ποιεῖν, ἵνα ζῆτε & πολυπλασιασθῆτε, & εἰσελθόντες κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν.

2 Οὐ προσθήσετε πρὸς τὸ ῥῆμα ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν, & οὐκ ἀφελεῖτε ἀπ' αὐτοῦ, φυλάσσεσθε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον.

3 Οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἑωράκασι πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τῷ βεελ-φεγώρ, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος & ὅστις ἐπορεύθη ὀπίσω βεελ-φεγώρ, ἐξέτριψεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐξ ὑμῶν.

4 Ὑμεῖς δὲ οἱ προσκείμενοι κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, ζῆτε πάντες ἐν τῇ σήμερον.

5 Ἴδετε δέδειχα ὑμῖν δικαιώματα καὶ κρίσεις καθὰ ἐνετείλατό μοι κύριος ὁ θεός μου, τοῦ ποιῆσαι οὕτως ὑμᾶς ἐν τῇ γῇ ᾗ ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.

6 καὶ φυλάξεσθε, & ποιήσετε, ὅτι αὕτη ἡ σοφία ὑμῶν καὶ ἡ σύνεσις ὑμῶν ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν, ὅτι οὗ ἀκούσωσι πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα, & ἐροῦσιν, ἰδοὺ λαὸς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο.

7 ὅτι ποῖον ἔθνος μέγα, ᾧ ἔστιν αὐτῷ θεὸς ἐγγίζων αὐτοῖς, ὡς κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν πᾶσιν οἷς αὐτὸν ἐπικαλεσώμεθα;

8 καὶ ποῖον ἔθνος μέγα ᾧ ἔστιν αὐτῷ δικαιώματα & κρίματα δίκαια κατὰ πάντα τὸν νόμον τοῦτον, ὃν ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον;

9 προσέχετε σεαυτοῖς, & φύλαξον τὴν ψυχήν σου σφόδρα, μήποτε ἐπιλάθῃ πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἑωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου, καὶ μὴ ἐκπέσωσιν ἀπὸ τῆς καρδίας σου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, καὶ συμβιβάσεις τοὺς υἱούς σου & τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν σου,

10 ἡμέραν ᾗ ἔστητε ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν χωρὴβ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐκκλησίας, ὅτε εἶπε κύριος πρός με, ἐκκλησίασόν μοι τὸν λαὸν τοῦτον, & ἀκουσάτωσαν τὰ ῥήματά μου, ὅπως μάθωσι φοβεῖσθαί με πάσας τὰς ἡμέρας ἃς αὐτοὶ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, & τοὺς υἱοὺς αὐτῶν διδάξωσι.

11 καὶ προσήλθετε καὶ ἔστητε ὑπὸ τὸ ὄρος, καὶ τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ ἕως τοῦ οὐρανοῦ, σκότος καὶ γνόφος καὶ θύελλα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. IIII.

ET nunc Iſrael audite præcepta & iudicia quæ ego doceo vos ad faciendum, vt viuatis & ingrediamini, & poſſideatis terram quam Dominus Deus patrum veſtrorum daturus eſt vobis. [2] Non addetis ad verba quæ ego præcipio vobis, nec auferetis ex eis, vt cuſtodiatis præcepta Domini Dei veſtri quæ ego præcipio vobis. [3] Oculi veſtri viderunt quod fecit Dominus contra cultores Beelphegor, quoniam omnem virum qui ambulauit poſt cultores Beel-phegor diſperdidit Dominus Deus tuus de medio tui. [4] Vos autem qui adhæſiſtis timori Domini Dei veſtri, permanetis vniuerſi hodie. [5] Videte quòd docui vos præcepta & iudicia ſicut præcepit mihi Dominus Deus meus, vt ſic faciatis in medio terræ, ad quam vos ingredimini vt poſſideatis eam. [6] Et ſeruabitis & facietis ea, quoniam hæc eſt ſapientia veſtra & intellectus in oculis populorum qui audierint omnia præcepta hæc, & dicent; Certè ſapiens & intelligens eſt populus hic magnus. [7] Quis eſt enim populus magnus qui habeat Deum appropinquantem ſibi vt ſuſcipiat orationem eius in tempore tribulationis ſuæ, ſicut Deus noſter in omni tempore quo nos oramus coram eo? [8] Et quis eſt populus magnus qui habeat ſtatuta & iudicia vera, ſicut vniuerſa lex iſta quam ego pono coram vobis hodie? [9] Veruntamen cuſtodi temetipſum & cuſtodi animam tuam nimis, ne fortè obliuiſcaris verborum quæ viderunt oculi tui, & ne fortè recedant de corde tuo cunctis diebus vitæ tuæ, & docebis ea filios tuos, & filios filiorum tuorum. [10] Die quo ſtetiſti coram Domino Deo tuo in Oreb, quando dixit mihi Dominus, Congrega populum in conſpectu meo, & audire faciam eos verba mea, vt diſcant timere me omnibus diebus, quibus ipſi permanent ſuper terram, & filios ſuos doceant. [11] Et acceſſiſtis & ſtetiſtis in humiliori loco montis, & mons ardebat igni vſque ad cœlum, & erant tenebræ & nubes & caligo.

12 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים
אַתֶּם שֹׁמְעִים וּתְמוּנָה אֵינְכֶם רֹאִים זוּלָתִי קוֹל׃
13 * וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם
לַעֲשׂוֹת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים וַיִּכְתְּבֵם עַל־שְׁנֵי לֻחוֹת
14 אֲבָנִים׃ * וְאֹתִי צִוָּה יְהוָה בָּעֵת הַהִיא
לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים לַעֲשֹׂתְכֶם אֹתָם
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
15 * וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי לֹא רְאִיתֶם
כָּל־תְּמוּנָה בְּיוֹם דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּחֹרֵב מִתּוֹךְ
16 הָאֵשׁ׃ * פֶּן־תַּשְׁחִתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל
תְּמוּנַת כָּל־סָמֶל תַּבְנִית זָכָר אוֹ נְקֵבָה׃
17 * תַּבְנִית כָּל־בְּהֵמָה אֲשֶׁר בָּאָרֶץ תַּבְנִית
כָּל־צִפּוֹר כָּנָף אֲשֶׁר תָּעוֹף בַּשָּׁמָיִם׃
18 * תַּבְנִית כָּל־רֶמֶשׂ בָּאֲדָמָה תַּבְנִית כָּל־
19 דָּגָה אֲשֶׁר־בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ׃ * וּפֶן־תִּשָּׂא
עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה וְרָאִיתָ אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת־הַיָּרֵחַ
וְאֶת־הַכּוֹכָבִים כֹּל צְבָא הַשָּׁמַיִם וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ
לָהֶם וַעֲבַדְתָּם אֲשֶׁר חָלַק יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֹתָם
20 לְכֹל הָעַמִּים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמָיִם׃ * וְאֶתְכֶם לָקַח
יְהוָה וַיּוֹצִא אֶתְכֶם מִכּוּר הַבַּרְזֶל מִמִּצְרַיִם לִהְיוֹת
21 לוֹ לְעַם נַחֲלָה כַּיּוֹם הַזֶּה׃ * וַיהוָה הִתְאַנַּף־
בִּי עַל־דִּבְרֵיכֶם וַיִּשָּׁבַע לְבִלְתִּי עָבְרִי אֶת־הַיַּרְדֵּן
וּלְבִלְתִּי־בֹא אֶל־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יְהוָה
22 אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה׃ * כִּי אָנֹכִי מֵת בָּאָרֶץ
הַזֹּאת אֵינֶנִּי עֹבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם עֲבַרְתֶּם וִירִשְׁתֶּם
23 אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת׃ * הִשָּׁמְרוּ לָכֶם
פֶּן־תִּשְׁכְּחוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר כָּרַת
עִמָּכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כֹּל אֲשֶׁר צִוָּךְ
24 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ * כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה
הוּא אֵל קַנָּא׃

12 Locutúsque est Dominus ad vos de medio ignis: Vocem verborum eius audistis, & formam penitus non vidistis.
13 * Et ostendit vobis pactum suum, quod præcepit vt faceretis, & decé verba quæ scripsit in duabus tabulis lapideis.
14 * Mihíque mandauit in illo tempore, vt docerem vos ceremonias & iudicia, quæ facere deberetis in terra, quam possessuri estis.
15 * Custodite igitur solicitè animas vestras. C non vidistis aliquam similitudinem in die qua locutus est vobis Dominus in Oreb de medio ignis.
16 * Ne fortè decepti faciatis vobis sculptam similitudinem aut imaginem masculi vel fœminæ similitudinem.
17 * Omnium iumentorum quæ sunt super terram, vel auium sub cælo volantium,
18 * Atque reptilium quæ mouentur in terra; siue piscium, qui sub terra morantur in aquis.
19 * Ne fortè eleuatis oculis ad cælum videas Solem & Lunam, & omnia astra cæli, & errore deceptus adores ea & colas, quæ creauit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus quæ sub cælo sunt.
20 * Vos autem tulit Dominus & eduxit de fornace ferrea Ægypti, vt haberet populum hæreditarium sicut est in præsenti die.
21 * Iratúsque est Dominus contra me propter sermones vestros, & iurauit vt non transirem Iordanem, nec ingrederer terram optimam quam daturus est vobis.
22 * Ecce moriar in hac humo, non transibo Iordanem, vos transibitis & possidebitis terram egregiam.
23 * Caue ne quando obliuiscaris pacti Do- D mini Dei tui quod pepigit tecum, & facias tibi sculptam similitudinem eorum, quæ fieri Dominus prohibuit.
24 * Quia Dominus Deus tuus ignis consumens est, Deus æmulator. Heb. 12 g

תרגום אונקלוס

12 וּמַלֵּיל יְהוָה עִמְּכוֹן מִגּוֹ אֶשְׁתָּא קָל פִּתְגָמִין אַתּוּן שָׁמְעִין וּדְמוּת לֵיתֵיכוֹן חָזַן אֱלָהִין קָלָא׃
13 וְאַחֲוִי לְכוֹן יָת קְיָמֵיהּ דְּפַקִּיד יָתְכוֹן לְמֶעְבַּד עֲשָׂרָא פִּתְגָמִין וּכְתָבִינוּן עַל תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא׃
14 וְיָתִי פַּקִּיד יְיָ בְּעִידָנָא הַהוּא לְאַלָּפָא יָתְכוֹן קְיָמִין וְדִינִין לְמֶעְבְּדְכוֹן בְּהוֹן בְּאַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין לְתַסָּן לְמֵירְתַהּ׃
15 וְתִסְתַּמְרוּן לְחַדָּא לְנַפְשָׁתֵיכוֹן אֲרֵי לָא חֲזֵיתוּן כָּל דְּמוּת בְּיוֹמָא דְּמַלֵּיל יְהוָה עִמְּכוֹן בְּחוֹרֵב מִגּוֹ אֶשְׁתָּא׃
16 דִּילְמָא תְחַבְּלוּן וְתַעְבְּדוּן לְכוֹן צַלְמָא דְּמוּת כָּל צוּרָא דְּמוּת דְּכַר אוֹ נُקְבָא׃
17 דְּמוּת כָּל בְּעִירָא דִּי בְּאַרְעָא דְּמוּת כָּל צִפַּר דְּפָרַח דְּחֵיעוּף בַּאֲוִיר רְקִיעַ שְׁמַיָּא׃
18 דְּמוּת כָּל רֵחְשָׁא דִּי בְאַרְעָא דְּמוּת כֹּל נוּנֵי דִּי בְמַיָּא מִלְרַע לְאַרְעָא׃
19 וְדִילְמָא תְּזְקוֹף עֵינָךְ לִשְׁמַיָּא וְתֶחְזֵי יָת שִׁמְשָׁא וְיָת סִיהֲרָא וְיָת כּוֹכְבַיָּא כָּל חֵילָא דִּשְׁמַיָּא וְתִטְעֵי וְתִסְגֻּד לְהוֹן וְתִפְלְחִינוּן דְּסַיִּין יְיָ אֱלָהָךְ יָתְהוֹן לְכֹל עַמְמַיָּא תְּחוֹת כָּל שְׁמַיָּא׃
20 וְיָתְכוֹן קָרֵב יְיָ וְלַחֲלִיתְהוֹן וְאַפֵּיק יָתְכוֹן מִכּוּרָא דְּפַרְזְלָא מִמִּצְרַיִם לְמֶהֱוֵי לֵיהּ לְעַם אַחְסָנָא כְּיוֹמָא הָדֵין׃
21 וּבְרִיל וְלָא לְמֵיעַל לְאַרְעָא טָבָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ אַחְסָנָא׃
עֲבָרִין וְתֵירְתוּן יָת אַרְעָא טָבָא הָדָא׃
22 צַלְמָא דְּמוּת כּוֹלָּא דְּפַקְּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ׃ 24 אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ מֵימְרֵיהּ אָשָׁא אָכְלָא הוּא אֵל קַנָּא׃

12 ✠ καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐκ τοῦ ὄρους ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς φωνὴν ῥημάτων ὑμεῖς ἠκούσατε καὶ ὁμοίωμα οὐκ εἴδετε, ἀλλ' ἢ φωνήν.

13 ✠ καὶ ἀνήγγειλεν ὑμῖν τὴν διαθήκην αὐτοῦ, ἣν ἐνετείλατο ὑμῖν ποιεῖν τὰ δέκα ῥήματα, καὶ ἔγραψεν αὐτὰ ἐπὶ δύο πλάκας λιθίνας.

14 ✠ καὶ ἐμοὶ ἐνετείλατο κύριος ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, διδάξαι ὑμᾶς δικαιώματα καὶ κρίσεις ποιεῖν αὐτὰ ὑμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.

15 ✠ καὶ φυλάξασθε σφόδρα τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ὅτι οὐκ εἴδετε πᾶν ὁμοίωμα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν Χωρὴβ ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός.

16 ✠ μή ποτε ἀνομήσητε καὶ ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς γλυπτὸν ὁμοίωμα, πᾶσαν εἰκόνα ὁμοίωμα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ·

17 ✠ ὁμοίωμα παντὸς κτήνους τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς γῆς, ὁμοίωμα παντὸς ὀρνέου πτερωτοῦ ὃ πέτεται ὑπὸ τὸν οὐρανόν.

18 ✠ ὁμοίωμα παντὸς ἑρπετοῦ, ὃ ἕρπει ἐπὶ τῆς γῆς, ὁμοίωμα παντὸς ἰχθύος, ὅσα ἐστὶν ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς.

19 ✠ καὶ μή ποτε ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἰδὼν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ, πλανηθεὶς προσκυνήσῃς αὐτοῖς, καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, ἃ ἀπένειμε κύριος ὁ θεός σου αὐτὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ.

20 ✠ ὑμᾶς δὲ ἔλαβε κύριος ὁ θεός, καὶ ἐξήγαγεν ὑμᾶς ἐκ τοῦ καμίνου τοῦ σιδηροῦ ἐξ Αἰγύπτου, εἶναι αὐτῷ λαὸν ἔγκληρον, ὡς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ.

21 ✠ καὶ κύριος ἐθυμώθη μοι περὶ τῶν λεγομένων ὑφ' ὑμῶν. καὶ ὤμοσεν ἵνα μὴ διαβῶ τὸν Ἰορδάνην τοῦτον, καὶ μὴ εἰσέλθω εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, ἣν κύριος ὁ θεὸς δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ.

22 ✠ ἐγὼ γὰρ ἀποθνήσκω ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, καὶ οὐ διαβαίνω τὸν Ἰορδάνην, ὑμεῖς δὲ διαβαίνετε τὸν Ἰορδάνην, καὶ κληρονομήσετε τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην.

23 ✠ καὶ προσέχετε ὑμεῖς μή ποτε ἐπιλάθησθε τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ἣν διέθετο πρὸς ὑμᾶς, καὶ ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς γλυπτὸν ὁμοίωμα πάντων ὧν συνέταξέ σοι κύριος ὁ θεός σου.

24 ✠ ὅτι κύριος ὁ θεός σου πῦρ καταναλίσκων ἐστὶν αὐτός, θεὸς ζηλωτής.

✠ Et locutus est Dominus ad vos in monte de medio ignis vocem verborum, vos audistis & formam non vidistis, sed vocem.

✠ Et annunciauit vobis pactum suum, quod præcepit vobis vt faceretis decem verba; & scripsit ea in duabus tabulis lapideis.

✠ Et mihi præcepit Dominus in tempore illo, vt docerem vos iustificationes & iudicia, vt faceretis hæc vos super terram, in quam vos intratis illuc vt possideatis illam.

✠ Et custodite valde animas vestras, quia non vidistis omnem similitudinem in die qua locutus est Dominus ad vos in Oreb in monte de medio ignis.

✠ Ne fortè delinquatis & faciatis vobis ipsis sculptam similitudinem, omnẽ imaginem similitudinem masculi aut fœminæ.

✠ Similitudinem omnis iumenti quæ sunt super terram, similitudinem omnis auis alatæ quæ volat sub cœlo.

✠ Similitudinem omnis reptilis, quod repit super terram, similitudinem omnis piscis, quæcunque sunt in aquis sub terra.

✠ Et ne fortè respiciens in cœlum, & videns Solem & Lunam, & stellas, & omnem ornatum cœli, deceptus adores ea, & colas ea, quæ distribuit Dominus Deus tuus hæc omnibus gentibus quæ sub cœlo.

✠ Vos autem accepit Dominus Deus, & eduxit vos de fornace ferrea de Ægypto, vt essetis ei populus hæreditarius, vt in die hac.

✠ Et Dominus iratus est mihi pro his quæ dicuntur à vobis, & iurauit vt non transirem Iordanem hunc, & non ingrederer in terram bonam, quam Dominus Deus dat vobis in sorte.

✠ Ego enim morior in terra hac, & non transeo Iordanem; vos autem transitis Iordanem, & possidebitis terram bonam hanc.

✠ Et attendite vos, ne vnquam obliuiscamini pacti Domini Dei vestri, quod disposuit ad vos, & faciatis vobis ipsis sculptam similitudinem omnium quæ præcepit tibi Dominus Deus tuus.

✠ Quoniam Dominus Deus tuus ignis consumens est ipse, Deus zelotes.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Et locutus est Dominus vobiscum de medio ignis. vocem verborum vos audiebatis, & formam non videbatis nisi vocem.
[24] Et nunciauit vobis pactum suum quod præcepit vobis vt faceretis decem verba, & scripsit ea in duabus tabulis lapideis.
[25] Et mihi præcepit Dominus in tempore illo vt docerem vos præcepta & iudicia, vt faceretis ea in terra ad quam vos transitis vt possideatis eam. [26] Custodite valde animas vestras, quia nullam similitudinem vidistis in die qua locutus est Dominus vobiscum in Oreb de medio ignis. [27] Ne fortè corrumpamini & faciatis vobis imaginem aut similitudinem omnis figuræ, similitudinem masculi aut fœminæ. [28] Similitudinem omnis iumenti quod est in terra, similitudinem omnis auis pennatæ quæ volat per aërem firmamenti cœli; [29] Similitudinem omnis reptilis quod est in terra, similitudinem omnium piscium qui sunt in aqua sub terra. [30] Et ne fortè eleues oculos tuos ad cœlum, & videas Solem & Lunam, & stellas, & omnem militiam cœli, & decipiaris, & adores ea, & colas ea, quæ præparauit Dominus Deus tuus omnibus populis sub omni cœlo.
[31] Vos autem applicauit Dominus ad timorem suum, & eduxit vos de fornace ferrea de Ægypto, vt sitis ei in populum hæreditarium sicut in die hac. [32] Et à facie Domini fuit ira contra me propter verba vestra, & iurauit vt non transirem Iordanem, neque intrarem in terram bonam quam Dominus Deus tuus daturus est tibi in possessionem. [33] Ego enim moriar in terra hac, non enim transibo Iordanem, & vos transibitis & possidebitis terram bonam illam. [34] Cauete vobis ne fortè obliuiscamini pacti Domini Dei vestri quod pepigit vobiscum, & faciatis vobis simulachrũ vel similitudinẽ omnium, de quibus præcepit Dominus Deus tuus.
[35] Quoniam verbum Domini Dei tui ignis consumens est, Deus zelotes.

25 * כִּי־תוֹלִיד בָּנִים וּבְנֵי בָנִים וְנוֹשַׁנְתֶּם
בָּאָרֶץ וְהִשְׁחַתֶּם וַעֲשִׂיתֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כֹּל וַעֲשִׂיתֶם
26 הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ לְהַכְעִיסוֹ׃ * הַעִידֹתִי
בָכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ כִּי־אָבֹד
תֹּאבֵדוּן מַהֵר מֵעַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים
אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא־תַאֲרִיכֻן יָמִים
27 עָלֶיהָ כִּי־הִשָּׁמֵד תִּשָּׁמֵדוּן׃ * וְהֵפִיץ יְהוָה
אֶתְכֶם בָּעַמִּים וְנִשְׁאַרְתֶּם מְתֵי מִסְפָּר בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר
28 יְנַהֵג יְהוָה אֶתְכֶם שָׁמָּה׃ * וַעֲבַדְתֶּם שָׁם
אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם עֵץ וְאָבֶן אֲשֶׁר לֹא־
יִרְאוּן וְלֹא יִשְׁמְעוּן וְלֹא יֹאכְלוּן וְלֹא יְרִיחֻן׃
29 * וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמָצָאתָ
30 כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃ * בַּצַּר לְךָ
וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים
31 וְשַׁבְתָּ עַד־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְקֹלוֹ׃ * כִּי אֵל
רַחוּם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא
32 יִשְׁכַּח אֶת־בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם׃ * כִּי
שְׁאַל־נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ לְמִן־
הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם עַל־הָאָרֶץ וּלְמִקְצֵה
הַשָּׁמַיִם וְעַד־קְצֵה הַשָּׁמַיִם הֲנִהְיָה כַּדָּבָר הַגָּדוֹל
33 הַזֶּה אוֹ הֲנִשְׁמַע כָּמֹהוּ׃ * הֲשָׁמַע עָם קוֹל אֱלֹהִים
34 מְדַבֵּר מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כַּאֲשֶׁר־שָׁמַעְתָּ אַתָּה וַיֶּחִי׃ * אוֹ
הֲנִסָּה אֱלֹהִים לָבוֹא לָקַחַת לוֹ גוֹי מִקֶּרֶב גּוֹי בְּמַסֹּת
בְּאֹתֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבְיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ
נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה לָכֶם
35 יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֶיךָ׃ * אַתָּה הָרְאֵתָ
לָדַעַת כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ׃
36 * מִן־הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעֲךָ אֶת־קֹלוֹ לְיַסְּרֶךָ וְעַל־
הָאָרֶץ הֶרְאֲךָ אֶת־אִשּׁוֹ הַגְּדוֹלָה וּדְבָרָיו שָׁמַעְתָּ
מִתּוֹךְ הָאֵשׁ׃

25 * Si genueritis filios ac nepotes, & mõrati fueritis in terra, deceptíq; feceritis vobis aliquam similitudinem, patrãtes malum coram Dño Deo vestro vt eũ ad iracundiam prouo-
26 cetis: * Testes inuoco hodie cœlum & terram, citò perituros vos esse de terra quam transito Iordane possessuri estis. Non habitabitis in ea longo tẽpore, sed delebit vos Dñs;
27 * Atque dispergetin omnes gentes; & remanebitis pauci in nationibus ad quas vos ducturus est Dominus.
28 *Ibíque seruietis diis qui hominum manu fabricati sunt, ligno & lapidi qui non vident nec audiunt nec comedunt nec odorantur.
29 * Cúmque quæsieris ibi Dominum Deum tuum, inuenies eum, si tamen toto corde quę-
30 sieris; *Et tota tribulatione animę tuę, postquã te inuenerint omnia quæ prædicta sunt.
E Nouissimo autem tempore reuertêris ad Dominum Deum tuum, & audies vocem eius.
31 *Quia Deus misericors Dñs Deus tuus est. Nõ dimittet te nec omnino delebit, neq; obliuiscetur pacti in quo iurauit patribus tuis.
32 *Interroga de diebus antiquis qui fuerunt ante te ex die quo creauit Dominus Deus hominem super terram à summo cœlo vsque ad summum eius, si facta est aliquando huiuscemodi res, aut vnquam cognitum est:
33 * Vt audiret populus vocem Domini Dei loquentis de medio ignis, sicut tu audisti & vixisti.
34 * Si fecit Deus vt ingrederetur, & tolleret sibi gentem de medio nationum per tentationes, signa atque portenta, per pugnam & robustam manum extentúmq; brachium & horribiles visiones, iuxta omnia quæ fecit pro vobis Dominus Deus vester in Ægypto videntibus oculis tuis.
35 *Vt scires quoniam Dominus ipse est Deus, & non est alius præter eum.
36 *De cœlo te fecit audire vocem suam vt doceret te, & in terra ostendit tibi ignem suum maximum, & audisti verba illius de medio ignis.

תרגום אונקלוס

25 אֲרֵי תֵּלְדוּן בְּנִין וּבְנֵי בְנִין וְתִתְעַתְּקוּן בְּאַרְעָא וְתַעְבְּדוּן צַלְמָא דְמוּת כּוּלָּא וְתַעְבְּדוּן דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְגָּזָא
קֳדָמוֹהִי׃ 26 אַסְהֵידֵת בְּכוֹן יוֹמָא דֵין יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא דְּאַתּוּן בְּפָרִיעַ מֵעַל אַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין יָת יַרְדְּנָא לְתַמָּן לְמֵירְתָהּ
לָא תּוֹרְכוּן יוֹמִין עֲלָהּ אֲרֵי אִשְׁתֵּצָאָה תִּשְׁתֵּצוּן׃ 27 וִיבַדַּר יְהוָה יָתְכוֹן בֵּינֵי עַמְמַיָּא וְתִשְׁתָּאֲרוּן עִם דְּמִנְיָן בְּעַמְמַיָּא דַּאֲגָלֵי יְיָ יָתְכוֹן
לְתַמָּן׃ 28 וְתִפְלְחוּן תַּמָּן לְעַמְמַיָּא פָּלְחֵי מַעְוָתָא עוֹבַד יְדֵי אֱנָשָׁא וְאָבְנָא דְּלָא חָזָן וְלָא שָׁמְעִין וְלָא אָכְלִין וְלָא מְרִיחִין׃
29 וְתִתְבְּעוּן מִתַּמָּן יָת דְּחַלְתָּא דַּיְיָ אֱלָהָךְ וְתַשְׁכַּח אֲרֵי תְתְבְּעִינֵיהּ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ׃ 30 בַּד יֵעוֹק לָךְ וְיַעְרְעוּנָךְ כֹּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין
בְּסוֹף יוֹמַיָּא וְתָתוּב עַד דְּחַלְתָּא דַּיְיָ אֱלָהָךְ וְתְקַבֵּל בְּמֵימְרֵיהּ׃ 31 אֲרֵי אֱלָהָא רַחֲמָנָא יְיָ אֱלָהָךְ לָא יַרְשִׁינָךְ וְלָא יְחַבְּלִנָּךְ וְלָא
יְנַשֵּׁי יָת קְיָמָא דְּאָמַל לְאֲבָהָתָךְ דְּקַיֵּים לְהוֹן׃ 32 אֲרֵי שְׁאֵיל כְּעַן לְיוֹמַיָּא קַדְמָאֵי דְּהָווּ קֳדָמָךְ לְמִן יוֹמָא דִּי בְרָא יְיָ אָדָם עַל אַרְעָא וְסִפֵּי
שְׁמַיָּא וְעַד סְיָפֵי שְׁמַיָּא הֲהָוָה כְּפִתְגָמָא רַבָּא הָדֵין אוֹ הַאִשְׁתְּמַע כְּוָתֵיהּ׃ 33 הֲשָׁמַע עַמָּא קַל מֵימְרָא דַּיְיָ מְמַלֶּלָה מִגּוֹ אָשָׁתָא
כְּמָא דְשָׁמַעְתָּ אַתְּ וְיִתְקַיֵּם׃ 34 אוֹ נִיסִין דַּעֲבַד יְיָ לְאִתְגְּלָאָה לְמִפְרַק לֵיהּ עַמָּא מִגּוֹ עַמָּא בְּנִיסִין בְּאָתִין וּבְמוֹפְתִין וּבְקְרָבָא וּבִידָא
תַּקִּיפָא וּבִרְמָא מְרָמְמָא וּבְחָזָוָנִין רַבְרְבִין כְּכֹל דַּעֲבַד לְכוֹן יְיָ אֱלָהֲכוֹן בְּמִצְרַיִם לְעֵינָךְ׃ 35 אַתְּ אִתְחֲזֵיתָ לְמִידַע אֲרֵי יְיָ הוּא
אֱלָהָא לֵית עוֹד בַּר מִנֵּיהּ׃ 36 מִן שְׁמַיָּא אַשְׁמְעָךְ יָת קָל מֵימְרֵיהּ לְאַלָּפוּתָךְ וְעַל אַרְעָא אַחֲזָךְ יָת אָשָׁתֵיהּ רַבְּתָא וּפִתְגָמוֹהִי שְׁמַעְתָּא
מִגּוֹ אָשָׁתָא׃

* *Si autem genueris filios & filios filiorum tuorum, & morati fueritis super terram, & deliqueritis & feceritis sculptam similitudinem omnis, & feceritis malum coram Domino Deo nostro, vt irritetis illum.* 25

* *Obtestor vobis hodie & cælum & terram, quòd perditione peribitis citò à terra, in quam vos transitis Iordanem illuc, vt possideatis eam. non multos morabimini dies super eam, sed deletione delebimini.* 26

* *Et dispergetDominus vos in omnibus gentibus, & remanebitis pauci numero in gentibus, in quas congregabit Dominus vos illuc.* 27

* *Et seruietis illic dijs aliis, operibus manuum hominum, lignis & lapidibus, quæ non videbunt, neque audient, neque comedent, neque olfacient.* 28

* *Et quæretis illic Dominum Deum vestrum, & inuenietis eum quando quæsieritis eum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua.* 29

* *In tribulatione tua: & inuenient te omnes sermones hi, in nouissimo dierum, & conuertêris ad Dominum Deum tuum, & audies vocem eius:* 30

* *Quia Deus misericors & miserator Dominus Deus tuus, non derelinquet te neque delebit te, non obliuiscetur pacti patrum tuorum, quod iurauit eis.* 31

* *Interrogate de diebus prioribus, quæ fuerunt priores te, à die qua creauit Deus hominẽ super terram, & super summum cæli vsque ad summũ cæli, si factum est secundum verbum magnum hoc, si audiuistis tale.* 32

* *Si audiuit gens vocem Dei viuentis loquentis de medio ignis, quemadmodũ audisti tu & vixisti.* 33

* *Si tentauit Deus vt intrans acciperet sibi gentem de medio gentis in tentatione, & in signis, & in prodigiis, & in bello, et in manu forti, & in brachio excelso, & in visionibus magnis: iuxta omnia quæcunque fecit nobis Dominus Deus noster in Aegypto coram te vidente.* 34

* *Ita vt scires tu quòd Dominus Deus tuus ipse Deus est, & non est Deus præter eum.* 35

* *De cælo audibilem tibi fecit vocem suam, vt erudiret te, & super terram ostendit tibi ignem suum magnum, & verba eius audisti de medio ignis.* 36

25 * ἐὰν δὲ γεννήσῃς υἱὸς καὶ υἱὸς τῶν υἱῶν σου, καὶ χρονίσητε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ διαφθείσητε, καὶ ποιήσητε γλυπτὸν ὁμοίωμα πάντες, καὶ ποιήσητε τὸ πονηρὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, παροργίσαι αὐτόν·

26 * διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τὸν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε ταχὺ ἀπὸ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν Ιορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, οὐχὶ πολυχρονιεῖτε ἡμέρας ἐπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἢ ἐκτριβῇ ἐκτριβήσεσθε.

27 * καὶ διασπερεῖ κύριος ὑμᾶς ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, καὶ καταλειφθήσεσθε ὀλίγοι ἀριθμῷ ἐν τοῖς ἔθνεσιν εἰς οὓς συνάξει κύριος ὑμᾶς ἐκεῖ.

28 * καὶ λατρεύσετε ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ἔργοις χειρῶν ἀνθρώπων ξύλοις καὶ λίθοις, οἳ οὐκ ὄψονται, οὐδὲ ἀκούσουσιν, οὐδὲ μὴ φάγωσιν, οὐδὲ μὴ ὀσφρανθῶσιν.

29 * καὶ ἐκζητήσετε ἐκεῖ κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, καὶ εὑρήσετε αὐτὸν ὅταν ἐκζητήσητε αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου,

30 * ἐν τῇ θλίψει σου, καὶ εὑρήσουσί σε πάντες οἱ λόγοι οὗτοι ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν, καὶ ἐπιστραφήσῃ πρὸς κύριον τὸν θεόν σου, καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ·

31 * ὅτι θεὸς οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων κύριος ὁ θεός σου, οὐκ ἐγκαταλείψει σε, οὐδὲ μὴ διαφθείρῃ σε, οὐκ ἐπιλήσεται τοῦ διαθήκου τῶν πατέρων σου, οὓς ὤμοσεν αὐτοῖς.

32 * ἐπερωτήσατε ἡμέρας πρωτέρας τὰς γενομένας πρωτέρας σου ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἔκτισεν ὁ θεὸς ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ οὐρανοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, εἰ γέγονε κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο, εἰ ἠκούσατε τοιοῦτον.

33 * εἰ ἀκήκοεν ἔθνος φωνὴν θεοῦ ζῶντος λαλοῦντος ἐκ μέσου τοῦ πυρός, ὃν τρόπον ἀκήκοας σὺ καὶ ἔζησας.

34 * εἰ ἐπείρασεν ὁ θεὸς εἰσελθὼν λαβεῖν ἑαυτῷ ἔθνος ἐκ μέσου ἔθνους ἐν πειρασμῷ, καὶ ἐν σημείοις, καὶ ἐν τέρασι, καὶ ἐν πολέμῳ, καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν ὁράμασι μεγάλοις, κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὑμῖν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν αἰγύπτῳ ἐνώπιον σου βλέποντος.

35 * ὥστε εἰδέναι σε ὅτι κύριος ὁ θεός σου αὐτὸς θεός ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν αὐτοῦ.

36 * ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀκουστὸν ἐποίησε τὴν φωνὴν αὐτοῦ παιδεῦσαί σε, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἔδειξέ σοι τὸ πῦρ αὐτοῦ τὸ μέγα, καὶ τὰ ῥήματα αὐτοῦ ἤκουσας ἐκ μέσου τοῦ πυρός.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Quando genueris filios & filios filiorum, & senueritis in terra, & corrupti fueritis, & feceritis aliquam imaginem aut similitudinem, & feceritis quod malum est in conspectu Domini Dei tui vt ad iracundiam prouocetis eum: [26] Testes adhibeo contra vos hodie cælum & terram quia perditione peribitis cito desuper terram propter quam vos transibitis Iordanem vt possideatis eam, non longo tempore habitabitis in ea, sed exterminatione exterminabimini. [27] Et dispergetvos Dominus inter populos, & remanebitis populus numeratus in populis ad quos migrare vos fecit Dominus. [28] Et seruietis ibi populis seruientibus idolis quæ sunt opus manuum hominum lignea aut lapidea, quæ non vident, neque audiunt, neque comedunt, neque odorantur. [29] Et quæres inde timorem Domini Dei tui & inuenies, si quæsieris eum toto corde tuo & tota anima tua. [30] Cùm tribulatus fueris, & euenerint tibi omnia verba hæc in fine dierum, & conuertêris ad timorem Domini Dei tui, & obedies verbo eius: [31] Quoniam Deus misericors est Dominus Deus tuus, non relinquet te, nec dissipabit te, neque obliuiscetur pacti patrum tuorum quod iurauit eis. [32] Interroga enim nunc de diebus antiquis qui fuerunt ante te à die quo creauit Dominus hominem super terram, à summo cæli vsque ad summum cæli, si fuit res magna sicut ista, aut si audita est similis eius. [33] Si audiuit populus vocem verbi Dei loquentem de medio ignis, sicut tu audisti, & vixerit. [34] Aut viderit miracula quæ fecit Dominus vt reuelaretur & redimeret sibi populum de medio populi, per miracula, per signa & portenta, & in bello, & in manu forti, & in brachio excelso, & in visionibus magnis, iuxta omnia quæ fecit vobis Dominus Deus vester in Ægypto ante oculos tuos. [35] Tibi ostensum est, vt scias quoniam Dominus ipse est Deus, non est alius præter eum. [36] De cælis audire te fecit vocem verbi sui vt doceret te, & super terra ostendit tibi ignem suum magnum, & verba eius audisti de medio ignis.

37 * וְתַחַת כִּי אָהַב אֶת־אֲבֹתֶיךָ וַיִּבְחַר בְּזַרְעוֹ
אַחֲרָיו וַיּוֹצִיאֲךָ בְּפָנָיו בְּכֹחוֹ הַגָּדֹל מִמִּצְרָיִם׃

38 * לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִמְּךָ מִפָּנֶיךָ
לַהֲבִיאֲךָ לָתֶת־לְךָ אֶת־אַרְצָם נַחֲלָה כַּיּוֹם
הַזֶּה׃ 39 * וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ
כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־
הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד׃

40 * וְשָׁמַרְתָּ אֶת־חֻקָּיו וְאֶת־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוְּךָ הַיּוֹם אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ וְלִבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ וּלְמַעַן
תַּאֲרִיךְ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נֹתֵן לְךָ כָּל־הַיָּמִים׃

41 * אָז יַבְדִּיל מֹשֶׁה שָׁלֹשׁ עָרִים בְּעֵבֶר
הַיַּרְדֵּן מִזְרְחָה שָׁמֶשׁ׃ 42 * לָנֻס שָׁמָּה רוֹצֵחַ
אֲשֶׁר יִרְצַח אֶת־רֵעֵהוּ בִּבְלִי־דַעַת וְהוּא לֹא־
שֹׂנֵא לוֹ מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְנָס אֶל־אַחַת מִן־הֶעָרִים
הָאֵל וָחָי׃ 43 * אֶת־בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ הַמִּישֹׁר
לָרֻאוּבֵנִי וְאֶת־רָאמֹת בַּגִּלְעָד לַגָּדִי וְאֶת־גּוֹלָן
בַּבָּשָׁן לַמְנַשִּׁי׃ 44 * וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם
מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 45 * אֵלֶּה הָעֵדֹת
וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם׃

46 * בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּגַּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר בְּאֶרֶץ
סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה
מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם׃

47 * וַיִּירְשׁוּ אֶת־אַרְצוֹ וְאֶת־אֶרֶץ עוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן
שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָח
שָׁמֶשׁ׃ 48 * מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן
וְעַד־הַר שִׂיאֹן הוּא חֶרְמוֹן׃ 49 * וְכָל־הָעֲרָבָה
עֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה וְעַד יָם הָעֲרָבָה תַּחַת אַשְׁדֹּת
הַפִּסְגָּה׃

37 *Quia dilexit patres tuos, & elegit ſemen eorum poſt eos. Eduxítque te præcedens in virtute ſua magna ex Ægypto:

38 * Vt deleret nationes maximas & fortiores te in introitu tuo, & introduceret te, darétq; tibi terram earum in poſſeſſionem, ſicut cernis in præſenti die.

39 *Scito ergo hodie & cogitato in corde tuo, quòd Dominus ipſe eſt Deus in cælo ſurſum & in terra deorſum, & non ſit alius.

40 * Cuſtodi præcepta eius atq; mandata quæ ego præcipio tibi, vt bene ſit tibi & filiis tuis poſt te, & permaneas multo tẽpore ſuper terram quam Dominus Deus tuus daturus eſt tibi.

41 * Tũc ſeparauit Moyſes tres ciuitates trans Iordanem ad Orientalem plagam:

42 *Vt confugiat ad eas qui occiderit nolens proximum ſuum, nec ſibi fuerit inimicus an-
G te vnum & alterum diem, & ad harum aliquam vrbium poſſit euadere.

43 * Boſor in ſolitudine quæſita eſt in terra campeſtri de tribu Ruben; & Ramoth in Galaad quæ eſt in tribu Gad; & Golam, in Baſan quæ eſt in tribu Manaſſe.

44 * Iſta eſt lex quam propoſuit Moyſes coram filiis Iſrael.

45 *Et hæc teſtimonia & ceremoniæ, atque iudicia quæ locutus eſt ad filios Iſrael, quando egreſſi ſunt de Ægypto;

46 * Trans Iordanem in valle contra fanum Phogor, in terra Seon regis Amorræi, qui habitauit in Eſebon quem percuſsit Moyſes. Filij quoque Iſrael egreſsi ex Ægypto,

47 * Poſſederunt terram eius, & terram Og regis Baſan duorum regum Amorræorum qui erant trans Iordanem ad Solis ortum;

48 * Ab Aroer quæ ſita eſt ſuper ripam torrentis Arnon vſque ad montem Seon qui eſt & Hermon.

49 * Omnem planitiem trans Iordanem ad Orientalem plagam vſque ad mare ſolitudinis & vſque ad radices montis Phaſga.

תרגום אונקלוס

37 וְחֲלַף דְּרַחֵם יָת אֲבָהָתָךְ וְיִתְרְעֵי בְּבְנֵיהוֹן בָּתְרֵיהוֹן וְאַפְקָךְ בְּמֵימְרֵיהּ בְּחֵילֵיהּ רַבָּא מִמִּצְרָיִם׃ 38 לְתָרָכָא עַמְמִין רַבְרְבִין
וְתַקִּיפִין מִינָךְ מֵקָרָמָךְ לְאַעָלוּתָךְ לְמִיתַן לָךְ יָת אַרְעָהוֹן אַחְסָנָא כְּיוֹמָא הָדֵין׃ 39 וְתִידַע יוֹמָא דֵין וְתָתוּב לְלִבָּךְ אֲרֵי יְיָ הוּא
אֱלָהָא דְּשָׁכְנָתֵיהּ בִּשְׁמַיָּא מִלְעֵילָּא וְעַל אַרְעָא מִלְרַע לֵית עוֹד׃ 40 וְתִטַּר יָת קְיָמוֹהִי וְיָת פִּקּוּדוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין דְּיֵיטַב
לָךְ וְלִבְנָךְ בָּתְרָךְ וּבְדִיל דְּתוֹרֵךְ יוֹמִין עַל אַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ כָּל יוֹמַיָּא׃ 41 בְּכֵן יַפְרִישׁ מֹשֶׁה תְּלַת קִרְוִין בְּעִבְרָא דְּיַרְדְּנָא מִמַּדְנַח
שִׁמְשָׁא׃ 42 לְמֶעֱרוֹק לְתַמָּן קָטוֹלָא דְּיִקְטוֹל יָת חַבְרֵיהּ בְּלָא מַדְעֵיהּ וְהוּא לָא שָׂנֵא לֵיהּ מֵאֶתְמָלִי וּמִדְּקָמוֹהִי וְיֶעֱרוֹק לְחַד מִן קִרְוַיָּא
חָאלֵין וְיִתְקַיָּם׃ 43 יָת בֶּצֶר בְּמַדְבְּרָא בְּאַרְעָא דְּמֵישְׁרָא לְשִׁבְטָא דִּרְאוּבֵן וְיָת רָאמוֹת בְּגִלְעָד לְשִׁבְטָא דְּגָד וְיָת גּוֹלָן
בְּמַתְנָן לְשִׁבְטָא דִּמְנַשֶּׁה׃ 44 וְדָא אוֹרָיְתָא דְּסַדַּר מֹשֶׁה קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 45 אִלֵּין סַהֲדָוָתָא וּקְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפְּקְהוֹן מִמִּצְרָיִם׃ 46 בְּעִבְרָא דְּיַרְדְּנָא בְּחֵילְתָּא לְקִבֵּיל בֵּית פְּעוֹר בְּאַרְעָא דְּסִיחוֹן מַלְכָּא דֶּאֱמוֹרָאָה דְּיָתִיב בְּחֶשְׁבּוֹן
דְּקְטַל מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפְּקְהוֹן מִמִּצְרָיִם׃ 47 וִירִתוּ יָת אַרְעֵיהּ וְיָת אַרְעָא דְּעוֹג מַלְכָּא דְּמַתְנָן תְּרֵין מַלְכֵי אֱמוֹרָאָה דִּי
בְּעִבְרָא דְּיַרְדְּנָא מִמַּדְנַח שִׁמְשָׁא׃ 48 מֵעֲרֹעֵר דִּי עַל כֵּיף נַחֲלָא דְּאַרְנוֹן וְעַד טוּרָא דְּשִׁיאוֹן הוּא חֶרְמוֹן׃ 49 וְכָל מֵישְׁרָא דְּעִבְרָא
דְּיַרְדְּנָא מַדִּינְחָא וְעַד יַמָּא דְּמֵישְׁרָא תְּחוֹת מַשְׁפַּךְ טַרְמָתָא׃

37 * Quia amauit ipſe patres tuos, & elegit ſemen eorum poſt eos vos ſupra omnes gentes, & eduxit te ipſe in fortitudine ſua magna de Ægypto;

38 * Ad perdendum gentes magnas & fortiores te ante faciem tuam, ad introducendum te vt daret tibi terram hanc ad poſſidendum, ſicut habes hodie.

39 * Et cognoſces hodie & conuertêris in mente, quia Dominus Deus tuus hic Deus in cœlo ſuprà & in terra infrà, & non eſt vltra præter eum.

40 * Et cuſtodies iuſtificationes eius, & præcepta eius, quæcunque ego præcipio tibi hodie, vt benè tibi ſit & filijs tuis poſt te, vt longæui ſitis ſuper terram, quam Dominus Deus tuus dat tibi omnes dies.

41 * Tunc ſeparauit Moyſes tres vrbes trans Iordanem ab Oriente Solis:

42 * Vt fugiat illuc homicida, qui occiderit proximum non ſciens, & hic non odio habens eum ante heri & tertium, & fugiet in vnam vrbium iſtarum, & viuet.

43 * Boſor in ſolitudine in terra campeſtri Rubem, & Ramoth in Galaad quæ eſt Gad, & Golam in Baſan quæ eſt Manaſſe.

44 * Iſta lex quam propoſuit Moyſes coram filijs Iſrael.

45 * Et hæc teſtimonia & iuſtificationes & iudicia, quæcunque præcepit Moyſes filijs Iſrael in ſolitudine, egreſſis ipſis de terra Ægypti,

46 * In eo qui trans Iordanem, in valle, prope domum Phogor, in terra Seon regis Amorræorum, qui habitabat in Eſebon, quem percuſſit Moyſes & filij Iſrael, egreſſis ipſis de terra Ægypti.

47 * Et poſſederunt terram eius, & terram Og regis Baſan, duorum regum Amorræorum, qui erat trans Iordanem ad ortum Solis;

48 * Ab Aroer, quæ eſt in ripa torrentis Arnon, & in monte Seon, qui eſt Hermon.

49 * Omnem Araba trans Iordanem ad ortum Solis ſub Aſedoth exciſum.

37 * διὰ τὸ ἀγαπῆσαι αὐτὸν τοὺς πατέρας σου, καὶ ἐξελέξατο τὸ σπέρμα αὐτῶν μετ' αὐτοὺς ὑμᾶς αὐτὸς πρώτα τὰ ἔθνη, καὶ ἐξήγαγέ σε αὐτὸς ἐν τῇ ἰσχύι αὐτοῦ τῇ μεγάλῃ ἐξ αἰγύπτου·

38 * ἐξολοθρεῦσαι ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρότερά σου ἀφ' ἡμῶν σώπου σου, εἰσαγαγεῖν σε δοῦναί σοι τὴν γῆν ταύτην κληρονομεῖν, καθὼς ἔχεις σήμερον.

39 * καὶ γνώσῃ σήμερον καὶ ἐπιστραφήσῃ ἐν τῇ διανοίᾳ, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἔστιν θεὸς ἐν οὐρανῷ ἄνω καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν αὐτοῦ.

40 * καὶ φυλάξῃ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἵνα εὖ σοι γένῃ, καὶ τοῖς υἱοῖς σου μετὰ σέ, ὅπως μακροημερεύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι πάσας τὰς ἡμέρας.

41 * τότε ἀφώρισε μωυσῆς τρεῖς πόλεις πέραν τοῦ ἰορδάνου ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου·

42 * φυγεῖν ἐκεῖ τὸν φονεύσαντα, ὃς ἂν φονεύσῃ τὸν πλησίον οὐκ εἰδώς, καὶ οὗτος μισῶν αὐτὸν πρὸ τοῦ ἐχθὲς καὶ τρίτης, καὶ καταφεύξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ ζήσεται.

43 * τὴν βοσὸρ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ τοῦ ῥουβήν, καὶ τὴν ῥαμὼθ ἐν γαλαὰδ τῶν γαδδί, καὶ τὴν γαυλὼν ἐν βασὼν τῶν μανασσῆ.

44 * οὗτος ὁ νόμος ὃν παρέθετο μωυσῆς ἐνώπιον τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

45 * καὶ ταῦτα τὰ μαρτύρια, καὶ τὰ δικαιώματα, καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου.

46 * ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, ἐν φάραγγι, ἐγγὺς οἴκου φογώρ, ἐν γῇ σηὼν βασιλέως τῶν ἀμορραίων, ὃς κατῴκει ἐν ἐσεβών, ὃν ἐπάταξε μωυσῆς καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου·

47 * καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ τὴν γῆν ὢγ βασιλέως τῆς βασάν, δύο βασιλέων τῶν ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ ἰορδάνου κατ' ἀνατολὰς ἡλίου·

48 * ἀπὸ ἀροήρ, ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χείλους χειμάρρου ἀρνών, καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ σηών, ὅ ἐστιν ἀερμών.

49 * πᾶσαν τὴν ἀραβὰ πέραν τοῦ ἰορδάνου κατ' ἀνατολὰς ἡλίου ἕως ἀσηδὼθ τὴν λαξευτήν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

37 Et pro eo quòd dilexit patres tuos & elegit filios eorum poſt eos, eduxit te in verbo ſuo & in virtute ſua magna de Ægypto.

38 Vt eijceret populos magnos & fortiores te à facie tua, vt introduceret te: vt daret tibi terram eorum in poſſeſſionem ſicut in die hac.

39 Et ſcies hodie & conuertêris in corde tuo, quoniam Dominus ipſe eſt Deus, cuius maieſtas eſt in cœlo, ſurſum & in terra deorſum, & non eſt alius. 40 Et cuſtodies pacta eius & præcepta eius, quæ ego præcipio tibi hodie, vt bene ſit tibi & filiis tuis poſt te, & vt prolongentur dies tui ſuper terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi omnibus diebus.

41 Tunc ſeparauit Moyſes tres ciuitates trans Iordanem ad Orientem Solis:

42 Vt fugeret illuc homicida qui occiderit proximum ſuum ignoranter, & ipſe non oderat illum ab heri & nudiustertius, vt fugiat ad vnam de ciuitatibus his & viuat. 43 Boſor in ſolitudine in terra campeſtri de tribu Ruben, & Ramoth in Galaad de tribu Gad, & Golan in Baſan de tribu Manaſſe. 44 Et iſta eſt lex quam propoſuit Moyſes coram filiis Iſrael.

45 Hæc ſunt teſtimonia & præcepta, & iudicia quæ locutus eſt Moyſes cum filiis Iſrael quando egreſſi ſunt de Ægypto:

46 Trans Iordanem in valle contra Bethphogor in terra Seon regis Amorræorum qui habitabat in Eſebon, quem occidit Moyſes & filij Iſrael cùm egrederentur de terra Ægypti.

47 Et poſſederunt terram eius & terram Og regis Baſan duorum regum Amorræorum qui erant trans Iordanem ad Orientem Solis.

48 Ab Aroer quæ eſt ſuper ripam torrentis Arnon, & vſque ad montem Seon qui eſt Hermon.

49 Et omnem planiciem quæ eſt trans Iordanem ad Orientem, & vſque ad mare quod eſt in planicie & vſque ad radices collis.

ה

1 * וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר
אָנֹכִי דֹבֵר בְּאָזְנֵיכֶם הַיּוֹם וּלְמַדְתֶּם אֹתָם
2 וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשֹׂתָם: * יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כָּרַת עִמָּנוּ
3 בְּרִית בְּחֹרֵב: * לֹא אֶת־אֲבֹתֵינוּ כָּרַת יְהוָה אֶת־
הַבְּרִית הַזֹּאת כִּי אִתָּנוּ אֲנַחְנוּ אֵלֶּה פֹּה הַיּוֹם
4 כֻּלָּנוּ חַיִּים: * פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר יְהוָה עִמָּכֶם
5 בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ: * אָנֹכִי עֹמֵד בֵּין יְהוָה וּבֵינֵיכֶם
בָּעֵת הַהִוא לְהַגִּיד לָכֶם אֶת־דְּבַר יְהוָה כִּי יְרֵאתֶם
6 מִפְּנֵי הָאֵשׁ וְלֹא־עֲלִיתֶם בָּהָר לֵאמֹר: * אָנֹכִי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית
7 עֲבָדִים: * לֹא־יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָי:
8 * לֹא־תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל כָּל־תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם
מִמַּעַל וַאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת
9 לָאָרֶץ: * לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים
10 וְעַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי: * וְעֹשֶׂה חֶסֶד
11 לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָו: * לֹא תִשָּׂא
אֶת־שֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְהוָה
12 אֵת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ לַשָּׁוְא: * שָׁמוֹר
אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
13 * שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּךָ: * וְיוֹם
14 הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל־
מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְשׁוֹרְךָ
וְחֲמֹרְךָ וְכָל־בְּהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ
15 עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ כָּמוֹךָ: * וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם וַיֹּצִאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה
וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה עַל־כֵּן צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־
יוֹם הַשַּׁבָּת:

CAP. V.

1 VOcauítq; Moyſes omnem Iſraelem, & di-
A xit ad eum, Audi Iſrael ceremonias atque
iudicia quæ ego loquor in auribus veſtris ho-
die: diſcite ea & opere complete.
2 * Dominus Deus noſter pepigit nobiſcum
fœdus in Oreb.
3 * Non cum patribus noſtris inijt pactum,
ſed nobiſcum, qui in præſentiarum ſumus &
4 viuimus. * Facie ad faciem locutus eſt
nobis in monte de medio ignis.
5 * Ego ſequeſter & medius fui inter Domi-
num & vos in tempore illo, vt annunciarem
vobis verba eius. Timuiſtis enim ignem, &
non aſcendiſtis in montem. Et ait:
6 * Ego Dominus Deus tuus qui eduxi te de Exod.
7 terra Ægypti de domo ſeruitutis. * Non Pſal. 80.
habebis Deos alienos in conſpectu meo.
8 * Non facies tibi ſculptile nec ſimilitudi-
nem omnium quæ in cælo ſunt deſuper, &
quæ in terra deorſum, & quæ verſantur in
aquis ſub terra.
9 *Non adorabis ea, & non coles: Ego enim Exod.
ſum Dñs Deus tuus, Deus æmulator, reddens 34.a Matth. 4.
iniquitatem patrum ſuper filios in tertiam &
quartam generationem his qui oderunt me.
10 * Et faciẽs miſericordiã in multa milia di-
ligẽtibus me & cuſtodiẽtibus pręcepta mea.
11 * Non vſurpabis nomen Dei tui fruſtrà, Exo. 20.
B quia nõ erit impunitus qui ſuper re vana no-
12 men eius aſſumpſerit. * Obſerua diem ſab-
bati vt ſanctifices eum, ſicut præcepit tibi Do
13 minus Deus tuus. * Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua.
14 * Septimus dies ſabbati eſt, id eſt, requies Domini Dei tui. Non facies in eo quicquam operis tu & filius tuus & filia, ſeruus & ancilla, bos & aſinus, & omne iumentum tuum, & peregrinus qui eſt intra portas tuas, vt requieſcat ſeruus & ancilla tua, ſicut & tu. Exo. 20. Mar. 15. a Matth. 17.a
15 *Memento quòd & ipſe ſeruieris in Ægypto, & eduxerit te inde Dominus Deus tuus in manu forti & brachio extẽto. Idcirco pręcepit tibi vt ſeruares diem ſabbati.

תרגום אונקלוס

ה

1 וּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יַת קְיָמַיָּא וְיַת דִּינַיָּא דַּאֲנָא מְמַלֵּיל קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָא דֵין וְתִלְפוּן יָתְהוֹן וְתֶטְרוּן לְמֶעְבַּדְהוֹן:
2 יְהוָה אֱלָהָנָא גְּזַר עִמָּנָא קְיָם בְּחוֹרֵב: 3 לָא עִם אֲבָהָתָנָא גְּזַר יְיָ יַת קְיָמָא הָדָא אֱלָהֵין עִמָּנָא אֲנַחְנָא אִלֵּין הָכָא יוֹמָא דֵין כֻּלָּנָא
קַיָּמִין: 4 מַמְלַל עִם מַמְלַל מֵלֵיל יְיָ עִמְּכוֹן בְּטוּרָא מִגּוֹ אִשָּׁתָא: 5 אֲנָא הֲוֵיתִי קָאֵם בֵּין מֵימְרָא דַיְיָ וּבֵינֵיכוֹן בְּעִדָּנָא הַהוּא
לְחַוָאָה לְכוֹן יַת פִּתְגָמָא דַיְיָ אֲרֵי דְחֵלְתּוּן מִן קֳדָם אֶשָׁתָּא וְלָא סְלֵקְתּוּן בְּטוּרָא לְמֵימָר: 6 אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ דְּאַפֵּקְתָּךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם
מִבֵּית עַבְדּוּתָא: 7 לָא יְהֵוֵי לָךְ אֱלָהּ אָחֳרָן בַּר מִנָּי: 8 לָא תַעֲבֵד לָךְ צֶלֶם כָּל דְּמוּת דִּי בִּשְׁמַיָּא מִלְעֵלָּא וְדִי בְאַרְעָא מִלְרַע וְדִי בְמַיָּא מִלְרַע
לְאַרְעָא: 9 לָא תִסְגּוֹד לְהוֹן וְלָא תִפְלְחִינוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ אֵל קַנָּא מַסְעַר חוֹבֵי אֲבָהָן עַל בְּנִין מָרְדִין עַל דָּר תְּלִיתָאֵי וְעַל דָּר רְבִיעָאֵי לְשָׂנְאָי כַּד
מְשַׁלְּמִין בְּנַיָּא לְמֶחֱטֵי בָּתַר חוֹבֵי אֲבָהָתְהוֹן: 10 וְעָבֵד טִיבוּ לְאַלְפֵי דָרִין לְרַחֲמַי וּלְנָטְרֵי פִּקּוֹדָי: 11 לָא תֵימֵי בִּשְׁמָא דַיְיָ אֱלָהָךְ לְמַגָּנָא
אֲרֵי לָא יְזַכֵּי יְיָ יַת דְּיֵימֵי בִּשְׁמֵיהּ לְשִׁקְרָא: 12 טַר יַת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא לְקַדָּשׁוּתֵיהּ כְּמָא דְפַקְּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ: 13 שִׁיתָּא יוֹמִין תִּפְלַח וְתַעֲבֵיד
כָּל עִבִּידְתָּךְ: 14 וְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שַׁבְּתָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָא תַעֲבִיד כָּל עִבִּידָא אַתְּ וּבְנָךְ וּבְנָתָךְ וְעַבְדָּךְ וְאַמְתָּךְ וְתוֹרָךְ וַחֲמָרָךְ וְכָל בְּעִירָךְ
וְגִיּוֹרָךְ דִּי בְקִירָוָךְ בְּדִיל דְּיָנוּחַ עַבְדָּךְ וְאַמְתָּךְ כְּוָתָךְ: 15 וְתִדְכַּר אֲרֵי עַבְדָא הֲוֵיתָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְאַפְּקָךְ יְיָ אֱלָהָךְ מִתַּמָּן בִּידָא תַקִּיפָא
וּבִדְרָעָא מְרַמְמָא עַל כֵּן פַּקָּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְמֶעְבַּד יַת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא:

CAP. V.

ET vocauit Moyſes omnem Iſrael, & dixit ad eos, Audi Iſrael iuſtificationes & iudicia, quæcunque ego loquor in auribus veſtris in die hac, & diſcetis ea, & cuſtodietis facere ea. 1

Dominus Deus noſter pepigit ad vos pactũ in Oreb. 2

Non patribus veſtris diſpoſuit Dominus teſtamentum hoc, ſed ad vos: vos autem omnes hic viuentes hodie. 3

Facie ad faciem locutus eſt Dominus ad vos in monte de medio ignis. 4

Et ego ſteti inter Dominum & inter vos in tempore illo vt annunciarem vobis verba Domini, quoniam timuiſtis à facie ignis, & non aſcendiſtis in montem, dicens: 5

Ego ſum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti ex domo ſeruitutis. 6

Non erunt tibi dij alij, præter me. 7

Non facies tibiipſi ſculptile neq; omnis ſimilitudinem, quæcunq; in cælo ſupra, & quæcunque in terra deorſum, & quæcunque in aqua ſub terra. 8

Non adorabis ea, neq; ſeruies eis, quoniam ego ſum Dominus Deus tuus, Deus zelotes, reddens peccata patrum in filios in tertiam & quartam generationem odientibus me. 9

Et faciens miſericordiam in milia diligentibus me, & cuſtodientibus præcepta mea. 10

Non accipies nomẽ Domini Dei tui in vanum, non enim mundabit Dominus accipientem nomen eius in vanum. 11

Cuſtodi diem ſabbatorum vt ſanctifices illum, quemadmodum præcepit tibi Dominus Deus tuus. 12

Sex dies operaberis, & facies omnia opera tua. 13

At die ſeptimo ſabbata Domino Deo tuo, non facies in eo omne opus tu et filius tuus, & filia tua, ſeruus tuus & ancilla tua, bos tuus & ſubiugale tuum, & omne iumentum tuum, & peregrinus habitans in te, vt quieſcat ſeruus tuus, & ancilla tua ſicut & tu. 14

Et recordaberis quoniam ſeruus fuiſti in terra Ægypti, et eduxit te Dominus Deus tuus inde in manu forti, & in brachio excelſo; propter hoc præcepit tibi Dominus Deus tuus, vt cuſtodias tu diem ſabbatorum, & ſanctifices illum. 15

ε.

1 Καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς πάντα ἰσραὴλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἄκουε ἰσραὴλ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐγὼ λαλῶ ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, καὶ μαθήσεσθε αὐτά, & φυλάξεσθε ποιεῖν αὐτά.

2 κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν διέθετο πρὸς ὑμᾶς διαθήκην ἐν χωρήβ. 3 οὐχὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν διέθετο κύριος τὴν διαθήκην ταύτην, ἀλλ' ἢ πρὸς ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ πάντες ὧδε ζῶντες 4 σήμερον. πρόσωπον κατὰ πρόσωπον ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός.

5 κἀγὼ εἰστήκειν ἀνὰ μέσον κυρίου & ἀνὰ μέσον ὑμῶν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν τὰ ῥήματα κυρίου, ὅτι ἐφοβήθητε ἀπὸ προσώπου τοῦ πυρός, & οὐκ ἀνέβητε εἰς τὸ ὄρος, λέγων·

6 ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, ὁ ἐξαγαγών σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας.

7 οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι, πλὴν ἐμοῦ.

8 οὐ ποιήσεις σεαυτῷ γλυπτὸν οὐδὲ πάντας ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, & ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τῷ ὕδατι ὑποκάτω τῆς γῆς.

9 οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός σου, θεὸς ζηλωτής, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα ἐπὶ τρίτην καὶ τετάρτην γενεὰν τοῖς μισοῦσί με·

10 καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσί με, & τοῖς φυλάσσουσι τὰ προστάγματά μου.

11 οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ, οὐ γὰρ μὴ καθαρίσῃ κύριος τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ.

12 φύλαξαι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν, ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου.

13 ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ, & ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου.

14 τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατα κυρίῳ τῷ θεῷ σου, οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σὺ & ὁ υἱός σου & ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου & ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου, & τὸ ὑποζύγιόν σου, & πᾶν κτῆνός σου, & ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν σοί, ἵνα ἀναπαύσηται ὁ παῖς σου, ὡς ἡ παιδίσκη σου ὥσπερ & σύ.

15 & μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου, & ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖθεν ἐν χειρὶ κραταιᾷ, & ἐν βραχίονι ὑψηλῷ· διὰ τοῦτο συνέταξέ σοι κύριος ὁ θεός σου, ὥστε φυλάσσεσθαί σε τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων & ἁγιάζειν αὐτήν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. V.

ET vocauit Moyſes omnem Iſraelem, & dixit eis, Audi Iſrael pacta & iudicia, quæ ego loquor coram vobis hodie, & diſcetis ea & obſeruabitis vt faciatis ea. 2 Dominus Deus noſter pepigit nobiſcum pactum in Oreb. 3 Non cum patribus noſtris pepigit Dominus pactum iſtud, ſed nobiſcum qui ſumus hic hodie omnes nos viui. 4 Verbum verbo locutus eſt Dominus vobiſcum in monte de medio ignis.

5 Ego ſtabam inter verbum Domini & vos in tempore illo, vt nunciarem vobis verbum Domini; timuiſtis enim à facie ignis, & non aſcendiſtis in montem, & ait: 6 Ego Dominus Deus tuus qui eduxi te de terra Ægypti de domo ſeruitutis. 7 Non ſit tibi alius Deus præter me. 8 Non facies tibi imaginem nec omnem ſimilitudinem eorum quæ in cœlis ſurſum, & quæ in terra ſunt deorſum, & quæ in aquis ſunt ſub terra. 9 Non adorabis ea neque colẽs ea, quoniam ego Dominus Deus tuus, Deus zelotes, viſitans peccata patrum ſuper filios rebelles in tertiam & quartam generationem his qui oderunt me, quando filij ſequuntur peccata patrum ſuorum.

10 Et faciens miſericordiam in mille generationibus diligentibus me, & cuſtodientibus præcepta mea.

11 Non iurabis per nomen Domini Dei tui fruſtra, quia non iuſtificabit Dominus illum qui iurauerit per nomen eius in vanum.

12 Obſerua diem ſabbati vt ſanctifices illum, ſicut præcepit tibi Dominus Deus tuus. 13 Sex diebus operaberis, & facies omne opus tuum. 14 Septimus autem dies ſabbatum eſt coram Domino: non facies omne opus tu & filius tuus, & filia tua, & ſeruus tuus, & ancilla tua, & bos tuus, & aſinus tuus, & omne iumentum tuum, & peregrinus tuus qui eſt in vrbibus tuis, vt quieſcat ſeruus tuus & ancilla tua ſicut tu. 15 Et recordaberis quòd ſeruus fuiſti in terra Ægypti, & eduxit te Dominus Deus tuus inde in manu forti & in brachio excelſo; propterea præcepit tibi Dominus Deus tuus vt ſerues diem ſabbati.

16 * כַּבֵּד אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ כַּאֲשֶׁר
צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ וּלְמַעַן יִיטַב לָךְ
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃
17 * לֹא תִרְצָח׃ * וְלֹא תִנְאָף׃
18 * וְלֹא תִגְנֹב׃ * וְלֹא־תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ
19 עֵד שָׁוְא׃ * וְלֹא תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ
20 וְלֹא תִתְאַוֶּה בֵּית רֵעֶךָ שָׂדֵהוּ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ שׁוֹרוֹ
וַחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ׃
21 * אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר יְהוָה אֶל־
כָּל־קְהַלְכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הֶעָנָן וְהָעֲרָפֶל קוֹל
גָּדוֹל וְלֹא יָסָף וַיִּכְתְּבֵם עַל־שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים
22 וַיִּתְּנֵם אֵלָי׃ * וַיְהִי כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת־הַקּוֹל מִתּוֹךְ
הַחֹשֶׁךְ וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כָּל־רָאשֵׁי
24 שִׁבְטֵיכֶם וְזִקְנֵיכֶם׃ * וַתֹּאמְרוּ הֵן הֶרְאָנוּ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ אֶת־כְּבֹדוֹ וְאֶת־גָּדְלוֹ וְאֶת־קֹלוֹ שָׁמַעְנוּ
מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַיּוֹם הַזֶּה רָאִינוּ כִּי־יְדַבֵּר אֱלֹהִים
25 אֶת־הָאָדָם וָחָי׃ * וְעַתָּה לָמָּה נָמוּת כִּי
תֹאכְלֵנוּ הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת אִם־יֹסְפִים אֲנַחְנוּ
26 לִשְׁמֹעַ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עוֹד וָמָתְנוּ׃ * כִּי מִי
כָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר שָׁמַע קוֹל אֱלֹהִים חַיִּים מְדַבֵּר
27 מִתּוֹךְ הָאֵשׁ כָּמֹנוּ וַיֶּחִי׃ * קְרַב אַתָּה וּשְׁמַע אֵת
כָּל־אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאַתְּ תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ
אֵת כָּל־אֲשֶׁר יְדַבֵּר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵלֶיךָ וְשָׁמַעְנוּ
28 וְעָשִׂינוּ׃ * וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹל דִּבְרֵיכֶם בְּדַבֶּרְכֶם
אֵלָי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי שָׁמַעְתִּי אֶת־קוֹל דִּבְרֵי הָעָם
הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ הֵיטִיבוּ כָּל־אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ׃
29 * מִי־יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם לְיִרְאָה אֹתִי
וְלִשְׁמֹר אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי כָּל־הַיָּמִים לְמַעַן יִיטַב לָהֶם
30 וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם׃ * לֵךְ אֱמֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם
לְאָהֳלֵיכֶם׃

16 * Honora patrem tuum & matrem, ſicut præcepit tibi Dominus Deus tuus, vt longo viuas tempore, & benè ſit tibi in terra quam Dominus Deus tuus daturus eſt tibi.
17 * Non occides: * Neque mœchaberis. Matt. 5. c Ro. 13. b
18 * Furtúmque non facies.
19 * Nec loquaris contra proximum tuum
20 falſum teſtimonium.
21 * Non concupiſces vxorem proximi tui, non domum, non agrum, non ſeruum, non C ancillam, non bouem, non aſinum, & vniuerſa quæ illius ſunt.
22 * Hæc verba, locutus eſt Dominus ad omnem multitudinem veſtram in mõte de medio ignis & nubis & caliginis, voce magna, nihil addens amplius: & ſcripſit ea in duabus tabulis lapideis quas tradidit mihi.
23 * Vos autem poſtquam audiſtis vocem de medio tenebrarum, & mõtem ardere vidiſtis, acceſſiſtis ad me omnes principes tribuum & maiores natu:
24 * Atque dixiſtis, Ecce oſtendit nobis Dominus Deus noſter maieſtatem & magnitudinem ſuam. Vocem enim eius audiuimus de medio ignis, & probauimus hodie quòd loquente Deo cum homine vixerit homo.
25 * Cur ergo moriemur & deuorabit nos D ignis hic maximus? Si enim audierimus vltrà vocem Domini Dei noſtri, moriemur.
26 * Quid eſt omnis caro vt audiat vocẽ Dei viuentis, qui de medio ignis loquitur, ſicut nos audiuimus & poſſit viuere?
27 * Tu magis accede & audi cuncta quæ dixerit Dominus Deus noſter tibi; loquerísque ad nos, & nos audientes faciemus ea.
28 * Quod cùm audiſſet Dominus, ait ad me, Audiui vocem verborum populi huius, quæ locuti ſunt tibi: bene omnia ſunt locuti.
29 * Quis det talem eos habere mentem vt timeant me & cuſtodiant vniuerſa mandata mea in omni tempore, vt bene ſit eis & filiis eorum in ſempiternum!
30 * Vade ergo & dic eis, Reuertimini in tentoria veſtra.

תרגום אונקלוס

16 יַקַר יָת אֲבוּךְ וְיָת אִמָּךְ כְּמָא דְפַקְּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּדִיל דְּיוֹרְכוּן יוֹמָךְ וּבְדִיל דְּיֵיטַב לָךְ עַל אַרְעָא דְיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ׃ 17 לָא
תִקְטוֹל נָפֶשׁ׃ 18 וְלָא תִגְנוֹב׃ 19 וְלָא תְסַהֵיד בְּחַבְרָךְ סָהִיד שְׁקָר׃ 20 וְלָא תַסְהֵיד אֵיתַת חַבְרָךְ וְלָא תֵירוֹג
בֵּיתָא דְחַבְרָךְ חַקְלֵיהּ וְעַבְדֵיהּ וְאַמְתֵיהּ וְתוֹרֵיהּ וְחֲמָרֵיהּ וְכֹל דִּי לְחַבְרָךְ׃ 21 יָת פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵין מַלִּיל יְיָ עִם כָּל קְהָלְכוֹן בְּטוּרָא
סְגִי אֶשְׁתָּא עֲנָנָא וַאֲמִטְתָּא קַל רַב וְלָא פְסַק וּכְתִבִינוּן עַל תְּרֵין לוּחֵי אַבְנָיָא וִיהַבִינוּן לִי׃ 22 וַהֲוָה כְּשִׁמְעֲכוֹן יָת קָלָא מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא
וְטוּרָא בְּעֵר בְּאֶשְׁתָּא וְקָרֵבְתּוּן לְוָתִי כָּל רֵישֵׁי שִׁבְטֵיכוֹן וְסָבֵיכוֹן׃ 23 וַאֲמַרְתּוּן הָא אַחְזָנָא יְיָ אֱלָהָנָא יָת יְקָרֵיהּ וְיָת רְבוּתֵיהּ
וְיָת קַל מֵימְרֵיהּ שְׁמַעְנָא מִגּוֹ אֶשְׁתָּא יוֹמָא דֵין חֲזֵינָא אֲרֵי יְמַלֵּיל יְיָ עִם אֱנָשָׁא וְיִתְקַיֵּם׃ 24 וּכְעַן לְמָה נְמוּת אֲרֵי תֵיכְלִינָנָא
אֶשְׁתָּא רַבְתָּא הָדָא אִם מוֹסִיפִין אֲנַחְנָא לְמִשְׁמַע יָת קַל מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָנָא עוֹד מָיְתִין אֲנַחְנָא׃ 25 אֲרֵי מַן כָּל בִּישְׂרָא דְיִשְׁמַע יָת קַל
מֵימְרָא דַיְיָ קַיְמָא מְמַלָּא מִגּוֹ אֶשְׁתָּא כְּוָתָנָא וְיִתְקַיֵּים׃ 26 קְרַב אַתְּ וּקְבֵל יָת כָּל דְּיֵימַר יְיָ אֱלָהָנָא וְאַתְּ תְּמַלֵּיל עִמָּנָא יָת כָּל
דִּי יְמַלֵּיל יְיָ אֱלָהָנָא עִמָּךְ וּנְקַבֵּל וְנַעֲבִיד׃ 27 וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ יָת קַל פִּתְגָמֵיכוֹן כְּמַלָּלוּתְכוֹן עִמִּי וַאֲמַר יְיָ לִי שְׁמִיעַ
קֳדָמַי יָת קַל פִּתְגָמֵי עַמָּא הָדֵין דְּמַלִּילוּ עִמָּךְ אַתְקִינוּ כָּל דְּמַלִּילוּ׃ 28 לְיֵי דְּיְהֵי לִיבָּא הָדֵין לְהוֹן לְמִדְחַל לְמֵימְרִי וּלְמִטַּר יָת כָּל פְּקוֹדָי
כָּל יוֹמָא בְּדִיל דְּיוֹטֵב לְהוֹן וְלִבְנֵיהוֹן לְעָלַם׃ 29 אֲזַל אֱמַר לְהוֹן תּוּבוּ לְכוֹן לְמַשְׁכְּנֵיכוֹן׃ 30

16 * Honora patrem tuum et matrem tuam, quemadmodum præcepit tibi Dominus Deus tuus, vt bene tibi sit, & longæuus sis super terram, quam Dominus Deus tuus dat tibi.

17 * Non occides:

18 * Neque mœchaberis: * Non furaberis:

19 * Non mendacium testificaberis contra proximum tuum testimonium falsum.

20 * Non concupisces vxorem proximi tui; non concupisces domum proximi tui, neque agrum eius, neque seruum eius, neque ancillam eius, neque bouem eius, neque subiugale eius, neque omne iumentum eius, neque omnia quæcunque proximi tui sunt.

21 * Verba hæc locutus est Dominus ad omnẽ congregationem vestram in monte de medio ignis. tenebræ, caligo, procella, vox magna, & non addidit, & scripsit ea in duabus tabulis lapideis, & dedit mihi.

22 * Et factum est postquam audiuistis vocem de medio ignis, & mons comburebatur igne, & accessistis ad me omnes principes tribuum vestrarum, & senatus vester.

23 * Et dixistis: Ecce ostendit nobis Dominus Deus noster gloriam suam, & vocem eius audiuimus de medio ignis: in die hac cognouimus quòd loquetur Deus ad hominem, & viuet.

24 * Et nunc ne fortè moriamur, quoniam deuorabit nos ignis magnus hic, si addimus audire nos vocem Domini Dei nostri adhuc, & moriemur.

25 * Quæ enim caro quæ audiuit vocem Dei viuentis loquentis de medio ignis, sicut nos, & viuet?

26 * Accede tu & audi omnia quæcunque dixerit Dominus Deus noster ad te, & tu loquéris ad nos omnia quæcunque loquetur Dominus Deus noster ad te, & audiemus & faciemus.

27 * Et audiuit Dominus vocem sermonum vestrorum loquentium ad me; & dixit Dominus ad me, Audiui vocem sermonum populi huius, quæcunque locuti sunt ad te rectè omnia quæcunque dicta sunt.

28 * Quis dabit esse sic cor illorum in ipsis, vt timeant me, et custodiant præcepta mea omnibus diebus, vt bene sit eis, & filiis eorum in sæculum!

29 * Vade, dic eis, Reuertimini vos in domos vestras.

30

16 * τίμα τὸν πατέρα σου & τὴν μητέρα σου ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου, ἵνα δῖ σοι γρὴ & μακροχρόνιος γρὴ ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.

17 * οὐ φονεύσεις· * οὐδὲ μοιχεύσεις·

18 * οὐ κλέψεις· * οὐ ψευδομαρτυρήσεις κτ' τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ. * οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου· οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ, οὔτε πάντα ὅσα τοῦ πλησίον σού ἐστί.

22 * τὰ ῥήματα ταῦτα ἐλάλησε κύριος πρὸς πᾶσαν συναγωγὴν ὑμῶν ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρός· σκότος, γνόφος, θύελλα, φωνὴ μεγάλη, & οὐ προσέθηκε, καὶ ἔγραψεν αὐτὰ ἐπὶ δύο πλάκας λιθίνας, & ἔδωκεν ἐμοί.

23 * καὶ ἐγένετο ὡς ἠκούσατε τῆς φωνῆς ἐκ μέσου τοῦ πυρός, καὶ τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ, καὶ προσήλθατε πρός με πάντες οἱ ἡγούμενοι τῶν φυλῶν ὑμῶν, & ἡ γερουσία ὑμῶν, * & ἐλέγετε, ἰδοὺ ἔδειξεν ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τὴν δόξαν αὐτοῦ, & τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἠκούσαμεν ἐκ μέσου τοῦ πυρός· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ οἴδαμεν ὅτι λαλήσει ὁ θεὸς πρὸς ἄνθρωπον, καὶ ζήσεται.

25 * καὶ νῦν μή ποτε ἀποθάνωμεν, ὅτι ἐξαναλώσει ἡμᾶς τὸ πῦρ τὸ μέγα τοῦτο, ἐὰν προσθώμεθα ἀκοῦσαι ἡμεῖς τὴν φωνὴν κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἔτι & ἀποθανούμεθα.

26 * τίς γὰρ σὰρξ ἥτις ἤκουσε φωνὴν θεοῦ ζῶντος λαλοῦντος ἐκ μέσου πυρός, ὡς ἡμεῖς, & ζήσεται;

27 * πρόσελθε σὺ & ἄκουσον πάντα ὅσα ἂν εἴπῃ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς σέ, & σὺ λαλήσεις πρὸς ἡμᾶς πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς σέ, & ἀκουσόμεθα & ποιήσομεν.

28 * καὶ ἤκουσε κύριος τὴν φωνὴν τῶν λόγων ὑμῶν λαλούντων πρός με, κὰ εἶπε κύριος πρός με· ἤκουσα τὴν φωνὴν τῶν λόγων τοῦ λαοῦ τούτου, ὅσα ἐλάλησάν πρός σε ὀρθῶς πάντα ὅσα ἐλαλήθη.

29 * τίς δώσει εἶναι ὕτως τὴν καρδίαν αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, ὥστε φοβεῖσθαί με, & φυλάσσειν τὰς ἐντολάς μου πάσας τὰς ἡμέρας, ἵνα δῖ ἢ αὐτοῖς & τοῖς υἱοῖς αὐτῶν δι' αἰῶνος.

30 * βάδισον, εἶπον αὐτοῖς, ἀπόστρεψατε ὑμεῖς εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Honora patrem tuum & matrem tuam, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus, vt prolongentur dies tui, & vt bene sit tibi super terra quam Dominus Deus tuus dabit tibi. 17 Non occides animam: 18 Non adulterabis: 19 Neque furaberis: 20 Neque testificaberis contra proximum tuum testimonium falsum. 21 Neque concupisces vxorem proximi tui; nec desideres domum proximi tui, neque agrum eius, neque seruum eius, neque ancillam eius, nec bouem eius, nec asinum eius, neque omnia quæ sunt proximi tui.

22 Hæc verba locutus est Dominus cum omni ecclesia vestra in monte de medio ignis, & nubis, & caliginis voce magna, & non cessauit; & scripsit ea super duas tabulas lapideas, & dedit eas mihi. 23 Et factum est cùm audissetis vocem de medio tenebrarum & montem ardentem igni, accessistis ad me omnes principes tribuum vestrarum & senes vestri. 24 Et dixistis, Ecce ostendit nobis Dominus Deus noster gloriam suam & magnitudinem suam, vocemque verbi eius audiuimus de medio ignis: hodie vidimus quòd loquitur Dominus cum homine, & viuit. 25 Et nunc cur moriemur? quia deuorabit nos ignis magnus iste, si addiderimus nos vltra audire vocem verbi Domini Dei nostri, moriemur. 26 Quoniam quid est omnis caro vt audiat vocem verbi Dei viui loquentis de medio ignis sicut nos, & viuere possit? 27 Accede tu & susci pe omnia quæ dixerit Dominus Deus noster, & tu loquêris nobis omnia quæ locutus fuerit Dominus Deus noster tecum, & obediemus & faciemus.

28 Et audita est coram Domino vox sermonum vestrorum cùm loqueremini mecũ, & dixit Dominus ad me, Audita est coram me vox sermonum populi huius quæ locuti sunt tecum, recta sunt omnia quæ locuti sunt.

29 Vtinam esset tale cor eis vt timerent me, & custodirent omnia præcepta mea omnibus diebus, vt bene esset eis & filiis eorum in sempiternum! 30 Vade dic eis, Reuertimini in tabernacula vestra.

31 * וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי וַאֲדַבְּרָה אֵלֶיךָ
אֶת כָּל־הַמִּצְוָה וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר
תְּלַמְּדֵם וְעָשׂוּ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִכִי נֹתֵן לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ׃
32 * וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
33 אֶתְכֶם לֹא תָסֻרוּ יָמִין וּשְׂמֹאל׃ * בְּכָל־הַדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם תֵּלֵכוּ לְמַעַן
תִּחְיוּן וְטוֹב לָכֶם וְהַאֲרַכְתֶּם יָמִים בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
תִּירָשׁוּן׃

ו

1 * וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
2 * לְמַעַן תִּירָא אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר
אֶת־כָּל־חֻקֹּתָיו וּמִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ אַתָּה
וּבִנְךָ וּבֶן־בִּנְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּלְמַעַן יַאֲרִכֻן יָמֶיךָ׃
3 * וְשָׁמַעְתָּ יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר יִיטַב
לְךָ וַאֲשֶׁר תִּרְבּוּן מְאֹד כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבֹתֶיךָ לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃
4 * שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד׃
5 * וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־
6 נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ * וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
7 אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ * וְשִׁנַּנְתָּם
לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
8 וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ * וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ
9 לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ * וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ
10 וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ * וְהָיָה כִּי־יְבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֶת לָךְ עָרִים גְּדֹלֹת וְטֹבֹת אֲשֶׁר
לֹא־בָנִיתָ׃

31 *Tu verò hîc sta mecum, & loquar tibi omnia mandata mea, & ceremonias atque iudicia, quæ docebis eos, vt faciant ea in terra, quam dabo illis in possessionem.

32 *Custodite igitur & facite quæ præcepit Dominus Deus vobis: non declinabitis neq; ad dextram neque ad siniſtram. Inf. 17.b

33 *Sed per viam quam præcepit Dominus Deus vester ambulabitis, vt viuatis & bene sit vobis, & protelentur dies vestri in terra possessionis vestræ.

CAP. VI.

1 A *Hæc sunt præcepta & ceremoniæ atque iudicia, quæ mandauit Dominus Deus vester vt docerem vos, vt faciatis ea in terra ad quam transgredimini possidendam.

2 *Vt timeas Dominum Deum tuum, & custodias omnia mandata & præcepta eius, quæ ego præcipio tibi, & filiis ac nepotibus tuis cunctis diebus vitæ tuæ, vt prolongétur dies

3 tui. *Audi Israel & obserua vt facias quæ præcepit tibi Dominus, & bene sit tibi, & multipliceris amplius, sicut pollicitus est Dominus Deus patrum tuorum tibi terram lacte & melle manantem.

4 *Audi Israel, Dominus Deus noster Dominus vnus est.

5 *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.

6 *Erúntque verba hæc quæ ego præcipio

B tibi hodie in corde tuo.

7 *Et narrabis ea filiis tuis, & meditaberis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque consurgens.

8 *Et ligabis ea quasi signum in manu tua, erúntq; & mouebuntur inter oculos tuos.

9 *Scribésque ea in limine & ostiis domus tuæ.

10 *Cúmque introduxerit te Dominus Deus tuus in terram pro qua iurauit patribus tuis Abraam, Isaac, & Iacob, & dederit tibi ciuitates magnas & optimas, quas non ædificasti.

תרגום אונקלוס

31 וְאַתְּ הָכָא חֱוֵי קָאִים קֳדָמַי וְאֵמַלֵּיל עִמָּךְ יָת כָּל פִּקְדָּתָא וּקְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּתַלֵּיפִינוּן וְיַעְבְּדוּן בְּאַרְעָא דַּאֲנָא יָהֵיב לְהוֹן לְמֵירְתָהּ׃
32 וְתִטְּרוּן לְמֶעְבַּד כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ אֱלָהֲכוֹן יְהֲכוֹן לָא תִסְטוּן לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָלָא׃
33 בְּכָל אָרְחָא דְּפַקֵּיד יְיָ אֱלָהֲכוֹן תְּהָכוֹן בְּדִיל דְּתֵיחוֹן וְיוֹטֵיב לְכוֹן וְתוֹרְכוּן יוֹמִין בְּאַרְעָא דְּתֵירְתוּן׃

ו

1 וְדָא פִּקְדָּנָא וּקְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּפַקֵּיד יְהֹוָה אֱלָהֲכוֹן לְאַלָּפָא יַתְכוֹן לְמֶעְבַּד בְּאַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין לְתַסָּנָהּ לְמֵירְתָהּ׃
2 בְּדִיל דְּתִדְחַל יָת יְיָ אֱלָהָךְ לְמִטַּר יָת כָּל קְיָמוֹהִי וּפְקוּדוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ אַתְּ וּבְרָךְ וּבַר בְּרָךְ כֹּל יוֹמֵי חַיָּיךְ וּבְדִיל דְּיוֹרְכוּן יוֹמָךְ׃
3 וּתְקַבֵּל יִשְׂרָאֵל וְתִטַּר לְמֶעְבַּד דְּיוֹטֵב לָךְ וּדְתִסְגּוּן לַחְדָּא כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ אֱלָהָא דַּאֲבָהָתָךְ לָךְ אַרְעָ עָבְדָא חָלָב וּדְבָשׁ׃
4 קַבֵּיל יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלָהָנָא יְיָ חָד׃ 5 וְתִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ וּבְכָל נִכְסָךְ׃ 6 וִיהוֹן פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין דַּאֲנָא מְפַקֵּד
לָךְ יוֹמָא דֵּין עַל לִבָּךְ׃ 7 וְתַתְנִינוּן לִבְנָךְ וְתֵמַלֵּיל בְּהוֹן בְּמִתְּבָךְ בְּבֵיתָךְ וּבְמֶהָכָךְ בְּאָרְחָא וּבְמִשְׁכְּבָךְ וּבְמִקְמָךְ׃
8 וְתִקְטְרִינוּן לְאָת עַל יְדָךְ וִיהוֹן לְתִפְלִין בֵּין עֵינָךְ׃
9 וְתִכְתְּבִינוּן עַל מְזוּזֵי בֵּיתָךְ וּתְקִבְעִינוּן בְּסִיפֵי בֵיתָךְ וּבְתַרְעָךְ׃
10 וִיהֵי אֲרֵי יָעֲלִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְעָא דְקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְמִתַּן לָךְ קִרְיִין רַבְרְבָן וְטָבָן דְּיָ לָא בְנֵיתְ׃

31 Tu autem hic sta mecum, & loquar ad te omnia mandata & iustificationes & iudicia, quæcunque docebis eos, & faciant sic in terra, quam ego do eis in sorte.

31 ✱ σὺ δὲ αὐτὸς στῆθι μετ' ἐμοῦ, καὶ λαλήσω πρός σε πάσας τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα διδάξεις αὐτούς, καὶ ποιήσουσιν ὕτως ἐν τῇ γῇ, ἣν ἐγὼ δίδωμι αὐτοῖς ἐν κλήρῳ.

32 Et custodietis facere quemadmodum præcepit tibi Dominus Deus tuus: non declinabis ad dextrã neque ad sinistram,

32 ✱ καὶ φυλάξεσθε ποιεῖν ὃν τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου, οὐκ ἐκκλινεῖς δεξιὰ οὐδὲ ἀριστερά,

33 Secundum omnem viam, quam præcepit Dominus Deus tuus tibi ambulare in ea, vt requiem det tibi, & bene tibi sit, & longæui sitis super terram, quam possidebitis.

33 ✱ κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἣν ἐνετείλατο κύριος ὁ θεός σου σοὶ πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ, ὅπως καταπαύσῃ σε, καὶ σοὶ ᾖ, καὶ μακροημερεύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἣν κληρονομήσετε.

CAP. VI.

1 ET hæc mandata & iustificationes, & iudicia, quæcunque præcepit Dominus Deus noster vt docerem vos vt faciatis sic in terra in quam vos pergitis illuc possidendam.

ε'.

1 ✱ Καὶ αὗται αἱ ἐντολαὶ καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν διδάξαι ὑμᾶς ποιεῖν ὕτως ἐν τῇ γῇ, εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι·

2 Vt timeatis Dominum Deum nostrum: custodite omnes iustificationes eius, & præcepta eius, quæ ego præcipio tibi hodie, tu & filij tui, & filij filiorum tuorum omnibus diebus vitæ tuæ, vt longæui sitis.

2 ✱ ἵνα φοβῆσθε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν· φυλάσσεσθε πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ υἱοῦ σου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, ἵνα μακροημερεύσητε.

3 Et audi Israel, & custodi vt facias, vt bene sit tibi, & vt multiplicemini valde, sicut locutus est Dominus Deus patrum tuorum vt daret tibi terram fluentem lacte & melle, & hæ iustificationes & iudicia quæcunque præcepit Moyses filijs Israel in deserto, egressis illis de terra Ægypti.

3 ✱ καὶ ἄκουσον ἰσραήλ, καὶ φύλαξαι ποιεῖν, ὅπως σοὶ ᾖ καὶ ἵνα πληθυνθῆτε σφόδρα, καθάπερ ἐλάλησε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου δοῦναί σοι γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. καὶ ταῦτα τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα ὅσα ἐνετείλατο μωυσῆς τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου.

4 Audi Israel, Dominus Deus noster Dominus vnus est.

4 ✱ ἄκουε ἰσραήλ, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ἐστί.

5 Et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.

5 ✱ καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς δυνάμεώς σου.

6 Et erunt verba hæc quæcunque ego præcipio tibi hodie in corde tuo.

6 ✱ καὶ ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον ἐν τῇ καρδίᾳ σου.

7 Et præmonebis ea filijs tuis, & loquêris in eis sedens in domo, & ambulans in via, & dormiens, & surgens.

7 ✱ καὶ προβιβάσεις αὐτὰ τοὺς υἱούς σου, καὶ λαλήσεις ἐπ' αὐτοῖς καθήμενος ἐν οἴκῳ, καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ, καὶ κοιταζόμενος, καὶ διανιστάμενος.

8 Et ligabis ea in signum in manu tua, & sint immobilia ante oculos tuos.

8 ✱ καὶ ἀφάψῃ αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ ἔσονται ἀτάλαντα πρὸ ὀφθαλμῶν σου.

9 Et scribes ea in liminibus domorũ tuarum & portarum tuarum.

9 ✱ καὶ γράψεις αὐτὰ ἐν ταῖς φλιαῖς τῶν οἰκιῶν σου καὶ τῶν πυλῶν σου.

10 Et erit cùm introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, quã iurauit patribus tuis Abraam, & Isaac, & Iacob dare tibi vrbes magnas & pulchras, quas non ædificasti.

10 ✱ καὶ ἔσται ὅταν εἰσαγάγῃσε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε τοῖς πατράσι σου τῷ ἀβραὰμ, καὶ ἰσαὰκ, καὶ ἰακὼβ, δοῦναί σοι πόλεις μεγάλας καὶ καλάς, ἃς οὐκ ᾠκοδόμησας.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[31] Tu autem sta hîc in conspectu meo, & loquar tecum omnia præcepta & pacta, & iudicia, quæ docebis eos vt faciant in terra quam ego dabo eis in possessionem. [32] Et custodietis & facietis ea, sicut præcepit vobis Dominus Deus vester; non declinabitis ad dexteram neque ad sinistram. [33] In omni via quam Dominus Deus vester præcepit vobis, ambulabitis, vt viuatis, & bene sit vobis, & prolongentur dies vestri in terra quam possidebitis.

CAP. VI.

HOc est autem præceptum & pacta & iudicia quæ præcepit Dominus Deus vester, vt docerem vos vt faciatis ea in terra ad quam transitis, vt possideatis eam. [2] Vt timeas Dominum Deum tuum, vt custodias omnia mandata eius & præcepta eius quæ ego præcipio tibi, tu & filij tui, & filij filiorum tuorum omnibus diebus vitæ tuæ, & vt prolongentur dies tui.

[3] Et obedies Israel & custodies, & facies ea, vt bene sit tibi, & vt multiplicemini nimis, sicut locutus est Dominus Deus patrum tuorum vt daret tibi terram lacte & melle manantem. [4] Audi Israel, Dominus Deus noster Dominus vnus est. [5] Et diliges Dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota substantia tua. [6] Et erunt verba hæc quæ ego præcipio tibi hodie in corde tuo. [7] Et narrabis ea filiis tuis, & loquêris ea cùm sederis in domo tua, & cùm ambulaueris in via, & cùm cubueris, & cùm surrexeris. [8] Et ligabis ea in signum super manum tuam, & erunt quasi appendix quædam inter oculos tuos.

[9] Et scribes ea in liminibus, & affiges ea postibus domus tuæ, & ostio tuo.

[10] Et erit cùm introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, pro qua iurauit patribus tuis Abraham, Isaac, & Iacob, vt daret tibi ciuitates magnas & bonas quas non ædificasti.

11 * וּבָתִּים מְלֵאִים כָּל־טוּב אֲשֶׁר לֹא־מִלֵּאתָ
וּבֹרֹת חֲצוּבִים אֲשֶׁר לֹא־חָצַבְתָּ כְּרָמִים וְזֵיתִים
12 אֲשֶׁר לֹא־נָטָעְתָּ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ׃ * הִשָּׁמֶר לְךָ
פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
13 מִבֵּית עֲבָדִים׃ * אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּירָא
14 וְאֹתוֹ תַעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ׃ * לֹא תֵלְכוּן אַחֲרֵי
אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם׃
15 * כִּי אֵל קַנָּא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבֶּךָ פֶּן־יֶחֱרֶה אַף־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּךְ וְהִשְׁמִידְךָ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
16 * לֹא תְנַסּוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
17 כַּאֲשֶׁר נִסִּיתֶם בַּמַּסָּה׃ * שָׁמוֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת־
מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְעֵדֹתָיו וְחֻקָּיו אֲשֶׁר צִוָּךְ׃
18 * וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְמַעַן יִיטַב
לָךְ וּבָאתָ וְיָרַשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
19 יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ׃ * לַהֲדֹף אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ
מִפָּנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃
20 * כִּי־יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ מָחָר לֵאמֹר מָה
הָעֵדֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
21 אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם׃ * וְאָמַרְתָּ לִבְנְךָ עֲבָדִים
הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם וַיּוֹצִיאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם
22 בְּיָד חֲזָקָה׃ * וַיִּתֵּן יְהוָה אוֹתֹת וּמֹפְתִים
גְּדֹלִים וְרָעִים בְּמִצְרַיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־בֵּיתוֹ
23 לְעֵינֵינוּ׃ * וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הָבִיא
אֹתָנוּ לָתֶת לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
24 לַאֲבֹתֵינוּ׃ * וַיְצַוֵּנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־
הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
לְטוֹב לָנוּ כָּל־הַיָּמִים לְחַיֹּתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה׃
25 * וּצְדָקָה תִּהְיֶה־לָּנוּ כִּי־נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־
כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר
צִוָּנוּ׃

11 * Domos plenas multarum opum quas nō extruxisti, cisternas quas non fodisti, vineta & oliueta quæ non plantasti, & comederis & saturatus fueris:
12 *Caue diligenter ne obliuiscaris Domini, qui eduxit te de terra Ægypti & de domo seruitutis.
13 *Dominum Deum tuum timebis & illi soli seruies, ac per nomen illius iurabis.
14 * Non ibitis post Deos alienos cunctarum gentium quæ in circuitu vestro sunt.
15 * Quoniã Deus æmulator Dominus Deus tuus in medio tui, ne quando irascatur furor Domini Dei tui contra te, & auferat te de superficie terræ.
16 * Non tentabis Dominum Deum tuum, sicut tentasti in loco tentationis.
17 * Custodi præcepta Domini Dei tui ac testimonia & ceremonias quas præcepi tibi.
18 *Et fac quod placitum est & bonum in conspectu Domini vt bene sit tibi, & ingressus possideas terram optimam, de qua iurauit Dominus patribus tuis:
19 *Vt deleret omnes inimicos tuos coram te, sicut locutus est.
20 *Cùm interrogauerit te filius tuus cras, dicens, Quid sibi volunt testimonia hæc, & ceremoniæ atque iudicia, quæ præcepit Dominus Deus noster nobis?
21 *Dices ei, Serui eramus Pharaonis in Ægypto, & eduxit nos Dominus de Ægypto in manu forti.
22 * Fecítque signa atque prodigia magna & pessima in Ægypto contra Pharaonem & omnem domum illius in conspectu nostro.
23 * Et eduxit nos inde, vt introductis daret terram super qua iurauit patribus nostris.
24 * Præcepítq; nobis vt faciamus omnia legitima hæc, & timeamus Dominum Deum nostrum, vt bene sit nobis cunctis diebus vitæ nostræ, sicut est hodie.
25 * Erítq; nostri misericors, si custodierimus & fecerimus omnia præcepta eius coram Domino Deo nostro sicut mandauit nobis.

תרגום אונקלוס

11 וּבָתִּין מַלְיָן כָּל טָב דְּלָא מַלֵּיתָא וְגוּבִין פְּסִילָן דְּלָא פְסַלְתָּ כַּרְמִין וְזֵיתִין דְּלָא נְצַבְתָּא וְתֵיכוֹל וְתִשְׂבַּע׃ 12 אִסְתַּמַּר לָךְ דִּלְמָא
תִּתְנְשֵׁי יָת דְּחַלְתָּא דַיְיָ דְּאַפְּקָךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוּתָא׃ 13 יָת יְיָ אֱלָהָךְ תִּדְחַל וְקֳדָמוֹהִי תִּפְלַח וּבְשְׁמֵיהּ תְּקַיֵּים׃
14 לָא תְהָכוּן בָּתַר טָעֲוָת עַמְמַיָּא דִּי בְסָחֲרָנֵיכוֹן׃ 15 אֲרֵי אֱלָהָא קַנָּא יְיָ אֱלָהָךְ שְׁכִנְתֵּיהּ שָׁרְיָא בֵּינָךְ דִּילְמָא
יִתְקֹף רְגָזָא דַיְיָ אֱלָהָךְ בָּךְ וְיִשֵׁצִינָךְ מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא׃ 16 לָא תְנַסּוּן יָת יְיָ אֱלָהָכוֹן כְּמָא דְנַסֵּיתוּן בְּנִסְתָּא׃ 17 מְטַר תִּטְּרוּן יָת
פִּקּוּדַיָּא דַיְיָ אֱלָהָכוֹן וְסַהֲדָוָתֵיהּ וּקְיָמוֹהִי דְפַקְּדָךְ׃ 18 וְתַעְבִּיד דְּכָשֵׁר וּדְתַקֵּין קֳדָם יְיָ בְּדִיל דְּיוֹטֵב לָךְ וְתֵיעוֹל וְתֵירַת יָת אַרְעָא
טָבְתָא דְקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתָךְ׃ 19 לְמִטְבַּר יָת כָּל בַּעֲלֵי דָבָבָךְ מִן קֳדָמָךְ כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ׃ 20 אֲרֵי יִשְׁאֲלִנָךְ בְּרָךְ מָחָר לְמֵימַר
מָה סַהֲדָוָתָא וּקְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְפַקֵּיד יְיָ אֱלָהָנָא יָתְכוֹן׃ 21 וְתֵימַר לִבְרָךְ עַבְדִין הֲוֵינָא לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם וְאַפְּקָנָא יְיָ
מִמִּצְרַיִם בִּידָא תַּקִּיפָא׃ 22 וְיָהַב יְהוָה אָתִין וּמוֹפְתִין רַבְרְבִין וּבִישִׁין בְּמִצְרַיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ לְעֵינָנָא׃ 23 וְיָתְנָא אַפֵּיק
מִתַּמָּן בְּדִיל לְאַעָלָא יָתָנָא לְמִתַּן לָנָא יָת אַרְעָא דְקַיֵּים לַאֲבָהָתָנָא׃ 24 וּפַקְּדָנָא יְיָ לְמֶעְבַּד יָת כָּל קְיָמַיָּא הָאִלֵּין לְמִדְחַל יָת יְיָ
אֱלָהָנָא בְּמֵישַׁב לָנָא כָּל יוֹמַיָּא לְקַיָּמוּתָנָא כְּיוֹמָא הָדֵין׃ 25 וְזַכוּתָא תְּהֵי לָנָא אֲרֵי נִיסַר לְמֶעְבַּד יָת כָּל פִּקּוּדָתָא הָדָא
קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא כְּמָא דְפַקְּדָנָא׃

11 *Domos plenas omnium bonorum, quas non impleuisti; ciſternas effoſſas, quas non effodiſti; vineta & oliueta, quæ non plantaſti: & cùm comederis et ſaturatus fueris;*

12 *Caue tibi, ne obliuiſcaris Domini Dei tui, qui eduxit te de terra Ægypti de domo ſeruitutis.*

13 *Dominum Deum tuum timebis, & illi ſoli ſeruies, & ad eum adhærebis, & in nomine eius iurabis.*

14 *Ne eatis poſt Deos alienos à dijs gentium quæ in circuitu veſtro.*

15 *Quoniam Deus zelotes Dominus Deus tuus in te, ne iratus iraſcatur Dominus Deus tuus in te, & perdat te à facie terræ.*

16 *Non tentabis Dominum Deum tuum quemadmodum tentauiſtis in tentatione.*

17 *Cuſtodiens cuſtodies præcepta Domini Dei tui, & teſtimonia eius & iuſtificationes eius, quæcunque præcepit tibi.*

18 *Et facies bonum & placitum coram Domino Deo tuo, vt bene tibi ſit, & intres & poſſideas terram bonã, quam iurauit Dominus patribus tuis:*

19 *Vt expellat omnes inimicos tuos ante faciem tuam, ſicut locutus eſt Dominus.*

20 *Et erit quando interrogauerit te filius tuus cras, dicens: Quæ ſunt teſtimonia & iuſtificationes & iudicia, quæcunque præcepit Dominus Deus noſter nobis?*

21 *Et dices filio tuo, Serui eramus Pharaoni in terra Ægypti, & eduxit nos Dominus illinc in manu forti & in brachio excelſo.*

22 *Et dedit Dominus ſigna & prodigia magna & praua in Aegypto in Pharaone & in domo eius coram nobis.*

23 *Et nos eduxit Dominus illinc, vt introduceret nos vt daret nobis terram hanc quã iurauit Dominus Deus noſter patribus noſtris dare nobis.*

24 *Et præcepit nobis Dominus vt faciamus omnes iuſtificationes has: timete Dominum Deum noſtrum, vt bene ſit nobis cunctis diebus, vt viuamus ſicut & hodie.*

25 *Et miſericordia erit nobis ſi cuſtodierimus facere omnia mandata legis huius coram Domino Deo noſtro ſicut præcepit nobis.*

11 οἰκίας πλήρεις πάντων ἀγαθῶν, ἃς οὐκ ἐνέπλησας, λάκκους λελατομημένους, οὓς οὐκ ἐξελατόμησας, ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας, οὓς οὐκ ἐφύτευσας, καὶ φαγὼν καὶ ἐμπλησθείς,

12 προσέχε σεαυτῷ, μὴ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας.

13 κύριον τὸν θεόν σου φοβηθήσῃ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὀμῇ.

14 μὴ πορεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἑτέρων ἀπὸ τῶν θεῶν ἐθνῶν τῶν περὶ κύκλῳ ὑμῶν.

15 ὅτι θεὸς ζηλωτὴς κύριος ὁ θεός σου ἐν σοί, μὴ ὀργισθεὶς θυμωθῇ κύριος ὁ θεός σου ἐν σοί, καὶ ἐξολοθρεύσῃ σε ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

16 οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου ὃν τρόπον ἐξεπειράσατε ἐν τῷ πειρασμῷ.

17 φυλάσσων φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ σου καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐνετείλατό σοι.

18 καὶ ποιήσεις τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἵνα σοὶ σοι γένηται, καὶ εἰσέλθῃς καὶ κληρονομήσῃς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου·

19 ἐκδιῶξαι πάντας τοὺς ἐχθρούς σου πρὸ προσώπου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος.

20 καὶ ἔσαι ὅταν ἐρωτήσῃ σε ὁ υἱός σου αὔριον, λέγων, τίνα ἐστὶ τὰ μαρτύρια καὶ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ κρίματα, ὅσα ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς ἡμῖν ἡμῖν;

21 καὶ ἐρεῖς τῷ υἱῷ σου, οἰκέται ἦμεν τῷ φαραὼ ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐκεῖθεν ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ.

22 καὶ ἔδωκε κύριος σημεῖα καὶ τέρατα μεγάλα καὶ πονηρὰ ἐν αἰγύπτῳ ἐν φαραὼ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐνώπιον ἡμῶν.

23 καὶ ἡμᾶς ἐξήγαγε κύριος ἐκεῖθεν, ἵνα εἰσαγάγῃ ἡμᾶς δοῦναι ἡμῖν τὴν γῆν ταύτην, ἣν ὤμοσε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν.

24 καὶ ἐνετείλατο ἡμῖν κύριος ποιεῖν πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα· φοβεῖσθε κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ἵνα εὖ ᾖ ἡμῖν πάσας τὰς ἡμέρας, ἵνα ζῶμεν ὥσπερ καὶ σήμερον.

25 καὶ ἐλεημοσύνη ἔσαι ἡμῖν ἐὰν φυλασσώμεθα ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ νόμου τούτου ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν καθὰ ἐνετείλατο ἡμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Et domos plenas omnibus bonis quas non repleuiſti, & ciſternas exciſas quas non excidiſti; vineta & oliueta quæ non plantaſti, & comederis & ſaturatus fueris. [12] Caue tibi ne obliuiſcaris timoris Domini qui eduxit te de terra Ægypti de domo ſeruitutis.

[13] Dominum Deum tuum timebis, & in conſpectu eius ſeruies, & per nomen illius iurabis.

[14] Non ambuletis poſt idola populorum, de idolis quæ ſunt in circuitu veſtro. [15] Quoniam Deus æmulator eſt Dominus Deus tuus, cuius maieſtas habitat in medio tui, ne fortè iraſcatur furor Domini Dei tui contra te, & diſperdat te de ſuperficie terræ.

[16] Non tentabitis Dominum Deum veſtrum, ſicut tentaſtis in loco tentationis. [17] Obſeruatione obſeruabitis præcepta Domini Dei veſtri, & teſtimonia eius, & pacta eius, quæ præcepit tibi. [18] Et facies quod bonum & quod rectum eſt coram Domino, vt bene ſit tibi, vt ingrediaris & poſſideas terram bonam, de qua iurauit Dominus patribus tuis.

[19] Vt conterat omnes inimicos tuos à facie tua, ſicut locutus eſt Dominus. [20] Quando interrogauerit te filius tuus cras, dicens: Quæ ſunt teſtimonia & mandata, & iudicia, quæ præcepit Dominus Deus noſter vobis? [21] Dices filio tuo, Serui eramus Pharaonis in Ægypto, & eduxit nos Dominus de Ægypto in manu forti. [22] Et poſuit Dominus ſigna & prodigia magna & peſſima in Ægypto, in Pharaonem, & in omnes homines domus eius ante oculos noſtros.

[23] Nos autem eduxit inde vt introduceret nos, & vt daret nobis terram de qua iurauit patribus noſtris. [24] Et præcepit nobis vt faciamus omnia præcepta hæc, vt timeamus Dominum Deum noſtrum, vt bene ſit nobis omnibus diebus, vt viuificet nos ſicut in die hac.

[25] Et præmium erit nobis ſi cuſtodierimus vt faciamus omnia præcepta hæc coram Domino Deo noſtro, ſicut præcepit nobis.

ז

1 כִּי יְבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָשַׁל
גּוֹיִם־רַבִּים מִפָּנֶיךָ הַחִתִּי וְהַגִּרְגָּשִׁי וְהָאֱמֹרִי
וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי שִׁבְעָה גוֹיִם רַבִּים
2 וַעֲצוּמִים מִמֶּךָּ׃ וּנְתָנָם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְפָנֶיךָ וְהִכִּיתָם הַחֲרֵם תַּחֲרִים אֹתָם לֹא־תִכְרֹת
3 לָהֶם בְּרִית וְלֹא תְחָנֵּם׃ וְלֹא תִתְחַתֵּן
בָּם בִּתְּךָ לֹא־תִתֵּן לִבְנוֹ וּבִתּוֹ לֹא־תִקַּח לִבְנֶךָ׃
4 כִּי־יָסִיר אֶת־בִּנְךָ מֵאַחֲרַי וְעָבְדוּ אֱלֹהִים
אֲחֵרִים וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְהִשְׁמִידְךָ מַהֵר׃
5 כִּי־אִם־כֹּה תַּעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם
תִּתֹּצוּ וּמַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּ וַאֲשֵׁרֵהֶם תְּגַדֵּעוּן
וּפְסִילֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ׃
6 כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּךָ
בָּחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה
מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
7 לֹא מֵרֻבְּכֶם מִכָּל־הָעַמִּים חָשַׁק יְהוָה
בָּכֶם וַיִּבְחַר בָּכֶם כִּי־אַתֶּם הַמְעַט מִכָּל־הָעַמִּים׃
8 כִּי מֵאַהֲבַת יְהוָה אֶתְכֶם וּמִשָּׁמְרוֹ אֶת־
הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֵיכֶם הוֹצִיא יְהוָה
אֶתְכֶם בְּיָד חֲזָקָה וַיִּפְדְּךָ מִבֵּית עֲבָדִים מִיַּד
פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרָיִם׃
9 וְיָדַעְתָּ כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא הָאֱלֹהִים
הָאֵל הַנֶּאֱמָן שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי
10 מִצְוֹתָיו לְאֶלֶף דּוֹר׃ וּמְשַׁלֵּם לְשֹׂנְאָיו אֶל־
פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ לֹא יְאַחֵר לְשֹׂנְאוֹ אֶל־פָּנָיו יְשַׁלֶּם־
11 לוֹ׃ וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַחֻקִּים
וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם
לַעֲשׂתָם׃

CAP. VII.

1 CVm verò introduxerit te Dominus Deus
A tuus in terram quam poſſeſſurus ingredieris, & deleuerit gentes multas coram te, Ethæum, & Gergeſæum, & Ammorræum, & Chananæum, & Pherezæum, & Euæum, & Iebuſæum, ſeptem gentes multo maioris numeri quàm tu es & robuſtiores te.

2 *Tradideritque eas Dominus Deus tuus tibi, percuties eas vſque ad internecionem. Nõ inibis cum eis fœdus, nec miſereberis earum.

3 *Neque ſociabis cum eis coniugia. Filiam Exo.23 d
tuam non dabis filio eius, nec filiam illius accipies filio tuo.

4 *Quia ſeducet filium tuum ne ſequatur me, & vt magis ſeruiat diis alienis. Iraſcetúrq; furor Domini & delebit te citò.

5 *Quinpotius hæc facietis eis: Aras eorum Exo.14 b
B ſubuertite, & confringite ſtatuas, lucóſque ſuccidite, & ſculptilia comburite.

6 *Quia populus es ſanctus Domino Deo tuo. Te elegit Dominus Deus tuus vt ſis ei populus peculiaris de cunctis populis qui ſunt ſuper terram.

7 *Non quia cunctas gentes numero vincebatis vobis iũctus eſt Dominus, & elegit vos, cùm omnibus ſitis populis pauciores.

8 *Sed quia dilexit vos Dominus & cuſtodiuit iuramentum quod iurauit patribus veſtris. eduxítque vos in manu forti & redemit de domo ſeruitutis de manu Pharaonis regis Ægypti.

9 *Et ſcies quia Dominus Deus tuus ipſe eſt Deus fortis & fidelis, cuſtodiens pactum & miſericordiam diligentibus ſe, & his qui cuſtodiunt præcepta eius in mille generationes.

10 *Et reddens odientibus ſe ſtatim, ita vt diſperdat eos & vltrà non differat protinus eis reſtituens quod merentur.

11 *Cuſtodi ergo præcepta & ceremonias atque iudicia quæ ego mandabo tibi hodie vt facias.

תרגום אונקלוס

ז

1 אֲרֵי יַעֲלִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְעָא דְאַתְּ עָלֵיל לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ וְיִתֵּרִיךְ עַמְמִין סַגִּיאִין מִן קֳדָמָךְ חִיתָּאֵי וְגִרְגָּשָׁאֵי וֶאֱמוֹרָאֵי וּכְנַעֲנָאֵי
וּפְרִיזָאֵי וְחִיוָאֵי וְיבוּסָאֵי שִׁבְעָא עַמְמִין סַגִּיאִין וְתַקִּיפִין מִינָךְ׃ 2 וְיִמְסְרִינוּן יְיָ אֱלָהָךְ קֳדָמָךְ וְתִמְחִינוּן נַמְרָא תְגַמַּר יַתְהוֹן
לָא תִגְזַר לְהוֹן קְיָם וְלָא תְרַחֵם עֲלֵיהוֹן׃ 3 וְלָא תִתְחַתַּן בְּהוֹן בְּרָתָךְ לָא תִתֵּן לִבְרֵיהּ וּבְרָתֵיהּ לָא תְסַב לִבְרָךְ׃ 4 אֲרֵי יְסַעֵּין יָת בְּרָךְ מִבָּתַר
דְּחַלְתִּי וְיִפְלְחוּן לְטָעֲוָתְהוֹן עַמְמַיָּא וְיִתְקֹף רְגָזָא דַיְיָ בְּכוֹן וְיִשֵׁיצִינָּךְ בִּפְרִיעַ׃ 5 אֱלָהֵין כְּדֵין תַּעְבְּדוּן לְהוֹן אֲגוֹרֵיהוֹן תְּתַרְעוּן וְקָמָתְהוֹן
תְּתַבְּרוּן וַאֲשֵׁירֵיהוֹן תְּקַצְצוּן וְצַלְמֵי טָעֲוָתְהוֹן תּוֹקְדוּן בְּנוּרָא׃ 6 אֲרֵי עַם קַדִּישׁ אַתְּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בָּךְ אִתְרְעִי יְיָ אֱלָהָךְ לְמֶהֱוֵי
לֵיהּ לְעַם חֲבִיב מִכֹּל עַמְמַיָּא דְעַל אַפֵּי אַרְעָא׃ 7 לָא מִדְּסַגִּיאִין אַתּוּן מִכָּל עַמְמַיָּא צָבֵי יְיָ בְּכוֹן וְאִתְרְעִי בְּכוֹן אֲרֵי אַתּוּן זְעִירִין
מִכָּל עַמְמַיָּא׃ 8 אֲרֵי מִדְּרָחֵים יְיָ יָתְכוֹן וּמִדְּנָטַר יָת קְיָמָא דְקַיֶּים לַאֲבָהָתְכוֹן אַפֵּיק יְיָ יָתְכוֹן בִּידָא תַּקִּיפָא וּפְרָקָךְ מִבֵּית
עַבְדוּתָא מִיַּד פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרָיִם׃ 9 וְתִדַּע אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ הוּא אֱלָהָא מְהֵימְנָא נָסִיר קְיָמָא וְחִסְדָּא לְרַחֲמוֹהִי וּלְנָטְרֵי
פְּקוּדוֹהִי לְאֶלֶף דָּרִין׃ 10 וּמְשַׁלֵּם לְשָׂנְאוֹהִי טָבְתָן דְּאִנּוּן עָבְדִין קֳדָמוֹהִי בְּחַיֵּיהוֹן לְאוֹבָדֵיהוֹן וְלָא מְאַחַר עוֹבַד טָב לְשָׂנְאוֹהִי טָבְתָן
דְּאִינּוּן עָבְדִין קֳדָמוֹהִי בְּחַיֵּיהוֹן מְשַׁלֵּם לְהוֹן׃ 11 וְתִטַּר יָת פִּקְדָּנָא וְיָת קְיָמַיָּא וְיָת דִּינַיָּא דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵין
לְמֶעְבַּדְהוֹן׃

CAP. VII.

SI autem introduxerit te Dominus Deus tuus in 1
terram in quam ingrederis illuc ad possidendum
ipsam, & deleuerit gentes magnas & multas à fa-
cie tua, Ethæum, & Gergezæum, & Amorræum,
& Chananæum, & Pherezæum, & Euæum, & Je-
busæum, septem gentes magnas & multas & for
tiores vobis.

* Et tradiderit eos Dominus Deus tuus in ma- 2
nus tuas, & percuties eos, internecione delebis eos,
non inibis ad eos fœdus neq; misereberis eorum.

* Neque sociabitis coniugia ad eos. filiam tuam 3
non dabis filio eius, & filiam eius non accipies fi-
lio tuo.

*Seducet enim filium tuum à me, & seruiet dijs 4
alienis, & irascetur furore Dominus in vos, & de-
lebit citò.

* Sed sic facietis eis: Aras eorum subuertetis, 5
& statuas eorum confringetis, & lucos eorum
succidetis, & sculptilia deorum eorum combure-
tis igni.

* Quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo, 6
& te elegit Dominus Deus tuus vt esses ei popu-
lus peculiaris super omnes gentes, quæcunque super
faciem terræ.

* Non quia multiplicati estis supra omnes gentes, 7
assumpsit Dominus vos, & elegit vos; vos enim
estis paucissimi supra omnes gentes.

* Sed quia diligit Dominus vos ad custodiendum 8
iuramentum quod iurauit patribus vestris, eduxit
Dominus vos in manu forti & in brachio excelso,
& redemit te ex domo seruitutis ex manu Pharao-
nis regis Ægypti.

* Et noscες, quia Dñs Deus tuus, hic Deus Deus 9
fidelis, custodiens pactum & misericordiam diligen
tibus eum, & custodientibus mandata eius in mille
generationes.

* Et reddens odientibus statim vt perdat eos, 10
& non differet odientibus, protinus reddet eis.

* Et custodies præcepta & iustificationes & iu- 11
dicia hæc, quæcunque ego præcipio tibi hodie vt
facias.

ζ.

1 * Ἐὰν δὲ εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν εἰς
ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, καὶ ἐξάρῃ ἔθνη με-
γάλα καὶ πολλὰ ἀπὸ προσώπου σου τὸν χετταῖον καὶ τὸν γεργε-
σαῖον καὶ τὸν ἀμορραῖον, καὶ χαναναῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ τὸν
εὐαῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, ἑπτὰ ἔθνη μεγάλα καὶ πολλὰ καὶ
ἰσχυρότερα ὑμῶν.

2 * καὶ παραδώσῃ αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς
σου, καὶ πατάξεις αὐτούς, ἀφανισμῷ ἀφανιεῖς αὐτούς, οὐ διαθήσῃ
πρὸς αὐτοὺς διαθήκην, οὐδὲ μὴ ἐλεήσῃς αὐτούς·

3 * οὐδὲ μὴ γαμβρεύσητε πρὸς αὐτούς· τὴν θυγατέρα
σου οὐ δώσεις τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ οὐ λήψῃ τῷ
υἱῷ σου.

4 * ἀποστήσει γὰρ τὸν υἱόν σου ἀπ' ἐμοῦ, καὶ λατρεύσει θεοῖς ἑ-
τέροις· καὶ ὀργισθήσεται θυμῷ κύριος εἰς ὑμᾶς, καὶ ἐξολο-
θρεύσει ταχύ.

5 * ἀλλ' ἢ τοιοῦτον ποιήσετε αὐτοῖς· τοὺς βωμοὺς αὐτῶν καθελεῖ-
τε, καὶ τὰς στήλας αὐτῶν συντρίψετε, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν
ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε
πυρί.

6 * ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ σὲ προείλατο
κύριος ὁ θεός σου εἶναι αὐτῷ λαὸν περιούσιον παρὰ πάντα τὰ
ἔθνη, ὅσα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς.

7 * οὐχ ὅτι πολυπληθεῖτε παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, προείλατο
κύριος ὑμᾶς, καὶ ἐξελέξατο ὑμᾶς, ὑμεῖς γὰρ ἐστε ὀλιγοστοὶ
παρὰ πάντα τὰ ἔθνη.

8 * ἀλλὰ διὰ τὸ ἀγαπᾶν κύριον ὑμᾶς διατηρεῖν τὸν ὅρκον
ὃν ὤμοσε τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ἐξήγαγεν κύριος ὑμᾶς ἐν
χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐλυτρώσατό σε ἐξ
οἴκου δουλείας ἐκ χειρὸς Φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου.

9 * καὶ γνώσῃ, ὅτι κύριος ὁ θεός σου, οὗτος ὁ θεὸς ὁ πι-
στός, ὁ φυλάσσων τὴν διαθήκην καὶ τὸ ἔλεος τοῖς ἀγαπῶσιν
αὐτὸν, καὶ τοῖς φυλάσσουσι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ εἰς χιλίας
γενεάς.

10 * καὶ ἀποδιδοὺς τοῖς μισοῦσι κατὰ πρόσωπον ἐξολοθρεῦσαι
αὐτούς, καὶ οὐκ βραδυνεῖ τοῖς μισοῦσι, κατὰ πρόσωπον ἀπο-
δώσει αὐτοῖς.

11 * καὶ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ δικαιώματα, καὶ τὰ
κρίματα ταῦτα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον ποιεῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. VII.

CVm autem introduxerit te Dominus Deus tuus in terram ad quam tu ingrederis vt possideas eam, & eiecerit populos multos à facie tua, Ethæos, & Gergesæos, & Amorræos, & Chananæos, & Pherezæos, & Euæos, & Iebusæos, septem populos magnos & fortiores te.
[2] Et tradiderit eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo, percuties eos, & consumatione consumes eos, non inibis cum eis pactum, nec misereberis eorum. [3] Neque sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio eius, & filiam eius non accipies filio tuo. [4] Quoniam aberrare facient filium tuum à timore meo, & seruient idolis populorum, & irascetur furor Domini contra vos, & disperdet te citò. [5] Sed hæc facietis eis: Aras eorum confringetis, & statuas eorum conteretis, & lucos eorum succidetis, & imagines idolorum eorum comburetis igni. [6] Quoniam populus sanctus es coram Domino Deo tuo, & te elegit Dominus Deus tuus, vt sis ei in populum electum magis quàm omnes populi qui sunt super faciem terræ.
[7] Non quia multi estis vos magis quàm omnes populi, complacuit in vobis Domino, & elegit vos, cùm vos sitis pauciores omnibus populis.
[8] Sed quia dilexit vos Dominus & quia custodiuit iuramentum quod iurauit patribus vestris, eduxit vos in manu forti, & redemit te de domo seruitutis, de manu Pharaonis regis Ægypti. [9] Et scies quia Dominus Deus tuus ipse est Deus, Deus fidelis, custodiens pactum & misericordiam diligentibus se & custodientibus præcepta eius in mille generationes.
[10] Et retribuens inimicis suis bona quæ ipsi faciunt coram eo in vita sua, vt perdat eos; & non differt facere bonum inimicis suis pro bonis quæ faciunt coram eo, sed in vita eorum retribuit eis. [11] Et custodies præcepta & mandata, & iudicia, quæ ego præcipio tibi hodie vt facias ea.

12 * וְהָיֶ֗ה עֵ֚קֶב תִּשְׁמְעוּן֙ אֶת־ הַמִּשְׁפָּטִ֣ים
הָאֵ֔לֶּה וּשְׁמַרְתֶּ֖ם וַעֲשִׂיתֶ֣ם אֹתָ֑ם וְשָׁמַ֨ר יְהוָ֜ה
אֱלֹהֶ֗יךָ לְךָ֙ אֶת־ הַבְּרִ֣ית וְאֶת־ הַחֶ֔סֶד אֲשֶׁ֥ר נִשְׁבַּ֖ע
13 לַאֲבֹתֶ֑יךָ׃ * וַאֲהֵבְךָ֣ וּבֵרַכְךָ֔ וְהִרְבֶּ֖ךָ וּבֵרַ֣ךְ פְּרִי־ בִטְנְךָ֗
וּפְרִי־ אַדְמָתֶךָ֙ דְּגָנְךָ֣ וְתִירֹשְׁךָ֔ וְיִצְהָרֶ֑ךָ שְׁגַר־ אֲלָפֶ֙יךָ֙
וְעַשְׁתְּרֹ֣ת צֹאנֶ֔ךָ עַ֚ל הָאֲדָמָ֔ה אֲשֶׁ֥ר נִשְׁבַּ֖ע לַאֲבֹתֶ֑יךָ
14 לָתֵ֥ת לָֽךְ׃ * בָּר֥וּךְ תִּהְיֶ֖ה מִכָּל־ הָעַמִּ֑ים לֹא־
15 יִהְיֶ֤ה בְךָ֙ עָקָ֣ר וַעֲקָרָ֔ה וּבִבְהֶמְתֶּ֖ךָ׃ * וְהֵסִ֤יר
יְהוָה֙ מִמְּךָ֣ כָּל־ חֹ֔לִי וְכָל־ מַדְוֵי֙ מִצְרַ֣יִם הָרָעִ֔ים אֲשֶׁ֥ר
יָדַ֖עְתָּ לֹ֣א יְשִׂימָ֑ם בָּ֔ךְ וּנְתָנָ֖ם בְּכָל שֹׂנְאֶֽיךָ׃
16 * וְאָכַלְתָּ֙ אֶת־ כָּל־ הָעַמִּ֔ים אֲשֶׁ֥ר יְהוָ֖ה אֱלֹהֶ֑יךָ
נֹתֵ֤ן לְךָ֙ לֹא־ תָחֹ֣ס עֵינְךָ֔ עֲלֵיהֶ֑ם וְלֹא־ תַעֲבֹ֖ד אֶת־
אֱלֹהֵיהֶ֥ם כִּי־ מוֹקֵ֖שׁ הוּא־ לָֽךְ׃
17 * כִּ֥י תֹאמַ֖ר בִּלְבָבְךָ֑ רַבִּ֤ים הַגּוֹיִם֙
18 הָאֵ֔לֶּה מִמֶּ֖נִּי אֵיכָ֥ה אוּכַ֖ל לְהוֹרִישָׁ֑ם׃ * לֹ֣א
תִירָ֔א מֵהֶ֖ם זָכֹ֣ר תִּזְכֹּ֔ר אֵ֚ת אֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֔ה יְהוָ֖ה
19 אֱלֹהֶ֑יךָ לְפַרְעֹ֥ה וּלְכָל־ מִצְרָ֖יִם׃ * הַמַּסֹּ֣ת
הַגְּדֹלֹ֗ת אֲשֶׁ֤ר רָא֙וּ עֵינֶ֔יךָ וְהָאֹתֹ֥ת וְהַמֹּפְתִ֖ים וְהַיָּ֣ד
הַחֲזָקָ֑ה וְהַזְּרֹ֣עַ הַנְּטוּיָ֔ה אֲשֶׁ֥ר הוֹצִיאֲךָ֖ יְהוָ֣ה
אֱלֹהֶ֑יךָ כֵּ֚ן יַעֲשֶׂ֣ה יְהוָ֔ה אֱלֹהֶ֖יךָ לְכָל־ הָעַמִּ֥ים
20 אֲשֶׁר־ אַתָּ֖ה יָרֵ֣א מִפְּנֵיהֶֽם׃ * וְגַ֗ם אֶת־
הַצִּרְעָ֤ה יְשַׁלַּח֙ יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ בָּ֔ם עַ֚ד אֲבֹ֣ד הַנִּשְׁאָרִ֔ים
21 וְהַנִּסְתָּרִ֖ים מִפָּנֶֽיךָ׃ * לֹא־ תַעֲרֹ֥ץ מִפְּנֵיהֶ֖ם כִּי־ יְהוָ֣ה
22 אֱלֹהֶ֑יךָ בְּקִרְבֶּ֔ךָ אֵ֥ל גָּד֖וֹל וְנוֹרָֽא׃ * וְנָשַׁל֩ יְהוָ֨ה
אֱלֹהֶ֜יךָ אֶת־ הַגּוֹיִ֣ם הָאֵ֗ל מִפָּנֶ֙יךָ֙ מְעַ֣ט מְעָ֔ט לֹ֥א
תוּכַ֖ל כַּלֹּתָ֑ם מַהֵ֣ר פֶּן־ תִּרְבֶּ֥ה עָלֶ֛יךָ חַיַּ֥ת הַשָּׂדֶֽה׃
23 * וּנְתָנָ֣ם יְהוָ֣ה אֱלֹהֶ֔יךָ לְפָנֶ֖יךָ וְהָמָ֣ם מְהוּמָ֣ה גְדֹלָ֑ה
24 עַ֥ד הִשָּׁמְדָֽם׃ * וְנָתַ֤ן מַלְכֵיהֶם֙ בְּיָדֶ֔ךָ וְהַאֲבַדְתָּ֖ אֶת־
שְׁמָ֣ם מִתַּ֣חַת הַשָּׁמָ֑יִם לֹא־ יִתְיַצֵּ֥ב אִישׁ֙ בְּפָנֶ֔יךָ עַ֖ד
הִשְׁמְדֶ֥ךָ אֹתָֽם׃

12 *Si postquam audieris hæc iudicia, custodieris ea & feceris, custodiet & Dominus Deus tuus pactum tibi & misericordiam quã iurauit patribus tuis.

13 *Et diliget te & multiplicabit, benedicétq; fructui ventris tui & fructui terræ tuæ, fru-C mento tuo atque vindemię, oleo & armentis, gregibus ouium tuarũ super terram pro qua iurauit patribus tuis vt daret eam tibi.

14 *Benedictus eris inter omnes populos. Nõ erit apud te sterilis vtriusque sexus tam in hominibus quàm in gregibus tuis.

15 *Auferet Dominus à te omnẽ languorem, & infirmitates Ægypti pessimas quas nouisti non inferet tibi, sed cunctis hostibus tuis.

16 *Deuorabis omnes populos quos Dominus Deus tuus daturus est tibi. Non parcet eis oculus tuus, nec seruies diis eorum, ne sint in ruinam tui.

17 *Si dixeris in corde tuo, Plures sunt gentes istæ quàm ego, quomodo potero delere eas?

18 *Noli metuere, sed recordare quæ fecerit Dominus Deus tuus Pharaoni & cunctis Ægyptiis:

19 *Plagas maximas quas viderunt oculi tui & signa atque portenta manúmq; robustam, & extentum brachium, vt educeret te Dominus Deus tuus. Sic faciet cũctis populis quos metuis.

20 *Insuper & crabrones mittet Dominus D Deus tuus in eos, donec deleat omnes atque disperdat qui te fugerint & latêre poterint.

21 *Non timebis eos, quia Dñs Deus tuus in medio tui est, Deus magnus & terribilis.

22 *Ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris eas delere pariter, ne forte multiplicentur cõtra te bestiæ terræ.

23 *Dabítque eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo, & interficiet illos donec penitus deleantur.

24 *Tradétque reges eorum in manus tuas, & disperdes nomina eorum sub cælo. Nullus poterit resistere tibi donec conteras eos.

תרגום אונקלוס

12 וִיהֵי חֲלַף דִּתְקַבְּלוּן יָת דִּינַיָּא הָאִלֵּין וְתִטְּרוּן וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן וְיִטַּר יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ יָת קְיָמָא וְיָת חַסְדָּא דְקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ׃
13 וְיִרְחֲמִינָךְ וִיבָרְכִינָךְ וְיַסְגִּינָךְ וִיבָרֵךְ וְלָדָא דִמְעָךְ וְאִיבָּא דְאַרְעָךְ חִמְרָךְ וְעָדְרֵי עָנָךְ עַל אַרְעָא דְקַיֵּים
לַאֲבָהָתָךְ לְמִיתַּן לָךְ׃ 14 בְּרִיךְ תְּהֵי מִכָּל עַמְמַיָּא לָא יְהֵי בָךְ עָקָר וַעֲקָרָא וּבִבְעִירָךְ׃ 15 וְיַעְדֵּי יְיָ מִינָךְ כָּל מַרְעִין וְכָל
מַכְתְּשֵׁי מִצְרָאֵי בִּישַׁיָּא דְיָדַעְתָּ לָא יְשַׁוִּינוּן בָָךְ וְיִתְּנִנוּן בְּכָל סָנְאָךְ׃ 16 וְתִגְמַר יָת כָּל עַמְמַיָּא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהִיב לָךְ לָא תְחוּס עֵינָךְ
עֲלֵיהוֹן וְלָא תִפְלַח יָת טַעֲוָתְהוֹן אֲרֵי תַקָּלָא הוּא לָךְ׃ 17 וְתֵימַר בְּלִבָּךְ סַגִּיאִין עַמְמַיָּא הָאִלֵּין מִנִּי אֵכְדִּין אִיכוֹל לְתָרָכוּתְהוֹן׃
18 לָא תִדְחַל מִנְּהוֹן מְרַכַּר תְּרַכַּר יָת דַּעֲבַד יְיָ אֱלָהָךְ לְפַרְעֹה וּלְכָל מִצְרָאֵי׃ 19 נִסַּיִן רַבְרְבִין דַּחֲזָאָה עֵינָךְ וְאָתַיָא וּמוֹפְתַיָּא
וְיָדָא תַּקִּיפְתָּא וּדְרָעָא מְרַמְמָא דְּאַפֵּקָךְ יְיָ אֱלָהָךְ כֵּן יַעְבֵּיד יְיָ אֱלָהָךְ לְכָל עַמְמַיָּא דְאַתְּ דָחֵיל מִקֳּדָמֵיהוֹן׃ 20 וְאַף יָת עָרְעִיתָא
יְגָרֵי יְיָ אֱלָהָךְ בְּהוֹן עַד דְּיֵבְדוּן דְּאִשְׁתָּאֲרוּ וּדְאִשְׁתַּמָּרוּ מִקֳּדָמָךְ׃ 21 לָא תִתְבַּר מִקֳּדָמֵיהוֹן אֲרֵי יְהוָה אֱלָהָךְ שְׁכִנְתֵּיהּ בֵּינָךְ אֱלָהָא
רַבָּא וּדְחִילָא׃ 22 וְיָתֵיךְ יְיָ אֱלָהָךְ יָת עַמְמַיָּא הָאִלֵּין מִקֳּדָמָךְ זְעֵיר זְעֵיר לָא תֵיכוֹל לְשֵׁצָיוּתְהוֹן בְּפִרְיַעַ דִּילְמָא תִסְגֵּי
עָלָךְ חֵיוַת בָּרָא׃ 23 וְיִמְסְרִינוּן יְיָ אֱלָהָךְ קֳדָמָךְ וְשַׁגְּשִׁינוּן שִׁגּוּשׁ רַב עַד דְּיִשְׁתֵּיצוּן׃ 24 וְיִמְסַר מַלְכֵיהוֹן בִּינָךְ וְתוֹבֵיד
יָת שְׁמְהוֹן מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא לָא יִתְעַתַּד אֱנָשׁ קֳדָמָךְ עַד דְּיָתְשֵׁיצֵי יָתְהוֹן׃

* *Et erit quãdo audiueritis omnes iuſtificationes* 12
has, & cuſtodieritis, & feceritis ea, & cuſtodiet
Dominus Deus tuus tibi pactum et miſericordiam,
ſicut iurauit patribus veſtris.

* *Et diliget te, & benedicet tibi, & multiplica-* 13
bitte, & benedicet fœtibus ventris tui, & fructui
terræ tuæ, frumento tuo, & vino tuo, & oleo tuo,
& armentis boum tuorũ, & gregibus ouium tua-
rum ſuper terram quam iurauit Dominus patribus
tuis vt daret tibi.

* *Benedictus es ſuper omnes gentes; non erit in* 14
vobis non generans neque ſterilis, & in iumentis
tuis.

* *Et auferet Dominus à te omnem languorem,* 15
et omnes infirmitates Ægypti malas, quas nouiſti,
non inferet in te, & imponet ea ſuper omnes odien-
tes te. * *Et deuorabis omnia ſpolia gentium, quæ* 16
Dominus Deus tuus dat tibi; nõ parcet oculus tuus
in ipſis, & non ſeruies dijs eorum, quoniam ruina
hoc erit tibi. * *Si autem dixeris in mente tua,* 17
quoniam multa gens hæc quàm ego, quomodo potero
delere eos?

* *Non timebis eos: recordatione recordaberis* 18
quæcunque fecit Dominus Deus tuus Pharaoni &
omnibus Ægyptijs.

* *Tentationes magnas, quas viderunt oculi tui,* 19
ſigna & prodigia magna illa, manum robuſtam, &
brachium excelſum; quomodo eduxit te Dominus
Deus tuus, ſic faciet Dominus Deus noſter omni-
bus gentibus, quas tu metuis à facie earum.

* *Et crabrones mittet Dominus Deus tuus in* 20
eos, donec deleantur relicti & abſconditi à te.

* *Non vulneraberis à facie eorum, quoniam Do-* 21
minus Deus tuus in te Deus magnus & fortis.

* *Et conſumet Dominus Deus tuus gentes has à* 22
facie tua paulatim paulatim: non poteris conſumere
eos citò, vt non fiat terra deſerta, & multiplicen-
tur contra te beſtiæ feræ.

* *Et tradet eos Dominus Deus tuus in manus* 23
tuas, & perdet eos perditione magna, quouſque de-
leas illos.

* *Et tradet reges eorum in manus veſtras, &* 24
peribit nomen eorum ſub cælo; non reſiſtet vllus
contra faciem tuam, quouſque deleas illos.

12 * καὶ ἔσαι διὰ τὸ ἀκοῦσαι ταῦτα τὰ δικαιώματα ταῦτα,
καὶ φυλάξητε, καὶ ποιήσητε αὐτά, καὶ διαφυλάξει κύριος
ὁ θεός σου σοὶ τὴν διαθήκην καὶ τὸ ἔλεος, καθὰ ὤμοσε τοῖς πα-
13 τράσιν ὑμῶν. * καὶ ἀγαπήσει σε, καὶ εὐλογήσει σε, καὶ πληθυνεῖ σε,
καὶ εὐλογήσει τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου, καὶ τὸν καρπὸν τῆς γῆς
σου, τὸν σῖτόν σου, καὶ τὸν οἶνόν σου, καὶ τὸ ἔλαιόν σου, καὶ τὰ βοσκόλια
τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων σου ἐπὶ τῆς γῆς ἧς
ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου δοῦναί σοι.
14 * εὐλογητὸς εἶ σὺ παρὰ πάντα τὰ ἔθνη· οὐκ ἔσαι ἐν ὑμῖν
ἄγονος καὶ ἀδύνατος καὶ ἐν τοῖς κτήνεσί σου.
15 * καὶ περιελεῖ κύριος ἀπὸ σοῦ πᾶσαν μαλακίαν, καὶ πάσας
νόσους αἰγύπτου τὰς πονηρὰς, ἃς ἔγνως, οὐκ ἐπιθήσει ἐπὶ σὲ,
καὶ ἐπιθήσει αὐτὰ ἐπὶ πάντας τοὺς μισοῦντάς σε.
16 * καὶ φαγῇ πάντα τὰ σκῦλα τῶν ἐθνῶν, ἃ κύριος ὁ θεός σου
δίδωσί σοι· οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ λα-
τρεύσεις τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ὅτι σκῶλον τοῦτο ἔσαι σοι.
17 * ἐὰν δὲ λέγῃς ἐν τῇ διανοίᾳ σου, ὅτι πολὺ τὸ ἔθνος τοῦτο ὑπὲρ
ἐγώ, πῶς δυνήσομαι ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς;
18 οὐ φοβηθήσῃ αὐτούς, μνείᾳ μνησθήσῃ ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ
θεός σου τῷ Φαραὼ καὶ πᾶσι τοῖς αἰγυπτίοις.
19 * τοὺς πειρασμοὺς τοὺς μεγάλους, οὓς εἶδον οἱ ὀφθαλμοί
σου, τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα, τὴν χεῖρα
τὴν κραταιὰν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλὸν, ὡς ἐξήγαγέ σε κύ-
ριος ὁ θεός σου, οὕτω ποιήσει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πᾶσι τοῖς
ἔθνεσιν, οὓς σὺ φοβῇ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν.
20 * καὶ τὰς σφηκίας ἀποστελεῖ κύριος ὁ θεός σου εἰς αὐτούς,
ἕως ἂν ἐκτριβῶσιν οἱ καταλελειμμένοι καὶ οἱ κεκρυμμένοι
21 ἀπὸ σοῦ. * οὐ πτοηθήσῃ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός
σου ἐν σοὶ θεὸς μέγας καὶ κραταιός.
22 * καὶ καταναλώσει κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ
προσώπου σου κατὰ μικρὸν μικρόν· οὐ δυνήσῃ ἐξαναλῶσαι αὐ-
τοὺς ταχύ, ἵνα μὴ γένῃται ἡ γῆ ἔρημος, καὶ πληθυνθῇ ἐπὶ σὲ
τὰ θηρία τὰ ἄγρια.
23 * καὶ παραδώσει αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου,
καὶ ἀπολεῖ αὐτοὺς ἀπωλείᾳ μεγάλῃ, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃς αὐ-
24 τούς. * καὶ παραδώσει τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν εἰς τὰς χεῖράς
ὑμῶν, καὶ ἀπολεῖται τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ·
οὐκ ἀντιστήσεται οὐδεὶς κατὰ πρόσωπόν σου, ἕως ἂν ἐξολο-
θρεύσῃς αὐτούς.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Et ſi ſuſceperitis iudicia hæc, & cuſtodieritis, & feceritis ea, cuſtodiet Dominus Deus tuus tibi pactum & miſericordiam quam iurauit patribus tuis. [13] Et diliget te, & benedicet tibi, & multiplicabit te, & benedicet filiis ventris tui, & fructui terræ tuæ, & frumento tuo, & vino tuo, & oleo tuo, & vaccis armenti tui, & gregibus ouium tuarum ſuper terram de qua iurauit patribus tuis vt daret eam tibi.
[14] Benedictus eris magis quàm omnes populi, non erit in te ſterilis maſculus nec fœmina, neque in iumentis tuis.
[15] Et auferet Dominus à te cunctas infirmitates, & omnes plagas Ægypti peſſimas quas nouiſti, & non ponet eas in te, ſed dabit eas in omnibus inimicis tuis. [16] Et conſumes omnes populos quos Dominus Deus tuus tradet tibi: non parcet eis oculus tuus, neque ſeruies idolis eorum, quia in ſcandalum erunt tibi. [17] Si dixeris in corde tuo, Plures ſunt populi iſti quàm ego; quomodo potero eijcere eos? [18] Ne timeas eos: recordans recordaberis quæ fecit Dominus Deus tuus Pharaoni, & omnibus Ægyptijs. [19] Mirabilia grandia quæ viderunt oculi tui & ſigna, & portenta, & manum fortem, & brachium excelſum, quo eduxit te Dominus Deus tuus, ſic faciet Dominus Deus tuus cunctis populis, à facie quorum tu metuis.
[20] Inſuper & veſpam mittet Dominus Deus tuus in eos donec pereant qui remanſerint, & qui abſconditi fuerint à facie tua.
[21] Ne formides à facie eorum, quoniam maieſtas Domini Dei tui habitat in medio tui, qui eſt Deus magnus & terribilis.
[22] Et eijciet Dominus Deus tuus populos iſtos à facie tua paulatim: non poteris conſumere eos citò, ne fortè multiplicentur contra te beſtiæ agri. [23] Et tradet eos Dominus Deus tuus in conſpectu tuo, & conturbabit eos conturbatione magna donec conſumantur. [24] Et tradet reges eorum in manu tua, & perdes nomen eorum ſub cœlo. non ſtabit vir coram te donec conſumas illos.

25 * פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ לֹא־תַחְמֹד כֶּסֶף
וְזָהָב עֲלֵיהֶם וְלָקַחְתָּ לָךְ פֶּן־תִּוָּקֵשׁ בּוֹ כִּי תוֹעֲבַת
26 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא׃ * וְלֹא־תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל־
בֵּיתֶךָ וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ
כִּי־חֵרֶם הוּא׃

ח

1 * כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם
תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּחְיוּן וְרְבִיתֶם וּבָאתֶם
וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם׃
2 * וְזָכַרְתָּ אֶת־כָּל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לְמַעַן עַנֹּתְךָ לְנַסֹּתְךָ
לָדַעַת אֶת־אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ הֲתִשְׁמֹר מִצְוֹתָו אִם־
3 לֹא׃ * וַיְעַנְּךָ וַיַּרְעִבֶךָ וַיַּאֲכִלְךָ אֶת־הַמָּן אֲשֶׁר
לֹא־יָדַעְתָּ וְלֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן הוֹדִיעֲךָ כִּי לֹא
עַל־הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצָא
4 פִי־יְהוָה יִחְיֶה הָאָדָם׃ * שִׂמְלָתְךָ לֹא בָלְתָה
מֵעָלֶיךָ וְרַגְלְךָ לֹא בָצֵקָה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה׃
5 * וְיָדַעְתָּ עִם־לְבָבֶךָ כִּי כַאֲשֶׁר יִיַּסֵּר אִישׁ אֶת־בְּנוֹ
6 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְיַסְּרֶךָ׃ * וְשָׁמַרְתָּ אֶת־מִצְוֹת יְהוָה
7 אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וּלְיִרְאָה אֹתוֹ׃ * כִּי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם
8 עֲיָנֹת וּתְהֹמֹת יֹצְאִים בַּבִּקְעָה וּבָהָר׃ * אֶרֶץ
חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית־שֶׁמֶן
9 וּדְבָשׁ׃ * אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל־בָּהּ
לֶחֶם לֹא־תֶחְסַר כֹּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבָנֶיהָ בַרְזֶל
10 וּמֵהֲרָרֶיהָ תַּחְצֹב נְחֹשֶׁת׃ * וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ׃
11 * הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְבִלְתִּי שְׁמֹר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃

25 * Sculptilia eorũ igne combures; non concupiſces argentum & aurum de quibus facta ſunt, neq; aſſumes ex eis tibi quicquã, ne offendas propter ea, quia abominatio eſt Dñi 26 Dei tui. *Nec inferes quippiam ex idolo in domũ tuã, ne fias anathema ſicut & illud eſt. Quaſi ſpurcitiam deteſtaberis, & velut inquinamentum ac ſordes abominationi habebis, quia anathema eſt. 2. Macch. 12.f

CAP. VIII.

1 OMne mandatũ quod ego prȩcipio tibi hodie caue diligẽter vt facias, vt poſſitis viuere & multiplicemini, ingreſsíq; poſſideatis
2 terrã, p qua iurauit Dñs patribus veſtris. *Et recordaberis cuncti itineris per quod adduxit te Dñs Deus tuus quadraginta annis per deſertum, vt affligeret te atque tentaret & nota fierent quæ in tuo animo verſabantur, vtrum
3 cuſtodires mandata illius, an non. *Afflixit te penuria, & dedit tibi cibum manna quod ignorabas tu & patres tui, vt oſtenderet tibi quòd nõ in ſolo pane viuit homo, ſed in om- Mat. 4.b Luc. 4.a
4 ni verbo quod egreditur de ore Dñi. *Veſtimentũ tuũ quo operiebaris, nequaquã vetuſtate defecit, & pes tuus non eſt ſubtritus. En
5 quadrageſimus annus eſt. *Vt recogites in
6 corde tuo, quia ſicut erudit filiũ ſuũ homo, ſic Dñs Deus tuus erudiuit te. *Vt cuſtodias mandata Dñi Dei tui, & ambules in viis eius,
7 & timeas eum. *Dñs enim Deus tuus introducet te in terram bonã, terram riuorum, aquarúmque, & fontium, in cuius campis & montibus erumpunt fluuiorum abyſsi.
8 *Terram frumenti, ordei ac vinearũ, in qua ficus & malogranata & oliueta naſcuntur,
9 terrã olei ac mellis. *Vbi abſq; vlla penuria comedes panem tuũ, & rerum omnium abundantia perfrueris, cuius lapides ferrum ſunt, & de montibus eius æris metalla fodiuntur.
10 *Vt cùm comederis & ſatiatus fueris, benedicas Dño Deo tuo pro terra optima quam
11 dedit tibi. *Obſerua & caue ne quando obliuiſcaris Domini Dei tui, & negligas man
C data eius atque iudicia & ceremonias quas ego prȩcipio tibi hodie.

תרגום אונקלוס

25 צַלְמֵי טַעֲוָתְהוֹן תּוֹקְדוּן בְּנוּרָא לָא תְחַמֵּד כַּסְפָּא וְדַהֲבָא דַּעֲלֵיהוֹן וְתִסַּב לָךְ דִּלְמָא תְּתָקַל בֵּיהּ אֲרֵי מְרַחַק קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ הוּא׃
26 וְלָא תָּעֵיל דְּמְרַחַק לְבֵיתָךְ וְתְהֵי חֲרָמָא כְּוָתֵיהּ שַׁקָּצָא תְּשַׁקְּצִינֵיהּ וְרָחָקָא תְּרַחֲקִינֵיהּ אֲרֵי חֲרָמָא הוּא׃

ח

1 כָּל תַּפְקֵדְתָּא דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין תִּטְרִין לְמֶעְבַּד בְּדִיל דְּתֶחְיוֹן וְתִסְגְּנוֹן וְתֵירְתוּן יַת אַרְעָא דְקַיֶּים יְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן׃
2 וְתְדְכַּר יַת כָּל אוֹרְחָא דְּאַדְבְּרָךְ יְיָ אֱלָהָךְ דְּנָן אַרְבְּעִין שְׁנִין בְּמַדְבְּרָא בְּדִיל לְעַנְיוּתָךְ לְמִנַּסְיוּתָךְ לְמִדַּע יַת דִּי בְלִבָּךְ הֲתִסַּר פְּקוּדוֹהִי אִם לָא׃
3 וְעַנְיָךְ וְאַכְפֵּינָךְ יַת מַנָּא דְּלָא יְדַעְתָּ וְלָא יְדָעוּ אֲבָהָתָךְ בְּדִיל לְאוֹדָעוּתָךְ אֲרֵי לָא עַל לַחְמָא בִלְחוֹדוֹהִי יְתְקַיֵּם אֱנָשָׁא אֲרֵי עַל כָּל
אַפָּקוּת מֵימְרָא דַּייָ יְתְקַיֵּים אֱנָשָׁא׃ 4 כְּסוּתָךְ לָא בְלַיַת מִינָּךְ וּסְעָנָךְ לָא יְחִיפּוּ דְנָן אַרְבְּעִין שְׁנִין׃ 5 וְתִידַע עִם לִבָּךְ אֲרֵי כְּמָא
דְּמַאֵלִיף גְּבַר יַת בְּרֵיהּ יְיָ אֱלָהָךְ מְאַלְּפִינָךְ׃ 6 וְתִסַּר יַת פִּיקוּדַיָּא דַּייָ אֱלָהָךְ לְמֵהָךְ בְּאוֹרְחָן דְּתַקְנָן קֳדָמוֹהִי לְמִרְחַל מִנֵּיהּ׃ 7 אֲרֵי יְיָ
אֱלָהָךְ מַעֲלִינָךְ לְאַרְעָא טָבָא אַרְעָא נַגְדָא נַחְלִין דְּמַיִין וּמַבּוּעֵי עֵינָוָן וְתְהוֹמִין נָפְקִין בְּבִקְעָן וּבְטוּרִין׃ 8 אַרְעָא חִטִּין וּשְׂעָרִין וְגֶפְנִין וּתְאֵנִין
וְרִמּוֹנִין אַרְעָא דְּזֵיתָהָא עָבְדִין מִשְׁחָא וְהִיא עֲבָדָא דְּבָשׁ׃ 9 אַרְעָא דְּלָא בְמִסְכֵּנוּת תֵּאכוֹל בָּהּ לַחְמָא לָא תֶחְסַר מִדַּעְתָּם בָּהּ אַרְעָא
דְּאַבְנָהָא פַּרְזְלָא וּמִן טוּרָהָא תְּפַסֵּל נְחָשָׁא׃ 10 וְתֵיכוֹל וְתִשְׂבַּע וְתְבָרֵיךְ יַת יְיָ אֱלָהָךְ עַל אַרְעָא טָבָא דְיְהַב לָךְ׃ 11 אִסְתְּמַר לָךְ דִּלְמָא
תִנְשֵׁי יַת דְּחַלְתָּא דַּייָ אֱלָהָךְ בְּדִיל דְּלָא לְמִטַּר פְּקוּדוֹהִי וְדִינוֹהִי וּקְיָמוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין׃

‡ Sculptilia deorum eorum comburetis igne: non 25
concupiſces argentum, neque aurum ab eis accipere
tibiipſi, ne offendas propter illud, quia abominatio
Domino Deo tuo eſt.

‡ Et non inferes abominationem in domũ tuam, 26
& anathema eris ſicut hoc; deteſtatione deteſtaberis, & abominatione abominaberis, quia anathema eſt.

CAP. VIII.

OMnia præcepta hæc quæ ego præcipio vobis 1
hodie ſeruabitis facere, vt viuatis & multiplicemini, & ingrediamini, & poſſideatis terram, quam iurauit Dominus patribus veſtris.

‡ Et recordaberis omnis viæ, per quam duxit te 2
Dominus Deus tuus hunc quadrageſimum annum in deſerto, vt affligeret te & tentaret te, & nota fierent quæ in corde tuo, ſi cuſtodires mandata eius vel non.

‡ Et afflixit te, & affecit fame te, & cibauit te 3
manna in deſerto, quod non cognouerunt patres tui, vt oſtenderet tibi, quòd non in pane ſolo viuet homo, ſed in omni verbo progrediente per os Dei viuet homo. *‡ Veſtes tuæ non conſumptæ ſunt à te, pe-* 4
des tui non occalluerunt, ecce quadraginta anni.

‡ Et cognoſces corde tuo, quòd ſicut quidam ho- 5
mo erudiret filium ſuũ, ſic Dominus Deus tuus erudiet te.

‡ Et cuſtodies mandata Domini Dei tui vt am- 6
bules in viis eius, & timeas eum.

‡ Nam Dominus Deus tuus introducet te in 7
terram bonã & multã, vbi torrentes aquarum & fontes abyſſi exeuntes per montes & per campos.

‡ Terra tritici & ordei, vineæ, ficus, malogra- 8
nata, terra oliuæ, olei & mellis.

‡ Terra in qua non cum mendicitate comedes pa- 9
nem tuũ, & nõ indigebis aliquo in ipſa; terra cuius lapides eius ferrum, & ex montibus eius educes metalla æs.

‡ Et comedes & ſaturaberis, & benedices Do- 10
mino Deo tuo ſuper terram bonam, quam dedit tibi Dominus Deus tuus.

‡ Caue tibi ne obliuiſcaris Domini Dei tui, vt 11
non cuſtodias mandata eius, & iudicia eius, & iuſtificationes eius, quæcunque ego præcipio tibi hodie.

25 ‡ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσεις πυρί· οὐκ ἐπιθυμήσεις ἀργύριον οὐδὲ χρυσίον ἀπ' αὐτῶν λαβεῖν σεαυτῷ, μὴ πταίσῃς δι' αὐτό, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστί.

26 ‡ καὶ οὐκ εἰσοίσεις βδέλυγμα εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ ἀνάθεμα ἔσῃ ὥσπερ τοῦτο· προσχθίσματι προσχθιεῖς, καὶ βδελύγματι βδελύξῃ, ὅτι ἀνάθεμά ἐστι.

η'.

1 ‡ Πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον φυλάξεσθε ποιεῖν, ἵνα ζῆτε καὶ πολυπλασιασθῆτε, καὶ εἰσέλθητε καὶ κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν.

2 ‡ καὶ μνησθήσῃ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἣν ἤγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου τοῦτο τεσσαρακοστὸν ἔτος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅπως ἂν κακώσῃ σε καὶ πειράσῃ σε, καὶ διαγνωσθῇ τὰ ἐν καρδίᾳ σου, εἰ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἢ οὔ.

3 ‡ καὶ ἐκάκωσέ σε, καὶ ἐλιμαγχόνησέ σε, καὶ ἐψώμισέ σε τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὃ οὐκ ᾔδησαν οἱ πατέρες σου, ἵνα ἀναγγείλῃ σοι, ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος.

4 ‡ τὰ ἱμάτιά σου οὐκ ἀπετρίβη ἀπὸ σοῦ· οἱ πόδες σου οὐκ ἐτυλώθησαν, ἰδοὺ τεσσαρακονταετῆ.

5 ‡ καὶ γνώσῃ τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ὡσεί τις ἄνθρωπος παιδεύσῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, οὕτω κύριος ὁ θεός σου παιδεύσει σε.

6 ‡ καὶ φυλάξεις τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ σου πορεύεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φοβεῖσθαι αὐτόν.

7 ‡ ὁ γὰρ κύριος ὁ θεός σου εἰσάξει σε εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, ἧς χείμαρροι ὑδάτων καὶ πηγαὶ ἀβύσσων ἐκπορευόμεναι διὰ τῶν ὀρέων καὶ διὰ τῶν πεδίων.

8 ‡ γῆ πυροῦ καὶ κριθῆς, ἄμπελοι, συκαῖ, ῥόαι, γῆ ἐλαίας ἐλαίου καὶ μέλιτος.

9 ‡ γῆ ἐφ' ἧς ἐν μετ' πτωχείας φαγῇ τὸν ἄρτον σου, καὶ οὐκ ἐνδεηθήσῃ ὀδὲν ἐπ' αὐτῆς, γῆ ἧς οἱ λίθοι αὐτῆς σίδηρος, καὶ ἐκ τῶν ὀρέων αὐτῆς μεταλλεύσεις χαλκόν.

10 ‡ καὶ φαγῇ καὶ ἐμπλησθήσῃ, καὶ εὐλογήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐπὶ τῇ γῇ τῇ ἀγαθῇ, ἧς ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου.

11 ‡ προσέχετε σεαυτῷ μὴ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ μὴ φυλάξαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Simulacra idolorum eorum comburetis igni; non concupiſces aurum & argentum quod eſt ſuper ea; nec aſſumes tibi, ne fortè offendas in eo, quia abominatio eſt coram Domino Deo tuo. [26] Ne inferas quod abominabile eſt in domum tuam, ne ſis anathema ſicut illud eſt: ſed deteſtatione deteſtaberis illud, & abominatione abominaberis illud, quia anathema eſt.

CAP. VIII.

OMne mandatum quod ego præcipio tibi hodie cuſtodietis ad faciendum, vt viuatis & multiplicemini, & ingrediamini, & poſſideatis terram pro qua iurauit Dominus patribus veſtris. [2] Et recordaberis cuncti itineris quò duxit te Dominus Deus tuus iſtis quadraginta annis in deſerto, vt affligeret te, & vt tentaret te, & vt ſciretur quod erat in corde tuo, vtrum cuſtodires præcepta eius an non.

[3] Et afflixit te, & eſurire te fecit, & comedere te fecit manna, quod neſciebas, & neſciebant patres tui, vt oſtenderet tibi, quia non in pane ſolo viuit homo, ſed in omni quod egreditur à verbo Domini viuit homo. [4] Veſtimentum tuum non inueterauit in te, & calciamenta tua non ſunt attrita iſtis quadraginta annis. [5] Et ſcies in corde tuo quia ſicut erudit vir filium ſuum, ſic Dominus Deus tuus erudit te.

[6] Et cuſtodies præcepta Domini Dei tui, vt ambules in viis quæ rectæ ſunt coram eo, & vt timeas eum. [7] Quoniam Dominus Deus tuus introducet te in terram bonam, terram fluentẽ torrentibus aquarum, & fontibus manantibus ex abyſſis, & egredientibus in campis & in montibus.

[8] Terram tritici & ordei, & vitium, & ficuum, & malogranatorum, terram cuius oliuæ producunt oleum, & ipſa fluit melle.

[9] Terram vbi abſque penuria comedes panem, & nihil deficit in ea; terram cuius lapides ferrum ſunt, & de montibus eius ſuccides æs.

[10] Et comedes & ſaturaberis, & benedices Domino Deo tuo pro terra bona quam dedit tibi. [11] Caue tibi ne obliuiſcaris timoris Domini Dei tui, vt non cuſtodias præcepta eius, & iudicia eius, & pacta eius, quæ ego præcipio tibi hodie.

12 * פֶּן־תֹּאכַל וְשָׂבָעְתָּ וּבָתִּים טֹבִים תִּבְנֶה וְיָשָׁבְתָּ׃
13 * וּבְקָרְךָ וְצֹאנְךָ יִרְבְּיֻן וְכֶסֶף וְזָהָב יִרְבֶּה־לָּךְ וְכֹל
14 אֲשֶׁר־לְךָ יִרְבֶּה׃ * וְרָם לְבָבֶךָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃
15 * הַמּוֹלִיכְךָ בַּמִּדְבָּר׀ הַגָּדֹל וְהַנּוֹרָא נָחָשׁ שָׂרָף
וְעַקְרָב וְצִמָּאון אֲשֶׁר אֵין־מָיִם הַמּוֹצִיא לְךָ מַיִם
16 מִצּוּר הַחַלָּמִישׁ׃ * הַמַּאֲכִלְךָ מָן בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר לֹא־
יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן עַנֹּתְךָ וּלְמַעַן נַסֹּתֶךָ לְהֵיטִבְךָ
17 בְּאַחֲרִיתֶךָ׃ * וְאָמַרְתָּ בִּלְבָבֶךָ כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי
18 עָשָׂה־לִי אֶת־הַחַיִל הַזֶּה׃ * וְזָכַרְתָּ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הַנֹּתֵן לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חַיִל לְמַעַן הָקִים
אֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ כַּיּוֹם הַזֶּה׃
19 * וְהָיָה׀ אִם־שָׁכֹחַ תִּשְׁכַּח אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהָלַכְתָּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
וַעֲבַדְתָּם וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם הֵעַדְתִּי בָכֶם הַיּוֹם
20 כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן׃ * כַּגּוֹיִם אֲשֶׁר יְהוָה מַאֲבִיד
מִפְּנֵיכֶם כֵּן תֹּאבֵדוּן עֵקֶב לֹא תִשְׁמְעוּן בְּקוֹל יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃

ט

1 * שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת־הַיַּרְדֵּן לָבֹא
לָרֶשֶׁת גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִמֶּךָּ עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצֻרֹת
2 בַּשָּׁמָיִם׃ * עַם־גָּדוֹל וָרָם בְּנֵי עֲנָקִים אֲשֶׁר אַתָּה
יָדַעְתָּה וְאַתָּה שָׁמַעְתָּ מִי יִתְיַצֵּב לִפְנֵי בְּנֵי עֲנָק׃
3 * וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא־הָעֹבֵר לְפָנֶיךָ
אֵשׁ אֹכְלָה הוּא יַשְׁמִידֵם וְהוּא יַכְנִיעֵם לְפָנֶיךָ
וְהוֹרַשְׁתָּם וְהַאֲבַדְתָּם מַהֵר כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה לָךְ׃
4 * אַל־תֹּאמַר בִּלְבָבְךָ בַּהֲדֹף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֹתָם
מִלְּפָנֶיךָ לֵאמֹר בְּצִדְקָתִי הֱבִיאַנִי יְהוָה לָרֶשֶׁת אֶת־
הָאָרֶץ הַזֹּאת וּבְרִשְׁעַת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יְהוָה מוֹרִישָׁם
מִפָּנֶיךָ׃

12 * Ne poſtquã comederis & ſatiatus fueris, domos pulchras ædificaueris & habitaueris
13 in eis; * Habueríſq; armenta boum & ouiũ greges, argẽti & auri cunctarúmq; rerũ copiã:
14 * Eleuetur cor tuum & nõ reminiſcaris Domini Dei tui qui eduxit te de terra Ægypti de domo ſeruitutis.
15 * Et ductor tuus fuit in ſolitudine magna atque terribili, in qua erat ſerpens flatu aduerens, & ſcorpio ac dipſas, & nullæ omnino aquæ. qui eduxit riuos de petra duriſſima.
16 * Et cibauit te manna in ſolitudine quod neſcierunt patres tui. & poſtquam afflixit ac probauit, ad extremum miſertus eſt tui.
17 * Ne diceres in corde tuo, Fortitudo mea, & robur manus meæ hæc mihi omnia præſtiterunt.
18 * Sed recorderis Domini Dei tui quòd ipſe vires tibi præbuerit, vt impleret pactũ ſuum, ſuper quo iurauit patribus tuis ſicut præſens indicat dies.
19 * Sin autem oblitus Domini Dei tui ſecutus fueris Deos alienos, coluerísque illos & adoraueris, ecce nunc prædico tibi quòd om-
20 nino diſpereas. * Sicut gentes quas deleuit Dominus in introitu tuo, ita & vos peribitis ſi inobedientes fueritis voci Dñi Dei veſtri.

CAP. IX.

1 AVdi Iſrael, Tu tranſgredieris hodie Iordanem vt poſſideas nationes maximas & fortiores te, ciuitates ingentes & ad cœlum
2 vſque muratas. * Populum magnum atque ſublimem, filios Enachim, quos ipſe vidiſti & audiſti, quibus nullus potẽſt ex aduerſo reſi-
3 ſtere. * Scies ergo hodie quòd Dñs Deus tuus ipſe tranſibit ante te ignis deuorans atque conſumens, qui conterat eos, & deleat atque diſperdat ante faciem tuam velociter,
4 ſicut locutus eſt tibi. * Ne dicas in corde tuo cùm deleuerit eos Dominus Deus tuus in cõſpectu tuo, Propter iuſtitiam meam introduxit me Dominus, vt terram hanc poſſiderem, cùm propter impietates ſuas iſtæ deletæ ſunt nationes.

תרגום אונקלוס

12 דִלְמָא תֵיכוֹל וְתִשְׂבַּע וּבָתִּין שַׁפִּירִין תִּבְנֵי וְתִיתֵב׃ 13 וְתוֹרָךְ וְעָנָךְ יִסְגוֹן וְכַסְפָּא וְדַהֲבָא יִסְגֵּי לָךְ וְכָל דִּלָךְ יִסְגֵּי׃ 14 וְיִתְקַף
לִבָּךְ וְתִנְשֵׁי יָת דְּחַלְתָּא דַיְיָ אֱלָהָךְ דְּאַפֵּקָךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוּתָא׃ 15 דְּמַדְבְּרָא רַבָּא וּדְחִילָא אַתַר חֵינָן קָלָן וְעַקְרְבִין וּבֵית
צַחֲנָא אַתַר דְּלֵית מַיָא דְאַפֵּיק לָךְ מַיָא מִן מֵינָרָא תַקִיפָא׃ 16 דְאַכְלָךְ מַנָא בְּמַדְבְּרָא דִי לָא יְדָעוּ אֲבָהָתָךְ בְּדִיל לְעַנָיוּתָךְ וּבְדִיל לְנַסָיוּתָךְ לְאוֹטָבָא
לָךְ בְּסוֹפָךְ׃ 17 וְתֵימַר בְּלִבָּךְ חֵילִי וְתֻקְפָּא יְדִי קְנוֹ לִי יָת נְכָסַיָא הָאִלֵין׃ 18 וְתִדְכַּר יָת יְיָ אֱלָהָךְ אֲרֵי הוּא דְיָהֵב לָךְ חַיְלָא לְמִקְנֵי נְכָסִין
בְּדִיל לְקַיָמָא יָת קְיָמֵיהּ דְקַיֵים לַאֲבָהָתָךְ כְּיוֹמָא הָדֵין׃ 19 וְיְהֵי אִם מִנְשָׁא תִנְשֵׁי יָת יְיָ אֱלָהָךְ וְתֵהָךְ בָּתַר טַעֲוַת עַמְמַיָא וְתִפְלְחִינוּן וְתִסְגוֹד
לְהוֹן אַסְהֲדִית בְּכוֹן יוֹמָא דֵין אֲרֵי מֵיבַד תֵיבְדוּן׃ 20 כְּעַמְמַיָא דַיְיָ מַגְלֵי מִן קֳדָמֵיכוֹן כֵּן תֵיבְדוּן חֲלָף דְּיָ לָא קַבִּלְתּוּן בְּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָךְ׃

ט

1 שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתְ עָבַר יוֹמָא דֵין יָת יַרְדְנָא לְמֵיעַל לְהָרָכָא עַמְמִין רַבְרְבִין וְתַקִיפִין מִינָךְ קִרְוִין רַבְרְבָן וּכְרִיכָן עַד צְיָה שְׁמַיָא׃
2 עַם רַב וְתַקִיף בְּנֵי גִיבָרַיָא דְאַתְ יְדַעְתְּ שְׁמַעְתָּ מַן יְכוּל לְמֵיקַם קֳדָם בְּנֵי עֲנָקָיָא׃ 3 וְתֵדַע יוֹמָא דֵין אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ הוּא דְעָבַר
קֳדָמָךְ מֵימְרֵיהּ אֶשָׁא אָכְלָא הוּא יְשֵׁיצִינוּן וְהוּא יַתְבְּרִינוּן קָדָמָךְ וְתֵתְרִיכִינוּן וְתֵבְדִנוּן בִּפְרִיעַ כְּמָא דְמַלֵיל יְיָ לָךְ׃
4 לָא תֵאמַר בְּלִבָּךְ בַּד יְתַבַּר יְיָ אֱלָהָךְ יָתְהוֹן מִן קָדָמָךְ לְמֵימַר בְּזָכוּתִי אַיְתַנִי יְיָ לְמֵירַת יָת אַרְעָא הָדָא וּבְחוֹבֵי עַמְמַיָא הָאִלֵין יְיָ מְתָרִכִינוּן
מִן קָדָמָךְ׃

* *Ne postquam comederis & satiatus fueris et* 12
domos pulchras ædificaueris & habitaueris in eis:
* *Et bobus tuis, & ouibus tuis multiplicatis ti-* 13
bi, & argento, & auro multiplicatis tibi, & omnibus quæcunque tibi erunt multiplicatis,
* *Eleuetur cor tuum, et obliuiscaris Dñi Dei tui,* 14
qui eduxit te de terra Aegypti ex domo seruitutis:
* *Qui eduxit te per desertum magnum & ter-* 15
ribile illud, vbi serpens mordens, & scorpio, & dipsas, vbi non erat aqua, qui eduxit tibi de petra durissima fontem aquæ.
* *Qui cibauit te manna in deserto, quod non co-* 16
gnouisti tu, & non scierunt patres tui, vt affligeret te, & vt tentaret te, vt benè tibi faceret in extremo dierum tuorum. * *Et ne diceres in corde tuo,* 17
Fortitudo mea & robur manus meæ fecit mihi potentiam magnam hanc. * *Et recordaberis Domini* 18
Dei tui, quoniam ipse tibi dat fortitudinem ad faciendum potentiam, vt impleret pactum suum, quod iurauit patribus tuis sicut hodie.
* *Et erit si obliuione oblitus fueris Domini Dei* 19
tui, & abieris post Deos alienos, & colueris eos, & adoraueris eos, obtestor vobis hodie & cælum, & terram, quòd interitu peribitis:
* *Sicut & reliquæ gentes, quas Dominus perdit* 20
ante faciem vestram, sic peribitis, quia non audiuistis vocem Domini Dei vestri.

CAP. IX.

AVdi Israel, tu transgrederis hodie Iordanem vt 1
intres ad possidendũ gentes magnas & fortiores magis quàm vos, vrbes magnas et muratas vsque ad cælum. * *Populum magnũ & multum et* 2
sublimem, filios Enac, quos tu scis, & tu audiuisti, quis resistet contra faciem filiorum Enac?
* *Et scies hodie, quòd Dominus Deus tuus hic* 3
præibit ante faciem tuam, ignis consumens est, hic perdet eos, & hic auertet illos ante faciem tuam, & delebit eos & perdet eos velociter, sicut dixit tibi Dominus: * *Ne dicas in corde tuo cùm dele-* 4
uerit Dominus Deus tuus gentes has ante faciem tuam, dicens: Propter iustitias meas introduxit me Dominus vt possiderem terram bonam hanc, sed propter impietatem gentium harum consumet eos Dominus ante faciem tuam.

12 * μὴ φαγὼν καὶ ἐμπλησθεὶς καὶ οἰκίας καλὰς οἰκοδομήσας
13 καὶ κατοικήσας ἐν αὐταῖς· * καὶ τὰ βοῦν σου, καὶ τὰ ὄν σου πολλαπλασιασθέντων σοι, καὶ ἀργυρίου, καὶ χρυσίου πληθυνθέντων σοι, καὶ πάντων ὅσα σοι ἔσται πληθυνθέντων,
14 * ὑψωθήσῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας.
15 * τοῦ ἐξαγαγόντος σε διὰ τῆς ἐρήμου τῆς μεγάλης καὶ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης, ὄφις δάκνων, καὶ σκορπίος, καὶ δίψα, ὅθεν οὐκ ἦν ὕδωρ· τοῦ ἐξαγαγόντος σοι ἐκ πέτρας ἀκροτόμου πηγὴν ὕδατος.
16 * τοῦ ψωμίσαντός σε τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὃ οὐκ εἴδησαν οἱ πατέρες σου, καὶ οὐκ εἴδησαν οἱ πατέρες σου, ἵνα κακώσῃ σε, καὶ ἵνα ἐκπειράσῃ σε, τοῦ σε ποιῆσαι ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν σου.
17 * καὶ μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἡ ἰσχύς μου, καὶ τὸ κράτος τῆς χειρός μου ἐποίησέ μοι τὴν δύναμιν τὴν μεγάλην ταύτην.
18 * καὶ μνησθήσῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ὅτι αὐτός σοι δίδωσιν ἰσχὺν τοῦ ποιῆσαι δύναμιν, ἵνα στήσῃ τὴν διαθήκην αὐτοῦ, ἣν ὤμοσε τοῖς πατράσι σου ὡς σήμερον.
19 * καὶ ἔσται ἐὰν λήθῃ ἐπιλάθῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ πορεύθῃς ὀπίσω θεῶν ἑτέρων, καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς, καὶ προσκυνήσῃς αὐτοῖς, διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τόν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε·
20 * καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, ὅσα ὁ κύριος ἀπολλύει πρὸ προσώπου ὑμῶν, οὕτως ἀπολεῖσθε, ἀνθ' ὧν οὐκ ἠκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

Θ'.

1 * Ἄκουε ἰσραήλ, σὺ διαβαίνεις σήμερον τὸν ἰορδάνην εἰσελθεῖν κληρονομῆσαι ἔθνη μεγάλα καὶ ἰσχυρότερα μᾶλλον ἢ ὑμεῖς, πόλεις μεγάλας καὶ τειχήρεις ἕως τοῦ οὐρανοῦ.
2 * λαὸν μέγαν καὶ πολὺν καὶ ὑψηλόν, υἱοὺς ἐνάκ, οὓς σὺ οἶδα, καὶ σὺ ἀκήκοας· τίς ὑποστήσεται τὸ πρόσωπον υἱῶν ἐνάκ;
3 * καὶ γνώσῃ σήμερον, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἔστω προπορεύεται πρὸ προσώπου σου, πῦρ καταναλίσκον ἐστίν· ἔστω ἐξολοθρεύσει αὐτούς, καὶ ἔστω ἀποστρέψει αὐτοὺς πρὸ προσώπου σου, καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς καὶ ἀπολεῖ αὐτοὺς ταχέως,
4 καθάπερ εἶπέ σοι κύριος. * μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ἐν τῷ ἐξαναλῶσαι κύριον τὸν θεόν σου τὰ ἔθνη ταῦτα πρὸ προσώπου σου, λέγων, διὰ τὰς δικαιοσύνας μου εἰσήγαγέ με κύριος κληρονομῆσαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσέβειαν τῶν ἐθνῶν τούτων ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς κύριος πρὸ προσώπου σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Ne fortè cùm comederis & satiatus fueris, & domos pulchras ædificaueris & habitaueris in eis: [13] Et boues tui, & oues tuæ multiplicati fuerint, & argentum, & aurum multiplicatum fuerit tibi, & omnia tua multiplicata fuerint: [14] Induretur cor tuum, & obliuiscaris timoris Domini Dei tui qui eduxit te de terra Ægypti de domo seruitutis. [15] Qui duxit te per desertum magnum & terribile, locum serpentum vrentium, & scorpionum, & locum sitis, vbi non est aqua, qui eduxit tibi aquam de petra durissima. [16] Qui cibauit te manna in deserto quod nescierunt patres tui, vt affligeret te, & vt tentaret te, vt benefaceret tibi in nouissimis tuis. [17] Et si dixeris in corde tuo, Fortitudo mea, & robur manus meæ possidere me fecerunt substantias istas: [18] Recordaberis Domini Dei tui, quoniam ipse dedit tibi fortitudinem vt acquireres substantiam, & vt firmaret pactum suum quod iurauit patribus tuis sicut in die hac. [19] Et erit si obliuione oblitus fueris Domini Dei tui, & ambulaueris post idola populorum, & seruieris eis, & adoraueris ea, contestor vobis hodie quoniam perditione peribitis. [20] Sicut populi quos Dominus transtulit à facie vestra, sic peribitis, pro eo quòd non obedistis verbo Domini Dei vestri.

CAP. IX.

1 AVdi Israel, tu transis hodie Iordanem vt ingrediaris & eijcias populos fortiores te, & possideas ciuitates magnas & muratas vsque ad cælum.
2 Populum magnum & fortem, filios Gigantum; tu enim nosti & audisti quòd nullus potest resistere filijs Gigantum.
3 Et scies hodie quia verbum Domini Dei tui quod transit coram te, ignis consumens est, ipse consumet eos, & ipse conteret eos coram te, & eijcies eos & perdes eos citò, sicut locutus est tibi Dominus.
4 Ne dicas in corde tuo, cùm contriuerit Dominus Deus tuus eos à facie tua, dicens: Propter iustitiam meam introduxit me Dominus vt possiderem terram hanc; sed propter peccata populorum istorum eijciet eos Dominus à facie tua.

5 * לֹא בְצִדְקָתְךָ וּבְיֹשֶׁר לְבָבְךָ אַתָּה בָּא לָרֶשֶׁת אֶת־
אַרְצָם כִּי בְּרִשְׁעַת ׀ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
מוֹרִישָׁם מִפָּנֶיךָ וּלְמַעַן הָקִים אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃
6 * וְיָדַעְתָּ כִּי לֹא בְצִדְקָתְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ אֶת־
הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ כִּי עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף
אָתָּה׃ 7 * זְכֹר אַל־תִּשְׁכַּח אֵת אֲשֶׁר הִקְצַפְתָּ אֶת־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמִּדְבָּר לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר־יְצָאתָ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־בֹּאֲכֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה מַמְרִים
8 הֱיִיתֶם עִם־יְהוָה׃ * וּבְחֹרֵב הִקְצַפְתֶּם אֶת־יְהוָה
9 וַיִּתְאַנַּף יְהוָה בָּכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם׃ * בַּעֲלֹתִי
הָהָרָה לָקַחַת לוּחֹת הָאֲבָנִים לוּחֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר־
כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם וָאֵשֵׁב בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם
וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי׃
10 * וַיִּתֵּן יְהוָה אֵלַי אֶת־שְׁנֵי לוּחֹת הָאֲבָנִים כְּתֻבִים
בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים וְעֲלֵיהֶם כְּכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר
11 יְהוָה עִמָּכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל׃ * וַיְהִי
מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה נָתַן יְהוָה אֵלַי
12 אֶת־שְׁנֵי לֻחֹת הָאֲבָנִים לֻחֹת הַבְּרִית׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי קוּם רֵד מַהֵר מִזֶּה כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ אֲשֶׁר
הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם סָרוּ מַהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִם
13 עָשׂוּ לָהֶם מַסֵּכָה׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר
רָאִיתִי אֶת־הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא׃
14 * הֶרֶף מִמֶּנִּי וְאַשְׁמִידֵם וְאֶמְחֶה אֶת־שְׁמָם
מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם וְאֶעֱשֶׂה אֹתְךָ לְגוֹי עָצוּם וְרַב
15 מִמֶּנּוּ׃ * וָאֵפֶן וָאֵרֵד מִן־הָהָר וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ
16 וּשְׁנֵי לוּחֹת הַבְּרִית עַל שְׁתֵּי יָדָי׃ * וָאֵרֶא
וְהִנֵּה חֲטָאתֶם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם עֲשִׂיתֶם לָכֶם
עֶגֶל מַסֵּכָה סַרְתֶּם מַהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה
אֶתְכֶם׃

5 * Neq; enim propter iuſtitias tuas & æquitatem cordis tui ingredieris, vt poſsideas terras earũ, ſed quia illę egerunt impiè, introeunte te deletæ ſunt, & vt compleret verbũ ſuum Dñs quod ſub iuramento pollicitus eſt patri-
6 bus tuis Abraam, Iſaac, & Iacob. * Scito ergo quòd non propter iuſtitias tuas Domi-
B nus Deus tuus dederit tibi terram hanc optimã in poſſeſsionẽ, cùm duriſsimæ ceruicis ſis
7 populus. * Memẽto & ne obliuiſcaris quomodo ad iracundiam prouocaueris Dominũ Deum tuum in ſolitudine, & ex eo die quo egreſſus es ex Ægypto vſque ad locum iſtum ſemper aduerſum Dominum contendiſti.
8 *Nam & in Oreb prouocaſti eum, & iratus delere te voluit.
9 * Quando aſcendi in montẽ vt acciperem duas tabulas lapideas pacti quòd pepigit vobiſcum Dñs, & perſeueraui in mõte quadraginta diebus ac noctibus, panem non comedens & aquam non bibens.
10 * Deditq; mihi Dominus duas tabulas lapideas ſcriptas digito Dei, & continentes omnia verba quæ vobis locutus eſt in monte de medio ignis quando concio populi congre-
11 gata eſt. * Cúmq; tranſiſſent quadraginta dies & totidem noctes, dedit mihi Dominus duas tabulas lapideas, tabulas fœderis.
12 * Dixítq; mihi, Surge & deſcende hinc ci- Exo. 32 d
tò quia populus tuus quem eduxiſti de Ægy-
C pto, deſeruerũt velociter viam quam demonſtraſti eis, fecerúntque ſibi conflatile.
13 * Rurſúmque ait Dñs ad me, Cerno quòd populus iſte duræ ceruicis ſit.
14 * Dimitte me vt conteram eum, & deleam nomen eius de ſub cælo, & conſtituam te ſuper gentem quæ hac maior & fortior ſit.
15 * Cúmque de monte ardente deſcenderem & duas tabulas fœderis vtraque tenerem manu:
16 * Vidiſſémque peccaſſe vos Domino Deo veſtro, & feciſſe vobis vitulum conflatilem, ac deſeruiſſe velociter viam eius quam vobis oſtenderat:

תרגום אונקלוס

5 לָא בְּזָכוּתָךְ וּבְקֹשְׁטוֹת לִבָּךְ אַתְּ עָלִיל לְמֵירַת יָת אַרְעְהוֹן אֲרֵי בְּחוֹבֵי עַמְמַיָּא הָאִלֵּין יְיָ אֱלָהָךְ מְתָרְכִינוּן מִן קֳדָמָךְ וּבְדִיל לְקַיָּמָא יָת
פִּתְגָמָא דְקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתָךְ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃ 6 וְתִדַּע אֲרֵי לָא בְזָכוּתָךְ יְיָ אֱלָהָךְ יְהֵיב לָךְ יָת אַרְעָא טָבְתָא הָדָא
לְמֵירְתָהּ אֲרֵי עַם קְשֵׁי קָדָל אַתְּ׃ 7 אְדְכַר לָא תְנַשֵּׁי יָת דְּאַרְגַּזְתָּא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּמַדְבְּרָא לְמִן יוֹמָא דְנַפְקְתָּא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם
עַד מֵיתֵיכוֹן עַד אַתְרָא הָדֵין מְסָרְבִין הֲוֵיתוּן קֳדָם יְיָ׃ 8 וּבְחוֹרֵב אַרְגַּזְתּוּן קֳדָם יְיָ וְהָוָה רָגַז מִן קֳדָם יְיָ בְּכוֹן לְשֵׁיצָאָה יַתְכוֹן׃
9 בְּמִסְּקִי לְטוּרָא לְמִסַּב לוּחֵי אַבְנַיָּא לוּחֵי קְיָמָא דִּגְזַר יְהֹוָה עִמְּכוֹן וְיָתֵבִית בְּטוּרָא אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילְיָן לַחְמָא לָא אֲכָלִית וּמַיָּא לָא
שְׁתֵיתִי׃ 10 וִיהַב יְיָ לִי יָת תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא כְּתִיבִין בְּאֶצְבְּעָא דַיְיָ וְעַלֵיהוֹן כְּכָל פִּתְגָמַיָּא דְמַלֵיל יְהֹוָה עִמְּכוֹן בְּטוּרָא
מִגּוֹ אֶשְׁתָּא בְּיוֹמָא דְקָהָלָא׃ 11 וַהֲוָה מִסּוֹף אַרְבְּעִין יְמָמִין וְאַרְבְּעִין לֵילְיָן יְהַב יְיָ לִי יָת תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא לוּחֵי קְיָמָא׃
12 וַאֲמַר יְיָ לִי קוּם חוֹת בְּפָרִיעַ מִכָּא אֲרֵי חֲבֵיל עַמָּךְ דְאַפֵּיקְתָּא מִמִּצְרַיִם סְטוֹ בְּפָרִיעַ מִן אוֹרְחָא דְפַקֶּדְתִּינוּן עֲבַדוּ לְהוֹן מַתְכָּא׃
13 וַאֲמַר יְיָ לִי לְמֵימָר גְּלֵי קֳדָמַי יָת עַמָּא הָדֵין וְהָא עַם קְשֵׁי קָדָל הוּא׃ 14 אֲנַח בָּעוּתָךְ מִן קֳדָמַי וַאֲשֵׁיצִינוּן וְאֶמְחֵי יָת שְׁמְהוֹן
מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא וְאֶעְבֵּיד יָתָךְ לְעַם תַּקִּיף וְסַגִּי מִנְּהוֹן׃ 15 וְאִתְפְּנֵיתִי וְנָחֵתִית מִן טוּרָא וְטוּרָא בָּעֵר בְּאֶשְׁתָּא וּתְרֵין
לוּחֵי קְיָמָא עַל תַּרְתֵּין יְדַי׃ 16 וַחֲזֵית וְהָא חַבְתּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן עֲבַדְתּוּן לְכוֹן עֵיגַל מַתְכָּא סְטֵיתוּן בְּפָרִיעַ מִן אוֹרְחָא דְפַקֵּיד
יְיָ יַתְכוֹן׃

5 ‡ Non propter iuſtitiam tuam neq; propter æqui-
tatem cordis tui, tu ingrederis vt poſſideas terram
earum, ſed propter iniquitatẽ gentium harum Dñs
Deus tuus diſperdet eos à facie tua, & vt comple-
ret fœdus quod iurauit Dominus patribus veſtris
Abraam, & Iſaac, & Jacob. 6 ‡ Et cognoſces ho-
die, quòd non propter iuſtitias tuas Dominus Deus
dat tibi terram bonam hanc vt poſſideas, quoniam
populus duræ ceruicis es.

7 ‡ Memento ne obliuiſcaris quotquot irritaſti Do
minum Deum tuum in deſerto, à quo die egreſſi eſtis
de terra Ægypti donec veniſtis in locum hunc, in-
creduli perſeueratis circa ea quæ ad Dominum.

8 ‡ Et in Oreb prouocaſtis Dominum: & iratus
eſt Dominus in vos vt perderet vos.

9 ‡ Aſcendente me in montem vt acciperem ta-
bulas lapideas, tabulas pacti, quod pepigit ad vos,
& perſeueraui in monte quadraginta diebus &
quadraginta noctibus, panem non comedi & aquã
non bibi.

10 ‡ Et dedit mihi Dominus duas tabulas lapideas
ſcriptas in digito Dei, & in eis omnes ſermones,
quos locutus eſt Dominus ad vos in monte de me-
dio ignis in die congregationis.

11 ‡ Et factum eſt per quadraginta dies et per qua-
draginta noctes dedit mihi Dominus duas tabulas
lapideas, tabulas fœderis.

12 ‡ Et dixit Dominus ad me, Surge, deſcende citò
hinc, quoniam deliquit populus tuus, quos eduxiſti
de terra Ægypti: transgreſſi ſunt citò de via, quam
præcepiſti illis; fecerunt ſibi conflatile.

13 ‡ Et dit Dominus ad me, dicens: Locutus ſum ad
te ſemel & bis, dicens: Vidi populum hunc, & ecce
populus duræ ceruicis eſt.

14 ‡ Dimitte me vt conteram illos, & deleam no-
men eorum de ſub cælo, & faciam te in gentem ma-
gnam & fortem, & multam magis quàm hæc.

15 ‡ Et reuerſus deſcendi de monte, & mons arde-
bat igne, & duæ tabulæ fœderis in duabus mani-
bus meis.

16 ‡ Et videns quòd peccauiſtis coram Domino Deo
veſtro, & feciſtis vobis ipſis vitulum conflati-
lem, & transgreſſi eſtis citò de via quam præcepit
Dominus vobis.

5 ‡ οὐχὶ διὰ τὴν δικαιοσύνην σου οὐδὲ διὰ τὴν ὀσιότητα τ καρδίας
σου σὺ εἰσπορεύῃ κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν, ἀλλ' ἢ διὰ τὴν
ἀνομίαν τῶν ἐθνῶν τούτων κύριος ὁ θεός σου ἐξολοθρεύσει
αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου, ἵνα στήσῃ τὴν διαθήκην ὃν ὤμοσε
κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ.

6 ‡ καὶ γνώσῃ σήμερον, ὅτι οὐ διὰ τὰς δικαιοσύνας σου κύριος
ὁ θεὸς δίδωσί σοι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην κληρονομῆ-
σαι, ὅτι λαὸς σκληροτράχηλος εἶ.

7 ‡ μνήσθητι μὴ ἐπιλάθῃ ὅσα παρώξυνας κύριον τὸν θεόν
σου ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήλθετε ἐκ γῆς αἰγύπτου
ἕως ἤλθετε εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ἀπειθοῦντες διετελεῖτε τοῦ
προσώπου κύριον.

8 ‡ καὶ ἐν χωρὴβ παρωξύνατε κύριον· καὶ ἐθυμώθη κύριος
ἐφ' ὑμῖν ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς.

9 ‡ ἀναβαίνοντός μου εἰς τὸ ὄρος λαβεῖν τὰς πλάκας τὰς
λιθίνας, πλάκας διαθήκης, ἧς διέθετο πρὸς ὑμᾶς· καὶ ἐκαθε-
ζόμην ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα
νύκτας· ἄρτον οὐκ ἔφαγον καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιον.

10 ‡ καὶ ἔδωκέ μοι κύριος τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας γε-
γραμμένας ἐν τῷ δακτύλῳ τ θεοῦ, καὶ ἐπ' αὐταῖς πάντες οἱ
λόγοι, οὓς ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου
τοῦ πυρὸς ἐν ἡμέρᾳ ἐκκλησίας.

11 ‡ καὶ ἐγένετο διὰ τεσσαράκοντα ἡμερῶν καὶ διὰ τεσσαρά-
κοντα νυκτῶν ἔδωκέ μοι κύριος τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας,
πλάκας διαθήκης.

12 ‡ καὶ εἶπε κύριος πρός με, ἀνάστηθι κατάβηθι τάχος
ἐντεῦθεν, ὅτι ἠνόμησεν ὁ λαός σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύ-
πτου· παρέβησαν ταχὺ ἐκ τ ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλω αὐτοῖς, ἐποίη-
σαν ἑαυτοῖς χώνευμα.

13 ‡ καὶ εἶπε κύριος πρός με, λέγων· λελάληκα πρός σε
ἅπαξ καὶ δίς, λέγων· ἑώρακα τὸν λαὸν τοῦτον καὶ ἰδοὺ λαὸς σκλη
14 ροτράχηλός ἐστιν. ‡ ἔασόν με ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, καὶ ἐξα-
λείψω τὸ ὄνομα αὐτῶν ὑπὸ κάτωθεν τ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσω σὲ
εἰς ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρὸν καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τοῦτο.

15 ‡ καὶ ἐπιστρέψας κατέβην ἐκ τ ὄρους, καὶ τὸ ὄρος ἐκαίετο
πυρί, καὶ αἱ δύο πλάκες τ διαθήκης ἐπὶ ταῖς δυσὶ χερσί μου.

16 ‡ καὶ ἰδὼν ὅτι ἡμάρτετε ἐναντι κυρίου τ θεοῦ ὑμῶν, καὶ
ἐποιήσατε ὑμῖν ἑαυτοῖς μόσχον χωνευτόν, καὶ παρέβητε ταχὺ
ἐκ τ ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλατο κύριος ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Non propter iuſtitiam tuam neque propter rectitudinem cordis tui, tu ingredieris ad poſſidendam terram eorum, ſed propter peccata populorum iſtorum Dominus Deus tuus eijciet eos à facie tua, & vt confirmet verbum quod iurauit Dominus patribus tuis Abraham, Iſaac, & Iacob. 6 Et ſcies quoniam non propter iuſtitiam tuam Dominus Deus tuus dabit tibi terram bonam hanc vt poſſideas eam, quia tu es populus duræ ceruicis. 7 Memento ne obliuiſcaris quomodo ad iracundiam prouocaſti Dominum Deum tuum in deſerto; à die quo egreſſus es de terra Ægypti donec veniſtis vſque ad locum iſtum rebelles fuiſtis coram Domino.

8 Et in Oreb prouocaſtis ad iracundiam Dominum, & fuit ira à facie Domini contra vos vt conſumeret vos. 9 Quando aſcendi in montem vt acciperem duas tabulas lapideas, tabulas pacti quod pepigit Dominus vobiſcum; & manſi in monte quadraginta diebus & quadraginta noctibus; panem non comedi, & aquam non bibi. 10 Et dedit Dominus mihi duas tabulas lapideas ſcriptas digito Dei, & ſuper eas iuxta omnia verba quæ locutus eſt Dominus vobiſcum de medio ignis in die congregationis. 11 Et factum eſt poſt quadraginta dies & quadraginta noctes dedit Dominus mihi duas tabulas lapideas, tabulas fœderis.

12 Et dixit Dominus ad me: Surge, deſcende citò hinc, quia corruptus eſt populus tuus quem eduxiſti de Ægypto: receſſerunt citò de via quam præcepiſti eis; fecerunt ſibi conflatile. 13 Et ait Dominus ad me, dicens: Notus eſt coram me populus hic, & ecce populus duræ ceruicis eſt. 14 Dimitte deprecationem tuam à conſpectu meo vt conſumam eos, & delebo nomen eorum de ſub cælis, & faciam te in populum fortiorem & maiorem his. 15 Et diuerti & deſcendi de monte, & mons ardebat igni, & duæ tabulæ fœderis erant in duabus manibus meis. 16 Et vidi, & ecce peccaſtis coram Domino Deo veſtro, feciſtis vobis vitulum conflatilem, declinaſtis citò à via quam præcepit Dominus vobis.

17 * וְאֶתְפֹּשׂ בִּשְׁנֵי הַלֻּחֹת וָאַשְׁלִיכֵם מֵעַל שְׁתֵּי יָדָי
18 וָאֲשַׁבְּרֵם לְעֵינֵיכֶם׃ * וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי יְהוָה
כָּרִאשֹׁנָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם
לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי עַל כָּל־חַטַּאתְכֶם
אֲשֶׁר חֲטָאתֶם לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ׃
19 * כִּי יָגֹרְתִּי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחֵמָה אֲשֶׁר קָצַף יְהוָה
עֲלֵיכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֵלַי גַּם
20 בַּפַּעַם הַהִוא׃ * וּבְאַהֲרֹן הִתְאַנַּף יְהוָה מְאֹד
לְהַשְׁמִידוֹ וָאֶתְפַּלֵּל גַּם־בְּעַד אַהֲרֹן בָּעֵת הַהִיא׃
21 * וְאֶת־חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם אֶת־הָעֵגֶל
לָקַחְתִּי וָאשְׂרֹף אֹתוֹ בָּאֵשׁ וָאכֹּת אֹתוֹ טָחוֹן הֵיטֵב
עַד אֲשֶׁר־דַּק לְעָפָר וָאַשְׁלֵךְ אֶת־עֲפָרוֹ אֶל־הַנַּחַל
22 הַיֹּרֵד מִן־הָהָר׃ * וּבְתַבְעֵרָה וּבְמַסָּה
וּבְקִבְרֹת הַתַּאֲוָה מַקְצְפִים הֱיִיתֶם אֶת־יְהוָה׃
23 * וּבְשָׁלַח יְהוָה אֶתְכֶם מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לֵאמֹר
עֲלוּ וּרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם וַתַּמְרוּ אֶת־
פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא הֶאֱמַנְתֶּם לוֹ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם
24 בְּקֹלוֹ׃ * מַמְרִים הֱיִיתֶם עִם־יְהוָה מִיּוֹם דַּעְתִּי
25 אֶתְכֶם׃ * וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי יְהוָה אֵת אַרְבָּעִים הַיּוֹם
וְאֵת־אַרְבָּעִים הַלַּיְלָה אֲשֶׁר הִתְנַפָּלְתִּי כִּי־אָמַר
26 יְהוָה לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם׃ * וָאֶתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה
וָאֹמַר אֲדֹנָי יְהוִה אַל־תַּשְׁחֵת עַמְּךָ וְנַחֲלָתְךָ
אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְגָדְלֶךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם בְּיָד
27 חֲזָקָה׃ * זְכֹר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב
אַל־תֵּפֶן אֶל־קְשִׁי הָעָם הַזֶּה וְאֶל־רִשְׁעוֹ וְאֶל־
28 חַטָּאתוֹ׃ * פֶּן־יֹאמְרוּ הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָנוּ מִשָּׁם
מִבְּלִי יְכֹלֶת יְהוָה לַהֲבִיאָם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־דִּבֶּר
לָהֶם וּמִשִּׂנְאָתוֹ אוֹתָם הוֹצִיאָם לַהֲמִתָם בַּמִּדְבָּר׃
29 * וְהֵם עַמְּךָ וְנַחֲלָתֶךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ בְּכֹחֲךָ הַגָּדֹל
וּבִזְרֹעֲךָ הַנְּטוּיָה׃

17 *Proieci tabulas de manibus meis, confregíque eas in conſpectu veſtro.
18 *Et procidi ante Dominũ ſicut prius quadraginta diebus & noctibus, panem non comedens & aquam non bibens, propter omnia peccata veſtra quæ geſsiſtis cõtra Dominum, & eum ad iracundiam prouocaſtis.
19 *Timui enim indignationem & iram illius, qua aduerſum vos concitatus, delere vos voluit. Et exaudiuit me Dominus etiã hac vice.
20 *Aduerſum Aaron quoq; vehementer iratus voluit eum conterere, & pro illo ſimiliter
21 deprecatus ſum. *Peccatum autẽ veſtrum quod feceratis, id eſt, vitulum, arripiens, igne combuſsi, & in fruſta comminuens, omnino quoque in puluerem redigens, proieci in torrentem qui de monte deſcendit.
22 *In incendio quoq; & in tentatione, & in ſepulchris concupiſcentiæ prouocaſtis Domi-
23 num. *Et quãdo miſit vos de Cades-barne dicens: Aſcendite & poſsidete terram quam
D dedi vobis, & contempſiſtis imperium Domini Dei veſtri, & non credidiſtis ei, neque vocem eius audire voluiſtis:
24 *Sed ſemper fuiſtis rebelles à die qua noſſe
25 vos cœpi. *Et iacui coram Domino quadraginta diebus ac noctibus, quibus eum ſupplíciter deprecabar, ne deleret vos vt fuerat comminatus.
26 *Et orans dixi, Domine Deus ne diſperdas populum tuum & hęreditatem tuã quam redemiſti in magnitudine tua, quos eduxiſti in manu forti.
27 *Recordare ſeruorum tuorum Abraam, Iſaac, & Iacob. Ne aſpicias duritiam populi huius & impietatem atque peccatum.
28 *Ne fortè dicant habitatores terræ de qua eduxiſti nos, Nõ poterat Dominus introducere eos in terram quam pollicitus eſt eis, & oderat illos; idcirco eduxit vt interficeret eos in ſolitudine.
29 *Qui ſunt populus tuus & hæreditas tua, quos eduxiſti in fortitudine tua magna, & in brachio tuo extento.

תרגום אונקלוס

17 וְאַחֲדִית בְּתְרֵין לוּחַיָּא וְרַמִּיתִנּוּן מֵעַל תְּרֵין יְדַי וְתַבַּרְתִּינוּן לְעֵינֵיכוֹן׃
18 לֵילְיָן לַחְמָא לָא אֲכֶלִית וּמַיָּא לָא שְׁתֵיתִי עַל כָּל חוֹבָכוֹן דְּחַבְתּוּן לְמֶעְבַּד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ לְאַרְגָּזָא קֳדָמוֹהִי׃
19 אֲרֵי דְחֵילִית מִן קֳדָם רְגְזָא וְחֵימְתָא דִּרְגַז יְיָ עֲלֵיכוֹן לְשֵׁיצָאָה יַתְכוֹן וְקַבֵּיל יְהוָה צְלוֹתִי אַף בְּזִמְנָא הַהִיא׃
20 וְעַל אַהֲרֹן הָוָה רָגַז מִן קֳדָם יְיָ לַחֲרָא לְשֵׁיצוּתֵיהּ וְצַלֵּיתִי אַף עַל אַהֲרֹן בְּעִידָנָא הַהִוא׃
21 וְיָת חוֹבַתְכוֹן דַּעֲבַדְתּוּן יָת עֶגְלָא נְסֵיבִית וְאוֹקִידַת בְּנוּרָא וְשָׁפִית יָתֵיהּ בְּשׁוּפִינָא יָאוּת עַד דַּהֲוָה דָּקִיק לְעַפְרָא וְרָמֵית יָת עַפְרֵיהּ לְנַחְלָא דְּנָחִית מִן טוּרָא׃
22 וּבְדֶלֵיקְתָּא וּבְנִסְיָתָא וּבְקִבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי מַרְגְּזִין הֲוֵיתוּן קֳדָם יְיָ׃
23 וְכַד שְׁלַח יְיָ יָתְכוֹן מֵרַקְם גֵּיאָה לְמֵימַר סַקוּ וַאֲחַסִינוּ יָת אַרְעָא דְיַהֲבִית לְכוֹן וְסָרֶבְתּוּן עַל מֵימְרָא
24 דַּיְיָ אֱלָהֲכוֹן וְלָא הֵימַנְתּוּן לֵיהּ וְלָא קַבֶּלְתּוּן לְמֵימְרֵיהּ׃ מְסָרְבִין הֲוֵיתוּן קֳדָם יְיָ מִיּוֹמָא דְיָדַעְתִּי יָתְכוֹן׃
25 וְאִשְׁתַּטְחִית קֳדָם יְיָ יָת אַרְבְּעִין יְמָמִין וְיָת אַרְבְּעִין לֵילְיָן דְּאִשְׁתַּטְחִית אֲרֵי אֲמַר יְיָ לְשֵׁיצָאָה יַתְכוֹן׃
26 וְצַלֵּיתִי קֳדָם יְיָ וַאֲמָרִית יְיָ אֱלָהִים לָא תְחַבֵּל עַמָּךְ וְאַחְסַנְתָּךְ דְּפָרַקְתָּ בְּתֻקְפָּךְ דְּאַפֵּקְתָּא מִמִּצְרַיִם בִּידָא תַקִּיפָא׃
27 אַדְכַּר לְעַבְדָּךְ בְּקָיְמָא לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָא תְתָפְנִי לְקַשְׁיוּת עַמָּא הָדֵין וּלְחוֹבֵיהוֹן וְלַחֲטָאֵיהוֹן׃
28 דִּלְמָא יֵימְרוּן דַּיְירֵי אַרְעָא דְאַפֵּקְתָּנָא מִתַּמָּן מִדְּלֵית יוּכְלָא קֳדָם יְיָ לְאַעָלוּתְהוֹן לְאַרְעָא דְמַלֵּיל לְהוֹן וּמִדְּסָנֵי יָתְהוֹן אַפֵּיקִינוּן לְקַטָּלוּתְהוֹן בְּמַדְבְּרָא׃
29 וְאִנּוּן עַמָּךְ וְאַחְסַנְתָּךְ דְּאַפֵּיקְתָּא בְּחֵילָךְ רַבָּא וּבְדְרָעָךְ מְרַמְמָא׃

17 *Et accipiens duas tabulas, proieci eas à duabus manibus meis, & confregi eas coram vobis.*

18 *Et deprecatus sum coram Domino secundò sicut & prius; quadraginta diebus & quadraginta noctibus panem nō comedi, & aquam non bibi pro omnibus peccatis vestris, quæ peccauistis, cùm feci-stis malum coram Domino Deo nostro vt irritaretis eum.*

19 *Et timidus sum propter iram & furorem, quoniam irritatus est Dominus contra vos, vt deleret vos; & exaudiuit Dominus me & in tẽpore illo.*

20 *Et contra Aaron iratus est Dominus valde vt contereret eum, & orauí et pro Aaron in tẽpore illo.*

21 *Et peccatum vestrum quod feciſtis, vitulum accepi, & combussi eum igne, & confregi eum & co nminui vehemẽter quousq; factus est minutum, & factus est sicut puluis, & proieci puluerem in torrentem descendentem de monte.*

22 *Et in incendio & in tentatione & in sepulchris concupiscentiæ irritantes fuistis Dominum Deum nostrum.*

23 *Et quãdo misit Dominus vos de Cades-barne, dicens, Ascendite & possidete terram, quam do vobis, & contempsistis verbun Domini Dei vestri, et non credidistis ei, & non audistis vocem eius.*

24 *Et rebelles fuistis quæ ad Dominum, à qua die cognitus fuit vobis.*

25 *Et orauí coram Domino quadraginta diebus & quadraginta noctibus, quibus deprecatus sum; dixit enim Dñs perditurũ vos.*

26 *Et orauí ad Deũ, et dixi, Domine Domine, ne dissperdas populum tuũ, & hæreditatẽ tuam, quam redemisti in fortitudine tua magna, quos eduxisti de terra Ægypti in manu tua forti & in brachio tuo excelso.*

27 *Recordare Abraam, et Isaac et Iacob seruorũ tuorũ, quibus iurasti per teipsum: ne aspicias in duritiem populi huius, & in impietates eorũ, & in peccata eorum.*

28 *Ne fortè dicant habitantes terram vnde eduxisti nos illinc, dicẽtes, Quia non poterat Dominus introducere eos in terram, quam dixit eis, & quia oderat Dominus eos, eduxit illos vt interficeret in deserto.*

29 *Et hi populus tuus & hæreditas tua, quos eduxisti de terra Ægypti in fortitudine tua magna, & in brachio tuo excelso.*

17 καὶ ἐπιλαβόμενος τῶν δύο πλακῶν, ἔρριψα αὐτὰς ἀπὸ τῶν δύο χειρῶν μου, καὶ συνέτριψα αὐτὰς ἐναντίον ὑμῶν.

18 καὶ ἐδεήθην ἔναντι κυρίου δεύτερον καθάπερ καὶ τὸ πρότερον· τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἄρτον οὐκ ἔφαγον, καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιον περὶ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν ὧν ἡμάρτετε ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν τοῦ

19 παροξύναι αὐτόν. καὶ ἔμφοβός εἰμι διὰ τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμόν, ὅτι παρωξύνθη κύριος ἐφ' ὑμῖν τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς, καὶ εἰσήκουσε κύριος ἐμοῦ καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ.

20 καὶ ἐπὶ ἀαρὼν ἐθυμώθη κύριος σφόδρα τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτόν· καὶ ἠυξάμην καὶ περὶ ἀαρὼν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ.

21 καὶ τὴν ἁμαρτίαν ὑμῶν ἣν ἐποιήσατε τὸν μόσχον ἔλαβον, καὶ κατέκαυσα αὐτὸν πυρί, καὶ κατέκοψα αὐτὸν καὶ κατήλασα σφόδρα ἕως οὗ ἐγένετο λεπτόν, καὶ ἐγενήθη ὡσεὶ κονιορτός, καὶ ἔρριψα τὸν κονιορτὸν εἰς τὸν χειμάρρουν τὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ

22 ὄρους. καὶ ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ, καὶ ἐν τῷ πειρασμῷ, καὶ ἐν τοῖς μνήμασι τῆς ἐπιθυμίας παροξύνοντες ἦτε κύριον τὸν θεὸν

23 ὑμῶν. καὶ ὅτε ἐξαπέστειλε κύριος ὑμᾶς ἐκ κάδης βαρνή, λέγων· ἀνάβητε καὶ κληρονομήσατε τὴν γῆν, ἣν δέδωμι ὑμῖν, καὶ ἠπειθήσατε τῷ ῥήματι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

24 καὶ ἀπειθοῦντες ἦτε τὰ μετὰ κύριον ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐ-

25 γνώσθη ὑμῖν. καὶ ἐδεήθην ἔναντι κυρίου τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, ὅσας ἐδεήθην, εἶπε γὰρ κύριος ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς.

26 καὶ ηὐξάμην πρὸς τὸν θεὸν, καὶ εἶπα, κύριε κύριε, μὴ ἐξολοθρεύσῃς τὸν λαόν σου, καὶ τὴν κληρονομίαν σου, ἣν ἐλυτρώσω ἐν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ, ἃς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν τῇ χειρί σου τῇ κραταιᾷ, καὶ ἐν τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ.

27 μνήσθητι ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν θεραπόντων σου, οἷς ὤμοσας κατὰ σεαυτοῦ, μὴ ἐπιβλέψῃς ἐπὶ τὴν σκληρότητα τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ ἐπὶ τὰ ἀσεβήματα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ

28 τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν. μή ποτε εἴπωσιν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ὅθεν ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐκεῖθεν, λέγοντες· διὰ τὸ μὴ δύνασθαι κύριον εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἣν εἶπεν αὐτοῖς, καὶ διὰ τὸ μισῆσαι κύριον αὐτούς, ἐξήγαγεν αὐτοὺς

29 ἀποκτεῖναι ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἔτοι λαός σου καὶ κληρονομία σου, οὓς ἐξήγαγες ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ, καὶ ἐν τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et apprehendi duas tabulas, & proieci eas de duabus manibus meis, & confregi eas ante oculos vestros. 18 Et prostratus sum coram Domino sicut prius; quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, panem non comedi, & aquam non bibi, propter omnia peccata vestra in quibus peccastis faciendo quod malum est coram Domino ad irritandum eum. 19 Timui enim propter iram & indignationem qua iratus erat Dominus contra vos vt consumeret vos. Et susceptit Dominus orationem meam etiam in tempore illo.

20 Contra Aaron quoque fuit ira à facie Domini vt disperderet eum. & orauí etiam pro Aaron in illo tempore. 21 Et peccatum vestrum quod feciſtis, id est, vitulum tuli & combussi eum igni, & comminui eum in pillo vehementer, donec fuit comminutum in puluerem, & proieci puluerem eius in torrentem qui descendit de monte. 22 In incendio quoque & in tentatione & in sepulchris concupiscentium irritastis Dominum. 23 Et quando misit vos Dominus de Cades-barne, dicens: Ascendite & possidete terram quam dedi vobis, rebelles fuistis verbo Domini Dei vestri, & non credidistis ei neque obedistis verbo eius. 24 Rebelles fuistis coram Domino à die quo cognoui vos. 25 Et prostratus sum coram Domino quadraginta diebus & quadraginta noctibus quibus prostratus sum, quoniam dixerat Dominus vt consumeret vos. 26 Et orauí coram Domino, & dixi: Domine Deus ne dissipes populum tuum & hæreditatem tuam quam redemisti in fortitudine tua, quem eduxisti de Ægypto in manu forti. 27 Recordare seruorum tuorum Abraham, Isaac, & Iacob: ne aspicias duritiam populi huius, & impietatem eorum, & peccata eorum.

28 Ne fortè dicant habitatores terræ de qua eduxisti nos, Eo quòd non erat potestas coram Domino vt introduceret eos in terram, quam locutus est eis, & quia oderat illos, eduxit eos vt occideret eos in deserto. 29 Et ipsi sunt populus tuus & hæreditas tua, quos eduxisti in virtute tua magna, & in brachio tuo excelso.

יוד

1 * בָּעֵת הַהִוא אָמַר יְהוָה אֵלַי פְּסָל־לְךָ
שְׁנֵי־לוּחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וַעֲלֵה אֵלַי הָהָרָה
2 וְעָשִׂיתָ לְךָ אֲרוֹן עֵץ: * וְאֶכְתֹּב עַל־הַלֻּחֹת אֶת־
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר
3 שִׁבַּרְתָּ וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן: * וָאַעַשׂ אֲרוֹן עֲצֵי
שִׁטִּים וָאֶפְס�ל שְׁנֵי־לֻחֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וָאַעַל
4 הָהָרָה וּשְׁנֵי הַלֻּחֹת בְּיָדִי: * וַיִּכְתֹּב עַל־הַלֻּחֹת
כַּמִּכְתָּב הָרִאשׁוֹן אֵת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה אֲלֵיכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל
5 וַיִּתְּנֵם יְהוָה אֵלָי: * וָאֵפֶן וָאֵרֵד מִן־הָהָר
וָאָשֵׂם אֶת־הַלֻּחֹת בָּאָרוֹן אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וַיִּהְיוּ שָׁם
6 כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְהוָה: * וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָסְעוּ מִבְּאֵרֹת
בְּנֵי־יַעֲקָן מוֹסֵרָה שָׁם מֵת אַהֲרֹן וַיִּקָּבֵר שָׁם
7 וַיְכַהֵן אֶלְעָזָר בְּנוֹ תַּחְתָּיו: * מִשָּׁם נָסְעוּ הַגִּדְגֹּדָה
8 וּמִן־הַגִּדְגֹּדָה יָטְבָתָה אֶרֶץ נַחֲלֵי־מָיִם: * בָּעֵת הַהִוא
הִבְדִּיל יְהוָה אֶת־שֵׁבֶט הַלֵּוִי לָשֵׂאת אֶת־אֲרוֹן
בְּרִית־יְהוָה לַעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ
9 בִּשְׁמוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: * עַל־כֵּן לֹא־הָיָה לְלֵוִי
חֵלֶק וְנַחֲלָה עִם־אֶחָיו יְהוָה הוּא נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר
10 דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לוֹ: * וְאָנֹכִי עָמַדְתִּי בָהָר כַּיָּמִים
הָרִאשֹׁנִים אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וַיִּשְׁמַע
יְהוָה אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהִוא לֹא־אָבָה יְהוָה הַשְׁחִיתֶךָ:
11 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם לֵךְ לְמַסַּע לִפְנֵי הָעָם
וְיָבֹאוּ וְיִרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָם
12 לָתֵת לָהֶם: * וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ כִּי אִם־לְיִרְאָה
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה
אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ
וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ:

CAP. X.

1 IN tempore illo dixit Dominus ad me, Do-
A la tibi duas tabulas lapideas ſicut priores Exo. 34.1
fuerunt, & aſcende ad me in montem, faciéſq; arcam ligneam.
2 * Et ſcribam in tabulis verba quæ fuerunt in his quas antè confregiſti, ponéſque eas in arca.
3 * Feci igitur arcã de lignis ſethim. Cúmq; dolaſſem duas tabulas lapideas inſtar priorũ, aſcendi in montem habens eas in manibus.
4 * Scripſitqúe in tabulis iuxta id quod prius ſcripſerat verba decem, quæ locutus eſt Dñs ad vos in monte de medio ignis, quando populus congregatus eſt, & dedit eas mihi.
5 * Reuerſúſque de monte deſcendi, & poſui tabulas in arcam quam feceram, quæ hucuſq; ibi ſunt ſicut mihi præcepit Dominus.
6 * Filij autem Iſrael mouerunt caſtra ex Be- Nu. 33.8
roth filiorum Iachan in Moſera, vbi Aaron
B mortuus & ſepultus eſt, pro quo ſacerdotio
7 functus eſt Eleazar filius eius. * Inde venerunt in Gadgad, de quo loco profecti caſtrametati ſunt in Iethabatha in terra aquarum atque torrentium.
8 * Eo tempore ſeparaui tribum Leui vt portaret arcam fœderis Domini, & ſtaret corã eo in miniſterio, ac benediceret in nomine illius vſque in præſentem diem.
9 * Quamobrem non habuit Leui partẽ neque poſſeſſionem cum fratribus ſuis, quia ipſe Dominus poſſeſſio eius eſt, ſicut promiſit ei Dominus Deus tuus.
10 * Ego autem ſteti in mõte ſicut prius, quadraginta diebus ac noctibus; exaudiuítq; me Dominus etiam hac vice, & te perdere noluit.
11 * Dixítque mihi, Vade & præcede populum
C vt ingrediatur & poſſideat terram, quam iuraui patribus eorum vt traderem eis.
12 * Et nunc Iſrael quid Dominus Deus tuus Sup. 6.5
petit à te, niſi vt timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viis eius & diligas eum, ac ſeruias Domino Deo tuo in toto corde tuo & in tota anima tua?

תרגום אונקלוס

יוד

1 בְּעִדָּנָא הַהִוא אֲמַר יְיָ לִי פְּסַל לָךְ תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא כְּקַדְמָאֵי וְסַק לְקֳדָמַי לְטוּרָא וְתַעְבֵּד לָךְ אֲרוֹנָא דְאָעָ׃ 2 וְאֶכְתֹּב
עַל לוּחַיָּא יָת פִּתְגָמַיָּא דַּהֲווֹ עַל לוּחַיָּא קַדְמָאֵי דְּתַבַּרְתָּ וּתְשַׁוִּינוּן בַּאֲרוֹנָא׃ 3 וַעֲבַדִית אֲרוֹנָא דְאָעֵי שִׁטִּין וּפְסֶלִית תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא
כְּקַדְמָאֵי וּסְלֵיקִית לְטוּרָא וּתְרֵין לוּחַיָּא בִּידִי׃ 4 וּכְתַב עַל לוּחַיָּא כִּכְתָבָא קַדְמָאָה יָת עַשְׂרָא פִּתְגָמִין דְּמַלֵּיל יְיָ עִמְּכוֹן בְּטוּרָא מִגּוֹ אֶשָׁתָא
בְּיוֹמָא דְקָהָלָא וִיהַבִינוּן יְיָ לִי׃ 5 וְאִתְפְּנִיתִי וְנָחִתִית מִן טוּרָא וְשַׁוִּיתִי יָת לוּחַיָּא בַּאֲרוֹנָא דְעַבְדִית וַהֲווֹ תַמָּן כְּמָא דְפַקְדַנִי יְיָ׃ 6 וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל נְטָלוּ מִבְּאֵרוֹת בְּנֵי יַעֲקָן לְמוֹסֵרָה תַּמָּן מִית אַהֲרֹן וְאִתְקְבַר תַּמָּן וְשַׁמֵּשׁ אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃ 7 מִתַּמָּן נְטָלוּ לְגַדְגֹּד וּמִן גַּדְגֹּד
לְיָטְבָתָ אַרַע נַגְדָּא נַחֲלִין דְּמַיִן׃ 8 בְּעִדָּנָא הַהִיא אַפְרֵישׁ יְיָ יָת שִׁבְטָא דְלֵוִי לְמִטַּל יָת אֲרוֹן קְיָמָא דַיְיָ לְמֵיקָם קֳדָם יְיָ לְשַׁמָּשׂוּתֵיהּ
וּלְבָרְכָא בִּשְׁמֵיהּ עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 9 עַל כֵּן לָא הֲוָה לְלֵוִי חוּלָק וַאֲחָסָנָא עִם אַחוֹהִי מֵחֱנָן דַּיְיָ הוּא אֲחָסַנְתֵּיהּ כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ אֱלָהָךְ
לֵיהּ׃ 10 וַאֲנָא הֲוֵיתִי קָאֵים בְּטוּרָא כְּיוֹמַיָּא קַדְמָאֵי אַרְבְּעִין יְמִין וְאַרְבְּעִין לֵילְיָן וְקַבֵּיל יְהֹנָה צְלוֹתִי אַף בְּזִמְנָא הָדָא לָא אָבָה יְהֹנָה
לְחַבָּלוּתָךְ׃ 11 וַאֲמַר יְיָ לִי קוּם אֱזֵל לְמַטּוּל קֳדָם עַמָּא וְיֵעֲלוּן וְיֵרְתוּן יָת אַרְעָא דְקַיֵּימִית לַאֲבָהָתְהוֹן לְמִתַּן לְהוֹן׃
12 וּכְעַן יִשְׂרָאֵל מָה יְיָ אֱלָהָךְ תָּבַע מִנָּךְ אֱלָהֵן לְמִרְחַל יָת יְיָ אֱלָהָךְ לְמֵהָךְ בְּכָל אָרְחָן דְּתִקְנָן קֳדָמוֹהִי וּלְמִרְחַם וּלְמִפְלַח קֳדָם יְיָ
אֱלָהָךְ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ׃

CAP. X.

IN illo tempore dixit Dominus ad me, Dola tibi 1
duas tabulas lapideas ſicut primas, & aſcende
ad me in montem, & facies tibi arcam ligneam.
‡ Et ſcribam ſuper tabulas verba, quæcunque 2
fuerunt in tabulis primis, quas confregiſti, et pones
eas in arcam.
‡ Et feci arcam de lignis incorruptibilibus, & 3
dolaui duas tabulas lapideas, ſicut primæ, et aſcendi
in montẽ, & duæ tabulæ in duabus manibus meis.
‡ Et ſcripſit ſuper tabulas ſecundum ſcripturam 4
primam decem verba, quæ locutus eſt Dominus ad
vos in monte de medio ignis in die congregationis.
& dedit eas Dominus mihi.
‡ Et reuerſus deſcendi de monte, & poſui tabu- 5
las in arcam, quam feceram, & fuerunt ibi, ſicut
præcepit mihi Dominus.
‡ Et filij Iſrael profecti ſunt de Beroth filiorum 6
Iachan in Moſera; illic mortuus eſt Aaron, & ſe-
pultus eſt illic, & ſacerdotio functus eſt Eleazar
filius eius pro eo. ‡ Illinc profecti ſunt in Gad- 7
gad, & de Gadgad, ad Iethabatha, terram vbi
torrentes aquarum.
‡ In illo tempore ſeparauit Dominus tribum Le- 8
ui, vt portaret arcam fœderis Domini, vt ſtaret co-
ram Domino, vt miniſtraret & precaretur in no-
mine eius vſque in diem hanc.
‡ Propter hoc non erit Leuitis pars & poſſeſſio 9
apud fratres ſuos; Dominus ipſe poſſeſſio eius, ſicut
dixit ei Dominus Deus veſter.
‡ Et ego ſteti in monte quadraginta diebus, & 10
quadraginta noctibus, & exaudiuit me Dominus,
& in tempore illo non voluit Dominus perdere
vos.
‡ Et dixit Dominus ad me, Vade, præcede coram 11
populo hoc, & ingrediantur & poſſideant terram,
quam iuraui patribus eorum vt darem eis.
‡ Et nunc Iſrael quid Dominus Deus tuus pe- 12
tit à te, niſi vt timeas Dominum Deum tuum, vt
ambules in omnibus vijs eius, & diligas eum, &
ſeruias Domino Deo tuo, ex toto corde tuo, & ex
tota anima tua.

ι'.

1 ‡ Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ εἶπε κύριος πρὸς με, λάξευσον σεαυτῷ δύο πλάκας λιθίνας ὥσπερ τὰς πρώτας, καὶ ἀνάβηθι πρός με εἰς τὸ ὄρος, καὶ ποιήσεις σεαυτῷ κιβωτὸν ξυλίνην.
2 ‡ Καὶ γράψω ἐπὶ τὰς πλάκας τὰ ῥήματα, ὅσα ἦν ἐν ταῖς πλαξὶ ταῖς πρώταις, αἷς συνέτριψας, καὶ ἐμβαλεῖς αὐτὰς εἰς τὴν κιβωτόν.
3 ‡ Καὶ ἐποίησα κιβωτὸν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ ἐλάξευσα τὰς δύο πλάκας τὰς λιθίνας, ὥσπερ αἱ πρῶται, καὶ ἀνέβην εἰς τὸ ὄρος, καὶ αἱ δύο πλάκες ἐπὶ ταῖς δυσὶ χερσί μου.
4 ‡ καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τὰς πλάκας κατὰ τὴν γραφὴν τὴν πρώτην τοὺς δέκα λόγους, οὓς ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς ἐν ἡμέρᾳ τῆς συναγωγῆς· καὶ ἔδωκεν αὐτὰς κύριος ἐμοί.
5 ‡ καὶ ἐπιστρέψας κατέβην ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ ἐνέβαλον τὰς πλάκας εἰς τὴν κιβωτόν, ἣν ἐποίησα, καὶ ἦσαν ἐκεῖ, καθὰ ἐνετείλατό μοι κύριος.
6 ‡ καὶ οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀπῆραν ἐκ βηρὼθ υἱῶν ἰακὰμ μοσερά· ἐκεῖ ἀπέθανεν ἀαρών, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ, καὶ ἱερώτευσεν ἐλεάζαρ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.
7 ‡ ἐκεῖθεν ἀπῆραν εἰς γαδγάδ, καὶ ἀπὸ γαδγάδ, εἰς ἐτεβαθά· γῆν, ἧ χείμαρροι ὑδάτων.
8 ‡ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ διέστειλε κύριος τὴν φυλὴν τὴν λευί, αἴρειν τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, παρεστάναι ἐναντι κυρίου, λειτουργεῖν καὶ ἐπεύχεσθαι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
9 ‡ διὰ τοῦτο οὐκ ἔστι τοῖς λευίταις μερὶς καὶ κλῆρος μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, κύριος αὐτὸς κλῆρος αὐτοῦ, καθὰ εἶπεν αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
10 ‡ κἀγὼ ἔστην ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, καὶ εἰσήκουσέ μου κύριος, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ οὐκ ἠθέλησε κύριος ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς.
11 ‡ καὶ εἶπεν κύριος πρός με, Βάδιζε ἄπαρον ἔναντι τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ εἰσπορευέσθωσαν καὶ κληρονομείτωσαν τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐτῶν δοῦναι αὐτοῖς.
12 ‡ καὶ νῦν ἰσραὴλ τί κύριος ὁ θεός σου αἰτεῖ παρὰ σοῦ, ἀλλ' ἢ φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ ἀγαπᾶν αὐτόν, καὶ λατρεύειν κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. X.

IN tempore illo dixit Dominus ad me, Dola tibi duas tabulas lapideas ſicut priores, & aſcende ad me in montem, & facies tibi arcam ligneam.
2 Et ſcribam ſuper tabulas verba quæ erant ſuper tabulas priores quas confregiſti, & pones eas in arca.
3 Et feci arcam de lignis ſethim, & dolaui duas tabulas lapideas ſicut priores, & aſcendi in montem, & duas tabulas lapideas habebam in manu mea. 4 Et ſcripſit in tabulis iuxta ſcripturam priorem decem verba quæ locutus eſt Dominus vobiſcum in monte de medio ignis in die congregationis, & dedit eas Dominus mihi. 5 Et reuerſus ſum & deſcendi de monte, & poſui tabulas in arca quam feci, & fuerunt ibi, ſicut præcepit mihi Dominus. 6 Et filij Iſrael profecti ſunt de Beroth filiorum Iachan in Moſera, vbi mortuus eſt Aaron & ſepultus eſt ibi, & miniſtrauit Eleazar filius eius pro eo. 7 Inde profecti ſunt in Gadgad, & de Gadgad in Iatabatha, in terram in qua fluunt torrentes aquarum. 8 In tempore illo ſeparauit Dominus tribum Leui, vt portaret arcam fœderis Domini, & vt ſtaret coram Domino vt miniſtraret ei, & vt benediceret in nomine eius vſque in diem hanc.
9 Propterea non habuit Leui partem, & hæreditatem cum fratribus ſuis: quia dona quæ dedit ei Dominus, ipſa ſunt hæreditas eius ſicut locutus eſt ei Dominus Deus tuus. 10 Et ego ſteti in monte ſicut diebus prioribus quadraginta diebus & quadraginta noctibus; & ſuſcepit Dominus orationem meam etiam hac vice, & noluit Dominus diſperdere te. 11 Et dixit Dominus ad me, Surge, vade vt proficiſcaris coram populo, vt ingrediantur & poſſideant terram quam iuraui patribus ſuis vt traderem eis.
12 Et nunc Iſrael quid Dominus Deus tuus quærit à te, niſi vt timeas Dominum Deum tuum, & vt ambules in omnibus viis quæ rectæ ſunt coram eo, & vt diligas eum, vt ſeruias coram Domino Deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua.

13 * לִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה וְאֶת־חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי
14 מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ׃ * הֵן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ הַשָּׁמַיִם
15 וּשְׁמֵי הַשָּׁמָיִם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ׃ * רַק
בַּאֲבֹתֶיךָ חָשַׁק יְהוָה לְאַהֲבָה אוֹתָם וַיִּבְחַר בְּזַרְעָם
אַחֲרֵיהֶם בָּכֶם מִכָּל־הָעַמִּים כַּיּוֹם הַזֶּה׃
16 * וּמַלְתֶּם אֶת עָרְלַת לְבַבְכֶם וְעָרְפְּכֶם לֹא תַקְשׁוּ
17 עוֹד׃ * כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים
וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר
18 לֹא־יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד׃ * עֹשֶׂה מִשְׁפַּט
יָתוֹם וְאַלְמָנָה וְאֹהֵב גֵּר לָתֵת לוֹ לֶחֶם וְשִׂמְלָה׃
19 * וַאֲהַבְתֶּם אֶת־הַגֵּר כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ
20 מִצְרָיִם׃ * אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד
21 וּבוֹ תִדְבָּק וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ׃ הוּא תְהִלָּתְךָ וְהוּא
אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשָׂה אִתְּךָ אֶת־הַגְּדֹלֹת וְאֶת־
22 הַנּוֹרָאֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ׃ בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ
יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ מִצְרַיְמָה וְעַתָּה שָׂמְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב׃

יא

1 * וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַרְתָּ
מִשְׁמַרְתּוֹ וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וּמִצְוֹתָיו כָּל־הַיָּמִים׃
2 * וִידַעְתֶּם הַיּוֹם כִּי לֹא אֶת־בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר
לֹא־יָדְעוּ וַאֲשֶׁר לֹא־רָאוּ אֵת־מוּסַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
אֶת־גָּדְלוֹ אֶת־יָדוֹ הַחֲזָקָה וּזְרֹעוֹ הַנְּטוּיָה׃
3 * וְאֶת־אֹתֹתָיו וְאֶת־מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עָשָׂה בְּתוֹךְ
מִצְרַיִם לְפַרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וּלְכָל־אַרְצוֹ׃
4 * וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֵיל מִצְרַיִם לְסוּסָיו וּלְרִכְבּוֹ
אֲשֶׁר הֵצִיף אֶת־מֵי יַם־סוּף עַל־פְּנֵיהֶם בְּרָדְפָם
אַחֲרֵיכֶם וַיְאַבְּדֵם יְהוָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
5 * וַאֲשֶׁר עָשָׂה לָכֶם בַּמִּדְבָּר עַד־בֹּאֲכֶם עַד־
הַמָּקוֹם הַזֶּה׃

13 * Custodiásq; mandata Domini & ceremonias eius quas ego hodie præcipio tibi, vt bene sit tibi.
14 * En Domini Dei tui cœlum est, & cœlum cœli, terra & omnia quæ in ea sunt:
15 * Et tamen patribus tuis conglutinatus est Dominus, & amauit eos, elegítque semen eorum post eos, id est, vos de cunctis gentibus, sicut hodie comprobatur.
16 * Circuncidite igitur præputium cordis vestri, & ceruicem vestrã ne induretis amplius.
17 * Quia Dominus Deus vester ipse est Deus D Deorum, & Dominus dominantium, Deus magnus & potens & terribilis, qui personam non accipit nec munera.
18 * Facit iudicium pupillo & viduæ, amat peregrinum & dat ei victum atque vestitum.
19 * Et vos ergo amate peregrinos, quia & ipsi fuistis aduenæ in terra Ægypti. Sup. 6. c.
20 * Dominum Deum tuum timebis, & ei soli seruies. Ipsi adhærebis, iurabísq; in nomine
21 illius. * Ipse est laus tua & Deus tuus, qui fecit tibi hæc magnalia & terribilia, quæ viderunt oculi tui.
22 * In septuaginta animabus descenderunt Ge. 46. a patres tui in Aegyptum, & ecce nunc multiplicauit te Dñs Deus tuus sicut astra cœli.

CAP. XI.

1 AMa itaq; Dominum Deum tuum, & obA serua præcepta eius & ceremonias, iudicia atque mandata omni tempore.
2 * Cognoscite hodie quæ ignorant filij vestri qui non viderunt disciplinam Domini Dei vestri: magnalia eius & robustam manũ extentúmque brachium:
3 * Signa & opera quæ fecit in medio Aegypti Pharaoni regi & vniuersæ terræ eius;
4 * Omníque exercitui Aegyptiorũ & equis ac curribus; quomodo operuerint eos aquæ maris rubri, cùm vos persequerentur, & deleuerit eos Dominus vsq; in præsentem diem.
5 * Vobísque quæ fecerit in solitudine donec veniretis ad hunc locum.

תרגום אונקלוס

13 לְמִטַּר יָת פִּקּוּדַיָּא דַיְיָ וְיָת קְיָמוֹהִי וְדִינוֹהִי דְּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין דְּיוֹטֵב לָךְ׃ 14 הָא דַיְיָ אֱלָהָךְ שְׁמַיָּא וּשְׁמֵי שְׁמַיָּא אַרְעָא וְכָל דְּבַהּ׃
15 לְחוֹד בַּאֲבָהָתָךְ צְבִי יְהוָה לְמִרְחַם יָתְהוֹן וּבְתַרֵיהוֹן בָּכוֹן מִכָּל עַמְמַיָּא כְּיוֹמָא הָדֵין׃ 16 וְתַעְדּוֹן יָת סַפְשׁוּת לִבְּכוֹן וּקְדָלְכוֹן לָא תַקְשׁוּן עוֹד׃ 17 אֲרֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן הוּא אֱלָהּ אֱלָהַיָּא וּמָרֵי מַלְכִין אֱלָהָא רַבָּא גִּבָּרָא וּדְחִילָא דְּלֵית קֳדָמוֹהִי מְסַב אַפִּין וְאַף לָא לְקַבָּלָא שׁוֹחְדָא׃ 18 עָבֵיד דִּין יְתִים וְאַרְמְלָא וְרָחֵם גִּיּוֹרָא לְמִתַּן לֵיהּ מָזוֹן וּכְסוּ׃ 19 וְתִרְחֲמוּן יָת גִּיּוֹרָא אֲרֵי דַיָּרִין הֲוֵיתוּן בְּאַרְעָא דְּמִצְרָיִם׃ 20 יָת יְיָ אֱלָהָךְ תִּדְחַל וּקְדָמוֹהִי תִּפְלַח וְלֵדְחֲלֵיהּ תִּתְקָרֵב וּבְשְׁמֵיהּ תְּקַיֵּים׃ 21 הוּא תְּשְׁבְּחְתָךְ וְהוּא אֱלָהָךְ דַּעֲבַד עִמָּךְ יָת רַבְרְבָתָא וְיָת חֲסִינָתָא הָאִלֵּין דַּחֲזָאָה עֵינָךְ׃ 22 בְּשִׁבְעִין נַפְשָׁן נְחַתוּ אֲבָהָתָךְ לְמִצְרַיִם וּכְעַן שַׁוִּיךְ יְיָ אֱלָהָךְ כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא לְסַגִּי׃

יא

1 וְתִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָךְ וְתִטַּר מַטְּרַהּ מֵימְרֵהּ וּקְיָמוֹהִי וְדִינוֹהִי וּפִקּוּדוֹהִי כָּל יוֹמַיָּא׃ 2 וְתִדְעוּן יוֹמָא דֵין אֲרֵי לָא עִם בְּנֵיכוֹן דְּלָא יְדָעוּ וּדְלָא חֲזוֹ יָת אַלְפָּנָא דַּייָ אֱלָהֲכוֹן יָת רְבוּתֵיהּ יָת יְדֵיהּ תַּקִּיפָא וּדְרָעֵיהּ מְרָמְמָא׃ 3 וְיָת אָתְוָתֵיהּ וְיָת עוֹבָדְרוֹהִי דַּעֲבַד בְּגוֹ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה מַלְכָּא דְּמִצְרַיִם וּלְכָל אַרְעֵיהּ׃ 4 וְדַעֲבַד לְמַשְׁרְיַת מִצְרָאֵי לְסוּסָוָתְהוֹן וְלִרְתִּיכֵיהוֹן דְּאַטִּיף יָת מֵי יַמָּא דְסוּף עַל אַפֵּיהוֹן בְּמִרְדְּפֵהוֹן בָּתְרֵיכוֹן וְאוֹבֵידִינוּן יְיָ עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 5 וְדַעֲבַד לְכוֹן בְּמַדְבְּרָא עַד מֵיתֵיכוֹן עַד אַתְרָא הָדֵין׃

‡Vt custodias mandata Domini Dei tui, & iu- 13
stificationes eius, quæcunque ego præcipio tibi hodie, vt bene tibi sit.

‡En Domini Dei tui cælum & cælum cæli, terra 14
& omnia quæcunque sunt in ea.

‡Veruntamen patres nostros elegit Dominus ad 15
amandum eos, & elegit semen eorum post eos, vos; præter omnes gentes secundum diem hanc.

‡Et circuncidetis duritiem cordis vestri, & 16
ceruicem vestram non indurabitis vltrà.

‡Nam Dominus Deus vester, hic Deus deorũ, 17
& Dominus Dominorum, Deus magnus & potens, & terribilis, qui non admiratur personam, neque accipit munus.

‡Faciens iudicium aduenæ, & pupillo, & vi- 18
duæ, & amat peregrinũ vt det illi panem & vestẽ.

‡Et amabitis peregrinum, aduenæ enim fuistis 19
in terra Ægypti.

‡Dominũ Deum tuũ timebis, & illi soli seruies, 20
& ad eum adhærebis, & in nomine eius iurabis.

‡Ipse laus tua, & ipse Deus tuus, qui fecit tibi 21
magnalia & glorioſa hæc, quæ viderunt oculi tui.

‡In septuaginta animabus descenderunt patres 22
tui in Ægyptum; nunc autẽ fecit te Dominus Deus tuus sicut astra cæli multitudine.

CAP. XI.

ET diliges Dominum Deum tuum, & custodies 1
custodias eius, & iustificationes eius, et mandata eius, & iudicia eius omnibus diebus.

‡Et cognoscetis hodie, quòd non filij vestri, qui- 2
cunque non cognouerunt neque viderunt disciplinam Domini Dei tui, & magnalia eius, & manum robustam & brachium excelsum;

‡Et signa eius & prodigia eius, quæcunque fe- 3
cit in medio Aegypti Pharaoni regi Aegypti & vniuersæ terræ eius.

‡Et quæcunque fecit exercitui Aegyptiorum, 4
currus eorum & equitatum eorum, quomodo inundauit aqua maris rubri in facie eorum persequentibus ipsis ex tergo vestro, & deleuit eos Dominus vsque ad hodiernum diem.

‡Et quæcunque fecit vobis in deserto donec ve- 5
niretis in locum hunc.

13 ‡ φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἵνα σοὶ
14 σοι ᾖ. ‡ ἰδοὺ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ, ἡ γῆ καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ.
15 ‡ πλὴν σοῦ πατέρας ἡμῶν προσείλατο κύριος ἀγαπῆσαι αὐτούς, καὶ ἐξελέξατο τὸ σπέρμα αὐτῶν μετ' αὐτούς, ὑμᾶς, ὡσὰ πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην.
16 ‡ καὶ περιτεμεῖσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, καὶ τὸν τράχηλον ὑμῶν οὐ σκληρυνεῖτε ἔτι.
17 ‡ ὁ γὰρ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, οὗτος θεὸς τῶν θεῶν, καὶ κύριος τῶν κυρίων, ὁ θεὸς ὁ μέγας, καὶ ἰσχυρὸς, καὶ φοβερός, ὅστις οὐ θαυμάζει πρόσωπον οὐδὲ μὴ λάβῃ δῶρον.
18 ‡ ὁ ποιῶν κρίσιν προσηλύτῳ καὶ ὀρφανῷ καὶ χήρᾳ, καὶ ἀγαπᾷ τὸν προσήλυτον δοῦναι αὐτῷ ἄρτον καὶ ἱμάτιον.
19 ‡ καὶ ἀγαπήσατε τὸν προσήλυτον, προσήλυτοι γὰρ ἦτε ἐν
20 γῇ Αἰγύπτου. ‡ κύριον τὸν θεόν σου φοβηθήσῃ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ
21 ὀμῇ. ‡ αὐτὸς καύχημά σου, καὶ αὐτὸς θεός σου, ὅστις ἐποίησέ σοι τὰ μεγάλα, καὶ τὰ ἔνδοξα ταῦτα, ἃ εἶδον οἱ ὀφθαλμοί
22 σου. ‡ ἐν ἑβδομήκοντα ψυχαῖς κατέβησαν οἱ πατέρες σου εἰς Αἴγυπτον, νῦν δὲ ἐποίησέ σε κύριος ὁ θεός σου ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει.

ια'.

1 ‡ Καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου, καὶ φυλάξεις τὰ φυλάγματα αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας.
2 ‡ καὶ γνώσεσθε σήμερον, ὅτι οὐχὶ τὰ παιδία ὑμῶν, οἵτινες οὐκ οἴδασιν οὐδὲ ἴδοσαν τὴν παιδείαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ τὰ μεγάλα αὐτοῦ, καὶ τὴν χεῖρα τὴν κραταιὰν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν.
3 ‡ καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέρατα αὐτοῦ, ὅσα ἐποίησεν ἐν μέσῳ Αἰγύπτου Φαραὼ βασιλεῖ Αἰγύπτου καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ.
4 ‡ καὶ ὅσα ἐποίησε τῇ δυνάμει τῶν Αἰγυπτίων, τὰ ἅρματα αὐτῶν καὶ τὴν ἵππον αὐτῶν, ὡς ἐπέκλυσε τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης τῆς ἐρυθρᾶς ἐπὶ προσώπου αὐτῶν καταδιωκόντων αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὀπίσω ὑμῶν, καὶ ἀπώλεσεν αὐτοὺς κύριος ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.
5 ‡ καὶ ὅσα ἐποίησεν ὑμῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἕως ἤλθετε εἰς τὸν τόπον τοῦτον.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Et vt custodias præcepta Domini & mandata eius quæ ego præcipio tibi hodie, vt bene sit tibi. [14] Ecce Domini Dei tui sunt cæli & cæli cælorum, terra & omnia quæ in ea sunt. [15] Attamen patres tuos elegit Dominus vt diligeret eos, & elegit filios eorum post eos, id est, vos de cunctis populis sicut in die hac. [16] Et auferetis insipientiam cordis vestri, & ceruicem vestram non indurabitis amplius. [17] Quoniam Dominus Deus vester ipse est Deus Deorum, & Dominus regum, Deus magnus, fortis & terribilis, in cuius conspectu non est acceptio personarum, nec recipit munera. [18] Facit iudicium pupillo & viduæ, & miseretur peregrini vt det ei victum & vestitum. [19] Et diligetis peregrinum, quoniam habitatores fuistis in terra Aegypti.

[20] Dominum Deum tuum timebis, & coram eo seruies, & timori eius adhærebis, & in nomine eius iurabis. [21] Ipse est laus tua, & ipse est Deus tuus, qui fecit tecum magnalia & terribilia hæc quæ viderunt oculi tui. [22] In septuaginta animabus descenderunt patres tui in Aegyptum, & nunc posuit te Dominus Deus tuus sicut stellas cæli in multitudinem.

CAP. XI.

DIliges itaque Dominum Deum tuum, & custodies custodiam verbi eius, & pacta eius, & iudicia eius, & præcepta eius omnibus diebus.

[2] Et scietis hodie quæ non cognouerunt filij vestri, neque viderunt doctrinam Domini Dei vestri, & magnitudinem eius, & manum eius fortem, & brachium eius excelsum. [3] Et signa eius, & opera eius quæ fecit in medio Aegypti Pharaoni regi Aegypti & vniuersæ terræ eius. [4] Et quod fecit exercitui Aegyptiorum & equis eorum, & curribus eorum, qui inundare fecit aquas maris rubri super faciem eorum cùm persequerentur vos, & perdidit eos Dominus vsque in diem hanc.

[5] Et quod fecit vobis in deserto donec veniretis vsque ad locum hunc.

6 * וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב בֶּן־
רְאוּבֵן אֲשֶׁר פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם
וְאֶת־בָּתֵּיהֶם וְאֶת־אָהֳלֵיהֶם וְאֵת כָּל־הַיְקוּם
אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב כָּל־יִשְׂרָאֵל׃

7 * כִּי עֵינֵיכֶם הָרֹאֹת אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂה יְהוָה
8 הַגָּדֹל אֲשֶׁר עָשָׂה׃ * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־
הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְמַעַן תֶּחֱזְקוּ
וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם
9 עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ * וּלְמַעַן תַּאֲרִיכוּ
יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
לָתֵת לָהֶם וּלְזַרְעָם אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃

10 * כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ
לֹא כְאֶרֶץ מִצְרַיִם הִוא אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר
תִּזְרַע אֶת־זַרְעֲךָ וְהִשְׁקִיתָ בְרַגְלְךָ כְּגַן הַיָּרָק׃

11 * וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ
אֶרֶץ הָרִים וּבְקָעֹת לִמְטַר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה־מָּיִם׃

12 * אֶרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ
תָּמִיד עֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד
13 אַחֲרִית שָׁנָה׃ * וְהָיֹה אִם־שָׁמֹעַ
תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־
14 לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ * וְנָתַתִּי מְטַר־
אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ
15 וְיִצְהָרֶךָ׃ * וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ
16 וְשָׂבָעְתָּ׃ * הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם
וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
17 לָהֶם׃ * וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם
וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ
וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה
נֹתֵן לָכֶם׃

6 * Et Dathan atque Abiron filiis Eliab qui fuit filius Rubē, quos aperto ore suo terra absorbuit cum domibus & tabernaculis & vniuersa substantia eorum, quam habebant in medio Israel. Nu. 16.d

7 * Oculi vestri viderunt omnia opera Do-
B mini magna quæ fecit.

8 * Vt custodiatis vniuersa mandata illius, quæ ego hodie præcipio vobis, & possitis introire & possidere terrā ad quā ingredimini:

9 * Multóque in ea viuatis tempore, quam sub iuramento pollicitus est Dñs patribus vestris & semini eorum lacte & melle manantē.

10 * Terra enim ad quam ingredieris possidendam, non est sicut terra Ægypti de qua existi, vbi iacto semine in hortorum morem aquæ ducuntur irriguæ.

11 * Sed montosa est & campestris, de cælo expectans pluuias.

12 * Quam Dominus Deus tuus semper inuisit, & oculi illius in ea sunt à principio anni vsque ad finem eius.

13 * Si ergo obedieritis mandatis meis, quæ ego hodie præcipio vobis, vt diligatis Dominum Deum vestrum, & seruiatis ei in toto corde vestro & in tota anima vestra: Inf. eod. Sup. 10.c

14 * Dabit pluuiam terræ vestræ temporaneam & serotinam, vt colligatis frumentum, & vinum, & oleum.

15 * Fœnúmque ex agris ad pascenda iumenta, & vt ipsi comedatis ac saturemini.

16 * Cauete ne fortè decipiatur cor vestrum, & recedatis à Domino, seruiatísque diis alienis, & adoretis eos.

17 * Iratúsque Dominus claudat cælum, &
C pluuię non descendant, nec terra det germen suum, pereatísque velociter de terra optima, Su. 6.b.
quam Dominus daturus est vobis.

תרגום אונקלוס

6 וְדַעֲבַד לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב בַּר רְאוּבֵן דִּפְתַחַת אַרְעָא יָת פּוּמַהָא וּבְלַעַתְנוּן וְיָת מִשְׁכְּנֵיהוֹן וְיָת כָּל יְקוּמָא דְעִמְּהוֹן
בְּגוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל׃ 7 אֲרֵי עֵינֵיכוֹן חָזָאן יָת כָּל עוֹבָדָא דַיְיָ רַבָּא דִי עֲבַד׃
8 וְתִטְּרוּן יָת כָּל פִּקְדָּנָא דְאָנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין בְּדִיל דְּתִתְקְפוּן וְתֵעֲלוּן וְתֵירְתוּן יָת אַרְעָא דְאַתּוּן עָבְרִין תַּמָּן לְמֵרְתַהּ׃
9 וּבְדִיל דְּתְּאָרְכוּן יוֹמִין עַל אַרְעָא דְקַיֵּים דַיְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן לְמִתַּן לְהוֹן וְלִבְנֵיהוֹן אַרַע עָבְדָא חֲלַב וּדְבָשׁ׃
10 אֲרֵי אַרְעָא דְאַתּ עָלַיִל לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ לָא כְאַרְעָא דְמִצְרַיִם הִיא דִּנְפַקְתּוּן מִתַּמָּן דְּתִזְרַע יָת זַרְעָךְ וְתַשְׁקֵי לֵיהּ בְּרַגְלָךְ כְּגִנְּתָא יַרְקָא׃
11 וְאַרְעָא דְאַתּוּן עָבְרִין לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ אַרַע טוּרִין וּבְקָעָן לְמֵטַר שְׁמַיָּא תִּשְׁתֵּי מַיָּא׃
12 אַרְעָא דַיְיָ אֱלָהָךְ תָּבַע יָתַהּ תְּדִירָא עֵינֵי יְיָ אֱלָהָךְ בָּהּ מֵרֵישׁ שַׁתָּא וְעַד סוֹף שַׁתָּא׃
13 וִיהֵי אִם קַבָּלָא תְּקַבְּלוּן לְפִקּוֹדַי דַּאֲנָא מְפַקֵּד יַתְכוֹן יוֹמָא דֵין לְמֵרְחַם יָת יְיָ אֱלָהֲכוֹן וּלְמִפְלַח קֳדָמוֹהִי בְּכָל לִבְּכוֹן וּבְכָל נַפְשְׁכוֹן׃
14 וְאֶתֵּן מְטַר אַרְעֲכוֹן בְּעִדָּנֵיהּ בַּכִּיר וְלַקִּישׁ וְתִכְנוֹשׁ עִיבּוּרָךְ וּמִשְׁחָךְ׃ 15 וְאֶתֵּן עִשְׂבָּא בְּחַקְלָךְ לִבְעִירָךְ וְתֵיכוֹל וְתִשְׂבַּע׃
16 אִסְתַּמָּרוּ לְכוֹן דִּלְמָא יִסְעֵי לִבְּכוֹן וְתִסְטוּן וְתִפְלְחוּן לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא וְתִסְגְּדוּן לְהוֹן׃
17 וְיִתְקַף רְגָזָא דַיְיָ בְּכוֹן וְיֵחוֹד יָת שְׁמַיָּא וְלָא יְהֵי מְטַרָא וְאַרְעָא לָא תִתֵּן יָת עַלְלַתַהּ וְתֵיבְדוּן בִּפְרִיעַ מֵעַל אַרְעָא טָבְתָא דַיְיָ
יָהֵיב לְכוֹן׃

6 ✠ Et quæcunque fecit Dathan & Abiron filijs Eliab filij Ruben, quos aperiens terra os ſuum abſorbuit eos, & domos eorum, & tabernacula eorum, & vniuerſam ſubſtantiam quæ cum illis in medio totius Iſrael.

7 ✠ Quoniam oculi veſtri viderunt omnia opera Domini magna, quæcunque fecit nobis hodie.

8 ✠ Et cuſtodietis vniuerſa præcepta eius, quæcunque ego præcipio vobis hodie, vt viuatis & multiplicemini, & intretis & poſſideatis terram, ad quam vos tranſitis Iordanem illuc, vt poſſideatis illam.

9 ✠ Vt longæui ſitis ſuper terram, quam iurauit Dominus patribus veſtris dare illis, & ſemini eorum poſt eos, terram manantem lacte & melle:

10 ✠ Eſt enim terra ad quam tu ingrederis illuc poſſidendam illam, non ſicut terra Aegypti eſt, vnde egredimini illinc, quando ſeminauerint ſemen, & irrigant pedibus, ſicut hortum oleris.

11 ✠ At terra in quam ingrederis illuc ad poſſidendum eam, terra montuoſa & campeſtris, ex pluuia cæli bibet aquam.

12 ✠ Terra, quam Dominus Deus tuus viſitat illam ſemper, oculi Domini Dei tui in ipſa à principio anni, & vſque ad finem anni.

13 ✠ Si autẽ auditu audieritis omnia præcepta eius, quæcunque ego præcipio tibi hodie, vt diligas Dominum Deum tuum, & ſeruias ei ex toto corde tuo, et ex tota anima tua.

14 ✠ Et dabit pluuiam terræ tuæ ad tempus temporaneam et ſerotinam, et colliges frumentum tuum, et vinum tuum, et oleum tuum.

15 ✠ Et dabit fœnum in agris tuis iumentis tuis: et cùm comederis & ſaturatus fueris,

16 ✠ Cauete vobis ipſis, ne dilatetur cor veſtrum, et tranſgrediamini, et ſeruiatis dijs alienis, et adoretis eos.

17 ✠ Et iratus iraſcatur Dominus contra vos, et claudat cælum, et non erit pluuia, et terra non dabit fructum ſuum, et peribitis velociter à terra bona, quam dedit Dominus vobis.

6 ✠ καὶ ὅσα ἐποίησε τῷ δαθὰν & τῷ ἀβιρὼν υἱοῖς ἐλιὰβ υἱοῦ ῥουβήμ, ἃς διοίξασα ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς κατέπιεν αὐτάς, & τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ τὰς σκηνὰς αὐτῶν, & πᾶσαν τὴν ὑπόστασιν τὴν μετ' αὐτῶν ἐν μέσῳ παντὸς ἰσραήλ.

7 ✠ ὅτι ⟨ὀφθαλμοὶ ὑμῶν⟩ ἑώρων πάντα τὰ ἔργα κυρίου τὰ μεγάλα, ὅσα ἐποίησεν ἡμῖν σήμερον.

8 ✠ καὶ φυλάξεσθε πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, ἵνα ζῆτε, καὶ πολυπλασιασθῆτε, & εἰσέλθητε, & κληρονομήσητε τὴν γῆν, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.

9 ✠ ἵνα μακροημερεύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς, καὶ τῷ σπέρματι αὐτῶν μετ' αὐτούς, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.

10 ✠ ἔστι γὰρ ἡ γῆ εἰς ἣν σὺ εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, οὐχ ὥσπερ ἡ γῆ αἰγύπτου ἐστίν, ὅθεν ἐκπορεύεσθε ἐκεῖθεν, ὅταν σπείρωσι τὸν σπόρον, καὶ ποτίζωσι τοῖς ποσίν, ὡσεὶ κῆπον λαχανιᾶς.

11 ✠ ἡ δὲ γῆ εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, γῆ ὀρεινὴ & πεδινή, ἐκ τοῦ ὑετοῦ τοῦ οὐρανοῦ πίεται ὕδωρ.

12 ✠ γῆ, ἣν κύριος ὁ θεός σου ἐπισκοπεῖται αὐτὴν διαπαντός, ⟨ὀφθαλμοὶ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐπ' αὐτῆς ἀπ' ἀρχῆς τοῦ⟩ ἐνιαυτοῦ & ἕως τῆς συντελείας ἐνιαυτοῦ.

13 ✠ ἐὰν δὲ ἀκοῇ ἀκούσητε πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεὸν σου, & λατρεύειν αὐτῷ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου & ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου.

14 ✠ καὶ δώσει τὸν ὑετὸν τῆς γῆς σου καθ' ὥραν πρωΐμου καὶ ὄψιμον, καὶ εἰσθίσεις τὸν σῖτόν σου, καὶ τὸν οἶνόν σου, καὶ τὸ ἔλαιόν σου.

15 ✠ καὶ δώσει χορτάσματα ἐν τοῖς ἀγροῖς σου τοῖς κτήνεσί σου· & φαγὼν, & ἐμπλησθείς,

16 ✠ προσέχετε ἑαυτοῖς, μὴ πλατυνθῇ ἡ καρδία ὑμῶν, καὶ παραβῆτε, καὶ λατρεύσητε θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς.

17 ✠ καὶ θυμωθεὶς ὀργισθῇ κύριος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ συσχῇ τὸν οὐρανόν, καὶ οὐκ ἔσται ὑετός· καὶ ἡ γῆ οὐ δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς, καὶ ἀπολεῖσθε ταχὺ ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς ἔδωκε κύριος ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Et quod fecit Dathan & Abiram filiis Eliab filij Ruben, quando aperuit terra os ſuum, & deglutiuit eos, & homines domus eorum, & tabernacula eorum, & vniuerſam ſubſtantiam quæ erat cum eis in medio totius Iſrael. [7] Quoniam oculi veſtri vident omnia opera Domini magna quæ fecit. [8] Et cuſtodietis omnia præcepta quæ ego præcipio vobis hodie, vt confortemini & ingrediamini, & poſſideatis terram, ad quam vos ingredimini vt poſſideatis eam. [9] Et vt prolongentur dies veſtri ſuper terram, pro qua iurauit Dominus patribus veſtris, vt traderet eis terram lacte & melle manantem. [10] Quoniam terra ad quam tu ingredieris vt poſſideas eam, non eſt ſicut terra Aegypti vnde egreſſi eſtis, in qua ſeminabas ſemen tuum, & irrigabas illam pede tuo ſicut hortum oleris. [11] Terra autem ad quam vos tranſitis vt poſſideatis eam, terra montium eſt & camporum, de pluuia cæli bibetis aquam. [12] Terra, quam Dominus Deus tuus requirit eam ſemper, oculi Domini Dei tui ſunt in ea à principio anni vſque ad finem anni. [13] Et erit ſi obedientes obedieritis præceptis meis, quæ ego præcipio vobis hodie, vt diligatis Dominum Deum veſtrum, & vt ſeruiatis coram eo in toto corde veſtro, & in tota anima veſtra: [14] Dabo pluuiam terræ veſtræ in tempore ſuo temporaneam & ſerotinam, & colliges frumentum tuum, & vinum tuum, & oleum tuum.

[15] Et dabo fœnum in agro tuo iumentis tuis, & comedes & ſaturaberis.

[16] Cauete vobis, ne fortè decipiatur cor veſtrum, & declinetis & ſeruiatis idolis populorum, & adoretis ea.

[17] Et iraſcatur furor Domini contra vos, & claudat cælos, & non ſit pluuia, & terra non det germen ſuum, & pereatis citò de terra bona, quam Dominus dabit vobis.

18 * וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־
נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ
19 לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ * וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־
בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
20 וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ * וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ
21 וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ * לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם
כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃
22 * כִּי אִם־שָׁמֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת־כָּל־
הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם לַעֲשֹׂתָהּ
לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו
23 וּלְדָבְקָה־בּוֹ׃ * וְהוֹרִישׁ יְהוָה אֶת־כָּל־
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלִּפְנֵיכֶם וִירִשְׁתֶּם גּוֹיִם גְּדֹלִים
24 וַעֲצֻמִים מִכֶּם׃ * כָּל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
תִּדְרֹךְ כַּף־רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם יִהְיֶה מִן־הַמִּדְבָּר
וְהַלְּבָנוֹן מִן־הַנָּהָר נְהַר־פְּרָת וְעַד הַיָּם הָאַחֲרוֹן
25 יִהְיֶה גְּבֻלְכֶם׃ * לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ בְּפְנֵיכֶם
פַּחְדְּכֶם וּמוֹרַאֲכֶם יִתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם עַל־
פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּדְרְכוּ־בָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
לָכֶם׃
26 * רְאֵה אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה
27 וּקְלָלָה׃ * אֶת־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל־
מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
28 הַיּוֹם׃ * וְהַקְּלָלָה אִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹת
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְסַרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לָלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר
29 לֹא־יְדַעְתֶּם׃ * וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ
וְנָתַתָּה אֶת־הַבְּרָכָה עַל־הַר גְּרִזִים וְאֶת־הַקְּלָלָה
עַל־הַר עֵיבָל׃

18 * Ponite hæc verba mea in cordibus & in animis veſtris, & ſuſpendite ea pro ſigno in manibus, & inter oculos veſtros collocate.

19 * Docete filios veſtros vt illa meditentur quando ſederis in domo tua, & ambulaueris in via, & accubueris atque ſurrexeris.

20 * Scribes ea ſuper poſtes & ianuas domus tuæ:

21 * Vt multiplicentur dies tui & filiorum tuorum in terra quam iurauit Dominus patribus tuis, vt daret eis quamdiu cælum imminet terræ.

22 * Si enim cuſtodieritis mandata quæ ego præcipio vobis, & feceritis ea vt diligatis Dominum Deum veſtrum, & ambuletis in omnibus viis eius adhærentes ei: Sup. cod.

23 * Diſperdet Dominus omnes gentes iſtas ante faciem veſtram, & poſſidebitis eas quæ maiores ſunt, & fortiores vobis.

24 * Omnis locus quem calcauerit pes veſter, veſter erit. A deſerto & Libano, & flumine magno Euphrate vſque ad mare Occidẽtale erũt termini veſtri. Ioſ. 1.e

25 * Nullus ſtabit contra vos. terrorem veſtrum & formidinem dabit Dominus Deus veſter ſuper omnem terram quam calcaturi eſtis, ſicut locutus eſt vobis.

26 * En propono in conſpectu veſtro hodie benedictionem & maledictionem.

27 * Benedictionem, ſi obedieritis mandatis D Domini Dei veſtri quæ ego hodie præcipio vobis.

28 * Maledictionem, ſi non obedieritis mandatis Domini Dei veſtri, ſed receſſeritis de via quam ego nunc oſtendo vobis, & ambulaueritis poſt deos alienos quos ignoratis.

29 * Cùm verò introduxerit te Dominus Deus tuus in terram ad quam pergis habitandam, pones benedictionem ſuper montem Garizim, maledictionem ſuper montem Hebal.

תרגום אונקלוס

18 וְתָשְׁווּן יָת פִּתְגָמַי אֵלֵּין עַל לִבְּכוֹן וְעַל נַפְשָׁכוֹן וְתִקְטְרוּן יָתְהוֹן לְאָת עַל יְדְכוֹן וִיהוֹן לְתָפְלִין בֵּין עֵינֵיכוֹן׃
19 וְתַלְפוּן יָתְהוֹן יָת בְּנֵיכוֹן לְמַלָּלָא בְּהוֹן כְּמִתְּבָךְ בְּבֵיתָךְ וּבְמֶהָכָךְ בְּאָרְחָא וּבְמִשְׁכְּבָךְ וּבְמִקְמָךְ׃
20 וְתִכְתְּבִינוּן עַל מְזוּזָן וְתִקְבָּעִינוּן בְּסִיפֵּי בֵיתָךְ וּבְתָרָעָךְ׃ 21 בְּדִיל דְּיִסְגּוּן יוֹמֵיכוֹן וְיוֹמֵי בְנֵיכוֹן עַל אַרְעָא דְקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן
לְמִתַּן לְהוֹן כְּיוֹמֵי שְׁמַיָּא עַל אַרְעָא׃ 22 אֲרֵי אִם מַטָּר תִּטְרוּן יָת כָּל פִּקְּדָתָא הָדָא דַאֲנָא מְפַקֵּד יָתְכוֹן לְמֶעְבְּדַהּ לְמִרְחַם יָת יְיָ
אֱלָהֲכוֹן וְלִמְהָךְ בְּאָרְחָן דְּהַקְנָן קֳדָמוֹהִי וּלְאִתְקָרְבָא לְדַחֲלָתֵיהּ׃
23 וְיָתֵרִיךְ יְיָ יָת כָּל עַמְמַיָּא הָאִלֵּין מִקֳּדָמֵיכוֹן וְתֵירְתוּן עַמְמִין רַבְרְבִין וְתַקִּיפִין מִנָּכוֹן׃
24 כָּל אַתְרָא דְתִדְרוֹךְ פַּרְסַת רַגְלְכוֹן בֵּיהּ דִּילְכוֹן יְהֵי מִן מַדְבְּרָא וּלְבְנָן מִן נַהֲרָא נַהֲרָא פְּרָת וְעַד יַמָּא מַעַרְבָאָה יְהֵי תְּחוּמְכוֹן׃
25 לָא יִתְעֲתַד אֱנָשׁ קֳדָמֵיכוֹן דְּמַלְהֲכוֹן וְאֵימַתְכוֹן יְהֵן יְיָ אֱלָהֲכוֹן עַל אַפֵּי כָּל אַרְעָא דְתִדְרְכוּן בָּהּ כְּמָא דְמַלֵּיל לְכוֹן׃
26 חֲזֵי דַּאֲנָא יָהֵיב קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָא דֵין בִּרְכָן וּלְוָטִין׃
27 יָת בִּרְכָתָא דְתִתְקַבְּלוּן לְפִקּוּדַיָּא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן דַּאֲנָא מְפַקֵּד יָתְכוֹן יוֹמָא דֵין׃
28 וּלְוָטִין אִם לָא תְקַבְּלוּן לְפִקּוּדַיָּא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן וְתִסְטוּן מִן אָרְחָא דַאֲנָא מְפַקֵּד יָתְכוֹן יוֹמָא דֵין לְמֵהָךְ בָּתַר טָעֲוָת עַמְמַיָּא דְלָא יְדַעְתּוּן׃
29 וִיהֵי אֲרֵי יְעֵלִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְעָא דְאַתְּ עָלַיִל לְתַמָּן לְמֵרְתַהּ וְתִתֵּן יָת מְבָרְכַיָּא עַל טוּרָא דְגָרִיזִים וְיָת מְלָטְטַיָּא עַל טוּרָא דְעֵיבָל׃

18 * Et ponetis verba hæc in cor vestrum, & in animam vestram, & suspendetis ea in signum in manu vestra, & erit immobile ante oculos vestros.

19 * Et docebitis ea filios vestros vt percipiant illa sedentes in domo, & ambulantes in via, & accubantes, & surgentes.

20 * Et scribetis illa in liminibus domuum vestrarum, & portarum vestrarum.

21 * Vt multiplicentur dies vestri, & dies filiorum vestrorum in terra, quam iurauit Dominus patribus vestris vt daret eis, sicut dies cæli super terram.

22 * Et erit si auditu audieritis omnia mandata hæc quæ ego præcipio vobis hodie facere, vt diligatis Dominum Deum vestrum, & ambuletis in omnibus vijs eius, & adhæreatis ei.

23 * Et disperdet Dominus omnes gentes istas à facie vestra, & possidebitis gentes magnas, & fortiores magis quàm vos.

24 * Omnem locum quem calcauerit vestigium pedis vestri, vobis erit à deserto & antilibano, & à flumine magno flumine Euphrate, et vsque ad mare Occidentis erunt termini vestri.

25 * Non resistet vllus contra faciem vestram, terrorem vestrum, & formidinem vestram, imponet Dominus Deus vester super faciem omnis terræ, in quam ascenderitis in illam, quemadmodum locutus est Dominus ad vos.

26 * Ecce ego do coram vobis hodie benedictionem & maledictionem.

27 * Benedictionem, si audieritis præcepta Domini Dei vestri, quæcunque ego præcipio vobis hodie.

28 * Et maledictionem, si non audieritis præcepta Domini Dei vestri, quæcunque ego præcipio vobis hodie, & aberraueritis à via quam præcepi vobis, vt ambulantes seruiretis dijs alijs, quos non cognouistis.

29 * Et erit cùm introduxerit te Dominus Deus tuus in terram in quam pergis illuc ad possidendum eam, & dabis benedictionem super montem Garizim, & maledictionem super montem Hebal.

18 * καὶ ἐμβαλεῖτε τὰ ῥήματά μου ταῦτα εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ὑμῶν, καὶ ἀφάψετε αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τ χειρὸς ὑμῶν, καὶ ἔσαι ἀσάλευτον ἀπὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν.

19 * καὶ διδάξετε αὐτὰ τὰ τέκνα ὑμῶν λαβεῖν αὐτὰ καθημένους ἐν οἴκῳ, & πορευομένους ἐν ὁδῷ, καὶ κοιταζομένους & διανισταμένους,

20 * & γράψετε αὐτὰ ἐπὶ τὰς φλιὰς τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, & τῶν πυλῶν ὑμῶν.

21 * ἵνα πληθυνθῶσιν αἱ ἡμέραι ὑμῶν, & αἱ ἡμέραι τῶν υἱῶν ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν δοῦναι αὐτοῖς, καθὼς αἱ ἡμέραι τ οὐρανοῦ ἐπὶ τ γῆς.

22 * καὶ ἔσαι ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητε πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον ποιεῖν, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, & πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ προσκολλᾶσθαι αὐτῷ.

23 * καὶ ἐκβαλεῖ κύριος πάντα τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, & κληρονομήσετε ἔθνη μεγάλα, & ἰσχυρότερα μᾶλλον ἢ ὑμεῖς.

24 * πᾶς τόπος οὗ ἂν πατήσῃ τὸ ἴχνος τοῦ ποδὸς ὑμῶν, ὑμῖν ἔσαι ἀπὸ τ ἐρήμου, & ἀντιλιβάνου, & ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τ μεγάλου ποταμοῦ Εὐφράτου, & ἕως τ θαλάσσης τ ἐπὶ δυσμῶν ἔσαι τὰ ὅρια ὑμῶν.

25 * οὐκ ἀνθεστήκεται ἄνθρωπος κατὰ πρόσωπον ὑμῶν, τὸν φόβον ὑμῶν, & τὸν τρόμον ὑμῶν ἐπιθήσει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐπὶ πρόσωπον πάσης τ γῆς, ἐφ' ἧς ἂν ἐπιβῆτε ἐπ' αὐτῆς, ὃν τρόπον ἐλάλησε κύριος πρὸς ὑμᾶς.

26 * ἰδὲ ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον εὐλογίαν καὶ κατάραν.

27 * τὴν εὐλογίαν, ἐὰν ἀκούσητε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον.

28 * καὶ τὴν κατάραν, ἐὰν μὴ εἰσακούσητε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, καὶ πλανηθῆτε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἧς ἐνετειλάμην ὑμῖν, πορευθέντες λατρεύειν θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ οἴδατε.

29 * καὶ ἔσαι ὅτ' ἂν εἰσαγάγῃ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν εἰς ἣν διαβαίνεις ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν, καὶ δώσεις τὴν εὐλογίαν ἐπ' ὄρος γαριζίν, καὶ τὴν κατάραν ἐπ' ὄρος γεβάλ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[18] Et ponetis verba mea hæc in cordibus vestris, & in animis vestris, & ligabitis ea in signum super manum vestram, & erunt quasi appendix inter oculos vestros. [19] Et docebitis ea filios vestros, vt loquamini in eis cùm sederis in domo tua, & cùm ambulaueris in via, & accubueris & surrexeris. [20] Et scribes ea super postes, & affiges ea in liminibus domus tuæ, & in portis tuis.

[21] Vt multiplicentur dies vestri, & dies filiorum vestrorum super terra quam iurauit Dominus patribus vestris vt traderet eis, sicut sunt dies cæli super terram. [22] Quoniam si custodientes custodieritis omnia præcepta hæc quæ ego præcipio vobis vt faciatis ea, vt diligatis Dominum Deum vestrum & vt ambuletis in viis quæ rectæ sunt coram eo, vt adhæreatis timori eius:

[23] Eijciet Dominus omnes populos istos à facie vestra, & possidebitis populos multos fortiores vobis.

[24] Omnis locus in quo calcauerit planta pedis vestri, vester erit, à deserto & Libano à fluuio Euphrate, & vsque ad mare occidentale erit terminus vester. [25] Non stabit vir in conspectu vestro; timorem vestrum dabit Dominus Deus vester super faciem vniuersæ terræ quam calcabitis sicut locutus est vobis. [26] En ego pono ante vos hodie benedictiones & maledictiones.

[27] Benedictiones, si obedieritis præceptis Domini Dei vestri quæ ego præcipio vobis hodie.

[28] Maledictiones autem, si non obedieritis præceptis Domini Dei vestri, & declinaueritis à via quam ego præcipio vobis hodie, & ambulaueritis post idola populorum quæ non cognouistis. [29] Et erit quando introduxerit te Dominus Deus tuus in terram ad quam tu ingrederis vt possideas eam, pones benedicentes super montem Garizim, & maledicentes super montem Ebal.

30 * הִלָּא־תִדָּרֵשׁ בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן אַחֲרֵי דֶּרֶךְ מְבוֹא
הַשֶּׁמֶשׁ בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בָּעֲרָבָה מוּל הַגִּלְגָּל
31 אֵצֶל אֵלוֹנֵי מֹרֶה׃ * כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־
הַיַּרְדֵּן לָבֹא לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
נֹתֵן לָכֶם וִירִשְׁתֶּם אֹתָהּ וִישַׁבְתֶּם־בָּהּ׃
32 * וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַחֻקִּים וְאֶת־
הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם׃

יב

1 * אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ לְרִשְׁתָּהּ
2 כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר־אַתֶּם חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה׃ * אַבֵּד
תְּאַבְּדוּן אֶת־כָּל־הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ־שָׁם הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם עַל־הֶהָרִים
הָרָמִים וְעַל־הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן׃
3 * וְנִתַּצְתֶּם אֶת־מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת־מַצֵּבֹתָם
וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן
4 וְאִבַּדְתֶּם אֶת־שְׁמָם מִן־הַמָּקוֹם הַהוּא׃ * לֹא־
5 תַעֲשׂוּן כֵּן לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ * כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם
אֶת־שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָּׁמָּה׃
6 * וַהֲבֵאתֶם שָּׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֶת
מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וְאֶת תְּרוּמַת יֶדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם
7 וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם׃ * וַאֲכַלְתֶּם־שָּׁם
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם בְּכֹל מִשְׁלַח יֶדְכֶם
אַתֶּם וּבָתֵּיכֶם אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
8 * לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים
פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל־הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו׃ * כִּי לֹא־בָאתֶם
עַד־עָתָּה אֶל־הַמְּנוּחָה וְאֶל־הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃

30 * Qui ſunt trans Iordanem poſt viam quæ vergit ad Solis occubitum in terra Chananæi, qui habitat in campeſtribus contra Galgalam quæ eſt iuxta vallem tendentem & intrantem procul.

31 * Vos enim tranſibitis Iordanem vt poſſideatis terram quam Dominus Deus veſter daturus eſt vobis, vt habeatis & poſſideatis illam.

32 * Videte ergo vt impleatis ceremonias atque iudicia quæ ego hodie ponam in conſpectu veſtro.

CAP. XII.

1 A * Hæc ſunt præcepta atque iudicia quæ facere debetis in terra quá Dominus Deus patrum tuorum daturus eſt tibi, vt poſsideas eam cunctis diebus quibus ſuper humum gradieris.

2 * Subuertite omnia loca in quibus coluerũt gentes quas poſſeſſuri eſtis deos ſuos ſuper montes excelſos & colles & ſubter omne lignum frondoſum.

3 * Diſsipate aras earum, & confringite ſtatuas, lucos igne comburite, & idola comminuite, diſperdite nomina eorum de locis illis. Sup. 7. 5. Exo. 34. b

4 * Non facietis ita Domino Deo veſtro.

5 * Sed ad locum quem elegerit Dominus Deus veſter de cunctis tribubus veſtris, vt ponat nomen ſuum ibi, & habitet in eo, venietis;

6 * Et offeretis in loco illo holocauſta & victimas veſtras, decimas & primitias manuum veſtrarum & vota atque donaria, primogenita boum & ouium.

7 * Et comedetis ibi in conſpectu Domini Dei veſtri, ac lætabimini in cunctis ad quæ miſeritis manum vos & domus veſtræ, in quibus benedixerit vobis Dominus Deus veſter.

8 * Non facietis ibi quæ nos hic facimus hodie, ſinguli quod ſibi rectum videtur.

9 * Neque enim vſque in præſens tempus B veniſtis ad requiem & poſſeſsionem quam Dominus Deus veſter daturus eſt vobis.

תרגום אונקלוס

30 הֲלָא אִנּוּן בְּעִבְרָא דְיַרְדְּנָא אֲחוֹרֵי אוֹרַח מַעֲלָנֵי שִׁמְשָׁא בְּאַרְעָא כְּנַעֲנָאָה דְיָתִיב בְּמֵישְׁרָא לָקֳבֵל גִּלְגָּלָא בִּסְטַר מֵישְׁרֵי מוֹרֶה׃
31 אֲרֵי אִתּוּן עָבְרִין יַת יַרְדְּנָא לְמֵירַת יַת אַרְעָא דַּייָ אֱלָהֲכוֹן יָהִיב לְכוֹן וְתֵירְתוּן יָתָהּ וְתִתְּבוּן בָּהּ׃
32 וְתִטְּרוּן לְמֶעְבַּד יַת כָּל קְיָמַיָּא וְיַת דִּינַיָּא דַּאֲנָא יָהִיב קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָא דֵין׃

יב

1 אִלֵּין קְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּתִטְּרוּן לְמֶעְבַּד בְּאַרְעָא דְיָהַב יְיָ אֱלָהָךְ דַּאֲבָהָתָךְ לָךְ לְמֵירְתָהּ כָּל יוֹמַיָּא דְּאַתּוּן קַיְמִין עַל אַרְעָא׃
2 אֲבָדָא תְּאַבְּדוּן יַת כָּל אַתְרַיָּא דְּפַלְחוּ תַּמָּן עַמְמַיָּא דְּאַתּוּן יָרְתִין יַת טָעֲוָתְהוֹן עַל טוּרַיָּא רָמַיָּא וְעַל רָמָתָא וְתִחְזָה כָּל אִילָן עָבוֹף׃
3 וְתִתְּרְעוּן יַת אֲגוֹרֵיהוֹן וְתַתְּבְרוּן יַת קָמָתְהוֹן וַאֲשֵׁירֵיהוֹן תּוֹקְדוּן בְּנוּרָא וְצִלְמֵי טָעֲוָתְהוֹן תְּקַצְּצוּן וְתְאַבְּדוּן יַת שְׁמְהוֹן מִן אַתְרָא הַהוּא׃
4 לָא תַעְבְּדוּן כְּדֵין קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃
5 אֶלָּהֵן לְאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן מִכָּל שִׁבְטֵיכוֹן לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתֵּיהּ תַּמָּן לְבֵית שְׁכִנְתֵּיהּ תְּתְבָּעוּן וְתֵיתוּן לְתַמָּן׃
6 וְתֵיתוּן לְתַמָּן עֲלָוָתְכוֹן וְנִכְסַת קֻדְשֵׁיכוֹן וְיַת מַעְשַׂרְתְּכוֹן וְיַת אַפְרְשׁוּת יְדְכוֹן וְנִדְרֵיכוֹן וְנִדְבָתְכוֹן וּבְכוֹרֵי תּוֹרֵיכוֹן וְעָנְכוֹן׃
7 וְתֵיכְלוּן תַּמָּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְתֶחְדּוֹן בְּכֹל אוֹשָׁטוּת יְדְכוֹן אַתּוּן וְאֱנָשׁ בָּתֵּיכוֹן דְּבָרָכָךְ יְיָ אֱלָהָךְ׃
8 לָא תַעְבְּדוּן כְּכֹל דַּאֲנַחְנָא עָבְדִין הָכָא יוֹמָא דֵין גְּבַר כָּל דְּכָשַׁר בְּעֵינוֹהִי׃
9 אֲרֵי לָא אֲתֵיתוּן עַד כְּעַן לְבֵירַ נְיָחָא וּלְאַחְסָנָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהִיב לָךְ׃

Non ecce hæc vltra Iordanem post viam Occidentis Solis in terra Chananæi qui habitat in Occidente prope Galgalam prope quercum excelsam. 30

Vos enim transitis Iordanem, intrantes vt possideatis terram, quam Dominus Deus noster dat vobis in possessionem omnibus diebus, & possidebitis eam, & habitabitis in ea. 31

Et custodietis vt faciatis omnia præcepta eius & iudicia, quæ ego do coram vobis hodie. 32

CAP. XII.

ET hæc præcepta & iudicia quæ obseruabitis vt faciatis in terra quam Dominus Deus patrum nostrorum dat vobis in possessionem cunctis diebus, quibus vos viuetis super terram. 1

Perditione perdetis omnia loca in quibus coluerunt illic gentes deos suos, quos vos possidetis eos super montes excelsos, & super colles, & subter omnem arborem frondosam. 2

Et dissipate aras earum, & confringite statuas earum, & lucos earum eradicabitis, & sculpta deorum eorum comburetis igne, & disperdetis nomen eorum de loco illo. 3

Non facietis ita Domino Deo vestro. 4

Sed ad locum, quem elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris ad cognominandum nomen suum illic vt inuocetur, & inquiretis & intrabitis illuc. 5

Et offeretis ibi holocausta vestra, & sacrificia vestra, & decimas vestras, & vota vestra, & donaria vestra, & confessiones vestras, & primogenita boum vestrorum, & ouium vestrarum. 6

Et comedetis ibi coram Domino Deo vestro, & lætabimini in cunctis, quæcunque miseritis manus vestras vos & domus vestræ, secũdum quod benedixit tibi Dominus Deus tuus. 7

Non facietis iuxta omnia quæ nos facimus hic hodie vnusquisque quod placitum est coram se. 8

Non enim venistis vsque nunc ad requiem, & ad possessionem, quam Dominus Deus noster dat vobis. 9

30 οὐκ ἰδοὺ ταῦτα πέραν τοῦ ἰορδάνου ὀπίσω ὁδὸν δυσμῶν ἡλίου ἐν γῇ χαναναῖ ὁ κατοικῶν ἐπὶ δυσμῶν ἐχόμενον τοῦ γολγὸλ πλησίον τῆ δρυὸς τῆ ὑψηλῆς.

31 ὑμεῖς γὰρ διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην, εἰσελθόντες κληρονομῆσαι τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ πάσας τὰς ἡμέρας· καὶ κληρονομήσετε αὐτήν, καὶ κατοικήσετε ἐν αὐτῇ.

32 καὶ φυλάξεσθε τοῦ ποιεῖν πάντα τὰ προστάγματα αὐτοῦ καὶ τὰς κρίσεις, ἃς ἐγὼ δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν σήμερον.

ιβ'.

1 Καὶ ταῦτα τὰ προστάγματα καὶ τὰ κρίματα ἃ φυλάξεσθε τοῦ ποιῆσαι ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ πάσας τὰς ἡμέρας, ἃς ὑμεῖς ζῆτε ἐπὶ τῆς γῆς.

2 ἀπωλείᾳ ἀπολεῖτε πάντας τοὺς τόπους ἐν οἷς ἐλάτρευσαν ἐκεῖ τὰ ἔθνη τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ὃς ὑμεῖς κατακληρονομεῖτε αὐτὸς ἐπὶ τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλῶν, καὶ ἐπὶ τῶν βουνῶν, καὶ ὑποκάτω παντὸς δένδρου δασέως.

3 καὶ κατασκάψατε τοὺς βωμοὺς αὐτῶν, καὶ συντρίψατε τὰς στήλας αὐτῶν, καὶ τὰ ἄλση αὐτῶν ἐκκόψετε, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσετε πυρί, καὶ ἀπολεῖτε τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου.

4 οὐ ποιήσετε οὕτω κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν.

5 ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν ὑμῶν ἐπονομάζαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ ἐπικληθῆναι, καὶ ἐκζητήσετε, καὶ εἰσελεύσεσθε ἐκεῖ.

6 καὶ οἴσετε ἐκεῖ τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰ θυσιάσματα ὑμῶν, καὶ τὰς δεκάτας ὑμῶν, καὶ τὰς χεῖρας ὑμῶν, καὶ τὰ ἑκούσια ὑμῶν, καὶ τὰς ὁμολογίας ὑμῶν, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν ὑμῶν καὶ τῶν προβάτων ὑμῶν.

7 καὶ φάγεσθε ἐκεῖ ἐναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ εὐφρανθήσεσθε ἐπὶ πᾶσιν, ἐφ' ᾧ ἐὰν βάλητε τὰς χεῖρας ὑμῶν ὑμεῖς, καὶ οἱ οἶκοι ὑμῶν, καθ' ὅτι εὐλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου.

8 οὐ ποιήσετε κατὰ πάντα ἃ ἡμεῖς ποιοῦμεν ὧδε σήμερον ἕκαστος τὸ ἀρεστὸν ἐναντίον αὐτοῦ.

9 οὐ γὰρ ἥκατε ἕως τοῦ νῦν εἰς τὴν κατάπαυσιν, καὶ εἰς τὴν κληρονομίαν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν δίδωσιν ὑμῖν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Qui montes sunt trans Iordanem post viam quæ vergit ad occasum Solis in terra Chananæi qui habitat in campestribus contra Galgalam in latere planitiei More. 31 Vos enim transitis Iordanem vt possideatis terram quam Dominus Deus vester dabit vobis, & possidebitis eam & habitabitis in ea. 32 Et custodietis vt faciatis omnia mandata & iudicia quæ ego pono in conspectu vestro hodie.

CAP. XII.

HÆc sunt mandata & iudicia quæ custodietis vt faciatis ea in terra quam dedit tibi Dominus Deus patrum tuorum, vt possideas eam omnibus diebus quibus vos permanetis super terram. 2 Perditione disperdetis omnia loca in quibus seruierunt populi quos vos possessuri estis idolis suis super montes excelsos & super colles, & sub omni ligno frondoso. 3 Et confringetis aras eorum, & conteretis statuas eorum, & lucos eorum comburetis igni, & imagines idolorum suorum succidite, & disperdetis nomina eorum de loco illo. 4 Non facietis ita coram Domino Deo vestro. 5 Sed ad locum quem elegerit Dominus Deus vester de cunctis tribubus vestris vt collocet ibi maiestatem suam venietis, & domum maiestatis eius requiretis. 6 Et offeretis ibi holocausta vestra & victimas sanctificatas vestras, & decimas vestras, & primitias manuum vestrarum, & vota vestra, & quæ sponte donatis, & primogenita boum vestrorum & ouium vestrarum. 7 Et comedetis ibi coram Domino Deo vestro, & lætabimini in cunctis ad quæ miseritis manum vestram, vos & homines domus vestræ, quia benedicet tibi Dominus Deus tuus. 8 Non facietis sicut omnia quæ nos facimus hic hodie singuli quod rectum videtur in oculis suis. 9 Quia non venistis adhuc ad locum quietis & ad possessionem quam Dominus Deus tuus daturus est tibi.

10 * וַעֲבַרְתֶּם אֶת־הַיַּרְדֵּן וישבתם וְיָשַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מַנְחִיל אֶתְכֶם וְהֵנִיחַ לָכֶם מִכָּל־
אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וִישַׁבְתֶּם־בֶּטַח׃
11 * וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
בּוֹ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם שָׁמָּה תָּבִיאוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם עוֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם
מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וּתְרוּמַת יֶדְכֶם וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם
12 אֲשֶׁר תִּדְּרוּ לַיהוָה׃ * וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וַעֲבָדֵיכֶם
וְאַמְהֹתֵיכֶם וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ
13 חֵלֶק וְנַחֲלָה אִתָּכֶם׃ * הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תַּעֲלֶה
14 עֹלֹתֶיךָ בְּכָל־מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃ * כִּי אִם־
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה בְּאַחַד שִׁבְטֶיךָ שָׁם
תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה כֹּל אֲשֶׁר אָנֹכִי
15 מְצַוֶּךָּ׃ * רַק בְּכָל־אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ
בָשָׂר כִּבְרָכַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ בְּכָל־
שְׁעָרֶיךָ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃
16 * רַק הַדָּם לֹא תֹאכֵלוּ עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ
17 כַּמָּיִם׃ * לֹא־תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר
דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכֹל־
נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וּנְדָבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ׃
18 * כִּי אִם־לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ
וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי
19 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מִשְׁלַח יָדֶיךָ׃ * הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־
תַּעֲזֹב אֶת־הַלֵּוִי כָּל־יָמֶיךָ עַל־אַדְמָתֶךָ׃
20 * כִּי־יַרְחִיב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־
גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְאָמַרְתָּ אֹכְלָה בָשָׂר כִּי־
תְאַוֶּה נַפְשְׁךָ לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל־אַוַּת נַפְשְׁךָ תֹּאכַל
בָּשָׂר׃

10 * Transibitis Iordanem & habitabitis in
B terra quam Dominus Deus vester daturus est
vobis, vt requiescatis à cunctis hostibus per
circuitum, & absque vllo timore habitetis
11 * In loco quem elegerit Dominus Deus ve-
ster, vt sit nomen eius in eo. Illuc omnia quæ
præcipio, conferetis holocausta & hostias ac
decimas & primitias manuum vestrarum, &
quicquid præcipuum est in muneribus quæ
12 vouistis Domino. * Ibi epulabimini coram Inf. 14.6
Domino Deo vestro, vos & filij & filiæ vestrę,
famuli & famulæ atque Leuites qui in vestris
vrbibus commorantur, neque enim habet
aliam partem & possessionem inter vos.
13 * Caue ne offeras holocausta tua in omni
loco quem videris.
14 * Sed in eo quem elegerit Dominus in vna
tribuum tuarū offeres hostias, & facies quæ-
cunque præcipio tibi.
15 * Si autem comedere volueris, & te esus
carnium delectauerit, occide, & comede iuxta
benedictionem Domini Dei tui, quam dedit
tibi in vrbibus tuis, siue immundum fuerit,
hoc est maculatum & debile; siue mundum,
hoc est integrum & sine macula, quod offerri
licet, sicut capream & ceruum.
16 * Comedes absque esu duntaxat sanguinis
quem super terram quasi aquam effundes.
17 * Nō poteris comedere in oppidis tuis de-
C cimam frumenti & vini, & olei tui, primoge-
nita armentorum & pecorum, & omnia quæ
voueris & sponte offerre volueritis & primi-
tias manuum tuarum.
18 * Sed coram Domino Deo tuo comedes ea
in loco quem elegerit Dominus Deus tuus,
tu & filius tuus, & filia, & seruus, & famula
atque Leuites qui manet in vrbibus tuis, &
lætaberis & reficieris corā Domino Deo tuo,
in cunctis ad quæ extenderis manum tuam.
19 * Caue ne derelinquas Leuitē in omni tem
20 pore quo versaris in terra. * Quando dila-
tauerit Dñs Deus tuus terminos tuos sicut lo
cutus est tibi, & volueris vesci carnibus quas
desiderat anima tua.

תרגום אונקלוס

10 וְתַעְבְּרוּן יַת יַרְדְּנָא וְתִתְּבוּן בְּאַרְעָא דַּייָ אֱלָהֲכוֹן מַחְסִין יְהֵכוֹן וְיָנִיחַ לְכוֹן מִכָּל בַּעֲלֵי דָבָבֵיכוֹן מִסְחוֹר סְחוֹר וְתִתְּבוּן לְרוּחֲצָן׃
11 וְיְהֵי אַתְרָא דְּאִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן בֵּיהּ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתֵּיהּ תַּמָּן תֵּיתוֹן יַת כָּל דַּאֲנָא מְפַקֵּד יַתְכוֹן עֲלָוָתְכוֹן וְנִכְסַת קֻדְשֵׁיכוֹן מַעְשַׂרָתְכוֹן
וְאַפְרָשׁוּת יְדְכוֹן וְכֹל שְׁפַר נִדְרֵיכוֹן דְּתִדְּרוּן קֳדָם יְיָ׃ 12 וְתֶחְדּוֹן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן אַתּוּן וּבְנֵיכוֹן וּבְנָתְכוֹן וְעַבְדֵיכוֹן וְאַמְהָתְכוֹן
וְלֵיוָאָה דִּי בְקִרְוֵיכוֹן אֲרֵי לֵית לֵיהּ חוּלָק וְאַחְסָנָא עִמְּכוֹן׃ 13 אִסְתְּמַר לָךְ דִּלְמָא תַּסֵּיק עֲלָוָתָךְ בְּכָל אֲתַר דְּתֶחֱזֵי׃
14 אֶלָּהֵן בְּאַתְרָא דְּאִתְרְעֵי יְיָ בְּחַד מִן שִׁבְטָךְ תַּמָּן תַּסֵּיק עֲלָוָתָךְ וְתַמָּן תַּעְבֵּיד כָּל דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ׃
15 לְחוֹד בְּכָל רַעֲוַת נַפְשָׁךְ תִּכּוֹס וְתֵיכוֹל בְּשָׂרָא כִּבְרִכְתָּא דַּייָ אֱלָהָךְ דְּיָהֵב לָךְ בְּכָל קִרְוָךְ מְסָאֲבָא וְדַכְיָא יֵיכְלִנֵּיהּ כִּבְשַׂר טַבְיָא וְאַיָּלָא׃
16 לְחוֹד דְּמָא לָא תֵּיכְלוּן עַל אַרְעָא תֵּישְׁדִּנֵּיהּ כְּמַיָּא׃
17 לֵית לָךְ רְשׁוּ לְמֵיכַל בְּקִרְוָךְ מַעְשַׂר עִיבּוּרָךְ חַמְרָךְ וְעָנָךְ וְכָל נִדְרָךְ דְּתִדַּר וְנִדְבָתָךְ וְאַפְרָשׁוּת יְדָךְ׃
18 אֶלָּהֵין קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ תֵּיכְלִנֵּיהּ בַּאֲתַר דִּיְיָתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ בֵּיהּ אַתְּ וּבְרָךְ וּבְרָתָךְ וְעַבְדָךְ וְאַמְתָךְ וְלֵיוָאָה דִּי בְקִרְוָךְ וְתֶחְדֵּי קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ
בְּכָל אוּשָׁטוּת יְדָךְ׃ 19 אִסְתְּמַר לָךְ דִּלְמָא תִּשְׁבּוֹק יַת לֵיוָאָה כָּל יוֹמָךְ עַל אַרְעָךְ׃ 20 אֲרֵי יַפְתֵּי יְיָ אֱלָהָךְ יַת תְּחוּמָךְ כְּמָא דְמַלֵּיל
לָךְ וְתֵימַר אֵיכוֹל בִּישְׂרָא אֲרֵי תְרַעֵי נַפְשָׁךְ לְמֵיכַל בִּישְׂרָא בְּכָל רַעֲוַת נַפְשָׁךְ תֵּיכוֹל בְּשָׂרָא׃

10 *Et transibitis Iordanem, & habitabitis in terra quam Dominus Deus veſter in poſſeſſionem dabit vobis, & requieſcere faciet vos à cunctis hoſtibus veſtris qui in circuitu, & habitabitis cum ſecuritate.*

11 *Et erit locus, quem elegerit Dominus Deus veſter vt inuocetur nomen eius illic, illuc feretis omnia, quæcunque ego præcipio vobis hodie, holocauſta veſtra, & ſacrificia veſtra, & decimas veſtras, & primitias manuum veſtrarum, & omne electum donorum veſtrorum, quæcunque voueritis Domino veſtro.*

12 *Et lætabimini coram Domino Deo veſtro, vos & filij veſtri & filiæ veſtræ, famuli veſtri, & famulæ veſtræ, & Leuita qui in vrbibus veſtris, quia non eſt illi pars neque poſſeſſio vobiſcum.*

13 *Caue tibiipſi ne offeras holocauſta tua in omni*
14 *loco quem videris. Sed in locum, quem elegerit Dominus Deus tuus eum, in vna vrbium tuarum illic offeres holocauſta tua, et illic facies omnia quæcunque ego præcipio tibi hodie.*

15 *Sed in omni deſiderio tuo ſacrificabis, & comedes carnes ſecundum benedictionem Domini Dei tui, quam dedit tibi in omni vrbe, immundus in te & mundus ſuper idem comedent idem, ſicut capream vel ceruum.*
16 *Veruntamen ſanguinẽ non comedetis, ſuper terram effundetis illum quaſi aquã.*

17 *Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti tui, & vini tui, & olei tui, primogenita boum tuorum, & ouium tuarum, & omnia vota, quæcunque voueritis, & confeſſiones veſtras, & primitias manuum veſtrarum.*
18 *Sed coram Domino Deo tuo comedes ea in loco quem elegerit Dominus Deus tuus ſibi, tu & filius tuus, & filia tua, famulus tuus et ancilla tua, & Leuita, & aduena qui in vrbibus tuis, & lætaberis coram Domino Deo tuo in cunctis vbicunq; inieceris manum tuam.*
19 *Caue tibiipſi ne derelinquas Leuitam omni tempore quo vixeris in terra.*

20 *Si autem dilatauerit Dominus Deus tuus terminos tuos, ſicut locutus eſt tibi, et dices, Comedam carnes, ſi concupiuerit anima tua, vt comedat carnes, in omni concupiſcentia animæ tuæ comedes carnes.*

10 καὶ διαβήσεσθε τὸν ἰορδάνην, καὶ κατοικήσετε ἐπὶ τῆς γῆς, ἣν κύριος ὁ θεὸς ὑμῖν καὶ κληρονομήσῃ ὑμῖν, καὶ καταπαύσει ὑμᾶς ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν ὑμῶν τῶν κύκλῳ, καὶ κατοικήσετε μετ' ἀσφαλείας.

11 καὶ ἔσται ὁ τόπος, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεὸς ὑμῖν ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, ἐκεῖ οἴσετε πάντα, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν, καὶ τὰ θυσιάσματα ὑμῶν, καὶ τὰ ἐπιδέκατα ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν χειρῶν ὑμῶν, καὶ πᾶν ἐκλεκτὸν τῶν δώρων ὑμῶν, ὅσα ἂν εὔξησθε τῷ κυρίῳ ὑμῶν.

12 καὶ εὐφρανθήσεσθε ἐναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, ὑμεῖς καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ παῖδες ὑμῶν, καὶ αἱ παιδίσκαι ὑμῶν, καὶ ὁ λευίτης ὁ ἐπὶ τῶν πόλεων ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μεθ' ὑμῶν.

13 προσέχετε σεαυτῷ, μὴ ἀνενέγκῃς τὰ ὁλοκαυτώματά σου
14 ἐν παντὶ τόπῳ ὃ ἂν ἴδῃς. ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτόν, ἐν μιᾷ τῶν πόλεων σου ἐκεῖ ἀνοίσεις τὰ ὁλοκαυτώματά σου, καὶ ἐκεῖ ποιήσεις πάντα ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον.

15 ἀλλ' ἢ ἐν πάσῃ ἐπιθυμίᾳ σου θύσεις, καὶ φαγῇ κρέα κατὰ
16 τὴν εὐλογίαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἣν ἔδωκέ σοι ἐν πάσῃ πόλει· ὁ ἀκάθαρτος καὶ ὁ καθαρὸς ἐπὶ τὸ αὐτὸ φάγονται αὐτό,
ὡς δορκάδα ἢ ἔλαφον. πλὴν τὸ αἷμα οὐ φάγεσθε, ἐπὶ τὴν
γῆν ἐκχεεῖτε αὐτὸ ὡς ὕδωρ.

17 οὐ δυνήσῃ φαγεῖν ἐν ταῖς πόλεσί σου τὸ ἐπιδέκατον τοῦ
σίτου σου, καὶ τοῦ οἴνου σου, καὶ τοῦ ἐλαίου σου, τὰ πρωτότοκα τῶν
βοῶν σου, καὶ τῶν προβάτων σου καὶ πάσας τὰς εὐχάς, ὅσας ἂν
εὔξησθε, καὶ τὰς ὁμολογίας ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν χειρῶν
18 ὑμῶν. ἀλλ' ἢ ἐναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου φαγῇ αὐτὰ ἐν τῷ τό-
πῳ ὃ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου αὐτῷ, σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ
θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου, καὶ ὁ λευίτης, καὶ ὁ προσή-
λυτος ὁ ἐν ταῖς πόλεσί σου· καὶ εὐφρανθήσῃ ἐναντι κυρίου τοῦ
θεοῦ σου ἐπὶ πάντα ἐφ' ἃ ἐὰν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου.

19 προσέχετε σεαυτῷ μὴ ἐγκαταλίπῃς τὸν λευίτην πάντα
τὸν χρόνον οὗ ἂν ζῇς ἐπὶ τῆς γῆς.

20 ἐὰν δὲ ἐμπλατύνῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ὅριά σου, καθά-
περ ἐλάλησέ σοι, καὶ ἐρεῖς, φάγομαι κρέα ἐὰν ἐπιθυμήσῃ ἡ ψυ-
χή σου, ὥστε φαγεῖν κρέα, ἐν πάσῃ ἐπιθυμίᾳ τῆς ψυχῆς σου
φαγῇ κρέα.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Et tranſibitis Iordanem, & habitabitis in terra quam Dominus Deus veſter poſſidere faciet vos, & requiem dabit vobis ab omnibus inimicis veſtris per circuitum, & habitabitis confidenter. 11 Et erit locus quem elegerit Dominus Deus veſter vt collocet maieſtatem ſuam ibi, illuc offeretis omnia quæ ego præcipio vobis, holocauſta veſtra, & victimas ſanctificatas veſtras, decimas veſtras & primitias manuum veſtrarum, & omnia optima votorum veſtrorum quæ voueritis coram Domino. 12 Et lætabimini coram Domino Deo veſtro, vos & filij veſtri, & filiæ veſtræ, & ſerui veſtri, & ancillæ veſtræ, & Leuita qui eſt in vrbibus veſtris, quia non habet partem & hæreditatem vobiſcum.
13 Caue tibi ne offeras holocauſta tua in omni loco quem videris. 14 Sed in loco quem elegerit Dominus in vna tribuum tuarum, ibi offeres holocauſta tua, & ibi facies omnia quæ ego præcipio tibi. 15 Attamen in omni deſiderio animæ tuæ occides & comedes carnes, iuxta benedictionem Domini Dei tui quam dedit tibi in omnibus vrbibus tuis, mundus & immundus comedet illam ſicut carnem capreæ & cerui. 16 Attamen ſanguinem non comedetis, ſuper terram effundetis illum ſicut aquam.
17 Non erit tibi licitum vt comedas in vrbibus tuis decimas frumenti tui, & vini tui, & olei tui, & primogenita boum tuorum, & ouium tuarum, & omnia vota tua, quæ voueris, & quæ ſponte obtuleris, & primitias manuum tuarum.
18 Sed coram Domino Deo tuo comedes ea in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, tu & filius tuus, & filia tua, & ſeruus tuus, & ancilla tua, & Leuita qui eſt in vrbibus tuis, & lætaberis coram Domino Deo tuo in omnibus ad quæ miſeris manum tuam.
19 Caue tibi ne relinquas Leuitam omnibus diebus tuis in terra tua. 20 Cùm autem dilatauerit Dominus Deus tuus terminum tuum ſicut locutus eſt tibi, & dixeris, Comedam carnem, quando deſiderauerit anima tua comedere carnem, in omni deſiderio animæ tuæ comedes carnem.

21 * כִּי־יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ
אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ
22 בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ: * אַךְ כַּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אֶת־
הַצְבִי וְאֶת־הָאַיָּל כֵּן תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו
23 יֹאכְלֶנּוּ: * רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם
הוּא הַנָּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם־הַבָּשָׂר:
24 * לֹא תֹאכְלֶנּוּ עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם:
25 * לֹא תֹאכְלֶנּוּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וְלִבָּנֶיךָ אַחֲרֶיךָ כִּי־
26 תַעֲשֶׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה: * רַק קָדָשֶׁיךָ
אֲשֶׁר־יִהְיוּ לְךָ וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא וּבָאתָ אֶל־הַמָּקוֹם
27 אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה: * וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר
וְהַדָּם עַל־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ
28 עַל־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: * שְׁמֹר
וְשָׁמַעְתָּ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוֶּךָּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וְלִבָּנֶיךָ אַחֲרֶיךָ עַד־עוֹלָם כִּי
תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:
29 * כִּי־יַכְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּה בָא־שָׁמָּה לָרֶשֶׁת אוֹתָם
מִפָּנֶיךָ וְיָרַשְׁתָּ אֹתָם וְיָשַׁבְתָּ בְּאַרְצָם:
30 * הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּנָּקֵשׁ אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי
הִשָּׁמְדָם מִפָּנֶיךָ וּפֶן־תִּדְרֹשׁ לֵאלֹהֵיהֶם לֵאמֹר
אֵיכָה יַעַבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־אֱלֹהֵיהֶם
31 וְאֶעֱשֶׂה־כֵּן גַּם אָנִי: * לֹא־תַעֲשֶׂה כֵּן לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ כִּי כָל־תּוֹעֲבַת יְהוָה אֲשֶׁר שָׂנֵא עָשׂוּ
לֵאלֹהֵיהֶם כִּי גַם אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם
32 יִשְׂרְפוּ בָאֵשׁ לֵאלֹהֵיהֶם: * אֵת כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם אֹתוֹ תִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לֹא־תֹסֵף
עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ:

21 * Locus autem quem elegerit Dominus Deus tuus, vt sit nomen eius ibi, si procul fuerit, occides de armentis & pecoribus quæ habueris, sicut præcepit tibi, & comedes in oppidis tuis vt tibi placet.

22 * Sicut comeditur caprea & ceruus, ita vescêris eis, & mundus & immundus in commune vescentur.

23 * Hoc solum caue, ne sanguinem comedas; sanguis enim eorum pro anima est, & Inf. 15.d
idcirco non debes animam comedere cum D carnibus;

24 * Sed super terram fundes quasi aquam.

25 * Vt bene sit tibi & filiis tuis post te, cùm feceris quod placet in conspectu Domini.

26 * Quæ autem sanctificaueris & voueris Domino, tolles & venies ad locum quem elegerit Dominus.

27 * Et offeres oblationes tuas carnem & sanguinem super altare Domini Dei tui. Sanguinem hostiarum fundes in altari: carnibus autem ipse vescêris.

28 *Obserua & audi omnia quæ ego præcipio tibi, vt bene sit tibi & filiis tuis post te in sempiternum, cùm feceris quod bonum est & placitum in conspectu Domini Dei tui.

29 * Quando disperdiderit Dominus Deus tuus ante faciem tuam gentes, ad quas ingre- Inf. 19.a
dieris possidendas, & possederis eas, atque habitaueris in terra earum:

30 * Caue ne imiteris eas, postquam te fuerint introeunte subuersæ, & requiras ceremonias earum, dicens: Sicut coluerunt gentes istæ deos suos, ita & ego colam.

31 * Non facies similiter Domino Deo tuo; omnes enim abominationes quas auersatur Dominus, fecerunt diis suis, offerentes filios & filias, & comburentes igni.

32 * Quod præcipio tibi, hoc tantùm facito Domino, nec addas quicquam, nec minuas.

תרגום אונקלוס

21 אֲרֵי יִתְרַחֵק מִנָּךְ אַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתֵּיהּ תַּמָּן וְתִכּוֹם מִתּוֹרָךְ וּמֵעָנָךְ דְּיָהֵב יְיָ לָךְ כְּמָא דְפַקֶּדְתָּךְ וְתֵיכוֹל בְּקָרָךְ בְּכֹל
רַעֲוַת נַפְשָׁךְ: 22 בְּרַם כְּמָא דְּמִתְאֱכֵל בְּשַׂר טַבְיָא וְאַיָּלָא כֵּן תֵּיכְלִינֵיהּ טְמֵאָבָא וְדַכְיָא בַּחֲדָא יֵכְלִינֵהּ: 23 לְחוֹד תְּקִיף בְּדִיל
דְּלָא לְמֵיכַל דָּמָא אֲרֵי דָמָא הוּא נַפְשָׁא וְלָא תֵיכוֹל נַפְשָׁא עִם בִּשְׂרָא: 24 לָא תֵכְלִינֵיהּ עַל אַרְעָא תִּשְׁרִינֵיהּ כְּמַיָּא: 25 לָא תֵכְלִינֵיהּ
בְּדִיל דְּיוֹטַב לָךְ וְלִבְנָךְ בָּתְרָךְ אֲרֵי תַּעְבִּיד דְּכָשַׁר קֳדָם יְיָ: 26 לְחוֹד מַעְשְׂרֵי קֻדְשָׁךְ דְּיהוֹן לָךְ וְנִדְרָךְ תְּטוֹל וְתֵיתֵי לְאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ:
27 וְתַעְבִּיד עֲלָוָתָךְ בִּשְׂרָא וְדָמָא עַל מַדְבְּחָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ וְדַם נִכְסַת קֻדְשָׁךְ יִשְׁתֵּפֵךְ עַל מַדְבְּחָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ וּבִשְׂרָא תֵּיכוֹל:
28 טַר וּתְקַבֵּל יָת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ בְּדִיל דְּיוֹטַב לָךְ וְלִבְנָךְ בָּתְרָךְ עַר עָלַם אֲרֵי תַּעְבִּיד דְּתַקֵּין וּדְכָשַׁר קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ:
29 אֲרֵי יְשֵׁיצֵי יְיָ אֱלָהָךְ יָת עַמְמַיָּא דְּאַתְּ עָלִיל לְתַמָּן לְתָרָכָא יְהוֹן מִקֳּדָמָךְ וְתִתָּרִיךְ יָתְהוֹן וְתֵיתֵיב בְּאַרְעָהוֹן:
30 אִסְתַּמַּר לָךְ דְּלָמָא תִתְבַּע לְמֵיתוֹן בָּתַר דְּיִשְׁתֵּצוֹן מִקֳּדָמָךְ וְדִלְמָא תִתְבַּע לְמֵימַר אֶכְרִין פָּלְחִין עַמְמַיָּא הָאִלֵּין יָת טַעֲוָתְהוֹן
וְאֶעְבֵּד כֵּן אַף אֲנָא: 31 לָא תַעְבִּיד כְּרֵין קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ אֲרֵי כָּל דְּמְרַחֵק קֳדָם יְיָ דְּסָנֵי עָבְדִין לְטַעֲוָתְהוֹן אֲרֵי אַף יָת
בְּנֵיהוֹן וְיָת בְּנָתְהוֹן מוֹקְדִין בְּנוּרָא לְטַעֲוָתְהוֹן: 32 יָת כָּל פִּתְגָמָא דַּאֲנָא מְפַקֵּיד יַתְכוֹן יָתֵיה תִּטְרוּן לְמֶעְבַּד לָא תוֹסְפוּן
עֲלוֹהִי וְלָא תְמַנְּעוּן מִינֵיהּ:

21 * *Si autem longius abſit à te locus, quem elegerit Dominus Deus tuus vt inuocetur nomen eius illic, & ſacrificabis de bobus tuis, & de ouibus tuis, quas dederit tibi Dominus Deus tuus, quemadmodum præcepi tibi, & comedes in oppidis tuis ſecundum deſiderium animæ tuæ.*

22 * *Sicut comeditur caprea & ceruus, ita veſcéris eo; immundus in te & mundus ſimiliter veſcetur.*

23 * *Caue fortiter ne comedas ſanguinem, nam ſanguis eius anima; non comedetur anima cum carnibus.*

24 * *Non comedetis, ſuper terram fundetis illum quaſi aquam.*

25 * *Non veſcéris eo, vt benè tibi ſit, & filijs tuis poſt te, ſi feceris bonum & placitum coram Domino Deo tuo.*

26 * *Veruntamen ſancta tua quæ tibi fuerint, & vota tua accipiens venies in locum, quem elegerit Dominus Deus tuus vt inuocetur nomen eius illic.*

27 * *Et facies holocauſta tua, carnes offeres ſuper altare Domini Dei tui; at ſanguinẽ hoſtiarum tuarum fundes ad baſim altaris Domini Dei tui, at carnibus veſcéris.*

28 * *Obſerua & audi, & facies omnia verba, quæ ego præcipio tibi, vt bene tibi ſit, & filijs tuis in ſempiternum, ſi feceris bonum & placitum coram Domino Deo tuo.*

29 * *Si autem diſperdiderit Dominus Deus tuus, gentes, ad quas tu ingredieris illuc vt poſſideas terram earum à facie tua, & poſſederis eos, et habitaueris in terra eorum:*

30 * *Caue tibi ipſi, ne inquiras ſequi eos poſtquam exterminati fuerint illi à facie tua, non requiras deos illorum, dicens: Quomodo faciunt gentes iſtæ dijs eorum, faciam & ego.*

31 * *Non facies ſimiliter Domino Deo tuo, nam abominationes quas Dominus aduerſatus eſt, fecerunt dijs ſuis, quoniam & filios ſuos, & filias ſuas comburunt igne dijs ſuis.*

32 * *Omne verbum quod ego præcipio tibi hodie, hoc cuſtodies facere, non addes ad illud neque minues ab eo.*

21 * ἐὰν δὲ μακρότερον ἀπέχῃ ἀπὸ σοῦ ὁ τόπος, ὃν ἐὰν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου ἐπικληθῶσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, καὶ θύσεις ἀπὸ τῶν βοῶν σου, καὶ ἀπὸ τῶν προβάτων σου ὧν ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου, ὃν τρόπον ἐνετειλάμην σοι, καὶ φαγῇ ἐν ταῖς πόλεσί σου κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ψυχῆς σου·

22 * ὡς ἔσθεται ἡ δορκὰς καὶ ἡ ἔλαφος, οὕτως φαγῇ αὐτό· ὁ ἀκάθαρτος ἐν σοὶ καὶ ὁ καθαρὸς ὡσαύτως ἔδεται.

23 * πρόσεχε ἰσχυρῶς τοῦ μὴ φαγεῖν αἷμα, τὸ γὰρ αἷμα αὐτοῦ ψυχή, οὐ βρωθήσεται ἡ ψυχὴ μετὰ τῶν κρεῶν.

24 * οὐ φάγεσθε, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεεῖτε αὐτὸ ὡς ὕδωρ.

25 * οὐ φαγῇ αὐτό, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ τοῖς υἱοῖς σου μετὰ σέ, ἐὰν ποιήσῃς τὸ καλὸν, καὶ τὸ ἀρεστὸν ἐναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

26 * πλὴν τὰ ἅγιά σου ἃ ἂν σοι γένηται, καὶ τὰς εὐχάς σου λαβὼν ἥξεις εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου ἐπικληθῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ.

27 * καὶ ποιήσεις τὰ ὁλοκαυτώματά σου· τὰ κρέα καὶ τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ σου· τὸ δὲ αἷμα τῶν θυσιῶν σου προχεεῖς πρὸς τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τὰ δὲ κρέα φαγῇ.

28 * φυλάσσου καὶ ἄκουε, καὶ ποήσεις πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ τοῖς υἱοῖς σου ἕως αἰῶνος, ἐὰν ποιήσῃς τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἐναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

29 * ἐὰν δὲ ἐξολοθρεύσῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη, εἰς οὓς σὺ εἰσπορεύσῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν ἀπὸ προσώπου σου, καὶ κατακληρονομήσῃς αὐτούς, καὶ κατοικήσῃς ἐν τῇ γῇ αὐτῶν.

30 * πρόσεχε σεαυτῷ, μὴ ἐκζητήσῃς ἐπακολουθῆσαι αὐτοῖς μετὰ τὸ ἐξολοθρευθῆναι αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου, καὶ μὴ ἐκζητήσῃς τοὺς θεοὺς αὐτῶν, λέγων· πῶς ποιοῦσι τὰ ἔθνη ταῦτα τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ποιήσω κἀγώ.

31 * οὐ ποιήσεις οὕτω κυρίῳ τῷ θεῷ σου, τὰ γὰρ βδελύγματα ἃ κύριος ἐμίσησεν, ἐποίησαν τοῖς θεοῖς αὐτῶν, ὅτι καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν κατακαίουσι πυρὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν.

32 * πᾶν ῥῆμα ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, τοῦτο φυλάξῃ ποιεῖν· οὐ προσθήσεις ἐπ' αὐτὸ, οὐδὲ ἀφελεῖς ἀπ' αὐτοῦ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Si procul fuerit à te locus quem elegerit Dominus Deus tuus, vt collocet ibi maieſtatem ſuam, occides de bobus tuis & de ouibus tuis, quas dedit tibi Dominus ſicut præcepit tibi, & comedes in vrbibus tuis in omni deſiderio animæ tuæ. [22] Sicut enim comeditur caro capreæ & cerui, ſic comedes illa; mundus & immundus ſimul comedent. [23] Attamen confortare vt non comedas ſanguinem, quia ſanguis eſt anima, & non comedes animam cum carne. [24] Non comedes illum, ſed ſuper terram fundes illum ſicut aquam. [25] Non comedes illum vt benè ſit tibi & filiis tuis poſt te, ſi feceris quod rectum eſt coram Domino. [26] Veruntamen decimas ſanctificatas quas habueris & vota tua tolles, & venies ad locum quem elegerit Dominus. [27] Et facies holocauſta tua, quorum caro & ſanguis offeretur ſuper altare Domini Dei tui; ſanguis autem hoſtiæ ſanctificatæ tuæ effundetur ſuper altare Domini Dei tui, & carnem comedes.

[28] Cuſtodi & ſuſcipe omnia verba hæc quæ ego præcipio tibi, vt bene ſit tibi & filiis tuis poſt te vſque in ſeculum, cùm feceris quod rectum eſt, & quod placitum eſt coram Domino Deo tuo. [29] Cùm diſperdiderit Dominus Deus tuus populos ad quos tu ingredieris vt eijcias eos à facie tua, & eieceris eos & habitaueris in terra eorum: [30] Caue tibi ne offendas poſt eos poſtquam diſperierint à facie tua, & ne requiras idola eorum, dicens: Quomodo ſeruierunt populi iſti idolis ſuis, ita & ego faciam.

[31] Non ita facies coram Domino Deo tuo, quoniam omne quod abominabile eſt coram Domino, & quod odit Dominus, faciunt idolis ſuis, quoniam etiam filios ſuos, & filias ſuas comburunt igni propter idola ſua. [32] Omne præceptum quod ego præcipio vobis obſeruabitis vt faciatis, neque addetis ad illud neque ex eo minuetis.

יג

1 * כִּי־יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא אוֹ חֹלֵם חֲלוֹם וְנָתַן
2 אֵלֶיךָ אוֹת אוֹ מוֹפֵת׃ * וּבָא הָאוֹת וְהַמּוֹפֵת אֲשֶׁר־
דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר נֵלְכָה אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
3 אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתָּם וְנָעָבְדֵם׃ * לֹא תִשְׁמַע אֶל־דִּבְרֵי
הַנָּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל־חוֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מְנַסֶּה
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לָדַעַת הֲיִשְׁכֶם אֹהֲבִים
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃
4 * אַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם תֵּלֵכוּ וְאֹתוֹ תִירָאוּ וְאֶת־
מִצְוֹתָיו תִּשְׁמֹרוּ וּבְקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבֹדוּ וּבוֹ
5 תִּדְבָּקוּן׃ * וְהַנָּבִיא הַהוּא אוֹ חוֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא
יוּמָת כִּי דִבֶּר סָרָה עַל־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא
אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפֹּדְךָ מִבֵּית עֲבָדִים
לְהַדִּיחֲךָ מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת
בָּהּ וּבָעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃
6 * כִּי יְסִיתְךָ אָחִיךָ בֶּן־אִמֶּךָ אוֹ־בִנְךָ אוֹ־בִתְּךָ אוֹ
אֵשֶׁת חֵיקֶךָ אוֹ רֵעֲךָ אֲשֶׁר כְּנַפְשְׁךָ בַּסֵּתֶר לֵאמֹר
נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אַתָּה
7 וַאֲבֹתֶיךָ׃ * מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיכֶם
הַקְּרֹבִים אֵלֶיךָ אוֹ הָרְחֹקִים מִמֶּךָּ מִקְצֵה הָאָרֶץ
8 וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ׃ * לֹא־תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע
אֵלָיו וְלֹא־תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו וְלֹא־תַחְמֹל וְלֹא־
9 תְכַסֶּה עָלָיו׃ * כִּי הָרֹג תַּהַרְגֶנּוּ יָדְךָ תִּהְיֶה־בּוֹ
בָּרִאשֹׁנָה לַהֲמִיתוֹ וְיַד כָּל־הָעָם בָּאַחֲרֹנָה׃
10 * וּסְקַלְתּוֹ בָאֲבָנִים וָמֵת כִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיחֲךָ מֵעַל יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃
11 * וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּן וְלֹא־יוֹסִפוּ לַעֲשׂוֹת
12 כַּדָּבָר הָרָע הַזֶּה בְּקִרְבֶּךָ׃ * כִּי תִשְׁמַע
בְּאַחַת עָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לָשֶׁבֶת
שָׁם לֵאמֹר׃

CAP. XIII.

1 SI ſurrexerit in medio tui prophetes aut qui
A ſomnium vidiſſe ſe dicat, & prædixerit ſignum atque portentum,
2 *Et euenerit quod locutus eſt, & dixerit tibi, Eamus & ſequamur Deos alienos quos ignoras, & ſeruiamus eis:
3 * Non audies verba Prophetæ illius aut ſomniatoris, quia tentat vos Dominus Deus veſter, vt palam fiat vtrum diligatis eum an non in toto corde, & in tota anima veſtra.
4 *Dominum Deum veſtrum ſequimini, & ipſum timete, & mandata illius cuſtodite, & audite vocem eius. ipſi ſeruietis, & ipſi adhærebitis.
5 * Propheta autem ille aut fictor ſomniorum interficietur, quia locutus eſt vt vos auer
B teret à Domino Deo veſtro, qui eduxit vos de terra Ægypti, & redemit vos de domo ſeruitutis, vt errare te faceret de via quam tibi præcepit Dominus Deus tuus, & auferes malum de medio tui.
6 * Si tibi voluerit perſuadere frater tuus filius matris tuæ, aut filius tuus, vel filia, ſiue vxor quæ eſt in ſinu tuo, aut amicus quem diligis vt animam tuam, clàm dicens: Eamus & ſeruiamus diis alienis quos ignoras tu & patres tui;
7 * Cunctarum in circuitu gentium quæ iuxta vel procul ſunt ab initio vſque ad finem
8 terræ. * Non acquieſcas ei, nec audias, neque parcat ei oculus tuus vt miſereris & occultes eum.
9 * Sed ſtatim interficies: ſit primum ma-
C nus tua ſuper eum, & poſt te omnis populus
10 mittat manũ. * Lapidibus obrutus necabitur, quia voluit te abſtrahere à Dño Deo tuo, qui eduxit te de terra Ægypti de domo ſeruitutis.
11 * Vt & omnis Iſrael audiens timeat, & nequaquem vltrà faciat quippiam huius rei ſimile.
12 * Si audieris in vna vrbium tuarum, quas Dominus Deus tuus dabit tibi ad habitandum, dicentes aliquos:

תרגום אונקלוס

יג

1 אֲרֵי יְקוּם בֵּינָךְ נְבִיָא אוֹ חָלֵם חֶלְמָא וְיִתֵּן לָךְ אָת אוֹ מוֹפֶת׃ 2 וְיֵיתֵי אָתָא וּמוֹפְתָא דְמַלֵּיל עִמָּךְ לְמֵימָר נֵיזֵל בָּתַר טַעֲוָת עַמְמַיָא
דְלָא יְדַעְתִּינוּן וְנִפְלְחִינוּן׃ 3 לָא תְקַבֵּל לְפִתְגָמֵי נְבִיָא הַהוּא אוֹ לְחָלֵם חֶלְמָא הַהוּא אֲרֵי מְנַסֵּי יְיָ אֱלָהֲכוֹן יָתְכוֹן לְמִדַּע הַאִיתְכוֹן רַחֲמִין
קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן בְּכֹל לִבְכוֹן וּבְכָל נַפְשְׁכוֹן׃ 4 בָּתַר דְּחַלְתָּא דַייָ אֱלָהֲכוֹן תְּהֲכוֹן וְיָתֵיהּ תְּדַחֲלוֹן וְיָת פִּקּוּדוֹהִי תִּטְּרוּן וּלְמֵימְרֵיהּ תְּקַבְּלוּן
וּקְדָמוֹהִי תִּפְלְחוּן וְלֵדְחֲלָתֵיהּ תִּתְקָרְבוּן׃ 5 וּנְבִיָא הַהוּא אוֹ חָלֵם חֶלְמָא הַהוּא יִתְקְטֵל אֲרֵי מַלֵּיל סָטְיָא עַל יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְּאַפֵּיק יָתְכוֹן
מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם וּפְרָקָךְ מִבֵּית עַבְדוּתָא לְאַטְעָיוּתָךְ מִן אָרְחָא דְפַקְּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְמֶהַךְ בָּהּ וְתִפְלֵי עֲבִיד דְבִישׁ מִבֵּינָךְ׃
6 אֲרֵי יְמַלְכִינָךְ אֲחוּךְ בַּר אִמָּךְ אוֹ בְרָךְ אוֹ אִתַּת קֵינָמָךְ אוֹ חַבְרָךְ דְּכְנַפְשָׁךְ בְּסִתְרָא לְמֵימָר נֵיזֵל וְנִפְלַח לְטַעֲוָת עַמְמַיָא דְלָא יְדַעְתָּ
אַתְּ וַאֲבָהָתָךְ׃ 7 מִטַּעֲוָת עַמְמַיָא דִי בְסַחֲרָנֵיכוֹן דְּקָרִיבִין לָךְ אוֹ דְרַחִיקִין מִנָּךְ מִסְיָפֵי אַרְעָא וְעַד סְיָפֵי אַרְעָא׃ 8 לָא תֵיבֵי לֵיהּ
וְלָא תְקַבֵּל מִינֵיהּ וְלָא תְחוּס עֵינָךְ עָלוֹהִי וְלָא תְרַחֵם וְלָא תְכַסֵּי עָלוֹהִי׃ 9 אֲרֵי מְקַטָּל תְּקַטְלִינֵיהּ יְדָךְ תְּהֵי בֵיהּ בְּקַדְמֵיתָא
לְמִקְטְלֵיהּ וְיַד דְּכָל עַמָּא בְּבָתְרֵיתָא׃ 10 וְתִרְגְּמִינֵיהּ בְּאַבְנַיָא וְיִמוּת אֲרֵי בָעָא לְאַטְעָיוּתָךְ מִדְּחַלְתָּא דַייָ אֱלָהָךְ דְּאַפֵּיק מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם
מִבֵּית עַבְדוּתָא׃ 11 וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּן וְיִדְחֲלוּן וְלָא יוֹסְפוּן לְמֶעְבַּד כְּפִתְגָמָא בִישָׁא הָדֵין בֵּינָךְ׃ 12 אֲרֵי תִשְׁמַע בַּחֲדָא מִקִּירְוָךְ
דַייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ לְמִיתַב תַּמָּן לְמֵימָר׃

CAP. XIII.

SI autem ſurrexerit in te Propheta aut ſomnians ſomnium, & dederit tibi ſignum vel portẽtum:

* Et euenerit ſignum vel portentum quod locutus eſt ad te, dicens: Eamus & ſeruiamus dijs alienis quos non nouiſtis:

* Non audietis ſermones Prophetæ illius vel ſomniantis ſomnium illud, quoniam tentat Dominus Deus veſter vos, vt ſciat, ſi diligitis Dominũ Deum veſtrum ex toto corde veſtro, & ex tota anima veſtra.

* Poſt Dominum Deum veſtrum ambulate, & eum timete, & præcepta eius cuſtodite, & vocem eius audietis, & ei ſeruietis, & ei adhærebitis.

* Et Propheta ille vel ſomnium ſomnians ille, morietur: locutus eſt enim vt auerteret te à Domino Deo tuo, qui eduxit te de terra Ægypti, qui redemit te de ſeruitute, vt errare faceret te de via, quam præcepit tibi Dominus Deus tuus, vt ambules in ea, & auferetis malum ex vobis ipſis.

* Si autem hortatus fuerit frater tuus ex patre tuo vel ex matre tua, vel filius tuus, aut filia tua, vel vxor tua, quæ in ſinu tuo, vel amicus tuus æqualis animæ tuæ, clam dicens: Eamus & ſeruiamus dijs alienis, quos non nouiſti tu & patres tui,

* De dijs gentium quæ in circuitu veſtro, quæ prope ſunt tibi, vel quæ longè à te ab extremo terræ vſque ad extremum terræ:

* Non conſenties illi, & non exaudies illum, & non parcet oculus tuus ſuper eum, non miſereberis in eo, neque occultabis eum.

* Annuntians annuntiabis pro eo, & manus tua erit ſuper eum in primis vt interficiat eum, & manus omnis populi in vltimo.

* Et lapidabunt eum in lapidibus, & morietur, quoniam quæſiuit abſtrahere te à Domino Deo tuo, qui eduxit te de terra Ægypti, de domo ſeruitutis.

* Et omnis Iſrael audiens timebit, & non addent vltra facere ſecundum verbum malum hoc in vobis.

* Si autem audieris in vna vrbium tuarum, quas Dominus Deus tuus dat tibi ad habitandum ibi, dicentes:

γ'.

1 * Ἐὰν ᾖ ἀναστῇ ἐν σοὶ προφήτης ἢ ἐνυπνιαζόμενος ἐνύπνιον, καὶ δῷ σοι σημεῖον ἢ τέρας·

2 * καὶ ἔλθοι τὸ σημεῖον ἢ τὸ τέρας ὃ ἐλάλησε πρός σε, λέγων· πορευθῶμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέροις οἷς οὐκ οἴδατε.

3 * οὐκ ἀκούσεσθε τῶν λόγων τοῦ προφήτου ἐκείνου ἢ τοῦ ἐνυπνιαζομένου τὸ ἐνύπνιον ἐκεῖνο, ὅτι πειράζει κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὑμᾶς, τοῦ εἰδέναι, εἰ ἀγαπᾶτε κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν.

4 * ὀπίσω κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν πορεύεσθε, καὶ αὐτὸν φοβεῖσθε, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξασθε, καὶ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσεσθε, καὶ αὐτῷ δουλεύσετε, καὶ αὐτῷ προσεθήσεσθε.

5 * καὶ ὁ προφήτης ἐκεῖνος ἢ ὁ τὸ ἐνύπνιον ἐνυπνιαζόμενος ἐκεῖνος, ἀποθανεῖται· ἐλάλησε γὰρ πλανῆσαί σε ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ λυτρωσαμένου σε ἐκ τοῦ δουλείας, ἐξῶσαί σε ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου, πορεύεσθαι ἐπ' αὐτῆς· καὶ ἀφανιεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

6 * ἐὰν ᾖ προσκαλέσηταί σε ὁ ἀδελφός σου ἐκ τοῦ πατρός σου ἢ ἐκ τῆς μητρός σου, ἢ ὁ υἱός σου, ἢ ἡ θυγάτηρ σου, ἢ ἡ γυνή σου, ἢ ἐν τῷ κόλπῳ σου, ἢ ὁ φίλος σου ὁ ἴσος τῇ ψυχῇ σου, λάθρα λέγων, πορευθῶμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ εἴδης σὺ καὶ οἱ πατέρες σου,

7 * ἀπὸ τῶν θεῶν τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλῳ ὑμῶν, τῶν ἐγγιζόντων σοι ἢ τῶν μακρὰν ἀπὸ σοῦ, ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς. 8 * οὐ συνθελήσεις αὐτῷ, καὶ οὐκ εἰσακούσῃ αὐτοῦ, καὶ οὐ φείσῃ ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῷ, οὐκ ἐλεήσεις ἐπ' αὐτῷ, οὐδὲ μὴ σκεπάσεις αὐτόν.

9 * ἀναγγέλλων ἀναγγελεῖς περὶ αὐτοῦ, καὶ ἡ χείρ σου ἔσται ἐπ' αὐτῷ ἐν πρώτοις ἀποκτεῖναι αὐτόν, καὶ ἡ χεὶρ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐσχάτῳ.

10 * καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται, ὅτι ἐζήτησεν ἀποστῆσαί σε ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ ἐξαγαγόντος σε ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας.

11 * καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἀκούσας φοβηθήσεται, καὶ οὐ προσθήσουσιν ἔτι ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο ἐν ὑμῖν.

12 * ἐὰν ᾖ ἀκούσῃς ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κατοικεῖν ἐκεῖ, λεγόντων·

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XIII.

QVando ſurrexerit in medio tui propheta aut ſomnians ſomnium, & dederit tibi ſignum aut portentum: [2] Et euenerit ſignum & portentum quod locutus eſt ad te, dicens: Eamus poſt idola populorum quæ ignoras, & ſeruiamus eis: [3] Non acquieſcas verbis prophetæ illius aut ſomnio ſomniatoris illius, quia tẽtat vos Dominus Deus veſter, vt cognoſcatur ſi diligitis Dominum Deum veſtrum in toto corde veſtro, & in tota anima veſtra. [4] Poſt timorem Domini Dei veſtri ambulabitis, & ipſum timebitis, & mandata eius ſeruabitis, & verbo eius obedietis, & ei ſeruietis, & timori eius adhærebitis. [5] Propheta autem ille aut ſomniator ſomnij illius occidatur, quia locutus eſt præuaricationem contra Dominum Deum veſtrum qui eduxit vos de terra Ægypti, & qui redemit te de domo ſeruitutis, vt errare te faceret à via quam præcepit tibi Dominus Deus tuus vt ambulares in ea, & auferes eum qui operatur malum de medio tui. [6] Si perſuaſerit tibi frater tuus, filius matris tuæ, aut filius tuus, aut filia tua, aut vxor fœderis tui, aut ſocius tuus qui eſt ſicut anima tua in occulto, dicens: Eamus & ſeruiamus idolis populorum quæ ignoras tu & patres tui: [7] De idolis populorum qui ſunt in circuitu veſtro qui propinqui ſunt tibi aut qui longè ſunt à te à finibus terræ, & vſque ad finem terræ: [8] Non acquieſcas ei neque obedias ei, neque parcat ei oculus tuus, nec miſereatris eius, neque occultes eum. [9] Sed occidens occides eum; manus tua ſit in eum in principio vt occidas eum, & manus totius populi poſtea.

[10] Et lapidabis eum lapidibus vt moriatur, quoniam voluit abſtrahere te à timore Domini Dei tui qui eduxit te de terra Ægypti de domo ſeruitutis. [11] Et omnis Iſrael audient & timebunt, & non addent facere iuxta ſermonem hunc peſſimum in medio tui.

[12] Si audieris in vna vrbium tuarum quas Dominus Deus tuus dabit tibi vt habites ibi, dicentes:

13 * יָצְאוּ אַנְשִׁים בְּנֵי־בְלִיַּעַל מִקִּרְבֶּךָ וַיַּדִּיחוּ
אֶת־יֹשְׁבֵי עִירָם לֵאמֹר נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹהִים
14 אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתֶּם: * וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ
וְשָׁאַלְתָּ הֵיטֵב וְהִנֵּה אֱמֶת נָכוֹן הַדָּבָר נֶעֱשְׂתָה
15 הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּקִרְבֶּךָ: * הַכֵּה תַכֶּה אֶת־יֹשְׁבֵי
הָעִיר הַהִוא לְפִי־חָרֶב הַחֲרֵם אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־
16 אֲשֶׁר־בָּהּ וְאֶת־בְּהֶמְתָּהּ לְפִי־חָרֶב: * וְאֶת־כָּל־
שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל־תּוֹךְ רְחֹבָהּ וְשָׂרַפְתָּ בָאֵשׁ אֶת־
הָעִיר וְאֶת־כָּל־שְׁלָלָהּ כָּלִיל לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהָיְתָה
17 תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד: * וְלֹא־יִדְבַּק בְּיָדְךָ
מְאוּמָה מִן־הַחֵרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְהוָה מֵחֲרוֹן
אַפּוֹ וְנָתַן־לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע
18 לַאֲבֹתֶיךָ: * כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר
אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת
הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:

יד

1 * בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגֹּדְדוּ וְלֹא־
2 תָשִׂימוּ קָרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לָמֵת: * כִּי עַם קָדוֹשׁ
אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְךָ בָּחַר יְהוָה לִהְיוֹת לוֹ לְעַם
סְגֻלָּה מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה:
3 * לֹא תֹאכַל כָּל־תּוֹעֵבָה: * וְאֵת הַבְּהֵמָה
4 אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ שׁוֹר שֵׂה כְשָׂבִים וְשֵׂה עִזִּים:
5 * אַיָּל וּצְבִי וְיַחְמוּר וְאַקּוֹ וְדִישׁוֹן וּתְאוֹ וְזֶמֶר: * וְכָל־
6 בְּהֵמָה מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע שְׁתֵּי פְרָסוֹת
7 מַעֲלַת גֵּרָה בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ: * אַךְ אֶת־זֶה
לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה
הַשְּׁסוּעָה אֶת־הַגָּמָל וְאֶת־הָאַרְנֶבֶת וְאֶת־הַשָּׁפָן
כִּי־מַעֲלֵה גֵרָה הֵמָּה וּפַרְסָה לֹא הִפְרִיסוּ טְמֵאִים
הֵם לָכֶם:

13 * Egressi sunt filij Belial de medio tui, & auerterunt habitatores vrbis suæ, atque dixerunt, Eamus & seruiamus diis alienis quos ignoratis.

14 * Quære solicitè & diligenter rei veritate perspecta si inueneris certum esse quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetratam:

15 * Statim percuties habitatores vrbis illius in ore gladij, & delebis eam, omniáque quæ in illa sunt vsque ad pecora.

16 * Quicquid etiam supellectilis fuerit, congregabis in medio platearũ eius, & cum ipsa
D ciuitate succendes, ita vt vniuersa consumas Domino Deo tuo, & sit tumulus sempiternus. Non ædificabitur amplius.

17 * Et non adhærebit de illo anathemate quicquam in manu tua, vt auertatur Dominus ab ira furoris sui, & misereatur tui, multiplicétque te sicut iurauit patribus tuis.

18 * Quando audieris vocem Domini Dei tui, custodiens omnia præcepta eius, quæ ego præcipio tibi hodie, vt facias quod placitum est in conspectu Domini Dei tui.

CAP. XIIII.

1 FIlij estote Domini Dei vestri. Non vos in- Sup. 7. d. & 26. d. Le. 11. d.
A cidetis nec facietis caluitium super mortuo.

2 * Quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo, & te elegit vt sis ei in populum peculiarem de cunctis gentibus, quæ sunt super terram.

3 * Ne comedatis quæ immunda sunt. Le. 11. d.

4 * Hoc est animal quod comedere debetis, bouem & ouem & capram.

5 * Ceruum & capream, bubalum, tragelaphum, pygargum, orygen, camelopardum.

6 * Omne animal quod in duas partes findit vngulam & ruminat, comedetis.

7 * De his autem quæ ruminant & vngulam non findunt, hæc comedere non debetis, camelum, leporẽ, chęrogryllum, quia ruminant & non diuidunt vngulam, immunda erunt vobis.

תרגום אונקלוס

13 נְפַקוּ גְּבָרִין בְּנֵי רִישְׁעָא מִבֵּינָךְ וְאַטְעִיוּ יָת יַתְבֵי קִרְתְּהוֹן לְמֵימַר נֵיתֵךְ וְנִפְלַח לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא דְּלָא יְדַעְתּוּן:
14 וְתִתְבַּע וְתִבְדּוֹק וְתִשְׁאַל יָאוּת וְהָא קְשִׁטָא כֵּינָן פְּתְגָמָא אִתְעֲבִידָא הָדָא בְּגָוָךְ:
15 מְמָחָא תִּמְחֵי יָת יַתְבֵי קִרְתָּא הַהִוא
לְפִתְגָם דְּחַרָב גַּמַר יָתָהּ וְיָת כָּל דְּבָהּ וְיָת בְּעִירָהּ לְפִתְגָם דְּחַרָב:
16 וְיָת כָּל עָרָאָהּ תְּכַנּוֹשׁ לְגוֹ פְּתָאָהּ וְתוֹקֵיד בְּנוּרָא יָת קִרְתָּא וְיָת כָּל עָרָאָהּ
גְּמִיר קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ וּתְהֵי תֵּל חֳרִיב לְעָלַם לָא תִתְבְּנֵי עוֹד:
17 וְלָא יִדְבַּק בִּידָךְ מִדְּעַם מִן חֲרָמָא בְּדִיל דִּיהוֹב יְיָ מִתְקוֹף
רְגָזֵיהּ וְיִתֵּן לָךְ רַחֲמִין וְיִרְחֵם עֲלָךְ וְיַסְגִּינָךְ כְּמָא דְקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ:
18 אֲרֵי תְקַבֵּל בְּמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ לְמִטַּר יָת כָּל
פִּקּוּדוֹהִי דַאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין לְמֶעְבַּד דְּכְשַׁר קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ:

יד

1 בְּנִין אַתּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן לָא תִתְהַמְּמוּן וְלָא תְשַׁוּוּן מְרַט בֵּין עֵינֵיכוֹן עַל מִית:
2 אֲרֵי עַם קַדִּישׁ אַתּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ וּבָךְ אִתְרְעִי
יְיָ לְמֶהֱוֵי לֵיהּ לְעַם חַבִּיב מִכֹּל עַמְמַיָּא דְעַל אַפֵּי אַרְעָא:
3 לָא תֵיכוֹל כָּל דְּמִרְחַק:
4 דֵּין בְּעִירָא דְּתֵיכְלוּן תּוֹרִין אִמְּרִין דְּרַחְלִין
וּגְדָיֵין דְּעִזִּין:
5 אַיָּלָא וְטַבְיָא וְיַחְמוּרָא וְיַעֲלָא וְרִימָא וְחַרְבְּלָא וְדִיצָא:
6 וְכָל בְּעִירָא דְּסִדְּיקָא פַּרְסָתָא וּמְסַטְּלָא טִילְפִּין חַדְיָין
פַּרְסָתָא מְסַקָּא פִּשְׁרָא בִּבְעִירָא יָתָהּ תֵּיכְלוּן:
7 בְּרַם יָת דֵּין לָא תֵיכְלוּן מִמְּסַקֵּי פִּשְׁרָא וּמִסְּדִיקֵי פַּרְסָתָא מְסַלְּקֵי טִלְפֵּי טִלְפַּיָּא יָת
גַּמְלָא וְיָת אַרְנְבָא וְיָת טָפְזָא אֲרֵי מַסְקֵי פִּשְׁרָא אִינּוּן וּפַרְסָתְהוֹן לָא סְדִיקָא מְסָאֲבִין אִינּוּן לְכוֹן:

* *Egressi sunt viri iniqui ex vobis, & auerterunt omnes habitantes vrbem eorum, dicentes: Eamus & seruiamus dijs alienis, quos nō cognouistis.* 13

* *Et quæres et interrogabis, & scrutaberis valde, & ecce verus manifestè sermo factus est abominatio hæc in vobis.* 14

* *Occidens occides omnes habitantes in vrbe illa in nece gladij, anathemate anathematizabitis eā, et omnia quæ in ea, & omnia pecora eius in ore gladij.* 15

* *Et omnia spolia eius congregabis in transitus eius, & combures vrbem in igne, & omnia spolia eius funditus coram Domino Deo tuo, & erit inhabitabilis in æternum, non reædificabitur amplius.* 16

* *Nō adhærebit in manu tua quippiā ab anathemate, vt auertatur Dominus ab ira furoris sui, & det tibi misericordiam & misereatur tui, & multiplicet te, quemadmodum iurauit Dominus patribus tuis.* 17

* *Si audieritis vocem Domini Dei tui, vt custodiatis omnia præcepta eius, quæ ego præcipio tibi hodie, vt facias bonum & placitum coram Domino Deo tuo.* 18

CAP. XIIII.

Filij estote Domini Dei vestri, nō incidemini, non imponetis caluitium in medio oculorum vestrorum super mortuo. 1

* *Quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo,* 2
& te elegit Dominus Deus tuus vt sis tu ei populus peculiaris de cunctis gentibus quæ super faciem terræ.

* *Non comedetis omnem abominationem.* 3

* *Hæc pecora, quæ comedetis, vitulum ex bobus,* 4
& agnum ex ouibus, & hædum ex capris.

* *Ceruum, & capream, & bubalum, & tragelaphum, & pygargum, & orygem, & camelopardalum.* 5

* *Omne animal fissam habens vngulam & vngues diuidens duarum vngularum & reducens ruminationem in animalibus, hæc comedetis.* 6

* *Et hæc non comedetis à reducentibus rumination em, & à diuisas habentibus vngulas, & diuidentibus vngues, camelum & leporem, & chirogryllum, quoniam reducunt ruminationem, hæc & vngulam non diuidunt, immunda hæc vobis erunt.* 7

13 * Ἐξῆλθον ἄνδρες ἄθεμοι ἐξ ὑμῶν, καὶ ἀπέστησαν πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν πόλιν αὐτῶν, λέγοντες, πορευθῶμεν καὶ λατρεύσωμεν θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ εἴδητε.

14 * καὶ ἐτάσεις καὶ ἐρωτήσεις καὶ ἐξερευνήσεις σφόδρα, καὶ ἰδοὺ ἀληθὴς σαφῶς ὁ λόγος γεγένηται τὸ βδέλυγμα τοῦτο ἐν ὑμῖν.

15 * ἀναιρῶν ἀναιρήσεις πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἐν φόνῳ μαχαίρας, ἀναθέματι ἀναθεματιεῖτε αὐτὴν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῆς ἐν στόματι μαχαίρας.

16 * καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῆς συνάξεις εἰς τὰς διόδους αὐτῆς, καὶ ἐμπρήσεις τὴν πόλιν ἐν πυρί, καὶ πάντα τὰ σκῦλα αὐτῆς πανδημεὶ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ἔσται οἰκητὸς εἰς τὸν αἰῶνα, οὐκ οἰκοδομηθήσεται ἔτι.

17 * καὶ συγκολληθήσεται ἐν τῇ χειρί σου οὐδὲν ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος, ἵνα ἀποστραφῇ κύριος ἀπὸ τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ δώσῃ σοι ἔλεος, καὶ ἐλεήσῃ σε, καὶ πληθυνῇ σε, ὃν τρόπον ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου.

18 * ἐὰν εἰσακούσητε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσειν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ποιεῖν τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἔνωπι κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

ιδ'.

1 * Υἱοὶ ἔστε κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, οὐ κοπήσεσθε οὐκ ἐπιθήσετε φαλάκρωμα ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν ἐπὶ νεκρῷ.

2 * ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καί σε ἐξελέξατο κύριος ὁ θεός σου γενέσθαι σε αὐτῷ λαὸν περιούσιον ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς. 3 * οὐ φάγεσθε πᾶν βδέλυγμα. 4 * ταῦτα τὰ κτήνη, ἃ φάγεσθε, μόσχον ἐκ βοῶν, καὶ ἀμνὸν ἐκ προβάτων, καὶ χίμαρον ἐξ αἰγῶν.

5 * ἔλαφον, καὶ δορκάδα, καὶ βούβαλον, καὶ τραγέλαφον, καὶ πύγαργον, καὶ ὄρυγα, καὶ καμηλοπάρδαλιν.

6 * πᾶν κτῆνος ὃ διχηλοῦν ὁπλήν, καὶ ὀνυχισῆρας ὀνυχίζον δύο χηλῶν, καὶ ἀνάγον μηρυκισμὸν ἐν τοῖς κτήνεσι, ταῦτα φάγεσθε.

7 * καὶ ταῦτα οὐ φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἀναγόντων μηρυκισμὸν, καὶ ἀπὸ τῶν διχηλούντων τὰς ὁπλὰς, καὶ ὀνυχιζόντων ὀνυχισῆρας, τὸν κάμηλον, καὶ δασύποδα, καὶ χοιρογρύλλιον, ὅτι ἀνάγουσι μηρυκισμὸν ταῦτα, καὶ ὁπλὴν οὐ διχηλοῦσιν, ἀκάθαρτα ταῦτα ὑμῖν ἔσται.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Egressi sunt viri filij impietatis de medio tui, & seduxerunt habitatores vrbis suæ dicentes, Eamus & seruiamus idolis populorum quæ ignoratis. 14 Quæres & inuestigabis & interrogabis diligenter, & si verum & certum est verbum, & facta est abominatio hæc in medio tui:
15 Percutiens percuties habitatores vrbis illius, in ore gladij disperdes eam, & omnia quæ in ea sunt, & iumenta eius in ore gladij.
16 Et omnia spolia eius congregabis in medio plateæ eius, & combures igni ciuitatem & omnia spolia eius omnino coram Domino Deo tuo, & erit tumulus destructionis, & non ædificabitur vltra. 17 Et non adhærebit manui tuæ quicquam de anathemate, vt reuertatur Dominus ab ira furoris sui, & det tibi misericordiam & misereatur tui, & multiplicet te sicut iurauit patribus tuis. 18 Si obedieris verbo Domini Dei tui, vt custodias omnia præcepta eius quæ ego præcipio tibi hodie, vt facias quod rectum est coram Domino Deo tuo.

CAP. XIIII.

Filij estis vos Domini Dei vestri. Non vos incidatis neque faciatis caluitium inter oculos vestros super mortuo.
2 Quoniam populus sanctus es tu coram Domino Deo tuo, & te elegit Dominus, vt sis ei in populum dilectum præ omnibus populis, qui sunt super faciem terræ. 3 Non comedes omne quod abominabile est.
4 Hoc est animal quod comedetis, boues & agnos ouium, & hædos caprarum. 5 Ceruum & capream, bubalum, & tragelaphum, & pygargum, & orygen, & camelopardalum. 6 Omneque animal quod vngulam habet fissam, & in duas partes findit vngulam, & ruminat, in animalibus illud comedetis. 7 Veruntamen hoc non comedetis de his quæ ruminant & de his quæ fissam habent vngulam in duas partes diuisam, camelum & leporem, & cuniculum, qui ruminant & vngula eorum non est diuisa, immunda erunt vobis.

8 * וְאֶת־הַחֲזִיר כִּי־מַפְרִיס פַּרְסָה הוּא וְלֹא
גֵרָה טָמֵא הוּא לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ
9 וּבִנִבְלָתָם לֹא תִגָּעוּ: * אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ
מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת
10 תֹּאכֵלוּ: * וְכֹל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת לֹא
11 תֹּאכֵלוּ טָמֵא הוּא לָכֶם: * כָּל־צִפּוֹר
12 טְהֹרָה תֹּאכֵלוּ: * וְזֶה אֲשֶׁר לֹא־תֹאכְלוּ מֵהֶם הַנֶּשֶׁר
13 וְהַפֶּרֶס וְהָעָזְנִיָּה: * וְהָרָאָה וְאֶת־הָאַיָּה וְהַדַּיָּה
14 לְמִינָהּ: * וְאֵת כָּל־עֹרֵב לְמִינוֹ: * וְאֵת בַּת הַיַּעֲנָה
15
16 וְאֶת־הַתַּחְמָס וְאֶת־הַשָּׁחַף וְאֶת־הַנֵּץ לְמִינֵהוּ: * אֶת־
17 הַכּוֹס וְאֶת־הַיַּנְשׁוּף וְהַתִּנְשֶׁמֶת: * וְהַקָּאָת וְאֶת־
18 הָרָחָמָה וְאֶת־הַשָּׁלָךְ: * וְהַחֲסִידָה וְהָאֲנָפָה לְמִינָהּ
19 וְהַדּוּכִיפַת וְהָעֲטַלֵּף: * וְכֹל שֶׁרֶץ הָעוֹף טָמֵא הוּא
20 לָכֶם לֹא יֵאָכֵלוּ: * כָּל־עוֹף טָהוֹר תֹּאכֵלוּ: * לֹא־
21 תֹאכְלוּ כָּל־נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה
וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לַנָּכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ:
22 * עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל־תְּבוּאַת זַרְעֶךָ הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה
23 שָׁנָה שָׁנָה: * וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר־יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ
וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה
24 אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־הַיָּמִים: * וְכִי־יִרְבֶּה מִמְּךָ
הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ כִּי־יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם כִּי
25 יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: * וְנָתַתָּה בַכֶּסֶף וְצָרַרְתָּ הַכֶּסֶף
בְּיָדֶךָ וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
26 אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: * וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה
נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ
נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה
וּבֵיתֶךָ:

8 * Sus quoq; quoniam diuidit vngulam & non ruminat, immũda erit. Carnibus eorum
B non veſcemini, & cadauera non tangetis.
9 * Hæc comedetis ex omnibus quæ moran-
10 tur in aquis. * Quæ habent pennulas & ſquamas comedite: quæ abſque pennulis & ſquamis ſunt, ne comedatis, quia immunda
11 ſunt. * Omnes aues mundas comedite.
12 * Immundas ne comedatis, aquilam ſcili-
cet & gryphen & haliæetum.
13 * Ixion & vulturẽ ac miluum iuxta genus
14 ſuum. * Et omne coruini generis:
15 * Et ſtruthionem ac noctuam, & larum atque accipitrem iuxta genus ſuum.
16 * Herodium ac cygnum & ibin; * Ac
17 mergulum, porphyrionem, & nycticoracem.
18 * Onocrotalum & charadrium ſingula in genere ſuo, vpupam quoq; & veſpertilionem.
19 * Et omne quod reptat & pennulas habet, immundum erit & non comedetur.
20 * Omne quod mundum eſt comedite.
21 * Quicquid autem morticinium eſt, ne veſcamini ex eo. Peregrino qui intra portas tuas
C eſt, da vt comedat aut vende ei, quia tu populus ſanctus Domini Dei tui es: Non coques Exo. 23 c et 34. d
22 hædum in lacte matris ſuæ. * Decimam partem ſeparabis de cũctis fructibus tuis, qui naſcuntur in terra per annos ſingulos.
23 * Et comedes in conſpectu Dñi Dei tui in loco quem elegerit, vt in eo nomen illius inuocetur, decimã frumenti tui, & vini, & olei, & primogenita de armentis, & ouibus tuis, vt diſcas timere Dñm Deum tuũ in omni tem-
24 pore. * Cùm autẽ longior fuerit via & locus
D quem elegerit Dñs Deus tuus, tibíq; benedixerit, nec poteris ad eum hæc cuncta portare:
25 * Vendes omnia & in preciũ rediges, portabíſq; manu tua, & proficiſceris ad locũ quem elegerit Dominus Deus tuus.
26 * Et emes ex eadem pecunia quicquid tibi placuerit ſiue ex armentis, ſiue ex ouibus, vinum quoque & ſiceram & omne quod deſiderat anima tua, & comedes coram Domino Deo tuo, & epulaberis tu & domus tua.

תרגום אונקלוס

8 וְיָת חֲזִירָא אֲרֵי סְדִיק פַּרְסָתָא הוּא וְלָא פְשַׁר מְסָאַב הוּא לְכוֹן מִבְּשְׂרֵהוֹן לָא תֵיכְלוּן וּבְנִבְלָתְהוֹן לָא תִקְרְבוּן: 9 יָת דֵּין
תֵּיכְלוּן מִכֹּל דִי בְמַיָּא כָּל דְּלֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִין תֵּיכְלוּן: 10 וְכֹל דְּלֵית לֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִין לָא תֵיכְלוּן מְסָאַב הוּא לְכוֹן: 11 כָּל צִפַּר
דְּכִי תֵיכְלוּן: 12 וְדֵין דְּלָא תֵיכְלוּן מִנְּהוֹן נִשְׁרָא וְעָר וְעָזְיָא: 13 וּבַת כַּנְפָא וְטַרְפְּתָא וְדַיְתָא לְזַנְוֵהּ: 14 וְיָת כָּל עוֹרְבָא לְזַנְוֵהּ: 15 וְיָת בַּת
נַעֲמְתָא וְצִיצָא וְצִיפַּר שַׁחְפָּא וְנָצָא לְזַנּוֹהִי: 16 יָת קָרְיָא וְקִיפוֹפָא וּבוּתָא: 17 וְקָקְתָא וְיַרְקְרָקָא וְשָׁלֵיכוּנָא: 18 וְחַזְרִיתָא וְאִבּוּ
לְזַנְוֵהּ וְנַגַּר טוֹרָא וַעֲטַלְפָּא: 19 וְכֹל רֶחְשָׁא דְעוֹפָא מְסָאַב הוּא לְכוֹן לָא יִתְאֲכְלוּן: 20 כָּל עוֹף דְּכִי תֵיכְלוּן: 21 לָא תֵיכְלוּן
כָּל נְבֵלָה לְתוֹתָב עָרַל דִּי בְקִרְוָךְ תִּתְּנִנַּהּ וְיֵכְלִנַּהּ אוֹ תְזַבְּנִנַּהּ לְבַר עַמְמִין אֲרֵי עַם קַדִּישׁ אַתְּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָא תֵיכוֹל בִּשַּׁר בַּחֲלָב:
22 עַשָּׂרָא תְעַשַּׂר יָת כָּל עֲלַלַת זַרְעָךְ דְּיִפּוֹק לְחַקְלָא שַׁתָּא: 23 וְתֵיכוֹל קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּאַתְרָא דְיֵתְרְעֵי לְאַשְׁרָאָה
שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן מַעְשַׂר עִיבּוּרָךְ חֲמָרָךְ וּמִשְׁחָךְ וּבְכוֹרֵי תּוֹרָךְ וְעָנָךְ בְּדִיל דְּתֵילֵף לְמִדְחַל קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ כָּל יוֹמָיָא: 24 וַאֲרֵי יִסְגֵּי
מִנָּךְ אוֹרְחָא אֲרֵי לָא תֵיכוֹל לְמִשְׁלֵיהּ אֲרֵי יְתָרְחֵק מִנָּךְ אַתְרָא דְיֵתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן אֲרֵי יְבָרְכִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ:
25 וְתִתֵּן בְּכַסְפָּא וְתִצּוֹר כַּסְפָּא בִּידָךְ וְתֵזֵל לְאַתְרָא דְיֵתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ בֵּיהּ:
26 וְתִתֵּן כַּסְפָּא בְּכֹל דְּתֵירְעֵי נַפְשָׁךְ בְּתוֹרֵי וּבְעָנָא וּבַחֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק וּבְכֹל דְּתִשְׁאֲלִינָךְ נַפְשָׁךְ וְתֵיכוֹל תַּמָּן קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ וְתֶחְדֵּי
אַתְּ וְאֵנַשׁ בֵּיתָךְ:

* *Et ſuem, quia diuidit vngulam hoc, & diuidit* 8
vngues vngulæ, & hoc rumination̄e non ruminat, immundum hoc vobis, de carnibus eorum non comedetis, & cadauera eorum non tangetis.

* *Et hæc comedetis de omnibus quæ in aquis.* 9

* *Omnia quæcunq; ſunt ipſis pennulæ & ſquamæ, comedetis, & omnia quæcunque non ſunt ipſis* 10
pennulæ neque ſquamæ, non comedetis, immunda hæc erunt vobis.

* *Omnem auem mundam comedetis.* 11

* *Et hæc non comedetis de illis, aquilam, & gry-* 12
phem, & haliæetū, * *& vulturē, & miluum, &* 13
ſimilia illi. * *Et omne coruini generis, & ſimilia* 14
illi. * *Et ſtruthionem, & noctuam, & larum, &* 15
accipitrem, & ſimilia illi.

* *Et herodionem, & cygnum, & ibin,* * *Et* 16
mergulum, & porphyrionem, & nyctlicoracem. 17

* *Et pelicanum, & chaladrium, & ſimilia illi,* 18
& vpupam, & veſpertilionem.

* *Et omnia reptilia volatiliū immunda hæc erunt* 19
vobis, non comedetis de ipſis: omne volatile mundum comedetis. * *Et omne morticinium non co-* 20
medetis; peregrino qui in vrbibus tuis, dabitur, & comedet, vel vendes alienigenæ, quoniam populus ſanctus es Domino Deo tuo, nō coques agnum in lacte matris ſuæ. * *Decimam decimabis omnis* 21
frugis ſeminis tui, fructū agri tui annum in annum.

* *Et comedes illum coram Domino Deo tuo in* 22
loco quem elegerit Dominus Deus tuus, vt inuocetur nomen eius, illuc feres decimas frumenti tui, et vini tui, & olei tui, & primogenita boum tuorum, & ouium tuarum, vt diſcas timere Dominum Deum tuum omnibus diebus. * *Si autē longè fue-* 23
rit via à te, & non potueris referre ea, quoniam longè à te locus, quem elegerit Dominus Deus tuus, vt inuocetur nomen eius illic, quoniam benedixit tibi Dominus Deus tuus. * *Et vendes ea ar-* 24
gento, & accipies argentum in manibus tuis, & proficiſceris in locum, quem elegerit Dominus Deus tuus eum. * *Et dabis argentum in omni quod de-* 25
ſiderauerit anima tua, in bobus vel in ouibus, vel in vino, vel in ſicera, vel in omni quod deſiderauerit anima tua, & comedes illic coram Domino Deo tuo, & lætaberis tu & domus tua.

8 * καὶ τὸν ὗν, ὅτι διχηλεῖ ὁπλὴν τοῦτο, καὶ ὀνυχίζει ὄνυχας ὁπλῆς, καὶ τοῦτο μηρυκισμὸν οὐ μηρυκᾶται, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν, ἀπὸ τῶν κρεῶν αὐτῶν οὐ φάγεσθε, & τῶν θνησιμαίων αὐτῶν οὐκ ἅψεσθε. 9 * τὰ ταῦτα φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τοῖς 10 ὕδασι. * πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς πτερύγια & λεπίδες, φάγεσθε· & πάντα ὅσα οὐκ ἔστιν αὐτοῖς πτερύγια οὐδὲ λεπίδες, οὐ φάγεσθε, ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσται ὑμῖν.

11 * πᾶν ὄρνεον καθαρὸν φάγεσθε. * καὶ ταῦτα οὐ φάγε- 12 σθε ἀπ' αὐτῶν, τὸν ἀετὸν, & τὸν γρύπα, & τὸν ἁλιαίετον.

13 * καὶ τὸν γύπα, & τὸν ἰκτῖνα, & τὰ ὅμοια αὐτῷ.

14 * καὶ πᾶν τὰ κόρακα, & τὰ ὅμοια αὐτῷ.

15 * καὶ στρᾶθον, καὶ γλαῦκα, & λάρον, & ἱέρακα, & τὰ ὅμοια 16 αὐτῷ. * καὶ ἀρῶδιον, & κύκνον, & ἶβιν·

17 * καὶ καταρράκτην, & πορφυρίωνα, & νυκτικόρακα.

18 * & πελεκᾶνα, & χαλάδριον, & τὰ ὅμοια αὐτῷ, & ἔποπα, 19 καὶ νυκτερίδα. * καὶ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῶν πετεινῶν ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσται ὑμῖν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν· πᾶν πε- 20 τεινὸν καθαρὸν φάγεσθε. * & πᾶν θνησιμαῖον οὐ φάγεσθε· τῷ παροίκῳ τῷ ἐν ταῖς πόλεσί σου, δοθήσεται, & φάγεται, ἢ ἀποδώσῃ τῷ ἀλλοτρίῳ, ὅτι λαὸς ἅγιος εἶ κυρίῳ τῷ θεῷ σου· οὐκ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ.

21 * δεκάτην ἀποδεκατώσεις πάντα γενήματα σπέρματός σου, τὸ γένημα τοῦ ἀγροῦ σου ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτόν.

22 * καὶ φαγῇ αὐτὸ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, οἴσεις τὰ ἐπιδέκατα τοῦ σίτου σου, & τοῦ οἴνου σου, καὶ τοῦ ἐλαίου σου, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοῶν σου, & τῶν προβάτων σου, ἵνα μάθῃς φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεόν σου πάσας τὰς ἡμέρας.

23 * ἐὰν δὲ μακρὰν γένηται ἡ ὁδὸς ἀπὸ σοῦ, & μὴ δυνῇ ἀναφέρειν αὐτά, ὅτι μακρὰν ἀπὸ σοῦ ὁ τόπος, οὗ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, ὅτι ηὐλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου.

24 * καὶ ἀποδώσῃ αὐτὰ ἀργυρίου, καὶ λήψῃ τὸ ἀργύριον ἐν ταῖς χερσί σου, καὶ πορεύσῃ εἰς τὸν τόπον, οὗ ἂν ἐκλέξηται κύ- 25 ριος ὁ θεός σου αὐτόν. * καὶ δώσεις τὸ ἀργύριον ἐπὶ παντὸς οὗ ἂν ἐπιθυμῇ ἡ ψυχή σου, ἐπὶ βουσὶν ἢ ἐπὶ προβάτοις, ἢ ἐπὶ οἴνῳ, ἢ ἐπὶ σικέρᾳ, ἢ ἐπὶ παντὸς οὗ ἂν ἐπιθυμῇ ἡ ψυχή σου, & φαγῇ ἐκεῖ ἐναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, & εὐφρανθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8] Et ſus qui habet vngulam diuiſam & non ruminat, immundus erit vobis: de carnibus eorum non comedetis, & cadauera eorū non tangetis. [9] Hæc autem comedetis de omnibus quæ ſunt in aquis, omne quod habet pennulas & ſquamas comedetis. [10] Et omne quod non habet pennulas & ſquamas, non comedetis, immundum erit vobis. [11] Omnem auem mundam comedetis. [12] Et hæc non comedetis ex eis, aquilam & gryphum, & haliæetum, [13] Et ixon, & vulturem, & miluum in genere ſuo. [14] Et omnem coruum iuxta genus ſuum, [15] Et ſtruthionem, & noctuam, & larum, & accipitrem iuxta genus ſuum. [16] Herodium & cygnum, & ibin, [17] Et mergulum, & porphyrionem, & nycticoracem, [18] Et onocrotalum, & charadrium iuxta genus ſuum, & vpupam, & veſpertilionem, [19] Et omne reptile auium immundum erit vobis & non comedetur. Omnem volucrem mundum comedetis. [20] Non comedetis omne morticinium: peregrino qui eſt intra portas tuas dabis illud & comedet illud; aut vendes extraneo, quia populus ſanctus es tu coram Domino Deo tuo: Non comedetis carnem cum lacte. [21] Decimans decimabis omnes fructus terræ tuæ quos profert ager per ſingulos annos. [22] Et comedes coram Domino Deo tuo in loco quem elegerit vt collocet ibi maieſtatem ſuam, illuc afferes decimas frumenti tui, & vini tui, & olei tui, & primogenita boum tuorum, & ouium tuarum, vt diſcas timere coram Domino Deo tuo omnibus diebus. [23] Et quando longior fuerit via, & non poteris portare illa, quoniam longè eſt à te locus quem elegit Dominus Deus tuus, vt collocet ibi maieſtatem ſuam, quoniam benedicet tibi Dominus Deus tuus. [24] Vendes ea argento, & ligabis argentum in manu tua, & ibis ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus. [25] Et dabis argentum pro omnibus quæ voluerit anima tua, pro bobus & ouibus, & pro vino nouo & veteri, & pro omnibus quæ petierit anima tua, & comedes ibi coram Domino Deo tuo, & lætaberis tu & viri domus tuæ.

27 וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ לֹא תַעַזְבֶנּוּ כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק
28 וְנַחֲלָה עִמָּךְ׃ מִקְצֵה שָׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת־
כָּל־מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַהִוא וְהִנַּחְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ׃
29 וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין־לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ וְהַגֵּר
וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְאָכְלוּ וְשָׂבֵעוּ
לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה׃

טו

1 מִקֵּץ שֶׁבַע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה׃
2 וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל־בַּעַל מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר
יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ לֹא־יִגֹּשׂ אֶת־רֵעֵהוּ וְאֶת־אָחִיו כִּי־
3 קָרָא שְׁמִטָּה לַיהוָה׃ אֶת־הַנָּכְרִי תִּגֹּשׂ וַאֲשֶׁר יִהְיֶה
4 לְךָ אֶת־אָחִיךָ תַּשֵּׁמֶט יָדֶךָ׃ אֶפֶס כִּי לֹא־יִהְיֶה בְּךָ
אֶבְיוֹן כִּי־בָרֵךְ יְבָרֶכְךָ יְהוָה בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
5 אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן־לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ׃ רַק אִם־שָׁמוֹעַ
תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־
כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃
6 כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְהַעֲבַטְתָּ
גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תַעֲבֹט וּמָשַׁלְתָּ בגוֹיִם רַבִּים
7 וּבְךָ לֹא יִמְשֹׁלוּ׃ כִּי־יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן
מֵאַחַד אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצְךָ אֲשֶׁר־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תְאַמֵּץ אֶת־לְבָבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ
8 אֶת־יָדְךָ מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן׃ כִּי־פָתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־
יָדְךָ לוֹ וְהַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ דֵּי מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ׃
9 הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־יִהְיֶה דָבָר עִם־לְבָבְךָ בְלִיַּעַל לֵאמֹר
קָרְבָה שְׁנַת־הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ
בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה
10 וְהָיָה־בְךָ חֵטְא׃ נָתוֹן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא־יֵרַע לְבָבְךָ
בְּתִתְּךָ לוֹ כִּי בִּגְלַל ׀ הַדָּבָר הַזֶּה יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל־מַעֲשֶׂךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ׃

27 * Et Leuita qui intra portas tuas est. caue
ne derelinquas eum, quia non habet aliam
28 partē in possessione tua. * Anno tertio sepa
rabis aliam decimā ex omnibus quæ nascun-
tur tibi eo tempore, & repones intra ianuas
29 tuas. * Veniētq; Leuites qui aliam non ha-
bet partem nec possessionem tecum, & pere-
grinus ac pupillus, & vidua qui intra portas
tuas sunt, & comedent & saturabuntur, vt be
nedicat tibi Dñs Deus tuus in cunctis operi-
bus manuum tuarum quæ feceris.

CAP. XV.

1 SEptimo anno facies remissionem, * Quæ
2 hoc ordine celebrabitur. Cui debetur ali-
A quid ab amico vel proximo ac fratre suo, re-
petere non poterit, quia annus remissionis est
3 Dñi. * A peregrino & aduena exiges, ciuem
& propinquum repetendi non habebis pote-
4 statem. * Et omnino indigens & mendicus
nō erit inter vos vt benedicat tibi Dñs Deus
tuus in terra quam traditurus est tibi in pos-
5 sessionem. * Si tamen audieris vocem Do-
mini Dei tui, & custodieris vniuersa quæ iuss-
it, & quæ ego hodie præcipio tibi,
6 * Benedicet tibi vt pollicitus est. Fœnerabis
gentibus multis, & ipse à nullo accipies mu-
tuum. Dominaberis nationibus plurimis, &
tui nemo dominabitur.
7 * Si vnus de fratribus tuis qui morātur intra
portas ciuitatis tuæ in terra quam Dñs Deus
B tuus daturus est tibi, ad paupertatem deue-
nerit, non obdurabis cor tuum, nec contrahes
8 manum. * Sed aperies eam pauperi & dabis
mutuum quo eum indigere perspexeris.
9 * Caue ne fortè subrepat tibi impia cogita-
tio, & dicas in corde tuo, Appropinq uat sep ti
mus annus remissionis, & auertas oculos tuos
à paupere fratre tuo, nolens ei quod postulat
mutuum commodare, ne clamet contra te
ad Dominum, & fiat tibi in peccatum.
10 * Sed dabis ei: nec ages quippiam callidè
in eius necessitatibus subleuandis, vt benedi-
cat tibi Dominus Deus tuus in omni opere
& in cunctis ad quæ manum miseris.

תרגום אונקלוס

27 וְלֵיוָאָה דִּי בִּקְרָוָךְ לָא תְשַׁבְּקִנֵּהּ אֲרֵי לֵית לֵיהּ חוּלָק וַאֲחֻסָנָא עִמָּךְ׃ 28 מִסּוֹף תְּלַת שְׁנִין תַּפִּיק יָת כָּל מַעְשַׂר עַלְלָתָךְ בְּשַׁתָּא הַהִיא
וְתַצְנַע בְּקִרְוָךְ׃ 29 וְייֵתֵי לֵיוָאָה אֲרֵי לֵית לֵיהּ חוּלָק וַאֲחֻסָנָא עִמָּךְ וְגִיּוֹרָא וְיָתְמָא וְאַרְמַלְתָּא דִּי בִּקְרָוָךְ וְיֵכְלִין וְיִשְׂבְּעִין בְּדִיל דְּיִבָרְכִנָּךְ
יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל עוֹבָדֵי יְדָךְ דְּתַעְבִּיד׃

טו

1 מִסּוֹף שְׁבַע שְׁנִין תַּעֲבִיד שְׁמִיטְתָּא׃ 2 וְדֵין פִּתְגָם שְׁמִיטְתָּא דְּיִשְׁמֵט כָּל גְּבַר מָרֵי דְּשׁוּ דְּיִרְשֵׁי בְּחַבְרֵיהּ לָא יְהַבַּע
מִן חַבְרֵיהּ וּמִן אֲחוּהִי אֲרֵי קְרָא שְׁמִיטְתָּא קֳדָם יְיָ׃ 3 מִן בַּר עַמְמִין תְּהַבַּע וְדִיהֵי לָךְ עִם אַחוּךְ תַּשְׁמֵט יָדָךְ׃ 4 לְחוֹד אֲרֵי לָא יְהֵי
בָּךְ מִסְכֵּינָא אֲרֵי בָּרָכָא יְבָרְכִנָּךְ יְיָ בְּאַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ אַחְסָנָא לְמֵירְתָהּ׃ 5 לְחוֹד אִם קַבָּלָא תְּקַבֵּל בְּמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ לְמִטַּר
לְמֶעְבַּד יָת כָּל פִּקּוּדְתָּא הָדָא דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵּין׃ 6 אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ בָּרְכָךְ כְּמָא דְּמַלֵּיל לָךְ וְתוֹזִיף לְעַמְמִין סַגִּיאִין וְאַתְּ לָא
תְּזוּף וְתִשְׁלוֹט בְּעַמְמִין סַגִּיאִין וּבָךְ לָא יִשְׁלְטוּן׃ 7 אֲרֵי יְהֵי בָךְ מִסְכֵּינָא מֵאַחָד אַחָךְ בְּחַדָּא מִן קִרְוָךְ בְּאַרְעָךְ דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ
לָא תְתַקֵּיף יָת לִבָּךְ וְלָא תְקַמּוֹט יָת יְדָךְ מֵאָחוּךְ מִסְכֵּינָא׃ 8 אֶלָּהֵין מְפַתָּחָא תְּפַתַּח יָת יְדָךְ לֵיהּ וְאוֹזָפָא תּוֹזְפִינֵיהּ כְּמִישַׁת חִסְרָנֵיהּ
דְּיִחְסַר לֵיהּ׃ 9 אִסְתְּמַר לָךְ דִּילְמָא יְהֵי פִּתְגָם עִם לִבָּךְ בְּרִשְׁעָא לְמֵימַר קְרִיבַת שְׁנַת שְׁבִיעֵיתָא שַׁתָּא דִּשְׁמִיטְתָּא וְתַבְאֵישׁ עֵינָךְ
בְּאָחוּךְ מִסְכֵּינָא וְלָא תִתֵּן לֵיהּ וְיִקְרֵי עֲלָךְ קֳדָם יְיָ וִיהֵי בָךְ חוֹבָא׃ 10 מְנַהַן תְּהַן לֵיהּ וְלָא יְבַאֵישׁ לִבָּךְ בְּמִתְּנָךְ לֵיהּ אֲרֵי בְּדִיל פִּתְגָמָא
הָדֵין יְבָרְכִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל עוֹבָדָךְ וּבְכֹל אוֹשָׁטוּת יָדָךְ׃

Et Leuita qui in vrbibus tuis, non derelinques eum, quoniam non est illi pars neq; possessio tecum. 27

Post tres annos educes omnem decimam fructuum tuorũ, in anno illo pones illã in vrbibus tuis. 28

Et veniet Leuita, quoniam non est illi pars neque possessio tecum: & peregrinus, & pupillus, & vidua quæ in vrbibus tuis, & comedent & saturabuntur, vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum quæ feceris. 29

CAP. XV.

PEr septem annos facies remissionem; 1

Et sic ordo remissionis: Remittes omne debitum proprium, quod debet tibi proximus, & à fratre tuo non repetes, quoniam cognominata est remissio Domini Dei tui. 2

Ab alieno exiges quæcunque fuerint tibi apud eum: fratri tuo remissionem facies debiti tui. 3

Quoniam nõ erit in te egenus, quoniam benedicens benedicet tibi Dominus Deus tuus in terra, quam Dominus Deus tuus dat tibi in possessionem ad possidendum eam. 4

Si autem auditu audieritis vocem Domini Dei vestri, vt custodiatis & faciatis omnia mandata hæc, quæ ego præcipio tibi hodie. 5

Quoniam Dominus Deus tuus benedixit tibi quemadmodũ locutus est tibi, & fœnerabis gentibus multis, tu verò non accipies mutuum, & dominaberis tu nationibus multis, tui autem nõ dominabuntur. 6

Si autẽ fuerit in te egenus ex fratribus tuis in vna vrbiũ tuarum in terra, quam Dñs Deus tuus dat tibi, non auertes cor tuum, neq; contrahes manum tuam à fratre tuo indigente. 7

Aperiens aperies manus tuas ei, mutuum mutuabis ei, quantũ rogauerit, & secundum quod indiguerit. 8

Caue tibi ne fortè fiat verbum occultũ, in corde tuo, iniquitas, dicens: Appropinquat annus septimus, annus remissionis, & iniquus sit oculus tuus fratri tuo indigenti, et non des ei, & clamabit contra te ad Dominum, & erit in te peccatum magnum. 9

Distribuens dabis ei, & mutuum mutuabis ei, quodcunq; rogauerit te, & nõ tristaberis corde tuo dante te illi, quoniam propter verbũ hoc benedicet tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus tuis, & in cunctis vbi miseris manum tuam. 10

27 καὶ ὁ λευίτης ὁ ὢν ταῖς πόλεσί σου, ὃ καταλείψεις αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μετὰ σοῦ.

28 * μετὰ τρία ἔτη ἐξοίσεις πᾶν τὸ ἐπιδέκατον τῶν γενημάτων σου, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ θήσεις αὐτὸ ἐν ταῖς πόλεσί σου.

29 * καὶ ἐλεύσεται ὁ λευίτης, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ μερὶς οὐδὲ κλῆρος μετὰ σοῦ, καὶ ὁ προσήλυτος, καὶ ὁ ὀρφανὸς, καὶ ἡ χήρα ἡ ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ φάγονται καὶ ἐμπλησθήσονται, ἵνα εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου οἷς ἂν ποιῇς.

ιέ.

1 * Διὰ ἑπτὰ ἐτῶν ποιήσεις ἄφεσιν, * καὶ οὕτως τὸ πρόσταγμα

2 τῆς ἀφέσεως. ἀφήσεις πᾶν χρέος ἴδιον, ὃ ὀφείλει σοι ὁ πλησίον, καὶ τὸν ἀδελφόν σου οὐκ ἀπαιτήσεις, ὅτι ἐπικέκληται ἄφεσις κυρίῳ τῷ θεῷ σου.

3 * τὸν ἀλλότριον ἀπαιτήσεις, ὅσα ἐάν σοι παρ' αὐτῷ, τῷ ἀδελφῷ σου ἄφεσιν ποιήσεις τοῦ χρέους σου.

4 * ὅτι οὐκ ἔσται ἐν σοὶ ἐνδεής, ὅτι εὐλογῶν εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν τῇ γῇ, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ κατακληρονομῆσαι αὐτήν.

5 * ἐὰν δὲ ἀκοῇ ἀκούσητε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ ἐντέλ-

6 λομαί σοι σήμερον. * ὅτι κύριος ὁ θεός σου εὐλόγησέ σε καθότι ἐλάλησέ σοι, καὶ δανιεῖς ἔθνεσι πολλοῖς, σὺ δὲ δανιῇ· καὶ ἄρξεις σὺ ἐθνῶν πολλῶν, σοῦ δὲ οὐκ ἄρξουσιν.

7 * ἐὰν δὲ γένηται ἐν σοὶ ἐνδεὴς ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου ἐν τῇ γῇ, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, οὐκ ἀποστρέψεις τὴν καρδίαν σου, οὐδὲ μὴ συσφίγξῃς τὴν χεῖρά σου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ σου τοῦ ἐπιδεομένου.

8 * ἀνοίγων ἀνοίξεις τὰς χεῖράς σου αὐτῷ, δανείσεις δανιεῖς αὐτῷ, ὅσον ἂν ἐπιδέηται, καθ' ὅσον ὑστερῆται.

9 * προσέχετε σεαυτῷ μήποτε γένηται ῥῆμα κρυπτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἀνόμημα, λέγων· ἐγγίζει τὸ ἔτος τὸ ἕβδομον, ἔτος τῆς ἀφέσεως, καὶ πονηρεύσηται ὁ ὀφθαλμός σου τῷ ἀδελφῷ σου τῷ ἐπιδεομένῳ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ, καὶ βοήσεται κατὰ σοῦ πρὸς κύριον, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία μεγάλη.

10 * μεταδιδοὺς δώσεις αὐτῷ, καὶ δάνειον δανιεῖς αὐτῷ, ὅσον ἂν ἐπιδέηταί σου· καὶ οὐ λυπηθήσῃ τῇ καρδίᾳ σου διδόντος σου αὐτῷ, ὅτι διὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου καὶ ἐν πᾶσιν οἷς ἂν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[27] Et Leuita qui est in vrbibus tuis, ne dimittas eum quoniam non habet partem & hæreditatem tecum. [28] In fine trium annorum educes omnes decimas frugum tuarum in anno illo, & recondes in vrbibus tuis. [29] Et veniet Leuites qui non habet partem & hæreditatem recum, & peregrinus, & pupillus, & vidua qui sunt in vrbibus tuis, & comedent & saturabuntur, vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in omnibus operibus manuum tuarum quæ facies.

CAP. XV.

IN anno vltimo septem annorum facies remissionem. [2] Et hoc est verbum remissionis, vt remittat vnusquisque creditor cui debetur aliquid à proximo suo, non repetat à fratre suo, quia vocauit remissionem coram Domino. [3] A filiis populorum repetes, & si quid fuerit tibi cum fratre tuo, remittes manum tuam. [4] Attamen non erit in te egenus, quoniam benedictione benedicet tibi Dominus in terra quam Dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem vt possideas eam. [5] Veruntamen si obediens obedieris verbo Domini Dei tui, vt custodias & facias omnia præcepta hæc quæ ego præcipio tibi hodie. [6] Quoniam Dominus Deus tuus benedicet tibi sicut locutus est tibi, & mutuabis populis multis, & tu non accipies mutuum, & dominaberis populorum multorum, tui autem non dominabuntur. [7] Si vnus de fratribus tuis fuerit egenus in vna vrbium tuarum in terra tua quam Dominus Deus tuus dabit tibi, non indurabis cor tuum, neque contrahes manum tuam à fratre tuo egeno. [8] Sed aperiens aperies ei manum tuam, & mutuans mutuabis ei iuxta id quo indiget.

[9] Caue tibi ne sit verbum impietatis in corde tuo, dicens: Appropinquat annus septimus annus remissionis, & oculus tuus sit nequam contra fratrem tuum egenum, & non dederis ei, & clamet contra te coram Domino & sit in te peccatum. [10] Tribuens tribues ei, & non displicebit cordi tuo cùm dederis ei, quia propter verbum hoc benedicet tibi Dominus Deus tuus in omnibus operibus tuis, & in cunctis ad quæ miseris manum tuam.

11 כִּי לֹא־יֶחְדַּל אֶבְיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל־כֵּן
אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר פָּתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לְאָחִיךָ
לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאַרְצֶךָ׃

12 כִּי־יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה
וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת תְּשַׁלְּחֶנּוּ
13 חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ׃ וְכִי־תְשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא
14 תְשַׁלְּחֶנּוּ רֵיקָם׃ הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לוֹ מִצֹּאנְךָ
וּמִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּתֶּן־לוֹ׃
15 וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הַיּוֹם׃
16 וְהָיָה כִּי־יֹאמַר אֵלֶיךָ לֹא אֵצֵא מֵעִמָּךְ כִּי אֲהֵבְךָ
17 וְאֶת־בֵּיתֶךָ כִּי־טוֹב לוֹ עִמָּךְ׃ וְלָקַחְתָּ אֶת־
הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם
18 וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה־כֵּן׃ לֹא־יִקְשֶׁה בְעֵינְךָ בְּשַׁלֵּחֲךָ
אֹתוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֶה שְׂכַר שָׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ
שָׁנִים וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה׃
19 כָּל־הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ
וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד
20 בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ׃ לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה
21 אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ וְכִי־יִהְיֶה בּוֹ מוּם פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר כֹּל
22 מוּם רָע לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ בִּשְׁעָרֶיךָ
23 תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃ רַק
אֶת־דָּמוֹ לֹא תֹאכֵל עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃

יז

1 שָׁמוֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ
פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בְחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ
2 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה׃ וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה לְשַׁכֵּן
שְׁמוֹ שָׁם׃

11 * Non deerunt pauperes in terra habita-
C tionis tuæ; idcirco ego præcipio tibi vt aperias
manũ fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum
12 versatur in terra. * Cùm tibi venditus fuerit frater tuus Hebræus aut Hebræa, & sex
annis seruierit tibi, in septimo anno dimittes
13 eum liberum. * Et quem libertate donaueris, nequaquam vacuum abire patieris.
14 * Sed dabis viaticum de gregibus, & de
area, & de torculari tuo, quibus Dominus
Deus tuus benedixerit tibi.
15 * Memento quòd & ipse seruieris in terra
Aegypti, & liberauerit te Dñs Deus tuus, &
idcirco ego nunc præcipio tibi.
16 * Sin autem dixerit, Nolo egredi, eò quòd
diligat te & domum tuam, & bene sibi apud
17 te esse sentiat: * Assumes subulam & perforabis aurem eius in ianua domus tuæ, & seruiet tibi vsque in æternum, ancillæ quoque
18 similiter facies. * Non auertas ab eis oculos
tuos quando dimiseris eos liberos, quoniam
iuxta mercedem mercenarij per sex annos seruiuit tibi, vt benedicat tibi Dominus Deus
D tuus in cunctis operibus quæ agis.
19 *De primogenitis quę nascũtur in armentis & ouibus tuis, quicquid est sexus masculini, sanctificabis Dño Deo tuo. Non operaberis in primogenito bouis, & non tondebis pri
20 mogenita ouium. * In conspectu Dñi Dei
tui comedes ea per annos singulos in loco
quem elegerit Dominus, tu & domus tua.
21 * Sin autem habuerit maculam, & vel claudum fuerit vel cęcum, aut in aliqua parte deforme vel debile, non immolabitur Dño Deo
22 tuo. * Sed intra portas vrbis tuæ comedes
illud, tam mundus quàm immũdus similiter
23 vescẽtur eis quasi caprea & ceruo. * Hoc solum obseruabis vt sanguinem eorum non co- Sup. 12. c
medas, sed effundes in terram quasi aquam.

CAP. XVI.

1 OBserua mensem nouarũ frugum & verni
A primũ tẽporis vt facias Phase Dño Deo
tuo, quoniã in isto mẽse eduxit te Dñs Deus
2 tuus de Aegypto nocte. *Immolabísq; Phase
Dño Deo tuo de ouibus & de bobus, in loco quẽ elegerit Dominus Deus tuus, vt habitet nomen eius ibi.

תרגום אונקלוס

11 אֲרֵי לָא יִפְסוֹק מִסְכֵּינָא מִגּוֹ אַרְעָא עַל כֵּן אֲנָא מְפַקֵּד לָךְ לְמֵימַר מְפַתָּח תִּפְתַּח יָת יְדָךְ לַאֲחָךְ לְעַנְיָךְ וּלְמִסְכֵּנָךְ בְּאַרְעָךְ׃ 12 אֲרֵי
יְזַבַּן לָךְ אֲחוּךְ בַּר יִשְׂרָאֵל אוֹ בַת יִשְׂרָאֵל וְיִפְלְחִינָךְ שִׁית שְׁנִין וּבְשַׁתָּא שְׁבִיעָאָה תְּפַטְּרִינֵיהּ לְבַר חוֹרִין מֵעִמָּךְ׃ 13 וַאֲרֵי תְּפַטְּרִינֵיהּ לְבַר
חוֹרִין מֵעִמָּךְ לָא תְּפַטְּרִינֵיהּ רֵיקָן׃ 14 אַפְרָשָׁא תַּפְרִישׁ לֵיהּ מֵעָנָךְ וּמֵאֻדְרָךְ וּמִמַּעְצַרְתָּךְ דְּבָרְכָךְ יְיָ אֱלָהָךְ תִּתֵּן לֵיהּ׃ 15 וְתִדְכַּר אֲרֵי עַבְדָּא
הֲוֵיתָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וּפְרָקָךְ יְיָ אֱלָהָךְ עַל כֵּן אֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יָת פִּתְגָמָא הָדֵין יוֹמָא דֵין׃ 16 וִיהֵי אֲרֵי יֵימַר לָךְ לָא אֶפּוֹק מֵעִמָּךְ אֲרֵי רַחֲמָךְ
וְיָת אֱנַשׁ בֵּיתָךְ אֲרֵי טָב לֵיהּ עִמָּךְ׃ 17 וְתִסַּב יָת מַרְצֵעָא וְתִתֵּן בְּאָרְנֵיהּ וּבְרֻשָׁא וִיהֵי לָךְ עַבְדָּא פָּלַח לְעָלַם וְאַף לְאַמְתָּךְ תַּעְבֵּד כֵּן׃ 18 לָא יְקַשֵּׁי
בְּעֵינָךְ בְּמִפְטְרָךְ יָתֵיהּ בַּר חוֹרִין מֵעִמָּךְ אֲרֵי עַל חַד חֻלְקָא אַגְרָא פָּלַח שִׁית שְׁנִין וִיבָרְכִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּכֹל דְּתַעְבִּיד׃ 19 כָּל בְּכוֹרָא
דְּאִתְיְלִיד בְּתוֹרָךְ וּבְעָנָךְ דְּכוֹרִין תַּקְדֵּשׁ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָא תִפְלַח בְּבוּכְרָא דְתוֹרָךְ וְלָא תִגְזוֹז בְּכוֹרָא דְעָנָךְ׃ 20 קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ
תֵּיכְלִינֵיהּ שַׁתָּא בְּשַׁתָּא בְּאַתְרָא דְיִתְרְעֵי יְיָ אַתְּ וְאֶנֶשׁ בֵּיתָךְ׃ 21 וַאֲרֵי יְהֵי בֵּיהּ מוּמָא חַגִּיר אוֹ עִוֵּיר כֹּל מוּמָא בִּישׁ לָא תִכְסִינֵיהּ קֳדָם
יְיָ אֱלָהָךְ׃ 22 בְּקִרְנָךְ תֵּיכְלִינֵיהּ מְסָאֲבָא וְדַכְיָא כְּחָדָא כִּבְשַׁר טַבְיָא וְאַיָּלָא׃ 23 לְחוֹד יָת דְּמֵיהּ לָא תֵיכוֹל עַל אַרְעָא תְּשַׁדְּרִינֵיהּ כְּמַיָּא׃

יז

1 טַר יָת יַרְחָא דְאַבָּא וְתַעְבֵּיד פִּסְחָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ אֲרֵי בְיַרְחָא דְאַבִּיבָא אַפְּקָךְ יְיָ אֱלָהָךְ מִמִּצְרַיִם בְּלֵילְיָא׃
2 וְתִיכּוֹם פִּסְחָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ מִן עָנָא וְנִכְסַת קֻדְשַׁיָּא מִן תּוֹרֵי בְּאַתְרָא דְיִתְרְעֵי יְיָ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן׃

Non enim deerit egenus à terra tua; propter hoc ego tibi præcipio vt facias verbum hoc, dicens: Aperiens aperies manus tuas fratri tuo pauperi et egenti in terra tua.

Si autem venditus fuerit tibi frater tuus Hebræus aut Hebræa, seruiet tibi sex annis, et septimo dimittes eum liberum à te.

Quum autem dimiseris eum liberum à te, non dimittes eum vacuum.

Viaticum suppeditabis ei de ouibus tuis, & de frumento tuo, & de torculari tuo, sicut benedixit tibi Dominus Deus tuus, dabis ei.

Et recordaberis quòd seruus fuisti in terra Aegypti, & redemit te Dominus Deus tuus illinc; propter hoc ego tibi præcipio vt facias verbum hoc.

Si autem dixerit ad te, non exibo à te, quoniam dilexit te & domũ tuam, quia bene est illi apud te.

Et assumes subulam, & perforabis aurẽ eius in ianua, & erit seruus tuus in æternum: & ancillæ tuæ facies similiter. *Non durum sit coram te, cùm dimittuntur ipsi liberi à te, quoniam annuam mercedem mercenarij seruiuit tibi sex annis, & benedixit tibi Dñs Deus tuus in cunctis quæ feceris.*

Omne primogenitum quod genitum fuerit in bobus tuis & in ouibus tuis, mascula sanctificabis Domino Deo tuo; non operaberis in primogenito vitulo tuo, & nõ tondebis primogenitum ouiũ tuarũ.

Coram Domino Deo tuo comedes illud annum ex anno, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, tu & domus tua.

Si autem fuerit in eo macula, claudum vel cæcum, vel & omnis macula mala, non sacrificabis illud Domino Deo tuo. *In vrbibus tuis comedes illud: immundus in te & mundus similiter comedet, quasi capream vel ceruum.*

Veruntamen sanguinem eius non comedes: in terram effundes illum quasi aquam.

CAP. XVI.

OBserua mensem nouorũ, & facies Pascha Domino Deo tuo, quoniam in mense nouorũ eduxit te Dominus Deus tuus de Aegypto nocte.

Et sacrificabis Pascha Domino Deo tuo oues et boues in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, vt inuocetur nomen eius illic.

11 ὅτι οὐ μὴ ἐκλείπῃ ἐνδεὴς ἀπὸ τῆς γῆς σου· διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο, λέγων· ἀνοίγων ἀνοίξεις τὰς χεῖράς σου τῷ ἀδελφῷ σου τῷ πένητι, καὶ τῷ ἐνδεομένῳ ἐπὶ τῆς γῆς σου.

12 ἐὰν δὲ πραθῇ σοι ὁ ἀδελφός σου ὁ Ἑβραῖος ἢ ἡ Ἑβραία, δουλεύσει σοι ἓξ ἔτη, καὶ τῷ ἑβδόμῳ ἐξαποστελεῖς αὐτὸν ἐλεύθερον ἀπὸ σοῦ.

13 ὅταν δὲ ἐξαποστείλῃς αὐτὸν ἐλεύθερον ἀπὸ σοῦ, οὐκ ἀποστελεῖς αὐτὸν κενόν.

14 ἐφόδιον ἐφοδιάσεις αὐτὸν ἀπὸ τῶν προβάτων σου, καὶ ἀπὸ τοῦ σίτου σου, καὶ ἀπὸ τοῦ λήνου σου, καθὰ εὐλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου, δώσεις αὐτῷ.

15 καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ Αἰγύπτου, καὶ ἐλυτρώσατό σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖθεν, διὰ τοῦτο ἐγώ σοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο.

16 ἐὰν δὲ λέγῃ πρός σε, οὐκ ἐξελεύσομαι ἀπὸ σοῦ, ὅτι ἠγάπησέ σε καὶ τὴν οἰκίαν σου, ὅτι οὖ ἐστιν αὐτῷ καλά σοι.

17 καὶ λήψῃ τὸ ὀπήτιον, καὶ τρυπήσεις τὸ ὦς αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θύραν, καὶ ἔσται οἰκέτης σου εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ τὴν παιδίσκην σου ποιήσεις ὡσαύτως.

18 οὐ σκληρὸν ἔσῳ ἐναντίόν σου, ἐξαποστελλομένων αὐτῶν ἐλευθέρων ἀπὸ σοῦ, ὅτι ἐπέτιον μισθὸν μισθωτοῦ ἐδούλευσέ σοι ἓξ ἔτη, καὶ εὐλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσιν οἷς ἂν ποιῇς.

19 πᾶν πρωτότοκον ὃ ἂν τεχθῇ ἐν τοῖς βουσί σου, καὶ ἐν τοῖς προβάτοις σου, τὰ ἄρσενικὰ ἁγιάσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου, οὐκ ἐργάσῃ ἐν τῷ πρωτοτόκῳ μόχῳ σου, οὐ μὴ κείρῃς τὸ πρωτότοκον τῶν προβάτων σου.

20 ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου φαγῇ αὐτὸ ἐνιαυτὸν ἐξ ἐνιαυτοῦ, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξῃ κύριος ὁ θεός σου, σὺ καὶ ὁ οἶκός σου.

21 ἐὰν δὲ ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος χωλὸν ἢ τυφλόν, ἢ πᾶς μῶμος πονηρός, οὐ θύσεις αὐτὸ κυρίῳ τῷ θεῷ σου.

22 ἐν ταῖς πόλεσί σου φαγῇ αὐτό· ὁ ἀκάθαρτος ἐν σοί, καὶ ὁ καθαρὸς ὡσαύτως φάγεται, ὡς δορκάδα ἢ ἔλαφον.

23 πλὴν τὸ αἷμα αὐτοῦ οὐ φαγῇ, ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχεεῖς αὐτὸ ὡς ὕδωρ.

ις'.

1 Φύλαξον τὸν μῆνα τῶν νέων, καὶ ποιήσεις τὸ πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ σου, ὅτι ἐν τῷ μηνὶ τῶν νέων ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου ἐξ Αἰγύπτου νυκτός.

2 καὶ θύσεις τὸ πάσχα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πρόβατα καὶ βόας ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Non enim deerit egenus in medio terræ; ideo ego præcipio tibi hodie, dicens: Aperiens aperies manum tuam fratribus tuis pauperibus tuis, & egenis tuis in terra tua. [12] Si venditus fuerit tibi frater tuus filius Israel aut filia Israel, seruiet tibi sex annis, & in anno septimo dimittes eum liberum à te. [13] Et quando dimiseris eum liberum à te, non dimittes eum vacuum. [14] Sed separans separabis ei de ouibus tuis, & de area tua, & de torculari tuo, & dabis ei de his quibus Dominus benedixerit tibi. [15] Et recordaberis quòd seruus fuisti in terra Ægypti & redemit te Dominus Deus tuus; ideo ego præcipio tibi verbum hoc hodie. [16] Et si dixerit tibi, Non egrediar à te, eo quòd diligit te, & homines domus tuæ, quia bene est ei apud te: [17] Tolles subulam & perforabis aurem eius in ianua, & erit tibi seruus ministrans in seculum: ancillæ quoque tuæ facies similiter. [18] Non sit graue in oculis tuis cùm dimiseris eum liberum à te, quoniam duplici mercede mercenarij seruiuit tibi sex annis, & benedicet tibi Dominus Deus tuus in omnibus quæ feceris.

[19] Omne primogenitum quod natum fuerit masculum in bobus tuis, & in ouibus tuis sanctificabis coram Domino Deo tuo. Non operaberis in primogenito boum tuorum, nec tondebis primogenitum ouium tuarum. [20] Coram Domino Deo tuo comedes illud per singulos annos in loco quem elegerit Dominus, tu & homines domus tuæ. [21] Et si fuerit in eo macula, si claudum fuerit aut cæcum, aut si fuerit in eo aliquid mali, non immolabis illud coram Domino Deo tuo. [22] In vrbibus tuis comedes illud, mundus & immundus simul, sicut carnem capreæ & cerui. [23] Attamen sanguinem eius non comedes, sed super terram effundes illum sicut aquam.

CAP. XVI.

OBserua mensem nouarum frugum, & facies Phasc Dño Deo tuo, quoniã in mense nouarũ frugũ eduxit te Dñs Deus tuus de Ægypto nocte. [2] Et immolabis Phasc corã Dño Deo tuo de ouibus, & victimã sanctificatã de bobus, in loco quẽ elegerit Dñs vt collocet ibi maiestatẽ suã.

3 * לֹא־תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל־
עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן יָצָאתָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
4 כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: * וְלֹא־יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלְךָ
שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר־תִּזְבַּח בָּעֶרֶב
5 בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר: * לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת־
הַפֶּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ:
6 * כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בָּעֶרֶב כְּבוֹא
7 הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם: * וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפָנִיתָ
8 בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאָהָלֶיךָ: * שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל
מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא
תַעֲשֶׂה מְלָאכָה:
9 * שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת תִּסְפָּר־לָךְ מֵהָחֵל
10 חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת: * וְעָשִׂיתָ
חַג שָׁבֻעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסַּת נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר
11 תִּתֵּן כַּאֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: * וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי
אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר
בְּקִרְבֶּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן
12 שְׁמוֹ שָׁם: * וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרָיִם וְשָׁמַרְתָּ
וְעָשִׂיתָ אֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה:
13 * חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים בְּאָסְפְּךָ
14 מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ: * וְשָׂמַחְתָּ בְחַגֶּךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ
וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה
15 אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ: * שִׁבְעַת יָמִים תָּחֹג לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה כִּי יְבָרֶכְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־תְּבוּאָתְךָ וּבְכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ
אַךְ שָׂמֵחַ:

3 * Non comedes in eo panẽ fermentatum. Septem diebus comedes abſque fermento afflictionis panem, quoniã in pauore egreſſus es de Ægypto, vt memineris diei egreſſionis tuæ de Ægypto omnibus diebus vitæ tuæ.

4 * Non apparebit fermẽtatum in omnibus terminis tuis ſeptem diebus, & nõ remanebit de carnibus eius quod immolatum eſt veſpere in die primo vſque manè. * Non poteris
B immolare Phaſe in qualibet vrbium tuarum quas Dominus Deus tuus daturus eſt tibi.

6 * Sed in loco quẽ elegerit Dominus Deus tuus vt habitet nomen eius ibi: immolabíſq; Phaſe veſpere ad Solis occaſum quãdo egreſſus es de Ægypto. * Et coques & comedes in loco quem elegerit Dñs Deus tuus, manéque conſurgens vades in tabernacula tua.

8 * Sex diebus comedes azyma, & in die ſeptima, quia collecta eſt Domini Dei tui, non facies opus. * Septẽ hebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcẽ in ſegetem miſeris.

10 * Et celebrabis diem feſtum hebdomadarum Domino Deo tuo oblationem ſponta-
11 neam manus tuæ, quam offeres iuxta benedictionem Dñi Dei tui. * & epulaberis coram Dño Deo tuo, tu & filius tuus, & filia tua, & ſeruus tuus, & ancilla tua, & Leuites qui eſt intra portas tuas, & aduena, ac pupillus & vidua qui morantur vobiſcũ in loco quẽ elegerit Dñs Deus tuus, vt habitet nomen eius ibi.

12 * Et recordaberis quoniam ſeruus fueris in Ægypto, cuſtodiéſque ac facies quæ tibi præ-
13 cepta ſunt. * Solemnitatem quoq; tabernaculorum celebrabis per ſeptem dies, quando
C collegeris de area & torculari fruges tuas.

14 * Et epulaberis in feſtiuitate tua, tu & filius tuus, & filia, & ſeruus tuus, & ancilla, Leuites quoque & aduena, & pupillus, & vidua qui intra portas tuas ſunt.

15 * Septem diebus Domino Deo tuo feſta celebrabis in loco quem elegerit Dominus, benedicétque tibi Dominus Deus tuus in cunctis frugibus tuis & in omni opere manuum tuarum, eríſque in lætitia.

תרגום אונקלוס

3 לָא תֵיכוֹל עֲלוֹהִי חֲמִיעַ שִׁבְעָה יוֹמִין תֵּיכוֹל עֲלוֹהִי פַּשִׁיר לַחְמָא עָנְיָי אֲרֵי בִּבְהִילוּ נְפַקְתָּא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּדִיל דְּתְדְכַר יַת יוֹם מַפְקָךְ מֵאַרְעָא
דְמִצְרַיִם כֹּל יוֹמֵי חַיָּיךְ: 4 וְלָא יִתְחֲזֵי לָךְ חֲמִיר בְּכָל תְּחוּמָךְ שִׁבְעָא יוֹמִין וְלָא יְבִית מִן בִּישְׂרָא דְתֵיכוֹס בְּרַמְשָׁא בְּיוֹמָא קֻרְמָאָה
לְצַפְרָא: 5 לֵית לָךְ רְשׁוּ לְמֵיכַס יַת פִּיסְחָא בַּחֲדָא מִן קְרָנָךְ דַּייָ אֱלָהָךְ יְהֵיב לָךְ: 6 אֱלָהֵין לַאֲתְרָא דְיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְאַשְׁרָאָה
שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן תֵּיכוֹס יַת פִּיסְחָא בְּרַמְשָׁא כְּמֵיעַל שִׁמְשָׁא זְמַן מַפְקָךְ מִמִּצְרַיִם: 7 וְתִבְשֵׁל וְתֵיכוֹל בְּאַתְרָא דְיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ
בֵּיהּ וְתִתְפְּנֵי בְצַפְרָא וְתֵהָךְ לְמַשְׁכְּנָךְ: 8 שִׁיתָּא יוֹמִין תֵּיכוֹל פַּשִׁירָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה כְּנִישׁ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָא תַעְבֵּד עִיבִידְתָּא:
9 שִׁבְעָה שָׁבוּעַיָּן תִּמְנֵי לָךְ מִרְשָׁרֵי מַגָּלָא בַּחֲצַד עוֹמְרָא דַּאֲרַמּוּתָא תִּשְׁרֵי לְמִמְנֵי שִׁבְעָה שָׁבוּעַיָּן: 10 וְתַעְבֵּד חַגָּא דְשָׁבוּעַיָּא
קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ מִסַּת נִדְבַת יָדָךְ דְּתִתֵּין כְּמָא דְיְבָרֵכִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ: 11 וְתֶחְדֵּי קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ אַתְּ וּבְרָךְ וְבִרְתָּךְ וְעַבְדָּךְ וְאַמְתָּךְ
וְלֵיוָאָה דִּי בְקִרְוָךְ וְגִיּוֹרָא וְיַתְמָא וְאַרְמַלְתָּא דִּי בֵינָךְ בְּאַתְרָא דְיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן:
12 וְתִדְכַּר אֲרֵי עַבְדָא הֲוֵית בְּמִצְרַיִם וְתִטַּר וְתַעְבֵּד יַת קְיָמַיָּא הָאִילֵּין:
13 חַגָּא דְמַטְלַיָּא תַּעְבֵּיד לָךְ שִׁבְעָא יוֹמִין בְּמִכְנְשָׁךְ מֵאֻדְרָךְ וּמִפֶּעְצָרֵיכִי:
14 וְתֶחְדֵּי בְּחַגָּךְ אַתְּ וּבְרָךְ וּבְרָתָךְ וְעַבְדָּךְ וְאַמְתָּךְ וְלֵיוָאָה וְגִיּוֹרָא וְיַתְמָא וְאַרְמַלְתָּא דִּי בְקִרְוָךְ:
15 שִׁבְעָה יוֹמִין תֵּיחוֹג קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּאַתְרָא דְיִתְרְעֵי יְיָ אֲרֵי יְבָרְכִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל עַלָּלָתָךְ וּבְכֹל עוֹבְדֵי יְדָךְ וִיהֵי בְּרַם חָדֵי:

3 ‡ οὐ φαγῇ ἐπ' αὐτοῦ ζύμωμα, ἑπτὰ ἡμέρας φαγῇ ἐπ' αὐτοῦ ἄζυμα, ἄρτον κακώσεως, ὅτι ἐν σπουδῇ ἐξῆλθατε ἐξ αἰγύπτου νυκτός, ἵνα μνησθῆτε τὴν ἡμέραν τῆς ἐξόδου ὑμῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ὑμῶν.

4 ‡ καὶ οὐκ ὀφθήσεταί σοι ζύμη ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ οὐ κοιμηθήσεται ἀπὸ τῶν κρεῶν ὧν θύσητε τὸ ἑσπέρας τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ εἰς τὸ πρωΐ.

5 ‡ οὐ δυνήσῃ θῦσαι τὸ πάσχα ἐν οὐδεμιᾷ τῶν πόλεών σου ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.

6 ‡ ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξῃ κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῶαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ, θύσεις τὸ πάσχα ἑσπέρας πρὸς δυσμὰς ἡλίου ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐξῆλθες ἐκ γῆς αἰγύπτου.

7 ‡ καὶ ἑψήσεις καὶ ὀπτήσεις, καὶ φαγῇ ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξῃ κύριος ὁ θεός σου αὐτόν· καὶ ἀποσταφήσῃ τὸ πρωΐ, καὶ ἀπελεύσῃ εἰς τοὺς οἴκους σου.

8 ‡ ἓξ ἡμέρας φαγῇ ἄζυμα, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐξόδιον ἑορτὴ κυρίῳ τῷ θεῷ σου· οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον πλὴν ὅσα ποιηθήσεται ψυχῇ.

9 ‡ ἑπτὰ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους ἐξαριθμήσεις σεαυτῷ, ἀφ' ἁλωμοῦ σου δρέπανον ἐπ' ἀμητόν, ἀρξῇ ἐξαριθμεῖσθαι ἑπτὰ ἑβδομάδας.

10 ‡ καὶ ποιήσεις ἑορτὴν ἑβδομάδων κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καθ' ὅτι ἰσχύει ἡ χείρ σου, ὅσα δῷ δῷ σοι, καθ' ὅτι ἠυλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου.

11 ‡ καὶ εὐφρανθήσῃ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου σὺ καὶ ὁ υἱός σου, καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου, καὶ ὁ λευίτης ὁ ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ ὁ προσήλυτος, καὶ ὁ ὀρφανός, καὶ ἡ χήρα ἡ ἐν ὑμῖν, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξῃ κύριος ὁ θεός σου αὐτόν, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ.

12 ‡ καὶ μνησθήσῃ, ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ φυλάξῃ, καὶ ποιήσεις τὰς ἐντολὰς ταύτας.

13 ‡ ἑορτὴν τῶν σκηνῶν ποιήσεις σεαυτῷ ἑπτὰ ἡμέρας, ἐν τῷ συναγαγεῖν σε ἐκ τῆς
14 ἅλωνός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ λήνου σου. ‡ καὶ εὐφρανθήσῃ ἐν τῇ ἑορτῇ σου, σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου, καὶ ἡ παιδίσκη σου, καὶ ὁ λευίτης, καὶ ὁ προσήλυτος, καὶ ὁ ὀρφανός, καὶ ἡ χήρα
15 ἡ ἐν ταῖς πόλεσί σου. ‡ ἑπτὰ ἡμέρας ἑορτάσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξῃ κύριος ὁ θεός σου αὐτόν· ἐπεὶ εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς γενήμασί σου καὶ ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου, καὶ ἔσῃ εὐφραινόμενος.

‡ *Non comedes in illo fermentum, ſeptem diebus comedes in eo azyma, panem afflictionis, quoniam in velocitate egreſſi eſtis de Ægypto nocte, vt recordemini diei egreſſionis veſtræ de terra Ægypti omnibus diebus vitæ veſtræ.*

‡ *Non apparebit tibi fermẽtum in omnibus terminis tuis ſeptem diebus, & non remanebit de carnibus quas ſacrificaueritis veſpere die primo vſque mane.* ‡ *Non poteris ſacrificare Paſcha in vlla vrbium tuarum quas Dominus Deus tuus dat tibi.*

‡ *Sed in locum quẽ elegerit Dominus Deus tuus, vt inuocetur nomen eius illic, ſacrificabis Paſcha veſpere ad occaſum Solis in tempore quo egreſſus es de terra Ægypti.*

‡ *Et coques & torrebis, & comedes in loco quẽ elegerit Dominus Deus tuus eum, & auerteris mane, & proficiſceris in domos tuas.*

‡ *Sex diebus comedes azyma, & die ſeptima exitus feſtum Domino Deo tuo, non facies in eo omne opus præter quæ fient animæ.*

‡ *Septem hebdomadas integras numerabis tibi ipſi, cùm inceperis tu falcem in meſſem, incipies numerare ſeptem hebdomadas.*

‡ *Et facies feſtum hebdomadarum Domino Deo tuo, ſecundum quod poteſt manus tua, quæ dederit tibi, prout benedixit tibi Dominus Deus tuus.*

‡ *Et lætaberis coram Domino Deo tuo, tu & filius tuus & filia tua, ſeruus tuus & ancilla tua, & Leuita qui in vrbibus tuis, & aduena, & pupillus, & vidua quæ in vobis, in loco quem elegerit Dñs Deus tuus eum, vt inuocetur nomen eius illic.* ‡ *Et recordaberis, quoniam ſeruus fuiſti in terra Ægypti, & cuſtodies & facies præcepta hæc.*

‡ *Solennitatem tabernaculorum facies tibi ſeptem dies, cùm collegeris tu de area tua, & de torculari tuo.* ‡ *Et lætaberis in feſto tuo, tu & filius tuus, & filia tua, ſeruus tuus & ancilla tua, & Leuita, & aduena, & pupillus, & vidua exiſtens in vrbibus tuis.*

‡ *Septem diebus feſta celebrabis Domino Deo tuo in loco quem elegerit Dominus Deus tuus eum: ſi autem benedixerit tibi Dominus Deus tuus in cunctis frugibus tuis & in omni opere manuum tuarum, & eris lætus.*

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Non comedes cum eo fermentatum: ſeptem diebus comedes cum eo azymum, panem afflictionis, quoniam feſtinanter egreſſus es de terra Ægypti, vt recordêris diei exitus tui de terra Ægypti omnibus diebus vitæ tuæ. [4] Et non apparebit tibi fermentatum in omni termino tuo ſeptem diebus, neque remanebit de carne quam immolaueris veſperi in die primo vſque mane. [5] Non habebis poteſtatem immolandi Phaſe in vna vrbium tuarum quam Dominus Deus tuus dabit tibi. [6] Sed in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, vt habitare faciat maieſtatem ſuam in eo, ibi immolabis Phaſe veſpere ad occaſum Solis in tempore quo egreſſus es de Ægypto.

[7] Et coques illud, & comedes in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, & manè conſurgens ibis in tabernacula tua.

[8] Sex diebus comedes azymum, & in die ſeptimo quia collecta eſt coram Domino Deo tuo, nullum opus facies in ea.

[9] Septem hebdomadas numerabis tibi, à principio quo falce metitur manipulus eleuationis, incipies numerare ſeptem hebdomadas.

[10] Et celebrabis feſtum hebdomadarum coram Domino Deo tuo iuxta oblationem ſpontaneam manus tuæ quam dederis, ſicut benedixerit tibi Dominus Deus tuus. [11] Et lætaberis coram Domino Deo tuo, tu & filius tuus, & filia tua, & ſeruus tuus, & ancilla tua, & Leuita qui eſt in vrbibus tuis, & peregrinus, & pupillus, & vidua qui ſunt in medio tui in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, vt collocet ibi maieſtatem ſuam. [12] Et recordaberis quòd ſeruus fuiſti in Ægypto, & cuſtodies & facies mandata hæc.

[13] Feſtum tabernaculorum facies tibi ſeptem diebus, quando collegeris de area tua, & de torculari tuo.

[14] Et lætaberis in ſolennitate tua, tu & filius tuus, & filia tua, & ſeruus tuus, & ancilla tua, & Leuita, & peregrinus, & pupillus, & vidua, qui ſunt in vrbibus tuis. [15] Septem diebus celebrabis feſta coram Domino Deo tuo, in loco quem elegerit Dominus, quoniam benedicet tibi Dominus Deus tuus in cunctis frugibus tuis & in omnibus operibus manus tuæ, & eris vtique lætus.

16 * שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג הַמַּצּוֹת
וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכֹּת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי
17 יְהוָה רֵיקָם: * אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ:
18 * שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן־לְךָ בְּכָל־
שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לִשְׁבָטֶיךָ וְשָׁפְטוּ
19 אֶת־הָעָם מִשְׁפַּט־צֶדֶק: * לֹא־תַטֶּה מִשְׁפָּט לֹא
תַכִּיר פָּנִים וְלֹא־תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי
20 חֲכָמִים וְיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִם: * צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף
לְמַעַן תִּחְיֶה וְיָרַשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה
21 אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: * לֹא־תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה
כָּל־עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־
22 לָךְ: * וְלֹא־תָקִים לְךָ מַצֵּבָה אֲשֶׁר שָׂנֵא יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ:

יז

1 * לֹא־תִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ שׁוֹר וָשֶׂה אֲשֶׁר יִהְיֶה
בוֹ מוּם כָּל דָּבָר רָע כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא:
2 * כִּי־יִמָּצֵא בְקִרְבְּךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה
3 אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַעֲבֹר בְּרִיתוֹ: * וַיֵּלֶךְ
וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם וְלַשֶּׁמֶשׁ אוֹ
לַיָּרֵחַ אוֹ לְכָל־צְבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִי:
4 * וְהֻגַּד־לְךָ וְשָׁמָעְתָּ וְדָרַשְׁתָּ הֵיטֵב וְהִנֵּה אֱמֶת נָכוֹן
5 הַדָּבָר נֶעֱשְׂתָה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל: * וְהוֹצֵאתָ
אֶת־הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת־הָאִשָּׁה הַהִוא אֲשֶׁר עָשׂוּ
אֶת־הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה אֶל־שְׁעָרֶיךָ אֶת־הָאִישׁ אוֹ
6 אֶת־הָאִשָּׁה וּסְקַלְתָּם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ: * עַל־פִּי
שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת הַמֵּת לֹא יוּמַת
עַל־פִּי עֵד אֶחָד:

16 * Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu Domini Dei tui in loco quem elegerit, in solennitate azymorum, in solénitate hebdomadarum, in solennitate tabernaculorum. Non apparebit ante Dominum vacuus.

17 * Sed offeret vnusquisque secundum quod habuerit iuxta benedictionem Domini Dei sui quam dederit ei. Exo. 23. b. & 34. d. Ecc. 35. a.

18 * Iudices & magistros constitues in omnibus portis tuis quas Dominus Deus tuus dederit tibi per singulas tribus tuas, & iudicent populum iusto iudicio:

19 * Nec in alteram partē declinent. Non accipies personā nec munera, quia munera excæcant oculos sapientum, & mutāt verba iu- Exo. 23. a. Ecc. 20. d.

20 storum. * Iustè quod iustum est persequeris, vt viuas & possideas terram quam Dominus Deus tuus dederit tibi.

21 * Non plantabis lucum & omnē arborem iuxta altare Domini Dei tui, nec facies tibi;

22 * Atque constitues statuam, quæ odit Dominus Deus tuus.

CAP. XVII.

1 NOn immolabis Domino Deo tuo bouem
A & ouem in quo est macula aut quippiam vitij, quia abominatio est Domino Deo tuo.

2 *Cúmque reperti fuerint apud te intra vnā portarum tuarum quas Dominus Deus tuus dabit tibi vir aut mulier qui faciant malum in conspectu Domini Dei tui, & transgrediantur pactum illius:

3 * Vt vadant & seruiant dijs alienis & adorent eos, Solem & Lunam & omnem militiam
4 cæli quæ non præcepi. * Et hoc tibi fuerit nunciatum, audiénsque inquisieris diligenter & verum esse reperies, & abominatio facta est in Israel:

5 * Educes virum ac mulierem qui rem sceleratissimam perpetrarunt, ad portam ciuitatis tuæ, & lapidibus obruentur.

6 * In ore duorum aut trium testium peribit
B qui interficietur. Nemo occidatur vno contra se dicente testimonium.

תרגום אונקלוס

16 תְּלָת זִימְנִין בְּשַׁתָּא יִתְחֲזֵון כָּל דְּכוּרָךְ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי בְּחַגָּא דְּפַשִׁירַיָּא וּבְחַגָּא דְּשָׁבוּעַיָּא וּבְחַגָּא דְּמַטְלַיָּא וְלָא יִתְחֲזֵק קֳדָם
יְיָ רֵיקָנוּן: 17 גְּבַר כְּמַחְנַת יְדֵיהּ כִּבְרִכְתָּא דַּיְיָ אֱלָהָךְ דְּיָהֵב לָךְ: 18 דַּיָּנִין וּפוֹרְעָנִין תְּמַנֵּי לָךְ בְּכָל קוּרְיָךְ דַּיְיָ אֱלָהָךְ יְהֵיב לָךְ
לְשִׁבְטָךְ וְיִדּוֹנוּן יָת עַמָּא דִּין דְּקוּשְׁט: 19 לָא תַצְלֵי דִּין לָא תְּשַׁתְּמוֹדַע אַפִּין וְלָא תְקַבֵּל שׁוֹחְדָא אֲרֵי שׁוֹחְדָא מְעַוַּר עֵינֵי חַכִּימִין וּמְקַלְקֵל
פִּתְגָמִין תְּרִיצִין: 20 קְשׁוֹט קְשׁוֹטָא תֶּהֵי רָדִיף בְּדִיל דְּתֶחֱיֵי וְתֵירַת יָת אַרְעָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ יְהֵיב לָךְ: 21 לָא תְנַצּוֹב לָךְ אֲשֵׁירָה כָּל אִילָן
בְּסָטַר מַדְבְּחָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ דְּתַעְבֵּד לָךְ: 22 וְלָא תְקִים לָךְ קָמָא דְּרַחֵיק יְיָ אֱלָהָךְ:

יז

1 לָא תִכּוֹס קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ תּוֹר וְאִמַּר דְּיֵהֵי בֵּיהּ מוּמָא כֹּל מִדְּעָם בִּישׁ אֲרֵי מְרָחַק קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ הוּא: 2 אֲרֵי יִשְׁתְּכַח בֵּינָךְ בַּחֲדָא
מִן קִרְוָךְ דַּיְיָ אֱלָהָךְ יְהֵיב לָךְ גְּבַר אוֹ אִתְּתָא דְּיַעֲבֵיד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לְמֶעְבַּר קְיָמֵיהּ: 3 וַאֲזַל וּפָלַח לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא וּסְגִיד
לְהוֹן וּלְשִׁמְשָׁא וּלְסִיהֲרָא אוֹ לְכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא דְּלָא פַקֵּידִית: 4 וְאִתְחֲוָה לָךְ וְתִשְׁמַע וְתִתְבַּע יָאוֹת וְהָא קְשׁוֹטָא בֵּינֵיךְ פִּתְגָמָא
אִתְעֲבִידַת חוֹעֲבְתָּא הָדָא בְּיִשְׂרָאֵל: 5 וְתַפֵּיק יָת גַּבְרָא הַהוּא אוֹ יָת אִתְּתָא הַהִוא דַּעֲבַדוּ יָת פִּתְגָמָא בִּישָׁא הָדֵין לְקָרְוָךְ יָת
גַּבְרָא אוֹ יָת אִיתְּתָא וְתִרְגְּמִינוּן בְּאַבְנַיָּא וְיָמוּתוּן: 6 עַל מֵימַר תְּרֵין סָהֲדִין אוֹ תְלָתָא סָהֲדִין יְהֶקְטֵל דְּחַיָּיב קְטוֹל לָא יְתְקְטֵל
עַל מֵימַר סָהִיד חַד:

16 * Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum coram domino Deo tuo in loco quem elegerit Dominus, in solennitate azymorum, & in solennitate hebdomadarum, & in solennitate scenopegiæ. non apparebis coram Domino Deo tuo vacuus:

17 * Vnusquisque secundùm facultatem manuum vestrarum, iuxta benedictionem domini Dei tui, quam dedit tibi.

18 * Judices & magistros constitues tibi in omnibus vrbibus tuis, quas dominus Deus tuus dat tibi per tribus: & iudicabunt populum iudicium iustum:

19 * Non declinabunt iudicium iustum: non cognoscent personam, neque accipient munera. nam munera excæcant oculos sapientum, & mutant verba iustorum.

20 * Justè quod iustum est persequêris, vt viuatis, & ingressi possideatis terram, quam dominus Deus tuus dat tibi.

21 * Non plantabis tibi lucum. omne lignum apud altare domini Dei tui non facies tibi.

22 * Non constitues tibi statuam, quæ odit dominus Deus tuus.

16 * τρεῖς καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ τοῦ ὀφθήσεται πᾶν ἀρσενικὸν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἀζύμων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἑβδομάδων, καὶ ἐν τῇ ἑορτῇ σκηνοπηγίας. οὐκ ὀφθήσῃ ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου κενός·

17 * ἕκαστος κατὰ δύναμιν τῶν χειρῶν ὑμῶν, κατὰ τὴν εὐλογίαν κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἣν ἔδωκέ σοι.

18 * κριτὰς καὶ γραμματοεισαγωγεῖς καταστήσεις σεαυτῷ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου, αἷς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κατὰ φυλάς· καὶ κρινοῦσι τὸν λαὸν κρίσιν δικαίαν·

19 * οὐκ ἐκκλινοῦσι κρίσιν δικαίαν, οὐκ ἐπιγνώσονται πρόσωπον, οὐδὲ λήψονται δῶρα, τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν, καὶ ἐξαίρει λόγους δικαίων.

20 * δικαίως τὸ δίκαιον διώξῃ, ἵνα ζῆτε, καὶ εἰσελθόντες κληρονομήσητε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.

21 * οὐ φυτεύσεις σεαυτῷ ἄλσος· πᾶν ξύλον πλὴν τὸ θυσιαστήριον κυρίου τοῦ θεοῦ σου οὐ ποιήσεις σεαυτῷ·

22 * οὐ στήσεις σεαυτῷ στήλην, ἃ ἐμίσησε κύριος ὁ θεός σου.

CAP. XVII.

1 * NOn sacrificabis domino Deo tuo vitulum vel ouem in quo est in eo macula, omne verbum malum, quia abominatio domino Deo tuo est.

2 * Si autem repertus fuerit apud te in vna vrbium tuarum quas dominus Deus tuus dat tibi, vir vel mulier qui faciat malum coram domino Deo tuo vt transgrediantur pactum illius:

3 * Et abeuntes seruierint diis alienis, & adorauerint eos, solem vel lunam, vel quodcunque quod ex ornatu cæli, quæ non præcepi:

4 * Et nunciatum fuerit tibi: & audies & quæres vehementer, & ecce verè factum est verbum, perpetrata est abominatio hæc in Israel:

5 * Et educes hominem illum aut mulierem illam, qui fecerunt præceptum malum hoc, ad portam, & lapidabitis eos in lapidibus, & morientur.

6 * In duobus testibus aut tribus testibus morietur: moriens non morietur in vno teste.

1 * Οὐ θύσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου μόσχον ἢ πρόβατον, ἐν ᾧ ἐστὶν ἐν αὐτῷ μῶμος, πᾶν ῥῆμα πονηρόν, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστίν.

2 * ἐὰν δὲ εὑρεθῇ ἐν σοὶ ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, ἀνὴρ ἢ γυνὴ ὅστις ποιήσει τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, παρελθεῖν τὴν διαθήκην αὐτοῦ·

3 * καὶ ἀπελθόντες λατρεύσωσι θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσκυνήσωσιν αὐτοῖς, τῷ ἡλίῳ ἢ τῇ σελήνῃ, ἢ παντὶ τῷ ἐκ τοῦ κόσμου τοῦ οὐρανοῦ, ἃ οὐ προσέταξα·

4 * καὶ ἀναγγελῇ σοι, καὶ ἀκούσεις καὶ ζητήσεις σφόδρα, καὶ ἰδοὺ ἀληθῶς γέγονε τὸ ῥῆμα, γεγένηται τὸ βδέλυγμα τοῦτο ἐν Ἰσραήλ·

5 * καὶ ἐξάξεις τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ἢ τὴν γυναῖκα ἐκείνην, οἵτινες ἐποίησαν τὸ πρόσταγμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, πρὸς τὴν πύλην, καὶ λιθοβολήσετε αὐτοὺς ἐν λίθοις, καὶ τελευτήσουσιν.

6 * ἐπὶ δυσὶ μάρτυσιν ἢ τρισὶ μάρτυσι ἀποθανεῖται· ὁ ἀποθνήσκων οὐκ ἀποθανεῖται ἐφ' ἑνὶ μάρτυρι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Tribus vicibus in anno apparebunt omnes masculi tui corã domino Deo tuo in loco quem elegerit, in solennitate azymorum, & in solennitate hebdomadarum, & in solennitate tabernaculorum; & non apparebunt vacui coram Domino: 17 Sed vnusquisq; secundùm donationẽ manus suæ, iuxta benedictionem Domini Dei tui quam dabit tibi. 18 Iudices & præfectos constitues tibi in omnibus ciuitatibus tuis, quas dominus Deus tuus dabit tibi per tribus tuas: & iudicabunt populum iudicio recto. 19 Non peruertas iudicium: non accipies personam, nec recipies munera: quoniam munera excæcant oculos sapientum, & deprauant verba recta. 20 Quod iustum est & verum sequêris, vt viuas & possideas terram quam dominus Deus tuus dabit tibi. 21 Non plantabis tibi lucum & omnem arborem in latere altaris domini Dei tui quod facies tibi. 22 Et non eriges tibi statuam, quam odit dominus Deus tuus.

CAP. XVII.

NOn immolabis coram domino Deo tuo bouem & agnum in quo est macula aut quippiam mali; quia abominatio est coram domino Deo tuo. 2 Si inuentus fuerit in medio tui in vna vrbium tuarum quam dominus Deus tuus dabit tibi, vir aut mulier qui fecerint quod malum est coram domino Deo tuo, vt transgrediantur pactum eius: 3 Et abierint & seruierint idolis populorum, & adorauerint ea, aut solem & lunam, aut omnem militiam cæli quod non præcepi; 4 Et nunciatum fuerit tibi & audieris, inquires diligenter; & si verum & certum est verbum hoc, & facta est abominatio hæc in Israel:

5 Educes virum illum aut mulierem illam qui fecerunt abominationem hanc in vrbe tua, & lapidabis eos lapidibus, virum scilicet aut mulierem, & morientur. 6 Per dictum duorum testium aut trium testium occidatur qui reus est occisionis: non occidatur per dictum vnius testis.

7 * יַד הָעֵדִים תִּהְיֶה־בּוֹ בָרִאשֹׁנָה לַהֲמִיתוֹ וְיַד
כָּל־הָעָם בָּאַחֲרֹנָה וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃
8 * כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָבָר לַמִּשְׁפָּט בֵּין־
דָּם לְדָם בֵּין־דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לָנֶגַע דִּבְרֵי רִיבֹת
בִּשְׁעָרֶיךָ וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר
9 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ׃ * וּבָאתָ אֶל־הַכֹּהֲנִים
הַלְוִיִּם וְאֶל־הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם
וְדָרַשְׁתָּ וְהִגִּידוּ לְךָ אֵת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט׃
10 * וְעָשִׂיתָ עַל־פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ מִן־הַמָּקוֹם
הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל
11 אֲשֶׁר יורוּךָ׃ * עַל־פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יורוּךָ
וְעַל־הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר־יֹאמְרוּ לְךָ תַּעֲשֶׂה לֹא תָסוּר
מִן־הַדָּבָר אֲשֶׁר־יַגִּידוּ לְךָ יָמִין וּשְׂמֹאל׃
12 * וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה בְזָדוֹן לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ אֶל־
הַכֹּהֵן הָעֹמֵד לְשָׁרֶת שָׁם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אוֹ
אֶל־הַשֹּׁפֵט וּמֵת הָאִישׁ הַהוּא וּבִעַרְתָּ הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל׃
13 * וְכָל־הָעָם יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ וְלֹא יְזִידוּן עוֹד׃
14 * כִּי־תָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נֹתֵן לָךְ וִירִשְׁתָּהּ וְיָשַׁבְתָּ־בָּהּ וְאָמַרְתָּ אָשִׂימָה
עָלַי מֶלֶךְ כְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתָי׃
15 * שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל
לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־אָחִיךָ הוּא׃
16 * רַק לֹא־יַרְבֶּה־לּוֹ סוּסִים וְלֹא יָשִׁיב אֶת־הָעָם
מִצְרַיְמָה לְמַעַן הַרְבּוֹת סוּס וַיהוָה אָמַר לָכֶם
17 לֹא תֹסִפוּן לָשׁוּב בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה עוֹד׃ * וְלֹא יַרְבֶּה־
לּוֹ נָשִׁים וְלֹא יָסוּר לְבָבוֹ וְכֶסֶף וְזָהָב לֹא יַרְבֶּה־לּוֹ
18 מְאֹד׃ * וְהָיָה כְשִׁבְתּוֹ עַל כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ וְכָתַב
לוֹ אֶת־מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל־סֵפֶר מִלִּפְנֵי הַכֹּהֲנִים
הַלְוִיִּם׃

7 * Manus teſtium prima interficiet eum, & manus reliqui populi extrema mittetur, vt auferas malum de medio tui.

8 * Si difficile & ambiguum apud te iudiciũ eſſe proſpexeris inter ſanguinem & ſanguinẽ, cauſam & cauſam, lepram & non lepram, & iudicum intra portas tuas videris verba variari, ſurge & aſcende ad locum quem elegerit dominus Deus tuus:

9 * Venieſque ad ſacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, queréſque ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem:

10 * Et facies quodcunque dixerint qui præſunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te Sup.3.d.

11 * Iuxta legem eius, ſequeriſque ſententiam eorum, nec declinabis ad dexteram neque ad ſiniſtram.

12 * Qui autem ſuperbierit nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tẽpore miniſtrat domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille: & auferes malum de Iſrael.

13 * Cunctuſque populus audiens timebit, vt C nullus deinceps intumeſcat ſuperbia.

14 * Cùm ingreſſus fueris terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, & poſſederis eã, habitaueriſq; in illa: & dixeris, Conſtituam ſuper me regem, ſicut habent omnes per circui- Inf.26.c.
15 tum nationes; * eum conſtitues quem dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere, qui non ſit frater tuus.

16 * Cumq; fuerit conſtitutus, non multiplicabit ſibi equos, nec reducet populum in Ægyptum equitatus numero ſubleuatus, præſertim cùm Dominus præceperit vobis, vt ne-
D quaquã amplius per eandem viã reuertamini.

17 * Non habebit vxores plurimas, quæ allíciant animum eius: neque argenti & auri im-
18 menſa pondera. * Poſtquàm autem ſederit in ſolio regni ſui, deſcribet ſibi Deuteronomium legis huius in volumine, accipiens exemplar à ſacerdotibus Leuiticæ tribus:

תרגום אונקלוס

7 וְיַד סָהֲדַיָּא תְּהֵי בֵּיהּ בְּקַדְמֵיתָא לְמִקְטְלֵיהּ וְיַד כָּל עַמָּא בְּכָתְרֵיתָא וּתְפַלֵּי עֲבִיד דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ׃ * אֲרֵי יִתְפָּרַשׁ מִנָּךְ
פִּתְגָמָא לְדִינָא בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין סַכְתַּשׁ סְגִירוּ לְסַכְתַּשׁ סְגִירוּ פְּתִגְמֵי פְלוּגַתָּא דִינָא בְּקִרְוָךְ וּתְקוּם וְתִסַּק לְאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ בֵּיהּ׃
9 וְתֵיתֵי לְוָת כָּהֲנַיָּא לֵיוָאֵי וְלְוָת דַּיָּנָא דִּיהֵי בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן וְתִתְבַּע וְיַחֲוּן לָךְ יַת פִּתְגָמָא דְּדִינָא׃ 10 וְתַעֲבִיד עַל מֵמַר פִּתְגָמָא דְּיַחֲוּן לָךְ
מִן אַתְרָא הַהוּא דְּיִתְרְעֵי יְיָ וְתֵישַׁר לְמֶעְבַּד כְּכֹל דְּיֵלְפוּנָךְ׃ 11 עַל מֵימַר אוֹרַיְתָא דְּיֵלְפוּנָךְ וְעַל דִּינָא דְּיֵמְרוּן לָךְ תַּעְבֵּד לָא תִסְטֵי מִן
פִּתְגָמָא דְּיַחֲוּן לָךְ לְיַמִּינָא וּלְשְׂמָאלָא׃ 12 וְגַבְרָא דְּיַעֲבֵד בְּרְשַׁע בְּדִיל דְּלָא לְקַבָּלָא מִן כָּהֲנָא דְּקָאֵים לְשַׁמָּשָׁא תַּמָּן קֳדָם יְיָ
אֱלָהָךְ אוֹ מִן דַּיָּנָא וְיִתְקְטֵל גַּבְרָא הַהוּא וּתְפַלֵּי עֲבִיד דְּבִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל׃
13 וְכָל עַמָּא יִשְׁמְעוּן וְיִדְחֲלוּן וְלָא יְרַשְׁעוּן עוֹד׃
14 אֲרֵי תֵּיעוֹל לְאַרְעָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ וְתֵירְתַהּ וְתֵיתֵב בַּהּ וְתֵימַר אֵיסֵמֵי עֲלַי מַלְכָּא כְּכָל עַמְמַיָּא דִּי בְסַחֲרָנִי׃
15 מַנָּאָה תְּמַנֵּי עֲלָךְ מַלְכָּא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ בֵּיהּ מִגּוֹ אַחָךְ תְּמַנֵּי עֲלָךְ מַלְכָּא לֵית לָךְ רְשׁוּ לְמַנָּאָה עֲלָךְ גְּבַר נָכְרִי דְּלָא אַחוּךְ הוּא׃
16 לְחוֹד לָא יַסְגֵּי לֵיהּ סוּסָוָן וְלָא יְתֵיב יַת עַמָּא לְמִצְרַיִם בְּדִיל לְאַסְגָּאָה לֵיהּ סוּסָוָן וַיְיָ אֲמַר לְכוֹן לָא תּוֹסִיפוּן לְמֵיתַב בְּאוֹרְחָא הָדֵין עוֹד׃
17 וְלָא יַסְגֵּי לֵיהּ נְשִׁין וְלָא יִשְׁתְּעֵי לִיבֵּיהּ וְכַסְפָּא וְדַהֲבָא לָא יַסְגֵּי לֵיהּ לַחְדָּא׃
18 וִיהֵי כְּמִתְּבֵיהּ עַל כָּרְסֵי מַלְכוּתֵיהּ וְיִכְתּוֹב לֵיהּ יַת פִּתְשֶׁגֶן אוֹרַיְתָא הָדָא עַל סִפְרָא מִן קֳדָם כָּהֲנַיָּא לֵיוָאֵי׃

7 Et manus teſtium erit contra illum in primis vt interficiat illum, & manus vniuerſi populi in vltimo: & auferetis malum ex vobis ipſis.

8 Si autem impoßibile ſit verbum à te in iudicio inter ſanguinem & ſanguinem, & inter iudicium & iudicium, & inter lepram & lepram, & inter controuerſiam & controuerſiam, verba iudicij in vrbibus tuis, & ſurgens aſcendes ad locum quem elegerit dominus Deus tuus vt inuocetur nomen illius illic:

9 Et venies ad ſacerdotes Leuitas, & ad iudicem qui fuerit in diebus illis, & quærentes nunciabunt tibi iudicium: 10 Et facies ſecundùm verbum quod nunciauerint tibi ex loco quem elegerit dominus Deus tuus, & cuſtodies valdè, vt facias ſecundùm omnia quæ ſancita fuerint tibi:

11 Secundùm legem & iuxta iudicium quod dixerint tibi, facies. non declinabis à verbo quod nũciauerint tibi ad dexteram neque ad ſiniſtram.

12 Et homo qui fecerit in ſuperbia, vt non audiat ſacerdotem præſidentem ad miniſtrandum in nomine domini Dei tui, vel iudicis qui fuerit in diebus illis, & morietur homo ille: & auferetis malum ex Iſrael. 13 Et cunctus populus audiens, timebit: & non erit impius vltrà.

14 Si autem ingreſſus fueris in terram quam dominus Deus tuus dat tibi in poſſeßionem, & poſſederis eam, & habitaueris in ea, & dixeris, Conſtituam ſuper me ipſum principem, ſicut & reliquæ gentes quæ in circuitu meo: 15 Conſtituens conſtitues ſuper te ipſum principem; quem elegerit dominus Deus tuus eum ex fratribus tuis conſtitues ſuper te ipſum principem. Non poteris conſtituere ſuper te ipſum hominem alienigenam, quoniam non frater tuus eſt. 16 Veruntamen non multiplicabit ſibi equitatum, neque reducet populum in Ægyptũ, vt multiplicet ſibi equitatum. At Dominus dixit vobis: Non addetis reuerti via hac vltrà.

17 Et non multiplicabit ſibi vxores, vt non alienetur eius cor: & argentum & aurum non multiplicabit ſibi vehementer.

18 Et erit quando ſederit ſuper ſolio principatus ſui, & ſcribet ſibi Deuteronomium hoc in volumine à ſacerdotibus Leuitarum:

7 καὶ ἡ χεὶρ τῶν μαρτύρων ἔσαι ἐπ' αὐτῷ ἐν πρώτοις θανατῶσαι αὐτὸν, καὶ ἡ χεὶρ παντὸς τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐσχάτῳ· καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

8 ἐὰν δὲ ἀδυνατήσῃ ῥῆμα ἀπὸ σοῦ ἐν κρίσει δυναμέσθαι αἷμα αἵματος, καὶ δυναμέσθαι κρίσις κρίσεως, καὶ δυναμέσθαι ἁφὴ ἁφῆς, καὶ δυναμέσθαι αὐτιλογία δυτιλογίας ῥήματα κρίσεως ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ δυασὰς δυαβήσῃ εἰς τὸν τόπον ὃν αὐ ἐκλέξῃ) κύριος ὁ θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ·

9 καὶ ἐλεύσῃ πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς λευίτας, καὶ πρὸς τὸν κριτὴν ὃς δὺ γένηται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐκζητήσαντες ἀναγγελοῦσί σοι τὸ κρίσιν·

10 καὶ ποιήσεις κατὰ τὸ ῥῆμα ὃ δὺ ἀναγγείλωσί σοι ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου ἐκλέξῃ) κύριος ὁ θεός σου· καὶ φυλάξεις σφόδρα ποιῆσαι κατὰ πάντα ὅσα δὺ νομοθετηθῇ σοι·

11 κατὰ τὸν νόμον ὃν κατὰ τὸ κρίσιν ὃν εἴπωσι δὺ σοι, ποιήσεις. οὐκ ἐκκλινεῖς ἀπὸ τοῦ ῥήματος ὃ ἂν ἀναγγείλωσί σοι δεξιὰ 12 οὐδ' ἀριστερά. καὶ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἂν ποιήσῃ ἐν ὑπερηφανίᾳ τοῦ μὴ ὑπακοῦσαι τοῦ ἱερέως τοῦ παρεστηκότος λειτουργεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἢ τοῦ κριτοῦ ὃς δὺ γένηται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀποθανεῖται ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ Ισραήλ·

13 καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας φοβηθήσεται, καὶ οὐκ ἀσεβήσει τι.

14 ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ, καὶ κληρονομήσῃς αὐτὴν, καὶ κατοικήσῃς ἐπ' αὐτῆς, καὶ εἴπῃς, καταστήσω ἐπ' ἐμαυτὸν ἄρχοντα, καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ μου·

15 καθιστῶν καταστήσῃς ἐπὶ σεαυτὸν ἄρχοντα, ὃν δὺ ἐκλέξῃ) κύριος ὁ θεός σου αὐτὸν ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου καταστήσεις ἐπὶ σεαυτὸν ἄρχοντα. οὐ δυνήσῃ καταστῆσαι ἐπὶ σεαυτὸν ἄνθρωπον ἀλλότριον, ὅτι οὐκ ἀδελφός σου ἐστί.

16 πλὴν οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ ἵππον, οὐδὲ μὴ ἀποστρέψει τὸν λαὸν εἰς αἴγυπτον, ὅπως πληθυνῇ ἑαυτῷ ἵππον. ὁ δὲ κύριος εἶπεν ὑμῖν, οὐ προσθήσετε ἀποστρέψαι τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἔτι.

17 οὐδὲ πληθυνεῖ ἑαυτῷ γυναῖκας, ἵνα μὴ μεταστῇ αὐτοῦ ἡ καρδία· καὶ ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ σφόδρα.

18 καὶ ἔσαι ὅτ' ἂν καθίσῃ ἐπὶ τοῦ δίφρου τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, καὶ γράψει ἑαυτῷ τὸ δευτερονόμιον τοῦτο εἰς βιβλίον παρὰ τῶν ἱερέων τῶν λευιτῶν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Manus teſtium erit in eo primò, vt interficiant eum, & manus totius populi poſteà: & auferes facientem quod malum eſt de medio tui.

8 Si difficile fuerit tibi verbum iudicij inter ſanguinem & ſanguinem, inter cauſam & cauſam, & inter plagam lepræ & plagam lepræ, & fuerint verba iudicum diſcordantia in ciuitatibus tuis, conſurges & aſcendes in locum quem elegerit dominus Deus tuus:

9 Et venies ad ſacerdotes Leuitas & ad iudices qui fuerint in diebus illis, & quæres ab eis, & nunciabunt tibi verbum iudicij.

10 Et facies ſecundùm præceptum & verbum quod nunciauerint tibi de loco illo quem elegerit Dominus: & cuſtodies vt facias iuxta omnia quæ docuerint te: 11 Iuxta præceptum legis quod docuerint, & ſecundùm iudicium quod dixerint tibi, facies. non declinabis à verbo quod indicauerint tibi ad dexteram neque ad ſiniſtram. 12 Vir autem qui malignè egerit, vt non obediat ſacerdotibus qui ſtant ibi vt miniſtrent coram domino Deo tuo, aut iudici, occidetur vir ille: & auferes facientem malum de Iſrael.

13 Et omnis populus audient, & timebunt; & non agent impiè deinceps. 14 Quando ingreſſus fueris in terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, & poſſederis eam, & habitaueris in ea: & dixeris, Conſtituam ſuper me regem, ſicut omnes populi qui ſunt in circuitu meo: 15 Conſtitue ſuper te regem quem elegerit dominus Deus tuus, de medio fratrum tuorum conſtitues ſuper te regem. non erit tibi licitum vt conſtituas ſuper te virum extraneum, qui non ſit frater tuus.

16 Veruntamen non multiplicet ſibi equos, vt non reducat populum in Ægyptum ad multiplicandos ſibi equos. & Dominus dixit vobis: Non reuertamini per viam iſtam amplius. 17 Et non multiplicet ſibi vxores, vt non decipiatur cor eius: & argentum & aurum non multiplicet ſibi nimis. 18 Et cùm ſederit in ſolio regni ſui, ſcribat ſibi exemplum legis huius in libro per ſacerdotes & Leuitas.

19 * וְהָיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל־יְמֵי חַיָּיו לְמַעַן יִלְמַד
לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהָיו לִשְׁמֹר אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה
הַזֹּאת וְאֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לַעֲשֹׂתָם׃
20 * לְבִלְתִּי רוּם־לְבָבוֹ מֵאֶחָיו וּלְבִלְתִּי סוּר מִן־הַמִּצְוָה
יָמִין וּשְׂמֹאול לְמַעַן יַאֲרִיךְ יָמִים עַל־מַמְלַכְתּוֹ הוּא
וּבָנָיו בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל׃

יח

1 * לֹא־יִהְיֶה לַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם
כָּל־שֵׁבֶט לֵוִי חֵלֶק וְנַחֲלָה עִם־יִשְׂרָאֵל אִשֵּׁי יְהוָה
2 וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן׃ * וְנַחֲלָה לֹא־יִהְיֶה־לּוֹ בְּקֶרֶב
אֶחָיו יְהוָה הוּא נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לוֹ׃
3 * וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם
מֵאֵת זֹבְחֵי הַזֶּבַח אִם־שׁוֹר אִם־שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן
4 הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה׃ * רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ
5 וְיִצְהָרֶךָ וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן־לוֹ׃ * כִּי בוֹ בָחַר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִכָּל־שְׁבָטֶיךָ לַעֲמֹד לְשָׁרֵת בְּשֵׁם־
6 יְהוָה הוּא וּבָנָיו כָּל־הַיָּמִים׃ * וְכִי־
יָבֹא הַלֵּוִי מֵאַחַד שְׁעָרֶיךָ מִכָּל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־הוּא גָּר
שָׁם וּבָא בְּכָל־אַוַּת נַפְשׁוֹ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־
7 יִבְחַר יְהוָה׃ * וְשֵׁרֵת בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהָיו כְּכָל־
8 אֶחָיו הַלְוִיִּם הָעֹמְדִים שָׁם לִפְנֵי יְהוָה׃ * חֵלֶק כְּחֵלֶק
יֹאכֵלוּ לְבַד מִמְכָּרָיו עַל־הָאָבוֹת׃
9 * כִּי אַתָּה בָּא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ
10 לֹא־תִלְמַד לַעֲשׂוֹת כְּתוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם הָהֵם׃ * לֹא־
יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ־וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ קֹסֵם קְסָמִים מְעוֹנֵן
11 וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף׃ * וְחֹבֵר חָבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְּעֹנִי
12 וְדֹרֵשׁ אֶל־הַמֵּתִים׃ * כִּי־תוֹעֲבַת יְהוָה כָּל־עֹשֵׂה
אֵלֶּה וּבְגַלַל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ
אוֹתָם מִפָּנֶיךָ׃

19 * Et habebit ſecum, legetque illud omnibus diebus vitæ ſuæ, vt diſcat timere dominũ Deum ſuũ, & cuſtodire verba & ceremonias eius quæ in lege præcepta ſunt.
20 * Nec eleuetur cor eius in ſuperbiam ſuper fratres ſuos; neque declinet in partem dexteram vel ſiniſtram, vt longo tempore regnet ipſe & filij eius ſuper Iſrael.

CAP. XVIII.

1 A * NOn habebunt ſacerdotes & Leuitæ, & omnes qui de eadem tribu ſunt, partem & hęreditatem cum reliquo populo Iſrael: quia ſacrificia Domini & oblationes eius comedent. Nu. 18.c
2 * Et nihil aliud accipient de poſſeſsione fratrum ſuorum. Dominus enim ipſe eſt hęreditas eorum, ſicut locutus eſt illis.
3 * Hoc erit iudicium ſacerdotum à populo, & ab his qui offerũt victimas, ſiue bouem ſiue ouẽ immolauerint, dabunt ſacerdoti armum ac ventriculum:
4 * Primitias frumenti, vini, & olei, & lanarum partem ex ouium tonſione.
5 * Ipſum enim elegit dominus Deus tuus de cunctis tribubus tuis, vt ſtet & miniſtret nomini domini Dei tui ipſe & filij eius in ſempiternum.
6 * Si exierit Leuites ex vna vrbium tuarum B ex omni Iſrael in qua habitat, & voluerit venire deſiderans locum quem elegerit Dñs:
7 * Miniſtrabit in nomine domini Dei ſui, ſicut omnes fratres eius Leuitæ qui ſtabunt
8 eo tempore coram Domino. * Partem ciborũ eandẽ accipiet quã & cęteri, excepto eo quod in vrbe ſua ex paterna ei ſucceſsione debetur.
9 * Quando ingreſſus fueris terram quam dñs Deus tuus dabit tibi, caue ne imitari velis ab-
10 ominationes illarũ gentium: * nec inueniatur in te qui luſtret filium ſuum aut filiam ducẽs per ignem, aut qui ariolos ſciſcitetur, aut obſeruet ſomnia atque auguria, neſit maleficus,
11 * nec incantator, neq; phytones conſulat, nec
12 diuinos, & quęrat à mortuis veritatem. * Om-C nia enĩ hęc abominatur Dominus: & propter iſtiuſmodi ſcelera delebit eos in introitu tuo.

תרגום אונקלוס

19 וִיהֵי עִמֵּיהּ וְיֵהֵי קָרֵי בֵּיהּ כָּל יוֹמֵי חַיּוֹהִי בְּדִיל דְּיֵילַף לְמִדְחַל קֳדָם יְיָ אֱלָהֵיהּ לְמִטַּר יָת כָּל פִּתְגָמֵי אוֹרָיְתָא הָדָא וְיָת קְיָמַיָּא הָאִלֵּין לְמֶעְבַּדְהוֹן׃
20 בְּדִיל דְּלָא יְרוֹם לִבֵּיהּ מֵאֲחוֹהִי וּבְדִיל דְּלָא לְסְטֵי מִן פִּקּוּדָא לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא בְּדִיל דְּיוֹרֵךְ יוֹמִין עַל מַלְכוּתֵיהּ הוּא וּבְנוֹהִי בְּגַו יִשְׂרָאֵל׃

יח

1 לָא יְהֵי לְכַהֲנַיָּא לֵיוָאֵי כָּל שִׁבְטָא דְּלֵוִי חוּלַק וְאַחְסָנָא עִם יִשְׂרָאֵל קָרְבְּנַיָּא דַיְיָ וְאַחְסָנְתֵּיהּ
יֵכְלוּן׃ 2 וְאַחְסָנָא לָא יְהֵי לֵיהּ בְּגַו אַחוֹהִי מֵחֱנַן דַּיְיָ הוּא אַחְסָנְתֵּיהּ כְּמָא דְמַלֵּיל לֵיהּ׃ 3 וְדֵין יְהֵי דְּחָזֵי לְכַהֲנַיָּא מִן עַמָּא מִן
נָכְסֵי נִכְסַיָּתָא אִם תּוֹר אִם אִמַּר וְיִתֵּן לְכַהֲנָא דְּרוֹעָא וְלוּעָא וְקוּבְתָא׃ 4 רֵישׁ עִיבּוּרָךְ חֲמָרָךְ וּמִשְׁחָךְ וְרֵישׁ גִּיזַּת עָנָךְ תִּתֵּן לֵיהּ׃
5 אֲרֵי בֵּיהּ יְתָרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ מִכֹּל שִׁבְטָךְ לְמֵיקַם לְשַׁמָּשָׁא בִּשְׁמָא דַיְיָ הוּא וּבְנוֹהִי כָּל יוֹמַיָּא׃ 6 וַאֲרֵי יֵיתֵי לֵיוָאָה מִחַדָּא מִן קִרְוָךְ מִכָּל
יִשְׂרָאֵל דְּהוּא דָר תַּמָּן וַייֵתֵי בְּכָל רְעוּת נַפְשֵׁיהּ לַאֲתַר דְּיִתְרְעֵי יְיָ׃ 7 וְיִשַׁמֵּשׁ בִּשְׁמָא דַיְיָ אֱלָהֵיהּ כְּכָל אַחוֹהִי לֵיוָאֵי דְּמְשַׁמְּשִׁין תַּמָּן קֳדָם
יְיָ׃ 8 חוּלַק כְּחוּלַק יֵיכְלוּן בַּר מְמַטְרָתָא דְּיֵתֵי בְּשִׁבְתָּא אַתְקִינוּ אֲבָהָתָא׃ 9 אֲרֵי אַתְּ עָלִיל לְאַרְעָא דַיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ לָא תֵילַף
לְמֶעְבַּד כְּחוֹעֲבָתָא דְּעַמְמַיָּא הָאִינוּן׃ 10 לָא יִשְׁתְּכַח בָּךְ מַעְבַּר בְּרֵיהּ וּבְרְתֵּיהּ בְּנוּרָא קֻסְמִין מְעָנֵן וּמְנַחֵשׁ וְחָרַשׁ׃ 11 וְרָטִין
וְשָׁאֵיל בְּבִרִין וְכוּרִי וַחֲבַע מִן מִיתַיָּא׃ 12 אֲרֵי מְרַחֵק קֳדָם יְיָ כָּל עָבֵיד אִילֵּין וּבְדִיל תּוֹעֲבָתָא הָאִלֵּין יְיָ אֱלָהָךְ מְתָרֵךְ
יָתְהוֹן מִן קֳדָמָךְ׃

19 * Et erit ſecum, & leget in illo omnibus diebus
vitæ ſuæ, vt diſcat timere dominum Deum ſuum,
cuſtodire omnia præcepta hæc, & iuſtificationes has
facere:

20 *Vt non eleuetur cor eius à fratribus ſuis, vt non
tranſgrediatur à præceptis ad dexteram vel ad ſini
ſtram, vt longæuus ſit ſuper principatu ſuo, ipſe &
filij eius in filiis Iſrael.

CAP. XVIII.

1 NOn eſt ſacerdotibus Leuitis toti tribui Leui pars
neque hæreditas cum Iſrael: oblationes Domi-
ni poſſeßio eorum; comedent eas.

2 * Poſſeßio autẽ non erit ei in fratribus eius: Do-
minus ipſe poſſeßio eius, ſecundùm quod dixit ei.

3 * Et hoc iudicium ſacerdotum quæ à populo à ſa-
crificantibus ſacrificia, ſiue vitulum ſiue ouem, &
dabit ſacerdoti armum & maxillas & ventricu-
lum; 4 * Et primitias frumenti tui & vini tui,
& olei tui, & primitias lanarum ouium tuarum
dabis ei:

5 * Quoniam eum elegit dominus Deus tuus ex
cunctis tribubus tuis, vt aßiſtat coram domino Deo
tuo, ad miniſtrandum in nomine Domini, ipſe & fi-
lij eius omnibus diebus.

6 * Si autem aduenerit Leuita ex vna vrbium ve
ſtrarum ex omnibus filiis Iſrael, vbi ipſe habitat,
ſecundùm quod deſiderat anima eius in locum, quẽ
elegerit Dominus: 7 * Et miniſtrabit nomini do-
mini Dei ſui, ſicut omnes fratres eius Leuitæ aſtan-
tes illic coram Domino:

8 * Partem diuiſam comedet, præter venditio-
nem ſuam quæ eſt ſecundùm familiam.

9 * Si autem ingreſſus fueris in terram quam do-
minus Deus tuus dat tibi, non diſces facere ſecun-
dùm abominationes gentium illarum. 10 * Non in-
uenietur in te qui luſtret filium ſuum vel filiam ſuã
in igne, vaticinans vaticinium, & qui verba ob-
ſeruet, & ariolos qui ſciſcitetur, veneficus;

11 * Incantans incantationem, ventriloquus, &
qui monſtra conſiderat, quærens à mortuis:

12 * Eſt enim abominatio domino Deo tuo omnis
faciens hæc. cauſa enim abominationum harum Do-
minus Deus tuus delebit eos à facie tua.

19 * καὶ ἔσαι μετ' αὐτ̃, καὶ ἀναγνώσε) ἐπ' αὐτῷ πάσας τὰς
ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτ̃, ἵνα μάθῃ φοβεῖσ) κύριον τὸν θεὸν αὐ-
τοῦ, φυλάσσεσ) πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας καὶ τὰ δικαιώμα-
τα ταῦτα ποιεῖν·

20 * ἵνα μὴ ὑψωθῇ ἡ καρδία αὐτ̃ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτ̃,
ἵνα μὴ ϖλαβῇ ὑπὸ τῶν ἐντολῶν δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ, ὅπως μῆ
μακροχρόνιος ᾖ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτ̃, αὐτὸς καὶ ⓗ υἱοὶ αὐτ̃
ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

ιή.

1 * Οὐκ ἔσι τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λευίταις ὅλη φυλὴ λευὶ μερὶς
οὐδὲ κλῆρ@ μετ' ἰσραήλ· καρπώματα κυρίου ὁ κλῆρος αὐτ̃ν,
φάγονται αὐτά.

2 * κλῆρος δὲ οὐκ ἔσαι αὐτῷ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτ̃, κύρι@
αὐτὸς κλῆρος αὐτ̃, καθ' ὅπ εἶπεν αὐτῷ.

3 * καὶ αὕτη ἡ κρίσις τῶν ἱερέων τὰ ϖαρὰ τοῦ λαοῦ ϖαρὰ τῶν
θυόντων τὰς θυσίας, ἐάν τε μόσχον, ἐάν τε ϖρόβατον, καὶ δώ-
σει τῷ ἱερεῖ τὸν βραχίονα καὶ τὰ σιαγόνια καὶ τὸ σύσ@ον·

4 * καὶ τὰς ἀπαρχὰς τοῦ σίτου σου καὶ τοῦ οἴνου σου, καὶ τοῦ ἐ-
λαίου σου, καὶ τὴν ἀπαρχὴν τῶν κουρῶν τῶν ϖροβάτων σου
5 δώσεις αὐτῷ· * ὅπ αὐτὸν ἐξελέξα@ κύρι@ ὁ θεός σου
ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν σου, ϖαρασ@ῆναι ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ
σου, λειτουργεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου, αὐτὸς καὶ ⓗ υἱοὶ αὐτ̃
πάσας τὰς ἡμέρας.

6 * ἐὰν δὲ ϖαραγένη) ὁ λευίτης ἐκ μιᾶς τῶν πόλεων ὑμῶν ἐκ
παντὸς τοῦ υἱοῦ ἰσραήλ, ὃ αὐτὸς ϖαροικεῖ, καθ' ὅπ ἐπιθυμεῖ ἡ
ψυχὴ αὐτ̃ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξη) κύρι@.

7 * καὶ λειτουργήσει τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτ̃, ὥσπερ
ϖάντες ⓗ ἀδελφοὶ αὐτ̃ ⓗ λευῖται ⓗ ϖαρεσ@ῶτες ἐκεῖ
8 ἔναντι κυρίου. * μερίδα μεμερισμένω φάγεται, πλὴν
τῆς ϖερίσεως αὐτ̃ τῆς κ@ πατριάν.

9 * ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί
σοι, μὴ μαθήσῃ ϖοιεῖν κ@ τὰ βδελύγματα τῶν ἐθνῶν ἐκείνων·

10 * οὐχ ἁρεθήσε) ἐν σοὶ ϖερικαθαίρων τὸν υἱὸν αὐτ̃ ἢ τὴν
θυγατέρα αὐτ̃ ἐν πυρὶ, μαντευόμενος μαντείαν, καὶ κληδο-
11 νιζόμενος, καὶ οἰωνιζόμενος, φαρμακός, * ἐπᾴδων ἐπαοι-
δὴν, ἐγγαστρίμυθος, καὶ τερατοσκόπος, ἐπερωτῶν ϖαρὰ νεκρούς·

12 * ἔσι γὰρ βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ϖᾶς ϖοιῶν ταῦτα. ἕ-
νεκα γὰρ τῶν βδελυγμάτων τούτων κύρι@ ὁ θεός σου ἐξολε-
θρεύσ@ αὐτοὺς ἀπὸ ϖροσώϖου σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et erit cum eo, & leget in eo omnibus diebus vitæ ſuæ; vt diſcat timere coram domino Deo ſuo, vt cuſtodiat omnia verba legis huius & mandata hæc, vt faciat ea. 20 Vt non eleuetur cor eius ſuper fratres ſuos: nec declinet à præcepto Domini ad dexteram nec ad ſiniſtram, vt longo tempore ſit in regno ſuo ipſe & filij eius in medio Iſrael.

CAP. XVIII.

NOn erit ſacerdotibus & Leuitis & omni tribui Leui pars & hæreditas cum Iſrael: oblationes Domini & hæreditatem eius comedent.
2 Et hæreditas non erit ei in medio fratrum ſuorum: munera quæ dedit ei Dominus, ſunt hæreditas eius, ſicut locutus eſt ei.
3 Et hoc eſt quod pertinet ſacerdotibus à populo ab immolantibus victimam, ſiue bouem ſiue agnum, dabunt ſacerdoti brachium, & maxillam & ventriculum. 4 Primitias frumenti tui, & vini tui, & olei tui, & primitias velleris ouium tuarum dabis ei.
5 Quoniam illum elegit dominus Deus tuus ex omnibus tribubus tuis, vt ipſi & filij eius ſtent & miniſtrent in nomine Domini omnibus diebus. 6 Si autem venerit Leuita ex vna vrbium tuarum ex omni Iſrael in qua habitat, & venerit cum omni deſiderio animæ ſuæ ad locum quem elegerit Dominus; 7 Miniſtrabit in nomine domini Dei ſui, ſicut omnes fratres eius Leuitæ qui miniſtrant ibi coram Domino: 8 Partem ciborum comedet ſicut & cæteri, præter id quod per vices ſabbati ei venerit ſicut patres conſtituerunt.
9 Quando ingreſſus fueris terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, non diſcas facere iuxta abominationes populorum illorum.
10 Non inueniatur in te transferens filium ſuum aut filiam ſuam per ignem, aut qui diuinet diuinationes, aut qui obſeruet horas & augurià, nec maleficus: 11 Neque incantator, neque qui conſulat phytonem & ariolum, neque qui requirat aliquid à mortuis.
12 Quoniam deteſtabilis eſt coram Domino omnis qui facit hæc: & propter abominationes iſtas dominus Deus tuus eiiciet illos à facie tua.

13 * תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ * כִּי הַגּוֹיִם
14 הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל־מְעֹנְנִים
וְאֶל־קֹסְמִים יִשְׁמָעוּ וְאַתָּה לֹא כֵן נָתַן לְךָ יְהוָה
15 אֱלֹהֶיךָ׃ * נָבִיא מִקִּרְבְּךָ מֵאַחֶיךָ כָּמֹנִי יָקִים
16 לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵלָיו תִּשְׁמָעוּן׃ * כְּכֹל אֲשֶׁר־
שָׁאַלְתָּ מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב בְּיוֹם הַקָּהָל
לֵאמֹר לֹא אֹסֵף לִשְׁמֹעַ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהָי וְאֶת־
הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת לֹא־אֶרְאֶה עוֹד וְלֹא אָמוּת׃
17 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הֵיטִיבוּ אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ׃
18 * נָבִיא אָקִים לָהֶם מִקֶּרֶב אֲחֵיהֶם כָּמוֹךָ
וְנָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיו וְדִבֶּר אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּנּוּ׃
19 * וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע אֶל־דְּבָרַי אֲשֶׁר
יְדַבֵּר בִּשְׁמִי אָנֹכִי אֶדְרֹשׁ מֵעִמּוֹ׃ * אַךְ הַנָּבִיא
20 אֲשֶׁר יָזִיד לְדַבֵּר דָּבָר בִּשְׁמִי אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִיו
לְדַבֵּר וַאֲשֶׁר יְדַבֵּר בְּשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמֵת הַנָּבִיא
21 הַהוּא׃ * וְכִי תֹאמַר בִּלְבָבֶךָ אֵיכָה נֵדַע אֶת־הַדָּבָר
22 אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוֹ יְהוָה׃ * אֲשֶׁר יְדַבֵּר הַנָּבִיא
בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה הַדָּבָר וְלֹא יָבֹא הוּא הַדָּבָר
אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוֹ יְהוָה בְּזָדוֹן דִּבְּרוֹ הַנָּבִיא לֹא תָגוּר
מִמֶּנּוּ׃

13 * Perfectus eris & abſque macula cum do-
14 mino Deo tuo. * Gentes iſtæ quarum poſ-
ſidebis terram, augures & diuinos audiunt: tu
autem à domino Deo tuo aliter inſtitutus es.
15 * Prophetam de gente tua & de fratribus Act. 7. c.
tuis, ſicut me, ſuſcitabit tibi dominus Deus
16 tuus: ipſum audies. * Vt petiſti à domino
Deo tuo in Oreb, quando concio congregata
eſt, atque dixiſti: Vltrà non audiam vocem
domini Dei mei; & ignem hunc maximum Exo. 20. c
17 amplius non videbo, ne moriar. * Et ait Do-
minus mihi: Bene omnia ſunt locuti.
18 * Prophetam ſuſcitabo eis de medio fra-
trum ſuorum, ſimilem tui: & ponam verba
D mea in ore eius, loqueturque ad eos omnia
quæ præcepero illi.
19 * Qui autem verba eius quæ loquetur in
nomine meo audire noluerit, egovltor exiſtã.
20 * Propheta autem qui arrogantia deprauа-
tus voluerit loqui in nomine meo, quæ ego
non præcepi illi vt diceret, aut ex nomine a-
lienorum deorum, interficietur.
21 * Quòd ſi tacita cogitatione reſponderis:
Quomodo poſſum intelligere verbum quod
Dominus non eſt locutus? hoc habebis ſignũ:
22 * Quod in nomine Domini Propheta ille
prædixerit, & non euenerit, hoc Dominus nõ
eſt locutus: ſed per tumorẽ animi ſui Prophe-
ta confinxit; & idcircò non timebis eum.

CAP. XIX.

1 CVm diſperdiderit dominus Deus tuus gẽ-
A tes, quarum tibi traditurus eſt terram, &
poſſederis eam, habitaueriſque in vrbibus e- Exod. 21
2 ius & in ædibus; * Tres ciuitates ſeparabis Nu. 35. b
tibi in medio terrę quam dominus Deus tuus Ioſ. 20. a.
dabit tibi in poſſeſsionem:
3 * Sternẽs diligenter viam, & in tres ęquali-
ter partes totam terræ tuæ prouinciam diui-
des, vt habeat è vicino qui propter homici-
dium profugus eſt, quò poſsit euadere.
4 * Hæc erit lex homicidæ fugiẽtis, cuius vi-
ta ſeruanda eſt: qui percuſſerit proximum
ſuũ neſciens, & qui heri & nudiuſtertius nul-
lum contra eum odium habuiſſe cõprobatur.

תרגום אונקלוס

יט

13 שְׁלִים תְּהֵי בִּדְחִלְתָּא דַיְיָ אֱלָהָךְ׃ 14 אֲרֵי עַמְמַיָּא הָאִלֵּין דְּאַתְּ יָרֵית יָתְהוֹן מִן מְעָנְנַיָּא וּמִן קָסְמַיָּא שָׁמְעִין וְאַתְּ לָא כֵן יְהַב
לָךְ יְיָ אֱלָהָךְ׃ 15 נְבִיאָה מִבֵּינָךְ מֵאָחָךְ כְּוָתִי יְקִים לָךְ יְיָ אֱלָהָךְ מִנֵּיהּ תְּקַבְּלוּן׃ 16 כְּכֹל דְּשַׁאֲלְתָּא מִן קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּחוֹרֵב בְּיוֹמָא
דְּקָהָלָא לְמֵימַר לָא אוֹסֵף לְמִשְׁמַע יָת קָל מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהִי וְיָת אֶשְׁתָּא רַבְּתָא הָדָא לָא אֶחֱזֵי עוֹד וְלָא אֲמוּת׃ 17 וַאֲמַר יְיָ לִי אַתְקִינוּ
דְּמַלִּילוּ׃ 18 נְבִיָּא אָקִים לְהוֹן מִגּוֹ אֲחֵיהוֹן כְּוָתָךְ וְאֶתֵּן פִּתְגָמַי נְבִיאוּתִי בְּפוּמֵיהּ וְיִמַלֵּיל עִמְּהוֹן יָת כָּל דְּאֶפְקְדִינֵיהּ׃ 19 וְיְהֵי גַּבְרָא
דְּלָא יְקַבֵּל מִן פִּתְגָמַי דְּיִמַלֵּיל בִּשְׁמִי מֵימְרִי יְתַבַּע מִינֵיהּ׃ 20 בְּרַם נְבִיָּא דְּיִרְשַׁע לְמִמַלָּא פִּתְגָמָא בִּשְׁמִי יָת דְּלָא פַקֵּדְתֵּיהּ לְמִמַלָּא וְדִי מִלֵּיל בְּשׁוּם
טָעוּת עַמְמַיָּא וְיִתְקְטֵל נְבִיָּא הַהוּא׃ 21 וַאֲרֵי תֵּאמַר בְּלִבָּךְ אֵיכְדֵין נְיַדַּע יָת פִּתְגָמָא דְּלָא מַלֵּילֵיהּ יְיָ׃ 22 דִּי מַלִּיל נְבִיָּא בְּשׁוּמָא דַיְיָ וְלָא
יְהֵי פִּתְגָמָא וְלָא יִתְקַיֵּים הוּא פִּתְגָמָא דְּלָא מַלֵּילֵיהּ יְיָ בְּרִשְׁעָא מַלֵּילֵיהּ נְבִיָּא לָא תִדְחַל מִינֵיהּ׃

יט

1 אֲרֵי יְשֵׁיצֵי יְיָ אֱלָהָךְ יָת עַמְמַיָּא דַיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ יָת אַרְעָהוֹן וְתֵרְתִּינוּן וְתֵתֵּב בְּקִרְוֵיהוֹן וּבְבָתֵּיהוֹן׃ 2 תְּלָת קִרְוִין תַּפְרֵישׁ לָךְ בְּגוֹ אַרְעָךְ דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ לְמֵירְתַהּ׃ 3 תְּתַקֵּין לָךְ אוֹרְחָא וְתַתְלִית יָת תְּחוּם אַרְעָךְ דַּיַחְסְנִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ
וְיְהֵי לְמֶעְרוֹק לְתַמָּן כָּל קָטוֹלָא׃ 4 וְדִין פִּתְגָם קָטוֹלָא דְּיֶעְרוֹק לְתַמָּן וְיִתְקַיֵּים דְּקָטוֹל יָת חַבְרֵיהּ בְּלָא מַדְּעֵיהּ וְהוּא לָא סָנֵי לֵיהּ
מֵאֶתְמָלִי וּמִדְּקָטוֹחִי׃

13 * Perfectus eris coram domino Deo tuo.

14 * Nam gentes hæ, quos tu poſsides eos, hi diuinationes & vaticinia audient. tibi autem non ſic dedit dominus Deus tuus.

15 * Prophetam ex fratribus tuis, vt me, ſuſcitabit tibi dominus Deus tuus. ipſum audietis:

16 * Iuxta omnia quæcunque petiiſti à domino Deo tuo in Oreb die congregationis, dicentes: Non adijciemus audire vocem domini Dei noſtri, & ignem magnum hunc non videbimus vltrà, neque moriamur.

17 * Et dixit Dominus ad me: Rectè omnia quæcunque locuti ſunt.

18 * Prophetam ſuſcitabo eis de medio fratrum eorum, ſicut te: & dabo verbum meum in ore eius, et loquetur eis ſecundùm quod præcipiam ei.

19 * Et homo qui non audierit verba eius, quæ loquetur Propheta in nomine meo, ego vlciſcar de eo.

20 * Verùm Propheta qui impius fuerit, vt loquatur verbum in nomine meo, quod non præcepi ei vt loqueretur; & qui locutus fuerit in nomine deorum alienorum, morietur Propheta ille.

21 * Si autem dixeris in corde tuo: Quomodo cognoſcemus verbum quod non locutus eſt Dominus?

22 * Quæcunque locutus fuerit Propheta in nomine Domini, & non factum fuerit verbum, & non euenerit hoc verbum, non locutus eſt Dominus: in impietate locutus eſt Propheta: non abſtinebitis ab eo.

CAP. XIX.

1 SI autem diſperdiderit dominus Deus tuus gentes, quas Deus tuus dat tibi terram earum, & poſſederis eos, & habitaueris in vrbibus eorum, & in ædibus eorum:

2 * Tres vrbes ſeparabis tibi in medio terræ tuæ, quam dominus Deus tuus dat tibi.

3 * Coniecta tibi viam, & trifariam diuides terminos terræ tuæ, quam diuidit tibi dominus Deus tuus: & erit refugium illic omni homicidæ.

4 * Hæc autem erit lex homicidæ, qui fugerit illuc, & viuet, qui percuſſerit proximum ſuum inuoluntariè, & hic non odio habens eum ante heri & ante tertium:

13 * τέλεος ἔσῃ ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

14 * τὰ γὰρ ἔθνη ταῦτα, οὓς σὺ κατακληρονομεῖς αὐτοὺς, οὗτοι κληδονισμοῖς καὶ μαντείαις ἀκούσονται. σοὶ δὲ οὐχ οὕτως ἔδωκε κύριος ὁ θεός σου.

15 * προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμέ, ἀναστήσει σοι κύριος ὁ θεός σου· αὐτοῦ ἀκούσεσθε·

16 * κατὰ πάντα ὅσα ᾐτήσω παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐν χωρὴβ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐκκλησίας, λέγοντες, οὐ προσθήσομεν ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ τὸ πῦρ τὸ μέγα τοῦτο οὐκ ὀψόμεθα ἔτι, οὐδὲ μὴ ἀποθάνωμεν.

17 * καὶ εἶπε κύριος πρός με, ὀρθῶς πάντα ὅσα ἐλάλησαν·

18 * προφήτην ἀναστήσω αὐτοῖς ἐκ μέσου τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ὥσπερ σέ· καὶ δώσω τὸ ῥῆμα μου ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ λαλήσει αὐτοῖς κατὰ ὅτι ἂν ἐντείλωμαι αὐτῷ.

19 * καὶ ὁ ἄνθρωπος ὃς ἂν μὴ ἀκούσῃ τῶν λόγων αὐτοῦ, ὅσα ἂν λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ἐκδικήσω ἐξ αὐτοῦ.

20 * πλὴν ὁ προφήτης ὃς ἂν ἀσεβήσῃ λαλῆσαι ῥῆμα ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ὃ οὐ προσέταξα αὐτῷ λαλῆσαι, καὶ ὃς ἂν λαλήσῃ ἐπ' ὀνόματι θεῶν ἑτέρων, ἀποθανεῖται ὁ προφήτης ἐκεῖνος.

21 * ἐὰν δὲ λέγῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, πῶς γνωσόμεθα τὸ ῥῆμα ὃ οὐκ ἐλάλησε κύριος;

22 * ὅσα ἂν λαλήσῃ ὁ προφήτης ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου, καὶ μὴ γένηται τὸ ῥῆμα, καὶ μὴ συμβῇ τοῦτο τὸ ῥῆμα, οὐκ ἐλάλησε κύριος· ἐν ἀσεβείᾳ ἐλάλησεν ὁ προφήτης, οὐκ ἀφέξεσθε ἀπ' αὐτοῦ.

ιθ'.

1 * Ἐὰν δὲ ἀφανίσῃ κύριος ὁ θεός σου τὰ ἔθνη, ἃ ὁ θεός σου δίδωσί σοι τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ κατακληρονομήσῃς αὐτοὺς, καὶ κατοικήσῃς ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν καὶ ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν·

2 * τρεῖς πόλεις διαστελεῖς σεαυτῷ ἐν μέσῳ τῆς γῆς σου, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.

3 * στοχάσασαί σοι τὴν ὁδὸν, καὶ τριμεριεῖς τὰ ὅρια τῆς γῆς σου, ἣν καταμερίζει σοι κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἔσται καταφυγὴ ἐκεῖ παντὶ φονευτῇ.

4 * τοῦτο δὲ ἔσται τὸ πρόσταγμα τοῦ φονευτοῦ, ὃς ἂν φύγῃ ἐκεῖ, καὶ ζήσεται, ὃς ἂν πατάξῃ τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀκουσίως, καὶ οὐτὸς οὐ μισῶν αὐτὸν πρὸ τῆς ἐχθὲς καὶ πρὸ τῆς τείτης·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Perfectus eris in timore domini Dei tui: 14 Quoniam populi iſti quos tu poſſidebis, augures & diuinos audiunt. te autem non ſic inſtituit dominus Deus tuus. 15 Prophetam de medio tui de fratribus tuis ſicut me ſuſcitabit tibi dominus Deus tuus; illi obedietis. 16 Iuxta omnia quæ petiſti à facie domini Dei tui in Oreb in die congregationis, dicens: Non addam audire vocem verbi domini Dei mei, & ignem magnum hunc non videbo amplius, ne moriar. 17 Et ait Dominus mihi: Rectè locuti ſunt. 18 Prophetam ſuſcitabo eis de medio fratrum ſuorum, ſicut tu es: & dabo verba prophetiæ meæ in ore eius, & loquetur cum eis omnia quæ præcepero illi. 19 Et ſi aliquis vir non obedierit verbis meis quæ locutus fuerit in nomine meo, verbum meum exquiret ab eo. 20 Propheta autem qui impiè egerit vt loquatur verbum in nomine meo, quod non præcepi ei vt loqueretur; & qui locutus fuerit in nomine idolorum populorum, occidatur propheta ille. 21 Et ſi dixeris in corde tuo: Quomodo ſciemus verbum quod non locutus eſt Dominus? 22 Propheta qui locutus fuerit verbum in nomine Domini, & non euenerit neque firmatum fuerit, hoc eſt verbum quod Dominus non eſt locutus; ſed impiè locutus eſt illud Propheta: non timeatis eum.

CAP. XIX.

CVm autem diſperdiderit dominus Deus tuus gentes quarum terram dabit tibi, & poſſederis eam, & habitaueris in vrbibus earum, & in domibus earum; 2 Tres ciuitates ſeparabis tibi in medio terræ tuæ, quam dominus Deus tuus dabit tibi vt poſſideas eam: 3 Et ſternes tibi viam, & in tres partes diuides terminum terræ tuæ, quam dominus Deus tuus poſſidere te faciet: & erunt vt fugiat illuc homicida. 4 Et hæc erit lex homicidæ qui fugiet illuc vt viuat, qui occiderit proximum ſuum neſciens: & ipſe non erat inimicus eius heri & nudiuſtertius.

5 * וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת־רֵעֵהוּ בַיַּעַר לַחְטֹב עֵצִים וְנִדְּחָה
יָדוֹ בַּגַּרְזֶן לִכְרֹת הָעֵץ וְנָשַׁל הַבַּרְזֶל מִן־הָעֵץ וּמָצָא
אֶת־רֵעֵהוּ וָמֵת הוּא יָנוּס אֶל־אַחַת הֶעָרִים־
6 הָאֵלֶּה וָחָי: * פֶּן־יִרְדֹּף גֹּאֵל הַדָּם אַחֲרֵי הָרֹצֵחַ
כִּי יֵחַם לְבָבוֹ וְהִשִּׂיגוֹ כִּי־יִרְבֶּה הַדֶּרֶךְ וְהִכָּהוּ נֶפֶשׁ
וְלוֹ אֵין מִשְׁפַּט־מָוֶת כִּי לֹא שִׂנֵא הוּא לוֹ מִתְּמֹל
7 שִׁלְשׁוֹם: * עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר שָׁלֹשׁ
8 עָרִים תַּבְדִּיל לָךְ: * וְאִם־יַרְחִיב יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶת־גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ וְנָתַן לְךָ
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר דִּבֶּר לָתֵת לַאֲבֹתֶיךָ:
9 * כִּי־תִשְׁמֹר אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת לַעֲשֹׂתָהּ
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו כָּל־הַיָּמִים וְיָסַפְתָּ לְךָ עוֹד
10 שָׁלֹשׁ עָרִים עַל הַשָּׁלֹשׁ הָאֵלֶּה: * וְלֹא יִשָּׁפֵךְ
דַּם נָקִי בְּקֶרֶב אַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ
11 נַחֲלָה וְהָיָה עָלֶיךָ דָּמִים: * וְכִי־
יִהְיֶה אִישׁ שֹׂנֵא לְרֵעֵהוּ וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו וְהִכָּהוּ
נֶפֶשׁ וָמֵת וְנָס אֶל־אַחַת הֶעָרִים הָאֵל:
12 * וְשָׁלְחוּ זִקְנֵי עִירוֹ וְלָקְחוּ אֹתוֹ מִשָּׁם וְנָתְנוּ אֹתוֹ
13 בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם וָמֵת: * לֹא־תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו
וּבִעַרְתָּ דַּם־הַנָּקִי מִיִּשְׂרָאֵל וְטוֹב לָךְ:
14 * לֹא תַסִּיג גְּבוּל רֵעֲךָ אֲשֶׁר גָּבְלוּ רִאשֹׁנִים בְּנַחֲלָתְךָ
אֲשֶׁר תִּנְחַל בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ:
15 * לֹא־יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכֹל־
עָוֹן וּלְכָל־חַטָּאת בְּכָל־חֵטְא אֲשֶׁר יֶחֱטָא עַל־פִּי
שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל־פִּי שְׁלֹשָׁה־עֵדִים יָקוּם דָּבָר:
16 * כִּי־יָקוּם עֵד־חָמָס בְּאִישׁ לַעֲנוֹת בּוֹ סָרָה:
17 * וְעָמְדוּ שְׁנֵי־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי
יְהוָה לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים וְהַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר יִהְיוּ בַּיָּמִים
הָהֵם:

5 * Sed abiisse cum eo simpliciter in syluam
ad ligna cædenda, & in succisione lignorum
securis fugerit manu, ferrumque lapsum de
manubrio amicum eius percusserit & occide-
rit, hic ad vnam supradictarum vrbium con-
6 fugiet, & viuet: * Ne forsitan proximus eius,
cuius effusus est sanguis, dolore stimulatus,
persequatur & apprehendat eum si longior
via fuerit, & percutiat animam eius qui non
est reus mortis: quia nullũ contra eũ qui oc-
7 cisus est, odiũ priùs habuisse monstratur. * Id-
circò præcipio tibi, vt tres ciuitates æquales in- Sup.12.a
8 tra se spatij diuidas. * Cùm autem dilatauerit
C dominus Deus tuus terminos tuos, sicut iura-
uit patribus tuis, & dederit tibi cunctam ter-
9 ram quam eis pollicitus est: * Si tamen custo-
dieris mandata eius, & feceris quę hodie præ-
cipio tibi, vt diligas dominum Deum tuum,
& ambules in viis eius omni tempore, addes
tibi tres alias ciuitates, & supradictarum triũ
10 vrbium numerum duplicabis: * Vt non effun
datur sanguis innoxius in medio terræ quam
dominus Deus tuus dabit tibi possidendam,
11 ne sis sanguinis reus. * Si quis autem odio ha-
bens proximum, insidiatus fuerit vitæ eius,
surgensque percusserit illum, & mortuus fue-
rit, fugeritque ad vnam de supradictis vrbi-
12 bus: * Mittent seniores ciuitatis illius, &
arripient eum de loco effugij, tradentque in
manu proximi cuius sanguis effusus est, &
13 morietur. * Non misereberis eius: & au-
feres noxium sanguinem de Israel, vt bene sit
14 tibi. * Non assumes & transferes terminos Pro.22.c
D proximi tui, quos fixerunt priores in posses-
sione tua, quam dominus Deus tuus dabit ti-
bi in terram quam acceperis possidendam.
15 * Non stabit testis vnus contra aliquem, Inf. 27.a
quicquid illud peccati & facinoris fuerit: sed Su. 17.b.
in ore duorum aut trium testium stabit om- Mat. 18.
16 ne verbum. * Si steterit testis mendax con- b. Ioan. 8.c
tra hominem accusans eum præuaricationis, 2. Corin.
17 * Stabunt ambo quorum causa est ante 13.2.
Dominum in conspectu sacerdotum & iudi- 1. Ti. 5.d
cum qui fuerint in diebus illis. Heb. 10.c

תרגום אונקלוס

5 וְדַיְיעוֹל עִם חַבְרֵיהּ בְּחוּרְשָׁא לְמִיקַּץ אָעָא וְיִשְׁתַּלֵּיף בַּרְזְלָא מִן אָעָא וְיִשְׁכַּח יַת חַבְרֵיהּ וְיִמּוּת הוּא
וְיִעְרוֹק לַחֲדָא מִן קִרְוַיָּא הָאִלֵּין וְיִתְקַיֵּים: 6 דִּילְמָא יְרֵדוֹף גָּאֵל דְּמָא בָּתַר קְטוֹלָא אֲרֵי יַחֵם לִבֵּיהּ וְיִדְבְּקִינֵיהּ אֲרֵי תִסְגֵּי אוֹרְחָא וְיִקְטְלִינֵיהּ
נַפְשׁ וְלֵיהּ לֵית חוֹבַת דִּין דְּקְטוֹל אֲרֵי לָא סָנֵי הוּא לֵיהּ מֵאֶתְמָלִי וּמִרְקְמוֹהִי: 7 עַל כֵּן אֲנָא מְפַקֵּד לָךְ לְמֵימַר תְּלַת קִרְוִין תַּפְרִישׁ לָךְ:
8 וְאִם יַפְתֵּי יְיָ אֱלָהָךְ יַת תְּחוּמָךְ כְּמָא דְקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ וְיִתֵּן לָךְ יַת כָּל אַרְעָא דְמַלֵּיל לְמִתַּן לַאֲבָהָתָךְ: 9 אֲרֵי תִיסַר יַת כָּל פִּקְדָּנָא הָדָא
לְמֶעְבְּדָהּ דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין לְמִרְחַם יַת יְיָ אֱלָהָךְ וּלְמֵהָךְ בְּאוֹרְחָן דְּתַקְנָן קֳדָמוֹהִי כָּל יוֹמַיָּא וְהוֹסֶף לָךְ עוֹד תְּלַת קִרְוִין עַל תְּלַת אִילֵּין:
10 וְלָא יִשְׁתְּפֵךְ דַּם זַכָּאי בְּגוֹ אַרְעָךְ דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ אַחְסָנָא וְיִהֵי עֲלָךְ חוֹבַת דִּין דְּקְטוֹל: 11 וַאֲרֵי יְהֵי גְּבַר סָנֵי לְחַבְרֵיהּ וְיִכְמוֹן לֵיהּ
וְיִקוֹם עֲלוֹהִי וְיִקְטְלִינֵיהּ נְפַשׁ וְיִמּוּת וְיֶעְרוֹק לַחֲדָא מִן קִרְוַיָּא הָאִלֵּין: 12 וְיִשְׁלְחוּן סָבֵי קַרְתֵּיהּ וְיִדְבְּרוּן יָתֵיהּ מִתַּמָּן וְיִמְסְרוּן יָתֵיהּ
בְּיַד גָּאֵל דְּמָא וְיִמּוּת: 13 לָא תְחוּס עֵינָךְ עֲלוֹהִי וְתִפְלֵי אֲשֵׁרִי דָּם זַכַּי מִיִּשְׂרָאֵל וְיֵטַב לָךְ: 14 לָא תְשֵׁנֵי תְּחוּמָא
דְּחַבְרָךְ דְּחָחִימוּ קַרְמָאֵי בְּאַחְסָנָתָךְ דְּתַחְסִין בְּאַרְעָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ לְמֵירְתַהּ: 15 לָא יְקוֹם סָהִיד חַד בִּגְבַר לְכֹל
עָוַיָּן וּלְכֹל חוֹבִין בְּכָל חֵטָא דְּיֶחְטֵי עַל מֵימַר תְּרִין סָהֲדִין אוֹ עַל מֵימַר תְּלָתָא סָהֲדִין יְתְקַיֵּים פִּתְגָמָא:
סָהִיד שְׁקַר בְּגִבַּר לְאַסְהָדָא בֵּיהּ סַטְיָא: 17 וְיִקוֹמוּן תְּרֵין גַּבְרַיָּא דִּילְהוֹן דִּינָא קֳדָם יְיָ וּקְדָם כָּהֲנַיָּא וְדַיָּנַיָּא דִּיהוֹן
בְּיוֹמַיָּא הָאִנּוּן:

‡ *Et qui intrauerit cum proximo ſuo in ſyluam ad* 5
congreganda ligna, et percuſſa fuerit manus eius ſecuri ſcindentis lignum, & excidens ferrum à ligno percuſſerit proximum, & mortuus fuerit, hic confugiet in vnam vrbium harum, & viuet:

‡ *Vt non perſequens propinquus ſanguine poſt* 6
homicidam, quoniam inflammatus eſt corde ſuo, & apprehendat eum, ſi longior fuerit via, & percutiat eius animam, & moriatur. & huic non eſt iudicium mortis; quoniam non odio habens erat illum ante heri & ante tertium.

‡ *Propter hoc ego tibi præcipio verbum hoc, di-* 7
cens: Tres vrbes diuides tibi.

‡ *Si autem dilatauerit dominus Deus tuus ter-* 8
minos tuos, quemadmodum iurauit patribus tuis, & dederit tibi Dominus cunctam terram quam dixit Dominus ſe daturum patribus tuis: ‡ *Si au-* 9
dieris vt facias omnia præcepta hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, vt diligas dominum Deum tuum, vt ambules in omnibus viis eius omnibus diebus, & addes tibi adhuc tres ciuitates ad tres iſtas.

‡ *Et non effundetur ſanguis innoxius ſuper ter-* 10
ram, quam dominus Deus tuus dat tibi in poſſeſſionem, & non erit in te ſanguinis reus.

‡ *Si autem fuerit homo odio habens proximum* 11
ſuum, & inſidians illi, & inſurrexerit contra illum, & percuſſerit eius animam, & mortuus fuerit, & fugerit ad vnam vrbium iſtarum:

‡ *Et accipient eum illinc, & tradent illum in* 12
manus propinquo ſanguine, & morietur.

‡ *Non parcet oculus tuus ſuper eum: et purgabis* 13
ſanguinem innoxium ex Iſrael, & bene tibi erit.

‡ *Non commouebis terminos proximi tui, quos* 14
fixerunt priores te in poſſeſſione tua, quam poſſediſti in terra quam dñs Deus tuus dat tibi in poſſeſſionem. ‡ *Non ſtabit teſtis vnus ad teſtificandum* 15
contra hominem ſecundum omne facinus, & ſecundum omne peccatum, & ſecundum omne delictum quod peccauerit. in ore duorum teſtiũ et in ore triũ teſtium ſtabit omne verbum. ‡ *Si autẽ ſteterit teſtis* 16
iniuſtus contra hominem, accuſans eum impietatis:

‡ *Et ſtabunt duo homines, quibus eſt ipſis con-* 17
trouerſia coram Domino, & coram ſacerdotibus, et coram iudicibus qui fuerint in diebus illis:

5 ‡ καὶ ὃς ἂν εἰσέλθῃ μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ εἰς τὸν δρυμὸν συναγαγεῖν ξύλα, καὶ ἐκκρουσθῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ τῇ ἀξίνῃ κόψαντος τὸ ξύλον, καὶ πεσὸν τὸ σιδήριον ἀπὸ τοῦ ξύλου, εὕρῃ τὸν πλησίον, καὶ ἀποθάνῃ, οὗτος καταφεύξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ
6 ζήσεται· ‡ ἵνα μὴ διώξας ὁ ἀγχιστεύων τοῦ αἵματος ὀπίσω τοῦ φονεύσαντος, ὅτι θερμαίνεται τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ καταλάβῃ αὐτόν, ἐὰν μακροτέρα ᾖ ἡ ὁδός, καὶ πατάξῃ αὐτοῦ τὴν ψυχήν, καὶ ἀποθάνῃ· καὶ οὐκ ἔστι κρίσις θανάτου, ὅτι οὐ μισῶν ἦν αὐτὸν χθὲς καὶ τρίτης.
7 ‡ διὰ τοῦτο ἐγὼ σοι ἐντέλλομαι τὸ ῥῆμα τοῦτο, λέγων, τρεῖς πόλεις διαστελεῖς σεαυτῷ.
8 ‡ ἐὰν δὲ ἐμπλατύνει κύριος ὁ θεός σου τὰ ὅρια σου, ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου, καὶ δῷ σοι κύριος πᾶσαν τὴν γῆν, ἣν εἶπε κύριος δοῦναι τοῖς πατράσι σου·
9 ‡ ἐὰν εἰσακούσῃς ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ προσθήσεις σεαυτῷ ἔτι τρεῖς πόλεις πρὸς τὰς τρεῖς ταύτας.
10 ‡ καὶ οὐκ ἐκχυθήσεται αἷμα δίκαιον ἐπὶ τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ, καὶ οὐκ ἔσται ἐν σοὶ αἷμα
11 ἔνοχος. ‡ ἐὰν δὲ γένηται ἀνθρωπος μισῶν τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐνεδρεύων αὐτόν, καὶ ἐπαναστῇ ἐπ' αὐτὸν, καὶ πατάξῃ αὐτοῦ τὴν ψυχήν, καὶ ἀποθάνῃ, καὶ φύγῃ εἰς μίαν τῶν πόλεων
12 τούτων· ‡ καὶ λήψονται αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν εἰς χεῖρας τοῦ ἀγχιστεύοντος τοῦ αἵματος, καὶ ἀποθανεῖται.
13 ‡ οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῷ, καὶ καθαριεῖς τὸ αἷμα τὸ ἀναίτιον ἐξ Ισραήλ, καὶ σοὶ ἔσται.
14 ‡ οὐ μετακινήσεις ὅρια τοῦ πλησίον σου, ἃ ἔστησαν οἱ πρότερόν σου ἐν τῇ κληρονομίᾳ σου, ἣν κατεκληρονόμησας ἐν τῇ γῇ ἣν κύριος ὁ θεός σοι δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ.
15 ‡ οὐκ ἐμμενεῖ μάρτυς εἷς μάρτυρῆσαι κατὰ ἀνθρώπου κατὰ πάσης ἀδικίας, καὶ κατὰ πάσης ἁμαρτίας, καὶ κατὰ πᾶσαν ἁμαρτίαν, ἣν ἁμαρτήσῃ· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων, καὶ ἐπὶ στόματος τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα.
16 ‡ ἐὰν δὲ καταστῇ μάρτυς ἄδικος κατὰ ἀνθρώπου, καταλέγων αὐτοῦ ἀσέβειαν·
17 ‡ καὶ στήσονται οἱ δύο ἄνθρωποι, οἷς ἐστὶν αὐτοῖς ἡ ἀντιλογία ἔναντι κυρίου, καὶ ἔναντι τῶν ἱερέων, καὶ ἔναντι τῶν κριτῶν, οἳ ἂν ὦσιν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Et qui ingreſſus fuerit cum proximo ſuo in ſyluam vt ſuccidat ligna, & fertum fugerit manum eius ſuccidendo ligna, & elapſum fuerit ferrum de manubrio, & inuenerit proximum eius, & mortuus fuerit, ille fugiat ad vnam vrbium iſtarum, & viuet: [6] Ne fortè perſequatur propinquus ſanguinis homicidam, cùm incaluerit cor eius, & apprehendat eum, ſi longa fuerit via, & occidat animam eius, qui non eſt reus iudicij mortis: quoniam non oderat illum ab heri & nudiustertius. [7] Ideò ego præcipio tibi, dicens: Tres ciuitates ſeparabis tibi.

[8] Et quando dilatauerit dominus Deus tuus terminum tuum, ſicut iurauit patribus tuis, & dederit tibi omnem terram quam locutus eſt vt daret patribus tuis: [9] Si cuſtodieris omnia præcepta hæc, vt facias quæ ego præcipio tibi hodie, vt diligas dominum Deum tuum, & vt ambules in viis quæ rectæ ſunt coram eo omnibus diebus, addes tibi alias tres ciuitates præter tres illas.

[10] Et non effundetur ſanguis innocens in medio terræ tuæ, quam dominus Deus tuus dabit tibi in poſſeſſionem: ne ſit in te reatus iudicij mortis.

[11] Et quando vir oderit proximum ſuum, & inſidiatus fuerit ei, & ſurrexerit contra eum & occiderit animam eius, & mortuus fuerit, & fugerit ad vnam de ciuitatibus iſtis: [12] Mittent ſeniores ciuitatis illius, & tollent eum indè, & tradent eum in manu propinqui ſanguinis, vt moriatur. [13] Non parcat ei oculus tuus: & auferes effundentem ſanguinem innocentem de Iſrael, vt benè ſit tibi.

[14] Non transferas terminum proximi tui quem conſtituerunt priores in poſſeſſione tua, quam poſſidebis in terra quam dominus Deus tuus dabit tibi vt poſſideas eam. [15] Non ſtabit teſtis vnus contra virum in omnibus iniquitatibus & in omnibus delictis, & in omni peccato quod peccauerit: ſed in ore duorum aut trium teſtium ſtabit verbum. [16] Si ſteterit teſtis falſus contra virum vt teſtificetur contra eum præuaricationem: [17] Stabunt duo viri quorum eſt cauſa coram Domino, & coram ſacerdotibus & iudicibus qui fuerint in diebus illis:

18 * וְדָרְשׁוּ הַשֹּׁפְטִים הֵיטֵב וְהִנֵּה עֵד־שֶׁקֶר הָעֵד שֶׁקֶר
19 עָנָה בְאָחִיו: * וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת
20 לְאָחִיו וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: * וְהַנִּשְׁאָרִים יִשְׁמְעוּ
וְיִרָאוּ וְלֹא־יֹסִפוּ לַעֲשׂוֹת עוֹד כַּדָּבָר הָרָע הַזֶּה
21 בְּקִרְבֶּךָ: * וְלֹא תָחוֹס עֵינֶךָ נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ עַיִן בְּעַיִן
שֵׁן בְּשֵׁן יָד בְּיָד רֶגֶל בְּרָגֶל:

כ

1 * כִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־
אֹיְבֶךָ וְרָאִיתָ סוּס וָרֶכֶב עַם רַב מִמְּךָ לֹא תִירָא מֵהֶם
כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:
2 * וְהָיָה כְּקָרַבְכֶם אֶל־הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן וְדִבֶּר
3 אֶל־הָעָם: * וְאָמַר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם
קְרֵבִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֵיכֶם אַל־יֵרַךְ
לְבַבְכֶם אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תַּחְפְּזוּ וְאַל־תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם:
4 * כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֶם
לָכֶם עִם־אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם:
5 * וְדִבְּרוּ הַשֹּׁטְרִים אֶל־הָעָם לֵאמֹר מִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר
בָּנָה בַיִת־חָדָשׁ וְלֹא חֲנָכוֹ יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ פֶּן־
6 יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יַחְנְכֶנּוּ: * וּמִי־הָאִישׁ
אֲשֶׁר נָטַע כֶּרֶם וְלֹא חִלְּלוֹ יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ פֶּן־
7 יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יְחַלְּלֶנּוּ: * וּמִי־הָאִישׁ
אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה וְלֹא לְקָחָהּ יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ פֶּן־
8 יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יִקָּחֶנָּה: * וְיָסְפוּ
הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם וְאָמְרוּ מִי־הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ
הַלֵּבָב יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יִמַּס אֶת־לְבַב אֶחָיו
9 כִּלְבָבוֹ: * וְהָיָה כְּכַלּוֹת הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם
וּפָקְדוּ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם:
10 * כִּי־תִקְרַב אֶל־עִיר לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ וְקָרָאתָ אֵלֶיהָ
לְשָׁלוֹם:

18 *Cumque diligentissimè perscrutantes inuenerint falsum testem dixisse contra fratrẽ suũ
19 mendacium, * Reddent ei sicut fratri suo facere cogitauit: & auferes malũ de medio tui:
20 *Vt audiẽtes cæteri, timorem habeant, & ne-
21 quaquam talia audeant facere. *Non misereberis eius: sed animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges. Exo. 21. c. Leu. 24. c. Mat. 5. f.

CAP. XX.

1 A SI exieris ad bellum contra hostes tuos, & videris equitatus & currus, & maiorẽ quàm tu habeas aduersarij exercitus multitudinem, non timebis eos: quia dominus Deus tuus te-
2 cum est, qui eduxit te de terra Ægypti. * Appropinquante autem iam prælio, stabit sacerdos ante aciem, & sic loquetur ad populum:
3 * Audi Israel: Vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis: non pertimescat cor vestrũ: nolite metuere, nolite cedere, nec
4 formidetis eos: * Quia dominus Deus vester in medio vestri est, & pro vobis contra aduersarios dimicabit, vt eruat vos de periculo.
5 * Duces quoque per singulas turmas audiente exercitu proclamabũt: Quis est homo qui
B ædificauit domum nouam, & non dedicauit eam? Vadat & reuertatur in domum suam, ne fortè moriatur in bello, & alius dedicet eam.
6 *Quis est homo qui plãtauit vineã, & necdũ fecit eã esse cõmunẽ, de qua vesci omnibus liceat? Vadat & reuertatur in domũ suã, ne fortè moriatur in bello, & alius homo eius fun-
7 gatur officio. *Quis est homo qui despõdit vxorẽ, & nõ accepit eã? Vadat & reuertatur in domũ suã, ne fortè moriatur in bello, & alius
8 homo accipiat eã. *His dictis addẽt reliqua & loquentur ad populũ: Quis est homo formidolosus & corde pauido? vadat & reuertatur in domum suam, ne pauere faciat corda fratrum suorũ, sicut ipse timore perterritus est.
9 *Cumq; siluerint duces exercitus, & finem loquendi fecerint, vnusquisq; suos ad bellandũ cuneos pręparabit. *Si quãdo accesseris ad ex-
10 pugnandã ciuitatẽ, offeres ei primùm pacem.

תרגום אונקלוס

18 וְיִתְבְּעוּן דַּיָּנַיָּא יָאוּת וְהָא סָהִיד שְׁקַר סַהֲדָא שְׁקָרָא אַסְהִיד בַּאֲחוּהִי: 19 וְתַעְבְּדוּן לֵיהּ כְּמָא דְחַשִּׁיב לְמֶעְבַּד לַאֲחוּהִי וּתְפַלֵּי עֲבִיד
דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ: 20 וְדִישְׁתַּאֲרוּן יִשְׁמְעוּן וְיִדְחֲלוּן וְלָא יוֹסִפוּן לְמֶעְבַּד עוֹד כְּפִתְגָמָא בִּישָׁא הָדֵין בֵּינָךְ: 21 וְלָא תְחוּס עֵינָךְ נַפְשָׁא חֲלַף נַפְשָׁא
עֵינָא חֲלַף עֵינָא שִׁינָּא חֲלַף שִׁינָּא יְדָא חֲלַף יְדָא רִגְלָא חֲלַף רִגְלָא:

כ

1 אֲרֵי תִפּוֹק לְאַגָּחָא קְרָבָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ וְתֶחֱזֵי סוּסָוָן
וּרְתִיכִין עַם סַגִּי מִינָּךְ לָא תִדְחַל מִנְּהוֹן אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ מֵימְרֵיהּ בְּסַעְדָּךְ דְּאַסְקָךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם: 2 וִיהֵי כְּמִקְרְבְכוֹן לְאַגָּחָא קְרָבָא וְיִתְקְרֵב
כָּהֲנָא וִימַלֵּיל עִם עַמָּא: 3 וְיֵימַר לְהוֹן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתּוּן מִתְקָרְבִין יוֹמָא דֵין לְאַגָּחָא קְרָבָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן לָא יְוֹתַע לִבְּכוֹן לָא תְדְחֲלוּן וְלָא
תְחַבָּהוּן וְלָא תְתַבְּרוּן מִן קֳדָמֵיכוֹן: 4 אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ דְּמַרְכֵּיב קֳדָמֵיכוֹן לְמִפְרַק יַתְכוֹן: 5 וְיִמַּלְלוּן
סָרְכַיָּא עִם עַמָּא לְמֵימַר מַן גַּבְרָא דְּבְנָא בֵּיתָא חַדְתָּא וְלָא חֲנִכְיֵהּ יְהָךְ וְיתוּב לְבֵיתֵיהּ דִּלְמָא יְתְקְטֵל בְּקְרָבָא וּגְבַר אָחֳרָן יַחְנְכִנֵּיהּ: 6 וּמַן
גַּבְרָא דְנָצֵב כַּרְמָא וְלָא אַחֲלֵיהּ יְהָךְ וְיתוּב לְבֵיתֵיהּ דִּלְמָא יְתְקְטֵל בְּקְרָבָא וּגְבַר אָחֳרָן יַחְלִנֵּיהּ: 7 וּמַן גַּבְרָא דְאֵרַשׂ אִתְּתָא וְלָא נְסָבַהּ יְהָךְ
וְיתוּב לְבֵיתֵיהּ דִּלְמָא יְתְקְטֵל בְּקְרָבָא וּגְבַר אָחֳרָן יְסִבִינַהּ: 8 וְיוֹסְפוּן סָרְכַיָּא לְמַלָּלָא עִם עַמָּא וְיֵימְרוּן מַן גַּבְרָא דְדָחִיל וּתְבִיר לִבָּא יְהָךְ וְיתוּב
לְבֵיתֵיהּ וְלָא יְהֵבַר יַת לִבָּא דַּאֲחוּהִי כְּלִבֵּיהּ: 9 וִיהֵי כַּד יְשֵׁצוּן סָרְכַיָּא לְמַלָּלָא עִם עַמָּא וִימַנּוּן רַבָּנֵי חֵילָא בְּרֵישׁ עַמָּא: 10 אֲרֵי תִקְרַב לְקַרְתָּא
לְאַגָּחָא קְרָבָא עָלַהּ וְתִקְרֵי לַהּ טְלִין דְּשָׁלֵם:

‡ *Et perſcrutati fuerint iudices diligenter, & ecce teſtis iniuſtus teſtificatus eſt iniuſta, cõtra ſtetit aduerſus fratrem ſuum:* ‡ *Et facietis illi quemadmodum nequiter cogitauerat facere contra fratrem ſuum: & auferetis malum ex vobis ipſis.*

‡ *Et reliqui audientes timebunt, & non addent vltrà facere ſecundùm verbum malum hoc in vobis.*

‡ *Non parcet oculus tuus ſuper eum: animã pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede: ſecundùm quod dederit maculam proximo, ſic dabitis illi.*

CAP. XX.

SI *autem exieris in bellum contra hoſtes tuos, & videris equitatum, & aſcenſorem & populum maiorem te, non timebis ab eis: quoniam dominus Deus tuus tecum, qui eduxit te de terra Ægypti.*

‡ *Et erit quando appropinquaueris prælio, & accedens ſacerdos, loquetur populo:* ‡ *Et dicet ad eos: Audi, Iſrael: Vos acceditis hodie in pugnam contra inimicos veſtros: ne diſſoluatur cor veſtrum, neque timeatis, neque turbemini, neque declinetis à facie eorum:* ‡ *Quoniam dominus Deus veſter qui præit vobiſcum, debellabit vobis inimicos veſtros, & ſaluabit vos.* ‡ *Et loquentur ſcribæ ad populum, dicentes: Quis homo qui ædificauit domum nouam, & non dedicauit eam? vadat & reuertatur in domum ſuam, ne moriatur in bello, & homo alius dedicabit eam.*

‡ *Et quis homo qui plantauit vineam, & non lætatus eſt ex ea? vadat & reuertatur in domum ſuam, ne moriatur in bello, & homo alius lætabitur ex ea.*

‡ *Et quis homo qui deſpondit vxorem, & non accepit eam? vadat et reuertatur in domum ſuam, ne moriatur in bello, & homo alius accipiet eam.*

‡ *Et addent ſcribæ loqui ad populum, et dicent: Quis homo metuens & timidus corde? vadat & reuertatur in domum ſuam, ne pauere faciat cor fratris ſui, ſicut & ſuum.*

‡ *Et erit quando ceſſauerint ſcribæ loquentes ad populum, & conſtituent principes exercitus præcedentes populum.*

‡ *Si autem acceſſeris ad ciuitatem ad expugnandum eam, & vocabis eos cum pace.*

18 ‡ καὶ ἐξετάσωσιν ⓘ κριταὶ ἀκριβῶς, καὶ ἰδοὺ μάρτυς ἄδικος ἐμαρτύρησεν ἄδικα, ἀντέστη κτ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ·

19 ‡ καὶ ποιήσετε αὐτῷ ὃν τρόπον ἐπονηρεύσατο ποιῆσαι κτ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

20 ‡ καὶ ⓘ ἐπίλοιποι ἀκούσαντες φοβηθήσονται, καὶ οὐ προσθήσουσιν ἔτι ποιεῖν κτ τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο ἐν ὑμῖν.

21 ‡ οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῷ, ψυχὴ ἀντὶ ψυχῆς, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρός, πόδα ἀντὶ ποδός, καθ' ὅτι ἀνταπέδωκεν τῷ πλησίον, οὕτω δώσετε αὐτῷ.

κ΄.

1 ‡ Ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς εἰς πόλεμον ἐπὶ σοῦ ἐχθρούς σου, καὶ ἴδῃς ἵππον καὶ ἀναβάτην καὶ λαὸν πλείονά σου, οὐ φοβηθήσῃ ἀπ' αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός σου μετὰ σοῦ, ὁ ἀναβιβάσας σε ἐκ
2 γῆς Αἰγύπτου. ‡ καὶ ἔσται ὅταν ἐγγίσῃς τῷ πολέμῳ, καὶ
3 προσελεύσεται ὁ ἱερεὺς, λαλήσει τῷ λαῷ· ‡ καὶ ἐρεῖ πρὸς αὐτοὺς, ἄκουε Ἰσραήλ, ὑμεῖς προσπορεύεσθε σήμερον εἰς πόλεμον ἐπὶ σοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· μὴ ἐκλυέσθω ἡ καρδία ὑμῶν, μὴ φοβῆσθε μὴ ὀπτήσθε μηδὲ ἐγκλίνητε ἀπὸ προσώπου αὐ-
4 τῶν· ‡ ὅτι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ προπορευόμενος μεθ' ὑμῶν συνεκπολεμήσει ὑμῖν τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ διασώσει ὑμᾶς.

5 ‡ καὶ λαλήσουσιν ⓘ γραμματεῖς πρὸς τὸν λαὸν, λέγοντες, τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ οἰκοδομήσας οἰκίαν καινὴν, καὶ οὐκ ἐνεκαίνισεν αὐτήν; πορευέσθω καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἄνθρωπος
6 ἕτερος ἐγκαινιεῖ αὐτήν. ‡ καὶ τίς ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ οὐκ ἠυφράνθη ἐξ αὐτοῦ; πορευέσθω καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ ἄνθρωπος
7 ἕτερος εὐφρανθήσεται ἐξ αὐτοῦ. ‡ καὶ τίς ὁ ἄνθρωπος ὅστις μεμνήσθαι γυναῖκα καὶ οὐκ ἔλαβεν αὐτήν; πορευέσθω καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴ ἀποθάνῃ ἐν τῷ πολέ-
8 μῳ, καὶ ἄνθρωπος ἕτερος λήψεται αὐτήν. ‡ καὶ προσθήσουσιν οἱ γραμματεῖς λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν, καὶ ἐροῦσι, τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος καὶ δειλὸς τῇ καρδίᾳ; πορευέσθω καὶ ἀποστραφήτω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, ἵνα μὴ δειλιάνῃ τὴν καρδίαν τοῦ ἀδελ-
9 φοῦ αὐτοῦ, ὡσεὶ κτ τὴν ἑαυτοῦ. ‡ καὶ ἔσται ὅταν παύσωνται οἱ γραμματεῖς λαλοῦντες πρὸς τὸν λαόν, καὶ καταστήσουσιν ἄρχοντας
10 τῆς στρατιᾶς προηγουμένους τοῦ λαοῦ. ‡ ἐὰν δὲ προσέλθῃς πρὸς πόλιν ἐκπολεμῆσαι αὐτὴν, καὶ καλέσῃ αὐτοὺς μετ' εἰρήνης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et requirent iudices diligenter: & ſi teſtis falſus fuerit, & teſtimonium falſum teſtificatus eſt contra fratrem ſuum;
19 Facietis ei ſicut cogitauit facere fratri ſuo: & auferes facientem quod malum eſt de medio tui.
20 Et qui relicti fuerint audient, & timebunt; & non addent vt faciant vltrà iuxta verbum hoc peſſimum in medio tui.
21 Non parcat ei oculus tuus: ſed dabis animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede.

CAP. XX.

SI exieris ad bellum contra hoſtes tuos, & videris equos & quadrigas, & populum multum magis quàm tu es, ne timeas eos: quoniam verbum domini Dei tui eſt in auxilium tuum, qui eduxit te de terra Ægypti. 2 Et cùm appropinquaueritis ad pugnam, accedet ſacerdos & loquetur ad populum: 3 Et dicet ei: Audi, Iſrael: Vos acceditis hodie ad pugnam contra inimicos veſtros: ne commoueatur cor veſtrum, neque timeatis, neque conturbemini, nec terreamini à facie eorum: 4 Quoniam dominus Deus veſter ipſe dux erit coram vobis, vt pugnet pro vobis cum inimicis veſtris, vt eruat vos. 5 Et loquentur duces ad populum, dicentes: Quis eſt vir qui ædificauit domum nouam, & non dedicauit eam? vadat & reuertatur in domum ſuam, ne fortè occidatur in bello, & vir alius dedicet illam. 6 Et quis eſt vir qui plantauit vineam, & non fecit eam eſſe communem? vadat & reuertatur in domum ſuam, ne occidatur in bello, & vir alius faciat eam eſſe communem. 7 Et quis eſt vir qui deſpondit vxorem, & non accepit eam? vadat & reuertatur in domum ſuam, ne fortè occidatur in bello, & vir alius accipiat eam. 8 Et addent duces loqui ad populum, & dicent: Quis eſt vir qui timidus eſt & formidoloſus corde? vadat & reuertatur in domum ſuam, ne formidare faciat cor fratrum ſuorum ſicut cor eius. 9 Et cùm conſumauerint duces loqui ad populum, conſtituent principes exercitus in capite populi.
10 Cùm acceſſeris ad expugnandam vrbem, vocabis eam verbis pacificis.

11 * וְהָיָה אִם־שָׁלֹם תַּעֲנְךָ וּפָתְחָה לָךְ וְהָיָה
כָּל־הָעָם הַנִּמְצָא־בָּהּ יִהְיוּ לְךָ לָמַס וַעֲבָדוּךָ׃
12 * וְאִם־לֹא תַשְׁלִים עִמָּךְ וְעָשְׂתָה עִמְּךָ מִלְחָמָה
13 וְצַרְתָּ עָלֶיהָ׃ * וּנְתָנָהּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶךָ
14 וְהִכִּיתָ אֶת־כָּל־זְכוּרָהּ לְפִי־חָרֶב׃ * רַק הַנָּשִׁים
וְהַטַּף וְהַבְּהֵמָה וְכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה בָּעִיר כָּל־שְׁלָלָהּ
תָּבֹז לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־שְׁלַל אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה
15 אֱלֹהֶיךָ לָךְ׃ * כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכָל־הֶעָרִים הָרְחֹקֹת
מִמְּךָ מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־מֵעָרֵי הַגּוֹיִם־הָאֵלֶּה הֵנָּה׃
16 * רַק מֵעָרֵי הָעַמִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
17 נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה לֹא תְחַיֶּה כָּל־נְשָׁמָה׃ * כִּי־
הַחֲרֵם תַּחֲרִימֵם הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי הַחִוִּי
18 וְהַיְבוּסִי כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ * לְמַעַן אֲשֶׁר
לֹא־יְלַמְּדוּ אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכֹל תּוֹעֲבֹתָם אֲשֶׁר
עָשׂוּ לֵאלֹהֵיהֶם וַחֲטָאתֶם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
19 * כִּי־תָצוּר אֶל־עִיר יָמִים רַבִּים
לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ לֹא־תַשְׁחִית אֶת־עֵצָהּ לִנְרַח
עָלָיו גַּרְזֶן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם
20 עֵץ הַשָּׂדֶה לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר׃ * רַק עֵץ אֲשֶׁר־תֵּדַע
כִּי לֹא־עֵץ מַאֲכָל הוּא אֹתוֹ תַשְׁחִית וְכָרַתָּ וּבָנִיתָ
מָצוֹר עַל־הָעִיר אֲשֶׁר־הִוא עֹשָׂה עִמְּךָ מִלְחָמָה עַד
רִדְתָּהּ׃

כא

1 * כִּי־יִמָּצֵא
חָלָל בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ
2 נֹפֵל בַּשָּׂדֶה לֹא נוֹדַע מִי הִכָּהוּ׃ * וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ
וְשֹׁפְטֶיךָ וּמָדְדוּ אֶל־הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הֶחָלָל׃
3 * וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל־הֶחָלָל וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר
הַהִוא עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא־עֻבַּד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא־
מָשְׁכָה בְעֹל׃

11 * Si receperit & aperuerit tibi portas, cunctus populus qui in ea est saluabitur, & ser-
12 uiet tibi sub tributo. *Sin autem fœdus inire noluerit,& cœperit contra te bellum,oppug-
13 nabis eam:*Cumque tradiderit dñs Deus tu⁹ illam in manu tua, percuties omne quod in
14 ea generis masculini est in ore gladij;* Absq; mulieribus & infantibus,iumentis,& cæteris quæ in ciuitate sunt. Omnem prædam exercitui diuides, & comedes de spoliis hostiũ tuorum,quæ dominus Deus tuus dederit tibi.
15 * Sic facies cunctis ciuitatibus quæ à te procul valdè sunt,& nõ sunt de his vrbibus quas
16 in possessionem accepturus es. * De his autẽ D ciuitatibus quæ dabuntur tibi, nullum om-
17 ninò permittes viuere: *Sed interficies in ore gladij,Ethæum videlicet & Ammorræum,& Chananæum,Pherezęum,& Euæum,& Iebusæum,sicut prȩcepit tibi dominusDeus tuus:
18 *Ne fortè doceant vos facere cunctas abominationes quas ipsi operati sunt diis suis;&peccetis in dominum Deum vestrum.
19 * Quando obsederis ciuitatem multo tempore, & munitionibus circumdederis vt expugnes eam, non succides arbores de quibus vesci potest, nec securibus per circuitum debes vastare regionem; quoniam lignum est, & non homo: nec potest bellantium con
20 tra te augere numerum. * Si qua autem ligna non sunt pomifera, sed agrestia,& in cæteros apta vsus, succide & extrue machinas, donec capias ciuitatem quæ contra te dimicat.

CAP. XXI.

1 AQVando inuentum fuerit in terra quam dominus Deus tuus daturus est tibi, hominis cadauer occisi,& ignorabitur cædis reus:
2 * Egredientur maiores natu & iudices tui, & metientur à loco cadaueris singularum per circuitum spacia ciuitatum:
3 * Et quam viciniorem cæteris esse perspexerint,seniores ciuitatis illius tollent vitulam de armento, quæ non traxit iugum, nec terram scidit vomere:

תרגום אונקלוס

11 וְיֶהֵי אִם שְׁלָם תַּחֲיבִינָךְ וְתִפְתַּח לָךְ וִיהֵי כָּל עַמָּא דְּיִשְׁתְּכַח בָּהּ יְהוֹן לָךְ לְמַסְקֵי מִסִּין וְיִפְלְחוּנָךְ׃ 12 וְאִם לָא תַשְׁלִים עִמָּךְ וְתַעְבִּיד
עִמָּךְ קְרָבָא וּתְצוּר עֲלָהּ׃ 13 וְיַמְסְרִינַהּ יְיָ אֱלָהָךְ בִּידָךְ וְתִמְחֵי יָת כָּל דְּכוּרַהּ לְפִתְגָם דְּחָרֶב׃ 14 לְחוֹד נָשַׁיָּא וְטַפְלָא וּבְעִירָא וְכֹל דִּיהֵי
בְּקִרְתָּא כָּל עֲדָאָהּ תֵּיבּוֹז לָךְ וְתֵיכוֹל יָת עֲדָאָהּ דְּסָנְאָךְ דִּיהַב יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ׃ 15 כֵּן תַּעְבִּיד לְכָל קִרְוַיָּא דְּרַחִיקִין מִינָךְ לַחְרָא דְּלָא מִקִּרְוֵי
עַמְמַיָּא הָאִלֵּין אִינּוּן׃ 16 לְחוֹד מִקִּרְוֵי עַמְמַיָּא הָאִלֵּין דְּיָיְ אֱלָהָךְ יָהִיב לָךְ אַחְסָנָא לָא תְּהֵי כָּל נְשָׁמָא׃ 17 אֲרֵי גְּמָרָא תְּגַמְּרִינּוּן חִיתָּאֵי
וֶאֱמוֹרָאֵי כְּנַעֲנָאֵי וּפְרִיזָאֵי חִיוָאֵי וִיבוּסָאֵי כְּמָא דְּפַקְּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ׃ 18 בְּדִיל דְּלָא יֵילְפוּן יָתְכוֹן לְמֶעְבַּד כְּכֹל תּוֹעֲבָתְהוֹן דְּעָבְדִין לְטַעֲוָתְהוֹן
וּתְחוֹבוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 19 אֲרֵי תְצוּר לְקִרְתָּא יוֹמִין סַגִּיאִין לְאַגָּחָא עֲלָהּ לְמִכְבְּשָׁהּ לָא תְחַבֵּל יָת אִילָנַהּ לַאֲרָמָא עֲלוֹהִי בְּרִזְלָא אֲרֵי
מִינֵּיהּ תֵּיכוֹל וְיָתֵיהּ לָא תְקוֹץ אֲרֵי לָא כֶאֱנָשָׁא אִילָן חַקְלָא לְמֵיעַל מִן קֳדָמָךְ בְּצִירָא׃ 20 לְחוֹד אִילָן דְּתִידַּע אֲרֵי לָא אִילָן דְּמֵיכַל הוּא יָתֵיהּ
תְּחַבֵּל וְתִקוֹץ וְתִבְנֵי כַּרְקוֹמִין עַל קִרְתָּא דְּהִיא עָבְדָא עִמָּךְ קְרָבָא עַד דְּתִכְבְּשָׁהּ׃

כא

1 * אֲרֵי יִשְׁתְּכַח קְטִילָא בְּאַרְעָא דְּיָיְ אֱלָהָךְ יָהִיב לָךְ לְמֵירְתָהּ רְמֵי בְּחַקְלָא לָא יְדַע מַן קְטָלֵיהּ׃
2 וְיִפְּקוּן סָבָךְ וְדַיָּנָיךְ וְיִמְשְׁחוּן לְקִרְוַיָּא דִּי בְסָחֲרָנוּת קְטִילָא׃ 3 וִיהֵי קִרְתָּא דְּקָרִיבָא לְקִטִילָא וְיִסְבּוּן סָבֵי קִרְתָּא הַהִיא עֶגְלַת תּוֹרִין דְּלָא
אִתְפְּלַח בַּהּ דְּלָא נָגִידַת בְּנִירָא׃

Et erit ſiquidem pacifica reſponderint tibi, & aperuerint tibi, erit cunctus populus qui inuenti ſunt in ea, erunt tibi tributarij & ſubditi tibi. 11

Si autem non obedierint tibi, & fecerint contra te bellum, & obſidebis eam: 12 *Et tradet eam dominus Deus tuus in manus tuas, et percuties omne maſculinum illius in nece gladij:* 13

Abſque mulieribus & ſarcina. & omnia iumenta, & omnia quæcunque ſunt in ciuitate, & omnem ſarcinam diuides tibi: & comedes omnem prædam hoſtium tuorum, quos dominus Deus tuus dat tibi. 14

Sic facies cunctis ciuitatibus longè exiſtentibus à te valdè, & non de vrbibus gentium harum. 15

Ecce autem de vrbibus gentium harum, quas dominus Deus tuus dat tibi vt poſſideas terram earum, non capietis viuum omne ſpirans: 16

Sed anathematizabitis eos, Ethæũ, & Amorræum, & Chananæum, & Pherezæum, & Euæum & Iebuſæum, & Gergeſæum, quemadmodum præcepit tibi dominus Deus tuus: 17

Vt non doceant vos facere cunctas abominationes eorum, quas fecerunt diis ſuis, & peccabitis coram domino Deo veſtro. 18

Si autem obſederis circa ciuitatem diebus pluribus vt expugnes eam in captiuitatem eius, non ſuccides arbores eius, vt immittas in eas ferrum: ſed ab ea comedes, ipſam verò non ſuccides. nunquid homo lignum quod in ſylua, vt ingrediatur à facie tua in vallum? 19

Sed lignum quod ſcis quod non fructiferum eſt, hoc perdes, & ſuccides, & extrues vallum contra ciuitatem quæ facit aduerſum te bellum, quouſque tradatur. 20

CAP. XXI.

SI autem inuentus fuerit necatus in terra, quam dominus Deus tuus dat tibi poſſidendam, qui ceciderit in campo, & non cognouerunt eum qui percuſſit illum: 1

Egredietur ſenatus tuus et iudices tui, et metientur ad vrbes quæ in circuitu necati: 2

Et erit vrbs propinqua necato, & accipiet ſenatus vrbis illius vitulam ex bobus, quæ non operata eſt, & quæ non traxit iugum: 3

11 * καὶ ἔσαι ἐὰν μὲν εἰρηνικὰ ἀποκριθῶσί σοι, καὶ ἀνοίξωσί σοι, ἔσαι πᾶς ὁ λαὸς ⓐ εὑρεθέντες ἐν αὐτῇ ἔσονταί σοι φορολογοῦντες καὶ ὑπήκοοί σοι.

12 * ἐὰν δὲ μὴ ὑπακούσωσί σοι καὶ ποιήσωσι μετὰ σὲ πόλεμον, καὶ παρεκαθίεις αὐτούς· 13 * καὶ παραδώσει αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ παταξεις πᾶν ἀρσενικὸν αὐτῆς ἐν φόνῳ μαχαίρας, 14 * πλὴν τῶν γυναικῶν καὶ τῆς ἀποσκευῆς. καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πάντα ὅσα ἂν ὑπάρχει ἐν τῇ πόλει, καὶ πᾶσαν τὴν ἀπαρτίαν περιομεῖς σεαυτῷ, καὶ φαγῇ πάσαν τὴν περιομὴν τῶν ἐχθρῶν σου, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.

15 * οὕτω ποιήσεις πάσας τὰς πόλεις τὰς μακρὰν ὄσας ἀπὸ σοῦ σφόδρα, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων.

16 * ἰδοὺ δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων, ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κληρονομῆσαι τὴν γῆν ἄπαν, οὐ ζωγρήσετε πᾶν ἔμπνεον·

17 * ἀλλ' ἀναθεματιεῖτε αὐτούς, τὸν χετταῖον, καὶ τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὸν χαναναῖον, καὶ φερεζαῖον, καὶ εὐαῖον, καὶ ἰεβουσαῖον, καὶ γεργεσαῖον, οὗ τρόπον ἐνετείλατό σοι κύριος ὁ θεός σου· 18 * ἵνα μὴ διδάξωσιν ὑμᾶς ποιεῖν πάντα τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ὅσα ἐποίησαν τοῖς θεοῖς αὐτῶν, καὶ ἁμαρτήσεσθε ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

19 * ἐὰν δὲ περικαθίσῃς περὶ πόλιν ἡμέρας πλείους ἐκπολεμῆσαι αὐτὴν εἰς καταλῆψιν αὐτῆς, οὐκ ἐξολεθρεύσῃ τὰ δένδρα αὐτῆς, ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὰ σίδηρον, ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν φαγῇ, αὐτὸ δὲ οὐκ ἐκκόψεις. μὴ ἄνθρωπος τὸ ξύλον τὸ ἐν τῷ ὄρυμῷ 20 εἰσελθεῖν ἀπὸ προσώπου σου εἰς τὸν χάρακα; * ἀλλὰ τὸ ξύλον ὃ οἶδας ὅτι οὐ καρπόδρωτόν ἐστι, τοῦτο ἐξολεθρεύσεις καὶ ἐκκόψεις καὶ οἰκοδομήσεις χαράκωσιν ἐπὶ τὴν πόλιν, ἥτις ποιεῖ πρός σε τὸν πόλεμον, ἕως ἂν παραδοθῇ.

κα΄.

1 * Ἐὰν δὲ εὑρεθῇ τραυματίας ἐν τῇ γῇ ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κληρονομῆσαι, πεπτωκὼς ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ οὐκ οἴδασι τὸν πατάξαντα αὐτόν·

2 * ἐξελεύ(ε)ὴ ἡ γερουσία σου καὶ ⓐ κριταί σου, καὶ ἐκμετρήσουσιν ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς κύκλῳ τοῦ τραυματίου·

3 * καὶ ἔσαι ἡ πόλις ἡ ἐγγίζουσα τῷ τραυματίᾳ, καὶ λήψεται ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης δάμαλιν ἐκ βοῶν, ἥτις οὐκ εἰργάσαι, καὶ ἥτις οὐχ εἵλκυσεν ζυγόν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et ſi pacificè reſponderit tibi, & aperuerit tibi, omnis populus qui inuentus fuerit in ea, erunt tibi tributarij, & ſeruient tibi.

12 Et ſi non fecerit pacem tecum, & fecerit bellum aduerſum te, obſidebis eam: 13 Et tradet eam dominus Deus tuus in manu tua: & percuties omnes maſculos eius in ore gladij: 14 Verùntamen mulieres & paruulos, & iumenta, & omnia quæ fuerint in ciuitate, & omnia ſpolia eius diripies tibi: & comedes ſpolia inimicorum tuorum quæ dedit tibi dominus Deus tuus.

15 Sic facies cunctis ciuitatibus quæ longè ſunt à te, quæ non ſunt de ciuitatibus populorum iſtorum: 16 Sed in ciuitatibus populorum iſtorum, quos dominus Deus tuus dabit tibi in poſſeſſionem, nullam animam permittes viuere: 17 Sed deſtrues eos, Ethæos ſcilicet & Amorræos, & Chananæos, & Pherezæos, & Euæos, & Iebuſæos, ſicut præcepit tibi dominus Deus tuus:

18 Vt non doceant vos facere iuxta omnes abominationes ſuas quas faciebant idolis ſuis, & peccetis coram domino Deo veſtro.

19 Quando obſederis ciuitatem diebus multis vt expugnes eam & vt ſubiicias eam, non diſſipabis arbores eius, neque leuabis ſuper eas ferrum: ex illis enim comedes, & eas non ſuccides: quoniam non eſt ſicut homo arbor agri, vt veniat contra te in obſidionem.

20 Attamen arbor quam ſcis quòd non eſt arbor ex qua veſci potes, ipſam diſſipabis & ſuccides: & ædificabis machinas contra ciuitatem quæ dimicat contra te, donec ſubiicias eam.

CAP. XXI.

QVando inuentus fuerit in terra, quam dominus Deus tuus dabit tibi vt poſſideas eam, homo occiſus proiectus in agro, & ignoratur quis occiderit eum: 2 Egredientur ſenes tui & iudices tui, & metientur à loco cadaueris vſque ad ciuitates quæ ſunt in circuitu occiſi.

1 Et erit ciuitas quæ propinquior eſt occiſo, tollent ſenes ciuitatis illius vitulam boum, qua nullus operatus eſt, nec traxit iugum:

4 * וְהוֹרִדוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא אֶת־הָעֶגְלָה אֶל־
נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא־יֵעָבֵד בּוֹ וְלֹא יִזָּרֵעַ וְעָרְפוּ־שָׁם
5 אֶת־הָעֶגְלָה בַּנָּחַל: * וְנִגְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי
כִּי בָם בָּחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשֵׁם יְהוָה
6 וְעַל־פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל־רִיב וְכָל־נָגַע: * וְכֹל זִקְנֵי
הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל־הֶחָלָל יִרְחֲצוּ אֶת־יְדֵיהֶם
7 עַל־הָעֶגְלָה הֶעָרוּפָה בַּנָּחַל: * וְעָנוּ וְאָמְרוּ יָדֵינוּ
8 לֹא שָׁפְכָה אֶת־הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא רָאוּ: * כַּפֵּר
לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־פָּדִיתָ יְהוָה וְאַל־תִּתֵּן דָּם
נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם:
9 וְאַתָּה תְּבַעֵר הַדָּם הַנָּקִי מִקִּרְבֶּךָ כִּי־תַעֲשֶׂה הַיָּשָׁר
בְּעֵינֵי יְהוָה:
10 * כִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־
אֹיְבֶיךָ וּנְתָנוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶךָ וְשָׁבִיתָ שִׁבְיוֹ:
11 * וְרָאִיתָ בַּשִּׁבְיָה אֵשֶׁת יְפַת־תֹּאַר וְחָשַׁקְתָּ בָּהּ
12 וְלָקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה: * וַהֲבֵאתָהּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתֶךָ
וְגִלְּחָה אֶת־רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה אֶת־צִפָּרְנֶיהָ:
13 * וְהֵסִירָה אֶת־שִׂמְלַת שִׁבְיָהּ מֵעָלֶיהָ וְיָשְׁבָה בְּבֵיתֶךָ
וּבָכְתָה אֶת־אָבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ יָרֵחַ יָמִים וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא
14 אֵלֶיהָ וּבְעַלְתָּהּ וְהָיְתָה לְךָ לְאִשָּׁה: * וְהָיָה
אִם־לֹא חָפַצְתָּ בָּהּ וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ וּמָכֹר לֹא־
תִמְכְּרֶנָּה בַּכֶּסֶף לֹא־תִתְעַמֵּר בָּהּ תַּחַת אֲשֶׁר עִנִּיתָהּ:
15 * כִּי־תִהְיֶיןָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאַחַת אֲהוּבָה
וְהָאַחַת שְׂנוּאָה וְיָלְדוּ־לוֹ בָנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה
16 וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכֹר לַשְּׂנִיאָה: * וְהָיָה בְּיוֹם הַנְחִילוֹ
אֶת־בָּנָיו אֵת אֲשֶׁר־יִהְיֶה לוֹ לֹא יוּכַל לְבַכֵּר אֶת־בֶּן־
הָאֲהוּבָה עַל־פְּנֵי בֶן־הַשְּׂנוּאָה הַבְּכֹר:
17 * כִּי אֶת־הַבְּכֹר בֶּן־הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם
בְּכֹל אֲשֶׁר־יִמָּצֵא לוֹ כִּי־הוּא רֵאשִׁית אֹנוֹ לוֹ מִשְׁפַּט
הַבְּכֹרָה:

4 * Et ducent eam ad vallem asperam atque saxosam, quæ nunquam arata est, nec sementem recepit, & cędent in ea ceruices vitulæ.
5 * Accedentque sacerdotes filij Leui, quos elegerit dominus Deus tuus vt ministrent ei, & benedicant in nomine eius: & ad verbum eorum omne negotium pendet; & quicquid mundum vel immundum est iudicetur.
6 * Et venient maiores natu ciuitatis illius B ad interfectum, lauabuntque manus suas super vitulam quæ in valle percussa est:
7 * Et dicent: Manus nostræ non effuderunt sanguinem hunc, nec oculi viderunt.
8 * Propitius esto populo tuo Israel quem redemisti Domine, & nō reputes sanguinem innocentem in medio populi tui Israel: & auferetur ab eis reatus sanguinis.
9 * Tu autē alienus eris ab innocentis cruore qui fusus est, cùm feceris quod prȩcepit Do
10 minus. * Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos, & tradiderit eos dominus Deus tuus in manu tua, captiuosque duxeris,
11 * Et videris in numero captiuorum mulie- C rem pulchram, & adamaueris eam, voluerisque habere vxorem,
12 * Introduces eam in domum tuam: quæ radet cęsariem, & circun-
13 cidet vngues: * Et deponet vestem in qua capta est, sedēsque in domo tua flebit patrem & matrem suam vno mense; & postea intrabis ad eā, dormiesq; cum illa, & erit vxor tua.
14 * Si autem postea non sederit animo tuo, dimittes eam liberam: nec vēdere poteris pecunia, nec opprimere per potentiam, quia hu
15 miliasti eam. * Si habuerit homo vxores duas, vnam dilectam, & alteram odiosam, genueritque ex eis liberos, & fuerit filius odiosæ primogenitus:
16 * Volueritque substantiam inter filios suos diuidere, nō poterit filium dilectæ facere primogenitum, & præferre filio odiosæ:
17 * Sed filium odiosæ agnoscet primogenitum, dabitque ei de his quæ habuerit cuncta duplicia. iste est enim principium liberorum D eius, & huic debentur primogenita·

תרגום אונקלוס

4 וַיַחֲתוּן סָבֵי קַרְתָּא הַהִיא יַת עָגְלְתָּא לְנַחְלָא בַּיְיר דְּלָא יִתְפְּלַח בֵּיהּ וְלָא יִזְדְּרַע וְיִקְפּוּן תַּמָּן יַת עָגְלְתָּא בְּנַחְלָא: 5 וְיִתְקָרְבוּן כָּהֲנַיָּא
בְּנֵי לֵוִי אֲרֵי בְּהוֹן אִתְרְעִי יְיָ אֱלָהָךְ לְשַׁמָּשׁוּתֵיהּ וּלְבָרָכָא בִּשְׁמָא דַּייָ וְעַל מֵימְרֵיהוֹן יְהֵי כָּל דִּין וְכָל מַכְתַּשׁ סְגִירוּ: 6 וְכֹל סָבֵי קַרְתָּא הַהִיא
דְּקָרִיבִין לְקַטִּילָא יִסְחוֹן יַת יְדֵיהוֹן עַל עָגְלְתָּא דְּנִקִיפָא בְּנַחְלָא: 7 וְיִתִיבוּן וְיֵימְרוּן יְדָנָא לָא אַשְׁדָּא יַת דְּמָא הָדֵין וְעֵינָנָא לָא חֲזָאוּ:
8 כַּפֵּינָא יְמֵרוֹן כַּפַּר לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל דְּפָרַקְתָּא יְהוָה וְלָא תִתֵּן חוֹבַת דָּם זַכַּי בְּגוֹ עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל וְיִתְכַּפַּר לְהוֹן עַל דְּמָא: 9 וְאַתְּ תְּפַלֵּי אַשְׁדֵי
דָם זַכַּי מִבֵּינָךְ אֲרֵי תַּעְבֵּד דְּכָשַׁר קֳדָם יְיָ: 10 אֲרֵי תִפּוֹק לְאַגָּחָא קְרָבָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ וְיִמְסְרִינוּן יְיָ אֱלָהָךְ בִּידָךְ וְתִשְׁבֵּי שְׁבְיְהוֹן:
11 וְתֶחֱזֵי בְּשִׁבְיָא אִיתְתָא שַׁפִּירַת חֱזוּ וְתִתְרְעֵי בַּהּ וְתִסְבֵּהּ לָךְ לְאִינְתּוּ:
12 וְתַעֲלִינַהּ לְגוֹ בֵּיתָךְ וְתִגַּלַּח יַת רֵישַׁהּ וְתַרְבֵּי יַת טוּפְרָהָא:
13 וְתַעְדֵּי יַת כְּסוּת שְׁבְיָהּ מִינָהּ וְתֵתֵב בְּבֵיתָךְ וְתִבְכֵּי יַת אֲבוּהָא וְיַת אִמָּהּ יַרַח יוֹמִין וּבָתַר כֵּן תֵּעוֹל לְוָתָהּ וְתִבְעְלִינַהּ וְתְהֵי לָךְ לְאִינְתּוּ:
14 וְיְהֵי אִם לָא תִתְרְעֵי בַּהּ וְתִפְטְרִינַהּ לְנַפְשַׁהּ וְזַבָּנָא לָא תְזַבְּנִינַהּ בְּכַסְפָּא לָא תִתְגַּר בַּהּ חֲלַף דְּעַנְיְתַהּ:
15 אֲרֵי יְהֵוֵין לְגַבַר תַּרְתֵּין נְשִׁין חֲדָא רְחִימְתָּא וַחֲדָא שְׂנוּאָתָא וְיַלְדָן לֵיהּ בְּנִין רְחִימְתָּא וּשְׂנוּאָתָא וְיְהֵי בְּרָא בְכִרָא לְסָנוּאָתָא:
16 וְיְהֵי בְּיוֹמָא דְיַחְסִין לִבְנוֹהִי יַת דִּיְהֵי לֵיהּ לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְבַכְּרָא יַת בַּר רְחִימְתָּא עַל אַפֵּי בַּר שְׂנוּאָתָא בְּכִרָא:
17 אֲרֵי יַת בְּכִרָא בַּר שְׂנוּאָתָא יְפָרֵישׁ לְמִתַּן לֵיהּ תְּרֵין חוּלָקִין בְּכֹל דְּיִשְׁתְּכַח לֵיהּ אֲרֵי הוּא רֵישׁ תָּקְפֵּיהּ לֵיהּ חֲזָיָא בְּכִירוּתָא:

* *Et deducent ſenatus vrbis illius vitulam in* 4
vallem aſperam, quæ non culta eſt neque ſeminatur, & cædent vitulam in valle.

* *Et accedent ſacerdotes Leuitæ, quoniam illos* 5
elegit dominus Deus tuus vt aſtent illi, & benedicant in nomine eius: & in ore eorum erit omnis controuerſia, & omnis lepra:

* *Et omnis ſenatus ciuitatis illius qui propin-* 6
qui ſunt necato, lauabunt manus ſuper caput vitulæ percuſſæ in valle. * *Et reſpondentes, dicent:* 7
Manus noſtræ non effuderunt ſanguinem hunc, & oculi noſtri non viderunt.

* *Propitius eſto populo tuo Iſrael, quos redemi-* 8
ſti, Domine, de terra Ægypti, vt non ſit ſanguis innocens in populo tuo Iſrael, & placatus erit eis ſanguis. * *Tu autem auferes ſanguinem innocen-* 9
tem ex vobis ipſis, ſi feceritis bonum & placitum coram domino Deo tuo.

* *Si autem exieris in pugnam contra inimicos* 10
tuos, & tradiderit eos dominus Deus tuus in manus tuas, & captiuaueris captiuitatem eorum:

* *Et videris in captiuis mulierem pulchrã forma,* 11
& deſideraueris eam, et acceperis eam tibi vxorẽ:

* *Et induces eam intus in domum tuam, & ra-* 12
des caput eius, & circuncides vngues illius:

* *Et auferes veſtes captiuitatis eius ab ea: &* 13
ſedebit in domo tua, & plorabit patrem et matrem menſis dies: & poſt hæc intrabis ad eam, & ſimul dormies cum ea, & erit tua vxor.

* *Et erit ſi non volueris eam, dimittes eam libe-* 14
ram, & venditione non vendetur argento: non opprimes eam, quoniam humiliaſti eam.

* *Si autem fuerint homini duæ vxores, vna* 15
earum dilecta, & vna earum odioſa; & peperint ei dilecta & odioſa, & fuerit filius primogenitus odioſæ:

* *Et erit qua die diuiſerit filiis ſuis ſubſtan-* 16
tiam ſuam, non poterit primogenitum facere filium dilectæ, contemnens filium odioſæ primogenitum:

* *Sed primogenitum filium odioſæ agnoſcet, vt* 17
det ei duplicia de omnibus quæ inuenta fuerint ei: quoniam hic eſt principium liberorum eius, & huic debentur primogenita.

4 * καὶ καταβιβάσουσιν ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης τὴν δάμαλιν εἰς φάραγγα τραχεῖαν, ἥτις οὐκ εἴργασαι καὶ οὐ σπείρεται, καὶ νευροκοπήσουσι τὴν δάμαλιν ἐν φάραγγι·

5 * καὶ προσελεύσονται ἱερεῖς οἱ λευῖται, ὅτι αὐτοὺς ἐπελέξατο κύριος ὁ θεός σου παρεστηκέναι αὐτῷ, καὶ εὐλογεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῷ στόματι αὐτῶν ἔσται πᾶσα ἀντιλογία καὶ πᾶσα ἁφή·

6 * καὶ πᾶσα ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης οἱ ἐγγίζοντες τῷ τραυματίᾳ, νίψονται τὰς χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς δαμάλεως τῆς νευροκοπηθείσης ἐν τῇ φάραγγι·

7 * καὶ ἀποκριθέντες ἐροῦσιν, αἱ χεῖρες ἡμῶν οὐκ ἐξέχεαν τὸ αἷμα τοῦτο, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν οὐχ ἑωράκασιν.

8 * ἵλεως γένοιτο τῷ λαῷ σου ἰσραήλ, οὓς ἐλυτρώσω κύριε ἐκ γῆς αἰγύπτου, ἵνα μὴ γένηται αἷμα ἀναίτιον ἐν τῷ λαῷ σου ἰσραήλ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτοῖς τὸ αἷμα.

9 * σὺ δὲ ἐξαρεῖς τὸ αἷμα τὸ ἀναίτιον ἐξ ὑμῶν αὐτῶν, ἐὰν ποιήσητε τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀρεστὸν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου·

10 * ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς εἰς πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ παραδῷ αὐτοὺς κύριος ὁ θεός σου εἰς τὰς χεῖρας σου, καὶ αἰχμαλωτεύσῃς τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν·

11 * καὶ ἴδῃς ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ γυναῖκα καλὴν τῷ εἴδει, καὶ ἐπιθυμήσῃς αὐτῆς, καὶ λάβῃς αὐτὴν σεαυτῷ γυναῖκα·

12 * καὶ εἰσάξεις αὐτὴν οἶκον εἰς τὴν οἰκίαν σου, καὶ ξυρήσεις τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ περιονυχεῖς αὐτήν·

13 * καὶ περιελεῖς τὰ ἱμάτια τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῆς ἀπ' αὐτῆς, καὶ καθιεῖται ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ κλαύσεται τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα μηνὸς ἡμέρας, καὶ μετὰ ταῦτα εἰσελεύσῃ πρὸς αὐτὴν καὶ συνοικιάσῃ αὐτῇ, καὶ ἔσται σου γυνή.

14 * καὶ ἔσται ἐὰν μὴ θελήσῃς αὐτήν, ἐξαποστελεῖς αὐτὴν ἐλευθέραν, καὶ πράσει οὐ πραθήσεται ἀργυρίου· οὐκ ἀθετήσεις αὐτήν, διότι ἐταπείνωσας αὐτήν.

15 * ἐὰν δέ γέ τινι ἀνθρώπῳ δύο γυναῖκες, μία αὐτῶν ἠγαπημένη, καὶ μία αὐτῶν μισουμένη, καὶ τέκωσιν αὐτῷ ἡ ἠγαπημένη καὶ ἡ μισουμένη, καὶ γένηται υἱὸς πρωτότοκος τῆς μισουμένης·

16 * καὶ ἔσται ἡ ἂν ἡμέρᾳ καταληρονομεῖ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, οὐ δυνήσεται πρωτοτοκεῦσαι τὸν υἱὸν τῆς ἠγαπημένης, προεισάγειν τὸν υἱὸν τῆς μισουμένης τὸν πρωτότοκον·

17 * ἀλλὰ τὸν πρωτότοκον υἱὸν τῆς μισουμένης ἐπιγνώσεται δοῦναι αὐτῷ διπλᾶ ἀπὸ πάντων ὧν ἂν εὑρεθῇ αὐτῷ, ὅτι αὐτός ἐστιν ἀρχὴ τέκνων αὐτοῦ, καὶ τούτῳ καθήκει τὰ πρωτοτόκεια.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Et deferent ſenes ciuitatis illius vitulam ad vallem deſertam quæ non eſt culta nec ſeminata, & cædent ibi ceruicem vitulæ in torrente.
[5] Et accedent ſacerdotes filij Leui (quoniam ipſos elegit dominus Deus tuus vt miniſtrent ei, & vt benedicant in nomine Domini) & iuxta verbum eorum erit omne iudicium, & omnis plaga lepræ: [6] Et omnes ſenes ciuitatis illius quæ propinquior eſt interfecto, lauabunt manus ſuas ſuper vitulam quæ percuſſa eſt in valle: [7] Et reſpondebunt & dicent: Manus noſtra non effudit ſanguinem hunc, neque oculi noſtri viderunt. [8] Sacerdotes dicent: Propitius eſto populo tuo Iſrael, quem redemiſti, Domine: & ne des peccatum ſanguinis innocentis in medio populi tui Iſrael. & dimittetur eis reatus ſanguinis. [9] Tu autem auferes effundentem ſanguinem innocentem de medio tui, cùm feceris quod rectum eſt coram Domino. [10] Si egreſſus fueris ad pugnam contra inimicos tuos, & tradiderit eos dominus Deus tuus in manu tua, & captiuaueris captiuitatem eorum: [11] Et videris in captiuitate mulierem pulchram, & adamaueris eam, & acceperis eam tibi in vxorem; [12] Introduces eam in domum tuam, & tondebit caput ſuum, & creſcere dimittet vngues ſuos: [13] Et auferet à ſe veſtimentum captiuitatis ſuæ: & habitabit in domo tua, & planget patrem ſuum & matrem ſuam menſe dierum: & poſteà ingredieris ad eã, & eris maritus eius, & ipſa erit tibi in vxorem. [14] Et ſi poſteà nolueris eam, dimittes eam vt liberè eat quocunque voluerit: & non vendes eam argento, neque opprimes eam, eo quòd humiliaſti eam. [15] Si fuerint viro duæ vxores, vna dilecta & altera odioſa, & pepererint ei filios dilecta & odioſa, & fuerit filius odioſæ primogenitus; [16] Et euenerit dies in quo hæreditatem diuiſurus eſt filiis ſuis earum rerum quæ habuerit, non habebit poteſtatem vt filium dilectæ faciat primogenitum, viuente filio odioſæ primogenito.
[17] Sed filium odioſæ agnoſcet primogenitum, vt det ei duplicem portionem in omnibus quæ inuenta fuerint apud eum: quoniam ipſe eſt principium fortitudinis eius; & ei pertinet primogenitura.

18 * כִּי־יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ
בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וְיִסְּרוּ אֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם:
19 * וְתָפְשׂוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ
20 וְאֶל־שַׁעַר מְקוֹמוֹ: * וְאָמְרוּ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵנוּ זֶה
סוֹרֵר וּמֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקֹלֵנוּ זוֹלֵל וְסֹבֵא:
21 * וְרָגְמֻהוּ כָל־אַנְשֵׁי עִירוֹ בָאֲבָנִים וָמֵת וּבִעַרְתָּ
הָרָע מִקִּרְבֶּךָ וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ:
22 * וְכִי־יִהְיֶה בְּאִישׁ חֵטְא מִשְׁפַּט־מָוֶת
23 וְהוּמָת וְתָלִיתָ אֹתוֹ עַל־עֵץ: * לֹא־תָלִין נִבְלָתוֹ עַל־
הָעֵץ כִּי־קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־קִלְלַת
אֱלֹהִים תָּלוּי וְלֹא תְטַמֵּא אֶת־אַדְמָתְךָ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה:

כב

1 * לֹא־תִרְאֶה אֶת־
שׁוֹר אָחִיךָ אוֹ אֶת־שֵׂיוֹ נִדָּחִים וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָשֵׁב
2 תְּשִׁיבֵם לְאָחִיךָ: * וְאִם־לֹא קָרֹב אָחִיךָ אֵלֶיךָ
וְלֹא יְדַעְתּוֹ וַאֲסַפְתּוֹ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְהָיָה עִמְּךָ עַד
3 דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ וַהֲשֵׁבֹתוֹ לוֹ: * וְכֵן תַּעֲשֶׂה לַחֲמֹרוֹ
וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל־אֲבֵדַת
אָחִיךָ אֲשֶׁר־תֹּאבַד מִמֶּנּוּ וּמְצָאתָהּ לֹא תוּכַל
4 לְהִתְעַלֵּם: * לֹא־תִרְאֶה אֶת־חֲמוֹר
אָחִיךָ אוֹ שׁוֹרוֹ נֹפְלִים בַּדֶּרֶךְ וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָקֵם
5 תָּקִים עִמּוֹ: * לֹא־יִהְיֶה כְלִי־גֶבֶר
עַל־אִשָּׁה וְלֹא־יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה כִּי תוֹעֲבַת
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־עֹשֵׂה אֵלֶּה:
6 * כִּי יִקָּרֵא קַן־צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ בְּכָל־עֵץ אוֹ עַל־
הָאָרֶץ אֶפְרֹחִים אוֹ בֵיצִים וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל־
הָאֶפְרֹחִים אוֹ עַל־הַבֵּיצִים לֹא־תִקַּח הָאֵם עַל־
הַבָּנִים:

18 * Si genuerit homo filium contumacem & proteruum, qui non audierit patris ac matris imperium, & coercitus obedire contépserit,
19 * Apprehendent eum, & ducent ad seniores ciuitatisillius, & ad portam iudicij:
20 * Dicentque ad eos: Filius noster iste proteruus & contumax est: monita nostra audire contemnit; comessationibus vacat, & luxuriæ atque conuiuiis.
21 * Lapidibus eum obruet populus ciuitatis, & morietur: vt auferatis malum de medio vestri: & vniuersus Israel audiēs pertimescat.
22 * Quando peccauerit homo quod morte plectendum est, & adiudicatus morti appensus fuerit in patibulo,
23 * Non permanebit cadauer eius in ligno; sed in eadem die sepelietur: quia maledictus à Deo est qui pendet in ligno: & nequaquam contaminabis terram tuam, quam dominus Deus tuus dederit tibi in possessionem. Ioa.10.c Gal.3.b.

CAP. XXII.

1 A * NOn videbis bouem fratris tui aut ouem errantem, & præteribis; sed reduces fratri tuo. Exo.23.a
2 * Etiam si non est propinquus frater tuus, nec nosti eum, duces in domum tuam, & erunt apud te quandiu quærat ea frater tuus, & recipiat.
3 * Similiter facies de asino, & de vestimento, & de omni re fratris tui quæ perierit: si inueneris eam, ne negligas quasi alienam.
4 * Si videris asinum fratris tui aut bouem cecidisse in via, non despicies; sed subleuabis cum eo.
5 * Non induetur mulier veste virili, nec vir vtetur veste fœminea. abominabilis enim apud Deum est qui facit hoc.
6 * Si ambulans per viam in arbore vel in terra nidum auis inueneris, & matrem pullis vel ouis desuper incubantem, non tenebis eā cum filiis:

תרגום אונקלוס

18 אֲרֵי יְהֵי לְגֻבַר בַּר סָטֵי וּמָרוּד לֵיהוֹהִי מְקַבֵּל לְמֵימַר אֲמֵיהּ וּמַלְפִין יְהֵיהּ וְלָא מְקַבֵּיל מִנְּהוֹן: 19 וְיַחְדוּן בֵּיהּ אֲבוּהִי
וְאִמֵּיהּ וְיַפְקוּן יְהֵיהּ לְקֳדָם סָבֵי קַרְתֵּיהּ וְלִתְרַע בֵּית דִּין אַתְרֵיהּ: 20 וְיֵימְרוּן לְסָבֵי קַרְתֵּיהּ בְּנָנָא דֵּין סָטֵי וּמָרוּד לֵיהוֹהִי מְקַבֵּל לְמֵמְרָנָא זָלִיל
בְּשַׂר וְסָבָא חָמָר: 21 וְיִרְגְּמוּנֵיהּ כָּל אַנְשֵׁי קַרְתֵּיהּ בְּאַבְנַיָּא וְיָמוּת וְתִפְלֵי עֲבִיד דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּן וְיִדְחֲלוּן: 22 וַאֲרֵי יְהֵי
בְּגֻבַר חוֹבַת דִּין דְּקְטוֹל וְיִתְקְטֵל וְתִצְלוֹב יְהֵיהּ עַל צְלִיבָא: 23 לָא תְבִית נְבִילְתֵּיהּ עַל צְלִיבָא אֲרֵי מְקַבֵּר תְּקַבְּרִנֵּיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא אֲרֵי עַל דְּחֵב
קֳדָם יְהוָה אִצְטְלֵב וְלָא תְסָאֵיב יַת אַרְעָךְ דַּיְיָי אֱלָהָךְ יְהֵיב לָךְ אַחְסָנָא:

כב

1 לָא תֶחֱזֵי יַת תּוֹרָא דַּאֲחוּךְ אוֹ יַת אִמְּרֵיהּ דְּטָעָן וְתִתְכְּבֵישׁ מִנְּהוֹן אֲתָבָא תְּתֵיבִנּוּן לַאֲחוּךְ: 2 וְאִם לָא
קָרִיב אֲחוּךְ לָךְ וְלָא יְדַעְתָּ לֵיהּ וְתִכְנְשִׁינֵיהּ לְגוֹ בֵּיתָךְ וִיהֵי עִמָּךְ עַד דְּתִבַּע אֲחוּךְ יָתְהוֹן וְתֵיבִינֵיהּ לֵיהּ: 3 וְכֵן תַּעְבִּיד לַחֲמָרֵיהּ וְכֵן תַּעְבִּיד
לְכִסּוּתֵיהּ וְכֵן תַּעְבִּיד לְכָל אֲבֵדָתָא דַּאֲחוּךְ דְּיֵיבַד מִנֵּיהּ וְתַשְׁכְּחִינֵיהּ לֵית לָךְ רְשׁוּ לְאִתְכַּסָּאָה: 4 לָא תֶחֱזֵי יַת חֲמָרָא דַּאֲחוּךְ אוֹ תּוֹרֵיהּ רָמֵן
בְּאָרְחָא וְתִתְכְּבֵישׁ מִנְּהוֹן אֲקָמָא תְּקִים עִמֵּיהּ: 5 לָא יְהֵי תִּיקוּן זַיִן דְּגֻבַר עַל אִיתְּתָא וְלָא יְהֵקֵן גֻּבַר בְּתִיקוּנֵי אִיתְּתָא אֲרֵי מְרַחֵק קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ
כָּל עָבֵיד אִלֵּין: 6 אֲרֵי תֵּיעָרַע קִינָא דְּצִפָּרָא קֳדָמָךְ בְּאָרְחָא בְּכָל אִילָן אוֹ עַל אַרְעָא אָפְרוֹחִין אוֹ בֵיעִין וְאִמָּא רָבְעָא עַל אָפְרוֹחִין אוֹ עַל בֵּיעִין
לָא תִסַּב אִמָּא עַל בְּנַיָּא:

18 * Si autem alicui fuerit filius contumax & proteruus, non obediens voci patris & voci matris suæ, & erudierint eum, & non audierit eos:

19 * Et apprehendentes eum pater eius & mater eius, educent illum ad senatum ciuitatis illius, & ad portam loci illius:

20 * Et dicent viris ciuitatis illorum: Filius noster hic proteruus est & irritat, non obedit voci nostræ, comessationibus vacans ebriatur;

21 * Et lapidabunt eum viri ciuitatis illius in lapidibus, & morietur: & auferes malum ex vobis ipsis. & vniuersus Israel audientes, pertimescent.

22 * Si autem fuerit in aliquo peccatum iudicium mortis, & mortuus fuerit, & suspenderitis eum in ligno;

23 * Non pernoctabit corpus eius in ligno: sed sepultura sepelietis eum in die illa: quoniam maledictus à Deo omnis qui pendet in ligno. & non contaminabitis terram, quam dominus Deus tuus dat tibi in possessionem.

CAP. XXII.

1 NE videns vitulum fratris tui aut ouem eius errantia in via contemnas ea: reductione reduces ea fratri tuo, & reddes ea.

2 * Si autem non appropinquat ad te frater tuus, neque nosti eum, duces ea intrò in domum tuam, & erunt tecum, quoad quærat ea frater tuus, & reddes ea illi.

3 * Sic facies asino eius, & sic facies vestimento eius, & sic facies in omni amissa re fratris tui, quæcunque perierint ab eo, & inueneris ea, non poteris negligere.

4 * Non videbis asinum fratris tui, aut vitulum eius qui ceciderit in via, non despicias ea, subleuans subleuabis cum eo.

5 * Non erit vestitus viri in muliere, neque induetur vir veste fœminea; quoniam abominatio domino Deo tuo est omnis faciens hæc.

6 * Si autem obuiaueris nido auium ante faciem tuam in via, vel in omni arbore, vel in terra pullis vel ouis, & mater incubat super pullos aut super oua, non capies matrem cum filiis.

18 * ἐὰν δέ τινι ᾖ υἱὸς ἀπειθὴς καὶ ἐρεθιστὴς οὐχ ὑπακούων φωνῆ πατρὸς καὶ φωνῆ μητρὸς αὐτοῦ, καὶ παιδεύσωσιν αὐτόν, καὶ μὴ εἰσακούσῃ αὐτῶν·

19 * καὶ λαβόντες αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐξάξουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ γερουσίον τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὸ πύλιον ἔρου αὐτοῦ·

20 * καὶ ἐροῦσι τοῖς ἀνδράσι τῆς πόλεως αὐτῶν, ὁ υἱὸς ἡμῶν οὗτος ἀπειθὴς καὶ ἐρεθίζει, οὐχ ὑπακούει τῆς φωνῆς ἡμῶν, συμβολοκοπῶν οἰνοφλυγεῖ·

21 * καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὸν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτοῦ ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται, καὶ ἐξαρεῖς τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν· καὶ πᾶς Ισραὴλ ἀκούσαντες φοβηθήσονται.

22 * ἐὰν δὲ γένηται ἐν τινι ἁμαρτία κρίμα θανάτου, καὶ ἀποθανῇ, καὶ κρεμάσητε αὐτὸν ἐπὶ ξύλου,

23 * οὐκ ἐπικοιμηθήσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐπὶ ξύλου, ἀλλὰ θάψῃ θάψετε αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι κεκαταραμένῳ ὑπὸ θεοῦ πᾶς κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου. καὶ οὐ μὴ μιάνητε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κληρονομίᾳ.

κβ΄.

1 * Μὴ ἰδὼν τὸν μόσχον τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἢ τὸ πρόβατον αὐτοῦ πλανώμενα ἐν τῇ ὁδῷ ὑπερίδῃς αὐτά, ἀποστρεφῇ ἀποστρέψεις αὐτὰ τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ ἀποδώσεις αὐτά.

2 * ἐὰν δὲ μὴ ἐγγίζῃ πρός σε ὁ ἀδελφός σου μηδὲ ᾖς ἐπίσῃ αὐτόν, ζωοτροφήσεις αὐτὰ εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ ἔσται μετὰ σοῦ, ἕως ἂν ζητήσῃ αὐτὰ ὁ ἀδελφός σου, καὶ ἀποδώσεις αὐτὰ αὐτῷ.

3 * οὕτω ποιήσεις τὸν ὄνον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ οὕτω ποιήσεις παντὶ ἀπωλείᾳ τοῦ ἀδελφοῦ σου, ὅσα ἂν ἀπολῇται παρ' αὐτοῦ, καὶ εὕρῃς αὐτά, οὐ δυνήσῃ ὑπερίδειν.

4 * οὐκ ὄψῃ τὸν ὄνον τοῦ ἀδελφοῦ σου ἢ τὸν μόσχον αὐτοῦ πεπτωκότα ἐν τῇ ὁδῷ, μὴ ὑπερίδῃς αὐτά, ἀνιστῶν ἀναστήσεις μετ' αὐτοῦ.

5 * οὐκ ἔσται σκεῦος ἀνδρὸς ἐπὶ γυναικί, οὐδὲ μὴ ἐνδύσεται ἀνὴρ στολὴν γυναικείαν, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστὶ πᾶς ποιῶν ταῦτα.

6 * ἐὰν δὲ συναντήσῃ νοσσιὰ ὀρνέων πρὸ προσώπου σου ἐν τῇ ὁδῷ ἢ ἐπὶ παντὶ δένδρῳ, ἢ ἐπὶ τῆς γῆς νοσσοῖς ἢ ᾠοῖς, καὶ ἡ μήτηρ θάλπει ἐπὶ τῶν νοσσῶν ἢ ἐπὶ τῶν ᾠῶν, οὐ λήψῃ τὴν μητέρα μετὰ τῶν τέκνων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Si fuerit viro filius præuaricator & rebellis, & non obedierit verbo patris sui & verbo matris suæ, & corripuerint eum & non obedierit eis:
19 Apprehendent eum pater eius & mater eius, & educent illum in conspectum seniorum ciuitatis suæ, & ad portam domus iudicij loci sui.
20 Et dicent senioribus ciuitatis illius: Filius noster hic præuaricator est & rebellis: non obedit verbis nostris: edax est carnium, & potator vini.
21 Et lapidabunt eum omnes homines ciuitatis illius, vt moriatur: & auferes facientem quod malum est de medio tui. & omnis Israel audient, & timebunt. 22 Quando autem fuerit in viro peccatum iudicij occisionis, & occisus fuerit, & suspenderis eum in patibulo:
23 Non manebit cadauer eius in patibulo, sed sepelies eum in die illa: quia pro eo quòd peccauit coram Domino, suspensus est: & non contaminabis terram tuam, quam dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem.

CAP. XXII.

NOn videbis bouem fratris tui aut agnum eius errantes, & auertes oculos ab eis; sed reducens reduces eos fratri tuo.
2 Et si non est propè frater tuus, nec cognoscis eum, introduces eum in domum tuam; & erit apud te, donec quærat eum frater tuus, & reddes eum illi. 3 Similiter facies de asino eius, & sic facies de vestimento eius, & sic facies de omni re quam perdiderit frater tuus, & inueneris eam, non est tibi licitum cælare eam. 4 Non videas asinum fratris tui aut bouem eius cadentes in via, & auertas oculos ab eis, sed subleuans subleuabis cum eo. 5 Non erit ornamentum viri super mulierem, neque ornabitur vir ornamentis mulieris, quia abominabilis est coram domino Deo tuo omnis qui facit hæc.
6 Si occurreris nido auis ante te in via in omni arbore aut super terram cum pullis aut ouis, & mater incubat super pullos aut super oua, non accipies matrem cum filiis.

7 * שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת־הָאֵם וְאֶת־הַבָּנִים תְּקַח־
לָךְ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים׃
8 * כִּי תִבְנֶה בַּיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ
וְלֹא־תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי־יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ׃
9 * לֹא־תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם פֶּן־תִּקְדַּשׁ הַמְלֵאָה הַזֶּרַע
10 אֲשֶׁר תִּזְרָע וּתְבוּאַת הַכָּרֶם׃ * לֹא־
11 תַחֲרֹשׁ בְּשׁוֹר־וּבַחֲמֹר יַחְדָּו׃ * לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז
12 צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו׃ * גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה־
לָךְ עַל־אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה־בָּהּ׃
13 * כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנֵאָהּ׃
14 * וְשָׂם לָהּ עֲלִילֹת דְּבָרִים וְהוֹצִא עָלֶיהָ שֵׁם רָע וְאָמַר
אֶת־הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָקַחְתִּי וָאֶקְרַב אֵלֶיהָ וְלֹא־מָצָאתִי
15 לָהּ בְּתוּלִים׃ * וְלָקַח אֲבִי הַנַּעֲרָ וְאִמָּהּ וְהוֹצִיאוּ
אֶת־בְּתוּלֵי הַנַּעֲרָ אֶל־זִקְנֵי הָעִיר הַשָּׁעָרָה׃
16 * וְאָמַר אֲבִי הַנַּעֲרָ אֶל־הַזְּקֵנִים אֶת־בִּתִּי נָתַתִּי
17 לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִּשְׂנָאֶהָ׃ * וְהִנֵּה־
הוּא שָׂם עֲלִילֹת דְּבָרִים לֵאמֹר לֹא־מָצָאתִי
לְבִתֵּךְ בְּתוּלִים וְאֵלֶּה בְּתוּלֵי בִתִּי וּפָרְשׂוּ הַשִּׂמְלָה
18 לִפְנֵי זִקְנֵי הָעִיר׃ * וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר־הַהִוא אֶת־
19 הָאִישׁ וְיִסְּרוּ אֹתוֹ׃ * וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְנָתְנוּ
לַאֲבִי הַנַּעֲרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלוֹ־
תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא־יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל־יָמָיו׃
20 * וְאִם־אֱמֶת הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה לֹא־נִמְצְאוּ
21 בְתוּלִים לַנַּעֲרָ׃ * וְהוֹצִיאוּ אֶת־הַנַּעֲרָ אֶל־פֶּתַח
בֵּית־אָבִיהָ וְסָקְלוּהָ אַנְשֵׁי עִירָהּ בָּאֲבָנִים וָמֵתָה כִּי־
עָשְׂתָה נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל לִזְנוֹת בֵּית אָבִיהָ וּבִעַרְתָּ
הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ * כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ
22 שֹׁכֵב עִם־אִשָּׁה בְּעֻלַת־בַּעַל וָמֵתוּ גַּם־שְׁנֵיהֶם
הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם־הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבִעַרְתָּ הָרָע
מִיִּשְׂרָאֵל׃

7 * Sed abire patieris, captos tenens filios, vt bene sit tibi, & longo viuas tempore.
8 * Cùm ædificaueris domum nouam, facies
B murum tecti per circuitum, ne effundatur san
guis in domo tua, & sis reus labente alio, &
9 in præceps ruente. * Non seres vineam tuam altero semine, ne & sementis quam se- Leu.19.
uisti, & quæ nascuntur ex vinea, pariter san-
10 ctificentur. * Non arabis in boue simul
11 & asino. * Non indueris vestimento Nu.15.d
quod ex lana linoque contextum est.
12 * Funiculos in fimbriis facies per quatuor angulos pallij tui quo operiris.
13 * Si duxerit vir vxorem, & postea odio ha-
14 buerit eam: * Quæsieritque occasiones quibus dimittat eam, obiiciens ei nomen pes
simum: & dixerit, Vxorem hanc accepi, & in-
gressus ad eam, non inueni virginem:
15 * Tollent eam pater & mater eius, & ferent
secum signa virginitatis eius ad seniores vrbis
C qui in porta sunt:
16 * Et dicet pater: Filiam meam dedi huic v-
xorem: quam quia odit,
17 * imponit ei nomen pessimum, vt dicat, Non inueni filiam tuam virginem: & ecce hęc sunt signa virginitatis filiæ meę. expandét vestimentum coram senioribus ciuitatis.
18 * Apprehendentque senes vrbis illius vi-
rum, & verberabunt illum:
19 * Condemnantes insuper centum sicli ar
genti, quos dabit patri puellæ, quoniam dif-
famauit nomen pessimum super virginem Is-
rael: habebitque eam vxorem, & non poterit dimittere omnibus diebus vitæ suæ.
20 * Quod si verum est quod obiicit, & non est in puella inuenta virginitas:
21 * Eiicient eam extra fores domus patris sui, & lapidibus obruent viri ciuitatis illius, & morietur: quoniam fecit nefas in Israel, vt fornicaretur in domo patris sui: & auferes malum de mędio tui. Leu.20.b
22 * Si dormierit vir cum vxore alterius, vter-
que morietur, id est, adulter & adultera. & au
feres malum de Israel.

תרגום אונקלוס

7 שַׁלָּחָא תְּשַׁלַּח יַת אִמָּא וְיַת בְּנַיָּא תִּסַּב לָךְ בְּדִיל דְּיֵיטַב לָךְ וְתוֹרִיךְ יוֹמִין׃ 8 אֲרֵי תִבְנֵי בֵּיתָא חַדְתָּא וְתַעְבֵּיד תִּיקָא לְאִגָּרָךְ וְלָא תְשַׁוֵּי
חוֹבַת קְטוֹל בְּבֵיתָךְ אֲרֵי יִפּוֹל דְּנָפֵיל מִינֵּהּ׃ 9 לָא תִזְרַע כַּרְמָךְ עֵירוּבִין דִּלְמָא תִסְתָּאֵב דְּמֵעַת זַרְעָא דְתִזְרַע וְעַלַּת כַּרְמָא׃ 10 לָא תִרְדֵּי
בְּתוֹרָא וּבְחֲמָרָא כַּחֲדָא׃ 11 לָא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵזָא עֲמַר וְכִיתָּן מְחוּבָּר כְּחֲדָא׃ 12 כְּרוֹסְפְּדִין תַּעְבֵּיד לָךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפֵי כְסוּתָךְ דְּתִתְכַּסֵּי בָּהּ׃
13 אֲרֵי יִסַּב גְּבַר אִתְּתָא וְיֵיעוֹל לְוָתָהּ וְיִסְנִינַהּ׃ 14 וִישַׁוֵּי לָהּ תַּסְקוֹפֵי מִלִּין וְיֵפֵק עֲלָהּ שׁוּם בִּישׁ וְיֵימַר יַת אִתְּתָא הָדָא נְסֵבִית וּקְרֵיבִית
לְוָתָהּ וְלָא אַשְׁכַּחֵית לָהּ בְּהוּלִין׃ 15 וְיִסַּב אֲבוּהָא דְעֻלֵּימְתָּא וְאִמָּהּ וַיְפִקוּן יַת בְּתוּלֵי עֻלֵּימְתָּא לְקֳדָם סָבֵי קַרְתָּא לְתָרַע בֵּית דִּין אַתְרָא׃
16 וְיֵימַר אֲבוּהָא דְעֻלֵּימְתָּא לְסָבַיָּא יַת בְּרָתִי יְהַבִית לְגַבְרָא הָדֵין לְאִנְתּוּ וְסָנֵינַהּ׃ 17 וְהָא הוּא שַׁוִּי תַּסְקוֹפֵי מִלִּין לְמֵימַר לָא אַשְׁכַּחֵית לִבְרָתָךְ
בְּתוּלִין וְאִלֵּין בְּתוּלֵי בְרָתִי וְיִפְרְשׂוּן שׁוּשְׁיְפָא קֳדָם סָבֵי קַרְתָּא׃ 18 וְיִסְבּוּן סָבֵי קַרְתָּא הַהִוא יַת גַּבְרָא וְיִלְקוּן יָתֵיהּ׃
19 וְיִגְבּוּן יְהֵיבִין מְאָה סִלְעִין דְּכָסָף וְיִתְּנוּן לַאֲבוּהָא דְעֻלֵּימְתָּא אֲרֵי אַפֵּיק שׁוּם בִּישׁ עַל בְּתוּלְתָּא דְיִשְׂרָאֵל וְלֵיהּ תְּהֵי לְאִנְתּוּ לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִפְטְרָהּ כָּל
יוֹמוֹהִי׃ 20 וְאִם קְשְׁטָא הֲוָה פִּתְגָמָא הָדֵין לָא אִשְׁתְּכַחוּ בְּתוּלִין לְעֻלֵּימְתָּא׃ 21 וְיַפְּקוּן יַת
עֻלֵּימְתָּא לִתְרַע בֵּית אֲבוּהָא וְיִרְגְּמוּנָהּ אֲנָשֵׁי קַרְתָּהּ בְּאַבְנַיָּא וְיָמוּת אֲרֵי עֲבָדַת קְלָנָא בְּיִשְׂרָאֵל לְזַנָּאָה בֵּית אֲבוּהָא וְתִפַּלֵּי עֲבֵיד דְּבִישׁ
מִבֵּינָךְ׃ 22 אֲרֵי יִשְׁתְּכַח גְּבַר דְּיִשְׁכַּב עִם אִתְּתָא אִתַּת גְּבַר וְיָמוּתוּן אַף תַּרְוֵיהוֹן גַּבְרָא דְיִשְׁכַּב עִם אִתְּתָא וְאִתְּתָא וְתִפַּלֵּי
עֲבֵיד דְּבִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל׃

7 * Dimißione dimittes matrem; at filios tenebis tibi, vt bene tibi sit, & longæuus eris.

8 * Si autem ædificaueris domum nouam, & facies coronam domui tuæ, et non facies cædem in domo tua, si ceciderit cadens ab ea.

9 * Non seminabis vineam tuam diuerso semine, vt ne sanctificetur fructus & semen, quod seminaueris, cum fructu vineæ tuæ.

10 * Non arabis in boue & asino in idipsum.

11 * Non indueris adulterata veste, lana & lino in idipsum.

12 * Funiculos facies tibi in quatuor fimbriis vestium tuarum, quibus operiris in ipsis.

13 * Si autem quis duxerit vxorem, & cohabitauerit cum ea, & odio habuerit eam:

14 * Et imposuerit illi occasionarios sermones, et obiecerit ei nomen malum, & dixerit: Vxorem hanc accepi, & ingressus ad eam, non inueni eius virginitatem:

15 * Et tollens pater puellæ & mater ferent virginitatem puellæ ad senatum ad portam:

16 * Et dicet pater puellæ senatui: Filiam meã hanc dedi homini huic vxorem: & odio habens eam ipse,

17 * nunc imponit ei occasionarios sermones, dicens: Non inueni filiæ tuæ virginitatem: & hæc virginitas filiæ meæ. & expandent vestem coram senatu ciuitatis.

18 * Et apprehendet senatus vrbis illius hominem illum, & corripient illum:

19 * Et condemnabunt illum centum siclis: & dabunt patri puellæ; quoniam diffamauit nomen malum super virginem Israeliticam: et illius erit vxor; non poterit dimittere eam omni tempore.

20 * Si autem in veritate fuerit sermo hic, & non inuenta sit virginitas puellæ;

21 * Et eijcient puellam ad fores domus patris eius, & lapidabunt eam viri ciuitatis illius in lapidibus, & morietur: quoniam fecit nefas in filiis Israel, vt fornicariam faceret domum patris sui. & auferetis malum ex vobis ipsis.

22 * Si autem inuentus fuerit homo dormiens cum muliere maritata viro, occidetis vtrumque, virum dormientem cum vxore, & vxorem: & auferetis malum ex Israel.

7 * ἀποστολὴν ἀποστελεῖς τὸν μητέρα, τὰ δὲ παιδία λήψῃ σεαυτῷ, ἵνα σοὶ γένηται καὶ πολυήμερον ἔσῃ.

8 * ἐὰν δὲ οἰκοδομήσεις οἰκίαν καινήν, καὶ ποιήσεις σεφανίδα τῷ δώματί σου, καὶ οὐ ποιήσεις φόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, ἐὰν πέσῃ ὁ πεσὼν ἀπ' αὐτοῦ.

9 * οὐ καταφυτεύσεις τὸν ἀμπελῶνά σου διάφορον, ἵνα μὴ ἁγιασθῇ τὸ γένημα καὶ τὸ σπέρμα, ὃ ἂν σπείρῃς, μετὰ τοῦ γενήματος τοῦ ἀμπελῶνός σου.

10 * οὐκ ἀροτριάσεις ἐν μόχῳ καὶ ὄνῳ ἅμα τὸ αὐτό.

11 * οὐκ ἐνδύσῃ κίβδηλον, ἔριον καὶ λίνον ἅμα τὸ αὐτό.

12 * σρεπτὰ ποιήσεις σεαυτῷ ἐπὶ τῶν τεσσάρων κρασπέδων τῶν ἱματίων σου, ἃ ἂν περιβάλλῃ ἐν αὐτοῖς.

13 * ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ καὶ μισήσῃ αὐτόν·

14 * καὶ ἐπιθῇ αὐτῇ προφασικοὺς λόγους, καὶ κατενέγκῃ αὐτῇ ὄνομα πονηρόν, καὶ λέγῃ, Τὴν γυναῖκα ταύτην εἴληφα, καὶ προσελθὼν αὐτῇ οὐχ εὕρηκα αὐτῆς παρθενίαν·

15 * καὶ λαβὼν ὁ πατὴρ τοῦ παιδὸς καὶ ἡ μήτηρ ἐξοίσουσι τὰ παρθενεύματα τοῦ παιδὸς πρὸς τὴν γερουσίαν ἐπὶ τὴν πύλην·

16 * καὶ ἐρεῖ ὁ πατὴρ τῆς παιδὸς τῇ γερουσίᾳ, Τὴν θυγατέρα μου ταύτην δέδωκα τῷ ἀνδρὶ τούτῳ γυναῖκα, καὶ μισήσας αὐτὴν αὐτός,

17 * νῦν ἐπιτίθησιν αὐτῇ προφασικοὺς λόγους, λέγων, Οὐχ εὕρηκα τῇ θυγατρί σου παρθενίαν, καὶ ταῦτα τὰ παρθενίαι τοῦ θυγατρός μου· καὶ ἀναπτύξουσι τὸ ἱμάτιον ἔναντι τῆς γερουσίας τῆς πόλεως. * καὶ λήψεται ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης τὸν ἄνδρα τὸν ἐκεῖνον, καὶ παιδεύσουσιν αὐτόν·

19 * καὶ ζημιώσουσιν αὐτὸν ἑκατὸν σίκλους, καὶ δώσουσι τῷ πατρὶ τῆς νεανίδος, ὅτι ἐξήνεγκεν ὄνομα πονηρὸν ἐπὶ παρθένον ἰσραηλίτιν. καὶ αὐτὴ ἔσται γυνή· οὐ δυνήσεται ἐξαποστεῖλαι αὐτὴν τὰς ἀποστολὰς χρόνου. * ἐὰν δὲ ἐπ' ἀληθείας γένηται ὁ λόγος οὗτος, καὶ μὴ εὑρεθῇ παρθενία τῇ νεανίδι· * καὶ ἐξάξουσιν τὴν νεανίδα ἐπὶ τὰς θύρας οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτῆς, καὶ λιθοβολήσουσιν αὐτὴν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτῆς ἐν λίθοις, καὶ ἀποθανεῖται, ὅτι ἐποίησεν ἀφροσύνην ἐν υἱοῖς ἰσραήλ, ἐκπορνεῦσαι τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτῆς. καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. * ἐὰν δὲ εὑρεθῇ ἀνὴρ καὶ κοιμώμενον μετὰ γυναικὸς συνωκισμένης ἀνδρί, ἀποκτενεῖτε ἀμφοτέρους, τὸν ἄνδρα τὸν κοιμώμενον μετὰ τῆς γυναικός, καὶ τὴν γυναῖκα· καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Sed dimittens dimittes matrem, & filios tolles tibi, vt bene sit tibi, & prolongentur dies tui.

8 Si ædificaueris domum nouam, facies murum tecti tui: & non pones reatum occisionis in domo tua, si ceciderit aliquis cadens ex eo.

9 Non seminabis vineam tuam mixtis seminibus, ne fortè polluatur quod producitur ex semente quam seminasti & fructus vineæ.

10 Non arabis cum boue & asino simul.

11 Non indueris vestimento quod ex lana & lino confectum sit.

12 Funiculos facies tibi super quatuor angulos vestimenti tui quo operiris.

13 Si acceperit vir vxorem, & ingressus fuerit ad eam, & odio habuerit eam:

14 Et imposuerit ei occasiones verborum, & protulerit de ea nomen pessimum, & dixerit: Mulierem istam accepi, & accessi ad eam, & non inueni eam virginem:

15 Tollet pater puellæ & mater eius, & educent signa virginitatis puellæ coram senioribus ciuitatis in porta domus iudicij illius loci.

16 Et dicet pater puellæ senioribus: Filiam meam dedi huic viro in vxorem, & odit eam:

17 Et ecce ipse posuit occasiones verborum, dicens: Non inueni virginitatem filiæ tuæ: & hæc sunt signa virginitatis filiæ meæ; & expandent sindonem coram senioribus ciuitatis.

18 Et tollent seniores ciuitatis illius virum, & verberabunt illum.

19 Et mulctabunt eum centum siclis argenti, & dabunt patri puellæ, quia produxit nomen pessimum super filiam Israel: & erit ei in vxorem: non habebit potestatem dimittendi eam omnibus diebus vitæ suæ.

20 Et si verum est verbum hoc, & non est inuenta virginitas in puella,

21 Educent puellam ad portam domus iudicij patris sui, & lapidabunt eam homines ciuitatis illius lapidibus, vt moriatur: quia fecit ignominiam in Israel, vt fornicaretur in domo patris sui: & auferes facientem quod malum est de medio tui.

22 Si inuentus fuerit vir qui dormierit cum vxore alterius, morientur ambo, id est vir qui dormiuit cum muliere, & mulier: & auferes facientem quod malum est ab Israel.

23 * כִּי יִהְיֶה נַעַר בְּתוּלָה מְאֹרָשָׂה לְאִישׁ וּמְצָאָהּ אִישׁ
24 בָּעִיר וְשָׁכַב עִמָּהּ׃ * וְהוֹצֵאתֶם אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶל־
שַׁעַר הָעִיר הַהִוא וּסְקַלְתֶּם אֹתָם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ אֶת־
הַנַּעַר עַל־דְּבַר אֲשֶׁר לֹא־צָעֲקָה בָּעִיר וְאֶת־הָאִישׁ
עַל־דְּבַר אֲשֶׁר־עִנָּה אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ וּבִעַרְתָּ הָרָע
25 מִקִּרְבֶּךָ׃ * וְאִם־בַּשָּׂדֶה יִמְצָא הָאִישׁ
אֶת־הַנַּעֲרָ הַמְאֹרָשָׂה וְהֶחֱזִיק־בָּהּ הָאִישׁ וְשָׁכַב עִמָּהּ
26 וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר־שָׁכַב עִמָּהּ לְבַדּוֹ׃ * וְלַנַּעֲרָ לֹא־
תַעֲשֶׂה דָבָר אֵין לַנַּעֲרָ חֵטְא מָוֶת כִּי כַאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ
27 עַל־רֵעֵהוּ וְרָצָחוֹ נֶפֶשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה׃ * כִּי בַשָּׂדֶה
מְצָאָהּ צָעֲקָה הַנַּעֲרָ הַמְאֹרָשָׂה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ׃
28 * כִּי־יִמְצָא אִישׁ נַעֲרָ בְתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־אֹרָשָׂה
29 וּתְפָשָׂהּ וְשָׁכַב עִמָּהּ וְנִמְצָאוּ׃ * וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב
עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָ חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ־תִהְיֶה לְאִשָּׁה
תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ לֹא־יוּכַל שַׁלְּחָה כָּל־יָמָיו׃
30 * לֹא־יִקַּח אִישׁ אֶת־אֵשֶׁת אָבִיו וְלֹא יְגַלֶּה
כְּנַף אָבִיו׃

כג

1 * לֹא־יָבֹא פְצוּעַ־דַּכָּא וּכְרוּת שָׁפְכָה
2 בִּקְהַל יְהוָה׃ * לֹא־יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל יְהוָה גַּם
דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא־יָבֹא לוֹ בִּקְהַל יְהוָה׃
3 * לֹא־יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל יְהוָה גַּם
דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא־יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל יְהוָה עַד־עוֹלָם׃
4 * עַל־דְּבַר אֲשֶׁר לֹא־קִדְּמוּ אֶתְכֶם בַּלֶּחֶם וּבַמָּיִם
בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וַאֲשֶׁר שָׂכַר עָלֶיךָ אֶת־
בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר מִפְּתוֹר אֲרַם נַהֲרַיִם לְקַלְלֶךָּ׃
5 * וְלֹא־אָבָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל־בִּלְעָם וַיַּהֲפֹךְ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת־הַקְּלָלָה לִבְרָכָה כִּי אֲהֵבְךָ יְהוָה
6 אֱלֹהֶיךָ׃ * לֹא־תִדְרֹשׁ שְׁלֹמָם וְטֹבָתָם כָּל־יָמֶיךָ
לְעוֹלָם׃

23 * Si puellam virginem desponderit vir, & inuenerit eam aliquis in ciuitate, & concubuerit cum ea;
24 *Educes vtrumque ad portam ciuitatis illius, & lapidibus obruentur: puella, quia non clamauit cùm esset in ciuitate; vir, quia humiliauit vxorem proximi sui: & auferes malum
25 de medio tui. * Sin autem in agro reperit vir puellam quæ desponsata est, & apprehendens concubuerit cum ea, ipse morietur
26 solus: * Puella nihil patietur: nec est rea mortis, quoniam sicut latro consurgit contra fratrem suum, & occidit animam eius, ita & puella perpessa est.
27 * Sola erat in agro: clamauit, & nullus affuit qui liberaret eam.
28 * Si inuenerit vir puellam virginem quæ non habet sponsum, & apprehendens concubuerit cum illa, & res ad iudicium venerit,
29 * Dabit qui dormiuit cum ea, patri puellæ quinquaginta siclos argenti: & habebit eam vxorem, quia humiliauit illam. non poterit dimittere eam cunctis diebus vitæ suæ.
30 * Non accipiet homo vxorem patris sui, nec reuelabit operimentum eius.

CAP. XXIII.

1 NOn intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis & abscisо veretro ecclesiam Domini.
2 * Non ingredietur manzer, hoc est de scorto natus, in ecclesiam Domini, vsq; ad decimam generationem.
3 * Ammonites & Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiã
4 Domini in æternum: * Quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via quãdo egressi estis de Ægypto: & quia conduxerunt contra te Balaam filium Beor de Mesopotamia Syriæ, vt malediceret tibi.
5 * Et noluit dominus Deus tuus audire Balaam: vertitque maledictionem eius in benedictionem tuam, eo quòd diligeret te.
6 * Non facies cum eis pacem, nec quæras eis bona cunctis diebus vitæ tuæ in sempiternũ.

תרגום אונקלוס

23 אֲרֵי יְהֵי עוּלֵימְתָא בְּתוּלְתָא דְמָאֲרְסָא לְגֶבֶר וְיִשְׁכְּחַהּ גַּבְרָא בְּקִרְתָּא וְיִשְׁכַּב עִמָּהּ׃ 24 וְתַפְּקוּן יָת תַּרְוֵיהוֹן לְתָרַע קִרְתָּא הַהִיא
וְתִרְגְּמוּן יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא וְיִמּוֹתוּן יָת עוּלֵימְתָא עַל עֵיסַק דְּלָא צְוָחַת בְּקִרְתָּא וְיָת גַּבְרָא עַל עֵיסַק דְּעַנִּי יָת אִתַּת חַבְרֵיהּ וּתְפַלֵּי עֲבִיד דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ׃
25 וְאִם בְּחַקְלָא יַשְׁכַּח גַּבְרָא יָת עוּלֵימְתָא דְמָאֲרְסָא וְיִתְקֵף בַּהּ גַּבְרָא וְיִשְׁכַּב עִמָּהּ בִּלְחוֹדוֹהִי׃ 26 וּלְעוּלֵימְתָא לָא
תַּעֲבִיד מִדְעַם לֵית לְעוּלֵימְתָא חוֹבַת דִּין דְּקְטוֹל אֲרֵי כְּמָא דְיָקוּם גֶּבֶר עַל חַבְרֵיהּ וְיִקְטְלִינֵיהּ נַפְשׁ כֵּן פִּתְגָמָא הָדֵין׃ 27 אֲרֵי בְּחַקְלָא אַשְׁכְּחַהּ צְוָחַת
עוּלֵימְתָא דְמָאֲרְסָא וְלֵית דְּפָרִיק לַהּ׃ 28 אֲרֵי יַשְׁכַּח גֶּבֶר עוּלֵימְתָא בְּתוּלְתָא דְּלָא מְאֹרְסָא וְיִתְחַדְּנָהּ וְיִשְׁכַּב עִמָּהּ וְיִשְׁתַּכְּחוּן׃ 29 וְיִתֵּן גַּבְרָא
דְּיִשְׁכַּב עִמָּהּ לַאֲבוּהָא דְעוּלֵימְתָא חַמְשִׁין סִלְעִין דְּכַסְפָּא וְלֵיהּ תְּהֵי לְאִינְתּוּ חֲלַף דְּעַנְיַהּ לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִפְטְרַהּ כָּל יוֹמוֹהִי׃ 30 לָא יִסַּב גַּבְרָא יָת אִתַּת
אֲבוּהִי וְלָא יְגַלֵּי כְּנָפָא דַאֲבוּהִי׃

כג

1 לָא יְהֵי דְּפָסִיק וְדִמְחַבַּל וְדִגְזִיר דְּמִשַּׁלַּף לְמֵעַל בִּקְהָלָא דַיְיָ׃ 2 לָא
יְהֵי מַמְזֵרָא לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַיְיָ אַף דָּרָא עֲשִׂירָאָה לָא יְהֵי לְהוֹן לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַיְיָ׃ 3 לָא יְהֵי עַמּוֹנָאֵי וּמוֹאָבָאֵי לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַיְיָ אַף דָּרָא
עֲשִׂירָאָה לָא יְהֵי לְהוֹן לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַיְיָ עַד עָלְמָא׃ 4 עַל עֵיסַק דְּלָא עַרְעוּ יָתְכוֹן בְּלַחְמָא וּבְמַיָּא בְּמִפְּקָכוֹן מִמִּצְרַיִם וְדִי אַגַּר עֲלָךְ
יָת בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר מִפְּתוֹר אֲרַם נַהֲרַיִם לְמִלַּט לָךְ׃ 5 וְלָא אֲבֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְקַבָּלָא מִן בִּלְעָם וַהֲפַךְ יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ יָת לוּטָיָא לִבְרָכָתָא אֲרֵי רַחֵמָךְ
יְיָ אֱלָהָךְ׃ 6 לָא תְּבַע שְׁלָמְהוֹן וְטָבְתְּהוֹן כָּל יוֹמָךְ לְעָלַם׃

23 * Si autem fuerit puella virgo desponsata viro, & inueniens eam homo in ciuitate dormierit cum ea:

24 * Educetis vtrumque ad portam ciuitatis eorum, & lapidabuntur in lapidibus, & morientur. puellam, quia non clamauit in ciuitate: & hominem, quia humiliauit vxorem proximi sui: & auferetis malum ex vobis ipsis.

25 * Si autem in agro repererit homo puellã desponsatam, & vim inferens dormierit cum ea, occidetis hominem dormientem cum ea solùm:

26 * At puellæ facietis nihil: non est puellæ peccatum mortis. quoniam sicut si quis insurgat homo contra proximum suum, & occiderit eius animam, sic res hæc:

27 * Quoniam in agro inuenit eam: clamauit puella desponsata, & qui auxiliaretur non erat illi.

28 * Si autem quis inuenerit puellam virginẽ, quæ non desponsata est, & vim faciens illi dormierit cum ea, & inuentus fuerit;

29 * Dabit homo qui dormiuit cum ea, patri puellæ quinquaginta siclos argenti: & eius erit vxor, quia humiliauit eam: non poterit dimittere eam omni tempore.

30 * Non accipiet homo vxorem patris sui, & non reuelabit operimentum patris sui.

CAP. XXIII.

1 NOn intrabit eunuchus & amputatus in ecclesiam Domini. 2 * Non ingredietur de scorto natus in ecclesiam Domini vsque ad decimam generationem. 3 * Non intrabit Ammonites & Moabites in ecclesiam Domini, & vsque ad decimam generationem non intrabit in ecclesiam Domini, & vsque in æternum: 4 * Quia non occurrerunt ipsi vobis cum panibus & aqua in via, egredientibus vobis ex Ægypto: & quia conduxerunt contra te Balaam filium Beor ex Mesopotamia Syriæ, vt malediceret tibi.

5 * Et non voluit dominus Deus tuus exaudire Balaam: & vertit dominus Deus tuus maledictiones in benedictiones; quoniam dilexit te dominus Deus tuus.

6 * Non dices pacifica illis, & quæ vtilia sunt illis cunctis diebus tuis in sempiternum.

23 * ἐὰν δὲ γήνται παῖς παρθένος μεμνησευμένη ἀνδρί, καὶ εὑρὼν αὐτὴν ἄνθρωπος ἐν πόλει, κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς·

24 * ἐξάξετε ἀμφοτέρους ἐπὶ τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτῶν, καὶ λιθοβοληθήσονται λίθοις, καὶ ἀποθανοῦνται· τὴν νεᾶνιν, ὅτι οὐκ ἐβόησεν ἐν τῇ πόλει· καὶ τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἐταπείνωσε τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἐξαρεῖτε τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

25 * ἐὰν δὲ ἐν πεδίῳ εὕρῃ ἄνθρωπος τὴν παῖδα τὴν μεμνησευμένην, καὶ βιασάμενος κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, ἀποκτενεῖτε τὸν ἄνθρωπον τὸν κοιμώμενον μετ' αὐτῆς μόνον·

26 * τῇ δὲ νεανίδι οὐ ποιήσετε οὐδέν· οὐκ ἔστι τῇ νεανίδι ἁμάρτημα θανάτου· ὅτι ὡς εἴ τις ἐπανίστηται ἄνθρωπος ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ φονεύσῃ αὐτοῦ ψυχήν, ἕτως τὸ πρᾶγμα τοῦτο·

27 * ὅτι ἐν τῷ ἀγρῷ εὗρεν αὐτήν, ἐβόησεν ἡ νεᾶνις ἡ μεμνησευμένη, καὶ ὁ βοηθήσων οὐκ ἦν αὐτῇ.

28 * ἐὰν δέ τις εὕρῃ τὴν παῖδα τὴν παρθένον, ἥτις οὐ μεμνήσευται, καὶ βιασάμενος αὐτήν, κοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, καὶ εὑρεθῇ,

29 * δώσει ὁ ἄνθρωπος ὁ κοιμηθεὶς μετ' αὐτῆς τῷ πατρὶ τῆς νεανίδος πεντήκοντα δίδραχμα ἀργυρίου, καὶ αὐτοῦ ἔσται γυνή, ἀνθ' ὧν ἐταπείνωσεν αὐτήν· οὐ δυνήσεται ἐξαποστεῖλαι αὐτὴν τὸν ἅπαντα χρόνον.

30 * οὐ λήψεται ἄνθρωπος τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀνακαλύψει συγκάλυμμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

κγ΄.

1 * Οὐκ εἰσελεύσεται θλασίας καὶ ἀποκεκομμένος εἰς ἐκ-
2 κλησίαν κυρίου. * οὐκ εἰσελεύσεται πόρνης εἰς ἐκκλησίαν κυρίου ἕως δεκάτης γενεᾶς.

3 * οὐκ εἰσελεύσεται ἀμμανίτης καὶ μωαβίτης εἰς ἐκκλησίαν κυρίου, καὶ ἕως δεκάτης γενεᾶς οὐκ εἰσελεύσεται εἰς ἐκκλησίαν κυρίου, καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα·

4 * ἀνθ' ὧν οὐ προῆντησαν ὑμῖν μετὰ ἄρτων καὶ ὕδατος ἐν τῇ ὁδῷ, ἐκπορευομένων ὑμῶν ἐξ Αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐμισθώσαντο ἐπὶ σὲ τὸν Βαλαὰμ υἱὸν Βεὼρ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας συρίας, καταράσασθαί σε·

5 * καὶ οὐκ ἠθέλησε κύριος ὁ θεός σου εἰσακοῦσαι τοῦ Βαλαάμ, καὶ μετέστρεψε κύριος ὁ θεός σου τὰς καταράς εἰς εὐλογίας, ὅτι ἠγάπησέ σε κύριος ὁ θεός σου.

6 * οὐ προσαιτήσεις εἰρηνικὰ αὐτοῖς, καὶ συμφέροντα αὐτοῖς πάσας τὰς ἡμέρας σου εἰς τὸν αἰῶνα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Si fuerit puella virgo desponsata viro, & inuenerit eam vir in ciuitate, & concubuerit cum ea; 24 Educetis vtrunque ad portam ciuitatis illius, & lapidabitis eos lapidibus, & morientur: puella, quia non clamauit in ciuitate: & vir, eo quòd humiliauit vxorem proximi sui: & auferes facientem quod malum est de medio tui. 25 Et si in agro inuenerit vir puellam desponsatam, & apprehenderit eam, & concubuerit cum ea, moriatur solus vir qui concubuerit cum ea. 26 Puellæ autem nihil mali facies: non est puellæ reatus iudicij mortis: quoniam sicut consurgit vir contra proximum suum, & occidit animam eius, sic est verbum hoc. 27 Quoniam in agro inuenit eam: clamauit puella quæ erat desponsata, & nullus affuit qui liberaret eam. 28 Quando inuenerit vir puellam virginem quæ non est desponsata, & apprehenderit eam, & concubuerit cum ea, & fuerint deprehensi; 29 Dabit vir qui concubuerit cum ea, patri puellæ quinquaginta siclos argenti: & ei erit in vxorem, eo quòd humiliauit eam. non habebit potestatem vt dimittat eam omnibus diebus vitæ suæ. 30 Non accipiet homo vxorem patris sui, neque reuelabit operimentum patris sui.

CAP. XXIII.

NOn erit mundus qui abscisus est vel attritus testiculis, vt ingrediatur in ecclesiam Domini. 2 Non erit mundus manzer, vt ingrediatur in ecclesiã Domini; etiam vsque ad decimam generationem filij eius non erunt mundi vt ingrediantur in ecclesiam Domini. 3 Non erit mundus Ammonita & Moabita vt ingrediatur in ecclesiã Domini: etiã decima generatio eorũ non erit munda, vt ingrediatur in ecclesiã Dñi vsq; in seculũ: 4 Eo quòd non occurrerunt vobis cũ pane & aqua in via, quãdo egressi estis de Ægypto: & quia mercede conduxerũt contra te Balaã filiũ Beor de Pethor Syriæ, quæ est iuxta Euphratẽ, vt malediceret tibi. 5 Et noluit dominus Deus tuus acquiescere Balaã: & vertit dominus Deus tuus tibi maledictiones in benedictionem; quoniam dilexit te dominus Deus tuus. 6 Non quæras pacem eorum, & bonum eorum omnibus diebus vitæ tuæ vsque in æternum.

7 * לֹא־תְתַעֵב אֲדֹמִי כִּי אָחִיךָ הוּא לֹא־
8 תְתַעֵב מִצְרִי כִּי־גֵר הָיִיתָ בְאַרְצוֹ׃ * בָּנִים
אֲשֶׁר־יִוָּלְדוּ לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל
9 יְהוָה׃ * כִּי־תֵצֵא מַחֲנֶה
עַל־אֹיְבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכֹּל דָּבָר רָע׃
10 * כִּי־יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִהְיֶה טָהוֹר מִקְרֵה־
לָיְלָה וְיָצָא אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה לֹא יָבֹא אֶל־תּוֹךְ
11 הַמַּחֲנֶה׃ * וְהָיָה לִפְנוֹת־עֶרֶב יִרְחַץ בַּמָּיִם
וּכְבֹא הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא אֶל־תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה׃
12 * וְיָד תִּהְיֶה לְךָ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְיָצָאתָ שָּׁמָּה חוּץ׃
13 * וְיָתֵד תִּהְיֶה לְךָ עַל־אָזְנֶךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ
וְחָפַרְתָּ בָּהּ וְשַׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת־צֹאָתֶךָ׃
14 * כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ
וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא־יִרְאֶה
בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ׃
15 * לֹא־תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל־אֲדֹנָיו אֲשֶׁר־יִנָּצֵל אֵלֶיךָ
16 מֵעִם אֲדֹנָיו׃ * עִמְּךָ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־
יִבְחַר בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בַּטּוֹב לוֹ לֹא תוֹנֶנּוּ׃
17 * לֹא־תִהְיֶה קְדֵשָׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל
18 וְלֹא־יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * לֹא־תָבִיא
אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְכָל־נֶדֶר
כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ גַּם־שְׁנֵיהֶם׃
19 * לֹא־תַשִּׁיךְ לְאָחִיךָ נֶשֶׁךְ כֶּסֶף נֶשֶׁךְ אֹכֶל נֶשֶׁךְ
20 כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר יִשָּׁךְ׃ * לַנָּכְרִי תַּשִּׁיךְ וּלְאָחִיךָ לֹא
תַשִּׁיךְ לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ
עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
21 * כִּי־תִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא
תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ כִּי־דָרֹשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵעִמָּךְ
22 וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃ * וְכִי תֶחְדַּל לְנְדֹר לֹא־יִהְיֶה
בְךָ חֵטְא׃

7 * Non abominaberis Idumæum, quia frater tuus est: nec Ægyptium, quia aduena fuisti in terra eius.
8 *Quinati fuerint ex eis tertia generatione, B intrabunt in ecclesiam Domini.
9 * Quando egressus fueris aduersus hostes tuos in pugnã, custodias te ab omni re mala.
10 * Si fuerit inter vos homo qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra:
11 & non reuertetur, * priusquàm ad vesperam lauetur aqua: & post Solis occasum regredietur in castra.
12 * Habebis locum extra castra, ad quem egrediaris ad requisita naturæ:
13 * Gerens paxillum in balteo. Cumque sederis, fodies per circuitum, & egesta humo operies quo reuelatus es.
14 * Dominus enim Deus tuus ambulat in C medio castrorũ, vt eruat te, & tradat tibi inimicos tuos: & sint castra tua sancta, & nihil in eis appareat fœditatis, ne derelinquat te.
15 * Non trades seruum domino suo, qui ad te confugerit.
16 * Habitabit tecum in loco qui ei placuerit, & in vna vrbium tuarum requiescet; ne contristes eum.
17 * Non erit meretrix de filiabus Israel, nec scortator de filiis Israel.
18 * Non offeres mercedem prostibuli, nec p̃cium canis in domo domini Dei tui, quicquid illud est quod vouerint; quia abominatio est vtrunque apud dominum Deum tuum.
19 * Non fœnerabis fratri tuo ad vsuram pe- D cuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem:
20 * Sed alieno. fratri autem tuo absque vsura id quo indiget commodabis, vt benedicat tibi dominus Deus tuus in omni opere tuo in terra ad quam ingredieris possidendam.
21 * Cùm votum voueris domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud dominus Deus tuus. & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum. Eccl.5.a. Bar.6.d.
22 * Si nolueris polliceri, absque peccato eris.

תרגום אונקלוס

7 לָא תְרַחֵק אֱדוֹמָאָה אֲרֵי אֲחוּךְ הוּא לָא תְרַחֵק מִצְרָאָה אֲרֵי דַיָּיר הֲוֵיתָ בְּאַרְעֵיהּ׃ 8 בְּנִין דְּאִתְיְלִידוּ לְהוֹן דָּרָא תְלִיתָאָה
יְרִכִּין לְהוֹן לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דַיְיָ׃ 9 אֲרֵי תִּפּוֹק לְמַשְׁרְיָתָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ וְתִסְתַּמַּר מִכֹּל מִדַּעַם בִּישׁ׃ 10 אֲרֵי יְהֵי בָךְ גְּבַר דְּי לָא
יְהֵי דְכֵי מִקְרֵי לֵילְיָא וְיִפּוֹק לְמִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא לָא יֵיעוֹל לְגוֹ מַשְׁרְיָתָא׃ 11 וְיְהֵי לְעִידַן רַמְשָׁא יַסְחֵי בְמַיָּא וּכְמֵיעַל שִׁמְשָׁא יֵעוֹל לְגוֹ
מַשְׁרְיָתָא׃ 12 וַאֲתַר מַתְקָן תְּהֵי לָךְ מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא וְתִפּוֹק תַּמָּן לִבָּרָא׃ 13 וְסֵיכְתָא תְּהֵי לָךְ עַל אֱזָנָךְ וְיְהֵי בְּמִתְּבָךְ וְתֵי בְּרָא
וְתַחְפַּר בָּהּ וְתָתוּב וְתְכַסֵּי יַת מַפְקָנָךְ׃ 14 אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ שְׁכִינְתֵּיהּ מַהְלְכָא בְּגוֹ מַשְׁרְיָתָךְ לְשֵׁיזָבוּתָךְ וּלְמִסַּר סַנָּאָךְ בִּידָךְ וְיְהֵי מַשְׁרְיָתָךְ
קַדִּישׁ וְלָא יִתְחֲזֵי בָךְ עֲבִירַת פִּתְגָם וְיִתּוּב מֵימְרֵיהּ מִלְאוֹטָבָא לָךְ׃ 15 לָא תְמַסַּר עַבְדָּא לְוָת מָרֵיהּ מִלְאוֹטָבָא לָךְ׃
16 עִמָּךְ יְתֵב בֵּינָךְ בְּאַתְרָא דְיִתְרְעֵי בְּחַדָּא מִן קִרְוָךְ בְּדְיוֹטֵב לֵיהּ לָא תוֹנְיֵנֵיהּ׃ 17 לָא תְהֵי אִתְּתָא מִבְּנָת יִשְׂרָאֵל לְגַבְרָא עֲבֵד
וְלָא יִסַּב גַּבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִתְּתָא אָמָה׃ 18 לָא תַעֲיל אֲגַר זַנְיְתָא וְחֶלְפַּן כַּלְבָא לְבֵיתָא דַיְיָ אֱלָהָךְ לְכָל נִדְרָא אֲרֵי מְרַחֲקָא
דַיְיָ אֱלָהָךְ אַף תַּרְוֵיהוֹן׃ 19 לָא תְרַבֵּי לְאַחוּךְ רִבִּית כְּסַף רִבִּית עִיבּוּר רִבִּית כָּל מִדַּעַם דְּיִתְרַבֵּי׃
20 לְבַר עַמְמִין תְּרַבֵּי וּלְאַחוּךְ לָא תְרַבֵּי בְּדִיל דִּי יְבָרְכִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּכֹל אוּשָׁטוּר יָדָךְ עַל אַרְעָא דְאַתְּ עָלַיִל תַּמָּן לְמֵירְתָהּ׃
21 אֲרֵי תִּדַּר נֵדֶר קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָא תְאַחַר לְשַׁלָּמֵיהּ אֲרֵי מְתַבַּע יְתַבְּעִנֵּיהּ יְיָ אֱלָהָךְ מִינָּךְ וְיְהֵי בָךְ חוֹבָא׃
22 וַאֲרֵי תִּתְמְנַע לְמִדַּר לָא יְהֵי בָךְ חוֹבָא׃

* *Non abominaberis Idumæum, quoniam frater* 7
tuus est: non abominaberis Ægyptium, quoniam
aduena fuisti in terra eius.

* *Filij si nati fuerint illis, generatione tertia in-* 8
trabunt in ecclesiam Domini.

* *Si autem egressus fueris ad castrametandum* 9
contra hostes tuos, & custodies te ab omni malo
verbo.

* *Si fuerit in te homo qui non est mundus ex flu-* 10
xu suo nocte, & egredietur extra castra, & non re-
uertetur in castra:

* *Et erit ad vesperam lauabit corpus suum aqua,* 11
& occidente sole ingredietur in castra.

* *Et locus erit tibi extra castra, & exibis illuc* 12
extra:

* *Et paxillus erit tibi in balteo tuo. et erit quan* 13
do sederis extra, & fodies in illo, & superinducens
cooperies pudorem tuum in eo:

* *Quoniam dominus Deus tuus ambulat in ca-* 14
stris, vt eruat te, & tradat inimicum tuum ante fa-
ciem tuam: & erunt castra tua sancta, & non ap-
parebit in te fœditas rei, & recedet à te.

* *Non trades seruum domino suo, qui confugit* 15
ad te à domino suo:

* *Tecum habitabit in vobis in omni loco vbi pla* 16
cuerit illi, non contristabis eum.

* *Non erit meretrix de filiabus Israel, & non* 17
erit scortator de filiis Israel.

* *Non offeres mercedem meretricis, neque pre-* 18
cium canis in domum domini Dei tui ad omne vo-
tum, quoniam abominatio domino Deo tuo est &
vtrumque.

* *Non fœnerabis fratri tuo vsuram argenti, &* 19
vsuram ciborum, & vsuram cuiuslibet rei quam
fœneraueris.

* *Alieno fœnerabis: fratri tuo non fœnerabis,* 20
vt benedicat tibi dominus Deus tuus in omnibus
operibus tuis in terra ad quam ingrederis illuc vt
possideas eam.

* *Si autem voueris votum domino Deo tuo, non* 21
tardabis reddere illud: quoniam quærẽs quæret dñs
Deus tuus à te, & erit in te peccatum.

* *Si autem non volueris vouere, non est tibi pec* 22
catum.

7 * οὐ βδελύξῃ ἰδουμαῖον, ὅτι ἀδελφός σου ἐστίν· οὐ βδελύξῃ αἰγύπτιον, ὅτι πάροικος ἐγένου ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ.

8 * υἱοὶ ἐὰν γενηθῶσιν αὐτοῖς, γενεὰ τρίτη εἰσελεύσονται εἰς ἐκκλησίαν κυρίου.

9 * ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς παρεμβαλεῖν ἐπὶ σοὺς ἐχθρούς σου, καὶ φυλάξῃ ἀπὸ παντὸς πονηροῦ ῥήματος.

10 * ἐὰν ᾖ ἐν σοὶ ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἔστι καθαρὸς ἀπὸ ῥύσεως αὐτοῦ νυκτός, καὶ ἐξελεύ(ε)σεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ οὐκ εἰσελεύ(ε)σεται εἰς τὴν παρεμβολήν·

11 * καὶ ἔσται τὸ πρωΐ ἐπιστρέψει καὶ λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι, καὶ δεδυκότος ἡλίου εἰσελεύσεται εἰς τὴν παρεμβολήν.

12 * καὶ τόπος ἔσται σοι ἔξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ ἐξελεύσῃ ἐκεῖ ἔξω·

13 * καὶ πάσσαλος ἔσται σοι ἐπὶ τῆς ζώνης σου. καὶ ἔσται ὅταν διακαθίζῃς ἔξω, καὶ ὀρύξεις ἐν αὐτῷ, καὶ ἐπαγαγὼν καλύψεις τὴν ἀκαθαρσίαν σου ἐν αὐτῷ·

14 * ὅτι κύριος ὁ θεός σου ἐμπεριπατεῖ ἐν τῇ παρεμβολῇ, ἐξελέσθαί σε, καὶ παραδοῦναι τὸν ἐχθρόν σου πρὸ προσώπου σου, καὶ ἔσται ἡ παρεμβολή σου ἁγία, καὶ οὐκ ὀφθήσε(ε)ται ἐν σοὶ ἀκαθαρσία πράγματος, καὶ ἀποστρέψει ἀπὸ σοῦ.

15 * οὐ παραδώσεις παῖδα τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ὃς προσέφευξαί σοι παρὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ·

16 * μετὰ σοῦ κατοικήσει ἐν ὑμῖν ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἂν ἀρέσῃ αὐτῷ, οὐ θλίψεις αὐτόν.

17 * οὐκ ἔσται πόρνη ἀπὸ θυγατέρων ἰσραήλ. καὶ οὐκ ἔσται πορνεύων ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ.

18 * οὐ προσοίσεις μίσθωμα πόρνης, οὐδὲ ἀλλαγμα κυνὸς εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοῦ θεοῦ σου πρὸς πᾶσαν εὐχήν, ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐστὶ καὶ ἀμφότερα.

19 * οὐκ ἐκτοκιεῖς τῷ ἀδελφῷ σου τόκον ἀργυρίου καὶ τόκον βρωμάτων καὶ τόκον παντὸς πράγματος, οὗ ἂν δανείσῃς.

20 * τῷ ἀλλοτρίῳ ἐκτοκιεῖς· τῷ ἀδελφῷ σου οὐκ ἐκτοκιεῖς, ἵνα εὐλογήσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.

21 * ἐὰν δὲ εὔξῃ εὐχὴν κυρίῳ τῷ θεῷ σου, οὐ χρονιεῖς ἀποδοῦναι αὐτήν, ὅτι ἐκζητῶν ἐκζητήσει κύριος ὁ θεός σου παρὰ σοῦ, καὶ ἔσται ἐν σοὶ ἁμαρτία.

22 * ἐὰν δὲ μὴ θέλῃς εὔξασθαι, οὐκ ἔστι σοι ἁμαρτία.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Non abominaberis Idumæum, quoniam frater tuus est: non abominaberis Ægyptium, quoniam aduena fuisti in terra eius.
8 Filij qui nati fuerint ex eis in tertia generatione erunt mundi vt ingrediantur in ecclesiam Domini.
9 Si egressus fueris in castris contra inimicos tuos, obseruabis te ab omni re mala. 10 Si fuerit in te vir qui non fuerit mundus pollutione nocturna, egredietur extra castra, & non ingredietur in castra: 11 Et in tempore vespertino lauabitur aquis, & quando occubuerit sol, ingredietur ad castra. 12 Et locus erit paratus tibi extra castra, & egredieris illuc foras.
13 Et paxillus erit tibi super arma tua: & cùm sederis foris, fodies cum eo, & reuerteris & operies quæ à te egesta sunt.
14 Quoniam maiestas domini Dei tui ambulat in medio castrorum tuorum, vt liberet te, & vt tradat inimicos tuos in manu tua. & erunt castra tua sancta; & non appareat in te aliquid fœditatis, vt non auertatur verbum eius benefaciens tibi. 15 Non trades seruum gentium domino suo, qui confugerit ad te à domino suo. 16 Tecum habitabit in medio tui in loco quem elegerit in vna vrbium tuarum vbi bene sit ei; ne decipias illum. 17 Non erit mulier de filiabus Israel vxor viro seruo, neque accipiet vir de filiis Israel vxorem ancillam. 18 Non afferes mercedem meretricis & precium canis in domum domini Dei tui pro omni voto, quia vtrunque abominabile est coram domino Deo tuo. 19 Non fœnerabis fratri tuo ad vsuram pecuniam neque frumentum, neque quicquam fœnerabis ad vsuram. 20 Filio autem alienigenæ fœnerabis, & à fratre tuo non accipies vsuram, vt benedicat tibi dominus Deus tuus in omnibus ad quæ miseris manum tuam in terra ad quam ingredieris possidendam.
21 Quando voueris votum coram domino Deo tuo, non tardabis reddere illud: quoniam requirens requiret illud dominus Deus tuus à te, & erit in te peccatum. 22 Et si defieris vouere, non erit in te peccatum.

23 * מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ
לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ׃

24 * כִּי תָבֹא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כְּנַפְשְׁךָ
שָׂבְעֶךָ וְאֶל־כֵּלְיךָ לֹא תִתֵּן׃

25 * כִּי תָבֹא בְּקָמַת רֵעֶךָ וְקָטַפְתָּ מִלְילֹתֶיךָ בְּיָדֶךָ וְחֶרְמֵשׁ לֹא תָנִיף עַל קָמַת רֵעֶךָ׃

כד

1 * כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם־
לֹא תִמְצָא־חֵן בְּעֵינָיו כִּי־מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב
2 לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ׃ * וְיָצְאָה
3 מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ־אַחֵר׃ * וּשְׂנֵאָהּ
הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ
וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִי יָמוּת הָאִישׁ הָאַחֲרוֹן אֲשֶׁר־
4 לְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה׃ * לֹא־יוּכַל בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר־
שִׁלְּחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לִהְיוֹת לוֹ לְאִשָּׁה אַחֲרֵי
אֲשֶׁר הֻטַּמְאָה כִּי־תוֹעֵבָה הִוא לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא
תַחֲטִיא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ
5 נַחֲלָה׃ * כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה
לֹא יֵצֵא בַּצָּבָא וְלֹא־יַעֲבֹר עָלָיו לְכָל־דָּבָר נָקִי יִהְיֶה
לְבֵיתוֹ שָׁנָה אֶחָת וְשִׂמַּח אֶת־אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־לָקָח׃
6 * לֹא־יַחֲבֹל רֵחַיִם וָרָכֶב כִּי־נֶפֶשׁ הוּא חֹבֵל׃
7 * כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ גֹּנֵב נֶפֶשׁ מֵאֶחָיו מִבְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמֵּר־בּוֹ וּמְכָרוֹ וּמֵת הַגַּנָּב הַהוּא וּבִעַרְתָּ
8 הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ * הִשָּׁמֶר בְּנֶגַע־הַצָּרַעַת
לִשְׁמֹר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר־יוֹרוּ אֶתְכֶם הַכֹּהֲנִים
הַלְוִיִּם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת׃
9 * זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמִרְיָם בַּדֶּרֶךְ
10 בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם׃ * כִּי־תַשֶּׁה
בְרֵעֲךָ מַשַּׁאת מְאוּמָה לֹא־תָבֹא אֶל־בֵּיתוֹ לַעֲבֹט
עֲבֹטוֹ׃

23 * Quod autem semel egressum est de labiis tuis, obseruabis, & facies sicut promisisti domino Deo tuo, & propria volũtate & ore tuo locutus es.

24 * Ingressus vineam proximi tui, comedes vuas quantum tibi placuerit; foras autem ne efferas tecum.

25 * Si intraueris segetem amici tui, franges spicas,& manu conteres,falce autem non metes. Mat. 12. Mar. 2.

CAP. XXIIII.

1 A SI acceperit homovxorem,& habuerit eam, & non inuenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam fœditatem, scribet libellum repudij, & dabit in manu illius, & dimittet eam de domo sua. Mat.5.c. & 19.f. Mar. 10. h.

2 * Cumque egressa alterũ maritum duxerit,

3 * Et ille quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudij, & dimiserit de domo sua,

4 vel certè mortuus fuerit; * Non poterit prior maritus recipere eam in vxorem: quia polluta est,& abominabilis facta coram Domino: ne peccare facias terram tuam quã dominus Deus tuus tradiderit tibi possidendam.

5 * Cùm acceperit homo nuper vxorem,non procedet ad bellum: nec ei quippiam necessitatis iniungetur publicè: sed vacabit absque B culpa domui suæ, vt vno anno lætetur cum vxore sua. Su.20.b.

6 * Non accipies loco pignoris inferiorem & superiorem molam, quia animam suam appo

7 suit tibi. * Si deprehensus fuerit homo solicitans fratrem suum de filiis Israel,& vendito eo acceperit precium, interficietur,& au feres malum de medio tui.

8 * Obserua diligenter ne incurras plagam lepræ: sed facies quæcunque docuerint te sacerdotes Leuitici generis, iuxta id quod præcepi eis & imple solicitè.

9 * Mementote quæ fecerit dñs Deus vester Mariæ in via,cùm egrederemini de Ægypto. Nu. 12.b

10 * Cùm repetes à proximo tuo rem aliquam quam debet tibi, non ingredieris domum eius,vt pignus auferas:

תרגום אונקלוס

23 אֲפָקוּדַת שִׂפְוָתָךְ תִּטַּר וְתַעְבִּיד כְּמָא דִּנְדַרְתָּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ נְדָבְתָא דְּמַלֵּילְתָּא בְּפוּמָךְ׃ 24 אֲרֵי תֵּיתֵי בְּכַרְמָא דְּחַבְרָךְ וְתֵיכוֹל עִנְבִין
בְּנַפְשָׁךְ לְמִשְׂבְּעָךְ וּלְמָנָךְ לָא תִתֵּן׃ 25 אֲרֵי תֵּיתֵי בְּקַמְתָּא דְּחַבְרָךְ וְתִקְטוֹף מְלִילָן בִּידָךְ וּמַגְלָא לָא תְרִים עַל קַמְתָּא דְּחַבְרָךְ׃

כד

1 אֲרֵי יִסַּב גְּבַר אִתְּתָא וְיִבְעֲלִינַהּ וִיהֵי אִם לָא תַשְׁפַּח רַחְמִין בְּעֵינוֹהִי אֲרֵי אַשְׁכַּח בַּהּ עֲבִירַת פִּתְגָם וְיִכְתּוֹב לַהּ
גֵּט פְּטוּרִין וְיִתֵּן בִּידַהּ וְיִפְטְרִינַהּ מִבֵּיתֵיהּ׃ 2 וְתִפּוֹק מִבֵּיתֵיהּ וְתֵהָךְ וּתְהֵי לְגֻבַר אָחֳרָן׃ 3 וְיִסְנִינַהּ גֻּבְרָא בָּתְרָאָה וְיִכְתּוֹב לַהּ גֵּט פְּטוּרִין וְיִתֵּן
בִּידַהּ וְיִפְטְרִינַהּ מִבֵּיתֵיהּ אוֹ אֲרֵי יְמוּת גֻּבְרָא בָּתְרָאָה דְּנַסְבַהּ לֵיהּ לְאִתּוּ׃ 4 לֵיהּ לֵיהּ רְשׁוּ לְבַעְלַהּ קַדְמָאָה דְּפַטְרַהּ לְמִתּוּב לְנַסָּבָהּ לְמֶהֱוֵי לֵיהּ
לְאִנְתּוּ בָּתַר דְּאִסְתָּאֲבַת אֲרֵי מְרַחֲקָא הִיא קֳדָם יְיָ וְלָא תְחַיֵּב יָת אַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ אַחְסָנָא׃ 5 אֲרֵי יִסַּב גְּבַר אִתְּתָא
בְּחֵילָא וְלָא יִעְבַּר עֲלוֹהִי לְכָל מִדְּעָם פָּנֵי יְהֵי לְבֵיתֵיהּ שַׁתָּא חֲדָא וִיחַדֵּי יָת אִתְּתֵיהּ דְּנָסִיב׃ 6 לָא תִסַּב מַשְׁכּוֹנָא רֵחַיָא וְרִכְבָּא אֲרֵי בְּחוֹן מְתַעֵבַד
מָזוֹן לְכָל נָפֶשׁ׃ 7 אֲרֵי יִשְׁתְּכַח גְּבַר דְּיִגְנוֹב נַפְשָׁא מֵאֲחוֹהִי מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְקַטֵל גַּנָּבָא הַהוּא וְתִפְלֵי עֲבִיד דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ׃
8 אִסְתַּמַּר בְּמַכְתַּשׁ סְגִירוּ לְמִטַּר לַחְדָא וּלְמֶעְבַּד כְּכֹל דְּיֵלְפוּן יַתְכוֹן כַּהֲנַיָּא לֵוָאֵי כְּמָא דְּפַקֶּדְתִּינוּן תִּטְּרוּן לְמֶעְבַּד׃
9 הֱוֵי דְכִיר יָת דַּעֲבַד יְיָ אֱלָהָךְ לְמִרְיָם בְּאָרְחָא בְּמִפַּקְכוֹן מִמִּצְרָיִם׃
10 אֲרֵי תַרְשֵׁי בְּחַבְרָךְ רְשׁוּת מִדְּעָם לָא תֵעוֹל לְבֵיתֵיהּ לְמִסַּב מַשְׁכּוֹנֵיהּ׃

* *Quæ egrediuntur per labia tua obſeruabis.* & *facies quemadmodum vouiſti domino Deo tuo donum, quod locutus es ore tuo.* 23

* *Si autem intraueris in ſegetem proximi tui, et colliges in manibus tuis ſpicas, & falcem non mittes in ſegetem proximi tui.* 24

* *Si autem ingreſſus fueris in vineam proximi tui, comedes vuas quantum anima tua impleatur: in autem vas non inijcies.* 25

CAP. XXIIII.

SI autem quis acceperit vxorem, & cohabitauerit cum illa; & erit ſi non inuenerit gratiam coram eo, quoniam inuenit in ea fœdam rem, & ſcribet illi libellum repudij, & dabit in manibus eius, & emittet eam ex domo ſua. 1

* *Et egreſſa nupſerit viro alteri:* 2

* *Et oderit eam vir vltimus, & ſcripſerit ei libellum repudij, & dederit ei in manibus eius, & dimiſerit eam de domo ſua, vel & mortuus fuerit vir eius vltimus, qui accepit eam ſibi vxorem;* 3

* *Non poterit vir prior qui dimiſit eam reuerſus recipere eam ſibi vxorem, poſtquam polluta eſt illa: quoniam abominatio eſt coram domino Deo tuo: & non polluetis terram quam dominus Deus veſter dat vobis in poſſeſſionem.* 4

* *Si autem quis acceperit vxorem nuper, non procedet ad bellum, et non iniungetur ei aliqua res: immunis erit in domo ſua: annum vnum lætificabit vxorem ſuam quam accepit.* 5

* *Non pignerabis molam neque ſuper molam: quia animam hic dat in pignore.* 6

* *Si autem deprehenſus fuerit homo furans animam de fratribus ſuis filiis Iſrael, & dominus factus illum vendiderit, & interficietur fur ille: & auferes malum de vobis ipſis. Caue tibi ipſi in contactu lepræ.* * *Cuſtodies vehementer vt facias iuxta omnem legem quam docuerint vobis ſacerdotes Leuitæ: quemadmodum præcepi vobis, cuſtodietis vt faciatis.* 7 8

* *Mementote quæ fecit dominus Deus tuus Mariæ in via, egredientibus vobis de Ægypto.* 9

* *Si autem debitum fuerit in proximo tuo, debitum quodcunque, non ingredieris in domum eius ad pignerandum pignus.* 10

25 * Τὰ ἐκπορδυόμενα διὰ τῶν χειλέων σου φυλάξῃ. Καὶ ποιήσεις ὃν τρόπον ηὔξω κυρίῳ τῷ θεῷ σου δόμα, ὃ ἐλάλησας τῷ στόματί σου. 24 * ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς ἀμπελῶνα τοῦ πλησίον σου, καὶ συλλέξεις ἐν ταῖς χερσί σου σάχυας, καὶ δρέπανον οὐ μὴ ἐπιβάλῃς ἐπὶ τὸν ἀμπελῶνα τοῦ πλησίον σου.

25 * ἐὰν δὲ εἰσέλθῃς εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοῦ πλησίον σου, φαγῇ σταφυλήν, ὅσον ψυχήν σου ἐμπλησθῆναι· εἰς δὲ ἄγγος οὐκ ἐμβαλεῖς.

κδ'.

1 * Ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα, καὶ συνοικήσῃ αὐτῇ, καὶ ἔσται ἐὰν μὴ εὕρῃ χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅτι εὗρεν ἐν αὐτῇ ἄσχημον πρᾶγμα, καὶ γράψει αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου, καὶ δώσει εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ ἐξαποστελεῖ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ.

2 * καὶ ἀπελθοῦσα γένηται ᾧ ἀνδρὶ ἑτέρῳ·

3 * καὶ μισήσῃ αὐτὴν ὁ ἔσχατος, καὶ γράψῃ αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου, καὶ δώσῃ αὐτῇ εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ ἐξαποστελῇ αὐτὴν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἢ καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς

4 ὁ ἔσχατος, ὃς ἔλαβεν αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, * οὐ δυνήσεται ὁ ἀνὴρ ὁ πρότερος ὁ ἐξαποστείλας αὐτὴν ἐπαναστρέψας λαβεῖν αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, μετὰ τὸ μιανθῆναι αὐτήν, ὅτι βδέλυγμά ἐστιν ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ οὐ μιανεῖτε τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ.

5 * ἐὰν δέ τις λάβῃ γυναῖκα πρόσφατος, οὐκ ἐξελεύσεται εἰς τὸν πόλεμον, καὶ οὐκ ἐπιβληθήσεται αὐτῷ οὐδὲν πρᾶγμα, ἀθῷος ἔσται ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, ἐνιαυτὸν ἕνα εὐφρανεῖ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἣν ἔλαβε.

6 * οὐκ ἐνεχυράζεις μύλον, οὐδὲ ἐπιμύλιον, ὅτι ψυχὴν ἔναντι τοῦ ἐνεχυράζει.

7 * ἐὰν δέ ἄλλῳ ἀνθρωπος κλέπτων ψυχὴν ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ καταδυναστεύσας αὐτὸν ἀποδῶται, καὶ ἀποθανεῖται ὁ κλέπτης ἐκεῖνος, καὶ ἐξαρεῖς τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. προσέχετε ἑαυτοῖς ἐν τῇ ἁφῇ τοῦ λέπρας.

8 * φυλάξῃ σφόδρα ποιεῖν κατὰ πάντα τὸν νόμον ὃν ἂν ἀναγγείλωσιν ὑμῖν οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται, ὃν τρόπον ἐνετειλάμην ὑμῖν, φυλάξεσθε ποιεῖν.

9 * μνήσθητε ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεός σου τῇ Μαριὰμ ἐν τῇ ὁδῷ, ἐκπορδυομένων ὑμῶν ἐξ Αἰγύπτου.

10 * ἐὰν δὲ ὀφείλημα ᾖ ἐν τῷ πλησίον σου, ὀφείλημα ὁποιῶν, οὐκ εἰσελεύσῃ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐνεχυράσαι τὸ ἐνέχυρον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Quod egreſſum eſt de labiis tuis, obſeruabis, & facies ſicut vouiſti coram domino Deo tuo, & quod ſponte locutus es ore tuo.

24 Si mercede conductus fueris in vineam proximi tui, comedere poteris vuas iuxta voluntatem tuam vſque ad ſaturitatem; & in vaſe tuo non repones eas. 25 Si conductus fueris in meſſem proximi tui, franges ſpicas plenas manu tua, & falcem non leuabis ſuper ſegetem proximi tui.

CAP. XXIIII.

SI acceperit vir vxorem, & concubuerit cum ea, & non inuenerit gratiam in oculis eius, quoniam inuenit in ea aliquid fœditatis, ſcribet ei libellum repudij, & dabit in manu eius, & dimittet eam de domo ſua. 2 Et egrediatur de domo eius & recedat, & ſit vxor viro alteri.

3 Et ſi oderit eam vir alter, & ſcripſerit ei libellum repudij, & dederit in manu eius, & dimiſerit eam de domo ſua, aut ſi mortuus fuerit vir poſterior, qui accepit eam in vxorem; 4 Non eſt licitum marito priori, qui dimiſit eam, vt iterum accipiat eam vt ſit ei in vxorem poſtquàm coinquinata eſt: quoniam abominatio eſt coram domino Deo tuo. & non facias peccare terram, quam dominus Deus tuus dabit tibi in poſſeſſionem. 5 Quando acceperit homo nouam vxorem, non egrediatur ad bellum, neque quicquam iniungetur ei: ſed immunis erit in domo ſua anno vno, & lætabitur cum vxore ſua quam accepit. 6 Non accipies loco pignoris inferiorem & ſuperiorem molam, quia cum eis fit eſca omni animæ. 7 Si inuentus fuerit vir furans animam de fratribus ſuis de filiis Iſrael, & ſicut mercator vendiderit eam, occidetur fur ille: & auferes facientem quod malum eſt de medio tui. 8 Obſerua diligenter ne incurras plagam lepræ, vt cuſtodias valdè, & vt facias iuxta omnia quæ docuerint vos ſacerdotes & Leuitæ; ſicut præcepi eis, cuſtodietis vt faciatis.

9 Memento quid fecerit dominus Deus tuus Mariæ in via, quando egreſſi eſtis de Ægypto.

10 Quando mutuaueris aliquid proximo tuo; non ingrediaris in domum eius, vt accipias pignus eius:

11 * בְּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה בּוֹ יוֹצִיא
12 אֵלֶיךָ אֶת־הָעֲבוֹט הַחוּצָה׃ * וְאִם־אִישׁ עָנִי הוּא
13 לֹא תִשְׁכַּב בַּעֲבֹטוֹ׃ * הָשֵׁב תָּשִׁיב לוֹ אֶת־הָעֲבוֹט
כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרַכְךָ וּלְךָ תִּהְיֶה
צְדָקָה לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ 14 * לֹא־תַעֲשֹׁק
שָׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחֶיךָ אוֹ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ
15 בִּשְׁעָרֶיךָ׃ * בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא־תָבוֹא עָלָיו
הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עָנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נֹשֵׂא אֶת־נַפְשׁוֹ וְלֹא־
16 יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃ * לֹא־יוּמְתוּ
אָבוֹת עַל־בָּנִים וּבָנִים לֹא־יוּמְתוּ עַל־אָבוֹת אִישׁ
17 בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ׃ * לֹא תַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר יָתוֹם
18 וְלֹא תַחְבֹּל בֶּגֶד אַלְמָנָה׃ * וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ
בְּמִצְרַיִם וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ
19 לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃ * כִּי תִקְצֹר
קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ
לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה
20 אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ׃ * כִּי תַחְבֹּט זֵיתְךָ
לֹא תְפָאֵר אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה׃
21 * כִּי תִבְצֹר כַּרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לַיָּתוֹם
22 וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה׃ * וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה׃

כה

1 * כִּי־יִהְיֶה רִיב
בֵּין אֲנָשִׁים וְנִגְּשׁוּ אֶל־הַמִּשְׁפָּט וּשְׁפָטוּם וְהִצְדִּיקוּ
2 אֶת־הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת־הָרָשָׁע׃ * וְהָיָה
אִם־בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי
3 רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר׃ * אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יֹסִיף פֶּן־
יֹסִיף לְהַכֹּתוֹ עַל־אֵלֶּה מַכָּה רַבָּה וְנִקְלָה אָחִיךָ
לְעֵינֶיךָ׃

11 * Sed ſtabis foris,& ille tibi proferet quod
12 habuerit. * Si autem pauper eſt,non per-
13 noctabit apud te pignus: * Sed ſtatim reddes
ei ante Solis occaſum;vt dormiens in veſtimẽ
to ſuo,benedicat tibi,& habeas iuſtitiam co-
ram domino Deo tuo.
14 * Non negabis mercedem indigentis & Leu.19.c
pauperis fratris tui, ſiue aduenæ qui tecum
moratur in terra,& intra portas tuas eſt:
15 * Sed eadem die reddes ei precium laboris
ſui ante Solis occaſum, quia pauper eſt, & ex
eo ſuſtentat animam ſuam: ne clamet contra
te ad Dominum,& reputetur tibi in peccatũ.
16 * Non occidentur patres pro filiis, nec filij 4.Re.4.b 2.Pa.25. a.
pro patribus: ſed vnuſquiſq; pro peccato ſuo
17 morietur. * Non peruertes iudicium ad-
D uenæ & pupilli;nec auferes pignoris loco vi-
18 duæ veſtimentum. * Memento quòd ſer- Leu.19.b & 23.d
uieris in Ægypto,& eruerit te dominus Deus
tuus indè. idcircò prȩcipio tibi vt facias hanc
19 rem. * Quando meſſueris ſegetem in agro
tuo,&oblitus manipulum reliqueris,non re-
uertêris vt tollas illum: ſed aduenam & pu-
pillum & viduam auferre patieris; vt benedi-
cat tibi dominus Deus tuus in omni opere
20 manuum tuarum. * Si fruges collegeris
oliuarum,quicquid remanſerit in arboribus,
non reuertêris vt colligas,ſed relinques adue
21 næ,pupillo ac viduæ. * Si vindemiaueris vi-
neam tuam,non colliges remanẽtes racemos;
ſed cedent in vſus aduenę, pupilli ac viduæ.
22 * Memento quòd & tu ſeruieris in Ægypto;
& idcircò præcipio tibi vt facias hanc rem.

CAP. XXV.

1 SI fuerit cauſa inter aliquos, & interpella-
A uerint iudices; quem iuſtum eſſe perſpexe-
rint, illi iuſtitiæ palmam dabunt: quem im-
pium,condemnabunt impietatis.
2 * Sin autem eum qui peccauit dignum vi-
derint plagis, proſternent & coram ſe facient
verberari. Pro menſura peccati erit & plaga-
3 rum modus: * ita duntaxat vt quadrage-
narium numerum non excedant,ne fœdè la-
ceratus ante oculos tuos obeat frater tuus.

תרגום אונקלוס

11 בְּבָרָא תְּקוֹם וְגַבְרָא דְאַתְּ רַשֵּׁי בֵּיהּ יַפֵּיק לְוָתָךְ יָת מַשְׁכּוֹנָא לְבָרָא׃ 12 וְאִם גְּבַר מִסְכֵּן הוּא לָא תִשְׁכַּב בְּמַשְׁכּוֹנֵיהּ׃
13 אֲהָנָא תְּהֵיב לֵיהּ יָת מַשְׁכּוֹנָא כְּמֵיעַל שִׁמְשָׁא וְיִשְׁכַּב בְּכִסּוּתֵיהּ וִיבָרְכִנָּךְ וְלָךְ תְּהֵי זְכוּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ׃ 14 לָא תַעְשׁוֹק אֲגִירָא עַנְיָא
וּמְסְכֵּינָא מֵאָחָךְ אוֹ מִן גִּיּוֹרָךְ דִּי בְּאַרְעָךְ בְּקִרְוָךְ׃ 15 בְּיוֹמֵיהּ תִּתֵּן אַגְרֵיהּ וְלָא תֵעוֹל עֲלוֹהִי שִׁמְשָׁא אֲרֵי מִסְכֵּן הוּא וְלֵיהּ חָיֵי נַפְשֵׁיהּ
וְלָא יְקֵרֵי עֲלָךְ קֳדָם יְיָ וִיהֵי בָּךְ חוֹבָא׃ 16 לָא יְמוֹתוּן אֲבָהָן עַל פּוּם בְּנִין וּבְנִין לָא יְמוֹתוּן עַל פּוּם אֲבָהָן אֱנָשׁ בְּחוֹבֵיהּ יְמוֹתוּן׃ 17 לָא
תַצְלֵי דִּין דַּיָּיר יַתִּים וְלָא תְּסַב מַשְׁכּוֹנָא לְבוּשׁ אַרְמְלָא׃ 18 וְתִדְכַּר אֲרֵי עַבְדָא הֲוֵיתָא בְּמִצְרַיִם וּפְרָקָךְ יְיָ אֱלָהָךְ מִתַּמָּן עַל כֵּן אֲנָא מְפַקֵּד לָךְ
לְמֶעְבַּד יָת פִּתְגָמָא הָדֵין׃ 19 אֲרֵי תְּחַצַּד חֲצָדָךְ בְּחַקְלָךְ וְתִנְשֵׁי עֻמְרָא בְּחַקְלָא לָא תְתוּב לְנַסָּבֵיהּ לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא וּלְאַרְמְלְתָא יְהֵי בְּדִיל דְּיִבָרְכִנָּךְ
יְיָ אֱלָהָךְ בְּכֹל עוֹבְדֵי יְדָךְ׃ 20 אֲרֵי תַּחְבּוֹט זֵיתָךְ לָא תְפַלֵּי בָּתְרָךְ לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא וּלְאַרְמְלְתָא יְהֵי׃ 21 אֲרֵי תִקְטוֹף כַּרְמָךְ לָא תְעַלֵּל בָּתְרָךְ
לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא וּלְאַרְמְלְתָא יְהֵי׃ 22 וְתִדְכַּר אֲרֵי עַבְדָא הֲוֵיתָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם עַל כֵּן אֲנָא מְפַקֵּד לָךְ לְמֶעְבַּד יָת פִּתְגָמָא הָדֵין׃

כה

1 אֲרֵי יְהֵי דִּין בֵּין גַּבְרִין וְיִתְקָרְבוּן לְוָת דִּינָא וְיִדְּנִינוּן וְיַזְכּוֹן יָת זַכָּאָה וְיַחַיְּבוּן יָת חַיָּבָא׃
2 וִיהֵי אִם בַּר חַיָּיבָא לְאַלָּקָאָה חַיָּיבָא וְיַרְמִינֵיהּ דַּיָּנָא וְיֵלְקִינֵיהּ קֳדָמוֹהִי כְּמִסַּת חוֹבְתֵיהּ בְּמִנְיָן׃
3 אַרְבְּעִין יֵלְקִינֵיהּ לָא יוֹסֵף דִּלְמָא יוֹסֵף לְאַלָּקוּתֵיהּ עַל אִלֵּין מָתָא סַגִּי וְיֵקַל אֲחוּךְ לְעֵינָךְ׃

* *Foris ſtabis, & homo cuius debitum tuum eſt* 11
in ipſo, proferet tibi pignus extrà.

* *Si autem homo pauper eſt, non pernoctabis in* 12
pignore illius: * *Reſtitutione reſtitues ei ve-* 13
ſtem ſuam circa occaſum ſolis: & dormiet in veſti-
mento ſuo, & benedicet tibi, & tibi erit miſeri-
cordia coram domino Deo tuo.

* *Non negabis mercedem pauperis & egeni ex* 14
fratribus tuis, ſiue ex aduenis qui in vrbibus tuis.

* *Eadem die reddes mercedem ſuam: non occi-* 15
det ſol ſuper eo; quia pauper eſt, et in eo habet ſpem:
& non clamabit contra te ad Dominum, & erit in
te peccatum.

* *Non occidentur patres pro filiis, & filij non* 16
morientur pro patribus. vnuſquiſque ſuo peccato
morientur.

* *Non peruertes iudicium aduenæ & pupilli et* 17
viduæ. non pignerabis veſtimentum viduæ.

* *Et memor eris quòd ſeruus fuiſti in terra Æ-* 18
gypti, & eruerit te dominus Deus tuus indè. prop-
ter hoc ego tibi præcipio vt facias verbum hoc.

* *Si autem meſſueris meſſem tuam in agro tuo,* 19
& oblitus fueris manipuli, non reuertêris vt tollas
illum: mendico, & aduenæ, & pupillo & viduæ
erit, vt benedicat tibi dominus Deus tuus in omni
opere manuum tuarum.

* *Si autem oliuas collegeris, non reuertêris vt* 20
colligas quæ poſt te: aduenæ et pupillo et viduæ erũt.

* *Si autem vindemiaueris vineam tuam, non* 21
reuindemiabis quæ poſt te: aduenæ, & pupillo, &
viduæ erunt.

* *Et memineris quòd ſeruus fuiſti in terra Ægy-* 22
pti. propter hoc ego tibi præcipio vt facias verbum
hoc.

CAP. XXV.

SI autem fuerit controuerſia inter homines, et ac- 1
ceſſerint ad iudicium, & iudicauerint, & iuſtifi-
cauerint iuſtum & condemnauerint impium:

* *Et erit ſi dignus fuerit plagis ipſius, &* 2
proſternes eum coram iudicibus, & flagellabunt eum
coram eis ſecundùm impietatem illius. numero fla-
gellabunt eum;

* *quadraginta non addent. ſi autem addiderint* 3
flagellare eum ſuper has plagas, plagas plures, rur-
piter aget frater tuus coram te.

11 * ἔξω στήσῃ, καὶ ὁ ἄνθρωπ@ οὗ τὸ δανάδν ϑου ἐστὶν ἐν αὐτῷ,
ἐξοίσει ϑοι τὸ ἐνέχυρον ἔξω.

12 * ἐὰν ὁ ἄνθρωπος πένη), κοιμηθήσῃ ἐν τῷ ἐνεχύρῳ αὐτοῦ·

13 * ἀποδόσει ἀποδώσεις αὐτῷ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ περὶ δυσμὰς
ἡλίου, καὶ κοιμηθήσε) ἐν τῷ ἱματίῳ αὐτοῦ, καὶ εὐλογήσει σέ, ϑ
ϑοι ἔσαι ἐλεημοσύνη ἐναντίον κυρίου ϑοῦ ϑεοῦ ϑου.

14 * οὐκ ἀποστερήσεις μισθὸν πένητος καὶ ἐνδεοῦς ἐκ τῶν ἀδελ
φῶν ϑου, ἢ ἐκ τῶν προσηλύτων τῶν ἐν ταῖς πόλεσί ϑου·

15 * αὐθήμερον ἀποδώσεις τὸν μισθὸν αὐτοῦ· οὐκ ἐπιδύσεται
ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτῷ, ὅτι πένης ἐστί, ϑ ἐν αὐτῷ ἔχει τὴν ἐλπίδα, κ
ἀναβοήσε) κατ' ϑοῦ πρὸς κύριον, καὶ ἔσαι ἐν ϑοὶ ἁμαρτία.

16 * οὐκ ἀποθανοῦν) πατέρες ὑπὲρ τέκνων, ϑ υἱοὶ οὐκ ἀποθανοῦν)
ὑπὲρ πατέρων· ἕκαστος τῇ ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ ἀποθανοῦνται.

17 * οὐκ ἐκκλινεῖς κρίσιν προσηλύτου καὶ ὀρφανοῦ καὶ χή-
ρας. οὐκ ἐνεχυράσεις ἱμάτιον χήρας.

18 * καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ ἐλυ-
τρώσατό σε κύριός ϑου ὁ ϑεός ϑου ἐκεῖθεν. διὰ τοῦτο ἐγώ ϑοι ἐν-
τέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο.

19 * ἐὰν ὃ ἀμήσῃς τὸν ἀμητόν σου ἐν τῷ ἀγρῷ ϑου, ϑ ὀπιλά-
σῃ δράγμα, οὐκ ἐπαναστραφήσῃ λαβεῖν αὐτό, τῷ πάροικῳ καὶ
τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔσαι, ἵνα εὐλογή-
σῃ σε κύριός ϑου ὁ ϑεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου.

20 * ἐὰν ὃ ἐλαιολογήσῃς, οὐκ ἐπαναστρέψῃ καλαμήσασθαι
τὰ ὀπίσω σου, τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ ἔ-
21 σαι. * ἐὰν ὃ τρυγήσῃς τὸν ἀμπελῶνά σου, οὐκ ἐπανα-
τρυγήσεις τὰ ὀπίσω σου· τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ
τῇ χήρᾳ ἔσαι.

22 * καὶ μνησθήσῃ ὅτι οἰκέτης ἦσθα ἐν γῇ αἰγύπτου. διὰ τοῦ
ἐγώ ϑοι ἐντέλλομαι ποιεῖν τὸ ῥῆμα τοῦτο.

κε.

1 * Ἐὰν ὃ γένηται δίκη ἀνὰ μέσον ἀνθρώπων, ϑ προσ-
ελθωσιν εἰς κρίσιν, καὶ κρινῶσι, καὶ δικαιώσωσι τὸν δίκαιον ϑ
καταγνῶσιν τοῦ ἀσεβοῦς·

2 * καὶ ἔσαι ἐὰν ἄξιος ᾖ πληγῶν ὁ ἀσεβῶν, καὶ καθιεῖς αὐτὸν
ἔναντι τῶν κριτῶν, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν ἐναντίον αὐτῶν κ
τῇ ἀσεβείαν αὐτοῦ. ἀριθμῷ μαστιγώσουσιν αὐτόν,

3 * τεσσαράκοντα ὐ προσθήσουσιν. ἐὰν ὃ προσθῶσιν μαστι-
γῶσαι αὐτὸν ὑπὲρ ταύτας τὰς πληγάς, πληγὰς πλείους, ἀφημο-
νήσει ὁ ἀδελφός σου ἐνώπιόν σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Sed foris ſtabis: & vir qui eſt debitor tibi, proferet ad te pignus foras. 12 Et ſi vir pauper eſt, non dormias in pignore eius:
13 Sed reddes ei pignus cùm occubuerit ſol, vt dormiat in veſtimento ſuo, vt benedicat tibi: & tibi erit iuſtitia coram domino Deo tuo.
14 Non retinebis violenter mercedem pauperis & egeni de fratribus tuis, aut de aduenis qui ſunt in terra tua in ciuitatibus tuis:
15 Sed in eodem die dabis mercedem eius ante occaſum ſolis: quoniam pauper eſt, & pro eo ponit animam ſuam, vt non clamet aduerſum te coram Domino, & ſit in te peccatum. 16 Non moriantur patres pro filiis, neque filij moriantur pro patribus: ſed ſinguli pro peccato ſuo moriantur. 17 Non declinabis iudicium aduenæ & pupilli, neque tolles pro pignore veſtimentum viduæ. 18 Et recordaberis quòd ſeruus fuiſti in Ægypto, & redemit te indè dominus Deus tuus: ideò ego præcipio tibi vt facias hanc rem. 19 Quando meſſueris meſſem tuam in agro tuo, & oblitus fueris manipuli in agro, non reuerteris vt tollas illum: ſed peregrino & pupillo & viduæ erit, vt benedicat tibi dominus Deus tuus in omnibus operibus manus tuæ. 20 Quando excuſſeris oliuas tuas, non reuertaris ad colligendum quod poſt te reliqueris, ſed peregrino & pupillo & viduæ erit. 21 Si vindemiaueris vineam tuam, non colliges remanentes racemos quos poſt te reliqueris, ſed peregrino & pupillo & viduæ erunt. 22 Et recordaberis quòd ſeruus fuiſti in terra Ægypti: idcircò ego præcipio tibi vt facias rem hanc.

CAP. XXV.

SI fuerit cauſa inter viros, venerintque ad iudicium; iudicabunt eos iudices: & iuſtificabunt iuſtum, & condemnabunt impium.
2 Si autem impius dignus fuerit verberibus, proſternet eum iudex, & in conſpectu ſuo verberabit eum: iuxta menſuram delicti erit modus plagarum, vſque ad numerum 3 quadragenarium flagellabit eum, & non amplius, ne fortè addat verberare eum ſuper hæc plaga magna, & ignominiam patiatur frater tuus ante oculos tuos.

4 * לֹא־תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ׃ * כִּי־יֵשְׁבוּ
5 אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין־לוֹ לֹא־תִהְיֶה
אֵשֶׁת־הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ
6 וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ׃ * וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר
תֵּלֵד יָקוּם עַל־שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא־יִמָּחֶה שְׁמוֹ
7 מִיִּשְׂרָאֵל׃ * וְאִם־לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לָקַחַת אֶת־
יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעֲרָה אֶל־הַזְּקֵנִים וְאָמְרָה
מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה
8 יַבְּמִי׃ * וְקָרְאוּ־לוֹ זִקְנֵי־עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו וְעָמַד
9 וְאָמַר לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ׃ * וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו
לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו
וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־
10 יִבְנֶה אֶת־בֵּית אָחִיו׃ * וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְיִשְׂרָאֵל
11 בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל׃ * כִּי־יִנָּצוּ אֲנָשִׁים
יַחְדָּו אִישׁ וְאָחִיו וְקָרְבָה אֵשֶׁת הָאֶחָד לְהַצִּיל אֶת־
אִישָׁהּ מִיַּד מַכֵּהוּ וְשָׁלְחָה יָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה בְּמֹבָשָׁיו׃
12 * וְקָצַתְּ אֶת־כַּפָּהּ לֹא תָחוֹס עֵינֶךָ׃
13 * לֹא־יִהְיֶה לְךָ בְּכִיסְךָ אֶבֶן וָאָבֶן גְּדוֹלָה
14 וּקְטַנָּה׃ * לֹא־יִהְיֶה לְךָ בְּבֵיתְךָ אֵיפָה וְאֵיפָה
15 גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה׃ * אֶבֶן שְׁלֵמָה וָצֶדֶק יִהְיֶה־לָּךְ אֵיפָה
שְׁלֵמָה וָצֶדֶק יִהְיֶה־לָּךְ לְמַעַן יַאֲרִיכוּ יָמֶיךָ עַל
16 הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ * כִּי תוֹעֲבַת
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־עֹשֵׂה אֵלֶּה כֹּל עֹשֵׂה עָוֶל׃
17 * זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם
18 מִמִּצְרָיִם׃ * אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ וַיְזַנֵּב בְּךָ כָּל־הַנֶּחֱשָׁלִים
אַחֲרֶיךָ וְאַתָּה עָיֵף וְיָגֵעַ וְלֹא יָרֵא אֱלֹהִים׃
19 * וְהָיָה בְּהָנִיחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ מִכָּל־אֹיְבֶיךָ
מִסָּבִיב בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה
לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחֶה אֶת־זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם לֹא
תִשְׁכָּח׃

4 * Non ligabis os bouis terentis in area fru
5 ges tuas. *Quãdo habitauerint fratres simul,
& vnus ex eis absque liberis mortuus fuerit,
B vxor defuncti non nubet alteri, sed accipiet
eam frater eius, & suscitabit semen fratris sui:
6 * Et primogenitum ex ea filium nomine il
lius appellabit, vt non deleatur nomen eius
7 ex Israel. *Sin autem noluerit accipere vxorẽ
fratris sui, quæ ei lege debetur, perget mulier
ad portam ciuitatis, & interpellabit maiores
natu: dicetque, Non vult frater viri mei sus-
citare semen fratris sui in Israel, nec me in
8 coniugium sumere. * Statimque accersiri
C eum facient: & interrogabunt. si responderit,
9 Noloeam vxorem accipere: *Accedet mulier
ad eum coram senioribus: & tollet calciamen-
tum de pede eius; spuetque in faciem eius, & Luc.20.
dicet: Sic fiet homini qui non ædificat domũ
10 fratris sui. * Et vocabitur nomen illius in Is-
11 rael, Domus discalciati. * Si habuerint in-
ter se iurgium viri duo, & vnus contra alterũ
rixari cœperit; volensque vxor alterius eruere
virum suum de manu fortioris: miseritque
12 manum, & apprehenderit verenda eius: *Ab-
scindes manum illius; nec flectêris super eam
13 vlla misericordia. * Non habebis in saccu-
14 lo diuersa pondera, maius & minus: * Nec
D erit in domo tua modius maior & minor.
15 * Pondus habebis iustum & verum: & mo
dius æqualis & verus erit tibi, vt multo viuas
tempore super terram quam Dominus Deus
tuus dederit tibi.
16 * Abominatur enim Dominus eum qui fa
cit hæc; & aduersatur omnem iniustitiam.
17 * Memento quæ fecerit tibi Amalech in Exo.17.d
18 via, quando egrediebaris ex Ægypto: *Quo-
modo occurrerit tibi, & extremos agminis tui
qui lassi residebant, ceciderit: quando tu eras
fame & labore confectus, & non timuerit
19 Deum. * Cùm ergo dominus Deus tuus
dederit tibi requiem, & subiecerit cunctas per
circuitum nationes in terra quam tibi polli-
citus est, delebis nomen eius sub cælo. caue ne
obliuiscaris.

תרגום אונקלוס

4 לָא תַחֵיד פּוּם תּוֹרָא בְּדִישֵׁיהּ׃ 5 אֲרֵי יְתִבּוּן אֲחִין כַּחֲדָא וְיִמּוּת חַד מִנְּהוֹן וּבַר לֵית לֵיהּ לָא תְּהֵי אִתַּת מִיתָא לְבָרָא לְגָבַר
חֲלוֹנִי יְבָמָהּ יְעוֹל עֲלָהּ וְיִסְבִינַהּ לֵיהּ לְאִינְתּוּ וְיִבְמִינַהּ׃ 6 וִיהֵי בְּכָרָא דְּתֵלֵיד יְקוֹם עַל שׁוּם אֲחוּהִי מִיתָא וְלָא יְתִמְחֵי שְׁמֵיהּ מִיִּשְׂרָאֵל׃
7 וְאִם לָא יְצֵבֵי גַּבְרָא לְמִסַּב יַת יְבִמְתֵּיהּ וְתִסַּק יְבִמְתֵּיהּ לְתָרַע בֵּית דִּינָא לְקֳדָם סָבַיָּא וְתֵימַר סָרֵב יָבְמִי לַאֲקָמָא לַאֲחוּהִי שְׁמָא בְּיִשְׂרָאֵל לָא
אֲבִי יַבְמִי׃ 8 וְיִקְרוּן לֵיהּ סָבֵי קַרְתֵּהּ וִימַלְּלוּן עִמֵּיהּ וְיוֹקוּם וְיֵימַר לָא רְעָיְתִי לְנַסָּבָהּ׃ 9 וְתִתְקָרֵב יְבִמְתֵּיהּ לֵיהּ לְקֳדָם
סָבַיָּא וְתֶשְׁרֵי סַנְיָא מֵעַל רִגְלֵיהּ וְתֶחֱיֵב כְּדֵין יְתַעְבֵּד לְגַבְרָא דְּי לָא יִבְנֵי יַת בֵּית אֲחוּהִי׃ 10 וְיִתְקְרֵי שְׁמֵיהּ בְּיִשְׂרָאֵל
בֵּית שָׁרֵי סַנָּא׃ 11 אֲרֵי יִנְצוּן גַּבְרִין כַּחֲדָא וְאִתְקְרֵב אֵיתַת חַד לְשֵׁיזָבָא יַת בַּעְלָהּ מִיַּד דְּמָחֵי וְתוֹשֵׁט יְדָהּ וְתַתְקֵיף
בְּבֵית דַּהֲתֵיהּ׃ 12 וּתְקוֹץ יַת יְדָהּ לָא תָחוּס עֵינָךְ׃ 13 לָא יְהֵי לָךְ בְּכִיסָךְ מַתְקָל וּמַתְקָל רַבָּא וְזְעֵירָא׃ 14 לָא
יְהֵי לָךְ בְּבֵיתָךְ מְכִילָא וּמְכִילָא רַבָּא וְזְעֵירָא׃ 15 מַתְקָלִין שְׁלִמִין דְּקִשׁוֹט יְהוֹן לָךְ מְכִילָן שְׁלִמִין דְּקִשׁוֹט יְהוֹן לָךְ בְּדִיל דְּיוֹרְכִין יוֹמָךְ
עַל אַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ׃ 16 אֲרֵי מְרַחֲקָא דַּייָ אֱלָהָךְ כָּל עָבִיד אֵילִין כָּל עָבִיד שִׁקָּר׃ 17 הֱוֵי
דָּכִיר יַת דַּעֲבַד לָךְ עֲמָלֵק בְּאָרְחָא בְּמִפַּקְכוֹן מִמִּצְרָיִם׃ 18 דְּעָרָעָךְ בְּאוֹרְחָא וְקָשֵׁיל בָּךְ כָּל דַּהֲווֹ מִתְאַחֲרִין בָּתָרָךְ וְאַתְּ מְשָׁלְהֵי
וְלֵאֵי וְלָא דָחֵיל יְקָרָא דַּייָ׃ 19 וִיהֵי כַּד יְנִיחַ יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ מִכָּל בַּעֲלֵי דְּבָבָךְ מִסְּחוֹר בְּאַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יְהֵיב לָךְ אַחְסָנָא
לְמֵירְתָהּ תְּמַחֵי יַת דְּכָרְנָא דַּעֲמָלֵק מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא לָא תִנְשֵׁי׃

* *Non ligabis os bouis triturantis.* 4

* *Si autem habitauerint fratres simul, & mortuus fuerit vnus ex eis, semen autem non sit illi, nõ erit vxor mortui extrà viro non propinquo: frater viri eius accedet ad illam, & accipiet eam sibiipsi vxorem, & cohabitabit ei:* 5

* *Et erit infans qui genitus fuerit, constituetur ex nomine illius qui mortuus est, & non delebitur nomen illius ex Israel.* 6

* *Si autem non voluerit homo accipere vxorem fratris sui, & perget vxor ad portam ad senatum, & dicet: Non vult frater viri mei suscitare nomẽ fratris sui in Israel, non voluit frater viri mei.* 7

* *Et vocabunt eum senatus vrbis illius, & dicent ei. & stans dixerit, Non volo accipere eam.* 8

* *Et accedens mulier fratris eius ad eum coram senatu, & soluet calciamentum eius vnum de pede eius; & spuet in faciem eius: & respondens dicet: Sic facient homini, qui non ædificabit domum fratris sui.* * *Et vocabitur nomen illius in Israel,* 9 10 *Domus discalciati calciamentum.*

* *Si autem pugnauerint duo homines in idipsum,* 11 *homo cum fratre suo, & accesserit vxor vnius eorum, vt eruat virum suum de manu percutientis eum; & extendens manum suam apprehenderit verenda eius;* * *Abscindes manum illius: non parcet oculus tuus super eam.* 12

* *Non erit in sacculo tuo pondus & pondus, magnum vel paruum.* * *Non erit in domo tua mensura vel mensura, magna & parua.* 13 14

* *Pondus verum & iustum erit tibi, & mensura vera & iusta erit tibi; vt longæuus sis super terram quam dominus Deus tuus dat tibi in possessionem:* * *Quoniam abominatio domino Deo tuo omnis faciens hæc, & omnis faciens iniustum.* 15 16

* *Memento quæ fecit tibi Amalech in via, egrediente te ex Ægypto:* 17

* *Quomodo restitit tibi in via, & cecidit extremum agmen tuum lassos post te: tu autem famescebas & laborabas, & non timuit Deum.* 18

* *Et erit cùm dederit requiem tibi dñs Deus tuus* 19 *ab omnibus inimicis tuis qui in circuitu tuo in terra quã dat tibi in possessionem ad possidendum, delebis nomen Amalech de sub cælo, & non obliuiscaris.*

4 * οὐ φιμώσης βοιῶ ἀλοῶντα.

5 * ἐὰν ὦ κατοικῶσιν ἀδελφοὶ ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ ἀποθάνῃ εἷς ἐξ αὐτῶν, σπέρμα ὃ μὴ ἦ αὐτῷ, οὐκ ἔσαι ἡ γυνὴ ὁ τεθνηκότος ἔξω ἀνδρὶ μὴ ἐγγίζοντι, ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς εἰσελεύσεται πρὸς αὐτήν, καὶ λήψεται αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα, καὶ
6 συνοικήσει αὐτῇ. * καὶ ἔσαι τὸ παιδίον ὃ ἂν τέχθῃ, καταστα θήσεται ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ τετελευτηκότος, καὶ οὐκ ἐξαλειφθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐξ ἰσραήλ. 7 * ἐὰν ὦ μὴ βούληται ὁ ἄνθρωπος λαβεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀναβήσεται ἡ γυνὴ ἐπὶ τὴν πύλην ἐπὶ τὴν γερουσίαν, καὶ ἐρεῖ, οὐ θέλει ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρός μου ἀναστῆσαι τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐν ἰσραήλ, οὐκ ἠθέλησεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρός μου.
8 * καὶ καλέσουσιν αὐτὸν ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ ἐροῦσιν αὐτῷ. καὶ στὰς εἴπῃ, οὐ βούλομαι λαβεῖν αὐτήν.
9 * καὶ προσελθοῦσα ἡ γυνὴ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν ἐναντι τ γερουσίας, καὶ ὑπολύσει τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ τὸ ἓν ἀπὸ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ, καὶ ἐμπτύσεται εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἀποκριθεῖσα ἐρεῖ, οὕτως ποιήσουσι τῷ ἀνθρώπῳ, ὃς οὐκ οἰκο-
10 δομήσει τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. * καὶ κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν ἰσραήλ, οἶκος τοῦ ὑπολελυθέντος τὸ ὑπόδημα.
11 * ἐὰν ὦ μάχωνται δύο ἄνθρωποι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἄνθρωπος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ προσελθῃ ἡ γυνὴ εἷς αὐτῶν, ἐξελέσθαι τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἐκ χειρὸς τοῦ τύπτοντος αὐτόν, καὶ ἐκτείνασα τὴν χεῖρα αὐτῆς ἐπιλάβηται τῶν διδύμων αὐτοῦ· * ἀποκόψεις τὴν χεῖρα αὐτῆς· οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός σου ἐπ' αὐτῇ.
13 * οὐκ ἔσαι ἐν τῷ μαρσίππῳ σου σάθμιον καὶ σάθμιον, μέγα
14 ἢ μικρόν. * οὐκ ἔσαι ἐν τῇ οἰκίᾳ σου μέτρον ἢ μέτρον, μέ-
15 γα καὶ μικρόν. * σάθμιον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσαι σοι, καὶ μέτρον ἀληθινὸν καὶ δίκαιον ἔσαι σοι, ἵνα πολυήμερος γένῃ ἐπὶ
16 τῆς γῆς ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ· * ὅτι βδέλυγμα κυρίῳ τῷ θεῷ σου πᾶς ποιῶν ταῦτα καὶ πᾶς ποιῶν ἄδικον.
17 * μνήσθητι ὅσα ἐποίησέ σοι ἀμαλὴκ ἐν τῇ ὁδῷ ἐκπορευο-
18 μένου σου ἐξ αἰγύπτου, * πῶς ἀντέστη σοι ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ἔκοψε τὴν οὐραγίαν σου τοὺς κοπιῶντας ὀπίσω σου, σὺ δὲ ἐπείνας καὶ ἐκοπίας, καὶ οὐκ ἐφοβήθη τὸν θεόν.
19 * καὶ ἔσαι ἡνίκα ἂν καταπαύσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν σου τῶν κύκλῳ σου ἐν γῇ ἣν δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ κατακληρονομῆσαι, ἐξαλείψεις τὸ ὄνομα ἀμαλὴκ ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκ μὴ ἐπιλάθῃ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Non claudes os boui trituranti. 5 Si habitauerint fratres in vnum, & mortuus fuerit vnus ex eis, & filius non est ei, non nubet vxor mortui foras viro alieno: frater defuncti ingredietur ad eam, & accipiet eam sibi in vxorem pro fratre suo: 6 Et primogenitus quem genuerit, suscitabit nomen fratris eius defuncti, & non delebitur nomen eius de Israel. 7 Et si noluerit vir accipere vxorem fratris sui, ascendet illa ad portam domus iudicij ante seniores, & dicet: Renuit frater viri mei suscitare nomen fratris sui in Israel; non vult me in coniugem accipere. 8 Et vocabunt eum seniores ciuitatis, & loquentur cum eo. & si renuerit, & dixerit, Nolo accipere eam:
9 Accedet vxor fratris eius ad eum coram senioribus, & soluet calciamentum eius de pede eius, & spuet in faciem eius: & respondebit & dicet: Sic fiet viro qui non ædificat domum fratris sui. 10 Et vocabitur nomen illius in Israel, Domus discalciati.
11 Si rixati fuerint viri adinuicem, vir & frater eius, & accesserit vxor vnius vt eruat maritum suum de manu illius qui percutit eum, & extenderit manum suam, & apprehenderit verenda eius; 12 Abscindes manum illius: & non parcat oculus tuus.
13 Non sit tibi in sacculo tuo pondus & pondus, maius & minus: 14 Non erit tibi in domo tua modius & modius, maior & minor.
15 Pondera perfecta & recta erunt tibi, modij perfecti & veri erunt tibi; vt prolongentur dies tui super terram quam dominus Deus tuus dabit tibi: 16 Quia abominatio est domini Dei tui omnis qui facit hæc, omnis qui facit iniquitatem.
17 Memento quod fecerit tibi Amalech in via, cùm egrederemini de Ægypto: 18 Quomodo occurrerit tibi in via, & occiderit in te omnes qui remanserant post tergum tuum: & tu eras lassus & fatigatus, & non timens gloriam Dei.
19 Cumque requiem dederit tibi dominus Deus tuus ab omnibus inimicis tuis in circuitu, in terra quam dominus Deus tuus dabit tibi in hæreditatem vt possideas eam, delebis memoriam Amalech sub cælo: ne obliuiscaris.

כו

1 * וְהָיָה כִּי־תָבוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה וִירִשְׁתָּהּ וְיָשַׁבְתָּ בָּהּ׃
2 * וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל־פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא
מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא
וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
3 לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃ * וּבָאתָ אֶל־הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה
בַּיָּמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ כִּי־בָאתִי אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
4 לַאֲבֹתֵינוּ לָתֶת לָנוּ׃ * וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדֶךָ
5 וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ * וְעָנִיתָ
וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וַיֵּרֶד
מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי־שָׁם לְגוֹי
6 גָּדוֹל עָצוּם וָרָב׃ * וַיָּרֵעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים
7 וַיְעַנּוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה׃ * וַנִּצְעַק אֶל־
יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קֹלֵנוּ וַיַּרְא
אֶת־עָנְיֵנוּ וְאֶת־עֲמָלֵנוּ וְאֶת־לַחֲצֵנוּ׃
8 * וַיּוֹצִיאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה
9 וּבְמֹרָא גָּדֹל וּבְאֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים׃ * וַיְבִאֵנוּ
אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֶּן־לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת
10 אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ * וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת־
רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתָּה לִּי יְהוָה וְהִנַּחְתּוֹ
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְהוָה
11 אֱלֹהֶיךָ׃ * וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל־הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתֶךָ אַתָּה וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ׃
12 * כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר אֶת־כָּל־
מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר
וְנָתַתָּה לַלֵּוִי לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה וְאָכְלוּ בִשְׁעָרֶיךָ
וְשָׂבֵעוּ׃

CAP. XXVI.

1 CVmque intraueris terram quam dominus
A Deus tuus tibi daturus est possidendam,
& obtineris eam, atque habitaueris in illa: Sup.17.c
2 * Tolles de cunctis frugibus tuis primitias,
& pones in cartallo, pergesque ad locum quē
dominus Deus tuus elegerit, vt ibi inuocetur
nomen eius:
3 * Accedesque ad sacerdotem qui fuerit in
diebus illis, & dices ad eum: Profiteor hodie
coram domino Deo tuo, quòd ingressus sum
in terram pro qua iurauit patribus nostris, vt
B daret eam nobis.
4 *Suscipiensque sacerdos cartallum de ma-
nu tua, ponet ante altare domini Dei tui:
5 * Et loquêris in conspectu domini Dei tui,
Syrus persequebatur patrem meum: qui des-
cendit in Ægyptum, & ibi peregrinatus est in
pauciſsimo numero, creuitque in gentem ma
gnam ac robustam, & infinitæ multitudinis.
6 * Afflixeruntque nos Ægyptij & persecuti
sunt, imponentes onera grauissima.
7 * Et clamauimus ad dominum Deum pa-
trum nostrorum: qui exaudiuit nos; & respe-
xit humilitatem nostram, & laborem atque
angustiam:
8 * Et eduxit nos de Ægypto in manu forti,
& brachio extento, in ingenti pauore, in sig-
nis atque portentis:
9 * Et introduxit ad locum istum, & tradidit
nobis terram lacte & melle manantem.
10 * Etidcircò nunc offero primitias frugum
terræ quam Dominus dedit mihi. Et dimittes
C eas in conspectu domini Dei tui; & adorato
domino Deo tuo,
11 * Epulaberis in omnibus bonis quæ Do-
minus Deus tuus dederit tibi & domui tuæ,
tu, & Leuites, & aduena qui tecum est.
12 * Quando compleueris decimam cuncta-
rum frugum tuarum anno decimarum ter-
tio, dabis Leuitæ, & aduenæ, & pupillo, &
viduæ; vt comedant intra portas tuas, & sa-
turentur.

תרגום אונקלוס

כו

1 וִיהֵי אֲרֵי תֵּעוֹל לְאַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ אַחְסָנָא וְתֵירְתָהּ וְתִתֵּב בַּהּ׃ 2 וְתִסַּב מֵרֵישׁ כָּל
אִבָּא דְאַרְעָא דְתֵיתֵי מֵאַרְעָךְ דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ וּתְשַׁוִּי בְּסַלָּא וְתֵזֵל לַאֲתְרָא דְיִתְרְעֵי מֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן׃ 3 וְתֵיתֵי
לְוָת כָּהֲנָא דִּי יְהֵי בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן וְתֵימַר לֵיהּ חַוֵּיתִי יוֹמָא דֵין קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ אֲרֵי עָלִית לְאַרְעָא דְקַיֶּים יְיָ לַאֲבָהָתָנָא לְמִתַּן לָנָא׃
4 וְיִסַּב כָּהֲנָא סַלָּא מִן יְדָךְ וְיַצְנְעִינֵיהּ קֳדָם מַדְבְּחָא דַּייָ אֱלָהָךְ׃ 5 וְתֵיתֵב וְתֵימַר קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לַבָּן אֲרַמָּאָה בָּעָא לְאוֹבָדָא יָת
אָבָא וּנְחַת לְמִצְרַיִם וְדָר תַּמָּן בְּעַם זְעֵיר וַהֲוָה תַּמָּן לְעַם רַב תַּקִּיף וְסַגִּי׃ 6 וְאַבְאִישׁוּ לָנָא מִצְרָאֵי וְעַנְיוּנָא וְיָהֲבוּ עֲלָנָא פִּלְחָנָא קַשְׁיָא׃
7 וְצַלֵּינָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָא דַּאֲבָהָתָנָא וְקַבֵּיל יְיָ צְלוֹתָנָא וּגְלֵי קֳדָמוֹהִי עַמְלָנָא וּדְוָחֲקָנָא׃ 8 וְאַפְּקָנָא יְיָ מִמִּצְרַיִם בִּידָא תַּקִּיפָא
וּבְדְרָעָא מְרָמְמָא וּבְחֵיזוּ רַבָּא וּבְאָתִין וּבְמוֹפְתִין׃ 9 וְאַיְתְיֵנָא לְאַתְרָא הָדֵין וְיָהַב לָנָא יָת אַרְעָא הָדָא אַרְעָא עָבְדָא חָלָב וּדְבָשׁ׃
10 וּכְעַן הָא אַיְתֵיתִי יָת רֵישׁ אִבָּא דְאַרְעָא דִּיהַבְתְּ לִי יְיָ וְתַצְנְעִינֵיהּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ וְתִסְגּוֹד קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ׃
11 וְתֶחְדֵּי בְּכָל טָבְתָא דִּי יְהַב לָךְ יְיָ אֱלָהָךְ וְלְאֵנָשׁ בֵּיתָךְ אַתְּ וְלֵיוָאָה וְגִיּוֹרָא דִּי בֵינָךְ׃
12 אֲרֵי תְשֵׁצֵי לְעַשָּׂרָא יָת כָּל מַעְשַׂר עַלָּתָךְ בְּשַׁתָּא תְּלִיתָאָה שַׁתָּא דְמַעְשַׂרְתָּא וְתִתֵּן לְלֵוָאָה לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא וּלְאַרְמַלְתָּא וְיֵכְלוּן בְּקִרְוָךְ
וְיִשְׂבְּעוּן׃

CAP. XXVI.

1 *ET erit cùm intraueris in terram quam dominus Deus tuus dat tibi in poſſeßionem vt poßideas eam, & habitaueris in ea:*

2 ** Et tolles de primitiis frugũ terræ tuæ quam dñs Deus tuus dat tibi in poſſeßionem, & pones in cartallo, & perges ad locum quem elegerit dominus Deus tuus, vt inuocetur nomen eius ibi:*

3 ** Et accedes ad ſacerdotem qui fuerit in diebus illis, & dices ad eum: Annuncio hodie domino Deo tuo, quòd ingreſſus ſum in terram quam iurauit dominus Deus patribus noſtris vt daret nobis.*

4 ** Et ſuſcipiet ſacerdos cartallum de manibus tuis, & ponet eum coram altare Domini Dei tui.*

5 ** Et reſpondebis, & dices coram domino Deo tuo: Syriam dereliquit pater meus, & deſcendit in Ægyptum; & peregrinatus eſt ibi in numero paucißimo, & fuit ibi in gentem magnam & multitudinem multam:*

6 ** Et afflixerunt nos Ægyptij, & humiliauerũt nos; & impoſuerunt nobis opera dura.*

7 ** Et clamauimus ad dominum Deum patrum noſtrorum: & exaudiuit Dominus vocem noſtram, & vidit humilitatem noſtram & laborem noſtrũ & anguſtiam noſtram:*

8 ** Et eduxit nos Dominus de Ægypto in fortitudine magna, & in manu forti, & in brachio excelſo, & in viſionibus magnis, & in ſignis & portentis:*

9 ** Et introduxit nos in locum iſtum; & tradidit nobis terram hanc, terram manantem lacte & melle.*

10 ** Et nunc ecce attuli primitias frugum terræ, quam dediſti mihi Domine. et dimittes illud coram domino Deo tuo: & adorabis illic coram domino Deo tuo:*

11 ** Et lætaberis in omnibus bonis quæ dominus Deus tuus dedit tibi, & domui tuæ, tu & Leuita, & aduena qui apud te.*

12 ** Si autem compleueris decimare omnem decimã frugum terræ tuæ in anno tertio, ſecundam decimam dabis Leuitæ & aduenæ, & pupillo & viduæ: & comedent in vrbibus tuis, & implebuntur.*

κϛ.

1 * Καὶ ἔσται ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ κατακληρονομῆσαι αὐτήν, καὶ κατοικήσῃ ἐπ' αὐτῆς·

2 * καὶ λήψῃ ἀπὸ τῆς ἀπαρχῆς τῶν καρπῶν τῆς γῆς σου, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ, καὶ ἐμβαλεῖς εἰς κάρταλλον, καὶ πορεύσῃ εἰς τὸν τόπον ὃν ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ·

3 * καὶ εἰσελεύσῃ πρὸς τὸν ἱερέα ὃς ἂν ᾖ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, ἀναγγέλλω σήμερον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, ὅτι εἰσεληλύθα εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσε κύριος ὁ θεὸς τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν.

4 * καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς τὸν κάρταλλον ἐκ τῶν χειρῶν σου, καὶ θήσει αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

5 * καὶ ἀποκριθήσῃ, καὶ ἐρεῖς ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, συρίαν ἀπέλιπεν ὁ πατήρ μου, καὶ κατέβη εἰς αἴγυπτον, καὶ παρῴκησεν ἐκεῖ ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ, καὶ ἐγένετο ἐκεῖ εἰς ἔθνος μέγα καὶ πλῆθος πολύ·

6 * καὶ ἐκάκωσαν ἡμᾶς οἱ αἰγύπτιοι, καὶ ἐταπείνωσαν ἡμᾶς, καὶ ἐπέθηκαν ἡμῖν ἔργα σκληρά·

7 * καὶ ἀνεβοήσαμεν πρὸς κύριον τὸν θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν. καὶ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς ἡμῶν, καὶ ἴδε τὴν ταπείνωσιν ἡμῶν, καὶ τὸν μόχθον ἡμῶν, καὶ τὸν θλιμμὸν ἡμῶν·

8 * καὶ ἐξήγαγεν ἡμᾶς κύριος ἐξ αἰγύπτου ἐν ἰσχύι μεγάλῃ καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν ὁράμασι μεγάλοις, καὶ ἐν σημείοις καὶ τέρασι·

9 * καὶ εἰσήγαγεν ἡμᾶς εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἔδωκεν ἡμῖν τὴν γῆν ταύτην, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.

10 * καὶ νῦν ἰδοὺ ἐνήνοχα τὴν ἀπαρχὴν τῶν γενημάτων τῆς γῆς ἧς ἔδωκας μοι κύριε. καὶ ἀφήσεις αὐτὸ ἀπέναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου· καὶ προσκυνήσεις ἐκεῖ ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

11 * καὶ εὐφρανθήσῃ ἐν πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, οἷς κύριος ὁ θεός σου ἔδωκέ σοι, καὶ τῇ οἰκίᾳ σου, σὺ καὶ ὁ λευίτης καὶ ὁ προσήλυτος ὃς ἐν σοί.

12 * ἐὰν δὲ συντελέσῃς ἀποδεκατῶσαι πᾶν τὸ ἀπόδεκατον τῶν γενημάτων τῆς γῆς σου ἐν τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ, τὸ δεύτερον ἐπιδέκατον δώσεις τῷ λευίτῃ καὶ τῷ προσηλύτῳ καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ, καὶ φάγονται ἐν ταῖς πόλεσί σου, καὶ ἐμπλησθήσονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXVI.

CVm autem intraueris in terram quam dominus Deus tuus dabit tibi in hæreditatem, & poſſederis eam, & habitaueris in ea:
2 Tolles de primitiis omnis fructus terræ tuæ, quas afferes de terra tua quam dominus Deus tuus dabit tibi, & pones in cartallo, & perges ad locum quem elegerit dominus Deus tuus, vt habitare faciat ibi maieſtatem ſuam. 3 Et venies ad ſacerdotem qui fuerit in diebus illis, & dices ei: Annuncio hodie coram domino Deo tuo, quòd ingreſſus ſum in terram quam iurauit Dominus dare patribus noſtris.
4 Et tollet ſacerdos cartallum de manu tua, & reponet illum coram altari domini Dei tui.
5 Et reſpondebis & dices coram domino Deo tuo: Laban Syrus quæſiuit perdere patrem meum: & deſcendit in Ægyptum, & moratus eſt ibi in populo pauco, & fuit ibi in populum magnum, & fortem & multum. 6 Et malefecerunt nobis Ægyptij, & afflixerunt nos, & poſuerunt ſuper nos ſeruitutem duriſſimam. 7 Et orauimus coram domino Deo patrum noſtrorum; & ſuſcepit orationem noſtram, & manifeſtus fuit coram eo labor noſter, & fatigatio noſtra, & anguſtia noſtra. 8 Et eduxit nos de Ægypto in manu forti, & in brachio excelſo, & in viſione magna, & in ſignis & in portentis: 9 Et adduxit nos ad locum hunc, & dedit nobis terram hanc, terram fluentem lacte & melle.
10 Et nunc ecce affero primitias fructus terræ quam dediſti mihi, Domine: & repones eas coram domino Deo tuo, & adorabis coram domino Deo tuo:
11 Et lætaberis in omnibus bonis quæ dedit tibi Dominus, & viris domus tuæ, tu & Leuites & aduena qui eſt in medio tui.
12 Quando compleueris decimare omnes decimas frugum tuarum in anno tertio anno decimarum, dabis Leuitæ, & peregrino, & pupillo, & viduæ; & comedent in vrbibus tuis, & ſaturabuntur.

13 * וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן־
הַבַּיִת וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי וְלַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה
כְּכֹל־מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֹא־עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא
14 שָׁכָחְתִּי: * לֹא־אָכַלְתִּי בְאֹנִי מִמֶּנּוּ וְלֹא־בִעַרְתִּי
מִמֶּנּוּ בְּטֻמְאָה וְלֹא־נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהָי עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי:
15 * הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת־
עַמְּךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ
כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ:
16 * הַיּוֹם הַזֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת
אֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים וְשָׁמַרְתָּ
17 וְעָשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ: * אֶת־יְהוָה
הֶאֱמַרְתָּ הַיּוֹם לִהְיוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו
וְלִשְׁמֹר חֻקָּיו וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְלִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ:
18 * וַיהוָה הֶאֱמִירְךָ הַיּוֹם לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה
19 כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְלִשְׁמֹר כָּל־מִצְוֹתָיו: * וְלִתִתְּךָ
עֶלְיוֹן עַל כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עָשָׂה לִתְהִלָּה וּלְשֵׁם
וּלְתִפְאָרֶת וְלִהְיֹתְךָ עַם־קָדֹשׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר:

כז

1 * וַיְצַו מֹשֶׁה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־הָעָם לֵאמֹר שָׁמֹר אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי
2 מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם: * וְהָיָה בַּיּוֹם אֲשֶׁר תַּעַבְרוּ
אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ
וַהֲקֵמֹתָ לְךָ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְשַׂדְתָּ אֹתָם בַּשִּׂיד:
3 * וְכָתַבְתָּ עֲלֵיהֶן אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעָבְרֶךָ
לְמַעַן אֲשֶׁר תָּבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן
לְךָ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבֹתֶיךָ לָךְ:

13 * Loqueriſque in conſpectu domini Dei tui: Attuli quod ſanctificatum eſt de domo mea, & dedi illud Leuitæ, & aduenæ, & pupillo ac viduæ, ſicut iuſiſti mihi. non prætergreſſus mandata tua, nec ſum oblitus imperij tui.
14 * Non comedi ex eis in luctu meo, nec ſeparaui ea in qualibet immunditia, nec expendi ex his quicquam in re funebri. Obediui voci domini Dei mei, & feci omnia ſicut præcepiſti mihi.
15 * Reſpice de ſanctuario tuo, & de excelſo cælorum habitaculo, & benedic populo tuo Iſrael & terræ quam dediſti nobis, ſicut iuraſti patribus noſtris, terræ lacte & melle mananti. Iſa. 36.d
16 * Hodie dominus Deus tuus præcepit tibi vt facias mandata hęc atque iudicia, vt cuſtodias & impleas ex toto corde tuo, & ex tota anima tua.
17 * Dominum elegiſti hodie, vt ſit tibi Deus, & ambules in viis eius, vt cuſtodias ceremonias illius, & mandata atque iudicia, & obedias eius imperio.
18 * En Dominus elegit te hodie, vt ſis ei populus peculiaris, ſicut locutus eſt tibi; & cuſtodias omnia præcepta illius: Sup.7.6. & 14.2.
19 * Et faciet te excelſiorem cunctis gentibus quas creauit in laudem & nomen & gloriam ſuam; vt ſis populus ſanctus domini Dei tui, ſicut locutus eſt.

CAP. XXVII.

1 * Præcepit autem Moyſes & ſeniores populo Iſrael, dicentes: Cuſtodite omne mandatum quod præcipio vobis hodie. Ioſ.4.8.
2 * Cumque tranſieris Iordanem in terram quã dominus Deus tuus dabit tibi, eriges ingentes lapides, & calce leuigabis eos;
3 * Vt poſsis in eis ſcribere omnia verba legis huius Iordane tranſmiſſo, vt introeas terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, terram lacte & melle manantem, ſicut iurauit patribus tuis.

תרגום אונקלוס

13 וְתֵימַר קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ פַּלֵּיתִי קֻדְשָׁא מִן בֵּיתָא וְאַף יְהַבְתֵּיהּ לְגֵיוָרָא לְיַתְמָא וּלְאַרְמַלְתָּא כְּכֹל תַּפְקָדְתָךְ דְּפַקֵּדְתָּנִי לָא עֲבַרִית
מִפִּקּוּדָךְ וְלָא אַנְשֵׁיתִי: 14 לָא אֲכַלִית בְּאָבְלִי מִינֵיהּ וְלָא יְהֲבִית מִינֵיהּ עַל מִית קַבִּילִית בְּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהִי עֲבַדִית
כְּכֹל דְּפַקֵּדְתָּנִי: 15 אִסְתְּכִי מִמְּדוֹר קֻדְשָׁךְ מִן שְׁמַיָּא וּבָרֵךְ יָת עַמָּךְ יָת יִשְׂרָאֵל וְיָת אַרְעָא דְיַהַבְתְּ לָנָא כְּמָא דְקַיֵּימְתָּא לַאֲבָהָתָנָא אַרְעָא עָבְרָא
חֲלָב וּדְבָשׁ: 16 יוֹמָא הָדֵין יְיָ אֱלָהָךְ מְפַקְּדָךְ לְמֶעְבַּד יָת קְיָמַיָּא הָאִלֵּין וְיָת דִּינַיָּא וְתִטַּר וְתַעְבֵּד יָתְהוֹן בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ: 17 יָת יְיָ
חַטַבְתְּ יוֹמָא דֵין לְמֶהֱוֵי לָךְ לֶאֱלָהּ וּלְמֵהָךְ בְּאוֹרְחָן דְּתַקְנָן קְדָמוֹהִי וּלְמִטַּר קְיָמוֹהִי וְדִינוֹהִי וּלְקַבָּלָא בְּמֵימְרֵיהּ: 18 וַיְיָ חַטְבָךְ יוֹמָא דֵין
לְמֶהֱוֵי לֵיהּ לְעַם חַבִּיב כְּמָא דְמַלֵּיל לָךְ וּלְמִטַּר כָּל פִּקּוֹדוֹהִי: 19 וּלְמִתְנָךְ עִלָּאָה עַל כָּל עַמְמַיָּא דַעֲבַד לְתֻשְׁבְּחָא וּלְשׁוּם וּלְרִבּוּ וּלְמֶהֱוֵי עַם קַדִּישׁ
קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ כְּמָא דְמַלֵּיל:

כז

1 וּפַקִּיד מֹשֶׁה וְסָבֵי יִשְׂרָאֵל יָת עַמָּא לְמֵימַר טַר יָת כָּל תַּפְקָדְתָּא דַאֲנָא מְפַקֵּד יַתְכוֹן יוֹמָא דֵין:
2 וְיְהֵי בְּיוֹמָא דְתַעְבְּרוּן יָת יַרְדְּנָא לְאַרְעָא דַיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ וְתָקִים לָךְ אַבְנִין רַבְרְבִין וְתָסוּד יָתְהוֹן בְּסִידָא:
3 וְתֵכְתּוֹב עֲלֵיהוֹן יָת כָּל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא הָדָא בְּמָעְבָרָךְ בְּדִיל דְּתֵעוֹל לְאַרְעָא דַיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ אַרְעָא עָבְרָא חֲלָב וּדְבָשׁ כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ אֱלָהָא
דַאֲבָהָתָךְ לָךְ:

13 * Et dices coram domino Deo tuo : Abſtuli ſanctа de domo mea, & dedi ea Leuitæ, & aduenæ, et pupillo, & viduæ, ſecundùm omnia præcepta tua, quæ præcepiſti mihi. non præteriui mandatum tuũ, & non oblitus ſum.

14 *Et non comedi in luctu meo ex eis; non fructum collegi ab eis in immundum: non dedi ex eis mortuo. obediui voci domini Dei mei, feci ſicut præcepiſti mihi.

15 * Reſpice de domo ſanctа tua de cælo, & benedic populo tuo Iſrael, & terræ quam dediſti eis, ſicut iuraſti patribus noſtris, vt dares nobis terram manantem lacte & melle.

16 * In die hac dominus Deus tuus præcepit tibi vt facias omnes iuſtificationes has & iudicia, & cuſtodietis & facietis ea ex toto corde veſtro, & ex tota anima veſtra.

17 * Deum elegiſti hodie, vt ſit tuus Deus, & ambules in viis eius, & cuſtodias iuſtificationes, & mandata, & iudicia eius, & obedias voci eius.

18 * Et dominus elegit te hodie, vt ſis tu ei populus peculiaris, ſicut locutus eſt tibi, vt cuſtodias omnia præcepta illius:

19 *Et ſis tu ſuper cunctas gentes, ſicut fecit te nominatum, & laudem & glorioſum, vt eſſes tu populus ſanctus domino Deo tuo, ſicut locutus eſt.

13 * καὶ ἐρεῖς ἔνωπι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἐξεκάθηρα τὰ ἅγια ἐκ τῆς οἰκίας μου, καὶ ἔδωκα αὐτὰ τῷ λευίτῃ, καὶ τῷ προσηλύτῳ, καὶ τῷ ὀρφανῷ καὶ τῇ χήρᾳ, κατὰ πάσας τὰς ἐντολάς σου, ἃς ἐνετείλω μοι. οὐ παρῆλθον τὰ ἐντάλματά σου, καὶ οὐκ ἐπελαθόμην.

14 * καὶ οὐκ ἔφαγον ἐν ὀδυνῇ μου ἀπ' αὐτῶν, οὐκ ἐξαίρων ἀπ' αὐτῶν εἰς ἀκάθαρτον, οὐκ ἔδωκα ἀπ' αὐτῶν τῷ τεθνηκότι, ἐπήκουσα τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ μου, ἐποίησα κατὰ ἐνετείλω μοι.

15 * κάτιδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εὐλόγησον τὸν λαόν σου τὸν ἰσραὴλ, καὶ τὴν γῆν ἣν ἔδωκας αὐτοῖς, καθὰ ὤμοσας τοῖς πατράσιν ἡμῶν, δοῦναι ἡμῖν γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.

16 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ κύριος ὁ θεός σου ἐνετείλατό σοι ποιῆσαι πάντα τὰ δικαιώματα ταῦτα καὶ τὰ κρίματα, καὶ φυλάξεσθε καὶ ποιήσετε αὐτὰ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν.

17 * τὸν θεὸν εἵλου σήμερον εἶναί σου θεόν, καὶ πορεύεσθαι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάσσεσθαι τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ὑπακοὴν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

18 * καὶ κύριος εἵλατό σε σήμερον γενέσθαι σε αὐτῷ λαὸν περιούσιον, καθάπερ εἶπέ σοι, φυλάσσειν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ·

19 * καὶ εἶναί σε ὑπεράνω πάντων τῶν ἐθνῶν, ὡς ἐποίησέ σε ὀνομαστὸν καὶ καύχημα καὶ δοξαστόν, εἶναί σε λαὸν ἅγιον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καθὼς ἐλάλησε.

κζ.

1 ET præcepit Moyſes & ſenatus Iſrael, dicens: Cuſtodite omnia mandata quæcunque ego præcipio vobis hodie.

2 * Et erit qua die tranſieritis Iordanem, in terram quam dominus Deus tuus dat tibi, & eriges tibi lapides ingentes, & leuigabis eos calce:

3 * Et ſcribes in lapidibus omnia verba legis huius, poſtquam tranſieritis Iordanem, quando intraueris in terram quam dominus Deus tuus dat tibi, terram manantem lacte & melle, quemadmodum dixit dominus Deus patrum tuorum tibi.

1 * Καὶ προσέταξε μωυσῆς καὶ ἡ γερουσία ἰσραὴλ, λέγων, φυλάσσεσθε πάσας τὰς ἐντολὰς ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον.

2 * καὶ ἔσται ἡ ἂν ἡμέρᾳ διαβῆτε τὸν ἰορδάνην εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, καὶ στήσεις ξαυτῷ λίθους μεγάλους, καὶ κονιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ·

3 * καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν λίθων πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου, ὡς ἂν διαβῆτε τὸν ἰορδάνην, ἵνικα ἂν εἰσέλθῃς εἰς τὴν γῆν ἣν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, ὃν τρόπον εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου σοί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et dices coram domino Deo tuo: Abſtuli decimas ſanctificatas de domo mea, & etiam dedi eas Leuitæ, & aduenæ, & pupillo & viduæ, iuxta omnia præcepta tua quæ præcepiſti mihi: non præteriui mandata tua, nec oblitus ſum.

14 Non comedi in luctu meo ex eis, nec abſtuli ex eis pro immundo, neque dedi ex eis ſuper mortuo. obediui verbo domini Dei mei, feci iuxta omnia quæ præcepiſti mihi. 15 Reſpice de habitaculo ſancto tuo de cælis, & benedic populo tuo Iſrael, & terræ quam dediſti mihi, ſicut iuraſti patribus noſtris, vt dares nobis terram lacte & melle manantem.

16 Hodie dominus Deus tuus præcepit tibi, vt facias mandata hæc & iudicia; & cuſtodies & facies ea in toto corde tuo, & in tota anima tua.

17 Dominum elegiſti hodie, vt ſit tibi in Deum; & vt ambules in viis quæ rectæ ſunt coram eo, & vt cuſtodias mandata eius, & præcepta eius, & iudicia eius, & vt obedias verbo eius.

18 Et Dominus elegit te hodie, vt ſis ei in populum dilectum, ſicut locutus eſt tibi; & vt cuſtodias omnia præcepta eius:

19 Et vt ponat te excelſum ſuper omnes populos quos fecit in laudem, & in nomen & magnitudinem; & vt ſis populus ſanctus coram domino Deo tuo, ſicut locutus eſt.

CAP. XXVII.

ET præcepit Moyſes & ſeniores Iſrael populo, dicentes: Cuſtodite omnia præcepta quæ ego præcipio vobis hodie.

2 Et erit in die quo tranſieritis Iordanem ad terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, eriges tibi lapides grandes, & leuigabis eos calce:

3 Et ſcribes ſuper eos omnia verba legis huius, cùm tranſieris vt ingrediaris terram quam dominus Deus tuus dabit tibi, terram manantem lacte & melle, ſicut locutus eſt tibi dominus Deus patrum tuorum.

4 * וְהָיָה בְּעָבְרְכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן תָּקִימוּ אֶת־הָאֲבָנִים
הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם בְּהַר עֵיבָל
5 וְשַׂדְתָּ אוֹתָם בַּשִּׂיד׃ * וּבָנִיתָ שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ מִזְבַּח אֲבָנִים לֹא־תָנִיף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל׃
6 * אַבְנֵי שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת־מִזְבַּח יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְהַעֲלִיתָ עָלָיו עֹלֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
7 * וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָׁם וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה
8 אֱלֹהֶיךָ׃ * וְכָתַבְתָּ עַל־הָאֲבָנִים אֶת־כָּל־דִּבְרֵי
9 הַתּוֹרָה הַזֹּאת בָּאֵר הֵיטֵב׃ * וַיְדַבֵּר
מֹשֶׁה וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
הַסֵּכֶת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם לַיהוָה
10 אֱלֹהֶיךָ׃ * וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְעָשִׂיתָ אֶת־
מִצְוֹתָו וְאֶת־חֻקָּיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃
11 * וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר׃
12 * אֵלֶּה יַעַמְדוּ לְבָרֵךְ אֶת־הָעָם עַל־הַר גְּרִזִים
בְּעָבְרְכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן שִׁמְעוֹן וְלֵוִי וִיהוּדָה וְיִשָּׂשכָר
13 וְיוֹסֵף וּבִנְיָמִן׃ * וְאֵלֶּה יַעַמְדוּ עַל־הַקְלָלָה בְּהַר
14 עֵיבָל רְאוּבֵן גָּד וְאָשֵׁר וּזְבוּלֻן דָּן וְנַפְתָּלִי׃ * וְעָנוּ
הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל־כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם׃
15 * אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶּסֶל וּמַסֵּכָה
תּוֹעֲבַת יְהוָה מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ וְשָׂם בַּסָּתֶר וְעָנוּ כָּל־
16 הָעָם וְאָמְרוּ אָמֵן׃ * אָרוּר מַקֵּל אָבִיו
17 וְאִמּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ * אָרוּר מַסִּיג
גְּבוּל רֵעֵהוּ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃
18 * אָרוּר מַשְׁגֶּה עִוֵּר בַּדָּרֶךְ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃
19 * אָרוּר מַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר־יָתוֹם וְאַלְמָנָה
20 וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ * אָרוּר שֹׁכֵב
עִם־אֵשֶׁת אָבִיו כִּי גִלָּה כְּנַף אָבִיו וְאָמַר כָּל־הָעָם
21 אָמֵן׃ * אָרוּר שֹׁכֵב עִם־כָּל־בְּהֵמָה וְאָמַר כָּל־
הָעָם אָמֵן׃

4 * Quando ergo transieritis Iordanem, erigite lapides quos ego hodie præcipio vobis in monte Hebal, & leuigabis eos calce: Exo.20.d Ioſ.8.f.
5 * Et ædificabis ibi altare domino Deo tuo de lapidibus quos ferrum non tetigit;
6 * & de saxis informibus & impolitis: & offeres super eo holocausta domino Deo tuo:
7 * Et immolabis hostias pacificas, comedesque ibi, & epulaberis corã domino Deo tuo.
8 * Et scribes super lapides omnia verba le-
B gis huius planè & lucidè.
9 * Dixeruntque Moyses & sacerdotes Leuitici generis ad omnem Israelem: Attende & audi, Israel: Hodie factus es populus domini Dei tui.
10 * Audies vocem eius, & facies mandata atque iustitias quas ego præcipio tibi.
11 * Præcepitq; Moyses populo in die illo, di-
12 cens: * Hi stabunt ad benedicendum Domino super montem Garizim Iordane transmisso, Symeon, Leui, Iudas, Isachar, Ioseph & Beniamin.
13 * Et è regione isti stabunt ad maledicendũ in monte Hebal, Ruben, Gad, & Aser, Zabu-
C lon, Dan & Neptalim.
14 * Et pronunciabunt Leuitæ, dicentque ad
15 omnes viros Israel excelsa voce: * Maledictus homo qui facit sculptile, & conflatile abominationem Domini opus manuum artificum, ponitque illud in abscondito. & respon det omnis populus, & dicet, Amen.
16 * Maledictus qui non honorat patrẽ suum Sup.19.d & matrẽ suam. & dicet omnis populus, Amẽ.
17 * Maledictus qui transfert terminos proximi sui. & dicet omnis populus, Amen.
18 * Maledictus qui errare facit cæcum in itinere. & dicet omnis populus, Amen.
19 * Maledictus qui peruertit iudiciũ aduenæ, pupilli & viduę. & dicet oĩs populus, Amen.
20 * Maledictus qui dormit cum vxore patris sui, & reuelat operimentum lectuli eius. & dicet omnis populus, Amen.
21 * Maledictus qui dormit cum omni iumẽ-
D to. & dicet omnis populus, Amen.

תרגום אונקלוס

4 וְיְהֵי בְּמֶעְבַּרְכוֹן יַת יַרְדְּנָא תְּקִימוּן יַת אַבְנַיָּא הָאִלֵּין דַּאֲנָא מְפַקֵּד יַתְכוֹן יוֹמָא דֵּין בְּטוּרָא דְּעֵיבָל וְתָסוּד יַתְהוֹן בְּסִידָא׃
5 וְתִבְנֵי תַּמָּן מַדְבְּחָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ מַדְבַּח אַבְנִין לָא תְרִים עֲלֵיהוֹן פַּרְזְלָא׃ 6 אַבְנִין שְׁלֵמָן תִּבְנֵי יַת מַדְבְּחָא דַּייָ אֱלָהָךְ וְתַסֵּיק
עֲלוֹהִי עֲלָתָן קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ׃ 7 וְתִכּוֹס נִכְסַת קֻרְשִׁין וְתֵיכוֹל תַּמָּן וְתֶחְדֵּי קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ׃ 8 וְתִכְתּוֹב עַל אַבְנַיָּא יַת כָּל פִּתְגָמֵי
אוֹרַיְתָא הָדָא פְּרִישׁ יָאוֹת׃ 9 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה וְכָהֲנַיָּא לֵוָאֵי עִם כָּל יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אֲצֵית וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל יוֹמָא דֵּין הֲוֵיתָא לְעָם קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ׃
10 וְתְקַבֵּל בְּמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ וְתַעְבֵּיד יַת פִּקּוּדוֹהִי וְיַת קְיָמוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקְּדָךְ יוֹמָא דֵּין׃ 11 וּפַקֵּיד מֹשֶׁה יַת עַמָּא בְּיוֹמָא הַהוּא
לְמֵימָר׃ 12 אִלֵּין יְקוּמוּן לְבָרְכָא יַת עַמָּא עַל טוּרָא דְּגְרִיזִים בְּמֶעְבַּרְכוֹן יַת יַרְדְּנָא שִׁמְעוֹן וְלֵוִי וִיהוּדָה וְיִשָּׂשכָר וְיוֹסֵף וּבִנְיָמִן׃
13 וְאִלֵּין יְקוּמוּן עַל לְוָטָא בְּטוּרָא דְּעֵיבָל רְאוּבֵן גָּד וְאָשֵׁר וּזְבוּלֻן דָּן וְנַפְתָּלִי׃ 14 וְיִתְיְבוּן לֵיוָאֵי וְיֵמְרוּן לְכָל גְּבַר יִשְׂרָאֵל
קָלָא רָמָא׃ 15 לִיט גַּבְרָא דְּיַעְבֵּד צָלֵם וּמַתְכָּא מַרְחֲקָא דַּייָ עוֹבַד יְדֵי אוּמָּן וְיָשֵׁוִי בְּסִתְרָא וְיִתְיְבוּן כָּל עַמָּא וְיֵמְרוּן אָמֵן׃
16 לִיט דְּיַקֵּל אֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ 17 לִיט דְּיַשְׁנֵי תְּחוּמָא דְּחַבְרֵיהּ וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃
18 לִיט דְּיַטְעֵי עַוִּירָא בְּאָרְחָא וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ 19 לִיט דְּיַצְלֵי דִּין דַּיָּיר יַתִּים וְאַרְמְלָא וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃
20 לִיט דְּיִשְׁכַּב עִם אִתַּת אֲבוּהִי אֲרֵי גַּלִּי כַּנְפָא דַּאֲבוּהִי וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃
21 לִיט דְּיִשְׁכַּב עִם כָּל בְּעִירָא וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃

* *Et erit cùm tranſieritis Iordanem, erigetis la-* 4
pides hos, quos ego præcipio vobis hodie in monte
Hebal; & leuigabis eos calce:

* *Et ædificabis ibi altare domino Deo tuo, altare* 5
de lapidibus: non inijcies ſuper eos ferrum:

* *Lapidibus integris ædificabis altare domino* 6
Deo tuo: & offeres ſuper eo holocauſta domino Deo
tuo.

* *Et immolabis hoſtiam ſalutaris Domino: &* 7
comedes ibi & epulaberis, & lætaberis coram do-
mino Deo tuo.

* *Et ſcribes ſuper lapides omnem legem hanc cla-* 8
rè valdè.

* *Et locutus eſt Moyſes et ſacerdotes Leuitæ om-* 9
ni Iſrael, dicentes: Tace, & audi, Iſrael; In die hac
factus es in populum domino Deo tuo:

* *Et audies vocem domini Dei tui, & facies om-* 10
nia mandata eius, & iuſtificationes eius, quas ego
præcipio tibi hodie.

* *Et præcepit Moyſes populo in die illo, dicens:* 11

* *Hi ſtabunt ad benedicendum populo in monte* 12
Garizin, cùm tranſierint Iordanem, Symeon, Leui,
Iudas, Iſachar, Ioſeph, & Beniamin.

* *Et hi ſtabunt ad maledictionem in monte He-* 13
bal, Ruben, Gad, & Aſer, Zabulon, Dan et Nep-
talin.

* *Reſpondentes Leuitæ, dicent omni Iſrael voce* 14
excelſa: * *Maledictus homo qui faciet ſculptile* 15
& conflatile, abominationem Domino, opus manuũ
artificis; & ponet illud in abſcondito. & reſpon-
dens omnis populus dicet, Fiat.

* *Maledictus qui non honorat patrem ſuum aut* 16
matrem ſuam. & dicent omnis populus, Fiat.

* *Maledictus qui transfert terminos proximi.* 17
& dicent omnis populus, Fiat.

* *Maledictus qui errare facit cæcum in itinere.* 18
& dicent omnis populus, Fiat.

* *Maledictus qui peruerterit iudicium aduenæ,* 19
& pupilli & viduæ. & dicẽt omnis populus, Fiat.

* *Maledictus qui dormit cum vxore patris ſui,* 20
quoniam reuelauit operimentum patris ſui. & dicẽt
omnis populus, Fiat.

* *Maledictus qui dormit cum omni iumento. et* 21
dicent omnis populus, Fiat.

4 * καὶ ἔσαι ὡς ἂν διαβῆτε τὸν ἰορδάνην, ϛήσετε ὑμῖν τοὺς λίθους τούτους, οὓς ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον ἐν ὄρει γεβάλ. καὶ κονιάσεις αὐτοὺς κονίᾳ.

5 * καὶ οἰκοδομήϛεις ἐκεῖ θυσιαϛήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, θυσιαϛήριον ἐκ λίθων· οὐκ ἐπιβαλεῖς ἐπ' αὐτοὺς σίδηρον.

6 * λίθους ὁλοκλήρους οἰκοδομήσεις τὸ θυσιαϛήριον κυρίῳ τῷ θεῷ σου, καὶ ἀνοίσεις ἐπ' αὐτῷ ὁλοκαυτώματα κυρίῳ τῷ θεῷ σου.

7 * καὶ θύσεις θυσίαν σωτηρίου κυρίῳ, καὶ φαγῇ ἐκεῖ καὶ ἐμπλησθήσῃ, καὶ εὐφρανθήσῃ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου.

8 * καὶ γράψεις ἐπὶ τῶν λίθων πάντα τὸν νόμον τοῦτον σαφῶς ϛρόδρα.

9 * καὶ ἐλάλησε μωυσῆς καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται παντὶ ἰσραὴλ, λέγοντες, σιώπα καὶ ἄκουε ἰσραὴλ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ γέγονας εἰς λαὸν κυρίῳ τῷ θεῷ σου·

10 * καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ποιήσεις πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ἃ ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον.

11 * καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς τῷ λαῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων·

12 * οὗτοι στήσονται εὐλογεῖν τὸν λαὸν ἐν ὄρει γαριζίν, διαβάντες τὸν ἰορδάνην, συμεών, λευΐ, ἰούδας, ἰσσάχαρ, ἰωσὴφ, καὶ βενιαμίν.

13 * καὶ οὗτοι στήσονται ἐπὶ τὴν καταράν ἐν ὄρει γεβάλ, ῥουβήν, γάδ, καὶ ἀσὴρ, ζαβουλών, δὰν καὶ νεφθαλίμ.

14 * καὶ ἀποκριθέντες οἱ λευῖται, ἐροῦσι παντὶ ἰσραὴλ φωνῇ μεγάλῃ· 15 * ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὅστις ποιήσει γλυπτὸν καὶ χωνευτόν, βδέλυγμα κυρίῳ ἔργον χερῶν τεχνίτου, καὶ θήσει αὐτὸ ἐν ἀποκρύφῳ. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς ἐρεῖ, γένοιτο.

16 * ἐπικατάρατος ὁ ἀτιμάζων πατέρα αὐτοῦ ἢ μητέρα αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

17 * ἐπικατάρατος ὁ μετατιθεὶς ὅρια πλησίον, καὶ ἐροῦσι πᾶς 18 ὁ λαός, γένοιτο. * ἐπικατάρατος ὁ πλανῶν τυφλὸν ἐν ὁδῷ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

19 * ἐπικατάρατος ὃς ἂν ἐκκλίνῃ κρίσιν προσηλύτου, καὶ ὀρφανοῦ καὶ χήρας· καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

20 * ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ γυναικὸς πατρὸς αὐτοῦ, ὅτι ἀπεκάλυψε συγκάλυμμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

21 * ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ παντὸς κτήνους. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Et erit cùm tranſieritis Iordanem, erigetis lapides iſtos quos ego præcipio vobis hodie in monte Hebal, & leuigabis eos calce:
[5] Et ædificabis ibi altare coram domino Deo tuo, altare de lapidibus: non leuabis ſuper eos ferrum.
[6] De lapidibus integris ædificabis altare domini Dei tui: & offeres ſuper eo holocauſta coram domino Deo tuo.
[7] Et immolabis victimas ſanctificatas: & comedes ibi, & lætaberis coram domino Deo tuo.
[8] Et ſcribes ſuper lapides omnia verba legis huius planè atque diſtinctè. [9] Et locutus eſt Moyſes & ſacerdotes Leuitæ cum omni Iſrael, dicentes: Auſculta & audi, Iſrael: Hodie fuiſti in populum coram domino Deo tuo. [10] Et obedies verbo domini Dei tui, & facies præcepta eius & mandata eius quæ ego præcipio tibi hodie. [11] Et præcepit Moyſes populo in die illo, dicens:
[12] Hi ſtabunt ad benedicendum populo ſuper montem Garizim, quando tranſieritis Iordanem, Symeon, & Leui, & Iudas, & Iſachar, & Ioſeph, & Beniamin. [13] Et iſti ſtabunt ad maledicendum in monte Hebal, Ruben, Gad, & Aſer, & Zabulon, Dan & Neptali.
[14] Et reſpondebunt Leuitæ, & dicent ad omnes viros Iſrael alta voce: [15] Maledictus vir qui fecerit ſimulacrum & conflatile abominationem Domini opus manuum artificis, & poſuerit in abſcondito. & reſpondebit omnis populus & dicent, Amen.
[16] Maledictus qui non honorat patrem ſuum & matrem ſuam. & dicet omnis populus, Amen. [17] Maledictus qui tranſtulerit terminum proximi ſui. & dicet omnis populus, Amen. [18] Maledictus qui errare fecerit cæcum in via. & dicet omnis populus, Amen.
[19] Maledictus qui declinauerit iudicium aduenæ, pupilli & viduæ. & dicet omnis populus, Amen.
[20] Maledictus qui concubuerit cum vxore patris ſui, quoniam reuelabit operimentum patris ſui. & dicet omnis populus, Amen.
[21] Maledictus qui concubuerit cum omni iumento. & dicet omnis populus, Amen.

22 * אָרוּר שֹׁכֵב עִם־אֲחֹתוֹ בַּת־אָבִיו אוֹ בַת־
אִמּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃
23 * אָרוּר שֹׁכֵב עִם־חֹתַנְתּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם
24 אָמֵן׃ * אָרוּר מַכֵּה רֵעֵהוּ בַּסָּתֶר וְאָמַר
25 כָּל־הָעָם אָמֵן׃ * אָרוּר לֹקֵחַ שֹׁחַד לְהַכּוֹת
נֶפֶשׁ דָּם נָקִי וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃
26 * אָרוּר אֲשֶׁר לֹא־יָקִים אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת
לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃

כח

1 * וְהָיָה אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם וּנְתָנְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עֶלְיוֹן
2 עַל כָּל־גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ * וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַבְּרָכוֹת
הָאֵלֶּה וְהִשִּׂיגֻךָ כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
3 * בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה׃
4 * בָּרוּךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתֶּךָ שְׁגַר
5 אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרוֹת צֹאנֶךָ׃ * בָּרוּךְ טַנְאֲךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ׃
6 * בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתֶךָ׃
7 * יִתֵּן יְהוָה אֶת־אֹיְבֶיךָ הַקָּמִים עָלֶיךָ נִגָּפִים
לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד יֵצְאוּ אֵלֶיךָ וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים
8 יָנוּסוּ לְפָנֶיךָ׃ * יְצַו יְהוָה אִתְּךָ אֶת־הַבְּרָכָה
בְּאֲסָמֶיךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ וּבֵרַכְךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה
9 אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ * יְקִימְךָ יְהוָה לוֹ לְעַם קָדוֹשׁ
כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע־לָךְ כִּי תִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה
10 אֱלֹהֶיךָ וְהָלַכְתָּ בִּדְרָכָיו׃ * וְרָאוּ כָל־עַמֵּי הָאָרֶץ
כִּי שֵׁם יְהוָה נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ׃
11 * וְהוֹתִרְךָ יְהוָה לְטוֹבָה בִּפְרִי בִטְנְךָ וּבִפְרִי בְהֶמְתְּךָ
וּבִפְרִי אַדְמָתְךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ
לָתֵת לָךְ׃

22 * Maledictus qui dormit cum ſorore ſua filia patris ſui vel matris ſuæ. & dicet omnis
23 populus, Amen. * Maledictus qui dormit cum ſocru ſua. & dicet omnis populus,
24 Amen. * Maledictus qui clam percuſſerit proximum ſuum. & dicet omnis populus, A-
25 men. * Maledictus qui accipit munera vt percutiat animam ſanguinis innocentis. & dicet omnis populus, Amen.
26 * Maledictus qui non permanet in ſermonibus legis huius, nec eos opere perficit. & dicet omnis populus, Amen.

CAP. XXVIII.

1 SI autem audieris vocem domini Dei tui, vt facias atque cuſtodias omnia mandata eius quæ ego præcipio tibi hodie, faciet te dominus Deus tuus excelſiorem cunctis gentibus quæ verſantur in terra.
2 * Venientque ſuper te vniuerſæ benedictiones iſtæ & apprehendent te. Si tamen pręcepta eius audieris: * Benedictus tu in
3 4 ciuitate, & benedictus in agro. * Benedictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, fructuſque iumentorum tuorum, greges armentorum tuorum & caulę ouium tuarum.
5 * Benedicta horrea tua, & benedictæ reliquiæ tuæ.
6 * Benedictus eris ingrediens & egrediens.
7 * Dabit Dominus inimicos tuos qui conſurgent aduerſum te, corruentes in conſpectu tuo. Per vnam viam venient contra te, & per
8 ſeptem fugient à facie tua. * Emittet Dominus benedictionem ſuper cellaria tua, & ſuper omnia opera manuum tuarũ; benedicetq;
9 tibi in terra quam acceperis. * Suſcitabit te Dominus ſibi in populum ſanctum, ſicut iurauit tibi, ſi cuſtodieris mandata domini Dei
10 tui, & ambulaueris in viis eius. * Videbuntq; omnes terrarum populi, quòd nomen Domini inuocatum ſit ſuper te: & timebunt te.
11 * Abundare te faciet Dominus omnibus bonis, fructu vteritui & fructu iumentorum tuorum, fructu terræ tuæ quam iurauit Dominus patribus tuis vt daret tibi.

תרגום אונקלוס

22 לִיט דְּיִשְׁכַּב עִם אֲחָתֵיהּ בַּת אֲבוּהִי אוֹ בַת אִמֵּיהּ וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ 23 לִיט דְּיִשְׁכַּב עִם חֲמוֹתֵיהּ וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃
24 לִיט דְּמָחֵא חַבְרֵיהּ בְּסִתְרָא וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ 25 לִיט דְּמְקַבֵּל שׁוֹחֲרָא לְמִקְטַל נַפְשׁ דַּם זַכָּאי וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃ 26 לִיט דְּלָא
יְקַיֵּים יַת פִּתְגָמֵי אוֹרָיְתָא הָדָא לְמֶעְבַּד יָתְהוֹן וְיֵימַר כָּל עַמָּא אָמֵן׃

כח

1 וִיהֵי אִם קַבָּלָא תְּקַבֵּל בְּמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ לְמִטַּר לְמֶעְבַּד יַת כָּל פִּקּוּדוֹהִי דַּאֲנָא
מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין וְיִתְנִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ עִלָּאָה עַל כָּל עַמְמֵי אַרְעָא׃ 2 וְייֵתוֹן עֲלָךְ כֹּל בִּרְכָתָא הָאִלֵּין וְיִדְבְּקוּנָךְ אֲרֵי תְקַבֵּל בְּמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ׃
3 בְּרִיךְ אַתְּ בְּקִרְתָּא וּבְרִיךְ אַתְּ בְּחַקְלָא׃ 4 בְּרִיךְ וַלְדָּא דִּמְעָךְ וְאִיבָּא דְאַרְעָךְ וּוַלְדָּא דִּבְעִירָךְ בַּקְרֵי תּוֹרָךְ וְעִדְרֵי עָנָךְ׃ 5 בְּרִיךְ
סַלָּךְ וַאֲצָוָתָךְ׃ 6 בְּרִיךְ אַתְּ בְּמֵעָלָךְ וּבְרִיךְ אַתְּ בְּמִפְקָךְ׃ 7 יִתֵּן יְיָ יַת בַּעֲלֵי דְבָבָךְ דְּקָמִין עֲלָךְ חֲבִירִין קֳדָמָךְ בְּאוֹרְחָא חַד
יִפְקוּן לְוָתָךְ וּבְשִׁבְעָה אוֹרְחִין יֶעֱרְקוּן מִן קֳדָמָךְ׃ 8 יְפַקֵּד יְיָ עִמָּךְ יַת בִּרְכָתָא בְּאוֹצָרָךְ וּבְכֹל אוּשָׁטוּת יָדָךְ וִיבָרְכִנָּךְ בְּאַרְעָא דַּייָ אֱלָהָךְ יָהֵיב
לָךְ׃ 9 יְקִימִנָּךְ יְיָ לֵיהּ לְעַם קַדִּישׁ כְּמָא דְקַיֶּים לָךְ אֲרֵי תִּטַּר יַת פִּקּוּדַיָּא דַּייָ אֱלָהָךְ וְתֵהָךְ בְּאָרְחָן קֳדָמוֹהִי׃ 10 וְייֵחְזוּן כָּל עַמְמֵי
אַרְעָא אֲרֵי שְׁמָא דַּייָ יְתְקְרֵי עֲלָךְ וְיִדְחֲלוּן מִינָּךְ׃ 11 וְיוֹתִירִנָּךְ יְיָ לְטָבָא בְּוַלְדָּא דִמְעָךְ וּבְוַלְדָּא דִּבְעִירָךְ וּבְאִיבָּא דְאַרְעָךְ עַל אַרְעָא דְקַיֶּים יְיָ
לַאֲבָהָתָךְ לְמִתַּן לָךְ׃

22 ✠ Maledictus qui dormit cum sorore ex patre aut ex matre sua. & dicent omnis populus, Fiat.

23 ✠ Maledictus qui dormit cum socru sua. & dicet omnis populus, Fiat. maledictus qui dormit cum sorore vxoris suæ. & dicent omnis populus, Fiat.

24 ✠ Maledictus qui percutit proximum dolo. et dicent omnis populus, Fiat.

25 ✠ Maledictus qui acceperit munera vt percutiat animam sanguinis innocentis. & dicent omnis populus, Fiat.

26 ✠ Maledictus omnis homo qui non permanebit in omnibus sermonibus legis huius vt faciat eos. & dicent omnis populus, Fiat.

CAP. XXVIII.

1 SI auditu audieritis vocem Domini Dei vestri, vt custodiatis & faciatis omnia mandata eius, quæ ego præcipio tibi hodie; & dabit te dominus Deus tuus super omnes gentes terræ: 2 ✠ Et venient super te vniuersæ benedictiones istæ, et apprehendent te, si auditu audieris vocē domini Dei tui.

3 ✠ Benedictus tu in ciuitate, & benedictus tu in agro. 4 ✠ Benedicta opera ventris tui, & fructus terræ tuæ, armenta boum tuorum, & caulæ ouium tuarum. 5 ✠ Benedicta horrea tua & reliquiæ tuæ.

6 ✠ Benedictus tu in ingressu tuo, & benedictus tu in egressu tuo.

7 ✠ Dabit dominus Deus tuus inimicos tuos qui consurgent tibi confractos ante faciem tuam. in via vna venient contra te, & in septem viis fugient à facie tua.

8 ✠ Emittet Dominus super te benedictionem in cellariis tuis, & in omnibus vbicunque ieceris manum tuam: & benedicet tibi in terra quam dominus Deus tuus dat tibi.

9 ✠ Suscitet te dominus Deus tuus sibi populum sanctum, sicut iurauit patribus tuis. Si audieris vocem domini Dei tui, et ambulaueris in viis eius:

10 ✠ Et videbunt te omnes gentes terræ, quòd nomen Domini inuocatum sit tibi, & timebunt te.

11 ✠ Et abundare faciet te dominus Deus tuus in bonis, in fructibus vteri tui, & in fructibus iumentorum tuorum, & in fructibus terræ tuæ, in terra quam iurauit Dominus patribus tuis vt daret tibi.

22 ✠ Ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ ἀδελφῆς ἐκ πατρὸς ἢ ἐκ μητρὸς αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

23 ✠ Ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ πενθερᾶς αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο. Ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ ἀδελφῆς γυναικὸς αὐτοῦ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

24 ✠ Ἐπικατάρατος ὁ τύπτων τὸν πλησίον δόλῳ. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

25 ✠ Ἐπικατάρατος ὃς ἂν λάβῃ δῶρα παταξαι ψυχὴν αἵματος ἀθῴου. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαός, γένοιτο.

26 ✠ Ἐπικατάρατος πᾶς ἄνθρωπος ὅστις οὐκ ἐμμενεῖ ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ νόμου τούτου τοῦ ποιῆσαι αὐτούς. καὶ ἐροῦσι πᾶς ὁ λαὸς, γένοιτο.

κή.

1 ✠ Ἐὰν ἀκοῇ εἰσακούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἃς ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, καὶ δώσει σε κύριος ὁ θεός σου ὑπεράνω πάντων τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς· 2 ✠ καὶ ἥξουσιν ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ εὐλογίαι αὗται, καὶ εὑρήσουσί σε, ἐὰν ἀκοῇ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου· 3 ✠ εὐλογημένος σὺ ἐν πόλει, καὶ εὐλογημένος σὺ ἐν ἀγρῷ. 4 ✠ εὐλογημένα τὰ ἔργα τῆς κοιλίας σου, καὶ τὰ γενήματα τῆς γῆς σου, καὶ βουκόλια τῶν βοῶν σου, καὶ ποίμνια τῶν προβάτων σου. 5 ✠ εὐλογημένα αἱ ἀποθῆκαί σου καὶ τὰ ἐγκαταλείμματά σου. 6 ✠ εὐλογημένος σὺ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαί σε, καὶ εὐλογημένος σὺ ἐν τῇ ἐκπορεύεσθαί σε. 7 ✠ παραδώσει κύριος ὁ θεός σου τοὺς ἐχθρούς σου τοὺς ἀνθεστηκότας σοι συντετριμμένους πρὸ προσώπου σου. ἐν ὁδῷ μιᾷ ἐξελεύσῃ πρός σε, καὶ ἐν ἑπτὰ ὁδοῖς φεύξῃ ἀπὸ προσώπου σου. 8 ✠ ἀποστείλαι κύριος ἐπί σε τὴν εὐλογίαν ἐν τοῖς ταμείοις σου, καὶ ἐν πᾶσιν οἷς ἂν ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου· καὶ εὐλογήσει σε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι.

9 ✠ ἀναστήσαι σὲ κύριος ὁ θεός σου ἑαυτῷ λαὸν ἅγιον, ὃν τρόπον ὤμοσε τοῖς πατράσι σου. ἐὰν εἰσακούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ πορευθῇς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.

10 ✠ καὶ ὄψονταί σε πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, ὅτι τὸ ὄνομα κυρίου ἐπικέκληταί σοι, καὶ φοβηθήσονταί σε.

11 ✠ καὶ πλησιεῖ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς ἀγαθὰ ἐπὶ τοῖς ἐκγόνοις τῆς κοιλίας σου, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐκγόνοις τῶν κτηνῶν σου, καὶ ἐπὶ τοῖς γενήμασι τῆς γῆς σου, ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσι σου δοῦναί σοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Maledictus qui concubuerit cum sorore sua, filia patris sui aut filia matris suæ. & dicet omnis populus, Amen. [23] Maledictus qui concubuerit cum socru sua. & dicet omnis populus, Amen. [24] Maledictus qui percusserit proximum suum in abscondito. & dicet omnis populus, Amen. [25] Maledictus qui acceperit munera vt occidat animam, & fundat sanguinem innocentis. & dicet omnis populus, Amen. [26] Maledictus qui non permanserit in omnibus verbis legis huius, vt faciat ea. & dicet omnis populus, Amen.

CAP. XXVIII.

ET erit si obediens obedieris verbo domini Dei tui, vt custodias & facias omnia præcepta eius quæ ego præcipio tibi hodie, ponet te dominus Deus tuus excelsum super omnes populos terræ: [2] Et venient super te omnes benedictiones istæ, & apprehendent te, si obedieris verbo domini Dei tui. [3] Benedictus tu in ciuitate, & benedictus tu in agro. [4] Benedicta generatio ventris tui, & fructus terræ tuæ, & generatio iumentorum tuorum, boues armentorum tuorum, & greges ouium tuarum. [5] Benedictum canistrum tuum, & panaria tua. [6] Benedictus tu cùm ingredieris, & benedictus tu cùm egredieris. [7] Dabit Dominus inimicos tuos qui consurgent aduersum te, confractos coram te. Per vnam viam egredientur ad te, & per septem vias fugient à facie tua. [8] Mandabit Dominus ad te benedictionem in cellariis tuis, & in omnibus ad quæ extenderis manum tuam; & benedicet tibi in terra quam dominus Deus tuus dabit tibi.

[9] Constituet te dominus sibi in populum sanctum, sicut iurauit tibi, si custodieris præcepta domini Dei tui, & ambulaueris in viis quæ rectæ sunt coram eo. [10] Et videbunt omnes populi terræ quòd nomen Domini inuocatum est super te: & timebunt te.

[11] Et abundare te faciet Dominus in bono in generatione ventris tui, & in generatione iumentorum tuorum, & in fructu terræ tuæ super terra pro qua iurauit Dominus patribus tuis, vt daret eam tibi.

12 * יִפְתַּח יְהוָה ׀ לְךָ אֶת־אוֹצָרוֹ הַטּוֹב אֶת־
הַשָּׁמַיִם לָתֵת מְטַר־אַרְצְךָ בְּעִתּוֹ וּלְבָרֵךְ אֵת
כָּל־מַעֲשֵׂה יָדֶךָ וְהִלְוִיתָ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה ׀ לֹא
13 תִלְוֶה׃ * וְנָתַנְךָ יְהוָה ׀ לְרֹאשׁ וְלֹא לְזָנָב וְהָיִיתָ
רַק לְמַעְלָה ׀ וְלֹא תִהְיֶה לְמָטָּה כִּי־תִשְׁמַע אֶל־מִצְוֹת
יְהוָה ׀ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לִשְׁמֹר
14 וְלַעֲשׂוֹת׃ * וְלֹא תָסוּר מִכָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם יָמִין וּשְׂמֹאול לָלֶכֶת
אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם׃
15 * וְהָיָה ׀ אִם־לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה ׀ אֱלֹהֶיךָ
לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה
16 וְהִשִּׂיגוּךָ׃ * אָרוּר אַתָּה ׀ בָּעִיר וְאָרוּר אַתָּה ׀
17 בַּשָּׂדֶה׃ * אָרוּר טַנְאֲךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ׃ * אָרוּר
18 פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתֶךָ שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת
19 צֹאנֶךָ׃ * אָרוּר אַתָּה בְּבֹאֶךָ וְאָרוּר אַתָּה בְּצֵאתֶךָ׃
20 * יְשַׁלַּח יְהוָה ׀ בְּךָ אֶת־הַמְּאֵרָה אֶת־הַמְּהוּמָה
וְאֶת־הַמִּגְעָרַת בְּכָל־מִשְׁלַח יָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה ׀
עַד הִשָּׁמְדְךָ וְעַד־אֲבָדְךָ מַהֵר מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֶיךָ
21 אֲשֶׁר עֲזַבְתָּנִי׃ * יַדְבֵּק יְהוָה ׀ בְּךָ אֶת־הַדָּבֶר
עַד כַּלֹּתוֹ אֹתְךָ מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה
22 לְרִשְׁתָּהּ׃ * יַכְּכָה ׀ יְהוָה בַּשַּׁחֶפֶת וּבַקַּדַּחַת
וּבַדַּלֶּקֶת וּבַחַרְחֻר וּבַחֶרֶב וּבַשִּׁדָּפוֹן וּבִירַקּוֹן וּרְדָפוּךָ
23 עַד אָבְדֶךָ׃ * וְהָיוּ שָׁמֶיךָ אֲשֶׁר עַל־רֹאשְׁךָ
נְחֹשֶׁת וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר תַּחְתֶּיךָ בַּרְזֶל׃
24 * יִתֵּן יְהוָה ׀ אֶת־מְטַר אַרְצְךָ אָבָק וְעָפָר מִן־הַשָּׁמַיִם
25 יֵרֵד עָלֶיךָ עַד הִשָּׁמְדֶךָ׃ * יִתֶּנְךָ יְהוָה ׀ נְגָף לִפְנֵי
אֹיְבֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד תֵּצֵא אֵלָיו וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים
תָּנוּס לְפָנָיו וְהָיִיתָ לְזַעֲוָה ׀ לְכֹל מַמְלְכוּת
הָאָרֶץ׃

12 * Aperiet Dominus thesaurum suum optimum cælum, vt tribuat pluuiam terræ tuę in tempore suo; benedicetque cunctis operibus manuum tuarum. & fœnerabis gentibus mul
13 tis, & ipse à nullo fœnus accipies. * Constituet te dominus Deus tuus in caput, & non Sup.13.a
B in caudam: & eris semper suprà, & non subter: si tamen audieris mandata domini Dei tui quæ ego prȩcipio tibi hodie, & custodieris
14 & feceris, * ac non declinaueris ab eis, nec ad Le.26.d.
dexteram nec ad siniſtram; nec secutus fueris Mal.2.a.
15 deos alienos neque colueris eos. * Quod si audire nolueris vocem domini Dei tui, vt custodias & facias omnia mandata eius & ceremonias quas ego præcipio tibi hodie, venient super te omnes maledictiones istę & apprehẽ-
16 dent te. * Maledictus eris in ciuitate, male-
17 dictus in agro. * Maledictum horreum tuum, & maledictæ reliquiæ tuæ.
18 * Maledictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, armenta boum tuorum, & greges ouium tuarum.
19 * Maledictus eris ingrediens, & maledictus egrediens.
20 * Mittet Dominus super te famem & esuriem, & increpationẽ in omnia opera tua quę tu facies, donec conterat te & perdat velociter, propter adinuentiones tuas pessimas in quibus reliquisti me.
21 * Adiungat tibi Dominus pestilentiam, donec consumat te de terra ad quam ingredieris possidendam.
22 * Percutiat te Dominus egestate, febri & frigore, ardore & æstu, & aëre corrupto ac rubigine, & persequentur donec pereas.
23 * Sit cælum quod super te est, æneum; & terra quam calcas, ferrea.
24 * Det Dominus imbrem terræ tuæ pulue-
C rem: & de cęlo descendat super te cinis, donec conteraris.
25 * Tradet te Dominus corruentem ante hostes tuos: & per vnam viam egrediaris contra eos, & per septem fugias, & dispergaris per omnia regna terræ.

תרגום אונקלוס

22 יִפְתַּח יְיָ לָךְ יָת אוֹצָרֵיהּ טָבָא יָת שְׁמַיָּא לְמִתַּן מְטַר אַרְעָךְ בְּעִדָּנֵיהּ וּלְבָרְכָא יָת כָּל עוֹבָדֵי יְדָךְ וְתוֹזִיף לְעַמְמִין סַגִּיאִין וְאַתְּ לָא תְזוּף׃
23 וְיִתְּנִנָּךְ יְיָ לְתַקִּיף וְלָא לְחַלָּשׁ וּתְהֵי לְתַחְתָּא אֲרֵי תְקַבֵּיל לְפִקּוּדַיָּא דַּיְיָ אֱלָהָךְ דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵּין לְמֵטַר וּלְמֶעְבַּד׃
24 וְלָא תְסְטֵי מִכָּל פִּתְגָמַיָּא דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵּין יַמִּינָא וּשְׂמָאלָא לְמֶהֱךְ בַּתַּר טָעֲוָת עַמְמַיָּא לְמִפְלְחִינוּן׃ 25 וְיִהֵי אִם לָא
תְקַבֵּל בְּמֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ לְמֶעְבַּד יָת כָּל פִּקּוּדוֹהִי וּקְיָמוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵּין וְיֵיתוּן עֲלָךְ כָּל לְוָטַיָּא הָאִלֵּין וְיִדְבְּקוּנָךְ׃ 26 לִיט
אַתְּ בְּקִרְתָּא וְלִיט אַתְּ בְּחַקְלָא׃ 27 לִיט סַלָּךְ וְאָצָתָךְ׃ 28 לִיט וַלְדָא דִמְעָךְ וְאִיבָא דְאַרְעָךְ בַּקְרֵי חוֹרָךְ וְעִדְרֵי
עָנָךְ׃ 29 לִיט אַתְּ בְּמֵעָלָךְ וְלִיט אַתְּ בְּמִפָּקָךְ׃ 30 יְגָרֵי יְיָ בָּךְ יָת מָאתָא יָת שִׁגּוּשָׁיָא וְיָת מַזּוּפֵיתָא בְּכָל אוּשָׁטוּת יָדָךְ
דְּתַעְבֵּיד עַד דְּתִשְׁתֵּצֵי וְעַד דְּתֵיבַד בִּפְרִיעַ מִן קֳדָם בִּישׁוּת עוֹבָדָךְ דְּשַׁבַּקְתָּ לְרַחֲלָתִי׃ 31 יַדְבֵּק יְיָ בָּךְ יָת מוּתָנָא עַד דְּיִשֵּׁצִי יָתָךְ מֵעַל
אַרְעָא דְאַתְּ עָלַיִל לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ׃ 32 יְמְחִינָךְ יְיָ בְּשַׁחְפָּתָא וּבְקַדַּחְתָּא וּבְדַלֶּקְתָּא וּבְחַרְחוּרָא וּבְחַרְבָא וּבְשִׁדָּפוֹנָא וּבְיַרְקוֹנָא
וְיִרְדְּפוּנָךְ עַד דְּתֵיבַד׃ 33 וְיֵהוֹן שְׁמַיָּא דְּעַלָּוֵי רֵאשָׁךְ חֲסִינִין כְּנְחָשָׁא מִלְאַחְתָּא מִטְרָא וְאַרְעָא דְּתְחוֹתָךְ תַּקִּיפָא
בְּפַרְזְלָא מִלְמֶעְבַּד פֵּירִין׃ 34 יִתֵּן יְיָ יָת מְטַר אַרְעָךְ אַבְקָא וְעַפְרָא מִן שְׁמַיָּא יֵחוֹת עֲלָךְ עַד דְּתִשְׁתֵּצֵי׃
35 יְתִנְנָךְ יְיָ תְּבִיר קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבָךְ בְּאוֹרְחָא חַד תִּפּוֹק לְוָתֵיהּ וּבְשִׁבְעָא אוֹרְחִין תֶּעֱרוֹק מִן קֳדָמוֹהִי וּתְהֵי לְזַעוּ לְכֹל
מַלְכְוָת אַרְעָא׃

* *Aperiat tibi Dominus thesaurum suum bonũ* 12
cælum, vt tribuat pluuiã terræ tuæ in tempore suo:
benedicat cunctis operibus manuum tuarum: et fœ-
nerabis gentibus multis, tu verò nõ fœnus accipies.

* *Et imperabis tu gentibus multis, tibi autem* 13
non imperabunt. Constituat te dominus Deus tuus
in caput, & non in caudam. & eris tunc suprà, &
non eris subter: si audieris mandata domini Dei tui,
quæcunque ego præcipio tibi hodie, vt custodias &
facias. * *Non declinabis ab omnibus sermoni-* 14
bus, quos ego præcipio tibi hodie, ad dexteram vel
ad sinistram; vt eas post deos alienos, vt seruias eis.

* *Et erit si non audieris vocem domini Dei tui,* 15
vt custodias & facias omnia mandata eius quæ-
cunque ego præcipio tibi hodie, & venient super
te omnes maledictiones istæ, & apprehendent te.

* *Maledictus tu in ciuitate, & maledictus tu* 16
in agro.

* *Maledicta horreatua, & reliquiæ tuæ.* 17

* *Maledicti fructus ventris tui, & fructus* 18
terræ tuæ, armenta boum tuorum, & greges ouium
tuarum.

* *Maledictus tu in ingressu tuo, & maledictus tu* 19
in egressu tuo.

* *Mittat Dominus tibi egestatem, & esuriem,* 20
et consumptionem in omnia in quæ inieceris manum
tuam, quæcunque feceris, donec conterat te, & do-
nec perdat te velociter propter malas adinuẽtiones
tuas; quoniam reliquisti me.

* *Adiungat Dominus in te mortem, donec con-* 21
sumat te de terra ad quam tu ingrederis illuc pos-
sidendam illam.

* *Percutiat te Dominus egestate, & febri, &* 22
frigore, & irritatione, & cæde, & aëre corrupto, et
rubigine; & persequentur te, donec perdant te.

* *Et erit tibi cælum quod super caput tuum, æ-* 23
neum; & terra quæ sub te, ferrea.

* *Det Dominus imbrem terræ tuæ puluerem, et* 24
cinis de cælo descendet super te, donec conterat te, et
donec perdat te.

* *Tradat te Dominus in occisionem coram hosti-* 25
bus tuis. in via vna egredieris contra eos, & in se-
ptem viis fugies à facie eorum. & eris in dispersio-
ne in omnibus regnis terræ.

12 * ἀνοίξαι σοι κύριος τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ τὸν ἀγαθὸν τὸν οὐρανόν, δοῦναι τὸν ὑετὸν τῇ γῇ σου ἐπὶ καιροῦ αὐτοῦ· εὐλογῆσαι πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου, καὶ δανιεῖς ἔθνεσι πολλοῖς, σὺ δὲ
23 οὐ δανιῇ. * καὶ ἄρξεις σὺ ἐθνῶν πολλῶν, σοῦ δὲ οὐκ ἄρξουσιν. καταξήσαι σε κύριος ὁ θεός σου εἰς κεφαλήν, καὶ μὴ εἰς οὐράν. καὶ ἔσῃ τότε ἐπάνω, καὶ οὐκ ἔσῃ ὑποκάτω, ἐὰν εἰσακούσῃς τῶν ἐντολῶν κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, φυλάσσειν καὶ ποιεῖν.

14 * οὐ παραβήσῃ ἀπὸ πάντων τῶν λόγων, ὧν ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, δεξιὰ ἢ ἀριστερά, πορεύεσθαι ὀπίσω θεῶν ἑτέρων, λατρεύειν αὐτοῖς.

15 * καὶ ἔσται ἐὰν μὴ εἰσακούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, καὶ ἐλεύσονται ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ κατάραι αὗται, καὶ καταλήψονταί σε.

16 * ἐπικατάρατος σὺ ἐν πόλει, καὶ ἐπικατάρατος σὺ ἐν ἀγρῷ.

17 * ἐπικατάρατοι αἱ ἀποθῆκαί σου, καὶ αἱ ἐγκαταλείμματά σου.

18 * ἐπικατάρατα τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου, καὶ τὰ γενήματα τῆς γῆς σου, καὶ τὰ βουκόλια τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προ-
19 βάτων σου. * ἐπικατάρατος σὺ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαί σε, καὶ ἐπικατάρατος σὺ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαί σε.

20 * ἐξαποστείλαι κύριος σοὶ τὸν οἶδεισμὸν καὶ τὴν ἐκλιμίαν καὶ τὸν ὀλοθρεύσιν ἐπὶ πάντα ὅσα ἐὰν ἐπιβαλεῖς τὸν χεῖρά σου, ὅσα ἂν ποιῇς, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε, καὶ ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε ἐν τάχει διὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματά σου, διότι ἐγκατέλι-
21 πές με. * προσκολλήσαι κύριος εἰς σὲ θανάτου, ἕως ἂν ἐξαναλώσῃ σε ἀπὸ τῆς γῆς εἰς ἣν σὺ εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονο-
22 μῆσαι αὐτήν. * πατάξαι σε κύριος ἀπορίᾳ, καὶ πυρετῷ, καὶ ῥίγει, καὶ ἐρεθισμῷ, καὶ φόνῳ, καὶ ἀνεμοφθορίᾳ, καὶ τῇ ὤμῃ, καὶ καταδιώξονταί σε ἕως ἂν ἀπολέσωσί σε.

23 * καὶ ἔσται σοι ὁ οὐρανὸς ὁ ὑπὲρ κεφαλῆς σου χαλκοῦς, καὶ ἡ γῆ ἡ ὑποκάτω σου σιδηρᾶ.

24 * δώῃ κύριος τὸν ὑετὸν τῆς γῆς σου κονιορτόν, καὶ χοῦς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβήσεται ἐπὶ σέ, ἕως ἂν ἐκτείψῃ σε, καὶ ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε.

25 * δώῃ σε κύριος ἐπιπτεῖν ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν σου. ἐν ὁδῷ μιᾷ ἐξελεύσῃ πρὸς αὐτούς, καὶ ἐν ἑπτὰ ὁδοῖς φεύξῃ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· καὶ ἔσῃ ἐν διασπορᾷ ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Aperiet Dominus tibi thesaurum suum optimum cælum, vt tribuat pluuiam terrę tuæ in tempore suo, & vt benedicat cunctis operibus manuum tuarum: & mutuabis populis multis, tu autem non accipies mutuum. [13] Et faciet te Dominus fortem, & non infirmum: & eris semper superior, & non inferior, si obedieris præceptis domini Dei tui, quæ ego præcipio tibi hodie, vt custodias & vt facias ea: [14] Vt non declines ab omnibus verbis quæ ego præcipio tibi hodie ad dexteram neque ad sinistram: neque ambules post idola populorum, nec seruias eis. [15] Si autem non obedieris verbo domini Dei tui, vt custodias & facias omnia præcepta eius, & mandata eius quæ ego præcipio tibi hodie, venient super te omnes maledictiones istæ, & apprehendent te. [16] Maledictus tu in ciuitate, & maledictus tu in agro. [17] Maledictum canistrum tuum, & panaria tua. [18] Maledicta generatio ventris tui, & fructus terræ tuæ, boues armenti tui, & greges ouium tuarum. [19] Maledictus tu cùm ingredieris, & maledictus tu cùm egredieris.

[20] Immittet Dominus in te maledictionem, & increpationem in omnibus ad quæ extenderis manum tuam, & quæ operatus fueris, donec consumaris, & donec pereas citò, propter malitiam operum tuorum in quibus dereliquisti timorem meum.

[21] Mittet in te Dominus pestilentiam, donec consumat te de terra ad quam ingrederis possidendam.

[22] Percutiet te Dominus egestate, & febri, & incendio, & siccitate, & gladio, & aëre corrupto, & rubigine, & persequentur te donec pereas.

[23] Et erunt cæli qui sunt super caput tuum fortes quasi ænei, vt non deducant pluuiam: & terra quæ est subter te, erit fortis sicut ferrum, ne faciat fructus. [24] Dabit Dominus pluuiam terræ tuæ fauillam & puluerem: de cælis descendet super te, donec disperdat te.

[25] Tradet te Dominus confractum in conspectu inimicorum tuorum, per viam vnam egredieris in eos, & per septem vias fugies à facie eorum; & eris in commotionem omnibus regnis terræ.

26 * וְהָיְתָה נִבְלָתְךָ לְמַאֲכָל לְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם
27 וְלִבְהֵמַת הָאָרֶץ וְאֵין מַחֲרִיד: * יַכְּךָ יְהוָה
בִּשְׁחִין מִצְרַיִם וּבָעְפָלִים וּבַגָּרָב וּבֶחָרֶס אֲשֶׁר לֹא־
28 תוּכַל לְהֵרָפֵא: * יַכְּךָ יְהוָה בְּשִׁגָּעוֹן
29 וּבְעִוָּרוֹן וּבְתִמְהוֹן לֵבָב: * וְהָיִיתָ מְמַשֵּׁשׁ בַּצָּהֳרַיִם
כַּאֲשֶׁר יְמַשֵּׁשׁ הָעִוֵּר בָּאֲפֵלָה וְלֹא תַצְלִיחַ אֶת־
דְּרָכֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ עָשׁוּק וְגָזוּל כָּל־הַיָּמִים וְאֵין
30 מוֹשִׁיעַ: * אִשָּׁה תֵּאָרֵשׂ וְאִישׁ אַחֵר יִשְׁגָּלֶנָּה
בַּיִת תִּבְנֶה וְלֹא־תֵשֵׁב בּוֹ כֶּרֶם תִּטַּע וְלֹא תְחַלְּלֶנּוּ:
31 * שׁוֹרְךָ טָבוּחַ לְעֵינֶיךָ וְלֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ חֲמֹרְךָ
גָּזוּל מִלְּפָנֶיךָ וְלֹא יָשׁוּב לָךְ צֹאנְךָ נְתֻנוֹת לְאֹיְבֶיךָ
32 וְאֵין לְךָ מוֹשִׁיעַ: * בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ נְתֻנִים
לְעַם אַחֵר וְעֵינֶיךָ רֹאוֹת וְכָלוֹת אֲלֵיהֶם כָּל־
33 הַיּוֹם וְאֵין לְאֵל יָדֶךָ: * פְּרִי אַדְמָתְךָ וְכָל־יְגִיעֲךָ
יֹאכַל עַם אֲשֶׁר לֹא־יָדָעְתָּ וְהָיִיתָ רַק עָשׁוּק וְרָצוּץ
34 כָּל־הַיָּמִים: * וְהָיִיתָ מְשֻׁגָּע מִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ
35 אֲשֶׁר תִּרְאֶה: * יַכְּךָ יְהוָה בִּשְׁחִין רָע
עַל־הַבִּרְכַּיִם וְעַל־הַשֹּׁקַיִם אֲשֶׁר לֹא־תוּכַל
לְהֵרָפֵא מִכַּף רַגְלְךָ וְעַד קָדְקֳדֶךָ:
36 * יוֹלֵךְ יְהוָה אֹתְךָ וְאֶת־מַלְכְּךָ אֲשֶׁר תָּקִים עָלֶיךָ
אֶל־גּוֹי אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ וְעָבַדְתָּ שָׁם
37 אֱלֹהִים אֲחֵרִים עֵץ וָאָבֶן: * וְהָיִיתָ לְשַׁמָּה
לְמָשָׁל וְלִשְׁנִינָה בְּכֹל הָעַמִּים אֲשֶׁר־יְנַהֲגֶךָ יְהוָה
38 שָׁמָּה: * זֶרַע רַב תּוֹצִיא הַשָּׂדֶה וּמְעַט תֶּאֱסֹף
39 כִּי יַחְסְלֶנּוּ הָאַרְבֶּה: * כְּרָמִים תִּטַּע וְעָבָדְתָּ
וְיַיִן לֹא־תִשְׁתֶּה וְלֹא תֶאֱגֹר כִּי תֹאכְלֶנּוּ הַתֹּלָעַת:
40 * זֵיתִים יִהְיוּ לְךָ בְּכָל־גְּבוּלֶךָ וְשֶׁמֶן לֹא תָסוּךְ כִּי
41 יִשַּׁל זֵיתֶךָ: * בָּנִים וּבָנוֹת תּוֹלִיד וְלֹא־יִהְיוּ
42 לָךְ כִּי יֵלְכוּ בַּשֶּׁבִי: * כָּל־עֵצְךָ וּפְרִי אַדְמָתְךָ יְיָרֵשׁ
הַצְּלָצַל:

26 * Sitque cadauer tuum in escam cunctis volatilibus cæli & bestiis terræ, & non sit qui abigat. 27 * Percutiat te Dominus vlcere Ægypti, & partem corporis per quam stercora digeruntur, scabie quoque & prurigine, ita vt curari nequeas. 28 * Percutiat te Dominus amentia & cæcitate ac furore mentis:
29 * Et palpes in meridie, sicut palpare solet cæcus in tenebris, & non dirigas vias tuas. Omnique tempore calumniam sustineas, & oppri maris violentia, nec habeas qui liberet te.
30 * Vxorem accipias, & alius dormiat cum ea: domum ædifices, & non habites in ea: plantes vineam, & non vindemies eam. 31 * Bos tuus immoletur coram te, & non comedas ex eo. asinus tuus rapiatur in conspectu tuo, & non reddatur tibi. oues tuæ dentur inimicis tuis,
32 & non sit qui te adiuuet. * Filij tui & filiæ D tuæ tradantur alteri populo videntibus oculis tuis, & deficientibus ad conspectum eorum tota die, & non sit fortitudo in manu tua.
33 * Fructus terræ tuæ & omnes labores tuos comedat populus quem ignoras. & sis semper calumniam sustinens & oppressus cunctis die-
34 bus: * Et stupens ad terrorem eorum quæ vi-
35 debunt oculi tui. * Percutiat te Dominus vlcere pessimo in genibus & in suris, sanarique; non possis à planta pedis vsque ad verticem
36 tuum. * Ducetque te Dominus & regem tuum quem cõstitues super te in gentẽ quam ignoras tu & patres tui: & seruies ibi diis alie-
37 nis, ligno & lapidi: * Et eris perditus in prouerbium ac fabulã omnibus populis ad quos
38 te introduxerit Dominus. * Sementem multam iacies in terram, & modicum congregabis; quia locustæ deuorabunt omnia.
39 * Vineam plantabis & fodies, & vinum non bibes, nec colliges ex ea quippiam; quoniam
40 vastabitur vermibus. * Oliuas habebis in omnibus terminis tuis, & non vngêris oleo; quia defluent & deperibunt. 41 * Filios generabis & filias, & non fruêris eis; quoniam ducẽ-
42 tur in captiuitatem. * Omnes arbores tuas Le.26.c. Agg.1.c. & fruges terræ tuæ rubigo consumet.

תרגום אונקלוס

26 וּתְהֵי נִבְלָתָךְ מְשַׁגְּרָא לְמֵיכַל לְכָל עוֹפָא דִשְׁמַיָּא וְלִבְעִירָא דְאַרְעָא וְלֵית דְּמָנִיד: 27 יְמְחִינָךְ יְיָ בְּשָׁחְנָא דְמִצְרָאֵי וּבְטְחֹרֵי
וּבְגַרְבָּא וּבְחָרֶס יָבֵישׁ דִּי לָא תִיכּוֹל לְאִתְסָאָה: 28 יְמְחִינָךְ יְיָ בְּטַפְּשׁוּתָא וּבְסָמָאוּתָא וּבְשַׁעְמְמוּת לִבָּא: 29 וּתְהֵי מְמַשֵּׁשׁ
בְּטָהֳרָא כְּמָא דְמַשֵּׁשׁ עַוְרָא בְּקַכְלָא וְלָא תַצְלַח יָת אוֹרַח טוּבָךְ וּתְהֵי לְחוֹד עָשִׁיק וַאֲנִיס כָּל יוֹמַיָּא וְלֵית דְּפָרִיק: 30 אִתְּתָא תֵּרוֹם
וּגְבַר אָחֳרָן יִשְׁכְּבִינַהּ בֵּיתָא תִּבְנֵי וְלָא תֵתֵיב בֵּיהּ כַּרְמָא תַּנְצֵב וְלָא תְחַלְּלִינֵיהּ: 31 תּוֹרָךְ יְהֵי נְכִיס לְעֵינָךְ וְלָא תִיכּוֹל מִינֵיהּ חֲמָרָךְ יְהֵי
אָנִיס מִן קֳדָמָךְ וְלָא יְתוּב לָךְ עָנָךְ יְהוֹן מְסִירִין לְבַעֲלֵי דָבָבָךְ וְלֵית לָךְ פָּרִיק: 32 בְּנָךְ וּבְנָתָךְ מְסִירִין לְעַם אוֹחֳרִי וְעֵינָךְ חָזְאָן
וְסוֹפָן בִּגְלֻלֵּיהֶן כָּל יוֹמָא וְלֵית חַיְלָא בִּידָךְ: 33 אִבָּא דְאַרְעָךְ וְכָל לֵיאוּתָךְ יֵיכוֹל עַם דִּי לָא יְדַעְתָּא וּתְהֵי לְחוֹד עָשִׁיק וְרָצִיץ כָּל
יוֹמַיָּא: 34 וּתְהֵי מְשֻׁתְּטֵי מֵחֱזוֹ עֵינָךְ דְּתֶחֱזֵי: 35 יְמְחִינָךְ יְיָ בְּשָׁחְנָא בִּישָׁא עַל רְכוּבִין וְעַל שָׁקִין דִּי לָא תִיכּוֹל
לְאִתְסָאָה מִפַּרְסַת רַגְלָךְ וְעַד מוֹחָאךְ: 36 יְגַלֵּי יְיָ יָתָךְ וְיָת מַלְכָּךְ דְּתָקֵים עֲלָךְ לְעַמָּא דִי לָא יְדַעְתָּא אַתְּ וַאֲבָהָתָךְ וְתִפְלַח תַּמָּן
לְעַמְמַיָּא פָּלְחֵי טָעוָתָא אָעָא וְאַבְנָא: 37 וּתְהֵי לְצָדוּ לְמַתַל וּלְשׁוּעִי בְּכֹל עַמְמַיָּא דְאַגְלָךְ יְיָ לְתַמָּן: 38 בַּר זַרַע סַגִּי תַּפֵּיק
לְחַקְלָא וּזְעִיר תְּכַנּוֹשׁ אֲרֵי יַחְסְלִינֵיהּ גוּבָאָה: 39 כַּרְמִין תַּנְצֵיב וְתִפְלַח וְחַמְרָא לָא תִשְׁתֵּי וְלָא תְכַנּוֹשׁ אֲרֵי תֵּכְלִינֵיהּ תּוֹלַעְתָּא:
40 זֵיתִין יְהוֹן לָךְ בְּכָל תְּחוּמָךְ וּמִשְׁחָא לָא תְשׁוּף אֲרֵי יְתֵרוֹן זֵיתָךְ: 41 בְּנִין וּבְנָן תֵּלֵיד וְלָא יְהוֹן לָךְ אֲרֵי יֵהָכְנוֹן בְּשִׁבְיָא:
42 כָּל אִילָנָךְ וְאִיבָּא דְאַרְעָךְ יְתֵרִיךְ סַקָּאָה:

26 * Et erunt cadauera veſtra eſca volatilibus cæli, & beſtiis terræ; & non erit qui abigat.

27 * Percutiat te Dominus in vlcere Ægyptiorum in natibus, & ſcabie agreſti, & prurigine, ita vt non queas tu curari.

28 * Percutiat te Dominus amentia, & cæcitate, & furore mentis:

29 * Et eris palpans in meridie, ſicut palparet cæcus in tenebris. & non diriget vias tuas: & eris tunc iniuriam ſuſtinens & qui violentia opprimaris omnibus diebus, et non erit tibi qui auxilietur.

30 * Vxorem accipies, & vir alius habebit eam: domum ædificabis, & alter habitabit in ea: vineam plantabis, & non vindemiabis eam.

31 * Vitulus tuus mactatus coram te, & non comedes ex eo. aſinus tuus raptus à te, & non reddetur tibi. oues tuæ datæ inimicis tuis, et non erit tibi adiuuãs.

32 * filij tui & filiæ tuæ traditi genti alteri: & oculi tui videbunt deficientes in ipſos: & non poterit manus tua.

33 * Fructus terræ tuæ, & omnes labores tuos comedet gens, quam non cognoſcis. & eris calumniam ſuſtinens & oppreſſus cunctis diebus:

34 * Et eris ſtupidus propter viſiones oculorum tuorum quas vidébis.

35 * Percutiat te Dominus in vlcere malo in genibus & in ſuris, ita vt non poßis ſanari tu à planta pedum tuorum vſque ad verticem tuum.

36 * Deducat Dominus te & principes tuos quos conſtitues ſuper te ipſum, in gentem quam non cognoſcis tu & patres tui; & ſeruies ibi diis alienis, lignis & lapidibus:

37 * Et eris ibi in prouerbium & parabolam, et fabulam in omnibus gentibus, ad quas introduxerit te Dominus illuc.

38 * Sementem multam iacies in campum, & modica congregabis; quia deuorabit ea locuſta.

39 * Vineam plantabis & operaberis, & vinum non bibes, neque lætaberis ex eo; quoniam deuorabit ea vermis.

40 * Oliuę erunt in omnibus terminis tuis, & oleo non vngêris, quia defluet oliua tua.

41 * Filios et filias generabis, et non erunt tibi; ducentur enim in captiuitatem.

42 * Omnia ligna tua, et fruges terrę tuę conſumet rubigo.

26 * καὶ ἔσῃ) ⸋ νεκρὸί ὑμῶν κατάβρωμα τοῖς πετεινοῖς ⸋ θεραπευθ, ⸋ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, ⸋ οὐκ ἔσῃ ὁ ἀποσοβῶν.

27 * πατάξαι σε κύριος ἐν ἕλκει αἰγυπτίων ἐν ταῖς ἕδραις, ⸋ ψώρᾳ ἀγρίᾳ, ⸋ κνήφῃ, ὥστε μὴ δυνατὸν εἶναί σε ἰαθῆναι.

28 * πατάξαι σε κύριος ἀφροσύνῃ καὶ ἀποριᾳ καὶ ἐκ-
29 στάσει διανοίας· * καὶ ἔσῃ ψηλαφῶν μεσημβρίας, ὡσεὶ ψηλαφήσαι ὁ τυφλὸς ἐν τῷ σκότει. ⸋ οὐκ εὐοδώσεις τὰς ὁδούς σου, ⸋ ἔσῃ τότε ἀδικούμενος ⸋ διαρπαζόμενος πάσας τὰς ἡ-
30 μέρας, καὶ οὐκ ἔσται σοι ὁ βοηθῶν. * γυναῖκα λήψῃ, ⸋ αὐτὴν ἕτερος ἕξει αὐτήν· οἰκίαν οἰκοδομήσεις, καὶ ἕτερος οἰκήσει ἐν αὐτῇ· ἀμπελῶνα φυτεύσεις, ⸋ οὐ μὴ τρυγήσεις αὐτόν.
31 * ὁ μόσχος σου ἐσφαγμένος ἐνώπιόν σου, ⸋ οὐ φαγῇ ἐξ αὐτοῦ· ὁ ὄνος σου ὑπάσμένος ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκ ἀποδοθήσεταί σοι· τὰ πρόβατά σου δεδομένα τοῖς ἐχθροῖς σου, ⸋ οὐκ ἔσται
32 σοι ὁ βοηθῶν. * ⸋ υἱοί σου ⸋ αἱ θυγατέρες σου δεδομένοι ἄλλῃ ἑτέρῳ, καὶ ⸋ ὀφθαλμοί σου ὄψονται σφακελίζοντες εἰς αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἰσχύσει ἡ χεὶρ σου.
33 * τὰ ἐκφόρια τῆς γῆς σου, καὶ πόνους σου πόνους σου φάγε⸋ ἔθνος, ὃ οὐκ ἐπίσασαι. καὶ ἔσῃ ἀδικούμενος ⸋ τεθραυσ-
34 μένος πάσας τὰς ἡμέρας· * καὶ ἔσῃ φαπλήκτος διὰ τὰ ὁράματα τῶν ὀφθαλμῶν σου ἃ βλέψῃ.
35 * πατάξαι σε κύριος ἐν ἕλκει πονηρῷ ἐπὶ τὰ γόνατα καὶ ἐπὶ τὰς κνήμας, ὥστε μὴ δυνάσθαι ἰαθῆναί σε ἀπὸ ἴχνους τῶν ποδῶν σου ἕως τῆς κορυφῆς σου.
36 * ἀπαγάγοι κύριος σὲ καὶ τοὺς ἄρχοντάς σου ὃς ἂν καταστήσεις ἐπὶ σεαυτόν, εἰς ἔθνος ὃ οὐκ ἐπίσασαι σὺ καὶ ⸋ πατέρες σου, ⸋ λατρεύσεις ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ξύλοις καὶ λίθοις·
37 * καὶ ἔσῃ ἐκεῖ ἐν αἰνίγμασι καὶ φαβολῇ καὶ διηγήμασι ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἰς οὓς ἂν ἀπαγάγοι σε κύριος ἐκεῖ.
38 * σπέρμα πολὺ ἐξοίσεις εἰς τὸ πεδίον, καὶ ὀλίγα εἰσοίσεις, ὅτι κατέδε⸋ αὐτὰ ἡ ἀκρίς.
39 * ἀμπελῶνα φυτεύσῃς καὶ κατεργᾷ, καὶ οἶνον οὐ πίεσαι, οὐδ' εὐφρανθήσῃ ἐξ αὐτοῦ, ὅτι καταφάγε⸋ αὐτὰ ὁ σκώληξ.
40 * ἐλαῖαι ἔσονται ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου, καὶ ἔλαιον οὐ χρίσῃ, ὅτι ἐκρυήσε⸋ ἡ ἐλαία σου.
41 * υἱὸς καὶ θυγατέρας γεννήσῃς, καὶ οὐκ ἔσονταί σοι· ἀπελεύσονται γὰρ ἐν αἰχμαλωσίᾳ·
42 * πάντα τὰ ξύλα σου, καὶ τὰ γενήματα τῆς γῆς σου ἐξαναλώσει ἡ ἐρυσίβη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Et erit cadauer tuum proiectum in cibum omni volatili cæli & iumentis terræ; & non erit qui commoueat. 27 Percutiet te Dominus vlcere peſſimo Ægyptiorum, & hæmorrhoidis, & ſcabie, & prurigine ſicca; ex quibus non poteris ſanari. 28 Percutiet te Dominus amentia, & cæcitate, & conturbatione cordis. 29 Et eris palpans in meridie, ſicut palpat cęcus in tenebris; & non proficies in via tua. & eris vtique oppreſſus & vim patiens omnibus diebus, & non erit qui liberet te. 30 Mulierem deſpondebis, & vir alius cubabit cum ea: domum ædificabis, & non habitabis in ea: vineam plantabis, & non vindemiabis eam: 31 Bos tuus erit iugulatus ante oculos tuos, & non comedes ex eo: aſinus tuus erit violenter raptus à facie tua, & non reuertetur ad te: oues tuæ erunt traditę inimicis tuis, & non erit qui ſaluet te.

32 Filij tui & filię tuæ tradentur populo alieno, & oculi tui videbunt, & deficient pro eis tota die, & non erit fortitudo in manu tua.

33 Fructus terræ tuæ, & omnes labores tuos comedet populus quem non cognouiſti: & eris ſemper calumniam ſuſtinens & oppreſſus omnibus diebus. 34 Et eris ſtupens propter viſionem oculorum tuorum quam videbis. 35 Percutiet te Dominus vlcere peſſimo in genibus & in femoribus, ex quo non poteris ſanari, à planta pedis tui & vſque ad cerebrum tuum. 36 Migrare te faciet Dominus, & regem tuum quem conſtitues ſuper te, ad populum quem ignoras tu & patres tui, & ſeruies ibi populis ſeruientibus idolis ligneis & lapideis.

37 Et eris in deſolationem, & in prouerbium & in fabulam in omnibus populis ad quos tranſmigrare te faciet Dominus.

38 Sementem multam educes ad agrum, & parum congregabis; quoniam deuorabit eam locuſta. 39 Vineas plantabis & coles, & vinum non bibes nec colliges; quoniam comedet illud vermis. 40 Oliuæ erunt tibi in omni termino tuo, & oleo non vngêris, quia defluent oliuæ tuæ. 41 Filios & filias generabis, & non erunt tibi, quoniam ibunt in captiuitatem.

42 Omnes arbores tuæ & fructum terræ tuæ conſumet rubigo.

43 * הַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ יַעֲלֶה עָלֶיךָ מַעְלָה מָּעְלָה
44 וְאַתָּה תֵּרֵד מַטָּה מָּטָּה : * הוּא יַלְוְךָ וְאַתָּה לֹא
תַלְוֶנּוּ הוּא יִהְיֶה לְרֹאשׁ וְאַתָּה תִּהְיֶה לְזָנָב :
45 * וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְרָדְפוּךָ וְהִשִּׂיגוּךָ
עַד הִשָּׁמְדֶךָ כִּי־לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
46 לִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר צִוָּךְ : * וְהָיוּ בְךָ לְאוֹת
47 וּלְמוֹפֵת וּבְזַרְעֲךָ עַד־עוֹלָם : * תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־
עָבַדְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל :
48 * וְעָבַדְתָּ אֶת־אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר יְשַׁלְּחֶנּוּ יְהוָה בָּךְ
בָּרָעָב וּבְצָמָא וּבְעֵירֹם וּבְחֹסֶר כֹּל וְנָתַן עֹל בַּרְזֶל עַל־
49 צַוָּארֶךָ עַד הִשְׁמִידוֹ אֹתָךְ : * יִשָּׂא יְהוָה עָלֶיךָ
גּוֹי מֵרָחֹק מִקְצֵה הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר יִדְאֶה הַנָּשֶׁר גּוֹי
50 אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע לְשֹׁנוֹ : * גּוֹי עַז פָּנִים אֲשֶׁר לֹא־
51 יִשָּׂא פָנִים לְזָקֵן וְנַעַר לֹא יָחֹן : * וְאָכַל פְּרִי בְהֶמְתְּךָ
וּפְרִי־אַדְמָתְךָ עַד הִשָּׁמְדֶךָ אֲשֶׁר לֹא־יַשְׁאִיר לְךָ דָּגָן
תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרוֹת צֹאנֶךָ עַד
52 הַאֲבִידוֹ אֹתָךְ : * וְהֵצַר לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ עַד
רֶדֶת חֹמֹתֶיךָ הַגְּבֹהֹת וְהַבְּצֻרוֹת אֲשֶׁר אַתָּה
בֹטֵחַ בָּהֵן בְּכָל־אַרְצֶךָ וְהֵצַר לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ בְּכָל־
אַרְצְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָךְ :
53 * וְאָכַלְתָּ פְּרִי־בִטְנְךָ בְּשַׂר בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־
לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר־יָצִיק לְךָ
54 אֹיְבֶךָ : * הָאִישׁ הָרַךְ בְּךָ וְהֶעָנֹג מְאֹד תֵּרַע עֵינוֹ
בְּאָחִיו וּבְאֵשֶׁת חֵיקוֹ וּבְיֶתֶר בָּנָיו אֲשֶׁר יוֹתִיר :
55 * מִתֵּת ׀ לְאַחַד מֵהֶם מִבְשַׂר בָּנָיו אֲשֶׁר יֹאכֵל
מִבְּלִי הִשְׁאִיר־לוֹ כֹּל בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יָצִיק
לְךָ אֹיִבְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ :
56 * הָרַכָּה בְךָ וְהָעֲנֻגָּה אֲשֶׁר לֹא־נִסְתָּה כַף־רַגְלָהּ הַצֵּג
עַל־הָאָרֶץ מֵהִתְעַנֵּג וּמֵרֹךְ תֵּרַע עֵינָהּ בְּאִישׁ חֵיקָהּ
וּבְבִנָהּ וּבְבִתָּהּ :

43 * Aduena qui tecum verſatur in terra, aſcẽ-
det ſuper te, eritq́ue ſublimior: tu autem deſ-
44 cendes, & eris inferior. * Ipſe fœnerabit ti-
bi, & tu non fœnerabis ei. ipſe erit in caput,
45 & tu eris in caudam. * Et venient ſuper te
omnes maledictiones iſtæ, & perſequentes ap
E prehendent te, donec intereas: quia non au-
diſti vocem domini Dei tui, nec ſeruaſti man-
data eius & ceremonias quas præcepit tibi.
46 * Et erunt in te ſigna atque prodigia & in
47 ſemine tuo vſque in ſempiternum: * Eo quòd
non ſeruieris domino Deo tuo in gaudio cor-
diſq́ue lætitia propter rerum omnium abun-
48 dantiam: * Seruies inimico tuo, quem emittet
tibi Dominus in fame & ſiti, & nuditate &
omni penuria; & ponet iugum ferreum ſuper
ceruicem tuam, donec te conterat.
49 * Adducet Dominus ſuper te gentẽ de lon-
ginquo, & de extremis terræ finibus in ſimi-
litudinem aquilæ volantis cum impetu, cuius
50 linguam intelligere non poſsis; * Gentem
procaciſsimam, quæ non deferat ſeni, nec mi-
51 ſereatur paruuli: * Et deuoret fructum iumẽ-
torum tuorum ac fruges terræ tuæ, donec in-
tereas; & nõ relinquat tibi triticum, vinum &
oleum, armenta boum & greges ouiũ, donec
52 te diſperdat, * & conterat in cunctis vrbibus
tuis, & deſtruantur muri tui firmi atque ſub-
limes, in quibus habebas fiduciã in omni ter-
ra tua. obſideberis intra portas tuas in omni
terra tua quã dabit tibi dominus Deus tuus: 4.Re.6.f
53 * Et comedes fructum vteri tui, & carnes filio-
F rum tuorum & filiarum tuarum quas dederit
tibi dñs Deus tuus ĩ anguſtia & vaſtitate qua
54 opprimet te hoſtis tuus. * Homo delicatus in
te & luxurioſus valdè inuidebit fratri ſuo, &
55 vxori quę cubat in ſinu ſuo: * Ne det eis de car
nibus filiorũ ſuorũ quas comedet: eo q̃ nihil
aliud habeat in obſidione & penuria qua va-
ſtauerint te inimici tui intra oẽs portas tuas.
56 * Tenera mulier & delicata quę ſup terrã ingre
di nõ valebat, nec pedis veſtigiũ figere, ꝓpter
mollitiẽ & teneritudinẽ nimiã, inuidebit viro
ſuo q̃ cubatĩ ſinu eius ſup filij & filię carnib⁹,

תרגום אונקלוס

43 תּוֹתַב עָרֵל דִּי בֵינָךְ יְהֵי סָלִיק עֵיל מִינָךְ לְעֵילָא וְאַתְּ תְּהֵי נָחִית לְתַחְתָּא : 44 הוּא יוֹזְפִינָךְ וְאַתְּ לָא תּוֹזְפִינֵיהּ הוּא
יְהֵי לְתַקִּיף וְאַתְּ תְּהֵי לְחַלָּשׁ : 45 וְיֵיתוֹן עֲלָךְ כָּל לְוָטַיָּא הָאִלֵּין וְיִרְדְּפוּנָךְ וְיִדְבְּקוּנָךְ עַד דְּתִשְׁתֵּצֵךְ אֲרֵי לָא קַבִּילְתָּא בְּמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ לְמִטַּר
פְּקוֹדוֹהִי וּקְיָמוֹהִי דְּפַקְּדָךְ : 46 וְיִהוֹן בָּךְ לְאָתִין וְלִמוֹפְתִין וּבְבָנָךְ עַד עָלַם : 47 חֲלַף דִּי לָא פְּלַחְתָּא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּחֶדְוָה וּבְקַשְׁיוּת
לִבָּא מִסַּגִּיאוּת כּוֹלָא : 48 וְתִפְלַח יָת בַּעֲלֵי דְּבָבָךְ דִּייְגַרֵי יְיָ בָּךְ בְּכַפְנָא וּבְצָחוּתָא וּבְעֵרְטִלָיוּתָא וּבְחֶסְרוּת כּוֹלָא וְיִתֵּן נִיר פַּרְזְלָא עַל צַוְּארָךְ עַד
דְּיוֹשֵׁצֵי יָתָךְ : 49 יַיְתֵי יְיָ עֲלָךְ עַם מֶרַחִיק מִסְּיָפֵי אַרְעָא כְּמָא דְּיִשְׁתְּדֵי נִשְׁרָא עַם דְּלָא תְקַבֵּל לְשׁוֹנֵיהּ : 50 עַם תַּקִּיף אַפִּין דִּי לָא נְסֵיב
אַפִּין לְסָבָא וְעַל יַנְקָא לָא יְרַחֵם : 51 וְיֵכוֹל וַלְדָא דִּבְעִירָךְ וְאִיבָּא דְּאַרְעָךְ עַד דְּתִשְׁתֵּצֵךְ דִּי לָא יַשְׁאַר לָךְ עִיבוּרָא חַמְרָא וּמִשְׁחָא בַּקְרֵי תּוֹרָךְ
וְעִדְרֵי עָנָךְ עַד דְּיוֹבֵיד יָתָךְ : 52 וְיָעֵיק לָךְ בְּכָל קִירָוָךְ עַד דְּכַבֵּשׁ שׁוּרָךְ כְּרִיכָתָא וְתִקּוֹפָתָא דְּאַתְּ רָחִיץ לְאִשְׁתָּזָבָא בְּהוֹן בְּכָל אַרְעָא
וְיָעֵיק לָךְ בְּכָל קִירָוָךְ בְּכָל אַרְעָךְ דִּי יְהַב לָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ : 53 וְתֵיכוֹל וַלְדָא דְּמֵעָךְ בְּשַׂר בְּנָךְ וּבְנָתָךְ דִּי יְהַב לָךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּצִירָא
וּבְעַקְתָּא דִּי יָעִיק לָךְ סָנְאָךְ : 54 גַּבְרָא דְּרַכִּיךְ בָּךְ וְדִמְפַנַּק לַחֲדָא תַּבְאִישׁ עֵינֵיהּ בְּאַחוּתֵי וּבְאֵתַּת קְנֵמֵיהּ וּבִשְׁאַר בְּנוֹהִי דְּיִשְׁתַּאַר :
55 מִלְמִתַּן לְחַד מִנְּהוֹן מִבְּשַׂר בְּנוֹהִי דְּיֵאכוֹל מִדְּלָא אִישְׁתְּאַר לֵיהּ כּוֹלָא בְּצִירָא וּבְעַקְתָּא דְּיָעִיק לָךְ סָנְאָךְ בְּכָל קִרְוָךְ :
56 דְּרַכִּיכָא בָךְ וְדִי מְפַנְקָא דִּי לָא נָסָאת פַּרְסַת רַגְלָהּ לְאַתָּחָא עַל אַרְעָא מִדְּפַנְקוּתָא וּמְרַכִּיכוּ תַּבְאִישׁ עֵינָהּ בְּגַבַּר קְנֵמֵהּ וּבְרָהּ
וּבְרָתֵהּ :

43 * Aduena qui eſt in te, aſcendet ſuper te ſuprà ſuprà, tu autem deſcendes infrà infrà. 44 *Hic fœnerabit tibi, tu autem huic non fœnerabis: hic erit in caput, tu autem eris in caudam. 45 * Et venient ſuper te omnes maledictiones iſtæ, & perſequentur te, & apprehendent te, donec interimat te, & donec perdat te: quia non audiſti vocem domini Dei tui, vt ſerues mandata eius & iuſtificationes eius, quas præcepit tibi. 46 * Et erunt in te ſigna & prodigia & in ſemine tuo vſque in ſempiternum:

47 * Eo quòd non ſeruieris domino Deo tuo in gaudio & in bono corde propter abundantiam omniũ.

48 * Et ſeruies illic inimicis tuis, quos immittet Dominus ſuper te in fame & ſiti, & in nuditate, & in penuria omnium: & imponet iugum ferreum ſuper ceruicem tuam, donec conterat te. 49 * Adducet Dominus ſuper te gentem de longinquo, de extremo terræ quaſi impetum aquilæ, gentem cuius non intelliges vocem eius: 50 * Gentem impudentem facie, quæ non admirabitur faciem ſenioris, et iuuenis non miſerebitur. 51 * Et deuorabit fœtus iumentorum tuorum, & fruges terræ tuæ, donec non relinquat tibi triticum, vinum, oleum, armenta boum tuorum, & greges ouium tuarum, donec diſperdat te: 52 * Et conterat te in cunctis vrbibus tuis, donec deſtruantur muri tui ſublimes & firmi, in quibus tu confiſus es in eis in omni terra tua: et affliget te in omnibus vrbibus tuis, quas dedit tibi dominus Deus tuus. 53 * Et comedes fœtus veteri tui carnem filiorum tuorum & filiarum tuarum, quas dedit tibi dominus Deus tuus in anguſtia tua & in afflictione tua, qua affliget te hoſtis tuus.

54 * Tener in te & delicatus valdè inuidebit oculo ſuo fratri ſuo, & vxori quæ in ſinu ſuo, & relictis filiis, qui relicti fuerint ei:

55 * Vt det vni eorum de carnibus filiorum ſuorum quos comedet, quia non relictum eſt ei quippiam in anguſtia & in afflictione qua afflixerint te inimici tui in omnibus vrbibus tuis.

56 * Et tenera in vobis & delicata valdè, cuius non experientiam accepit pes eius ingredi ſuper terram propter molliciem & propter teneritudinem, inuidebit oculo ſuo viro ſuo qui in ſinu eius, & filio & filiæ ſuæ:

43 * ὁ προσήλυτος ὃς ἐστιν ἐν σοί, ἀναβήσεται ἐπὶ σὲ ὑψώ ὑψω, 44 σὺ δὲ καταβήσῃ κάτω κάτω. * οὗτος δανιεῖ σοι, σὺ δὲ οὐ τούτῳ οὐ δανιεῖς. ἔσται ἔσῃ εἰς κεφαλήν, σὺ δὲ ἔσῃ εἰς οὐράν.

45 * καὶ ἐλεύσονται ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ κατάραι αὗται, καὶ καταδιώξονταί σε, καὶ καταλήψονταί σε, ἕως οὗ ἐξολοθρεύσῃ σε, καὶ ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε. ὅτι οὐκ εἰσήκουσας τοῦ φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, τοῦ φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα 46 αὐτοῦ, ὅσα ἐνετείλατό σοι. * καὶ ἔσται ἐν σοὶ σημεῖα καὶ τέρα- 47 τα καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἕως τοῦ αἰῶνος, * ἀνθ' ὧν οὐκ ἐλάτρευσας κυρίῳ τῷ θεῷ σου ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἐν ἀγαθῇ 48 καρδίᾳ διὰ τὸ πλῆθος πάντων. * καὶ λατρεύσεις ἐκεῖ τοῖς ἐχθροῖς σου, οὓς ἐξαποστελεῖ κύριος ἐπὶ σὲ ἐν λιμῷ καὶ δίψει, καὶ ἐν γυμνότητι, καὶ ἐν ἐκλείψει παντων. καὶ ἐπιθήσει ζυγὸν σιδηροῦν ἐπὶ τὸν τράχηλόν σου, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε.

49 * ἐπάξει κύριος ἐπὶ σὲ ἔθνος μακρόθεν ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς ὡσεὶ ὄρμημα ἀετοῦ, ἔθνος οὗ οὐκ ἀκούσῃ τὴν φωνῆς αὐτοῦ·

50 * ἔθνος ἀναιδὲς προσώπου, ὅστις οὐ θαυμάζει πρόσωπον 51 πρεσβυτέρου, καὶ νέον οὐκ ἐλεήσει. * καὶ κατέδεται τὰ ἔκγονα τῶν κτηνῶν σου, καὶ τὰ γενήματα τῆς γῆς σου, ὥστε μὴ καταλιπεῖν σοι σῖτον, οἶνον, ἔλαιον, βουκόλια τῶν βοῶν σου, καὶ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων σου, ἕως ἂν ἀπολέσῃ σε·

52 * καὶ συντρίψῃ σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου, ἕως ἂν καθαιρεθῶσι τὰ τείχη σου τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ ὀχυρά, ἐφ' οἷς σὺ πέποιθας ἐπ' αὐτοῖς ἐν πάσῃ τῇ γῇ σου. καὶ θλίψει σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου, αἷς ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου.

53 * καὶ φαγῇ τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου κρέα υἱῶν σου καὶ θυγατέρων σου, ὅσας ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου ἐν τῇ συνοχῇ σου καὶ ἐν τῇ θλίψει σου, ᾗ θλίψει σε ὁ ἐχθρός σου.

54 * ὁ ἁπαλὸς ἐν σοὶ καὶ ὁ τρυφερὸς σφόδρα βασκανεῖ τῷ ὀφθαλμῷ αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν ἐν κόλπῳ αὐτοῦ, καὶ τὰ καταλελειμμένα τέκνα, ἃ ἂν καταλει- 55 φθῇ αὐτῷ· * ὥστε δοῦναι ἑνὶ αὐτῶν ἀπὸ τῶν σαρκῶν τῶν τέκνων αὐτοῦ, ὧν καταφάγεται διὰ τὸ μὴ καταλελεῖφθαι αὐτῷ μηδὲν ἐν τῇ συνοχῇ καὶ ἐν τῇ θλίψει, ᾗ ἂν θλίψωσί σε οἱ 56 ἐχθροί σου ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου. * καὶ ἡ ἁπαλὴ ἐν ὑμῖν καὶ ἡ τρυφερὰ σφόδρα, ἥτις οὐκ ἐπείρασεν ἔλαβεν ὁ πούς αὐτῆς βαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὴν τρυφερότητα, καὶ διὰ τὴν ἁπαλότητα, βασκανεῖ τῷ ὀφθαλμῷ αὐτῆς τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς, καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

43 Aduena incircunciſus qui eſt in medio tui, aſcendet ſuper te ſuperius, & tu deſcendes inferius. 44 Ipſe mutuabit tibi, & tu non mutuabis ei: ipſe erit fortis, & tu eris infirmus. 45 Et venient ſuper te omnes maledictiones iſtæ, & perſequentur te, & apprehendent te, donec diſpereas: quoniam non obediſti verbo domini Dei tui, vt cuſtodires præcepta eius & mandata eius quæ præcepi tibi. 46 Et erunt tibi in ſigna & in portenta & in filiis tuis vſque in ſeculum; 47 Eo quòd non ſeruieris coram domino Deo tuo in gaudio & in rectitudine cordis, propter multitudinem omnium rerum: 48 Et ſeruies inimicis tuis, quos mittet Dominus in te in fame & in ſiti, & in nuditate & in penuria omnium rerum. & ponent iugum ferreum ſuper ceruicem tuam, donec diſperdant te. 49 Adducet Dominus ſuper te populum de longinquo à finibus terræ, ſicut volat aquila, populum cuius linguam non intelliges: 50 Populum impudentem facie, qui non accipit perſonam ſenis, neque miſeretur paruuli. 51 Et comedet fœtus iumentorum tuorum, & fructum terræ tuæ, donec conſumat te: qui non relinquet tibi frumentum, vinum & oleum, nec vaccas boum tuorum, nec greges ouium tuarum, donec diſperdat te. 52 Et anguſtiabit te in cunctis vrbibus tuis, donec ſubuertat muros tuos munitos & fortes, in quibus confidebas vt euaderes in eis in omni terra tua. & anguſtiabit te in cunctis vrbibus tuis, in omni terra tua quam dabit dominus Deus tuus tibi. 53 Et comedes fœtus ventris tui, & carnes filiorum tuorum & filiarum tuarum quas dederit tibi dominus Deus tuus, in obſidione & anguſtia qua anguſtiabit te inimicus tuus. 54 Vir tener in te & delicatus valdè habebit oculum nequam contra fratrem ſuum, & contra vxorem fœderis ſui, & contra reliquos filios ſuos quos reliquerit.

55 Ne det vni ex eis de carne filiorum ſuorum quos comedet, eo quòd nihil aliud ei remanſerit in obſidione & in anguſtia qua anguſtiabit te inimicus tuus in omnibus vrbibus tuis. 56 Quæ tenera eſt in te & delicata, quę non eſt experta ponere plantam pedis ſui ſuper terram propter delicias, habebit oculum nequam contra virum fœderis ſui, & contra filium ſuum & filiam ſuam:

57 * וּבִשִׁלְיָתָהּ הַיּוֹצֵאת מִבֵּין רַגְלֶיהָ וּבְבָנֶיהָ אֲשֶׁר
תֵּלֵד כִּי תֹאכְלֵם בְּחֹסֶר־כֹּל בַּסֵּתֶר בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק
58 אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיִבְךָ בִּשְׁעָרֶיךָ׃ * אִם־לֹא תִשְׁמֹר
לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַכְּתֻבִים
בַּסֵּפֶר הַזֶּה לְיִרְאָה אֶת־הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא
59 הַזֶּה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ * וְהִפְלָא יְהוָה
אֶת־מַכֹּתְךָ וְאֶת מַכּוֹת זַרְעֶךָ מַכּוֹת גְּדֹלוֹת
60 וְנֶאֱמָנוֹת וְחֹלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים׃ * וְהֵשִׁיב
בְּךָ אֶת כָּל־מַדְוֵה מִצְרַיִם אֲשֶׁר יָגֹרְתָּ מִפְּנֵיהֶם
61 וְדָבְקוּ בָּךְ׃ * גַּם כָּל־חֳלִי וְכָל־מַכָּה אֲשֶׁר לֹא
כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת יַעְלֵם יְהוָה עָלֶיךָ
62 עַד הִשָּׁמְדֶךָ׃ * וְנִשְׁאַרְתֶּם בִּמְתֵי מְעָט תַּחַת
אֲשֶׁר הֱיִיתֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב כִּי לֹא שָׁמַעְתָּ
63 בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ * וְהָיָה כַּאֲשֶׁר־שָׂשׂ
יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהֵיטִיב אֶתְכֶם וּלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם
כֵּן יָשִׂישׂ יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם וְלַהַשְׁמִיד
אֶתְכֶם וְנִסַּחְתֶּם מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־
64 שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ * וְהֵפִיצְךָ יְהוָה בְּכָל־הָעַמִּים
מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ וְעָבַדְתָּ שָׁם אֱלֹהִים
אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ עֵץ וָאָבֶן׃
65 * וּבַגּוֹיִם הָהֵם לֹא תַרְגִּיעַ וְלֹא יִהְיֶה מָנוֹחַ לְכַף־
רַגְלֶךָ וְנָתַן יְהוָה לְךָ שָׁם לֵב רַגָּז וְכִלְיוֹן עֵינַיִם
66 וְדַאֲבוֹן נָפֶשׁ׃ * וְהָיוּ חַיֶּיךָ תְּלָאִים לְךָ מִנֶּגֶד וּפָחַדְתָּ
לַיְלָה וְיוֹמָם וְלֹא תַאֲמִין בְּחַיֶּיךָ׃
67 * בַּבֹּקֶר תֹּאמַר מִי־יִתֵּן עֶרֶב וּבָעֶרֶב תֹּאמַר מִי־יִתֵּן
בֹּקֶר מִפַּחַד לִבְבְךָ אֲשֶׁר תְּפָחָד וּמִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר
68 תִּרְאֶה׃ * וְהֶשִׁיבְךָ יְהוָה מִצְרַיִם בָּאֳנִיּוֹת
בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְךָ לֹא־תֹסִיף עוֹד לִרְאֹתָהּ
וְהִתְמַכַּרְתֶּם שָׁם לְאֹיְבֶיךָ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת וְאֵין
קֹנֶה׃

57 * Et illuuie ſecundinarum quæ egrediuntur de medio feminum eius, & ſuper liberis qui eadem hora nati ſunt. Comedent enim eos clàm propter rerum omnium penuriam, in obſidione & vaſtitate qua opprimet te ini-
58 micus tuus intra portas tuas. * Niſi cuſtodieris & feceris omnia verba legis huius quę ſcripta ſunt in hoc volumine, & timueris nomen eius glorioſum & terribile, hoc eſt, dominum
59 Deum tuum, * Augebit Dominus plagas tuas, & plagas ſeminis tui, plagas magnas & perſeuerantes, infirmitates peſsimas & perpetuas:
60 * Et conuertet in te omnes afflictiones Ægypti, quas timuiſti, & adhærebunt tibi.
61 * Inſuper & vniuerſos languores & plagas quæ nõ ſunt ſcriptæ in volumine legis huius, G inducet Dominus ſuper te, donec te cõterat.
62 * Et remanebitis pauci numero, qui priùs eratis ſicut aſtra cæli præ multitudine; quoniã non audiſtis vocem domini Dei veſtri.
63 * Et ſicut antè lætatus eſt Dominus ſuper vos, bene vobis faciens voſque multiplicans, ſic lætabitur diſperdens vos atque ſubuertẽs, vt auferamini de terra ad quam ingredieris poſsidendam.
64 * Diſperget te Dominus in omnes populos, à ſummitate terræ vſque ad terminos eius: & ſeruies ibi diis alienis, quos & tu ignoras & patres tui, lignis & lapidibus.
65 * In gentibus quoque illis non quieſces, neque erit requies veſtigio pedis tui. Dabit enim tibi Dominus ibi cor pauidum, & deficientes oculos, & animam conſumptam mœrore:
66 * Et erit vita tua quaſi pendens ante te. timebis nocte & die, & non credes vitæ tuæ.
67 * Manè dices: Quis mihi det veſperum? & veſperè: Quis mihi det manè? propter cordis tui formidinem qua terreberis: & propter ea quæ tuis videbis oculis:
68 * Reducet te Dominus claſsibus in Ægyptum per viam, de qua dixit tibi, vt eam amplius non videres. ibi vendêris inimicis tuis in ſeruos & ancillas, & non erit qui emat.

תרגום אונקלוס

57 וּבְוָעֲיר בְּנָהָא דְיִפְקוּן מִנָּהָא וּבִבְנָהָא דְתֵלֵיד אֲרֵי תֵּיכְלִינוּן בַּחֲסִירוּת כּוֹלָא בְּסִתְרָא בְּצִירָא וּבְעַקְתָא דְיָעִיק לָךְ סָנְאָךְ בְּקִרְוָךְ׃
58 אִם לָא תִטַּר לְמֶעְבַּד יָת כָּל פִּתְגָמֵי אוֹרָיְתָא הָדָא דִּכְתִיבִין בְּסִפְרָא הָדֵין לְמִדְחַל יָת שְׁמָא יְקִירָא וּדְחִילָא הָדֵין יָת יְיָ אֱלָהָךְ׃
59 וְיַפְרֵישׁ יְיָ יָת מַחֲתָךְ וְיָת מַחַת בְּנָךְ מָחָן סַגִּיאָן וְהֵימְנָן וּמַרְעִין בִּישִׁין וְהֵמְנִין׃ 60 וְיָתֵיב בָּךְ יָת כָּל מַכְחֲשֵׁי מִצְרָאֵי דִּדְחֵילְתָּא
61 מִן קֳדָמֵיהוֹן וְיִדְבְּקוּן בָּךְ׃ אַף כָּל מַרְעִין וְכָל מָחָאן דִּי לָא כְתִיב בְּסִפְרָא אוֹרָיְתָא הָדֵין יַסְקִינוּן יְיָ עֲלָךְ עַד דְּתִשְׁתֵּצֵךְ׃
62 וְתִשְׁתָּאֲרוּן עִם דְּמִנְיָן חֲלַף דַּהֲוֵיתוּן כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא לְמִסְגֵי אֲרֵי לָא קַבֵּילְתָּא בְּמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ׃ 63 וִיהֵי כְּמָא דַחֲדֵי יְיָ עֲלֵיכוֹן
לְאוֹטָבָא יַתְכוֹן וּלְאַסְגָּאָה יַתְכוֹן כֵּן יְחֲדֵי יְהוָה עֲלֵיכוֹן לְאוֹבָדָא יַתְכוֹן וּלְשֵׁיצָאָה יַתְכוֹן וְתִתְלְטְלוּן מֵעַל אַרְעָא דְאַתְּ עָלִיל לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ׃
64 וְיִבַדַּרִינָךְ יְיָ בְּכָל עַמְמַיָּא מִסְיְפֵי אַרְעָא וְעַד סְיְפֵי אַרְעָא וְתִפְלַח תַּמָּן לְעַמְמַיָּא פָּלְחֵי טָעֲוָתָא דִּי לָא יְדַעְתָּא אַתְּ וַאֲבָהָתָךְ אָעָא וַאֲבָנָא׃
65 וּבְעַמְמַיָּא הָאִלֵּין לָא תְנוּחַ וְלָא יְהֵי מְנַח לְפַרְסַת רַגְלָךְ וְיִתֶּן יְיָ לָךְ תַּמָּן לֵב תָּהֵי וְחָשְׁכוּ עֵינִין וּמַפְּנַן נָפֶשׁ׃
66 וִיהוֹן חַיָּיךְ תָּלָן לָךְ מִלְקֳבֵל וּתְהֵי פָּחִיד בְּלֵילְיָא וּבְיוֹמָא וְלָא תְהֵימַן בְּחַיָּיךְ׃
67 בְּצַפְרָא תֵּימַר מַן יְהֵן רַמְשָׁא וּבְרַמְשָׁא תֵּימַר מַן יְהֵן צַפְרָא מִתְּהוֹת לִבָּךְ דִּתְהֵי חָהֵי וּמֵחֵיזוּ עֵינָךְ דְּתֶחְזֵי׃
68 וְיָתֵיבְנָךְ יְיָ לְמִצְרַיִם בְּסָפִינָן בְּאָרְחָא דְּאֲמָרִית לָךְ לָא תּוֹסֵף עוֹד לְמֶחְזֵהּ וְתִזְדַּבְנוּן תַּמָּן לְבַעֲלֵי דִבָבִין לְעַבְדִין וּלְאַמְהָן וְלֵית דְּקָנֵי׃

* *Et inteſtino ſuo egredienti per femina ſua, & filio ſuo quẽ pepererit: comedet enim eos propter penuriam omnium clam in anguſtia & in afflictione qua affliget te inimicus tuus in vrbibus tuis:* 57

* *Si non audieritis vt faciatis omnia verba legis huius, ſcripta in volumine hoc, vt timeatis nomen glorioſum & admirabile hoc, dominum Deum tuũ:* 58

* *Et admirabiles faciet Dominus plagas tuas, et plagas ſeminis tui; plagas magnas & mirabiles, & infirmitates malas & perpetuas.* 59

* *Et conuertet in te omnem afflictionem Ægypti malam, quam timuiſti à facie eorum, et adhærebunt in te.* 60

* *Et vniuerſum languorem, & omnem plagam non ſcriptam, & omnem ſcriptam in volumine legis huius, inducet Dominus ſuper te, donec conterat te.* 61

* *Et remanebitis in numero breui, eo quòd fuiſtis ſicut aſtra cæli in multitudinem: quoniam non audiſtis vocem domini Dei veſtri.* 62

* *Et erit ſicut lætatus eſt Dominus ſuper vos vt benefaceret vobis, & multiplicaret vos; ſic lætabitur Dominus ſuper vos vt diſperdat vos. et auferemini de terra ad quam vos ingredimini illuc poſſidendam eam.* 63

* *Et diſperget te dominus Deus tuus in omnes gentes, à ſummitate terræ vſque ad terminum terræ. & ſeruies illic diis alienis, lignis & lapidibus, quos non cognouerás tu & patres tui.* 64

* *Sed & in gentibus illis non requiem dabit tibi, neque erit requies veſtigio pedis tui. & dabit tibi Dominus illic cor pauidum, & deficientes oculos, & liqueſcentem animam.* 65

* *Et erit vita tua ſuſpenſa coram oculis tuis. & timebis die & nocte, & non credes vitæ tuæ.* 66

* *Manè dices: Quomodo erit veſpera? & veſperè dices: Quomodo erit manè? propter formidinem cordis tui qua terreberis, & propter viſiones oculorum tuorum quas videbis.* 67

* *Et reducet te Dominus in Ægyptum in nauibus, & in via quam dixi, Non adijcietis vltrà videre eam. & vendemini ibi inimicis veſtris in ſeruos & ancillas, & non erit qui emat.* 68

57 * καὶ τὸ χόριον αὐτῆς τὸ ἐξελθὸν διὰ τῶν μηρῶν αὐτῆς, καὶ τὸ τέκνον αὐτῆς ὃ ἂν τέκῃ. καταφάγεται γὰρ αὐτὰ διὰ τὸ σύνδεσμα πάντων κρυφῇ ἐν τῇ συνοχῇ καὶ ἐν τῇ θλίψει, ᾗ θλίψει σε ὁ ἐχθρός σου ἐν ταῖς πόλεσί σου.

58 * ἐὰν μὴ εἰσακούσητε ποιεῖν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου, τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, φοβεῖσθαι τὸ ὄνομα τὸ ἔντιμον καὶ τὸ θαυμαστὸν τοῦτο, κύριον τὸν θεόν σου·

59 * καὶ θαυμαστώσει κύριος τὰς πληγάς σου, καὶ τὰς πληγὰς τοῦ σπέρματός σου, πληγὰς μεγάλας καὶ θαυμαστάς,

60 καὶ νόσους πονηρὰς καὶ πιστάς· * καὶ ἐπιστρέψει ἐπὶ σὲ πᾶσαν τὴν ὀδύνην αἰγύπτου τὴν πονηράν, ἣν διελάβετο ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ κολληθήσονται ἐν σοί.

61 * καὶ πᾶσαν μαλακίαν, καὶ πᾶσαν πληγὴν τὴν μὴ γεγραμμένην, καὶ πᾶσαν ἣν γεγραμμένην ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου, ἐπάξει κύριος ἐπί σε, ἕως ἂν ἐξολεθρεύσῃ σε·

62 * καὶ καταλειφθήσεσθε ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ, ἀντ' ὧν ὅτι ἦτε ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ εἰς πλῆθος, ὅτι οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

63 * καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἠυφράνθη κύριος ἐφ' ὑμῖν εὐποιῆσαι ὑμᾶς, καὶ πληθύναι ὑμᾶς, οὕτως εὐφρανθήσεται κύριος ἐφ' ὑμῖν ἐξολεθρεῦσαι ὑμᾶς· καὶ ἐξαρθήσεσθε ἀπὸ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.

64 * καὶ διασπερεῖ σε κύριος ὁ θεός σου εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς. καὶ δουλεύσεις ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις, ξύλοις καὶ λίθοις, οἷς οὐκ ἐπίστω σὺ καὶ οἱ πατέρες σου.

65 * ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις οὐκ ἀναπαύσει σε, οὐδὲ μὴ γένηται στάσις τῷ ἴχνει τοῦ ποδός σου. καὶ δώσει σοι κύριος ἐκεῖ καρδίαν ἀθυμοῦσαν, καὶ ἐκλείποντας ὀφθαλμούς, καὶ ταπεινὴν ψυχήν.

66 * καὶ ἔσται ἡ ζωή σου κρεμαμένη ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν σου. καὶ φοβηθήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ οὐ πιστεύσεις

67 τῇ ζωῇ σου. * τὸ πρωὶ ἐρεῖς, πῶς ἂν γένοιτο ἑσπέρα· καὶ τὸ ἑσπέρας ἐρεῖς, πῶς ἂν γένοιτο πρωί; ἀπὸ τοῦ φόβου τῆς καρδίας σου, οὗ φοβηθήσῃ, καὶ ἀπὸ τῶν ὁραμάτων τῶν ὀφθαλμῶν σου ἃ ὄψῃ.

68 * καὶ ἀποστρέψαι σε κύριος εἰς αἴγυπτον ἐν πλοίοις, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ εἶπα, οὐ προσθήσεσθε ἔτι ἰδεῖν αὐτήν. καὶ πραθήσεσθε ἐκεῖ τοῖς ἐχθροῖς ὑμῶν εἰς παῖδας καὶ παιδίσκας, καὶ οὐκ ἔσται ὁ κτώμενος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

57 Et contra filios ſuos paruulos qui egreſſi ſunt ex ea, & contra filios ſuos quos peperit: quoniam comedet eos in penuria omnium rerum in abſcondito in obſidione & in anguſtia, qua anguſtiabit te inimicus tuus in vrbibus tuis: 58 Si non cuſtodieris vt facias omnia verba legis huius quæ ſcripta ſunt in hoc libro, vt timeas nomen glorioſum & terribile domini Dei tui. 59 Et admirabiles faciet Dominus plagas tuas & plagas filiorum tuorum, plagas magnas & perſeuerantes, & infirmitates peſſimas & permanentes.

60 Et conuertet in te omnes plagas Ægypti quas timuiſti, & adhærebunt tibi.

61 Omnes quoque infirmitates & omnes plagas quæ non ſunt ſcriptæ in libro legis huius, inducet Dominus ſuper te, donec diſperdat te.

62 Et remanebitis populus pauci numero, qui priùs fuiſti ſicut aſtra cæli in multitudinem; quoniam non obediſti verbo domini Dei tui.

63 Et erit ſicut lætatus eſt Dominus ſuper vos vt benefaceret vobis, & vt multiplicaret vos; ſic lætabitur Dominus ſuper vos vt diſperdat vos & vt conſumat vos. & migrabitis à terra ad quam tu ingrederis poſſidendam. 64 Et diſperget te Dominus in omnes populos à finibus terræ & vſque ad fines terræ: & ſeruies ibi populis colentibus idola quæ ignoraſti tu & patres tui, lignea & lapidea.

65 Et in populis illis non requieſces, neque erit requies plantæ pedis tui: & dabit tibi Dominus cor pauidum, & tenebroſos oculos, & mœrorem animæ. 66 Et erit vita tua quaſi pendens ante te: & eris timens die ac nocte, & non credes vitæ tuæ.

67 Manè dices: Quis mihi det veſperum? & veſperè dices: Quis mihi det manè? propter pauorem cordis tui quo pauebis, & propter viſionem oculorum tuorum quam videbis.

68 Et reducet te Dominus in Ægyptum in nauibus per viam de qua dixi tibi, Non addes vltrà videre eam. & vendemini ibi inimicis tuis in ſeruos & in ancillas, & non erit qui emat.

כט

1 * אֵלֶּה דִבְרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה לִכְרֹת אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מוֹאָב
מִלְּבַד הַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּרַת אִתָּם בְּחֹרֵב׃

2 * וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם אַתֶּם רְאִיתֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה
לְעֵינֵיכֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל־עֲבָדָיו
3 וּלְכָל־אַרְצוֹ׃ * הַמַּסֹּת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ
4 הָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים הַגְּדֹלִים הָהֵם׃ * וְלֹא־
נָתַן יְהוָה לָכֶם לֵב לָדַעַת וְעֵינַיִם לִרְאוֹת וְאָזְנַיִם
5 לִשְׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ * וָאוֹלֵךְ אֶתְכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה
בַּמִּדְבָּר לֹא־בָלוּ שַׂלְמֹתֵיכֶם מֵעֲלֵיכֶם וְנַעֲלְךָ לֹא־
6 בָלְתָה מֵעַל רַגְלֶךָ׃ * לֶחֶם לֹא אֲכַלְתֶּם וְיַיִן וְשֵׁכָר
לֹא שְׁתִיתֶם לְמַעַן תֵּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
7 * וַתָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיֵּצֵא סִיחֹן מֶלֶךְ־חֶשְׁבּוֹן
וְעוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתֵנוּ לַמִּלְחָמָה וַנַּכֻּם׃
8 * וַנִּקַּח אֶת־אַרְצָם וַנִּתְּנָה לַנַּחֲלָה לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי
9 וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשִּׁי׃ * וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית
הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר
תֵּעָשׂוּן׃
10 * אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כֹּל
11 אִישׁ יִשְׂרָאֵל׃ * טַפְּכֶם נְשֵׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב
12 מַחֲנֶיךָ מֵחֹטֵב עֵצֶיךָ עַד שֹׁאֵב מֵימֶיךָ׃ * לְעָבְרְךָ
בִּבְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְאָלָתוֹ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כֹּרֵת
13 עִמְּךָ הַיּוֹם׃ * לְמַעַן הָקִים־אֹתְךָ הַיּוֹם לוֹ לְעָם
וְהוּא יִהְיֶה־לְּךָ לֵאלֹהִים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע
14 לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃ * וְלֹא אִתְּכֶם
לְבַדְּכֶם אָנֹכִי כֹּרֵת אֶת־הַבְּרִית הַזֹּאת וְאֶת־הָאָלָה
הַזֹּאת׃

CAP. XXIX.

1 HÆc sunt verba fœderis, quod præcepit
A Dominus Moysi vt feriret cum filiis Israel in terra Moab, præter illud fœdus quod cum eis pepigit in Oreb.

2 * Vocauitque Moyses omnem Israel, & dixit ad eos: Vos vidistis vniuersa quæ fecit Dominus coram vobis in terra Ægypti Pharaoni & omnibus seruis eius, vniuersæque terræ Exo.19.a
3 illius: * Tentationes magnas quas viderunt oculi tui, signa illa portentaque ingentia:
4 * Et non dedit vobis Dominus cor intelligens, & oculos videntes, & aures quæ possint audire vsque in præsentem diem.
5 * Adduxit vos quadraginta annis per desertum: non sunt attrita vestimẽta vestra, nec calciamenta pedum vestrorum vetustate consumpta sunt.
6 * Panem non comedistis, vinum & siceram
B non bibistis, vt sciretis quia ipse est dominus Deus vester.
7 * Et venistis ad hunc locum: egressusque est Nu. 21.g
Seon rex Esebon, & Og rex Basan occurren-
8 tes nobis ad pugnam; & percussimus eos, * Et tulimus terram eorum, ac tradidimus possidendã Ruben, & Gad, & dimidiæ tribui Ma-
9 nasse. * Custodite ergo verba pacti huius & implete ea, vt intelligatis vniuersa quæ fa-
10 citis. * Vos statis hodie cuncti coram domino Deo vestro, principes vestri, & tribus ac maiores natu atque doctores, omnis populus Israel:
11 * Liberi & vxores vestræ, & aduenę qui tecum morantur in castris; exceptis lignorum cæsoribus, & his qui comportant aquas:
12 * Vt transeas in fœdere domini Dei tui, & in iureiurando quod hodie dominus Deus tuus percutit tecum;
13 * Vt suscitet te sibi in populum, & ipse sit dominus Deus tuus, sicut locutus est tibi, & sicut iurauit patribus tuis, Abraam, Isaac, & Iacob.
14 * Nec vobis solis ego hoc fœdus ferio, & hæc iuramenta confirmo:

תרגום אונקלוס

כט

1 אִלֵּין פִּתְגָמֵי קְיָמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה לְמִגְזַר יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דְמוֹאָב בַּר מִקְיָמָא
דְגְזַר עִמְּהוֹן בְּחוֹרֵב׃ 2 וּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל יִשְׂרָאֵל וַאֲמַר לְהוֹן אַתּוּן חֲזֵיתוּן יָת כָּל דַּעֲבַד יְיָ לְעֵינֵיכוֹן בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל
עַבְדּוֹהִי וּלְכָל אַרְעֵיהּ׃ 3 נִסִּין רַבְרְבִין דַּחֲזוֹ עֵינָךְ אָתַיָּא וּמוֹפְתַיָּא רַבְרְבַיָּא הָאִינוּן׃ 4 וְלָא יְהַב יְהוָה לְכוֹן לִיבָּא לְמִדַּע וְאַף
לָא עַיְנִין לְמֶחֱזֵי וְאָדְנִין לְמִשְׁמַע עַד יוֹמָא הָדֵין׃ 5 וְדַבַּרִית יַתְכוֹן אַרְבְּעִין שְׁנִין בְּמַדְבְּרָא לָא בְלָיאַת כְּסוּתְכוֹן מִנְּכוֹן וּסְעָנָךְ לָא יְחִיפוּ
מֵעַל רַגְלָךְ׃ 6 לַחְמָא לָא אֲכַלְתּוּן וְחַמַר וּמְרַיָּא לָא שְׁתִיתוּן בְּדִיל דְּתִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ׃ 7 וַאֲתֵיתוּן
לְאַתְרָא הָדֵין וּנְפַק סִיחוֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן וְעוֹג מַלְכָּא דְמַתְנָן לְקַדְמוּתָנָא לְאַגָּחָא קְרָבָא וּמְחֵינוּן׃ 8 וּכְבַשְׁנָא יָת אַרְעֲהוֹן וִיהַבְנָהּ לַאֲחָסָנָא
לְשִׁבְטָא דְרָאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא דְגָד וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה׃ 9 וְתִטְרוּן יָת פִּתְגָמֵי קְיָמָא הָדָא וְתַעְבְּדוּן בְּדִיל דְּתַשְׂכְּלוּן יָת כָּל דְּתַעְבְּדוּן׃
10 אַתּוּן קָיְמִין יוֹמָא דֵין כֻּלְּכוֹן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן רֵישֵׁיכוֹן שִׁבְטֵיכוֹן סָבֵיכוֹן וְסָרְכֵיכוֹן כֹּל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל׃ 11 טַפְלֵיכוֹן נְשֵׁיכוֹן וְגִיּוֹרָךְ דִּי
בְגוֹ מַשְׁרְיָתָךְ מְלַקֵּט אֵעָךְ עַד מָלֵי מֵימָךְ׃ 12 לְאַעְלוּתָךְ בְּקְיָמָא דַיְיָ אֱלָהָךְ וּבְמֻמְתֵהּ דַּיְיָ אֱלָהָךְ גָּזַר עִמָּךְ יוֹמָא דֵין׃ 13 בְּדִיל לְקַיָּמָא יָתָךְ
יוֹמָא דֵין קֳדָמוֹהִי לְעָם וְהוּא יְהֵי לָךְ לֶאֱלָהּ כְּמָא דְמַלֵּיל לָךְ וּכְמָא דְקַיֵּים לְאַבָהָתָךְ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃ 14 וְלָא עִמְּכוֹן בִּלְחוֹדֵיכוֹן
אֲנָא גָּזַר יָת קְיָמָא הָדָא וְיָת מוּמָתָא הָדָא׃

CAP. XXIX.

HÆc verba fœderis, quæ præcepit Dominus 1
Moysi vt ſtatueret filiis Iſrael in terra Moab,
præter fœdus quod pepigit eis in Oreb.

* Et vocauit Moyſes omnes filios Iſrael, & dixit 2
ad eos: Vos vidiſtis vniuerſa quæ fecit dominus
Deus veſter in terra Ægypti coram vobis Pharaoni & omnibus ſeruis eius, & vniuerſæ terræ eius:

* Tentationes quas viderunt oculi tui: ſigna & 3
portenta ingentia illa, manum fortem, & brachium
excelſum.

* Et non dedit dominus Deus vobis cor ad in- 4
telligendum, & oculos ad videndum, & aures ad
audiendum, vſque in diem hanc.

* Et adduxit vos quadraginta annis in deſer- 5
to: nec inueterata ſunt veſtimenta veſtra, &
calciamenta veſtra non ſunt attrita à pedibus veſtris.

* Panem non comediſtis, vinum & ſiceram 6
non bibiſtis, vt ſciretis quia ipſe dominus Deus veſter.

* Et veniſtis vſque in locum hunc. et egreſſus eſt 7
Seon rex Eſebon, & Og rex Baſan in occurſum nobis in pugna: & percußimus eos,

* Et tulimus terram eorum, & tradidimus eam 8
in poſſeßionem Ruben, & Gad, & dimidiæ tribui
Manaſſe.

* Et cuſtodietis omnia verba pacti huius, vt fa- 9
ciatis ea, vt intelligatis vniuerſa quæ facitis.

* Vos ſtetiſtis hodie cuncti coram domino Deo 10
veſtro, principes tribuum veſtri, & ſenatus veſter,
& iudices veſtri, & doctores veſtri, omnis vir Iſrael:

* Vxores veſtræ, & liberi veſtri, & aduena qui 11
in medio caſtrorum veſtrorum, à lignorum cæſoribus
veſtris, vſque ad aquam comportantes veſtros:

* Vt tranſeas tu in fœdere domini Dei tui, & in 12
imprecationibus eius, quæ dominus Deus tuus diſponit ad te hodie:

* Vt ſtatuat te ſibi in populum, & ipſe erit tuus 13
Deus, quemadmodum locutus eſt tibi, & quemadmodum iurauit patribus tuis Abraam & Iſaac et
Jacob. * Et non vobis ſolis diſpono ego fœdus hoc 14
& imprecationem hanc:

κθ'.

1 * Οὗτοι οἱ λόγοι τῆς διαθήκης, οὓς ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῆ, στῆσαι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐν γῇ μωάβ, πλὴν τῆς διαθήκης ἧς διέθετο αὐτοῖς ἐν χωρήβ.

2 * καὶ ἐκάλεσε μωυσῆς πάντας τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, ὑμεῖς ἑωράκατε πάντα ὅσα ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ὑμῖν ἐν γῇ αἰγύπτου ἐνώπιον ὑμῶν φαραὼ καὶ πᾶσι τοῖς θεράπουσιν αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ·

3 * τοὺς πειρασμοὺς οὓς εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα, τὴν χεῖρα τὴν κραταιάν, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν.

4 * καὶ οὐκ ἔδωκε κύριος ὁ θεὸς ὑμῖν καρδίαν εἰδέναι, καὶ ὀφθαλμοὺς βλέπειν, καὶ ὦτα ἀκούειν, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

5 * καὶ ἤγαγον ὑμᾶς τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ· οὐκ ἐπαλαιώθησαν τὰ ἱμάτια ὑμῶν, καὶ τὰ ὑποδήματα ὑμῶν οὐκ ἀπετρίβη ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν.

6 * ἄρτον οὐκ ἐφάγετε, οἶνον καὶ σικέρα οὐκ ἐπίετε, ἵνα γνῶτε, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.

7 * καὶ ἤλθετε ἕως τοῦ τόπου τούτου. καὶ ἐξῆλθε σηὼν βασιλεὺς ἐσεβών, καὶ ὢγ βασιλεὺς τῆς βασανίτιδος εἰς συνάντησιν ἡμῖν ἐν πολέμῳ· καὶ ἐπατάξαμεν αὐτούς,

8 * καὶ ἐλάβομεν τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ἐδώκαμεν αὐτὴν ἐν κλήρῳ τῷ ρουβήν, καὶ τῷ γαδδί, καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ.

9 * καὶ φυλάξεσθε πάντας τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης, ποιεῖν αὐτούς, ἵνα συνῆτε πάντα ὅσα ποιεῖτε.

10 * ὑμεῖς ἐστήκατε σήμερον πάντες ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, οἱ ἀρχίφυλοι ὑμῶν, καὶ ἡ γερουσία ὑμῶν, καὶ οἱ κριταὶ ὑμῶν, καὶ οἱ γραμματοδιδάσκαλοι ὑμῶν, πᾶς ἀνὴρ ἰσραήλ·

11 * αἱ γυναῖκες ὑμῶν, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ ἐν μέσῳ τῆς παρεμβολῆς ὑμῶν, ἀπὸ ξυλοκόπου ὑμῶν ἕως ὑδροφόρου ὑμῶν·

12 * παρελθεῖν σε ἐν τῇ διαθήκῃ κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ἐν ταῖς ἀραῖς αὐτοῦ, ὅσα κύριος ὁ θεός σου διατίθεται πρός σε σήμερον·

13 * ἵνα στήσῃ σε αὐτῷ εἰς λαόν, καὶ αὐτὸς ἔσται σου θεός, ὃν τρόπον εἶπέ σοι, καὶ ὃν τρόπον ὤμοσε ταῖς πατράσι σου ἀβραὰμ, καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακώβ.

14 * καὶ οὐχ ὑμῖν μόνοις διατίθεμαι ἐγὼ τὴν διαθήκην ταύτην καὶ τὴν ἀρὰν ταύτην·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXIX.

HÆc ſunt verba fœderis quod præcepit Dominus Moyſi, vt feriret cum filiis Iſrael in terra Moab, præter fœdus quod pepigit cum eis in Oreb.
1 Et vocauit Moyſes omnem Iſrael, & dixit ad eos: Vos vidiſtis omnia quæ fecit Dominus ante oculos veſtros in terra Ægypti Pharaoni & omnibus ſeruis eius & vniuerſæ terræ illius: 3 Tentationes magnas quas viderunt oculi tui, & ſigna atque portenta magna illa.
4 Et non dedit vobis Dominus cor ad ſciendum, neque oculos ad videndum, neque aures ad audiendum vſque in diem hanc.
5 Et duxi vos quadraginta annis per deſertum: non inueterata ſunt veſtimenta veſtra in vobis, & calciamenta veſtra non ſunt attrita in pedibus veſtris. 6 Panem non comediſtis, & vinum & quicquid inebriare poteſt non bibiſtis, vt ſciretis quoniam ego ſum Dominus Deus veſter. 7 Et veniſtis ad locum hunc: & egreſſus eſt Seon rex Eſebon, & Og rex Baſan in occurſum noſtrum ad pugnam: & percuſſimus eos: 8 Et ſubiecimus terram eorum, & dedimus eam in poſſeſſionem tribui Ruben, & tribui Gad, & dimidiæ tribui Manaſſe. 9 Et cuſtodietis verba pacti huius, & facietis ea, vt intelligatis vniuerſa quæ facitis.
10 Vos ſtatis hodie cuncti coram domino Deo veſtro, principes veſtri & tribus veſtræ, ſenes veſtri & præfecti veſtri, omnes viri Iſrael:
11 Paruuli veſtri & vxores veſtræ, & peregrini tui qui ſunt in medio caſtrorum tuorum, ab eo qui colligit ligna tua vſque ad haurientem aquam tuam. 12 Vt intres in fœdus domini Dei tui, & in iuramentum eius quod dominus Deus tuus ſtatuit tecum hodie:
13 Vt ſuſcitet te hodie in conſpectu ſuo in populum, & ipſe ſit tibi in Deum, ſicut locutus eſt tibi, & ſicut iurauit patribus tuis Abraham, Iſaac & Iacob. 14 Non vobiſcum ſolis ego ſtatui pactum hoc & iuramentum hoc:

15 * כִּי אֶת־אֲשֶׁר יֶשְׁנֶנּוּ פֹּה עִמָּנוּ עֹמֵד הַיּוֹם לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם׃
16 * כִּי־אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֵת אֲשֶׁר־יָשַׁבְנוּ בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם וְאֵת אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בְּקֶרֶב הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
17 עֲבַרְתֶּם׃ * וַתִּרְאוּ אֶת־שִׁקּוּצֵיהֶם וְאֶת
גִּלֻּלֵיהֶם עֵץ וְאֶבֶן כֶּסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם׃
18 * פֶּן־יֵשׁ בָּכֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה אוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ־
שֵׁבֶט אֲשֶׁר לְבָבוֹ פֹנֶה הַיּוֹם מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
לָלֶכֶת לַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם פֶּן־יֵשׁ
19 בָּכֶם שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה׃ * וְהָיָה
בְּשָׁמְעוֹ אֶת־דִּבְרֵי הָאָלָה הַזֹּאת וְהִתְבָּרֵךְ
בִּלְבָבוֹ לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה־לִּי כִּי בִשְׁרִרוּת לִבִּי
אֵלֵךְ לְמַעַן סְפוֹת הָרְוָה אֶת־הַצְּמֵאָה׃
20 * לֹא־יאבֶה יְהוָה סְלַח לוֹ כִּי אָז יֶעְשַׁן אַף־
יְהוָה וְקִנְאָתוֹ בָּאִישׁ הַהוּא וְרָבְצָה בּוֹ כָּל־הָאָלָה
הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה וּמָחָה יְהוָה אֶת־שְׁמוֹ מִתַּחַת
21 הַשָּׁמָיִם׃ * וְהִבְדִּילוֹ יְהוָה לְרָעָה מִכֹּל שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אָלוֹת הַבְּרִית הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר
22 הַתּוֹרָה הַזֶּה׃ * וְאָמַר הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן בְּנֵיכֶם
אֲשֶׁר יָקוּמוּ מֵאַחֲרֵיכֶם וְהַנֵּכְרִי אֲשֶׁר יָבֹא מֵאֶרֶץ
רְחוֹקָה וְרָאוּ אֶת־מַכּוֹת הָאָרֶץ הַהִוא וְאֶת־
23 תַּחֲלֻאֶיהָ אֲשֶׁר־חָלָה יְהוָה בָּהּ׃ * גָּפְרִית וָמֶלַח
שְׂרֵפָה כָל־אַרְצָהּ לֹא תִזָּרַע וְלֹא תַצְמַח וְלֹא־יַעֲלֶה
בָהּ כָּל־עֵשֶׂב כְּמַהְפֵּכַת סְדֹם וַעֲמֹרָה אַדְמָה וּצְבוֹיִם
אֲשֶׁר הָפַךְ יְהוָה בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ׃
24 * וְאָמְרוּ כָּל־הַגּוֹיִם עַל־מֶה עָשָׂה יְהוָה כָּכָה לָאָרֶץ
הַזֹּאת מֶה חֳרִי הָאַף הַגָּדוֹל הַזֶּה׃
25 * וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבֹתָם אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם׃

15 * Sed cunctis præsentibus & absentibus.
16 * Vos enī nostis quomodo habitauerimus
C in terra Ægypti, & quomodo trāsierimus per
medium nationum:
17 * Quas transeuntes, vidistis abominationes & sordes, id est, idola eorum, lignū, & lapidem, argentum & aurum quæ colebant.
18 * Ne fortè sit inter vos vir aut mulier, familia aut tribus cuius cor auersum est hodie à domino Deo nostro, vt vadat & seruiat diis illarum gentium; & sit inter vos radix germinans fel & amaritudinem.
19 * Cumque audierit verba iuramenti huius, benedicat sibi in corde suo, dicens: Pax erit mihi, & ambulabo in prauitate cordis mei & absumat ebria sitientem,
20 * Et Dominus non ignoscat ei. sed tunc quàm maximè furor eius fumet, & zelus contra hominem illum: & sedeant super eum omnia maledicta quę scripta sunt in hoc volumine. & deleat Dominus nomen eius sub cælo:
21 * Et consumat eum in perditione ex omnibus tribubus Israel, iuxta maledictiones quæ in libro legis huius ac fœderis continentur.
22 * Dicetque sequens generatio, & filij qui nascentur deinceps, & peregrini qui de longè venerint, videntes plagas terræ illius, & infirmitates quibus eam afflixerit Domi-
D nus,
23 * Sulphure & solis ardore comburens: ita vt vltrà non seratur, nec virens quippiam germinet, in exemplum subuersionis Sodomæ & Gomorræ, Adamæ, & Seboim, quas subuertit Dominus in ira, & in furore suo. Ge.19.a.
24 * Et dicent omnes gentes: Quare sic fecit Dominus terræ huic? quæ est hæc ira furoris eius immensa? 3.Re.9.e Hie.22.c
25 * Et respondebunt: Quia dereliquerunt pactum Domini, quod pepigit cum patribus eorum quando eduxit eos de terra Ægypti.

תרגום אונקלוס

15 אֲרֵי יָת מַן דְּאִיתְהוֹהִי הָכָא עִמָּנָא קָאֵים יוֹמָא דֵין קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא וְיָת מַן דְּלֵיתְהוֹהִי הָכָא עִמָּנָא יוֹמָא דֵין׃ 16 אֲרֵי אַתּוּן
יְדַעְתּוּן יָת דְּיַתְבְנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְיָת דְּעַבַּרְנָא בֵּינֵי עַמְמַיָּא דַּעֲבַרְתּוּן׃ 17 וַחֲזַיְתּוּן יָת שִׁקּוּצֵיהוֹן וְיָת טְעוּתְהוֹן אָעָא וְאַבְנָא כַּסְפָּא
וְדַהֲבָא דְעִמְּהוֹן׃ 18 דִּלְמָא אִית בְּכוֹן גְּבַר אוֹ אִתְּתָא אוֹ זַרְעִית אוֹ שִׁבְטָא דְּלִבֵּיהּ פְּנִי יוֹמָא דֵין מִדְּחַלְתָּא דַיְיָ אֱלָהָנָא לְמֵהָךְ לְמִפְלַח
יָת טָעוָת עַמְמַיָּא הָאִינוּן דִּלְמָא אִית בְּכוֹן גְּבַר מְהַרְהֵר חֲטָאִין אוֹ זָדוֹן׃ 19 וִיהֵי כְּמִשְׁמְעֵיהּ יָת פִּתְגָמֵי מוֹמָתָא הָדָא וְיִתְחַשֵּׁב
בְּלִבֵּיהּ לְמֵימַר שְׁלָמָא יְהֵי לִי אֲרֵי בְּתַרְהוֹר לִבִּי אֵאֲנָא אָזֵיל בְּדִיל לְאוֹסָפָא לֵיהּ חָטָאֵי שְׁלוּתָא עַל זָדְנוּתָא׃
20 לָא יֵבֵי יְיָ לְמִשְׁבַּק לֵיהּ אֲרֵי בְּכֵין יִתְקַף רְגָזָא דַיְיָ וְחֵמְתֵיהּ בְּגַבְרָא הַהוּא וְיִדְבְּקוּן בֵּיהּ כָּל לְוָטַיָּא דִּכְתִיבִין בְּסִפְרָא הָדֵין וְיִמְחֵי יְיָ יָת שְׁמֵיהּ
מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא׃ 21 וְיַפְרְשִׁינֵיהּ יְיָ לְבִישׁוּ מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל לְוָטֵי קְיָמָא דִּכְתִיבִין בְּסִפַּר אוֹרַיְתָא הָדֵין׃
22 וְיֵמַר דָּרָא בָּתְרָאָה בְּנֵיכוֹן דִּיקוּמוּן מִן בָּתְרֵיכוֹן וּבַר עַמְמִין דְּייֵתֵי מֵאַרַע רָחִיקָא וְיֵחְזוּן יָת מַחְתָּא דְאַרְעָא הַהִיא וְיָת מַרְעָתָהּ דְּאַמְרַע יְיָ
בָּהּ׃ 23 גֻּפְרִיתָא וּמְלָחָא יְקִידָא כָּל אַרְעָהּ לָא תִזְדְּרַע וְלָא תַצְמַח וְלָא יִסַּק בָּהּ כָּל עִשְׂבָּא כַּהֲפָכְתָא סְדוֹם וַעֲמוֹרָת
אַדְמָה וּצְבוֹיִם דַּהֲפַךְ יְיָ בִּרְגָזֵיהּ וּבְחֵמְתֵיהּ׃ 24 וְיֵימְרוּן כָּל עַמְמַיָּא עַל מָה עֲבַד יְיָ כְּדֵין לְאַרְעָא הָדָא מָה תְּקוֹף רְגָזָא רַבָּא
הָדֵין׃ 25 וְיֵימְרוּן עַל דְּשַׁבְקוּ יָת קְיָמָא דַיְיָ אֱלָהָא דַאֲבָהָתְהוֹן דְּגָזַר עִמְּהוֹן בְּאַפָּקוּתֵיהּ יָתְהוֹן
מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃

15 * Sed & hic existentibus vobiscum hodie coram domino Deo vestro, & non existentibus hic vobiscum hodie.

16 * Quoniam vos nostis quomodo habitauerimus in terra Ægypti, & quomodo transierimus in medio gentium quas transiuistis:

17 * Et vidistis abominationes earum, & idola earum, lignum & lapidem, argentum & aurum, quæ sunt apud eos.

18 * Ne quis sit in vobis vir aut mulier, aut familia aut tribus, cuius mens auersa est à domino Deo vestro, vt vadat ad seruiendum diis gentium illarum: neque sit in vobis radix sursum germinans felle & amaritudine.

19 * Et erit si audierit verba imprecationis huius, & benedicat in corde suo, dicens, Sancta mihi sint, quoniam in errore cordis mei ambulabo, vt non simul perdat peccator innocentem:

20 * Non velit Deus ignoscere ei; sed tunc comburetur furore Domini, & zelus eius in homine illo. & adhærebunt in eo omnes maledictiones fœderis huius, scriptæ in volumine legis huius. & delebit Dominus nomen eius de sub cælo:

21 * Et disperget eum Dominus in mala ex omnibus filiis Israel, iuxta omnes maledictiones fœderis scriptas in libro legis huius.

22 * Et dicent generatio altera filij vestri, qui surgent post vos, & peregrinus qui venerit de terra longinqua, & videbunt plagas terræ illius, & infirmitates eius, quas immisit Dominus super eam,

23 * Sulphur & sal ardens: omnis terra eius non seminabitur, neque germinabit, neque crescet in ea omne viride: sicut subuersa est Sodoma & Gomorra, Adame & Seboim, quas subuertit Dominus in furore suo & ira.

24 * Et dicent omnes gentes: Quare fecit Dominus sic terræ huic? quis furor iræ immensus iste?

25 * Et dicent: Quia dereliquerunt pactum Domini Dei patrum suorum, quæ pepigit patribus eorum, quando eduxit eos de terra Ægypti.

15 * ἀλλὰ καὶ τοῖς ὧδε ἔστι μεθ' ὑμῶν σήμερον ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ τοῖς μὴ ἔστιν ὧδε μεθ' ὑμῶν σήμερον·

16 * ὅτι ὑμεῖς οἴδατε ὡς κατῳκήσαμεν ἐν γῇ Αἰγύπτου, καὶ ὡς παρήλθομεν ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν οὓς παρήλθετε·

17 * καὶ εἴδετε τὰ βδελύγματα αὐτῶν, καὶ τὰ εἴδωλα αὐτῶν, ξύλον καὶ λίθον, ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἃ ἐστι παρ' αὐτοῖς.

18 * μή τις ἐστὶν ἐν ὑμῖν ἀνὴρ ἢ γυνὴ ἢ πατριὰ ἢ φυλή, τίνος ἡ διανοία ἀξέκλινεν ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, πορεύεσθαι λατρεύειν τοῖς θεοῖς τῶν ἐθνῶν ἐκείνων· μή τις ἐστὶν ἐν ὑμῖν ῥίζα ἄνω φύουσα χολὴ καὶ πικρία.

19 * καὶ ἔσται ἐὰν ἀκούσῃ τὰ ῥήματα τῆς ἀρᾶς ταύτης, καὶ ἐπιφημήσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, λέγων, ὅσιά μοι γένοιτο, ὅτι ἐν τῇ ἀποπλανήσει τῆς καρδίας μου πορεύσομαι, ἵνα μὴ συναπολέσῃ ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν δυναμάρτητον·

20 * οὐ μὴ θελήσῃ ὁ θεὸς ἱλατεύσαι αὐτῷ, ἀλλ' ἢ τότε ἐκκαυθήσεται ὀργὴ κυρίου, καὶ ὁ ζῆλος αὐτοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ. καὶ κολληθήσονται ἐν αὐτῷ πᾶσαι αἱ ἀραὶ τῆς διαθήκης ταύτης, αἱ γεγραμμέναι ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου. καὶ ἐξαλείψει κύριος τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν·

21 * καὶ διαστελεῖ αὐτὸν κύριος εἰς κακὰ ἐκ πάντων τῶν υἱῶν ἰσραήλ, κατὰ πάσας τὰς ἀρὰς τῆς διαθήκης τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου.

22 * καὶ ἐροῦσιν ἡ γενεὰ ἡ ἑτέρα οἱ υἱοὶ ὑμῶν, οἳ ἀναστήσονται μετ' ὑμᾶς, καὶ ὁ ἀλλότριος, ὃς ἂν ἔλθῃ ἐκ γῆς μακρόθεν, καὶ ὄψονται τὰς πληγὰς τῆς γῆς ἐκείνης καὶ τὰς νόσους αὐτῆς, ἃς ἀπέστειλεν κύριος ἐπ' αὐτήν·

23 * θεῖον καὶ ἅλας κατακεκαυμένον, πᾶσα ἡ γῆ αὐτῆς οὐ σπαρήσεται, οὐδὲ ἀνατελεῖ, οὐδὲ μὴ ἀναβῇ ἐπ' αὐτῆς πᾶν χλωρόν. ὥσπερ κατεστράφη Σόδομα καὶ Γόμορρα, Ἀδαμὰ καὶ Σεβωίμ, ἃς κατέστρεψεν κύριος ἐν θυμῷ αὐτοῦ καὶ ὀργῇ.

24 * καὶ ἐροῦσι πάντα τὰ ἔθνη, διατί ἐποίησε κύριος οὕτω τῇ γῇ ταύτῃ; τίς ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς ὁ μέγας οὗτος;

25 * καὶ ἐροῦσιν, ὅτι κατέλιπον τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν, ἃ διέθετο τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ὅτε ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Sed cum eo qui stat hic hodie nobiscum coram domino Deo nostro, & cum eo qui non est hic hodie nobiscum.

16 Quoniam vos scitis quomodo habitauerimus in terra Ægypti, & quomodo transierimus per medium populorum per quos transistis:

17 Et vidistis abominationes eorum, & idola eorum lignea & lapidea, argentea & aurea quæ sunt in eis.

18 Ne fortè sit in vobis vir aut mulier, aut familia, aut tribus, cuius cor auersum est hodie à timore domini Dei nostri, vt vadat & seruiat idolis populorum illorum; ne fortè sit in vobis vir cogitans peccata aut superbiam.

19 Et cùm audierit verba iuramenti huius, cogitet in corde suo, dicens: Pax erit mihi, quoniam in cogitatione cordis mei ego ambulabo: vt addantur ei peccata ignorantiæ peccatis superbiæ.

20 Non volet Dominus dimittere ei: sed tunc iratscetur furor Domini & indignatio eius contra virum illum, & adhærebunt ei omnes maledictiones quæ scriptæ sunt in libro legis huius: & delebit Dominus nomen eius sub cælo.

21 Et diuidet eum Dominus in malum de omnibus tribubus Israel, iuxta omnes maledictiones fœderis quæ scriptæ sunt in libro legis huius.

22 Et dicet generatio sequens, & filij vestri qui surgent post vos, & filij alienigenarum qui venerint de terra longinqua, videntes plagas terræ illius, & infirmitates eius quibus afflixerit eam Dominus:

23 Sulphure & sale combusta erit omnis terra eius: non seminabitur, neque germinabit, neque crescet in ea omnis herba; sicut subuersio Sodomæ & Gomorræ, Adame & Seboim, quas subuertit Dominus in ira sua & in furore suo.

24 Et dicent omnes populi: Propter quid fecit Dominus sic terræ huic? quæ est ira furoris magni huius?

25 Et dicent: Quia dereliquerunt pactum domini Dei patrum suorum, quod statuit cum eis quando eduxit eos de terra Ægypti:

26 * וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם
27 אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־יָדָעוּם וְלֹא חָלַק לָהֶם: * וַיִּחַר־
אַף יְהוָה בָּאָרֶץ הַהִוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת־כָּל־
28 הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה: * וַיִּתְּשֵׁם יְהוָה מֵעַל
אַדְמָתָם בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל וַיַּשְׁלִכֵם אֶל־
29 אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה: * הַנִּסְתָּרֹת לַיהוָה
אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם לַעֲשׂוֹת
אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

ל

1 * וְהָיָה כִּי־יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ
בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדִּיחֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה:
2 * וְשַׁבְתָּ עַד־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְקֹלוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר־
אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם אַתָּה וּבָנֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ:
3 * וְשָׁב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ וְשָׁב
וְקִבֶּצְךָ מִכָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה:
4 * אִם־יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ
5 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ: * וְהֵבִיאֲךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יָרְשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וִירִשְׁתָּהּ
6 וְהֵיטִבְךָ וְהִרְבְּךָ מֵאֲבֹתֶיךָ: * וּמָל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־
לְבָבְךָ וְאֶת־לְבַב זַרְעֶךָ לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
7 בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ: * וְנָתַן יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶת־כָּל־הָאָלוֹת הָאֵלֶּה עַל־אֹיְבֶיךָ וְעַל־
8 שֹׂנְאֶיךָ אֲשֶׁר רְדָפוּךָ: * וְאַתָּה תָּשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ
בְּקוֹל יְהוָה וְעָשִׂיתָ אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי
9 מְצַוְּךָ הַיּוֹם: * וְהוֹתִירְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה
יָדֶךָ בְּפְרִי בִטְנְךָ וּבְפְרִי בְהֶמְתְּךָ וּבְפְרִי אַדְמָתְךָ לְטוֹבָה
כִּי יָשׁוּב יְהוָה לָשׂוּשׂ עָלֶיךָ לְטוֹב כַּאֲשֶׁר שָׂשׂ עַל־
אֲבֹתֶיךָ:

26 * Et seruierunt diis alienis, & adorauerunt
eos quos nesciebant,& quibus non fuerant at
27 tributi: * Idcircò iratus est furor Domini
contra terram istam, vt induceret super eam
omnia maledicta quæ in hoc volumine scrip-
28 ta sunt: * Et eiecit eos de terra sua in ira &
in furore & in indignatione maxima; proie-
citque in terram alienam, sicut hodie com-
29 probatur. * Abscondita domino Deo
nostro, quæ manifesta sunt nobis & filiis no-
stris vsque in sempiternum, vt faciamus vni-
uersa legis huius.

CAP. XXX.

1 CVm ergo venerint super te omnes sermo-
A nes isti, benedictio siue maledictio quam
proposui in conspectu tuo, & ductus pœnitu-
dine cordis tui in vniuersis gentibus in quas
2 disperserit te dominus Deus tuus: * Et re-
uersus fueris ad eum, & obedieris eius impe-
riis, sicut ego hodie præcipio tibi cũ filiis tuis
in toto corde tuo, & in tota anima tua;
3 * Reducet te dominus Deus tuus de capti-
uitate tua,ac miserebitur tui. & rursum con-
gregabit te de cunctis populis in quos te antè
4 dispersit. *Si ad cardines cæli fueris disipa-
tus,indè te retrahet dominus Deus tuus.& as
5 sumet, *atq; introducet in terram quam pos-
sederunt patres tui, & obtinebis eam. & be-
B nedicens tibi maioris numeri te esse faciet q̃
6 fuerunt patres tui. * Circuncidet dominus
Deus tuus cor tuum & cor seminis tui,vt dili-
gas dominum Deum tuum ex toto corde tuo,
& in tota anima tua;vt possis viuere.
7 * Omnes autem maledictiones has conuer
tet super inimicos tuos, & eos qui oderunt te
8 & persequuntur. * Tu autem reuertêris, &
audies vocem dñi Dei tui, faciesque vniuersa
9 mandata quæ ego præcipio tibi hodie. * Et
abundare te faciet dñsDeus tuus in cunctis o-
peribus manuum tuarum in sobole vteri tui,
& in fructu iumentorum tuorum,in vbertate
terræ tuæ,& in rerum omnium largitate. Re-
uertetur enim Dominus vt gaudeat sup te in
oĩbus bonis,sicut gauisus est in patribus tuis:

תרגום אונקלוס

26 וַאֲזָלוּ וּפָלְחוּ לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא וּסְגִידוּ לְהוֹן דְּלָא יְדָעִינוּן וְלָא אוֹטִיבָא לְהוֹן: 27 וּתְקִיף רְגָזָא דַיְיָ בְּאַרְעָא הַהִיא לְאַיְתָאָה
עֲלַהּ יָת כָּל לְוָטָיָא דִּכְתִיבִין בְּסִפְרָא הָדֵין: 28 וְשַׁלְטִילִנּוּן יְיָ מֵעַל אַרְעָהוֹן בִּרְגַז וּבְחֵמָה וּבְתֻקְוָף רָב וְאַגְלִינּוּן לְאַרַע אָחֳרִי כְּיוֹמָא הָדֵין:
29 דְּמִטַּמְרָן קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא וְדִגְלַיָּין לָנָא וְלִבְנָנָא עַד עָלְמָא לְמֶעְבַּד יָת כָּל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא הָדָא:

ל

1 וְיְהֵי אֲרֵי יֵיתוֹן עֲלָךְ כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין בִּרְכָן וּלְוָטִין דְּיַהֲבִית קֳדָמָךְ וְתָתִיב לְלִבָּךְ בְּכָל עַמְמַיָּא דְּאַגְלִינָךְ
יְיָ אֱלָהָךְ לְתַמָּן: 2 וְתָתוּב לְדַחֲלָתָא דַיְיָ אֱלָהָךְ וְתִקְבֵּל בְּמֵימְרֵיהּ כְּכֹל דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵין אַתְּ וּבְנָךְ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ: 3 וְיָתִיב
יְיָ אֱלָהָךְ יָת שְׁבִי גָלוּתָךְ וְיִרְחֵם עֲלָךְ וְיֵתוּב וְיִכְנְשִׁינָךְ מִכָּל עַמְמַיָּא דְּבַדָּרָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְתַמָּן: 4 אִם יְהֵוְיֵן גָּלְוָתָךְ בִּסְיָפֵי שְׁמַיָּא מִתַּמָּן יְכַנְשִׁינָךְ
יְיָ אֱלָהָךְ וּמִתַּמָּן יְקָרְבִינָךְ: 5 וְיָעֵלִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְעָא דִּירִיתוּ אֲבָהָתָךְ וְתֵירְתַהּ וְיוֹטֵב לָךְ וְיַסְגִּינָךְ מֵאֲבָהָתָךְ: 6 וְיַעֲדִי יְיָ אֱלָהָךְ
יָת טַפְשׁוּת לִיבָּךְ וְיָת טַפְשׁוּת לִיבָּא דִּבְנָךְ לְמִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ בְּדִיל חַיָּיךְ: 7 וְיִתֵּן יְיָ אֱלָהָךְ יָת כָּל לְוָטַיָּא
הָאִלֵּין עַל בַּעֲלֵי דְּבָבָךְ וְעַל סָנְאֵי דְּרָדְפוּךְ: 8 וְאַתְּ תְּתוּב וּתְקַבֵּל לְמֵימְרָא דַיְיָ וְתַעְבֵּיד יָת כָּל פִּיקוּדוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ
יוֹמָא דֵין: 9 וְיוֹתְרִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּכֹל עוֹבָדֵי יְדָךְ בְּוֻלְדָא דְמָעָךְ וּבְוֻלְדָא דִבְעִירָךְ וּבְאִיבָּא דְּאַרְעָךְ לְטָבָא אֲרֵי יְתוּב יְהֹוָה לְמִחְדֵּי עֲלָךְ
לְטָבָא כְּמָא דְחֵדִי עַל אֲבָהָתָךְ:

Et abeuntes seruierunt diis alienis, & adorauerunt eos, quos non sciebant, neque distribuit illis. 26

Et iratus est Dominus furore contra terram illam, vt induceret super eam iuxta omnes maledictiones scriptas in libro legis huius. 27

Et eiecit eos Dominus de terra eorum in furore & ira, & indignatione magna valdè, & proiecit eos in terram alienam sicut nunc. 28

Occulta domino Deo nostro: at manifesta nobis & filiis nostris in sempiternum, vt faciamus vniuersa verba legis huius. 29

CAP. XXX.

ET erit cùm venerint super te omnia verba hæc, benedictio & maledictio, quam dedi ante faciem tuam, & susceperis in cor tuum in vniuersis gentibus, vbicunque dispersérit te dominus Deus tuus illuc: 1

Et reuersus fueris ad dominum Deum tuum, et obedieris voci eius iuxta omnia quæ ego tibi præcipio hodie, ex toto corde tuo et ex tota anima tua: 2

Et sanabit Dominus peccata tua, & miserebitur tui: & rursum congregabit te de cunctis gentibus, in quas dispersit te dominus Deus tuus illuc. 3

Si fuerit dispersio tua à summitate cæli, indè congregabit te dominus Deus tuus, et illinc assumet te: 4

Et introducet te dominus Deus tuus in terram quam possederunt patres tui: & possidebis eam; & bene tibi faciet, & numerosiorem te faciet super patres tuos. 5

Et mundabit Dominus cor tuum, & cor seminis tui, vt diligas dominum Deum tuũ ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, vt viuas tu. 6

Et dabit dominus Deus tuus maledictiones has super inimicos tuos, & super odientes te qui persecuti sunt te. 7

Et tu reuertêris, & audies vocem domini Dei tui, & facies mandata eius, quæ ego præcipio tibi hodie. 8

Et abundare faciet te dominus Deus tuus in omni opere manuum tuarum, & in sobole vteri tui, & in fœtibus iumentorum tuorum, et in fructibus terræ tuæ: quoniam reuertetur dominus Deus tuus vt gaudeat super te in bonis, sicut gauisus est in patribus tuis: 9

26 καὶ πορευθέντες ἐλάτρευσαν θεοῖς ἑτέροις, καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς, οἷς οὐκ ἐπίστησαν, οὐδὲ διένειμεν αὐτοῖς.

27 καὶ ὠργίσθη κύριος θυμῷ ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην ἐπαγαγεῖν ἐπ' αὐτὴν πάσας τὰς ἀρὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου.

28 καὶ ἐξῆρεν αὐτοὺς κύριος ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ καὶ παροξυσμῷ μεγάλῳ σφόδρα, καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς εἰς γῆν ἑτέραν ὡσεὶ νυνί.

29 τὰ κρυπτὰ κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν· τὰ δὲ φανερὰ ἡμῖν καὶ τοῖς τέκνοις ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, ποιεῖν πάντα τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου.

λ'.

1 Καὶ ἔσται ὡς ἂν ἔλθωσιν ἐπὶ σὲ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, ἡ εὐλογία καὶ ἡ κατάρα, ἣν δέδωκα πρὸ προσώπου σου, καὶ δέξῃ εἰς τὴν καρδίαν σου ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, ἃ ἂν διασκορπίσῃ σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ·

2 καὶ ἐπιστραφήσῃ ἐπὶ κύριον τὸν θεόν σου, καὶ ὑπακούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ κατὰ πάντα ὅσα ἐγὼ σοι ἐντέλλομαί σήμερον, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου·

3 καὶ ἰάσεται κύριος τὰς ἁμαρτίας σου, καὶ ἐλεήσει σε, καὶ πάλιν συνάξει σε ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς διεσκόρπισέ σε κύριος ὁ θεός σου ἐκεῖ.

4 ἐὰν ᾖ ἡ διασπορά σου ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, ἐκεῖθεν συνάξει σε κύριος ὁ θεός σου, καὶ ἐκεῖθεν λήψεταί σε·

5 καὶ εἰσάξει σε κύριος ὁ θεός σου εἰς τὴν γῆν, ἣν ἐκληρονόμησαν οἱ πατέρες σου, καὶ κληρονομήσεις αὐτήν, καὶ εὖ σε ποιήσει, καὶ πλεονασόν σε ποιήσει ὑπὲρ τοὺς πατέρας σου.

6 καὶ περικαθαριεῖ κύριος τὴν καρδίαν σου, καὶ τὴν καρδίαν τοῦ σπέρματός σου, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, ἵνα ζῇς σύ.

7 καὶ δώσει κύριος ὁ θεός σου τὰς ἀρὰς ταύτας ἐπὶ σοὺς ἐχθρούς σου, καὶ ἐπὶ σοὺς μισοῦντάς σε, οἳ ἐδίωξάν σε.

8 καὶ σὺ ἐπιστραφήσῃ καὶ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, καὶ ποιήσεις τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον.

9 καὶ πολυωρήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν παντὶ ἔργῳ τῶν χειρῶν σου, καὶ ἐν τοῖς ἐκγόνοις τῆς κοιλίας σου, καὶ ἐν τοῖς ἐκγόνοις τῶν κτηνῶν σου, καὶ ἐν τοῖς γενήμασι τῆς γῆς σου, ὅτι ἐπιστρέψει κύριος ὁ θεός σου εὐφρανθῆναι ἐπὶ σὲ εἰς ἀγαθά, καθότι ηὐφράνθη ἐπὶ τοῖς πατράσι σου·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[26] Et ambulauerunt & seruierunt idolis populorum, & adorauerunt portenta quæ nescierunt, & quæ non possunt bene facere eis.
[27] Et iratus est furor Domini contra terram illam, vt induceret super eam omnes maledictiones quæ scriptæ sunt in libro hoc.
[28] Et eiecit eos Dominus de terra sua in ira & in indignatione & in furore magno, & migrare fecit eos in terram aliam, sicut in die hac.
[29] Quæ occulta sunt, sint coram domino Deo nostro: quæ autem manifesta sunt, nobis & filiis nostris vsque in sęculum, vt faciamus omnia verba legis huius.

CAP. XXX.

ET erit cùm venerint super te omnia verba hæc benedictionum & maledictionum quæ posui coram te, conuertêris ad cor tuum in omnibus populis ad quos migrare te fecit Dominus. [2] Et conuertêris ad timorem domini Dei tui; & obedies verbo eius, iuxta omnia quæ ego præcipio tibi hodie tu & filij tui in toto corde tuo, & in tota anima tua. [3] Et reducet dominus Deus tuus captiuitatem transmigrationis tuæ, & miserebitur tui, & conuertetur & congregabit te ex omnibus populis in quibus dispersit te dominus Deus tuus.
[4] Si fuerit dispersio tua in fines cæli, indè congregabit te dominus Deus tuus, & indè applicabit te: [5] Et introducet te dominus Deus tuus in terram quam possederunt patres tui, & possidebis eam: & bene faciet tibi, & multiplicabit te magis quàm patres tuos.
[6] Et auferet dominus Deus tuus insipientiam cordis tui, & insipientiam cordis filiorum tuorum, vt diligas dominum Deum tuum in toto corde tuo & in tota anima tua, vt viuas. [7] Et dabit dominus Deus tuus omnes maledictiones has super inimicos tuos, & super hostes tuos qui persecuti fuerunt te. [8] Tu autem conuertêris, & obedies verbo Domini: & facies omnia præcepta eius quæ ego præcipio tibi hodie.
[9] Et abundare te faciet dominus Deus tuus in omnibus operibus manuum tuarum, in fœtu ventris tui, & in fœtu iumentorum tuorum, & in fructu terræ tuę in bonum: quoniam conuertetur Dominus vt gaudeat super te in bonum, sicut gauisus est super patres tuos.

10 * כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו
וְחֻקֹּתָיו הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה כִּי תָשׁוּב
אֶל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ׃

11 * כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם לֹא נִפְלֵאת הִוא מִמְּךָ וְלֹא רְחֹקָה הִוא׃

12 * לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ
הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה׃

13 * וְלֹא מֵעֵבֶר לַיָּם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲבָר־לָנוּ אֶל־
עֵבֶר הַיָּם וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה׃

14 * כִּי־קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ׃

15 * רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־
הַטּוֹב וְאֶת־הַמָּוֶת וְאֶת־הָרָע׃

16 * אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו
וּמִשְׁפָּטָיו וְחָיִיתָ וְרָבִיתָ וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃

17 * וְאִם־יִפְנֶה לְבָבְךָ וְלֹא תִשְׁמָע וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ
18 לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם׃ * הִגַּדְתִּי לָכֶם
הַיּוֹם כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן לֹא־תַאֲרִיכֻן יָמִים עַל־
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן לָבוֹא שָׁמָּה
19 לְרִשְׁתָּהּ׃ * הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
הָאָרֶץ הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה
וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיֶה אַתָּה וְזַרְעֶךָ׃

20 * לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה־
בּוֹ כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל־הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב
לָתֵת לָהֶם׃

לא

1 * וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל׃

10 * Si tamen audieris vocem domini Dei tui,
& custodieris præcepta eius, & ceremonias
quæ in hac lege scripta sunt, & reuertaris ad
dominum Deum tuũ in toto corde tuo, & in
C tota anima tua:

11 * Mandatum hoc quod ego præcipio tibi
hodie, non supra te est, neq; procul positum: Ro. 10.b

12 * Nec in cælo situm, vt possis dicere, Quis
nostrum valet ad cælum ascendere, vt deferat
illud ad nos, vt audiamus atque opere com-
13 pleamus? * Neque trans mare positum, vt
causêris & dicas, Quis è nobis poterit mare
trãsfretare, & illud ad nos vsq; deferre, vt pos
simus audire & facere quod præceptum est?

14 * Sed iuxta te est sermo valdè in ore tuo, &
in corde tuo, vt facias illum.

15 * Considera quòd hodie proposuerim in
conspectu tuo vitam & bonum, & econtrario
mortem & malum:

16 * Vt diligas dominum Deum tuum, & am
bules in viis eius, & custodias mandata illius,
D & ceremonias atque iudicia, & viuas, atq; mul
tiplicet te, benedicatq; tibi in terra ad quam
ingredieris possidendam.

17 * Si autem auersum fuerit cor tuum, & au-
dire nolueris, atque errore deceptus adoraue-
ris deos alienos, & seruieris eis:

18 * Prædico tibi hodie quòd pereas, & paruo
tempore morêris in terra, ad quam Iordane Sup. 4.d.
transmisso ingredieris possidendam.

19 * Testes inuoco hodie cælum & terram,
quòd proposuerim vobis vitam & bonum,
benedictionem & maledictionem. Elige ergo
vitam, vt & tu viuas & semen tuum:

20 * Et diligas dominũ Deum tuum, atq; obe-
dias voci eius, & illi adhæreas. ipse est enim
vita tua & longitudo dierum tuorum: vt ha-
bites in terra, pro qua iurauit Dominus pa-
tribus tuis, Abraam, Isaac & Iacob, vt daret
eam illis.

CAP. XXXI.

1 A Abiit itaque Moyses, & locutus est omnia
A verba hæc ad vniuersum Israel:

תרגום אונקלוס

10 אֲרֵי תְקַבֵּל לְמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהָךְ לְמִטַּר פִּקּוּדוֹהִי וּקְיָמוֹהִי דִּכְתִיבִין בִּסְפַר אוֹרַיְתָא הָדֵין אֲרֵי תְּהוּב לִדְחִלְתָּא דַּייָ אֱלָהָךְ בְּכָל לִבָּךְ
וּבְכָל נַפְשָׁךְ׃ 11 אֲרֵי תַּפְקִידְתָּא הָדָא דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵּין לָא מְפָרְשָׁא הִיא מִינָּךְ וְלָא רָחִיקָא הִיא׃ 12 לָא בִּשְׁמַיָּא הִיא לְמֵימַר
מַן יִסַּק לָנָא לִשְׁמַיָּא וְיִסְבֵּהּ לָנָא וְיַשְׁמְעִנָּא יָתָהּ וְנַעְבְּרִינַּהּ׃ 13 וְלָא מֵעִבְרָא לְיַמָּא הִיא לְמֵימַר מַן יְעִיבַּר לָנָא לְעִבְרָא דְיַמָּא וְיִסְבֵּהּ לָנָא
וְיַשְׁמְעִנָּא יָתָהּ וְנַעְבְּרִינַּהּ׃ 14 אֲרֵי קָרִיב לָךְ פִּתְגָמָא לַחֲדָא בְּפוּמָךְ וּבְלִבָּךְ לְמֶעְבְּדֵיהּ׃ 15 חֲזִי דִּיהַבִית קֳדָמָךְ יוֹמָא דֵּין יָת חַיֵּי
וְיָת טָבְתָא וְיָת מוֹתָא וְיָת בִּישָׁא׃ 16 דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ יוֹמָא דֵּין לְמִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָךְ וְלִמְהָךְ בְּאוֹרְחָן דְּתַקְנָן קֳדָמוֹהִי וּלְמִטַּר
פִּקּוּדוֹהִי וּקְיָמוֹהִי וְדִינוֹהִי וּתְיֵחֵי וְתִסְגֵּי וְיבָרְכִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּאַרְעָא דְּאַתְּ עָלַיל לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ׃ 17 וְאִם יְתְפְּנֵי לִיבָּךְ וְלָא תְקַבֵּל וְתִטְעֵי
וְתִסְגּוֹד לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא וְתִפְלְחִינוּן׃ 18 חַוִיתִי לְכוֹן יוֹמָא דֵּין אֲרֵי מֵיבַד תֵּיבְדוּן לָא תוֹרְכוּן יוֹמִין עַל אַרְעָא דְּאַתּ עָבֵר יַת יַרְדְּנָא לְמֵיעַל
לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ׃ 19 אַסְהֵדִית בְּכוֹן יוֹמָא דֵּין יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא חַיֵּי וּמוֹתָא יְהַבִית קֳדָמָךְ בִּרְכָן וּלְוָטִין וְתִתְרְעֵי בְּחַיֵּי דְּתִחְיֵי אַתְּ וּבְנָךְ׃
20 לְמִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָךְ לְקַבָּלָא לְמֵימְרֵיהּ וּלְאִתְקָרְבָא לִדְחִלְתֵּיהּ אֲרֵי הוּא חַיָּיךְ וְאוֹרְכוּת יוֹמָךְ לְמִתַּב עַל אַרְעָא דְקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתָךְ לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לְמִתַּן לְהוֹן׃

לא

1 וַאֲזַל מֹשֶׁה וּמַלֵּיל יַת פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין עִם כָּל יִשְׂרָאֵל׃

10 * Si audieris vocem domini Dei tui, vt custodias præcepta eius & iustificationes eius scriptas in libro legis huius, si conuersus fueris ad dominum Deum tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua:

11 * Quoniam mandatum hoc quod ego præcipio tibi hodie, non graue est, neque procul à te est:

12 * Non in cælo est, dicens: Quis ascendet nostrùm in cælum, & accipiet nobis illud, & audientes illud faciemus?

13 * Neque trans mare est, dicens: Quis transfretabit ad trans mare, & accipiet nobis illud, & audientes illud faciemus?

14 * Iuxta te est verbum valdè in ore tuo, & in corde tuo, & in manibus tuis, vt facias illud.

15 * Ecce dedi ante faciem tuam hodie vitam & mortem, bonum & malum. Si autem audieritis mandata domini Dei vestri,

16 * Quæ ego præcipio vobis hodie, Vt diligatis dominum Deum tuum, ambuletis in omnibus viis eius, & custodiatis iustificationes eius, & mandata eius & iudicia, & viuetis, & multi eritis: & benedicet tibi dominus Deus tuus in omni terra, ad quam ingrederis illuc possidendam eam.

17 * Et si auersum fuerit cor tuum, & non audieris, & errore deceptus adoraueris deos alienos, & seruieris eis:

18 * Annuncio tibi hodie quòd perditione peribitis: & non longæui eritis in terra, in quam vos transitis Iordanem illuc vt possideatis eam.

19 * Testes inuoco vobis hodie & cælum et terram: vitam & mortem dedi ante faciem vestram, benedictionem & maledictionem. & elige vitam, vt viuas tu & semen tuum:

20 * Vt diligas dominum Deum tuum, audias vocem eius, & adhæreas ei: quoniam hoc vita tua; & longitudo dierum tuorum, vt habites tu in terra, quam iurauit Dominus patribus tuis Abraam & Isaac & Iacob vt daret eis.

CAP. XXXI.

1 ET finem fecit Moyses loquendi omnia verba hæc ad omnes filios Israel.

10 * ἐὰν εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ σου, φυλάσσεσθαι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου, ἐὰν ἐπιστραφῇς ἐπὶ κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου·

11 * ὅτι ἡ ἐντολὴ αὕτη ἣν ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι σήμερον, οὐχ ὑπερέγκός ἐστιν, οὐ ὂ μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἐστίν·

12 * οὐκ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐστί, λέγων, Τίς ἀναβήσεται ἡμῖν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ λήψεται ἡμῖν αὐτήν, καὶ ἀκούσαντες αὐτὴν ποιήσομεν;

13 * οὐδὲ πέραν τῆς θαλάσσης ἐστί, λέγων, τίς διαπεράσει εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, καὶ λήψεται ἡμῖν αὐτήν, καὶ ἀκούσαντες αὐτὴν ποιήσομεν;

14 * ἐγγύς σου ἐστὶ τὸ ῥῆμα σφόδρα ἐν τῷ στόματί σου, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ταῖς χερσί σου τοῦ ποιεῖν αὐτό.

15 * ἰδοὺ δέδωκα πρὸ προσώπου σου σήμερον τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ἐὰν οὖν εἰσακούσητε τὰς ἐντολὰς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν,

16 * ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον, ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καὶ φυλάσσειν τὰ δικαιώματα αὐτοῦ καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τὰς κρίσεις, καὶ ζήσεσθε, καὶ πολλοὶ ἔσεσθε, καὶ εὐλογήσει σε κύριος ὁ θεός σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ, εἰς ἣν εἰσπορεύῃ ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.

17 * καὶ ἐὰν μεταστῇ ἡ καρδία σου, καὶ μὴ εἰσακούσῃς, καὶ πλανηθεὶς προσκυνήσῃς θεοῖς ἑτέροις, καὶ λατρεύσῃς αὐτοῖς,

18 * ἀναγγέλλω σοι σήμερον ὅτι ἀπωλείᾳ ἀπολεῖσθε· οὐκ ἐμὴ πολυήμερος γένησθε ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν Ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.

19 * διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον τὸν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον δέδωκα πρὸ προσώπου ὑμῶν, τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν κατάραν· καὶ ἐκλέξαι τὴν ζωήν, ἵνα ζῇς σὺ καὶ τὸ σπέρμα σου·

20 * ἀγαπᾶν κύριον τὸν θεόν σου, εἰσακούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἔχεσθαι αὐτοῦ, ὅτι τοῦτο ἡ ζωή σου· καὶ ἡ μακρότης τῶν ἡμερῶν σου, κατοικεῖν σε ἐπὶ τῆς γῆς, ἧς ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν σου Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ δοῦναι αὐτοῖς.

λά.

1 * Καὶ συνετέλεσε Μωυσῆς λαλῶν πάντας τοὺς λόγους τούτους πρὸς πάντας υἱοὺς Ἰσραήλ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Si obedieris verbo domini Dei tui, vt custodias præcepta eius & mandata eius quæ scripta sunt in libro legis huius: quoniam conuertêris ad timorem domini Dei tui in toto corde tuo, & in tota anima tua.

11 Quoniam præceptum hoc quod ego præcipio tibi hodie, non est separatum à te, nec longè est.

12 Non est in cęlis, vt dicas: Quis ascendet pro nobis in cælum, vt deferat illud nobis, & audiamus illud & faciamus illud?

13 Neque est trans mare, vt dicas: Quis transibit pro nobis trans mare, & afferet illud nobis, & audiemus illud & faciemus illud?

14 Sed iuxta te est sermo valdè in ore tuo & in corde tuo, vt facias illum. 15 Vide quòd posui coram te hodie vitam & bonum, & mortem & malum. 16 Quod ego præcipio tibi hodie, est, Vt diligas dominum Deum tuum, & vt ambules in viis quæ rectæ sunt coram eo: & custodias præcepta eius & mandata eius, & iudicia eius; vt viuas & multipliceris, & benedicat tibi dominus Deus tuus in terra ad quam tu ingredieris possidendam. 17 Et si auersum fuerit cor tuum, & non obedieris, & erraueris & adoraueris idola populorum, & seruieris eis; 18 Annuncio vobis hodie quòd perditione peribitis: non prolongabuntur dies vestri super terram propter quam tu transis Iordanem, vt ingrediaris & possideas eam.

19 Contestor vobis hodie cælum & terram, vitam & mortem posui coram te, benedictiones & maledictiones. eliges autem vitam, vt viuas tu & filij tui: 20 Vt diligas dominum Deum tuum, vt obedias verbo eius, & vt adhæreas timori eius: quoniam ipse est vita tua & prolongatio dierum tuorum, vt habites in terra pro qua iurauit Dominus patribus tuis Abraham, Isaac, & Iacob, vt daret eam illis.

CAP. XXXI.

1 Abiit itaque Moyses, & locutus est verba hæc ad omnem Israel:

2 * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה
אָנֹכִי הַיּוֹם לֹא־אוּכַל עוֹד לָצֵאת וְלָבוֹא וַיהוָה
אָמַר אֵלַי לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃

3 * יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ הוּא־יַשְׁמִיד
אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ וְיָרַשְׁתָּם יְהוֹשֻׁעַ
הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה׃

4 * וְעָשָׂה יְהוָה לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחֹן וּלְעוֹג מַלְכֵי
הָאֱמֹרִי וּלְאַרְצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֹתָם׃

5 * וְנָתַן יְהוָה לִפְנֵיכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָהֶם כְּכָל־
6 הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם׃ * חִזְקוּ וְאִמְצוּ
אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
הוּא הַהֹלֵךְ עִמָּךְ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ׃

7 * וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר אֵלָיו
לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה תָּבוֹא אֶת־
הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתָם
לָתֵת לָהֶם וְאַתָּה תַּנְחִילֶנָּה אוֹתָם׃

8 * וַיהוָה הוּא הַהֹלֵךְ לְפָנֶיךָ הוּא יִהְיֶה עִמָּךְ לֹא
יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ לֹא תִירָא וְלֹא תֵחָת׃

9 * וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת
וַיִּתְּנָהּ אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנֹּשְׂאִים אֶת־אֲרוֹן
בְּרִית יְהוָה וְאֶל־כָּל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

10 * וַיְצַו מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים
בְּמֹעֵד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסֻּכּוֹת׃

11 * בְּבוֹא כָל־יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר תִּקְרָא אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת
12 נֶגֶד כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם׃ * הַקְהֵל אֶת־הָעָם
הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְגִרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ
לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ וְיָרְאוּ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה
הַזֹּאת׃

2 * Et dixit ad eos: Centum viginti annorum ſum hodie. non poſſum vltrà egredi & ingredi: præſertim cùm & Dominus dixerit mihi, Non tranſibis Iordanem iſtum.

3 * Dominus ergo Deus tuus tranſibit ante te. ipſe delebit omnes gentes has in conſpectu tuo, & poſsidebis eas. Et Ioſue iſte tranſibit ante te, ſicut locutus eſt Dominus.

4 * Facietque Dominus eis ſicut fecit Seon & Og regibus Amorræorum, & terræ eorum, delebitque eos.

5 * Cùm ergo & hos tradiderit vobis, ſimiliter facietis eis ſicut præcepi vobis.

6 * Viriliter agite, & confortamini. nolite timere, nec paueatis ad cõſpectum eorum: quia dominus Deus tuus ipſe eſt ductor tuus, & nõ dimittet nec derelinquet te.

7 * Vocauitque Moyſes Ioſue, & dixit ei coram omni Iſrael: Confortare & eſto robuſtus: tu enim introducespopulum iſtum in terram quam daturum ſe patribus eorum iurauit Dominus: & tu eam diuides ſorte. Inf. cod. Ioſ. 1. b. 3. Rc. 2. a

8 * Et Dominus qui ductor eſt veſter, ipſe erit tecum: non dimittet, nec derelinquet te. noli timere, nec paueas.

9 * Scripſit itaque Moyſes legem hanc, & tradidit eam ſacerdotibus filiis Leui, qui portabant arcam fœderis Domini, & cunctis ſenioribus Iſrael.

10 * Præcepitque eis, dicens: Poſt ſeptem annos anno remiſsionis in ſolennitate tabernaculorum,

11 * Conuenientibus cunctis ex Iſrael, vt appareant in conſpectu domini Dei tui in loco quem elegerit Dominus, leges verba legis huius coram omni Iſrael, audientibus eis,

12 * Et in vnum omni populo congregato, tam viris quàm mulieribus, paruulis & aduenis qui ſunt intra portas tuas, vt audientes diſcãt, & timeant dominum Deum veſtrum: & cuſtodiant impleantque omnes ſermones legis huius.

תרגום אונקלוס

2 וַאֲמַר לְהוֹן בַּר מְאָה וְעֶשְׂרִין שְׁנִין אֲנָא יוֹמָא דֵין לֵית אֲנָא יָכִיל עוֹד לְמִפַּק וּלְמֵיעַל וַיְיָ אֲמַר לִי לָא תֶעְבַּר יַת יַרְדְּנָא הָדֵין׃
3 יְיָ אֱלָהָךְ הוּא עָבַר קֳדָמָךְ הוּא יְשֵׁיצֵי יַת עַמְמַיָּא הָאִילֵּין מִן קֳדָמָךְ וְתֵירְתִינוּן יְהוֹשֻׁעַ הוּא עָבַר קֳדָמָךְ כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ׃
4 וְיַעְבֵּד יְיָ לְהוֹן כְּמָא דַּעֲבַד לְסִיחוֹן וּלְעוֹג מַלְכֵי אֱמוֹרָאָה וּלְאַרְעָהוֹן דְּשֵׁצִי יַתְהוֹן׃
5 וְיִמְסְרִינוּן יְיָ קֳדָמֵיכוֹן וְתַעְבְּדוּן לְהוֹן כְּכָל תַּפְקִידְתָּא דְפַקֵּידְתִּ יַתְכוֹן׃
6 תְּקְפוּ וְעַלִּימוּ לָא תְדְחֲלוּן וְלָא תִתְבְּרוּן מִן קֳדָמֵיהוֹן אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ מֵימְרֵיהּ דְּמְרַחֵשׁ קֳדָמָךְ לָא יְשָׁבְקִנָּךְ וְלָא יְרַחֲקִנָּךְ׃
7 וּקְרָא מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ וַאֲמַר לֵיהּ לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל תְּקֵיף וְעַלִּים אֲרֵי אַתְּ תֵּעוֹל עִם עַמָּא הָדֵין לְאַרְעָא דְקַיֶּים יְיָ לַאֲבָהָתְהוֹן לְמִתַּן לְהוֹן וְאַתְּ
תַּחְסְנִנַּהּ לְהוֹן׃ 8 וַיְיָ הוּא מְרַחֵשׁ קֳדָמָךְ מֵימְרֵיהּ יְהֵי בְּסַעְדָּךְ לָא יְשָׁבְקִנָּךְ וְלָא יְרַחֲקִנָּךְ לָא תִדְחַל וְלָא תִתְבָּר׃
9 וּכְתַב מֹשֶׁה יַת אוֹרַיְתָא הָדָא וִיהַבָהּ לְכַהֲנַיָּא בְּנֵי לֵוִי דְּנָטְלִין יַת אֲרוֹן קְיָמָא דַיְיָ וּלְכָל סָבֵי יִשְׂרָאֵל׃
10 וּפַקִּיד מֹשֶׁה יָתְהוֹן לְמֵימַר מִסּוֹף שְׁבַע שְׁנִין בְּזִמַּן שַׁתָּא דְשָׁמִטְתָּא בְּחַגָּא דְמַטְלַיָּא׃
11 בְּמֵיתֵי כָּל יִשְׂרָאֵל לְאִתְחֲזָאָה קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּאַתְרָא דְיִתְרְעֵי יַת אוֹרַיְתָא הָדָא קֳדָם כָּל יִשְׂרָאֵל וְתַשְׁמְעִינוּן׃
12 כְּנוֹשׁ יַת עַמָּא גְּבְרַיָּא וּנְשַׁיָּא וְטַפְלָא וְגִיּוֹרָךְ דִּי בְקִרְוָךְ בְּדִיל דִּישְׁמְעִינוּן וּבְדִיל דִּילֵפוּן וְיִדְחֲלוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְיִטְרוּן לְמֶעְבַּד יַת כָּל פִּתְגָמֵי
אוֹרַיְתָא הָדָא׃

2 ‡ *Et dixit ad eos: Centum & viginti annorum ego ſum hodie: non potero vltrà ingredi & egredi. Dominus autem dixit ad me, Non tranſibis Jordanem hunc.*

3 ‡ *Dominus Deus tuus qui præit ante faciem tuam, ipſe delebit gentes has à facie tua, & poſſidebis eos: & Joſue qui præit ante faciem tuam, ſicut locutus eſt Dominus.*

4 ‡ *Et faciet Dominus eis, ſicut fecit Seon & Og duobus regibus Amorræorum, qui fuerunt vltra Jordanem, & terræ eorum, ſicut deleuit eos:*

5 ‡ *Et tradidit eos Dominus coram vobis: & facietis eis ſicut præcepi vobis.*

6 ‡ *Viriliter age, & confortare: ne timeas, neque paueas, neque terrearis à conſpectu eorum: quoniam dominus Deus tuus qui præcedit vobiſcum, non te dimittet neque te derelinquet.*

7 ‡ *Et vocauit Moyſes Joſue, & dixit ei coram omni Iſrael: Viriliter age, & eſto robuſtus: tu enim intrabis ante faciem populi huius in terram quam iurauit Dominus patribus veſtris ſe daturum eis: & tu ſorte diuides eam eis.*

8 ‡ *Et Dominus progrediens tecum, non dimittet te neque derelinquet te. non timeas neque paueas.*

9 ‡ *Et ſcripſit Moyſes verba legis huius in librũ, & dedit illum ſacerdotibus filiis Leui, qui tollunt arcam fœderis Domini, & ſenioribus filiorum Iſrael.*

10 ‡ *Et præcepit Moyſes eis in die illo, dicens: Poſt ſeptem annos in tempore anni remiſſionis, in ſolennitate ſcenopegiæ,*

11 ‡ *Cùm congregaretur omnis Iſrael vt appareat coram Domino Deo tuo, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, legetis legem hanc coram omni Iſrael in aures eorum.*

12 ‡ *Congrega populum, viros, & mulieres, & filios, & aduenam qui in vrbibus tuis, vt audiant, & vt diſcant timere dominum Deum veſtrum: & audient vt faciant omnes ſermones legis huius.*

2 ‡ καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἐγώ εἰμι σήμερον· οὐ δυνήσομαι ἔτι εἰσπορεύεσθαι καὶ ἐκπορεύεσθαι. κύριος δὲ εἶπεν πρός με, οὐ διαβήσῃ τὸν Ιορδάνην τοῦτον.

3 ‡ κύριος ὁ θεός σου ὁ προπορευόμενος πρὸ προσώπου σου, αὐτὸς ἐξολεθρεύσει τὰ ἔθνη ταῦτα ἀπὸ προσώπου σου, καὶ κατακληρονομήσεις αὐτούς, καὶ Ἰησοῦς ὁ προπορευόμενος πρὸ προσώπου σου, καθὰ ἐλάλησε κύριος.

4 ‡ καὶ ποιήσει κύριος αὐτοῖς, καθὼς ἐποίησεν Σηὼν καὶ Ὤγ τοῖς δυσὶ βασιλεῦσι τῶν Ἀμορραίων, οἳ ἦσαν πέραν τοῦ Ιορδάνου, καὶ τῇ γῇ αὐτῶν, καθότι ἐξωλέθρευσεν αὐτούς·

5 ‡ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς κύριος ἐνώπιον ὑμῶν. καὶ ποιήσετε αὐτοῖς, καθὰ ἐνετειλάμην ὑμῖν.

6 ‡ ἀνδρίζου, καὶ ἴσχυε· μὴ φοβοῦ, μηδὲ ὀκνηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι κύριος ὁ θεός σου ὁ προπορευόμενος μεθ' ὑμῶν, οὐ μή σε ἀνῇ οὐδὲ μή σε ἐγκαταλίπῃ.

7 ‡ καὶ ἐκάλεσε Μωυσῆς Ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς Ισραήλ, ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, σὺ γὰρ εἰσελεύσῃ πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ τούτου εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε κύριος τοῖς πατράσιν ὑμῶν, δοῦναι αὐτοῖς· καὶ σὺ κατακληρονομήσεις αὐτὴν αὐτοῖς.

8 ‡ καὶ κύριος ὁ συμπορευόμενος μετὰ σοῦ, οὐκ ἀνήσει σε, οὐδὲ μὴ ἐγκαταλίπῃ σε· μὴ φοβοῦ μηδὲ ὀκνήσῃς.

9 ‡ καὶ ἔγραψε Μωυσῆς τὰ ῥήματα τοῦ νόμου τούτου εἰς βιβλίον, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ τοῖς ἱερεῦσιν τοῖς υἱοῖς Λευὶ τοῖς αἴρουσι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις υἱῶν Ισραήλ.

10 ‡ καὶ ἐνετείλατο Μωυσῆς αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγων· μετὰ ἑπτὰ ἔτη ἐν καιρῷ ἐνιαυτοῦ ἀφέσεως ἐν ἑορτῇ σκηνοπηγίας,

11 ‡ ἐν τῷ συμπορεύεσθαι πάντα Ισραὴλ ὀφθῆναι ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἂν ἐκλέξηται κύριος ὁ θεός σου, ἀναγνώσεσθε τὸν νόμον τοῦτον ἐνώπιον παντὸς Ισραὴλ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν.

12 ‡ ἐκκλησιάσαι τὸν λαὸν σὺ ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἔκγονα, καὶ τὸν προσήλυτον τὸν ἐν ταῖς πόλεσί σου, ἵνα ἀκούσωσι, καὶ ἵνα μάθωσι φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν. καὶ ἀκούσαντα ποιεῖν πάντας σὺ λόγους τοῦ νόμου τούτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Et dixit ad eos: Centum & viginti annorum ætatis ſum hodie: non poſſum vltrà egredi & ingredi. & Dominus dixit ad me: Non tranſibis Iordanem iſtum. [3] Dominus Deus tuus ipſe tranſibit ante te; & ipſe diſperdet populos iſtos in conſpectu tuo, & poſſidebis eos. Ioſue autem ipſe tranſibit ante te, ſicut locutus eſt Dominus.

[4] Et faciet Dominus eis ſicut fecit Seon & Og regibus Amorræorum & terræ eorum; quia diſperdidit eos.

[5] Et tradet eos Dominus in conſpectu veſtro, & facietis eis iuxta omnia præcepta quæ præcepi vobis.

[6] Confortamini & roboramini: ne timeatis neque formidetis à facie eorum; quoniam verbum domini Dei tui dux erit coram te: non relinquet te, nec dimittet te.

[7] Et vocauit Moyſes Ioſue, & dixit ei ante oculos omnis Iſrael: Confortare & eſto robuſtus: quoniam tu introduces populum iſtum in terram quam iurauit Dominus dare patribus eorum, & tu dabis eis eam in poſſeſsionem.

[8] Dominus autem ipſe dux erit coram te: verbum eius erit in auxilium tuum; non derelinquet te, nec dimittet te: ne timeas neque formides.

[9] Et ſcripſit Moyſes legem hanc, & tradidit eam ſacerdotibus filiis Leui, qui portabant arcam fœderis Domini, & omnibus ſenioribus Iſrael.

[10] Præcepitque Moyſes eis, dicens: In fine ſeptem annorum in tempore anni remiſsionis in ſolennitate tabernaculorum:

[11] Cùm venerit omnis Iſrael vt appareant coram domino Deo tuo, in loco quem elegerit; leges legem iſtam coram omni Iſrael, & audite facies eos.

[12] Congrega populum, viros & mulieres, paruulos, & peregrinos tuos qui ſunt in vrbibus tuis, vt audiant, & vt diſcant, & timeant coram Domino Deo veſtro; & cuſtodiant & faciant omnia verba legis huius.

13 * וּבְנֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ וְלָמְדוּ לְיִרְאָה
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם
חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־
14 הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ * וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ לָמוּת קְרָא
אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְהִתְיַצְּבוּ בְּאֹהֶל מוֹעֵד וַאֲצַוֶּנּוּ וַיֵּלֶךְ
מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ וַיִּתְיַצְּבוּ בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃
15 * וַיֵּרָא יְהוָה בָּאֹהֶל בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֹד עַמּוּד
16 הֶעָנָן עַל־פֶּתַח הָאֹהֶל׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה הִנְּךָ שֹׁכֵב עִם־אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה
וְזָנָה אַחֲרֵי אֱלֹהֵי נֵכַר־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא בָא־
שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ וַעֲזָבַנִי וְהֵפֵר אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי
17 אִתּוֹ׃ * וְחָרָה אַפִּי בוֹ בַיּוֹם־הַהוּא וַעֲזַבְתִּים
וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהֶם וְהָיָה לֶאֱכֹל וּמְצָאֻהוּ רָעוֹת
רַבּוֹת וְצָרוֹת וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי־
אֵין אֱלֹהַי בְּקִרְבִּי מְצָאוּנִי הָרָעוֹת הָאֵלֶּה׃
18 * וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל־
הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃
19 * וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמְּדָה
אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׂימָה בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה־לִּי
20 הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ * כִּי־אֲבִיאֶנּוּ
אֶל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָיו זָבַת חָלָב
וּדְבַשׁ וְאָכַל וְשָׂבַע וְדָשֵׁן וּפָנָה אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים
וַעֲבָדוּם וְנִאֲצוּנִי וְהֵפֵר אֶת־בְּרִיתִי׃
21 * וְהָיָה כִּי־תִמְצֶאןָ אֹתוֹ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה
הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ
כִּי יָדַעְתִּי אֶת־יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה הַיּוֹם בְּטֶרֶם
22 אֲבִיאֶנּוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי׃ * וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה
אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַהוּא וַיְלַמְּדָהּ אֶת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

13 * Filij quoque eorum qui nunc ignorant, vt audire posſint, & timeant dominum Deum ſuum cunctis diebus quibus verſantur in terra, ad quam vos Iordane tranſmiſſo pergitis obtinendam.

14 * Et ait Dominus ad Moyſen: Ecce propè ſunt dies mortis tuæ. voca Ioſue, & ſtate in ta-
D bernaculo teſtimonij, vt præcipiam ei. Abierunt ergo Moyſes & Ioſue, & ſteterunt in tabernaculo teſtimonij.

15 * Apparuitque Dominus ibi in columna nubis, quæ ſtetit in introitu tabernaculi.

16 * Dixitque Dominus ad Moyſen: Ecce tu dormies cum patribus tuis: & populus iſte cõ ſurgens fornicabitur poſt deos alienos in terra, ad quam ingredietur, vt habitet in ea. ibi derelinquet me, & irritum faciet fœdus quod pepigi cum eo.

17 * Et iraſcetur furor meus contra eum in die illo; & derelinquam eum, & abſcõdam faciem
E meam ab eo, & erit in deuorationẽ. Inuenient eum omnia mala & afflictiones: ita vt dicat in illo die: Verè quia non eſt Deus mecum, inuenerunt me hæc mala.

18 * Ego autem abſcondam & celabo faciem meam in die illo propter omnia mala quæ fecit; quia ſecutus eſt deos alienos.

19 * Nunc itaq; ſcribite vobis canticum iſtud, & docete filios Iſrael vt memoriter teneant, & ore decantent: & ſit mihi carmen iſtud pro teſtimonio inter filios Iſrael.

20 * Introducam enim eum in terram, pro qua iuraui patribus eius, lacte & melle manantem. Cumque comederint & ſaturati craſsique, fuerint, conuertentur ad deos alienos, & ſeruient eis: detrahentque mihi, & irritum fa-
21 cient pactum meum. * Poſtquam inuenerint
F eum mala multa & afflictiones, reſpondebit ei cãticum iſtud pro teſtimonio, quod nulla delebit obliuio ex ore ſeminis ſui. Scio enim cogitationes eius quæ facturus ſit hodie antequã introducam eum in terram quam ei pollicitus
22 ſum. * Scripſit quoque Moyſes canticum, & docuit filios Iſrael.

תרגום אונקלוס

13 וּבְנֵיהוֹן דְּלָא יַדְעוּ יִשְׁמְעוּן וְיִלְפוּן לְמִדְחַל קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן כָּל יוֹמַיָּא דְאַתּוּן קַיְמִין עַל אַרְעָא דְאַתּוּן עָבְרִין יַת יַרְדְּנָא חֲמָן לְמֵירְתָהּ׃
14 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הָא קְרִיבוּ יוֹמָךְ לְמָמָת קְרֵי יַת יְהוֹשֻׁעַ וְאִתְעַתָּדוּ בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא וַאֲזַל מֹשֶׁה וְיהוֹשֻׁעַ וְאִתְעַתָּדוּ בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃
15 וְאִתְגְּלִי יְיָ בְּמַשְׁכְּנָא בְּעַמּוּדָא דַעֲנָנָא וְקָם עַמּוּדָא דַעֲנָנָא עַל תְּרַע מַשְׁכְּנָא׃ 16 וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הָא אַתְּ שָׁכִיב עִם
אֲבָהָתָךְ וְיקוּם עַמָּא הָדֵין וְיִטְעֵי בָּתַר טָעֲוָת עַמְמֵי אַרְעָא דְהוּא עָלֵל לְתַמָּן בֵּינֵיהוֹן וְיִשְׁבְּקִנּוּן דְּחָלְתִי וְיַשְׁנוּן יַת קְיָמִי דְגַזֵּירִית עִמְּהוֹן׃
17 וְיִתְקֹף רְגָזִי בְּהוֹן בְּעִדָּנָא הַהוּא וְאֶרְחֲקִינּוּן וְאֶסְתֵּיר שְׁכִנְתִּי מִנְּהוֹן וְיהוֹן לְמִיבְז וְיִעְרְעֻן יַתְהוֹן בִּישָׁן סַגִּיאָן וְעָקָן וְיֵימַר בְּעִדָּנָא הַהִיא הֲלָא מִדְּלֵית
שְׁכִינַת אֱלָהִי בֵּינִי עֲרַעוּנִי בִּישָׁתָא הָאִילֵּין׃ 18 וַאֲנָא סַלָּקָא אֶסְתֵּיר שְׁכִינְתִּי מִנְּהוֹן בְּעִידָנָא הַהִיא עַל כָּל בִּישְׁתָא דַעֲבָד אֲרֵי
אִתְפְּנִיאוּ בָּתַר טָעֲוָת עַמְמַיָּא׃ 19 וּכְעַן כְּתֻבוּ לְכוֹן יַת תֻּשְׁבַּחְתָּא הָדָא וְאַלְּפָהּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל שַׁוְיָהּ בְּפוּמְהוֹן בְּרִיל דִּתְהֵי קָדָמַי
תֻּשְׁבַּחְתָּא הָדָא לְסָהִיד בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 20 אֲרֵי אָעֵלִינּוּן לְאַרְעָא דְקַיֵּימִית לַאֲבָהָתְהוֹן עָבְרָא חֲלַב וּדְבַשׁ וְיֵיכְלוּן
וְיִשְׂבְּעוּן וְיִתְפַּנְקוּן וְיִתְפְּנוּן בָּתַר טָעֲוָת עַמְמַיָּא וְיִפְלְחוּן לְהוֹן וְיִרְגְּזוּן קֳדָמַי וְיַשְׁנוּן יַת קְיָמִי׃
21 וִיהֵי אֲרֵי יַעְרְעֻן יַתְהוֹן בִּישָׁן סַגִּיאָן וְעָקָן וְתֵיתֵיב תֻּשְׁבַּחְתָּא הָדָא קֳדָמוֹהִי לְסָהִיד אֲרֵי לָא תִתְנְשֵׁי מִפּוּם בְּנֵיהוֹן אֲרֵי גְלֵי קֳדָמַי יִצְרְהוֹן דְּאִנּוּן
עָבְדִין יוֹמָא דֵין עַד לָא אָעֵלִינּוּן לְאַרְעָא דְקַיֵּימִית׃ 22 וּכְתַב מֹשֶׁה יַת תֻּשְׁבַּחְתָּא הָדָא בְּיוֹמָא הַהוּא וְאַלְּפָהּ יַת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

13 * Et filij eorum qui non sciunt, audient, & discent timere dominum Deum vestrum cunctis diebus, quibus ipsi viuunt in terra, ad quã vos transitis Iordanem illuc vt possideatis eam.

14 * Et dixit Dominus ad Moysen: Ecce propè sunt dies mortis tuæ: voca Iosue, & state apud portas tabernaculi testimonij, & præcipiam ei. Et abiit Moyses & Iosue in tabernaculum testimonij, & steterunt ad portas tabernaculi testimonij.

15 * Et descendit Dominus in columna nubis, & stetit in portis tabernaculi testimonij, & stetit columna nubis ad portas tabernaculi.

16 * Et dixit Dominus ad Moysen: Ecce tu dormies cum patribus tuis. & surgens populus iste fornicabitur post deos alienos terræ ad quam iste ingreditur illuc in eam: & derelinquent me, & irritum facient fœdus meum quod pepigi eis.

17 * Et irascar furore in eos in die illo, & derelinquam eos: & auertam faciem meam ab eis, & erunt deuoratio. & inuenient eum mala multa & afflictiones. et dicet in die illo, Quia non est dominus Deus meus in nobis, inuenerunt me mala hæc.

18 * Ego autem auersione auertam faciem meam ab eis in die illo propter omnes nequitias quas fecerunt quia conuersi sunt ad deos alienos.

19 * Et nunc scribite verba cantici huius, et docete illud filios Israel: & immittetis illud in os eorum, vt sit mihi carmen istud in testimonium in filiis Israel.

20 * Introducam enim eos in terram bonam, quam iuraui patribus eorum, terram manantem lacte & melle: & comedent, & saturati fastidient, et conuertentur ad deos alienos, & seruient eis: & irritabunt me, & irritum facient pactum meum quod disposui illis.

21 * Et erit cùm inuenerint eum mala multa & afflictiones, & respondebit canticum istud in conspectu eorum testificans. non enim delebitur obliuione ab ore eorum, & ab ore seminis eorum. ego enim scio malignitatem illorum, quæ faciũt hic hodie, antequam introducam ego eos in terram bonam, quam iuraui patribus eorum.

22 * Et scripsit Moyses canticum hoc in illo die, et docuit illud filios Israel.

13 * καὶ ⸀οἱ υἱοὶ αὐτῶν οἱ οὐκ οἴδασιν, ἀκούσονται, καὶ μαθήσονται φοβεῖσθαι κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας ἃς αὐτοὶ ζῶσιν ⸀ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ⸀Ιορδάνην ἐκεῖ
14 κληρονομῆσαι αὐτήν. * καὶ εἶπε κύριος ⸀πρὸς μωυσῆν, ἰδοὺ ἤγγικασιν αἱ ἡμέραι ⸀σου τοῦ ⸀ἀποθανεῖν σε· κάλεσον ⸀Ιησοῦν, καὶ στῆτε ⸀ἐπὶ τὰς θύρας ⸀τῆς σκηνῆς ⸀τοῦ μαρτυρίου, καὶ ⸀ἐντελοῦμαι αὐτῷ. καὶ ⸀ἐπορεύθη μωυσῆς καὶ ⸀Ιησοῦς εἰς ⸀τὴν σκηνὴν ⸀τοῦ μαρτυρίου, ⸀καὶ ἔστησαν ⸀ἐπὶ τὰς θύρας ⸀τῆς σκηνῆς ⸀τοῦ μαρτυρίου.
15 * ⸀Καὶ κατέβη κύριος ⸀ἐν στύλῳ νεφέλης, ⸀καὶ ἔστη ⸀ἐπὶ τὰς θύρας ⸀τῆς σκηνῆς ⸀τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἔστη ὁ στύλος ⸀τῆς νεφέλης ⸀ἐπὶ
16 τὰς θύρας ⸀τῆς σκηνῆς. * καὶ εἶπε κύριος ⸀πρὸς μωυσῆν, ἰδοὺ σὺ κοιμᾶσαι μετὰ ⸀τῶν πατέρων σου. καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς ⸀οὗτος ⸀ἐκπορνεύσει ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων ⸀τῆς γῆς, εἰς ἣν ⸀οὗτος εἰσπορεύ⸀εται ⸀ἐκεῖ εἰς αὐτήν, καὶ ⸀ἐγκαταλείψουσί με, ⸀καὶ διασκεδάσουσι ⸀τὴν διαθήκην μου, ἣν διεθέμην αὐτοῖς.
17 * καὶ ὀργισθήσομαι θυμῷ αὐτοῖς ⸀ἐν τῇ ἡμέρᾳ ⸀ἐκείνῃ, ⸀καὶ καταλείψω αὐτοὺς, καὶ ἀποστρέψω ⸀τὸ ⸀πρόσωπόν μου ⸀ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ⸀ἔσ⸀ται κατάβρωμα. καὶ εὑρήσουσιν αὐτὸν κακὰ πολλὰ καὶ θλίψεις. καὶ ⸀ἐρεῖ ⸀ἐν τῇ ἡμέρᾳ ⸀ἐκείνῃ, διότι οὐκ ἔστι κύριος ὁ θεός μου ⸀ἐν ἡμῖν, εὕρηκάν με ⸀τὰ κακὰ ⸀ταῦτα.
18 * ⸀ἐγὼ ⸀δὲ ἀποστρέφῃ ἀποστρέψω ⸀τὸ ⸀πρόσωπόν μου ⸀ἀπ᾽ αὐτῶν ⸀ἐν τῇ ἡμέρᾳ ⸀ἐκείνῃ, διὰ πάσας τὰς κακίας, ἃς ⸀ἐποίησαν, ὅτι ⸀ἐπέστρεψαν ⸀ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους.
19 * καὶ νῦν γράψατε ⸀τὰ ῥήματα ⸀τῆς ᾠδῆς ⸀ταύτης, καὶ διδάξατε αὐτὴν ⸀τοὺς υἱοὺς ⸀Ισραήλ, καὶ ⸀ἐμβαλεῖτε αὐτὴν εἰς ⸀τὸ στόμα αὐτῶν, ἵνα γένηταί μοι ἡ ᾠδὴ αὕτη εἰς μαρτύριον ⸀ἐν υἱοῖς
20 ⸀Ισραήλ. * εἰσάξω ⸀γὰρ αὐτοὺς εἰς ⸀τὴν γῆν ⸀τὴν ἀγαθήν, ἣν ὤμοσα ⸀τοῖς πατράσιν αὐτῶν, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι· καὶ φάγονται, καὶ ⸀ἐμπλησθέντες χορτάσουσι, καὶ ⸀ἐπισταφήσονται ⸀ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους, ⸀καὶ λατρεύσουσιν αὐτοῖς, καὶ παροξυνοῦσί με, καὶ διασκεδάσουσι ⸀τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην αὐτοῖς.
21 * καὶ ἔσται ὅταν εὑρωσιν αὐτὸν κακὰ πολλὰ καὶ θλίψεις, ⸀καὶ ἀντικατα⸀στήσεται ἡ ᾠδὴ αὕτη κατὰ ⸀πρόσωπον αὐτῶν μαρτυρία. ἐγὼ γὰρ μὴ ⸀ἐπιληθῇ ἀπὸ στόματος αὐτῶν, καὶ ἀπὸ στόματος ⸀τοῦ σπέρματος αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ οἶδα ⸀τὴν πονηρίαν αὐτῶν, ὅσα ποιοῦσιν ὧδε σήμερον, ⸀πρὸ ⸀τοῦ εἰσαγαγεῖν με αὐτοὺς εἰς ⸀τὴν γῆν ⸀τὴν ἀγαθήν, ἣν ὤμοσα ⸀τοῖς πατράσιν αὐτῶν.
22 * καὶ ἔγραψε μωυσῆς ⸀τὴν ᾠδὴν ⸀ταύτην ⸀ἐν ⸀ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ⸀ἐδίδαξεν αὐτὴν ⸀τοὺς υἱοὺς ⸀Ισραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Filij quoque eorum qui nescierunt, audient & discent timere coram domino Deo vestro omnibus diebus quibus vos permanebitis super terra, propter quam vos transitis Iordanem vt possideatis eam. 14 Et dixit Dominus ad Moysen: Ecce appropinquauerunt dies tui vt moriaris: voca Iosue, & state in tabernaculo fœderis, vt præcipiam ei. Et abiit Moyses & Iosue, & steterunt in tabernaculo fœderis.
15 Et reuelatus est Dominus in tabernaculo in columna nubis, & stetit columna nubis super portam tabernaculi fœderis.
16 Et dixit Dominus ad Moysen: Ecce tu dormies cum patribus tuis: & consurget populus iste, & errabit post idola populorum terræ ad quam ipse ingredietur inter eos: & relinquent timorem meum, & mutabunt pactum meum quod pepigi cum eis. 17 Et iraſcetur furor meus contra eos in tempore illo; & proiiciam eos, & auferam maiestatem meam ab eis: & erunt in direptionem, & euenient eis mala & anguſtiæ multæ. & dicet in tempore illo: Quia non est maiestas Dei mei in medio mei, occurrerunt mihi hæc mala.
18 Ego autem auferens auferam maiestatem meam ab eis in tempore illo, propter omnia mala quæ fecit: quoniam conuersi sunt ad idola populorum. 19 Et nunc scribite vobis canticum istud, & docete illud filios Israel: pone illud in ore eorum, vt sit coram me canticum istud in testimonium contra filios Israel. 20 Introducam enim eos in terram quam iuraui patribus suis fluentem lacte & melle: & comedent, & saturabuntur, & deliciis affluent; & conuertentur ad idola populorum, & seruient eis: & ad iracundiam prouocabunt me, & mutabunt pactum meum. 21 Et erit quando euenerint eis mala multa & anguſtiæ, respondebit canticum istud eis in testimonium, quod non tradetur obliuioni ex ore filiorum suorum. quia manifesta est coram me cogitatio eius, & quod ipsi faciunt hodie, antequam introducam eos in terram pro qua iuraui eis.
22 Et scripsit Moyses canticum istud in die illa, & docuit illud filios Israel.

23 * וַיְצַו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וַיֹּאמֶר חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי
אַתָּה תָּבִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
24 נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ׃ * וַיְהִי כְּכַלּוֹת
מֹשֶׁה לִכְתֹּב אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל־סֵפֶר עַד
25 תֻּמָּם׃ * וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי אֲרוֹן
26 בְּרִית־יְהוָה לֵאמֹר׃ * לָקֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה
וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ מִצַּד אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה־
27 שָׁם בְּךָ לְעֵד׃ * כִּי אָנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת־מְרִיְךָ וְאֶת־
עָרְפְּךָ הַקָּשֶׁה הֵן בְּעוֹדֶנִּי חַי עִמָּכֶם הַיּוֹם מַמְרִים הֱיִתֶם
28 עִם־יְהוָה וְאַף כִּי־אַחֲרֵי מוֹתִי׃ * הַקְהִילוּ אֵלַי אֶת־
כָּל־זִקְנֵי שִׁבְטֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם וַאֲדַבְּרָה בְאָזְנֵיהֶם
אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָעִידָה בָּם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
29 הָאָרֶץ׃ * כִּי יָדַעְתִּי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי־הַשְׁחֵת תַּשְׁחִתוּן
וְסַרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם וְקָרְאַת אֶתְכֶם
הָרָעָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים כִּי־תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי
יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם׃
30 * וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת־דִּבְרֵי
הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תֻּמָּם׃

לב

1 * הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע
הָאָרֶץ אִמְרֵי־פִי׃
2 * יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי תִּזַּל כַּטַּל אִמְרָתִי כִּשְׂעִירִם
עֲלֵי־דֶשֶׁא וּכְרְבִיבִים עֲלֵי־עֵשֶׂב׃
3 * כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל
לֵאלֹהֵינוּ׃
4 * הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל־דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה
וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא׃
5 * שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם דּוֹר עִקֵּשׁ
וּפְתַלְתֹּל׃

23 * Præcepitque Dominus Ioſue filio Nun, & ait: Confortare, & eſto robuſtus: tu enim introduces filios Iſrael in terram quam pollicitus ſum: et ego ero tecum. Sup.eò.
24 * Poſtquam ergo ſcripſit Moyſes verba legis huius in volumine atque compleuit;
25 * Præcepit Leuitis qui portabant arcam fœderis Domini, dicens:
26 * Tollite librum iſtum, & ponite eum in
G latere arcę fœderis domini Dei veſtri, vt ſit ibi contra te in teſtimonium.
27 * Ego enim ſcio contentionem tuam, & ceruicem tuam duriſsimam. Adhuc viuente me & ingrediente vobiſcum, ſemper contentiosè egiſtis contra Dominum, quanto magis cùm mortuus fuero?
28 * Congregate ad me omnes maiores natu per tribus veſtras atque doctores; & loquar audientibus eis ſermones iſtos: & inuocabo contra eos cælum & terram.
29 * Noui enim quòd poſt mortem meam iniquè agetis, & declinabitis citò de via quam præcepi vobis: & occurrent vobis mala in extremo tempore, quando feceritis malum in conſpectu Domini, vt irritetis eum per opera manuum veſtrarum.
30 * Locutus eſt ergo Moyſes audiente vniuerſo cœtu Iſrael verba carminis huius, & ad finem vſque compleuit.

CAP. XXXII.

1 AVdite cæli quæ loquor, audiat terra verba A oris mei.
2 * Concreſcat in pluuiâ doctrina mea, fluat vt ros eloquium meum: quaſi imber ſuper herbam, & quaſi ſtillæ ſuper gramina:
3 * Quia nomen Domini inuocabo. Date magnificentiam Deo noſtro.
4 * Dei perfecta ſunt opera, & omnes viæ eius iudicia: Deus fidelis & abſque vlla iniquitate, iuſtus & rectus.
5 * Peccauerunt ei, & non filij eius in ſordibus. Generatio praua atque peruerſa:

תרגום אונקלוס

23 וּפַקֵּיד יַת יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וַאֲמַר תְּקֵיף וְעַל֗וֹם אֲרֵי אַתְּ תָּעֵיל יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא דְקַיֵּמִית לְהוֹן וּמֵימְרִי יְהֵי בְּסַעֲדָךְ׃ 24 וַהֲוָה כַּד
שֵׁיצִי מֹשֶׁה לְמִכְתַּב יַת פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא הָדָא עַל סְפָרָא עַד דְּשַׁלִּימוּ׃ 25 וּפַקִּיד מֹשֶׁה יַת לֵיוָאֵי נָטְלֵי אֲרוֹן קְיָמָא דַייָ לְמֵימָר׃ 26 סַבּוּ יַת
סִפְרָא דְאוֹרַיְתָא הָדֵין וְתָשְׁווּן יָתֵיהּ בְּסִטַר אֲרוֹן קְיָמָא דַייָ אֱלָהֲכוֹן וְיִהֵי תַּמָּן בָּךְ לְסָהִיד׃ 27 אֲרֵי אֲנָא יָדַעְנָא יַת סַרְבָנוּתָךְ וְיַת קְרַלְךָ קַשְׁיָא
הָא עַד דַּאֲנָא קַיָּם עִמְּכוֹן יוֹמָא דֵין מְסָרְבִין הֲוֵיתוּן קֳדָם ייָ וְאַף אֲרֵי בָּתַר דְּאָמוּת׃ 28 כְּנִשׁוּ לְוָתִי יַת כָּל סָבֵי שִׁבְטֵיכוֹן וְסָרְכֵיכוֹן וַאֲמַלֵּיל
קֳדָמֵיהוֹן יַת פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין וְאַסְהֵד בְּהוֹן יַת שְׁמַיָּא וְיַת אַרְעָא׃ 29 אֲרֵי יָדַעְנָא בָּתַר דְּאָמוּת אֲרֵי חַבָּלָא תְּחַבְּלוּן וְתִסְטוּן מִן אוֹרְחָא דְפַקֵּידִית
יַתְכוֹן וּתְעָרַע יַתְכוֹן בִּישְׁתָּא בְּסוֹף יוֹמַיָּא אֲרֵי תַּעְבְּדוּן דְּבִישׁ קֳדָם ייָ לְאַרְגָּזָא קֳדָמוֹהִי בְּעוֹבְדֵי יְדֵיכוֹן׃ 30 וּמַלֵּיל מֹשֶׁה קֳדָם כָּל קְהָלָא דְיִשְׂרָאֵל
יַת פִּתְגָמֵי חֻשְׁבַּחְתָּא הָדָא עַד דְּשַׁלִּימוּ׃

לב

1 אַצִיתוּ שְׁמַיָּא וַאֲמַלֵּיל וְתִשְׁמַע אַרְעָא מֵימְרֵי פּוּמִי׃ 2 יִבְסֵם כְּמִטְרָא אִלְפָנִי יִתְקַבַּל כְּטַלָּא מֵימְרִי כִּרְוִיחֵי מִטְרָא דְנַשְׁבִּין
עַל דִּתְאָה וְכִרְסִיסֵי מַלְקוֹשָׁא דְעַל עִשְׂבָא׃ 3 אֲרֵי בִשְׁמָא דַייָ אֶנָא מְצַלֵּי הַבוּ רְבוּתָא קֳדָם אֱלָהָנָא׃ 4 תַּקִּיפָא דְשַׁלְמִין עוֹבָדוֹהִי אֲרֵי
כָּל אָרְחֵיהּ דִּינָא מְהֵימָנָא דְמִן קֳדָמוֹהִי עַוְלָה לָא נָפֵק מִן קֳדָם זַכֵּי וְקַשְׁיט הוּא׃ 5 חַבִּילוּ לְהוֹן וְלָא לֵיהּ בְּנַיָּא דְפַלְחוּ לְטַעֲוָתָא דָרָא
דְאַשְׁנִיו עוֹבָדוֹהִי וְאִשְׁתַּנִּיו׃

* *Et præcepit Moyses Iosue filio Nun, & ait ei:* 23
Confortare & robustus esto: tu enim introduces filios Israel in terram, quam iurauit Dominus eis: et ipse erit tecum.

* *Quando autem perfecit Moyses scribens omnia verba legis huius in volumine vsque ad finem:* 24

* *Et præcepit Leuitis portantibus arcam fœderis domini, dicens:* 25

* *Tollentes librum legis huius, ponetis illum in latere arcæ fœderis domini Dei vestri. & erit ibi in te in testimonium:* 26

* *Quoniam ego scio contentionem tuam, & cervicem tuam duram. adhuc enim me viuente vobiscum hodie, contentiosi fuistis quæ ad Deum; quomodo non & ad vltimum mortis meæ?* 27

* *Congregate ad me tribuum principes vestros, & doctores vestros, vt loquar in aures eorum omnes sermones istos: & testificer eis & cælum & terram:* 28

* *Noui enim quòd vltimum mortis meæ, delictum delinquetis, & declinabitis de via quam præcepi vobis: & occurrent vobis mala in extremis diebus: quoniam facietis malum coram Domino, vt irritetis eum in operibus manuum vestrarum.* 29

* *Et locutus est Moyses in aures cœtus vniuersi Israel verba carminis huius vsque ad finem:* 30

CAP. XXXII.

Attende cælum, & loquar; et audiat terra verba ex ore meo. 1

* *Expectetur vt pluuia doctrina mea, & descendant vt ros verba mea: quasi imber super herbam, & quasi stilla super gramen:* 2

* *Quoniam nomen Domini inuocaui. Date magnificentiam Deo nostro.* 3

* *Deus, vera opera eius, & omnes viæ eius iudicium. Deus fidelis, & non est iniquitas in eo: iustus & rectus Dominus.* 4

* *Peccauerunt non ei filij vituperabiles. generatio praua atque peruersa:* 5

23 * καὶ ἐνετείλατο μωυσῆς ἰησοῦ υἱῷ ναυή, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, σὺ γὰρ εἰσάξεις σὺ υἱοὺς ἰσραὴλ εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσε κύριος αὐτοῖς, καὶ αὐτὸς ἔσται μετὰ σοῦ.

24 * ἡνίκα δὲ συνετέλεσε μωυσῆς γράφων πρὸς τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου εἰς βιβλίον ἕως εἰς τέλος·

25 * καὶ ἐνετείλατο τοῖς λευίταις τοῖς αἴρουσι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, λέγων·

26 * λαβόντες τὸ βιβλίον τοῦ νόμου τούτου, θήσετε αὐτὸ ἐκ πλαγίων τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. καὶ ἔσται ἐκεῖ ἐν σοὶ εἰς μαρτύριον·

27 * ὅτι ἐγὼ ἐπίσταμαι τὴν ἐριθισμόν σου, καὶ τὸν τράχηλόν σου τὸν σκληρόν. ἔτι γὰρ ἐμοῦ ζῶντος μεθ' ὑμῶν σήμερον, παραπικραίνοντες ἦτε τὰ πρὸς τὸν θεόν· πῶς οὐχὶ καὶ ἔχατον τοῦ θανάτου μου;

28 * ἐκκλησιάσατε πρός με σὺν φυλάρχοις ὑμῶν καὶ σὺν γραμματεισαγωγεῖς ὑμῶν, ἵνα λαλήσω εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν πάντας σὺν λόγους τούτους, καὶ διαμαρτύρωμαι αὐτοῖς τὸν τε οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν·

29 * οἶδα γὰρ ὅτι ἔσχατον τῆς τελευτῆς μου, ἀνομήσετε, καὶ ἐκκλινεῖτε ἐκ τῆς ὁδοῦ, ἧς ἐνετειλάμην ὑμῖν, καὶ συναντήσεται ὑμῖν τὰ κακὰ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ὅτι ποιήσετε τὸ πονηρὸν ἔναντι κυρίου, παροργίσαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν.

30 * καὶ ἐλάλησε μωυσῆς εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας πάσης ἰσραὴλ τὰ ῥήματα τῆς ᾠδῆς ταύτης ἕως εἰς τέλος.

λβ΄.

1 * Πρόσεχε οὐρανέ, καὶ λαλήσω, καὶ ἀκουέτω γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου.

2 * προσδοκάσθω ὡς ὑετὸς τὸ ἀπόφθεγμά μου, καὶ καταβήτω ὡς δρόσος τὰ ῥήματά μου, ὡς ὄμβρος ἐπ' ἄγρωσιν, καὶ ὡσεὶ νιφετὸς ἐπὶ χόρτον·

3 * ὅτι ὄνομα κυρίου ἐκάλεσα. δότε μεγαλωσύνην τῷ θεῷ ἡμῶν.

4 * θεός, ἀληθινὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ κρίσις. θεὸς πιστός, καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν αὐτῷ· δίκαιος καὶ ὅσιος ὁ κύριος.

5 * ἡμάρτοσαν οὐκ αὐτῷ τέκνα μωμητά· γενεὰ σκολιὰ καὶ διεστραμμένη·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et præcepit Iosue filio Nun, & ait: Confortare & esto robustus; quoniam tu introduces filios Israel in terram quam iurauit: & verbum meum erit in auxilium tuum. 24 Et factum est cùm consumasset Moyses scribere verba legis huius in libro, donec compleret ea: 25 Præcepit Moyses Leuitis qui portabant arcam fœderis Domini, dicens:

26 Tollite librum legis huius, & ponite illum in latere arcæ fœderis domini Dei vestri, vt sit ibi contra te in testimonium:

27 Quoniam ego scio contumaciam tuam, & ceruicem tuam duram. Si enim dum ego viuo vobiscum hodie rebelles fuistis coram Domino, quanto magis postquam mortuus fuero? 28 Congregate ad me omnes senes tribuum vestrarum & præfectos vestros, & loquar coram eis verba hæc: & contestabor contra eos cælum & terram.

29 Scio enim quòd postquam mortuus fuero, iniquè agetis, & declinabitis à via quam præcepi vobis: & euenient vobis mala in fine dierum, si feceritis quod malum est in conspectu Domini, ad irritandum eum in operibus manuum vestrarum.

30 Locutusque est Moyses coram omni cœtu filiorum Israel verba cantici huius, donec compleret ea.

CAP. XXXII.

AVdite cæli, & loquar; & audiat terra verbum oris mei. 2 Suauis sit sicut pluuia doctrina mea: suscipiatur sicut ros verbum meum: sicut ventus pluuiæ qui perflat super herbam, & sicut guttæ imbris serotini quæ fluunt super fœnum.

3 Quando in nomine Domini ego oro, date magnificentiam coram Deo nostro. 4 Fortis, cuius opera perfecta sunt, & omnes viæ eius iudicium: Deus fidelis, à cuius conspectu non egredietur iniquitas: iustus & rectus est. 5 Dissipauerunt seipsos, & non illum, filij qui seruierunt idolis. generatio quę deprauauit opera sua, & aliena facta est.

6 הַלַיהוָה תִּגְמְלוּ־זֹאת עַם נָבָל וְלֹא חָכָם
הֲלוֹא־הוּא אָבִיךָ קָנֶיךָ הוּא עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָ׃
7 זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת דֹּר וָדֹר שְׁאַל אָבִיךָ
וְיַגֶּדְךָ זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לָךְ׃
8 בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יַצֵּב
גְּבֻלֹת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
9 כִּי חֵלֶק יְהוָה עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ׃
10 יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵל יְשִׁמֹן יְסֹבְבֶנְהוּ
יְבוֹנְנֶהוּ יִצְּרֶנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ׃
11 כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל־גּוֹזָלָיו יְרַחֵף יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו יִקָּחֵהוּ
יִשָּׂאֵהוּ עַל־אֶבְרָתוֹ׃
12 יְהוָה בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר׃
13 יַרְכִּבֵהוּ עַל־בָּמֳתֵי אָרֶץ וַיֹּאכַל תְּנוּבֹת שָׂדָי וַיֵּנִקֵהוּ
דְּבַשׁ מִסֶּלַע וְשֶׁמֶן מֵחַלְמִישׁ צוּר׃
14 חֶמְאַת בָּקָר וַחֲלֵב צֹאן עִם־חֵלֶב כָּרִים וְאֵילִים
בְּנֵי־בָשָׁן וְעַתּוּדִים עִם־חֵלֶב כִּלְיוֹת חִטָּה וְדַם־
עֵנָב תִּשְׁתֶּה־חָמֶר׃
15 וַיִּשְׁמֶן יְשֻׁרוּן וַיִּבְעָט שָׁמַנְתָּ עָבִיתָ כָּשִׂיתָ וַיִּטֹּשׁ
אֱלוֹהַ עָשָׂהוּ וַיְנַבֵּל צוּר יְשׁוּעָתוֹ׃
16 יַקְנִאֻהוּ בְּזָרִים בְּתוֹעֵבֹת יַכְעִיסֻהוּ׃
17 יִזְבְּחוּ לַשֵּׁדִים לֹא אֱלֹהַּ אֱלֹהִים לֹא יְדָעוּם
חֲדָשִׁים מִקָּרֹב בָּאוּ לֹא שְׂעָרוּם אֲבֹתֵיכֶם׃
18 צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי וַתִּשְׁכַּח אֵל מְחֹלְלֶךָ׃
19 וַיַּרְא יְהוָה וַיִּנְאָץ מִכַּעַס בָּנָיו וּבְנֹתָיו׃
20 וַיֹּאמֶר אַסְתִּירָה פָנַי מֵהֶם אֶרְאֶה מָּה אַחֲרִיתָם
כִּי דוֹר תַּהְפֻּכֹת הֵמָּה בָּנִים לֹא־אֵמֶן בָּם׃
21 הֵם קִנְאוּנִי בְלֹא־אֵל כִּעֲסוּנִי בְּהַבְלֵיהֶם וַאֲנִי
אַקְנִיאֵם בְּלֹא־עָם בְּגוֹי נָבָל אַכְעִיסֵם׃
22 כִּי־אֵשׁ קָדְחָה בְאַפִּי וַתִּיקַד עַד־שְׁאוֹל תַּחְתִּית
וַתֹּאכַל אֶרֶץ וִיבֻלָּהּ וַתְּלַהֵט מוֹסְדֵי הָרִים׃

6 * Hęccine reddis Domino populę ſtulte & inſipiens? Nunquid non ipſe eſt pater tuus q̃
7 poſſeditte,& fecit & creauit te? *Memẽto dierum antiquorum,cogita generationes ſingulas.Interroga patrem tuum,&annunciabit ti-
8 bi:maiores tuos,& dicent tibi. *Quando diuidebat Altiſsimus gentes, quando ſeparabat filios Adam,conſtituit terminos populorum,
9 iuxta numerum filiorum Iſrael.*Pars autẽ Domini populus eius:Iacob funiculus hæreditatis eius. *Inuenit eum in terra deſerta,in loco
10 B horroris & vaſtæ ſolitudinis. Circumduxit eũ & docuit, & cuſtodiuit quaſi pupillam oculi
11 ſui.*Sicut aquila prouocans ad volandũ pullos ſuos,& ſup eos volitans expandit alas ſuas, & aſſumpſit eum atque portauit in humeris
12 ſuis.*Dominus ſolus dux eius fuit,& non erat
13 cum eo Deus alienus. *Conſtituit eum ſuper excelſam terram, vt comederet fructus agrorum, vt ſugeret mel de petra, oleumq́ue de
14 ſaxo duriſsimo: *Butyrum de armento,& lac de ouibus,cum adipe agnorum & arietum filiorum Baſan, & hircos cum medulla tritici,
15 & ſanguinem vuę biberent meraciſsimũ.*Incraſſatus eſt dilectus,& recalcitrauit,incraſſatus,impinguatus,dilatatus,dereliquit Deum
C factorem ſuum,& receſsit à Deo ſalutari ſuo.
16 *Prouocauerunt eum in diis alienis, & in abominationibus ad iracundiam concitauerunt.
17 *Immolauerunt dæmoniis, & non Deo: diis quos ignorabant.noui recenteſq́ue venerunt,
18 quos non coluerunt patres eorum. *Deũ q̃ te genuit dereliquiſti,& oblitus es Dei creatoris
18 tui.*Vidit Dñs,& ad iracundiã concitatus eſt,
20 quia prouocauerunt eum filij & filię.*Et ait:Abſcondã faciẽ meã ab eis,& conſiderabo nouiſsima eorũ.Generatio enim peruerſa eſt, & in-
21 fideles filij. *Ipſi me prouocauerunt in eo q̃ nõ erat Deus,& irritauerunt in vanitatibus ſuis. & ego prouocabo eos in eo q̃ non eſt popul⁹,
22 & in gente ſtulta irritabo illos. *Ignis ſuccen- Ro. 10.d Hie.15.c
D ſus eſt in furore meo, & ardebit vſque ad inferni nouiſsima. Deuorabitq́; terram cum germine ſuo, & montium fundamẽta comburet.

תרגום אונקלוס

6 הָא קֳדָם יְיָ אַתּוּן גָּמְלִין דָּא עַמָּא דַּקְבִילוּ אוֹרַיְתָא וְלָא חַכִּימוּ הֲלָא הוּא אֲבוּךְ וְאַתְּ דִּילֵיהּ הוּא עֲבָדָךְ וַאֲתַקָּנָךְ׃ 7 אִדְכַר יוֹמִין דְּמִן עָלְמָא
אִסְתַּכַּלוּ בְּשְׁנֵי דָּר וָדָר שְׁאַל לַאֲבוּךְ וְיַחֲוִי לָךְ סָבָךְ וְיֵימְרוּן לָךְ׃ 8 בְּאַחְסָנוּתָא עֶלָּאָה עַמְמַיָּא בְּאַפְרָשׁוּתֵיהּ בְּנֵי אֱינָשָׁא קַיֵּים תְּחוּמֵי עַמְמַיָּא לְמִנְיַן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 9 אֲרֵי חוּלָקָא דַּייָ עַמֵּיהּ יַעֲקֹב עֲדַב אַחְסָנְתֵּיהּ׃ 10 סְפַק צָרְכֵיהוֹן בְּאַרְעָא מַדְבְּרָא וּבֵית צַחֲנָא אֲתַר דְּלֵידַת מַיָּא אֲשְׁרֵינוּן סְחוֹר
סְחוֹר לְשָׁכְנְתֵּיהּ אַלִּיפִינוּן פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתֵיהּ נַטְרִינוּן כְּבָבַת עֵינֵיהוֹן׃ 11 כְּנִשְׁרָא דְּמְחַיֵּשׁ לְקִנְיָה עַל בְּנוֹהִי מְתְחוֹפֵף פְּרֹס גַּדְפּוֹהִי מְקַבְּלֵהוֹן מְנַטֵּלֵהוֹן
עַל תְּקוֹף אֶבְרוֹהִי׃ 12 יְיָ בְּלְחוֹדֵיהוֹן עָתִיד לְאַשְׁרָיוּתְהוֹן בְּעָלְמָא דְּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא וְלָא יְהֵי קֳדָמוֹהִי פֻּלְחַן טָעְוָן׃ 13 אַשְׁרִינוּן עַל
תְּקוֹף אַרְעָא אוֹכְלִינוּן בִּיזַת סָנְאֵיהוֹן וְיַהֲב לְהוֹן בִּיזַת שְׁלִיטֵי קְרָוִין וְנִכְסֵי יַתְבִין כְּרַכִּין תַּקִּיפִין׃ 14 יְהַב לְהוֹן בִּיזַת מַלְכֵיהוֹן וְשַׁלִּיטֵיהוֹן עִם עוּתַר
רַבְרְבֵיהוֹן וְתַקִּיפֵיהוֹן עַמָּא דְּאַרְעָהוֹן וְאַחְסַנְתְּהוֹן עִם בִּיזַת חֵילֵהוֹן וְדַם גַּבְּרֵיהוֹן אִתְשַׁד כְּמַיָּא׃ 15 וַעֲתַר יִשְׂרָאֵל וּבְעַט אַצְלַח תְּקוֹף
קְנָא נִכְסִין שְׁבַק פֻּלְחַן אֱלָהָא דְּעִבְרֵיה וְאַרְגִּיז קֳדָם תַּקִּיפָא דְּפָרְקֵיה׃ 16 אַקְנִיאוּ קֳדָמוֹהִי בְּפֻלְחַן טָעְוָן אַרְגִּיזוּ בְּתוּעֲיָתָא אַרְגִּיזוּ קֳדָמוֹהִי׃ 17 דַּבְּחוּ
לְשֵׁדִין דְּלֵית בְּהוֹן צְרוּךְ דַּחְלָן דְּלָא יְדִיעִינוּן חַדְתָן דְּמִקָּרִיב אִתְעַבִּידָא לָא אִתְעַסְקוּ בְּהוֹן אֲבָהָתְכוֹן׃ 18 דַּחְלַת תַּקִּיפָא דִּי בְרָךְ אִתְנְשֵׁיתְ שְׁבַקְתָּא פֻּלְחַן
אֱלָהָא דְּבָרָךְ׃ 19 וּגְלֵי קֳדָם יְיָ וּתְקִיף רְגָזֵיהּ מִדְּאַרְגִּיזוּ קֳדָמוֹהִי בְּנִין וּבְנָן׃ 20 וַאֲמַר אֶסְלֵיק שְׁכִנְתִּי מִנְּהוֹן גְּלֵי קֳדָמַי מָה יְהֵי בְּסוֹפֵיהוֹן אֲרֵי
דָּרָא דְּאַשְׁנִיו אִינוּן בְּנַיָּא דְּלֵית בְּהוֹן הֵימָנוּ׃ 21 אִינוּן אַקְנִיוּ קֳדָמַי בְּלָא דַּחְלָן אַרְגִּיזוּ קֳדָמַי בְּפֻלְחַן טָעְוָן וַאֲנָא אַקְנִינוּן בְּלָא עַם בְּעַמָּא טָפְשָׁא
אַרְגִּוִינוּן׃ 22 אֲרֵי קִדּוּם תַּקִּיף כְּאֻשָּׁא נְפַק מִן קֳדָמַי בִּרְגָז וְשֵׁיצִי עַד שְׁאוֹל אַרְעִיתָא אֶסֵיף אַרְעָא וַעֲלָלָהּ וְשֵׁיצִי עַד סְיָפֵי טוּרַיָּא׃

* *Hæc Domino redditis? iſte populus ſtultus & non ſapiens. non ipſe hic tuus pater? poſſedit te, & fecit te, & creauit te.* 6

* *Mementote diei ſeculi: intelligite iam annos generationis generationum. interroga patrem tuum, et annunciabit tibi: ſeniores tuos, & dicent tibi:* 7

* *Quando diuidebat Altiſſimus gentes, quando diſſeminauit filios Adam, conſtituit terminos gentium iuxta numerum angelorum Dei.* 8

* *Et fuit pars Domini populus eius Iacob, funiculus hæreditatis eius Iſrael.* * *Sufficientia dedit ei in deſerto, in ſiti æſtus in inaquoſo. circũduxit eum & docuit eum, & cuſtodiuit eum quaſi pupillam oculi.* 9 10

* *Sicut aquila cooperiat nidum ſuum, & ſuper pullos ſuos volauit: expandens alas ſuas ſuſcepit eos, & aſſumpſit eos in ſcapulis ſuis.* 11

* *Dominus ſolus duxit eos, & non erat cum eis deus alienus.* 12

* *Conſtituit eos ſuper fortitudinem terræ. cibauit eos fructibus agrorum. ſuxit mel de petra, & oleum de duro ſaxo:* * *Butyrum boum, & lac ouium, cum adipe agnorum & arietum, filiorum taurorum & hircorum, cum adipe renum tritici, et ſanguinem vuæ biberunt vinum.* 13 14

* *Et comedit Iacob & repletus eſt, & recalcitrauit dilectus: impinguatus eſt, incraſſatus eſt, dilatatus eſt: & dereliquit Deum qui fecit eum, & receſſit à Deo ſaluatore ſuo.* 15

* *Prouocauerunt me in alienis, & in abominationibus eorum exacerbauerunt me:* * *Immolauerunt dæmoniis, & non Deo: diis quos non cognouerunt. noui & recentes venerunt, quos non cognouerunt patres eorum.* 16 17

* *Deum qui genuit te dereliquiſti, & oblitus es Dei qui nutrit te?* 18

* *Et vidit Dñs, & zelauit: et concitatus eſt propter iram filiorum ſuorum & filiarum.* * *Et ait:* 19 20

Abſcondam faciem meam ab eis: & oſtendam quid erit eis in nouiſſimis: quoniam generatio peruerſa eſt, filij quibus non eſt fides in eis. * *Ipſi prouocauerunt me in non Deo; irritauerunt me in idolis ſuis. & ego prouocabo eos in non gente. in gente ſtulta irritabo illos.* * *Quoniam ignis ſuccenſus eſt ex furore meo, ardebit vſque ad infernum nouiſſimum. deuorabit terram & germina eius: comburet fundamenta montium.* 21 22

6 * Ταῦτα κυρίῳ ἀνταποδίδοτε; ἕτος λαὸς μωρὸς καὶ οὐχὶ σοφός. οὐκ αὐτὸς οὗτός σου πατήρ; ἐκτήσατό σε, καὶ ἐποίησέ σε, καὶ ἔπλασέ σε.

7 * μνήσθητε ἡμέρας αἰῶνος, συνίετε δὴ ἔτη γενεᾶς γενεῶν. ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι.

8 πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι. * ὅτε διεμέριζεν ὁ ὕψιστος ἔθνη, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδάμ, ἔστησεν ὅρια ἐθνῶν κατὰ

9 ἀριθμὸν ἀγγέλων θεοῦ. * καὶ ἐγενήθη μερὶς κυρίου λαὸς αὐτοῦ Ἰακώβ. σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ Ἰσραήλ.

10 * αὐταρκησεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν διψει καύματος ἐν αὐύδρῳ. ἐκύκλωσεν αὐτὸν καὶ ἐπαίδευσεν αὐτόν, καὶ διεφύλαξεν αὐτόν, ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ.

11 * ὡς ἀετὸς σκεπάσαι νοσσιὰν ἑαυτοῦ, ἐπὶ τοῖς νεοσσοῖς αὐτοῦ ἐπεπότησε, διεῖς τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐδέξατο αὐτοὺς, καὶ ἀνέλαβεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν μεταφρένων αὐτοῦ.

12 * κύριος μόνος ἦγεν αὐτούς, καὶ οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν θεὸς ἀλ-

13 λότριος. * ἐβεβίβασεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ἰσχὺν τῆς γῆς. ἐψώμισεν αὐτοὺς γενήματα ἀγρῶν. ἐθήλασε μέλι ἐκ πέτρας, καὶ ἔλαιον ἐκ στερεᾶς πέτρας·

14 * βούτυρον βοῶν καὶ γάλα προβάτων, μετὰ στέατος ἀρνῶν καὶ κριῶν, υἱῶν ταύρων καὶ τράγων, μετὰ στέατος νεφρῶν πυροῦ, καὶ αἷμα σταφυλῆς ἔπινον οἶνον.

15 * καὶ ἔφαγεν Ἰακὼβ καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἠγαπημένος, ἐλιπάνθη, ἐπαχύνθη, ἐπλατύνθη, καὶ ἐγκατέλιπε

16 θεὸν τὸν ποιήσαντα αὐτόν, καὶ ἀπέστη ἀπὸ θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ.

16 * παρώξυναν με ἐπ' ἀλλοτρίοις· καὶ ἐν βδελύγμασιν αὐ-

17 τῶν ἐξεπίκραναν με· * ἔθυσαν δαιμονίοις, καὶ οὐ θεῷ. θεοῖς, οἷς οὐκ ᾔδεισαν· καινοὶ καὶ προσφάτοι ἥκασιν, οἷς οὐκ ᾔδεισαν ④

18 πατέρες αὐτῶν. * θεὸν τὸν γεννήσαντά σε ἐγκατέλιπες, καὶ ἐ-

19 πελάθου θεοῦ τοῦ τρέφοντός σε; * καὶ εἶδε κύριος, καὶ ἐζήλωσε. καὶ παρωξύνθη διὰ ὀργὴν υἱῶν αὐτοῦ καὶ θυγατέρων.

20 * καὶ εἶπεν, ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν· καὶ δείξω τί ἔσται αὐτοῖς ἐπ' ἐσχάτων, ὅτι γενεὰ ἐξεστραμμένη ἐστίν. υἱοὶ οἷς οὐκ ἔστι πίστις ἐν αὐτοῖς.

21 * αὐτοὶ παρεζήλωσάν με ἐπ' οὐ θεῷ, παρώργισάν με ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. κἀγὼ παραζηλώσω αὐτοὺς ἐπ' οὐκ ἔθνει. ἐπὶ ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ αὐτούς.

22 * ὅτι πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου, καυθήσεται ἕως ἅδου κατωτάτου. καταφάγεται γῆν καὶ τὰ γενήματα αὐτῆς· φλέξει θεμέλια ὀρέων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Nunquid coram Dño vos redditis hoc? populus qui ſuſceperunt legẽ, & non fuerunt ſapientes: nonne ipſe eſt pater tuus, & tu es eius qui fecit te & firmauit? [7] Memento dierũ qui à ſeculo ſunt, intellige in annis generationis & generationis. interroga patrẽ tuũ, & annunciabit tibi: ſenes tuos, & dicent tibi. [8] Quando poſſidere faciebat Altiſſimus gentes, cùm diuidebat filios hominum, ſtatuit terminos populorum iuxta numerum filiorum Iſrael. [9] Pars enim Dñi eſt populus eius, Iacob ſors hæreditatis eius. [10] Tribuit eis neceſſaria in terra deſerta, & in loco ſitienti vbi non erat aqua. Collocauit eos in circuitu maieſtatis ſuæ: docuit eos verba legis ſuæ: cuſtodiuit eos ſicut pupillã oculi ſui. [11] Sicut aquila quæ feſtinat ad nidũ ſuũ, & ſup filios ſuos incubat: expãdit alas ſuas, ſuſcipit eos, portat eos in fortitudine pennarũ ſuarum. [12] Dñs collocabit eos ſeorſum in ſeculo illo quod ipſe renouaturus eſt; & non ſtabit in conſpectu eius cultus idolorum. [13] Collocauit eos ſuper fortitudinem terræ: cibauit eos p̃da inimicorũ ſuorũ, & dedit eis p̃dam potentiũ vrbiũ & ſubſtãtias habitantiũ in ciuitatibus fortiſſimis. [14] Dedit eis p̃dã regũ ipſarũ & dominatorũ earũ cum diuitiis principum eorũ, & fortiũ populi terræ eorũ, & poſſeſſionẽ eorũ cum præda exercitus eorũ, & caſtrorũ eorum; & ſanguis fortiũ eorũ effuſus eſt ſicut aqua. [15] Et dies factus eſt Iſrael, & recalcitrauit, pſperatuſq, & cõfortatus poſſedit ſubſtantiã, & reliquit cultũ Dei qui fecit eũ, & irritauit corã fortiſſimo redẽptore ſuo. [16] Prouocauerũt corã eo ī cultu idolorũ, in abominationib⁹ irritauerũt corã eo. [17] Sacrificauerũt dęmoniis, in ꝙbus nõ eſt vtilitas, & portẽtis quę neſcierũt; noua quę nup facta ſunt: nõ coluerũt ea patres veſtri. [18] Terribilis & fortis qui te creauit oblit⁹ es, & reliquiſti cultũ Dei qui fecit te. [19] Et manifeſtũ fuit corã Dño: & irat' eſt furor eius, eo ꝙ ad irã ꝓuocauerũt corã eo filij & filię. [20] Et ait: Auferã maieſtatẽ meã ab eis: notum eſt corã me quid erit in nouiſſimis eorũ: quoniã generatio ꝓuerſa eſt, & filij in quibus nõ eſt fides. [21] Ipſi prouocauerunt corã me in eo quod non erat timendũ: irritauerunt corã me in cultu idolorũ: & ego ꝓuocabo eos in eo qui nõ eſt populus: in populo inſipiẽte irritabo illos. [22] Quoniã incẽdiũ forte ſicut ignis egreſſum eſt à facie mea in ira, & conſumpſit vſq; ad infernũ inferiorẽ: & perdidit terram & fructũ eius, & conſumpſit vſque ad fines montium.

23 * אַסְפֶּה עָלֵימוֹ רָעוֹת חִצַּי אֲכַלֶּה־בָּם׃
24 * מְזֵי רָעָב וּלְחֻמֵי רֶשֶׁף וְקֶטֶב מְרִירִי וְשֶׁן־בְּהֵמוֹת
אֲשַׁלַּח־בָּם עִם־חֲמַת זֹחֲלֵי עָפָר׃
25 * מִחוּץ תְּשַׁכֵּל־חָרֶב וּמֵחֲדָרִים אֵימָה גַּם־בָּחוּר גַּם־
בְּתוּלָה יוֹנֵק עִם־אִישׁ שֵׂיבָה׃
26 * אָמַרְתִּי אַפְאֵיהֶם אַשְׁבִּיתָה מֵאֱנוֹשׁ זִכְרָם׃
27 * לוּלֵי כַּעַס אוֹיֵב אָגוֹר פֶּן־יְנַכְּרוּ צָרֵימוֹ פֶּן־יֹאמְרוּ
יָדֵנוּ רָמָה וְלֹא יְהוָה פָּעַל כָּל־זֹאת׃
28 * כִּי־גּוֹי אֹבַד עֵצוֹת הֵמָּה וְאֵין בָּהֶם תְּבוּנָה׃
29 * לוּ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת יָבִינוּ לְאַחֲרִיתָם׃
30 * אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלֶף וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ רְבָבָה אִם־לֹא
כִּי־צוּרָם מְכָרָם וַיהוָה הִסְגִּירָם׃
31 * כִּי לֹא כְצוּרֵנוּ צוּרָם וְאֹיְבֵינוּ פְּלִילִים׃
32 * כִּי מִגֶּפֶן סְדֹם גַּפְנָם וּמִשַּׁדְמֹת עֲמֹרָה עֲנָבֵמוֹ עִנְּבֵי
רוֹשׁ אַשְׁכְּלֹת מְרֹרֹת לָמוֹ׃
33 * חֲמַת תַּנִּינִם יֵינָם וְרֹאשׁ פְּתָנִים אַכְזָר׃
34 * הֲלוֹא־הוּא כָּמֻס עִמָּדִי חָתוּם בְּאֹצְרֹתָי׃
35 * לִי נָקָם וְשִׁלֵּם לְעֵת תָּמוּט רַגְלָם כִּי קָרוֹב יוֹם אֵידָם
וְחָשׁ עֲתִדֹת לָמוֹ׃
36 * כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנֶחָם כִּי יִרְאֶה כִּי־
אָזְלַת יָד וְאֶפֶס עָצוּר וְעָזוּב׃
37 * וְאָמַר אֵי אֱלֹהֵימוֹ צוּר חָסָיוּ בוֹ׃
38 * אֲשֶׁר חֵלֶב זִבְחֵימוֹ יֹאכֵלוּ יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכָם יָקוּמוּ
וְיַעְזְרֻכֶם יִהְיוּ עֲלֵיכֶם סִתְרָה׃
39 * רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי
אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי
מַצִּיל׃
40 * כִּי־אֶשָּׂא אֶל־שָׁמַיִם יָדִי וְאָמַרְתִּי חַי אֲנֹכִי לְעֹלָם׃
41 * אִם־שַׁנּוֹתִי בָּרָק חַרְבִּי וְתֹאחֵז בְּמִשְׁפָּט יָדִי אָשִׁיב
נָקָם לְצָרָי וְלִמְשַׂנְאַי אֲשַׁלֵּם׃

23 * Congregabo super eos mala, & sagittas meas
24 complebo in eis. * Consumentur fame, & deuorabunt eos aues morsu amarissimo. Dentes
bestiarum immittam in eos, cum furore tra-
hentium super terram atque serpentium.
25 * Foris vastabit eos gladius, & intus pauor;
iuuenem simul ac virginem, lactentem cũ ho-
26 mine sene. * Et dixi: Vbinam sunt? cessare fa-
27 ciam ex hominibus memoriam eorum. * Sed
propter iram inimicorum distuli: ne fortè su-
perbirent hostes eorum, & dicerent: Manus
nostra excelsa, & non Dominus fecit hęc om-
28 nia. * Gens absque consilio est, & sine pru-
29 dentia. * Vtinam saperent & intelligerent,
ac nouissima prouiderent!
30 * Quomodo persequebatur vnus mille, &
duo fugarent decem milia? Nonne ideo quia
Deus suus vendidit eos, & Dominus conclu-
31 sit illos? * Non enim est Deus noster vt dij
eorum; & inimici nostri sunt iudices.
32 * De vinea Sodomorum vinea eorum, & de
suburbanis Gomorræ. Vua eorum vua fellis,
33 & botrus amarissimus. * Fel draconum vi-
num eorum, & venenum aspidum insanabile.
34 * Nonne hęc condita sunt apud me, & sig-
35 nata in thesauris meis? * Mea est vltio, &
ego retribuam eis in tempore, vt labatur pes
eorum. iuxtà est dies perditionis, & adesse fe-
36 stinant tempora. * Iudicabit Dominus popu-
lum suum, & in seruis suis miserebitur. Vide-
bit ꝙ infirmata sit manus, & clausi quoq; defe-
37 cerunt, residuique consumpti sunt. * Et dicet:
Vbi sunt dij eorum, in quibus habebant fidu-
38 ciã? * De quorum victimis comedebãt adipes,
& bibebant vinũ libaminum. surgant & opi-
tulentur vobis, & in necessitate vos ꝓtegant.
39 * Videte ꝙ ego sim solus, & non sit alius Deus
præter me. ego occidam, & ego viuere faciam:
percutiam, & ego sanabo: & non est qui de
40 manu mea possit eruere. * Leuabo ad cælum
manum meam, & dicam: Viuo ego in ęternũ.
41 * Si acuero vt fulgur gladium meũ, & arripue-
rit iudicium manus mea, reddam vltionẽ ho-
stibus meis, & his qui oderunt me retribuam.

תרגום אונקלוס

23 אֶסְיֵף עֲלֵיהוֹן בִּישִׁין מַכְתָּשַׁי אֲזֵיַּרִי בְּהוֹן׃ 24 נְפִיחֵי כְפָן וַאֲכִילֵי עוֹף וּכְתִישֵׁי רוּחִין בִּישִׁין וְשֵׁן חֵיוַת בָּרָא אֲזַיֵּרִי בְּהוֹן עִם חֲמַת תַּנִּינַיָּא דְּזָחֲלִין
בְּעַפְרָא׃ 25 מִבָּרָא תְּהַכֵּל חַרְבָּא וּסְחָנַיָּא חַרְתַּת מוֹתָא אַף עוּלֵימָתְהוֹן יַנְקֵיהוֹן עִם סָבֵיהוֹן׃ 26 אֲמַרֵית יְחוֹל רְגָזִי עֲלֵיהוֹן
וַאֲשֵׁיצִינוּן אֲבַטֵּל מִבְּנֵי אֱנָשָׁא דְּכַרְנְהוֹן׃ 27 אִלּוּלֵפוֹן רְגָזָא דְּסָנְאֵי כְּנִישׁ דְּיוֹלְפָא יִתְרַבְרַב בְּעֵל דְּבָבָא דְּיוֹלְפָא יֵמְרוּן יְדָנָא תְּקִיפָא לָנָא וְלָא מִן
קֳדָם יְיָ הֲוָת כָּל דָּא׃ 28 אֲרֵי עַם מְאַבְּדֵי עֲצָה אִינוּן וְלֵית בְּהוֹן סָכְלְתָנוּ׃ 29 אִילּוּ חַכִּימוּ אִסְתַּכָּלוּ בְּדָא סְבָרוּ מָה יְהֵי בְּסוֹפֵהוֹן׃
30 אֵיכְדֵין יְרַדּוֹף חַד אַלְפָּא וּתְרֵין יְעָרְקוּן לְרִבּוֹתָא אֱלָהֵין תַּקִּיפֵהוֹן מַסְרִינוּן וַיְיָ אַשְׁלִימִינוּן׃ 31 אֲרֵי לָא כְּתַקְפָּנָא תְּקִפֵהוֹן וּבַעֲלֵי
דְּבָבָנָא הֲווֹ דַּיָּנָא׃ 32 אֲרֵי כְּפוּרְעָנוּת עַמָּא דְּסָדוֹם פֻּרְעָנוּתְהוֹן וְלָקוּתְהוֹן בְּעַם עֲמוֹרָה מַחֲתְהוֹן בִּישִׁין כְּרֵישֵׁי חֵיוִין וְחֶשְׁלוּמַת עוֹבָדֵיהוֹן
כְּמָרוּהֲהוֹן׃ 33 הַכְמָרַת תַּנִּינַיָּא כֵּם פּוּרְעָנוּתְהוֹן וּכְרֵישׁ פִּתְנֵי חֵיוִין אַכְזָרַיִן׃ 34 הֲלָא כָּל עוֹבָדֵיהוֹן גְּלָן קֳדָמַי גְּנִיזִין לְיוֹם דִּינָא בְּאוֹצָרַי׃
35 קֳדָמַי פּוּרְעָנוּתָא וַאֲנָא אֶשְׁלֵם לְעִדָּן דְּיִגְלוֹן מִן אַרְעָהוֹן אֲרֵי קָרִיב יוֹם תְּבָרְהוֹן וּמַבַּע דַּעֲתִיד לְהוֹן׃ 36 אֲרֵי יְדִין יְיָ דִּינָא דְּעַמֵּיהּ
וּפוּרְעָנוּת עַבְדּוֹהִי צַדִּיקַיָּא יְתְפְּרַע אֲרֵי גְּלֵי קֳדָמוֹהִי דְּבְעִידָן דְּתִתְקוֹף עֲלֵיהוֹן מָחַת סָנְאֵי יְהוֹן מְשַׁלְטְלִין וּשְׁבִיקִין׃ 37 וְיֵימַר אַן דְּחֶלְתְּהוֹן
תַּקִּיפָא דַּהֲווֹ רְחִיצִין בֵּיהּ׃ 38 דִּי תֶּרֶב נִכְסָתְהוֹן הֲווֹ אָכְלִין שַׁתָּן חֲמַר נִסְבֵּיהוֹן יְקוּמוּן כְּעַן וְיִסְעֲדוּנְכוֹן יְהוֹן עֲלֵיכוֹן מָגֵן׃ 39 חֲזוֹ כְעַן
אֲרֵי אֲנָא אֲנָא הוּא וְלֵית אֱלָהּ בַּר מִנִּי אֲנָא מֵמִית וּמְחֵי מָחֵינָא וְאַף מָסֵינָא וְלֵית מִן יְדִי מְשֵׁיזִיב׃ 40 אֲרֵי אֶתְקְנִית בִּשְׁמַיָּא בִּירַ שְׁכִנְתִּי
וְאֵמֵרִית קַיָּם אֲנָא לְעָלְמִין׃

* *Congregabo ſuper eos mala, & ſagittas meas* 23
complebo in eos.

* *Conſumpti fame & eſca auium, & morſus im-* 24
medicabilis. dentes beſtiarum immittam in eos, cum
furore trahentium ſuper terram.

* *Foris orbatos faciet eos gladius, & ex pene-* 25
tralibus, pauor. iuuenis cum virgine, lactens cum
conſtituto ſene.

* *Dixi, Diſpergam eos: ceſſare faciam iam ex ho-* 26
minibus memoriam eorum.

* *Niſi propter iram inimicorum, vt non longæui* 27
ſint, & vt non inſurgant contrarij. ne dicant, Ma-
nus noſtra excelſa, et non Dominus fecit hæc omnia.

* *Quoniam gens quæ amiſit conſilium eſt, & non* 28
eſt in eis ſcientia: * *Non ſapientes fuerunt ad* 29
intelligendum. hæc omnia ſuſcipiant in nouiſſimum
tempus. * *Quomodo perſequetur vnus mille,* 30
& duo fugabunt decem milia, niſi Deus vendide-
rit eos, & Dominus tradiderit eos?

* *Non enim ſunt dei eorum vt Deus noſter. at* 31
inimici noſtri ſtulti. * *Ex enim vineis Sodomo-* 32
rum vinea eorum, & vitis eorum de Gomorra. v-
ua eorum vua fellis, botrus amaritudinis eorum.

* *Fel draconum vinum eorum, & venenum* 33
aſpidum inſanabile. * *Nonne hæc omnia condi-* 34
ta ſunt apud me, & ſignata ſunt in theſauris meis?

* *In die vltionis retribuam in tempore quando* 35
labatur pes eorum: quoniam iuxta dies perditionis
eorum. & adſunt parata vobis: * *Quoniam iudi-* 36
cabit Dominus populum ſuum, et in ſeruis ſuis con-
ſolabitur. vidit enim eos diſſolutos et deficientes in
captiuitate & remiſſos. * *Et dixit Dominus: Vbi* 37
ſunt dij eorum, quibus confiſi erant in ipſis?

* *Quorum adipem ſacrificiorum eorum comede-* 38
batis, et bibebatis vinum libaminum eorum. ſurgãt
& opitulentur vobis, & fiant veſtri protectores.

* *Videte, videte quòd ego ſum, et non eſt Deus præ-* 39
ter me. ego occidam et viuere faciam, percutiã et ego
ſanabo: & non eſt qui eruat de manibus meis.

* *Quoniam leuabo in cælum manum meam, &* 40
iurabo dextera mea: et dicam, Viuo ego in æternum.

* *Quoniam acuam vt fulgur gladium meum, et* 41
arripiet iudicium manus mea: & reddam vltio-
nem hoſtibus, & odientibus me retribuam.

23 * συνάξω εἰς αὐτοὺς κακὰ, καὶ τὰ βέλη μου συντελέσω εἰς αὐ-
24 τούς. * τηκόμενοι λιμῷ καὶ βρώσει ὀρνέων, καὶ ὀπισθότονοι καὶ
αὐίατοι. ὀδόντας θηρίων ἐπαποστελῶ εἰς αὐτοὺς, μετὰ θυμοῦ συ-
25 ρόντων ἐπὶ τῆς γῆς. * ἔξωθεν ἀτεκνώσει αὐτοὺς μάχαι-
ρα, καὶ ἐν τοῖς ταμιείοις, φόβος. νεανίσκος καὶ παρθένῳ
θηλάζων μετὰ καθεσηκότος πρεσβύτου.
26 * εἶπον, διασπερῶ αὐτούς. παύσω δὴ ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνη-
27 μόσυνον αὐτῶν. * εἰμὴ δι' ὀργὴν ἐχθρῶν, ἵνα μὴ μακρο-
χρονίσωσι, καὶ ἵνα μὴ συνεπιθῶνται οἱ ὑπεναντίοι. μὴ εἴποιεν,
ἡ χεὶρ ἡμῶν ὑψηλή, καὶ οὐχὶ κύριος ἐποίησε ταῦτα πάντα·
28 * ὅτι ἔθνος ἀπολωλεκὸς βουλὴν ἐστὶ καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐ-
29 τοῖς σύνεσις. * οὐκ ἐφρόνησαν συνιέναι ταῦτα πάντα
καταδεξάσθωσαν εἰς τὸν ἔσχατον χρόνον.
30 * πῶς διώξεται εἷς χιλίους, καὶ δύο μετακινήσουσι μυριάδας,
εἰμὴ ὁ θεὸς ἐπέδοτο αὐτοὺς, καὶ ὁ κύριος παρέδωκεν αὐτούς.
31 * οὐ γὰρ εἰσὶν οἱ θεοὶ αὐτῶν ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν. καὶ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν
32 αὐόητοι. * ἐκ γὰρ ἀμπέλων Σοδόμων ἡ ἄμπελος αὐτῶν.
καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ γομόρρας. ἡ σταφυλὴ αὐτῶν στα-
φυλὴ χολῆς, βότρυς πικρίας αὐτῶν.
33 * θυμὸς δρακόντων ὁ οἶνος αὐτῶν, καὶ θυμὸς ἀσπίδων ἀ-
34 νίατος. * οὐκ ἰδοὺ ταῦτα πάντα κεκῆται παρ' ἐμοί, καὶ
ἐσφράγισται ἐν τοῖς θησαυροῖς μου;
35 * ἐν ἡμέρᾳ ἐκδικήσεως ἀνταποδώσω ἐν καιρῷ ὅταν σφα-
λῇ ὁ πούς αὐτῶν· ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα ἀπωλείας αὐτῶν, καὶ παρε-
36 στιν ἕτοιμα ὑμῖν. * ὅτι κρινεῖ κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ
τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται. εἶδε γὰρ αὐτοὺς παραλελυ-
μένους καὶ ἐκλελοιπότας ἐν ἐπαλωγῇ καὶ παρειμένους.
37 * καὶ εἶπε κύριος, ποῦ εἰσιν οἱ θεοὶ αὐτῶν, ἐφ' οἷς ἐπεποί-
38 θεισαν ἐπ' αὐτοῖς; * ὧν τὸ στέαρ τῶν θυσιῶν αὐτῶν ἠσθίετε, καὶ
ἐπίνετε τὸν οἶνον τῶν σπονδῶν αὐτῶν. ἀναστήτωσαν καὶ βοη-
θησάτωσαν ὑμῖν, καὶ γενηθήτωσαν ὑμῶν σκεπασταί.
39 * ἴδετε ἴδετε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι θεὸς πλὴν ἐμοῦ. ἐγὼ
ἀποκτενῶ, καὶ ζῆν ποιήσω· πατάξω, κἀγὼ ἰάσομαι. καὶ οὐκ
ἔστιν ὃς ἐξελεῖται ἐκ τῶν χειρῶν μου.
40 * ὅτι ἐρῶ εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν χεῖρά μου, καὶ ὀμοῦμαι τῇ
δεξιᾷ μου. καὶ ἐρῶ, ζῶ ἐγὼ εἰς τὸν αἰῶνα.
41 * ὅτι παροξυνῶ ὡς ἀστραπὴν τὴν μάχαιράν μου, καὶ ἀν-
θέξεται κρίματος ἡ χείρ μου· καὶ ἀνταποδώσω δίκην τοῖς ἐχ-
θροῖς, καὶ τοῖς μισοῦσί με ἀνταποδώσω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Congregabo ſuper eos mala, plagas meas immittam in eos. [24] Inflati erunt fame, & comeſti ab auibus, & vexati à ſpiritibus malignis: & dentem beſtiarum agri immittam in eos, cum furore draconum qui reptant in puluere. [25] Foris abſque liberis faciet eos gladius, & in cubiculis timor mortis, iuuenes ſimul ac puellas, lactentes cum ſenibus eorum. [26] Dixi: Reſidebit ira mea ſuper eos, & conſummabo eos: ceſſare faciam à filiis hominũ memoriam eorum. [27] Niſi ira inimici collecta eſſet, ne fortè magnificaretur inimicus: ne fortè dicerent, Manus noſtra prævaluit nobis, & non fuerunt à facie Domini omnia hæc. [28] Populus enim perdens conſilium ſunt, & non eſt in eis intelligentia. [29] Vtinam ſaperent & contemplarentur hoc, & intelligerent quid erit in nouiſſimis eorum! [30] Quomodo perſequebatur vnus mille, & duo fugabant decem milia: niſi quòd Fortis eorum tradidit eos, & Dominus retribuit eis? [31] Quoniam non eſt ſicut fortitudo noſtra fortitudo eorum: & inimici noſtri ſunt iudices. [32] Quoniam ſicut vindicta populi Sodomorum, erit vindicta eorum, & percuſſio eorum ſicut populi Gomorræ. plagæ eorum peſſimæ ſicut capita colubrorũ, & retributio operum ſuorum ſicut venenum. [33] Sicut fel draconum eſt calix vltionis eorum, & ſicut caput aſpidum crudelium. [34] Nonne omnia opera eorum manifeſta ſunt coram me, & conſeruata in die iudicij in theſauris meis? [35] Coram me eſt vltio, & ego retribuam in tempore quo migrabunt de terra ſua; quoniam propè eſt dies interitus eorum, & feſtinabit quod futurum eſt eis. [36] Quoniam iudicabit Dominus iudicium populi ſui, & vltionem ſeruorum ſuorum iuſtorum vlciſcetur: quoniam manifeſtum eſt coram eo, quòd in tempore quo prævalebit contra eos plaga inimici, erunt inſtabiles & derelicti. [37] Et dicet: Vbi eſt terribilis eorum, & fortis in quo habebant fiduciam? [38] De quorum victimis comedebant adipem, & bibebant vinum libaminum eorum: ſurgant nunc & auxilientur vos, & ſint ſuper vos in protectionem. [39] Videte nunc quoniam ego ego ſum, & non eſt Deus præter me. ego occido & viuifico, percutio & etiam ſano: & non eſt qui de manu mea poſſit eruere. [40] Quoniam præparaui in cælis domum maieſtatis meæ: & dixi, Viuo ego in ſempiternum. [41] Si in duplum pluſquam fulgur apparet à ſummitate cæli, & vſque ad ſummitatem eius reuelabitur gladius meus, & apprehendet iudicium manus mea: reddam vltionem hoſtibus meis, & inimicis meis retribuam.

42 * אַשְׁכִּיר חִצַּי מִדָּם וְחַרְבִּי תֹּאכַל בָּשָׂר מִדַּם
43 חָלָל וְשִׁבְיָה מֵרֹאשׁ פַּרְעוֹת אוֹיֵב : * הַרְנִינוּ
גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם־עֲבָדָיו יִקּוֹם וְנָקָם יָשִׁיב לְצָרָיו
וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ :
44 * וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־כָּל־דִּבְרֵי
הַשִּׁירָה הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן :
45 * וַיְכַל מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־
46 כָּל־יִשְׂרָאֵל : * וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שִׂימוּ לִבְבְכֶם לְכָל־
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵעִיד בָּכֶם הַיּוֹם אֲשֶׁר תְּצַוֻּם
אֶת־בְּנֵיכֶם לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה
47 הַזֹּאת : * כִּי לֹא דָבָר רֵק הוּא מִכֶּם כִּי־הוּא חַיֵּיכֶם
וּבַדָּבָר הַזֶּה תַּאֲרִיכוּ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם
עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ :
48 * וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה לֵאמֹר :
49 * עֲלֵה אֶל־הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה הַר־נְבוֹ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ
מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ וּרְאֵה אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן
50 אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לַאֲחֻזָּה : * וּמֻת בָּהָר
אֲשֶׁר אַתָּה עֹלֶה שָׁמָּה וְהֵאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ כַּאֲשֶׁר־מֵת
אַהֲרֹן אָחִיךָ בְּהֹר הָהָר וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו :
51 * עַל־אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵי־
מְרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבַּר־צִן עַל אֲשֶׁר לֹא־קִדַּשְׁתֶּם
52 אוֹתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : * כִּי מִנֶּגֶד תִּרְאֶה אֶת־
הָאָרֶץ וְשָׁמָּה לֹא תָבוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל :

לג

1 וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ
מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ :
2 * וַיֹּאמַר יְהוָה מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ
מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מִרִבְבֹת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת
לָמוֹ :

42 * Inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus deuorabit carnes de cruore occisorum,& de captiuitate nudati inimicorum ca-
43 pitis. * Laudate gentes populum eius,quia sanguinem seruorum suorũ vlciscetur.& vindictam retribuet in hostes eorum : & propitius erit terræ populi sui.
44 * Venit ergo Moyses , & locutus est omnia verba cantici huius in auribus populi , ipse &
45 Iosue filius Nun. * Compleuitque omnes sermones istos loquens ad vniuersum Israel:
46 * Et dixit ad eos:Ponite corda vestra in omnia verba quæ ego testificor vobis hodie , vt mandetis ea filiis vestris custodire & facere,& implere vniuersa quæ scripta sunt in volumi-
47 ne legis huius. * Quia non incassum præcepta sunt vobis , sed vt singuli in eis viuerent: quæ facientes longo perseueretis tempore in terra ad quam Iordane transmisso ingredimi-
48 ni possidendam. * Locutusque est Dominus ad Moysen in eadem die,dicens:
49 * Ascende in montem istum Abarim,id est transitum, in montem Nebo , qui est in terra Moab contra Hiericho : & vide terram Chanaan, quam ego tradam filiis Israel obtinendam.
50 * Et morere in monte. quem conscendens iungêris populis tuis , sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor , & appositus Nu.20.d
populis suis.
51 * Quia præuaricati estis contra me in medio filiorum Israel ad aquas contradictionis in Cades deserti Sin,& non sanctificastis me inter filios Israel.
52 * Econtrà videbis terram, & non ingredieris in eam,quam ego dabo filiis Israel.

CAP. XXXIII.

1 HÆc est benedictio qua benedixit Moyses A homo Dei filiis Israel , ante mortem suam.
2 * Et ait: Dominus de Sina venit,& de Seir ortus est nobis. apparuit de monte Pharan,& cum eo sanctorum milia . in dextera eius ignea lex.

תרגום אונקלוס

41 אִם עַל חַד תֵּרִין כְּחַיְזוּ בַּרְקָא מִסּוֹף שְׁמַיָּא וְעַד סוֹף שְׁמַיָּא הִתְגְּלֵי חַרְבִּי וְתִתְקַף בִּדִינָא יְדִי אָתְיַב פֻּרְעָנוּתָא לְסָנְאַי וּלְבַעֲלֵי דְבָבַי אֲשַׁלֵּם :
42 אֲרַוֵּי גַּיָּרַי מְדָמָא וְחַרְבִּי תְּקַטֵּל בְּעַמְמַיָּא מִדַּם קְטִילִין וּשְׁבַן לְאַעְדָּאָה כְּתֵרִין מֵרִישׁ סָנְאָה וּבְעֵל דְּבָבָא : 43 שַׁבְּחוּ עַמְמַיָּא דִינָא דְעַמֵּיהּ
אֲרֵי פוּרְעָנוּת עַבְדּוֹהִי צַדִּיקָא מְחַפַּרְע וּפוּרְעָנוּתָא יָתֵיב לְסָנְאוֹהִי וְיכַפַּר עַל אַרְעֵיהּ וְעַל עַמֵּיהּ : 44 וַאֲתָא מֹשֶׁה וּמַלֵּיל יַת כָּל פִּתְגָמֵי תְּשְׁבַּחְתָּא
הָדָא קֳדָם עַמָּא הוּא וְהוֹשֵׁעַ בַּר נוּן : 45 וְשֵׁיצִי מֹשֶׁה לְמַלָּלָא יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִילֵּין עִם כָּל יִשְׂרָאֵל : 46 וַאֲמַר לְהוֹן שַׁוּוּ לִבְכוֹן לְכָל
פִּתְגָמַיָּא דַּאֲנָא מַסְהֵיד בְּכוֹן יוֹמָא דֵין דְּתַפְקְדוּנוּן יַת בְּנֵיכוֹן לְמֶעְבַּד יַת כָּל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא הָדָא : 47 אֲרֵי לָא פִתְגָם רֵיקָן הוּא מִנְּכוֹן אֲרֵי
הוּא חַיֵּיכוֹן וּבְפִתְגָמָא הָדֵין תּוֹרִיכוּן יוֹמִין עַל אַרְעָא דְאַתּוּן עָבְרִין יַת יַרְדְּנָא לְתַמָּן לְמֵירְתַהּ : 48 וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּכַרְנָ הָדֵין לְמֵימָר :
49 סַק לְטוּרָא דַּעֲבָרַיֵּי הָדֵין לְטוּרָא דִּנְבוֹ דִּי בְּאַרְעָא דְמוֹאָב דְּעַל אַפֵּי יְרֵחוֹ וַחֲזֵי יַת אַרְעָא דִּכְנַעַן דַּאֲנָא יָהֵב לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחְסָנָא :
50 וּמוּת בְּטוּרָא דְאַתְּ סָלִיק לְתַמָּן וְאִתְכְּנֵשׁ לְעַמָּךְ כְּמָא דְמִית אַהֲרֹן אָחִיךְ בְּהֹר טוּרָא וְיִתְכְּנֵשׁ לְעַמֵּיהּ : 51 עַל דְּסָרֵיבְתּוּן בְּמֵימְרִי בְּגוֹ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּמֵי מַצּוֹת רְקֵם מַרְכְּבָא דִּצְן עַל דְּלָא קַדֲּשְׁתּוּנִי בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : 52 אֲרֵי מִקְבֵּיל תֶּחֱזֵי יַת אַרְעָא וּלְתַמָּן לָא תֵעוֹל לְאַרְעָא דַּאֲנָא יָהֵב
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל :

לג

1 וְדָא בִּרְכְתָא דְּבָרִיךְ מֹשֶׁה נְבִיָּא דַיְיָ יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם מוֹתֵיהּ : 2 וַאֲמַר יְיָ מִסִּינַי אִתְגְּלִי וְזִיהוֹר יְקָרֵיהּ מִשֵּׂעִיר אִתְחֲזִי
לָנָא אִתְגְּלִי בְּגְבוּרְתֵּיהּ עַל טוּרָא דְּפָארָן וְעִימֵיהּ רִבְוָן קַדִּישִׁין כְּתַב יַמִּינֵיהּ סְגִי אֵישָׁתָא אוֹרַיְתָא יָהֵב לָנָא :

42 * Inebriabo ſagittas meas à ſanguine, & gladius meus deuorabit carnes de cruore occiſorũ, & captiuitate à capite principũ inimicorũ. Lætamini cæli ſimul cum eo, & adorent eum vniuerſi angeli Dei.

43 * Lætamini gentes cum populo eius, & roborentur in eo omnes filij Dei: quoniam ſanguinem filiorum eius vlciſcitur. & vlciſcetur et retribuet vindictam iuimicis, & odientibus eum retribuet. & expurgabit Dominus terram populi ſui. Et ſcripſit Moyſes canticum hoc in illa die, & docuit illud filios Iſrael.

44 * Et acceßit Moyſes, & locutus eſt omnia verba legis huius in auribus populi, ipſe & Joſue filius Nun.

45 * Et compleuit Moyſes loquens ſermones iſtos vniuerſo Iſrael.

46 * Et dixit ad eos: Attendite corde veſtro in omnia verba hæc, quæ ego teſtificor vobis hodie: quæ mandetis filiis veſtris, cuſtodire & facere omnes ſermones legis huius:

47 * Quoniam non ſermo vanus hic vobis: quoniam hæc vita veſtra, & propter ſermonem hunc longæui eritis in terra, in quam vos tranſitis Iordanem illuc vt poßideatis illam.

48 * Et locutus eſt Dominus ad Moyſen in die hac, dicens:

49 * Aſcende in montem Abarim, hunc montem Nebo qui eſt in terra Moab contra Hiericho. et vide terram Chanaan, quam ego do filiis Iſrael in poſſeßionem.

50 * Et morere in monte in quem aſcendis illuc. et iungere ad populum tuum, quemadmodum mortuus eſt Aaron frater tuus in Hor monte; & appoſitus eſt ad populum ſuum:

51 * Quia increduli fuiſtis verbo meo in filiis Iſrael ad aquam contradictionis Cades in deſerto Sin: quoniam non ſanctificaſtis me in filiis Iſrael.

52 * Quoniam eregione videbis terram, & illuc non ingredieris in terram quam ego do filiis Iſrael.

CAP. XXXIII.

1 Hæc benedictio qua benedixit Moyſes homo Dei filiis Iſrael ante mortem ſuam.

2 * Et ait: Dominus de Sina venit, & apparuit de Seir nobis: et feſtinauit de monte Pharan, cum milibus Cades à dextris eius angeli cum eo.

42 * μεθύσω τὰ βέλη μου ἀφ' αἵματος, καὶ ἡ μάχαιρά μου φάγεται κρέα ἀφ' αἵματος τραυματιῶν καὶ αἰχμαλωσίας ἀπὸ κεφαλῆς ἀρχόντων ἐχθρῶν. εὐφράνθητε οὐρανοὶ ἅμα αὐτῷ, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ.

43 * εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνισχυσάτωσαν αὐτῷ πάντες υἱοὶ θεοῦ· ὅτι τὸ αἷμα τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐκδικεῖται. καὶ ἐκδικήσει καὶ ἀνταποδώσει δίκην τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τοῖς μισοῦσιν αὐτὸν ἀνταποδώσει. καὶ ἐκκαθαριεῖ κύριος τὴν γῆν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ ἔγραψε μωυσῆς τὴν ᾠδὴν ταύτην ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ.

44 * Καὶ προσῆλθε μωυσῆς, καὶ ἐλάλησε πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ, αὐτὸς καὶ ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυή.

45 * καὶ συνετέλεσε μωυσῆς λαλῶν τοὺς λόγους τούτους πάντι ἰσραήλ.

46 * καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, προσέχετε τῇ καρδίᾳ ὑμῶν ἐπὶ πάντας τοὺς λόγους τούτους, οὓς ἐγὼ διαμαρτύρομαι ὑμῖν σήμερον. ἃ ἐντελεῖσθε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, φυλάσσειν καὶ ποιεῖν πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου·

47 * ὅτι οὐχὶ λόγος κενὸς ἔστιν ὑμῖν, ὅτι αὕτη ἡ ζωὴ ὑμῶν, καὶ ἕνεκεν τοῦ λόγου τούτου μακροημερεύσετε ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἣν ὑμεῖς διαβαίνετε τὸν ἰορδάνην ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν.

48 * καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς μωυσῆν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, 49 λέγων· * ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος τὸ ἀβαρείμ, τοῦτο ὄρος ναβαὺ ὅ ἐστιν ἐν γῇ μωάβ κατὰ πρόσωπον ιεριχώ. καὶ ἴδε τὴν γῆν χαναάν, ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ εἰς κατάσχεσιν.

50 * καὶ τελεύτα ἐν τῷ ὄρει εἰς ὃ ἀναβαίνεις ἐκεῖ. καὶ προστέθητι πρὸς τὸν λαόν σου, ὃν τρόπον ἀπέθανεν ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἐν ὁρ τῷ ὄρει, καὶ προστετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ·

51 * διότι ἠπειθήσατε τῷ ῥήματί μου ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ ὕδατος δωπλογίας κάδης ἐν τῇ ἐρήμῳ σίν· διότι οὐχ ἡγιάσατέ με ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

52 * ὅτι ἀπέναντι ὄψει τὴν γῆν, καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ εἰς τὴν γῆν ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

λγ'.

1 * Αὕτη ἡ εὐλογία ἣν ηὐλόγησε μωυσῆς ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ πρὸ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ.

2 * καὶ εἶπε, κύριος ἐκ σινὰ ἦκει, καὶ ἐπέφανεν ἐκ σηὶρ ἡμῖν, καὶ κατέσπευσεν ἐξ ὄρους φαράν, σὺν μυριάσι κάδης ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

42 Inebriabo ſagittas meas ſanguine, & gladius meus occidet populos, de cruore occiſorum & captiuorum, vt auferam coronas de capite hoſtis & inimici. 43 Laudate gentes populum eius, quoniam vindictam ſeruorum ſuorum iuſtorum vlciſcetur, & vltionem reddet inimicis ſuis, & propitius erit terræ ſuæ & populo ſuo. 44 Et venit Moyſes, & locutus eſt omnia verba cantici huius coram populo, ipſe & Ioſue filius Nun. 45 Et conſumauit Moyſes loqui omnia verba hæc cum omni Iſrael: 46 Et dixit ad eos: Ponite cor veſtrum ad omnia verba quæ ego teſtificor vobis hodie: quæ præcipietis filiis veſtris, vt cuſtodiant & faciant omnia verba legis huius. 47 Quia verba non vana ſunt vobis: ſed hæc eſt vita veſtra, & in verbo hoc prolongabuntur dies veſtri ſuper terra propter quam tranſitis Iordanem vt poſſideatis eam.

48 Et locutus eſt Dominus cum Moyſe in hac die, dicens: 49 Aſcende in montem iſtum tranſeuntium in monte Nebo, qui eſt in terra Moab quæ eſt contra faciem Hiericho; & vide terram Chanaan, quam ego dabo filiis Iſrael in poſſeſſionem. 50 Et morere in monte in quem conſcendes: & colligêris ad populum tuum, ſicut mortuus eſt Aaron frater tuus in monte Hor, & collectus eſt ad populum ſuum:

51 Eo quòd præuaricati eſtis in verbum meum in medio filiorum Iſrael in aquis contradictionis in Cades deſerti Sin; & quia non ſanctificaſtis me in medio filiorum Iſrael. 52 Quoniam econtrà videbis terram, & illuc non ingredieris in terram quam ego dabo filiis Iſrael.

CAP. XXXIII.

ET hæc eſt benedictio qua benedixit Moyſes propheta Dei filiis Iſrael ante mortem ſuam: * Et ait: Dominus de Sinai reuelatus eſt, & ſplendor gloriæ eius apparuit nobis de Seir: reuelatus eſt in fortitudine ſua ſuper monte Pharan, & cum eo ſanctorum milia: legem ſcriptam dextera eius dedit nobis de medio ignis.

5 * אַף חֹבֵב עַמִּים כָּל־קְדֹשָׁיו בְּיָדֶךָ וְהֵם תֻּכּוּ
4 לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ׃ * תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ
5 מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב׃ * וַיְהִי בִישֻׁרוּן
מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
6 * יְחִי רְאוּבֵן וְאַל־יָמֹת וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר׃
7 * וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמַר שְׁמַע יְהוָה
קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ יָדָיו רַב לּוֹ וְעֵזֶר מִצָּרָיו
8 תִּהְיֶה׃ * וּלְלֵוִי אָמַר תֻּמֶּיךָ
וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ בְמַסָּה תְּרִיבֵהוּ
9 עַל־מֵי מְרִיבָה׃ * הָאֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא
רְאִיתִיו וְאֶת־אֶחָיו לֹא הִכִּיר וְאֶת־בָּנָו לֹא יָדָע
כִּי שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצֹרוּ׃
10 * יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יָשִׂימוּ
11 קְטוֹרָה בְאַפֶּךָ וְכָלִיל עַל־מִזְבְּחֶךָ׃ * בָּרֵךְ יְהוָה
חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו וּמְשַׂנְאָיו
12 מִן־יְקוּמוּן׃ * לְבִנְיָמִן אָמַר
יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל־הַיּוֹם
13 וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכֵן׃ * וְלִיוֹסֵף
אָמַר מְבֹרֶכֶת יְהוָה אַרְצוֹ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם מִטָּל
14 וּמִתְהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת׃ * וּמִמֶּגֶד תְּבוּאֹת
15 שֶׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יְרָחִים׃ * וּמֵרֹאשׁ הָרְרֵי־
16 קֶדֶם וּמִמֶּגֶד גִּבְעוֹת עוֹלָם׃ * וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ
וּמְלֹאָהּ וְרִצוֹן שֹׁכְנִי סְנֶה תָּבוֹאתָה לְרֹאשׁ יוֹסֵף
17 וְלִקְרְקֹד נְזִיר אֶחָיו׃ * בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי
רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח יַחְדָּו אַפְסֵי־אָרֶץ
וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה׃
18 * וְלִזְבוּלֻן אָמַר שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ
19 וְיִשָּׂשכָר בְּאֹהָלֶיךָ׃ * עַמִּים הַר־יִקְרָאוּ שָׁם
יִזְבְּחוּ זִבְחֵי־צֶדֶק כִּי שֶׁפַע יַמִּים יִינָקוּ וּשְׂפֻנֵי טְמוּנֵי
חוֹל׃

3 * Dilexit populos . omnes ſancti in manu illius ſunt : & qui appropinquant pedibus e-
4 ius, accipient de doctrina illius. * Legem præcepit nobis Moyſes, hæreditatem multitudi-
5 nis Iacob. * Erit apud rectiſsimum rex, congregatis principibus populi cum tribubus Iſ-
6 rael. * Viuat Ruben, & non moriatur, & ſit
7 paruus in numero. * Hæc eſt Iudæ benedictio: Audi Domine vocem Iudæ, & ad populum ſuum introduc eum. manus eius pugnabunt pro eo, & adiutor illius contra aduerſa-
8 rios eius erit. * Leui quoque ait: Perfectio tua & doctrina tua à viro ſancto tuo, quem probaſti in tentatione, & iudicaſti ad aquas con-
9 tradictionis. * Qui dixit patri ſuo & matri ſuæ, neſcio vos: & fratribus ſuis, ignoro illos: & neſcierunt filios ſuos . hi cuſtodierunt elo-
B quium tuum , & pactum tuum ſeruauerunt.
10 * Iudicia tua ô Iacob , & legem tuam ô Iſrael . Ponent thymiama in furore tuo, & ho-
11 locauſta ſuper altare tuum. * Benedic Domine fortitudini eius , & opera manuum illius ſuſcipe . percute dorſa inimicorum eius, & qui oderunt eum, non conſurgant.
12 * Et Beniamin ait, Amantiſsimus Domini habitabit confidenter in eo : quaſi in thalamo tota die morabitur, & inter humeros illius
13 requieſcet. * Ioſeph quoque ait: De benedictione Domini terra eius, de pomis cæli,
14 & rore atque abyſſo ſubiacente. * De pomis
15 fructuũ Solis ac Lunæ: * De vertice antiquorũ
16 montiũ, de pomis colliũ ęternorũ. * Et de frugibus terrę & de plenitudine eius. Benedictio illius qui apparuit in rubo veniat ſuper caput Ioſeph , & ſuper verticẽ nazaræi inter fratres
17 ſuos. * Quaſi primogeniti tauri pulchritudo
C eius: cornua rhinocerotis cornua illius. in ipſis ventilabit gentes vſq; ad terminos terræ. hæ ſunt multitudines Ephraim, & hæc milia
18 Manaſſe. * Et Zabulõ ait: Lætare Zabulõ in
19 exitu tuo, & Iſachar in tabernaculis tuis. * Populos vocabũt ad mõtẽ, ibi immolabũt victimas iuſtitię: qui inũdationem maris quaſi lac ſugent, & theſauros abſconditos arenarum.

תרגום אונקלוס

3 בְּרַם חַבִּיבִינוּן לְשִׁבְטַיָּא כָּל קַדִּישׁוֹהִי בִּיתְ יִשְׂרָאֵל בִּגְבוּרְתָא אִפֵּיקִינּוּן מִמִּצְרַיִם וְאִנּוּן מְדַבְּרִין תְּחוֹת עֲנָנָךְ נָטְלִין עַל מֵימְרָךְ׃ 4 אוֹרַיְתָא יְהַב לָנָא
מֹשֶׁה מַסָּרָה יְרוּתָא לְכְנִשְׁתָּא יַעֲקֹב׃ 5 וַהֲוָה בִּישֻׁרָאֵל מַלְכָּא בְּאִתְכַּנָּשׁוּת רֵישֵׁי עַמָּא כְּחַדָּא שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל׃ 6 יְחִי רְאוּבֵן לְחַיֵּי עָלְמָא וּמוֹתָא תְּנֵיְנָא
לָא יְמוּת וְיִקְבְּלוּן בְּנוֹהִי אַחְסָנַתְהוֹן בְּמְנְיָנֵיהוֹן׃ 7 וְדָא לִיהוּדָה וַאֲמַר קָבֵיל יְיָ צְלוֹתֵיהּ דִּיהוּדָה בְּמֵפֵקֵיהּ לְקָרְבָא וּלְעַמֵּיהּ תְּהֵי בִּיבִינֵיהּ לְשָׁלָם יְדוֹהִי עָבְדָן
לֵיהּ פּוּרְעָנוּתָא מְסָנְאוֹהִי וּסְעִיד מִבַּעֲלֵי דְבָבוֹהִי תֶּהֵי לֵיהּ׃ 8 וּלְלֵוִי אָמַר תּוּמַיָּא וְאוּרַיָּא אַלְבִּשְׁתָּא לְגֶבֶר דְּאִשְׁתְּכַח חָסִיר קֳדָמָךְ דְּנַסֵּיתוֹהִי בְּנִסְתָּא וַהֲוָה
לֵיהּ פּוּרְעָנוּתָא מְסָנְאוֹהִי וּסְעִיד מִבַּעֲלֵי דְבָבוֹהִי תֶּהֵי לֵיהּ׃ 9 דְּעַל אֲבוּהִי וְעַל אִמֵּיהּ לָא רָחִים כַּד חָבוּ מִן דִּינָא וְאַפֵּי אַחוֹהִי וּבְנוֹהִי לָא נְסֵיב אֲרֵי נְטָרוּ מֵטְרַת
שְׁלִים בְּחַנְחֵיהּ עַל מֵי מְצוּתָא וְאִשְׁתְּכַח מְהֵימָן׃ 10 דְּעַל אֲבוּהִי וְעַל אִמֵּיהּ לָא רָחִים כַּד חָבוּ מִן דִּינָא וְאַפֵּי אַחוֹהִי וּבְנוֹהִי לָא נְסֵיב אֲרֵי נְטָרוּ מֵטְרַת
מֵימְרָךְ וּקְיָמָךְ לָא אַשְׁנִיוּ׃ 10 כָּשְׁרִין אִילֵּין דַּיְלִפּוּן דִּינָךְ לְיַעֲקֹב וְאוֹרַיְתָךְ לְיִשְׂרָאֵל יְשַׁוּוּן קְטוֹרָה בְּסְמִין קָרָמָךְ וּגְמִיר לְרַעֲוָא עַל מַדְבְּחָךְ׃ 11 בָּרִיךְ יְיָ
נְכָסוֹהִי וְקָרְבַּן יְדוֹהִי קַבֵּיל בְּרַעֲוָא תְּבַר חֲרָצָא דְסָנְאוֹהִי וּדְבָעֲיָן דְּלָא יְקוּמוּן׃ 12 לְבִנְיָמִן אֲמַר רְחִימָא דַּיְיָ יִשְׁרֵי לְרוּחְצָן עֲלוֹהִי יְהֵי מֵגֵּין עֲלוֹהִי
כָּל יוֹמָא וּבֵאֲרָעֵיהּ תִּשְׁרֵי שְׁכִינְתָּא׃ 13 וְלִיוֹסֵף אֲמַר מְבָרְכָא מִן קֳדָם יְיָ אַרְעֵיהּ עֲבָדָא מַגְדָּנִין מִשְׁלָא דְשָׁמַיָּא וּמְמַבּוּעֵי עֵינָוָת תְּהוֹמִין דְּנָגְדִּין
כָּל יוֹמָא וּבְאַרָעֵיהּ תִּשְׁרֵי שְׁכִינְתָּא׃ 14 וְעָבְדָא מַגְדָּנִין עִלָּלָן מִבּוּל שִׁמְשָׁא וְעָבְדָא מַגְדָּנִין מֵירִשׁ יַרְחֵי בִּירָח׃ 15 וּמֵרִישׁ טוּרַיָּא בַּכִּירַיָּא וּמִטּוּב רָמָן דְּלָא פָּסְקָן׃ 16 וּמִטּוּב
מִפַּעֲמָקֵי אַרְעָא׃ 14 וְעָבְדָא מַגְדָּנִין עִלָּלָן מִבּוּל שִׁמְשָׁא וְעָבְדָא מַגְדָּנִין מֵירִשׁ יַרְחֵי בִּירָח׃ 15 וּמֵרִישׁ טוּרַיָּא בַּכִּירַיָּא וּמִטּוּב רָמָן דְּלָא פָּסְקָן׃ 16 וּמִטּוּב
אַרְעָא וּמְלָאָהּ רְעוּת לֵיהּ דִּשְׁכִנְתֵּיהּ בְּשְׁמַיָּא וְיֶתְיַן כָּל אִלֵּין לְרֵישָׁא דְיוֹסֵף וּלְגַבְרָא פְּרִישָׁא דְאַחוֹהִי׃ 17 רַבָּא דְּבְנוֹהִי זְיָא לֵיהּ
וּגְבוּרָן דְּאִתְעֲבִידָא לֵיהּ מִן קֳדָם תְּקֵפָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ בְּגִבּוּרְתֵּיהּ עַמְמַיָּא יְקַשֵּׁל כַּחֲדָא עַד סְיָפֵי אַרְעָא וְאִנּוּן רִבְוָתָא דְּבֵית אֶפְרַיִם וְאִנּוּן אַלְפַיָּא דְּבֵית
מְנַשֶּׁה׃ 18 וְלִזְבוּלֻן אֲמַר חֲדִי זְבוּלֻן בְּמִפְקָךְ לְאַגָּחָא קְרָבָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבָךְ וְיִשָּׂשכָר בְּמַשְׁכְּנֵי מוֹעֲדַיָּא בִּירוּשְׁלֵם׃ 19 שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל
לְטוּר בֵּית מַקְדְּשָׁא יְתַכְּנְשׁוּן תַּמָּן יִכְסוֹן נִכְסֵי קְרָשִׁין לְרַעֲוָא אֲרֵי נִכְסֵי עַמְמַיָּא יֵכְלוּן וְסִימָן דִּמְטַמְּרָן בְּחָלָא יִתְגַּלְיָן לְהוֹן׃

* *Et pepercit populo ſuo, & omnes ſanctificati in manibus tuis. hi ſub te ſunt.*
* *Et ſuſcepit de ſermonibus eius legem, quã præcepit nobis Moyſes, hæreditatem multitudinis Iacob.*
* *Et erit in amato princeps, congregatis principibus populorum ſimul cum tribubus Iſrael.*
* *Viuat Ruben, & non moriatur; & Symeon ſit multus in numero.*
* *Et hæc Iudæ: Audi Dñe vocem Iudæ, & ad populum ſuum introducãtur: manus eius diiudicabũt ei. & adiutor ex aduerſariis eius eris.*
* *Et Leui ait: Date Leui manifeſtationes eius. et veritatem eius viro ſancto, quem tentauerunt eum in tentatione. conuiciati ſunt ei ad aquam contradictionis.* * *Qui dicit patri ſuo & matri ſuæ, non vidi te; & fratres ſuos non cognouit; & filios ſuos non cognouit. cuſtodiuit eloquia tua, & pactum tuũ ſeruauit.* * *Oſtendent iuſtificationes tuas Iacob, & legẽ tuam Iſrael. ponent thymiama coram te ſemper in altari tuo.*
* *Benedic Domine fortitudini eius: et opera manuum illius ſuſcipe: percute ilia inſurgentium inimicorum eius, & odientes eum non reſurgant.*
* *Et Beniamin ait: Dilectus à Domino habitabit confidenter. & Deus obumbrat ſuper eo omnibus diebus, & inter humeros eius requieuit.*
* *Et Ioſeph ait: De benedictione Domini terra eius, de fructibus cæli & rore, & de abyſſorum fontibus ab infrà.*
* *Et ad tempus fructibus ſolis conuerſionum, & de ſynodis menſium:* * *Et de vertice montium principij, & de vertice collium æternorum.*
* *Et ad tempus terræ plenitudine. & acceptabilia ei qui apparuit in rubo veniant ſuper caput Ioſeph, & ſuper verticem glorificatus in fratribus.*
* *Primogenitus tauri pulchritudo eius: cornua rhinocerotis cornua illius: in ipſis gentes cornupetet ſimul, vſque ad terminum terræ. hæc miliaria Ephraim, & hæc milia Manaſſe.*
* *Et Zabulon ait: Lætare Zabulon in exitu tuo, & Iſſachar in tabernaculis tuis.*
* *Gentes perdent, & inuocabitis illic, & immolabitis victimas iuſtitiæ: quoniam diuitias maris ſugetis, & in abundantia maritimam habitantiũ.*

3 * καὶ ἐφείσατο τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἡγιασμένοι ὑπὸ τὰς χεῖράς σου. οὗτοι ὑπὸ σὲ εἰσί.
4 * καὶ ἐδέξατο ἀπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ νόμον, ὃν ἐνετείλατο ἡμῖν μωυσῆς, κληρονομίαν συναγωγῆς ἰακώβ.
5 * καὶ ἔσται ἐν τῷ ἠγαπημένῳ ἄρχων, συναχθέντων ἀρχόντων λαῶν ἅμα φυλαῖς ἰσραήλ. 6 * ζήτω ρουβήμ, καὶ μὴ ἀποθνῄσκέτω· καὶ συμεὼν ἔσω πολὺς ἐν ἀριθμῷ.
6 * καὶ αὕτη ἰούδα· εἰσάκουσον κύριε φωνῆς ἰούδα, καὶ εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ εἰσέλθοις αἱ χεῖρες αὐτοῦ διακεινοῦσιν αὐτῷ. καὶ βοηθὸς ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ἔσῃ.
8 * καὶ τῷ λευὶ εἶπεν· δότε λευὶ δήλωσις αὐτοῦ. καὶ ἀλήθειαν αὐτοῦ τῷ ἀνδρὶ τῷ ὁσίῳ· ὃν ἐπειράσαν αὐτὸν ἐν πείρᾳ. ἐλοιδόρησάν αὐτὸν ἐφ' ὕδατος ἀντιλογίας.
9 * ὁ λέγων τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, οὐχ ἑώρακά σε· καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οὐκ ἐπέγνω, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ οὐκ ἔγνω. ἐφύλαξαν τὰ λόγιά σου, καὶ τὴν διαθήκην σου διετήρησαν.
10 * δηλώσουσι τὰ δικαιώματά σου τῷ ἰακώβ, καὶ τὸν νόμον σου τῷ ἰσραήλ. θήσουσι θυμίαμα ἐνώπιόν σου διαπαντὸς ἐπὶ 11 τῷ θυσιαστηρίῳ σου. * εὐλόγησον κύριε τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ δέξαι. πάταξον ὀσφὺν ἐπανεστηκότων ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν μισούντων αὐτὸν μὴ ἀναστήτωσαν.
12 * καὶ τῷ βενιαμὶν εἶπεν· ἠγαπημένος ὑπὸ κυρίου κατασκηνώσει πεποιθώς. καὶ ὁ θεὸς σκιάζει ἐπ' αὐτῷ πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ ἀναμέσον τῶν ὤμων αὐτοῦ κατέπαυσε.
13 * καὶ τῷ ἰωσὴφ εἶπεν· ἀπ' εὐλογίας κυρίου ἡ γῆ αὐτοῦ, ἀπὸ ὡρῶν ἐρασμοῦ καὶ δρόσου, καὶ ἀπὸ ἀβύσσων πηγῶν κάτωθεν.
14 * καὶ καθ' ὥραν γενημάτων ἡλίου τροπῶν, καὶ ἀπὸ συνό-
15 δων μηνῶν· * καὶ ἀπὸ κορυφῆς ὀρέων ἀρχῆς, καὶ ἀπὸ κο-
16 ρυφῆς βουνῶν αἰωνίων. * καθ' ὥραν γῆς πληρώσεως. καὶ τὰ δεκτὰ τῷ ὀφθέντι ἐν τῇ βάτῳ ἐλθοισαν ἐπὶ κεφαλὴν ἰωσήφ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν δοξασθεὶς ἐν ἀδελφοῖς.
17 * πρωτότοκος ταύρου τὸ κάλλος αὐτοῦ· κέρατα μονοκέρωτος τὰ κέρατα αὐτοῦ. ἐν αὐτοῖς ἔθνη κερατιεῖ ἅμα, ἕως ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς. αὗταί μυριάδες ἐφραΐμ, καὶ αὗται χιλιάδες μανασσῆ.
18 * καὶ τῷ ζαβουλὼν εἶπεν· εὐφράνθητι ζαβουλὼν ἐν τῇ ἐξόδῳ σου, καὶ ἰσσάχαρ ἐν τοῖς σκηνώμασί σου.
19 * ἔθνη ἐξολοθρεύσουσι καὶ ἐπικαλέσεσθε ἐκεῖ, καὶ θύσετε θυσίαν δικαιοσύνης, ὅτι πλοῦτον θαλάσσης θηλάσεσθε, καὶ ἐν πορείᾳ ψάλιον κατοικούντων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Dilexit vtiq; trib⁹, & oẽs ſanctos dom⁹ Iſrael: in fortitudine eduxit eos de Ægypto, & ipſi ducebãtur ſub nube tua, & ꝓficiſcebãtur ad verbũ tuũ. [4] Legẽ dedit nobis Moyſes, & tradidit eã in hæreditatẽ cœtui Iacob. [5] Et fuit in Iſrael rex, cũ cõgregarẽtur prĩcipes populi ſimul cum tribubus Iſrael. [6] Viuat Rubẽ in vita æterna, & nõ moriatur morte ſecũda: & accipiant filij ſui hæreditatem ſuã iuxta numerũ eorũ. [7] Et hoc dixit Iudæ: Suſcipe Dñe orationẽ Iudæ cũ egreſſus fuerit ad bellũ; & ad populũ eius reduces eum in pace. manus eius facient vltionẽ de inimicis ſuis, & auxiliator contra hoſtes eius eris ei. [8] Ad Leui quoq; dixit: Perfectione & lumine induiſti virum qui inuentus eſt ſanctus coram te: quem probaſti in tentatione, & inuentus eſt perfectus: probaſti eum apud aquã contradictionis, & inuẽtus eſt fidelis. [9] Qui nõ eſt miſertus patris ſui & matris ſuæ in iudicio quando peccauerunt: & perſonam fratris & filij ſui non accepit: quoniam cuſtodierunt cuſtodiam verbi tui, & pactum tuũ non mutauerunt. [10] Digni ſunt iſti vt doceãt iudicia tua Iacob, & legẽ tuam Iſrael: ponent thymiama aromatum coram te, & holocauſta voluntaria ſuper altare tuum. [11] Benedic, Domine, ſubſtantiæ eius, & oblationem manuũ ſuarũ ſuſcipe voluntariè. contere dorſum hoſtiũ ſuorũ & inimicorũ ſuorũ, vt non cõſurgant. [12] Ad Beniamin dixit: Dilectus Dñi habitabit confidenter: ſuper eum erit protegens eum omnibus diebus, & in terra eius habitabit maieſtas Domini. [13] Ad Ioſeph quoque ait: Benedicta à facie Domini terra eius: faciens fructum erit: de rore cæli deſuper, & de venis fontiũ abyſſi quæ fluũt à profundis terræ. [14] Et faciet poma & fructus quæ ſol germinare facit, & faciet poma in principio mẽſiũ: [15] Et de vertice mõtiũ primitiarũ, & de bonis collũ quæ non deficiũt: [16] Et de bonis terrę & plenitudinis eius, & de bñplacito illi⁹ cuius maieſtas habitat in cęlis, & Moyſi reuelat⁹ eſt in rubo: veniẽt oĩa hęc ſuper caput Ioſeph, & ſuper virũ dedicatũ inter fratres ſuos. [17] Primogenit⁹ filiorũ ſuorũ pulchritudo ei⁹, & magnalia quæ facta ſunt ei à facie fortiſſimi & excelſi: ĩ cui⁹ fortitudine occidet populos ſimul vſq; ad fines terrę. hęc ſũt miliaria Ephraĩ, & hęc ſunt milia Manaſſe. [18] Et ad Zabulõ ait: Lętare Zabulõ cũ egreſſus fueris ad pugnã cõtra inimicos tuos, & Iſachar cũ ſederis ad cõputãda tẽpora ſolẽnitatũ ĩ Hieruſalẽ. [19] Trib⁹ Iſrael cõgregabũtur ĩ mõte dom⁹ ſanctuarij: ibi ĩmolabũt volũtariè hoſtias ſãctificatas; quoniã ſubſtãtias populorũ comedẽt, & theſauri q abſcõditi ſũt in arena reuelabũtur eis.

20 * וּלְגָד אָמַר בָּרוּךְ מַרְחִיב גָּד כְּלָבִיא שָׁכֵן
21 וְטָרַף זְרוֹעַ אַף־קָדְקֹד׃ * וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ כִּי־
שָׁם חֶלְקַת מְחֹקֵק סָפוּן וַיֵּתֵא רָאשֵׁי עָם צִדְקַת
יְהוָה עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם־יִשְׂרָאֵל׃
22 * וּלְדָן אָמַר דָּן גּוּר אַרְיֵה יְזַנֵּק מִן־הַבָּשָׁן׃
23 * וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע רָצוֹן וּמָלֵא בְּרָכַת
24 יְהוָה יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה׃ * וּלְאָשֵׁר אָמַר
בָּרוּךְ מִבָּנִים אָשֵׁר יְהִי רְצוּי אֶחָיו וְטֹבֵל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ׃
25 * בַּרְזֶל וּנְחשֶׁת מִנְעָלֶךָ וּכְיָמֶיךָ דָּבְאֶךָ׃
26 * אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן רֹכֵב שָׁמַיִם בְּעֶזְרֶךָ וּבְגַאֲוָתוֹ
27 שְׁחָקִים׃ * מְעֹנָה אֱלֹהֵי קֶדֶם וּמִתַּחַת
זְרֹעֹת עוֹלָם וַיְגָרֶשׁ מִפָּנֶיךָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשְׁמֵד׃
28 * וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל בֶּטַח בָּדָד עֵין יַעֲקֹב אֶל־אֶרֶץ דָּגָן
וְתִירוֹשׁ אַף־שָׁמָיו יַעֲרְפוּ־טָל׃
29 * אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּיהוָה מָגֵן
עֶזְרֶךָ וַאֲשֶׁר־חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ וְיִכָּחֲשׁוּ אֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה
עַל־בָּמוֹתֵימוֹ תִדְרֹךְ׃

לד

1 * וַיַּעַל מֹשֶׁה מֵעַרְבֹת מוֹאָב אֶל־
הַר נְבוֹ רֹאשׁ הַפִּסְגָּה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ וַיַּרְאֵהוּ יְהוָה
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֶת־הַגִּלְעָד עַד־דָּן׃
2 * וְאֵת כָּל־נַפְתָּלִי וְאֶת־אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה
וְאֵת כָּל־אֶרֶץ יְהוּדָה עַד הַיָּם הָאַחֲרוֹן׃
3 * וְאֶת־הַנֶּגֶב וְאֶת־הַכִּכָּר בִּקְעַת יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים
4 עַד־צֹעַר׃ * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ
אֶתְּנֶנָּה הֶרְאִיתִיךָ בְעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר׃
5 * וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל־פִּי
יְהוָה׃

20 * Et Gad ait: Benedictus in latitudine Gad. quasi leo requieuit, cepitque brachium & verticem.
21 * Et vidit principatum suum quòd in parte sua doctor esset repositus: qui fuit cum principibus populi, & fecit iustitias Domini, & iudicium suum cum Israel.
22 * Dan quoque ait: Dan catulus leonis, fluet largiter de Basan.
23 * Et Neptalim dixit: Neptalim abundantia perfruetur, & plenus erit benedictionibus Domini. mare & Meridiem possidebit.
24 * Aser quoque ait: Benedictus in filiis Aser. sit placens in fratribus suis, & tingat in oleo pedem suum.
25 * Ferrum & æs calciamentum eius. Sicut dies iuuentutis tuæ, ita & senectus tua.
26 * Non est alius vt Deus rectissimi. Ascensor cæli auxiliator tuus, magnificentia eius discurrunt nubes:
27 * Habitaculum eius sursum, & subter brachia sempiterna. Eiiciet à facie tua inimicum; dicetque, conterere.
28 * Habitabit Israel confidenter & solus. Oculus Iacob in terra frumenti & vini, cælique caligabunt rore. Hie.23.d
29 * Beatus tu, Israel. Quis similis tui, popule, qui saluaris in Domino? Scutum auxilij tui, & gladius glorię tuę. Negabunt te inimici tui, & tu eorum colla calcabis. CAP. XXXIIII.

1 A Ascēdit ergo Moyses de campestribus Moab
A super montem Nebo in verticem Phasga
contra Hiericho: ostenditque ei Dñs omnem
2 terram Galaad vsque Dan, * & vniuersum Ne-
ptalim, terramque Ephraim & Manasse, & om
nem terram Iudav sque ad mare nouissimum;
3 * Et Australem partem, & latitudinem cāpi
Hiericho ciuitatis palmarum vsque Segor.
4 * Dixitque Dominus ad eum: Hęc est terra
B pro qua iuraui Abraam, Isaac & Iacob, dicēs:
Semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis, Gen. 12. b. & 15. d
& non transibis ad illam.
5 * Mortuusque est ibi Moyses seruus Do-
mini in terra Moab iubente Domino.

תרגום אונקלוס

20 וְלָגָד אֲמַר בְּרִיךְ דְּיַפְתֵּי לְגָד כְּלֵיתָא שָׁרֵי וְיִקַּשׁ שִׁלְטוֹנִין עִם מַלְכִין׃ 21 וְאִתְקַבֵּל בְּקַדְמֵיתָא דִּילֵיהּ אֲרֵי תַמָּן בְּאַתְסַנְתֵּיהּ מֹשֶׁה סַפְרָא רַבָּא
דְּיִשְׂרָאֵל קְבִיר וְהוּא נָפֵיק וְעָאל בְּרֵישׁ עַמָּא זַכְוָן קָדָם יְיָ עֲבַד וְדִינוֹהִי עִם יִשְׂרָאֵל׃ 22 וּלְדָן אֲמַר דָּן תַּקִּיף כְּגוּר אַרְיְוָן אַרְעֵיהּ שַׁתְיָא מִנּוֹבְלַיָּא דְּנָגְדָן
מִן מַתְנָן׃ 23 וּלְנַפְתָּלִי אֲמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע רַעֲוָא וּמְלֵי בִּרְכָן מִן קֳדָם יְיָ מַעֲרַב יַם גְּבוֹסָר וְדָרוֹמָא יֵירַת׃ 24 וּלְאָשֵׁר אֲמַר בְּרִיךְ מִבְּרִכָת בְּנַיָּא אֲשֵׁר
יְהֵי רַעֲוָא לְאַחוֹהִי וְיִתְרְבֵּא בְּתַפְנוּקֵי מַלְכִין׃ 25 תַּקִּיף כְּפַרְזְלָא וְכִנְחָשָׁא מוֹתָבָךְ וְכִיוֹמֵי עָלֵימוּתָךְ תֻּקְפָּךְ׃ 26 לֵית אֱלָהָא כֵּאלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל
דְּשָׁכְנְתֵּיהּ בִּשְׁמַיָּא בְּסַעֲדָךְ וְתַקְפֵּיהּ בִּשְׁמֵי שְׁמַיָּא׃ 27 מָדוֹר אֱלָהָךְ דְּמִלְקַדְמִין וּבְמֵימְרֵיהּ אִתְעֲבַד עָלְמָא וְתֵרִיךְ מִן קֳדָמָךְ סָנְאָה וַאֲמַר שֵׁיצִי׃
28 וּשְׁרָא יִשְׂרָאֵל לְרוּחְצָן בִּלְחוֹדוֹהִי כְּעֵין בִּרְכְתָא דְּבָרְכִינוּן יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן בְּאַרְעָא עִבּוּר וַחֲמַר אַף שְׁמַיָּא דְּעַלַּוֵיהוֹן יְשַׁמְשׁוּנוּן בְּטַלָּא׃
29 טוּבָךְ יִשְׂרָאֵל לֵית דְּכְוָתָךְ עַמָּא דְּפָרְקָנֵיהּ מִן קֳדָם יְיָ תְּקוֹף סַעֲדָךְ וּדְמִן קֳדָמוֹהִי נְצָחָן גְּבָרָתָךְ וְיִתְכַּדְּבוּן סָנְאָךְ לָךְ וְאַתְּ עַל פְּרִיקַת צַוָּארֵי
מַלְכֵיהוֹן תְּדָרוֹךְ׃

לד

1 וּסְלִיק מֹשֶׁה מִמִּשְׁרַיָּא דְּמוֹאָב לְטוּרָא דְּנְבוֹ רֵישׁ רָמְתָא דְּעַל אַפֵּי יְרֵחוֹ וְאַחֲזֵיהּ יְיָ יַת כָּל אַרְעָא יַת גִּלְעָד עַד דָּן׃
2 וְיַת כָּל נַפְתָּלִי וְיַת אַרַע אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְיַת כָּל אַרַע יְהוּדָה עַד יַמָּא מַעַרְבָאָה׃ 3 וְיַת דְּרוֹמָא וְיַת מֵישְׁרָא בִּקְעַת יְרֵחוֹ קַרְתָּא דְּדִקְלַיָּא עַד צוֹעַר׃
4 וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ דָּא אַרְעָא דְּקַיֵּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְמֵימַר לִבְנָךְ אֶתְּנִינַהּ אַחֲזַיְתָךְ בְּעֵינָךְ וְתַמָּן לָא תָעְבַּר׃
5 וּמִית תַּמָּן מֹשֶׁה עַבְדָּא דַּיְיָ בְּאַרְעָא דְּמוֹאָב עַל מֵימְרָא דַּיְיָ׃

* *Et Gad ait : Benedictus dilatans Gad. quasi* 20
leo requieuit, conterens brachium & principem.

* *Et vidit principatum suum: quoniam illic di-* 21
uisa est terra principum congregatorum simul cum principibus populorum. iustitiam Dominus fecit, et iudicium suum cum Israel.

* *Et Dan ait : Dan catulus leonis, & saltabit ex* 22
Basan.

* *Et Neptalim dixit: Neptalim abundantia su-* 23
sceptibilium : & impleatur benedictione à Domino. mare & meridiem possidebis.

* *Et Aser ait : Benedictus à filiis Aser. & erit* 24
placens fratribus suis. tinget in oleo pedem suum.

* *Ferrum & æs calciamentum eius erit. & si-* 25
cut dies tui fortitudo tua.

* *Non est sicut Deus dilecti . qui ascendit in cæ-* 26
lum auxiliator tuus , & magnificus firmamenti.

* *Et teget te Dei principatus, & sub fortitudi-* 27
ne brachiorum sempiternorum. & eijciet à facie tua inimicum: dicens, pereas.

* *Et habitabit Israel solus confidenter. fons Ja-* 28
cob in frumento & vino : & cælum ei caligans rore.

* *Beatus tu Israel : quis similis tibi, populе, qui* 29
saluaris à Domino? Scuto teget auxiliator tuus, & gladius gloria tua. & negabunt te inimici tui, et tu super collum eorum calcabis.

CAP. XXXIIII.

ET ascendit Moyses de campestribus Moab su- 1
per montem Nebo, in verticem Phasga qui est contra faciem Hiericho. & ostendit ei Dominus omnem terram Galaad vsque Dan:

* *Et vniuersam terram Neptalim, & vniuer-* 2
sam terram Ephraim & Manasse, & omnem terram Juda vsque ad mare nouissimum:

* *Et desertum, & circa regiones Hiericho , ciui-* 3
tatem palmarum vsque Segor.

* *Et dixit Dominus ad Moysen: Hæc terra quam* 4
iuraui Abraam & Isaac & Iacob, dicens: Semini vestro dabo eam. ostendi eam oculis tuis, et illuc non ingredieris.

* *Et mortuus est ibi Moyses seruus Domini in* 5
terra Moab per verbum Domini.

20 * καὶ τῷ γὰδ εἶπεν, εὐλογημένος ἐμπλατύνων γάδ. ὡς λέων ἀνέπαυσε, συνετρίψας βραχίονα καὶ ἄρχοντα.

21 * καὶ εἶδεν ἀπαρχὴν αὐτῷ, ὅτι ἐκεῖ ἐμερίσθη γῆ ἀρχόντων συνηγμένων ἅμα ἀρχηγοῖς λαῶν. δικαιοσύνην κυρίου ἐποίησε, καὶ κρίσιν αὐτοῦ μετ' Ισραήλ.

22 * καὶ τῷ Δὰν εἶπεν, Δὰν σκύμνος λέοντος, καὶ ἐκπηδήσει ἐκ τοῦ Βασάν.

23 * καὶ τῷ Νεφθαλὶμ εἶπεν, Νεφθαλὶμ πλησμονὴ δεκτῶν. καὶ ἐμπλησθήτω εὐλογίας παρὰ κυρίου. θάλασσαν καὶ λίβα κληρονομήσεις.

24 * καὶ τῷ Ἀσὴρ εἶπεν, εὐλογημένος ἀπὸ τέκνων Ἀσήρ. καὶ ἔσται δεκτὸς τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. βάψει ἐν ἐλαίῳ τὸν πόδα αὐτοῦ.

25 * σίδηρος καὶ χαλκὸς τὸ ὑπόδημα αὐτοῦ ἔσται. καὶ ὡς αἱ ἡμέραι σου ἡ ἰσχύς σου.

26 * οὐκ ἔστιν ὥσπερ ὁ θεὸς τοῦ ἠγαπημένου. ὁ ἐπιβαίνων ἐπὶ τὸν οὐρανὸν βοηθός σου, καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς ἐν στερεώματος.

27 * καὶ σκεπάζει σε θεοῦ ἀρχή, καὶ ὑπὸ ἰσχὺν βραχιόνων αἰωνίων. καὶ ἐκβαλεῖ ἀπὸ προσώπου σου ἐχθρόν, λέγων, ἀπόλοιο.

28 * καὶ κατασκηνώσει Ισραὴλ μόνος πεποιθώς. πηγὴ Ιακὼβ ἐπὶ σίτου καὶ οἴνου. καὶ ὁ οὐρανὸς αὐτῷ συννεφὴς δρόσῳ.

29 * μακάριος σὺ Ισραήλ· τίς ὅμοιός σοι λαὸς σῳζόμενος ὑπὸ κυρίου; ὑπερασπιεῖ ὁ βοηθός σου, καὶ ἡ μάχαιρα καυχήματός σου. καὶ ψεύσονταί σε οἱ ἐχθροί σου, καὶ σὺ ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτῶν ἐπιβήσῃ.

λδ'.

1 * Καὶ ἀνέβη μωυσῆς ἀπὸ ἀραβὼθ μωὰβ ἐπὶ τὸ ὄρος Ναβαύ, ἐπὶ κορυφὴν φασγὰ ἥ ἐστιν ἐπὶ προσώπου Ιερειχώ. καὶ ἔδειξεν αὐτῷ κύριος πᾶσαν τὴν γῆν Γαλαὰδ ἕως Δάν·

2 * καὶ πᾶσαν τὴν γῆν Νεφθαλὶμ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν Ἐφραὶμ, καὶ Μανασσή, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν Ἰούδα ἕως τῆς θαλάσσης τῆς ἐσχάτης·

3 * καὶ τὴν ἔρημον, καὶ τὰ περίχωρα Ιερειχὼ, πόλιν φοινίκων ἕως Σηγώρ.

4 * καὶ εἶπε κύριος πρὸς μωυσῆν, αὕτη ἡ γῆ ἣν ὤμοσα Ἀβραὰμ, καὶ Ισαὰκ καὶ Ιακὼβ, λέγων, τῷ σπέρματι ὑμῶν δώσω αὐτήν· ἔδειξά σοι τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ.

5 * καὶ ἐτελεύτησεν ἐκεῖ μωυσῆς οἰκέτης κυρίου ἐν γῇ μωὰβ διὰ ῥήματος κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Et ad Gad dixit: Benedictus qui dilatat Gad: sicut leæna habitabit, & occidet principes cum regibus. [21] Et suscipiet in principio partem suam, quoniam ibi in hæreditate sua Moyses scriba magnus, & princeps Israel sepultus est: & ipse egressus est & ingressus est ante populum: iustitias coram Domino fecit, & iudicia eius cum Israel. [22] Et ad Dan ait: Dan fortis sicut catulus leonis : terra eius irrigatur à torrentibus qui defluunt de Basan.
[23] Et ad Neptali dixit: Neptali implebitur desiderio, & plenus erit benedictionibus à facie Domini . ad Occidentale mare Genesar & ad Meridiem possidebit. [24] Et ad Aser dixit: Benedictus benedictionibus filiorum erit Aser: erit placens fratribus suis; & nutrietur deliciis regum. [25] Fortis sicut ferrum & sicut æs erit habitatio tua , & sicut dies iuuentutis tuæ erit fortitudo tua. [26] Non est Deus sicut est Deus Israel ; cuius maiestas est in cælis in auxilium tuum, & fortitudo eius in cælis cælorum. [27] Habitaculum Dei ab initio, & in verbo eius factum est seculum. & eiecit à facie tua inimicum: dicetq;, Conterere. [28] Et habitabit Israel confidenter & solus, iuxta benedictionem qua benedixit eis Iacob pater eorum in terra producente frumentum & vinum: cęli quoq; qui sunt super eos distillabunt rore. [29] Beatus es Israel: non est qui similis sit tibi: populе cuius salus est à facie Domini, & fortitudo auxilij tui; & à facie eius sunt victoriæ fortitudinis tuæ. & mentientur tibi inimici tui, & tu colla regum eorum calcabis.

CAP. XXXIIII.

ET ascendit Moyses de campestribus Moab ad montem Nabo ad verticem collis qui est contra Hiericho: & ostendit ei Dominus omnem terram Galaad vsque Dan: [2] Et omnem terram Neptali, & Ephraim & Manasse, & omnem terram Iuda vsque ad mare Occidentale: [3] Et Australem plagam & planiciem campi Hiericho ciuitatis palmarum vsque Segor. [4] Et dixit ei Dominus: Hæc est terra pro qua iuraui Abraham, Isaac & Iacob, dicens: Filiis tuis dabo eam. vidisti eam oculis tuis, & illuc non transibis. [5] Et mortuus est ibi Moyses seruus Domini in terra Moab per verbum Domini:

6 * וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגַּי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא־
יָדַע אִישׁ אֶת־קִבְרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

7 * ומֹשֶׁה בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּמֹתוֹ לֹא־
כָהֲתָה עֵינוֹ וְלֹא־נָס לֵחֹה׃

8 * וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב
שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְּמוּ יְמֵי בְכִי אֵבֶל מֹשֶׁה׃

9 * וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי־סָמַךְ מֹשֶׁה
אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

10 * וְלֹא־קָם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר
יְדָעוֹ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים׃

11 * לְכָל־הָאֹתֹת וְהַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה
לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל־עֲבָדָיו וּלְכָל־
אַרְצוֹ׃

12 * וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר
עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל׃

6 * Et ſepeliuit eum in valle terræ Moab contra Phogor: & non cognouit homo ſepulC chrum eius vſque in præſentem diem.

7 * Moyſes centum & viginti annorum erat, quando mortuus eſt. Non caligauit oculus eius, nec dentes illius moti ſunt.

8 * Fleueruntque eum filij Iſrael in campeſtribus Moab triginta diebus. & cõpleti ſunt dies planctus lugentium Moyſen.

9 * Ioſue verò filius Nun repletus eſt ſpiritu ſapientiæ; quia Moyſes poſuit ſuper eum manus ſuas. Et obedierunt ei filij Iſrael: feceruntD que ſicut præcepit Dominus Moyſi.

10 * Et non ſurrexit propheta vltrà in Iſrael, ſicut Moyſes: quem noſſet Dominus facie ad faciem,

11 * In omnibus ſignis atque portentis quæ miſit per eum vt faceret in terra Ægypti Pharaoni & omnibus ſeruis eius, vniuerſęque terræ illius:

12 * Et cunctam manum robuſtam, magnaque mirabilia quæ fecit Moyſes coram vniuerſo Iſrael.

תרגום אונקלוס

6 וּקְבַר יָתֵיהּ בְּחֵילְתָּא בְּאַרְעָא דְמוֹאָב לָקֳבֵל בֵּית פְּעוֹר וְלָא יְדַע אֱנָשׁ יָת קְבוּרְתֵּיהּ עַד יוֹמָא הָדֵין׃

7 וּמֹשֶׁה בַּר מְאָה וְעֶשְׂרִין שְׁנִין כַּד מִית לָא כְהַת עֵינֵיהּ וְלָא שְׁנָא זְיוֹ יְקָרָא דַאֲפוֹהִי׃

8 וּבְכוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת מֹשֶׁה בְּמֵישְׁרַיָּא דְמוֹאָב תְּלָתִין יוֹמִין וּשְׁלִימוּ יוֹמֵי בְכִיתָא אֲבֵלֵיהּ דְמֹשֶׁה׃

9 וְיְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן מְלֵי רוּחַ חָכְמְתָא אֲרֵי סְמַךְ מֹשֶׁה יָת יְדוֹהִי עֲלוֹהִי וְקַבִּילוּ מֵימְרֵיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַעֲבַדוּ כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃

10 וְלָא קָם נְבִיָּאָה עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה דְאִתְגְּלִי לֵיהּ יְיָ אַפִּין בְּאַפִּין׃

11 לְכָל אָתָיָא וּמְפַתְגַיָּא דְשַׁלְחֵיהּ יְיָ לְמֶעְבַּד בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל עַבְדּוֹהִי וּלְכָל אַרְעֵיהּ׃

12 וּלְכֹל יְדָא תַּקִּיפְתָּא וּלְכֹל חֲזוֹנָא רַבָּא דַּעֲבַד מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל׃

תם ספר אלה הדברים׃

אמר גברא מלי זכו דאזל מאיספניה מלכו נאם איש שנפשו זכה והוא בא מארץ רחוקה
ושמיה אריאש דמונתה די שבק אתרא דילדותיה ואריאש מונטנוס שמו אשר עזב בני עמו
ממנא על מיסר מלכא שליט מן ימא עד הכא הוקם במצות פיליפוש המושל מספרד עד כוש
לכוונא ית עבידא דמדברא כל אנש בידוי מלאכה זאת להוקירה כל־אנשי תבל מאירה׃
חזה דין ספר אוריתא שלים לאלהים תושבחתא הן ספר התורה נשלם יתברך אדון העולם
דאנא בעא ית רחמוהי מיתן יוכלא לעבדוהי והוא יחזיק ידי עבדיו למלאת את שאר כתוביו
ית כל מקרא לשלמות בדמות דספרא דא יאות ולהראותם בזה דמות אשר נדפס בשלימות׃

ותהי השלמתו בחדש ניסן בשנת שכט לפק׃

ב א ס

* *Et ſepelierunt eum in terra Moab, iuxta domum Phogor. & non cognouit vllus ſepulchrum eius vſque in diem hunc.* 6

* *Moyſes autem erat centum & viginti annorum quando mortuus eſt ipſe. Non caligauerunt oculi eius, neque corrupta ſunt labia illius.* 7

* *Et fleuerunt filij Iſrael Moyſen in campeſtribus Moab in Iordane, contra Hiericho, triginta diebus. & completi ſunt dies planctus fletus Moyſi.* 8

* *Et Ioſue filius Nun repletus eſt ſpiritu ſapientiæ, (poſuit enim Moyſes manus ſuas ſuper eum) & obedierunt ei filij Iſrael: & fecerunt ſicut præcepit Dominus Moyſi.* 9

* *Et non ſurrexit vltrà Propheta in Iſrael, ſicut Moyſes: quem nouit Dominus eum facie ad faciem,* 10

* *In omnibus ſignis et portentis, quem miſit Dominus eum vt faceret ea in terra Ægypti Pharaoni & ſeruis eius, & vniuerſæ terræ illius:* 11

* *Et mirabilia magna, & cunctam manum robuſtam, quæ fecit Moyſes coram vniuerſo Iſrael.* 12

6 * καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν γῇ μωάβ, ἐγγὺς οἴκου φογόρ. καὶ οὐκ οἶδεν οὐδεὶς τὸ ταφὸν αὐτοῦ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.

7 * μωυσῆς δὲ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἐτῶν ἐν τῷ τελευτᾶν αὐτόν. οὐκ ἠμαυρώθη ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ. οὐδὲ ἐφθάρη τὰ χείλη αὐτοῦ.

8 * καὶ ἔκλαυσαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ τὸν μωυσῆν ἐν ἀραβὼθ μωὰβ ἐπὶ τοῦ ἰορδάνου κατὰ ἱεριχὼ τριάκοντα ἡμέρας. καὶ συνετελέσθησαν αἱ ἡμέραι πένθους κλαυθμοῦ μωυσῆ.

9 * καὶ ἰησοῦς υἱὸς ναυὴ ἐπλήσθη πνεύματος συνέσεως, ἐπέθηκε γὰρ μωυσῆς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν. καὶ εἰσήκουσαν αὐτοῦ οἱ υἱοὶ ἰσραήλ· καὶ ἐποίησαν καθότι ἐνετείλατο κύριος τῷ μωυσῆ.

10 * καὶ οὐκ ἀνέστη ἔτι προφήτης ἐν ἰσραὴλ ὡς μωυσῆς· ὃν ἔγνω κύριος αὐτὸν πρόσωπον κατὰ πρόσωπον

11 * ἐν πᾶσι τοῖς σημείοις καὶ τέρασιν, οὓς ἀπέστειλε κύριος αὐτὸν ποιῆσαι αὐτὰ ἐν γῇ αἰγύπτου φαραὼ καὶ τοῖς θεράπουσιν αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτοῦ·

12 * καὶ τὰ θαυμάσια τὰ μεγάλα, καὶ πάσῃ τῇ χειρὶ τῇ κραταιᾷ, ἃ ἐποίησε μωυσῆς ἐνώπιον παντὸς ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et ſepeliuit eum in valle in terra Moab contra Bethphogor. & non cognouit vir ſepulchrum eius vſque hodie.

7 Moyſes autem erat ætatis centum & viginti annorum quando mortuus eſt. non caligauit oculus eius, neque mutatus eſt ſplendor gloriæ vultus eius. 8 Et fleuerunt filij Iſrael Moyſen in campeſtribus Moab triginta diebus. & completi ſunt dies planctus lugentium Moyſen.

9 Ioſue autem filius Nun erat plenus ſpiritu ſapientiæ, quoniam impoſuit Moyſes manus ſuas ſuper eum; & obedierunt ei filij Iſrael, & fecerunt ſicut præcepit Dominus Moyſi.

10 Et non ſurrexit vltrà propheta in Iſrael ſicut Moyſes, cui reuelatus eſt Dominus facie ad faciem:

11 In omnibus ſignis & portentis quæ miſit per eum Dominus vt faceret in terra Ægypti Pharaoni & omnibus ſeruis eius, & in vniuerſa terra illius: 12 Et in omni manu robuſta, & in omnibus mirabilibus magnis quæ fecit Moyſes ante oculos omnis Iſrael.

FINIS DEVTERONOMII.

Quinque Moſis libros Hebraicè, Græcè, & Latinè cum paraphraſi Chaldaica & Latinis verſionibus, ſumma diligentia à Plantino excuſos, Benedictus Arias Montanus, ex Philippi Catholici regis mandato Legatus, à ſe cum Complutenſi & correctiſsimis aliis exemplaribus collatos, recenſuit & probauit. Antuerpiæ Calend. Martiis, clɔ Iɔ lxix.

B. Arias Montanus

Θεσμοθέτης ἀγαθὸν τέλος ἔλαχεν ἐνθάδε Μωσῆς,
ὃς πόρεν ἑβραίῳ θέσφατα γραπτὰ γένει.
ἀλλ' ἐπανορθωτὴς βίβλου κλῆρον ἐχέφρων
Αἰλος ἰῷ λιγυρῶν πειρίδων τεύχιμος.
τὸν ἢ καλὸς κἀγαθὸς βασιλεὺς ἔκπεμψεν ἰδήρων,
ὡς ἐπανορθώσειν βιβλία θεσπέσια.
ὦ δῶα παντεχεάτως τῖον βασιλῆα φύλαττε,
καὶ ἐπανορθωτῆι Αἰλιον ἐνδυκέως.
Πλαντίνῳ δ' ἀρετῆι τε καὶ ἄρκιον ὄλβον ὄπασσε,
μηδενὸς εἰς βίβλοις φειδομένῳ καμάτου.

Φ. Γ.

2 tabl.
07.04.2005r
LS

Biblioteka Śląska
225255 IV
2 tabl. 1
Kzg 1 2857/67 100 000